

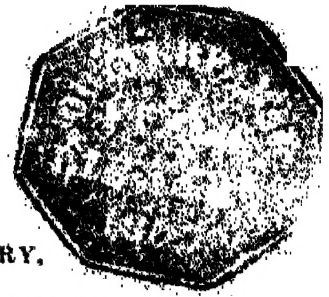

MONIER WILLIAMS, M.A.

PROFESSOR AT THE EAST-INDIA COLLEGE, HAILEYBURY.

FORMERLY BOLLEN SANSKRIT SCHOLAR IN THE UNIVERSITY OF OXFORD.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE

OF THE

HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY

LONDON,

W. H. ALLEN AND CO.,

SOLE SELLERS TO THE HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY,

7, LUDGATE STREET.

1881

ERRATA.

AGREEABLE, l. 3. for comfortabl, read conforimable.

l. 1. for योग्याः, read योग्यः.

ALOFT, for उद्धं, read ऊद्धं.

ANGRY, adv for कोपेण, read कोपेन.

TO APPRAISE, l. 2. for भृत्यं, read मृत्यं.

ARMOUR-BEATER, f broken, read सावहर्निकः.

ASTONISHMENT, l. 1. for प्रायश्चित्तः, read प्रायश्चित्तं.

TO ATONE, v. n. l. 3. transpose वृत्, in caus., to v. n.

TO BARTER, v. a. l. 3. for भासं प्रति, read भासतां प्रति.

BASHFUL, l. 2. for क्रीडितः, read ग्रीडितः.

BEFORE, l. 11. for पृष्ठकाले, read पृष्ठकाले.

BEING, l. 1. for सत्त्वः, read सत्त्वं.

BIQUEST, for डामत्त, read आसत्त.

TO BISH, l. 3. for व्यवसो c. 1., read व्यवसो c. 1.

BICIPITAL, for द्विमूर्धः, read द्विमूर्धे.

BIT, l. 5. for किञ्चित्स्थलतरं, read किञ्चित्स्थलतरं.

BLAZING, l. 12. for चालन्, read चलन्.

TO BLOW, v. a. l. 7. for नासिकं, read नासिकां.

BROTHERLY, adv. for भ्रातृकप्रकारेण, repl भ्रातृकप्रकारेण

CARAWAY, l. 1. for अजमादा, read अजमादा.

CHASE, s. l. 2. for भृगवाये, read भृगवाये.

TO CHECK, v. a. l. 3. for c. 9., read c. 7.

TO CHICKER, v. a. for लिचयति, read लिचयति.

CIPHER, s. l. 1. for अङ्कः, read अङ्कः.

TO CONCLUDE, v. a. for निवृत्, read निवृत्.

TO CONDEMN, v. a. l. 5. for c. 1., read c. 9.

COOK, s. l. 1. for सद्, read मूद्.

COUPLE, s. l. 5. for शुक्ला, read शृक्ला.

COURSE, s. l. 15. for भोजनपत्राणि, read -पात्राणि.

TO COURT, v. a. l. 6. for c. 1., read c. 2.

TO CRACK, v. n. l. 2. for विद्, read विद्.

TO DASH, v. a. l. 3. for पद्, read मद्.

DEBAUCH, l. 3. for व्यासनापेशः, read व्यसनापेशः.

DECISION, l. 1. for -यणं, read -यनं.

DECREASE, l. 2. for व्यनीभावः, read व्यनीभावः.

TO DELIGHT, v. n. l. 4. for तोषति, read तुषति.

TO DESIGN, v. a. l. 4. for abl. case, read dat. case

DETRACTION, l. 3. for अभ्यसया, read अभ्यसूया.

l. 4. for गुणापवादः, read गुणापवादः.

DEVOTED, l. 4. for सक्तिमान्, read भक्तिमान्.

DISCREETLY, adv. for सुविचार्यै, read सुविचार्यै.

DOG, s. l. 2. for मृगदंशकः, read मृकदंशकः.

TO ELUCIDATE, l. 3. for दृष्टानेन, read दृष्टानेन.

ENTANGLEMENT, s. l. 2. for सङ्गर्भ्यै, read साङ्गर्भ्यै.

ESSENTIAL, a. l. 4. for गूर्ध्वये, read गुर्ध्वये.

EUROPEAN, s. for ऊरोपीयः, read यूरोपीयः.

TO EVADE, v. a. l. 1. for पलायित्वा, read पलायनात्.

TO EXCEL, l. 3. for अन्येति, read अन्येति.

EXTENUATION, l. 2. for पापोपेक्ष, read पापोपेक्ष.

EYE, s. l. 18. for book, read book.

TO FABRICATE, v. a. for -नीयते, read -नायते.

TO FEAST, v. n. for मनुष्य, read मनुष्य.

FIRE, l. 8. for अपाम्पितः, read अपाम्पितः.

GAOL, s. for बन्धनगृहं, read बन्धनगृहं.

IMMATURENESS, l. 4. for अपुष्कलता, read अपुष्कलता.

INTO, l. 16. for जलसाकृताः, read जलसाकृताः.

KINDLY, l. 2. for खेहेन, read खेहेन.

KRISHNA, l. 9. for sister, read brother.

LOUSY, l. 1. for युक्ताः, read युक्ताः.

LYING, part. l. 4. for अपमूर्द्धयः, read अपमूर्द्धयः.

MEDICINE, l. 5. for साम्योपचारः, read बीम्योपचारः.

TO MOVE, v. a. l. 6. for सामाकृष्य, read समाकृष्य.

PERCEPTIBLE, l. 5. for दृष्टिमासः, read दृष्टिमासः.

PIT, l. 2. for मूत्रपुटं, read मूत्रपुटं.

PORTION, l. 4. for चक्षुषांसः, read चक्षुषांसः.

TO POSTPONE, l. 3. for पिलष्य, read विलष्य.

PRACTICE, l. 4. for वृत्तिः, read वृत्तिः.

TO PROJECT, v. a. l. 5. for plain, read plan.

TURKISH, for वेदयै, read वेदयै.

consumed by him in reversing Captain Molesworth's Maráthí and English Dictionary, a task which he had not completed, until three hundred pages of his own work had been printed off, and excluded from any improvement derivable from this source.

It is, however, right to acknowledge, that the Dictionary of Major Candy, although it often furnished little more than a repetition of what the Compiler had himself collected, either from the Sanskrit or Maráthí Lexicons, provided him with numerous additional words, and much useful information, upon Hindú mythology and science, the value of which cannot be too highly estimated. Indeed, it would be difficult to make mention of Major Candy's work excepting in the highest terms of praise. By these aids, and with the addition of some happy renderings of scientific terms from Dr. Ballantyne's Lectures, and of some classical words from the Appendix to the late Dr. Yates' abridgment of Professor Wilson's Sanskrit Dictionary, the remainder of the present work, from the letter I to the end, was composed and printed in a comparatively short period.

The foregoing statement is the best apology for any want of uniformity discoverable in the plan of this Volume. A general uniformity, sufficient, it is hoped, for all the purposes of reference, has been sustained throughout. But perfect unity is hard to be maintained, at least in the first edition of a laborious work, compiled by gradual accretion from an increasing store of materials and liable in its growth to occasional improvement and expansion.

If consistency has been sacrificed, it has only been in cases where improvements were admissible without endangering facility of reference, which should be the paramount consideration. For the convenience, therefore, of all consulters of the Dictionary, the use of too many symbols or abbreviations has been avoided. Whenever a substantive or adjective is followed by the parts of speech in connexion with it, or a verb by its participles and participial adjectives, and whenever, under each of these heads, separate gradations of meaning occur, the student will find the different meanings exhibited at full under the first word, and repeated at full under the others, the same relative order being generally preserved. For example, let him turn to the words Nobility, Noble, Nobly. Under the substantive Nobility, the first meaning given is, 'antiquity of family;' the second, 'greatness of mind;' the third, 'distinction;' the fourth, 'magnificence.' Under the adjective, instead of referring back to the substantive by symbols, as in some other dictionaries, the meanings have been repeated thus: 'of ancient family,' 'great in mind,' 'distinguished,' 'magnificent;' and similarly under the adverb, thus: 'with nobleness of birth,' 'with greatness of mind,' &c. The better to effect this clear exhibition of successive meanings, close printing has been employed, and no needless blanks admitted; so that the spaces occupied by the words Nobility, Noble, and Nobly, is not so large, in comparison to the number of equivalents given, as the spaces occupied by the same words in the Maráthí Dictionary. If the order of the meanings has not always been preserved, it is because the object has been, under each word, to dispose the gradations of senses according to what appeared to be the ratio of their commonness.

On the other hand, many meanings which appeared unusual or obsolete have been omitted; and under some words references have been made to preceding or succeeding parts of the Dictionary; but in all such cases a few of the commonest equivalents are generally given, of which the student

can avail himself if indisposed to follow out the reference. Thus, under the word Vigilant, two meanings are given, viz. 'wakeful,' and 'wary.' In connexion with the first of these, a few of the commonest Sanskrit words are specified, but for a fuller enumeration the student must consult the word Wakeful itself. So also in connexion with the sense 'wary,' after mentioning the most useful equivalents, the student is referred back to the word Circumspect, for a more complete list. And in cases where no direct reference is made, as under the substantive, Vigilance, the student will infer that the word 'wakefulness,' in brackets, is intended not only to exhibit the variation of meaning, but also to direct his attention to the quarter of the Dictionary where additional synonyms may be found.

If objection be raised to the multiplication of Sanskrit equivalents under each English Word, and the several meanings of which it is susceptible, the Compiler may state, in explanation, that in striving to render his work as complete as possible, he has been forced, at the risk of surplusage, into a copious enumeration of words and significant terms. Whenever it has been possible to give a complete list of synonymous Sanskrit words, it has been done. At the same time, the attempt has been made to dispose the words in the order of their usefulness. Indeed, for the simple purposes of prose composition or translation it will be advisable that the student should choose the Sanskrit word standing first in the list, or at least should make his selection from the first few equivalents enumerated; excepting in the case of such comprehensive terms as Sun, Moon, Earth, Fire, Water, &c., where the number of Sanskrit words is so great that the selection may be fairly made from the first few lines. The remaining equivalents given under such examples would, in any other language, be regarded as epithets rather than words, and would probably be restricted to poetical composition. And in fact, as regards their adaptation to plain Sanskrit prose, it will be better for the student so to treat them.

It should be observed, notwithstanding, that no distinction is rightly to be made, in an English and Sanskrit Dictionary, between strictly prose and strictly poetical terms. Sanskrit is peculiarly the language of poetry. Nearly the whole of its immense and wonderful literature is poetical; and the little prose that exists makes free use of poetical expressions. In fact, the commonest names for some of the most ordinary objects are proofs that a rich poetical vein runs throughout the language. Thus, one of the common words for 'earth' is, 'repository of wealth,' वसुधा; for the sea, 'receptacle of water,' जलनिधिः; for a cloud, 'water-giver,' जलदः, or 'water-holder,' जलधरः; for fire, 'purifier,' पावकः; for the moon, 'lord of the night,' निशापतिः; for the sun, 'generator,' सविता; for a good man, 'mine of merit,' गुणकरः, or 'ocean of merit,' गुणसागरः. And if the remaining equivalents under each of these heads were examined, many of them would be found to possess a still more poetical character. In proof of which the reader is referred to the words Sun, Moon, Cloud, as they stand in the pages of the Dictionary.

Again, the English verb 'to kill,' may be rendered in Sanskrit either by the use of the simple root हन्, or by क्त, 'to make killing,' or by प्राणहन् क्त, 'to make destruction of life,' or by पञ्चतन् गन्, in the causal form 'to cause to go the state of the five elements,' or by लोकान्तर् गन्, 'to cause to go to the other world.' All these expressions are legitimate, whatever be the form of composition; but the student, in writing prose, will do well to adopt those which come first in order.

Under the head of natural objects, and the terms of religion, literature, mythology, science, and social life, the copious enumeration of equivalent words and significant phrases will be valued, not only by the student of Sanskrit and its various cognate languages, but also by many of those learned and zealous men who are seeking to promote a sympathy between Hindis and Europeans, by diffusing amongst the latter a correct knowledge of Oriental customs, habits of thought, religious tenets, and ceremonial observances. It has been the desire of the Compiler to make this Volume not only a thesaurus of synonyms and phrases, but a repository of much useful information in connexion with such subjects. In illustration of this, the reader may turn to the words Water, Fire, Hand, Lotus, Vishnu, Śiva, Indra, Veda, Scripture, Rite, Sacrament, Manes, School, Marriage, Measure, Planet, &c.

The significant expressions collected under such words will, it is hoped, facilitate inquiry into the manners and customs of the Hindús, their mythological fictions, and the state of their scientific knowledge. Naturalists, also, may be expected to appreciate a collection of terms, the analysis of which must throw light on some particulars connected with botany and zoology. A comparison of the number of Sanskrit equivalents brought together under some of these heads might, at least, be a guide to the comparative value or utility of certain animals, plants, and mineral. In illustration, the reader may compare the words Elephant, Horse, Cow, Wolf, Frog, Camel, Lotus, Sandal, Mango, Musk, Myrobalan, Pyrites, Coal, Copper, Lead, Iron, Vitriol, &c.

It is not unlikely, however, that under some heads an exception may be taken to the number of Sanskrit equivalents enumerated: as, for example, under the various scarcely-distinguishable shades of meaning belonging to numerous common nouns, adjectives, and verbs: or again, under the head of many English words of which no precise Sanskrit representative could be offered. In the first of these cases the impossibility of observing the proper medium, at least in the first edition of a work like the present, has led the Compiler to prefer erring on the side of excess rather than on that of deficiency. In the other case, where the great disparity between Hindú and European habits of thought and condition prevented the exhibition of any classical equivalent, the Compiler has been forced, almost against his will, into occasional redundancy, by the pliancy and malleability, so to speak, of the Sanskrit, and its amazing power of expressing exotic ideas by the employment of an infinite variety of compound words. As examples, the reader may take *Canon*, *Camera-obscura*, *Certificate*, *Episcopacy*, *To Farm*, *Laymen*, *Lay*, *To Lease*, *Navy*, *Parliament*, *Penitentiary*, *Phrenology*, *Rubric*, *Sail*, *Sabbatarian*, *Steam-engine*, *Steam-boat*, &c.

In rendering such words, respect has been paid to the learned Hindús in the study of English. The comprehension of European ideas by the educated natives is as necessary to reciprocal sympathy as the comprehension of Hindú ideas by ourselves.

In the rendering of the verbs some difficulty has been experienced. It is usual in an English Dictionary to prefix to the verb the infinitive sign 'to.' Consistently with this, Greek and Latin, and some other Reversed Dictionaries, the infinitive of the equivalent verb is generally exhibited. But in Sanskrit the infinitive is a form of the verb very limited in its application, resembling in some respects, the Latin supines in *um* and *um*. It has therefore been thought not proper to exhibit

the root in the first place, specifying the infinitive, with the third person singular of the present tense, between brackets. The student will thus bear in mind, that the root is not to be regarded as representing the infinitive, or indeed any part of the verb, excepting the general idea expressed by it.

Another source of difficulty was, the limitation in regard to the number of roots properly available in Sanskrit for the formation of legitimate verbs, supported by classical authority. It is well known that in this language there are about 1900 roots, or elementary sounds, which are generally monosyllabic. These are the imaginary sources of both nouns and verbs, and are the representatives of the simple ideas contained in them. Thus the root गन् represents the idea of 'going;' खद्, of 'eating;' युज्, of 'joining;' कृ, of 'making.' As a matter of convenience, grammarians have connected these roots more directly with verbs than nouns; and their theory is, that every root may serve as the basis on which to construct five distinct forms of verbs: First, a Primitive verb; second, a Causal; third, a Passive; fourth, a Desiderative; and fifth, a Frequentative. So, also, from every noun certain verbs, called Nominals, may theoretically be derived, and, not unfrequently, are so derived. It might reasonably be imagined that, amongst a collection of 1900 roots, each capable of five-fold multiplication, besides innumerable nominals, there would be little difficulty in finding equivalents for any form of English verb that might present itself. But it will be found, on examination, that nearly two-thirds of these 1900 roots do not occur in this Dictionary in any form, excepting in that of the nouns to which they give origin. It will be observed, too, that of those, certain particular roots, such as कृ, भू, दा, गन्, इ, या, हा, स्वा, वृत्, चर्, नी, ह, युज्, वृ, recur perpetually, and, by the aid of prepositions and other affixes, are applied to the expression of the most varied and opposite ideas.

In explanation, the Compiler thinks it proper to state, that he has been careful to follow only classical usage in the admission of verbs into his Dictionary; and that no verb has been so admitted unless a good example of its use could be adduced, either from the pages of Westergaard or other authentic sources. Rather than violate this rule, he has constantly been obliged to employ a noun with the auxiliaries कृ, गन्, &c., or a participle with the auxiliaries भू and चर्, in place of a direct verb.

In every case it is allowable thus to employ the auxiliaries, in the absence of legitimate verbs; and even should such verbs be available, the student may, if he please, still take the noun, participle, or adjective, and combine them with the auxiliaries, in place of using the more direct form. Thus, under the verb 'to resent,' he may either directly employ the roots क्षुप्, क्षुप्, रुप्, in the conjugations specified, or he may combine the equivalents given under the substantive with the auxiliaries, thus मर्षु कृ, मोषं कृ, मोषं कृ, रोषं गन्; or under the adjective, thus, सन्नयुः -युः -यु भू, जातन्नयुः -युः -यु भू or चर्. Again, under the verb 'to perish,' he may either directly make use of the roots वृ or मर् in the passive form, or he may substitute नाशं गन्, मर् -हा -ई मृ, &c.

In the specification of roots, the third person singular of the present tense has been chosen for exhibition in brackets in conjunction with the infinitive, as being the best guide to the conjugational form of the verb; whilst the infinitive furnishes a mark for the formation of some of the most useful non-conjugational forms. At the same time the conjugation or class of the verb is indicated by a

figure ; and if the verb is to be conjugated in the causal, passive, desiderative, or frequentative form, or as a nominal, it is so specified. But as the causal form is identical with that of the tenth conjugation, it has sometimes been more convenient to designate causal verbs as belonging to that conjugation.

When a root is compounded with prepositions, these are not repeated in the bracket, that the student may more readily perceive the simple form of the root, but a small hyphen is used, to show that the preposition cannot be dispensed with in conjugating the verb.

If a root occur more than once under the same verb, it has not been thought necessary to repeat the present tense and infinitive in connexion with it. Indeed, under some verbs towards the end of the Dictionary, these forms are omitted altogether, as having been frequently notified under the synonymous expressions, to which a reference is indicated. Thus, under the verb 'To Part,' *v. a.*, the student must refer to the synonymous terms, Disunite, Divide, Separate, for any particulars relating to these grammatical forms.

In regard to participles, this Dictionary will be found so copious that here also an exception may perhaps be taken to the number of equivalents enumerated. The explanation is to be sought in the genius of the Sanskrit language, which abounds in participles to an extent wholly unparalleled in any other language, living or dead. These participles are often idiomatically substituted for the tenses of the verb itself. They are constantly employed in place of the past and future tenses, especially of passive verbs ; so that an example of a passive tense is of rare occurrence, excepting in the form of the third person singular or plural of the present and imperative.

If, therefore, the student desire to write idiomatic Sanskrit, he must make free use of the participles in this Dictionary, especially of the passive past participle. This latter is the most useful derivative in the language, and should be abundantly employed in translation and composition. It corresponds with the Latin participle in *tus*, and, like it, often supplies the place of the past tense. Thus, in translating the phrase, 'he reproved his own son,' the student might employ the simple root, thus, **सुखमुच्यते अनिन्दत्**, or he might idiomatically use the passive participle, thus, **तेन सुखमुच्यते निन्दितः**, the agent being placed in the instrumental case, and the participle agreeing with the object.

With respect to the rendering of nouns in this dictionary, it will be proper to state, that the system of Amara Sinha has been followed, in exhibiting substantives and adjectives in their nominative case rather than in their crude state. Whenever the crude form differs from the nominative more than in rejecting the final visarga or anuswara, it has been indicated by giving the final of the crude in brackets. Thus, under the word Fire, **अग्निः** being the nominative case, the final of the crude is ascertained by rejecting the visarga, thus **अग्नि**. Similarly **ब्रह्मणः** becomes **ब्रह्मण** in the crude form ; **तेजः** becomes **तेजस्** ; **कृष्णवर्णी** becomes **कृष्णवर्णः** ; **दुग्धम्** becomes **दुग्धः** ; **तनूनपाद्** becomes **तनूनपाद्** ; **आश्वत्थं** becomes **आश्वत्थः** ; **दधुना** becomes **दधुनः** ; **गुह्यम्** becomes **गुह्यः** ; **अविष्कृतम्** becomes **अविष्कृतम्**.

It is necessary to be thus particular in exhibiting the crude form as distinct from the nominative case, both as a guide to the declension of the noun, which must always depend on the final of the crude, and because the crude state is that which is employed in the formation of compound words. In all such words, with but few exceptions, the last number of the compound alone admits of declension,

and the preceding word or words require to be placed in the crude form, this form admitting of a plural as well as singular acceptation. For an explanation of compound words the Student must of course consult his grammar; but it will not be out of place to remark here, that in a language which, like Sanskrit, abounds in compounds more than any other language in the world, it will not be possible for him to compose idiomatically until he has made himself conversant with the principles of their formation.

Under adjectives the nominative case in three genders has generally been given, and the final of the crude state exhibited when necessary, as in substantives. The genders are not specified, as the student will himself take for granted that **साधुः-धुः-ध्वी-धु**, meaning 'good,' stands for the nominative case of the adjective in its three genders; **साधुः** being the nominative of the masculine form, **साधुः** being also the nominative of the feminine form, **साध्वी** of a second feminine form, and **साधु** of the neuter form; the crude state being **साधुः**. Similarly **भद्रः-द्रा-द्रं**, stands for **भद्रः** the nominative of the masculine, **भद्रा** of the feminine, **भद्रं** of the neuter, the crude being **भद्रः**; **सारवान्-वती-वत् (न्)** for **सारवान्** the nominative of the masculine, **सारवती** of the feminine, and **सारवत्** of the neuter, the last standing also for the crude form. Again, **सुकृती-तिनी-ति (न्)** is for **सुकृती** the nominative of the masculine, **सुकृतिनी** of the feminine, **सुकृति** of the neuter, the crude form being **सुकृतिन्**.

When, however, under one head a variety of similar adjectives are enumerated, it has not been deemed necessary in all cases to give the nominative case in more than the masculine form; but the addition of the sign, &c. indicates that the student must himself supply the other forms thus: **दृढः &c.**, stands for **दृढः-ढा-ढं**. Similarly, **धनवान् &c.**, for **धनवान्-वती-वत् (न्)**, **धनी &c.**, for **धनी-तिनी-ति (न्)**, and **महात्मा &c.**, for **महात्मा-मा-मा (न्)**.

In the case of compound adjectives formed from neuter substantives, whose crude form ends in **उद्** or **इद्**, such as **उत्पलचक्षुस्**, 'lotus-eyed;' **दीर्घायुस्**, 'long-lived;' **निराशिन्**, 'unblessed;' **सुषिरोचिन्**, 'clear-shining;' the nominative case in the three genders has been exhibited thus, **उत्पलचक्षुः-क्षुः-क्षुः (न्)**, **दीर्घायुः-युः-युः (न्)**, **निराशीः-शीः-शिः (न्)**, **सुषिरोचिः &c.**

In some cases, however, as in the case of **दीर्घायुस्**, where a masculine noun **आयुः** exists as well as a neuter **आयुस्**, the nominative case of the compound adjective is susceptible of two forms, **दीर्घायुः** and **दीर्घायुः**. Some notice of this point seems to be required, as it appears to have been overlooked, if not erroneously explained, by the generality of European scholars. That the Compiler's view is correct, may be shown by a reference to Professor Wilson's Dictionary, under the words **समृद्ध** or **समृद्ध**, **आशिष्**, **उत्पलचक्षुस्**, **सुषिरोचिन्**; by referring also to the declension of **समृद्ध**, and **आशिष्**, in Professor Wilson's Grammar, p. 68; and by the analogy of compound adjectives, like **महात्मनाः-नाः-नाः**, 'high-minded,' derived from a neuter substantive ending in **चक्षुस्**.

The exhibition, in all cases, of the nominative case of nouns, whether substantive or adjective, has prevented the necessity of specifying the gender of substantives ending in **वत्**, like **देव**, 'a god,' which are invariably masculine; or of substantives ending in **वत्**, like **दान**, 'a gift,' which are invariably neuter; or of those ending in **वा** and **ई**, like **माला**, 'a garland,' and **देवी**, 'a goddess,' which are always feminine. The gender of all such substantives will be taken for granted. The

student might also have been left to infer for himself the gender of substantives ending in *मि* in the nominative, like *मतिः*, 'the mind,' which are feminine, and of substantives ending in *मि*, derived from the root *म*, like *शान्तिः*, 'peace,' which are masculine. But since, in these latter instances, some slight occasional variation might occur, it has been thought desirable to notify the gender of substantives in these cases, as well as in every other where any doubt could possibly arise.

The Compiler has now only the grateful duty to discharge of expressing his further obligation to Professor Johnson, for his invaluable assistance in correcting the greater number of the proof-sheets of this work. Nor does he think it just to conclude without some tribute of acknowledgment to the Printer, Mr. Watts, for the accuracy and clearness with which the typography has been executed.

EAST-INDIA COLLEGE, HAILEYBURY.

November 5th, 1851.

CONTRACTIONS.

s. for substantive
a. — adjective.
pron. — pronoun.
adv. — adverb.
prep. — preposition.
v. a. — verb active.
v. n. — verb neuter.
p. p. — passive participle.
part. — participle.
c. — conjugation or class.
caus. — causal form.
pass. — passive form.
des. — desiderative form.
freq. — frequentative form.

nom. for nominal verb.
impers. — impersonal.
irreg. — irregular.
def. — definite.
pres. — present.
pret. — preterite.
par. — parasmaipada.
átm. — átmanepada.
m. — masculine gender.
f. — feminine.
n. — neuter.
sing. — singular number.
du. — dual.
pl. — plural.

indec. for indeclinable.
in comp. — in composition.
nom. c. — nominative case.
acc. c. — accusative case.
inst. } — instrumental case.
instrum. }
dat. c. — dative case.
abl. c. — ablative case.
gen. c. — genitive case.
loc. c. — locative case.
conj. — conjunction.
interj. — interjection.
exclam. — exclamation.

A
DICTIONARY,
ENGLISH AND SANSKRIT.

ENGLISH AND SANSKRIT DICTIONARY.

A

A. As an indefinite article before nouns singular, for the most part not expressed in Sanskrit; as, 'a lion,' सिंहः; (One) एकः -का -कं.—(Some, a certain) कश्चिद्; as, 'a certain man,' कश्चित् पुरुषः.—(Each, every) expressed by प्रति or अनु, before the acc. neut.; as, 'a day,' 'each day,' प्रतिदिनं or अनुदिनं. When 'a' comes before a participle, 'after a verb of motion, it is expressed by the dat. c.; as, 'he went a hunting,' मृगयायै गतः; or by अर्थे preceded by the crude form of a noun; as, मृगयायै गतः; or by the infinitive; as, मृगयां कर्तुं गतः.

ABAPT, adv. (Towards the stern of the ship) नावः पश्चिमभागं प्रति.

To ABANDON, v. a. त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्; हा (c. 3. महाति, हातुं), अपहा, विहा, प्रहा, अपाहा; उत्सृज् (c. 6. -मृजति, -सृष्टु), अतिमृज्, अपमृज्; उञ्ज् (c. 6. उञ्जति, उञ्जितुं), प्रोञ्ज्.

ABANDONED, p. p. त्यक्तः -क्ता -क्ते, परित्यक्तः -क्ता -क्ते, उत्सृक्तः -क्ता -क्ते, हीनः -ना -ने, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रोञ्जितः -ता -ते, समुञ्जितः -ता -ते, रहितः -ता -ते, विरहितः -ता -ते, विसर्जितः -ता -ते, विनाकृतः -ता -ते.—(Reprobate) पापात्मा -त्मा -त्मा (न्), पापमतिः -तिः -ति.

ABANDONMENT, s. त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, विरहः, प्रोञ्जनं.—(Of worldly connexions) सन्यासः.

To ABASE v. a. स्वस्थानाद् अपकृष् (c. 1. -कथति, c. 6. -कथति, -क्रष्टु), स्वस्थानाद् भंज् in caus. (भंजयति, भंजयितुं) or निषत् in caus. (-पातयति, -पातयितुं).

ABASED, p. p. भग्नदर्पः -र्पा -र्पं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, पराभूतः -ता -ते, अभिभूतः -ता -ते.

ABASEMENT, s. (The act of bringing low) अपकर्षः, -र्षणं, अभिभवः.—(A low state), अपकृष्टता, -त्वं, अपकीर्तिः f.

To ABASH, v. a. लज् in caus. (लजयति, लजयितुं), ही in caus. (ह्रियति, ह्रियितुं), चप् in caus. (चपयति, चपयितुं).

ABASHED, p. p. लज्जितः -ता -ते, चपितः -ता -ते, द्रोहितः -ता -ते, हीययितः -ता -ते.

To ABATE, v. a. (To diminish) हृस् in caus. (ह्रासयति, ह्रासयितुं), कन् (nom. कनयति, कनयितुं), लघ् (nom. लघयति, लघयितुं), शम् in caus. (शमयति, शमयितुं).—(To let down the price in selling) मूल्यं म्यूनीकृ.—(To depress) अपसद् in caus. (-सादयति, -यितुं).

To ABATE, v. n. (To grow less) क्षि in pass. (क्षीयते), हृस् (c. 1. ह्रसति, ह्रसितुं).—(To subside) शम् (c. 4. शाम्यति, शामितुं), उपशम्, प्रशम्.

ABATED, p. p. (Subsided) उपशान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं.

ABBESS, s. विहारस्य or मठस्य or आश्रमस्य प्रधाना स्त्री.

ABBEY, s. विहारः, धर्मचारिणां मठः.

ABHOR, s. विहारस्य प्रधानपुरुषः, मठाध्यक्षः, गुरुः.

To ABBREVIATE, v. a. (To shorten by contraction) संक्ष् (c. 1. -हरति, -हर्तुं), सङ्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति, -क्षेपुं), हृस् in caus. (ह्रासयति, ह्रासयितुं).

ABL

ABBREVIATURE, s. संक्षेपः, -पणं, समक्षनं, संक्षुद्रः.

To ABDICATE, v. a. (To resign an office) राज्यं or अधिकारं or पदं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).

ABDICATION, s. राज्यत्यागः, अधिकारत्यागः, पदत्यागः.

ABDOMEN, s. वस्तिः m., उदरः, कुक्षिः m.

ABDOMINAL, a. वास्त्यः -यी -यं, उदरकः -का -कं, कौक्षः -क्षी -क्षं.

ABERRATION, s. विभ्रमः, भ्रान्तिः, भ्रंशः. च्युतिः f., पथभ्रंशता, उन्मार्गगमनं.

To ABET, v. a. (To encourage) प्रोत्सह in caus. (-साहयति, -साहयितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति, -वर्त्तयितुं).—(To help) उपकृ (c. 8. -करोति, -कर्तुं), उपचर् (c. 1. -चरति, -चरितुं), उपकारं or साहाय्यं कृ.

ABETTOR, s. प्रोत्साहकः, प्रवर्त्तकः, उपकारकः.

ABEYANCE, s. अपेक्षा, विलम्बः.

To ABHOR, v. a. गृहे (c. 1. गृह्णते, गृह्णितुं), बाष् in des. (बीभत्सते, बीभत्सितुं), घृणां कृ, द्विष् (c. 2. द्वेष्टि, द्वेष्टुं), प्रद्विष्.

ABHORRENCE, s. बीभत्सः, -त्वं, गृह्यं, घृणा, घृणुषिः f.

ABHORRENT, a. (Struck with abhorrence) बीभत्सान्वितः -ता -ते.—(Inconsistent with) विरुद्धः -द्धा -द्धं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, असङ्गतः -ता -ते, असंस्थितः -ता -ते, विपरीतः -ता -ते.

To ABIDE, v. n. (To dwell) वस् (c. 1. वसति, वस्तुं).—(To remain) स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्यातुं), वृत् (c. 1. वर्त्तते, वर्त्तितुं).

To ABIDE, v. a. (To wait for, expect) प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते, -ईक्षितुं), उद्भृष् (c. 1. -पश्यति, -पश्युं), प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति, -पालयितुं).—(To bear support) सह् (c. 1. सहते, सोढुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षनुं), तिज् in des. (तितिष्ठते, तितिष्ठितुं).—(To abide by one's promise) प्रतिज्ञातं पाल्.

ABIDING, a. स्थायी -यिनी -यि (न्), वर्त्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (न्), वृत्तिमान् -मती -मत् (त्).

ABILITY, s. शक्तिः f., शक्ता, बलं. सामर्थ्यं.—(Skill) कुशलता, प्रवीणता. 'To the utmost of one's ability,' यथाशक्ति ind., यावच्चक्ष्, सञ्चयलेः, यथासामर्थ्यं.

ABJECT, a. कृपणः -णा -णं, अधनः -ना -नं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, निकृष्टः -ष्टा -ष्टं. नीचः -चा -चं, अवगर्हितः -ता -ते.—(Without hope) निराशः -शा -शं.

ABJECTLY, ad. v. कृपणं, कार्पण्येन, निकृष्टं, नीचतया, अधनप्रकारेण.

ABJECTNESS OR ABJECTION, s. कार्पण्यं, अधनत्वं, अपकृष्टता, निकृष्टता.

ABJURATION, s. (Renouncing with oath) शपथेन त्यागः.

To ABJURE, v. a. (To renounce with oath) शपथेन त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).—(To renounce) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति, -ख्यातुं), परित्यज्.

ABLATIVE CASE, s. अपादानं, पञ्चमी विभक्तिः.

ABLE, a. (Of power sufficient) समर्थः -र्था -र्थं, क्षमः -मा -मं, शक्ता -क्ता -क्तं.—(Powerful) प्रबलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (त्), शक्तिमान् -मती -मत् (त्).

To be ABLE, v. n. शक् (c. 5. शक्नोति, c. 4. शक्यति -ते, शक्नुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षनुं), उत्सह् (c. 1. -सहते -सोढुं) with inf.; प्रभू (c. 1. -भवति -भवितुं) with dat.; as, 'they are able to destroy the world,' प्रभवन्ति क्षयाय जगतः.

ABL

- ABLE-BODIED, a.** प्रबलशरीरः-य-रं. प्रबलकायः-या-यं. दृढाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.
- ABLUTION, s.** स्नानं, मञ्जनं, धावनं.
- ABNEGATION, s.** निह्वः, अपह्वः, प्रत्याख्यानं.
- ABODE, s.** (Place of residence) गृहं, वेष्टन *n.* (नं), आगतनं, निवासः.
निलयः, -यनं, आलयः.—(Continuance in a place) वसतिः, अवस्थानं.
To ABOLISH, v. a. (To annul) लोपं कृ, निरर्थकं-कां-कं कृ.—(To destroy) नश् in caus. (नाशयति, नाशयितुं), विनश् ; सद् in caus. (सादयति, सादयितुं), उत्सद्, प्रोत्सद् ; उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं).
- ABOLISHED, p. p.** लुप्तः-प्ता-प्तं.
- ABOLITION, s.** (Act of annulling) लोपः.—(Destruction) विनाशः, उद्धरणं, उच्छेदः.
- ABOMINABLE, a.** नर्हणीयः-या-यं, द्वेष्यः-प्या-प्यं, घृणाहिः-है-है.
- ABOMINABLY, adv.** गर्ह्यप्रकारेण, गर्हितं.
- To ABOMINATE, v. a.** गर्हे (c. 1. गर्हेते, गर्हितुं), बाध् in des. (बीभत्सते, बीभत्सितुं).
- ABOMINATED, p. p.** गर्हितः-ता-तं.
- ABOMINATION, s.** (Detestation) बीभत्सः, गर्हा, गर्हणं.—(An abominated thing, the object of detestation) गर्हितं, अशुद्धद्रव्यं.
- ABORTION, s.** गर्भसावः, अकालप्रसवः.
- ABORTIVE, a.** (Producing abortion) गर्भसावी-विनी-वि (नं).—(Brought forth prematurely) गर्भसस्तः-स्ता-स्तं, अपूर्णकालः-ला-लं.—(That does not succeed) निष्फलः-ला-लं, मोघः-या-यं, व्यर्थः-था-थं.
- To ABOUND, v. n.** (Followed by with or in) सङ्ग in pass. (—कीर्त्यते) with inst. c.; पू in pass. (पूर्यते), आपू with inst. c.—(To be in great plenty) बहुलोभू (c. 1. -भवति, -भवितुं).
- ABOUNDING IN, आद्यः-द्या-द्यं, सङ्कीर्णः-या-यं, चितः-ता-तं, निचयी-यिनी-यि (नं), संबलितः-ता-तं.**
- ABOUT, prep.** (Encircling) परि prefixed.—(Near to, in time) प्रति.—(In-number) देशीय affixed; as, 'about twelve years old,' द्वादशवर्षदेशीयः; न्यूनाधिकं.—(Concerning, relating to) प्रति, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य.—(On account of) हेतोः, हेतौ, अर्थे, अर्थे, कृते, निमित्ते, कारणात्, with the crude form, or sometimes the gen. c. of the preceding noun.—(Engaged in any thing) आपृतः, निश्चितः, निरतः, with loc. c.—(Close to one's person) पार्श्वतम् *ind.*, निकटे, समीपं.
- ABOUT, adv.** (Circularly) परितः *ind.*, अभितम् *ind.*—(Nearly) प्रायशम् or प्रायस् *ind.*—(Here and there) इतस्ततस् *ind.*, सद्यतस् *ind.*—(To be about to do any thing) expressed by उद्यतः, 'prepared,' with the infin.; as, 'about to kill,' हनुम् उद्यतः; or by the act. part. of the 2d fut.; as, गमिष्यन्, 'about to go,' रधिष्यमाणः, 'about to increase'; or, by the desid. adj.; as, निगमिषुः, 'about to go,' मुमृषुः, 'about to die.'
- ABOVE, prep. or adv.** (Higher in place) अधि or अभि prefixed;
 • उपरि, उपरिष्ठात्, ऊर्ध्वं.—(More in quantity) अधिकं, उच्चरं.—(Higher in rank) उत्तरः-रा-रं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं.—(Superior to, beyond) अतिः as, 'above man's power,' अतिमानुषं.—(Above all, especially) विधेशतम् *ind.*, प्राधान्यतम् *ind.*
To be ABOVE, v. n. (To excel) अभिभू (c. 1. -भवति -भवितुं), प्रभू,

ABS

- अतिभू; विशिष् in pass. (-शिष्यते).—(To be higher) ऊर्ध्वं स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्).**
- ABOVE-GROUND, a.** (Not in the grave, still existing) वसमानः-ना-नं, जीवन्-वनी-वत् (नं).
- ABOVE-MENTIONED, a.** पूर्वोक्तः-क्ता-क्तं, पूर्वोदितः-ता-तं, प्रागुक्तः-क्ता-क्तं.
- ABREAST, adv.** पार्श्वोपार्श्वे.
- To ABRIDGE, v. a.** संदृ (c. 1. -हरति -ते-हर्तुं) उपसंदृ; सङ्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेत्तुं).—(To shorten) ह्न् in caus. (ह्रासयति, ह्रासयितुं).—(To deprive of, cut off) उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), विपुज् in caus. (—योजयति-योजयितुं).
- ABRIDGMENT, s.** प्रत्याहारः, सङ्क्षेपः, -पणं, समसनं, सङ्ग्रहः, समाहारः, समावृत्तिः *f.*
- ABROAD, adv.** (In another country) विदेशे loc. c.—(At large, unconfined) निर्विघ्नं.—(Out of the house) बहिस्.—(In all directions) सर्वत्र, इतस्ततस् *ind.*—(Sojourn abroad in a foreign country) प्रवसनं.—(A sojourner abroad) प्रवासी (नं), प्रेषितः.
To ABROGATE, v. a. लोपं कृ.
- ABROGATED, p. p.** लुप्तः-प्ता-प्तं.
- ABROGATION, s.** लोपः, लोपकृत्यं.
- ABRUPT, a.** (Broken, craggy) भग्नः-ग्ना-ग्नं, भिन्नः-क्षा-क्षं, रुधः-द्या-द्यं.—(Sudden) आकस्मिकः-की-कं.—(Unconnected) असम्बन्धः-न्धा-न्धं.
- ABRUPTLY, adv.** (Hastily) सहसा, अकस्मात्, कदिति.
- ABSCESS, s.** विद्रुधिः *m.*, पूयसम्पूरणः स्फोटः.
- To ABSCOND, v. n.** (To hide one's self) आत्मानं गुह् (c. 1. गृहति-ते, गोदुं), निगुह्; गुप्तः-प्ता-प्तं or प्रच्छन्नः-क्षा-क्षं भू.—(To disappear) अन्तर्धा in pass. (—धीयते).—(To escape privately) पलाय् (c. 1. पलायते-यितुं), निष्पत् (c. 1. -पतति-पतितुं), अपसृप् (c. 1. -सर्पति-सर्पितुं).
- ABSENCE, s.** अभावः, परोक्षं, अनुपस्थितिः *f.*, अनुपस्थानं, अविषयः, असन्निधिः *m.*—(Absence from) विरहः, वियोगः.—(Of mind) समनोयोगः, अन्यमानसत्वं, समाधिः *m.*—(In one's absence) परोक्षे.
- ABSENT, a.** (Not present) अवसमानः-ना-नं, अविद्यमानः-ना-नं, परोक्षः-क्षा-क्षं, स्थानान्तरगतः-ता-तं, अनुपस्थितः-ता-तं, अनुपस्थायी-यिनी-यि (नं), असमयः-क्षा-क्षं, अप्रत्यक्षः-क्षा-क्षं.—(Abroad) प्रेषितः-ता-तं.—(Absorbed in meditation) समाहितः-ता-तं.—(Thinking of something else) अन्यमानसः-क्षी-क्षं or -मनाः-नाः-नः (स्), शून्यहृदयः-या-यं.
- To be ABSENT, v. n.** अन्यत्र, or स्थानान्तरे, or असाक्षात् गृत् (c. 1. वसते, वसितुं) or अस् (c. 2. अस्ति).
- ABSENTEE, s.** प्रेषितः, प्रवासी *m.* (नं), अदेशस्थः.
- ABSOLUTE, a.** (Complete) सम्पूर्णेः-या-यं, समीपः-प्ता-प्तं, समयः-या-यं, पय्याप्तः-प्ता-प्तं.—(Not relative, simple) मातृकः-का-कं, केवलः-ला-लं.—(Sovereign, paramount) परमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं.—(An absolute king) अधिराजः, सचाद (नं).
- ABSOLUTELY, adv.** (Entirely) सर्वशः, केवलं.
- ABSOLUTION, s.** पापमोचनं, पापक्षमा, निष्कृतिः *f.*, क्षमा, मुक्तिः *f.*
- To ABSOLVE, v. a.** (To acquit of a crime) पापात् मुक् (c. 6. मुचति-ते, मोक्षे), विमुज्, or in caus. (मोचयति-यितुं), पार्य क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षतुं), अपराधं क्षम्; 'he is absolved from crime,' दृष्टकृतात् पूयते.
- ABSOLVED, p. p.** पापमुक्तः-क्ता-क्तं.

To ABSORB, v. a. निषा (c. 1. -यिषति, -यातु), उप्ता; शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), उक्चुष्, उपशुष्; अश् (c. 1. यसते, यसितु), उपयस्.
ABSORBED, p. p. (Absorbed in any occupation) निरतः -ता -तं, निविष्टः -हा -हं, परायणः -या -यं, आसक्तः -क्ता -क्तं.—(In meditation) समाहितः -ता -तं, एकाग्रः -या -यं; (Drunk in) निपीतः -ता -तं, यस्तः -स्ता -स्तं.

ABSORPTION, निषानं, शोषणं, यसनं.

To ABSTAIN, v. n. निवृत् (c. 1. -वर्तेते -वर्तितु) with abl.; as, 'he abstains from eating flesh,' निवर्तेते मांसभक्षणार्त्त; वृज् in caus. (वर्जयति -यितुं), परिवृज्, विवृज् with acc.

ABSTEMIOUS, a. अत्याहारी -रिणी -रि (न्), अभोजी -जिनी -जि (न्), मिताशनः -ना -नं, मितभुक् m. f. n. (ज्), परिमिताहारः -रा -रं, नियताहारः -रा -रं, यताहारः -रा -रं, लघ्वाशी -शिनी -शि (न्), लघ्वाहारः -रा -रं.

ABSTEMIOUSNESS, s. आहारपरित्यागः, अत्याहारित्वं.

ABSTINENCE, s. (Abstaining from food) उपवासः, अभोजनं.—(Restraint of the passions) जितेन्द्रियत्वं, संयमनं, संयमः.—(Forbearance from any thing) नियुक्तिः f., क्षान्तिः, f.

ABSTINENT, a. (Temperate) जितेन्द्रियः -या -यं, नियुक्तरागः -गा -गं, संयमी -मिनी -मि (न्), संयतात्मा -त्मा -त्मा (न्).—(Fasting) उपवासी -सिनी -सि (न्).

To ABSTRACT, v. a. अपहृ (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), व्यपहृ; अपकृष् (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -क्रुषुं), अपाकृष्, अवकृष्, व्यपकृष्; आदा (c. 3. -दत्ते -दातुं), उपादा, अभादा.—(To reduce to an epitome) सङ्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), संहृ.

ABSTRACT, a. विभिन्नः -भा -भं, विपुक्तः -क्ता -क्तं, विविक्तः -क्ता -क्तं, पृथक्कृतः -ता -तं, केवलः -ला -लं.—(From material objects) विषयविविक्तः -क्ता -क्तं, विषयापकृष्टः -हा -हं.—(Metaphysical) आन्वोक्षिकः -की -कं.—(Abstracted in mind) समाहितः -ता -तं, अनन्यमनः -ना -नः (म्).

ABSTRACT, s. (An epitome) सङ्ग्रहः, प्रत्याहारः, सङ्क्षेपः, सारः, बन्तु n. बन्तुमार्गः.—(An abstract noun) भाषवाचकः.

ABSTRACTEDLY, ABSTRACTLY, adv. विविक्तं, विविक्तप्रकारेण.—(Simply) केवलं, मात्रं.

ABSTRACTION, s. (Taking away) प्रत्याहारः, उपादानं.—(Separation) विवेकः, विभेदः, पार्थक्यं, पृथक्करणं.—(From material objects) विषयविविक्तत्वं.—(Of the mind) समाधिः m., एकाग्रता.

ABTRUSE, a. (Hidden) गूढः -हा -हं, गुप्तः -भा -भं, प्रक्षुब्धः -द्य -द्यं.—(Remote from apprehension, obscure) निगूढः -हा -हं, निगूढार्थः -धा -धं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, बोधागम्यः -म्या -म्यं, कठिनः -ना -नं.

ABSDURD, a. अनर्थकः -का -कं, न्यायविरुद्धः -द्धा -द्धं, विचारविरुद्धः -द्धा -द्धं, अन्वयी -यिनी -यि (न्).

ABSDURDITY, s. (That which is absurd) नृपार्थक्यं, अनर्थक्यं, शशविषाखं, शशशृङ्गं, गगनकुसुमं, गगनपुष्पं.

ABSDURDNESS, s. अनर्थक्यं, अन्वयित्वं, अयाथार्थ्यं.

ABSDURDLY, adv. अन्वयित्वं ind., अनर्थक्येन, अविचारेण.

ABUNDANCE, s. बाहुल्यं, बहुलं, प्रचुरत्वं.

ABUNDANT, a. बहुः -हुः or -ही -हु, बहुलः -ली -लं, प्रचुरः -रा -रं, भूरिः -रिः -रि, विपुलः -ला -लं, समधिकः -का -कं.

ABUNDANTLY, adv. बहुशस् ind., भूरिशस् ind., भूयस् ind., अनेकशस् ind.

To ABUSE, v. a. (Make ill use of) वृथा or मृथा or अन्वयितः प्रयुज् (c. 7. -युक्ते -युक्तुं), or in caus. (-योजयति -यितुं), कर्षणीकृ, अर्षणीकृ,

वृथाकृ.—(Revile) कुत्स् (c. 10. कुत्सयति -यितुं), अभिकुत्स्, आक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), परिक्षिप्, आक्रुश (c. 1. क्रोशति -क्रोहं), स्माक्रुश, तिरस्कु (c. 8. -करोति, -कुरुते -कर्तुं), अपवद् (c. 1. -वदते -वदितुं), अवगृह् (c. 6. गृहते, -गृहति), with dat. or loc.; शप् (c. 1. शपति, c. 4. शपयति शप्), अभिशप्, परिशप्; आक्षर, in caus. (-क्षारयति -यितुं), मुखरोकृ, अतिहृ (c. 2. -वर्षीति -वर्षुं).—(To abuse in return) प्रत्याक्रुश.

ABUSE, s. पारुष्यं, अभिवादः, तिरस्कारः, परिभाषणं, आक्रोशः, विक्रोशनं, अपक्रोशः, निन्दा, मौख्यं, उपालम्भः, जुगुप्सा, -यनं, वाक्पारुष्यं, वाग्दोषः, खलोक्तिः f., निभर्त्सने, दुरालापः, दुर्ज्ञेयः n. (स्), परुषवचनं, परुषोक्तिः f.; (Ill use) कुप्रयोगः, कुव्यवहारः, दुर्व्यवहारः, कदपीकरणं.

ABUSED, p. p. (Badly employed) कु प्रयुक्तः -क्ता -क्तं.—(Reviled) आक्षिप्तः -भा -भं, आक्रुष्टः -हा -हं.

ABUSIVE, a. निन्दकः -का -कं, परुषः -वा -वं, मुखरः -रा -रं, आक्रोशकः -की -कं, दुर्ज्ञेयः -दा -दं, कुत्सावादी -दिनी -दि (न्), वाग्दुष्टः -हा -हं.

ABYSS, s. अगाधदरी f., अगाधरन्ध्रं, अतलस्पर्शिका, गम्भीररन्ध्रं, नरकः.

ACADEMY, s. पाठशाला, विद्यालयः, विद्याभ्यासस्थानं.

To ACCEDE, v. n. (To be added to) मिल् (c. 1. मिलति, मेलितुं), समि (c. 2. -रति -रतुं), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(To assent) अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सम्मतिं कृ.

To ACCELERATE, v. a. त्वर् in caus. (त्वरयति -यितुं), सन्वर, प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

ACCENT, s. (The sound of a syllable) स्वरः.—(The manner of speaking) उच्चारणं.—(The mark of a syllable) उच्चारणचिह्नं, स्वरचिह्नं.—(Acute accent) उदात्तः.

To ACCENT, v. a. (To pronounce with proper accent) सूत्रानुसारतः or सूत्रानुरूपम् उच्चर in caus. (-चारयति -यितुं) or स्वरोच्चारणं कृ.

ACCENTED, p. p. स्वरितः -ता -तं, उदात्तः -भा -भं.

To ACCENTUATE, v. a. स्वरम् उपरि उच्चारणचिह्नं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

To ACCEPT, v. a. ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गृह्णाते, ग्रह्णातुं), प्रतिग्रह् सङ्ग्रह्, उपसङ्ग्रहः आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते, -दातुं), प्रतीय (c. 6. -इच्छति -रुहं), स्वीकृ (c. 8. -करोति -कर्तुं).

ACCEPTABLE, a. गृह्यः -ह्या -ह्यं, ग्रहणीयः -या -यं, आद्रेयः -या -यं, उपादेयः -या -यं, समदेयः -या -यं.—(Agreeable) रमणीयः -या -यं, मनोरमः -मा -मं, प्रियः -या -यं.

ACCEPTABLENESS, s. ग्राह्यत्वं, रमणीयत्वं, प्रियता.

ACCEPTANCE, s. प्रतिग्रहः, परिग्रहः, आदानं, स्वीकरणं.—(Acceptance of money) धनादानं.

ACCEPTATION, s. (Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आशयः.

ACCEPTED, p. p. गृहीतः -ता -तं, आदत्तः -ता -तं.

ACCESS, s. (The way by which any thing may be approached) आगमः, अभिगमः, उपगमः.—(Increase, addition) वृद्धिः f., उपचयः.

ACCESSARY or -ORY, a. (Co-operator) सहकारी -रिणी -रि (न्).—(To a crime) पापसहायः.

ACCESSIBLE, a. अभिगम्यः -म्या -म्यं, गम्यः -म्या -म्यं, सुगमः -मा -मं, -लभ्यः -भ्या -भ्यं, सुलभः -भा -भं, सुलोपसर्ग्यः -र्था -र्थं.

ACCESSION, s. (Increase by something added) आगमः, वृद्धिः f., उपचयः.—(Accession of wealth) धनागमः.—(The act of joining one's self to) उपगमः, अभिगमनं, मिलनं, उपस्थितिः f.—(Accession to a throne) राज्यप्राप्तिः f.

ACCESSORY, a. (Additional) अधिकः -का -कं.—(Associated with) सहितः -ता -तं, or सम्मिलितः -ता -तं, or संयुक्तः -क्ता -क्तं.

ACCIDENCE, s. (Rudiments of grammar) व्याकरणारम्भः, व्याकरणस्य आदिप्रकरणान्यः.

ACCIDENT, s. (A casualty, chance) सङ्कतिः f., दैवयोगः, दैवगतिः f., दैवात् or अकस्मात् सङ्कतं, दैवघटनं or -ना, अतिवर्जनं, अभ्युदयः.—(Unfortunate accident) आपद f., विपद f.—(A non-essential quality) अप्रकृतिः f., असहजो गुणः.—(By accident) अकस्मात्, दैवात्, दैवेन, दैवगत्या.

ACCIDENTAL, a. (Casual) दैवायत्तः-ज्ञा-ज्ञं, आपत्तिकः-की-कं, साङ्कतिकः-की-कं, आकस्मिकः-की-कं.—(Non-essential) अप्रकृतः-ता-तं, असमवायी-यिनी-यि (न).

ACCIDENTALLY, adv. दैवात्, अकस्मात्, सङ्कत्या, दैवयोगेन.

ACCLAMATION OR ACCLAIM, s. प्रणादः, धन्यवादः, जयशब्दः, प्रशंसाशब्दः, सम्मतिप्रणादः, साराविशं.

ACCLIVITY, s. उत्तङ्गः, स्थानं क्रमशः उन्नम्यं.

To ACCOMMODATE, v. a. (To adapt, adjust) युज् in caus. (योजयति-यितुं), सन्धा (c. 3.-दधाति-धातुं), समाधा.—(To settle a difference) सन्धा, समाप् in caus. (-आपयति-यितुं).—(To supply with conveniences) सोपकारद्रव्याणि उपकृप् (c. 10.-कल्पयति-यितुं), युज् in caus. समायुज्.

ACCOMMODATION, s. (Supplying of conveniences) सोपकारद्रव्योपकल्पनं.—(Convenience) उपकरणं.—(Mutual accommodation) प्रत्युपकारः.—(Adaptation) संयोजनं, सन्धानं.

ACCOMPANIED, p. p. सहितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, सहायवान्-वती-वत्, परिवारितः-ता-तं, समेतः-ता-तं. As applied to two persons द्वितीय or सहाय may be used; as, 'Nakula accompanied by Sahadeva,' नकुलः सहदेवद्वितीयः; 'accompanied by Umā,' उमासहायः. Sometimes स is prefixed with this sense; as, 'accompanied by his ministers,' ससचिवः.

To ACCOMPANY, v. a. (As a companion) अनुया (c. 2.-याति-यातुं), समनुया, अन्वि (c. 2.-एति-एतुं), परिवृ in caus. (-वारयति-यितुं), सहायीभू.—(To join with) युज् (c. 7. युनक्ति, योज्), c. 10. योजयति-यितुं), संयुज्.

ACCOMPLICE, s. (In crime) पापसहायः, पापसम्मतः, कुसहायः.—(Co-adjutor) सहकारी m. (न).—(Adherent) अनुपगन्ती m. (न).

To ACCOMPLISH, v. a. सिध् or साध् in caus. (साधयति-यितुं) संसाध्; समाप् in caus. (-आपयति-यितुं), सम्यद in caus. (-पादयति-यितुं), समाचर (c. 1.-चरति-चरितुं), निर्वृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), समास्था (c. 1. तिष्ठति-ते-स्थातुं), अनुष्ठा, आस्था, कृ (c. 8. करोति, कर्त्तुं) सङ्कृ.

ACCOMPLISHABLE, माध्यः-ध्या-ध्यं, साधनीयः-या-यं, सम्यग्दनीयः-या-यं.

ACCOMPLISHED, सिद्धः-द्धा-द्धं, निर्वृत्तः-ज्ञा-ज्ञं, निष्पन्नः-ज्ञा-ज्ञं, सम्पन्नः-ज्ञा-ज्ञं, कृतार्थोभूतः-ता-तं.—(Clever) गुणवान्-वती-वत् (त), गुणी-गिनी-नि (न), निपुणः-णा-णं.

ACCOMPLISHMENT, s. सिद्धिः f., समाप्तिः f., निष्पत्तिः f., आसाधनं, निर्वाहः, राटिः f., निर्वृत्तिः f.—(Of one's object) कृतकृत्यता, कृतार्थता, स्वार्थसिद्धिः f.—(The condition of an accomplished man) गुणिता, सम्पूर्णभावः, निपुणता.—(Enbellishment) परिष्कारः.

To ACCORD, v. n. (To agree, suit) युज् in pass. (युज्यते), अनुरूपः-पा-पं, or सदृशः-ज्ञा-ज्ञं, or तुल्यः-त्या-त्यं अस्य.—(To be of the same opinion) एकचिन्तोभू, सम्मतः-ता-तं भू.

ACCORD, s. (Concurrence) सम्मतिः f., ऐकमत्यं, एकचिन्तता, समता, समवाक्यं, स्वीकरणं.—(In music) एकतालः.—(Of one's own

accord) स्वयं, कामतस् ind., कामहेतुकः-की-कं.—(With one accord) एकचिन्तोभूय.

ACCORDANCE, s. (Conformity) अनुसारः, अनुरूपता, सादृश्यं.

ACCORDING, prep. (According to) यथा, अनुरूपं, अनुसारतस् ind., अनुरूपेण, अनुसारेण, अनु prefixed; 'according to seniority,' अनुज्येष्ठः; 'according to one's desire,' यथेष्टं, यथाभिमतं; 'according to one's power,' यथाशक्ति ind.

ACCORDINGLY, adv. तथैव, तदनुसारतस् ind., तदनुरूपेण.

To ACCOST, v. a. अभिभाष् (c. 1.-भाषते-भाषितुं), आभाष्, समाभाष्, अभिधा (c. 3.-दधाति-धातुं), आमन्त्र् (c. 10.-मन्त्रयति-ते-यितुं), समामन्त्र्.

ACCOSTED, p. p. अभिहितः-ता-तं, अभिभाषितः-ता-तं.

ACCOUNT, s. (A computation) गणितं, विगणनं, गणना-नं, सङ्ज्ञानं, लेखा.—(Value, estimation) मूल्यं, अर्थः, सम्मानं.—(Great value) बहुमतिः.—(Narrative, explanation) कथा, कथनं, उपाख्यानं, यथातथं, यथास्थितं; 'on this account,' अतस् ind., अनेन हेतुना, इति हेतोः; 'on what account?' केन हेतुना or केन कार्येण; 'on account of,' हेतोः, हेतौ, अर्थं or अर्थे, कृते, निमित्ते, कारणात् with the crude form; or expressed by simply putting the noun in the abl. c.: as, 'on account of anger,' क्रोधात्; or by the indec. part. of उद्दिश्य; as, 'on which account,' यदुद्दिश्य.

To ACCOUNT, v. a. (To esteem) मन् (c. 4. मन्यते, मनुं, -or caus. मानयति-यितुं), सम्मान् in caus.: ज्ञा (c. 9. जानाति, जानीते, ज्ञातुं).—(To reckon, compute) गण् (c. 10. गणयति-यितुं), विगण्, सङ्ज्ञा (c. 2.-ख्याति-ख्यातुं).—(To give an account or relation) कप् (c. 10. कपयति-यितुं), आख्या, निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं).

ACCOUNTABLE, a. परानुयोगाधीनः-ना-नं, अनुसन्धेयः-या-यं, अनुसन्धानायत्तः-ज्ञा-ज्ञं, आह्वानाधीनः-ना-नं, यो निक्षेपं or न्यासं प्रतिपादयितुम् अर्हति.

ACCOUNTANT, s. गणकः, लेखकः, लिपिकारः, मसिपत्यः.

ACCOUNT-BOOK, s. गणनापुस्तकं.

To ACCOUTRE, v. a. नह् (c. 4.-नहति-ते-नहुं), सवह्, पिनह्, सञ्जीकृ (c. 5.-करोति-कर्त्तुं).

ACCOUTRED, सवहः-द्धा-द्धं, पिनहः-द्धा-द्धं, सञ्जः-ज्ञा-ज्ञं, सञ्जितः-ता-तं.

ACCOUTREMENT, s. सवाहः, सञ्जा, परिधानं, चलङ्कारः.

To ACCRUE, v. n. (To be added) प्रतिवृत् (c. 1.-वर्त्तते-वर्त्तितुं), मिल् (c. 1. मिलति, मेलितुं), प्राप् in pass. (-आप्यते).—(To arise as profit) उत्पद् (c. 4.-पद्यते-पद्युं), जन् (c. 4. जायते, जनितुं), सञ्जन्.

To ACCUMULATE, v. a. चि (c. 5. चिनोति, चेत्तुं), सचि, समाचि, प्रचि, राशीकृ, एकत्र कृ.

To ACCUMULATE, v. n. उपचि in pass. (-चोप्यते), वृष् (c. 1. वर्धते, वर्धितुं), राशीभू.

ACCUMULATED, p. p. उपचितः-ता-तं, सचितः-ता-तं, समाचितः-ता-तं, राशीकृतः-ता-तं, वर्द्धितः-ता-तं.

ACCUMULATION, s. सङ्घट्टः, समुदायः, सम्यक्तिः f., सङ्ज्ञातः, सङ्घयः, शोधः, राशीकरणं.

ACCURACY, s. याथार्थ्यं, तथ्यं, याथातथ्यं, सम्यक्त्वं, शुद्धत्वं, सत्यता.—(Nicety) सूक्ष्मत्वं.

ACCURATE, a. यथार्थः-था-थं, सत्यः-ज्ञा-ज्ञं, तथ्यः-ध्या-ध्यं, सतः-ता-तं, समञ्जसः-ज्ञा-ज्ञं, याथार्थिकः-की-कं.

ACCURATELY, adv. यथार्थं, सम्यक्, सतं, सत्यं, सज्जता, सूक्ष्मत्वेन.

ACCURSED, *p. p.* अभिशप्तः -भा -भं, श्रापयस्तः -स्ता -स्तं, आक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, आक्रोशनीयः -या -यं, अवगर्हितः -भा -भं.
 ACCUSATION, *s.* अभियोगः, दोषकल्पनं, अपवादः.—(False) अभिशंसनं, अभिशापः.
 ACCUSATIVE, *a.* (Case) कर्म *n.* (नं), द्वितीया विभक्तिः.
 To ACCUSE, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युज्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, अधिषिप् (c. 6. -षिपति -षेप्तुं), अपवद् (c. 1. -यदति -वदितुं), दोषकल्पनं कृ, परिषप् (c. 1. -श्रपति -शम्पु), अभिशप्.—(To be accused), अभियुज् in pass. (-युज्यते).
 ACCUSED, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, अभिशप्तः -भा -भं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.
 ACCUSER, *s.* अभियोगी *m.* (नं), अभियोक्ता *m.* (क्तुं), अपवादकः, परिवादकः.
 To ACCUSTOM, *v. a.* अभ्यस् (c. 1. -अस्यति -असितुं), अभ्यासं or व्यवहारं कृ, शिक्ष in caus. (शिक्षयति -यितुं).—(To be accustomed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं भू.
 ACCUSTOMARY, *a.* साधारिकः -की -कं, आचरितः -ता -तं, व्यावहारिकः -की -कं, व्यवहारानुरूपः -या -यं, स्वाभाविकः -की -कं.
 ACCUSTOMED, *p. p.* अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, शिक्षितः -ता -तं.
 ACE, *s.* (On cards or dice) मुद्राविशेषः.—(Within an ace, all but) प्रायम्, यत्किञ्चिन् नूनं, ईयदूनं.—'All but dead,' मृतकल्पः.
 ACERBITY, *s.* कटुता, अमृता, शुक्रता.—(Sharpness of temper) स्वभावकटुता, अरुनुदत्तं.
 ACHE, *s.* वेदनं -ना, पीडा, व्याथा.—(Headache) शिरोवेदना.—(Toothache) दन्तवेदना.
 To ACHIEVE, *v. n.* पीड in pass. (पीड्यते), व्यष्टि (c. 1. व्यथते, व्यथितुं).
 To ACHIEVE, *v. a.* (To perform, finish) समाप् in caus. (-सापयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), सिध् in caus. (-साधयति -यितुं).—(To obtain) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), समाप्, सम्प्राप्.
 ACHIEVEMENT, *s.* (A noble exploit) प्रशंसनीयकर्म *n.* (नं), चेष्टितं, चरित्रं.—(In heraldry) पदचिह्नं.
 ACID, *a.* अम्लः -द्वा -द्वं, शुक्रः -क्ता -क्तं, शोणः -क्ती -क्ती, शोणिकः -की -कं.
 ACID, *s.* अम्लः, शुक्रं.
 ACIDITY, *s.* अम्लता -त्वं, अम्लभावः, शुक्रता.—(Of stomach) अम्लपित्तः.
 To ACIDULATE, *v. a.* अम्लीकृः अम्लय (noble अम्लयति -यितुं).
 ACIDULATED, *p. p.* अम्लीकृतः -क्ता -क्तं, अम्लीकृतः -ता -तं.
 To ACKNOWLEDGE, *v. a.* अभिज्ञा (c. 1. -जानाति -जाति -ज्ञातुं), प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा, प्रतिज्ञा, स्वीकृ, अङ्गीकृ, अनुभाप् (c. 1. -भापते -भापितुं).
 ACKNOWLEDGMENT, *s.* स्वीकारः, अङ्गीकारः, प्रत्यभिज्ञानं.—(Of a fault) स्वपापस्वीकारः.
 ACORN, *s.* प्रसिद्धवृक्षस्य फलं.
 To ACQUAINT, *v. a.* ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा; बुध् in caus. (बोधयति -यितुं), प्रबुध्, प्रतिबुध्, अवबुध्, निबिद् in caus. (-वेदयति -यितुं).
 ACQUAINTANCE, *s.* परिचयः.—(Knowledge) ज्ञानं, परिज्ञानं.—(An acquaintance, friend) मित्रं, संसर्गी *m.* (नं), विभावः.—(Familiarity) संसर्गः, संस्तवः.
 ACQUAINTED, परिचितः -ता -तं, संस्तुतः -ता -तं.—(Known) ज्ञातः -ता -तं.
 To ACQUIESCE, *v. n.* तुप् (c. 1. तुष्यति तोष्टुं), सनुप् with inst. or loc.—(In an opinion) सम्मतिं कृ.—(To assent) अनुमन् (c. 1. -मन्यते -मनुं), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं).
 ACQUIESCENCE, *s.* तुष्टिः *f.*, परितोषः, सन्तोषः, सम्मतिः *f.*, अनुमतिः *f.*, शान्तिः *f.*—(Submission) क्षान्तिः *f.*
 ACQUIRABLE, *a.* प्राप्यः -प्या -प्यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं.

To ACQUIRE, *v. a.* अर्ज् (c. 1. अर्जति अर्जितुं), उपाज्, लभ् (c. 1. लभते लभुं), उपलभ्, प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), अवाप्; प्रतिपत् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुते), उपाश् समश्; आपिश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), समाविश्.
 ACQUIRED, *p. p.* प्राप्तः -भा -भं, लभः -भ्या -भ्यं, आपन्नः -न्ना -न्नं, अर्जितः -ता -तं, उपाजितः -ता -तं.
 ACQUISITION OF ACQUIREMENT, *s.* लाभः, लब्धिः *f.*, अर्जनं, प्राप्तिः *f.*, अवाप्तिः *f.*, सम्प्राप्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, ग्रहणं.—(The thing gained) आगमः.—(Acquirement of knowledge) विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्यार्जनं, विद्यागमः.—(Acquisition of property) धनार्जनं.—(Various acquirement) विप्रतिपत्तिः *f.*
 To ACQUIT, *v. a.* पापात् मुच् (c. 6. मुच्यति, मोक्तुं), विमुच्, or in caus. (मोचयति -यितुं), शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), निम्न in caus. (-तारयति -यितुं).
 ACQUITTAL, *s.* शुद्धिः *f.*, शोधनं, मुक्तिः *f.*, मोक्षः.
 ACQUITTANCE, *s.* निस्तारः, आनृण्यं, निष्कृतिः *f.*
 ACQUITTED, *p. p.* शुद्धः -द्वा -द्वं, मुक्तः -क्ता -क्तं.
 ACRID, ACRIMONIOUS, *a.* कटुः -टुः or -ट्वी -ट्वु, उग्रः -ग्रा -ग्रं, अरुनुदः -दा -दं, प्रखरः -रा -रं.
 ACRIMONY, *s.* कटुता, उग्रत्वं, प्राखर्यं.—(Of temper) स्वभावकटुता.
 ACROSS, *adv.* (To the other side) पारं, तीरान्तरं; *as*, 'across the sea,' समुद्रपारं.—(Transversely) व्यस्तं.—(With hands across) व्यस्तपाणिना.
 ACROSTIC, *s.* श्लोकविशेषः.
 To ACT, *v. n.* चष्ट (c. 1. चष्टते, चष्टितुं), निजष्ट, मन्वेष्ट, कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).—(To conduct one's self) अवद् (c. 1. -हरति -ते -दृष्टं), आचर् (c. 1. -चरति -चरितुं).—(As a stage player) नट (c. 1. नटति -नटितुं).
 To ACT, *v. a.* (To feign by action) नट (c. 1. नटयति -यितुं), *as*, 'Acting the sentiment of love,' शृङ्गारभावं नटयन्ते रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनयं कृ. The sense of acting a part may be expressed by nominal verbs; *as*, 'he acts the king,' राजायते.—(To assume disguise) लसवर्गं कृ.
 ACT, *s.* (A deed) कर्म *n.* (नं), कार्यं चाष्टतः कृतं, कृतं, कृत्यं, विवेष्टितं.—(Of a play) अङ्कः, अङ्कः.—(A decree) पदव्या.
 ACTION, *s.* कर्म *n.* (नं), क्रिया, कृत्या, चष्टा विवेष्टितं, पट्टतिः *f.*, विधानं.—(Agency, operation) कारणं.—(The action of the wind) वाताहतः *f.*—(Gesticulation) इङ्गितं, अङ्गहारः, अङ्गविशेषः.—(An action in law) अभियोगः, अर्थः.—(Fight, battle) युद्धं, सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः.
 ACTIONABLE, *a.* (In law) अभियोग्यः -न्या -न्यं, व्यवहार्यः -र्या -र्यं, व्यवहर्तव्यः -व्या -व्यं.
 ACTIVE, *a.* (Engaged in action) उद्योगी -गिनी -गि (नं), प्रयत्नवान् -वती -यत् (तं), उद्युक्तः -क्ता -क्तं, कर्मीद्युक्तः -क्ता -क्तं, अनलसः -सा -सं, मयत्नः -त्ता -त्तं, व्यवसायी -यिनी -यि (नं), कर्मी -र्मिणी -र्मि (नं), मोत्साहः -हा -हं, मोद्योगः -गा -गं, कर्मीनिष्ठः -ष्टा -ष्टं.—(Nimble) तीक्ष्णकर्मा -म्मा -म्मि (नं), आशुकारी -रिणी -रि (नं), लघु -घु -घु, त्वरितः -ता -तं, मत्वरः -रा -रं, अतन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.—(Having motion) गत्वरः -रा -रं.—(Active voice) परस्मैपदं, कर्तृवाच्यः.—(A verb in the active voice) कर्तरि वाच्यं, सकर्मकक्रिया.—(Fond of manly exercise) व्यायामशीलः -ला -लं, व्यायामी -मिनी -मि (नं).

ACT

ACTIVITY, s. कर्मवीर्यः, मयलता, व्यवसायः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्तनं.—(Manly exercise) व्यायामः.—(Active life) प्रवृत्तिः *f.*—(With activity) प्रयत्नतत् *ind.*

ACTOR, s. (Stage-player) नटः, नर्तकः, कुशीलवः, चारणः, रङ्गजीवकः, रङ्गजीवः, अभिनेता *m.* (तु), शैलाली *m.* (न), कृशाश्वी *m.* (न).—(He that acts or does) कारी *m.* (न), कारकः, कारः.

ACTRESS, s. नर्तकी, नटी, चारणदाराः *pl.*

ACTUAL, a. (True, real) तथ्यः-ध्या-ध्यं, वास्तवः-वी-वं, वास्तविकः-की-कं, सत्यः-त्या-त्यं, विद्यमानः-ना-नं.

ACTUALLY, adv. वस्तुतः *ind.*, अर्थतः *ind.*, कार्यतः *ind.*, कार्यवत्.

ACTUARY, s. लेखकः, व्यवस्थापकः.

ACUMEN, s. (Quickness of intellect) बुद्धिमूर्खता, मतिप्रकर्षः, विदग्धता, कुशाग्रीयमतिः.

ACUMINATED, तीक्ष्णः-या-यं, चंशुमान्-मती-मत् (त).

ACUTE, a. (In intellect) मूर्खबुद्धिः-द्धिः-द्धि, विदग्धः-ग्धा-ग्धं, कुशाग्रीयमतिः-तिः-ति.—(Not blunt) तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तीव्रः-त्रा-त्रं.—(Acute pain) तीव्रवेदना.

ACUTELY, adv. तीव्रं, तीक्ष्णं, मूर्खतया.

ACUTENESS, s. (Of intellect) बुद्धिमूर्खता, विदग्धता, वेदग्ध्यः.—(Sharpness) तीक्ष्ण्यं, तेजः *n.* (स्), तीव्रता.

ADAGE, s. सूत्रं, वचनं, प्राचीनपुरुषवचनं.

ADAGIO, adv. शनैः शनैः-मन्दं मन्दं.

ADAGIO, s. स्वरमान्द्रं.

ADAMANT, s. वज्रः or -जं, अभेद्यप्रस्तरः.—(Diamond) हीरकः, हीरं, अचिकं, वरारकं.

ADAMANTINE, a. वज्रमयः-यी-यं, वज्रः-ज्रा-जं.

To ADAPT, v. a. युज् in caus. (योजयति-यितुं), सन्धा (c. 3. -धत्ते-धातुं).—(To be adapted) युज् in pass. (युज्यते).

ADAPTABLE, a. योग्यः-ग्या-ग्यं, योज्यः-ध्या-ध्यं, संयोजनीयः-या-यं.

ADAPTED, p. p. युक्तः-क्ता-कं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उपयुक्तः-क्ता-कं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं, सम्भाव्यः-ध्या-ध्यं.

To ADD, v. a. (One thing to another) अन्यद् अन्येन संयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं) or समायुज् धा (c. 3. दधाति धातुं), समाधिप् (c. 6. -धिपति-धेमुं), उपर्युपरि धा. समाचि (c. 5. -चिनोति-चतुं).—(To add together, cast up) परिमृष्ट्वा (c. 2. -मृष्ट्वाति-मृष्टातुं), परिगण् (c. 10. -गणयति-यितुं).

ADDER, s. सर्पविशेषः.

To ADDECT, v. a. (One's self to any thing) आसन्न in pass. (-सन्नते or -सन्तते-संक्ते) with loc.; भज् (c. 1. भजति-ते, भङ्क्ते) आसवे (c. 1. -सवेते, -सवेतुं), निविश in caus. (-वेशयति-यितुं), निरतः-ता-तं or आसक्तः-क्ता-कं भू.

ADDICTED, p. p. मक्तः-क्ता-कं, आसक्तः-क्ता-कं, प्रसक्तः-क्ता-कं, निविष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रनुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रवृत्तः-वृत्ता-वृत्तं.

ADDICTION, सक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*, उपसेवनं, निवेशः.

ADDITION, s. संयोजनं, समायोगः, समाक्षेपः.—(The state of being additional) आधिक्यं.—(In arithmetic) मङ्गलितं, परिसंख्या. परिगणनं.—(The thing added) अनुबन्धः.

ADDITIONAL, a. अधिकः-का-कं, अधिकतरः-रा-रं.

ADDLE, a. असम्पूर्णः-रंता-रंतां, नष्टः-ष्टा-ष्टं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं.

To ADDRESS, v. a. (By words) आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयते-यितुं), समामन्त्र्, अभिभाष् (c. 1. -भाषते-भाषितुं), आभाष्, समाभाष्, प्रतिभाष्, अभिवद

ADJ

(c. 1. -वदति-ते-वदितुं, c. 10. -वादयति-ते-यितुं), अभिवच् (c. 2. -वक्ति-वक्ते), आलप् (c. 1. -लपति-लपितुं), निगद् (c. 1. -गदति-गदितुं).—(By name) सम्बोधनं कृ, नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(To address a letter, &c., to any one) पत्रसंज्ञां कृ.

ADDRESS, s. सम्बोधनं, अभिवादः, वाक्यं, वचनं, वाक्यान्तरः.—(By name) नामग्रहः.—(Courtship) भावकरणं.—(Dexterity) नैपुण्यं चतुरता.—(Direction of a letter) पत्रसंज्ञा, पत्रादेशः.

ADDRESSED, p. p. सम्बोधितः-ता-तं, अभिहितः-ता-तं, सम्भाषितः-ता-तं. **To ADDUCE, उपन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), उपनी- (c. 1. -नयति-नेतुं), आनी, साक्षात् कृ.**

ADDUCED, p. p. उपन्यस्तः-स्ता-स्तं, उपनीतः-ता-तं, आनीतः-ता-तं.

ADEPT, s. अभिज्ञः, पटुः, निपुणः, प्रवीणः.

ADEQUACY, s. सामर्थ्यं, पर्याप्तः *f.*, क्षमता, योग्यत्वं.

ADEQUATE, a. पर्याप्तः-प्ता-प्तं, क्षमः-मा-मं, समर्थः-धी-धं, प्रतिबलः-ला-लं, तुल्यः-त्या-त्यं, समानः-ना-नं, योग्यः-ग्या-ग्यं.

To ADHERE, v. n. संज् in pass. (सज्यते or सज्जते) अनुसंज्, आसंज्, प्रसंज्, संसंज् with loc.; संलग्नः-ग्ना-ग्नं, or अनुलग्नः-ग्ना-ग्नं, or संयुक्तः-क्ता-कं, or अवलम्बि-म्बिनी-म्बि, or दृढावलम्बि-म्बिनी-म्बि असंज्; अनुसंज् (c. 9. -वसति-वन्तुं) in pass. (-वधते), ली (c. 4. लीयते लेतुं), ली caus. (धारयति-यितुं).—He adheres to his promise. प्रतिज्ञां पालयति.

ADHERENCE, s. आसक्तिः, अनुपङ्गः, आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, निषेवनं.—(To a pursuit) परामर्शः, त्वरापणं.

ADHERENT, s. अनुपङ्गी (न), अनुगतः, अनुगामी *m.* (न), सहायः, सहचरः.—(Follower of the same party) एकपक्षः, पक्षकः, सपक्षः, पार्थिकः.

ADHESION, s. अनुलग्नता, संलग्नत्वं, संसक्तिः *f.*

ADHESIVE, a. अनुलग्नशीलः-ला-लं, संलग्नशीलः-ला-लं, अनुपङ्गिकः-की-कं.

ADIEU, s. आमन्त्रणं, आमन्त्रणं, प्रस्थानकाले आमन्त्रणं.—(To bid adieu) आमन्त्र् (c. 6. -पृच्छते-प्रष्टुं), आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयते-यितुं) अनुमन्त्र्.

ADJACENT, a. समीपः-पा-पं, आमन्नः-ज्रा-जं, निकटः-टा-टं, सन्नद्धः-द्धा-द्धं, सन्निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, संसक्तः-क्ता-कं, पार्श्वस्थः-स्था-स्थं.

ADJECTIVE, s. गुणवाचकः, शब्दविशेषणं.

To ADJOIN, v. a. आयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्ते, c. 10. -योजयति-यितुं) समायुज् संयुज्.

To ADJOIN, v. n. समीपः-पा-पं स्या (c. 1. तिष्ठति स्यातुं), निकटे स्या. समीपवर्ती-र्त्तिनी तिष्ठि असं.

ADJOINING. See ADJACENT.

To ADJOURN, v. a. निरूपितकालपर्यन्तं कार्यं त्यज् (c. 1. त्यजति त्यक्ते).

ADJOURNMENT, s. निरूपितकालपर्यन्तं कार्यत्यागः.

ADJUDG, a. मेदस्वी-स्विनी-स्वि (न), वसायुक्तः-क्ता-कं.

To ADJUDGE, v. a. (To cause one of the parties to give up the thing controverted) दा in caus. (दाययति-यितुं).—(To decree judicially) तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), निर्णीतं-तां-तं कृ, निष्पन्नं-न्ना-न्नं कृ, विचारं कृ, पार् (c. 10. पारयति-यितुं).

ADJUDGED, p. p. दायितः-ता-तं, तीरितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं.

ADJUDICATION, s. दायनं, तीरणं, विचारणं.

ADJUNCT, a. संयुक्तः-क्ता-कं, सहितः-ता-तं, सम्मिलितः-ता-तं.

ADJUNCT, s. (An indicatory affix to verbs) अनुबन्धः.

ADJUNCTION, (The act of adjoining) संबोजनं, सम्मिलनं.

ADJURATION, *s.* (The act of proffering an oath) शपथन.—(The form of oath proffered) शपथव्यवस्था.

To ADJURE, *v. a.* (To put upon oath) शप in caus. (शपयति -यितुं).—(To charge earnestly) शपथेन समादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

To ADJUST, *v. a.* समाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धा, संविधा; आयुज् (c. 7. -युजति -योज् or in caus. -योजयति -यितुं), समायुज्; प्रतिस्थाप in caus. (-साधयति -यितुं) तुल्यं -त्यां -त्यं कृ.

ADJUSTED, *p. p.* समाहितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, आयोजितः -ता -तं.

ADJUSTMENT, *s.* समाधानं, सन्धानं, विधानं, समायोगः.

ADJUTANT, *s.* (A helper) सहायः, उपकारकः, सहकारी *m.* (नं), साहाय्यकारी *m.* (नं).—(In the army) सैन्यपदविशेषः.

ADMENSURATION, *s.* परिमाणं, मापनं, परिमाणविद्या.

To ADMINISTER, *v. a.* (Give, afford, supply) दा (c. 3. ददाति दातुं), उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति -यितुं).—(To conduct) निर्वह in caus. (-वाहयति -यितुं), निर्वृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रवृत्; आचस् (c. 1. -वसति -वसुं).—(Justice punishment, &c.) प्रणी (c. 1. -नयति -नेतुं), सम्प्रणी; प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

ADMINISTERED, *p. p.* (As justice) प्रवेक्षितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं.

ADMINISTRATION, *s.* (The act of administering an office) प्रणयनं, कर्मनिर्वाहः, राज्यपुरा.—(Those to whom the care of public affairs is committed) सचिवाः *pl.*; 'ministers of action,' कर्मसचिवाः *pl.*; 'ministers of counsel,' धीसचिवाः *pl.*—(The ministerial office) सचिव्यं, मन्त्रित्वं.—(Act of administering medicine, &c.) नेपजप्रयोगः.

ADMINISTRATOR, *s.* (One entrusted with the care of the effects of a deceased man) मृतद्रव्यनिरूपणाधिकृतः, प्रेतजनद्रव्यरक्षकः.—(One that conducts any thing) प्रणेता *m.* (तृ), सम्प्रणेता *m.* (तृ), प्रवर्त्तयिता *m.* (तृ), प्रवर्त्तकः.

ADMIRABLE, *a.* आश्चर्यः -घ्या -घ्यं, प्रशंसनीयः -या -यं, अद्भुतः -ता -तं, अनुपमः -मा -मं, सुन्दरः -रा -री -रं.

ADMIRABLY, *adv.* आश्चर्यप्रकारेण, प्रशंसनीयप्रकारेण, अद्भुतं.

ADMIRAL, *s.* जलयोधाधिपतिः, वृहन्नौसमूहाधिपतिः, जलयोधाध्यक्षः.

ADMIRALSHIP, *s.* वृहन्नौसमूहाधिपत्यं, जलयोधाधिपतित्वं.

ADMIRALTY, *s.* (The officers appointed to administer naval affairs) सामुद्रकार्याधिकृतः, सचिवसमाजः, जलपुङ्गववस्थानिरूपणे नियुक्तः समाजः.

ADMIRATION, *s.* प्रशंसा, आश्चर्य.—(Wonder) विस्मयः, आश्चर्यं, चमत्कारः.

To ADMIRE, *v. n.* प्रशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं), आश्चर्य (c. 1. आश्चर्यते आश्चर्यतुं).—(To regard with wonder) विस्मयेन दृश् (c. 1. दृश्यति दृष्टुं) or अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं).—(To regard with love) स्नेहेन or अनुरागेण अपेक्ष.

ADMIRER, *s.* (The person who admires) विस्मयी *m.* (नं), आश्चर्यकः, प्रशंसकः.—(A lover) कामी *m.* (नं), अनुरागवान् *m.* (तृ), प्रणयी *m.* (नं), स्नेही *m.* (नं).

ADMISSIBLE, *a.* श्लाघः -श्ला -श्लं, आदेयः -या -यं, उपादेयः -या -यं, प्रगृह्यः -ह्य -ह्यं, स्वीकरणीयः -या -यं.

ADMISSION, *s.* (The act of admitting) प्रवेशनं.—(Admittance, entry) प्रवेशः.—(Allowing an argument) वाक्यग्रहणं, स्वीकारः, अनुज्ञा, अनुज्ञीकरणं.

To ADMIT, *v. a.* प्रविश in caus. (-वेशयति -यितुं), निविश, आविश.—

(Allow, approve of) ग्रह (c. 9. गृह्णाति -ह्नाते ग्रहीतुं), अनुग्रह, स्वीकारं कृ, अनुज्ञीकृ.

ADMITTANCE, *s.* (Entry) प्रवेशः.—(Allowance) वाक्यस्वीकारः, ग्रहणं.

ADMITTED, *p. p.* प्रवेशितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं.

To ADMIX, *v. a.* मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), विमिश्र, सम्मिश्र-आं-अं कृ, मिश्रणं कृ, संयोगं कृ.

ADMIXED, *p. p.* मिश्रितः -ता -तं, सम्मिश्रितः -ता -तं.

ADMIXTION, *s.* मिश्रणं, सम्पर्कः, साङ्गत्यं.

To ADMONISH, *v. a.* प्रदिश in caus. (-देशयति -यितुं), उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रत्यादिश, प्रवृप् or ससुप् in caus. (-बोधयति -यितुं), समाविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), शिक्ष in caus. (शिक्षयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), मन्त्र (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), निदृश in caus. (-दर्शयति -यितुं), अनुयोगं कृ.

ADMONISHED, *p. p.* प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, बोधितः -ता -तं.

ADMONISHER, *s.* उपदेशकः, प्रत्यादेशकः, प्रबोधकः, अनुयोगकारी *m.* (नं), अनुयोजनकः, शिक्षादाता *m.* (तृ), शिक्षकः.

ADMONITION, *s.* उपदेशः, प्रत्यादेशः, मन्त्रणं, प्रबोधनं, प्रबोधः, शिक्षा, अनुयोगः.

ADMONITORY, *a.* उपदेशकः -का -कं, शिक्षकः -का -कं, बोधकरः -री -रं, अनुज्ञापकः -का -कं.

ADO, *s.* (Trouble) दुःखं, कष्टं, अमः.—(Bustle, tumult) तुमुलं, कलहः, कोलाहलः.

ADOLESCENCE OF ADOLESCENCY, *s.* यौवनं, कौमारं, यौवनावस्था.

To ADOPT, *v. a.* (As a child) कृत्रिमपुत्रं कृ, पोष्यपुत्रं कृ.—(To assume) ग्रह (c. 9. गृह्णाति -ह्नाते ग्रहीतुं), आत्मसात्कृ.

ADOPTED, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, आत्मसात्कृतः -ता -तं; an adopted son, पोष्यपुत्रः, कृत्रिमपुत्रः, दत्तकपुत्रः, दत्तिमपुत्रः.—(Not natural) कृत्रिमः -मा -मं कृतकः -का -कं.

ADOPTER, *s.* (Of a child) कृत्रिमपुत्रकृ, पोष्यपुत्रकारी (नं).

ADOPTION, *s.* (Of a child) कृत्रिमपुत्रकरणं, पोष्यपुत्रकरणं.—(Assumption) ग्रहणं, आत्मसात्करणं.

ADORABLE, *a.* पूज्यः -ज्या -ज्यं, अर्चनीयः -या -यं, भगवान् -वती -वत (तृ).

ADORATION, *s.* पूजा, अर्चा, अभ्यर्चनं, भजनं, नमस्कारः, नमस्सा.

To ADORE, *v. a.* नमस् (nom. नमस्यति -स्यितुं), पूज (c. 10. पूजयति -यितुं), अर्च (c. 1. अर्चति -अर्चितुं), अभ्यर्च, सभर्च, नमस्कृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कुरुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं), वरिवस्य (nom. वरिवस्यति -स्यितुं).

ADORED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, नमस्कृतः -ता -तं, अर्चितः -ता -तं.

ADORER, *s.* पूजकः, अर्चकः, भक्तः, नमस्कृता *m.* (तृ).

To ADORN, *v. a.* भूष् (c. 1. भूषति -भूषितुं, c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष्, अलङ्कृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कुरुं), परिष्कृ, समलङ्कृ; शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्; मण्ड (c. 10. मण्डयति -यितुं).

ADORNED, *p. p.* अलङ्कृतः -ता -तं, भूषितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, मण्डितः -ता -तं.

ADORNING, *s.* अलङ्कारः, अलङ्किया, भूषणं.

ADRIET, *adv.* इतस्ततः प्रवमानः -ना -नं.

ADROIT, *a.* निपुणः -णा -णं, दक्षः -क्षा -क्षं, चतुरः -रा -रं, लघुः -घुः -घु.

ADROITLY, *adv.* सदास्यं, चतुरं, निपुण्येन.

ADROITNESS, *s.* निपुण्यं, दाक्ष्यं, चातुर्यं, लाघवं.

ADRY, *a.* शुष्कः -ष्का -ष्कं, तृषितः -ता -तं, तृषाक्षः -क्षा -क्षं.

ADULATION, *s.* अतिप्रशंसा, मिथ्याप्रशंसा, चाटुकारः, चाटुक्तिः *f.*, आशा, अनुनयः, स्तुतिः *f.*

ADULATORY, *s.* अतिप्रशंसकः -का -कं, अतिप्रशंसायुक्तः -का -कं, स्वाशान्वितः -ता -तं, अनुनयी -यिनी -यि (न).

ADULT, *s.* प्रौढः -दा -दं, प्रवृद्धः -डा -डं, उद्भूतः -ता -तं, मानुषप्राप्तः -मा -मं, दृढितः -ता -तं.

To ADULTERATE, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), अशुद्धीकृत, अपवित्रीकृत.

ADULTERATE OF ADULTERATED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, अशुद्धीकृतः -ता -तं, मिश्रः -आ -अं, संसृष्टरूपः -पी -पं.

ADULTERATION, *s.* दूषणं, अशुद्धीकरणं, मिश्रणं.

ADULTERER, *s.* पारदारिकः, परदारगामी *m.* (न), अभिचारी *m.* (न). पारजायिकः.

ADULTERESS, *s.* वन्धकी *f.*, अभिचारिणी, अभिसारिका *f.*

ADULTERINE, *s.* जारजः.

ADULTEROUS, *s.* अभिचारी -रिणी -रि (न).—(Corrupt) दुष्टः -ष्टा -ष्टं, अशुद्धः -डा -डं.

ADULTERY, *s.* पारदाय्यं, परदारगमनं, परकलत्राभिगमनं, भार्यातिक्रमः, अभिचारः.—(To commit adultery) व्युच्चर (c. 1. -चरति -चरितुं), परस्त्रिया सह रम् (c. 1. रमते रन्तुं).

To ADUMBRATE, *v. a.* पाशुलेख्यं कृ, पाशुलिपिं कृ, प्रतिछायां कृ, चित्रारम्भं कृ.

ADUMBRATION, *s.* प्रतिछाया, प्रतिविम्बं.—(The act of adumbrating) प्रतिछायाकरणं, पाशुलेख्यकरणं.—(Sketch) पाशुलेख्यं, पाशुलिपिः *f.*, चित्रारम्भः.

ADUNCITY, *s.* उक्रता, जेडयं, विनिवृत्ता, अनुनुता.

To ADVANCE, *v. n.* प्रया (c. 2. -याति -यातुं), प्रगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते-स्थातुं), चल (c. 1. चलति चलितुं), प्रचल, प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्जुं), प्रसृप (c. 1. -सर्पति -सर्पुं or -सर्पितुं), क्रम (c. 1. क्रमते, क्रमितुं).—(To improve) वृध (c. 1. वर्धते वर्धितुं).

To ADVANCE, *v. a.* आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रणी, अग्र नी, पुरस्कृ: 'to advance an army,' बलं पुरस्कृतुं.—(To aggrandize) वृध in caus. (वर्धयति -यितुं).—(To accelerate) त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं).—(To pay beforehand) प्राग् विहितकालात् मूल्यं दा.

ADVANCE, *s.* प्रगमनं, प्रयाणं, अग्रगमनं, अग्रसरणं.—(Improvement) आगमः, वर्द्धनं, क्रमशी वृद्धिः *f.*, उत्तरोत्तरवर्द्धनं.

ADVANCED, *p. p.* (Brought forward) आनीतः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं.—(In knowledge) कृतागमः मा -मं.—(In life) गतायुः यद्वः -युः (म or प) प्रवयाः -याः -यः (म).

ADVANCEMENT, *s.* प्रगमनं.—(Promotion) वर्द्धनं, समुन्नतिः *f.*, उत्ततिः *f.*, उन्नपदप्रतिः *f.*—(In knowledge) विद्यागमः.

ADVANTAGE, *s.* (Gain, profit) फलं, लाभः, अर्थः.—(Superiority over) प्राधान्यं, आधिक्यं.—(Opportunity) अवसरः, अवकाशः 'for one's own advantage,' आत्मविबुद्धये dat. c. : 'dressed to advantage, सुवेशी शिनी -शि (न).

To ADVANTAGE, *v. a.* उपकृ (c. 8. -करोति कर्तुं), उपचर (c. 1. -चरति -चरितुं), उपग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), फलं or लाभं दा (c. 3. तदाति दातुं).

ADVANTAGEOUS, *a.* फली -लिनी -लि (न), फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, अर्थशीलः -ला -लं, अर्थयुक्तः -का -कं, अर्थकरः -रा or -री -रं, लाभनीयः -या -यं.

ADVANTAGEOUSLY, *adv.* (Profitably) लाभेन, सफलं, सलाभ, मार्थं.—(Conveniently) मावकाशं.

ADVANTAGEOUSNESS, *s.* सफलत्वं, लभ्यता, फलित्वं.

ADVENT, *s.* आगमनं.—(Of Christ) खृष्टागमनं.

ADVENTITIOUS, *a.* आगन्तुकः -का or -की -कं, आहाय्यः -य्या -य्यं; 'adventitious beauty,' आहाय्यशोभा.

ADVENTURE, *s.* चरित्वं, वृत्तान्तः, चेष्टितं, चरितं, घटनं, देवयत्नं.

To ADVENTURE, *v. n.* (To try the chance) सन्दिग्धकर्म, देवायत्नं or देवाधीनं कृ.—(To attempt with daring) साहसेन व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं).

ADVENTURER, *s.* सन्दिग्धकर्मरतः, सन्दिग्धकार्यप्रवृत्तः, कठिनकर्मव्यवसायी *m.* (न).

ADVENTUROUS, *a.* (Inclined to adventure) साहसिकः -की -कं, निर्भयः -या -यं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं.—(Dangerous) भययुक्तः -का -कं, भयावहः -हा -हं, सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं.

ADVENTUROUSLY, *adv.* साहसेन, पृष्टं, प्रगल्भं, निर्भयं.

ADVERB, *s.* क्रियाविशेषणं, अव्ययशब्दः.

ADVERBIAL, *a.* क्रियाविशेषकः -का -कं, अव्ययः -या -यं, क्रियाविशेषण-सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न).

ADVERBIALLY, *adv.* क्रियाविशेषणवत्, अव्ययभावे.

ADVERSARY, *s.* वैरी *m.* (न), शत्रुः *m.*, अरिः *m.*, विपक्षः, सपक्षः.

ADVERSE, *a.* प्रतिकूलः -ला -लं, विरुद्धः -डा -डं, वैरी -रिणी -रि (न), प्रतियः -या -यं, प्रतिपाती -तिनी -ति (न), विपक्षः -क्षा -क्षं.

ADVERSITY, *s.* विपत् *f.* (-द्व), अपत् *f.* (-द्व), विपत्तिः *f.*, विपत्कालः, अपचयः.

To ADVERT, *v. n.* (To attend to, regard) मनः समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो युज (c. 7. युनक्ति योक्तुं, c. 10. धोत्रयति -यितुं), आलक्ष (c. 10. -लक्षयति -यितुं), समीक्ष (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), अवेषः अनुदृश (c. 1. -पश्यति -दृष्टुं), अवधानं or मनोयोगं कृ.

ADVERTENCE, *s.* अवधानं, मनोयोगः, अवस्था.

To ADVERTISE, *v. a.* (To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा, निविद in caus. (-वेदयति -यितुं), समाविदः, बुध in caus. (बोधयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं).—(Give notice, publish) प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), विकाशः, विधुष in caus. (-धोषयति -यितुं), संवादपत्रेण प्रकाशः.

ADVERTISEMENT, *s.* (Instruction) सूचनं, बोधनं, प्रबोधनं, उपदेशः, (Intelligence) संवादः, समाचारः.—(By public paper) संवादपत्रं.

ADVERTISER, *s.* (He that gives intelligence) संवादकः, ज्ञापकः, प्रकाशकः.—(The paper in which advertisements are published) समाचारपत्रं.

ADVICE, *s.* उपदेशः or -शनं, मन्त्रः, आदेशः, मन्त्रणं -णा, आमर्शः, प्रत्यवमर्शः, बोधनं.—(Intelligence) संवादः, समाचारः.

ADVICE-BOLT, *s.* संवादवाहिनी नीः or नीका.

ADVISABLE, *a.* (Prudent) उचितः -ता -तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्ते.—(Open to advice) उपदेष्टव्यः -व्या -व्यं, उपदेशग्राही -हिर्णा -हि (न).

To ADVISE, *v. a.* (To give counsel) उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष in caus. (शिक्षयति -यितुं), अनुशास् (c. 2. -शास्ति -शासितुं).—(To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), निविद in caus. (-वेदयति -यितुं), बुध in caus. (बोधयति -यितुं).

To ADVISE, *v. n.* (To consult) मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते -यितुं).—(To deliberate) विचर in caus. (-चारयति -यितुं).

ADVISED, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Informed) ज्ञापितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं.

ADVISEDLY, *adv.* (Prudently) मन्त्रतः *ind.*, अवधानतः *ind.*, अवधानपूर्वकः, सावधानः.—(Purposely) ज्ञानतः *ind.*, अभिप्रायेण.

ADVISER, *s.* उपदेशकः, उपदेश *m.* (दृ), उपदेशी *m.* (नृ), आदेशी *m.* (नृ), मन्त्री *m.* (नृ).—(Counsellor) अमात्यः, सचिवः, मन्त्री *m.* (नृ).

ADVOCATE, *s.* (A pleader in law) उन्नावदी *m.* (नृ), परार्थे प्रतिवादी *m.* (नृ), प्रतिनिधिः *m.*—(Any defender) प्रतिपालकः, रक्षकः, आश्रयः.

TO ADVOCATE, *v. a.* परार्थे वद (c. 1. वदति वदितुं); प्रतिनिधिः असु; रक्ष (c. 1. रक्षति रक्षितुं), परिरक्ष, अभिरक्ष; प्रतिपाल (c. 10. -पालयति -यितुं).

ADVOSEE, *s.* (He that has the right of advowson) धर्माध्यापने यो न्ये नियोजकः अहेति.

ADVOWSON, *s.* (A right to present to a benefice) धर्माध्यापने नियोजनाधिकारः.

ADZE, *s.* तखणी, कुटारिका, वासिः *m.* -सो *f.*

AERIAL, *a.* (Belonging to the air) आकाशीयः -या -यं, वायवः -वो -व, वैहायसः -सो -सं.—(Produced in the air) आकाशजः -जा -जं, वायुजः -जा -जं.—(Inhabiting the air) वायुगः -गा -गं, आकाशस्थः -स्या -स्यं, लेखरः -रा -रं, नभःस्थः -स्या -स्यं.—(Lofty) उच्चः -चा -चं.

AERIE, *s.* (A hawk's nest) श्येननीडः, शकुनिनीडः.

AEROLOGY, *s.* आकाशविद्या, वायुविद्या.

AERONAUT, *s.* आकाशगामी *m.* (नृ), आकाशचरः.

ETHER, *s.* आकाशः, वायुः *m.*, नभः *n.* (स), विहायः *n.* (स).

AFAR, *adv.* (At a great distance) दूरः, दूरे, अतिदूरः, दूरतः *ind.*—(To a great distance) दूरपर्यन्तं.—(From afar) दूरतः, दूरतः.—(Afir off) दूरस्थः -स्या -स्यं.

AFFABILITY, *a.* मृदुशीलत्वं, सुशीलत्वं, अभिगम्यता, आदृक्किः *f.*, कोमलत्वं, मृदुता.

AFFABLE, *a.* मृदुशीलः -ला -लं, कोमलस्वभावः -वा -वं, सुशीलः -ला -लं, अभिगम्यः -स्या -स्यं, मृदुः -दु, आदृक्की -दिनी -दि (नृ), प्रियवादी -दिनी -दि (नृ).

AFFABLY, *adv.* मृदु, मृदुवचनेन, आदृक्क्य, अनयत्.

AFFAIR, *s.* कार्यः, कर्म *n.* (नृ), व्यापारः, ...

TO AFFECT, *v. a.* (Aim at) लेख (c. 1. लेखति लेखितुं), उपलक्ष्य निधेयः समाचर (c. 1. -चरति -चरितुं), भज (c. 1. भजति भजितुं).—(Operate upon) विकृ (c. 8. -करोति -कृतुं); उपहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं); चल in caus. (चालयति -यितुं).—(To move with grief, &c.) शोकोपहतं -तां -तं कृ; 'to affect with joy,' हर्षाकुलं -ला -लं कृ.—(To pretend) छद्म or छलं कृ; मिथ्या वद्; 'to affect to befriend a person,' मिथ्योपचारं कृ.—(To think one's self) मन् (c. 10. मानयते); 'one who affects learning,' पण्डितम्भयः.

AFFECTATION, *s.* अहङ्कारः, वैलस्यं, मानित्वं, महापण्डितो हम् इति अतिसुन्दरी अहम् इति बुद्धिर् व्यवहारो वा; 'affectation of learning,' पण्डितम्भयत्वं.—(A branch of feminine action) अवहित्यं, न्या, विलासः, हावः.—(False pretence) उपधा, छलं, छद्म *n.* (नृ).

AFFECTED, *part. a.* (Pretended) कृत्रिमः -मा -मं; मिथ्या prefixed, as, मिथ्योपचारः, 'affected kindness.'—(Full of affectation) सवैलस्यः -स्या -स्यं, अहङ्कारी -रिणी -रि (नृ), नानी -निनी -नि (नृ), विलासवान् -वती -वत्.—(Affected by, disturbed by) उपहतः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, यस्तः -स्ता -स्तं, रञ्जितः -ता -तं.

AFFECTEDLY, *adv.* वैलस्येण, साहङ्कारं, अहङ्कारेण.

AFFECTING, *a.* हृदयङ्गमः -मा -मं, मर्मभेदी -दिनी -दि (नृ).

AFFECTION, *s.* स्नेहः *m.*, प्रियता *f.*, अनुरक्तिः *f.*, अनुरागः, प्रणयः, प्रेमा *m.* or -म *n.* (-मन्), हाहं, प्रभयः.—(Passion of any kind) रागः, भावः, रसः.—(Of the mind) मनसो भावः.—(Of the body) शरीरस्य भावः.—(Parental) वात्सल्यं; 'I have great affection for him' तेन सह मम महान् स्नेहः or तस्मिन् अनुरागवान् अस्मि.

AFFECTIONATE, *a.* स्नेही -हिनी -हि (नृ), स्निग्धः -ग्धा -ग्धं, स्नेहशीलः -ला -लं, मुदङ्गमः -मा -मं, अनुरागी -गिणी -गि (नृ), प्रीतिमान् -मती -मत् (नृ), वत्सलः -ला -लं, हितः -ता -तं, प्रणयी -यिणी -यि (नृ), सप्रणयः -या -यं, जातहाहः -हा -हं.

AFFECTIONATELY, *adv.* स्नेहेन, प्रीत्या, प्रीतिपूर्वकं, स्नेहपुरःसरं, सानुरागं.

AFFIANCE, *s.* (A marriage-contract) वाग्दानं, विवाहसम्बन्धः.—(Trust, confidence) विश्वासः, प्रत्ययः, श्रद्धा, आस्था.

TO AFFIANCE, *v. a.* (To betroth) वाग्दानं कृ, विवाहनिधयं कृ.—(To confide) विश्वस् (c. 2. -श्वासति -श्वासितुं).

AFFIANCED, *p. p.* वाग्दत्तः -त्ता -तं.

AFFIDAVIT, *s.* शपथपत्रं.—(To make affidavit) तथेति or नेति शपथेन ब्रू (c. 2. ब्रवीति ब्रू), शपथं शप् (c. 1. शपति शप्तुं).

AFFILIATION, *s.* कुत्रिमपुत्रकरणं, पोष्यपुत्रग्रहणं.

AFFINITY, *s.* सम्बन्धः, सम्पर्कः, योगः, ज्ञातित्वं, वन्धुता.

TO AFFIRM, *v. n.* (Opposed to deny) तथेति ब्रू (c. 2. ब्रवीति, ब्रूते ब्रू),—(Maintain, declare positively) दद्विन वद (c. 1. वदति वदितुं).—(Ratify) स्थिरीकृ, दृढीकृ, निश्चितं -तां -तं कृ, संस्तम्भ (c. 1. -स्तम्भति, c. 9. -स्तम्भति -स्तम्भितुं), प्रमाणीकृ.

AFFIRMATION, *s.* (Declaring positively) दृढोक्तिः *f.*, वचनं, दृढवचनं.—(Argumentative statement) पक्षः.—(Confirmation) प्रमाणीकरणं, निश्चयः, दृढीकरणं, स्थिरीकरणं. (False) विप्रलापः.

AFFIRMATIVE, *a.* (That which affirms) यद्वा -दिनी -दि (नृ), निश्चायकः -का -कं.—(Favourable to the argument) पक्षानुकूलः -ला -लं.

TO AFFIX, *v. a.* अनुबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बध्नुं), निबन्ध, सम्बन्ध, संयुज् (c. 7. -युज्जति, c. 10. -योजयति -यितुं), आयुज्, उपयुज्.

AFFIX, *s.* (Grammatical) अनुबन्धः, प्रयोगः, आर्हीकिः *f.*

TO AFFLICT, *v. n.* श्लिष्ट (c. 9. श्लिष्टति श्लिष्टं or श्लिष्टं), पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड, उपपीड, परिपीड; च्य in caus. (व्यथयति -यितुं), आयस in caus. (-यासयति -यितुं).—(To be afflicted with disease) रोगेण पीड in pass. (पीडते) or वाय in pass.

AFFLICTED, *p. p.* व्यसनार्तः -त्ता -तं, दुर्गतः -ता -तं, आपदस्तः -स्ता -स्तं, आपन्नः -न्ना -नं.—(Afflicted with) पीडितः -ता -तं, आतुरः -रा -रं, आर्तः in composition; 'afflicted with disease,' रोगपीडितः -ता -तं.

AFFLICTION, *s.* क्लेशः, शोकः, दुःखं, कष्टं, व्यापा, पीडा, विडम्बना.

AFFLICTIVE, *a.* क्लेशकः -का -कं, क्लेशी -शिनी -शि (नृ), दुःखकरः -री -रं, व्यापाकरः -री -रं.

AFFLUENCE OR -ENCY, *s.* धनबाहुल्यं, धनसम्पत्तिः, धनित्वं, समृद्धिः *f.*, समृद्धता.—(The act of flowing to any one place) एकस्थानं प्रति प्रवाहः.

AFFLUENT, *a.* महाधनः -ना -नं, बहुधनः -ना -नं, धनी -निनी -नि (नृ), धनवान् -वती -वत् (नृ), समृद्धः -द्धा -द्धं, वसुमान् -मती -मत् (नृ), धनाढ्यः -ढ्या -ढ्यं.—(Flowing to any one place) एकस्थानं प्रति प्रवाहकः -का -कं.

AFFLUX OR AFFLUXION, *s.* एकस्थानं प्रति स्रोतसां प्रवाहः.

TO AFFORD, *v. a.* (Give) दा (c. 3. ददाति, c. 1. यच्छति दातुं), प्रादा, अभिदा, प्रदा; उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं).—(To be able to

bear expenses) व्ययं कर्तुं समर्थः - यो - यं असु or शक् (c. 8. शक्नोति शक्ते), or व्ययाय उपकृप् (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं or -कल्पन्).
 To AFFRANCHISE, v. a. मुच (c. 10. मोचयति -यितुं, c. 6. मुञ्चति मोक्षुं), विमुच; मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमुक्ष.
 AFFRAY, s. सन्नामः, समरः, संयुगः, युद्धं, कलहः, डिम्बः, डमरः, डामरः.
 To AFFRIGHT, v. a. चस् in caus. (त्रासयति -यितुं), वित्रस; भी in caus. (भाययति or भीषयति -ने -यितुं), उड्विज् in caus. (-वेजयति -यितुं).
 AFFRIGHT, s. त्रासः, सन्नासः, साध्वसं, भयं.
 AFFRIGHTEDLY, adv. सत्रासं, सभयं, सन्नासेन.
 AFFRONT, s. अपमानं, विप्रियं, क्षेपः, अवज्ञानं, धपेणं, तिरस्कारः.
 To AFFRONT, v. a. (Offer open insult) साक्षात्, or सम्मुखं, or प्रतिमुखं, or मुखामुखि, or प्रत्यक्षं अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अवज्ञा (c. 9. -जानमन् -ज्ञानुं), तिरस्कृ (c. 8. -करोति -कर्तुं), आक्षर् in caus. (-क्षारयति -यितुं), क्षिप्रिषिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्), अवक्षिप्, परिक्षिप्.
 AFFRONTED, p. p. अपमानितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, तिरस्कृतः -ता -तं, क्षिप्रिषिप्तः -ता -तं.
 AFFRONTER, s. साक्षात् or प्रतिमुखं अपमानकः, अवज्ञानकर्ता m. (नृ).
 AFFRONTIVE, a. अपमानकः -का -कं, अपमानोपेतः -ता -तं, अवज्ञानयुक्तः -का -कं.
 AFFUSION, s. आमेकः, आसेचनं, अभिषेकः.
 To AFFY, v. a. (Betroth) वाद्वानुं कृ, प्रतिज्ञापत्रेण विवाहसम्बन्धं कृ, नियमपत्रेण विवाहप्रतिज्ञां कृ.
 AFLOAT, adv. (Floating) प्रवमानः -ता -नं, प्रवः -वा -वं.
 AFOOT, adv. (On foot) पादन, पदेन. - (Going on foot) पादगः -गा -नं. - (In action, or use) प्रचलः -ला -लं, प्रचलितः -ता -तं, प्रचरितः -ता -तं. - (Set on foot) आरब्धः -आ -अं, उद्यतः -ता -तं.
 AFORE, prep. (In front) प्रतिमुखं, अभिमुखं, सम्मुखं, अग्रे, पुरम्, पुरतस्, साक्षात्. - (In former time) पूर्वकालं, गतकालं, पूर्वं, पूर्वसमये, पुरा.
 AFORESAID, p. p. 'पूर्वोक्तः -क्ता -कं, पूर्वोदितः -ता -तं, प्रागुक्तः -क्ता -कं.
 AFORETIME, adv. पूर्वकाले, गतकाले, पुरा, पूर्वं.
 AFRAID, a. भीतः -ता -तं, भयान्वितः -ता -तं, शङ्कान्वितः -ता -तं; 'to be afraid of' भी (c. 3. विभेति भेतुं), with abl. or gen.; as, 'he is afraid of the dog,' कुकुरात् or कुकुरस्य विभेति. So also चस् (c. 1. चस्यति चमिति), उड्विज् (c. 6. -विजते -विजितुं).
 AFTERS, adv. पुनर्, पुनरपि, नूतनं, अभिनयं, प्रतिनयं.
 AFT, s. 'The part of a ship towards the stern' नावः पश्चिमभागः.
 AFT, adv. (Towards the stern of a ship) नावः पश्चिमभागं प्रति, नावः पश्चाद्भागं प्रति.
 AFTER, p. p. अनु or पश्चात् prefixed: as, 'to go after,' अनुगन्तुं; 'to run after,' पश्चाद् धावितुं. - (Of time) पश्चात्, परं, अनन्तरं, उद्धं, अथाक with abl. - (According to) अनु, अनुरूपं, अनुसारतस्, अनुरूपेण, अनुसारेण; 'after that,' तदनन्तरं, or तदनन्तरं, or तस्मात् परं, or अत उद्धं; 'after one another,' अनुपूर्वशस्; 'a century after,' वर्षशते यडे; 'after eating,' भोजनानन्तरं or भोजनात् परं; 'after the rising of the sun,' सूर्योदयाद् उद्धं; 'after a few days,' दिनेषु गच्छतु. Sometimes 'after' is expressed by the indec. part.; as, 'after ascending the tree the nests were destroyed,' वृक्षम् आरोह्य नीडा भग्नाः, or even by पूर्वकं; as, 'after laying down a stake,' पशुस्थापनपूर्वकं; or by repeating the word in such phrases as, 'he waters tree after tree,' वृक्षं वृक्षं सिञ्चति.

AFTER, adv. (In after time) परं, परकाले, आगामिकाले, उत्तरकाले - (Following after another) पश्चात्. - (Subsequently) परस्तात् उत्तरव, उत्तरतस् ind.
 AFTER-AGES, s. उत्तरकालः, परकालः, आगामिकालः, भाविकालः - (Descendants) पुत्रपौत्राः m. pl.
 AFTER ALL, अनन्तरं ind., अने, परं, शेवे, अवशेषे.
 AFTER-BIRTH, s. गर्भपरिष्वः.
 AFTER-COMER, s. उत्तरागामी m. (नृ), परम् उपतिष्ठति यः, उत्तरकालं जीवति यः.
 AFTER-CROP, s. शस्यस्य द्वितीयसङ्ग्रहः or द्वितीयोत्पत्तिः f., फलस्य द्वितीयसङ्ग्रहः.
 AFTER-DINNER, s. भोजनानन्तरं, भोजनात् परं, भोजनोत्तरं.
 AFTER-ENDEAVOUR, s. उत्तरोद्योगः, द्वितीययत्नः.
 AFTER-GAME, s. उत्तरोपायः.
 AFTER-GRASS OR AFTER-MATH, s. द्वितीयतृणं, द्वितीयतृणोत्पत्तिः f.
 AFTER-INQUIRY, s. उत्तरानुसन्धानं, उत्तरनिज्ञासा.
 AFTER-LIFE, s. जीवनावशेषः.
 AFTERNOON, s. अपराह्नः, पराह्नः, वैकालः, विकालः. - (Relating to the afternoon) आपराह्निकः -की -कं, वैकालिकः -की -कं.
 AFTER-PAINS, s. अनुतापः, उत्तरव्याथा. - (At childbirth) प्रसवानन्तरं वेदना.
 AFTER-STATE, s. परावस्था, उत्तरावस्था, भाव्यवस्था.
 AFTER-TASTE, s. उत्तरस्वादः, अनुस्वादः.
 AFTER-THOUGHT, s. अनुबोधः, उत्तरचिन्ता, कार्यानन्तरं विचारणं.
 AFTER-TIMES, s. उत्तरकालः, परकालः, आगामिकालः. - (Descendants) पुत्रपौत्राः m. pl.
 AFTERWARDS, s. पश्चात् ind., तत्पश्चात्, तदनन्तरं, अनन्तरं, ततः परं परं ind., अपरं, परस्तात्, उत्तरतस्, ततस्.
 AGAIN, adv. पुनर्, पुनरपि, भूयस् ind. - (Moreover) अन्यच्च, किञ्च इतरम् indec. - (On the other hand) अन्यपक्षे, पुनर्. - (Repeatedly) मुहुस्, पुनःपुनर्, अकृत्, भूयो भूयस्, वारंवारं. - (Further, in argument) अथा. - (As much again) द्विगुणः -शा -शं. - (Back again, as in English or Latin) प्रति. - (In return for) प्रति.
 AGAINST, prep. - (Opposed to) विरुद्धः -डा -डं, प्रतिकूल -ला -लं, विपक्षः -खा -खं. - (Over against) अभिमुखं, प्रतिमुखं सम्मुखं; 'against the wind,' प्रतिवातं, वाताभिमुखं; 'against the stream,' प्रतिस्रोतस् ind. 'Against' may be expressed by अर्थे or अर्थे, in such phrases as 'one should store up money against misfortune,' आपदर्थे धनं रक्षेत्.
 AGAIN, adv. नृम्भनाथः -शा -शं, विस्मयोत्पन्ननयनः -ना -नं, कुललोचन -ना -नं.
 AGARIC, s. वृक्षरुहः रुक्षाकविशेषः, तरुतोही, जीवधीयरुक्षाकविशेषः.
 AGASTYA, s. (A celebrated Saint, son of Mitra and Varuna and regent of the star Canopus) अगस्त्यः, नैत्राचारुणि.
 AGATE, s. रत्नविशेषः, नानावर्णः प्रस्तरविशेषः, नानाहायान्वितः प्रस्तरविशेषः.
 AGE, s. (Period) युगं, कालः, समयः. - (Life) आयुः n. (स), जीवितकालः ययः n. (स). - (Age of the world) कल्पः. - (Old age) वृद्धत्वं, वाढेकं, वृद्धभावः; 'a youth who has come of age,' व्ययहारप्राप्तः व्ययहारः; 'a son twenty years of age,' विंशतिवर्षीयः पुत्रः; 'of the same age,' समानवयस्क -स्का -स्कं.
 AGED, a. वृद्धः -डा -डं, जीर्णः -शो -शं, प्राचीनः -ना -नं, वयोगतः -ता -तं, आयुषः -यी -यं.

AGENCY, *s.* (State of an agent) कर्तृत्वं, कर्तृकत्वं.—(Operation) कारणत्वं, हेतुता, कारणं; 'human agency,' पौरुषेयत्वं.—(Office of a deputy) नियोगिपदं, नियोगित्वं.

AGENT, *s.* (Doer) कर्त्ता *m.* (नं), कर्त्तृकः, कारः, कारकः, करः in comp.—(A deputy) नियोगी *m.* (नं), प्रतिपुरुषः, कार्याधीशः, प्रतिनिधिः *m.*—(That which has the power of operating) हेतुकः, हेतुः *m.*, कारणं, साधनं.

To AGGLOMERATE, *v. a.* सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाधि, उपधि; समाधिप (c. 6. -धिपति -धेमुं); राशीकृ; पुञ्जं कृ, एकत्र कृ.

AGGLOMERATED, *p. p.* सञ्चितः -ता-तं, उपचितः -ता-तं, राशीकृतः -ता-तं.

To AGGLUTINATE, *v. n.* संक्षिप in caus. (-क्षेयति -यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), संहर्त्तुं -गन्तां -गन्तुं कृ.

To AGGRANDISE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, रथ in caus. (रथयति -यितुं), साय्ये (caus. -प्याययति -यितुं), स्थाय in caus. स्थाययति -यितुं), प्रचुरीकृ, स्तोतीकृ, तन् (c. 8. तनोति तनितुं).

AGGRANDISEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्द्धनं, विवृद्धिः *f.*, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.* उपचयः, स्थातिः *f.*, समुदयः; 'for one's own aggrandisement,' आत्मविवृद्धये *du.* c. or आत्मोदयाय *du.* c.

To AGGRAVATE, *v. a.* (To increase) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), अधिकं -कां -कं कृ, अतिरिक्तं -क्तां -क्तं कृ, गरय् (nom. गरयति)--- (To irritate, provoke) प्रकुप in caus. (-कोपयति -यितुं), प्रपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं).

AGGRAVATED, *p. p.* (Increased) वर्धितः -ता-तं. — (Provoked) प्रकोपितः -ता-तं.

AGGRAVATION, *s.* (Act of irritating) प्रकोपणं, पीडनं, पीडाकरणं. (Act of increasing) संवर्द्धनं, वर्द्धनं, उद्दीपनं.—(Aggravating circumstance) अनुपपन्नः, आधिक्यं.

AGGREGATE, *s.* समूहः, सङ्घः, सन्निपातः, समवायः, सङ्ग्रहः, राशिः *m.*, पुञ्जः.

To AGGREGATE, *v. a.* समाधिप (c. 6. -धिपति -धेमुं), सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाधि, उपधि; समूहं कृ, राशीकृ, एकत्र कृ.

AGGREGATED, *p. p.* सञ्चितः -ता-तं, उपचितः -ता-तं, राशीकृतः -ता-तं, समवायी -यिनी -यि (नं).

AGGREGATION, *s.* (The act of aggregating) समाहारः -हरणं, राशीकरणं, सङ्घपनं, सङ्ग्रहणं.—(A sum, collection) समूहः, सन्निपातः, सङ्ग्रहः.

To AGGRESS, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 1. -क्राम्यति -क्रामितुं), अतिक्रम; लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं).—(To be the first to injure) हिंसारम्भं or लङ्घनारम्भं कृ.

AGGRESSION, *s.* आक्रमः -मणं, अतिक्रमः, लङ्घनं.—(The first act of injury) हिंसारम्भः, अपकारारम्भः, प्रथमापकारः, आक्रमारम्भः.

AGGRESSOR, *s.* आक्रमकः, अतिक्रमकः, द्रोही *m.* (नं), प्रथमापकारकरः, प्रथमा हिंसा करोति यः.

AGGRIEVANCE, *s.* (Wrong endured) हिंसा, अपकारः, द्रोहः, क्रेशः, दुःखं, व्यथा.

To AGGRIEVE, *v. a.* दुःख् (c. 10. दुःखयति -यितुं), शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), क्रिञ्ज् (c. 9. क्रिञ्जति क्रिञ्जुं), व्यष् in caus. (व्यथयति -यितुं), अर्द in caus. (अर्दयति -यितुं), समर्द, हिंस् (c. 1. हिंसति, c. 7. हिनस्ति, हिंसितुं).

AGHAST, *a. a.* विस्मयाकुलः -ला -लं, भयव्याकुलः -ला -लं, भयमोहितः -ता-तं, साध्वसोपहतः -ता-तं.

AGILE, *a.* लघुः -घुः -घु, त्वरितः -ता-तं, चञ्चलः -ला -लं, द्रुतस्वभावः -वा-वं, लघुशरीरः -रा-रं.

AGILITY, *s.* लघुता, द्रुतत्वं, चञ्चलत्वं, लघुशरीरता.

AGILLOCHUM, *s.* (Aloe-wood) अगुरुः *m.*, -रु *n.*, अगुरुकाष्ठं.

AGISTMENT, *s.* निरूपितसूत्येन सर्वसामान्यक्षेत्रे पश्चादिप्रतिपालनं.—(Embankment) सेतुः *m.*

AGITABLE, *a.* क्षोभणीयः -या-यं, मन्यनीयः -या-यं, चालनीयः -या-यं.

To AGITATE, *v. a.* क्षुभ् in caus. (क्षोभयति -यितुं), विक्षुभ्; घृ (c. 5. घृनोति, c. 9. घृनाति धवितुं or धोतुं), साधू; मन्य् (c. 1. मन्यति, c. 9. मन्नाति मन्थितुं), प्रमन्य; हल in caus. (हलयति or हललयति -यितुं); गाह् (c. 1. गाहते गाहितुं or गाढुं); लुङ् (c. 1. लोडति लोडितुं or caus. लोडयति), आलुङ्, समालुङ्, परिलुङ्, विलुङ्, संलुङ्.—(To be agitated) क्षुभ् (c. 4. क्षुभयति क्षोभितुं); विहल (c. 1. -हलति -हलितुं).

AGITATED, *p. p.* क्षुब्धः -आ-अं, धृतः -ता-तं, आकुलितः -ता-तं, प्रमथितः -ता-तं, उद्गान्तः -न्ता-नं, सम्भान्तः -न्ता-नं, विहलः -ला -लं, विदुरः -रा-रं, लुलितः -ता-तं, कातरः -रा-रं, परिप्रयः -वा-वं, विक्षयः -वा-वं.

AGITATION, *s.* क्षोभः, मन्यनं, उन्मन्यनं, आलोडनं, विपुवनं, दवधुः.—(Of mind, &c.) व्याकुलत्वं, उत्कम्पः.—(Discussion) वादानुवादः, विचारणं.

AGITATOR, *s.* (He who agitates) क्षोभकः, उन्मन्यकः, मथनकारी *m.* (नं). —(Manager of affairs) कार्याधीशः, कार्याधिपता *m.* (नं), नायकः.

AGNAIL, *s.* नखरोगः, चिष्यं, नखसम्पचः.

AGNATE, *a.* (Allied to) सम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), सम्पत्तीयः -या-यं.

AGNATION, *s.* (Relationship) ज्ञातित्वं, वन्धुत्वं, सम्बन्धः, सम्पत्तिः.

AGO, AGONE, *adv.* पुरा, पूर्वे, पूर्वकाले, गतकाले, पुरस्तात्.

AGOG, *adv.* कुतहली -लिनी -लि (नं), कौतुकाकुलः -ला -लं, अन्यथावृत्तिः -क्षिः -क्षि.

AGONE, *part.* चल्तः -ला -लं, प्रचलः -ला -लं, प्रचलितः -ता-तं, प्रचरितः -ता-तं.

To AGONISE, *v. n.* व्यथ् (c. 1. व्यथते व्यथितुं, परितप in pass. (तप्यते), सनत्.

AGONY, *s.* तीव्रवेदना अनिव्यथा, व्यथा, अन्तस्तापः, विधाधा, दुःखदुःखं, यत्नं.

AGRARIAN, *a.* क्षेत्रविषयकः -का-कं, क्षेत्रिकः -को-कं, भूमिविषयकः -का-कं.

To AGREE, *v. n.* (Be in concord) सम्मन् (c. 1. -मन्यते -मन्तुं), सम्मतः -ता-तं भू.—(Assent to) स्वीकृ, अङ्गीकृ, अनुमन् (c. 1. -मन्यते -मन्तुं), अभिमन्; अनुज्ञा (c. 1. -जानाति -ज्ञातुं), अनुपद (c. 1. -वदति -वदितुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—

(Settle by stipulation) सन्धा (c. 3. -धत्ते -धातुं), संविदा निष्पन्नं -चां-चं कृ.—(Be of the same mind) एकचिन्ताभू, एकमतः -ता-तं भू.—

(Be consistent or suitable) युज् in pass. (युज्यते).

To AGREE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), सम्मतं -तां-तं or संविदितं -तां-तं कृ.

AGREEABLE, *a.* (Pleasant) रम्यः -म्या -म्यं, काम्यः -म्या -म्यं, सुभगः -गा-गं, अभिमतः -ता-तं, मनोज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सन्तोषकः -का-कं,

तुष्टिकरः -री-रं.—(Suitable, comfortable) अनुरूपः -पा-पं, उपयुक्तः -क्ता-क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, सदृशः -शी-शं, तुल्यः -त्या-त्यं.

—(To be agreeable please) रुच् (c. 1. रोचते, रोचितुं).

AGREEABLENESS, *s.* (Consistency with) योग्यता, उपयुक्तता, अनुरूपता, सादृश्यं.—(The quality of pleasing) रम्यत्वं, काम्यत्वं, अभिमतता.

—(Resemblance) तुल्यता, सदृशता.

AGREEABLY, *adv.* सुखं, अभिमतं, सुभगं, यथाभिमतं, यथासुखं.—(According to) अनुरूपं, अनुसारतस् *ind.*, योगतस् *ind.*—(Agreeably to one's nature) सत्त्वानुरूपं.

AGREED, *p. p.* संविदितः -ता -तं, सम्मतः -ता -तं, उपगतः -ता -तं, अभ्युपेतः -ता -तं, अभ्युपगतः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं; 'he has agreed to a separation,' भेदम् उपगतः.

AGREEMENT, *s.* (Compact) संविद् *f.*, प्रतिज्ञानं, नियमः, संस्कारः, अङ्गीकारः, उपगमः, समयः, अभ्युपगमः, सङ्केतः, संवादः, व्यवस्था.—(Making an agreement) समयकारः.—(Breaking an agreement) समयभेदः.—(Concord) सम्मतिः *f.*, एकचिन्ता, अनुवादः, रेख्ये.—(Resemblance) सदृशता, अनुरूपता, सादृश्यं, तुल्यत्वं.

AGRICULTURE, *s.* कृषिः *f.*, कर्षणं, हलभृतिः *f.*, वैश्यक्रिया, वैश्यवृत्तिः *f.* (The science) कृषिविद्या.

AGRICULTURIST, *s.* कर्षकः, श्रेत्राजीवः, कृषकः, श्रेत्रिकः, श्रेत्री *m.* (नं), कृषिविद्याज्ञः.—(A man of the third class) वैश्यः, विद् (श).

AGROUND, *adv.* उन्नीयस् *ind.*, तटस्थः -स्था -स्थं, सैकतस्थः -स्था -स्थं, पुलिनस्थः -स्था -स्थं.

AGUE, *s.* कम्पज्वरः.—(A tertian ague) तृतीयकः, तृतीयकज्वरः.—(A quartan) चातुर्यकः.

AGUE-FIT, *s.* कम्पज्वराक्रमः.

AGUISH, *a.* कम्पज्वरशीलः -ला -लं, कम्पज्वरस्वभावः -वा -वं.

AH, *interj.* आ, आस्, हन्, हा, अहो, अहह.

AHEAD, *adv.* अग्रे, अग्रतस् *ind.*, पुरस् *ind.*, पुरतस् *ind.*—(Headlong) अधोमुखं.

AJAR, *adv.* अर्धविवृतः -ता -तं, अर्द्धोद्घटितः -ता -तं.

AID, *s.* साहाय्यं, उपकारः, उपकृतं, साहित्यं, शरणं, उपग्रहः.—(An assistant) सहायः, उपकारकः, उत्तरसाधकः.

To aid, *v. a.* उपकृ (c. 8. -करोति -कुरुं), उपचर (c. 1. -चरति -चरितुं), उपग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), साहाय्यं कृ, अभिरक्ष (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं).

AIDED, *p. p.* उपकृतः -ता -तं, कृतोपकारः -रा -रं.

AIDE-DE-CAMP, *s.* परिधिस्थः, सेनापतिसहायः, सेनापत्याज्ञावहः.

AIDER, *s.* सहायः, साहाय्यकर्त्ता *m.* (त्रै), उपकारकः.

AIDLESS, *a.* साहाय्यरहितः -ता -तं, उपकारहीनः -ना -नं, असहायः -या -यं.

To aid, *v. a.* (To give pain) पीड (c. 10. पीडयति -यितुं).—(To be ailing) ईषद्रोगेण or क्षुद्ररोगेण, पीड in pass. (पीड्यते).

AIR OF AIMING, *s.* ईषद्रोगः, ईषद्राधिः *m.*, क्षुद्ररोगः, क्षुद्रव्याधिः *m.*

AIRING, *a.* रोगी-गिणी-गि (नं), क्षुद्ररोगपीडितः -ता -तं, व्याधितः -ता -तं.

To aim, *v. a.* and *n.* (As at a mark) अभिमन्या (c. 3. -दधाति -धातुं), उद्दिश्य (c. 6. -दिशति -दिशुं) with acc.; as, 'aiming at him,' तमुद्दिश्यः लक्ष्यीकृ.—(Endeavour after) आप् in des. (ईप्सति ईप्सितुं), अभ्यासः सेव (c. 1. सेवते सेवितुं), उपसेव तिपयः, समाचर (c. 1. -चरति -चरितुं), काङ्क्ष (c. 1. काङ्क्षति काङ्क्षितुं), आकाङ्क्ष, अनुकाङ्क्ष.—(To direct the weapon) अभिसन्धा, लक्ष्यं प्रति अस्त्रं क्षिप (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं).

AIR, *s.* (The point to which a missive weapon is thrown) लक्ष्यं, लक्ष्यं, वाणलक्ष्यं, शरव्यं.—(The direction of the weapon) सन्धानं.—(A purpose, design) अभिप्रायः, चिकीर्षितं, आशयः, काङ्क्षा, वाञ्छा.—(Conjecture) अनुमानं.

AIMLESS, *a.* असन्धानः -ना -नं, सन्धानरहितः -ता -तं, अलक्ष्यः -त्वा -त्वं.

AIR, *s.* आकाशः, वायुः *m.*, नभः *n.* (स), विहायः *n.* (स), समीरणः, समिरः.—(Air in motion) वायुः, वातः, समीरणः.—(In music) तालः, मूर्च्छना, निशाङ्गकं.—(Appearance) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*—(Gesture, mien) गतिः *f.*, वदनं, रीतिः *f.*—(Manner) विधिः *m.*,

प्रकारः, रूपं.—(Scent, vapour) वासः, वाष्पः, गन्धः; 'aloft in air,' विहायसा *ind.*; 'to build castles in the air,' गगनकुसुमानि कृ.

To air, *v. a.* (To expose to the air) वायुव्याप्यं -प्या -प्यं कृ.—(To dry) शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), शुष्कीकृ, निर्जलं -लां -लं कृ.

AIR-BALLOON, *s.* आकाशयानं, व्योमयानं, आकाशचरिणा गमनार्थं विमानं.

AIR-BLADDER, *s.* (Any cuticle filled with air) वायुकोषः, अनिल-पूरिता नाडिः.

AIR-BORN, *a.* वायुजः -जा -जं, आकाशजः -जा -जं.

AIR-GUN, *s.* शरादिप्रासनार्थं वायुपूरितं यन्त्रं.

AIR-HOLE, *s.* वातायनं, गवाक्षः, जालं, वायुच्छिद्रं, वायुपथः.

AIRING, *s.* वायुसेवनं, विहारः, वायुहेतोः परिक्रमः.

AIR-PUMP, *s.* वायुप्रक्षेपको नालः.

AIR-SHAFT, *s.* आकरे वायुगमनार्थं पथः or छिद्रं.

AIRY, *a.* (Composed of air) वायुमयः -यी -यं, आकाशीयः -या -यं, वैहायसः -सी -सं.—(Open to the air) वायुव्याप्यः -प्या -प्यं.—(Wanting reality, vain, empty) शून्यः -न्या -न्यं, लघुः -घुः -घी -घु, अवास्तवः -वी -वं, असारः -रा -रं, अचलः -ला -लं, वायुमनः -ना -नं.

AISLE, *s.* (A path in a church) पूजाशालाभ्यन्तरे पथः.

AKIN, *a.* (Allied by blood, used of persons) स्वगोत्रजः -जा -जं, स्वजातीयः -या -यं.—(Used of things) सम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), सम्यकीयः -या -यं.

ALABASTER, *s.* श्वेतप्रस्तरविशेषः.

ALACK, *interj.* (Alas!) कष्टं, आस्, हा, हन्, अहह, हाहा, हाहो.

ALACRITY, *s.* लाघवं, अचलत्वं, सोद्यमत्वं, शीघ्रत्वं, अविलम्बत्वं, क्षिप्रता.

ALAMODE, *adv.* व्यवहारानुरूपं, रीत्यनुसारेण.

ALARM, *s.* (Fright) त्रासः, भयं, साध्वसं, शङ्का, भयप्रस्तावः.—(A cry by which soldiers are summoned to arms) सावहानिकं, युद्धाय योधाह्वानं.—(Alarm-cry in general) भयध्वनिः *m.*

To alarm, *v. a.* भी in caus. (भाययति -यितुं or भीषयति -ते), त्रास in caus. (त्रासयति -यितुं), विचस्, मन्त्रस् in caus.

ALARMED, *p. p.* भीतः -ता -तं, भयाक्षः -क्षा -क्षं, चकितः -ता -तं, शङ्कितः -ता -तं, भीषितः -ता -तं.

ALARM-BELL, *s.* भयसूचका घट्टा, शङ्कोर आगमनसमये वाद्यते या घट्टा.

ALARMING, *a.* भयङ्करः -रा -रं, भयानकः -का -कं, त्रासजनकः -का -कं, भयदः -दा -दं.

ALARMIST, *s.* भयोत्पादकः, भयकारकः.

ALARM-POST, *s.* भयसमये सैन्यसमागमार्थं निरूपितस्थानं.

ALARM, *s.* सावहानिकं, भयध्वनिः *m.*, निरूपितसमये निद्रालसं प्रबोधयति या घटी.

ALAS, *interj.* कष्टं, आ, आम्, हा, हन्, अहह, अहोयत्.

ALB, *s.* (A white garment worn by priests) धर्माध्यापकैर् भूतः श्वेतवस्त्रविशेषः.

ALBATROSS, समुद्रीयपक्षिविशेषः, दक्षिणसमुद्रसेवी पक्षी.

ALBERT, *adv.* तथापि, यद्यपि.

ALBION, *s.* श्वेतद्वीपः.

ALBUGINEOUS, *a.* अर्धशुक्लांशुपनः -ना -नं.

ALBUGO, *s.* शुक्लं, क्षुद्ररोगः, शुक्लमण्डलरोगः.

ALBUM, *s.* विशिष्टोत्प्रेरकार्थं पुस्तकं.

ALCHYMICAL, *a.* रसायनविद्याविषयकं -का -कं, रसायनजः -जा -जं.

ALCHYMYST, *s.* रसज्ञः, रसायनविद्याज्ञः, रससिद्धः.

ALCHYMY, *s.* रसायनविद्या, रसायनं, रससिद्धिः *f.*

ALCOHOL, *s.* मद्यसारः—(Impalpable powder) सूक्ष्ममल *n.* (न).
ALCOVE, *s.* कुञ्जः, कुञ्जकूटीर, पक्षिशाला, पक्ष्यशाला, निभूतस्थानं.
ALDER, *s.* मृगविशेषः.
ALDERMAN, *s.* मुराध्वजः, नगरस्य प्रधानपुरुषः, नान्यपदस्यः, योरमनः, पुञ्जः, वृद्धजनः, गुरुजनः.
ALDERMANLY, *adv.* वृद्धजनवत् *ind.*, गुरुजनवत् *ind.*, गुरुजनप्रकारेण.
ALE, *s.* यवसुरं, यवननिर्मितो मद्यविशेषः.
ALE-HOUSE, *s.* यवसुरालयः, यवसुरस्थानं.
ALE-HOUSE-KEEPER, *s.* यवसुरविप्रयो *m.* (न), शौचिकः.
ALEMBIC, *s.* बकः, बकयन्त्रं, काचबकयन्त्रं, मुषा, द्रवद्रव्यसारनिर्हारायं मुषा.
ALERT, *a.* त्वरितः—ता-तं, क्षिप्रः—प्रा-प्रा, उद्यमी—मिनी—मि (न), उद्योगी—मिनी—मि (न), स्ववहितः—ता-तं, अतन्द्रः—प्रा-प्रा.
ALERTNESS, *s.* क्षिप्रता, अतन्द्रता, सत्वरता, सोद्योगत्वं.
ALGEBRA, *s.* बीजगणितं, गणनाविद्या.
ALGEBRAICAL, *a.* बीजगणिताविषयकः—का-कं, गणनाविद्यासम्बन्धी—न्धिनी—न्धि (न).
ALID, *a.* शीतः—ता-तं, शीतलः—ला-लं, शिशिरः—रा-रं, हिमवान्—वती—वत् (न).
ALIEN, *s.* (A foreigner) विदेशी *m.* (न), विदेशीयः, भिन्नजातीयः.
ALIEN, *a.* अन्वदेशीयः—या-यं, विदेशीयः—या-यं, पारकः—का-कं—
 (Estranged from) विरक्तः—का-कं—(Adverse to) विरुद्धः—का-कं, विपरितः—ता-तं, भिन्नः—प्रा-प्रा.
ALIENABLE, *a.* विच्छेदनीयः—या-यं, विभेद्यः—या-यं—(Alienable property) पराधीनं कर्तुं शक्यते यद् द्रव्यं.
TO ALIENATE, *v. a.* (To withdraw the affections) विरक्तं in caus. (रञ्जयति—यितुं)—(To transfer property) द्रव्याधिकारित्वं पराधीनं or परवशं कृ, or परस्त्वे प्रतियत् in caus. (पादयति—यितुं).
ALIENATE, *a.* विभिन्नः—का-कं, विरक्तः—का-कं, विच्छिन्नः—का-कं, पराधीनः—ना-नं.
ALIENATED, *p. p.* विरक्तः—का-कं. See ALIENATE.
ALIENATION, *s.* (Coldness of affection) विरागः, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं—
 —(Transferring of property) स्वस्वत्वसागमिकरं परस्वत्वापादनं.
TO ALIGHT, *v. n.* अवतृ (c. 1. -तरति—तरितुं—तरतीतुं), उपविश (c. 6. -विशति—वेष्टुं), निपत (c. 1. -पतति—पतितुं).
LIGHTED, *p. p.* अवतीर्यः—यी-यं, उपविष्टः—प्रा-प्रा, निपातितः—ता-तं.
LIKE, *a.* सदृशः—शी-शं, तुल्यः—त्या-त्यं, समानः—ना-नं, एकप्रकारः—रा-रं, तुल्यरूपः—यी-यं, तुल्यकृतिः—ति-ति.
LIMENT, *s.* आहारः, भोजनं, भक्ष्यं, भोज्यं, अन्नं, खाद्यं, पोषिकं.
LIMENTAL OR **ALIMENTARY**, *a.* पोषिकः—की-कं, पोषकः—का-कं, पुष्टिदः—दा-दं, प्रतिपालकः—का-कं, भरणशीलः—ला-लं.
LIMENTARINESS, *s.* पोषकत्वं, प्रतिपालकत्वं, भरण *m.* (न), भरणशीलता.
LIMENTATION, *s.* पोषणं, भरणं, प्रतिपालनं, पुष्टिः *f.*
LIMONY, *s.* स्त्रीपुरुषविभेदसमये यो धनस्य व्यापारो भाव्यायै दीयते.
LIVE, *a.* जीवन्—वती—वत् (न), वर्तमानः—ना-नं, सजीवः—वा-वं, सचेतनः—ना-नं, सायुज्यान्—वती—वत् (न)—(Cheerful, sprightly) त्वरितः—ता-तं, अतन्द्रः—प्रा-प्रा, चञ्चलः—ला-लं.
LEALI, *s.* सर्जिका, सर्जिः *f.*, खारः, सर्जिकाखारः, यवखारः, गोग-वाही *m.* (न).
ALKALINE, *a.* खारस्वभावः—वा-वं, खारविशिष्टः—प्रा-प्रा, सर्जिकयुक्तः—का-कं.
ALL, *a.* सर्वः—प्रा-प्रा, विधुः—का-कं, कृत्स्नः—का-कं, निखिलः—ला-लं, अखिलः—ला-लं, समस्तः—का-कं, सकलः—ला-लं.

ALL, *s.* (The whole) सर्वं, कालं, कालं, साकल्यं; 'In all, altogether,' सर्वशः, साकल्येन, कृत्स्नशः; 'not at all,' न कथञ्चन, न ननाक; 'at all times,' सर्वदा; 'all but,' प्रायस् *ind.*, प्रायशः, ईषदूनः—ना-नं; 'all of a sudden,' अकस्मात्; 'all I can,' यथा-शक्ति *ind.*, यथाबलं, यथासामर्थ्यं; 'all around,' सर्वतः, समन्ततः, परितः, चतुर्दिक्षु; 'by all means,' सर्वथा; 'all at once,' युगपत् *ind.*, 'most of all,' भूयिष्ठं, विशेषतः; 'all hail,' नमस् *ind.*
ALL-ATONING, *a.* सर्वपापनाशकः—का-कं, सर्वपापशोधकः—का-कं.
ALL-BEARING, *a.* सर्वसहः—हा-हं—(Omniparous) सर्वप्रसवी—विनी—वि (न).
ALL-CONQUERING, *a.* सर्वजयी—विनी—वि (न), सर्वदमनः—ना-नं, सर्व-न्दनः—ना-नं.
ALL-GLORIOUS, *a.* सर्वजेजोमयः—यी-यं, सर्वप्रतापवान्—वती—वत् (न).
ALL-KNOWING, *a.* सर्वज्ञः—ज्ञा-ज्ञं, सर्ववेदी—दिनी—दि (न).
ALL-LOVING, *a.* सर्वप्रियः—या-यं, सर्वहितपी—विणी—वि (न).
ALL-MATURING, *a.* सर्वपाचकः—का-कं, सर्वपाचनशीलः—ला-लं.
ALL-PENETRATING, *a.* सर्वभेदकः—का-कं, सर्वप्रवेशकः—का-कं.
ALL-PERVADING, *a.* सर्वगतः—ता-तं, सर्वव्यापी—पिनी—पि (न), सर्वत्रगः—गा-गं.
ALL-SEEING, *a.* सर्वदर्शी—शिनी—शि (न), सर्वद्रष्टा—द्री-दृ (दृ).
ALL-SUFFICIENCY, *n.* सर्वशक्तिता, सर्वसामर्थ्यं.
ALL-SUFFICIENT, *a.* सर्वसमर्थः—था-थं, सर्वशक्तिमान्—मती—मत् (न).
ALL-WISE, *a.* सर्वज्ञः—ज्ञा-ज्ञं, सर्ववेद् *m. f. n.*, सर्ववेदी—दिनी—दि (न), सर्वज्ञानमयः—यी-यं.
TO ALLAY, *v. a.* (To mitigate) शान् in caus. (शमयति—यितुं), प्रशम उपशमः; शान् or शान्त् (c. 10. शान्तयति—यितुं) अभिशान्त् परिशान्त्; तुष् in caus. (तोषयति—यितुं)—(To mix one metal with another) धातु धातुना मिश्र (c. 10. मिश्रयति—यितुं); सुवर्णं रूपं वा कुप्येन मिश्र.
ALLAY OR **ALLAYMENT**, *s.* (Mitigation) शान्तिः *f.*, प्रशमनं, प्रशान्तिः *f.*, शान्तनं; 'allayment of fear,' भयोपशमः; 'allayment of hunger,' सुखातोकारः—(Mixture of base metal) कुप्यसम्यकः.
ALLAYED, *p. p.* प्रशान्तः—ता-तं, उपशान्तः—ता-तं, प्रशमितः—ता-तं.
ALLAYER, *s.* शमकः, शान्तिकरः, शान्तिकर्ता *m.* (न), शान्तिदः.
ALLEGATION, *s.* (Affirmation) वचनं, अभियोगः, वाक्यं, अभिधानं—
 (False allegation) मिथ्याभिर्ज्ञानं—(Excuse, plea) छद्म *n.* (न), उपदेशः, व्यपदेशः.
TO ALLEGE, *v. a.* (To affirm, declare) वद (c. 1. वदति, वदितुं), तथेति वृ (c. 2. व्रवीति व्रूते वक्तुं)—(To plead as an excuse) छद्म कृ, व्यपदिश (c. 6. -दिशति—देष्टुं), मिथ्या वद.
ALLEGEEABLE, *a.* वचनीयः—या-यं, वदनीयः—या-यं, कथनीयः—या-यं.
ALLEGIANCE, *s.* भक्तिः *f.*, अनुरागः, वशीभूतत्वं, अधीनत्वं.
ALLEGHANT, *a.* भक्तिमान्—मती—मत् (न), अनुरागी—गिणी—गि (न).
ALLEGORICAL, *a.* रूपकमयः—यी-यं, दृष्टान्तरूपः—पी-पं, लाक्षणिकः—की-कं.
ALLEGORICALLY, *adv.* दृष्टान्ततः *ind.*, लाक्षणिकप्रकारेण, रूपकक्रमेण.
TO ALLEGORISE, *v. a.* दृष्टान्तकृ, दृष्टान्त्य (nom. दृष्टान्तयति—यितुं), लाक्षणिकप्रकारेण वद (c. 1. वदति, वदितुं).
ALLEGORY, *s.* रूपकं, दृष्टान्तः, उदाहरणं, लाक्षणिकवाक्यं, युक्तिः *f.*
ALLEGRO, *adv.* त्वरितं, क्षिप्रं, शीघ्रं.
TO ALLEVIATE, *v. a.* शान् in caus. (शमयति—यितुं), प्रशम, उपशम; शान्त् or शान्त् (c. 10. शान्तयति—यितुं), अभिशान्त्, उपशान्त्, परिशान्त्; लघ् (nom. लघयति—यितुं), उद्गृ (c. 1. -हरति—ते-हर्तुं), लघूकृ.

ALLEVIA TED, *p. p.* प्रशान्तः -ता-तं, प्रशान्तः -ता-तं, उपशान्तः -ता-तं, लघुकृतः -ता-तं.

ALLEVIATION, *s.* शान्तिः *f.*, प्रशाननं, प्रशान्तिः, उपशानः, लघुकरणं, लाघवः.

ALLEVIA TIVE, *a.* (Giving alleviation) शान्तिदः -दा-दं, शान्तिकरः -दा-दं, शानकः -का-कं.

ALLEY, *s.* (A narrow passage) सड़कपथः, सदापथः, सजुषितवीथिः *f.* —(A walk in a garden) उद्यानपथः.

ALLIANCE, *s.* (League) सन्धिः *m.*, साहित्यं, संयोगः, साह्यं, सहायता, ऐक्यं - (Relation by marriage, &c.) सम्बन्धः, ज्ञातिसम्बन्धः, offensive and defensive alliance, परस्पररोपकारः.

ALLIED, *p. p.* सम्मितः ता तं, सहितः -ता-तं, सङ्गः -ङ्गा-ङं, संयुक्तः -क्ता-कं.

To ALLIATE, *p. a.* सम्बन्ध (c. 9. -वद्वाति -वन्तु) or CAUS. -वन्धयति (यितुं), अनुबन्ध, आवन्ध.

ALLIGATION, *s.* (Tying together) सम्बन्धनं, सम्बन्धनं, संयोजनं. —(Rule in arithmetic) सम्मिश्रद्वयाधी मूल्यं निरूपयति यो गणनावधिः, चरसंख्यापनं.

ALLIGATOR, *s.* नम्रः, ग्राहः, कुम्भीरः.

ALLITERATION, *s.* अनुप्रासः.

ALLODIAL, *a.* जननीनः -जा-नं, जनायतः -ङा-ङं, स्वाधीनः -जा-नं.

To ALLOO, *v. a.* (Set on by crying alloo) हे हे इत्यादिशब्दैः कुङ्कु रान् प्रबुद्ध (CAUS. -बोधयति -यितुं).

To ALLOT, *v. a.* (Distribute by lot) विभज्ज (c. 1 भजति -ते भङ्गं), प्रविभज्ज, चस (c. 10 चंसयति यितुं), चज्ज (c. 10 चजयति -यितुं), विन्यस (c. 4 -अस्यति -अमितुं), चस, कृप् (c. 10 कस्ययति यितुं), परिकृप् (To grant) प्रदा (c. 3 ददाति दातुं).

ALLOTMENT, *s.* (Distributing by lot) विभागः, चंजनं, विभागकल्पना (The portion granted) चंजः, भागः, विभागः.

To ALLOW, *v. a.* अनुज्ञा (c. 9 -जानाति -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा, अनुमन (c. 1 मन्यते मन्तुं), सह (c. 1 सहते सोढुं), विषह, अनुमुद (c. 1 -मोदते मोदितुं). —(To admit an argument) ग्रह (c. 9 गृह्णाति ग्रहीतुं) —(To allow wages) वचनं दा or अनुदा (c. 3 -ददाति -दातुं) —(To allow) उद्धारं कृ, नृनीकृ.

ALLOWABLE, *a.* धर्म्यः म्या म्यं, अनुज्ञेयः -या-यं, अनुज्ञातव्यः -व्या-व्यं, स्वीकरणीयः या ये अनुज्ञायोग्यः ग्या-ग्यं, दातव्यः व्या-व्यं. —(Admissible) ग्राह्यः -ग्रा-गं, गृह्यः -ग्रा-गं, प्रगृह्यः -ग्रा-गं.

ALLOWANCE, *s.* अनुज्ञा, अनुमतिः *f.* —(Stipulated pay) वचनं, वेतनं, निरूपितमूल्यं, परिमितमूल्यं (Abatement) उद्धारः, नृनीकरणं

ALLOWED, *p. p.* अनुज्ञातः -ता-तं अभ्यनुज्ञातः ता-तं अनुमतः -ता-तं

ALLOW, *v. p.* अपद्रव्यं, कथं, कूटस्वर्णं, अल्पमूल्यको धातुः, दूषणं, दोषः, मलं.

(Abatement, impairment) न्यूनता, क्षयः, निम्नः.

ALLOW, *p. p.* दूषितः ता-तं, दूषः -ष्टा-ष्टं

To ALLOW, *v.* (Hint at) उद्दिष्ट (c. 6 -दिशति -देष्टुं), समुद्दिष्ट, सूच (c. 10 सूचयति यितुं) इष्ट or इद्दिष्ट or सूचनं कृ, स्मृ in CAUS. (स्मारयति यितुं) प्रबुध in CAUS. (बोधयति -यितुं)

ALLOWED, *p. p.* उद्दिष्टः ता-तं, सूचितः -ता-तं, स्मृतः -ता-तं

To ALLOW, *v. a.* आकृष्य (c. 1 -कषयति or c. 6. -कृषति -कृष्टुं), समाकृष्य; प्रलुभ in CAUS. (लोभयति यितुं)

ALLOW, *p. p.* आकृष्टः ता-तं or आकर्षितः ता-तं, प्रलोभितः -ता-तं

ALLOWANCE, *s.* प्रलोभनं आकर्षणं, विलोभनं, वचनं, भोगः.

ALLOW, *a.* आकषकः का-कं, आकर्षी -यिणी -यि (न), प्रलोभकः का-कं, यञ्जकः का-कं

ALLURINGLY, *adv.* प्रलोभनपूर्वकं, प्रलोभनेन, आकर्षकप्रकारेण.

ALLUSION, *s.* (Hint) इष्टं, इद्दिष्टं, सूचनं, आकाशः —(Allusion to) उद्देशः, सूचनं. —(In allusion to) उद्दिष्टं, समुद्दिष्टं.

ALLUSIVE, *a.* उद्देशकः -जा-कं, सूचकः -जा-कं.

ALLUVION, *s.* पुलिनं, नदीरेख or नदीप्रवाहेण समानीता मृत्तिका.

ALLUVIOUS, *a.* नदीरेखेण समानीतः -ता-तं, पुलिनमयः -वी-वं.

ALLY, *s.* सहायः, सहकारी *m.* (न), मित्रं, सृष्टु *m.*, परस्पररोपकारी *m.* (न), सम्बन्धी *m.* (न).

To ALLY, *v. a.* सम्बा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), सम्बन्ध (CAUS. -वन्धयति -यितुं), संयुज्ज (c. 10. -योजयति -यितुं), संक्षिप् in CAUS. (-क्षेपयति -यितुं).

ALLYANCE, *s.* पक्षिका, यक्षिः *f.*

ALLYANCE-MAKER, *s.* पक्षीकर्तृ, पक्षिकारणकः.

ALLMIGHTINESS, *s.* सर्वशक्तिमत्त्वं, सर्वशालि.

ALLMIGHTY, *a.* सर्वशक्तिमान् -मती-मत् (न), सर्वशक्तः -था-थं, सर्वशक् *m. f. n.*, अमितीमाः -माः-मः (न).

ALMOND, *s.* पारसीकजनैर् वादानिम् अभिधीयते यत् फलं.

ALMONER, *s.* दानधर्मं नियुक्तः, भिक्षावितरणे अधिकृतः, दरिद्रेषु यद्दानं दातव्यं तद्वितरणे अधिकृतः.

ALMORNY, *s.* दानधर्मं नियुक्तस्य गृहं, भिक्षावितरणशाला.

ALMOST, *adv.* प्रायशः, प्रायशतः, भूविष्टं, ईषद्वनः -ता-नं, अल्पः annexed. —(Somewhat less) ईषद्वनं, यत् किञ्चिन् मूलं; 'almost four,' उपचतुराः *m. pl.*, 'almost every person,' प्रायः सर्वजनः, 'almost dead,' मृत्युः or मृतप्रायः or मृतकस्य; 'almost finished,' समाप्तभू-यिष्टः, 'seven days being almost ended,' सप्तदिनेषु समाप्तकल्पेषु.

ALMS, *s.* भैक्षं, भैक्ष्यं, भिक्षा, भिक्षायां, दानं; 'to beg alms,' भिष् (c. 1. भिषते भिषितुं), भैक्ष्यं चर (c. 1. चरति, चरितुं), भिक्षाटनं च.

ALMS-HOX, *s.* भिक्षापात्रं, दानापाट.

ALMS-GIVER, *s.* भिक्षादाता *m.* (न), दरिद्रोपेयकः.

ALMS-GIVING, *s.* दानधर्मः, दानकार्यं, भिक्षादानं, दरिद्रोपेयकं.

ALMS HOUSE, *s.* दरिद्रोपेयशाला, भिक्षावितरणशाला.

ALMS-MAN, *s.* भिक्षाचरः, भिक्षुकः, भिक्षाशी *m.* (न), भिक्षोपघोषी *m.* (न).

ALOI, *s.* (The plant) कुमारी, लहा, मूलदला. —(A precious wood) अगुरुः, अगुरुकाष्ठं.

ALOFT, *adv.* उड्डं, उपरि, उपरिहात्, उच्चं. —(In air) विहायका.

ALONE, *a.* एकाकः -का-कं, एकः -का-कं, एकाकी -किनी -कि (न), निभूतः ता-तं, केवलः -ला-लं, केवली -लिनी -लि (न), अङ्घ्रिणीयः -या-यं. —(Only) केवलं, नाथं.

ALONG, *prep.* (At length, all along the side of) अनु prefixed to the acc. c. newter; as, 'along the Ganges,' अनुगङ्गः; 'along the bank,' अनुकच्छः. —(Forward) अग्रे, पुरम् *ind.*, पुरस्तात्. —(Along with) सह, साहं, सहितः -ता-तं. —(All along, from first to last) प्रथमावधेः प्रभृति शेवधयेकं, सदैव. —(Along-side), पार्श्वेत् *ind.*

ALONG, *adv.* दूरे, कियदूरे, ईषदूरे, अग्रे, निभूतं, पृथक्. —(Standing aloof) दूरस्थः.

ALONG, *adv.* प्रकाशं, उच्चैश् *ind.*, उच्चैश्, शीतैश्, उच्चैःस्वरेण, महानादेः, उच्चैःस्वरात् *ind.*, मृगकण्ठं.

ALPHABET, *s.* वर्णमाला, वर्णक्रमः, अक्षरविन्यासः, वर्णसङ्घाटः.

ALPHABETICAL, *a.* वर्णक्रमानुकारी-रिखी-रि (न), वर्णमालाधेयानुक्रमः -धा-धं.

ALPHABETICALLY, *adv.* वर्णक्रमानुकारतः *ind.*, वर्णमालाधेयानुक्रमं.

ALREADY, *adv.* (Some time ago) तत्पूर्व, पूर्वं, पुरा, पूर्वकाले, प्राग् वर्तमानकालात्. —(At the present time) तावद्ये, सम्यगिति, तावदले.

१० AMALGAMATE, v. n. पादेष्य चाकृतं निम्नं (c. 10. निम्नयति - वित्तं).—

AMBIT, s. मंडलं, वेष्टनं, पारिवारं.

AMBITION, *s.* कीर्त्तिस्पृहा, अभिरुचिः *f.* ऐश्वर्याकाङ्क्षा, उत्कृष्टपदयाम्ना, राज्यलोभः.

AMBITIOUS, *s.* कीर्त्तिप्रेम्णुः -प्सुः -प्सु, यशस्कावः -मा -नं, यशस्काभ्यन् -स्यती -स्यत् (त), आभिगीपुः -पुः -पु, उत्कृष्टपदप्रेम्णुः -प्सुः -प्सु, अभिरुचिमान् -मती -मत् (त), ऐश्वर्यप्रेम्णुः -प्सुः -प्सु, अभिप्रेतः -ता -तं.

AMBITIOUSLY, *adv.* कीर्त्तिस्पृहात् *ind.*, ऐश्वर्याकाङ्क्षाया, उत्कृष्टपदयाम्नाया, अभिरुच्या.

To AMBLE, *v. n.* सुन्दरगत्या चल (c. 1. चलति चलितुं), सुन्दरप्रकारेण मु (c. 1. प्रवते प्रोतुं) or धोर (c. 1. धोरति धोरितुं).

AMBLE, *s.* अश्वस्य गतिविशेषः, भ्रुतः, धोरितः, सुन्दरगतिः *f.*

AMBLER, *s.* धोरितशीलः, सुन्दरगतिपायी *m.* (न).

AMBROSIA, *s.* ऋमृतं, त्रिदशाहारः, पीयूषं, देवान्, परमांनं.

To AMBULATE, *v. n.* विचर (c. 1. -चरति -चरितुं). क्रम in freq. (चक्रम्यते), परिक्रम (c. 4. -क्राम्यति क्रमितुं), इतस्ततश् चर.

AMBULATION, *s.* परिक्रमः, इतस्ततो भ्रमणं.

AMBUSCADE, AMBUSH, *s.* (A place where persons lie in wait) पराक्रमणार्थं निभृतस्थानं.—(The liers in wait) शैव्यं निभृते स्थापितं.

To AMELIORATE, *v. n.* भद्रतरं -रा -रं, or श्रेयांसं -यसो -यः or अहंशरं -रा -रं, or साधीयांसं -यसो -यः कृ.

AMELIORATION, *s.* श्रेयस्त्वं, भद्रतरता, श्रेयता, श्रेयवं, वृद्धिः *f.*

AMEN, *adv.* तथास्तु, एवमस्तु.

AMENABLE, *a.* अभियोक्तुराह्वानाधीनः -ना -नं, परानुयायाधीनः -ना -नं, अनुसन्धेयः -या -यं.

To AMEND, *v. n.* (To correct) शुभ in caus. (शोधयति -यितुं), परिशुभ विशुभ, संशुभ; समाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं)---(To amend one's life, leave wickedness) पापात् निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), पापं त्यक्त्वा धर्मम आचर (c. 1. -चरति -चरितुं), or साधून् आचारान् आस्था (c. 2. -तिष्ठति -स्थातुं), विप्रतीसारं कृ.

To AMEND, *v. n.* (As the life or manners) शुभ (c. 1. शुध्यति शोद्धुं), विशुभ, संशुभ, समाधा in pass. (-धीयते), भद्रतरः -रा -रं भू, साधुः -धुः or -ध्वी -धु भू.—(As a disease) शम् (c. 4. शाम्यति शमितुं) उपशम.

AMENDED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, संशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Ceased from evil) निवृत्तपापः -पा -पं.

AMENDMENT, *s.* शोधनं, संशुद्धिः *f.*, प्रतिममाधानं, समाधानं, विप्रतीसारः, श्रेयस्त्वं, श्रेयता, श्रेयवं.—(Of life) आचारशोधनं, दोषशोधनं.—(Of a disease) उपशमः, स्वास्थ्यं.

AMENDS, *s.* निस्तारः, निष्कृतिः *f.*, पारितोषिकं, शोधनं, संशुद्धिः *f.*

AMENITY, *s.* रम्यता, प्रियता, अभिरामत्वं, सुनन्दता.

To AMENITY, *v. n.* दण्ड (c. 10. दण्डयति -यितुं) with two accusatives.

AMERCED, *p. p.* दण्डितः -ता -तं, साधितः -ता -तं.

AMERCEMENT, *s.* दण्डः, धनदण्डः.—(Loss) हानिः *f.*, क्षयः, अपचयः.

AMETHEUS, *s.* मणिविशेषः, नीलवर्णः प्रस्तरप्रवेदः, मटीमणिः.

AMABLE, *a.* सुशीलः -ला -लं, सुप्रियः -या -यं, सुशीलवान् -वती -वत् (त), प्रीतिमान् -मती -मत् (त), प्रियदर्शनः -ना -नं, चेहाईः -हाई -है, प्रियद्वरः -रा -रं. (Pleasant) रमणीयः -या -यं.

AMABILITY, *s.* सुशीलत्वं, सद्भावः, प्रियता, प्रियभविष्णुता, प्रियम्भावुकता.

AMABLY, *adv.* सुशीलजनयत, सुप्रियं, प्रीतिपूर्वकं, प्रीत्या.

AMICABLE, *a.* मैत्रः -वी -वं, हितः -ता -तं, साख्यः -या -यं, अहंशीलः -ला -लं.

AMICABLENESS, *s.* मित्रत्वं, साख्यं, मोहाई, महायता, अनुकूलता.

AMID, AMIDST, *prep.* मध्ये, अनन्तरे, अनन्तर, अभ्यन्तरे.

AMISS, *adj.* दोषी -पिणी -पि (न), अपराधी -पिनी -पि (न), अनुचितः -ता -तं, अयुक्तः -क्ता -क्तं. *adv.* दुष्ट, दोषेण, अपराधतः, अनुचितं, अयुक्तं.

AMITY, *s.* मैत्र्यं, साख्यं, वन्धुता, ऐक्यं.—(Between nations) सन्धिः *m.*

AMMONIAC, *s.* (Gum ammoniac) निर्याद्यप्रकारः.—(Sal ammoniac) लवणप्रकारः.

AMMUNITION, *s.* युद्धोपकरणं, युद्धसज्जा.

AMNESTY, *s.* राजक्षमा, दोषक्षमा, दोषविस्मरणव्यवस्था.

AMONG, AMONGST, *prep.* मध्ये, अभ्यन्तरे, अनन्तरे, अनन्तरेण, अनन्तरा, अनन्तरं.

AMOROUS, *a.* कामी -मिनी -मि (न), प्रकामः -मा -मं, कामुकः -का -कं, मन्मथी -पिनी -पि (न), शृङ्गारी -रिणी -रि (न), रसिकः -का -कं, प्रेमश्रेलः -ला -लं, कामाक्रान्तः -ना -नं.

AMOROUSLY, *adv.* कामेन; कामतस् *ind.*, रसिकभावेन, प्रीतिपूर्वकं.

To AMOUNT, *v. n.* उपधि in pass. (-चीयते), सधि, समुदि in pass. (-ईयते), सङ्ख्या in pass. (-ख्यायते); 'amounting to,' संख्यकः -का -कं.

AMOUNT, *s.* परिमाणं, सङ्ख्या, समुदायः, उपचायः, सारः, अर्थः; 'money to the amount of a lac,' लक्षसंख्यानि धनानि.—(Value, price) मूल्यं.

AMPHIBIOUS, *a.* भृजलचरः -रा -रं, स्थलजलचरः -रा -रं, जलयायुगः -गा -गं, द्विधागतिः -तिः -ति, स्थलेशयः.

AMPHITHEATRE, *s.* अर्द्धचन्द्राकारो रङ्गः, अर्द्धमण्डलाकारो रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गाङ्गणं.

AMPLE, *a.* विशालः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, विस्तृतः -ता -तं, बृहत् -हती -हत् (त), प्रचुरः -रा -रं, रहूलः -ला -लं, यथेष्टः -ष्टा -ष्टं.

AMPLENESS, *s.* विशालता, विपुलता, विस्तीर्णता, बृहत्त्वं, प्राचुर्यं.

AMPLIFICATION, *s.* विस्तारत्वं, विस्तारः, वृद्धिः *f.*, वर्द्धनं.—(In rhetoric) अलुक्तिः *f.*

To AMPLIFY, AMPLIFICATE, *v. n.* वृध् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृध्; विस्तृ (c. 5. -स्तृणोति, c. 9. -स्तृणाति -स्तृति, -स्तरीतुं, caus. -स्तारयति), आधे in caus. (-ध्याययति -यितुं), समाधे; तन् (c. 8. तनोति तनितुं).

AMPLITUDE, *s.* (Extent) विस्तीर्णता, विस्तारः, विपुलता.—(Greatness) बृहत्त्वं, महत्त्वं, महिमा *m.* (न).—(Capacity) आधारशक्तिः, सामर्थ्यं.—(Abundance) प्रचुरत्वं, सम्पूर्णत्वं, बहुत्वं.

AMPLEY, *adv.* विस्तरेण, विस्तरशम् *ind.*, विपुलं, यथेष्टं.

To AMPUTATE, *v. n.* अङ्गं छिद् (c. 7. छिनत्ति छेद्युं), लु (c. 9. लुनाति -नीते लवितुं), निकृत् (c. 6. -कृन्ति -कृत्तितुं), अङ्गच्छेदनं कृ.

AMPUTATED, *p. p.* छिन्नः -न्ना -न्नं, लूनः -ना -नं, कृत्तः -न्ना -न्नं.

AMPUTATION, *s.* छेदः, अङ्गच्छेदनं, कर्त्तनं, अङ्गकर्त्तनं.

AMULET, *s.* कवचः, रक्षा, रोगनिवारणार्थं किञ्चिद् द्रव्यं or जीवधं.

To AMUSE, *v. n.* नन्द in caus. (नन्दयति -यितुं), अभिनन्द, प्रतिनन्द; रम् in caus. (रमयति -यितुं), विनुद् in caus. (नोदयति -यितुं).—(To amuse one's self) विलस (c. 1. -लसति -लसितुं).

AMUSED, *p. p.* विनोदितः -ता -तं, अभिनन्दितः -न्ना -नं.

AMUSEMENT, *s.* विनोदः, परीहासः, क्रोडा, केलिः *f.*, खेलः, विलासः, अङ्गवादः, नर्म्मे *n.* (न), कौतुकं, कुतूहलं.

AMUSER, *s.* विनोदयिता *m.* (त), नन्दकः.

AN. See A.

ANABAPTISM, *s.* पुनर्जलसंस्कारः, पुनर्जलस्नानं.

ANABAPTIST, *s.* पुनर्जलसंस्कारमतावलम्बी, पुनर्जलसंस्कारमतं धारयन्.

ANACHRONISM, *s.* कालगणनाभ्रमः.

ANAGRAM, नामाक्षरपरिवर्तनात् सार्थवैपर्ययनं यथा देवराजः, वेद जादः.

ANALOGICAL OR ANALOGOUS, सङ्गन्धी -न्धिनी -न्धि (न), सङ्गन्धकः -का -कं, सदृशः -शी -शी, उपमः -मा मं, अनुवृत्तः -या -यं, समानः -ना -नं,

अनुगुणः-आ-यं, तुल्यः-त्या-त्यं, सम्यक्-किं-किं (न), आनुपञ्चिकः-की-कं, तुल्यरूपः-पा-पी-पं.

ANALOGICALLY, *adv.* सादृश्येन, औपम्येन, सामान्यतस् *ind.*, सादृश्यतस् *ind.*

ANALOGY, *s.* सन्ध्याः, सादृश्यं, औपम्यं, सम्यक्, सामान्यं, समानभावः, उपमितिः.

ANALYSIS, *s.* उपोद्घातः, पृथक्करणं, विच्छेदः, व्यवच्छेदः, परिच्छेदः, विभेदः, विभागः, विवेचनं, विवेकः, द्रावणं, व्याकारः.—(The essence of any thing) सारः, यत् *n.*

To ANALYZE, *v. a.* उपोद्घातं कृ, किञ्चित् समस्तद्रव्यं पृथक्, or सखडशस् कृ, or भागशस् कृ, विविक्-क्रां-कं or विभित्-त्रां-त्रं कृ, व्याकृ, विभज् (c. 1. -भजति-ते-भजं), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), दु in caus. (द्रावयति-यितुं), दृशीकृ.

ANARCHICAL, *a.* अराजकः-का-कं, अनीश्वरः-रा-रं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, राजनीतिरहितः-ता-तं, अशासितः-ता-तं, अस्थिरः-रा-रं, अव्यवस्थितः-ता-तं.

ANARCHY, *s.* अराज्यं, अशासनं, प्रभुत्वाहित्यं, शासनहीनत्वं, अनधीनता, अनीश्वरता.

ANATHEMA, *s.* ज्ञापः, अभिशपः, परिज्ञापः, आक्रोशनं, अवक्रोशः.

To ANATHEMATIZE, *v. a.* ज्ञाप (c. 1. ज्ञपति, c. 4. ज्ञपति, ज्ञप्तुं), अभिशपः, आक्रुश (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं).

ANATOMICAL, *a.* व्यवच्छेदविद्यासम्बन्धकः-का-कं, व्यवच्छेदविद्यानुरूपः-पा-पं.

ANATOMICALLY, *adv.* व्यवच्छेदविद्यानुरूपं, विशसनविद्याक्रमेण, व्यवच्छेदविद्यावत्.

To ANATOMISE, *v. a.* शरीरं व्यवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), विच्छिद्, सच्छिद्; विशस् (c. 1. -शसति-शसितुं), सखडशस् कृ, पृथक्.—(To lay open distinctly) विवृ (c. 5. -वृणोति, -वरितुं or -वरीतुं), अपवृ; प्रकटीकृ, व्याख्या (c. 2. -व्याति-व्याप्तुं).

ANATOMISED, *p. p.* व्यवच्छिन्नः-त्रा-त्रं, विशसितः-ता-तं, पृथक्कृतः-ता-तं.

ANATOMIST, *s.* व्यवच्छेदविद्याज्ञः, व्यवच्छेदकः, विशसिता *m.* (न).

ANATOMY, *s.* शरीरव्यवच्छेदविद्या, विशसनविद्या, विशसनं.—(Division of any thing) विच्छेदः, विभेदः, पृथक्करणं.

ANCESTOR, *s.* पूर्वपुरुषः—(Ancestors) पूर्वजाः *m. pl.*, पितरः *m. pl.*, पितृलोकः.

ANCESTRAL, *a.* पित्र्यः-त्र्या-त्र्यं, पितृकः-का-कं, कौलिकः-की-कं, वैजः-त्री-त्रं, पैत्रिकः-की-कं.

ANCESTRY, *s.* पितरः *m. pl.*, पूर्वजाः *m. pl.*, पितृसामान्यं, पितृश्रेणी *f.*, पितृपितामहादि *n.*—(Birth, the honour of descent) वंशः, अन्वयः, कुलमर्यादा.

ANCHOR, *s.* नौबन्धनकीलः, लोहमययन्त्रं येन नौका बध्यते or स्थिरीक्रियते.—(A post for mooring vessels) कूपकः.

To ANCHOR, *v. a.* लोहयन्त्रेण नावं बन्ध् (c. 9. बध्नाति बन्धुं) or स्थिरीकृ.

ANCHORAGE, *s.* स्थानं नौबन्धनयोग्यं.—(The duty paid for anchoring) नौकाबन्धनान्तरं यत् शुल्कं नौकारुढैर् दीयते.

ANCHORITE, *s.* वनवासी *m.* (न), यती *m.* (न), यतिः *m.*, तपस्वी *m.* (न), सन्नासी *m.* (न), वनी *m.* (न).—(Brahman of the 3d order) वानप्रस्थः, गृहस्थाश्रमत्यागी *m.* (न).

ANCHOVY, *s.* क्षुद्रमत्स्यविशेषः.

ANCIENT, *a.* पुराणः-णा or -णी-यं, पुरातनः-नी-नं, प्राक्कालीनः-ना-नं, पौराणीः-णी-यं, प्राक्कनः-नी-नं, वृद्धः-द्धा-द्धं, प्राचीनः-ना-नं, पूर्वकालीनः-ना-नं, चिरन्तनः-नी-नं.

ANCIENT, *s.* ध्वजः, प्राचीनपुरुषः, पूर्वकालीनलोकः.—(The flag of a ship) नावो ध्वजः or पताका.—(Flag-bearer) पताकी *m.* (न).

ANCIENTLY, *adv.* पूर्वकाले, गतकाले, पुरा, पूर्वं.

ANCIENTNESS, *s.* प्राचीनता, पुरातनत्वं, प्राक्कालीनता, वृद्धत्वं.

ANCIENTS, *s.* पूर्वजाः *m. pl.*, प्राचीनपुरुषाः *m. pl.*, पूर्वकालीनमनुष्याः *m. pl.*

AND, *conj.* च placed after the word which it connects with another. In many cases 'and' may be omitted in Sanskrit, and the connection expressed by the use of the indeclinable participle; as, 'the beasts assembled and informed the lion,' यशुभिर्निलिन्वा सिंहो विज्ञप्तः.—(Moreover) अपिच, किच, अपरं, अन्यच्च.—(And then) अथ.

ANDANTE, *s.* धनं, तत्त्वं, विलम्बितं, स्पष्टं.

ANDIRON, *s.* लोहनिर्मितः शूलाधारः.

ANDROGYNAL OR ANDROGYNOUS, *a.* द्विलिङ्गविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

ANECDOTE, *s.* उपकथा, उपाख्यानं.

ANENT, *prep.* (Concerning) प्रति, उद्दिश्य *ind.*, प्रतीक्ष्य *ind.*, विषयकः-का-कं.

ANEURISM, *s.* नाडिस्फातिः *f.*, नाडीनारकप्रवाहकाणाम् अतिश्रयस्फातिः.

ANEW, *adv.* (Over again) पुनर्, पुनःपुनर्, पुनरपि.—(Newly) नूतनं, प्रतिनवं.

ANGEL, *s.* ईश्वरदूतः, देवदूतः, ईश्वरप्रेष्यः, स्वर्गी *m.* (न), परमेश्वरप्रेरितः, स्वर्गीयदूतः, स्वर्गदूतः, दिव्यदूतः.

ANGELICAL, ANGELIC, *a.* ईश्वरदूतोपमः-मा-मं, दिव्यः-त्र्या-त्र्यं, देवरूपी-पिणी-पि (न), स्वर्गीयः-या-यं.

ANGELICALLY, *adv.* ईश्वरदूतवत्, स्वर्गीयजनवत्, दिव्यप्रकारेण.

ANGER, *s.* क्रोधः, कोपः, अनयः, रोषः, वेतोपिकारः. 'my anger is appeased,' मम क्रोधः शाम्यति; 'through anger,' कोपात्. (Smart of a sore) व्रणवेदना.

To ANGER, *v. a.* कुप् in caus. (कोपयति-यितुं), प्रकुप् सकुप्; क्रुध् in caus. (क्रोधयति-यितुं).

ANGLE, *s.* असः, कोणः, द्विभुजः—(Angle of a fish) मत्स्य-वेधनोपकरणं.

To ANGLE, *v. a.* वडिञ्चनं मत्स्यान् जलाद् उड्ड (c. 1. -हरति-ते-हरं), वडिञ्च (HOLD. वडिञ्चयति), मत्स्यवेधनं मीनान् व्यध् (c. 4. विध्यति व्यधुं) or यह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहोतुं).

ANGLE-ROD OR ANGLING-ROD, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं दण्डः.

ANGLER, *s.* मत्स्यवेधकः, मत्स्यवेधनी *m.* (न), यो वडिञ्च मत्स्यान् गृह्णाति.

ANGLING, *s.* वडिञ्चनं मत्स्यवेधनं, मत्स्यबन्धनं.

ANGLING-LINE, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं मृत् or रज्जुः *m.*

ANGRILY, *adv.* सक्रोपं, सरोपं, सामर्थं, कोपेण, क्रोधात्.

ANGRY, *a.* क्रुद्धः-द्धा-द्धं, क्रोधी-धिनी-धि (न), कोपी-पिनी-पि (न), ज्ञातामर्धः-र्धा-र्धं, रुष्टः-ष्टा-ष्टं, क्रोधाक्रान्तः-न्ता-नं, सामर्थः-र्धा-र्धं, कृतकोपः-पा-पं, कृतक्रुधः-धा-धं, सागतमन्युः-न्युः-न्यु, सरोपः-पा-पं, रोषणः-णा-यं, सक्रोपः-पा-पं, समन्युः-न्युः-न्यु.—(To be angry) क्रुध् (c. 4. क्रुध्यति क्रोद्धुं), अनुक्रुध्, समभिक्रुध्, संक्रुध्, अभिसंक्रुध्; रुप् (c. 1. रुष्यति रोपितुं), कुप् (c. 4. कुप्यति कोपितुं), प्रकुप्, सकुप् with dative; असृप् (असृपति-ते, असृपितुं) with acc.

ANGUISH, *s.* परितापः, वेदना, तीव्रवेदना, क्रेशः, पीडा, दुःखं, साधिः *m.*, मनस्तापः, परिचेदनं, विषाधा, कृज्जं, कष्टं, तोदः.

ANGULAR OR ANGULOUS, *a.* सासः-सा-सं, कोणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, असवान्-वती-वत् (त), असोपेतः-ता-तं.

ANGELATION, *s.* उच्चसनं, निःश्वासनं.—(Palpitation) हृदयकम्पनं.

ANIMADVERSION, *s.* (Reproof) अनुयोगः, निन्दा, उपालम्भः, घृणा.—

(Infliction of punishment) दण्डयोगः—(Observation) चर्चा, निरीक्षणं, चन्वेक्षणं.

To ANIMADVERTISE, *v. n.* (To pass censure on) प्रतिनिन्द (c. 1. -निन्दति -निन्दितुं), उपालम्भ (c. 1. -लभते -लभ्युं).—(To punish) दण्डं प्रणी (c. 1. -नयति -नेतुं), दण्ड (c. 10. दण्डयति -यितुं).—(To make observation) निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), चर्चा कृ.

ANIMADVERTED, *p. p.* प्रतिनिन्दितः—ता-तं.—(Punished) दण्डितः—ता-तं.

ANIMADVERTER, *s.* प्रतिनिन्दकः, दण्डप्रणेता *m.* (नृ), अनुयोगी *m.* (नृ).

ANIMAL, *s.* जन्तुः *m.*, प्राणी *m.* (नृ), चेतनः, जीवी *m.* (नृ), जन्तुः *m.*, जन्मी *m.* (नृ), शरीरो *m.* (नृ).—(Beast) पशुः *m.*, तिर्य्यङ् *m.* (नृ).

ANIMAL, *a.* जीवी-यिनी-वि(नृ), प्राणी-यिनी-वि(नृ), चेतनः-ना-नं, चेतनायान्-यदी-यत् (त).—(Animal food) मांसाहारः.

ANIMATED, *s.* द्युदजीवी *m.* (नृ), द्युदजन्तुः *m.*

To ANIMATE, *v. a.* जीव् in caus. (जीवयति -यितुं), प्राण् in caus. (-आनयति -यितुं), आश्वस् in caus. (-आश्वसयति -यितुं), समाश्वस्, विश्वस्, परिविश्वस् in caus. : उत्था in caus. (उत्थापयति -यितुं), उद्युज् in caus. (-योजयति -यितुं), प्रोत्साह् in caus. (-साहयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं).

ANIMATE, ANIMATED, *part. a.* (Inspired) आश्वसितः—ता-तं, उद्युक्तः—क्ता-कं, उत्तेजितः—ता-तं.—(Living) चेतनः—ना-नं, प्राणी-यिनी-वि(नृ).—(Vivacious) प्रफुल्लवदनः—ना-नं, दृढहृदयः—या-यं, रसिकः—का-कं, सारयान्-यती-यत् (त).

ANIMATION, *s.* (The act of enlivening) आश्वसनं, उत्तेजनं.—(The state of being enlivened, vivacity) प्रफुल्लता, दृढता.

ANIMATOR, *s.* आश्वसकः, जीवदः, प्राणदः, प्रोत्साहकः.

ANIMOSITY, *s.* वैरं, द्वेषः, विरोधः, मात्सर्यं.

ANGEL, *s.* छत्रा, सालयः, शीतशिवः, मधुरिका, मिश्री, मिश्रेया.

ANGEL, *s.* रसीनां परिमाणविशेषः.

ANKER, *s.* गुन्फः—लकं, घुटिका or घटिका, घुटिः *f.*, चरणयन्त्रिः *f.*

ANKLED, *a.* गुन्फयुक्तः—लकं-कं, गुन्फसम्बन्धी—न्धिनी-न्धि (नृ).

ANKLER, *s.* नूपुरः, पादाङ्गदं, मञ्जीरं, पादकटकः.

ANNALIST, *s.* क्रमानुसारेण चरित्ररचकः, चरित्रलेखकः, पुरावृत्तरचकः, आख्यानरचकः, वृत्तान्तलेखकः, आख्यानसङ्ग्रहकः.

ANNALIST, *v. a.* चरित्राणि or पुरावृत्तकथा रच (c. 10. रचयति -यितुं).

ANNAL, *s.* क्रमानुसारं सङ्गृहीत इतिहासः, पुरावृत्तं, पुरावृत्तकथा, आरं वाख्यानं, वृत्तान्तविवरणं.

ANNALS, *s.* प्रथमफलं, नवशम्यं.—(Sacrifice of first fruits) आयायनं.

To ANNAL, *v. n.* रङ्गस्थिरीकरणनिमित्ते काचं तप (c. 1. तपति तप्तुं or caus. तापयति -यितुं).

ANNALS, *s.* यत् काचस्य तपनं रङ्गस्थिरीकरणाय क्रियते.

To ANNAL, *v. n.* अनुबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), आबन्धः, संयुज् in caus. (-दोषयति -यितुं), उपाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), आधाः उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).

ANNALS, *p. p.* संयोजितः—ता-तं, उपाहितः—ता-तं, अनुबद्धः—द्धा-द्धं.

ANNALS, *s.* अनुबन्धनं, उपस्थापनं, संयोगः, संयोजनं, उपधानं.

ANNALS, *s.* (The act of annexing) See the last.—(The thing annexed) अनुबन्धः, उपाहितः, संयुक्तभागः.

To ANNAL, *v. n.* नश in caus. (नाशयति -यितुं), विनशुः, प्रली in caus. (-लापयति or -लापयति -यितुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -ते-हर्तुं), उच्छिन्न (c. 7. -छिनत्ति -ते-छिन्तुं), लोपं कृ.

ANNALS, *p. p.* उच्छिन्नः—ता-तं, विनशितः—ता-तं.

ANNIHILATION, *s.* नाशः, क्षयः, प्रलयः, विनाशः, अभावः, समुच्छेदः, लोपः, निर्भावः, प्रलीनता.

ANNIVERSARY, *s.* दिवसः केनापि सविशेषेण कारणेन वत्सरे वत्सरे प्रसिद्धः, प्रतिवार्षिक उत्सवः, वत्सरे वत्सरे सेवितो महोत्सवः.

ANNIVERSARY, *a.* सांवत्सरिकः—की-कं, सांवत्सरः—री-रं, प्रतिवार्षिकः—का-कं.

To ANNOTATE, *v. n.* टीकां or भाष्यं लिख (c. 6. लिखति लेखितुं) or रच (c. 10. रचयति -यितुं).

ANNOTATION, *s.* टीका, भाष्यं, टिप्पणी *f.*

ANNOTATOR, *s.* टीकालेखकः, भाष्यकरः, भाष्यकृत्.

To ANNOUNCE, *v. a.* आख्या (c. 2. -ख्याति -ते-ख्यातुं), समाख्या; ख्या in caus. (ख्यापयति -यितुं), आख्या in caus. : विद्युप् (c. 1. -घोषति -घोषितुं or c. 10. घोषयति), विद् in caus. (वेदयति -यितुं), निविद्, आविद्, समाविद्, विनिविद्, सविविद्; विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं).

ANNOUNCED, *p. p.* प्रकाशितः—ता-तं, निवेदितः—ता-तं, आवेदितः—ता-तं, अवघुष्टः—ष्टा-ष्टं, आख्यातः—ता-तं, परिकीर्तितः—ता-तं.

ANNOUNCEMENT, *s.* ख्यापनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, निवेदनं, विघोषणं.—(News) सन्देशः, समाचारः, संवादः.

ANNOUNCER, *s.* आख्यायकः, विज्ञापकः, विघोषकः, सन्देशहरः.

To ANNOY, *v. a.* पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड, उपपीड, प्रपीड, प्रतिपीड, सम्पीड; तप् in caus. (तापयति -यितुं), सन्तप, परितप; क्रिष्ण (c. 9. क्रिष्णति क्रिष्टुं), अर्द्ध in caus. (अर्द्धयति -यितुं), समर्द्ध, बाध् (c. 1. बाधते, बाधितुं).

ANNOYANCE, *s.* व्याथा, क्रेशः, विदमना, दुःखं, पीडा, बाधा.—(The act of annoying) पीडनं.—(A source of annoyance) कष्टकः, -कं.

ANNOYED, *p. p.* क्रिष्टः—ष्टा-ष्टं, परिक्रिष्टः—ष्टा-ष्टं, मध्यपः—या-यं, व्यथितः—ता-तं.

ANNOYER, *s.* क्रेशकः, दुःखकरः, व्याथकरः.

ANNOYING, *a.* क्रेशी-यिनी-वि(नृ), क्रेशकः—का-कं, दुःखकरः—री-रं.

ANNUAL, *a.* वार्षिकः—की-कं, आस्टिकः—की-कं, सांवत्सरः—री-रं, वर्षिकः—का-कं, समीनः—ना-नं.—(Lasting only for a year) एकवर्षजीवी-यिनी-वि(नृ); 'an annual plant,' ओषधिः *f.*

ANNUALLY, *adv.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरे, वत्सरे वत्सरे, वत्सरप्रलेख.

ANNUITY, *s.* वार्षिकं or सांवत्सरिकं वेतनं or पत्नं, यत् निरूपितमृत्युं वत्सरे वत्सरे कर्मचिद् दीयते.

To ANNUL, *v. a.* लोपं कृ, निरर्थकं—कां-कं कृ, विनशु in caus. (-नाशयति -यितुं).

ANNUAL, *a.* मसदलाकारः—रा-रं, बलयाकारः—रा-रं, बलयाकृतिः—ति-ति, चक्रुरोयाकारः—रा-रं.

ANNULET, *s.* द्युद्वलयः, द्युद्रादुरीयः, -यं.

ANNULMENT, *s.* लोपः, नाशः, विनाशः.

To ANNULMENT, *v. a.* संख्यां संख्याया संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं).

ANNULMENT, *s.* संख्या संख्याया संयोजनं.

ANNULMENT, *s.* प्रभाटेशः, घोषणं, -णा, ख्यापनं, विज्ञापनं.

ANNUAL, *a.* शूलः—घी-घं, वेदनाशान्तिकः—की-कं, पीडाशमकः—का-कं.

ANNUAL, *s.* शूलं, वेदनाशान्तिकं.

To ANNUAL, *v. a.* लुप् (c. 6. लुप्स्यति -ते-लेप्सुं), अनुलिप्, आलिप्, समालिप्, उपलिप्, विलिप्; अन्न (c. 7. अन्नति अन्तुं) or caus. (अन्नयति -यितुं), समालम्भ (c. 1. -लभते -लभ्युं).—(To consecrate by unction) अभिषिक् (c. 6. -सिष्यति -नेकुं).

ANNOUNCED, *p. p.* लिप्तः—भा-भं, अभिषिक्तः—क्ता-कं, दिग्धः—ग्धा-ग्धं, अनुलिप्तः—भा-भं, अभ्यक्तः—क्ता-कं, कृताभिषेकः—का-कं.

ANNOUNCER, *s.* अभिषेककः, लेपकः, अन्ननकर्ता *m.* (नृ).

ANONING, *s.* अभिवेकः, -चनं, विलेपनं, समालम्भः, अभ्यञ्जनं, चञ्जनं.
ANOMALOUS, *a.* विधिविरुद्धः -ङा -ङं, विधिहीनः -ना -नं, विधिभ्रः -ग्री -घं.
नियमविरुद्धः -ङा -ङं, अवधिः -धिः -धि.

ANOMALOUSLY, *adv.* अवधानतस् *ind.*, अवधिवत् *ind.*, अनियमतस् *ind.*

ANOMALY, *s.* अवधिः *m.*, अवधानं, विधिविरुद्धता, अनियमः.

ANON, *adv.* (Quickly, soon) शीघ्रं, सपदि, कदिति. —(Now and then) कदापि, कदाचित्.

ANONYMOUS, *a.* अनामकः -का -कं, नामहीनः -ना -नं, सम्भारहितः -ता -तं.

ANONYMOUSLY, *adv.* नामव्यतिरेकेण, संज्ञाव्यतिरेकेण, संज्ञा विना.

ANOTHER, *a.* अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं, अपरः -रा -रं, परकीयः -या -यं, अन्यदीयः -या -यं. Another is often expressed by *अनर* in composition; as, 'another place,' स्थानानर; 'along with another king,' राजानरेण मह. 'In another place,' अन्यत्र; 'in another manner,' अन्यथा; 'at another time,' अन्यदा; 'one after another,' अनुपूर्वशस् *ind.*, प्रत्येकं एकैकशस्; 'a defect in another,' परच्छिद्रं; 'another's wife,' परदारः; 'another man's goods,' परद्रव्यं, परस्त्रं; 'another's right,' परस्वत्वं; 'another day,' अन्यमिन् दिवसे, अन्येद्युः (स्).
To ANSWER, *v. n.* (To speak in reply) प्रतिवच् (c. 2. -वक्त्रि -वक्त्रु), प्रतिभाष (c. 1. -भाषते -भाषितुं), प्रतिवद् (c. 1. -वदति -ते -वदितुं), प्रतिब्रू (c. 2. -ब्रवीति -ब्रू), व्याहृ (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), प्रतिभण् (c. 1. -भणति -भणितुं), प्रतिजल्प (c. 1. -जल्पति -जल्पितुं). —(To correspond, to suit) युज् in pass. (युज्यते), अनुरूपः -पा -पं or तुल्यरूपः -पा -पं or सदृशः -शी -शं अस. —(To succeed) सम्यद् (c. 1. -पद्यते -पद्युं), संसिध् (c. 4. -सिध्यति -सेद्युं). —(To be accountable for) प्रतिभूः or प्रतिनिधिः अस, लग्नकं दा (c. 3. ददाति दातुं).

ANSWER, *s.* प्रतिवचनं, प्रतिकार्यं, प्रतिवाक् *f.* (च्), उत्तरं, प्रत्युत्तरं, प्रत्युक्तिः *f.*, प्रतिवाणिः *f.* —(Refutation of a charge) वाक्यखण्डनं, वक्तव्यापातः.
ANSWERABLE, *a.* प्रतिवाक्यः -क्या -क्यं. —(Responsible) परानुयोगाधीनः -ना -नं, पराङ्मानाधीनः -ना -नं, अभियोज्यः -व्या -व्यं, येन प्रत्युत्तरं दातव्यं सः, यो लग्नकं दातुम् अर्हति. —(Corresponding to) योग्यः -ग्या -ग्यं, अनुरूपः -पा -पं, अनुसारी -रिणी -रि (न्).

ANSWERED, *p. p.* प्रत्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रतिभाषितः -ता -तं, प्रतिभणितः -ता -तं.
ANT, *s.* पिपीलिका, पुष्पिका.
ANT-BEAR, *s.* पिपीलिकाखादको जन्तुविशेषः.
ANT-HILL, *s.* वल्लीकः, -कं, कृमिशैलः, कूलकः, भूषायाः *m.* (स्), वचीकूटं, वामलूरः, स्पर्मीकः, मृत्तिकाकूटं.

ANTAGONIST, *s.* विरोधी *m.* (न्), विपक्षः, वैरी *m.* (न्), शत्रुः *m.*, अभि योक्ता *m.* (क्त्रु), पर्ययस्थाता *m.* (न्), प्रतिबन्धकः.
ANTAGONISTIC, *a.* विरोधी-धनी-धि(न्), विपक्षः -क्षा -क्षं, विपरीतः -ता -तं.
ANTALGIC, *a.* वेदनाशमकः -का -कं, शूलघ्नः -ग्री -घं, शोकापनुदः -दा -दं.
ANTARCTIC, *adj.* दक्षिणकेन्द्रीयः -या -यं. —(The south pole) दक्षिण-केन्द्रं, कुनेरुः *m.*

ANTECEDENT, *a.* पूर्वगतः -ता -तं, अग्रगतः -ता -तं, अग्रगामी -मिनी -मि (न्).

ANTECEDENTLY, *adv.* पूर्व, अग्रे, पूर्वतस्, अग्रतस्.

ANTEDILUVIAN, *a.* प्राग् भूतसम्भवाद् विद्यमानः -ना -नं, प्राग् जलाप्राय-नाद् वर्तमानः -ना -नं.
ANTELOPE, *s.* मृगः, हरिणः, रेणोयः, कुरङ्गः, -ङ्गकः, -ङ्गमः.
MERIDIAN, *a.* पूर्वोदितः -नी -नं.

MUNDANE, *a.* प्राग् जगत्सृष्टेर् वर्तमानः -ना -नं.

ANTEPAST, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पूर्वज्ञानं, अग्रग्रहणं.

ANTEPENULTIMATE, *s.* उपधायाः पूर्व विद्यते यद् अक्षरं. पूर्वोपान्तः.

ANTERIOR, *a.* प्राक्तनः -नी -नं, पूर्वः -घी -घं, अग्रः -या -यं.

ANTHEM, *s.* ईश्वरस्तवात्मकं गीतं, ईश्वरस्तुतिरूपकं गानं.

ANTHONY'S FIRE, *s.* उदरः, रोगविशेषः.

ANTHROPOPHAGI, *s.* नृजग्धाः *m. pl.*, आमनासाशिनः *m. pl.*, क्रव्याशिनः *m. pl.*, अन्नपाः *m. pl.*, राक्षसाः *m? pl.*

ANTIBILIOUS, *a.* पित्रघ्नः -घ्री -घ्रं.

ANTIC, *a.* (Buffoon-like) भव्दोषमः -मा -मं. —(Odd, unnatural)

अपरूपः -पा -पं, विरूपः -पा -पं, असङ्गतः -ता -तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं.

ANTIC, *s.* (A buffoon) भव्दः, भावदकरः. —(An odd gesture) अस-ङ्गतप्रकारेण हस्तादिविशेषः, विरूपो-ङ्गविशेषः.

ANTI-CHAMBER, *s.* उपशाला.

To ANTICIPATE, *v. a.* (Before the time) पूर्वतस् ग्रह (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), प्रवेद्य (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं). —(To foretaste) पूर्वस्वादने कृ., अग्रतस् अनुभू (c. 1. -भवति -भवितुं), पूर्वं ज्ञा (c. 9. जानाति ज्ञातुं) or भुज (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्ते), उद्गृह्ण (c. 1. उत्पद्यति उद्गृह्णुं), प्रदृश.

ANTICIPATED, *p. p.* पूर्वभुक्तः -क्ता -क्तं, पूर्वतस् अनुभूतः -ता -तं, प्रदृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रवेक्षितः -ता -तं, सन्दृष्टः -ष्टा -ष्टं, चिह्नकलितः -ता -तं, पुरस्कृतः -ता -तं.

ANTICIPATION, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पूर्वज्ञानं, प्रवेद्यार्थं.

ANTIDOTAL, *a.* विपनाशी -शिनौ -शि (न्), विपघाती -तिनी -ति (न्), विषघ्नः -घ्री -घ्रं, गरमः -ग्री -घ्रं.

ANTIDOTE, *s.* विपनाशनं, प्रतिविषं. —(Dealer in) विपवेद्यः, जातुलिकः.

ANTIFEBRILE, *a.* ज्वरघ्नः -घ्री -घ्रं, ज्वरनाशकः -का -कं, ज्वरान्नाशकः -का -कं.

ANTIMONY, *s.* स्रोतोन्ननं, सौवीरं, कापोतान्ननं, यामनं. —(Made of anti-mony) स्रोतोन्ननमयः -यी -यं.

ANTIPATHY, *s.* सहजो विरोधः, द्वन्द्वभावः, विरक्तिः, विरिक्तः, शत्रुता, विमतिः *f.*, अनिच्छा.

ANTIPELAGIC, *a.* ककनाशनः -नी -नं, ककम. शी -घं, अन्धमः -घ्री -घ्रं.

ANTIPHONY, *s.* प्रतिगानं परम्परगीतिः *f.*, प्रतिध्वनिः *f.*

ANTIPODES, *s.* भूमण्डलस्य विपरीतभागे वर्तितः, अन्यतरास्मिन् भूगोलभागे वर्तितः परस्परान् अभिमुखपादतला जनाः.

ANTIQUARIAN, *a.* प्राक्कालीनः -ना -नं, पूर्वकालीनः -ना -नं, प्राक्तनः -नी -नं.

ANTIQUARY, ANTIQUARIAN, *s.* प्राक्कालीनविषयं परितः, पुरातनद्रव्यानुसन्धायी *m.* (न्).

ANTIQUE, *a.* (Ancient) पुराणः -या or -णी -णं, पुरातनः -नी -नं, प्राक्तनः -नी -नं, पूर्वकालीनः -ना -नं, विराननः -नी -नं. —(Old-fashioned) अप्रचलः -ला -लं, अपरूपः -पा -पं.

ANTIQUE, *s.* प्राचीनद्रव्यं, प्राक्कालीनविषयः.

ANTIQUITY, *s.* (Old-times) प्राक्कालं, पूर्वकालं, गतकालं. —(The an-cients) प्राचीनपुरुषाः *m. pl.* —(Ancientness) पुरातनत्वं, प्राचीनत्वं.

ANTISEPTIC, *a.* पूतिघ्नः -घ्री -घ्रं, पूतिनिवारकः -का -कं, पूतिनाशकः -का -कं.

ANTISTES, *s.* प्रधानपुरोहितः, धर्माध्यक्षः.

ANTITHESIS, *s.* अर्थान्तरन्यासः, अर्थवैपरीत्यं, विकल्पः, प्रतिपक्षता, विरोधः.

ANTITYPE, *s.* प्रतिमूर्त्या प्रदर्शिता मूर्तिः *f.*, मूलमूर्तिः *f.*, वस्तु *n.*, आदर्शः.

ANTLER, *s.* मृगशृङ्गं, मृगशृङ्गशाखा, मृगविषाणं.

ANTLERED, *a.* शृङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न्), विषाण्यी-खिनी-खि (न्).

ANUS, गुदं, पायुः *m.*, मैत्रः, अपानं

ANVIL, *s.* सूत्री *f.*, शूर्पिः *m.*, स्मूया, लोहप्रतिमा.

ANXIETY, *s.* चिन्ता, चिन्तोद्देगः, चिन्तुकं, मनोदःखं, मनस्तापः, चिन्तवेदना, अविधिः *m.*, व्यथा, उद्देगः -जनं, उन्नापः, चिन्ताभाटः, मानसी व्यथा.

ANXIOUS, *a.* (Solicitous) उद्विग्नः-गता-ग्नं, उद्विग्नमनाः-नाः-नः (स्), चिन्तापरः-रा-रं, व्यग्रः-या-ग्रं, उत्तमः-मा-मं, उत्सुकः-का-कं, विधुरः-रा-रं, समन्वुः-नुः-नुः—(Eagerly endeavouring) मयलः-ला-लं—(Desirous of) ईप्सुः-प्सुः-प्सु, इक्षुः-क्षुः-क्षुः; 'anxious to see,' दर्शनेप्सुः; 'anxious to do,' कर्तुकामः-मा-मं—(To be anxious) उत्सुक्य (nom. उत्सुकायते).

ANXIOUSLY, *adv.* औत्सुक्येन, उद्वेगेन, मनोदुःखेन, चिन्तया, सोद्वेगं, मयलं.

ANY, *a.* कश्चित् *m.* काचित् *f.* किञ्चित् *n.* को-पि *m.* कापि *f.* किमपि *n.* कश्चन *m.* काचन *f.* किञ्चन *n.*; 'any thing,' किञ्चित्, किमपि; 'any where,' कश्चित्, कापि, कुत्रचित्, कुत्रापि; 'any longer,' पुनर; 'any how,' कथञ्चन, कथञ्चित्, यथातथा; 'at any time,' कदाचित्, कर्हिचित्; 'any further,' दूरतरं; 'any one soever,' यः कश्चित्.

AORTA, *s.* हृत्पिण्डवामकोपनिर्गता रक्तप्रवाहका वृहन्नाडी.

APACE, *adv.* सत्वरं, शीघ्रं, क्षिप्रं, सहसा, द्रुतं, सवेगं.

APART, *adv.* Often expressed by the prep. विः पृथक्, विरलं, प्रविरलं, प्रगतः-ता-तं, उज्जृम्भः-म्भा-म्भं; 'having the knees apart,' प्रगतजानुः-नुः-नुः—(Privately) एकान्ते, एकान्ततस् *ind.*, निभृते, रहसि, विविक्ते, विजने—(At a distance) दूरे, कियदूरे—(Aside, to one's self) स्वगतं, विजने, जनान्तिकं.

APARTMENT, *s.* शाला, कोष्ठः, आवासः, आगारः, गृहं—(The inner apartments) अन्तःपुरः, अन्तर्गृहं.

APATHETIC, *a.* वीतरागः-गा-गं, निःमदः-द्वा-द्वां, निःस्पृहः-हा-हं, निरीहः-हा-हं, निरपेक्षः-धा-धं.

APATHY, *s.* विरागः, विराग्यं, निरीहता, नाश्रं, मान्धं.

APP, *s.* वानरः, अपृच्छः कपिः *m.*, प्रवङ्गः—(Imitator) अनुकारी *m.* (न).

To APP, *v. a.* वानरयत or कपियत अनुकृ (c. 5. -करोति -कर्तुं).

APPEAL, *s.* अजीर्णं, आमयाचित्वं, तीक्ष्णाग्निः *m.*

APERIENT, *a.* रचकः-की-कं—(An aperient medicine) रचकः.

APERTURE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, द्वारं, पथः—(Act of opening) आदानं.

APPETIOUS, *a.* दलहीनः-ना-नं, पुष्पव्रतहितः-ता-तं, निष्पन्नः-वा-वं.

APEN, *s.* शिखा, शिखरं, अग्रं, चूडा, शिरः *n.* (स).

APHORISM, *s.* सूत्रं, वचनं, तत्त्वं, उपदेशवाक्यं, आदेशः.

APPEZCHUSAC, *a.* (Exciting passion) याजीकरः-रा-रं, कामाग्नि-दीपनः-ता-तं.

APPEAL, *s.* करग्रहः, छेदकः, मधुमक्षिकारक्षणास्थानं, मधुकरस्थानं.

APPEAL, *adv.* प्रत्येकं, एकैकशस् *ind.*, एकैकस्म *ind.*, एकतस् *ind.*, एकैकं, पृथक् पृथक्, विभागशस् *ind.*

APPEAL, *a.* कायेयः-यी-यं, कपिस्वभावः-वा-वं, वानरोपमः-मा-मं—(Imitative) अनुकारशीलः-ला-लं.

APPEAL, *s.* कायेयः, वानरता, अनुकारशीलता.

APPEAL, *adv.* पटपटा *ind.*

APPOINSE, *s.* प्रकाशितं भविष्यद्वाक्यं, प्रकाशनं, विवृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं.

APOCALYPTA, *s.* धर्मग्रन्थानां मध्ये गणितः रुन्दिधप्रमाणे ग्रन्थः.

APOCALYPTIC, *a.* (Of uncertain authority) मन्दिधप्रमाणः-शा-शं, असिद्धप्रमाणः-शा-शं.

• APOLOGUE, APOLOGUE, *a. a.* व्यपदेशकः-का-कं, पक्षपाती-तिनी-ति (न) प्रतिवादकः-का-कं, छान्द्रिकः-की-कं.

Apologist, *s.* (For another) पक्षपातकर्त्रे *m.* (न), पररक्षार्थं वादी *m.* (न), प्रतिवादी *m.* (न), उत्तरवादी *m.*—(For one's self) व्यपदेश *m.* (-ष्ट), छद्मकारी, स्वदोषस्वीकारी *m.* (न), प्रत्ययस्कन्दकारी *m.* (न).

Apologise, *v. n.* (To state some plea) व्यपदिश (c. 6. -दिशति -दिशते).

-देष्टुं), छद्म or व्यपदेश or प्रत्ययस्कन्दं कृ.—(To acknowledge one's fault) स्वदोषस्य स्वीकारं कृ.—(To apologise for another) पक्षपातं कृ, पररक्षार्थं प्रतिवादं (c. 1. -वदति -वदितुं).

APOLOGUE, *s.* उपकथा, हितोपदेशकं उपाख्यानं, नीतिवाक्यं.

APOLOGY, *s.* व्यपदेशः, अपदेशः, उपदेशः, प्रतिवादः, उत्तरं, छद्म *n.* (न), प्रत्ययस्कन्दः, स्वदोषस्वीकारः, छद्मकरणं—(For another) पक्षपातः, पररक्षार्थं प्रतिवादः.

APOPHLEGMATIC, *a.* कफनाशनः-नी-नं, कफघ्नः-ग्री-ग्रं, श्लेष्मघ्नः-ग्री-ग्रं.

APOPTHEGM, *s.* सूत्रं, नीतिवाक्यं, वचनं, आदेशः.

APOPLECTICAL, APOPLECTIC, *a.* (Relating to apoplexy) अङ्गविकृतिविषयः-या-यं—(Inclined to apoplexy) अङ्गविकृतिशीलः-ला-लं.

APOPLEXY, *s.* अङ्गविकृतिः *f.*

APOSTACY, *s.* स्वधर्मेत्यागः, स्वधर्मेच्युतिः *f.*, अवहारः, स्वधर्मेभ्रंशः, भ्रष्टं, स्वजातीयधर्मेत्यागानन्तरं परधर्माश्रयः.

APOSTATE, *s.* स्वधर्मेत्यागी *m.* (न), स्वजातीयव्यवहारभ्रष्टः, आत्मधर्मेच्युतः, अन्यशासः, स्वजातीयधर्मे त्यक्त्वा परधर्माश्रितः.

To APOSTATIZE, *v. n.* स्वधर्मेत्यागं or स्वजातीयव्यवहाराद् भ्रंशं (c. 4. भ्रंशयति, c. 1. भ्रंशते भ्रंशितुं) or च्यु (c. 1. च्यवते च्योतुं), विच्यु; स्वजातीयधर्मे त्यक्त्वा परधर्मे आश्रितं (c. 1. -श्रयति -श्रयितुं).

APOSTEME, APOSTHUME, *s.* शययुः, विद्रुधिः *m.*, शोफः, स्फोटः, पूयसंमूर्णः, स्फोटः.

APOSTLE, *s.* ईश्वरप्रेरितः, ईश्वरदूतः, ईश्वराज्ञावहः, प्रेरितः.

APOSTLESHP, *s.* ईश्वरप्रेरितत्वं, ईश्वरदीप्त्यं, प्रेरित्वं.

APOSTOLICAL, APOSTOLIC, *a.* (Enjoined by an apostle) ईश्वरप्रेरितनादिष्टः-ष्टा-ष्टं—(Relating to the Apostles) ईश्वरप्रेरितसंघस्य-न्यनी-न्य (न).

APOSTROPHE, *s.* सद्योधनं, याक्वालङ्कारविशेषः.

To APOSTROPHISE, *v. a.* सद्योधनं कृ, सद्योधनेन आत्मन् (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं).

APOSTHUME, *s.* पूयसंमूर्णः, स्फोटः, विद्रुधिः *m.*

APOTHECARY, *s.* विक्रयार्थं औषधपेश्यरः, भेषजविक्रेता *m.* (न), औषधविक्रेता *m.* (न), अगदङ्कारः.

APOTHEM, *s.* See APOPTHEGM.

APOTHEOSIS, *s.* देवत्वं, ब्रह्मत्वं, ब्रह्मनिर्वाणं, देवगणितत्वं.

To APPEAL, *v. a.* भी in caus. (भाययति or भीययति -यितुं), चम् in caus. (चासयति -यितुं), विवम, सन्वस्; उद्विज् in caus. (-वेजयति -यितुं), व्याकुलीकृ.

APPALLED, *p. p.* भयविभ्रतः-ता-तं, भयमंहुदहरोमा-मा-न (न), शङ्कितः-ता-तं, मन्वस्तः-स्ता-लं, व्याकुलीकृतः-ता-तं.

APPARATUS, *s.* उपकरणं, सज्जा, यन्त्रं, सामग्र्यं, सामग्री *f.*—(Military apparatus) शस्त्रोपकरणं.

APPAREL, *s.* वेशः, वस्त्रं, परिधानं, परिच्छदः, अचरं, आभरणं, संभ्रानं. To APPAREL, *v. a.* वस्त्रं (nom. वस्त्रयति -यितुं), आच्छदं (c. 10. -छादयति -यितुं); वेशं (c. 1. वेशते, वेशितुं), वस्त्रं in caus. (वासयति -यितुं), प्रवस्त्रं; प्रवृत्तं, 5. -वृत्तयति, -वर्तितुं or -वर्तयितुं, संवृत्तं (c. 1. -व्ययति -व्यातुं). (To apparel one's self) वस्त्रं (c. 2. वस्ते, वस्त्रितुं).

APPARELLED, *p. p.* आच्छादितः-ता-तं, प्रच्छादितः-ता-तं, परिच्छदः-वा-वं, वस्त्रवेशितः-ता-तं, संवृत्तः-ता-तं.

APPARENT, *a.* व्यक्तः-क्ता-कं, अभिव्यक्तः-क्ता-कं, प्रत्यक्तः-क्ता-कं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्फुटः-टा-टं, प्रेक्षणीयः-या-यं, प्रेक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, प्रत्यक्षः-क्ष्या-क्ष्यं—(Not real) अवास्तवः-वी-व; 'apparent praise,' i. e.

'not real,' व्याजसुतिः *f.*, निव्याप्रज्ञता; 'heir-apparent,' युवराजः.
—(To make apparent) प्रादुर्भू, आविर्भू, प्रत्यक्षीकृ, स्पष्टीकृ, प्रकटीकृ.

APPARENTLY, *adv.* प्रादुर्भू *ind.*, साक्षात् *ind.*, आविस्, प्रत्यक्षतस्, स्पष्टं.

APPARITION, *s.* (Appearance, form) आभासः, आभा, छाया, आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं.—(Spectre, walking spirit) रात्रिचरः, प्रेतनरः, प्रेतः, वेतालः.

APPARITOR, *s.* यक्षिणः, प्रेषजनः, राजदूतः.

APPEACHMENT, *s.* अभियोगः, अपवादः.

To APPEAL, *v. n.* परावर्त्तं प्रार्थे (c. 10. -अर्थयते -यितुं); यत् कार्यं अथप्राडिवाकेन तीरितं or निर्णीतं तस्यपि पुनर्विचारम् उत्तमप्राडिवाकसकाशात् प्रार्थे.—(To call another as witness) साक्षिणं कृ, आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ते -ह्वानुं).

APPEAL, *s.* परावर्त्यव्यवहारः, पुनराह्वानं, पुनर्विचारप्रार्थना, उत्तमप्राडिवाकसाक्षाद् आह्वानं.—(The calling upon any one as witness or judge) आह्वानं.

To APPEAR, *v. n.* (To become visible) दृश् in pass. (दृश्यते), अभिदृश्, प्रतिदृश्; प्रभू (c. 1. -भवति -भविष्यति), सम्भू, प्रकाश (c. 1. -काशते -काशितुं), सम्प्रकाश, सङ्काश, उदि (c. 1. उदयति -यितुं), अभ्युदि, उच्चर (c. 1. -चरति -चरितुं).—(Show one's self) आत्मानं दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं), दर्शने दा.—(To seem) प्रतिभा (c. 2. -भाति -भातुं), सम्प्रभा, निर्भा, आभा; लब्ध in pass. (लक्ष्यते).—(To be evident) प्रकाश, प्रादुर्भू (c. 1. -भवति -भविष्यति), आविर्भू; प्रादुरस् (c. 2. -अस्ति); 'you appear dismayed,' विस्मित इव प्रतिभासि.

APPEARANCE, *s.* (Coming into sight) दर्शनं, सन्दर्शनं.—(Entry into a place or company) उपस्थितिः *f.*, प्रवेशनं.—(The thing seen) रूपं, आकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*, आकारः.—(Semblance, not reality) छाया, आभासः, आभा, अव्यक्तता.—(Presence, mien) रूपं, अवस्था, भावः, आकारः.—(Probability) अनुमेयत्वं, अनुभवनीयत्वं.

To APPEASE, *v. a.* शम् in caus. (शमयति -यितुं), उपशम, प्रशमः सान्त्वं or शान्तं (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्तं, चरितान्तं, उपसान्तं; नृष् in caus. (तोषयति -यितुं), परितुष्, सन्तुष्; प्रसद् in caus. (-सादयति -यितुं), अभिप्रसद्, सम्प्रसद्; सुस्विरं -रं -रं कृ; परिमृश् (c. 6. -मृशति -मृषुं), परामृश्, अनुनी (c. 1. -नयति -ते -नेतुं).—(To be appeased) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), उपशम; प्रसद् (c. 1. -सोदति -सन्तुं).

APPEASED, *p. p.* शान्तः -न्ता -न्तं, शमितः -ता -तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, आरापितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं, प्रसवः -न्ता -न्तं, प्रसादितः -ता -तं.

APPEASING, *s.* शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, आरापनं, प्रसादनं.

APPELLANT, *s.* उत्तमप्राडिवाकसकाशात् परावर्त्तप्रार्थकः, परावर्त्तप्रार्थयिता *m.* (तृ), पुनराह्वानकर्त्ता *m.* (तृ), आह्वानकर्त्ता *m.* (तृ); आवेदकः.

APPELLATE, *s.* पुनराह्वानः, उत्तमप्राडिवाकसाक्षाद् आह्वानं, प्रवर्षी *m.* (नृ).

APPELLATION, *s.* नामधेयं, नाम *n.* (नृ), आख्या, संज्ञा, अभिव्यक्तिः, अभिधा, अभिव्या, आह्वानं.

APPELLATIVE, *a.* अभिधायिकः -का -कं, अभिधानीयकः -का -कं.—(Common) सामान्यः -न्या -न्यं, साधारणः -खण्ड -खण्डं.

APPELLEE, *s.* आहूतः, अभियुक्तः, प्रवर्षी *m.* (नृ).

To APPEND, *v. a.* अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं or caus. -बन्धयति -यितुं), आबन्ध्; उपाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), आधा; अवलम्ब् in caus. (-लम्बयति -यितुं).

APPENDAGE, *s.* अनुबन्धः, सम्बन्धः, उपाहितं, शेषांशः, उपाहितभागः.

APPENDANT, *adj.* अनुबन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), सम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ).

अवलम्बी -न्धनी -न्धि (नृ).

APPENDIX, *s.* परिशिष्टं, उपबन्धः, शेषबन्धः.

To APPERTAIN, *v. n.* (To belong to one's self) आत्मसात् or आत्माधीनः -ना -नं, or स्वाधीनः -ना -नं, or स्वकीयः -या -यं अस्.—(To belong, in general) सम्बन्ध् in pass. (-बन्धते). The sense of 'appertaining' may often be expressed by the root अस् or विद् with the gen. case; as, 'money appertains to me,' मम धनं विद्यते.

APPERTAINING, *p.* सम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), अनुबन्धी -न्धनी -न्धि (नृ).

APPERTENANCE, *s.* अनुबन्धः, सम्बन्धः, उपकरणं, सामग्री.

APPÉTENCY, *s.* कामः, लोभः, अभिलाषः, वाप्सा, इच्छा.

APPETITE, *s.* (Desire) कामः, लोभः, रागः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, अतिवाप्सा, अतिशयलोभः, अभिलाषः, इच्छा.—(Hunger) बुभुक्षा, क्षुधा, आहारविवाप्सा, भक्षरुद्धं.—(The digestive faculty causing appetite) अग्निः *m.*, वह्निः *m.*, अग्निवृद्धिः *f.*—(One who has no appetite for food) अग्निरहितः.

APPETITIVE, *a.* कामुकः -का -कं, अभिलाषुकः -का -कं, इच्छुकः -का -कं.

To APPLAUD, *v. a.* प्रशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अभिप्रशंसः, प्रतिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), प्रणतेन प्रशंस, प्रशंसां कृ, स्वाधां कृ.—(By clapping the hands) करतालेन प्रशंस.

APPLAUDEE, *s.* प्रशंसकः, स्तावकः, स्तावकता *m.* (तृ).

APPLAUSE, *s.* (Loudly expressed) प्रणादः, जयशब्दः, धन्यवादः, प्रशंसाशब्दः, सारविणं, भुजनिःस्वनः, शब्दोन्नुरागजः.—(Praise) स्वाधा, प्रशंसा, स्तुतिः *f.*

APPLAUSIVE, *a.* प्रशंसकः -का -कं, स्तुतिमयः -यी -यं व्यापन्नितः ता -तं.

APPLE, *s.* (A kind of fruit) फलप्रभेदः.—(Pupil of the eye) नयनतारा, कर्नीनिका, चक्षुर्गोलकः.

APPLIANCE, *s.* (The means applied) यन्त्राः, अनुष्ठीयः, उपकरणं, सामग्री.—(The act of applying) यागः, प्रयोगः.

APPLICABILITY, *s.* योग्यता, प्रयोज्यत्वं, सामञ्जस्यं, सादृश्यं.

APPLICABLE, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं प्रयोक्तव्यः -व्या -व्यं, प्रयोज्यः -न्या -न्यं, उपयोग्यः -ग्या -ग्यं, व्यवहरणीयः -या -यं, अर्थनीयः -या -यं, अर्थः -व्या -व्यं, संयोजनीयः -या -यं, व्यापी -पिनी -पि (नृ), स्पष्टः -सा -सं.

APPLICATION, *s.* (Of one thing to another) योगः, अर्थणं, न्यसनं.—(Attention to) आसक्तिः *f.*, अनुष्ठानं, यागः, प्रशंसः, न्यसनं.—(Use) उपयोगः, प्रयोगः, प्रयोजनं.—(Application of mind, study) मनःप्रवेशः, अभिनिवेशः, प्रवेशः, अभ्यासनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः, अध्य-

वसायः, अभियुक्तता, मनोयोगः.—(Petition) याज्ञा, प्रार्थना, निवेदनपत्रं.

APPLIED, *p. p.* प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, अर्पितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं.

APPLIER, *s.* उपेता *m.* (तृ), प्रयोजकः.

To APPLY, *v. a.* (One thing on another) संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विन्यस्; च्चु in caus. (अर्थयति -यितुं), सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं), प्रविश् in caus. (-वेशयति -यितुं), निविश्, संलग्नीकृ.—(To make use of) प्रयुज् (c. 7. -युज्ति -युक्ते -युक्ते), उपयुज्.—(To attend to) आस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), समास्था, अनुष्ठा.—(To have recourse to, solicit) प्रयाच् (c. 1. -याचति -याचितुं), अभियाच्, आश्रि (c. 1. -अयति -ते -अयितुं), प्रार्थे (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं).—(To make effort, study) अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), यत् (c. 1. यतते, यतितुं), प्रयत्.

To APPLY, *v. n.* (Suit, fit) युज् in pass. (युज्यते), संयुज्, उपयुज्.

(c. 4. -पद्यते-पद्युं). सङ्गतः-ता-तं भू. -(Have recourse as a petitioner) कार्यनिष्ठनिमित्ते अन्यम् आश्रि (c. 1. -अयति-ते-अयितुं), अर्थे (c. 10. अर्थयते-यितुं), प्रार्थे.

To APPOINT, v. a. निधा (c. 3. -दधाति-धातुं), स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), अवस्था. प्रस्था; युज् (c. 10. योजयति-यितुं).—(To appoint over any office) अधिक् (c. 8. -करोति-कुरुते-कर्तुं), प्रकृ; नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं, c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), with acc. of the pers. and loc. of the thing; अभिषिच् (c. 6. -सिञ्चति-सेञ्चुं), with two acc. or with acc. and loc.; समादिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), व्यादिश्.—(To make an appointment) समयं कृ, समयाकृ.

APPOINTED, p. p. स्थापितः-ता-तं, प्रस्थापितः-ता-तं, नियोजितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, विहितः-ता-तं, नियुक्तः-क्ता-क्ते, व्यवस्थितः-ता-तं.—(To any office) अधिष्ठतः-ता-तं, व्यापृतः-ता-तं, वावृत्तः-क्ता-क्ते.—(An appointed duty) नियोगः.—(An appointed time) कालावधिः m.—(Agreed upon) कृतसङ्केतः-ता-तं.—(As to time) कृतकालः-ला-लं, कृतावधिः-धिः-धि.

APPOINTMENT, s. नियोगः, -जनं, नियुक्तिः f. प्रस्थापनं, निरूपणं, कल्पनं.—(Engagement) समयः, प्रज्ञप्तिः f.—(Breaking an appointment) समयभेदः, समयव्यभिचारः.—(Stipulation) समयः, नियमः, सङ्केतः.—(Order) आज्ञा.—(Decree) नियमः, विधिः m.—(Office) अधिकारः, पदं.—(Equipment, furniture) सज्जा, उपकरणं, सामग्री.—(Allowance) वर्जनं, निरूपितमूल्यं.—(Assignment) अभिसारः.

To APPORTION, v. n. विभज् (c. 1. -भजति-ते-भक्तुं) प्रविभज्, संविभज्, संश्र् (c. 10. संशयति-यितुं), व्यंश्र्; विन्यस (c. 1. -अस्यति-अमितुं), परिकुप (c. 10. -कल्पयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

APPORTIONMENT, s. विभागः, संविभागः, संज्ञनं, परिकल्पनं विन्यासः.

APPOSITE, a. योग्यः-ग्या-ग्ये, युक्तः-क्ता-क्ते, उपयुक्तः-क्ता-क्ते, सङ्गतः-ता-तं, हृदयङ्गमः-मा-मं, यथाथः-था-थं, यथाहं-हा-हं.

APPPOSITELY, adv. स्थाने, यथाहंतस ind., यथाथं, सङ्गतप्रकारेण.

To APPRAISE, v. a. (Set a price on) अर्थं संख्या in caus. (-ख्यापयति-यितुं), मूल्यं निरूप (c. 10. रूपयति-यितुं) or व्यवसो. (c. 4. -स्यति-सातुं), मूल्यनिर्णयं कृ, मूल्यं निश्चितं कृ.

APPRAISER, s. अर्थसंख्यापकः, मूल्यनिरूपकः, मूल्यविज्ञापकः.

APPRAISING, s. अर्थसंख्यापनं, मूल्यनिरूपणं, मूल्यविज्ञापनं.

To APPREHEND, v. a. मूल्यं or अर्थं or गुणागुणं or भद्राभद्रांतं or सारासारं विज्ञा (c. 9. -जानाति-नीते-ज्ञातुं), or निरूप (c. 10. रूपयति-यितुं), or निश्चितं कृ or विविच (c. 7. -विनाकि-वेक्ते); 'one who knows how to apprehend'; गुणाज्ञः, गुणागुणाज्ञः, गुणागुणाज्ञी m. (नं), मम्मज्ञः.

APPREHENSION, s. मूल्यविज्ञानं, गुणागुणाज्ञानं, भद्राभद्रानिरूपणं, दोषादोष-बोधः, विज्ञानं.

To APPREHEND, v. a. (Lay hold on) ग्रह (c. 9. गृह्णाति-हृतीते-ग्रहीतुं), परिग्रह, सङ्ग्रह परामृश्र् (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), धृ (c. 1. धरति-धनुं).—(Seize in order for trial) आसिच् (c. 1. -सेधति-सेधुं); ग्रह, धृ, आक्रम (c. 1. -क्रामति-कल्पति-क्रामितुं).—(By the mind) उपलभ् (c. 1. -लभते-लभ्युं), उह (c. 1. -उहते-उहितुं); अनुमा (c. 2. -मीति-मातुं), सवगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), सवयुष (c. 4. -बुध्यते-बोद्धुं).—(To fear) शङ् (c. 1. -शङ्कते-शङ्कितुं) आशङ्कः भी (c. 3. -विभेति-भेतुं).

APPREHENDED, p. p. (Understood) उपलभ्यः-भ्या-भ्यं, अवगतः-ता-तं.—(Arrested) आसिद्धः-डा-हं.

APPREHENSIBLE, श्राव्यः-श्रा-श्रं, धीगम्यः-म्या-म्यं, उपलभ्यः-भ्या-भ्यं.

APPREHENSION, s. (Fear) भयं, शङ्का, आशङ्का, मन्दहः.—(Opinion)

मतिः f., बुद्धिः f., बोधः.—(Seizure) ग्रहणं, आक्रमणं, धरणं.—(Arrest) आसेधः.—(Conception) उपलब्धिः f., वेधा, अनुभवः, अनुमानं, सवगमः, अनुबोधः, उपलभ्यः.

APPREHENSIVE, a. शङ्कितः-ता-तं, शङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (न्), शङ्कान्वितः-ता-तं, कृतभयः-या-यं.

APPRENTICE, s. शिष्यविद्याशिष्यः, शिष्यः, निरूपितकालपर्यन्तं शिष्यविद्याशिष्यार्थे नियमपत्रेण स्थापितः or धृतः सेवकः.

To APPRENTICE, v. a. आधिहितकालात् शिष्यविद्याशिष्यार्थे नियमपत्रेण शिष्यं or सेवकं स्या in caus. (स्थापयति-यितुं).

APPRENTICESHIP, s. शिष्यविद्याशिष्यापधिः m., शिष्यशिष्यासमयः, सेवाकालः, दास्यकालः.

To APPRIZE, v. a. ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), विज्ञा; विद् in caus. (वेदयति-यितुं), निचिद्, समाविद्; वृष् in caus. (बोधयति-यितुं), सूच (c. 10. सूचयति-यितुं).

APPRIZED, p. p. विज्ञापितः-ता-तं, अनुज्ञापितः-ता-तं, विज्ञप्तः-प्ता-प्तं, सन्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रत्यादष्टः-ष्टा-ष्टं, बोधितः-ता-तं.

To APPROACH, v. n. (Draw near to) अर्ध्वा (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), आगम, अभिगम, अभ्यागम इ गम्, उपगम, उगमः या (c. 2. याति यातुं), अभिया, आया, उपाया, प्रत्यागम, समाया, उपया, समुपयाः उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्थातुं), अर्ध्वा (c. 1. -चच्छति-अर्ध्वा), अभ्यु; अभिवृत् (c. 1. -वर्धते-वर्धितुं), उपावृत्, प्रतिवृत्, उपवृत्; समभ्यागा used only in the 3d pret., as 'he approached', समभ्यागात्, इ, इ. इ. इ. with आ (c. 2. -रेति-रेतुं), अभ्ये, उपे, अभी (अभ्येति); उपसृप (c. 1. -सर्पति-सर्पुं), समुपसृपः आक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), उपक्रमः आग्रज् (c. 1. -व्रजति-व्रजितुं), प्रतिव्रज, अभिपद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), समापद्, समुपपद्, प्रतिपद्; अहं (c. 1. -अहते-अहितुं).

To APPROACH, v. a. उपस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), समीपं स्या in caus.; समीपं धा (c. 3. -दधाति-धने-धातुं), निकटे धा; सङ्गम् in caus. (-गमयति-यितुं).

APPROACH, s. आगमः, अभिगमनं, आगमनं, उपगमः, उपस्थितिः f., उपसङ्गतः.

APPROACHABLE, a. आगम्यः-म्या-म्यं, उपगम्यः-म्या-म्यं, उपसाध्यः-ध्या-ध्यं.

APPROACHED, p. p. अभिगतः-ता-तं, उपगतः-ता-तं, उपस्थितः-ता-तं, अभ्यासगतः-ता-तं, प्रमुपस्थितः-ता-तं.

APPROACHING, a. (Near at hand) उपस्थितः-ता-तं, समुपस्थितः-ता-तं, आसन्नः-क्ता-क्ते.

APPROBATION, s. सम्मतिः f. or -तं, अनुमतिः f. or -तं, प्रशंसा, प्रसादः, मनःसन्तोषः, ग्रहणं.

To APPROPRIATE, v. a. (To consign to some particular use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं, caus. -योजयति-यितुं), उपयुज्, विनियुज्.—(To claim to one's self by an exclusive right) स्वीकृ, स्वीयमिति or जनेति वृत् (c. 1. -वदति-वदितुं), स्वकीयं-यां-यं or आत्मीयं-यां-यं or स्वाधीनं-ना-नं or आत्माधीनं-ना-नं or आत्मसात् कृ, स्वसत्त्वं वृष् in caus. (बोधयति-यितुं), or ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं).

APPROPRIATE, a. (Suited to the occasion) प्रस्तावसदृशः-शी-शं.—(Belonging peculiarly) आत्मनीनः-ना-नं, स्वकीयः-या-यं, सवन्वी-न्विनी-न्वि (न्), सवन्वकः-का-कं, विशेषकः-का-कं, जनीनः-ना-नं.—(Suitable) युक्तः-क्ता-क्ते, योग्यः-ग्या-ग्यं, सङ्गतः-ता-तं, उपयोगी-गिनी-गि (न्).

APPROPRIATED, p. p. (Made one's own) आत्मसात्कृतः-ता-तं.

APPROPRIATELY, adv. युक्तं, प्रसायोग्यं, यथोचितं, यथातथा, स्थाने,

APP

**APPROPRIATENESS, ३. (Fitness of application) युक्तता, योग्यता,
 जीर्णार्थ, उपयुक्तता, सामञ्जस्यं, सङ्गता.**

APPROPRIATION, s. (The application of something to a particular purpose) **उपयोगः, प्रयोगः, विनियोगः.**—(Claiming any thing as peculiar) **जालग्रहणं, स्वत्वबोधनं, जालसाधक्यं.**

APPROVAL, ४. अनुमतिः f., सम्मतिः f., अनुमते, सम्मते, प्रशंसा.

TO APPROVE, v. a. अनुमन् (c. 4. -मन्ते -मन्तुं), सम्मन् ; प्रशस् (c. 1. -शंसति -शंसितुं), रुच्, in caus. (रोचयति -यितुं), अनुरुच् ; 'that is approved by me,' तन् मया प्रशस्यते or तन् मया रोचते. प्रतिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), अनुरुच् (c. 4. -रुध्यते -रोदुं).--(To prove, show) प्रमाणीकृ, प्रमाण (nom. प्रमाणायति -यितुं), विभू in caus. (-भावयति -यितुं).

APPROVED, p. p. सम्मत-ता-तं, अभिमत-ता-तं, मत-ता-तं, यथाभिमत-
ता-तं, प्रशस्त-स्ता-स्तं, शिष्ट-ष्टा-ष्टं.—(T. G. D.) परीक्षित-ता-तं.
—(T. G. D.) प. प्रीति) उपयाज्य च-चि.

अपरे (c. l. -*fugit*-ते-स्थात्), समीपे वा निकटे
 उपस्थिते वा उपस्था, उपरि, (c. l. -*pascit*-गन्तुं), उपगम,
 सकृदपगम्, अभिगम (c. l. -*gignit*-like) गत्यः-स्या-स्ये or सतडा-जी-जं अस.
 (c. l. -*pergit*-वल्, सेद् from -*vidyati*-यितुं), उपस्था in caus.
 (-स्थापयति-यितुं), समीपे स्या in caus. उपनी (c. l. -*nayati*-नेतुं),
 सक्रम in caus. (-गमयति-यितुं). *

उपस्थापी यिनी यि (न).

APPROXIMATED p. p उपस्थपितः -ता -तं, उपनीतः -ता -तं, उपनतः -ता -तं, उपसतः -ता -तं, कृतसन्धिधानः -ता -तं.

APPROXIMATION, &c. (Approach) उपगमः, समुपगमः, समीपगमनं, संहतता-त्वं, उपस्थितिः, उपस्थानं, समुपस्था. —(Nearness) नैकट्यं, सामीप्यं, सान्निध्यं, सन्निधानं.

APPURU. 8. आयातः, आयातनं, प्रतिहननं, प्रतिषातः.

APPURTENANCE, s. See APPURTENANCE.

• PRICOT, 8. फलविशेषः.

APRIL 8. चैत्रः, चैत्रिकाः, मघः, वैशाखः, माघः, राघः.

APRON, ४. मलनिवारणार्थं स्त्रीभिरुपयुक्तं आच्छादनं.

APPROPOS, adv. स्थाने, यथायोग्यं, यथावसरं, यथावकाशं.

ARSIS, n. (In astronomy) मन्दोज्जः.

APT, a. (Fit) उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं, क्षामः प्रा-प्रे.
 —(Having a tendency to) expressed by शीलः in composition; as, 'disposed to piety,' धर्मशीलः -ला -लं, or by the affix क्षालु; as, 'apt to sleep,' शबालुः -लुः -लु, or by the desiderative adjective; as, 'apt to do,' पिबीतुः -तुः -तु; 'apt to fall,' पिपीतुः -तुः -तु. —(Skilful) कुशलः -ला -लं; दक्षः -क्षा -क्षं, पटुः -टुः -टु, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं. —(Ready, quick) क्षरितः -ता -तं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं.

APTITUDE, *s.* (Fitness) योग्यता, पात्रता or -त्वं, उपयोगिता, क्षातिः *f.*
 —(Tendency) शीलत्वं, -ता, अभिप्रायः, आशयः.—(Disposition)
 शीलः, स्वभावः, भावः, रीतिः *f.*

APTLY, *utū*, यथायोग्यं, योगतः *ind.*, स्थाने.—(Skilfully) दास्येण, चातुर्येण, सपाटवं.

APTNESS. s. (Fitness) योग्यता.—(Skill) कुशलता, पाठवं, विदग्धता, चतुर्वै.—(Ability) शक्ति; f. सामर्थ्य.

AQUATIC, a. (Inhabiting the water) जलेषु-रा-रं, जलजः-जा-जं,

ARC

वारिजः-वा-जं, वारिषट्-र-रं, जलुषट्-र-रं, जलुजः-वा-जं,
 आम्भसिकः-की-कं, जलोद्भवः-वा-यं, जलभूः-भू-भू- (Growing
 in the water) जम्भोरुहः, जलरुहः- (Watery) जीदकः-की-कं,
 आप्यः-प्या-यं; 'an aquatic animal,' जलजन्मः *m.*

AQUEDUCT, *s.* जलमार्गः, जलपथः, जलनिर्गमः, जलप्रणाली.

AQUEOUS, a. अम्भयः-यी-यं, सजलः-ल्ला-लं, जलसः-सा-सं, अतृपः-पा-पं.

AQUEOUSNESS, ४. सजलता, शीदकायं, अनूपता,

AQUILINE, a. (Resembling an eagle) उत्क्रोशरूपः -पा-पं, गृध्राकारः -रा-रं.—(Hooked) वक्रः -क्रा-क्रं, कुक्षितः -ता-तं, वृजिनः -ना-नं; 'having an aquiline nose,' प्रलम्बशोणः.

ARABIA, *s.* यवनः, यवनदेशः.

ARABIAN, *a.* यषनसङ्गन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), यषनदेशीयः-या-यं; 'an Arabian,' यषनदेशजः.

ARABLE. a. कृपियोग्यः-ग्या-ग्यं, कर्षणीयः-या-यं, फालकृष्टः-हा-ष्टं.

ABRATION. ५. कृषिः *f.*, कार्षिः *f.*, कर्षणं, हलहतिः *f.*

ABUTTER. प्रमाणपुरुषः, मध्यस्थः, निर्णेता *m.* (तृ), विचारकर्त्ता *m.* (त्रि).

ARBITRARY, *n.* निर्णयः -या -यं. विचारणीयः -या -यं.

Arbitrarily, *adv.* स्वेच्छया. स्वेच्छातम *incl.*, स्वकामतस *incl.*

आर्जुनः, अ (Following the will) कामकारी -रिणी -रि (न्),
 यथाकामो-मिनो-मि (न्), स्वतन्त्रः-न्ता-न्त्रं, स्वच्छन्दः-न्दा-न्दं, स्वाधीनः-
 -ना-नं, अनायतः-न्ना-न्त्रं, स्वैरवृत्तः-न्ना-न्त्रं.—(Capricious) अपलः-
 -न्ता-न्त्रं.—(Tyrannical) कृच्छरितः-न्ता-न्त्रं.—(Depending on no
 rule) अप्रहितः-न्ता-न्त्रं.

To ARBITRATE, *v. n. p. a.* विचार in CRUS. (-चारयति -यितुं), निर्णय (c. l. -नयति -ते -नेतुं), निश्चि (c. 5. -चिदोति -चेतुं), तीर (c. 10. तीरयति -यितुं), निश्चयं or विचार or निर्णय or परिच्छेद क.

ARRIVED, *p. p.* निर्णीतः -ता-तै, तोरितः -ता-तै निश्चितः -ता-तै,
कृतनिश्चयः -या-यै.

ARBITRATION. ६. (Determination) निर्णय; विचार, -रत. निश्चय,
परिच्छेद; ७. Mediation) माध्यस्थ्य.

अर्थः । अ. स प्रमाणपुरुषः स्वयं सध्यस्थः, निर्णेत० म. (तृ), निश्चायकः
विचारकः

ARBORUS. ॥ शब्दः - शब्दी - शब्, वाच्यः - शब्दी - शब्, वृक्षसम्बन्धी - शब्दी - शब्दी (न).

ARCH, *s.* लतागृहं, कुन्नः. निकुन्नः. पर्णशाला. मण्डपः. पं. कुट्टिकः, लतादः.
 ARC, *s.* (Segment of a circle) खण्डमण्डलं, वृत्तखण्डः. गोलखण्डः.—
 (Arched gateway) तोरणः.

ARCADE, *s.* (Garden-walk) वृक्षैश्च आच्छादित उद्यानपथः—(A street arched over) इषकानिर्मिततारणाकारपटला योधिः, or धनुराकारेण पटलेन आवृता वीधिः.

ARCH. s. (Part of a circle) खण्डमण्डलं, वृत्तखण्डं, गोलखण्डं.—
(Arched gateway) तोरणः—खं.—(The arched roof of a house)
खोडकप्रार्थे.—(Vault of heaven) खगोलः, नभोमण्डलं.

ARCH, a. (Sly, waggish) क्रोडशीलः-ला-लं, रसिकः-का-कं,
लोलापान्नः-न्ना-न्नं, विदग्धः-ग्धा-ग्धं—(Chief) प्रधानः-ना-नं,
मह्यः-ह्या-ह्यं, उत्तमः-मा-मं, श्रेष्ठः-ष्ठा-ष्ठं.

To ARCH, v. a. (To make in the form of an arch) मखलीकृ, गोलीकृ
 तोरणरूपेण निर्मा (c. 2. -नाति, c. 4. -नायते -नातुं) or कृ in caus.
 (कारयति -यितुं), तोरणाकारपटलेन आच्छद् (c. 10. -आदयति -यितुं).—
 (To build an arch) तोरणं निर्मा.

ARCHANGEL, *s.* ईश्वरदूतानां मध्ये मुख्यदूतः or प्रधानदूतः, ईश्वरदूताधि-
 ष्ठाता *m.* (न).

ARCHBISHOP, *s.* धर्माध्यक्षाणां मध्ये प्रधानो or मुख्यो धर्माध्यक्षः.
 ARCHDEACON, *s.* (The bishop's vicegerent) धर्माध्यक्षसहायः.
 धर्माध्यक्षोपकारकः.
 ARCHAEOLOGY or ARCHÆOLOGY, *s.* प्राकालीनव्यवहारविषयं वाक्यं, पुरा-
 तनशास्त्रं.
 ARCHED, *p. p.* मण्डलीकृतः -ता-तं, गोलीकृतः -ता-तं, तोरणाकारः -रा-रं,
 कुक्षितः -ता-तं.
 ARCHER, *s.* धनुर्धरः, धन्वी *m.* (नं), धन्वा *m.* (नं), धनुष्मान् *m.* (-न्),
 धानुष्कः, धनुर्धारी *m.* (नं), इष्यासः, इषुधरः, कावडीरः, निषङ्गी *m.*, जल्ली *m.*
 ARCHERY, *s.* धनुर्विद्या, शराभ्यासः, उपासनं, शराघातः, वाद्यमोक्षार्थं.—
 (Skilled in) कृतहस्तः, सुप्रयोगविशिशः, कृतपुङ्गवः.
 ARCHETYPE, *s.* मूलं, मूलमूर्तिः *f.*, आदर्शः, मूलशरीरं.
 ARCHITECT, *s.* स्थापतिः *m.*, गृहादिनिर्माणाविद्याज्ञः, गृहनिर्माणाध्यक्षः,
 निर्माता *m.* (नं).
 ARCHITECTURAL, *a.* निर्माणाविद्यासम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं).
 ARCHITECTURE, *s.* निर्माणाविद्या, निर्माणाशिल्पं, गृहादिनिर्माणाशिल्पं.
 ARCHITRAVEL, *s.* गृहस्य यो भागः स्तम्भायै अवलम्बते or निवेश्यते.
 ARCHIVES, *s.* प्राकालीनग्रन्थसङ्ग्रहागारः.—(Ancient records) इतिहासः,
 पुरावृत्तं.
 ARCHNESS, *s.* विदग्धता, वैदग्ध्यं, रसित्वं.
 ARCHWISE, *adv.* तोरणरूपेण, अडेमण्डलाकारेण, तोरणवत्, धनुराकारेण.
 ARCTIC, *a.* उत्तरः -रा-रं, उदीचीनः ना-नं, उत्तरकेन्द्रीयः -या-यं,
 चित्रशिखरद्वयस्थितो भूगोलभागः.
 ARDENCY, *s.* उत्साहः, उत्साहः, उद्यता, व्ययता, कीर्तुहलं, उत्सुकता.
 ARDENT, *a.* (Hot) उत्तमः -त्री-मं, प्रचरतः -खा-खं.—(Eager) कुतूहली-
 लिनी -लि (नं), उत्सुकः -का-कं, अतीव्रः -खा-खं, व्ययः -या-यं,
 उत्साही -हिनी -हि (नं).—(Affectionate) अनुरागी -गिणी -गि (नं).
 ARDENTLY, *adv.* उत्साहेन, कीर्तुहलेन, अतीव्रत्वेन, सानुरागं.
 ARDOUR, *s.* उत्साहः, आसक्तिः *f.*, उद्यता, व्ययता, कीर्तुहलं, अतीव्रत्वं, उत्साहः.
 —(Of affection) अनुरागः.
 ARDUOUS, *a.* (Lofty) उच्चः -खा-खं, प्रांशुः -शुः-शु, आरोहणदुर्गम्यः
 -म्या-म्यं.—(Difficult) दुष्करः -रा-रं, मुदुष्करः -रा-रं, अतिदुष्करः
 -रा-रं, कठिनः -ना-नं, दुर्गम्यः -म्या-म्यं, दुःसाध्यः -ध्या-ध्यं, दुश्चरः -रा-रं.
 ARDUOUSNESS, *s.* उच्चता, उन्नतता.—(Difficulty) कठिनता, कठिन्यं.
 AREA, *s.* सङ्क्रयं, प्राङ्गणं, अभ्यन्तरस्थानं.
 ARENA, *s.* रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, मञ्चभूः, अल्लवाटः.
 ARGENT, *a.* रूप्यः -प्या-प्यं, रौप्यः -प्यी-प्यं, राजतः -ती-तं.
 ARGUMENT, *s.* मृगमयः -यी-यं, मार्शिकः -की-कं, चिह्नानामृशिकामयः -यी-यं.
 To ARGUE *v. t.* (To reason) विचर in caus. (-चारयति -यितुं),
 तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं), वितर्कं, विवेचनं कृ.—(To dispute)
 विवादं (c. 1. -यदते -यदितुं), वादानुवादं or उत्तरप्रत्युत्तरं कृ.
 To ARGUE *v. a.* (To prove by argument) प्रमाणं, (nom. प्रमा-
 णयति -यितुं), प्रमाणीकृ, प्रमाणेन or तर्केण or विचारेण सिद्धीकृ; सूचं
 (c. 10. सूचयति -यितुं).—(To charge with, as a crime) दोषारोपं
 कृ, अपवादं (c. 1. -यदति -यदितुं), अधिद्विष्यं (c. 6. -द्विष्यति -क्षेपुं).
 • ARGUER, *s.* तर्की *m.* (नं), विवादी *m.* (नं), विचारकः, प्रतिवादी *m.*
 (नं), न्यायी *m.* (नं).
 ARGUMENT, *s.* (A reason stated) पक्षः, प्रमाणं, हेतुः *m.*, कारणं, वितर्कः,
 न्यायः; 'a false argument' पक्षाभासः; 'a different side of
 the argument' पक्षान्तरं.—(Controversy) वादानुवादः, वादयुद्धं,
 वाक्कुलहं, विचारः, वितर्कः, विवादः, वितयदा.—(The subject of any

work) विषयः.—(Table of contents) अनुक्रमशिका, निर्बन्धः.
 ARGUMENTATION, *s.* वितर्कार्थः, विचारार्थः, न्यायः.
 ARGUMENTATIVE, *a.* (Consisting of argument) तार्शिकः -की-कं,
 वितर्की -कीणी -की (नं), विवादी -दिनी -दि (नं), न्यायी -यिनी -यि
 (नं), विचारी -रिणी -रि (नं).—(Disposed to controversy) वि-
 वादशीलः -ला-लं, विवादार्थी -धिनी -धि (नं), विवादप्रियः -या-यं.
 ARGUMENTATIVELY, *adv.* सवितर्के, वादानुवादपूर्वकं, वितर्केपूर्वकं, न्यायवत्.
 ARID, *a.* शुष्कः -ष्का-ष्कं, शोषितः -ता-तं, परिशुष्कः -ष्का-ष्कं;
 'arid soil,' मरुः *m.*, मरुस्थली, धन्वा *m.* (नं).
 ARIDITY, *s.* शुष्कता, -त्वं, शोषः, शोषणं, परिशोषः.
 ARIGHT, *adv.* युक्तं, चतुर्, यथातथं, यथोचितं, यथायोग्यं, सम्यक्, यथाहं.
 To ARISE, *v. n.* (To stand up) उत्था for उत्था (c. 1. -तिष्ठति -ते
 -थातुं).—(To have origin) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), समुत्पद्; उद्भू
 (c. 1. -भरति -भरितुं), उदि (c. 1. -जयति -जयुं), अभ्युदि, समुदि; प्रभू
 (c. 1. -भवति -भवितुं), सम्भू, आविर्भू, प्रादुर्भू; प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते
 -वर्त्तितुं), प्रवृत् (c. 1. -सरति -सर्तुं), उद्भा (c. 2. -भाति -भातुं), निर्भा;
 आत्मानं दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं), जन् (c. 4. जायते जनितुं).
 अभिजन्, उपजन्, सज्जन्.—(From death) प्रतिसज्जन्, समुत्था.
 ARISEN, *p. p.* उत्थितः -ता-तं, सज्जातः -ता-तं, जातः -ता-तं, जनितः
 -ता-तं, उत्पन्नः -जा-जं, समुत्पन्नः -जा-जं, विनिःसृतः -ता-तं, जन्मः -न्या-न्यं.
 ARISTOCRACY, *s.* (A form of government) कुलीनजनपण्डितं राज्यं,
 कुलीनवर्गप्रमुखं राज्यं, कुलीनवर्गप्रभुत्वं.—(The persons of whom
 it is composed) कुलीनजनाः, कुलीनवर्गः.
 ARISTOCRATICAL, *a.* कुलीनः -ना-नं, कुलीनकः -का-कं, कीलेयः -यी-यं,
 कुलीनवर्गयोग्यः -ग्या-ग्यं, उत्कृष्टः -हा-हं.
 ARISTOCRATICALLY, *adv.* कुलीनजनवत्, राजन्यवत्, कुलीनकप्रकारेण.
 ARITHMETIC, *s.* गणनाविद्या, गणितं, पाटीगणितं, अङ्कविद्या, परिपाटिः *f.* -टी.
 परिकर्म्म *n.* (नं); 'the eight rules of arithmetic,' परिकर्म्माष्टकं.
 ARITHMETICAL, *a.* गणनाविद्यानुरूपः -पा-पं, अङ्कविद्यानुसारी -रिणी -रि (नं).
 ARITHMETICIAN, *s.* गणनाविद्याज्ञः, गणनाशास्त्रपण्डितः, अङ्कविद्याज्ञः, गणकः.
 ARK, *s.* (A vessel, ship) नौः, नौका, पोतः, तरणी, वृहन्नौका.—(A
 chest) आभारः, कोषः, पेठिका, पेठः -टा-टी.
 ARM, *s.* (Of the body) बाहुः *m. f.*, भुजः or -जा *f.*, दोषा *f.*, दोः *m.* (-सं),
 प्रवेष्टः.—(Of a tree) शाखा, उपशाखा.—(Of the sea) समुद्रवङ्कः.
 —(Of a river) वङ्कः, वङ्कः, नदीवङ्कः, नदीवङ्कः, पुटभेदः.—(Power,
 might) बलं, शक्तिः *f.*; 'a dominion acquired by one's own
 arm,' स्वभुजोपाधिर्ज्ञितं राज्यं.—(The upper arm) प्रगण्डः.
 To ARM, *v. a.* सज्ज् (c. 4. -नयति -नयुं), सज्जीकृ, जस्तेः or जस्तेः
 सज्जीकृ, or युज् in caus. (योजयति -यितुं), or सनायुज्.—(To arm
 one's self, put on one's arms) नह् (c. 4. नयते नयुं), सज्ज्.—
 (To put on armour) वस्त्रं (nom. वस्त्रयति -यितुं or संवस्त्रयति).
 ARMADA, *s.* पृथ्वीकासमूहः, समुद्रयुद्धाय सज्जीकृतो पृथ्वीकासमूहः.
 ARMADILLO, *s.* पुण्डः, कवचाकारचर्मधारी विलवासी सुदृक्कनः.
 ARMAMENT, *s.* सैनिकः, युद्धाय सज्जीकृतं बलं, योद्धासज्जनं.
 ARMED, *p. p.* सज्जः -खा-खं, सज्जितः -ता-तं, सज्जः -खा-खं, अभिसज्जः
 -खा-खं, सायुधः -धा-धं, युक्तस्तः -खा-खं, शस्त्री शिखी-खि (नं).—
 (Having a weapon in the hand) शस्त्रवाहिः -वि-वि.
 ARM-HOLE, *s.* कवचः, बाहुमूलं, भुजकोटरः, कवचस्थानं, दोर्मूलं.
 ARMISTICE, *s.* किञ्चित्कालपर्यन्तं युद्धनिवर्तनं, सन्धिः *m.*, समा.
 ARMLESS, *a.* (Without an arm) अयुधः -धा-धं.—(Without
 weapons) अस्त्रहीनः -ना-नं, अशस्त्रः -खा-खं.

ARMLET, *s.* (Bracelet) बलयः or बं, केयूरः, चक्रदं.—(A little arm)
कुङ्कुमाङ्गुः *m.*, उपशङ्का.

ARMORIAL, *a.* कावचिकः—की-कं, आयुधिकः—का-कं, आयुधीयः—या-यं.
—(Belonging to the escutcheon of a family) कुलचिह्नसम्बन्धी
-चिह्नी-चि (न).

ARMORY, *s.* आयुधगारः, शस्त्रागारः, अस्त्रागारः.—(A collection of
arms) शस्त्रसङ्ग्रहः *f.*, शस्त्रसमूहः.

ARMOUR, *s.* वर्मै *n.* (न), लोहवर्मै *n.* (न), तनुचर्म, तनुचायं, कवचः or
-चं, वारचायः, कपुकाः, तन्त्रं, दशनं, सवाहः, देहावरणं, युद्धास्त्रं, तनुवारं,
सज्जा.—(Chain-armor) जालिका, जालप्राया, 'arrayed in ar-
mour,' वर्मितः—ता-तं, कवची-चिनी-चि (न).

ARMOUR-REPAIRER, *s.* नावहानकः, वर्मैवाहकः

ARMOURER, *s.* अस्त्रकारकः, शस्त्रकारः, शस्त्रमार्गः, अस्त्रनिर्माणशिल्पज्ञः
अस्त्राकारकः *m.* (न), अस्त्राधारकः.

ARM-PII, *s.* कक्षः, बाहुमूलं, भुजकोटरः, दोर्मूलं

ARM, *s.* अस्त्रं, शस्त्रं, आयुधः, युद्धास्त्रं, शस्त्रास्त्रं.—(War in gene-
ral) विग्रहः, समरः, रणाः, युद्धं, युद्धात्मः (State of hostility)
युद्धावस्था, रक्षकत्वः, 'dexterity in arms, अस्त्रलाघवं, 'the
taking up of arms,' अस्त्रग्रहणं, युद्धे प्रवृत्तिः, अस्त्रधारणं 'pis-
sage of arms,' अस्त्रशिक्षा, शस्त्राभ्यासः, 'a brother in arms,
सहयुद्धा *m.* (न).—(The ensigns, armorial of a family) कुली
नपदचक्रचिह्नं, कुलचिह्नं.

ARMY, *s.* सेना *f.*, सेन्यं, बलं, बाहिनी, चमूः *f.*, दलः or -दलं, अनीकं,
चक्रं, अजिनी, बृहः, योधसमूहः, पृतना, चरुपिनी—(A complete
army) अखीहिनी, चतुरङ्गः—(In motion) प्रचक्रं

ROMA, *s.* गन्धः, वासः, जामोदः, धूपः, परिमलः

ROMAN, *a.* सुगन्धीयः—या-यं, गन्धी-चिनी-चि (न) तिष्ठः—का-कं,
सुरभिः—ता-तं, सुवासितः—ता-तं, सुपितः—ता-तं.

ROMANUS, *s.* उपस्कराः *m. pl.*, सुगन्धिद्रव्यस्य *n. pl.* सुगन्धानि *n. pl.*
AROMATICAL, *a.* वासु (c. 10 वासयति-यितुं), धूप (c. 1 धुपयति, धूपितुं)

ROUNDED, *adj.* (Circularly) परितन्, अभितन्—(On every side),
समनात्म, सङ्गतं, विचक्रं, समनात.

ROUND, *pp. p.* परि अभि.

TO AROUSE, *v. a.* (To excite) उत्तल्य in caus. (उत्तापयति-यितुं),
प्रोत्तल्य, उत्ता for उत्ता in caus. (उत्तापयति-यितुं), उत्तुष in caus.

(-बोधयति-यितुं), प्रबुध—(To wake from sleep) जागृ in caus.
(जागरयति-यितुं), प्रबुध in caus., निर्द्रां भञ्ज (c. 7. भनक्ति भञ्जुं).

ROUSED, *p. p.* प्रोत्ताहितः—ता-तं.—(Awaked) प्रबोधितः—ता-तं,
प्रबुधः—का-कं, निर्द्राभञ्जः—का-कं.

TO ARRANGE, *v. a.* (To set in order) विरच्य (c. 10. -रचयति-यितुं),
अस्त्राणे स्था in caus. (स्थापयति-यितुं)—(To accense) अभियोगं कृ,
आद्रे (c. 1. -द्वयति-द्वानुं), अपवह (c. 1. -वदति-वदितुं), अभिज्ञप्
(c. 1. -ज्ञपति-ज्ञानुं).

ARRANGED, *p. p.* अभियुक्तः—का-कं, आहृतः—ता-तं, अभिज्ञप्तः—ता-तं.
ARRANGEMENT, *s.* अभियोगः, आहृतं, अपवादः.

TO ARRANGE, *v. a.* रच्य (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्य; विद्या (c. 3.
-द्वयति-द्वानुं), संविद्या, क्रमेण or यथाक्रमं स्था in caus. (स्थापयति-
यितुं), यन्त्र्य (c. 1. यन्त्रयति, c. 9. यन्त्रयति, यन्त्रयितुं).

ARRANGED, *p. p.* विरचितः—ता-तं, यचितः—ता-तं, विव्यस्तः—स्ता-स्तं,
विहितः—ता-तं, प्रतिविहितः—ता-तं, परिमितः—ता-तं, ब्रूयः—का-कं,
'well-arranged,' सुवदितः—ता-तं.

ARRANGEMENT, *s.* विन्यासः, पर्यायः, प्रतिविधानं, ब्रूयनं ब्रूयिः/
रचना, विरचनं, यन्त्रनं, -ता, व्यवस्थापनं, अनुनन्दनं क्रमेण स्थापनं,
परिपाठिः *f.*—(The state of being in order) क्रमः

ARRANGER, *s.* विरचकः, उच्चायकः, उपेता *m.* (न), व्यासः

ARRANI, *a.* (Bid in a high degree) अतिदुष्टः—हा-हं, अतिनिकृष्टः
-हा-हं, अतिकुलितः—ता-तं.—(Excessive) अत्यन्तः—ता-तं

ARRAS, *s.* नानावर्णीन चित्रितवस्त्राणि

ARRAY, *s.* (Of battle) बृहः, or -हनं, ब्रूयिः *f.*, बलविन्यासः, 'to
draw up in battle array, बृह (c. 1. -जहते-जहति),—(Order)
क्रमः, श्रेणी, पङ्क्तिः *f.*, रचना—(Dress) आभरणं, भूषणं, परिच्छदः

TO ARRAY, *v. a.* (To put in order) क्रमेण or ब्रूयेन रच्य (c. 10
रचयति यितुं) विरच्य or स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), or व्यवस्था
or विधा (c. 3 दधाति-धातुं), or सज्जीकृ—(To dress) वस्त्रम्
आच्छद (c. 10 छादयति यितुं), संव्ये (c. 1 व्ययति-व्यातुं), भूष्य (c. 10
भूषयति यितुं), अलङ्कृ, परिच्छृ.

ARRIAR, *s.* चण्डशर्पः, चण्डशेषांशः, चण्डस्य अशोधितो भागः, चण्डस्य
शोधनीयो भागः

ARRIST, *s.* आसथः, धरणं ग्रहणं, निरोधः बन्धन (Stop) निवारणं
TO ARRIST, *v. a.* (As a bailiff) आसिध (c. 1 सेधति-सधु) निरुध (c. 7
-रुणद्धि रोद्धुं) चण्डहतोः or दोषहेतोः राजलखन or राजाज्ञया बन्ध
(c. 9 बध्नाति बन्धुं), or ग्रह (c. 9 गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1 धरति
धनुं)—(Stop bring to a stand) लम्ब in caus. लम्बयति यितुं/
विहम्ब (c. 1 -स्तभ्नाति c. 9 -स्तभ्नाति स्तम्भतुं निवृ in caus. 'वार
यति-यितुं)

ARRISTED, *p. p.* आसिद्धः हा-हं, धृतः ता-तं, बद्धः हा-हं निरुद्ध हा-हं
ARRIVAL, *s.* आगमनं अभिगमनं उपस्थितिः / उपयात आय.

TO ARRIVE, *v. a.* आगम्य (c. 1 गच्छति गच्छुं) सम्भिगम्य उपगत उपस्था
(c. 1 तिष्ठति स्थातुं) प्रागभ्यगमि आगु सङ्ग्राह्य भवाप
अनुसन्ध्याप उपसन्ध्याप आया (c. 1 याति यति) सङ्ग्राह्य समाया
ARRIVE, *p. p.* आगत ना-तं, समायातः ता-तं उपस्थाय ना-तं
प्रातः ना-तं

ARROGANCE, *s.* गर्धः धर्मः तर्धः मानं अभिमानः बलः स्वलेपः, अह
ङ्कारः, प्रागल्भ्यं प्रगल्भता, आटोपः चित्रसमुच्चतिः, अटुल्य प्रतिभानं
ARROGANT, *adj.* सगर्धं, सतर्धं, आटोपं गज्जत् प्रथमं प्रगल्भ

ARROGANT, *a.* प्रगल्भः—न्मा-तं गर्धे द्विणी-विद्यः अतिगर्हितः

ता-तं, सगर्धः हा-हं, मानी निनी-नि (न), मदोऽनः ता-तं, अह
ङ्कारी-रिणी-रि (न), आत्मघातो घिनी-चि (न) प्रथयितः ता-तं
अवलम्बितः—ता-तं उद्धतः—ता-तं प्रतिभामुलः स्त्री खं (to be u
rogant) प्रगल्भ (c. 1 गल्भते गल्भितुं) दृष्य (c. 1 दृष्यति, दर्शुं दर्शुं)

TO ARROGANT, *v. a.* (To claim proudly) गर्धपृष्टकं or सगर्धं or
अनर्हत् or अधर्मत् or मिथ्या यद (c. 9 गृह्णाति ग्रहीतुं), अभियह
परिग्रह, or लम्ब (c. 1 लम्बते लम्बु) or आदा (c. 3. -ददाति दातुं)
or अभ्यनुज्ञा (c. 9 जानाति ज्ञानुं), or आत्मीय-यां-यं कृ or स्त्रीकृ
नृपा or मिथ्या यद, उपधां कृ, ध्वजीकृ.

ARROGATION, *s.* सगर्धग्रहणं, अनर्हग्रहणं, अभियहणं, अन्यायग्रहणं, मि-
थ्याग्रहणं, ध्वजीकरणं, उपधा.

ARROW, *s.* शरः बाणः, इयुः *m.*, शायकः, आर्कं शत्यं, निपाठः
विशिशः, नृपयकः, पञ्ची *m.* (न), भञ्जः, नाराचः, प्रवेदनः, अजिह्वः
सगः आशुगः मार्गकः, कलकः, रोषः, 'arrow-head बाणाय,
'arrow-shaft, शरकाण्डं, 'a shower of arrows, शराघोषः शरपथं

ARROWS, *a.* (Consisting of arrows) काशी-चिनी-चि (न) बाणवान

वती -वत् (त).—(Arrow-shaped) पाशाकारः -रा -रं.
ARSENAL, *s.* आयुधगारः, आयुधगृहं, शस्त्रागारः, अस्त्रागारः, युद्धभाण्डागारः.
 —(A collection of arms) शस्त्रसंग्रहः, शस्त्रसमूहः.
ARSHIN, *s.* मनःशिला, शिला, मनोगुप्ता, नागनिहिता, नैपाली, कुनडी.
ARSON, *s.* आगारदाहः, गृहाहापराधः.
ARI, *s.* शिष्यः, शिष्यविद्या, कला, व्यवसायः, कर्म *n.* (न).—(Invention) कल्पनं, -ना - (Science) विद्या - (Skill) निपुणता, पाण्डित्यं, दक्षता, युक्तिः *f.* शिष्टाशक्तिः *f.*—(Cunning) विदग्धता, वेदग्धं, माया.
ARTERY, *s.* नाडी, नाडिः *f.* कण्ठरा, नाली, नालिः *f.*, सिरा, रक्तवाही *m.* (न).
ARTERIAL, *a.* नाडीसन्ध्यो -न्धनी -न्धि (न), रक्तवाही -हिनी -हि (न).
ARTFUL, *a.* (Performed with art) शिष्येन or पाण्डित्येन कृतः -ता -तं.
 - (Skilful) शिष्यतः -ता -तं, निपुणः -या -यं, पटुः -दुः -द्वी -दुः—
 (Cunning) उपायज्ञः -ता -तं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, छलान्वितः -ता -तं, मायी -यिनी -यि (न).
ARTFULLY, *adv.* पाण्डित्येन, नैपुण्येन, सपाटवं, वेदग्धेन, छलेन.
ARTFULNESS, *s.* (Skill) पाण्डित्यं, निपुणता, आनुयं, दक्षता, पटुता—
 (Cunning) विदग्धता, वेदग्धं, शठता
ARTHRIC, *a.* (Gouty) वातकी -किनी -कि (न).—(Relating to the joint) ग्रन्थिलः -ला -लं.
ARTICULAR, *s.* शाकविशेषः.
ARTICLE, *s.* (Part of speech) वाक्याधीनकीयकोऽवयवशब्दः.—(A particular part of any complex thing) अङ्गः, भागः, पदं, विषयः—
 (Thing) द्रव्यं यस्तु *n.* विषयः - Apparatus/सामग्री *f.* Terms, stipulation) नियमपत्रं, समयः 'articles of peace, सन्धिसमयः.
 (A point of time) क्षणः, समयः, वेला.
To ARTICLE, *v. n.* समयं कृ नियमपत्रं स्थिरीकृतुं, सहृदु (c. 1 -यदुत यदितुं)
ARTICULAR, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थिसन्धकः -का -कं
ARTICULATE, *a.* (Distinct) व्यक्तः -क्ता -क्ते, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं
To ARTICULATE, *v. n.* (To utter words distinctly) स्पष्टं or व्यक्तं उच्यते
 in *claus* (-चारयति यितुं) or उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं, c. 1
 ईरति ईरितुं), or उदाहृ (c. 1 -हरति हरितुं) (To joint) ग्रन्थ (c. 1.
 ग्रन्थयति, c. 9 ग्रन्थयति ग्रन्थयितुं)
ARTICULATED, *p. p.* (Uttared) उच्चारितः -ता -तं - (Jointed) ग्रन्थितः
 -ता -तं सन्धित, -ता -तं
ARTICULATION, *s.* (Of words) उच्चारणं, उदाहरणं —(The juncture
 of bones) ग्रन्थिः *m.*, अस्थिसन्धस्थानं, सन्धिः *m.*
ARTIST, *s.* (Stipulation, contrivance) उपायः, उपायज्ञः *n.* (न), छलं,
 व्यपश्रं, कपटः, ट, कौशलं.
ARTIST, *s.* (An artist) शिष्यकारः शिष्यो *m.* (न), कर्मकारः,
 कर्माङ्गः कारुः *m.* (Maker) कर्त्ता *m.* (न), निर्माता *m.* (न)—
 (Contrivance) उपायज्ञः *m.* (न), उपायज्ञः.
ARTISTICAL, *a.* शिष्यिकः की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः का -कं, काल्प-
 निकः को -कं प्रतिगल्पपद्धिः -द्धि -द्धि.—(Made by art) कल्पितः -ता
 -तं, शिष्यनिर्मित -ता -तं, 'an artificial lake,' क्रीडासरः *n.* (स)
ARTIFICIAL, *adv.* शिष्येन, कृत्रिमप्रकारेण, शिष्यिकप्रकारेण.
ARTISTRY, *s.* अग्न्यस्त्रं युद्धास्त्रं आग्नेयानि अस्त्राणि *n. pl.*
ARTISAN, *s.* शिष्यो *m.* (न) शिष्यकारः, कर्मकारः, कारुकः.
ARTIST, *s.* शिष्यो *m.* (न) - (A skilful man) पण्डितः, निपुणः, पटुः—
 (Painter) चित्रकारः
ARTLESS, *a.* (Without fraud) अमायः या यं, अनाविकः की -कं,
 कपटहीनः -ना -नं, दक्षिणः या य सरलः -ला -लं, शुद्धवर्तः -तिः

ति, छलरहितः -ता -तं, निर्व्याजः -जा -जं.—(Void of art) अपटुः
 -दु -दु, अदक्षः -जा -जं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.
ARTLESSLY, *adv.* छलरहितरेवेण, नाशो विना, कपटरहितरेवेण, अनायया,
 दाक्षिण्येन.
ARTLESSNESS, *s.* अमाया, सरलता, दाक्षिण्यं.
ARUNDINIFOL, *a.* वेचकः -की -कं, वेचकीयः -या -यं, नडकीयः -जा -जं,
 वेतखान् -खती -खत् (त), वेचवान् -वती -वत् (त).
As, *comp.* (In the same manner with something else) यथा.—
 (Like) इव; वत् affixed; 'to act as a fool,' मूर्खवत् कृ.—(In
 the manner that) यथा, यत्न, यत्नकारेण, कवेण; 'they did as
 he commanded,' तस्य यथानिदेशे चक्रुः.—(According as) अनु-
 रूपेण, अनुसारेण.—(So as) यथा तथा.—(While, at the same
 time) यावत्, यत्नवे, यत्नाले.—(Because that) यतः.—(As
 many as, as much as) यावान् -वती -वत् (त), यावत्संख्यकः -का
 -कं or यत्संख्यकः, यति *ind.*—(As long as, as far as) यावत्,
 चा prefixed with the abl. c.; as, 'as far as the ocean,'
 आसन्नुद्गत्, 'as long as the vow lasted,' आसन्नायमाद् व्रतस्य.
 —Sometimes पर्यन्तं or अन्त are affixed with the sense, 'as
 far as,' as, 'the land as far as the ocean,' आगरवर्ज्येन
 पृथिवी or सागराभा पृथिवी.—(As soon as) यदा; नाशो affixed;
 'as soon as he had spoken,' कथनमावात्.—(As well as)
 यथा (As yet) अद्य यावत्, अद्यपर्यन्तं, अद्यापि, इतत् कालं यावत्.
 —(As how) यथा.—(Equally with) तुल्यरेवेण, समं.—(As if,
 as though) इव, प्रायत्.—(As to, with reference, to) प्रति,
 प्रतीत्य, उद्दिश्य —(As high as) हृद्रे, नाभः; as, 'water as high
 as the knees,' जानुहृद्रे जलं.
To ASCEND, *v. n.* (Rise up) उदि (c. 1. -चयति -रु), अभ्युदि, अनुदि,
 आक्रम (c. 1 -क्रमते -क्रमितुं), ऊर्ध्वं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उपरि
 गम, उच्चैर व्रज (c. 1. व्रजति, व्रजितुं).
To ASCEND, *v. n.* (Mount upon) आरोह (c. 1. -रोहति -रोदुं), अभिरुह,
 अभिरुह, अधारुह, उपरुह, आरोह, अमारुह; अभिरुह (c. 1. -भ्रमति,
 c. 4 क्रामयति -क्रमितुं).
ASCENDABLE, *a.* आरोहणीयः -या -यं, अभिरुहणीयः -या -यं, आक्रमणीयः
 -या -यं.
ASCENDANT, *a.* (Rising upwards) ऊर्ध्वगः -गा -गं, अभिरुही -हिनी
 -हि (न).—(Superior) उत्तमः -मा -मं, प्रबलः -ला -लं, प्रधानः -ता
 -तं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु.
ASCENDANT, *s.* (Height, Elevation) ऊर्ध्वं, उच्यता, उच्चता, उन्नतता.
 - (Superiority, influence) प्रधानता, प्रभुत्व.—(In astronomy)
 लग्नं, नाक्षत्रिकी
ASCENDANCE, *s.* (Influence, power) प्रभुत्व, प्रभुत्व, प्रभुत्व, प्रभुत्व,
 प्रभुता, गौरवं.
ASCENDING, *p. p.* आरोहः -डा -दं, अभिरुहः -डा -दं, ऊर्ध्वगतः -ता -तं,
 उपरिगतः -ता -तं.
ASCENSION, *s.* आरोहः, ऊर्ध्वगतिः *f.*, ऊर्ध्वगमनं.—(To heaven) ऊर्ध्वारोहं
ASCENSIONARY, *a.* ऊर्ध्वस्थ, ऊर्ध्वारोहविधायक.
ASCEND, *s.* आरोहः, ऊर्ध्वगतिः *f.*, उन्नतः, अनुन्नतः, अनुन्नतः, उदयः,
 समुदयः, उन्नतः, उन्नतः, अनुन्नतः.—(The way by which one
 rises) आरोहणपथः, सोपानं, अभिरुहणी; 'difficult of ascent'
 दुरारोहः -डा -दं.
To ASCERTAIN, *v. u.* (Find out) ज्ञा (c. 9. ज्ञायति -नीते, ज्ञातुं), विज्ञा

ज्ञा in desid. (निश्चायते - चिनु), निश्चय (c. 10. - ज्ञयति - चिनु), विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितु).—(Determine) निश्चि (c. 5. - चिनीति - चेतु), निश्ची (c. 1. - ज्ञायति - ते - चेतु), ज्ञायसी (c. 4. - ज्ञायति - ज्ञातु), विचारीक; 'that is ascertained,' निश्चीयते तद्.

ASCERTAINABLE, *a.* निश्चयीयः-या-ये, निर्धारणीयः-या-ये, निश्चयः-या-ये.
 ASCERTAINED, *p. p.* निश्चयितः-ता-तं, निश्चितः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं,
 निर्धारितः-ता-तं.

ASCERTAINMENT, s. निश्चयः, निर्णयः, अवगमः, निश्चयार्थः.

ACETIC, a. आनम्रस्वः, तपसी *m.* (न), योगी *m.* (न), तापसः, यतिः *m.*,
 वती *m.* (व), वैरागी *m.* (न), वैरक्षिकः, मुनिः, सव्यासी *m.*, पारिकाशी *m.*

ASCETICISM, s. वैराग्य, सत्यासः.

ISCITIOUS, (६. अत्रकृतः -ता-तं, असमवायी-यिनी-यि(म्), आरोपितः -ता-तं.

LACERPIA, *s.* (Moon-plant) लोमः.—(A drinker of its juice)
 लोमपः, लोमपाः *m.*

LECRINAHIL, *u.* कारोपणीयः-या-यं, अभिलिख्यनीयः-यां-यं, दातव्यः-या-यं.
To LECRINE, (an action, cause, quality, &c., to anybody) कर्त्तव्य

कारणं गुणं वा इत्यादि कर्मिदित् or कर्मिदित् जाह्नु in each.
 (-रोपयति -दिह्नु), or अभावाह्नु, or अभिसङ्ख्य (c 9. -वप्राति -वन्नु),
 or सङ्ख्य, or हा (c 3. ददाति -दाह्नु).—(To ascribe a fault)
 दोषारोपणी, or दोषप्रसङ्गं, or दोषकल्पनं क

DESCRIPTION, s. चारोयः-परी, अध्यारोयः, अभिसंख्यन्, सख्यन्, प्रसङ्गः
 1211, s. दन्वपादयविशेषः.

ASHAMID, a. हीयः-या-यं, हीतः-ता-ते, लुप्पितः-ता-ते, व्रीडितः-ता-ते, लुप्यमानः-ना-मे, लुप्यमान्-यती-यत् (त), वपितः-ता-ते, वपमायः-या-यं, वपान्वितः-ता-ते.—(To be ashamed) लज्ज (c. 6 लज्जते, लज्जितु), विलज्ज, संलज्ज; व्रीड् (c. 4. व्रीडयति, व्रीडितु), वप्य (c. 1. वपते, वपितु), अवपय, व्यवपय, व्री (c. 3. व्रीडयति, व्रीडितु), with abl. or gon. of the thing of which one is ashamed. To be ashamed of any thing, may be expressed by क्लिप्तु लज्जास्वदे हा.—(To make ashamed) व्री in caus. व्रीयति-यितु).

1. ना-1010URID, a. भक्तवर्धनः-श्री-श्री, पाञ्चवर्णः-श्री-श्री, पादः-सः-सः.

1. प्रथोक्तपादपनिर्भिन्नः - ता - त् or - नयः - नयी - नयः.

अश्वत्थ, *s.* अश्वत्थ *n* (ज्) अश्वत्थ, भूतः *f.* पाशुः *m.*, चर्वितः; 'to reduce to ashes, अवसत्तात् कृ, 'reducing to ashes,' अवसीकरणः; 'reduced to ashes,' अवसत्तात्ता-ता-तं, अवसीभूतः-ता-तं.

LAH-WEDNESDAY, ९. चत्वारिंशत्तिनपथ्येन महोपवासस्य प्रथमदिवसः.

IMBRORE, ind., उत्तीरस ind., तीरे, तडे, वेलायां, तडल्याः -म्या-म्यं.

अश्व, & आश्विनः - नी - नं, पांशुवर्णः - नी - नं. — (Turned into ashes)
अश्वीकृतः - ता - तं, अस्मलिनः - ता - तं.

नाह्ये, सदा. (On one side) एकपार्श्वे.—(To another side) अन्य-
पार्श्वे.—(By the side) पार्श्वेत् *ind.*—(In private, in conceal-
ment) निहिते, दृक्कोणे.—(In stage language) खगते, जालगते,
अवधारी, पिछले, बनानिके.

KLINIK, (2) गतिभौतिक: -या -य, सरसङ्गमक: -या -य.

[illegible]

-ता-ने, मयाधिदः-ता-ने.—(Questioned) पुदः-ता-ई, जन्पुदः-ता-ई.
 ASKANCE, ASKAUNCE, ASKAUNTE *adv.* ताधि *ind.*, तिदन् *ind.*, तिईन् *ind.*, तिईनीन्-ता-ने.—(Looking askance) ताधिदिहोनी-तिनी
 -कि (न), होहापाङ्कः-ता-ई, जयाङ्कदी-तिनी-ति (न)

अभ्यर्क्ष, *s.* (Petitioner) प्रार्थक; जाचक; जाची *m.* (नं).—(Inquirer)
प्रहा *m.* (इ).

ASKING, adv. तिरस्, साधि, तिर्यक्, तिरस्त्रिभिः-ना-ने, साधीकृतः-ता-ते
ASKING, s. याज्ञा, याचना, अर्थना, प्रार्थन-ता, अर्थ्यना, अभिशक्तिः /
 —(Questioning) प्रश्नना, विज्ञाना.

ASIAN, *adv.* साधन्य *ind.*, तिर्यक् *ind.*, पक्षे, निधे, अनृगु, कुटिलं.

ASLIM P, A. मुक्तः-ता-तं, निद्राणः-ता-तं, इच्छितः-ता-तं, प्रभुतः-ता-तं.

निद्रितः -ता-तं, शयानः -ना-नं, निद्रालसः -सा-सं.—(Fast asleep)

सुषुप्तः-जा-भे.—(To fall asleep) स्वप् (c. ३. स्वपिति, स्वपितुं). प्रत्यप्

Asorī, *adv* (Declivous) प्रवयः-या-यं.—(With declivity) प्रवयं,
प्रवयप्रकारेण.

Asot 1, 8. (Flower) जशोकः, वज्रलः.

८५२, १५११, ४ अतिविशालः सुदृश्यप्रभेदः

ASPARAGUS, ४. शतमूली, एकमूला, बहुमूला, अभीरुः f. शतावरी, जहेरुः

Aspect, *n.* (Appearance, look) रूप, आकारः, आकृतिः *f.* आना,
मूर्तिः *f.* —(Countenance) वदनं.—(State) अवस्था, दशा —(Act
of beholding) आलोकनं, दर्शनं, निरीक्षणं.—(Relation) सम्बन्धः,
सम्बन्धः.—(Situation) अवस्थानं.—(Disposition of a planet) दशा

अथर्व. ४. स्फुरितयन्त्रशीलो वृषपिशेभः.

ASPEN a (Like the aspen-tree) पर्णोत्पन्नोपनः -ना-मं. - (Made of the aspen) पर्णोत्पन्ननिर्मितः -ना-तं.

Asperity, a. (Unevenness of surface) कर्कश, असमानत्व, वषट्प
(Of temper) कर्कशत्व, अहनुदास, खभावकदा — (Sharpness)
तेजस्य, तीव्रता

10 ASPERSER, v. a. (To sprinkle) सिञ्च (०. -ञ्चति ते सञ्चुः), निषिञ्च, संसिञ्च उच्च (०. 1. उच्चति, उच्चिषुः), अभ्युञ्च, प्राञ्च समञ्च (To calumniate) अर्चसिञ्च (०. -ञ्चति -ञ्चिषुः), अर्चसिञ्च कलहञ्च (noun कलहञ्चति -यिषुः), कलहञ्च कृ परिचञ्च (०. 1. -वदति -वदिषुः), अर्चवद, अभिप्राञ्च (०. 1. प्रापति -ते प्राप्ते).

Aspirado, p. p (Sprinkled) निमः आ चं प्रोक्षितः ता-तं. (Ca-
lumniated) सवक्षितः-ता-चं कलङ्कितः-ता H

ASPIRIN. १. बालककरः, परिवादकः, अपवादकः, अयत्नयकः.

आस्पersion, १. (Sprinkling) सेकः, सेचनं निषेकः, प्रोक्षणं, क्षोतः
 प्रासादः—(Column) क्षपसादः, कलशः, क्षपक्षेपः, क्षेपः, गगनिन्दा

ASPIRIN, *s.* अर्षी *m.* (न), प्रार्थयिता *m.* (नृ), आकाङ्क्षी *m.* (न),
 कताहली *m.* (न), अभिलाषकः

AsPIRATI, s. महाप्रायः, महाप्रायानुचकं चिह्नं.—(The soft aspirate)
 समिनिहानं. जस्यप्रायः.

To ASPIRATE, i. e. महाप्राणेन उच्चर in clus. (-आद्ययति-यितुं)

Aspiragid, p. p. महाप्राणेन उच्चारितः -ता -तः.

ASPIRATION, *v.* (An ardent wish) आकाङ्क्षा, लालसा, महाकाङ्क्षा
 कौतूहलं, स्पृहा, अभिरुचिः *f.*, अभिलाषः.—(Pronunciation with
 a full breath) महाप्रायेण उच्चारणे, महाप्रायः

To ASPIR. TO OF ALITER, D. n. अभिरुह् in caus. (-रोचयति -यितुं), अभिरुह् (c. 1 -लपति-लपितुं), अभिरुह् (c. 1 -काङ्क्षति-काङ्क्षितुं), जाकाङ्क्ष्; अभ्याप् in des. (-ईषति -ईषितुं), स्पृह (c. 10. स्पृहयति -यितुं), उपगन्वि (c. 1. -जीवति-जीवितुं).

Ass. *s.* गह्वरः *m.* -भी *f.*, खरः, राखः *m.* भी *f.*, चक्रोपान् *m.* (तु), बालेयः.
 —(A stupid fellow) मन्दबुद्धिः, दुर्मेतिः.—(Skin of an ass) गह्वराखिनः.
 ASSA-FECTIDA, *s.* सहस्रवेधि *n.* (तु), रामट, जतुक, बाह्यीक, हिङ्गुः *m.*
 To ASSAIL, *v. a.* आक्रम (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रामितुं), अभियुज्
 (c. 7. -युजति -युजे -युजे), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्,
 अभिद्रु (c. 1. -द्रुयति -द्रोतुं), आविश (c. 6. -विशति -वेतुं), अभिधाव्
 (c. 1. -धावति -ते -धावितुं), प्रतिपुष (c. 1. -पुष्यते -योतुं), अभिशप् (c. 1.
 -शप्ति -शप्ति),—(To storm) आस्कृद् (c. 1. -स्कृति -स्कृतुं), अवस्कृद्.
 ASSAILABLE, आक्रमणीयः -या -यं, अभियोध्यः -या -यं, आसादनीयः -या -यं.
 ASSAILANT, *s.* आक्रमिता *m.* (तु), आक्रमकः, आघातकः, अभियोक्ता *m.*
 (तु), अभिघातो *m.* (तु).
 ASSAILED, *p. p.* आक्रमः -ता -तं, अभियुक्तः -क्ता -क्ते, उपद्रुतः -ता -तं.
 ASSASSIN, *s.* घातकः, हन्ता *m.* (तु), नृघातकः, वधकः, वधोद्यतः.
 To ASSASSINATE, *v. a.* 'निधुनं or छलेन or गोपनेन हन' (c. 2. हन्ति
 हन्तुं), or in caus. (घातयति -यितुं), or नृ in caus. (मारयति -यितुं).
 ASSASSINATION, *s.* छलेन or गोपनेन हननं नृहत्या, घातनं, प्राणहानिकं.
 वधः, मारणं.
 ASSASSINATOR, *s.* निधुनं or छलेन हन्ति यो घातकः.
 ASSAULT, *s.* अभियोगः, आक्रमणं, अवगोरणं, अभ्याघातः, आघातः, उप-
 घातः.—(Storm) अवस्कृद् -न्दनं.—(Violence) प्रसभं, साहसं,
 प्रमाथः, बलाकारः.
 To ASSAULT, *v. a.* आक्रम (c. 1. -क्रामति, c. 1. -क्राम्यति -क्रामितुं), आसद्
 (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्; अभिद्रु (c. 1. -द्रुयति -द्रोतुं), समाद्रु,
 उपद्रु, समुद्र, अवगुर (c. 6. गुरते or -ति, -गुरितुं), अभिधान (c. 1.
 -धावति -ते -धावितुं),—('To storm) आस्कृद् (c. 1. -स्कृति -स्कृतुं),
 अवस्कृद्, लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं).
 ASSAULTED, *p. p.* अभियुक्तः -क्ता -क्ते, आक्रमः -ता -तं.—(By storm)
 अवस्कृन्तः -ता -तं.
 ASSAY *s.* परीक्षा, 'प्रमाणीकरणं, उपधा.—(Touchstone) निकयः -
 (Of coin) नाणकपरीक्षा.—(First attempt) आरम्भः, प्रवृत्तिः *f.*
 To ASSAY, *v. a.* परीक्ष (c. 1. ईक्षते ईक्षितुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते
 जिज्ञासितुं),—(Endeavour) यत् (c. 1. यतत, यतितुं), व्यवसो (c. 1.
 स्यति -सातुं), चेष्ट (c. 1. चेष्टते चेष्टितुं).
 ASSAYER, *s.* (An officer of the mint) नाणकपरीक्षी *m.* (तु), धातु-
 नादी *m.* (तु), धातुपरीक्षकः, परीक्षकः.
 ASSEMBLAGE, *s.* समूहः, सङ्घातः, समाहारः, समुच्चयः, समवायः, गृह्यं, वयः,
 सञ्चयः, समुद्यः, गणः, ज्येष्ठः, संहतिः *f.*, संहारः, सविधातः, सङ्घः,
 ऊहिणी, साहिण्यं, यामः in composition, 'an assemblage of
 people' ग्रहणसमवायः, जनसमागमः, जननिवहः; 'of princes,'
 राजकं 'the assemblage of the organs,' इन्द्रियसामः.
 To ASSEMBLE, *v. n.* सङ्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागम, समे (root इ
 with सम and आ c. 2. समेति समेतुं), समन्व, एकत्र मिल (c. 6.
 मिलति त, मिलितुं), समागत (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), सविधात् (c. 1. -पतति
 पतितुं), समूहोभ्
 To ASSEMBLE, *v. a.* सङ्गम in caus. (-गमयति -यितुं), समाह्व (c. 1. -ह्वति
 -ते -ह्वं), उपसङ्घ सविधात् in caus. (-घातयति -यितुं), एकत्र कृ, समूहीकृ.
 ASSEMBLED, *p. p.* मिलितः -ता तं समेतः -ता -तं, समागतः -ता -तं, समु-
 पगतः -ता -तं, संहतः ता ते, समूहः -टा -टं, समेतः -ता -तं.
 ASSEMBLING, *s.* मिलनं, सङ्गमः, समागमः, समागतिः *f.*
 ASSEMBLY, *s.* सभा, सदः *n.* (स) समज्या, समाजः, परिषद् *f.*, समागमः,
 संसद् *f.*, गोष्ठी *f.*, समूहः, मेलकः, मेलः, सविधेशः; 'an assembly

of lords or nobles,' शिष्टसभा.—(A collection) समाहार, समुच्चयः,
 सविधातः, समुद्यः, समवायः, संहारः, समूहः.—(A party) पक्षि *f.*
 ASSEMBLY-ROOM, *s.* समागमस्थानं, सभासाला, इन्दकं.
 ASSENT, *s.* सम्मतिः *f.*, अनुमतिः *f.*, सन्मते, अनुज्ञा, प्रतिग्रहः, परिग्रहः,
 स्वीकारः, अङ्गीकारः, प्रतिग्रहः, समनुज्ञानं, अनुवादः.
 To ASSENT, *v. n.* अनुज्ञा (c. 9. -जानति -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -नम्यति
 -ते -नन्), सन्मन्, प्रतिग्रह (c. 9. -गृह्णाति -गृह्णाते -ग्रहीतुं), स्वीकृ,
 अङ्गीकृ, उरीकृ, सम्प्रतीकृ (c. 6. -इकृति -इतुं).
 ASSENTATION, *s.* स्वीकरणं, आदुकारः, अनुरोधः, अनुमतिः *f.*
 ASSENTED, *p. p.* अनुमतः -ता -तं, सन्मतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं,
 प्रतिग्रुतः -ता -तं, समनुज्ञातः -ता -तं.
 ASSETER, *s.* अनुमता *m.* (तु), अनुवादकः, अनुज्ञाता *m.* (तु), स्वीकर्ता *m.* (तु).
 To ASSETER, *v. a.* (To maintain) दादर्थेन वद् (c. 1. वदति, वदितुं).—
 (To affirm) वद्, तथेति वृ (c. 2. वधीति, वृते, वक्तुं).—(To claim)
 मनेति वद्, स्वीकृ, स्वस्वत् ज्ञा in caus. (स्थापयति -यितुं).
 ASSERTION, *s.* (The act of asserting) वचनं, उक्तिः *f.*—(The po-
 sition advanced) वचनं, वाक्यं, उक्तवाक्यं.—(The first part of
 an argument) प्रतिज्ञा, पूर्वपक्षः, पक्षः.
 To ASSURE, *v. a.* राजस्वं or फर् or शुल्कं दा in caus. (दापयति -यितुं),
 or यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), or अवह in caus. (-ह्वयति -यितुं),
 or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), or निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं).
 ASSESSMENT, *s.* करग्रहणं, शुल्कग्रहणं, राजस्वग्रहणं.—(The sum levied)
 करः, शुल्कः, शुल्कं, राजस्वं.
 ASSessor, *s.* (One who sits by) सभ्यः, सभासद् *m.*, उपासिता *m.* (तु),
 उपासीनः.—(Tax-gatherer) करग्रहः, शुल्कग्राही *m.* (तु), राज
 स्वनिरूपकः.
 ASSETS, *s.* मृतजनस्य वस्तुशोधनार्थं अवशिष्टवस्तु.—(Goods) वस्तु, विभवः,
 सम्पत्तिः *f.*
 To ASSESS, ASSESSOR, *v. a.* स्वीकृत्य, or दादर्थेन, or रूपयेन, or
 शपथपूर्वकं वद् (c. 1. वदति, वदितुं), or वृ (c. 2. वधीति, वृते, वक्तुं)
 ASSURANCE, *s.* शपथपूर्वकं वचनं, स्थिरवचनं, दृढवचनं.
 ASSURANCE, *s.* उद्योगः, उद्यमः, अवसरः, व्यवसायः, प्रसक्तिः *f.*, मनोयोगः,
 चेष्टा, यत्नः, मनोनिवेशः, प्रवेष्टः, पराधनः, प्रवाहः.
 ASSIDUOUS, *a.* उद्योगी -मिनी -मि (तु), सोद्योगः -गा -नी, व्यवसायी -यिनी
 -यि (तु), पराधनः -ता -तं, प्रयत्नवान् -वती -वत् (तु), प्रवक्तु -क्ता -क्ते
 प्रसितः -ता -तं.
 ASSIDUOUSLY, *adv.* प्रयत्नपूर्वकं, यत्नपूर्वकं, व्यवसायेन, उद्योगेन, अविरतं, प्रसक्तं.
 ASSIGNABLE, *a.* प्रकल्पनीयः -वा -वे, निर्दिष्टः -या -यं, आदोषणीयः -वा -यं
 To ASSIGN, *v. a.* (Mark out) निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), विधा (c. 3.
 -दधाति -धातुं), निर्वी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रकृष्य (c. 10. -कृषयति -यितुं),
 निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देतुं), जनादिङ्.—(Appoint) नियुज् (c. 7.
 -युजति -युजे -युजे), स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), व्यवसायः.—(Make
 over property) द्रव्यं or धनं तन् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), or दा
 in caus. (दापयति -यितुं); निरूप्य वृ.—(Attribute) आह्व in
 caus. (-ह्वयति -यितुं).—(He assigns a reason) स हेतुम् आह.
 ASSIGNATION, *s.* (An appointment to meet another) अभिघातः,
 सङ्घातः, प्रसक्तिः *f.*, संज्ञासमवायः.—(Going to an assignation)
 अभिघाती -रिणी -रि (तु).—(Place of assignation) संज्ञास्थानं.—
 (A making over property to another) द्रव्यसमवेष्टं, धनसमवेष्टं
 निवन्धदानं.
 ASSIGNED, *p. p.* निर्दिष्टः -ता -तं, आदिष्टः -ता -तं, नियमितः -ता -तं

नियोजितः -ता -ते, समर्पितः -ता -ते, दापितः -ता -ते, व्यवस्थापितः -ता -ते, प्रकाशितः -ता -ते, आरोपितः -ता -ते.

ASSIGNED, & नियोगी *m.* (नं), कार्येषु नियुक्तः, प्रतिनिधिः, प्रतिपुङ्गवः.
ASSIGNMENT, *s.* (Of goods) निबन्धनं, समर्पणं.—(Appointment) नियोजनं.

To ASSIMILATE, *v. a.* (To bring to a likeness) समीकृ, तुल्यीकृ.—
(To perform the act of converting food to nourishment) जीविषुष्टिकं समीकृ, परिणामं कृ.

ASSIMILATION, *s.* (The act of) समीकरणं, तुल्यीकरणं.—(The state of) समता, समानता, तुल्यता, साम्यं.—(Of food) परिणामः, परिणतत्वं, विपाकः, परिपक्वता.—(Of fractions) भागजातिः *f.*

To ASSIMULATE, *v. a.* छलं (nom. छलयति -यितुं), छल or अपटं कृ.

ASSIMULATION, *s.* छलनं, कपटः -टं, छल *m.* (नं).

To ASSUME, *v. a.* उपकृ (c. 8. -करोति -कृतुं), उपचर (c. 1. -चरति -चरितुं), उपग्रह (c. 9. -गृह्णाति -गृहीतुं), अभिरक्ष (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं), उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, पक्षपातं कृ.

ASSISTANCE *v.* उपकारः, उपकारिता, उपकृतं, साहाय्यं, साहय्यं, उपग्रहः, अनुग्रहः, पक्षपातः.

ASSISTANT, *s.* उपकारी *m.* (नं), उपकारकः, साहाय्यकर्त्ता *m.* (नं), सहायः, उपसहायकः.

ASSISTED, *p. p.* उपकृतः -ता -ते, कृतोपकारः -रा -रे, उपचरितः -ता -ते.
ASSIST, *s.* (A court of justice) दोषादोपविचारसभा, दण्डयोगसभा, दण्डप्रणयनसभा.—(Market rate, measure) आपाधिकः, सर्ववलाचलं, परिमाणं, नामं.

To ASSIZE, *v. a.* (To fix the rate of any thing) कर्षं संख्या in caus. (-स्थापयति -यितुं), सर्ववलाचलं or द्रव्यादिमूल्यं or परिमाणं निश्चय (c. 10. -रूपयति -यितुं), or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं).

ASSIZER, *s.* सर्वसंख्याकः, मूल्यनिरूपकः, विज्ञेयद्रव्यादिपरिमाणनिरूपकः.

ASSOCIATE, *s.* (A partner, confederate) सहायः, सङ्गी *m.* (नं), अनुसङ्गी *m.* (नं), उत्सङ्गी *m.* (नं), सहकारी *m.* (नं), सङ्गः *m.* (-सुम्), सहपाठी *m.* (नं).—(A companion, equal) वयस्यः.

To ASSOCIATE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युज्जति -योजुं, c. 10. -योजयति -यितुं), सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं), सहजम् in caus. (-बन्धयति -यितुं), संश्लिज् in caus. (-श्लेषयति -यितुं).

To ASSOCIATE WITH, *v. n.* संयुज् (c. 1. -यजति -यजुं), सह यज्; सहितः -ता -ते नृ, मिच्छ (c. 6. -मिलति -ते, मेलितुं), सम्मिल्; सह गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं), सहवासं कृ.—(Not to be associated with) अपात्रेयः -या -ये.

ASSOCIATION, *p. p.* संयुक्तः -ता -ते, संश्लिष्टः -ता -ते, सहितः -ता -ते, सहितः, -ता -ते, सहगतः -ता -ते, सङ्गातवान् -वती -वत् (नं), वासङ्गितः -ता -ते.

ASSOCIATION, *s.* संयोगः, साहय्यं, साहाय्यं, कार्यं, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संसर्गः, सहायता or -ते, साहचर्यं, सवागमः, सङ्गातः, आसङ्गः, सङ्गः, संश्लेषः.—(Evil association) असंसर्गः.—(Set, club) पक्षः *f.*—(Partnership) समाहिता.

To ASSORT, *v. a.* वपात्रणं or श्लेषेण स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संविधः रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्; सन् (c. 1. सन्धति, c. 9. सन्धि, सन्धितुं), पृथक् पृथक् स्था in caus. or कृ.

ASSORTED, *p. p.* विरचितः -ता -ते, चूटः -टा -टे, विमिश्रः -ता -ते.

ASSORTMENT, *s.* विरचनं, पृथक्करणं, विमिश्रः, प्रविष्टिधर्मः, सङ्गमनं -ता, सङ्गमनं, चूटिः *f.*, परिपातिः *f.*—(A mass of things assorted) सङ्घः, सङ्गातः, वृन्दं, शोधः.

ASSUAGE, *v. a.* शान् in caus. (शानयति -यितुं), उपशमं, प्रशमं; शान्

or शान् (c. 10. शानयति -यितुं), अभिशान्, परिशान्, तुम् in caus. (तोषयति -यितुं), परिशुम्.

To ASSUAGE, *v. n.* शान् (c. 4. शानयति, शानितुं), उपशमं, प्रशमं, तुम् (c. 4. तुषति, तोषुं).

ASSUAGED, *p. p.* शान्तः -ता -ते, प्रशान्तः -ता -ते, प्रशान्तः -ता -ते.

ASSUAGEMENT, *s.* प्रशमनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, शान्धनं.

ASSUASIVE, *a.* शान्तिकः -की -के, शानकः -की -के, शानिदः -दा -दे.

To ASSUME, *v. n.* ग्रह (c. 9. गृह्णाति, गृहीतुं), परिग्रहं, प्रतिग्रहं, लभ (c. 1. लभते, लभुं).—(To arrogate) अध्वीतस् or निध्या ग्रह or आत्मसात्, परधर्मं ग्रहः 'he assumes the king,' राजायते —(To suppose something granted) अप्रमाणीकृत्य or अप्रमाणातस् or निष्प्रमाणेन चद (c. 1. चदति, चदितुं), अनुमतं -ता -ते इा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं).

*ASSUMED, *p. p.* गृहीतः -ता -ते, आदत्तः -ता -ते.—(Not natural) कृतकः -का -के.

ASSUMPTION, *s.* (The act of taking) ग्रहणं, आदानं, प्रतिग्रहः, परिग्रहः, आत्मसात्करणं, 'false assumption,' निध्याग्रहणं.—(The supposition of any thing granted) निष्प्रमाण or अप्रमाणातस् ग्रहणं, प्रमाणव्यतिरेकेण कस्यचिन् नतस्य धारणं, 'on the assumption,' मयात्.—(The thing supposed) प्रतिज्ञा, प्रवेयं, उपन्यासः —(Of a disguise) वेशधारणं, धितननं.

ASSURANCE, *s.* (Certain expectation) विश्वासः, प्रत्ययः, प्रत्याज्ञा, निश्चयः, दृढः प्रत्ययः—(Want of modesty) धार्वं प्रगल्भता, माहर्षं, निर्लेखता.—(Reason for confidence) विश्वासकारणं, प्रत्ययहेतुः —(Insurance, assurance of safety) योगधर्मः, अभयवाक्यं (च), सहाय्यत्वं.

To ASSURE, *v. a.* स्थिरीकृ, दृढीकृ, संस्तम्भ (c. 9. संस्तोति, संस्तभति, -स्तम्भितुं, or caus. स्तम्भयति -यितुं), निश्चयं दा, प्रमाणा दा अभास्यं -गर्भं -गर्भं कृ, मुनिश्चितं -ता -ते कृ —(To be assured) (c. 1. वदति).

ASSURED, *p. p.* (Certain) स्थिरः -रा -रे, दृढः, दा द मुनिश्चितः -ता -ते, असंशयः -गर्भं -गर्भं असंशयं वा ये.

ASSUREDLY, *adv.* निश्चितं, मुनिश्चितं असंशयं निःशन्देहेन, नूनं, एवं, सलु, किल, सुतरां.

ASTERISK, *s.* नक्षत्राकारश्चिह्नचिह्नः.

ASTERISM, *s.* नक्षत्रं, चूचः, तारा तारकः ज्योतिषा, "शास्त्रयो

ASTERN, *adv.* नावः पश्चिमार्गे or पश्चिमभागे प्रति.

ASTHMA, *s.* दुःश्वासः, दुःश्वासनं, श्वासरोगः.

ASTHMATICAL, ASTHMATIC, *a.* दुःश्वासीलः -ला -लं, श्वासरोगपीडितः -ता -ते.

To ASTONISH, *v. a.* विस्मि in caus. (-स्थापयति -ते -यितुं), आकुलीकृ, आकुलीकृ, चलाकारं or विस्मयं जन् in caus. (जनयति -यितुं), चलाकृ.

ASTONISHED, *p. p.* विस्मितः -ता -ते, विस्मयान्वितः -ता -ते, विस्मयाकुलः -ला -लं, चलाकृतः -ता -ते, विलङ्घ्य -या -युं.—(To be astonished) विस्मि (c. 1. -मयते -मेतुं), आश्चर्यं इा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or मन् (c. 4. मन्यते, मनुं).

ASTONISHING, *a.* आश्चर्यः -र्यो -र्यं, चलाकृतः -ता -ते, विचित्रः -ता -ते.

ASTONISHMENT, *s.* विस्मयः, आश्चर्यत्वं, चलाकारः, आकुलता.—(With astonishment) साश्चर्यं, सविस्मयः.—(Matter of astonishment) विस्मयहेतुः *m.*, विस्मयकारणं, चलाकृतं.

To AVOID, *v. a.* मुह in caus. (मोहयति -यितुं), आमुह, आकुलीकृ, विस्मयाकुलं -ला -लं कृ.

AVOIDED, *p. p.* विस्मयाकुलः -ला -लं, मोहितः -ता -ते, आकुलीकृतः -ता -ते.

ASTRAL, a. चार्धः-र्धे-र्धे, तारकी-किनी-कि (न), तारकितः-ता-ने.
ASTRAY, adv. उत्सर्ग, पक्षधः-डा-ई, विनाशगामी-विनी-वि (न), विप-
 क्षयकी-विनी-वि (न), भ्रान्तः-जा-ने.—(To lead astray) उत्सर्ग
 नी (c. 1. नयति, नेतुं).

ASTRIDE, adv. (To stand with the legs apart) यादी पृथक् कृत्वा
 or प्रगतकङ्कः-डा-ई स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्).

To ASTRINGE, v. a. सङ्कुच (c. 1. -कोचति, c. 6. -कुचति -कोचिषु);
 कषाय (nom. कषायति -यितुं).

ASTRINGENCY, s. सङ्कोचनं. कषायः-यं, कुचः-रं.

ASTRINGENT, a. कषायः-या-यं, सङ्कोचनशीलः-ला-लं, रुचः-खा-खं,
 कुचः-रा-रं, याही-हिणी-हि (न), विरुचकः-यी-यं.

ASTROLOGER, s. गणकः, ज्योतिषिकः, देवज्ञः, नौदूतः, नौदूतिकः, देव-
 लेखकः, वार्त्तानिकः, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं भाविष्यकषयकः or भावि-
 कषयकः or भाविष्यकीकर्त्ता m. (न), सावसरः, ज्ञानी m. (न).

ASTROLOGICAL, a. ज्योतिषः-वी-वं, ज्योतिषविद्याविषयः-या-यं, नाक्षत्रः-वी-वं.

ASTROLOGICALLY, adv. ज्योतिषविद्यानुसारम्, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं, ज्योतिः-
 शास्त्रवत्.

ASTROLOGY, s. नक्षत्रविद्या, ज्योतिषं, देवप्रश्नः, देवप्रश्नः, ज्योतिःशास्त्रमूला
 भाविष्यकीकरणविद्या; ज्योतिःशास्त्रज्ञानम् or -ज्ञानेन भाविकषयनविद्या.

ASTRONOMER, s. ज्योतिःशास्त्रज्ञः, ज्योतिर्विद्, ज्योतिषः, ज्योतिषिकः,
 राशियहनक्षत्रादिगणितज्ञः, ग्रहनक्षत्रादिविज्ञः.

ASTRONOMICAL, a. ज्योतिषः-वी-वं, ज्योतिःशास्त्रविषयः-या-यं, नाक्ष-
 त्रिकः-की-कं.

ASTRONOMICALLY, adv. ज्योतिःशास्त्रानुसारम्, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं, ज्यो-
 तिःशास्त्रवत्.

ASTRONOMY, s. ज्योतिःशास्त्रं, ज्योतिर्विद्या, राशियहनक्षत्रादिविद्या, ज्योतिषं,
 सगोलविद्या.

ASTUTE, a. विदग्धः-ग्धा-ग्धं, सव्याजः-जा-जं, चतुरः-रा-रं.

ASUNDER, adv. विरलं, पृथक्, प्रगतः-ता-तं, विगतः-ता-तं.—'Asun-
 der' may often be expressed by the prep. वि; as, 'cut
 asunder,' विच्छिन्नः.

**ASWINS, (Nāsatya and Dasra, the twin sons of the Sun by
 the constellation Aswini, physicians of heaven) अश्विनी du.,
 स्वर्ध्वी du., नासत्यी du., दसरी du., अश्विनीसुतौ du., अश्विनयो du.**

ASYLE, ASYLUM, s. आश्रयः, आश्रयः, अश्रयः, संश्रयः, गतिः f., प्रतिश्रयः,
 विषयः.—(To seek asylum with) आश्रि (c. 1. -अयति -ने-अयितुं),
 उपाश्रि, समुपाश्रि, संश्रि.

At, prep. expressed by आ or अभि prefixed to roots, as, 'to
 arrive at,' आगम्, अभिगम्.—Before names, of towns, ex-
 pressed by the loc. c.; as, 'at Ayodhyā,' अयोध्यायां. At
 home, स्वगृहे, स्वस्थाने; 'at night,' रात्री; 'at evening,'
 आसन्ध्यं; 'at this time,' तत्काले, तत्क्षणे; 'at the moment,'
 तदपि; 'at present,' वर्तमाने काले, अद्युना, सम्युति; 'at first,'
 प्रथमतः, पूर्वं; 'at last,' अनन्तरं, शेषे; 'at least,' तावत्; 'at
 all,' कथञ्चन, मनाक्; 'at the sight,' आदर्शनात्; 'at ease,'
 यथासुखं, सुलेन; 'at large,' निर्विघ्नं; 'at the price,' हृत्येन;
 'at once,' युगपत्, एकदा, एककाले.—'At' may often be ex-
 pressed by the indec. part., as, 'at the sight of that,'
 तद् दृष्ट्वा; or by the loc. c., as, 'at their arrival,' तेन आगतेषु;
 or by the abl. c., as, 'at his bidding,' तस्य निदेशात्; or
 by the instr. c., as, 'at the king's command,' राजाज्ञा.

AT-HAND, adv. उपस्थितः-ता-तं, आसन्नः-स-सं; 'to be at hand,'
 उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -ने-स्थात्), अनुपस्था.

ATHEISM, s. नास्तिकता, नास्तिक्यं, देवनिन्द, परलोकाभावनुक्तिः.

ATHEIST, s. नास्तिकः, देवनिन्दकः, अनीश्वरादी m. (न), नास्तिकनोद्विगतः.

ATHEISTICAL, a. (Given to atheism) नास्तिकवृत्तिः-रि-रि, देव-
 निन्दकः-का-कं.

ATHIRST, a. तृषार्तः-र्ता-र्तं, तृषितः-ता-तं, विषयुः-यु-यु.

ATHLETE, s. मल्लयोद्धा m. (न), मल्लः, योद्धा.

ATHLETIC, a. (Belonging to wrestling) मल्लयुद्धसम्बन्धकः-का-कं—
 (Strong) बाहुवीरः-रा-रं, मल्लः-ला-लं, व्यायामी-विनी-वि (न),
 व्यायामशीलः-ला-लं, यूर्दोरक्तः-खा-खं, युगुहरीरः-रा-रं, बलवान्

-वती-वत् (न).—(Athletic exercise) व्यायामः-का-कं, यूर्दोरक्तः-खा-खं.

ATHWART, prep. कोशाकोणि, पितरीति, विलोके, अन्तर्गतम्, अन्तर्गतम्;
 'athwart the way,' प्रतिमार्गः; 'athwart the river,' प्रतिनदी;
 'athwart the river,' नदीपारं, नदीतीराकरं.

ATLANTIC, a. महासमुद्रायां मध्ये य इहलक्षिकति अभिधीयते महासमुद्रः.

ATLAS, s. भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रमगदादि विभक्ते तदाकारकाले-
 मुद्रितः पत्रसमूहः.

ATMOSPHERE, s. आकाशः, जलः n. (न), मगलं, जलं, जलमयी, जलमयी-
 न., (न), विहायसः-सं, मङ्गलं, सूक्ष्मं, शुक्लं, आहं.

ATMOSPHERICAL, a. आकाशीयः-या-यं, आकाशीयः-वी-वं, वायवः-वी-
 -वं, वेहायसः-वी-वं, विहायवीयः-या-यं.

ATOM, s. परमाणुः m., अणुः m., कणः, लवः, लेहः, कणिका, सूक्ष्मः.

ATOMICAL, a. (Consisting of atoms) आणकः-की-कं, अणकः-का-
 -कं, परमाणुमयः-वी-वं.—(Minute) सूक्ष्मः-ज्ञा-जं.—(Relating
 to atoms) अणुविषयः-या-यं, परमाणुसम्बन्धकः-का-कं.

AT-ONCE, एकदा, युगपत्, एकपदे, एककाले.

To ATONE, v. a. (To expiate, answer for) प्रायश्चित्तं कृ, निष्कृतिं
 कृ, प्रायश्चित्तेन पापं परिशुष in caus. (-शोचति -यितुं), or पापात्
 मुष् (c. 6. मुचति नोक्तं); पापक्षमा सिष् in caus. (साधयति -यितुं).—
 (To reconcile) सम्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अर्जुनी (c. 1. -नयति
 -नेतुं), प्रश्न in caus. (-ज्ञयति -यितुं).

To ATONE, v. n. (To agree) सम्मत् (c. 4. -नयते -ननु).—(To stand
 as an equivalent) प्रायश्चित्तः or प्रतिनिधिः or प्रतिनूः भू.

ATONEMENT, s. प्रायश्चित्तः, निष्कृतिः f.; पापक्षमासाधनं, पापनाशः,
 अग्निहुत f.—(One who atones) प्रायश्चित्तकारी m. (न), निष्कृतिकारी
 m. (न), पापक्षमासाधकः.

ATONIC, a. अग्निनाशकः-का-कं, अनेकली-खिनी-खि (न).

ATRABILARIOUS, a. कालपित्तसम्प्लवी-वी-वी, दुर्गन्धः-गन्-गन् (न).

ATRAMENTOUS, a. कालिप्ली-वी-वी, कृष्णप्ली-वी-वी.

ATROCIOUS, a. अतिपापी-विनी-वि (न), अतिदोषी-विनी-वि (न),
 अतिपातकी-किनी-कि (न), अतिपायिकः-डा-ई, अत्यन्तदुःखः-रा-
 -रं, दुर्वृत्तः-जा-जं, दाहकः-खा-खं.

ATROCITY, ATROCIOUSNESS, s. अतिपातक्यं, अतिपाप्यं, अतिदोष्यं, अतिपातक्यं.

ATROPHY, s. क्षयः, क्षयलक्षः, क्षयलक्षणीयः, अल्पभाजः, अनीश्वरः.

To ATTACH, v. a. (To fix to one's interests, win over) बन्ध in
 caus. (सज्जयति -यितुं), अनुबन्ध in caus. (-रज्जयति -यितुं).—(To
 connect) सम्बन्ध (c. 2. -ययति -ययुः).—(To seize) आसृज्युः-यु-
 (c. 1. -यति, ययुः), आसृज्युः (c. 1. -ययति -ययुः).—(To attribute)
 आसृज्युः in caus. (-रोचयति -यितुं).—(To be attached) आसृज्युः in
 pass. (-सज्जते), अनुबन्ध in pass. (-रज्जते).—(To be connected)

सञ्जम् in pass. (-वञ्जते).

[illegible]

ATTACHMENT, *s.* आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, अनुसक्तिः, अनुसक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*
 सक्तः, आसक्तः, प्रसक्तः, भक्तिः *f.*, विश्वासक्तः, सम्प्रोक्तिः *f.*, परासक्तिः, नृदासक्तिः
 To ATTACK, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रानति, c. 4. -क्रान्ति - क्रान्ति), उपक्रम्,
 उपाक्रम्, अभिक्रम्; आसद् (c. 10. -सादयति - विद्), आसन् (c. 1.
 -सन्ति - सन्ति); आसुद् (c. 4. -सुप्ति - सोप्), प्रतिमुष्, मुष् in caus.
 (सोषयति - विद्), अभिद् (c. 1. -द्वयति - द्वोत्), उपद्, समाद्, अभिधाद्
 (c. 1. -धायति - ते - धायति), अभिप्रया (c. 2. -याति - यात्).

ATTACK, *s.* अभियोगः, अभियुक्तः, अभिप्रायः, आक्रमः, अवलम्बः, अभिवर्तः.
 ATTACKED, *p. p.* अभियुक्त-स्त-स्तं, आक्रान्तः-न्ता-न्तं, आसादितः-ता-तं.
 TO ATTAIN, *v. a.* प्राप् (८. 5. -आप्नोति -आप्नु), सम्प्राप्; लभ् (८. 1. लभते, लभुं), गम् (८. 1. गच्छति, गम्नु), with acc., अभिगम्; या (८. 2. याति, यातुं), आपा; इ (०. 2. इति, इतु), अभौ (अभ्येति); वृ (८. 1. वृच्छति, वृत्तुं), अश् (८. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), उपाश्, समश्; म्युश् (८. 6. म्युश्ति, म्युश्तुं), आशिश् (८. 6. -विश्ति श्येष्टं).

ATTAINABLE, a. प्राप्तिः -प्रा-प्यं, प्रापणीयः -या-यं, गम्यः -ग्या-ग्यं, लभ्यः -ग्या-ग्यं, समासाद्यः -ज्ञा-ज्ञं, मलुभः -भा-भं, साध्यः -ध्या-ध्यं.

ATRAINDIR, *s.* (The conviction of a crime) जायबंदी.—(Taint, sully of character) बलहान, अपयशः *n.* (स), अपकीर्तिः *f.*

ATTAINED, p. p. प्राप्तः -ता -तं, लब्धः -व्या -व्यं, अधिगतः -ता -तं,

ATTAINMENT, *अ. हाक. लुनिः f. प्राप्तिः f. जवाप्तिः f. उपार्प्तिः f. अर्जनं, उपार्जनं*; 'attainment of knowledge,' विद्यामयः.

To attain, v. a. (To corrupt, disgrace) दुष in caus. (दुषयति -यितुं), कलह (nom. कलहयति -यितुं), कलहे कृ.—(To convict) जायम् (c. 10. -ययति -यितुं), जाययति कृ.

ATTAINTED, p. p. (Convicted) जातिविहः -ना -नं.—(Corrupted)
दुष्टितः -ना -नं.

To **ADJUMPER, v. a.** (To mingle in just proportions) यथाङ्गतम्
मिश्र् (c. 10. मिश्रयति - मिश्र्) or संयुज् in caus. (-योजयति - यिज्);
दुबूकृ.—(To soften, mollify) झृज् in caus. (झनयति - यिज्). चद
(uoin. चदयति - यिज्), निगूढीकृ.—(To regulate) नियम् (c. 1.
-यज्जति - यज्).

[illegible]

अभ्यासः, ८. अनुष्ठानः, उद्योगः, आरम्भः, उपक्रमः, उद्योगः, प्रवृत्तिः, /,
पेडा, यद्, साधनं, व्यापारः—(Attack) आक्रमणः.

अत्राणम्, p. p. आरम्भः -आ-अं, अभ्यसयितः -ता-तं, समुदातः -ता-तं.
अत्राणम्, s. आरम्भकः, प्रवर्तकः, उपकृतिता m. (तु), आरम्भकः.

To attend, v. a. (To listen to) श्रु (c. 5. श्रुणोति, श्रोतुं), श्राश्रु, श्राश्रुः; आश्रय (c. 10. -अश्रयति-श्रितुं).—(To fix the attention upon) अवध (c. 2. -अवधते-धातुं), प्रणिधा, स्मधा; मनो युज् (c. 7. युजति, योक्तुं), सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं).—(To wait upon) श्रु in danda. (श्रुयते, श्रुयितुं), श्राश्रु, श्रितुः; सेव्, उपसेव्; उपस्था (c. 1. -उपस्थति-ते-स्थात्), पश्यस्था, उपशर (c. 1. -अशरति-अशरितुं), परिशर.

उपायः परिचयः (c. 6. - विज्ञाति - वेदुः) उपायः (c. 2. - जाते - जायिषु).
 —(To accompany) अनुया (c. 2. - जाति - जायु), परियु in case.
 (-वारयति - यितु). —(To stay for) प्रतीक्ष (c. 1. - ईक्षते - ईक्षिषु).

To ATTEND, v. n. (To be attentive) *अवधाने* in pass. (-धीयते); 'let attention be paid,' *अवधीयतां*.—(To delay) *विलम्ब* (c. 1. -लुप्तते -लुप्तिः).

ATTENDANCE, & शुद्धता, परिश्रमी, उपासन, उपचार, सेवा, उपसेवा.
अनुगमन.

ATTENDANT, a. सहगामी -मिनी -मि (न्), सहचारी -रिणी -रि (न्).

ATTENDANT, १. सेवकः, परिषदः, सहचारी *m.* (नं), अनुयायी *m.* (नं),
 अनुसारी *m.* (नं), अनुचरः, पारिषदः, परिषिष्यः.—(Train of at-
 tendants) परिषदः, परिषदः.—(Of Siva) प्रणयः.

ATTENDED, *p. p.* (Accompanied) सहितः-ता-तं, समेतः-ता-तं, परि-
 चरितः-ता-तं, परिपूजितः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, समन्वितः-ता-तं.—(At-
 tended to) अनुष्ठितः-ता-तं. When only two persons are re-
 ferred to, द्वितीय or सहाय may be used; as, 'attended by
 Indrasena,' इन्द्रसेनद्वितीयः-या-यं or इन्द्रसेनसहायः-या-यं; 'at-
 tended by servants,' सत्प्रेषः-या-यं.

ATTENT, a. निविष्टः-टा-हं, अवहितः-ता-तं, चाहितः-ता-तं.

APPETITION, *n.* अवधानं, अवधानता, अवेषा, अव्यवेषा, अपेक्षा, अभि-
 निवेशः, मनोनिवेशः, मनोनिधानं, मनःप्रवेशः, निविष्टचित्तता, मनोयोगः,
 आसक्तिः *f.* अनुरागः, अग्रदादः. —(To a pursuit) परायणः, अनुष्ठानं,
 मेधनं, उपसेवा.—(To discourse) कथानुरागः.—(To one object)
 एकाग्रता.

ATTENTIVE, a सावधानः-ना-ने, अवहितः-ता-तं, दसावधानः-ना-ने, कृतावधानः-ना-ने, अभिनिविष्टः-हा ई आसक्तः-का-क्त, आसक्तचित्तः-का-तं, आश्रयः-वा-यं, सनाहितः-ता-तं, प्रमादरहितः ता-तं यत्नवान्-वती-वत् (त्), प्रसिद्धः ता तं, अग्रगण्यः का तं. *A highly attentive* अग्रगण्यताः-नाः-नः(स), इकाद्यः-का ई अग्रगण्यः-तिः-ति, इकातानः-ना-ने, इकावनः-ना-ने.

APURVITYA, adi. नावधानं, अवधानात्, अवहितं, मनःप्रवर्धनेन, प्रमाद-
व्यतिरेकेण.

To ATTENUATE, *v. a.* कृश (nom. कृशयति-यितुं), तनुक, क्षि in caus.
(क्षपयति-यितुं), क्षयण (nom. क्षयणयति-यितुं), सम्प्लिक

ATTENUATED, *p. p.* कृशः-श-शं, प्रकृशितः-ता-तं परिकृशः-श-शं,
तनुः-नु-न्वी-नु, क्षीणः-या-यं, क्षीयः-यी-यीं, क्षयः-मा-मं.—(In
body) कृशान्-शी-शं, शृण्वान्-शी-शं.

ATTENUATION, n. काश्ये, क्षानता, शीणिता.—(Of body) कृशाकृतं, शरीरशोषणं.

TO ATTEST, &c. a. (To bear witness of) साक्ष्यं or साक्षिनीं दा (c. 3. ददाति, दातुं), मात्सेय or साक्षिणा or प्रत्यक्षदर्शनेन प्रमाणीं दा, or प्रमाणीकृ, or दिक्ष (c. 6. दिजति देतुं) — (To call to witness) जाते (c. 1. जायति — ज्ञातुं), साक्षिणं क.

ARTIST, ATTENTION, & साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणी, दृष्टोक्ति, प्रत्यक्षप्रमाणी.
ATTIC, & (Upper room) चट्टः, खोमः, शिरोगर्ह.

TO ATTIRE, P. A. (To attire one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वसितुं). — (To clothe) वस् (c. 1. वेष्टे, वेष्टितुं), वस्त्र (nom. वस्त्रयति-यितुं), वास्त्र (c. 10. -वाद्यति-यितुं), शोभे (c. 1. -ष्यति-ष्यातुं). — (To adorn) वस्त्रिष् (c. 8. -करोति-कुरु), वास्त्रिष्, संस्त्रि; भुष् (c. 10. भवयति-यितुं).

ATTIRE, s. बल्ल, वेशः, परिधानं, परिच्छदः, आभरणं, भूषणं, जवरं,

संभारः, अलङ्कारः, परिष्कारः.

ATTIRED, *p.p.* आच्छादितः -ता-तं, प्रच्छादितः -ता-तं, परिच्छादः -ता-तं, संवीतः -ता-तं, प्रावृतः -ता-तं, अलङ्कृतः -ता-तं, परिष्कृतः -ता-तं.

ATTITUDE, *s.* स्थानं, भावः, अवस्था, स्थितिः *f.*, आकाटः, रूपः, वृत्तिः *f.*, भूमिः *f.*

ATTORNEY, *s.* परकार्यसाधकः, परकार्यसम्पादकः, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तः.

To ATTRACT, *v.a.* आकृष्य (c. 1. -कर्षति. c. 6. -कृषति -क्रुहं), समाकृष्य, प्रतिकृष्य, समुपकृष्य; अभिप्रणी (c. 1. -णयति -येतुं).—(To beguile) मुह in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह, सम्मुह; प्रलुभ in caus. (-लोभयति -यितुं), विलुभ.

ATTRACTED, *p.p.* आकृष्टः -ष्टा-ष्टं, आकर्षितः -ता-तं, प्रलोभितः -ता-तं, विलोभितः -ता-तं, मोहितः -ता-तं.

ATTRACTION, *s.* आकर्षणः -येण, आकृष्टिः *f.*, सन्निकर्षणं.—(Allurement) प्रलोभनं, विलोभः, विलोभनं; 'desire to blend,' वियविषा.

ATTRACTIVE, *a.* आकर्षकः -की-कं, कर्षकः -का-कं, मनोहृत् -र-रं, आकर्षणशीलः -ला-लं, विज्ञापहारी -रिणी-रि (न).—(Beguiling) मोही -हिनी -हि (न), प्रलोभकः -का-कं.—(Winning friends) मित्रयुः -युः-यु.

ATTRIBUTABLE, *a.* आरोपणीयः -या-यं, अध्यारोपणीयः -या-यं, अभिसम्बन्धीयः -या-यं.

To ATTRIBUTE, *v.a.* (As an action, quality, &c., to any one) कस्मै गुणं वा इत्यादि कस्मिंश्चित् or कस्मैचिद् चारुह in caus. (-रोपयति -यितुं), अध्यारुह or अभिसम्बन्ध (c. 9. -वन्नाति -वन्तुं) or सम्बन्ध, or दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(To attribute a fault) दोषारोपणं or दोषकल्पनं or दोषप्रसङ्गं कृ.

ATTRIBUTE, *s.* गुणः, विशेषः, विशेषणं, संज्ञाविषयः.

ATTRIBUTIVE, *a.* वाच्यः -व्या-व्यं, विशेषकः -का-कं, विशेषणः -शा-शं.

ATTRITION, *s.* (The act of wearing things by rubbing one against another) घर्षणं, सम्मर्दः -हर्नं, पेचणं, क्षयः, क्षीयत्वम्.—(Grief for sin) भयमूलः पश्चात्तापः, अनुतापः, सन्तापः.

To ATTUNE, *v.a.* (To make any thing musical) सुस्वरं -रं-रं कृ, तालोपेतं -तां-तं कृ.—(To tune one thing to another) गीतवादित्रादि तुल्यस्वरं कृ, गीतवादित्रादीनाम् एकतालं कृ, तौल्यधिकं कृ, नानाध्वनीनां तृत्यादीनाम् ऐक्यं कृ.

AUBURN, *a.* इयावः -या-वं, कपिशः -शा-शं, पायुवर्णः -यां-यं.

AUCTION, *s.* यद्धैमानमृत्युने नानाद्रव्यविक्रयः. घोषणपूर्वकं नानाद्रव्यविक्रयः.—(Auction-room) द्रव्यविक्रमगृहं.

AUCTIONEER, *s.* विक्रेता *m.* (नृ), विक्रयिकः, विक्रयी *m.* (नृ), यो घोषणपूर्वकं विक्रेयाणि द्रव्याणि विक्रीयाति.

AUDACIOUS, *a.* प्रगल्भः -ल्भा-ल्भं, गल्भः -ल्भा-ल्भं, धृष्टः -ष्टा-ष्टं, साहसिकः -की-कं, निर्लेजः -जा-जं, प्रतिभानवान् -वती-वत् (नृ), निर्भयः -या-यं; 'to be audacious,' धृष्ट (c. 5. धृष्टोति, धर्षितुं).

AUDACIOUSLY, *adv.* प्रगल्भेन, साहसेन, निर्भयेन, धार्ष्ट्येन, लज्जां विना.

AUDACIOUSNESS, AUDACITY, *s.* प्रगल्भता, धार्ष्ट्यं, धृष्टता, साहसं, निर्लेजत्वम्, प्रतिभानं.

AUDIBLE, *a.* श्राव्यः -व्या-व्यं, श्रोतव्यः -व्या-व्यं, कर्णगोचरः -रा-रं, कर्णश्रवः -वा-वं, श्रावणार्हः -हृ-हं, श्रवणयोग्यः -ग्या-ग्यं, श्रोत्रपात्रः -त्रा-त्रं.

AUDIBLY, *adv.* श्राव्यप्रकारेण, कर्णगोचरं.

AUDIENCE, *s.* (The act of hearing) श्रवणं, आकर्षणं, निश्चयनं.—(Liberty of speaking to or seeing a superior) राजदर्शनं, दर्शनं; 'he is come begging an audience,' दर्शनाय् आगतो गि.

—(An auditory, hearers) श्रोतारः *m. pl.* (नृ), सभा, सभासदः *m. pl.*, सद् *n.* (स्), परिषद् *f.*, प्रेक्षकाः *m. pl.*—(Audience-chamber) दर्शनशाला, दर्शनगृहं.

AUDIT, *s.* गणितशोधनं, गणितमुद्धीकरणं, गणनी, विगणनं, अनुसन्धानं, अनुयोगः, परीक्षणं.

To AUDIT, *v.a.* गणितानि शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), or मुद्धीकृ or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), or अनुमुक् (c. 7. -मुनक्ति -योक्तुं) or परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं); गणनी कृ, विगणनं कृ.

AUDITED, *p.p.* मुद्धीकृतः -ता-तं, शोधितः -ता-तं, विगणितः -ता-तं.

AUDITOR, *s.* श्रोता *m.* (नृ).—(One employed to take an account) गणितशोधकः, अनुसन्धानी *m.* (नृ), गणकः.

AUDITORY, *s.* (A collection of hearers) श्रोतारः *m. pl.*, सभासदः *m. pl.*, सभा, सद् *n.* (स्), परिषद् *f.*—(A lecture room) पाठशाला, श्रवणशाला.

AUGER, *s.* आस्येदनी, वेधनिका, जाविषः.

AUGHT, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन.

To AUGMENT, *v.a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, परिवृष्; रष् in caus. (रधयति -यितुं), समेष्; प्रचुरीकृ; आधे in caus. (-प्राययति -यितुं), समाधे.

To AUGMENT, *r. n.* वृष् (c. 1. वर्धते, वर्धितुं), अभिवृष्, प्रवृष्, विवृष्; वृष् (c. 5. वृष्टोति, c. 4. वृष्टयति, वर्धितुं), समृष्; उपधि in pass. (-चीयते), धे (c. 1. प्रायते, प्रातुं), वृह in caus. (वृहयति -यितुं), उपवृह, समुपवृह.

AUGMENT, *s.* वृद्धिः *f.*—(In grammar) जामोक्ति *f.*

AUGMENTATION, *s.* (The act) वर्द्धनं.—(The state) वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, वृद्धिः *f.*, उपचयः, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*

AUGMENTED, *p.p.* संवर्द्धितः -ता-तं, वृद्धः -द्धा-द्धं, प्रवृद्धः -द्धा-द्धं, उपचिन्तः -ता-तं, प्रचुरीकृतः -ता-तं, समेधितः -ता-तं.

AUGUR, *s.* शकुनपरीक्षकः, ज्ञानव्यसः, पूर्वविहनिरीक्षकः, पूर्वलक्षणज्ञः, पक्षिगतिहस्तरेखादिलक्षणज्ञः शुभाशुभदर्शकः, भूकन्यासुत्यातपक्षिगतिचक्षुःस्पन्दादिनिमित्तफलकथकः.

To AUGUR, *v. n.* भूकन्यासुत्यातपक्षिगतिचक्षुःस्पन्दादिनिमित्तफलकथनेन शुभाशुभं or नङ्गलामङ्गलं or अङ्गक्षीनं प्रदृश् in caus. (-दर्शयति -यितुं); शकुनानि or पूर्वलिङ्गानि परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं).—(To conjecture) अनुमा (c. 2. -माति -मातुं), ज्ञाह् (c. 1. ज्ञाहते, ज्ञाहितुं).

AUGURED, *p.p.* (Foreshewn) प्रदर्शितः -ता-तं.—(Inferred) अनुमितः -ता-तं.

AUGURY, *s.* (The act of prognosticating) पक्षिगतिहस्तरेखाचक्षुःस्पन्दादिलक्षणज्ञः शुभाशुभदर्शनं or भविष्यदनुमानं, शकुनपरीक्षणं, पूर्वलक्षणज्ञानं.—(An omen) शकुनं, ज्ञानव्यं, पूर्वविहं, पूर्वलक्षणं.

AUGUST, *a.* रेघर -री-रं, ऐशिकः -की-कं, व्रतापवान् -वती-वत् (नृ), महामहिमा -मा-न (नृ), अमुक्तः -ष्टा-ष्टं, अतिमहान् -हती-हत् (नृ), राजयोग्यः -ग्या-ग्यं.

AUGUST, *s.* श्रावणः, जभा *m.* (स्), भाद्रः, शव्यः, प्रोषपदः.

AUGUSTNESS, *s.* महामतापः, अतिमहत्वं, अमुक्तता, व्रतापः.

AUNT, *s.* (By the mother's side) मातुली, -ला, -लानी.—(Father's sister) पितृसखा *f.* (स्).

AURICLE, *s.* (The external ear) कर्णशङ्कुली *f.*, कर्णशीर्षागः.—(Of the heart) हृद्रूपतु कर्णोन्मादः कीरः.

AURICULAR, *a.* (Relating to the ear) कर्णः -की-कं, कर्णकः -का-क, श्रावणः -वी-वं, श्रोतः -ती-तं.—(Told in the ear, secret) उपकर्णं

or कर्णे श्रवितः-ता-ते or श्रवः-या-यं, सुगुणः-ता-तं.—(Within the sense of hearing) कर्णोपहारः-रा-रं.

AURORA, s. (The dawn) अरुणः, दिवसमुखं, चहस्रमुखं, उषः, पूर्वोदयः.

AUSPICE, s. (An omen drawn from birds) शुभं, निमित्तं, पक्षि-गतिप्रसूतं, पूर्वोदयः, पूर्वोदयः.—(Favour, protection) आश्रयः, अनुग्रहः.

AUSPICIOUS, a. शुभः-भा-भं, कल्याणः-शी-शं, शुभः-री-रं, शिवः-रा-रं, भद्रः-द्रा-द्रं, मङ्गलः-ल्या-ल्यं, माङ्गलिकः-की-कं, शुभवान्-वती-वत् (त), शुभकरः-रा-रं, खेनकरः-रा-रं, तिष्ठः-या-यं.—(Prosperous) सौभाग्यवान्-वती-वत् (त), श्रीयुक्तः-क्ता-कं, खेनवान्-वती-वत् (त).—(Favourable) प्रसन्नः-जा-जं, अनुग्रही-रिणी-रि (न); 'an auspicious moment,' शुभलग्नः, लग्नवेला.

AUSPICIOUSLY, adv. दिव्य, शुभलग्ने, शुभक्षणे, सौभाग्येन, कौशल्येन, खेनेन.

AUSPICIOUSNESS, s. कल्याणं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कौशल्यं, खेनः.

AUSTERE, a. निष्ठुरः-रा-रं, कर्षणः-शा-शं, कठिनः-ना-नं, उग्रः-या-यं, कटुमतिः-ति-ति, कठोरः-रा-रं, निर्दयः-या-यं.—(In taste) शुक्रः-क्ता-कं.

AUSTERELY, adv. निष्ठुरं, कठिन्येन, कठोरं, निर्दयेन, उग्रं.

AUSTERENESS, AUSTERITY, s. (Severity) कर्षणं, कठिन्यं, कठिनता, उग्रता, निष्ठुरता, निर्दयं, कठोरता, कटुता.—(Penance) तपः n. (न), कृच्छ्रः; 'patient of austerities,' तपःश्रेष्ठः; 'to practise austerities,' तप in pass. (तप्यते), सतपः; तपस्य (nom. तपस्यति).

AUSTRAL, a. (Southern) दक्षिणः-या-यं, अपाधीनः-ना-नं.

AUTHENTICAL, AUTHENTIC, a. सिद्धप्रमाणः-या-यं, असंशयप्रमाणः-या-यं, प्रामाणिकः-की-कं, प्रमाणयुक्तः-क्ता-कं, जातः-ता-तं.—(Real, genuine) वास्तवः-वी-वं, वास्तविकः-की-कं, निर्व्यलीकः-का-कं, निर्वीचः-जा-जं, अकृत्रिमः-मा-मं, अकल्पितः-ता-तं, मूलिकः-की-कं, सारः-रा-रं, तथ्यः-या-यं, सत्यः-या-यं.

AUTHENTICALLY, adv. प्रमाणात् ind., प्रमाणानुरूपेण, वस्तुतः, तथ्यतः, निर्व्यलीकं, सारतः.

To AUTHENTICATE, v. a. प्रमाणीकृतं, प्रमाणं (nom. प्रमाणावति-यितुं), सत्याकृतं.

AUTHENTICITY, s. प्रामाण्यं, प्रामाण्यं, वास्तवता, निर्व्यलीकता, अकृत्रिमता, मौल्यता, सारता, सत्यता.

AUTHOR, s. (The first beginner of any thing) प्रयोजकः, प्रवर्तकः, कारम्भकः, आदिकर्ता m. (हं).—(The effector) साधकः, उत्पादकः, सम्पादकः, जनकः, कर्ता m. (हं), कारकः, निष्ठाहकः.—(A writer) निबन्धन m. (नृ), ग्रन्थकारः, ग्रन्थकर्ता m. (हं), रचकः.

To AUTHORISE, v. a. (To establish by authority) प्रमाणीकृतं, प्रमाणं सिद्धीकृतं or स्वीकृतं or संस्था in caus. (स्थापयति-यितुं), सप्रमाणं-यां-यं कृतं, प्रमाणवन्-वती-वत् कृतं.—(To give authority to any one) नियुक्तं (c. 7. युनक्ति-युक्ते-योक्तुं, c. 10. योजयति-यितुं), अधिकारित्वं दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(To permit) अनुज्ञा (c. 9. जानाति-नीते-ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. मन्यते-मन्तुं).

AUTHORISED, p. p. प्रमाणीकृतः-ता-तं, सप्रमाणः-या-यं, नियुक्तः-क्ता-कं, अधिकृतः-ता-तं, नियोगी-गिनी-गि (न), विधीयमानः-ना-नं.—(Permitted) अनुज्ञातः-ता-तं, अनुमतः-ता-तं.

AUTHORITATIVE, a. प्रामाणिकः-की-कं, प्रमाणधारी-रिणी-रि (न), वैधिकः-की-कं, आचारिकः-की-कं, शासनानुषंगः-या-यं.

AUTHORITATIVELY, adv. प्रमाणात् ind., प्रमाणानुसारेण, विधिपूर्वकं, आचारानुरूपं, शासनानुसारं.

AUTHORITY, s. (Weight of testimony, credit) प्रमाणी, प्रामाण्यं.—(Power, influence, control) शक्तिः f., प्रभावः, वशं.—(Domini-

nion) रेख्यं, राज्यं, प्रभुत्वं.—(Weight) गुरुत्वं, गौरवं.—(Credibility) श्रेयता.—(Legal power, title) अधिकारित्वं, अधिकारः, आधिपत्यं, नियोगः, कर्तृत्वं, प्रभुत्वं.—(A received text) आश्रयचरनं, निर्देशनं.—(Testimony) साक्ष्यं.—(A person invested with legal powers) अधिकारी m. (न), नियोगी m. (न), प्रभुः m.—(An authority, a guide) निर्देश m. (हं); 'of little authority,' अल्पप्रमाणः-या-यं, अल्पप्रभावः-या-यं; 'by his authority,' तस्य आश्रया.

AUTHORSHIP, s. निबन्धनं, ग्रन्थकर्तृत्वं, कर्तृत्वं.

AUTO-BIOGRAPHY, s. आत्मचरितचरनं, आत्मचरित्रचरनं.

AUTOCRACY, s. साम्राज्यं, आधिपत्यं, राजाधिपत्यं, स्वाधिपत्यं, स्वाधीनता.

AUTOCRAT, a. सचाट m. (न), अधिराजः, राजाधिराजः.

AUTOCRATICAL, a. साम्राज्ययोग्यः-या-यं, स्वाधीनः-ना-नं.

AUTOGRAPH, s. स्वहस्तलिखितं, स्वहस्ताक्षरं, स्वहस्तलेखः, स्वहस्तलिपिः f.

AUTOMATON, s. स्वयं चलति यद् यत्, स्वयंचलनमा मूर्तिः.

AUTUMN, s. शरदः f., शरदा, शरत्कालं, श्रावणावधिः m., वर्षावसानः.

AUTUMNAL, a. शरत्कालीनः-ना-नं, शरदीयः-यां-यं, शरदः-दी-दं, शरदी-दिनी-दि (न).—(Produced in autumn) शरदिजः-जा-जं, शरदुद्भवः-वा-वं.

AUXILIARY, s. सहायः, सहकारी m. (न), उपकारकः, उपकारी m. (न), उत्तरसाधकः.

AUXILIARY, a. उपकारकः-का-कं or -री-रिणी-रि (न), सहकारी-रिणी-रि (न), उत्तरसाधकः-का-कं.—(Auxiliary verb) गौणक्रिया.

To AVAIL, v. a. (To assist) उपकृ (c. 8. करोति-कर्तुं), हितं कृ, साहाय्यं कृ, अनुग्रहं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(To avail one's self of) प्रयुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), उपयुज्.

To AVAIL, v. n. (To be of use) सोपकारः-रा-रं or सफलः-ला-लं भू or ज्ञ, हिताय or फलाय or लाभाय भू.

AVAIL, s. (Use) प्रयोजनं, उपयोगः.—(Profit) फलं, हितं, लाभः, साधन्यं, अर्थः.—(Aid) उपकारः.

AVAILABLE, a. (To be used) प्रयोज्यः-या-यं, उपयोगनीयः-या-यं, प्रयोगी-गिनी-गि (न).—(Profitable) सफलः-ला-लं, अर्थकरः-री-रं.

AVANT-GUARD, s. सेनानुखं, अग्रिमानीयं, रणमूर्द्धा m. (न), नासोरं, अग्रचूडः, प्रथमपङ्क्तिः f.

AVARICE, s. लोभः, अतिक्रान्ता, लालसा, विपृक्षा.—(Desire of wealth) अर्थकामः, विज्ञेहा, धनतृष्णा, धनलोभः.

AVARICIOUS, a. लोभी-भिनी-भि (न), लुब्धः-या-यं, लोभवान्-वती-वत् (त), कृपणः-या-यं, अर्थपरः-रा-रं, अर्थलुब्धः-या-यं, धनलुब्धः-या-यं, धनार्थी-यिनी-यि (न), लिप्सुः-प्सु-प्सु, मित्रम्यत्रः-वा-वं.

AVARICIOUSNESS, s. कृपणत्वं, कार्पण्यं, लुब्धता, धनलुब्धता, अतिक्रान्तिः.

AVARICIOUSLY, adv. लोभेन, लोभात्, सलोभं, कार्पण्येन, कृपणं, अतिक्रान्त्या.

AVAUNT, interj. अपेहि, अपसर, दूरम् अपसर.

To AVENGE, v. n. प्रतिज् (c. 8. करोति-कुरुते-कर्तुं), परिष्कृ, प्रतिहिंस (c. 1. हिंसति, c. 7. हिनसि-हिंसितुं), प्रतीकारं or प्रतिहिंसं कृ.—(To punish) दण्ड (c. 10. दण्डयति-यितुं).—(To wipe out a grudge) घेरं शुष् in caus. (शोधयति-यितुं).

AVENGED, p. p. प्रतिकृतः-ता-तं, प्रतिहिंसितः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, निर्वीरितः-ता-तं.—(Wiped out as a grudge) शोधितः-ता-तं.—(Punished) दण्डितः-ता-तं.

AVENGEMENT, s. प्रतीकारः, प्रतिक्रिया, प्रतिहिंसा, निर्वीरनं, घेरशोधः f.

AVENGER, s. प्रतिहिंसकः, प्रतिहन्ता m. (नृ), प्रतीकारकर्ता m. (हं), घेरशोधकः.

AVENUE, s. (An approach) पथः, आगमः, द्वारः.—(An alley of

trees) तरुपेक्षि: *f.* मार्गे उभयतो रोपिता वृक्षश्रेणी.
 To AVER, *v. a.* शपथेन or दिव्येन or दार्ढ्येन वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
 AVERAGE, *s.* (Mean proportion) मध्यस्थता, मध्यस्थ, मध्यमावस्था, सम.
 AVERMENT, *s.* दृढवाक्यं, दृढवचनं, दृढोक्तिः *f.*, स्थिरवचनं.
 AVERSE, *a.* विरक्तः -क्ता -क्तं, प्रतिकूलः -ला -लं, विपरीतः -ता -तं, विमतः -ता -तं, विमनीभूतः -ता -तं, द्वेषी -पिणी -पि (न्), वैरी -रिणी -रि (न्).—(To be averse) विरक्त in pass. (-रज्यते), अपावृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते).—(Averting the face) पराङ्मुखः -खी -खं, विमुखः -खी -खं.
 AVERSELY, *adv.* निष्कामं, प्रतिकूलं, विपरीतं, विरक्तं, विरक्त्या.
 AVERSENESS, AVERSION, *s.* वैरक्त्यं, विरक्तिः *f.*, निग्रहः, प्रतिकूलता, विमतिः *f.*, पराङ्मुखता, वैमुख्यं, वैपरीत्यं, अप्रियता, अप्रीतिः *f.*, द्वेष्यता: 'aversion' to business, कार्यप्रवृत्तिः.
 To AVERT, *v. a.* अपवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), व्यावृत्, निवृत्, विनिवृत्, निवृ in caus. (-वारयति -यितुं), प्रतिवृ, अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोदुं), व्यापानुद्, विमुखीकृ.
 AVERTED, *p. p.* (Having the face averted) पराङ्मुखः -खी -खं, विमुखः -खी -खं, विमुखीकृतः -ता -तं, विमुखी -खिनी -खि (न्), पराचीनः -ना -नं.—(Kept off) निवारितः -ता -तं, व्यावृत्तः -त्ता -त्तं.
 AVIARY, *s.* विटङ्कः, पञ्जरं, पिञ्जरं, वीतंसः, कपोतपालिका, पक्षिपाला, कुलायिका.
 AVIDITY, *s.* अतिबुधा, गृध्रता, गर्हः, अतिस्पृहा, कीर्तुहलं, लालसा, अतिलोभः.
 AVOCATION, *s.* (Calling aside, withdrawing) अपकर्षणं, आकर्षः, अपहरणं.—(Business that calls aside) कार्यं, कर्म्म *n.* (न्), विकर्म्म *n.* (न्), व्यापारः, व्यवसायः.
 To AVOID, *v. a.* वृज् in caus. (वर्जयति -यितुं), परिवृज्, विवृज्; परिहृ (c. 1. -हरति -ते -हर्त्तुं); प्रोञ्ज् (c. 6. -उञ्जति -उञ्जितुं); हा (c. 3. -जहाति, -हर्त्तुं); णज् (c. 1. -त्यजति, -त्यक्तुं).
 AVOIDABLE, *a.* (To be avoided) परिहरणीयः -या -यं, परिहर्त्तव्यः -व्या -व्यं, परित्याज्यः -ज्या -ज्यं, हेयः -या -यं, हातव्यः -व्या -व्यं, त्याज्यः -ज्या -ज्यं.
 AVOIDANCE, *s.* त्यागः, परित्यागः, परिहारः, परिहरणं, प्रतिहरणं, वर्जनं, प्रोञ्जनं.
 AVOIDED, *p. p.* परिहृतः -ता -तं, त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, विवर्जितः -ता -तं, प्रोञ्जितः -ता -तं.
 To AVOUCH, *v. a.* (To affirm) दार्ढ्येन or स्थैर्येण or शपथेन वद् (c. 1. वदति, वदितुं).—(To vindicate, assert any thing in favour of another) परार्थं प्रतिवद्.
 To AVOW, *v. a.* (To confess) स्वीकृ, अङ्गीकृ, उरार्क, अनुभाष (c. 1. भाषते -भाषितुं).—(To declare openly) प्रकाशं or व्यक्तं वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
 AVOWED, *p. p.* स्वीकृतः -ता -तं, अङ्गीकृतः -ता -तं, व्यक्रोदितः -ता -तं.
 AVOWEDLY, *adv.* प्रकाशं, व्यक्तं, प्रकटं, अगूढं.
 To AWAIT, *v. a.* अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), उदीक्ष, प्रतीक्ष; प्रतिपाल (c. 10. -पालयति -यितुं), उद्गृह्ण (c. 1. -पश्यति -दृष्टुं), अपेक्षां कृ.
 To AWAKE, AWAKEN, *v. a.* जागृ in caus. (जागरयति -यितुं), बुध् in caus. (बोधयति -यितुं), प्रबुध्, प्रतिबुध्, विबुध्; निद्राभञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्तुं), निद्राभञ्ज कृ.—(To incite) उत्था in caus. (-थापयति -यितुं), उत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), प्रोत्साहः उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं).
 To AWAKE, *v. a.* जागृ (c. 2. जागर्ति, जागरितुं), प्रजागृ; बुध् (c. 4. बुध्यते, बोधुं), अनुबुध्, प्रबुध्, प्रतिबुध्, विबुध्, प्रतिसुबुध्.
 AWAKE, *a.* जागरः -रा -रं, प्रबुद्धः -द्वा -दं, प्रतिबुद्धः -द्वा -दं, विप्रबुद्धः

-द्वा -दं, प्रजागरः -रा -रं, उचिद्रः -द्वा -दं; 'that which keeps one awake at night,' रात्रिजागरदः.
 AWAKENED, *p. p.* जागरितः -ता -तं, प्रबोधितः -ता -तं, निद्राभञ्जः -द्वा -दं.
 AWAKENING, *s.* प्रबोधनं, प्रबोधः, निद्राभञ्जनं.
 To AWARD, *v. a.* दा in caus. (दाययति -यितुं), तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं).
 AWARD, *s.* (Judgment, sentence) विचारः, निर्णयः, निष्पत्तिः *f.*, तीरणं, समाधानं, दण्डः, आज्ञा.
 AWARDED, *p. p.* दायितः -ता -तं, तीरितः -ता -तं.
 AWARDER, *s.* विचारकः, निर्णेतृ *m.* (तृ), दायकः.
 AWARE, *a.* (Excited to consciousness) विज्ञापितः -ता -तं, बोधित -ता -तं.—(Knowing) वेदी -दिनी -दि (न्), हः -हा -हं in comp.—(Vigilant, attentive) सावधानः -ना -नं, जागर -रा -रं, -री -रिणं -रि (न्); 'he is aware,' वेत्ति, जानाति.
 AWAY, *a.* and *adv.* expressed by the preposition अप.—(Absent) परोक्षः -क्षा -खं, स्थानान्तरगतः -ता -तं, अनुपस्थितः -ता -तं, अविद्यमानः -ना -नं.—(Far away) दूरस्थः -स्था -खं, दूरस्थायी -यिनी -यि (न्)—(Come along) बाहु.—(Begone!) अपेहि, अपसर, हूम्; 'away with this fear,' अलम् अनया शङ्कया.
 AWE, *s.* आदरः, सम्मानः, विस्मयः, चमः, आतङ्कः, आदरप्रयुक्तं भयं.—(To stand in awe of) भी (c. 3. विभेति, भेत्तुं), चक्ष् (c. 4. चक्षति चक्षितुं) with abl., आदृ (c. 6. -द्वियते) with acc.
 To AWE, *v. a.* (To strike terror into) भी in caus. (भाययति or भीषयति -यितुं), चक्ष् in caus. (चासयति -यितुं), आकुलीकृ, आकुलीकृ, सम्मनेष उपहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं).
 AWE-STRUCK, *a.* सम्मानः -ना -नं, विस्मयाकुलः -ला -लं, भयविभुतः -ता -तं.
 AWFUL, *a.* घोरः -रा -रं, दारुणः -खा -खं, भैरवः -वा -वं, भीषणः -खा -खं, भयङ्करः -रा -रं, भयानकः -का -कं.—(Worshipful) आदरणीयः -य -यं, आदृत्यः -त्या -त्यं, पूज्यः -ज्या -ज्यं.
 AWFULLY, *adv.* दारुणं, घोरं, यथा सम्भन उत्पद्यते तथा.
 AWFULNESS, *s.* घोरता, दारुणता, भीषणं, भैरवं, भीषणं.
 AWHILE, *adv.* कियत्कालं, किञ्चित्कालं, अल्पकालं, इत्यत्कालं, मुहुर्भू, अथं यत्किञ्चित्समयं.
 AWKWARD, *a.* (Clumsy, unskilful) अदक्षः -क्षा -खं, अज्ञानः -जा -जं, अपटुः -टुः -टु, अक्षिप्तः -प्रा -प्रं, अविशः -ज्ञा -ज्ञं, अकृती -तिनी -ति (न्)—(Inelegant) विरुषः -पी -पे, स्थूलः -ला -लं.
 AWKWARDLY, *adv.* अपटु, अदक्षं, अक्षिप्तं, अज्ञानं.
 AWKWARDNESS, *s.* (Unskilfulness) अपाटवं, अपटुता, अदक्ष्यं, अक्षिप्तत्वं.—(Inelegance) स्थूलता, वैरुषं.
 AWE, *s.* आरा, चर्मप्रवेदिता, आविषः, वेदविषा.
 AWE, *s.* (A beard of corn) शूकः -कं, शस्त्रशूकं, शिखारः *m.*
 AWNING, *s.* वितानं, वितानकं, आच्छादनं, उल्लोचः.
 AWRY, *adv.* तिरस्, सावि, तिर्यक्, कुटिलं, मिथं, अनुवृत्.—(Per versely) विपरीतं, प्रतिकूलं, विडोमं.
 AXE, *s.* टङ्कः, कुटारः, पटङ्गु *m.*, पराध्वः, छिदि *f.*, वृक्षभिद् *f.*, वृक्षभेद *m.* (न्), सधितिः *m.*
 AXIOM, *s.* तत्त्वं, सुबं, सिद्धान्तः, आदेशः, वचनं.
 AXIOMATIC, *a.* सौधः -त्री -वं, सिद्धान्तीय -श्रिनी -ति (न्).
 AXIS, *s.* अक्षः, मुखः, मेरुः *m.*
 AXLE, AXLE-TREE, *s.* अक्षपादं, अक्षदण्डः.
 AY, *adv.* तथेति, एवं, हूम्, जान्.
 AYE, *adv.* सर्वदा, मदा, तिर्यं, तिर्यदा, ज्ञाचतं, अचयं, ज्ञाचतीः सताः

LZURU, *a.* नीलः-ला-लं, नीलवर्णः, -नी-लं, आकाशवर्णः-नी-लं.

B.

To BAA, *v. n.* उ (c. 1. अघते, झोतु), नेपथ् or उरध्वत् शब्दं कृ.

To BABBLE, *v. n.* (To prattle like a child) बालवत् जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).—(To talk idly) जल्प. —(To tell secrets) रहस्यं प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं) or चिख्या, in caus. (-ख्यापयति-यितुं), रहस्यभेदं कृ.

BABBLING, *s.* जल्पः, जल्पनं, वायदूकता, बालवचनं, आख्यायिका.

BABBLER, *s.* वाचालः, जल्पकः. उपजल्पी *m.* (नं), वाचाटः, जल्पाकः, वाचदूकः.

BABY, *s.* बालः-ला, बालकः, शिशुः *m.*, शायकः.—(At the breast) स्तनस्थः, स्तनपाः *m.* (पा), शौर्यः.

BABY, *s.* (Confusion) सङ्करः, साङ्गम्यं, तुमुलं, कोलाहलः, कालकीलः.

BABYHOOD, *s.* बाल्यः, बालक्यं, बालभावः, शैशवं.

BABYISH, *a.* बालकीयः-या-यं, बालिशः आ-शं, बालेयः-वी-यं.

ACHANALIAN, *s.* पानरतः, पानप्रसक्तः, मद्यपीतः, मद्यप्रियः मद्योत्तिरतः.

ACHTON, *s.* (A man unmarried) अविवाहितः, अकृतदारः, अकृतदारसङ्गः, अकृतविवाहः.—(One who takes his first degree) विद्यालये पृथ्वपदप्राप्तः.

ACK, *s.* पृष्ठं, पिसडावरं, 'to turn the back, avert the face,' परावृत्तः-ली-लं or पराचीनः-ना-नं भृ, 'to turn back, away from,' अपवृत् (c. 1. -वर्त्ते वर्त्तितुं), विनिवृत्, अपावृत्, निवृत्, 'turned back,' विपरिवर्त्तितः-ता-तं; 'at one's back, behind the back,' पृष्ठतः, 'behind one's back in one's absence,' परोक्षे (The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः, पृष्ठं, निमग्नः 'the back of the hand,' करपृष्ठं

ACK, *adv.* (To the place whence one came) commonly expressed by प्रति prefixed, as, 'to go back,' प्रतिगम, 'come back,' प्रत्यावृत्तः-ता-तं, पुनरागतः-ता-तं, 'brought back,' प्रत्यानीतः-ता-तं—(Backward from the present station) expressed by परा, प्रति, or पश्चात् prefixed, as, 'to beat back,' पराहन्, प्रत्याहन्.—(Again) expressed by पुनर, प्रति, or अनु prefixed, as, 'to give back,' प्रतिदा.—(Kept back) निगूहीतः-ता-तं, निवारितः-ता-तं; 'in the back-ground,' दूरस्थः-स्था-स्थं, निभूते.

ACK, *v. a.* (To mount a horse) आरुह् (c. 1. -रोहति-रोहं), अधिरुह्, समारुह्.—(To support, justify) रक्ष् (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), अभिरुह्, सेरुह्; पञ्चदश, कृ, उपकृ, अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-गृहीतुं).—(To impel backwards) परावृत् (c. 6. -वृद्धति-वृद्धितुं), विपरितो प्रवृद्ध.

ACK, *v. n.* (To go backwards) अपगमन् (c. 1. -गमति, c. 4. -गम्यति, -गमितुं), अपगमन्, परावृत् (c. 1. -वर्त्ते-वर्त्तितुं).

ACKBITE, *v. a.* पृष्ठनासं लाद् (c. 1. लादति, लादितुं).—(To slander) बरिब् (c. 1. -बदति-ते-बदितुं), अपबद्.

ACKBITER, *s.* पृष्ठनासादः, परोक्षे अपवादकः, परिवादकः, विमुनः.

ACKBITING, *s.* परिवादः, अपवादः, विमुनवाक्यं.

ACKBONE, *s.* कशेरुका, पृष्ठवंशः, पृष्ठस्थि *n.*, रीडकः.

ACKDOOR, *s.* पश्चद्द्वारं, अगद्द्वारं, उपद्द्वारं, प्रवर्त्तं, पश्चकः, अगद्द्विका.

ACKGAMMON, *s.* चम्पैपट्टिकाक्रीडा.—(Backgammon-board) चम्पैपट्टिका, अष्टापर्द, चम्पै.

BACKROOM, *s.* अन्तर्गृहं, अन्तःशाला, उपरोधकं, उपशाला.

BACKSIDE, *s.* (The hinder part of any thing) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः, अघोदेशः.—(The hinder part of any animal) निमग्नः, पृष्ठं.

To BACKSLIDE, *v. n.* स्वधर्मात् वर्त्तिभङ्ग (c. 4. -भङ्गयति-भङ्गितुं) or झु (c. 1. अघते, झोतुं), स्वधर्मे त्रय (c. 1. त्रयति, त्रयं).

BACKSLIDER, *s.* धर्मेच्युतः, धर्मेभङ्गः, स्वधर्मेत्यागी *m.* (नं), उन्मार्गगामी *m.* (नं), अन्यशासकः.

BACKSTAIRS, *s.* उपसोपानं, अन्तःसोपानं, पश्चसोपानं, प्रवृत्तसोपानं.

BACKWARD or BACKWARDS, *adv.* Expressed by परा or प्रति prefixed, पश्चात्, प्रतीपं, विपरीतं, अवर्त्तः; 'to walk backwards and forwards,' गतागतानि or प्रतिगतागतं or गमनागमने or यातायातं कृ.

BACKWARD, *a.* (Unwilling) प्रतीपः-पा-पं, अनिच्छः-च्छा-च्छं, अमम्यतः-ता-तं, अनिच्छकः-का-कं—(Sluggish) मन्दः-न्दा-न्दं, अलसः-सा-सं, विलुब्ध-विलुब्ध-विलुब्ध (नं)—(Dull of apprehension) मन्दमतिः-तिः-ति (Late after its time) अतीतकालः-ला-लं, अतीतकालकालः-ला-लं, दीर्घकालीनः-ना-नं, दीर्घपक्ष-च्छा-च्छं, दीर्घपक्षशीलः-ला-लं.

BACKWARDNESS, *s.* (Unwillingness) अनिच्छा, अस्वीकारः, असम्यतिः *f.*—(Sluggishness) आलस्यं, मान्द्यं, विलुब्धत्वं—(Dulness) मन्दमतिता- (Lateness) दीर्घकालीनता, अतीतकालत्वं, दीपता, दीर्घपक्षता.

BACON, *s.* वज्रं, शुकरस्य शुष्कनासं,

BAD, *a.* (Vicious, corrupt) पापः पा-पं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः ना-भं नीचः-चा-चं बलः-ला-लं, कुत्सितः-ता-तं, कदर्थः-था-थं (Not good) अभद्रः द्रा-द्रं, अमायुः-यु-यु, अधार्मिकः-की-कं अकार-रा-रं, अमन्-मती-मत् (त) (Worthless निर्गुणः-या-यं).—(Hurtful, unwholesome) हिंसः-हा-हं, अहितः-ता-तं अपश्य-य्या-य्यं, रुसाकरः-रा-रं. (Sick) रोगी-रोग-रोग (नं), व्याधितः-ता-तं (Sick of) आतुरः-रा-रं आरोग्यः-रोग-रोग (नं), (A bad fortune) विपद्यः-दा-दं रोगः-ता-तं 'Bad,' as a general word, is often expressed by दुर् कु क्त or sometimes by वि or अप prefixed, as, 'a bad road,' दुराध कर्षं, कदर्थ *m.* (नं), विनाशः, 'a bad man,' दुश्चरः, दुराचारः, 'bad weather,' दुर्दिनं, 'bad food,' कदर्थ, 'bad thing,' अपदर्थ, 'bad conduct,' दुर्चर्यः, कुकर्मे *n.* (नं), अपकर्म *a.* (नं), 'bad & they,' अनोतिः *f.*

BADGE, *s.* चिह्नं, लिङ्गं, व्यञ्जनं, लक्षणं—(Badge of rank) पदचिह्नं, पदचक्रं चिह्नं.

BADGER, *s.* गन्धर्वी जनुविशेषः.

BADINAGE, *s.* लघुयाक्यं, लघुक्तिः *f.*, हास्ययाक्यं, नम्यं *n.* (नं), ठट्टरी

BADLY, *adv.* दुष्ट, दुष्टं, अभद्रं. Often expressed by दुर्, कु, अप prefixed; as, 'badly managed,' दुशीतः-ता-तं; 'badly shaped,' कुक्षयः-यी-यं, 'badly-behaved,' दुःशीलः, कुशीलः, 'badly done,' दुष्कृतः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं.

BADNESS, *s.* 'दुष्टता, दीडवं, निर्गुणत्वं, नीचता, अभद्रता, कदर्थत्वं (Of character) दुरागता, दुराचारत्वं.

To BAFLE, *v. a.* (To make ineffectual) मोषीकृ, निष्फल (nom) निष्फलयति-यितुं), खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं), व्यथीकृ, प्रतिहन (c. 2. -हति-हन्तुं), मुषा कृ, वृषा कृ.—(To defeat) पराभ (c. 1. -भवति-भवितुं), पराजि (c. 1. -जयति-ते-जेतुं).

BAFFLED, *p. p.* प्रतिहतः-ता-तं, मोषाधीनः-शं, मनोहतः-ता-तं, प्रति-

बडः-डा-ई, भग्नोद्यमः-भा-नं, खडितः-ता-तं, खडिताश्लः-का-नं, खडितः-ता-तं.

BAG, s. शाखपुटः-ट, सूतः, स्रोतः, कोपः, आघाटः.

To BAG, v. a. (To put into a bag) शाखपुटे or सूते or कोपे निधा (c. 3. -दधाति -धातु) or निविश in caus. (-वेशयति -यितु).—(To make tumid) वि in caus. (-आययति -यितु).

To BAG, v. n. (To swell out like a bag) सूतवत् लब्ध (c. 1. लब्धते, लब्धु), प्रलब्ध, or पृ in pass. (पृथते), or वि (c. 1. चयति, चयितु).

BAGATELLE, s. खल्यविषयः, अल्पमूल्यद्रव्यं, सुद्रव्यं, सुद्रविषयः.

BAGGAGE, s. (The furniture of an army) सामग्री-ग्यं, भारः, उपकरणं, परिबन्धः.—(A worthless woman) पुच्छली f., वेश्या, बन्धकी.

BAGNIO, s. (A house for bathing) आनागारः, गान्धमाञ्जनशाला.—(A brothel) वेश्यालयः.

BAIL, s. (Security for one's appearance) दर्शनप्रतिभूः m., दर्शनप्रतिभायं, प्रतिनिधिः m., प्रतिभूः m., प्रतिभायं, पारिभायं, लग्नकः, व्यासः, अन्वाधिः m., बन्धकः, तृणमल्लः.—(The person who gives the security) प्रतिनिधिः m., प्रतिभूः m., लग्नकदायी m. (न).

To BAIL, v. a. (To give bail for another) प्रतिनिधिः or प्रतिभूः भू, लग्नकं दा (c. 3. ददाति, दातु).

BAILEY, s. यो लग्नकं दत्त्वा भोक्तुं शक्यते or शक्यः.

BAILIFF, s. (An officer who arrests) आसेडा m. (ड), आसेधकर्ता m. (ड), ग्राहकः, यष्टिधरः, दण्डनायकः.—(A steward) कार्याधीशः.

BAILMENT, s. आक्षेपः.

BAIRN, s. बालः, बालकः, शिशुः m.

To BAIT, v. a. (To put meat on a hook to tempt animals) मत्स्यादिवहणार्थं वडिगे आनिधादि निधा (c. 3. -दधाति -धातु), or निविश in caus. (-वेशयति -यितु).—(To give food to horses on the road) मध्ययाने यथादिना वाहनानि भुञ्ज in caus. (-भोजयति -यितु), यानआनानि वाहनानि विश्रम् in caus. (-आम्रयति -यितु).—(To incite dogs to attack a bull) वृषभम् आक्रमितुं कुकुरान् प्रचुद in caus. (-चोदयति -यितु).

To BAIT, v. n. (To stop on the road for refreshment) मध्ययाने भोजनार्थं विश्रम् (c. 4. -आम्रयति -अम्रितु).

BAIT, s. मत्स्यावहणार्थं यद् आनिधं वडिगे निवेश्यते.—(Temptation) प्रलोभनं.

BAIZ, s. शाखं, कसलः, ऊर्णामयो वस्त्रविशेषः.

To BAKE, v. a. आपाके or कन्दौ or चुलौ पक्व (c. 1. पचति, पक्व) or तप् (c. 1. तपति, तप्), c. 10. तापयति -यितु) or भज्ज (c. 6. भृज्जति, भृज्ज), कान्दवीक.

To BAKE, v. n. (To be heated) तप् in pass. (तप्यते), पक्व in pass. (पच्यते).

BAKED, p. p. कान्दवः-वा-व, उख्यः-ख्या-ख्यं, कन्दुपक्व-झा-क.

BAKEHOUSE, s. आपाकः, कन्दुः m. f., पूयागारः, पूयशाला.

BAKE-MEATS, s. कान्दवं, कान्दपात्रं, उख्यं, पक्वान्नं, आपूपिकं, शाष्कुलिकं.

BAKER, s. आपूपिकः, कान्दविकः, मोदककृत्, भक्ष्यकारः.

BAKING, s. कन्दुपचनं, चुनिपचनं, पचनं, तपनं, तापनं.

BALANCE, s. (Scales) तुला. मापनः, मापनदण्डं, तौलं, तौलदण्डं.—(The act of comparing two things in the mind) विवेचनं, विकल्पनं, विगणनं, उपमानं.—(That which is wanting to make two parts of an account even) अवशेषः, शेषं, शेषभागः, अधिकांशः, नृनांशः.—(Equipoise) तुल्यता, भारतुल्यता.

To BALANCE, v. a. (To weigh in a balance) तुल (nom. तुलयति -यितु), तुल (c. 10. तुलयति).—(In the mind) विकल्प in caus. (-कल्पयति -यितु), विगण (c. 10. -गणयति -यितु).—(To equipoise) समीकृ, तुल्यभारं-रां-रं कृ.—(To regulate an account) शुच in caus. (-शोधयति -यितु), समीकृ, अपमचनं कृ, विगणनं कृ.

To BALANCE, v. n. (To hesitate, fluctuate) दोल (nom. दोलयते -यितु), विकल्प (c. 1. -कल्पते -कल्पितु).—(To be equipollent) समीकृ तुल्यभू.

BALANCED, p. p. तुलितः-ता-तं, समीकृतः-ता-तं, तुल्यभाटः-रा-रं.—(As an account) शोधितः-ता-तं, अपमनीतः-ता-तं, विगणितः-ता-तं.

BALAFAMA, s. (A celebrated demigod, half-brother to Krishna and the third of the Rāmas; and considered to be the eighth avatār of Vishnu) बलरामः, बलदेवः, रामः.—As elder brother of Krishna) अय्युतायनः.—(As armed with a plough-share) हलायुधः, हलभूत m., हली m. (न), वीरपाणिः सङ्घर्षः.—(As carrying a pestle-like club) मुसली m. (न).—(As having the palm for a banner) तालध्वजः, तालाङ्कः.—(As diverting the stream of the Yamunā) कालिन्दीभेदनः.—(As dressed in blue) नीलधरः.—(As husband of Revatī) रेवती-रमणः.—(As killer of a certain demon) प्रलङ्घनः.—(As guardian of Kāma) कामपालः.

BALCONY, s. घरदंडः, इन्दुकोषः, प्रदीपः-व, निष्काशः, विताडि f. or -डी.

BALE, a. (Without hair) मुखः-खा-खं, मुखितः-ता-तं, अकेशः-जा-शं, विकेशः-शी-शी, केशहीनः-ना-नं.—(Without natural covering) अनावृतः-ता-तं, विवृतः-ता-तं, नग्नः-गना-गनं.—(Unadorned, inelegant) असंस्कृतः-ता-तं, अपरिष्कृतः-ता-तं, असभ्यः-भ्या-भ्यं.—(As style) अलङ्कारहीनः-ना-नं, अव्यञ्जनः-ना-नं.

BALDERDASH, s. (Any thing jumbled together) प्रकीर्णकं.—(Nonsense) अनर्थकवाक्यं, आलस्यवचनं, वृथाकथा.

BALDNESS, s. मौख्यं, मुखता, अकेशत्व.—(Inelegance) असभ्यता.

BALD-PATED, a. मुखितशिरः-रा-रं (न), मुखमस्तकः-का-कं, नग्नमस्तकः-का-कं.

BALDRICK, s. (A girdle) नेखला, कम्बल.—(The zodiac) राशिचक्रं, राशिमण्डलं, लग्नमण्डलं, ज्योतिषचक्रं.

BALF, s. भाखकं, भाखं, द्रव्यकूर्चं, पोडलिका, द्रव्यपोडली, भाट.

To BALE, v. a. (To make up into a bale) भाखं कृ, द्रव्याणि कूर्चीकृ. (To bale out water) अक्षिणा or द्रोक्षा मलम् उक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपु) or उजुल् (c. 10. -तोलयति -यितु).

BALEFUL, a. (Full of misery) क्लेशी-शिनी-शि (न), दुःखी-खिनी-खि (न), मशोकः-का-कं, शोकान्वितः-ता-तं.—(Destructive) नाशी-शिनी-शि (न), आत्ययिकः-की-कं, प्राणहट-रा-रं, क्लेशकः-की-कं, हिंस-सा-धं.

BALEFULLY, adv. सशोकं, सक्लेशं, दुःखेन, यथा हिंसा ज्ञायते तथा.

BALING-VESSEL, s. सेकपात्रं, सेचनं, सेज्ज, खड्ग n., खनि f., अक्षुसेचनी, द्रोणि f., खी, अवगादः, काष्ठकुण्डलः, काष्ठकुण्डलिनो f.

BALK, s. (A ridge of land left unploughed) सेतुः m.

To BALK, v. a. (To frustrate, disappoint) खज्ज (c. 10. खज्जयति -यितु), प्रतिहन (c. 2. -प्रतिहनते), वृथा कृ, मुधा कृ, भगनाश-शां-शं कृ, मोवाश-शां-शं कृ, व्यथीकृ, मोवाश, पक्व in caus. (-पचयति -यितु).

BALKED, p. p. प्रतिहतः-का-कं, भग्नोद्यमः-भा-नं, खडितः-ता-तं, खडितः-ता-तं, परिपणितः-ता-तं, विप्रलयः-का-कं.

BALKH, s. (The country) बाल्खीकः.

BALL, s. (Any thing round) गोलः-लं, गडलं, परिमण्डलं, गोलकः, वरुणः, निचः, पिण्डः.—(The ball of the earth) भूगोलः, भूमण्डलः.—(For playing) कन्दुकः, गुडः, गेयुः m., गेयुकः, गिरिः m.—(A dancing party) सहनर्तनं, नृत्यक्रोडा.—(A ball of thread) सूचकोषं.—(Ball of the eye) अक्षिगोलः.—(Ball-room) नृत्यस्थानं, रङ्गशाला, वासकथी f.

To BALL, v. a. (To make into a ball) वरुणीकृ, गोलिकृ.

BALLAD, s. (A song) गीतं, गानं, गीतिः f., सङ्गीतं.

BALLAD-SINGER, s. गायकः, गाथाकारः, गायकः, गाता m. (नृ).

BALLAST, s. नाव अधोभागे स्थापितो भारः. पोतस्थिरीकरणाय तदधोभागे यत् प्रस्तरचालुकादि द्रव्यं निवेश्यते, स्थैर्यद्रव्यं.

To BALLAST, v. a. नौकायाः स्थिरीकरणाय तदधोभागे भारं स्थापयति in caus. (स्थापयति-यितुं), स्थिरीकृ.

BALLOON, s. आकाशयानं, व्योमयानं, आकाशवर्तुलना गमनार्थं विमानं.

BALLOT, s. (A ball or ticket used in voting) गुटिका, गुलिका, काकिनी f., कपटकः, स्त्रीकृतास्त्रीकृतचिह्नं.—(The act of voting by ballot) गुटिकां निभृतं पातयित्वा स्त्रीकृतास्त्रीकृतज्ञापनं or मतमतसूचनं.

To BALLOT, v. n. स्त्रीकृतास्त्रीकृतज्ञापनाय गुटिकां निभृतं पत in caus. (पातयति-यितुं).

ALM, s. (The juice of a shrub) गुग्गुलुः m.—(That which alleviates) प्रशमनं, शान्तिः f., उपशान्तिः f., वेदनाशान्तिः f.

ALMY, a. (Having the qualities of balm) पूष्णोक्तवृक्षरसोपेतः-ता-तं.—(Soothing) उपशमकः-का-कं. उपशायी-यिनी-यि (नृ).—(Fragrant) सौगन्धिकः-की-कं. सुरभिः-भिः-भि.

ALSAM, s. (Ointment, unguent) विलेपः, विलेपनं, उपदेहः, अन्धघनं.

ALSAMIC, a. (Unctuous) क्षिप्रः-ग्धा-ग्धं, मेदुरः-रा-रं, प्रवेदिताः-ता-तं, चिक्कणः-गा-गं, जेही-हिनी-हि (नृ), मूदः-डो-दु.

ALUSTRATE, s. पङ्क्तिरमेय रचितः सुदृष्टस्त्वमूहः, सुदृष्टस्त्वमेयी.

AMBOO, s. वेणुः, वंशः, वेतसः, त्वक्सारः. शतपञ्ची m. (नृ), मखरः, नृत्यध्वजः, यवफलः, तेजनः, कम्पारः.—(When rattling) कीचकः.

o BAMBOOZLE, v. a. (To cheat) वञ्च in caus. (वञ्चयते-यितुं), परिवञ्च, प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभ्यं), विप्रलभ्, छल् (c. 10. छलयति-यितुं).

AMBOOZLED, p. p. वञ्चितः-ता-तं, प्रलभः-आ-अं, विप्रलभः-आ-अं.

AMBOOZLER, s. वञ्चकः, छली m. (नृ), धूर्तः, कूटकः, कितवः, प्रतारकः.

AN, s. (Public notice of any thing) घोषणं-शा, घोषणापत्रं, उत्कीर्णनं, समाचारः.—(A curse) श्रापः, अभिशापः, आक्रोशः; 'under a ban,' श्रापग्रस्तः-स्ता-स्तं.—(Interdiction) निषेधः, प्रतिषेधः, वारणं, विरोधः.

o BAN, v. a. (To curse) श्राप् (c. 1. श्रापति-ते, c. 4. श्रापति, श्रां), अभिशाप, परिशाप.

ANANA, s. कदली, नृत्यसारा, गुच्छफला, वारणवृषा, रम्भा, मोषा, काशीला.

AND, s. (That which binds) बन्धनं or -नी or -नः.—(Bond) पाशः, शुक्लं.—(Union or connection) सञ्जन्मः, संयोगः.—(A company of persons) पङ्क्तिः f., समूहः, श्रेणी, समागमः.—(Of musical instruments) वाद्यभाण्डं, वादिभण्डः, तूय्यीयः.—(A company of soldiers) गुल्मः, सैनिकः.

To BAND, v. a. संयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), दकच कृ.

To BAND, v. n. दकच मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल्.

BANDAGE, s. पट्टः, बन्धनं, पट्टकः, आवेष्टनं, कबलिका.—(Securing with bandages in surgery) अनुपेक्षितं.

BANDBOX, s. यत् किञ्चित्पुस्तकं स्त्रीलोकान् भूतं तदाधानयोग्यः सम्पुटकः.

or आधातः.

BANDIT, s. परिपन्थी m. (नृ), दस्युः, प्रसङ्गचोरः, चोरः, विप्रयकारी m. (नृ), सारथिकप्रः.

To BANDY, v. a. (To toss to and fro) इतस्ततः or इतथेतः क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ते).—(To give and take reciprocally) निने (c. 1. -मयते-मातुं), विनिने, परिवृत् in caus. (-वर्तयति-यितुं).

BANDY-LEGGED, a. प्रसुः-सुः-सु. प्रगतजानुः-नुः-नु. विरलजानुः-नुः-नु.

BANE, s. (Poison) विषं, गरः-रं, हलाहलः.—(Ruin) नाशः, विनाशः, अत्ययः, दूषणं.—(Causing ruin) दूषकः.

BANEFUL, a. (Poisonous) विषधरः-रा-रं, गरली-लिनी-लि (नृ). विनान्वितः-ता-तं, विपतुत्यः-त्या-त्यं.—(Destructive) नाशी-शनी-शि (नृ). विनाशकः-का-कं, आत्ययिकः-की-कं, दूषकः-का-कं, हिंसः-सा-सं.

BANEFULNESS, s. विषालुता, नाशित्वं, हिंसता, सगरता.

To BANG, v. a. (To beat, thump) तद् (c. 10. ताडयति-यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति-हर्तुं), तुद् (c. 6. तुदति-तोडुं), आतुद्.

BANG, s. आघातः, अभिघातः, प्रहारः, मुष्टिघातः, करघातः.

To BANISH, v. a. (To another country) विवस् in caus. (-वासयति-यितुं), निवस्, प्रवस्, विप्रवस्, प्रवञ् in caus. (-व्रानयति-यितुं), देशान्तरकृ.—(To drive away) निराकृ (c. 8. -करोति-कर्तुं), वहिष्कृ or वहिः कृ. निःसृ, in caus. (-सारयति-यितुं), उस्तृ; अपानुद् (c. 6. -नुदति-नोडुं), निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).

BANISHED, p. p. प्रवासितः-ता-तं, विवासितः-ता-तं, निःसारितः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, निःकासितः-ता-तं, अवकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

BANISHMENT, s. (The act) प्रवासनं, विवासनं, निर्वसनं, प्रवासनं, निःसारणं, निरसनं, अपनोदनं, निराकरणं.—(The state) प्रवासः, विवासः.

BANISTER, s. सोपाने उभयतः स्थापिता छुद्रस्तम्भद्वयः.

BANK, s. (Of a river) तीरं, तटं-टः, कूलं, प्रतीरं, कलः, रोपः n. (सृ); 'the opposite bank,' पारं, तीरान्तरं; 'the near bank,' अवारं.—(Any heap) चयः, कूलं, पिण्डनः, वग्रः; 'sand-bank,' मैकतं.—(A place where money is laid up) धनागारं, मुद्रागारं, निक्षिप्रधनागारं, टङ्कागारं.

To BANK, v. a. (To inclose with a bank) कूलेन or वग्रेण परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं).—(To lay up money in a bank) धनागारे धनं निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते) or न्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), कुसीदिकं निकटे धनं स्या in caus. (स्थापयति-यितुं).

BANK-BILL, BANK-NOTE, s. आनृत्यप्रतिज्ञापत्रं or अणुशोधनप्रतिज्ञापत्रं यद्दर्शनाद् मुद्रागारे निक्षिप्रधनं प्रतिदीयते. निक्षिप्रधनविनिमयेन यत् प्रतिज्ञापत्रं प्रचलीक्रियते.

BANKER, s. (Keeper of a bank) धनागारपतिः m., मुद्रागारपतिः.—(Trader in money) कुसीदिकः, कलोपजीवी m. (नृ).

BANKRUPT, s. परिशीयः, अणुशोधनाय अक्षमः अक्षी (नृ) or अधमरीः or अणुवान् (नृ), अक्षमर्थशोधनः, अक्षमनृत्यः, गतविभवः, सङ्घेस्त्युतः, निर्धनः, हतसम्पदः.

BANKRUPTCY, s. परिशीयता, अणुशोधनाशक्तिः f., अणुमोक्षासामर्थ्यं, निर्धनता.

BANNER, s. पताका, ध्वजः or -जं, केतनं, वैजयन्ती f., ध्वजपटः.

BANNS, s. (Of marriage) विवाहघोषणा, विवाहघोषणपत्रं.

BANQUET, s. उत्सवः, सम्भोजनं, स्वास्त्रभोजनं.

To BANQUET, v. a. स्वास्त्रिः or मिश्रिः or भोजनविशेषः or सविशेषान्नैः भुज् in caus. (भोजयति-यितुं) or सनुप् in caus. (-तोषयति-यितुं).

or संवृत् in caus. (-वर्धयति -यितुं) or तृप् in caus. (तर्पयति -यितुं).
To BANQUET, v. n. उत्सव कृ. विशिष्टाभोजनं or खाद्यभोजनं or भोजनविशेषान्
or सविशेषाभं भुञ्ज (c. 7. भुञ्जे, भोक्ते), विशिष्टरूपेण आहारं कृ. आल-
म्भयति -रिः -रि चम्.

BANQUETER, s. उत्सवकर्ता m. (कृ), विशिष्टाभोजक m. (कृ), खाद्यभ-
जोषितः, खाद्यभक्षकः.

BANQUETING, s. उत्सवकरणं, विशिष्टाभोजनं, खाद्यभोजनं.

To BANTER, v. a. अवहस्य (c. 1. -हसति -हसितुं), अपहस्य, विहस्य with
acc.; अवधिष्य (c. 6. -धिपति -धेत्तुं), भस् (c. 10. भस्सयते -ति -यितुं).
निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं).

BANTERER, s. अवहस्यकः, धेपकः, निन्दकः, परिहासवेदी m. (न).

BANTLING, s. बालः -ला, बालकः, शिशुः m.

BANYAN-TREE, s. वटः, न्यायधः, पकैटी.

BAPTISM, s. मज्जनं, जलसंस्कारः, अवगाहनं.

BAPTISMAL, a. मज्जनसंस्कारी -न्विनी -न्वि (न), जलसंस्कारविषयः -या -यं.

BAPTIST, s. मज्जयिता m. (नृ), अवगाहकः, जलसंस्कारकर्ता m. (नृ).

BAPTISTERY, s. मज्जनस्थानं, अवगाहनस्थानं, जलसंस्कारकरणस्थानं.

To BAPTIZE, v. a. मज्ज् in caus. (मज्जयति -यितुं), निमज्ज, अवगाह् in
caus. (-गाहयति -यितुं), जलसंस्कारं कृ.

BAR, s. (Of a door) अर्गलं.-(Of a cage) शलाका.-(Any ob-
stacle) विघ्नः, अवरोधः -धकं, व्याघातः, प्रतिहम्भः, बाधकः, प्रतिबन्धः,
प्रसूहः.-(A sand-bank) सेकतं.-(The place where criminals
are tried) धर्मसभा, विचारस्थानं.-(A solid mass of metal)
लोहपिण्डः -खंडं, कुशी.-(In music) तालनियामका रेखा.-(In a
tavern) शृङ्खलापाने मद्यक्रेतृविक्रेतोरभ्यन्तरे स्थापितम् अवरोधकं तत्र च
तन्मध्ये विगद्यते क्रियते.

To BAR, v. a. (To fasten with a bar) अर्गलेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति,
बध्नुं).-(To hinder) वृ in caus. (वारयति -यितुं), निवृ, प्रतिवृ;
प्रतिरुध् (c. 7. -रुह्यति -रोधुं), निरुध्, विरुध्, प्रतिबन्ध्.-(To shut
out from) निराकृ, निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).-(To exclude)
वहिष्कृ, निराकृ.-(To prohibit) प्रतिषिध् (c. 1. -सेधति -सेधुं),
निषिध्; अन्तःस्था (c. 2. -स्थाति -स्थातुं).

BARB, s. (A species of horse brought from Barbary) विदेश-
जातीयः सुतनुकायविशिष्टः तुरगप्रभेदः.-(A crooked point) फलं,
कर्णः, शूलाग्रं, शरफलं.-(Armour for horses) प्रखरः, प्रखरः.
अश्वतनुत्रं, अश्वसज्जा.

BARBACAN, s. प्राकाटीयनगरोपाने निर्मितं दुर्गं.

BARBARIAN, s. ब्रेच्छः, ब्रेच्छजातिः m., शवर्गः, किरातः, क्षुधुनः, पुलिन्दः.
-(An uncivilized man) असभ्यलोकः, पुरुषपशुः.-(A foreigner)
विदेशी m. (न).-(A cruel tyrant) निर्दयः.-(The country of
barbarians) प्रत्यनः.

BARBARIAN BARBARIC, a. (Belonging to barbarians) ब्रेच्छी -च्छिनी
-च्छि (न). विदेशी -शिनी -शि (न), वैदेशिकः -की -कं.-(Uncivil-
ized) असभ्यः -भ्या -भ्ये, असंस्कृतः -ता -तं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

BARBARISM, s. (In grammar) ब्रेच्छितं.-(Savageness of manners)
क्रूरता, क्रूरचाराता, ब्रेच्छत्वं, पशुता, दुराचारत्वं.

BARBARITY, s. (Cruelty) निष्ठुरता, निर्दयत्वं, क्रूरता.-(Of manners)
असभ्यता, क्रूरचाराता.

BARBAROUS, a. (Foreign) ब्रेच्छीयः -या -यं, वैदेशिकः -की -कं.-(Sa-
vage in manners) क्रूरचारः -रा -रं, कुशीलः -ला -लं, दुराचारः
-रा -रं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, शौचापदः -दी -दं.-(Cruel) निष्ठुरः -रा -रं,

निर्दयः -या -यं, क्रूरः -रा -रं.

BARBAROUSLY, adv. ब्रेच्छवात्, असभ्यलोकवात्, पशुवात्, आपदवात्.-(
Cruelly) निर्दयं, निष्ठुरं, अतिक्रूरतया.

BARBED, a. कर्णी -र्विनी -र्वि (न), फलयुक्तः -का -कं, लोहाग्रयुक्तः -का -कं
-(Mailed) बर्मितः -ता -तं, कवची -विनी -वि (न), परिदंशितः -ता -तं

BARBEL, s. नादेयमत्स्यविशेषः.

BARBER, s. नापितः, क्षुरी m. (न), मुखी m. (न), क्षौरिकः, अन्तावसार्य
m. (न), दिवाकीर्तिः m.; 'a barber's business,' नापित्यं.

BARBS, s. pl. (A disease of horses) अश्वीयरोगविशेषः.

BARD, s. मन्त्राधः, वन्दी m. (न), मधुकः.-(Poet) कविः m., काव्यशास्त्रज्ञः

BARDICK, a. मागधसंस्थानी -न्विनी -न्वि (न), काव्यशास्त्रसंस्थानीयः -या -यं.

BARE, a. (Naked) नग्नः -ग्ना -ग्ने.-(Without ornament) अभूषितः
-ता -तं, अनलङ्कृतः -ता -तं, असंस्कृतः -ता -तं.-(Unclothed) विवस्त्रः
-स्त्रा -स्त्रं.-(Uncovered) अनावृतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, अपवृतः
-ता -तं.-(Mere) केवलः -ला -लं, मात्रकः -का -कं, मात्रं.-(Thread-
bare, worn) जीर्णः -र्णा -र्णं; 'the bare ground,' केवलं भूमिः
पृथिवीतलं, भूतलं.

To BARE, v. a. (To strip, uncover) नग्नीकृ; व्यक्तीकृ; उच्छद् (c. 10
-छादयति -यितुं), विवृ (c. 6. -वृणोति -वरितुं -वरीतुं).

BARED, p. p. नग्नीकृतः -ता -तं, व्यक्तीकृतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं.

BAREFACED, a. (Shameless) निर्लेजः -ज्जा -ज्जे, लज्जाहीनः -ना -नं.
धृष्टः -ष्टा -ष्टं.

BAREFACEDNESS, s. निर्लेजत्वं, धृष्टता, धार्ढ्यं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, वैराग्यं

BAREFOOT, a. नग्नपादः -दा -दं, शून्यपादः -दा -दं, पादुकाहीनः -ना -नं

BAREHEADED, a. नग्नशिखाः -रा -रः (न), शून्यमस्तकः -का -कं, अना-
वृतशिखाः -रा -रः (न).

BARELY, adv. (Merely) मात्रं, केवलं.-(Hardly) कष्टं, कष्टेन, कृच्छ्रेण
-(Nakedly) -नग्नं, शून्यं, आच्छादनव्यतिरेकेण.-(Without or-
nament) अलङ्कारव्यतिरेकेण, भूषणं विना.

BARENESS, s. (Nakedness) नग्नत्वं, शून्यता, रिक्तता.-(Leanness
poverty) क्षीणता, दरिद्रता, दैन्यं.

BARGAIN, s. (A contract, agreement) समयः, नियमः, संविद् f.
उपगमः, अभ्युपगमः, संश्रयः, आश्रयः, समधिः m., उद्देशः.-(Con-
tract concerning the price of a thing sold) पणः, विषयः
क्रयनियमः, क्रयविक्रयनियमः, क्रयपत्रं.

To BARGAIN, v. n. पणं (c. 1. पणते, पणितुं or पणायति -यितुं), पणं कृ
सङ्गृह् (c. 1. -पट्टते -पट्टितुं), समयाकृ, नियमीकृ, क्रयविक्रयनियमं कृ.

BARGAINED, p. p. पणितः -ता -तं, पणायितः -ता -तं, सङ्गृहितः -ता -तं

BARGE, s. तरालुः m., तरान्धुः m., बहिर्ब.-(Pleasure-boat) कोह्लीनीका

BARGEMAN, s. नाविकः, पोतवाहः, पूष्णीकलीकाकरीवारः, तरिकः.

BARK, s. वल्कलः -लं, वल्कं, त्वक् f. (न), त्वचं, छल्ली f., शस्कं, शस्कलं
'bark of a tree,' तरुत्वक् (न).-(Made of bark) त्वक्का-
यी -यं, तरुत्वक्निर्मितः -ता -तं, वल्कलः -ली -लं.-(Garment o
वल्कलः.-(A small ship) पोतः, सुद्रुनीका.

To BARK, v. a. (To strip trees of their bark) त्वक् (nom. त्वक्चर्या
-यितुं), वल्क (nom. वल्कयति -यितुं), त्वक् (c. 1. त्वचति, त्वचितुं
वल्कन् वल्क्य (c. 1. -कचति -कचुं) or निष्कृ.-(To enclose, a
bark) वल्कलवात् परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं).

To BARK, v. n. भक् (c. 1. भवति, भवितुं), बुद्ध (c. 1. बुद्धति, बुद्धितुं
c. 10. बुद्धयति -यितुं), रै (c. 1. रायति, रातुं).-(To revile) आभुष्ट
(c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), भुक्षरीकृ.

BARKER, s. भवकः.—(Reviler) आक्रोशकः.
BARKING, s. (Of dogs) भवणं, बुकनं, रायणं, हतं.
BARKY, a. वाक्कः—हकी—हकी, वाक्कलः—ली—लं, लक्कयः—यी—यं.
BARLERIA, s. (A flower) बाया, आर्सेगलः, कुरवकः, सहचरी, सुरः.
BARLEY, s. यवः, यवकः, तीक्ष्णशूकः, प्रवेदः, शितशूकः; 'unripe barley,' तोक्कः, यावकः, कुल्मायः; 'barley-meal,' यवकोदः; 'barley-water,' उदमन्यः; 'made of barley,' यवनयः—यी—यं; 'sown with barley,' यव्यः—या—यं.
BARLEY-BROTH, s. यवसुरं, यवनिर्मितं पानीयं, यवरसः.
BARLEY-CORN, s. यवः, तिथ्ययवोदरं.
BARLEY-MOW, s. लूनयवसङ्ग्रहस्थानं, यवे लूने सति तत्सञ्चयनस्थानं.
BARLEY-SUGAR, s. यवरसङ्क्रियत इधुसाटः, माधिकशर्करा, शुक्रोपला.
BARM, s. सुरामखः, मद्यमखः, कारोन्नरः, कारोन्ननः, अभिववः.
BARN, s. कुशूलः, शस्यभाखं, भाख्यागारः, धान्यागारः, धान्यकोष्ठकं, धान्यसङ्ग्रहस्थानं.
BARNACLE, s. (A kind of shell-fish) नौकाकाहनः शङ्खकविशेषः.—
 (An instrument to hold a horse by the nose) पाशविशेषो येन तुरङ्गो मुखदेशे ग्रियमाणोऽध्विकित्तकेन चिकित्सितुं शक्यते.—(A kind of bird) हंसजातीयः पक्षिप्रभेदः.
BAROMETER, s. आकाशतोहनयन्त्रं, आकाशपरिमाणायै पारदपूरिता काच-
 नाली.
BARON, s. क्रमागतानां कुलीनपदानां मध्ये पदप्रभेदः, अधिपतिः *m.*, स्वामी *m.* (न).—(Baron of beef) गोपुष्टं, उभयपाश्वरीयपञ्चरयुक्तं गोमांसं.
BARONESS, s. वक्ष्यमाणकुलीनपदस्थितस्य पुरुषस्य पत्नी or भाव्या.
BARONET, s. क्रमागतानां कुलीनपदानां मध्ये अवरोधं यस्य सः.
BARONIAL, a. पृथ्वीकुलीनपदसम्बन्धी—न्धिनी—न्धि (न).
BARONY, s. पृथ्वीकुलीनपदसम्बन्धीयम् अधिपत्यं or स्वाम्यं.
BARRACK, s. सैन्यागारं, सैन्यालयः, अयुद्धसमये सैन्यनिवासस्थानं, सैन्यावासः.
To BARRACK, v. a. सैन्यान् सैन्यागारे पृथक् पृथक् स्या in caus. (स्थापयति—यितुं), or वक् in caus. (वासयति—यितुं).
BARRED, p. p. विरुद्धः—डा—डं, प्रतिवद्धः—डा—डं, निषिद्धः—डा—डं, बाधितः—ता—तं.
BARREL, s. (A small cask) दीर्घगोलाकारं काहननिर्मितं पात्रं or भाखं.—
 (A cylinder, as of a gun) नाडिः—डी *f.*, माली or—ला.
To BARREL, v. a. (To put in a barrel) पृथ्वीरूपान्ति निविशु in caus. (वेशयति—यितुं).
BARREN, a. (Not prolific) वन्यः—न्या—न्यं, असुती—तिनी—ति (न), अप्रसूती—विनी—वि (न), प्रजारहितः—ता—तं.—Unfruitful) निष्फलः—ला—लं, अफलः—ला—लं, अवकेशी—शिनी—शि (न), शुष्कः—व्या—व्यं, —(Useless) व्यर्थः—था—थं, अनर्थकः—का—कं, मोक्षः—या—यं.—(Empty) शून्यः—न्या—न्यं, रिक्तः—का—कं; 'a barren woman,' वन्या, अप्रसूता; 'a barren soil,' मरुस्थलं or—ली.
BARRENNESS, s. वन्यता, निष्फलता, वैयर्थ्यं, शुष्कता, शून्यता.—(In a female) वन्यात्वं.
BARRICADE OF BARRICADO, s. प्राचीरं, प्राकारः, वज्रः—व्रं, अवरोधकं, पथावरोधः.
To BARRICADE OF BARRICADO, v. a. and n. रुध् (c. 7. रुध्ति, रोडु), प्रतिरुध्, संरुध्; प्रतिवन्ध् (c. 9. वज्राति—वज्रु); प्राचीरेण पथम् अवरोध्.
BARRIER, s. (A barricade) प्राकारः, प्राचीरं, परिकुटं, वज्रः.—(An obstacle) विज्रः, प्रतिवन्धः, अवरोधकं, प्रतिरोधः, प्रतिवन्धः, सहाधनं.
प्रत्यूहः.—(A boundary) सीमा, पर्वथं, परिसीमा.
BARRISTER, s. उच्चरवादी *m.* (न), परार्थं वादी *m.* (न), प्रतिवादी *m.*

(न), परार्थं वादानुवादकश्च *m.* (न), मन्त्री *m.* (न), मन्त्रकृत्, व्यवस्था-
 निरूपकः, व्यवहारपरिहृतः, स्मृतिशास्त्रज्ञः, धीरविधः.
BARROW, s. (A kind of vehicle) हस्तप्रचालितं वाहनं or यानं.—(A hog) शूकरः.—(A mound) मृत्तिकाराशिः *f.*, उन्नतभूभागः.
To BARTER, v. n. (To trade) भाखद्विनिमयेन वाणिज्यं कृ.
To BARTER, v. a. (To exchange one article for another) निमने (c. 1. -मयते—मातुं), विने, विनिमने, भाखद्विनिमये कृ, परिवृत् in caus. (वर्त्तयति—यितुं), भाखं प्रति भाखं हा (c. 3. ददाति, दातुं); 'capable of being bartered,' परिवर्त्तनीयः—या—यं.
BARTER, s. भाखद्विनिमयः, निमयः, नैमयः, विमयः, विनिमयः, वैमयः, प्रतिदानं, परिदानं, परिवृत्तिः *f.*, परीवर्त्तः, परिवर्त्तः, निमया, व्यतिहारः; 'any thing obtained by barter,' आपनिमयकं.—(Rule of barter in arithmetic) भाखप्रतिभाखकः.
BARTON, s. (A poultry-yard) यानकुक्कुटादिरक्षणार्थं वृत्तिः.
BASALT, s. लोहसदृशं अतिदृढः कृष्णवर्णः प्रस्तरविशेषः.
BASALTIC, s. पृथ्वीकप्रस्तरसम्बन्धी—न्धिनी—न्धि (न).
BASE, a. (Mean, vile) नीचः—चा—चं, अधमः—मा—मं, निकृष्टः—डा—डं, अपकृष्टः—डा—डं, खलः—ला—लं, अनार्यः—व्या—व्यं, निर्गुणः—या—यं, दुष्टः—डा—डं, तुच्छः—व्या—व्यं, जघन्यः—न्या—न्यं, कदव्यः—व्या—व्यं, हीनः—ना—नं, कुस्तिः—ता—तं; 'a base man,' कापुरुषः.—(Of mean parentage) अकुलः—ला—लं, अकुलीनः—ना—नं.—(Of mean spirit) कृपणः—या—यं, दुष्टभावः—वा—वं; 'base metal,' कुप्यं.
BASE OR BASS, a. (As sound) गम्भीरः—रा—रं, धीरः—रा—रं.—(A base sound) मन्दः.
BASE, s. (The bottom of any thing) अधोभागः, मूलं, तलं, उपरम्भः, उपानं.—(In geometry) मूढा *m.* (न), भूमिः *f.*—(Base of a pillar) उपरम्भः, सम्भस्य अधोभागः.—(Base of a tree) तरुतलं.—(Foundation of a house) भित्तिमूलं, षोढः.
BASE-BORN, a. विहीनयोनिः—निः—नि, विजातः—ता—तं, कलुषयोनिजः—जा—जं, हीनजातिः—तिः—ति.—(Bastard) जारजः, कुडः.
BASE-MINDED, a. दुष्टमतिः—तिः—ति, दुष्टचेताः—ता—तः (न).
BASED, p. p. (Founded) मूलः—ला—लं in comp.; 'based on knowledge,' ज्ञानमूलः—ला—लं.
BASELESS, a. निम्नमूलः—ला—लं, अमूलः—ला—लं.
BASELY, adv. अपकृष्टं, निकृष्टं, नीचतया, सदैवं, दुष्टजनवत्, अधमप्रकारेण, कार्ष्ण्येन.
BASEMENT, s. (Foundation of a house) गृहस्य भित्तिमूलं, वास्तु *m.*, षोढः.
BASENESS, s. (Meanness) नीचता, दुष्टता, निकृष्टता, दैन्यं, कदव्यत्वं, अनार्यता, खलता.—(Of birth) हीनजातिता, वैजात्यं.—(Of Sound) गम्भीर्यं.—(Of metal) मलं, कुप्यत्वं.
BASHAW, s. तर्कीयदेशे ख्यातिविशेषः, सेनानी *m.*, सेनापतिः *m.*, अधिपतिः *m.*
BASHFUL, a. हीमान—मती—मत् (न), लज्जावान्—वती—वत् (न), अप्रपञ्चिष्णुः—ष्णुः—ष्णु, शपितः—ता—तं, शपायुक्तः—का—कं, क्रीडितः—ता—तं, शालीनः—ना—नं.—(Timorous) भीरुः—रुः—रु.
BASHFULLY, adv. लज्जया, शययं, समीडनं.—(Timorously) सचकितं, सभयं.
BASHFULNESS, s. हीः *f.*, लज्जा, शयः—या, अप्रपञ्चा, क्रीडा, क्रीडनं, शालीनत्वं, मन्दाहं.—(Timidity) भीरुता.
BASH, s. (A plant) तुलसी, मरुचकः, समीरणः, प्रत्ययुष्यः, कणिमकः, पक्षोसः, जम्भीरः, कठिञ्जरः, कुटेरकः, जम्बीकः.
BASILICA, s. (The middle vein of the arm) बाहुमध्यस्था पृष्ठवाहिः *f.*
BASILICK, s. गृहपूजाशाला.

or संयुक् in caus. (यडयति-यितुं) or तृप् in caus. (तर्पयति-यितुं).
 To BANQUET, *v. n.* उत्सव कृ. विशिष्टाभोजनं or स्वाद्वन्नं or भोजनविशेषान्
 or सविशेषाभं भुङ् (c. 7. भुङ्के, भोङ्कुं), विशिष्टरूपेण आहारं कृ. आत्म-
 भरिः-रिः-रि अस्.

BANQUETER, *s.* उत्सवकर्त्ता *m.* (कृ), विशिष्टाभोजक *m.* (कृ), स्वाद्वन्नस-
 न्नोपितः, स्वाद्वन्नभक्षकः.

BANQUETING, *s.* उत्सवकरणं, विशिष्टाभोजनं, स्वाद्वन्नसादनं.

To BANTER, *v. n.* अवहस (c. 1. हसति-हसितुं), अपहस, विहस with
 acc.; अवशिष्य (c. 6. शिष्यति-शिष्युं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते-ति-यितुं),
 निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं).

BANTERER, *s.* अवहोपकः, श्लेषकः, निन्दकः, परिहासवेदी *m.* (नृ).

BANTLING, *s.* बालः, -ला, बालकः, शिशुः *m.*

BANYAN-TREE, *s.* वटः, न्यग्रोधः, पर्कटी.

BAPTISM, *s.* मज्जनं, जलसंस्कारः, अवगाहनं.

BAPTISMAL, *a.* मज्जनसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नृ), जलसंस्कारविषयः-या-यं.

BAPTIST, *s.* मज्जयिता *m.* (नृ), अवगाहकः, जलसंस्कारकर्त्ता *m.* (कृ).

BAPTISTERY, *s.* मज्जनस्थानं, अवगाहनस्थानं, जलसंस्कारकरणस्थानं.

To BAPTIZE, *v. n.* मज्ज् in caus. (मज्जयति-यितुं), निमज्ज, अवगाह् in
 caus. (गाहयति-यितुं), जलसंस्कारं कृ.

BAR, *s.* (Of a door) अग्रेलं.—(Of a cage) शलाका.—(Any ob-
 stacle) विघ्नः, अवरोधः-धकं, व्यापातः, प्रतिहम्भः, बाधकः, प्रतिबन्धः,
 प्रत्यङ्गः.—(A sand-bank) सैकतं.—(The place where criminals
 are tried) धर्मसभा, विचारस्थानं.—(A solid mass of metal)
 लोहपिण्डः-खंडं, कुशी.—(In music) तालनियामका रेखा.—(In a
 tavern) शृङ्खलापाने मद्यक्रेतृविक्रेतोरभ्यन्तरे स्थापितम् अवरोधकं तत्र च
 तन्मध्ये विगणनं क्रियते.

To BAR, *v. n.* (To fasten with a bar) अग्रेलेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति,
 बध्नुं).—(To hinder) वृ in caus. (वारयति-यितुं), निवृ, प्रतिवृ;
 प्रतिरुप् (c. 7. 'रुण्डि-रोडुं), निरुप्, विरुप्, प्रतिबन्ध्.—(To shut
 out from) निराकृ, निरस् (c. 4. अस्यति-असितुं).—(To exclude)
 वहिष्कृ, निराकृ.—(To prohibit) प्रतिषिद् (c. 1. सेधति-सेधुं),
 निषिद्; अन्तःस्था (c. 2. स्थति-स्थितुं).

BARB, *s.* (A species of horse brought from Barbary) विदेश-
 जातीयः सुतनुकायविशिष्टस्य तुरगप्रभेदः.—(A crooked point) फलं,
 कर्णः, शूलाय, शरफलं.—(Armour for horses) प्रखरः, प्रखरः,
 अश्वतनुत्रं, अश्वसज्जा.

BARBACAN, *s.* प्राकाटीयनगरोपान्ते निर्मितं दुर्गं.

BARBARIAN, *s.* भ्रैक्षः, भ्रैक्षजातिः *m.*, शवरः, किरातः, क्षुधुनः, पुलिन्दः.
 (An uncivilized man) असभ्यलोकः, पुरुषपशुः.—(A foreigner)
 विदेशी *m.* (नृ).—(A cruel tyrant) निर्देयः.—(The country of
 barbarians) प्रत्यन्तः.

BARBARIEN, BARBARIE, *a.* (Belonging to barbarians) भ्रैक्षी-ब्धिनी
 -ब्धि (नृ), विदेशी-शिनी-शि (नृ), वैदेशिकः-की-कं.—(Uncivil-
 ized) असभ्यः-भ्या-भ्यं, असंस्कृतः-ता-तं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

BARBARISM, *s.* (In grammar) भ्रैक्षितं.—(Savagery of manners)
 क्रूरता, क्रूरचाराता, भ्रैक्षत्वं, पशुता, दुराचारत्वं.

BARBARITY, *s.* (Cruelty) निहुरता, निर्देयत्वं, क्रूरता.—(Of manners)
 असभ्यता, क्रूरचाराता.

BARBAROUS, *a.* (Foreign) भ्रैक्षीयः-या-यं, वैदेशिकः-की-कं.—(Sav-
 age in manners) क्रूरचारः-रा-रं, कुशीलः-ला-लं, दुराचारः-
 रा-रं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, शीवापदः-दी-दं.—(Cruel) निहुरः-रा-रं,

निर्देयः-या-यं, क्रूरः-रा-रं.

BARBAROUSLY, *adv.* भ्रैक्षवत्, असभ्यलोकवत्, पशुवत्, आपदवत्.—
 (Cruelly) निर्देयं, निहुरं, अतिक्रूरतया.

BARBED, *a.* कर्णो-र्णिनी-र्णि (नृ), फलयुक्तः-क्ता-कं, लोहायुक्तः-क्ता-कं
 —(Mailed) यमितः-ता-तं, कवची-चिनी-चि (नृ), परिदंशितः-ता-तं

BARBEL, *s.* नादेयमत्स्यविशेषः.

BARBER, *s.* नापितः, छुरी *m.* (नृ), मुखी *m.* (नृ), खीरिकः, अनावसाय
m. (नृ), दिवाकीर्तिः *m.*; 'a barber's business,' नापित्वं.

BARBES, *s. pl.* (A disease of horses) अश्वीयरोगविशेषः.

BARB, *s.* मागधः, वन्दी *m.* (नृ), मधुकः.—(Poet) कविः *m.*, काव्यशास्त्रज्ञः

BARBICK, *a.* मागधसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नृ), काव्यशास्त्रसम्बन्धीयः-या-यं

BARE, *a.* (Naked) नग्नः-ग्ना-ग्नं.—(Without ornament) अभूषित
 -ता-तं, अनलङ्कृतः-ता-तं, असंस्कृतः-ता-तं.—(Unclothed) विवस्त्र
 -क्ता-क्लं.—(Uncovered) अनावृतः-ता-तं, विवृतः-ता-तं, अपवृत
 -ता-तं.—(Mere) केवलः-ला-लं, मात्रकः-का-कं, मात्रं.—(Thread
 bare, worn) जीर्णः-र्णो-र्णः 'the bare ground,' केवला भूमिः
 पृथिवीतलं, भूतलं.

To BARE, *v. n.* (To strip, uncover) नग्नकीकृ; व्यक्तीकृ; उच्छद् (c. 10
 -छादयति-यितुं), विवृ (c. 6. -वृणोति-विरितुं-वरीतुं).

BARED, *p. p.* नग्नकीकृतः-ता-तं, व्यक्तीकृतः-ता-तं, विवृतः-ता-तं.

BAREFACED, *a.* (Shameless) निर्लेजः-ज्जा-ज्जं, लज्जाहीनः-ना-नं
 धृष्टः-ष्टा-ष्टं.

BAREFACEDNESS, *s.* निर्लेजत्वं, धृष्टता, धार्ष्ट्यं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, वैयाव्यं

BAREFOOT, *a.* नग्नपादः-दा-दं, शून्यपादः-दा-दं, पादुकाहीनः-ना-नं

BAREHEADED, *a.* नग्नशिखाः-रा-रं, शून्यमस्तकः-का-कं, अना
 वृतशिखाः-रा-रं, शून्यः-न्.

BARELY, *adv.* (Merely) मात्रं, केवलं.—(Hardly) कष्टं, कष्टेन, कृच्छ्रेण
 —(Nakedly)—नग्नं, शून्यं, आच्छादनव्यतिरेकेण.—(Without or
 nament) अलङ्कारव्यतिरेकेण, भूषणं विना.

BARENESS, *s.* (Nakedness) नग्नत्वं, शून्यता, रिक्तता.—(Leanness
 poverty) क्षीणता, दरिद्रता, दैन्यं.

BARGAIN, *s.* (A contract, agreement) समयः, नियमः, संविद् *f.*
 उपगमः, अभ्युपगमः, संश्रवः, साधवः, समधिः *m.*, उद्देशः.—(Con-
 tract concerning the price of a thing sold) पणः, विपणः,
 क्रयनियमः, क्रयविक्रयनियमः, क्रयपत्रं.

To BARGAIN, *v. n.* पण् (c. 1. पणते, पणितुं or पणायति-यितुं), पणं कृ
 सङ्गृह् (c. 1. -सङ्गृहते-सङ्गृह्ति), समयाकृ, नियमीकृ, क्रयविक्रयनियमं कृ.

BARGAINED, *p. p.* पणितः-ता-तं, पणायितः-ता-तं, सङ्गृहितः-ता-तं

BARGE, *s.* तरालुः *m.*, तरान्धुः *m.*, वहिर्न.—(Pleasure-boat) केलिनौका

BARGEMAN, *s.* नाविकः, पोतवाहः, पृथ्वीरुनीकाकर्षणारः, तरिकः.

BARK, *s.* वल्कलः-लं, वल्कं, त्वक् *f.* (च), त्वचं, वल्ली *f.*, शृङ्खलं, शृङ्खलं
 'bark of a tree,' तरुत्वक् (च).—(Made of bark) त्वक्काय
 -यो-यं, तरुत्वक्निर्मितः-ता-तं, वल्कलः-ली-लं.—(Garment of
 वल्कलः.—(A small ship) पोतः, सुद्रुनीका.

To BARK, *v. n.* (To strip trees of their bark) त्वक् (nom. त्वचयति
 -यितुं), वल्क् (nom. वल्कयति-यितुं), त्वक् (c. 1. त्वयति, त्वयितुं)
 वल्कम् उत्तृप् (c. 1. -कपेति-कपुं) or निष्कृप्.—(To enclose, as
 bark) वल्कलवत् परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं).

To BARK, *v. n.* नप् (c. 1. भयति, भयितुं), बुक् (c. 1. बुकति, बुकितुं
 c. 10. बुकयति-यितुं), रे (c. 1. रायति, रातुं).—(To revile) आक्रुश
 (c. 1. -क्रोशति-क्रोशुं), मुक्करीकृ.

BAR

- BARKER, s.** भयकः—(Reviler) चाक्रोशकः.
- BARKING, s.** (Of dogs) भवर्ष, पुञ्जनं, रायणं, हतं.
- BARKY, a.** वाक्कः—वकी—वकी, वाक्कलः—ली—लं, लक्कयः—यी—यं.
- BARLERIA, s.** (A flower) वाया, चासंगलः, कुरवकः, सहचरी, कुरः.
- BARLEY, s.** यवः, यवकः, तीक्ष्णशूकः, प्रवेदः, शितशूकः; 'unripe barley,' तोकः, यावकः, कुल्माषः; 'barley-meal,' यवछोदः; 'barley-water,' उद्गम्यः; 'made of barley,' यवनयः—यी—यं; 'sown with barley,' यव्यः—व्या—व्यं.
- BARLEY-BROTH, s.** यवसुरं, यवननिर्मितं पानीयं, यवरसः.
- BARLEY-CORN, s.** यवः, तिर्यग्यवोदरं.
- BARLEY-MOW, s.** लूनयवसङ्ग्रहस्थानं, यवे लूने सति तत्सञ्चयनस्थानं.
- BARLEY-SUGAR, s.** यवरसकृपित इक्षुसारः, माद्यिकशर्करा, शुक्रोपला.
- BARM, s.** सुरामखः, मद्यमखः, कारोन्नरः, कारोन्नमः, अभिवधः.
- BARN, s.** कुशूलः, शस्यभाखं, भाखडागारः, धान्यागारः, धान्यकोष्ठकं, धान्यसङ्ग्रहस्थानं.
- BARNACLE, s.** (A kind of shell-fish) नौकाकाष्ठजः शूकविशेषः—
(An instrument to hold a horse by the nose) पाशविशेषो येन नुरङ्गो मुखदेशे शिवभाणोऽधिकांशकेन चिकित्सितुं शक्नोते.—(A kind of bird) हंसजातीयः पक्षिप्रभेदः.
- BAROMETER, s.** आकाशतोलेनयन्त्रं, आकाशपरिमाणाथं पारदपूरिता काच-
नाली.
- BARON, s.** क्रमागतानां कुलीनपदानां मध्ये पदप्रभेदः, अधिपतिः *m.*, स्वामी *m.* (न).—(Baron of beef) गोपुष्टं, उभयपार्श्वीयपञ्चरयुक्तं गोमांसं.
- BARONESS, s.** वक्ष्यमाणकुलीनपदस्थितस्य पुरुषस्य पत्नी or भाव्या.
- BARONET, s.** क्रमागतानां कुलीनपदानां मध्ये अवरपदं यस्य सः.
- BARONIAL, a.** पृथ्वीकुलीनपदसम्बन्धी—न्विनी—न्वि (न).
- BARONY, s.** पृथ्वीकुलीनपदसम्बन्धीयम् आधिपत्यं or स्वाम्यं.
- BARRACK, s.** सैन्यागारं, सैन्यालयः, अयुद्धसमये सैन्यनिवासस्थानं, सैन्यावासः.
- To BARRACK, v. a.** सैन्यान् सैन्यागारे पृथक् पृथक् स्था in caus. (स्थापयति—यितुं), or वस् in caus. (वासयति—यितुं).
- BARRIED, p. p.** विरुद्धः—डा—डं, प्रतिवद्धः—डा—डं, निषिद्धः—डा—डं, बाधितः—ता—तं.
- BARREL, s.** (A small cask) दीर्घगोलाकारं काष्ठनिर्मितं पात्रं or भाखं.
—(A cylinder, as of a gun) नाडिः—डी *f.*, नाली or—ला.
- To BARREL, v. a.** (To put in a barrel) पृथ्वीरूपाये निविष् in caus. (वेशयति—यितुं).
- BARREN, a.** (Not prolific) वन्यः—व्या—व्यं, असुती—तिनी—ति (न), अग्रसवी—विनी—वि (न), प्रजातृहितः—ता—तं.—Unfruitful) निष्फलः—ला—लं, अफलः—ला—लं, अवकेशी—शिनी—शि (न), शुष्कः—व्या—व्यं, —(Useless) व्यर्थः—यो—यं, अनर्थकः—का—कं, मोघः—घा—घं.—(Empty) शून्यः—व्या—व्यं, रिक्तः—क्ता—क्तं; 'a barren woman,' वन्या, अग्रसूता; 'a barren soil,' महस्यलं or—ली.
- BARRENNESS, s.** वन्यता, निष्फलता, वैयर्थ्यं, शुष्कता, शून्यता.—(In a female) वन्यात्वं.
- BARRICADE OF BARRICADO, s.** प्राचीरं, प्राकारः, वमः—मं, अवरोधकं, यथावरोधः.
- To BARRICADE OF BARRICADO, v. a. and n.** रुध् (c. 7. रुक्छि, रोधु), प्रतिरुध्, संरुध्; प्रतिवन्ध् (c. 9. वम्राति—वधु); प्राचीरेण ययन् अवरुध्.
- BARRIER, s.** (A barricade) प्राकारः, प्राचीरं, परिकूटं, वमः.—(An obstacle) विघ्नः, प्रतिवन्धः, अवरोधकं, प्रतिरोधः, प्रतिवन्धः, सन्धानं. प्रत्यूहः.—(A boundary) सीमा, पयोधनं, परिहीना.
- BARNISTER, s.** उत्तरवादी *m.* (न), परार्थं वादी *m.* (न), प्रतिवादी *m.*

BAS

- (न), परार्थं वादानुवादकश्च *m.* (न), मन्त्री *m.* (न), मन्त्रकृत्, व्यवस्था-
निरूपकः, व्यवहारपद्धितः, स्मृतिशास्त्रज्ञः, धीरविषयः.
- BARROW, s.** (A kind of vehicle) हस्तप्रचालितं वाहनं or यानं.—(A hog) शूकरः.—(A mound) मृत्तिकापिण्डः *f.*, उन्नतभूभागः.
- To BARTER, v. n.** (To trade) भाखविनिमयेन वाणिज्यं कृ.
- To BARTER, s. a.** (To exchange one article for another) निने (c. 1. -मयते—मातुं), विने, विनिने, भाखविनिमयं कृ, परिवृत् in caus. (वर्त्तयति—यितुं), भाखं प्रति भाखं दा (c. 3. ददाति, दातुं); 'capable of being bartered,' परिवर्त्तनीयः—या—यं.
- BARTER, s.** भाखविनिमयः, निनेयः, नैनेयः, विनयः, विनिमयः, वेनेयः, प्रतिदानं, परिदानं, परिवृत्तिः *f.*, परीवर्त्तः, परिवर्त्तः, निमया, व्यतिहारः; 'any thing obtained by barter,' आपानित्यकं.—(Rule of barter in arithmetic) भाखप्रतिभाखकः.
- BARTON, s.** (A poultry-yard) यामकुलुटादिरक्षणार्थं वृत्तिः.
- BASALT, s.** लोहसदृशं अतिदृढः कृष्णवर्णः प्रस्तरविशेषः.
- BASALTIC, s.** पृथ्वीरूपप्रस्तरसम्बन्धी—न्विनी—न्वि (न).
- BASE, a.** (Mean, vile) नीचः—चा—चं, अधमः—मा—मं, निकृष्टः—हा—हं, अपकृष्टः—हा—हं, खलः—ला—लं, अनार्थ्यः—व्या—व्यं, निर्गुणः—खा—खं, दुष्टः—हा—हं, तुच्छः—व्या—व्यं, जघन्यः—व्या—व्यं, कदर्थ्यः—व्या—व्यं, हीनः—ना—नं, कुसितः—ता—तं; 'a base man,' कापुरुषः.—(Of mean parentage) अकुलः—ला—लं, अकुलीनः—ना—नं.—(Of mean spirit) कृपणः—खा—खं, दुष्टभावः—वा—वं; 'base metal,' कुप्यं.
- BASE OF HASS, a.** (As sound) गम्भीरः—रा—रं, धीरः—रा—रं.—(A base sound) मन्दः.
- BASE, s.** (The bottom of any thing) अधोभागः, मूलं, तलं, उपरम्भः, उपान्तं.—(In geometry) मूला *m.* (न), भूमिः *f.*—(Base of a pillar) उपरम्भः, सम्भस्य अधोभागः.—(Base of a tree) तरुतलं.—(Foundation of a house) भित्तिमूलं, षोटः.
- BASE-BORN, a.** विहीनयोनिः—निः—नि, विजातः—ता—तं, कलुषयोनितमः—जा—जं, हीनजातिः—तिः—ति.—(Bastard) मारजः, कुलः.
- BASE-MINDED, a.** दुष्टमतिः—तिः—ति, दुष्टचेताः—ता—तः (स).
- BASED, p. p.** (Founded) मूलः—ला—लं in comp.; 'based on know-
ledge,' ज्ञानमूलः—ला—लं.
- BASELESS, a.** निम्नमूलः—ला—लं, अमूलः—ला—लं.
- BASELY, adv.** अपकृष्टं, निकृष्टं, नीचतया, संदेयं, दुष्टजनवत्, अधमप्रकारेण, कार्ष्ण्येन.
- BASEMENT, s.** (Foundation of a house) गृहस्य भित्तिमूलं, वास्तु *m.*, षोटः.
- BASENESS, s.** (Meanness) नीचता, दुष्टता, निकृष्टता, दैन्यं, कदर्थ्यत्वं, अनार्थ्यता, खलता.—(Of birth) हीनजातिता, वैजात्यं.—(Of Sound) गाम्भीर्यं.—(Of metal) मूलं, कुप्यत्वं.
- BASHAW, s.** तर्कीयदेशे स्थातिविशेषः, सेनानीः *m.*, सेनापतिः *m.*, अधिपतिः *m.*
- BASHFUL, a.** हीमान्—मती—मत् (न), लज्जावान्—वती—वत् (न), अपचपिष्णुः—खुः—खु, चपितः—ता—तं, चपायुक्तः—क्ता—क्तं, क्रीडितः—ता—तं, शालीनः—ना—नं.—(Timorous) भीरुः—हः—ह.
- BASHFULLY, adv.** लज्जया सचपं, सत्रीडनं.—(Timorously) सचकितं, सभयं.
- BASHFULNESS, s.** हीः *f.*, लज्जा, चपः—वा, अपचपा, व्रीडा, व्रीडनं, शालीनत्वं, मन्दाहं.—(Timidity) भीरुता.
- BASIL, s.** (A plant) तुलसी, मरुचकः, समीरणः, प्रत्यपुष्यः, कणिककः, पयौसः, जम्बीरः, कठिन्नरः, कुटेरकः, चञ्चकः.
- BASILICA, s.** (The middle vein of the arm) बाह्यमध्यस्था वृहन्नाडिः *f.*
- BASILICK, s.** वृहन्नाडिशाला.

BASILISK, *s.* (A kind of serpent) वृडायुक्तः सर्पभेदः.

BASIN, *s.* तडागः, जलाशयः, जलाधारः, खातं See Basin.

BASIS, *s.* (Foundation of any thing) मूलं, अधोभागः, उपरम्भः. तलं.—(Basis of a pillar) स्तम्भस्य अधोभागः.—(The groundwork of any thing) मूलं, यस्तु *n.*, योनिः *m.*; 'prosperity has virtue for its basis,' धर्ममूला सम्यग्निः; 'the basis or material of cloth,' यस्त्वयोनिः.

To BASK, *v. n.* सुखीतपं or सुख्यतेजः सेव (c. 1. सेयते, सेयितुं), प्रतिमूर्ध्यं शी (c. 2. शीते, शयितुं; or सेविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

BASKET, *s.* पिटकः, पेटकः, पेटा, डलकं, डलकः, करण्डः, मञ्जूपा, कण्डोलः; 'basket-maker,' वेणयः, वेदलकारः; 'basket-work,' वेदलं.

BASIN or BASIN, *s.* (Reservoir) तडागः, जलाशयः, वेशनः, पत्तलः -लं, सन्ध्यासरः *n.* (सं), खातं, क्रीडासरः *n.* (सं).—(Round the foot of a tree) जालवालं, आवालं, अवापः.—(Vessel to hold water) ट्रोली, पात्रं, भाण्डं, जलाधारः, काशकुवाहिनी.—(Harbour) खातं, पोतबन्धनस्थानं.—(Scale of a balance) तुलाघटः.

BASS, *a.* (In music.) See Base.

BASS, *s.* (Mat) कटः, तृणपट्टी, तलाची, पादपाशी.

BASSO-RELIEVO or BASS-RELIEF, *s.* प्रतिचाया, प्रतिच्छन्दः, उच्चैःप्रकारेण तथिता चित्रलेखा.

BASSOON, *s.* शृंगिरविशेषः, शृंगिरवाद्यप्रभेदः.

BASTARD, *s.* जारजः, असतोमतः, कुलः-खदी *m.* (न), उपस्त्रीजातः, दामीपुत्रः, कीलटेरः, कीलटेयः, बन्धुलः, बान्धुकिनेयः. (Born after the death of a husband) गोत्रकः.

BASTARD, *a.* (Illegitimate) विजनिनः -ता -तं, विजातः -ता -तं. — (Spurious) कृत्रिमः -मा -मं, कल्पितः -ता -तं.

BASTARDY, *s.* जारजातता, जारजत्वं, कुलदायस्या, उपस्त्रीजातदशा.

To BAST, *v. a.* (To beat with a stick) लगुडेन or गदया तड (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), or अभिहन (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or हुद (c. 6. हुदति, तोडुं).—(To sprinkle meat that is roasting) पच्यमानं or शूलाकृतं तांसं घृतेन सिच (c. 6. सिचति, सञ्कुं).—(To sow) शीव (c. 1. शीयति, शेवितुं).

BASTLE, *s.* प्राकारयुक्तं कारागारं, दुर्गं, दुर्गपरिगतं परिखाप्राचीरादि.

BASTINABLE or BASTINABLE, *v.* लगुडेन ताडनं, दण्डापातः, गदाप्रहारः.

BASTING, *s.* दण्डापातनं, लगुडेनपातनं, गदाप्रहरणं, अभिपातः, ताडनं.

BASTON, *s.* वज्रः-प्रं, दुर्गवर्हिःपार्श्वं राजकीकृता मृत्तिका or उपचितो वज्रः.

BAT, *s.* जतृका, जतृका, अजिनपत्रा, चम्भचटका, चम्भचटी, भङ्गारी.

(A bat) गुलिकाक्रीडायां गुलिकाप्रणोदार्थं यष्टिः *m.* or गदा or लगुडः.

BAT-GOWN, *s.* रात्रिकाले जतृकादिप्राथः or पल्लियाहकः.

BAT-GOWNING, *s.* प्रदोषकाले or रात्रिसमये पक्षियहरणं.

BATCH, *s.* (A number of things) गणः, सङ्घः, सङ्घातः. (A single baking) सार्पिकं, पष्टिकं शाष्कलिकं, यत्पिष्टकयुपादि गककाले पच्यते.

BATCHING, *s.* अविशहितः, अकृतदारः, अकृतविवाहः.

To BAT, *v. a.* सनीक, सनीक, इम् in caus. (हामयति -यितुं), कन् from, कनयति -यितुं लघ (nom. लघयति -यितुं), शम् in caus. (शमयति -यितुं), उडारं कृ.

To BAT, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते), न्यूनीभू, सत्पीभू, इम् (c. 1. हसति, हसितुं) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं).

BATHER, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न), विवादशीलः -ला -लं.

BATEMENT, *s.* न्यूनीकरणं, सत्पीकरणं, न्यूनता, उडारः, उडरणं.

BATH, *s.* स्नानकुण्डं, स्नानागारं, स्नानशाला, अवगाहः, अवगाहनस्थानं.

To BATHE, *v. a.* स्ना in caus. (स्नायति -यितुं), भाव् (c. 1. भावति, भावितुं or caus. भावयति -यितुं), प्रधाव् in caus., स्नल् (c. 10. स्नालयति -यितुं), प्रक्षल्, निमज्ज् in caus. (-मज्जयति -यितुं), चाप् in caus. (-प्रावयति -यितुं).

To BATHE, *v. n.* स्ना (c. 2. स्नाति, स्नातुं), निमज्ज् (c. 6. -मज्जति -मज्जितुं), अवगाह् (c. 1. -गाहते -गाहितुं -गाढुं), चाप् (c. 1. -प्रावते -प्रातुं), अभिषेकं कृ.—(With one's clothes on) सचेलः स्ना.

BATHED, *p. p.* स्नातः -ता -तं, कृतस्नानः -ना -नं, अवगाहितः -ता -तं, अवगाढः -टा -टं, स्नापुतः -ता -तं, निमग्नः -ग्ना -ग्नं, धीतः -ता -तं, जलशुषिः -चिः -चि.

BATHER, *s.* स्नायी *m.* (न), कृतस्नानः -स्नाता *m.* (न), स्नाप्रवकः, निमज्जनकृत्.

BATHING, *s.* (Act of) स्नानं, मज्जनं, निमज्जनं, स्नाप्रवः, स्नाप्रावः, अवगाहनं, अभिषेकः.—(Religious bathing) सवनं, अभिषवः, सूत्या.—(Relating to bathing) स्नानीयः -या -यं.—(Bathing-gown) स्नानधस्त्रं.

BATHOS, *s.* वाक्यालङ्कारविशेषः, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, नीचता.

BATING, *prep.* वर्जयित्वा, वर्ज्यं, क्षुते, अपास्य, व्यतिरिक्तं, व्यतिरेकेण.

BATTLE, *s.* वस्तुधावने रजकैः प्रयुक्तं चतुष्कोणः काष्ठमुद्गरः.

BATOON, *s.* दण्डः, गदा, लगुडः, यष्टिः *m.*, वेचं.

BATTALION, *s.* वाहिनी, सैन्यदलं, गुन्मः, व्यूहः, सेनानुसं.

BATTLE, *s.* यः कश्चिद् व्ययो राजविद्यालये अन्वेषादिना क्रियते तद्व्ययनापचं.

To BATTLE, *v. a.* (To make fat) धी in caus. (ध्यायति -यितुं), स्थाय् in caus. (स्थाययति -यितुं), संपृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं), धी in caus. (तर्पयति -यितुं), योने -ना -नं कृ.—(To fertilize) सफलं (nom. सफलयति -यितुं).

To BATTLE, *v. n.* (To grow fat) धी (c. 1. ध्याते, ध्यातुं), स्थाय् in caus. (स्थायते, स्थायितुं), संपृष् (c. 1. -वर्धते -वर्धितुं), आत्मभरिः -रिः -रि, उदरभरिः -रिः -रि असं.

To BATTER, *v. a.* (To shatter) मृद् (c. 9. मृद्नाति, मर्हितुं), अवमृद्, प्रमृद्, चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णं, मष् (c. 9. मष्नाति, मन्थितुं or मथितुं), विमष्, पिष् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निमिष्, प्रतिपिष्; चूर्णीक, भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भञ्कुं), प्रभञ्ज; तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), तुद् (c. 6. तुदति, तोडुं).

BATTERED, *p. p.* मृदितः -ता -तं, मर्हितः -ता -तं, विमथितः -ता -तं, चूर्णितः -ता -तं, भग्नः -ग्ना -ग्नं, ताडितः -ता -तं, निमिष्टः -ष्टा -ष्टं.

BATTERING-RAM, *s.* दुर्गभिन्नमर्हने or नगरप्राचीरभञ्जने पूरकालीनयोधैः प्रयुक्तो नेपथस्तकाकारायो वृहद्वहः.

BATTERY, *s.* (The act of battering) मर्हने, पेपणं, भञ्जनं, आघातनं.—(In law) दण्डपारुष्यं.—(A line of cannon) युद्धयन्त्रश्रेणी.

BATTLE, *s.* युद्धं, रणः, रणं, सङ्ग्रामः, समरः -रं, वियहः, संयुगः, आहवः, आयोधनं, प्रयुद्धं, प्रधनं, संख्यं, सङ्गरः, कलहः, प्रघातः, प्राघातः, समाघातः, मृधं, सम्परायः -यकं, साम्परायिकं, युत् *f.* (य), कलिः *m.*, सम्पहारः, प्रविदारणं, समुदायः, समित् *f.*, समितिः, समीकं, जयं, संयत् *f.*, संस्कोटः, अभिसम्पातः, अभ्यामर्हः, अभ्यागमः, क्षान्तिः *f.*—(Close fight) नियुद्धं, बाहुयुद्धं.—(Mingled fight) तुमुलं, रणसमुलं.—(Battle-cry) सिंहनादः, स्वेडितः, 'field of battle,' रणभूमिः *f.*

To BATTLE, *v. n.* युष् (c. 1. युध्यते, योडुं), कलह् (nom. कलहायते); 'to desire battle,' युष् in des. (युयुस्तते) रणकाम्य (nom. रणकाम्यति).

BATTLE-ARRAY, *s.* सैन्यव्यूहः, सैन्यविन्यासः, बलविन्यासः, व्युधिः *f.*, योद्धृश्रेणी.

BATTLE-AXE, *s.* पराध्वः, धरशुः *m.*—(Armed with) पारध्वधिकः.

BATTLEDOOR, *s.* गुलिकाक्रीडायां दण्डो यद्द्वारा गुलिका प्रयुज्यते or आह्वयते,

कन्दुकप्रहरणार्थं यष्टिः.

BATTLE-FIELD, *s.* रणभूमिः *f.*, आयोधनं, रणः, रणार्णवः, रणभिरः, नक्षभूः *f.*, नक्षभूमिः *f.*, रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*

BATTEMENT, *s.* भित्तिः *f.*, द्विद्वयकः प्राकारः, चाणादिप्रवेशार्थं प्राकाररक्षिद्रं.

BATTOLOGIST, *s.* येन निरर्थका पुनरुक्तिः क्रियते सः, निरर्थकवाक्ता *m.* (कृ).

BATTOLOGY, *s.* निरर्थका पुनरुक्तिः OR मुहुर्भाषा, निरर्थकवाक्यं.

BAVIN, *s.* इन्धनयोग्यं शुष्ककाष्ठसङ्घं, शुष्ककाष्ठं.

BAWBLE, *s.* अल्पमूल्यकम् आभरणं OR कङ्कणं, अल्पार्थं क्रीडाद्रव्यं, कङ्कणं, किङ्किणी, कदधेद्रव्यं.

BAWD, *s.* कुट्टनी, कुट्टिनी, दूती, चुन्दी, शम्भली, घटदासी, वेश्याचार्यः *m.*

BAWDILY, *adv.* अशुद्धं, लम्पटवत्, वैयासेन, गर्हितं, गर्ह्यप्रकारेण.

BAWDINESS, *s.* अवाच्यता, गर्हिता, जनघरं, वैयासं, लम्पटता.

BAWDRY, *s.* कुट्टनीकर्म *n.* (नं), वेश्याकर्म *n.* (नं), दूतीकार्यं.

BAWDY, *a.* अवाच्यः -चा -चं, अवक्तव्यः -चा -चं, अकथ्यः -चा -चं, गर्हितः -ता -तं, गर्ह्यः -त्वा -त्वं, नीचः -चा -चं, अधमः -मा -मं, अशुद्धः -द्वा -द्वं, अविनीतः -ता -तं.

BAWDY-HOUSE, *s.* वेश्याजनसमाश्रयः, वेश्यागृहं, वेश्याश्रयः, गणिकागृहं, वेशः.

To BAWL, *v. n.* उत्क्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोहं), प्रक्रुश, विक्रुश, नद् (c. 1. नदति, नदिषु), प्रणद्, यिनद्; उड्डुष्य (c. 10. -द्योषयति -यितुं), चित्कारं कृ; चीत् शब्दं कृ, रम् (c. 1. रसति, रसितुं).

BAWLER, *s.* उत्क्रोश *m.* (-हृ), विक्रोश *m.* (-हृ), घोषकः, उड्डोषकः.

BAWLING, *s.* विक्रोशनं, उत्क्रोशनं, घोषणं, चित्कारशब्दः, रासः.

BAY, *s.* (An opening of the sea into the land) अस्त्रातं, खातं, पुटभेदः, समुद्रवङ्कः, वङ्कः, वङ्कः—(An honorary garland) श्यामवृ-
क्षनिर्मिता मानसूचका माला.—(An opening in a wall) गुहाद्वारः;
'to stand at bay,' शत्रुं प्रति OR शत्रुप्रतिमुखं OR अभिमुखं OR मुखामुखि
स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं).

BAY, *a.* (Colour) पिङ्गलः -ला -लं, पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(A bay horse)
उकनाहः, क्रियाहः.

To BAY, *v. n.* ई (c. 1. रायति, रातुं), भू (c. 1. भयति, भयितुं).

BAY-SALT, *s.* समुद्रलवणं, सिन्धुलवणं, सामुद्रं, सैन्धवं, वसिरं, अक्षोभं.

BAY-TREE, *s.* श्यामवृक्षो यस्य पत्राणि मानसूचकहाररचने प्रयुज्यन्ते.

BAY-WINDOW, *s.* पुटाकारो गवाक्षः, भित्तिवहिल्लोचो गुहाद्वारः, पुटरूपवातायनं.

BAYONET, *s.* या लोहगुलिकाप्रक्षेपणे अधुनातनयोद्धिभिः प्रयुज्यते नाडिस्
तदये बद्धा कृपाणी OR कुरिका.

BAZAR, *s.* पस्यबीची, पस्यशाला, आपणः, हट्टः, क्रयारोहः.

BDELLIUM, *s.* गुग्गुलुः *m.*, कुम्भं, उलूखलकं, सङ्घसहः, कौशिकः, पुरः,
कङ्कोलः, कोलकं, कोशफलं.

To BE, *v. n.* (To be in some state) अस् (c. 2. अस्ति), आस् (c. 2. आस्ते).—(To enter into some state) भू (c. 1. भवति, भवितुं).—
(To exist) अस्, वृत् (c. 1. वर्तते, वर्तितुं), विद् in pass. (विद्यते),
जन् in pass. (जायते).—(To be in or at) वृत्, स्था (c. 1. तिष्ठति,
स्थातुं); 'be it so,' एवम् अस्तु. The verb 'to be' is often
expressed by the use of the passive form of the Sanskrit
verb, and is not unfrequently omitted altogether.

BEACH, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रकुलं, समुद्रतटं, वेला.

BEACHED, *a.* समुद्रतीरस्थः -स्था -स्थं, उत्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

BEACHY, *a.* तीरविशिष्टः -हा -हं, तटयुक्तः -क्ता -क्तं, कुलमयः -यी -ये.

BEACON, *s.* आकाशदीपः, उन्नतभूभागे स्थापिता शबोर आगमनसमये जाज्ञ-
त्यमाना महोल्का, समुद्रगामिनां पथदर्शनायै उच्चोन्नतं चिह्नं.

BEAD, *s.* (Little globular body) गुलिका, गुटिका, गुली, बबुलः.

—(A string of beads) माला, हारः.—(A rosary of beads)
जपमाला.

BEADLE, *s.* गद्गैदः, यष्टिधरः, राजदूतः, दण्डधरः, दण्डी *m.* (नं), दण्डहस्तः.

BEADROLL, *s.* ये लोका जये कथयितव्यास् तत्परिसंख्या.

BEADSMAN, *s.* परार्थं OR अन्वयनिमित्ते जपकरणे नियुक्तो जनः.

BEAGLE, *s.* शशाखेटकः कुङ्कुरभेदः, शशाखेटे शिक्षितो मृगवध्या *m.* (नं).

BEAK, *s.* (Of a bird) चबुः *f.*, चबूः *f.*, चोटी -टिः *f.*, मुसः, तुखिः *m.*,
तुखः.—(Of a ship) पिङ्गलमयं चबुरुपेण तक्षितं नौकार्यं.

BEAKED, *a.* चबुमान् -मती -मत् (त्), चबुरुपः -यी -यं, चबुविशिष्टः -हा -हं.

BEAM, *s.* (Piece of timber) स्तूणा, दीर्घकाष्ठं, काष्ठं, वृहत्काष्ठं, नासा,
यष्टिः *m.*—(Main support of a house) वेश्मस्तूणा.—(Ray of
light) रश्मिः *m.*, मरीचिः *m. f.*, किरणः, चञ्चुः *m.*—(Part of a
balance) तुलाधारः, तुलादण्डः.—(Pole of a carriage) धूः *f.* (धुर),
कूबरः.—(Part of a weaver's loom) वायदण्डः, वायदण्डः.

To BEAM, *v. n.* (To emit rays of light) स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं),
अञ्जु (nom. अञ्जुयति -यितुं), किरण (nom. किरणायते -यितुं), दीप्
(c. 4. दीप्यते, दीपितुं), वञ्चस् (nom. वञ्चयते -यितुं).

BEAMLESS, *a.* रश्मिहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जः (स्), निष्प्रभः -भा -भं.

BEAMY, *a.* (Radiant) अञ्जुमान् -मती -मत् (त्), अञ्जुलः -ला -लं, किरणमयः
-यी -यं, मरीचिमाली -लिनी -लि (नं), प्रभावान् -वती -वत् (त्), देदी-
प्यमानः -ना -नं.

BEAN, *s.* शिखिकः, शिखा, मुतः, नापः.

BEAR, *s.* चूचः, भल्लकः, भल्लुकः, भल्लः, भालुकः, अल्लः, अल्लभल्लः—
(The Great Bear, constellation) शिखिशिखिदिनः *m. pl.*

To BEAR, *v. a.* (Carry) वह् (c. 1. वहति -ते, वोढुं), सृ (c. 1. सहते,
सोढुं); 'he bore his mother on his back,' मातरं पृष्ठेन अवहत्;
'he is borne on a horse,' अश्वेन उद्यते OR अश्वेन मन्वर्तते. -
(Support) भू (c. 1. भरति -ते, c. 3. विभर्ति, भर्तुं) वृ (c. 1. धरति
-ते, धर्तुं) OR in caus. धारयति -यितुं, आलब्ध (c. 1. -लभते -लभितुं).
—(Suffer, endure) सह. विषह. क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षनुं), सङ्गम्;
तिज् in des. (तिष्ठति -यितुं), मृष (c. 4. मृषति -ते, मृषितुं, c. 10.
मर्षयति -यितुं); 'that is not to be borne,' न सह्यं तत्.—(Per-
mit) अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं).—(Admit) ग्रह (c. 9. गृह्णाति,
ग्रहीतुं).—(Produce) उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन in caus.
(जनयति -यितुं).—(Bring forth) सु (c. 1. सवति, c. 2. सौति, सोतुं),
प्रसु; प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं) OR जन् in caus.—(Bear in mind)
अनुस्मृ (c. 1. -स्मरति -स्मर्तुं), अनुचिन् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं).—(Bear
witness) साक्ष्यं दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(Keep afloat) सु in caus.
(आवयति -यितुं).—(Bear fruit) फल् (फलति, फलितुं).—(Possess)
भू, धा, धृ in caus.—(Bear up) उड्डह्.—(Bear away) अपवह्.
—(Bear down) निपत् in caus. (-पातयति -यितुं).—(Be capable
of) उत्सह् with inf.—(Bear on, incite) प्रोत्सह् in caus. (-साहयति
-यितुं).—(Bear the blame) दोषं स्वीकृ; 'I will bear the blame,'
दोषो मयि वर्तिष्यते.—(Bear one's self, behave) वृत् (c. 1. वर्तते,
वर्तितुं), काचिद् वृत्तिम् अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).—(Bear ma-
lice) द्रुह् (c. 1. द्रुहति, द्रोहिषु). When this verb occurs in
phrases such as, 'to bear company,' 'to bear aid,' 'to bear
resemblance,' see 'to ACCOMPANY,' 'to AID,' 'to RESEMBLE.'

To BEAR, *v. n.* (To be patient) सह (c. 1. सहते, सोढुं), सोह् (nom.
सोहयते -यितुं).—(To wait patiently) विलम्ब (c. 1. -लभते -लभितुं).
—(To be fruitful) फल् (c. 1. फलति, फलितुं), फलं दा (c. 3. ददाति,

दातुं, सफलः -ला -लं भू. —(To be situated towards) प्रतिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -स्यात्), दिश्यः -श्या -श्यं च; as, 'bearing towards the east,' पूर्वदिश्यः. —(To bear up) मनःस्थैर्यं कृ.

BEARD, *s.* शमश्रु *n.*, मासुरी, मुखनं रोम *n.* (नं), मुखरोम *n.* —(Of corn)

शमश्रुकं, शूकं, किंशारुः *m.* —(Barb of an arrow) फलं, कर्णः.

To BEARD, *v. a.* (To take by the beard) अवशानात् परमश्रु सङ्ग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं). —(To insult to the face) मुखरोकृ, प्रतिमुखं or प्रत्यक्षं अवश (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवधिप् (c. 6. -धियति -क्षेपुं).

BEARDED, *a.* (Having a beard) शमश्रुः -श्रुः -श्रु, शमश्रुमान् -मती -मत् (नं), शमश्रुलः -ला -लं. —(As corn) शूकवान् -वती -वत् (नं); 'bearded corn,' शूकधाम्यं. —(As an arrow) कर्णी -र्णिनी -र्णि (नं). —(A bearded dart) प्रासः, कुनः. —(Insulted) अवशस्तः -ता -तं.

BEARDLESS, *a.* शमश्रुहीनः -ना -नं. —(A stripling) अप्राप्तव्यवहारः, यदुः, माणवकः.

BEARER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नं). —(Of burdens) भारवाहः -हनः, भारहारः, धुरन्धरः; 'one who carries out the dead,' प्रेतनिर्हरकः; 'letter-bearer,' पत्रवाहः; 'bearer of news,' सन्देशहरः.

BEARING, *s.* (The relative situation of a place) दिश्यं, दिक् *f.* (ज्ञं), अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, स्थानं. —(Behaviour) वृत्तिः *f.*, दर्शनं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, भावः, वर्त्तनं.

BEARISH, *a.* च्छुशीलः -ला -लं, भ्रूकस्वभावः -वा -वं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

BEAST, *s.* पशुः *m.*, जनुः *m.*, तिर्यङ् (ञ्). —(Four-footed beast) चतुष्पात् *m. f. n.* (दं). —(Beast of prey) व्यापदः. —(Of burden) धुरीणः, धुरीयः, धुर्यः, भारवाहनः. —(Applied to a man) पुरुषपशुः *m.*, दुराचारः.

BEASTLINESS, *s.* पशुता -न्तं, पाशवं, पशुशीलता, जनुप्यता.

BEASTLY, *a.* पाशवं -वी -वं, पशुशीलः -ला -लं, पशुव्यवहारः -रा -रं, जमानुषः -मी -यं.

BEASTIA, *adv.* पशुयत्, पशुव्यवहारानुसारेण, मानुषाचारविरुद्धं.

BEAT, *s.* आघातः, घातः, प्रहारः, पातः. —(Of the pulse or heart) स्पन्दनं, स्फुरणं, विस्पन्दः; 'at the beat of the drum,' आहतेषु पटहेषु.

To BEAT, *v. a.* हृद् (c. 10. ताडयति -यितुं), वितड्; हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं).

निहन्, अभिहन्ः प्रह् (c. 1. -हरति -ते -हन्तुं), तुद् (c. 6. तुदति, तोदुं), आतुद्, वितुद्. —(With a stick) वेत्ताघातं कृ. —(To conquer, excel) पराजि (c. 1. -जयति -ते -जेतुं), विजि; अभिभू (c. 1. -भवति -भविष्यति), अतो (c. 2. अत्येति, अत्येतुं). —(To mix by beating) आलुद् (c. 1. -लाडति -लोडितुं), मन्थ् (c. 1. मथति, मथितुं). —(To bruise) चृण् (c. 10. चर्णयति -यितुं), मृद् (c. 9. मृदति, मृदितुं). —(To beat off, beat back) प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं). —(To beat down) निपात् in caus. (पातयति -यितुं). —(To beat down the price) मूयन् मूनीकृ or हम् in caus. (हासयति -यितुं). —(To flap the wings) पश्यास्फालं कृ. पशो चल in caus. (चालयति -यितुं). —(To rouse game by striking the bushes) मृगायामये यथा मृगाः स्वस्थानानि त्यजन्ति तथा कोलाहलेन गुम्मादिताडनं कृ, मृगान्वेषणे यथा मृगो निजाश्रयात् पलायते तथा गुम्मादीन तड्.

To BEAT, *v. n.* (To palpitate) स्पन्द् (c. 1. स्पन्दते, स्पन्दितुं), परिस्पन्दः कम्प् (c. 1. कम्पते, कम्पितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं).

BEATEN, *part. a.* आहतः -ता -तं, ताडितः -ता -तं. —(Conquered) पराजितः -ता -तं; 'beaten by the waves,' उत्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं. —(One that deserves to be beaten) कश्यः -श्या -श्यं, कशाहः -हा -हं.

BEATER, *s.* ताडयिता *m.* (नं), ताडकः, घाती *m.* (नं). —(A gold-beater)

मुहुरादिना यः सुवर्णम् अतिशयेन सूक्ष्मीकरोति खर्णीकारविशेषः; खर्णीय-चक्रम्. —(An instrument for comminuting) मुहुरः.

BEATIFIC OF BEATIFICIAL, *a.* अपवर्गदः -दा -दं, परमसुखावहः -हा -हं, परमानन्दकरः -री -रं.

BEATIFICATION, *s.* अनुकसाधुजनः स्वर्गं or अपवर्गं or सिद्धिं प्राप्तवान् इति घोषणापरेण महाधर्माध्यक्षाकाशाद् विज्ञापनं, स्वर्गीयलोकमध्ये आरूप्यं.

BEATIFIED, *p. p.* गृहीतापवर्गः -गा -गं, स्वर्गप्राप्तः -प्ता -तं, स्वर्गारोपितः -ता -तं.

To BEATIFY, *v. a.* (To make happy) मुक् (c. 10. मुक्षयति -यितुं), परममुखं or परमानन्दं दा (c. 3. ददाति -दातुं). —(To proclaim publicly that a person is received into heaven) अनुकसाधुजनः स्वर्गं or सिद्धिं प्राप्तवान् इति महाधर्माध्यक्षाशया घोषणापनं प्रचर in caus. (चारयति -यितुं); स्वर्गीयलोकमध्ये आरुह in caus. (रोपयति -यितुं).

BEATING, *s.* ताडनं, आघातः, घातः, दण्डः. —(With a stick) वेत्ताघातः. —(Throbbing) स्पन्दनं, स्फुरणं.

BEATITUDE, *s.* मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निर्वाणं, सिद्धिः *f.*, अपवर्गः, स्वर्गप्राप्तिः *f.*, परमागतिः *f.*, श्रेयः *n.* (नं) or निःश्रेयः, अनृताता, कैवल्यं. —(Felicity) परममुखं, परमानन्दः, श्रेयस्त्वं, सुखं. —(Desirous of) मुमुक्षुः.

BEAU, *s.* सुवेशी *m.* (नं), सुवेशः, सुवस्त्रपरिच्छिन्नः, दर्शनीयमानी *m.* (नं).

BEAU-MONDE, *s.* नृत्यगीतसाहचरभोजनमद्यपानसुवस्त्रपरिधानादिभोगतत्परो लोकः, भोगासक्तो लोकः.

BEAUTEIOUS OF BEAUTIFUL, *a.* च्छारुः -शी -रु, सुन्दरः -रा -री -रं, हृषिरः -रा -रं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, शोभनः -ना -नं, कान्तः -न्ता -न्तं, वामः -मा -मं,

रूपवान् -वती -वत् (नं), रूपी -पिणी -पि (नं), सुकृपः -पी -यं, मनोरमः -मा -मं, मनोहः -शा -हं, लावण्यवान् -वती -वत् (नं), साधुः -धुः -ध्वी -धु, सौम्यः -म्या -म्यं, श्रीयुक्तः -क्ता -क्तं, सुमुखः -खा -खं, अभिरामः -मा -मं, सुषमः -मा -मं, पेशलः -ला -लं, रुच्यः -च्या -च्यं, मञ्जुः -ञुः -ञु, मञ्जुलः -ला -लं, वृन्दारः -रा -रं. Often expressed by सु; as, 'a beautiful day,' सुदिनं. 'A beautiful woman,' रूपवती, प्रमदा; 'to be beautiful,' शुभ् (c. 1. शोभते, शोभितुं).

BEAUTEIOUSLY OF BEAUTIFULLY, *adv.* साधु, सुन्दरं, हृषिरं, सुहृ, सुन्दरप्रकारेण, सु prefixed; as, 'beautifully dressed,' सुवेशी -शिनी -शि (नं).

BEAUTEIOUSNESS, *s.* कान्ता, अभिरामता, वामता, रूपवत्त्वं, रमणीयता, सुधता.

BEAUTIFIED, *p. p.* शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, कृतशोभः -भा -भं.

BEAUTIFIER, *s.* शोभकृत्; शोभकः, शोभयिता *m.* (नं), भूषणः.

To BEAUTIFY, *v. a.* शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्, जलङ्क, परिष्कृ, भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष्.

BEAUTY, *s.* सौन्दर्यं, चारुता, शोभा, कान्तिः *f.*, रूपं, लावण्यं, रूपलावण्यं, शीः, आभा, अभिरूपा, धृतिः *f.*, छविः *f.*, मञ्जिमा *m.* (नं), सुवमा.

BEAUTY-SPOT, *s.* तिलकः -कं, सौन्दर्यवर्द्धकं पिष्टं, कानिदायकम् चङ्कं.

BEAVER, *s.* (An animal) स्थलजं लघुचरजन्तुप्रभेदो यज्ञोक्तनिर्मितं शिरस्त्रम् अधुनातनजनैर् भ्रियते. —(A hat) पृष्ठोक्तनकुलोक्तनिर्मितं शिरस्त्रं or शिरस्त्राणं. —(Part of a helmet) शिरस्त्राणस्य यो भागश्चिबुकदेशं or मुखस्य अधोभागं प्रच्छादयति.

BECALM, *s.* अञ्जीरद्राक्षादिसादको विदेशीयपक्षिभेदः, अञ्जीरप्रमुदः.

To BECALM, *v. a.* (To still the elements) निवृत्तं -तां -तं कृ, वायुं निवृत्तं in caus. (वर्त्तयति -यितुं), निस्तारङ्गं -ङ्गां -ङ्गं कृ. —(To quiet) शम् in caus. (जमयति -यितुं), उपशम्, प्रशम्.

BECALMED, *p. p.* निवृत्तः -ता -तं, निर्वेगः -गा -गं, निस्तारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

BECAME, the preterite of 'become;' which see. Sometimes expressed by जातः -ता -तं.

BECAUSE, conj. यत्, यत्, येन, यस्मात्, इति हेतोः, यतोहेतोः, हि.
'Because' may be often expressed by the abl. or inst. c. of the abstract noun; as, 'because it had no deepness of earth,' मृदल्यत्वात्; 'because he was a just man,' सज्जनत्वात्; 'because he was a friend,' मित्रतया. It may even be expressed by इति; thus, 'I am come, because a servant ought to be present at the fitting occasion,' अनुनीविना प्राप्तकाले साक्षिण्यं कर्तव्यम् इति आगतोऽस्मि.

BECAUSE OF, prep. (By reason of) हेतोः, हेतो, कारणात्.—(For the sake of) अर्थे, अर्थे, कृते, निमित्ते affixed to a crude noun; 'because of that,' अनेन हेतुना, इति हेतोः. 'Because of' is often expressed by the abl. c. of the noun; as, 'because of their unbelief,' तेषाम् अविश्वासात्.

BECK, s. सङ्केतः, इङ्कितं.—(With the hand) करसङ्केतः.

To BECKON, v. n. शिरसा or हस्तेन सङ्केतं or इङ्कितं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or कृ.—(To summon with a sign) इङ्कितेन समाह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं).

To BECOME, v. n. भू (c. 1. भवति, भवितुं), सम्भू; सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), प्रतिपद्, वृत् (c. 1. वर्तते, वर्तितुं), संवृत्, मन् (c. 4. जायते), सञ्जन्. The pass. part. of जन् (जात) is often used in the sense 'became.' आह in caus. (-हारयति -यितुं) with acc.

To BECOME, v. a. (Suit) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) with loc.

BECOMING, a. युक्तः-क्ता-क्तं, योग्यः-ग्या-ग्यं, यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, समञ्जसः-जा-जं.

BECOMINGLY, adv. यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, यथाहं, यथातथं, यथायथं, योगतः.

BECOMINGNESS, s. युक्तता, औचित्यं, योग्यता, उपयुक्त्यं, सामञ्जस्यं, उपपत्तिः, याथातथ्यं.

BED, s. शय्या, शयनं, पर्यङ्कः, तल्यः, सदा, संस्तरः, पत्यङ्कः, स्तरिमा m. (नं), शयनीयं, मच्छः, मच्छकः, प्रस्तरः, आस्तरणं.—(To go to bed) शो (c. 2. शेते, शयितुं); 'gone to bed,' शय्यागतः, सदारुदः-डा-डं.—(To make a bed) शय्यां प्रस्तुतीकृ or उपस्तु (c. 5. -स्तुति -स्तुति, -स्तुती, आस्तु.—(To lie down in bed) शय्याम् अधिशो.—(Channel of a river) गर्भः, नदीमध्यं, नदीवहनपथः, नदीरयपथः.—(Garden-bed) स्थलं, उद्याने पुष्पोत्पत्तियोग्य ईवद्वयतो भूभागः.—(Marriage) विवाहः.—(A layer) फलकः.

To BED, v. a. (To place in a bed) सदान् आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं).—(To cohabit with) उपगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं).

To BEDABBLE or BEDASH, v. a. सिष् (c. 6. सिचति, सेकुं), अवसिष्, संसिष्, अवकु (c. 6. -किरति -किरितुं -करीतुं), मोक्ष (c. 1. -उक्षति -उक्षितुं).

To BEDAGGLE or BEDASH, v. a. कहेनेन or पङ्केनेन or मलेने लिप् (c. 6. लिम्यति, लेमुं) or दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं).

To BEDAUB, v. v. लिप् (c. 6. लिम्यति, लेमुं), आलिप्, उपलिप्, अञ्ज (c. 7. अनीकृ, अञ्जु) or in caus. (अञ्जयति -यितुं).

To BEDAZZLE, v. a. अतिशयतेजसा दृष्टिम् उपहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं).

BEDCHAMBER, s. शयनागारः, शयनगृहं, स्वप्निकेतनं, निद्राशाला, विश्रामशाला, वासगृहं, वासगारं.

BEDCLOTHES, s. pl. शय्यास्तरणं, शय्यावरणं, सदासज्जि पल्लादिद्रव्यं, उत्तरपत्रादः, मन्दरा.

BEDDING, s. शय्या, शय्योपकरणं, आस्तरणं, चोरपट्टी, सदासानयो.

To BEDECK, v. a. भूष (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष, मण्ड (c. 10. मण्डयति -यितुं), चलङ्क, परिष्क, शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं).

BEDECKED, p. p. भूषितः-ता-तं, चलङ्कृतः-ता-तं, मण्डितः-ता-तं.

To BEDEW, v. a. शिशिरेण or नीहारेण झिद् in caus. (झेदयति -यितुं) or अवसिष् (c. 6. -सिचति -सेकुं) or मोक्ष (c. 1. -उक्षति -उक्षितुं) or आद्रीकृ.

BEDWEW, p. p. झिक्तः-जा-जं, आद्रीः-द्री-द्री, मोक्षितः-ता-तं, तिमितः-ता-तं.

BEDFELLOW, s. सहशायी m. -यिनी f. (नं), एकसदाशायी m. -यिनी f. (नं).

BED-HANGINGS, s. मशहरी, चतुष्की, शय्यातिरस्करिणी.

To BEDIM, v. a. तिमिर् (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ, कलिनीकृ.

To BEDIZEN, v. a. भूष (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष, परिभूष, चलङ्क, परिष्क.

BEDIZENED, p. p. भूषितः-ता-तं, चलङ्कृतः-ता-तं, शोभितः-ता-तं.

BEDLAM, s. उन्मत्तानाम् आरोग्यशाला, वातुलागारं, वातुलोकालयः.

BEDLAM, a. उन्मत्तः-ता-तं, उन्मादः-दा-दं, वातुलः-ला-लं.

BEDIAMITE, s. उन्मत्तः, उन्मादी m. (नं), वातुलः, मत्तः.

BED-MAKER, s. राजविद्यालये या स्त्री or यो जनो ज्ञेवासिनां शय्यास्तरणं करोति; शयनकल्पिका, शय्यां कल्पयति या परिचारिका.

BEDPOST, s. सदास्तम्भः, सदादण्डः, शयनस्थूणा.

BEDRID or BEDRIDDEN, a. शयनाद् उत्पातुम् अक्षमः; अतिजीर्णः-शी-शी, अतिपृष्ठः-डा-डं.

BEDROOM, s. शयनगृहं, स्वप्निकेतनं, शयनागारः, निद्राशाला, विश्रामशाला.

BEDSIDE, s. शय्यापार्श्वः, सदापार्श्वः, शयनोपानं, सदासमीपं.

BEDSTEAD, s. पर्यङ्कः, सदा, मच्छः, मच्छकः, पत्यङ्कः, तल्यः.

BEDTIME, s. शयनकालः, स्वप्नकालः, निद्राकालः, शय्यागमनसमयः, विश्रामकालः.

BEE, s. मधुकरः-कारी m. (नं), अलिः m., मधुकृ m., मधुपायी m. (नं), मधुपः, मधुमक्षिका, मधुलिद् m. (हं), भृङ्गः दुग्धशायः, पुष्पलिद् m. (हं), घटपदः, हिरोक, भ्रमरः, मधुव्रतः, सरघा.

BEECH, s. भृङ्गजातीयो वन्यवृक्षभेदः.

BEECHEN, a. पृथ्वीकवृक्षकाष्ठमयः-यी-यं.

BEE-EATER, s. मधुमक्षिकासादकः पक्षिभेदः.

BEEF, s. गोमांसं; 'roast beef,' शूलिकगोमांसं; 'boiled beef,' शृतगोमांसं.

BEEF-EATER, s. राजपरिचरः-परिचारकः, राजोपामकः.

BEE-GARDEN, s. मधुमक्षिकापालनस्थानं, मधुकरपालनोद्यानं.

BEE-HIVE, s. मधुकोषः, करखडः, स्रवकः, मधुमक्षिकाघारः.

BEE-MASTER, s. मधुमक्षिकापालकः, मधुकररक्षकः.

BEE-SWAX, s. मधुच्छिदं, मधुजं, शिक्कं, सिक्ककं.

BEER, s. यवसुरं, यवमद्यं, यवरासः, यवनिर्मितं पानीयं.

BEER-HOUSE, s. यवसुरविक्रयस्थानं, यवसुरगृहं, आपानं, पानगोष्ठिका.

BEET, s. (A plant) पालङ्गः, पालङ्गशाकः.

BEETLE, s. भ्रमरभेदः, भृङ्गभेदः, परोक्षी, पिङ्गकपिशः.—(A mallet) मुन्नरः.

To BEETLE, v. n. वहिर् लब्ध (c. 1. लब्धते, लब्धितुं), प्रलब्ध.

BEETLE-BROWED, a. ललाटाभोगविशिष्टः-हा-हं, प्रलब्धललाटः-टा-टं.

BEEVES, s. (Oxen) गायः m. pl., गोकुलं.

To BEFALL, v. n. घट (c. 1. घटते, घटितुं), निपत् (c. 1. -पतति -पतितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), उपपद्, सम्भू (c. 1. -भवति -भवितुं).

BEFALLEN, p. p. आपतितः-ता-तं, उपस्थितः-ता-तं, समुपस्थितः-ता-तं, समापन्नः-जा-जं, उपपन्नः-जा-जं, घटितः-ता-तं, घुषः-ता-तं.

To BEFIT, v. a. युज् in pass. (युज्यते), उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) with loc.

BEFITTING, *a.* योग्यः -ग्या -ग्ये, यथायोग्यः -ग्या -ग्ये, यथोचितः -ता -ते.
To BEFOOL, *v. a.* नुह् in caus. (नोहयति -यितुं), ध्यामुह्, विप्रमुह्, भन् in caus. (भनयति -यितुं), वन् in caus. (वचयति -ते -यितुं).

BEFORE, *prep. and adv.* प्र, अभि prefixed.—(In the front of, not behind) अये, अग्रतस्, पुरस्, पुरतस्, पुरस्तात्, अभितस्, प्रतिमुखं, अभिमुखं; 'going before,' पुरोगः -गा -गे, अग्रसरः -रा -रे; 'before the fire,' अग्निः.—(In the presence of) साक्षात्, प्रत्यक्षे, अये, समक्षं, प्रतिमुखं; 'he took them before the king,' तान् राज-समीपम् जानीतवान्.—(In the sight of, before the face) समक्षं, प्रत्यक्षं, प्रत्यक्षतस्, साक्षात्, सम्मुखं; 'before many persons,' बहु-जनसमक्षं.—(Earlier in time, sooner than) प्राक्, पूर्वं, with the abl. c.; अये; 'before offering the cakes,' पिण्डदानात् पूर्वं; 'before the appointed time,' निरूपितसमयात् पूर्वं or प्राग् वि-हितकालात्; 'he knows your necessities before you ask,' यत् तव प्रयोजनं तद् याज्नातः पूर्वं जानाति; 'before dinner,' भोज-नात् पूर्वं; 'before the event,' प्राग् घटनात्; 'before me,' मध्ये.—(In time past) पुरा, पूर्वं, पृष्ठकाले.—(As yet, hitherto) अद्य यावत्, अद्यपर्यन्तं, इतत् कालं यावत्, अद्यापि.—(Already) तत्पूर्वं, प्राग् वक्ष्यमानकालात्; 'before mentioned,' पृष्ठोक्तः -क्ता -क्ते, प्रागुक्तः -क्ता -क्ते, पृष्ठोदितः -ता -ते; 'the day before yesterday,' अपरद्यम्; 'before and after,' पृष्ठोत्तरं.

BEFORE-HAND, *adv.* पूर्वं, अये, पूर्वं, अग्रतस्, पृष्ठतस्; 'determining beforehand,' अग्रनिरूपणं; 'to taste beforehand,' पृष्ठस्वादने कृ.

BEFORE-TIME, *adv.* पुरा, पूर्वं, पृष्ठकाले, गतकाले.

To BEFOUL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), दुष् in caus. (दूष-यति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), आविल (nom. आविल-यति -यितुं), समलं -लं -ले कृ.

To BEFRIEND, *v. a.* मित्र (nom. मित्रीयते -यितुं), उपकृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कर्तुं), अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), साहाय्यं कृ.

BEFRIENDED, *p. p.* कृतोपकारः -रा -रे, उपकृतः -ता -ते, अनुगृहीतः -ता -ते.

To BEG, *v. a.* (To ask) अर्धे (c. 10. अर्धयते -यितुं), अभ्यर्धे, प्रार्थे, सम्प्रार्थे, याच् (c. 1. याचति -ते. याचितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्, संयाच्.—(To ask alms) भिक्षु (c. 1. भिक्षते, भिक्षितुं).—(To beg as a favour) वृ (c. 9. वृणीते, वरितुं, यरीतुं) or in caus. (वारयति -यितुं) with 2 acc., प्रसद in caus. (-सादयते -यितुं).—(To beg for pardon) क्षन् in caus. (क्षमयति -यितुं) with acc. of the pers.

To BEG, *v. n.* भिक्षु (c. 1. भिक्षते, भिक्षितुं), भैक्ष्यं चर् (c. 1. चरति, चरितुं), भिक्षाटनं कृ.

To BEGET, *v. a.* जन् in caus. (जनयति -यितुं), विजन्, वस्रजन्, प्रसृ (c. 2. -सृते, c. 4. -सृयते -सृतुं).—(To produce, cause) उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).—(To create) सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं).

BEGGETTER, *s.* जनकः, जननः, जनयिता *m.* (नृ), जनिता *m.* (नृ), जन्मदः, सुती *m.* (नृ), उत्पादकः.

BEGGAR, *s.* (One who lives on alms) भिक्षुः *m.*, भिक्षुकः -की *f.*, भिक्षोपजीवी *m.* (नृ), भिक्षाचरः, दरिद्रः.—(A petitioner) प्रार्थकः, अर्धी *m.* (नृ) -रथिनी *f.*, प्रार्थयिता *m.* (नृ), याचकः, याचनकः, मार्गेण -शकः, वनीयकः.—(In ragged garments) कपटी *m.* (नृ).

To BEGGAR, *v. a.* दरिद्रीकृ, सर्वस्वं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), धनाद् भृशं in caus. (भृशयति -यितुं).

BEGGARED, *a.* दरिद्रितः -ता -ते, धनच्युतः -ता -ते, हतसर्वस्वः -स्ता -स्ते, परिशीयः -या -यं, गतविशः -ता -ते, नश्वर्यः -यो -यं, गतविभयः -वा -वं,

गतलक्ष्मीकः -का -कं, गतश्रीकः -का -कं; 'he is beggared,' अनयायते.
BEGGARLY, *a.* (Indigent) दरिद्रः -द्रा -द्रं, निर्धनः -ना -नं, दुर्गतः -ता -ते, कृपणः -या -यं, दीनः -ना -नं.—(Mean) तुच्छः -च्छा -च्छं, नीचः -चा -चे, अपकृतः -डा -डे.

BEGGARLY, *adv.* कृपणं, कार्यक्षेपेन, दीनं, नीचप्रकारेण.

BEGGARY, *s.* (Indigence) दरिद्रता, दरिद्रं -द्रं, निर्धनता, परिशीयता, कार्यक्षेपं, अघिता, दीनता.

BEGGED, *p. p.* प्रार्थितः -ता -ते, याचितः -ता -ते, भिक्षितः -ता -ते.

BEGGING, (Act of) *s.* भिक्षा, भिक्षाटनं, भैक्षचर्या, अर्चना, अभ्यर्चना, याचना, याज्ना, प्रार्थनं -ना, अर्चना, अभिशक्तिः *f.*

To BEGIN, *v. a. and n.* आरम्भ् (c. 1. -रभते -रभुं), अभ्यारम्भ्, प्रारम्भ्, समारम्भ्, प्रक्रम् (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), उपक्रम्, समुपक्रम्, प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं); प्रकृ, सम्प्रकृ; प्रसृ (c. 2. -स्रति -स्रतुं); 'he began to cut,' छेत्तुं प्रवृत्तः.

BEGINNER, *s.* (One who begins) आरम्भा *m.* (नृ), आरम्भकः, उप-क्रमा *m.* (नृ), उपक्रमिता *m.* (नृ), उपक्रमकारी *m.* (नृ).—(A novice) नवज्ञानः, नूतनशिष्यः, प्राथमकस्थिकः.

BEGINNING, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, प्रारम्भः *f.*, आदिः *m.* उपक्रमः, प्रक्रमः, उद्गातः, उद्योद्गातः, अभ्यादानं.—(Origin, source) मूलं, योनिः *m. f.*, उद्भवः, प्रभवः, गर्भः, जन्म *n.* (नृ).—(Rudiments) आरम्भः.—(Elementary property) कारकगुणः; 'without beginning,' अनाद्यः -द्या -द्यं; 'from beginning to end,' आद्यन्तं, आग्रप्रणामात् शेषं यावत्; 'beginning, middle, and end,' आदिम-ध्यावसानं; 'beginning with,' आदि, आद्य affixed.

To BEHOLD, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं), अवहृष्ट् (c. 7. -हृष्टि -रोष्टुं).

BEGIRT, *p. p.* परिवेष्टितः -ता -ते, परिगतः -ता -ते, वलयितः -ता -ते, आवृतः -ता -ते; 'begirt with the sea,' समुद्रनेत्रलः -ला -ले.

BEGONE, *interj.* अपेहि, अपसर, दूरम् अपसर.

BEGOTTEN, *p. p.* जनितः -ता -ते, उत्पादितः -ता -ते, प्रसृतः -ता -ते.

To BEGREASE, *v. a.* वसया or सेहेन or तैलेन or घृतेन लिप् (c. 6. लिम्पति -लेप्तुं), किम्भीकृ.

To BEGRIME, *v. a.* मलेन दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं).

BEGRIMED, *p. p.* मलदूषितः -ता -ते, कलुषितः -ता -ते, कलङ्कितः -ता -ते.

To BEGRUDGE, *v. a.* स्मृह् (c. 10. स्मृहयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं).

To BEGUILE, *v. a.* नुह् in caus. (नोहयति -यितुं), विप्रमुह्, ध्यामुह्, वन् in caus. (वचयते -यितुं), परिवन्, प्रवन्, भन् in caus. (भनयति -यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ्, आकृष् (c. 1. -कृषति -कृष्टुं -कर्षितुं).—(To beguile the time) विनुद् in caus. (-नोद-यति -यितुं).

BEGUILED, *p. p.* मोहितः -ता -ते, विमोहितः -ता -ते, वधितः -ता -ते, विप्रलभः -आ -अं, विमृष्टः -डा -डे, प्रपथितः -ता -ते, प्रलोभितः -ता -ते, विलोभितः -ता -ते, प्रतारितः -ता -ते.

BEGUN, *p. p.* आरम्भः -आ -अं, प्रारम्भः -आ -अं, उपक्रमः -ना -नं.

BEHALF, *s.* (In behalf of) अर्थे, अर्थे, हेतोः, हेतोः, कारणात्, विमिश्रे, कृते. generally affixed to the crude of a noun; 'on my behalf,' मङ्गते or मर्त्ये; 'on behalf of (his) son,' पुत्रहेतोः.—(Favour) अनुग्रहः, प्रसादः.

To BEHAVE, *v. n.* चर् (c. 1. चरति, चरितुं), आचर, ज्ञाचर, वृत् (c. 1.

पक्षेति, पक्षिः); sometimes वृत्ति is added; as, 'in whatever way you behave towards them,' वा वृत्तिं हेतुं पक्षेते. वृत्तिम् अनुदा (d. 1. -तिष्ठति-वर्तते), व्यवहृ (c. 1. -इति-इत्).—Well-behaved) कदाचारयुक्तः -क-क. कदाचारवान् -वति-वहृ (गु).

BEHAVIOUR, *n.* वृत्ति: *f.*, वृत्तं, आचरण, रीति: *f.*, व्यवहार, चरित्रं, चरितं, आचरणं, गति: *f.*, योगति, स्थिति: *f.*

To BEHEAD, v. a. शिरः or मस्तकं हिद् (c. १. शिरानि, शिरु), विमस्तक
(nom. विमस्तकयति - विभु).

BEHRADED, p. p. विभक्तिकाः -ता -तं, द्विवचनस्तः -स्ता -सं, -स्तवः -वा -वं.

BEHEADING (act of) १. शीर्षच्छेदः.—(Worthy of) शीर्षच्छेद्यः -द्या-ञ.

BEARD, p. p. आलोचिताः -ता-तं, दृष्टः -डा-ई, आलोचिताः ५ता-तं,

ईषितः - ता - तं. ईक्ष्यमाणः - या - यं.

धर्मः, ४. आद्या, आदेशः, निर्देशः, निदेशः, शासनं, वशः.

BEHIND, prep. or adv. पश्चात्, अनु prefixed.—(Behind the back, at the back of) पृष्ठतः; 'following behind,' अनुगामी -मिनी -नि (न्).—(Below, inferior) अधस्तात्, अधस्तात्.—(Posterior) अवर्ततः, अवर्तात्.—(At a distance) दूरतः, दूरे.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पृष्ठं, निम्नः.

BLINDHAND, adv. अतीतकालः-छा-लं, पिलुकी-दिनी-दि (न),
दीर्घकालीनः-ना-नं.—(Surpassed by another) अतीतकालः-ना-नं.

TO BEHOLD, १. &amp. दृश (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), अभिदृश, विदृश, जन्वृश; ईश् (c. 1. ईक्षते, ईक्षिषुं), समीक्ष्, वीक्ष्, अभिवीक्ष्, प्रेक्ष्, अभिप्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्, उदीक्ष्, अवेष्, जम्प्यीक्ष्, अवलोक् (c. 10. -लोकयति -यिषुं, c. 1. -लोकते -लोकिषुं), आलोक्, समालोक्, विहीक्ष्, लृक्ष् (c. 10. लृक्षयति -ते -यिषुं), आलृक्ष्, समालृक्ष्, उपलृक्ष्, संलृक्ष्; आलोष् (c. 10. -लोकयति -यिषुं).

BRITISH IMPERIAL PAPER, BOMBAY.

To be ABHOLDN, v. n. कुतोपकारकरणेन धरणीनः -आ-नं or धरायः -आ-नं भू, प्राप्नोषकारदेशोद् धञः -आ-ई or निधञः -आ-ई भू or जस्, कुतोपकारं हा (C. १. नानाति, हातु), प्राप्नोषकारः करणीय इति हा, आप्राप्नोषकारनोच्चात् यरयस् हा.

B+HOLDIR, s. मेखका: दूहा m. (इ), मेखलाय: दही m. (ग), यइवन m. (ह).

Beuoor, s. जयोः, जलः, लाभः, वृद्धिः f., विवृद्धिः f., कलौदयः.

BEHOVEDL. a. बहोविहः -वा-ते, बोग्यः -ग्या-ग्ये, बरीकटः -री-रं.

It अनोवन्, & imp. Expressed by the future passive participle; as, 'it behoves you to marry the damsel,' लव्वा बन्वा योषया; or by the potential mood, as, लव्वा बन्वां पदे:; or by the *muṣ* of the verb बह्वि (c. 1. बह्वि), as लव्वा बन्वां योषुम् बह्वि; 'to act as it behoves one,' यथोचितं कृ.

भिन्नत्वं, *a.* (A being) भूतं, *उत्पन्नः*—(A sentient being) प्राणी *m.*
 (नृ), प्राणिकृत् *m. f. m.*, प्राणी *m.* (नृ), देही *m.* (नृ), जन्तुः *m.*, जन्तुः *m.*,
 भिन्नत्वं, *उत्पन्नः* *m.* (नृ).—(Existence) प्राद्यवस्थे, जन्मवस्थे, निष्-
 कलप्रवृत्तये, प्रवृत्तये, *वर्तमाने* *ind.*, वृत्तिः *f.*, उत्पत्तिः—(Particular state)
 भावः, अवस्था, वृत्तिः *f.*—(Supreme Being) परमेश्वरः—
 (Prea. part.) यत्, ज्ञाता इति (नृ), वर्तमानः -मा-मै.

BEING THAT, *conj.* (Since) बतह, बलनाह, येन, इति हेतोः, यद्वाहेतोः.
 'Being,' is often expressed by the loc. c. of बह्, as, 'the
 man being gone,' गुरुने गते बति; 'it being so,' इत्थं बति.
 'बलानि, इत्यन्त्या. 'Being' may also be expressed by the
 abl. c. of the abstract noun in such phrases as 'he being
 a good man,' बलान्मनसि.

सिद्धि, १०, सदाशिव, इलाहाबाद, अजयपुर, अजयपुर.

To BELABOUR, v. a. मूह् (c. 10. ताहयति - धिनु), हन् (c. 2. हन्ति, हन्ति),
जनिहन्, जन्माहन्, जन्माहन्; मूह् (c. 1. -हरति - हन्ति).—(With a
stick) वेधायात्तं क.

To HLLAY, c. a. (Block up) प्रतिहृत् (c. 7. -हृत् + -प्रति), कथहृत्.

TODUCH, v. a. उद्धन (c. 1.-वसति-वसितुं), उद् (c. 6.-गिरति-गदितुं-गदीतुं).

BELCH, BELCHING, v. उद्गमः, उद्गमनं, उद्गारः, उद्गिरणं.

BFLDAM, s. ब्रह्मा स्त्री, जरिणी, जरापरिणता स्त्री, कुट्टिनी, कुक्षी.

To BESIEGE, v. a. (To besiege) हृष् (c. 7. हृषति, रोषुं), जयहृष्, उपहृष्; परिषेह (c. 1.-वेष्टते-वेष्टि).

BILLAGUERED, p. p. परिवेष्टितः -ता -तै, उपहृतः -त्ता -तै, बाधितः -ता -तै.

BELFOUNDER, १. यष्टाकारो *m.* (नं), यष्टानिर्मायकसौ *m.* (सं), आन्यवादः.

BLLFRY, ५. यद्यदात्ताडनयोग्यं प्रासादशालं, यद्यदास्नानं, यद्यदाशाला.

To **BLUR**, *v. a.* (To counterfeit, imitate) झल (c. 10. झलयति - यति).

छत्र or छत्रपेश कृ, अनुकृ (c. 8. -करोति -कृते).—(To charge any
 one with falsehood, to argue) अनुत or अजसद or निष्ठापाद
 कस्तैषिद् आहूह in caus. (-रोपयति -यितुं), पिशुन (nom. पिशुनयति
 -यितुं)—(To calumniate) परिबद् (c. 1. -वदति -वदितुं), अजयद्,
 कलहद् कृ, निष्ठाभियोगं कृ.

BEHEF, v. (Credence) प्रत्ययः, विश्वासः, विश्वस्यः, प्रत्यायः.—(Religious belief) अर्थ-ज्ञा, भक्तिः f., विश्वासः.—(Opinion) मतिः f, बुद्धिः f., बोधः.—(The thing believed in, tenet) मति, 'my belief' मत्वे.

BRITISH, a. विद्यास्यः-स्या-स्यं, अज्ञेयः-या-यं, विद्यासयोग्यः-ग्या-ग्यं.

To BELIEVE, v. a. (To give credit to) प्रती (c. 2. प्रतीति, प्रतीति),
 प्रत्यक्ष.—(To have religious belief in) विश्वास (c. 2. -प्रतीति
 -प्रतीति) with loc. c.

To BELIEVE, १. न. (To exercise religious faith) विश्वा (c. 3. -इषाति -षाति), विश्वासं कृ. प्रत्ययं कृ.—(To believe in, hold as an object of faith) विश्वा (c. 2. -इषति -इषति) with कृ. (To think) मन (c. 4. मन्ते, मन्).

BENHARD, p. p. विष्णुसिंहः -ता -नं, विष्णुस्तः -स्ता -स्तं, प्रतीतः -ता -नं.

BILH VLR, ३. अहान्वितः, जातिः, प्रथमी m. (न), विश्वासी m. (न).

BELONGING, & सम्बन्धः—ना नं, जातुः-लुः-लु, जातः-जा जं, जात-
वान्-वती-वत् (ह), जातविश्वासः-सा-सं, विश्वासी-सिनी-सि (ज),
प्रत्ययी-यिनी-यि (ज)

BE LIKE, adv. अपिनाम, किंलिख, किल, स्यात्:

BELL, s. बड्डा, बड्डिका, बने.—(Tinkling ornaments) बिबिड्डी, 'to ring a bell,' बड्डा हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं) or तद् (c. 10. ताडयति-यितुं) or बड् in caus. (बाडयति-यितुं), 'bell-shaped,' बड्डाकाय-रा-रं.

BELL-CLAPPER; १. बह्दावादकः, बह्दाकोणः, बह्दाभ्यन्तरे लक्ष्मण इत्यस्तौ दोलायमानम् तद्वादनयोग्यो लवङ्गाकारः कोणः, बह्दाभ्यन्तरे लङ्गः स्फुल-
गिरस्तौ मसलाकार आश्रयकीलो येन इत्यस्तौ लोलमाना बह्दा वाद्यौ .

BELLE, *s.* सुन्दरी *f.*, शरूपी *f.*, रूपवती *f.*, सुवेशिनी *f.*, प्रमदा.

BELLES-LETTRES, & अलङ्कारविद्या, रसविद्या, रसिका विद्या, वाचस्पत्यः.

BELLIGERENT. ॥ यध्यमानः -ना -नं, दण्डीलः -ला -लं, ययांसः -सः -सः.

BELIPOTENT, a. रणवीर-रा-रं, विक्रमी-विशी-नि (न्), महावीर्यः-वी-वी.

BFL-MENTAL. *s.* कांस्यं, यक्षाक्षयं, चोदः, प्रापाति, चोरयुजः, पीतलोहं
To BELLOW, s. n. गर्ज् (c. 1. गर्जति, गर्जितुं), नद् (c. 1. नर्दति, नर्दितुं),
 विनद्, रद् (c. 1. रजति, रजितुं), ह् (c. 2. रीति, रयितुं), विह, मंह,
 रद् (c. 1. रजति, रजितुं), नम् (c. 1. गजति, गजितुं), हम्भ (nom.
 हम्भायते -वितुं).

BELLOWED, *pl. p.* गर्जितः-ता-ने, गर्जितः-ता-ने, प्रगर्जितः-ता-ने.
BELLOWING, *s.* गर्जनं, नादः, हर्षः, गर्जनं गर्जितं.
BELLOWS, *s.* भस्त्रा *f.*, भस्त्रा, भस्त्रिका, चर्मप्रसेवकः-विष्ठा, चर्मनः, दुग्धिः *f.*
BELL-RINGER, *s.* घण्टावाजः-इकः, घण्टावाजकः, घण्टावाजिता *m.* (पुं).
BELLUINE, *a.* घाञ्जः-वी-वे, घुञ्जालः-ला-लं, जमानुषः-वी-वे.
BELLY, *s.* उदरं, जठरं-रा, कुक्षिः *m.*, पिचिकः, पिचकः, तुन्दः, तुन्दि *n.*
To BILLY OR BILLY-OUT, *v. n.* (To swell out, bulge out) उदरवत्
 or उदरवत्वे लब्धं (c. l. लघते, लघितुं) or *v.* in pass. (पूर्यते).
BILLY-ACHIE, *s.* उदरवेदना, उदरामयः.
BILLY-BAND, *s.* उदरबन्धः, उदरदान *n.* (नं), अन्नसंस्कारः.
BILLY-BOUN, *a.* आनन्दः-डा-वं, निषङ्गः-डा-वं, बजोदरः-रा-रं.
BILLY-BUL, *s.* उदरपूरणं, पिचिकपूरणं, जठरपूरणं.
BILLY-GOD, *s.* उदरभरिः *m.*, कुक्षिभरिः *m.*, चौदरिः, उदरकानुकः,
 आलम्भरिः *m.*
BILLY-WORMS, *s. pl.* उदरावेष्टः, बीजः, कुक्षिः *m.*, श्लिभिः *m.*
BILMAN, *s.* चोषकः, चलाधारः, चलादाहनपुष्टकं चोषकाकर्ता *m.*, वैचोषिकः.
To BELONG, *v. n.* (To be one's own property) आत्मीयः-या-वं
 or स्वकीयः-या-वं or स्थायीनः-ना-नं अस्. But the sense of
 'belonging' is more usually expressed by the use of the
 roots अस् or भू or विद् with the gen. c, as, 'money be-
 longs to me,' मम धनं विद्यते or अस्ति.-(To have relation
 to) सम्बन्ध् in pass. (-बध्यते).-(To be fit, or becoming) युज् in
 pass. (युज्यते); 'this belongs to me,' i. e. 'this is my busi-
 ness,' मम अर्थ व्यापारः.
BELONGING, *part.* सम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नं), सम्बन्धकः-का-वं.
BELOVED, *a.* प्रियः-या-वं, सुप्रियः-या-वं, दयितः-ता-नं, इहः-डा-वं,
 अभीष्टः-डा-वं, इष्टतमः-ना-नं, प्रेष्टः-डा-वं, प्रीतः-ता-नं, दुष्टः-का-वं.
 वक्ष्यः-भा-वं, अभीष्टितः-ता-नं.-(Dear as one's life) अनुसृतः
 -ना-नं, प्राचीर गरीयान्-यसी-यः (म).
Below, *prep.* (Under in place) अधस्, अधस्तात्, तले, नीचे, अधोऽधः;
 'below the bed,' सदातले or सदाऽधः.-(Inferior, beneath)
 अवट-रा-रं, अधःस्थः-स्था-स्थं, अधरतल, अधरस्तात्, अधरेय, अधरात्,
 अधरतस्, अधरस्तात्.-(Unworthy of) अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनर्हः
 -हो-हं.-(Subject to) अधीनः-ना-नं (Less than) जनः-ना-नं;
 'below two years of age,' जनद्विर्वाधिकः or अग्राज्जितीयवर्षः.
Below, *adv.* अधस्, नीचे, नीचकेतः, अधःस्थाने, अधोभागे, अधःस्थः-स्था
 स्थं-(On earth, as opposed to heaven) इहलोके, इह.-(In
 hell) अधोलोके, अधोभुवने.
BELOPE, *s.* घण्टारज्जुः *m.*, घण्टादुर्ब, अधुनातनगृहपु घण्टाबादने प्रयुक्तं दूर्ब
BELL, *s.* मेलला, काशी, कटिदुर्ब, झुल्लं-ला, रसना.
To BELL, *v. n.* मेललाकपय परिचेष्टं (c. l. वेष्टे-वेष्टितुं).
BELWITHER, *s.* या मेवञ्च चरन् चरन् कयल्लगनां चलो नादयति स्वम्भ-
 कारेण च मपद्यन् एकच करोति सः; मेवयुषासनः, मेवयुषयः.
To BEMANGL, *v. n.* ग्रथ (c. 6. वृक्षति, ग्रथितुं, ग्रथं), प्रग्रथ, सख्यः
 कृ, सखं सखं कृ, प्रकलीकृ, प्रवासद (c. 7. धिनति-वेष्टुं).
To BEMIRI, *v. n.* मलिन वाम मलिनयति-यितुं, कलुष (nom. कलुष-
 यति-यितुं), पङ्केन or मलेन दुष in caus. (दुषयति-यितुं).
BEMIRID, *pl. p.* मलनयितः ता-नं, मलपङ्गी-श्लिनी-श्लि (नं).
To BEMOAN, *v. n.* विलप (c. l. लपति-लपितुं), अनुशुच् (c. l. शोषति
 -शोषितुं), परिदेष्ट (c. l. देष्टे-देष्टितुं), लप् in freq. (लालयते).
BEMOANING, *s.* विलपनं, विलापः, परिद्वनं, क्रन्दनं, अनुशोचनं, रोदनं.

BENCH, *s.* दीर्घासनं, दीर्घपीठं, आसनं, फलकः-वं; 'carpenter's
 bench,' उद्गना.-(Seat of justice) जमीनद्वयः, विचारकन.
BENCHER, *s.* विचारकद्वयं संसर्गं ज्येष्ठः or वक्त्रवद्वयः, ज्येष्ठः, ज्येष्ठ *m.*
 -(Judge) प्राविशकः.
To BEND, *v. n.* (To bow, inflect) नम् in caus. (नमयति-यितुं),
 अवनम्, जानम्; नमीकृ.-(To make crooked) वक्राकृ, निव (nom.
 निवयति-यितुं), जम् (c. l. जयति, जयितुं).-(To direct towards)
 चापुज् in caus. (-वनेयति-यितुं).-(To bend a bow) कनुद् हिन्नुद्
 in caus. (-स्वरयति-यितुं) or चापम् (c. l. चपयति-चपुं).-(To bend
 the brow) धुञ्ज् कृ.-(To bend the mind) वनः प्रविज् in caus.
 (-वेष्टयति-यितुं).-(To subdue) वशीकृ.
To BEND, *v. n.* (To be incurvated) नम् (c. l. नमति, नम्), अवनम्,
 जानम्; नमीभू, वक्राभू.-(To jut over) प्रक्षतः-ता-नं अस्; झल्ल
 (c. l. लघते-लघितुं).-(To be bent or resolved on) कृतनिश्चयः
 -या-वं or दृढनिश्चयः-या-वं or सुनिश्चितः-ता-नं अस्.-(To be
 submissive) जानतः-ता-नं or वक्षः-ग्या-ग्यं भू.
BEND, *s.* (Incurvation) नतिः *f.*, वक्रता, निवता, वक्रिमा *m.* (नं),
 कुचनं, अयकुचनं, भङ्गी.-(Bend of a river) वक्रं वङ्ग, पुठेदः, भङ्गुरः.
BENEATH, *prep.* (Lower in place) अधस्, अधस्तात्, तले, नीचे,
 अधोऽधः, अधस्तात्, अधरतल, अधस्तात्, अधरेय, अधरात्,
 अधरतस्, अधरस्तात्; 'beneath the tree,'
 वृक्षतले or वृक्षस्थापस्तात्; 'the water beneath the earth,'
 परस्था अधःस्थं तोयं.-(Inferior) अवट-रा-रं, अधरतस्, अधरस्तात्.
 -(Unbecoming) अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनर्हः-हो-हं.
BENEFATH, *adv.* अधस्, नीचे, अधःस्थाने, नीचस्थाने, अधःस्थः-स्था-स्थं;
 'the earth beneath,' नीचस्था पृथिवी.
BENEDICTION, *s.* आशीः *f.* (नं), आशीर्वचनं, आशीर्वादः, सखि *ind.*
 धन्यवादः.-(Praise) स्तवः, सुतिः *f.*-(The advantage confer-
 red) मङ्गलं, धनार्थं, वरः.
BENEDICTORY, *a.* शोचलिकः-की-वं, सखिनाम्-नती-नत् (नं), माङ्गलिकः
 -की-वं.
BENEFACTION, *s.* उपकारः, उपकृतं, उपकारकर्म, हिनं, प्रसादः.
BENEFACITOR, *s.* हितकरः, उपकारी *m.* (पुं), उपकारकः, उपकारी *m.*
 (नं), उपकारकः, कृतोपकारः, प्रियकृत्, प्रियकारः, वरदायकः.
BENEFICERES, *s.* हितकरी, उपकारिणी, उपकारी, प्रियकारी.
BENEFICE, *s.* धर्माभायकपुतिः *f.*, धर्मशिक्षकपुतिः *f.*, धर्मभायकप्रतिपतिः *f.*
BENEFICENCE, *s.* परोपकारकर्म, परोपकारः, उपकारशीलता, दयप्रवृत्तिः,
 दया, कृपा, स्थूललक्ष्यं, मागशीलता, मागिञ्च.
BENEFICENT, *a.* परोपकारकः-का-वं, परोपकारी-दिनी-दि (नं), उप-
 कारशीलः-ला-लं, उपकारकः-रा-रं, हितकरः-री-रं, दानशीलः-ला-
 -लं, मागशीलः-ला-लं, स्थूललक्ष्यः-स्था-स्थं, प्रियकारी-री-रं, प्रियकृत्
 -री-रं, दयाकरः-रा-रं.
BENEFICENTLY, *adv.* हितकरवत्, प्रियकरवत्, वरदायकं, स्थूललक्ष्यवत्,
 दयापूर्व.
BENEFICIAL, *a.* हितः-ता-नं, फलवान्-वती-वत् (नं), उपकारः-ला-लं,
 उपकारः-रा-रं, हितवान्-वती-वत् (नं), परोपकारः-री-रं, उपकारकः
 -का-वं, उपकारी-दिनी-दि (नं), लाभवान्-वती-वत् (नं), लाभकः
 -का-वं, धर्मजनकः-का-वं, (Medicinally wholesome) चकः
 -ग्या-ग्यं, शोचशीलः-या-वं.
BENEFICIALITY, *adv.* उपकारं, उपकृतं, उपकारकर्म, हिनं, प्रसादः.
BENEFICIARY, *a.* वरधीनः-ना-नं, वरार्थकः-का-वं, धन्यवान्-वती-वत्
 -(One who holds a benefice) धर्मशिक्षकपुतिः *f.* (नं).

BISOM, *s.* भाईनी, बच्चाभैनी, झोपनी, विनायी: जहनी, सनुहनी.
To BISOM, *v. a.* युग् in pass. (युज्यते) उपपद (c. 4. -यजते -यजुं).
To BISOT, *v. a.* मुह in caus. (मोहयति -यितुं), महीक, मूडीक.
BISOTTED, *p. p.* मूढचेता: -ता: त: (स). मूढबुद्धि: -द्धि: -द्धि, मूढाला -ला -ल (स), मूढलेश: -लेश -लेश, मोहित: ता -त, महीकृत: -ता -त.
BISOTTIDNESS, *s.* मोह: सम्मोह: मूढता, मूढता, मूढिमा *m.* (स).
To BISOTTID, *v. a.* मूढभावेन भूयते अनुपप (c. 4. -विध्यति -यितुं) or युग् in caus. (मोहयति -यितुं), उपयुग्.
To BISOTTID, *v. a.* पक्षेन or मलेन सिक् (c. 6. सिचति -ते, सेकुं), अवसिक् or अवक् (c. 6 किरति -करितुं -करीतुं), अव्यवक् or उक् (c. 1. उच्यति -उच्यतुं), प्रोक्, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुक् (nom. कलुक्कयति -यितुं), कलुक् (nom. कलुक्कयति -यितुं).
BISOTTID, *p. p.* मलदूषित: -ता -त, कलुक्कृत: -ता -त, कलुक्कृत: -ता -त.
To BISOTTID, *v. a.* (To order beforehand) प्रख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं), पूर्वदेशं कृ, अयनिवेदनं कृ; मन पूर्वभुक्ति स्यादिति वद (c. 1. वदति, वदितुं) — (To betoken, indicate) सूक् (c. 10. सूचयति -यितुं), प्रदिश (c. 6. -दिशति -देहुं). — (To forebode) अयनिरुपलं कृ, प्रदृश in caus. (-दृश्यति -यितुं).
To BISOTTID, *v. a.* सिक् (c. 10 सिचयति -यितुं), शयलीकृ, कर्तुरीकृ.
To BISOTTID, *v. a.* निडीय (c. 1. डीयति -डेयितुं), अवनिडीय.
BISOTTID, *p. p.* प्रख्यात: -ता -त, पूर्वदेश: -ता -त, अयनिवेदित: -ता -त. — (Any commodity bespoken) प्रख्यातभावं.
BISOTTID, *p. p.* आसीत्: -सीत्, आवृत्त: -ता -त, परिकल्प: -ता -त.
To BISOTTID, *v. a.* सिक् (c. 6 सिचति -ते, सेकुं), अवसिक्, निविक्, संसिक्, अवक् (c. 6 किरति -करितुं -करीतुं), अव्यवक्, पक्षेवक्, समवक्, उक् (c. 1 उच्यति, उच्यतुं), अव्यवक्, प्रोक्, क्लिप्त in caus. (क्लियति -यितुं).
BISOTTID, *p. p.* मिक्त: -क्ता -क्त, उचित: -ता -त, प्रोचित: -ता -त.
BIST (superl. of good), *a.* सर्वोत्तम: -ता -त, उत्तम: -ता -त, अनुत्तम: -ता -त, सत्तम: -ता -त, चंड: -ता -त, सर्वोत्तम: -ता -त, परत: -ता -त, परत: -रा -र, भद्रतम: -ता -त, सर्वोत्तम: -ता -त, प्रवर: -रा -र, प्रशस्त: -स्ता -स्त, अशिम: -ता -त, पराष्ट: -ता -त, 'which is the best of these?' एतेषां को भद्रतम: 'best beloved.' इह तम: ता -त. Any thing the best of its kind may sometimes be expressed by रत्न.
BIST (superl. of well), *adv.* उत्तमं, श्रेष्ठं, सत्तमं, श्रेष्ठतमं.
BISTAINED, *p. p.* कलुक्कृत: ता -त, दूषित: -ता -त, परिमलित: -ता -त.
To BISTAIN, *v. a.* (To profit) फलदा or लाभाय भू or अस्त
BISTAM, *a.* पाशव: -वी -यं पशुशील: -ला -ल, पशुव्यवहार: -रा -र, पशुमदृश: -शी -यं, अमानुष: -वी -यं, क्रूरचार: -रा -र.
BISTAM, *s.* पशुता -त्व, पशुशीलता, अमानुषता, क्रूरचारतमं पशुमनं.
To BISTAM, *v. a.* पशुकृ, पशुमदृशं शी -यं कृ
BISTAM, *adv.* पशुवत्, पशुरूपेण, पशुव्यवहारानुसारं, मानुषाचारविरुद्धं
To BISTAM, *v. a.* चेह (c. 1 चेहते, चेहितुं), विचेह, आत्मानं चेह in caus. (अचयति -यितुं), यत (c. 1. यतते, यतितुं), प्रयत्, यद (c. 1 यदते, यदितुं), व्यवसो (c. 1. -स्यति -सातुं), उद्यमं or उत्साहं कृ.
To BISTAM, *v. a.* (To give) दा (c. 3. ददाति, c. 1. यज्यति, दातुं), प्रदा, अभिदा, अनुदा, विद् (c. 1 तरति -तरितुं -तरीतुं), प्रतिपद in caus. (-पादयति -यितुं) उपपद निक्षिप (c. 6 -क्षिपति -क्षेपुं), उपाक्. — (To apply by out) प्रयुज (c. 7 युजति -युजते -योक्ते), उपयुग्; निधा (c. 3 दधाति धातुं). (To give in marriage) कन्यां प्रदा.
To BISTAM, *v. a.* (Attend to) सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं). उपसेव्, सास्था (c. 1 -तिष्ठति -स्थातुं), मनो निविश in caus. (-वेश

यति -यितुं).

BISTAM, *p. p.* दत्त: -ता -त, प्रदत्त: -ता -त, प्रदत्त: -ता -त, निक्षिप -ता -त, विद्यायित: -ता -त, प्रतिपादित: -ता -त, निक्षिप: -ता -त, वितीर्ण: -ता -त.
BISTAM, *s.* दाता *m.* (तु), प्रदाता *m.* (तु), प्रद: or द: in comp.
BISTAM, *p. p.* विद्यायित: -ता -ल, व्यवस: -ता -यं, उपहृतपुद्भि: -द्धि: -द्धि
To BISTAM, *v. a.* आत् (c. 5. -सुयोति -सरितुं -सरीतुं).
To BISTAM, *v. a.* (A horse) पादी or मजे पृथक्त्वा अस्मिन् आहृ (c. 1. -रोहति -रोहुं), अधिरुह, अस्मारुह; अधिरुह (c. 1. -क्रान्ति -क्रान्ति), 'bestriding a horse,' अस्मारुह.
To BISTAM, *v. a.* गच्छादिभूयते अनुपप (c. 4. -विध्यति -यितुं) or अक् (c. 10. लचयति -यितुं).
BISTAM, *p. p.* अनुपप: -ता -त, लचयित: -ता -त, प्रयुक्त: -ता -त.
BET, *s.* (Wager) पण: , प्रतिज्ञा, आधिकपण:
To BET, *v. a.* पण् (c. 1. पण्यते, पणितुं), विषय; दिव् (c. 4. दीपयति, देवितुं).
To BET, *v. a.* आशि (c. 1. -अयति -ते -अयितुं), अभिनि, उपाशि, संधि, अनुपाशि.
BET, *s.* (Nut) ताबूल, पुग, उडगे, पुगल्ल. — (The plant) ताबूली, ताबूलवली, नागवली. — (A seller of it) ताबूलिक: — (Relating to it) ताबूली-लिनी-लि (त) — (Betel box) पुगपाथ, ताबूलपेटिका. — (Betel-bearer) ताबूलवाहक: , ताबूलद: , वागुलि: *m.*
To BET, *v. a.* अनुपप (c. 10. -विनयति -यितुं), लचिन्, अनुपपे (c. 1. -व्यायति -व्यातुं), विनुक् (c. 6. -नुशति -नुहुं -वहुं), अनुपप (c. 4. -नुयते -नुहुं), अनुपप (c. 1. -स्मरति -स्मरुं).
To BETHUMP, *v. a.* तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), ब्रह्म (c. 1. -हरति -हर्तुं).
To BETID, *v. n.* सम्भू (c. 1. -भवति -भवितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), निपत (c. 1. -पतति -पतितुं), सम्यद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), यद् (c. 1 यदते, यदितुं); 'may good betide you,' भद्रं ते भूयात्, 'woe betide you,' अवयाहले or अजीवनिले or अकरविले भूयात्.
BETIMIS, *adv.* प्रभाते, सकालं, प्रातरं, सुहं, प्रायुषे, समया, समये, उप-युक्तमये, वेलायां.
To BETIMIS, *v. a.* सूक् (c. 10. सूचयति -यितुं), प्रदिश (c. 6. -दिशति -देहुं), सन्दिश; अभिदृश in caus. (-दृश्यति -यितुं). — (To foreshew) प्रदृश in caus.; 'betokening,' सूचक: -क्ता -क्त, वाचक: -क्ता -क्त.
To BETIMIS, *v. a.* युग् in caus. (मोहयति -यितुं), विक् (c. 6. विचयति, वेतुं).
To BETIMIS, *v. a.* परहस्तेषु or शत्रुकरेषु or शत्रुपाणिषु or अन्येषां करेषु सम् in caus. (-अचयति -यितुं), परादा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रदा, वक् (c. 10 यज्यते -यितुं), विद्यायित: or विद्यायित: कृ, लज्ज (c. 10. लज्जयति -यितुं), शत्रोरावले -ता -त, शत्रु. — (To shew, discover) सूक् (c. 10. सूचयति -यितुं); दृक् in caus. (दृश्यति -यितुं), पिशुन (nom. पिशुनयति -यितुं), व्यक्तीकृ, प्रकटी — (To betray secrets) गोप्यानि प्रकाश in caus. (-आशयति -यितुं, मन्त्रेद् कृ.
BETIMIS, *p. p.* अनुपप: -ता -त, लचयित: -ता -त, परादत्त: -ता -त.
BETIMIS, *s.* परहस्तेषु, वक्क: , विद्यायित: , प्रदाता *m.* (तु).
To BETIMIS, *v. a.* भूक् (c. 10. भूयते -यितुं), जलज्ज, परिष्कृ.
To BETIMIS, *v. a.* दादत्तं कृ, निष्ठा, विवाहप्रतिज्ञां कृ, प्रतिज्ञापयेत्
BETIMIS, *p. p.* दादत्त: -ता -त, दादत्त: -ता -त, दादत्त: -ता -त, प्रति-ज्ञापयित: -ता -त. — (Wom. दादत्ता, प्रज्ञा.
BETIMIS, *s.* दादत्तं, दादत्तं.
To BETIMIS, *v. a.* परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), निनुक् in caus. (-नोक्कयति

-यितुं), सन् in caus. (-अपेयति -यितुं).

BETTER, (compar. of good) *a.* भद्रतरः -रा -रं, जेवान् -यसी -यः (स्), जेहः -डा -डं, गरीयान् -यसी -यः (स्), प्रशस्तः -स्ता -स्तं, अहंतरः -रा -रं, साधीयान् -यसी -यः (स्), ज्यायान् -यसी -यः (स्).

BETTER (compar. of well) *adv.* वरं, प्रशस्तं, जेयन्, भद्रतरं, भद्रतरप्रकारेण, जेहं.—(More) अधिकं, अधिकतरं, अतिरिक्तं.—(The better, the superiority) जेहता, जेयस्वं, प्रधानता, प्रमुखत्वं.—(To get the better) अभिभू, अतिरिक् in pass. (-रिच्यते).

TO BETTER, *v. a.* भद्रतरं -रां -रं कृ, जेयस्वं -यसीं -यः कृ.—(To advance) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, परिवृष्, हृष् in caus. (वृधयति -यितुं), सन्वृष्.—(To surpass) अतिरिक् in pass. (-रिच्यते), अभिभू.

BETTERS, *s. pl.* (Superiors) जेहाः *m. pl.*, प्रधानपुरुषाः *m. pl.*, उत्तमपुरुषाः *m. pl.*

BETTING, *s.* पणनं, पणकरणं, पणार्थकं, आधिकपणकरणं, प्रतिज्ञानं.

BETTOR, *s.* पणकर्ता *m.* (ज्ञे), पणकः, पणार्थकः.

BETW, *s.* द्वारकपाठादिभजने सन्धिचरैः प्रयुक्तं लोहयन्त्रं.

BETWEEN OR BETWIXT, *prep.* मध्ये, अन्धकारे, अन्तरेण, अन्तरे, अन्तरं, अन्तरा, मध्यतस्, मध्यस्थाने; 'the mediator between God and man,' ईश्वरस्य मातुषायाश्च मध्ये मध्यस्थः. Between is sometimes expressed by the gen. or inst. *c.*; as, 'there is a great difference between a master, and a servant,' सेव्यसेवकयोर् महदन्तरं; 'great is the difference between thee and the ocean,' त्वया समुद्रेण च महदन्तरं; 'I will put enmity between thee and the woman,' त्वया नार्या च वैरितां मनियामि; 'I am in a strait betwixt two,' उभाभ्यां संकुचितोऽस्मि; 'they parted the paternal inheritance between them,' दार्यं पित्र्यं परस्परं व्यभजन्.

EVER, *s.* माध्यन्दिनभोजनानन्तरं प्रायाश्चिभोजनात् तत्कालान्तरे लब्धाहारः or अर्द्धाशनं.

EVERAGE, *s.* पानीयं, पेयं, पानं, पयः *n.* (स्).—(Of the gods) अमृतं.

EVA, *s.* गवः, सङ्घः, समवायः, यूयं, कुलं; 'a bevy of young lasses,' तरुणीगणः.

TO BEWAIL, *v. a. and n.* विलप् (c. 1. -लपति -लपितुं), श्लप् (c. 1. श्लपति, श्लपितुं), अनुश्लप्, परिदेप् (c. 1. -देवति -ने -देवितुं); 'to grieve exceedingly,' श्लप् in freq. (श्लोषयते), परिश्लप् in freq., लप् in freq. (लालयते).

BEWAILABLE, *a.* श्लोष्यः -आ -यं, श्लोषनीयः -या -यं, विलपनीयः -या -यं.

BEWAILING, *s.* विलपनं, विलापः, परिदेवनं, अनुश्लोचनं, श्लपनं.

TO BEWARE, *v. n.* अवधा (c. 3. -धते -धातुं), सावधानः -ना -नं भू, अवधानं कृ.—(Abstain from, avoid) परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), वृष् in caus. (वर्जयति -यितुं), विवृष्, परिवृष्; 'beware of men,' मानुषेभ्यो-ववृष्; 'beware of too great avarice,' अतिलोभात् सावधानो भव; 'beware lest any one deceive you,' सावधाना भवत कोऽपि युष्मान् न भ्रमेत्.

TO BEWEEP, *v. a.* रुह (c. 2. रोदिति, रोदितुं), अनुश्लप् (c. 1. -श्लपति, -श्लपितुं).

TO BEWET, *v. a.* सिद् in caus. (सिद्ध्यति -यितुं), सिद् (c. 6. सिचति, सेकुं).

TO BEWILDER, *v. a.* मुह in caus. (मोहयति -यितुं), आमुह, वैरिमुह, विप्रमुह; आकुलीकृ, आकुलीकृ, विभन् in caus. (-भनयति -यितुं), सम्भन्.

BEWILDERED, *p. p.* आकुलः -ला -लं, आकुलः -ला -लं, आकुलीकृतः -ता -तं, आकुलीकृतः -ता -तं, सम्भानः -ना -नं, कातरः -रा -रं, आकुलः -या -यं.

मोहितः -ता -तं, मुग्धः -ग्धा -ग्धं, विमुहः -हा -हं, विमुग्धः -ग्धा -ग्धं, व्यसः -स्ता -स्तं, परिविहृतः -ला -लं.

BEWILDERMENT, *s.* आकुलता, आकुलत्वं, व्यथा, वेङ्गल्यं, सम्भनः, कातरता.

TO BEWITCH, *v. a.* मन्त्रद्वारा वशीकृ or मुह in caus. (मोहयति -यितुं), मोहं कृ, अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं).—(To captivate) मनो हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

BEWITCHED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, वशीकृतः -ता -तं, अभिमन्त्रितः -ता -तं.

BEWITCHER, *s.* मोहकः, मोहनः, मायी *m.* (ज्ञे), वशीकर्ता *m.* (ज्ञे), मायाकृत्.

BEWITCHMENT, *s.* वशीक्रिया, वशिः *m.*, वशिता, वशीकरणं, मोहनं, परिमोहनं, विमोहनं, सम्मोहः, मोहः, माया, काम्यस्थानं.

BEWITCHING, *a.* मोही-हिनी-हि (ज्ञे), मोहनः -नी -नं, मनोहारी-रिणी-रि (ज्ञे), मनोहटः -रा -रं, प्रलोभकः -का -कं, आकृषिकः -की -कं, मायी-विनी-यि (ज्ञे).

BEWITCHINGLY, *adv.* यथा मनो हियते or वशीक्रियते तथा, मनोहरप्रकारेण, यथा मोहो जायते तथा, मायया, प्रलोभनाय.

TO BEWRAV, *v. a.* (To betray) परादा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रदा; शत्रुहोषु सन् in caus. (-अपेयति -यितुं).—(To indicate) सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), पिशुन (nom. पिशुनयति -यितुं).

Beyond, *prep. and adv.* अति prefixed.—(On the farther side) पारं, पारे; 'beyond the sea,' समुद्रपारं; 'from beyond,' परातः; 'to go beyond,' अतिगन् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिपर (c. 1. -परति -परितुं).—(In front) अग्रे.—(Superior to) अतिरेकी-किणी-कि (ज्ञे), विशिष्टः -हा -हं.—(More than) अधिकं, or expressed by अति prefixed; as, 'beyond mortal strength,' अतिमानुषः -वा -वं; 'beyond's one's power,' अतिशक्ति, 'beyond measure,' अतिशयं, अतीव; 'passed beyond the range of sight,' अत्युर्विषयम् अतिक्रान्तः.—(At a distance) दूरे

BEZIL OR BIZIL, *s.* राजाधारयोग्योः क्षुरीयकभागः, अक्षुरीयकस्य यत्स्थाने मणिः सञ्चते or प्रगिधीयते तत्.

BHAVĀNĪ, *s.* (The wife of the god Śiva, and the goddess of destruction; called Bhavānī in her amiable form) भवानी, उमा, महादेवी, देवी.—(The pure one) गौरी.—(As terrible in form and irascible in temper) दुर्गा, काली, चण्डी, चण्डिका.—(As daughter of Himāla, the sovereign of the snowy mountains) पार्वती, हैमवती.—(As wife of Śiva) शिवा ईश्वरी, रुद्राणी, सङ्गैश्वरी, मुहानी.—(The all-auspicious) सर्वमङ्गला. (The mother) अक्षिका.—(As the performer of austerities) कामायनी, अपर्या.

BIANGULATED, *a.* द्विकोणः -आ -यं, द्व्यङ्कः -का -कं, कोणद्वयविशिष्टः -हा -हं.

BIAS, *s.* (Inclination) भावः, शीलः, शीलत्वं, बाष्ठा, स्वभावः, इच्छा, अभिलाषः, सङ्कल्पः, जल्दं, विकीर्षा, म्यूहा, अभिप्रायः.—(Inclination to go on one side) पक्षे गमनेच्छा.—(Partiality) पक्षपातः, पक्षपातिता, बाचीकृतं.—(That which biasses, or induces to act) प्रवर्तः -वर्तकः, प्रयोदः, प्रोत्साहः -हकः, प्रयोजकः.

TO BIAS, *v. a.* प्रवृत् in caus. (-वर्जयति -यितुं), आवृत् in caus. (-वर्जयति -यितुं); बाचीकृ; प्रयुद् (c. 6. -गुदति -गुदितुं), 'आकृष् (c. 1. -कर्षति -कर्तुं), चेह in caus. (चेहयति -यितुं), प्रोत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), आकृ in caus. (-कारयति -यितुं), पक्षपातीकृ.

BIASSED, *p. p.* प्रवर्तितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, प्रयोदितः -ता -तं, बाचीकृतः -ता -तं, आकृतः -हा -हं.—(In favour of a side) पक्षोद्गारी *m.* (ज्ञे).

BIB. *s.* बालकस्य बह्वस्म्यलङ्कारादनयोग्यं स्त्रीनिनिर्मितं उत्तरीयवस्त्रं.
BIBRA. *s.* सुरापी *m.* (नं), सुरापः, मद्यपायी *m.* (नं), पानपटः, मद्यपाः *m.*
BIBUL. *s.* धर्मपुस्तकं, ईश्वरवाक्यप्रकाशको ग्रन्थः.
BIBULIC. *a.* धर्मपुस्तकविषयः -या-यं, धर्मपुस्तकसम्बन्धकः -का-कं.
BIBULOGRAHY. *s.* ग्रन्थविद्या, ग्रन्थविद्वानुत्सवर्न.
BIBULOMANIA. *s.* प्राचीनपुस्तकप्रापणे अयता, दुर्लभग्रन्थान्वेषणे अयता.
BIBULOMER. *s.* पाठार्थं सुरक्षितो ग्रन्थसमूहः, विद्वानुत्सवर्नाथं ग्रन्थकुटी.
BIBULOUS. *a.* जलशोषकः -का कं, जलनिषानशीलः -ला-लं.
BICAPSULAR. *a.* बीजकोशो द्विधीकृतो यस्य, द्विधाभूतबीजकोशः -शा-शं.
BICAPITAL. *a.* द्विमुखः -डा-डं, द्विशीर्षकः -का-कं, द्विशिरः -रा-रः (स्).
TO BICKER. *v. n.* (To skirmish) द्विहाहयं कृ, कलह (nom. कलहायते -यितुं), कलहं कृ. - (To wrangle) विवाद (c. 1. -वदते -वदितुं), वाग्मुहं कृ. - (To quiver) स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं).
BICKERING. *s.* कलहः, विप्रलापः, विवादः, झुंझं, वाग्मुहं. - (Petty warfare) द्विहः, द्विहाहयः.
BICKERN. *s.* मृषाकाराग्रयुक्तः शूर्भिभागः, कर्मकारसेवितं लोहयन्त्रं.
BICORN. *a.* द्विशुङ्गः -झा-झं, शृङ्गद्वयविशिष्टः -हा-हं.
TO BID. *v. a.* (To invite) निमन्त्र (c. 10 -मन्त्रयति -ते -यितुं), आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं) - (To command) आज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति -देहुं), समादिश. - (To offer a price) अनुकमृत्यं दित्वातीति or दातुमिच्छामीति वद् (c. 1. वदति, वदितुं) or क्या in caus. (क्यापयति यितुं) or वृष (c. 10. वृषयति -यितुं) or अभिधा (c. 3. -दधाति धातुं) (To bid welcome) स्वागतमिति वद् - (To bid adieu) आनन् (c. 10. मन्त्रयते -यितुं), अनुमन्, आमन्त्र (c. 6. -पृच्छते प्रष्टुं). - (To bid defiance) आह्वे, समाह्वे.
BIDDING. *p. p.* (Commanded) आज्ञातः -ता-तं, प्रेरितः -ता-तं, बोधितः -ता-तं, देशितः -ता-तं, आदिशः -हा-हं - (Invited) निमन्त्रितः -ता-तं, केतितः -ता-तं, आहूतः -ता-तं.
BIDDER. *s.* प्रेरता *m.* (नृ), ज्ञापकः, मृत्यदितुः *m.*, प्रकाशकप्रयसने अनुकमृत्यं दित्वातीति or दातुमिच्छामीति क्यापयति यो जनः.
BIDDING. *s.* (Command) आज्ञा, प्रेरणं, आदेशः, निर्देशः, शासनं. - (Offer of a price) मृत्यदित्वाक्यापनं, अनुकमृत्यं दित्वातीति क्यापनं, मृत्यदित्वा.
TO BIDE. *v. a. and n.* (To remain) स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्यातुं), वृत् (c. 1. वर्तते, वर्तितुं), वस (c. 1. वसति, वसुं) - (To expect) प्रतीक्ष (c. 1. ईक्षते ईक्षितुं), उद्दिश (c. 1. -पश्यति -द्रष्टुं) - (To endure) सह (c. 1. सहते, मोदुं), मृष (c. 1. मृषयति, मरिषितुं)
BIDENTAL. *a.* द्विदन् -दन्ती दन् (त), द्विदन्तः -न्ती -न्तं, द्विदन्तः दा-दं.
BIENNIA. *a.* द्वैवर्षिकः -की-कं, द्विवर्षः -धी-धं, द्विवर्षीयः -का-कं, द्विवर्षमात्राया यिनी -यि (न), वत्सरद्वयमात्राया *m.* (न)
BIR. *s.* शिरिका शववाहनं, शवयानं, कटः, खट्विः *m.*, खाटः, बारुठः, प्रेतवाहनसाधनं खट्विदि.
BIRTING. *s.* पेय्यः यं, पीय्यः -यं, प्रसवानकारं प्रथमगोदुग्धं.
BIRD. *s.* **BIRDAID.** *a.* द्विस्यदीकृतः -ता-तं द्विधीकृतः -ता-तं.
BIRFOID. *a.* द्विगुणः -का कं द्वेधः -धी-धं, द्विप्रकारः -रा-रं.
BIFORMED. *a.* द्विरूपः -पा-पी-यं, द्विभूतितान् -मती-मत् (त).
BIFURCATED. *s.* द्वयः -या-यं, अयद्वयविशिष्टः -हा-हं.
BIG. *a.* स्थूलः -ला-लं, बृहन् हतो हत (त), विपुलः -ला-लं. - (Big-bodied) बृहत्कायः -या-यं, महाकायः -या-यं, महाङ्गः -ङ्गी-ङ्गं. - (A pregnant woman) गर्भिणी, गर्भवती. - (Bombastic) गर्हितः -ता

-तं. - (Teeming with) सङ्कुलः -ला-लं, सङ्गीर्यः -गी-गीं, आकीर्यः -गी-गीं, पूर्णः -गी-गीं. - (As big as) परिमाण or परिमित, or मात्र affixed; as, 'as big as an egg,' अणुपरिमाणः -या-यं; 'as big as a grain of mustard,' खर्वपरिमितः -ता-तं; 'as big as a man,' पुरुषमात्रः -या-यं.
BIGAMIST. *s.* द्विभार्यः, द्विपत्नीस्वामी *m.* (नृ), एककाले विवाहद्वयकर्ता *m.* (नृ)
BIGAMY. *s.* एककाले द्विविवाहकरणं, द्विपत्नीधारित्वं.
BIG-BELLIED. *a.* पृष्ठदृष्टः -रा-रं, स्थूलोदरः -रा-रं, लघोदरः -रा-रं, बृहन्मुखः -खि-खिः -खि, पिच्छिलः -ला-लं, बृहन्नाभिः -भि-भि, तुन्दवान् -वती-वत् (त).
BIG-BONED. *a.* बृहदस्थिमान् -मती-मत् (त), बृहदङ्गः -ङ्गी-ङ्गं.
BIGGIN. *s.* बालकयोग्यं शिरोवेहनं, बालशिरस्कं. - (A pot) पात्रं, आधारः.
BIGNISS. *s.* स्थूलता, स्थूल्यं, बृहत्वं, विपुलता. - (Size, comparative bulk) परिमाणं, 'of the bigness of an egg,' अणुपरिमाणः -या-यं
BIGNONIA. *s.* पाटलिः *m.* -ला, अनोषा, काचस्थाली, फलेरुहा, कुबेराक्षी
BIGOT. *s.* स्वमतधारणे अयः, विचारणां विना or अविचार्यं यद्यपाती *m.* (नृ), निर्वैचर्यशीलः, अग्रचित्तः.
BIGOTED. *a.* अविचार्यं स्वमते स्थितः -ता-तं, स्वमतधारणे अयः -या-यं स्वमतेनिष्ठः -ता-तं, साधीकृतः -ता-तं, स्वमतदर्शी धिक्की-धि (न).
BIGOTRY. *s.* विचारणां विना स्वमतं अवस्थितिः *f.* or अभिनिवेशः or अतिनिर्वैचर्यः, साधीकृतं.
BIG SWORN. *a.* अतिस्वीकृतः -ता-तं, उक्तूनः -ना-नं, प्रवृद्धः -ङ्गा-ङ्गं.
BIG-THROATED. *a.* पीनोदरी *f.*, पीनरसनी *f.*, पीनस्तनधारिणी *f.*
BIBO. *s.* कृपाणः, सङ्गः, निस्त्रिंशः, अक्षिः *m.*
BILL. *s.* पिच्छं, मायुः *m.*, भागकं, पलाग्निः *m.*
BILL. *s.* (A boil) स्फोटः, स्फोटकः, विस्फोटः.
TO BILGE. *v. n.* (To spring a leak) नौकातले or नौकापानं दारुस्फोटनप्रयुक्तं जलं गृहीत्वा मज्ज (c. 6. मज्जति, मज्जितुं).
BILIARY. *a.* पेशः -त्री-त्रीं, पित्तसञ्चयी -न्विनी -न्वि (न).
BILINGUOUS. *a.* द्विभिद्यः -ङ्गा-ङ्गं, द्विभाषावादी -दिनी -दि (न).
BILIOUS. *a.* पित्तलः -ला-लं, पेशः -त्री-त्रीं, पेशिकः -की-कं.
TO BILK. *v. a.* वच् in caus. (वचयति -ते -यितुं), परिवच्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ्.
BILL. *s.* (Beak of a bird) चबुः *f.*, तुक्कः, तुक्किः *m.*, मुक्कः. - (A kind of hatchet) दाघं, सलङ्गः. - (An act of parliament) अवस्था - (A written paper of any kind) पर्च, लेखः -खा, लेख्य. - (An account of money) विप्रत्ययर्च. - (An advertisement) घोषणापर्च. - (In law) भाषावादं, पक्षपक्षवादः, अभियोगपर्च.
TO BILL. *v. n.* (To kiss, embrace) चुम्ब (c. 1. चुम्बति, चुम्बितुं), निम्ब (c. 2. निम्बते, निम्बितुं), आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -लिङ्गितुं), परिचिंवां कृ
BILLET. *s.* (A note) पर्च, लेखः, लेख्य. - (A ticket) निर्देशनपर्च, चिह्नं - (A log of wood) काष्ठखण्डं, काष्ठं.
TO BILLET. *v. a.* निर्देशनपत्रेण सेव्यानां आवासस्थानं प्रवृत्तं (c. 1. -कलयति -यितुं); सेव्यान् वच् in caus. (वासयति -यितुं).
BILLIARDS. *s. pl.* इदानीमननयैः खेपिता गुलिकाक्रीडा.
BILLION. *s.* सङ्ख्यः. - (A million millions) निपुतनिपुतानि, सङ्ख्यः.
BILLOW. *s.* उन्मिः *m.* *f.*, महोन्मिः *m.* *f.*, भङ्गः, तरङ्गः, उल्लोलः, ववो राशिः *f.*, वारिप्राशिः *f.*, कल्लोलः, जर्गलः.
TO BILLOW. *v. n.* तरङ्ग (nom. तरङ्गायते), तरङ्गकवेण प्रलुट (c. 1. -लोडति -लोडितुं), महावेलाया प्रवृत्तं (c. 1. -पृथते -पृथितुं).
BILLOW-BEATEN. *a.* तरङ्गोद्धातः -ता-तं, तरङ्गविधतः -ता-तं, उदरङ्गः -ङ्गा-ङ्गं

BILLOWY, *a.* खड्गिमान् -मती-मत् (इ), तरङ्गितः -ता-तं, महावेहः -ला-लं, महातरङ्गः -झा-झं, प्रलोहितः -ता-तं.

BILL-STICKER, *s.* बिलखापत्रादि राजमार्गादिषु जनसङ्घीये स्थानेषु स्थापयति यः.

BIN, *s.* धान्यकोष्ठकं, कुशूलः, पिण्डः.

BINARY, *a.* द्वैधः -धी-धं, द्विगुणः -धा-धं.

TO BIND, *v. a.* (To tie) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निबन्ध्, योज् (nom. योजयति -यितुं), यन्ध् (c. 10. यन्धयति -यितुं), संयन्ध् (c. 1. -यच्छति -यन्धुं). —(To fasten to any thing, fasten on) आबन्ध्, अनुबन्ध्, आकष् (c. 1. -कषते -कषितुं), पिनडं -डो-डं कृ. —(To tie together) सखन्ध्, संखिप् in caus. (-खेयति -यितुं), यन्ध् (c. 9. यध्नाति, यधितुं or caus. यन्धयति -यितुं), संह (c. 1. -हरति -हर्षुं). —(To unite) संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योजुं or caus. -योजयति -यितुं). —(To connect closely) सखन्ध्, संखिप् in caus.; 'my life is bound up in his,' जन प्राणा सख्यं प्रायैर् बद्धाः सन्ति. —(To constrain, compel) बध् (c. 1. धरति, बध्नुं). —(To bind one's self by a promise) प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), सम्प्रतिज्ञा; 'to bind one's self over to appear,' दर्शनप्रतिभाष्यं दा. —(To be bound, obliged) expressed by the fut. pass. part.; as, 'he is bound to marry the damsel,' तेन कन्या वोढव्या, or by the root बध्, as, कन्यां वोढुन् जहेति. —(To bind books) यन्धयन्नादि चर्मादिना बद्धयित्वा सखन्ध्. —(To make costive) आबडं -डो-डं कृ, निबडं -डो-डं कृ. —(To secure with bandage) अनुबेधितं कृ, खतानि बन्ध्.

BINDER, *s.* यन्धयन्नादि चर्मादिना सखन्धा *m.* (न्यु).

BINDING, *s.* (A bandage) बन्धनं, दाम *n.* (न्यु), उद्धानं, पट्टः. —(Of a book) यन्धयन्नाच्छादनं.

BINDWEED, *s.* खीरविदारी, महाघेता, विदारी, इक्षुगन्ध, चूषगन्धिका, क्रोड्डी, इयामा.

BINOCULAR, *a.* द्विनयनः -नी-नं, द्विनेत्रः -चा-चं, चक्षुर्द्वयविशिष्टः -हा-हं.

BINOMIAL, *a.* (In algebra) द्विपदः -दा-दं.

BIOGRAPHER, *s.* शिष्टसमाचाररचकः, शिष्टजनचरित्ररचकः, मृतसन्धरिचरित्ररचका *m.* (न्यु).

BIOGRAPHICAL, *a.* शिष्टसमाचाररचकः -का-कं, शिष्टजनचरित्ररचकः -या-यं.

BIOGRAPHY, *s.* (The act of writing it) शिष्टजनचरित्ररचना, शिष्टसमाचाररचना. —(The book) शिष्टजनचरित्रग्रन्थः, शिष्टसमाचारः.

BIPARTITE, *a.* द्वैधः -धी-धं, द्वैधीकृतः -ता-तं.

BIPARTITION, *s.* द्वैधीकरणं, द्विधाकरणं, द्वैधीभाषः.

BIPED, *a.* द्विपादः -दा-दं, द्विपदः -दा-दं, द्विपाद् -पती-पत्.

BIPEDAL, *a.* द्विपादपरिमाणः -धा-धं, द्विपादवान् -वती-वत् (न्यु).

BIPENNATED, *a.* द्विपक्षः -धा-धं, पक्षद्वयविशिष्टः -हा-हं.

BIRCH OR BIRCH-TREE, *s.* भूर्जः, भूर्जोपचः, कवचपर्य, चर्मी *m.* (न्यु), मृदुच्छदः, मृदुत्वचः, विष्ठा, शुङ्गी, महीपथं, चरुया, प्रतिविधा.

BIRCHEN, *a.* भूर्जमयः -यी-यं, भूर्जनिर्मितः -ता-तं.

BIRD, *s.* पक्षी *m.* (न्यु), पक्षिणी *f.*, सगः, विहगः, विहङ्गः -ङ्गमः, पतगः, पक्षी *m.* (न्यु), पक्षिणी *m.* (न्यु), विहायाः *m.* (न्यु), गहलमान् *m.* (न्यु), नीडनः, नीडोन्नयः, द्विजः, चक्षुजः, नगीकाः *m.* (न्यु), पक्षवाहनः, शकुनिः *m.* -नः, विचिरः, विचिरः, वागी *m.* (न्यु), पतन् *m.* (न्यु), शकुनः, नभसङ्गमः, पचरपः, विः *m.*, वी, पितन् *m.* (न्यु).

TO BIRD, *v. n.* (To catch birds) पक्षियो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्षुं), or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), शकुन् (nom. शकुनयति -यितुं).

BIRDCAGE, *s.* पञ्जरं, पिण्डरं, वीरकः, कुलायिका, पक्षिशाला, शालारं.

BIRDCALL, *s.* पक्षिप्रलोभनार्थं शाकुनिकैर् वाहितं पक्षिरावानुकारिणी वंशी.

BIRD-CATCHER, *s.* शाकुनिकः, व्याधः, जालिकः, जीवानकः, वागुरिकः.

BIRD-FANCIER, *s.* पक्षिपोषकः, पक्षिपालकः, पक्षिप्रियः.

BIRDING, *s.* (Catching birds) पक्षिग्रहणं, पक्षिबन्धनं, इयैमव्याता.

BIRDLIKE, *a.* पक्षिसन्निभः -भा-भं, पक्षिसदृशः -शी-शं, पक्षिनिभः -भा-भं.

BIRDLIME, *s.* अतिशयानन् उदयेन येन लिमासु तरुशाखासु पक्षियो पच्यन्ते.

BIRD'S-EYE-VIEW, *s.* यादृशं डीयमानेन पक्षिया क्रियते तादृशं दर्शनं, उच्चैः स्थानाद् अवलोकनं.

BIRD'S-NEST, *s.* मीडः -ई, कुलायः, पक्षिशाला.

BIRTH, *s.* जन्म *n.* (न्यु), जातिः *f.*, जनिः *f.*, जननं, जनिना *m.* (न्यु), उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, भवः, जनुः *n.* (न्यु). —(The act of bringing forth)

प्रसवनं, प्रसवः, उत्पादनं, प्रवृत्तिः *f.* —(Extraction, lineage) वंशः.

कुलं, अन्ययः, जातिः *f.* —(Rise, origin) योनिः *m. f.*, मूलं, उद्भवः.

—(Rank, high birth) कुलीनता, कौलीनः; 'of good birth,'

कुलीनः -ना-नं, कुलकः -का-कं, कौलेयः -यी-यं, सुजन्मा -न्मा-न्म

(न्यु), महाकुलप्रवृत्तः -ता-तं, महाकुलः -ला-लं; 'pride of birth,'

कुलाभिमर्शनः; 'blind from birth,' जन्मान्धः -न्धा-न्धं, जायन्धः

-न्धा-न्धं. —(To give birth to) सु (c. 1. सवति, c. 2. सीति, सीतुं),

प्रसु, जन् in caus. (जनयति -यितुं), सज्जन्.

BIRTHDAY, *s.* जन्मदिनोत्सवः, जन्मदिवसः, जन्मतिथिः *m.*, जन्मदिनं.

BIRTHPLACE, *s.* जन्मभूमिः *f.*, जन्मस्थानं, जन्मदेशः.

BIRTHRIGHT, *s.* ज्येष्ठत्वं, ज्येष्ठ्यं, ज्येष्ठधिकारः, ज्येष्ठभागः, पैतृकं.

BISCUIT, *s.* पिष्टकः, पूयः, अपूपः, सुकान्द्रो गोधूनादिचूर्णमयः पिष्टकः.

TO BISECT, *v. a.* द्वैधीकृ, द्विभागीकृ, द्विसखीकृ, द्विधा कृ or छिद (c. 7.

छिनत्ति, छेत्तुं) or कृत् (c. 6. कृनति, कर्त्तितुं).

BISected, *p. p.* द्वैधीकृतः -ता-तं, द्विसखीकृतः -ता-तं, द्विधा छिन्नः -चा-चं.

BISECTION, *s.* द्विधाकरणं, द्वैधीकरणं.

BISHOP, *s.* धर्माधिपतिः *m.*, धर्माध्यक्षः.

BISHOP, *s.* (A beverage) मद्यनागरज्जरादिनिर्मितं चानीयं.

BISHOPRIC, *s.* धर्माधिपतिपदं, धर्माध्यक्षाधिकारः.

BISMUTH, *s.* अतिदृढः शुक्लवर्णी विदेशोपधातुभेदः.

BISON, *s.* अरक्ष्यपृषभभेदः.

BIMSEXTILE, *s.* चतुर्थः संवत्सरो यस्मिन् अष्टदिवसो निवेश्यते.

BIT, *s.* (Part of a bridle) खलीनः, कविका -कं, वल्गा मुखयन्त्रं,

लङ्कनी. —(A piece) खड्गं, भागः, भिन्नं, भिन्ने, भित्तिः *f.*; 'in bits,'

खड्गशस्त्रं, भागशस्त्रं, खड्गं खड्गं. —(A mouthful, morsel) पिष्टः -खड्गं,

यासः; 'a tit bit,' खाद्वर्गं, भोजनविशेषः; 'not a bit,' न ननामायि,

न किञ्चिदपि, न सूक्ष्ममपि; 'a bit bigger,' किञ्चित्सूक्ष्मतरं.

TO BIT, *v. a.* खलीन (nom. खलीनयति -यितुं), अक्षमुखं खलीनेन यन्ध् (c. 10. यन्धयति -यितुं).

BITCH, *s.* शुनी, कुङ्करी, सरना, कुलाधुता. —(A name of reproach) बन्धकी.

TO BITE, *v. a.* दंश् (c. 1. दशति, दंष्टुं), विदंश्; 'to bite the lips,

दशनच्छदं or दन्तान् सन्दंश्. —(To gnaw) चर्षे (c. 1. चर्वति, चर्वितुं);

'to bite the nails,' नलान् खाद (c. 1. खादति, खादितुं). —(To pain

by cold) शीतान् -शी-शं कृ. —(To rail at) चर्षयिष् (c. 6. -क्षिपति

-क्षेत्तुं). —(To vex) पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं). —(To defraud) चष्

(c. 10. चषयति -ने -यितुं).

BITE, *s.* दंशः, दंशनं, दन्ताघातः; 'the mark of the teeth,' दशनदङ्कः.

BITER, *s.* दंशकः, खादिता *m.* (न्यु), दंष्टा *m.* (न्यु), चषकः.

BITING, *a.* दंशकः -का-कं, दंशेष्ट -रा-रं, पीडाकष्ट -रा-रं.

- BITIN**, *p. p.* दहः-डा-इ, सन्दहः-डा-इ, दंशितः-ता-तं.
- BITER**, *a.* तिक्तः-क्ता-कं, तिक्तादः-दा-इ, तिक्तरसः-का-सं.—(Pungent) कटुः-दुः-द्री-दु, तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तिग्मः-ग्मा-ग्मं.—(Grievous) उग्रः-या-यं, आत्ययिकः-की-कं.—(Cruel, severe) कठोरः-रा-रं, निष्ठुरः-रा-रं, पीडाकरः-रा-रं—(Malicious) मत्सरः-रा-रं, विजुनः-ना-नं.
- BITTELGOURD**, *s.* इन्द्रवारुणिका, अरुणा.
- BITTERLY**, *adv.* उग्रं, निष्ठुरं, उग्रतया; 'one who grieves bitterly,' उग्रशोकः-का-कं.
- BITTERN**, *s.* शीघ्रजातीयः पक्षिभेदः, शीघ्रः, कुडः, कलिकः.
- BITTERNESS**, *s.* तिक्तः, तिक्तत्वं, तिक्तरसः.—(Pungency) कटुता, तिम्बता, तीक्ष्णता (Malice) असूया, मात्सर्यं.—(Severity) उग्रत्वं-ता, निष्ठुरता, कठोरता—(Sorrow) शोकः, उग्रशोकः, दुःखं.
- BITUMEN**, *s.* शिलामनु *n.*, अश्मजलकं, शिलादुग्धः *m.*, गिरिपुष्पकं, शैलं, शैलनिर्घातः.
- BITUMINOUS**, *a.* शिलामनुमयः-यी-यं, शिलामनुगुणविशिष्टः-डा-इ.
- BIVALVE**, *a.* द्विकपाटः-दा-दं, द्विकोपः-या-यं.—(Bivalve shell) कबुः *m.*, शबुः *m.*, शबुकः-का, जलशुक्तिः *j.*, पञ्चमयुक्तः.
- BIVOUAC**, *s.* (A guard at night) घोरारसनं.
- TO BIAH**, *v. n. and a.* रहस्यं प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं), रहस्यभेदं-कृ.
- BIABIBABLER**, *s.* रहस्यभेदकः, रहस्यप्रकाशकः, वाचालः, वाचदूकः, मत्स्यकः.
- BIABBER-LIPPLD**, *a.* स्पृलोष्ठः-डा-इ, ललाटः-डा-इ.
- BLACK**, *a.* कृष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, श्यामः-मा-मं, मलः-ला-लं, कालः-ला-लं, कालकः-का-कं, कार्पाः-धी-धी, असितः-ता-तं, नीलः-ला-लं, नेचकः-का-कं, ध्यामः-ना-नं. (Dark) तमस्वी-खिनी-खि (नं), तिमिरः-रा-रं, अन्धकारयुक्तः-क्ता-कं, निम्बः-भा-भं.—(Horrible) घोरः-रा-रं, दारुणः-का-कं.—(Cloudy of countenance) ज्ञानवदनः-ना-नं. (Black with crime) कृष्णकम्भा-म्भा-म्भं (नं).—(White and black) सितसितः-ता-तं.
- BLACK**, *s.* (The colour) कृष्णः, कृष्णवर्णं—(A blackamoor) कृष्णदेहः, श्यामाङ्गः; 'black clothes,' नीलवस्त्रं, नीलावरं, 'clothed in black,' नीलवस्त्रः-स्ता-स्तं, नीलावरः-रा-रं, श्यामवस्त्रः-स्ता-स्तं (Lamp-black) लोपिकटं, कम्बलं.
- TO BLACK**, *v. a.* कृष्णं (nom. कृष्णायते-यितुं), कृष्णीकृ.
- BLACKMOOR**, *s.* श्यामाङ्गः, श्यामदेहः, कृष्णदेहः, कृष्णाङ्गः.
- BLACKBERRY**, *s.* कृष्णवर्णं कण्टकगुल्मफलं, शृगालकण्टकफलं.
- BLACKBULL**, *s.* भनरः, भृङ्गः, खलिः *m.*
- BLACKBIRD**, *s.* कृष्णवर्णो मधुररावविशिष्टः पक्षिभेदः.
- TO BLACKEN**, *v. a.* कृष्णीकृ, कृष्णं (nom. कृष्णायते-यितुं), श्यामं (nom. श्यामयति-यितुं), श्यामीकृ—(To darken) तिमिरं (nom. तिमिरयति-यितुं).
- TO BLACKEN**, *v. n.* श्यामं (nom. श्यामयते), नीलं (nom. नीलायते).
- BLACKENED**, *p. p.* कृष्णीकृतः-ता-तं, श्यामितः-ता-तं, कृष्णीभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, सन्तमसः-सा-सं.
- BLACKENED**, *a.* असितनयनः-नी-नं, कृष्णनयनः-नी-नं, नीलाक्षः-धी-धी.
- BLACKGUARD**, *s.* अधमाचारः, दुष्टः, दुराचारः, कृष्णकम्भा *m.* (नं), दुष्टः.
- BLACKING**, *s.* पादुकाभ्रनं, मसिः *f.*-सी, काली.
- BLACKISH**, *a.* ईषत्कृष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, ईषत्कालः-ला-लं, आकालः-ला-लं.
- BLACKLEAD**, *s.* सोमकम्भेदो येन तृलिकायां निवेशितेन कृष्णरेखा त्रियते.
- BLACKLY**, *adv.* कृष्णवर्णेन, कृष्णं, दारुणं, अतिदुष्टतया.

- BLACK-MOUTHED**, *a.* दुर्मुखः-खी-खं, मुखरः-रा-रं, वाग्दुष्टः-डा-इ.
- BLACKNESS**, *s.* कृष्णता-त्वं, कृष्णिता *m.* (नं), कालिता *m.* (नं), श्यामत्वं, नीलिता *m.* (नं).—(Darkness) तमः *n.* (सं), तमिस्रं, तिमिरं, अन्धकारः—(Horribleness) घोरता, दारुणता.—(Atrocity) अतिदुष्टता.
- BLACKPUDDING**, *s.* अधुनातनजनसादितम् असुधावादिपूरितं शूकरपुरीतम्.
- BLACKSMITH**, *s.* लोहकारः, आकारः, कर्मकारः, अयस्कारः, कम्भीरः, योकारः.
- BLADDER**, *s.* पक्षिः *m. f.* मूत्राशयः, तिलकं, झोम *n.* (नं), झोमं.
- BLADE**, *s.* (The sharp part of a weapon) फलं, पर्व, फलकः-कं, धारा, परस्त्रः, पुष्करं; 'the blade of a sword,' अक्षिपर्व.—(Spire of grass) काखं, दलः-लं, अक्षुरः, तृणदलं, तृणकाखं, किसलः, कुशः.—(Of the shoulder) अंशः, स्कन्धास्थि *n.*, भुजशिखर *n.* (सं).
- BLADLE**, *a.* काखवान्-वती-वत् (नं), मञ्जरितः-ता-तं, दलवान्-वती-वत् (नं).
- BLAIN**, *s.* विस्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, व्रणं, घटी, घटटी.
- BLAMABLE**, *a.* निन्दनीयः-या-यं, निन्द्यः-न्धा-न्धं, निन्दाहेः-हे-हं, दोषी-पिणी-पि (नं), अपराधी-धिनी-धि (नं), अपराधः-डा-इ, सापराधः-धा-धं, गहिितः-ता-तं, दूष्यः-धा-धं, गल्येः-सी-सं, वाच्यः-धा-धं.
- BLAMABLY**, *s.* निन्द्यता, निन्दाहेत्वं, अपराधिता-त्वं, दोषित्वं.
- BLAMABLY**, *adv.* सापराधं, अपराधेन, निन्द्यप्रकारेण, यथा दोषो जायते तथा.
- TO BLAME**, *v. a.* (To lay the blame) दोषम् आरुहं in caus. (-रोपयति-यितुं), दोषीकृ—(To censure) निन्दं (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रणिन्दं, प्रतिनिन्दं, विनिन्दं, तिरस्कृ; कुम् (c. 10. कुत्सयति-ते-यितुं), गुप् in des. (गुगुप्सते-यितुं), उपालम् (c. 1. -लभते-लभुं), गहं (c. 1. गहते, गहिितुं, c. 10. गहयते-यितुं), विगहं, परिगहं; 'he casts the blame on him,' तस्मिन् दोषं विपति.
- BLAMI**, *s.* (Censure) निन्दा, परोवादः, अपवादः, आक्षेपः, घृणा, तिरस्कारः, गहं, परिभाषणं, गुगुप्सा, कलङ्कः, कुत्सा, निषादः, अवयः, उपालम्भः, उपक्रोशः.—(Fault) दोषः, अपराधः, वचनीयता, वाच्यता, —(Imputation of a fault) दोषारोपः; 'I am not to blame,' नाहम् अपराधः, or सापराधः, or निन्दाहेः.
- BLAMED**, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, गुगुप्सितः-ता-तं, गहिितः-ता-तं, तिरस्कृतः-ता-तं, धिक्कृतः-ता-तं, उपालम्भः-जा-जं, अवरोधः-धा-धं.
- BLAMING**, *a.* निदीधः-या-यं, निरपराधः-धा-धं, अनिन्द्यः-न्धा-न्धं, अनिन्दितः-ता-तं, अनेनाः-ना-नः (सं), अविगहिितः-ता-तं, अनयः-धा-धं.
- BLAMINGLY**, *adv.* अपराधं विना, दोषव्यतिरेकेण, निरपराधं, अनयं, अनिन्द्यप्रकारेण.
- BLAMINGNESS**, *s.* अनिन्द्यता, निदीधता, निरपराधता, शुद्धत्वं.
- BLAMER**, *s.* निन्दकः, दोषारोपकः, परिवादकः, निन्दाकर्ता *m.* (नं), कलङ्ककरः.
- BLAMWORTHY**, *a.* निन्दाहेः-हे-हं, निन्दनीयः-या-यं.
- TO BLANCH**, *v. a.* (To whiten) शुक्लीकृ, धवलीकृ.—(To peel such things as have husks) निक्षुषं (nom. -क्षुषयति-यितुं), तुवीकृ, त्वचं (nom. त्वचयति-यितुं), त्वचं निष्कृषं (c. 1. -कषेति-कृषुं), त्वक्-परिपुटनं कृ.
- BLAND**, *a.* मृदुः-द्री-दु, क्षिणः-ग्वा-ग्वा, मधुरः-धा-धं, नेदुः-रा-रं, चिह्नः-धा-धं, कानलः-ला-लं, सोमलः-ला-लं.—(In speech) प्रियम्बदः-दा-दं.
- BLANDATION**, *s.* चाद्रीक *f.*, चादुकारः, कोमलत्वं.
- TO BLANDISH**, *v. a.* (To caress, flatter) शान्त्वं or शान्त्वं (c. 10. शान्त्वयति-यितुं), अभिज्ञानं, परिशीलनं, प्रियं वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
- BLANDISHMENT**, *s.* (Gesture of love) ललितं, हावः, विलासः, विभनः.—(Soft words) प्रियवाक्यं, चाद्रीक *f.*, चादुः *m.*

BLANK, a. (Empty, not written upon) शून्यः-न्या-न्, रिक्तः-क्ता-कं, लेखाशून्यः-न्या-न्, अलिखितः-ता-न्.—(White) शुक्लः-क्ता-कं.—(Pale, depressed) पाक्षुः-क्षुः-क्षु, विषयीवदनः-ना-न्, ज्ञानवदनः-ना-न्, विषयः-क्षा-कं.—(Confused) विस्मितः-ता-न्, विलस्यः-क्षा-कं, आकुलः-ला-लं.—(Without rhyme) अनुप्रासहीनः-ना-न्, अनिवाचरः-रा-रं, यमकहीनः-ना-न्, छन्दोरहितः-ता-न्.

BLANK, s. (A void space) शून्यं, रिक्तं, शून्यत्वं-ता, रिक्ता, शून्यस्थानं.—(A paper without writing) लेखाशून्यं पत्रं.—(In a lottery) नाङ्कव्यवहारा or लाभरहिता गुटिका, दौभाग्यं.

TO BLANK, v. a. शून्यीकृतं, ज्ञानीकृतं, आकुलीकृतं, विस्मयाकुलं-लां-लं-कृतं.

BLANKET, s. कच्छलः, रत्नकः, ऊषायुः *m.*, सहस्रोम *n.* (नं), नेपथ्यकच्छलः, साङ्गकः, कुतपः.—(Covered with a blanket) काच्छलः-ली-लं, कच्छलाच्छादितः-ता-न्.

TO BLANKET, v. a. कच्छलेन आच्छद् (c. 10. -च्छादयति-यितुं).

TO BLASPHEM, v. a. परमेश्वरं निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं) or अवमन (c. 4. -मन्यते-मन्तुं) or अभिशप (c. 1. -शपति-शप्तुं) or आकुश (c. 1. -क्रोशति-क्रोशुं), ईश्वरनिन्दां कृ. पान्थीयकथां कप (c. 10. कथयति-यितुं).

BLASPHEMER, s. ईश्वरनिन्दकः, ईश्वराभिशापकः, ईश्वरावनानकृतः, पापकः, गर्सेवादी *m.* (नं).

BLASPHEMOUS, a. ईश्वरनिन्दकः-का-कं, ईश्वरावनानकटः-रो-रं, पाप-क्षीयः-या-यं.

BLASPHEMOUSLY, adv. ईश्वरनिन्दापूर्वकं, ईश्वरनिन्दाक्रमेण, पापकवत्.

BLASPHEMY, s. ईश्वरनिन्दा, ईश्वरावनानं, ईश्वराभिशापः, देवनिन्दा, पापवृत्ता.

BLAST, s. (A gust of wind) वातः, वायुवेगः, वायुगुल्फः, वातरूपः, निर्धातः, प्रभञ्जनः, व्योममुन्नतः.—(Puff) श्वासः.—(Of a horn) झङ्गमानं.—(Blight) विनाशः, व्याधातः, क्षयः.

TO BLAST, v. a. (To ruin, destroy) विनश्य in caus. (-नाशयति-यितुं), क्षि in caus. (क्षययति-यितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).—(To make to wither) मृ in caus. (मारयति-यितुं), ज्ञानीकृतं, विश् in caus. (-शारयति-यितुं).

BLASTED, p. p. विनाशितः-ता-न्, मारितः-ता-न्, परिज्ञानः-ना-न्, विशीर्यः-शै-शै.—(By lightning) विद्युद्गतः-ता-न्.

BLASTER, s. विनाशकः, मारकः, नाशयिता *m.* (नं), विधाता *m.* (नं), विशारदकृतः.

BLAZE, s. ज्वालः-ला, ज्वलः, ज्वलका, ज्वालाग्निः *m.*, वल्का; 'a blaze of light,' रश्मिज्वालं, चंशुज्वालं.—(Publication) प्रकाशनं, प्रकटीकरणं, प्रचारणं.

TO BLAZE, v. n. ज्वल् (c. 1. ज्वलति, ज्वलितुं), प्रज्वल्, सम्प्रज्वल्, or in freq. (जाज्वल्यते), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), आदीप्, प्रदीप् or in freq. (देदीप्यते).

TO BLAZE ABROAD, v. a. प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं), विकाश, प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं), विद्युत् (c. 10. बोधयति-यितुं), विख्या in caus. (-व्यापयति-यितुं), प्रकटीकृतः.

BLAZING, a. ज्वाली-लिनी-लि (नं), ज्वालः-ली-लं, ज्वालन्-लनी-लन् (नं), उज्ज्वलः-ला-लं, जाज्वल्यमानः-ना-न्, ज्वलितः-ता-न्, प्रज्वलितः-ता-न्, उज्ज्वलः-क्षा-कं, प्रदीप्तः-ता-न्.

TO BLAZON, v. a. (To draw coats of arms) कुलीनपदचिह्नानि लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं).—(To explain coats of arms) विचन-नामि कुलीनपदचिह्नानि व्याख्या (c. 2. -व्यापति-व्याप्तुं).—(To deck) मृद् (c. 10. भूषयति-यितुं), परिभूष, परिभृद्.—(To celebrate) प्रख्या, विख्या.—(To display, publish) प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं),

प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं).

TO BLEACH, v. a. धाव् (c. 1. धावति, धावितुं, c. 10. धावयति-यितुं), वस्त्राणि वायुव्याध्यानि कृत्वा शुक्लीकृतं or धवलीकृतं or निर्विज् (c. 3. -नेनेक्ति-नेन्तुं).

TO BLEACH, v. n. वायुव्याधकावाद् धवलीभू or शुक्लीभू.

BLEACHED, p. p. धोतः-ता-न्, धवलितः-ता-न्, शुक्लीकृतः-ता-न्, धवलीकृतः-ता-न्, धवलीभूतः-ता-न्, धोतरागः-गा-गं; 'bleached silk,' धोतकौशेयं, पत्रोष्णं, 'a pair of bleached clothes,' उन्नमनीयं.

BLEACHER, s. धावकः, वस्त्रधावकः, वस्त्रनिर्वोजकः.

BLEAK, a. (Cold) शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं, हिमः-ना-न्, हेमन्तः-नी-न्, -निकः-की-कं, हिमशीतलः-ला-लं.—(Exposed to the weather) अभावकाशिकः-की-कं, शीतावकाशिकः-की-कं.—(Cheerless) निरानन्दः-न्दा-न्दं.

BLANKNESS, s. शीतता, शीतलता, शीत्यं, हिमता, शीतावकाशिकत्वं.

TO BLEAR, v. a. चुञ्जीकृतं, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं).

BLARIDNESS, s. (Having blear eyes) चुञ्जत्वं, पिञ्जत्वं, जिञ्जाच्छता.

BLEAR-EYED, a. जिञ्जाक्षः-क्षा-कं, चुञ्जः-ञ्जी-कं, पिञ्जः-ञ्जी-कं, पिञ्जः-ञ्जी-कं.

TO BLEAT, v. n. उ (c. 1. अवते, चोतुं), नेपथ्यं कृ. अविवत् शब्दं कृ.

BLUING, s. नेपथ्यं, नेपथ्यः, नेपथ्यन्दः, उरभनादः.

TO BLEED, v. n. रक्तं or शोणितं सु (c. 1. स्रवति, सोतुं), प्रसु or मुष् (c. 6. मुक्षति, मोक्षुं), प्रमुष्; 'the wound bleeds,' क्षतं शोणितं स्रवति.

TO BLEED, v. a. रक्तं or शोणितं सु in caus. (सावयति-यितुं) or मुष् in caus. (मोक्षयति-यितुं) or मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं) or अवसिच (c. 6. -सिचति-सेन्तुं).

BLEEDER, s. रक्तसावकः, असृक्सावी *m.* (नं), रक्तमोचकः, सिराम्यधनकृत, रक्षावलेचकः.

BLEEDING, s. (Venesection) रक्तप्रावः, अनुकक्षावः, रक्तमोक्षणं, असृ-ग्विमोक्षणं, सिरामोक्षः, सिराम्यधः, रक्षावलेचनं.

TO BLEMISH, v. a. मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलङ्क (nom. कल-ङ्कयति-यितुं), दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), अपयशः कृ. सदोषं-वा-यं कृ.

BLEMISH, s. दोषः, कलङ्कः, छिद्रं, कलुषं, अपयः, चागः *n.* (नं)—(Loss of reputation) अपयशः *n.* (नं), अक्यातिः *f.*, अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, वाच्यता.—(Without blemish) अनयः-या-यं, निष्कलङ्कः-द्रा-द्रं.

BLEMISHED, p. p. कलङ्कितः-ता-न्, दूषितः-ता-न्, दोषवान् यती यत् (नं), सदोषः-या-यं, कलुषितः-ता-न्.

TO BLEND, v. n. सहसा सङ्गोषं कृ. नील (c. 1. नीलति, नीलितुं), निमील्.

TO BLEND, v. a. मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्र, मिश्रीकृतं, सम्मृष् (c. 7. -मृषति-मृषितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), संमिश्र in caus. -मिश्रयति-यितुं), रक्तीकृतं, रक्तं कृ. अतिकरं कृ.—(To be mingled) सङ्ग in pass. (-कीर्यते), मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल.

BLENDED, p. p. मिश्रितः-ता-न्, मिश्रीकृतः-ता-न्, सम्मिश्रः-क्षा-कं, व्यामिश्रः-क्षा-कं, सम्मृक्तः-क्ता-कं, आमिश्रः-हा-हं, सङ्गीर्यः-शै-शै, मिलितः-ता-न्, रक्तीकृतः-ता-न्, करचितः-ता-न्, संसृष्टः-हा-हं, संमिश्रितः-ता-न्, संमिलितः-ता-न्.

TO BLESS, v. a. (To pronounce a blessing) आशिषं दा (c. 3. ददाति, दातुं), or वद् (c. 1. वदति, वदितुं), or गद् (c. 1. गदति, गदितुं), or आशीर्ष (c. 1. -शीर्षते-शीर्षितुं), धन्यवादं कृ. कुशलं वद्.—(To make happy) मुक् (c. 10. मुक्षयति-यितुं), मुखिनं-खिनीं-खि कृ. धन्यं-न्या-न् कृ. मङ्गलं-लां-लं कृ. कुशलं-लां-लं कृ.—(To glorify, give thanks) कश्चिद् धन्यं वद्, कस्यचिद् गुणान् वद् or कृतं (c. 10. कीर्तयति-यितुं), सु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं); 'God bless you!' सखि,

मङ्गलं भूषणं, शुभं भूषात्.

BLISSFUL, *a.* धन्यः - न्या - न्यं, मङ्गलः - ला - लं, कुशलः - ला - लं, प्राप्तमङ्गलः - ला - लं, वृत्तमङ्गलः - ला - लं, कल्याणः - गी - यं, खेनवान् - वती - वत् (त), परमसुखभागी - गिनी - गि (न), सुखी - सिनी - सि (न).—(In the joys of heaven) प्राप्तमङ्गलः - गी - गी, सिद्धः - डा - डं.

BLISSFULNESS, *s.* धन्यत्वं, मङ्गल्यं, कौशल्यं, कल्याणं, परमसुखं, परमानन्दः, सन्नतिः *f.*—(In heaven) सिद्धिः *f.*, स्वर्गगतिः *f.*, परमपदं, परम्यदं, परमागतिः *f.*, अपवर्गः.

BLISSFUL, *s.* आशीर्वादी *m.* (न), आशीर्वाता *m.* (न), धन्यवादकृत् *m.*, कुशलवादी *m.* (न)

BLISSFUL, *s.* (Benediction) आशीः *f.* (स), आशीर्वादः, धन्यवादः, आशीर्वचनं, कुशलवादः, कुशलं.—(A benefit received) वरः, हितं, कुशलं, उपकृतं, धन्यत्वं, 'wishing blessing,' आशीर्वातः - सु - सु.

BLISSFUL, *s.* नाशः, क्षयः, विनाशः, व्याघातः, आघातः, हृषयः, कलङ्कः, विषं. *To blight, v. a.* दुष् in caus. (हृषयति - यितुं), नश in caus. (नाशयति - यितुं), विनाश, क्षि in caus. (क्षययति - यितुं) नृ in caus. (मारयति - यितुं), ज्ञानीकृ, विशीरी - शी - शी कृ, विणलीकृ

BLIND, *p. p.* दृषितः - ता - तं, विनाशितः - ता - तं, मारितः - ता - तं.

BLIND, *a.* अन्धः - न्या - न्यं, अन्धकः - का - कं, अचक्षुः - क्षु - क्षुः (स), विचक्षुः - क्षु - क्षुः (स), गताक्षुः - खा - खं, अनक्षुः - खा - खं, नेत्रेन्द्रियविकलः - ला - लं, अदृक् *m.* (ज) —(Blind from birth) ज्ञानन्धः - न्या न्यं, जन्मान्धः - न्या - न्यं. —(Blind of one eye) कायः - खा - खा (Hard to find, private) अदृश्यः - इया उपं. निभृतः ता - तं, 'a blind well,' अन्धकृषः.—(Dark) तमस्वी - खिनी - खि (न).—(Ignorant) हतज्ञानः - ना - नं, अज्ञः - हा - तं, दुर्बुद्धिः - डि - डि.

To blind, v. a. अन्धीकृ, तिमिरीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति - यितुं) *BLIND, s.* (Screen to hinder the sight) तिरस्करिणी, व्यवधा, धानं. (Something to mislead) छत्र *n.* (न), कपटः, कपटवेशः, छत्रवेशः.

BLIND, *p. p.* अन्धीकृतः - ता - तं, अन्धीभूतः - ता - तं, तनोयुतः - ता - तं. — (By sin) पापतिमिरः रा रं

To blindfold, v. a. वस्त्रेण नयने or दृशे बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धु) or अवरोध (c. 7. -रुद्धि - रोद्धुं), or विरुध, or आवृ (c. 5. -वृणोति - वरितुं - वरीतुं), वस्त्रेण नयने आवृण (c. 10. -आदयति - यितुं).

BLINDFOLD, *a.* वस्त्रावरुद्धनयनः नी - नं, अवरोद्धदृष्टिः - डि - डि, वस्त्रेण - बी - बी.

BLINDLY, *adv.* अन्धवत्, अनालोचितं, अविचार्यं, असमीक्ष्य, अविचिन्त्य, सप्तमा

BLIND MAN'S-BUFF, *s.* बालानाम् ग्रीडाविशेषो यस्मिन् दृक्कृतो वस्त्रावरुद्धनयनः or अवरोद्धदृष्टिर इतरान् इतस्ततः पलायमानान् निवृत्तया-नुवाचति.

BLINDLY, *s.* अन्धता - न्यं, तिमिरं —(Ignorance) अज्ञानं, आवरणं, दुर्बुद्धिः, मोहः.

To blind, v. n. मील (c. 1. मीलति, मीलितुं), निमील or in caus. निमीलयति (यितुं) निमिष (c. 6. -मिषति - मिषितुं).

BLINK, *s.* निमिषः, निमिषः, मीलितं, दृष्टिनिपातः, अर्धवीक्षणं.

BLINK, *v.* मीलनं निमीलनं, निमेषः, part निमीलन् - लन्ती लह् (त).

BLISS, *s.* परमसुखं, परमाह्लादः, परमानन्दः, प्रहर्षः, सुखं, ज्ञानं *n.* (न), प्रह्लादः अत्यन्तसुखं धन्यता कल्याणं - (Celestial life) अपवर्गः, मोक्षः, सिद्धिः *f.* मुक्तिः *f.* स्वर्गगतिः *f.*, परमपदं, परम्यदं.

BLISSFUL, *a.* परमसुखमयः यी यं, आनन्दमयः - यी - यं, परमाह्लादवान् - वती वत् (त) भूखी सिनी गि (न), धन्यः - न्या - न्यं, सानन्दः - न्दा - न्दं, प्रमोदी दिनी - दि (न)

BLISSFUL, *ch.* परमसुखेन, परमाह्लादेन, परमानन्दपुद्गेन, सानन्दं.

BLISSFUL, *a.* सुखहीनः - ना - नं, आह्लादरहितः - ता - तं, निरानन्दः - न्दा - न्दं.

BLISTER, *s.* त्वक्स्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, विस्फोटः, शोफ, ग्रथं.—(On the foot) पादस्फोटः, स्फुटिः *f.*, विषादिका.—(A blistering plaster) त्वक्स्फोटोत्पादक उपनाहः.

To blister, v. a. त्वक्स्फोटम् उत्पद्य in caus. (यादयति - यितुं).

To blister, v. n. ग्रथरूपेण क्षि (c. 1. क्षयति, क्षयितुं) or स्फुट (c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं).

BLISTERED, *p. p.* ग्रथी - खिनी - खि (न), शुनः - ना - नं, स्फुटतः - ना - नं.

BLITH, BLITHESOME, *a.* हृष्टः - हा - डं, हृष्टमानसः - खी - खं, प्रहृष्टः - हा - डं, प्रसन्नः - हा - डं, आनन्दी - न्दिनी - न्दि (न), आह्लादी - दिनी - दि (न), प्रमोदी - दिनी - दि (न), पुलकितः - ता - तं, उत्साहितः - ता - तं, मुदान्वितः - ता - तं, प्रसन्नवदनः - नी - नं.

BLITHELY, *adv.* सहर्षं, हृष्टमनसा, प्रहृष्टं, प्रहर्षेण, प्रह्लादेन, सानन्दं.

BLITHENESS, BLITHESOMENESS, *s.* प्रहर्षः, हर्षः, प्रहृष्टता, प्रसन्नता, आह्लादः, आनन्दः.

To blight v. a. मांसाद्याहारेण सन्तोष संशुनीकृ or पीनीकृ or स्थूलकृ, स्थाय in caus. (स्थावयति - यितुं), क्षि in caus. (क्षाययति - यितुं), क्षायि in caus. (क्षाययति - यितुं).

To blight, v. a. मांसाद्युपभोगेन संशुनीकृ or पीनीकृ or स्थूलकृ, स्थाय (c. 1. स्थायते, स्थायितुं), क्षि (c. 1. क्षयति, क्षयितुं), क्षि, क्षायि (c. 1. क्षायते - क्षायितुं).

BLIGHTED, *p. p.* शुनः - ना - नं, मांसोपभोगसंशुनः - ना - नं, प्रोक्षुनः - ना - नं, पीनः - ना - नं, स्फीतः - ता - तं, स्फुटतः - ता - तं, प्रवृद्धः - हा - डं, स्थूलभूतः - ता - तं.

BLIGHTEDNESS, *s.* शुनता, स्थूलता, स्फुटतिः *f.*, स्फीतिः *f.*, पीनता.

BLONDER-THIPPED, *a.* स्थूलोष्ठः - हा - डं, लघ्वीष्ठः - हा - डं.

BLOCK, *s.* (Of wood) स्थूलकाष्ठं, काष्ठं, काष्ठखण्डं.—(Any mass) पिण्डः - खं.—(A massy body) स्थूलद्रव्यं, भारः, स्थूला.—(Of stone) शिला.—(Obstruction) अवरोधः - धकं, विरोधः, प्रतिहन्धः, विहन्धः, प्रवृद्धः, विग्रहः.—(A washerman's block) कलकः.

To block up, v. a. प्रतिहृष (c. 7. -रुद्धि - रोद्धुं), उपरुहृष, निरुहृष, संरुह, लम्ब (c. 9. लम्भाति, लम्भातुं or caus. लम्बयति - यितुं), अपिधा (c. 3. -दधाति - धातुं), पिधा, बाध् (c. 1. बाधते, बाधितुं), आवृ (c. 5. -वृणोति - वरितुं - वरीतुं), प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति - बन्धुं).

BLOCKADE, *s.* अवरोधः, रोधः, रोधनं, वेहनं, परिवेहनं, विरोधः.

To blockade, v. a. रुध् (c. 7. रुद्धि, रोद्धुं), उपरुहृष, संरुहृष, निरुहृष, प्रतिहृष, विरुहृष, परिवेहृ (c. 1. -वेहते - वेहितुं), बाध् (c. 1. बाधते, बाधितुं).

BLOCKADED, *p. p.* रुद्धः - हा - डं, परिवेहितः - ता - तं, बाधितः - ता - तं.

BLOCKED UP, *p. p.* प्रतिहृष्टः - हा - डं, रुद्धः - हा - डं, प्रतिहन्धः - ना - न्यं, लम्बः - ना - न्यं, सदाधः - हा - डं, वारितः - ता - तं, पिग्रितः - ता - तं.

BLOCKHEAD, *s.* स्थूलपुष्टिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मादपुष्टिः *m.*, मूर्खः, मूर्खः, दुर्बुद्धिः *m.*, बह्वरः.

BLOOD, *s.* अणु *n.* (न), लोहिणं, रक्तं, रुधिरं, श्लेष्मिणं, क्षतनं, जलं; 'to lose blood, रक्तं मुक् (c. 6. मुचति, मोक्षुं); 'to flow with blood, रक्तं मु (c. 1. क्षयति, क्षयितुं).—(Kindred, lineage) कुलं, वंशः, सन्तानः, गोत्रं, गोष्ठी; 'of whole blood, सोदरः, बहोदरः, सोदर्यः, सना-नोदर्यः, सगर्भः, सजातिः *m.*, दृक्शरीरः; 'of half blood, मिश्रोदरः.—(Murder) वधः, गृह्णाता, घातनं, नारकं.

To blood, v. a. (To stain with blood) अमृता or श्लेष्मिणेन छिद्य (c. 6. छिन्मति, छेद्युं), अनुलिप्य or अञ्ज (c. 7. अञ्जति, अञ्जुं) or मलिन (nom. मलिनयति - यितुं).—(To let blood) रक्तं or श्लेष्मिणं मु in caus. (सावयति - यितुं) or मुक् in caus. (सोक्षयति - यितुं).

BLOOD-BESPOTTED, *a.* रक्तमलिनः -ना -नं, शोणितोक्षितः -ता -तं.
BLOOD-DRINKING, *a.* रक्तपः -या -यं, रक्तपायी -यिनी -यि (न) or रुधिर-
 रपायी, शोणितपः -या -यं, चतुष्पयः -कपा.
BLOODHOUND, *s.* अतिक्रूरं मृगवधकुसुमेदः स च प्रायः बलेन मृगस्थानं जयति.
BLOODILY, *adv.* निर्बाधया, क्रूरं, निरुरं, निरुद्धेण, निर्वृत्तं.
BLOODINESS, *s.* रक्तपूरिता.—(Disposition to kill) निर्बाधता.
BLOODLESS, *a.* नीरक्तः -क्ता -क्तं, रक्तहीनः -ना -नं, निःशोणितः -ता -तं.
BLOODLETTER, *s.* रक्तदायकः, चतुष्पयावी *m.* (न), रक्तमोचकः, शिरावेधकः.
BLOODSHED, *s.* रक्तपातः, चतुष्पयातः, वधः, मृदत्ता, रिपुहत्या.
BLOODSHEDDER, *s.* रक्तपातकः, निर्बाधुः *m.*, घातकः, हन्ता *m.* (न) or
 निहन्ता, वधोद्यतः.
BLOODSHOT, *a.* रक्तपूरितः -शो -शं, शोणितामृतः -ता -तं.—(Redness of
 the vessels of the eye) रक्तनिभयुक्तः; 'having bloodshot eyes,'
 रक्तपूरितः -या -यं.
BLOOD-STAINED, *a.* चतुर्गुलितः -ता -तं, शोणितारक्तः -क्ता -क्तं, रक्तारक्तः -क्ता
 -क्तं, शोणितोक्षितः -ता -तं, रक्तमलिनः -ना -नं.
BLOODSUCKER, *s.* शोणितपः, रक्तपायी *m.* (न) or रुधिरपायी, चतुष्पयः.
 —(A leech) जलीका, रक्तपा *f.*, जलीकाः *m.* (न).
BLOODTHIRSTY, *a.* रक्तपिपासुः -सुः -सु, शोणितप्रियः -या -यं, निर्बाधुः
 -सुः -सु, क्रूरः -रा -रं, वधोद्यतः -ता -तं.
BLOODVESSEL, *s.* चतुर्गुल *f.*, नाडिः *f.*, रक्तप्रवाहकनाडिः *f.*, शिरा, रक्त-
 वाही *m.* (न).
BLOODY, *a.* रक्तमयः -यी -यं, शोणितमयः -यी -यं, रक्तारक्तः -क्ता -क्तं.—
 (Murderous) नारात्मकः -का -कं, क्रूरः -रा -रं.
BLOODY-FLUX, *s.* रक्ततीक्षारः, रक्तपित्तः, अधोक्षयिष्ठं, सारवः, प्रवाहिका.
BLOODY-MINDED, *a.* नारात्मकः -का -कं, निर्बाधुः -सुः -सु, क्रूरचेताः -ताः -तः (न).
BLOODY-RED, *a.* रक्तपूरितः -शो -शं, शोणितपूरितः -शो -शं.
BLOOM, *s.* (A blossom) पुष्पं, कुसुमं, पल्लवः, मुकुलः -लं.—(Fresh-
 colour) नववर्णः.—(In a state of bloom) चतुर्गुलपरिणतः —
 (Bloom of youth) नवयौवनं, चञ्चल्यौवनं; 'in the bloom of
 youth,' प्रौढयौवनः -ना -नं.
TO BLOOM, *v. n.* कुल (c. 1. कुलति, कुलितुं), पुष्प (c. 4. पुष्पति, पुष्पितुं),
 कुसुम (nom. कुसुमयति -यितुं), विकस (c. 1. -कसति -कसितुं).—(To
 flourish) चम्प (c. 5. चम्पति, चम्पितुं), समृद्धिः, दृष्ट (c. 1. दृष्टते,
 दृष्टितुं), वृद्धिः (c. 1. वृद्धते, वृद्धितुं).
BLOOMING, *a.* कुलवान् -वती -वत् (न), प्रकुलः -का -कं, विकसन् -सती
 -वत् (न), स्फुटन् -टनी -टन् (न), विकशी -क्षिनी -क्षि (न).—
 (Flourishing) वृद्धमानः -ना -नं, समृद्धः -का -कं, उदयी -यिनी -यि (न).
BLOSSOM, *s.* पुष्पं, कुसुमं, पल्लवः, मुकुलः -लं, सारकः, प्रसवः.
TO BLOSSOM, *v. n.* कुल (c. 1. कुलति, कुलितुं), कुसुम (nom. कुसुमयति
 -यितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं, c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं), पुष्प (c. 4.
 पुष्पति, पुष्पितुं), विकस (c. 1. -कसति -कसितुं).
BLOSSOMING, *a.* कुलवान् -वती -वत् (न), पुष्पितः -ता -तं, पुष्पवान् -वती
 -वत् (न), कुसुमितः -ता -तं, कुसुमवान् -वती -वत् (न), स्फुटितपुष्पः -का -कं.
TO BLOT, *v. a.* नलिन (nom. नलिनयति -यितुं), नलिननीकृ, लिप् (c. 6.
 लिप्सति, लिप्ते), दुष् in caus. (दुष्पयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति
 -यितुं), कलङ्कीकृ.—(To make indistinct) चत्वरङ्गीकृ.
TO BLOT OUT, *v. a.* (To efface, destroy) विनश्य in caus. (-नाशयति
 यितुं), चत्वरङ्क (c. 7. -चत्वरङ्कते -चत्वरङ्कितुं), वञ्च (c. 1. -वञ्चति -वञ्चितुं), विलुप्
 in caus. (-लोपयति -यितुं).—(To erase) आनृप् (c. 1. -नृपति -नृपितुं),
 लोपे कृ.

BLot, *s.* (Erasure) लोपः, आनृपः.—(Spot, stain) कलङ्कः, चपकलङ्कः,
 कलङ्कः, मलं, दोषः.—(Disgrace) चपकलीतिः *f.*, चपकलः *n.* (स),
 चपकलीतिः *f.*
BLotch, *s.* किलासं, सिक्क *n.* (न), स्फोटः, विस्फोटः, प्रथं, कलङ्कपिका.
TO BLOTCH, *v. a.* किलासीकृ, नलिन (nom. नलिनयति -यितुं).
BLotchy, *a.* किलासी -क्षिनी -क्षि (न), सिक्कलः -ला -लं, सिक्कवान्
 -वती -वत् (न).
BLotfield, *p. p.* नलिनितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं.
BLotting-PAPER, *s.* नलीशोषकः, नलीशोषकयोग्य पत्रं.
BLow, *s.* (A stroke) प्रहारः, आघातः, अभिघातः, घातः, घातः, घातनं.
 दण्डः, हतिः *f.*, आहतिः *f.*—(A blow with the fist) मुष्टिघातः;
 'a blow which reduces to powder,' निषेधः.—(Blooming of
 flowers) कुलतिः *f.*, कुलतिः *f.*, स्फुटनं, विकासः.—(The act of a
 fly which infects meat by depositing eggs) मच्छका अलङ्कार-
 सेवेन खाद्यमांसदूषणं.
TO BLOW, *v. n.* (As the wind) वा (c. 2. वाति, वातुं), प्रवा.—(To
 breathe) श्वास (c. 2. श्वासति, श्वासितुं), उज्ज्वल, श्वासप्रवासं कृ.—(To
 pant) कुण्ठेण श्वास, विनिश्वास, दुःश्वासं कृ, यद्विप्राणः -शा -शं भू.—
 (As a flower) कुल (c. 1. कुलति, कुलितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं),
 पुष्प (c. 4. पुष्पति, पुष्पितुं).
TO BLOW, *v. a.* व्या (c. 1. धनति, ध्यातुं), जनाज्वा, प्रज्वा, उपज्वा, 'he
 blew his horn,' शङ्खं दध्नी, 'fire blown by the wind, वायुना
 व्यायनानोग्निः.—(To blow away) अपज्वा, विज्वा.—(To blow
 out) निषेध in caus. (-वाययति -यितुं).—(To blow upon) चीज
 (c. 10. चीजयति -यितुं), अनुचीज, उज्जीज, उपवीज, 'blow upon
 by sacred breezes,' पुष्पिवायुभिर् अनुचीजितः. (To puff upon,
 to cool) कुल कृ, कृष्णार्क कृ.—(To blow the nose) नासिके व्या
 —(One who blows his nose) नासिककम्पन.
BLowing, *part.* (As a flower) स्फुटन् -टनी -टन् (न), विकासी -क्षिनी
 -क्षि (न), कुलवान् -वती -वत् (न).—(The act) कुलतिः *f.*, स्फुटनं,
 प्रस्फोटनं, विकासः.
BLow, *p. p.* (As a flower) कुलः -का -कं, उज्ज्वलः -का -कं, प्रकुलः
 -का -कं, स्फुटः -टा -टं, व्याकोशः -शा -शं, विकसितः -ता -तं, विकस्यः
 -का -कं, प्रस्फुटः -टा -टं.—(Inflated) आज्वातः -ता न
BLow-PIPE, *s.* नाडिः *f.*—(One who uses it) नाडिकम्पनः.
BLowzy, *a.* आतपदग्धवदनः -नी -नं, सूर्योत्तेजसा विकृतवर्णः -शो -शं
BLUBBER, *s.* तिनिभेदः *n.* (स), तिनिभसा, तिनिभेदं, वृहन्नीनभेदः *n.* (स).
TO BLUBBER, *v. n.* यथा गच्छी चयतस तथा रुद (c. 2. रोदिति, रोदितुं),
 अतिशयक्रन्दनाह उज्ज्वलमुखा भू.
BLUDGEON, *s.* लुगुडः, परिघः, परिघातनं, गेदम (Armed with) लुगुडहस्तः.
BLU, *s.* (The colour) नीलः, नीलकण्ठः.
BLU, *a.* नीलः -ला -लं, नीलवर्णः -शो -शं, श्यामः -ना -नं.
TO BLU, *v. a.* नीलीकृ.—(To become blue) नील (nom. नीलायते).
BLU-BOTTLE, *s.* नीलशरीरः स्फुलभिशिखारोमः, वस्त्रा.
BLU-EYED, *a.* नीलनयनः -नी -नं, नीलाक्षः -क्षी -क्षं.
BLU-FACE, *s.* नैल्यं, नीलता -त्वं, श्यामता.
BLU-F, *a.* (Big) स्फुलः -ला -लं.—(Harsh) कृशः -का -कं, परुषः -पा -पं,
 उग्रः -का -कं, कर्कशः -शा -शं.—(Not pointed) वनायः -या -यं.—
 (Exposed to wind) वातापकाशिकः -की -कं.
BLU-FNESS, *s.* कृशता, कर्कश्यं, परुषत्वं, वनत्वं.
BLUISH, *a.* आनीलः -ला -लं, ईषानीलः -ला -लं, ईषवर्णः -ना -नं.

- To BLUNDER, v. n.* प्रमाद (c. 4. -मादति -मदितुं) स्खल (c. 1. स्खलति, स्खलितुं), धन (c. 1. धनति, c. 1. धाम्यति धनितुं), अनवधानं कृ.
- BLUNDER, s.* प्रमादः, स्खलितः, स्खलनः, दोषः, भ्रमः, कर्मदोषः, अनवधानं, अशुभं.
- BLUNDERBUSH, s.* अनेकशो लोहगुलिकाप्रक्षेपणी विशालमुखविशिष्टा नाभिः f.
- BLUNDERER, s.* प्रमादी m. (नं), प्रमादकर्ता m. (नं), दोषकर्ता m. (नं), स्खलनशीलः.
- BLUNDERING, a.* प्रमादी दिनी-दि (नं), प्रमादः-त्रा-त्रं, स्खलन्मतिः-तिः-ति, अनवधानः-ना-नं, दोषी-विषयी-वि (नं).
- BLUNDERINGLY, adv.* प्रमादेन, प्रमादतः, स्खलनपूर्व, अनवधानेन, अवधानं विना
- BLUNT, a.* (Not sharp) अतीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, अतीघ्नः-घ्ना-घ्नं, अप्रसरः-रा-रं, भारहीनः-ना-नं —(Thick, obtuse) घनः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं —(Dull of understanding) मन्दमतिः-तिः-ति, अविदग्धः-ग्धा-ग्धं —(Rough) रुधः-धा-धं, परुषः-पा-पं, कर्कशः-शा-शं, अनमृणः-शा-शं.
- To BLUNT, v. a.* घनीकृ, भारान् अतीक्ष्णां कृ, विरुग्न्धारं-रां-रं कृ, हृन्नीकृ, विरुग्नीकृ, स्थलीकृ —(To lessen) जल्प्यीकृ, न्यूनीकृ, शृन् in caus. (शृण्वति-यितुं), हृन् in caus. (हृण्वति-यितुं), 'one who blunts desire,' कामावसायिता m. (नं).
- BLUNTED, p. p.* घनीकृतः-ता-तं, विरुग्न्धारः-रा-रं, विरुग्न्-ग्ना-ग्नं.
- BLUNTY, adv.* पारुष्येण, कर्कश्येन, कर्कशभावेन, परुषोक्ता, सपारुष्यं.
- BLUNTED, s.* अतीक्ष्णता, भारहीनता, घनत्वं, रुधता, स्थूलता (Of intellect) मन्दमतिता, अविदग्धता, बुद्धिमान्द्यं —(Of manner) पारुष्यं, रुधता, कर्कश्यत्वं, कर्कश्यं.
- BLUR, s.* कलङ्कः, दोषः, कलुषं, मलं.
- To BLUR, v. a.* मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं) लिप (c. 6. लिम्पति, लेपुं), दुष in caus. (दूषयति-यितुं), कलुष (nom. कलुषयति-यितुं)
- BLURRED, p. p.* मलिनतः-ता-तं, परिमलितः-ता-तं, कलुषितः-ता-तं.
- To BLUR, v. n.* असनीक्ष्य or अविमृश्य or अविचार्य or प्रमादेन वद् (c. 1 वदति, वदितुं) जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).
- To BLUSH, v. n.* लज्ज (c. 6 लज्जते, लज्जितुं), विलज्ज, संलज्ज, व्रीड (c. 1 व्रीडति, व्रीडितुं), चप् (c. 1. चपते, चपितुं), ह्री (c. 3. जिहेति, हेतुं) 'to blush at any thing, ह्री with abl. or gen. c.—(To become red)' अरुणीभू, ईषदरुणीभू, लोहित (nom. लोहितायते). (In the face) लोहिताननः नी-नं भू.
- To BLUSH, v. a.* (To make red) अरुणीकृ, अरुण (nom. अरुणयति-यितुं).
- BLUSH, s.* कपोलरागः —(Colour in the face resulting from shame) लज्जाप्रयुक्तं वदनरक्त्यं, व्रीडाजनितो मुखारुणिता m. (नं). —(Blushfulness) लज्जा, व्रीडा, चपा, 'full of blushes,' ह्रीपरिगतः ता-तं (To put to the blush) ह्री in caus. (ह्रेषयति-यितुं) put to the blush, हेषितः-ता-तं. —(At the first flush of respect) प्रथमदर्शने, आदावेय.
- To BUSTER, v. n.* (To roar) गर्ज (c. 1. गर्जति, गर्जितुं). —(To be tumultuous) तुमुलं कृ मुखरीभू, शब्द (nom. शब्दायते). —(To brag) विकल्प (c. 1 कल्पते-कल्पितुं). —(To be violent) भृश (nom. भृशायते) (To bully) तजे (c. 1 तर्जति, तर्जितुं), मुखरीकृ, भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते-यितुं)
- BUSTER, s.* शृङ्गमन्यः, भर्त्सेनकारः, कलहकारः, दाम्भिकः, विकल्पी m. (नं).
- BUSTERING, s.* गर्जनं, गर्जितं, तुमुलं, कोलाहलः, भर्त्सनं, विकल्पनं.
- BUSTERS, a.* गर्जेनकारी-रिणी-रि (नं), महासनः-ना-नं, मुखरः-रा-रं.

- BOA-CONTRACTOR, s.* (A snake) चक्रगटः, बाहकाः, शयुः m., पौदः.
- BOAR, s.* वराहः, शूकरः, ईही m. (नं), स्खलनाकः, पुषुलम्बः, कोलः, किरः, दुष्टलोभा m. (नं), वज्रदंष्ट्रः; 'wild boar,' वनशूकरः.
- BOARD, s.* (A plank) फलकः-कं, दीर्घकाष्ठं. —(A table) भोजनापाट, फलकः, भोजनासनं, नद्यः. —(Food) भोजनं, आहारः, भूतिः f., अन्नमलं. 'board and clothing,' आवासादानं; 'board and lodging,' आवासादी du. —(A council) सभा; 'the members of it,' सभासदः m. pl. —(The deck of a ship) नौकापट्टं, पोतपट्टं, नौकातलं, नौकाफलकं, पोतातरणं; 'on board,' नौकातलः-डा-दं. —(A board for playing drafts, &c.) अट्टापट्टं, शारिफलं, नयपीठी.
- To BOARD, v. a.* (To enter a ship by force) नावं बलात् or बलेन or प्रसङ्ग आरुह् (c. 1. -रोहति -रोहं) or अधिगम्य (c. 1. -गमति -गमितुं) or आक्रम् or अवयु (c. 1. -अवते -अवतुं). —(To lay with boards) फलक (nom. फलकयति-यितुं), फलकीः or दीर्घकाष्ठः or काष्ठफलकेन आरुह् (c. 9. -स्तृणति-स्तृणितुं-स्तृणीतुं). —(To diet another at a settled rate) निरूपितमूल्यान खगुहे अनेवासिनं भुज् in caus. (भोजयति-यितुं) or भृ (c. 3. विभक्ति, भुंजुं).
- To BOARD, v. n.* (To diet with another at a settled rate) निरूपितवेतनं दत्त्वा or निरूपितमूल्यान परगुहे भोजनप्रयत्नादि कृ or अनेवासी भू.
- BOARDER, s.* (One who diets with another) निरूपितमूल्यान परगुहे भोजनप्रयत्नादिकर्ता m. (नं), सहभोजी m. (नं), सहभोजा m. (नं), पांक्ष्यः. —(A pupil at a boarding-school) अनेवासी m. (नं).
- BOARDING-SCHOOL, s.* यस्मिन् विद्यालये अनेवासिनः शिक्षकगुहे भोजनप्रयत्नादि कुर्वन्ति सः.
- BOARD WAGES, s.* भोजनप्रयत्नाय वेतनं, अन्नप्रयत्नाय वेतनं, भोजनात् प्रति वेतनं.
- BOARISH, a.* वाराहः-ही-हं, शोकरः-री-रं, अरुणः-धा-धं.
- To BOAST, v. n.* आत्मानं आच (c. 1. आचते, आचयितुं), जल्प (c. 1. जल्पते, जल्पितुं), विकल्प with inst. of the thing of which boast is made, दम्भं कृ, परिकृत् (c. 10. -कीर्त्तयति-यितुं), दूष (c. 4. दूषयति, दूषुं), गर्जे (c. 1. गर्जति, गर्जितुं).
- BOAST, BOASTING, s.* आत्मश्लाघा, विस्वासा, विस्वायनं, परिकीर्त्तनं, अहङ्कारोक्तिः f., शूरमानं, दम्भः, दयैकरत्नं, दयैः, गर्जेः, अभिमानं, जाहोयु-रुविका, अहमहमिका.
- BOASTED, p. p.* आचितः-ता-तं, परिकीर्त्तितः-ता-तं.
- BOASTER, s.* आत्मश्लाघी m. (नं), विस्वायी m. (नं), -गीयनी f., -ग्यनः, उपजल्यो m (नं), दम्भी m. (नं), शूरमन्यः, शूरमानी m. (नं).
- BOASTFUL, a.* दाम्भिकः-की-कं, दम्भी-भिनी-भि (नं), गर्जितः-ता-तं, गर्जेयुः-धा-धं, विस्वायनः-ना-नं, अचलितः-ता-तं, वाचातुः-ला-लं.
- BOASTFULLY, adv.* गर्जेन, दम्भेन, सदर्पं, जगर्जे, जगर्भं, विस्वायनपूर्व.
- BOASTLESS, a.* दम्भहीनः-ना-नं, अगर्जेः-धा-धं, अभिमानरहितः-ता-तं.
- BOAT, s.* नौः f., नौका, पोतः, तटी, तरली, तरङ्गः, उडुयः.
- BOATFUL, s.* नौकापूरय, पोतपूरय.
- BOATLOAD, s.* नौकाभारः, पोतभारः.
- BOATMAN, s.* नाविकः, पोतवाहः, निर्वाहः, नौकाहः, जीतुविकः.
- BOATSWAIN, s.* मुख्यनाविकः, प्रधाननाविकः, नाविकः, कर्षेवारः, निर्वा-नाविकाता m. (नं).
- To BOB, v. a.* (To crop) हृन् in caus. (ह्राणयति-यितुं). —(To beat) तर्ज in caus. (तार्जयति-यितुं).
- To BOB, v. n.* (To play backwards and forwards) द्वांसती लुट्

(c. 6. लुडति, लुडितु) or स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितु) or प्रेक्ष (c. 1. प्रेक्षति, प्रेक्षितु), दोल (nom. दोलायते -यितु), चक्ष (c. 1. चक्षति, चक्षितु), चक्षल (nom. चक्षलायते).

BOB, s. (Ear-ring) बुखल, कर्णिका.—(A blow) प्रहार, आघातः.

BOBBIN, s. कपालनालिका, मृगनालिका, तनुकीलः.

BOBTAIL, s. द्विचक्रधारी m. (न.), द्विचक्रधारी m. (न.), कर्णिकालुकी m. (न.).

BOBTAIL ED, a. द्विचक्रधारी -ला -लं, द्विचक्रधारी -का -कं, द्विचक्रधारी -ला -लं.

BODWIL, s. शिरोरुहहीनैर् भूत परकीयवृत्तकेशनिर्मित शिरसः.

To BODIL, v. a. शुभाशुभं or मङ्गलामङ्गलं प्रदृश in caus. (-दशयति -यितु),

दशयति in caus. (-वेदयति -यितु) or दृक् (c. 10. दृश्यति -यितु), पृष्ठलिङ्गं or पृष्ठलिङ्गं or पृष्ठलिङ्गं दा (c. 3. ददाति, दातु),

निपातं or विनिपातं शंस (c. 1. शंसति, शंसितु).

BODIMENT, s. पृष्ठलिङ्गं, पृष्ठलिङ्गं, पृष्ठलिङ्गं, पृष्ठलिङ्गं, शुभाशुभलक्षणं,

शुभाशुभलिङ्गं, शकुनं, उत्पन्नः, अवयव, निमित्तं, उपसर्गः, उपलिङ्गः,

भाविष्यकं लिङ्गं.

BODICE, s. चोलः -ली, चक्रिका, चेलिका, कपुलिका, कुर्यातकः -कं.

BODIFY, a. शरीरी रिखी -रि (न.), देही -हिनी -हि (न.), चङ्गी -ङ्गिनी

-ङ्गि (न.).

BODILIAS, a. चङ्गीरः -रा -रं or -री -रिणी -रि (न.), चङ्गीरः -ङ्गी -ङ्गी,

चङ्गीरः -ना -नं, निराकाट -रा -रं, चङ्गीरः -ङ्गी -ङ्गी, चङ्गीरः -ङ्गी -ङ्गी.

a. शरीरिकः -की -कं, देहिकः -की -कं, शरीरजः -जा -जं, कायिकः

-की -कं, चङ्गीरः -का -की -कं, चङ्गीरः -ङ्गी -ङ्गी.—(Bodily hardship)

चङ्गीरः, देहिकः, चङ्गीरः.

adv. शरीरतः, चङ्गीरः, चङ्गीरः, चङ्गीरः.—(In a mass)

चङ्गीरः.—(United with the body) शरीरसंयुक्तः -का -कं, शरीर-

संयुक्तः -का -कं.

BODKIN, s. मृचिचिषेवः, मृचिः -ची, मृचिनी.—(A dagger) दुरिका,

शङ्खः m.—(Instrument for piercing) चापिष, वेधनिका.—(For

the hair) केशरचनायोगः कौलविशेषः.

Body, s. (As opposed to the immaterial substance of an animal) शरीरः, देहः, कायः, गार्ध. मृचिः f., चङ्गी, वपुः n. (स्), चङ्गीवर,

चङ्गी n. (न.), विग्रहः, संहननं, तनुः f., नुः f., करणः 'a dead body,'

मृचिः f.; 'a little body,' शरीरकं.—(Substance)

मृचिः f.; 'the body of cloth,' वस्त्रकोनिः m.—(A person) पुरुषः,

जनः, मनुष्यः, लोकः.—(A collective mass) समूहः, समवायः, सङ्घातः,

समुदायः, मङ्गलं, चङ्गी, वृन्दं, निग्रहः, जीवः; 'a body of men,'

जनसमूहः; 'a body of water,' पयोराशिः m., चारिराशिः m.; 'in

a body,' सङ्घातः, सङ्घातः, सङ्घातः.—(A society of men) संसर्गः,

समागमः, चङ्गीः f.—(A corporate body) जेणी.—(A collegiate

or religious body) चापनः.—(Strength) बलं.—(The main

part) प्रधानभागः; 'body of a tree,' प्रकाशः, स्तम्भः; 'the body

or interior of a building,' प्रासादाभ्यन्तरं, चङ्गीरः, चङ्गीरः,

भवनोदरं, भवनगर्भः.—(A body of troops) गुल्लः, सैन्यदलं, सैनिकः;

'a body of reserve,' प्रतिग्रहः; 'body to body,' चङ्गीरः.

BODY-CLOTHES, s. (Of horses) चालरः, पय्येयः, चङ्गीनी गायत्रलं.

To BODY-FORTH, v. a. रूप (c. 10. रूपयति -यितु), निषा (c. 2. नाति -नातु).

BODY-GUARD, s. परिचरः, परिचरिणः, अनुचरः, परिचारः.

BOG, s. चङ्गीरः, चङ्गीरः f., चङ्गीरः, चङ्गीरः f., चङ्गीरः, चङ्गीरः.

BOG-TROTTER, s. चङ्गीरवाही m. (न.), चङ्गीरवाही m. (न.), चङ्गीर-

वाही m. (न.).

To BOGGLE, v. n. (To hesitate) शङ्क (c. 1. शङ्कते, शङ्कितु), विचङ्क-

चङ्गीरः, चङ्गीरः, चङ्गीरः (c. 2. -देविष -देविषु), दोल (nom. दोलायते -यितु), चान्दोल, विलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितु), विचङ्क (c. 1. -कल्पते -कल्पितु).

BOGGLER, s. चङ्गीरधारी, चङ्गीरधारी, चङ्गीरधारी m. (न.), चङ्गीरधारी, चङ्गीरधारी.

BOGGY, a. चङ्गीरः -या -यं, चङ्गीरः -यी -यं, चङ्गीरः -ला -लं, चङ्गीरः -नी -नं,

चङ्गीरः -का -कं.

To BOIL, v. n. (To be effervescent) केन् (nom. केनायते -यितु),

भुज् कृ.—(To boil over) उल्लेखनं कृ.—(To be cooked by boil-

ing) कृप् in pass. (कृप्यते), आ in pass. (आयते), चप् in pass.

(चप्यते).—(To be hot) तप् in pass. (तप्यते).

To BOIL, v. a. कृप् (c. 1. कृपति, कृपितु), स्वास्यां चप्, आ (c. 2. आति,

आतु) or caus. अपयति -यितु, तप् in caus. (तापयति -यितु).

BOIL, s. ब्रथं -थः, तनुग्रथः, विस्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, विटका -का, ना-

लीग्रथः, गवः, पोटिकः; 'blind boil,' चङ्गीरवाही.

BOILED, p. p. कृपितः -ता -तं, आतः -ता -तं, आतः -ता -तं, अपितः -ता -तं.

—(In a caldron) चैठरः -री -रं, स्वालीयकः -का -कं, उच्यः -क्या -क्यं;

'boiled rice,' भक्षे.

BOILER, s. स्वाली, चङ्गीर, पिष्टपचनं, पिठरः -रं, उता, कन्दुः m. f.

BOISTEROUS, a. (Stormy) वातवान् -वती -वत् (न.), वातलः -ला -लं,

गर्जनकारी -रिणी -रि (न.); 'a boisterous wind,' प्रचण्डपवनः.—

(Violent) प्रचण्डः -का -कं, उच्यः -क्या -क्यं, रोषणः -शा -शं, साहसिकः

-की -कं.—(Turbulent) कलहकारी -रिणी -रि (न.—(Noisy)

शब्दकारी -रिणी -रि (न.) or तुमुलकारी.—(Laughing violently)

चङ्गीरवाही -विनी -वि (न.).

BOISTEROUSLY, adv. प्रचण्डं, प्रचण्डतया, महारोषेण, महाशब्देन, कोलाहलेन

BOISTEROUSNESS, s. वातलत्वं, प्रचण्डता, साहसिकं, महोत्साहः.

BOLD, a. (Brave) शूरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, निभेयः -या -यं, निषिङ्गः

-ङ्गा -ङ्गं.—(Daring, audacious) साहसी निभेयः नि (न.), प्रगल्भः

-न्धा -न्धं, प्रतिभान्वितः -ता -तं.—(Impudent) निलेखः -का -कं,

धृष्टः -डा -डं, चङ्गीरः -ता -तं, प्रतिभान्वितः -वती -वत् (न.), 'to be

bold,' धृष्ट (c. 5. धृष्टति, धृष्टितु).

To BOLDEN, p. a. निभेयं -यां -यं कृ, अभयं दा (c. 3. ददाति, दातु).

BOLD-FACED, a. प्रतिभान्वितः -की -कं, निलेखः -की -कं, निलेखः -का -कं.

BOLDLY, adv. शूरवत्, साहसेन, प्रागल्भ्येन, निभेयं, भवे विना; 'to

speak boldly,' बल्य (c. 1. बल्यति, बल्यितु).

BOLDNESS, s. (Courage) शौर्व्यं, शूरता, वीरता, निभेयत्वं, चङ्गीरः.—

(Daringness) प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, साहसं, प्रतिभानं.—(Impudence)

निलेखत्वं, चङ्गीर, धृष्टता.

BOL, s. (Trunk of a tree) स्तम्भः, प्रकाशः, स्थाणुः m.

BOLL, s. नाडिः -डी f., नाली, कायः -कं.

To BOLL, v. n. चतस्रीवत् स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितु) or विकस् (c. 1.

-कस्ति -कस्ति) or श्लेषयुक्तः -का -कं भू.

BOLSTER, s. उपधानं, उपधानीयं, उच्छीरेकं, उपवहः, गभोलिकः.—(Band-

dage) पट्टः बन्धनं.—(A prop, support) उपसर्गः, उपसर्गः, चालरः.

To BOLSTER UP, v. a. (To support) संसर्ग (c. 6. संसर्गति, c. 9.

संसर्गति, संसर्गितु) or caus. संसर्गयति -यितु, उपसर्गः, पिष्टः; धृ (c. 1.

धरति, धरितु) or caus. धारयति -यितु). चालर (c. 1. -लम्बते -लम्बितु),

समवलम्ब.

BOLT, s. (Of a door) चङ्गीर, तालकं, कौलः, तालयन्त्रं, द्वात्यन्त्रं, जपलं.

—(A dart) मृगः, शूलः -लं, शूल्यं, शङ्खः m., प्रासः, शूरः.—(Thunder-

bolts) चङ्गीर, कुलिङ्ग, चङ्गीरः m. f.

To **BOL**, *v. a.* (To shut with a bolt) बर्गलेन or ताललेन द्वारं पिशा (c. 3. -दधाति -धातु) or बन्ध (c. 9 बध्नाति, बन्धु).—(To sift) चालनेन पृ (c. 9. पुनाति, पथितु) or शुभ in caus. (शोधयति -यितु), तितउना चल् in caus. (चालयति -यितु).—(To blurt out) अवि-
चार्यं वद् (c. 1. वदति, वदितु), जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितु).

To **BOL** OUT, *v. n.* अकस्मात् or कठिति निर्गन् (c. 1. -गच्छति -गन्) or निःसृ (c. 1. -सरति -सर्जु), निष्पत् (c. 1. -पतति -पतितु), विनिष्पत्, अभिनिष्पत्.

BOLED, *p. p.* अर्गलेन बद्धः -डा -डं, कीलितः -ता -तं.

BOLER, *s.* (A sieve) चालन-नी, तितवः *m.* -तव *n.*

BOLTHAD, *s.* बकः, वकयन्, काचवकयन्.

BOLTING-HOUSE, *s.* शस्यचालनस्थानं, शस्यपवनस्थानं.

BOLSPRIG OF BOWSPRIG, *s.* नीकाग्रभागे स्थापितो महाकृपकावलक्षिता-
धराग्रो वहिर्गन्तः सुद्रुक्षकः, पोताग्रवहिःप्रलक्षो गुणवृक्षकः.

BOLUS, *s.* गुली, गुटिका, रोगिभिर निगरणीय औषधीयगोलः.

BOMB, *s.* पुरमहेन प्रयुक्तोऽग्न्यस्त्रविशेषः स च अनाघैलेन बलेन वज्रनिष्पेय-
तुल्यशब्देन विदीर्षो भूत्वा सहस्रसङ्घः पतति

To **BOMB** OR **BOMB**ARD, *v. a.* पृथोक्तेन अग्न्यस्त्रेण पुरमही *m.* (c. 9. नृजाति, महितु) or प्रमुद् or विमुद् or अवमुद्.

BOMBARDIER, *s.* पृथोक्तेन अग्न्यस्त्रेण पुरमही *m.* (न) or नगरविमही *m.*

BOMBARDMENT, *s.* प्रागुक्तेन अग्न्यस्त्रेण पुरमहीनं or नगरविमहीनं.

BOMBAYIN, *s.* दकुलं, बन्धुमरणसमये शोकमूचकः सूक्ष्मकौशाकरविशेषः

BOMBAYI, *s.* गतितावाक्यं, दर्पवाक्यं, असारवाक्यं, क्लृप्तावाक्यं, अतिशयोक्तिः *f.*

BOMBASTICAL, *a.* अतिगतिः ता तं, दर्पभातः -ता -तं, निरर्थकः -का -कं, फलुः -लुः लु, असारः -रा -रं.

BOMBAY, *s.* तनुकीटः, कोषकारः, कोशकारकः

BONA FIDE, *a.* अर्घतस, तत्ततस, वस्तुतः, निष्ठाजं, निष्कलीकं.

BOND, *s.* बन्धनं, बन्धः, पाशः, साधन्यः.—(A written contract)
प्रतिज्ञापचकं, पत्रं, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यं, करणं, काचनकी *m.* (न).—
(Union, tie) सन्धः *m.*, जेयः, संहतिः *f.*, संसक्तिः *f.*—(Connection)
संयोगः, सन्धन्यः.—(Captivity) बन्धनं —(That which binds,
obligation) नियमः, अवश्यकता.

BONDAGE, *s.* बन्धित्वं, दासत्वं, बन्धनं, प्रतिबन्धनं, परप्रेष्यत्वं.

BONDSMAN, *s.* दासी, दासिका, चेटी, किङ्करी

BONDSMAN, *s.* दासः, क्रीतदासः, किङ्करः, चेटी.

BONE, *s.* अस्थि *n.*, अस्थिकं, कुण्डं, हड्डी, कौकसं, 'backbone,' पृष्ठास्थि *n.*

To **BONE**, *v. a.* निरस्थीक, अस्थीनि निष्कृष्य (c. 1 -कर्षति -कर्षु)

BONEACHE, *s.* अस्थिवेदना, अस्थिष्या.

BONED, *a.* (Bony) अस्थिमन् -मती -मत् (न).—(Having the bones
extracted) निरस्थिः -स्थिः स्थि.

BONELESS, *a.* सनस्थिः स्थिः-स्थि, अस्थिहीनः -ना -नं, अस्थिरहितः -ता -तं.

To **BONE**SE, *v. n.* बुद्धिग्रास्य or भिजाग्रास्य स्वस्य or स्वस्य कृ or स्वस्थाने
पुनः संस्था in caus. (-स्थापयति -यितु) or पुनः संस्था (c. 3. -दधाति
धातु) करपादादिघातनं or अस्थिभङ्गं समाधा or कित् in des (चिकि-
त्सति -त्सितु)

BONESETER, *s.* बुद्धिग्रास्य स्वस्य करोति यो वैद्यः, बुद्धिग्रास्यसमाधाता *m.*
(न), भ्रान्ताग्रास्यचिकित्सकः

BONETH, *s.* उत्सवकाल or उत्सवसमये समिद्धो हविर्बुध्नार्थं महाज्वालोऽग्निः,
ज्योतिः *m.*

BON-MOLE, रसवद्वाक्यं, परिहासवाक्यं, नर्म्यं *n.* (न), श्लेषवाक्यं, श्लेषवाक्यं, ठहुरी.

BONNET, *s.* स्त्रीलोकभूतं शिरस्कं or शिरस्तं or शिरोवहनं or मस्तकाभरणं

BONNILASS, *s.* सुन्दरी, रूपवती, प्रमदा, सुमुखी, मुग्धा, सुदयी.

BONNIV, *adv.* हृष्टवत्, हृष्टपुष्टवत्, सुषु, सुन्दरं, रमणीयप्रकारेण, साधु.

BONNY, *a.* (Pretty) सुन्दर-री -रं, रूपवान् -वती -वत् (न), सुदयः
-यी -यं, सुदयः -इवा -इयं, चारुः -रुी -रु. —(Cheerful) हृष्टः -डा -डं,
हृष्टहृष्टः -वा -वं. —(Plump) हृष्टपुष्टः -डा -डं, सुललितः -ता -तं.

BONY, *a.* (Having bones) अस्थिमन् -मती -मत् (न).—(Strong)
दृढाङ्गः -ङ्गी -ङ्ग. —(Made of bone) अस्थिमयः -यी -यं. —(Full of
bones) अस्थिपूर्वः -रुी -रुं.

BOONY, *s.* मन्दबुद्धिः *m.*, दुर्बलः *m.*, दुर्बुद्धिः *m.*, मूढः, मूर्खः, स्थूलधीः *m.*
—(A kind of bird) बकः.

BOOK, *s.* पुस्तकं -की, ग्रन्थः, पत्रं, पत्रिका, पुस्तं -स्तो; 'a book of
science,' शास्त्रं. This last may be used in connexion with
some other word to limit its application; as, 'a book on
law,' धर्मशास्त्रं; 'a poetical book,' काव्यशास्त्रं. —(A manu-
script, written book) लेख्यं, लिखितं.

To **BO**OK, *v. a.* ग्रन्थे or पुस्तके or लेख्ये बनाव्त् in caus. (-रोपयति
यितु) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितु); 'booked, committed
to writing,' लेख्याकृतः -डा -डं.

BOOKBINDER, *s.* चर्मोदिना ग्रन्थपत्रसंस्था *m.* (न), ग्रन्थाकादनकृत्.

BOOKCASE, *s.* ग्रन्थकुटी, ग्रन्थकोष्ठः, ग्रन्थभाण्डं, ग्रन्थाधारः.

BOOKISH, *a.* ग्रन्थी-ग्रन्थनी-ग्रन्थि (न), पुस्तकी-किनी-कि (न), शास्त्रकः -डा -डं.

BOOKKIEPER, *s.* गणनाध्यक्षः, ग्रन्थसमारोपककृत्, गणितलेखकः.

BOOKMAIE, *s.* महाध्यायी *m.* (न).

BOOKSPLER, *s.* ग्रन्थविज्ञेता *m.* (न), ग्रन्थविज्ञयी *m.* (न), पुस्तकविज्ञेता *m.* (न).

BOOKWORM, *s.* ग्रन्थसादकः कीटः.—(Too closely given to books)
ग्रन्थी *m.* (न), ग्रन्थासक्तः, ग्रन्थपरः, शास्त्रगर्भः, ग्रन्थपुङ्खकः.

BOOM, *s.* (A long pole) वातचक्रनप्रसारणार्थं दीर्घवहिः or दृढः.—(A
bar of wood laid across a harbour) चारकनीकाग्रवेक्षनिवार-
णार्थं पोतचक्रनसन्ताने स्थापितम् अवरोधकं.

To **BO**OM, *v. n.* अर्म्भिवत् प्रलुद् (c. 1. लोटति -लोडितु) or उच्चल् (c. 1.
-उल्लते -उल्लितु) or यातोत्पत्तं कृ.

BOON, *s.* वरः, प्रसादः, दानं, प्रदानं, वरदानं, उपकृतं, हितं, अनुग्रहः;
'granting boons,' वरदः -डा -डं.

BOON, *a.* (Gay) हृष्टः -डा -डं, हृष्टहृष्टः -वा -वं, हासी-सिनी-सि (न),
—(Boon-companion) सहपायी *m.* (न).

BOOR, *s.* यानी *m.* (न), ग्राम्यजनः, ग्रामवासी *m.* (न), ग्रामिकः, क्षेत्रिकः, वृषलः.

BOORISH, *a.* ग्राम्यः -ग्र्या -ग्र्यं, ग्रामीयः -वा -वं, ग्रामिकः -की -कं, क्षेत्रिकः
-की -कं, असभ्यः -ग्र्या -ग्र्यं, अशिष्टः -डा -डं, प्राकृतः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं.

BOORISHLY, *adv.* ग्राम्यजनवत्, वृषलवत्, असभ्यजनवत्, असभ्यं, अशिष्टं,
असङ्गतप्रकारेण.

BOORISHNESS, *s.* ग्राम्यत्वं -ता, असभ्यता, अशिष्टता, असङ्गतिः *f.*, वृषलत्वं.

BOOT, *s.* पादुका *f.*, पादः *f.*, उपानत *f.* (न), यवडा *f.*, यवकुटी, अनुपदीना,
जहाचार्यं. पादचं, पादरक्षणं, पादरथः.—(Profit) फलं, लाभः, अर्थः.

To **BO**OT, *v. a.* (To profit) फलाय or लाभाय भू, फलं or लाभं दा
(c. 3. ददाति, दातु), उपकृ (c. 8. -करोति -कुरु).

To **BO**OT, *v. n.* (To put on boots) चतुके चरिहृद् (c. 1. -रोहति -रोडु)
or चारु or चरिषा (c. 3. -दधाति -धातु).

BOOT-LEH, *s.* पादुकानां चर्मशिपिलीकरयोग्यं महाकृति काष्ठवर्क.

BOOTLED, *a.* महादुकः -का -कं, उपानतदुपादः -दा -डं, पादुकाकृतः -डा -डं.

BOOTH, *s.* महादुः -वं, पटवदुः, दुःखं, औषकाजी.

BOOTLESS, *s.* निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, व्यर्थः -रुी -रुं, निष्फलः

-ला-लं, विभक्तः-ला-लं, निष्प्रयोगः-ना-नं, अनानिधः-या-यं.
BOOTMAKER, *s.* पादुकाकारः, पादुकाकृतः, पदुकाकृतः, पदुकाकारः, पादुकाकृतः *m.*
BOOTS, *s.* लोहं, लोहं or -तं, लोहं.—(In cattle) गोदण्डः.
BOPEEP, *s.* विष्णुपुत्रकयोः प्रोढाविशेषो यश्च पिता बालविमोदार्थं कल्पयति इव
 लघुसंगीतं कृत्वा पञ्चात् सन्नाहनायैव प्रकल्पाद् बालकमुत्तमिरीक्ष्य
 करोति.
BORACHIO, *s.* सुराभाजनं, मद्यभाजनं, कुतूः *f.*—(Drunkard) पानरतः.
BORABLE, *a.* वेद्यः-व्या-व्यं, ज्ञेयः-व्या-व्यं, विदुषीयः-या-यं.
BORAGI, *s.* शिलहर चोषधिभेदः.
BORAX, *s.* रत्नशोधनः, लोहद्रावी *m.* (नं), लोहशोधनः, विदं, धातुमारिणी.
BORDEL, *s.* वेश्याजनसमाग्रयः, वेश्यागृहं, गणिकागृहं, वेश्यालयः.
BORDER, *s.* (Of a river, &c.) तीरं, कूलं, तटं, कच्छः, कच्छातः—
 (Edge of any thing) प्राक्तः, चक्रः-नं, उपानं, समनः, पर्यन्तं,
 सीमा, उत्तरः, धातः—(Frontier) समनः, सामनं, पर्यन्तं, सीमा;
 'dwelling on the border,' सामनवासी-सिनी-सि (नं), पर्यन्तस्थः
 -स्था-स्थं; 'the border of a wood,' वनान्तः; 'of a city,'
 नगरीपान्तं, 'along the border,' प्राक्ततत्.—(Of a garment)
 कच्छतः, कच्छातलं.—(A garden-bed) स्वलं.
To BORDER, *v. a.* (To surround with a border) प्राक्त (nom.)
 प्राक्तयति-यति, समन (nom.) समनयति-यति, पर्यन्तं कृ.
To BORDER UPON, *v. n.* प्राक्ततत् on पर्यन्ते or निकटे or समीपे स्था
 (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत् (c. 1. वृत्ते, वृत्तिं) or वत् (c. 1. वसति,
 वसुं), स्पृश् (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं).—(To approach nearly to, re-
 semble) कक्षः-स्था-स्थं कक्ष in comp., सदृशः-शी-जं कक्ष.
BORDLED, *p. p.* प्राक्तः-ता-तं, समन्यतः-दा-दं, वल्यतः-ता-तं.
BORDERER, *s.* सामनवासी *m.* (नं), सीमावासी *m.* (नं), निकटवासी *m.*
 (नं), समीपवासी *m.* (नं), प्रतिवासी-सिनी-सि (नं).
BORDLING, *u.* प्रत्यक्तः-ता-तं, सामनः-ता-तं, पर्यन्तस्थः-स्था-स्थं.
BORE, *s.* (Hole made by boring) छिद्रं, रण्डं.—(The instrument
 of boring) वेधनी, वेधनिका.—(Diameter of a hole) सुविटं,
 सुविटं, छिद्रं, व्यासं, छिद्रव्यासं.—(A swelling tide) वानं.
To BORE, *v. a.* खण् (c. 4. विभ्रति, खण्), छिद्रं (c. 10. छिद्रयति-यति),
 सुविटीकृ.
BOREAL, *a.* उत्तरः-रा-रं, उदक्-दीची-दक् (क्), उदीचीनः-ता-तं.
BOREAS, *s.* उत्तरवायुः *m.*, उदीचीनवातः.
BORED, *p. p.* (Pierced) छिद्रः-दा-दं, छिद्रितः-ता-तं, सुविटः-रा-रं;
 'having the ears bored,' छिद्रकणैः-का-कै.
BORER, *s.* वेधकः, छिद्रकर्ता.—(An instrument) वेधनी, वेधनिका.
To be BORN, *v. pass.* जन् (c. 4. जायते, जनिषु), अभिजन्, जन्तुं,
 उत्पद्य (c. 4. उत्पद्यते-वत्), प्रजु in pass. (-जुवते), जन्म (c. 1. -भवति
 -भविषु).
BORN, *p. p.* जातः-ता-तं, जनितः-ता-तं, उत्पजातः-ता-तं, उत्पद्यः-ता-तं,
 उत्पद्यितः-ता-तं, जन्मृतः-ता-तं, प्रजुतः-ता-तं, प्रभवः-या-यं, कृतजन्मा
 -जन्मा-जन्म (नं), उत्पद्यितः-शी-शुं; 'born blind,' जातव्यः; 'a born
 slave,' गर्भदासः.
BORNE, *p. p.* बोधः-दा-दं, कक्षः-दा-दं, वाक्तः-ता-तं; 'easy to
 be borne,' सुसहः-हा-हं, सुबहः-हा-हं; 'grass borne along
 by the wind,' वाताग्रेरितनृषी; 'it is borne on the shoulder,'
 कक्षेन समुत्तरे.
BOROUGH, *s.* नगरं-री, पुरं-री, प्रजाप्रतिनिधिसभायां सामानिकजनपदेर-
 शासिकायुक्ता नगरा.

To BORROW, *v. a.* चुर्यं यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), चुर्यं प्राप्य (c. 10.
 -चुरयते-ति-यति), वाच् (c. 1. वाचति, वाचिषु), चुर्यं परियाच्,
 निरूपितकालपर्यन्तं परद्रव्यप्रयोगं प्राप्य.
BORROW, *s.* (The thing borrowed) याचितकं, प्रतिदेयं.
BORROWER, *s.* चुरयाही *m.* (नं), चुरयहः, चुरयप्रापकः, चुरयप्रापयिता
m. (नं), याचकः, चुरयाचकः.
BORROWING, *s.* चुरयहः-हयं, चुरयाचना, याचना, चुरयप्रापनं.
BORSKY, *a.* तद्गुल्मावृतः-ता-तं, बार्सः-दी-दं.
BOSOM, *s.* उरः *n.* (नं), प्रोढं-डा, कक्षः, वक्षः, वक्षः *n.* (नं), वक्षस्स्थलं,
 भुजान्तरं.—(Female breast) स्तनः, स्तनी *m. du.*, कुक्षः, कुक्षतटं,
 वक्षोदहः, वक्षोजं, उरसिजः, उरसिहः, स्तनकुदमलं.—(The heart)
 हृदयं, चक्रःकरयं, चक्रं, मनः *n.* (नं), मन्त्रं *n.* (नं).—(A secret
 receptacle) गण्डः.
BOSS, *s.* गच्छः, उच्चैःप्रकारेण खणितं जलझारः, पिच्छः.
BOSSER or **BOSSY**, *a.* गच्छस्थितः-ता-तं, गच्छानुविष्टः-दा-दं.
BOTANIC, **BOTANICAL**, *a.* उद्भिद्विज्ञाविषयः-या-यं, वृक्षादिविज्ञासम्बन्धः
 -ता-तं.
BOTANIST, *s.* उद्भिद्विज्ञातः, वृक्षादिविज्ञातस्त्वहः, वृक्षादिशास्त्रपंडितः.
BOTANY, *s.* उद्भिद्विज्ञा, चोषधिविज्ञा, वृक्षलतातृणादिविज्ञा, वृक्षापुर्वेदः.
BOTCH, *s.* दृष्टः *m.*, पाम *n.* -ता *f.* (नं), व्रणः, सिन्धुः, कक्षः *f.*, त्वक्पुष्पं.
 —(Flaw) दोषः, छिद्रं.—(A patch) कम्पा, कपेटः.
To BOTCH, *v. a.* (To patch old clothes) जीर्णवस्त्राणि or चीरवस्त्राणि
 सिक् (c. 1. जीष्वाति, लेविषु) or कृष्णा कम्पा (c. 3. -कपे-धातु).—(To
 mark with stains) मलिन (nom.) मलिनयति-यति.—(To spoil)
 दुष् in caus. (दुषयति-यति).
BOTCHER, *s.* जीर्णवस्त्रसूत्रिकः, चीरवस्त्रभेदकः, कपेटवस्त्रभेदी *m.* (नं).
BOTCHY, *a.* पामनः-ता-तं, दृष्टः-दा-दं, कक्षः-रा-रं, सिन्धुः-ला-लं
 व्रणयः-दी-दं, मली-लिनी-लि (नं), तदीयः-या-यं
BOTH, *a.* उभौ *m. du.*, उभयः-या-यं, द्वयं; 'on both sides,' उभयतश्च,
 उभयश्च; 'in both ways,' उभयथा; 'for both objects,' उभयाधै;
 'both hands,' हस्तद्वयं.
BOTH, *conj.* (And) च-च. - (As well as) तथा. • 'Both' may be
 expressed by the use of the indeclinable participle, *as*,
 'he both labours and suffers reproach,' परिश्रम्य निन्दां भुङ्क्ते.
To BOTH, *v. a.* छिद्रं (c. 9. छिद्रयति, छिद्रं), पीड्य (c. 10. पीडयति
 -यति), अभिपीड्य, प्रपीड्य, वाच् (c. 1. वाचते, वाचिषु), खण् (c. 10
 खणयति-यति).
BOTHERED, *p. p.* छेदितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, व्यथितः-ता-तं.
BOTTLE, *s.* काचकूपी, कूपी, कुतूः *f.*, काचपात्रं, काचभाजनं, सुराभाजनं,
 मद्यभाजनं, पुटयीयः.
To BOTTLE, *v. a.* काचकूप्यां or कुतूनां निविज् in caus. (-वेशयति-यति).
 —(To bottle wine, &c.) कूपीं or कुतूं मन्त्रेण पूजयति in caus. (पूरयति-यति).
BOTTLED, *a.* (Big-bellied) लघोदरः-रा-रं.—(As wine) कूपीनि-
 वेष्टितः-ता-तं.
BOTTLESCREW, *s.* कुतून्मध्ये or काचकूपीमध्ये वत् छिद्रप्रतिषेधकं तद्वत्-
 छिद्रिज्जितं वृष्णं विद्यते तदाकवेययोग्यं परिषेधकयन्तं or कुटिलयन्तं.
BOTTOM, *s.* (The lowest part of any thing) अधोभागः, तलं,
 अधःस्थानं, अधोवशः; 'the bottom of a tree,' वृक्षतलं.—(Low
 ground) दरीभूः *f.*, दरी, निम्नभूमिः *f.*, प्राकारं, उपतका, शैलोपज्ञत्यं.
 —(Dregs) मलं, खलः, छिद्रं, शेषं, अवशेषं.—(Foundation) मूलं.
To BOTTOM, *v. n.* (To rest upon) अवलम्ब्य (c. 1. -लम्बते-लम्बिषु),

समालम्ब. Sometimes expressed by मूल in comp.; as, 'all actions are bottomed upon money, धनमूलाः क्रियाः सर्वज्ञाः.
 BOTTOMLESS, *a.* अतलमयीः -ज्ञा -ज्ञ, तलहीनः -ता -न, अगाधः -वा -व.
 BOULIE, *v.* (Wax taper) तिलककनयो दीपः, वही.
 BOUGH, *s.* शाखा. पिठपः, तरुविठपः, लता.
 BOUNCE, *p. p.* क्रीतः -ता -त, क्रयक्रीतः -ता -त.
 To BOUNCE, *v. n.* (To make a sudden noise) स्वनं (c. 1. स्वनति, स्वनितुं), ध्वनं (c. 1. ध्वनति, ध्वनितुं), झणं (c. 1. झणति, झणितुं).—
 (To spring against with great force) प्रस्फन्द (c. 1. -स्फन्दति -स्फन्दितुं), प्रपत (c. 1. -पतति -पतितुं), अभिमु (c. 1. -अवते -ओतुं)—
 (To spring, leap) मु, उल्लु.—(To boast, bully) विकल्प (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं), तजं (c. 1. तजति, तजितुं).
 BOUNCE, *s.* (A sudden noise) ध्वनिः *m.*, झणः, झणितं.—(A sudden blow) हकपाताभिधातः, अकस्मादाधातः.—(A boast, threat) विकल्पनं त्या, भस्तेन.
 BOUNCER, *s.* (A boaster, bully) विकल्पी *m.* (न), शूरम्भन्यः, भस्तेन-कारः, दाम्भिकः.
 BOUND, *s.* (A limit) अन्तः -न, समन्तः, पर्यन्तं, प्रान्तः, सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, मर्यादा, 'without bounds,' अनन्तः -न्ता -न, अग्रन्तः -न्ता नं —(A leap) अवः, अवनं, मुतं.—(Rebound) प्रतिधातः, प्रतिहतिः *f.*, उल्लवः, उत्पतनं.
 To BOUND, *v. a.* (To limit) प्रान्तं (nom प्रान्तयति -यितुं) समन्तं, समर्यादं -दा -दं कृ, पर्यन्तं कृ —(To restrain) नियमं (c. 1. -यच्छति -यच्छितुं), नियमं (c. 9 -गृह्णाति गृहीतुं)
 To BOUND, *v. n.* मु (c. 1. अवते, ओतुं), वल्ल (c. 1. वल्लति, वल्लितुं), आवल्लं (To rebound) उल्लु उत्पत् (c. 1. -पतति -पतितुं)
 BOUND, *p. p.* बद्धः -द्धा -द्धं, निबद्धः -द्धा -द्धं, निबन्धितः -ता तं, सन्धितः -ता तं सन्धानितं ता तं, सन्धितः -ता -त, मृतः -ता -त, मृणः -णा -णं, उद्धितः -ता तं तितः -ता -त —(In leathet) चर्मोवनद्धः द्वा -द्धं, चर्मोच्छादितः ता तं, 'dignity is bound up with (dependent on) riches,' गौरवं धननिबन्धितं or धनप्रतिष्ठितं or धनसम्बद्धं.
 BOUND FOR, *partic. a.* निगमिषुः पुः-पु, प्रस्थितः ता -तं, प्रयातः -ता -तं, प्रयास्यन् स्यन्ती स्यत (त)
 BOUNDARY, *s.* सीमा *f.* -मा *m.* (न) or परिसीमा, पर्यन्तं, अन्तः -न, समन्तः, प्रान्तः, बल्यः, अवधिः *m.* मर्यादा परिसरः, उपकरः.—(On the boundary) पर्यन्तस्यः -स्या -स्यं, 'boundary tree,' सीमावृक्षः; boundary mark सीमालिङ्ग सीमाचिह्नं स्थलसीमा *m.* (न)
 BOUNDED *p. p.* प्रान्तितः ता तं, समर्यादः -दा दं, बल्यितः -ता तं
 BOUNDED *a.* बद्धः -द्धा -द्धं, निबद्धः द्वा -द्धं, 'a bounden duty,' अवश्यकता कर्तव्यता, नियमः
 BOUNDING TOST *s.* बालानां क्रीडाप्रसङ्गः.
 BOUNDLESS *s.* अनन्तः -न्ता -न, अविन्तः -ता -त, अपरिमितः ता -त, अग्रमयं या यं अग्रमयः या यं, अग्रमयः -न्ता -न of boundless glory 'अमिततन्त्राः जाः जः (म)
 BOUNDLESS *s.* अनन्तता आनन्दं, अग्रमयता, अग्रमेयता, अग्रमेयत्.
 BOUNTIFULNESS, *a.* दानशीलः -ला -लं, वदान्यः -त्या -न्यं, बहुप्रदः -दा दं अतिदाता त्री तृ (तृ) त्यागशीलः -ला -लं, दायकः -का -कं, स्थूललक्ष्यः -स्या -स्यं, उदारः -रा -रं, दयालुः -लुः -लु, मुक्तहस्तः -न्ता -न, अकृपणः -णा -णं
 BOUNTIFULNESS, *adv.* वदान्यता वदान्यतया, उदारवत्, स्थूललक्ष्यतया, अतिदानेन, अतिदायेन, दयापूर्वकं अकार्षेयेन.

BOUNTIFULNESS, *s.* दानशीलता, स्थूललक्ष्यता, अतिदानं, त्यागशीलता, त्यागिता, अतिदायेन, वदान्यता, मुक्तहस्तता, अकार्षेयता, दयालुता.
 BOUNTY, *s.* (Favour) अनुग्रहः, दया, कृपा, प्रसादः.—(Generosity) वदान्यता, त्यागशीलता, दयालुता.—(Gift) दानं, प्रदानं, सेवया दानं; 'king's bounty,' राजवर्त्तनं.
 BOUT, *s.* कुसुमस्तम्भः, स्तम्भः, पुष्पगुच्छः, गुच्छः, कलाही, गुलुम्भः.
 To BOUT, *v. n.* स्फुटं (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), चक्षुर (nom. चक्षुर-यति -यितुं).
 BOUT, *s.* अन्तः -न, पर्यन्तं, समन्तः, अवधिः *m.*, मर्यादा, सीमा.
 To BOUT, *v. n.* अतिशयेन सुरापानं or मद्यपानं कृ.
 BOUT, *a.* मद्यपीतः -ता -त, पानप्रसक्तः -क्ता -क्त, शीघ्रः -वा -व.
 BOUT, *s.* (A turn) वारः, वाहटः; 'at one bout,' एकवारं.—(A drinking bout) सम्पीतिः *f.*
 Bow, *s.* (Salutation) नमस् *ind.*, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, नमस्कारः.—(A rainbow) इन्द्रायुधं, शक्रधनुः *n.* (स्), इन्द्रपायः.—(A knot) ग्रन्थिः *m.*, पाशः.—(Of a ship) पोतायं, नौकायं, नावो-अभागः, नक्षः.
 Bow, *s.* (A weapon) धनुः *m.*, -नुः *n.* (स्), -नु *n.*, धन्वा *m.*, -न्व *n.* (न), चापः, शरासनं, कार्मुकं, इन्द्रायः, क्रोदहः or -हं, शरापायः; 'middle of the bow, लक्षकः, धनुर्मध्यं.—(For playing stringed instruments) कोणः, शारिका, परिवादः.—(Bow of Arjuna) गाखीवः.—(Of Karma) कालपुष्टं.—(Of Siva) पिनाकः, अजगदं.
 To BOW, *v. a.* (To bend) नमं in caus. (नानयति or नमयति -यितुं) or नमं (c. 1. नमति, ननु), प्रणमं, अभिनमं, विनमं, अवनमं, आनमं; कुञ्च (c. 1. कुञ्चति, कुञ्चितुं), नवीकृ, प्रहीकृ, भुजनीकृ.—(To bow the head) शिरसा प्रणम
 To BOW, *v. n.* नमं (c. 1. नमति, ननु), प्रणमं, अभिनमं, विनमं, नवीभु; 'bowing the body,' प्रणम्य कायं; 'bowing the head,' प्रणम्य शिरसा, प्रहीभु.—(To submit, yield) खनं (c. 1. खनते, खनितुं, खनु), अभ्युपे (-उपेति -उपेयितुं).
 BOW-BEAT, *a.* धनुराकृतिः -तिः -ति, कुटिलः -ला -लं, वक्रः -क्ता -क्त.
 BOWED, *p. p.* नतः -ता -त, नामितः -ता -त, आनतः -ता -त, अवनतः -ता -त, परिरतः -ता तं, प्रणतः -ता -त, अवनतः -ता -त, नवः -वा -व, नखमृषिः -मृषिः -मृषि, प्रहः -द्धा -द्धं, प्रहीकृतः -ता -त.
 BOWING, *s.* अन्तं *n. sing.*, अन्ताधि *n. pl.*, नाद्यः *f. pl.*, कोणः *m. sing.*—(Compassion) कृपा, दया —(The inner part) अन्तरः, गर्भः, विलं, विवरं.
 BOWING, *s.* कुञ्चः, निकुञ्चः, मञ्जरीकुञ्चः, लतानिकुञ्चं मन्दिरं, कुञ्जकुडीरः, मञ्जपः, क्वाटः, बमुरं, कुट्टकः.—(Cottage) कुडीरः, पर्वशाला.—(Anchor) नौकाया अग्रभागे स्थापितो-हुक्कावरो लोहवन्धः.
 To BOW, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं), परिच्छेद (c. 10. -च्छेदयति -यितुं).
 BOWING, *a.* कुञ्चवान् -वती -वत् (त्), लतावृत्तः -ता -त, लतापरिच्छेदः -ता -त.
 BOW, *s.* (A vessel for liquids) घातं, भाजनं, कंसः -नं, शरावः, पुटकः.—(A ball) गुलिका.—(The Bowl, poison) विषं.
 To BOW, *v. a.* गुलिकान् चाकृत् in caus. (-चक्रेयति -यितुं).—(To play at bowls) गुलिकाधिः क्रीडं (c. 1. क्रीडति, क्रीडितुं).
 BOWLER, *s.* गुलिकावर्त्तनकृद्, गुलिकावर्त्तकः, गुलिकाक्रीडकृत्.
 BOW-LEGGED *a.* प्रहः -हुः -हु, प्रगतवानुः -नुः -नु, विरलवानुः -नुः -नु.
 BOWLING-GREEN, *a.* गुलिकाक्रीडावर्गं समर्यादं or समर्यादीकृतो भूभागः.
 BOWMAN, *s.* धन्वी *m.* (न), धनुवान् *m.* (त्), धानुम्भः, धनुर्वीर्यी *m.* (न), धनुर्वीरः, धनुर्भूत *m.*, इन्द्रायः, इन्द्रधनुः, गाखीरः, गाखीवान् *m.* (त्).

- निबन्धी *m.* (नं), जखी *m.* (नं), शङ्खी *m.* (नं).
 BOWSHOT, *s.* बाणगोचर, शरगोचर, धनुःक्षेपणं, शरक्षेपणः.
 BOWSPRIT, *s.* पोताक्षपटिः प्रलङ्घो मुखवृक्षः. *See* BOLTSPLIT.
 BOWSTRING, *s.* ज्ञा, गुणः, धनुर्गुणः, नीडी, भारव, शिञ्जिनी, तावरं, वातधिका.
 BOW-WINDOW, *s.* धनुराकृति वातायनं, धनुराकारो गवाक्षः, प्रसीधः.
 BOWYER, *s.* धनुर्वेत्, धनुर्वि *m.*, धनी *m.* (नं), धनुष्यान् *m.* (नं).
 BOX, *s.* (A kind of tree) क्षतिद्वयो वृक्षप्रभेदः.—(A case to hold any thing) भास्त्रं, सम्पुटः, सम्पुटकः, मुद्राधारः, चाषाटः, पात्रं, भाजनं, कण्डूः, वेदिभा, वासनं.—(For spectators) प्रेक्षामारः.—(A blow) मुष्पाघातः, मुष्टिप्रहारः, मुष्टिपातः, पाणिघातः, करघातः, कीला, जाघातः, प्रहारः, बाहुप्रहरणं.
 To BOX, *v. n.* (To fight with the fist) नक्षयुद्धं कृ, मुष्पा युष् (c. 4. युष्मते, वीक्षु), मुष्टीमुष्टि or बाहुपादवि युष्.
 To BOX, *v. a.* (To strike with the fist) मुष्पा क्षभिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तु), निहन्, or तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रह्नु (c. 1. -हरति -हन्तु).—(To enclose in a box) सम्पुटके or भास्त्रे निविश् in caus. (-वेक्षयति -यितुं) or निषा (c. 3. -दधाति -धातुं).
 BOXEN, *a.* वृक्षीकवृक्षकाङ्क्षिनिमित्तः -ता -तं.
 BOXER, *s.* नक्षयोधः, ज्ञास्त्रः, नक्षः, पाणिघातः, बाहुप्रहरणः, बाहुयोध *m.* (नं), रक्षावतारी *m.* (नं).
 BOXING, *s.* नीडा, नक्षयुद्धं, मुष्टिपातः, पाणिघातः, बाहुयुद्धं, बाहुप्रहरणं.—(Boxing-match) नक्षयाबा.
 BOY, *s.* कुमारः -रकः, बालः, बालकः, पुत्रः, पुत्रकः, अप्रामाण्यवहारः.—(A word of contempt for a young man) नायवः, नायवकः; 'multitude of boys,' नायव्यं.
 BOYHOOD, *s.* बालकत्वं, बाल्यं, शैशवं, शिशुत्वं, कीनारं, केशोरं, नायव्यं.
 BOYISH, *a.* बालिङ्गः -ज्ञा -ज्ञं, बालेयः -या -यं, बालकीयः -या -यं, बालक-शीलः -ला -लं, कीनारः -री -रं, शिशुयोग्यः -ग्या -ग्यं, नायवीयः -या -यं.
 BOYISHLY, *adv.* बालकपेक्ष, बालकवत्, शिशुवत्, कुमारवत्, बालिशप्रकारेण.
 BOYISHNESS, *s.* बालिङ्ग्यं, बालेयत्वं, बालकत्वं, कुमारशीलत्वं, शिशुशीलता.
 BRABBLE, *s.* कलहः, व्यवक्रोशनं, विवादः, वाग्पुद्धं, विप्रलापः, वृद्धं.
 To BRABBLE, *v. n.* कलह (nom. कलहायते -यितुं), व्यवक्रुञ्ज् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं).
 To BRACK, *v. a.* बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धु), योक्त्र (nom. योक्त्रयति -यितुं).—(To strain up, tighten) सन्निबन्ध्, संसन्ध् (c. 9. -सन्ध्नाति -सन्धिष्यति), दृढ् (nom. दृढयति -यितुं).
 BRACE, *s.* (A pair) युग्मं, युग्मं, युगलं, द्वयं, यमलं, यामलं.—(Bandage) बन्धनी, बन्धः.—(Strap) बन्धिवन्धः -न्धनं.—(Of a coach) रथावलि बन्धिवन्धादि.—(Of a ship) नौकासन्ध्या रश्मुविशेषः.
 BRACELET, *s.* बलयः -यं, कण्ठ्यं, करभूषणं, अङ्गदं, हस्तभूषं, बालकः, कबुः *m.*, चापवकः, पारिहायिकः, कटकः.
 BRACHIAL, *a.* बाहुसन्ध्या -सन्ध्यानी -सन्ध्या (नं).
 BRACHYGRAPHY, *s.* सङ्क्षिप्तलिखनविद्या, सङ्क्षिप्ताक्षरलिखनं, सङ्क्षेपलेखनविद्या.
 BRACKET, *s.* नागदन्तः -नकः, नागः, हस्तिदन्तः, गजदन्तः, जालेयः.
 BRACKISH, *a.* क्षाररसयुक्तः -क्षार -क्षं, ईषजन्तः -या -यं, क्षारसङ्कुटः -डा -डं.
 BRACKISHNESS, *s.* क्षारः, क्षारव्यं, क्षाररसः.
 BRAD, *s.* लोहमयः बालिविशेषः, सुद्रव्यः *m.*
 To BRAG, *v. n.* काप् (c. 1. कापते, कतिपयं), विकल्प, झाप् (c. 1. झापते, कतिपयं), with idst. of the thing, चालानं झाप्.
 BRAG, *s.* अहङ्कारोक्तिः *f.*, विकल्पा -त्यनं, दम्बः, जाहोपुहविद्या, अहङ्क-

- निका, चालनविद्या, गङ्गिहवाक्यं, शूरमानं, परिकीर्तनं.
 BRAGGART, BRAGGADOCIO, BRAGGER, *s.* शूरमन्यः, शूरमानी *m.* (नं), पिङ्गीशूरः, उपमल्ली *m.* (नं), विकल्पी *m.* (नं), अवलिङ्गः, अहङ्कारी *m.* (नं), अहङ्कारपूर्वः, चालनवाची *m.* (नं).
 BRAGGINGLY, *adv.* अहङ्कारेण, आहङ्कारं, विकल्पया, चालनवाचापूर्व, दम्भात्.
 BRAHMA, *s.* (The first deity of the Hindu triad, the Creator of the world, Providence) ब्रह्मा *m.* (नं), वेधाः *m.* (नं), विधिः *m.*, विरिधिः *m.*, दुहितः.—(As creator of the world) स्रष्टा *m.* (नं), विश्वसृक् -द (नं).—(Born in the lotus which sprung from the navel of Vishnu) नाभिजः, नाभिभू *m.*, अजन्मः, अजन्मयोनिः, परमार्थः, परमभूः *m.*, परमात्मनः, कमलात्मनः.—(The self-existent) स्वयम्भू *m.*, आत्मभू *m.*—(Born from the golden egg) हिरण्यगर्भः.—(As elder of the deities) सुरज्येष्ठः.—(The four-faced one) चतुर्मुखः, चतुराननः.—(The great father and lord of all) पितामहः, प्रजापतिः *m.*, लोकेशः.—(Supporter of all) धाता *m.* (नं), विशाता *m.* (नं) —(Exalted in heaven) परमेष्ठः -ही *m.* (नं).
 BRAHMIN or BRAHMAN, *s.* ब्राह्मणः, विप्रः, ब्राह्मः.—(As the first-born among mortals) अजन्मन्ना *m.* (नं).—(As receiving second birth at his investiture with the sacred thread) द्विजः, द्विजातिः *m.*, द्विजन्मा *m.* (नं).—(As learned in the Vedas) ज्ञोविद्यः.—(As a deity upon earth) भूदेवः, भूमिदेवः.—(As born from the mouth of Brahmā) मुत्सजः.—(A Brahmin by birth but not by duties) ब्राह्मणपुत्रः.—(The wife of a Brahmin) ब्राह्मणी.—(The condition of a Brahmin) ब्राह्मण्यं, ब्राह्मण्यता.
 BRAHMINICAL, *a.* ब्राह्मः -जी -जं, ब्राह्मणजातीयः -या -यं; 'the brahminical caste,' ब्राह्मणजातिः *f.*
 BRAHMINICIDE, *s.* ब्राह्महत्या, ब्राह्मणवधः.—(One who kills a Brahmin) ब्रह्महा *m.* (नं).
 To BRAID, *v. a.* वेणीकृ, वेणिकृपेण केशान् रच् (c. 10. रचयति -यितुं) or यन्ध् (c. 9. यध्नाति, c. 1. यन्धति, यन्धिष्यति) or केशसंस्कारं कृ - (Weave, interweave) वे (c. 1. वयति, वातुं), यन्ध्, उत्तय (c. 10. -रचयति -यितुं).
 BRAID, *s.* (Of hair) वेणिः -जी *f.*, प्रवेणिः, कवरः री, धम्मिलः, केशवेष्टः, केशगर्भः.—(A knot) यन्त्रिः *m.*, यन्त्रः.
 BRAIDED, *p. p.* वेणीभूतः -ता -तं, यधितः -ता -तं, कवरः -री -रं.
 BRAIN, *s.* मस्तिष्कं or -स्त्रः, मोहं, मत्तकज्वरः.—(Intellect) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, धीः *f.*
 To BRAIN, *v. a.* मत्तकं निविध्य मस्तिष्कं वहिःकृत्य हन (c. 2. हन्ति, हन्तु).
 BRAINISH, *a.* मदोन्मत्तः -ता -तं, मदोन्मत्तः -ता -तं, उत्तमः -ता -तं.
 BRAINLESS, *a.* मस्तिष्कहीनः -ना -नं, निबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दुर्बलः -तिः -ति.
 BRAINPAN, *s.* कपालः -लं, मत्तकः -कं, कर्पेटः, शिरोस्थि *n.*, मुखः, करोटः, शीर्षकं.
 BRAINSICK, *a.* मूढबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विभ्रानशीलः -ला -लं, चञ्चलमतिः -तिः -ति.
 BRAINSICKNESS, *s.* मूढता, चञ्चलत्वं, चञ्चल्यं, प्रमादं, प्रमादित्वं.
 BRAKE, *s.* (A thicket of brambles) कण्टकगहनं, गुल्मगहनं, क्वाटः -टं.—(A snaffle) सलीनः -नं, मुखवन्धं.—(That which moves a military engine) युद्धयन्त्रवाहनं, युद्धयन्त्रचालनसाधनं.
 BRAMBLE, *s.* कण्टकगुल्मः, कण्टकसङ्घः, जृगालकोलिः *m.*, जृगालकण्टकः, मोक्षुटः.
 BRAMBLY, *a.* जृगालकण्टकावृतः -ता -तं, कण्टकी -किनी -कि (नं).
 BEAMIN, *s.* *See* BRAHMIN,

BRAN, *s.* तुषः -वा, धान्यकण्डः, धान्यत्वक् *f.* (१), पुं.

BRANCH, *s.* शाखा, लता, विटपः, तरुविटपः तरुभुजः, काष्ठः, विस्तारः; 'a large branch,' स्वल्पशाखा, शाखा—(Of a river) कुहरि *f.*, उपनदी, उपसरिन्, कल्यानदी, नदीवद्धः, वहुः *f.*, प्रणालः-ली.—(A section, subdivision) शाखा, अङ्गः, सर्गः, परिच्छेदः, विच्छेदः, अङ्गसङ्ख्यः; 'a branch of the Vedas,' वेदाङ्गः.—(Offspring) कुलसन्ततिः *f.*, कुलसन्तानः, अपत्यं, प्रवरं.

To BRANCH, *v. n.* शाखा (nom. शाखायते), लता (nom. लतायते), शाखारूपेण विसृज्यते (स्तीर्यते) or भिन्नीभू or विभिद् in pass. (-भिद्यते) or विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते).—(To speak diffusely) वित्तरशश् or सुवित्तरं वद (c. 1. वदति, वदितुं).

To BRANCH, *v. a.* शाखायन् पृथक् or विभिद् (c. 7. -भिनति -भेद्).

BRANCHES, *s.* शाखाहीनः -ना -नं, विटपरहितः -ता -तं, अभिन्नः -जा -वं.

BRANCHY, *a.* शाखी -खिनी -खि (न), शाख्यः -ख्या -ख्यं, वित्तीयशाखः -खा -खं, काशीरः -रा -रं, वित्तीयः -वी -वी, वित्तरयुक्तः -क्ता -क्तं, विभिन्नः -जा -वं.

BRAND, *s.* (A burning stick) उल्का, दग्धकाष्ठं, तप्तकाष्ठं.—(A mark of infamy) अपकीर्तिचिह्नं, अभिशप्ताङ्कः, अङ्कः, अङ्कनं.

To BRAND, *v. a.* अपमानचिह्नेन अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), तप्तलोहेन चिह्न (c. 10. चिह्नयति -यितुं), अभिशप्ताङ्कं कृ.

BRANDID, *p. p.* अपमानचिह्नाङ्कितः -ता -तं, अभिशप्ताङ्कचिह्नितः -ता -तं, कृताङ्कः -ङ्का -ङ्कं; 'branded with infamy,' दुर्नामयुक्तः -स्ता -स्तं.

To BRANDISH, *v. a.* भ्मृ in caus. (भ्रमयति or भ्रमयति -यितुं), 'they brandished their pikes,' झुलानि भ्रमयामासुः; विधु (c. 5. -धुनोति -यितुं), उच्छल in caus. (-चालयति -यितुं), व्यावृत् (c. 4. -व्यवृत्ति -व्युत्तं).

BRANDISH, *p. p.* उड्गताः -ता -तं, अवधृतः -ता -तं, उच्छालितः -ता -तं.

BRANDING, *s.* कृमिप्रभेदः स च मत्स्यप्रलोभार्थं कदाचिद् वडिसे निवेश्यते.

BRANDY, *s.* मद्यशुद्धा, मद्यसर्वं, सुरा, आसर्वं, शीघ्रः *m.*, वाह्यी.

BRANT, *s.* (Squabble) व्यावक्रोशी, व्यवक्रोशनं, उच्चैर्भाषणं, कलहः, विप्रलापः.

BRANNY, *a.* तुषाकृतिः -ति -ति, तुषमयः -यी -यं, धान्यत्वक्कायः -यी -यं.

BRASIER OR BRAZIER, *s.* (Worker in brass) तावकारः, कांस्यकारः, कामान्धनी *m* (न) - (A pan to hold coals) अङ्गारशकटी, अङ्गारपात्रं.

BRASIER, *s.* कृष्यशाला, सन्धानी.

BRAS, *s.* रीतिः *f.*, रैव, आरः, ताव, कांस्यं -स्यकं, पित्तलं, पीतलोहं, पीतलं -लकं, आरकटः -टः.—(Impudence) निर्लेखता, धार्ष्ट्यं, प्रगल्भता.

BRASSY, *a.* रैवः -रैवी -रैवं, कांस्यमयः -यी -यं, पित्तलग्नाविशिष्टः -हा -हं.

BRA, *s.* शिशुः *m.*, बालकः, बालः, पुत्रकः, श्रावकः.

BRAVADO, *s.* विक्त्वा, अहङ्कारवाक्यं, आत्मत्यागा, आहोपुरुषिका, अहमहमिका.

BRAVE, *a.* शूरः -रा -रं, वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, पराक्रान्तः -न्ता -न्तं, विक्रान्तः -न्ता -न्तं, निर्भयः -या -यं, धृष्टः -हा -हं, साहसिकः -की -कं, उड्गतः -ता -तं (Excellent) साधुः -धुः -धुः, उत्तमः -न्ता -न्तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, उदारः -रा -रं.

BRAVE, *s.* (A bully) शूरमन्यः, दम्भी *m.* (न).—(Defiance) समान्जनं, क्रन्दनं, आत्मदंष्ट्रा.

To BRAVE, *v. a.* (To menace) भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -यितुं), अभिभर्त्स, अवभर्त्स, परिभर्त्स, तर्ज (c. 1. तर्जति, तर्जितुं).—(To challenge) आजे (c. 1. जयत -जयतुं), समाजे, क्रन्दनं कृ, स्पर्ध (c. 1. स्पर्धते, स्पर्धितुं).

To BRAVE, *v. n.* (To carry a boasting appearance) दाम्भिकवद् वृत् (c. 1. वदते, वदितुं) or चर (c. 1. चरति, चरितुं), धृष्ट (c. 5. धृष्टयति, धृष्टितुं), दृष्ट (c. 1. दृष्टयति, दृष्टितुं).

BRAVED, *p. p.* (Challenged) आहूतः -ता -तं, समाहूतः -ता -तं.

BRAVELY, *adv.* (In a brave manner) सवीर्यं, शूरवद्, वीरवद्, अभीतवद्, सपराक्रान्तं, शीघ्रिष्ठं, निर्भयं, प्रशस्तं.—(Excellently) साधु, प्रशस्तं, सु prefixed.

BRAVERY, *s.* शूरता, शीर्यं, वीरता, वीर्यं, पराक्रान्तः, विक्रान्तः, कायिकराहित्यं; 'to show bravery in battle,' पराक्रान्त (c. 1. -क्रानति -क्रानितुं), विक्रान्त.—(Bravado, boast) विक्त्वा, आत्मदंष्ट्रा.—(Magnificence) प्रतापः, तेजः *n.* (स्).

BRAVELY, *adv.* दाम्भिकवद्, सदनं, आह्वानपूर्वकं, समाह्वानक्रमेण.

BRAVO, *interj.* साधु.—(A murderer) आतंकः, दस्युः *m.*, आतंतापी *m.* (न).

To BRAVE, *v. n.* व्यवक्रुष्ट (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), कलह (nom. कलहायते -यितुं), वैर (nom. वैरायते -यितुं), विवद (c. 1. -वदति -वदितुं), विप्रलप (c. 1. -लपति -लपितुं).

BRAWL, *s.* कलहः, व्यवक्रोशः, व्यावक्रोशी, आक्रोशः, उच्चैर्भाषणं, उच्चैर्बुद्धं, व्यावभाषी, विवादः, वाग्बुधं, विप्रलापः, झगड़, संरावः.

BRAWLER, *s.* कलहकारः -री *m.* (न), कलहप्रियः, विरोधी *m.* (न), कलिप्रियः, युयुत्सुः *m.*

BRAWN, *s.* (The flesh of a boar) शूकरमांसं.—(The muscular part of the body) कायः *f.*, वक्ता.—(The arm) बाहुः *m.*—(A boar) शूकरः, बराहः.

BRAWNINESS, *s.* मांसल्यं, दृढाङ्गता, शरीरदृढता, दृढिमा *m.* (न).

BRAWNS, *a.* मांसलः -ला -लं, कायुक्तः -न्ता -न्तं (न), दृढाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

To BRAY, *v. a.* (To pound) चूर्ण्य (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्ण्य, विचूर्ण्य, पिष्ट (c. 7. पिष्टति, पेष्टुं), निषिष्ट, विनिषिष्ट, उषिष्ट.

To BRAY, *v. n.* (Like an ass) गर्हभण्णं कृ (c. 2. रीति, रयितुं) or चिक्कारं कृ or न्ह (c. 1. नदति, नदितुं).

BRAY, *s.* सरनादः, गर्हभनादः, गर्हभरावः, चिक्कारः, सरनादः, नादः.

BRAYER, *s.* (One that brays like an ass) सरनादी *m.* (न), नादी *m.* (न), चिक्कारकृत्.—(One that pounds) चूर्णकः, निष्येष्टा *m.* (न), पेष्टरः.

To BRAZEN, *p. n.* धृष्ट (c. 5. धृष्टयति, धृष्टितुं), अभिभर्त्स (c. 10. -भर्त्सयते -यितुं).

BRAZEN, *a.* रैवः -रैवी -रैवं, पित्तलमयः -यी -यं, ताविकः -की -कं.—(Impudent) निर्लेखः -न्ता -न्तं, धृष्टः -हा -हं.

BRAZEN-FACED, *a.* निर्लेखमुखः -की -कं, लज्जाहीनः -ना -नं, सख्यहीनः -हा -हं.

BRAZENNESS, *s.* रैवत्व.—(Impudence) निर्लेखता, धृष्टता, प्रगल्भता.

BRAZIER, *s.* तावकारः, कांस्यकारः. See BRASIER.

BREACH, *s.* भङ्गः, भेदः, छेदः, सखं, रन्ध्रं, छिद्रं.—(The act of breaking) भङ्गनं, भेदनं, सखनं.—(A gap in a wall) सन्धिः *m.*, गृहरन्ध्रं, खानिकं, गुरुङ्गा, कुम्भछेदः.—(Violation) अतिक्रान्तः, लङ्घनं, उलङ्घनं.—(Violation of a law) अप्रत्यातिष्ठानः, अप्रत्यालङ्घनं.—(Breach of promise) प्रतिज्ञाभङ्गः.—(Breach of confidence) विश्वासभङ्गः.—(Separation of friendship) मुहूर्त्तेदः, विरोधः, विच्छेदः.

BREAD, *s.* अणुषः, पुष्टः, पिष्टकः, आनन्दं, आनुषः.—(Food in general) अन्नं, आहारः, भोजनं.

BREAD-CORN, *s.* गोधूमः, कुमनाः *m.* (न), कुमनः, खड्यं, धान्यं, आणुषं.

BREAD-FRUIT, *s.* यमनः, यमननालिका, कण्टकिकण्डः, कलहकण्डः.

BREADTH, *s.* पृथुता, पादैर्ध, प्रथिमा *m.* (न), विशालता, विपुलता, विस्तारः, विस्तीर्णता, परिस्तरः, कण्डः, पिततिः *f.*, आवाकः, आवाकनं, वाडः.

To BREAK, *v. a.* (Burst or part asunder by force) भङ्ग (c. 7. भङ्गति, भङ्गितुं), निभङ्ग, विनिभङ्ग, प्रभङ्गः; भिद् (c. 7. भिद्यति, भेद्), खड्ग (c. 10. खड्गयति -यितुं), परित्यक्तः, विदुः in caus. (-दायति -यितुं), स्फुट (c. 10. स्फोटयति -यितुं), रुष्ट (c. 6. रुष्टयति, रुष्टितुं), अवहृष्ट, आहृष्ट.

समाहन् ; खुद् (c. 7. खुवति, खोनु), प्रखुद्, श्मालीकृ, दल् in caus.
 (दाहयति -विद्), विदल्.—(Penetrate, break through) च्खद् (c. 4.
 चिखति, च्खु), निचिद्, छिद् (c. 10. छिद्यति -विद्).—(Crush) मूद्
 (c. 9. मूत्रति, मर्हिनु), पिद् (c. 7. पिनति, पेनु).—(Break or sink
 the spirit) ननो क्खद् or हन् (c. 2. हति, हनु) or प्रतिहन्, भग्नाहं
 -हो -हं कृ, आशापिहितं -हां -हं कृ, सखिताहंसे -हां -हं कृ.—(Tame)
 हन् in caus. (हजयति -विनु or c. 4. हाम्यति, दमिनु), प्रहन् ; विनी
 (c. 1. -नयति -नेनु).—(Make bankrupt) परिणीयं -यां -यं कृ, निषे-
 नीकृ.—(Overcome) धराति (c. 1. -नयति -ते -नेनु).—(Break
 down, destroy) च्चवन्नद्, प्रभन्न, विनश् in caus. (-नाशयति -विनु),
 उच्छिद् (c. 7. -छिनति -हेनु).—(Violate a promise) संविद् व्यतिक्रम्
 (c. 1. -क्रानति -क्रमिनु), विसंवद् (c. 1. -वदति -वदिनु), विसंविद् (c. 2.
 -वेति -वेदिनु).—(Infringe a law) च्चवस्थान् अतिक्रम् or व्यतिक्रम्
 or छद् (c. 1. छहते, छहिनु, c. 10. छहयति -यिनु), उच्छद्, विलह्,
 or अतिकर् (c. 1. -वरति -वरिनु) or लुप् in caus. (लोपयति -विनु).
 —(Break a vow) व्रतं लुप् in caus.—(Interrupt) लुप्, विलुप्
 विप्रलुप् in caus, उच्छिद्, पिच्छिद्, प्रतिहन्, च्चनारि (c. 2. -रति -रनु).
 —(Break intelligence) व्रचनासंवाहं कृ, व्रचनास्थानं कृ.—(Break
 the heart) हल्लुदवं -वां -वं कृ, भग्नासः करयं -यां -यं कृ.—(Break
 into a house) सन्धिं कृ, कुक्षं छिद्.—(Break a bone) च्चस्य
 भद् or छिद्.—(Make to cease) निवृत् in caus. (-वर्जयति -विनु).
 —(Separate) चिबुज् (c. 7. -बुजति -बुजे -बोनु).—(Break off, re-
 linquish) वज् (c. 1. वजति, वज्).—(Reform a bad habit)
 दोषसङ्गमं कृ.—(Dissolve friendship) सौहृदं छिद्.—(Break
 one's sleep) निद्रां भज्, निद्राभज् कृ.—(Break one's fast)
 पारयं कृ, प्रातभोजनं कृ, उपवासानन्तरं व्रणाहारं कृ —(Break wind)
 वृद् (c. 1. वरीते, वदिनु), मुदरवं कृ.

TO BREAK, ट. भ. (Part in two) भङ्ग in pass. (भङ्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, विभिद् in pass. (-विद्यते), पुद् (c. 4. पुद्ध्यति, पुद्दिमु), विद् in pass. (-दीयते), स्फुद् (c. 6. स्फुटति, स्फुटिमु), शङ्खलीभू—(Dawn) प्रभा (c. ५. -भाति -भातु), उद् (c. 1. उदीयति, उदीयिमु) उच्छति, उच्छिमु, खुद्, खुद्.—(Open as a sore) पूद् (c. 1. पूयते, पूयिमु), पूयन् कृ, पङ्क -ङ्क -ङ्क भू.—(Become bankrupt) परिहीयः -या -ये भू.—(Decline, decay) मृ (c. 4. मरीयति, मरिमु, मरीमु), क्षि in pass. (क्षीयते), क्षी (c. 1. क्षीयति, क्षीतु), श्वंद् (c. 1. श्वंसते, श्वंसिमु), श्वद् (c. 1. श्वेदति, श्वेदु), विनद् (c. 4. -नश्यति -नशिमु -नैतु), विद् in pass. (-दीयते).—(Part friendship) विरद् in pass. (-वज्यते).—(Break in, force one's way in) बलद् or प्रबलद् प्रविद् (c. 6. -विद्यति -वेतु), आपद्, (c. 1. -पतति -पतिमु), अभिपद्, अभ्युद् (c. 6. -उत्थति -उत्तु).—(Break forth) प्रवद् (c. 1. -पतति -पतिमु), विषद्.—(Break loose) प्रमुद् in pass. (-मुद्यते), विप्रमुद्. —(Break off, desert suddenly) अकस्माद् विरद् (c. 1. -रसति -रतु) or निपद् (c. 1. -वर्तेते -वर्तिमु).—(Break out, arise suddenly) अकस्माद् उत्पद् (c. 4. -पतते -पतु) or मद् (c. 4. -जायते, -जयिमु) or हृद् in pass. (हृद्यते) or प्रभू.—(Break up) विगद् (c. 1. -व्यसति -वसु), निवद्.—(Break forth, as fire) प्रवद् (c. 1. -व्यसति -वे -वसिमु).—(Break, as waves) भङ्गश्चेक प्रमुद् (c. 1. -ह्रीयति -ह्रीति).

विच्छेदः, अ. (Interruption) विच्छिद्यः, छेदः, चक्ररायः.—(Cessation)
निर्घटनम्, निर्घटितं f, निर्घृतिः f, निर्घृतिः f, उपखननम्, खनः.—(Opening
'at the day' अह्नोदयः, प्रभातं, उदयः, दिवसमुत्थं, उच्यते; 'at break

of day,' प्रभाते, प्रातःकाले। 'breaking a blood-vessel,' उदोक्षणं.
BREAKER, s. (One who breaks) भङ्गक m. (जु), भङ्गकः, भङ्गकरः,
 भेदकः, भेदी m. (नृ), विदारकः.—(Destroyer) नाशकः.—(A wave
 breaking over a sandbank) सैकतलूचको भङ्गः, भङ्गिः f., -ग्री.
 तरलाशितः, लहरिः f., उल्लोखः, तरङ्गः.

BREAKFAST, ९. प्रातर्भोजनं, प्रातराशः, कल्पवृक्षः, कल्पजग्धिः, प्रपन्नाहारः.
 To BREAKFAST, ७ n. प्रातर्भोजनं or प्रातराशं कृ, प्रपन्नाहारं कृ.

BREAKFASTD, p. p. प्रातराशितः -ना -नं.

BREAKING, & भङ्गः, भङ्गनं, भेदः, भेदनं, खण्डनं, शकलीकरणं, विदारणं.
—(Breaking down) प्रभङ्गः.—(Breaking a vow) व्रतलोपनं.

BRFAM, 8. पृथ्वरीतो नास्यभेदः.

BREAST, s. पशुः *n.* (ब्र), उरः *n.* (ब्र), ब्रह्मस्वर्ल or ब्रह्मस्वर्ल, ब्रौह्म-
-डा, ब्रह्मः, ब्रह्मं, भुजागारं, हृदयस्थानं.—(Female breast) स्तनः,
स्तनी *m. du.*, स्तनकुट्टनलं, कुचः, कुचार्द्रं, बधोहृदः, बधोनः, उरतिगः,
उरोजः.—(Heart) हृदयं, अनाःकारयं, मनः *n.* (ह्र), चित्तं, मर्मे *n.* (ह्र).

BREAST-BONE, *s* बह्योस्थि *n*, उरोस्थि *n*.

BREAST-HIGH, a. बखोदतः -बा -मं, बखोदेशयर्थात्तः ना -मं.

BREAST-PITL, : कषय, उरस्ताय, पक्ष्मताय, उरश्चदः, जादसी f.,
नागोदर, बाजवाटः.

BREASTWORK, १. वक्षोदेशपर्यन्तं दर्शयामीरं, वक्षःसमानः प्राकारः

BREATH, *s.* प्रायः, श्वासः, श्वसितं, जडुः *m.*—(Inspiration and expiration) श्वासाप्रश्वासे, श्वालनिःश्वासे.—(Pause, respite) उच्छ्वासः, पिरामः, उपपन्नः.—(Out of breath) उच्छ्वसन-सती-सती-सत् (त), उच्छ्वसितः-ता-ते, वशिप्रायः-खा-जे.—(Holding one's breath) श्वासरश्वासाधारण्ये.—(Breeze, moving air) सश्वातः, मृदुश्वतः, नन्दागिलः, अनिलः, समीरवः.

TO BREATHE, v. n. श्वास् (c. 2. श्वासिणि, श्वासिन्), आश्वस्, उच्छ्वास पाण्
(c. 2. प्राश्वसिणि, प्राश्वसिन्).—(To inspire and expire) आश्वसप्रदानं कृ,
आश्वसिःश्वसं कृ —(To live) जीव् (c. 1. जीवसिणि, जीवसिन्) । To
take breath, recover breath) प्रश्वाश्वत्.

TO BREATHE, v. a. (To inspire) श्वास् (c. २ श्वासित, श्वासितुं)—(To breathe forth, expire) निःश्वास, प्रश्वास.—(To exhale) प्रवा (c. २ -वाति -वातुं).

BREATHING, १. श्वासः, श्वासप्रश्वासं, प्राणः, अश्वितं - (valent wish)
 आकाङ्क्षा, स्फुटा, छालसा *Part.* प्राणन् -यन्ता-यत् (त), अशन्
 -सती-समी-सत् (त), अकुमान् -मती-मत (त) प्राणभूत *m. f. n.*—
 (Breathing through the nose) नासिकन्ध्वजः - (Accent) प्राण-
 सूचकं चिह्नं; 'the hard breathing,' महाप्राणः, 'the soft
 breathing,' अश्विनिष्ठानं.

BREATHING-HOLE, s. वातायनं, वायुच्छिद्रं, वायुपथः, गवाक्षः, जालं.

BREATHING-TIME, s. उच्छ्वासः, विप्रणामः, विरामः, उपश्रमः, निर्वृतिः f.

BREATHLESS, a. (Without breath, lifeless) प्राणहीनः-ना नं,
 अग्राह्यः-या-ई, अश्वः-सुः-सु, निरुद्धासः-सा-ई, विधेतनः-मा-नं
 —(Panting for breath) उच्छ्वसन्-शरी-सम् (न्), उच्छ्वसितः-ता-नं,
 नष्टासः-सा-ई, यधिप्रासः-या-ई.—(Dead) मृतः-ता-नं.—(Half
 dead) मृतकसः-स्या-ई.

BRED, *p. p.* (Born) जातः-जा-तं, उत्पन्नः-जा-यं.—(Produced) जनितः-जा-तं, उत्पादितः-जा-तं.—(Reared, educated) पुष्टः-ष्टा-ष्टं, शिक्षितः-जा-तं, गृहीतविद्यः-ज्ञा-यं, विनीतः-जा-तं; 'well-bred,' सुविनीतः-जा-तं; 'ill-bred,' अनीतः-जा-तं, अविनीतः-जा-तं, अविनयः-या-यं, दुराचारः-रा-रं, दुःशीलः-ला-लं.

BRICK, *s.* (The back part of any thing) पश्चाद्भागः, पश्चिमो भागः, पश्चाद्देशः, अधोदेशः.—(Of an animal) निवृत्तः. स्त्रियाँ *f. du.* कटिदेशः, कटीरक्षः, कटिप्रोक्षः.—(Of a cannon) यस्माद् अकारिणवलेन लोहगोलो निःसार्यते तस्य मुञ्चयन्तस्य पश्चाद्भागः.

BRECHIN, *s.* कचुकः, पुमिर्भूतं कटिपल्लं, पुरुषस्य कटिपल्लं, कटिज-
ज्ञादिपरिधानं, कटीपटः, श्राटकः.

To BREED, *v. a.* (To procreate, give birth to) कु (c. 1. स्रवति, c. 2. स्रीति, स्रोतुं), प्रसू, प्रजन (c. 4. जायते-जनितुं) or जन् in caus. (जनयति-यितुं), सन्नन्, पृष in caus. (सर्वयति-यितुं).—(To be pregnant) गर्भवती or गर्भिणी or सञ्जातगर्भा भू.—(To cause, produce) जन् in caus., उत्पद in caus. (-यादयति-यितुं).—(To rear) पुष् (c. 9. पुष्पाति, c. 1. पोषति or in caus. पोषयति-यितुं), पाल (c. 10. पालयति-यितुं), प्रतिपाल्.—(To educate) शिक्ष (i. e. des. of शक) in caus. (शिक्षयति-यितुं), विनी (c. 1. नयति-नेतुं).—(To contrive, plot) षद् (c. 1. षडते, षटितुं).

To BREED, *v. n.* (To have birth) जन् (c. 4. जायते), उपजन्, अभिजन्; उत्पद (c. 4. पद्यते).—(To increase) वृष् (c. 1. वर्धते, वर्धितुं), पुष् (c. 1. पुष्पाति, पोषुं).

BREED, *s.* (Race family) वंशः, कुलं, जातिः *f.*, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, जन्मयः.—(Offspring) अपत्यं, प्रजा; 'a horse of a good breed,' आज्ञानेयः, भूमिपक्षः, भूमिरक्षकः.—(Number of animals born at once) ज्ञापकगणः, यः ज्ञापकगण एकाकाले हिंसात् उत्पद्यते or प्रसूयते

BREEDING, *s.* कलहकारः, विवादाधी *m* (नं), कलिमिवः, कलहमिवः

BREEDER, *s.* (A producer) जनकः, प्रजनिकाः, उत्पादकः, सुती *m.* (नं).—(A prolific female) सुतिनी, स्रवन्ती, प्रसवित्री, प्रजाविनी, जननी.—(A rearer) पोषकः, पोषा *m.* (नं), पोषयिता *m.* (नं), विनेता *m.* (नं).

BREEDING, *s.* (Rearing) पोषः-पक्षं, पालनं.—(Education) शिक्षा, विनयः.—(Good manners) विनयः, सम्भत्ता, सुशीलता; 'a man of breeding,' सुविनीतः.

BREESI, *s.* दंशः, दंशकः, वनमक्षिका, गोमक्षिका.

BREEZE, *s.* नृदुवातः, मन्दानिलः, चानिलः, मारुतः, मरुत *m.*, वायुः *m.*, सुवायुः *m.*, चारवायुः *m.*, पवनः, सन्ध्यासः, समीरणः, समीरः, मन्दसमीरणः; 'soft breezes,' सुसन्ध्याः *m. pl*

BREEZY, *a.* (Windy) वातलः-ला-लं, वातवान्-वन्ती-वन्त (तं), वायवः-वी-वं.—(Fanned by the breezes) वायुमिः or मन्दानिलैरनुशीलितः-ता-तं or उपशीलितः or उशील्यमानः-ना नं.

BROTHER, *s.* (Plur. of brother) भ्रातरः *m. pl.*, समानोदयोः.—(Of the same race) बान्धवाः *m. pl.*, सजातयः *m. pl.*, समानजातयः.—(Associates) संगमिताः *m. pl.*, सङ्गिनः *m. pl.*—(Spiritual brethren) एकगुरुयः *m. pl.*, सतीर्थ्याः *m. pl.*

BROTH, *s.* अधिकारसंनं विना श्रेष्ठपदमात्रप्रतिपत्तिः *f.*, अधिकवेतनव्यतिरेकेण श्रेष्ठव्याप्तमात्रप्राप्तिः *f.*, पदमात्रवृद्धिः *f.*

BREVARY, *s.* (A compendium) सङ्ग्रहः, संहिता.—(Of prayers) प्रार्थनासङ्ग्रहः, प्रार्थनासंहिता.

BREVIAL, *s.* सङ्ग्रहः संहिता, संहारः, प्रत्याहारः.

BREVI, *s.* सङ्क्षेपः पणः, सङ्क्षिप्तः *f.*, सङ्क्षिप्तत्वं, समसत्वं, उपसङ्क्षेपः, सङ्ग्रहः-हणं, समसनं, समासः, परिमितता, संहारः, समाहारः, अख्यानं.

To BREW, *v. a.* (To make beer) यवसूरं पक् (c. 1. पचति, पक्तुं) or कृष् (c. 1. कृषति, कृषितुं), यवममं कृ.—(To mingle) मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं)—(To contrive) षद् (c. 1. षडते, षटितुं), प्रचिन्

(c. 10.-चिन्तयति-यितुं), परिचिन्.

BREWAGE, *s.* नानासम्बन्धद्रव्यमिश्रितं पानीयं, निष्कायः, सतिव्यक्तः, प्रकीर्षकः.

BREW, *s.* यवसुरूपयिता *m.* (नं), यवसुरपाचकः.

BREWERY or BREWHOUSE, *s.* यवसुरापचनस्थानं, यवसुरापचनस्थानं.

BREWING, *s.* यवसुरापचनं, यवसुरापचनं यवसुरं एककाले पच्यते.

BREWIS, *s.* यवसुरापचनः विहकः or अपूपः.

BRIBE, *s.* उत्कोचः-चा-चकः, उपग्रदानं, उपायनं, अभ्युपायनं, कोशलिचं, पारितोषिकं; 'the receiver of a bribe,' उत्कोचकः, उत्कोचदाता *m.* (नं), उत्कोचग्राहकः.

To BRIBE, *v. a.* उत्कोचं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or उपग्रदा, अभ्युपायक-
म्यसम्पादनार्थं उपायनं दा.

BRIBER, *s.* उत्कोचदाता *m.* (नं), उत्कोचदायी *m.* (नं), उपग्रदाता *m.* (नं).

BRIBERY, *s.* उत्कोचस्य दानादानावराधः.—(Giving bribes) उत्कोचदानं, उत्कोचचयी.—(Receiving bribes) उत्कोचग्रह-हणं.

BRICK, *s.* इहका, इहिका, सुधा; 'burnt brick,' बहेहका, क्लानकं; 'a brick-house,' इहकागृहं, सुधाभवनं; 'brick-built,' इहकानि-
र्मितः-ता-तं; 'a pile of bricks,' इहकाराशिः *f.*

To BRICK, *v. a.* इहकान्यासं कृ, इहकान्यासं कृत्वा निमित्तं (c. 2. -जाति-जातुं).

BRICK-BAT, *s.* इहकाशकलं, इहकाशकलं, भिन्नेहका, भग्नेहकाशकलं.

BRICK-DUST, *s.* इहकापूरी, इहकाखोदः, इहकाखोदितं.

BRICK-KILN, *s.* पाकपुटी, पावाकः, इहकापचनस्थानं, पवनं.

BRICKLAYER, *s.* लेपकः, लेपी *m.* (नं), लेपकृत् *m.*, प्रलेपकः, सुधाजीवी *m.* (नं), सुधाजिविकाटः, पलगहः.

BRICKMAKER, *s.* इहकाकारी *m.* (नं), इहकाकृत्, इहकाकारः, सुधाकृत्.

BRICKWORK, *s.* इहकान्यासः, सुधान्यासः, इहकानिर्मितं, इहकानिर्मितं यवसुराभवनं.

BRIDAL, *s.* विवाहोत्सवः, विवाहपक्षं *n.* (नं), विवाहः, विवाहकर्म *n.* (नं) or उद्वाहकर्म.

BRIDAL, *a.* विवाहिकः-की-कं, उद्वाहिकः-का-कं, विवाहयोग्यः-ग्या-ग्यं, पाणिग्रहणिकः-की-कं; 'bridal clothes,' आनन्दपटं.

BRIDE, *s.* नवोडा, नवभाष्या, नववधूः *f.*, नवपत्नी, उडा, नवकारिका, नवपरिका, पाणिगृहीता, नवसिनी; 'one who chooses her own husband,' स्वयंवरा.

BRIDE-BLD, *s.* विवाहश्रद्धा, नवोडाश्रवणं, आनन्दश्रद्धा, उद्वाहोद्वाहं नवश्रवणं.

BRIDE-CAKE, *s.* विवाहोत्सवकाले गृहान्यासः सादनीयः विहकः or अपूपः, आनन्दविहकः.

BRIDEGROOM, *s.* षट्, बोडा *m.* (नं), परिचोडा *m.* (नं), श्रद्धिवाहः, विवाहोत्सवः.

BRIDEMAID, *s.* (Attendant on the bride) श्रद्धा.

BRIDEMAN, *s.* (Attendant on the bridegroom) श्रद्धा.

BRIDEWELL, *s.* निग्रहगृहं, निग्रहानादं, इहकापचनगृहं, कारामादं, कारा-
वेश *n.* (नं).

BRIDGE, *s.* सेतुः *m.*, पिकलः, पिकल्ल, पण्डः, संपटः, सपटः.—(Foot-
bridge) सङ्गमः.—(A bridge of boats) नौसेतुः *m.*—(Of the nose) नासावृद्धः.—(Of a musical instrument) तन्त्रावृद्धः, तन्त्रावृद्धाद्यं कावृद्धं.

To BRIDGE, *v. a.* (Connect by a bridge) सेतुना वन् (c. 9. वन्नाति, वन्तुं)

BRIDLE, *s.* बागा, रश्मिः *m.*, बन्धा, दन्तालिका.—(Restraint) रश्मिः, यमः, बन्धनं, निग्रहः.

To BRIDLE, *v. a.* रश्मिभिः बन्ध (c. 1. बन्धति, बन्धुं).—(To restrain) यन्, नियन्, संयन्, निग्रहं (c. 9. गृह्णाति-गृह्णितुं), बन्धितुं.

BRIDLE, *s.* अवाहकस्य वा हस्ती घोरी बन्धुहस्तौ or धरति.

BRIEF, *a.* (Concise) संक्षिप्तः -ता -नं, साक्षेपिकः -की -कं, समासिकः -की -कं, परिमितः -ता -नं, संक्षुब्धः -ता -नं. —(Not long, as time, &c.)

अधिदः -रा -रं, अक्षयः -ला -लं, अक्षयकालः -ला -लं. —(Contracted)

संक्षेपिकः -ता -नं, संक्षुब्धः -ता -नं, हस्तः -ला -लं; 'in a brief space of time,' अक्षेपेण, अक्षेपात्, न क्षिपेण; 'for a brief space,' अक्षयकाले.

BRIEF, *s.* (Writing of any kind) पत्रं. —(An epitome) संक्षेपः, संक्षेपः, संक्षेपः. —(A writ) आज्ञापत्रं. —(A writing explaining the case) निवेदनपत्रं, अर्थव्याख्यापत्रं पत्रं.

BRIEFLY, *adv.* (Concise) संक्षेपेण, संक्षेपात्, संक्षेपतः, समासतः, अक्षिप्यमाणं, न विस्तरेण, परिमितप्रकारेण. —(Quickly) अक्षिपेण, क्षिप्यं, क्षायु, अक्षिप्यति.

BRIEFNESS, *s.* संक्षिप्तिः *f.*, संक्षिप्तत्वं, संक्षेपः, उपसंक्षेपः, समासत्वं, समासः, समसत्वं, संक्षेपः, परिमितता, अक्षयत्वं -ता. —(Of life) आयुरक्षयत्वं.

BRIER OR BRIAR, *s.* गोक्षुरः, कटकगुल्मः, शृगालकटकः, शृगालकोलिः *m.*

BRIFFY, *a.* कटककी -क्षिणी -कि (न), कटककितः -ता -नं, शृगालकटक-कापुतः -ता -नं

BRIG, *s.* कुचकटवर्षिणिः, आमुद्रवीतप्रभेदः.

BRIEFLY, *s.* युद्धः, चक्रः *f.*, गुल्मः, बाहिनी, सैन्यदलं, सेनामुखं.

To BRIGADE, *v. n.* बाहिनीं युद्धं (c. 1. -अहते -अहिन्), युद्धीकृतं.

BRIGADIER, *s.* बाहिनीपतिः *m.*, गुल्माध्यक्षः *m.*, चक्रपतिः *m.*, युद्धाध्यक्षः, सैन्ययुद्धपतिः *m.*

BRIGAND, *s.* दस्युः *m.*, प्रवस्यपीठः, अपहारकः, बाह्यकः, पीठः, लोभ-जीवी *m.* (न)

BRIGANDINE, *s.* आमुद्रदस्तुभिः प्रयुक्तो लघुनीकाविशेषः.

BRIGHT, *a.* दीप्तिमान् -मती -मत् (न), दीप्तः -मा -मं, सुतिमान् -मती -मत् (न), प्रभावान् -मती -मत् (न), सुप्रभः -मा -मं, वक्ष्यती -क्षिणी -क्षि (न),

'प्रोती -क्षिणी -क्षि (न), शोभनः -मा -मं, शोभनी -क्षिणी -क्षि (न), शोभनः -मा -मं, हविः -रा -रं, तेजोमयः -वी -वं, तेजसः -वी -वं, उज्ज्वलः -ला -लं, प्रतिमानवान् -मती -मत् (न); 'having bright eyes,'

दीप्ताक्षः -क्षी -क्षं, दीप्ताक्षः -मा -मं. —(Clear) विशदः -दा -दं, विमलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, स्वच्छः -क्षा -क्षं, शुचिः -वि -वि. —(Illustrious) दीप्तिमान् -मती -मत् (न) विजुतः -ता -नं, महद्यशः -मा -मं, अक्षु (न). —(Acute) सुक्षुब्धः -क्षि -क्षि, निपुण्यतिः -क्षि -क्षि.

To BRIGANDINE, *v. n.* (To make to shine, &c.) कुम् in caus. (शोभयति -विभु), भास् in caus. (भासयति -विभु), प्रभास्, उज्जस्, भास् in caus. (भासयति -विभु), विरास् in caus. (रासयति -विभु), प्रकास् in caus. (प्रकाशयति -विभु), विमल (nom. विमलयति -विभु).

To BRIGANDINE, *v. n.* (To become bright) दीप्तीकृतं, विमलीकृतं. —(To be bright) शुभं (c. 1. शोभते, शोभति), हृत् (c. 1. रोषते, रोषति), शुभं (c. 1. शोभते, शोभति), भास् (c. 1. भासते, भासति), भास् (c. 1. भासते, भासति), रास् (c. 1. रासते, रासति), विरास्, कास् (c. 1. कासते, कासति), प्रकास् (c. 2. प्रकाशते, प्रकाशति), शुचि (nom. शुचीयते -विभु). —(To become bright as the sky) गताश्वदः -दा -दं, शुभं.

BRIGHTLY, *adv.* तेजसादीप्तिना, शुभा, कान्या, दीप्ताकारेण, विमले.

BRIGHTNESS, *s.* सुति *f.*, सुतिमत्त्वं, दीप्तिः *f.*, दीप्तिमत्त्वं, दीप्तिता, प्रोतिता *n.* (न), शुचिः *f.*, शुभा, उज्ज्वलता, क्षिः *f.*, कान्या *f.*, तेजः *n.* (न), शोभा.

—(Acuteness) सुक्षुब्धत्वं, निपुण्यं, नतिप्रकारः. —(Beauty) दीप्ति.

BRIGHTLY, *s.* दीप्तिः *f.*, शुभा, कान्यामत्त्वं, सुति *f.*, शुचि *f.*, तेजः *n.* (न), शोभा.

BRILLIANT, *a.* प्रभावान् -मती -मत् (न), दीप्तिमान् -मती -मत् (न), देवि-मयानः -मा -मं, दीप्तिः -मा -मं, कान्यामान् -मती -मत् (न), रोषियुः -क्षु -क्षु, तेजस्वी -क्षिणी -क्षि (न), तेजोमयः -वी -वं, शोभमानः -मा -मं, प्रकाशमानः -मा -मं, उज्ज्वलः -ला -लं.

BRILLIANTLY, *adv.* प्रभावा, क्षितीक्षान्ता, शुभा, तेजसा, दीप्तिपूर्णा.

BRIM, *s.* (Edge of any thing) धारः -रं, प्राक्तः, अन्तः -नं, उपान्तः, पथ्यन्तः, उज्ज्वलः. —(Edge of a vessel) कर्णः, धारः, मुलः. —(Margin of a river) तीरे, तटः, तटः, कर्णः. —(Border of a cloth, &c.) अज्वलः; 'up to the brim,' आकर्ण्य, धारपथ्यन्तः, आमुद्रात्.

To BRIM, *v. n.* आकर्ण्य पार्श्वं च in caus. (धूरयति -विभु), धारपार्श्वं च.

BRIMFUL, *a.* आकर्ण्य or धारपथ्यन्तः पूर्णः -क्षी -क्षं, दकान्पूर्वः -क्षी -क्षं

BRIMMER, *s.* आकर्ण्य or धारपथ्यन्तः or मुलपथ्यन्तः धूरितः पार्श्वः, क्षितीपूर्णः भाजनं.

BRIMSTONE, *s.* गन्धकः, गन्धाश्म *m* (न), गन्धमोदनं, कृतगन्धः, शुल्फारिः *m.*

BRIMSTON, *a.* गन्धकमयः -वी -वं, गन्धकपूर्वः -क्षी -क्षं, गन्धकविशिष्टः -दा -दं.

BRINDLE OF BRINDLE, *a.* शवलः -ला -लं, विचक्रः -क्षी -क्षं, विचः -ता -नं, विचिः -ता -नं, नामाधेयः -क्षी -क्षं, रेखाङ्कितः -ता -नं.

BRINDLY, *s.* शवलत्वं, शवलभाषः, विचक्रत्वं, विचक्रता

BRINY, *s.* लवणोदः, लवणमलः. —(The briny deep) लवणाधुराशिः. —(Tears) दाम्यः, अक्षु *n.*, नयनमलिलः.

BRINLE-PIT, *s.* लवणमलपूर्वः खातं or कुडं, लवणीदकूपः.

To BRING, *v. n.* (Fetch from another place) आनी (c. 1. -नयति -ने -नेतु), उचानी, आह (c. 1. -हरति -हर्तु). —(Carry to a place)

नी, आह (c. 1. -वहति -वोदु), उचवह, संवह. —(Cause to come) आगन् in caus. (-गमयति -विभु), प्राप् in caus. (-आपयति -विभु), उचवह in caus. (-वाहयति -विभु). —(Reduce to a particular state) गन् in caus., कृ; 'brought to misery,' कृतगतः -ता -नं, 'brought low,' अल्पीकृतः -ता -नं, अक्षयकितः -ता -नं (Induce)

अनुनी, उचगन् in caus., प्रोत्तह in caus. (आह्वयति -विभु), आकृप् (c. 1. -कषति -क्षु) —(Bring about) वह (c. 1. वहते -वदितु) विभु in caus. (साधयति -विभु), संविष सम्बह in caus. (-पादयति -विभु), उचवह. —(Bring back) प्रवाणी, प्रतिवह in caus., प्रवृ in caus. (-अपयति -विभु). —(Bring down, humble) अचक्रम् अनिभु (c. 1. -अचति -अचिन्), 'having his pride brought down,' आक्षयगर्भः, भग्नदम्भः. —(Bring forth, give birth to) मु (c. 1. मयति c. 2. शीति, शीतु), प्रमु, प्रमन् (c. 1. -जायते अनितु), जन in caus. (जनयति -विभु), उत्पह in caus., 'act of bringing forth,' प्रवहः. —(Bring forward) प्रणी, अभिप्रणी, आनी, उपनी, अजे नी, पुरस्तु, प्रगन् in caus., सम्प्रस्था in caus. (-स्थापयति -विभु), प्रवृ in caus. (-सारयति -विभु); 'brought forward as an example,' उपन्यस्तः -ला -लं. —(Bring in) प्रविष् in caus. (-वेशयति -विभु), निविष्, उपन्यस् (c. 4. -अपयति, अचिन्) —(Bring on) आवह, उत्पह in caus. (-पादयति -विभु), 'that would bring on death,' तन्मृत्युम् आवहेत्, 'bringing happiness,' मुखावहः -दा -दं. —(Bring out) प्रकाश in caus. (-काशयति -विभु), प्रवह in caus. (-चारयति -विभु), प्रकटीकृत, दृश in caus. (दृशयति -विभु). —(Bring together) समानी, दकव नी or कृ, तन्मु (c. 1. -अरति -अर्तु). —(Bring under) अचक्रम्, अनिभु. दम् in caus. (दनयति -विभु), वशीकृ —(Bring up) विनी, पुष् in caus. (पोषयति -विभु), वृष् in caus. (वर्षयति -विभु). —(Bring to an end) निवेत् in caus. (-वाहयति -विभु), निवृत् in caus. (-वर्षयति -विभु), उनाप् in caus. (-आपयति -विभु), सिष् in caus. —(Bring to light) प्रकाश in caus., स्वहीकृ. —(Bring to pass)

See Bring about.—(Bring word) निविद् in caus. (वेदयति -विद्), वाचान् or संवाचन आख्या (c. 2. -व्याति -व्यात्), संवद् in caus. (-वाचयति -विद्).—(Bring an action against) अभिवृत् (c. 7. -वृत्ति -वृत्), विवादास्पदीकृ.

BRINGER, s. आनेता m. (नृ), उपायनेता m. (नृ), आवाहः in comp.

BRINISH OR BRINY, a. लवणः -या -यं, लावणः -यी -यं, क्षाररसः -का -कं.

BRINISHNESS, s. लावण्यं, लवणत्वं, क्षारता, क्षाररसः.

BRINK, s. (Of a river) तीरं, कूलं, तटं, कच्छः.—(Of any thing) प्रानतः, अनतः -नं, उपातनं, पर्यन्तं, धाट् -रा.—(Of a precipice) डालङ्गः, शैलकटकः.

BRISK, a. लघुः -युः -यु, त्वरितः -ता -तं, ज्वलितः -जा -जं, क्षिप्रः -मा -मं, जतन्द्रः -न्दा -न्दं, प्रकुलः -जा -जं.—(Powerful, spirituous) प्रबलः -ला -लं, तीव्रः -त्रा -त्रं, तेजसः -सो -सं, सारवान् -वती -वत् (नृ), सौरिकः -की -कं; 'a brisk shower,' धारासम्पातः.

BRISKET, s. पशोर् वक्षः n. (सृ), or उरः n. (सृ), or वक्षस्थलं.

BRISKLY, adv. त्वरितं, क्षिप्रं, सत्वरं, प्रयत्नतः, सारतः, ज्वलितं, जतन्द्रितं, चलवत्.

BRISKNESS, s. लावण्यं, क्षिप्रत्वं, शीघ्रता, ज्वलितता.—(Vigour) तेजः n. (सृ), सारता, सत्वं, तीव्रता.

BRISTLE, s. शृकः -कं, दृढलोम n. (नृ), सखरोम n. (नृ), रोम n. (नृ), कुचिः f.—(Of a hog) शृकरलोम n. (नृ).

To BRISTLE, v. n. शृकयत् or शृकरलोमवद् दृप् (c. 4. दृष्यति, दृषितुं) or पुलकितः -ता -तं or उन्नतः -ता -तं or उन्नतः ता तं भू or सखीभू; शृक (nom. शृकायते), पुलक (nom. पुलकायते); 'the hairs of his skin bristled up,' तस्य रोमाश्च चढवन्.

BRISTLING, part. दृषितः -ता -तं, दृष्टः -डा -डं, पुलकितः -ता -तं, पुलकी -किनी -कि (नृ), दन्तुरः -रा -रं; 'bristling hairs,' दृषितानि रोमानि.

BRISTLY, a. शृकी -किनी -कि (नृ), शृकवान् -वती -वत् (नृ), सूचीरोमा -मा -म (नृ), दृढलोमा -मा -म (नृ), सखरोमा -मा -म (नृ).

BRITAIN, s. (The white island) श्वेतद्वीपः.

BRITISH, a. पुष्टीकदेशसन्ध्या -न्ध्यानी -न्ध्या (नृ).

BRITTLE, a. भङ्गुरः -रा -रं, भिदुरः -रा -रं, भिदेलिमः -मा -मं, सुलभेयः -द्या -द्यं, भेद्यः -द्या -द्यं, सखनीयः या -यं, सुभङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कोमलः -ला -लं.

BRITANNICK, s. भङ्गुरता -त्वं, सुभङ्गता, भिदुरत्वं, सखनीयता, भेद्यता, कोमलता.

BRIZI s. देशः, देशकः, वनमक्षिका, गोमक्षिका

BROACH, s. (A spit) शूलः, शलाका, शल्यं, शङ्खः m.—(An ornament) See BROOCH.

To BROACH, v. a. (To spit) शूल (c. 1. शूलति, शूलितुं), शलाकृ.—(To tip a vessel) मखादिप्रावणार्थं सुराभाजने छिद्रं कृ, मखादिमोचनार्थं भाखं छिद्र (c. 10 छिद्रयति -यितुं).—To open विवृ (c. 5. -वृणोति -वृत्तुं वरीतुं), जघावृ, उन्नत (c. 10. -घाटयति -यितुं).—(To give out utter) उच्चर in caus. (-चारयति -यितुं), प्रचर, प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), प्रचलीकृ.

BROAD a. (Wide) पृथुः -युः -यु, विशालः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, प्रस्यः स्या स्यं—(Spacious, expanded) विलीयः -गी -यं, विततः ता तं—(Course) असम्यः -भ्या -भ्यं, अपरिष्कृतः -ता -तं, अशुद्धः डा -दं—(Indifferent) अवाच्यः -च्या -च्यं, गहितः -ता -तं; 'to make broad, प्रथ (nom. प्रथयति -यितुं); 'broad-waisted,' पृथुमध्यः ध्या ध्यं

BROAD-AWAKE, a. प्रजागरः -रा -रं, प्रबुद्धः -डा -डं, उन्निद्रः -न्दा -न्दं.

BROAD-BREADED, a. बृहदोरस्कः -स्का -स्कं, उरसान् -सती -सत् (नृ),

बृहदोरस्कः -स्का -स्कं.

BROAD-BRIMMED, a. पृथुपादः -रा -रं, विशालाचक्रः -ला -लं, विपुलपादः -रा -रं, BROAD-CLOTH, s. अमुनातममनैर् धृतं वेतलोमनिर्मितं सूक्ष्मवस्त्रं.

To BROADEN, v. n. प्रथ (c. 1. प्रथते, प्रथितुं), विप्रथ, विस्तृ in pass. (-स्तृयते).

BROADNESS, s. पृथुता, पार्थव्यं, प्रथिता m. (नृ), विशालता, विस्तरः, विलीयता, विपुलता, प्रस्यता, परिसरः, पाठः.—(Coarseness) अशुद्धता, अवाच्यत्वं, गहितता.

BROAD-SHOULDERED, a. पृथुशल्वा -न्वा -न्व, बृहदुलः -ला -लं, पृथुपादुः -पुः -पु.

BROADSIDE, s. नीपाद्यः -द्यं, नीकापाद्यः, पोतपाद्यः.—(Volley of shot) सानुदुग्धसमये ये लोहगोलका एककाले नीकापाद्यात् प्रक्षिप्यन्ते.

BROADWORD, s. पृथुपथः सङ्गविशेषः, पृथुपथकविशिष्टः कृपायः.

BROCADE, s. सुवर्णीकृतमनुवृत्तं दुकूलं, कार्मिकवस्त्रं, नातावर्णीकृतशालदं.

BROCADED, a. चित्रदुकूलावरः -रा -रं, नातावर्णीकृतशालकृतः -ता -तं.

BROCADE, BROKAGE, or BROTHAGE, s. (The profit gotten by promoting bargains) शुल्कः -स्कं, पारितोषिकं, त्रेतुविक्रेतोपये पणसम्पादकेन गृहीतं शुल्कं or मूल्यं, परकार्यनिष्ठाहयात् प्रति निरूपितप्रतिफलं, पणप्रयोगकपारितोषिकं.—(The trade of dealing in old things) जीर्णदुष्याणां व्यवक्रयः.—(The transaction of business for other men) परस्य कृते यथाया or पणसम्पादनं, परकार्यनिष्ठाहः.

BROCOLI, s. शाकप्रभेदः, हरितकभेदः, शिपुः m., पोतकी.

BROKIT, s. शिववीर्यं तावतनुविशिष्टो हरितकप्रभेदः.

BROUET, s. भक्षभाषा, प्राकृतभाषा, अपभ्रंशः, अमुञ्जोच्चारणं, अक्षभषाहरणं, श्लेषभाषा.—(A kind of shoe) चर्मपादुकाविशेषः.

To BROUDER, v. a. वृष्या पुष्पाच्छलद्वारान् विवृ (c. 4. वीष्यति, सेवितुं) or निविवृ, or विवृ (c. 10. विव्रयति -यितुं) or हिल (c. 6. हिलति, लेखितुं).

BROUDERY, s. वृषिकर्म n. (नृ), वृषिता, वृष्या पुष्पाच्छलद्वारवीचनं.

BROIL, s. (A quarrel) कलहः, झगड़, विरोधः, व्यवक्रोधनं, कल्लिः m., तुमुलं; 'to raise broils,' कलह (nom. कलहायते).

To BROIL, v. a. भञ्ज (c. 6. भृजति, भृज्), भृज् (c. 1. भृजते, भृजितुं), चृञ्ज (c. 1. चृञ्जते, चृञ्जितुं).

To BROIL, v. n. (To be hot) तप् in pass. (तप्यते), पप् in pass. (पप्यते).

BROILED, p. p. भर्जितः -ता -तं, भृजः -डा -डं, तपः -ता -तं.

To BROIL, v. n. पयं or परकायोरपि सङ्घट् in caus. (-पययति -यितुं) or सिप् in caus. (आपयति -यितुं); पयं पय (c. 1. पयते, पयितुं) or पयायति -यितुं).

BROKEN, p. p. भग्नः -ग्ना -ग्नं, भिन्नः -जा -जं, जखितः -ता -तं, कृतः -ग्ना -ग्नं, विदीर्णः -वी -यं, शकलीकृतः -का -कं, विपणितः -ता -तं, वुटितः -ता -तं.—(Trained) शिक्षितः -ता -तं, दक्षितः -ता -तं.

BROKEN-HEARTED, a. भङ्गुहृदयः -या -यं, दलहृदयः -जा -जं, विदीर्णहृदयः -या -यं, भग्नान्तःकरणः -जा -जं, श्लेषातुलः -ला -लं, अनासक्तः -जा -जं.

BROKEN-KNEED, a. भङ्गनालुः -लुः -लु, विपनालुः -लुः -लु.

BROKEN-WINDY, a. नष्टवायुः -वा -यं, विपवायुः -वा -यं, यक्षिप्रवायुः -वा -यं.

BROKER, s. निरूपितशुल्केन or निरूपितमूल्येन परार्थं त्रेतुविक्रेता वा or परार्थं व्यवसायीकृतः (नृ) or निरूपितमूल्येन परार्थं त्रेतुविक्रेता वा or परार्थं व्यवसायीकृतः, ब्रोकः.—(A dealer in old things) जीर्णदुष्याणां व्यवक्रयः, जीर्णदुष्याणां व्यवक्रयिणी m. (नृ).

BROKERAGE, s. See BROCADE.

BROOKIAL, a. ब्रोकः कृपा -कृत्यं, पणप्रयोगार्थः -या -यं, त्रेतुविक्रेता -यः -यं.

BRONZE, s. कांस्यं, पित्रलं, डाङ्ग, रौप्यं, रजः, कांस्यं.

To BRONZE, v. a. पित्रलकृ, तावकानु, पित्रलकृतं कठिनीकृ.

BRONZED, p. p. तावकालुः -ला -लं, रजः -गी -यं, कांस्यलुः -ला -लं.

BRUTALLY, *adv.* यशुवद्, यशुकपेक्ष, यशुवद्द्वारासारेण, चरितक्रीमेण, निहृदं.
 BRUTE, *s.* यशुः *m.*, जगुः *m.*, तिर्यक् (च) प्राणी *m.* (न).—(A savage)
 यशुवद्द्वाराः *m.*, दुराचारः, दुष्टः, कुराचारः, असम्भजनः.

BRUTE, *a.* (Irrational) ज्ञानी-निनी-नि (न), जगहः-ज्ञा-ज्ञं.—
 (Savage) जगहर्षजाली-लिनी-लि (न), जगहः-ज्ञा-ज्ञं.—(Sense-
 less) विचेतनः-ना-नं, विमृहता-ज्ञा-ज्ञ (न).—(Bestial) शीवापदः
 -दी-ई, पाशवः-वी-वं.

BRUTISH, *a.* यशुवद्द्वाराः-ज्ञा-ज्ञं, जगः-ज्ञा-ई, जगहः-ज्ञा-ई. See BRUTAL.

BRUTISHLY, *adv.* यशुवद्, जगवद्, जगवद्. See BRUTALLY.

BRUTISHNESS, *s.* यशुवत्, जगता, जगता, जगती, दुराचारा, नैयुष्यं.

BRYONY, *s.* तुलिकेरी, रक्तपला, पिष्टिका, पीलुपर्वी.

BUBBLI, *s.* बुबुद्, जलबुबुद्, तिष्ठिका, स्फुरः, गहः, केनायं.—(Any
 thing unreal, a trifle) चवत् *n.*, जगवत् *n.*, स्वस्वविषयः.—
 (A cheat) चवत्, कपटी *m.* (न).

To BUBBLI, *v. n.* बुबुद् (nom. बुबुदायते-यितुं), केन (nom. केनायते
 -यितुं), उत्तेजनं कृ.

To BUBBLI, *v. a.* (To cheat) चव् in c.ans. (चवयते-यितुं), प्रलभ्
 (c. 1. लभते-लभ्), चिप्रलभ्, लब् (c. 10. ललयति-यितुं).

BUBBY, *s.* स्तनः, स्तनकुटिलं, मुचः, बबोजं, उरसिनः.

BUBO, *s.* बुबुः, उपदंशः, स्फोटः, विस्फोटः.

BUCCANIER or BUCCANEER, *s.* आमेरिकदेशीयः समुद्रयात्री दस्युविशेषः.

BUCK, *s.* (Male of the deer) पुष्पगः; 'male of the rabbit' पुंशकः;
 'male of the goat' पुंशकः. (Liquor in which
 clothes are washed) वस्त्राधानार्थं जलं.—(Clothes washed in
 that liquor) पुष्पिकमलधातितं वस्त्रं.—(A fop) दर्शनीयमानो *m.* (न),
 मुवेशी *m.* (न), रूपगङ्गितः.

To BUCK, *v. a.* (To wash clothes) वस्त्राधि धाव् (c. 1. धावति, धावितुं)
 or प्रक्षल (c. 10. क्षालयति यितुं).

BUCK-BASKET, *s.* तरिः *f.*, पेडः, पेडकः, पेडा, पिडकः.

BUCKET, *s.* सेक्रे, पात्रं, टोणी, सेकपात्रं, सेचनं-नी.—(Bucket of a
 well) नीरोसोलनपात्रं, उद्घाटनं, घटीयत्नं.

BUCKET, *s.* दूधजलसंलग्नीकरणार्थं कीलपुक्तं धातुमयचक्रं, वस्त्राक्षलपाद-
 कावन्धनादिसङ्ग्रहणार्थं मध्यस्थकीलविशिष्टं. कुडुपविशेषः, उपानहन्धन-
 कुडुपः, कुडुपः, निदर्शनमुद्रा. (A mil. cup) अलकः, कर्करालः.

To BUCKET, *v. a.* पुष्पिककुडुपद्वारेण वन्ध् (c. 9. वधति, वन्धुं) or संलग्नीकृ.

To BUCKET, *v. n.* (To a bucket) आस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थातुं),
 वन्ध् (c. 1. सेवते, सेवितुं) परायणः-ज्ञा-ज्ञं or आसक्तः-ज्ञा
 कं भ् (To engage in close fight) निपुडं कृ. बाहुपुडं कृ.

BUCKET, *s.* चर्म *m.* (न), फलकः-कं—(Armed with) फलकपाणिः,
 फलको *m.* (न)

BUCKRAM, *s.* दृढास्त्रविशेषः, सज्जक्रीमपदविशेषः, सज्जक्रीमयत्नं, स्थूलपटं,
 स्थूलशाटः *m.* पटी - (Still, formal) कठिनः-ना-नं दृढः-ज्ञा-ई.

BUCKSKIN, *a.* भगान्ननमयः यी-यं, मृगचर्मनिर्मितः-ज्ञा-ज्ञं.

BUCKTHORN, *s.* रथकफलदायी वृक्षप्रभेदः.

BUCKWHEAT, *s.* शस्यजलरुह ओषधिप्रभेदः.

BUCKLES, *s. p.* गोस्पादिउपयं गीतं, पशुपालनादिविषयकं कार्यं.

BUD, *s.* मुकुलः ल कुटिलः ल कुटिलः, जालकं, स्तारकः, कलिका,
 प्रोतः, अङ्गः पलायः-वं, कोपः, कारकः-कं, मुकुलोत्तमः.

To BUD, *v. n.* स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), फुल (c. 1. फुलति, फुलितुं),
 चिकस (c. 1. कसति-कसितुं), अङ्गुर (nom. अङ्गुरयति-यितुं).

BUDDED, *p. p.* स्फुटितः-ज्ञा-ज्ञं, चिकसितः-ज्ञा-ज्ञं व्याकोशः-ज्ञा-ज्ञं,
 (s)

बुद्धलितः-ज्ञा-ज्ञं, अङ्गुरितः-ज्ञा-ज्ञं, प्रसूतः-ज्ञा-ई, मुकुलवान्-वती-वत् (न).
 BUDDING, *a.* उद्भिज्जः-ज्ञा-ज्ञं, प्रोटी-हिया-हि (न), मुकुलवान्-वती-वत् (न).

BUDDHA, *s.* (The name applied to the ninth incarnation of
 Vishnu, and to the founder of the Buddhist religion)

बुद्धः, शाक्यमुनिः *m.*, शाक्यसिंहः, गीतमः, मुनिः *m.*, मुनीन्द्रः, शास्ता *m.*
 (सु), श्रीचनः, सङ्घोषसिद्धः, शोडोदनिः *m.*, अर्कचम्पुः *m.*, नायादेवीमुतः.

To BUDGET, *v. n.* बल् (c. 1. चलति, चलितुं), प्रचल्; अपच (c. 1.
 -सरति-सर्तुं).

BUDGET, *s.* (Bag) शाक्यपुटः, पुटः, कोपः, दुतिः *f.*, आचारः, स्तूतः.—
 (Stock, store) कोपः, सामग्यं, सङ्ग्रहः, सचयः.—(The statement
 made by the chancellor of the exchequer) कोशाधीशेन
 प्रजाप्रतिनिधिसभायाम् जागामिसेवसर्दं प्रश्नं आचक्ष्यस्योद् हापनपत्रं.

BUFF, *s.* (Leather made of the skin of the buffalo) महिषचर्म
n. (न), महिषाजिनं.—(A light yellow colour) ईषापीतः, पाशुपर्वीः.

BUFFALO, *s.* महिषः-वी *f.*, कासरः, गबलः, लुलायः, बाह्विचर्म *m.* (न), सैरिभः.

BUFFET, *s.* (A blow) मुष्पाघातः, मुष्पाघातः, कराघातः, पाणिघातः,
 बाहुप्रहरणं, अपेदाघातः, अपेदिका.—(A cupboard) कुञ्जलः, कोठः.
 To BUFFET, *v. a.* मुष्पिना or पाणिना or अपेदेन हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं)
 or प्रहृ (c. 1. हरति-हन्तुं) or तड (c. 10. ताडयति-यितुं).

BUFFER, *s.* प्रहर्षी *m.* (न), पाणिघातः, बाहुप्रहरणः, कराघातकृत्.

BUFFOON, *s.* भवटः, वैहासिकः, चिह्नकः, परिहासवेदी *m.* (न), नर्मसचिवः.

BUFFONRY, *s.* भावः, वैहासिककर्म *n.* (न), विहासः, हास्यं, परिहासः,
 नर्म *n.* (न).

Bug, *s.* मत्स्यः, उकुयः, उकुयः, ओकयः, उहंशः, किटिभः, तस्यकीटः

BUGHAR, *s.* भयानकं or सन्नासजनकं यकिविज्ञं, भयहेतु *n.*, आसदायी
 -यिनी-यि (न), आसकट-री-रं.

BUGGY, *a.* (Full of bugs) मत्स्यपूर्णः-वी-वी, समत्स्यः-ज्ञा-ज्ञं.

BUGLE, *s.* शङ्खः-ज्ञं, मृगचर्मज्ञः, आधवादिनं शृङ्गं or विषाणं.

BUGLOSS, *s.* खिलरुह ओषधिप्रभेदः, गोमिष्टा.

To BUILD, *v. n.* निर्मा (c. 2. नाति-नातुं or in caus. नापयति-यितुं
 or c. 1. नीयते), निधि (c. 5. -चिद्यति-चेतुं), कृ in caus. (कारयति
 -यितुं); 'to build castles in the air,' मगधकुमुदामि कृ.

To BUILD UPON, *v. a.* (To rely upon) अवलम्ब (c. 1. लम्बते-लम्बितुं),
 समालम्ब, संधि (c. 1. -सयति-ते-अयितुं), समधि, उपाधि.

BUILDER, *s.* निर्माता *m.* (न), निर्माणकर्त्ता *m.* (न), कारकः, निवेता *m.*
 (न), विधायकः.—(Of houses) स्वर्गीतः *m.*, गृहकारकः, गृहकारी *m.* (न).

BUILDING, *s.* (The art of building) निर्माणा, निर्माणं, निषयनं,
 गृहकरणं.—(The fabric built) प्रासादः, गृहं, भवनं, हर्म्यं.

BUILT, *p. p.* निर्मितः-ज्ञा-ज्ञं, आरितः-ज्ञा-ज्ञं, निषितः-ज्ञा-ज्ञं.

BULB, *s.* कन्दः-न्दं, गोलमूलं, स्थूलकन्दः, बृहत्कन्दः.

BULBON, *a.* कन्दो-न्दनी-न्द (न), गोलमूलविशिष्टः-ज्ञा-ई, कन्दाकृतिः-ति-ति.

To BULGE, *v. n.* (To founder) दारुस्फोटनाद् घातपात्रं जलं गृहीतव
 मज्ज (c. 6. मज्जति, मज्जितुं).—(To bag down, jut out) पुटकपेण
 लघ (c. 1. लभते लब्धितुं), बहिर्लम्ब.

BULK, *s.* (Bigness) स्थूलता, स्थूल्यं, बृहत्तं, परिमाणं, स्थूलाकारता.—
 (The greatest part of a thing) प्रधानभागः, अधिकभागः, बहुत-
 रभागः—(Part of a building jutting out) बहिर्लम्बो हर्म्यभागः.

BULKHEAD, *s.* नौकाभ्यन्तरे यात्रीपाणिं स्थापिता काष्ठयन्त्री भित्तिः.

BULKISH, *s.* स्थूलता, बृहत्तं, स्थूलकीयता. See BULK.

BULKY, *a.* स्थूलः-ज्ञा-ज्ञं, बृहत्-ज्ञा-ज्ञं, महाकायः-ज्ञा-ज्ञं, महाज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, स्थूलकायः-वी-यं, बृहत्कायः-ज्ञा-ज्ञं, स्थूलाकारः-ज्ञा-ज्ञं.

BULL, *s.* वृषभः, वृषः, पुङ्गवः, वृषभः, गौः *m.* (गौ), बलीवर्धः, उखा *m.* (गौ) बीरोकः, गोनाथः, बकुमान् (गौ), बनुजान् *m.* (-हु), भद्रः; 'a cow which is fit for the bull,' कात्या, उपसर्गा; 'one which has gone to the bull,' वृषभेय आक्रान्ता, सन्धिनी; 'one which is bulling,' सन्धिनी, वृषयनी.—(A letter published by the pope) महाधर्माध्यक्षेय प्रकाशितम् आश्रापः.—(A blunder) खलितं, प्रमादः, बागदोषः.

BULLACE, *s.* अश्वरसविशिष्टः फलप्रभेदः.

BULL-BATTING, *s.* कुकुरवृषभयोर् युद्धं यच्च अनुयाः श्रीहार्थं वृषभम् आक्रमितुं कुकुरान् प्रयोदयन्ति.

BULL-DOG, *s.* वृषभभक्षणाय शिक्षितो -तिशयभूरसभायो बृहन्मुखः कुकुरप्रभेदः.

BULLET, *s.* अयुनातनयोद्धभिः सेविता सीसकगुलिका वा -भारग्निलेन नासिद्धिद्रुहं अतिदूरे निःसार्यते, दूरवेधिनी गुलिका, सीसकगुलिका.

BULLETIN, *s.* राजाज्ञया प्रचारितं समाचारपत्रं, राजकीयचिकित्सकैः प्रकाशितं रोगार्त्तनदीपतेः शरीरस्थितिज्ञापनपत्रं.

BULL-FINCH, *s.* बागनुकरवर्गीकः सुद्रुपविभेदः.

BULL-HEAD, *s.* स्खलपुष्टिः *m.*, स्खलधीः *m.*, दुर्बुद्धिः *m.*, मूढः, मूर्खः, अडः.

BULLION, *s.* हिरेखं, रूप्यं, अमुद्रितं सुवर्णं रूप्यं वा, कोशः.

BULLITION, *s.* (The act or state of boiling) क्वथनं, क्वापः, उल्लेपनं.

BULLOCK, *s.* जातोद्यः, वृषभः, वृषः, पुङ्गवः, अभिनववयस्को वृषभः.

BULL'S EYE, *s.* (A kind of window) गवाक्षः.

BULLY, *s.* (A blustering coward) शूरमन्यः, दम्भी *m.* (न), दाम्भिकः, कुम्भः, विटः, पिडीशूरः, भार्त्तनकारी *m.* (न), तर्जनकृत्, कलहकारः.

To BULLY, *v. a.* भार्त्तं (c. 10. भार्त्तयति -ते -यितुं), तर्जं (c. 1. तर्जति, तर्जितुं), तिरस्कृ, मुसरीकृ.

BULBUSH, *s.* पर्वहीनो दृष्टाप्रभेदः, नलः, शरः.

BULWARK, *s.* वमः, प्राकारः, प्राचीरः, दुर्गं, परिकूटः.—(Shelter, protection) आश्रयः, संश्रयः, शरणं, आलम्बः, उपसक्तम्.

BUN, *s.* निशङ्कः, स्थिरी *f. du.*, कटिप्रोथः.

BUMBAILIFF, *s.* ग्राहकः, आलेखा *m.* (ङ्), आलेखकर्त्ता *m.* (ङ्), राजपुरुषः.

BUMBAR, *s.* See Bomb, BOMBARD.

BUMBLE-BEE, *s.* जनकोदी *m.* (न).

BUMP, *s.* (A swelling) स्फोटः, विस्फोटः, क्षयपुः *m.*, शोफः, शोथः, गडः, गडका, आभोगः.

To BUMP, *v. a.* (To strike) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), तुड् (c. 6. तुदति, तोड्), हन् (c. 2. हति, हन्), प्रह् (c. 1. -हरति -हन्).

To BUMP, *v. n.* (To swell) वि (c. 1. वयति, वयितुं).—(To make a noise) आस्फोटनं कृ.

BUMPER, *s.* आकर्षं or धारपथ्येन पूरितं पार्श्वं, अतिपूर्वं भाजनं.

BUMPKIN, *s.* साम्यजनः, सामिकः, सामेवासी *m.* (न), वृषलः, जानपदः, प्राकृतजनः.

BUNCH, *s.* (A hard lump) पिङ्गः -खंडं, गडः, गडका.—(A cluster) गुच्छः, गुच्छकः, सवकः; 'a bunch of grapes,' द्राक्षासवकः.—(A number of things tied together) कूर्चः, पोडली.—(A knot, a tuft) सन्धिः *m.*, चूडा, शेरः.

To BUNCH OUT, *v. n.* पिङ्गिभू, पिङ्गाकारः -रा -रं अच्, प्रलङ् (c. 1. -लङ्गते -लङ्गितुं).

BUNCHER, *s.* पिङ्गाकारः -रा -रं, सवकमयः -यी -यं, गुच्छाकारः -रा -रं.

BUNDLE, *s.* कूर्चः, कूर्चः, भारः, कृतकूर्चः, गुच्छः, गुच्छकः, पोडलिका, पोडली, बीडिका; 'a bundle of goods,' भाङ्कः; 'bundle off,' भाङ्क्यते. कर्मेष्टि.

To BUNDLE UP, *v. a.* कूर्चं कृ, कूर्चयितुं, गुच्छयितुं, पोडलिकां कृ.

BUNDLED UP, *p. p.* कृतकूर्चकः -का -के, कृतपोडलिकः -का -के, कृतगुच्छः -का -के.

BUNG, *s.* पाचनये हिद्रप्रतिबन्धकं तद्व्यक्तिमितं द्रव्यं, यद्यसुरभाजने हिद्राप्ररोचनायै काष्ठखंडं, भाङ्कहिद्रसम्भनकाष्ठं, पाचहिद्रपिधानं.

To BUNG, *v. n.* हिद्रं or रन्ध्रं or धारां पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं) or निरुध् (c. 7. -रुध्ति -रोडुं) or सम्भ् in caus. (सम्भवति -यितुं).

BUNG-HOLE, *s.* पाचहिद्रं, पाचरन्ध्रं, पाचधारा, भाङ्कशुचिर्, यद्यसुरभाजनहिद्रं. **To BUNGLE**, *v. n.* प्रमाद्यतम् or अदक्षप्रकारेण or अनार्थं किञ्चित् कार्यं निर्वह् in caus. (-वाहयति -यितुं), प्रमह् (c. 4. -माहति -मदितुं), खल (c. 1. खलति, खलितुं) अन् (c. 4. भास्यति, भमितुं), दोषं कृ.

BUNGLE, *s.* प्रमादः, दोषः, भ्रमः, दुर्घेयः, हिद्रं, खलनं, खलितं.

BUNGLED, *p. p.* दुर्धीतः -ता -तं, दुर्घटितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं.

BUNGLER, *s.* अकृता *m.* (न), अनार्थः, अनियुक्तः, अदक्षः, अपदुः *m.*, प्रमादो *m.* (न), खलज्जतिः *m.*

BUNGLINGLY, *adv.* प्रमाद्यतम्, प्रमादेन, अनार्थं, अदक्षतया, सदोषं, खलनेन

BUNN, *s.* निष्ठापयः, पिङ्कः, पिङ्कः, गोधूमपूर्णेनिष्ठाकादिनिमित्तः पिङ्कः.

BUNT, *s.* पुटः, पुटकं, क्रमशो विलीयमानं रन्ध्रं, क्रमशो विचारः.

BUNTER, *s.* कुत्सितकर्मजीविनी, वृषली, बन्धकी, दुष्टा.

BUNTING, *s.* पताकानिर्माणयोग्यो or अजवसनकरणयोग्यो विरलपदविशेषः, अजपटः, केतुवसनः.

BUOY, *s.* समुद्रगाथां पयदर्शनार्थं or प्रखल्लसैकतशिलादिभयस्थानसूचनायै जलोपरि प्रवमानं काष्ठखंडं.—(For mooring vessels) कूपकः.

To BUOY UP, *v. a.* (To keep afloat) उन्नय् in caus. (मज्जयति -यितुं), मु in caus. (प्रावयति -यितुं), उत्था in caus. (पातयति -यितुं).—(To bear up, support) धृ in caus. (धारयति -यितुं), मज्ज्, अभिधृ, सम्भ् in caus. (सम्भवति -यितुं), उन्नय्, संलम्भ्, आलम्भ् (c. 1. -लम्भते -लम्भितुं).

BUOYANCY, *s.* प्रवनशीलता, उत्पत्तिकृता, लघुता, लाघवं, लघिमा *m.* (न).

BUOYANT, *a.* प्रवनशीलः -ला -लं, तरङ्गशीलः -ला -लं, लघुः -युः -युः, उत्पत्तिकृत् -युः -युः.

BUR, *s.* अङ्गुष्ठाकारलोमविशिष्टो वस्त्रानुबन्धनशीलो वस्त्रबाणमुद्रगुल्फसंस्थो दलपिङ्गः.

BURDEN, *s.* भारः, भुरा, बूः (भुर) *f.*—(Something grievous) पीडाकारः -रा -रं; 'burden-bearing,' भारवाहनः -ना -नं, धुरन्धरः -रा -रं. भारसहः -हा -हं, धुष्टहः -हा -हं, भारहृत् -रा -रं.—(Beast of burden) भारवाहनः, धुरीकः, धुरीयः, धुर्यः, धौरेयः -यी -यं.—(Of a song) धुरका, कथितपदं, आवर्त्तनीयछोकः, परिवर्त्तकछोकः.

To BURDEN, *v. a.* भारं न्यह् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं) with loc. c. or दा (c. 3. ददाति, दातुं); 'to lay a burden on the shoulder,' भारं स्कन्धे न्यस् or निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or सम् in caus. (-अपेयति -यितुं).

BURDENED, *p. p.* भारवान् -वती -वत् (न), भारी -रिखी -रि (न), धुरीकः -या -यं, भारक्रान्तः -ना -नं, भारसक्तः -क्ता -क्तं, भारयुक्तः -क्ता -क्तं.

BURDENSOME, *a.* (Troublesome to be borne) दुर्भरः -रा -रं, दुःसहः -हा -हं, दुष्टहः -हा -हं, दुरुद्धहः -हा -हं.—(Grievous, oppressive) पीडाकारः -रा -रं, कष्टकरः -रा -रं, दुःखी -खिनी -खि (न).

BURDOCK, *s.* पृष्ठोत्तलपिङ्गविशिष्टः सुद्रुगुलप्रभेदः.

BUREAU, *s.* (A chest, receptacle) आगारः, आधारः, निधानं, गोपनस्थानं, भाङ्गागारः.—(An office for writing, &c.) लेख्यस्थानं, ग्रन्थकुटी.

BURG OR BURGH, *s.* महासभायां प्रतिनिधिमण्डलाधिकारयुक्त नगरी, कर्हटः -ई, नगरं -री, पुरं -री.

BURGESS, *s.* (A citizen) पौरजनः, नगरजनः, पौरः, नगरस्थः.—(A representative of a city) नगरप्रतिनिधिः *m.*, नगरप्रतिभूः *m.*, नगरजनप्रतिनिधिः *m.*, प्रजाप्रतिनिधिः *m.*

BURGHIER, *s.* नगरजनाधिकारभोगी *m.* (न), प्रधाननगरजनः, मुख्यपौरजनः, नगरसभासदः *m.*

BURGHERSHIP, *s.* नगरजनाधिकारः, नगरजनपदं, नगरसभासदधिकारः.

BURGLAR, *s.* भित्तिचोरः, कुड्मच्छेदी *m.* (न), कपाटघ्नः, गृहभङ्गकृत्, गृहभङ्गकृत्, सन्धिचोरः, कारुचोरः, बन्दिचोरः, बन्दीकारः, बन्दिघाहः, खानिलः, कुम्भलः, सुरङ्गाहिः *m.*, सुरङ्गाकृत्.

BURGLARY, *s.* गृहभङ्गः, गृहभङ्गापराधः, कुड्मच्छेदः, भित्तिचोरीयं.

BURGO MASTER, *s.* नगराधिपतिता *m.* (न), नगराध्यक्षः, पुराध्यक्षः, प्रधान-नगरजनः, मुख्यपौरजनः, नगरव्यवहारेषु नियुक्तः, नगराधिपतिः, पुरा-धिकारी *m.* (न).

BURIAL, *s.* भूमिसन्तर्न, निखननं, भूमौ निखननं, श्मशाने स्थापनं, श्मशान-न्यायनं, भूमिसमर्पणं, प्रेतनिर्हारः.—(Funeral rites) प्रेतकर्म *n.* (न), प्रेतकार्यं, मृतकसत्कर्म *n.* (न), सत्क्रिया.

BURIAL-GROUND, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं, प्रेतगृहं, मृतशरीरस्थानं.

BURIED, *p. p.* निखातः -ता-तं, भूमिनिखातः -ता-तं, श्मशानशायी-यिनी -यि (न), श्मशानस्थापितः -ता-तं, श्मशानसमर्पितः -ता-तं.

BURISH, *s.* प्रेतनिर्हारकः, प्रेतहारः, मृतापाः *m.*, शयवाहकः.

BURINE, *s.* तक्षयन्तं, तक्षणी, तक्षः, त्रिचनः, शैलभित्तिः *f.*

To BURL, *v. a.* लोहसन्दंशद्वारा or तुरीद्वारा निष्प्रयाणयते खल्लोकृ.

BURLESQUE, *a.* परिहासकरः -रा-रं, हास्यः-स्या-स्यं, हास्यजनकः -का-कं, प्रहासी-सिनी-सि (न), अपहास्यः-स्या-स्यं, हासोत्पादकः -का-कं, नर्मेदः -दा-दं.

BURLESQUE, *s.* भास्यं, परिहासः, परीहासः, प्रहासः, प्रहसितं, उपहासः, अपहासः, नर्मे *n.* (न), टट्टरी, परिहासवाक्यं, उन्मासनं.

To BURLESQUE, *v. a.* अपहस्य (c. 1. -हसति -हसितुं), अपहस्य, प्रहस्य, उपहस्य, उपहासास्पदं कृ.

BURLINESS, *s.* स्थूलता, स्थूल्यं, वृहत्वं, स्थूलशरीरता, वृहदङ्गत्वं.

BURLY, *a.* स्थूलः-ल्ला-लं, स्थूलशरीरः-रा-रं, वृहत्कायः-यी-यं, महाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, वृहदङ्गः-ङ्गी-ङ्गं.

BURN, *s.* अग्निपूतं ध्वं, अग्निध्वं, कनापः, संजटः, दाहः, अग्निदाहः.

To BURN, *v. a.* दह (c. 1. दहति, दग्धुं), अनुदह, आदह, निदह, निदह, परिदह, प्रदह, सम्प्रदह; तप् (c. 1. तपति, तप्) or in caus. (तापयति -यितुं), सत्ताप in caus., उप (c. 1. ओपति, ओपितुं), दीप in caus. (दीपयति -यितुं), आदीप, उद्दीप, उपदीप, प्रदीप, सन्दीप; सन्धुज् in caus. (-धुजयति -यितुं); जल in caus. (जालयति -यितुं), प्रजल, जुप (c. 1. ओपति, ओपितुं).

To BURN, *v. n.* दह (c. 4. दहति, दग्धुं or in pass. दहते), सम्प्रिदह, दीप (c. 4. दीपते, दीपितुं), आदीप, प्रदीप, सम्प्रदीप, विदीप, सन्दीप, तप् in pass. (तपते or c. 1. तपति, तप्), प्रतप्, जल (c. 1. जलति, जलितुं), प्रजल, सन्धुज् (c. 1. -धुजते -धुजितुं); 'to be inflamed with passion, &c.' दह in pass. (दहते); 'with anger,' कोप-दीपः-ता-तं भू; 'to burn after,' उत्कह (c. 1. -कहते -कहितुं), अभिकाह (c. 1. -काहति -काहितुं).

BURNABLE, *a.* दहनोपः-या-यं, दाहः-कां-सं, दग्धव्यः-व्या-यं, जलनीयः-या-यं, दीपनीयः-या-यं, तपनीयः-या-यं.

BURNER, *s.* दाहकः, दग्धा *m.* (गृ), दाहनकृत्, अग्निदः, तापकः, दीपकः.

BURNET, *s.* अनुपवेष्टकः, सुदृगुलप्रवेष्टः.

BURNING, *s.* दाहः, दाहनं, जलनं, दीपनं, तापः, ओषः, ध्वनः.

BURNING, *a.* दाहकः-का-कं, तापकः-का-कं, दीपकः-ता-तं, निदाहः-यी-यं, जाली-ल्लिनी-ल्लि (न).—(That is on fire) दहनानः-ना-नं, दहन-धनी-धन् (न), जलन-ल्लनी-ल्लन् (न), दाहवान्-वती-यत् (न).—(Vehement) तेजसः-जी-सं, पक्वः-क्वा-कं.

BURNING-GLASS, *s.* सूर्यतेजःसंघट्टनायै तदनुसङ्गहययोग्यं काचपत्रं, दीप्तोपलः, ज्वाला *m.* (न).

To BURNISH, *v. a.* तिज् in caus. (तेजयति -यितुं), निहृ in caus. (निहाययति -यितुं), कान्तिं दा (c. 3. ददाति, दातुं), परिष्कृ, निशो (c. 4. -शयति -शातुं).

BURNISHED, *part.* तेजितः-ता-तं, तेजसः-जी-सं, सुनिहतः-ता-तं, निधीतः-ता-तं, प्रमृष्टः-हा-ई, निशतः-ता-तं, निशितः-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं.

BURNISHER, *s.* तेजकः, धावकः, मार्चनकृत्, कान्तिदायकः.

BURNISHING, *s.* तेजनं, मार्चनं, परिष्कारः, धावनं.

BURNT, *a. and part.* दग्धः-ग्धा-ग्धं, अग्निदग्धः-ग्धा-ग्धं, मुष्टः-हा-ई, विमुष्टः-हा-ई, मुष्टः-हा-ई, जलितः-ता-तं, तप्तः-ता-तं, जनातः-ता-तं, उषितः-ता-तं; 'burnt up,' उन्नतः-ता-तं; 'burnt as a sacrifice,' वषट्कृतः-ता-तं; 'burnt brick,' पक्वकृ.

BURNT-OFFERING, *s.* होमः, वषट्कारः, वेदानिकं, वेदानं.

BURR, *s.* (Lobe of the ear) कर्णेलीतिका, पालिका, कर्णपालिका.

BURROW, *s.* (Hole) गर्तः, विवरं, चिह्नं, खातं, चर्धं.

To BURROW, *v. n.* गर्तं or विवरं कृ, गर्तं वल् (c. 1. वसति, वल्लु).

BURROWING, *a.* चिलवासी-सिनी-सि (न), गर्तवासी-सिनी-सि (न).

BURSAR, *s.* विद्यालये धनाधिकारी *m.* (न), धनाध्यक्षः, कोषाध्यक्षः.

BURSARSHIP, *s.* अर्थोपाधिकारः, धनाधिकारः, धनाध्यक्षाधिकारः, कोषाध्यक्षपदं.

BURSARY, *s.* विद्यालये धनमुहं, धनागारः, कोषः, धनकोषकं.

BURSE, *s.* वणिक्समागमचतुर्, ज्येष्ठचतुर्, पञ्चाङ्गाला, निगमस्थानं.

To BURST, *v. a.* भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेदुं or caus. भेदयति -यितुं), विभिद्, निभिद्, भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं), प्रभञ्ज, विभञ्ज, खड्ग (c. 10. खड्गयति -यितुं), स्फुट (c. 10. स्फोटयति -यितुं), दृ in caus. (दारयति -यितुं), विद्, अवद्, शकलीकृ, खड्गशः कृ, विद् in caus. (-दयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोपुं), अवलुप.

To BURST, *v. n.* भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, निभिद्; भञ्ज in pass. (भञ्जते), प्रभञ्ज, विभञ्ज, स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं, विद् in pass. (-दीक्यते), अवद्, विद् in pass. (-दयति -यितुं), विद् in pass. (-दयति -यितुं), विद् in pass. (-दयति -यितुं).—(To burst in pieces) शकलीकृ, खड्गशो भिद् in pass. or भञ्ज in pass.—(To burst forth, break out) प्रवल् (c. 1. -वल्ति -वल्ति).—(As seeds) प्रोद्भिद्.

BURST, *s.* (Sudden rending) स्फोटनं, स्फुटनं, चकलनाद् भङ्गः, भङ्गः, विभङ्गः, भेदनं, भेदः.—(Of laughter) प्रहसनं, प्रहसितं, चित्तिहर्षितं, चट्टहासः.—(Of light) ज्वाला.

BURST, *p. p.* स्फुटः-हा-ई, स्फुटितः-ता-तं, तपदाहः-का-कं, तपजनः-ग्ना-ग्नं, विवर्धितः-ता-तं, विदलितः-ता-तं, निभः-का-यं, विभिन्नः-का-यं.—(Diseased with hernia) जलपुटिपीडितः-ता-तं.

BURTHEN, *s.* भारः, धुरः. See BURDEN.

To BURY, *v. a.* श्मशाने or भूमौ स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निधत् (c. 1. -नधति -नधितुं) or -धातुं, निहं (c. 1. -हरति -ते-हर्तुं).

BURYING, *s.* भूमिसन्तर्न, निखननं, श्मशाने स्थापनं, भूमिस्थापनं, प्रेतनिर्हारः.

BUTTER-PUNT, *s.* नवनीताङ्गनयोग्या काष्ठमयी मुद्रा.

BUTTER-TERTH, *s.* मुखाग्रभागे गृहहृत्तद्वयं. सम्मुखस्थो छेदकदनौ.

BUTTERY, *a.* नवनीतगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं. पृतमयः-यी-यं.

BUTTERY, *s.* (The room where provisions are laid up) खाद्य-
दुध्यागारं, विद्यालये पूजनयनीतयवसुरादिकोष्ठकं. कुशूलः, अन्नकोष्ठकं.

BUTROCK, *s.* स्मिन्नी *f. du.* (स्मिन्). नितम्बः. कटिप्रोथः.

BUTTON, *s.* (Catch by which clothes are fastened) गण्डः, पुंसो
वस्त्राच्छलद्वयमङ्गुल्यायं गुलिका.—(Bud) मुकुलं, कुदमलं, पद्मवः.

To BUTTON, *v. a.* (To dress) संव्ये (c. 1. -व्ययति -व्यातुं), वेष्ट (c. 1.
वेष्टते, वेष्टितुं).—(To fasten with buttons) पृथोक्काशनेन मङ्गुलं (c. 9.
-गृह्णाति -यहीतुं) or संलग्नोक्तुं or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

To BUTTON, *v. n.* (To bud) गण्डाकारमुकुलवत् स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं).

BUTTON-HOLE, *s.* गण्डाधारः, गण्डलिद्रे, गुलिकाग्रहणयोग्यं छिद्रं, शिखं.

BUTTON-MAKER, *s.* गण्डकृत्, गण्डकारी *m.* (नं), गुलिकाकारः.

BUTTRESS, *s.* वप्रः, भवनस्य वहिरालम्बः, भिस्तुम्भनार्थं वप्रः or प्राकारः.
—(Prop, support) उपस्तम्भः, आलम्बः, उपप्रः, आश्रयः, आधारः.

To BUTTRESS, *v. a.* (To prop) पृथोक्कवप्रेण उन्नम्भ (c. 9. उन्नम्भाति, उन्नम्भितुं).

BUXOM, *a.* (Gay, lively) दृष्टः-ष्टा-ष्टं. प्रहसितवदनः-ना-नं, प्रहसो-
-सिनी-सि (नं), प्रफुल्लवदनः-ना-नं, आनन्दी-न्दिनी-न्दि (नं), सरसः-
-सा-सं.—(Wanton) ललितः-ता-तं, विलासी-सिनी-सि (नं).

BUXOMIA, *adv.* मानन्दं, महर्षं. सललितं, सविलासं, सरसं.

BUXOMNESS, *s.* (Wantonness) ललित्यं, सविलासता, सरसता, लीला.

To BUY, *v. a.* क्री (c. 9. क्रीणाति -णीते. क्रीतुं), उपक्रो. सक्री. मूल्यं दत्त्वा
लभ् (c. 1. लभते. लभुं) or प्राप् (c. 5. -प्राप्तेति. -प्राप्तुं).

BUYER, *s.* क्रीता *m.* (नं), क्रीयी *m.* (नं), क्रायकः, क्रयिकः.—(Buyer and
seller) क्रयविक्रयी *m.* (नं).

BUYING, *s.* क्रयः.—(Buying and selling) क्रयविक्रयः.

To BUZZ, *v. n.* रु (c. 2. रौति, रवितुं), गुञ्ज (c. 1. गुञ्जति, गुञ्जितुं), रण्
(c. 1. रणति, रणितुं). रणरणं कृ.

BUZZ, BUZZING, *s.* गुञ्जनं, गुञ्जितं. कलः, कलकलः, मर्मरः, शृङ्गारः.
कलरयः, कलस्वरः *part.* गुञ्जनं-ञ्जनी-ञ्जत (नं), रणन्-रणी-रन्त (नं).

BEZZARD, *s.* अपकृष्टजातिः श्येनभेदः, श्येनकः.—(A blockhead) स्थूलधीः
m., मन्दमतिः *m.*, मूर्खः.

By, *prep.* (By the side of) expressed by उप prefixed; as,
'he sits by me,' मीम् उपास्ते; 'a tank by a well,' उपकूपजलाशयः.
—(Beside, denoting passage) expressed by अति prefixed;
as, 'he passes by me,' माम् अत्येति.—(Denoting the agent,
instrument, cause, means or manner) expressed by the
instr. case; as, 'by him,' 'by that,' 'on that account,'
'by that means,' 'in that manner,' may all be expressed
by तेन. In modern Sanskrit the instrument and agent
are often expressed by द्वारा or द्वारेण and कर्त्रेक; as, 'to
hit with a stick,' काष्ठद्वारा or काष्ठद्वारेण तद्; 'sacrifices by
sages,' ऋषिकर्त्रेक्यज्ञाः. 'By,' in some of these senses, may
often be expressed by the indec. part.; 'a man may be
happy by doing penance,' तपस् तप्ता सुखी भवेत्.—(According
to) अनुसृतं, अनुसारण; 'by rule,' विधिवत्, विधितस्, यथाविधि.
—(As soon as, not later than) मध्ये; as, 'by next year,'
आगामियत्सरमध्ये.—(The quantity at one time) expressed by
the affix शस्; as, 'by thousands,' सहस्रशस्; 'by twos and
threes,' द्विशस् त्रिशस्; 'by companies,' पंक्तिभिः.—(Successive

action) expressed by प्रति or अनु, or by repeating the
word; as, 'man by man,' प्रतिपुरुषं; 'day by day,' प्रतिदिवसं
or अनुदिवसं or दिवसे दिवसे.—(By himself, alone) एकान्ततस्,
निभृतं, रहसि, रहोभृतः-ता-तं.—(In swearing or adjuring,
expressed by the instr. c.; as, 'swear not at all, neither
by heaven, nor by earth,' कमपि शपथं ना-काष्टे स्वर्गेण न पृथिव्या
न; 'by name,' नाम्ना, नामतस्, नामधेयतस्; 'by force,' बलात्,
बलात्कारेण, प्रसङ्गः; 'by chance,' दैवात्; 'by day,' दिवा.

By, *adv.* (Near) निकटे, समीपे, अतिके, अभितस्, आरात्.—(By the
side) पार्श्वतस्, पार्श्वे.—(Passing by) expressed by the prep
अति; as, 'he passes by,' अतिक्रामति.—(In presence) सन्निधाने
साक्षात्, अग्रे, समक्षं, सम्मुखे.

By, *s.* (Something not the direct object of regard) expressed
when in composition, by उप; as, 'a duty by the by,' i. e.
'a secondary duty,' उपधर्मः.

By AND BY, *adv.* अनन्तरं, अन्तान्तरे, न विरेण, अचिरेण, अचिरात्.

By THE BY, OR BY THE WAY, *adv.* (Exclusively of the subject
in hand) प्रस्तुतम् अन्तरेण, प्रस्तुतविषयव्यतिरेकेण.—(Besides, more-
over) किञ्च, अपरञ्च, अन्यच्च.—(In reference to that) तदुद्दिश्य

By-DEGREES, *adv.* क्रमशस्, क्रमे क्रमे, पदे पदे, प्रतिपदं.

By-CONCERNMENT, *s.* उपविषयः, अप्रधानकार्यं.

By-END, *s.* स्वार्थः, आत्मविवर्द्धिः *f.*, आत्मोदयः.

By-GONE, *a.* अतिक्रान्तः-ना-नं, अतीतः-ता-तं, गतः-ता-तं, पुरातीतः-ता-तं

By-LANE, BY-STREET, BY-ROAD, *s.* उपमार्गः, उपपथः, उपरथ्या, उपग्र-
तोली, गूढमार्गः.

By-LAW, *s.* उपधर्मः, उपपथवस्था, उपविधिः *m.*, अनुपपथवस्था.

By-NAME, *s.* उपाधिः *m.*, उपनाम *n.* (नं).

By-PATH, *s.* उपमार्गः, उपपथः, उत्पथः, गूढपथः.

By-ROOM, *s.* उपरोष्ठकं, उपशाला, उपकोठः, अन्तर्गृहं, कक्षान्तरं.

BYSTANDER, *s.* पार्श्वस्थः, समीपस्थः, निकटस्थः, तत्रस्थः, समीपवर्ती *m.*
(नं), उपस्थायी *m.* (नं).—(At a sacrifice) सदस्यः, विधिदर्शी *m.* (नं)

By-WEST, *a.* (Westward, to the west of) पश्चिमदिश्यः-इथा-इयं.

By-WORD, *s.* उपकथा, उपवाक्यं.—(Subject of scorn) तिरस्कारविषयः.
उपकथनविषयः, अपवादविषयः, उपहासस्थानं, उपहासास्पदं, अवहासभूमिः *f.*

C.

CABAL, *s.* (An union of a few persons in some secret de-
sign) गोपनीयकार्यसाधनार्थं कतिपयजनसंसर्गः or पंक्तिः *f.*—(In-
trigue) कुमन्त्रणा, कुविचारणा, कुपरायणः, कुयुक्तिः *f.*, कुसंसर्गः.

To CABAL, *v. n.* गोपनीयकर्मसम्पादनार्थं कुनिभृतं सम्मिल् (c. 6. -मिलति
-मेलितुं) or सह गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or संयुग् in pass. (-युज्यते)
or सङ्गृह् (c. 1. -बहुते-यटितुं) or संसर्गं कृ.

CABALA, *s.* (A secret science) निगूढविद्या, निगूढशास्त्रं, गूढशास्त्रं
गुह्यविद्या, परमगहनविद्या.

CABALIST, *s.* (One skilled in occult sciences) निगूढविद्याज्ञः,
निगूढशास्त्रज्ञः.

CABALISTICAL, *a.* (Having an occult meaning) निगूढार्थः-धी-धै.
अतिगुप्तार्थः-धी-धै, परमगहनः-ना-नं, गूढः-ष्टा-ष्टं, गुह्यः-सा-सं,
रहस्यः-स्या-स्यं.

CABALISTICALLY, *adv.* अतिगुप्तं, निगूढं, सरहस्यं, परमगहनप्रकारेण.

CABALLER, *s.* कुमन्त्रकृत्, कुमन्त्री *m.* (नं), भेत्ता *m.* (नं), भेदकरः.

राजद्रोही *m.* (न).

CABBAGE, s. (A pot-herb) शाकप्रभेदः, शाकं, हरितकं, शूरणं, शियुः *m.*
—(Any thing stolen) मूषितं, मुष्टं, अपहारः, लोभः, होहं.

To CABBAGE, v. n. (To steal in cutting clothes) सूचिकवत् पट-
खन् अपविष्टं चुर (c. 10. चोरयति-यितुं) or मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं).

CABBAGE-TREE, s. (A species of palm) तालजातीयो वृक्षप्रभेदः,
उच्चतरः *m.*

CABIN, s. (A small room) कुटिः *f.*, कुटी, कोष्ठः, शालिका, शाला,
स्थलं.—(A chamber in a ship) नौकाभ्यन्तरे कुटिः or कोष्ठः or
कक्षः or वेश्म *n.* (न).—(A cottage) कुटीरः, वेश्म *n.* (न), कुट्टिमः,
पणेशाला.—(A tent) पटकुटिः *f.*, पटवेश्म *n.* (न), मखपः.

To CABIN, v. n. (To live in a cabin) कुटीरे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं).

CABIN-BOY, s. नौकाहटानां परिचारकः or सेवकः or प्रेयः.

CABINET, s. (Private room) कक्षः, उपरोधकं, कक्षान्तरे, अन्तःशाला.
—(Private council of the state) प्रधानमन्त्रिणां गूढसभा, धीसचि-
वानां सभा, शिष्टसभा, गूढमन्त्रणं, गूढभाषितं; 'a cabinet-minister.'
मुख्यमन्त्री *m.* (न), प्रधानमन्त्री *m.*, गूढमन्त्री *m.*—(A place in which
rare things are kept) विशिष्टाधारः, दुर्लभद्रव्याधारः, रत्नकोष्ठः,
रत्नाधारः, रत्नपात्रं, रत्नभाण्डं.—(A kind of box) समुद्रः, समुद्रकः,
सम्पुटः.

CABINET-MAKER, s. रत्नाधारकृत्, रत्नभाण्डकृत्, समुद्रकारः, सम्पुटकृत्.

CABLE, s. नौरज्जुः *m.*, नीचन्धनरज्जुः *m.*, शाणरज्जुः, नीचन्धनार्थं स्थूलरज्जुः
or महारज्जुः, नौकाया महागुणः or वृहद्गुणः.

CABLED, a. रज्जुना or गुणेन बद्धः -द्धा -द्धं, रज्जुबद्धः -द्धा -द्धं.

CABRIOLET, s. चक्रद्वययुक्तः सपिधानो रथविशेषः, कर्णीरथः, हयनं.

ACHECTICAL, u. दोषव्यपीडितः -ता -तं, दुष्टशरीरः -रा -रं, अस्वस्थः -स्या -स्यं.

ACHEVY, s. शरीरदोषः, रक्तदूषणं, दोषवयं, शरीरस्य अस्वास्थ्यं.

ACHINATION, s. अदुहासः, आच्युरितं, अवच्युरितं, प्रहासः, प्रहसनं.

ACKLE OR CACKLING, s. कूजनं, हंसनादः, हंसरुतं, कुकुदोशब्दः.—
(Making a cackle) हंसनादी-दिनी-दि (न).—(Idle talk) जल्पनं,
आलस्यवचनं, वृथाकथा, असंबद्धं.

To CACKLE, v. n. कूज् (c. 1. कूजति, कूजितुं), हंसनादं कृ, हंसवत् or
कुकुदीवत् शब्दं कृ.

ACKLER, s. हंसरूपेण नादी *m.* (न), कूजकः, कूजनकृत्.—(A tell-
tale) जल्पकः, वाचालः, रहस्यभेदकः.

ACOCHEMY, s. शरीरविकारः, रक्तविकारः, शरीरदोषः, दोषवयं.

ACODCEMON, s. अपदेवता, पिशाचः, वेतालः, भूतः, दैत्यः.

ACOPHONY, s. विसरपदं, अपरयः, अवक्रणः, कष्टपदं, कटुश्रुतिः *f.*

ADAVEROUS, a. मृतशरीरोपमः -मा -मं, शवसमयैः -यै -यै.

CADE, s. (A barrel) दीर्घगोलाकारः काष्ठमयो भाण्डविशेषः.

CADE, a. कोमलः -ला -लं, सुकुमारः -री -रं, गृह्यकः -का -कं.

To CADE, v. a. कोमलतया or कोमलप्रकारेण पुष् (c. 9. पुष्पाति, c. 1.
पोषति, पोषितुं) or संवृष् in caus. (-वर्धयति-यितुं).

CADENCE, s. (Fall, state of sinking) पातः, पतनं, अवपातः, व्युत्तिः *f.*
—(Modulation of the voice, tone) सरः, कलः, स्वनः, निःस्वनः,
निहादः, विरावः, छणः, विरिजः, छन्दः *n.* (स्).

CADENT, a. (Falling down) पातुकः -का -कं, पतयालुः -लुः -लु.

CADET, s. अनुजः, अवरजः, अययजः, कनिष्ठः.—(A young volun-
teer) युवकसैनिकाधीनं वेतनं विना अविधायकं आचरति यो कुलीनयुवा.

CADGER, s. विपयि *m.* (न), प्रापयिकः, आपयिकः, अययनवनीतादि-
पित्रयिकः.

CADI, s. तर्कीयदेशे प्राद्विवाकः, धर्माध्यक्षः, दखनायकः, न्यायाधिपतिः.

CADUCITY, s. पातुकता, पतयालुत्वं, पतनशीलता, सङ्घःपातित्वं, अस्थिरता.

CÆSURA, s. विच्छिन्निः *f.*, विच्छेदः, अवच्छेदः, विरामः.

CAG, s. (A barrel) दीर्घगोलाकृतिः काष्ठनिर्मितः पात्रविशेषः.

CAGE, s. पञ्जरं, पिञ्जरं, वीतंसः, कुलायिका, पक्षिशाला, शालारं.—(A
prison) कारा, कारागारं, कारावेश्म *n.* (न), बन्धनगृहं.

To CAGE, v. a. पञ्जरे or कारागारे निरुष् (c. 7. रुणद्धि -रोद्धुं) or
अवरुष् or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

To CAJOLE, v. a. (To flatter, wheedle) शान्त् or सान्त् (c. 10.
शान्त्वयति, सान्त्वयति-यितुं), लल् in caus. (लालयति-यितुं).—

(With intent to overreach) वञ्च in caus. (वञ्चयते-यितुं), परिवञ्च,
प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यं), विप्रलभ्, छल् (c. 10. छलयति-यितुं).

CAJOLED, p. p. लालितः -ता -तं, मयुरैर्वचोभिः संलापितः -ता -तं, वधितः
-ता -तं, विप्रलभः -भा -भं, प्रतारितः -ता -तं.

CAJOLER, s. (Coaxer) लालनकृत् *m.*, चादुकारः.—(Deceiver) वञ्चकः,
प्रतारकः, कूटकः, कूटकारः, कपटिकः.

CAJOLERY, s. (Coaxing) लालनं, चादृक् *f.*—(Overreaching) छलं,
वञ्चनं, प्रतारणं, कूटता, कपटः, आनः.

CAITIFF, s. दुर्बलः, दुरात्मा *m.* (न), नराधमः, खलः, धूर्तः, शठः.

CAITIFF, a. दुर्बलः -त्ता -तं, खलः -ला -लं, शठः -ठा -ठं, अधमः -मा -मं.

CAIRN, s. प्रस्तरचिन्तिः *f.*, पाषाणचिन्तिः *f.*, शिलाराशिः *m.*, पाषाणोत्तरः.

CAKE, s. पृषः, सपृषः, पिष्टकः, पोलिका, करम्भः.—(A mass of any
thing) पिष्टः.

To CAKE, v. n. पिष्टोभू, पिष्ट (nom. पिष्टयते), पिष्टकरूपेण घनीभू.

CAKED, p. p. पिष्टितः -ता -तं, पिष्टोभूतः -ता -तं, घनीकृतः -ता -तं.

CALABASH, s. वृहदलावृषप्रभेदः, अलावृः *f.*, विस्त्रिका.

CALAMANCO, s. ऊर्णानिर्मितः पटविशेषः, ऊर्णामयवस्त्रं.

CALAMINE, s. शिलाजलसुखायो भूमिपिष्टो यस्मिन्मृगं कालं विनष्टः सम्पद्यते.

CALAMITOUS, a. व्यसनो-मिनी-नि (न), आत्ययिकः -को -कं, विपन्नः

-वा -वं, विपद्युक्तः -क्ता -कं, आपङ्कस्तः -स्ता -स्तं, दुर्गतः -ता -तं, विधुरः
-रा -रं, देवोपहतः -ता -तं, उपाकृतः -ता -तं, दुःखी-खिनी-खि (न), जेशी

-शिनी-शि (न), औत्पातिकः -को -कं, शोकपूर्णः -यौ -यौ, व्यथाकरः -रा -रं.

CALAMITY, s. विपद् *f.*, आपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, व्यसनं, व्यापद् *f.*, विप्रवः,
उपप्रवः, दुर्घटना, दीर्घतपः, दुर्दैवः, दीर्घमयः, दुःखः, अशः.—(From
heaven) विनिपातः, उत्पातः, विनिहतः.

CALAMUS, s. सुगन्धिवेतसप्रभेदः, वेत्रः, वेणुः *m.*, यंशः, नडः, नलः.

CALASH, s. (A pleasure-carriage) क्रीडारथः, पुष्परथः, केलिरथः.

CALCAREOUS, a. शर्करिकः -का -कं, शर्करीयः -यी -यं, शर्करावान् -वती
-वत् (न).

CALCEATED, p. p. सपादुकः -का -कं, पादुकारुढः -ढा -ढं, उपानयुक्तः -क्ता -कं.

CALCEDONY, s. (A kind of opal) शिवधातुः *m.*, गोमेदसन्निभः.

To CALCINATE OR CALCINE, v. a. भस्मीकृ, आतश्चनं कृ, प्रतीवापं कृ.

CALCINATION, s. भस्मीकरणं, आतश्चनं, प्रतीवापः.—(Apparatus for
पातालः.

CALCINED, p. p. भस्मीकृतः -ता -तं, भस्मीभूतः -ता -तं.

CALCULABLE, a. गणनीयः -या -यं, विगण्यः -ख्या -ख्यं, संख्येयः -या -यं.

To CALCULATE, v. n. गण् (c. 10. गणयति-यितुं), विगण्, प्रगण्, संख्या
(c. 2. -ख्याति -ते -ख्यातुं), परिसंख्या, सम्परिख्या, कल् (c. 10. कलयति
-यितुं), सङ्कल्.

CALCULATED, p. p. गणितः -ता -तं, विगणितः -ता -तं, परिगणितः -ता -तं,
राशितः -ता -तं, चिह्नकलितः -ता -तं.—(Adapted, suited) युक्तः -क्ता

-कं, उपयुक्तः-क्ता-कं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं.
CALCULATION, *s.* (The act) गणनं *n.* -ना, विगणनं, सङ्गणनं, परिसङ्गणनं, गुणनं.—(The result) गणितं.

CALCULATOR, *s.* गणकः, विगणकः, गणनकृत, गणकः, गुणकारः, सङ्गणकृत.

CALCULOUS, *a.* शार्करः-री-रं, आशिमकः-की-कं, अश्मरः-रा-रं, आश्मनः-नी-नं, अश्ममयः-यी-यं, शिलामयः-यी-यं.

CALCULUS, *s.* (Stone in the bladder) अश्मरी, अश्मीरः, शर्करा, मूत्रकृच्छ्रः.

CALDRON, *s.* पिठरः, उखा, म्याली, उदम्याली, पिष्टपचनं, कन्दुः *m.*, कटाहः.

CALICHE, *s.* क्रोडारथः, पुष्परथः, केलिरथः.

CALIFACTION, *s.* तपनं, तापनं, प्रतापनं, दाहनं, सिद्धकरणं.

CALIFACTION, *a.* तापकः-का-कं, तापनः-नी-नं, तापकरः-री-रं.

To CALIFY, *v. n.* (To be heated) तप् (c. 1. तपति, तप्ते), प्रतप्.

CALENDAR, *s.* (Almanack) पञ्चिः *f.*, पञ्ची, पञ्चिका, तिथितत्त्वपत्रं.

CALENDER, *s.* (A hot-press) धस्त्रस्त्रिगुणिकरणार्थं or पटस्त्रिगुणिकरणार्थं or वस्त्रमार्जनार्थं चक्रपत्रं.

To CALENDER, *v. a.* (To dress cloth) पृथ्वीकृत्यन्तेण वस्त्रं or पटं स्त्रिगुणिकृतं or पटस्त्रिगुणिकृतं or मृज् (c. 2. माष्टि, माष्टुं), प्रमृज्.

CALENDERS, *s.* मासस्य प्रथमदिनं, शुक्लपक्षस्य प्रथमदिवसः, अक्षुण्णदिनं, प्रतिपद् *f.*, पक्षतिः *f.*

CALENTURE, *s.* समुद्रयापिनां व्याधिप्रभेदस् तद्गोग्रस्तः पोतवाहः श्मस्यक्षेत्रम् इति बुद्ध्या समुद्रमध्ये आत्मानं प्रक्षिपति.

CALF, *s.* गोवत्सः, वत्सः, वप्कयः, शकृत्करिः *m.* -री *f.*, दौपकः—(New-born) तथैः, तथैकः—(A herd of calves) वात्सकं—(The thick part of the leg) जङ्घायाः स्थूलभागः or मांसलभागः, जङ्घापिण्डः, जङ्घामध्यं, मांसपिण्डाङ्गं—(A doll) स्थूलबुद्धिः, जटः.

CALIBRE, *s.* (Bore of a gun, &c.) छिद्रं, यन्त्रछिद्रं, मुपिरं, गुपिरं, व्यासं, छिद्रव्यासं, विस्तारः, छिद्रविस्तृतिः *f.*—(Size, measure) परिमाणं, मात्रा.—(Sort, kind) प्रकारः.

CALICE, *s.* कंसः, पात्रं, भाजनं, पुटकं.

CALICO, *s.* कार्पासं, नानावर्णमृत्तमुद्रितः कार्पासपटः, चित्रितकार्पासं.

CALID, *a.* उष्णः-ष्णा-ष्णं, तप्तः-प्ता-प्तं, नेदायः-यी-यं.

CALIDITY, *s.* ताप्यं, उष्णता, घर्मः, निदायः, अशिशिरता.

CALIGATION, *s.* अन्धकारः, तिमिरं, तमः *n.* (सं), तमिसं, मेघतिमिरं.

CALIGINOUS, *a.* तमस्वी-स्विनी-स्वि (न), अन्धकारयुक्तः-क्ता-कं, तमोयुतः-ता-तं.

CALIGRAPHY, *s.* चारुलेखनं, शुभलेखनं, सुलेखनं, चारुलेखनशिल्पं.

CALIN, *s.* पुष्पगर्भः, पुष्पकोपः, पुष्पाधारः, कुसुमपुटी, उपदलं, पुष्पमसन्धो दलमयो वहिःकोपः or पुटः, पुष्पाधारको दलपुटः.

To CALL, *v. a.* नौकातले दारुम्योदनप्रयुक्तानि छिद्राणि शणसूत्रादिना निरुध् (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं) or पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

CALKER, *s.* नौकातले शणसूत्रादिना छिद्रावरोधी *m.* (न) or छिद्रप्रतिबन्धकः.

CALL, *s.* (SUMMON) आह्वानं, आहूतिः *f.*, आह्वयः, आकरणं—(Invitation) निमन्त्रणं—(Address by name) ससोधनं, नामग्रहः—(Impulse) कर्माः—(Divine vocation) प्रत्यादेशः, आकाशवाणी, ईश्वराह्वानं—(Requisition, obligation) प्रयोजनं, अवश्यकता—(Claim, demand) अभियोगः—(Authority) अधिकारः—(A visit) अभिगमः, अभ्यागमः, समायः—(Challenge) आहूतिः *f.*—(A calling over the names of the members of parliament) महासभायां प्रत्यक्षाप्रत्यक्षनिर्णयनार्थं एकैकशः प्रतिनिधितान्वाहरणं.

To CALL, *v. a.* (Name, denominate) अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), आख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), प्रचक्ष् (c. 2. -चष्टे), कृत् (c. 10. क्रीर्यति-र्यितुं), प्रकृत्, नाम कृ; 'they called his name Rama,' तस्य नाम

राम इति चक्षुः; 'to call upon by name,' ससोधनं कृ; 'to be called,' अभिधा in pass. (-धीयते), ख्या in pass. (ख्यायते)—(Summon) आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं)—(Invite) निमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति-र्यितुं), आमन्त्र्—(Convoke) समाह्वे, आह्वे, सङ्गृह् (c. 10. -चट्टयति-र्यितुं)—(Appeal to, invoke) ह्वे, आह्वे, उपह्वे—(Call forth, put in action, excite) प्रोत्सह् in caus. (-साहयति-र्यितुं), उद्युज् in caus. (-योजयति-र्यितुं), चेह् in caus. (चेहयति-र्यितुं)—(Call back, revoke) निवृत् in caus. (-वहयति-र्यितुं), सख् (c. 10. सखयति-र्यितुं) प्रत्यादिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं)—(Call for, require) सख् (c. 1. सखति-र्यितुं), प्रार्थे (c. 10. -अर्थयते-र्यितुं), याच् (c. 1. याचति, याचिषुं) 'this matter calls for deliberation,' अत्र विचारेण प्रयोजनं—(Call in, as coin) मुद्राप्रचलनं निवृत्, मुद्राप्रचल्यं निवृत् in caus. (-वारयति-र्यितुं)—(Call over names) प्रत्यक्षाप्रत्यक्षनिर्णयनार्थं नामानि एकैकश उदाह् (c. 1. -हरति-हर्तुं) or परिसंख्या or वच् in caus. (वाचयति-र्यितुं)—(Call out, exclaim) उत्क्रुश् (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं) प्रक्रुश्, विक्रुश्, उच्चैःस्वरे वृष् (c. 10. वेषयति-र्यितुं), उद्युष्, चित्कारं कृ चीत्कृ—(Call out, challenge) आह्वे, उपाह्वे—(Call to witness) साक्षिणं कृ or आह्वे—(Call to mind) स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं)—(Call to account) अनुयुज् (c. 7. -युक्ते-युक्तुं), अभियुज्, अनुसन्ध् (c. 3. -दधाति-धातुं), निबड्-डौ-डं कृ—(Call up, from sleep) जागृ in caus. (जागृत्यति-र्यितुं), प्रबुध् in caus. (-बोधयति-र्यितुं)—(Address) आमन्त्र्, आलप् (c. 1. -लपति-लपितुं); 'by name,' नाग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं)—(Call upon, implore) प्रार्थे (c. 10. -अर्थयते-र्यितुं), विनयेन प्रार्थे—(To visit) अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभ्यागम्, अभिगम् in caus. (-सारयति-र्यितुं).

CALLED, *p. p.* (Named) प्रोक्तः-क्ता-कं, अभिहितः-ता-तं, उदाहृतः-ता-तं, परिकीर्तितः-ता-तं, स्मृतः-ता-तं, शब्दितः-ता-तं, संज्ञितः-ता-तं. The following are used in composition only : नामा-मा-म अभिधानः-ना-नं, आख्यः-ख्या-ख्यं, आह्वः-ह्व-ह्वं, आह्वयः-या-यं नामधेयः-या-यं; thus, 'a lake called blue-lotus,' नीलोत्पलनाम or नीलोत्पलाभिधानं मरः—(Summoned, invited) आहूतः-ता-तं निमन्त्रितः-ता-तं.

CALLING, *s.* (Inviting) आह्वानं, हूतिः *f.*, ह्वः, निमन्त्रणं—(Addressing by name) ससोधनं, नामग्रहः—(Giving name) नामकरणं—(Profession, employment) वृत्तिः *f.*, जीयिका, उपजीविका, व्यापारः, व्यवसायः—(Divine vocation) प्रत्यादेशः, आकाशवाणी.

CALLOSITY, *s.* (Induration of the skin) कदरः, किरणः, त्वक्काठिन्यं, त्वग्घनता, त्वग्दृढता, तनुकूपघनता.

CALLOUS, *a.* कठिनः-ना-नं, दृढः-ढा-ढं, घनः-ना-नं, घनीकृतः-ता-तं—(Hard-hearted) कठिनहृदयः-या-यं—(Insensible, unfeeling) पिचेतनः-ना-नं, कर्कशः-शा-शं, निर्हयः-या-यं, कृपाहीनः-ना-नं—(Shameless) निर्लज्जः-ज्जा-ज्जं.

CALLOUSLY, *adv.* काठिन्येन, सकर्कश्यं, दाढ्येन, निर्हयं, लज्जां विना.

CALLOUSNESS, *s.* (Hardness) कठिनता, काठिन्यं, कर्कश्यं, दृढता दाढ्यं, दृढिमा *m.* (न)—(Insensibility, want of feeling) अप्रैतन्यं, हृदयकाठिन्यं, निर्हयता, निर्लज्जता.

CALLOW, *a.* पक्षहीनः-ना-नं, अजातपक्षः-क्षा-क्षं, अजातपक्षीः-यी-यी, अनुपक्षपक्षः-क्षा-क्षं, गरुडहीनः-ता-तं, नग्नदेहः-हा-हं, अकृतदीनः-ना-नं.

CALM, *s.* (Freedom from wind and waves) निर्वैतः, वायुनिवृत्तिः *f.* निर्वेगता, निर्विचलता—(Quiet, repose) शान्तिः *f.*, शमः, प्रशान्तिः *f.*

विश्रान्तः, विश्रान्तिः *f.*, प्रसन्नता, प्रसादः.
CALM, a. (Free from wind and waves) निर्वातः -ता -तै, गतानिलः -ला -लं, निवृत्तवायुः -युः -यु, निर्वेगः -गा -गं, निस्तारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—
 (Quiet, composed in mind) शान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, विश्रान्तः -न्ता -न्तं, प्रसन्नः -न्ता -न्तं, अन्ध्याकुलः -ला -लं, निराकुलः -ला -लं, समाहितः -ता -तै, प्रशान्तात्मा -त्मा -त्त (न्), स्थिरमतिः -तिः -ति, शान्तचेताः -ताः -तः (न्), अनर्वेगाहीनः -ना -नं, असम्भ्रमः -मा -मै, अनुग्रहः -या -यै.—(In countenance) प्रसन्नमुखी -स्त्रिनी -स्त्रि (न्).
To CALM, v. a. शम् in caus. (शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, तुष् in caus. (तोषयति -यितुं), परितुष्, प्रसद् in caus. (-सादयति -यितुं), अभिप्रसद्, शान्त् or सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्; 'to be calm,' शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रसद् (c. 1. 6. -सीदति -सन्तुं), सम्प्रसद्; 'the sea became calm,' प्रससाद् सागरः; 'my mind is calm,' अनरात्मा प्रसीदति.
CALMED, p. p. शमितः -ता -तै, प्रशमितः -ता -तै, प्रसादितः -ता -तै.
CALMER, s. शमकः, शान्तिकर्ता *m.* (नृ), शान्तिकरः, शान्तिदः, तुष्टिकरः.
CALMLY, adv. शान्त्या, शान्तं, मनःप्रसादेन, असम्भ्रमं, प्रशान्तचेतसा.
CALMNESS, s. शान्ताता, प्रशान्ताता, शान्तिः *f.*, विश्रान्ताता, प्रसादः, निराकुलता, अन्ध्याकुलता, स्थिरता, असम्भ्रमः.—(Of the sea) निर्वातत्वं.
CALOMEL, s. पटकान्नः शोधितः or ऊर्ध्वपातितः पारदः स च चिकित्सकैर् नानाव्याधिप्रतिकाराय रोगार्थे प्रयुज्यते.
CALORIFIC, a. तापकरः -री -रं, तापजनकः -का -कं, निदायकरः -री -रं.
CALOTTE, s. घर्माणाद्यैर् भूतं शरावाकृति मलकाभरणं or शिरोवेष्टनं.
CALTROP, s. विग्रहसमये शत्रोर् अश्वसुरवेधनार्थं रणभूमौ त्यक्तं शूलचययुक्तं लोहयन्त्रं.—(The plant) गोक्षुरः -रकः, गोक्षुरः -रकः.
To CALVE, v. n. वर्त्त or तर्त्त सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् in caus. (जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं); 'a cow that calves often,' बहुसूतिः *f.*, चिरसूता, चम्कययी; 'cows calve every year,' प्रतिवर्षं प्रसूयन्ते गावः; 'a cow that has lately calved,' नवसूतिका; 'calving of a cow,' गोप्रसवः.
To CALUMNIATE, v. a. परिवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), अपवद्, निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), मिथ्या अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), अभिशप् (c. 1. -शपति -शप्तुं), अभिशप् (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अवशिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षिप्तुं), आक्षर in caus. (-क्षारयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), परगुणान् अपवद्.
CALUMNIATED, p. p. अभिशक्तः -स्ता -स्तं, मिथ्याभिशक्तः -स्ता -स्तं, मिथ्याभियुक्तः -क्ता -क्तं, आक्षारितः -ता -तै, क्षारितः -ता -तै, कलङ्कितः -ता -तै.
CALUMNIATOR, s. परिव्रादी *m.* (नृ) -दकः, पिशुनः, अभिशक्तकः, अभिशापकः, मिथ्याभियोगी *m.* (नृ), अभ्यसूयकः, निन्दकः, गुणघाती *m.* (नृ), गुणापवादकः, कलङ्ककरः, कुवादः.
CALUMNIOUS, a. पिशुनः -ना -नं, असूयकः -का -कं, अभ्यसूयकः -का -कं, वाददुष्टः -डा -डं, कलङ्ककरः -री -रं, कलङ्कमयः -यी -यै, कलङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (न्).
CALUMNIOUSLY, adv. परिव्रादेन, सापवादं, गुणापवादेन, असूयया, सकलङ्कं, वैशुन्येन, पिशुनवचनेन, निन्दापूवकं, साम्यं.
CALUMNY, s. परिव्रादः, अपवादः, असूया *f.* -यनं, असूयः *m.*, अभ्यसूया, पिशुनवचनं, पिशुनवाक्यं, वैशुन्यं, अभिशंसनं, मिथ्याभिशंसनं, अभिशपनं, अभिशापः, आक्षार -रत्नं, कलङ्कः, गुणापवादः, वाददोषः, मिथ्याभियोगः, निन्दा, परदोषवादः, अलीकप्रवादः.
CALX, s. खूँ, भस्म *n.* (नृ).—(Of brass) रीतिपुष्पं, रीतिका, पुष्पकोट *n.*, धौवकं, कुसुमाञ्जनं.

CALYCLE, s. सुद्रमुकुलं, सुद्रकुदमलं, नवजालकं.
CĀMADEVA, s. See KĀMADEVA.
CAMBIST, s. हुशिकापत्रक्यविक्रयजीवी *m.* (नृ).
CAMBRIC, s. चंशुकं, दुकूलं, कुलीनस्त्रीलोकेन भूतः सूक्ष्मजीवपदविशेषः.
CAMEL, s. उष्ट्रः, क्रमेलः, क्रमेलकः, महाङ्गः, मयः, वणिग्वहः, शरभः, द्विककुद् *m.*, दीर्घयोधः; 'a young camel,' करभः; 'a flock of camels,' चौद्रकं.
CAMELEON, s. सरटः, सरटुः *m.*, प्रतिसूर्यः, कृकलासः, कृकवाकुः *m.*
CAMELOPARD, s. तरुक्षुरूपेण चित्रित उष्ट्रजातीयो दीर्घयोधो जनुप्रभेदः.
CAMELOT, s. (A stuff made of camel's hair, &c.) उष्ट्रलोमादिनिर्मित वस्त्रं.
CAMEO, s. तक्षितुं शक्यो द्विवर्णप्रस्तरविशेषः, तक्षणीयत्वक्षेपः कसुविशेषः.
CAMERA-OBSCURA, s. सान्धकारकुटीपटलनिवेशितश् चाक्षुषयन्त्रविशेषो यद्वारेण अनारस्यश्चेतफलके प्रतिविक्षिता वहिःस्था विषया दृश्या भवन्ति.
CAMERATED, a. (Arched) तोरणाकारपटलयुक्तः -क्ता -क्तं, तोरणीकृतः -ता -तै.
CAMISADO, s. सौमिकं, सौमिकवधः, नैशाक्रमः, नैशाभिक्रमः, रात्रियुद्धं, रात्रौ or अन्धकारे अभियोगः or अवस्कन्दः.
CAMOYS OR CAMOVS, a. (Flat, said of the nose) चिपिटः -टा -टं, चिकिनः -ना -नं, अचभटः -टा -टं.
CAMP, s. पाहिनीनिवेशः, निवेशः, शिविरं, कटकः, मन्दिरं, स्तम्भावारः, बलस्थितिः *f.*, पटकः; 'camp-follower,' सेनाचरः.
To CAMP, v. n. (To pitch a camp, to lodge in a camp) निविश (c. 6. -विशते -वेष्टुं), सैन्यं निविश in caus. (-वेशयति -यितुं), शिविरं वस (c. 1. वसति, वस्तुं).
CAMPAIGN, s. (A level open tract of ground) समभूमिः *f.*, समस्थलं, तरुगुल्मरहितः समो भूभागः, निर्धनभूमिः.—(The time for which any army keeps the field) अभियेनकालः, युद्धकालः, रणक्षेत्रं वर्त्तेनकालः, वासरमध्ये याकालपर्यन्तं सैन्या रणक्षेत्रं युद्धेन विचरति.
CAMPANIFORM, a. (As a flower) घटाकारः -रा -रं, घटाकृतिः -तिः -ति.
CAMPISTRAL, a. क्षेपिकः -को -कं, कैदारः -री -रं, जाङ्गलः -ली -लं.
CAMPHOR OR CAMPHIRE, s. कर्पूरः -रं, चन्दः, मोक्षः, सोमसंज्ञं, सिताभः, ताराभः, सुधांशुः *m.*, ज्वनसाटः, हिमबालुका.
CAMPHORATED, a. कर्पूरसिद्धः -डा -डं, कर्पूरीयः -या -यं.
CAN, s. कंसः, कांस्यः, चापुषकुम्भः, लौहकुण्डः, पातुमयपात्रं, भाजनं.
To CAN, v. n. (To be able) शक् (c. 5. शक्नोति, c. 4. शक्यति, शक्नुं), समर्थः -था -थै अस्, शक् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), प्रभू (c. 1. -भवति -भवितुं).
CANAILE, s. अन्त्याः *m. pl.*, अन्त्यजातीयः *m. pl.*, अन्त्यजाः *m. pl.*, प्राकृतमनुष्याः *m. pl.*, अधमजातीयः *m. pl.*, खलाः *m. pl.*, हीनवर्गाः *m. pl.*, पृथग्जनाः *m. pl.*, इतरजनाः *m. pl.*
CANAL, s. कुल्या, उपकुल्या, खातं, प्रणालः -ली, खलः, जलनिर्गमः, सारणिः *f.*, कृत्रिमा सरित्.
CANARY-BIRD, s. उच्चालरुतपिशिशः पीतपक्षी विजातीयः सुद्रपक्षी.
To CANCEL, v. a. (To annul, obliterate) लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं), लोपे कृ, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेष्टुं), अपमृज् (c. 2. -माष्टि -माष्टुं), निर्मृज्, व्यामृज्, परिमृज्, उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्ष्टुं).—(To mark a writing with cross lines) लिखितलोपसूचनार्थं व्यासरेखाद्वयेन पत्रं चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं).
CANCELLED, p. p. व्यासरेखाचिह्नितः -ता -तै.
CANCELLED, p. p. लुप्तः -ता -तै, उच्छिन्नः -न्ता -न्तं, व्यामृष्टः -डा -डं.
CANCER, s. (A sore) विद्रधिः *m.*, व्रणः, गलितक्षतं, नालीव्रणः, तनुव्रणः, उपदंशः, विस्फोटः, नाडी.—(The sign of the summer

solstice) कर्कटः, कर्कः, कर्कटराशिः *m.* 'stars in cancer,'
 पुष्यः, सिध्यः, तिष्यः.—(A crab-fish) कुलीरः, कर्कटः.
 To CANCERATE, *v. n.* (To become a cancer) व्रणीभू, विद्रुधीभू.
 व्रण (nom. व्रणायते).
 CANCEROUS, *a.* विद्रुधिगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, विद्रुधीयः-या-यं.
 CANCRINE, *a.* कर्कटीयः-या-यं, कुलीरमस्यन्वी-न्विनी-न्वि (न).
 CANDENT, *a.* प्रचरदः-रद-रदं, अत्युष्णः-ष्णा-ष्णं, अत्यन्ततप्तः-प्ता-प्तं.
 CANDID, *a.* (Fair, upright) सरलः-ला-लं, दक्षिणः-खा-खं, उदारः-रा-रं, स्वक्रः-क्रा-क्रं, अजिघ्रः-घा-घं, शुद्धमतिः-ति-ति, च्युतः-जु-जु, सगृहभावः-वा-वं, विमलात्मा-त्मा-त्त (न), निर्व्यलीकः-का-कं.
 —(Pure) शुचिः-चि-चि, विमलः-ला-लं, निर्मलः-ला-लं.—
 (White) शुक्लः-क्ला-क्लं.
 CANDIDATE, *s.* अर्थी *m.* (न), प्रार्थकः, याचकः, प्रत्याशी *m.* (न), पदान्वेपी *m.* (न), अभियोक्ता *m.* (कृ).
 CANDIDLY, *adv.* सरलं, दाक्षिण्येन, अजिघ्रं, धर्मेतस्, समायया, निर्व्यलीकं, निर्व्यज्जं, कपटं विना, मायाव्यतिरेकेण.
 CANDIDNESS, *s.* सरलता, सारन्यं, दाक्षिण्यं, शुचिता, च्युता, अजिघ्रं, अजिघ्रता, निर्व्यलीकता, समाया.
 CANDIED, *a.* घनीभूतः-ता-तं.—(Sugar) खडमोदकः, माक्षिकशर्करा, उपला, दृढगात्रिका.
 To CANDIFY, *v. a.* शुक्लीकृ, धवलीकृ, धवल (nom. धवलयति-यितुं).
 CANDLE, *s.* दीपः-पकः, दीपिका, प्रदीपः, घन्ती, यन्त्रिः *f.*, दशाकर्षः, शिखी *m.* (न), कज्जुलध्वजः.
 CANDLEHOLDER, *s.* दीपधारी *m.* (न), दीपवाहः, प्रदीपभूत, दीपहस्तः.
 CANDLELIGHT, *s.* दीपद्युतिः *f.*, प्रदीपद्युतिः, दीपप्रभा, यन्त्रिदीप्तिः *f.*
 CANDLEMAN, *s.* मरियमननिकायाः कन्यायाः शुचित्वम् उद्दिश्य महोत्सवो यस्य मेवकाले भूरिप्रदीपाः समिद्धा भवन्ति.
 CANDLESTICK, *s.* दीपधारः, दीपपादपः, प्रदीपपादपः, दीपवृक्षः, यन्त्रधारः, शिखातरुः *m.*, शिखावृक्षः, कौमुदीवृक्षः, कज्जुलरोचकः.
 CANDLESTUFF, *s.* दीपिकानिर्माणाद्यं तैलयसादि द्रव्यं, यसा, तैलं, चेहः.
 CANDOUR, *s.* सरलता, दाक्षिण्यं, शुचिता, समाया, च्युता, सत्यता, सत्यवा-
 दित्वं, विमलात्मा, मनोनिर्मलत्वं, निर्व्यलीकता, औदार्यं, मुशीलता.
 To CANDY, *v. a.* (To form into congelations) खड्डीकृ, खड्गो-
 दाकारं-रां-रं or उपलाकारं कृ, घनीकृ or सान्द्रीकृ or संहतीकृ, इयै in caus. (श्यापयति-यितुं).
 To CANDY, *v. n.* (To grow congealed) खड्डीभू, खड्गमोदकवद् घनीभू
 or सान्द्रीभू, उपलाकारः-रा-रं भू, इयै (c. 1. श्यायते, श्यातुं).
 CANDY, *s.* (Sugar) खड्गमोदकः, खड्गः, उपला, शुक्लोपला, माक्षिकशर्करा, शर्करा, दृढगात्रिका.
 CANE, *s.* वेतसः, वेणुः *m.*, वेत्रः, वेत्रं, वंशः, कीचकः, वानीरः; 'made of cane' वेणुः-यो-वं, वेत्रकः-की-कं, वेदलः-ली-लं; 'a worker in cane' वेणुलेदनजीवी *m.* (न), वेदलकारः; 'a blow with a cane' वेत्रघातः, वेत्रेण आघातः.—(A stick) यष्टिः *m. f.*, दण्डः; 'a cane stick' वेणुचो यष्टिः.—(Sugar-cane) इक्षुः *m.*, इक्षुयष्टिः *m.*, इक्षुदण्डः.—(Cane-chair) वेत्रासनं.
 To CANE, *v. a.* (To beat with a cane) दण्डेन or वेत्रेण or यष्टिना हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं) or तड (c. 1. ताडयति-यितुं), वेत्राघातं कृ.
 CANICULAR, *a.* (Belonging to the dog-star) कुकुराख्यनक्षत्रसमन्वी-
 -न्विनी-न्वि (न).
 CANINE, *a.* कुकुरसमन्वकः-का-कं, कुकुरीयः-या-यं, शौचः-यी-वं.
 CANISTER, *s.* (A basket) डलकः, करखः.—(A tin-box) त्रापुषपात्रं.

CANKER, *s.* (A corroding sore) गलितवन्तः, विद्रुधिः *m.*, नालीव्रणः.
 —(A worm that destroys fruits) फलनाशकः कीटः.—(Any thing that corrupts or corrodes) कलङ्कः, विषं, दूषकः, गरः.
 —(Corrosion, consuming) दूषणं, विलयः, विलयनं, क्षयः, नाशः, विनाशः.—(Virulence) विषालुता, सगरता.
 To CANKER, *v. a.* (To corrupt, corrode) दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), विली in caus. (लौपयति-यितुं), विनश in caus. (नाशयति-यितुं), क्षि in caus. (क्षययति-यितुं), मृ in caus. (मारयति-यितुं).
 To CANKER, *v. n.* (To grow corrupt) दुष् (c. 4. दुष्यति, दोषुं), प्रदुष्, विली (c. 4. लौपयते-लेतुं), विषसम्पत्कौत् or विषसंसर्गात् क्षी in pass. (क्षीयते), गल् (c. 1. गलति, गलितुं), विगल्.
 CANKER-BIT, *a.* विपाकदन्तेन दष्टः-ष्टा-ष्टं or दंशितः-ता-तं.
 CANKERED, *p. p.* कलङ्कितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, विपाकः-क्ता-क्तं, गरली-लिनी-लि (न).—(In disposition) प्रतीयः-या-यं, दुःशीलः-ला-लं, विषदुदयः-या-यं.
 CANNABINE, *a.* शाणः-णी-णं, भाङ्गीनः-ना-नं, शणसूत्रमयः-यी-यं.
 CANNIBAL, *s.* पुरुषादः, नृजग्धः, नरभुक् *m.* (न), मनुष्यभोजी *m.* (न), अन्नपः, पिशिताशः, क्रव्याशी *m.* (न), सामानांशारी *m.* (न), राक्षसः.
 CANNIBALISM, *s.* नृजग्धत्वं, क्रव्याशिता, मनुष्यभोजित्वं.
 CANNON, *s.* अक्षरग्निकलेन लोहगुलिकाप्रक्षेपणं युद्धयन्त्रं, वृहत्तोलप्रक्षेपाद्यं मुषिरयन्त्रं, गोलासनं, गुलिप्रक्षेपणी वृहत्तोलनादिः *f.* ●
 To CANNONADE, *v. a.* पृथ्वीकेन यन्त्रेण मृद् (c. 9. मृद्वति, मर्दितुं) or प्रमृद्.
 CANNON-BALL, *s.* रणगुलिः *f.*, रणगोलः, गुलिः *f.*-ली, अयोगुडः, पृथ्वी-
 क्लवृहत्नाडेः प्रक्षेपणीया लोहगोलकः, दूरवेधनी गुलिका, आग्नेयास्त्रं.
 CANNONEER, *s.* पृथ्वीक्यन्त्रेण मर्दी *m.* (न) or विमर्दी, रणगुलिप्रक्षेपकः, रणगोलामः, आग्नेयास्त्रप्रक्षेपकः.
 CANOE, *s.* वृक्षस्य खातस्कन्धनिर्मिता क्षुद्रनौका, लघुनौका.
 CANON, *s.* (A rule, a law) विधिः *m.*, नियमः, सूत्रं, व्यवस्था, शास्त्रं, रीतिः *f.*—(Ecclesiastical law) पौरोहितधर्मेशास्त्रं, धर्माध्यक्षमानेन व्यवस्थापिता धर्मेसंहिता, पौरोहित्यसम्बन्धि स्मृतिशास्त्रं, याज्ञकीयधर्मेशास्त्रं.—(The received books of Holy Scripture) धर्मेमूलं, धर्मेपु-
 स्तकसंहिता, धर्मेनिदर्शनं.—(A dignitary of a Cathedral) महा-
 पूजाशालासमन्वीयमठे गुरुः or सभासद्, महाभजनप्रासादे प्रधानपुरोहितः, महापूजाशालायां मुख्यधर्माध्यापकः.
 CANONISS, *s.* पृथ्वीकपुरोहितव्यवहारानुसारिणी स्त्री or नारी.
 CANONICAL, *a.* वैधिकः-की-कं, नैयमिकः-की-कं, शास्त्रीयः-या-यं, धर्मेशास्त्रीयः-या-यं, रीत्यनुसारी-रिणी-रि (न), व्यावहारिकः-की-
 -कं, पौरोहितधर्मानुरूपः-या-यं.
 CANONICALLY, *adv.* विधिवत्, शास्त्रवत्, विधितस्, शास्त्रतस्, विधिपूर्वकं, रीतिपूर्वकं, नियमपूर्वकं, यथाविधि, यथाशास्त्रं, पौरोहितधर्मानुसारेण, याज्ञकीयस्मृतिशास्त्रक्रमेण.
 CANONICALS, *s. pl.* धर्माध्यापकलाक्षणिकं यस्त्रादि, पुरोहितवेशः, याज्ञकवेशः.
 CANONIST, *s.* पौरोहितधर्मेशास्त्रज्ञः, पुरोहितव्यवहारपण्डितः, याज्ञकीयध-
 र्मेशास्त्रज्ञः.
 CANONIZATION, *s.* सिद्धानाम् मध्ये स्मारोपणं, अनुकसाधुजनः सिद्धिं प्राप्तवान् इति घोषणापत्रेण विज्ञापनं.
 To CANONIZE, *v. a.* सिद्धलोकमध्ये आरूढ in caus. (रोपयति-यितुं), अनुकसाधुजनः सिद्धानां मध्ये विगणनीय इति घोषणापत्रेण विज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं).
 CANONIZED, *p. p.* सिद्धलोकारोपितः-ता-तं, सिद्धानां मध्ये संख्यातः-ता-तं.

CANONRY OR CANONSHIP, *s.* पृथीकपुरोहितसचिव पदं or वस्त्रेन.
 CANOPIED, *p. p.* वितानीकृतः -ता -ते. वितानाच्छादितः -ता -ते.
 CANOPY, *s.* वितानं -नकं, चन्द्रातपः, उल्लोचः, आच्छादनं, पिथानं, व्यवधा.
 To CANOPY, *v. a.* वितानीकृतं, चन्द्रातपेन आच्छादं (c. 10. -छादयति -यितुं).
 CANOROUS, *a.* सुखरः -रा -रं, सुचारुस्वनः -ना -नं, स्वरयुक्तः -क्ता -क्तं.
 CANT, *s.* (A technical form of speaking) परिभाषा, लाक्षणिकवाक्यं, कलितवाक्यं, कलितसंज्ञा, रचितवाक्यं. —(A corrupt dialect) भ्रष्टभाषा, अपभाषा, कुभाषा, अपशब्दः. —(A whining pretension to goodness) अनदुष्टस्य धर्मेध्वनीकरणार्थं सद्वाक्यमात्रं, साधुवाङ्मयं, दम्भोक्तिः *f.*, दाम्भिकवचनं, धर्मापदेशकवाक्यं, निःसत्यवाक्यं, वैलक्षण्यवचनं, वाक्छलं, दाम्भिकवचनं.
 To CANT, *v. n.* (To talk in technical language) परिभाषा (c. 1. -भाषते -भाषितुं), लाक्षणिकवाक्यं or रचितवाक्यं वदं (c. 1. वदति, वदितुं). —(To speak hypocritically) धर्मेध्वनीकरणार्थं or धर्मापदेशमात्रं सज्जन इव वदं, दम्भार्थं स्वव्यवहारविरुद्धं सद्वाक्यमात्रं वदं.
 CANTATION, *s.* (The act of singing) गानं, गीतिः *f.*, गीतं, गानकरणं.
 CANTEEN, *s.* सैन्यानां प्रस्थानकाले मद्यशुद्धादिधारणयोग्यं चापुषभासं.
 CANTER, *s.* (Pace of a horse) अर्द्धपुलायितं, अर्द्धवलिगतं. विज्ञानिः *f.* —(A canting hypocrite) दम्भार्थं वादी *m.* (नं), वाङ्मयधाम्भिकः, दाम्भिकः, छद्मतापसः, धर्मेध्वनी *m.* (नं), आर्यैलिङ्गी *m.* (नं), साधुध्वजः.
 TO CANTER, *v. n.* अर्द्धपुलायितेन or अर्द्धवलिगतेन चलं (c. 1. चलति, चलितुं).
 CANTHARIDES, *s. pl.* त्वक्मोढोत्पादका विदेशीयमधिकाग्रभेदाः.
 CANTHUS, *s.* (Corner of the eye) अयाङ्गं -ङ्गकं, नयनोपान्तः, नेत्रपर्यन्तः.
 CANTICLE, *s.* उपगीतं, उपगानं, ईषज्ञीतं, काव्यबन्धः. —(Book of the Bible) मुलेमान्नासा राजा रचितं धर्मेध्वन्यानां मध्ये गणितं गीतं.
 CANTLE OF CANTLET, *s.* (A piece) खण्डं, भिन्नं, भागः, विभागः, शकलं.
 CANTO, *s.* अध्यायः, सर्गः, पञ्च *n.* (नं), परिच्छेदः, विच्छेदः, स्कन्धः, खण्डः -खंडं, उच्छासः, काव्यः, परिवर्तः.
 CANTON, *s.* मण्डलं, उपमण्डलं, अंशः, भूप्रदेशः, भूमिभागः, भूभागः, देशः.
 To CANTON, *v. n.* (To divide into parts) खण्डयति or भागयति or खण्डं खण्डं विभजं (c. 1. -भजति -भक्तुं) or परिकुपं (c. 10. -कृत्ययति -यितुं) or अंशं (c. 10. -अंशयति -यितुं). —(To canton a town for soldiers) नगरे मं स्वम् आवासं सैन्यानां कृपं (c. 10. कृत्ययति -यितुं).
 CANTONMENT, *s.* सैन्यावासः, नगरे पृथक् पृथक् परिकल्पितं सैन्यनिवासस्थानं. —(Camp) कटकः, शिविरं.
 CANVASS, *s.* (A coarse cloth) शाणं, शणवस्त्रं, पटः, पटी, स्थूलपट्टं, स्थूलशाटिः *m.* —(Sails of a ship) वातवसनं. —(Solicitation upon an election) अनुकपदप्रेषणा परस्मैतत्प्रार्थनं.
 To CANVASS, *v. a.* (To sift, examine) परीक्षं (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), निरूपं (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं). —(To debate) विवादं in caus. (-चारयति -यितुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं), वितर्कं.
 To CANVASS, *v. n.* (To solicit votes) अनुकपदप्रेषणा कुर्यात् सन्मतं or आश्रयं or आग्रहं or अनुपालनं or संवर्द्धनं प्रार्थं (c. 10. -अर्थयते -यितुं).
 CANVASSER, *s.* प्रार्थकः, अर्थी *m.* (नं), अनुकपदप्रेषुः *m.*, पराश्रयप्रार्थकः.
 CANY, *a.* वेतस्त्रान् -स्तती -स्तत् (नं), वैषकः -की -कं, वैदलः -ली -लं, वैणवः -यो -वं.
 CANZONET, *s.* (A little song) उपगीतं, उपगानं, गीतकः, ईषज्ञीतं.
 CAP, *s.* शिरोवेष्टः -टनं, शिरस्कं, शिरस्त्रं, शिरस्त्राणं, शिरोवस्त्रं, मस्तकाभरणं.
 To CAP, *v. n.* (To take off the cap in salutation) मस्तकम् उच्छाद्य or शिरस्कम् उच्छ्रम्य अभिवदं (c. 10. -वादयति -ते -यितुं); अभिवादनार्थं

शिरस्कम् अवतु in caus. (-तारयति -यितुं), or अवमुष् (c. 6. -मुष्ति -मोक्तुं).
 To CAP, *v. n.* (To cover) पिथा (c. 3. -दधाति -धातुं), सपिथानं -ता -नं कृ; 'to cap verses,' प्रतिमालां कृ.
 CAPABILITY, *s.* शक्यत्वं, शक्तिः *f.*, शक्ता, सामर्थ्यं, समर्थता, क्षमता, उपयोगिता, योग्यता, युक्तिः *f.*, पात्रता, सामन्त्र्यं; 'of acting,' क्रियाशक्तिः *f.*
 CAPABLE, *a.* (Having powers equal to any thing) क्षमः -मा -मं, समर्थः -थो -थं, शक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उचितः -ता -तं; 'capable of building a house,' गृहकरणे शक्तः; 'capable of a journey,' अर्थनि क्षमः; 'capable of toils,' क्लेशानाम् उचितः; 'capable of being done,' शक्यः -क्या -क्यं; 'to be capable of,' शक् (c. 5. शक्नोति or pass. शक्यते), क्षम (c. 1. क्षमते), उत्सहं (c. 1. -सहते) with inf.; कृपं (c. 1. कृत्यते), उपकृपं; 'I am not capable of leaving thee,' त्वाम् उत्सर्गं नोत्सहे; 'he is rendered capable of immortality,' अमृतत्वाय कृत्यते. —(Qualified, competent) उपयुक्तः -क्ता -क्तं, यात्रिकः -का -के. —(A competent person) पात्रं, सत्पात्रं. —(One endowed with good qualities, intelligent) गुणवान् -वती -वत् (नं), बुद्धिमान् -मती -मत् (नं), कृती -तिनी -ति (नं). —(Capable of holding) धारणक्षमः -मा -मं, आदानयोग्यः -ग्या -ग्यं.
 CAPACIOUS, *a.* विशालः -ला -लं, विस्तीर्णः -णी -णं, विस्तृतः -ता -तं, पृथुः -युः -यु, विवृतः -ता -तं, विपुलः -ला -लं, उरुः -रुः -रु, प्रसृतः -ता -तं, प्रस्थः -स्था -स्थं.
 CAPACIOUSNESS, *s.* विशालता, विस्तीर्णता, पृथुता, परिसरः, उरुत्वं.
 To CAPACITATE, *v. a.* क्षमीकृतं, उपयुक्तं -क्तां -क्तं कृ, उपयोगित्वं दा (c. 3. ददाति, दातुं).
 CAPACITY, *s.* (Size) परिमाणं. —(Power of holding) धारणशक्तिः *f.*, कोष्ठः. —(Room) प्रसरः, विस्तृतिः *f.*, विस्तारः. —(Power of the mind) धीशक्तिः *f.*, बुद्धिपात्रता. —(Power, ability, fitness) शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, बलं, योग्यता, उपयुक्तता, उपयोगित्वं, पात्रता, according to one's capacity, यथाशक्ति, यथासामर्थ्यं, यथाबलं; 'beyond one's capacity,' अतिशक्तिः. —(State, profession) भावः, दशा, अवस्था, वृत्तिः *f.*
 CAP-À-PÊE OR CAP-À-PIÉ, अङ्गप्रत्यङ्गं, मस्तकाभरणं पादपर्यन्तं, सर्वोङ्गं. —(Completely armed) संवर्धितः -ता -तं.
 CAPARISON, *s.* (Of a horse or elephant) आस्तरः -रणं, परिहोमः, वरीः, जयनं, सज्जा, अश्वसज्जा, अश्वपरिधानं, प्रसरः.
 To CAPARISON, *v. a.* परिहोमं or आस्तरं परिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सज्जीकृतं.
 CAPARISONED, *p. p.* परिहोमभूषितः -ता -तं, सज्जितः -ता -तं, जयनयुक्तः *m. f. n.* (नं).
 CAPCASE, *s.* लघुवस्त्राधारः, भासं, समुद्रः -तकः, समुद्रः.
 CAPE, *s.* (Promontory) अन्तरीपः -पं, नासारूपेण समुद्रमध्ये प्रलसो भूमिभागः, समुद्रमध्ये उदया गिरिनासिका, स्थलाभोगः. —(Neck-piece of a cloak) ग्रीवाप्रच्छदः, स्कन्धप्रच्छदः, स्कन्धप्रावरणं, उत्तरप्रच्छदः. —(A small cloak) अरनिपर्यन्तं लक्ष्मानः क्षुद्रप्रावारः.
 CAPER, *s.* (A jump) झुतं, प्रवः, कम्पः, वलिगतं, उत्फालः, लङ्घनं, नर्तनं. —(A kind of pickle) सन्धितपिशोषः.
 To CAPER, *v. n.* झु (c. 1. प्रवते, झोतुं), नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), वल् (c. 1. वलति, वलितुं), उत्पत् (c. 1. -पतति -पतितुं).
 CAPILLAMENT, *s.* केशरः, केशरः, पल्ल *n.* (नं), किञ्चलः, किञ्चलः.
 CAPILLARY, *a.* (Resembling hair) केशोपमः -मा -मं, केशिकः -की -कं, केशरी -रिणी -रि (नं). —(Minute) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, कगीकः -का -कं.
 CAPILLARY, *s.* सूक्ष्मतृणाकाररुद्विशिष्टं शोषधिभेदः. —(Vein) सूक्ष्मनाडिः *f.*

CAPITAL, a. (Relating to the head) मस्तकसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं).
 —(Chief, principal) परमः -मा -मं, मुख्यः -क्या -क्यं, उत्तमः -मा -मं, अग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रधानः in comp.
 —(Criminal in the highest degree, worthy of death) महापातकी -किनी -कि (नं), बर्हाहः -हो -हं, बधदण्डः -दण्डा -दण्डं; 'a capital crime,' महापातकं, महापापं.—(A capital city) पुरोत्तमः, see the next.—(Capital punishment) बधदण्डं, उत्तमसाहसं, प्राणहननं, प्राणदण्डः.—(Capital stock) मूलद्रव्यं.
CAPITAL, s. (In money, &c.) मूलं, मूलधनं, मूलद्रव्यं, नीची -पिः f., परिपणः.—(A capital city) राजधानं -नी, स्कन्धावारः, कण्ठेटः -टं, खण्डेटः -टं.—(A large letter) पृष्ठदखरं, महाखरं.—(Top of a pillar) सम्भ्रशीर्षं, सम्भायं, सम्भ्रशृङ्गं.
CAPITALIST, s. कंटोश्वरः, मूलधनाढ्यः, धनाढ्यः, धनवान् m. (नं), कोषवान् m. (नं), सधनः, वित्तवान् m. (नं).
CAPITALLY, adv. उत्तमसाहसेन, प्राणदण्डेन, परमं, उत्तमप्रकारेण.
CAPITATION, s. मस्तकसंख्या, शरीरगणना, व्यक्तिः परिमंख्या, प्रत्येकं or एकशसं or एकतमं or एकैकशसं or पृथक् पृथक् संख्यानं or परिगणना.
CAPITOL, s. रोमननगरे पृथितस्य युपितराख्यस्य आदिदेवस्य प्रासादः.
CAPITULAR, s. (The statutes of the chapter of a cathedral) महाभजनप्रासादे सर्वसभासद्विरू विहिता व्यवस्थासंहिता.—(A member of the chapter) महाभजनप्रासादे सभासद् m., महापूजाशालासंस्थी-यमठे सभासद्.
CAPITULAR, a. पृथीकमठव्यवस्थासंस्थी -न्धिनी -न्धि (नं).
TO CAPITULATE, v. n. (To surrender on certain stipulations) समयं or नियमं कृत्वा शत्रुवशे or शत्रुस्त्वै or शत्रोरधिकारे परादा (c. 3. -ददाति -दातुं) or प्रदा, or सम्यदा or सम in caus. (-सर्पयति -यितुं) or शत्रोरधीनः -ना -नं भू or शत्रोर् वशीभू.—(To draw up any thing in heads) मार्गेषु निबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बध्नुं) or रच् (c. 10. -रचयति -यितुं), सम्यवच् (c. 2. -वक्ति -वक्तुं), समासतस् or सङ्क्षेपतस् लिख् (c. 6. लिखति. लेखितुं).
CAPITULATION, s. (Surrendering on certain stipulations) नियम-पृथक् परादानं or सम्यदानं or प्रदानं or समर्पणं.—(Reduction to heads) मार्गेषु निबन्धनं or रचना, समासतो लिखनं.
CAPITULATOR, s. नियमपृथक् परादाता m. (नं) or सम्यदाता m. (नं), समयकर्त्ता m. (नं).
CAP-MAKER, s. शिरस्त्रकारि m. (नं), शिरोवेहनकृत्, मस्तकाभरणविक्रेता m. (नं).
CAPON, s. लिखवृषणः कुङ्कुटः, वृषणहीनः कृकवाकः m.
CAPOT, s. पिकेदाक्यायां क्रीडायां सर्वधृतपत्राणां निर्जयः or स्वीकरणं.
TO CAPOT, v. n. पृथीकक्रीडायां सर्वधृतपत्राणि निर्जि (c. 1. -जयति -जेतुं) or स्वीकृ.
CAPOUCH, s. (A monk's hood) सव्यासिभिर् भृतं शिरःपिधानं.
CAPRICE, s. मनोलील्यं, लोल्यं, चापलं, निर्बन्धः, सखटिः m., असमृद्धः, खटिः f.
CAPRICIOUS, a. चपलः -ला -लं, चकलः -ला -लं, लोलः -ला -लं, अस्थिरः -रा -रं, सक्रमुकः -का -कं, चकलहृदयः -या -यं, लोलचेताः -ताः -तः (सं), चलचित्तः -ज्ञा -ज्ञं, चपलात्मकः -का -कं, प्रकृतितरलः -ला -लं, नैकभा-वाश्रयः -या -यं, असदायः -या -यं.
CAPRICIOUSLY, adv. मनोलील्येन, चापल्येन, चाकल्येन, लोलचेतसा.
CAPRICIOUSNESS, s. चापल्यं, चपलता, चाकल्यं, चकलता, अस्थिरता, चलता, हृदयचाकल्यं, चलचित्तता, चिततरलता.
CAPRICORN, s. (Sign of the zodiac) मकरराशिः m., मकरः.

CAPRIOLE, s. अश्वभुतं, तुरङ्गवर्णितं, अश्वस्य गतिविशेषः.
CAPSTAN, s. गुरुभाराकषेणार्थं यद्भिः संचारितं चक्रपलः.
CAPSULAR, CAPSULARY, a. बीजकोशाकारः -रा -रं, पुटाकारः -रा -रं.
CAPSULATED, a. कोशस्थः -स्था -स्थं, कोशपरिगतः -ता -तं.
CAPSULE, s. बीजकोशः, बीजगुप्तिः f., कोषः, पुटः, सिन्धः.
CAPTAIN, s. (In the army) सैन्याधिपतिः m., सैन्याध्यक्षः, बहूपतिः m., गुन्मपतिः, योधमुख्यः, दण्डनायकः, सेनानी m.—(Of a ship) नौका-धिपतिः m., नौकाधिष्ठाता m. (नृ), पोताध्यक्षः, नौपतिः.—(Any chief) मुखरः, नायकः, नेता m. (नृ), पुरोगः -गमः, अग्रगः.
CAPTAINSHIP, s. सैन्याधिपतिपदं, नौकाध्यक्षाधिकारः, नेतृत्वं, मुखरत्वं.
CAPTATION, s. (Courting favour) लोकप्रजनं, लोकानुरजनं, लोक-सेवनं, लोकप्रशंसासेवनं, जनप्रसादलिप्सा.
CAPTION, s. (Seizure of person) आसेधः.—(Overreaching) प्रलम्भः, प्रतारणं, छलं.
CAPTIOUS, a. (Censorious) छिद्रान्वेषी -पिणी -पि (नं), छिद्रानुसारी -रिणी -रि (नं), घृणी -शिनी -शि (नं), दोषग्राही -हिणी -हि (नं), विवादशीलः -ला -लं, उद्गाहशीलः -ला -लं.—(Fallacious, insidious) मोही -हिनी -हि (नं), भ्रान्तिकरः -री -रं.
CAPTIOUSLY, adv. विवादार्थं, विवादमात्रवाञ्छया, छिद्रान्वेषित्वा, उद्गाह-शीलत्वात्, घृणया.
CAPTIOUSNESS, s. छिद्रान्वेषिता, विवादशीलता, घृणा, दोषग्राहिता, उद्गाह-शीलता.
TO CAPTIVATE, v. a. (To bring into bondage) वशीकृ, वन्दीकृ, दासीकृ, करदीकृ, दम् in caus. (दमयति -यितुं).—(To charm) वशीकृ, चिचं or मनो ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ, हृदयं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), मुह in caus. (मोहयति -यितुं).
CAPTIVATED, p. p. वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः -ता -तं, वशीतापन्नः -ज्ञा -ज्ञं.
CAPTIVATING, a. मनोहरः -रा -रं, चिचिहारी -रिणी -रि (नं), चिचिपहारी -रिणी -रि (नं), हृदयग्राही -हिणी -हि (नं), मोहनः -ना -नी -नं, मोही -हिनी -हि (नं).
CAPTIVATION, s. वशीकरणं, ग्रहणं, वन्दनं, दासीकरणं, वन्दीकरणं.
CAPTIVE, a. वन्दीकृतः -ता -तं, दासीभूतः -ता -तं, शत्रुभूतः -ता -तं, शत्रुवशः -ज्ञा -ज्ञं, शत्रुयस्तः -स्ता -स्तं, कारास्थितः -ता -तं, कारागुप्तः -ज्ञा -ज्ञं, ग्रहणः -ज्ञा -ज्ञं.
CAPTIVE, s. वन्दिः f., वन्दी, शत्रुभूतः, कारास्थः, कारागुप्तः, ग्रहणः, उपग्रहः, प्रग्रहः, करदः, कचरकी; 'taken alive,' जीवग्राहः.—(Slave) दासः; 'to take captive,' वन्दीकृ, दासीकृ.—(One charmed by beauty, &c.) वशीभूतः, मोहितः.
CAPTIVITY, s. वन्दनं, वन्दिभावः, कारागोपनं, वशीत्वं, वश्यता, शत्रुवशीता.—(Servitude) दासत्वं, दास्यं, दासभावः.
CAPTOR, s. वन्दीकर्त्ता m. (नृ), ग्राहकः, नेता m. (नृ), लोभकृत्.
CAPTURE, s. (The act of taking) ग्रहणं; 'capture of a fort,' दुर्गलहनं दुर्गभङ्गः.—(The prize taken) लोभं, लोभः; 'capture of cattle,' गोग्रहः.
TO CAPTURE, v. a. ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), वन्दीकृ, दासीकृ, करदीकृ; 'to capture a fort,' दुर्गं भङ्ग् (c. 7. भङ्गति, भङ्क्तुं) or लह् (c. 10. लहयति -यितुं).
CAPUCHIN, s. रोमीयमतस्य सव्यासिविशेषः.
CAPUT MORTEUM, s. मलं, खलं, किट्टं, कलकं, विनीयः, श्रेवं.
CAR, s. रथः, चक्रवातं, गल्ली, गल्लीरथः, शकटः; 'of the gods,' विमानः -नं; 'war-car,' स्यन्दनः, ज्ञातकः; 'pleasure-car,' क्रीडारथः.

- पुष्परथः; 'a covered car,' कवीरथः, हयनं, प्रवहणं; 'multitude of cars,' रथ्या, रथकक्षा; 'car-maker,' रथकारः.
- CARABINE or CARBINE, *s.* (A short gun used by the light horse) सज्जामसमये सज्जामकटैर्भूता सीसकगोलकप्रक्षेपणी बाहुपरिनाया लोहनाडिः.
- CARABINEER, *s.* पृथ्वीक्षेत्रधारी हयाकूटः, पृथ्वीक्षेत्रधरः.
- CARACK, *s.* (A large ship of burthen) भारवाहिनी वृहतीका.
- CARACOLE, *s.* तिर्यक्गुप्तं, तिर्यग्गणितं, चक्रगतिः *f.*, कुटिलगतिः, चङ्च-न्द्राकारा तुरङ्गगतिः.
- To CARACOLE, *v. a.* तिर्यक् भ्रु (c. 1. अवते, श्रोतुं) or वल् (c. 1. वलति, वलितुं), चङ्चवद् चक्रगत्या or चङ्चन्द्राकारगत्या चल् (c. 1. चलति, चलितुं).
- CARAT, CARACT, *s.* (A weight of four grains) रत्निकाद्वयसम उन्मानविशेषः.—(Manner of expressing the fineness of gold) स्वर्णकारभाषायां सुवर्णनिष्ठाव्यवधिकः शब्दः.
- CARAVAN, *s.* सारथेः, पथिकसन्ततिः *f.*, यात्रा, यात्रिकसङ्घः, सारथेवाहसमूहः, समन्वयगणियहः.
- CARAVANSARY, *s.* पथिकाश्रयः, पथिकावासस्थानं, सारथेवाहानाम् उत्तरण-स्थानं, उपकारी.
- CARAWAY or CARWAY, *s.* अजसादा, सुद्रवीमप्रभेदः स च पिष्टकापूपादिना कदापि संमृज्यते.
- CARBONADO, *s.* भर्जनार्थं छिन्नमांसं or अवच्छिन्नमांसं, भर्जनयोग्यं विनि-कृतमांसं.
- To CARBONADO, *v. a.* भर्जनार्थं मांसं अवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं) or विनिकृत् (c. 6. -कृन्ति -कश्चितुं) or विशस् (c. 1. -शसति -शसितुं).
- CARBUNCLE, *s.* (Swelling) व्रणः—शं, विस्फोटः, स्फोटः, गगडः.—(Jewel) पद्मरागः, सपैमणिः.
- CARBUNCLED, *a.* (Having swellings) व्रणी-विनी-वि (न्).—(Set with the jewel) पद्मरागमयः-यी-यं, सपैमणिकरहितः-ता-तं.
- CARCANET, *s.* (A chain or necklace of jewels) रत्नाचलिः *f.*, मणिमाला, मुक्ताचली.
- CARCASS, *s.* (A dead body) शवः—वं, मृतशरीरं, मृताङ्गं, मृतकं, कुणपः—अं.—(The remains, ruins) शेषभागः, जीर्णभागः.
- CARCELAGE, *s.* (Prison fees) काराव्ययशुल्कं, कारारक्षकेण गृहीतं शुल्कं.
- CARCERAL, *a.* कारासङ्गम्यी-न्विनी-न्वि (न्), बन्धनालयसङ्गम्यकः—का-कं.
- CARD, *s.* (A painted paper used in games of chance) प्रोडापत्रं, छूतपत्रं, चिह्नितछूतपत्रं.—(The paper on which the points of the compass are marked under the needle) दिग्दिग्दिगङ्कितं पत्रं.—(The instrument for combing wool, flax, &c.) ऊष्ण-श्यादिमार्जनार्थं लोहकयुक्तं यन्त्रं, ऊष्णामार्जनी, ऊष्णनिर्घेययन्त्रं.
- To CARD, *v. a.* (To comb wool) पृथ्वीक्षेत्रधारेण ऊष्णं सम्मृज् (c. 2. -मार्जि -मार्जुं) or निर्घृज् (c. 1. -घर्षेति -घर्षितुं).
- CARDAMOM, *s.* (Large) रला, रलीका, पृष्णीका, चन्द्रवाला, निष्कुटिः *f.*, बहला.—(Small) तुप्पा, त्रिपुटा, पुटिः *f.*, कोरङ्गी, कुचिका.
- CARDER, *s.* (One that cards wool) ऊष्णामार्जकः, ऊष्णनिर्घेययन्त्रकः.—(One that plays much at cards) छूतपत्रप्रोडासक्तः.
- CARDIACAL, CARDIAC, *a.* तेजस्करः—री-रं, दीपनः—ना-नं, अग्निदः—दा-दं.
- CARDINAL, *a.* (Chief) परमः—मा-मं, मुख्यः—व्या-व्यं, वृहत्तमः—मा-मं, श्रेष्ठः—हा-हं, विशिष्टः—हा-हं, अग्र्यः—ग्या-ग्यं, प्रधानः in comp.
- CARDINAL, *s.* रोमनगरे महाधर्मीयसमाजे सभासद्, रोमीयमतधारिणं मध्ये धर्मीचिपतिः *m.*
- CARDINALATE or CARDINALSHIP, *s.* पृथ्वीक्षेत्रधर्मीधियतेः पदं or अधिकारः.
- CARDINAL-POINT, *s.* उत्तरदिक्, पूर्वदिक्, पश्चिमदिक्, दक्षिणदिक् *f.* (शं).

- CARDMATCH, *s.* (Game at cards) छूतपत्रप्रोडा, चिह्नितपत्रप्रोडा.
- CARE, *s.* (Anxiety) चिन्ता, चिन्तोद्देगः, चिन्तवेदना, मनोदुःखं, मनस्तापः, आधिः *m.*, चर्चा, जीर्णार्थं, उद्देगः—जनं, चिन्ताभारः, मानसी व्याधः; 'cares of this world,' सांसारिकी चिन्ता.—(Diligence, pains) प्रयासः, यत्नः, व्यवसायः, आस्था; 'with care,' प्रयत्नतः.—(Re-gard, attention) अवस्था, अपेक्षा, मनःप्रवेशः, मनोयोगः.—(Cau-tion, heed) अवधानं, अग्रमादः; 'to take care,' अवधा (c. 3. -धत्ते-धातुं), सावधानः—ता-तं भू.—(Heed, in order to protec-tion) गुप्तिः *f.*, रक्षणं, रक्षा, पालनं; 'to take care of, protect,' रक्ष् (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), गुप् (c. 1. गोपयति, गोप्नुं).—(The object of care) रक्षणीयः—या-यं, अपेक्षाभूतिः *f.*—(Care and management) योगक्षेमः.
- To CARE, *v. n.* (To care for, concern one's self about) अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), अवेष्, चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), अनुचिन्, सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं), भज् (c. 1. भजति -ते, भङ्कुं), मनो धा (c. 3. दधाति, धातुं) with loc.
- CARE-CRAZED, *a.* चिन्ताव्याकुलः—ला-लं, चिन्ताकुलः—ला-लं, चिन्ताव्यग्रः—या-यं.
- To CAREEN, *v. a.* (To calk) दाहजीर्णत्वाद् दाहस्फोटनाद् वा नौकां पार्श्वे पर्यवस्य छिद्राणि पिषा (c. 3. -दधाति -धातुं).
- CAREER, *s.* (A race-ground) भावनस्थानं, चर्यास्थानं.—(A race) चर्या, मार्गः, पणलाभार्थं भावनं.—(Course of action, &c.) गतिः *f.*, मार्गः, क्रियाप्रसङ्गः, प्रसरः, पर्यायः, क्रमः, रीतिः *f.*, गमनं, चलनं; 'in full career, at full speed,' परमवेगेन, सरभसे, सर्ववेगेन.
- To CAREER, *v. n.* परमवेगेन भाव् (c. 1. भावति -यितुं), त्वर् (c. 1. त्वरते -रितुं).
- CAREFUL, *a.* (Heedful, attentive) सावधानः—ता-तं, अवहितः—ता-तं, कृतावधानः—ता-तं, अग्रमत्तः—ता-तं, अग्रमादी-दिनी-दि (न्) सयलः—ला-लं, यत्नवान्—वती-वत् (त्), प्रयत्नवान्—वती-वत्—(Anxious, full of care) चिन्तावान्—वती-वत् (त्), सचिन्तः—ता-तं, उत्सुकः—का-कं, व्यग्रः—या-यं.
- CAREFULLY, *adv.* सावधानं, सयलं, प्रयत्नतः, यत्नतः, प्रयत्नेन, प्रयत्नात्, यत्नात्, प्रमादं विना, अग्रमत्तं, प्रमादव्यतिरेकेण.
- CAREFULNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, सयलता, अग्रमादः, अग्रमादिन्यं.
- CARELESS, *a.* प्रमत्तः—ता-तं, प्रमादी-दिनी-दि (न्), प्रमादयान्—वती-वत् (त्), अनवहितः—ता-तं, अनवधानः—ता-तं, निरपेक्षः—छा-छं, असावधानः—ता-तं, असमीक्ष्यकारी-रिणी-रि (न्).—(To be care-less of) प्रमद (c. 4. -माद्यति -मदितुं) with abl.; 'he is careless of his own interest,' स्वहितात् प्रमाद्यति.
- CARELESSLY, *adv.* प्रमादेन, प्रमाद्यतः, प्रमादं, निरपेक्षं, अनपेक्षया, अवधानं विना, अनवधानेन.—(Implying absence of restraint) निर्यन्तः.
- CARELESSNESS, *s.* अनवधानं—ता-तं, असावधानता, प्रमाद्यं, प्रमादः, अनपेक्षा.
- To CARESS, *v. a.* आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -लिङ्गितुं), समालिङ्ग, भज् (c. 1. भजते, भङ्कुं), खञ्ज् (c. 1. खमते, खङ्कुं), परिष्वज्; प्रोडोक्तः; परिमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परिरम् (c. 1. -रभते -रब्धुं), प्रेम कृ.
- CARIESS, *s.* आलिङ्गितं—कृतं, परिष्वज्, ललितं, प्रोडोक्तिः *f.*, चङ्कपाली, अङ्गपातिः *m.*, परिरम्भः.
- CARIESS, *p. p.* आलिङ्गितः—ता-तं, प्रोडोक्तः—ता-तं, परिमृष्टः—हा-हं, परिरम्भः—आ-अं, परिष्वक्तः—ता-तं, उपगूढः—टा-टं.
- CARET, *s.* इह किञ्चिद् अधिकं विस्तृतं वा निवेशयितव्यम् इति सूचनायं हंसपादाकृति चिह्नं.

CARCO, *s.* नाकाभारः, पोतभारः, पोतिका, पोतस्यद्वयं, पोतस्यं भावः.

CARICATURE, *s.* विकृताकारवाद् हास्यजनकं प्रतिमानं or उपमानं, हास्य-प्रतिमानं, हास्योपमानं, हास्यचित्रं, विकृतचित्रं, हास्यप्रकारेण or अति-शयेन चित्रितम् आलेख्यं.

To CARICATURE, *v. a.* आकारं or मूर्तिं विकृत्य or साचीकृत्य हास्यप्रकारेण चित्रं (c. 10. चित्रयति -यितुं) or आलिख्य (c. 6. -लिखति -लेखितुं), हास्य-प्रतिमानं कृ, मूर्तिविकारपूर्वकं प्रतिमूर्तिं चित्रे लिखित्वा हास्यभूमिं कृ.

CARICATURED, *p. p.* हास्यप्रकारेण चित्रलिखितः -ता -तं, अङ्गविकारपूर्वकम् आलिखितः -ता -तं.

CARICATUREIST, *s.* हास्यप्रकारेण उपमाता *m.* (नृ), हास्यप्रतिमानकृत्, हास्य-चित्रकर्त्ता *m.* (नृ), विकृतप्रतिमानकृत्, यो मूर्तिम् चित्रे विकृत्य प्रतिमूर्तिं हास्यास्पदं करोति.

CARIES or CARIOSITY, *s.* अस्थिगलितार्थं, अस्थिपूयनं, अस्थिव्यसनं, अस्थिपाकः, अस्थिरोगः, अस्थिशोषः.—(Of the teeth) दन्तव्यसनं.

CARIOUS, *a.* गलितः -ता -तं, पूयपूर्णः -णो -णं, क्षीणः -खा -खं, पूतिगन्धः -न्या -न्यं.

To CARK, *v. n.* (To be anxious) चिन्तायाकुलः -ला -लं or चिन्ताव्ययः -या -यं अस्, उत्सुक (nom. उत्सुकायते).

CARLE, *s.* दुर्वृत्तः, दुराचारः, अधमाचारः, कुशीलः, असभ्यः, निकृष्टः.

CARMAN, *s.* रथिकः, रथी *m.* (नृ), रथवाहकः, चातुरिकः, सारथिः *m.*

CARMELITE, *s.* (Belonging to the order of Carmelites) रोमीय-मतधारी सन्यासिविशेषः.

CARMINATIVE, *a.* यातनः -मा -मं, वायुघ्नः -मा -मं, वायुनाशी -शिनी -शि (नृ), रोचकः -का -कं, रुचकः -का -कं, अग्निदः -दा -दं, स्वेदजनकः -का -कं.

CARMIN, *s.* जतुसर्वणो रक्तरङ्गः, सिन्दूरोपमः or ओड्रुपुष्पसर्वणो रङ्गः, जतुजरङ्गः, रक्तरेणुः *m.*

CARNAGE, *s.* संहारः, विशसनं, बधः, हत्या, घातनं, निहननं, निपूदनं.

CARNAL, *a.* (Fleshly, bodily) शारीरिकः -को -कं, शरीरजः -जा -जं, देहिकः -को -कं, कायिकः -को -कं, वायुपिकः -को -कं.—(Worldly) सांसारिकः -को -कं, लौकिकः -को -कं, ऐहिकः -को -कं, ऐहलौकिकः -को -कं.—(Sensual) विषयी -यिणी -यि (नृ), विषयासक्तः -क्ता -क्तं, विषयसङ्गि -ङ्गिनी -ङ्गि (नृ), विषयानुरागी -गिणी -गि (नृ), विषयोपसेवी -यिनी -यि (नृ), कामासक्तः -क्ता -क्तं, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, कामुकः -का -कं, 'carnal desire,' कामः, 'carnal connexion,' अङ्गसङ्गः, सङ्गहर्षः.

CARNALITY, *s.* विषयामासक्तिः *f.*, विषयोपसेवा, विषयकामः, कामामासक्तिः, विषयसङ्गः, शारीरिकविषयेषु अनुरागः, सङ्गः, आमिता.

CARNALLY, *adv.* शारीरिकरीतिक्रमेण, सांसारिकरीत्यनुसारात्, विषयसङ्गात्, कामुकयतः 'to know carnally,' भज (c. 1. भजते, भङ्गुं).

CARNATION, *s.* (Flesh colour) मांसवर्णः.—(The flower) मांसवर्ण-विशिष्टः पुष्पप्रभेदः.

CARNEIAN or CORNELIAN, *s.* मांसवर्णः प्रस्तरविशेषः.

CARNOUS, *a.* मांसलः -ला -लं, मांसशीलः -ला -लं, मांसगुणविशिष्टः -हा -ष्टं.

To CARNIFY, *v. a.* and *a.* मांसीभू, मांससाद्, मांससाकृ.

CARNIVAL, *s.* (The feast held before Lent) यस्मिन्समये प्राङ्गुलोप-वासद् रोमीयमतधारीभिः भेषितो महोत्सवः, दोलोत्सवः, होलाका.

CARNIVOROUS, *a.* क्रव्यादः -दा -दं, क्रव्यभुक् *m. f. n.* (नृ), क्रव्यभोजनः -ना -नं, मांसाशी -शिनी -शि (नृ), मांसभक्षः -खा -खं, सामिवाशी -शनी -शि (नृ) or पिशिताशी, ग्राममांसभक्षी -क्षिणी -क्षि (नृ).

CARNOSITY, *s.* अर्धुदः, गण्डः, मेदोयन्त्रिः *m.*, अंशः *m.* (स्), दुहमांसं, मांसपृष्ठिः *f.*

CAROB-BEAN, *s.* सिद्धाप्रभेदः, सिद्धिका, शिखा.

CAROCHE, *s.* क्रीडारथः, पुष्परथः, रथः, प्रवहणं, चातुरं.

CAROL, *s.* (A song of joy) हर्षगीतं, हर्षगानं, आनन्दगीतं, जयगीतं जयशब्दः, आह्लादमूषकं गीतं.—(A song of devotion) स्तवगीतं, भक्तिगीतं, गीतं, लुतिः *f.*, स्तोत्रं, गाथा, खेलिः *f.*, सङ्गीतं.

To CAROL, *v. n.* गै (c. 1. गायति, गातुं), सुख (nom. सुखायते); 'to celebrate in song, &c.' उपगै, लु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), उपवीण (nom. उपवीणयति -यितुं).

CAROTID, *s.* (Two arteries) हृत्पिच्छाद् रक्तप्रवाहकं वृहत्वाडिहयं, कइराहयं.

To CAROUSE, *v. n.* (To drink largely) अतिशयेन वा (c. 1. पिवति, पातुं) or सम्या, अतिशयसम्प्रीत्या क्षीयः -वा -वं भू, उत्सवं कृ.

CAROUSE or CAROUSAL, *s.* सम्प्रीतिः *f.*, अतिपानं, अतिशयसम्प्रीतिः *f.*, उत्सवः.

CAROUSER, *s.* पानप्रसक्तः, पानरतः, सम्प्रीतिरतः, मद्यपीतः, अतिपायी *m.* (नृ).

CARP, *s.* (A fish) शफरी, सफरी, प्रोडी, प्रोष्टः, रोहितः.

To CARP AT, *v. n.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रतिनिन्द, गहै (c. 1. गहैते, गहैतुं, c. 10. गहैयति -ते -यितुं), अधिधिष्प (c. 6. -धिषति -धेयुं), अवधिष्प, दोषीकृ, दोषं or सिद्धम् अन्विष् (c. 6. -इच्छति -दयितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं).

CARPENTER, *s.* तक्षकः, तक्षा *m.* (नृ), सूत्रधारः, त्वष्टा *m.* (पृ), काष्ठतक्षकः, काष्ठतट (छ), तष्टा *m.* (पृ), स्थपतिः *m.*, वट्टिकः *m.*, रथकारः; 'carpenter's bench,' उद्गनः.

CARPENTRY, *s.* त्वष्टिः *f.*, तक्षक्यं, काष्ठतक्षणं, सूत्रधारकर्म *n.* (नृ), तक्षकक्रिया.

CARPER, *s.* दोषघ्राही *m.* (नृ), दोषकथकः, छिद्रान्वेषी *m.* (नृ), दोषैकदृक् *m.* (नृ), घृणी *m.* (नृ), पापदर्शी *m.* (नृ), गुणघाती *m.* (नृ), निन्दकः, विवादशीलः, विवादप्रियः.

CARPET, *s.* आस्तरणं, पादपाशी, कुपः, कुपा, चित्रितवस्त्रं, पुष्पालङ्कृतवस्त्रं, आसनवस्त्रं; 'a carpet of grass,' दभीस्तरणं; 'brought on the carpet,' प्रस्तुतः -ता -तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रतिज्ञातः -ता -तं.

To CARPET, *v. a.* चित्रितवस्त्रादिना आलू or आलू (c. 5. -स्तृणोति, c. 9. -स्तृणाति -स्तरितुं -स्तरौतुं).

CARPING, *a.* दोषघ्राही-हिणी-हि (नृ), घृणी-घिनी-घि (नृ), निन्दकः -का -कं.

CARPING, *s.* (Cavil) निन्दा, गहै-हैणं, घृणा, अपवादः, दोषकथनं, दोषप्रसङ्गः, दोषीकरणं, छिद्रान्वेषः, असूया, जुगुप्सा, च्चरीया, आक्षेपः, उद्गाहः.

CARPINGLY, *adv.* निन्दया, घृणया, असूयया, विवादशीलत्वाद्, जुगुप्सया, सापवादं.

CARRIAGE, *s.* वाहनं, यानं, रथः, गन्त्री, चातुरं, वाहः, प्रवहणं, चतुरः; 'travelling-carriage,' अजगरथः, पुष्परथः; 'bullock-carriage,' वृषभयानं; 'one who has a carriage,' रथी *m.* (नृ), रथिकः; 'riding in a carriage,' रथावहः -ठा -ठं; 'alighting from a carriage,' रथावरोही-हिणी-हि (नृ); 'carriage-road,' रथ्या; 'carriage-horse,' रथ्यः, प्रवहणवाजी *m.* (नृ); 'bottom of a carriage,' अनुकर्वः.—(Framework of a gun) युद्धयन्त्रवाहनं.—(Behaviour) गतिः *f.*, चरितं, आचारः, चलनं, व्यवहारः.—(Management) नयः, प्रणयनं.

CARRIED, *p. p.* उडः -डा -डं, भूतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, आहृतः -ता -तं, सञ्चारितः -ता -तं; 'grass carried along by the wind,' वातप्रेरितं तुल्यं.

CARRIER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नृ).—(One who lives by carrying goods) भाखवाहनजीवी *m.* (नृ).—(Carrier of news) सन्देशाहटः.—(Pigeon) पत्रवाहकः कपोतः.

CARRION, *s.* पृतिमांसं, मृतं, मृतकं, अखाद्यमांसं, अखाद्यं, अनेक्यकुण्डपः.

CARROT, *s.* गजंरं, पोतकन्दं, शिखामूलं, खादुमूलं, पिच्छमूलं.

CARROTINESS, *s.* रक्तत्वं, पिङ्गलत्वं.—(Of hair) केशरक्तत्वं, केशपिङ्गलता.

CASING, *s.* छादनं, आच्छादनं, पटलं, घटः, कोषः, आवेहनं.
 CASK, *s.* भाखंडं, भाजनं, दीर्घगोलाकृति काष्ठमयभाखंडं.
 CASKET, *s.* समुद्रः-टकः, समुद्रः, स्थलिका, पेटिका, पेटकः, करखंडः; 'of jewels,' रत्नभाखंडं.
 CASQUE, *s.* शिरस्त्राणं, शिरस्कं, शिरस्कं, शीर्षरक्षं, शीर्षस्थं.
 To CASSATE, *v. a.* (Invalidate) खण्ड्य (c. 10. खण्डयति-यितुं), मोषीकृ, अपरीकृ.
 CASSIA, *s.* (A plant) प्रपुष्पादः, गडगजः, दद्रुमः, चक्रमर्दकः, शिखः.—(Woody cassia) त्वक्पत्रं, उल्कटं, भृङ्गः.—(Bark) गन्धवल्कलं, गुडवल्क, मुरसं.
 CASSIOWARY, *s.* वृहत्कायः प्रतुर्भेदः, अतिमहान् पक्षिप्रभेदः.
 CASSOCK, *s.* (Part of a priest's dress) अधुनातनपुरोहितैर् भृतं परिधानं or सन्नारीयं or उपसंभ्यानं.
 To CAST, *v. a.* (Throw) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप्, अस् (c. 4. अत्ययति, अस्ति, प्राम्, मुच् (c. 6. मुचति, मोक्षुं), प्रमुच्, सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं), ईर (c. 10. ईरयति-यितुं), उदोर्, पत् in caus. (पातयति-यितुं); 'to cast one's self at another's feet,' परस्य पादयोः पत् (c. 1. पतति, पतितुं); 'into prison,' कारायां प्रविश in caus. (वेशयति-यितुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(Compute) विगण् (c. 10. गणयति-यितुं), संख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), कल (c. 10. कलयति-यितुं).—(Cast in a law-suit) साध् in caus. (साधयति-यितुं), दा in caus. (दापयति-यितुं).—(Condemn) दोषीकृ, दोषिणं-शीं-पि कृ.—(Found as metals) लोहादि द्रावयित्वा or विलाप्य सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Consider, weigh) विचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति-यितुं), विचर in caus. (-चारयति-यितुं), विगण्. —(Shed, moult) निर्मुच् (c. 6. -मुचति-मोक्षुं), पत् in caus. (-पातयति-यितुं).—(Cast away) अपाम्, व्युद्स्, प्राप्, प्रक्षिप्, अपव्यप् (c. 4. -विध्यति-ते-व्युद्स्), परित्यज् (c. 1. -त्यजति-त्यक्तुं).—(Cast down) पत् in caus. निपत्, विनिपत्, अधःपत्, अवक्षिप्, पर्यस, अधःक्षिप्, निक्षिप्.—(Cast forth, emit) उदोर्, मुच्, प्रमुच्, निरस्, उत्सृज्, उद् (c. 6. -गिरति-गरितुं-गरोतुं), उद्गम् (c. 1. -यमति-यमितुं).—(Cast off) अवमुच्, अपाप्, प्रतिक्षिप्, विक्षिप्, पराकृ (c. 8. -करोति-करोतुं), अपाहा (c. 3. -जहाति-हातुं), निक्षेद (c. 6. -शुदति-शुक्षुं).—(Cast out, expel) निरस्, वहिःक्षिप्, वहिर्निक्षिप्, वहिष्कृ, निराकृ, निया in caus. (-यापयति-यितुं), निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं), भंश् in caus. (भंशयति-यितुं), अपानुद्, निष्कस् in caus. (-कासयति-यितुं).—(Cast the eye, glance) दृष्टिं पत् in caus. (-दृष्टयति-यितुं).—(Cast lots) गुटिकां पत् in caus.
 CAST, *p. p.* क्षिप्तः-प्ता-प्तं, अस्तः-स्ता-स्तं, प्राप्तः-प्ता-प्तं, ईरितः-ता-तं, पातितः-ता-तं, नृजः-न्ना-न्नं, नृजः-न्ना-न्नं.—(Cast off) अपास्तः-स्ता-स्तं, समाक्षिप्तः-प्ता-प्तं.—(Cast in a law-suit) साधितः-ता-तं, दापितः-ता-तं.
 CASE, *s.* (A throw) क्षेपः, क्षेपणं, असनं, पातनं; 'cas. of a stick,' यष्टिपातः.—(Oblique direction of the eye) दृष्टितिर्य्यकं, दृष्टि-विक्षेपः; 'having a cast in the eye,' तिर्य्यग्दृष्टिः *m.*, दूररितेक्षणः, केकगद्यः.—(Mould) संस्कारः, संयानः, रूपं, आकारः, संस्थानं, मूर्तिः *f.*
 CASTANETS, *s.* करडिः *m.*, एकताली, एकचणी, करताली.
 CASTAWAY, *s.* त्याग्यः, अयाग्यः, अग्रहणीयः, उत्सृज्यः, महापातकी *m.* (नृ), अपांक्षेपः.
 CASTE, *s.* वर्णः, वर्गः, कुलं, जातिः *f.*; 'of low caste,' विचर्य्यः, नीचः, प्राकृतः, प्रीनजातिः *m. f.*, निकृष्टजातिः *m. f.*; 'of good caste,' सुचर्य्यः, वर्णश्रेष्ठः, उत्कृष्टजातिः; 'of mixed caste,' सद्गुणीः; 'loss of caste,' जातिभंशः.—(Outcaste) जातिहीनः-ना-नं, वर्णहीनः, अपसदः, बाधालः

CASTELLAN, *s.* दुर्गाधिपतिः *m.*, दुर्गाधिकारी *m.* (नृ), दुर्गाध्यक्षः, कोटिपालः.
 CASTELLATED, *s.* (Formed like a castle) दुर्गाकारः-रा-रं, कुटाकृतिः-ति-ति.
 CASTER, *s.* (A thrower) क्षेपकः, क्षेप्ता *m.* (नृ), अक्षिता *m.* (नृ), प्रासकः.—(A calculator) गणकः, गणयिता *m.* (नृ).
 To CASTIGATE, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति-यितुं), तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति, or caus. शासयति-यितुं), अनुशास्.
 CASTIGATION, *s.* दण्डः, साहसं, शिष्टिः *f.*, अनुशासनं, ताडः, ताडनं, नियहः.
 CASTIGATORY, *a.* दाण्डः-यडो-यडं, साहसिकः-की-कं, प्रायश्चित्तिकः-की-कं.
 CASTING-HOUSE, *s.* सन्धानी, लोहादिद्रावणस्थानं, धातुविलयनशाला, कुप्यशाला.
 CASTING-NET, *s.* क्षेपणिः *f.*-शी, हस्तेन प्रक्षेपणीयं सद्यश्चोत्तोलनीयं लघुजालं.
 CASTLE, *s.* दुर्गं, कुटः, कूटः, कोटः, कोटिः *f.*—(Castle in the air) गगनकुसुमं, अनर्थकवासना, अनर्थकभावना, मनोरथसृष्टिः *f.*
 CASTLING, *s.* गर्भेयतिः, गर्भेयुतः, गर्भेभटः.
 CASTOR, *s.* (A beaver) जलजनुविशेषः, जलमार्जारविशेषः.—(A hat) पृष्ठीकजलजनुलोमनिर्मितम् अधुनातनपुष्पिर् भृतं शिरस्कं, शिरस्कं.
 CASTOR-OIL, *s.* ररखटैलं, ररखडरसः, रुवुतैलं, अमखटैलं.
 CASTRATION, *s.* शिथिरनिवेशनविद्या, कटकनिवेशनं, कटकसमाधासः, रचना.
 To CASTRATE, *v. a.* वृषणी उत्कृज् (c. 6. -कृनति-कर्षितुं) or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेद्), वृषणद्वयं उत्पद् in caus. (-पाटयति-यितुं).
 CASTRATED, *p. p.* छिन्नवृषणः-खा-खं, छिन्नमुष्कः-ष्का-ष्कं, मुष्कशून्यः-न्या-न्यं.
 CASTRATION, *s.* वृषणछेदः, वृषणोत्कर्षनं, मुष्कछेदनं, वृषणोत्पादनं.
 CASTREL, *s.* इयेनः, कपोतारिः *m.*, इयेनजातीयः पक्षिभेदः.
 CASTRENSIAN, *a.* शिथिरसन्ध्वी-न्ध्वी-न्धि (नृ), सैनिकः-की-कं.
 CASUAL, *a.* आगन्तुकः-का-कं, आकस्मिकः-की-कं, आपत्तिकः-की-कं, दैवायत्तः-त्ता-तं, दैविकः-की-कं, अकाखडः-खडा-खडं, अदृष्टः-डा-डं, अचिन्तितः-ता-तं, अतर्कितः-ता-तं, नैमित्तिकः-की-कं.
 CASUALLY, *adv.* अकस्मात्, दैवात्, आगन्तुकप्रकारेण, अचिन्तितं, अतर्कितं.
 CASUALNESS, *s.* आकस्मिकत्वं, आगन्तुकत्वं, दैवायत्तता, दैवाधीनता.
 CASUALTY, *s.* सङ्कतिः-तं, अकस्मात्सङ्कतं, देवकर्म *f.*, दैवयोगः, दैवघटनं, आगन्तुः *m.*, अतिवर्त्तनं.—(Unseen danger) अदृष्टः.
 CASUIST, *s.* धर्माधर्मविचारकः, धर्माधर्मविषये विवादी *m.* (नृ) or वादानुवादविद्याज्ञः, धर्माधर्मोपदेशकः, कार्याकार्यनिर्णयविदग्धः.
 CASUISTICAL, *a.* धर्माधर्मविचारणाविषयः-या-यं, धर्माधर्मोपदेशसन्ध्वी-न्ध्वी-न्धि (नृ).
 CASUISTRY, *s.* धर्माधर्मविचारणविद्या, धर्माधर्मविषये वादानुवादविद्या, कार्याकार्यनिर्णयः, धर्माधर्मोपदेशः, इदं कर्तव्यं इदम् अकर्तव्यं इति विवेचनविद्या.
 CAT, *s.* मार्जारः, विडालः, ओतुः *m.*, कुन्दनः, नृपकारातिः *m.*, आसुभृक् *m.* (नृ), वृषदंशकः, पयस्यः, व्याघ्रात्यः, दीमाद्यः.
 CAT-O'-NINE-TAILS, *s.* नवबलिसङ्क्रयुक्ता कशा, नवरज्जुयुक्ता ताडनी, नवप्रतिष्कशयुक्ता चर्मयष्टिः.
 CATACHRESIS, *s.* कुप्यञ्जकविशेषः यथा कवीभ्यां पीयते सुकपी शब्द इति.
 CATACLYSM, *s.* भूतसम्प्लवः, आग्रावः, जलाग्रावनं, पृथिवीप्लावः.
 CATACLYSMES, *s.* भूमी साताः श्रवणोपयोग्या गृहनायाः, अन्तर्भीमशमनं.
 CATALECTIC, *a.* न्यूनकाव्यः-रा-रं, अन्तोपिशेषः.
 CATALEPSIS, *s.* ग्रहामयः, अपस्मारः, भानरं, भूतविप्लवा, अङ्गविकृतिः *f.*
 CATALOGUE, *s.* परिसंख्या, अनुक्रमणिका, परिगणना, श्लोकशः परिसंख्या, सङ्ग्रहः, सूचिः *f.*; 'of names,' नामावलिः *f.*

- CATAMENIA, *s.* चतुः *m.*, आर्तव, रजः *n.* (नं), पुष्पं, योनिरञ्जनं.
- CATAPHRACT, *s.* संवर्धितः or सर्वसमाहृत्युक्त अष्टाकृतः सैनिकः.
- CATAPLASM, *s.* उष्कारिका, लेपः, प्रलेपः, उपनाहः.
- CATAPULT, *s.* पूर्वकालीनयोद्धभिः प्रसारप्रक्षेपणे प्रयुक्तो युद्धयन्त्रविशेषः.
- CATARACT, *s.* निर्धरः-री, कटः, वारिप्रवाहः, प्रपातः, सरः-री, प्रप्रवर्ण, उच्चदेशात् तोयपतनं.—(Disease of the eye) मन्थः, लिङ्गनाशः, शुक्रः, नेत्रपटलं.
- CATARRH, *s.* पीनसः, प्रतिश्यायः, काशः-सः, श्लेष्मा *m.* (नं), कफः.—(Having one) पीनसी *m.* (नं), काशी *m.* (नं).
- CATARRHAL, *a.* पीनसी-सिनी-सि (नं), काशी-शिनी-शि (नं), कफो-फिनी-फि (नं), श्लेष्मलः-ला-लं, पीनससन्ध्या-न्धिनी-न्धि (नं).
- CATASTROPHE, *s.* (Of a drama) निहा, निश्चिहणं.—(Conclusion) परिणामः, निश्चायः, निर्वृतिः *f.*—(Event) सङ्गतिः *f.*—(Misfortune) आपद् *f.*, विपद् *f.* दुर्गतिः *f.*
- CAT-CALI, *s.* रङ्गे प्रेक्षकाणाम् अप्रसादवाचको विस्तरवाद्यविशेषः.
- To CATCH, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं).—(Lay hold with the hand) सङ्गृह्, परिग्रह्, परामृश (c. 6. -मृशति -मृशुं), अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं).—(Receive suddenly) अकस्माद् ग्रह् or लभ् or प्राप्; 'to catch cold,' पीनसग्रस्तः-ला-लं भू, पीनसोपहतः-ता-तं भू; 'to catch a distemper,' सन्ध्याकाले or संसर्गाद् रोगग्रस्तः-ला-लं भू; 'to catch fire,' अकस्माद् दह् in pass. (दह्यते) or दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), लम्बदाहः-हा-हं भू, अग्निदोषः-ता-तं भू, अग्निं ग्रह्.—(Ensnare, entrap) ग्रह्, धृ, बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), प्रलम्ब in caus. (लोभयति-यितुं), बन्ध् in caus. (बन्धयति-यितुं): 'to catch fish,' मत्स्यान् धर्तुं or ग्रहीतुं.—(Come upon unexpectedly) अकस्माद् आसद् (c. 10. -सादयति-यितुं) or अनासद् or प्राप्; 'caught out in a fault,' दुष्टदोषः-वा-वं, 'I caught him in the act of stealing,' चोरयन्तमेव तम् आसादयं or उपातिष्ठ.—(Allure) प्रलम्ब in caus., आकृष् (c. 1. -कर्षति -कर्षुं).—(Catch up, snatch, seize) हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपहृ, हन्वा अपनी.—(To spread as contagion) संचर (c. 1. -चरति -चरितुं).
- CATCH, *s.* (Seizure) ग्रहणं, ग्रहः, सङ्गृहणं, सङ्ग्राहः, धरणं, हरणं.—(Any thing that catches) ग्राहकः-कं, ग्रहः, धरः; 'a latch,' तालकः; 'a clasp,' कुडुपः.—(Prize, advantage) लाभः, प्राप्तिः *f.*, लोभं, फलं.—(A song sung in succession) पञ्चम्यागीतं, परस्परगीतं, परिवर्तकगीतं.
- CATCHER, *s.* ग्राहकः, वागुरिकः, जालिकः, लुम्बकः.—(That in which fish, &c. are caught, a snare for animals) मत्स्याघानी, मृगबन्धिनी, वागुरा, जालं.
- CATCHING, *a.* (Contagious) संचारकः-का-कं, संचारी-रिणी-रि (नं), सन्ध्याकीयः-या-यं, त्वाचः-ची-चं.
- CATCHPOLE, *s.* आसेहा *m.* (नं), आसेधकर्त्री *m.* (नं), ग्राहकः, ग्रहधरः.
- CATCHWORD, *s.* मुद्राकरभावायां परपत्रगः शब्दः.
- CATECHETICAL, *a.* प्रश्नोत्तरिकः-की-कं, प्रश्नोत्तरजः-यी-यं, प्रश्नोत्तरविशिष्टः-हा-हं, सप्रश्नोत्तरः-रा-रं.
- CATECHETICALLY, *adv.* प्रश्नोत्तरक्रमेण, सप्रश्नोत्तरं, प्रश्नोत्तरद्वारेण.
- To CATECHISE, *v. a.* प्रश्नोत्तरद्वारेण or प्रश्नोत्तरक्रमेण उपदिश (c. 6. -दिशति-देशुं) or शिक्ष in caus. (शिक्षयति-यितुं) or अधी in caus. (अध्यापयति-यितुं).—(To interrogate) प्रच्छ् (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं), परीच्छ् (c. 1. -ईच्छते -ईच्छितुं).

- CATECHISING, *s.* प्रश्नोत्तरद्वारेण शिक्षा or उपदेशः or अध्यापनं, परीक्षा.
- CATECHISM, *s.* (Form of question and answer) प्रश्नोत्तरं, कपोप-कथनं, उत्तरप्रत्युत्तरं, प्रश्नोत्तरविधिः *m.*, प्रश्नोत्तररीतिः *f.*, सप्रश्नोत्तरः पाठः.
- CATECHIST or CATECHISER, *s.* प्रश्नोत्तरद्वारेण or प्रश्नोत्तरक्रमेण or प्रश्नोत्तरविधिना उपदेशकः or शिक्षकः or अध्यापकः or पाठकः.
- CATECHUMEN, *s.* नवज्ञातः, नवशिक्ष्यः, नवाधीयानः, प्राथमकल्पिकः.
- CATEGORICAL, *a.* एकार्थः-धा-धं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, मुख्यः-क्ता-क्तं, अवक्रः-क्ता-क्तं, स्पष्टः-हा-हं, स्पष्टार्थः-धा-धं, वाचकः-का-कं, नियतः-ता-तं, पर्याप्तः-ता-तं, अव्यञ्जनः-ना-नं.
- CATEGORICALLY, *adv.* एकार्थं, मुख्यं, स्पष्टं, स्पष्टार्थं, अवक्रं, वाचकतया.
- CATEGORY, *s.* पदार्थः, समानाधिकरणं, समानपदं, समानवर्गः, पदं.—(Of individual application) अव्याप्यवृत्तिः *f.*
- CATENARIAN, *a.* शृङ्खलाकारः-रा-रं, शृङ्खलसन्ध्या-न्धिनी-न्धि (नं).
- CATENATION, *s.* शृङ्खलता, शृङ्खलत्वं, पञ्चम्याः, सन्ध्याः.
- To CATER, *v. a.* भोजनादि परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं) or उपकृप् or सम्भृ (c. 1. -भरति, c. 3. -विभर्ति-भर्तुं) or युज् in caus. (योजयति-यितुं).
- CATERER, *s.* भोजनाधिकारी *m.* (नं), भोजनाधिकृतः, भोजनाधिष्ठाता *m.* (नं), अन्नादिपरिकल्पकः.
- CATERPILLAR, *s.* वृष्टिजः, शूककीटः, कोशवासी *m.* (नं), कोपकारी *m.* (नं).
- To CATERWAIL, *v. n.* मत्तविडालरुतं, मत्तमाञ्जरीरचित्कारः, कर्कशरावः, मेनादः कृ.
- CATERWAILING, *s.* मत्तविडालरुतं, मत्तमाञ्जरीरचित्कारः, कर्कशरावः, मेनादः.
- CATES, *s. pl.* स्वाङ्गं, विशिष्टाङ्गं, भोजनविशेषाः *m. pl.*, मिष्टाङ्गं.
- CAT-GUT, *s.* विडालादिपुरीतसिन्धिता तन्वीः, जनुनाडिमयं सूत्रं, तन्तुः *m.*
- CATHARTIC, *s.* रेचकः, रेचनं, विरेकः, विरेचनं, उदरशोधनं.
- CATHARTICAL, *a.* रेचकः-की-कं, विरेचकः-की-कं, अशोधनहारः-रा-रं, अतिसारी-रिणी-रि (नं), शोधकः-का-कं.
- CATHEDRAL, *s.* महापूजाशाला, महाभजनभवनं, महामण्डपः महामन्दिरं, महाधर्माध्यक्षाधिष्ठाता पूजाशाला.
- CATHEDRAL, *a.* महाधर्माध्यक्षमठसन्ध्या-न्धिनी-न्धि (नं), महापूजाशालासन्ध्यायः-या-यं.
- CATHETER, *s.* मूत्रकृच्छ्रपीडितानां नेत्रमोचनार्थं मूत्रमार्गनिवेशयितव्या वक्रनाडिः.
- CATHOLIC, *a.* सामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसामान्यः-न्या-न्यं, साधारणः-शा-शं, सर्वसाधारणः-शा-शं, सार्वः-क्षी-क्षं, सार्वत्रिकः-की-कं, सन्धीयः-या-यं, सार्वलौकिकः-की-कं, सार्वजनिकः-की-कं, सध्वजनीलः-ना-नं.
- CATHOLIC, *s.* सर्वसाधारणमतस्यः, सर्वसामान्यमतधारी *m.* (नं).—(Roman Catholic) रोमीयमतधारी *m.* (नं).
- CATHOLICISM, *s.* साधारण्यं, सामान्यं, सर्वसाधारण्यं, सर्वसामान्यं.
- CATHOLICON, *s.* सर्वसाधारण्यभेदनं, सर्वसम्मतभेदनं.
- CATKINS, *s.* त्रुशाखातो लक्षमाना विडालपुष्पाकारा हरितपुष्पश्रेणी.
- CATLING, *s.* अस्त्रचिकित्सकैर् अङ्गुलेदने प्रयुक्तः कर्त्तरिकाविशेषः.
- CATOPTRICAL, *a.* वक्ष्यमाणवास्तुविविधान्तरसन्ध्या-न्धिनी-न्धि (नं).
- CATOPTRICAL, *s.* वास्तुविविधयाः प्रतिविम्बविषयकम् अङ्गं.
- CATTLE, *s.* गावः *m. pl.*, गोधनं, गोकुलं; 'cattle for draught,' धुरीणः, धुक्यैः; 'fit for any draught,' सर्वधुरीणः, सर्वधुरावहः; 'rich in cattle,' गोमान्-मती-मत् (नं), गोमी-मिनी-मि (नं); 'capture of cattle,' गोग्रहः; 'cattle-keeper,' गोपालः, पशुपालः; 'the keeping of cattle,' पाशुपाल्यं.
- CAVALCADE, *s.* आधिकयात्रा, सादिनां or अश्वारोहिणां यात्रा or श्रेणी.
- CAVALIER, *s.* सादी *m.* (नं), अश्वचारः, आधिकः, अश्वारुढः, अश्वारोही *m.* (नं), अश्ववहः, हयाकूटः, तुरगी *m.* (नं), तुरङ्गी *m.* (नं).
- CAVALIERLY, *adv.* (Disdainfully) साधनानं, अधमानेन, सदर्पं, सगर्वं,

सावहेलं, सावहेलं.—(To treat cavalierly) अवमन् (c. 4. -मन्ते -मन्तु), अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), कदयीक, लघूक.
 CAVALRY, *s.* आश्वं, आश्विकं, अश्वीयं, अश्वः *m. pl.*, अश्वारोहः *m. pl.*, अश्वारोहं सेनाङ्गं, अश्वारूढाः *m. pl.*, अश्वारोहिणः *m. pl.*, हयारूढाः *m. pl.*, अश्ववहाः *m. pl.*, साधिनः *m. pl.*, तुरङ्गिणः *m. pl.*, तुरङ्गयायिनः *m. pl.*
 To CAVATE, *v. a.* (To hollow) खन् (c. 1. खनति, खनितुं, खातुं), शुषिरीकृ.
 CAVATION, *s.* गृहतले खातं. गृहस्थापलात् खाता गुप्तिः.
 CAUDATED, *a.* पुच्छी -खिनी -खि (न्), लाङ्गुली -लिनी -लि (न्).
 CAUDLE, *s.* प्रसूताभिर आहार्यं मन्त्रादिसन्निधितं पानीयं.
 CAVE OF CAVERN, *s.* विलं, पियरं, कन्दरः -रा, गर्भः, गह्वरं -री, रन्ध्रं, गुहा, गुहागृहं, निर्हरिः *m.*, दरी *f.*, शैलरन्ध्रं.—(Excavation) खातं, देवखातं, देवखातविलं.
 CAVEAT, *s.* सावधानो भव इति विज्ञापनं, निषेधः, निषेधपत्रं.
 CAVERNED, *a.* (Full of caverns) गह्वरी -रिणी -रि (न्).—(Excavated) खातः -ता -तं.—(Inhabiting caverns) गह्वरवासी -सिनी -सि (न्) or -भाक् (ञ्). विलवासी -सिनी -सि (न्).
 CAVESSON, *s.* अश्वदमने प्रयुक्तं नासायन्त्रं.
 CAUGHT, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, प्राप्तः -ता -तं, लब्धः -आ -अं, बद्धः -डा -डं; 'caught in a net,' जालबद्धः -डा -डं; 'caught hold of,' अङ्गुहीतः -ता -तं, अवलक्षितः -ता -तं; 'caught out in a crime,' दृष्टदोषः -या -ये; 'caught by a glance,' कटाक्षमुष्टः -डा -डं.
 CAVIAR, *s.* लवणादिसन्निधितं वृहन्मत्स्याखंडं, लवणाक्तं मीनाखंडं.
 To CAVIL, *v. a.* मिथ्या विषद् (c. 1. -यद्ते -यदितुं) or निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), वाक्यं खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), दोषं or छिद्रम् अन्विष (c. 6. -इच्छति -रपितुं) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), विप्रलप् (c. 1. -लपति -लपितुं), दोषीकृ.
 CAVIL, *s.* मिथ्याविवादः, विवादः, उद्वाहः, मिथ्योद्वाहः, दोषग्रहः, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः, छिद्रान्वेषः, मिथ्यापक्षिः *f.*, मिथ्यावितर्कः, विप्रलपः, वाक्य-खण्डनं, वाक्यविरोधः, अपवादः, वाग्युद्धं, वितर्कः, विप्रतिपक्षिः *f.*
 CAVILLER, *s.* विवादशीलः, उद्वाहशीलः, मिथ्याविवादी *m.* (न्), उद्वाहमन्त्रः.
 CAVILLING, *a.* दोषग्रही -हिणी -हि (न्), विवादी -दिनी -दि (न्), छिद्रान्वेषी -पिणी -पि (न्), छिद्रानुसारी -रिणी -रि (न्), घृणी -णिनी -णि (न्), निन्दकः -का -कं, अपवादकः -का -कं, विसंवादी -दिनी -दि (न्).
 CAVILLINGLY, *adv.* मिथ्याविवादपूर्वकं, विवादशीलत्वात्, छिद्रान्वेषित्वात्.
 CAVITY, *s.* गर्भः, छिद्रं, पियरं, खातं, विलं, रन्ध्रं, कोष्ठः, कुहरं, अवटः, अवटिः *m.*
 CAVY, *s.* (Covering for the head) शिरोवेष्टनं.—(Integument of the bowels) अन्त्रावेष्टनं, पुरीतदावेष्टनं.—(Membrane encompassing the head of a new-born child) सद्यो योनिजातस्य बालकस्य मस्तकावेष्टकः कोशविशेषः, गर्भवेष्टनं, गर्भाशयः.
 CAULEROUS, *a.* प्रकाशयिषिष्ठः -डा -डं, कायडवान् -वती -वत् (त्), मञ्जितः -ता -तं.
 CAULFLOWER, *s.* शाकप्रभेदः, हरितकः, शिषुः *m.*
 CAUSABLE, *a.* उत्पादनीयः -या -ये, उत्पादयितुं शक्यः -क्या -क्यं.
 CAUSAL, *a.* कारणिकः -की -कं, हेतुकः -का -कं, हेतुकः -की -कं.—(Causal verb) प्रेरकः.
 CAUSALITY OF CAUSATION, *s.* कारणत्वं -ता, हेतुता -त्वं, निमित्तत्वं, प्रयोजककर्मत्वं.
 CAUSATIVE, *a.* उत्पादकः -का -कं, जनिकः -का -कं, जनयिता -त्री -तृ (न्).
 CAUSE, *s.* (That which effects, motive, reason) कारणं, हेतुः *m.*, निमित्तं -सकं, निदानं, प्रयोजनं, निबन्धनं, करणं, उपाधिः *m.*—(Origin) प्रभवः, उद्भवः, सम्भवः, योनिः *f.*, योजकं, वैजिकं, मूलं;

'without cause,' अकस्मात्; 'for this cause,' अनेन हेतुना, तदर्थं, तस्य हेतोः; 'primary cause,' आद्यबीजं, आदिकारणं; 'a good cause,' सन्निहितं; 'cause and effect,' कार्यकारणं.—(The person who effects) उत्पादकः, कारकः, कर्त्ता *m.* (न्), प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः.—(Subject of litigation) अर्थः; 'one who has lost his cause,' साधितः.—(Occasion) प्रयोजनं, कारणं, स्थानं, अवसरः.—(Side, party) पक्षः; 'one's own cause,' आत्मपक्षः.
 To CAUSE, *v. a.* जन् in caus. (जनयति -यितुं), उत्पाद in caus. (-पादयति -यितुं), कृ (c. 8. करोति, कर्त्तुं), साध in caus. (साधयति -यितुं), निमित्त (nom. निमित्तयति). Sometimes भू is used with the dat. c.; as, 'that will cause my destruction,' तन्मम विनाशाय भविष्यति: or even the dative alone may be used; as, तन्मम विनाशाय. Sometimes a phrase like the following may be found; 'I was not the cause of this deed,' इदं कर्म न मत्त्वामिकं or मत्कर्तृकं.
 CAUSED, *p. p.* कारितः -ता -तं, कृतः -ता -तं, जनितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, कारणभूतः -ता -तं, उद्भवः -वा -वं or प्रभवः -वा -वं in comp.; as, 'caused by the wind,' अनिलोद्भवः -वा -वं.
 CAUSELESS, *a.* निष्कारणः -शा -शं, निर्निमित्तः -ज्ञा -ज्ञं, अनिमित्तः -ज्ञा -ज्ञं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अहेतुकः -का -कं, अनिदानः -ना -नं, हेतुशून्यः -व्या -व्यं; 'causeless state,' विलक्षणं.
 CAUSELESSLY, *adv.* निष्प्रयोजनं, अकारणं, अकारणात्, निष्कारणं, अनिमित्ततः, निर्निमित्तं, असति प्रयोजने, हेतुना विना, हेतुं विना.
 CAUSER, *s.* कारकः, कर्त्ता *m.* (न्), करः, कारः, उत्पादकः, जनकः, जनयिता *m.* (न्), प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः.
 CAUSEWAY, *s.* सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, पाली, पिङ्गलः, पिङ्गलः, धरणः, संवरं.
 CAUSTIC, *a.* (Burning, corrosive) दाहकः -का -कं, अरुणुदः -दा -दं, अरुष्करः -रा -रं, क्षयकरः -री -रं, तिग्मः -ग्मा -ग्यं.—(Biting, satirical) अरुणुदः -दा -दं, दंशेरः -रा -रं, मर्मभेदी -दिनी -दि (न्), मर्म-मृक् *m. f. n.* (श्).
 CAUSTICITY, *s.* अरुणुदत्वं -ता, अरुष्करत्वं -ता.
 CAUTELOUS, *a.* (Cunning, wily) विदग्धः -ग्धा -ग्यं, विचक्षणः -शा -शं.
 CAUTERIZATION, *s.* दाहः, दाहनं, उपयन्त्रेण or तप्तलोहेन or तिग्मौषध-प्रयोगेण मांसदाहनं, क्षारकर्म *n.* (न्), कृष्णकर्म, क्षारार्पणं.
 To CAUTERIZE, *v. a.* दह in caus. (दाहयति -यितुं), तप्तलोहेन or उपयन्त्रेण or तिग्मौषधप्रयोगेण मांसं दह, क्षारम् च in caus. (क्षययति -यितुं).
 CAUTERY, *s.* (Actual) दाहः, उपयन्त्रं, तप्तलोहेन मांसदाहः, क्षारः.—(Potential) दाहः, क्षौपधीयारुणुदद्रव्यप्रयोगेण मांसदाहः.
 CAUTION, *s.* (Prudent care) अवधानं -नता, सावधानता, समीक्षा -खर्क, प्रसमीक्षा, अवेक्षा, अन्वेक्षा, अपेक्षा, अप्रमादः, चिन्ता, कार्यचिन्ता, विवेचनं, चेतना, आशङ्का, आशङ्काशीलता.—(Warning) प्रसादेशः, अवधेहि or सावधानो भव इति विज्ञापनं, सन्देशः.—(Security) प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, बन्धकः, साधिः *m.*
 To CAUTION AGAINST, *v. a.* प्रसादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सन्दिश; अवधेहि or अवधत्स्व or सावधानो भव इति विज्ञा in caus. (-ज्ञायति -यितुं); 'he cautioned his sons against evil company,' असत्संयोगात् सावधाना भवत or अवधत् इति पुत्रान् प्रसादिशत्.
 CAUTIONARY, *a.* (Containing a security) सवन्धकः -का -कं, सपारि-भाष्यः -व्या -व्यं.—(Containing a warning) प्रसादेशकः -का -कं.
 CAUTIONED, *p. p.* प्रसादिष्टः -डा -डं, सन्दिष्टः -डा -डं.
 CAUTIOUS, *a.* सावधानः -ना -नं, कृतावधानः -ना -नं, अवहितः -ता -तं,

खवहितः-ता-तं, अग्रमत्तः-ता-तं, अग्रमादी-दिनी-दि (न), समीक्ष-
कारी-रिणी-रि (न), विमृश्यकारी-रिणी-रि (न), आशङ्क्याशीलः
-ला-लं, कायेचिन्तकः-का-कं, बुधः-धा-धं.

CAUTIOUSLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, अवहितं, अग्रमादेन, अवेष्या, आशङ्कं.

CAUTIOUSNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, अग्रमत्तता, अग्रमादिन्यं.

To CAW, *v. n.* काकवद् ह (c. 2. रीति, रवितुं), के (c. 1. कायति, कातुं),

द्राक्ष् (c. 1. द्राक्षति, द्राक्षितुं), धाक्ष् (c. 1. धाक्षति-क्षितुं).

CAYENNE, *s.* मरीचगुणोपेतः सुतिग्मो रक्तवर्ण उपस्करविशेषः.

To CEASE, *v. n.* (To be at an end) चिरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं), उपरम्,
निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), निवृत्, चिनिवृत्, शम् (c. 4. शाम्यति,
शमितुं), अपया (c. 2. -याति-यातुं), विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), विच्छिद्
in pass. (-च्छित्ते), विश्रम् (c. 4. -श्राम्यति-श्रमितुं).—(To desist
from) चिरम् or निवृत् with abl. c.; 'he ceases from wicked-
ness,' पापाद् चिरमति.

To CEASE, *v. a.* (To put a stop to) निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं),
निवृत्, चिरम् in caus. (-रमयति-यितुं), उपरम्, शम् in caus. (-शमयति-
यितुं).

CEASED, *p. p.* चिरतः-ता-तं, उपरतः-ता-तं, अवरतः-ता-तं, व्युपरतः
-ता-तं, निवृत्तः-ता-तं, प्रशान्तः-ता-तं, शान्तः-ता-तं, विगतः
-ता-तं, विश्रान्तः-ता-तं, विच्छिन्नः-ता-तं, निरस्तः-ता-तं; 'one
whose fever has ceased,' विगतज्वरः or गतज्वरः or वीतज्वरः or
शान्तज्वरः; 'one who has ceased from desire after worldly
objects,' उपरतविषयाभिलाषः-ता-तं.

CEASELESS, *a.* अविरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, निरन्तरः-रा-रं,
अनिवृत्तः-ता-तं, अविश्रान्तः-ता-तं, निरः-ता-तं.

CEASELESSLY, *adv.* अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं, निरः.

CEASING, *s.* चिरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, अवरतिः *f.*, उपरामः-रमः-रतिः *f.*, आरतिः *f.*

CECTY, *s.* अन्धता-न्धं, तिमिरं, अदृष्टिः *f.*, दृष्टिहीनता.

CECUTHENSY, *s.* दृष्टिवैकल्यं, नेत्रेन्द्रियवैकल्यं, नाकुलान्यं, कुदृष्टिः *f.*

CEDAR, *s.* देवदारुः *m.* -रु *n.*, चारः *n.* (स्), चारस्तरुः *m.*

To CEDE, *v. a.* (To give up) उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), विसृज्, वित्
(c. 1. -तरति-तरितुं-तरीतुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, अनुदा
(c. 3. -ददाति-दातुं), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति-जातुं), प्रोत्सृ in caus.
(-सारयति-यितुं).—('To go over') अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति, अभ्युपेतुं), वशीभू.

CEDED, *p. p.* उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, विसृजितः-ता-तं, प्रोत्सारितः-ता-तं, वितरीयः
-री-रीं, त्यक्तः-ता-कं.

CEDRINE OR CEDARN, *a.* देवदारुमयः-यी-यं, देवदारुसम्बन्धीयः-या-यं.

To CEIL, *v. a.* अन्तःपटलेन छद् (c. 10. छादयति-यितुं), आच्छद्.

CELLING, *s.* अन्तःपटलः, अन्तःछादं-दनं, अन्तराच्छादनं, पटलः, चालः.

CELANDINE, *s.* अहम्कारनिर्व्यासविशिष्टः पीतपुष्प ओषधिभेदः, बहुदुग्धिका.

CELATURE, *s.* तक्षणी, तक्षणाक्रम्ये *n.* (न), नानारेखादिना अलङ्कारविद्या.

To CELEBRATE, *v. a.* प्रशंस् (c. 1. -शंसति-शंसितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तौतुं),

विख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति-यितुं), छाद्य् (c. 1.

छाद्यते, छाद्यितुं), वन्द् (c. 1. वन्दते-न्दितुं), पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), आश्रु

in caus. (-आश्रयति-यितुं), प्रय् in caus. (प्रययति-यितुं), प्रकाश् in

caus. (-काशयति-यितुं), अनुवर्ष् (c. 10. -वर्षयति-यितुं).—(To per-

form solemnly) सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं), विधिवत् कृ, यथाविधि

अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति-शतुं) or सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं) or

निर्वह् in caus. (-वाहयति-यितुं) or पाल् (c. 10. पालयति-यितुं) or

आचर् (c. 1. -चरति-चरितुं) or पू (c. 10. पारयति-यितुं).—(To cele-

brate on the lyre) उपवीण (nom. -वीणयति-यितुं).

CELEBRATED, *a.* विद्युतः-ता-तं, ख्यातः-ता-तं, विख्यातः-ता-तं, प्रथितः
-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, कीर्त्तितः-तती-तत् (त), कीर्त्तितः-ता-तं,
स्तुतः-त्या-तं, अनुवर्षितः-ता-तं, लभ्यमानः-न्दा-न्दं, यशस्वी-स्विनी
-स्वि (न), यशस्वान्-स्वती-स्वत् (त), प्रतीतः-ता-तं, विहातः-ता-तं,
विह्वः-त्ता-तं.—(In song) उपगीतः-ता-तं, उपगीयमानः-ना-नं;
'to be celebrated,' प्रशंस् in pass. (-शस्यते), विद्यु in pass.
(-व्र्ययते), प्रय् (c. 1. प्रयते, प्रथितुं); 'by mention,' अतिपद् in
pass. (पठ्यते), परिपद्.—(As a festival) अभ्युदितः-ता-तं.

CELEBRATION, *s.* (Solemn performance) सेवनं, निषेवनं, विधिवत्
पालनं or अनुष्ठानं or आचरणं, अभ्युदयः.—(Praise) स्तुतिः *f.*, स्तवः,
वर्णना, प्रशंसा, पूजा, कीर्त्तनं, उकीर्त्तनं, स्थाया.

CELEBRITY, *s.* (Fame) कीर्त्तिः *f.*, यशः *n.* (स्), ख्यातिः *f.*, सुख्यातिः *f.*,
विद्युतिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.*, प्रकीर्त्तिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रविख्यातिः *f.*,
प्रतिख्यातिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, विश्रायः, प्रया, सम्प्रया, प्रथितिः *f.*, प्रतिष्ठा;
'conferring celebrity,' यशस्करः-री-रं, कीर्त्तिकरः-री-रं.

CCELERITY, *s.* शीघ्रता, वेगः, जवः, त्वरा, रभसः, तूष्णीः *m.*, आशुगमनं.

CELERY, *s.* अन्नोदाजातीयः शाकप्रभेदः.

CELESTIAL, *a.* (Relating to heaven, or the sky, divine) स्वर्गीयः
-या-यं, दिव्यः-व्या-व्यं, दिविजः-जा-जं, दिविष्टः-ष्टा-ष्टं, देवः-वी-वं,
देवकीयः-या-यं, देवाहः-हा-हं, सौरः-री-रं, आनरीद्यः-दी-दं,
विहायसः-सी-सं, विहायसीयः-या-यं, नभःस्यः-स्या-स्यं; 'clothed
in celestial raiment,' दिव्यवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं; 'celestial nymph,'
स्वर्गेश्या.—(Excellent) परमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं.

CELIBACY OF CELIBATE, *s.* अविवाहः, अनुवाहः, अपरिणयनं, अपाणि-
ग्रहणं, अविवाहावस्था, अकृतविवाहत्वं; 'living in celibacy,'
अविवाहितः.

CELL, *s.* (A small cavity) विलं, छिद्रं, रन्ध्रं, कूपः, कुहरं. (A small
apartment) कुटी, कक्षः.—(In a prison) कक्षगार कुटी or कक्षः
or उपरोधकं, अवरोधनशालिका, गुप्तिः *f.*—(A college) कुटीरः.
(The habitation of a religious person) मठः, आश्रमः.

CELLAR, *s.* गुप्तिः *f.*, भूतिकोशः, अवटः-टिः *m.* गृहतले or गृहस्याधस्ताद्
भूमी खातो मद्यादिकोशः.

CELLARIST, *s.* धर्मचारिणां मठे मद्यादिरक्षकः or भोजनाधिकारी *m.* (न).

CELLULAR, *a.* सूक्ष्मकूपविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, सूक्ष्मरन्ध्रपूर्णः-र्न्धा-र्न्धं, मधुकोषाकारः
-रा-रं.

CELSITUDE, *s.* उच्चता, ऊर्ध्वत्वं, उच्चयः, उत्सेधः, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः.

CEMENT, *s.* (The matter with which two bodies are made
to cohere, as mortar) मुधा, लेपः, पिलेपः, संलग्नीकरणाधेन अति-
श्यानद्रव्यं.—(Bond of union) बन्धनं, सन्न्यः, आबन्धः, सन्धिः *m.*

To CEMENT, *v. a.* संलग्नीकृ, संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-
यितुं), संस्त्रिप् in caus. (-स्त्रेयति-यितुं), सन्न्य् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं),
सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).

CEMENTATION, *s.* संलग्नीकरणं, संयोजनं, संयोगः, सन्धानं, संश्लेषः.

CEMENTED, *p. p.* संलग्नीकृतः-ता-तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, संस्त्रिष्टः-ष्टा-ष्टं,
सन्न्यः-द्धा-द्धं, सन्धितः-ता-तं.

CEMETERY, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं, पितृकाननं, पितृवसतिः *f.*, शयसानं,
शतानकं, रुद्राक्रोडः.

CENATORY, *a.* रात्रिभोजनसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (न), नक्तभोजनविषयकः
-का-कं.

CENOTAPH, *s.* शून्यचैत्यं, चैत्यं, चित्यं, स्थानान्तरे निखातं मृतजनमुद्दिश्य
स्मरणचैत्यं.

CENSE, *s.* करः, राजकरः, राजस्वः, शुल्कः.—(Rank) पदं.
 CENSER, *s.* धूपधारः, धूपपात्रं.—(Fire-pot) सप्तारधानिका.
 CENSOR, *s.* नीतिशास्त्रा *m.* (सू), धर्माध्यक्षः, धर्माधिकारी *m.* (न), व्यवहारदृष्टा *m.* (पृ), आचारोपदृष्टा *m.* (पृ), कण्टकोद्घात *m.* (घृ), दण्डप्रणेता *m.* (नृ), दोषनियन्त्रिता *m.* (नृ), पापनियन्त्रकृत्.
 CENSORIAN, *a.* नीतिशिक्षितसन्धी-न्धनी-न्धि (न) or आचारदर्शनसन्धी.
 CENSORIOUS, *a.* निन्दकः—का-कं, पृणी-णिनी-णि (न), दोषग्राही-हिणी-हि (न), गुणघाती-तिनी-ति (न), अपवादकः—का-कं, -दी-दिनी-दि (न), सापवादः—दा-दं, कुवादः—दा-दं, कुवदः—दा-दं, पापदर्शी-शिनी-शि (न), निन्दाशीलः—ला-लं, छिद्रान्वेषी-पिणी-पि (न), छिद्रानुसारी-रिणी-रि (न), कुत्सावादी-दिनी-दि (न) or अगुणवादी, कुचरः—रा-रं, दोषकटुक *m. f. n.*, पुरोभागी-गिनी-गि (न).
 CENSORIOUSLY, *adv.* घृणया, सापवादं, निन्दापूर्वकं, जुगुप्सया, अपवादशीलत्वात्, छिद्रान्वेषित्वात्.
 CENSORIOUSNESS, *s.* निन्दकता, अपवादशीलत्वं, छिद्रान्वेषः, परदोषकोर्षेण.
 CENSORSHIP, *s.* नीतिशास्त्रपदं, आचारदृष्टपदं, धर्माधिकारः, -करणं.
 CENSURABLE, *a.* निन्द्यः—न्धा-न्धं, निन्दनीयः—या-यं, निन्दाहं—हं—हं, वचनीयः—या-यं, वाच्यः—व्या-व्यं, गर्ह्यः—ह्यै-ह्यै, गर्हणीयः—या-यं, विगर्ह्यः—ह्यै-ह्यै, दोषी-पिणी-पि (न), अपराधी-धिनी-धि (न).
 CENSURABLENESS, *s.* निन्द्यता, वाच्यता, वचनीयता, सापराधता.
 CENSURE, *s.* निन्दा, अपवादः, परीवादः, जुगुप्सा-प्सनं, उपक्रोशः, परिभाषणं, तिरस्कारः, पृणा, उपालम्भः, आक्षेपः, गर्हा, गर्हणं, कुत्सा, निर्वादः, अघणं, अज्ञेनं, चृतीया.
 To CENSURE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रणिन्द, प्रतिनिन्द, विनिन्द, प्रत्यादिश (c. 6. दिशति-देष्टुं), परिवद (c. 1. -वदति-वदितुं), अपवाद, गर्ह (c. 1. गर्हते, गर्हितुं, c. 10. गर्हयति-ते-यितुं), विगर्ह, परिगर्ह, तिरस्कृ, कुत्स (c. 10. कुत्सयति-यितुं), अभिकुत्स, गुप् in des. (जुगुप्सते-प्सितुं), असूय (nom. असूयति-यितुं), उपालम्भ (c. 1. -लभते-लभ्युं), दोषीकृ, धिक्.
 CENSURED, *p. p.* निन्दितः—ता-तं, जुगुप्सितः—ता-तं, तिरस्कृतः—ता-तं, विगर्हितः—ता-तं, निभक्षितः—ता-तं, धिक्कृतः—ता-तं, अवरोधः—या-यं, उपालम्भः—आ-अं.
 CENSURER, *s.* निन्दकः, अपवादकः, अपवादी *m.* (न), परिवादी *m.* (न), निन्दाकृत्.
 CENT, *s.* शतं; 'five per cent.' शते विंशभागः, पञ्चकं शतं, पञ्चोत्तरः; 'two per cent.' द्विकं शतं.
 CENTAUR, *s.* जनुविशेषो यस्य पृष्ठभागः पुरुषाकारः पश्चिमभागश्च अश्वकृतिः, पृष्ठकालीनकविभिः कल्पितो नरोद्धकायो वाज्यधःकायो जनुविशेषः, अर्द्धेन अश्वो—र्द्धेन पुरुषो जनुः, राक्षसः, दैत्यः.
 CENTAURY, *s.* त्रिकत्वाद ओडुपुष्यसवर्णे ओपधिप्रभेदः.
 CENTENARIAN, *s.* (One a hundred years of age) शतायुः *m.* (स), शतवर्षः.
 CENTENARY, *a.* शतकः—का-कं, शतिकः—की-कं, शत्यः—त्या-त्यं.
 CENTENARY, *s.* शतकः, शतं; 'a centenary of years,' वर्षशतं, सन्तशतं, शतवर्षं.
 CENTENNIAL, *a.* शतवर्षः—धा-धं, शताब्दः—ब्दा-ब्दं, शतवत्सरः—रा-रं.
 CENTESIMAL, *a.* शततमः—की-कं, = Hundredth part) शतभागमध्ये एकभागः.
 CENTIGRADS, *a.* शतपत्रः—वी-वं, शतपलः—यी-यं, शतच्छदः—दा-दं.
 CENTIPED, *s.* शतपदी *f.*, शतपाद *f.*, शतपादिका, पृथिका, वृथिका, कर्णजल्लिका—काः (स).
 CENTO, *s.* (A poem formed by scraps) प्रकीर्णकाव्यं, खण्डकाव्यं, नाना-

ग्रन्थसङ्ग्रहीतं काव्यं.—(A collection of a hundred stanzas) शतकः.
 CENTRAL or CENTRICAL, *a.* मध्यः—ध्या-ध्यं, मध्यमः—मा-मं, मध्यमीयः—या-यं, मध्यस्थः—स्था-स्थं, मध्यस्थायी—यिनी-यि (न), गर्भस्थः—स्था-स्थं, मध्यवर्ती—र्त्तिनी-र्त्ति (न).
 CENTRALITY, *s.* मध्यत्वं, मध्यस्थता—त्वं, मध्यमत्वं.
 CENTRE, *s.* (The middle, interior) मध्यं, मध्यः, मध्यस्थानं, मध्यस्थलं, गर्भः, उदरः, अभ्यन्तरं, हृदयं; 'in the centre,' मध्ये, अभ्यन्तरे.—(Of a circle) केन्द्रं, चतुष्टयं.
 To CENTRE, *v. n.* (To rest on) अवलम्ब (c. 1. -लभते-लभितुं), समालम्ब, संघि (c. 1. -घयति-घयितुं).—(To meet together in one point) मध्यस्थानं or एकस्थानं प्रति समि (c. 2. समेति, समेतुं), एकत्र समागम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or सम्मिल (c. 6. -मिलति-मेलितुं).
 CENTRICALLY, *adv.* मध्यतः, मध्यं प्रति, मध्ये, मध्यस्थाने, मध्यमुद्दिश्य.
 CENTRIFUGAL, *a.* केन्द्रापजिगमिषुः—पुः-पु, मध्यापजिगमिषुः—पुः-पु.
 CENTRIPETAL, *a.* केन्द्रजिगमिषुः—पुः-पु, केन्द्राभिपिपतिषुः—पुः-पु, मध्यं प्रति पतयालुः—लुः-लु or पातुकः—का-कं.
 CENTUPLE, *s.* शतगुणः—खा-खं, शतधा *ind.*
 To CENTUPPLICATE, *v. a.* शतगुणं—यां-यं कृ, शतगुणीकृ, शतधा कृ.
 To CENTURIATE, *v. a.* शतभागशः कृ, शतखण्डशः कृ, शतधा कृ, शतखण्डीकृ.
 CENTURION, *s.* शतसेनापतिः *m.*, शतयोधमुख्यः, शतसैन्याधिपतिः *m.*
 CENTURY, *s.* (Space of a hundred years) वर्षशतं, शतवर्षं, वत्सरशतं, सन्तशतं.—(A hundred) शतं, शतकः.
 CEPHALALGY, *s.* शिरोवेदना, शीर्षवेदना, शिरःपीडा, शिराग्निः *f.*, शिरोरोगः.
 CEPHALIC, *a.* मस्तकपथ्यः—व्या-व्यं, मस्तिष्करोगघ्नः—घ्नी-घ्नी.
 CERASTES, *s.* शृङ्गविशिष्टः सर्पप्रभेदः, विषाणी ब्यालः, शृङ्गी.
 CERATE, *s.* सिक्थ्यादिनिर्मितः or सिक्थ्यतेलादिमयः शतशमक उपनाहः.
 CERATED, *a.* सिक्थ्याक्तः—क्ता-क्तं, सिक्थ्यमयः—यो-यं, सिक्थ्यानुलिप्तः—प्ता-प्तं.
 To CERE, *v. a.* सिक्थ्येन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or अन्न (c. 7. अन्नति, अन्नं).
 CEREBRAL, *a.* मस्तिष्कसम्बन्धकः—का-कं; 'a cerebral letter,' मूर्धन्य.
 CEREBRUM, *s.* मस्तिष्कं, मस्तिष्कः, गोर्धं, मस्तकवेहः.
 CERCLOTH OF CEREMENT, *s.* सिक्थ्याक्तं वस्त्रं, शयवस्त्रं.
 CEREMONIAL, *s.* व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, कृत्यं, नित्यकृत्यं, आह्निकाचारः, संस्कारः, क्रियाविधिः *m.*, शास्त्रविधानं.—(Sacrificial) यज्ञकर्म *n.* (न), विधियज्ञः, इष्टिः *f.*
 CEREMONIAL, *a.* वैधिकः—की-कं, वैधः—धी-धं, नैयमिकः—की-कं, आचारिकः—की-कं, व्यावहारिकः—की-कं, ऐहिकः—की-कं, पौष्टिकः—की-कं.
 CEREMONIOUS, *a.* अतिशयेन आदरकृत्, अतिशयेन आदृतः—ता-तं or सभ्याचारसेवी—यिनी-यि (न), अतिसभ्यः—भ्या-भ्यं or अत्यञ्जलिकृत्, एकान्तसभ्यः—भ्या-भ्यं, सभ्यमन्यः—न्या-न्यं, एकान्तप्रश्रितः—ता-तं, एकान्तप्रणयी—यिनी-यि (न), अतिसमादरकृत्, अत्यादृतः—ता-तं, अतिसभाजनकृत्, अत्यानन्दनकृत्, अत्यनुनयी—यिनी-यि (न).
 CEREMONIOUSNESS, *s.* (The use of too much ceremony) अत्यादरः, अतिशयेन शिष्टाचारानुष्ठानं, or सभ्याचारसेवनं, अतिसौजन्यं, अतिप्रश्रयः, अत्यनुनयः, अतिसभाजनं, अतिसमादरः, अत्यानन्दनं.
 CEREMONIOUSLY, *adv.* एकान्तादरपूर्वकं, अतिसमादरेण, अतिप्रश्रयेण, साति-शयसभाजनं.
 CEREMONY, *s.* (Rite) विधिः *m.*, नियमः, संस्कारः, विधानं, कृत्यं, नित्यकृत्यं, कर्म *n.* (न), नित्यकर्म *n.* (न), क्रिया, आह्निकाचारः, दीक्षा; 'engaged in ceremonies,' दीक्षितः; 'occasional ceremony,' नैमित्तिककर्म *n.* (न); 'marriage ceremony,' विवाहविधिः *m.*—(Form of civility) शिष्टाचारविधिः *m.*, सभ्याचारविधिः *m.*, सौजन्यरीतिः *f.*

CERTAIN, a. (Sure) भुवः-या-यं, अवश्यकः-का-कं, सुनिश्चितः-ता-तं.
—(Not admitting doubt) असन्दिग्धः-ग्धा-रथं, असंशयः-या-यं,
निःसन्दिग्धः-ग्धा-रथं, निःसन्देहः-हा-हं, निःसंशयः-या-यं; 'it is
certain,' अत्र न संशयः.—(Settled, determined, resolved)
निश्चितः-ता-तं, कृतनिश्चयः-या-यं, निश्चयः-या-यं, नियतः-ता-तं;
'as to time,' कृतकालः-ला-लं.—(Regular) नियतः-ता-तं.
(Infallible) अनोपः-या-यं.—(Particular) सविशेषः-या-यं.
(Some) कश्चित् काचित् किञ्चित्, को-पि कापि किमपि, कश्चन
किञ्चन; 'some few,' कतिचित् *ind.*, कतिपयः-या-यं,
—यती-यत् (तृ); 'a certain person,' कश्चित्; 'a cer-
tain person,' कश्चित् सिंहः, or in more modern Sanscrit एकः
सिंहः; 'certain people,' कतिपयलोकाः; 'certain teachers,'
कियन्तो-ध्यापकाः; 'on a certain time,' एकदा, कदाचित्, विशेषकाले.
CERTAINLY, adv. अवश्यं, निश्चितं, सुनिश्चितं, असंशयं, भुवः, नूनं, खलु, किल,
नाम, तस्मात्, संशयं विना, अत्र न संशयः, कः सन्देहः, को-च सन्देहः.
CERTAINTY, OR CERTAINTY, OR CERTITUDE, s. निश्चयः, निर्णयः,
नैश्चर्यं, अवश्यकता, दृढप्रमाणं, भुवत्वं, असन्दिग्धता; 'certainties,'
भुवणि.
CERTIFICATE, s. प्रमाणपत्रं, अभिज्ञानपत्रं, निर्णयपत्रं, निश्चयपत्रं, सत्याप-
नपत्रं, निदर्शनपत्रं, आगमपत्रं, निर्णयता *m.* (तृ).
CERTIFY, v. a. (To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), विशा.
—(To bear testimony, give proof) प्रमाणीकृ, सप्रमाणं-यां-यं
कृ, दृढीकृ, स्थिरीकृ, सत्याकृ, प्रमाणपत्रेण or अभिज्ञानपत्रेण निर्णयं कृ.
CERVICAL, a. श्रेयः-वी-वं, श्रेयः-यो-यं, कण्ठ्यः-यथा-यथं.
CERULEAN, a. नीलः-ला-लं, नीलवर्णः-यां-यं, आकाशवर्णः-यां-यं.
CERUMEN, s. (Ear-wax) कर्णमलः-लं, तोकनं, कर्णगूयः, कर्णविद् (पृ).
CERUSE, s. (White-lead) श्वेतारस्त्रं, शुक्लवर्णः सौसकविशेषः.
CESARIAN, a. (Operation) गर्भोच्छेदनं, भूयोच्छेदनं.
CESS, s. (A sum levied) करः, शुल्कः-लं, राजस्वं.—(The act of
assessing) करग्रहणं, शुल्कग्रहणं.
CESS, v. a. (To assess) करं or शुल्कं or राजस्वं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति,
ग्रहीतुं) or दा in caus. (दापयति-यितुं).
CESSION, s. विरतिः *f.*, विरामः, अविरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, वि-
रतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, निवर्त्तनं, विच्छेदः, उपशमः, अपशमः, क्षयः;
'cessation of arms,' अवहारः.—(Without cessation) अविरतं,
अनवरतं, निरन्तरं; 'cessation of affection,' क्लेशच्छेदः.
CESSAUIT, s. अनुकजनो वर्षद्वयप्रभृति अष्ट यावत् करं न दत्तवान् इति
ज्ञापनार्थं लेख्यं.
CESSIBLE, a. त्याज्यः-ज्या-ज्यं, प्रदेयः-या-यं, विसर्जनीयः-या-यं.
CESSION, s. त्यागः, परित्यागः, प्रदानं, चितरणं, विसर्जनं, समर्पणं.
CESSMENT, s. करग्रहणं, शुल्कग्रहणं, राजस्वग्रहणं, करदापनं.
CESSOR, s. नियतधर्मनिरपेक्षत्वात् or करदानमन्दादजात् पूज्योक्तलेख्यद्वारेण
अभिधोक्तः.
CESTUS, s. रतिमेखला, रतिरसना, रतिकलापः.
CETACEOUS, a. तिमिजातीयः-या-यं, मोनरजातीयः-या-यं.
CEYLON, s. (The island) सिंहलद्वीपः, सिंहलं, लङ्का.
CHAD, s. घाटीनः, नहरः, शृङ्गी *f.*
To CHAFF, v. a. (To rub, make hot by rubbing) घृष् (c. 1.
घर्षति, घर्षितुं), चापुष्, निर्घृष्, संवाहं कृ, घर्षणेन तप् in caus. (तापयति
-यितुं).—(To irritate) तप् in caus., परितप्, चाप् (c. 1. चापते,
चापितुं).—(To make angry) कुप् in caus. (क्रोधयति-यितुं), प्रकुप्,

रुप् in caus. (रोषयति-यितुं).

To CHAFE, v. n. तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सनप्, दुर्नेनस् (nom.
दुर्नेनायते), क्रिष् (c. 4. क्रिष्यते, क्रेशितुं), कुप् (c. 4. कुप्यति-ते, कोपितुं),
प्रकुप्, रुप् (c. 4. रुष्यति, रोषितुं), क्रुप् (c. 4. क्रुप्यति, क्रोडुं), मनु (nom.
मनूयति); 'chafing,' आतप्यमानः-ना-नं.
CHAFE, s. प्रकोपः, उन्नापः, परितापः, मनस्तापः, क्रेशः, रोषः, मन्युः *m.*, समर्पः.
CHAFER, s. पिङ्गशरीरो ध्वनमोदी भनरप्रभेदः.
CHAFF, s. घुसे, घुपं, तुपः-या, तुच्छं, तुच्छधान्यकं, धान्यकलं, कडङ्गरः,
निष्पावः.—(Freed from the chaff) निस्तुपः-या-यं.
To CHAFFER, v. a. पण् (c. 1. पणते, पणितुं or पणायति-यितुं), पणं कृ,
पणीकृ, घिपणीकृ, कुतिसतप्रकारेण पणायी कृ or क्रयविक्रयं कृ.
CHAFFERN, s. उदस्थाली, स्थाली, पिठरः, उखा.
CHAFFINCH, s. बुसप्रियः क्षुद्रपक्षिप्रभेदः.
CHAFFLESS, a. निस्तुपः-या-यं, बुसहीनः-ना-नं, तुषरहितः-ता-तं.
CHAFFY, a. तुपमयः-यी-यं, तुपोपमः-ना-नं, लघुः-युः-यु.
CHAFING-DISH, s. सङ्गारधानिका, सङ्गारशकटी, सङ्गारिः *f.*, रिखी, कटाहः.
CHAGRIN, s. क्रेशः, मन्युः *m.*, शोकः, पिडघना, क्षया, अमनोपः.
To CHAGRIN, v. a. दुःस् (c. 10. दुःस्यति-यितुं), क्रिष् (c. 9. क्रिष्यति,
क्रेशितुं), व्यप् in caus. (व्यययति-यितुं), तप् in caus. (तापयति-यितुं),
सनप्, परितप्, शुष् in caus. (शोषयति-यितुं).
CHAGRINED, p. p. आगतमन्युः-न्युः-न्यु, सव्ययः-या-यं, दुःखितः-ता-तं,
उद्विग्नः-ग्ना-ग्नं.
CHAIN, s. शृङ्खलः-ला-लं, रासः.—(Fetter) लोहबन्धनं, लोहबन्धं, निगडः-डं,
बन्धनं, पाशः; 'a gold chain,' कनकसूत्रं.—(A series) श्रेणी, पर्यायः,
यंत्रिका *f.*, अनुक्रमः, माला; 'a chain of causes,' कारणमाला.
To CHAIN, v. a. शृङ्खलया or निगडेन बन्ध् (c. 9. बध्नात, बन्धुं), शृङ्खल
(nom. शृङ्खलयति-यितुं), निगड (nom. निगडयति-यितुं).
CHAINED, p. p. शृङ्खलितः-ता-तं, निगडितः-ता-तं, शृङ्खलाबद्धः-डा-डं.
CHAIN-PUMP, s. शृङ्खलामुच्चरितं जलोत्तोलनयन्त्रं or सञ्चययन्त्रं.
CHAIN-SHOT, s. शृङ्खलाबद्धं युद्धयन्त्रात् प्रक्षेपणीयं लोहगोलद्वयं.
CHAIN-WORK, s. शृङ्खलकर्म *n.* (नृ), शृङ्खलाकूपेण निर्मितं यत् किञ्चिद्
विरलकर्म.
CHAIR, s. पीठं, आसनं, विष्टरः, विस्तरः, संवेशः.—(Wheel-chair) पथं.
CHAIRMAN, s. सभापतिः *m.*, सभाधिकृतः, गोष्ठ्योपांतः श्रेष्ठो *m.* (नृ),
प्राणाधिकः.—(One whose profession it is to carry a chair)
प्रवहणिकः.
CHAISE, s. यानविशेषः, रथः, क्रीडारथः, पुष्परथः, वाहनं.
CHALCOGRAPHY, s. तावफलके or पित्तलफलके लिखनविद्या.
CHALDRON, s. पिठरः, उखा, स्थाली, उदस्थाली, पिष्टपचन.
CHALICE, s. कंसः, पात्रं, भाजनं, शरायः, यज्ञपात्रं, यज्ञभाजनं.
CHALK, s. कठिनी, खटिनी, कठिका, खटिका, खडिका, चूयोः-थं, श्वेत-
धातुः *m.*, शुक्लधातुः, वयलेखा, पावदुमृत् *f.*, शिलाधातुः, सितोपलः, पाकशुक्रा,
श्वेतलवणिका.—(Red chalk) मैरं, सय्यं, गिरिनं, अश्मजं, शिलाजतु *n.*
To CHALK, v. a. (To mark with chalk) कठिन्या चिह् (c. 10.
चिह्नयति-यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).
CHALK-CUTTER, s. कठिनीखनकः, कठिनीखनिका *m.* (तृ), शुक्लधातुखनकः.
CHALKY, a. कठिनीमयः-यी-यं, श्वेतधातुवर्णः-यां-यं, कठिनीसंमृष्टः-हा-हं.
To CHALLENGE, v. a. आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ते-ह्वतुं), उपाह्वे, समाह्वे;
हन्धुयुद्धार्थं or नियुद्धार्थं आह्वे; स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते, स्पर्धितुं), आक्रन्द
(c. 1. -क्रन्दति-क्रन्दितुं), प्रत्यर्धे (c. 10. -अर्धयति-यितुं).—(To accuse)
अभियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं).—(To claim as one's own due)

आत्मसात्, स्वीकृ. मम देयं or ममं दातव्यमात्रं आपयित्वा यद् (c. 9. गृह्णाति, यहीतुं) or in des. (जिपृच्छति जिह्नुं).

CHALLENGE, *s.* आह्वानं. समाह्वयः-ह्वानं, योधसंवायः, क्रान्तिः, अभियुद्धः. —(A writing containing a challenge) युद्धाह्वानपत्रं, द्वन्द्वयुद्धार्थम् आह्वानपत्रं.

CHALLENGED, *p. p.* आहृतः-ता-तं. समाहृतः-ता-तं, कृताह्वानः-ना-नं.

CHALLENGER, *s.* आह्वानकर्त्ता *m.* (नृ.), समाह्वानकृत्, समाह्वानात्ता *m.* (नृ.), अभियोक्ता *m.* (नृ.).

CHALLENGING, *s.* (Act of) आह्वानं, हूतिः *f.* हयः, क्रन्दनं, स्पन्दनं.

CHALYBEATE, *a.* अयःसंमृष्टः-ष्टा-ष्टं, लोहब्याप्तः-भा-भं, लोहगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, लोहघटितः-ता-तं; 'a chalybeate pill,' अयोगुडः.

CHAMADE, *s.* युद्धे पराजयसूचकं or सम्प्रदानसूचकं पटहताडनं.

CHAMBER, *s.* कोष्ठः, प्रकोष्ठः, शृङ्गला, शालिका, आगारः-रं, गृहं, स्थलं, आवासः, वासभवनं, कक्षः, कुटी, कटिः *f.*; 'bed-chamber,' शयनागारः, स्वप्ननिकेतनं, शयनशाला, शय्यायेम *n.* (नृ.); 'an inner chamber,' उपरोधकं, कक्षानरं; 'an upper chamber,' उपरिस्थः प्रकोष्ठः; चन्द्रशालिका, शिरोगृहं.—(A cavity) कोष्ठः, गलैः, यिलं, कुहरं.

To CHAMBER, *v. n.* लम्पटवत् स्त्रियो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अभिगम्, लम्पटाचारः-रा-रं चम्.

CHAMBERING, *s.* स्त्रीगमनं, नार्यभिगमनं, स्त्रीसेवा, नारीप्रसङ्गः, लम्पटता.

CHAMBERLAIN, *s.* शयनाधिकृतः, अन्नःपुरवर्त्ती *m.* (नृ.), अन्नवैशिकः, कक्षुकी *m.* (नृ.), स्थापत्यः, यस्त्रगृहाधीशः, द्वाःस्थितदर्शकः, बन्धुलः.

CHAMBERMAID, *s.* शयनशालायां शय्यादिपरिकल्पिका परिचारिका or दासी.

CHAMELEON, *s.* सरटः, सरटुः, प्रतिमूर्त्यः, कुलाहकः. See CAMELEON.

To CHAMFER, *v. a.* स्तम्भस्य परितः सीताकारा रेखा लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं).

CHAMFER OF CHAMFER, *s.* स्तम्भस्य परितो लिखिता सीताकारा रेखाः, स्तम्भरेखा, स्तम्भसीता.

CHAMOIS, *s.* यातप्रमोयः, यनलागनातीयो गिरिप्रियो महावेगो जनुभेदः.

CHAMOMILE, *s.* अतितिक्रूरसविशिष्टः सुगन्ध ओषधिभेदः.

To CHAMP, *v. a.* चर्ष्य (c. 1. चर्वति, चर्वितुं), दंश (c. 1. दशति, दंष्टुं), परिदंश, दन्तचर्षणं कृ; 'to champ the bit,' खलीनं परिदंश.

CHAMPAIGN, *s.* समभूमिः *f.*, समभूभागः, समस्थलं-ली, समप्रदेशः, निर्वनभूमिः *f.*

CHAMPACA, *s.* (A plant) चम्पकः, चाम्प्यः, हेमपुष्पकः, स्थिरगन्धः, स्थिरपुष्पः.—(Its flower) गन्धफली.

CHAMPAGNE, *s.* लज्जाप्रभेदः, लज्जाकं, उज्ज्वलीन्धं, शिलीन्धं.

CHAMPION, *s.* (A warrior) भटः, मुभटः, वीरः, प्रवीरः, योद्धा *m.* (नृ.), प्रयुयुतुः *m.*, विक्रान्तः, गच्छोरः, नासोरः.—(A defender) रक्षकः, रक्षिता *m.* (नृ.), परिरक्षी *m.* (नृ.).

CHANCE, *s.* देव्यं, देवयोगः, देवगतिः *f.*, घटना, देवघटना सङ्गतिः *f.* अकस्मात्सङ्गतं, आगन्तुः *m.*, अतिवर्त्तनं.—(Unfortunate chance) विषम, आपदः 'a game of chance,' अस्त्रादिक्रीडा, द्युतः; 'trusting too much to chance,' देवपरः, देवायस्तः, देवचिन्तकः; 'by chance,' अकस्मात्, देवात्, देववशात्, घटनया, अनपेक्षं, प्रमादेन.—(State of doubt) संशयः; 'committed to chance,' संशयस्यः-स्या-स्थं.

To CHANCE, *v. n.* अकस्मात् सम्भू (c. 1. भवति-भवितुं) or सम्पद्य (c. 1. -पद्यते-पद्युं) or समापद्य or उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं) or समुपस्था or आपद्य (c. 1. -पतति-पतितुं).

CHANCEL, *s.* पञ्चाशालायाः पूर्वदिशो महापवित्रत्वाद् व्यवधानेन अवरुद्धो भागः, मन्दिरस्य प्राचीनभागः.

CHANCELLOR, *s.* महाप्राडिवाकः, प्रधानधर्माध्यक्षः, महाविचारकः, महा-शामनकर्त्ता *m.* (नृ.).—(Chancellor of the Exchequer) कोशाधीशः.—(Of the University) राजविद्यालयाधिपतिः *m.*

CHANCELLORSHIP, *s.* महाप्राडिवाक्यं, प्रधानधर्माध्यक्षस्य पदं or अधिकारः.

CHANCE-MEDLEY, *s.* डिस्त्राहवे अनिच्छातो नृहत्या or मनुष्यमारणं.

CHANCER, *s.* विदूषिः *m.*, उपदंशः, गलितक्षतं. See CANCER.

CHANCERY, *s.* दण्डनैर्मुख्यशमका महाविचारणसभा, महाविचारस्थानं, धर्मी-यतानियामकः सभाविशेषः.

CHANDALA, *s.* (An outcaste or man of a degraded tribe) चारडालः, चण्डालः, मातङ्गः, निपादः, दिवाकीर्षिः, मृगपक्षः, जनकृमः, अन्नेवासी, पुच्छसः, प्रवः.

CHANDLER, *s.* दीपवृक्षः, दीपपादपः, शिखातरुः, शिखावृक्षः, दीपाधारः.

CHANDLER, *s.* (A huckster) वार्त्तावहः, वैवधिकः, विवधिकः; 'a corn-chandler,' धान्यमायः.—(One who makes or sells candles) दीपिकाकृत्, दीपविक्रेता *m.* (नृ.).

To CHANGE, *v. a.* विकृ (c. 8. -करोति-कर्तुं), अन्यरूपं-पीं-पं कृ, भिन्नरूपं-पीं-पं कृ, विपर्यय (c. 4. -अस्यति, असितुं).—(To barter) निमे (c. 1. -मयते-मातुं), विमे, विनिमे, परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति-वितुं); 'he changes beans for sesamum-seed,' तिलेभ्यः प्रति मापान् ददाति.—(To change the mind) अन्यमानसीभू, विपरीतं विज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं).—(To change a note) हुडिकापत्रं सुवर्णरूप्यादिभिः परिवृत्.—(To change gold for coin of less value) सुवर्णरूप्यादिकं कुप्यनाणकपणकपर्दादिभिः परिवृत्.—(To change one's clothes) वस्त्राणि अवतार्य or विहाय or अवमुच्य अपराणि परिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

To CHANGE, *v. n.* विकृ (c. 8. -कुरुते), विकृतीभू, अन्यथा भू, अन्यरूपः-पी-पं भू, भिन्नरूपः-पी-पं भू, विकृताकारः-रा-रं भू; 'the mouse was changed into a cat,' मूषिको विडालः कृतः.—(To change in mind) विमनीभू.—(To change one's evil course) पापाद् विनिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं) or निवृत्.

CHANGE, *s.* विकारः, विकृतिः *f.*, विक्रिया, वैकृत्यं, परिवर्तनः, विपरिवर्तनः, विपर्ययः, परिवर्त्तः, अन्यथाभावः.—(Vicissitude) आवृत्तिः *f.*, परिवृत्तिः *f.*; 'of the seasons,' चतृपर्यायः.—(Variety) वैविध्यं, विभेदः.—(Reformation) निवर्त्तनं.—(Small money) अल्पसार् धनं यथा कुप्यनाणकपणकपर्दादि, अल्पार्थमुद्रा, छुद्रमुद्रा.—(Place where merchants meet) यणिकसमागमचत्वरं, श्रेष्ठचत्वरं.—(Of the moon)

जमायसी, प्रतिपत्, चन्द्रपरिवर्त्तः, पर्व्वसन्धिः *m.*; 'of mind,' बुद्धिभेदः.

CHANGEABLE, *a.* (Possible to be changed) विकार्यः-व्यो-व्यं.—(Fickle) अस्थायी-पिनी-पि (नृ.), अस्थिरः-रा-रं, अधीरः-रा-रं, चलः-ला-लं, चलचिह्नः-न्ना-न्तं, चपलः-ला-लं, सङ्कुचः-का-कं, नैकभावाश्रयः-या-यं, प्रकृतितरलः-ला-लं, अन्यमनाः-नाः-नः (नृ.), अन्यमानसः-सी-सं.—(Inconstant) अनियः-न्ना-न्यं.

CHANGEABLENESS, *s.* अस्थिरता, अस्थैर्यं, चलचिह्नता, चचलत्वं, आपत्यं.

CHANGED, *p. p.* विकारितः-ता-तं, विकृतः-ता-तं, वैकृतः-ता-तं, कृत-विक्रियः-या-यं, अन्यरूपः-पी-पं, परिणतरूपः-पी-पं, विपर्ययः-न्ना-न्तं, विकृताकारः-रा-रं.—(In feelings) विमनीकृतः-ता-तं, विमनीभूतः-ता-तं.

CHANGELING, *s.* कुलीनपुत्रेण परिवर्त्तितो धात्रीपुत्रः; वेतालान् मरुपबालकम् अपहृत्य तस्य स्थाने उपसर्जितः कुरूपबालक इति केचिन् मन्यन्ते; उपसर्जितपुत्रः, उपकल्पितपुत्रः, कृत्रिमपुत्रः, पुत्रप्रतिनिधिः *m.*

CHANGER, *s.* हुडिकापत्रसुवर्णरूप्यादिपरिवर्त्तकः.

CHANNEL, *s.* (A strait) सङ्कटं.—(The bed of a river) नदीभाण्डं, नदीपात्रं, गर्भः, नदीगर्भः.—(A long excavation, a canal) कुत्वा, उपकुत्वा, खातं, नालः, प्रणालः.—(A narrow passage) सङ्कीर्णपथः.—(Furrow of a pillar) स्तम्भरेखा, स्तम्भसीता.—(A stream) स्रोतः *n.* (स्).

To CHANNEL, *v. a.* खन् (c. 1. खनति, खनितुं, खातुं), उत्खन्, कुत्वाः कृ, सीताः कृ.

To CHANT, *v. n.* गै (c. 1. गायति, गातुं), प्रगै, उच्चै, सुस्र (nom. सुस्त्रायते), पदं (c. 1. पठति, पठितुं).

CHANT, *s.* गीतं, गेयं, गानं, गाथा, स्तोलः *f.*, स्तोत्रं.

CHANTED, *p. p.* गीतः-ता-तं, परिगीतः-ता-तं, पठितः-ता-तं.

CHANTER, *s.* उच्चाता *m.* (तृ), गायकः, गेष्णुः, गाथिकः, सुस्त्रयुः *m.*

CHANTICLEER, *s.* उपाकलः, कुकुटः, कृकवाकुः, यामयोपः.

CHAOS, *s.* महाभूतादिसङ्ख्ये, प्रागजगत्पृष्ठे जलादिभूतानाम् अस्तव्यस्तता, एकार्थवः.—(Confusion) सङ्कटः, सङ्ख्ये, संखोभः, व्यस्तता, अव्यक्तता.

CHAOTIC, *a.* सङ्करीकृतः-ता-तं, अस्तव्यस्तः-स्ता-स्तं, अधरोत्तरः-रा-रं, सङ्कीर्णः-शी-थै, सङ्कुलः-ला-लं, एकार्थयोभूतः-ता-तं, अव्यक्तः-क्ता-क्तं, अलक्षणः-खा-थं.

To CHAP, *v. n.* (To break into gapings from the effect of cold) शीतोपहतत्वात् बुद् (c. 4. बुद्ध्यति, बुद्धितुं) or विदल् (c. 1. -दलति -दलितुं) or बिभिद् in pass. (-भिद्यते) or विद् in pass. (-दीव्यते) or छिद् in pass. (-छिद्यते) or स्फुद् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं).

CHAP, *s.* (Cleft, chink) बुद्धितं, बुद्धिः *f.* -टी, छिद्रं, रन्ध्रं, गर्भः, भित्तिः *f.*; 'in the feet,' पाददारी, अलसः.—(A person, a fellow, contemptuously) माखवः-वकः, मनुष्यकः, नागरः.

CHAPE, *s.* (The catch of any thing by which it is held) बन्धनी, बन्धनकीलकः, सङ्ग्रहणार्थं दनकः, ग्रहणी, रक्षण्यी, आलानं.

CHAPEL, *s.* (Shrine) देवागारः, देवतागारः, देवायतनं, देवालये.—(A small place of worship subject to a church) महानन्दिराधीना खुद्रपूजाशाला, अग्रपानमन्दिरं.—(Of ease) दूरस्थैः सेवितं खुद्रभजनभवनं.

CHAPELRY, *s.* खुद्रमन्दिराधिकारः, पूजोक्तपूजाशालाधीनो भूमिभागः.

CHAPERON, *s.* नृत्यगीतादिसमाजे अनूढाम् तरुणीम् उपास्ते या मध्यमवयस्का भाविनी or कुलोना स्त्री.

To CHAPERON, *v. a.* नृत्यगीतादिसमाजे अनूढां तरुणीं युवतिगणं वा उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं) or उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), or उपचर् (c. 1. -चरति -चरितुं).

CHAPFALLEN, *a.* ज्ञानवदनः-नी-नं, मलिनमुखः-खी-खं, हताशः-शा-शं.

CHAPTER, *s.* स्तम्भशीर्षं, स्तम्भमस्तकः, स्तम्भशृङ्गं, ऊर्ध्वस्तम्भः, स्तम्भस्य ऊर्ध्वभागः.

CHAPLAIN, *s.* पुरोहितः, कुलाचार्यः, च्युनिक *m.* (नृ), कुलगुरुः *m.*, कुलविप्रः.

CHAPLAINSHIP, *s.* पौरोहित्यं, पुरोहितपदं, कुलाचार्यपदं, आर्चिर्जन्यं.

CHAPLET, *s.* माला, माल्यं, मङ्ग *f.* (ज), दाम *n.* (नृ), कुसुमावतंसकं, निर्व्यूहः, जापीडः, पीडा; 'chaplet-maker,' मालाकारः, मालिकः; 'chaplets worn in different positions,' गर्भकः, प्रभङ्गकं, ललामकं, मालावतंसं, वैकण्ठकं, जापीडः, शेरः.

CHAPMAN, *s.* आपणिकः, विपणी *m.* (नृ), क्रयिकः, विक्रयिकः.

CHAPPED, *p. p.* बुद्धितः-ता-तं, बुद्धितवान्-वती-वत् (तृ), विदलितः-ता-तं, बिभिक्तः-ता-तं, विदीर्यः-शी-थै, छिक्तः-ता-तं.

CHAPS, *s. pl.* (The mouth of a beast of prey) आस्यं, मुखं, वदनं, हनुः *m.*—(Entrance of a channel) सङ्कटमुखं, सङ्कटप्रवेशः.

CHAPTER, *s.* (Division) अध्यायः, अध्यायः, सर्गः, पद्यं *n.* (नृ), परिच्छेदः, विच्छेदः, काव्यः-खं, खड्यः-खं, खन्धः, उच्चासः, आश्वासः, प्रकरणं, लघकः.

—(An assembly of canons) महानन्दरे प्रधानपुरोहितानां सभा.

To CHAR, *v. a.* (To burn wood to a cinder) अङ्गारसाकृ, अङ्गारीकृ, अङ्गार (nom. अङ्गारयति -यितुं); ईषह् (c. 1. -दहति -दग्धुं).

To CHAR, *v. n.* (To work at other's houses by the day) गृहसम्मानेने उदकवाहने इत्यादिकुत्सितकर्मणि एकदिनमात्रं यावद् व्यापृता भू or नियुज् in pass. (-युज्यते).

CHAR-WOMAN, *s.* गृहसम्मानेने उदकवाहने इत्यादिकुत्सितकर्मणि एकदिनमात्रं नियुक्ता or व्यापृता चेटी, प्रत्यहं भूतिं गृह्णाति या कर्मकरी, दिनिकाचेटी, दिनिकाप्रेष्या, प्रेष्या, सैरिन्धी.

CHARACTER, *s.* (Disposition) शीलः-लं, शीलत्वं-ता, स्वभावः. वृत्तिः *f.*, स्वरूपं, स्वाभिप्रायः, चारित्रं.—(Property, peculiarity) भावः, गुणः, विशेषः.—(Natural character) स्वभावः, निसर्गः, प्रकृतिः *f.*—(Mark) लक्षणं, चिह्नं, अभिज्ञानं.—(Letter) अक्षरं, वर्णः-थै.—(Handwriting) खहस्ताक्षरं.—(Personage in a drama) भूमिका.—(Reputation, honour) मर्यादा, कीर्तिः *f.*, यशः *n.* (स्).—(Dignity) गौरवं

CHARACTERISTIC, *a.* लाक्षणिकः-की-कं, लाक्षण्यः-ख्या-ख्यं, विशेषकः-का-कं, विशेषणः-खा-थं, स्वाभाविकः-की-कं, गुणवाचकः-का-कं.

CHARACTERISTIC, *s.* लक्षणं, विशेषलक्षणं, संलक्षणं, लिङ्गं, चिह्नं, विशेषः-यणं, अभिज्ञानं, संज्ञा, गुणः, उपाधिः *m.*, स्वधर्मः, स्वभावः; 'generic property,' समानाधिकरणं; 'specific property,' जातिवत्.

CHARACTERISTICALLY, *adv.* विशेषतस्, सविशेषं, लक्षणतस्.

To CHARACTERIZE, *v. a.* लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), संलक्ष्, उपलक्ष्; विशिष in caus. (-शेषयति -यितुं), चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं).—(To give an account of the personal qualities) गुणदोषान व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -व्यातुं).

CHARACTERIZED, *p. p.* विशिष्टः-हा-हं, विशेषितः-ता-तं, सविशेषः-पा-थं-यणः-खा-थं, लक्षितः-ता-तं, संलक्षितः-का-कं, उपलक्षितः-ता-तं, कृतलक्षणः-खा-थं, लिङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (नृ).

CHARADE, *s.* सङ्केतोभट्टः, सङ्केतानः, प्रवहिका, पक्षविरचिता प्रसूतौ यथा किंलिच्छीघ्रतरं वायोः किंलिङ्गुतरं नृणां मनः शीघ्रतरं वाताश्रिता बहुतरा नृणादिति.

CHARCOAL, *s.* अङ्गारः-रं, निषापकः, दग्धकाष्ठं, दग्धध्वं.

To CHARGE, *v. a.* (Accuse) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते), अभिज्ञप् (c. 1. -ज्ञपति -ज्ञप्ते), अभिज्ञप् (c. 1. -ज्ञपति -ज्ञप्ते), अधिषिप् (c. 6. -क्षपति -क्षेप्ते).—(Impute a crime to any one) दोषं कस्मिंश्चिद् आरूह in caus. (-रोषयति -यितुं).—(Enjoin, exhort) आदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिश्, प्रत्यादिश्, निर्दिश्, उपदिश्; आज्ञा in caus. -ज्ञापयति -यितुं).—(Intrust) निक्षिप्, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), सम् in caus. (-अपेयति -यितुं).—(Impose as a task) नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-युक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं).—(Attack) अभिद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं); आस्क्रन् (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्ते), आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिधाव् (c. 1. -धावति -ते-धावितुं).—(Burden, load) भारं न्यस्, or निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or आरूह in caus. (-रोषयति -यितुं), पृ (c. 10. पृरयति -यितुं) with inst. c.—(Ask a price) मूल्यं प्राप्ये (c. 10. -अपेयते -ति -यितुं).

CHARGE, *s.* (Care, custody) गुप्तिः *f.*, रक्षा, रक्षणं; 'to take charge of,' रक्ष् (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), अधिहा (c. 1. -तिष्ठति -हातुं).—(Trust) निक्षेपः, उपनिक्षेपः, न्यासः, उपन्यासः, उपनिधिः *m.*; 'to give in charge,' निक्षिप् (c. 6. -क्षपति -क्षेप्ते), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-युक्ते).—(Commission, office, task,

duty) नियोगः, अधिकारः, भारः, व्रतं, धर्मः.—(Mandate, command) आदेशः, आज्ञा, शासनं.—(Exhortation) प्रत्यादेशः, उपदेशः.—(Accusation) अभियोगः, अभिशापः, अभिशंसनं, अपवादः.—(Imputation) दोषारोपः, दोषकल्पनं; 'to lay a crime to any one's charge,' दोषं कल्पित्वा आरुह in caus. (-रोपयति-यितुं).—(Onset, attack) संशरणं, आक्रमणः, अभ्यवस्कन्दः, उपघातः, अभिक्रमः, आक्रमः; 'charge sounded by musical instruments,' आह्वारः.—(Burden) भारः, धुरा.—(Charge of a gun) यक्षुर्गुलिकादिकम् एकपारे युद्धनाडी नियोजयितव्यं.—(Expense) व्ययः.—(Price) मूल्यं, अर्थः.

CHARGEABLE, *a.* (Liable to be accused) अभियोज्यः—या-यं, अभियोज्यः—न्या-न्यं.—(Imputable) आरोपणीयः—या-यं.—(Causing expense) व्ययकारी—रिखी-रि (न).

CHARGED, *p. p.* (Loaded) युद्धः—हा-हं, धुरीणः—शा-शं, धुरीयः—या-यं, भारधान्—वती-वत् (त), भारक्रान्तः—न्ता-नं, अभिपूज्यः—शी-शं, गर्भः—भा-भं in comp.; as, 'a cloud charged with water,' अम्भोगर्भो जलदः.—(Accused) अभियुक्तः—का-कं, अभिशप्तः—स्ता-लं.—(Injoined) समादिष्टः—हा-हं, प्रत्यादिष्टः—हा-हं.—(Made to pay) दायितः—ता-तं.—(Imputed) आरोपितः—ता-तं.

CHARGER, *s.* (Large dish) वृहत्पात्रं, पात्रं, भाजनं.—(War-horse) वारकीरः, योधहरः, युद्धाश्वः, युद्धवाजी *m.* (न).

CHARILY, *adv.* परिमितप्रकारेण, मितप्रकारेण, परिमितं, अमुकहस्तेन, अल्पशस्.

CHARIOT, *s.* रथः, चक्रयानं, गन्त्री, गन्त्रीरथः; 'of war,' स्पन्दनः, शताङ्गः; 'of the gods,' विमानः—नं; 'covered chariot,' कर्णीरथः, हयनं; 'pleasure-chariot,' क्रीडारथः; 'chariot-race,' रथचर्या; 'chariot-horse,' रथ्यः; 'warrior mounted on a chariot,' स्पन्दनारोहः, रथारूढः, रथी *m.* (न).

CHARIOTEER, *s.* सृतः, यन्ता *m.* (नृ), नियन्ता (नृ), अधिरथः, रथवाहकः, सादिः *m.*, सारथिः *m.*, चातुरिकः, प्राजिता *m.* (नृ), क्षत्रा *m.* (नृ), सव्येष्टा *m.* (नृ), दक्षिणस्थः, प्रवेष्टा *m.* (नृ).

CHARITABLE, *a.* (Kind in giving alms and assisting the poor) कृपाशालः—ला-लं, दरिद्रशालः—ला-लं, दीनशालः—ला-लं, करुणात्मकः—का-कं, दानशीलः—ला-लं, दरिद्रोपकारी—रिखी-रि (न) or परोपकारी, अन्नदाता—वी-नृ (नृ) or भिक्षादाता, दयालुः—लु-लु, दरिद्रपोषा—द्वी-द्व (नृ), दरिद्रपालकः—का-कं, सर्वभूतानुकम्पकः—का-कं, धर्मात्मा—त्मा-त्मा (नृ).—(Kind in judging of others) परदोषसहनः—ना-नं, अनसूयकः—का-कं, अमत्सरः—रा-रं.

CHARITABLY, *adv.* दरिद्रोपकारशीलत्वात्, दयाया, मदये, दयालुवत्, दीनयत्नलवत्, दरिद्रपोषवत्, सानुकम्प्यं.—(Without malignity) अनसूयया, अमत्सरं, परदोषसहनवत्.

CHARITY, *s.* (Kindness to the poor, liberality) दरिद्रोपकारः, दरिद्रपालनं, दग्निदोषणं, दया, कारुण्यं, दयालुत्वं, दानशीलता, कृपा, सुकरं, पुण्यं.—(Almsgiving) भिक्षादानं, दानं, दानधर्मः.—(Alms) भिक्षा, भिक्षं, भिक्षान्नं, पुण्यं, पुण्यकं; 'for charity,' पुण्यार्थं.—(Christian charity, love) प्रेम *n.* (न), सर्वभूतानुकम्पः, सर्वप्राणिनः प्रति प्रेम.

CHARITAN, *s.* मिथ्याचिकित्सकः, दुष्टचिकित्सकः, ह्रस्ववैद्यः, आयुर्वेदानभिज्ञः.—(Deceiver) छली *m.* (न), भायी *m.* (न), कपटी *m.* (न).

CHARITANICAL, *a.* आयुर्वेदचिरुद्धः—डा-डं, मिथ्याचिकित्सासम्बन्धीयः—या-यं, जापटिकः—की-कं, छासिकः—की-कं, दाम्भिकः—की-कं.

CHARITANRY, *s.* मिथ्याचिकित्सा, दुष्टचिकित्सा, आयुर्वेदानभिज्ञता, छलं, कपटः—टं, छद्म *n.* (न), दम्भः, प्रतारणं, वचनं, वाक्छलं.

CHARLES'S WAIN, *s.* सप्तर्षयः *m. pl.*, चित्रशिलसिद्धिः *m. pl.*, शकटाकृति मयत्रं.

CHARLOCK, *s.* शल्यवेद्यप्ररोही पीतपुष्पविशिष्ट ओषधिभेदः.

CHARM, *s.* (Words having mystic power) मन्त्रः, अभिचारमन्त्रः.—(Charm, amulet) कवचः—चं, संवदनं—ना, गारुडः; 'subduing by charms, &c.' वशक्रिया, अभिचारः, संवदनं—ना; 'under the influence of a charm,' अनुमन्त्रितः—ता-तं, अभिमन्त्रितः—ता-तं.—(Something of power to charm or allure) प्रलोभनं, विलोभनं.—(Beauty) सुगन्धता, शोभा, कान्तिः *f.*, श्रीः, सौन्दर्यं.

To CHARM, *v. a.* (To enchant) मन्त्रद्वारेण वशीकृतं or मुह in caus. (मोहयति-यितुं), अभिमन्त्र (c. 10. मन्त्रयते-यितुं), अनुमन्त्र, अभिचर (c. 10. चारयति-यितुं).—(To rejoice the mind) मनो हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or रम् in caus. (रमयति-यितुं), हर्ष in caus. (हर्षयति-यितुं).—(To allure) प्रलुभ in caus. (लोभयति-यितुं).

CHARMED, *p. p.* (With joy) हृतमानसः—सी-सं, हृतमानसः—सी-सं, प्रह्लादितः—ता-तं, उल्लासितः—ता-तं.—(By incantations, &c.) अभिमन्त्रितः—ता-तं, अनुमन्त्रितः—ता-तं, अभिचारितः—ता-तं, वशः—शा-शं, वशीभूतः—ता-तं, वशीकृतः—ता-तं, वशतापवः—ता-सं, मोहितः—ता-तं, आकृष्टः—हा-हं.

CHARMER, *s.* (A dealer in charms) गारुडिकः, जादुलिकः.—(An enchanter) अभिचारी *m.* (न), रिखी *f.*, नायी *m.* (न), यिनी *f.*, मायाकारः, मोही *m.* (न), रहिनी *f.*—(Word of endearment applied to a woman) प्रिया, वासा, मुग्धा.

CHARMING, *a.* मनोहरः—रा-रं, मनोरमः—मा-मं, रम्यः—न्या-न्यं, रमणीयः—या-यं, कमनीयः—या-यं, सुभगः—गा-गं, कान्तः—ना-नं, मोदकः—का-कं, हर्षकरः—री-रं, विचित्रः—वा-वं, सखीकः—का-कं, आकर्षकः—का-कं, आकृष्टवान्—वती-वत् (त), असेचनकः—का-कं; 'a charming woman,' मुग्धा, प्रमदा.

CHARMINGLY, *adv.* मनोरमं, रमणीयप्रकारेण, रम्यं, रमणीयतया, विचित्रं, सुभगं, यथा मनो हियते तथा, मनोहरप्रकारेण.

CHARMINGNESS, *s.* रम्यत्वं, रमणीयता, कमनीयता, मनोहरत्वं, सखीकता.

CHARNEL-HOUSE, *s.* श्वास्थिस्थानं, अस्थिसम्पत्स्थानं, श्मशानं, श्वास्थिगृहं.

CHARRED, *p. p.* अङ्गारितः—ता-तं, अङ्गारसाकृतः—ता-तं, अङ्गदग्धः—ग्धा-गं.

CHART, *s.* वेलालेख्यं, वेलापटः, समुद्रयाविनां पथदर्शनाथं नदीसमुद्रवेला-सैकतादिभिर् अङ्कितं पथं, समुद्रद्वीपादीनाम् आलेख्यं, नौकागुहानां पथदर्शकं पथं.

CHARTER, *s.* शासनं, शासनपत्रं, राजाज्ञापत्रं, प्रावधिकपत्रं, धर्मकीलः, पट्टः.—(Privilege) अधिकारः.

CHARTERED, *p. p.* राजादिसकाशात् शासनपत्रेण अधिकारयुक्तः—का-कं.

CHARY, *a.* परिमितः—ता-तं, मितः—ता-तं, अनुकूलः—स्ता-सं, सावधानः—ना-नं, अवहितः—ता-तं, विचक्षणः—खा-खं.

To CHASE, *v. a.* (To hunt) मृग (c. 10. मृगयते-यितुं), मृगयां कृ, आखिद (c. 1. खेदति-खेदितुं), परिकल् (c. 10. कालयति-यितुं).—(To pursue) अनुधाव (c. 1. धावति-धावितुं), पञ्चाङ्गाव्, अभिधाव्, अनुवृ (c. 1. सरति-सर्तुं), अन्विष् (c. 4. इष्यति-इष्यितुं), अनुवा (c. 1. तिष्ठति-ष्ठितुं), अनुवृत् (c. 1. वृत्तेते-वृत्तितुं), पञ्चाङ्गाव्.—(To drive away) निरस् (c. 4. अस्थति-अस्थितुं), अघाव्; निरावृ; अघानुद् (c. 6. नुदति-नुदितुं), दृ in caus. (द्रावयति-यितुं).—(To chase gold and silver vessels) राजतानि भास्वानि रेखादिना जलकृ or उपकृ.

CHASE, *s.* (Hunting) मृग्यं, मृगया *f.*, खेदः—टं, आखेदः, आखेदनं, पापङ्क्तिः *f.*, आखेदनं, पराधिः *f.*; 'he went to the chase,' भृगयाये गतः or मृगयां कर्तुं गतः.—(The game hunted) जाङ्गलं.—(Pur-

suit, running after) अनुधावन्, अभिधावनं, पक्षाडावनं, अनुसरणं, अन्वेषणं, मृगणं.—(Open ground fit for hunting) मृगणयोग्यो निष्ठेनभूमिभागः, जाङ्गलभूमिः.

CHASER, *p. p.* अनुधावितः -ता -तं, मृगितः -ता -तं, द्रावितः -ता -तं.

CHASER, *s.* मृगयुः *m.*, आखेटकः, अनुधावकः, अनुसारी *m.* (नं), द्रावकः, पक्षाडावकः.

CHASM, *s.* छिद्रं, अघटः -टि: *m.*, विवरं, विलं, रन्ध्रं, दरी, गर्तः, कुहरं, शुभिरं, रोकं, विरोकं, विद्रं, टङ्कः, भङ्गः, भर्करा, रोपं, रुहकं.

CHASTE, *a.* अलम्पटः -टा -टं, यत्नेयुः -ना -नं, सद्गुणः -त्ता -तं, अकानः -मा -मं, अयागुलः -ला -लं, यत्नेन्द्रियः -या -यं, जितेन्द्रियः -या -यं, निष्कामः -मा -मं, ऊर्ध्वरेताः -ताः -तः (स्), अयसनी -निनी -नि (नं), धर्मचारी -रिणी -रि (नं), संयतोपस्थः -स्या -स्थं, अयभिचारी -रिणी -रि (नं); 'a chaste wife,' पतिव्रता, साध्वी, सती *f.*, अयभिचारिणी, कुलवधूः; 'most chaste,' महासती; 'a chaste woman,' कुलस्त्री, कुलपालिका.—(Pure, correct, as language, &c.) शुद्धः -डा -डं, विशुद्धः -डा -डं, शुचिः -चिः -चि, निर्मलः -ला -लं.

CHASTELY, *adv.* निष्कामं, उपस्थनियरेण, इन्द्रियसंयमेन, शुद्धं, शुचि.

To CHASTEN OR CHASTISE, *v. a.* शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), विधत् (c. 10. -यातयति -यितुं), दण्डं प्रणी (c. 1. -शयति -येतुं).

CHASTISED, *p. p.* शिष्टः -ष्टा -ष्टं, शास्त्रितः -ता -तं, दण्डितः -ता -तं, ताडितः -ता -तं, दुःखितः -ता -तं.

CHASTISEMENT, *s.* शिष्टिः *f.*, शास्तिः *f.*, दण्डः, साहसं, अनुशासनं, नियमः.—(Of a pupil) शिष्यशिष्टिः *f.*

CHASTISER, *s.* शासिता *m.* (नं), शास्ता *m.* (स्), दण्डप्रणेता *m.* (नं), साहसकृत्.

CHASTITY, *s.* उपस्थनियहः, उपस्थसंयमः, इन्द्रियनियमः, जितेन्द्रियत्वं, यत्नेन्द्रियत्वं, निष्कामता, ब्रह्मचर्यं.—(In a woman) सतीत्वं, साध्वीत्वं, पतिव्रतं, कुलवधूत्वं; 'a sage of perfect chastity,' ऊर्ध्वरेता *m.* (नं).

To CHAT, *v. n.* संलप् (c. 1. -लपति -लपितुं), कथोपकथनं कृ, वृथाकथां कृ, आलस्यवचनं कृ, सम्भाष् (c. 1. -भाषते -भाषितुं).

CHAT, *s.* कथोपकथनं, संलापः, वृथाकथा, अनर्थककथा, सम्भाषः, सङ्ख्या, कथायोगः, सम्प्रवदनं, आलस्यवचनं.

CHATELLANY, *s.* दुर्गाधिकाराधीनं भूमिखण्डं, दुर्गाधीनो भूमिप्रदेशः.

CHATELLE, *s. pl.* अस्थावरधनं, द्रव्यं, विभवः, सामग्री -ग्यं.

To CHATTER, *v. n.* (To talk idly) जल्प् (c. 1. जल्पति, जल्पितुं), प्रलप् (c. 1. -लपति -लपितुं, c. 10. -लापयति -यितुं), विलप्, कथोपकथनं कृ, वृथाकथां कृ.—(To make a noise as a jay, &c.) किकि or चटचट or चित् शब्दं कृ, चटचट (nom. चटचटायते), कै c. 1. (कायति, कातुं), कूज् (c. 1. कूजति, कूजितुं).—(To make a noise by colliding the teeth) कटकट (nom. कटकटापयति -यितुं), दनैर् दन्तान् निष्पिप् (c. 7. -पिपति -पेष्टुं).

CHATTER OF CHATTERING, *s.* (Idle prate) वृथाकथा, प्रलापः, विप्रलापः, विलपनं, जल्पनं, प्रजल्पः, वाक्पापत्यं, अतिकथा, इतिकथा, निरर्थककथा, कलना.—(Noise of a jay, &c.) चटचट *ind.*, रुक् *f.* (च्), किकि शब्दः, चित् शब्दः.

CHATTERER, *s.* जल्पकः, जल्पाकः, उपजल्पी *m.* (नं), वाचालः, गायनः, वाद्यकः.

CHATTY, *a.* संलापी -पिनी -पि (नं) or प्रलापी, कथोपकथनकृत् *m. f. n.*

CHAUNT, *s.* See CHANT.

To CHAW, *v. a.* चर्व् (c. 1. चर्वति, चर्वितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं).

CHAWDRON, *s.* जन्तु, पुरीतम् *m. n.*, नाडिः *f.*, डी, धननी.

CHEAP, *a.* अल्पमूल्यः -त्या -त्यं, अल्पार्थः -धा -धं, समूल्यः -त्या -त्यं, सुलभः -भा -भं, अल्पमूल्येन क्रयः -या -यं or लभः -भा -भं, न्यूनः -ना -नं. To CHEAPEN, *v. a.* (To bid for, attempt to purchase) अमुकमूल्यं दित्तानीति वद् (c. 1. वदति -दितुं); न्यूनमूल्यं दा in des. (दित्सति -तितुं).—(To lessen value) मूल्यं न्यूनीकृ or अल्पीकृ.

CHEAPLY, *adv.* अल्पमूल्येन, अल्पार्थेन, समूल्येन, सुलभं.

CHEAPNESS, *s.* समूल्यं, अल्पमूल्यता, अल्पार्थत्वं, मूल्यन्यूनता, सुलभता.

To CHEAT, *v. a.* वञ्च in caus. (वञ्चयते -ति -यितुं), परिवञ्च्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभं), विप्रलभ्, छल् (c. 10. छलयति -यितुं).

CHEAT, *s.* (Fraud) छलं, वञ्चनं, कपटः.—(Cheater) वञ्चकः, छली *m.* (नं), धूर्तः, प्रतारकः, कूटकः, कपटिकः, कपटी *m.* (नं), कितवः, कूटकारः, दाम्भिकः, कुहकः, उपधिकः.

CHEATED, *p. p.* वञ्चितः -ता -तं, परिवञ्चितः -ता -तं, प्रलभः -आ -अं, विप्रलभः -आ -अं, मुषितः -ता -तं, अतिसंहितः -ता -तं.

CHEATING, *s.* वञ्चनं, छलनं, प्रतारणं -णा, कपटः -टं, व्याजः, कैतव्यं, अतिसन्धिः *m.*, अतिसन्धानं, कूटः -टं.

To CHECK, *v. a.* यम् (c. 1. यच्छति, यत्तुं), संयम, नियम, विनियम, नियह (c. 9. -गृह्णाति -ह्नाते -ग्रहीतुं), विनियह, सन्नियह, वृ in caus. (-धारयति -यितुं), निवृ, निरुच् (c. 9. -रुण्डि -रोडुं), अवरुच्, सन्निरुच् प्रतिविष् (c. 1. -वेधति -वेष्टुं), विष् in caus. (-धारयति -यितुं), स्तम्भ in caus. (स्तम्भयति -यितुं), ब्रिहम्.

CHECK, *s.* संयमः, नियहः, निवारः -रणं, यन्त्रणं, निरोधः, विरोधः, संरोधः, प्रतिवेधः, यन्ता -न्ती -न्तृ (नृ).—(As of the perspiration) विहम्भः.

CHECKED, *p. p.* संयमितः -ता -तं, संयतः -ता -तं, नियमितः -ता -तं, रुद्धः -डा -डं, निरुद्धः -डा -डं, संरुद्धः -डा -डं, निवारितः -ता -तं, नियन्त्रितः -ता -तं.

To CHECKER OR CHEQUER, *v. a.* अष्टापदप्रकारेण व्यस्तरेखा लिखित्वा चित्रविचित्रकृ or चित्र् (c. 10. छिद्यति -यितुं) or द्विरङ्गीकृ or नाना-रङ्गीकृ or कर्चुरीकृ.

CHECKERED, *p. p.* चित्रविचित्रः -चा -चं, अष्टापदप्रकारेण चित्रितः -ता -तं, कर्चुरितः -ता -तं, द्विरङ्गीकृतः -ता -तं, नानावर्णः -शा -शं.

CHECKERWORK, *s.* अष्टापदप्रकारेण चित्रविचित्रकर्म *n.* (नं), चित्रविचित्रकार्यं.

CHEEKMATE, *s.* जयकारी शारिपरीणायाः, शारिपरीणायां येन परः स्वशरीरेन परिणेतुम् अक्षमः सन् पराजितो भवति.

CHEEK, *s.* गण्डः -खं, कपोलः, कन्दलः, गण्डस्थलः -ली, गल्लः; 'the two cheeks,' गण्डौ; 'colour in the cheek,' कपोलरागः.

CHEEKBONE, *s.* कपोलफलकः, गण्डफलकः -कं.

CHEER, *s.* (Provisions, entertainment) साहारः, भोजनं, भोज्यं, सत्कारः.—(Heart, courage) वीर्यं, शैर्यं, स्थैर्यं, स्थिरता, तेजः *n.* (स्); 'be of good cheer,' समाश्रयसिंहि.—(Air of countenance) वदनं, मुखं, साकारः.—(Shout of joy) प्रणादः, जयशब्दः, जयध्वनिः *m.*, जयकोलाहलः, धन्यवादः.

To CHEER, *v. a.* (Incite) प्रोत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), प्रचुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं).—(Gladden) हृद् in caus. (हर्षयति -यितुं), परिहृद्, प्रहृद्, ह्लाद् in caus. (ह्लादयति -यितुं), आह्लाद्, प्रह्लाद्, नन्द in caus. (नन्दयति -यितुं), उल्लस् in caus. (-लासयति -यितुं).—(Comfort) आश्रयस् in caus. (-आसयति -यितुं), समाश्रयस्, विश्रयस्, सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं).

To CHEER-UP, *v. n.* प्रत्याश्रयस् (c. 2. -श्रयसि -श्रयितुं), आश्रयस्, समुत्था (c. 1. -तिष्ठति -थातुं), हृद् (c. 4. हृषति, हृषितुं), प्रतिसंहृद्, जानन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), ह्लाद् (c. 1. ह्लादते, ह्लादितुं); 'cheer up!' समाश्रयसिंहि, साहसं कुरु, सुस्थिरो भव.

CHEERED, *p. p.* प्रहर्षितः -ता -तं, समाश्वासितः -ता -तं, आश्वासितः -ता -तं.
 CHEERER, *s.* आश्वासकः, हर्षकरः, आनन्दः, प्रह्लादकः, प्रहर्षकः.
 CHEERFUL, *a.* आनन्दो-न्दिनी-न्दि (नं), आनन्दः -न्दा -न्दं, हृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, हर्षयुक्तः -क्ता -क्तं, हृष्टहृदयः -या -यं, हृष्टमानसः -सी -सं, हर्षमाणः -शा -शं, प्रफुल्लः -ल्ला -ल्लं, प्रमनाः -नाः -नः (नं), उल्लासः -ल्ला -ल्लं -सितः -ता -तं, उल्लासितः -ता -तं, विकुञ्चाणः -शा -शं.—(Having a cheerful countenance) प्रफुल्लवदनः -ना -नं or फुल्लवदनः, मुहसाननः -ना -नं, प्रसन्नवदनः -ना -नं, सदैव प्रहसितवदनः -ना -नं.
 CHEERFULLY, *adv.* सहर्षं, आनन्दं, हृष्टमनसा, हृष्टवत्, प्रसन्नचेतसा.
 CHEERFULNESS, *s.* हर्षः, हृष्टिः *f.*, आनन्दः, आह्लादः, प्रफुल्लता, चित्तप्रसन्नता, उल्लासः.
 CHEERLESS, *a.* निरानन्दः -न्दा -न्दं, सहर्षः -र्षा -र्षं, हर्षरहितः -ता -तं.
 CHEERLESSLY, *adv.* सहर्षं -विधेः, निरानन्दं, आनन्दं विना.
 CHEESE, *s.* किलाटः -टो, दधिजं, मन्थजं, क्षीरविकृतिः *f.*
 CHEESECAKE, *s.* किलाटपिष्टकः, दधिनयनीतादिमयो मोदकविशेषः.
 CHEESE-CURDS, *s.* दधि *n.*, किलाटः, पयस्यं, क्षीरजं, आमिषा.
 CHEESE-MONGER, *s.* किलाटविक्रेता *m.* (नं), दधिजविक्रयी *m.* (नं), किलाटविक्रयोपजीवी *m.* (नं).
 CHEESE-PRESS, *s.* दधिसम्पीडनयन्त्रं येन किलाटः सम्पद्यते.
 CHEESY, *adv.* किलाटमयः -यी -यं, किलाटगुणोपेतः -ता -तं.
 CHELA, *s.* कर्केटनखः, कुलीरादिनखः, कुलीराङ्गिः *m.*, कर्केटपाणिः *m.*
 CHEMISE, *s.* स्त्रीलोकभूतम् अनारीयं or अधोवसनं.
 CHEMISTRY, *s.* रसायनं. See CHYMISTRY.
 To CHERISH, *v. a.* पुष् (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्णाति, पोषितुं, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), संवृष् in caus. (-वर्षयति -यितुं), भृ (c. 1. भरति -ते, भर्तुं), भज (c. 1. भजति -ते, भर्तुं), उपास् (c. 2. -आस्तं -आसितुं), दय् (c. 1. दयते, दयितुं), लल् (c. 10. लालयति -यितुं).
 CHERISHED, *p. p.* पालितः -ता -तं, पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, संवर्द्धितः -ता -तं, भविनः -ना -नं, अभीष्टः -ष्टा -ष्टं, हृष्टः -ष्टा -ष्टं, हृष्टतः -ता -तं, दयितः -ता -तं, हृदिम्युक् (श्), लालितः -ता -तं.
 CHERISHER, *s.* पोष्टु *m.* (नं), पोषकः, पालकः, पालयिता *m.* (नं), भक्षो *m.* (नं).
 CHERISHING, *s.* पोषः -यणं, पालनं, भरणं, भरिमा *m.* (नं).
 CHERRY, *s.* अङ्गिगन्धः, क्षुद्रफलविशेषः.
 CHERRY-ORCHARD, *s.* स्वर्णमाखण्डपुष्पाटिका or वाटी.
 CHERRY-FREE, *s.* पूष्पिकफलविशिष्टो वृक्षभेदः.
 CHERSONESE, *s.* डीपः, अनारीयः -यं.
 CHERUB, *s.* स्वर्गी *m.* (नं), स्वर्गदूतः, स्वर्गीयजनः, दिव्यदूतः, देवदूतः.
 Modern scholars coin the word किरूबः.
 CHERVIL, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, दिव्यः -व्या -व्यं, स्वर्ग्यः -ग्या -ग्यं.
 To CHERVIL, *v. a.* किरूब or चिरु शब्दं कृ. See To CHIRP.
 CHERVIL, *s.* ओषधिभेदो यस्मिन् एककायदायाद् अनेकमञ्जरय आतपकरूपेण प्ररोहन्ति.
 CHESS, *s.* चतुरङ्गः 'moving a piece at chess,' परीणायः.
 CHESS-BOARD, *s.* अष्टापदं, शारिफलकं, पञ्चनी, पञ्चनी, पञ्चारी, नयपीठी.
 CHESSMAN, *s.* जतुपुत्रकः, सारः, शारः, शारिः *m.*, सारिः *m.* -री *f.*, सारिका, खेलनी, खेलनी.
 CHEST, *s.* (The breast) उरः *n.* (नं), वक्षः *n.* (नं), भुजानरं, क्रोडं -डा; 'broad-chested,' उरम्भान् -स्तो -स्तं (नं), उरस्कः -स्का -स्कं, उरसिलः—(A box) भास्वं, सम्पुटः -टकः, समुद्रः, भाजनं.
 CHESTNUT OR CHESNUT, *s.* श्यावफलविशेषः; 'a chestnut horse,'

शोणः, उकनाहः.

CHEVALIER, *s.* सार्दी *m.* (नं), अष्टारोही *m.* (नं), रथी *m.* (नं), महारथः, महावीरः, राजपिः *m.*, मानसूचका ख्यातिः.
 CHEVAUX DE PRISE, *s.* नागद्वन्द्वं प्राचीरं, युद्धसमये पारस्वाभ्युपेक्षनायं शितशतयुक्तम् अवरोधकं.
 CHEVERIL, *s.* (A kid) छागशावकः, अजशावकः—(Kid leather) अजवर्म्भ *n.* (नं).
 To CHEW, *v. a.* चर्व् (c. 1. चर्वति, चर्वितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं), दनैः पिष् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), विदंश् (c. 1. -दंशति -दंष्टुं); 'to chew the cud,' रोमन्य (nom. रोमन्यायते).
 CHEWED, *p. p.* चर्वितः -ता -तं, अवलीढः -ढा -ढं, दनैः पिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 CHEWING, *s.* चर्वणं, दनपेयणं, रोमन्यः.
 CHICANE, *s.* (Prolonging a judicial contest) विवादभिर् निध्योत्तरद्वारा or अससङ्गोद्वाहद्वारेण अर्थनिर्णयविलम्बनं, निध्याप्रीतिः *f.*, निध्यापतिः *f.*—(Artifice in general) छस *n.* (नं), छलं, अपदेशः, अपदेशः, कपटः.
 To CHICANE, *v. n.* विवादसमये निध्योत्तरद्वारा or अससङ्गोद्वाहद्वारेण अर्थनिर्णयविलम्बनं कृ.
 CHICANER, *s.* निध्याविवादी *m.* (नं), निध्याताकिकः, चाङ्गाकः, निध्योत्तरवादी *m.* (नं), अससङ्गोद्वाहकृत, जल्पकः.
 CHICANERY, *s.* निध्याविवादः, हेत्वाभासः, पक्षाभासः, निध्यावादः, निध्यातकः, निध्याहेतुः, वाक्छलं, निध्याप्रीतिः *f.*, जल्पः, कपटः.
 CHICK OR CHICKEN, *s.* कुक्कुटशावकः, पक्षिशावकः.
 CHICKEN-HEARTED, *a.* भीरुहृदयः -या -यं, हरिणहृदयः -या -यं.
 CHICKEN-POX, *s.* रक्तवटीविशिष्टो बालानां रोगः.
 CHICK-PEAS, *s.* चणकः, हरिमन्यः -न्यकः.
 CHICK-WEED, *s.* पक्षिभुक्, क्षुद्रौषधिभेदः.
 CHIDDEN, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, निर्भक्षितः -ता -तं, धिक्कृतः -ता -तं.
 To CHIDE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द, भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -ति -यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते -यितुं), गर्ह् (c. 1. गर्हते, गर्हितुं), धिक्, आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं).
 To CHIDE, *v. n.* (Clamour) उक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), प्रक्रुश, विक्रुश—(Quarrel) विषद् (c. 1. -वदते -वदितुं), विप्रवद्, वाक्छलं कृ.
 CHIDER, *s.* निन्दकः, धिक्कर्त्ता *m.* (नं), परिवादकः, आक्रोशकः.
 CHIDING, *s.* निन्दा, परिभाषणं, परीवादः, जुगुप्सा, उपक्रोशः, तिरस्कारः, उपालम्भः, निर्भक्षनं, विक्काटः, धिक्क्रिया, विप्रलापः, वाग्बुद्धं.
 CHIEF, *a.* परमः -मा -मं, परः -रा -रं, उन्नतः -ना -नं, मुख्यः -व्या -व्यं, प्रमुखः -खा -खं, अग्र्यः -या -यं, अग्र्यः -व्या -व्यं, प्राग्र्यः -व्या -व्यं, अग्र्यीयः -या -यं, अग्रियः -या -यं, प्रधानः -ना -नं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुन्नतः -ना -नं, पारमिकः -की -कं, वक्ष्यः -व्या -व्यं, प्रवरः -रा -रं, वरेख्यः -खा -खं, पुरोगमः -मा -मं, प्रवर्हः -र्ह-हं, वराष्टः -ष्टा -ष्टं, अनवराष्टः -ष्टा -ष्टं, वृन्दारकः -का -कं, प्रहः -ष्टा -ष्टं, इन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं in comp., पुङ्गवः -वा -वं in comp., अग्र्यः -आ -अं in comp.; 'chief minister,' प्रधानमन्त्री *m.* (नं); 'chief priest,' प्रधानयाजकः; 'chief justice,' धर्माधिकारी *m.* (नं), धर्माध्यक्षः; 'chief seat,' अग्र्यस्थानं; 'chief of sages,' देवर्षिः *m.*; 'chief person,' आदिपुरुषः.
 CHIEF, *s.* पतिः *m.*, ईश्वरः, ईशः, नायकः, मुखरः, पुरोगमः, अग्र्यः, अधिपतिः *m.*, अधिष्ठाता *m.* (नं), अध्यक्षः, चेष्टी *m.* (नं), शिष्टः, गणपतिः, प्रहः, उद्ग्रहः, शिरोवर्ती *m.* (नं), वृन्दारकः—(Military chief) सेनापतिः, सेनाग्र्यः, सेनानी *m.*

- CHIEFLESS, *a.* अनायकः -का -कं, अनधीश्वरः -रा -रं, अराजकः -का -कं.
 CHIEFLY, *adv.* प्रधानतः, प्राधान्यतः, मुख्यतः, विशेषतः, परमं.
 CHIEFTAIN, *s.* (Leader) मुखरः, पुरोगः, अग्रगः, नायकः, पतिः *m.*, ईश्वरः.—(Commander) सेनापतिः, सेनानीः *m.*—(Head of a clan) गणपतिः, साननः.
 CHIEFTAINSHIP, *s.* मुख्यता, गणपत्यं, सेनापत्यं, ऐश्वर्यं.
 CHILBLAIN, *s.* पादस्फोटः, पाददारी *f.*, शिशिरजातं छर्तं.
 CHILD, *s.* बालः -ला, बालकः, शिशुः *m.*, वासः -ला -लकः, सुतः, पुत्रः, शायकः, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, बालापत्यं, दारकः, तोकं, जर्भः, जर्भकः, माणवकः.—(The compellation of an old to a young man) बस.—(To be with child) गर्भवती or सञ्जातगर्भा भू.
 CHILDBEARING, *s.* प्रसवः, सवनं, वृः *f.*; 'past childbearing,' विगताज्ञेया, निष्कला; 'capable of childbearing,' सरज्ज्ञा.
 CHILDBED, *s.* प्रसववस्था, प्रसवकालः, प्रसववेदना, गर्भवेदनावस्था.
 CHILDBIRTH, *s.* प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, कृतिः *f.*, जननं; 'the pains of childbirth,' प्रसववेदना, गर्भवेदना; 'to suffer the pains of childbirth,' प्राग्प्रसववेदना भू.
 CHILDREAN-DAY, *s.* हेरोद्नासो यिहुदीयराज आज्ञया अवापशिशूनां यध-मुद्दिश्य पर्व *n.* (नं).
 CHILDHOOD, *s.* बाल्यं, शैशवं, शिशुत्वं, बालकत्वं, बालभावः, कौमारं, शैशवकालः, बाल्यकालः, बाल्यावस्था, अपत्यता, जर्भत्वं.
 CHILDISH, *a.* बालिशः -शा -शं, बालेयः -या -यं, बालकीयः -या -यं, बाल-योग्यः -ग्या -ग्यं; 'childish prattle,' बालवचनं; 'childish understanding,' बालबुद्धिः.
 CHILDISHLY, *adv.* बालवत्, शिशुवत्, बालकवत्, बालरूपेण.
 CHILDISHNESS, *s.* बालिश्यं, बालेयत्वं, बालकीयता, बालरूपत्वं.
 CHILDLESS, *a.* अपुत्रः -वा -वं -वकः -का -कं, निष्पुत्रः -वा -वं, असुतः -ता -तं, अप्रसूतः -ता -तं, पुत्ररहितः -ता -तं, पुत्रशून्यः -न्या -न्यं, जनपत्यः -न्या -न्यं, अजनानः -ना -नं, निःसन्तानः -ना -नं, अप्रजः -जा -जं, निरन्वयः -वा -यं, निर्वंशः -शा -शं; 'a childless woman,' वन्धा, अशिश्वी; 'the state of being childless,' जानपत्यं.
 CHILDLIKE, *a.* बालोपमः -मा -मं, बालसदृशः -शी -शं, बालेयः -या -यं.
 CHILIAEDRON, *s.* सहस्रभुजः, सहस्रकोणः, सहस्राक्षं.
 CHILIFACTORY, *a.* रक्तजनकः -का -कं. See CHYLIFACTORY.
 To CHILL, *v. a.* शीतीकृ, शीतलीकृ.—(Check the perspiration) खेदं विहम् in caus. (-स्तम्भवति -यितुं).—(Discourage) निर्विकं -का -कं कृ, तेजोहीनं -नो -नं कृ.
 CHILL, *a.* शीतलः -ला -लं, शिशिरः -रा -रं, शीतः -ता -तं.
 CHILL, *s.* शीतं, शीतता, हिमं; 'a check to the perspiration,' खेदविहम्.
 CHILLED, *p. p.* शीतीकृतः -ता -तं, हिनाक्षः -जा -जं, हतापः -या -यं.
 CHILLINESS, *s.* शीतता, शीतलता, शैवं, शीतीभावः, शिशिरत्वं.
 CHILLY, *a.* शिशिरः -रा -रं, ईष्यहीनः -ता -तं, आशीतलः -ला -लं.
 CRIME, *s.* नानावादिषाणाम् एकतालः or एकतानः or तालिकं, अनेकवा-जानाम् तानेकं or तीक्ष्णं, शब्देकं.—(Of bells) अनेकवदनां तालिकं, ताडनानाम् अनेकवदनां मुखरशब्दः, अट्टाशिशितं.
 To CHIME, *v. a.* यथा खरिक् or तालिकं जायते तथा नानावादिषाणि च्छद् in caus. (वाद्ययति -यितुं) or तद् (c. 10. ताडयति -यितुं); यथा तद्.
 To CHIME, *v. n.* (To agree) संवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), अनुवद्, एकीभू, अनुगुणः -वा -वं भू, अनुगुणः -या -यं भू.
 CHIMERA, *s.* वृथावासना, असम्भवकल्पना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना,

- दुर्वासना, अनर्थकविज्ञा, अनर्थकभावना, मनोरथमृष्टिः *f.*, आभासः, मृथार्थकं, शशविवाहं, कूर्मलोमतनुवाहं.
 CHIMERICAL, *a.* काल्पनिकः -की -कं, नानसिकः -की -कं, मनोरथमृष्टः -हा -हं, वासनाकल्पितः -ता -तं, अमूलकः -का -कं.
 CHIMNEY, *s.* धूमरन्ध्रं, धूमपयः, धूमनिर्गमः.—(Fire-place) बुद्धिः *f.*, -ज्ञी, जातिः *f.*, तेमनी, अग्निकुण्डं.
 CHIMNEY-CORNER, *s.* बुद्धिपार्श्वः, बुद्धेरुपानं, बुद्धिपार्श्वं आसनं.
 CHIMNEY-PIECE, *s.* बुद्धिशीर्षं, बुद्धिशिला, बुद्धेरुपरि प्रस्तरः.
 CHIMNEY-SWEEPER, *s.* धूमरन्ध्रसम्भाञ्जकः, बुद्धिसम्भाञ्जकः.
 CHIN, *s.* चिबुकं, चिबुः *m.*, हनुः *m. f.*, चिबिः *m.*, पीचं, जम्भः.
 CHIN-COUGH, *s.* बालानाम् आक्षेपकः कासः, महाकासः.
 CHINA, *s.* (Porcelain) कोलालकं, मृन्मयं भाखं, मार्त्तिकं भाखं.—(The country) चीनः; 'China-cloth,' चीनांशुकं; 'China-rose,' जोडपुष्पं, जवा.
 CHINE, *s.* सपृष्ठास्य पृष्ठमांसं, सर्वशः पृष्ठभागः, पृष्ठं, कशेरुका.
 To CHINE, *v. a.* पृष्ठास्यरूपेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), पृष्ठवंशानुलोमं छिद्.
 CHINK, *s.* (Aperture) छिद्रं, रन्ध्रं, खन्धिः *m.*—(Sound) शिश्रितं, झञ्झितं.
 To CHINK, *v. n.* (To open in gaps) स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), विद् in pass. (-दीर्यते), फल् (c. 1. फलति, फलितुं).—(To ring as metal) कण् (c. 1. कणति, कणितुं), शिञ् (c. 2. शिञ्के, शिञ्जितुं).
 CHINKY, *a.* छिद्रपूर्णः -यो -यं, छिद्रितः -ता -तं, बहुरन्ध्रवान् -वती -वत् (तं).
 CHINTZ, *s.* चित्रितपटं, चित्रकापीसं, पटी, पटोलं, चीनांशुकं.
 CHIP, *s.* चिदलं, तर्हं, भित्तं, भित्तिः *f.*, भित्तं, खड्गं, शकलं; 'a chip of wood,' काष्ठखड्गं.
 To CHIP, *v. a.* तच्छ् (c. 1. तच्छति, तच्छितुं), विदलीकृ, खडीकृ.
 CHIP-AXE, *s.* तच्छणी, छिदिः *f.*, तक्षः, वृक्षभिद्.
 CHIPPINGS, *s. pl.* विदलानि, भिन्नानि, खड्गानि, तडानि.
 CHIRAGRA, *s.* वातरोगविशेषो यच्च कर्मात्रम उपहतं, रसजोषः.
 CHIROGRAPHER, *s.* हस्तलेखकः, लिपिकरः, कायस्थः, अक्षरज्ञायकः.
 CHIROGRAPHY, *s.* हस्तलेखनं, लेखनविद्या, लिपिः *f.*, लिखनं.
 CHIROMANCER, *s.* हस्तरेखालेखनात् शुभाशुभदर्शकः, हस्तरेखाविद्याज्ञः.
 CHIROMANCY, *s.* हस्तरेखालेखनात् शुभाशुभदर्शनं, हस्तरेखाविद्या, अक्षुर्विद्या.
 To CHIRP, *v. n.* पक्षिवत् कूज् (c. 1. कूजति, कूजितुं), अनुकूज्, विकूज्, क्लिज् or चिज् शब्दं कृ, सुरारिं कृ.
 CHIRPING, *s.* कूजितं, रावः, सुरारिः *m.*, वाशितं, रुतं, काकली -लिः.
 CHIRURGEON, *s.* कायशस्त्रादिभिषक् *m.* (नं). See SURGEON.
 CHISEL, *s.* व्रश्चनः, तच्छणी, तक्षः, वृक्षभेदी *m.* (नं), वृक्षादनः, शिलाभेदः, शिलाकुट्टकः, शैलभित्तिः *f.*
 To CHISEL, *v. a.* तच्छ् (c. 1. तच्छति, तच्छितुं), व्रश्च् (c. 6. वृश्चति, व्रश्चितुं).
 CHIT, *s.* (A child) बालः -ला, बालकः, शिशुः *m.*, शायकः.—(A freckle) तिलः -लकः, जटुलः.
 CHIT-CHAT, *s.* विषमालापः, विषमकथितं, वृथाकथा, खड्गथा, जल्यः.
 CHITTERLINGS, *s. pl.* पञ्चन्ताणि *n. pl.*, पञ्चनाग्रः *f. pl.*, पुरीतत् *m. n.*
 CHITTY, *a.* बालकीयः -या -यं, बालेयः -यी -यं, बालिशः -शा -शं.
 CHIVALROUS, *a.* सुविक्रान्तः -ना -नं, महावीर्यः -व्यो -व्यं, धामवान् -वती -वत् (तं).
 CHIVALRY, *s.* (Knighthood) सादिपदं, रथिषदं, महारथत्वं.—(Prow-ess) सुविक्रान्तः, सुवीर्यं, धाम *n.* (नं), पौरुषं, कर्म्मोदारं, रणोत्साहः.
 CHIVER, *s.* पुष्पकेशरायं, पुष्पयस्त्रायाणि *n. pl.*
 CHOCOLATE, *s.* अमेरिकादेशीयवृक्षफलं, तत्फलनिर्द्धतं पानीयं.
 CHOICE, *s.* (The act) चरणं, वृत्तिः *f.*, चरः.—(The power of choice

between two things) विकल्पः-व्यक्तः; 'choice of a husband by a bride,' स्वयंवरः; 'the best of any thing,' उत्तमभागः, परभागः, उत्तमांशः, रत्नं in comp.; 'of one's own choice,' कामतम, इच्छातम, यथेच्छितं, यथेष्टं, यथाकामं.

CHOICE, *n.* उत्तमः-मा-मं, सर्वोत्तमः-मा-मं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, शिष्टः-ष्टा-ष्टं, अनुत्तमः-मा-मं, मनोनीतः-ता-तं, विशेषः-या-यं, सारः-रा-रं, सारवान्-वती-वत् (तः), उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, अभीष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, भद्रतमः-मा-मं, सर्वश्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं; 'choice food,' भोजनविशेषः, विशिष्टाहारः.

CHOICELESS, *a.* अविकल्पः-त्या-त्यं, अवैकल्पिकः-की-कं.

CHOICELY, *adv.* विशिष्टप्रकारेण, सविशेषं, उत्तमप्रकारेण, प्रशस्तं.

CHOICENESS, *s.* उत्कृष्टता, प्रकृष्टत्वं, विशिष्ट्यं, विशिष्टता, श्रेष्ठता, प्राशस्त्यं, चोत्कर्ष्यं.

CHOIR, *s.* गायकचक्रं, गायकचक्रं, गायकसमूहः, चार्त्तिकगणः—(Part of a church) पूजाशालायाः सङ्कोर्त्तनयोग्यं मध्यमस्थलं.

To CHOKER, *v. a.* (To suffocate) कण्ठं सम्पीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं) or ग्रस् (c. 1. ग्रसति, ग्रसितुं), गलहस्त (nom. गलहस्तयति-यितुं), गलग्रहं कृ, ग्रासावरोधं कृ, ग्रासवारणं कृ—(To obstruct) रुध् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), निरुध्, अवरोध्, संरोध्; प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं).

CHOKED, *p. p.* अवरोधितः-सा-सं, सङ्कथितः-खदा-खदं, निरुद्धः-डा-डं.

CHOKER, *s.* (Argument that stops the mouth) गलहस्तः.

CHOLAGOGUES, *s.* पित्तदायकं, पित्तदायकः, पित्तघ्नं, पित्तनाशनं.

CHOLER, *s.* (Bile) पित्तं.—(Rage) क्रोधः, कोपः, रोषः, अमयः.

CHOLERA, *s.* विषूचिका, विषूचिका, महामारी.

CHOLERIC, *a.* पित्तवेगी-गिनी-गि (न), क्रोधी-धिनी-धि (न), कोपी-पिनी-पि (न), चण्डः-खदा-खदं; 'choleric constitution,' पित्तप्रकृतिः.

CHOLIC, *s.* शूलः-लं, पक्षिशूलं. See COLIC.

To CHOOSE, *v. a.* (Select) वृ (c. 5. वृणोति-वृते, c. 9. वृणाति-वृते, c. 1. वरति, वरितुं, वरीतुं), आवृ, प्रवृ; or in caus. (वरयति-यितुं), अनुवृ in caus. (-रोचयति-यितुं), वावृ (c. 4. वावृयते).—(Take) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Appoint) नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), निरुध् (c. 10. -रुपयति-यितुं).

To CHOOSE, *v. n.* (To be willing) इप् (c. 6. इच्छति, इप्सितुं), रुच् (c. 1. रोचते) used impersonally. न प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), अभिरुच् in caus. (-रोचयते-यितुं).

To CHOP, *v. a.* (To cut into pieces) खण्ड् खण्डं कृ or खण्डशः कृ or क्षिद् (c. 7. क्षिनत्ति, क्षेत्तुं), शकलीकृ, विदलीकृ.

CHOP, *s.* खण्डं, शकलं, भिन्नं, भिन्नः, विदलं.—(Of meat) मांसखण्डं.—(A mutton chop) सौरभखण्डं.

CHOP-HOUSE, *s.* पक्षमांसविक्रयस्थानं, पाकशाला.

CHOPPING, *a.* दृष्टपुष्टः-ष्टा-ष्टं, मांसलः-ला-लं, स्थूलः-ल-लं.

CHOPPING-KNIFE, *s.* मांसछेदनार्थं लुरिका, मांसखण्डनी लुरिका.

CHOPS, *s.* (Mouth) मुखं, जाननं, आस्यं.—(Of a river) सम्भेदः.

CHORAL, *a.* साङ्गीतिकः-का-कं, गानीयः-या-यं, चार्त्तिकः-की-कं.

CHORD, *s.* (A string) गुणः. See CORD.—(Of an instrument) तन्त्री *f.*—(Of arc) द्विज्या, ज्या, ज्यका, जीवा.

CHORDED, *p. p.* तन्त्री-न्त्रिणी-न्त्रि (न).

CHORAMBUS, *s.* (In prosody) विप्रः.

CHORION, *s.* गर्भकोशः, गर्भवेहनं, गर्भाशयः, गर्भावरणं चर्म.

CHORISTER, *s.* प्रधानमन्दिरस्य गायकः or गायकः, चार्त्तिकः, तालावचरः, किन्नरः, किन्नरपुरुषः.

CHOROGRAPHER, *s.* देशविवरणकृत्, देशवर्णनकृत्, देशपर्यवेक्षणकः.

CHORUS, *s.* (Number of singers) गायकगणः, गायकसमूहः.—(Dramatic) पार्श्वस्थः, पारिपाश्विकः.—(Of a song) प्रवक्ता, प्रवृत्तः, अनुपदं.

CHOSEN, *p. p.* मनोनीतः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, वावृत्तः-ता-तं.

CHOUGH, *s.* काकजातीयः समुद्रपेलासेवी पक्षिभेदः.

To CHOUSE, *v. a.* वध् (c. 10. वधयते-ति-यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), छल् (c. 10. छलयति-यितुं).

CHOUSE, *s.* (Trick) छलं, कूटः-टं, धानः.—(A cheater) वधकः.

CHOWRIE, *s.* (Tail used to drive away flies) चानरं, अवचूलकं, रोमगुच्छः, रोमकेशरं.

CHRISM, *s.* अभ्यञ्जनं, अञ्जनं, अभिषेकः-धेचनं.

CHRIST, *s.* (The anointed) अभिषिक्तः.—(The anointed Saviour) अभिषिक्तात्ता *m.* (तु). Modern scholars coin the word ख्रीष्टः.

To CHRISTEN, *v. a.* (To baptize) जलसंस्कारेण ख्रीष्टीयं-यां-यं कृ, जलसंस्कारेण ख्रीष्टीयमतधारिणां or ख्रीष्टीयानां मध्ये प्रविष् in caus. (-वेशयति-यितुं).—(To name) नाम कृ, नाम दा (c. 3. ददाति, दातुं).

CHRISTENDOM, *s.* ख्रीष्टीयमतधारिणां कृत्स्नसमूहः, ख्रीष्टीयदेशसामर्थ्यं, ये केचिद् देशाः ख्रीष्टीयमतं धारयन्ति तत्तात्कल्पं.

CHRISTENING, *s.* जलसंस्कारः, जलसंस्कारेण ख्रीष्टीयानां मध्ये प्रवेशनं.—(Naming) नामकरणं.

CHRISTIAN, *s.* ख्रीष्टीयः, ख्रीष्टीयमतधारी *m.* (न), ख्रीष्टीयमतवल्लभी *m.* (न).

CHRISTIAN-NAME, *s.* जलसंस्कारकाले दत्तं नाम *n.* (न), नाम, गुप्तनाम, राशिनाम.

CHRISTIANITY, *s.* ख्रीष्टीयमतं, ख्रीष्टीयानां मतं, ख्रीष्टीयधर्मः.

CHRISTIANLY, *adv.* ख्रीष्टीयवत्, ख्रीष्टीयधर्मानुसारेण.

CHRISTMAS-BOX, *s.* ख्रीष्टजन्मोत्सवकाले दत्तं (or देयं) पारितोषिकं.

CHRISTMAS-DAY, *s.* ख्रीष्टजन्मदिवसमुत्सवमहोत्सवः, ख्रीष्टजन्मपट्टे *n.* (न).

CHROMATIC, *a.* (Relating to colour) वर्णसङ्गन्धी-न्धिनी-न्धि (न), रङ्गी-ङ्गीणी-ङ्गी (न).—(In music) यामीयः-या-यं, यामिकः-की-कं.

CHRONIC or CHRONICAL, *a.* कालिकः-की-कं, दीर्घकालीनः-ना-नं, अविसर्गी-गिणी-गि (न); 'chronical distemper,' दीर्घरोगः, दीर्घव्याधिः *m.*

CHRONICLE, *s.* इतिहासः, पुरावृत्तविवरणं, वृत्तविवरणं or -रणपुस्तकं, पुरावृत्तख्यानं, पुरावृत्तग्रन्थः, समाचारग्रन्थः, शिष्टसमाचारः.

To CHRONICLE, *v. a.* इतिहासपुस्तकेषु समाहृ in caus. (-रोचयति-यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), यथाक्रमं वृत्तविवरणं कृ or वृत्तानि रच् (c. 10. रचयति-यितुं).

CHRONICLER, *s.* ऐतिहासिकः, इतिहासलेखकः, पुरावृत्तरचकः, वृत्तविवरणकृत्, शिष्टसमाचाररचकः.

CHRONOGRAM, *s.* यथा सखरविन्यासात् संवत्सरादिकालो निर्णेतुं शक्यते तथा प्रसारादौ लिखितम् अनुकप्रसिद्धवृत्तविवरणं.

CHRONOLOGIST, *s.* कालगणकः, कालगणनाविज्ञातः, कालज्ञः, यथाकालं or कालक्रमेण पुरावृत्तरचकः, वृत्तकालनिरूपकः, गतकालनिर्णेतृ *m.* (तु).

CHRONOLOGICAL, *a.* कालगणनाविषयकः-का-कं, कालिकः-की-कं.

CHRONOLOGICALLY, *adv.* यथाकालं, कालक्रमेण, कालक्रमानुसारेण.

CHRONOLOGY, *s.* कालगणनाविज्ञा. कालनिरूपणविज्ञा, कालनिर्णयविज्ञा, कालक्रमेण पुरावृत्तरचना.

CHRONOMETER, *s.* कालपरिमाणावधि यन्त्रं, घटी, याननाली.

CHRYSALE, *s.* कोशस्थः, कोशवासी *m.* (न), कोषचारः, विद्यः, गुटिका.

CHRYSLITE, *s.* चन्द्रकानः, हरिताम्र *n.* (न), पीतमणिः *m.*

CHUB, *s.* स्थूलशिरस्को नादेयमसभेदः.

CHUBBED, *a.* स्थूलशिरस्कः-स्का-स्का, स्थूलनासकः-का-का.

CHUBBY-FACED, *a.* स्थूलास्यः -स्यी -स्यं, स्थूलाननः -नी -नं.
 CHUCK, *s.* (The cry of a hen) कुकुडीरावः, कुकुडीनादः.—(A term of endearment) प्रिये *voc. c. f.*, बाले *voc. c. m.*, बाले *voc. c. f.*
 To CHUCK, *v. n.* (To call as a hen) कुकुडीवद् रु (c. 2. रीति, रविर्तु).
 —(To give a gentle blow under the chin) बालस्यात् परविबुक्त्
 ईषत्प्रहारेण चक्कन् in *caus.* (-नमयति -यितुं).
 CHUFF, *s.* (A loutish clown) ग्राम्यजनः, ग्रामिकः, ग्रामबुद्धिः, स्थूलबुद्धिः
 असभ्यः, जडः.
 CHUFFY, *a.* ग्राम्यः -न्या -न्यं, मन्दमतिः -तिः -ति, स्थूलः -ला -लं.
 CHUM, *s.* वयस्यः, सहवासी *m.* (नं), सङ्गि *m.* (नं), प्रियमित्रं, संसर्गी *m.* (नं).
 CHUMP, *s.* स्थूलकाई, स्थूलदारुः *m.*, बृहत्काष्ठसखं.
 CHURCH, *s.* (Place of worship) मन्दिरं, पूजाशाला, भजनभवनं,
 भजनगृहं, प्रासादः, मण्डपः.—(The body of Christians) ख्रीष्टमत-
 धारिणाम् कृत्स्नसमूहः, मण्डली -लं, समाजः.
 To CHURCH, *v. a.* प्रसवसमुत्पत्तिं स्त्रीं परनेष्टरस्य धन्यवादं कृ in *caus.*
 (कारयति -यितुं).
 CHURCHMAN, *s.* पुरोहितः, याजकः, धर्माध्यापकः.
 CHURCHWARDEN, *s.* मन्दिररक्षकः, भजनगृहालङ्कारः, पूजाशालाध्यक्षः.
 CHURCHYARD, *s.* इनशानं, म्रेतवनं, पितृवनं, शवनिस्तननस्थानं; 'church-
 yard flowers,' पितृवनसुमनः *n.* (म्).
 CHURL, *s.* (A rustic) ग्राम्यजनः, ग्रामकः, ग्रामी *m.* (नं), असभ्यः—
 (A rude man) कुशीलः, दुःशीलः, वामशीलः.—(A miser) कृपाशः,
 कदर्थ्यः, मृष्टरुहः.
 CHURLISH, *a.* दुराचारः -रा -रं, दुष्प्रकृतिः -तिः -ति, अविनयः -या -यं,
 अशिष्टः -ष्ट -ष्टं, अस्त्रीलः -ला -लं, क्रूराचारः -रा -रं, खलः -ला -लं,
 कदर्थ्यः -र्थ्य -र्थ्यं.
 CHURLISHLY, *adv.* असभ्यवत्, कदर्थ्यवत्, कृपाशं, अस्त्रीलं.
 CHURLISHNESS, *s.* कुशीलता, अस्त्रीलता, अशिष्टता, अविनयः, असभ्यता.
 CHURN, *s.* मन्थनी, मन्थिनी, गर्गरी, मन्थनघटी, जालगणिका.
 To CHURN, *v. a.* मथ् (c. 1. मथति, मथितुं) or मन्थ् (c. 1. मन्थति, c. 9.
 मथति, मथितुं), उन्मन्थ्, निर्मेन्थ्, खन् (c. 1. खजति, खजितुं), समालुङ्
 (c. 1. -लोडति -लोडितुं, c. 10. -लोडयति -यितुं).
 CHURNED, *p. p.* मथितः -ता -तं, प्रमथितः -ता -तं, जालोडितः -ता -तं.
 दख्खातः -ता -तं, व्याघटितः -ता -तं, कोचः -पा -पं.
 CHURNING, *s.* मन्थः, मन्थनं, मथनं, जालोडनं, समालोडा, खजा, कोचः.
 CHURN-STAFF, *s.* मन्थः, मन्थ्या *m.* (मथिन्), मन्थदण्डकः, मन्थानः,
 दधिचाटः, वैशाखः, खजकः.
 CHYLE, *s.* अक्षरसः, धातुपः, रसः, भोज्यसम्भवः, असमातुका, अक्षरसारः.
 CHYLIFACTORY, *a.* धातुपकारी -रिणी -रि (नं), अक्षरसोत्पादकः -का -कं.
 CHYLOUS, *a.* अक्षरसमयः -यी -यं, धातुपरुषः -पा -पं.
 CHYMIC or CHYMICAL, *a.* रसायनविद्यासम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), रसा-
 यनकः -जा -जं.
 CHYMICALLY, *adv.* रसायनविद्यानुसारात्, रसायनविद्यानुरूपेण.
 CHYMI, *s.* रसायनविद्याज्ञः, रसज्ञः, रसायनः.
 CHYMISTRY, *s.* रसायनं, रसायनविद्या, रसविद्या, रसज्ञता.
 CIBARIOUS, *a.* अन्नमयः -यी -यं, भोज्यः -ज्या -ज्यं, खाद्यः -द्या -द्यं.
 CICATRICE, *s.* सिक्क *n.* (नं), सिक्कं, शुष्कव्रणः, रुद्धव्रणविहं, रुद्धव्रणं.
 CICATRIZATION, *s.* व्रणविशोधनं, व्रणशोधनं, रोपणं, व्रणरोपणं, अनुपानं,
 प्रतिसारणं, प्रतिस्तरः.
 To CICATRIZE, *v. a.* क्षतं रुद् in *caus.* (रोपयति -यितुं) or शुष् in
caus. (शोषयति -यितुं) or शुष्कीकृ, प्रतिस्तर in *caus.* (सारयति -यितुं).

CICATRIZED, *p. p.* रुद्धः -द्या -द्यं, रोपितः -ता -तं, शुष्कः -ष्का -ष्कं,
 समुत्थितः -ता -तं, प्रतिसारितः -ता -तं.
 To CIRCULATE, *v. a.* दम् in *caus.* (दमयति -यितुं), वशीकृ, नियद् (c. 9.
 -गृह्णाति -ग्रहीतुं).
 CIDER, *s.* अक्षरसः, पानीयविशेषः, अन्नफलनिर्हेतो मद्यविशेषः.
 CILIARY, *a.* नेत्रच्छदसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), बालसम्बन्धी &c.
 CILICIOUS, *a.* लोममयः -यी -यं, लोमशः -शा -शं.
 CIMETER, *s.* वक्रसङ्गः, चन्द्रहासः, मण्डलाग्रः, खजः, निखिलशः, कृपाशः
 -शकः, असिरिष्टिः *m.*
 CINCTURE, *s.* मेखला, कटिसूत्रं, रसना, काष्ठी, वस्त्रनं.
 CINDER, *s.* अग्नेरुच्छिष्टं, तमाङ्गारोच्छिष्टं, अङ्गारः -रं, भस्म *n.* (नं).
 CINCERATION, *s.* भस्मीकरणं, भस्मसाकरणं.
 CINCERITIOUS, *a.* भस्मनः -नी -नं, भस्मरूपः -पा -पं.
 CINNABAR, *s.* रससिन्धूरं, रसस्यानं, रक्तपारदं.
 CINNAMON, *s.* दारुगन्धः, तिक्तवल्कलं, सुगन्धवल्कलं *f.* (नं), गन्धवल्कलं.
 CINNAMON-TREE, *s.* पृथ्वीकृतिकृष्णवल्कलविशिष्टः सिंहलद्वीपरोही सुद्रवृषः.
 CINQUE, *s.* (A five) पञ्चकः, पञ्चनं.
 CINQUEFOIL, *s.* पञ्चपर्णी, पञ्चपत्री, पञ्चदली.
 CONQUE-SPOTTED, *a.* पञ्चचिह्नविशिष्टः -ष्ट -ष्टं, पञ्चतिलवान् -वती -वत् (नं).
 CION, *s.* पञ्चवं, नवपञ्चवं, किसलः -लं, किसलयः -यं.
 CIPHER, *s.* (An arithmetical character) अङ्कः, गुणनिका.—(Cha-
 racter in general) अक्षरं, वर्णः.—(Mark standing for no-
 thing) शून्यं, विन्दुः *m.*, वटः, हः, ठः, खं.—(Occult character in
 writing) बीजाक्षरं, बीजं.
 To CIPHER, *v. a.* (To practise arithmetic) अङ्कविद्याम् अभ्यस्य (c. 4.
 -अस्यति -असितुं) or शिक्ष् (c. 1. शिक्षते, शिक्षितुं).—(To write in
 occult characters) बीजाक्षरैर अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) or लिख्
 (c. 6. लिखति, लेखितुं).
 CIPHERING, *s.* अङ्कनं, गणितं, अङ्कविद्या, गणनविद्या, वार्दंगणितं.
 CIRCLE, *s.* (A round line) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रवाटं, वृत्तं.
 गोलः -लं, निषः, चन्द्रकः, वटः, वक्षकः, वलयः -यं.—(Circuit, cir-
 cumference) परिणाहः, परिधिः *m.*, परिवेष्टनं, वृत्तिः *f.*, परिवेशः;
 'the circle of the earth,' भूपरिधिः *m.*, भूमण्डलं.—(A circle of
 people, assembly) मण्डलं, परिपद् *f.*, पैरिः *f.*—(Circle on the
 forehead) तिलकः -कं, तमालपर्णं, चिबकं, विशेषकः; 'segment
 of a circle,' वृत्तखण्डं, खण्डमण्डलं; 'area of a circle,' फलं.
 To CIRCLE, *v. a.* (To surround) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं), परिवृ
 (c. 5. वृणोति -वर्तितुं -वरोतुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति, -ष्टातुं), मण्डल (nom.
 मण्डलयति -यितुं).
 To CIRCLE, *v. n.* (To move circularly) चक्रवत् परिवृत् (c. 1. -वर्तते
 -वर्तितुं), or व्यावृत् or परिभ्रम् (c. 1. -भ्रमति, c. 4. -भ्राम्यति -भ्रमितुं),
 मण्डल (nom. मण्डलायते).
 CIRCLED, *p. p.* मण्डलितः -ता -तं, परिमण्डलितः -ता -तं, वलयितः -ता -तं.
 —(Having the form of a circle) मण्डली -लिनी -लि (नं).
 मण्डलाकारः -रा -रं, चक्राकारः -रा -रं.
 CIRCUIT, *s.* (Compass, circumference) मण्डलं, परिमण्डलं, परिधिः
m., परिमाणं, परिणाहः, परीणाहः, परिवेष्टनं.—(Act of moving
 round) परिवर्त्तनं, आवर्त्तः, आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, विवर्त्तः, भ्रमणं.
 परिभ्रमः, वृत्तिः *f.*—(Visitation of a judge) धर्माध्यक्षाभ्यागमनं,
 प्राडिषाकभ्रमणं.
 To CIRCUIT, *v. n.* परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति -भ्रमितुं), परिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं).

CIRCUITOUS, *a.* चक्रः-क्रा-क्रे, कुटिलगामी-मिनी-मि(न्), सुदीर्घः-धा-धे-
 CIRCULAR, *a.* वर्तुलः-ला-लं, मण्डली-लिनी-लि(न्), चाक्रिकः-की-के,
 चक्राकारः-रा-रं, चक्राकृतिः-ति-ति, चक्री-क्रिणी-क्रि(न्), चक्रवान्
 -वती-यत्(त्), चक्रव्यः-यी-यं, घटी-टिनी-टि(न्), निचः-धा-धं,
 विष्वक्कसमः-ना-नं.
 CIRCULARITY, *s.* मण्डलता, परिमण्डलता, वर्तुलत्वं, चक्राकारता, गोलाकारत्वं.
 CIRCULARLY, *adv.* चक्रवत्, चक्ररूपेण, गोलवत्, मण्डलवत्, मण्डलतम्.
 To CIRCULATE, *v. n.* प्रचल (c. 1. -चलति-चलितुं), प्रचर् (c. 1. -चरति
 -चरितुं), परिवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं), सम्परिवृत्, विपरिवृत्, विवृत्.
 To CIRCULATE, *v. a.* परिवृत् in CAUS. (-वर्तयति-यितुं), प्रचल in
 CAUS. (-चलयति-यितुं).
 CIRCULATED, *p. p.* प्रचलितः-ता-तं, परिवर्तितः-ता-तं, प्रचारितः-ता-तं,
 व्यावर्तकः-का-कं.
 CIRCULATING, *a.* प्रचलः-ला-लं, परिवर्तनी-र्तिनी-र्ति(न्), व्यावर्तकः-का-कं.
 CIRCULATION, *s.* परिवर्तनं-र्तनं, व्यापनं, प्रचारः, प्रचलनं, प्रचरः, भ्रमणं,
 परिभ्रमणं, चलनं, प्राचुर्यं.—(Of the blood) रक्तचलनं, रक्तवहनं.
 CIRCULATORY, *a.* वर्तुलः-ला-लं, चाक्रिकः-की-के, मण्डली-लिनी-लि(न्).
 CIRCUMAMBIENCY, *s.* परिवेष्टनं, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, परिगमनं.
 CIRCUMAMBIENT, *a.* परिवेष्टकः-का-कं, व्यापकः-का-कं, परिगतः-ता-तं.
 To CIRCUMAMBULATE, *v. n.* परिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), परिभ्रम
 (c. 4. -भ्रमयति-भ्रमितुं).
 CIRCUMAMBULATION, *s.* परिक्रमः, परिभ्रमणं, परिसर्या, परीसारः, पथ्यटनं.
 —(Reverential) प्रदक्षिणः-णा-णं.
 To CIRCUMCISE, *v. a.* त्वच्छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), लिङ्गायचम् छिद्,
 परिच्छिद्, परिकृत् (c. 6. -कृत्ति-कृत्तुं).—(A circumcised man)
 दुष्टम्मा *m.* (न), वखः, वखः, दुष्टेलः, छिनग्नकः.
 CIRCUMCISION, *s.* त्वच्छेदनं, लिङ्गायचम् छेदनं, दौष्टम्यं, परिकर्त्तनं.
 To CIRCUMDUCT, *v. a.* लुप (c. 6. लुम्पति, लोभुं), व्यथीकृ, मोथीकृ, निष्कलीकृ.
 CIRCUMDUCTION, *s.* लोपः, अनिष्पादनं, मोथीकरणं, व्यथीकरणं.
 CIRCUMFERENCE, *s.* परिधिः *m.*, मण्डलं, परीणाहः, परिणाहः, परिमाणं,
 वृत्तिः *f.*, चक्रवालं, पालिः *f.*, परिवेशः-यः, परिवेष्टनं.—(Of a wheel)
 चक्रपरिधिः *m.*, नेमिः *f.*, ग्रथिः *m.*, ग्रथिमण्डलं, नीधं, नीधः.—(Of the
 earth) भूपरिधिः *m.*
 CIRCUMFLEX, *s.* (Accent) स्वरितः, तृतीयम् उच्चारणचिह्नं.
 CIRCUMFLEUENCE, *s.* परिसरः, परिप्रवः, परिवाहः, परिस्यन्दनं, परिगलनं.
 CIRCUMFLEUENT OF CIRCUMFLEXIONS, *a.* परिसृतः-ता-तं, परिसारी-रिणी
 -रि(न्), परिस्यन्दी-न्दिनी-न्दि(न्), परिस्यवः-वा-वं, परिगलितः-ता-तं.
 CIRCUMFORANEOLS, *a.* गृहादृहम् अटमानः-ना-नं, अटद्वानः-ना-नं.
 To CIRCUMFUSE, *v. a.* परिष्पृ in CAUS. (-प्रावयति-यितुं), समाम्पु.
 CIRCUMFUSED, *p. p.* परिष्पृतः-ता-तं, समाम्पृतः-ता-तं, परिगलितः-ता-तं,
 परिगतः-ता-तं, व्याप्तः-ता-तं, समाम्पानः-ना-नं.
 CIRCUMFUSION, *a.* परिप्रावी-विनी-वि(न्), व्यापकः-का-कं, व्यस्तुवानः-ना-नं.
 CIRCUMFUSION, *s.* परिप्रावः, परिप्रवः, व्याप्तिः *f.*, व्यापकत्वं, परिगलनं.
 To CIRCUMVALLATE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं), आवृत्, पूर्य
 (c. 1. पूर्यते, पूरितुं), परिपूर्ण, व्यापूर्ण.
 CIRCUMVALLATION, *s.* चक्रावर्तनं, आवर्तनं, परिवर्तनं, आवृत्तिः *f.*, पूर्यः *f.*
 CIRCUMJACENT, *a.* पर्यन्तस्य-स्या-स्यं, सामन्तस्य-स्या-स्यं, उपान्तिकः-की-के.
 CIRCUMJITION, *s.* परिगमः, परिक्रमः, परिसर्या, परिभ्रमः.
 CIRCUMLOCUTION, *s.* याग्विस्तारः, वाक्यविस्तारः, वक्रोक्तिः *f.*, वक्रभणितं,
 व्याजोक्तिः *f.*, अतुक्तिः, अतिशयोक्तिः, बहुवाक्यं, बहुक्तिः, वाक्यबाहुल्यं.
 CIRCUMLOCUTIONARY, *a.* बहुवाक्यः-का-कं, विलोकीयवाक्यः-का-कं, वक्रः-क्रा-क्रे.

CIRCUMNAVIGABLE, *a.* समनात् or परितो नावा ताव्यः-व्या-व्यं.
 To CIRCUMNAVIGATE, *v. a.* समनात् नावा तृ (c. 1. तरति, तरितुं, तरीतुं)
 or मु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं).
 CIRCUMNAVIGATION, *s.* नौकया समनात् तरणं.
 CIRCUMROTATION, *s.* चक्रावर्तनं, परिवर्तनं, आवर्तनं, आवृत्तिः *f.*, पूर्यः *f.*
 CIRCUMROTATORY, *a.* चक्रवत् परिवर्तनी-र्तिनी-र्ति(न्), आवर्तमानः
 -ना-नं, घूर्णयमानः-ना-नं.
 To CIRCUMSCRIBE, *v. a.* परिमा (c. 2. -माति, c. 3. मीति-मातुं), संदृ
 (c. 1. -हरति-हर्तुं), संयम् (c. 1. -यच्छति-यन्तुं), नियम्, समन (nom.
 समनयति-यितुं).
 CIRCUMSCRIBED, *p. p.* परिमितः-ता-तं, संदृतः-ता-तं, संयतः-ता-तं,
 सञ्चाधः-धा-धं, सङ्कुचितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, समव्यादः-दा-दं,
 सावधिकः-की-के, सुसंस्थितः-ता-तं, सुसङ्गृहीतः-ता-तं.
 CIRCUMSCRIPTION, *s.* परिमाणं, संयमनं, संहरणं, सङ्कोचः, संवारः, संवृतिः *f.*
 CIRCUMSPECT, *a.* अवहितः-ता-तं, स्वहितः-ता-तं, सावधानः-ना-नं,
 समीक्षकारी-रिणी-रि(न्) or विमृश्यकारी, अप्रमत्तः-त्ता-त्तं, परि-
 शामदर्शी-र्शिनी-र्शि(न्).
 CIRCUMSPECTION, *s.* अवधानं-नता, सावधानता, अप्रमादः, समीक्षकारित्वं.
 CIRCUMSPECTLY, *adv.* अवधेयया, सावधानं, सुसमीक्ष्य, सुविमृश्य.
 CIRCUMSTANCE, *s.* (Something adjunct to a fact) सङ्गन्धः, अनुबन्धः.
 —(A thing, fact) विषयः, वस्तु *n.*, भूतं, विषयकत्वं.—(Incident,
 event) वृत्तं, वृत्तान्तः, सम्भवः.—(Condition, state) अवस्था, दशा,
 स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'he related all
 the circumstances as they occurred,' सकलवृत्तान्तं यथावृत्तं
 व्यवेदयत्; 'according to circumstances,' यथासम्भवं, यथास्थितं;
 'in good circumstances,' सुस्थितः-ता-तं, सुस्थः-स्या-स्यं; 'in
 bad circumstances,' दुःस्थः-स्या-स्यं, दुर्गतः-ता-तं.
 CIRCUMSTANCED, *p. p.* स्थितः-ता-तं, अवस्थितः-ता-तं, स्थः-स्या-स्यं
 in comp., भूतः-ता-तं, वर्तनी-र्तिनी-र्ति(न्); 'so circumstanced,'
 स्वभूतः-ता-तं, इत्यभूतः-ता-तं, एवंविधः-धा-धं, तथाविधः-धा-धं.
 CIRCUMSTANT, *a.* समनात् स्थायी-विनी-वि(न्) or वर्तनी-र्तिनी-र्ति(न्).
 CIRCUMSTANTIAL, *a.* (In detail) सविस्तरः-रा-रं, विलोकीयः-व्या-व्यं,
 सविशेषः-धा-धं, सोपवर्णः-व्या-व्यं, सविस्तरः-णा-णं.—(Not essen-
 tial) अप्रकृतः-ता-तं.—(Incidental) आगन्तुकः-का-कं.
 CIRCUMSTANTIALLY, *adv.* यथावृत्तं, यथास्थितं, सुविस्तरं, विस्तरेण, उपयर्थेन,
 सुविस्तरपूर्वकं, निरवशेषतः.
 CIRCUMSTANTIATED, *p. p.* विशेषभाववर्तनी-र्तिनी-र्ति(न्). See CIR-
 CUMSTANCED.
 To CIRCUMVALLATE, *v. a.* परिस्राप्राचीरादिना परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं),
 समनात् उपरुध् (c. 7. -रुध्ति-रुधितुं).
 CIRCUMVALLATION, *s.* (The act) परिस्राप्राचीरादिना नगरपरिवेष्टनं,
 समनादुपरोधनं.—(The trenches, &c., round a besieged town)
 रुद्धनगरपरिगतं परिस्राप्राचीरादि.
 To CIRCUMVENT, *v. a.* वध् in CAUS. (वधयति-ति-यितुं), परिवध्, प्रलभ्
 (c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलभ्, छल (c. 10. छलयति-यितुं).
 CIRCUMVENTED, *p. p.* वधितः-ता-तं, परिवधितः-ता-तं, विप्रलभः-आ-अं.
 CIRCUMVENTION, *s.* प्रवचना, वधनं, छलं-लना, अतिसम्भानं, कपटः,
 कापट्यं, खलितं, प्रपञ्चः, प्रलभः.
 To CIRCUMVEST, *v. a.* परिब्ये (c. 1. -व्ययति-व्यातुं), परिधा (c. 3. -दधाति
 -धातुं), परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं).
 CIRCUMVOLATION, *s.* (Flying round) परिहीनं-नकं.

To CIRCUMVOLVE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति -वित्), लुट् in caus. (लोटयति -यितुं), संसृ in caus. (-सारयति -यितुं).

To CIRCUMVOLVE, *v. n.* चक्रवत् परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), लुट् (c. 1. -लोटति -ते -लोटितुं), प्रलुट्, परिवृत् (c. 6. पूर्णति -ते -यितुं).

CIRCUMVOLUTION, *s.* परिवर्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, आवृत्तिः *f.*, विवर्त्तः, आवर्त्तनं, प्रलोटनं, घूर्णः *f.*; 'of a wheel,' चक्रावर्त्तः.

CIRCUS or CIRQUE, *s.* दीर्घमखलाकारो रथचर्यादिक्रीडायोग्यो भूमिभागः, क्रीडाङ्गणः, क्रीडाङ्गनं, केलिरङ्गः.

CISSUS, *s.* (Plant) गोधापदी -दिक्का, सुवहा.

CIST, *s.* कोशः, पुटः, पटलं, आवेहनं.—(Excavation) खातं.

CISTERN, *s.* उदकाधारः, जलाशयः, जलकुण्डं, कुण्डं, पानीयस्थानं, वरासनं, वारासनं, जलदानगृहं.

CIT, *s.* नागरजनः, नागरकः, पौरजनः, पृथग्जनः, अवपरणः.

CITADEL, *s.* दुर्गं, कोटिः *f.*, कलत्रं.—(Commander of) कोटिपालः.

CITAL, *s.* (Impeachment, summons) अभियोगः, आह्वानं, अपवादः.

CITATION, *s.* (Summons) आह्वानं, अभियोगः.—(Quotation) उद्धारः, अवतरणं, -तारणं; 'of the Vedas,' श्रुतादानं.—(Passage quoted) उपनीतवचनं, उद्धृतवाक्यं, अवतारितवाक्यं.

CITATORY, *a.* आह्वयकः -का -के, अपवादकः -का -के.

To CITE, *v. a.* (To summon before a judge) प्राडिषाकसाक्षाद् आह्वये (c. 1. -ह्वयति -ह्वयितुं), अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं).—(To adduce, quote) उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अवत् in caus. (-तारयति -यितुं); 'to cite the Vedas,' श्रुतादानं कृ.

CITED, *p. p.* (Quoted) उपनीतः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, अवतारितः -ता -तं, उपनयतः -स्ता -स्तं.—(Before a court of justice) निवद्धः -द्धा -द्धं, आहृतः -ता -तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, अवहाराभिज्ञस्तः -स्ता -स्तं.

CITER, *s.* (Impeacher) अभियोगी *m.* (नृ), अभियोक्ता *m.* (कृ).—(Quoter) उपनेता *m.* (नृ).

CITHERN, *s.* (A harp) वीणाविशेषः, वल्लकी, विपक्षी, तन्वीः.

CITIZEN, *s.* पौरः, पौरजनः, नगरजनः, नागरजनः, नगरस्थः, पुरवासी *m.* (नृ), नगरीकाः *m.* (स), पौरलोकः; 'a fellow-citizen,' एकपौरः.

CITIZENLIKE, *adv.* नगरजनवत्, पौरवत्, सम्भरूपेण, आर्यवत्.

CITIZENSHIP, *s.* नगरजनताधिकारः, पौराधिकारः, पौरत्वः; 'fellow-citizenship,' पौरसम्बन्धः.

CITRINE, *s.* जङ्गीरवर्णः -वर्णः -वर्णं, धनपीतः -ता -तं.

CITRON, *s.* (The tree) जङ्गीरः, जम्बः -म्बकः -म्बलः -म्बरः, जङ्गकेशरः, केशराङ्गः, फलपूरः -रकः, वीजपूरः, गिलः, दन्तशठः, रुचकः, इञ्जकः, वृहच्चिन्तः, मातुलुङ्गकः, पूर्णवीजः, झोलङ्गः, वीजकः -जपूर्यः.—(The fruit) जङ्गीरफलं.

CITY, *s.* पुरं -री, नगरं -री, पूः *f.* (पुर), पत्तनं, पृथुपत्तनं, पट्टनं, पट्टं, पुरिः *f.*, कण्ठे, डङ्कः, पत्नी, पुटभेदनं, स्थानीय, निगमः; 'city-gate,' नगरद्वारं, पुरद्वारं; 'city-police,' नगररक्षिपुहः.

CITY, *a.* पौरः -री -रं, नागरः -री -रं, रेयकः -की -के, नगरस्थः -स्था -स्थं.

CIVET, CIVET-CAT, *s.* गन्धनामौदः, गन्धोतुः *m.*, खट्वाशः -शी, पूतिशारिजा, कसूरीमृगः.

CIVIC, *a.* पौराचारसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नृ) पौरः -री -रं.

CIVIL, *a.* (Relating to the usages of citizens) पुरव्यवहारसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नृ), नगराचारसम्बन्धीयः -या -यं, नीतिसम्बन्धीयः -या -यं, पौरः -री -रं; 'civil war, popular disturbance,' प्रकृतिदोषः, विजयः.—(Complaisant, gentle) अनुग्राही -हिणी -हि (नृ), अनुनयी -यिनी -यि (नृ), सानुनयः -या -यं, अनुकूलः -लः -लं, अनुरोधी -धिनी

-धि (नृ), चादुकारः -रा, -रं, सुप्रसाहः -दा -दं, दक्षिणः -शा -शं.—(Civil in speech) प्रियंवदः -दा -दं, अभिवादकः -का -कं, वन्दारुः -रुः -रु, शङ्कुः -कुः -कु.—(Civilized) सभ्यः -भ्या -भ्यं.

CIVILIAN, *s.* स्मार्तः, स्मृतिज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, व्यवहारविधिज्ञः, नीतिज्ञः, नयविद्, व्यवस्थाकुशलः, राजकर्मव्यवसायी *m.* (नृ), राजव्यापारी *m.* (नृ).

CIVILISATION, *s.* सभ्यता, शिक्षता, शिक्षाचारत्वं, आर्यवृत्तभावः, सुशीलत्वं.

CIVILITY, *s.* (Politeness) आनन्दनं, अनुग्रहः, अनुरोधः, अनुनयः, अभिनीतिः *f.*, अनुकूलता, अनुयुक्तिः *f.*, -वर्त्तनं, सभाजनं, सौजन्यं, प्रश्रयः, सभ्यता, सुशीलता, शिक्षता.

To CIVILIZE, *v. a.* शिक्षाचारान् or आर्यव्यवहारान् शिक्ष् in caus. (शिक्षयति -यितुं) or शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं).

CIVILIZED, *p. p.* शिक्षः -ष्टा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, विनीतः -ता -तं, शिक्षा-चारसेवी -विनी -वि (नृ), अग्राम्यः -म्या -म्यं, आर्यवृत्तः -त्ता -तं; 'civilized and rude,' आर्या द्वेष्टाश्च.

CIVILLY, *adv.* (Politely) अनुनयेन, आनन्दनपूर्वकं, सानुनयं, सुशीलवत्, सानुरोधं.—(In a manner relating to civil government) नीतिविधानुसारान्, पौरव्यवहारानुसारेण.

CLACK, *s.* (Incessant chattering) जल्पः -त्यनं, वावदकता, अतिशयजल्पः, वाक्चापत्यं, चटचटशब्दः, कम्पनं.—(Bell of a mill) घेषणीघण्टा.

To CLACK, *v. n.* अतिशयेन जल्प् (c. 1. जल्पति -त्यितुं), घेषणीघण्टारूपेण शब्दं कृ, चटचटशब्दं कृ.

CLAD, *a.* आच्छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, वस्त्रवेष्टितः -ता -तं, वस्त्रान्वितः -ता -तं, परिहितः -ता -तं, प्रावृतः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, परिच्छन्नः -न्ना -न्नं, धिनद्धः -द्धा -द्धं, संवीतः -ता -तं, अनग्नः -ग्ना -ग्ने, सवासः -सा -सः (स), सचेलः -लः -लं; 'lightly clad,' लघुवासः -सा -सः (स).

To CLAIM, *v. a.* स्वीकृ, जङ्गीकृ, याच् (c. 1. याचति -यितुं), प्राप् (c. 10. प्रापयति -ते -यितुं), मनेति उक्ता यद् (c. 9. गृह्णाति, गृह्णतुं); मयं दातव्यमिति शपथयित्वा यद्; अभिमानं कृ; as, 'to claim money,' धनाभिमानं कृ; मनेति वद् (c. 1. वदति -दितुं), मदीयमिति or स्वीयमिति वद्, साधिकारं or स्वत्वज्ञानं in caus. (शपथयति -यितुं).—(To set up a claim) ध्वजिकृ.—(To have a claim to) अर्हं (c. 1. अर्हति -ते -र्हितुं).

CLAIM, *s.* अधिकारः, अभियोगः, अभिमानं, याज्ञान्यभ्यर्थना, प्राथना; 'false claim,' मिथ्याभियोगः; 'claim laid to learning,' विद्याभिमानं.

CLAIMABLE, *a.* अभियोग्यः -भ्या -भ्यं, याचनीयः -या -यं, प्राथनीयः -या -यं.

CLAIMANT, *s.* अभियोक्ता *m.* (कृ), अधी *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (नृ), याचिता *m.* (नृ), प्राथयिता *m.* (नृ).

CLAIMED, *p. p.* अधिकृतः -ता -तं, याचितः -ता -तं, प्राथितः -ता -तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, प्रख्यातः -ता -तं, मार्गितः -ता -तं.

CLAIR-OBSCURE, *s.* चित्रकर्मणि नानाछायाविन्यासविद्या.

To CLAM, *v. a.* (To clog with glutinous matter) इषे in caus. (इषापयति -यितुं), श्यानीकृ, सान्द्रीकृ.

To CLAMBER, *v. a.* पाणिपादेन or करचरणाभ्यां दुरारोहस्थानम् आयासेन आरोह् (c. 1. -रोहति -रोढुं) or अभ्यारोह्.

CLAMBERING, *s.* पाणिपादेन विषमस्थानारोहणं, आयासेनारोहणं.

CLAMMINESS, *s.* श्यानता, शीनता, सान्द्रता, घनत्वं, अनुलग्नशीलत्वं.

CLAMMY, *a.* श्यानः -ना -नं, शीनः -ना -नं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, घनः -ना -नं, अनुलग्नशीलः -लः -लं, संलग्नशीलः -लः -लं, आर्द्रः -र्द्रा -र्द्रं.

CLAMOUR, *s.* घोषणं -णा, उल्लोकाः, उल्लुङ्गः, संवृत्तिः *f.*, जनरवः, उच्चैर्घृष्टं,

उच्चैःस्वरः, रासः, बहुभिः कृता संहतिः, प्रखेडनं.

To CLAMOUR, *v. n.* उच्चैः पुष् (c. 10. घोषयति -यितुं), उडुष्, उडुष् (c. 1. -क्रोशति -क्रोशुं), प्रखेड (c. 1. -खेडति -डितुं).

CLAMOROUS, *a.* घोषकरः -री -रं, घोषणः -णा -णं, उच्चैःस्वरकारी -रिणी -रि (न्), तुमुलकारी &c., मुखरः -रा -रं, महास्वनः -ना -नं, बहुघोषः -घा -घं, अनस्यघोषः -घा -घं, प्रखेडितः -ता -तं, प्रखेडितवान् -वती -वत् (त्).

CLAMP, *s.* (A piece of iron for joining stones) शिलाद्वयसंलग्न-
नार्थं कीलः—(A quantity of brick) इष्टकाराशिः *f.*

To CLAMP, *v. a.* पापाण्डव्यं or काण्डव्यं कीलेन संलग्नं (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं).

CLAN, *s.* कुलं, वंशः, गोत्रं, सन्तानः, वर्णः, वर्गः, जातिः *f.*, कुटुम्बः, पंक्तिः *f.*, मण्डलं, सङ्घः, संसर्गः, शाखा.

CLANDISTINE, *a.* निभृतः -ता -तं, गुप्तः -ता -तं, गुह्यः -दा -दं, रहस्यः -स्या -स्यं, छत्रः -चा -चं, प्रखेडः -चा -चं, निहृतः -ता -तं, अप्रकाशः -शा -शं, छलेन कृतः -ता -तं; 'a clandestine marriage,' चौरि-
कापिवाहः.

CLANDISTINELY, *adv.* निभृतं, रहः (स्), रहसि, रहस्यं, गुप्तं, छलेन, प्रखेडं, निहृवेन, अप्रकाशं.

CLANG OF CLANGOUR, *s.* घुष्टं, तुमुलं, कम्पका, कः—(Of arms) शस्त्रघोषः.

To CLANG, *v. n.* शिञ्ज (c. 2. शिञ्जते, c. 1. शिञ्जते -जितुं), विशिञ्ज, क्ण (c. 1. क्णति -शितुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), प्रखेड (c. 1. -खेडति -डितुं), कम्पका (nom. कम्पकायते).

CLANGOUS, *a.* घोषणः -णा -णं, तुमुलकरः -री -रं, शस्त्रघुष्टकरः -री -रं.

CLANK, *s.* शिञ्जितं, क्णितं, घुष्टं, कम्पकनं, कम्पका, प्रखेडनं.

To CLAP, *v. a.* (Strike together suddenly) एकस्मात् संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or सङ्घट्ट (c. 10. -घट्टयति -यितुं), आस्फुट in caus. (-स्फालयति -यितुं)—(The hands, arms) तालं कृ, करतालं कृ, आस्फुट (c. 10. -स्फोटयति -यितुं)—(The wings) पक्षो उत्थिष्य (c. 6. -स्थिपति -क्षेपुं)—(To applaud) करतालेन प्रशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं)—(To apply suddenly) एकस्मात् प्रविश in caus. (-वेशयति -यितुं) or च्च in caus. (-चययति -यितुं) or न्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं).

CLAP, *s.* स्तनितं, आस्फोटनं, ध्वनितं, क्णितं, सङ्घट्टशब्दः—(Of thunder) मेघनादः, मेघस्तनितं, वज्रनिर्घोषः, वज्रनिर्घोषः, मृच्छेषु *m.*—(Of the hand) तालः—(Applause) करतालेन प्रशंसा, प्रशंसाशब्दः, अनुरागजः शब्दः.

CLAPPER, *s.* (Of a bell) यष्टालोल, यष्टावादकः, नादनः—(Applauder) करतालेन प्रणादकारी *m.* (न्).

CLARET, *s.* प्रसन्नमद्यं, प्रसन्नरा, रक्तवर्णः, स्वच्छमद्यविशेषः.

CLARIFICATION, *s.* प्रसादनं, विशोधनं, पावनं, पवित्रीकरणं, मलापकर्षणं.
To CLARIFY, *v. a.* शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), परिशुष्, विशुष्, संशुष्, पृ (c. 9. पुनाति -नीते, पयितुं), पत्तिष्, विपृ; पवित्रीकृ, विमल (nom. विमलयति -यितुं).

To CLARIFY, *v. n.* प्रसद् (c. 6. -सीदति -सन्तुं), पवित्रीभू, विमलीभू.

CLARINET, *s.* येणुः *m.*, वंशः, विवरनालिका, उदात्तस्वरं येणुभेदः.

CLARION, *s.* श्चिरवाद्यविशेषः, तृथ्यं, शङ्खः.

CLARITY, *s.* प्रसन्नता, स्वच्छता, कान्तिः *f.*, युतिः *f.*, दीप्तिः *f.*

To CLASH, *v. n.* सङ्घट्ट (c. 1. -घट्टते -टितुं), परस्परसमाघातं कृ, परस्पर-
सङ्घट्टप्रयुक्तं कम्पकाशब्दं कृ or कम्पका (nom. कम्पकायते)—(To con-
tradict, disagree) विवाद (c. 1. -वदते -दितुं), विप्रवद्, विसंवद्,
परस्पराम विरुद् (c. 7. -रुद्दति -रोडुं).

CLASH, *s.* समाघातः, सङ्घट्टः, टनः, सङ्घट्टः, कः, कम्पकनं, क्णितं, चर्चरः.
—(Contradiction) वचनविरोधः, प्रतीपयचनं, विसंवादः.

CLASHING, *a.* (Contradictory) परस्परपराहतः -ता -तं, परस्परविरोधी
-धिनी -धि (न्), विषदमानः -ना -नं, विरुद्धार्यः -घा -घं.

CLASP, *s.* (Embrace) आलिङ्गनं -ङ्गितं, परिष्वङ्गः, आश्लेषः, संश्लेषः,
परिरम्भः, उपगूढं, अङ्गु, अङ्गुपाली—(Hook, buckle) कुडुपः.

To CLASP, *v. a.* (Shut with a clasp) कुडुपेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or पिनह् (c. 4. -नस्यति -नसुं)—(Embrace) आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), समालिङ्ग; आश्लिष् (c. 4. -श्लिष्यति -क्षेपुं), संश्लिष्, पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), खञ्ज (c. 1. खनते, खंजुं), परिष्वज्, सम्परिष्वज्, उपगूह (c. 1. -गूहति -गूहितुं), परिरम्भ (c. 1. -रम्भते -रम्भुं), क्रोडीकृ—
(Enclose round) परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं)—(Clasp the hands)
हस्ती बन्ध् or संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), अञ्जलिं बन्ध् or संश्लिष्.

CLASPED, *p. p.* आलिङ्गितः -ता -तं, श्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, आश्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, संश्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, परिरम्भः -म्भा -म्भं, परिष्वक्तः -क्ता -क्तं, परिमृष्टः -ष्टा -ष्टं, उपगूढः -ढा -ढं, पीडितः -ता -तं, पीडः -ष्टा -ष्टं, क्रोडीकृतः -ता -तं; 'with hands clasped,' चञ्जालिः -लिः -लि, कृताञ्जलिः -लिः -लि—
(Clasped in the arms) भुजापीडितः -ता -तं.

CLASPER, *s.* लताभूतः, वृक्षादिपरिवेष्टनशीलः लताविटपः.

CLASP-KNIFE, *s.* वारङ्गमध्ये निवेशयितुं शक्या कुरिका.

CLASS, *s.* (A rank or order of persons) वर्णः, वर्गः, पदं, आश्रमः, जातिः *f.*—(A set of things or beings) गणः, पंक्तिः *f.*, श्रेणी, संसर्गः, समूहः, गोत्रं; 'class of verbs,' गणः—(A number of scholars) महाध्यायिनां पंक्तिः, छात्रसमूहः; 'the lower classes, खवरवर्णाः *m. pl.*, अन्यजातीयाः *m. pl.*

To CLASS OR CLASSIFY, *v. a.* वर्णक्रमेण or यथावर्गं विरच (c. 10. -रचयति -यितुं), or व्यस् (c. 4. -व्यस्यति -व्यसितुं) or सम्य् (c. 1. सम्ययति -यितुं), गणीकृ, वर्गीकृ.

CLASSED OR CLASSIFIED, *p. p.* गणीभूतः -ता -तं, वर्गीभूतः -ता -तं, वर्गीयः -या -यं, यथितः -ता -तं, वर्गक्रमेण विन्यस्तः -स्ता -स्तं or व्यूढः -ढा -ढं.

CLASSICAL, *a.* (Refined) संस्कृतः -ता -तं, साधुः -धुः, ध्वी -धु—(Of the first rank) प्रथमवर्गीयः -या -यं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रथमपदस्यः -स्या -स्यं
(Relating to ancient books) पृथ्वीकालीनग्रन्थसङ्घन्यी-न्यिनी-न्यि (न्).

CLASSIFICATION, *s.* गणीकरणं, गणना, वर्गक्रमेण विन्यासः, प्रतिविधानं.

CLASSIFIER, *s.* गणकारः, व्यासः; 'of words,' पदसङ्ग्राहः.

CLASSICK, *s.* ग्रन्थकङ्क्षणां मध्ये श्रेष्ठः, पृथ्वीकालीनग्रन्थकारः.

To CLATTER, *v. n.* क्ण (c. 1. क्णति -शितुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), कम्पकनं कृ, कम्पका (nom. कम्पकायते), चटचट (nom. चटचटायते)—
(To talk idly) जल्य (c. 1. जल्यति -ल्यितुं).

CLATTER, *s.* क्णितं, स्तनितं, ध्वनितं, तुमुलं, कः, कम्पकनं, चटचट ind.

CLAVATED, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, पिक्वी -क्विनी -क्वि (न्), गडवान् -वती -वत् (त्).

CLAUDICATION, *s.* (Lameness) यङ्गता, लङ्घनं, गतिवैकल्यं.

CLAVICLE, *s.* जङ्घु n., यीवास्त्रि n., कङ्कालि n.

CLAUSE, *s.* (Division of a subject) पदं, स्थानं, मार्गः, अधिकरणं, अङ्गं, शाखा—(Sentence) वाक्यं—(Particular stipulation) नियमपत्राङ्गं, नियमः.

CLAUSTRAL, *a.* मठसङ्घन्यी-न्यिनी-न्यि (न्), विहारसङ्घन्यी &c.

CLAW, *s.* नखः, नखरः, करजः, कररुहः, पाणिः *m.*, अङ्गुष्ठमूः, अङ्गुलः.

To CLAW, *v. a.* नखेन दृ (c. 10. दारयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or लिस् (c. 6. लिखति, लेखितुं), नखाघातं कृ.

CLAWED, *a.* नखी-स्त्रिनी-स्त्रि (न्), नखवान् -वती -वत् (त्).

CLAY, *s.* पट्टः, कर्कशः, कदं, मृत् *f.* (द्), मृत्तिका, ब्रह्मालः, श्लादः.

निवहटः, शिलीम्बी.

To CLAY, *v. a.* पक्केन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेतुं); 'clayed sugar,' शक्केः-कैकः, शुक्ला, शितासक्तः, शिता, शेता.

CLAYEY, CLAYISH, *a.* पक्की-झिनी-झि (न), पक्किलः-ला-लं, सज्जालः-ला-लं, मार्जिकः-की-कं, कार्जिनः-मी-मं, मृन्मयः-यी-यं.

CLEAN, *a.* (Free from dirt) विमलः-ला-लं, निर्मलः-ला-लं, सनलिनः-ना-नं, पवित्रः-चा-चं, शुद्धः-डा-डं, शुचिः-चि-चि, परिष्कृतः-ता-तं, अकल्मषः-त्ता-त्वं, अकल्मषः-चा-चं, वीर्यः-प्रा-प्रं; 'having a clean face,' शुचिमुखः-खी-खं; 'having clean clothes,' शुद्धवासाः-साः-सः (स); 'ceremonially clean,' स्पृश्यः-इया-इयं.—(Guiltless, innocent) शुचिः-चि-चि, शुद्धमतिः-ति-ति, अनयः-चा-चं. विमलात्मा-त्मा-त्मा (न).—(Neat, smooth) स्वच्छः-ह्या-ह्यं; 'having a clean figure,' तनुमध्यमः-मा-मं.

CLEAN, *adv.* अशेषतः, अखिलेन, साकल्येन, सम्यक्, आमूलं.

To CLEAN, *v. a.* शुष् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुष्, पू (c. 9. पुनाति, पवितुं), पवित्रीकृ. धाप (c. 10. धावयति-यितुं), प्रखल् (c. 10. खालयति-यितुं), मृज् (c. 2. मार्ष्टि, माहुं), शुषीकृ, परिष्कृ; 'to clean the teeth,' दन्तान् धाव् or शुष्

CLEANED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, पवित्रीकृतः-ता-तं, पूतः-ता-तं, खालितः-ता-तं, प्रखालितः-ता-तं, विगतकल्मषः-या-यं.

CLEANING, *s.* शोधनं, प्रखालनं, मार्जनं, पयः, निष्पायः, पावनं, विशोधित्वं, मार्ष्टिः *f.*, मृजा, मार्जना *f.*—(Cleaning the teeth) दन्तशुद्धिः *f.*, दन्तधावनं.

CLEANLINESS, *s.* शुद्धता, शुद्धिः *f.*, पवित्रत्वं, शुचित्वं, शौचं, परिष्कृतिः *f.*, मार्ष्टिः *f.*; 'neatness,' विनीतता.

CLEANLY, *a.* पवित्रशरीरः-रा-रं or शुचिशरीरः, शुद्धदेहः-हा-हं, मृदकायः-या-यं, निर्मलः-ला-लं, विनीतः-ता-तं; 'in dress,' शुद्धवासाः-साः-सः (स).

CLEANLY, *adv.* शुचि, पवित्रं, निर्मलं, विनीतं, शुद्धप्रकारेण.

CLEANNESS, *s.* शुचिता, शौचं, निर्मलत्वं, वैमल्यं, शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, परिष्कारः, वैशद्यं, अकल्मषता.—(Innocence) शुद्धिः *f.*

To CLEANSER, *v. a.* शुष् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुष्, विशुष्, संशुष्, पू (c. 9. पुनाति-नीते, पवितुं), परिष्, विष्, प्रखल् (c. 10. खालयति-यितुं), धाव् in caus. (धावयति-यितुं), प्रधाव्, निखिज् (c. 3. नेनेकि-नेकुं), मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. मार्ष्टि, माहुं), सम्मृज्, पवित्रीकृ, शुषीकृ, परिष्कृ.—(From dust) मीरजीकृ.

CLEANSER, *p. p.* पूतः-ता-तं, पवित्रः-चा-चं, पवित्रितः-ता-तं, शोधितः-ता-तं, मार्जितः-ता-तं, प्रखालितः-ता-तं, निखिज्-क्ता-क्तं, मृजः-हा-हं, परिष्कृतः-ता-तं, अनवस्तरः-रा-रं, शीतः-ता-तं, निर्धौतः-ता-तं, शुषीकृतः-ता-तं, पवित्रीकृतः-ता-तं, निःशोध्यः-ध्या-ध्यं.

CLEANSER, *s.* प्रखालकः, निखिजकः, शोधकः, सम्मार्जकः, पावकः.

CLEANSING, *s.* शोधनं, शुद्धिः *f.*, पावनं, मार्ष्टिः *f.*, मार्जनं, प्रखालनं, निखिजकः, मलापकर्षणं.

CLEAR, *a.* (Bright, transparent) प्रसन्नः-चा-चं, विशदः-हा-हं, विमलः-ला-लं, निर्मलः-ला-लं, सनलः-ला-लं-लिनः-ना-नं, अज्जः-क्ता-क्तं, स्वच्छः-क्ता-क्तं, शुद्धः-डा-डं or विशुद्धः, स्पष्टिकप्रभः-भा-भं, दीप्तः-प्रा-प्रं.—(Serene, as the sky) विततिरः-रा-रं, सनभः-भा-भं, निरभः-भा-भं, व्यभः-भा-भं, गततोयदः-दा-दं; 'as the mind,' प्रसन्नः-चा-चं.—(Indubitable) निःसन्देहः-हा-हं.—(Evident) व्यक्तः-क्ता-क्तं or प्रत्यक्तः or अभिव्यक्तः, स्पष्टः-हा-हं, स्पुष्टः-डा-डं, प्रत्यक्तः-चा-चं, सुप्रकाशः-हा-हं.—(Intelligible, perspicuous)

स्वार्थः-धा-धं, भिन्नार्थः-धा-धं, सुगम्यः-म्या-म्यं, सुयावः-सा-सं.—(A clear understanding) विशुद्धबुद्धिः, शुद्धधीः.—(Innocent) शुद्धः-डा-डं, शुचिः-चि-चि, अदूढदोषः-धा-धं.—(Out of debt) अनृणः-या-यं.—(Sounding distinctly) पटुस्वरः-रा-रं, उच्चैःस्वरः-रा-रं.—(Open, free from trees, &c.) तरुगुम्भविहीनः-क्ता-क्तं, निष्कल्मषः-का-कं, निर्वनः-ना-नं; 'a clear space,' विविक्ता.—(Entire, free from deductions) अशेषः-चा-चं, निरवशेषः-चा-चं, अवग्नः-ग्ना-ग्नं, निर्वारः-रा-रं.—(Unobstructed) असंवाधः-धा-धं, निर्विघ्नः-प्रा-प्रं.

To CLEAR, *v. a.* (Make bright or clean) शुष् in caus. (शोधयति-यितुं), प्रसद् in caus. (सादयति-यितुं), प्रसन्नोक्, निर्मलीकृ, विमल (nom. विमलयति-यितुं), मृज् (c. 2. मार्ष्टि, माहुं).—(Explain) व्याख्या (c. 2. व्याति-व्यातुं), स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, प्रत्यक्षीकृ, संशुष् in caus. (बोधयति-यितुं), परिशुष् in caus.—(Liquidate) शुष् in caus., संशुष्, अपाकृ, विनी (c. 1. नयते-ति-नेतुं).—(Clear a doubt) संशयम अपनी.—(Free from incumbrances, &c.) विशुष् in caus., मुच् (c. 6. मुचति, मोकुं), विप्रान् विनी or हु (c. 1. हरति, हर्तुं) or नश् in caus. (नाशयति-यितुं), निर्विघ्नं-प्रां-प्रं कृ. निष्कल्मषं-कां-कं कृ.—(Gain) निरवशेषं लभ् (c. 1. लभते, लभुं) or प्राप् (c. 5. आप्नोति-आप्नु).—(Justify) परिशुष् in caus., विशुष् in caus.; 'he clears himself,' आत्मानं निर्दोषं करोति.—(Clear the throat) उक्तासनं कृ.—(Purge) रिच् (c. 7. रिचति, रेकुं), विरिच्.

To CLEAR, *v. n.* (Grow bright) विमलीभू, शुचि (nom. शुचीयते); 'as the weather,' निरभीभू, गततोयदीभू.

CLEARANCE OF CLEARING, *s.* शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधनं, विशोधित्वं; 'clearance of a debt,' अणशोधनं, अणपाकरणं; 'of a grudge,' वैरशोधनं.—(Certificate from the custom-house) शुक्लाध्यक्ष-सकाशात् शोधनपत्रं.

CLEARED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, प्रसादितः-ता-तं, निर्मलीकृतः-ता-तं, रेचितः-ता-तं; 'as the weather' गततोयदः-दा-दं.

CLEARER, *s.* शोधकः, प्रसादनः; 'of obstacles,' विप्रनाशकः, विप्रविनायकः.

CLEARLY, *adv.* (Plainly, evidently) व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, स्पुष्टं, स्पष्टरूपेण.—(Intelligibly) स्वार्थं, भिन्नार्थं.—(Brightly) विमलं, प्रसन्नं, विशदं.—(Candidly) सरलं, माखिद्येन.

CLEARNESS, *s.* (Brightness, transparency) प्रसादः, प्रसन्नता, निर्मलत्वं, निर्मलत्वं, वैमल्यं, नैर्मल्यं, शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*, स्वच्छता, वैशद्यं, दीप्तिः *f.*, प्रभा.—(Distinctness, plainness) स्पष्टता, व्यक्तत्वं, प्रत्यक्षत्वं, स्पुष्टता, भिन्नार्थत्वं.

CLEAR-SIGHTED, *a.* विवेकदृष्टा-धा-धं (न), शुद्धदृष्टिः-दि-दि, शुद्धधीः-धी-धि, तीक्ष्णदृष्टिः-दि-दि, दूरदर्शी-शिनी-शि (न), मर्मज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

CLEAR-SIGHTEDNESS, *s.* शुद्धदृष्टिः *f.*, विवेकदृष्टत्वं, तीक्ष्णदृष्टिः *f.*, दूरदृष्टिः.

To CLEAR-STARCH, *v. a.* गोधूमसम्भवादिसान्द्रद्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रादि धावयित्वा सखीकृ or दृढीकृ.

CLEAR-STARCHER, *s.* गोधूमसम्भवादिसान्द्रद्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रधावकः.

CLEAR-STARCHING, *s.* पुष्पिकसान्द्रद्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रधावनं.

To CLEAVE, *v. n.* (To adhere) सज्ज in pass. (सज्यते or सज्जते), अनुपज्, चासज्, संसज्, अनुबन्ध् (c. 9. बध्नाति-बन्धुं), संयुज् in pass. (युज्यते), संलग्नीभू, अनुलग्नीभू.—(Divide in two parts) स्फुट (c. 1. स्फोटति, c. 6. स्फुटति-टितुं), दल् (c. 1. दलति-लितुं), विदल्; विद् in pass. (दीर्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), फल् (c. 1. फलति-लितुं). To CLEAVE, *v. a.* (To divide with violence) भिद् (c. 7. भिनति,

भिन्ने, भेदुं), विभिद्, निभिद्, or in caus. (भेदयति -यितुं), घट् (c. 10. पाठयति -यितुं), विघट्, दृ (c. 9. दृणाति, दरितुं -रीतुं or in caus. दारयति -यितुं), विद्, जवद्, दल् in caus. (दालयति, दलयति -यितुं), विदल्, विदलीकृ.

CLEAVER, s. (One who cleaves) भेत्ता m. (नृ), भेदकः, दारकः.—(A chopping-knife) मांसच्छेदनार्थं लुरिका, मांसभेदी m. (नृ), मांस-भिद् f., छिदिः f.

CLEF, s. (In music) गन्धर्वविद्यायां वादीसूचनार्थं चिह्नं.

CLEFT, s. दरी -रा, टङ्कः, सन्धिः m., भेदः, विदीर्षि.

CLEFT OF CLOVEN, a. भिन्नः -चा -चं, विभिन्नः -चा -चं, विदारितः -ता -तं, विदीर्णः -णा -णं, विदलितः -ता -तं, विदलः -ला -लं -लोकृतः -ता -तं, दलितः -ता -तं.

CLEMENCY, s. कृपा, दया, क्षमा, कारुण्यं, अनुकम्पा, अनुक्रोशः, धृणा, प्रसादः, दयालुता.

CLEMENT, a. दयालुः -लुः -लुः, कृपालुः -लुः -लुः, दयाशीलः -ला -लं, वत्सलः -लः -लं, मृदुः -दुः -दुः, कारुणिकः -की -कं, सानुकम्पः -म्या -म्यं, करुणाट्टः -ट्टा -ट्टै, हृदयालुः -लुः -लुः.

CLENCH. See CLINCH.

CLERGY, s. पौरोहित्यं, पुरोहितवर्गः, पुरोहितसमूहः, धर्माध्यापकानां समवायः.

CLERGYMAN, s. पुरोहितः, धर्माध्यापकः, धर्मापदेशकः, धर्मप्रचारकः, धर्मप्रदर्शकः, धर्मप्रवक्ता m. (नृ), याज्ञकः.

CLERICAL, a. पौरोहित्यः -ती -तं, याज्ञकीयः -या -यं, धर्मापदेशविषयः -या -यं, पौरोहित्यसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ).

CLERK, s. (Man employed as a writer) कायस्थः, लेखकः, लिपिकरः, सतिपत्यः.—(Accountant) गणनाध्यक्षः.—(Scholar) विद्वान् m. (स्), पण्डितः, कृतविद्यः, ज्ञानी m. (नृ).—(Clergyman) पुरोहितः, धर्माध्यापकः.—(Assistant of a clergyman) उपपुरोहितः, पुरो-हितसहायः.

CLERKSHIP, s. कायस्थता, कायस्थ्यं, कायस्थकर्म n. (नृ).—(Scholarship) पाण्डित्यं.

CLEVER, a. चतुरः -रा -रं, पटुः -टुः -टुः, दक्षः -क्षा -क्षं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विषयज्ञः -या -यं, निपुणः -या -यं, निपुणमतिः -तिः -ति, कुशलः -ला -लं, वैज्ञानिकः -की -कं, सुप्रयोगवान् -वती -वत् (नृ), योग्यः -ग्या -ग्यं, दक्षः -क्षा -क्षं, विशारदः -दा -दं, येशलः -ला -लं, विषयिन् m. f. n., पण्डितः -ता -तं, कृती -तिनी -ति (नृ), विदग्धः -ग्धा -ग्यं, प्रवीणः -या -यं, कल्याणबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

CLEVERLY, adv. चतुरं, चातुर्येण, सपाठवं, निपुणं, दास्येण.

CLEVERNESS, s. चातुर्यं, चतुरता, नैपुण्यं, कुशलता, कौशल्यं पदुत्वं, पाठवं, दास्यं, दाक्षिण्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, सुप्रयोगता, वैद्यक्यं, विदग्धता, पैदग्ध्यं, योग्यता, मतिप्रकर्षः, निर्देहो m. (पृ), उद्देशकः.

CLEW or CUP, s. (A ball of thread) सूत्रकोपः -यं.—(A guide) सूत्रं, गहनमार्गनिर्गमोपायः, दर्शकः.

To CLEW, v. a. रज्जुद्वारेण नौकावसनम् उत्तमं (c. 1. -ननति -नन्तु, c. 10. -नामयति -यितुं) यदनन्तरं वसनसंवरणे कर्तुं शक्यते.

To CLICK, v. n. टट्ट पट्ट पट्ट कट्ट कट्ट चित् चित् इत्यादिशब्दान् कृ, पटपट (nom. पटपटायते)..

CLIENT, s. (Dependent) आश्रितः, संश्रितः, अधीनः, आयत्तः, उपजीवी m. (नृ), भक्षिकः, अनुगतः, प्रयाशी m. (नृ).—(One who applies to an advocate for counsel) सार्धनिर्देशहोतारं व्यवहारसचिवसंश्रितः.

CLIENTSHIP, s. अधीनता, आयत्तत्वं, व्यवहारसचिवसंश्रितस्य दशा.

CLIFF, s. प्रपातः, दरद् f., पातुकः, विषमं, अतटः, भृगुः m., समुद्रवेलायां

पातुकभूमिः.

CLIMACTER OF CLIMACTERIC, s. शरीरविकारपरिणामो विशेषवत्सरपर्यायः, शरीरविकारानां वर्षचक्रं.

CLIMATE OF CLIME, s. (A region) देशः, प्रदेशः, दिक् f. (श्), राहं, आशा.—(Temperature) जलवायुः, जलाकाशः, ज्योतिः n. (नृ), आकाशः, वायुगुणः.

CLIMAX, s. सारं, क्रमशो वृद्धिः f., उद्देगमनं, उत्तरोत्तरवृद्धिः f.

To CLIMB, v. a. आयासेन आरोहं (c. 1. -रोहति -रोहं), अध्यारोहं, अभिरोहं; अधिक्रमं (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं) or अवस्कन्दं (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्दितुं).

To CLIMB, v. n. उद्देगं or उच्चैः or उपरि गम् (c. 1. -गच्छति -गच्छतुं).

CLIMBER, s. आरोही m. (नृ), अधिरोही m. (नृ), आरोढा m. (पृ).—(Plant) वृक्षः f.

CLIME, s. (Region) देशः, प्रदेशः.—(Temperature) जलवायुः m., जलाकाशः.

To CLINCH OR CLENCH, v. a. (Grasp) दृढमुष्टिना सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), मुष्टिसङ्ग्राहेण पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं); 'to clinch the fist,' मुष्टिं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), मुष्टिबन्धं or -सङ्ग्राहं कृ.—(Confirm) दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढप्रमाणं दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(Fix the point of a nail on the other side) कीलार्थं पराम् आवर्त्य विपरीतभागे निबन्ध् (c. 1. -बध्नाति -बन्धुं).

CLINCH, s. (A pun) द्वार्थवाक्यं, श्लेषवाक्यं, श्लेषः.

CLINCHER, s. (A hold-fast) बन्धनकीलः, कीलकः, बन्धनी -ना.

To CLING, v. n. अवलम्बं (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं), समालम्बं, संलग्नीभू, अनु-लग्नीभू, अनुबन्धं (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं) or in 'pass. -बध्यते), सङ्गृह् in pass. (सज्यते or सज्जते), अनुबन्धं, आवलम्बं, प्रसङ्गं, संसङ्गं, ली (c. 4. लीयते, लेतुं); 'clinging to the neck,' कण्ठलग्नः -ग्ना -ग्नं.

CLINGY, a. अनुलग्नशीलः -ला -लं, संलग्नशीलः -ला -लं, अनुबन्धिकः -की -कं.

CLINIC OR CLINICAL, a. अचिकित्सरोगोपहतत्वात् ज्ञयनात् समुत्थातम् सख्यमः, ज्ञय्यागतः; 'clinical lecture,' दृष्टिकित्सव्याधियस्तस्य ज्ञयनो-पात्ने चिकित्साविद्यार्थिनां रोगोपचारोपदेशः.

To CLINK, v. n. शिञ्ज् (c. 2. शिञ्जे, c. 1. शिञ्जते -शिञ्जितुं), विशिञ्ज्, शिञ्ज् (c. 1. शिञ्जति -शिञ्जितुं), किञ्चिञ्ज् (nom. किञ्चिञ्जायते), विहृ (c. 2. -रीति -रवितुं).

CLINK, s. शिञ्जितं, आशिञ्जितं, क्षणितं, किञ्चिञ्जितम्, धर्यरारवः.

CLINQUANT, a. हेमरत्नभूषितः -ता -तं, अलङ्कारिणः -णुः -णु.

To CLIP, v. a. (Embrace, hug) गाढम् आलिङ्गं (c. 1. -लिङ्गति -लिङ्गितुं), बाहुभ्यां परिष्वङ्गं (c. 1. -ष्वजते -ष्वज्जु) or उपगृह् (c. 1. -गृहति -गृहितुं).—(Shear) आवृप् in caus. (-चापयति -यितुं), परिचप, मुञ्ज् (c. 1. मुञ्जति -मुञ्जितुं).—(Cut off) छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), लृ (c. 9. लृणाति, लृवितुं), निक्लृ (c. 6. -क्लृति -क्लृवितुं).—(Shorten) हन् in caus. (ह्रामयति -यितुं), संहृ (c. 1. -हरीति -हर्तुं).

CLIPPED, p. p. छिन्नः -चा -चं, लूनः -ना -नं, कुञ्जः -जा -जं, तट्टः -ता -ट्टं, परिचार्पितः -ता -तं, कृतचापः -या -यं, यमितः -ता -तं.

CLIPPER, s. (Debaser of coin) चक्कः.—(Barber) मुञ्जी m. (नृ).

CLIPPING, s. विदलं, छिन्नं, भिन्नं, लूनं, सखं.

CLITORIS, s. योनिलिङ्गं, भगाङ्गुरः, स्मरच्छत्रं.

CLOAK, v. प्रावारः -रकः, आवारः, विधानं, प्रच्छदपटः, नीहारः. See CLOKE.

To CLOAK, v. a. प्रावृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), छद् (c. 10. छादयति -यितुं).

CLOAK-BAG, s. प्रावारादिग्राहीयवस्त्रवाहनार्थं कोपः, वस्त्रकोपः.

CLOCK, s. घटी, इन्द्रः, यानघोषा, यानमाली.—(Of a stocking) पादा-च्छादनपार्श्वयोः सूचिकर्म n. (नृ).

CLOCKMAKER, s. घटीकर्ता m. (पृ), घटीकारः, इन्द्रकृत्, इन्द्रविभोता m. (नृ).

CLOCKMAKING, *s.* घडीनिर्माणं, घन्टकरणं, घडीनिर्माणशिल्पः.
 CLOCKWORK, *s.* घडीकर्म *n.* (नं), घडीक्रिया, स्वचालितकर्म, स्वचालितकर्म.
 CLOD, *s.* (A lump of earth) लोह-ह-हु: *m.*, लोह-ह-हु: *m.*, धितिलकः.
 दलनी, दलि: *m.* -ली; 'clod-crusher,' लोहहर्षी *m.* (नं).—(A lump of any thing) पिण्डः-हं.
 CLODDY, *a.* लोहमयः-यी-यं, लोहपूर्णः-शी-यं, मात्तकः-की-कं.
 CLODFATE, OR CLODPOLL, OR CLODHOPPER, *s.* जडः, स्थूलबुद्धिः *m.*, मूढः.
 To CLOG, *v. a.* (To shackle) शृङ्खलाया or निगडेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति बन्ध्), शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति-यितुं), पाश (nom. पाशयति-यितुं), पाशक, योक्त्र (nom. योक्त्रयति-यितुं).—(To hinder) संयम् (c. 1. -यच्छति-यन्तुं), यन् (c. 10. यन्त्यति-यितुं), विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं), रुध् (c. 7. रुधति, रोध्), प्रतिरुध्, अवरुध्; प्रतिबन्ध्.
 CLOG, *s.* (A shackle) शृङ्खला, पादपाशी, पाशः, निगडः, बन्धनं, अनुबन्धः.
 —(Any hindrance) विघ्नः, अनरायः, व्याघातः, प्रतिबन्धः, विघ्नः, बाधा, प्रतिरोधः.—(A wooden shoe) काष्ठपादुका, उन्नतपादुका.
 CLOGGED, *p. p.* संयमितचरणः-गा-यं, शृङ्खलितः-ता-तं, सशृङ्खलः-ला-लं, निगडितः-ता-तं, शृङ्खलाबद्धः-डा-डं, प्रतिरुधः-डा-डं, विघ्नितः-ता-तं.
 CLOGGY, *a.* प्रतिबन्धकः-का-कं, प्रतिरोधी-धिनी-धि(नं), विघ्नकरः-री-रं.
 CLOISTER, *s.* मठः, विहारः, सन्घासिनां मठः, मुनिस्थानं, मुनिशाला, मोनिगृहं.
 —(Piazza) एकपाशे वायुव्याप्तो विहारयोग्यश्च सन्धयः.
 To CLOISTER, *v. a.* सन्घासिनां मठे or मुनिशालायां प्रविश in caus. (-वेशयति-यितुं).
 CLOISTERAL, *a.* मठसन्धयो-न्धनी-न्धि(नं), विविक्तसेवी-विनी-वि(नं).
 CLOISTERED, *a.* मठप्रवेशितः-ता-तं, पृथ्वीकलत्रपथपारी-रिणी-रि(नं).
 CLOISTERER, *s.* सन्घासी *m.* (नं), वानप्रस्थः, मठवासी *m.* (नं), मुनिः *m.* मोनी *m.* (नं).
 CLOISTERESS, *s.* धर्मेभगिनी, सन्घासिनी, धर्मेचारिणी, मठवासिनी.
 CLOKE, *s.* प्रावारः, उन्नतरोयं, गात्रीयवस्त्रं, आच्छादनवस्त्रं. See CLOAK.
 To CLOSE, *v. a.* (Shut) पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), अपिधा, तिरोधा; संदृ (c. 1. -हरति-हर्तुं); 'they closed the doors,' द्वाराणि पिदधुः.—(Shut up) निरुध् (c. 7. -रुधति-रोध्).—(Finish) समाप in caus. (-आपयति-यितुं), अवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), साध् (c. 10. साधयति-यितुं), निष्यद् in caus. (-पादयति-यितुं), सम्पाद्.—(Close in) परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं).—(Close the eyes) मील् (c. 1. मीलति-लितुं), निमील्, or in caus. (मीलयति-यितुं), निमिष् (c. 6. -मिषति-मेषितुं).—(Close the mouth) मुखं पिधा.—(Close the hands) हस्तौ बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), हस्तपुटितं कृ.—(Close a book) पुस्तकं बन्ध्.
 To CLOSE, *v. n.* (Coalesce) मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल्, संयुज् in pass. (-युज्जते), संसृज् in pass. (-सृज्यते), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).—(Close with in fight) बाहूबाह्वि or हस्ताहस्त्रि युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), बाहुयुद्धे सङ्गम्.—(Close with, come to an agreement) सङ्गृह् (c. 1. -सङ्गृह्ते-हृत्तुं), संविद् उपगम्, संविदा निष्यद् कृ, सन्धा (c. 3. -धत्ते-धातुं).—(Come to an end) समाप् in pass. (-आप्यते), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), विरम् (c. 1. -रमते-रन्तुं), निष्यद् in pass. (-वृज्यते), विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).
 Close, *s.* (Place enclosed) घाटः-टिका, वृत्तिः *f.*—(Conclusion) अवसानं, अवसायः, सायः, व्ययः, अन्तः, पर्यन्तः, शेवः, निवृत्तिः *f.*, समाप्तिः *f.*, पर्यवसानं, निष्यत्तिः *f.*, आसयः, निधनं, साप्तिः *f.*, विरामः, उपरमः, उपसंहारः; 'close of day,' दिवसावस्यः, दिवावसानं, सन्धाकाळः, दिनान्तकर्मणः, सूर्यास्तकाळः, सायाहः.

CLOSE, *a.* (Shut fast) संवृतः-ता-तं, बद्धः-डा-डं, दृढबद्धः-डा-डं.—(Confined, contracted) सङ्कुटः-टा-टं, सञ्चापः-धा-धं, सङ्कुचितः-ता-तं, सविस्तृतः-ता-तं, स्थिरः-हा-हं.—(Firm) गाढः-डा-डं, दृढः-डा-डं.—(Solid, dense, without interstices) घनः-ना-नं, सान्द्रः-न्दा-न्द्, अविरलः-ला-लं, निरन्तरः-रा-रं-रालः-ला-लं, अनन्तरः-रा-रं, निविष्टः-हा-हं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि, निविष्टः-रा-रं.—(Concise) संक्षिप्तः-प्ता-प्तं, साङ्क्षेपिकः-की-कं.—(Contiguous) समीपः-पा-पं, निकटः-टा-टं, सन्निकृष्टः-हा-हं, आसन्नः-न्ना-न्नं, पार्श्वगतः-ता-तं, पार्श्वस्थः-स्था-स्थं, उपस्थः-स्था-स्थं, उपानतः-न्ता-न्नं; 'close to the ear,' कर्णान्तिकः-का-कं, उपकर्णं.—(Intimate, on terms of close friendship) दृढसौहृदः-दी-दं, परिचितः-ता-तं.—(Reserved) वाग्यतः-ता-तं.—(Retired) विविक्तः-क्का-क्कं.—(Attentive) निविष्टः-हा-हं or अभिनिविष्टः, आसक्तः-क्का-क्कं, दकायः-या-यं.—(Without air) निर्वातः-ता-तं.—(Secret) गुप्तः-प्ता-प्तं.—(Niggardly) सत्यव्ययो-यिनी-यि(नं), कृपणः-खा-खं; 'close attendance,' साक्षिणः; 'close proximity,' अनन्तरः; 'close fight,' नियुद्धं, बाहुयुद्धं, रणसङ्कुलं, तुमुलं; 'close study,' निरन्तराभ्यासः, अभिनिवेशः.
 CLOSED, *p. p.* (Shut) बद्धः-डा-डं, संवृतः-ता-तं, पेहितः-ता-तं, पिधानवान्-वती-वत् (त्), सपिधानः-ना-नं, मुद्रितः-ता-तं.—(As a bud) मुकुलीकृतः-ता-तं, सविकचः-चा-चं.—(As the eye) निमीलितः-ता-तं; 'with closed eye,' निमीलितनयनः.—(Settled, finished) निष्यन्नः-न्ना-न्नं, समाप्तः-प्ता-प्तं; 'with closed hands,' बद्धाञ्जलिः, संक्षिप्तार्था पाणिभ्यां.
 CLOSE-FISTED OR CLOSE-HANDED, *a.* दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, गाढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, बद्धमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, अमुकहस्तः-क्ता-क्कं.
 CLOSELY, *adv.* (Secretly) निभृत्, गुप्तं, मुनिभृत्, सुगुप्तं, रहसि.—(Nearly) निरन्तरं, अनन्तरं, सन्निकृष्टं उपान्ते.—(Attentively) मनःप्रवेशनं, प्रयत्नात्.—(Firmly) गाढं, दृढं; 'closely attentive,' निविष्टः-हा-हं, आसक्तः-क्का-क्कं, दकायः-या-यं, दकायनः-ना-नं, अनन्यवृत्तिः-न्निः-न्नि, एकतानः-ना-नं.
 CLOSENESS, *s.* (Nearness) समीपता, आनन्तर्धं, साक्षिण्यं, उपस्थानं, निकट्यं, सन्निकर्षः, अभ्यासत्वं.—(Secrecy) रहः *n.* (स्), गुप्तिः *f.*, सुगुप्तिः *f.*, गुप्तता, गूढत्वं.—(Compactness) घनता, सान्द्रता, सैषिद्धं, नैरन्तर्धं.—(Parsimony) सत्यव्ययः, कार्यव्ययः.—(Want of air) निर्वातता.
 CLOSE-STOOL, *s.* शयनोद्योने विद्यमानाधारः, शयनपार्श्वस्थं मूत्रपुरीषभाजनं.
 CLOSET, *s.* कुटिः, कुटी, आगारं, कोष्ठः, निभृतागारं, गोपनागारं.
 To CLOSET, *v. n.* कुट्यां निविश in caus. (-वेशयति-यितुं) or गुप् (c. 1. गोपायति, गोमुं).
 CLOSURE, *s.* पिधानं, वेहनं, आवेहनं, प्रावरणं, प्रावृत्तिः *f.*
 CLOT, *s.* गुल्मः, पिण्डः-हं, घनता; 'clot of blood,' रक्तगुल्मः, घनलोहितः; 'of hair,' जटा.
 To CLOT, *v. n.* सान्द्रीभू, घनीभू.—(As hair) जट् (c. 1. जटति-टितुं), ज्यै (c. 1. जयायते, जयातुं), पिण्डीभू.
 CLOTH, *s.* पटः, वस्त्रं, वासः, वासः *n.* (स्), वसनं, चेलः-लं, चैलं, चंशुकं, मृगरोमजम् आच्छादनं, प्रोतं; 'fine cloth,' सुचेलकः, चंशुकं; 'coarse cloth,' स्थूलशाटकः, वराशिः *m.*; 'tattered cloth,' कषेटः.—(Made of cloth) वास्तः-क्की-क्कं, वस्त्रमयः-यी-यं.—(Table-cloth) भोजनाधारपटः, फलकाच्छादनं.
 To CLOTHE, *v. a.* वेष्ट् (c. 1. वेष्टते-ष्टितुं), परिवेष्ट, प्रवेष्ट; आसद् (c. 10.

-छादयति -यितुं), वस् in caus. (वासयति), विवस्, प्रतिवस्, परिधा in caus. (-धापयति -यितुं), प्रवृ (c. 5. वृणोति -वरितुं -रीतुं), संव्ये (c. 1. -व्ययति -व्यातुं), वस्त्र (nom. वस्त्रयति -यितुं); 'to clothe one's self,' वस् (c. 2. वस्ते वसितुं), प्रवस्, विवस्; परिधा (c. 2. -धस्ते -धातुं); 'in armour,' सवह (c. 4. -नव्यते -नवुं).

CLOTHED, *p. p.* आच्छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, परिच्छादः -ता -तं, प्रावृतः -ता -तं, संवीतः -ता -तं, परिहितः -ता -तं, वेष्टितः -ता -तं, पिनडः -डा -डं, आमुक्तः -क्ता -क्तं, प्रतिमुक्तः -क्ता -क्तं, वासी -सिनी -सि (न्), वेशी -शिनी -शि (न्), वस्त्रान्वितः -ता -तं, सवासः -साः -सः (स्), सचेतः -ला -लं, अनगतः -गता -गन्.

CLOTHES, *s. pl.* वस्त्रं, वामः *n.* (स्), वेशः, वसनं, प्रसाधनं, परिधानं, अस्त्रं, संव्यानं, आच्छादः -दनं, सिचयः; 'a suit of clothes,' वस्त्रयुग्मं; 'old clothes,' जीर्णवस्त्रं, चीरं, प्रोथः; 'relating to clothes,' वास्त्रिकः -की -कं; 'clothes basket,' तटिः *f.*; 'bed-clothes,' शय्यास्तरणः; 'to put on one's clothes,' वस्त्राणि आच्छाद (c. 10. -छादयति -यितुं) or प्रवृ (c. 5. वृणोति -वरितुं -रीतुं) or परिधा (c. 3. -धस्ते -धातुं) or प्रसाध (c. 10. -साधयति -यितुं) or आमुक् (c. 6. -मुच्यति -मोक्तुं); 'to take off one's clothes,' वस्त्राणि अवृत् in caus. (-तारयति -यितुं) or अवमुक् or उच्छाद or विहा (c. 3. -जहाति -हातुं); 'to change one's clothes,' अन्यवस्त्रं परिधा. निवस् (c. 2. -वस्ते -वसितुं).

CLOTHIER, *s.* पटकारः, वस्त्रकृत, पटनिर्माणाकृत, पटनिर्माणापजीवी *m.* (न्).

CLOTHING, *s.* परिधानं, प्रवारः, प्रच्छादनं, आच्छादनं, परिच्छादः; 'under-clothing,' अधोवसनं, अनवासः *n.* (स्), अनरीयं.

CLOTPOLL, *s.* जडः, मूढः, मूलबुद्धिः *m.*, मूर्खः, बध्नेरः.

CLOTTED or CLOTTY, *a.* पिच्छीभूतः -ता -तं, पिच्छितः -ता -तं, गुल्ली -ल्लिनी -ल्लि (न्), घनीभूतः -ता -तं, श्यानः -ना -नं; 'blood,' घनलोहितं, रक्तगुल्मः; 'clotted hair,' जटिः, जटकं, जूटः.

CLOUD, *s.* अश्वः, मेघः, घनः, पञ्चन्यः, वलाहकः, जीमूतः, वृक्षिमान् *m.* (त्), जलधरः, तोयधरः, पयोधरः, धाराधरः, नीरधरः, जलदः, पयोदः, वारिदः, नीरदः, पायोदः, अयोदः, जलवाहः, वारिवाहः -हनः, तोयवाहः, असुवाहः, असुभृत्, शक्रवाहनः, वारितस्करः, पयोजन्मा *m.* (न्), जलमुक् *m.* (च्), वारिमुक् *m.* (च्) or वार्यमुक्, पयोमुक् *m.* (च्), वारिदः, पश्चिमाशयः, तडित्वान् *m.* (त्), लनयितुः *m.*, भूमयोनिः *m.*, थोमपूमः, नभोपूमः, जलमसिः *m.*, वारिमसिः *m.*, नीलाभः, खण्डः, नभश्चरः, गगणचक्रः, नभोदुहः, नभोगजः, देवः, पारणः, वासवः, मुदिरः, दुदिरः, उरणकः, नभद *m.* (ज्); 'a black cloud,' नीलाभः *m.*, असिताभः, कालिका; 'a gathering of clouds,' घनजालं, जलदसंहतिः *f.*, घनीयः; 'a succession of clouds,' मेघमाला, कादक्षिनी; 'a cloud of dust,' रजोमेघः, धूलोपटलः.

To CLOUD, *v. a.* अश्वं कृ, मेघं कृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), प्रच्छाद (c. 10. -छादयति -यितुं), तिमिरीकृ, मलिनिकृ.

To CLOUD, *v. n.* मेघावृतः -ता -तं भू, मेघाच्छादः -ता -तं भू, अश्व (nom. अश्वयते), मेघ (nom. मेघयते).

CLOUDED, *p. p.* मघच्छादः -ता -तं, घनोपटलः -डा -डं, दुर्हितप्रस्तः -सा -सं, सनमसः -सा -सं, तमोवृतः -ता -तं, मलिनः -ना -नं, मलिनप्रभः -भा -भं.

CLOUD-CAPT, *a.* अश्वशरः -रा -रं, असिताभशरः -रा -रं, अर्भलिहः -हा -हं, नभोलिह (ह).

CLOUDY, *adv.* साधः, समेयं, तिमिरं, सान्यकारं, निगूढार्थं.

CLOUDINESS, *s.* साधता, मेघाकीर्णता, मेघतिमिरं, जलदसंहतिः *f.*, दुर्हितं.

CLOUDLESS, *a.* अनभः -भा -भं, व्यभः -भा -भं, निरभः -भा -भं, समेयः -वा -वं, गततोयदः -दा -दं, वितिमिरः -रा -रं.

CLOUDY, *a.* साधः -भा -भं, अभयः -वा -वं, मेघाकीर्णः -यो -यं, नीरदी -दिनी -दि (न्), समेयः -वा -वं, सधनः -ना -नं, दाहुतः -री -रं; 'cloudy weather,' दुर्हितं.—(Dark, obscure) तिमिरः -रा -रं, तमसी -ल्लिनी -ल्लि (न्), तमोवृतः -ता -तं, तामसः -सी -सं, सान्यकारयुक्तः -क्ता -क्तं.

CLOUGH, *s.* (Cleft of a hill) दरी -रिः *f.*, दरद्, कन्दरः -री -रं.—(An allowance of two in every hundred) शते शते पचा-शतमभागदानं.

CLOVE, *s.* (The spice) लवङ्गं, तीक्ष्णपुष्पं, मादनं, देवकुसुमं, दिव्यगन्धं, वाःपुष्पं, श्रीः, श्रीसंज्ञं, सुपुष्पं, भृङ्गारं, वश्यं, शृङ्गारं, चन्दकपुष्पं.—(The clove tree) लवङ्गः, तोयधिप्रियः.—(Of garlic) रसुनमूलं.

CLOVEN, *a.* भिन्नः -चा -चं, भेदितः -ता -तं, विभिनः -चा -चं, द्विजः -चा -चं, दलितः -ता -तं, विदलितः -ता -तं, लीकृतः -ता -तं, पृथकृतः -ता -तं; 'cloven tongued,' द्विसद्वजिह्वः -डा -डं, द्विजिह्वः -डा -डं.

CLOVEN-FOOTED or CLOVEN-HOOFED, *a.* द्विशङ्कः -पा -पं, द्विसद्वजिह्वः -पा -पं.

CLOVER, *s.* (Trefol) त्रिपलः -शी -शै, त्रिपलः -चा -चं; 'to live in clover,' महाता विलासेन जीव (c. 1. जीवति -वितुं), महासुखेन जीव.

CLOVERED, *a.* त्रिपलीचितः -ता -तं, त्रिपलीचिणीयः -यो -यं, त्रिपलः -चा -चं.

CLOUT, *s.* (A cloth for any mean use) चीरं, कपेटः, वस्त्रखण्डं.—(A patch) कन्था.—(An iron plate over an axle-tree) अक्षायफलकं.

To CLOUT, *v. a.* (To patch) कन्था (nom. कन्थायति -यितुं), जीर्णवस्त्राणि समाधा (c. 3. -दधाति -धस्ते -धातुं) चीरं चीरेण सन्धा.

CLOUTED, *a.* श्यानः -ना -नं, संश्यानः -ना -नं, घनीभूतः -ता -तं.

CLOUTERLY, *a.* (Clumsy) अदक्षः -खा -खं, अकृती -तिनी -ति (न्).

CLOWN, *s.* याम्यजनः, यामिकः, यामी *m.* (न्), यामवाकः, यामेवासी *m.* (न्), वृषलः, जानपदः, प्राकृतजनः, असम्यजनः, पृथक्जनः, मूढः.

CLOWNISH, *a.* याम्यः -म्या -म्यं, नीयः -या -यं, नीयः -या -यं, नीयः -या -यं, नीयः -वी -वं, नीयः -मी -मं, असम्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -हा -हं, असङ्गतः -ता -तं, याम्यबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

CLOWNISHLY, *adv.* याम्यजनवत्, वृषलवत्, यामीवप्रकारेण, असम्यं.

CLOWNISHNESS, *s.* याम्यता, यामीयत्वं, असम्यता, अशिष्टता, याम्यबुद्धित्वं.

To CLOY, *v. a.* अतिमौहितं or अतिमृष्टं in caus. (जनयति -यितुं) or कृ. अतिशयेन or एकामात्रम् or अतिरिक्तं तृप् in caus. (तर्पयति -यितुं) or सन्तुप् in caus. (-तोययति -यितुं).

CLOYED, *p. p.* अतिमृष्टः -ता -तं, अतिसुहितः -ता -तं, अतिसन्तोषितः -ता -तं.

CLUB, *s.* यष्टिः *m.*, लुगडः, गदा, परिधः, उद्गातः, तोमरः -रा -रं, घनः, दृषणः; 'armed with a club,' याष्टीकः, लुगडहस्तः, यष्टियहः, यष्टिहेतकः.—(An assembly of companions) पैक्लिः *f.*, गणः, संसर्गः, सहभोजिनां संसर्गः, सनांशिता; 'club-dinner,' गणचक्रकं, गणांशः.—(Share of a reckoning) भागः, अंशः, उद्धारः, सनांशः.

To CLUB, *v. n.* (Contribute to a common expense) सहसंवाधारणधनसंयमे. खं खन् अंशं दा (c. 3. ददाति दातुं), or किञ्चित् किञ्चिद् दा.

CLUB-FOOTED, *s.* स्त्रीपदं, स्त्रीलचरः, कुक्षचरः, गनुषादः, वज्रापादः.

CLUB-FOOTED, *a.* स्त्रीपदी-दिनी-दि (न्), वृहत्पादः -दी -दं, स्त्रीलचरः -का -कं.

CLUBHEADED, *a.* स्त्रीलशिरः -का -कं, वृहन्मूलाकः -का -कं.

CLUBROOM, *s.* हस्तयुक्तानाम्भोजशाला, साधारणशाला, इन्द्रकं.

To CLUCK, *v. n.* कुक्कुडीवत् श्रावकाश्चानावर्कं शब्दं कृ, कर् कर् शब्दं कृ.

CLUCKING, *s.* श्रावकाश्चानामये कुक्कुडीरावः, कर् कर् शब्दः.

CLUE, *s.* सूत्रकोशं, सूत्रं. See CLEW.

CLUMP, *s.* (Of grass) गुल्मः, स्रक्, मुक्कः, गुल्मः, कायः, विततिः *f.*, पिक्कः -खं; 'a clump of reeds,' शरत्तकः, वंशविततिः *f.*—(A shapeless mass of wood) स्त्रीलकाष्ठं.

CLUMSILY, adv. अदक्ष, अनाम, अकृतिवत्, दास्यं विना, अपटु, आदास्येय.
CLUMSINESS, s. आचतुर्थ्यं, आदास्यं, अनैपुण्यं, अपाटवं, अकृतिवत्.
CLUMSY, a. स्थूलः-ला-लं, अदक्षः-धा-धं, अनैपुण्यः-धा-धं, अकुशलः-ला-लं, अकृती-तिनी-ति (न्), अनामः-मा-मं, अपिहः-हा-हं, अपटुः, दुः-दुः.
CLUSTER, s. (A bunch) गुल्मः, गुच्छः-च्छकः, स्तवकः, स्तवः, सान्द्रं, गुस्तः-स्तकः, गुलच्छः, विततिः *f.*, 'a number of beings,' सङ्घः, ओषः, समूहः, गणः, सङ्घातः, वृन्दं, निवहः; 'cluster of four houses,' चतुःशालं, सङ्घवनं; 'of reeds,' शरत्तवः, वंशविततिः *f.*; 'of people,' जनोषः, जनसमूहः; 'of grapes,' द्राक्षास्तवकः; 'in clusters,' सङ्घजस्य, गुल्मजस्य.
To CLUSTER, v. a. गुल्मीकृ, पिखीकृ, एकीकृ, सधि (c. 5. -चिनोति-चेतु).
To CLUSTER, v. n. गुल्मीभू, पिखीभू, एकीभू, वृन्दोभू, स्तवकरूपेण रह् (c. 1. रोहति, रोहं).
CLUSTERING, a. गुल्मी-लिनी-लि (न्), व्यालीनः-ना-नं, सस्तवकः-का-कं, स्तवकाधितः-ता-तं, प्रलीतः-ता-तं, प्रलीनः-ना-नं, गुच्छाकारः-रा-रं.
To CLUTCH, v. a. (To grasp) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति. ग्रहीतुं), सङ्ग्रह्, धृ (c. 1. धरति धर्तुं).—(To double the hand) मुष्टिं बन्ध् (c. 9. बध्नाति बन्धुं) or सङ्ग्रह्.
CLUTCH, s. सङ्ग्राहः, मुष्टिसङ्ग्राहः, ग्रहणं, मुष्टिवन्धः.—(Claw, hand) नखः-खं, पाणिः *m.*, हस्तः; 'to rescue from the clutches of the enemy,' शत्रुवशात् परिचातुं.
CLUTCHED, p. p. गृहीतः-ता-तं, धृतः-ता-तं, मुष्टिसङ्ग्राहपीडितः-ता-तं.
CLUTTER, s. कोलाहलः, हलहलाशब्दः, तुमुलं, कालकीलः.
To CLUTTER, v. n. कोलाहलं कृ. हलहलाशब्दं कृ.
CLYSTER, s. वस्तिः *m. f.*, वस्तिर्कर्म *n.* (न्), वस्तिद्वारेण अन्तर्निवेशितम् औषधीयद्रव्यं.
CLYSTER-PIPE, s. नेत्रं, वस्तिशिरः *n.* (स), वस्तिनाली.
To COACERVATE, v. a. सधि (c. 5. -चिनोति-चेतु), समाधि, समुपधि, राशीकृ, पिखीकृ, एकीकृ, पुत्रीकृ, पूगीकृ.
COACERVATED, p. p. राशितः-ता-तं, एकीकृतः-ता-तं, पुत्रितः-ता-तं.
COACERVATION, s. राशीकरणं, एकीकृकरणं, सङ्घवनं, एकीकृभावः.
COACH, s. रथः, चातुरं, चक्रयानं, यानं, गन्त्री, गन्त्रीरथः, शकटं, प्रवहणं, वाहनं; 'coach and four,' चतुरथो रथः; 'riding in a coach,' रथारोही *m.* (न्), रथारूढः, यानारूढः; 'he travels by coach,' रथेन सञ्चरति.
COACH-BOX, s. रथोपस्थः, सूतासनं, सारथिस्थानं.
COACH-DRIVING, s. रथसारथ्यं, रथवाहनं.
COACHFUL, s. पूर्णरथः, चातुरकं, शाकटं, रथपूर्णं.
COACH-HORSE, s. रथ्यः, प्रवहणवाजी *m.* (न्), रथाश्वः.
COACH-HOUSE, s. रथस्थानं, रथशाला, रथागारं, रथाधारः.
COACHMAKER, s. रथकारः, रथकरः, रथनिर्माणकृ, रथविज्ञाता *m.* (न्).
COACHMAN, s. सूतः, सारथिः *m.*, यन्ता *m.* (न्), नियन्ता *m.* (न्), चातुरिकः, वाहकः, रथवाहकः, प्रवहणवाहकः, प्राजकः, प्राणिता *m.* (न्), ज्ञाता *m.* (न्), हवङ्ग्यः, साधिः *m.*, दक्षिणस्थः, चाक्रिकः, प्रचेता *m.* (न्).
COACTION, s. बलाकारः, बलाकारप्रयोगः, प्रमाथः, नियमनं, निग्रहः.
COACTIVE, a. बलाकारी-रिखी-रि (न्), बलान्वितः-ता-तं, बली-लिनी-लि (न्), सवलः-ला-लं, प्रमाथी-धिनी-धि (न्), नैयतिकः-की-कं, नियामकः-का-कं, अपश्यकः-का-कं.
COADJUTOR, s. सहकारी *m.* (न्), सहकृत्, सहकृता *m.* (न्), सहायः, सम्भूयकारी *m.* (न्), प्रतियोगी *m.* (न्).

COADJUVANCY, s. सहकारः-रिता, साहाय्यं, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, प्रतियोगिता.
COAGMENTATION, s. राशीकरणं, एकीकरणं, सङ्घवनं, पिखीकरणं, सन्निपातः.
COAGULABLE, a. श्यानीयः-या-यं, श्येयः-या-यं, घनीकर्तुं शक्यः-क्या-कं.
To COAGULATE, v. a. श्ये in caus. (श्याप्रयति-यितुं), श्यानीकृ, घनीकृ.
To COAGULATE, v. n. श्ये (c. 1. श्यायते, श्यातुं), घनीभू, श्यानीभू.
COAGULATED, p. p. शीनः-ना-नं, श्यानः-ना-नं, आश्यानः-ना-नं, घनीभूतः-ता-तं, संहतः-ता-तं.
COAGULATION, s. शीनता, घनता-नं, संहतत्वं, घनीभावः.
COAL, s. अङ्गारः-रं, आलातं, निधापकः, कृष्णमृत् *f.*-मृत्तिका, कृष्णभूमिः *f.*: 'burning coal,' तमाङ्गारः.
To COAL, v. a. अङ्गार (nom. अङ्गारयति-यितुं), अङ्गारोक्तृ.
COAL-BLACK, a. अङ्गारसवर्णः-लो-लं, घनकृष्णः-घ्ना-घं, अत्यन्तकालः-ला-लं.
COAL-HOLE OF COAL-HOUSE, s. अङ्गारागारं, अङ्गारगुम्भिः *f.*, कृष्णमृत्तिकाधारः.
COAL-MAN, COAL-MERCHANT, s. अङ्गारविक्रेता *m.* (न्), कृष्णभूमिविक्रयी *m.* (न्), अङ्गारविक्रयोपजीवी *m.* (न्).
COAL-MINE, COAL-PIT, s. अङ्गाराकरः, अङ्गारखानः *m.*, अङ्गारोत्पत्तिस्थानं.
To COALESCE, v. n. संयुज् in pass. (-युज्यते), सम्मिल् (c. 6. -मिलति -मेलितुं), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), संयुज् in pass. (-मज्यते), एकीभू, एकव भू or गम्, संधिष् in pass. (-धियते), संलग्नोभू.
COALITION, s. संयोगः, संसृष्टिः *f.*, संसर्गः, सङ्गः-ज्जमः-ज्जतिः *f.*, मेलनं, संश्लेषः, संसर्गः, अनुसङ्गः, संहतिः *f.*, सङ्घातः.
COALY, a. अङ्गारमयः-यी-यं, आङ्गारिकः-की-कं, अङ्गारपूर्णः-लो-लं.
COAPTATION, s. समायोगः, संयोजनं, समाधानं, सन्धानं.
To COARCT, v. a. सङ्कुच् (c. 1. -कोचति-कोचितुं), मंद् (c. 1. -हरति-हर्तुं).
COARCTATION, s. सङ्कोचः-चनं, संवारः, संवृतिः, हासः, सङ्कुचः, संयमः.
COARSE, a. (Not fine) घनः-ना-नं, सान्द्रः-न्दा-न्दं, नावहः-डा-डं, स्थूलः-ला-लं, निरन्तरः-रा-रं, नीरन्धः-न्धा-धं.—(Unpolished) अपरिष्कृतः-ता-तं, असंस्कृतः-ता-तं, अशिष्टः-श-शं.—(Indelicate, indecent) अवाच्यः-धा-धं, अशुद्धः-डा-डं.—(Vulgar) असभ्यः-ध्या-धं, प्राकृतः-ता-तं, ग्राम्यः-म्या-म्यं, खीलः-ला-लं, अखीलः-ला-लं.—(Vile) नीचः-चा-चं, निकृष्टः-डा-डं, कटयैः-य्यो-य्यं, कुस्तितः-ता-तं; 'coarse cloth,' स्थूलपटं, स्थूलश्रद्धकः, वराशिः *m.*; 'coarse-minded,' प्राकृतचेताः-ताः-तः (स); 'coarse fare,' मन्दाहारः; 'coarse abuse,' अखीलाशेषः; 'coarse language,' अखीलं, खलोरिक् *f.*
COARSELY, adv. अशिष्टं, अशुद्धं, निकृष्टं, मन्दं, अखीलं, अपरिष्कृतं.
COARSENESS, s. (Of substance) घनता, स्थूलता, सान्द्रता, स्पील्यं, नैविश्यं, नीरन्ध्यं.—(Want of polish, vulgarity) अपरिष्कारः, अशिष्टता, असभ्यता, अशुद्धिः *f.*, नीचता, अखीलत्वं.
COAST, s. (Sea-coast) समुद्रतीरं, समुद्रतटं, वेला, वेलामूलं, समुद्रान्तं, अश्रित्तीरं.—(Border, limit) सीमा, समतः, सामनं.—(Quarter) दिक् *f.* (श), देशः, प्रदेशः; 'the coast is clear,' गतं भवं, निर्धिष्टः पथः.
To COAST, v. n. उपतीरं or उपतटं or वेलानिकटे नावं or पोतं वह् in caus. (वाहयति-यितुं), or नौकया वह् in pass. (उह्यते).
COASTER, s. उपतीरं पोतवाहकः, समुद्रवेलावर्ती *m.* (न्).
COASTING, s. उपतीरं नौकावाहनं, वेलानिकटे वहीनं.
COAT, s. (An upper garment) प्राधारः, उन्नीर्यं, परिधेयं, निचोलः, वस्त्रं; 'a covering,' षटलं, छादनं, छदनं, आच्छादनं, प्रावरणं, पुटः-टं, आवेहनं; 'coat of the eye,' अक्षिषटलं.—(Hair of a beast) रोम *n.* (न्), लोम *n.* (न्); 'coat of a horse,' अश्वरोम *n.* (न्).—(Coat of arms) कुलचिह्नपत्रं.

To COAT, *v. a.* छद् (c. 10. छादयति-यितुं), वेष्ट in caus. (वेष्टयति-यितुं).
—(Inlay) अनुवर्ण (c. 4. विवर्ण-यितुं).—(Coat with paint) लिप्
(c. 6. लिम्पति, लेप्).

COATED, *p. p.* लब्धः-त्रा-त्रं, चालब्धः-त्रा-त्रं, वेष्टितः-ता-तं, अनुवर्णितः-
-द्वा-द्वं, कृषितः-ता-तं, कुरितः-ता-तं, लिप्तः-त्रा-त्रं.

COATING, *s.* पटलं, पुटः-टो-टं, छादनं.—(Of paint) लेपः.

To COAX, *v. n.* लल (c. 10. लालयति-यितुं), सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति-यितुं),
मधुरैर्वाक्यैः or चादृक्का सान्त्व or प्रलुभ् in caus. (लोभयति-यितुं).

COAXED, *p. p.* लालितः-ता-तं, चादृक्कारापन्नः-त्रा-त्रं.

COAXER, *s.* लाली *m.* (नं), चादृक्वादी *m.* (नं), चादृक्कारः, सान्त्ववादः,
आश्वासकः.

COAXING, *s.* लालनं, चादृक् *m.* -दु *n.*, चादृक्त्रि *f.*, मधुरवाचः *n.* (स्),
मधुरवाक्यं, आश्वासनं; 'repeated coaxing.' चादृक्शतं.

COB, *s.* (Sea-fowl) समुद्रीयपक्षिभेदः.—(Entire horse) चीजाधः,
सवृषणोश्च.—(A small compact horse) दृढदेहः सुदृढवाजी *m.* (नं).

COBALT, *s.* (Mineral substance) आवर्तः, मधुधातुः *m.*, मनःशिलाधातुः.

To COBBLE, *v. a.* (To mend shoes) जीर्णपादुकाः सृज्या समाधा (c. 3.
-दधाति-धातुं) or सन्धा.—(To make any thing clumsily)
आदात्म्येण किञ्चित् कृ or निर्मा (c. 2. -माति-मातुं).

COBBLER, *s.* (A mender of old shoes) जीर्णपादुकासन्धाता *m.* (नं).
—(A clumsy workman) अदक्षः शिल्पी *m.* (नं), अनिपुणः, अनभिज्ञः.

COBIRON, *s.* मांससंस्कारे प्रयुक्तः स्थलायो लोहशूलः.

COBISLOP, *s.* धर्माध्यक्षसहायः, धर्माधिपतेः सहकारी *m.* (नं).

COBRA CAPELLO, *s.* (Snake) फणकरः, फणी *m.* (नं), फणवान् *m.* (नं), नागः.

COBWEB, *s.* ऊर्ध्वनाभजालः, जालः-लं, मकंदवासः, मकंदजालः, आशावन्धः,
सन्नानिका, लृतातनुवितानं.

COCCIFEROUS, *a.* गुटिकाकारफलविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

COCHINEAL, *s.* (Insect) लाक्षा, जतु *n.* -तुकं, तिथिभः, क्रिनिः *m.*

COCHLEARY OF COCHLEATED, *a.* आवर्त्ती-क्षिन्नी-क्षिन्नी (नं), परिवर्त्तकः-का-कं.

COCK, *s.* (The male to the hen) कुकुरः, चरणायुधः, नसायुधः, स्वर्णचूडः,
ताम्रचूडः, ताम्रशिखी *m.* (नं), शिखी *m.* (नं), शिखरुदी *m.* (नं)-खिक्कः,
कृकवाकः *m.*, कलविकः, कालशः, उपाकलः, निशावेदी *m.* (नं),
रात्रिवेदी *m.* (नं), यामपोषः, रसासनः, सुपर्णः, पृथक्कः; 'relating
to a cock,' कर्कवाकवः-वी-वं; 'cock's comb,' चूडा, शिखा;
'a cock-sparrow,' चटकः.—(Weathercock) प्रासादशृङ्गाये स्थापितं
कुक्षुटाकारं वातस्कन्धलक्षणं, वायुलक्षणं, वायुध्वजः, वायुस्कन्धलक्ष्यं.—
(Spout to let out water at will) सपिधानं जलनिर्गमनं. प्रणाली,
जलनिर्गमः, जलसाधनयन्त्रं.—(Notch of an arrow) बाणायुधभागे
अवच्छेदः.—(Cock of a gun) आग्नेयनाडिसन्धौ मूकमधुरविशेषो
यद्धारणं अन्तःस्थचूर्णं संज्ञायते.—(A leader) मुख्यः, मुखरः, पुरोगः.
—(Heap of hay) शुष्कतृणवर्तिः *f.*, तृणोत्तरः.—(Form of a hut)
शिरस्कसंस्कारः, शिरस्त्राकारः; 'cock a hoop,' जयी *m.* (नं), दृमः,
दृष्यभूतः, गण्डोद्भूतः; 'cock and a bull story,' वृथाकथा, शशवि-
वाणधनुर् इत्येति मृषार्थकम् आख्यानं.

To COCK, *v. a.* (To set erect) उन्नम् in caus. (नामयति-नमयति
-यितुं), उन्नि (c. 1. -थयति-यितुं), उन्निष् (c. 6. -क्षयति-क्षेतुं), उन्नं
(c. 2. -हन्ति-हन्तुं); 'to cock the ears,' कर्णी स्तम्भीकृ; 'the
tail,' उन्नुन्न (nom. उन्नुक्यते-यितुं).—(To put hay into cocks)
शुष्कतृणम् उत्तरीकृ.—(To cock a gun) आग्नेयनाडिसन्धौ
पृथोक्तमधुरम् उन्नम् in caus. (नमयति-यितुं).

To COCK, *v. n.* कुकुरवत् खेलगता चल (c. 1. चलति-लितुं), दृप् (c. 4. दृष्यति).

COCKED, *p. p.* उन्नतः-ता-तं, समुन्नतः-ता-तं, उन्नितः-ता-तं, उन्निष्मः-
-त्रा-त्रं; 'with tail cocked,' समुन्नतलाङ्गुलः-ला-लं.

COCKADE, *s.* राजन्यापृतस्य सेवकेन शिरस्त्रोपरि भृता चूडा, कुक्षुटचूडाकारो
मस्तकालङ्कारः.

COCKATRICE, *s.* अजगरः, वाहसः, कुक्षुटावहनः सर्पः or बालः.

COCKBOAT, *s.* उपनौका, सुद्रनौका, सुद्रपोतः, उपतरि *f.*

COCKCHAPER, *s.* पिङ्गशरीरो ध्वनमोदी भ्रमरभेदः.

COCKCROWING, *s.* कुकुरवः-वर्णं, चरणायुधशब्दः.—(Morning) प्रभात-
कालः, प्रातःकालः.

To COCKER, *v. a.* (To fondle) कोमलं or कोमलप्रकारेण पुष् (c. 9.
पुष्णाति, c. 1. पोषति-यितुं), or संवृष् in caus. (वर्षयति-यितुं),
अनुरुष् (c. 4. -रुध्यते-रोडुं), क्रोडीकृ.

COCKEREL, *s.* (Young cock) कुक्षुटशावकः, चरणायुधशावकः.

COCKERING, *s.* पोषणं, संवर्धनं, अनुरोधः, अन्दोनुवृत्तिः, कोमलता.

COCKET, *s.* शौक्लिकमुद्रा, शुक्लस्थाने द्रव्यनिक्षेपानन्तरं शौक्लिकसकाशात्
प्रत्ययपत्रं.

COCKFIGHT, *s.* प्राणिधृतिः, समाह्वयः, साह्वयः, कौलीनं.

COCKHORSE, *a.* अश्वारुढः-दा-दं, जयी-यिनी-यि (नं), दृष्यभूतः-ता-तं.

COCKLE, *s.* (Shell-fish) दुर्नामा *m.* -क्षी *f.* (नं) दीर्घकोपिका, सितालिका.

शुक्ति *f.*—(Weed growing in corn) कक्षः, शस्यक्षेत्ररुहोपधिभेदः.

COCKLED, *a.* दुर्नामाकारः-रा-रं, शौक्लिकः-की-कं, आवर्त्ती-क्षिन्नी-क्षिन्नी (नं).

COCKLOFT, *s.* कूटागारं, क्षीमः-मं, चूला, चन्द्रशालिका, गृहस्य उपरिस्थः प्रकोष्ठः.

COCKMASTER, *s.* चरणायुधपालकः, युद्धकुक्षुटपोषकः.

COCKMATCH, *s.* कुक्षुटयुद्धं, चरणायुधसमाह्वयः, कौलीनं.

COCKNEY, *s.* नागरजनः, पुरवासी *m.* (नं), नागरवासी *m.*, प्राकृतजनः,
पृथग्जनः.

COCKPIT, *s.* (Area where cocks fight) कुक्षुटयुद्धभूमिः.—(In a man
of war) गृहयुद्धनौकाया अयोध्यायां कायशस्त्रादिचिकित्सायोग्या कुटी.

COCKROACH, *s.* परीक्षी, खलाधारा, तैलपा *f.*-पायिका, चारिका, पिङ्गकपिशा.

COCK'S-COMB, *s.* See COXCOMB.

COCKSURE, *a.* मुनिश्चितः-ता-तं, निःसन्देहः-हा-हं, असन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं.

COCKSWAIN, *s.* उपनौकाकर्णधारः, सुद्रनौकापतिः *m.*

COCOA-NUT, *s.* नारिकेलः, नालिकेरः, नारिकेरः, नाडिकेलः, नारिकेली,
ययोधरः, कौशिकफलं, खानोदकः, पुटोरकः, दाक्षिणातः.—(The tree)

तृणदुमः, फलकेशरः, दृढफलः, मुडफलः, सदाफलः, शिरःफलः, सदापुष्पः,
दृढमूलः, सुतृणः, सुभङ्गः, लाङ्गली.—(The juice) नारिकेलरसः.

COCOON, *s.* (Of the silk worm) कृमिकोषः, कोटकोषः, गुटिका.

COCTION, *s.* निष्कायः, क्लायः, क्लयनं, पाचनं.

COD OR COD-FISH, *s.* स्थूलशिरस्कः समुद्रीयमत्स्यभेदः.

COD, *s.* (Seed-vessel, pod) बीजकोशः, बीजगुप्तिः *f.*, श्ली, पुटः.

CODDED, *p. p.* कोशस्थः-स्था-स्थं, कोषगुप्तः-त्रा-त्रं.

To CODDLE, *v. n.* (Parboil) ईषत्कृ (c. 1. -क्षयति-यितुं), ज्ञनैः स्वास्यां
यष् (c. 1. यचति, यक्षु) or तप् in caus. (तापयति-यितुं), कोष्णमलेन
कोमलीकृ.—(Breed up tenderly) कोमलतया or सौकुमार्येण पुष्
(c. 1. पोषति-यितुं).

CODR, *s.* (Of laws) धर्मसंहिता, स्मृतिशास्त्रं, धर्मशास्त्रं, स्मृतिः *f.*,
व्यवहारविधिः *m.*

CODICIL, *s.* मुनभूजनपत्रस्य अनुबन्धः or उपलेख्यं or उपाङ्गं or उद्धारखण्डं.

CODLING, *s.* भोजनानुसृष्टम् ईषत्कृषणीयं चापकः काङ्गफलभेदः.

COEFFICACY OR COEFFICIENCY, *s.* सहकारिणाम् अनेकहेतुकानां प्रभावः,
सहकारिता, संयोगिता, सम्प्रयोगिता, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, सम्भूतिः *f.*

COEFFICIENT, *s.* (In arithmetic) बर्धकः, प्रकृतिः *f.*, गुणः.
 COEMPTION, *s.* पूर्वेक्षणः, प्रख्यातभावद्वयः, अवच्छेदावच्छेदकः, समुदयकः.
 CENOBITE, *s.* सन्निवसिन्नाम्नो विभक्तो यस्य सौभाग्यमध्याह्नकभक्ता *m.* (नृ).
 CORQUAL, *a.* अन्येन समः -ना -नं or समानः -ना -नं or तुल्यः -स्या -स्यं, समानपक्षः -स्या -स्यं, समानजातीयः -या -यं, सम्भावः -वी -वं, सहधर्म्यी -र्मिणी -र्मि (नृ), सहधर्म्यी -र्म्यी -र्म्ये (नृ).
 COEQUALITY, *s.* अन्येन समता or समानता or तुल्यता, समानावस्था.
 To COERCE, *v. a.* बलात्कारेण यन् (c. 1. यच्छति, यन्तु), नियन्, संयन्, विनियन्; or नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ह्नाते -ग्रहीतु) or ज्ञास् (c. 2. ज्ञास्ति, ज्ञास्ति), अनुज्ञास्; यन् (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), निरुह् (c. 7. -रुह्यति -रोह्यु), निविष् (c. 1. -वेधति -धितुं).
 COERCED, *p. p.* बलात्कारेण निगृहीतः -ता -तं, संयतः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, संरुद्धः -द्धा -द्धं, यन्त्रितः -ता -तं, प्रत्युद्धतः -ता -तं.
 COERCIBLE, *a.* नियन्नीयः -व्या -व्यं, नियन्त्र्यः -व्या -व्यं, यन्त्रणीयः -या -यं.
 COERCION, *s.* संयमः -मनं, नियमनं, नियहः -हणं, निगृहीतिः *f.*, यन्त्रणं, प्रत्याहरणं.
 COERCIVE, *a.* बलात्कारी -रिक्वी -रि (नृ), प्रतिरोधी -धिनी -धि (नृ), नियामकः -का -कं.
 COESSENTIAL, *a.* सम्भावः -वी -वं, सहभावी -विनी -वि (नृ).
 COESSENTIALITY, *s.* सम्भावः or भावसमानता, सहभाषित्वं.
 COETANEOUS, *a.* समानवयस्कः -स्का -स्कं. See CORVAL.
 COETERNAL, *a.* अन्येन सह नित्यकालस्थायी -यिनी -यि (नृ) or अनन्तकालस्थायी or आद्यनहीनः -ना -नं or सनातनः -ना -नं.
 COETERNITY, *s.* समनित्यता, समानानन्तता, समाननित्यता.
 COEVAL, *a.* समानवयस्कः -स्का -स्कं, समवयस्कः -स्का -स्कं, समानवयः -याः -यः (नृ) or तुल्यवयः or सवयः, समानकालीनः -ना -नं, एककालीनः -ना -नं, समानजन्मा -न्मा -न्म (नृ).
 CORVAL, *s.* वयस्यः, सहभावी *m.* (नृ), सवयः *m.* (नृ), तुल्यवयः.
 To COEXIST, *v. n.* सम्भू (c. 1. भवति -वितुं), सह or एककाले वृत् (c. 1. वर्त्तेते -वितुं) or स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or जीव् (c. 1. जीवति -वितुं).
 COEXISTENCE, *s.* एककाले वर्त्तनं or जीवनं, सहवर्त्तनं, सहजीवनं.
 COEXISTENT, *a.* सहवर्ती -र्तिनी -र्ति (नृ) or एककाले वर्त्ती, सहजीवी -विनी -वि (नृ) or एककाले जीवी, सहजः -जा -जं.
 To CO-EXTEND, *v. n.* अन्येन समं व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु) or विस्तृ in pass. (-स्तोयते).
 CO-EXTENSION, *s.* सम्प्रसारिः *f.*, अभिप्रसारिः *f.*, समविस्तारः, सम्पूर्जनं..
 COFFEE, *s.* यवनदेशीयवृक्षद्रव्यनिर्गतः कृष्णवर्णः पानीयविशेषः, यावनपानं.
 COFFEE-HOUSE, *s.* पूज्योक्तपानीयविशेषस्थानं, यावनपानशाला.
 COFFEE-POT, *s.* पूज्योक्तपानीयाधारः, यावनपानभाजनं, यावनपानपात्रं.
 COFFER, *s.* मुद्राधारः, मुद्राकोषः, धनाधारः, धनभाण्डं, दीनारभाण्डं.
 To COFFER, *v. a.* मुद्राधारे or धनभाण्डे निधा (c. 3. -दधाति -धातुं).
 COFFIN, *s.* शवाधारः, मृत्तञ्जरीराधारः, शवभाजनं.
 To COFFIN, *v. a.* शवाधारे or शवभाजने निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निविष् in caus. (-वेधयति -यितुं).
 To COG, *v. a. and n.* (Flatter, wheedle) लल् (c. 10. लालयति -यितुं), चादूष्या सान् (c. 10. सान्वयति -यितुं).—(Cog a die) कूडाक्षं or दुरक्षं कृ.—(Fix cogs to a wheel) चक्रनेमिं सद्मार्तं कृ.
 Cog, *s.* (Tooth of a wheel) चक्रदन्तः, नेमिदन्तः, प्रभिदन्तः.
 COGENCY, *s.* बलं, सान्वय्यं, समर्थता, प्रभावः, शक्तिः *f.*, अवश्यकता.
 COGENT, *a.* बली -लिनी -लि (नृ), बलवान् -वती -वत् (नृ) प्रबलः -ला -लं, शक्तिमान् -मती -मत् (नृ), अवश्यकः -का -कं, अवश्यकर्तव्यः -व्या

-व्यं, निरुद्धः -रा -रं; 'a cogent reason,' बलवद्भेदः *m.*, विशिष्टहेतुः.
 COGENTLY, *adv.* बलात्, बलेन, बलवत्, अवश्यकं, निरुद्धं.
 COGGER, *s.* लाली *m.* (नृ), चादुकारः, सान्वनकृत् सान्ववादः.
 COGULESTONE, *s.* सुद्रुशकैरा, चूर्णसङ्घः, चण्डाला.
 COGITABLE, *a.* ध्यानीयः -या -यं, ज्ञेयः -या -यं, चिन्तनीयः -या -यं.
 COGITATE, *v. n.* ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्ये, अभिध्ये, प्रध्ये, सन्ध्ये, चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), विचिन्, सच्चिन्, विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), आलोच्य (c. 10. -लोचयति -यितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं), सम्भू, वितर्क (c. 10. -तर्कयति -यितुं), अनुतर्क, विमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टु), अनुमृश, प्रविमृश.
 COGITATED, *p. p.* चिन्तितः -ता -तं, ध्यातः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं.
 COGITATION, *s.* चिन्ता, ध्यानं, विचारः -रणं, आलोचनं, चर्चा, भाषना, मनःकल्पना, सङ्कल्पः, मनोगतं.
 COGITATIVE, *a.* चिन्तापरः -रा -रं, ध्यानपरः -रा -रं, मानसिकः -की -कं.
 COGNATE, *a.* सहजः -जा -जं, सहन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), समानजातीयः -या -यं, सजातिः -तिः -ति, सगोत्रः -त्रा -त्रं.
 COGNATION, *s.* (Relationship) वन्धुता, बान्धवत्वं, ज्ञातित्वं, ज्ञातिभावः, सजातित्वं, सहन्धः, सहन्धित्वं, सन्धकः, अनुपङ्गः.
 COGNITION, *s.* ज्ञानं, विज्ञानं, परिज्ञानं, प्रज्ञानं, स्वीकारः.
 COGNITIVE, *a.* ज्ञानी -निनी -नि (नृ), ज्ञानवान् -वती -वत् (नृ), or प्रज्ञावान्.
 COGNIZABLE, *a.* ज्ञेयः -या -यं, विज्ञेयः -या -यं, बोध्यः -ध्या -ध्यं, यायाः -या -यं.—(By law) सभियोक्त्यः -व्या -व्यं, विचार्यः -व्या -व्यं, विचारार्हः -र्हा -र्हं.
 COGNIZANCE, *s.* (Judicial notice) विचारः -रणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, चर्चा, परीक्षा, अनुयोगः, निर्णयः, निरूपणं.—(Badge) संज्ञा, लिङ्गं, चिह्नं, लक्षणं, अभिज्ञानं.—(To take cognizance) ज्ञा (c. 9. ज्ञानाति, ज्ञातुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -मितुं), विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुयुज् (c. 7. -युज्ति -योजुं), निरुह्य (c. 10. -रुहयति -यितुं).
 COGNOMINAL, *a.* एकनामकः -का -कं, एकसंज्ञकः -का -कं, समसंज्ञावान् -वती -वत् (नृ).
 COGNOMINATION, *s.* पङ्क्तिः *f.* -ती, उपपदं, उपाधिः *m.*, कौलिकोपाधिः *m.*
 CORNOSCIBLE, *a.* ज्ञातव्यः -व्या -व्यं, ज्ञेयः -या -यं, बोध्यः -ध्या -ध्यं.
 To COHABIT, *v. n.* (Dwell with another) सह वस् (c. 1. वसति वस्तुं), एकत्र वस्, सङ्गमं (c. 1. -गच्छति गन्तुं), संसर्गं कृ.—(As the sexes) स्त्रीपुरुषवत् सम्भोगं कृ.
 COHABITANT, *s.* सहवासो *m.* (नृ), एकपुरनिवासी *m.*, एकस्थानवासी *m.*
 COHABITATION, *s.* सहवासः, एकत्र वासः, संसर्गः, सङ्गमः.—(Sexual) सम्भोगः, स्त्रीपुरुषसङ्गमः, औपस्थ्यं, उपभोगः.—(Cohabitation with men) संयोगः.—(With women) स्त्रीसङ्गः.
 COHEIR, *s.* समांश्री *m.* (नृ), समांशहारी *m.* (नृ), संशहारी *m.*, संशभाक् *m.* (नृ), संश्री *m.* (नृ), संशकः, समाधिकारी *m.* (नृ), दायादः, अनुकथभागा *m.* (नृ), विभागकृत्ता *m.* (नृ), वनुः.
 COHEIRESS, *s.* समांशिनी, समांशहारिणी, समाधिकारिणी.
 To COHERE, *v. n.* (Stick together) संसर्ज् in pass. (-सज्यते or -सज्यते), संसिष् in pass. (-सिष्यते), संलग्नीभू or संलग्नः -ग्ना -ग्नम्, जस, संयुज् in pass. (-युज्यते), सहन् in pass. (-हन्ते).—(Agree, suit) युज् in pass. (-युज्यते), सङ्गम्य in pass. (-वध्यते), योग्यः -ग्या -ग्यम् जस.
 COHERENCE, *s.* संसर्गः *f.*, संसर्गः, संलग्नत्वं, संहतिः *f.*, संयोगः, समा-सङ्गनं, सम्पक्कः.—(Connexion) सङ्गम्यः, प्रसङ्गः, अन्यः, समन्वयः, अनुपङ्गः, सन्धः.—(Consistency) अविरोधः, अनुसारित्वं.

COHERENT, *a.* संसक्तः -क्ता -क्तं, संसिद्धः -हा -हं, सुसिद्धः -हा -हं, संलग्नः -गता -गत्, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, संज्ञतः -ता -तं, सुसंज्ञतः -ता -तं.—
(Consistent, adapted) अविरुद्धः -हा -हं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुसृतः -पा -पं, अनुसारी -रिणी -रि (न्).—(Connected) सख्यः -हा -हं, अनुसख्यः -हा -हं, सान्वयः -या -यं, चन्वितः -ता -तं.

COHESION, *s.* संलग्नत्वं, संघेयः, संसक्तिः, संयोगः, समासजानं, सङ्गठनं.

COHESIVE, *a.* संलग्नशीलः -ला -लं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, इयानः -ना -नं, क्षिप्रः -ग्धा -ग्धं.

COHESIVENESS, *s.* संलग्नशीलत्वं, सान्द्रता, इयानता, क्षिप्रता, क्षेप्यं.

To COHIBIT, *v. a.* यम् (c. 1. यच्छति, यन्तु), नियह (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं).

To COHOBATE, *v. n.* पुनः सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), द्विःसन्धानं कृ.

COHORT, *s.* सैन्यगुल्मः, सैन्यवृहः, सैन्यदलं, पञ्चशतसैन्यदलं, गणः.

COHORTATION, *s.* सुस्थिरो भवेति समाधाननं, प्रबोधनं, प्रोत्साहः.

COIF OR COIFFURE, *s.* मस्तकाभरणं, शिरोवेष्टः -हनं, शिरस्त्रं, मुकुटं.

COINED, *a.* मुकुटी -टिनी -टि (न्), मुकुटधारी -रिणी -रि (न्), कृतमस्तकाभरणः -गा -गं.

To COIL, *v. n.* मखलीकृ, वृत्तुलीकृ, मखलाकारेण पुटीकृ.

COIL, *s.* मखलं, मखलायितं, वृत्तं, व्यापत्तः -त्तेन.—(Tumult) तुमुलं, वैक्लव्यं, व्यस्तता, व्यथत्वं.

COILED, *p. p.* मखली-लिनी-लि (न्), मखलीकृतः -ता -तं, वृत्तुलीकृतः -ता -तं.

COIN, *s.* (Stamped money) मुद्रा, टङ्कः, टङ्ककः, नाणकं, निष्कः -ष्कं; 'gold coin,' सुवर्णमुद्रा, सुवर्णः; 'silver coin,' रज्यमुद्रा; 'copper coin,' ताम्रमुद्रा, पणः; 'base coin,' कृष्णनाणक.—(Corner) कोणः.

To COIN, *v. a.* (To stamp metals for money) सुवर्णरूप्यादि मुद्राकृ or मुद्रा (nom. मुद्रयति -यितुं) or मुद्रया अङ्क (c. 1. अङ्कयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं).—(Forge, invent) कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), षट् (c. 1. षटते -टितुं), सृज् (c. 6. सृजति, सृज्).

COINAGE, *s.* मुद्राङ्कनं.—(Money coined) मुद्रा.—(Invention) कल्पना, वासना, सृष्टिः.

COINED, *p. p.* मुद्राङ्कितः -ता -तं, मुद्रितः -ता -तं, आहतः -ता -तं.—(Invented) कल्पितः -ता -तं, कल्पनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, सृष्टः -हा -हं.

To COINCIDE, *v. n.* (Agree in opinion) सम्मन् (c. 1. -मन्यते -मन्तुं), अनुमन्, स्वीकृ, एकचिन्ताभू, एकमतीभू, अनुषद् (c. 1. -पदति -दितुं).—(Fall or meet together) सम्पत् (c. 1. -पतति -तितुं), सन्धिपत्, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Be consistent, fitting) युज् in pass. (युज्यते), अनुसृतः -पा -पं or सदृशः -शी -शम् अस्, अनुसृ (c. 1. -सरति -सन्तुं), अनुवृत् (c. 1. -वर्तते -र्तितुं), न विरुद् in pass. (-रुध्यते).

COINCIDENCE, *s.* (Falling or meeting together) सन्धिपातः, सम्पातः, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, समागतिः *f.*—(Coincidence of opinion) ऐकमत्यं, एकचिन्ता, सम्मतिः *f.*—(Accident) दैवयोगः, सङ्गतं, घटनं -ना. दैवघटनं; 'by an unlucky coincidence,' दुर्दैवात्, दैवदुर्घटनात्.

COINCIDENT, *a.* सन्धिपातितः -ता -तं, सम्पाती -तिनी -ति (न्), सङ्गामी -मिनी -मि (न्).—(In time) समानकालीनः -ना -नं.—(Consistent) अविरुद्धः -हा -हं, अनुसारी -रिणी -रि (न्), सदृशः -शी -शं.

COINDICATION, *s.* एककारणमुद्दिश्य लक्षणावाक्यं.

COINER, *s.* (A minter) मुद्राङ्ककः, टङ्काङ्कयिता *m.* (तु), मुद्राकारः, नाणककृत्, नैष्किकः.—(Inventor) कल्पकः, स्रष्टा *m.* (तु), कारकः.

COISTREL, *s.* कापुरुषः, हतकः, भीरुः *m.*, युद्धपराङ्मुखः.

COTTON, *s.* मैथुनं, रतं, सुरतं, अङ्गसङ्गः, औपस्थ्यं, सम्भोगः, संयोजनं, रतिक्रिया, रतिकर्म *n.* (न्).

COKE, *s.* अङ्ग्रेयधातुरोच्छिष्टं, तप्तकृष्णमृत्तिकोच्छिष्टं.

COLANDER, *s.* चालनं -नी, सम्माञ्जनयनं, शोधनी, शोधनयनं.

COLATION, *s.* (The act of straining) शोधनं, सम्माञ्जनं, चालनं.

COLD, *a.* शीतः -ता -तं, शीतलः -ला -लं, शिशिरः -रा -रं, हिमः -मा -मं, हिमवान् -वती -वत् (त), अनुष्णः -ष्णा -ष्णं, अतप्तः -ता -तं; 'suffering from cold,' शीतारोः -रो -रं, हिमारोः -रो -रं; 'a cold wind,' शीतलवातः; 'cold weather,' शीतकालः -लं.—(Indifferent, cold in disposition) विरक्तः -क्ता -क्तं, उदासीनः -ना -नं, जलाशयः -या -यं, निरीहः -हा -हं.—(Wanting in affection) निःशेहः -हा -हं.—(Cold-blooded) रक्तहीनः -नी -नं.

COLD, *s.* शीतं, शीतता, शैत्यं, शीतलं -लता, शिशिरः, हिमः; 'cold weather,' शीतकालः -लं, शिशिरकालः -लं; 'cold season,' हिमागमः, शिशिरं, शीतकः.—(Disease caused by cold) पीनसः, प्रतिश्यायः, काशः, कफः, श्वेत् *n.* (न्); 'having a cold,' काशी -शिनी -शि (न्), पीनसी -सिनी -सि (न्), कफी -फिनी -फि (न्).

COLDISH, *a.* शीतलः -ला -लं, ईष्यशीतः -ता -तं, आशीतः -ता -तं.

COLDLY, *adv.* शीतं, शीतलं, शैत्येन, शिशिरं.—(Indifferently) विरक्तं, विरक्त्या, निःशेहं, श्रेयं विना, श्रेय्यतिरेकेण.

COLDNESS, *s.* शीतता, शैत्यं, शीतं, शीतलता, हिमं, हैमं, शीतीभावः.—(Want of affection) निःशेह्यं, निःशेहता.—(Indifference) विरक्तिः *f.*, वैराग्यं, औदास्यं, निरीहता.

COLE OR COLEWORT, *s.* झाकः, हरितकं, शूरकं, शिषुः *m.*

COLIC, *s.* झूलं, वातझूलं, पक्षिझूलं, आमझूलं, जठरव्याघा, जठरज्वाला, उदरवेदना, वातफुल्लानं.—(Having the colic) झुली-लिनी-लि (न्).

COLIC, *a.* उदरवेदनाजनकः -का -कं, जठरव्याघाकः -रा -रं.

To COLLAPSE, *v. n.* (Fall together) सम्पत् (c. 1. -पतति -तितुं), सन्धिपत्.—(Shrink) सङ्कुच् in pass. (-कुच्यते), झृ in pass. (झीयते), सङ्कोचम् इ (c. 2. रति, रन्तुं), संक्षिप् in pass. (-क्षिप्यते), संह in pass. (-ह्रियते), संहन् in pass. (-ह्र्यते), संश्यानीभ्.

COLLAPSED, *p. p.* सङ्कुचितः -ता -तं, शीथोः -थो -थं, संहतः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संक्षिप्तः -मा -मं, संवृतः -ता -तं, संश्यानः -ना -नं, सखः -जा -जं.

COLLAR, *s.* शैवं -वेयं -वेयकं, गलनेखला, कण्ठभूषा, कण्ठलता, माला, यी-वाभरणं, माला.—(Halter for the neck) कण्ठपाशकः, कण्ठलतासिका.

To COLLAR, *v. a.* शैवेयकेषु (c. 1. धरति, धर्तुं) or हस्तदा (c. 3. ददाति, दातुं).

COLLAR-BONE, *s.* जनु *n.*, यीवासि *n.*, कण्ठासि *n.*; 'the collar bones,' जनुणी *n. du.*

COLLARED, *p. p.* शैवेयके or यीवायां धृतः -ता -तं.

To COLLABORATE, *v. a.* (Compare one thing with another) उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -मिती -मातुं), सम्पृ in caus. (-चारयति -यितुं), with 2acc.; साधारणीकृ.—(Collate books) गुणनीं कृ, शुष् in caus. (शोचयति -यितुं).—(Place in a benefice, confer) धर्माध्यायकाय वृत्तिं प्रतिपद् in caus. (-पदयति -यितुं) or प्रदा (c. 3. -ददाति -दातुं).

COLLATED, *p. p.* उपमितः -ता -तं, शोधितः -ता -तं, प्रदत्तः -जा -जं.

COLLATERAL, *a.* (Parallel, side to side) पार्श्वपार्श्वभूतः -ता -तं, पार्श्वपार्श्वगतः -ता -तं.—(Not direct) प्रासङ्गिकः -की -कं, आनुप्रासङ्गिकः -की -कं, वक्रः -क्ता -क्तं, विलोमः -मा -मं, असरलः -ला -लं.—(Concurrent) अनुवादकः -का -कं.—(Sprung from a common ancestor) सगोत्रः -वा -वं, सपितृः, समानोदकः.

COLLATERALLY, *adv.* पार्श्वपार्श्वे.—(Indirectly) प्रसङ्गमेव, वक्रं, असरलं.

COLLATION, *s.* (Comparison of one thing with another) उपमानं, उपमितिः *f.*—(Of books) गुणनी, शोधनं.—(Act of bestowing) प्रदानं, प्रतिपादनं.—(To a benefice) धर्माध्यायकाय वृत्तिप्रतिपादनं.

or वृत्तिप्रदानं.—(A cold repast) पूज्यैः सिद्धायां भक्ष्यादिखादयानां सम्भारः.
COLLATOR, *s.* (One that compares books) गुणनीकर्ता *m.* (नृ),
सम्यग्शोधनकर्ता.—(One that confers a benefice) धर्मोपपादकवृत्ति-
प्रदाता *m.* (नृ).

COLLEAGUE, *s.* सहकारी *m.* (नृ), सम्भूयकारी *m.* (नृ), तुल्यवृत्तिः *m.*,
तुल्यव्यापारी *m.* (नृ), एकविषयी *m.* (नृ), सहायः, सङ्गी *m.* (नृ).

To COLLECT, *v. a.* (Gather together) चि (c. 5. चिनोति, चेत्तुं), अवचि,
समाचि, आचि, प्रचि, सचि. समानी (c. 1. -नयति -नेत्तुं), समुपानी,
सम्भृ (c. 1. -भरति, c. 3. -विभर्ति -भर्त्तुं), समादा (c. 3. -ददाति -दात्तुं),
समाक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्तुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), समाहृ (c. 1.
-हरति -हन्तुं), उपसंहृ, समूह (c. 1. -जहते -हन्तुं), सङ्ग्रह (c. 9. -गृह्णाति
-ग्रहीत्तुं), एकिकृ, एकच कृ.—(Collect into a heap) राशीकृ, पियह
(c. 10. पियहयति -यितुं), पियहोक्, पूगीकृ, एकौचीकृ.—(Collect them-
selves, assemble) सने (*i.e.* सन् and आ with *rt.* इ, सनैति,
सनैत्तुं), सङ्गन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागन्, एकच मिल (c. 6. मिलति,
मेलितुं).—(Collect taxes) करान् or शुल्कान् ग्रह्.—(Infer) अनुमा
(c. 2. -माति c. 3. -मिनोति -मात्तुं), ऊह्, अवगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).
(Collect one's self, recover one's self) मनः or चेत्तुः समाधा (c. 3.
-दधाति -धत्ते -धात्तुं), संज्ञा लभ् (c. 1. लभते, लभ्त्तुं), स्वप्रकृतिम् आपद्
(c. 4. -पद्यते -पद्य्त्तुं), or प्रतिपद्.

COLLECT, *s.* स्त्रीडीयानां रविचारदिशिदिशिष्टपञ्चोत्सुहिश्य प्रार्थना, सांख्येयिक-
प्रार्थना, चक्षु *f.* (च).

COLLECTED, *p. p.* सञ्चितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, समुपचितः -ता -तं,
समूढः -ढा -ढं, सङ्गूढः -ढा -ढं, सम्भूतः -ता -तं, सम्भूतः -ता -तं, एकिकृतः
-ता -तं, एकच्यः -स्या -स्यं, सञ्चितः -ता -तं, संहतः -तां -तं, समवेतः
-ता -तं, सङ्कलितः -ता -तं.—(Heaped) राशीभूतः -ता -तं, पूगीकृतः
-ता -तं, पुञ्जितः -ता -तं, एकौचभूतः -ता -तं, एकराशिभूतः -ता -तं.—
(In mind) समाहितः -ता -तं, लब्धचेताः -ताः -तः (स), लब्धसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं,
निराकुलः -ला -लं, प्रकृतिनायकः -ज्ञा -ज्ञं, अव्यक्तः -ज्ञा -ज्ञं, अव्ययः -या -यं.

COLLECTIBLE, *a.* चयनीयः -या -यं, चेयः -या -यं, चेतव्यः -व्या -व्यं, सचेयः
-या -यं, उपचेयः -या -यं, समूहः -ज्ञा -ज्ञं.

COLLECTION, *s.* सङ्घः, चयः, समुचयः, निचयः, प्रचयः, समूहः, सङ्ग्रहः -हन्तुं,
सञ्चिपातः, सङ्गातः, सङ्गः, संहतिः *f.*, षोडः समुदायः, वृन्दं, समवायः,
संहारः, समाहारः, सञ्चयः, चायः, सङ्गः, अहिणी, राशिः *m. f.*, पुञ्जः,
पिण्डः, पूगः, विन्यासः, सङ्कलः, ग्रामः in comp.; 'collection of
people,' जनसमूहः, जननिबहः, जनौघं, जनसमागमः; 'of clouds,'
वनचयः, वनौघः, जलदसंहतिः *f.*—(Raising money) एकैकस्मात्
किञ्चित्किञ्चित्पुनराहणं, धनोत्थोलनं.

COLLECTIVE, *a.* समवायी -यिनी -यि (नृ), सचयी -यिनी -यि (नृ), साङ्कलः
-ल्यी -ल्यं, उपचितः -ता -तं, गवीभूतः -ता -तं, सामान्यः -न्या -न्यं, साधा-
रणः -शी -शं.

COLLECTIVELY, *adv.* (Generally) साधारण्येन, साकल्येन.—(In a
mass) सङ्घज्ञम्, सङ्घज्ञम्, समूह, षोडज्ञम्.

COLLECTOR, *s.* सञ्चोता *m.* (नृ), सचयी *m.* (नृ), सङ्ग्रहीता *m.* (नृ), सङ्गाहकः.
—(A tax-gatherer) करग्रहः, शुल्कग्राही *m.* (नृ).

COLLEGE, *s.* (For learning) विद्यालयः, विद्यावेश्म *n.* (नृ), चतुष्पाठी,
पाठशाला, छात्रादिनिलयः, अवसरः -व्यः.—(For religion) मठः,
आश्रमः, विहारः, वीहारः.—(A community of persons) जेयिः
m. f., जनसमूहः, यैयि *f.*, गणः.

COLLEGIAN, *s.* छात्रः, विद्यार्थी *m.* (नृ), विद्यालयस्थः, जनेवासी *m.* (नृ).

COLLEGIATE, *a.* विद्यालयसङ्घी -यिनी -यि (नृ), आश्रमिकः -की -कं,

आश्रमी -मिनी -मि (नृ), मठसङ्घीयः -या -यं.

COLLET, *s.* (Collar) शैवेयकं, ग्रीवाभरणं.—(Of a ring) अङ्गुरीयकभागो
यत्र मयिः प्रणिधीयते.

To COLLIDE, *v. a.* संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), समाहन्. सङ्गृह् (c. 10. -घट्टयति
-यितुं), मृद् (c. 9. मृज्जाति, मर्द्दितुं), निष्पिप् (c. 7. -पिनहि -पेत्तुं), घृष्
(c. 1. चर्षति -चर्त्तुं).

COLLIED, *p. p.* अङ्गारमलिनितः -ता -तं, मलीनसः -सा -सं, अङ्गारितः -ता -तं.

COLLIER, *s.* अङ्गारखनकः, कृष्णभूमिखनकः, अङ्गाराखनिकः, अङ्गारवि-
क्रेता *m.* (नृ).

COLLIERY, *s.* अङ्गारखानिः *f.*, अङ्गारोत्पत्तिस्थानं, कृष्णभूमिखननस्थानं.

COLLIFLOWER, *s.* शाकः, हरितकं, शूरणं, पोतकी.

COLLIGATION, *s.* सङ्ख्यनं, एकत्र बन्धनं, संक्षेपणं, संयोजनं.

COLLIMATION OF COLLINATION, *s.* सन्धानं, अभिसन्धानं, लक्ष्यीकरणं.

COLLIQUABLE, *a.* द्राव्यः -व्या -व्यं, गलनीयः -या -यं.

To COLLIQUATE, *v. a.* विली in caus. (—लापयति -लापयति -यितुं), द्रवीकृ.

COLLIQUATION, *s.* विलयनं, गलनं, द्रवीकरणं, विद्रावणं.

COLLIQUATIVE, *a.* विद्रावकः -का -कं, विलयनकारी -रिणी -रि (नृ), गलनकर्ता.

COLLISION, *s.* सङ्गृहः -ट्टनं, परस्परसमाघातः, समाघातः, प्रतिघातः, सम्मर्दः,
यथेष्टं, घनाघनः, स्खलनं.

To COLLOCATE, *v. a.* स्या in caus. (स्यापयति -यितुं), अवस्था, प्रतिष्ठा,
धा (c. 3. दधाति, धात्तुं), आधा, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विन्यस्,
चु in caus. (अपेयति -यितुं), नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्त्तुं), निविज्
in caus. (—वेशयति -यितुं).

COLLOCATED, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, आहितः -ता -तं,

विनिवेशितः -ता -तं, न्यस्तः -ज्ञा -ज्ञं, अपेयितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं.

COLLOCATION, *s.* स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, न्यसनं, निवेशनं, अपेयं, प्रयोगः.

COLLOCUTION, *s.* सम्भाषणं, आभाषणं, सम्भवदनं, कथायोगः, कथाप्रसङ्गः.

To COLLOQUE, *v. n.* लल्ल in caus. (लालयति -यितुं), चाटुल्या सान्त्
(c. 10. सान्त्वयति -यितुं).

COLLOP, *s.* (Of meat) मांसखण्डं, आनिषखण्डं, मांसलवः.

COLLOQUIAL, *a.* संलापी -पिनी -पि (नृ), 'colloquial style,' कथोप-
कथनयोग्यो वाग्ध्यापारः.

COLLOQUY, *s.* सम्भाषा, संलापः, सङ्वाधा, संवादः, कथोपकथनं.

To COLLUDE, *v. a.* पक्षपातं कृ, गणतां कृ, कूटसंघर्षं कृ अङ्गाङ्गिभू.

COLLUSION, *s.* पक्षपातः -तिता, गणता, कूटगणता, अङ्गाङ्गिभाषः, कूटसंघिह,
प्रतारणा, कूटता, कापल्यं, शठता.

COLLUSIVE, *a.* पक्षपाती -तिनी -ति (नृ), पक्षपातघटितः -ता -तं, कौटिकः -की -कं.

COLLUSIVELY, *adv.* पक्षपातेन, कूटगणतापूर्वकं, अङ्गाङ्गि.

COLLY, *s.* अङ्गारमलं, अङ्गारकट्टं, अङ्गारकल्कं.

To COLLY, *v. a.* अङ्गारेण कृष्णीकृ or कृष्ण (nom. कृष्णायते) or मलीनसीकृ.

COLLYRIUM, *s.* सञ्जनं, रसाञ्जनं, नेत्ररञ्जनं, दारिद्रिका, कञ्जलं, कर्परी,
सर्परी, तुल्यं, रसगर्भं, तार्वशीलं.

COLOCYNTH, *s.* अरुणा, इन्द्रवारुणिका, दाला, जलङ्गः, काकमर्दः,
पिडङ्गाकी, सुफला, विपरी.

COLON, *s.* (A point used to mark a pause) वाक्यपरिमाणकं द्विविन्दु-
चिह्नं, द्विविन्दुः *m.*—(The great intestine) महापुरीतम् *m.*, महदन्त्रं,
महानाली.

COLONEL, *s.* ब्रूहपतिः *m.*, गुल्मपतिः, सैन्यदलाध्यक्षः, सैन्याधिपतिः *m.*

COLONELSHIP, *s.* ब्रूहपतित्वं, गुल्मपतिपदं, सैन्यदलाध्यक्षत्वं.

COLONIAL, *a.* नवीनपत्तनस्थानसङ्घी -यिनी -यि (नृ), प्रादेशिकः -की -कं.

COLONIST, *s.* स्वदेशत्यागानन्तरं देशान्तरवासी *m.* (नृ), अधिवासी *m.* (नृ).

प्रदेशवासी, दूरवासी, प्रदेशस्थः.

COLONIZATION, *s.* स्वदेशं यत्कुक्कामान् दूरदेशाधिवासनं, देशान्तराधिवासनं, प्रदेशवासनं.

To COLONIZE, *v. a.* स्वदेशं यत्कुक्कामान् प्रदेशे यस् in caus. (वासयति -यितुं) or अधिवस, अध्याम् in caus. (-आसयति -यितुं).

COLONIZED, *p. p.* अधिवासितः -ता -तं, अध्युषितः -ता -तं, वासितः -ता -तं, अध्यासितः -ता -तं.

COLONNADE, *s.* मण्डलरूपेण विन्यस्ता स्तम्भश्रेणी, स्तम्भपरिक्रमपरिवेष्टितशृङ्खलापथः, स्तम्भपरिक्रमः *f.*

COLONY, *s.* (The country planted) स्वदेशस्यागिभिरु वासितः प्रदेशः, नवीनवासितस्थानं, प्रदेशः.—(The people) प्रदेशवासिनः *m. pl.*, अधिवासिनः *m. pl.*, नवीनवासिनः.

COLOPHONY, *s.* ज्वालः, रालः, भूपनः, सर्जरसः, अग्निवस्त्रभः. See RESIN.

COLOQUINTIDA, *s.* अरुणा, दांला, जलङ्गः, काकमहेकः. See COLOCYNTH.

COLORATE, *a.* रागी-गिणी-गि (नं), भरागः-गा-गं, रङ्गी-रङ्गिनी-रङ्गि (नं).

COLORATION, *s.* रङ्गनं, वर्णनं.—(The state) रागः.

COLORIFIC, *a.* रङ्गी-रङ्गिनी-रङ्गि (नं), रागदः-दा-दं, वर्णदः-दा-दं.

COLOSSAL OR COLOSSIAN, *a.* वृहत्कायः-या-यं, वृहच्छरीरः-रा-रं, अतिमानुपाकारः-रा-रं, भीमविग्रहः-हा-हं, दानवाकारः-रा-रं, असम्भवमूर्तिः-रिति-रिति.

COLOSSUS, *s.* वृहत्प्रतिमा-प्रतिमानं, वृहत्प्रतिच्छन्दकं, वृहत्सूम्नी, अतिमानुपपरिमाणा मूर्तिः.

COLOUR, *s.* (Hue, dye, tint) रागः, रङ्गः, वर्णः, 'of one colour,' एकवर्णः-शो-शै; 'of the same colour,' समवर्णः-शो-शै, समवर्णः-शो-शै; 'of various colours,' नानावर्णः-शो-शै; 'of lasting colour,' स्थिररङ्गः-रङ्गा-रङ्गं; 'to change colour,' विवर्णीभू; 'that has lost its colour,' वीतरागः-गा-गं.—(Paint) रङ्गः, वर्णकः-का, लेपः; 'a picture in colours,' चित्रलेखा, चित्रलिखितं, चित्रं.—(Complexion, colour in the cheek) कपोलरागः; 'of a ruddy colour,' अरुणवदनः-ना-नं, लोहिताननः-नी-नं; 'without colour,' विवर्णवदनः-ना-नं.—(Colours of a regiment) पताका, ध्वजः, ज्वेजयन्ती.—(Pretext) अपदेशः, व्यपदेशः, छद्म *n.* (नं); 'under colour of a vow,' व्रतव्यपदेशेन.

To COLOUR, *v. a.* रङ्ग in caus. (रङ्गयति -यितुं), वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), चित्रं (c. 10. चित्रयति -यितुं), मरामं-गां-गं कृ.—(Excuse, palliate) व्यपदिशु (c. 6. दिशति -देहुं), व्यपदिशु, शम् in caus. (शमयति -यितुं), छद् (c. 10. छादयति -यितुं).—(Make plausible) मयसङ्काशं-शां-शं कृ, सुदृश्यं-इयां-इयं कृ.

To COLOUR, *v. n.* (Take a colour) रङ्ग in pass. (रङ्ग्यते), संरङ्ग.—(Blush) सलज्जत्वाद् रङ्गवदनः-नी-नं भू, लज्ज (c. 1. लज्जते -जिहुं), व्रीड (c. 4. व्रीडयति, व्रीडितुं).

COLOURABLE, *a.* मयसङ्काशः-शां-शं, सुदृश्यः-इयां-इयं, सम्भावनीयः-या-यं.

COLOURABLY, *adv.* मयसङ्काशं, मयसन्निभं, मयसदृशं, सुदृश्यतया.

COLOURED, *p. p.* रङ्गितः-ता-तं, रङ्गः-रङ्गा-रङ्गं, रागी-गिणी-गि (नं), भरागः-गा-गं, रागावितः-ता-तं, वर्णितः-ता-तं, वर्णगतः-ता-तं; 'many-coloured,' नानावर्णः-शो-शै.

COLORING, *s.* वर्णनं, रङ्गनं, चित्रकरणं.—(The art of colouring or painting) चित्रविद्या, चित्रकर्म *n.* (नं), आलेख्यकरणं.—(Rhetorical ornament) अलङ्कारः, वर्णनं.

COLOURIST, *s.* रङ्गकः, रङ्गाजीवः, चित्रकरः, वर्णी *m.* (नं), वर्णचारकः, तैलिकः.

COLOURLESS, *a.* अवर्णः-शो-शै, विवर्णः-शो-शै, वर्णहीनः-ना-नं, नीरङ्गः

का-कं, वीतरागः-गा-गं, रागहीनः-ना-नं.

COLT, *s.* किशोरः, अश्वशावः-वकः, बालः, अश्वरीयः, योटकवत्सः.—(A young foolish fellow) किशोरः, चपलः, प्रमादी *m.* (नं).

COLTSFOOT, *s.* कासनाशिनी, कासघ्नी, कासमर्हः.

COLT'S-TOOTH, *s.* किशोरदन्तः, अश्वशावदन्तः.

COLTER, *s.* लाङ्गलदन्तः, हलदन्तः, फालः, कृन्तकं, हलकीलः.

COLTISH, *a.* चपलः-ला-लं, प्रकृतितरलः-ला-लं, चञ्चलः-ला-लं.

COLUMBARY, *s.* (Dove-cot) कपोतपालिका, कपोतागारं, विटङ्कः.

COLUMBINE, *s.* (A plant) वनीयौषधिभेदः.—(Female character in a pantomime) रङ्गावतारिणी.

COLUMN, *s.* (A pillar) स्तम्भः, स्तूपा, यूपः-यं, यहिः *f.*—(An array of troops in column) भोगव्यूहः, सूचिव्यूहः.—(Half a page) अर्धपृष्ठं, अर्धपत्रं, अर्धफलकः.

COLUMNAR, *a.* स्तम्भाकारः-रा-रं, स्तम्भाकृतिः-रिति-रिति.

COMA, *s.* अतिशयनिद्रालक्षितो रोगविशेषः.

COMATE, *s.* सहायः, सङ्गी *m.* (नं), सहवासी *m.* (नं), सहवर्ती *m.* (नं).

COMATOSE, *s.* अतिशयनिद्रायुक्तः-स्ता-स्तं, अतिनिद्रातुरः-रा-रं.

COMB, *s.* कङ्कतः-ती-तं-तिका, केशमार्जकः-जैनं-जैनी, प्रसाधनी-नं, मार्जनी, दन्ती *m.* (नं).—(Crest of a cock) कुकुटपृष्ठा, कुकुटशिखा.—(A valley) दरि, कन्दरी.—(Instrument for carding wool) ऊष्णमार्जनी.—(Honey-comb) मधुकोषः, करखः.

To COMB, *v. a.* केशान् मृज् (c. 2. मर्हि, मर्हि) or सम्मृज् or विजटीकृ or निवृष (c. 1. -वर्षति -वर्षितुं), वितृस्त (nom. वितृस्तयति -यितुं).

COMB-MAKER, *s.* केशमार्जनकारः, कङ्कतकृत्, कङ्कतिकाविक्रयी *m.* (नं).

To COMBAT, *v. n.* युध् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), विग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्ग्राम् (c. 10. सङ्ग्रामयति -यितुं), सङ्ग्रामं कृ.

To COMBAT, *v. a.* (Oppose in fight) प्रतिग्रह् (c. 4. -युध्यते-योद्धुं or in caus. -योधयति -यितुं) with acc., प्रतिरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोद्धुं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).—(In argument) विग्रह् (c. 1. -वदते -दितुं) with instr.; 'to combat one's passions,' इन्द्रियाणि नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).

COMBAT, *s.* युद्धं, युत् *f.* (धं), रयः-यं, सङ्ग्रामः, समरः-रं, विग्रहः, कलहः, संयुगः, संख्यः, आहवः, आयोधनं, सङ्कटः, समाधातः, सम्परायः, जयं, मृधं, सम्प्रहारः, अभिसम्प्रातः, सम्प्रागमः; 'hand to hand, combat,' बाहुयुद्धं; 'single combat,' द्वन्द्वयुद्धं; 'mingled combat,' तुमुलं, रणसङ्कुलं.

COMBATANT, *s.* योद्धा *m.* (धं), योधः, युध्वा *m.* (नं), युयुत्सुः *m.*, प्रयुयुत्सुः, युधानः, प्रहर्षा *m.* (धं).—(Duellist) द्वन्द्वयुद्धकृत्.—(Warrior) वीरः, मुभटः, भटः.

COMBER, *s.* ऊष्णमार्जकः, ऊष्णसम्प्राजनकृत्, ऊष्णनिर्वेषकः.

COMBINABLE, *a.* सन्धेयः-या-यं, सम्भाव्यः-व्या-यं, अविरुद्धः-द्धा-द्धं.

COMBINATION, *s.* योगः, संयोगः, सन्धिः *m.*, सन्धानं, संसर्गः, संश्लेषः, श्लेषः, सङ्गः-ङ्गमः, साहित्यं, संहतिः *f.*, सङ्घातः, संहतत्वं, सहायता, साहाय्यं, सासं, नेलकः, सम्भूतिः *f.*, संयूहः, समासक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, समासजनं, प्रसक्तिः.—(Commixture) सम्मिश्रणं, प्रश्लेषः; 'combination of letters,' सन्धिः *m.*—(Joint execution of work) सम्भूयकारित्वं, सम्भूयसमुत्थानं; 'in combination with his brethren,' भ्रातृसङ्घातवान् *m.* (नं).

To COMBINE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं or caus. -योजयति -यितुं), सन्धा (c. 3. -न्धाति -धातुं), उपसन्धा, संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), संश्लिप् in caus. (-श्लेषयति -यितुं), सङ्गम् in caus. (गमयति -यितुं), सम्मिश्र

(c. 10. -निघ्नयति -विभु), संलग्नीक, एकीक, एकक कृ.
 To COMBINE, v. n. संयुज् in pass. (-युज्यते), सन्धा in pass. (-धीयते),
 संघिष् in pass. (-घिष्यते), सम्मिल् (c. 6. -मिलति -मेलितु), संसृज्
 in pass. (-सृज्यते), सम्भू (c. 1. -भवति -वितु), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति
 -गन्तु), संहन् in pass. (-हन्त्यते), संसङ्ग in pass. (-सङ्ग्यते or -सङ्ग्यते),
 सम्मिश्रीभू, एकीभू, एकक मिल्.
 COMBINED, p. p. संयुक्तः -क्ता -क्ते, संयोजितः -ता -ते, समायुक्तः -क्ता -क्ते,
 संघिष्टः -ष्टा -ष्टे, संहतः -ता -ते, सङ्गतवान् -वती -वत् (न्), सन्धितः
 -ता -ते, संहितः -ता -ते, सन्धानितः -ता -ते, सहितः -ता -ते, सहगतः
 -ता -ते, संसृष्टः -ष्टा -ष्टे, कृतसंसर्गः -गा -गै, सम्मिश्रः -त्रा -त्रे, मिश्रितः
 -ता -ते, सम्पृक्तः -क्ता -क्ते, मिलितः -ता -ते, संसक्तः -क्ता -क्ते, समासक्तः -क्ता
 -क्ते, समस्तः -स्ता -स्ते; 'having combined,' सम्भूय, मिलित्वा.
 COMBLESS, a. चूडाहीनः -ना -नै, शिखाहीनः -ना -नै, चूडारहितः -ता -ते.
 COMBUST, a. सूर्येस्य समीपवर्तिनी तारा.
 COMBUSTIBLE, a. दहनीयः -या -यं, दाह्यः -द्या -द्यं, ज्वलनीयः -या -यं,
 दीपनीयः -या -यं, दीप्यः -प्या -प्यं, ज्वलनशीलः -ला -लं, ज्वलनाहः -हा -हं.
 COMBUSTIBLE, s. (A combustible) सग्नित्वसम्भ, शीघ्रं ज्वलनीयं किञ्चिद्वस्तु.
 COMBUSTIBLENESS, s. दहनीयता, दाह्यत्वं, ज्वलनशीलत्वं.
 COMBUSTION, s. (Burning) दाहः -हनं, ज्वलनं, दीपनं, तापः, ओषः, प्रोषः,
 प्रोषः—(Tumult) तुमुलं, व्यस्तता, विप्रवः, वैक्रम्यं, कोलाहलः, साहवः.
 To COME, v. n. आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तु), आभागम्, उपागम्, समुपागम्,
 अभिगम्, उपगम्; आया (c. 2. -याति -यातु), समाया, उपाया, अभिया;
 उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातु), समुपस्था; ए (i.e. आ with rt. इ,
 c. 2. ऐति, ऐतु), आव्रज् (c. 1. -व्रजति -जितु), अभिपद् (c. 4. -पद्यते
 -पद्यु), अभ्यू (c. 1. -वृच्छति -वृच्छु), उपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितु), अभिवृत्
 (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तु), अभ्यावृत्; 'whence have you come,' कुतः
 समागतोऽसि.—(Come to, arrive at) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु).
 —(Come and go) गमनागमनं कृ, गतागतं कृ, यातायातं कृ.—
 (Come about, come to pass) सम्पद्, संवृत्, सम्भू, उपस्था, निपत्
 (c. 1. -पतति -तितु), आपत्.—(Come after) पश्चाद् आया, अन्यागम्,
 अन्यास्था.—(Come away) अपगम्, व्यपगम्, अपया, व्यपया.—(Come
 again) पुनर् आगम्, प्रत्यागम्, प्रत्यावृत्.—(Come behind) पृष्ठतः
 or पृष्ठेन आगम्.—(Come between) अन्तरागम्, अन्तर्वृत्, अन्तःस्था.
 —(Come back) प्रत्यागम्, प्रत्याया.—(Come down) अवरूह (c. 1.
 -रोहति -रोदु), अवत् (c. 1. -वरति -रितु -रीतु).—(Come forth, come
 out) बहिर् आगम्, निर्गम्, निःम् (c. 1. -सरति -सर्तु). See To AP-
 PEAR.—(Come forward) अग्रतः स्था, सम्प्रस्था; 'in learning,'
 विद्यागमं कृ. See To ADVANCE.—(Come hither) अत्र आगम्.—
 (Come in). See To ENTER, ARRIVE, COMPLY.—(Come into)
 प्रविज् (c. 6. -विजति -वेहु); 'be involved,' सङ्गन्ध in pass. (-घ्यते);
 'come into trouble,' विपद्गन्तः -स्ता -स्ते भू.—(Come near).
 See To APPROACH.—(Come out). See To APPEAR.—(Come
 to). See To AMOUNT, COST; 'that will come to a large sum
 of money,' तद् बहुधनव्यसाध्यं.—(Come to one's self) संज्ञा or
 चेतना लभ् (c. 1. लभते, लभु) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति, आप्नु),
 सङ्गृहीतम् आपद्.—(Come to an end) निवृत्, विनिवृत्. See To
 END.—(Come to life) उज्जीव् (c. 1. -जीवति -वितु).—(Come to
 an agreement) संविदम् उपगम्.—(Come short) न्यूनीभू.—
 (Come together) समागम्, हने.—(Come upon) आक्रम्.
 To COME, adv. (The time to come) भविष्यकालः, भविष्यत् n, आग-
 निकालः, उत्तरकालः; 'generations to come,' पुत्रपौत्राः m. pl.

COME, interj. आगच्छ, रहि, आयाहि, यातु.—(Be quick) ज्वरता.—
 (Come up, said to horses) वहत वहत.
 COME, p. p. आगतः -ता -ते, आयातः -ता -ते, उपस्थितः -ता -ते.—(Come
 to pass) सम्भूतः -ता -ते, समापन्नः -त्रा -त्रं, जातः -ता -ते, वृद्धः -त्रा -त्रं,
 संवृद्धः -त्रा -त्रं, उपावृत्तः -त्रा -त्रं.—(Come back) प्रत्यागतः -ता -ते,
 COMEDIAN, s. (A comic actor) वैहासिकः.—(Stage-player) नटः,
 नाटकः, कुशीलवः, चारणः, रङ्गाजीवः, रङ्गायतारी m. (न्), अभिनेता
 m. (तु), शैलाली m. (न्), नर्तकः.
 COMEDY, s. नाटकः, नाटिका, भाणिका, प्रहसनं, दुर्मेष्टिका.
 COMELINESS, s. सुदृश्यता, सौन्दर्यं, सुन्दरत्वं, लावण्यं, सुरूपता, रूपं.
 COMELY, a. सुदृश्यः -श्या -श्यं, सुन्दरः -रा -री -रं, चारुः -क्षी -रु, रूपवान्
 -वती -वत् (न्), सुरूपः -पी -पं, सभिरूपः -पी -पं, सौम्यः -म्यी -म्यं,
 अभिरामः -मा -मं.
 COMER, s. आगन्ता m. (न्), आगामी m. (न्), आयायी m. (न्); 'a
 new-comer,' आगन्तुः m. -नुकः, अभ्यागतः, आवेशिकः.
 COMET, s. केतुतारा, धूमकेतुः m., केतुः m., अग्न्युत्पातः, शिखावन् ज्योतिः
 n. (स्), उत्पातः, उपग्रहः, उल्का.
 COMETARY, a. धूमकेतुसङ्घन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), औत्पातिकः -की -के.
 To COMET, v. a. मोदकं कृ, मिष्टीकृ, मधुशर्करादिना उपस्कृ.
 COMFIT OF COMFITURES, s. pl. मोदकं -कः, मिष्टं, मिष्टानं, सखमोदकः,
 मधुमस्तकं, गुडकः, लडूकं, उपस्करः.
 To COMFORT, v. a. आश्वस् in caus. (-आश्वयति -वितु), सान्त् or सान्त्
 (c. 10. सान्त्वयति -वितु), अभिशान्त्, उपसान्त्, परिशान्त्, सन्तुष् in
 caus. (-तोषयति -वितु), आष्ये in caus. (-आषयति -वितु).—(Gladdden)
 नन्द in caus. (नन्दयति -वितु), हृष् in caus. (हृषयति -वितु).
 COMFORT, s. (Ease) सुखं, सन्तोषः, सुस्थता, सौख्यं, सम्प्राप्तः f.—(Con-
 solation) आश्वसनं, सान्त्वनं -ता, शान्त्वं, उपशान्तिः f., सन्तोषणं.
 शोकापनोदः, विनोदः, प्रबोधः. (Of mind) मनःसन्तोषः.
 COMFORTABLE, a. सुखमयः -यी -यं, सुखदः -दा -दे, स्वस्थः -स्थः -स्थं, सुस्थः
 -स्या -स्यं, सन्तोषकः -का -के, स्वास्थ्यजनकः -का -के.—(Consolatory)
 आश्वसकः -सिका -कं, शान्तिदः -दा -दे, केशापहः -हा -हं, शोकाप-
 हारकः -का -के.
 COMFORTABLENESS, s. स्वास्थ्यं, सुस्थता, सौख्यं, हृष्टपुष्टता.
 COMFORTABLY, adv. सुखेन, सुखं, यथासुखं, मनःसन्तोषेण, सनायासेन, सानन्दं.
 COMFORTED, p. p. आश्वसितः -ता -ते, सन्तोषितः -ता -ते, आश्वयितः
 -ता -ते, सन्तुष्टमनाः -ना -नः (स्), गतोद्वेगः -गा -गं, प्रबोधितः -ता -ते,
 आनन्दितः -ता -ते.
 COMFORTER, s. आश्वसकः, सन्तोषदः, सान्त्ववादः, शोकापनुदः, आश्व-
 सशीलः, शोकापहर्ता m. (तु), प्रबोधयिता m. (तु).
 COMFORTLESS, a. निरानन्दः -न्दा -न्दं, सन्तोषहीनः -ना -नं, अनाश्वस-
 नीयः -या -यं.
 COMIC OR COMICAL, a. हासकरः -री -रं, हास्यः -स्या -स्यं, उपहास्यः -स्या -स्यं,
 हास्योत्पादकः -का -के, कौतुकी -किनी -कि (न्).—(Odd, uncouth)
 अपरूपः -पा -पं, असङ्गतः -ता -ते.—(Relating to a comedy)
 प्रहसननाटकसङ्घन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).
 COMICALLY, adv. यथा हास उत्पाद्यते तथा, हास्यप्रकारेण, असङ्गतं.
 COMICALNESS, s. हास्यत्वं, उपहास्यता, कौतुकं, अपरूपता.
 COMING, s. आगमः -मनं, अभिगमः -मनं, उपगमः, उपस्थितिः f., उपस्थानं,
 उपसन्नता; 'coming and going,' गतागतं, गमनागमनं; 'coming
 on of night,' रात्रियोगः.
 COMING, a. (Ready) उद्यतः -ता -ते, सुप्रसुतः -ता -ते.—(Future, to

come) आगामी -मिनी -मि (न), अनगतः -ता -तं, भावी -मिनी -मि (न), भविष्यन् -मिनी -मि (न), उन्नतकालीनः -ता -तं.

COMING-IN, *s.* (Income) आयः, आगमः, धनगमः.—(Submission) परवशगमनं.

COMITY, *s.* अनुनयः, अनुकूलता, प्रमथः, अनुरोधः, सौमन्यं.

COMMA, *s.* पदविच्छेदचिह्नं, पदावच्छेदचिह्नं, वाक्यविच्छेदचिह्नं.

To COMMAND, *v. a.* (Give orders, enjoin) आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), समाज्ञा, आदिज्ञ (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिज्ञ, सन्दिज्ञ, व्यादिज्ञ, प्रतिमन्दिज्ञ, बुद्ध (c. 10. बोधयति -यितुं), अभिबुद्ध, प्रकृष (c. 10. -कल्पयति -यितुं).—(Govern, hold in subjection) शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति, ईश (c. 2. ईशे, ईशति), वशीकृ, अभिभू, नियह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं); 'to command one's passions,' इन्द्रियाणि संयम (c. 1. -यच्छति -यन्तुं).—(Have authority over any thing) अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ठातुं).—(Overlook) अवलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं).

COMMAND, *s.* (Order) आज्ञा, आदेशः, आज्ञाप्रिः, निदेशः, निर्देशः, नियोगः, शासनं, शास्तिः *f.*, शिष्टिः *f.*, बोधनं, वचनं, प्रयुक्तिः *f.*, नियमः, प्रेरणं -णा, मतं, अववादः; 'obedient to commands,' आज्ञाकरः -री -रं; 'word of command,' निदेशः.—(Authority, power, right of commanding) अधिकारः, अधिकारित्वं, प्रभावः, प्रभुत्वं, आधिपत्यं, अध्यक्षता, अधिष्ठातृत्वं.—(Subjection) वशं, अधीनता.—(Command of an army) सेनापत्यं; 'under one's command,' वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः -ता -तं, वशजितः -ता -तं, स्वाधीनः -ता -तं; 'to bring any thing under one's command,' आत्मवशं नेतुं; 'self-command,' आत्मसंयमः, अनयमनं. Particles of command, परं, परन्.

COMMANDANT, *s.* अधिकारी *m.* (न), अधिकृतः, अधिष्ठाता *m.* (नृ), अध्यक्षः.

COMMANDED, *p. p.* आज्ञापितः -ता -तं, आज्ञप्तः -ता -तं, आज्ञातः -ता -तं, 'आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, समादिष्टः -ष्टा -ष्टं, दत्ताज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, बोधितः -ता -तं, प्रबोधितः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, विहितः -ता -तं.

COMMANDER, *s.* (One who orders) आज्ञापकः, आदेशी *m.* (न), आदेश *m.* (पृ).—(Chief) अधिपतिः *m.*, पतिः *m.*, अधिष्ठाता *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (न), अधिकृतः, अध्यक्षः.—(Of an army) सेनानीः, सेनापतिः, सेनाग्रगः, सेनाध्यक्षः, योधमुख्यः.

COMMANDMENT, *s.* आज्ञा, आदेशः, विधिः *m.*, सूत्रं.—(Of God) ईश्वराज्ञा.

COMMANDRESS, *s.* अधिकारिणी, अधिष्ठात्री, आधिपत्यकारिणी.

COMMATERIAL, *a.* एकमूर्तिः -र्तिः -र्ति, एकवस्तुः -स्तुः -स्तु, एकभाषः -वा -वं.

To COMMEMORATE, *v. a.* किञ्चित्स्मरणायकर्मोद्दिश्य उत्सवं कृ or सेव (c. 1. सेवते -यितुं) or आचर (c. 1. -चरति -रितुं) or समाचर, किञ्चित्कर्म-स्मरणार्थं पर्वं पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), or विधिवत् कृ.—(Cause to remember) स्मृ in caus. (स्मारयति -यितुं).—(Celebrate in words) अनुवर्ण (c. 10. -वर्णयति -यितुं), संवर्ण, कृत (c. 10. कीर्तयति -यितुं).

COMMEMORATED, *p. p.* स्मारितः -ता -तं, पालितः -ता -तं, अभ्युदितः -ता -तं.

COMMEMORATION, *s.* (Causing to remember) स्मारणं.—(Of a festival) किञ्चित्स्मरणायकर्मोद्दिश्य उत्सवकरणं, उत्सवपालनं, उत्सवसेवनं, उत्सवाचरणं, अभ्युदयपालनं; 'in commemoration of,' उद्दिश्य, समुद्दिश्य.

COMMEMORATIVE, *a.* स्मारणः -णा -णं, स्मारकृतः, उद्देशकः -का -कं.

To COMMENCE, *v. a. and n.* आरम्भ (c. 1. -रम्भते -रम्भं), समारम्भ, अभ्यारम्भ, प्रारम्भः, प्रक्रम (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), उपक्रम, समुपक्रम; प्रवृत्त (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं); प्रस्तु (c. 2. -स्तौति -स्तुते -स्तौतुं); प्रकृ, सम्प्रकृ.—(Set about)

अनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ठातुं) व्यवहो (c. 4. -व्यति -व्यातुं); 'she commenced weeping,' रोदितुं प्रवृत्ता.

COMMENCED, *p. p.* आरम्भः -म्भा -म्भं, प्रारम्भः -म्भा -म्भं, समारम्भः -म्भा -म्भं, प्रक्रमः -न्ता -न्तं, उपक्रमः -न्ता -न्तं, प्रवृत्तः -न्ता -न्तं, प्रस्तुतः -ता -तं, अनुष्ठितः -ता -तं.

COMMENCEMENT, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, प्रारम्भः *f.*, उपक्रमः, प्रक्रमः, अभ्यादानं, समुपक्रमः, आदरः, आमुलः.—(Prelude) प्रस्तावना, प्रकरणं.—(Setting about) अनुष्ठानं; 'from the commencement,' आदितम्.

COMMENCER, *s.* प्रक्रमता *m.* (नृ), उपक्रमता *m.* (नृ), आरम्भकः, आरम्भा *m.* (नृ).

To COMMEND, *v. a.* प्रशस् (c. 1. -शंसति -सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तौतुं), अभिष्टु, संस्तु, स्थाप् (c. 1. स्थापते -यितुं, or in caus. स्थापयति -यितुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), अनुदानं कृ, रुच in caus. (रोचयति -यितुं), अनुरुच.—(Entrust) समृ in caus. (-अप्रेयति -यितुं).—(Set off) प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं).

COMMENDABLE, *a.* प्रशंसनीयः -या -यं, प्रशस्त्यः -स्या -स्यं, स्थाप्यः -ध्या -ध्यं, स्तुत्यः -स्त्या -स्यं, वन्द्यः -न्द्या -स्यं, ईद्व्यः -द्व्या -द्वं, विकल्पनीयः -या -यं, कीर्तनीयः -या -यं.

COMMENDABLY, *adv.* प्रशस्तं, प्रशस्त्यं, प्रशंसनीयप्रकारेण, स्थाप्यवत्.

COMMENDATION, *s.* प्रशंसा -सनं, स्थापना, गुणस्थापना, स्तुतिः *f.*, गुणस्तुतिः, स्तुतिवादः, ईडा.

COMMENDATORY, *a.* प्रशंसाकरः -री -रं, स्तुतिमयः -यो -यं, गुणप्रकाशकः -का -कं.

COMMENDED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, स्थापितः -ता -तं.

COMMENDER, *s.* प्रशंसकः, प्रशंसाकृत्, स्थापकः, स्तोता *m.* (नृ).

COMMENSALITY, *s.* सहभोजित्वं, गणाभोजित्वं.

COMMENSURABLE OR COMMENSURATE, *a.* (Reducible to a common measure) सापवर्तः -न्ता -न्तं.—(Proportionate) अनुसारी -रिणी -मि (न), अनुरूपः -पा -पं, अनुगुणः -णा -णं, सदृशः -शी -शं, समः -मा -मं.

'commensurable with one's strength,' आत्मशक्तिमत्तः -मा -मं.

COMMENSURABLENESS, *s.* अनुरूपता, अनुसारित्वं, सादृश्यं, समता.

COMMENSURABLY OR COMMENSURATELY, *adv.* अनुरूपं -पेण, अनुसारेण -सारतस्.

To COMMENSURATE, *v. a.* (Reduce to a common measure) अपवृत्त in caus. (-वर्तयति -यितुं).—(Make proportionable) अनुरूपं -पां -पं कृ, अनुगुणं -णां -णं कृ.

To COMMENT, *v. n.* (Expound) टीकां लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) टीकाद्वारेण व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -व्यातुं) or व्याकृ or व्याचक्ष (c. 2. -चष्टे) or व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं) or स्वहीकृ.—(Make remarks) प्रवद (c. 1. -वदति -दितुं), चर्चो कृ, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुबुद्ध (c. 7. -बुद्धि -यितुं).

COMMENT OR COMMENTARY, *s.* (Exposition, annotation) टीका, भाष्यं, भाष्यं, टिप्पणी, व्याख्या, व्याकरणं, निबन्धः, वार्तिकं, सूत्रव्याख्या, 'having a commentary,' खटीकः -का -कं.—(Remarks, observations) प्रवादः, चर्चा, निरूपणं, अनुयोगः.

COMMENTATOR OR COMMENTER, *s.* टीकालेखकः, भाष्यकृत्, भाष्यकरः, निबन्धा *m.* (नृ), प्रवक्ता *m.* (नृ), प्रकाशकः, व्याख्याता *m.* (नृ), व्याचक्ष, चर्चिकृत् *m.*

COMMENTED, *p. p.* व्याकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.

COMMENTITIOUS, *a.* कलितः -ता -तं, काव्यमिश्रः -मी -मं, कृषिः -मा -मं.

COMMERCE, *s.* (Traffic) वाणिज्यं -ज्या, वाणिज्यपथं, वाणिज्यभवनः, वाणिज्यस्थलः, सामान्यतः, निगमः, पलाया, पायः, महाजनकर्म *n.* (नृ).—(Inter-

course of society) लोकव्यवहारः, लोकसंसर्गः, लोकयात्रा, गमना-
गमनं, आनुगत्यं; 'of sexes' मिथुनीभावः, स्त्रीपुरुषसङ्गः.
To COMMERCE, v. n. वाणिज्यं कृ, पण (c. 1. पणायति -यितुं), उपक्राय
विक्री (c. 9. -क्रायति -क्रेतुं).
COMMERCIAL, a. वाणिज्यः -जी -जं -जिकः -की -कं, वाणिज्यसम्बन्धी -न्धनी
-न्ध (न्), महाजनसम्बन्धी &c.
To COMMIGRATE, v. n. बहुजनैः सह देशं त्यक्त्वा देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).
COMMIGRATION, s. बहुजनैः सह देशं त्यक्त्वा देशान्तरगमनं, सहोत्क्रमणं.
COMMINATION, s. (Curse, threat) शापः, अभिशापः, अवक्रोशः, भर्त्सनं,
तर्जनं.—(Recital of God's threatenings on stated days)
निरूपितदिनसे परमेश्वरशापस्थापनं.
COMMINGLED, p. p. सम्मिश्रः -आ -अं -अितः -ता -तं, संमृष्टः -ष्टा -ष्टं,
कृतसंसर्गः -गो -गं, सम्पृक्तः -क्ता -क्तं, संमिश्रः -ष्टा -ष्टं, संयुक्तः -क्ता -क्तं,
संमिश्रितः -ता -तं.
COMMINGLED, a. चूर्णीयः -या -यं, नर्हनीयः -या -यं, खण्डनीयः -या -यं,
चूर्णीयितुं शक्यः -क्या -क्यं, छेद्यः -द्या -द्यं, पेयणीयः -या -यं.
To COMMINGLED, v. a. चूर्णे (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णे, विचूर्णे, चूर्णीकृ,
मृद (c. 9. मृदाति, नर्हति), अवमृद, विमृद, प्रमृद, अभिमृद or in caus.
(मर्दयति -यितुं), पिष्ट (c. 7. पिनष्टि, पेष्टु), निष्पिष्ट, विनिष्पिष्ट, प्रतिपिष्ट,
उत्पिष्ट, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), छिद (c. 7. छिनष्टि, छेष्टु), खण्डशः कृ.
COMMINGLED, p. p. चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, सचूर्णितः -ता -तं,
खण्डितः -ता -तं, नर्हितः -ता -तं, पिष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्पिष्टः -ष्टा -ष्टं.
COMMINGLED, s. चूर्णनं, सचूर्णनं, चूर्णीकरणं, चूर्णीता, पेयणं, नर्हनं, खण्डनं.
COMMISERABLE, a. अनुकम्प्यः -म्या -म्यं, दयाहः -हो -हं, कृपाहः -हो -हं.
To COMMISERATE, v. a. अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते -म्यितुं) समनुकम्प्य, दय
(c. 1. दयते -यितुं) with gen., करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom.
कृपायते), अनुकृपा; दयां कृ.
COMMISERATED, p. p. अनुकम्पितः -ता -तं, दयितः -ता -तं, कृतानुकम्प्यः -म्या -म्यं.
COMMISERATION, s. करुण्यं, करुणः -णा. कृपा, दया, अनुकम्प्या.
COMMISERATIVE, a. अनुकम्पकः -का -कं, दयाकरः -री -रं, दयालुः -लुः -लुः,
दयाशीलः -ला -लं, कृपामयः -यी -यं, करुणाद्रिः -द्रो -द्रं, करुणात्मकः -का -कं.
COMMISSARIAT, s. (The office) भोजनाधिकारः -रित्.—(The officers)
भोजनाधिकृतः m. pl.
COMMISSARY, s. (A delegate) नियोगी m. (न्), नियुक्तः.—(Of pro-
visions) भोजनाधिकारी m. (न्), सैन्यानां भोजनादिकारिकः.
COMMISSION, s. (Employment, charge, appointment) नियोगः,
नियोजनं, नियुक्तिः f., अधिकारः, प्रस्थापनं, प्रयोगः.—(Trust) निक्षेपः,
व्याजः.—(A warrant, order) प्रत्ययपत्रं, आज्ञापत्रं, आदेशः, समादेशः,
शासनं, शासनपत्रं, सङ्गणितान्तरं.—(Employment) व्यापारः.—
(Power of buying or selling for another) परस्पर कृते क्रयशक्तिः
or विक्रयशक्तिः f.—(Allowance made to the buyer or seller)
शुल्कः -त्वं.—(Act of committing or perpetrating) करणं,
आचरणं, समाचरणं.—(Number of persons appointed to any
office) कर्मिण्यः कार्ये नियुक्ते जनसमूहः.—(Commission in the
army) सेनायान् अधिकारः or पदं.
To COMMISSION, v. a. नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं or caus. -योजयति

-यितुं), विनियुज्, सन्वियुज्; प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), समादिश
(c. 6. -दिशति -देष्टुं), आदिश, अधिकृ, प्रकृ.
COMMISSIONED, p. p. नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, प्रस्थापितः
-ता -तं, प्रहितः -ता -तं, अधिकृतः -ता -तं, अधिकारवान् -वती -वत् (त).
COMMISSIONER, s. नियोगी m. (न्), नियुक्तः, अधिकारी m. (न्), अधि-
कारवान् m. (त), राजकर्मनिष्ठाहो नियुक्तो जनः.
COMMISSURE, s. (Joint) सन्धिः m., सन्धिस्थानं, सेवनं, ग्रन्थिः m.
To COMMIT, v. a. (Give in trust) क्षु in caus. (क्षपयति -यितुं), समृ,
निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेष्टुं), न्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), उपन्यस्,
नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं or caus. -योजयति -यितुं), प्रतिपद् in
caus. (-पादयति -यितुं), परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), समादिश (c. 6.
-दिशति -देष्टुं), प्रतिसन्दिश, न्यासीकृ.—(Perpetrate) कृ, आचर (c. 1.
-चरति -रितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).—(Imprison) कारागारे
प्रविश in caus. (-वेशयति -यितुं), आसिष् (c. 1. -सेधति -सेष्टुं).—
(Expose to hazard) संशयस्थं -स्थां -स्थं कृ.—(Commit to writing)
लेख्ये आरुह in caus. (c. 1. -रोपयति -यितुं).—(To memory)
अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), कवहस्यं -स्यां -स्थं कृ.
COMMITMENT, s. आसिधः, स्थानासेधः, कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः,
निरोधनं, रोधः, प्रतिबन्धनं.
COMMITTED, p. p. अर्पितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, निक्षिप्तः -ता -तं,
न्यस्तः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं.—(Perpe-
trated, done) कृतः -ता -तं.—(Imprisoned) कारागृहः -ग्रा -ग्रं,
कारागारप्रवेशितः -ता -तं, आसिद्धः -द्धा -द्धं.—(Committed to writ-
ing) लेख्यारुद्धः -द्धा -द्धं, पत्रे निवेशितः -ता -तं.—(To memory)
अभ्यस्तः -स्ता -स्तं.
COMMITTEE, s. कर्मिण्यः कार्ये नियुक्ताः जनाः m. pl., कार्यसम्पादनं नियुक्ते
जनसमूहः, कर्मसम्पादिका सभा.
COMMITTER, s. कर्ता m. (न्), कृत् or करः in comp. कारः, विधायां m. (न्).
To COMMIT, v. a. सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), निष्पिष्ट कृ, सम्मिश्रकृ, एकीकृ.
COMMIXTURE, s. सम्मिश्रणं, मिश्रणं, सम्मेलनं, सन्धिपानः, संयोजनं, संयोगः,
संसर्गः, प्रक्षेपः, अनुपङ्गः.
COMMODE, s. स्त्रीजनभूते मस्तकाभरणं or मुकुटं or उच्छ्रायं.
COMMODIOUS, a. योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उपयोगी
-गिनी -गि (न्), उचितः -ता -तं, समुचितः -ता -तं, यथायोग्यः -ग्या -ग्यं,
क्षमः -मा -मं, हितः -ता -तं, सोपकारः -रा -रं, उपपन्नः -न्ना -न्नं.
COMMODIOUSLY, adv. योग्यं, उपयुक्तं, यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं.
COMMODIOUSNESS, s. योग्यत्वं, युक्ताता, उपयोगिता, उपयोगः, सोपकारत्वं.
COMMODITY, s. (Ware, merchandise) पण्यं, पणः, पणसः, द्रव्यं, भाव्यं;
'price of a commodity,' पण्यमूल्यं.—(Profit, advantage)
वृद्धिः f., विवृद्धिः f., अर्थः, लाभः, फलं, फलोदयः, प्राप्तिः f., योगक्षेमः.
COMMODORE, s. युद्धनीकाधिपतिः, वृहत्नीकासमूहपतिः, जलयोध्याध्यक्षः.
COMMON, a. (Belonging to more than one, general) सामान्यः
-न्या -न्यं, साधारणः -या -यी -यं, सार्वः -र्वी -र्वं, सर्वनीयः -या -यं, सार्व-
लौकिकः -की -कं, सार्वजनिकः -की -कं, सर्वजननीयः -या -यं, सर्वजन्यः
-यी -यं, समानः -ना -नं, व्यापकः -का -कं, अविधिकः -क्ता -क्तं.—(Vul-
gar) प्राकृतः -तो -तं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, लौकिकः -की -कं, अष्टौलः
-ला -लं, वार्षिकः -ली -लं, अधमः -मा -मं.—(Usual) प्रायिकः -की -कं,
लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, व्यापहारिकः -की -कं, आचारिकः
-की -कं.—(Frequent) अभीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, असकृद्दृष्टः -ष्टा -ष्टं.—
(Having no owner) अस्वामिकः -का -कं.—(Having many
owners) बहुस्वामिकः -का -कं.—(Easily attainable) अनायासेन

लभ्यः -भ्या -भ्यं, सुलभः -भा -भं; 'common to all,' सद्देशसामान्यः -न्या -न्यं; 'common to others,' अन्यसाधारणः -शी -शं; 'this affection is common to both,' अयं प्रणय उभयोः साधारणः; 'common to the lower orders,' आपामरसाधारणः -शी -शं; 'common to the beasts,' पश्यादिसाधारणः -शी -शं; 'a common duty,' साधारणधर्मः; 'a common vulgar person,' पृथक्जनः, प्राकृतजनः, वृषलः; 'the common people,' प्रजा, अवरवर्णाः *m. pl.*, अन्यजातीयाः *m. pl.*; 'common-report,' जनप्रवादः, जन-वाक्ताः; 'common stock,' गणदुग्धं; 'common food,' गणान्नं; 'common woman,' साधारणस्त्री, सामान्या; 'common road,' प्रचारः; 'in common,' साधारण्येन, सामान्येन.

COMMON, *s.* (Land) सद्देशसामान्यभूमिः *f.*, सद्देशसाधारणक्षेत्रं.—(Pasture ground) प्रचारः, सद्देशसाधारणप्रचारः.

COMMON-LAW, *s.* देशाचारः; देशव्यवहारः, व्यवहारविधिः *m.*, देशाचारान्तिका स्मृतिः *f.*

COMMONAGE, *s.* सद्देशसामान्यप्रचारे पश्यादिपालनाधिकारः, सद्देशसाधारणक्षेत्रे पशुचारणाधिकारः.

COMMONALTY, *s.* प्रजा, लोकः. अवरवर्णाः *m. pl.*, अन्यवर्णाः, अन्यजातीयाः *m. pl.*

COMMONER, *s.* (One of the common people) अवरवर्णः -शैकः, अन्यजातीयः, प्राकृतजनः, पृथक्जनः, अकुलीनः.—(A member of the House of Commons) प्रजाप्रतिनिधिः *m.*—(At the University) राजविद्यालये द्वितीयपदस्थः or गणान्नभोजी *m. (n.)*.

COMMONITION, *s.* प्रत्यदेशः. उपदेशः, प्रबोधः -धनं, मन्त्रणं.

COMMONLY, *adv.* (Frequently, usually) बहुशः, बाहुन्येन, प्रायः, प्रायशः, प्रायेण.—(Jointly, in common) साधारण्येन, सामान्यतः.

COMMONNESS, *s.* साधारण्यं -ता, सामान्यत्वं -ता, समानता, प्रसिद्धत्वं, बाहुन्यं.

COMMON-PLACE, *a.* (Ordinary) प्राकृतः -ती -तं, प्रसिद्धः -द्वा -द्वं, याम्यः -म्या -म्यं.

COMMON-PLACE-BOOK, *s.* स्मरणार्थकं पुस्तकं, स्मरणीयवाक्यसङ्ग्रहार्थं पुस्तकं, उद्धृतवाक्यसङ्ग्रहपुस्तकं.

COMMONS, *s. pl.* (The lower orders) अवरवर्णाः *m. pl.*, अन्यवर्णाः.—(House of Commons) अवरसभा, प्रजाप्रतिनिधिसभा, महासभा.—(Food eaten in common) गणान्नं.

COMMONWEAL OF COMMONWEALTH, *s.* प्रजाधिपत्यं, प्रजाप्रभुत्वं, प्रजापालितं राज्यं, राज्यं यत्र प्रजायां न्यस्तो राज्यव्यवहारः; 'for the commonweal,' प्रजार्थं.

COMMORANCY, *s.* वासः, निवासः, वसतिः *f.*, अवस्थानं, अधिष्ठानं.

COMMORANT, *a.* वासी-सिनी -मि (न) or निवासी, म्यः स्या स्यं in comp.

COMMOTION, *s.* खोभः, व्याखोभः, विप्रवः, उपप्रवः, वैक्रयं, तुमुलं, आह्वयः, प्रकोपः, कलहः; 'popular commotion,' प्रकृतिखोभः.

COMMOTIONER, *s.* विप्रवकृत्, विप्रावी *m. (n.)*, कलहकारी *m. (n.)*.

To COMMUNE, *v. n.* सम्भाष (c. 1. -भाषते -यितुं), संवद् (c. 1. -वदति -दितुं), संलप (c. 1. -लपति -यितुं), कथोपकथनं कृ, मन्त्रं (c. 10. मन्त्रयते -ति -यितुं), सम्मन्त्र.

COMMUNICABLE, *a.* प्रतिपादनोपः -या -यं, प्रदेयः -या -यं, संवदनीयः -या -यं.

COMMUNICANT, *s.* स्त्रीष्टमृत्युस्मरणार्थे भोजनस्य सहभोजी *m. (n.)*, ईश्वरपुत्रः सहभागी *m. (n.)*, प्रभुनिरूपितसाध्यस्य भोक्ता *m. (n.)*, महायज्ञकृत्.

To COMMUNICATE, *v. a.* (Reveal) प्रकाशं in caus. (-काशयति -यितुं), विष् (c. 5. -वृणोति -वरेतुं -रीतुं); 'to communicate one's designs to another,' अर्थानर्थं परस्य प्रकाशयितुं.—(Impart intelligence, knowledge) संवद् (c. 1. -वदति -दितुं), वद्, ब्रू (c. 2.

व्रवीति, वक्तुं), प्रब्रू, अनुब्रू, विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), समाविद्, प्रवच् (c. 2. -वक्ति -वक्तुं), सन्दिश (c. 6. -दिशति -देतुं), ग्रह् in caus. (-ग्राहयति -यितुं), समाचारं दा.—(Confer, bestow) प्रदा (c. 3. -ददाति, c. 1. -यच्छति -दातुं), अभिदा, प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), उपपद्.

To COMMUNICATE, *v. n.* (Partake of the Lord's Supper) स्त्रीष्टमृत्युस्मरणार्थं भोजनं कृ or स्वाद्यं भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्तुं), स्त्रीष्टनिरूपितभोजनं खाद् (c. 1. खादति -दितुं).—(Have intercourse) सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागम्, संसर्गं कृ.—(As houses) सङ्गवनरूपेण सामान्यद्वारेण संयुज् in pass. (-युज्यते).

COMMUNICATED, *p. p.* प्रतिपादितः -ता -तं, प्रदत्तः -त्ता -तं, सन्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, निवेदितः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं.—(As disease) सञ्चारितः -ता -तं, COMMUNICATION, *s.* (Of knowledge, intelligence) विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, निवेदनं, संवदनं, संवादः, यादः, सन्देशवादः.—(Bestowing) सम्प्रदानं, प्रदानं.—(Intercourse) गमनागमनं, यातायातं, संसर्गः -गिता, सङ्गमः, सङ्गः, सङ्गतिः *f.*, समागमः.—(Conversation) संलापः, चालापः, सम्भाषः, सङ्कथा, सम्प्रवदनं.—(Common passage) सामान्यद्वारं, सामान्यपथः.—(Of disease) सञ्चारः.

COMMUNICATIVE, *a.* सम्प्रदानशीलः -ला -लं, संवदनशीलः -ला -लं, विज्ञापकः -का -कं; 'not communicative,' वापयतः -ता -तं, परिनिवृत्तकथः -था -थं.

COMMUNICATIVENESS, *s.* सम्प्रदानशीलता, संवादशीलत्वं, विज्ञापकत्वं.

COMMUNION, *s.* (Intercourse) सङ्गः, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संसर्गः, संसर्गिता, साहचर्यं.—(Participation of the Lord's Supper) स्त्रीष्टमृत्युस्मरणार्थकं भोजनं, स्त्रीष्टभोजनं, स्त्रीष्टनिरूपितभोजनं.

COMMUNITY, *s.* (Body of the people) प्रजा, प्रजालोकः.—(A body of people) जनसमूहः, जनता, गोष्ठी, श्रेणी.—(Commonness of possession) सामान्यं, समानता, साधारण्यं; 'community of goods,' गणदुग्धता.

COMMUTABLE, *a.* परिवर्तनीयः -या -यं, प्रतिदेयः -या -यं, विनिमातव्यः -भ्या -भ्यं; 'not commutable,' अप्रतिपक्ष्यः -भ्या -भ्यं.

COMMUTATION, *s.* (Change) विकारः, विक्रिया, परिणामः, विपर्ययः; 'of a curse,' उच्चापः.—(Exchange) परिवर्तः -र्तनं, प्रतिदानं, परिदानं, निमयः, विनिमयः.

To COMMUTE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं), निने (c. 1. -नयते -मातुं), विने, विनिने; प्रतिनिधिं कृ, विपर्ययस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

COMMUTED, *p. p.* परिवर्तितः -ता -तं, परिदत्तः -त्ता -तं, प्रतिदत्तः -त्ता -तं.

COMPACT, *s.* नियमः, संविद् *f.*, सनयः, अङ्गीकारः, समाधिः *m.*, सङ्कटनं, अभ्युपगमः, उपगमः, संभवः, प्रतिश्रवः, आश्रवः, प्रतिज्ञानं, आगः *f.*; 'a written compact,' नियमपत्रं; 'in compact,' प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, संविदितः -ता -तं; 'to make a compact,' सङ्कटं (c. 1. -चटते -टितुं), संविदम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

COMPACT, *a.* घनः -ना -नं, दृढः -द्वा -दं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, संहतः -ता -तं, सुसंहतः -ता -तं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धिः, निःसन्धिः -न्धिः -न्धिः, अविदलः -ला -लं, अमरः -रा -रं, निरमरः -रा -रं, निविडः -डा -डं, व्यूडः -डा -डं.

To COMPACT, *v. a.* संहम् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), घनीकृ.

COMPACTED, *p. p.* संहतः -ता -तं, सन्धितः -ता -तं, संविडः -डा -डं, सुविडः -डा -डं, घनीभूतः -ता -तं, घनीकृतः -ता -तं.

COMPACTLY, *adv.* दृढं, निविडं, सुसंहतं, सान्द्रं, प्रगाढं, निरमरं.

COMPACTNESS, *s.* घनत्वं -ता, संहतिः *f.*, संहतत्वं, सान्द्रता, सन्धिः *m.*, दृढता, दार्ढ्यं, निरमर्यं, नैविड्यं.

COMPAGES, *s.* समासः, समाहारः, संहतिः *f.*, सङ्घातः, सन्धिपातः संयोगः.

COMPANION, *s.* सहायः, सहचरः, सङ्गी *m.* (नं), मित्रं, सखा *m.* (सि), वन्द्यः *m.*, सङ्गः *m.* (सं), सहचरिणी *m.* (नं), सहभाषी *m.* (नं), अनुचरः, अभिसरः, अनुग्रहः, एकैयः; 'of the king,' नर्मसचिवः, महामात्रः, प्रधान-नः; 'in arms,' सहयुद्धा *m.* (नं); 'at school,' सहाध्यायी *m.* (नं); 'in sorrow and joy,' समदुःखसुखः; 'at table,' सहभोजी *m.* (नं); 'boon companion,' सहपायी *m.* (नं); नर्मसुहृद्; 'a woman's female companion,' सखी.

COMPANIONABLE, *a.* साङ्गतिकः -की -कं, मैत्रेयः -यी -यं, प्रतिभाववान् -वती -वत् (तं).

COMPANIONABLY, *adv.* सहाययवत्, सन्निववत्, साङ्गतिकप्रकारेण.

COMPANIONSHIP, *s.* सहायता -त्वं, साहाय्यं, साहियं, साखं, संसर्गिता, सङ्गः -ङ्गतिः *f.*, साहचर्यं.

COMPANY, *s.* (Assembly of people, party) सभा, समाजः, पंक्तिः *f.*, परिषद् *f.*, रासेरसः; 'inadmissible into company,' अपाक्त्रियः -या -यं; 'politeness to company,' सभाचातुर्यं, सभाजनं.—(Body of men) जनसमूहः, गणः.—(Band of soldiers) गुल्मः, सैन्यदलः; 'by companies,' पंक्तिभिः.—(Fellowship, society) सहायता, साहचर्यं, साहियं, संसर्गः, संवासः, समागमः; 'evil company,' असत्संसर्गः, कुसंसर्गः. कुसङ्गतिः *f.*—(Company of actors) पात्रवर्गः.—(Company of traders, corporate body) श्रेणी -णिः *m. f.*; 'to bear or keep company with,' सह चर (c. 1. चरति -रितुं), अनुचर, सह वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), सह गम् (c. 1. गच्छति, गम्).

COMPARABLE, *a.* उपमेयः -या -यं, तुलनीयः -या -यं, तुल्यः -त्या -त्यं.

COMPARATIVE, *a.* (Relative, not absolute) आनुपञ्चिकः -की -कं, प्रासङ्गिकः -की -कं. उपमानेन निर्णीतः -ता -तं.—(Having the faculty of comparing) तोलनः -ता -तं.

COMPARATIVELY, *adv.* उपमानेन, औपम्येन, सादृश्येन, उपमानपूर्व.

To COMPARE, *v. a.* उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -मिनीते -मातुं), तुल (c. 10. तुलयति -यितुं), साधारणीकृ, सम्पृ in caus. (-धारयति -यितुं) with two acc., उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).—(Liken, equal) समीकृ, तुल्यीकृ, सदृशीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं).

COMPARED, *p. p.* उपमितः -ता -तं, उपमेतः -ता -तं, साधारणीकृतः -ता -तं, तुलितः -ता -तं, उत्प्रेक्षितः -ता -तं, समीकृतः -ता -तं.

COMPARISON, *s.* उपमा, उपमितिः *f.*, उपमानं, तोलनं, उत्प्रेक्षा, साधारणं, सादृश्यं, औपम्यं; 'by comparison with one's self,' आत्मीयम्येन; 'without comparison,' अतुलनीयः -या -यं, अतुल्यः -त्या -त्यं, असाधारणः -शा -शं.—(Simile) दृष्टान्तः, उपमा.

COMPARTMENT, *s.* (Division) खेदः, भागः, विभागः, परिच्छेदः, चंशः, खण्डः -खं.—(Of an edifice) कक्षः.

COMPASS, *s.* (Circuit) परिवेहनं, मण्डलं, परिमण्डलं, परिधिः *m.*, परिणामः.—(Extent, limits) परिमाणं, पर्यन्तं, विस्तारः, सीमा.—(Range, reach) विषयः, परिमाणं; 'within compass of the understanding,' बुद्धिमन्यः -म्या -म्यं; 'of the ear,' कर्णोपचर -रा -रं.—(Due limits, moderation) परिमितार्थं, अनतिक्रमः, अप्रशक्तिः *f.*—(Instrument to find the quarter) दिक्चक्रयन्त्रं, उन्नरदिक्-प्रदेशिनी सूचिः, दिक्चक्रयन्त्रं, दिग्दर्शकं, समुद्रपथदर्शकं.

To COMPASS, *v. a.* (Surround) वेष्ट (c. 1. वेष्टते -यितुं), परिवेष्ट, परिपृ (c. 5. -पृथोति -रितुं -रीतुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं).—(Go round) परिगम् (c. 1. -गच्छति -गम्), परिषद् (c. 1. -चरति -रितुं); 'reverentially,' प्रदक्षिणीकृ.—(Attain) अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गम्), गम्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), अभिषद्; आपद्; आसद् in

caus. (-साध्यति -यितुं), लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), साप् in caus. (साध्यति -यितुं).—(Contrive) चट् (c. 1. चटते -टितुं).

COMPASS OR COMPASSES, *s.* कर्कटः, कर्कटकः.

COMPASSION, *s.* कारुण्यं, करुणः -शा, दया, कृपा, अनुकम्पा, पृणा, अनुक्रोशः, अनुग्रहः, दयालुता -त्वं, करुणाद्रिता, हनोक्तिः *f.*, आपन्नरक्षणं.

To COMPASSIONATE, *v. a.* अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते -म्यितुं), समनुकम्प्य with acc.; दय (c. 1. दयते -यितुं) with gen.; करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom. कृपायते), अनुकृपा, दया कृ, कृपा कृ, करुणा कृ.

COMPASSIONATELY, *adv.* दयालुः -लुः -लुः, कृपालुः -लुः -लुः, सदयः -या -यं, कारुणिकः -की -कं, सकरुणः -शा -शं, कारुण्यवेदी -दिनी -दि (नं), पृणी -यिनी -णि (नं), करुणामयः -यी -यं, करुणाद्रिः -द्रि -द्रि, अनुकम्पी -म्यिनी -म्यि (नं), सानुकम्प्यः -म्या -म्यं, सानुक्रोशः -शा -शं, कृपावान् -वती -वत् (तं), कृपामयः -यी -यं, हृदयालुः -लुः -लुः, दयापुङ्गवः -पुङ्गवः -पुङ्गवः, दयामयः -यी -यं, दयाशीलः -ला -लं, दयाकरः -रा -रं, दयान्वितः -ता -तं, सुरतः -ता -तं, आपन्नरक्षणशीलः -ला -लं, सभावान् -वती -वत् (तं).

COMPASSIONATELY, *adv.* सानुकम्प्यं, सदयं, सकारुण्यं, कारुण्येन, कृपया.

COMPATERNITY, *s.* धर्मपितृत्वं, धर्मपितृ श्रवस्था or दशा or भावः.

COMPATIBILITY, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, सम्भवः, सम्भाव्यता, अविरोधः, अविरुद्धता, अविरुद्धता, अनुसारित्वं.

COMPATIBLE, *a.* अविरुद्धः -द्धा -द्धं, योग्यः -ग्या -ग्यं, सम्भाव्यः -व्या -व्यं, अविरुद्धः -शा -शं, अनुसारी -रिणी -रि (नं), अनुगुणः -गा -गं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं.

COMPATIBLY, *adv.* अविरुद्धं, अविरुद्धं, उपयुक्तं, अनुसारत् -रेण -रतस.

COMPATRIOT, *s.* स्वदेशजः, स्वदेशीयः, एकदेशीयः, एकदेशवासि *m.* (नं), सांस्थानिकः.

COMPEER, *s.* वयस्यः, तुल्यपदभाक् *m.* (नं), समानपदस्यः, समानवयस्कः, सवयाः *m.* (सं), तुल्यवृत्तिः, प्रतियोगी *m.* (नं), मङ्गी *m.* (नं).

To COMPEL, *v. a.* Expressed by the causal form, usually in conjunction with the adverb बलात् or चलेन; as, 'the king should compel him to pay,' तं राजा बलाद् दापयन् 'the king compels the Brahmans to perform the sacrifice,' ब्राह्मणान् यन् कारयति. The root जहे (c. 1. जहेति -हितुं) has sometimes the sense of 'being compelled'; as, 'he is compelled to pay,' दातुम् जहेति. In modern Sanskrit such expressions as the following are found; 'They compelled him to bear a burden,' भारं वोढुं तं बलाद् दग्धुः (root धृ); 'Compel the people to come,' लोकान् आगन्तुं प्रवर्षय. See CONSTRAIN.

COMPELLABLE, *a.* Expressed by the fut. pass. part. of the causal form; as, 'compellable to pay,' दापनीयः -या -यं, दाप्यः -या -यं.

COMPELLATION, *s.* आभाषणं, आमन्त्रणं, अभिषादः, सङ्कोचनं.

COMPELLED, *p. p.* Expressed by the pass. part. of the causal form; as 'compelled to pay,' दापितः -ता -तं. The adverb बलात्, or चलेन may be joined with it.

COMPELLER, *s.* कारयिता *m.* (नं), प्रवर्षकः, प्रयोजकः, प्रेरकः.

COMPENDIOUS, *a.* साङ्केतिकः -की -कं, सामासिकः -की -कं, संक्षिप्तः -प्ता -प्तं, समस्तः -स्ता -स्तं, सङ्ग्रहीतः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, अविलम्बीयः -यी -यं.

COMPENDIOUSLY, *adv.* संक्षेपेण, संक्षेपात्, संक्षेपतः, समासतः, अविलम्बेण, अविलम्बप्रकारेण.

COMPENDIOUSNESS, *s.* संक्षिप्ताता, संक्षिप्तिः *f.*, संक्षेपः, उपसंक्षेपः, समस्तत्वं, समासः, संहारः, पुञ्जकत्वं.

COMPEND OR COMPENDIUM, *s.* संक्षेपः, सङ्ग्रहः, प्रमाहारः, संहारः.

उपसंहारः, उपसंखेपः, संहिता, साटः.

COMPENSABLE, *a.* परितोषणीयः -या -यं, प्रतिफलार्हः -हो -हं.

To COMPENSATE, *v. a.* परितुष्ट् in caus. (-त्रोषयति -यितुं), पारितोषिकं or प्रतिफलं or निष्कृतिं दा (c. 3. ददाति, दातुं), निष्कृ, अयाकृ, प्रतिष्कृ, शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), परिशुष्, निस्तारं कृ.—(Be equivalent) तुल्यीभू, तुल्यचलः -ला -लम् अन्.

COMPENSATED, *p. p.* प्रतिफलितः -ता -तं, प्रत्युपकृतः -ता -तं, परितोषितः -ता -तं.

COMPENSATION, *s.* पारितोषिकं, निष्कृतिः, निस्तारः, प्रतिफलं, प्रत्युपकारः, क्षतिपूरणं, दण्डः.

COMPENSATIVE, *a.* पारितोषिकः -की -कं, प्रत्युपकारी -रिणी -रि (न्), क्षतिपूरकः -का -कं.

COMPETENCE OF COMPETENCY, *s.* (Adequacy, sufficiency) सामर्थ्यं, योग्यत्वं, उपयुक्तत्वं, युक्ता जीवित्यं, सम्भाषना, सामयिकसम्भाषना, निर्वाहः.—(Fortune sufficient for subsistence) वृत्त्युचितं धनं, जीवननिर्वाहसमर्थं धनं.—(Bare subsistence, food and clothing) यासाञ्छादनं, अशनाञ्छादनं (or -ने).—(Enough) अलं.

COMPETENT, *a.* (Adequate) शक्नः -क्ता -क्तं, क्षमः -मा -मं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उचितः -ता -तं, समर्थः -था -थं, पर्याप्तः -प्ता -प्तं.—(Adequate to any work) कार्यक्षमः -मा -मं, कर्मक्षमः -मा -मं, अलक्ष्मीयः -शा -शं, कृती -तिनी -ति (न्).—(Reasonable, moderate) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, समः -मा -मं.

COMPETENTLY, *adv.* पर्याप्तं, युक्तं, उपयुक्तं, उचितं, सामर्थ्येन, योग्यप्रकारेण.—(Sufficiently) अलं, यथावत्.—(Moderately) परिमितं.

COMPETIBLE, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, अचिरुद्धः -द्धा -द्धं. See COMPATIBLE.

COMPETITION, *s.* जिगीषा, विजिगीषा, स्पर्धा, प्रतिस्पर्धा, आस्पर्धा, सङ्घर्षः, अहम्प्रेम्णा, परस्परभिभवेच्छा, उपग्रहः, समवायः, 'of buyers,' प्रयामः.

COMPETITOR, *s.* जिगीषुः *m.*, विजिगीषुः *m.*, स्पर्द्धी *m.* (न्), प्रतिस्पर्द्धी *m.* (न्), अभियोक्ता *m.* (क्), अर्थी *m.* (न्), दायादः, प्रतिपक्षः, एका-धोभिलाषी *m.* (न्), एकचेष्टः, प्रतियोगी *m.* (न्).

COMPILATION, *s.* सङ्ग्रहः -हणं, सङ्क्षेपः, संहारः, समाहारः, समाहृतिः *f.*, संहिता, खिलः -लं.

To COMPILE, *v. a.* समाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), संहृ, उद्धृ; सङ्ग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं).

COMPILED, *p. p.* समाहृतः -ता -तं, संहृतः -ता -तं, सङ्गृहीतः -ता -तं, संक्षिप्तः -प्ता -प्तं, प्रणीतः -ता -तं.

COMPILER, *s.* व्यासः, समाहर्ता *m.* (र्ह), उद्धर्ता *m.* (र्ह), निबन्धा *m.* (न्).

COMPLACENCE, COMPLACENCY, *s.* (Satisfaction, pleasure) प्रसन्नता, प्रसादः, तुष्टिः *f.*, सन्तोषः, परितोषः, सौमनस्यं, शान्तिः *f.*, प्रीतिः *f.*—(Civility, complaisance) अनुग्रहः, अनुकूलता, अनुवृत्तिः *f.*, अनुनयः.

COMPLACENT, *a.* प्रसन्नः -न्ना -न्नं, सन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, मुशीलः -ला -लं, अनुरोधी -धिनी -धि (न्), अनुनयी -यिनी -यि (न्), सुप्रसादः -दा -दं.

COMPLACENTLY, *adv.* प्रसादेन, प्रसन्नमनसा, सन्तोषेण, तुष्टमनसा.

To COMPLAIN, *v. n.* (Represent sorrowfully) सशोकं or विलापपूर्वकं or सविलापं स्वार्थं निवेद in caus. (-वेदयति -यितुं) or विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), ज्ञेयं or दुःखम् आख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं) or कष (c. 10 कषयति -यितुं).—(Lament) विलप्य (c. 1. -लपति -यितुं), परिदेव्य (c. 1. -देवते -यितुं), क्रुश (c. 1. क्रोशति, क्रोशुं), विक्रुश, अनुशुष् (c. 1. -शोषयति -यितुं), रुद् (c. 2. रोदति -दितुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं).—(Inform against) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योजुं), पिशुन (nom. पिशुनयति -यितुं), परिवद (c. 1. -वदति -दितुं).

COMPLAINANT, *s.* अभियोक्ता *m.* (क्), अभियोगी *m.* (न्), विवादाधी *m.*

(न्), अर्थी *m.* (न्), पूर्वपक्षवादी *m.* (न्) or कारणवादी or क्रिया-वादी or परिवादी, पूर्ववेदकः.—(Informer) पिशुनः.

COMPLAINER, *s.* विलापी *m.* (न्), परिदेवी *m.* (न्), परिदेवकः, विलपनकृत्.

COMPLAINT, *s.* (Sorrowful representation) विलापेन or शोकेन स्वार्थनिवेदनं or स्वार्थविज्ञापनं or दुःखकथनं, ज्ञेयव्यापनं.—(Lamentation) विलापः, विलपनं, परिदेवनं.—(In law) अभियोगः, भाषापादः, पूर्वपक्षपादः, विवादः.—(Informing against) वैशुन्यं.—(Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, आनयः, आक्षिः *f.*, पीडा.

COMPLAISANCE, *s.* अनुकूलता, अनुग्रहः, अनुवर्तनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुनयः, अनुरोधः -धनं, आनन्दनं, प्रश्रयः, अभिनीतिः *f.*, सभाजनं, सुशीलता, दाक्षिण्यं.

COMPLAISANT, *a.* अनुकूलः -ला -लं, अनुग्राही -हिणी -हि (न्), अनुनयी -यिनी -यि (न्), अनुरोधी -धिनी -धि (न्), सानुनयः -या -यं, चाटुकारः -रा -रं, दक्षिणः -शा -शं, वन्दारः -रुः -रु, सुप्रसादः -दा -दं, प्रियवदः -दा -दं.

COMPLAISANTLY, *adv.* अनुकूलं, सानुग्रहं, सानुरोधं, सानुनयं, आनन्दनपुःसरं.

To COMPLAINE, *v. a.* समीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं), समस्यलीकृ.

COMPLEMENT, *s.* (Perfection, fulness) सम्पूर्णेता, पूर्तिः *f.*—(The full quantity, complete set) सामर्थ्यं, पूरणं, परिपूरकं, परितंख्या, साकल्यं, समुदायः.—(Of an arc) कोटिः *f.*—(Of a segment) षोडः.

COMPLETE, *a.* (Perfect, full) सम्पूर्णः -षो -शै, पूर्णः -षो -शै, समाप्तः -प्ता -प्तं, सम्यक् -न्ना -न्नं, सिद्धः -द्धा -द्धं, संसिद्धः -द्धा -द्धं, पर्याप्तः -प्ता -प्तं, समस्तः -स्ता -स्तं, सकलः -ला -लं, निखिलः -ला -लं, अखिलः -ला -लं, समयः -या -यं, कृत्स्नः -न्ना -न्नं, राटः -द्धा -द्धं, साधनाः -न्ना -न्नं.—(Having no deficiencies) अशेषः -या -यं, निःशेषः -वा -वं, अचिकलः -ला -लं, अन्यूनः -ना -नं.—(Mature) पक्वः -क्ता -क्तं, परिपक्वः -क्ता -क्तं, परिणतः -ता -तं, 'complete army,' अक्षौहिणी, चतुरङ्गः.

To COMPLETE, *v. a.* समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सम्पू in caus. (-पूरयति -यितुं), समभिपू, सम्यद् in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्; साध् in caus. (साधयति -यितुं), संसाध्, निर्वृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं), निवृत्, संवृत्.

COMPLETED, *p. p.* समाप्तः -प्ता -प्तं, सम्यक् -न्ना -न्नं, निष्पक्वः -क्ता -क्तं, सम्पूर्णः -षो -शै, सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं, विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, समापक्वः -क्ता -क्तं, अवसितः -ता -तं, निर्वृत्तः -न्ना -न्नं.

COMPLETELY, *adv.* अशेषतः, अशेषेण, निःशेषेण, पर्याप्तं, सम्पूर्णं, साकल्येन, अखिलेन, निखिलेन, कृत्स्नतः, काक्येन, सम्यक्, सङ्गततः, चानूतं, निरवशेषं, तत्त्वतः.

COMPLETENESS, *s.* सम्पूर्णेता, परिपूर्णेता -नं, पूर्तिः *f.*, संसिद्धिः *f.*

COMPLETION, *s.* (The act) समापनं, साधनं, निष्पादनं, सम्पादनं, निर्वर्तनं, निर्वृत्तयं, निर्वृत्तः.—(The state) सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, सम्पूर्णेता, परिपूर्णेता, समाप्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, निर्वृत्तिः *f.*, आभोगः.—(Maturity) परिणामः, परिणतिः *f.*, परिपाकः.

COMPLETIVE, *a.* पूरकः -का -कं, परिपूरकः -का -कं, समापकः -न्ना -न्नं.

COMPLEX, *a.* सङ्गीर्णः -षो -शै, प्रकीर्णः -षो -शै, विविधः -ता -तं, समस्तः -स्ता -स्तं, सामासिकः -की -कं, अनेकार्थः -षो -शै, सामासिकः -का -कं, बहुर्थः -षो -शै, नानाप्रकारः -रा -रं, अचरलः -लः -लं.

COMPLEXION, *s.* (Colour of the face) मुखरामः, केशरामः, चदनवर्णः; 'having a pale complexion,' विषयीचदनः -न्ना -नं, वास्तुवर्णः -षो -शै.—(Temperament) भावः, प्रकृतिः *f.*, देहसंभावः, शरीरभावः, शरीरस्थितिः *f.*

COMPLEXIONAL, *a.* प्राकृतः -ती -तं, देहसंभावजन्यः -जिनी -जि (न्).

COMPLEXITY, *s.* सङ्घट्टः, साङ्घर्षः, सङ्गीर्णता, अमलता, निजता, नानाधर्कनं.

COMPLIANCE, *s.* अनुकूलता, अनुरोधः -धनं, अनुरोधित्वं, अनुवृत्तिः *f.*

अनुवर्तनं, अनुग्रहः, परिग्रहः, अनुनयः, स्वीकारः, सम्मतिः *f.*, अनुसृतिः.
 COMPLIANT, *a.* अनुरोधी - धिनी - धि (न्), अनुकूलः - ला - लं, अनुग्रही - ह्यी - हि (न्), अनुनयी - धिनी - धि (न्), विनयवाही - ह्यी - हि (न्), विनयः - या - यं, प्रणयः - या - यं, विषयः - या - यं, अनुविधायी - धिनी - धि (न्), वचनेस्वितः - ता - तं, नखः - वा - वं, कृतानुकूल्यः - त्या - त्यं, आश्रयः - वा - वं.
 To COMPLICATE, *v. a.* सङ्करीकृत, सङ्कीर्णीकृत, सङ्कुलीकृत, अस्तव्यस्तीकृत, परस्परं सम्मिश्र (c. 10. - मिश्रयति - यितुं) or सङ्ख्य (c. 9. - वज्राति, - वन्तु) or संयुज् (c. 7. - युनक्ति - योक्तुं) or समस् (c. 4. - अत्यति - अतिवृत्तिः).
 COMPLICATED, *p. p.* सङ्करीकृतः - ता - तं, साक्षिपातिकः - की - कं, प्रकीर्णः - यो - यं, समस्तः - स्ता - स्तं, मिश्रितः - ता - तं, सङ्ख्यः - डा - डं.
 COMPLICATION, *s.* (The act) सङ्करीकरणं, सङ्कुलीकरणं, समसनं. — (The state) सक्षिपातः, प्रकीर्णता, समस्तता, अस्तव्यस्तता.
 COMPLICE, *s.* पापसहायः, पापसम्मतः, सहकारी *m.* (न्), सङ्गी *m.* (न्).
 COMPLIER, *s.* अनुरोधी *m.* (न्), अनुग्रही *m.* (न्), अनुविधायी *m.* (न्), प्रणयी *m.* (न्).
 COMPLIMENT, *s.* चाटुक्तिः *f.*, चाटुः *m.* - टु *n.*, सान्त्व, सान्त्वोक्तिः *f.*, आलोकः, आलोकशब्दः, कोमलवाक् *f.* (च्), मधुरवाक्यं, प्रश्रयवाक्, मानोक्तिः *f.*, मङ्गलः; 'a complimentary present,' उपायनं.
 To COMPLIMENT, *v. a.* चाटुस्वा or आलोकेन or कोमलवाचा or मधुरवाक्यैः सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति - यितुं).
 COMPLIMENTAL, COMPLIMENTARY, *a.* चाटुकारः - री - रं, सान्त्ववादः - दा - दं, सान्त्वकरः - री - रं, स्तुतिमयः - यी - यं, चन्द्रारुः - रुः - रुः, प्रियवादी - दिनी - दि (न्), औपचारिकः - की - कं.
 COMPLIMENTER, *s.* सान्त्ववादः, चाटुवादी *m.* (न्), प्रियवादी, आश्वासनशीलः, आदरकृत्.
 COMPILOT, *s.* गोपनीयकर्मसम्पादनार्थं पापसाहित्यं, कुसाहित्यं, कूटसाहित्यं, कूटसंविद् *f.*, कुमन्त्रणा, कुपरामर्शः, कूटसंसर्गः.
 To COMPILOT, *v. n.* गोपनीयकर्मसम्पादनार्थं कुसाहित्यं कृ, कूटसाहित्यं कृ, कूटसंसर्गं कृ.
 COMPILOTTER, *s.* पापसाहित्यं, कूटसाहित्यं, कूटसम्पादनार्थं अन्यसाहित्यं or अन्यसङ्गातवान् *m.* (न्) or संज्ञकः.
 To COMPLY, *v. n.* (Yield to, assent to) अनुमन् (c. 4. - नम्यति - ने - नन्तु), अनुज्ञा (c. 9. - ज्ञाति - ज्ञातुं), स्वीकृ, स्वीकारं कृ, प्रतिग्रहः (c. 9. - गृह्णाति - ग्रहीतुं), प्रतीक् (c. 6. - इच्छति - इच्छितुं), सम्प्रतीक्, अनुरूप in pass. (-रूप्यते), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुकूल (nom. अनुकूलयति - यितुं). — (Suit with, accord with) युज् in pass. (युज्यते). — (Submit to) उपगन् (c. 1. - गच्छति - गन्तुं), अभ्युपे (c. 2. - अभ्युपेति - येतुं).
 COMPONENT, *a.* साधकः - का - कं, रचकः - का - कं, विरचकः - का - कं, कल्पकः - का - कं. — (Component part) साधनं, अङ्गं, भागः; 'component part of an army,' सेनाङ्गं.
 To COMFORT, *v. n.* (Agree, suit) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते); 'comport one's self,' आचर (c. 1. - चरति - रितुं), वृत् (c. 1. - व्रते - रितुं), व्यवहृ (c. 1. - हरति - रितुं).
 COMFORTABLE, *a.* योग्यः - ग्या - ग्यं, उपयुक्तः - क्त - क्तं, आविरुद्धः - डा - डं.
 COMFORTMENT, *s.* वृत्तिः *f.*, आचारः, व्यवहारः, स्थितिः *f.*, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, चरितं, चरितं, चेति.
 To COMPOSE, *v. a.* (Form by joining different things together) संस्था (c. 3. - दधाति - धातुं), समाधा, संस्था in caus. (-स्थापयति - यितुं), कृप् (c. 10. - कल्पयति - यितुं), सङ्कृप्, निर्मा (c. 2. - नाति - नातुं), रचय कृ, समीचीकृ. — (Arrange, adjust) रच् (c. 10. - रचयति - यितुं), विरच-

विधा, संविधा, समाधा, विन्यस् (c. 4. - अत्यति - अतिवृत्तिः), यन्प् (c. 1. - यन्पति or ययति - यितुं). — (Settle a difference) संस्था, प्रज्ञान in caus. (-ज्ञायति - यितुं). — (Compose a book) रच्, विरच, निबन्ध (c. 9. - बध्नाति - बन्तुं), यन्प् कृ, कृप्. — (Compile) सङ्कृप् (c. 9. - गृह्णाति - ग्रहीतुं), समस् (c. 4. - अत्यति - अतिवृत्तिः). — (Constitute) संस्था, कृप्, निर्मा. See COMPOSED; 'the body is composed of five elements,' पञ्चभिर् निर्मितो देहः; 'whatever wealth composes the treasury,' यद् धनं कोषभूतं. — (Calm) जम् in caus. (-जयति - यितुं), प्रज्ञम्, उपज्ञम्; प्रसद् in caus. (-सादयति - यितुं), अभिप्रसद्, सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति - यितुं). — (Arrange the type) अक्षराणि or मुद्राक्षराणि विन्यस् or संस्था or विधा.
 COMPOSED, *p. p.* (Calm) ज्ञानः - ता - तं, उपज्ञानः - ता - तं, प्रज्ञानः - ता - तं, समाहितः - ता - तं, प्रसन्नः - द्वा - दं, अन्धाकूलः - ला - लं, स्थिरः - रा - रं, अविधिन्नः - मा - मं. — (In mind) ज्ञानचेताः - ताः - तः (न्), प्रज्ञानात्मा - त्मा - त्म (न्), स्थिरमतिः - तिः - ति, स्थितधीः - धीः - धि, अधि-धिप्रसन्नः - द्वा - दं, अन्तर्गिरहितः - ता - तं, असम्भ्रमः - मा - मं, निरुद्धिग्नः - ग्ना - ग्नं. — (In countenance) प्रसन्नमुखः - खी - खं. — (Constituted, consisting of) आत्मकः - का or - त्तिका - कं in comp., रूपः - या - यं in comp.; 'an army composed of elephants, horses, and infantry,' हस्तपदादातात्मकं बलं; 'composed of two,' द्वात्मकः - का - कं. — (Made of) निर्मितः - ता - तं, मयः - यी - यं in comp., सम्भूतः - ता - तं. — (Written, arranged, compiled) रचितः - ता - तं, विरचितः - ता - तं, कल्पितः - ता - तं, चङ्कः - डा - डं, निबन्धः - डा - डं, यथितः - ता - तं, प्रणीतः - ता - तं, सङ्गृहीतः - ता - तं; 'a story composed in verse,' श्लोकवद्धा कथा. — (As music) स्वरवद्धः - डा - डं.
 COMPOSEDLY, *adv.* प्रज्ञानं, निरुद्धिग्नं, असम्भ्रमं, सम्भ्रमं विना.
 COMPOSEDNESS, *s.* ज्ञानता, ज्ञानिः *f.*, प्रसन्नता, निराकुलता, असम्भ्रमः, अभ्रमः.
 COMPOSER, *s.* रचकः, विरचकः, ग्रन्थकारः, ग्रन्थकृत्, निबन्धा *m.* (न्). — (Of music) स्वरबन्धा *m.* (न्).
 COMPOSING, *a.* (Causing sleep) उपशायी - धिनी - धि (न्), स्वप्नकृत् *m. f. n.*
 COMPOSITION, *s.* (Conjunction, combination, union) सन्धिः *m.*, संयोगः, मिश्रणं, सङ्घातः, संश्लेषः, समासजनं, संयुक्तः, संस्थापनं. — (Adjustment) समाधानं, संस्थानं, निबन्धिः *f.* — (Of differences) सन्धिः *m.*, संस्थानकरणं, समासः. — (Literary composition) रचना, विरचना, ग्रन्थकरणं. — (Poetical) काव्यरचना, कवयनं. — (A poetical composition) काव्यं, काव्यबन्धः. — (A written work) ग्रन्थः. — (Compilation) संहिता, संहारः, समाहारः, सङ्ग्रहः, सक्षिपातः. — (Art of rhetorical composition) अलङ्कारविद्या. — (Of words) समसनं, समासः, सङ्घातः. — (Agreement, compact) नियमः, संविद्, समयः.
 COMPOSITIVE, *a.* संस्थानकरणः - यी - यं, सामासिकः - की - कं, मिश्रितः - ता - तं.
 COMPOSITOR, *s.* मुद्रापन्नालये मुद्राक्षरविन्यासकृत्, यो जनो मुद्रापन्ने मुद्राक्षराणि विन्यस्यति.
 COMPOST, *s.* (Manure) पांशुः *m.*, पांशुः, सारः, उर्वराकरणार्थं गोमयादिसन्मिश्रद्रव्यं.
 To COMPOST, *v. a.* उर्वराकरणार्थं पांशुं or गोमयादिसन्मिश्रद्रव्यं भूमीं प्रक्षिप्य (c. 6. - क्षिपति - क्षेपुं) or धा (c. 3. - दधाति, धातुं).
 COMPOSURE, *s.* (Act of composing) रचना, विरचनं - ना, निर्माणा. — (Combination, arrangement) सन्धिः *m.*, संयोगः, मिश्रणं, सङ्घातः, विन्यासः. — (Of mind) ज्ञानिः *f.*, ज्ञानः, समाधिः *m.*, प्रसादः, विज्ञानः, अभ्रमः, असम्भ्रमः, निराकुलता, अक्षोभः, स्थिरता, स्थैर्यं. — (Settlement of differences) संस्थानं, सन्धिः *m.*, संस्थानकरणं, समासः.

COMPUTATION, *s.* संपीतिः, सम्पीतिः *f.*, सहपानं, तुल्यपानं, एकत्र पानं.

COMPOTATOR, *s.* सहपायी *m.* (नं), अन्येन सह पायी *m.* (नं).

To COMPOUND, *v. a.* समस (c. 4. -अस्यति -असितुं), मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र, मिश्रीकृ, संमिश्र in caus. (-संमिश्रयति -यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं), सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), संलग्नीकृ, एकीकृ, एकत्र कृ, सङ्करीकृ; 'to compound ingredients,' प्रत्येकं कृ; 'medicines,' संस्कारं कृ, योगं कृ. — (Settle differences) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा, समासं कृ.

To COMPOUND, *v. n.* (Settle a debt by agreement to abate something) समयपूर्वकम् क्षणभागम् अपास्य क्षणं शुभं in caus. (शोधयति -यितुं), समयपूर्वम् क्षणांशं शोधयित्वा जानुस्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), क्षणांशं वितीर्य जानुस्यं हा (c. 3. ददाति, दातुं).

COMPOUND, *s.* मिश्रणं, समसनं, समासः, सङ्करः.—(The mass compounded) मिश्रितद्रव्यसमूहः.—(A compound substance) योगः, मिश्रितद्रव्यं; 'a compound word,' समस्तपदं, समासः; 'separating compound words,' पदभञ्जनं.

COMPOUND, COMPOUNDED, *a.* समस्तः-स्ता-स्तं, सामामिकः-की-कं, मिश्रितः-ता-तं, मिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रः-आ-अं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, संयुज्-हा-हं, एकत्रीकृतः-ता-तं, सङ्करीकृतः-ता-तं; 'a compound perfume,' कृत्रिमपुष्पः.

COMPOUNDER, *s.* मिश्रणकृत्, सङ्करकृत्, सन्धानकरणः-कर्त्ता *m.* (नृ), समाधाता *m.* (नृ); 'of medicines,' योगविद् *m.*

To COMPREHEND, *v. a.* (Understand in the mind) ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यं), अयगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अवे (i.e. root इ with अव, अवैति -तुं), ऊह (c. 1. ऊहते -हितुं), वृष् (c. 1. बोधयति -यितुं), विद् (c. 2. वेदति, वेदितुं), अनुभू (c. 1. -भवति -भवितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं).—(Include) परिग्रह, अन्तर्गण (c. 10. -गणयति -यितुं), परिसमाप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), व्याप्, प्रतिसंह (c. 1. -हरति -हर्तुं). 'Comprehending' is expressed by आत्मकः-का-कं or रूपः-या-यं affixed; as, 'comprehending two,' द्वात्मकः-का-कं.

COMPREHENDED, *p. p.* (Understood) गृहीतः-ता-तं, उपलब्धः-आ-अं, अयगतः-ता-तं.—(Included) अन्तर्गतः-ता-तं, परिसमाप्तः-आ-अं, आन्तर्गणिकः-की-कं, प्रतिसंहतः-ता-तं, आकलितः-ता-तं, समाविष्टः-हा-हं, गर्भः-भा-भं in comp.

COMPREHENSIBLE, *a.* ग्रहणीयः-या-यं, ग्राह्यः-या-यं, उपलब्धः-भ्या-भ्यं, योग्यः-भ्या-भ्यं, मनोगम्यः-भ्या-भ्यं, विभाज्यः-भ्या-भ्यं, भाषनीयः-या-यं, बोधनीयः-या-यं, अवधारणीयः-या-यं, व्यापनीयः-या-यं.

COMPREHENSION, *s.* (Understanding) नेषा, उपलब्धिः *f.*, उपलब्धः, भाषना, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, बोधः, अवधारणं, अनुभूतः, विवेचना.—(Act of comprising) ग्रहणं, परिग्रहः, परिवेष्टनं.—(Inclusion) प्रतिसंहारः, परिसमाप्तिः *f.*, व्याप्तिः *f.*, समासक्तिः *f.*, समावेशः, संवरः.

COMPREHENSIVE, *a.* (Comprising much) बहुग्रहः-हा-हं.—(Extending far and wide) व्यापी-पिनी-पि (नं), व्यापकः-का-कं, सुपथ्याप्तः-आ-अं, सर्वग्रहः-यी-यं, बहुविस्तीर्णः-यो-यं.—(Compendious) साङ्क्षेपिकः-की-कं, सामासिकः-की-कं; 'a comprehensive speech,' बहुमर्मवाक्यं.

COMPREHENSIVELY, *adv.* संक्षेपतः, संक्षेपात्, समासतः, कार्त्तिकेन, निःशेषं.

COMPREHENSIVENESS, *s.* (Conciseness) संक्षेपः, संक्षेपता, सांक्षेपिकत्वं, समस्तता, उपसंहारः.—(Extensive diffusion) व्यापकत्वं, बहुविस्तीर्णता, सर्वगतत्वं.

COMPRESS, *s.* पट्टः, पट्टकः, आवेष्टनं, कवलिका, अनुवेष्टितं.

To COMPRESS, *v. a.* सङ्कुच (c. 1. -कोचति -चितुं), संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रतिसंह, संवृ (c. 5. -वृथोति, c. 1. -वरति -वरितुं -रीतुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), सम्पीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं).

COMPRESSED, *p. p.* संहतः-ता-तं, प्रतिसंहतः-ता-तं, संहतः-ता-तं, संकुचितः-ता-तं, आकुचितः-ता-तं, सम्पीडितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, सङ्कलितः-ता-तं, पुटितः-ता-तं.

COMPRESSIBILITY, *s.* संहरणीयता, सङ्कोचक्षमत्वं, सम्पीडनीयत्वं, संवरितुं शक्यता.

COMPRESSIBLE, *a.* संहरणीयः-या-यं, प्रतिसंहरणीयः-या-यं, सङ्कोचनीयः-या-यं, सम्पीडनीयः-या-यं, संवारणीयः-या-यं, सङ्कोचक्षमः-मा-मं.

COMPRESSION, *s.* संहतिः *f.*, संहारः, प्रतिसंहारः, समाहारः, संवृतिः *f.*, संवरः, पीडनं, सम्पीडनं, सङ्कोचः-चनं, आकुचनं, समसनं, हासः.—(Of the lips, &c.) संवारः.

To COMPRISE, *v. a.* परिग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), अन्तर्गण (c. 10. -गणयति -यितुं), परिसमाप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), प्रतिसंह (c. 1. -हरति -हर्तुं); 'Karpūradwīpa is comprised in Jambudwīpa,' कर्पूरद्वीपो जम्बुद्वीपान्तर्गतः. 'Comprising' is expressed by आत्मकः-का-त्मिका-कं or रूपः-या-यं; as, 'comprising two,' द्वात्मकः-का-कं.

COMPRISED, *p. p.* अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गणितः-ता-तं, आन्तर्गणिकः-की-कं, प्रतिसंहतः-ता-तं, आकलितः-ता-तं, समाविष्टः-हा-हं, गर्भः-भा-भं in comp., गर्भितः-ता-तं.

COMPROBATION, *s.* प्रमाणी, प्रमाणीकरणं, साक्ष्यं, साक्षिता, सम्मतिः *f.*

COMPROMISE, *s.* समयं कृत्वा परस्परं स्वसत्त्वाद् संज्ञापानं or संज्ञावितरणं or स्वाधिकारात् किञ्चिद्वितर्कनं or स्वसत्त्वात् किञ्चिद्विपुतिः *f.* or स्वाभियोगात् किञ्चिदपासनं.—(A mutual promise to refer a controversy to arbitrement) प्रमाणपुरूपः पृच्छताम् इति परस्परविवादिनोः समयः.

To COMPROMISE, *v. a.* समयं कृत्वा परस्परं स्वाधिकारात् or स्वसत्त्वात् किञ्चिन् निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं) or किञ्चिद् अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or संज्ञम् अपास् or वितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं).—(Bring into hazard) संज्ञायस्यं-स्यां-स्यं कृ, सन्देहस्यं-स्यां-स्यं कृ.

COMPROMISING, *s.* एकदेशीयः, एकदेशजः, सदेशः, सदेशीयः, एकप्रदेशस्यः.

To COMPTROL, *v. a.* अधिष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), कार्योक्त्य् अवेष्ट् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं).

COMPTROLLER, *s.* अध्यक्षः, उपद्रष्टा *m.* (नृ), कार्योधीशः, कार्यद्रष्टा *m.* (नृ), अवेष्टिता *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (नृ), कार्योधिकृतः, अधिकर्मिकः.

COMPTROLLERSHIP, *s.* अध्यक्षता-त्वं, कार्योध्ययं, कार्योदर्शनं, कार्योधीशता.

COMPULSION, *s.* बलात्कारः, बलं, साहसं, प्रमादः, प्रसभं; 'by compulsion,' बलात्, बलेन, बलात्कारेण.

COMPULSORY, COMPULSIVE, *a.* बलात्कारी-रिणी-रि (नृ), बलवान्-वती-वत् (नृ), बली-लिनी-लि (नृ), प्रबलः-ला-लं.—(Obligatory) अवश्यकः-का-कं.

COMPULSORILY, COMPULSIVELY, *adv.* बलात्कारेण, बलेन, बलात्, प्रसभः, प्रसभं.

COMPUNCTION, *s.* सन्तापः, अनुतापः, पश्चात्तापः, मनस्तापः, अनुशोकः, अनुशयः.

COMPUNCTIONOUS, *a.* अनुतापी-पिनी-पि (नृ), अनुशोचकः-का-कं, अनुशयी-पिनी-पि (नृ).

COMPUTABLE, *a.* गणनीयः-या-यं, विगण्यः-स्यां-स्यं, संख्येयः-या-यं.

COMPUTATION, *s.* गणनं-ना, विगणनं, सङ्गणनं, परिसङ्गणनं, गुणनं.—(The sum computed) गणितं.

To COMPUTE, *v. a.* गण् (c. 10. मन्वते-विभु), विगण्, प्रमण्; संख्या (c. 2. -व्याप्ति-ते-विभु), परिगण्य, सम्परिगण्य; कल (c. 10. कल्यति-विभु), कल्ल.

COMPUTED, *p. p.* गणितः-ता-तं, परिगणितः, संख्यातः-ता-तं, परिगण्यतः-ता-तं, गणितः-ता-तं, कलितः-ता-तं.

COMPUTER, *s.* गणकः, विगणकः, गणकः, गणकाटः, संख्याता *m.* (नृ).

COMRADE, *s.* सङ्गी *m.* (नृ), सहायः, सहचरः, सहपाठी *m.* (नृ), वन्धुः *m.*, सुहृद् *m.*, मित्रं, उत्सङ्गी *m.* (नृ), पक्षकः, भागी *m.* (नृ).—(In arms) सहयुद्धा *m.* (नृ).

To CON, *v. n.* (Study) अभ्यस् (c. 4. -अव्यति-अवितु), अधी (c. 2. अधीते, अव्येत्).

To CONCATENATE, *v. a.* शृङ्खलाकूपेण अन्यद् अन्येन सन्धा (c. 3. -दधाति-धातु), अविविचित्रक्रमेण or अविविचित्रं or निरन्तरम् अन्यद् अन्येन संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तु).

CONCATENATION, *s.* शृङ्खलता-त्वं, शृङ्खलाकूपेण अन्यस्य अन्येन सन्धानं or संबोधनं.—(A series) श्रेणी, पंक्ति *f.*, माला, प्रवन्धः, प्रसङ्गः; 'a concatenation of causes,' कारणमाला.

CONCAVE, *a.* उन्नतः-ता-तं, पुढाकाटः-रा-रं, गभीकाटः-रा-रं, उदराकृतिः-ति-ति, अस्त्राकाटः-रा-रं, कूर्मपृष्ठाकाटः-रा-रं.

CONCAVITY, *s.* उन्नतता, पुटः, पुटकं, गभीः, उदरं.

To CONCEAL, *v. a.* गुह् (c. 1. गूहति-ते, गूहिषु, गोहृ), निगुह्, विनिगुह्; छद् (c. 10. छादयति-यितु), आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, सम्च्छद्; गुप् in des. (गुगुप्सते-यितु), स्वग् (c. 10. स्वगयति-यितु); निहृ (c. 2. -हृते-होतु), अन्तधा (c. 3. -दधाति-धातु), तिरोधा, उपनिधा, अपिधा, पिधा; अवपु in caus. (-धारयति-यितु), संवृ; गोपनं कृ; 'to be concealed,' निरव्युत्तर in pass. (-क्रियते), रहस् (nom. रहायते).

CONCEALABLE, *a.* गुह्यः-ज्ञा-ज्ञं, गोप्यः-व्या-व्यं, गोपनीयः-या-यं, प्रच्छादनीयः-या-यं, गोपनाहं-हं-हं.

CONCEALED, *p. p.* गूढः-डा-डं, गुप्तः-ता-तं, संकुप्तः-ता-तं, छतः-ज्ञा-ज्ञं, प्रच्छातः-ता-तं, उपच्छातः-ता-तं, छादितः-ता-तं, प्रच्छादितः-ता-तं, स्वगितः-ता-तं, अवधारितः-ता-तं, निधारितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, आवृतः-ता-तं, अन्तर्हितः-ता-तं, तिरोहितः-ता-तं, विहितः-ता-तं, अन्तर्हितः-ता-तं, निभृतः-ता-तं, निहृतः-ता-तं, निरव्युत्तरः-ता-तं, अवपृतः-ता-तं.

CONCEALER, *s.* प्रच्छादयिता *m.* (नृ), गोपनकृत्, गोप्ता *m.* (नृ), अवहर्ता *m.* (नृ).

CONCEALMENT, *s.* गोपनं, संकुपनं, छादनं, प्रच्छादनं, गुह्यः *f.*, अन्तर्धानं, तिरोधानं, अपिधानं, पिधानं, स्वगनं, अवधारणं, उपनिधानं, अपिधारः, निधरणः, निधरणः; 'in concealment,' निभृते, रहसि, गोपने, प्रच्छाते, गुह्ये.

To CONCEDE, *v. a.* पितु (c. 1. -तरति-रितु-रीतु), तप् (c. 1. तपति, तपु), अनुदा (c. 9. -जामाति-जीते-ज्ञातु), अनुनम् (c. 4. -मन्यते-मनु), अनुदा (c. 3. -दधाति-दातु), प्रयम् (c. 1. -यजति-दातु), अनुयम् (c. 9. -युज्यति-यहीतु), मोक्षु in caus. (-सारयति-यितु), अनुमुद् (c. 1. -मोक्षते-यितु), जप् (c. 1. जपते, जपु).

CONCEDED, *p. p.* अनुज्ञातः-ता-तं, प्रोक्षारितः-ता-तं, प्रदत्तः-ता-तं, वितीर्तः-ता-तं, तप्तः-ज्ञा-ज्ञं, अनुज्ञातः-ता-तं.

CONCEIT, *s.* (Self-conceit) गह्वि, अहङ्कारः, अहम्भक्तिः *f.*, भावः, मानिता, अभिमानः-मत्ता, दयः, दवारम्भः, सादोषः, लयः.—(Conception, thought) मेधा, वीर्य, बुद्धिः *f.*, चिन्ता, कल्पना, ज्ञानं, कल्पः.—(Fancy) कल्पना, मनःकल्पना, भावना, वासना.—(Opinion) मतिः *f.*, मतं, बुद्धिः *f.*; 'idle-conceit,' नृवाचकः; 'affectation of know-

ledge,' ज्ञानाभिमनः.

To CONCEIT, *v. a.* (Fancy, imagine) नप् (c. 4. मन्यते, मनु), चित् (c. 10. चिन्तयति-यितु), बुप् (c. 1. बोधति-यितु), मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति-यितु), भू in caus. (भावयति-यितु).

CONCEITED, *a.* मानी-निनी-नि (नृ), मानवान्-वती-वत् (नृ) or अभिमानवान्, अहङ्कारी-रिखी-रि (नृ), अहङ्गुः-युः-यु, आत्माभिमानो-निनी-नि (नृ), गह्वितः-ता-तं, दूतः-ता-तं, उद्धतः-ता-तं, समुद्धतः-डा-डं, जातस्मयः-या-यं, सादोषः-या-यं, अवलिप्तः-ता-तं, मत्तः-ता-तं, भावितः-ता-तं; 'one conceited of his appearance,' दर्शनीयमानो *m.* (नृ); 'conceited of her beauty,' रूपगह्विता; 'one conceited of his learning,' पण्डितस्मयः, ज्ञान्यः, जसपटः.

CONCEITEDLY, *adv.* साभिमानं, सगह्वि, सदयं, अहङ्कारेण, सादोषं.

CONCEITEDNESS, *s.* अहङ्कारित्वं, अहङ्कृतिः *f.*, मानिता, अभिमानता, चित्तसमुन्नतिः *f.*

CONCEIVABLE, *a.* मनोगम्यः-म्या-म्यं, धीगम्यः-म्या-म्यं, बोधगम्यः-म्या-म्यं, विभाव्यः-व्या-व्यं, भावनीयः-या-यं, विभावनीयः-या-यं, बोध्यः-व्या-व्यं, मन्यः-व्या-व्यं.

CONCEIVABLENESS, *s.* मनोगम्यता, धीगम्यत्वं, विभाव्यत्वं, बोध्यता.

To CONCEIVE, *v. a. and n.* (Imagine, think) चित् (c. 10. चिन्तयति-यितु), नप् (c. 4. मन्यते, मनु), धी (c. 1. ध्यायति, ध्यातु).—(Comprehend, understand) उपलभ् (c. 1. -लभते-लभु), यद् (c. 9. गृह्णाति, यहीतु), अवगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तु), बुप् (c. 1. बोधति-यितु), अवपु in caus. (-धारयति-यितु), अवपुप् (c. 4. -बुध्यते-बोद्धु), भू in caus. (भावयति-यितु), सम्भू, ऊह (c. 1. ऊहते-हितु), जवे (c. 2. जवेति-तु).—(In the womb) गर्भं लभ् or उपलभ् or यद् or धृ (c. 1. धरति, धर्तु).

CONCEIVED, *p. p.* (Imagined, understood) चिन्तितः-ता-तं, भावितः-ता-तं, विभावितः-ता-तं, मत्तः-ता-तं, बुद्धः-ज्ञा-ज्ञं, उपलभः-आ-अं, गृहीतः-ता-तं, अवगतः-ता-तं, हततः-ता-तं, प्रांतपकः-ता-तं, अनुभूतः-ता-तं.—(Contained in the womb) गर्भधारितः-ता-तं; 'a female who has conceived,' गृहीतगर्भा, धृतगर्भा, पूर्यगर्भा, सञ्जातगर्भा, प्रकटगर्भा, सञ्जाता.

To CONCENTRATE, *v. a.* (Drive towards the centre) केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति गम् in caus. (गमयति-यितु).—(Contract into a narrow compass) अत्यस्थानं प्रति गम् in caus. or समाधिप् (c. 6. -धिपति-येतु), संधिप्; संद् (c. 1. -हरति-हर्तु).—(Collect into one spot) एकत्र समाधि (c. 5. -चिनोति-चेतु) or उपधि or समुपधि, एकिकृ, राशीकृ.—(Concentrate one's thoughts) एकाग्रः-आ-अं or एकाग्र्यः-ता-तं or अनन्यमनाः-नाः-नः भू.

To CONCENTRATE, *v. n.* केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति समाम् (c. 1. -मज्जति-मज्जु), एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मेलितु) or सम्मिल्; 'his affections concentrate in her,' जस्यो वदभाषो-मिल्.

CONCENTRATED, *p. p.* केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति गमितः-ता-तं, एकत्र समाधितः-ता-तं or समुपधितः-ता-तं, राशितः-ता-तं, एकिकृतः-ता-तं.

CONCENTRATION, *s.* एकत्र समाधेयं, एकिकरणं.—(Of the thoughts) एकाग्रता.—(Essence) साट्.

CONCENTRIC OR CONCENTRICAL, *a.* एककेन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, समानकेन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, साधारणकेन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं.

CONCEPTION, *s.* (Comprehension) उपलभिः *f.*, उपलम्भः, मेधा, यद्गं, अनुभवः.—(Imagination) भावना, कल्पना, मनःकल्पना, वासना.—(Idea, thought) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, चिन्ता, कल्पः, मनोगतं.—

(Becoming pregnant) गर्भवहसं, गर्भाधानं, गर्भधारणं.

To CONCERN, *v. a.* (Belong to) सम्बन्ध in pass. (-चयते).—(Regard) प्रतीक्ष (c. 1. -ईक्षते-यितुं), अवेक्ष, उद्दिश्य (c. 6. -दिशति-देष्टुं), समुद्दिश्य. —(Disturb, trouble) क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति-क्रिञ्चतुं), तप् in caus. (तापयति-यितुं), बाध् (c. 1. बाधते-यितुं).—(Intermeddle, be busy about other's affairs) परकार्येषु व्यापृ in pass. (-प्रियते) or व्यापृतः -ता -तम् अस् or चर्षी कृ or चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं) with acc. c.

CONCERN, CONCERNMENT, *s.* (Affair, business) विषयः, अर्थः, व्यापारः, कार्यं, प्रयोजनं, सम्बन्धः.—(Interest) अर्थः, स्पृहणीयत्वं, सम्बन्धः, अभिसन्धानं; 'one's own concern,' स्वार्थः.—(Importance) गौरवं, गुरुत्वं -ता.—(Regard for, affection) अवेक्षा, प्रतीक्षा, अवेक्षा, अनुरागः, प्रथयः, चेहः.—(Thought, attention) चिन्ता, विचारः, मनोनिवेशः, मनोयोगः.—(Meddling) चर्षा, व्यापारः.—(Anxiety) चिन्तोद्वेगः, उद्वेगः, चिन्तोत्सवः, मनोदुःखं, मनस्तापः.

CONCERNED, *p. p.* (Anxious) उद्दिग्धः -गता -गन्, उत्सुकः -का -कं, व्यथः -या -यं.—(Interested) सम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्).

CONCERNING, *prep.* प्रति, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, समुद्दिश्य, उद्देशेन, अधि. 'Concerning' may be expressed by the acc. or loc. case. (Relating to) सम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), विषयकः -का -कं.

CONCERT, *s.* (Symphony) सङ्गीतं, एकतालः, एकतानः, एकलयः, तीर्थ्यधिक, गान्धर्वः; 'concert-room,' सङ्गीतशाला.—(Common deliberation on measures) सम्प्रधारणा, अन्यैः सह कार्यचिन्ता or विमर्शः or परामर्शः or सञ्चिन्तनं.—(Mutual communication) संवादः, सम्प्रवदनं.—(Co-operation) सहकारिता, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, प्रतियोगः, अङ्गप्रतिभाषः.—(Union of purpose) चिन्तैक्यः; 'one who acts in concert,' सहकारी *m.* (न्), सम्प्रयकारी.

To CONCERT, *v. n. and a.* (Communicate mutually) संवद् (c. 1. -वदति-दितुं), सम्प्रवद्.—(Deliberate together on measures) अन्यैः सह कार्यचिन्ता चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं) or प्रचिन् or सञ्चिन्.—(Co-operate) सह कृ. सम्प्रय कृ.—(Contrive) चद् (c. 1. चटते-दितुं).

CONCERTED, *p. p.* सञ्चिन्तितः -ता -तं; 'well concerted,' सुचटितः -ता -तं, पक्वः -क्ता -क्तं.

CONCESSION, *s.* प्रदानं, सम्प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, त्यजनं, त्यागः, स्वीकारः, अङ्गीकारः, क्षमा.

CONCESSIONARY, CONCESSIVE, *a.* क्षमया प्रदत्तः -ता -तं, क्षमी-निक्षी-नि (न्).

CONCH, *s.* (Shell) शङ्खः, ककुभुः *m.*, दरं, जलकं, रेवटः.—Of Vishnu दर्देन्द्रः.

To CONCILIATE, *v. a.* (Procure good will) आराध् in caus. (-राधयति-यितुं), अभिराध्, प्रसद् in caus. (-सादयति-यितुं), अनुरज् in caus. (-रञ्जयति-यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), प्रसाध् in caus. (-साधयति-यितुं), लल् in caus. (लालयति-यितुं).—(Reconcile) सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), समाधा, अनुनी (c. 1. -नयति-नेतुं).

CONCILIATED, *p. p.* आराधितः -ता -तं, अनुरजितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, लालितः -ता -तं.

CONCILIATION, *s.* सान्त्वः -न्वं, सान्त्वनं, साम *n.* (न्), आराधनं, प्रसादनं, अनुरञ्जनं, सन्धानं, प्रीतिः *f.*, शान *n.* (न्).

CONCILIATOR, *s.* अनुरञ्जकः, आराधकः, सन्धानकरणः -कसी *m.* (न्).

CONCILIATORY, *a.* अनुरञ्जकः -का -कं, आराधकः -का -कं, सान्त्वयन्-यनी -यत् (त्), प्रसादयन्-यनी -यत् (त्), हृदयवाही -हिनी -हि (न्), हृदयप्लवः -मा -नं.

CONCINNITY, *s.* चिनीतत्वं -ता, चिनयः, उपयुक्तता, योग्यः -ग्या -ग्यं.

CONCINNOUS, *a.* चिनीतः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं.

CONCISE, *a.* सङ्क्षिप्तः -ता -तं, साक्षेपिकः -की -कं, सामासिकः -की -कं, अविलम्बीयः -यी -यं, पुष्पकः -का -कं, संक्षुब्धः -ता -तं.

CONCISELY, *adv.* संक्षेपतः, संक्षेपात्, संक्षेपेण, समाक्षेपः, अविलम्बतः, अविलम्बेण.

CONCISENESS, *s.* सङ्क्षिप्तता, संक्षेपः, सामासिकत्वं, समक्षता, संक्षुब्धता *f.*, संहारः, उपसंहारः, अविलम्बः, अविलम्बीयता.

CONCISION, *s.* कर्त्तनं, उत्कर्त्तनं, छेदनं, उच्छेदः, उच्छिष्टः *f.*

CONCITATION, *s.* उत्थापनं, उद्देजनं, समुद्देजनं, प्रोत्साहनं, उत्साहः.

CONCLAMATION, *s.* संहृतिः *f.*, संरावः, साराविकं, बहुभिः कृता संहृतिः.

CONCLAVE, *s.* (Assembly of cardinals) रोमनगरे धर्मोपनिषत्सभा.—(Secret assembly) गूढसभा, गूढसमाजः.—(Private apartment) अवरोधनं, कक्षानन्द, अन्तःशाला.

To CONCLUDE, *v. a.* (End, finish) समाप् in caus. (-आपयति-यितुं), सम्पृ in caus. (-पूरयति-यितुं), साध् in caus. (साधयति-यितुं), निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), निवृत्, अवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).—(Infer by ratiocination) अनुमा (c. 2. -माति, c. 3. -विनीते-मातुं), ऊह् (c. 1. ऊहते-हितुं), तर्क (c. 10. तर्कयति-यितुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).—(Determine, decide) निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), निश्ची (c. 1. -णयति-चेतुं), अवसो, निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टुं).

To CONCLUDE, *v. n.* (End) विरम् (c. 1. -रन्ते-रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-चितुं), विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).—(Determine) अनुमानं कृ, निश्चयं कृ.

CONCLUDED, *p. p.* (Completed) समाप्तः -ता -तं, समापितः -ता -तं, सम्पूर्यः -यी -यं, सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं, निवृत्तः -ता -तं, वृक्षः -ता -तं, निष्पन्नः -ता -तं, समापन्नः -ता -तं.—(Ended) अवसितः -ता -तं, अवसन्नः -ता -तं, पर्यवसितः -ता -तं, सितः -ता -तं, सन्नः -ता -तं, परित्यक्तः -ता -तं, गतः -ता -तं, विपर्यस्तः -ता -तं.—(Inferred) अनुमितः -ता -तं, अवगतः -ता -तं.—(Determined) निश्चितः -ता -तं, निश्चीतः -ता -तं, निर्दिष्टः -ता -तं.

CONCLUSION, *s.* (Completion) समाप्तिः *f.*, समापनं, सिद्धिः *f.*, साधनं, निष्पादनं, निष्पत्तिः *f.*, निर्वर्त्तनं, निर्वृत्तिः *f.*—(Close, end) अवसानं, पर्यवसानं, अवसायः, सातिः *f.*, सायः, क्षयः, अन्तः -न्तं, पक्ष्यन्तः, शेवः, परिणामः, गतिः *f.*, उपसंहारः; 'conclusion of a play or tale,' निष्ठा, निर्वहणं.—(Inference) अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमा, अनुभवः, ऊहनं, अवगमः.—(Consequence) फलं, फलमुत्पन्नं, उत्पन्नं, परिणामः, अनुवर्त्तनं.—(Decision, determination) निश्चयः, निर्णयः, निश्चितं, निर्णयनं.—(Demonstrated conclusion) सिद्धान्तः, राज्ञानः, कृतान्तः.—(Last result of argument) उत्तरपक्षः.

CONCLUSIVE, *a.* निश्चायकः -का -कं, निश्चीयकः -की -कं, निश्चीयन्तः -ता -नं, प्रामाणिकः -की -कं, निर्देष्टा -ही -हृ (ट्), सिद्धान्तकरकः -की -कं, एकान्तिकः -की -कं.

CONCLUSIVELY, *adv.* निश्चितं, निश्चीतं, सनिश्चयं, निर्णयेन, सिद्धान्तपूर्वकं.

CONCLUSIVENESS, *s.* निश्चायकत्वं, निश्चीयकत्वं, निर्णयत्वं, निर्देष्टृत्वं, प्रामाण्यं.

To CONCOCT, *v. a.* (Digest, mature by heat) जृ in caus. (जरयति-यितुं), यष् (c. 1. यजति, यज्), परिपक्व, कृष् (c. 1. कृषति-यितुं), निष्कृष्.—(Plot) चद् (c. 1. चटते-दितुं), चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं).

CONCOCTED, *p. p.* ज्वितः -ता -तं, परिपक्वः -क्ता -क्तं, चटितः -ता -तं.

CONCOCTION, *s.* (Digestion) पाकः, पाचनं, परिपाकः, पक्तिः *f.*, भुक्त्यञ्जस्य पाचनं, शीघ्रिः *f.*—(A decoction) विष्कायः, ज्ञापः.

CONCOCTIVE, *a.* पाचकः -का -कं, पाचयः -ता -नं, परिपाकी-पिक्की-पि (न्).

CONCOLOUR, *a.* सवर्णः -वर्ण -वर्ण, समवर्णः -वर्ण -वर्ण, एकवर्णः -वर्ण -वर्ण.
 CONCOMITANCE, *s.* सङ्गः, अनुसङ्गः, संयोगः, सहवर्तनं, अनुवर्तनं, समवायः, चान्वयः, समन्वयः.
 CONCOMITANT, *a.* सङ्गी -ङ्गीनी -ङ्गी (न), अनुसङ्गीकः -का -के or अनुसङ्गीकः, संयुक्तः -क्ता -क्ते, सहवर्ती -वर्तीनी -वर्ती (न), समवेतः -ता -ते, समेतः -ता -ते, समवायी -वायीनी -वायी (न), सहितः -ता -ते, समितः -ता -ते, चान्वितः -ता -ते, समान्वितः -ता -ते.
 CONCOMITANT, *s.* सङ्गी *m.* (न), अनुसङ्गी *m.* (न), सहचारी *m.* (न), सहवर्ती *m.* (न), सहभावी *m.* (न).
 CONCOMITANTLY, *adv.* ज्ञेयः सह or सहित or संयुक्त or समवेत.
 To CONCOMITATE, *v. n.* संयुज् in pass. (-युज्यते), ज्ञप्ति (c. 2. -रति -रतु).
 CONCORD, *s.* (Agreement of opinion, union) सम्मतिः *f.*, एकचिन्ता, चिन्तनं, ऐक्यं, एकता, परस्परानुमतिः *f.*, संवादः, दाक्षिण्यं, संयोगः, सन्धिः *m.*, सङ्गः. —(Love) प्रीतिः *f.*, प्रणयः. —(Compact) समयः, संबिद् *f.*, नियमः. —(Grammatical relation) अनुसङ्गः, अनुसङ्गः, सन्दानां परस्परसंयोगः, चान्वयः. —(Harmony) तालिक्यं, स्वरिक्यं.
 CONCORDANCE, (Agreement) ऐक्यं, एकता, सादृश्यं, अनुरूपता, आनुगुह्यं. —(To the Bible) धर्मपुस्तकसूची, धर्मपुस्तकनिर्देशनं.
 CONCORDANT, *a.* अनुसङ्गः -या -ये, अनुगुह्यः -या -ये, सदृशः -शी -शे.
 CONCORDAT, *s.* नियमः, समयः, संबिद् *f.*, संघवः, संवादः, उपगमः.
 CONCORPORAL, *a.* एकशरीरः -रा -रे, समशरीरः -रा -रे, एकदेहः -हा -हे.
 To CONCORPORATE, *v. a.* एकशरीरीकृ, एकवीचीकृ, एकच कृ, एकवीकृ, पिच्छीकृ.
 CONCOURSE, *s.* (Of people) जनसमूहः, लोकसङ्गः, बहुजनमेलकः, लोकनिबन्धः, जनसम्मर्दः, जनौघं, जनसमागमः, जनता. —(Point of junction) सन्धिः *m.*, सङ्गमः.
 CONCREMATION, *s.* (Of a widow with her dead husband) सहनराजं, अनुनराजं.
 CONCREMENT, *s.* पिच्छः -खं, घनता, संहतिः *f.*, लोहः -हं, जोषः, राशिः *m. f.*, एकीकृतः, सान्द्रता, श्यानता.
 To CONCRETE, *v. n.* पिच्छीभू, एकीचीभू, राशीभू, घनीभू, लोहीभू, संहन् in pass. (-हन्ते), इये (c. 1. श्यायते, श्यातु).
 To CONCRETE, *v. a.* पिच्छीकृ, एकीचीकृ, राशीकृ, घनीकृ, लोहीकृ, एकीकृ, सान्द्रीकृ, संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तु), इये in caus. (श्यापयति -यितु).
 CONCRETE, *s.* पिच्छः -खं, जोषः, लोहः -हं, घनद्रव्यं, श्यानद्रव्यं, घनचयः.
 CONCRETE, *a.* पिच्छीभूतः -ता -ते, एकीचीभूतः -ता -ते, राशीभूतः -ता -ते, घनः -ना -ने, शीनः -ना -ने, श्यानः -ना -ने, संहतः -ता -ते, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं. —(Not abstract) समवेतः -ता -ते, चान्वितः -ता -ते, आवि-विक्तः -क्ता -क्ते, संयुक्तः -क्ता -क्ते.
 CONCRETION, *s.* (The act of concreting) पिच्छीकरणं, एकीचीकरणं, राशीकरणं. —(Coalition) संसक्तिः, संहतिः *f.*, सङ्घातः. —(Mass formed) पिच्छः -खं, जोषः, लोहः -हं.
 CONCUBINAGE, *s.* उपस्त्रीवेशा, उपस्त्रीगमनं, उपपत्नीसंयोगः, वेष्टाशेषा.
 CONCUBINE, *s.* उपस्त्री, उपपत्नी, वारस्त्री, भोग्या स्त्री, स्त्रीरिणी. —(As shut up in the haram) अपरहृष्टा, अपरोधवतुः.
 To CONCULCATE, *v. a.* चादेन सम्पृद् (c. 9. -नृणाति -नृति) or अवपृद् or सम्पृद् or सम्पृज् (c. 9. -नृणाति -नृति).
 CONCUPISCENCE, *s.* कामः, कामिता, कामुकत्वं, कामाग्निः *m.*, रताधिर्न, कामितायः.
 CONCUPISCENT, *a.* कामी -मिनी -मि (न), कामुकः -का -के, रताधी -विनी -वि (न), वचापी -विनी -वि (न), कामितायुक्तः -का -के, लायुक्तः

-का -के, अनुक्तः -का -के.
 To CONCUR, *v. n.* (Meet in one point) एकच सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तु) or समागम् or मिल् (c. 6. मिलति, नेलितु). —(Join in one action) ज्ञेयेन सह कृ or सम्भूय कृ. —(Agree, concur with) सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तु), अनुमन्, अनुवद् (c. 1. -वदति -दितु), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तु), एकचिन्ताभू, स्त्रीकृ.
 CONCURRED, *p. p.* सम्मतः -ता -ते, अनुमतः -ता -ते, सम्प्रतिपत्तः -ता -ते.
 CONCURRENCE, *s.* सम्मतिः *f.*, सम्मतं, अनुमतिः *f.*, अनुवादः -दत्तं, अनुवचनं, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, समनुज्ञानं, स्वीकारः, परिग्रहः, इच्छा. —(Sameness of opinion) ऐक्यत्वं, वीर्यं; 'mutual concurrence,' परस्परानुमतिः *f.*; 'without the concurrence,' अनिच्छया, असम्मत्या, अगोचरेण; 'with his concurrence,' तस्य सम्मत्या or इच्छया or इच्छातम्; 'without his concurrence,' तस्य सम्प्रतिपत्तिरेकेण.
 CONCURRENT, *a.* अनुवादकः -का -के, अनुवादी -दिनी -दि (न), आनुमतिकः -की -के, सम्प्रतिपत्तः -ता -ते, एकचित्तः -ता -ते. —(Acting in conjunction) सहकारी -रिणी -रि (न), सम्भूयकारी -रिणी -रि (न). —(Concomitant) अनुसङ्गी -ङ्गीनी -ङ्गी (न), सङ्गी -ङ्गीनी -ङ्गी (न).
 CONCURRENTLY, *adv.* सम्प्रतिपृष्टं, अनुमतिपृष्टं, सम्मत्या, अनुमत्या, सम्प्रतिपत्तं.
 CONCUSSION, *s.* संक्षोभः, सङ्कटः, क्षोभः, विक्षोभः, विकम्पः, मन्यनं, विधुवनं.
 To CONDEMN, *v. a.* (Find guilty) दोषीकृ, दोषिणं -पिणी -पि कृ, सदोषं -यां -ये कृ, अपराधिनं -धिनीं -धि कृ, अपराध (nom. अपराधयति -यितु), अपराधनिधायं कृ, अपराधनिधेयं कृ. —(Doom to punishment) दण्ड्य (c. 10. दण्डयति -यितु). —(Condemn to death) वधद-खार्हं -हो -हे झा (c. 1. जानाति, ज्ञातु), हनुम् आदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टु), वधदखार्हा कृ. —(Censure) निन्द (c. 1. निन्दति -निन्दतु), प्रविन्द, प्रवादश् (c. 6. -दिशति -देष्टु). —(Condemn to pay) दा in caus. (दापयति -यितु); 'to be condemned,' दण्डं प्राप्नु.
 CONDEMNED, *p. p.* (Found guilty) दोषीकृतः -ता -ते, अपराधितः -ता -ते, निधीतापराधः -धा -धं, निधीतदोषः -धा -धं. —(Doomed to punishment) दण्डितः -ता -ते, प्राप्तदण्डः -खा -खं, दण्डहे -हो -हे; 'condemned to death,' वधः -धा -धं; 'condemned to pay,' दापितः -ता -ते; 'cast in a suit,' साधितः -ता -ते.
 CONDEMNABLE, *a.* दण्डनीयः -या -ये, दण्ड्यः -खदा -खदं, निन्दनीयः -या -ये, निन्दाहे -हो -हे, अपराधी -धिनी -धि (न), गहेचीयः -या -ये, दण्ड्यः -धा -धं.
 CONDEMNATION, *s.* दण्डः, दण्डनं, दण्डकरणं, दण्डयोगः, दण्डाज्ञा, दोषीकरणं, अपराधनिधेयः, अपराधनिधायः.
 CONDEMNATORY, *a.* दण्डवादी -दिनी -दि (न), निन्दकः -का -के, अपराध-दकः -का -के.
 CONDEMNER, *s.* दण्डप्रणेता *m.* (न), दोषवाही *m.* (न), अपराधनिधेता *m.* (न), निन्दकः.
 CONDENSABLE, *a.* घनीकरणीयः -या -ये, स्थलीकृतं शक्यः -क्या -क्यं.
 CONDENSATION, *s.* घनीकरणं, स्थलीकरणं, सान्द्रीकरणं, निविडीकरणं.
 To CONDENSE, *v. a.* घनीकृ, स्थलीकृ, सान्द्रीकृ, निविडी -डी -डे कृ.
 To CONDENSE, *v. n.* घनीभू, स्थलीभू, सान्द्रीभू, पीवट -रा -रे भू.
 CONDENSE, *a.* घनः -ना -ने, स्थूलः -ला -ले, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, निविडः -डा -डे, निरजट -रा -रे, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, नीरन्धः -न्धा -न्धं, अविरलः -ला -ले.
 CONDENSED, *p. p.* घनीकृतः -ता -ते, घनीभूतः -ता -ते, स्थलीभूतः -ता -ते.
 CONDENSITY, *s.* घनता -त्वं, स्थूलता, सान्द्रता, निविड्यं, पीवटत्वं.
 To CONDENSEND, *v. n.* (Lay aside dignity, yield, stoop) गतं or गौरवं or दयेन् अपवाद (c. 4. -जयति -जयितु), नानं or अभिमानं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तु), or वस्तुज्, (c. 1. -वृजति -वृज्), नवीभू, जानतगर्हः

-डा -ई भू. अस्तगीरवः -वा -व भू. —(Submit) वशीभू. —(Consent, concur with) अनुमन् (c. 4. -नयते -मन्), उपगन् (c. 1. -गच्छति -गन्), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञा), अनुपृत् (c. 1. -वर्त्ते -वृत्). The 2d or 3d pers. pres. of the rt. वृत् is used in such phrases as, 'condescend to speak to me,' मां वक्तुम् अर्हसि or अर्हति भवान्.

CONDESCENDING, *a.* अस्तगर्हः -डा -ई, अस्तदर्यः -वा -व, अस्तगीरवः -वा -व, नवः -वा -व, जानतः -ता -त, अनुरोधी -धनी -धि (न), वज्ञानुगः -गा -नी, वज्ञवर्त्ती -वृत्तिनी -वृत्ति (न), अनुविधायी -यिनी -यि (न).

CONDESCENDINGLY, *adv.* अगर्ह, गर्ह विना, गौरव विना, अस्तगर्ह, नवतया.

CONDESCENSION, *s.* गर्हापासनं, दर्शापासनं, अभिमानोत्सर्जनं, गौरवत्यागः, नवता, जानतिः *f.*, अनुरोधः, अनुवर्त्तनं.

CONDIGN, *a.* यथाहैः -है -है, योग्यः -ग्या -ग्य, उपयुक्तः -क्ता -क्त, अनुगुणः -गा -गं, समुचितः -ता -त, 'condign punishment,' यथायोग्यदण्डः, यथोपयुक्तशक्तिः *f.*

CONDIGNLY, *adv.* यथाहै -हैतस्, यथायोग्य, यथोचितं, अनुगुणं.

CONDIGNNESS, *s.* यथाहैत्व, योग्यता, उपयुक्तता, याथातथ्यं, उपपत्तिः *f.*

CONDIMENT, *s.* उपस्करः, उपकरणं, व्यञ्जनं, देसवारः, वेशवारः, प्रहितं, तेमनं, निशानं, सन्धितं, अग्निवर्द्धनः, मिष्टानं, मोदकं.

CONDISCIPLE, *s.* सहाध्यायी *m.* (न), एकगुरुः *m.*, सतीर्थः, सत्रज्ज्वारी *m.* (न).

To CONDITE, *v. a.* उपस्कृ, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातु), मिष्टीकृ.

CONDITE, *a.* सन्धितः -ता -त, मिष्टः -ष्टा -ष्ट, सुखादुः -डो -दु.

CONDITION, *s.* (State) अवस्था, भावः, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, संस्थितिः *f.*, दशास्थितिः *f.*, गतिः *f.*, रूपः; 'natural condition,' स्वभावः, स्वरूपः; 'calamitous condition,' विपद्दशा; 'ill condition,' दुःस्थितिः *f.*; 'good condition,' सुस्थितिः *f.*; 'in good condition,' सुस्थितः -ता -त; 'in bad condition,' दुःस्थः -स्था -स्थ; 'in such a condition,' तथाविधः -धा -ध, एवंविधः -धा -ध, एवंभूतः -ता -त, इत्यभूतः -ता -त. *Ons.* The condition or state of any thing is often expressed by the affixes त्वा and ता, as, 'the condition of a worm,' कृमिन्; 'of a Śūdra,' शूद्रता; 'of a wife,' पत्नीत्वं. —(Circumstances) वृत्तिः *f.*, अवयवः, स्थितिः *f.* —(Rank) पदं, आत्म्यदं, अधिकारः, वृत्तिः *f.* —(Stipulation) नियमः, समयः, नियमवाक्यं, प्रतिज्ञा, पणः, उद्देशः. —(State of body) शरीरस्थितिः *f.*; 'in good condition of body,' दृढपुष्टाङ्गः -ङ्गा -ङ्ग. —(Temperament) प्रकृतिः *f.*, भावः. —(Quality) गुणः. —(Attribute) उपाधिः *m.* विशेषणं.

To CONDITION, *v. n.* (Stipulate) समयम् उपगन् (c. 1. -गच्छति -गन्), नियमं कृ.

CONDITIONAL, *a.* सामयिकः -की -क, नैयमिकः -की -क, सनियमवाक्यः -क्या -क्य, नियमितः -ता -त, नियतः -ता -त, पणनिश्चितः -ता -त, निबद्धः -डा -ड, मोषाधिकः -की -क, सनियमः -मा -म. —(In grammar) संज्ञावाचकं क्रियापदविशेषणं.

CONDITIONALLY, *adv.* नियमवाक्यपूर्व, समयतस्, नियमतस्, समयपुटः सरं.

CONDITIONED, *p. p.* (Circumstanced) स्थितः -ता -त, स्वः स्वा स्व्यं in comp., भूतः -ता -त, वृत्ती -वृत्तिनी -वृत्ति (न); 'ill-conditioned,' दुःस्थः -स्था -स्थ; 'well-conditioned,' सुस्थितः -ता -त, सुस्थः -स्था -स्थ.

To CONDOLE, *v. n.* अन्येन सह शुष् (c. 1. शोचति -वृत्ति) or अनुशुष्, परदुःखं दृष्ट्वा or ज्ञात्वा विलप् (c. 1. -लपति -वृत्ति) or परिदेव् (c. 1. -देवते -वृत्ति) or परिखिद् in pass. (-खिद्यते) or परितप् in pass. (-तप्यते), शोकार्थं समशोकेन परिज्ञान् (c. 10. -ज्ञानवति -वृत्ति), परदुःखभागित्वात् शोकम् अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोद्), अन्येन सह शोकं कृ,

कुल्यं कृ, परस्व समदुःखः -खा -खन् चक्ष.

CONDOLENCE, *s.* अन्येन सह शोचनं or अनुशोचनं or शोककरत्वं, परदुःखायै विलपनं or परिदेवनं, समशोककरत्वं, कुल्यं, कुल्यकरत्वं.

CONDOLER, *s.* समदुःखः, परशोकसंविभागी *m.* (न), परदुःखभागी *m.* (न), समशोककारी *m.* (न).

CONDONATION, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, माक्षिना, अपराधक्षमा, अपराधमाक्षिना.

To CONDUCE, *v. n.* (Lead to) नी (c. 1. नयति, नेतु), जानी, गन् in caus. (गमयति -वृत्ति). —(Bring about) आचह (c. 1. -वहति -वोद्). —(Promote) प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -वृत्ति), प्रयुज् in caus. (-योजयति -वृत्ति), सन्वद् in caus. (-पादयति -वृत्ति), सञ्जन् in caus. (-जनयति -वृत्ति).

CONDUCTIVE, *a.* आचहः -हा -है, प्रवर्त्तकः -का -क, सम्पादकः -का -क, प्रतिपादकः -का -क, प्रयोजकः -का -क, जनकः -का -क, उपायिकः -का -क; 'conductive to wealth,' अर्थाचहः -हा -है or अर्थोत्पादकः -का -क; 'to satisfaction,' तृप्तिजनकः -का -क; 'to virtue,' धर्मेनिबन्धी -न्धिनी -न्धि (न); 'to longevity,' आयुधः -धा -ध; 'to beatitude,' आपवर्ग्यः -ग्या -ग्य.

CONDUCT, *s.* (Management) नयः, प्रणयनं, निर्वहः -हणं, नायः, प्रयोगः; 'conduct of affairs,' कर्मेनिर्वहः, क्रियाविधिः *m.* —(Behaviour) चरितं, चरित्रं, चरित्र्यं, व्यवहारः, चेष्टितं, आचारः, आचरणं, कर्मे *n.* (न); क्रिया, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चर्चा; 'good conduct,' सुचरितं, सुकृतं, सुकर्मे *n.* (न), शीलः -लं; 'bad conduct,' दुचरितं, दुष्कृतं, कुचर्चा, कुकर्मे *n.* (न), दुचेष्टितं; 'improper course of conduct,' उन्मार्गः, विमार्गः; 'proper course,' सुमार्गः, समार्गः. —(Act of leading) समानयनं. —(Convoy, guard) परिचरः.

To CONDUCT, *v. a.* (Lead) नी (c. 1. नयति, नेतु), जानी, उपानी, समानी, गन् in caus. (गमयति -वृत्ति), प्राप् in caus. (-आपयति -वृत्ति). —(Manage) निर्वह in caus. (-वाहयति -वृत्ति), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -वृत्ति), प्रणी, सम्प्रणी, विधा (c. 3. -दधाति -धातु), चर् (c. 1. चटते -टिन्). —(Accompany, attend) अनुया (c. 2. -याति -वोद्), अनुव्रज् (c. 1. -व्रजति -जिन्); परिचर (c. 1. -चरति -रिन्). —(Shew the way) पथं दृश् in caus. (दृश्यति -वृत्ति). —(Conduct one's self) व्यवहृ (c. 1. -हरति -हृन्), चर्, आचर्, समाचर्, वृहृ (c. 1. वृर्त्ते -वृत्ति); 'road conducting to the city,' नगरगामी मार्गः.

CONDUCTED, *p. p.* (Led) नीतः -ता -त, जानीतः -ता -त, समानीतः -ता -त, उपानीतः -ता -त, गमितः -ता -त; 'conducted here,' कर्त्तव्यस्थितः -ता -त; 'being conducted,' नीयमानः -मा -म. —(Managed) निर्वहितः -ता -त, प्रणीतः -ता -त, चटितः -ता -त, प्रवर्त्तितः -ता -त, वृत्तितः -ता -त; 'well-conducted,' सुचटितः -ता -त; 'difficult to be conducted,' दुर्निर्वहः -धा -ध.

CONDUCTOR, *s.* (Leader) नायकः, नेता *m.* (न), वाहकः, पुरोगः, अग्रगः, पथदर्शकः, सञ्चारकः. —(Manager) प्रणेता *m.* (न), सम्प्रणीता, चटकः, निर्वहकः, प्रवर्त्तकः.

CONDUCTRESS, *s.* नायिका, नेत्री, सम्प्रणीत्री, निर्वहिका, अग्रगमिनी.

CONDUIT, *s.* प्रणालः -ली, बह्निनिन्द, कुल्या, जलनलिका, जलनली *f.*, जलनलीरन्.

CONE, *s.* (Pyramidal figure) शिखरः *f.*, शिखरः. —(Solid body, round at the base and pointed at the top) अक्षरूपी बल्लाकारो-प्रभागं कृत्वाकारो घटः. —(Fruit) विषादकर्म.

To CONFABULATE, *v. n.* विलप् (c. 1. -लपति -वृत्ति), वञ्जस् (c. 1. -वञ्जति -वृत्ति), सम्भाष् (c. 1. -भाषते -वृत्ति), कथोपकथनं कृ, वदस् (c. 1.

-वदति -दितुं).

CONFABULATION, *s.* संलापः, आलापः, कथोपकथनं, सम्भाषा, विद्वन्म-
कथा, सम्प्रवदनं, वादः, द्वयोः संवादः.

CONFABULATORY, *a.* आलापी -पिनी -पि (न्), कथोपकथनयोग्यः -ग्या -ग्यं.

To CONFECT, *v. a.* उपस्करं, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), मिष्टीकृ.

CONFECTION, *s.* (A preparation of sugar, &c.) उपस्करः, मोदकः
-कः, मिष्टान्नं, मिष्टं, सन्धितं, सखमोदकः.—(A mixture) सन्धिपातः.
—(Electuary) अवलेहः.

CONFECTIONARY, *s.* (Where sweetmeats are sold) मिष्टान्नविक्रयस्थानं,
मोदकपीथः *f.*, मोदकशाला.

CONFECTIONER, *s.* मोदककृत्, मिष्टकर्म m. (नृ), मिष्टान्नकृत्, आधूपिकः,
साखिकः, सखपालः.

CONFEDERACY, *s.* सन्धिः *m.*, सन्धानं, साहचर्यं, सहायता, सङ्घातः, प्रतीहारः,
सङ्घटनं, संयोगः, साह्यं, ऐक्यं, ऐकमर्थं, एकवाक्यता.

To CONFEDERATE, *v. n.* सन्धा (c. 3. -बन्धे -धातुं), सन्धिं कृ or विधा
(c. 3. -दधाति -धातुं), संयुज् in pass. (-युज्यते), सङ्घट् (c. 1. -घटते -टितुं).

To CONFEDERATE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धिं कृ in caus.
(कारयति -यितुं)

CONFEDERATE, *a.* सन्धितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः -न्धिः, कृतसङ्घः -न्धा
-न्धं, सङ्घातवान् -वती -वत् (न्), सहितः -ता -तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं.

CONFEDERATE, *s.* सहायः, सहकारी *m.* (नृ), सङ्गी *m.* (नृ), सखन्धी *m.*
(नृ), परस्पररोपकारी *m.* (नृ).

CONFEDERATION, *s.* सन्धानं, परस्पररोपकारार्थकः सन्धिः, सङ्घातः, सङ्घः.
To CONFER, *v. n.* (Hold conversation) सम्भाष् (c. 1. -भाषते -यितुं).

संवद् (c. 1. -वदति -दितुं), संलप् (c. 1. -लपति -यितुं), कथोपकथनं कृ.
—(Deliberate with another) अन्येन सह मन्त् (c. 10. मन्त्रयते -ति
-यितुं) or सम्मन्त् or विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), सन्धिन्
(c. 10. -चिन्तयति -यितुं).

To CONFER, *v. a.* (Compare) उपमा (c. 2. -माति c. 3. -मिमीते -मातुं),
सम्प्रभृ in caus. (-भारयति -यितुं).—(Bestow) दा (c. 3. ददाति. c. 1.
यच्छति. दातुं), प्रदा, वित् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), प्रतिषद् in caus.
(-पादयति -यितुं), उपाकृ, उपकृ; 'confer a favour,' अनुग्रह् (c. 9.
-गृह्णाति -ग्रहीतुं), अनुग्रहं कृ, प्रसादं कृ, अभ्युपपत्तिं कृ; 'conferring
pleasure,' सुखदः -दा -दं, सुखावहः -हा -हं; 'conferring bliss,'
अपवर्गदः -दा -दं, आषवर्गः -ग्या -ग्यं.

CONFERENCE, *s.* (Conversation) संलापः, सम्भाषा -वर्णं, सम्प्रवदनं,
सङ्घातः, वादः, द्वयोः संवादः.—(Deliberation) मन्त्रणं -या, सम्मन्त्रणं,
सम्प्रधारणा.—(Comparison) उपमितिः *f.*, उपमानं.

CONFERRED, *p. p.* दत्तः -त्ता -स्तं, प्रदत्तः -त्ता -स्तं, प्रप्तः -त्ता -स्तं, प्रतिपादितः
-ता -तं, वित्तीकृतः -क्ती -क्ती, विभाषितः -ता -तं, निहितः -ता -तं.

CONFERRER, *s.* दाता *m.* (नृ), प्रदाता *m.* (नृ), प्रदः or दः in comp.

To CONFESS, *v. a.* and *n.* (Own, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ,
उरीकृ, उररीकृ, अनुभाष् (c. 1. -भाषते -यितुं), प्रतिषद् (c. 4. -पषते
-यितुं), सम्प्रतिषद्.—(Make a public avowal) स्था in caus.
(स्थापयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), प्रकाश् in caus.
(-काशयति -यितुं), प्रकाशं or व्यक्तं वद् (c. 1. वदति -दितुं).—(Disclose
the state of the conscience to a priest) सर्वं मनोगतं गुह्यं
कर्णे स्था in caus. or प्रकाश् in caus., आचार्यनिकटे पापविवरणं
कृ.—(Hear the confession of a penitent) अनुतापिना कर्णे
अपितं पापस्वीकारं पृ (c. 5. शृणोति श्रोतुं).—(Prove, show) सूच
in caus. (सूचयति -यितुं).

CONFESSEDLY, *adv.* निर्विवादं, असंशयं, सुनिश्चितं, प्रकाशं, व्यक्तं.

CONFESSION, *s.* स्वीकारः, अङ्गीकारः, उरीकारः.—(Of sins) पापस्वीकारः.
स्वापविवरणं. आत्मस्वीकारः, पापानाम् अङ्गीकारः, काप्यकारः.

—(Avowal, open declaration) स्थापनं, प्रकाशनं, प्रतिपत्तिः *f.*,
सम्प्रतिपत्तिः *f.*—(To a priest) आचार्यनिकटे मनोगतप्रकाशनं.

CONFESSIONAL, *s.* अपराधस्वीकारश्रोतुर् आसनं, पापविवरणश्रोतुर् आचा-
र्यस्य कुटी.

CONFESSOR, *s.* (One who makes confession) स्थापकः, काप्यकः,
स्वीकारकृत्, स्वीकर्ता *m.* (नृ), अङ्गीकर्ता.—(One who suffers for
his faith) सधर्मीयं दुःखभागी *m.* (नृ).—(A priest who hears
confession) पापस्वीकारश्रोता *m.* (नृ), कर्णे अपितं परपापविवरणं
शृणोति य आचार्यः.

CONFIDANT, *s.* (A woman's female friend) सखी, वयस्या, दूती,
दूतिका, आलिः *f.*, -ली.—(A man's intimate friend) सखा *m.*
(सि), वयस्यः, समनुःसमुखः.

To CONFIDE, *v. n.* विश्वस् (c. 2. -श्वासति -सितुं), परिविश्वस् with loc.
or gen.; विश्रम्भ् (c. 1. -श्मभते -म्भितुं), प्रती (rt. इ with प्रति,
प्रयेति, प्रयेतुं), अद्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.

To CONFIDE, *v. a.* (Intrust) न्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), न्यासीकृ,
निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), समृ in caus. (-अर्पयति -यितुं).

CONFIDED, *p. p.* (Trusted in) विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्रम्भः -म्भा -म्भं,
प्रतीतः -ता -तं, प्रत्ययितः -ता -तं, समाश्रितः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं.
—(Intrusted) निक्षिप्तः -त्ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं.

CONFIDENCE, *s.* (Trust, firm belief) विश्वासः, प्रत्ययः, विश्रम्भः -म्भणं,
समाश्रितः, दृढप्रत्ययः, असंशयः, असन्देहः, असन्दिग्धता, अहं-डा, आजा-
बन्धः; 'breach of confidence,' विश्वासभङ्गः; 'an object of
confidence,' विश्वासभूमिः *f.*, विश्वासपाथः; 'worthy of confidence,'
विश्वास्यः -स्या -स्यं; 'one whose confidence has been gained,'
विश्वासप्रतिपत्तः -त्ता -तं; 'to inspire with confidence,' आश्रस्
in caus. (-आश्रयति -यितुं) or विश्वस्; 'inspired with confi-
dence,' विश्वासितः -ता -तं. —(Conviction, certainty) निश्चयः,
दृढज्ञानं, दृढप्रमाणं.—(Boldness, want of modesty) प्रगल्भता,
प्रतिभा-भानं, अविशङ्का, शार्धं, निर्लज्जता.

CONFIDENT, *a.* (Assured beyond doubt, certain) निश्चितः -ता -तं,
कृतनिश्चयः -या -यं, असन्दिग्धः -ग्धा -ग्यं, निःसन्देहः -हा -हं, निःसंशयः
-या -यं; 'I am confident of that,' तन् मया निश्चितं.—(Trusting)
विश्वासी -सिमी -सि (नृ), प्रत्ययी -यिनी -यि (नृ), विश्वस्तः -स्ता -स्तं.—
(Bold) प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (न्) or प्रतिभावान्,
अज्ञाङ्गितः -ता -तं, अविशङ्कितः -ता -तं, निर्विशङ्कः -क्ता -क्तं.

CONFIDENTIAL, *a.* विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्रम्भः -म्भा -म्भं, आश्रितः -ता -तं,
प्रत्ययितः -ता -तं, प्रात्ययिकः -की -कं; 'confidential conversation,'
विश्रम्भालापः, विश्वासकथाप्रसङ्गः; 'confidential matters,' विश्वासकार्यं.

CONFIDENTIALLY, *adv.* विश्वासेन, विश्रम्भात्, विश्वस्तं, विश्रम्भपूर्वकं.

CONFIDENTLY, *adv.* विश्वासेन, समप्रत्ययं, निश्चयं, निर्विशङ्कं, असंशयं, निःसन्देहं.

CONFIDING, *a.* विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्वासी -सिमी -सि (नृ), सङ्घातविश्वासः
-ता -तं, विश्रम्भः -म्भा -म्भं, विश्रम्भप्रवणः -ग्धा -ग्यं, प्रत्ययी -यिनी -यि (नृ),
ज्ञातप्रत्ययः -या -यं, समाश्रितः -स्ता -स्तं, अहङ्कृ -हङ्कृ -हङ्कृ (न्), अहङ्कृतः
-ता -तं, अविशङ्कमानः -ना -नं.

CONFIGURATION, *s.* संस्कारः, आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, विग्रहः,
विधानं, संस्थानं, धरिता *m.* (नृ), संवातः.

CONFINE, *s.* (Border) सीमा, समन्तः, पर्यन्तं, अन्तः -न्तं, प्रान्तः, उपान्तः

'dwelling on the confines,' सामनवासी-सिनी-सि (न).

To CONFINE, *v. n.* समने or पर्यने or निकटे स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), or बन्ध् (c. 1. बन्धते-सिन्धु) or बन्ध् (c. 1. बन्धति, बन्धुं); स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पृशुं), समन (nom. समनयति-यितुं).

To CONFINE, *v. a.* (Circumscribe) परिमा (c. 2. -माति-मातुं), संदृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), नियम् (c. 1. -यन्धति-यन्धुं), निबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं).—(Imprison) कारायां or कारागारे बन्ध् or निरुध् (c. 7. -रुधति-रोधुं) or आसिध् (c. 1. -सेधति-सेधुं).—(Restrain) यम्, संयम्, नियम्, परियम्, विनियम्; नियह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं); निरुध्, अवरोध्; संदृ, निषिध्; 'to be confined in childbed,' प्राग्प्रसवकाला भू.

CONFINED, *p. p.* (Circumscribed) मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, निबद्धः-डा-डं.—(Contracted) सञ्चयः-चा-चं, संदृतः-ता-तं, सङ्कटः-टा-टं, संकुचितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं.—(Imprisoned) कारागमः-मा-मं, कारायां बद्धः-डा-डं or निरुद्धः-डा-डं.—(Bound) बद्धः-डा-डं, कीलितः-ता-तं, अमोचितः-ता-तं.—(Restrained) यतः-ता-तं, संयतः-ता-तं, निगृहीतः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, निरुद्धः-डा-डं, यन्त्रितः-ता-तं, प्रबाधितः-ता-तं.—(Confined in the bowels) आनद्धः-डा-डं, बद्धकोष्ठः-घा-घं, अवरोद्धमलः-ला-लं.—(In child-bed) प्राग्प्रसवकाला.

CONFINEMENT, *s.* (Restraint) रोधः, निरोधः, संरोधः, यमः, संयमः-मनं, नियहः, बन्धनं, अमोचः *f.*, अमोचः.—(Imprisonment, durance) रोधः, निरोधनं, बन्धनं, प्रतिबन्धनं, स्थानासेधः, सम्प्रतिरोधकः.—(Of the bowels) नाहः, आनाहः, निबन्धः, मलावरोधः, मलावरोधः, गुदग्रहः.—(Childbed) प्रसवकालः, प्रसवावस्था.

To CONFIRM, *v. a.* (Strengthen) दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति-यितुं), सवलं-लां-लं कृ, संस्तम्भ् (c. 5. -स्तम्भोति-स्तम्भितुं or caus. -स्तम्भयति-यितुं).—(Corroborate another's opinion by new evidence) प्रमाणं or दृढप्रमाणं दा (c. 3. ददाति, दातुं), सप्रमाणं-यां-यं कृ, प्रमाणीकृ, अनुवद् (c. 1. -वदति-दितुं), अनुकरणवाक्यं वद्, परवाक्यं दृढीकृ.—(Strengthen in resolution) मनःस्थैर्यं कृ, सुस्थिरं-रां-रं कृ, सुस्थ (nom. सुस्थयति-यितुं).—(Ratify; settle) सत्वाकृ, सत्वं कृ, स्थिरीकृ, दृढनिश्चयं दा.—(Confirm in the Christian faith by imposition of hands) हस्तापेक्षेण ख्रीष्टीयधर्मं प्रवृत्तं-तां-तं कृ.

CONFIRMABLE, *a.* संस्तम्भनीयः-या-यं, दृढीकरणीयः-या-यं, स्थिरीकरणीयः-या-यं.

CONFIRMATION, *s.* दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संस्तम्भः, सत्वाकृतिः *f.*, प्रमाणीकरणं, दृढप्रमाणदानं, अनुवादः, दृढोक्तिः *f.*—(Confirming in the Christian faith by imposition of hands) हस्तापेक्षेण ख्रीष्टीयधर्मं प्रवर्तनं.

CONFIRMATORY, *a.* अनुवादकः-का-कं, प्रमाणीकरणः-गा-गं, संस्तम्भकृ.

CONFIRMED, *p. p.* दृढीकृतः-ता-तं, स्थिरीकृतः-ता-तं, संस्तम्भः-आ-अं, सत्वाकृतः-ता-तं, प्रमाणीकृतः-ता-तं, दृढनिश्चयः-या-यं, दृढः-डा-डं.—(Radicated) प्रकृतः-दा-डं, कृतः-दा-डं, संकृतः-दा-डं; 'a confirmed foe,' प्रतिनिविष्टमूलः; 'confirmed friendship,' रुढसौहार्दं.

CONFIRMER, *s.* प्रमाणीकर्ता *m.* (नृ), दृढीकर्ता, स्थिरीकर्ता, दृढप्रमाणदाता *m.* (नृ), अनुवादी *m.* (नृ).

To CONFISCATE, *v. a.* सर्वस्वं दण्ड् (c. 10. दण्डयति-यितुं) or हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or आच्छिद्, सर्वस्वं दण्डयित्वा राजाधीनं कृ.

CONFISCATED, *p. p.* राजहृतः-ता-तं, राजापहृतः-ता-तं.—'In all one's

property) सर्वस्वदण्डः-डा-डं, हृतसर्वस्वः-खा-खं, छिन्नवृत्तिः-ति-ति, CONFISCATION, *s.* सर्वस्वदण्डं, सर्वस्वहरणं, सर्वहारः, सर्वस्वापहारः, वृत्तिछेदः, अपहृषणं.

CONFIT, *s.* मोदकः-कं, मिष्टं, मिष्टानं, मधुमसकं. See COMFIT.

CONFLAGRATION, *s.* (Burning) दाहः-हनं, ज्वलनं, ज्वालः, शोषः, शोषः, दीपनं.—(Great fire) महाग्निः *m.*; 'in a forest,' दवाग्निः दावानलः.—(Fire that will consume the world) प्रलयाग्निः *m.*

CONFELATION, *s.* एककाले बहूनां शुभिरवाद्यानां ध्यानं.—(Casting of metals) सन्धानं.

To CONFLICT, *v. n.* युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), कलह (nom. कलहायते) विग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(Clash) सङ्घट् (c. 1. -घटते-टितुं) परस्परं विरुष् (c. 7. -रुधति-रोधुं).

CONFLICT, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, संयुगः, समरः-रं, रयः-यं, विग्रहः, सङ्घट् संख्यं, सम्परायः, कलहः, कलिः *m.*, समित् *f.*, सम्प्रहारः.—(Clash) समाघातः, सङ्घट्-टनं.

CONFLICTING, *a.* (Clashing) परस्परपराहतः-ता-तं, विप्रतिपक्षः-चा-चं परस्परविरोधी-धिनी-धि (न), विरुद्धः-डा-डं.

CONFLUENCE, *s.* (Of two rivers) सम्भेदः, सङ्गः, सङ्गमः, सम्पातः, वेष्टिः *f.*, निष्ठाणं.—(Junction) संयोगः, समागमः.—(Concourse of people) जनसमागमः, जनसमूहः, जनसम्महः, लोकसङ्घः.

CONFLUENT, *a.* एकस्थानं प्रति प्रवाहकः-का-कं, सम्मेलकः-का-कं.

CONFLUX, *s.* सङ्गमः, समागमः, सम्भेदः, वेष्टिः *f.*—(Crowd) बहुजनमेलकः

To CONFORM, *v. a.* अनुवृत्तकृ, सदृशीकृ, अनुरूपं-पां-पं कृ, सदृश-शीं-शं कृ, तुल्यीकृ, समीकृ, योग्यं-ग्यां-ग्यं कृ, समान (nom. समानयति-यितुं).

To CONFORM, *v. n.* सादृश्यं or आनुरूप्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), सदृशः-शी-शं भू.—(Comply with) अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), अनुरूप (c. 4. -रूप्यते-रोधुं), अनुविधा (c. 3. -दधाति-धातुं), अनुसृ (c. 1. -सरति-सर्तुं), अनुकृ, अनुमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), स्वीकृ.—(Be suitable) युज् in PRIS. (युज्यते).

CONFORMABLE, *a.* अनुरूपः-पा-पं, सदृशः-शी-शं, अनुसारी-रित्यं-रि (न), अनुगुणः-गा-गं, सरूपः-पी-पं, तुल्यरूपः-पा-पी-पं समानः-ना-नं, तुल्यः-त्या-त्यं, समानाकारः-रा-रं, एकाकारः-रा-रं.—(Compliant) अनुवर्त्ती-सिनी-सि (न), अनुविधायी-यिनी-यि (न), अनुकूलः-ला-लं, अनुनयी-यिनी-यि (न), अनुरोधी-धिनी-धि (न).—(To what has been said) अनुवादकः-का-कं-दी-दिनं-दि (न).—(Suitable) योग्यः-ग्या-ग्यं, युज्मानः-ना-नं, युक्तः-क्ता-क्तं उपयुक्तः-क्ता-क्तं.

CONFORMABLY, *adv.* अनुरूपं, अनुरूपेण, अनुकारतः, अनुसारेण, अनुसारात्, युक्तं, योगतः, योग्यं, यथावत्. Often expressed by यथ prefixed; as, 'conformably to rule,' यथाविधि.

CONFORMATION, *s.* संस्कारः, संयानः, आकारः, आकृतिः *f.*, संस्थानं, रूपं

CONFORMIST, *s.* धर्मानुसारी *m.* (नृ), वृत्तानुसारी, वृत्तानुवर्त्ती *m.* (नृ) गतानुगतिकः.

CONFORMITY, *s.* अनुरूपं-पता, आनुरूप्यं, सादृश्यं, सदृशता, अनुसार-रित्यं, समानता, समता, तुल्यत्वं, सरूपता, आनुगुण्यं.—(Compliance अनुवृत्तिः *f.*, अनुरोधः, अनुकूलता.—(To what has been said अनुवादत्वं.—(Suitableness) योग्यता, युक्तता, उपयुक्तत्वं; 'conformity to established practice,' वृत्तानुसारः, धर्मानुसारः.

To CONFOUND, *v. a.* (Perplex) बुह् in caus. (मोहयति-यितुं), विभुह् आमुह, आकुलीकृ, आकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति-यितुं)

विस्मि in caus. (-स्माययति -यितुं).—(Agitate, disturb) क्षुब्ध in caus. (क्षोभयति -यितुं), विक्षुब्ध, संक्षुब्ध, विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लुप्तुं).—(Mingle, huddle together) सम्मिश्रणीकृ, सङ्करीकृ, सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं), अस्तव्यस्तीकृ, सङ्कुलीकृ, भेदं जन् in caus. (जनयति -यितुं).—(Destroy) विनश्व in caus. (-नाशयति -यितुं).—(Confound by argument) निरुद्धरे -रं -रं कृ; 'to be confounded,' मुह् (c. 4. मुहति), विमुह, सम्मुह; आकुलीभू, आकुलीभू.

CONFOUNDED, *a.* (Perplexed) मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, आकुलः -ला -लं, आकुलीकृतः -ता -तं, व्ययः -या -यं, सङ्कीर्णः -णी -णं, व्यसः -स्ता -स्तं, विहसः -स्ता -स्तं, सम्भ्रान्तः -न्ता -न्तं, पिञ्जलः -ला -लं, पिञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, विक्षिप्तचित्तः -न्ता -न्तं.—(Agitated) क्षोभितः -ता -तं, विक्षिप्तः -न्ता -न्तं.—(Huddled together) सङ्करीकृतः -ता -तं, सङ्करीयः -णी -णं, सङ्कुलः -ला -लं, अस्तव्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Unfortunate) दैवोपहतः -ता -तं.—(Detestable) गर्लः -णी -णं, कुसितः -ता -तं.

CONFOUNDEDLY, *adv.* अद्भुतं, कुसितं, अत्यन्तं, गहिर्तं, गर्वप्रकारेण.

CONFOUNDER, *s.* मोहकः, विमोहनः, मोहनकृतः, विक्षेपकः, विक्षोभकर्ता *m.* (वृत्).

CONFRATERNITY, *s.* सौभ्रातृ, भ्रातृत्वं, सख्यासिनीं साहित्यं, सगोत्रं.

To CONFRONT, *v. a.* (Stand face to face) अभिमुखे or सम्मुखे or सम्मुखसम्मुखि or प्रत्यक्षतः स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or वृत् (c. 1. वर्तते -वर्तितुं), सम्मुखीभू, अभिमुखं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अभिवृत्.—(Compare) उपमा (c. 2. -माति -मातुं), सम्प्रभृ in caus. (-धारयति -यितुं).—(Oppose plaintiff and defendant in court) अधिप्रत्यक्षिनीं प्राडिवाकसाक्षाद् एककाले जानी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Oppose a witness to an accused party) अभियुक्तजनप्रतिमुखे साक्षिणं स्या in caus. (स्यापयति -यितुं).

CONFRONTATION, *s.* (Of witnesses with an accused party) धर्मसभायां अभियुक्तजनप्रतिमुखे साक्षिस्थापनं.—(In battle) धाटी.

To CONFUSE, *v. a.* विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं), संक्षुब्ध in caus. (-क्षोभयति -यितुं), विक्षुब्ध, सङ्करीकृ, सङ्कृ (c. 6. -करीति -करीतुं -रीतुं), सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), अस्तव्यस्तीकृ; 'to be confused,' सङ्कृ in pass. (-कीर्ष्यते). See To CONFOUND.

CONFUSED, *p. p.* (Crowded irregularly, disordered) सङ्कुलः -ला -लं, सङ्कीर्णः -णी -णं, आकीर्णः -णी -णं, विक्षिप्तः -न्ता -न्तं, सङ्करीकृतः -ता -तं, अस्तव्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Disturbed in mind) व्यसः -स्ता -स्तं, आकुलः -ला -लं, आकुलः -ला -लं, पिञ्जलः -ला -लं, कातरः -रा -रं, पाटिप्रवः -वा -वं, व्ययः -या -यं, सम्भ्रान्तः -न्ता -न्तं, विस्मयाकुलः -ला -लं, आकुलचित्तः -न्ता -न्तं, पिञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, अधीरः -रा -रं, विपन्नः -णी -णं. See CONFOUNDED.—(Without order) क्रमहीनः -ना -नं.—(Abashed) ह्रीपरिगतः -ता -तं.—(Not clear) अस्पष्टः -ज्ञ -ज्ञं.

CONFUSEDLY, *adv.* (In a mixed manner) सङ्कुलं, सङ्कीर्णं, साङ्ख्येयं.—(Without order) क्रमं विना, अक्रमेण.—(Not clearly) अस्पष्टं.—(With bewilderment) सम्भ्रान्तं, अस्तव्यस्तं, आकुलजनना.

CONFUSION, *s.* (The act) सङ्करीकरणं.—(Irregular mixture) सङ्कट, साङ्ख्येयं, सङ्कीर्णत्वं, सङ्कोभः, व्यसता, व्यतिकट.—(Bewilderment) आकुलत्वं, आकुल्यं, वैज्ञयं, कातरता, व्यसता, व्ययता, सम्भ्रान्तः, विस्मयः.—(Confusion of an army) समुत्पिञ्जः, पिञ्जलः.—(Want of order) अक्रमः, विनृपता, क्रमहीनता.—(Want of clearness) अस्पष्टता.—(Shame) ह्रीः, लज्जा, व्रीडा.—(Destruction) विनाशः; 'Confusion seize thee!' निराहृ ते भूयात्; 'confusion of

ideals,' रोषः, रोषणं.

CONFUTABLE, *a.* सहनीयः -या -यं, प्रत्याख्येयः -या -यं, निराकरणीयः -या -यं. CONFUTATION, *s.* सहनं, वाक्यसहनं, पक्षाघातः, निराकरणं, प्रत्याख्यानं, निरासः, अधरीकरणं, बाधः, बाधा, उपमर्हः, अनिच्छयः.

To CONFUTE, *v. a.* सह (c. 10. सहयति -यितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), परास्; प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), संसृच् (c. 10. -सृचयति -यितुं), अधरीकृ, निराकृ, निरुद्धरीकृ.

CONFUTED, *p. p.* सहितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, परास्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, अधरीकृतः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.

CONGÉ, *s.* (Bow, salutation) प्रणामः, प्रणतिः *f.* नमस्कारः, अभिवादनः -दनं, प्रणिपातः.—(Leave, farewell) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.* आमन्त्रणं.

To CONGEAL, *v. a.* घनीकृ, इयै in caus. (इयापयति -यितुं), शीतीकृ, श्यानीकृ, पिखीकृ, संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं).

To CONGEAL, *v. n.* घनीभू, संहन् in pass. (-हन्त्यते), इयै (c. 1. इयायते, इयातुं), शीतीभू, शीनीभू, पिखीभू.

CONGEALABLE, *a.* श्यानीयः -या -यं, इयेयः -या -यं, घनीकरणीयः -या -यं.

CONGEALED, *p. p.* घनीकृतः -ता -तं, घनीभूतः -ता -तं, शीतः -ता -तं, शीनः -ना -नं, श्यानः -ना -नं, द्रुतेतरः -रा -रं.

CONGELATION, *s.* (The state) शीतीभावः, शीतता, घनत्वं -ता, घनीभावः, संहतत्वं -ता, संहतिः *f.*—(The act) घनीकरणं, शीतीकरणं.

CONGENIAL, *a.* (Of the same disposition) समानशीलः -ला -लं, समानभावः -वा -वं, एकस्वभावः -वा -वं, एकभावः -वा -वं, तुल्यशीलः -ला -लं, स्वाभाविकः -की -कं, सधर्मा -म्मा -म्मे (न्).—(Kindred) समानजातीयः -या -यं, सजातिः -ति -ति.—(Agreeable, suitable) अनुसारी-रिणी-रि(न्), अनुकूलः -या -यं, अनुगुणः -णा -णं, प्रियकारः -री-रं.

CONGENIALITY, *s.* समानशीलता, तुल्यशीलता, सजानित्वं, एकजातित्वं, सधर्मकत्वं, अनुसारित्वं, आनुगुण्यं, आनुकूल्यं.

CONGENITE, *a.* सहजः -जा -जं, सहजातः -ता -तं, समकालजः -ज-जं, एककाले जातः -ता -तं, एककालोत्पन्नः -जा -जं.

CONGER, *s.* समुद्रब्यालः, जलब्यालः, समुद्रजः कुक्षिकाभदः or अन्ध्राहिः *m.*

CONGERIES, *s.* राशिः *m. f.*, सूपः, पिखः, सखयः, जोषः, पुञ्जः, पूगः, स्तोमः.

To CONGEST, *v. a.* राशीकृ, पिखीकृ, रकीषीकृ, सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाधि, समुपधि, एकपुगीकृ, एकपुत्रीकृ.

CONGESTIBLE, *a.* सखयनीयः -या -यं, एकराशीकरणीयः -या -यं.

CONGESTION, *s.* (Of blood) रक्तावरोधः, रक्तावधम्.

To CONGLOBATE, *v. a.* गोलोक्, एकमखडोक्, एकपिखीकृ, रकीषीकृ, वन्तुलीकृ.

CONGLOBATE, *a.* एकपिखीभूतः -ता -तं, मखडोभूतः -ता -तं, एकमखडो-कारः -रा -रं.

CONGLOBATION, *s.* (The act) एकमखडोकरणं, रकीषीकरणं.—(A mass) एकपिखः, रकीषः, एकमखडलं.

To CONGLOMERATE, *v. a.* एकराशीकृ, एकपिखीकृ, एकगोलीकृ, रकीषीकृ, एकपुन्द्रीकृ, सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समुपधि, समाधि, सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं), समाधिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं), एकच कृ, वन्तुलीकृ.

CONGLOMERATED, *p. p.* एकराशीभूतः -ता -तं, रकीषीभूतः -ता -तं, एकपिखीभूतः -ता -तं, एकचोभूतः -ता -तं.

CONGLOMERATION, *s.* (The act) एकपिखीकरणं, एकराशीकरणं, समुपचयनं.—(A collection, heap) एकराशिः *m. f.*, रकीषः, एकपिखः, एकपुन्दं.

To CONGLUTINATE, *v. a.* संलग्नीकृ, संक्षिप् in caus. (-क्षेपयति -यितुं), संख्या (c. 3. -दधाति -धातुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योकुं).—(Heal

wounds) संरुह in caus. (-रोपयति -यितुं).

To CONGLUTINATE, *v. n.* संसृज् in pass. (-सृज्यते), संलग्नीभू, संसृज् in pass. (-सृज्यते), सन्धा in pass. (-धीयते), संयुज् in pass. (-युज्यते). —(Be healed) संरुह in caus. pass. (-रोप्यते).

CONGLUTINATION, *s.* (Junction) संसृक्तिः *f.*, समासक्तिः, संश्लेषः, संयोगः, सन्धिः *m.*—(The act) संलग्नीकरणं.—(Healing) रोपणं, संरोपणं.

To CONGRATULATE, *v. a.* मङ्गलवचनं or कल्याणवचनं ब्रू (c. 2. ब्रवीति, वक्तुं) or वद (c. 1. वदति -दितुं), कल्पं वद्, परमङ्गलं ज्ञात्वा तेन सह धन्यवादं कृ, or कुशलवादं कृ or उत्सव कृ; मङ्गलं or कुशलं भूयाद् इति वद्, सामन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं).

CONGRATULATION, *s.* कल्याणवचनं, कल्याणवादः, कल्पं, कल्या, मङ्गलवचनं, कल्याणोक्तिः *f.*, माङ्गल्यवाक्यं, कल्पं, धन्यवादः, कुशलवादः, सामन्त्र्यं, आशीः *f.* (स्), आशीर्वादः.

CONGRATULATORY, *a.* कल्याणवादः दा -दं, मङ्गलवादी -दिनी -दि (न्), कल्पोक्तिमयः -यी -यं, मङ्गलमूचकः -क्ता -कं, माङ्गलिकः -की -कं, कल्याणकरः -री -रं, उत्सवकरः -री -रं.

To CONGREGATE, *v. a.* समाधि (c. 5. -धिनोति -चेतुं), समानी (c. 1. -नयति -नेतुं), समाहू (c. 1. -हरति -हर्षुं), समूह (c. 1. ऊहते -हितुं), सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं), सन्निपत् in caus. (-पातयति -यितुं), एकिकृ, एकचकृ, राशीकृ, समूहकृ, यूपशः कृ, एकयूपीकृ.

To CONGREGATE, *v. n.* समे (सम् and सा with root ड्, समैति -तुं), समभ्ये, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागम्; सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं), एकच मिल, एकच आगम्, यूपशः सम्मिल; समावृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), सन्निपत् (c. 1. -पतति -तितुं).

CONGREGATED, *a.* समेतः -ता -तं, समागतः -ता -तं, मिलितः -ता -तं, समूढः -ढा -ढं, समूहभूतः -ता -तं, एकस्थः -स्था -स्थं, सन्निपतितः -ता -तं.

CONGREGATION, *s.* (Assembly) सभा, परिषद् *f.*, समाजः, समज्या, समूहः, समागमः, मेलकः, मेलः -ला, संसद् *f.*, मङ्गलं, समवायः, निवहः, निकायः. (Collection) सच्चयः -यनं, समाहारः, सन्निपातः, समुदयः.—(Assembly met to worship God) ईश्वरपूजायै समागतो जनसमूहः, ईश्वरपूजकानां परिषद्.

CONGREGATIONAL, *a.* सभ्यः -भ्या -भ्यं, सामाजिकः -की -कं, परिषदः -दी -दं,

CONGRESS, *s.* सर्भा, संसद् *f.*, सदः *n.* (स्), समाजः, मेलकः.—(Shock, collision) सङ्घट्टः -ट्टनं -ट्टना, समाघातः.—(Sexual) स्त्रीपुरुषसङ्गः,

CONGRESSIVE, *a.* साङ्गतिकः -की -कं, सम्मेलकः -का -कं, सङ्घट्टनशीलः -ला -लं.

CONGRUENCE, *s.* आनुरूप्यं, अनुरूपता, सादृश्यं, अनुसारः -रित्वं, आनुगुह्यं, योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता, सङ्गतत्वं, साङ्गत्यं.

CONGRUITY, *s.* योग्यता, युक्तता, युक्तिः *f.*, सामन्त्र्यं, अनुसारिता, याथातथ्यं, औचित्यं, उचितता, उपपत्तिः *f.*, सदृशता. *See* CONGRUENCE.

CONGRUOUS, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -कं, सङ्गतः -ता -तं, अविरुद्धः -द्धा -द्धं, समन्वयः -सा -सं, अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुगुहः -गा -गं, सदृशः -शी -शं, सम्भाव्यः -व्या -व्यं.

CONGRUOUSLY, *adv.* योग्यं, युक्तं, अनुसारेण -रात् -रतस्, अनुरूपं -पेण, अविरुद्धं, समन्वयं, सङ्गतं, सङ्गतप्रकारेण.

CONIC, CONICAL, *a.* मूल्याकारः -रा -रं, शिखाकृतिः -तिः -ति, शिखाकारः -रा -रं.

CONICALLY, *adv.* मूल्याकारेण, शिखाकारेण, मूल्परूपेण.

CONICKS, *s.* सृष्टिज्जद्विषयका रसागणितविद्यायाः शाखा or चङ्ग.

CONIFEROUS, *a.* मूल्याकारफलप्रदः -दा -दं, शिखाकृतिफलदान् -वती -वत् (न्).

CONJECTURABLE, *a.* पितकः -क्या -क्यं, अनुमेयः -या -यं, ऊहनीयः -या -यं.

CONJECTURAL, *a.* आनुमानिकः -की -कं, वैतर्किकः -की -कं, ऊही -हिनी -हि (न्).

CONJECTURALLY, *adv.* अनुमानेन, पितकेण, आनुमानं, सपितकं, अनुमानपूर्वकं.

To CONJECTURE, *v. a.* अनुमा (c. 2. -नाति, c. 4. -नायते, c. 3. -मिमीते -मातुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं), पितकं, ऊह (c. 1. ऊहते -हितुं), अनुभू (c. 1. -भवति -यितुं).

CONJECTURE, *s.* पितकः -क्यं, अनुमानं, अनुमानोक्तिः, ऊहा -हनं, अनुभवः, शङ्का.

CONJECTURED, *p. p.* अनुमितः -ता -तं, पितर्कितः -ता -तं, शङ्कितः -ता -तं.

CONJECTURER, *s.* अनुमाता *m.* (तृ), अनुमानकर्ता *m.* (तृ), पितर्ककः, पितर्कणकृत्.

To CONJOIN, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), समायुज्; सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), संसृज् in caus. (-सृजयति -यितुं).

To CONJOIN, *v. n.* संयुज् in pass. (-युज्यते), समायुज्; सन्धा (c. 3. -धहे -धातुं or pass. -धीयते), संसृज् in pass. (-सृज्यते).

CONJOINED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता -कं, समायुक्तः -क्ता -कं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं.

CONJOINT, *a.* संयुक्तः -क्ता -कं, सहितः -ता -तं, सङ्घट्टः -द्धा -द्धं, कृतसम्बन्धः -न्धा -न्धं, संहतः -ता -तं, सम्मिश्रितः -ता -तं, सङ्घातवान् -वती -वत् (न्).

CONJOINTLY, *adv.* सहितं, सह, साङ्गं, योगतस्, समं, साकं, अपृथक्.

CONJUGAL, *a.* वैवाहिकः -की -कं, उद्वाहिकः -का -कं, औद्वाहिकः -की -कं; 'the conjugal state,' पतिव्रतं, भर्तृव्रतं; 'conjugal affection,' दम्पत्योः or भार्यापत्योः स्नेहः; 'conjugal fidelity in a woman,' सतीव्रतं, पतिव्रतं; 'in a man,' एकपत्नीसेवा.

CONJUGALLY, *adv.* दम्पतिवत्, यथा भार्यापती तथा महास्नेहेन, वैवाहिकप्रकारेण.

To CONJUGATE, *v. a.* (In grammar) आख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं), रूपम् आख्या.

CONJUGATED, *p. p.* आख्यातः -ता -तं.—(Joined) संयुक्तः -क्ता -कं.

CONJUGATION, *s.* (In grammar) रूपं, वाच्यता, गणः, रूपकरणं.—(Union, compilation) संयोगः, समाहारः.

CONJUNCT, *a.* संयुक्तः -क्ता -कं, समायुक्तः -क्ता -कं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, सङ्घट्टः -ता -तं; 'a conjunct consonant,' संयोगः.

CONJUNCTION, *s.* (Union) संयोगः, सम्प्रयोगः, योगः, सन्धिः *m.*, सन्धानं, श्लेषः, संश्लेषः, सङ्गमः, समागमः, सङ्गः, अनुषङ्गः, समासङ्गनं, समासक्तिः *f.*, सम्पर्कः, संसर्गः, मेलः.—(In grammar) अनुसन्धः, अनुसन्धबोधकः शब्दः.—(Planetary) सङ्गमः; 'of sun and moon,' अर्केन्दुसङ्गमः, उपसर्गः; 'day of lunar conjunction,' समावास्या; 'in conjunction,' सङ्गतः -ता -तं.

CONJUNCTIVE, *a.* साङ्गतिकः -की -कं, यौक्तिकः -की -कं, यौगिकः -की -कं, अनुषङ्गी -ङ्गीणी -ङ्गी (न्), आनुषङ्गिकः -की -कं.—(United) संयुक्तः -क्ता -कं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं.

CONJUNCTLY, *adv.* योगतस्, सहितं, सह, साङ्गं, संयुक्तं.

CONJUNCTURE, *s.* योगः, संयोगः, सन्धिः *m.*—(Occasion) समयः, प्रस्तावः, अवकाशः, अवसरः.

CONJURATION, *s.* (Magic) योगः, सम्प्रयोगः, भाषा, कुहकः, इन्द्रजालं, कुसृतिः *f.*—(Incantation, enchantment) मन्त्रं, अभिचारः, भाषा.—(Conspiracy) संज्ञापः, संज्ञपनं, सङ्कल्पः, दुष्टकर्मसाधनार्थं बहुजनानां संसर्गः, ऐकमत्यं, एकवाक्यता.—(Charging earnestly by oath) शपनपूर्वकं सन्निधनं, शपचपुटः सरं प्रवादेशः, शपनं.

To CONJURE, *v. a.* (Charge earnestly) शपनपूर्वकं or संज्ञपनं समादिश (c. 6. -दिशति -देतुं) or प्रवादिश or सन्निध् in caus. (-निधयति -यितुं), शप् in caus. (शापयति -यितुं).

To CONJURE, *v. n.* (Use enchantment) भाषां कृ, कुहकं कृ, इन्द्रजालं कृ, अभिचर (c. 1. -चरति -रितुं)—(Conspire) शपचपुटः सरं ज्ञानैः सह सहायत्वं कृ, दुष्टकर्मसम्पादनार्थं ज्ञानैः सह शप् (c. 4. ज्ञापति,

ज्ञु) or ज्ञापयवः -ज्ञा-ज्ञन् ज्ञत्.

CONJURER, *s.* मायी *m.* (न), मायाकारः -कृत्, मायाजीवी *m.* (न), कुहककारः, कुहकजीवी *m.* (न), इन्द्रशालिकः, रेन्द्रशालिकः, योगी *m.* (न), सम्प्रयोगी *m.* (न), कौस्तिकः, अभिचारविद्.

CONNAISSEANCE, *s.* सहजम्, एककाले जन्म *n.* (न) or उत्पत्तिः *f.*, समकालोत्पत्तिः.

CONNATE, *a.* सहजः -जा-जं, सहजातः -ता-तं, समकालजः -जा-जं, एककाले जातः -ता-तं, एककालोत्पन्नः -जा-जं, यमजः -जा-जं.

CONNATURAL, *a.* सहजः -जा-जं, स्वाभाविकः -की-कं, स्वाभावजः -जा-जं, जननीतः -ता-तं, एकभावः -वा-वं, एकस्वभावः -वा-वं.

To CONNECT, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), सञ्जन् (c. 9. -यजति-यन्तुं), अनुबन्ध्, सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), उपसन्धा, संधिम् in caus. (-सेधयति-यितुं), संलग्नीकृ, योज् (nom. योजयति-यितुं), यन् (c. 9. यजति, यन्ति), पितृह (c. 4. -नक्षति-नक्षुं), ध्यतिवज् (c. 1. -यजति-यन्तुं); 'to be connected,' सञ्जन् in pass. (-यज्यते).

CONNECTED, *p. p.* (Joined, related) संयुक्तः -क्ता-क्तं, समयुक्तः -क्ता-क्तं, संयुतः -ता-तं, प्रयुक्तः -क्ता-क्तं, यौक्तिकः -की-कं, सञ्जः -जा-जं, सञ्जयी-न्विनी-न्वि (ङ्), कृतसञ्जयः -न्या-न्यं, अनुबद्धः -द्धा-द्धं, अनुसञ्जः -द्धा-द्धं, प्रतिबद्धः -द्धा-द्धं, अन्वितः -ता-तं, समन्वितः -ता-तं, सान्वयः -वा-वं, समितः -ता-तं; 'mutually connected,' ध्यतिवक्तः -क्ता-क्तं.—(Continuous) अवच्छिन्नः -जा-जं, अपरिच्छिन्नः -जा-जं; 'a connected story,' प्रबन्धः.

CONNECTEDLY, *adv.* प्रबन्धेन, अवच्छेदेन, अवच्छिन्नं, योगतः, सञ्जं.

CONNEXION, *s.* (Union) संयोगः, सम्प्रयोगः, योगः, सङ्गः, सङ्गमः, सङ्गतं, समासक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, समासजननं, अनुबन्धः, संसर्गः, सन्धिः *m.*; 'mutual connexion,' ध्यतिवज्.—(Relation) सञ्जयः -न्विनं, अभिसञ्जयः, सञ्जयी *m.* (न), सन्धयः, समन्धयः, सम्पकेः, सन्दर्भः.—(Family connexion) बान्धवः, बन्धुः *m.*, सञ्जयी *m.* (न).—(Connexion of a discourse) प्रबन्धः; 'to have connexion with,' सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).

CONNEXIVE, *a.* यौक्तिकः -की-कं, सञ्जयकः -का-कं, आनुबन्धिकः -की-कं.

CONNIVANCE, *s.* उपेक्षा, उपेक्षयं, अपहवः, हातापहवः, निहवः, निहुतिः *f.*, आकारगुतिः *f.*, हाता हातापहवः, दुहा दुहोपेक्षयं, क्षमा.—(Winking) अक्षिनिक्षेपनं, अक्षिसङ्क्षेपनं.

To CONNIVE AT, *v. n.* (Intentionally overlook) ज्ञानपूर्वकम् उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते-यितुं).—(Conceal knowledge) ज्ञात्वा ज्ञातं निहु (c. 2. -हुते-होतुं) or अपहृ.—(Bear with) क्षम् (c. 1. क्षनते, क्षन्तुं).—(Wink) अक्षि सङ्क्षुप् (c. 1. -क्षोचति-यितुं).

CONNOISSEUR, *s.* चिह्नः, अभिज्ञः, गुणज्ञः, ज्ञानी *m.* (न), बोद्धा *m.* (ङ्), ज्ञिद् *m.*, परीक्षकः.

CONNUBIAL, *a.* वैवाहिकः -की-कं, उद्वाहिकः -का-कं, वीद्वाहिकः -की-कं.

To CONQUER, *v. a.* जि (c. 1. जयति-जे, जेतुं), पराजि, विजि, सजि, अभिभू (c. 1. -भवति-यितुं), पराभू, दम् in caus. (दमयति-यितुं), वशीकृ, धृम् in caus. (धवयति-यितुं), प्रधृम्, पर्याभू (c. 6. -मृजति-यितुं); 'one who has conquered his passions,' जितेन्द्रियः.

CONQUERABLE, *a.* जेयः -या-यं, जयनीयः -या-यं, जय्यः -व्या-व्यं, जेतव्यः -व्या-व्यं, दमनीयः -या-यं, अभिभवनीयः -या-यं, पराभवनीयः -या-यं.

CONQUERED, *p. p.* जिताः -ता-तं, पराजितः -ता-तं, विजितः -ता-तं, दाताः -का-कं, दमिताः -जा-जं, अभिभूतः -ता-तं, पराभूतः -ता-तं, वशीकृतः -ता-तं.

CONQUERER, *s.* जेतृ *m.* (ङ्), विजेता *m.* (ङ्), विजयी *m.* (ङ्), जयी *m.*, पराजयः.

CONQUEST, *s.* जयः, विजयः, विजयसिद्धिः *f.*, अभिभवः, निग्रहः.—(The

act of conquering) जयनं, विजयनं, वशीकरणं; 'foreign conquests,' दिग्विजयः.

CONSANGUINEOUS, *a.* एकशरीरः -रा-रं, सहोदरः -रा-रं, समानोदर्यः -व्या-व्यं, सगर्भः -भ्रा-भ्रं, एकपिण्डः -खा-खं, सपिण्डः -खा-खं, सगोत्रः -त्रा-त्रं, एकवंशजातः -ता-तं, जनरङ्गः -ङ्गा-ङ्गं; 'consanguineous descent,' एकशरीरान्वयः.

CONSANGUINITY, *s.* एकशरीरता, एकशरीरान्वयः, एकशरीरावयवत्वं, सपिण्डता, एकपिण्डता, समानोदर्यता, सगोत्रता, सगर्भत्वं, सङ्गन्धित्वं.

CONSCIENCE, *s.* जनःकरणं, जनयानी *m.* (न), अभिमन्ता *m.* (न), जनःसंज्ञा, मनः *n.* (ङ्), जनःशरीरं; 'remorse of conscience,' मनस्तापः, मनःसन्तापः, पश्चात्तापः.—(Consciousness) चेतना, वेदनं, अनुभवः.

CONSCIENTIOUS, *a.* शुद्धानःकरणः -शा-शं, शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा-त्त (न), पुण्यशीलः -ला-लं, पुण्यात्मा -त्मा-त्त (न), न्यायाचारः -रा-रं, शुचिः -चिः -चि, धर्मशीलः -ला-लं.

CONSCIENTIOUSLY, *adv.* शुद्धमत्या, शुद्धमनसा, न्यायेन, पुण्यशीलत्वात्, निर्विशङ्कं.

CONSCIENTIOUSNESS, *s.* मतिशुद्धत्वं, जनःकरणशुद्धिः *f.*, पुण्यशीलता, शुचिता.

CONSCIONABLE, *a.* न्यायः -व्या-व्यं, यथान्यायः -व्या-व्यं, यथाधर्मः -धा-धं.

CONSCIONABLY, *adv.* यथान्याय्यं, यथाधर्मं, धर्मतः, धर्मानुसारात्, यथोचितं.

CONSCIOUS, *a.* चेतनः -ना-नं, सचेतनः -ना-नं, प्रतिपक्षचेतनः -ना-नं, वेदी-दिनी-दि (न), ज्ञानी-निनी-नि (न), अनुभावी-विनी-वि (न), सतर्कः -का-कं; 'internally conscious,' अन्तर्चेतन्यः -न्या-न्यं.

CONSCIOUSLY, *adv.* ज्ञानतः, ज्ञानात्, ज्ञानपूर्व, बुद्धिपूर्व, मया.

CONSCIOUSNESS, *s.* चेतना, चैतन्यं, वेदनं, अनुभवः, जनःसंज्ञा, बोधः, जनबोधः, ज्ञानं, चित्ताभोगः, मनस्कारः, अहङ्कारः, चिदात्मकं, प्रज्ञा; 'internal consciousness,' अन्तर्चेतन्यं; 'consciousness of pleasure,' सुखानुभवः, सुखवेदनं.

CONSCRIPT, *s.* नययोद्धा *m.* (ङ्), नवसेन्यः, सेन्यान् नये अभिलिखित-नामा *m.* (न).

CONSCRIPTION, *s.* सेन्यानां नये नामाभिलेखनं or नामसमारोपणं.

To CONSECRATE, *v. a.* संस्कृ, अभिसंस्कृ, प्रतिष्ठा in caus. (-शपयति-यितुं), अभिमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति-ते-यितुं), उपनिमन्त्र्.—(By sprinkling) अभिविष् (c. 6. -विचति-वेत्तुं), प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति-यितुं).—(Devote to any use) विनियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), प्रयुज्; सन्नु in caus. (-अपेयति-यितुं).—(Present) उक्तम् (c. 6. -मृजति-यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं).

CONSECRATE OR CONSECRATED, *a.* संस्कृतः -ता-तं, अभिसंस्कृतः -ता-तं, कृतसंस्कारः -रा-रं, अभिमन्त्रितः -ता-तं, प्रतिष्ठितः -ता-तं, मुप्रतिष्ठितः -ता-तं, प्रोक्षितः -ता-तं, सम्प्रोक्षितः -ता-तं, कृताभिषेकः -का-कं, अभिविक्तः -क्ता-क्तं, प्रणीतः -ता-तं, विनियोजितः -ता-तं, उपकृतः -त्रा-त्रं, समर्पितः -ता-तं, आहितः -ता-तं.

CONSECRATER, *s.* संस्कृता *m.* (ङ्), प्रतिष्ठापकः, अभिमन्त्रकृत्, अभिवेषकः, सङ्कल्पकृत्.

CONSECRATION, *s.* संस्कारः, प्रतिष्ठा, मुप्रतिष्ठा, अभिमन्त्र्यं, अभिवेषः-वेचनं, सम्प्रोक्षयं, प्रोक्षयं, उक्तर्गः, सङ्कल्पः; 'of a temple,' प्रासादप्रतिष्ठा; 'of one's self to God,' आत्मनिवेदनं; 'of one's person,' देहविनियोगः.

CONSECUTION, *s.* प्रबन्धः, पर्यायः, क्रमः, अनुक्रमः, विपर्ययः, चीप्सा, सजातिः *f.*, समन्वयः, परम्परा, जेष्ठी, माता.

CONSECUTIVE, *a.* निरन्तरः -रा-रं, अपरितः -ता-तं, अनुपूर्वः -ज्ञा-ज्ञं, क्रमकः -का-कं, क्रमागतः -ता-तं, अपरिच्छिन्नः -जा-जं, समन्वयः -न्या-न्यं, सजातः -ता-तं.

CONSECUTIVELY, *adv.* निरन्तरं, प्रवन्धेन, अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः, क्रमतः, क्रमानुसारेण, यथाक्रमं, यथापूर्वं, अविरतं, अविच्छिन्नं.

CONSECUTIVENESS, *s.* आनन्तर्यं, निरन्तर्यं, आनुपूर्व्यं, अविच्छेदः, अविरामः, अनुयायित्वं, अपरिच्छिन्नता, अविच्छिन्नत्वं, सप्रवन्धत्वं.

CONSENT, *s.* सम्मतिः *f.*, सम्मतं, अनुमतिः *f.* -तं, अनुज्ञा, स्वीकारः, अनुकूलता, ग्रहणं, प्रतियहः, अनुग्रहः, परिग्रहः, इच्छा.—(Unity of opinion) ऐकमत्यं, ऐक्यं, मतैक्यं, एकचिन्तता, अनुवादः; 'mutual consent,' परस्परानुमतिः *f.*; 'with his consent,' तस्य सम्मत्या; 'without his consent,' तस्य अनुमतिव्यतिरेकेण; 'with the consent,' इच्छातः, इच्छया; 'against consent,' अनिच्छया; 'a writing testifying consent,' सम्मतिपत्रं.

TO CONSENT, *v. n.* सम्मन् (c. 4. -मन्ति -ते -मन्), अनुमन्; अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), समनुज्ञा, अभ्यनुज्ञा, स्वीकृ, ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रतियह, परिग्रह, अनुग्रह, प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -इच्छितुं), सम्प्रतीप्, अनुमद (c. 1. -मोदते -दितुं), उपगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), एकचिन्तीभू, एकमतीभू.

CONSENTED, *p. p.* सम्मतः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं.

CONSENTANEOUS, *a.* अनुसारी -रिणी -रि (न्), योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -कं, अनुरूपः -पा -पं, सदृशः -शी -शं, अविरुद्धः -द्वा -द्वं, अनुगुणः -शा -शं.

CONSENTANEOUSLY, *adv.* अनुसारतः -रेण -रात्, अनुरूपं -पेण, योग्यं, अविरुद्धं.

CONSENTIENT, *a.* एकमतः -ता -तं, सम्मतः -ता -तं, एकचिन्तः -ता -तं, एकवाक्यः -क्या -क्यं.

CONSENTINGLY, *adv.* सम्मत्या, अनुमत्या, सम्मतिपूर्वकं, कामतः, बुद्धिपूर्वकं.

CONSEQUENCE, *s.* प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, फलं, फलमुत्तरं, उत्तरं, अनुसारः, अनुवृत्तः, परिणामः, शेषः, अन्यः, समन्वयः, योगः, उदकः, व्युष्टिः *f.* -ई, अर्थः, कार्यं, उत्पन्नं, उद्भूतं, सिद्धिः *f.*, प्रतिफलं, अनुभवः, अनुवृत्तं, अनुवर्तनं, प्रयोजनं, निमित्तं, प्रत्ययः; 'necessary consequence,' कार्यवशः; 'in consequence,' प्रयोगतः, कार्यवशः; 'evil consequences,' मन्दफलं; 'visible consequence,' दृश्यः; 'invisible consequence,' अदृश्यः; 'immediate consequence,' सान्द्रष्टिकं; 'happy consequence,' शुभफलं.—(Deduction, inference) अनुमानं, युक्तिः *f.*, जहा, अभ्युहः, अपवादः.—(Importance) गौरवं, गुरुता, प्रभावः; 'of little consequence,' अल्पप्रभावः; 'consequence or importance of an act,' कार्यगुरुता; 'a matter of some consequence,' गुरुकार्यं.

CONSEQUENT, *a.* प्रयुक्तः -क्ता -कं, प्रयोगी -गिणी -गि (न्), यौक्तिकः -की -कं, अनुपपन्निकः -की -कं or आनुपपन्निकः, अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुवर्ती -रिणी -रि (न्), अनुयायी -यिनी -यि (न्), जनितः -ता -तं; 'consequent upon that,' तत्फलः -ला -लं.

CONSEQUENT, *s.* प्रयोगः, अनुवृत्तः, अनुवृत्तं, फलं, अन्यः, परिणामः.

CONSEQUENTIAL, *a.* (Full of conceit) गर्वी -र्हिणी -र्हि (न्), साटोपः -पा -पं, नानी -निनी -नि (न्).—(Following as effect and cause) प्रयुक्तः -क्ता -कं, आनुपपन्निकः -की -कं.

CONSEQUENTIALLY, *adv.* प्रयोगतः, प्रयुक्तं.—(Arrogantly) साटोपं, सगर्वं.

CONSEQUENTLY, *adv.* प्रयोगतः, प्रयुक्तं, कार्यवशतः, कार्यवशात्, अनुसारेण, तदनुसारतः, इति हेतोः, अतः, अर्थात्, तदर्थं, तस्य हेतोः, तद्विशिष्टे, अवश्यं, इति.

CONSEQUENTNESS, *s.* प्रयुक्तत्वं, अनुसारिता, प्रवन्धः, पूर्वोपरसम्बन्धः.

CONSERVABLE, *a.* संरक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, संरक्षणीयः -या -यं, सन्धारणीयः -या -यं.

CONSERVATION, *s.* संरक्षः -क्षयं, रक्षा, रक्षणं, परिचार्यं, चार्यं, सन्धार्यं, धरयं, गुप्तिः *f.*, पालनं, रक्षणं, रक्षयिचारयं.

CONSERVATIVE, *a.* संरक्षकः -का -कं, पालकः -का -कं, सन्धारकः -का -कं. CONSERVATOR, *s.* रक्षकः, संरक्षणीयः, पालकः, परिचार्याम. (न्), गोत्र्याम. (न्). CONSERVATORY, *s.* रक्षास्थानं, गुप्तिः *f.*, धारकः, चाधारः.—(For plants, &c.) विदेशीयतृणपौषधिवृक्षादीनां रक्षणशाला or रक्षकगृहं.

TO CONSERVE, *v. a.* (Preserve) संरक्ष (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं), परिरक्ष; सन्धे (c. 1. -चायते -चातुं), सम्पाल (c. 10. -पालयति -यितुं), परिपाल; गुप् (c. 1. गोपायति, गोपुं), अभिरक्ष, सन्धु in caus. (-धारयति -यितुं).—(Preserve or pickle) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपसृ, निडीकृ.

CONSERVE, *s.* मिष्टं, मोदकः -कं, खडमोदकः, खडः, सन्धितं, सन्धानं, गुडकः.

CONSESSION, *s.* सहासनं, उपासनं, अन्येन सह उपवेशः.

CONSESSOR, *s.* सहासद्, सहासीनः, उपासीनः, उपासिता *m.* (न्), अन्येन सह आसीनः.

TO CONSIDER, *v. a.* (Think upon) चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), विचिन्त, सचिन्त, प्रविचिन्त; बुध् (c. 1. बोधयति -यितुं, c. 4. बुध्यते, बोधुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -मृशुं), परिमृश्, अनुमृश्; सम्भू in caus. (-भावयति -यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), सन्धे, अनुधे, अवधु in caus. (-धारयति -यितुं), सम्प्रधु, उपधु, समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं).—(Look at attentively) अवेष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष; आलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), आलोच (c. 10. -लोचयति -यितुं), दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), सन्दृश्, परिदृश्, आलक्ष (c. 10. -लक्षयति -यितुं), उपलक्ष, अवधा.—(Examine) निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), परीक्ष, विचर in caus. (-चारयति -यितुं).—(Weigh) विगम् (c. 10. -गणयति -यितुं), विक्वप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), विचर, चितकं (c. 10. -तर्कयति -यितुं).—(Have regard to) अवेष, प्रतीक्ष, अवेष, निरीक्ष, अनुदृश्, उद्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं).—(Imagine, think) मन् (c. 4. मन्ते, मन्तुं), तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं).—(Reverence) पूज (c. 10. पूजयति -यितुं), अर्च (c. 10. अर्चयति -यितुं), मन् (c. 10. मानयति -यितुं).—(Recompense) प्रमुपकृ, सन्धु in caus. (-तोषयति -यितुं), परितुष्, सम्भू in caus.

TO CONSIDER, *v. n.* चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), बुध् (c. 4. बुध्यते, बोधुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), समीक्षा कृ, विचारं कृ, परामर्शं कृ, विवेचनं कृ.

CONSIDERABLE, *a.* (Respectable) प्रतीक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, नामः -न्या -न्यं, आर्यः -र्या -र्यं, आदरणीयः -या -यं.—(Important) गुरुः -र्ही -रु, बह्व्यः -व्या -व्यं.—(Not little) अनल्पः -ल्पा -ल्पं, बहुः -ह्यी -हु, प्रचुरः -रा -रं, महान् -हती -हत् (न्), भूरि -रि -रि, महामूल्यः -ल्पा -ल्पं, अर्थः -र्या -र्यं.

CONSIDERABLENESS, *s.* गौरवं, गुरुता, मान्यता, आर्यत्वं, अर्थता, अनल्पत्वं, प्राचुर्यं.

CONSIDERABLY, *adv.* अनल्पं, बहु, गुरु, नु or अति prefixed, भूरि, भृशं, अतिशयं.

CONSIDERATE, *a.* (Prudent) समीक्षकारी -रिणी -रि (न्), विमृश्यकारी -रिणी -रि (न्), कार्यचिन्तकः -का -कं, चिन्ताशीलः -ला -लं, धिक्त्वानदर्शी -रिणी -रि (न्), कृतावधानः -का -कं, मतिमान् -मती -मत् (न्).—(Regardful) आदरः -ता -तं, दक्षारः -रा -रं, प्रतीतः -ता -तं.

CONSIDERATELY, *adv.* समीक्ष्य, विमृश्य, अवधानतः, मन्तव्यं, अवेषया, अवहसा, अवमर्तं, प्रमादं विना.

CONSIDERATENESS, *s.* चिन्ता, कार्यचिन्ता, प्रतीक्षा, चर्चा, बुध्दिचारः.

CONSIDERATION, *s.* (Reflection, examination) चिन्ता, मुचिन्ता, सचिन्तनं, विचारः, रक्षे -रक्षा, बुध्दिचारः, समीक्षा -क्षयं, प्रतीक्षा, चर्चा, चितकं, विवेचनं, विमर्शः, परामर्शः, भावना, सम्प्रधारणा, आशयनं.

सम्बन्धानं, प्रविधानं, विगमनं, परीक्षा, चास्या, संस्था.—(Regard for) प्रतीक्षा, अपेक्षा, अवस्था, उद्देशः, प्रतीतिः *f.*; 'in consideration of,' अपेक्षया.—(Motive, reason) हेतुः *m.*, निमित्तं, प्रयोजनं, कारणं, प्रयोगः.—(Importance) गौरवं, गुरुता, प्रभावः.—(Estimation, honour) नामं, मान्यत्वं, आदरः, पुजा, पूज्यता, सम्भाषना.—(Compensation) धारितोक्तिः, परिपक्वः, परीक्षाः.

CONSIDERED, *p. p.* चिन्तितः -ता-तं, सुचिन्तितः -ता-तं, सचिन्तितः -ता-तं, परामर्शः -डा-ई, समीक्षितः -ता-तं, आलोचितः -ता-तं, निरूपितः -ता-तं, सुनिरूपितः -ता-तं, प्रतीक्षितः -ता-तं, निरीक्षितः -ता-तं, विचारितः -ता-तं, विगमितः -ता-तं, मतः -ता-तं, स्मृतः -ता-तं.

CONSIDERER, *s.* चिन्तकः, चिन्तापरः, आनपरः, विचारकः, विवेचकः.

CONSIDERING, *part.* अपेक्षया, प्रतीक्ष्य, अपेक्ष्य, उद्दिश्य, प्रतीक्षकः -का-कं.

To CONSIGN, *v. a.* (Intrust) च्यु in caus. (अपेक्षयति-यितुं), समु, प्रतिपद् in caus. (-पादयति-यितुं), निक्षिप् in caus. (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), व्यस् in caus. (-वस्यति-वसितुं), व्यासीकृ, परिदा (c. 3. -ददाति-दातुं), आरुह in caus. (-रोषयति-यितुं), नियुज् (c. 7. -युजति-योजुं), प्रतिष्ठा in caus. (-ष्ठापयति-यितुं), प्रविधा (c. 3. -दधाति-धातुं), विधा.—(Appropriate) प्रयुज्, उपयुज्, विनियुज्.

CONSIGNABLE, *p. p.* अपेक्षणीयः -या-यं, अपेक्ष्यः -या-यं, समर्पणीयः -या-यं, प्रतिपादनीयः -या-यं, आरोपणीयः -या-यं.

CONSIGNED, *p. p.* अपेक्षितः -ता-तं, समर्पितः -ता-तं, प्रतिपादितः -ता-तं, निक्षिप्तः -ता-तं, व्यस्तः -ता-तं, व्यासीकृतः -ता-तं, प्रविहितः -ता-तं.

CONSIGNMENT, *s.* समर्पणं, अपेक्षं, व्यसनं, प्रतिपादनं, आरोपणं, परिदानं, विधायकत्वं.—(In writing) समर्पणपत्रं, चालनपत्रं.

To CONSIST, *v. n.* संस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), परिसंस्था, अपस्था, विधा, सम्भू, पृत् (c. 1. वसते-वसितुं), संवृत्.—(Be comprised, be composed) अन्तर्गतः -ता-तं भू. But in this sense चालकः -का-लिका -कं or रूपः -या-यं are used; as, 'the army consists of elephants, horses, and infantry,' हस्तचक्रपादात्मात्मकं बलं; 'the country consists of valleys and mountains,' दरीपक्षे-तरुयो विषयः.

CONSISTENCE, *s.* अचापत्यं.—(Thickness) वनता, सान्द्रता, श्यानता, पीररत्नं.—(Firmness) दृढता, स्थिरता, अचापत्यं.—(Suitableness) योग्यता, अवरोधः.

CONSISTENCY, *s.* (Stability) स्थैर्यं, पीररत्नं, पुतिः *f.*, अचापत्यं, अचापि-चापः.—(Congruity) अनुसारित्वं, अवरोधः, सादृश्यं, आनुक्यं.

CONSISTENT, *a.* (Stable) स्थिरः -रा-रं, पीर-रा-रं, अचापलः -ला-लं, अचापिचारी -रिणी-रि (न), अविरुद्धः -डा-ई, अविरुद्धः -ता-तं, अनुसारी -रिणी-रि (न), योग्यः -ग्या-ग्यं, सङ्गतः -ता-तं, सद्गुणः -शी-शं.—(Solid, not fluid) वनः -ना-नं, दृढः -डा-ई, पुतिरः -रा-रं.

CONSISTENTLY, *adv.* अविरुद्धं, अविरुद्धः, योग्यं, अनुसारतः-रेण, सङ्गतं.

CONSISTING OF, *p.* Expressed by चालकः -का-लिका -कं or रूपः -या-यं; as, 'an army consisting of elephants, horses, chariots, and infantry,' हस्तचक्रपादात्मात्मकं or -रूपं दलं; 'consisting of two,' आत्मकः -का-कं; 'consisting of troubles,' दुःखकः -या-यं.—(Made of) मयः -यी-यं affixed.

CONSORTIAL, *a.* सहायकसहाय्यी-सहाय्यी-सहाय्यी, पुरोहितसहाय्यी.

CONSORT, *s.* सहायकसहाय्यी, पुरोहितसहाय्यी, योग्यता, सहाय्यी-सहाय्यी.

CONSOciate, *s.* सङ्गीत *m.* (न), अनुसङ्गीत *m.* (न), सहायकः, सहाय्यी *m.*

(न), सहाय्यी *m.* (न), अनुसङ्गीत *m.*

To CONSOCIATE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युजति-योजुं, c. 10. -योजयति-यितुं), संक्षिप् in caus. (-क्षेपयति-यितुं), सङ्गम्य (c. 9. -वप्राति-वपुं).

To CONSOCIATE, *v. n.* सङ्गम्य (c. 1. -गच्छति-गच्छुं), सह गम्य, संवत् (c. 1. -वसति-वसुं), सह वत्, मिह (c. 6. मिलति, नेलितुं), सम्मिल्य, संयुज् in pass. (-युज्यते).

CONSOciATED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता-कं, सहयुक्तः -क्ता-कं, समायुक्तः -क्ता-कं, संक्षिप्तः -डा-ई, सहितः -ता-तं, सङ्गमयान् -वती-वत् (न), मिलितः -ता-तं, संयुक्तः -डा-ई, वृत्तसंसर्गः -गी-गी, सम्मिल्य -क्ता-कं.

CONSOciATION, *s.* साहाय्यं, सहायता, साहाय्यं, साहित्यं, संयोगः, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संसर्गः, सङ्गः, संश्लेषः, सङ्गताः.

CONSOLABLE, *a.* सान्त्वनीयः -या-यं, समोदनीयः -या-यं, समोदयः -या-यं, आश्वासनीयः -या-यं, प्रबोधनीयः -या-यं, विनोदनीयः -या-यं.

CONSOLATION, *s.* सान्त्वः -नन्वं, सान्त्वनं-ना, शान्त्वं, आश्वासनं, समाश्वासनं, उपशान्तिः *f.*, शान्तिः *f.*, समोदयं, शोकापनोदः, शोकापहारः, विनोदः, प्रबोधः.

CONSOLATORY, *a.* सान्त्वदः -दा-दं, सान्त्वनः -ना-नं, शान्तिकः -की-कं, शान्तिदः -दा-दं, शानकः -का-कं, समोदकः -का-कं, आश्वासकः -सिका-कं, शोकापनोदः -दा-दं, शोकापहः -हा-हं, शोकापहारकः -का-कं, शोकापह *m. f. n.*

To CONSOLE, *v. a.* सान्त्व or शान्त्व (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), अभिशान्त्व, परिशान्त्व, उपशान्त्व, आश्वास in caus. (-वासयति-यितुं), समाश्वास, विश्वास, परिविश्वास, प्रयुज् in caus. (-बोधयति-यितुं), शान्त्व in caus. (शान्तयति-यितुं), प्रशान्, उपशान्, शोकान् अपनोद (c. 6. -नुदति-नोदुं) or विनुद in caus. (-नोदयति-यितुं) or प्रतिकृ; सुख्य (nom. सुखयति-यितुं), सुखिरं-रां-रं कृ.

CONSOL, *s.* (In architecture) नागः, नागदन्तकः, सालारं, निर्व्यूहः.

CONSOLED, *p. p.* आश्वासितः -ता-तं, समोदितः -ता-तं, विनोदितः -ता-तं.

CONSOLER, *s.* सान्त्ववादः, आश्वासकः, विनोदकः *m.* (न), शोकापनोदः.

To CONSOLIDATE, *v. a.* संस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), प्रतिष्ठा, स्थिरीकृ, सुस्थिरं-रां-रं कृ, संसम्भ (c. 5. -सम्भोति-सम्भितुं, c. 10. -सम्भवति-यितुं), दृढीकृ, वनीकृ, संहन (c. 2. -हति-हनुं).

To CONSOLIDATE, *v. n.* संस्था in caus. pass. (-स्थाप्यते), स्थिरीभू, सुस्थिरीभू, दृढीभू, वनीभू, संहन in pass. (-हन्ते).

CONSOLIDATED, *p. p.* संस्थापितः -ता-तं, संसम्भितः -ता-तं, संहनः -ता-तं, स्थिरीकृतः -ता-तं, दृढीकृतः -ता-तं, वनीकृतः -ता-तं.

CONSOLIDATION, *s.* स्थिरीकरणं, दृढीकरणं, संसम्भः, संस्थापनं, वनीकरणं, वनीकरणं.

CONSONANCE, *s.* अनुसारः -रिता, आनुक्यं, योग्यता, अवरोधः, सादृश्यं.

CONSONANT, *a.* अनुसारी-रिणी-रि (न), योग्यः -ग्या-ग्यं, उपयुक्तः -क्ता-कं, सद्गुणः -शी-शं, अनुगुणः -या-यं, अविरुद्धः -डा-ई, तुल्यः -त्या-त्यं.

CONSONANT, *s.* (Letter) व्यञ्जनं; 'conjunct consonant,' संयोगः.

CONSONANTLY, *adv.* अनुसारतः-रेण, अनुक्येण, अविरुद्धं, योग्यं, यथा.

CONSONOUS, *a.* एकतालः -ला-लं, सहेयकारी-रिणी-रि (न).

CONSORT, *s.* (Wife) पत्नी, भाष्या, वधू.—(Husband) पतिः *m.*, भर्ता *m.* (न).—(Royal consort, queen) राजपत्नी, राजनहिनी.—(Partner) सहवासी *m.* -सिनी *f.* (न), सहवर्ती *m.* (न), सहभावी *m.* (न), सङ्गीत *m.* (न).

To CONSORT, *v. n.* (Keep company with) सह वत् (c. 1. वसति, वसुं), संवत्; सङ्गम्य (c. 1. -गच्छति-गच्छुं), सह गम्य, सह वत् (c. 1. वसति-यितुं).

CONSOrtED, *p. p.* सङ्गतः -ता-तं, सङ्गीतः -ता-तं, सङ्गीतवान् -वती-वत् (न).

CONSORTION, *s.* साहित्यं, सहायत्वं, साहाय्यं, सङ्गमः, साहचर्यं, संसर्गः.
 CONSPERSION, *s.* सम्प्रोक्षणं, प्रोक्षणं, निषेकः, संकः, सेचनं, प्रक्षेपः.
 CONSPICUOUS, *a.* (Obvious to the sight) प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः-शा-शं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, सुस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्फुटः-टा-टं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रव्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रकाशमानः-ना-नं, प्रकाशितः-ता-तं, दीप्यमानः-ना-नं, देदीप्यमानः-ना-नं, पुरःस्फुरन्-रन्नी-रन् (त्).—(Eminent) प्रमुखः-खा-खं, यत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रकृष्टः-ष्टा-ष्टं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, सुख्यातः-ता-तं.
 CONSPICUOUSLY, *adv.* प्रत्यक्षतम्, प्रकाशं, स्पष्टं, स्फुटं, व्यक्तं.
 CONSPICUOUSNESS, *s.* प्रकाशता, सुप्रकाशत्वं, प्रत्यक्षत्वं, व्यक्तत्वं, स्फुटता, स्पष्टता, सुस्पष्टत्वं, प्रादुर्भावः.—(Eminence) प्रकृष्टत्वं, प्रमुखत्वं, विशिष्टता, विख्यातिः *f.*
 CONSPIRACY, *s.* दुष्टकर्मसम्पादनार्थं बहुजनानां संसर्गः, बहूनां कुसाहित्यं, अससाहित्यं, कुसंसर्गः, कुसाहाय्यं, कुमन्त्रणा, कपटप्रवृत्तिः, कुसङ्कल्पः, पणः, ऐकमत्यं, एकवाक्यता.—(Conjunction) संज्ञापः, संज्ञपनं.—(Against the king) द्रोहः, राजद्रोहः.
 CONSPIRATOR, *s.* दुष्टकर्मसाधनार्थं बहुजनैः सह संसर्गी *m.* (न्) or सङ्गी *m.* (न्) or अनुपङ्गी *m.* (न्).—(Persons bound together by oath) संज्ञप्रकाः *m. pl.*, दिव्यबद्धाः *m. pl.*, शपथबद्धाः *m. pl.*—(Against life) प्राणच्छेदकरः.—(Against the king) राजद्रोही *m.* (न्).—(Traitor) विश्वासघातकः.
 To CONSPIRE, *v. n.* दुष्टकर्मसाधनार्थं संसर्गं कृ or कुसाहित्यं कृ or कुसाहाय्यं कृ or पणं कृ, द्रोहं कृ.—(Against the life of the king) राजा हनयति इति परस्परं शपथेन बद्धा भूत्वा समर्थं कृ.—(Agree together, lead to one point) सम्मिलं (c. 6. -मिलति-मेलितुं), एकत्र नी (c. 1. नयति, नेतुं), समानी, अनुकूल (nom. अनुकूलयति-यितुं); 'all things conspire to make him happy,' तस्य सुखार्थं सर्वं सम्मिलति.
 CONSTABLE, *s.* दण्डपाणिः *m.*, दण्डधरः, गण्डाटः, दण्डैटः, यष्टिधरः, राजपुरुषः, कोषपालः, ग्राहकः.—(Chief constable) दण्डनायकः.
 CONSTANCY, *s.* (Perpetuity) निरन्तरता-त्वं, अचिरातः, निरन्तर्यं, संस्थितिः *f.*, प्रवृत्त्यनन्यता.—(Firmness) स्थिरता, स्थैर्यं, धीरत्वं, दार्ढ्यं, दृढता, दृढिमा *m.* (न्), धृतिः *f.*, स्वेमा *m.* (न्).—(Perseverance) अभिनवेशः, निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, अवस्थितिः *f.*, ग्रहः.—(Faithfulness, lasting affection) दृढा भक्तिः, दृढं सौहृदं, दृढभक्तित्वं, अनुकूलता.
 CONSTANT, *a.* (Perpetual) निरन्तरः-न्ता-न्तं, नैतिकः-की-कं, अभीष्टः-क्षा-क्षं, शाश्वतः-ती-तं, अचिरतः-ता-तं, निरन्तरः-रा-रं, सनातनः-नी-नं, सर्वकालीनः-ना-नं, साक्षिकालिकः-की-कं, चिरस्थायी-यिनी-यि (न्).—(Firm, steadfast) स्थिरः-रा-रं, दृढः-टा-टं, धीरः-रा-रं, अवस्थितः-ता-तं, धृतिमान्-मती-मत् (त्), प्रसक्तः-क्ता-क्तं, नियतः-ता-तं.—(Resolute) स्थिरमतिः-ति-ति, स्थिरचेताः-ता-तः (स्), स्थितधीः-धी-धि.—(Constant in friendship) दृढसौहृदः-दी-दं, दृढभक्तिः-क्ति-क्ति; 'a constant wife,' पतिव्रता, स्त्रीया, दृढाभक्तिः *f.*; 'a constant lover,' अनुकूलः.
 CONSTANTLY, *adv.* निरन्तरं, निरन्तरं, निरन्तरं, सततं, अचिरं, निरन्तरं, निरन्तरं, अनवरतं, अभीष्टं, सर्वकालं, शाश्वतं, अनिर्णयं, सनातं, प्रतिक्षणं, अनुक्षणं, मना, वारं वारं, अचिरान्तं.—(With firmness) स्थिरमत्या, मनःस्थैर्येण.
 CONSTELLATION, *s.* राशिः *m.*, नक्षत्रं, राशिनक्षत्रं, क्षत्रं, तारासमूहः *m.*, तारासमूहः.
 CONSTERNATION, *s.* विस्मयः, सन्नाहः, साध्यत्वं, वासः, सम्भ्रमः, आकुलत्वं,

आकुलता, कातरता, भयं, चमत्कारः, अतिशयः.

To CONSTIPATE, *v. a.* अवरोधं (c. 7. -रुध्वादि-रोधुं), बन्धं (c. 9. -बन्धादि-बन्धुं), निबन्धं, सन्धं (c. 9. सन्धाति, सन्धिन्तुं), विहन्धं, अवरोधः; नहं (c. 4. नहति, नहुं).—(Crowd) सङ्घातं (c. 1. -बाधते-धिन्तुं).—(Condense) घनीकृ, निविहीकृ.
 CONSTIPATED, *p. p.* अवरोधः-डा-डं, निरुधः-डा-डं, जानुधः-डा-डं, बद्धकोष्ठः-डा-डं, निबद्धः-डा-डं, विहन्धः-आ-अं, अवरोधः-आ-अं.
 CONSTIPATION, *s.* मलावरोधः, मलावरोधः, विहन्धः, नाहः, जानाहः, विहन्धः, गुदग्रहः, विहन्धः, निबन्धः, विबन्धः, कोष्ठनिबन्धः, बद्धकोष्ठः, जानवातः, वेगरोधः, वेगविधारणः; 'producing constipation,' साही-हिणी-हि (न्), विहन्धी-भिनी-भि (न्).
 CONSTITUENT, *a.* (Component, making) साधकः-का-कं, विधायी-यिनी-यि (न्), कल्पकः-का-कं, संस्थापकः-का-कं, निर्मापकः-का-कं, रचकः-का-कं.—(Essential) वास्तवः-वी-व, सारभूतः-ता-तं, स्वाभाविकः-की-कं.
 CONSTITUENT, *s.* साधनं, वस्तु *n.*, सारं, भूतं, मूलं, योनिः *m. f.*; 'a constituent part,' अङ्गं; 'of an army,' सेनाङ्गं.—(He who deposes) नियोजकः, प्रेरकः.
 To CONSTITUTE, *v. a.* (Form, compose) निर्मा (c. 2. -नाति, c. 3. -निमीते-मातुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), कृ (c. 8. कुरुते, कर्तुं), रच् (c. 10. रचयति-यितुं), साध् in caus. (साधयति-यितुं); संस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं).—(Establish) स्था in caus., प्रस्था, संस्था, प्रतिष्ठा.—(Depute) नियुज् (c. 7. -युज्कि-योक्तुं), प्रतिपद् in caus. (-पादयति-यितुं), समादिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं); 'whatever wealth constitutes the treasury,' यद् धनं कोषभूतं.
 CONSTITUTED, *p. p.* (Composed, consisting of) निर्मितः-ता-तं, चातकः-का-तिका-कं in comp., रुचः-या-यं in comp., नयः-यी-यं in comp.
 CONSTITUTION, *s.* (State) भावः, स्वभावः, अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*—(Form) रूपं, स्वरूपं.—(Structure) निर्मितः *f.*, निर्माणा, संस्थितिः, व्यूहनं, विधानं, रचना, साधनं.—(Temperament) प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, प्रकृतिसंभावः, देहसंभावः, शरीरस्थितिः *f.*, जन्मसंभावः, जातिसंभावः; 'of a sickly constitution,' जन्मरोगी-मिच्छी-मि (न्).—(Ordinance) व्यवस्था, विधिः *m.*—(System of government) राज्यरीतिः *f.*, राज्यस्थितिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*, राज्यविधिः *m.*, राज्यप्रवृत्तिः *f.*, देशाचारः.—(Act of establishing) नियोजनं, प्रतिष्ठापनं, व्यवस्थापनं.
 CONSTITUTIONAL, *a.* (Relating to the constitution of body) प्राकृतिकः-की-कं, स्वाभाविकः-की-कं.—(To the constitution of the state) राज्यव्यवस्थानुसारं-रिणी-रि (न्).—(Radical) मौलः-ली-लं.
 To CONSTRAIN, *v. a.* (Compel an unwilling person to do any thing) बलेन or बलात्कारेण or यत्नेन अनिच्छनं कर्तुं किञ्चित् कृ in caus. (कारयति-यितुं) or प्रवृत्तं in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), or नियुज् in caus. (-योजयति-यितुं) with loc. c., बलात्कारं कृ, समानकृ (c. 1. -करोति-कृत्). The causal form of any verb may be used to express 'constrain'; as, 'to constrain to give,' दा in caus. (दाययति-यितुं).—(Restrain) अवरोधं (c. 7. -रुध्वादि-रोधुं).
 CONSTRAINABLE, *a.* बलात्कारणीयः-ना-नं, अवरोधनीयः-ना-नं.
 Expressed by the fut. pass. part. of the caus. form.
 CONSTRAINED, *p. p.* (Constrained to do) बलात्कारेण कर्तव्यः-ता-तं.

—(Constrained to give) दायितः -ता -तं.—(Constrained to be silent) वसितकथः -पा -पं. The pass. part. of the caus. form of any verb may be used in this sense.

CONSTRAINT, *s.* (Compulsion) बलाकारः, बलं.—(Necessity) अवश्यकालं -ता.—(Restraint) अवरोधः; 'by constraint,' बलान्, बलाकारेण, अवश्यकालात्, बलापकर्षं.

To CONSTRUCT OR CONSTRUE, *v. a.* सङ्गृह्य (c. 1. -कोचति -चितुं), आकुञ्च्य (c. 1. -कुचति -चितुं) संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), संवृ (c. 1. -वरति -रितुं -रोतुं), सन्निकृष्य (c. 1. -कषेति -कृषुं).

CONSTRUCTION, *s.* सङ्गोचः -चनं, संवारः, संवृतिः *f.*, आकुञ्चनं.

To CONSTRUCT, *v. a.* निर्माता (c. 2. -माति, c. 3. -निमीति, c. 4. -मीयते -मातुं or caus. -मायति -यितुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं or caus. -कारयति -यितुं), कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), विरच्य (c. 10. -रचयति -यितुं), सञ्जन् in caus. (-जनयति -यितुं), चट् (c. 1. चटते -टितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निधि (c. 5. -धिनोति -धेतुं).

CONSTRUCTED, *p. p.* विमितिः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, कारितः -ता -तं, चटितः -ता -तं, मयः -यी -ये in comp.

CONSTRUCTION, *s.* निर्माणा, निर्मितिः *f.*, रचना, विरचना, कल्पनं -ना, विधानं, चटनं, मयिः *m.*, सम्भानं.—(Of words) समर्थः -येता, अन्वयः. (Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आशयः, विवक्षा.

To CONSTRUE, *v. a.* (Interpret the meaning) अर्थं व्याख्या (c. 2. -व्याति -तुं); व्याकृ; व्याह (c. 1. -हरति -हर्तुं); विमृ (c. 2. -मृचति -मृचुं), परिगृह्य in caus. (-गोचयति -यितुं), विमितिं कृ.—(Range words in order) शब्दविन्यासं कृ; 'to construe a sloke,' श्लोकलापनं कृ.

CONSTUPRATION, *s.* धर्म्यं, दूषणं, साहसं, बलाकारेणाभिगमः, राक्षसं, कन्याहरणं, स्त्रीहरणं, कन्यादूषणं.

CONSUBSTANTIAL, *a.* एकवृत्तिः -तिः -ति, समभावः -वा -वं, एकभावः -वा -वं, एकशरीरः -रा -रं, एकयोगिनः -निः -नि, सजातीयः -या -यं.

CONSUL, *s.* पूरुषकाले रोमनगरे प्रजाभिर नियुक्ते दण्डनायकः.—(An officer commissioned in foreign parts to superintend the commercial transactions of his own nation) विदेशे स्वदेशीयवानि-जव्यापारनिर्वाह्ये नियुक्ते जनः.

CONSULATE, CONSULSHIP, *s.* पूरुषकालनायकस्य पदं or अधिकारः.

To CONSULT, *v. a. and n.* मन्त्रं (c. 10. मन्त्रयते -ति -यितुं), सम्मन्त्र्य, विचर्य in caus. (-चारयति -यितुं), सम्भाष्य (c. 1. -भाषते -यितुं), संवद (c. 1. -वदति -दितुं or c. 10. -वादयति -यितुं), विमृष्य (c. 6. -मृषति -मर्तुं), परामृष्य, विनिधि (c. 5. -धिनोति -धेतुं), सन्निकृष्य (c. 10. -निकयति -यितुं), एकत्र परामृष्य कृ.—(Inquire of) निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं).—(Regard) अवेक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -यितुं), प्रतीक्ष्य, समीक्ष्य; 'to consult with one's self,' मनसा विचर्य.

CONSULTATION, *s.* मन्त्रः -मन्त्रं -या, सम्मन्त्रणं, विचारः -रथं, सम्प्रचारणा, सम्भाषणं -मन्त्रं, मन्त्रीः, आनयः, प्रत्ययमन्त्रीः, विमर्शः, परामर्शः, विवेचनं, संवादः, सम्प्रवदयः; 'private consultation,' गृहभाषितं.

To CONSUME, *v. a.* (Destroy) नश्य in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्य, जह् in caus. (जाहयति -यितुं), जपसद्, क्षिप्य in caus. (-क्षययति -यितुं); 'by fire,' दह (c. 1. दहति, दग्धुं), निर्दह.—(Spend) उपयुज्य (c. 7. -युजति -युजुं), व्ययीकृ.—(Exhaust) निःशेषं -वा -वं कृ. निरवशेषीकृ.—(Waste) क्षि (c. 1. क्षयति c. 5. क्षिणोति or caus. क्षययति -यितुं); 'to consume away,' नश्य (c. 4. नश्यति, नशितुं), क्षि in pass. (क्षीयते) जह् (c. 6. जाहयति, जह्), जपसद्, परिहा in pass. (-हीयते).

CONSUMED, *p. p.* नष्टः -हा -हं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः -ता -तं, दग्धः

-ग्धा -ग्धं, मुहः -हा -हं, व्यधीभूतः -ता -तं, व्यधितः -ता -तं, क्षीयः -क्षा -यं, परिक्षीयः -क्षा -यं, क्षयितः -ता -तं, जालीहः -हा -हं.

CONSUMER, *s.* नाशकः, विनाशकः, क्षयकरः, क्षयी *m.* (न.), ध्वंसकारी *m.* (न.).

To CONSUMMATE, *v. a.* समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सम्पद in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्, साप् in caus. (-साधयति -यितुं), संसाप्, सम्पू in caus. (-पूरयति -यितुं), निर्वृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

CONSUMMATE, *a.* सम्पूर्यः -या -यं, परिपूर्यः -या -यं, सिद्धः -ज्ञा -हं, सम्पन्नः -ज्ञा -वं, समाप्तः -मा -तं, उत्कृष्टः -हा -हं, परमः -मा -नं.

CONSUMPTION, *s.* (The state) सिद्धिः *f.*, संनिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, समाप्तिः *f.*, सम्पूर्यता, परिपूर्यता.—(The act) समापनं, सम्पादनं, निष्पादनं, साधनं, निर्वर्त्तनं.

CONSUMPTION, *s.* (Pulmonary) क्षयः, श्लेष्मः, क्षयरोगः, क्षययुः *m.*, क्षयकासः, ज्वरता *m.* (ज्वन्), यक्ष्मा *m.* (न.), कफक्षयः, नृपामयः, शरीर-पाकः.—(Destruction, waste) क्षयः, परिक्षयः, उपक्षयः, नाशः, विनाशः, व्ययः -यनं, ध्वंसः -सनं, अपक्षयः.—(Use) उपयोगः, उपभोगः.

CONSUMPTIVE, *a.* क्षयी -यिणी -यि (न.), नाशी -शिनी -शि (न.), व्ययी -यिनी -यि (न.).—(Diseased with consumption) क्षयरोगी -गिणी -गि (न.), यक्ष्मी -क्षिणी -क्षि (न.).

CONTACT, *s.* स्पर्शः, संस्पर्शः, स्पृष्टिः *f.*, सम्पर्कः, पृष्टिः *f.*, समासजननं, संसर्गः, आसङ्गः, सङ्गः, व्यतिकरः, उपघातः, संयोगः, परिमर्शः, उपयोगः; 'ascertainment by contact,' त्वाचप्रत्यक्षः; 'bodily contact,' अङ्गाङ्गि.

CONTAGION, *s.* (Communication of disease) संचारः, स्पर्शसंचारः, संसर्गः, रोगाकषेणं.—(Contagious disease) मारो, मारकः.

CONTAGIOUS, *a.* स्पर्शसंचारी -रिणी -रि (न.), संचारकः -का -कं, संचारी -रिणी -रि (न.), सम्पर्कीयः -या -यं, त्वाचः -ची -चं, संस्पर्शीनः -जा -जं.

To CONTAIN, *v. a.* (Hold) धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), धाधा; आधा (c. 3. -दधाति -दधे -धातुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं or caus. -धारयति -यितुं), भृ (c. 3. धारयति, भर्तुं)—(Comprise) परिगृह्य (c. 1. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).—(Restrain) यन् (c. 1. यञ्जति, यन्तुं), संयमः, नियमः; संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रतिबंध.

CONTAINABLE, *a.* आदेयः -या -यं, धारणीयः -या -यं, परिग्रहणीयः -या -यं.

CONTAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, धारितः -ता -तं, अनर्गलः -ता -तं, अनर्गलितः -ता -तं, समाविष्टः -हा -हं, परिगृहीतः -ता -तं, आकलितः -ता -तं, गर्भः -भा -भं in comp., धर्त्री -क्षिणी -क्षि (न.); 'contained in the sentence,' वाक्यस्थः -म्या -स्थं.

CONTAINING, *p. p.* (Holding) आददानः -ना -नं, दधानः -ना -नं, धारकः -का -कं, गर्भः -भा -भं in comp. आलकः -का -कं; 'a box containing powder,' धूयैर्गर्भं पात्रं.

To CONTAMINATE, *v. a.* दुष्य in caus. (दूषयति -यितुं), प्रतिदुष्य, लिप्य (c. 6. लिप्यति, लेप्), अनुलिप्य, कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलिनोक्त, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), दिह्य (c. 2. देहिष्य -ग्यु), भरीकृ; 'to be contaminated,' दुष्य (c. 4. दुषयति).

CONTAMINATED, *p. p.* दुष्टः -हा -हं, दूषितः -ता -तं, कलुषितः -ता -तं, मलिनितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं, लिप्तः -भा -भं, भूहः -हा -हं, अपविष्टः -वा -वं.

CONTAMINATION, *s.* दूषणं, कलुषं, मालिन्यं, जशीषं, जशीषणं, कलङ्कः, मलं.

To CONTEMN, *v. a.* अवज्ञा (c. 9. -जानाति -जातुं), अवमन्य (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), तृणाय मन्, अवधीर्य (c. 10. -धीरयति -यितुं), परिभू; गर्ह्य (c. 1. गर्हते -हर्तुं), निन्द्य (c. 1. निन्दति -न्दितुं), मुप्य in des. (मुग्यते -यितुं), कदर्य (c. 10. -कषेयते -यितुं), उपेक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -यितुं), कुम्प्य (c. 10. कुम्पयति -यितुं), लघूकृ, तुच्छीकृ.

CONTEMNED, *p. p.* अवमतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं,

अवधीरितः-ता-तं, परिभूतः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं, विमानितः-ता-तं, कदचितः-ता-तं, अवधूतः-ता-तं, उपेक्षितः-ता-तं, कुलितः-ता-तं.

CONTEMNER, s. अवमानना m. (नृ), अवज्ञानकृत्, निन्दकः, निन्दाकरः, घृणाकरः.

To CONTEMPLATE, v. a. (Examine attentively) निरूप (c. 10.-रूपयति -यितुं), अवेष्य (c. 1.-ईक्षते-यितुं), सम्प्रेक्ष्य, अव्यवेक्ष्य, समवेक्ष्य; सन्दृश (c. 1.-पश्यति-दृष्टुं), अनुदृश, परिदृश; आलोक् (c. 10.-लोकयति -यितुं), आलोच्य (c. 10.-लोकयति-यितुं), निर्वेक्ष्य (c. 10.-वर्णयति-यितुं).

To CONTEMPLATE, v. n. ध्ये (c. 1.-ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्याय, अभिध्याय, सन्ध्याय, प्रध्याय; चिन्त (c. 10.-चिन्तयति-यितुं), विचिन्त, सचिन्त, भू in caus. (भावयति-यितुं), सम्भू, मनसा विचर in caus. (-चारयति-यितुं), विमृश (c. 6.-मृशति-मृष्टुं), समाधा (c. 3.-धत्ते-धातुं).

CONTEMPLATED, p. p. ध्यातः-ता-तं, चिन्तितः-ता-तं, भावितः-ता-तं, सम्भावितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं, मनोगुप्तः-ता-तं.

CONTEMPLATION, s. ध्यानं, अभिधानं, आध्यानं, जनध्यानं, समाधिः m., समाधानं, चिन्ता, भावना, सम्भावनं-ना, विचारणा, विमर्शः, ध्यानपरता, ध्याम n. (नृ).

CONTEMPLATIVE, a. ध्यानपरः-रा-रं, चिन्तापरः-रा-रं, ध्यानशीलः-ला-लं, चिन्ताशीलः-ला-लं, समाधिमान्-मती-मत् (नृ), चिन्तावान्-वती-वत् (नृ), भावितात्मा-त्मा-त्म (नृ), समाधिस्यः-स्या-स्यं, ध्याननिष्ठः-ठा-ठं, सधियाः-न्ता-नं.

CONTEMPLATOR, s. ध्यानकक्षी m. (नृ), ध्याता m. (नृ), समाधिकृत्, चिन्तकः विचारो m. (नृ).

CONTEMPORARY, a. समकालीनः-ना-नं, एककालीनः-ना-नं, समान-कालीनः-ना-नं, समानकालवर्ती-स्तिनी-स्ति (नृ), समकालजः-जा-जं, समानवयस्कः-स्का-स्कं, सवयाः-याः-यः (स्); 'a contemporary associate,' वयस्यः.

CONTEMPT, s. अवमाननं-नता, अवमतिः f., अवज्ञा-ज्ञानं, परिभवः, परिभृतिः f., परिभावः, गर्हा-हं, अवधीरणं, कुत्सा-त्सनं, उपेक्षा-क्ष्यं, हेलनं, अवहेला-लं-लनं, घृणा, परोवादः, अपवादः, तिरस्कारः, व्यङ्ग्यः, व्यग्राधनं, निन्दा; 'object of contempt,' तिरस्कारविषयः, परिभवपदं, परिभवास्यदं.

CONTEMPTIBLE, a. अवमान्यः-न्या-न्यं, अवमाननीयः-या-यं, अवमान्यः-न्या-न्यं, अवज्ञेयः-या-यं, अवज्ञातव्यः-न्या-न्यं, गर्ह्यः-र्हा-र्यं, गर्हणीयः-या-यं, तुच्छः-च्छा-च्छं, कुलितः-ता-तं, निन्दाहः-हा-हं, हृष्यः-प्या-प्यं, गर्हितः-ता-तं, अवगर्हितः-ता-तं, अवधूतः-छा-छं, नीचः-चा-चं, छद्रः-द्रा-द्रं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

CONTEMPTIBLENESS, s. अवमान्यत्वं, गर्ह्यता, तुच्छत्वं, निन्दाहत्वं, कीर्तित्वं, नीचत्वं.

CONTEMPTIBLY, adv. कुलितं, तुच्छं, अपकृष्टं, नीचतया, अवमान्यप्रकारेण.

CONTEMPTUOUS, a. अवमानो-निनी-नि (नृ), अवमनो-न्नी-न्तु (नृ), परिभवी-विणी-वि (नृ), परिभावी-विणी-वि (नृ), परिभावुकः-की-कं, कुत्सावादी-दिनी-दि (नृ), उपेक्षकः-का-कं, घृणी-णिनी-णि (नृ).

CONTEMPTUOUSLY, adv. अवमानेन, अवज्ञानेन, सावमानं, परिभवेण, उपेक्षया; 'he treats contemptuously,' अवमान्यते or अवमानाति or उपेक्षते.

CONTEMPTUOUSNESS, s. अवमानिता, अवमानशीलता, परिभावुकत्वं.

To CONTEND, v. n. (Fight) युष् (c. 4.-युध्यते, योद्धुं), प्रतिपुष्, विग्रह (c. 9.-ग्रहयति-ग्रहीतुं or in caus. -ग्राहयति-यितुं), कलह (nom. कलहायते), वैर (nom. वैरायते).—(Strive) यत् (c. 1.-यत्ते-यितुं), प्रवत्; चेष्ट (c. 1.-चेष्टते-यितुं), विचेष्ट, व्यायम् (c. 1.-यच्चष्टि-यन्तुं), व्यपक्षो (c. 1.-व्यपक्षति-सातुं), पट् (c. 1.-पटते-यितुं).—(Oppose) विरुध्

(c. 7.-रुधति-रोद्धुं), प्रतिरुध्, संरुध्; प्रतिवृत्; प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं).—(Vie) स्वर्षे (c. 1.-स्वर्षते-यितुं), विस्पर्षे, सङ्घर्ष (c. 1.-घर्षति-यितुं).—(In argument) विषद् (c. 1.-वदते-यितुं), वाग्बुद्धं कृ, वाक्कलहं कृ.

CONTENTEND, a. प्रतियोज्ञा-ञ्जी-ञ्जु (ञ्जु), विरोधी-धिनी-धि (नृ) or प्रतिरोधी, विरुद्धः-द्धा-द्धं, विवदमानः-ना-नं, विषयः-या-यं, प्रतियोगी-गिनी-गि (नृ), विपरीतः-ता-तं, प्रतीपः-पा-पं.

CONTENDER, s. विषयः, प्रतिपक्षः, योज्ञा m. (ञ्जु) or प्रतियोज्ञा, वैरी m. (नृ), प्रतिरोद्धा m. (ञ्जु), विषादी m. (नृ).

CONTENT, a. सन्तुष्टः-ठा-ठं, तृप्तः-ता-तं, अलुप्तः-त्ता-तं, अलिप्तः-त्ता-तं, तुष्टः-ठा-ठं, परितुष्टः-ठा-ठं, परितुष्टात्मा-त्मा-त्म (नृ), निःस्पृहः-हा-हं, निःस्पृहः-हा-हं, निष्पृहः-हा-हं, अस्पृहः-हा-हं, वितृष्णाः-ष्णा-ष्णं, तृष्णाहीनः-ना-नं, अत्याकाङ्क्षी-क्षिणी-क्षि (नृ) or निराकाङ्क्षी, सुखी-खिनी-खि (नृ), प्रीतः-ता-तं, हृष्टः-ठा-ठं, प्रशान्तः-न्ता-नं, शान्तः-न्ता-नं, प्रशान्तकामः-ना-नं, सुहितः-ता-तं, चरितार्थः-यो-यं.

CONTENT, s. (Contentment) सन्तोषः, तृप्तिः f., तुष्टिः f., तोषः, परितोषः, शान्तिः f., कामप्रशान्तिः f., कामनिवृत्तिः f., चित्तप्रशान्तिः, अलुप्तः, अलिप्ता, अस्पृहा, वितृष्णाता, वैतृष्ण्यं, भृतिः f., वीहियं; 'to the heart's content,' वसातृप्तं-तृप्ति; 'fruit to the heart's content,' प्रकामफलं.—(Contents, that which fills) पूरकः-कं, भरकः-कं; 'that which is contained,' अन्तर्गतं, अन्तर्भूतं, अवर्षणी-स्तिनी-स्ति (नृ); 'the contents of a vessel,' भास्करकः; 'contents of a writing,' अर्थः; 'contents of a solid in geometry,' घनफलं.—(Table of contents) अनुक्रमणिका, वचस्पज्ञी.

To CONTENT, v. a. तृप् in caus. (तृपयति-यितुं), सन्तुष्, तुप् in caus. (तोषयति-यितुं), सन्तुष्, परितुष्; 'to be content,' तृप् (c. 4. तृप्यति-ने), तुप् (c. 4. तृप्यति), सन्तुष्.

CONTENTED, p. p. सन्तुष्टः-ठा-ठं, सन्तोषितः-ता-तं, तृप्तः-ता-तं, भृतिमान्-मती-मत् (नृ), पूराभिलाषः-वा-वं. See CONTENT.

CONTENTEDLY, adv. सन्तोषेण, तृप्त्या, तुष्ट्या, सन्तुष्टे, अलुप्ते, लोभं विना.

CONTENTION, s. (Strife) कलहः-हं, कलिः m., विग्रहः, विरोधः, द्वन्द्वं, युद्धं, विषयता, विप्रतिपक्षः f.—(Dispute, debate) पक्षकलहः-हं, वाग्बुद्धं, विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, विग्रहायः, विरोधीति f., वाक्प्रविरोधः.—(Emulation) स्वर्षा, सङ्घर्षः, विजिगीषा.—(Application of mind) मनःप्रवेशः, अन्वेषः.

CONTENTIOUS, a. कलहकारी-रिणी-रि (नृ)-कारः-री-रं, कलहप्रियः-या-यं, कलिप्रियः-या-यं, विवादी-दिनी-दि (नृ), विरोधी-धिनी-धि (नृ), विवादाधी-धिनी-धि (नृ), विवादशीलः-ला-लं, युपुस्तुः-स्तु-स्तु.

CONTENTIOUSLY, adv. कलहकारिवत्, विवादाधिवत्, विवादपूजकं, विवादशीलत्वात्.

CONTENTIOUSNESS, s. कलहकारित्वं, विवादाधित्वं, कलहशीलता, कलहेच्छा, कलहप्रवृत्तिः f.

CONTENTLESS, a. असन्तुष्टः-ठा-ठं, अतृप्तः-ता-तं, तुष्टिहीनः-ना-नं.

CONTENTMENT, s. सन्तोषः, सन्तुष्टिः f., तुष्टिः f., तृप्तिः f., तृप्तता, सन्तुष्टता, तोषः, परितोषः, अस्पृहा, अलिप्ता, अलुप्तः, निराकाङ्क्षा, प्रीतिः f. See CONTENT.

CONTERMINOUS, a. सीमावासी-क्षिनी-क्षि (नृ), सीमावर्ती-क्षिनी-क्षि (नृ) or सम्मन्तवासी or समीपवासी or निकटवर्ती, ज्ञायकः-ज्ञा-ज्ञं, पर्यन्तस्यः-स्या-स्यं.

CONTEMPORANEOUS, a. एककालीयः-ना-नं, एककालजः-जा-जं, वदेकः-ता-तं.

To contest, v. a. (Contend) युष् (c. 4. युज्यते, बोहु), प्रति युष्, कलहः (nom. कलहायते).—**(Oppose)** विरुद् (c. 7. -रुहति -रोहुं), प्रति रुद्.
—**(Dispute, litigate)** विषद् (c. 1. -वदते -दिद्), विसेवद्, विषादास्पदीकृ.
CONTEST, s. (Contention) कलहः -ई, कलिः m., युद्धं, विरोधः, विग्रहः.

CONTEST, *s.* (Contention) कलहः-ई, कलिः *m.*, युद्धं, विरोधः, विग्रहः.
—(Dispute) विवादः, विग्रहापः, वायुद्धं, वाग्रहः.—(Legal con-
test) विवादः, व्यवहारः; 'subject of contest,' विवादाव्ययः.

CONTESTABLE, a. विवदनीयः -या -यं, विवादास्पदीकरणीयः -या -यं.

CONTESTED, p. p. वादग्रस्तः - स्त्रा - स्त्री, विवादास्पदीभूतः - ता - त्री, विवा-
दानुगतः - ता - त्री.

CONTEXT, *s.* सन्धः, प्रबन्धः, वाक्यप्रबन्धः, प्रसङ्गः, वाक्यप्रसङ्गः.

CONTEXT, a. संसिद्धः -हा-ई, सन्धितः -ता-तं, दृढसन्धिः -न्धिः-न्धि.

CONTEXTURE, ३. सन्नूतिः *f.*, पिन्यासः, संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, रीतिः *f.*

CONTIGUITY, *s.* सन्निपता, अन्निक-कता, आसन्नता, सन्निति: *m.* सासन्न्यं, सन्नियानं, सन्निकर्षः, नैकतयं, संसर्गः, उपस्थानं, संस्थिति: *f.* आननत्यं.

CONTIGUOUS, a. समीपः-पा-पै, आसन्नः-ज्ञा-ज्ञै, प्रयासन्नः-ज्ञा-ज्ञै, निकटः-ठा-टं, उपान्तः-न्ता-न्तं, समिकः-का-कं, उपस्थः-स्था-स्थं, उपस्थायी-यिनी-वि (न्), अव्यवधानः-न्ता-न्तं, अव्यवहितः-न्ता-न्तं, सन्निकृष्टः-ज्ञा-ज्ञं, सन्निकृष्टः-ज्ञा-ज्ञं, सन्निकृष्टः-रा-रं, प्रसन्नः-न्ता-न्तं, संसन्नः-ज्ञा-ज्ञं, सन्निकृष्टः-ला-लं, सन्निकृष्टः-रा-रं, अव्यवधानः-रा-रं; 'contiguous ground,' पर्वतभूः, परिसरः.

CONTIGUOUSLY, *adv.* समीपं, सन्निकृष्टं, निजटे, अपरिल्लं, अग्निकं,
अभिदूरं, पार्श्वे.

CONTINENCE, &c. (Self-restraint) संयमः, आत्मसंयमः, आत्मवशः, दमः, वैथं.—(Chastity) उपव्यभिचारः, उपव्यसंयमः, संयतोन्द्रियता, जितेन्द्रियत्वं, इन्द्रियनिग्रहः, यतोन्द्रियत्वं, नियतविषयवृत्तिता, ब्रह्मचर्यं, अप्रतिषिद्धेष्वपि विषयेष्वनतिप्रसक्तः.

CONTINENT, & महाद्वीपः, द्वीपः, स्थल-ली, वर्षः, अपविच्छिन्नभूमिः *f.*

CONTINENT, a. (Restraining the passions) संयतः-ता-तं, संयतोन्द्रियः-ता-यं, क्षितोन्द्रियः-ता-यं, यतोन्द्रियः-ता-यं, धैर्यशाली-लिनी-लि (नृ).—(Chaste) यतनेषुनः-ता-नं, संयतोपलब्धः-स्था-स्थं, बलम्पटः-टा-टं, अश्वविचारी-रिखी-रि (नृ), अश्वसनी-मिनी-मि (नृ), ऊर्ध्वरेताः-ताः-तः (इ).—(Moderate) मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, अश्वसक्तः-ता-तं.

CONTINENTAL, *॥* महाद्वीपीयः -वा-यं, स्थलीयः -वा-यं, वर्षीयः -वा-यं.
CONTINGENCY, *॥* देयं, देययोगः, देयगतिः *f.*, देयवटना, सङ्कतिः *f.*,
आगमनः *m.*, अनिश्चयः, यदव्या.

CONTINGENT, *a.* आगमकः -का-कं, हेतुयुक्तः -ता-तं, देवयज्ञः -ज्ञा-ज्ञं, आकस्मिकः -की-कं, आपत्तिकः -की-कं, अनिश्चितः -ता-तं; 'contingent upon,' आश्रयः -ता-तं, अधीनः -ता-तं.

CONTINGENT, s. (Share to be supplied) संज्ञा, भागः, विभागः, उद्भागः.

CONTINGENTLY, *adv.* देष्वात्, देवयोगेन, देववशात्, अकस्मात्, अनिश्चितं, अकस्मात्.

CONTINUAL, a. (Without interruption of space) निरन्तर -रा-रं.—
 (Of time) तिर्यक्-वा-वं, वैविक्-वा-वं, शश्वत्-वा-वं, सतततः-
 वा-वं, चरित्यक्-वा-वं, चरित्यक्-वा-वं, चरित्यक्-वा-वं, चरित्यक्-
 वा-वं, चरित्यक्-वा-वं, चरित्यक्-वा-वं, चरित्यक्-वा-वं, चरित्यक्-
 वा-वं, चरित्यक्-वा-वं.—(Lasting) चिरस्थायी-विनी-वि(न्), दृढ-वा-वं.

[illegible]

CONTINUANCE, s. (Duration, lastingness) स्थायित्वं, विरस्याधिक्यं, स्थिरता, संस्थितिः *f.*, प्रीत्यं, अविरागः *f.*, निरता, अविरामः, अविरतिः *f.*—(Abode, continuance in a place) स्थितिः *f.*, अवस्थानं, प्रत्यवस्थानं, वसतिः *f.*—(Uninterrupted succession) प्रवन्धः, प्रसङ्गः, अन्वयः, अवच्छेदः, अवच्छिन्नान्नं, सनातिः *f.*—(Perseverance) अविनिवेशः, अयवस्थितिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, निर्वैन्धः.

CONTINUATION, *s.* (The state) स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, निवृत्ता, अविरतिः *f.*
 —(The act) प्रवर्तनं.—(The remaining part of a thing
 already begun) उत्तरभागः, उत्तरखण्डः—खंडं, परिशेषः, परिशिष्टं.
 परिवृत्त्यः.—(Series) श्रेणी, पंक्तिः *f.*, अनुक्रमः, यथ्यायः.

CONTINUATOR, १. प्रवर्तकः, निर्वाहकः, परिशेषकर्त्ता *m.* (नृ), सम्पादकः,
उत्तरसाधकः.

To CONTINUE, v. n. (Proceed on in an undertaking) प्रयुक्त (c. 1. -यस्यते-सिक्तु), प्रारब्धं सम्पद्य् in caus. (-पादयति-यितु).—(Last) स्या (c. 1. तिष्ठति-ते, स्यात्तु), चिरस्थायी-यिनी-यिभू.—(Persevere) पर्यवस्था, निर्वर्ण्य कृ, आस्थां कृ.—(Remain in the same state) expressed by आस् (c. 2. आस्ते) with the present or indeclinable part. of another verb; as, 'he continues eating the animals,' पशून् भक्षयन् आस्ते; 'he continues following me,' मम पश्चाद् आगच्छन् आस्ते; 'let him continue besieging the foe,' उपरुध् चरिन् आसीत्.

To CONTINUE, v. a. (Carry on) प्रवृत्त in caus. (-वर्धयति -यितुं), निर्वह् in caus. (-वाहयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).—(Prolong) दीर्घीकृ.—(Extend) तन् (c. 8. तनोति -नितुं), प्रतन् ; 'he continued speaking,' पनराह.

CONTINUING, a. स्थायी-यिनी -यि (न्) or चिरस्थायी or दीर्घकालस्थायी,
संस्थः-स्था-स्थं, अविसर्गो-गिणी-गि (न्).

CONTINUITY, *s.* नैरन्तर्यं, ज्ञानान्तर्यं, प्रवन्धः. सन्ततिः *f.* अविरोधः, अविरोधः *f.* अविरोधः, अपरिच्छेदः, अपरिच्छिन्नः, अन्यथ. सन्तत्यः.

CONTINUOUS, *a.* निरन्तरः -रा -रं, अनन्तरः -रा -रं, अपरिरतः -ता -तं.
अनवरतः -ता -तं, सनातः -ता -तं, अपरिवृत्तः -ता -तं, अपरिवृत्तः -ता
-तं, अनिवृत्तः -ता -तं; 'a continuous story,' प्रवृत्तः.

CONTINUOUSLY, *adv.*: निरन्तरं, अविरतं, अनवरतं, अविच्छिन्नं, प्रवन्धेन.

To CONTORT, v. a. **झाकुष** (c. l. -**कुषति** -**यितुं** or caus. -**कुषयति** -**यितुं**), **झाकष** (c. l. -**कषति** -**क्रां**), **झिक्**, **झिक्पीक**, **धत्रीक**, **साथीक**, **कटिहोम**.

CONTORTED, *p. p.* आकुञ्चितः -ता-ते, आकण्ठितः -ता-ते, विहृषीकृतः -ता-ते, विहृषाकारः -रा-रं; 'having the features contorted,' विकृतपदनः -ता-ते.

CONTORTION, s. आकषणं, विकारः, चक्रता, तिर्यङ्गं, वैरुध्यं, आवर्तः, आकषः.

CONTOUR, *s.* (Form) आकारः, आकृतिः *f.* संस्कारः, रूपः.—(Circumference) परिमाणः, परिधिः *m.*, परिणामः.—(Outline) वस्तुमार्गः, आरम्भः.

CONTRABAND, *a.* निषिद्धः -डा -इं, प्रीतिषिद्धः -डा -इं, व्यासिद्धः -डा -इं,
विषयनिषिद्धः -डा -इं, वर्जितः -ता -तं, धर्मविरुद्धः -डा -इं.

CONTRACT, & नियमः, संविद् *f.*, समयः, प्रतिज्ञानं, संस्कारः, यथाः, विषयः.
 समयः, अवसरः, अवस्था, प्रतीकारः, समाधिः *m.*, संभवः, भागः *f.*

उभयसम्पत्तिः, f. ; 'written contract,' ज्ञापनपत्रं, ज्ञापनपत्रं, प्रति-
ज्ञापनपत्रं ; 'contract of sale,' क्रयविवक्षावधिपत्रम्, क्रयपत्रं, क्रयलेख्यं,
पद्यापेक्षं, विपक्षपत्रं ; 'breaking a contract,' व्यवस्थातिहानः,
संविवक्षातिहानः, सनयवधिभंगः ; 'marriage contract,' वाग्निहव्यः,
विवाहसंकेतः, वाग्दानं.

To CONTRACT, v. a. (Cause to shrink, draw together) सङ्कुच

(c. 1. -कोचति -चिन्तु), कुञ्ज (c. 1. कुञ्जति -चिन्तु or caus कुञ्जयति -यिन्तु), आकुञ्ज, संवृ (c. 1. -वरति, c. 5. -वृणोति -वरिन्तु -रीन्तु), सञ्चिक्व (c. 1. -कचति -क्रुन्तु), आकृष; संह (c. 1. -हरति -हर्न्तु), सञ्चाय (c. 1. -चाधते -धिन्तु), सङ्कटोक्; 'contracting the eye,' सङ्कटाक्ष; 'contracting the brow,' संहतभ्रुः—(Shorten) संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेन्तु), संह, हस् in caus. (हासयति -यिन्तु).—(Make a contract) नियन् कृ. समयाकृ. पणं कृ. पण् (c. 1. पणते -णितुं, पणायति -यिन्तु), सङ्कट (c. 1. -पटते -टितुं), संविद् कृ. संविद् (c. 2. -वेत्ति -वेदितुं).—(Betroth) वाग्दानं कृ; 'to contract a marriage,' विवाहं कृ, विवाहसन्धयं कृ, दातृपरिग्रहं कृ.—(Contract friendship) सख्यं बन्ध (c. 9. बध्नाति. बन्धु) or उपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं); 'I contracted a friendship with him,' अहं तस्य मित्रत्वम् उपगतः.—(Contract a debt) चयं कृ. ऋणग्रस्तः -स्ता -स्तं भू.

To CONTRACT, *v. n.* (Shrink up) सङ्कुच in pass. (-कुच्यते), सङ्कोचं or कुचनम् इ (c. 2. एति, एतुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), संक्षिप् in pass. (-क्षिप्यते), संह in pass. (-ह्रियते), कुञ्ज in pass. (-कुञ्ज्यते), संहन् in pass. (-हन्त्यते).

CONTRACTED, *p. p.* (Drawn together) सङ्कुचितः -ता -तं, कुचितः -ता -तं, आकुचितः -ता -तं, निकुचितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, निरुद्धः -डा -डं, पुटितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संश्रयानः -ना -नं.—(Abridged) संहतः -ता -तं, संक्षिप्तः -ता -तं, सम्यक्तः -स्ता -स्तं.—(Narrow) सञ्चायः -या -यं, सङ्कटः -टा -टं, निरन्तरालः -ला -लं, निरायतः -ता -तं.—(Agreed) संविदितः -ता -तं.

CONTRACTIBLE, *a.* संक्षेपणीयः -या -यं, सङ्कोचनीयः -या -यं, कुचनशीलः -ला -ल.

CONTRACTIBILITY, *s.* संक्षेपणीयत्वं, सङ्कोचनीयत्वं, संहरणीयत्वं, कुचनशीलता.

CONTRACTION, *s.* सङ्कोचः -चनं, आकुचनं, कुचनं, अवकुचनं, समसनं, संक्षेपः -पणं, संवारः, संवृतिः *f.*, हासः, सङ्कटः, निरोधः, न्यूनता; 'contraction of the vulva,' योनिसेवृतिः *f.*; 'of the urethra,' मूत्रमार्गनिरोधः; 'contraction of the skin by astringents,' सन्धानं; 'union of letters,' सन्धिः *m.*; 'a contracted letter,' संक्षिप्तवर्णः.

CONTRACTOR, *s.* नियमकृत्, समयकर्त्ता *m.* (नृ), पणकर्त्ता, पणार्थकः.

To CONTRADICT, *v. a.* विपरीतं वद् (c. 1. वदति -ते -दितुं), विषद्, अपवद्, अपवच् (c. 2. -वक्ति -यक्नु), प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अपरोक्.—(Oppose) विरुद् (c. 7. -रुणाडि -रोडुं), प्रतिरुद्, प्रतिकूल (nom. -कूलयति -यिन्तु), प्रतिकृ, प्रतीय (nom. प्रतीपायते); 'to contradict one's self,' विप्रवद्.

CONTRADICTED, *p. p.* अपवादितः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं, पराहतः -ता -तं, अपरोक्तः -ता -तं, विरुद्धः -डा -डं, बाधितः -ता -तं, विप्रतिपक्षः -या -यं, विप्रतिकृतः -ता -तं.

CONTRADICTER, *s.* विपरीतवादी *m.* (नृ), प्रत्याख्याता *m.* (नृ), अपवादकः, विवादी *m.* (नृ), प्रतिवादी.

CONTRADICTION, *s.* (Verbal opposition) वचनविरोधः, प्रतीयवचनं, विपरीतवचनं, विरोधोक्तिः *f.*, विपरीतार्थं वचनं, प्रत्याख्यानं, विगीतिः *f.*—(Disagreement, incongruity) विसंवादः, असङ्गतिः *f.*, विरुद्धता, असंस्थितिः *f.*—(Controversial assertion) वितर्कता, प्रतिवादः, विप्रलापः—(Opposition) विरोधः -घनं, विपरीतता, विप्रतिपक्षः *f.*, विपक्षता, प्रतीयपक्षता, विप्रतिकारः, पर्यवस्थानं, प्रातिकूल्यं, प्रतिकूलता, प्रतिबन्धिः *m.* -न्धकता, बाधः.

CONTRADICTIONALLY, *adv.* विरुद्धं, विपरीतं, प्रतीयं, विरोधेन, असङ्गतं.

CONTRADICTORY, *a.* विपरीतः -ता -तं, विरुद्धः -डा -डं, विरुद्धाधेः -या -यं,

प्रतीयः -या -यं, विपक्षः -या -यं, विपरीतार्थः -या -यं, विभिन्नः -जा -जं, प्रतिकूलः -ला -लं, विगीतः -ता -तं, प्रतिविषयः -का -कं, द्विष्टः -डा -डं, बाधितः -ता -तं.—(Inconsistent) परस्परविरोधी -धनी -धि (नृ); परस्परपराहतः -ता -तं, विषद्मानः -ना -नं.

CONTRADISTINCTION, *s.* व्यतिरेकः, प्रतिपक्षता, विपक्षता, विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीतं, प्रातिकूल्यं, वैलक्षण्यं, विपरीतगुणविशिष्टता.

To CONTRADISTINGUISH, *v. a.* विपरीतगुणैः or विरुद्धगुणैर् विशिष् (c. 7. -शिनष्टि -शेडुं or caus. -शेवयति -यिन्तु).

CONTRADISTINGUISHED, *p. p.* विपरीतगुणविशिष्टः -डा -डं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं.

CONTRAINDICATED, *p. p.* विलक्षः -खा -खं, अपव्यः -व्या -व्यं, विहितः -ता -तं.

CONTRAINDICATION, *s.* अपव्यलक्षणं, अपव्योपलक्षणं, अपव्यता.

CONTRAPOSITION, *s.* सम्मुखे or प्रतिमुखे स्थापनं or प्रतिस्थापनं.

CONTRARIETY, *s.* विपर्ययः -व्यायः, पर्ययः, विपरीतता, वैपरीतं, विपर्ययासः, वैलक्षण्यं -लक्षण्यं, प्रातिकूलता, प्रातिकूल्यं, विरोधः, प्रतिरोधः, विरुद्धता, प्रतिपक्षता, पर्यवस्था, विप्रतिकारः, प्रतिबन्धिता, व्यतिरिक्तः, व्यत्ययः, व्यत्यासः, अपकुटारः.

CONTRARILY, *adv.* विपरीतं, विरुद्धं, प्रातिकूल्येन, विपर्ययेण, अभिमुखं.

CONTRARIWISE, *adv.* पुनर्, परन्तु, वरं, विपरीतं, वैपरीत्येन.

CONTRARY, *a.* प्रतिकूलः -ला -लं, विरोधी -धनी -धि (नृ), विरुद्धः -डा -डं, विपरीतः -ता -तं, प्रतीयः -या -यं, विप्रतीयः -या -यं, प्रातीयिकः -जी -जं, विलोमः -मी -मं, प्रतिलोमः -ना -नं, विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, विपर्ययासितः -ता -तं, विभिन्नः -जा -जं, अपसम्बन्धः -व्या -व्यं, प्रसम्बन्धः -व्या -व्यं, विपक्षः -खा -खं, प्रतिपक्षः -खी -खं, द्वन्द्वः -डा -डं, अपकटः -टा -टं, अपकुटारः -रा -रं, अभिमुखः -खा -खं, अभिमुखगतः -ता -तं, प्रतिघः -या -यं.—(Hostile) 'वैरी -रिणी -रि (नृ).—(Acting contrary) विपरीतकारी -रिणी -रि (नृ); 'a contrary wind,' सम्मुखगतो वातः. 'Contrary' is sometimes expressed by इतर; as, 'the contrary of moveable,' i.e. 'stationary,' जङ्गमेतरः -रा -रं.

CONTRARY, *s.* विपर्ययः -व्यायः, पर्ययः, विपर्ययासः, व्यत्ययः, विपरीतं, व्यतिरिक्तः.—(Contrary proposition) प्रतिपक्षः, उच्चरपक्षः; 'to the contrary,' विपरीतप्रमाणेन; 'on the contrary,' पुनर्, परन्तु, वरं.

CONTRARY, CONTRARILY, *adv.* पुनर्, वरं, परन्तु, विपरीततः, अन्यथा, प्रतिकूलं; 'contrary to that,' तद्विपरीतं; 'contrary to custom,' रीतिव्यत्ययेन; 'contrary to promise,' प्रतिज्ञाविरोधेन.

CONTRAST, *s.* प्रतिपक्षः, प्रतिपक्षता, व्यतिरेकः, विरोधः, विपर्ययः, वैपरीतं, व्यत्ययः, वैलक्षण्यं, पृथक्त्वं, भिन्नाभिप्रायः, विभिन्नभाषः; 'illustration by contrast,' व्यतिरेकमुदाहरणं.

To CONTRAST, *v. a.* विपर्ययं (c. 4. -अव्यति -व्यतिन्तु), परस्परविपर्ययेण उपमा (c. 2. -जाति -जातुं), परस्परविरुद्धं -डा -डं कृ, व्यतिरेकं कृ, विपर्ययं कृ, पृथक्त्वेन अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), परस्परवैपरीतं कृ.

To CONTRAST, *v. n.* (Be in contrast) विपर्यय in pass. (-व्ययते), विरुद् in pass. (-रुध्यते), व्यतिरिक् in pass. (-रिच्यते).

CONTRASTED, *p. p.* विपर्ययस्तः -स्ता -स्तं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, विरुद्धः -डा -डं.

CONTRAVALLATION, *s.* परिक्षा, वरिष्ठं, प्रतिपक्षः, नगपक्षीराभिमुखं परिक्षाप्रार्थनादि.

To CONTRAVENE, *v. a.* प्रतिरुद् (c. 7. -रुणाडि -रोडुं), संरुद्, विरुद्; प्रतिकृ; प्रतिवन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धु), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यिन्तु), विहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), बाहन्, निषिद् (c. 1. -नेषति -पेडुं), प्रतीय (nom. प्रतीपायते), विप्र (nom. विप्रवति -यिन्तु).

CONTRAVENTION, *s.* प्रतिरोधः, विरोधः, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतिपक्षः,

प्रतियोगः, निषेधः, आवातः, वाचः, प्रतिबन्धः, प्रतिबन्धकता.

CONTRACTATION, *s.* संस्पर्शः, स्पर्शः, परिमर्शः, स्पर्शः *f.*, सम्पर्कः, परिमर्गः.

CONTRIBUTARY, *a.* हकराशे करदः -दा -ई, हकराशायीनः -ना -नं.

To CONTRIBUTE, *v. a.* किञ्चित् किञ्चिद् दा (c. 3. ददाति, दातुं) or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), स्तं स्तम् चंशं or भागं or उद्धारं दा.— (Assist, promote) साहाय्यं कृ, उपकृ, प्रवृत्त in caus. (-वर्धयति -यितुं), प्रवृत्त in caus. (-वर्धयति -यितुं).

CONTRIBUTION, *s.* (The act) चंशदानं, उद्धारदानं, करदानं.—(The share contributed) चंशः, भागः, विभागः, उद्धारः, दत्तशः, करः.

CONTRIBUTOR, *s.* चंशदाता *m.* (नृ), उद्धारदाता, चंशदायी *m.* (नृ).— (Assister, promoter) उपकारी *m.* (नृ), साहाय्यकर्त्ता *m.* (नृ), प्रवर्धकः, प्रयोचकः, प्रवर्धकः, उद्धारसाधकः.

CONTRIBUTORY, *a.* साहाय्यकारी -रिणी -रि (नृ), सम्पादकः -का -कं.

CONTRITE, *a.* अनुतापी -पिनी -पि (नृ), मातानुतापः -पा -पं, कृतपश्चात्तापः -पा -पं, सज्जनचक्षुःतापः -पा -पं, अनुशोचकः -का -कं, अनुशोचकसन्तः -ता -तं, क्षुब्धमनाः -ना -नः (स), शोकाग्निमन्तः -ता -तं.

CONTRITELY, *adv.* क्षुब्धमन्य, मनायेन, सत्वेदं, मनापयुक्तेन, अनुशोकात्.

CONTRITION, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, मनापः, अनुशोचकः, अनुशोचनं, अनुशयः, क्षेदः, विवृतिः, कायकारः, विप्रतीसारः.

CONTRIVABLE, *a.* प्रचिन्तनीयः -या -यं, विधेयः -या -यं, कल्पनीयः -या -यं.

CONTRIVANCE, *s.* (Act of contriving) उपायचिन्तनं, घटनं, विधानं, कल्पनं -ना, परिकल्पनं, कृतिः *f.*, मन्त्रणा, युक्तिप्रयुक्तिः *f.*—(Scheme, plan) उपायः, अपदेशः, अपदेशः, साधनं, चेष्टा, व्यवसायः, विधः, छलं.

To CONTRIVE, *v. a.* प्रचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्त or उपायं प्रचिन्त or निधि (c. 5. -चिन्तयति -यितुं), घट् (c. 1. घटते -टितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुसन्धा, कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकृप्, मन्त्र् (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), सम्प्रभु in caus. (-धारयति -यितुं).

To CONTRIVE, *v. n.* उपायं कृ, उपायचिन्तां कृ, चेष्ट् (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं), व्यवहो (c. 4. -व्यवहति -धातुं).

CONTRIVED, *p. p.* प्रचिन्तितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, चेष्टितः -ता -तं; 'well contrived,' सुचिन्तितः; 'badly contrived,' दुर्गीतः -ता -तं.

CONTRIVER, *s.* उद्येता *m.* (नृ), उपायज्ञः, उपायचिन्तकः, परिकल्पकः, व्यवसायी *m.* (नृ).

CONTROL, *s.* (Restraint, check) संयमः, विनियमः, यमः, नियमः, विरोधः, संरोधः, दम्, दमनं, दमनः -यं, यन्त्रयं, निवारः -रयं.— (Power, authority) चंशं, प्रभुत्वं, अधिकारः, अधीनता; 'under your control,' स्वदधीनः -ना -नं; 'mental control,' चकयेमनं, मनोदम्भः.—(Counter-reckoning) प्रतिगणितं, प्रतिगणना.

To CONTROL, *v. a.* चक्षीकृ or चक्षे कृ, यम् (c. 1. यच्छति, यक्षुं), नियम्, संयम्, चक्रियम्, विनियम्; नियम् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियम्, चक्रियम्; संक्ष् (c. 1. -हरति -हर्तुं), दम् in caus. (दमयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), निरुप् (c. 7. -रुणञि -रोतुं), अवहृप्, निविष् (c. 1. -वेधति -वेधुं), यम् (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), नियम्.—(By a counter-reckoning) प्रतिगणनां कृ.

CONTROLLABLE, *a.* संयमनीयः -या -यं, दमनीयः -या -यं, चक्षयः -इया -इयं, नियमनीयः -या -यं, स्वदधीनः -या -यं, प्रसाहरणीयः -या -यं.

CONTRUL, *p. p.* चक्षः -ता -तं, संयतः -ता -तं, संयमितः -ता -तं, विनियतः -ता -तं, चक्रियतः -ता -तं, चक्षीकृतः -ता -तं, शासितः -ता -तं, निरुद्धः -ता -तं, निविष्टतः -ता -तं, प्रसाहृतः -ता -तं, अधीनः -ता -तं.

CONTRUL, *s.* चक्षता *m.* (नृ), अनुशासिता *m.* (नृ), चक्षकः, अभि-

क्षिता *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (नृ).

CONTROLLERSHIP, *s.* चक्षकता -तं, अभिरक्षित्वं, अनुशासित्वं.

CONTROVERSIAL, *a.* विवादी -दिनी -दि (नृ), वादानुवादी -दिनी -दि (नृ), वितर्की -कियी -कि (नृ), सांवादिकः -की -कं, विस्वादी -दिनी -दि (नृ).

CONTROVERSIALIST, *s.* विवादायी *m.* (नृ), विवादी *m.* (नृ), वादी *m.* (नृ), तर्की *m.* (नृ), सांवादिकः.

CONTROVERSY, *s.* वादानुवादः, वादप्रतिवादः, वितर्का, वादयुद्धं, विवादः, संवादः, विस्वादः, वादः, वितर्कः, तर्कः, वाक्कलहं, विरोधोक्तिः *f.*, शास्त्रार्थकलहः, विषयता, विप्रतिपत्तिः *f.*, विचारः.

To CONTROVERT, *v. a.* विवद् (c. 1. -वदति -ने -दितुं), विस्वद्; विपरीतं वद्; विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), विवादास्वदीकृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अधरीकृ, वादानुवादं कृ, वितर्क (c. 1. -तर्कते -वितुं).

CONTROVERTED, *p. p.* वादग्रस्तः -स्ता -स्तं, विवादास्वदीकृतः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं.

CONTROVERTIBLE, *a.* प्रत्याख्येयः -या -यं, विवदनीयः -या -यं, विचारणीयः -या -यं.

CONTROVERTIST, *s.* शास्त्रविरोधदर्शी *m.* (नृ), विवादी *m.* (नृ), वादप्रतिवादकृ, नैयायिकः.

CONTUMACIOUS, *a.* विपरीतकारी -रिणी -रि (नृ), प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, प्रतिकूलः -ला -लं, घृष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्विनीतः -ता -तं, दुःशीलः -ला -लं, विलोमः -मा -मं.

CONTUMACIOUSLY, *adv.* प्रतीपं, प्रतिकूलं, सदैवं, सधैवं, सधार्म्यं, धार्म्येन, दुर्विनीतं.

CONTUMACY, *s.* प्रतीपता, धार्म्यं, दधैः, चधैः, प्रतिकूलता, दुःशीलता, दुर्विनीतता, विपरीतकारिता, अलीकता.

CONTUMELIOUS, *a.* घृष्टः -वा -वं, निष्ठुरः -रा -रं, ध्वंसकः -का -कं, अवमानी -निनी -नि (नृ), निन्दकः -का -कं, घृणाकरः -री -रं.

CONTUMELIOUSLY, *adv.* घृष्टयेन, सधैवं, सधार्म्यं, सनैतृक्यं, समिकारं, सावमानं.

CONTUMELY, *s.* घृष्ट्यं, घृष्टवचनं, निष्ठुरवचनं, परिभाषणं, घरीवादः, अपवादः, ध्वंसः -वेष्टं, अवज्ञा, अवमानं, निष्ठुरता, निष्ठुर्यं, निम्हा, निरस्कारः, वाच्यता, वचनीयता, धिक्क्रिया, दुर्वच्यं, जुगुप्सा, घृणा, गर्हा, उपकोशः, निकाटः, उपालम्भः.

To CONTUSE, *v. n.* घृष्ट् (c. 10. घृष्टयति -यितुं), घृष्टीकृ, मृद् (c. 9. मृदति, मृदितुं), अवमृद्, विमृद्, क्षुद् (c. 7. क्षुञ्चति, क्षौञ्चुं), खण् (c. 8. खणोति -खितुं), पिष्ट् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निमिष, सम्मिष, मुद् (c. 6. मुदति, तोतुं).

CONTUSED, *p. p.* घृष्टः -या -यं, खतः -ता -तं, घृष्टितः -ता -तं, मृदितः -ता -तं.

CONTUSION, *s.* अङ्गीला, नीलिका, खतं, मर्दनं, सम्मृष्टः, निमिषः.

CONUNDRUM, *s.* प्रवह्निः *f.* -ह्निका, प्रसङ्गती, प्रहेलिका, छेयः, छेयोक्तिः *f.*

CONVALESCENCE, *s.* समुत्थानं, निरामयं, कल्पनं, शमः, उपशमः, रोगोपशमः, स्वास्थ्यं.

CONVALESCENT, *a.* समुत्थितः -ता -तं, वीतरोगः -गा -गं, निरामयः -या -यं, नीरुजः -जा -जं, आधिरहितः -ता -तं, कल्पः -त्या -त्यं, अपगतव्याधिः -धि -धि, उल्लासः -या -यं, प्रोत्साहितः -ता -तं.

To CONVE, *v. a.* चाहे (c. 1. -हयति -हातुं), समाहे, सङ्गृह् (c. 10. -सङ्गृहयति -यितुं), आह्वानपूर्वकं समानी (c. 1. -नयति -नेतुं), एकत्र कृ.

To CONVE, *v. n.* सङ्गृह् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), समागम्; सने (rt. इ with सम्, जा, c. 2. सनेति -तुं); सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं), एकत्र मिल.

CONVENIENCE, *s.* (Fitness) युक्तिः *f.*, उपयोजनं, उपयोगिता, योग्यता, पात्रत्वं -ता, उपपत्तिः *f.*, याचातम्यं.—(Commodiousness, comfort) सुखता, सुखं, सौख्यं, कोषकारत्वं.—(Fitness of time) अवकाशः, अवसरः; 'when it suits your convenience,' अवकाशं प्राप or अवसरं प्राप or वचावकाशं.

CONVENIENT, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -का -कं, युक्तः -का -कं, उचितः

-ता-तं, यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उपपन्नः-जा-जं, समुचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समञ्जसः-जा-जं, सोपकारः-रा-रं.

CONVENIENTLY, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, योग्यं, यथोचितं, उपयुक्तं, साम्प्रतं, स्थाने, यथावत्, जनायासेन, यथावसरं, यथावकाशं.

CONVENT, *s.* मठः, अवसथः, आश्रमः, वीहारः, विहारः, धर्मशाला, धर्मचारिणां मठः.

CONVENTICLE, *s.* सभा, समाजः, मेलकः, ईश्वरपूजकानां गूढसभा, व्यवहारचिह्नः समाजः.

CONVENTICLER, *s.* सभासदः, गूढसभासेवी *m.* (नं), व्यवहारचिह्नसमाजसेवी.

CONVENTION, *s.* (Agreement) समयः, नियमः, संबिद् *f.*, उपगमः, संवादः, मञ्चेतः—(Assembly) सभा, समाजः, संसद् *f.*, मेलकः.

CONVENTIONAL, *a.* सामयिकः-को-कं, नैयमिकः-को-कं, नियमितः-ता-तं, सङ्घसम्मतः-ता-तं, निरुद्धः-टा-टं, रुद्धः-टा-टं.

CONVENTUAL, *a.* मठसङ्घान्वी-स्थिनी-स्थि (नं), आश्रमी-मिथी-मि (नं).

To CONVERGE, *v. n.* नानादिदेशाद् एकस्थानं प्रति गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or समागम्; एककेन्द्राभिमुखम् इ (c. 2. एति, एतुं).

CONVERGENCE, *s.* एकस्थानं प्रति गमनशीलता, एककेन्द्राभिमुखता.

CONVERGENT, *a.* एकस्थानं प्रति or एककेन्द्रं प्रति गमनशीलः-ला-लं, एककेन्द्राभिमुखः-सा-सं, केन्द्राभिपिपतिपुः-पु-पु.

CONVERSABLE, *a.* कथोपकथनयोग्यः-ग्या-ग्यं, आलापी-पिनी-पि (नं), आलापकरूपदुः-दु-दु.

CONVERSABLENESS, *s.* सभाचातुर्यं, आलापकरूपे पाठ्यं.

CONVERSANCE OF CONVERSANCY, *s.* पाठ्यं, परिज्ञानं, परिचयः, नैपुण्यं, व्युत्पत्तिः *f.*, चातुर्यं, कुशलता, पाठ्यता, विदग्धता, विज्ञता, अभिज्ञता.

CONVERSANT, *a.* विशः-ज्ञा-ज्ञं, अभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, निपुणः-या-यं, शिक्षितः-ता-तं, सम्प्रज्ञः-जा-जं, व्युत्पन्नः-जा-जं, विप्रतिपन्नः-जा-जं, चतुरः-रा-रं, पटुः-दु-दु, कुशलः-ला-लं, अभिनिविष्टः-रा-रं, विचक्षणः-या-यं, विशारदः-दा-दं, वेत्ता-सी-सी (नं), पण्डितः-ता-तं, कृती-तिनी-ति (नं), व्यवहर्ता-त्री-त्री (नं), चतुरः-रा-रं, शीलितः-ता-तं, ज्ञः-ज्ञा-ज्ञं in comp.; 'well read,' स्वधीतः-ता-तं; 'conversant with law,' स्मृतिज्ञः; 'with the Scriptures,' शास्त्रविद्.

CONVERSATION, *s.* सम्भाषा-वर्ण, संलापः, आलापः, आभाषणं, सङ्कथा, कथायोगः, सम्प्रवदनं, कथोपकथनं, वादः, विप्रश्नकथा, संवादः, कथा-यासां, द्वयोः संवादः, आपृच्छा—(Criminal) स्त्रीपुरुषसङ्गः—(Behaviour) वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*, आचारः, व्यवहारः, व्यापारः.

CONVERSE, *s.* आलापः, सम्भाषा, संसर्गः, सङ्गमः, सङ्गः, सङ्गतिः *f.*, सम्पर्कः—(The contrary) विपर्ययः.

To CONVERSE, *v. n.* (Hold conversation) सम्भाष (c. 1. भाषते-यितुं), संवद् (c. 1. वदति-ते-यितुं), सम्प्रवद्, संलप (c. 1. लपति-यितुं), आलप, संवच् (c. 2. वक्ति-वक्तुं), सङ्गल्प (c. 1. जल्पति-यितुं)—(Have intercourse) संसर्गं कृ, सङ्गम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं)—(As the sexes) स्त्रीपुरुषवत् सम्भोगं कृ or सङ्गम्.

CONVERSELY, *adv.* विपर्ययेण, विपर्ययतः, व्यतिरिक्तेण, विपरीततः.

CONVERSION, *s.* (Change from one state to another) विकारः, विकृतिः *f.*, विक्रिया, परिवर्तः, परिणामः, अन्यथाकरणं, अन्यथाभावः, विपर्ययः, भावान्तरप्रतिः *f.* Obs. Change from one substance to another is often expressed by the affix सात्; as, 'conversion to water,' जलसात्करणं; 'to ashes,' भस्मसात्करणं.—(Moral change) निवर्तनं, पापनिवर्तनं, विप्रतीसारः—(To another religion or opinion) परमतग्रहणं, परधर्माग्रहणं, धर्मपरिवर्तः, मतिभेदः, असत्यधर्मागात् सत्यधर्माग्रहणं.

CONVERT, *s.* परधर्माग्रहणः, परमतग्रहीता *m.* (नं), स्वधर्माग्रहीता *m.* (नं), धर्मपरिवर्तकः.

To CONVERT, *v. a.* (Change) विकृ, अन्यभावे-वां-वं कृ, भिन्नभावे-वां-वं कृ, भावान्तरकृ, अन्यथा कृ, विकृताकारं-रा-रं कृ, परिवर्त्त in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), परावृत्. Obs. To convert from one substance to another is often expressed by सात्; as, 'to convert to ashes,' भस्मसात् कृ; 'to water,' जलसात् कृ; 'to one's own substance,' आत्मसात् कृ.—(Cause to reform) पापाद् विरम् in caus. (-रम्पयति-यितुं) or निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं)—(Cause to change from one religion or opinion to another) स्वधर्मागागाननरं परधर्माग्रहणे प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं) or परधर्मे ग्रह in caus. (ग्राहयति-यितुं)—(Apply to some use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), उपयुज्, विनियुज्.

To CONVERT, *v. n.* (Be converted) विकृ (c. 8. -कुहते), विकृताभू, अन्यथाभू, विकृताकारः-रा-रं भू, भावान्तरम् इ (c. 2. एति, एतुं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नु), भावान्तराभू.—(From sin) पापाद् विरम् (c. 1. -रम्पयति-रम्पु) or निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं)—(Change one's religion) धर्मे परिवर्त्त in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), स्वधर्मे तज्जा or अपास्य परधर्मे ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आश्रि (c. 1. -अश्रयति-यितुं)—(Change in mind) अन्यमानसीभू, विमनीभू.

CONVERTIBILITY, *s.* परिवर्त्तनीयता, विकार्यता, परिवर्त्तन्यता.

CONVERTIBLE, *s.* परिवर्त्तनीयः-या-यं, विकार्यः-व्या-व्यं, परिवर्त्तनयोग्यः-ग्या-ग्यं.

CONVEX, *a.* न्यूनः-जा-जं, विज्ञाकारः-रा-रं, कूर्मपृष्ठाकारः-रा-रं, आभोगवान्-वती-वत् (नं), गोलपृष्ठाकृतिः-तिः-ति, गड्डाकारः-रा-रं.

CONVEXITY, *s.* न्यूनत्वं-ता, विज्ञाकारता, गड्डाकारभावः, आभोगः.

CONVEXLY, *adv.* कूर्मपृष्ठाकारेण, आभोगरूपेण, न्यूनतः.

CONVEXO-CONCAVE, *a.* चर्च्चन्द्राकृतिः-तिः-ति, चर्च्चन्द्ररूपः-पा-पं.

To CONVEY, *v. a.* (Carry) वह् (c. 1. वहति-ते, वोतुं), आवह, उपवह, संवह; जानी (c. 1. -नयति-नेतुं), तृ in caus. (तारयति-यितुं), गम् in caus. (गमयति-यितुं), प्राप् in caus. (प्रापयति-यितुं), स्थानान्तरकृ.—(Transmit) संचर in caus. (-चारयति-यितुं), चल् in caus. (चालयति-यितुं), अभिवह.—(Make over to another) परस्मै or परस्मिन् सन् in caus. (-अप्रेयति-यितुं).

CONVEYANCE, *s.* (Vehicle) वाहनं, यानं, प्रवहणं, वाहः, रथः, चातुरं.—(Act of making over to another) परस्मै समर्पणं.—(Act of conveying) वाहनं, तारणं, जानयनं, अभिवहणं, संचारणं, चालनं.—(Deed of sale or transfer) ऋणलेखनं, समर्पणपत्रं.

CONVEYANCER, *s.* खेचद्रवादीनां दानपत्रलेखकः, स्थावरस्थानपत्राणां समर्पणपत्रलेखकः or ऋणपत्रलेखकः.

CONVEYED, *p. p.* ऊढः-दा-दं, भूतः-ता-तं, संचारितः-ता-तं, चालितः-ता-तं, तारितः-ता-तं; 'being borne along,' उक्तमानः-जा-जं, नीयमानः-जा-जं.

CONVEYER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नं), तारकः, तारी *m.* (नं), संचारकः.

To CONVIC, *v. a.* आपृप् (c. 10. -वर्षयति-यितुं), c. 1. -वर्षति-यितुं), संवृष (c. 10. -सूचयति-यितुं), अपराधनिर्णयं कृ, अपराधनिर्णयं कृ, निर्णीतापराधं-धां-धं कृ, दोषप्रमाणं कृ, संतोषं or आपराधं or अपराधिनं-धिनो-धि हा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), अभियुक्तजनं निरुद्धं कृ, असी आपराध इति निर्दि (c. 5. -चिन्तयति-चेतुं), कुत्रचित् आपराध (c. 2. -व्याप्ति-यितुं).

CONVIC OR CONVICTED, *p. p.* आपराधितः-ता-तं, दण्डितः-ता-तं, -व,

दुष्टाचरायः -या -यं, निश्चितदोषः -या -यं, निरीतिदोषः -या -यं, उपपा-
दितदोषः -या -यं; 'of falsehood,' दुष्टचित्तवचनः -ना -नं.
CONVICT, *s.* आधर्षितः, दुष्टदोषः, दुष्टाचरायः, दोषनिश्चयात् प्रवर्तितः or
कायश्रेष्ठे बलेन नियोजितः.
CONVICTION, *s.* (Of crime) आधर्षणं, दोषनिश्चयः, दोषनिर्णयः, अपरा-
धनिर्णयः.—(Full persuasion) निश्चयः, निर्णयः, मुनिश्चयः, विमोक्षः,
प्रत्ययः, ग्रहणं, धारणं, परिहानं.
To CONVINCe, *v. n.* (Make to acknowledge) स्वीकारं कृ in caus.
(कारयति -यितुं), उरीकारं or अङ्गीकारं कृ in caus., अभिज्ञातुं or
उरीकृतुं जानी (c. 1. -नयति -नेतुं) or अनुनी, निरुद्धरं -रं -रं कृ,
निरुद्धरीकृ, अभिज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), परिज्ञा in caus., ग्रह
in caus. (ग्राहयति -यितुं).—(Make to believe, persuade) प्रत्ययं
or विश्वासं or निश्चयं कृ in caus. or जन् in caus. (जनयति -यितुं),
प्रलेपुं or विश्वासितुं जानी or अनुनी.—(Destroy doubt) संशयं
or सन्देहं छिद (c. 7. छिनत्ति, छेदुं) or खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं).
CONVINCED, *p. p.* कृतनिश्चयः -या -यं, कृतनिर्णयः -या -यं, जातनिश्चयः
-या -यं, जातविश्वासः -जा -जं, जातप्रत्ययः -या -यं, निरुद्धरीकृतः -ता -तं,
छिन्नसंशयः -या -यं.
CONVINCING, *a.* निश्चयकः -जा -कं, निर्णयकः -जा -कं, निश्चयजनकः
-जा -कं, विश्वासकारी -रिणी -रि (न्), परिज्ञानकृत, प्रत्ययजनकः -जा -कं.
CONVINCINGLY, *adv.* यथा निश्चयो जायते तथा, निःसंदिग्धं, अथ न संशय
इति प्रकारेण.
CONVIVIAL, *a.* सौम्यकः -की -कं, सम्भोजनः -नी -नं, उत्सवसम्बन्धी
-स्थिनी -स्थि (न्); 'a convivial party,' सम्भोजनं, सहभोजनं,
सम्प्रीतिः *f.*
CONVOCAION, *s.* (The act of calling together) समाधानं, आवाहनं.
—(Assembly) सभा, समाजः, सङ्घः *n.* (स्).—(Assembly of the
clergy) पुरोहितसभा, धर्मोध्यक्षसमाजः.
To CONVOKE, *v. a.* समाह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), आह्वे, सङ्घट्ट (c. 10.
-ह्वयति -यितुं).
To CONVOLVE, *v. a.* समावृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं), आवृत्, व्यावृत्;
संक् in caus. (-सारयति -यितुं).
CONVOLVULUS, *s.* शीरविदारि, विदारि, महाभेता, श्लुगन्धा, सुखगन्धिका,
क्रोडी, इयाना, भूमिकुप्ताङ्कः.
To CONVOY, *v. a.* (Attend by way of defence) रक्षायेन् अनुव्रज्
(c. 1. -व्रजति -जितुं) or अनुया (c. 2. -याति -यातुं).—(Guide) सार
in caus. (-सारयति -यितुं).—(Convey) आवह (c. 1. -वाहयति -यितुं).
—(Guard on a journey) अस्त्राणि रक्ष (c. 1. रक्षति -यितुं).
Convey, *s.* (Attendance by way of defence) रक्षायेन् अनुव्रजनं,
अनुव्रज्या.—(Guide) सारकः.—(Guard) रक्षकः.—(A ship for
convey) वाणिज्यवीररक्षा गृहसुवनीका.
CONVULSED, *p. p.* अनुव्रतः -ता -तं, सवारितः -ता -तं, अस्त्राणि रक्षितः -ता -तं.
To CONVULSE, *v. a.* (Agitate greatly) क्षुभ in caus. (क्षोभयति -यितुं),
आक्षुभं, सक्षुभं, विक्षुभं; कम्प in caus. (कम्पयति -यितुं), प्रकम्प.—
(Contract convulsively) आकुञ्च, (c. 1. -कर्वति, c. 6. -कृयति -कृतुं),
आविष्प (c. 6. -विष्पति -चेष्टुं), अपतन् in caus. (-तानयति -यितुं);
'to be convulsed,' क्षुभ (c. 4. क्षुभति, क्षोभितुं), सक्षुभं, सम्पक्षुभं.
CONVULSION, *s.* (Spasm) आक्षेपकः, अपतानकः, अपतानकः, आक्षेपः,
अतानकः, झल्ल.—(Commotion) क्षोभः, व्याक्षोभः, कम्पः, कम्पनं, अभिहितं.
CONVULSIVE, *a.* आक्षेपकः -जा -कं, आक्षेपकः -जा -कं, कम्पकः -जा -कं,
कम्पकः -री -रं; 'a convulsive contraction,' आक्षेपः, अपतानकः;

'convulsive utterance,' गगदः, गगदवाक् *f.* (च्).
CONY, *s.* शशः, शशकः, विलवाली *m.* (न्), गरुवाली *m.* (न्).
To COO, *v. n.* (As a bird) कु (c. 1. कवते, c. 6. कुपते, c. 2. कीति,
कवितुं, कोतुं), कून् (c. 1. कूयति -जितुं), अनुकून्, कुकु शब्दं कृ.
COOING, *s.* कूजनं, कूजितं, अनुकूजनं, कुकु शब्दः.
COOK, *s.* सूपकारः, पाचकस्त्री *f.*, पचकः, पाचकः, पचः, पचेलुकः, सङ्घः,
सुदाय्यः, भक्ष्यकारः, अन्नसंस्कारकः *m.* (न्), भक्ष्यकारः, औदनिकः, आन्धसिकः.
To COOK, *v. a.* पच् (c. 1. पचति -ते, पक्तुं), आ in caus. (अपयति -ते
-यितुं), अन्नानि संस्कृ or सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं) or सिद्धीकृ.
COOKED, *p. p.* पक्क-क्का-क्कं, आणः -या -यं, शूतः -ता -तं, अप्रितः -ता -तं,
सिद्धः -द्धा -द्धं, संस्कृतः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं, उपसम्पन्नः -जा -जं,
राद्धः -द्धा -द्धं.
COOKERY, *s.* (Art of) पाकविद्या.—(Act of cooking) पचनं, पाकः,
पचा, पाचा, पाचिका, पाकनिष्पत्तिः *f.*
COOK-MAID, *s.* पाचकस्त्री, पाचिका, अन्नसंस्कर्त्री, भक्ष्यकारी, सूपकारी.
COOK-ROOM, *s.* पाकशाला, पाकस्थानं, पाकागारं, सूदशाला, महान्नः -सं.
COOL, *a.* शीतलः -ला -लं, शीतः -ता -तं, शिशिरः -रा -रं, अतप्तः -ता -तं,
अतपः -पा -पं, अचम्पः -म्प-म्पं, अनुष्णः -ष्णा -ष्णं, शीतलम्पशः -शी
-शै, जडः -डा -डं.—(Calm, composed) असम्भनः -ना -नं, अचपयः -या
-यं, शान्तः -न्ता -न्तं, धीरः -रा -रं.—(Without passion) घोरतरागः
-गा -गं.—(Cool in affection) विरक्तः -क्ता -क्तं; 'it grows cool,'
शीतलायते.
COOL, *s.* शीतलं, शीतं, शीतलता, शीतता, शिशिरः, शैत्यं, अनुष्णता, अचम्पः.
To COOL, *v. a.* शीतलीकृ, शीतोक्, शिशिरीकृ, शीतल (nom. शीत-
लवति -यितुं).—(Cause an abatement, extinguish) शम् in caus.
(शमयति -यितुं), उपशम्, प्रशम्.
To COOL, *v. n.* शीतल (nom. शीतलायते), शीतलीभू, शिशिरीभू, शीतोभू.
—(Abate, subside) शम् (c. 1. शाम्यति, शम्ति), उपशम्, प्रशम्.
COOLED, *p. p.* शीतीकृतः -ता -तं, शीतलीकृतः -ता -तं, हततरागः -पा -पं.
COOLER, *s.* शीतलकारकः.—(For wine, &c.) मद्यादिशीतलीकरणायै
मृन्मयभाजनं.
COOLING, *a.* शीतलकारी -रिणी -रि (न्), तापहरः -रो -रं, सनापहरः
-रा -रं, चम्पनाशकः -जा -कं.—(Causing abatement) शमकः -का
-कं, शान्तिदः -दा -दं; 'cooling breeze,' शीतलवातः, स्नेहचपको वायुः.
COOLLY, *adv.* शीतलं, शिशिरं, सशैत्यं.—(Without discomposure)
असम्भनं, सम्भनं विना, अचपयं, शान्तं, प्रशान्तं, असहसा.
COOLNESS, *s.* शीतलता, शैत्यं, शीतता, शीतोभावः, शिशिरत्वं, अनुष्णता.
—(Of affection) विरागः, विरक्तिः *f.*, निःचेहता.
COOM, *s.* (Soot that gathers over an oven's mouth) कन्दुमुखलग्नम्
अङ्गारमलं.—(Grease which works out of the nave of a
wheel) चक्रनाभिमध्याद् निर्गतः जेरः.
COOP, *s.* (Barrel) भाङ्गं, भाजनं, काष्ठभाङ्गं, काष्ठपात्रं.—(Cage for
poultry) गान्धुकुङ्कुटादिरक्षणायै पिङ्गरं or वीतसः, कुङ्कुटपालिका.
To COOP-UP, *v. a.* पिङ्गरे or वीतसे प्रविज् in caus. (-वेजयति -यितुं).—
(Confine in a narrow place) सङ्कुटस्थाने निरुध् (c. 7. -रुध्ति -रोधुं).
COOPER, *s.* काष्ठभाङ्गकृ, काष्ठभाजनकारः, काष्ठपात्रोद्देहनादीनां तक्षकः.
COOPERAGE, *s.* (Price paid for cooper's work) काष्ठपात्रादितक्षकस्य
मूल्यं or भूतिः *f.*—(Cooper's work) काष्ठपात्रादितक्षकस्य कर्म *n.*
(न्) or व्यापारः.
To CO-OPERATE, *v. n.* अन्येन सह व्यवहो (c. 4. -स्यति -सातुं) or आचर्
(c. 1. -चरति -रितुं) or चेह (c. 1. चेहते -हितुं); प्रतियोगं कृ, साहाय्यं

- कू; सहकारी-रिखी-रि भू.
 CO-OPERATION, *s.* सहकारः-रिता, साहाय्य, सहायता, प्रतियोगः, प्रति-
 योगिता, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, चङ्गाङ्गिभावः.
 CO-OPERATIVE, *a.* सहकारी-रिखी-रि (नं), सहयोगी-गिनी-गि (नं).
 CO-OPERATOR, *s.* सहकारी *m.* (नं), सहकृत्वा *m.* (नं), प्रतियोगी *m.* (नं),
 साहाय्यकृत्, सम्भूयकारी *m.* (नं).
 COOT, *s.* जलचरः कृपावर्णः श्रुद्रपक्षिभेदः.
 COPARCENARY, *s.* संसृष्टता-त्वं, संसृष्टता, समांशिता.
 COPARCENER, *s.* समांशी *m.* (नं), समांशहारी *m.* (नं), अंशहरः, संसृष्टी *m.*
 (नं), संसृष्टः, रिक्थमयिभागी *m.* (नं), सहाधिकारी *m.* (नं).
 COPARTNER, *s.* समांशी *m.* (नं), समांशहारी *m.* (नं), अंशी *m.* (नं),
 अंशभागी *m.* (नं), अंशहारी *m.* (नं), सम्भूयकारी *m.* (नं).
 COPARTNERSHIP, *s.* समांशिता, सम्भूयसमुत्पन्नं, अंशभागिता, अविभक्त्य-
 Cope, *s.* (Covering for the head) मस्तकाभरणं, मस्तकाच्छादनं, शिर-
 स्त्राणं, शिरस्त्रं.—(Sacerdotal cloak) पुरोहितप्राधारः, पुरोहितपरिधेयं.
 To COPE WITH, *v. n.* प्रतियुष् (c. 4. -युध्यते-योद्धुं), म्यधे (c. 1. म्यधते
 -धितुं), मद्गु (c. 1. -धर्षति-धितुं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं),
 विरुध् (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं), प्रतियोगं कृ.
 COPIER or COPYIST, *s.* लेखकः, लिपिकरः-कारः, प्रतिलिपिकरः—
 (Initiator) अनुकारी *m.* (नं), गतानुगतिकः—(Plagiary) वागप-
 हारकः, शब्दचोरः.
 COPING, *s.* प्राकारशृङ्गं, कपिशिर्षं, क्रयशिर्षं, खोडकशिर्षं, सालशृङ्गं.
 COPICES, *a.* बहुः-हुः-ह्यो-हु, बहुलः-ला-लं, प्रचुरः-रा-रं, भूरिः-रि-
 -रि, पुष्कलः-ला-लं, सम्पूर्णः-यो-यं, परिपूर्णः-यो-यं, अनेकः-का-
 कं, विपुलः-ला-लं.
 CAPIOUSLY, *adv.* बाहुल्येन, बहुशम्, बहु, प्राचुर्येण, प्रचुरं, भूरि, भूरिशम्,
 विस्तारेण, विस्तरशम्, अनेकशम्.
 CAPIOUSNESS, *s.* बाहुल्यं, प्राचुर्यं, बहुत्वं, प्रचुरत्वं, प्रपञ्चनं, सम्पूर्णता,
 पुष्कलत्वं, विपुलता.
 COPPER, *s.* ताव, तावकं, शुल्बं, झटं, डिष्टं, नेपालिकं, तपनेष्टं, लोहितायः
n. (स्), उडुधरं, ब्रह्मवर्द्धनं, अक्षकं, अरविन्दं, रविरोहं; 'copper
 vessel,' तावपात्रं, तावकटाहः, तावस्थाली, तावपिठरः; 'copper
 coin,' यणः.
 COPPER-COLOURED, *a.* ताववर्णः-यो-यं, तावमुखः-खी-खं, तावतनुः-नु-नु.
 COPPERAS, *s.* तुल्यं-त्वकं, मृपातुल्यं, मलीमसः.
 COPPERPLATE, *s.* तावफलकं, तावपट्टं, तावपत्रं, पट्टं.
 COPPERSMITH, *s.* तावकारः, ताविकः, तावकुट्टकः-कुटः, शौलिकः,
 काम्यकारः.
 COPPERY, *a.* तावः-खी-खं, ताविकः-की-कं, तावमयः-यी-यं, औडुधरः
 -री-रं, कुकुमतावः-खा-खं.
 COPPER OF COPE, *s.* गुल्मावृतं स्थानं, इन्धनावृतं स्थानं, जङ्गलः, उपवनं,
 कृत्रिमवनं.
 COPULA, *s.* विशेष्यविशेषणसंज्ञा.
 To COPELATE, *v. n.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).
 To COPULATE, *v. n.* स्त्रीपुरुषवत् सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभिगम्;
 मैथुनं कृ, सम्भोगं कृ, संसर्गं कृ.
 COPULATION, *s.* मैथुनं, रतं, मुरतं, रतिकर्म *n.* (नं), रतिक्रिया, शृङ्गारः,
 सङ्गसङ्गः, औपम्यं, सम्भोगः, संसर्गः, सम्पक्कः, संयोजनं, अवायः, गमनं,
 अभिगमनं, महासुखं, रहः *n.* (नं), उपसृष्टं, अभिमानितं, धर्षितं, काम-
 केलिः, मोहनं.
 COPULATIVE, *a.* संयोगकारी-रिखी-रि (नं) or संसर्गकारी; 'copula-

tive conjunction,' संयोगकारिणी अवयवसंज्ञा.

- COPY, *s.* (Transcript from an original) प्रतिलिपिः *f.*, प्रतिकल्पः—
 (An individual book) एकपुस्तकं, एकग्रन्थः—(An original
 from which any thing is copied) आदर्शः, मूलं—(Autograph)
 स्वहस्तलिखितं, हस्ताक्षरं, हस्तलिपिः *f.*
 To COPY, *v. a.* and *n.* (Transcribe) उक् (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं),
 लिपिं दृष्ट्वा प्रतिलिपिं कृ, रूपं दृष्ट्वा प्रतिकल्पं कृ, मूलदर्शनाद् लिख् (c. 6.
 लिखति, लेखितुं)—(Imitate) अनुकृ, अनुगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).
 COPY-BOOK, *s.* प्रतिलिपिपुस्तकं, प्रतिलिखनपुस्तकं—(The writing
 by looking at which boys learn to write) आदर्शः, पुस्तकं
 यस्य पत्रेषु वर्षाविन्यासश्च चारुकरणे लिख्यते यद्दर्शनाद् बालका लिखन-
 शिक्षां कुर्वन्ति, बालानां लिखनशिक्षार्थम् पुस्तकादोपितानि अक्षराणि
 वाक्यानि वा.
 COPYHOLD, *s.* (Land, &c.) ग्रामेश्वराधीनं क्षेत्रादि.
 COPYHOLDER, *s.* आहर्ता *m.* (नृ), ग्रामेश्वराधीनक्षेत्रधारी *m.* (नृ).
 COPYRIGHT, *s.* स्वकीयमुद्रितग्रन्थे निबन्धुर अधिकारः, मुद्राङ्कितपुस्तके स्वत्वं.
 To COQUET, *v. n.* विलस (c. 1. -लसति-सितुं), विलासं कृ, हाव कृ, लल-
 (c. 1. ललति-लितुं), खेला (nom. खेलायति-यितुं), प्रेमललितं कृ.
 COQUETRY, *s.* विलासः, हावः, ललितं, विभ्रमः, खेला, रसिकता, मोहनेच्छा,
 लालसा, रम्यत्वं.
 COQUETTE, *s.* रसिका स्त्री, रमिनी, विलासिनी, विलासवती, दामिनी,
 मोहनकारिणी, लालिनी, कामिनी, लीलावती.
 CORAL, *s.* विद्रुमः, प्रवालः-लं, रत्नवृक्षः, मन्दरः, मन्दारः, रत्नकन्दः-न्दलः,
 हेमकन्दलः, रत्नकन्दलः, रत्नवृक्षः, लतामयिः *m.*, अङ्गारकमयिः, माहेयः,
 पारिजातः, पारिभद्रः, क्रिमिशृङ्गः *m.*, भौमरत्नं, भोनीरा, सुपुष्पः, रत्नपुष्पकः.
 CORALLINE, *a.* प्रवालमयः-यी-यं, विद्रुममयः-यी-यं, सप्रवालः-ला-लं.
 CORALLOID, *a.* प्रवालोलोपमः-मा-मं, विद्रुमसदृशः-शी-शी.
 CORD, *s.* रज्जुः *m. f.*, पाशः, दाम *n.* (नं), दामिनी, दामा, गुणः, सूत्रं,
 शृङ्गतन्तुः *m.*, शृङ्गसूत्रं, सन्दानं, रसना, शुल्लं, शुल्बः, योक्त्रं, वटः, वराटः-
 -टकः, दोरकः; 'Brahminical cord,' उपवीतं, यज्ञोपवीतं, निवीतं,
 पञ्चवटः, मौञ्जी.—(A load of wood measured by a cord)
 रज्जुपरिमितः काष्ठभारः, इन्धनराशिः *m. f.*
 To CORD, *v. a.* रज्ज्वा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाशं (nom. पाशयति
 -यितुं), योक्त्रं (nom. योक्त्रयति-यितुं), यन्त्रं (c. 10. यन्त्रयति-यितुं).
 CORDAGE, *s.* शृङ्गसूत्रं.—(Of a ship) नावो रज्ज्वादिसामग्र्यं.
 CORDED, *a.* (Fastened with a cord) रज्जुबद्धः-द्धा-द्धं, पाशितः-ता-
 -तं.—(Made of ropes) रज्जुमयः-यी-यं.
 CORIDIAL, *s.* अग्निवर्द्धनं, रुचकं, रोचकः, रोचनः, चतुर्वर्द्धकं or तेजोवर्द्धनम्
 औषधं.
 CORDIAL, *a.* (Invigorating tonic) अग्निवर्द्धकः-का-कं, अग्निदः-दा-दं,
 तेजस्करः-रा-रं, दीपकः-का-कं, रुचकः-का-कं, रुचिदः-रा-रं, पौष्टिकः-
 -की-कं, धातुपोषकः-का-कं.—(Sincere, friendly) सरलः-ला-लं.
 सौहार्दवान्-वती-वत् (नृ), सुहृदमः-मा-मं.
 CORDIALITY, *s.* सौहार्दं, सौहार्दं, सुहृदता, सारल्यं, सरलता, सुशीलता.
 CORDIALLY, *adv.* सौहार्देन, सुहृदया, सौहार्दं, सारल्यं, सुशीलया.
 CORDMAKER, *s.* रज्जुकारः, शृङ्गसूत्रकारी *m.* (नृ), शृङ्गतनुकृत्.
 CORDON, *s.* (Of a rampart) प्राकारशिर्षं.—(Band) दाम *n.* (नृ).
 CORDWAINER, *s.* पादुकाकारः, चर्मकारः, चर्मकृत्, चर्मपादुकाकृत्, पादुकाकृत्.
 CORE, *s.* (Heart, inner part) हृदयं, गण्डः, अन्तरं, मध्यभागः, बीजं, सारः.
 CORIACEOUS, *a.* चर्ममयः-यी-यं, चामिकः-की-कं, अग्निनीयः-वा-यं.
 CORIANDER, *s.* (Plant) चामी, धानः, चामिवः, सुसपः, तीक्ष्णवचः.

तीक्ष्णफलः, कुनटी.—(Seed) कषा, अवारिका, सुगन्धि *n.*, धान्यकं, धान्यवीनं, पुबुह *n.* -री, कुसुबुहः *f.* -वरी.
CORK, s. (Bark of a tree) विदेशीयतहवक् *f.* (च).—(Stopple of a bottle, &c.) पिधानं, कूपीक्षिद्रपिधानं, कूपीक्षिद्रनिरोधनार्थं तहवक्कूपं पिधानं.
To CORK, v. a. (Stop with a cork) पूर्योक्तपिधानेन निरुध्य (c. 7. -रुण्डि -रोडु), पिधा (c. 3. -दधाति -धातु).
CORRED, p. p. सपिधानः -ना -नं, पूर्योक्तपिधाननिरुद्धः -डा -डं.
CORMORANT, s. मत्स्यसादकः पक्षिभेदः.—(A glutton) अत्याहारी *m.* (न), गृध्रः, वस्तरः, कुक्षिभरिः *m.*
CORN, s. (Grain) धान्यं.—(Growing corn) शस्यं, लवणकटि *m.*, सीयं. (Food) अन्नं, खाद्यं, भक्ष्यं, आहारः, जीवसाधनं.—(Callosity on the foot) कणः, कट्टः.
TO CORN, v. a. लवणीकृ, लवण (nom. लवणयति -यितुं), लवणाक्तं-क्तां-क्तं कृ.
CORNCIANDLER, s. धान्यमायः, धान्यादिचिक्रेता *m.* (न), वैवधिकः -की *m.* (न).
CORNCUTTER, s. कणवेदकः, कट्टकृतः, कट्टोच्छेदकः, कियोन्तूलकः.
CORNEA, s. (Of the eye) शुक्लमण्डलं.
CORNEL, s. (A tree) वस्त्रमात्रप्रस्तारसवर्णमूलो वृक्षः.
CORNELIAN, s. (A precious stone) स्वच्छप्रस्तारभेदः.
CORNEOUS, a. शाक्तेः -क्ते -क्ते, शुक्लमयः -यी -यं, शुक्लोपमः -ना -नं.
CORNER, s. (Angle) कोणः, अक्षः, चारं.—(Of the mouth) वृक्ष *n.* (न), मृच्छिणी.—(Of the eye) अपाङ्गं, नयनोपानाः, नेत्रपथ्यताः.—(Secret place, retreat) निजैर्नदेशः, विविक्तदेशः, आश्रमः.
CORNERED, p. p. साक्षः -सा -सं, सकोणः -या -यं, कोणविशिष्टः -हा -हं.
CORNER-STONE, s. कोणप्रस्तारः, चारप्रस्तारः, प्रस्तारो येन प्राचीरद्वयं सञ्चलं, प्रधानप्रस्तारः.
CORNER-WISE, adv. कोणाकोणि, चारारि, असाक्षि.
CORNET, s. (A musical instrument) शुभिरवादिभेदः.—(Officer of horse) आधिकसैन्यदलनायकः, अष्टाहदसैन्यपताकाधारी कुलीनकुमारः, सादी *m.* (न).—(Envelope of paper) कोशः, आवेहनं, प्रच्छदपटः.
CORNETCY, s. पूर्योक्तस्य सैन्यदलनायकस्य पदं or अधिकारः.
CORNFIELD, s. शस्यक्षेत्रं, धान्यक्षेत्रं, सीयक्षेत्रं, सीयभूमिः *f.*
CORNFLOWER, s. कर्षः, शस्यक्षेत्ररुह जोषधिभेदः.
CORNICE, s. प्राकाराग्रीवं, खोदकशीवं, कपिशिवं, क्रयशीवं, प्राकारशेखरः.
CORNIGEROUS, a. शुक्ली -क्ली -क्ली (न), शुक्लियः -या -यं.
CORN-MILL, s. धान्यपेषणी, धान्यपेषणयन्त्रं, पेषणं -णिः *f.*
CORN-ROSE, s. खल्लसज्जातीय जोषधिभेदः.
CORNUCOPIA, s. श्रीभूतं सम्यक्सूचकं पुष्पफलादिसम्यग्यं विवाद्यं, श्रीपकः.
CORNUTED, a. अभिचारिणीभाष्यावान् *m.* (न), पुच्छली स्त्री यस्य कः, वन्धकीभाष्यः.
CORNY, a. (Horny) शाक्तेः -क्ते -क्ते.—(Producing grain) धान्यवान् -वती -वत् (न).
COROLLARY, s. अनुमानं, अपवाहः, सिद्धान्तः, उपलब्धः, अभ्यूहः, जहा, युक्तिः *f.*
COROMANDEL, s. (Coast of) द्राविडः.
CORONAL, s. मुकुटं, किरीटः, मौलिः *m. f.*, शेखरः, माला.
CORONAL, a. मल्लकाग्रसङ्गम्यीयः -या -यं, मल्लकोपरित्यः -स्या -स्यं.
CORONARY, a. किरीटी -टिनी -टि (न), मुकुटसङ्गम्यीयः -या -यं.
CORONATION, s. राजाभिषेकः, अभिषेकः, मुकुटधारणसंस्कारः.—(The hall of coronation) अभिषेकशाला.
CORONER, s. अयमुपनिवारकः, अयमुपनिवारणपरीक्षकः, अयमुपनिवारणविचारको राजप्रतिनिधिः.

CORONET, s. कुलीनवर्गलाक्षणिकः सुद्रकिरीटः, मौलिः *m. f.*, मुकुटं.
CORPORAL, s. सेनायां पदभानां मध्ये अग्रपरपदभाक्, सेनारक्षाध्यक्षः.
CORPORAL, a. शारीरः -री -रं -रिक्तः -की -कं, शरीरी -रिणी -रि (न), देहिकः -की -कं, देही -हिनी -हि (न), आङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (न), अङ्गिकः -की -कं, अङ्गकः -का -कं, कायिकः -की -कं, कायकः -का -कं. See CORPOREAL.
CORPORALITY, s. मूर्तिमत्त्वं, शरीरवत्ता, देहवत्त्वं, शारीरिकत्वं.
CORPORALLY, adv. शरीरतस्, देहतस्, शारीरं, सशरीरं.
CORPORATE, a. सङ्घातवान् -वती -वत् (न), कृतसंसर्गः -गा -गं, सामाजिकः -की -कं, समूहीभूतः -ता -तं.
CORPORATION, s. (Corporate body) श्रेणी -णिः *m. f.*, ग्रामसङ्घः.
CORPOREAL, a. शरीरवान् -वती -वत् (न), मूर्तिमान् -मती -मत् (न), देहवान् -वती -वत् (न), वपुष्मान् -ष्मती -ष्मत् (न), सशरीरः -रा -रं, सदेहः -हा -हं, तनुमान् -मती -मत् (न), विग्रहवान् -वती -वत् (न), देहभाक् *m. f. n.* (न). See CORPORAL.
CORPS, s. (Body of soldiers) सैन्यदलं, सैन्यगुल्मः, दलः, अनीकं.
CORPSE, s. शवः -वं, कुणपः -वं, मृतकं, मृतशरीरं, मृतदेहः, पञ्चावस्थः, प्रेतः, शयः.
CORPULENCE OR CORPULENCY, s. मेदक्षिता, मेदोवृद्धिः *f.*, स्थूलता, शरीरस्थूलता, स्थूलकायत्वं, उन्नेहा, आप्यायनं.
CORPULENT, a. स्थूलः -ला -लं, स्थूलकायः -या -यं, पृथुरः -रा -रं, उदरी -रिणी -रि (न), मेदस्त्री -स्त्रिनी -स्त्रि (न), नासलः -ला -लं, आप्यायनः -ना -नं, पीनः -ना -नं, पीवरः -रा -रं, वृहत्कुक्षिः -क्षिः -क्षि, तुन्दवान् -वती -वत् (न), तुन्दिकः -का -कं, वृद्धनाभिः -भिः -भि, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं.
CORPUSCLE, s. अणुः *m.*, परमाणुः, कणः, लवः, लेखः, कणिका, काकिकिका, रेणुः *m. f.*, अणुरेणुः *f.*, सूक्ष्ममूर्तिः *f.*
CORPUSCULAR, a. अणुविषयकः -का -कं, सूक्ष्ममूर्तिविषयकः -का -कं.
To CORRECT, v. a. (Amend) शुभं in caus. (शोधयति -यितुं) परिशुभं, विशुभं, संशुभं; समाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातु) निर्दिष्टं -यां -यं कृ.—(Chastise) शास्त्रं (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्त्रं दण्डं (c. 10. दण्डयति -यितुं).—(Destroy or modify by the addition of opposite qualities) विपरीतगुणप्रक्षेपेण नश्वं in caus. (नाशयति -यितुं) or शस्त्रं in caus. (शनयति -यितुं) or प्रतिकृ.
CORRECT, a. शुद्धः -डा -डं, विशुद्धः -डा -डं, निर्दोषः -या -यं, दोषरहितः -ता -तं, सत्यः -त्या -त्यं, यथाथः -था -थं, चतः -ता -तं, तथ्यः -ध्या -ध्यं, अवितथः -था -थं, समञ्जसः -सा -सं, शुचिः -चिः -चि, यथातथः -था -थं, याथार्थिकः -की -कं, यथामार्गः -गा -गं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रकृतः -ता -तं.—(Correct in conduct) साधुवृत्तिः -त्तिः -त्ति.
CORRECTED, p. p. (Amended) शोधितः -ता -तं, विशोधितः -ता -तं.—(Counteracted) प्रतिकृतः -ता -तं.—(Chastised) शासितः -ता -तं, अनुशासितः -ता -तं.
CORRECTION, s. (Chastisement) शास्तिः *f.*, शिष्टिः *f.*, शासनं, अनुशासनं, दण्डः -डनं, साहसं, नियहः, प्रतिफलं.—(Amendment) शोधनं, विशोधनं, शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, प्रतिसमाधानं, समाधानं.
CORRECTIVE, a. (Destroying noxious qualities) नाशकः -का -कं -मः -मा -मं in comp., अपनुदः -दा -दै, हट -रा -रं, अपहः -हा -हं or -हः -हा -हं in comp.—(Counteracting) प्रतीकारकः -का -कं.—(Amending) शोधकः -का -कं.
CORRECTIVE, s. प्रतीकारः, प्रतिकारः, प्रतिसमाधानं, अपनोदनं, अभिघातः.
CORRECTLY, adv. शुद्धं, यथाथं, निर्दोषं, तथ्यं, चतं, सत्यं, अज्ञसा, अवितथं, समञ्जसं, शुचि, यथातथं, यथावत्, यथामार्गं, साधु.
CORRECTNESS, s. शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, निर्दोषता, यथाथता,

सत्यता, वाचात्म्यं, वाचाय्यं, तथ्यता, सामञ्जस्यं, शुचिता, चाकुलं.
CORRECTOR, *s.* (Chastiser) शास्ता *m.* (स्त्री), शासिता *m.* (नृ), दण्डप्र-
 योता *m.* (नृ).—(Amender) शोधकः, शोधनकृत्, समाधाता *m.* (नृ),
 प्रतिसमाधाता, प्रतिकारकः.
CORRELATIVE, *a.* परस्परसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), अन्योन्यसम्बद्धः -द्वा -ई,
 इतरेतरसम्बद्धः -द्वा -ई, व्यतिकरः -रा -रं.
CORRELATIVENESS, *s.* परस्परसम्बन्धित्वं, अन्योन्यसम्बद्धभावः, व्यतिकरः.
To CORRESPOND, *v. n.* (Suit) युज् in pass. (युज्यते), उपयुज्, उपपद्
 in pass. (-यच्छते), अनुरूपः -पा -यं or सदृशः -शी -शम् अल्, अनुनु
 (c. 1. -सरति -सर्तुं).—(Keep up intercourse by alternate
 letters) परस्परं पत्रलिखनेन संबद्ध (c. 1. -वदति -दितुं), लेखालेखि कृ,
 पत्रद्वारेण उत्तरप्रत्युत्तरं कृ.—(Assent) संवद्, अनुवद्.
CORRESPONDENCE, *s.* (Adaptation) योग्यता, युक्तिः *f.*, सादृश्यं, अनुरूपता,
 जानुरूप्यं, जानुगुण्यं, तुल्यता, समानता, अनुसारः, पर्याप्तिः *f.*, उपपत्तिः *f.*
 —(By letter) परस्परं पत्रलिखनेन संवादः, पत्रविनिमयः, लेखाले-
 खिकारणं.—(Connexion, intercourse) सम्बन्धः, सम्पर्कः, सङ्गः,
 संसर्गः; 'correspondence of character,' प्रतिभावः.
CORRESPONDENT, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -पा -यं,
 अनुगुणः -शा -शं, अनुसारी -रिणी -रि (नृ), तुल्यः -त्या -त्यं, समानः
 -ना -नं, उपयुक्तः -क्ता -कं, पर्याप्तः -प्ता -प्तं, सङ्गतः -ता -तं, अविरुद्धः -द्वा -ई.
CORRESPONDENT, *s.* (One who interchanges letters) अन्येन सह
 पत्रलिखनेन संवादी *m.* (नृ).—(An agent, a connexion) नियोगी
m. (नृ), प्रतिपुरुषः, सम्पर्कही *m.* (नृ), सम्बन्धी *m.* (नृ).
CORRIDOR, *s.* दुर्गपरिगतश् छत्रपथः, गृहपरिगतश् छत्रपथः.
CORRIGIBLE, *a.* (Punishable) शासनीयः -या -यं, शास्यः -स्या -स्यं,
 अनुशासनीयः -या -यं, दण्डनीयः -या -यं.—(Capable of amend-
 ment) शोधनीयः -या -यं, साध्यः -ध्या -ध्यं, समाधातुं शक्यः -क्या -क्यं.
CORRIVAL, *s.* सपत्नः, प्रतिस्पर्द्धी *m.* (नृ), प्रतियोगी *m.* (नृ), प्रतिपक्षः.
CORRIVALRY, *s.* प्रतिस्पर्द्धा, सङ्घर्षः, विजिगीषा, परस्परविभवेच्छा.
To CORROBORATE, *v. a.* दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं),
 संस्तम्भ (c. 5. -स्तम्भोति, c. 9. -स्तम्भति -स्तम्भितुं or caus. -स्तम्भयति
 -यितुं), सचलं -लं -लं कृ, सत्याकृ.—(Confirm another's opinion
 by new evidence) प्रमाणीकृ, प्रमाणं दा, दृढप्रमाणं दा, अनुबद्
 (c. 1. -वदति -दितुं), परवाक्यं दृढीकृ.
CORROBORATED, *p. p.* दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, संस्तम्भः
 -द्वा -ई, प्रमाणीकृतः -ता -तं, सत्याकृतः -ता -तं, दृढनिश्चयः -या -यं,
 सप्रमाणः -शा -शं.
CORROBORATION, *s.* दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, दार्ढ्यं, दृढीकृति *f.*, संस्तम्भः,
 सत्याकृतिः *f.*, प्रमाणीकरणं, दृढप्रमाणदानं, अनुवादः.
CORROBORATIVE, *a.* अनुवादकः -का -कं, दृढीकरणः -शा -शं, स्थिरी-
 करणः -शा -शं.
To CORRODE, *v. a.* क्रमशः क्षि in caus. (क्षययति, क्षययति -यितुं) or
 नश् in caus. (नाशयति -यितुं) or भक्ष (c. 10. भक्षयति -यितुं) or
 खाद (c. 1. खादति -दितुं), विली in caus. (-लाययति -यितुं), विलयनं कृ.
CORRODED, *p. p.* क्षीणः -शा -शं, विलीनः -ना -नं, गलितः -ता -तं.
CORRODENT, *a.* क्षयकरः -री -रं, अरुणदः -दा -दं, नाशकः -का -कं.
CORRODIBLE or **CORROSIBLE**, *a.* गलनीयः -या -यं, क्षयणीयः -या -यं,
 विलयनीयः -या -यं, नाशयः -श्या -श्यं.
CORRODY, *s.* (Assignment of money) निबन्धः, निबन्धदानं.
CORROSION, *s.* क्रमशः क्षयकरणं or नाशनं, विलयनं, गलनं, क्षारणं.
CORROSIVE, *a.* अरुणदः -दा -दं, अरुणकरः -री -रं, तिग्मः -ग्या -ग्यं, तीव्रः

-द्वा -ई, विलयनः -ता -नं, कर्षयुक् *m. f. n.* (स्त्री), कर्मवेदी -दिनी -दि
 (नृ), खादकः -का -कं, प्रक्षयकृत् *m. f. n.*, प्रक्षरः -रा -रं, कटुः -डु -डु.
CORROSIVENESS, *s.* अरुणदत्वं, अरुणकरत्वं, तिग्म्यं, खादकत्वं, तीव्रता.
To CORRUGATE, *v. a.* (The skin) त्वचं or चर्मं कुच (c. 1. कुचति
 -चिर्तुं) or आकुच or सकुच (c. 1. -कोचति -चिर्तुं); त्वक्सङ्कोचं कृ,
 चर्मस्तरङ्गान् कृ.
CORRUGATION, *s.* कुचनं, आकुचनं, सङ्कोचनं, चर्मसङ्कोचः, त्वगाकुचनं.
To CORRUPT, *v. a.* (Vitiate) दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), सन्दुष्,
 प्रतियुष्; नश् in caus. (नाशयति -यितुं), भरीकृ, क्षि in caus.
 (क्षययति -यितुं).—(Change to a bad state) विकृ.—(Infect)
 पूतीकृ, पूतिगन्धं -न्धा -न्धं कृ.—(Bribe) उल्लोचं दा.
To CORRUPT, *v. n.* दुष् (c. 4. दुषयति, दोषुं), विप्रदुष्, सम्प्रदुष्, पूतीभू
 पूतिगन्धः -न्धा -न्धं भू, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं भू.
CORRUPT, *a.* दुष्टः -द्वा -ई.—(In morals) दुष्टभावः -वा -वं or विप्रदुष्टभावः,
 दुष्टमतिः -तिः -ति, अकृदुष्टः -द्वा -ई, नष्टधीः -धीः -धि, दुरापादः -रा -रं,
 दुरात्मा -त्मा -त्त (नृ), पापचेताः -ताः -ताः (स्त्री), शूद्रः -डा -ई, मन्दचरितः
 -चा -चं.—(Stinking) पूतः -ता -तं, पूतिगन्धः -न्धा -न्धं -न्धिः -न्धिः
 -न्धिः, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं.
CORRUPTED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, नष्टः -द्वा -ई, नाशितः -ता -तं, भष्टः -द्वा -ई,
 विकारितः -ता -तं, विप्रुतः -ता -तं, विशीघ्रः -धी -धी.
CORRUPTER, *s.* दूषकः, दूषणः, दूषयकृत्, नाशकः, भंशकारी *m.* (नृ).
CORRUPTIBILITY, *s.* दूषणीयता, दूषयितव्यत्वं, दूषणशीलत्वं, नष्टरता.
CORRUPTIBLE, *a.* दूष्यः -ध्या -ध्यं, दूषणीयः -या -यं, दूषयक्षमः -ना -नं,
 क्षयी -यिषी -यि (नृ), क्षयिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, नष्टरः -रा -रं.
CORRUPTION, *s.* (Act of corrupting) दूषणं.—(Putrescence) पूतिः *f.*,
 पूतता, दुर्गन्धत्वं, पूयं, दूष्यं, गलितत्वं.—(Depravation of morals)
 दुष्टता, दुष्टभावता, नतिदुष्टता, अकृदुष्टता, दौरात्यं, भटता, शाठ्यं, दीक्ष्यं.
 —(In language) अपभ्रंशः, अपशब्दः.
CORRUPTIVE, *a.* दूषकः -का -कं, दूषणः -शा -शं, दूषयिष्णुः -ष्णुः -ष्णु.
CORRUPTLESS, *a.* अदुष्टः -द्वा -ई, अक्षयः -या -यं, निर्दुष्टः -रा -रं.
CORRUPTLY, *adv.* दुष्टं, सदूषणं, सदोषं, भावदुष्टतान्, दुरात्मतान्.
CORRUPTNESS, *s.* दुष्टत्वं, दुष्टभावता, भटता, कुसृतिः *f.* See **CORRUPTION**.
CORSAIR, *s.* समुद्रवायी दस्युः *m.*, समुद्रीयदस्युः *m.*
CORSE, *s.* शवः, कुणपः -पं, मृतकं, मृतशरीरं. See **CORPSE**.
CORSET, *s.* चेलिका, चोलः -ली, कुञ्जिका, खण्डलिका, कूपासकः -कं.
CORSET, *s.* कवचः -चं, उरस्त्राणं, वक्षस्त्राणं, उरस्त्रदः, शरीररक्षणी.
CORTICAL, *a.* चालकः -ली -लं, त्वक्चयः -यी -यं, त्वाचः -ची -चं.
CORTICATED, *a.* वृक्षत्वक्छोपनः -ना -नं, त्वक्चयूपः -यी -यं.
CORUSCANT, *a.* स्फुरन् -रन्ती -रन् (नृ), विद्योत्तमावः -ना -नं, उज्ज्वलः -ला -लं.
To CORUSCATE, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), विद्युत् (c. 1. -वोद्यते -रितुं).
CORUSCATION, *s.* स्फुरणं, स्फुरितं, विद्युत् *m.* (नृ), चटा, विद्युत्तमा.
CORYMBIFEROUS, *a.* गुच्छाकारफलविशिष्टः -द्वा -ई.
COSINE, *s.* ज्या, ज्यका.—(Of a right-angled triangle) कोटिज्या.
COSMETIC, *a.* त्वङ्गान्तिकरः -री -रं, कान्तिकर्षकः -का -कं, चक्षुरामकारी
 -रिणी -रि (नृ), शोभकृत्; 'a cosmetic,' गाधमालेपद्रव्यं.
COSMICAL, *a.* जगत्सम्बन्धीयः -या -यं, पार्थिवः -पी -पं.
COSMOGONY, *s.* जगदुत्पत्तिः *f.*, जगत्सृष्टिः *f.*, पृथिवीसृष्टिः *f.*, पृथिवीसृष्टिः.
COSMOGRAPHER, *s.* जगद्विचरणकृत्, जगद्विचरणकर्ता *m.* (नृ), पृथिवीवि-
 चरणरचकः.
COSMOGRAPHICAL, *a.* जगद्विचरणविषयः -या -यं, जगद्विचरणसम्बन्धीयः -या -यं.
COSMOGRAPHY, *s.* जगद्विचरणं, जगद्विचरणं, पृथिवीविचरणविज्ञानं.

COSMOPOLITE, *s.* जगद्वासी *m.* (नं), पृथिवीवासी, सङ्निवासी, सङ्निव्यापी.
m. (नं), सङ्निदेशवासी *m.* (नं), निर्विशेषेण सङ्गलोकनिधः.

COST, *s.* (Price) मूल्यं, अर्थः—(Expense) व्ययः; 'high cost,' दुर्गुल्यं, बहुमूल्यं, माहाय्यं; 'little cost,' अल्पमूल्यं, अल्पव्ययः; 'at the cost of life,' प्राणव्ययेन; 'at the cost of a large sum,' बहुधनव्ययेन.

To cost, *v. n.* अर्थे (c. 10. अर्थयति-यितुं). Usually expressed by the inst. c. of मूल्यं or व्ययः in conjunction with some other verb; as, 'what does it cost?' कियता मूल्येन विक्रीयते; 'the building of the house cost a large sum of money,' बहुधनव्ययेन गृहं निर्मितं.

COSTAL, *a.* पञ्जरसन्ध्या-स्थिनी-स्थि (नं), पार्श्वीयः-या-यं.

COSTIVE, *a.* आनद्धः-डा-डं, निषद्धः-डा-डं, चङ्कोरः-डा-डं, अवहृङ्गलः-ला-लं, चङ्गलः-ला-लं. See CONSTIPATED.

COSTIVENESS, *s.* मलावरोधः, मलावधम्, आनाहः, नाहः, निषन्धः, चङ्कोरः.

COSTLINESS, *s.* बहुमूल्यता, माहाय्यता, माहाय्यं, माहाय्यता, दुर्गुल्यता.

COSTLY, *a.* बहुमूल्यः-त्या-त्यं, माहाय्यः-या-यं, माहाय्यः-ना-नं, माहाय्यः-हा-हं, दुर्गुल्यः-त्या-त्यं, उत्कृष्टः-डा-डं, अर्थायः-हा-हं, अर्थः-व्या-व्यं.

COSTUME, *s.* (Dress) वेशः-यः, नेष्यम्—(Conformity of dress), वेषसाधनं.

COT, *s.* कुटीरः, कुटेरः, कुटिरः, उटनः, कुट्टिमः-नं, वेश *n.* (नं), पथीशाला, नृशकुटी, नृशिकः *n.* (नं), कायभानं—(A small bed) सदा, दोला, प्रेक्षा, प्रेक्षोलनं.

COTEMPORARY, *a.* समानकालीनः-ना-नं, एककालीनः-ना-नं, समकालवर्ती-सिनी-सि (नं), सवयाः-याः-यः (नं), समानवयस्कः-त्या-त्यं. See CONTEMPORARY.

COTERIE, *s.* भोगसङ्गजनानां संसृष्टः or वंक्ति *f.* or गणः.

COTQUEAN, *s.* गेहशूरः, गेहमही *m.* (नं), गेहमेही *m.* (नं), स्त्रीकार्यचर्कः.

COTTAGE, *s.* कुटीरः, उटनः, वेश *n.* (नं), पथीशाला. See Cot.

COTTAGER OR COTTER, *s.* कुटीरवासी *m.* (नं), ग्रामवासी *m.*, ग्रामीयः.

COTTIER, *s.* कुटीरस्थः, उटनवासी *m.* (नं), ग्रामीयः.

COTTON, *s.* पिपुलः, पिपुः, पिपुलूल, लूलः-लं, लूलकं, लूलपिपुः *m.*, बदरा-री—(The plant) कर्पासी, कार्पासी, पिपुलः; 'roll of cotton,' लूलनाली—(Cotton cloth) कार्पासं, कार्पासाक्षरं, लूलवस्त्रं, चङ्करं, चालवस्त्रं.

COTTONY, *a.* कार्पासः-सी-सं-सिकः-की-कं, चालः-ली-लं, बादरः-री-रं.

COUGH, *s.* कोलिशयनं, शय्या, शयनीयं, शयः-यनं, पर्यङ्कः, मयः, प्रसरः, प्रसारः, तलः, चालङ्कः, विप्रामस्थानं.

To COUCH, *v. n.* शी (c. 2. शीते, शयितुं), शयनं कृ, संविश (c. 6.-विशति-वेष्टुं).

To COUCH, *v. a.* (Cause to lie, lay down) शी in caus. (शाययति-यितुं), निधा (c. 3. -दधाति-धातुं), निविश in caus. (-वेशयति-यितुं).

—(Comprise) परिग्रह (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहीतुं)—(Hide) छद् (c. 10. छादयति-यितुं)—(Cut out cataract of the eye) नेत्रन्यम् उच्छिद् (c. 7.-छिनत्ति-छेत्तुं).

COUCHANT, *a.* शायी-स्थिनी-स्थि (नं), शयितः-ता-तं, शयः-या-यं.

COUCHED, *p. p.* (Hidden, involved, comprised) समाच्छ्रितः-डा-डं, आविष्टः-ता-तं, समाविष्टः-डा-डं, उपलक्षितः-ता-तं, सङ्गृह्यः-डा-डं, संगृह्यः-डा-डं, अन्तर्गतः-ता-तं.

COUGHFELLOW, *s.* सहशायी *m.*-स्थिनी *f.* (नं), एकपर्यङ्कशायी, सहशयनः.

COUGHGRASS, *s.* नृशपिशोचः, नृशं, कषः.

COUGH, *s.* काशः, कासः, उकासः-सनं, पिक्कावः, खवः, खवयुः *m.*, झुत *f.*, झुतः-ताः; 'having a cough,' काशी-शिनी-शि (नं), झुतवान्

-शती-वत् (नं).

To COUGH, *v. n.* काश् (c. 1. कासते-सितुं), झु (c. 2. झीति, खचितुं)—(Coughing up of phlegm) उकासनं.

COUGHER, *s.* काशी *m.* (नं), उकासी *m.* (नं), झुकारी *m.* (नं), खवकृत्.

COULTER, *s.* लाङ्गलदनाः, फालदनाः, लाङ्गलकालः, कुनाचं, गोदारणं.

COUNCIL, *s.* सभा, समाजः, सद् *n.* (नं), संसद् *f.*; 'council of state,' शिष्टसभा, महासभा; 'privy council,' मन्त्रिसभा, गुरुसभा; 'council-room,' चिन्तावेश *n.* (नं), मन्त्रशाला, दार्ष्टे.

COUNSEL, *s.* (Advice) मन्त्रः-मन्त्रं-या, उपदेशः, उपदिष्टं, मन्त्रितं, मन्त्रोपदेशः—(Deliberation) विचारः-रथं, चिन्ता, सुचिन्ता, सविधानं, विवेचनं,

मर्शः, आमर्शः, परामर्शः, प्रत्यवमर्शः; 'good counsel,' सुमन्त्रितं; 'betraying of counsel,' मन्त्रभेदः—(Plan, scheme, design) उपायः, व्यवसायः, चिन्ता, अभिप्रायः—(Advocate, pleader) प्रतिपादी *m.* (नं), प्रतिनिधिः *m.*

To COUNSEL, *v. a.* मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते-ति-यितुं), सम्मन्त्र, मन्त्रणं कृ, मन्त्रं दा, उपदिश (c. 6.-दिशति-देष्टुं), आदिश, प्रत्यादिश, परामर्शं कृ.

COUNSELLED, *p. p.* मन्त्रितः-ता-तं, उपदिष्टः-डा-डं, आदिष्टः-डा-डं.

COUNSELLOR, *s.* (On public affairs) मन्त्री *m.* (नं), अमात्यः, सचिवः—(Adviser in general) मन्त्रा *m.* (नं), अभिमन्त्रा *m.* (नं), मन्त्रकृत्,

मन्त्रवित्, मन्त्रदः, मन्त्रः, उपदेशकः, उपदेश *m.* (नं), आदेश *m.*, बुद्धिसहायः, भागिहृदः, कुल्यः—(Courtier) शिष्टः.

COUNSELLORSHIP, *s.* मन्त्रित्वं, सचिव्यं, प्रधानमन्त्रिपदं, अमात्यत्वं.

COUNT, *s.* (Reckoning) गणना-नं, गणितं, संख्या, गणितसंख्या—(A title of foreign nobility) विदेशीयव्यतिविशेषः—(Charge in an indictment) पृष्टपक्षपादः, भाषापादं, अभियोगः.

To COUNT, *v. a.* (Number) सङ्ख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), सम्यक्ख्या, परिसङ्ख्या, कल् (c. 10. कलयति-यितुं), अङ्ग (c. 10. अङ्गयति-यितुं)—(Calculate) गण (c. 10. गणयति-यितुं), विगण, जगण—(Esteem) मन् (c. 4. मन्यते, मनु or caus. मानयति-यितुं), सम्मन्, प्रातिमन्.

To COUNT-UPON, *v. a.* अवलम्ब (c. 1. -लम्बते-यितुं), समालम्ब, संश्रि (c. 1. -श्रयति-ते-यितुं), समाश्रि, उपाश्रि; विश्रम्ब (c. 2. -श्रयसि-तुं); 'counting upon,' अवलम्ब.

COUNTED, *p. p.* संख्यातः-ता-तं, गणितः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, मतः-ता-तं.

COUNTENANCE, *s.* (Face) मुखं, आननं, वदनं, आन्यं, पक्षः—(Air, look) वदनं, रूपं, आकारः, आभा—(Sanction, patronage) दृष्टिः *f.*, अनुग्रहः, आग्रहः, सङ्ग्रहः, आश्रयः, आधारः, अनुपालनं, संवर्द्धनं, प्रसादः, आनुकूल्यं, साहाय्यं, उपकारः; 'one who preserves a composed countenance,' प्रसन्नमुखी *m.* (नं).

To COUNTENANCE, *v. a.* अनुग्रह (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुपाल (c. 10. -पालयति-यितुं), प्रतिपाल, अनुकूल (nom. अनुकूलयति-यितुं), संपृ in caus. (-वर्धयति-यितुं), उपकृ, साहाय्यं कृ.

COUNTENANCER, *s.* अनुग्रहाही *m.* (नं), अनुपालकः, उपकारकः, संवर्धकः, सहायः.

COUNTER, *s.* (Table to count money on) गणनफलकं, वणिक्फलकं, वणिजं मुद्रासनं—(Round piece to count with) गणनार्थं मुद्रा or काकिनो or कपहकः or वटः or वराटकः or अशीला or अक्षः.

COUNTER, *adv.* प्रति, अभि, प्रतिकूलं, विरुद्धं, विपरीतं, प्रतिकूल्येन, विरोधेन, प्रतिकूलं, प्रतिलोभं, विलोभं; 'a counter-charge,' प्रत्यभियोगः; 'a counter-pledge,' प्रतिपार्श्वं.

To COUNTERACT, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रकृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति, -हन्तुं), प्रतिकारेण or प्रतिपानेन विरुध् (c. 7. -रुधति-रोतुं) or प्रतिरुध् or निवृ in caus. (-चारयति-यितुं); प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं).

- COUNTERACTED, *p. p.* प्रतिवृत्तः-ता-तं, विप्रतिवृत्तः-ता-तं, विप्रवृत्तः-ता-तं.
 COUNTERACTION, *s.* प्रतीकारः, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, विप्रकारः, विप्रवृत्तिः *f.*, प्रतिघातः, प्रतियोगः, प्रतियोगः, विपरीतक्रिया, विरुद्धक्रिया, व्याघातः, अभिघातः.
To COUNTERBALANCE, *v. a.* प्रतिबल (c. 10. -तुलयति -यितुं), समीकृ, समतोलकृ, तुल्यकृ, तुल्यबलं-लं-लं कृ, तुल्यभारं-रं-रं कृ, समानकृ.
To COUNTERBUFF, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), अभिहन्, प्रतिघातं कृ.
 COUNTERBUFF, *s.* प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतीघातः, अभिघातः.
 COUNTERCHANGE, *s.* परिवर्तः-नं, विनिमयः, विपर्ययः, परस्परपरिवर्तनं, आदानप्रतिदानं, व्यतिकारः, इतरेतरयोगः.
To COUNTERCHANGE, *v. a.* परस्परं परिवृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं) or विनिमे (c. 1. -नयते -मातुं) or आदानप्रतिदानं कृ.
To COUNTERCHARM, *v. a.* मन्त्रं or अभिचारं or वशीक्रियां प्रतिकृ, मन्त्रच्छेदं कृ.
 COUNTERCHECK, *s.* प्रतिरोधः, प्रतिहन्, प्रतिबन्धः, प्रतिषेधः, प्रतिघातः.
 COUNTEREVIDENCE, *s.* प्रतिकूलसाक्षी *m.* (न), विरुद्धसाक्ष्यं, विपरीतसाक्ष्यं, प्रतिपक्षप्रमाणं.
To COUNTERFEIT, *v. a.* (Feign) छल (nom. छलयति -यितुं), छद्म कृ, कपटं कृ, कूटं कृ; 'to counterfeit a writing,' कपटलेख्यं or कूटलेखं कृ.—(Imitate) अनुकृ.—(Impose upon) प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), प्रतृ in caus. (-तारयति -यितुं); 'to counterfeit sleep,' निद्र्याप्रसूतः-ता-तं भू; 'he counterfeits sleep,' आत्मानं प्रसुप्तमिव दर्शयति.
 COUNTERFEIT, *s.* कूटं, कपटः-टं, छद्म *n.* (न), व्याजः—(Forgery) कपटलेखः-ख्यं.
 COUNTERFEIT, *a.* कृत्रिमः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं, छात्रिकः-की-कं, लक्ष्यः-लक्ष्य-ल्यं, सव्याजः-जा-जं, कपटी-टिनी-टि (न); 'a counterfeit dress,' कपटवेशः, छद्मवेशः; 'counterfeit gold,' कूटसर्पः; 'counterfeit writing,' कपटलेख्यं; 'counterfeit order,' कूटशासनं.
 COUNTERFEITER, *s.* (Forger) कूटकः, कूटकृ, कपटलेख्यकारी *m.* (न). —(Imposter) कपटिकः, छली *m.* (न), प्रतारकः, वचकः.
 COUNTERFEITLY, *adv.* निद्र्या, सकूटं, सकपटं, सव्याजं, सव्याजं, कृत्रिमप्रकारेण.
To COUNTERMAND, *v. a.* प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देतुं), प्रत्याज्ञा in caus. (-ज्ञायति -यितुं), विपरीताज्ञां दा, अन्यथा आज्ञा in caus.
 COUNTERMAND, *s.* विपरीताज्ञा, प्रत्यादेशः, विपरीतादेशः.
To COUNTERMARCH, *v. n.* प्रतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्, विपरीतयात्रां कृ, प्रतिया (c. 2. -याति -तुं), विपरीतं या.
 COUNTERMARCH, *s.* विपरीतयात्रा, प्रतियानं, प्रतिगमनं, विपरीतगतिः *f.*, व्यतिक्रमः, प्रतियात्रा.
 COUNTERMARK, *s.* प्रतिचिह्नं, प्रतिलक्षणं, चिह्नं चिह्नेन सहितं.
To COUNTERMARK, *v. a.* प्रतिचिह्नु (nom. -चिह्नयति -यितुं), चिह्नं चिह्नेन दृढीकृ.
 COUNTERMINE, *s.* प्रतिमुखान्ना, प्रतिसन्धिः *m.*, प्रतिखानिकं, शत्रुमुखान्ना-भिमुखगता मुखान्ना.
To COUNTERMINE, *v. a.* प्रतिमुखान्नां कृ, शत्रुसन्धिप्रतिमुखान्नां अन्यसन्धिं खनं (c. 1. खनति -नितुं).
 COUNTERMINE, *s.* प्राचीरपश्चात् प्राचीरं, प्राकारस्य पश्चाद उपप्राकारः.
 COUNTERPANE OF COUNTERPOINT, *s.* शय्याप्रच्छदः, शयनीयप्रच्छदपटः, शय्याछादनं, शयनास्तरणं.
 COUNTERPART, *s.* प्रतिरूपं, प्रतियोगः, प्रतियोगी *m.* (न), प्रतिवृत्तिः *f.*, प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिविषं, अनुरूपं.
 COUNTERPLEA, *s.* प्रत्यर्थं, प्रत्यभियोगः, प्रत्युत्तरं, उद्वाहः.

- COUNTERPLOT, *s.* प्रतियोगः, प्रतियोगः, प्रतिवेष्टा, प्रतीकारः, प्रतुपायः.
To COUNTERPLOT, *v. a.* उपायं प्रतृ अन्योपायं प्रतुज् (c. 7. -युनक्ति -योकुं).
To COUNTERPOISE, *v. a.* प्रतिबल (c. 10. -तुलयति -यितुं), तुल्यभारं-रं-रं कृ, तुल्यबलं-लं-लं कृ, तुल्यकृ, समतोलकृ, समीकृ.
 COUNTERPOISE, *s.* तुल्यभारत्वं, तुल्यबलत्वं-ता, समतोलत्वं.
 COUNTER-POISON, *s.* प्रतिविषं, विषनाशनं, विषघ्नं, गरलं.
 COUNTERSCARP, *s.* कटकनिकटवर्ती परिसायाश्वः.
To COUNTERSIGN, *v. a.* परहस्ताक्षरं सहस्ताक्षरेण दृढीकृ.
 COUNTERSIGN, *s.* प्रत्याभिज्ञानं.—(Watchword) सम्भाषा, संविद्.
 COUNTER-TENOR, *s.* उदात्तविपरीतः स्वरमार्गः.
 COUNTER-TIDE, *s.* प्रतिवेष्टा, विपरीतवेष्टा, प्रतिययः, विपरीतप्रवाहः.
To COUNTERVAIL, *v. a.* तुल्यबलः-ला-लम् चर्, तुल्यीभू, समानबलीभू.
 COUNTESS, *s.* विशिष्टपदस्थितस्य कुलीनपुरुषस्य पत्नी.
 COUNTING, *s.* गणनं-ना.—(Counting-house) लेख्यस्थानं.
 COUNTLESS, *a.* असंख्यः-या-यं, असंख्यः-ख्या-ख्यं, असंख्यकः-का-कं, अगण्यः-ख्या-ख्यं, अगणनीयः-या-यं, लक्षणगुणः-खा-खं, अतसंख्यः-ख्या-ख्यं.
 COUNTRY, *s.* (A region) देशः, प्रदेशः, विषयः, राई, दिक् *f.* (ज्ञ), आशा, नायिकः, धिष्यं; 'inhabited country,' जनपदः, नीपतृ; 'barbarous country,' प्रेक्षदेशः.—(As opposed to the town) ग्रामः, जनपदः.—(Native country) जन्मभूमिः *f.*, स्वदेशः, स्वराई, स्वविषयः.—(Country-road) दिक्मार्गः.
 COUNTRY, *a.* जानपदः-दी-दं, ग्राम्यः-ग्र्या-ग्र्यं, ग्रामीयः-या-यं.
 COUNTRY-DANCE, *s.* पंक्तिरमेण समुत्सवार्ना स्त्रीपुरुषाणां नृत्यं.
 COUNTRY-HOUSE, *s.* जाङ्गलप्रदेशे गृहं, पौरजनस्य नगरोपागते खेतिगृहं.
 COUNTRY-LIFE, *s.* जानपदानां व्यवहारः or व्यापारः, जनपदे or जाङ्गलप्रदेशे वस्तेन, वनवर्तिभिः प्रवृत्तं जीवनं.
 COUNTRYMAN, *s.* (Rustic) जानपदः, ग्राम्यजनः, ग्रामवासी *m.* (न), ग्रामी *m.* (न), ग्रामीयः.—(Fellow-countryman) स्वदेशीयः, स्वदेशनः, एकदेशस्थः, संस्थः, सांस्थानिकः, एकग्रामीयः, एकपौरः.
 COUNTRY-PARSON, *s.* ग्राम्यगुरुः *m.*, ग्रामवासिनाम् आचार्यः, जानपदानां पुरोहितः.
 COUNTY, *s.* नखलं, चक्रं, देशः, प्रदेशः, राई.
 COUPLE, *s.* (A brace) मिथुनं, द्वन्द्वं, युगं, युग्मं, युगलं, यनलं, यानलं, यनः, यनकं, द्वयं in comp.; as, 'a couple of men,' पुरुषद्वयं; 'a couple of oxen,' गोयुगं, गोमिथुनं; 'a married couple,' दम्पती *m. du.* भाव्यापती *m. du.*—(A tie for fastening two dogs together) कुङ्कुलसंयन्त्रनाथं रज्जुः or शुक्ला.
To COUPLE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योकुं), सम्बा (c. 3. -रुधाति -धातुं), संधिष् in caus. (-धेयति -यितुं), सम्बा (c. 9. -वज्राति -वज्जुं), रज्जुं कृ.
To COUPLE, *v. n.* भाव्यापतिभावेन संयुज् (c. 1. -गुहति -गुह्युं) or सम्बा (c. 6. -मिलति -मेलितुं), मैथुनं कृ, विवाहं कृ.
 COUPLET, *s.* (Two lines in verse) श्लोकः.
 COURAGE OR COURAGEOUSNESS, *s.* वीर्यं, वीरता, वीर्यं, वीरता, वीरत्वं, वीर्यं, विक्रमः, पराक्रमः, निभेयता, साहसं, वीर्यं, पावै, तेजः *n.* (ह), प्रतापः; 'to take courage,' आचक्ष् (c. 2. -चक्षति -क्षितुं), प्रतापय, समाचक्ष; 'to inspire with courage,' आचक्ष in caus. (-चाक्षयति -यितुं), समाचक्ष in caus.
 COURAGEOUS, *a.* वीरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, वीरः-रा-रं, वीरः-रा-रं, निर्भयः-या-यं, अवीरः-ता-तं, अवीरः-रुः-रु, विक्रान्तः-ता-तं, पराक्रान्तः-ता-तं, साहसिकः-की-कं, वृहः-हा-हं.
 COURAGEOUSLY, *adv.* सवीर्यं, सवीर्यं, वीर्येण, वीर्येण, वीर्येण, निर्भये

अभीष्टवत्, वीरवत्, शूरवत्, साहसपूर्णवत्.
COURIER, s. वाहीलः, चरगा, उद्योगः, वेगी *m.* (नं), प्रसारी *m.* (नं),
 मरखी *m.* (नं), जहाजकारिकः, जहाजलः, जाहिकः, नूः *m.* (नूर).—
 (Bearing letters) लेखहारी *m.* (नं).
COURSE, s. (Career) गतिः *f.*, चर्या, मार्गः, चलनं, गमनं.—(Progress)
 क्रमः, प्रक्रमः, प्रगमनं.—(Room, scope) प्रसरः.—(Track) पथः,
 मार्गः, पदवी, जवन.—(Ship's course) नौमार्गः, नौपथः.—(Course
 of an arrow) बाणगोचर, शरापथ, शतरायथ.—(Line of study)
 अध्ययनमार्गः, अध्ययनक्रमः; 'course of mathematics,' गणितमार्गः.
 —(Order of succession) क्रमः, अनुक्रमः, पक्ष्यायः, जानुपूर्वः,
 परम्परा, श्रेणी, आचलः *f.*—(Course of proceeding) क्रियाप्रसङ्गः,
 क्रियाविधिः *m.*, अनुष्ठानं.—(Manner) रीतिः *f.*, विधः, विधिः *m.*, प्रकाटः,
 मार्गः.—(Manner of life or conduct) व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*,
 आचारः, चरित्रं, वृत्तिः *f.*; 'correct course of conduct,' सुमार्गः,
 सुपथः; 'incorrect course,' उन्मार्गः, विमार्गः, उत्पथः, विपथः,
 कुपथः, कुवृत्तिः *f.*—(Course or flow of a river) नदीपङ्क्तिः *f.*,
 नदीप्रवाहः, नदीरसः.—(Race-ground) चर्याभूमिः *f.*, घातिशायन-
 स्थानं.—(Number of dishes set on the table at once) यावन्ति
 भोजनपत्राणि युगपत् परिप्रेक्ष्यन्ते.—(Catamenia) चतुः *m.*, रजः *n.*
 (रं), आर्तिव, पुष्य; 'of course,' अवश्यं, निःसन्देहं, नूनं, सुनिश्चितं,
 अवश्यं; 'in the course,' मध्ये; 'in the course of three
 years,' वर्षेभ्यमध्ये; 'being in the course of proof,' साध्यमानः
 -ना -नं; 'course of nature,' वृत्तेरितिः *f.*
To COURSE, v. a. and n. कुर्तुः शशकम् अनुसृ (c. 1. -सरति -सन्ते),
 दृष्टिगोचरप्रसङ्गानुसरणे शिञ्जितः कुर्तुर् नृणां कृ.
COURSER, s. (Fleet horse) जवनः, जवाधिकः, जवी *m.* (नं).—(War-
 horse) वारवीरः.
COURT, s. (An inclosed place, a square) चतुर, अङ्गनं, प्राङ्गणं,
 चतुःशालं-ला, चतुःशाला, निकषेयः, प्रकोष्ठः, कक्षा; 'court of
 a house,' गृहाङ्गणं.—(Prince's residence) राजशाला, राजसभा,
 शाला, सभा, राजगृहं, राजमन्दिरं, राजधानी, राजधान *n.* (नं),
 नृपदेश *n.* (नं), राजद्वार.—(Court of justice) धर्मसभा, राजद्वारं,
 व्यवहारमण्डपः, विचारस्थानं, धर्मोपकारणं, सदनः *n.* (नं); 'court-
 house,' दण्डि.—(The judges) धर्मोपकारिणः *m. pl.*, प्राडिवाकाः
m. pl., धर्मोपध्याताः *m. pl.*—(The retinue of the prince) तन्त्रं,
 राजपरिचारः, राजपरिजनः, परिचर्यः.—(Endeavour to please,
 civility) अनुनयः, सभाजनं, आराधनं, जानन्दनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुकूलता,
 भजनं, भक्तिः *f.*
To COURT, v. a. (Endeavour to please, conciliate) अनुनी (c. 1.
 -नयति -नेतुं), आराप् in caus. (-राधयति -यितुं), अनुरत् in caus.
 (-रत्नयति -यितुं), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), आभि (c. 1. -अयते -यितुं),
 भव् (c. 1. भवते, भव्), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं).—(Solicit)
 झर्म् (c. 10. -अवेवते -ति -यितुं), याच् (c. 1. याचति -यितुं).—(Solicit
 to marriage) विवाहायै स्त्रियं प्राप्ये or उपाय् (c. 1. आस्ते -आसितुं).
COURT-CHAPELAIN, s. राजपुरोहितः, राजाचार्यः, राजगुरुः *m.*, राजविप्रः.
COURTED, p. p. अनुनीतः -ता -तं, आराधितः -ता -तं, अनुरजितः -ता -तं,
 सभाजितः -ता -तं, सेवितः -ता -तं, अनुहृतः -ता -तं, प्रायितः -ता -तं.
COURT-DAY, s. विचारदिनं, विचारदिवसः, धर्मप्रणयनदिवसः.
COURT-FAYOUR, s. शास्त्र्यं, राजानुग्रहः, राजप्रसादः.
COURTEOUS, s. अनुनयी-यिनी-यि (नं), अनुरोपी-यिनी-यि (नं), अनुकूलः
 -ता -तं, अनुवादी-हिनी-हि (नं), सविनयः -वा -यं, सानुनयः -वा -यं,

प्रजितः -ता -तं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, प्रियवदः -दा -दं, वन्दारः -रुः -रुः,
 सान्ववादः -दा -दं; 'courteous language,' सुनृते; as in the
 phrase 'we are happy that you are come,' धन्या वरं
 भवदागमनात्.
COURTEOUSLY, adv. सानुनयं, सविनयं, सानन्दनं, सानुरोपं, सभाजनपूर्वम्.
COURTEOUSNESS, s. सभ्यता, अनुकूलता, सुशीलता, शिष्टता, अभिनीतिः *f.*
COURTESY, s. अनुनयः, विनयः, अनुकूलता, अनुरोपः, अनुग्रहः, जानन्दनं,
 सभाजनं, सभाजनं, प्रणयः, प्रणयः, अनुवृत्तिः *f.* -वर्त्तनं, सौजन्यं, दाक्षिण्यं;
 'in receiving or taking leave of a friend,' सान्वयं, आग्रज्जनं;
 'treated with courtesy,' सभाजितः -ता -तं.
COURTEZAN, s. वेश्या, गणिका, पत्यस्त्री, पत्यस्त्रिणा, वारविलासिनी,
 वारस्त्री, बन्धकी, साधारणस्त्री, पुञ्जली, चुञ्जरा, रुपानीवा.
COURTIER, s. राजवक्त्रः, नृपवक्त्रः, सभास्यो जनः, राजसेवकः, राजभूषः,
 सभ्यः, सभ्यलोकः, शिष्टः, राजसभासद्.
COURT-LIKE, a. सभ्यः -भ्या -भ्यं, शिष्टाचारः -रा -रं, सभ्याचारः -रा -रं.
COURTLINESS, s. सभ्यता, शिष्टता, सौजन्यं, सुजनता, सुशीलता.
COURTLY, a. सभ्यशीलः -ला -लं, सुजनः -ना -नं, सुन्दरः -री -रं.
COURT-MINION, s. राजवक्त्रः, नृपवक्त्रः, राजप्रियः.
COURTSHIP, s. (Of a woman) विवाहायै प्रार्थनं -ना or यात्रा, लुप्यासनं.
 —(Soliciting favour) आराधनं, अनुरजनं, भजनं, जानन्दनं.
COURT-YARD, s. अङ्गनं, प्राङ्गणं, चतुर, चतुःशालं-ला, चतुःशाला, चतुःशालकः,
 चतुर, गृहाङ्गणं, गृहाङ्गणं, प्रकोष्ठः.
COUSIN, s. (Male, by father's brother) पितृव्यपुत्रः, पितृभावीयः.
 —(Female) पितृव्यपुत्री, पितृभावीया.—(Male, by father's
 sister) पितृव्यसौयः, पितृव्यसेवः.—(Female) पितृव्यसौया, पितृव्य-
 सेयी.—(Male, by mother's brother) मातुलपुत्रः, मातृभावीयः.
 —(Female) मातुलपुत्री, मातृभावीया.—(Male, by mother's
 sister) मातृव्यसौयः, मातृव्यसेवः.—(Female) मातृव्यसौया, मातृव्य-
 सेयी.—(A kinsman) श्रातिः *m.*, आन्धकः, सहजिवि.
COVE, s. वङ्कः, सङ्कः, खातं, चखातं, पोतपथनम्बानं.
COVENANT, s. नियमः, संविद् *f.*, सन्धः, पठः, सङ्गठनं, समाधिः *m.*,
 उपगमः, संभवः; 'written covenant,' नियमपत्रं; 'covenant-
 breaker,' समयभेदी *m.* (नं), नियमलङ्घनी *m.* (नं).
To COVENANT, v. n. नियमं कृ, नियमीकृ, समयं कृ, समयाकृ, सङ्गठ् (c. 1.
 -वङ्कते -वङ्कितुं), संविदम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छतुं), पथं कृ, पथं (c. 1.
 -पथते -यितुं), पथायति -यितुं).
COVENANTED, p. p. नियमितः -ता -तं, संविदितः -ता -तं, पथितः -ता -तं.
COVENANTER, s. सामयिकः, नियमवङ्कः, नियमिकः, नियमकारी *m.* (नं).
COVER, s. (Any thing put over another) छादनं, आच्छादनं, आवरणं,
 पिधानं, पटलं, पुटः -डी -टं.—(Screen) अवधा-धानं, पटः -टं, अवगुहणं.
 —(Wrapper) प्राधारः, प्रवारः, आच्छादनवस्त्रं, प्रच्छदपटः, उत्तरच्छदः,
 उत्तरीयं, निषोलः.—(Lid) मुहः, पिधानं, शरायः, वस्त्रानकः.—(Of
 a dish) कूर्मपृष्ठकं.—(Of a book) पुस्तकवस्त्रं, पुस्तकाच्छादनं.—
 (Of a well) पिनाहः, वीनाहः, नान्दीपटः, नान्दीमुखः.—(Of a
 carriage) रथगुतिः *f.*, रथगोपनं.—(Pretext) छद्म *n.* (नं), अपदेशः,
 अपदेशः.—(Shelter) संभवः, समाजः.
To COVER, v. a. (Put one thing over another) छद् (c. 10. छादयति
 -ते -यितुं), आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, परिच्छद्, प्रतिच्छद्, संच्छद्, अवच्छद्,
 वृ (c. 5. वृणोति, c. 9. वृणति, वरितुं -रीतुं), आवृ, समावृ, निवृ, संवृ;
 पिधा (c. 3. -दधाति -यितुं), अपिधा, अवपत् (c. 8. -तनीति -तनितुं).
 —(Put on in quantities) आभि (c. 5. -विनीति -वेतुं), समाभि,

हृ (c. 5. लुप्यति - धाति, लुपि - रीति), आलु. — (Conceal, veil)
 छद्, गुह. (c. 1. गृह्णाति - धिहृ), निगृह्, जनघा, जवधा, तिरस्कृ, स्पृग
 (c. 10. स्पृगयति - धिहृ), गृह्ण (c. 10. गृह्णयति - धिहृ), जवगुह, ऊलु
 (c. 2. ऊल्यति, ऊल्यति, ऊल्यति), प्रोह्य. — (Cover with a gar-
 ment) वस्त्रेण आच्छद् or ऋषु or परिष्ठा or ये (c. 1. व्ययति, व्यातु)
 or वेह (c. 1. वेहते - धिहृ). — (As a horse) सु (c. 5. सुनोति, c. 9.
 सुनति, स्नोति).

COVERED, *p. p.* छन्नः - छा - च, आदितः - ता - तं, आच्छन्नः - छा - च, आच्छादितः
 - ता - तं, प्रच्छन्नः - छा - च, प्रच्छादितः - ता - तं, परिच्छन्नः - छा - च, समप्रच्छन्नः
 - छा च, समाच्छन्नः - छा - च, आवृत्तः - ता - तं, प्रावृत्तः - ता - तं, संवृत्तः - ता - तं,
 वृत्तः - ता - तं, पिहितः - ता - तं, जवहतः - ता - तं, आषितः - ता - तं, निषितः
 - ता - तं, आस्तोषितः - छा - च, आस्तुतः - ता - तं, गृह्ण - दा - दं, निगृह्ण - दा
 - दं, अनाहितः - ता - तं, व्यपहितः - ता - तं, स्वगितः - ता - तं, गुह्यितः - ता
 - तं, ऊल्यतः - ता - तं, संवृतः - ता - तं, वेष्टितः - ता - तं, पिनद्धः - छा - च,
 रूपितः - ता - तं, अपवारितः - ता - तं, 'a covered way,' छन्नपथः;
 'covered with blossoms,' स्तवकाषितः - ता - तं.

COVERING, *s.* छादनं, आच्छादनं, प्रच्छादनं, पिधानं, अपिधानं, पटलं,
 प्रावरणं, आवरणं, वरणं, छदनं, पुटः, अपवारणं, वेष्टनं. — (Screen)
 व्यवधा - धानं, तिरस्कारिणी, तिरोधानं, जनडानं, प्रावृत्तः. — (Dress)
 आच्छादनं, परिधानं, प्रवारः, प्रावारः, परिच्छदः.

COVERLET, *s.* शय्याच्छादनं, शयनीयप्रच्छदपटः, उत्तरप्रच्छदः, उत्तरछदः.

COVERT, *s.* (Shelter) संश्रयः, समाश्रयः, आश्रयणं, — (Thicket in
 which beasts hide themselves) गहनं, गह्वरं, गुह्यं, काटः, कुञ्जः.

COVERT, *a.* (Sheltered from the wind) निर्वातः - ता - तं. — (Hidden,
 secret) गृह्ण - दा - दं, निगृह्ण - दा - दं, छन्नः - छा - च, निभूतः - ता - तं,
 गुप्तः - ता - तं, रहस्यः - स्या - स्य, 'covert expression,' व्याजोक्तिः *f.*,
 व्यज्ञोक्तिः *f.*; 'covert meaning,' निगूढार्थः.

COVERTLY, *adv.* निभूतं, तिरस्, रहस्, रहसि, छलेन, गुप्तं.

TO COVER, *v. a.* लुम् (c. 4. लुप्यति, लोभितुं, लोभ्युं), अभिलप्य (c. 1.
 - लपयति - धिहृ), वाञ्छ (c. 1. वाञ्छति - धिहृ), अभिवाञ्छ, काञ्छ (c. 1.
 काञ्छति - धिहृ), आकाञ्छ, अतिशयेन लम् in des. (लिप्सते - धिहृ), गृह्ण
 (c. 4. गृह्यति, गृह्यति), कम् (c. 10. कामयते - धिहृ), स्मृह् (c. 10. स्मृह्यति
 - धिहृ), अभिधै (c. 1. - ध्यायति - ध्यातु).

COVETABLE, *a.* लोभनीयः - या - यं, लोभ्यः - ध्या - ध्यं, स्पृहणीयः - या - यं,
 स्पृहः - स्या - स्य, अभिलपणीयः - या - यं, आकाञ्छणीयः - या - यं, वाञ्छ-
 नीयः - या - यं.

COVETED, *p. p.* अभिलपितः - ता - तं, आकाञ्छितः - ता - तं, लिप्सितः - ता
 - तं, वाञ्छितः - ता - तं, अभिषितः - ता - तं, अभीष्टः - दा - दं.

COVETOUS, *a.* लोभी - भिनी - भि (न), लुम्भः - आ - भं, लोभयुक्तः - छा - कं,
 लोभुम्भः - भा - भं, लोभवान् - वती - वत् (त्), अभिलाषी - पिणी - पि (न)
 - पुकः - का - कं, आकांक्षी - धिणी - धि (न), गृह्णः - भा - भं, गह्वेनः - ना
 - नं, गृह्णः - भु - भु, ईक्षुः - क्षु - क्षु, अभीक्षुः - क्षु - क्षु, इक्षुः - क्षु - क्षु,
 जिघृक्षुः - क्षु - क्षु, लिप्सुः - क्षु - क्षु, कामवान् - वती - वत् (त्), स्पृह्यालुः
 - लु - लु, आशायुक्तः - छा - कं, लालसी - सिनी - सि (न), तृष्णाकः - का
 - कं. — (Of riches, gain) धनलुम्भः - आ - भं, धनाभिलाषुकः - का - कं,
 अर्थलुम्भः - आ - भं, धनार्थी - धिनी - धि (न), अर्थपटः - रा - रं, लाभ-
 लिप्सुः - क्षु - क्षु.

COVETOUSLY, *adv.* लोभेन, मलोभं, अतिलिप्सया, लुम्भत्वात्, लुम्भं.

COVETOUSNESS, *s.* लोभः, लुम्भता, लिप्सा, तृष्णा, लालसा, अभिलाषः,
 अतिशयेच्छा, जिघृक्षा, अतिशयलिप्सा, लिप्सातिशयः, अतिस्पृहा, अति-
 कांक्षा, आकांक्षा, अतिवाञ्छा, अभिध्या - ध्यानं, लोभ्यं. — (Of wealth)

धनलिप्सा, धनलोभः, धनाभिलाषः, धनतृष्णा, विसेहा, विसेयता, अर्थकामः.
 COVEY, *s.* (Hatch of young birds) पक्षिजावकगणः. — (A number
 of birds) पक्षिगणः, पक्षिकं, कापोतः; 'covey of partridges,'
 चकोराला, टिट्ठिभगणः.

COVIN, *s.* कूटसंविद्, कूटपणः, कूटसमयः, कपटसंविद्.

COW, *s.* गौः *f.* (गौ), शृङ्गिणी, तम्बा, तम्बा, माहा - हेयी, निलिम्बा, पीपरी,
 मुरभी, सौरभेयी, वसा, जर्जुनी, जम्बा, रोहिणी. — (Milk-cow) वेनुः *f.*,
 वेनुका, गोवेनुः, स्त्रीगवी, दोग्ग्री, पीतदुग्धा, पीनोग्री, पीवरस्तनी, वेनुया;
 'excellent cow,' गोवृन्दारकः, गवोद्भूतः, गोप्रकाशं, गोमतस्तिका, नैषिकी;
 'a herd of cows,' गोकुलं, गोवृन्दं, वेनुकं; 'cow anxious for
 her calf,' वत्सकामा, वत्सला; 'sacrifice of a cow,' गोमेधः;
 'cow's milk,' गौदुग्धं, वेनुकादुग्धं; 'killing a cow,' गोहत्या,
 गोवधः; 'cow-killer,' गोघ्नः; 'cow's hoof,' गोलुदः, गोलुदः;
 'cow's hide,' गोचर्म *n.* (न); 'cow-tail,' चामरं, गोपुच्छः;
 'owner of cows,' गवोच्चरः; 'belonging to a cow,' गव्यः
 - व्या - व्यं; 'cow-shaped,' गवाकृतिः - ति - ति; 'cow-dung,'
 गोमयः - यं, गोकृतं, गोशकृतं, भूमिलेपनं, गोपुरीषं, गोहवं, गोविद् *f.* (प).
 To cow, *v. a.* भी in cans. (भाययति - धिहृ or भीषयति - धिहृ), जम्
 in cans. (वासयति - धिहृ), विचम्, सन्नम्.

COWACH, *s.* (A plant) कसुरा, कसुरा, महाहस्ता, स्वगुप्ता, स्वगुप्ता,
 अथ्यहा, अजलामा *m.* (न), अजहा, जडा, प्रावृषायणी, मकेंटी.

COWARD, *s.* कातरः, कापुरुषः, कुपुरुषः, भीरुः, भीतः, अपीरः, वीर्यहीनः
 हतकः, क्रीवः, शौर्यहीनः, युद्धराज्यः, युयुत्सारहितः, कृपणः.

COWARDICE, *s.* कातर्यं, कापुरुषत्वं, निर्वीर्यं, अवीर्यं, अपीरुर्भीरुता,
 कातरता, अविक्रमः, शौर्यहीनता, क्लेशं, कार्यक्षं.

COWARDLY, *a.* निर्वीरः - रा - रं, वीर्यहीनः - ना - नं, वीर्यरहितः ... - तं,
 कातरः - रा - रं, भीरुः - रु - रु, भीरुदयः - या - यं, वचुः - चु - चु, क्रीवः
 - वा - वं, यौरुवहीनः - ना - नं, शौर्यरहितः - ता - तं, अविक्रान्तः - ता - तं.

COWARDLY, *adv.* कापुरुषवत्, भीतवत्, क्रीववत्, सकातर्यं, सचक्रितं.

COWED, *p. p.* भीतः - ता - तं, आमितः - ता - तं, सन्नतः - स्ता - स्तं.

TO COWER, *v. n.* अवनतकायः - या - यं भू, प्रणतशरीरः - रा - रं भू, नताङ्गः
 - ङ्गी - ङ्गं भू, प्रहोभू, झकुटकासनं कृ.

COW-HERD, *s.* गोपः, गोपालः - लकः, गोरक्षकः, गोचारकः, अनुगवीनः,
 आभीष्ट, वासीयः.

COW-HOUSE, *s.* गोश, गोमोई, गोस्थानकं, गोशाला - रु - लं, व्रजः, गोव्रजः,
 गोगृहं, सन्धानिनी, गोकुलं.

COW-KEEPER, *s.* गोरक्षकः, गोपः, गोपालः - लकः, गवोच्चरः.

COWL, *s.* लोभ्यासिभिर्भूतं क्षोभाकृति मलकाभरयं.

COW-PEN, *s.* व्रजः, गोव्रजः, गोश, गोस्थानं. See COW-HOUSE.

COWRIE, *s.* (Shell) काकिली *f.*, कपर्दकः, चटः, चटाटकः, हिरयं, हिरयं.

COWSLIP, *s.* वसन्तसमये यवकादिमये प्ररोही जोषधिभेदः.

COW'S-TONGUE, *s.* (A plant) गोविन्दिका, गोविन्दा.

COXCOMB, *s.* दाम्बिकः, दम्भी *m.* (न), गर्वी *m.* (न), दुम्भः, आत्मविमानिनी
m. (न), दर्शनीयमानिनी *m.* (न), आत्मविमानिनी *m.* (न). — (The plant)
 मयूरशिला, मयूरचूडा, मयूरः, मयूरकः, चरिशिखरः.

COXCOMBRY, *s.* दम्भः, गर्वः, दम्बिकत्वम्, दम्बिता.

COXCOMICAL, *a.* दम्भी - भिनी - भि (न), दाम्बिकः - की - कं, गर्वितः - ता - तं.

COY, *a.* (Modest) अग्रगण्यः - स्या - स्य, छज्जान्वितः - ता - तं, छलजः
 - छा - चं, जीवितः - ता - तं, विधीतः - ता - तं, जवयः - या - यं, जवदायः
 - द्या - द्यं, मन्दास्यः - स्यी - स्य. — (Reserved, not accessible)
 अत्यभाषी - पिणी - पि (न), अतिमितायः - या - यं, दुर्धर्षः - दा - दं.

CRANE, *s.* बकः, कारसः, जलरङ्गः, दीर्घजङ्घः, कुरङ्कः, कलाकुरः, निशेतः, कङ्कः, शुङ्गवायसः; 'Numidian crane' करदुः *m.*, कर्कदुः *m.*, करेदुः, कर्कदेदुः.—(Machine for lifting weights) भारोद्धारणयन्त्रं, भारोद्धारणयन्त्रं, भारोद्धारणयन्त्रं.—(A crooked pipe) बकः, वक्रनाभिः *f.*

CRANIAL, *a.* कापालः -ली -लं, कापालिकः -की -कं.

CRANIUM, *s.* कपालः -लं, कर्पटः, शिरोस्थि *n.*, करोटः -टी, मस्तकः -कं, शीर्षिकं, मुखः -खं.

CRANK, *s.* (The end of an iron axle bent in the form of an elbow) जलोत्तोलनादिहेतोर् अरुमिरूपेण भग्नं लोहदण्डार्धं.—(A winding passage) वक्रमार्गः.—(Ambiguous expression) वक्रोक्तिः *f.*, वक्रभणितं.

CRANK, *a.* (As a ship) सङ्कटाकारः -रा -रं, परिवर्तनशीलः -ला -लं.

CRANKNESS, *s.* नाविकभाषायां सङ्कटाकारत्वात् परिवर्तनशीलता.

CRANNIED *a.* छिद्रितः -ता -तं, छिद्रपूर्वः -शी -शं, रन्ध्रवान् -वती -वत् (*त*).

CRANNY, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, भित्तिः *f.*, भङ्गः, सन्धिः *m.*, भेदः, दरि, टङ्कः.

CRAP, *s.* चण्डुजनमरकाले शोकमूषकं नीलवासः *n.* (*स*), नीलवर्णे विरलपदः, कृष्णवस्त्रं, कालाशीचे भूतं नीलाग्रं.

CRAPULENCE, *s.* मदात्ययः, मदातङ्कः, अतिशयमद्यपानजा शिरोवेदना or विषमिया or चमनेच्छा.

CRAPULOUS, *a.* मदात्यययुक्तः -स्ता -स्तं, मदातङ्कपीडितः -ता -तं.

To CRASH, *v. n.* कम्पना (nom. कम्पनायते), कम्पना कनत् इत्यादिशब्दान् कृ, स्रज् (*c. 1.* स्रजति -ति), ध्वज् (*c. 1.* ध्वजति -ति), कोलाहलं कृ.

To CRASH, *v. a.* भङ्गं (*c. 7.* भनक्ति, भङ्कं), निभङ्गं, अपभङ्गं, प्रभङ्गं, भिद् (*c. 7.* भिनक्ति, भेद्), निभिद्; मृद् (*c. 9.* मृद्नाति, मर्दिहति), पिप् (*c. 7.* पिपति, पेद्).

CRASH, *s.* कम्पना, कनत्कारः, स्रजितं, ध्वजितं, कोलाहलः, कालकीलः, कः.

CRASS, *a.* स्थूलः -ला -लं, घनः -ना -नं, असूक्ष्मः -स्ता -स्तं.

CRASSITUDE, *s.* स्थूलता, स्थूल्यं, घनता, सान्द्रता, असूक्ष्मत्वं.

CRASSINATION, *s.* कालयापनं, कालक्षयः, विलसः.

CRASSINE, *a.* अस्वनः -नी -नं, अस्तः -स्ता -स्तं, शीघ्रस्तिकः -की -कं.

CRATCH, *s.* गवादनी, द्रोणिः *f.* -यी, गवादनाधारः, तृणाधारः.

CRAVAT, *s.* स्त्रीवावेहनं, गलावेहनं, गलपट्टं, स्त्रीवाच्छादनं, प्रेक्षकं, स्त्रीवाभरणं.

To CRAVE, *v. a.* (Entreat) प्रार्थं (*c. 10.* -अर्चयते -ति -यितुं), अभ्यर्थं, सम्प्रार्थं; याच् (*c. 1.* याचति -चि), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्; विनयेन प्रार्थं; 'to crave indulgence,' प्रसद् in caus. (-सादयते -यितुं).—(Long for) अत्यन्तम् अभिलाष् (*c. 1.* -लभति -यितुं) or अभिवाञ्छ (*c. 1.* -वाञ्छति -च्छितुं) or लभ् in des. (लिप्सते -च्छितुं), भुज in des. (बुभुक्षति -ते -च्छितुं), तृप् (*c. 4.* तृप्ति, तर्षितुं).

CRAVEN, *s.* कापुरुषः, कातरः, हतकः, श्लोषः, भीरुः, निर्दोरः.

CRAVING, *s.* अतिस्पृहा, अतिशयवाञ्छा, अतिकांक्षा, अभिलाषः, अभिकांक्षा, लालसा, उन्मत्ता, कौतूहलं, शीतुष्यं, तृष्णा, तृषा; 'for food,' अन्नलिप्सा, बुभुक्षा, अतिबुधा, गृध्रता; 'for drink,' पिपासा.

To CRAUNCH, *v. a.* चर्वं (*c. 1.* चर्वति -चि), चर्वितुं *c. 10.* चर्वयति -यितुं), दनैः पिप् (*c. 7.* पिपति, पेद्).

CRAW, *s.* पक्षिणां जटः or उदरं or उपजटः or पूर्वजटः, पक्षाशयः.

CRAWFISH or CRAYFISH, *s.* नादेयकक्रेटः, नादेयकुलीरः, कक्रेटमातीयो नादेयमत्स्यः.

CRAWL, *s.* गुप्तिः *f.*, पोतोदरं, नौकागुप्तिः, नौकोदरं, नौकूपः.

To CRAWL, *v. n.* सृप् (*c. 1.* सर्पति, सृप्), विसृप्, उपसृप्, प्रसृप्, पुप् (*c. 1.* चोपति -यितुं), उरसा गम् (*c. 1.* गच्छति, गम्), उदोगमनं कृ, क्रीडवद् गम्, मन्दं प्रसृ (*c. 1.* -सरति -सर्त्तुं), मन्दगता चल (*c. 1.* चलति

-लितुं), रिङ् (*c. 1.* रिङ्गति -ङ्गितुं).

CRAWLER, *s.* सर्पी *m.* -पिपी *f.* (*न*), विसर्पी *m.* (*न*), उदोगामी *m.* (*न*).

CRAYON, *s.* चर्तिका, चित्रचर्तिका, ईषिका, मूढिका, लेख्यपूर्विका; 'crayon-box,' चर्तिकाकरकः.

To CRAZE, *v. a.* (Break) सङ्कृ (*c. 10.* सङ्कयति -यितुं), भङ्गं (*c. 7.* भनक्ति, भङ्कं), मर्जरीकृ.—(Pulverise) चूर्णं (*c. 10.* चूर्णयति -यितुं), क्षोदीकृ.—(Impair the intellect) चानुलीकृ, मुह in caus. (मोहयति -यितुं).

CRAZINESS or CRAZEDNESS, *s.* (Of intellect) बुद्धिवैकल्यं, चानुलता.—(Weakness) दौर्बल्यं, नीयिः *f.*, नीयता; 'as of a house,' मर्जरीकं.

CRAZY, *a.* (Shattered in mind, mad) चानुलः -ला -लं, चानुलः -ला -लं, चानुलीः -धी -धि, बुद्धिविकलः -ला -लं, विकलामः करणः -आ -यं, भङ्गबुद्धिः -ङि -ङि, हतज्ञानः -ना -नं, उन्मादवान् -वती -वत् (*त*), उन्मत्तः -स्ता -स्तं, सोन्मादः -दा -दं, अपव्यस्तः -स्ता -स्तं, विमत्ताः -ना -नः (*स*), उत्सन्नमत्ताः -ना -नः (*स*).—(Broken, shattered) मर्जरीकः -रा -रं, मर्जरीकः -का -कं, नीयिः -शी -शं; 'a crazy house,' मर्जरीगृहं, नीयैगृहं.

To CREAK, *v. n.* विरु (*c. 2.* -रीति -रयितुं), कर्कशं शब्दं (nom. शब्दायते).

CREAKING, *s.* (Of a door) कपाटोद्घाटनात् कर्कशशब्दः, द्वारसन्धिचीकृतं.

CREAM, *s.* शरः, क्षीरशरः, दुग्धकेनं, दुग्धतालीयं, क्षीरमं, किलाटः -टी, शार्ककः, शार्कटः, कूर्चिका, सारः, सरः, समानिका.—(The best part or essence of any thing) सारः, तात्विकं, उत्तमोद्गः.

To CREAM, *v. n.* शरं चण्डं (*c. 9.* चण्णाति, चण्डं).—(Froth) केन (nom. केनायते).

To CREAM, *v. a.* (Skim milk) दुग्धकेनम् उडु (*c. 1.* -हरति -हर्त्तुं), क्षीरशरम् अपनी (*c. 1.* -नयति -नेत्तुं).—(Take the best part) सारम् उडु.

CREAMY, *a.* शरमयः -यी -यं, क्षीरकेययुक्तः -स्ता -स्तं, शरोपमः -मा -मं.

CREASE, *s.* जम्बी, जम्बिका, जम्बिचिह्नं, पुटचिह्नं, वस्त्रभङ्गः, बलिः *f.*, चावर्जनं.

To CREASE, *v. a.* पुटोकरणेन चिह्नं (*c. 10.* चिह्नयति -यितुं), चूर्णं (*c. 10.* चूर्णयति -यितुं).

To CREASE, *v. n.* जम्बिकां चण्डं (*c. 9.* चण्णाति, चण्डं), चूर्णं (*c. 10.* चूर्णयते -यितुं).

CREASED, *p. p.* जम्बिचिह्नितः -ता -तं, चूर्णितः -ता -तं.

To CREATE, *v. a.* (Call into being) कृम् (*c. 6.* कृजति, सृद्), विमृज्; जन् (*c. 10.* जनयति -यितुं), विजन्, सजन्; उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), उपपद्, सम्पद्; निर्मा (*c. 2.* -माति, *c. 3.* -मिती, *c. 4.* -मायते -मातुं), साप् (*c. 10.* साधयति -यितुं), सृज् (*c. 8.* सृजोति -मि), कृ, सृज्, विधा (*c. 3.* -दधाति -धातुं).—(Produce by invention) कृप् (*c. 10.* कल्पयति -यितुं), सङ्कृप्, सम्प्रकृप्, परिकृप्, रप् (*c. 10.* रपयति -यितुं).—(Invest with new rank) स्वपदे निमृज् (*c. 7.* -युनक्ति -योक्तुं) or अभिविष् (*c. 6.* -विष्ति -वेत्तुं).

CREATED, *p. p.* सृष्टः -ष्टा -ष्टं, जनितः -जा -तं, उत्पादितः -जा -तं, स्वपदः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं, साधितः -ता -तं, कारितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, सम्प्रकल्पितः -ता -तं, विहितः -ता -तं; 'a created thing,' भूतं; 'all created things,' सृष्टभूतानि *m. pl.*, चेतनाचेतनं.

CREATION, *s.* सृजनं, सृष्टिः *f.*, उत्पादनं, जननं, निर्माणं, उत्पत्तिः *f.*, समं, निसर्गः, भावनं; 'creation of the world,' जगत्सृष्टिः *f.*—(Invention) कल्पना -नं, कृप्ति *f.*, परिकल्पनं, कल्पनाकृप्तिः *f.*, भावना; 'creation of the mind,' मनःसृष्टिः, मनःकृप्तिः *f.*; 'creation of one's own brain,' स्वमपादकल्पितं.—(Any thing

produced) उत्पन्नं, भूतं.—(The things created, the universe)
सर्गः, जगत्सर्गः, जगत्समस्तं, विश्वजगत् *n.*, चराचरं, विश्वं, सृष्टिभूतानि
n. pl., कर्त्तव्यः.—(Investing with new rank) नवपदे नियोजनं
or अभिवेचनं.

CREATIVE, *a.* उत्पादकः—का—कं, सृष्टिकरणः—या—यं, जनकः—निका—कं,
कारकः—रिका—कं, निर्माणाशाली—लिनी—लि(न्), विधायी—यिनी—यि(न्).

CREATOR, *s.* सृष्टा *m.* (वृ), जनकः, उत्पादकः, धाता *m.* (वृ), विधाता *m.*
(वृ), सृक् *m.* (वृ), सृष्टिकर्ता *m.* (वृ), भावनः.—(Of the world)
जगत्कर्ता *m.* (वृ), जगत्सृष्टा *m.* (वृ), विश्वसृक् *m.* (वृ), विश्वविधायी
m. (वृ), विश्वकर्ता, विश्वसृष्टा *m.* (वृ), लोककर्ता *m.*

CREATURE, *s.* (Being created) भूतं, सृष्टं, सृष्टिः *f.*, उत्पन्नं.—(Animal)
जन्तुः *m.*, प्राणी *m.* (नृ), जीवी *m.* (नृ), शरीरी *m.* (नृ), देही *m.*
(नृ), चेतनः, जन्मी *m.* (नृ); 'living creatures,' प्राणिनः *m. pl.*,
जीवन्तः *m. pl.*, जनवः *m. pl.*, प्रजाः *f. pl.*—(A word of contempt
for a human being) तपस्वी *m.* (नृ), जात्यः, कृपणः.—(A word
of tenderness) दासः—ता, प्रियः—या.—(A person who owes
his fortune to another) दासितः, उपजीवी *m.* (नृ), कार्पेटः, भास्त्रिकः.

CREDENCE, *s.* प्रत्ययः, विश्वासः, अज्ञा, विश्रम्भः, भक्तिः *f.*—(That which
gives a claim to credit) प्रमायः; 'author worthy of credence,'
प्रमायिकः, प्रमायः; 'to give credence,' प्रती (c. 2. प्रवेति—तु).

CREDENDA, *s.* श्रुतिविषये वस्तुनाम् अवश्यमज्ञेयानां विश्दानं.

CREDENT, *a.* अज्ञानः—ना—नं, विश्वासी—सिनी—सि(न्), प्रत्ययी—यिनी—यि(न्).

CREDENTIALS, *s.* विश्वासपत्रं, अभिज्ञानपत्रं, प्रत्ययपत्रं, प्रत्ययकारिका.

CREDIBILITY, *s.* अज्ञेयता, विश्वास्यता, विश्वासपात्रता, प्रामाणिक्यता.

CREDIBLE, *a.* विश्वास्यः—स्या—स्यं, अज्ञेयः—या—यं, प्रामाणिकः—की—कं.

CREDIBLY, *adv.* यथा विश्वासः क्रियते तथा, सम्प्रामाण्यं, प्रामाणिकवत्.

CREDIT, *s.* (Belief) प्रत्ययः, विश्वासः, विश्रम्भः, अज्ञा, भक्तिः *f.*; 'worthy
of credit,' विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः.—(Reputation) मानं, सम्मानं,
मायावं, चादरः, पूजा, यशः *n.* (नृ), कीर्तिः *f.*, क्यातिः *f.*—(Trust
between buyer and seller) कालिका, क्रेतृविश्रेयोर् मध्ये क्रेता द्रव्य-
हस्ता प्रभृति मूल्यदाने यावद् विश्वासः, मूल्यदाने विलम्बः or अवेक्षा;
'buying on credit,' उधारः.—(Authority) प्रमायः, प्रामाण्यं,
अज्ञेयता, प्रभावः, गौरवं.

To CREDIT, *v. a.* प्रती (c. 2. प्रवेति—तु), विश्वासं (c. 2. -प्रसिति—तु),
सत्यमिति ननु (c. 4. नयते, ननु), अज्ञा (c. 3. -दधाति—धातु), प्रत्ययीकृ,
विश्वासं कृ.—(Admit as proof) प्रमाणीकृ.

CREDITABLE, *a.* मान्यः—या—यं, सम्मान्यः—या—यं, छायाः—या—यं,
प्रशंसनीयः—या—यं, पूज्यः—या—यं, प्रशस्तः—ता—तं, कीर्तिकरः—री—रं.

CREDITABLENESS, *s.* मान्यता, सम्मान्यता, पूज्यत्वं, छायात्वं, क्यातिः *f.*

CREDITABLY, *adv.* छायाप्रकारेण, प्रशस्तं, पूज्यवत्, सम्मानं.

CREDITED, *p. p.* प्रमाणीकृतः—ता—तं, विश्वासः—ता—तं, प्रतीतः—ता—तं.

CREDITOR, *s.* उत्तमनीः—शिकः—शी *m.* (नृ), धनार्थी *m.* (नृ), धनी *m.*
(नृ), धनिकः, धनी *m.* (नृ).

CREDULITY, *s.* प्रत्ययशीलता, विश्वासशीलता, अज्ञातता, अविश्रम्भः, अज्ञा.

CREDULOUS, *a.* प्रत्ययी—यिनी—यि (नृ), प्रत्ययशीलः—ला—लं, विश्वासी
—सिनी—सि (नृ), विश्वासशीलः—ला—लं, विश्रम्भप्रवणः—या—यं, अज्ञालुः
—सु—सु, अज्ञान्यः—यी—यं, अविश्रम्भ—किणी—कि (नृ), अज्ञाशीलः
—ला—लं, उधारः—रा—रं.

CREDULOUS, *s.* (Form of articles of religious belief) धर्मेविषये
वस्तुनाम् अवश्यमज्ञेयानां विश्दानं.—(Tenet) मतं.

CREEK, *s.* वाहः, अनुप्रवाहः, सहायः, पुटभेदः, वक्रः, भङ्गः, भङ्गुरः, खातं.

CREEKY, *a.* वाहः—ही—हं, वक्रवान्—वती—वत् (हृ), वक्रः—या—यं,
वक्रः—क्रा—क्रं, भङ्गुरः—रा—रं.

To CREEP, *v. n.* सृप (c. 1. स्रपति, सृपु), उपसृप, विसृप, संसृप, प्रसृप;
सृप (c. 1. चोषति—पितुं), उरसा चल (c. 1. चलति—चितुं), उरोगमनं
कृ, कीटवद् गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), मन्दगत्या चल, मन्दं मन्दं सृ
(c. 1. सरति, स्रपु) or प्रसृ or विसृ, रिङ्ग (c. 1. रिङ्गति—रिङ्गितुं);
'the work creeps on,' कर्म प्रसरति.

CREEPER, *s.* (Plant) लता, वल्ली *f.*, गुल्मिनी *f.*, लताप्रतानिनी, वृक्षा-
—दिहृहः, व्रततिः *f.*, वीरुह (वृ), उलयः, खेदिनी, प्रतानी, प्रतानः,
अतिरसा.—(Insect) उरोगामी *m.* (नृ), स्रपे *m.* (नृ), विस्रपे *m.*

CREEPING, *s.* स्रपे—पेषं, संस्रपे, विस्रपे, रिङ्गणं. Part a. स्रपे—पिषी—पि
(नृ), or विस्रपे, प्रसारी—रिणी—रि (नृ) or विसारी, विसारः—रा—रं.

CREEPINGLY, *adv.* मन्दगत्या, मन्दं मन्दं, स्रपवत्, कीटवत्.

CREMATION, *s.* दाहः—हनं, दहनं, श्रोषः, अग्निसाधनं, विनाशोपयं.

CREOLE OR CREOLIAN, *s.* प्रदेशवासिनः, मुतः or प्रसृतः.

To CREPITATE, *v. n.* स्फुरकृ, पटपट (nom. पटपटायति), रट् (c. 1. रटति
—रितुं), खन् (c. 1. खनति—नितुं), पट् (c. 1. पटते—दितुं), शृप् (c. 10.
श्रपयति—यितुं).

CREPITATION, *s.* स्फुरकारः, स्फुरकृतं, खनितं, रटितं, रटिः *f.*, पट्, गुदरपः.

CREPUSCULE, *s.* सन्ध्या, सन्ध्याकालः—लं, सन्ध्यासमयः, विकालः—लकः,
अहोदयकालः; 'morning crepuscule,' पूजेसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या,
दिवसमुखः; 'evening crepuscule,' परसन्ध्या, पश्चिमसन्ध्या, रजनोमुखः,
दिनावसानं.

CREPUSCULOUS, *a.* सन्ध्यः—न्धी—न्ध्यं, वैकालिकः—की—कं, प्रादोषिकः—की—कं.

CRESCENT, *s.* अर्धचन्द्रः, चन्द्रार्धं, अर्धेन्द्रः *m.*, इन्दुदलः, अर्धचन्द्रः.

CRESCENT, *a.* अर्धचन्द्रः—न्द्रा—न्द्रं, चन्द्रार्धकृतिः—तिः—ति, चन्द्रार्धः—र्धो
—र्धं.—(Increasing) वर्धमानः—ना—नं, वधी—धिनी—धि (नृ).

CRESS, *s.* (An herb) कच्छभूमिरुहः शाकप्रभेदः.

CRESSET, *s.* चाकाशदीपः, उच्चतभूमे स्थापिता दीपिः or उत्का.

CREST, *s.* (On the head) चूडा, शिखा, मुकुटं, किराटीः, शिखरः—रं,
शेखरः, नीलिः *m. f.*, अवतंसः, कोटीरः.—(Of a cock, &c.) चूडा,
शिखा.—(Of a mountain) नगमूढा *m.* (नृ); 'crest-gem,'
चूडामणिः *m.*, शिखोरत्नं.

CRESTED, *a.* शिखी—खिनी—खि (नृ), शिखरी—रिणी—रि (नृ), शिखाधरः
—रा—रं, किराटी—दिनी—दि (नृ), किराटधारी—रिणी—रि (नृ), चूडावान्
—वती—वत् (हृ), चूडालः—ला—लं, चौडः—डी—डं, शेखरितः—ता—तं,
अवतंसितः—ता—तं.

CREST-FALLEN, *a.* भग्नदर्पः—धा—धं, आत्मगर्हः—र्धो—र्धं, भग्नमानः—ना—नं,
विषयः—या—यं, हतोजाः—जाः—जा (नृ), दोनमनस्कः—स्का—स्कं, खिन्नः—जा—जं.

CRETACEOUS, *a.* कठिनीनयः—यी—यं, कठिनीसंवृहः—हा—हं, चेत्यानुपूर्वः—थो—थं.

CREVICE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, विवरं, विलं, सन्धिः *m.*, भिन्निः *f.*, भङ्गः, हरी, मर्तः.

CREW, *s.* (Of a ship) पोतवाहाः *m. pl.*, नौकागणः *m. pl.*, नाविकाः
m. pl., पोतीबलोकाः *m. pl.*, नौस्थाः *m. pl.*, नियन्त्रकाः *m. pl.*—(A
company of people) जनसमूहः, जनसंघः, गणः, सङ्घः, मण्डलं.

CREWEL, *s.* जीवसूचकोपः, कोवस्थम् अजीवसूचं.

CRIB, *s.* (Rack of a stable) गधादनी, वृक्षापाटः, द्रोधिः *f.*, यो.—
(Stall of an ox) गोष्ठं, गोस्थानं, वनः, गोमूहं.—(Infant's bed)
शिशुसूदा.—(Cottage) कुटिः—टी—टीरः.

CRIBBAGE, *s.* कृषिज्ञानिका वृत्तपञ्चमीडा.

CRIBBLE, *s.* चालनी—नं, चायचालनी, तितरः *m.*—उ *n.*, शोधनी.

CRIBRATION, *s.* चालनं, शोधनं, तितरचालनं.

CRICK, *s.* (Noise of a door) कपाटोद्घाटनार्थं कर्कशशब्दः, द्वारसन्धि-
चीत्कारः.—(In the neck) मन्त्रास्त्रम्.

CRICKET, *s.* (Insect) क्रिकेटिका, चीरी, चीरिका, मीरुका, मिरी,
बैकरी, भड्डिका, भुङ्गारी-रिका.—(Game with bat and ball)
गुलिकाक्रीडा.

CRIME, *s.* दोषकः, व्यापकः, प्रकाशकः, पोषणाकृत्, अपिचः.

CRIM. CON., *s.* प्रतिपिडस्त्रीपुरुषालापः.

CRIME, *s.* अपराधः, पापं, दोषः, पातकं, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (नं), पापकर्म,
कल्मषं, कलुषं, दुरितं, दुरिष्टं, एतः *n.* (स्), चागः *n.* (स्), अपं,
अन्यायः, मनुः *m.*, कल्मः; 'a heinous crime,' महापातकं.

CRIMINAL, *a.* अपराधी-धनी-धि (नं), अपराधः-डा-डं, सापराधः-धा-धं,
कृतापराधः-धा-धं, पातकी-किनी-कि (नं), पापी-पिनी-पि (नं),
पापवान्-वती-वत् (त्), पापकर्म-मी-मी (नं), दोषी-विषी-पि
(नं), सदोषः-या-यं, दोषवान्-वती-वत् (त्), दुष्कृती-तिनी-ति (नं),
कृतागाः-गा-गः (स्), अन्यायी-यिनी-यि (नं), एतस्त्री-खिनी-खि
(नं), अभिषक्तः-का-कं; 'criminal law,' दण्डविधिः *m.*

CRIMINAL, *s.* पापी *m.* (नं), पातकी *m.* (नं), अपराधी *m.* (नं), अपराधा
m. (डु), महापातकी *m.* (नं), दण्डः, बन्धः, दोषप्रसक्तः, प्राप्तदोषः.

CRIMINALLY, *adv.* सापराधं, सपापं, सदोषं, सपातकं, अन्यायं, दुर्जनवत्;
'according to criminal law,' दण्डविधिवत्.

CRIMINALITY, *s.* अपराधिता-त्वं, सापराधता, पापित्वं, सपापता, सदोषत्वं,
प्रत्ययायः.

CRIMINATED, *p.p.* अपराधितः-ता-तं, अभिषुक्तः-का-कं, अभिषक्तः-का-कं.

CRIMINATION, *s.* अभियोगः, दोषारोपः-पणं, दोषकत्वनं, दोषप्रसङ्गः,
अभिज्ञानं, अपवादः.

CRIMINATORY, *a.* अपवादकः-का-कं, अभिज्ञाकः-का-कं, कलङ्कक-री-रं.

CRIMP, *a.* (Brittle, crisp) भङ्गुरः-रा-रं, भिदुरः-रा-रं, भिदेलिमः-
मा-मं, अशिथिलः-ला-लं, शिथिलतरः-रा-रं.—(Inconsistent)
असङ्गतः-ता-तं, विरुद्धः-डा-डं.

To CRIMP, *v. a.* (As fish) मत्स्यान् सद्यो जलोद्गतान् नानाछेदैर् अङ्ग-
(c. 10. अङ्गयति-यितुं) येन मांसं शिथिलं न भवति.

To CRIMPLE, *v. a.* सङ्कुच्य (c. 1. कुचति-यितुं), कुच्य (c. 1. कुचति-यितुं),
चूज्य (c. 10. चूजयति-यितुं), पुट्य (c. 10. पुटयति-यितुं), पुटीक्य, सङ्कुटीक्य,
सतरङ्ग्य-ङ्गी-ङ्गं कृ.

To CRIMSON, *v. a.* शोष्य (nom. शोषयति-यितुं), लोहित्य (nom. लोहि-
तायति-यितुं), अरुण्य (nom. अरुणयति-यितुं), शोणीक्य, अरुणीक्य.

CRIMSON, *s.* शोषः, शोषिमा *m.* (नं), लोहितः, रक्तः, रक्तिमा *m.* (नं),
अरुणिमा *m.* (नं), कोकनदञ्जलिः *m.*

CRIMSON, *a.* शोषः-या-यं, शोषितः-ता-तं, रक्तः-का-कं, रक्तवर्णः-
णी-ङ्गं, सुरक्तः-का-कं, अरुणः-या-यं, घनारुणः-या-यं, लोहितः-
ता-तं, रोहितः-ता-तं.

CRIMSONED, *p.p.* अरुणितः-ता-तं, पाटलितः-ता-तं, सिन्दूरितः-ता-तं.

CRINCUM, *s.* सङ्कोचः, बलिः *f.*, लहरी, अलङ्घिः *m.*, मनोलील्यं.

CRINGE, CRINGING, *s.* प्रणामः, सहाङ्गपातः, सहाङ्गप्रणामः, अञ्जलिर्कर्म *n.*
(नं), सवाहरः, लालनं, चादुः *m.*, एकान्तनमस्कारः.

To CRINGE, *v. n.* सहाङ्गपातं प्रणम्य (c. 1. जमति-यितुं), अञ्जलिं कृ,
एकान्ततो नमस्कृ, एकान्तादरं कृ, लल्य (c. 10. लालयति-यितुं), सान्म्य
(c. 10. सान्मयति-यितुं).

CRINGEROUS, *a.* रोमवान्-वती-वत् (त्), प्रचुरलोमा-मा-मं (नं).

CRINKLE, *v. a.* अमिर्मपेयं व्यावृत् (c. 1. वलति-यितुं), पुटीक्य, भङ्गुरीक्य,
की-ई, *s.* बलिः *f.*, पुटः, भङ्गः, अमिका, व्यावर्तनं, व्यावर्तः.

CRIPPLE, *s. or a.* लङ्घः-ङ्गा-ङ्गं, पङ्गुः-ङ्गु-ङ्गु, विचलाङ्गः-ङ्गी-ङ्गी,
पादविकलः-ला-लं, अङ्गहीनः-ना-नं, अपाङ्गः-ङ्गी-ङ्गी, अपङ्गः-ङ्गी-ङ्गी,
गतिविकलः-ला-लं, विकलगतिः-ति-ति, गतिहीनः-ना-नं, पङ्गुः-
पङ्गुवः, कुचिः *m.*, ओषः.—(One who moves about in a chair)
पीठसपी *m.* (नं).

To CRIPPLE, *v. a.* विकलय (nom. विकलयति-यितुं), विकलीक्य, अङ्गीक्य,
अपाङ्गीक्य.

CRIPPLED, *p.p.* विकलीकृतः-ता-तं, न्यूनाङ्गः-ङ्गी-ङ्गी, हीताङ्गः-ङ्गी-ङ्गी,
गतिशक्तिरहितः-ता-तं, हस्तपादादिशक्तिवर्जितः-ता-तं.

CRIPPLENESS, *s.* लङ्घत्वं, पङ्गुता, गतिवैकल्यं, अङ्गवैकल्यं, अङ्गता.

CRISIS, *s.* (Of a disease) रोगावधिर् यत्प्रभृति रोगास्ती मरणं वा स्वास्थ्यं
वा याति, आधिसीमा.—(Of any affair) लङ्घनं, मुभाङ्गुलङ्घनं, निर्द्वैह्यं,
कार्यनिर्द्वैह्यक्षणः, परिवर्तनक्षणः, विकल्पक्षणः, सन्देहक्षणः, शेषा-
वस्था, समयः, तात्कालः.

CRISP, *a.* (Curled, indented) कुचितः-ता-तं, भङ्गुरः-रा-रं, बन्धुरः-
रा-रं.—(Brittle) भङ्गुरः-रा-रं, भिदुरः-रा-रं, भिदेलिमः-मा-मं.

To CRISP, *v. a.* केशान् कुच्य (c. 1. कुचति-यितुं) or चाकुच्य, अलकान्
रच्य (c. 10. रचयति-यितुं), भङ्गुरीक्य, बन्धुरीक्य.

CRISPATION, *s.* कुचनं, चाकुचनं, केशाकुचनं, अलकाकुचनं, अलकरचना.

CRISPING-IRON OR CRISPING-PIN, *s.* केशाकुचनयन्त्रं, अलकरचनायं
लोहकीलः.

CRISPNESS, *s.* (Curledness) चाकुचितत्वं.—(Brittleness) भङ्गुरता, भिदुरत्वं.

CRISS-CROSS-ROW, *s.* चर्वीमाला, व्याकरवारम्भः, चारम्भः, प्रारम्भः.

CRITERION, *s.* लक्षणं, चिह्नं, लिङ्गं, व्यञ्जनं, आकषः, निश्चयः, कषः,
अभिज्ञानं, संज्ञा, अवगतिः *f.*, लाम्बनं.

CRITIC, *s.* (Judge of writings, &c.) गुणज्ञः, मुखागुणज्ञः, गुणग्राही *m.*
(नं), गुणदोषपरीक्षकः, गुणदोषनिरूपकः, विज्ञः, अभिज्ञः, तज्ज्ञः, तज्ज्ञिद्
m.—(A censor) दोषग्राही *m.* (नं), छिद्रान्वेषी *m.* (नं), वाचस्पतिकः,
वित्तकः.

CRITICAL, *a.* (Of judicious taste) गुणदोषज्ञः-ज्ञा-ङ्गं, गुणदोषग्राही-
हिणी-हि (नं).—(Relating to criticism) गुणपरीक्षकः-का-कं,
वित्तखी-खिनी-खि (नं).—(Censorious) दोषदर्शी-रीनी-रीनी (नं),
छिद्रानुसारी-रिणी-रि (नं).—(Relating to a crisis, decisive)
तात्कालिकः-की-कं, निर्द्वैह्यः-या-यं; 'the critical time,'
निर्द्वैह्यकालः.—(Dangerous, dubious) सदिग्धः-ग्धा-ग्धं, सांशयिकः-
की-कं, वैकल्पिकः-की-कं.

CRITICALLY, *adv.* (In a critical or censorious manner) गुणदोषज्ञं,
गुणदोषपरीक्षया, सधितव्यं.—(At the exact point of time) तत्काले,
तदानीमेव, तत्कालादेव.

To CRITICISE, *v. a.* गुणदोषान् परीक्ष्य (c. 1. परीक्षते-यितुं), or निरूप्य
(c. 10. निरूपयति-यितुं), वित्तक्य (c. 1. वित्तकते-यितुं), वाचस्पतिक्य (c. 10.
वाचस्पतिक्यति-यितुं), छिद्राण्य or दोषान् अन्विष्य (c. 4. अन्विषति-यितुं).

CRITICISM, CRITIQUE, *s.* गुणदोषपरीक्षा, गुणविचारः, मुखागुणज्ञानं,
गुणदोषनिरूपणविद्या, वाचस्पतिकनं, दोषानुसन्धानं, छिद्रान्वेषः, वित्तका,
वित्तकावादः.

To CROAK, *v. n.* (As a crow) के (c. 1. कायति, कातुं), द्रांष्य (c. 1.
द्रांषति-यितुं), ञ्जीक्य (c. 1. ञ्जीयति-यितुं), or द्रांष्य or ञ्जीक्य; वा
शब्दं कृ.—(As a frog) भेकवादे कृ, भेकवद् ह (c. 2. रीति, यितुं).
—(Make a harsh sound) विह, ह्य (c. 1. रीति-यितुं), कर्कशकर्म कृ.

CROAKING OF CROAK, *s.* भेकवादे, काकरापः, ञ्जीवरपः, काशब्दः, कर्कशवादे.

CROCEOUS, *a.* क्रीकुरः-की-कं, कुकुनाङ्कः-का-कं, पीतः-रा-रं, रं.

CROCK, *s.* मृदाखण्ड, मृदापत्र, मृदागर्जन, मृदिकापात्र, मृदयभाण्ड.
CROCKERY, *s.* बौलालक, मृदाखानि *n. pl.*, मृदयभाण्डानि, मासिक.
CROCODILE, *s.* गजः, कुम्भीरः, बालास्यः, महापुच्छः, द्विधागतिः *m.*, अविद्वान्,
 जलसूकरः, जलहस्ती *m.* (न).
CROCUS, *s.* वसन्तोद्भवः वीतपुष्प चोषभिदः.
CROFT, *s.* घाटः, घाटिका, घृतिः *f.*, प्राघृतिः *f.*
CROISADE OF CRUSADE, *s.* पुस्तनगरप्रसुद्धयायै ख्रीष्टीयानां यावतैः सह
 युद्धं, ख्रीष्टधर्मेविषये आस्तिकानां यावतैः सह युद्धं.
CROISES, *s. pl.* मृदयवशा योषाः *m. pl.*, ख्रीष्टीयधर्मायै योद्धाः *m. pl.*,
 मृदालाभनाः कार्यटिकाः, मृदालिङ्गाश्च तीर्थसेविनः *m. pl.*
CRONE, *s.* बुद्धा स्त्री, जरिणी, जराती, जरापरिणता, पल्लिनी.
CRONY, *s.* चिरनिर्भ, चिरपरिचितः, प्रियमुहूर्त्त, प्रियवयस्यः, सुहितनः.
CROOK, *s.* आकर्षणी - विषी, न्यूनदक्षः, वक्राग्रो दक्षः, अकुशाकाराग्रो
 दक्षः, कुशिताग्रो यतिः; 'shepherd's crook,' नेवपालकदक्षः.
To CROOK, *v. a.* नम् *in caus.* (नामयति - यितुं), अच् (c. 1. अचति - ते
 - चितुं), कुच् (c. 1. कुचति - चितुं), चाकुच्, वक्राकुच्, कुटिलीकुच्, साचीकुच्.
CROOK-BACK, *s.* न्यूनः - आ - च, कुचः - आ - च, गदुरः - रा - रं.
CROOKED, *a.* (Not straight) वक्रः - क्रा - क्र, वक्रिनः - ना - नं, कुटिलः - ला
 - लं, विचः - वा - चं, विनिचः - वा - चं, अनुचः - नु - नु, भक्रुः - रा - रं,
 चराकः - ला - लं, नतः - ता - तं, नामितः - ता - तं, कुचितः - ता - तं, आकुचितः
 - ता - तं, भुग्नः - ग्ना - ग्नं, अचभुग्नः - ग्ना - ग्नं, विभुग्नः - ग्ना - ग्नं,
 हभुग्नः - ग्ना - ग्नं, वृधिनः - ना - नं, वृधनः - ना - नं, न्यूनः - आ - चं,
 छेदः - डा - डं, क्षोभः - ना - नं, क्षाण्डितः - ता - तं, विचनः - ना - नं.
 (Distorted, made crooked) वक्राकृतः - ता - तं, साचीकृतः - ता - तं,
 विकृताकारः - रा - रं. (Winding) वक्र - क्रा - क्र, कुटिलः - ला - लं,
 विचरी - विचरी - वि (न). (Perverse, depraved) प्रतीपः - पा - पं,
 विकृतः - ता - तं, वक्रा - क्रिया - क्रि (न), अनुचक्रुः - तः - तं, भवभावः
 - वा - वं; 'crooked-armed,' बाहुवक्रः - आ - चं, दोषेयुः, कुच्यः,
 कुचिः *m.*, कुचरः; 'crooked-nosed,' वक्रनासः - सा - सं, निविचः
 - डीचः; 'crooked-legged,' वक्रबादः - डा - डं; 'crooked with age,'
 जरापरिणतः - ता - तं.
CROOKEDLY, *adv.* कुटिलं, वक्रं, विचं, विनिचं, अनुचु, तिरस्, क्षाण्डि,
 तिर्यक्, पराक्; 'moving crookedly,' तिर्यग्यानः, वक्रगामी *m.*
 (न) कुटिलगामी *m.*, निचगः - गा - यं.
CROOKEDNESS, *s.* वक्रता, वक्रिमा *m.* (न), निचता, नैर्घ्यं, विनिचता,
 कुटिलता, क्षोभित्यं, अनुचुता, जनानेवं, वक्राभावः, नतिः *f.*—(Of
 body) वैरुध्यं, न्यूनता.
CROW, *s.* (Craw of a bird) वक्षिणठरः. (Highest part of any
 thing) अग्रं, शिखा; 'ear of corn,' धान्यशिविष. (The harvest,
 product) अग्रवस्तु, अग्रं, अग्रवस्तु, अग्रवस्तु, अग्रवस्तु.
To CROW, *v. a.* (Cut short) छिद् (c. 7. छिनति, छेत्), छू (c. 9.
 छुनाति, छुति), निच्छ (c. 6. -च्छति - चितुं). (Reap, gather
 corn, &c.) अग्रं छू or अग्रुह (c. 9. -गृह्णाति - ग्रहीतुं). (As cattle)
 अग्रः (c. 1. अग्रति - रितुं), अग्रन् अग्र (c. 2. अग्रि - रितुं).
CROW-BARED, *a.* द्विचक्रयः - यो - यौ, लूनकयः - यो - यौ.
CROW-BELL, *a.* परिपूर्णोदरः - रा - रं, पूर्णोदरः - रा - रं, अतिभूतः - ना - नं.
CROWD, *a.* अतिवीहिमात् or अतिभूतोदरवाद् वनपुपीहितः - ता - तं.
CROWN, *s.* (Ten millions) कोटिः *f.* - टी.
CROWN, *s.* वनोपविष्टः मृदाग्रो दक्षः, मृदालिङ्गितो वनोपविष्टदक्षः.
CROWN, *s.* (Two transverse pieces of wood) आसक्तकाष्ठद्वयं. (The
 instrument by which Christ suffered death) मृदाभिधानं

ख्रीष्टधर्माधानं. In modern Sanskrit क्रुशः or क्रुशः are used
 in this sense. (An instrument for impaling criminals)
मृदा - ला - लं, बौलः. (Any thing that thwarts, hindrance,
 vexation) व्याघातः, प्रतिरोधः, विघ्नः, प्रवृद्धः, बाधः, छेदः, दुःखं, कष्टं,
 शल्यं. (Cross lines) आसक्तरेखाद्वयं, खलिकः.
Cross, *a.* (Transverse) आसक्तः - सा - सं, तिर्यक् तिरस्त्री तिर्यक्, वक्रः
 - वा - वं. (Adverse, contrary) विरोधी - विनी - धि (न), प्रतिकूलः
 - ला - लं, विपरीतः - ता - तं, विलोमः - नी - नं, प्रतिलोमः - ना - नं, विपर्यस्तः
 - सा - सं, प्रतिपक्षः - वा - वं, विपक्षः - वा - वं. (Perverse, peevish)
 प्रतीपः - पा - पं, कर्कशः - शा - शं, वक्रभावः - वा - वं, सदावक्रः - क्रा - क्र,
 नैकृतिकः - की - नं, विपरीतकारी - रिणी - रि (न); 'a cross woman,'
 अघोरा; 'cross multiplication,' वक्राभ्यासः; 'cross threads,'
 पूर्यं - यी; 'to be cross,' प्रतीप (nom. प्रतीपायते).
Cross, *prep. and adv.* (Athwart) आसक्तं, कोणाकोणि, तिर्यक्. —
 (Over, to the other side) पारं, तीरान्तरं.
To CROSS, *v. a.* (Lay one body across another) आसक्तं (c. 4.
 -अस्यति - असितुं), आसक्तु, अन्यद् अन्यस्योपरि आसक्तारुपेण वा (c. 3.
 दधाति, धातु); 'to cross the legs,' आसक्तपादेन जान् (c. 2. आसक्तं,
 आसितुं); 'to cross the arms,' बाहुआसक्तं कृ, खलिकं कृ. (Go
 across) नृ (c. 1. तरति - रितुं - रीतुं), अतिनृ, सनृ, निनृ, उनृ, अनुनृ,
 अती (c. 2. -रति - रतुं), अती, अतिक्रम (c. 1. -क्रामति - क्रामितुं), अतिक्रमः;
 'if he crosses your sight,' यदि दर्शनपथम् अवतरति. (Cross
 to the other side) पारं गन् (c. 1. गच्छति, गच्छुं); 'to cross
 the sea,' समुद्रपारं गन्; 'one who crosses a river,' अवारपारीयः,
 अवारीयः. (Thwart) प्रतिहृत् (c. 7. -रुहति - रीतुं), निरुह्य, विरुह्य,
 विघ्न (nom. विघ्नयति - यितुं), व्याहृत् (c. 2. -हृति - हृतुं), प्रतिकूल (nom.
 प्रतिकूलयति - यितुं). (Cross out writing) लिखितलोपनयनार्थं
 आसक्तरेखाद्वयेन चिह्नं (c. 10. चिह्नयति - यितुं).
CROSS-BOW, *s.* सृगप्रक्षेपणो धनुर्विज्ञेयः, मृगासनं, गोलासनं.
CROSS-BOWMAN, *s.* पृष्टीक्षधनुर्धारी, मृगासनभूत, मृगासः, गोलासः.
CROSSED, *p. p.* (Laid transversely) आसक्तः - सा - सं; 'with hands
 crossed,' आसक्तपाणिना. (Gone across) तीर्थः - ती - रं, उत्तीर्थः
 - यो - यौ, अतिक्रामः - ना - नं, अतिक्रामः - ना - नं, पारगतः - ता - तं.
 (Thwarted) विरुद्धः - डा - डं, बाधितः - ता - तं.
To CROSS-EXAMINE, *v. a.* विषयसाक्षिणं नामाभिधेयं प्रश्नेर मुह *in caus.*
 (मोहयति - यितुं).
CROSS-GRAINED, *a.* विलोमः - नी - नं, प्रतिलोमः - ना - नं, प्रतीपः - पा - पं.
CROSSLY, *adv.* (Transversely) आसक्तं, तिर्यक्. (Adversely) प्रतीपं,
 प्रतिलोमं, प्रतिकूलं, विपरीतं. (Unsuitably) अनुकूलं, अस्थाने. —
 (Peevishly) कर्कशं.
CROSSNESS, *s.* प्रतीपता, कर्कश्यं, कर्कशत्वं, निकृतिः *f.*, भाववक्रता, जनानेवं.
CROSS-ROAD, *s.* अनुचक्रं, विपक्षं, विघ्नं, मृदाग्रं - डकं, चारपथः, संस्थानं,
 प्रवहः. (Not the direct high road) उच्चपथः.
CROTCH, *s.* आकर्षणी - विषी, अकुशः, पटिणी.
CROTCHET, *s.* (In music) गान्धर्वविद्यायां मध्यमतालसूचकं चिह्नं. (A
 whim) मनोहोष्यं, मनःप्रापलं, मनःकल्पना, अलङ्घिः *m.*, लहरी.
To CROUCH, *v. n.* (Stoop down) काये प्रणम्य (c. 1. -शमति - शन्तुं or
 -शामयति - यितुं), नतः - नी - नं or नचाङ्गः - नी - नं, प्रहीनः,
 नवीभू, कुटिलिनी कृ; 'to crouch servilely at another's feet,'
 साहाङ्ग्यायै पदपादयोः प्रक्षिप्तं (c. 1. -पतति - तितुं). (Fawn) बाहु-
 कारेण हानम् (c. 10. हानयति - यितुं).

CROUCHING, *p. p.* अवनतकायः -या -यं, नचनृषिः -रिः -रि, जानतशरीरः -रा -रं, झडः -डा -डं, अवायः -या -यं.

CROUP, *s.* (Of a fowl) कुकुटस्य पथाग्रः. — (Of a horse) अवनतसः. — (Disease of children) शिशूनां काशपीनसादिलिङ्गितो रोगः.

CROW, *s.* (The bird) काकः, वायसः, ध्यासः, ध्यासः, ध्यासरावी *m.* (न), करटः, बलिभुक् *m.* (न), गृहबलिभुक्, बलिपुष्टः -डा -डं, चिरञ्जीवी *m.* (न), काणः, काणकः, मौकुलिः *m.*, दिवाटनः, शक्रजः, सकृत्तजः, मलभुक् *m.* (न), प्रातभोक्ता *m.* (न), कारवः, अन्यभूत *m.*, घूकारिः *m.*; अरिहः, आत्मयोयः; 'carrion crow,' द्रोणः, दग्धकाकः, शवभुक् *m.* (न), कुणपभुक्, नालिभुक्; 'crow's nest,' बर्तेरुहः. — (Crow-bar) लोहदण्डः, मंथला, शंभला, तोमरः, तड्डः. — (Cry of the cock, cry of joy) कुकुटरवः, हयनादः.

To crow, *v. n.* (As a cock) कुकुटवद् रु (c. 2. रीति, रविभु) or नद् (c. 1. नदति -दिभु). — (Boast, bluster) विकट् (c. 1. -कटते -तिभु), दृप् (c. 4. दृप्ति, द्रुभु), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -यिभु), दम्भं कृ.

CROWD, *s.* (A multitude) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, नेलः -लकः, समाजः, सञ्चयः, सञ्चयः, वृन्दः. — (Confused mass) सङ्कुलः. — (Crowd of people) बहुजनसमूहः, बहुजननेलकः, जनसम्मर्हः, लोकसङ्घः, लोकनिबहः, जनसङ्कुलः, जनसमागमः, जनता, जनौघः.

To crowd, *v. a.* (Fill to excess) अतिशयेन पू in caus. (पूरयति -यिभु), or परिपू, सङ्कुलीकृ, सङ्कोचीकृ, आकीचीकृ. — (Press close together) सम्मूद् (c. 9. मूद्गति -महिभु), सञ्चाप (c. 1. -चापते -यिभु), सङ्कोटीकृ.

To crowd, *v. n.* सङ्कु in pass. (-कीचीते), पू in pass. (पूर्यते) or चापू, चापू in pass. (-चाप्यते), सङ्कुलीभू, सङ्कोलीभू.

CROWDED, *p. p.* सङ्कोयः -या -यं, आकीयः -या -यं, अनुकीयः -या -यं, सङ्कुलः -ला -लं, समाकुलः -ला -लं, व्याप्तः -ता -तं, सञ्चापः -धा -धं, सङ्कोटः -टा -टं, जुष्टः -डा -डं, प्रलीनः -ता -तं, प्रलीतः -ता -तं, अनवकाशः -शा -शं, निरुच्छासः -सा -सं; 'with people,' बहुजनाकीयः -या -यं.

CROWDER, *s.* (Player on the violin) शारङ्गीवादकः, पिनाकीवादः.

CROWFOOT, *s.* (Caltrop). See the word. — (Plant) मोसुरः, मोसुरः.

CROWING, *s.* (Of a cock) कुकुटरवः, कुकुटध्वनिः *m.*, चरणायुषशब्दः.

CROWN, *s.* (Ornament for the head denoting royalty) मुकुटं, किरीटः, राजमुकुटं, मौलिः *m. f.*, राजमौलिः, राजपट्टः, राजभरणं. — (Garland) सक् *f.* (न), माला. — (Regal power, royalty) राज्यं, राजत्वं. — (Top of the head) मस्तकाग्रं. — (Top of any thing) अग्रं, शिखा, मस्तकं, शिरः *n.* (न), शीर्षकं; 'of a mountain,' गिरिशृङ्गं, गिरिपृष्ठं. — (Crown of a hat) शिरस्कार्यं, शिरस्तस्य अग्रभागः. (Piece of silver) रूपमुद्रा.

To crown, *v. a.* मुकुटेन अलङ्कृ, मुकुटं शिरसीधा (c. 3. -दधाति -धातु), किरीटं (nom. किरीटयति -यिभु), मुकुटं (nom. मुकुटयति -यिभु), किरीटं शिरसि धा or च् in caus. (अपेयति -यिभु), किरीटापेयसंस्कारं कृ; 'with a garland,' सज् (nom. सजयति -यिभु). — (Complete, perfect) सम्पद् in caus. (-पादयति -यिभु), निष्पद्, समाप् in caus. (-आपयति -यिभु), संस्कृ, पुरस्कृ.

CROWNED, *p. p.* किरीटी टिनी -टि (न), मुकुटधारी -रिणी -रि (न).

CROWN-SCAB, *s.* अग्रसुरस्य अग्रभागे व्रणः or छतं or चान *n.* (न).

To cruciate, *v. a.* क्रिश्च (c. 9. क्रिश्चनति, क्रैष्टु), व्यप् in caus. (व्यपयति -यिभु), तप् in caus. (तापयति -यिभु), प्रमय् (c. 1. -मयति -यिभु), यत् in caus. (यातयति -यिभु).

CRUCIBLE or CRUSET, *s.* मूयः -यी -या -पिका, अम्यमूया, चकः, चकयसं, आचर्त्तनी, तैजसाचर्त्तनी, शिलात्मिका.

CRUCIFEROUS, *a.* क्रुशचिह्नधारी -रिणी -रि (न).

CRUCIFIX, *s.* क्रुशारोपितस्य ख्रीष्टस्य प्रतिमा or मूर्तिः *f.*

CRUCIFIXION, *s.* ख्रीष्टस्य क्रुशारोपणं or क्रुशनिवेशनं or क्रुशे वस्त्रनं.

CRUCIFORM, *a.* क्रुशाकारः -रा -रं, क्रुशाकृतिः -तिः -ति.

To crucify, *v. a.* क्रुशे आहृद् in caus. (-रोपयति -यिभु) or समाहृद् or निविश् in caus. (-वेशयति -यिभु) or वन्ध् (c. 9. वध्नाति, वध्नु) or व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यध्नु).

CRUDE, *a.* (Raw) खानः -ना -नं, कलः -ला -लं. — (Unripe, uncooked) अपक्वः -क्वा -क्लं, अपरिपक्वः -क्वा -क्लं, अपरिपतः -ता -तं, आपक्वः -क्वा -क्लं, असंस्कृतः -ता -तं, अनुपस्कृतः -ता -तं, अविष्टः -डा -डं, यातयामः -ना -नं. — (Undigested) अजीर्णः -यी -यं, पिष्टरथः -रथा -रथं. — (Not brought to perfection) असम्पूयः -यी -यं, अपूर्णकालः -ला -लं, असमाप्तः -ता -तं, अपरिष्कृतः -ता -तं, अयलङ्कृतः -ता -तं; 'crude form of a noun,' प्रतिपदिकं, पदं.

CRUDELY, *adv.* अपूर्णकाले, अपरिष्कृतं, अविष्टं, अयलङ्कृतं.

CRUDENESS, CRUDITY, *s.* खानता, अपक्वता, अपरिपक्वत्वं, अपाकः, अपाकः *f.*, अविष्टत्वं, अजीर्णः *f.*, अजीर्णता, असम्पूयत्वं, असमाप्तिः *f.*, अपरिष्कारः.

CRUEL, *a.* निहुरः -रा -रं, क्रूरः -रा -रं, क्रूरकर्म्या -क्या -क्यं (न), क्रूरकृत् *m. f. n.*, क्रूरकर्मेशाली -लिनी -लि (न), हिंस्रः -डा -डं, दुर्बलः -का -कं, प्राणिपीडाकटः -री -रं, क्रेशकः -का -कं, निर्दयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, निष्कृपः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं, चक्रहयः -या -यं, निष्क्रहयः -या -यं, निर्दयः -या -यं, वीतपृथः -या -यं, दुःखकटः -री -रं, पिशुनः -ना -नं, बालः -ला -लं, द्रोही -हिणी -हि (न).

CRUELY, *adv.* निहुरं, निर्दयं, क्रूरं, निष्क्रहयं, निर्दयं, वैदुर्व्यं, क्रौर्व्यं.

CRUELNESS, CRUELTY, *s.* वैदुर्व्यं, निहुरता, क्रूरता, क्रौर्व्यं, हिंस्रत्वं, नृशंसता, निर्दयत्वं, निष्क्रहयता, वीतपृथता, वैशुन्यं, दीरात्वं, द्रोहः, अभिद्रोहः, उपातः; 'cruelty to animals,' प्राणिपीडा, प्राणिहिंसा.

CRUENTATE, *a.* रक्ताक्तः -क्ता -क्तं, रक्तलिप्तः -ता -तं, अमृगिलतः -ता -तं, शोणितक्तः -क्ता -क्तं, शोणितोक्षितः -ता -तं, रक्तलिप्तः -ता -तं.

CRUET, *s.* शुक्तीलादिधारणार्थं क्षुद्रकाचकूपी, शुक्तीलाधारः.

CRUISE, *s.* (A small cup) क्षुद्रपात्रं, क्षुद्रभाजनं, क्षुद्रकूपी, क्षुद्रकचः. — (A voyage in search of plunder) लोभप्रहरणार्थं इतसतः समुद्रभ्रमणं or समुद्रयात्रा.

To cruise, *v. n.* लोभप्रहरणार्थं इतसतः समुद्रं परिभ्रम् (c. 4. -भ्रम्यति -भ्रिभु).

CRUISER, *s.* पारसनीकानुसरणे वा न वा नियुक्तं यत्र कुचयितुं समुद्रयात्रिणी युद्धनीका.

CRUM, CRUMB, *s.* (Fragment of bread, leavings of a meal) जुष्टं, केलकः, केलकः -लिः *f.*, पिडोलिः *f.*, अतिरिक्तपदः, अपूपकलः, अपूपसकः, अपूपसकलं, भुक्तसमुत्थितं, शेषार्थं, अवशेषः, भोजनवशब्द उच्छिष्टं. — (Soft part of bread) अपूपस्य कोमलभागः or कोमलार्थः.

To crum or crumble, *v. a.* चूर्ण्य (c. 10. चूर्णयति -यिभु), विचूर्ण्य, चूर्णीकृ; क्षुद् (c. 7. क्षुद्यति, क्षोद्यु), प्रक्षुद्, संक्षुद्; पिम् (c. 7. पिमति, पेद्यु), निष्पिम्; मृद् (c. 9. मृद्गति, मृद्दिभु), विमृद्; खड्ग (c. 10. खड्गयति -यिभु), सखड्गः कृ, खड्गं खड्गं कृ, खड्गलीकृ.

To crumble, *v. n.* चूर्णीभू, शकलीभू, खड्गशो भू, क्षुदीभू, पिशीशीभू, विष् in pass. (-शीकीते).

CRUMMY, *a.* कोमलः -ला -लं, मृदुलः -ला -लं, नवकः -या -यं.

CRUMP, *a.* कुचः -का -कं, मुचः -का -कं, गमुचः -रा -रं.

CRUMPET, *s.* शिशिलविष्टकविशेषः यो तपनीमालो भूता काको.

To crumple, *v. a.* कुच्य (c. 1. कुचति -यिभु), सङ्कुच्य (c. 1. -कोचति -यिभु), पुद् (c. 10. पुद्यति -यिभु), सम्पुद्, सम्पुद् (c. 9. मृद्गति -महिभु).

चूरी (c. 10. चूरीयति - चिंतु), हजोच.
CRUMPLING, s. (The act of crumpling) कुचनं, सङ्कोचनं, सन्धनं; चपलनं:—(Fruit) शिथिलताविशिष्टं सुप्रफलं.
CRUPPER, s. चर्मरोगो येन पश्यान् चपलाङ्गुलेन संयुज्यते, पुच्छचर्म.
CRURAL, a. जाङ्गिकः - की - के, जङ्गलसम्बन्धी - पिनी - प्थि (न्).
CRUSADE, CRUSADER. See CROISADE, CROISES, s.
CRUSH, s. (Act of crushing) नहनं, सन्धनं; चपलनं; सन्धनं; निम्बनं; सङ्कोचनं; चपलं, सनापातः—(A crowd) जनसन्धनं; जनोच.
To CRUSH, v. a. (Squeeze) चीद् (c. 10. चीडयति - चिंतु), सन्धीद्—(Collide) मृद् (c. 9. मृजति, नहिंतु), सन्धीद्, प्रमृद्, विमृद्, आमृद्; पिद् (c. 7. पिनति, पेद्), सन्धियद्, निमिष्यद्, विमिष्यद्; चूरी (c. 10. चूरीयति - चिंतु), प्रचूरी, चपचूरी, चिचूरी; चूद् (c. 1. चर्वति - चिंतु); प्रभञ्ज (c. 7. भनक्ति - भञ्ज); सङ्घ (c. 10. सङ्घयति - चिंतु); मन्थ (c. 9. मथति, मन्थति, c. 1. मथति - चिंतु); सुद् (c. 7. सुयति, सोद्), पुप् in caus. (चोषयति - चिंतु)—(Beat down) निपत् in caus. (पातयति - चिंतु), चपनृद्—(Demolish, subdue) नञ् in caus. (नाशयति - चिंतु), विनञ्, दम् in caus. (दनयति - चिंतु).
CRUSHED, p. p. नहिंतः - ता - तं, सन्धितः - ता - तं, परिमृदितः - ता - तं, सन्धितः - ता - तं, निमिषितः - ता - तं, चूरीतः - ता - तं, चपितः - ता - तं.
CRUST, s. (An external coat or skin by which a body is enveloped) त्वक् f. (च्), बाह्यभागः, पटलं, बाह्यपटलं, बाह्यकोशः, चर्मकोशः, छत्तिः f. - छी, चोचं, चोलकं, चल्कं, शल्कं, वहिरावेष्टनं, पेक्षी—(Hard incrustation) चनपटलं, चनीभूतं बाह्यपटलं, शीनीभूतं बाह्यभागः—(Crust of bread) चपूपस्य बाह्यभागः or चनभागः—(Pie-crust) झङ्कुलस्य वहिर्भागः or उपरिभागः.
To CRUST, v. a. बाह्यतः or वहिर्भागे चनीकृ, चनपटलेन वेद् in caus. (वेष्टयति - चिंतु) or बाह्यद् (c. 10. -बाह्ययति - चिंतु) or शीनीकृ or संहनीकृ.
To CRUST, v. n. बाह्यतः or बाह्यभागे चनीभू, चनपटलं चन्द् (c. 9. चनति, चन्द्), वहिर्भागे संहनीभू or श्वानीभू.
CRUSTACEOUS, a. चपचपी - पिनी - प्थि (न्), काचपः - ची - चं, चल्कवान् - चली - चल् (ह).
CRUSTILY, adv. (Peevishly) कर्कशं, प्रतीचं, परुचं, मदुभावेन.
CRUSTINESS, s. कर्कशाचं, प्रतीचता, निकृतिः f., भावकृता, भावकदृता.
CRUSTY, a. (Covered with a crust) त्वक् - ची - चं, चनपटलोपेतः - ता - तं—(Peevish) कर्कशः - शा - शं, प्रतीचः - पा - पं, निकृतिः - की - के.
CRUTCH, s. कुक्षीय दण्डः, पञ्जना कक्षोपलक्षितो दण्डः, जरिणोपायितो वक्तिः, कक्षालवनाय दण्डः.
To CRUTCH, v. a. दण्डेन चालद् (c. 1. -लुचते - चिंतु) or उल्लङ्घ् in caus. (उल्लङ्घयति for -लुचयति - चिंतु).
CRY, v. n. (Weep, utter lamentations) क्रन्द (c. 1. क्रन्दति - चिंतु), आक्रन्द; रुद् (c. 2. रोदति - रु), प्ररुद्; परिदेव् (c. 1. -देवते - चिंतु); विलप् (c. 1. -लुपति - चिंतु), क्रुज् (c. 1. क्रोशति, क्रोद्), विक्रुज्, परिक्रुज्—(Shed tears) सङ्घुचि or बाष्पं यत् in caus. (पातयति - चिंतु) or मुज् (c. 6. मुजति, मोद्) or नृज् (c. 6. नृजति, नृद्), बाष्प (nom. बाष्पायो)—(Utter inarticulate sounds, scream) ह (c. 2. रीति, चिंतु), विह; नद् (c. 1. नदति - चिंतु), रन् (c. 1. रन्ति - चिंतु), क्रुज्, विक्रुज्, बाष् (c. 4. बाश्वते, c. 1. बाश्ते - चिंतु), कु (c. 1. क्वते - चिंतु), खरं कु, चीत् शब्दं कु, चित्कारं कु, चीत्—(Cry out, exclaim) बाष्प, प्रकाशं or उच्चैःखरेण पुप् in caus. (चोषयति - चिंतु), उच्चुप्; प्रकीर्त्त (c. 1. -कीर्त्तति - चिंतु)—(Proclaim) पुप् in caus., विपुद्

in caus.; प्रकाश in caus. (-स्वाचयति - चिंतु), प्रकाश in caus. (-काशयति - चिंतु), उच्चर् in caus. (-चारयति - चिंतु), उच्चुत् (c. 10. -कीर्त्तयति - चिंतु).
To CRY DOWN, v. a. (Depreciate) चपचद् (c. 1. -चयति - चिंतु), परिवद्; चपचुद् (c. 1. -चयति - चिंतु), कन (nom. कनयति - चिंतु)—(Prohibit) निषिद् (c. 1. -वेधति - वेद्), प्रतिनिषिद्.
To CRY UNTO, v. a. आद् (c. 1. -जयति - ज्ञातु), प्राप् (c. 10. प्रापयति - चिंतु).
To CRY UP, v. a. प्रशस् (c. 1. -शंसति - चिंतु), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति - चिंतु).
CRY s. (Lamentation, weeping) क्रन्दनं, क्रन्दितं, रोदनं, रुदितं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं - ना, क्रुद्—(Clamour) उल्लोकाः, उल्लुद्, घोषणं - शा, उच्चैर्बुद्, उच्चैःखरः, जनरवः, संहृतिः—(Confused noise, scream) कोलाहलः, शब्दः, रुतं, रावः, चित्कारः, चीत्कारः, नादः, विक्रुद्, रावः, खरः; 'cry of joy,' हर्षनादः, हर्षखनः; 'cry of pain,' आर्त्तनादः.
CRYER, s. चोषकः, प्रकाशकः, चोषणाकृत्, उच्चैःखरेण व्यापकः.
CRYPT, s. पूजाशालाया अर्धभागे स्नातं श्वनिखननस्थानं, गुहा, गुहागृहं.
CRYSTAL, s. स्फटिकः, स्फटिकाज्ञा m. (न्), स्फटिकोपलं, काचमणिः m., सितमणिः m., विनलमणिः, शुचिमणिः, अक्षः, सितोपलः, कुचक्षकं, केलासः, सिद्धं, चीतशिलं, निलुवरानं, शालिपिष्टं, रागदः.
CRYSTAL, CRYSTALLINE, a. स्फटिकः - की - के, स्फटिकमयः - यी - ये—(Transparent) स्फटिकप्रभः - मी - मं, खळः - खळ - खं, विनलः - ला - लं.
To CRYSTALLIZE, v. a. स्फटिकाकारेण चनीकृ or श्वानीकृ, स्फटिकसाकृ.
To CRYSTALLIZE, v. n. स्फटिकाकारेण चनीभू or श्वे (c. 1. श्वायते, श्वायतु), स्फटिकाकृतिः - ति - ति भू, स्फटिकं चन्द् (c. 9. चनति, चन्द्).
CUB, s. (Young of a beast) शावः - चकः, वास्तः, शिशुः m., पोतः 'bear's cub,' चूचशावकः; 'fox's cub,' लोमशावकः, 'jackal's cub,' झुगालवाकः; 'lion's cub,' सिंहशावकः, चालनृगेन्द्रः; 'tiger's cub,' शाईलपोतः; 'elephant's cub,' हस्तिशावकः, इन्द्रवतिः f., इन्द्रपोतः.
CURE, s. चनः; 'cube-root,' चनमूलं, चनपदं.
CUBIC, CUBICAL, a. चनाकारः - रा - रं, चनाकृतिः - ति - ति; 'cubical content,' चनफलं.
CUBIT, s. रितिः m., रलिः m., हस्तः, काकिली f., किम्बुः m. f., त्रिपुटः.
CUBITAL, s. अरलिपरिमाणः - या - यं, हस्तपरिमाणः - या - यं.
CUCKOLD, s. कुलटापतिः m., असतीपतिः m., चन्धकोभायः, दुश्चलीभायः, चभिषारिणीपतिः m., चभिषारिकाभायः.
To CUCKOLD, v. a. भायिकाभिगमनेन परं तिरस्कारास्पदं कृ.
CUCKOLDMAKER, s. परदारगानी m. (न्), परकलत्राभिगानी m., पारदारिकः.
CUCKOO, s. कोकिलः, परभृतः, परपुष्टा, परैधितः, पिकः, वसनादूतः, पातकः, मदालापी m. (न्), शारङ्गः, चनप्रियः; 'its note,' कोकिलाभिरुतं.
CUCUMBER, s. कर्कटी, पटोलः - लिका, जाली, कापालः, चेलाह, इष्टोहः m. f., सुसाशः, पिबं, चपुचं, मानधानिका, राजफलं, वृषभोजनं, ज्योत्स्नी, चिन्ता, गवाक्षी, गोडुका.
CUCURBITACEOUS, a. जलापूजातीयः - या - यं, तुषाकारः - रा - रं.
CUCURBITE, s. जलापूषकस्य सन्धानयनं.
CUD, s. (Food swallowed to be chewed again) पुनश्चय्ये आहारः, पुनश्चय्येयं चूकादिभोजनं; 'chewing the cud,' रोमन्यः - न्यनं; 'to chew the cud,' रोमन्य (nom. रोमन्यायते).
To CUDDLE, v. n. निकटे or कक्षे or पार्श्वतः शी (c. 2. शेते, शयितु), उल्लङ्घासनं कृ.
CUDGEL, s. यष्टिः m. f., गदा, लघुगुः, वेधं, दण्डः, काष्ठं, मुहरः, इली, ईली, करपालिका, करपालिका

To CUDGEL, *v. a.* वेधेण or गदया or लुगुडेन तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं).

CUDGELING, *s.* वेधाघातः, यथाघातः, दण्डपारुष्यं.

CUDGEL-PLAY, *s.* गदायुद्धं, दण्डादक्षि, वेद्युद्धं.

CUDGEL-PLAYER, *s.* गदायोधी *m.* (नं), यष्टिग्रहणः, याहीकः, मूढः.

CUF, *s.* (Tail or end of any thing) चालः, पुच्छः -च्छं, अचलः—(Hint)सङ्केतः, इङ्गितं, आकृतं—(Humour)छन्दः *n.* (स्), छन्दं, मनोभावः.

CUFF, *s.* (Blow with the fist) मुष्ठाघातः, मुष्टिग्रहारः, कराघातः, पाणिघातः, आघातः, प्रहारः—(End of a sleeve) पिप्पलस्य अग्रभागः, पिप्पलाचलः; 'fisticuffs', मुष्टीमुष्टि.

To CUFF, *v. a.* मुष्टिना or करेण or पाणिना तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं).

To CUFF, *v. n.* मुष्टियुद्धं कृ, मुष्टामुष्टि युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं).

CUIRASS, *s.* कवचः -चं, उरस्त्राणं, वक्षस्त्राणं, उरश्छदः, उदरत्राणं, कूर्म्यासः, तनुचं, पाणवारः, वारपाणः, नागोदरं, जायसी, निचुलकं, निचोलकः.

CUIRASSIER, *s.* कवची *m.* (नं), वर्मवान् *m.* (तं), तनुचवान् *m.* (तं), वर्मितः.

CUISH, *s.* जङ्घात्राणं, मंथणं, मंथुणं, ऊरुत्राणं, ऊरुवर्म *n.* (नं).

CULINARY, *a.* पाकसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), पाचकः -का -कः; 'culinary utensil', पाकपात्रं, पाकभाण्डं; 'culinary skill', पाकनिष्पत्तिः *f.*

To CULL, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्धृ, वृ (c. 5. वृणोति, वरितुं -रीतुं), उद्धृ; 'to cull passages from a book', चूषितुं कृ.

CULLER, *s.* उद्धर्ता *m.* (नं), समुद्धर्ता, चूषीकृत *m.*

CULLION, *s.* धूर्तः, दुरात्मा *m.* (नं), नराधमः, जालनः, कृपणः.

CULLY, *s.* कामकूटः, वेश्यानिजः, वेश्यावश्ववर्ती *m.* (नं), धूर्तवर्धितः.

CULM, *s.* (Stalk) नालं -ली, नाडिः *f.* -डी, काण्डः, सम्भः, मस्त्रिः *f.*

To CULMINATE, *v. n.* ऊर्ध्वदेशं or उच्चस्थानं or मस्तकोपरिस्थानं or अग्रस्थानं प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते) or सक्नुम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).

CULPABLE, *a.* दोषी -विखी -यि (नं), अपराधी -धिनी -यि (नं), अपराधः -डा -डं, सापराधः -धा -धं, सदोषः -धा -धं, कृतापराधः -धा -धं, निन्दनीयः -या -यं, निन्द्यः -न्या -न्यं, निन्दार्हः -हो -हं, गर्ह्यः -हो -हं, दूष्यः -ध्या -धं, सागाः -गा -गः (स्), वाच्यः -ध्या -धं; 'to be culpable', अपराध (nom. अपराधयति).

CULPABLENESS, CULPABILITY, *s.* अपराधिता -त्वं, सापराधता, सदोषता, दोषित्वं, निन्दनीयत्वं, निन्द्यता, निन्दार्हत्वं, गर्ह्यता.

CULPABLY, *adv.* सापराधं, सदोषं, अपराधिवत्, निन्दनीयं.

CULPRIT, *s.* दोषी *m.* (नं), अपराधी *m.* (नं), अपराधा *m.* (डं), पापी *m.* (नं), दोषयस्तः, दुष्टदोषः, निश्चितदोषः, वध्यः.

To CULTIVATE, *v. a.* (Till the land) कृष् (c. 6. कृषति, क्रतुं)—(Labour at, promote) सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), आसेव्, अनुसेव्, उपसेव्, निषेव्; भञ्ज (c. 1. भजति -ते -भज्नुं); अनुहा (c. 1. -तिष्ठति -हातुं); अनुपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं), प्रतिपाल्; संवृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं).

CULTIVATED, *p. p.* कर्षितः -ता -तं, कृष्टः -हा -हं, कालकृष्टः -हा -हं, सीत्यः -त्या -त्यं, सेवितः -ता -तं; 'cultivated land', खेत्तभूमिः *f.*, कर्मभूः *f.*, कर्मनालः, सीत्यं.

CULTIVATION, CULTURE, *s.* (Of land) कर्षणं, कृषिः *f.*, कृषिकर्म *n.* (नं), कृष्टिः *f.*, कापिः *f.*—(Labouring at, promoting) सेवनं, अनुसेवनं, परिष्कारः, अनुष्ठानं, अनुपालनं, प्रतिपालनं, संवर्धनं; 'of learning', विद्यानुसेवनं.

CULTIVATOR, *s.* (Of land) कृषकः, कर्षकः, कार्षिकः, खेत्तिकः, खेती *m.* (नं), खेत्तानीयः, हालिकः—(One who labours at or pro-

notes) सेवी *m.* (नं), अनुसेवी, अनुहायी *m.* (नं), अनुपाली *m.* (नं), प्रतिपाली *m.* (नं), संवर्धकः; 'cultivator of learning', विद्यानुसेवी, विद्यानुपाली.

CULVER, *s.* (Pigeon) कपोतः, पारवतः, पारावतः, कलरवः.

CULVER-HOUSE, *s.* कपोतपालिका, कपोतागारं, विहङ्गः.

To CUMBER, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), क्षिप् (c. 9. क्षिप्यति, क्षेपुं), अवहृष् (c. 7. -हृणति -रोधुं), अतिभारो भू, विघ्न (nom. विघ्नयति -यितुं), कष्टं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

CUMBER, *s.* अतिभारः, बाधः -धनं, ज्ञेशः, कष्टकः, शल्यं, कष्टं, विघ्नः.

CUMBERSOME, CUMBOUS, *a.* भारी -रिणी -रि (नं) or अतिभारी, ज्ञेशकः -की -कं, कष्टकरः -री -रं, दुःसकरः -री -रं, दुर्भारः -रा -रं, बाधकः -का -कं.

CUMBERSOMELY, *adv.* अतिभारेण, यथा ज्ञेशः or कष्टं or बाधं जायते तथा.

CUMBERSOMENESS, CUMBRANCE, *s.* भारः, अतिभारः, ज्ञेशः, कष्टं, विघ्नः, अवरोधः.

CUMIN, *s.* जीरकः, जीरः, जीरीकः, जरणः, दुग्धं, मूत्रप्रचयः, कृष्णसखी, दूता, सुपवी, अमाजी, घृतं, कणा.

To CUMULATE, *v. a.* सच्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाधि, समुपधि; राशीकृ, पृगीकृ, पिछीकृ, सोपीकृ, एकत्र कृ.

CUMULATION, *s.* सच्चयः -यनं, निचयः, प्रचयः, राशीकरणं, पूगीकरणं.

CUNCTATION, *s.* विलम्बः, कालक्षेपः, कालयापः -पनं, दीर्घमूढता.

CUNIFORM, *a.* कोलाकारः -रा -रं, कोलाकृतिः -ति -ति, कोलरूपः -पा -पं.

CUNNING, *a.* (Sly) विदग्धः -ग्धा -ग्धं, छली -लिनी -लि (नं), छलनायकः -रा -रं, सव्याजः -जा -जं, मायी -यिनी -यि (नं), मायावितः -ता -तं, कापटिकः -की -कं, कूटकृत् *m. f. n.*, विप्रलम्भकः -का -कं, धूर्तः -र्ता -रं, वचनशीलः -ला -लं, प्रतारणशीलः -ला -लं—(Skillful) निपुणः -णा -णं, चतुरः -रा -रं, पटुः -टु -टी -टु.

CUNNING, *s.* (Deceit, slyness) विदग्धता, विदग्ध्यं, छलं -लना, व्याजः, माया, कपटः, कापट्यं, कूटः -टं, धूर्तता, वचनं, प्रवचना, छलता, वक्रता, केतव्यं—(Skill) पाटवं, निपुण्यं, चातुर्यं, युक्तिः *f.*

CUNNINGLY, *adv.* विदग्धं, छलेन, सव्याजं, समायं, वैदग्ध्येन, सपाटवं.

CUP, *s.* पात्रं, पानपात्रं, भाण्डं, भाजनं, कंसः -सं, कांस्यः -स्यं, चवकः, शरावः, कुन्तलः, कुशयः, शालागिरः -रं, पानीपात्राट—(Any thing hollow like a cup) पुटः -टकं; 'the cup of a flower', पुटं, पुष्पगर्भः, पुष्पकोषः; 'cup of a balance', कक्षं—(Drinking bout) कम्पीतिः *f.*; 'one who loves a cup', पानासक्तः.

To CUP, *v. a.* (Draw blood by applying cupping-glasses) चापूषय कृ, चापूषययन्त्रेण रक्तं चू in caus. (सापूषयति -यितुं) or मुष् in caus. (मोषयति -यितुं) or मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं).

CUPBEARER, *s.* पात्रवाहकः, पानपात्रवाही *m.* (नं), पात्रभृत्, नगरवाहकः.

CUPBOARD, *s.* अन्नकोष्ठः, कुशूलः, कखोलः -लकः, आन्नद्रव्याघारः.

To CUPBOARD, *v. a.* अन्नकोष्ठे निधा (c. 3. -दधति -धातुं) or निक्षिप् in caus. (-वेशयति -यितुं).

CUPEL, *s.* सर्वकारिन् अथवा रिता सुवर्णशोधकायै मूत्रा.

CUPID, *s.* कामः, कामदेवः, जनकः, गदनः, कर्षकः. See KÁMADEVA.

CUPIDINOUS, *a.* कामी -मिनी -मि (नं), कामुकः -का -कं, लोभी -मिनी -मि (नं), लोलुभः -भा -भं, लोभाविहः -हा -हं, कामलिप्सुः -प्सु -प्सु, लिप्सुः -प्सु -प्सु.

CUPIDITY, *s.* कामः -मिता, कामवासं, कामिल्ला, लोभः, सुखसं -नं, लोभलिप्सा, लिप्सा, कामना, मूषा, अविद्याया अतिवृद्धा.

CUPOLA, *s.* चर्ममोलाकारं प्राकारदुर्गं or इन्दीशिकारं.

CUPPER, *s.* चापूषययन्त्रेण रक्तमोषकः or अनुकृषायी *m.* (नं).

CUPPING-GLASS, *s.* रक्ताभूषणयन्त्रं, रक्ताभूषणार्थं काचपात्रं.
CUR, *s.* आ *m.* (नं), शुनकः, कुकुरः, दुहकुकुरः; 'cur-like,' अश्वत्.
CURABLE, *a.* चिकित्सः-त्वा-त्वं, साध्यः-या-यं, प्रतीकायः-या-यं, शूननीयः-या-यं, चिकित्सितुं शक्यः-क्या-कं, स्वात्प्ययनः-मा-मं.
CURABLENESS, *s.* चिकित्स्यत्वं, साध्यता, प्रतीकायत्वं, उपशूननीयता.
CURACY, *s.* उपपुरोहितस्य वृत्तिः *f.* or व्यापारः or अधिकारः.
CURATE, *s.* उपपुरोहितः, उपयाजकः, पुरोहितप्रतिनिधिः *m.*, उपगुरुः.
CURATIVE, *a.* रोगघ्नः-घ्नो-घ्ने, रोगहरः-रा-रं, रोगान्तकः-की-कं, व्याधिशूनकः-का-कं, ज्ञानिकरः-री-रं, ज्ञानिदः-दा-दं.
CURATOR, *s.* अध्यक्षः, अधिकारी *m.* (नं), अधिकृतः, रक्षकः, अधीशः, ज्योतिषता *m.* (नं), अधिकर्मिकः, ब्रह्मा *m.* (नं).
CURB, *s.* (Of a bridle) मुखयन्त्रं, बलाशृङ्खलः, बागासञ्चिनी शृङ्खला, जघनशृङ्खला.—(Restraint) यन्त्रं, शृङ्खलता, संयमः, यमः, नियमः, अवरोधः, निषेधः.
To CURB, *v. a.* (Hold a horse in with a curb) अश्वं मुखयन्त्रेण or मुखशृङ्खलाया यन् (c. 1. यच्छति, यन्तु).—(Restrain) यन्, संयमः; यन् (c. 10. यन्तयति-यितुं), नियमं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), अवरोधं (c. 7. रुधति-रोधुं), निरुध्.
CURBED, *p. p.* शृङ्खलितः-ता-ते, यन्त्रितः-ता-तं, संयतः-ता-तं.
CURB-STONE, *s.* परिकुस्तरोपाको बुद्धप्रसारः.
To CURD or CURDLE, *v. n.* दधिकरणे इयं (c. 1. इयायते, इयातुं) or घनीभू.
To CURD or CURDLE, *v. a.* दधिसाक्तुं, इयं in caus. (इयायति-यितुं), घनीकृ.
CURDS, *s.* दधि *n.*, पयस्यं, क्षीरजं, गन्धं, किलाटः, गोरक्षजं, चण्डं, दूधा, रसाला, नाशिता.
CURDY or CURDLED, *a.* दधिनयः-यी-यं, इयानः-ना-नं, शीनः-ना-नं, आशयानः-ना-नं, घनीभूतः-ता-तं, दधिवत् संहतः-ता-तं.
CURE, *s.* (Act of healing) चिकित्सा-त्वनं-त्सितं, ज्ञानः, ज्ञानिः *f.*, उपशमनः, रोगशान्तिः *f.*, रोगशमनः, रोगोपशमनः, समाधानं, प्रतिसमाधानं, हृत्प्रतिश्रिया, प्रतीकारः, रोगोपचारः.—(State of being healed) समाधानं, स्वात्प्यं, सुखता.—(The remedy itself) भेषजं, भेषज्यं, औषधं, रोगघ्नं.—(Benefice of clergyman) पुरोहितवृत्तिः *f.*, धर्मा-व्यापकस्य व्यापारः or अधिकारः.
To CURE, *v. a.* चिह् in des. (चिकित्सति-त्सितुं), ज्ञान् in caus. (ज्ञानयति-यितुं), प्रशमन्, उपशमन्; स्वस्वं-स्वं कृ, सुखं-स्वां-स्वं कृ, प्रतिश्रि, समाधा (c. 3. दधाति-धातुं), प्रतिसमाधा, समुत्था in caus. (चापयति for स्वापयति-यितुं), भिवज् (nom. भिवजयति), साध् in caus. (साधयति-यितुं).—(Cure fish or meat) लवण (nom. लवणयति-यितुं), लवणीकृ.
CURED, *p. p.* चिकित्सितः-ता-तं, ज्ञातः-ता-तं, ज्ञानः-ता-तं, हृत्प्रशमनः-ता-तं, प्रशान्तः-ता-तं, स्वस्थः-स्वा-स्यं, सुखः-स्वा-स्यं, शान्तः-ता-तं, समुत्थितः-ता-तं, रोगमुक्तः-क्ता-कं; 'cured of fever,' भिगतचरः-रा-रं.
CURELESS, *a.* अचिकित्सः-त्वा-त्वं, असध्यः-या-यं, दुहपचारः-रा-रं.
CURIOUS, *s.* चिकित्सकः, रोगशान्तकः, रोगहारी *m.* (नं), रोगहा *m.* (नं), जीवदः.
CURFEW, *s.* अग्निहोत्राया निशेधपयितव्या इति पुरा निर्देशार्थं प्रदोषकाले यद्विधा यज्ञाः प्रदोषकाले यदाशब्दः.
CURIOSITY, *s.* (Inquisitiveness) कौतूहलं, कुतूहलं, कौतुकं, कुतुकं, चिकित्सा, चिकित्साकुतूहलं, विपूजिता, अनुसन्धानेच्छा, अश्वति प्रयोजने चिकित्सा, 'one whose curiosity is excited,' उपजा-प्रतीकः.—(A rarity) दुर्लभद्रव्यं, दुर्लभद्रव्यं, वस्तुमत्तद्रव्यं, चिकित्सा, अनुसन्धानं.

CURIOS, *a.* (Inquisitive) कुतूहली-लिनी-लि (नं), कौतूहलान्वितः-ता-तं, कौतूहलपरः-रा-रं, कौतुकाविहः-दा-दं, विज्ञानुः-नु-नु, विपूजिषुः-पु-पु, अनुसन्धानेच्छुः-च्छु-च्छु.—(Skilled in) अभिशः-ज्ञा-ज्ञं, विषययः-या-यं.—(Exact, nice) सूक्ष्मः-क्ष्मा-क्ष्मं, सूक्ष्मदर्शी-शिनी-शि (नं).—(Worthy of being seen, rare) दर्शनाहिः-ही-हं, दर्शनीयः-या-यं, दुर्लभः-भा-भं, दुर्लभ्यः-या-यं, वस्तुमत्तः-ता-तं.—(Strange, wonderful) अद्भुतः-ता-तं, चिचः-चा-चं, चिचिचः-चा-चं, आश्चर्यः-या-यं, अपूर्वः-क्षा-क्षं.
CURIOSLY, *adv.* (Inquisitively) कौतूहलात्, कुतूहलेन, कौतुकेन, विज्ञासया.—(Skilfully, nicely, strangely) निपुणं, सूक्ष्मं, अद्भुतं.
To CURL, *v. a.* (Turn the hair in curls) अलकरूपेण केशान् कुञ्च (c. 1. कुञ्चति-चिनुं or c. 10. कुञ्चयति-यितुं), अलकान् कृ or रच (c. 10. रचयति-यितुं).—(Twist) कुञ्च, चाकुञ्च, व्यापृत् in caus. (वर्त्तयति-यितुं).—(Raise in waves) तरङ्ग (nom. तरङ्गयति-यितुं), बन्धुरीकृ, उन्नतानतीकृ.
To CURL, *v. n.* अलकरूपेण कुञ्च in pass. (कुञ्चते) or चाकुञ्च in pass., व्यापृत् (c. 1. वर्त्तते-रिचिनुं).—(Raise in waves) तरङ्ग (nom. तरङ्गायते), तरल (nom. तरलायते), बन्धुरीभू, उन्नतानतीभू.
CURL, *s.* अलकः, आवर्त्तः-र्त्तका, कुलः, कर्करालः-लं, सङ्करः, काकपक्षः, वर्द्धरीकः, चूरीकुमालः, कलरी, भनरकः; 'row of curls,' अलक-संहतिः *f.*—(Undulation) जर्झिः *f.*, तरङ्गः.
CURLEW, *s.* क्रीचः, कुडः, कलिकः, कालिकः, कालीकः, अतिमागरः.
CURMUDGEON, *s.* कृपणः, कदर्यः, स्वल्पव्ययी *m.* (नं), नलरः, गाढमुष्टिः.
CURRENT, *s.* (The tree) अलकलविशिशः सुद्रवृक्षः.—(A small dried grape) शोषितरसा सुद्रवृक्षा.
CURRENCY, *s.* (Circulation, general reception) प्रचारः, प्रचरः, प्रचलनं, चलनं, हस्ताक्षरं चलनं, व्यवहारः, सर्वसाधारणव्यवहारः, सर्वप्रवाहः, सर्वसम्मानं.—(Continuous flow or course) प्रवाहः, प्रसरः.—(Easiness of utterance) मुखोच्चारणं, मुखोच्चार्यता.—(Current coin) प्रचलमुद्रा, प्रचारितमुद्रा.
CURRENT, *a.* (Circulatory, generally received) प्रचलः-ला-लं, प्रचलितः-ता-तं, प्रचलन्-लनी-लत् (नं), प्रचरितः-ता-तं, प्रचरन्-रनी-रत् (नं), चलमानः-ना-नं, परिचालितः-ता-तं, सचारितः-ता-तं, सर्वसम्मतः-ता-तं, सर्वगृहीतः-ता-तं.—(Common, general, popular) सर्वसाधारणः-यी-यं, सर्वसामान्यः-न्या-न्यं, लोकप्रसिद्धः-ज्ञा-ज्ञं, लोकविद्युतः-ता-तं, व्यावहारिकः-की-कं, आचारिकः-की-कं, लौकिकः-की-कं.—(Received as authority, allowable) प्रचलितः-ता-तं, प्रामाणिकः-की-कं, यासः-सा-सं.—(What is now passing) वर्त्तमानः-ना-नं, विद्यमानः-ना-नं; 'the current year,' वर्त्तमानवत्सरः; 'current moment,' आयातः; 'current report,' लोकप्रवादः, जनवादः.
CURRENT, *s.* (A running stream) स्रोतः *n.* (हं), सवनी, स्रोतस्वती, स्रोतस्विनी.—(The flow or course of water) वेला, वेगः, रयः, प्रवाहः, उदकप्रवाहः, धारः-रा, स्रोतः *n.* (हं), स्रोतं, प्रवेहः-वहं, संवृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, पावसंस्कारः, अनुपवृत्तिः *f.*, पावसंस्कारः, रायभाटी, जम्बी, कूलङ्गुपः, पुटोदिः *m.*; 'current of the Ganges,' गङ्गाजीवः; 'against the current,' प्रतिश्रोतः.
CURRENTLY, *adv.* (Generally, popularly) सामान्यतः, साधारणतः, लोकतः, प्रसिद्धः; 'it is currently reported,' इति लोकप्रवादः भूयते; 'it is currently known,' लोकप्रसिद्धं अस्ति.
CURRICULE, *s.* रथः, त्रीशरथः, कैलिरथः, अश्वद्वयसंचारितो रथः

CURRIER, *s.* चर्मकार -री *m.* (नं), चर्मवेदनकारी *m.*, चर्मोपकर्त्री *m.* (नं), कुरटः.

CURRISS, *a.* कुकुराचार -रा -रं, अशील -ला -लं, शीघ्र -वी -वं, दुःशील -ला -लं, शीघ्रापद -दी -दं; 'a curriess man,' अनरः.

To CURRY, *v. a.* (Dress leather) चर्मं परिष्कृतं. —(Beat) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रह (c. 1. -हरति -हर्तुं). —(Rub a horse with a curry-comb) अश्वलोम लोहकङ्कतेन मृन् (c. 2. माहति, माहति). —(Curry favour) चाराय in caus. (-राधयति -यितुं), सान्न् (c. 10. सान्न्वयति -यितुं), लल in caus. (लालयति -यितुं).

CURRY, *s.* (The dish) अन्नमिश्रणीयो or भक्षेन सह खाद्यो अन्नविशेषः.

CURRY-COMB, *s.* अश्वलोमनामार्जनार्थं लोहकङ्कतः, अश्वमार्जनी.

To CURSE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शपयति, शपुं), अभिशप, परिशप, शप्य or अभिशप्य दा or कृ; अनश्वलं or अनिहन् आशं (c. 1. -शंसते -सितुं); आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोशुं), गहं (c. 1. गहते -हिंति), धिक्, भस्ते (c. 10. भस्तेयति -यितुं).

To CURSE, *v. n.* शप् (c. 1. शपते, शपुं), शपय or शप्य वद् (c. 1. वदति -दितुं) or वृ (c. 2. व्रथति, व्रुं); 'to curse and swear,' शप-याभिज्ञायी कृ.

CURSE, *s.* (Malediction) शपः, अभिशपः, शपयः, शप्यः -पनं, परिज्ञापः, आक्रोशनं, अवक्रोशः, भस्तेनं, अभिषङ्गः, सभोषङ्गः, गालिः *m.*, मन्द-वान्छा; 'under a curse,' शपयस्तः -स्ता -स्तं. —(A pest) कष्टकः, दूषकः, अपकारकः. The following are forms of curses answering to 'confusion seize you,' &c., अनीवनिस्ते भूयात्, अकरणिते-स्तु. निराहस्ते भूयात्, अवग्रहस्ते स्यात्, अननिर असु तव.

CURSED, *p. p.* शप्तः -ता -तं, अभिशप्तः -ता -तं, शपाहः -हो -हं, गर्हितः -ता -तं, गहेणीयः -या -यं, घृणाहः -हो -हं, धिक्कृतः -ता -तं, अपजस्तः -स्ता -स्तं.

CURSEDLY, *adv.* गर्हितं, गहेणीयप्रकारेण, दुष्टं, दुष्टु.

CURSHIP, *s.* कुकुरत्वं, अशीलता, दुःशीलता, अशमाचार्य.

CURSITOR, *s.* महाविचारयसभासङ्गन्धी लेखकविशेषः.

CURSORYLY, *adv.* ईषदवेक्षया, ईषन्ननोयोगेन, चुसकयत्, ईषदृशनेन, सत्वरं, अनवधानेन, अनपेक्षया.

CURSORY, *a.* त्वरितः -ता -तं, असावधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, अयत्नपूर्वः -हो -हं, शीघ्रः -ता -तं; 'cursory view,' ईषदृशनेन, अवेचीक्ष्यं.

CURST, *a.* कर्कशः -शर -शं, नृशंसः -सा -सं, दुष्टचेताः -ता -तः (नं).

CURT, *a.* हस्तः -खा -खं, खड्गः -हो -हं, संक्षिप्तः -ता -तं.

To CURTAIL, *v. a.* हन् in caus. (हासयति -यितुं), छिद् (c. 7. छिनति, छेत्तुं), अवच्छिद्, संक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्तुं), संह (c. 1. -हरति -हर्तुं).

CURTAILED, *p. p.* हसितः -ता -तं, छिन्नः -ता -तं, संक्षिप्तः -ता -तं, खीयः -ता -तं, अवरोपितः -ता -तं, अत्योक्तः -ता -तं.

CURTAIN, *s.* तिरस्करिणी, व्यवधानं, आवरणं, तिरोधानं, आवरणपटः, प्रच्छदपटः, अपटी, यवनिका, नीशारः; 'bed-curtain,' चतुष्पत्नी, मशहरी.

To CURTAIN, *v. a.* आवरणपटेन परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं) or परिवृ (c. 5. -वृणोति -वर्तितुं -रीतुं) or प्रच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं).

CURTAIN-LECTURE, *s.* रात्रिकाले शय्यागतपतिमुद्दिश्य भाष्योक्तं निन्दावाक्यं or भर्त्सनवाक्यं or तर्जनेन.

CURTSY, *s.* स्त्रीलोकान् कृतः प्रणामः or अङ्गप्रणामः or नमस्कारः.

CURVATED, *a.* नतः -ता -तं, जानतः -ता -तं, प्रणतः -ता -तं, परिततः -ता -तं, भुग्नः -गना -गनं, अवभुग्नः -गना -गनं, विभुग्नः -गना -गनं, कुञ्चितः -ता -तं, आकुञ्चितः -ता -तं.

CURVATION, *s.* वक्रीकरणं, नवीकरणं, कुञ्चनं, आकुञ्चनं, अवकुञ्चनं.

CURVATURE, *s.* नतिः *f.*, जानतिः *f.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (नं) वक्राभावः,

निजता, कुटिलता, कीटित्वं, नचनं, हग्नता; 'of the spine,' अन्ननरायानः.

CURVE, *a.* वक्रः -क्रा -क्रं, वक्रिणः -ना -नं, नतः -ता -तं, कुटिलः -का -लं, नचः -चा -चं, निजः -जा -जं, भुग्नः -गना -गनं, कुञ्चितः -ता -तं.

CURVE, *s.* नतिः *f.*, नतः, भुग्नः, कुटिः *m.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (नं), कुञ्चनं, अवकुञ्चनं; 'a curve line,' धनुर्नीमं, वक्ररेखा.

To CURVE, *v. a.* नन् in caus. (नामयति -यितुं), जानन्, अवजन्; नवीकृ; चावृन् in caus. (-वर्णयति -यितुं), कुञ् (c. 1. कुञ्चति -यितुं), कुटिलीकृ, चच् (c. 1. अचति -यितुं), निज (nom. निजयति -यितुं).

CURVED, *p. p.* नतः -ता -तं, नामितः -ता -तं, वक्राभूतः -ता -तं, कुटिलीकृतः -ता -तं, निजितः -ता -तं, विभुग्नः -गना -गनं, अवभुग्नः -गना -गनं, सभुग्नः -गना -गनं, हग्नः -गना -गनं, कुञ्चितः -ता -तं, वृजिनः -ना -नं, प्रवयः -खा -खं.

To CURVET, *v. n.* मु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलयति -यितुं), चावल्.

CURVET, *s.* मुतं, प्रवः, वलितं, लङ्घनं, उक्तालः, लङ्घ्यः.

CURVILINEAR, *a.* वक्ररेखः -खा -खं, धनुर्नीमोकारः -रा -रं, वक्रः -क्रा -क्रं.

CURULE, *a.* (Chair) पूर्वं रोमनगरे विचारकस्यैवायं आसनं.

CUSHION, *s.* उपधानं -नीयं, पीठोपधानं, बालिशं, विष्टः, पिस्तः, आस्तरणं.

पीठास्तरणं, पीठगद्दः *m. f.*, उपवहः, पीठानिनं, अजिनं, चर्म *n.* (नं).

CUSHIONED, *a.* उपधानसंविष्टः -ष्टा -ष्टं, अजिनप्रधानः -ना -नं, बालिशनिवयः -खा -खं.

CUSP, *s.* अर्धचन्द्रकोणः, अर्धेन्दुशिखा, अर्धचन्द्राग्रं, कलाग्रं, कलाकोणः.

CUSPATED, CUSPIDATED, *a.* सूक्ष्माग्रः -या -यं, सूक्ष्मयः -या -यं.

CUSTARD, *s.* अर्धशीरादिमयं मिष्टलेखं.

CUSTODY, *s.* (Imprisonment) रोषः, निरोधनं, बन्धनं, स्थानादेयः, आसेधः, कारागारे निरोधः. —(Care, charge) गुप्तिः *f.*, रक्षा, रक्षणं. —(Defence) रक्षणं, पालनं, वाहं.

CUSTOM, *s.* (Habit, established manner, fashion) आचारः, व्यवहारः, व्यवहृतिः *f.*, प्रचारः, सनाचारः, रीतिः *f.*, नियमः, अभ्यासः, निवृत्तनं, चारा, मार्गः, स्थितिः *f.*, अनुसारः, आवृत्तिः *f.*, चर्या, चरितं, क्रमः, सम्प्रदायः, आचारः, शीलः; 'according to custom,' यथाव्यवहारं. —(Practice of buying of one person) दक्षयज्यविशेषः कदाचनः or निवृत्तयः. —(Tribute, toll) मुक्तः -लं, करः, राजसं, राजप्रा-ज्ञभागः, शालिकः.

CUSTOMABLE, *a.* व्यवहारिकः -की -कं, आचारिकः -की -कं, लोकविश्वः -ज्ञा -ज्ञं.

CUSTOMABLY, *adv.* व्यवहारानुसारेण, व्यवहारतः, आचारानुसृतं.

CUSTOMARILY, *adv.* यथाव्यवहारं, यथारोति, रीतिनुसारतः, व्यवहारतः.

CUSTOMARY, *a.* आचारिकः -की -कं, व्यवहारिकः -की -कं or व्यवहारिकः, व्यवहारानुसारी -रिखी -रि (नं), आचारानुयायी -यिनी -यि (नं), आचरितः -ता -तं, प्रचरितः -ता -तं, प्रचलः -का -लं, प्रचलितः -ता -तं, नैयमिकः -की -कं, रीतिनुसारी &c., वीथिकः -की -कं. —(Habitual) आभ्यासिकः -की -कं, निवृत्तः -ता -तं. —(Usual) प्रायिकः -की -कं, लोकविश्वः -ज्ञा -ज्ञं, लोकिकः -की -कं, प्रविष्टः -ज्ञा -ज्ञं.

CUSTOMER, *s.* क्रेता *m.* (नं), क्रेयी *m.* (नं), निवृत्तक्रेता *m.*, वदाम्नी.

CUSTOM-HOUSE, *s.* शुल्कग्रहणशाला, शुल्कस्थानं, करसम्पत्तगृहं.

CUSTOM-HOUSE-OFFICER, *s.* शील्क, शीथिकः, करपाही *m.* (नं).

To CUT, *v. a.* कृत् (c. 6. कृति, कर्तुं), छिद् (c. 7. छिनति, छेत्तुं), संछिद्, लृ (c. 9. लुनाति, लुवितुं), वृत् (c. 6. वृति, वृत्तुं), चो (c. 4. क्षति, क्षात्तुं), दो or दा (c. 4. क्षति, c. 2. दाति -तुं). —(Cut in two) द्विधा छिद् or कृ, द्विखलीकृ. —(Divide) हिद् (c. 7. हिमति, भेत्तुं), खद् (c. 10. खदयति -यितुं). —(Pierce) च्च (c. 4. च्चति,

चिद्, चिद् (c. 10. चिद्गति-यितुं), निभिद्, खन् (c. 1. खनति-यितुं), चिद्—(Carve, make by sculpture) तच्छ (c. 1. तच्छति-यितुं).—(Hew) चिद्, विशद् (c. 1. -शसति-यितुं).—(Intersect) परिच्छिद्.—(Scratch) खुर (c. 6. खुरति, खोरितुं).—(Cut away) अवकृत्, निवृत्, उच्छिद्.—(Cut down) अवकृत्, प्रकृत्, अवच्छिद्, अवभञ्ज (c. 7. -भनक्ति-भेत्), निभञ्ज, प्रभञ्ज; अवपत् in caus. (-वापयति-यितुं).—(Cut off) चिद्, अवच्छिद्, निवृत्, अवकृत्, लु; 'destroy,' उच्छिद्, उच्छ (c. 1. -हरति-हर्षे), उच्छल् (c. 10. -मूलयति-यितुं); 'rescind,' लुप् (c. 6. लुप्यति, लोप्); 'take away,' अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), अपह; 'intercept,' विच्छिद्, उच्छिद्, अवहृष् (c. 7. -हृषति-होतुं); 'interrupt,' विच्छिद्, खद् (c. 10. खद्यति-यितुं); 'preclude,' निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), निरुप्; 'obviate,' परिच्छिद्; 'cut off a limb,' अङ्गं चिद्.—(Cut out) उच्छिद्, निष्कृत्; 'shape,' कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृप्; 'contrive,' मनसा चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), परिकृप्; 'adapt,' युज् in caus. (योजयति-यितुं); 'outdo,' अतिभू, विशिप् in pass. (-शिष्यते); 'cut off a letter,' लुप्.—(Cut short, abridge) संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्), उच्छिद्, लुप्; 'interrupt abruptly,' सहसा विच्छिद्.—(Cut up) अवच्छिद्, विनिवृत्, निवृत्; 'eradicate,' उच्छिद्.—(Cut the hair) वेष्टान् चिद् or जावप् in caus. (-वापयति-यितुं) or परिचप्.—(Cut to the heart) मर्मे भिद् or चिद् or चप्.
 To cut, v. n. (Make way by dividing) उच्छिद् in pass. (-भिद्यते), प्रोच्छिद्, स्फुट् (c. 6. स्फुटति-टितुं), उत्पद् in pass. (-पद्यते), प्रभू.
 Cut, p. p. चित्तः-चा-चं, कृत्तः-का-कं, कर्तितः-ता-तं, लूनः-ना-नं, छातः-ता-तं, दातः-ता-तं, छित्तः-ता-तं, दितः-ता-तं, वृकणः-क्या-क्यं, खडित्तः-ता-तं, बुदित्तः-ता-तं, कृम्तः-ता-तं, तडः-डा-डं, परिचापितः-ता-तं; 'cut up,' व्यवच्छिन्नः-चा-चं, चित्तभिन्नः-चा-चं, निवृत्तः-चा-चं; 'cut off,' in grammar, लुम्तः-ता-तं.
 Cut, s. (The blow of a sharp instrument) प्रहारः, जाघातः; 'a sword-cut,' सङ्गप्रहारः, सङ्गाघातः; 'cut with a whip,' कशाघातः.—(Impression made by an edge) छेदः, लूनकः, प्रक्षननीचः.—(Channel or canal) खातं, कुल्या, कृषिना खरित्.—(Part cut off from the rest) खण्डः-खं, छेदः, भिन्नं, भिन्नः f. दलं.—(Small particle) लवः, कणः, लेखः.—(A direct road) चतुर्मासः, अविनाशः, अदीर्घपथः.—(Print) मुद्रा, पथे मुद्रिता प्रतिमा or प्रतिमूर्तिः f.—(Fashion, form) रीतिः f. रूपं, आकारः, विधानं, संस्कारः, संवर्णनं.
 CUTANEOUS, a. त्वचः-चो-चं, चाम्बिकः-को-कं, चम्बी-म्बिणी-म्बि (न), त्वकसङ्घर्षी-म्बिनी-म्बि (न); 'cutaneous disease,' त्वरोगः, चम्बिद्विषा; 'cutaneous eruption,' ददुः m. ददुः m.
 CUTICLE, s. अवभासिनी, वासत्वक् f. (च), वासचम्बी n. (न).
 CUTICULAR, a. त्वचः-चो-चं, वासत्वक्सङ्घर्षी-म्बिनी-म्बि (न).
 CUTIS, s. (The true skin) वेदनी.
 CUTLASS, s. कर्षेरिका, खड्गः, कृपायः, पुपुषयः खड्गः.
 CUTLER, s. छुरिकाकारः, शस्त्रकारः, छुरिकाधिकृता m. (न), शतमार्जः.
 CUTLET, s. खण्डः-खं, पशुका, पाशोव्य n.; 'of mutton,' खोरभानसखण्डः.
 CUTPURSE, s. यन्त्रिभेदः-दकः, बीरः, अपहारकः, तखटः.
 CUTTER, s. (One who cuts) वेष्टा m. (न), छेदकरः, चिद् in comp.; 'wood-cutter,' वनचिद्.—(Cutting instrument) कर्षेरिका, कृपायः, खिण्ट.—(A nimble boat) लघुनीका.—(Front-teeth) शिखरपा m. pl. रामदन्ताः m. pl.

CUT-THROAT, s. घातकः, सुप्रघातकः, प्राणघातकः, जाततापी m. (न).
 CUT-THROAT, a. बधोद्यतः-ता-तं, मारामकः-का-कं, क्रूरः-रा-रं.
 CUTTING, s. (Piece cut off) चिदलं, खण्डः-खं, तडं, भिन्नः f. शकलं. भिन्नं.—(Act of cutting) छेदनं, कर्तनं, प्रक्षनं, खण्डनं, चिदा. चिन्तिः f. लूनिः f. लावः, दातिः f. दानं.
 CUTTING, a. छिन्नरः-रा-रं, छिदुरः-रा-रं.—(Caustic) खटः-रा-रं, खरुनुदः-दा-दं, चाम्बिकः-को-कं, मर्मेभेदी-दिनी-दि (न).
 CUTTLE, s. (A fish, or its bone) मेनः-नकः, समुद्रमेनः, सिन्धुककः, अश्रिककः, हिवडीरः, हिविडरः, पिखडीरः, श्वेतधाना m. (न), सुमेनं, मलं.—(A foul-mouthed fellow) मुखरः, वाग्दुष्टः, दुर्मुखः.
 CUVERA, s. See KUVERA.
 CYCLE, s. चक्रं, कालचक्रं, चावृत्तिः f., कालावृत्तिः f., कालावर्तः, परिवृत्तिः f., परिवर्तः, पर्यायः, आवलिः f.; 'of the seasons,' चतुर्पर्यायः.
 CYCLOPÆDIA, s. ज्ञानचक्रं, विद्याचक्रं, विद्यापर्यायः, विद्याहारावलिः f.
 CYCLOPTIC, CYCLOPEAN, a. क्रूराचारः-रा-रं, दारुणः-खा-खं, पशुव्य-वहारः-रा-रं, अतिमहान्-हती-हत् (न).
 CYGNET, s. हंसशावकः, बालहंसः, युवहंसः, हंसपत्यं.
 CYLINDER, s. गोलः, नलः, सन्धः, शलाका, निघः.
 CYLINDRICAL, a. वर्तुलः-ला-लं, गोलाकारः-रा-रं, सन्धाकारः-रा-रं.
 CYMBAL, s. घनं, मल्लरी, मल्लकं, किलिः f., मल्लरी, भेरी, करतालं.
 CYNEGETICS, s. मृगयं, मृगया, मृगव्यविद्या, आलेखविद्या.
 CYNIC, s. (A misanthrope) सञ्ज्ञाभिसन्धकः-मन्धी m. (न), पुरुषद्वेषी m. (न).
 CYNICAL, a. सदाशत्रुः-क्रा-क्रं, अपरिचयी-यिनी-यि (न), निरामन्दः-न्दा-न्दं, कुटिलभावः-वा-वं, निन्दाशीलः-ला-लं, चिरदुःखी-खिनी-खि (न), अनालायः-प्या-प्यं, परप्रोकातरः-रा-रं.
 CYNOSURE, s. ध्रुवः, नक्षत्रनेमिः m., द्युतिकरः, ज्योतीरयः.
 CYPHER, s. अङ्कः, शून्यं, गुणनिका. See CIPHER.
 CYPHERING, s. अङ्कनं, अङ्कविद्या, गणनविद्या. See CYPHERING.
 CYPRESS-TREE, s. इमजानरोपितः शोकलावणिकश्चिन्नश्चो दीर्घवृक्षः.

D.

To DAB, v. a. चाद्रिद्रव्यलब्धापातेन सिष् (c. 6. सिच्छति, सेक्षुं) or प्रोक्ष (c. 1. -उक्षति-यितुं), सिक्कद्रव्येण लघु जाहन् (c. 2. -हति-हन्).
 DAB, s. (Small lump) क्षुद्रपिण्डः, पिण्डः, क्षुद्रखण्डः.—(Blow with something moist) सिक्कद्रव्येण लघुप्रहारः or लब्धापातः, सेचनं, निषेकः.—(Something muddy thrown upon one) बलसेचनं, क्षिप्तपङ्कः.—(A man expert at something) निपुणः, पटुः, कुशलः, दक्षः.
 To DABBLE, v. a. सिष् (c. 6. सिच्छति, सेक्षुं), अवसिष्, निषिष्, लिप् (c. 6. लिप्यति, लेप्), उक्ष (c. 1. उक्षति-यितुं), प्रोक्ष, चिद् in caus. (छिद्यति-यितुं).
 To DABBLE, v. n. (Play in water) जले or पङ्के क्रीड (c. 1. क्रीडति-डितुं).—(Dabble in books, read superficially) शास्त्राणि चुष् (c. 1. चुक्षति-यितुं).
 DABBLER, s. (One that plays in water or mud) जलक्रीडः, पङ्कक्रीडः.—(Superficial reader) शास्त्रचुषकः, शास्त्रगण्डः, कि-चिन्नः, अलम्बनचिद्.
 DACE, s. नदीचरः क्षुद्रमत्स्यभेदः.
 DACTYL, s. चरणः-शं, भगणः, छन्दःशास्त्रेषु अक्षरानपदं.
 DAD, DADDY, s. बालकभाषायां पित्रुव्यवहारः शब्दः, बापा, तातः.
 DÆDAL, a. चित्रचित्रिणः-चा-चं, नाताप्रकारः-रा-रं, बहुविधः-धा-धं.

DAFFODIL, DAFFODOWNDILLY, *s.* उत्पलजातीयः पुष्पप्रभेदः.

DAGGER, *s.* कटारः, कृपाणी, कुरिका, शङ्खः *m.*, असिपुष्टिका, कर्हरी.

To DAGGLE, *v. a.* मलिन or पङ्केन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं).

To DAGGLE, *v. n.* पङ्के or कर्हने लुट् (c. 6. लुठति -ठितुं).

DAGGLETAIL, *n.* मलपङ्की -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), मलदूषितः -ता -तं.

DAILY, *a.* आह्निकः -की -कं, दैनिकः -की -कं, दैनः -नी -नं, दैवसिकः -की -कं, प्रात्यहिकः -की -कं, दिवातनः -नी -नं, अन्याहिकः -की -कं, नैमिकः -की -कं, अवश्यकः -का -कं; 'daily occupation,' आह्निकं, नियकृतं.

DAILY, *adv.* प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रत्यहं, प्रतियासरं, अनुदिनं, अन्यहं, दिवसे दिवसे, दिने दिने, अहनि अहनि, अहरहः.

DAINTY, *adv.* ललितं, सलालितं, सलील्यं, सुकुमारं, कोमलं, विलासेन.

DAINTINESS, *s.* (Delicacy, softness) सौकुमार्यं, कोमलता, मृदुता. — (Elegance, nicety) ललितं, लील्यं, लावण्यं, विलासः, सूक्ष्मता, विनीतता. — (Deliciousness) सुस्वादुता, सुरसत्वं, सौरस्यं.

DAINTY, *a.* (Delicious) स्वादुः -दुः -द्वौ -दु or सुस्वादुः, सुरसः -सा -सं, रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्वादुकारः -रा -रं, सुस्वादुः -द्या -द्यं. — (Delicate, nice) सुकुमारः -रा -रं, कोमलः -ला -लं, मृदुः -द्वौ -दु, विनीतः -ता -तं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं. — (Over-nice, ceremonious) अतिविनीतः -ता -तं, अतिसभ्यः -भ्या -भ्यं.

DAINTY, *s.* सुवासः, स्वाद्वन्नं, स्वादुभोजनं, विशिष्टान्नं, भोजनविशेषः, सुस्वादु.

DAIRY, *s.* क्षीरमन्थनशाला, दधिमन्थनगृहं, गोदुग्धगारं, पयोरक्षणस्थानं.

DAIRY-MAID, *s.* गोदोहिनी, क्षीरमन्थनी, गोदुग्धरक्षिका, गोपी, आभीरी.

DAISY, *s.* वसन्तसमये यवसप्ररोही शुक्रदलः क्षुद्रपुष्पप्रभेदः.

DALE, *s.* दरी -रा, दरीभूः *f.*, कन्दरः -रौ, अद्रिद्रोणी, उपत्यका, प्रान्तरं.

DALLIANCE, *s.* (Act of fondness) कामचेष्टा, हास्यः, ललितं, लालसा, रमणं, रमण्यं, विलासः, विलसितं. — (Delay) विलसः, कालयापः.

To DALLY, *v. n.* (Sport, play, trifle) क्रीड् (c. 1. क्रीडति -डितुं), प्रक्रीड्; रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), लल् (c. 1. ललति -लितुं), विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), कुड् (c. 6. कुडति -डितुं). — (Caress a woman) स्त्रिया सह रम् or विलस्, कामचेष्टां कृ. — (Delay) विलस (c. 1. -लसते -सितुं).

DAM, *s.* (Mother, said of animals) जननी, जनिका, प्रजनिका, प्रजायिनी, प्रमः *f.*, जनयित्री, अम्मा, माता *f.* (तृ). — (Bank to confine water) सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, जलबन्धकः, धरणं, पिण्डनः, आलिः *f.* To DAM UP, *v. a.* सेतुना जलं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or संस्तम्भ् (c. 9. -स्तम्भाति -स्तम्भितुं) or निरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं).

DAMAGE, *s.* क्षतिः *f.*, क्षतं, अपचयः, अपायः, हानिः *f.*, नाशः, दोषः, दूषणं, क्षयः, उपक्षयः, अपकारः, अपकृतं, हिंसा, द्रोहः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, भंशः, अनिष्टं. — (Damages in law) क्षतिपूरणं, दण्डः, पारितोषिकं, प्रतिफलं, निष्कृतिः *f.*, प्रायश्चित्तं.

To DAMAGE, *v. a.* हिंस् (c. 7. हिंसति c. 1. हिंसति -सितुं), उपहिंस्, विहिंस्, दुष् in caus. (दूषयति -यितुं); अपकृ; अर्द् in caus. (अर्दयति -यितुं); घण् (c. 8. घणोति -यितुं), परिघण्; नश् in caus. (नाशयति -यितुं), दृड् (c. 4. दृडयति, द्रोघुं).

DAMAGEABLE, *a.* हिंसनीयः -या -यं, दूष्यः -प्या -प्यं, अपचयक्षमः ना -नं. — (Mischievous) हिंसः -सा -सं, दूषकः -का -कं, अपकारकः -का -कं.

DAMAGED, *p. p.* क्षतः -ता -तं, परिक्षतः -ता -तं, विक्षतः -ता -तं, दूषितः -ता -तं, सदोषः -पा -पं, अर्दितः -ता -तं, कृतापकारः -रा -रं, अपकृतः -ता -तं.

DAMASK, *s.* पुष्पादिमूर्चिकम्पलकृतं दमस्कनाम चित्रदुकूलः.

To DAMASK, *v. a.* (Adorn stuffs with flowers) दुकूलं मूर्चिकम्पलद्वारा पुष्पादिना अलङ्कृ. — (Variegate) चित्र् (c. 10. चित्रयति -यितुं), कर्हरीकृ.

DAMASK-ROSE, *s.* हेमपुष्पं, रक्तपुष्पो जवाप्रभेदः.

DAME, *s.* (Lady) आर्या, भाविनी. — (Woman) स्त्री, वधूः, गृहिणी.

To DAMN, *v. a.* (Doom to hell or eternal torments) नरकं गम्या इति शपथं वद (c. 1. वदति -दितुं); अननदण्डं or नरकदण्डं प्राप्या इति वृ (c. 2. व्रवीति, वक्तुं), अननदुःखं or अननयातना ते भूयाद् इति धिक्, स नरकं व्रजतु or अधो -धो निरये पततु इति शप्तं कृ, नरकदण्डाहं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), नरके निपत् in caus. (-पातयति -यितुं). — (Condemn) दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), दण्डाहं ज्ञा. — (Hiss any public performance) रज्जे नाटकं प्रेक्ष्य कर्कशशब्दैर् अप्रसादं सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं).

DAMNABLE, *a.* अननदण्डाहः -हो -हं, नरकदण्डाहः -हो -हं, नरके पातनाहः -हो -हं. — (Odious) गर्हितः -ता -तं, गर्हेणीयः -या -यं.

DAMNABLY, *adv.* यथा नरकदण्डाहो भवति तथा, गर्हितं.

DAMNATION, *s.* अननदण्डः, नरकदण्डः, अननयातना, नरकयातना, नरके पतनं, नरकगमनं, अधोगमनं, अभिसम्पातः, ईश्वरकृपावहिष्कारणं.

DAMNED, *p. p.* नरकगतः -ता -तं, नरकपतितः -ता -तं, नरकस्थः -स्था -स्थं, नारकी -किणी -कि (नं), नैरयः -यी -यं, नरकप्राप्तः -प्रा -प्रां, अभिशप्तः -प्रा -प्रां, गर्हितः -ता -तं, गर्हेणीयः -या -यं, घृणाहः -हो -हं.

DAMNIFY, *a.* क्षतिकारकः -का -कं, अपकारी -रिणी -रि (नं), दूषकः -का -कं. To DAMNIFY, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), अपकृ, क्षतं -तां -तं कृ.

DAMP, DANK, *a.* (Moist) आर्द्रः -द्रौ -द्रौ, सार्द्रः -द्रौ -द्रौ, जलार्द्रः -द्रौ -द्रौ, ज्वलः -जा -जं, तिमितः -ता -तं, स्तिमितः -ता -तं, उन्नः -जा -जं, समुन्नः -जा -जं, सरसः -सा -सं, जलसिक्तः -क्ता -क्तं, अनूपः -पा -पं, समुक्षितः -ता -तं, वोदः -दा -दं, उन्नः -जा -जं. — (Dejected) झानः -ना -नं, झान्तः -ना -नं, विषयः -खा -खं.

DAMP, *s.* (Moisture) ज्ञेदं, सञ्जेदः, स्नेमः, तेमः -मनं, समुन्दनं, जलावसेकः, चिक्निदं. — (Fog, vapour) वाष्पः, सवाष्पः, धूमः -मिका, खेदः. — (Dejection) विषादः, झानिः *f.*; 'to be damp,' ज्ञिद् (c. 4. ज्ञिष्यति, तित् (c. 4. तित्मयि or तीमयति).

To DAMP, *v. a.* (Moisten) ज्ञिद् in caus. (ज्ञेदयति -यितुं), परिज्ञिद्; सिच् (c. 6. सिचति, सेक्नुं), अवसिच्; उख् (c. 1. उखति -खितुं), समुख्; उन्द् (c. 7. उन्निश्, उन्दितुं), आर्द्रोक्. — (Dispirit) मनो खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), खण्डिताशंसं -सो -सं कृ, भग्नाशं -शां -शं कृ, झानाशं -शां -शं कृ.

DAMPISH, *a.* ईषदाद्रः -द्रौ -द्रौ, ईषतिमितः -ता -तं, आर्द्रिक्तः -जा -जं.

DAMPNESS, *s.* आर्द्रता, सार्द्रता, जलार्द्रत्वं, ज्वलता, जलसिक्तत्वं, अनूपता.

DAMPY, *a.* विषादी -दिनी -दि (नं), अवसक्तः -जा -जं, उन्निक्तः -गना -गनं.

DAMSEL, *s.* कन्या, कुमारी -रिका, कन्यका, युवतिः *f.* -ती, यूनी, बाला -लिका, अविवाहिता स्त्री; 'damsel's child,' कान्तीनः -नी.

DAMSON, *s.* दासन्नामकः कृष्णवर्णः सुकम्पलप्रभेदः.

To DANCE, *v. n.* नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), प्रनृत्, उपनृत्, सम्प्रनृत्, नट् (c. 1. नटति -डितुं), नृत्यं कृ, नर्कवद् हस्तपादादि संचलत् in caus. (-चालयति -यितुं); 'to dance attendance,' दण्डात् (c. 2. -चासे -चासितुं).

To DANCE, *v. a.* नृत् in caus. (नर्तयति -यितुं), चल् in caus. (चालयति -यितुं).

DANCE, *s.* नृत्यं, नाट्यं, नाट्यं, लाट्यं, चारण्यं, पादप्रासः, गुणनिका.

DANCER, *s.* नर्तकः -की *f.*, नटः -टी *f.*, कुशीलकः, लाटकः -की *f.*, लाटिका *f.*, चारणः, चारणदाराः *f. pl.*, शैलाली *m.* (नं), शैलूषः, नाटकः -की *f.*, कृशापी *m.* (नं), नर्तनकृतिः *m. f.*, नृत्यकुशलः, भरतः, भास्वतः, सावाजीवः, तालापञ्चट.

DANCING, *s.* नृत्यं, नर्तनं, नाट्यं, नटनं, प्रनर्तनं, लाट्यं, लासः, नाट्यं.

कौशील्यं, चारुत्वं, गुणनिका, हस्तपादादिसंचालनं.
DANCING-MASTER, *s.* नृत्याचार्यः, नृत्यशिक्षकः, नृत्यगुरुः *m.*
DANCING-SCHOOL, *s.* नृत्यशिक्षणशाला, नृत्यशाला, नृत्यशिक्षावेष्टन *n.* (न).
DANDELION, *s.* सिंहपपी, सिंहदन्तसहस्रपत्रः सुपुष्पीभिर्भेदः.
DANDIPRAT OF DAPPERLING, *s.* चालकः, पुत्रकः, माणवकः, वाननः.
TO DANDLE, *v. a.* जह्दंशे चालकं भूत्वा लल in caus. (लालयति -यितुं).
DANDLED, *p. p.* ललितः -ता -ता, सान्त्वकरणार्थं जानुदेशे धृतः -ता -ता.
DANDRUFF, DANDRUFF, *s.* मज्जा, शिरोमध्ये पिण्डितचेहः, शिरोमलं.
DANDY, *s.* सुवेशी *m.* (न), सुवसनः, दर्शनीयमाना *m.* (न), चेन्नः.
DANGER, *s.* भयं, भयहेतुः *m.*, संशयः, शङ्का, सन्देहः, विकल्पः, सातकः, आपद् *f.*, विपद् *f.*, अपायः, विपत्तिः *f.*, उत्पातः, बाधा, व्याघातः; 'any thing exposed to danger,' भयस्थानं, संशयस्थानं, शङ्कास्पदं; 'danger of life,' जीवितसंशयः, प्राणनाशसंशयः, प्राणबाधः; 'we are in danger of being led to justice,' अस्माकं विचारस्थाने आनयनशङ्का विद्यते; 'in danger of punishment,' दण्डयोग्यः -ग्या -ग्य; 'brought into danger,' संशयितः -ता -ता; 'an act attended with danger,' सन्दिग्धकर्म *n.* (न).
TO DANGER, *v. a.* संशयस्थं -स्थां -स्थं कृ, शङ्कास्पदं कृ, सन्देहस्थं -स्थां -स्थं कृ; 'one who dangers his life,' संशयितजीवितः.
DANGEROUS, *a.* भयङ्करः -रा -रं, भयानकः -की -कं, भयहेतुकः -का -कं, सन्दिग्धः -ग्या -ग्य, सांशयिकः -की -कं, संशयस्थः -स्या -स्थं, संशयापन्नः -चा -चं, शङ्काक्रान्तः -न्ता -न्तं, भयाक्रान्तः -न्ता -न्तं, भयजनकः -का -कं, भेरवः -वी -वं, विपत्तिजनकः -का -कं; 'a dangerous illness,' सक्षिपातकः.
DANGEROUSLY, *adv.* यथा संशयः or भयहेतुर् उत्पद्यते तथैव, भेरवं, शङ्का-पूङ्कं, भयानकं, सन्दिग्धं; 'dangerously ill,' सक्षिपातकरोगग्रस्तः.
DANGEROUSNESS, *s.* भयानकत्वं, सन्दिग्धता, सांशयिकत्वं, शङ्काक्रान्तत्वं.
TO DANGLE, *v. n.* लुट् (c. 6. लुठति -ठितुं), चञ् (c. 1. चञ्चति -चिंतुं), लङ् (c. 1. लङ्घते -ङितुं), अवलङ्, लुल (c. 1. लोलति -ते -लितुं).
DANGLER, *s.* स्त्रीणां उपासने or स्त्रीभिः सह विलासकरणे कालक्षेपकः.
DANGLING, *a.* चञ्चन् -चञ्चनी -चञ्चत् (न), लोलः -ला -लं, लोलमानः -ना -नं, लुठन् -ठनी -ठत् (न), लवमानः -ना -नं, अवलङ्घितः -ता -तं, लुलितः -ता -तं.
DAPPER, *a.* विनीतः -ता -तं, शुद्धाकारः -रा -रं, ललितरूपः -पा -पं.
TO DAPPLE, *v. a.* चिप् (c. 10. चिचयति -यितुं), चिचविचिचिक्, कङ्कुरीक्.
DAPPLED, *a.* चिचितः -ता -तं, कङ्कुरितः -ता -तं, नानावर्णः -ता -तं.
TO DARE, *v. n.* धृप् (c. 5. धृष्योति, धर्षितुं), साहसं कृ, साहसेन व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं); 'I dare not ask him,' न तं प्रष्टुं धृष्योमि.
TO DARE, *v. a.* (Challenge) चाङ्गे (c. 1. -ङ्गयति -ङ्गातुं), समाङ्गे, निपु-ञ्चाङ्गे चाङ्गे, स्वर्षे (c. 1. स्वर्षते -र्षितुं), आक्रान्ते (c. 1. -क्रान्ति -न्दिनुं).
DARE, *s.* चाङ्गान्, समाङ्गान्, योषसंराधः, क्रान्ति, अभियहः.
DARED, *p. p.* (Challenged) चाङ्गतः -ता -तं, समाङ्गतः -ता -तं.
DARING, *s.* साहसं, प्रतिभा, धार्ढ्यं; 'act of daring,' अयाहितं.
DARING, *a.* साहसी -हिनी -सि (न), साहसिकः -की -कं, धृष्टः -हा -हं, धृष्युः -च्युः -च्यु, प्रगल्भः -ल्भा -लं, धीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, निर्भीयः -या -यं, अभीतः -ता -तं, निर्विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, अकुतोभयः -यो -यं, विक्रान्तः -न्ता -न्तं, पराक्रान्ती -मिणी -मि (न), प्रतिभानवान् -वानी -वत् (न); प्रतिभान्वितः -ता -तं.
DARINGLY, *adv.* साहसेन -सात्, साहसपूर्वकं, धृष्टं, धृष्टत्वात्, शशीर्थं, प्रगल्भं, निर्भीयं, निर्विशङ्कं, सविक्रमं, समप्रतिभानं, धीरत्वात्.
DARKNESS, *s.* साहसं, साहसिकत्वं, धृष्टता, धृष्टता, धार्ढ्यं, प्रगल्भता, प्रमत्तत्वं, प्रतिभा-भानं, निर्भीयत्वं, धीरता, शशीर्थं, धैर्यं, विक्रान्तः.

DARK, *a.* तामसः -सी -सं -सिकः -की -कं, तमसी -सिनी -सि (न), सान्धकारः -रा -रं, अन्धकारयुक्तः -न्ता -न्तं, सतिमिरः -रा -रं, तिमिरयुक्तः -न्ता -न्तं, तमोवृतः -ता -तं, तमोमयः -यी -यं, तमोभूतः -ता -तं, निरालोकः -का -कं, निम्बः -भा -भं, अग्रकाशः -शा -शं, हतज्योतीः -ती -ति (न).—(Obscure) गूढः -हा -हं, निगूढः -हा -हं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, अन्धः -हा -हं, दुर्दर्शः -शा -शं.—(Dark-coloured) कृष्णः -ष्णा -ष्णं, श्यामः -मा -मं, कालेयः -यी -यं, नेचकः -का -कं, नीलः -ला -लं, सिततरः -रा -रं.—(Opaque) अस्वच्छः -च्छा -च्छं; 'a dark night,' तामसी, तमिस्रा, नष्टचन्द्रा रात्रिः.
DARK, *s.* तमः *n.* (स), अन्धकारः, तिमिरं, तमिस्रं, अन्धं.
TO DARKEN, *v. a.* तिमिर (hoil तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ, अन्धीकृ.
TO DARKEN, *v. n.* तमसी -सिनी -सि भू, तिमिरीभू, अन्धीभू.
DARKENED, *p. p.* तमोवृतः -ता -तं, तिमिरीकृतः -ता -तं, सन्तमसः -सा -सं.
DARKISH, *a.* तमस्कल्पः -त्या -त्यं, ईप्सतामसः -सी -सं.—(In colour) ईषकृष्णः -ष्णा -ष्णं, आकालः -ला -लं, आनीलः -ला -लं.
DARKLING, *a.* तमोवर्ती -हिनी -सि (न) or अन्धकारवर्ती.
DARKLY, *adv.* अस्पष्टं, अग्रकाशं, अन्धकं, सान्धकारं, अन्धवत्, अन्धं.
DARKNESS, *s.* अन्धकारः, तमः *n.* (स), तिमिरं, तमिस्रं, तमसं, अन्धं, निरालोकता, सान्धकारत्वं, निम्बभता, अन्धं, शार्धरं, रात्रिवासः *n.* (स), निशाचर्यं *n.* (न), भूच्छाया, सलुक् *m.* (न); 'slight darkness,' अचतनसं; 'great darkness,' अन्धतनसं, तमस्ततिः *f.*; 'universal darkness,' सन्तनसं.
DARKSOME, *s.* तमसी -सिनी -सि (न), तमस्कल्पः -त्या -त्यं, निम्बः -भा -भं.
DARLING, *s.* प्रियः -या, हृदयप्रियः -या, दयितः -ता, स्नेहपार्थ.
DARLING, *a.* हृदयप्रियः -या -यं, मुप्रियः -या -यं, प्रियतमः -मा -मं, दुष्टः -छा -छं, वल्लभः -भा -भं, इष्टः -हा -हं, इष्टतमः -मा -मं.
DARN, *s.* वस्त्रयोन्यनुकृतं जीर्णवस्त्रमीवनं, वस्त्रसन्धिः *n.*
TO DARN, *v. a.* जीर्णवस्त्राणि सिक् (c. 4. जीर्णयति, सेवितां) or मृद्वसूचि-कर्मद्वारा सन्धा (c. 3. -धत्ते -धातुं).
DARNEL, *s.* कक्षः, शम्यद्येवरुहः कक्षप्रभेदः.
DART, *s.* शूलः -लं, प्रासः, शन्यं, शङ्कः *m.*, क्षिपणः *m.*, पाणिमुक्तं, करमुक्तं, मुक्तकं, धाराः, अस्त्रं, समिकं, दूरवेधी *m.* (न).
TO DART, *v. a.* अस् (c. 4. अस्सति, अस्सितुं), प्राप्, क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षुं), प्रमुष्, मृज् (c. 6. मृजति, सङ्गुं), ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति -हर्षुं).
TO DART, *v. n.* (As lightning) स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं).—(Dart upon one) आपत् (c. 1. -पतति -तितुं), अभिटु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं).
TO DASH, *v. a.* (Throw or strike any thing suddenly or forcibly against another) सहसा or प्रसभं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or प्रक्षिप् or अस् (c. 4. अस्सति, अस्सितुं) or प्राप् or पत् in caus. (पातयति -यितुं), or अभिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), or अभ्याहन् or प्रतिहन् or पह् (c. 1. -हरति -हर्षुं).—(Break by collision, dash in pieces) नृह् (c. 9. नृजति, नर्हितुं), निष्पिप् (c. 7. -पिनहि -पेपुं), प्रभञ्ज् (c. 7. -भनक्ति, भंक्ते), विषट् (c. 10. -पटयति -यितुं), भूनी प्रक्षिप्य सखं सखं कृ or सखशः कृ or लवशः कृ or चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं).—(Bespatter, besprinkle) अवक् (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं), अव्यक्, समवक्; उष् (c. 1. उक्षति -क्षितुं), अभ्युष्, प्रोक्ष्; अवसिष् (c. 6. -सिचति -सेक्ते),—(Mingle, adulterate) मिष् (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिष्, संमृज् (c. 6. -मृजति -सङ्गुं).—(Confound) मुह in caus. (मोहयति -यितुं), विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं).—(Obliterate) आमृज् (c. 2. -माटि -माटुं), डक् (c. 7. -छिनति -छेनुं), विलुप्

in caus. (-लोपयति -यितुं); 'dash one's hopes,' आशा भङ्ग or खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं); 'dash out the brains,' मस्तिष्कं निक्षिप्य.

To DASH, v. n. (Rush against with a violent motion) प्रपन्न (c. 1. -पतति -तिनुं), प्रोत्थत्, आपत्, प्रस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), उल्लु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), अभिद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं).—(Be dashed in pieces), प्रभञ्ज in pass. (-भज्यते).

DASH, s. (Collision) सङ्घट्टः-ट्टनं, समाधातः, प्रतिधातः, अभिधातः, परस्परधातः, प्रभङ्गः, सम्मर्दः, मर्दनं, निमेषः.—(Infusion, admixture) प्रलेपः, मिश्रणं, सम्मर्कः, संसर्गः; 'a dash, a slight quantity,' किञ्चित्, ईप्सत्.—(A line in writing to denote a pause or omission) लिखने विरामसूचनार्थं or त्यागसूचनार्थं क्षुद्ररेखा.—(Blow) प्रहारः, आघातः, आहतिः f.

DASTARD, s. कापुरुषः, कुपुरुषः, इतकः, झोवः, कातरः, कृपणः, भीरुः. To DASTARD or DASTARDISE, v. a. चस् in caus. (चासयति -यितुं), सन्नमः; भी in caus. (भाययति or भीषयति -यितुं), दीनचेतनं -तां -नं कृ.

DASTARDLY, a. अमनुष्यः -या -यं, कातरः -रा -रं, निर्धैरः -रा -रं, झोवः -वा -वं, अपौरुषेयः -यी -यं, दीनमनस्कः -स्का -स्कं.

DASTARDY, s. कापुरुषत्वं, अमनुष्यता, अपौरुष्यं, कातर्यं, क्षैब्यं, दीनता.

DATA, DATUM, s. तत्त्वानि n. pl., सत्यानि n. pl., सद्धानुमतं तत्त्वं, उपन्यासः.

DATE, s. (Time at which a letter, &c. is written) लिखनकालः, लिखनदिवसः, दिवसः, दिनं, तिथिः m. f.—(Time at which a thing was done) कालः, कालिकता, तत्कालः.—(Period, term) अवधिः m., कालावधिः m., परिमाणं.—(Fruit) खजूरः, काठिनः; 'out of date,' अव्यवहारितः -ता -तं, निरुक्तः -क्ता -क्तं.

To DATE, v. a. कालं or दिवसं or दिनं or तिथिं लिख् (c. 6. लिखति. लेखितुं).

DATED, p. p. कालसम्बन्धः -ता -तं, सकालः -ला -लं, कृतकालः -ला -लं.

DATE-TREE, s. खजूरः, तृणद्रुमः, घनामयः; 'marshy date-tree,' हिमालः, हीमालः, हिमहासकः.

DATIVE, a. (Case) सम्प्रदानं, सम्प्रदानकारकः, चतुर्थी विभक्तिः.

To DAUB, v. a. लिप् (c. 6. लिप्यति, लेप्), खालिप्, उपलिप्, समालिप्; अञ्ज (c. 7. अनक्ति, अञ्जुं or caus. अञ्जयति -यितुं), दिह् (c. 2. देधि -गुं), प्रदिह्.—(Cover over) छद् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रच्छद्.

DAUB, s. लेपः, चिलेपः.—(Bad painting) कुचित्रं, कुचित्रलेखा, मन्दचित्रं.

DAUBED, p. p. लिप्तः -ता -तं, उपलिप्तः -ता -तं, विलिप्तः -ता -तं, अञ्जः -क्ता -क्तं, अभ्यञ्जः -क्ता -क्तं, दिग्धः -ग्धा -ग्धं, निदिग्धः -ग्धा -ग्धं.

DAUBER, s. लेपकः, लेपकरः, प्रलेपकः.—(Coarse painter) अनभिज्ञचित्रकरः, कुचित्रलिक m. (स्), चित्रकरदेशीयः, चित्रकरपाशः.

DAUBY, a. श्यामः -ता -तं, शीतः -ता -तं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, लेप्यः -प्या -प्यं.

DAUGHTER, s. दुहिता f. (तृ), पुत्री, पुत्रिका, पुत्रका, सुता, सुनुः -नूः f., सात्मजा, स्वजा, अङ्गजा, कन्या, तनया, कन्यकाजनः, जाता, दारिका, प्रसूतिः f., पिद f. (ज्ञ); 'legitimate daughter,' औसही, धर्मेजा; 'daughter in law,' सुषा, जनी, पुत्रवधूः f., यधूः f., लघुडी, सुतस्त्री; 'adopted daughter,' करणीसुता, पुत्रिका, पोष्यपुत्री, अंगितपुत्री; 'daughter's husband,' जामाता m. (तृ), दुहितुपतिः m.

To DAUNT, v. a. चस् in caus. (-चासयति -यितुं), सन्नमः, भी in caus. (भाययति or भीषयति -यितुं), भयं जन् in caus. (जनयति -यितुं), मनी भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं), मनोहतं -तां -तं कृ.

DAUNTLESS, a. निर्भयः -या -यं, अशङ्कः -क्ता -क्तं, विशङ्कः -क्ता -क्तं, अभीतः -क्ता -क्तं, अकुतोभयः -या -यं, अपभीः -भीः -भि, निःसाव्यसः -सा -सं.

DAUNTLESSNESS, s. निर्भयत्वं, अभीतिः f., अभयं, अभीरता, विशङ्कता.

DAUPHIN, s. युवराजः, ज्येष्ठो राजपुत्रः, राजः पूर्वराजपुत्रः.

To DAWDLE, v. n. विलम्ब (c. 1. -लम्बते -यितुं), कालं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्).

DAWDLER, s. विलम्बी m. (नृ), कालक्षेपकः, दीर्घसूची m. (नृ).

To DAWN, v. n. प्रभा (c. 2. -भाति -नुं), उपस् (nom. उपस्यति), उष् (c. 1. उज्जति, ओषितुं), युष्, समुष्, प्रभातीभू.

DAWN, s. अरुणः, प्रभातं, उषः -वः n. (स्), प्रामुषः -वः n. (स्), प्रमूषः -वः n. (स्), अरुणोदयः, युष्ट, विभातं, भातः, उदयः, प्रातःकालः, कल्यं, काल्यं, पूर्वसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, सन्ध्या, दिवसमुत्तं, अह्नुत्तं, दिनारम्भः, दिनादिः m., निशायसानं, निशानं, क्षपानः, राधियमनः, गोसर्गः, प्राबोधिकः; 'at dawn,' प्रभाते, उषा, प्रातःकाले, प्रातरः; 'belonging to the dawn,' उषस्यः -स्या -स्यं, प्रभातीयः -या -यं, प्रातःकालीनः -ना -नं.

DAY, s. दिवसः -सं, दिनं, अहः m. (नृ), वासरः, वाटः, यु n., वसः, वास्रः; 'a lunar day,' तिथिः m. f. -थी; 'to day,' अद्य; 'by day,' दिवा, अह्नाय; 'day by day,' प्रतिदिनं, प्रतिदिवसे, प्रतिवासरं, प्रत्यहं, दिवसे दिवसे, अहन्वहनि, अहरहः, दिने दिने; 'day and night,' सहोरात्रं, अहर्निशं, दिवानिशं, दिवारार्धं, क्षपाई, क्षुनिशं, क्षुनिशौ; 'from day to day,' दिनाहिनं, वारं वारं; 'one day,' एकदा; 'a former day,' पूर्वेषु; 'a future-day,' उत्तरेषु; 'another day,' अन्येषु; 'next day,' परेषु, परेष्वधि; 'the day before yesterday,' अघरेषु; 'the day after to-morrow,' परम्प्रे, अघरेषु; 'a night and two days or a day and two nights,' पक्षिणी; 'a day of Brahma,' ब्राह्मः; 'a day of the gods,' देवतः; 'a rainy day,' दुर्दिनं, वाहिलं; 'day's hire,' दिनिका, दिनिकी.

DAY-BOOK, s. महाजनस्य दैनिकपुस्तकं, पाणिजपुस्तकं यस्मिन् दिवसे दिवसे पण्यावावृत्तान्तो लिख्यते or आरोप्यते.

DAY-BREAK, s. अरुणोदयः, उदयकालः, उषः, प्रामुषः, प्रभातं, प्रभातकालः, दिवसमुत्तं, अह्नुत्तं, दिनारम्भः, दिनादिः m., राधायसानं, निशानं.

DAY-LABOUR, s. प्रातः, दैनिककर्म n. (नृ), आह्निकक्रिया, दिवाकर्म n.

DAY-LABOURER, s. प्रातरीनः, प्रातकरः, प्रातयापुत्रः, दैनिककर्मकरः.

DAY-LIGHT, s. दिनज्योतिः n. (स्), सूर्यकालः, सूर्यरश्मिः m., दिनालोकः, दीप्तिः f.

DAY-SPRING, s. अरुणोदयः, उदयः, सूर्योदयः, दिवसमुत्तं, दिनारम्भः.

DAY-STAR, s. प्रभातनक्षत्रं, प्रभातीयतारा, प्रातरुदयिणी तारा, मुक्तारा.

DAY-TIME, s. दिवसकालः, सूर्यकालः, सूर्यकर्म, दिनकालः, रविकालः.

DAY-WORK, s. दिवसकर्म n. (नृ), दिवाकर्म, आह्निकक्रिया, प्रातः.

To DAZZLE, v. a. अतिज्वलतेकसा दृष्टिं सकृप in caus. (-तासयति -यितुं) or उपहन् (c. 2. -हति -नुं) or अचक्षुष् (c. 7. -क्षयति -रोतुं).

To DAZZLE, v. n. अतिदीप्तिपुष्पहतात् सन्नयितुं दृष्टिः -धिः -हि भू.

DAZZLED, p. p. उपहतदृष्टिः -धिः -हि or अचक्षुषदृष्टिः, अचक्षुषमनः -ता -तं.

DAZZLING, a. अतितीक्ष्णः -त्री -तं, उज्ज्वलः -ला -लं, दृष्टिकर्षकः -क्ता -क्तं, दुरालोकः -क्ता -क्तं, दुर्निरीक्षः -क्षता -क्षं, सुदीप्तः -प्ता -प्तं, अपमोक्षवारी -तिनी -ति (नृ).

DEACON, s. उपपुरोहितः, उपधर्मीभाषणः, पुरोहितसहायः, चण्डिकादीभ्यः (नृ).

DEACONESS, s. पूर्वकाले स्त्रीपुष्पहतात् सन्नयितुं दृष्टिः -धिः -हि भू.

DEACONRY, DEACONSHIP, s. उपपुरोहितसहाय्येण चण्डिकादीभ्यः (नृ).

DEAD, a. and p. मृतः -ता -तं, प्रेतः -ता -तं, परितः -ता -तं, अमृतः -ता -तं, प्रेतीभूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं.

विमलः -ता -नं, जघनीयः -वा -वं, निर्वीर्यः -वा -वं, व्यापकः -वा -वं,
विपक्षः -वा -वं, संविद्यः -ता -नं, वृक्षः -वा -वं, प्रवीतः -ता -नं, नष्टः
-वा -वं, उपरतः -ता -नं, जघनसः -वा -वं, त्रकनीयः -वा -नं, प्रही-
कधीयतः -ता -नं, व्यसदेहः -हा -हं, गतप्रायः -वा -वं, गतासुः -सुः -सु
० उन्नतपुः, परासुः -सुः -सु, प्रातपचायः -वा -वं, अश्रियमायः -वा -वं,
नामशेषः -वा -वं, कीर्तिशेषः -वा -वं, कथाशेषः -वा -वं, दिङ्मृतः -ता -नं,
प्रज्ञानः -ता -नं; 'gone to heaven,' स्वर्गात् -ता -नं, जडगतः
-ता -नं; 'half-dead,' मृतकल्पः -वा -वं, मृतप्रायः -वा -वं, मुमुक्षुः
-मुः -मु.—(Inanimate) अग्राही -खिनी -खि (न), विचेतनः -ता -नं,
असुः -सुः -सु, प्राक्कीर्णः -ता -नं.—(Motionless) निष्कलः -ला -लं,
निर्धरः -हा -हं, निष्कलः -ला -लं.—(Empty) शून्यः -वा -वं.—
(Dull) मन्दः -न्दा -न्दं, निक्षेपाः -जाः -जः (न).—(Obtuse) जडः
-हा -हं, जघनीयः -वा -वं.—(Vapid) विरसः -वा -वं, निरसः
-वा -वं, निरसाट -रा -रं, शीघ्रः -वा -वं.—(Useless) विफलः -ला
-लं.—(Numbed) जडः -वा -वं, मृतः -ता -नं.—(Dead body)
मृतशरीरं, मृतकं, शवः -वं, कुण्डलः -वं.

DEAD, *s.* (Of night) मकराचः, महाराचः, महानिशा, जडराचः, जड-
निशा, निशीथः; 'in the dead of night,' रात्रिमये; 'of win-
ter,' शीतकालमध्ये.

TO DEADEN, *v. a.* दुर्बलीकृतं, निर्बलीकृतं, ज्ञानीकृतं, क्षिपिलीकृतं, विरलीकृतं,
तेजो ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or उपहन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), शन in caus.
(शनयति -यितुं).

TO DEADEN, *v. n.* है (c. 1. ज्ञायति, ज्ञातुं), वि in pass. (क्षीयते), क्षिपिलीभू.

DEADENED, *p. p.* हततेजाः -जाः -जः (न) or ज्ञानतेजाः or महतेजाः,
क्षीयशक्तिः -क्तिः -क्ति, क्षिपिलबलः -ला -लं, उपहताशक्तिः -क्तिः -क्ति.

DEADLY, *a.* मारामकः -वा -वं, व्यापादकः -वा -वं, आतपिकः -की -कं,
प्राथानिकः -की -कं or प्राथानकः or जीवानकः, प्राथहारी -रिणी
-रि (न) or प्राथपहारी, प्राथपातकः -वा -वं, मृतुजनकः -वा -वं,
निधनकारी -रिणी -रि (न), विधनुत्यः -त्या -त्यं, क्षयिः -वा -वं,
कालकलः -त्या -त्यं, प्राथनाशकः -वा -वं, मर्त्योत्पन्नः -की -कं.—
(Implacable) अज्ञानः -त्या -त्यं; 'deadly hatred,' वधवैरं;
'deadly poison,' मृतुजनकगरलं.

DEADLY, *adv.* (In a manner like the dead) मृतवत्, प्रेतवत्, शववत्.
—(Mortally) मारामकं, प्राथानिकं; 'deadly wounded,' भिन्न-
मर्त्यो *m.* (न); 'deadly pale,' शववर्णः -वर्णो -वर्णं.

DEADNESS, *s.* (Coldness, want of affection) निःचेहता, विरक्ति *f.*,
क्षीणत्वं.—(Languor, weakness) ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, अवसादः,
मर्त्यं, निर्बलता, दीर्घत्वं, अशक्ति *f.*, बलहीनत्वं, क्षिपिलता.—
(Want of motion) निष्कलता, निष्कलता.—(Want of spirit)
क्षीणीनता, निरसता, वैरल्यं, जडत्वं.—(Numbness) मुनिः *f.*,
जडता.—(Barrenness) वन्धता, वैकल्यं.

DEAD-BLOCKING, *s.* कुच समुद्रे नीचा वसते इति निहायका सूक्ष्मताय-
ः, अवाये, अविधिः कृता मयवा.

DEAF, *a.* अविद -रा -रं, दृढः -हा -हं, अकर्णः -वी -वं, अन्धुः -रा -रं,
अन्धः -ता -नं, ओषधिकलः -ला -लं, अश्रोत्रियविकलः -ला -लं,
'अश्रोत्राक्षरिहः -ता -नं, सुनिपक्षितः -ता -नं; 'deaf and dumb,'
दृढपुका -वा -वं, अन्धः -त्या -त्यं.

TO DEAFEN, *v. a.* अविरीकृतं, अविद (nom. अविदयति -यितुं), अर्णं उपहन्
(*c. 2.* अर्णति -न्तुं), अश्रोत्राक्षरि ह (c. 1. हरति, हर्तुं).

DEAFENED, *p. p.* उपहताकर्णः -वर्णो -वर्णं, अविरीकृतः -ता -नं.

DEAFENING, *a.* अश्रोत्राक्षरिणी -तिनी -ति (न), अश्रोत्राक्षरिणी -रिणी -रि (न).

DEAFISH, *a.* ईश्वरिहः -रा -रं, ईश्वरिहः -हा -हं, अन्धवर्णवधः -वा -वं.

DEAFLY, *adv.* अविदवत्, दृढवत्, अश्रोत्रवत्, अन्धवत्.

DEAFNESS, *s.* अविदत्वं -ता, दृढता, अकर्ण्य, अश्रोत्र्य, अश्रोत्रहीनता,
अश्रोत्रिद्वयवैकल्यं, अश्रोत्राक्षरता.

DEAL, *s.* (Quantity) बाहुल्यं, बहुत्वं, प्रापुर्ण्यं, प्रायः; 'a deal of,
much,' बहुः -हुः -ही -हु, भूतिः -रिः -रि, प्रभुः -रा -रं, अनन्यः -त्या
-त्यं, अनेकः -वा -वं; 'a deal of money,' बहुधनं; 'a good
deal,' बहु, भूषं, अतिशयं, निर्धरं, गार्हं, ज्ञानं, अनन्यं, अति or सु
prefixed; 'a good deal vexed,' सुदुःखितः.—(Fir wood)
दारु *n.*, देवदारु, देवकाष्ठं, इन्द्रदारुः *m.*, मिश्रितं.

TO DEAL, *v. a.* (Distribute) कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकृप्,
पृथक् पृथक् विभज् (c. 1. भजति -ते -भज्) or विभज् (c. 4. -अस्मति
-अस्ति) or व्यज् (c. 10. -अस्मति -यितुं) or विभज् (c. 3. -दधाति -धातुं),
व्यज् (c. 10. वस्यति -यितुं).—(Scatter) विकृ (c. 6. -किरति -किरितुं
-रीतुं), विधिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), व्यज्; 'to deal blows,' मुष्टिं
or दण्डं यत् in caus. (पातयति -यितुं).

TO DEAL, *v. n.* (Transact business, trade) यज् (c. 1. यजते -यितुं
or यजयति -यितुं), यजयां कृ, अवह (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याप् (c. 6.
-क्षिपति), क्रयविक्रयं कृ.—(Behave, act) चर (c. 1. चरति -रितुं),
आचर्, समाचर्; वृत् (c. 1. वर्तते -वर्तितुं), चेह (c. 1. चेहते -क्षितुं),
विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

TO DEAL WITH, *v. a.* (Treat in any manner) विधा (c. 3. -दधाति
-धातुं), आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्; अवह (c. 1. -हरति -हर्तुं),
'he deals honourably with me,' नयि यथाव्याय वृत्तिं वर्तते.—
(Contend with) प्रतिक्, विरुध (c. 7. -रुधति रोधुं), प्रतिरुध्,
प्रतिकूल (nom. प्रतिक्कलयति -यितुं), 'how can one deal with
such a monarch?' हर्षविधे नृपे कृतो वञ्चितः. (Manner) प्रयी
(c. 1. -क्षयति -क्षेपुं), विधा, चद (c. 1. चदते चिदं) 'an easy man
to deal with,' विधेयः, प्रवेयः, ययः, गुणकः, अधिगम्यः, विनेयः;
'a hard man to deal with,' दुर्धेयः.

DEALER, *s.* (One who has to do with any thing) व्यापारी *m.*
(न), व्यवसायी *m.* (न), व्यवहारी *m.* (न), व्यवहारी *m.* (न), कर्त्त-
कारी *m.* (न).—(Trader) क्रयविक्रयिकः, विपक्षी *m.* (न), व्यापिकः,
प्राथिकः, यथिकः, वथिक *m.* (न), वथिनः, विक्रयिकः, विक्रता *m.* (न).

DEALING, *s.* (Practice, mode of treatment) व्यापारः, व्यवहारः,
व्यवसायः, कर्त्त *n.* (न), क्रिया, कार्यं, चेहा, विवेचितं, प्रवृत्तिः *f.*,
विधानं, आचारः, आचरणं, चरितं, वृत्तं, कर्त्तव्यविधिः *m.*—(Inter-
course) व्यवहारः, सङ्गतिः *f.*, सङ्गः, संसर्गः.—(Traffic) क्रयविक्रयः,
विपक्षः, यथाया, यथः, पाथः, पाथिज्यं -त्या, वथिक्यर्थं, महाजन-
कर्त्त *n.* (न), निगमः, सवान्तं.

DEALT WITH, *p. p.* व्यवहारितः -ता -नं, आचरितः -ता -नं, यथायितः -ता -नं.

DEAMBULATION, *s.* बहिर्गमनं, बहिर्गमनं, परिक्रमः, पर्यटनं, भ्रमणं, विहारः.

DEAN, *s.* प्रधानमन्त्री, प्रधानाधिकारे द्वितीयपदस्यः, महापूजाशास्त्रालयमठे
प्रधानसभापदं, दक्षपुटोहिताधिपतिः *m.*—(In a college) विद्यालये
विनयाध्यक्षः.

DEANERY, *s.* (House of a dean) पुटोहिताधिपतेर् गृहं or वेश *n.*
(न) or निवासः.

DEANSHIP, *s.* पुटोहिताधिपतेः पदं or अधिपत्यः or व्यापारः.

DEAR, *a.* (Beloved) प्रियः -वा -वं, सुप्रियः -वा -वं, हृदयप्रियः -वा -वं,
दयितः -ता -नं, इहः -हा -हं, अजीवः -हा -हं, प्रीतः -ता -नं, प्रेहः -हा -हं,
हृदयः -वा -वं, वल्लभः -वा -वं, अजीवितः -ता -नं, सुभगः -गा -गं,

कान्तः ना-नं, प्रियतमः-ना-नं, इष्टतमः-ना-नं; 'a dear friend.'
 प्रियमुद्द *m*. 'dear as one's life, अनुसमः-ना-नं, प्राणाधिकः-
 -का-कं, प्राणैर गरीयान् यमी यः (स) — (Of high price, costly)
 दुर्मृत्युः-त्या-त्यं, बहुमृत्युः-त्या-त्यं, महामृत्युः-त्या-त्यं, महार्थः-धा-धं,
 दुष्मृत्युः-या-यं, बहुपतन्ययेन क्रयः-या-यं, गुरुः-ङी-रु, महार्थः-ङी-रु,
 अर्थः-धा-धं, उत्कृष्टः हा हं
 DEAR, *s* (Word of endearment) प्रियः-या, दयितः-ता, कान्तः-ना,
 दयितः-ता, वत्सः-ता; 'my dear,' प्रिय *voc c m*, प्रिये *voc c f*
 DEAR, *adv* (Oh dear!) अहो, अहोवत्, कष्टं, आ, हा, हन्त, अहह
 DEAR-BOLCH *a* दुष्क्रीतः-ता-तं, बहुमृत्युयेन क्रीतः-ता-तं.
 DEARLY, *adv* (With great fondness) प्रियं, सुप्रियं, प्रीत्या,
 सुप्रीत्या *dearly beloved*, अतिप्रियः-या-यं, प्रियतमः-ना-नं.
 (At a high price) बहुमृत्युयेन, दुर्मृत्युयेन, महार्थेण, गुरु, गुरुमृत्युयेन
 DEARNESS, *s* (Fondness) प्रियता, इष्टता, अभीष्टता, प्रीतिः *f*—(High
 price) दुर्मृत्युं, बहुमृत्युं, महार्थं, महार्थता, महार्थः, मृत्युगुरुता, गुरुत्वं
 DEARTH, *s* (Famine) दुर्भिक्षं, दुष्कालः, अनाकालं, दुर्भिक्षं, नौषाकः,
 प्रयासः, उपद्रवः, 'death of provisions,' आहारविरहः—
 (Want, need) अभावः, अग्रान्तिः *f*, विरहः, अलम्भः, दोर्लभ्यं, वैरत्यं,
 'dearth of money,' भनाभावः.
 TO DEARTHEN, *v. a* विसम्प्रीकृ, सन्धिघोटनं कृ, व्यक्तीकृ
 DEARTHENED, *p p* विसन्धितः-ता-तं, घुटितसन्धिः-न्धिः-न्धि
 DEATH, *s* मृत्युः *m*, मरणं, निधनं, पक्षत्वं-ता सत्यः सन्तः, अनकालः,
 अन्तकः, अपगमः, नाशः, विनाशः, प्रलयः, संस्थानं, संस्थितिः *f*,
 अवसानं निःसरणं उपरतिः *f*, अयायः, प्रयाणं, जीवनत्यागः, तनुत्यागः,
 जीवोत्सर्गः, दहययः, प्राणवियोगः, मृते, मृतिः *f*, मरिमा *m* (न),
 महानिद्रा, दीर्घनिद्रा, कालः, कालधर्मः, कालदण्डः, कालान्तकः,
 नरान्तकः, दिष्टान्तः, व्यापद *f*, हान्दं, कथाशेषता, कोशिशेषः, लोक-
 नरप्राप्तिः *f*—(Murder) बधः, घातः, मारणं—(Death personi-
 fied) यमः, कालः, कृतान्तः, 'a violent death,' अपघातः, अपमृत्युः
m, 'death by lightning,' वज्रबधः, 'deserving of death,'
 बधः-घ्ना घ्नं, बधाईः-ङी-रु or प्रयाणाईः, 'desire for death,'
 मुर्च्छा, 'desirous of death,' मुर्धुः-धुः-धु, 'at the point of
 death,' आसन्नमृत्युः, मुर्धुः, मृतप्रायः, मृतकल्पः, 'fearing death,'
 विवशः-शा-शं, अरिहनुषीः-धी-धि, 'put to death, हन्तः-ता-तं,
 व्यापादितः-ता-तं, मारितः-ता-तं, 'to put to death,' हन्त (c. 2
 हन्ति-न्तुं), प्राणदण्डं कृ, 'angel of death,' यमदूतः, 'death-
 dum, बध्यडिडिमः, 'hour of death,' मृत्युकालः, प्रयाणकालः
 voluntary death by fasting,' प्रायः-ययं, 'after death,' प्रेय
 DEATHED, *s* मृत्युशय्या, मरणशय्या, मृत्युशयनं, मुर्धुशयनं
 DEATHLY *a* मारान्तकः का-कं, आत्ययिकः-की-कं, मृत्युमयः-यी-यं,
 मृत्युजनकः का-कं, प्राणान्तकः-का-कं, अन्तकरः-री-रं, बातुकः-का-कं.
 DEATHLY *s* अमरः-री-रं, मृत्युवर्जितः-ता-तं, अमरणीयः-या-यं,
 अमर्यः-धा-धं अन्नतः-ना-नं, निरपायः-या-यं, अमर्यरः-रा-रं
 DEATHLIKE *a* मृत्युसदृशः-शी-शं or कालसदृशः, कालकल्पः-त्या-त्यं.
 DEATHS-DOOR *s* मृत्युद्वारं, यमद्वारं, यमालयद्वारं, यमपुरद्वारं.
 DEATHS-HEAD *s* शवशिरः *m* (स्), मृतशरीरमस्तकः, कुण्ठमस्तकः,
 कपालः, नृकपालः
 DEATH'S-VALE, *s* बध्यपुरुषः, पातुकपुरुषः, बधकर्मधिकारी *m* (न्),
 दण्डपाशिकः, मृतपाः *m* (या), घातकजनः.
 DEATH-WATCH, *s* मरणसूचकशब्दकारी कीटविशेषः.
 DEATHWATCH, *s* रस (c. 10 रसयति-यितुं), सुषणं (nom. सुषणयति-यितुं).

DEBAR, *a* रसितः-ता-तं, सुषणीयितः-ता-तं, सुषणीयः-ङा-ङं.
 TO DEBAR, *v. a* बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), निरुद् (c. 4. अवस्थिति-यितुं),
 निराकृ, अपाकृ, बहिष्कृ, वृत् in caus. (वर्जयति-यितुं), निषिद्
 (c. 1. वेधयति-वेधुं), वृ in caus. (वारयति-यितुं), निरुद् (c. 7. रुधयति-
 रोधुं); 'is debarred,' परिहीयते.
 DEBARRED, *p. p* निषिद्धः-ङा-ङं, प्रतिषिद्धः-ङा-ङं, बाधितः-ता-तं,
 निवारितः-ता-तं, विप्रितः-ता-तं, नुषः-ना-नं.
 TO DEBARK, *v. a* उन् (c. 1. तर्ति-यितुं-रोधुं), प्रत्युद्, नौकाया अवरोह
 (c. 1. रोहति-रोधुं) or अवन्.
 DEBARKATION, *s* उतरणं, प्रत्युतरणं, नौकाया अवतरणं or अवरोहणं.
 TO DEBARK, *v. a* अपकृ (c. 1. कर्षति-कर्षुं), स्वदात् पत in caus.
 (पातयति-यितुं) or भञ्ज in caus. (भञ्जयति-यितुं) or अपव्यं in
 caus. (अवस्यति-यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति-यितुं), अपसद्
 in caus. (सादयति-यितुं), न्यूनीकृ, अधःकृ, कन (nom. कनयति-यितुं).
 —(Make despicable) अवमानास्पदं कृ, खलीकृ, लघुकृ, गुच्छीकृ.
 DEBATED, *p. p* अपकृष्टः-ङा-ङं, स्थानभटः-ङा-ङं, पातितः-ता-तं,
 अधःपातितः-ता-तं, वदच्युतः-ता-तं, अपव्यस्तः-ङा-ङं, अवशेषहतः-
 -ता-तं, भग्नदयः-धा-धं.
 DEBATEMENT, *s* (Act of) अपकर्षः-वैष्णं, पातनं, पदभेदनं, अपव्यंसः,
 अभिभवः, अवमानना, लघुकरणं, खलीकरणं.—(State of) अपकृष्टता,
 निकृष्टता, पतितत्वं, पातित्यं, अपमानभावः, न्यूनीभावः, अधोगतिः *f*,
 अधोभावः, भटता, वृक्षलत्वं.
 DEBATEABLE, *s* विवदनीयः-या-यं, विचार्यः-धा-धं, वितर्क्यः-क्या-क्यं,
 विचारणीयः-या-यं, सद्दिग्धः-ग्धा-ग्धं.
 DEBATE, *s* विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, संवादः, विलंबवादः, वादः,
 हेतुवादः, वादयुद्धं, विचारः, विरोधोक्तिः *f*, वाग्युद्धं, वाक्कलहः, विप्रलापः,
 विप्रतिपत्तिः *f*, वितर्का, वितर्कः, तर्कः, वाक्विरोधः, वाक्वं, सन्देहः,
 वाक्कलिः *m*—(Contest) कलहः, विग्रहः, विरोधः, कलिः *m*,
 'matter of debate,' विवादास्पदं.
 TO DEBATE, *v. a* and *n*. विवद् (c. 1. वदति-ते-दिनुं), विलंबद्,
 विवर् in caus. (वारयति-यितुं), विवादास्पदीकृ, वादानुवादं कृ,
 वितर्क (c. 10 -तर्कयति-यितुं), विप्रलम् (c. 1. लपति-यितुं), वितर्क
 (c. 1. तर्कते-किनुं), कलह (nom. कलहायते), वैर (nom. वैरायते),
 वाक्कलहं कृ, मय (c. 1. मयति-यितुं).
 DEBATED, *p. p* विचारितः-ता-तं, वादयक्तः-ङा-ङं, विवतः-ता-तं.
 DEBATING, *a* विवादी-दिनी-दि (न्), विवादशीलः-ङा-ङं, विवादाधी
 धिनी-धि (न्), कलहकारी-रिखी-रि (न्), वाक्कलहप्रियः-या-यं,
 वाग्युद्धप्रियः-या-यं, वाक्कलिप्रियः-या-यं, कलहन्-ङा-ङं, विरोधी
 -धिनी-धि (न्).
 DEBATE, *s* विवादी *m* (न्), विचारकः, विवादकृ, तर्की *m* (न्),
 वादी *m* (न्), हेतुवादी, वितर्काकारी *m* (न्), वादी *m* (न्), वाक्कलिः.
 TO DEBAUCH, *v. a* दुष् in caus. (दुषयति-यितुं), सन्नुद्, प्रमिषुद्, दुष्कृ;
 भरीकृ, खलीकृ; नश् in caus. (नाशयति-यितुं); अव्ययनं-ङी-रु
 कृ; धर्मभटं-ङी-रु कृ, धर्मविभूतं-ङी-रु कृ, विवृ; 'to debauch
 a maiden,' कर्मा दुष् or दुष् in caus. (ध्वयति-यितुं), खलीयतां कृ.
 DEBAUCH, *s* मदापेक्षः, कामपेक्षः, आसनपेक्षः, खलीयः *f*, सन्नुदीयः *f*,
 सन्नुजनं, खलिः *m*, खलीयतादिखलीयतादिनाम् यत्तयः.
 DEBAUCHED, *p. p* दूषितः-ता-तं, दुष्-ङा-ङं; 'debauched,' दूषिता,
 खलीयता.
 DEBAUCHER, *s* खलीयनी *m* (न्), खलीयनीयः, खलीयः, विवर्नी *m* (न्),
 सन्नुजीनी *m* (न्), विवराक्षकः, विवराजुनामी *m* (न्), कामकाकः,

-का -कं, मायी -यिनी -यि (न्), मोही -हिनी -हि (न्), मायान्वितः
-ता -तं, कौटिकः -की -कं, प्रतापकः -का -कं, आश्रितः -की -कं, दासिकः

-की-कं, प्रलम्भकः-का-कं, विप्रलम्भकः-का-कं, कृतकपटः-टा-टं, सत्यानः-जा-जं, विषयविशुः-पु-पु, विजिह्वः-जा-जं, उपधिकः-का-कं, दासकविजिह्वः-की-कं, तकिलः-ला-लं, वचनशीलः-ला-लं, शठः-टा-टं, भातिजनकः-का-कं.

DECEITFULLY, *adv.* कपटं, सत्यानं, सतीतं, झलेन, सनायं, माया, प्रलम्भात्, विप्रलम्भेन, दम्भात्, वचनार्थं, भूतवत्, कृतवत्, सकूटं.

DECEITFULNESS, *s.* कपटता, कपट्यु, कूटता, वचनार्थं, शठता, सत्यानता.

DECEIVABLE, *a.* वचनीयः-या-यं, प्रतापनीयः-या-यं, मोहनीयः-या-यं.

To DECEIVE, *v. a.* वच् in caus. (वचयते-ति-यितुं), परिवच्, प्रवच्; प्रलम्भ (c. 1. -लम्भते-लम्भुं), विप्रलम्भ; झल् (c. 10. झलयति-यितुं), प्रतु in caus. (-तारयति-यितुं), मुह् in caus. (मोहयति-यितुं), भन् in caus. (भनयति-यितुं), भाति जन् in caus. (जनयति-यितुं), प्रलुम्भ in caus. (-लोभयति-यितुं), क्षतिस्त्वा (c. 3. -दधाति-धातुं), अभिस्त्वा, विनिकृ, व्यच् (c. 6. विचति, व्यचति), दम्भ् (c. 5. दम्भोति, दम्भितुं).

DECEIVED, *p. p.* वचितः-ता-तं, परिवचितः-ता-तं, प्रलम्भः-जा-जं, विप्रलम्भः-जा-जं, प्रतारितः-ता-तं, प्रवचितः-ता-तं, मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, क्षतिर्हतिः-ता-तं, प्रलोभितः-ता-तं, विलोभितः-ता-तं.

DECEIVER, *s.* वचकः, प्रतारकः, प्रवचकः, विप्रलम्भकः, कपटी *m.* (नं), मायी *m.* (नं), दम्भी *m.* (नं), दम्भकः, कितवः, कूटकारः, कुहकः, मारकौटः, दाभिकः.

DECEMBER, *s.* आश्वयुजः-शिकः, अश्वयुजः, मार्गशीर्षं, मार्गशिरः, मार्गः-शैकः, मृगः, सहाः *m.* (नं), शोभनमासः, पौषः, सहस्यः, तैषः, वासरस्य द्वादशमासः or शेषमासः.

DECEMPEDAL, *a.* दशपादपरिमाणः-जा-जं.

DECEMVIRATE, *s.* वत्सनाद्यदशमनामान् अधिकारः or आधिपत्यं.

DECEMVIRI, *s.* पृथेकाले रोमीयदेशाधिपतातो दशजनाः *m. pl.*, राज्यपुर्वेहा दशशासितारः *m. pl.*

DECENCY, DEGENCY, *s.* विनयः, विनीतत्वं-ता, मर्यादा, लज्जा, जनतिस्त्रयः, इतिकर्तव्यता, युक्तिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, सामञ्जस्यं, याचातम्यं, उपयुक्तता, याचायै, औचित्यं, शिष्टता, संस्था, स्थितिः *f.*, अभेदः, अभ्रंशः, शालीनत्वं, शिष्टाचारानुसारः.

DECENNIAL, *a.* दशवर्षीयः-या-यं, दशवर्षीयः-जा-जं, दशवत्सरी-रिणी-रि (नं), दशवार्षिकः-की-कं, दशाष्टिकः-की-कं, दशवर्षेस्वायी-यिनी-यि (नं), दशवासरवर्ती-स्तिनी-स्ति (नं).

DECENT, *a.* विनीतः-ता-तं, विनयवान्-वती-वत् (नं), विनयोपेतः-ता-तं, जनतिस्त्रयमन्योदः-दा-दं, इतिकर्तव्यः-व्या-व्यं, सविनयः-या-यं, समन्योदः-दा-दं, सलज्जः-ज्जा-ज्जं, लज्जान्वितः-ता-तं, युक्तः-क्ता-कं, उपयुक्तः-क्ता-कं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, सम्भाव्यः-व्या-व्यं, उच्यमानः-जा-जं, शिष्टाचारानुसारी-रिणी-रि (नं), शिष्टः-हा-हं.

DECENTLY, *adv.* सविनयं, विनीतवत्, विनयतः, विनयात्, समन्योदं, युक्तं, उपयुक्तं, यथोचितं, समुचितं, सलज्जं, शिष्टाचारानुसारात्, लज्जापूर्वं.

DECEPTIBLE, *a.* वचनीयः-या-यं, प्रतापनीयः-या-यं, प्रलम्भः-व्या-व्यं.

DECEPTION, *s.* वचनं-जा, प्रवचना, झलना, प्रतारणं-जा, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, कपटः-टं, झलं, व्याजः, माया, झन् *n.* (नं), दम्भः, कूटः-टं.

DECEPTIOUS, DECEPTIVE, *a.* मायी-यिनी-यि (नं), मोही-हिनी-हि (नं), वचकः-का-कं, भातिजनकः-का-कं, देन्द्रजालिकः-की-कं, धिक्कुः-कु-कु. See DECEITFUL.

DECEPT, *a.* अवधितः-जा-जं, अवकशितः-ता-तं, अवलूनः-जा-जं.

DECEPTIBLE, *a.* अवधेयः-जा-जं, अवकशीनीयः-या-यं, लाघवः-व्या-व्यं.

DECEPTION, *s.* अवधेदः-दनं, अवकशेनं, अवचयः, अवलूनिः *f.*, लाघः.

DECESSION, *s.* अवयगः, अवयगः, गमनं, अपासरणं, विगमः, अपायः.

To DECEASE, *v. a.* नन्ते or अभिचारं प्रतिकृ, विगन् (c. 10. विगन्वति-यितुं).

To DECIDE, *v. a. and n.* निश्चि (c. 5. -चिनीति-चेतुं), निश्चि (c. 1. -चयति-चेतुं), अवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), अवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), साध् in caus. (साधयति-यितुं), सिद्धीकृ, निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पत्तिं कृ, निष्पत्तं कृ, निष्पत्तं कृ, तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), विचर् in caus. (-चारयति-यितुं).

DECIDED, *p. p.* निश्चितः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, सिद्धः-जा-जं, निष्पन्नः-जा-जं, अवसितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, अवस्थापितः-ता-तं, अवस्थितः-ता-तं, तीरितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं.

DECIDENCE, *s.* पतनशीलत्वं, पातः, अवपातः, निपातः, पतनं, विध्वंसः.

DECIDER, *s.* निर्णयता *m.* (नं), निश्चायकः, निश्चयकारी *m.* (नं), निर्णयकृत्, विचारकर्ता *m.* (नं), प्रमाणापुष्टः, मध्यस्थः, निष्पत्तिकारकः.

DECIDUOUS, *a.* पतयालुः-लुः-लु, पातुकः-का-कं, पतनशीलः-ला-लं, क्षयी-यिणी-यि (नं), एकवर्षेस्वायी-यिनी-यि (नं) or अचिरस्वायी or अस्थायी, विध्वंसी-सिनी-सि (नं); 'an annual plant,' ओषधिः *f.* -धी.

DECIMAL, *a.* दशकः-का-कं, दशगुणितः-ता-तं, दशसंख्यकः-का-कं.

To DECIMATE, *v. a.* (Take the tenth) दशभागं or दशमभागं or दशमांशं यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or द् (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Select by lot every tenth soldier for punishment) गुटिकापातपूर्वं सर्वसैन्यमप्यद् दशमं दशमं सैनिकं वधायेन् उद् (c. 1. -हरति-हर्तुं).

DECIMATION, *s.* दशमभागग्रहणं, दशमांशहरणं, यथोक्तं सर्वसैन्यमप्यद् दशमे दशमे एकसैनिकोद्धारः.

To DECIPHER, *v. a.* (Explain occult characters) गूढाक्षराणि or चीनाक्षराणि व्याख्या (c. 2. -व्यायति-यितुं) or व्याकृ or व्याहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or व्याचक्ष् (c. 2. -चक्षे) or प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं) or स्पष्टीकृ or परिशुष in caus. (-शोधयति-यितुं), स्पष्ट (nom. स्पष्टयति-यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं).

DECIPHERER, *s.* व्याख्याता *m.* (नं), स्पष्टीकर्ता *m.* (नं), विपरकृत्, निरूपकः.

DECIPHERING, *s.* व्याख्यानं, व्याकरणं, विवृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं, निरूपणं.

DECISION, *s.* निश्चयः, निर्णयः-वर्णं, निश्चिर्, निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*, अवसायः, अवस्थितिः *f.*, अवस्थापनं, सम्प्रधारणा, तीरणं, तीरितं.

DECISIVE, DECISORY, *a.* निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं, निर्णयनः-ना-नं, निष्पत्तिकारकः-का-कं, साधकः-का-कं, सिद्धीकरकः-जा-जं, प्रमाणाकारकः-का-कं, विचारकः-का-कं, निर्देशकः-का-कं, निष्पादकः-का-कं.

DECISIVELY, *adv.* निश्चितं, युनिश्चितं, अनिश्चयं, निर्णयपूर्वं, अनिश्चयं.

DECISIVENESS, *s.* निश्चायकत्वं, निर्णायकत्वं, साधकत्वं, विचारकत्वं, निष्पादकता.

To DECK, *v. a.* (Cover) ऋद् (c. 10. ऋदयति-यितुं), आच्छद्, आच्छद् (c. 9. -च्छति-छति-यितुं); 'to deck a ship,' जीकां आच्छद् आच्छद्. (Adorn) भूद् (c. 1. भूयति-यितुं, c. 10. भूयति-यितुं), विभूद्, परिभूद्; भूम् in caus. (भोभयति-यितुं), आच्छद्, समलङ्कृ, परिभूद्, मङ्ग (c. 10. मङ्गयति-यितुं).

DECK, *s.* (Of a ship) जीकापुर्णं, जीपुर्णं, जीकाकरणं, जीकागलं, जीकलं, जीकलकं. (Pack of cards) कृतापवराणि *m. f.*

DECKED, *p. p.* भूषितः-ता-तं, आच्छतः-जा-जं, शोभितः-ता-तं.

To DECLAIM, *v. n.* विसृज्योपादानं or वृत्तान्तोपादानं च यत्प्रकारेण वाच्यं च (c. 1. प्रवृत्ति-यितुं), रक्तिकर्षणं or कर्षणं च यत्प्रकारेण वाच्यं च (c. 2. प्रवृत्ति, वक्तुं, वक्तुं (c. 10. वक्तव्यति-यितुं), 'to declaim

against,' सवाक्यालङ्कारम् अवशिष्ट (c. 6. -विपत्ति-क्षेत्तुं).

DECLAMATION, *s.* विलस्योत्पादनार्थं वाक्यं, इन्द्रियमोहनार्थं वाक्यं, अलङ्कारमर्थं वाक्यं, रसिकवाक्यं, वर्णनवाक्यं, भारती, कल्याणवाक्यं, वक्तृत्वं, शब्दवाचुर्थं, सुप्रलापः, सारसतवाक्यं.

DECLAMATOR, DECLAIMER, *s.* वक्ता *m.* (कृ), वाक्पटुः *m.*, वागीशः, वाग्विदग्धः, प्रवचनपटुः *m.*, वर्णनकृत्, वाक्यद्वारेण विलस्योत्पादकः or इन्द्रियमोहकः.

DECLAMATORY, *a.* वागलङ्कारमयः -यी -यं, वाक्पटुः -यी -यं. —(Appealing to the passions) विलस्योत्पादकः -का -कं, इन्द्रियमोहकः -का -कं.

DECLARABLE, *a.* जाख्येयः -या -यं, अभिधेयः -या -यं. —(Capable of proof) साध्यः -ध्या -ध्यं, सूच्यः -च्या -ध्यं, प्रमेयः -या -यं.

DECLARATION, *s.* जाख्यानं, ख्यापनं, निवेदनं, जावेदनं, ज्ञापनं, विज्ञापनं, विश्रुतिः *f.*, बोधनं, अभिधानं, अभिहितत्वं, प्रवचनं, वचनं, वादः, कथनं, कीर्तनं, अनुकीर्तनं, प्रकीर्तनं, प्रकाशनं, बोधना, प्रतिज्ञा; 'repeated declaration,' वचनज्ञातः; 'declaration of war,' प्रत्युत्क्रान्तः -नयं, प्रत्युत्क्रान्तिः *f.*

DECLARATIVE, DECLARATORY, *a.* ख्यापकः -का -कं, ज्ञापकः -का -कं, विशापकः -का -कं, बोधकः -का -कं, जावेदकः -का -कं, निवेदकः -का -कं, वाचकः -का -कं, अभिधाविकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं, कथकः -का -कं.

DECLARATORILY, *adv.* प्रवचनपूर्वम्, निवेदनपूर्वम्, व्यक्ते, सूच्यते.

To DECLARE, *v. a.* (Tell, make known) जाख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं), ज्ञाख्या; ख्या in caus. (ख्याययति -यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञाययति -यितुं), विशा, विद् in caus. (वेदयति -यितुं), निविद्, जाविद्, ज्ञाविद्, विनिविद्; कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), वद् (c. 1. वदति -दितुं), प्रवच् (c. 2. -वक्ति-कृ), अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं). —(Proclaim) प्रख्या in caus., कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), प्रकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, पुच् in caus. (बोधयति -यितुं), विपुच्, जापुच्, उचद् in caus. (-चारयति -यितुं), प्रकाश् in caus. (-काशयति -यितुं), प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ.

To DECLARE, *v. n.* निवेदनं कृ. नतं or अभिप्रायं or सङ्कल्पं ज्ञा in caus. (ज्ञाययति -यितुं), जाख्यं or ज्ञाख्यं हा, खीकृ.

DECLARED, *p. p.* ख्यातः -ता -तं, जाख्यातः -ता -तं, प्रोक्तः -क्ता -क्तं, उक्तः -क्ता -क्तं, जावेदितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं, कथितः -ता -तं, सूचितः -ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं, विश्रुतः -ता -तं, अभिहितः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, प्रकीर्तितः -ता -तं, परिकीर्तितः -ता -तं, विपुष्टः -ता -तं, जापोषितः -ता -तं, उचारितः -ता -तं, उदितः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, निविष्टितः -ता -तं, व्यक्थितः -ता -तं.

DECLENSION, *s.* (Falling off) भङ्गः, ध्वंसः, विध्वंसः, वादः, खयः, क्षुतिः *f.* —(Inflection of nouns) विभक्तिः *f.*, रूपं, रूपकारकं, शब्द-विभक्तः, वदकावर्णं, शब्दाख्यातं.

DECLINABLE, *a.* वाच्यः -ध्या -ध्यं, विकार्यः -ध्या -ध्यं, जाख्येयः -या -यं.

DECLINATION, *s.* (Falling off, decay, descent) क्षुतिः *f.*, भङ्गः, खयः, उच्छेदादः, विरहा, खयपातः, खयपातः, क्षयोपगतिः *f.*, खयनतिः *f.* —(Obliquity) वक्रता. —(Deviation) उत्क्रमणः, भेदः, विक्षिपा. —(In astronomy) क्रांतिः *f.*, क्रांतिः, खपनः.

DECLINE, *s.* खयः, परिक्रमः, उपखयः, खयखयः, क्षिपा, भङ्गः, वादः, खयपातः, ध्वंसः, विध्वंसः, खयपातः, हासः, विरहा, खयः, खयपातः, खयपातः, क्षुतिः *f.*, क्षुत्ता, खययः, खयनः, क्षान्तिः *f.*, क्षान्तिः *f.* —(Consumption) देहखयः, खयवेगः, खयपुः *m.*, खयकारकः, खयखयः, खयवेगः, खयवेगः. —(Decline of the sun, or of good

fortune, &c.) खलः; 'decline of life,' जीवितखयः.

To DECLINE, *v. a.* (Bend downwards) नन् in caus. (नानयति -यितुं), खवनन्; खवपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), खपकृच् (c. 1. -कथयति -यितुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं). —(Refuse, shun) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -यितुं), ज्ञनाख्या, क्षतिख्या, खपलच् (c. 1. -लपति -यितुं), प्रत्यादिश् (c. 6. -दिशति -देहं), खपहु (c. 2. -हुते -होतुं), निहु, ज्ञलीकृ; निरल् (c. 4. -अस्यति -असितुं), खपाल्; पुच् in caus. (वर्जयति -यितुं), परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं). —(In grammar) खाख्या (c. 2. -ख्याति -यितुं), रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), शब्दरूपं कृ.

To DECLINE, *v. n.* (Lean downwards) नन् (c. 1. नमति, ननुं), खवनन्, खानन्, नवीभू; 'as the sun,' खलं गम् (c. 1. गच्छति, गनुं), लस् (c. 1. लङ्घते -क्षितुं); 'declining towards the south,' दक्षिणा-प्रवणः -खा -खं, दक्षिणादिगवनतः -ता -तं. —(Deviate) भङ्ग (c. 4. भङ्गयति, भङ्गितुं), व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं), विव्यु, विवल् (c. 1. -वल्ति -लितुं), पत् (c. 1. पतति -तितुं). —(Avoid) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, हा (c. 3. नहाति, हातुं). —(Desist from) निवृत् (c. 1. -वृत्ते -क्षितुं). —(Decay) क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, खद् (c. 6. मोदति, सक्तुं), खवसद्; भङ्गः; ध्वंस (c. 1. ध्वंसते -क्षितुं), विध्वंस, विध्वंस (c. 1. -वसते -क्षितुं), खपचि in pass. (-चोयते), द्वे (c. 1. ज्ञायति, ज्ञातुं), हस् (c. 1. हसति -क्षितुं), खयीभू, न्यूनीभू, विवृ in pass. (-शोष्यते). DECLINED, *p. p.* (Refused) प्रत्याख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिहः -हा -हं, खलीकृतः -ता -तं. —(Deviated) भङ्गः -हा -हं, व्युतः -ता -तं, पतितः -ता -तं. —(Decayed) क्षीयः -खा -खं, सक्तः -क्ता -क्तं, खवसक्तः -का -कं, ज्ञानः -ना -नं, खलगतः -ता -तं, खपचितः -ता -तं, विशोष्यः -शो -षं. —(Inflected) जाख्यातः -ता -तं.

DECLIVITY, *s.* पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवहभूमिः, प्रवहः, उतसङ्गः, निवृत्ता.

DECLIVOUS, *a.* प्रलङ्गः पातुकः -की -कं or प्रवहः -खा -खं.

To DECOCT, *v. a.* कृष् (c. 1. कृषति -यितुं), निष्कृषः, वच् (c. 1. पचति, पक्तुं), निष्पच्.

DECOCTED, *p. p.* निष्पक्कः -क्क -क्तं, कृषितः -ता -तं, निष्कृषितः -ता -तं.

DECOCTION, *s.* (Act of) कृषः, कृषनं, निष्कृषणः, वाचनं. —(Preparation made by decocting) निष्कृतः, निष्कृतः, कषायः -यं, खनरसः, पायः.

DECOLLATION, *s.* शिरच्छेदनं, शीर्षच्छेदः, मस्तकच्छेदः, शीर्षपातः.

To DECOMPOSE, *v. a.* (Analyze a compound body) समसद्रव्यं पृथक् or व्याकृ, विली in caus. (-लाययति -लाययति -यितुं), विदु in caus. (-वृषयति -यितुं), पिश in caus. (पेशयति -यितुं), उपोह्वातं कृ.

DECOMPOSED, *p. p.* व्याकृतः -ता -तं, विद्रापितः -ता -तं, विलीनः -जा -नं.

DECOMPOSITE, *a.* (Twice compounded) द्विमिश्रितः -ता -तं, पुनर्मिश्रितः.

DECOMPOSITION, *s.* (Compounding twice) द्विमिश्रणं, पुनर्मिश्रणं. —(Resolution of parts, dissolution) उपोह्वातः, पृथक्करणं, विद्रापणं, विलयः, प्रलयः, परिक्रयः.

To DECOMPOUND, *v. a.* (Compound a second time) पुनर् or द्विवारं विद् (c. 10. निष्पयति -यितुं) or समिध्. —(Resolve, into parts). See DECOMPOSE.

To DECORATE, *v. a.* भूच् (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूच्; खलङ्क, परिष्कृ, समलङ्क, संकृ; नव् (c. 10. नवयति -यितुं); शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्, परिक्रम्ये (nom. परिक्रमयति -यितुं).

DECORATED, *p. p.* भूषितः -ता -तं, विभूषितः -ता -तं, खलङ्कितः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं, संकृतः -ता -तं, नवितः -ता -तं, शोभितः -ता -तं, समलङ्कितः -ता -तं, कृतालङ्कितः -ता -तं, कृतभरणः -ता -तं, कृतशोभः.

-भा -भे, संवेष्टः -ज्ञा -ज्ञं, रक्षितः -ता -तं, प्रसाधितः -ता -तं.

DECORATION, *s.* अलङ्कारः, अलङ्क्रिया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, प्रसाधनं, परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, परिकर्म्म *n.* (नं), प्रतिकर्म्म, संस्कारः, सज्जनं, शोभा -भनं, रञ्जनं, कल्पना, तन्त्रं, सज्जा, वेशः; 'stage decorations,' नेपथ्यं, साहाय्यः.

DECORATOR, *s.* प्रसाधकः, भूषकः, शोभाकारी *m.* (नं), अलङ्कारकल्पकः.

DECOROUS, *a.* विनीतः -ता -तं, विनयी -यिनी -यि (नं), सविनयः -या -यं, अनतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अनतिक्रान्तमर्थ्यादः -दा -दं, समर्थ्यादः -दा -दं, शिष्टाचारानुसारी -रिणी -रि (नं), सुशीलः -ला -लं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, उचितः -ता -तं, यथोचितः -ता -तं, समञ्जसः -सा -सं.

DECOROUSLY, *adv.* सविनयं, समर्थ्यादं, अनतिक्रान्तं, युक्तं, यथोचितं.

To DECOPTICATE, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), निस्तृण; निस्तृण-चीकृ; निर्वेत्क (nom. निर्वेत्कयति -यितुं); निस्तृण (nom. निस्तृणयति -यितुं), तुषीकृ, निस्तृणोक्तृ; त्वच (c. 1. त्वचति -यितुं), चत्कलं or त्वचम् उक्तृ (c. 1. -कर्षति -क्रुतुं) or निष्कृप्.

DECORTICATION, *s.* निस्तृणोक्तृकरणं, निस्तृणोक्तृकरणं, त्वचपरिपुटनं, निर्वेत्क-लीकरणं.

DECORUM, *s.* विनयः, विनीतता-त्वं, मर्थ्यादा, अनतिक्रान्तः, शिष्टाचारानुसारः, सदाचारता, सुशीलता, सभ्यता, शिष्टता, सुरीतिः *f.*, सुनोतिः *f.*, सुचरित्रं, सचरित्रं, युक्तता, उपयुक्तत्वं, औचित्यं, न्यायः -यता.

To DECOY, *v. a.* झलेन or कौटेन प्रलुभ् in caus. (-लोभयति -यितुं) or आकृष् (c. 1. -कर्षति -क्रुतुं) or प्रवृत्त् in caus. (-वृत्तयति -यितुं) or प्रतु in caus. (-तारयति -यितुं). — (Entrap) माले बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

DECOVERED, *p. p.* प्रलोभितः -ता -तं, मालवधः -डा -डं, पाशवधः -डा -डं.

DECOY-BIRD, *s.* आकर्षकपक्षी *m.* (नं), शाकुनिकैर् अन्यपक्षिप्रलोभने शिक्षितः पक्षी.

To DECREASE, *caus.* छि in pass. (छीयते), परिच्छि, परिहा in pass. (-होयते), हस् (c. 1. हसते -यितुं), अत्योभू, न्यूनीभू, जनीभू, अवसद् (c. 6. -सीदति -सक्तुं).

To DECREASE *v. a.* अत्योक्तृ, हस् in caus. (हासयति -यितुं), ऊन् (c. 10. ऊनयति -यितुं), न्यूनीक्तृ, कन (nom. कनयति -यितुं), लघ (nom. लघयति -यितुं), छि in caus. (छपयति -यितुं).

DECREASE, DECUREMENT, *s.* क्षयः, क्षिया, क्षितिः *f.*, हासः, न्यूनत्वं -ता, न्यूनीभावः, अवसादः, अपचयः, हानिः *f.*; 'of the moon,' इन्दुक्षयः.

To DECREE, *v. n.* व्यवस्थाद्वारेण or आज्ञापत्रद्वारेण निष्पन्नं or सिद्धं or निर्णीतं कृ, व्यवस्था कृ, आज्ञा कृ or दा, शासनं कृ, निष्पत्तिं कृ, निश्चयं कृ.

To DECREE, *v. a.* व्यवस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), प्रणी (c. 1. -णयति -येतुं), आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), आदिज्ञ (c. 6. -दिज्ञति -देतुं), समादिज्ञ, निर्दिज्ञ, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं).

DECREE, *s.* व्यवस्था, व्यवस्थापनं, शासनं, शासनपत्रं, आज्ञापत्रं, राजाज्ञा, आज्ञा, विधानं, नियमः, नियोगः, निदेशः, आदेशः.

DECREED, *p. p.* व्यवस्थितः -ता -तं, व्यवस्थापितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं, विहितः -ता -तं, निर्दिष्टः -डा -डं, प्रकल्पितः -ता -तं, आज्ञप्तः -ता -तं.

DECREPIT, *a.* जरा -रिणी -रि (नं), जीर्णी -णी -णीं, जरायुः -रा -रं, जरायुस्तः -स्ता -स्तं, जरापरिणतः -ता -तं, जरायुः -या -यं, अतिवृद्धः -डा -डं.

DECREPITATION, *s.* मृषानिवेशितलघणस्य वृद्धिसम्यक्तां स्पृकात्प्राप्तः.

DECREPITUDE, *s.* जरा, जीर्णीः *f.*, जीर्णीता, जरावस्था, जराटः, जीर्णीवस्था, अतिवृद्धभावः, अतिवृद्धत्वं, विवर्णा, ज्यारिः *f.*, प्रातिष्ठा.

DECRESCENT, *a.* क्षयी -यिणी -यि (नं), क्षीयमाणः -या -यं, अपचयीयमानः -ता -तं,

DECRETAL, *a.* व्यवस्थाविधयः -या -यं, व्यवस्थापकः -का -कं, नियमिकः -की -कं.

DECRETAL, *s.* (Body of laws or edicts) धर्मसंहिता, व्यवस्थासङ्ग्रहः — (Collection of the pope's decrees) रोमनगरे महाधर्माध्यक्षप्रकाशितानां शासनपत्राणां संहिता.

DECRETORY, *a.* विचारकः -का -कं, प्रययनः -ना -नं, निश्चायकः -का -कं.

DECRIAL, *s.* अपवादः, परीवादः, उपक्रोशः, उच्चैःस्वरेण कृता निम्दा.

To DECRY, *v. a.* अपवाद (c. 1. -वदति -दितुं), परिषद्, उच्चैःस्वरेण निम्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं) or अवधिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्तुं) or तिरस् or दोषीकृ.

DECUMBENCE, *s.* शयनं, शय्यागमनं, पतनं, संवेष्टः, उपवेशनं.

DECUMBENT, *a.* शयानः -ना -नं, शयने संविष्टः -डा -डं, शयितः -ता -तं निपद्यः -या -यं, निलीनः -ना -नं, उपविष्टः -डा -डं.

DECUMBITURE, *s.* रोगार्त्तस्य शय्यावर्त्तेनकालः, रोगावधिर् यत्यर्थेन शयने वर्त्तेते रोगी.

DECUPLE, *a.* दशगुणः -या -यं, दशगुणीकृतः -ता -तं, दशविधः -धा -धं.

DECURION, *s.* दशाध्यक्षः, दशसेन्याधिपतिः *m.*, दशयोधनायकः.

DECURSION, *s.* अधःपतनं, अधोगमनं, अवतरणं, अवसाधनं, अधोद्रावः.

DECURTATION, *s.* उच्छेदः -दनं, विच्छेदः, ह्रस्वीकरणं, संक्षेपः -पणं.

DECUSSATION, *s.* अनालंघ्यकरेखाव्यासः, कोणाकोणि छेदनं.

To DEDECORATE, *v. a.* अकीर्त्तिकरं or अपयशः कृ, अपमानं -ना -नं कृ, कुश्यातिं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं).

DEDECORATION, *s.* अकीर्त्तिकरणं, अपयशस्करणं, कलङ्ककरणं, अपमानं.

DEDECOROUS, *a.* अकीर्त्तिकर -री -रं, अपयशस्यः -स्या -स्यं, कलङ्ककर -री -रं, लज्जाकरः -री -रं, अपमानजनकः -का -कं, वाच्यः -या -यं.

To DEDICATE, *v. a.* (Appropriate to a sacred use) धर्मेर्षे प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं) or विनियुज् or निर्विशिज् (c. 6. -दिशति -देतुं), धर्मेर्षुविशय दा or उत्सर्गं कृ. — (Consecrate) प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टापयति -यितुं), संस्कृ, अभिसंस्कृ, प्रणी (c. 1. -णयति -येतुं), उपकृप् in caus. (-कल्पयति -यितुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृत्तुं), निषिद् in caus. (-वेदयति -यितुं), समृ in caus. (-अपयति -यितुं), अभिमन्त्र् (c. 16. -मन्त्रयति -यितुं), सङ्कल्पं कृता दा. — (Dedicate a book) उपकारजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनान् सचादुवादं यन्त्रं समृ in caus., or निषिद् in caus. or सनाधीकृ.

DEDICATED, *p. p.* प्रतिष्ठितः -ता -तं, सुप्रतिष्ठितः -ता -तं, विनियोजित -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं, उत्सृष्टः -डा -डं, निर्विशिष्टः -डा -डं, उपकृप्त -ता -तं, संस्कृतः -ता -तं, अभिसंस्कृतः -ता -तं, कृतसङ्कल्पः -स्या -स्यं निवेदितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं. — (As a book) उपकारजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनान् समर्पितः -ता -तं or निवेदितः -ता -तं, उपकारजनमानसंक्षितः -ता -तं, सनाधीकृतः -ता -तं.

DEDICATION, *s.* प्रतिष्ठा, सुप्रतिष्ठा, प्रतिष्ठाकरणं, निवेदनं, समर्पणं, विनियोगः, उत्सर्गः, सङ्कल्पकरणं, संस्कारः; 'of a book,' उपकारजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनान् यन्त्रनिवेदनं, यन्त्रस्य निवेदनपत्रं; 'of a temple,' प्रासादप्रतिष्ठा; 'of one's person,' आत्मनिवेदनं, देह विनियोगः.

DEDICATOR, *s.* उपकारजनस्य प्रथमपत्रे नाम लिखितान् यन्त्रनिवेदनं or यन्त्रसमर्पकः, अनुसाहकजनद्वारा यन्त्रप्रकाशकः, प्रतिष्ठाकारी *m.* (नं).

DEDICATORY, *a.* निवेदनपत्रलिखनविधयः -या -यं, यन्त्रानुसाहकजनद्वारा प्रकाशकः -का -कं, यन्त्रोपकारकप्रकाशकः -री -रं, सुविनियोगः -वी -वं.

DEDITION, *s.* समर्पणं, उत्सर्जनं, प्रदानं, प्रोत्सारणं, विमर्दनं, यत्नः.

To DEDUCE, *v. a.* अनुमा (c. 8. -माति -तुं), c. 3. -तिनीति, चक्ष् (c. 1. -क्षते -हितुं), चक्षोः; निर्णी (c. 1. -णयति -येतुं), सफाज् (c. 1. -मन्त्रयति -यितुं) समर्पणं, अपवाद (c. 1. -वदति -दितुं).

DEDUCED, *p. p.* अनुमितः -ता -तं, निरीतः -ता -तं, अवगतः -ता -तं, समधिगतः -ता -तं, अपोदः -डा -दं, अपोहितः -ता -तं.

DEDUCEMENT, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, उहनं, निरीयः, अपवाहः, अपोहः -हनं.

DEDUCIBLE, *a.* अनुमेयः -या -यं, उहनीयः -या -यं, आनुमानिकः -की -कं, उपलब्धः -स्या -स्यं, अवगम्यः -स्या -स्यं, समधिगम्यः -स्या -स्यं, यौक्तिकः -की -कं.

To DEDUCT, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अवकल् (c. 10. -कलयति -यितुं), अन् (c. 10. जनयति -यितुं), अवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), पृथक्.

DEDUCTED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, अवकलितः -ता -तं, अवच्छिन्नः -ता -तं; 'having a part deducted,' उद्धृतोद्धारः -रा -रं.

DEDUCTION, *s.* (Inference, consequence) अनुमा -मानं -मितिः *f.*, उहनं, उहा, अपवाहः, अपोहः -हनं, अभ्यूहः, उपलब्धः, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, अन्वयः, अनुवक्तृः, अनुभवः, निरीयः, परामर्शः.—(Part deducted) उद्धारः, उद्धृतभागः.

DEDUCTIVE, *a.* आनुमानिकः -की -कं, आनुपयुक्तिकः -की -कं, यौक्तिकः -की -कं.

DEDUCTIVELY, *adv.* प्रयोगात्, प्रयुक्ते, अनुमानात्, अनुवक्तृणा.

DEED, *s.* (Action) कर्म *n.* (नं), क्रिया, कार्यं, कृतं, कृतं, कृता, चेष्टा, प्रवृत्तिः *f.*, विधानं.—(Exploit) चेष्टितं, विचेष्टितं, चरितं, अद्भुतकर्म *n.* (नं), आश्रयकर्म *n.*—(Written evidence of any legal act) लेखपत्रं, लेखपत्राद्यं, लिखितं, साधनपत्रं; 'deed of conveyance,' दानपत्रं; 'deed of sale,' विक्रयपत्रं, क्रयलेख्यं; 'title-deed,' जगमः, पट्टोलिका, पंशुकूलं, कृतकीला.—(Fact) वस्तु *n.*, भूतं, अर्थः, तत्त्वं; 'indeed,' तत्सत्त्वं, सत्यं, वस्तुतः, अवश्यं, अर्थतः, परमार्थतः; 'in very deed,' सामेव.

To DREAM, *v. a. and n.* मन् (c. 4. मन्यते, मनुं), विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), सम्भू in caus. (-भाषयति -यितुं), वितर्क (c. 10. -वर्कयति -यितुं), अनुमा (c. 2. -माति -तुं), अवगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निरी (c. 1. -चयति -चेत्तुं).

DREAMED, *p. p.* मत्तः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं, अवगतः -ता -तं, अनुमितः -ता -तं.

DEEP, *a.* (Having length downwards, profound) गम्भीरः -रा -रं, गभीरः -रा -रं, जगाधः -धा -धं, दीर्घः -धा -धं, गहनः -ना -नं, गाढः -डा -दं, अवगाढः -डा -दं, अपोमतः -ता -तं.—(Low) निम्नः -धा -धं, नीचः -धा -धं.—(Excessive) गाढः -डा -दं; 'deep grief,' गाढ-शोकः.—(Entering deep) मर्मभेदी -दिनी -दि (नं).—(Not ob-

vious) गम्भीरार्थः -धा -धं or निगूढार्थः, परमगहनः -ना -नं, जगम्यः -स्या -स्यं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, रहस्यः -स्या -स्यं.—(Sagacious) गम्भीर-पुष्टिः -ष्टिः -ष्टिः, विदग्धः -स्या -स्यं, दीर्घदृष्टिः -ष्टिः -ष्टिः, अर्थज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

—(Full of contrivance) उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.—(Grave in sound) गम्भीरः -रा -रं, मन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं or जगमन्त्रः, घनः -ना -नं, धीरः -रा -रं;

'a deep sound,' गम्भीरध्वनिः *m.*, गम्भीरशब्दः, घनध्वनिः.—(Dark coloured) घनः -ना -नं; 'deep red,' घनालङ्कारः -धा -धं, सुरक्तः -क्तः -क्तः; 'deep blue,' घननीलः -ला -लं.—(Very deep) अतल-

कण्ठीः -ष्ठी -ष्ठी, अस्वप्नः -ना -नं, अस्वापः -धा -धं, अस्वानः -ना -नं, अवसरा -रा -रं; 'deep sleep,' सुषुप्तिः *f.*, सुनिद्रा, सुषुप्यवस्था, अनीरसिद्रा, तापिका; 'deep darkness,' घनान्यकारः, अन्धकारः;

'deep sigh,' दीर्घनिश्वासः; 'knee-deep,' आनुदगः -गा -गं, आनु-दगः -धा -धं, आनुनायः -धा -धं.

DEER, *s.* (The sea) समुद्रः, सागरः, महोदधिः *m.*, महादीपः, बलधिः *m.*, अनीरसिद्राः *m.*, अनुप्राप्तिः *m. f.*, बारिराशिः; 'deep of night,'

निरीयः, महारक्तः, गम्भीररात्रः, घोररात्रः.

163

To DEEPEN, *v. a.* गम्भीरीकृ, अधिकागम्भीरं -रां -रं कृ, जगाधीकृ, घनतरं -रां -रं कृ, निष्ठीकृ.—(Darken) तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं).

DEEPLY, *adv.* गम्भीरं, गम्भीरं, गाढं, प्रगाढं, निम्नं, अवर्तं, नितामं, भृशं, दीर्घं; 'deeply grieving,' शोकमग्नः -ग्ना -ग्नं, शोकसागरमग्नः -ग्ना -ग्नं, शोकावगाढः -डा -दं; 'deeply sighing,' दीर्घ-निश्वासः; 'deeply rooted,' बद्धमूलः -ला -लं or दीर्घमूलः.

DEEP-MOUTHED, *a.* गम्भीरनादी -दिनी -दि (नं), घनध्वनिः -निः -नि.

DEEP-MUSING, *a.* चिन्तापरः -रा -रं, ध्यानमग्नः -ग्ना -ग्नं, चिन्ताकुलः -ला -लं.

DEEP-READ, *a.* सर्वशास्त्रपारगः -गा -गं, स्वधीतः -ता -तं, सर्वविषयज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सर्वशास्त्रनिष्ठः -ता -तं.

DEEPNESS, *s.* (Profundity) गम्भीरता, गम्भीर्यं, जगाधता, निम्नता, अवोगतत्वं, घनता, गाढता, नीचत्वं.—(Craft) विदग्धता, वैदग्ध्यं.

DEER, *s.* मृगः, हरिणः, कृष्णमारः, रणः, कुरङ्गः -ङ्गकः -ङ्गमः, हरुः *m.*, रोहितः, रोहित *m.*, पृषतः, पृषन् *m.* (नं), समूहः *m.*, चमूहः *m.*, चमरः, चूचयः, रिचयः, रिचः, रकुः *m.*, न्यकुः *m.*, दीहिचः, सहरः, शहरः, समीची, चीनः, कदली, कन्दली, मियकः, मृडीकः, गोकर्षी, भीतहृदयः, व्याधनीतः, पल्लवाद्, वातायुः *m.*—(Deer-skin) मृगाजिनं, मृगचर्म *n.* (नं).—(Deer-killer) मृगधात्रीवः, मृगयुः *m.*

To DEFACE, *v. a.* नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्; उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विलुप् in caus. (-लोपयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं), अपमृन् (c. 2. -मार्ष्टि -मार्ष्टुं), प्रमृन्, दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), विरूपीकृ, विकृ.

DEFACED, *p. p.* विनाशितः -ता -तं, उच्छिन्नः -धा -धं, लुप्तः -धा -धं.

DEFACTION, *s.* लोपः, विलोपनं, उच्छेदः, दूषणं, विनाशः, व्यामर्शः.

DEFACER, *s.* दूषकः, विनाशकः, उच्छेदकः *m.* (नं), उच्छिन्नकः, उत्पादकः.

To DEFALCATE, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अन् (c. 10. जनयति -यितुं), न्यूनीकृ, हस् in caus. (हासयति -यितुं), अन्वरीकृ, लोपं कृ.

DEFALCATION, *s.* न्यूनता, होनता, हानिः *f.*, उद्धारः, लोपः, हासः, क्षीणता, अत्यन्तं, अपचयः, विच्छिन्निः *f.*, अवच्छेदः, उच्छेदनं.

DEFAMATION, *s.* अपवादः, परिवादः, अभिशंसनं, अभिशापः, आक्षेपः, पिशुनवाक्यं, कलङ्कः, कलङ्ककरणं, असूया, निन्दा, परिभाषणं, वाग्दोषः, मौल्यं, अकीर्तिकरणं, अयशस्करणं.

DEFAMATORY, *a.* अपवादकः -का -कं, अभिशंसकः -का -कं, कुवादः -दा -दं, कलङ्ककरः -री -रं, अकीर्तिकरः -री -रं, अयशस्करः -री -रं, वाग्दुष्टः -डा -दं, पिशुनः -ना -नं, असूयकः -का -कं, गुणापवादकः -का -कं, मुसरः -रा -रं.

To DEFAME, *v. a.* अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), परिवद्, परगुणान् अपवद्, अभिशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं), निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), अपयशः कृ, अकीर्तिं कृ.

DEFAMER, *s.* अपवादी *m.* (नं), परिवादी *m.*, गुणापवादकः, असूयकः, असूयकः, गुणघाती *m.* (नं), कलङ्ककरः, कुवादः, अभिशंसकः, पर-ववादी *m.* (नं), पिशुनः, सूचकः, आक्षेपकः.

To DEFATIGATE, *v. a.* क्षिद् in caus. (क्षेदयति -यितुं), अन् in caus. (आनयति -यितुं), आनीकृ, अनामं -नी -नं कृ, ज्ञानं -नां -नं कृ.

DEFATIGATION, *s.* आनिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, अना, परिश्रमः, ज्ञानिः *f.*, क्षेदः.

DEFAULT, *s.* (Omission) परिमाणः, अनुप्राप्तिः, परिलोपः, भ्रंशः.—(Want, failure) अभावः, असम्भवं, अधिवयः, विरहः, अग्रातिः *f.*, न्यूनता.—(Defect) दोषः, अगुणः, वैकल्यं, अतिश्रमः.—(Non-appearance) अदर्शनं, अनुपस्थानं; 'in default of evidence,' साक्षात्भावे.

DEFAULTER, *s.* नियमव्याभिचारी *m.* (नं), नियमलङ्घी *m.* (नं), रुद्धः, व्युत्थोपनाथं निरूपितदिक्से विचारसमायाम् अनुपस्थायी *m.* (नं).

DEFEASANCE, *s.* अनुज्ञापः, विप्रतिपत्तिः *f.*, लोपः, नियमभङ्गः, नियमलोपः.

DEFEASIBLE, *a.* अनुज्ञायितव्यः -या-यं, लोप्यः -या-यं, लोपनीयः -या-यं.

DEFEAT, *s.* पराजयः, पराभवः, परिभवः, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, अपजयः, व्यसनं, बलव्यसनं, भङ्गः, भेदः, नाशः, विनाशः, ध्वंसः.

To DEFEAT, *v. a.* (Overthrow) जि (c. 1. जयति, जेतुं), पराजि, विजि; अभिभू (c. 1. -भवति -यितुं), पराहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), परास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विद्रु in caus. (-द्रावयति -यितुं), धृप् (c. 10. ध्वयति -यितुं), प्रधृप्; पथामृष् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), पशोक. —(Frustrate) व्याहन्. सख् (c. 10. सखयति -यितुं), युषाक, विप्लोक्.

DEFEATED, *p. p.* जितः -ता-तं, पराजितः -ता-तं, पराभूतः -ता-तं, अभिभूतः -ता-तं, पराहतः -ता-तं, परास्तः -स्ता-स्तं, कृतध्वंसः -सा-से.

DEFEATE, *a.* अपकर्षितमलः -ला-लं, शोधितः -ता-तं, दूतमलः -ला-लं, निर्मेलीकृतः -ता-तं, पवित्रीकृतः -ता-तं, परिष्कृतः -ता-तं.

To DEFEATE, *v. a.* मलं ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपकृष् (c. 1. -कर्षति -कृष्टुं), निर्मेलीकृ, विमलीकृ, शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), पवित्रीकृ, परिष्कृ.

DEFECTION, *s.* मलापकर्षणं, निर्मेलीकरणं, विमलीकरणं, शोधनं.

DEFECT, *s.* (Fault) दोषः, अपराधः, छिद्रं, अगुणः, कलङ्कः, दूषणं, वैकल्यं, वन्तुः *m.* —(Want) अभावाः, विरहः, न्यूनता.

DEFECTIBILITY, *s.* न्यूनता, वैकल्यं, हीनता, दोषित्वं, हासता, अपूर्णत्वं.

DEFECTIBLE, *a.* न्यूनः -ना-नं, दोषिकः -की-कं, अपूर्णः -शो-शं.

DEFECTION, *s.* त्यागः, परित्यागः, व्युत्तिः *f.*, भङ्गः, भङ्गा, पतनं, परिवर्त्तः.

DEFECTIVE, *a.* न्यूनः -ना-नं, विकलः -ला-लं, दोषी -पिषो-पि (नं),

दोषवान् -वती-यत् (नं), सदोषः -या-यं, हीनः -ना-नं, सापराधः -धा-धं,

सच्छिद्रः -द्रा-द्रं, कलङ्की -क्किनी-क्कि (नं), अपूर्णः -शो-शं, अपरिपूर्णः

-शो-शं, असम्पूर्णः -शो-शं, अपर्याप्तः -मा-मं, अज्ञहीनः -ना-नं,

अत्योः -ना-नं, जनः -ना-नं, असमयः -या-यं.

DEFECTIVENESS, *s.* न्यूनता, हीनत्वं, असम्पूर्णत्वं, असमयता, वैकल्यं.

DEFENCE, *s.* (Protection) रक्षणं, रक्षा, राणं, पालनं, रक्षणः, शरणं, आश्रयः, संशयः, गुप्तिः *f.*, गोपनं, अभ्युपपत्तिः *f.*, अवनं. —(Apology) उन्नरं, प्रतिपादः, अपदेशः, लक्षकरणं, शुद्धिः *f.*, शोधनं. —(In law) उन्नरं, प्रत्युन्नरं, निवेदनं.

DEFENCELESS, *a.* अरक्षितः -ता-तं, रक्षाहीनः -ना-नं, अशरणः -शा-शं, निराश्रयः -या-यं, अनाश्रयः -या-यं, अप्रतिकारः -रा-रं. —(Un-

armed) निरायुधः -धा-धं, अस्त्रहीनः -ना-नं, विशस्त्रः -स्ता-स्तं.

To DEFEND, *v. a.* (Protect) रक्ष् (c. 1. रक्षति -रक्षितुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्,

संरक्ष्; त्रि (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परित्रि, सन्त्रि; या or पाल् in caus.

(पालयति -यितुं or c. 2. याति -न्तुं), अनुया, परिया, प्रतिपा, सम्पा,

अभिपा; गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्तुं or caus. गोपयति -यितुं), अनुगुप्,

अभिगुप्, प्रगुप्, अभिसङ्गुप्; अष् (c. 1. अवति -यितुं), पथाप् in des.

(-ईक्षति -क्षितुं), परिप्राप् in des. —(Vindicate) रक्ष्, अनुपाल्,

उन्नरं दा, पथपातं कृ; 'defend another,' परस्य सपथो भू, परार्थम्

उन्नरं वद (c. 1. वदति -दितुं). —(Prohibit) निषृ in caus. (-वारयति

-यितुं), निषिध् (c. 1. -वेषति -वेषुं).

DEFENDABLE, *a.* रक्षणीयः -या-यं, रक्ष्यः -ह्या-ह्यं, गोपनीयः -वा-यं,

गोप्यः -प्या-प्यं, पालनीयः -या-यं, अवनीयः -वा-यं.

DEFENDANT, *s.* (Person sued) अभियुक्तः, प्रत्यधी *m.* (नं), प्रतिपक्षः,

काथी *m.* (नं). —(Advocate) प्रतिवादी *m.* (नं), उन्नरवादी *m.*

(नं), पक्षपाती *m.* (नं).

DEFENDED, *p. p.* रक्षितः -ता-तं, अभिरक्षितः -ता-तं, पालितः -ता-तं, उपपालितः -ता-तं, गुप्तः -ता-तं, वातः -ता-तं, अवितः -ता-तं, गोपायितः -ता-तं.

DEFENDER, *s.* रक्षकः, रक्षिता *m.* (नं), रक्षी *m.* (नं), परिरक्षी *m.*, पालकः, पालः -ली *m.* (नं), यः in comp., वाता *m.* (नं), गोपः -वकः, गोपायकः, गोपी *m.* (नं), गोपिलः.

DEFENSIBLE, *a.* रक्षणीयः -या-यं, अनुपालनीयः -या-यं, परिशुद्धिजनः -ना-नं.

DEFENSIVE, *a.* रक्षकः -का-कं, पालकः -का-कं, पाली -लिनी -लि (नं), वारकः -का-कं, प्रतिवादी -तिनी -ति (नं).

DEFENSIVE, *s.* आत्मरक्षा, रक्षावस्था, प्रतिवातः, परिवाणं, सावधानता. —(In war) शत्रुवारणं, युद्धनिवारणार्थं, शत्रोः or युद्धात् सावधानता.

To DEFER, *v. a.* (Put off, delay) विलम्ब (c. 1. -लम्बते -वितुं), आका-लनरात् कार्यं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or या in caus. (यावयति -यितुं). —(Refer to another) कार्यनिर्णयं परस्मिन् सन्नु in caus. (-अपेयति -यितुं) or निधिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं) or व्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

To DEFER, *v. n.* (Delay) विलम्ब (c. 1. -लम्बते -वितुं), मन्द (nom. मन्दायते), चिर (nom. चिरयति -रायति -यितुं), कालं या in caus. (यापयति -यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्तुं). —(Pay regard to another's opinion) परमत्रम् आशि (c. 1. -अवति -यितुं) or आहृ (c. 6. -द्विद्यते -द्वेष्टुं) or प्रती (प्रति with इ, प्रवेति -न्तुं) or उच्यम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

DEFERENCE, *s.* (Regard) आदरः, समादरः, अनुनयः, नानं, सम्मानं, मान्यत्वं, आग्रहः, प्रश्नयः, प्रश्नकः, प्रतीतिः *f.*, अनुवर्त्तनं. —(Submission) अधीनता, वश्यता, नवता.

DEFERRED, *p. p.* विलम्बितः -ता-तं, आकालानरात् त्यक्तः -स्ता-स्तं.

DEFERRING, *s.* विलम्बः -घनं, यापनं, कालयापः, आकालानरात् कार्यत्यागः.

DEFIANCE, *s.* युद्धार्थम् आह्वानं, समाह्वयः -ह्वानं, क्रन्दनं, क्रान्तिः, स्वर्द्धा, आस्यद्धा, हूतिः *f.*, हवः, अभिग्रहः, नासीरं, योष्वंरावः.

DEFICIENCY, DEFICIENCY, *s.* न्यूनता, हीनता -त्वं, हानिः *f.*, अभावाः, विरहः, रहितत्वं, अपूर्णता, असम्पूर्णत्वं, हासः, ह्रितत्वं, अलान्, क्षीणता, वैकल्यं, लोपः, लुप्तत्वं. —(Defect) दोषः, छिद्रः; 'deficiency of intellect,' बुद्धिहीनत्वं; 'of any organ of sense,' इन्द्रियवैकल्यं.

DEFICIENT, *a.* न्यूनः -ना-नं, हीनः -ना-नं, विकलः -ला-लं, अपूर्णः -शो-शं, असम्पूर्णः -शो-शं, असमयः -या-यं, क्षीणः -शा-शं, रहितः -ता-तं, विरहितः -ता-तं, लुप्तः -मा-मं, ह्रितः -ता-तं, जनः -ना-नं; 'deficient in intellect,' न्यूनधीः -धीः-धि, विकलानःकरणः -शा-शं, अल्पधीः -धीः-धि; 'in any organ of sense,' न्यूनैन्द्रियः -या-यं or विकलेन्द्रियः.

DEFIED, *p. p.* आहूतः -ता-तं, समाहूतः -ता-तं, स्पष्टितः -ता-तं.

DEFIER, *s.* आह्वयकः, समाह्वता *m.* (नं), आस्यद्धी *m.* (नं), युद्धाह्वकः.

To DEFILE, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), प्रतिदुष्, संदुष्; अलिम (nom. मलिनयति -यितुं), मलिनीकृ, कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), अपवित्रीकृ, अवधं -धा-धं-कृ, लिप् (c. 6. लिमयति, लेप्), अनुलिप्, दिह् (c. 2. देधि -गु), आधिल (nom. आधिलयति -यितुं), मलीनलीकृ; 'defile a virgin,' कन्यां दुष्.

To DEFILE, *v. n.* (March file by file) दूषयति or अपवित्रीकृतं यावत् कृ.

DEFILER, *s.* (Narrow passage) सङ्कटं, सङ्कटपथः, दुर्गमार्गः, दुर्गं, सङ्कटः, सङ्कटः, सङ्कटः-री, आवातः, चरः, रणः, गुहा, पथिगम्ये सङ्कटपथः.

DEFILED, *p. p.* दूषितः -ता-तं, दुष्टः -ता-तं, मलिनितः -ता-तं, कलुषितः

-ता -तं, मलदूषितः -ता -तं, मलीमलः -ता -तं, जनेध्यातः -ता -तं, जनेध्यातः -ता -तं; 'virgin' धर्मयोगिनी, दूषिता.
DEFILEMENT, s. (The act) दूषणं.—(The state) मलित्वं, मलिनत्वं, मलं, मलता, अशुचित्वं, अशीर्ष -त्वं, अपवित्रता, कलुषं, कलम्वं, जनेध्यातं, दुष्टता.
DEFILER, s. दूषकः, दूषणः, कलुषकारी *m.* (नं), मलावहः, अशीर्षकृत्.
DEFINABLE, a. निर्वचनीयः -या -ये, निरूपणीयः -या -ये, निर्देश्यः -या -ये, उद्देश्यः -या -ये, व्याख्येयः -या -ये, निर्धारणीयः -या -ये.
To DEFINE, v. a. (Explain a thing by its qualities) लक्षणानि or गुणान् व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -यितुं) or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or समुद्दिष्ट or निवेष्ट (c. 2. -वक्ति -क्ते).—(Circumscribe) परिमा (c. 2. -माति -यितुं).—(Mark out) लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं) लक्षीकृ, चिह्न (c. 10. चिह्नयति -यितुं).—(Determine) निर्णी (c. 1. -ययति -योक्तुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निवे in caus. (-धारयति -यितुं).
DEFINED, p. p. निरुक्तः क्त -क्तं, निरूपितः -ता -तं, निर्दिष्टः -हा -हं, समुद्दिष्टः -हा -हं, उद्दिष्टः -हा -हं, लक्षितः ता -तं, उपलक्षितः -ता -तं, कृतलक्षकः -ता -तं, लक्ष्यकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, परिमितः -ता -तं.
DEFINER, s. निर्वचकः *m.* (नं), निर्देशकः *m.* (नं), लक्षणव्याख्याता *m.* (नं), गुणनिरूपकः.
DEFINITE, a. (Settled, determined) निश्चितः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, निर्दिष्टः -हा -हं, निश्चितः -हा -हं, निर्णीतः -ता -तं, निर्धारितः -ता -तं, व्यवस्थापितः -ता -तं, सिद्धः -हा -हं.—(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, समन्वीतः -दा -दं, सावधिकः -का -कं.
DEFINITION, s. लक्षणं, निर्वचनं, निरुक्तिः *f.*, निर्देशः, निर्देशः, समुद्देशः, व्याख्या, लक्षणव्याख्या, गुणनिरूपणं.
DEFINITIVE, a. निश्चितः -ता -तं, निश्चयायकः -का -कं, निर्णायकः -का -कं, लक्षणायकः -की -के, आशयकः -का -कं or अवश्यकः.
DEFINITIVELY, adv. निश्चितं, अवश्यमेव, निश्चितं, मुनिश्चितं, अक्कं, मुख्यं.
DEFLAGRABLE, a. दाह्यः -या -ये, दहन्यः -या -ये, जलनीयः -या -ये.
DEFLAGRATION, s. दाहः -हनं, अग्निदाहाद् जनेध्यातं विनाशः.
To DELIGHT, v. a. अयु (c. 1. -अयते, अयते), विभु; भंज (c. 1. भजयति, भंजितुं), पत् (c. 1. पतति -तिनुं), विचल (c. 1. -चलति -लितुं), अभिचर (c. 1. -चरति -रितुं).
DELICIOUS, s. अयुतिः *f.*, भंजः, विचलनं, अभिचरः, उत्कलः, भेदः, भनः, विषयगमनं, विनाशगमनं, उत्पद्यगमनं, स्वययसागः.
To DELOUR, v. a. (A virgin) कुमार्यं भुष (c. 10. धर्षयति -यितुं) or अभिगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), मतीत्वं or कुमारीत्वं ह (c. 1. हरति, हर्षुं) or नक्ष in caus. (नाक्षयति -यितुं), योनिध्वंति कृ, भञ्ज कृ.—(Take away the beauty of any thing) शोभो or कान्ति ह or नक्ष.
DELOURED, p. p. (Virgin) धृता, धर्मयोगिनी *f.*, धर्षिता, सङ्गारी, प्रमादिका.
DELOUREN, s. कुमारीगामी *m.* (नं), मतीत्वनाशकः, कन्याप्रमाथी *m.* (नं).
DELOUREN, a. अभिचर्यदी -दिनी -दि (नं) or अवस्थायी, अधःप्रकारी -री -री (नं).
DELOUTION, s. अभिचर्यः, अवस्थायः, प्रसवणं, अधःप्रवाहः, धरणं.
DEFORMATION, s. दूषणं, मलकरणं, अशीर्षकरणं, अपवित्रीकरणं.
To DEFORM, v. a. विकृष्ट (c. 10. -रूपयति -यितुं), विकृष्टीकृ, अवकृष्टीकृ, कुकृष्टीकृ, विकलीकृ, विकृ, कदाकारीकृ, अङ्गीकृ.
DEFORMED, p. p. विकृतः -ता -तं, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, विकृताकारः -रा -रं, विकृताकृतिः -ति -ति, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्याकार -रा -रं, कदाकारः -रा -रं, कुकृष्टः -ङ्गी -ङ्गं, कुपेद -रा -रं, योगकः -ङ्गा -ङ्गं or अपयोगकः.

कुपः -आ -ञं.

DEFORMATION, s. विकृतकरणं, अवकृष्टीकरणं, विकलीकरणं, अङ्गीकरणं.
DEFORMEDLY, adv. कुकृष्टेण, विकृतद्वयेण, कदाकारेण, विकले.
DIFORMITY, s. विकृता, वैकृत्यं, कुकृष्टता, अवकृष्टता, वैकृत्यं, वैकृत्यं, व्याकारः, अङ्गीता, कुकृष्टता, योगकता, कुकृष्टता.
To DIFRAUD, v. a. (Cheat) चञ् in caus. (चञ्चयते -ति -यितुं), परिचञ्च प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ्, प्रतु in caus. (-तारयति -यितुं), छल (c. 10. छलयति -यितुं), अन्वये कृ.—(Deprive by fraud) छलेन or अन्वायेन or प्रतारणाद्वारा ह (c. 1. हरति, हर्षुं) or स्वान्तोप कृ
DIFRAUDATION, s. छलेन or अन्वायेन or प्रतारणाद्वारा हरणं or स्वान्तोपः.
DIFRAUDED, p. p. यचितः -ता -तं, परिचचितः -ता -तं, अतिसहितः -ता -तं.
DIFRAUDER, s. चञ्चकः, चञ्चुकः, प्रतारकः, अन्वायकृत्, छली *m.* (नं).
To DIFRAY, v. a. धनचयं or व्ययशोधनं or व्ययापाकरणं स्वीकृ, परार्थं धनचयं कृ or व्ययशोधनं कृ, व्यय उपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or शुष in caus. (शोधयति -यितुं) or जपाकृ or साध in caus. (साधयति -यितुं)
DIFRAVER, s. व्ययशोधकः, व्ययापाकर्ता *m.* (नं), परार्थं व्ययस्वीकारकृ *m.* (नं).
DIFRAYMENT, DIFRAYING, s. व्ययशोधनं, व्ययस्वीकारः, व्ययापाकरणं, व्ययमुक्तिः *f.*, व्ययभोजः, व्ययापनयनं, व्ययसिद्धिः *f.*, व्ययोपगमः.
DIRT, a. (Nent) विनीतः -ता -तं.—(Dexterous) दक्षः -क्षा -क्षं.
DIRTY, adv. विनीतं, सदात्मं, सूक्ष्मं, धर्मं, चतुरं, युक्तिपूर्णं.
DISJUNCT, a. मृतः -ता -तं, प्रेतः -जा -तं, परेतः ता -तं, अतीतः -ता -तं, अयगतः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं, विपक्षः -ता -तं, व्यक्तीकृतः -ता -तं.
DISJUNCTION, s. मरणं, मृत्युः *m.*, अयगमः, देहत्यागः, संस्थितिः *f.*, विपक्षः *f.*
To DISJ, v. a. युद्धायैव जाह्ने (c. 1. -जयति -ते -जातुं), समाह्ने स्वर्ध (c. 1. स्वर्धते -धितुं), जाह्ने (c. 1. क्रन्दति -दिनुं) अभियुक् (c. 1. -युनक्ति -योक्तुं).—(Disdain, slight) अवज्ञा (c. 9. -जानाति -जातुं), कदर्थीकृ, पराङ्, लक्ष्, निराङ्.
DISJ, s. जाह्ने, युद्धायै समाह्ने, समाह्ने, अहिर्
DISJ, s. युद्धायैव जाह्नेयकः, समाह्नेता *m.* (नं), अभियुक्ता *m.* (नं).
DIGENERACY, DIGENERATION, s. क्षीयपुण्यत्वं, कुलधर्मभङ्गः, धर्मध्वंसः, धर्मध्वंसः *f.*, कुलाचारत्यागः, कुलधर्मत्यागः, मन्वीदाहानिः *f.*, समा- गोपगमः, धर्मत्यागः, दुष्टता.
DIGENERATE, a. क्षीयपुण्यः -या -ये, क्षीयधर्मः -म्मा -मं or नष्टधर्मः, कुलधर्मभङ्गः -हा -हं, व्यक्कुलधर्मोदः दा हं, धर्मकाचारव्यत -ता -तं, धर्मध्वंसः -ता -तं, धर्मपतितः -ता -तं, धर्मभङ्गः -हा -हं, दुष्टः -हा -हं.
To DIGENERATE, v. n. कुलधर्मोद भङ्ग (c. 1. भजयति, भंजितुं) or अयु (c. 1. -अयते, अयते) or पत् (c. 1. पतति -तिनुं), दुष्ट (c. 4. दुषति, दोष्टुं).
DIGENUITY, s. गत्यं, निगद्यं, निगद्यः, गरा, गीतिः *f.*, गिरिः *f.*, सवनं.
DEGRADATION, s. (Deprivation or loss of office, disgrace) पदभङ्गः, पदध्वंसः *f.*, अधिकारभङ्गः, अधिकारनिराकरणं, अधिकारध्वंसः *f.*, पदलोपः, स्थानभङ्गः, स्थानापकथं, अपकथं, अपमानं, अपध्वंसः, पतितत्वं, पतितत्वं.—(Degeneracy, baseness) भङ्गता, अपकृष्टता, मन्वीदाहानिः, मन्वीदानाशः, दुष्टता, दूषलत्वं, अधोगतिः *f.*, निष्क्रमः.
To DEGRAD, v. a. पदात् or अधिकाराद् भंज in caus. (भजयति -यितुं) or अयु in caus. (अययति -यितुं) or निराङ् or अपकृष्ट (c. 1. -कर्वति -क्ते).—(Lessen the value) मूल्यं or अर्थं अलौकृ or जन (nom. जनयति -यितुं) or हृत् in caus. (हृत्तयति -यितुं) or लुप्त (nom. लुप्तयति -यितुं), लुप्तकृ, अलौकृ.
DEGRADED, p. p. (Dismissed from office, disgraced) पदभङ्गः -हा -हं, पदध्वंसः -ता -तं, अधिकारपतितः -ता -तं, पतितः -ता -तं, स्थानभङ्गः -हा -हं, अपहोषणः -ता -तं, अलौकृतः -ता -तं.—(Dege-

nerate) भट्टः -डा -ई, परिभट्टः -डा -ई, अपकृष्टः -डा -ई, निकृष्टः -डा -ई, अपभः -ना -मं, नीचः -ना -मं, निचिः -ना -मं.

DEGRADING, *a.* लाघवकारी -रिणी -रि (न्) or अपमानकारी, अकीर्णिकारः -रा -रं, अपयशस्करः -री -रं.

DEGREE, *s.* (Station, rank) पदं, स्थानं, आस्पदं, पदविः *f.* -वी, वृत्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*; 'high degree,' परमपदं.—(State in which a thing is) अवस्था, भावः, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*—(Step to any thing) क्रमः, पदं.—(Order of lineage) आचलः *f.*, श्रेणी; 'of high degree,' महाकुलप्रसूतः.—(Measure, extent) परिमाणं, प्रमाणं, पर्यन्तं, मापः; 'to what degree?' कियत् प्रमाणं, कियत् पर्यन्तं, किं पर्यन्तं; 'in some degree,' किञ्चित्, ईषत्, कतिपयेन -यात्.—(Class, order) गणः, पर्यन्तः *f.*, श्रेणी, वर्गः.—(Degree of latitude, &c.) भागः, अंशः, अक्षभागः, अक्षांशः.—(In arithmetic) अङ्कवयः.—(By degrees) क्रमशः, क्रमेण, क्रमे क्रमे, पदे पदे, पदशः, प्रतिपदं, अनुपदं, पदात्यदं, शूनैः, शूनैः शूनैः.

To DEHORT, *v. a.* उपदेशपूर्वम् or प्रत्यादेशपूर्वम् भवहेतुं सूचयित्वा निवृत्त in caus. (-वर्जयति -यितुं). नैवं कार्थीः or नैवं कृषा इति मन्तं कृ, विपरीतम् उपदिश (c. 6. -दिशति -देतुं), प्रत्यादिश, अन्तःस्था (c. 2. -स्थाति -तुं).

DEHORTATION, *s.* विपरीतमन्त्रणं, प्रत्यादेशपूर्वम् निवर्तनं, नैवं कार्थी इति मन्त्रकरणं, उद्यमभङ्गसाधः प्रबोधः, निषेधार्थकः परामर्शः.

DEHORTATORY, *a.* प्रत्यादेशकः -का -कं, निषेधार्थकः -का -कं, नैवं कार्थी इत्युपदेशकः -का -कं, निवृत्तिकारकः -का -कं.

DEHORTER, *s.* प्रत्यादेशपूर्वम् निवर्तयिता *m.* (तृ), प्रत्यादेश *m.* (तृ).

To DEJECT, *v. a.* (Cast down) पत- in caus. (पातयति -यितुं), अधःपत् in caus.—(Dispirit, make sad) अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), विषखीकृ, अवसखीकृ, विषादं जन् in caus. (जनयति -यितुं), झानीकृ, पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), व्यथ् in caus. (व्यथयति -यितुं).

DEJECT, DEJECTED, *a.* विषयः -या -यं, अवसखः -खा -खं, विषादी -दिनी -दि (न्), अवसादितः -ता -तं, उद्विग्नमनः -ना -नः (म्) or दीनमनः or विमनाः or दुमेनाः or अन्तर्मेनाः, अवनतः -ता -तं, निविद्यः -खा -खं, दीनमनस्कः -स्का -स्कं, दीनचेतनः -ना -नं, ज्ञानः -ना -नं, ज्ञानः -ना -नं, ज्ञानः -ना -नं.—(In countenance) अधोमुखः -खी -खं or नतमुखः, विषखपदनः -ना -नं.

DEJECTEDLY, *adv.* सविषादं, सावसादं, विषयं, सोद्वेगं, उद्विग्नमनसा.

DEJECTEDNESS, DEJECTION, *s.* विषादः, अवसादः, विषयता, अवसखता, उद्वेगः, निविद्यता, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, दीनता.

DEJECTURE, *s.* उच्चारः, उच्चरितं, अवसरः, शोधनं, शकृत् *m.*, पूरीयं.

DEIFICATION, *s.* (Union with Brahma) ब्रह्मत्वं, ब्रह्मभूयं, ब्रह्मनिश्चयं, ब्रह्मसायुज्यं.—(Inferior deification) देवत्वं, देवभूयं, सुरभूयं.—(Act of making a god) देवकरणं, देवत्वदानं.

DEIFIED, *p. p.* देवभूतः -ता -तं, सुरभूतः -ता -तं, ब्रह्मभूतः -ता -तं, प्राग्देवत्वः -त्वा -त्वं, देवत्वमापन्नः -जा -जं.

DEIFORM, *a.* देवकृपी -पिणी -पि (न्), देवाकारः -रा -रं, देवाकृतिः -तिः -ति.

To DEIFY, *v. a.* देवं कृ, देवीकृ, देवं ज्ञात्वा पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं).

To DEIGN, *v. n.* (Vouchsafe) अहे (c. 1. अहेति -हितुं); as, 'Deign thou to enter my house,' त्वं मम गृहं प्रवेष्टुम् अहेति; प्रसद् (c. 6. -सीदति -सुतुं) or प्रसादं कृ or प्रसन्नो भूत्वा कृ; as, 'deign to cast a look on us,' प्रसीद नो दृष्टिं कुरु or दृष्टिप्रसादं कुरु or प्रसन्नो भूत्वा दृष्टिं कुरु.

To DEIGN, *v. a.* अनुदा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रदा, अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), अनुमन् (c. 4. -मन्ते -मन्तुं).

(न्). २०० 166

To DEINTEGRATE, *v. a.* साकल्याद् उद्घृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or अपनी (c. 2. -नयति -नेतुं), हस् in caus. (हावयति -यितुं), मूर्नीकृ.

DEISM, *s.* आस्तिकता, आस्तिक्यं, अज्ञेयं, अज्ञेयवादः, एकान्तवादः.

DEIST, *s.* आस्तिकः, अज्ञेयवादी *m.* (न्), अज्ञेयवादी *m.*, एकान्तवादी.

DEITY, *s.* (A god) देवः, देवता, सुट, विपुषः, उकुट, पूजितः, नमःस्तु *m.*, नाकसद् *m.*, नाकी *m.* (न्), सुषिरातूः *m.* (न्), अक्षयः, अनिमित्तः, दैव्यारिः *m.*, दानवारिः *m.*, गोपयः, मिलित्यः.—(Divine state) देवत्वं -ता.

DELACERATION, *s.* दारणं, विदारणं, खण्डं खण्डं करणं or वेदनं or कर्तनं.

DELACTATION, *s.* (Weaning) स्तन्यासागः, स्तन्यासान्तागकरणं.

DELAPESED, *p. p.* अधःपतितः -ता -तं, अधपतितः -ता -तं, सुतः -ता -तं.

To DELATE, *v. a.* वह् (c. 1. वहति, वोढुं), अभिवह्, जानी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Accuse) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योकुं).

DELATION, *s.* वाहनं, आनयनं.—(Accusation) अभियोगः.

DELATOR, *s.* अभियोगी *m.* (न्) -योक्ता *m.* (कु), अपवादकः, सूचकः.

To DELAY, *v. a.* विलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं) or caus. -लम्बयति -यितुं), चिर (nom. चिरयति -यितुं), आकाशान्तरात् त्वम् (c. 1. त्वयति, त्वम्) or या in caus. (यापयति -यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or अपनुद् in caus. (-नोदयति -यितुं), स्वगतिं -तां -तं कृ, दीर्घीकृ.—(Hinder) रुध् (c. 7. रुधति, रोढुं), निरुध्, वृ in caus. (वारयति -यितुं), निवृ; बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), सम्भ् in caus. (सम्भयति -यितुं), विरम्भ.

To DELAY, *v. n.* विलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं), मन्द (nom. मन्दावते), चिर (nom. चिरयति -यितुं or चिरायति), कालं या in caus. (यापयति -यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), विकृप् (c. 1. -कल्यते -ल्यितुं), विचर in caus. (-चारयति -यितुं), दीर्घीभू; 'he delays coming,' विलम्बेन or विलम्बाद् आगच्छति.

DELAY, *s.* विलम्बः -जनं, कालयापः, कालक्षेपः, क्षेपः, विकल्पः, दीर्घसूचता, दीर्घीकरणं; 'a short delay,' अल्पक्षेपः.—(Stay, stop) स्तम्भः, अन्तरायः, व्याघातः, बाधा; 'without delay,' अविलम्बितं, अविलम्बं -चेन, अचिरं -रात् -रेण, माघिरं.

DELAYED, *p. p.* विलम्बितः -ता -तं, चिरायितः -ता -तं, यापितः -ता -तं.

DELAVER, *s.* विलम्बी *m.* (न्), विलम्बकारी *m.* (न्), कालयापकः, कालक्षेपकः.

DELECTABLE, *a.* रमणीयः -या -यं, रम्यः -म्या -म्यं, सुभगः -गा -गं, मनोहटः -रा -रं, मनोरमः -मा -मं, मनोज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अमनीयः -मा -यं, मनभायः -या -यं, अभिरामः -मा -मं, हृषिकः -का -कं, सुमन्दः -न्दा -न्दं, मोदकः -का -कं, आह्लादनकः -का -कं, अभिलषणीयः -मा -यं, कालः -का -कं.

DELECTABLENESS, *s.* रमणीयता, रम्यत्वं, मननीयता, मनोरमत्वं, सुमन्यत्वं.

DELECTABLY, *adv.* रमणीयं, रम्यं, मननीयं, सुभगं, मनोरमं.

DELECTION, *s.* आह्लादः, प्रह्लादः, आनन्दः, हर्षः, प्रमोदः, अभिलषिः *f.*

To DELEGATE, *v. a.* नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योकुं) or caus. -योजयति -यितुं), समादिश (c. 6. -दिशति -देतुं), आदिश, प्रतिनिदिश, प्रत्या in caus. (-स्थापयति -यितुं); प्रेर (c. 10. -प्रेरयति -यितुं), वज् (c. 4. -वजयति -वजितुं), उपमन्; प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), वृ in caus. (वर्षयति -यितुं), सम् in caus.; परिदा.

DELEGATE, *s.* नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, अधिकारवान् *m.* (तृ), प्रतिपुरुषः, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभू.

DELEGATED, *s.* आधीनियोग्यो, नियुक्तः -का -कं or अधिकृतः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, समादिशः -जा -जं.

DELEGATION, *s.* नियोगनं, प्रेरणं, प्रस्तापनं, अनुरोधः, समर्पणं.

To DELETE, *v. a.* अपवृत्तं (c. 8. -माप्ति -तुं), अपवृत्तं, निवृत्तं, क्षेपं कृ.

DELETERIOUS, DELETORY, a. विनाशकः-का-के, नाशी-शिनी-शि (न्) or प्रधाशी, धाती-तिनी-ति (न्) or विधाती, धातुकः-का-के, ध्वयकः-री-रे, हृदयः-नी-ने, हिंसः-सा-से, शाहकः-का-के.

DELETION, s. ध्वंसः, लोपः, विलोपनं, उच्छेदः, विनाशः, नाशः.

DELF, DELFE, s. (Mine) जाकरः, खनिः *f.*, खानिः *f.*—(Earthenware) मृत्तयभासं, मृत्तासं, कौलालकं, नासिकभासं, मृत्तयद्रुषं.

To DELIBERATE, v. n. मन् (c. 10. मन्वते-ति-यितुं), सम्मन्, विचर in caus. (-चारयति-यितुं), मनसा विचर, चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), सचिन्, विचिन्; विगण (c. 10. गणयति-यितुं), वितर्क (c. 10. तर्कयति-यितुं); विमृश (c. 6. मृशति-मर्तुं), परामृश, विमृष (c. 1. कल्पते-त्यितुं, c. 10. कल्पयति-यितुं), विनिश्चि (c. 5. चिन्तति-चेतुं), सम्भू in caus. (-भावयति-यितुं), मनसा विवेचनं कृ.

DELIBERATE, a. विमृश्यकारी-रिणी-रि (न्) or समीक्ष्यकारी or अक्षि-प्रकारी, सपहितः-ता-तं, कृतावधानः-ना-नं, कार्यचिन्तकः-का-के, अव्ययः-या-यं, अप्रमत्तः-ज्ञा-ज्ञं, अव्ययितः-ता-तं, अनुत्-रा-रं, परिखामदर्शी-शिनी-शि (न्).

DELIBERATED, p. p. चिन्तितः-ता-तं, सचिन्तितः-ता-तं, सुचिन्तितः-ता-तं, मन्तितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं, विगणितः-ता-तं, मपितः-ता-तं.

DELIBERATELY, adv. विमृश्य, समीक्ष्य, सुविमृश्य, मन्तत्स, अवधानतः, अव्यया, अव्ययितं, अव्ययं, असहसा, अप्रमत्तं, बुद्धिपूर्वकं, मनःपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकं, बुद्ध्या, मतिपूर्वकं; 'walking deliberately,' मितन्त्रमः.

DELIBERATENESS, s. समीक्ष्यकारित्वं, विमृश्यकारित्वं, अक्षिप्रकारिता, सावधानता, विचारशीलता, सतर्कता, अव्ययता, अप्रमत्तता, परिखामदर्शनं.

DELIBERATION, s. मन्वणं-या, सम्मन्वणं, विचारः-रणं-या, सुविचारः, चिन्ता, सुचिन्ता, सचिन्तनं, विमर्शः, परामर्शः, विवेचना-नं, वितर्कः-केयं, समीक्षा-खणं, प्रसमीक्षा, चर्चा, विगणनं, सम्प्रधारणा, भावना, विचल्यः, समर्थनं.

DELIBERATIVE, a. विचारकः-का-के, विचारी-रिणी-रि (न्), चिन्तकः-का-के, चिन्तशी-शिनी-शि (न्), मन्त्रकः-री-रे, विचारशीलः-ला-ले.

DELICACY, s. (Daintiness) सादृता, सुसादृत्वं, सुरसत्वं, सौरस्यं, सुसाधत्वं, मिहता.—(Softness) सौकुमार्यं, सुकुमारत्वं, कोमलता, मृदुता.—(Elegance) हलित्वं, लौल्यं, लाघव्यं, पिलासः.—(Nicety) सूक्ष्मत्वं-ता, सौक्ष्म्यं, शुद्धता, उल्लङ्घता.—(Slenderness, tenuity) तनुता, लघुता, लाघव्यं, अल्पलता, क्षीणता.—(Scrupulousness, politeness) आदरः, श्रद्धा, विनयः, सुशीलता.—(Weakness of constitution) शरीर-मृदुता, अल्पमृदुता, प्रकृतिदोषित्वं.—(Choice food) साहस्यं, विशिष्टासं, भोजनविशेषः, सुपातः.

DELECTABLE, a. (Dainty, of an agreeable taste) सादृः-दुः-ही-दु or सुसादृः, सुरसः-सा-सं, मिहः-हा-हं, सुसाधः-सा-धं, सादृकारः-री-रे.—(Elegant) ललितः-ता-तं, चारुः-ही-हं.—(Soft) सुकु-मारः-रा-रं, कोमलः-ला-ले, मृदुः-ही-दु.—(Nice, slender, fine, not coarse) सूक्ष्मः-सा-सं, तनुः-नुः-न्वी-नु or वितनुः or व्रतनुः, लघुः-दुः-ही-दु, लाघवः-सा-सं, पेलवः-या-यं, क्षीणः-या-यं, अल्पलः-ला-ले, विरलः-ला-ले.—(Choice) विशिष्टः-हा-हं, उत्कृष्टः-हा-हं, उन्नतः-ना-नं.—(Polite) सन्धः-म्या-म्यं, विनीतः-ता-तं.—(Weak in constitution) मृदुः-ही-दु, मृदुशीरः-रा-रं, मन्-मोहो-मिही-मि (न्); 'a delicate woman,' तन्वी, लघ्वी, सुमध्या.

DELECTABLY, adv. ललितं, ललितम्, सुकुमारं, कोमलं, मृदु, तनु.

DELECTABLE, s. साहस्यं, साधुभोजनं, मिहार्थः, सुपातः, विशिष्टासं.

DELECTATION, s. सादृः-दुः-ही-दु or सुसादृः, मृदु-रा-रं, मिहः-हा-हं, सुसाधः-सा-धं, मृदु-रा-रं, मृदुशीरः-रा-रं, मन्मोहः-ना-नं.

रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, मोदकः-का-के, सुभगः-गा-गं, कमनीयः-या-यं.

DELICIOUSLY, adv. सुसादृ, मृदु, मनोरमं, रमणीयं, सुभगं.

DELICIOUSNESS, s. सुसादृता, माधुर्यं, सौरस्यं, रम्यता, रमणीयता.

DELIGHT, s. हर्षः, आनन्दः, आह्लादः, प्रह्लादः, ह्लादः, मुदा, मुद् *f.*, प्रमोदः, मोदः, आमोदः, प्रीतिः *f.*, तृप्तिः *f.*, सुखं, सौख्यं, नन्दः, नन्द्युः *m.*, नदः, प्रमदः, मादः, रतिः *f.*, परितोषः, समोषः, रभसः, अभिरुषिः *f.*, कुतूहलं, चिह्नप्रसन्नता, महोत्सवः; 'thrill of delight,' रोमहर्षणं, पुलकः, रोमाशः.—(That which gives delight) नन्दनः-नं, आनन्दनं, आनन्ददः, हर्षकः, हर्षकरः, प्रीतिदः.

To DELIGHT, v. a. नन्द in caus. (नन्दयति-यितुं), आनन्द, अभिनन्द; हृष् in caus. (हर्षयति-यितुं), प्रहृष्, परिहृष्; ह्लाद् in caus. (ह्लादयति-यितुं), प्रह्लाद्, आह्लाद्; सुख् (c. 10. सुखयति-यितुं), रम् in caus. (रमयति-यितुं), प्रमुद् in caus. (-मोदयति-यितुं), परितुष् in caus. (-तोषयति-यितुं), समुष्; तृप् in caus. (तर्पयति-यितुं), प्री (c. 9. प्रीणति or caus. प्रीणयति-यितुं), उत्सम् in caus. (-लासयति-यितुं), हर्षे कृ, आनन्दे दा.

To DELIGHT, v. n. नन्द (c. 1. नन्दति-न्दितुं), आनन्द, अभिनन्द, विनन्द; हृष् (c. 4. हृषति, हर्षितुं), प्रहृष्, संहृष्, सम्प्रहृष्; ह्लाद् (c. 1. ह्लादते-दितुं), रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), अभिरम्, चारम्, संरम्, उपारम्, प्री (c. 4. प्रीयते), मुद् (c. 1. मोदते-दितुं), प्रमुद्; तृप् (c. 4. तोषति, तोष्टुं), परितुष्, प्रतुष्, समुष्; हृष् (c. 1. रोषते-चितुं), अभिरुष्, उत्सम् (c. 1. -लसति-सितुं), विलस्; तृप् (c. 4. तृषति, तर्षुं).

DELIGHTED, p. p. हृष्टः-हा-हं, हर्षितः-ता-तं, आह्लादितः-ता-तं, प्रह्लादितः-ता-तं, ह्लादितः-ता-तं, आनन्दितः-ता-तं, आनन्दी-दिनी-दि (न्), प्रमोदितः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (न्), मुदान्वितः-ता-तं, प्रीतिमान्-मती-मत् (त्), समुष्टः-हा-हं, उत्सवितः-ता-तं or उत्सावितः, अभिरुषितः-ता-तं, प्रीतः-ता-तं, सुखी-खणी-खि (न्), प्रहृष्टमनाः-नाः-नः (त्) or प्रीतमनाः, हृष्टचितः-ज्ञा-ज्ञं, आनन्दः-न्दा-न्यं; 'exquisitely delighted,' पुलकितः-ता-तं, परमहृष्टः-हा-हं, रोम-रोमाशितः-ता-तं.

DELIGHTFUL, a. रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, मनोरमः-मा-मं, मनोहरः-रा-रं, सुभगः-गा-गं, हर्षकः-का-के, हर्षकरः-री-रं, हर्षणः-सा-शं, नन्दकः-का-के, नन्दनः-ना-नं, आनन्दनः-ना-नं, आनन्ददः-दा-दं, प्रीतिदः-दा-दं, मोदकः-का-के, प्रमोदी-दिनी-दि (न्), रम्यः-या-यं, आनन्दमयः-यी-यं, सुखी-खिनी-खि (न्), सुखदः-दा-दं, परितोषजनकः-का-के, रमणीयकः-का-के, कमनीयः-या-यं, हर्षितः-रा-रं.

DELIGHTFULLY, adv. रम्यं, रमणीयं, मनोरमं, सुभगं, सुखेन, कमनीयं.

DELIGHTFULNESS, s. रम्यता, रमणीयता, मनोरमत्वं, कमनीयता, सौख्यता.

To DELINEATE, v. a. (Sketch) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्; रूप् (c. 10. रूपयति-यितुं); अङ्ग (c. 10. अङ्गयति-यितुं).—(Paint) चिक् (c. 10. चिचयति-यितुं).—(Describe) वक्ष् (c. 10. वक्षयति-यितुं), अनुवर्णं, उपवर्णं, संवर्णं.

DELINEATED, p. p. आलिखितः-ता-तं, चिचिलिखितः-ता-तं, चिचगतः-ता-तं, चिचितः-ता-तं, वक्षितः-ता-तं, निवक्षितः-ता-तं.

DELINEATION, s. आलेख्यं, आलेखनं, चित्रं, चित्रारम्भः, पाकुलेख्यं, वखनं-मा, उपवर्णनं, अङ्गनं, आदर्शः.

DELINQUENCY, s. दोषः, अपराधः, पापं, व्यतिक्रमः, अव्यक्रिया, अपकर्म *n.* (न्), अपकारः, दुष्कर्म *n.* (न्), दुष्कृतं, कुकर्म *n.*, दुष्कृतं, पापकर्म *n.*, पापकृतं.

DELINQUENT, s. पापी *m.* (न्), पापकारी *m.* (न्), अपकृत, अपराधी *m.* (न्), दोषी *m.* (न्), कृतापराधः, कुकर्मकारी *m.* (न्), दुष्कृती *m.* (न्).

To DELIQUATE, v. n. विली (c. 4. -लीयते -लेतुं -लानुं), प्रविली; विद्रु (c. 1. -द्रुवति -द्रोतुं), द्रुवीभू, विगल् (c. 1. -गलति -लिहति), परिगल्.
DELIQUATION, s. द्रवः -वर्णः -वर्णः, विलयः -यनं, द्रुवीकरणं, गलनं.
DELIQUIUM, s. मूत्रा -क्षेपनं -ना, प्रलयः, प्रमोहः, नष्टवेदता, निर्वेशः.
DELIRIOUS, s. चैतन्यरहितः -ता -तं, भ्रान्तचित्तः -ता -तं, नष्टचेतनः -ना -नं, रोगोपहतज्ञानः -ना -नं, चित्तविभ्रान्तः प्रलापकारी -रिणी -रि (न).
DELIRIUM, s. चित्तविभ्रान्तः, ज्ञानभ्रान्तिः *f.* चैतन्यनाशः, अचैतन्यं, चित्तविभ्रान्तः, चित्तविकल्पः, प्रलापः.
To DELIVER, v. a. (Consign) प्रतिपाद in caus. (-पादयति -यितुं), च in caus. (अपेयति -यितुं), समु, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), न्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), उपन्यस्, न्यासीकृ; निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), सङ्गृह् in caus. (-क्रामयति -यितुं), प्रतिष्ठा in caus. (-स्थापयति -यितुं), चारुह in caus. (-रोपयति -यितुं), समाविष् in caus. (-वेशयति -यितुं).—(Give up, yield) प्रदा (c. 3. -ददाति -दानुं c. 1. -यच्छति), परिदा. सम्प्रदा. उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), प्रोत्सृ in caus. (-सारयति -यितुं), विद् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं).—(Release, rescue) मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षुं or caus. मोचयति -यितुं), विमुच्, प्रविमुच्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्; निस्तृ in caus. (-तारयति -यितुं), सन्तृ. उन्तृ; वै (c. 1. वायते, वातुं), परित्वै, सन्तै; रच् (c. 1. रच्छति -रिच्छतुं).—(Utter, pronounce) वाक्यम् ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), उदीर्, उच्चर् in caus. (-चारयति -यितुं), उदाह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याह्, वद् (c. 1. वदति -दितुं).—(Deliver a message, &c.) निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं).—(Assist in childbirth) मु in caus. (साधयति -यितुं), प्रसव् कृ in caus. (कारयति -यितुं).
DELIVERED, p. p. (Consigned) प्रतिपादितः -ता -तं. अपितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, निक्षिप्तः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रणिहितः -ता -तं. —(Given up) प्रदत्तः -त्ता -तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, निमृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रोत्सृष्टः -ता -तं, वितरीयः -रीता -रीतं. —(Released, rescued) मुक्तः -क्ता -क्तं. मोचितः -ता -तं, उद्भूतः -ता -तं, समुद्भूतः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं, जातः -ता -तं, वायः -वा -वं. निस्तारितः -ता -तं. उक्तरीयः -रीता -रीतं. —(Uttered) उच्चारितः -ता -तं. —(As a message) निवेदितः -ता -तं, निरादिष्टः -ष्टा -ष्टं. —(Of a child) प्रसूता.
DELIVERANCE, s. (Rescue, release) रक्षा -क्षणं, परिरक्षणं, वाणं, परिवाणं, उद्धारः. उद्धारणं, निस्तारः, निस्तरणं. तारणं, मुक्तिः *f.* मोक्षः, मोचनं, मोक्षणं, परिमोक्षणं.
DELIVERER, s. (Rescuer) चाता *m.* (नृ), रक्षकः, मोचकः, मोक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (नृ), उद्धारकः *m.* (नृ), समुद्धारकः *m.*, निस्तारकः, निस्तारयिता *m.* (नृ), तारकः. —(Announcer) निवेदकः, निवेदनकृत् *m.*, आख्यायकः, विज्ञापकः.
DELIVERY, s. (Rescue) मुक्तिः *f.*, वाणं, रक्षणं. *See* DELIVERANCE. —(Consignment, giving up) अर्पणं, समर्पणं, प्रतिपादनं, निवेदनं, न्यसनं, उपन्यासः, आरोपणं, प्रदानं, परिदानं, सम्प्रदानं, विधायकत्वं. —(Of a message, &c.) निवेदनं, निरादेशः, विज्ञापनं. —(Utterance) उच्चारणं, उदाहरणं, व्याहरणं, व्याहारः. —(Childbirth) प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, मृतिः *f.*, पूः *f.*, प्रसवकरणं, गर्भपुतिः *f.*, जातकर्म *n.* (नृ); 'a woman near her delivery,' आसन्नप्रसवा.
DELL, s. दरौ -रा, कन्दरः -री, दरीभूः *f.*, द्रोणी, अद्रिद्रोणी, गुहा.
DELUABLE, a. मोहनीयः -या -यं, प्रवचनीयः -या -यं, प्रतारणीयः -या -यं.
To DELUDE, v. a. मुह in caus. (मोहयति -यितुं), सम्मुह्, आमुह्, वच् in caus. (वचयते -यितुं), प्रवच्, परिपच्; प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभतुं);

प्रभू in caus. (-तारयति -यितुं), प्रलभ् in caus. (-लोभयति -यितुं).
DELUDED, p. p. मोहितः -ता -तं, सम्मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, वक्षितः -ता -तं, प्रलभः -लभ -लं, प्रतारितः -ता -तं, प्रलोभितः -ता -तं.
DELUDER, s. मोही *m.* (नृ), वचकः, प्रवचकः, प्रतारकः, भ्रान्तकः.
DELUGE, s. भूतसम्प्रवः, जलाप्लावनं, जलप्लावनं, आप्लावः, जलप्रलयः, जलवेगः, तीव्रविप्रवः, सलिलोपप्रवः, परिप्रवः, जलोच्छ्वासः, परिवाहः, वन्या, जोषः. —(Universal deluge) एकाकीर्ष. —(Of rain) धारा-सारः, धारासम्प्रातः, अतिवृष्टिः *f.*, महती वृष्टिः. —(Overflow of a river) वानं. —(Sudden calamity) उत्पातः, विनिपातः.
To DELUGE, v. a. मु in caus. (आपयति -यितुं), आमु, परिमु, सम्मु; मञ्ज् in caus. (मञ्जयति -यितुं), निमञ्ज्; 'This place is deluged by the tide,' एतत् स्थानं समुद्रवेलेन आप्यते.
DELUGED, p. p. आप्लावितः -ता -तं, आमुतः -ता -तं, परिमुतः -ता -तं, सम्मुतः -ता -तं, अभिमुतः -ता -तं, अभिपरिमुतः -ता -तं, समभिमुतः -ता -तं.
DELUSION, s. (Illusion, error) मोहः, माया, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, आलोहः, विभ्रमः, मतिविभ्रमः, परिभ्रमः, आभासः, प्रवचः, इन्द्रजालं, मिथ्यामतिः *f.*, विवर्तः, आवरणं. —(Cheating, beguiling) वचना, मोहनं, प्रलोभनं, विलोभः, कूटः -टं, प्रतारणा.
DELUSIVE, DELUSORY, a. मोही -हिनी -हि (नृ), मायी -यिनी -यि (नृ), मायिकः -की -कं, मायामयः -यी -यं, जाली -लिनी -लि (नृ), भ्रान्तिजनकः -का -कं, इन्द्रजालिकः -की -कं or ऐन्द्रजालिकः, भ्रमुरः -रा -रं.
To DELVE, v. a. खन् (c. 1. खनति -नितुं), अभिखन्, खनिषेण गतै कृ.
DELVE, s. खातं -तकं, खातभूः *f.*, खेवं, गतैः, विवरं, विलं, खण्डः.
DELVER, s. खनिता *m.* (नृ), खातकः, आखनिकः, खनकः.
DEMAGOGUE, s. प्राकृतजननायकः, जनसङ्घोक्तनेता *m.* (नृ), पृथग्जनपुरोगमः, प्रजानायकः, प्रजोपकारकः, हीनवर्णसपक्षः, अधनवर्णसपक्षपाती, उत्तमाधनवर्णमध्ये कलहकारी *m.* (नृ).
DEMAIN, DEMESNE, s. स्वाधीना भूमिः *f.*
DEMAND, s. (Claim) अभियोगः, प्रार्थना, अन्वेषणा, अर्थना, अभिमानं, याचना, याचना. मार्गणं; 'false demand,' मिथ्याभियोगः. —(Question) अनुयोगः, पर्वेनुयोगः, प्रश्नः, सम्प्रश्नः, पृच्छा, जिज्ञासा, अन्वेषणा, अनुसरणं. —(Calling for in order to purchase) क्रयार्थम् अन्वेषणा.
To DEMAND, v. a. (Claim) याच् (c. 1. याचति -यितुं), अर्थे (c. 10. अर्थयति -ते -यितुं), प्रार्थे; अनेति or मदीवमिति or मन दातव्यमिति वद् (c. 1. वदति -दितुं), स्वाधिकारं ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), अभिधीर् कृ, खीकृ. —(Question) अनुयुज् (c. 7. -युज्ति -युक्ते -योजुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), प्रश् (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं).
DEMANDABLE, a. अभियोज्यः -या -यं, याचनीयः -या -यं, प्रार्थनीयः -या -यं.
DEMANDANT, s. अभियोजकः *m.* (नृ), अर्थी *m.* (नृ), प्रार्थयिता *m.* (नृ).
DEMANDED, p. p. याचितः -ता -तं, प्रार्थितः -ता -तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, अनुयुक्तः -क्ता -क्तं, पृष्टः -ष्टा -ष्टं, जिज्ञासितः -ता -तं, मागितः -ता -तं.
DEMANDER, s. अभियोगी *m.* (नृ), याचिता *m.* (नृ), प्रार्थकः, प्रश्ता *m.* (नृ).
DEMARCATIION, s. सीमा, परिचीना, मर्त्यदा, अक्षेपः, विवेदः.
To DEMEAN ONE'S SELF, v. n. व्यवहृ (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), वृत् (c. 1. वृत्ते -रितुं), चर् (c. 1. चरति -रितुं), आचर्, समाचर्; वृत्तिम् अनुहा (c. 1. -तिष्ठति -ज्जतुं).
DEMEANOUR, s. वृत्तिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, मतिः *f.*, विधिः *f.*, चलनं, रीतिः *f.*, चरितं, चरित्रं, चेष्टितं.
To DEMENTATE, v. a. उन्मद् in caus. (-मोहयति -यितुं), मुह in caus. (मोहयति -यितुं).
DEMENTATE, a. उन्मत्तः -ता -तं, मतिरहितः -ता -तं, मूर्खः -ता -तं.

DEMENTATION, *s.* उन्मत्तीकरणं, मोहनं, वातुलीकरणं, भ्रान्तिकरणं.
 DEMERIT, *s.* अगुणः-यता, वेगुत्वं, निर्गुणत्वं, दोषः, अपुण्यं, गुणाभावः.
 To DEMERIT, *v. a.* दोषं कृत्वा निन्दाम् or दण्डम् अर्हं (c. 1. अर्हेति-रहितुं).
 DEMI, *a.* अर्धः-अर्ध-अर्ध, आर्द्धिकः-को-कं, सामि indec.

DEMI-DEVIL, *s.* अर्धपिशाचः, नरपिशाचः, अर्धेन भूतो-र्धेन पिशाचः.
 DEMI-GOD, *s.* नरदेवः, देवनाटकः, देवयोनिः *m.*, उपदेवता, अर्धदेवः.

The following are different sorts of demi-gods or super-human beings: यक्षः, सिद्धः, पिशाचः, किन्नरः, विद्याधरः, रक्षः *n.* (रक्ष), गन्धर्वः, मुसकः.

DEMI-MAN, *s.* अर्धनरः, अर्धपुरुषः, अर्धमानुषः, किन्नरः.
 DEMIGRATION, *s.* देशत्यागः, स्थानत्यागः, उत्क्रमणं, देशान्तरगमनं.

DEMISE, *s.* (Of a king) राजनृत्यः, राजनरण्यं, उपरमः, उपरतिः *f.*
 To DEMISE, *v. a.* मरणकाले नियमपत्रेण प्रदा (c. 1. -यच्छति, c. 3. -ददाति -दातुं) or समु in caus. (-अपयति-यितुं) or प्रतिपद in caus. (-पादयति-यितुं).

DEMISSION, *s.* अपकथः-पथं. अधःपातनं, अधोगतिः *f.*, अधसादनं, भङ्गः.
 DEMOCRACY, *s.* सर्वप्रजाधिपत्यं, सर्वप्रजामुख्यं, प्रजामुख्यं. प्रजापालितं राज्यं, राज्यविशेषो यत्र साधारण्येन सर्वलोकेषु स्वस्तो राज्यभारः.

DEMOCRAT, *s.* प्रजामुख्यत्वलक्षणी *m.* (नं), प्रजाधिपत्योपकारकः, प्रजाधिपत्यानुयाही *m.* (नं), प्रजोपकारकः, प्रजानापः.

DEMOCRATICAL, *a.* प्रजामुख्यसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नं), सार्वलौकिकः-को-कं, सार्ववर्षिकः-को-कं.

To DEMOLISH, *v. a.* नश्व in caus. (नाशयति-यितुं), विनश्व, उद्ध्व (c. 1. -हरति-हर्तुं), संह्व; ध्वंस in caus. (ध्वंसयति-यितुं), प्रध्वंस, पिध्वंस; अधःपत in caus. (-पातयति-यितुं); उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), साध्व in caus. (साधयति-यितुं), अवसद in caus. (-सादयति-यितुं), उत्सद.

DEMOLISHED, *p. p.* नाशितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, उद्धतः-ता-तं, संहतः-ता-तं, उच्छिन्नः-ता-तं, उन्मूलितः-ता-तं, भग्नः-गता-ग्नं, सादितः-ता-तं, सुदितः-ता-तं, विचटितः-ता-तं, विषादितः-ता-तं.

DEMOLISHER, *s.* विनाशकः, विनाशकारी *m.* (नं), ध्वंसकारी, प्रलयकारी, उच्छेदकः, उन्मूलकः.

DEMOLITION, *s.* नाशः, विनाशः, प्रलयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, उच्छेदः, समुच्छेदः, उद्धरणं, संहारः, समूलोद्धरणं, उत्पादनं.

DEMON, *s.* पिशाचः, भूतः, राक्षसः, असुरः, दानवः, निशाङ्गः, निशाचरः, यक्षारिः *m.*, यातुः *m.*, यातुघ्नानः, विषुटः, कर्षटः, कर्षुटः, कर्षूटः, प्रेतः, उपपादुकः.

DEMONIAC, *s.* भूताविष्टः, भूतयुक्तः, भूतोपहतः, प्रेतवाहितः.
 DEMONIAC, DEMONIACAL, *a.* भौतः-ती-तं, भौतिकः-की-कं, वैशाचः-की-कं-विचः-की-कं, आसुरः-री-रं, राक्षसः-सी-से; 'demoniacal possession,' भूतावेशः.

DEMONOLOGY, *s.* भूतप्रेतादिविषया विद्या, वेतालपिशाचादिविषयका विद्या.
 DEMONSTRABLE, *a.* साध्यः-आ-ध्यं, उपपादनीयः-या-यं, सूच्यः-आ-ध्यं, प्रतिपादनीयः-या-यं, प्रमेयः-या-यं, जीमांस्यः-स्या-स्यं.

DEMONSTRABLY, *adv.* प्रत्यक्षतश्च-वेद्य, सुस्पष्टं, सुस्पष्टं, को-च स्पष्टेहः.
 To DEMONSTRATE, *v. a.* साध्व in caus. (साधयति-यितुं), उपपाद in caus. (-पादयति-यितुं), प्रमाणीकृ, प्रमाण (nom. प्रमाणावति-यितुं) भू in caus. (भाषयति-यितुं), विभू, सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टुं), प्रदिष्ट, विनिर्दिष्ट, निर्णी (c. 1. -ययति-येतुं); दृष्ट in caus. (दृश्यति-यितुं).

DEMONSTRATED, *p. p.* सिद्धः-ज्ञा-ज्ञं, साधितः-ता-तं, उपपादितः-ता-तं.

-तं. उपपन्नः-आ-भं, प्रतिपादितः-ता-तं, प्रमाणीकृतः-ता-तं, विभावितः-ता-तं.

DEMONSTRATION, *s.* सिद्धिः *f.*, साधनं, सिद्धसाध्यं, उपपत्तिः *f.*, उपपादनं, सिद्धान्तः, राक्षान्तः, प्रमाणं, प्रामाण्यं, निर्देशः, निर्णयः, निर्णेतृत्वं; 'ocular demonstration,' प्रत्यक्षप्रमाणं, चाक्षुषज्ञानं; 'written,' लेखप्रमाणं.

DEMONSTRATIVE, *a.* निर्णायकः-का-कं, निश्चायकः-का-कं, निर्देशकः-का-कं, प्रामाणिकः-की-कं, सिद्धान्तकरणः-या-यं, उपपादकः-का-कं, विभावकः-का-कं.

DEMONSTRATIVELY, *adv.* सप्रमाणं, सिद्धिपूर्वकं, सुस्पष्टं, निर्विवादं.

DEMONSTRATOR, *s.* निर्देश *m.* (हृ), सिद्धान्ता *m.* (नं) प्रमाणावका *m.* (हृ).

DEMORALIZATION, *s.* धर्मेभ्रष्टता, धर्मेविप्लवः, आचारदुष्टता, व्यवहारदुष्टता.
 To DEMORALIZE, *v. a.* आचारान् or व्यवहारान् दुष् in caus. (दूषयति-यितुं); धर्माद् भ्रष्ट in caus. (भ्रष्टयति-यितुं) or व्यु in caus. (व्यापयति-यितुं), भ्रष्टीकृ, दुर्वृत्तं-तां-तं कृ.

DEMULCENT, *a.* श्लेष्मकः-का-कं, शान्तिकः-की-कं, उपशायी-यिनी-यि (नं), श्लिग्धः-गधा-गधं, श्लेष्मान्-वती-वत् (नं), श्लिक्कः-या-यं.

To DEMUR, *v. a. or n.* विलम्ब (c. 1. -लुचते-लुचतुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते-लुचतुं), विज्ञा, आशङ्क; विचर in caus. (-चारयति-यितुं), विज्ञप् (c. 1. -कल्पते-लुचतुं or caus. -कल्पयति-यितुं), चिर (nom. चिरयति-यितुं), सन्दिह (c. 2. -देगि-गधं), मनसा आन्दोल (nom. आन्दोलयति-यितुं).

DEMUR, *s.* विलम्बः, सन्देहः, संशयः, विकल्पः, शङ्का, आशङ्का, वितर्कः, विचारणं; 'without demur,' अविचारितं, अविलम्बितं.

DEMURE, *a.* सकान्तिविनोतः-ता-तं, अतिविनयवान्-वती-वत् (नं), सगौरवः-वा-वं, गम्भीरः-रा-रं, धीरः-रा-रं, शान्तः-का-कं, व्रीडितः-ता-तं, लज्जितः-ता-तं, ह्रीमान्-मती-मत् (नं), मन्दोदयः-स्या-स्यं.

DEMURELY, *adv.* सविनयं, सगौरवं, सकान्तिविनयेन, सलज्जं, सव्रीडं.

DEMURENESS, *s.* विनयः, अतिविनयः, गौरवः, गम्भीर्यं, धीरता, धैर्यं, मन्दता, शान्तिः *f.*, लज्जा, सव्रीडता, जया, शालीनत्वं.

DEMURRAGE, *s.* नौकाम् विहितकालादधिकं खाते or तोरोपाको धृत्वा बाणिजेन नीपाये दत्तं पारितोषिकं.

DEMURRER, *s.* सशक्ये विषये विलम्बः or विरामः or विरतिः *f.*, सर्वनिषेधे प्राडिवाकैर् आश्लेष्येदनाद् विचारणत्यागः.

DEN, *s.* विवरं, विलं, अर्थं, गङ्गा, कन्दरः-रा. गङ्गा, रत्नं, कुहरं, गुहा, गुहागृहं, खातं, दरी, निर्हेति *m.*

DENIABLE, *a.* प्रत्याख्येयः-या-यं, सस्वीकार्यः-व्या-व्यं, सखनीयः-या-यं.

DENIAL, *s.* अपहृवः, अपहृतिः *f.*, निहृवः, निहृतिः *f.*, प्रत्याख्यानं, अपवादः, अपलापः, प्रमादेशः, निरसनं, निषेधः, प्रतिषेधः, अवधीरणा, प्रत्यवधि-हतिः *f.*, अपाकृतिः *f.*, सस्वीकारः, अननुज्ञा; 'self-denial,' आत्म-परित्यागः, संयमः, संयमनं.

DENIED, *p. p.* अपहृतः-ता-तं, निहृतः-ता-तं, प्रत्याख्यतः-ता-तं, अपवादितः-ता-तं, प्रमादिष्टः-हा-हं, निरस्तः-स्ता-स्तं, अननुज्ञातः-ता-तं.

DENIER, *s.* अपहोता *m.* (हृ), निहोता *m.*, अपलापी *m.* (नं), अपवादी *m.* (नं).

To DENIGRATE, *v. a.* कृष्ण (nom. कृष्णयते, कृष्णयति-यितुं), कृष्णीकृ, श्यामीकृ.

DENIGRATION, *s.* कृष्णीकरणं, श्यामीकरणं, कालीकरणं.

DENIZEN, *s.* नगरस्थः, योदः, योदजनः, नागरः, नगरजनः, नगरवासी *m.* (नं), स्थायीनः, स्थायकः, स्थायकः, शुकः, नगरस्थ सामाजिकजनः.

To DENIZEN, *v. a.* योदीकृ, नागरीकृ, स्थायीनीकृ, स्थायीकृ, स्थायीकृ.

To DENOMINATE, *v. a.* अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), आख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), कृत् (c. 10. कर्तयति-यितुं), प्रकृत्, सकृत्; प्रचक्ष (c. 2. -चक्षति-तुं).

-चे), उदाह (c. 1. -हरति -हर्ति), भण (c. 1. भणति -यितुं), नाम कृ.
 DENOMINATED, *p. p.* प्रोक्तः -क्ता -क्तं, अभिहितः -ता -तं, संज्ञितः -ता -तं,
 स्मृतः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, परिकीर्तितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं,
 अनुक्तः -क्ता -क्तं. The following occur at the end of com-
 pounds: अभिधः -धा -धं, अभिधानः -ना -नं, नामा -ना -म (न्),
 नामधेयः -या -यं, आख्याः -ख्या -क्यं.
 DENOMINATION, *s.* नाम *n.* (न्), नामधेयः -यं, अभिधा -धानं -धेयं, संज्ञा,
 आख्या, अभिव्या, अधिवचनं, लक्षणं, उपाधिः *m.*, ख्यातिः *f.*
 DENOMINATIVE, *a.* अभिधायी -यिनी -यि (न्) -यिकः -का -कं, अभिधेयः
 -या -यं, नामकारी -रिणी -रि (न्), आख्यायकः -का -कं, संज्ञादायकः -का -कं.
 DENOMINATOR, *s.* (Giver of a name) नामदाता *m.* (न्), नामकृत्.—
 (Of a fraction) हरः, हारः -रकः, हारकाङ्कः; 'reduced to a
 common denominator,' सवर्णितः -ता -तं.
 DENOTATION, *s.* निर्देशः -ज्ञनं, सूचनं, संसूचनं, उपलक्षणं, चिह्नकरणं.
 To DENOTE, *v. a.* सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), संसूच; निर्दिष्ट (c. 6.
 -दिशति -देष्टुं), उद्दिष्ट, प्रदिष्ट, विनिर्दिष्ट; लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं),
 लक्षणीकृ, दूश् in caus. (दृश्यति -यितुं).
 DENOTED, *p. p.* सूचितः -ता -तं, संसूचितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, लक्षितः
 -ता -तं, उपलक्षितः -ता -तं, दर्शितः -ता -तं, प्रदिशितः -ता -तं.
 DENOTING, DENOTATIVE, *a.* सूचकः -का -कं, दर्शकः -का -कं, वाचकः -का -कं.
 DENOUEMENT, *s.* (Of a drama) काव्यं, निर्वहणं, निष्ठा.
 To DENOUNCE, *v. a.* प्रकाशं भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), घोषणापूर्वं
 तर्ज् (c. 1. तर्जति -जितुं) or आक्रुज् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं) or अभिज्ञप्
 (c. 1. -ज्ञपति -ज्ञप्ति); अमङ्गलं प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं);
 अनिष्टं ख्या in caus. (ख्यायति -यितुं) or विद् in caus. (वेदयति -यितुं).
 DENOUNCEMENT, *s.* प्रकाशभर्त्सनं, प्रकाशतर्जनं, घोषणापूर्वं तर्जनं or
 आक्रोशनं or अभिज्ञापः, अनिष्टख्यापनं, अमङ्गलघोषणा.
 DENOUNCER, *s.* अनिष्टावेदकः, अनिष्टख्यापकः, अमङ्गलप्रकाशकः, प्रकाशं
 भर्त्सयिता *m.* (न्) or तर्जनेकृत् or अभिज्ञापकः.
 DENSE, *a.* घनः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, पीवरः -रा -रं,
 सुसंहतः -ता -तं, अविरलः -ला -लं, निविडः -डा -डं, निरन्तरः -रा -रं
 -रालः -ला -लं, अनन्तरः -रा -रं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, निविवरः -रा
 -रं, दृढः -डा -डं.
 DENSITY, *s.* घनता -न्तं, स्थूलता, स्थूल्यं, सान्द्रता, पीवरत्वं, संहतत्वं,
 निविडत्वं, नैविड्यं, वैरन्तय्यं, दृढता, दार्ढ्यं.
 DENT, *s.* प्रहारचिह्नं, आघातचिह्नं, भङ्गः, जम्बिः *f.* See DINT.
 DENTAL, *a.* दन्तः -न्ता -न्तं, दान्तः -न्ती -न्तं, दन्ती -न्तिनी -न्ति (न्).—
 (Letter) दन्त्यं, दन्तद्वारा उच्चारितम् अक्षरं.
 DENTATED, DENTED, DENTICULATED, *a.* दन्ती -न्तिनी -न्ति (न्), दन्तुरः
 -रा -रं, अनुक्रकचः -चा -चं, भङ्गुरः -रा -रं.
 DENTIFICE, *s.* दन्तपवनं, दन्तशोधनं, दन्तधावनं, दन्तशालं, माधवी, निशिः *f.*
 DENTIST, *s.* दन्तचिकित्सकः, दन्तवेद्यः, दन्तचिकित्साजीवी *m.* (न्), दन्तरोगविद्.
 DENTITION, *s.* दन्तोद्देशः, दन्तोद्देशकालः, दन्तवृद्धिः *f.*
 To DENUDE or DENUDE, *v. a.* नग्नीकृ, विवस्त्र (nom. विवस्त्रयति
 -यितुं), विकोष (nom. विकोषयति -यितुं), उच्छद् (c. 10. -छादयति
 -यितुं) ह (c. 1. हरति, हर्ति), शृण्वीकृ, रिक्तीकृ; 'a tree of its
 leaves,' निष्पत्र (nom. निष्पत्रयति -यितुं).
 DENUDEATION, *s.* नग्नीकरणं, विवस्त्रीकरणं, विकोषीकरणं, हरणं.
 DENUDED, *p. p.* नग्नीकृतः -ता -तं, विकोषः -पा -पं, दृतः -ता -तं.
 DENUNCIATION, DENUNCIATOR, *s.* See DENOUNCEMENT, DENOUNCER.
 To DENY, *v. a.* निह (c. 2. -हुते -होतुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति

-तुं), अनाख्या, अतिख्या; अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), अपलप् (c. 1.
 -लपति -यितुं), अपवच (c. 2. -वक्ति -क्तुं), प्रत्यादिक् (c. 6. -दिशति -देष्टुं),
 निरस् (c. 4. -अस्यति, असितुं), अपहृ (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), अपरीकृ.
 To DEOBRUCT, *v. a.* प्रतिबन्धान् ह (c. 1. हरति, हर्ति) or विनी (c. 1.
 -नयति -नेतुं), निर्विघ्न (nom. निर्विघ्नयति -यितुं), निर्विघ्नीकृ, मुच
 (c. 6. मुचति, मोक्तुं), विमुच in caus. (-शोधयति -यितुं).
 DEODAND, *s.* ईश्वराय देयं, देवदेयं, देवोपहारः, अयमुप्रायश्चित्तं.
 To DEOPILATE, *v. a.* प्रतिबन्धं or नाहं ह (c. 1. हरति, हर्ति), विशोधनं कृ.
 DEOPILATION, *s.* प्रतिबन्धहरणं, नाहहरणं, विशोधनं, निबन्धनाशनं.
 DEOPILATIVE, *a.* नाहप्रः -घ्नी -घ्नी, प्रतिबन्धहारी -रिणी -रि (न्).
 DEOSCUATION, *s.* चुम्बनं, परिशिंसा, निक्षयं, निमित्तकं.
 To DEPAINT, *v. a.* वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), चिह्नं (c. 10. चिह्नयति -यितुं).
 To DEPART, *v. n.* (Go away) अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अपगम्,
 गम्; अपया (c. 2. -याति -तुं), अपया, प्रया, अये (c. 2. -रति -तुं
 with अप, अपैति -तुं), अप्ये, विप्र, घी (येति -तुं), अपयु (c. 1. -सरति
 -सर्तुं), अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), अपक्रम्, उत्क्रम्, अपमृष् (c. 1.
 -सपेति -सप्तुं), चल् (c. 1. चलति -लितुं), प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं),
 विप्रस्था, सम्प्रस्था, दूरीभू, उच्छद् (c. 6. उच्छति -च्छितुं).—(Desist from)
 निवृत् (c. 1. -वर्त्तेते -वर्त्तितुं).—(Die) म्र (c. 2. -रति -तुं with म्र, म्रैति
 -तुं), देहम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or मृज् (c. 1. मृजति, मृक्तुं),
 शरीराद् अपगम्, विषद् (c. 4. -वर्त्तेते -वर्त्तुं), लोकान्तरं गम्.
 To DEPART, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), मृज् (c. 1. मृजति, मृक्तुं).
 —(Separate, distribute) वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विभज् (c. 1.
 -भजति -भुक्तुं).
 DEPART, *s.* अपगमः, अपगमनः, विगमः, प्रयाणः.—(Death) अपगमः, संस्वितिः *f.*
 DEPARTED, *p. p.* गतः -ता -तं, अपगतः -ता -तं, अपगतः -ता -तं, निर्गतः
 -ता -तं, अपेतः -ता -तं, अपेतः -ता -तं, प्रयातः -ता -तं, प्रस्थितः -ता -तं,
 अपसारितः -ता -तं, अपासृतः -ता -तं; 'one who has departed
 from virtue,' धर्मेत्यपेतः -ता -तं.—(Dead) म्रतः -ता -तं, म्रमीतः
 -ता -तं, व्यतीतः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं, निषेधः -या -यं, लोका-
 न्तरगतः -ता -तं, अपविहलोकः -का -कं.
 DEPARTER, *s.* पृथक्करणद्वारा धातुशोधकः, परिच्छेदेन धातुपरीक्षकः.
 DEPARTMENT, *s.* (Allotment, division) विभागः, प्रविभागः, परिच्छेदः,
 विच्छेदः, भागः.—(Division of science, literature, &c.) देशः,
 अङ्गं, विषयः, प्रकरणं.—(Office, business) अधिकारः, नियोगः,
 कर्म *n.* (न्).—(Province) देशः, विषयः, मन्तलः, यानज्ञानं.
 DEPARTURE, *s.* अपगमः, अपगमनः, विगमः, गमनं, अपायाः, प्रयाणं, अपवानं,
 प्रस्थानं, सम्प्रस्थानं, अपासरणं, अपसरणं, अपक्रमः -मर्त्तं, उत्क्रमणं, अजयः,
 निर्गमः, विसर्गः, वियोगः.—(Death) अपगमः, अजयः, संस्वितिः *f.*,
 तनुयागः, जीवोत्सर्गः, प्रयाणं.—(Abandonment) त्यागः, निवृत्तिः
f., प्रोक्तनं.
 To DEPASTURE, *v. a.* सम्भक्ष् (c. 10. -भक्षयति -यितुं), संसाह् (c. 1.
 -सादति -दितुं).
 To DEPAUPERATE, *v. a.* हरिद्रीकृ, कृषणीकृ, क्रान् (nom. क्रानयति -यितुं),
 कृशीकृ, क्षि in caus. (अपयति -यितुं), क्षीणीकृ, दीर्ग -नी -नं कृ.
 DEPECTIBLE, *a.* इयतः -ना -नं, खान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, दुःखलेशः -शा -शं.
 To DEPEND, *v. n.* (Hang from) लब्ध् (c. 1. लब्धते -यितुं), अवलम्ब्,
 प्रलम्ब्.—(Be dependent on, rest on, rely on) अवलम्ब्, समालम्ब्;
 आश्रि (c. 1. -अश्रयति -ते -यितुं), संश्रि, समश्रि, अश्रयि, अश्रयनः
 -ना -नं or आश्रयः -ता -तम् अश्र. अश्रयी; 'The mind depends
 on the body,' बुद्धिः शरीरम् आश्रयति.—(Be connected with)

सह्य in pass. (बध्यते).—(Depend on another for support) उपजीवी (c. 1. -जीवति-वितु), अनुजीवी.—(Be in suspense) दोल (nom. दोलावते), विलम्ब; 'I depend entirely on you,' सर्वं त्वयि समर्पयामि.

DEPENDANCE, DEPENDENCE, *s.* (Reliance) आश्रयः, उपाश्रयः, संश्रयः, समाश्रयः, अश्रयः, आश्रयः, अवलम्बनं, निहा, तन्त्रता, आश्रयः, विश्वासः, प्रत्ययः, विश्वासः, समाश्रयः; 'mutual dependence,' अन्योन्याश्रयः.—(State of being at the disposal of another) पराधीनता, परायत्नत्व, पराश्रितत्व, परवशत्व, परतन्त्रत्व, पारतन्त्र्य, अस्वातन्त्र्य, भक्ति *f.*—(Connexion) सहस्यः-स्थितं, अभिसहस्यः, प्रसन्नः, प्रसक्ति *f.*, अनुप्रसन्नः, समन्वयः, सम्पर्कः.—(Persons or things of which one has the disposal) भृत्यः, उपजीवी *m.* (न), सहस्यः, स्तं.

DEPENDANT, DEPENDENT, *a.* (Depending on) आश्रितः-ता-तं, संश्रितः-ता-तं, उपाश्रितः-ता-तं, अवलम्बनी-ध्वनी-धि (न), अवलम्बितः-ता-तं, अश्रितः-ता-तं, अश्रयः-ता-तं, आश्रयः-ता-तं, वशः-शा-शं, तन्त्रः-न्त्रा-न्त्रं, निहा-घा-घं, सहस्यः-ह्य-ह्यं, निषङ्गः-ङ्गा-ङ्गं; 'dependent on kings,' राजसंश्रयः-या-यं; 'dependent on riches,' अर्थनिबन्धनः-ना-नं; 'a king's fortune is dependent on his minister,' सचिवायत्ता राजश्रीः.—(At the disposal of another) पराधीनः-ना-नं, पराश्रितः-ता-तं, परायत्नः-न्त्रा-न्त्रं, परतन्त्रः-न्त्रा-न्त्रं, परवशः-शा-शं, परवान्-वती-वत् (न), उपजीवी-विनी-वि (न), नायवान्-वती-वत् (न), गृहकः-का-कं, अस्वतन्त्रः-न्त्रा-न्त्रं.—(Hanging down) ललितः-ता-तं, प्रलम्बः-न्त्रा-न्त्रं, विलम्बमानः-ना-नं.

DEPENDANT, *s.* आश्रितः, अनुजीवी *m.* (न), उपजीवी *m.*, भक्तिः, भृत्यः, सम्भाषः, परिवारः, परायत्तजनः.

DEPRIDITION, *s.* नाशः, विनाशः, क्षयः, अपायः, अपचयः, क्षतिः *f.*, ह्यंसः. To DEPICT, *v. a.* वर्णय (c. 10. वर्णयति-वितु), अनुवर्णय, उपवर्णय, संवर्णय; विलिख (c. 6. -लिखति-लेखितु), आलिख; निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टु), समुद्दिष्ट.

DEPICTED, *p. p.* वर्णितः-ता-तं, आलिखितः-ता-तं, निर्दिष्टः-हा-हं.

DEPILATION, *s.* लोमहरणं, रोमहरणं, निष्केशीकरणं, उल्लुचनं.

DEPILATORY, *a.* लोमहर्त्र *m. f. n.*, रोमहारी-रिणी-रि (न), केशनाशकः-का-कं.

DEPILOUS, *a.* रोमहीनः-ना-नं, लोमरहितः-ता-तं, अकेशः-शा-शं.

DEPLETION, *s.* शून्यीकरणं, शून्यत्व-ता, रिक्ता, अपूर्णता, अपूरणं.

DEPLORABLE, *a.* शोचनीयः-या-यं, शोच्यः-व्या-व्यं, विलुपनीयः-या-यं, अनुकम्प्यः-व्या-व्यं, क्रन्दनीयः-या-यं, शोकमयः-यी-यं, दैवोपहतः-ता-तं.

DEPLORABLENESS, *s.* शोचनीयता, शोच्यत्व, दौर्गत्य, दैवोपहतत्व.

DEPLORABLE, *adv.* शोचनीयं, अनुकम्पनीयं, शोच्यप्रकारेण, कृपणं.

DEPLORATION, *s.* शोचनं, विलपनं, परिदेवनं, क्रन्दनं, रोदनं, क्रुद्धं.

To DEPLORE, *v. a.* शृणु (c. 1. श्रोति-वितु), अनुशृणु; विलप (c. 1. -लपति-वितु), परिदेष्टु (c. 1. -देवति-ने-वितु), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति-वितु), आक्रन्द; रुद (c. 2. रोदति-नु), अभिद्रुष्ट (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टु).

DEPLORE, *s.* अनुश्रोतकः, विलापकारी *m.* (न), परिदेवकः, रोदनकृत.

To DEPLOY, *v. a.* (Troops) सैन्यबृहत् विलुप in caus. (-सारयति-वितु).

DEPLUMATION, *s.* पक्षीत्यादनं, पक्षीत्यादनं, पक्षहरणं, निम्नशीकरणं.

To DEPLUME, *v. a.* पक्षान् or पक्षान् उल्लुच in caus. (-पादयति-वितु) उल्लुच (c. 1. हरति, हर्षु), निम्नशीकृत, पक्षीत्यादनं कृत.

To DEPONE, *v. a.* न्यस्य (c. 4. -न्यस्यति-न्यसितु), निक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेपु).

DEPONENT, *s.* (In law) जाही *m.* (न), प्रमाता *m.* (न).—(Verb)

अकर्तृरि क्रिया, अकर्तृक्रिया, आत्मनेपदे क्रिया.

To DEPOPULATE, *v. a.* निर्जननीकृत, विजननीकृत, शून्यं कृत, अरक्ष्यं कृत, शून्यारक्ष्यं कृत, नरशून्यं-न्या-न्यं कृत, उपपीड (c. 10. -पीडयति-वितु), बाध (c. 1. बाधते-वितु), प्रबाध; निर्वेष्ट (c. 1. -दहति-दधु), अभिमुष्ट (c. 1. -मर्दति-मर्दितु).

DEPOPULATION, *s.* निर्जननीकरणं, नरशून्यकरणं, अरक्ष्यकरणं, विप्रवः, उपप्रवः, उपपीडनं, अवनष्टः, उच्छेदनं.

DEPOPULATOR, *s.* उपपीडकः, बाधकः, विप्रवकारी *m.* (न), उच्छेदकः.

To DEPORT ONE'S SELF, *v. a.* वर (c. 1. वरति-वितु), आचर, व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्षु), वृत् (c. 1. वर्तते-वितु), वृत्तिम् अनुवा (-तिष्ठति-शानु).

DEPORT, DEPARTMENT, *s.* वृत्तिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चेष्टितं, चरितं, चरितं, उल्लाहः.

DEPORTATION, *s.* प्रवासनं, विवासनं, विवासकरणं, प्रवासनं.

DEPOSAL, *s.* राज्यभ्रंशः, राज्यप्रभंशः, राज्यभङ्गः, राज्यपातनं.

To DEPOSE, *v. a.* (Lay down) न्यस्य (c. 4. -न्यस्यति-न्यसितु), निधा (c. 3. -दधाति-धातु), निक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेपु).—(Degrade from a high station) पदात् or अधिकारात् भ्रंश in caus. (भ्रंशयति-वितु) or च्यु in caus. (च्यवयति-वितु) or पत in caus. (पातयति-वितु).—(In law) स्वयं नष्ट (c. 1. वदति-दितु), माह्वे दा (c. 3. ददाति, दातु), प्रमाथं दा.

DEPOSED, *p. p.* भ्रंशराज्यः-ज्या-ज्यं, राज्यभ्रंशः-हा-हं, राज्यच्युतः-ता-तं.

To DEPOSIT, *v. a.* न्यस्य (c. 4. -न्यस्यति-न्यसितु), उपन्यस्य, सत्यस्य, प्रतिन्यस्य; निक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेपु), उपनिक्षिप, विनिक्षिप; निधा (c. 3. -दधाति-धातु), साधा, पण (c. 1. पणते-वितु), च्यु in caus. (च्यवयति-वितु), स्था in caus. (स्थापयति-वितु), न्यासीकृत, आधीकृत.

DEPOSIT, *s.* न्यासः, निक्षेपः, उपन्यासः, उपनिक्षेपः, उपनिधिः *m.*, उपनिधानं, औपनिधिकं, आधिः *m.*, आधानं, अन्वाधिः *m.*, विन्यासः, पणः; 'return of a deposit, प्रसिद्धिम् —(Sediment) सल्लं, किट्टं, शेषः.—(Of a river) कालुचं.

DEPOSITARY, *s.* न्यासधारी *m.* (न), न्यासग्राही *m.* (न), निक्षेपधारी *m.* —(Object of trust) विश्वासस्थानं, विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः *f.*

DEPOSITED, *p. p.* न्यस्यः-न्त्रा-न्त्रं, निक्षिप्यः-न्त्रा-न्त्रं, उपन्यस्यः-न्त्रा-न्त्रं, विन्यस्यः-न्त्रा-न्त्रं, निहितः-ता-तं, प्रणिहितः-ता-तं, उपनिहितः-ता-तं, आहितः-ता-तं, उपहितः-ता-तं, अधितः-ता-तं, स्थापितः-ता-तं, अधिष्ठितः-ता-तं, आधीकृतः-ता-तं.

DEPOSITION, *s.* (In law) स्वयमुक्तिः *f.*, साक्ष्यं, साक्षित्वं, प्रमाणं.—(Degradation from sovereignty, &c.) राज्यभ्रंशः, राज्यभङ्गः, राज्यच्युतिः *f.*, पदात् or अधिकारात् प्रभंशनं or पातनं.

DEPOSITOR, *s.* निक्षेपा *m.* (न), न्यासकर्ता *m.* (न), आधीकर्ता *m.*, स्थापकः.

DEPOSITORY, *s.* आधारः, निधिः *m.*, निधानं, आश्रयः, आस्थयं, अधिष्ठयः.

DÉPÔT, *s.* आगारः, युद्धसामग्र्यागारः, सैन्यागारः, सैन्यनिवासस्थानं.

DEPRAVATION, *s.* (Act of depraving) दूषणं, भ्रष्टीकरणं.—(State) दुष्टता.

To DEPRAVE, *v. a.* दुष्ट in caus. (दूषयति-वितु), समुष्ट, प्रतिदुष्ट; नष्ट in caus. (नाशयति-वितु), भ्रष्ट in caus. (भ्रंशयति-वितु), भ्रष्टीकृत; च्यु in caus. (च्यवयति-वितु), शरीकृत, चिकृत; 'to become depraved,' दुष्ट (c. 4. दुष्पति).

DEPRAVED, *p. p.* दुष्टः-हा-हं, अक्रुद्धः-हा-हं, विप्रदुष्टः-हा-हं, भ्रष्टः-हा-हं, दुष्टभावः-वा-वं, दुष्टमतिः-ति-ति, दुराचारः-रा-रं, दुरात्मा-न्त्रा-न्त्रं, पापचेताः-ता-तं, नष्टधीः-धी-धि, शूद्रः-हा-हं, सलः-ला-लं.

DEPRAVER, *s.* दूषकः, प्रतिदूषकः, दूषकः, नाशकः, भ्रंशकारी *m.* (न).

DEPRAVITY, DEPRAVEDNESS, *s.* दुष्टता, विप्रदुष्टता, अक्रुद्धता, दुष्टभावता,

दीर्घार्थः, भद्रता, दुराचारत्वं, शास्त्रं, शठता, कुमतिः *f.* नष्टत्वं, दीर्घार्थः, सभावदीर्घार्थः, अधमाचारत्वं.

To DEPRECATE, *v. a.* प्रार्थनाद्वारेण निषु in caus. (-वारयति -यितुं) or अपवृत्त in caus. (-वर्जयति -यितुं) or निवृत्त in caus.; मा भूयात् or मा भूद् इति प्रार्थे (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), अमुकदुःखाद् मुक्तिं भूयाद् इति प्रार्थे.—(Beg for pardon) मे क्षन्तुं प्रार्थेति प्रार्थे.

DEPRECATION, *s.* (Prayer against evil) दुःखनिवारणार्थं प्रार्थना or याज्ञा, मा भूदिति प्रार्थना.—(Begging pardon) क्षमस्व or क्षमेया इति प्रार्थना.

DEPRECATIVE, DEPRICATORY, *a.* दुःखनिवारणार्थप्रार्थनविशिष्टः -ष्टा -ष्ट, मा भूद् इत्यर्थप्रार्थनाकारी -रिणी -रि (न), अनिष्टनिवारकः -का -कं.

To DEPRECATE, *v. a.* अपकृप (c. 1. -कथयति -कथुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), लघु मनः, लघुकृ, मृत्यं न्यूनीकृ or न्यून (c. 10. -जनयति -यितुं) or कन (nom. कनयति -यितुं), or अत्योक्त, अत्यमृत्यं -त्यां -त्यं कृ.

DEPRECIATION, *s.* अपकर्षः -वेष्टं, लघूकरणं, न्यूनीकरणं, अवमानं, हासः.

To DEPRICATE, *v. a.* उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), अभिद्रु, उपद्रु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), विप्रु, अपद्रु (c. 1. -हरति -हन्तुं), लुप्त (c. 1. लुप्यति -सितुं c. 10. लुप्यति -यितुं), लुद् (c. 10. लोढयति -यितुं), लोप्ते दृ.

DEPRICATION, *s.* उपद्रवः, विप्रवः, उपप्रवः, अपहारः, हरणं, लोप्प्रग्रहणं.

DEPRICATOR, *s.* उपद्रवी *m.* (न), विप्रवकारी *m.* (न), अपहारकृत्, हारकः.

To DEPREHEND, *v. a.* (Catch) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), धृ (c. 1. धरति, धन्तुं), अकस्माद् आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं) or उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).—(Find out) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), विद् (c. 2. वेदति, वेदितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

DEPREHENSIBLE, *a.* ग्रहणीयः -या -यं, धरणीयः -या -यं, धीगम्यः -म्या -म्यं.

DEPREHENSION, *s.* अकस्माद्ग्रहणं, अकस्माद्ग्रहणं, अकस्मादासादनं.

To DEPRESS, *v. a.* अवमन् in caus. (-नामयति -यितुं), अपकृप (c. 1. -कथयति -कथुं), अवपीड (c. 10. -पीडयति -यितुं), पत्त in caus. (पातयति -यितुं), अधःपत्त; अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), भंश in caus. (भंशयति -यितुं), अवध्वंस in caus. (-ध्वंसयति -यितुं), अधःकृ, नधीकृ. —(Dispirit) विपथीकृ, झानीकृ, विपद् in caus.

DEPRESSED, *p. p.* अपकृष्टः -ष्टा -ष्ट, अवनामितः -ता -तं, अवसादितः -ता -तं, पातितः -ता -तं, अवगाढः -ढा -ढं, निम्नः -न्ना -न्नं.—(In spirits) विपथः -था -थं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, विपादी -दिनी -दि (न), खिन्नः -न्ना -न्नं, दोनमनस्कः -स्का -स्कं.

DEPRESSION, *s.* अपकर्षः -वेष्टं, अवनामः, पातनं, अधःपातनं, अवध्वंसः, अवपीडनं.—(Of spirits) विपादः, अवसादः, अवसन्नता, उद्वेगः, खेदः, झानिः *f.*, झानिः *f.*, औत्सुक्यं.

DEPRESSOR, *s.* अवनामकः, अपकर्षकः, अवसादकः, अवपीडकः, पातकः.

DEPRIVATION, *s.* हरणं, अपहारः, वियोगः, लोपः, भंशः, हानिः *f.*, अपायः, क्षतिः *f.*, क्षयः, उपक्षयः, अपक्षयः, व्युत्तिः *f.*, ध्वंसः, परि-त्यागः, नाशः.

To DEPRIVE, *v. a.* दृ (c. 1. हरति, हन्तुं), अपद्रु; भंश in caus. (भंशयति -यितुं) with abl. of the thing. व्यु in caus. (व्यावयति -यितुं) with abl. c. वियुज् in caus. (-योजयति -यितुं), विप्रयुज् with abl. c. अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोप्ते, caus. लोपयति -यितुं), विनाकृ; 'to be deprived of,' हा in pass. (हीयते), परिहा in pass. with inst. c., भंश (c. 4. भंशयति, भंशितुं) with abl. c., व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं) with abl. c., वियुज् in pass. (-युज्यते) with inst. c.

DEPRIVED, *p. p.* दृष्टः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, हीनः -ना -नं, परिहीणः

-या -यं, प्रहीणः -या -यं, वियुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, लुप्तः -प्ता -प्तं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, वर्जितः -ता -तं, विनाकृतः -ता -तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं; 'deprived of one's right,' दृताधिकारः -रा -रं; 'deprived of reason,' नष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अपहृतविज्ञानः -ना -नं, लुप्तप्रतिभः -भा -भं; 'deprived of life,' प्रहीणजीवितः -ता -तं.

DEPTH, *s.* गम्भीरता -त्वं, गाम्भीर्यं, गभीरता, अगाधता -त्वं, निम्नता, अद्योगतत्वं, घनता, नीचता.—(Deep place) गम्भीरस्थानं, नीचपदं, अगाधः, उदरः, गहरं; 'depth of hull,' पातालोदरः.—(Abyss) अगाधदरी, अतलस्थशिरः, नरकः.—(Deep sea) महोदधिः *m.*—(In measurement) वेधः -घनं; 'mean depth,' समवेधः.—(Depth of winter) शिशिरमध्यं, मध्यशिशिरं; 'in the depth of winter,' शीतकालमध्ये.

To DEPURATE, DEPURE, *v. a.* निर्मलीकृ, विमलीकृ, शुभ् in caus. (शोधयति -यितुं), पू (c. 9. पुनाति, पयितुं), पवित्रीकृ, शुचीकृ, परिष्कृ.

DEPURATE, *a.* निर्मलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, पूतः -ता -तं, पवित्रः -चा -चं, शोधितः -ता -तं, शुचिः -चिः -चि, भूतकल्पः -या -यं.

DEPURATION, *s.* निर्मलीकरणं, मलापकर्षणं, पवित्रीकरणं, शोधनं.

DEPUTATION, *s.* (Act of deputing) नियोजनं, विनियोगः, प्रेरणं.—(Persons deputed) नियोगिनः *m. pl.*, नियुक्ताः *m. pl.*, नियोगिनां समूहः or गणः.

To DEPUTE, *v. a.* नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं caus. -योजयति -यितुं), विनियुज्, प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), समादिष् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), व्यादिष्.

DEPUTED, *p. p.* नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, विनियुक्तः -क्ता -क्तं, विनियोजितः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, समादिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DEPUTY, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, नियोगी *m.* (न), नियुक्तः, प्रतिहस्तः -स्तकः.

To DERACINATE, *v. a.* उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उत्सन् (c. 1. -सनति -नितुं), समूलोद्धरणं कृ.

To DERAIGN, *v. a.* प्रमाणीकृ, सत्याकृ, स्थिरीकृ, दृढीकृ, उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं).

DERAIGNMENT, *s.* प्रमाणीकरणं, सत्यापनं, उपपादनं.—(Apostacy) धर्मेत्यागः.

To DERANGE, *v. a.* पथ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), व्यस्, विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते), विक्षुभ् in caus. (-क्षोभयति -यितुं), क्रान् भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्तुं) or उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or विलुप् (c. 6. -लुप्यति -लोप्ते), सङ्करोकृ, आकुलीकृ, विभ्रम् in caus. (-भ्रमयति -यितुं).

DERANGED, *p. p.* व्यस्तः -स्ता -स्तं, विक्षिप्तः -प्ता -प्तं, असंस्थितः -ता -तं, अनवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं, व्यापन्नः -न्ना -न्नं, भग्नक्रान्तः -ना -नं, असंस्थः -स्या -स्यं, असंस्थलः -स्ता -स्तं.—(In mind) विचरी-तचेताः -ताः -तः (स्), भ्रान्तमनः -नाः -नः (स्), उन्मत्तः -न्ना -न्नं.

DERANGEMENT, *s.* उन्मत्तः, व्युत्क्रान्तः, भग्नप्रक्रान्तः, अक्रान्तः, असंस्थानं, अव्यवस्था, अनवस्थितत्वं, वैलक्षण्यं, व्यस्तता, विक्षुब्धता, विप्रवः, विक्षि-प्तता.—(Of mind) विचरविभ्रवः, विचरविभ्रनः, मतिविपथ्यः.

DERELICTION, *s.* त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, विरहः, उत्सर्जनं, अपायः.

To DERIDE, *v. a.* अवहस् (c. 1. -हसति -सितुं), अपहस्, उपहस्; अपहा-सास्यदीकृ, अवहासभूमिं कृ; भास् (c. 10. भासयते -ति -यितुं), उल्लिख (c. 1. -ल्लयते -ल्लेप्ते), अवगर्ह (c. 1. -गर्हते -र्हितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवधिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते).

DERIDED, *p. p.* उपहसितः -ता -तं, अपहसितः -ता -तं, विगर्हितः -ता -तं.

DERIDER, *s.* उपहासकः, परिहासकः *m.* (न), अवधेयकः.

- DERIDINGLY, adv.** परिहासेन, उपहासेन, सावक्षेपं, हस्यपुटसरं.
- DERISION, s.** उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, हास्यं, अवक्षेपः, उन्मासनं, अवज्ञा, अवहेला, अवमानं, व्यञ्जना, व्यङ्ग्यः.
- DERISIVE, a.** परिहासकः-का-कं, हासकरः-रा-रं, अवक्षेपकः-का-कं.
- DERIVABLE, a.** प्रापणीयः-या-यं, आनयनीयः-या-यं, उत्पादनीयः-या-यं, व्युत्पादनीयः-या-यं, निव्यादनीयः-या-यं, यौक्तिकः-की-कं.
- DERIVATION, s.** आनयनं, उत्पत्तिः *f.*, व्युत्पत्तिः *f.*, निव्यात्तिः *f.*, अपवाहः.—(Origin) योनिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः, निर्गमः, मूलं.—(Of a word) शब्दोत्पत्तिः *f.*, धातुव्युत्पत्तिः, शब्दयोनिः *f.*
- DERIVATIVE, a.** व्युत्पन्नः-जा-जं, यौक्तिकः-की-कं, औत्सर्गिकः-की-कं.
- DERIVATIVE, s.** व्युत्पन्नशब्दः, उत्पन्नशब्दः, मूलाद् आनीतं यत्किञ्चित्.
- To DERIVE, v. a.** मूलाद् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or निर्णी or नी or अपवह् (c. 1. -वहति -वोदुं), निष्कृ (c. 1. -कर्षति -क्रुष्टुं); उत्पत्तिं कृ, व्युत्पत्तिं कृ; निर्गमं in caus. (-गमयति -यितुं), उद्भू in caus. (-भावयति -यितुं), सम्भू in caus.; निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), जन् in caus. (-जनयति -यितुं).—(Communicate by transmission) सञ्चर in caus. (-चारयति -यितुं).
- To DERIVE, v. n.** उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), व्युत्पद्, समुत्पद्; जन् (c. 4. -जायते -जयितुं), प्रजन्; प्रभू (c. 1. -भवति -यितुं), उद्भू, सम्भू; प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), उद्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निर्गमं.
- DERIVED, p. p.** उत्पन्नः-जा-जं, व्युत्पन्नः-जा-जं, आनीतः-ता-तं.
- DERIVER, s.** व्युत्पत्तिकारकः, आनयनकर्त्ता *m.* (नृ), जनदाता *m.* (नृ).
- To DEROGATE, v. a.** न्यूनीकृ, जन् (c. 10. -जनयति -यितुं), अत्योक्तृ, कन (nom. कनयति -यितुं), लघ (nom. लघयति -यितुं), लघूकृ, हस् in caus. (-हासयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं).
- DEROGATION, s.** न्यूनीकरणं, अत्योक्त्यर्थं, लघूकरणं, हासः, अपचयः, असूया, अभ्यसूया, अपवादः, विगानं.
- DEROGATORILY, adv.** असूयया, अभ्यसूयया, सापवादं, अकोत्तिकरं.
- DEROGATORY, a.** लघूकारकः-का-कं, असूयकः-का-कं, अभ्यसूयकः-का-कं, अपवादकः-का-कं, अपयज्ञस्तरः-री-रं, अकोत्तिकरः-रा-रं, हासकः-का-कं.
- DERVISE, DERVISH, s.** तुर्कदेशीयः सत्तासी or योगी *m.* (नृ).
- DESCANT, s.** (Song) विगीतं, सङ्गीतं, गीतं.—(Discourse) वादः, वाक्यं, प्रवादः, प्रवचनं, वचनं, अनुकथनं, सङ्ख्या, वचनक्रमः, भाषितं.
- To DESCANT, v. n.** (Sing) विगी (c. 1. -गायति -गातुं), अनुगी, सङ्गि.—(Discourse at large) सुविस्तरेण वद् (c. 1. -वदति -दितुं) or प्रवद्, सुविस्तरे व्याख्या (c. 2. -व्यापति -तुं) or विवरणं कृ.
- To DESCEND, v. n.** (Come down) अवहृ (c. 1. -रोहति -रोदुं), अवतृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), अवया (c. 2. -याति -तुं), अधो या, अवपत् (c. 1. -पतति -तितुं), अधो गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Fall) पत, निपत, प्रपत, व्यु (c. 1. -व्यवते, व्योतुं), प्रव्यु.—(Make hostile incursion) आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), आसृद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अभिद्रु (c. 1. -द्रुयति -द्रोतुं), अभिधाव् (c. 1. -धावति -यितुं).—(Arrive, enter) आगम्, अभिगम्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं).—(Be derived from) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), प्रभू, निर्गमं.—(Devolve by inheritance) वंशक्रमेण or अन्यक्रमेण आगम् or आया, पितृसंक्रान्तिं प्राप् in pass. (-आप्ते -आतुं).—(Descend into particulars) विस्तरज्ञः or विभागज्ञः or उपवर्णनं वद् (c. 1. -वदति -दितुं), विस्तीर्णविवरणं कृ, समुद्देशं कृ.
- To DESCEND, v. a.** (Make to come down) अवतृ in caus. (-तारयति

- यितुं), अवहृ in caus. (-रोहयति -यितुं), अवपत् in caus. (-पातयति -यितुं); 'he descends the tree,' दुष्मात् or तरोर् अवतरति or अवरोहति.
- DESCENDANT, s.** सन्तानः-नं, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, प्रवरं, प्रजा, सूनुः *m.*, प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, तनुः *m.*; 'descendants,' पुत्रपौत्राः *m. pl.*, कुलसन्ततिः *f.*, अपत्यानि *n. pl.*, कुलं, वंशः; 'male descendant,' पुत्रसन्तानः.
- DESCENDED, p. p.** अवतीर्णः-यो-यं, अवरोहः-डा-ढं, अधोगतः-ता-तं; 'lineally descended or inherited,' वंशक्रमागतः-ता-तं or क्रमागतः, क्रमायातः-ता-तं, पितृप्राप्तः-ता-तं, अन्ययागतः-ता-तं.
- DESCENDENT, a.** अवरोही -हयी -हि (नृ), अधोगामी -मिनी -मि (नृ), नीचगः-गा-गं, पातुकः-का-कं, अधःपाती-तिनी-ति (नृ), नीचाभिमुखः-खा-खं.
- DESCENSION, s.** अवपातः, अधोगतिः *f.*, पातः, पतनं, अधःपतनं, अधःसरणं.
- DESCENT, s.** (Going downwards) अधोगतिः *f.*, अधोगमः-मनं, अवपातः, अवतारः, अवपतनं, अवतरणं, अवरोहः-हणं, अधोयानं.—(Hostile incursion) अभिक्रमः, अवस्कन्दः, आक्रान्तिः *f.*, प्रयाणं, अभिनिर्घाणं.—(Transmission by succession) क्रमागमः, वंशक्रमागमः, क्रमागतत्वं, अन्ययागमः.—(Birth extraction) जन्म *n.* (नृ), उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, वंशः.—(Lineage) सन्ततिः *f.*, सन्त्ययः, सावलिः *f.*; 'consanguineous descent,' एकशरीरान्त्ययः, एकशरीरावयवत्वं.
- DESCRIBABLE, a.** वर्णनीयः-या-यं, निर्देश्यः-इया-इयं, निर्वचनीयः-या-यं, व्याख्येयः-या-यं, वर्णयितुं शक्यः-क्या-क्यं.
- To DESCRIBE, v. a.** वर्ण (c. 10. -वर्णयति -यितुं), अनुवर्णं, उपवर्णं, संवर्णं; निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिष्ट, समुद्दिष्ट; विवृ (c. 6. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), कप् (c. 10. -कथयति -यितुं), सङ्ख्यं; कृत् (c. 10. -कीर्तयति -यितुं), अनुकृत्; निर्वच (c. 2. -वक्ति -वक्तुं); व्याख्या (c. 2. -व्यापति -तुं), विवृ (c. 2. -वर्णयति -यितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).
- DESCRIBED, p. p.** वर्णितः-ता-तं, उपवर्णितः-ता-तं, निर्दिष्टः-डा-ढं, उद्दिष्टः-डा-ढं, समुद्दिष्टः-डा-ढं, निरूपितः-ता-तं, व्याख्यातः-ता-तं, कथितः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं, विवृतः-ता-तं.
- DESCRIPTION, s.** वर्णनं-ना, उपवर्णनं, विवरणं, विवृतिः *f.*, निर्देशः, समुद्देशः, निरूपितः *f.*, निर्वचनं, व्याख्या-व्यापनं, निरूपणं, कथनं, यथार्थकथनं.
- DESCRIPTIVE, a.** निर्देशकः-का-कं, समुद्देशकः-का-कं, वर्णनकर्त्ता *m. f. n.*, वाचकः-का-कं, विवरणकारी-रिणी-रि (नृ), यथार्थकथकः-का-कं.
- To DESCRIV, v. a.** (Perceive at a distance; see) दूराद् आलोक (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति -यितुं) or अवलोक, दृश (c. 1. -पश्यति, द्रष्टुं), अनुदृश, प्रदृश, परिदृश; ईक्ष (c. 1. -ईक्षते -दितुं), स्वीक्ष, अभिधीक्ष, प्रेक्ष, वीक्ष, निर्वेक्ष (c. 10. -वर्णयति -यितुं), आलक्ष (c. 10. -लक्षयति -यितुं), उपलक्ष.—(Find out, discover) ज्ञा (c. 9. -जानाति, ज्ञातुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), सूक्ष (c. 10. -सूचयति -यितुं).
- DESCRY, s.** दूराद् आलोकितं यत्किञ्चित्, दूराद्दृष्टं वस्तु.
- To DESECRATE, v. a.** प्रतिहालोपं कृ, संस्कारदूषणं कृ, संस्कारहीनं-नां-नं कृ, अपुण्यं-खां-खं कृ, अपविचीकृ, पुण्यत्वं लुप् (c. 6. -लुम्पति, लोपुं or caus. लोपयति -यितुं), दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), अपविचर् (c. 1. -चरति -रितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), मलिनिकृ.
- DESECRATED, p. p.** लुप्तप्रतिष्ठः-डा-ढं, भग्नसंस्कारः-रा-रं, भद्रपुण्यत्वं-ना-त्वं.
- DESECRATION, s.** प्रतिहालोपः, संस्कारदूषणं, पुण्यत्वादूषणं, अपविचीकरणं, अपविचारः, कलङ्ककरणं, अपुण्यकरणं.
- DESERT, s.** (A wilderness) मरुः *m.*, मरुस्थलं-ली, मरुभूमिः *f.*, मङ्गलं, सरस्थं, वनं, ईरिणं, इरिणं, धन्वा *m.* (नृ), रोषणं, विदभः, वस्तुरं-सूरं.

DESERT. *a.* (Wild) चारुत्यः-रुचि-रुच्य-रुच्यकः-का-कं, वज्रलः-ला-लं, बाहुलः-ली-लं, वन्यः-न्या-न्यं, इरिणः-शा-शं, ईरिणः-शा-शं, निर्जनः-ना-नं, निर्जलः-ला-लं, निरालयः-या-यं, शून्यः-न्या-न्यं, खिलः-ला-लं.

DESERT, *s.* (Merit or demerit) गुणागुणं, पुण्यापुण्यं, अर्हत्वं, धर्माधर्मं. —(Excellence, right to reward) गुणः, पुण्यं, श्रेयः *n.* (स्), मुकृते, उपयोगः, उपयुक्तता, योग्यत्वं, पात्रता, कृतित्वं, उत्कर्षः, श्रेयः, प्रशस्यं.

To DESERT, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्त्यज्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, प्रहा, विहा, अपाहा; रह् (c. 10. रहयति-यितुं), विरह्; उन्मृज् (c. 6. -मृजति-मृष्टुं), विमृज्, अतिमृज्, उन्मृज् (c. 6. उन्मृजति-मृज्), प्रोन्मृज्; परिहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं).

To DESERT, *v. n.* (From the army) सेनां त्यक्त्वा परित्यक्तुं (c. 1. -वर्जते -यितुं) or पलाय् (c. 1. पलायते-यितुं) or विपलाय्.

DESERTED, *p. p.* त्यक्तः-क्ता-क्तं, परित्यक्तः-क्ता-क्तं, उन्त्यक्तः-क्ता-क्तं, रहितः-ता-तं, विरहितः-ता-तं, उन्मृष्टः-ष्टा-ष्टं, विसर्जितः-ता-तं, हीनः-ना-नं, परिहीणः-शा-शं, वञ्चितः-ता-तं, शून्यः-न्या-न्यं, उन्मृक्तः-ता-तं, प्रोन्मृक्तः-ता-तं, विनाकृतः-ता-तं, लुप्तः-प्ता-प्तं, अपविष्टः-ष्टा-ष्टं.

DESERTER, *s.* त्यागी *m.* (न), त्यक्ता *m.* (न), सेनात्यागी *m.*, विपलायी *m.* (न), पलायी *m.* (न), परिवर्त्ती *m.* (न), परिवर्त्तकः, युद्धत्यागी, युद्धपराङ्मुखः.

DESERTION, *s.* (Abandonment) त्यागः, परित्यागः, उन्त्यागः, विरहः, प्रोन्मृजनं, उन्मृजनं, विसर्जनं, विसर्जितः *f.*, परिवर्त्तनः.—(From the army) सेनात्यागः, युद्धत्यागः, युद्धपलायनं, विपलायनं.

DESERTLESS, *a.* निर्गुणः-शा-शं, अनर्हः-हे-हं, अनुपयुक्तः-क्ता-क्तं.

To DESERVE, *v. a. and n.* अर्हं (c. 1. अर्हति-ते-हर्षुं), अर्हः-हे-हं or उपयुक्तः-क्ता-क्तं or उचितः-ता-तं or योग्यः-ग्या-ग्यम् अस् or भू; 'he deserves honour,' मानम् अर्हति; 'he deserves punishment,' दण्डम् अर्हति; 'he deserves to drink soma juice,' सोमं पातुम् अर्हति; 'does he deserve so large a salary or not?' किम् उपयुक्तोऽयम् एतावद् वस्त्रं गृह्णात्य् अनुपयुक्तो वा; 'he deserves death,' दण्डणी-स्ति, मरणोचितो-स्ति. The future pass. part. may sometimes be used in this sense; as, 'he deserves death,' दण्ड्यो-स्ति; 'he deserves honour,' मान्यो-स्ति, पूजनीयो-स्ति.

DESERVEDLY, *adv.* अर्हं, उपयुक्तं, योग्यं, उचितं, अर्हत्वेन, न्यायतः.

DESERVER, *s.* अर्हः; 'good deserver,' सत्याय; 'best deserver,' अर्हत्तमः.

DESERVING, *a.* (Worthy of) अर्हः-हे-हं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, उचितः-ता-तं, योग्यः-ग्या-ग्यं.—(Meritorious) गुणी-शिनी-शि (न), गुणान्वितः-ता-तं.

DESERVING, *s.* गुणः, उपयोगः, पुण्यं, अर्हत्वं, धर्मः, पात्रता, श्रेयः.

DESICCANTS, *a.* द्रव्यशोषकाः *m. pl.*, द्रव्यशोषणार्थम् उपनाहः or उपदेहः.

To DESICCATE, *v. a.* शुष् in caus. (शोषयति-यितुं), उच्छुष्, उपशुष्, विशुष्, संशुष्.

To DESICCATE, *v. n.* शुष् (c. 4. शुष्यति-शोष्टुं), विशुष्, ओष् (c. 1. ओष्यति-यितुं).

DESICCATION, *s.* शोषणं, परिशोषः, उच्छोषणं, शुष्ककरणं, शुष्कनं.

DESICCATIVE, *a.* शोषकः-का-कं, उच्छोषणः-शी-शं, शुष्ककृत् *m. f. n.*

To DESIDERATE, *v. a.* अप्रयत्नं or अप्रियं किञ्चित् इष्टुं (c. 6. इच्छति, यितुं) or उत्कर्ष (c. 1. -कृष्टते-रिष्टुं) or अभ्याप् in des. (इच्छति-यितुं).

DESIDERATUM, *s.* अवश्यमानं किञ्चित् अभीष्टं वस्तु, अवश्यमानो वाञ्छनीयविषयः.

To DESIGN, *v. a.* (Purpose, intend) कृ in des. (चिकीर्षति-यितुं), अभिप्रे (rt. इ with अभि, प्रः अभिप्रेति-यितुं), उपलब्ध् (c. 10. -लक्षयति-यितुं); उद्दिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), अभिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).

मनः or मतिं or बुद्धिं कृ or प्रकृ with loc. or abl. case; as, 'he designs a crime,' मनः पापे करोति; 'he designs the death of the king,' राज्ञो विनाशाय मतिं करोति.—(Plan, meditate) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), प्रचिन्त्, मन्त् (c. 10. मन्तयति-यितुं), यद् (c. 1. यदते-यितुं), कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृप्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), व्यसो (c. 4. -स्यति-सातुं).—(Devote to, apply to a particular purpose) प्रयुज् (c. 7. -युक्ते-योक्तुं), उपयुज्, विनियुज्; as, 'to religious purposes,' धर्मायै उपयुज्.

—(Draw) आलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), सूत्रपातं कृ, संस्कारं कृ, संस्कृ. DESIGN, *s.* (Intention, purpose) चिकीर्षा-चिन्ता, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, अर्थः, आकृतं, तात्पर्यं, आकांक्षा, इन्द्रः, इन्द्रः *n.* (स्), सकल्पः, उद्देशः, मतिः *f.*, मतं, कार्यं, उपयोगः, प्रयोजनं, उपलक्षितं, अभिसन्धिः *m.*—(Plan, scheme) चिन्ता, उपायः, व्यवसितं, व्यवसायः, प्रकल्पः, अनुसन्धानं, कल्पना, यदनं, विधानं.—(Drawing, impression) संस्कारः, आलेख्यं, सूत्रं, सूत्रपातः; 'with the design of,' अर्थः 'one who has not effected his design,' अकृतायै.

To DESIGNATE, *v. a.* (Mark out, indicate) चिह् (c. 10. चिह्नयति-यितुं), लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), उपलक्ष्, विशिष् in caus. (-शेषयति-यितुं), प्रदिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निर्दिश्, सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं).—(Appoint) नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं).

DESIGNATED, *p. p.* चिह्नितः-ता-तं, लक्षितः-ता-तं, विशेषितः-ता-तं.

DESIGNATION, *s.* लक्षणं, उपलक्षणं, संलक्षणं, चिह्नं, विशेषणं, संज्ञा, अभिज्ञानं, अभिधानं, आख्या, निर्देशः, सूचनं.

DESIGNED, *p. p.* चिकीर्षितः-ता-तं, अभिप्रेतः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, अर्थवान्-वती-वत् (न), व्यवसितः-ता-तं, यदितः-ता-तं.

DESIGNEDLY, *adv.* इच्छातः, मन्ततः, कामतः, प्रकल्पं, यथाकामं, मतिपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकः, मनोपूर्वकं, मत्वा, पुष्ट्या, तात्पर्यतः, यथाकल्पं.

DESIGNER, *s.* (Contriver) चिन्तकः, उपायचिन्तकः, परिकल्पकः, व्यवसायी *m.* (न).—(Drawer) आलेखकः, संस्कारलेखकः, सूत्रपातकः.

DESIGNING, *a.* विदग्धः-ग्धा-ग्यं, छली-लिनी-लि (न), नावी-यिनी-यि (न), कापटिकः-की-कं, वचनशीलः-ली-लं, प्रतारकः-का-कं, सत्यानः-जा-जं.

DESIGNLESS, *a.* अभिप्रायहीनः-ना-नं, निरर्थकः-का-कं, निष्प्रयोजनः-ना-नं.

DESIGNMENT, *s.* अभिप्रायः, चिकीर्षा, आशयः, अर्थः, अर्थवत्ता, अर्थत्वं, अभिसन्धिः *m.*

DESIRABLE, *a.* स्पृहणीयः-या-यं, स्पृहः-शा-शं, अभिलषणीयः-या-यं, वाञ्छनीयः-या-यं, कम्पनीयः-या-यं, काम्यः-म्या-म्यं, लोभ्यः-भ्या-भ्यं, आकांक्षणीयः-या-यं, दृष्टणीयः-दा-दं, प्राप्तीयः-पा-पं, अपेक्षणीयः-या-यं, गन्धः-गन्धः-गन्धं; 'a desirable gift,' काम्यदानं.

DESIRABLENESS, *s.* स्पृहणीयता, वाञ्छनीयता, कम्पनीयता, काम्यत्वं, इष्टत्वं.

DESIRE, *s.* इच्छा, अभिलाषः, अभिलषितं, स्पृहा, वाञ्छा, ईहा, कामः, कामना, कांक्षा, आकांक्षा, अभिवांक्षा, मनोरथः, अभिमतं, समीहितं, लोभः, चाशा, तृषा, तृष्णा, इच्छा, इष्टिः *f.*, इष्टं, अभीष्टं, इन्द्रः *n.* (स्), इन्द्रः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, मनस्कामजा, मनोभिमतं, अभीष्टा, लिप्ता, औत्सुक्यं, औत्सुक्यं, वृत्तिः, लालसा, औत्सुक्यं, कामिः *f.*, वसतिः, 'one's desire,' स्वेच्छा; 'according to one's desire,' स्वेच्छातः, स्वेच्छया, सवाञ्छया, सहृदया, यथेष्टं, यथाभिमतं, स्वच्छन्दं. Obs.

The noun formed from the desid. base often expresses 'desire'; as, 'desire to drink,' पिपासा; 'desire to burn,' दिग्धा.

TO DESIRE, v. a. इष् (c. 6. इच्छति, इच्छितुं), अभिलम् (c. 1. -लभति, c. 4. -लभति -लभितुं), वाञ्छ् (c. 1. वाञ्छति -ञ्छितुं), अभिवाञ्छ्, संवाञ्छ्; काञ् (c. 1. काञ्चति -ञ्चितुं), आकाञ्, अनुकाञ्, अभिकाञ्; स्पृह् (c. 10. स्पृहयति -यितुं), कम् (c. 10. कामयते -यितुं), ईह् (c. 1. ईहते -हितुं), समीह्, लुभ् (c. 4. लुभति, लोभ्), अभिहृष् in caus. (-रोचयति -यितुं), आप् in des. (ईच्छति -ञ्छितुं), अभ्याप्, ययाप्; लुभ् in des. (लिप्सते -ञ्छितुं), अभिलम्; आशंस् (c. 1. -शंसते -ञ्छितुं), गृष् (c. 4. गृह्यति, गर्हति), वञ् (c. 2. वष्टि, वञ्छितुं).—(Ask, beg for) अर्षे (c. 10. अर्षयते -ति -यितुं), प्रार्षे, याच् (c. 1. याचति -ञ्चितुं), वृ (c. 9. वृणीते, वरितुं -रोतुं) with 2 acc., निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं).

DESIRED, p. p. इष्टः -हा -ष्टं, अभीष्टः -हा -ष्टं, अभिलपितः -ता -तं, वाञ्छितः -ता -तं, काञ्चितः -ता -तं, आकाञ्चितः -ता -तं, अभिकाञ्चितः -ता -तं, अभिलम् -ता -तं, ईहितः -ता -तं, समीहितः -ता -तं, ईच्छितः -ता -तं, अभीष्टितः -ता -तं, लिप्सितः -ता -तं, सङ्कल्पितः -ता -तं, हृष्टः -छा -ष्टं.

DESIROUS, a. इच्छुः -च्छुः -च्छुः, इच्छुकः -का -कं, इच्छकः -का -कं, इच्छवान् -वती -वत् (न). इच्छान्वितः -ता -तं, अभिलाषी -षिणी -षि (न) -पुङ्गवः -का -कं, वाञ्छी -ञ्छिनी -ञ्छि (न), आकाञ्ची -ञ्चिणी -ञ्चि (न) or अभिकाञ्ची, रयी -रिणी -रि (न), अर्षी -र्षिनी -र्षि (न), कामी -मिनी -मि (न), कामुकः -का -कं, कामवान् -वती -वत् (न), कामयानः -ना -नं, लोभी -भिनी -भि (न), लुभः -भा -भं, स्पृह्यालुः -लुः -लुः, जातस्पृहः -हा -हं, सम्पृहः -हा -हं, साकाञ्चः -छा -ष्टं, ईप्सुः -प्सुः -प्सु or अभीप्सुः or प्रेषुः or परिप्रेषुः, इष्टी -ष्टिनी -ष्टि (न), निपृष्टुः -ष्टुः -ष्टु, आशंसुः -सुः -सु, आशायुकः -का -कं, लालसी -सिनी -सि (न), तृष्णकः -का -कं, कष्टः -छा -ष्टं. 'Desirous' is sometimes expressed by कान् affixed to the infinitive, the final of which is rejected; as, 'desirous to do,' कर्तुकामः -मा -मं; 'desirous to go,' गन्तुकामः -मा -मं; or by the adj. formed from the desid. base; as, 'desirous of drinking,' पिपासुः -सुः -सु; 'desirous of taking,' आदिसुः -सुः -सु.

TO DESIST, v. n. विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वृत्ते -ञ्चितुं), निवृत्, विनिवृत्; शम् (c. 4. शान्यति, शान्तितुं), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विविद् in pass. (-विच्छते), विचम् (c. 4. -आम्यति -ञ्चनितुं), अपया (c. 2. -याति -तुं); 'he desists from wickedness,' पापाद् विरमति or निवृत्ते.

DESISTANCE, s. विरतिः *f.*, विरामः, निवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, उपशमः.

DESISTED, p. p. निवृत्तः -त्ता -तं, विरतः -ता -तं, उपरतः -ता -तं, शान्तः -न्ता -नं, प्रशान्तः -न्ता -नं, विगतः -ता -तं, विच्छिन्नः -त्ता -तं.

DESK, s. लिखनफलकं, लिपिकलकं, लिपिलेखाधारः, लेखसाधनाधारः.

DESOLATE, a. (Solitary, uninhabited) शून्यः -न्या -न्यं, शून्याकारः -रा -रं, विविक्तः -त्ता -तं, निर्जनः -ना -नं, निर्जन्यः -न्या -न्यं, पुरुष-वञ्जितः -ता -तं, अग्रजः -जा -जं, विलोकः -की -कं, निःशलाकः -का -कं, निराश्रयः -या -यं, वसतिहीनः -ना -नं.—(Laid waste) उच्छिन्नः -त्ता -तं, प्रवाहितः -ता -तं, उपपीडितः -ता -तं.

TO DESOLATE, v. a. उपपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), प्रवाध् (c. 1. -वाधते -ञ्चितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), शून्यीकृ, निर्जनीकृ, निर्देह् (c. 1. -हति -रन्तुं), वसती नञ् in caus. (नाशयति -यितुं).

DESOLATION, s. (Destruction of inhabitants) शून्यीकरणं, निर्जनीकरणं, वसतिनाशः, उच्छेदः, उपपीडनं.—(State of destitution) शून्यता, निर्जनत्वं, विविक्तता, रहितत्वं, विषादः, विषवता.

DESPAIR, s. निराशा, निराश्यं, आशाहीनता, दीनित्वं, वैयर्थ्यं, विषादः.

'in despair,' त्यक्ताशः, आशाहीनः, गताशः.

TO DESPAIR, v. n. आशां हा (c. 3. गहाति, हातुं) or त्यज्, आशया हा in pass. (हीयते), निराश्यम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or गम्; निराशीभू, सङ्कुद (c. 6. -कुदति -दितुं).

DESPAIRINGLY, adv. आशां विना, आशया विना, सनैराश्यं, निराश्यात्.

TO DESPATCH, v. a. (Send away hastily) सत्वरं प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं) or प्रेष् in caus. (प्रेषयति -यितुं, rt. इष्), सम्प्रेष्, परिप्रेष्, or ग्रहि (c. 5. -हियति -हेतुं) or प्रया in caus. (-यापयति -यितुं) or चुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), or प्रणुद् (c. 6. -णुदति -णोतुं).—(Hasten, perform quickly) त्वर् in caus. (त्वरयति -यितुं), सत्वरः; त्वरितं कृ or सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or प्रयुत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).—(Kill) व्याप् in caus. (-पादयति -यितुं), लोकानरं प्राप् in caus. (-प्रापयति -यितुं) or प्रेर.

DESPATCH, s. (Hasty execution) क्षिप्रकारित्वं, शीघ्रनिर्वाहः, त्वरा. तूष्णिः *f.*, आवेगः, अदीर्घसूचता.—(Official message) वाचिकं, वाचिकपत्रं, राजकीयपत्रं, राजलेखः -लेख्यं.—(Hasty messenger) धावकः, वेगी *m.* (न), प्रमदी *m.* (न), लेखहारी *m.* (न), वाताहटः, दूतः.

DESPATCHED, p. p. (Sent) प्रस्थापितः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं, ग्रहितः -ता -तं, प्रयापितः -ता -तं, दूतः -ता -तं, प्रतिवृष्टः -ष्टा -ष्टं, नुक्तः -त्ता -तं, प्रणुक्तः -त्ता -तं, गमितः -ता -तं, प्रतिक्षिप्तः -प्ता -तं.

DESPATCHFUL, a. शीघ्रकारी -रिणी -रि (न) or क्षिप्रकारी, अविलम्बी -ञ्चिनी -ञ्चि (न), अदीर्घसूचः -त्ता -तं, त्वरायुक्तः -का -कं, त्वराशीलः -ला -लं.

DESPERADO, s. साहसी *m.* (न), साहसिकः, अत्याहितकर्मो *m.* (न), जात-तापी *m.* (न).

DESPERATE, a. (Without hope) निराशः -शा -शं, आशाहीनः -ना -नं, आशाराहितः -ता -तं, गताशः -शा -शं, त्यक्ताशः -शा -शं, निःप्रयाशः -शा -शं.—(Daring) साहसिकः -की -कं -की -सिनी -सि (न).—(Fearless) निर्भयः -या -यं, अकुतोभयः -या -यं.—(Irretrievable) निरुपयायी -यिनी -यि (न), अप्रतिकारः -रा -रं or अशक्यप्रतिकारः.—(Furious) उग्रः -या -यं, संरम्भः -म्भा -भं.—(Excessive) अत्यन्तः -न्ता -नं, अति or सु prefixed; 'a desperate fool,' अतिमूढः, 'a desperate act,' अत्याहितं, साहसकृत्यः, जाततापिता.

DESPERATELY, adv. (Furiously) उन्मत्तवत्, साहसेन -सात्, उग्रं, संरम्भं.—(In a great degree) सु or अति prefixed; अत्यन्तं, भृशं, तीव्रं.

DESPERATENESS, s. (Fury, daringness) उन्मत्तः, संरम्भः, उग्रत्वं, साहसिकत्वं.

DESPERATION, s. निराश्यं, आशाहीनता, आशाराहित्यं, निराशा.

DESPICABLE, a. अवमाननीयः -या -यं, अवमान्यः -न्या -न्यं or अपमान्यः, अवमान्यः -न्या -न्यं, अवज्ञेयः -या -यं, अवज्ञातव्यः -न्या -न्यं, गर्ही -हीना -ह्यं, गर्हीण्यः -या -यं, गर्हितः -ता -तं, अवगर्हितः -ता -तं, अतिगर्हितः -ता -तं, निन्दा -न्दा -न्यं, निन्दनीयः -या -यं, निन्दाही -ही -ह्यं, दूष्यः -न्या -न्यं, तुच्छः -त्ता -तं, कुत्सितः -ता -तं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं.

DESPICABLENESS, s. अवमान्यता, गर्हीत्वं, निन्दाता, तुच्छत्वं, दूष्यता.

DESPICABLY, adv. गर्हीण्यं, गर्हितं, कुत्सितं, अपकृष्टं, तुच्छं.

TO DESPISE, v. a. अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), तृणाय मन्, अभ्यवमन्, परिमन्, गर्ह् (c. 1. गर्हते -रिहेतुं), विगर्ह्, कुत्स् (c. 10. कुत्सयति -यितुं), निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), परिभू (c. 1. -भवति -ञ्चितुं), अवधीर् (c. 10. अवधीरयति -यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते -ञ्छितुं), उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ञ्छितुं), अवधेयं (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), बाध् in des. (बीभासते -ञ्छितुं), अवधिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्तुं).

कदर्थे (c. 10. -अर्थयते -यितुं), कदर्थीकृ, कदर्थीकृ, लघुकृ.

DESPISED, *p. p.* अवमतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, विमानितः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं, विगर्हितः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, कदर्थितः -ता -तं, अवध्यातः -ता -तं, निन्दितः -ता -तं, उपेक्षितः -ता -तं, अवगणितः -ता -तं.

DESPISER, *s.* अवमाना *m.* (नृ), अवज्ञाता *m.* (नृ), अवमानकज्ञा *m.* (नृ), निन्दकः.

DESPITE, *s.* (Malice) द्वेषः, द्वेषः, मात्सर्यं, ईर्ष्या, अभ्युत्थानं, दुर्बुद्धिः *f.*, नृशंस्यं, दौर्जन्यं, दंशः.—(Opposition) प्रतिरोधः, विरोधः, प्रतियोगः, प्रतिकारः, प्रतिकूलता; 'in despite,' अनिच्छया, विरुद्धं, प्रतिकूल्येन, or expressed by the gen. c. of the pres. part. of the root दृश् 'to see,' or मिष; 'in despite of thee,' पश्यतस् तव; 'in despite of the princes,' मिपतां पार्थिवानां.

To DESPITE, *v. a.* कुप in caus. (कोपयति -यितुं), रूप in caus. (रोषयति -यितुं), तप in caus. (तापयति -यितुं), मत्तप; क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति, क्रोष्टुं), व्यप in caus. (व्यपयति -यितुं), दुःस् (c. 10. दुःखयति -यितुं).

DESPITEFUL, *a.* द्रोही -हिणी -हि (नृ), द्रोहबुद्धिः -द्धिः -द्धि or दुर्बुद्धिः, ईर्षी -र्षिणी -र्षि (नृ), साम्यः -या -यं, विषहृदयः -या -यं, नृशंसः -सा -सं, मात्सर्यः -रा -रं, द्वेषी -पिणी -पि (नृ), अहितेच्छुः -च्छुः -च्छु, हिंसाशीलः -ला -लं.

DESPITEFULLY, *adv.* सद्रोहं, सद्रोषं, हिंसापूर्व, नृशंसं, साम्यसूयं.

DESPITEFULNESS, *s.* द्रोहः, द्वेषः, मात्सर्यं, नृशंस्यं, दंशः, दौर्जन्यं.

To DESPOIL, *v. a.* हृ (c. 1. हरति, हर्षुं), अपहृ, विमुष् (c. 6. -मुष्ति -मोक्तुं), वियुज् in caus. (-योजयति -यितुं), विप्रयुज् with inst. c.; 'despoil of leaves,' निष्पत्रीकृ.

DESPOILED, *p. p.* हृतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, वियुक्तः -क्ता -क्तं, वियोजितः -ता -तं; 'despoiled of all possessions,' हृतसर्वस्वः -स्वा -स्वं.

DESPOILER, *s.* हर्षा *m.* (नृ), हारकः, अपहारकः, अपहारकृ, लुप्टाकः.

DESPOILATION, *s.* हरणं, अपहारणं, अभिहारः, अभ्याहारः, अभियहणं.

To DESPOND, *v. n.* विषद् (c. 1. -पीदति -पद्), अवसद्; निर्वेदं or विषादं or नैराश्यम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or गम्; आशां हा (c. 3. जहाति, हातुं) or तज् (c. 1. तजति, तज्जुं), निर्विणीभू, निर्विद् (c. 4. -विद्यते -वेष्टुं), सङ्गुद् (c. 6. -कुटति -टितुं).

DESPONDENCY, *s.* विषादः, निर्वेदः, विषण्णता, निर्विण्णता, नैराश्यं, निराशा, अवसन्नता, उद्वेगः, दौर्मेनस्यं, ग्रानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*

DESPONDENT, *a.* विषण्णः -णा -यं, विषादी -दिनी -दि (नृ), निर्विण्णः -णा -यं, निराशः -शा -शं, आशाहीनः -ना -नं, त्यक्ताशः -शा -शं, अवसन्नः -सा -सं, उद्विग्नमनाः -नाः -नः (स्) or दुर्मेनाः or अनर्मेनाः, ग्रानः -ना -नं.

DESPONDINGLY, *adv.* सनिर्वेदं, सविषादं, निर्वेदात्, सनैराश्यं.

To DESPONSATE, *v. a.* वाग्दानं कृ, वाग्दानेन विवाहार्थं प्रतिज्ञा (c. 9. -जानाति -नोते -ज्ञातुं), कन्यां प्रदा, प्रतिज्ञाविवाहितां कृ.

DESPONSATION, *s.* वाग्दानं, कन्याप्रदानं, विवाहार्थं प्रतिज्ञानं.

DESPOT, *s.* सम्राट् *m.* (नृ), अधिराजः, चक्रवर्ती *m.* (नृ), सर्वेश्वरः, राजाधिपतिः, एकराजः, स्वाधीनराजः, स्वयम्भुः.

DESPOTIC, DESPOTICAL, *a.* अनधीनः -ना -नं, अनायत्तः -ता -तं, अधिराजकः -का -कं, स्वयम्भुः -भुः -भु, साम्राजिकः -की -कं, स्वयम्भुत्तकारी -रिणी -रि (नृ).

DESPOTICALLY, *adv.* अधिराजयत्, अनायत्तं, स्वेच्छातस्, स्वकामतस्, स्वच्छन्दं.

DESPOTISM, *s.* साम्राज्यं, अधिराज्यं, एकपत्यं, स्वेच्छाप्रभुत्वं, अनधीनत्वं.

To DESPUMATE, *v. n.* फेन (nom. फेनायते), उत्प्लेचनं कृ, मख (nom. मखायते).

DESPUMATION, *s.* फेनोत्प्लेचनं, मखोत्प्लेचनं, उत्प्लेचनं, वयसीहः.

DESQUAMATION, *s.* त्वक्परिपुटनं, अस्थिपरिपुटनं, अध्यस्थिपरिपुटनं.

DESSERT, *s.* भोजनान्ते परिवेशितं फलमोदकादिसाधं, फलाहारः.

DESTINATION, *s.* (Purpose for which any thing is intended) अर्थः, अर्थत्वं, प्रयोगः, उपयोगः, प्रयोजनं, उद्देशः, आशयः, अभिप्रायः, तात्पर्यं.—(Place of destination) अग्रभूमिः *f.*, अग्रस्थानं, अर्थ, निरूपितस्थानं.

To DESTINE OR DESTINATE, *v. a.* निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), परिकृप्, निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिष्ट, प्रदिष्ट, समादिष्ट; नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, उपयुज्, विनियुज्, प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), अभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं).

DESTINED, *p. p.* निरूपितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DESTINY, *s.* दैवं, भाग्यं, भागधेयं, कृतान्तः, विधिः *m.*, विधाता *m.* (नृ), भवितव्यता, दैविकं, अदृष्टं, नियतिः *f.*, कालनियोगः, कालधर्मः, दिष्टं, प्राक्तनं.

DESTITUTE, *a.* (Poor, abject, friendless) निर्धनः -ना -नं, अर्थहीनः -ना -नं, निष्किञ्चनः -ना -नं, अकिञ्चनः -ना -नं, दुर्गतः -ता -तं, निःस्वः -स्वा -स्वं, निराश्रयः -या -यं, अगाश्रयः -या -यं, अशरणः -णा -यं, बन्धुहीनः -ना -नं.—(Deprived of, in want of) हीनः -ना -नं, विहीनः -ना -नं, परिहीणः -णा -यं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, वर्जितः -ता -तं, विवर्जितः -ता -तं, शून्यः -न्या -न्यं, विनाकृतः -ता -तं, वियुक्तः -क्ता -क्तं, लुप्तः -प्ता -प्तं, हृतः -ता -तं, अपेतः -ता -तं; 'destitute of fruit,' फलहीनः -ना -नं or फलरहितः -ता -तं or फलापेतः -ता -तं or हृतफलः -ला -लं; 'destitute of means,' असाधनः -ना -नं.

DESTITUTION, *s.* (State of being deprived) हीनत्वं, रहितत्वं, शून्यता.—(Absence of a thing) अभावः, असम्भवः, विरहः.—(Want of money, &c., poverty) धनाभावः, वर्धनाभावः, निष्किञ्चनत्वं, अकिञ्चनं, दारिद्र्यं, बन्धुहीनता, असहायता, अभूमिः *f.*

To DESTROY, *v. a.* (Put an end to, ruin) नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्, प्रणश्; साध् in caus. (साधयति -यितुं), संसाध्; शि (c. 5. शिणोति, शेत्तुं or caus. शययति, क्षययति -यितुं), सद् in caus. (सादयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुम्यति, लोभुं or caus. लोपयति -यितुं), विलुप्; ध्वस् in caus. (ध्वंसयति -यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस; उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), निर्देह (c. 1. -दहति -दग्धुं), यस् (c. 1. यस्तो -सितुं).—(Kill) हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं or caus. घातयति -यितुं), व्यापद् in caus. (-पादयति -यितुं), नृ in caus. (मारयति -यितुं), कूद् (c. 10. सूदयति -यितुं), अभिसूद्, निबूद्, विनिबूद्, अक्षिबूद्; शद् in caus. (शातयति -यितुं), प्रमी in caus. (-मापयति -यितुं), क्षय् (c. 8. क्षयोति -यितुं).

DESTROYED, *p. p.* नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः -ता -तं, प्रणष्टः -ष्टा -ष्टं, सादितः -ता -तं, सूदितः -ता -तं, हृतः -ता -तं, घातितः -ता -तं, ध्वंसितः -ता -तं, उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, भग्नः -ग्ना -ग्नं, व्यापादितः -ता -तं.

DESTROYER, *s.* विनाशकः, नाशी *m.* (नृ), नाशकारी *m.* (नृ), विनाशकारी, हन्ता *m.* (नृ), निहन्ता, घाती *m.* (नृ), क्षयकरः, जनकः, जनकृ, ध्वंसकः, ध्वंसकारी *m.* (नृ), प्रलपकज्ञा *m.* (नृ), सूदनः, अपहः; 'destroying angel,' कृतान्तः.

DESTRUCTIBLE, *a.* नाशनीयः -या -यं, नाशयः -श्या -श्यं, विनश्यतः -रा -रं, ध्वंसनीयः -या -यं, अवसेयः -या -यं, क्षयी -यिणी -यि (नृ).

DESTRUCTION, *s.* नाशः, विनाशः, विनिष्टः *f.*, प्रणाशः, क्षयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, सादनं, सूदनं, प्रलयः, संहारः, अपायः, क्षयः, विलोपनं, लोपः, समुच्छेदः, उद्गहनं, उत्पादनं, वैश्वं.—(Murder) घातः -तनं, मारयः, पथः, निहन्तं, प्रनापयः.—(Of the world) प्रलयः, कल्याणः, महानकः, निहानकः, संवर्धः, क्षयः.

DESTRUCTIVE, a. नाशी-शिनी-शि (न) or प्रणाशी, विनाशकः-का-कं, क्षयकरः-री-रं, घाती-तिनी-ति (न) or विघाती, घातकः-का-कं, प्रध्वंसी-सिनी-सि (न) or परिध्वंसी, सनकरः-री-रं, सूदनः-नी-नं, प्रमापी-पिणी-पि (न), आत्ययिकः-की-कं, निधनकारी-रिणी-रि (न), नाशयः-श्या-श्यं, प्राणहरः-रा-रं, अपकारकः-का-कं, पासनः-ना-नं, अभिमर्शनः-ना-नं, क्रूरः-रा-रं, अपहः-हा-हं or हः हा हं or हः हा हं in comp.

DESTRUCTIVELY, adv. सनाशं, विनाशेन, विनाशकप्रकारेण, आत्ययिकं.

DESTRUCTIVENESS, s. नाशकत्वं, नाशित्वं, घातकत्वं, अपकारकता.

DESUETUDE, s. विरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निर्वृत्तिः, निवर्त्तनं, विच्छेदः.

DESULTORY, a. चञ्चलः-ला-लं, अस्थिरः-रा-रं, लोलः-ला-लं, तरलः-ला-लं, चपलः-ला-लं, सङ्कुचः-का-कं, अधीरः-रा-रं, उच्छ्वलः-ला-लं.

To DETACH, v. a. (Separate) भिद् (c. 7. भिनत्ति-भेत्तुं), विभिद्, वियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), अवच्छिद्, विधिष् in caus. (-क्षेपयति-यितुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), पृथक्—(Send out a party from the main army) सङ्घसैन्यमध्यात् कतिपयसैन्यान् उमरकरणायै प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं).

DETACHED, p. p. वियुक्तः-क्ता-कं, विप्रयुक्तः-क्ता-कं, विनियुक्तः-क्ता-कं, भिन्नः-क्षा-क्षं, विभिन्नः-क्षा-क्षं, प्रभिन्नः-क्षा-क्षं, विच्छिन्नः-क्षा-क्षं, अवच्छिन्नः-क्षा-क्षं, विधिष्ठः-ष्टा-ष्टं, असंलग्नः-ग्न-ग्नं, असंसक्तः-क्ता-कं, असक्तः-क्ता-कं, व्यासक्तः-क्ता-कं, गतसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निर्युक्तिकः-का-कं.

DETACHMENT, s. (Act of detaching) वियोगः, विप्रयोगः, विभेदः, विच्छेदः, अवच्छेदः, विधेयः, व्यासङ्गः, अनभिष्वङ्गः—(Body of troops sent out for petty warfare) उमरकरणायै प्रस्थापितः सैन्यगुल्मः, सैन्यदलं.

DETAIL, s. विवरणं, विस्तारः, विस्तरः, वाग्विस्तारः, उपवर्णः-र्णेनं, वृत्तान्तविवरणं, सङ्ख्यवृत्तान्तव्याख्या; 'in detail,' विस्तरेण, विस्तरशस्, सुविस्तरं, उपवर्णेन, विभागशस्.

To DETAIL, v. a. सुविस्तरेण कथ् (c. 10. कथयति-यितुं) or व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति-तुं), सङ्ख्यवृत्तान्तं विवृ (c. 5. -वृणोति-यितुं-रीतुं) or व्याख्या; उपवर्णे (c. 10. -वर्णयति-यितुं), वृत्तान्तविवरणं कृ.

DETAILED, p. p. and a. उपवर्णितः-ता-तं, सविस्तरः-रा-रं, विस्तीर्णः-र्णे-र्णे.

To DETAIN, v. a. (Keep what belongs to another) परद्रव्यं धृ (c. 1. धरति, धर्तुं or caus. धारयति-यितुं) or सन्धृ or परिभुज् (c. 7. -भुङ्क्ते-भोक्तुं)—(Keep back, withhold) निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), नियह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), विधृ in caus., उपसंहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) संहृ—(Restrain from departure) धृ, निरुध् (c. 7. -रुध्ति-रोधुं) अवरुध्—(Hold in confinement) कारायां निरुध् or आसिष् (c. 1. -सेषति-सेधुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

DETAINED, p. p. धृतः-ता-तं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, नियारितः-ता-तं.

DETAINER, s. धारकः, धर्ता *m.* (कृ), परिभोक्ता *m.* (कृ), निरोधकः.

To DETECT, v. a. ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), विज्ञा, परिज्ञा, अभिज्ञा, निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), निर्णी (c. 1. -णयति-येतुं), उपलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अधिगम्, अध्यागम्, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), आसद् (c. 10. -सादयति-यितुं), प्रोत्सद्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), व्यज् in caus. (-जज्जयति-यितुं), व्यक्तीकृ, विवृ (c. 5. -वृणोति-यितुं-रीतुं).

DETECTED, p. p. ज्ञातः-ता-तं, विज्ञातः-ता-तं, अभिज्ञातः-ता-तं, अवगतः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं, धृतः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, व्यज्ञितः-ता-तं, व्यक्तीकृतः-ता-तं; 'in a crime,' दृष्टदोषः-वा-वं.

DETECTION, s. ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, निरूपणं, निर्णयः, धरणं, अवगमः,

अनुसन्धानं, व्यक्तीकरणं, विवृतिः *f.*

DETENTION, s. धरणं, धारणं, सन्धारणं, निग्रहः, निवारणं, संहरणं, संरोधः, समुक्तिः *f.*, समोषः—(Confinement) रोधः, निरोधः-धनं, जामेधः, स्थानासेधः, सम्प्रतिरोधकः—(Forceful detention of a debtor) बलात्कारः.

To DETIER, v. a. भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं) or निवृत् in caus., or विरम् in caus. (-रमयति-यितुं) or निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), विभी in caus. (-भाययति-यितुं), अवभक्ष् in caus. (-भर्त्तयति-त-यितुं).

To DETERGE, v. a. मलम् अपमृज् (c. 1. -मार्जति, c. 2. -मार्ष्टि-धुं), परिमृज्, परिष्कृ.

DETERGENT, a. परिमार्जकः-का-कं, परिमार्हणः-हणः-हणु, शोधकः-का-कं.

To DETERIORATE, v. n. क्षि in pass. (क्षीयते), ह्रस् (c. 1. ह्रमते-सितुं), दम् (c. 4. दुपयति, दोषुं), भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं), विकृतीभू, अन्यथाभू, विकलीभू.

To DETERIORATE, v. a. दुप् in caus. (दुपयति-यितुं), किकलीकृ, विकृ, अपकृप् (c. 1. -कर्पति-कृष्टुं), ह्रस् in caus. (ह्रमयति-यितुं).

DETERIORATED, p. p. क्षीणः-क्षा-क्षं, परिभष्टः-ष्टा-ष्टं, विकलः-ला-लं.

DETERIORATION, s. (Growing worse) विकारः, विकृतिः *f.*, हासः, अपचयः, क्षयः, क्षीणता, भष्टता, दुष्टता, अधोगतिः *f.*, अन्यथाभावः—(Making worse) अपकर्षः-पेषं, विकलीकरणं.

DETERMENT, s. निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, उद्योगभङ्गः, उद्यमव्याघातः, विप्रः.

DETERMINABLE, a. निर्णयः-या-यं, विवेचनीयः-या-यं, निर्धारणीयः-या-यं, निर्धार्यः-र्या-र्यं, अवधारणीयः-या-यं, अवधार्यः-र्या-र्यं.

DETERMINE, a. (Settled, definite) निश्चितः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, नियतः-ता-तं, निर्धारितः-ता-तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, निबद्धः-द्धा-द्धं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यवस्थापितः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, निश्चयः-या-यं.

DETERMINATELY, adv. निश्चितं, अनिश्चयं, सनिर्णयं, निर्णयपूर्वकं, सङ्कल्पपूर्वकं.

DETERMINATION, s. निश्चयः, निर्णयः, सङ्कल्पः, व्यवसायः, कल्पः, सम्प्रधारणा, निर्धारणं, अवधारणं, सिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, व्यवस्थितिः *f.*, विचारः, विवेचना; 'firm determination,' दृढनिश्चयः—(Persevering direction to an end) अभिनिर्देशः, निर्वन्धः, अख्यवसायः.

DETERMINATIVE, a. निश्चयकः-का-कं, निर्णयकः-का-कं, निर्धारकः-का-कं.

To DETERMINE, v. a. (Fix, settle) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), अवस्था, व्यवस्था; सिष् in caus. (साधयति-यितुं), स्थिरीकृ, सिद्धीकृ, परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं)—(Decide) निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), निर्णी (c. 1. -णयति-येतुं), विचर् in caus. (-चारयति-यितुं)—(Resolve) व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), अध्यवसो, सङ्कप्, मनो निविष् in caus. (-वेशयति-यितुं)—(Ascertain) निरूप् in caus. (-रूपयति-यितुं), अवपृ in caus. (-धारयति-यितुं), सम्प्रधृ, निर्धृ—(Define) निर्दिष्ट् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं)—(Confine) परिमा (c. 2. -माति-तुं)—(Direct, influence the choice) उद्दिश्; भ्रेर् in caus. (-ईरयति-यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति-यितुं), प्रोत्सह् in caus. (-साहयति-यितुं).

To DETERMINE, v. n. (Come to a decision) निश्चयं कृ, निर्णयं कृ, सङ्कल्पं कृ—(End, come to a conclusion) सिष् in pass. (सिध्यते or c. 4. सिध्यति), सम्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), अवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), व्यवसो; 'I am determined to do that,' तत् कर्तुं व्यवसितो-स्मि.

DETERMINED, p. p. निश्चितः-ता-तं, निर्णीतः-ता-तं, कृतनिश्चयः-या-यं,

अवसितः-ता-तं, सिद्धः-द्धा-द्धं. अवस्थितः-ता-तं, निर्धारितः-ता-तं, अवधारितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, प्रयतितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, विचारितः-ता-तं, सकृत्स्थितः-ता-तं.—(Resolute) साहस्यिकः-की-कं, अवसायी-यिनी-यि (न्), सुस्थिरः-रा-रं, स्थिरमतिः-तिः-ति, अभि-निविष्टः-ष्टा-ष्टं; 'determined to sacrifice life,' प्राणांस् त्यक्तुं मुनिश्चितः or अवसितः.

DETERMINEDLY, *adv.* सुस्थिरं, स्थिरचेतसा, मुनिश्चितं, बुद्धिपुटःसरं, बुद्ध्या.

DETERMINER, *s.* नियंता *m.* (न्), निश्चयकारी *m.* (न्), सकृत्स्थिकृत्.

DETERSIVE, *a.* अपमार्जकः-का-कं, शोधकः-का-कं, परिष्कारकः-का-कं.

To DETEST, *v. a.* द्विप् (c. 2. द्वेष्टि-ष्टुं), प्रद्विप्, विद्विप्, गर्हे (c. 1. गर्हेते-हिंते), दुह् (c. 4. दुह्यति, द्रोहिन्तुं, द्रोघुं), अभिदुह्, बाध् in des. (बीभत्सते-त्सितुं), घृण् (c. 1. घृणते-णितुं).

DETESTABLE, *a.* द्वेष्यः-या-यं, द्वेषणीयः-या-यं, गर्हेणीयः-या-यं, गद्यः-द्या-द्यं, गर्हितः-ता-तं, घृणार्हः-हा-हं, अक्षिगतः-ता-तं.

DETESTABLY, *adv.* गर्हेणीयं, गर्हितं, द्वेषणीयं, विद्विष्टं, घृणार्हं.

DETESTATION, *s.* द्वेषः, विद्वेषः, विद्विष्टता, गर्हा-हैणं, बीभत्सः, घृणा.

DETESTED, *p. p.* द्विष्टः-ष्टा-ष्टं, विद्विष्टः-ष्टा-ष्टं, गर्हितः-ता-तं, घृणितः-ता-तं, क्पातगर्हेणः-णा-खं, अवगीतः-ता-तं.

DETESTER, *s.* द्वेषी *m.* (न्), विद्वेषी *m.*, विद्वेष्टा *m.* (ष्टुं), गर्हाकारी *m.* (न्).

To DETHrone, *v. a.* राज्यात् or सिंहासनात् पत् in caus. (पातयति-यितुं) or च्यु in caus. (आवयति-यितुं) or भंश् in caus. (भंशयति-यितुं) or उत्पद् in caus. (-प्रांयति-यितुं).

DETHRONED, *p. p.* राज्यभष्टः-ष्टा-ष्टं, भष्टराज्यः-ज्या-ज्यं, राज्यात्प्रभंशितः-ता-तं, राज्यप्रच्युतः-ता-तं, सिंहासनात्पातितः-ता-तं, राज्यादुत्पाटितः-ता-तं.

DETHRONEMENT, *s.* राज्यभंशः, राज्यात्प्रभंशनं, राज्यात्पातनं, राज्यादुत्पाटनं.

To DETONATE, *v. n.* स्तन् (c. 1. स्तनति-नितुं), स्फूर्जे (c. 1. स्फूर्जति-जितुं), तीक्ष्णशब्दं कृ.

DETONATION, *s.* स्तनितं, स्तननं, स्फूर्जनं, विस्फूर्जितं, तीक्ष्णशब्दः, आस्फोटनशब्दः.

To DETORT, *v. a.* विकृ, साचोकृ, घक्रोकृ, विकृप् (c. 10. -रूपयति-यितुं).

To DETRACT, *v. a.* (Take away from) अपकृप् (c. 1. -कथयति-क्रुं), अपकृप्, अपहृ (c. 1. -हरति-हृं), अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).—(Diminish, lessen the value) अत्पीकृ, न्यूनीकृ, कन (nom. कनयति-यितुं), लप् (nom. लपयति-यितुं), लपृकृ, इम् in caus. (हासयति-यितुं).—(Disparage, calumniate) असूय (nom. असूयति-ते-यितुं), अभ्यसूय, अपघद् (c. 1. -घदति-दितुं), परिघद्; निन्द (c. 1. निन्दति-न्दितुं), अयक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेत्तुं), आक्षिप्.

DETRACHION, *s.* (Taking away, diminishing) अपकर्षः-घणं, अपनयनं, अपहरणं, अत्पीकरणं, न्यूनीकरणं, लपृकरणं, हासः.—(Disparagement, calumny) असूया-यनं, अभ्यसूया, असूयः *m.*, अपवादः, परिवादः, गुणापवादः, गुणनिन्दा, गुणघातः, परगुणमत्सरः, परदोषवादः, परदोषाभिधानं, दोषाविष्करणं, पिशुनवाक्यं, पैशुन्यं, कौलीनं, विगानं, आक्षेपः, कलङ्कः, वाग्दोषः.

DETRACTOR, *s.* असूयकः, अभ्यसूयकः, अपवादी *m.* (न्), गुणापवादकः, परिवादी *m.* (न्), गुणघाती *m.* (न्), परगुणासहनः, निन्दकः, आक्षेपकः, सूचकः, खलः.

DETRACTORY, DETRACTIVE, *a.* असूयकः-का-कं, अभ्यसूयकः-का-कं, असूचकः-का-कं, अपवादकः-का-कं, गुणघाती-तिनी-ति (न्), परिवादी-दिनी-दि (न्), लापयकारी-रिणी-रि (न्), पिशुनः-ना-नं, कलङ्ककरः-री-रं, अकौशिकरः-री-रं.

DETRACTRESS, *s.* अपवादिनी, परिवादिनी, अभ्यसूयिका, निन्दाकारिणी.

DETRIMENT, *s.* क्षतिः *f.*, अपायः, हानिः *f.*, अपकारः, अपचयः, हिंसा, द्रोहः, अनिष्टं, नाशः, विनाशः, विरोधः, क्षतं, अपकृतं, अपचरितः *f.*, अपहारः, क्षयः, उपक्षयः, दोषः, बाधः, भंशः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, क्षयः.

DETRIMENTAL, *a.* अपकारकः-का-कं-री-रिणी-रि (न्), घातकः-का-कं, उपघातकः-का-कं, हिंसः-हा-सं, हिंसकः-का-कं, विरोधी-धिनी-धि (न्), क्षतिकारकः-का-कं, हानिजनकः-का-कं, द्रोही-हिणी-हि (न्).

To DETRUDE, *v. a.* निपत् in caus. (पातयति-यितुं), अथःपत् in caus. or अधोऽधः पत्, अधःक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेत्तुं), अधःकृ, प्रभंश् in caus. (-भंशयति-यितुं).

To DETRUNCATE, *v. a.* अवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), अवकृत् (c. 6. -कृनति-कश्चितुं).

DETRUNCATION, *s.* छेदः, कर्त्तनं, अवच्छेदः, अवकर्त्तनं, लोपः-पनं.

DETRUSION, *s.* निपातनं, अधःपातनं, अधोऽधःपातनं, अधःक्षेपणं.

DEVCE, *s.* (Two) द्विः, द्वयं, द्विकं.—(Devil) पिशाचः, वेतालः, भूतः.

DEUTERONOMY, *s.* ईश्वरीयव्यवस्थाया द्वितीयविवरणं, मूसालिखितं पञ्चमपुस्तकं.

To DEVASTATE, *v. a.* उपपीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं); बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), प्रबाध्, परिबाध्; उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), अभिमृद् (c. 1. -मर्दति-दिंते), अवमृद्, उपश्रु (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं), दह् (c. 1. दहति-दग्धुं), निदेह्.

DEVASTATED, *p. p.* पीडितः-ता-तं, विप्रतः-ता-तं, उपद्रुतः-ता-तं.

DEVASTATION, *s.* विप्रवः, उपप्रवः, उपपीडनं, पीडनं, उपद्रवः, अवमर्दः, बाधा, प्रबाधा, उच्छेदः, विनाशः, अभिसम्पातः.

To DEVELOP, *v. a.* विवृ (c. 5. -वृणोति-गुते-परितुं-रोतुं), अपावृ; प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं), विकाश, प्रकटीकृ, उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), विस्तृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), प्रमृ in caus. (-सारयति-यितुं), विप्रष् in caus. (-प्रथयति-यितुं), व्याकृ.

DEVELOPED, *p. p.* विवृतः-ता-तं, विकाशितः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं.

DEVELOPMENT, *s.* विवृतिः *f.*, विथरणं, विकाशनं, प्रकाशनं, प्रसारणं, उत्पत्तिः *f.*, उत्पादनं, विस्तृतिः *f.*, विस्तारणं, प्रकटीकरणं, व्याकरणं.

DEVERGENCE, *s.* अधःपतनं, अधोगतिः *f.*, व्युतिः *f.*, भंशः, उत्क्रमः, पक्रता.

To DEVIATE, *v. n.* भंश् (c. 4. भंशयति, भंशितुं), विभंश्, व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं), विव्यु, विचलत् (c. 1. -चलति-लितुं), उत्क्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्युत्क्रम्, भम् (c. 4. भ्रामयति, भ्रमितुं), व्यभिचर् (c. 1. -चरति-रितुं) all with abl. c., तन् (c. 1. तजति, तज्जुं) with acc. c.

DEVIATED, *p. p.* भष्टः-ष्टा-ष्टं, व्युतः-ता-तं, विचलितः-ता-तं.

DEVIATION, *s.* भंशः, व्युतिः *f.*, विचलनं, उत्क्रमः, व्यभिचारः, भ्रांतिः *f.*, भ्रमः, भेषः, विक्रिया, त्यागः.—(From the right way) सत्यभंशः, सत्यत्यागः, उत्पथगमनं, विमार्गगमनं, कुपथगमनं, यथोचिताभ्रंशः.

DEVICE, *s.* (Contrivance) उपायः, अपदेशः, अपदेशः, अवसायः, प्रयोगः, कौशलप्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, युक्तिः *f.*, कल्पना, चेष्टा, साधनं, प्रोत्सादनं, मन्त्रणा, छलं, माया, विधः; 'a good device,' सुयुक्तिः *f.*—(Project) अभिप्रायः, आशयः, चिन्ता.—(Emblem) चिह्नं, चङ्कः, कुलीनपदचिह्नं.

DEVIL, *s.* पिशाचः, भूतः, वेतालः, अपदेवता. See DEMON. The translators of the Bible have coined the word शैतान् from the Arabic.

DEVILISH, *a.* पैशाचः-चो-चं-चिकः-की-कं, भौतः-ती-तं-तिकः-की-कं.

DEVILISHLY, *adv.* पिशाचवत्, वेतालवत्.—(Greatly) अत्यर्थं, भृशं.

DEVIOUS, *a.* वक्रः-क्रा-क्रं, कुटिलः-ला-लं, अनधीदः-दा-दं, उत्क्रान्तमर्थीदः-दा-दं, व्यभिचारी-रिणी-रि (न्), अभाचारी-रिणी-रि (न्), भ्रमी-मिणी-मि (न्).

To DEVISE, v. a. प्रविशन् (c. 10. -विशयति -यितुं), परिचिन्तन्, मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or परिचिन्तन्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), विधा, यद् (c. 1. यदते -दितुं), मन्त्र (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -धातुं), चालोन् (c. 10. -लोचयति -यितुं).—(Grant by will) दानपत्रेण स्वरिक्तं दायदादिभ्यः प्रदा (c. 1. -यच्छति -दातुं) or सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं).

To DEVISE, v. n. उपायप्रयोगं कृ, उपायचिन्तां कृ, व्यपदेशं कृ.

DEVISE, s. (Bequeathing by will) दानपत्रेण दायदादिभ्यो रिक्त्यप्रदानं.

DEVISED, p. p. प्रविशितः -ता -तं, यदितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं; 'well-devised,' सुचिन्तितः -ता -तं.

DEVISEE, s. धनहारी *m.* (नं), धनाधिकारी *m.* (नं), अधिकारी, दानपात्रं.

DEVISER, s. (Contriver) उपायचिन्तकः, उपायज्ञः, उपेता *m.* (तृ), उपायी *m.* (नं), प्रयोजकः, परिकल्पकः, व्यवसायी *m.* (नं).

DEVISOR, s. दानपत्रेण रिक्त्यप्रदाता *m.* (तृ), सम्प्रदाता *m.*

DEVOID, a. (Empty) शुन्यः -न्या -न्यं.—(Free from) हीनः -ना -नं, विहीनः -ना -नं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, शुन्यः -न्या -न्यं, वर्जितः -ता -तं, विवर्जितः -ता -तं, उन्मिक्तः -ता -तं, वीतः -ता -तं, गतः -ता -तं, or by निर्, वि and अ prefixed : as, 'devoid of fruit,' फलहीनः -ना -नं, फलरहितः -ता -तं, फलशून्यः -न्या -न्यं, वीतफलः -ला -लं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, अफलः -ला -लं.

DEVOIR, s. सत्कारः, सत्कृतं, सत्कृतिः *f.*, आदरकर्म *n.* (नं), समादरः, सम्मानं, पूजा, अर्चनं -ना, स्वकर्तव्यं, कर्तव्यता, यत्नं.

To DEVOLVE, v. a. (Roll down) प्रवह् in caus. (-वाहयति -यितुं), प्रवृ in caus. (-सारयति -यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं), अनुवृत्, प्रपत् in caus. (-पातयति -यितुं).—(Deliver over) व्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), सव्यस्, उपन्यस्, च्चु in caus. (-अर्पयति -यितुं), सम्, प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्), चारुद् in caus. (-रोपयति -यितुं), संक्रम् in caus. (-क्रामयति -यितुं).

To DEVOLVE, v. n. (Fall into new hands, be delivered over) आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), आया (c. 2. -याति -तुं), संक्रम् (c. 1. -क्रमते -मिन्तुं), व्यस् in pass. (-अस्यते), सव्यस् in pass., सम् in caus. pass. (-अर्पते), व्यस्तः -स्ता -स्तं भू.—(Roll down, fall down) अयो वृत् (c. 1. वर्तते -रिन्तुं), अयो घृत्, प्रपत् (c. 1. -पतति -तिन्तुं).

DEVOLUTION, s. अद्यःपतनं, प्रवर्तनं, व्यसनं, सव्यसनं, आरोपणं.

To DEVOTE, v. a. (Appropriate to any use, dedicate, consecrate) विनियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्ते), प्रयुज्, सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृत्), प्रवी (c. 1. -व्रयति -वेत्ते), उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), प्रतिष्ठा in caus. (-ष्ठापयति -यितुं), सङ्कल्पं कृत्वा दा or सम्, विद् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं).—(Addict one's self to any thing) आसङ्ग in pass. (-सङ्गते or -सज्जते -सेक्ते) with loc., भज् (c. 1. भजति -ते, भङ्ते), आसेव् (c. 1. -सेवते -यितुं), मनो निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं), अनुरज् in pass. (-रज्यते), समायत् (c. 1. -यतते -तिन्तुं), आसक्तः -क्ता -क्तं भू; 'he is devoted to his wife,' भार्यायाम् अनुरज्यते.—(Doom to destruction) नरकं गम्या इति शप्तं कृ.

DEVOTED, p. p. भक्तः -क्ता -क्तं, आसक्तः -क्ता -क्तं, प्रसक्तः -क्ता -क्तं, आसक्तः -क्ता -क्तं, सक्तः -क्ता -क्तं, रतः -ता -तं, निरतः -ता -तं, आरुढः -ढा -ढं, आस्थितः -ता -तं, समायतः -ता -तं, दृढभक्तिः -क्तिः -क्तिः, भक्तियुक्तः -क्ता -क्तं, सत्किमान् -मती -मत् (तृ); 'devoted to one's master,' प्रभुभक्तः; 'to Krishna,' कृष्णाभिक्तः or कृष्णभित्तः; 'a devoted wife,' पतिव्रता, दक्षपत्नी, पतिसेविनी; 'a devoted husband,'

पत्नीसेवी *m.* (नं), भार्यानुकूलः; 'a devoted friend,' स्थितप्रेमा *m.* (नं).

DEVOTEDNESS, s. (Dedication, consecration) समर्पणं, उत्सर्गः, निवेदनं, विनियोगः, सङ्कल्पकरणं, प्रतिष्ठा, चितरणं.—(Addiction) भक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*, उपसेवनं, निवेशः, अभिनिवेशः, निविष्टता, परायणता, उपासकता.

DEVOTEE, s. योगी *m.* (नं), सत्पात्री *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं), तापसः, यती *m.* (नं), महायती *m.* (नं), वैखानसः, मुनिः *m.*, निर्यन्यः -न्यकः, धर्मेनिबन्धी *m.* (नं), धर्मेनिरतः, धर्मेनिविष्टः.

DEVOTION, s. (Devoted attachment) भक्तिः *f.*, भक्त्यं, अनुरागः, आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, सक्तिः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, योगः, सेवा, उपासना, उपसेवनं.—(Piety) ईश्वरभक्तिः *f.*, भजनशीलता, धर्मेत्वं, ईश्वरसेवा, उत्सर्गः.—(Act of worship) नियमः, धर्मेक्रिया, धर्मेकृत्यं, तपः *n.* (स); 'to perform austere devotion,' तपस् (nom. तपस्यति) or तपस् तप् in pass. (तप्यते); 'self-devotion,' आत्मपरित्यागः; 'devotion to a husband,' पतिसेवा, पतिव्रतं.

DEVOTIONAL, a. (Relating to religion) धर्मेविषयकः -का -कं. ईश्वरपूजाविषयः -या -यं, तपोमयः -यी -यं.—(Religious) धर्मेपरः -रा -रं, ईश्वरभाजनः -ना -नं, भजनशीलः -ला -लं, औपामनः -नी -नं, नियमनिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं.

To DEVOUR, v. a. ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), उपग्रस्, भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), सम्भक्ष्, खाद् (c. 1. खादति -दितुं), संखाद्, समद् (c. 2. -अक्षि -क्षुं), समश् (c. 9. -अक्षति -अक्षितुं), पय्यश्, जघ् (c. 2. जघति -तुं) यस् (c. 1. यसति, यल्लु).—(Swallow up) गृ (c. 6. गिरति, गिरितुं -रीतुं), निगृ, सङ्गृ, ग्रस्.—(Consume) उपयुज् (c. 7. -युक्ते -योक्ते), नश् in caus. (नाशयति -यितुं).

DEVoured, p. p. यस्तः -स्ता -स्तं, जग्धः -ग्धा -ग्धं, अक्षितः -ता -तं, खादितः -ता -तं.

DEVOURER, s. भक्षकः, खादकः, भक्षयिता *m.* (तृ), ग्रसनकारः, ग्रसिषुः *m.*

DEVOUT, a. भक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मत् (तृ), भजनशीलः -ला -लं, धर्मी -र्मिणी -र्मि (नं), धार्मिकः -की -कं, धर्मिष्ठः -ता -तं, धर्मात्मा -त्मा -त्तं (नं) or पुण्यात्मा or प्रयत्नात्मा, पूजकः -का -कं, व्रती -तिनी -ति (नं) or महाव्रती, ईश्वरभाजनः -ना -नं, आर्चः -धी -धं, पुण्यशीलः -ला -लं, तपस्वी -स्विनी -स्वि (नं), ईश्वरनिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, अद्वान्वितः -ता -तं, परमेश्वरे सदाभक्तिः -क्तिः -क्तिः

DEVOUTLY, adv. ईश्वरभक्तिपूर्व, ईश्वरभक्त्या, धृढाग्रहं.

DEVOUTNESS, s. ईश्वरभक्त्यं, ईश्वरनिष्ठत्वं, नियमनिष्ठता, अद्वान्वितं.

DEW, s. नोहारः, तुषारः, शिशिरः, प्रालेयं, अवश्यायः, रजनोजलं, रात्रिजलं, निशाजलं, सज्जलं, सवारि *n.*, अवश्यायजलं, अवश्यायमलिलं, निशापुष्पं, खवाप्यः, हिमः -मं, दलं.

To DEW, v. a. नोहारेण or शिशिरेण झिद् in caus. (झेदयति -यितुं) or सिष् (c. 6. सिञ्चति, सेक्ते) or प्रोष् (c. 1. -उक्षति -क्षितुं) or आद्रीकृ.

DEW-BESPRENT, a. शिशिराक्तः -क्ता -क्तं, नोहारोक्षितः -ता -तं, तुषारझिञ्जः -जा -जं, अवश्यायावसिक्तः -क्ता -क्तं.

DEW-DROP, s. तुषारकणः, नोहारविन्दुः *m.*, शिशिरविन्दुः, अवश्यायविन्दुः, हिमकणः, तुषारशीकरः.

DEW-LAP, s. गलकण्डलः, कण्डलः, सञ्जा, वृषगलस्य लोलितमांसं.

DEWY, a. तुषारमयः -यी -यं, नोहारसिक्तः -क्ता -क्तं, शिशिरः -रा -रं.

DEXTERITY, s. दक्षता, दाक्ष्यं, हस्तकौशल्यं, करदक्षता, हस्तलाघवं, हस्तपादादिदक्षिप्रता, चातुर्यं, नेपुण्यं, युक्तिः *f.*, सुप्रयोगः -गता, पदुता, सत्वरता.

DEXTEROUS, a. दक्षः -क्षा -क्षं, करदक्षः -क्षा -क्षं, लघुहस्तः -स्ता -स्तं, कृतहस्तः -स्ता -स्तं, चतुरः -रा -रं, निपुणः -णा -णं, क्षिप्रः -प्रा -प्रं, युक्तिमान् -मती -मत् (तृ), सुप्रयोगवान् -वती -वत् (तृ), वेशलः -ला -लं,

- पदः -दुः -दुः, सूत्रानः -ना -ने, उणाः -णा -णं.
- DEXTEROUSLY, *adv.* सदाश्रयः, मलाश्रयः, युक्ता, सचातुर्यं, सपाटवं.
- DEXTAL, *a.* दक्षिणः -णा -णं, दक्षिणः -णी -णं, अपसव्यः -या -यं, वामेतरः -रा -रं, अवामः -मा -मं, दक्षिणस्थः -स्या -स्यं, दक्षिणपार्श्वस्थः -स्या -स्यं.
- DHANWANTARI, *s.* (The physician of the gods) धन्वन्तरिः *m.* काशिराजः.
- DIABETES, *s.* बहुमूत्रमेहः, बहुमूत्ररोगः, इयुमेहः, प्रमेहः.
- DIABOLIC, DIABOLICAL, *a.* पैशाचः -ची -चं -चिकः -की -कं, भौतिकः -की -कं, पिशाचोपमः -मा -मं, वैतालिकः -की -कं, दारुणः -णा -णं.
- DIABOLICALLY, *adv.* पिशाचवत्, भूतवत्, वैतालवत्, दारुणं.
- DIACUSTICS, *s.* श्रवणविद्या, श्रुतिविद्ययाविद्या, ध्वनिविद्या.
- DIADÉM, *s.* किरीटः, मुकुटं, मीलः *m.* -ली, वेहनं, शिरोवेहनं, अवतंसः, तिरौट, चन्द्रुरं, नूडा, मस्तकाभरणं.
- DIADÉME, *a.* किरीटी -दिनी -दि (न), किरीटधारी -रिणी -रि (न).
- DIARRHESIS, *s.* स्वरविच्छेदः, पदविभेदः, अक्षरविच्छेदः, असन्धिः, यथा तितउ शब्दे.
- DIAGNOSTIC, *s.* रोगलक्षणं, रोगचिह्नं, विमृषिका, प्रज्ञानं, उपसर्गः.
- DIAGONAL, *a.* एककोणात् अन्यकोणपर्यन्तम् अङ्कितः -ता -तं, कोणाकोणि लिखितः -ता -तं.
- DIAGONAL, *s.* कर्णः, श्रुतिः *f.*, श्रवणः, एककोणात् अन्यकोणपर्यन्तम् अङ्कित रेखा, कोणाकोणि लिखिता रेखा यया चतुरस्रं द्विसमीकृतं.
- DIAGONALLY, *adv.* कोणाकोणि, आरारि, ससासि.
- DIAGRAM, *s.* मण्डलकं, चक्रं, कूर्मचक्रं, छेत्रं, अङ्कः, चित्रं.
- DIAL, DIAL-PLATE, *s.* मण्डलदण्डादिपरिमाणकं मण्डलं, अङ्कचिह्नता यदी यया मयसङ्गरेण कालः मूच्यते, इन्द्रः, यामयोपा; 'pin of a dial,' मयूषः, कीलः; 'sun-dial,' सूर्यघटी, प्रतोदः.
- DIALECT, *s.* (Subdivision of a language) विभिन्नभाषा, देशभाषा. —(Language, speech) भाषा, भाषितं -पणं, वचनं, वाक्यं, वाक् *f.* (च), उक्तिः *f.*; 'foreign dialect,' श्रेष्ठभाषा.
- DIALECTIC, *s.* (Logic) तर्कः, तर्कविद्या, न्यायः, आन्वीक्षिकी, अनुमानोक्तिः *f.*
- DIALECTICAL, *a.* तार्किकः -की -कं, न्यायी -यिनी -यि (न), प्रोहः -हा -हं.
- DIALECTICALLY, *adv.* न्यायतम्, तर्कविद्यानुसारेण, तर्कशास्त्रवत्.
- DIALECTICIAN, *s.* तर्की *m.* (न), न्यायविद्, नैयायिकः, आक्षेपादः, सांवादिकः.
- DIALING, *s.* (Science of shadow) छायाविद्या. —(Dial making) घटीनिर्माणं, घृष्टीकर्मण्डलनिर्माणशिल्पं.
- DIALOGIST, *s.* कथोपकथकः, सांवादिकः, सम्भाषकः, उद्गतरप्रत्युद्गतरकृत, प्रश्नोत्तरक्रमेण कथोपकथनरचकः.
- DIALOGUE, *s.* कथोपकथनं, संलापः, सम्भाषा -पणं, संवादः, द्वयोः संवादः, सङ्गथा, सम्प्रवदनं, उद्गतरप्रत्युद्गतरं, प्रश्नोत्तरं, उक्तिप्रत्युक्तिः *f.*, परस्परालापः, वीथ्यङ्ग.
- To DIALOGUE, *v. n.* सम्भाष (c. 1. -भाषते -पितुं), संवद् (c. 1. -वदति -दितुं), संलप (c. 1. -लपति -पितुं), संवच (c. 2. -वक्ति -क्तुं), कथोपकथनं कृ.
- DIAMETER, *s.* (Of a circle) व्यासं, विष्कम्भः, विस्तारः, विलुतिः *f.*
- DIAMETRAL, DIAMETRICAL, *a.* व्यासक्रमेण विपरीतगतः -ता -तं, अभिमुखगतः -ता -तं.
- DIAMETRICALLY, *adv.* व्यासक्रमेण विपरीतं, अभिमुखं, प्रतिकूलं, मुखामुखि.
- DIAMOND, *s.* हीरं -रकः, यज्ञः -चं, वरारकं, अविकं, अशिरं, दधीष्वास्ति *n.*, दृढाङ्गं, लोहनिम्नं, सृचोमलं, रत्नमुख्यं, भार्गवप्रियः; 'diamond-mine,' यज्ञाकरः.
- DIAMOND-CUTTER, *s.* हीरकारः, हीरकछिद्, हीरमानकः, हीरपरिष्कारकः.
- DIAPASON, *s.* स्वराष्टकं, अष्टसराः *m. pl.*, स्वरायनः, विरिञ्चाष्टकं.
- DIAPER, *s.* पुष्पादिसंस्कारालङ्कृतः क्षौमपटः, चित्रपटः, वरकं.

- To DIAPER, *v. a.* क्षौमपटं पुष्पादिसंस्कारेण अलङ्कृतुं, चित्रं (c. 10. चित्रयति -यितुं).
- DIAPHANEITY, *s.* स्वच्छता, अस्वच्छता, प्रसन्नता, प्रसक्तिः *f.*, वैशर्षं.
- DIAPHANIC, DIAPHANOUS, *a.* स्वच्छः -च्छा -च्छं, अस्वच्छः -च्छा -च्छं, प्रसन्नः -न्ना -न्नं, विशदः -दा -दं, विमलः -ला -लं, विशुद्धः -द्धा -द्धं, स्पष्टिकप्रभः -भा -भं.
- DIAPHORETIC, *a.* स्वेदकरः -री -रं, स्वेदनः -ना -नं, स्वेदनकः -का -कं, धम्मोत्पादकः -का -कं, प्रस्वेदितवान् -वती -वत् (त); 'a diaphoretic,' स्वेदनं.
- DIAPHRAGM, *s.* शरीरस्य मध्यदेशः, उदरवक्षःस्थलमध्ये शरीरभागः.
- DIARRHŒA, *s.* अतिसारः, सारणः, प्रवाहिका, ग्रहणीरुक् *f.* (न), ग्रहणी, विरेकः, प्रसृन्दनं -न्दिका, वसनाः.
- DIARRHŒIC, *a.* रेचकः -की -कं, सारकः -का -कं, अधोभागहरः -रा -रं.
- DIARY, *s.* आह्निकव्यवहारपुस्तकं, दैनिकवृत्तान्तपुस्तकं, आह्निकचरित्रलिखनं, पुस्तकं यस्मिन् दैनिकचेष्टितानि समारोप्यन्ते, पदभञ्जिका, पञ्जिका.
- DIASTOLE, *s.* रूपकविशेषो येन हृत्स्वरो दीर्घीक्रियते.
- DIATESSERON, *s.* गान्धर्वविद्यायां स्वरचतुष्टयं.
- DIBBLE, *s.* लघुस्मृतिचित्रं, सुद्रुखाचं, वीजारोपणे प्रयुक्तो तीक्ष्णयो दण्डः.
- DICACITY, *s.* वाचकता, अतिशयोक्तिः *f.*, जल्पः, वाचालता, अविनयः.
- DICE, *s.*, *pl.* of DIE. अद्याः *m. pl.*, पाशकाः *m. pl.*, देवनाः *m. pl.*; 'loaded dice,' कूटाद्याः *m. pl.*; 'player with dice,' अद्यदेवी *m.* (न).
- To DICE, *v. n.* अक्षैर् दिव् (c. 4. दीव्यति -ते, देवितुं) or प्रदिव् or प्रतिदिव् or क्रीड (c. 1. क्रीडति -डितुं); ग्रह् (c. 1. ग्रहते -हितुं), अद्यक्रीडा कृ.
- DICE-BOARD, *s.* पाशकपीठः, नयपीठी, अष्टापदं, शारिफलं.
- DICE-BOX, *s.* अद्याधारः, पाशकभासं, अद्यभाजनं, अद्यसम्पुटकः.
- DICER, *s.* अद्यदेवी *m.* (न), अद्यधृतः -धूः, अद्यक्रीडकः; 'player with unfair dice,' कूटाद्यदेवी *m.* (न).
- To DICHTOMIZE, *v. a.* द्विधा कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), पृथक्.
- DICKER, *s.* (Of leather) दशचर्मणि *n. pl.*, चर्मदशकं.
- To DICTATE, *v. a.* आज्ञा in caus. (-ज्ञायति -यितुं), आदिज्ञ (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निर्दिज्ञ, ज्ञास् (c. 2. ज्ञास्ति, ज्ञासितुं), चूद् in caus. (-चोदयति -यितुं), अभिवृद्, प्रेर in caus. (-ईरयति -यितुं), प्रकृप् in caus. (-कल्पयति -यितुं).
- DICTATE, *s.* आज्ञा, आदेशः, निदेशः, निर्देशः, नियमः, नियोगः, ज्ञासनं, चोदनः, विधिः *m.*, विधानं, प्रेरणं, वचनं, प्रयुक्तिः *f.*
- DICTATED, *p. p.* आदिष्टः -हा -हं, आज्ञापितः -ता -तं, चोदितः -ता -तं.
- DICTATION, *s.* आदेशः, आज्ञापनं, निर्देशः, निदेशः, नियोजनं, विज्ञापनं, चोदना.
- DICTATOR, *s.* आपाततः or विनिपातसमये सर्वसम्मत्या परमाधिकारपुक्तो जनः, अनन्याधीनः ज्ञासिता *m.* (तु), परमज्ञासिता, परमप्रभुः, एकप्रभुः, एकाधिपतिः *m.*
- DICTATORIAL, *a.* आज्ञापकः -का -कं, निर्देशकः -का -कं, वृष्टः -हा -हं.
- DICTATORSHIP, *s.* पृष्टीकज्ञासितुः पदं or अधिकारः, ऐक्यपदं, ऐकाधिपत्यं.
- DICTION, *s.* वाग्ब्यापारः, वाक्यब्यापारः, वागीतिः *f.*, वाक्यं, उक्तिः *f.*, वचनं, भाषा, वाणी, व्याहारः, वचः *n.* (स्).
- DICTIONARY, *s.* कोषः, शब्दकोषः, शब्दसङ्ग्रहः, अभिधानं, शब्दग्रन्थः, शब्दजालं, निर्वचनं, निचङ्गुः *m.*; 'a dictionary compiler,' कौशिकः.
- DICTUM, *s.* (Authoritative saying) वचनं, आदेशः, वक्तव्यं.
- DIDACTIC, DIDACTICAL, *a.* उपदेशकः -का -कं, निर्देशकः -का -कं, शिक्षकः -का -कं, शिक्षाकरः -रा -रं, वैधिकः -की -कं, लोचः -ची -चं.
- DIDAPPER, *s.* (A diving bird) प्रवः, झावी *m.* (न).
- DIE, *s.* (To play with) अद्याः, पाशकः, देवनः, नयः, विन्दुतकः, दुन्दुभिः *f.* -भी, जयपुष्पकः, शारिङ्गलला, अष्टाङ्ग; 'a loaded die,' कूटाद्यः.

दुर्लभः—(Chance) दैवः—(Stamp used in coinage) मुद्रा.

To DIE, *v. a.* (Colour, stain). See To DYE.

To DIE, *v. n.* (Lose life) मृ (c. 6. क्षियते, मर्त्ये), सम्मृ, मे (c. 2. -रति-तुं, with प्र, प्रैति), परे, अती (अत्येति), अती; जीवनं or देहम् उद्धृतं (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), तनुं or शरीरं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or न्यम् (c. 4. -अस्यति-असितुं), प्राणत्यागं कृ, प्रणी (c. 4. -नीयते), विषद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), व्यापद्; पच्यत्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), देहाद् अपगम्, लोकान्तरं गम् or प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), संस्था (c. 1. -तिष्ठते-स्थातुं), प्रेतीभू—(Perish, be lost) नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं), प्रणश्, विनश्; प्रली (c. 4. -लीयते-लेतुं), क्षि in pass. (क्षीयते), प्रक्षि, संक्षि, ध्वंस् (c. 1. ध्वंसते-क्षितुं), विध्वंस्—(Sink, faint) सद् (c. 1. सौदति, सन्तुं), अवसद्, विषद्; ह्ये (c. 1. ह्यायति, ह्यातुं), मुञ्जे (c. 1. मूर्च्छति-च्छितुं)—(Wither) विश in pass. (-शीयते).

DIER, *s.* (One who colours) चस्तरागकृत्. See DYER.

DIET, *s.* (Food) अन्नं, आहारः, खाद्यद्रव्यं, भोजनं, भक्ष्यं, भोज्यं; 'change of diet,' अन्नपरिवर्तः—(Food regulated by the rules of medicine) पथ्यं, पथ्यान्नं, पथ्यापथ्यं—(Assembly of princes) राजसभा, शिष्टसभा, मखलेष्टरसभा.

To DIET, *v. a.* (Feed by the rules of medicine) पथ्यापथ्यं निर्दिष्टं (c. 6. -दिशति-देष्टुं), पथ्यान्नं or पथ्यान्नेन भुज् in caus. (भोजयति-यितुं), पथ्यान्नं दा—(Feed) भुज् in caus., पुष्य (c. 10. पोषयति-यितुं), भू (c. 3. विभक्तिं, भुञ्जे).

To DIET, *v. n.* पथ्यान्नं भुज् (c. 7. भुञ्जे, भोक्तुं) or सश् (c. 9. अश्नाति, अशितुं).

DIET-DRINK, *s.* औषधीयजलं, पथ्यपानीयं, सिद्धजलं.

To DIFFER, *v. n.* (Be distinguished from) विशिष्य in pass. (-शिष्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, प्रभिद्, all with abl. c.; as, 'the son differs from the father,' पितुर् भिद्यते कुमारः—(Contend, be at variance) विरुद् (c. 7. -रुण्डि-रोढुं), प्रतिरुद्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं)—(Dissent) विपरीतं मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), न सम्मन्, अन्यथा मन्, असम्मतिं कृ, विषद् (c. 1. -वदते-दितुं), न स्वीकृ, भिन्नमतः-ता-तं भू.

DIFFERENCE, *s.* (Distinction from something else) भेदः, विभेदः, प्रभेदः, भिदा, विशेषः, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, अन्तरं-रितं, भिन्नता, विभिन्नता, पृथक्त्वं, पार्थक्यं, अवच्छेदः, अन्यथात्वं, परत्वं, इतरत्वं—(Contrariety) विपरीतता, वैपरीत्यं, विरोधः, विरुद्धता, विपर्ययः, वैलक्षण्यं, विप्रतिपत्तिः *f.*, द्वैधं, द्वैविध्यं—(Difference of opinion, dispute) मतिप्रभेदः, मतिविपर्ययः, विमतिः *f.*, वैमत्यं, विवादः, विसंवादः, द्वैधं, कलहः, कलिः *m.*—(Difference of meaning) अर्थभेदः, अर्थान्तरं—(Difference in quantity) तारतम्यं, वैषम्यं—(Dissimilarity) असाम्यं, असादृश्यं.

To DIFFERENCE, *v. a.* विशिष्य in caus. (-शेषयति-यितुं), भिद् in caus. (भिदयति-यितुं), पृथक्कृ.

DIFFERENT, *a.* (Distinct) भिन्नः-जा-वं, प्रभिन्नः-जा-वं, विभिन्नः-जा-वं, अन्यः-न्या-न्तं, अन्यतरः-रा-रत्, इतरः-रा-रं, परः-रा-रं, विपरीतः-ता-तं, विविक्रः-क्ता-क्तं, व्यतिरिक्तः-क्ता-क्तं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, त्वः-त्वा-त्वं—(Dissimilar) असदृशः-शी-शी, असमानः-ना-नं, असमः-मा-मं, विषमः-मा-मं—(Various) विविधः-धा-धं, पृथग्विधः-धा-धं, नानाविधः-धा-धं, बहुविधः-धा-धं; 'by a different road,' भिन्नमार्गेण; 'in a different way,' अन्यथा; 'different state of the case,' अन्यथात्वं. Sometimes expressed by अकारं affixed; as, 'a different meaning,' अर्थान्तरं.

DIFFERENTIAL, *a.* भेदकरः-री-रं, विशेषकः-का-कं—(Differential series, dependence of larger numbers on smaller) तारतम्यं.

DIFFERENTLY, *adv.* अन्यथा, इतरथा, परतस्, अन्यतस्, इतरतस्, पृथक्, भिन्नरूपेण, अन्यप्रकारेण, विपरीतं, पृथक्त्वेन.

DIFFICULT, *a.* (Hard, not easy) कठिनः-ना-नं, दुष्करः-रा-री-रं, दुःसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुश्चरः-रा-रं, दुर्निवहः-हा-हं, असुकरः-री-रं, असुगमः-मा-मं, विषमः-मा-मं, कष्टः-ष्टा-ष्टं, कष्टकरः-री-रं, आयासी-सिनी-सि (न्); 'difficult to be understood,' दुर्ज्ञेयः-या-यं; 'difficult to be got,' दुर्लभः-भा-भं, दुःप्राप्यः-ध्या-ध्यं, दुःखलभ्यः-भ्या-भ्यं, दुःखेन प्राप्यः-ध्या-ध्यं, दुराप्यः-धा-धं; 'difficult to be overcome,' दुरतिक्रमः-मा-मं; 'difficult to be cut,' दुःखलेद्यः-द्या-द्यं; 'difficult to be joined,' दुःसम्भानः-ना-नं; 'difficult of digestion,' दुर्जरः-रा-रं; 'difficult of ascent,' दुरारोहः-हा-हं; 'a difficult case,' सशस्योऽर्थे; 'difficult march,' सङ्गमः, दुर्गमचरः—(Peevish, morose) वक्रभावः-या-वं, दुर्धैः-धा-धं.

DIFFICULTY, *adv.* दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, कृच्छ्रात्, कष्टं, आयासेन, कठिनं, विषमं, दुर् prefixed; as, 'difficultly attainable,' दुःप्राप्यः-ध्या-ध्यं.

DIFFICULTY, *s.* (Hardness, that which is hard to effect) कठिन्यं, कठिनता, दुःखं, कृच्छ्रं, कष्टं, आयासः, दुष्करत्वं, असौकर्यं, विषमं, वैषम्यं, दुर्गं, शस्यं, संशयः; 'difficulties,' दुर्गाणि; 'beset with difficulties,' सशस्यः-स्या-त्यं, सकष्टकः-का-कं; 'overcoming difficulties,' दुर्गलङ्घनः-नी-नं; 'cut with difficulty,' दुःखलेद्यः-द्या-द्यं or दुःखेन लेद्यः; 'without difficulty,' अनायासे-नेन; 'obtained with difficulty,' कृच्छ्रात्-मा-मं—(Distress, opposition) क्लेशः, दुःखं, बाधः, विरोधः, प्रातिकूल्यं—(Perplexity) व्यग्रता, वैक्लव्यं, विग्रहः—(Objection) बाधा, उद्गारः.

To DIFFIDE, *v. n.* शङ्क (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), आशङ्क, न विश्वस्य (c. 2. -असिति-तुं).

DIFFIDENCE, *s.* (Want of confidence in others) अविश्वासः, अप्रत्ययः, शङ्का—(In one's self) ह्रीः, लज्जा, व्रीडा, अप्रगल्भ्यं, आशङ्का.

DIFFIDENT, *a.* (Distrustful) अविश्वासी मिनी-मि (न्), अप्रत्ययी-यिनी-यि (न्), शङ्काशीलः-ला-लं, साशङ्कः-क्ता-क्तं, सशङ्कः-क्ता-क्तं—(Modest, reserved) ह्रीमान्-नतां-मत् (त), लज्जावान्-वती-वत् (त्), अप्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, अपृष्टः-ष्टा-ष्टं.

DIFFIDENTLY, *adv.* शङ्कया, शङ्कापूर्वं, लज्जया, अप्रगल्भं, अपृष्टं.

DIFFLUENCE, DIFFLUENCY, *s.* विद्रुतत्वं, द्रुतता, द्रवत्वं, द्राव्यत्वं, विलीनता, तरलता.

DIFFLUENT, *a.* विद्रुतः-ता-तं, द्रवः-वा-वं, विलीनः-ना-नं, तरलः-ला-लं.

To DIFFUSE, *v. a.* (Pour out) प्रसृ in caus. (-सावयति-यितुं), प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), पत् in caus. (पातयति-यितुं)—(Spread, scatter, extend) विस्तृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), संस्तृ, परिस्तृ, प्रसृ in caus. (-सारयति-यितुं), विस्तृ, अतिसृ in caus., विस्तृप् in caus. (-सथेयति-यितुं), प्रसृ in caus. (-चारयति-यितुं), विद्रु in caus. (-द्रावयति-यितुं), विकृ (c. 6. -किरति-करितुं-रीतुं), प्रप् in caus. (प्रथयति-यितुं), तन् (c. 8. तनोति-नितुं), वितन्, वृष् in caus. (-वर्धयति-यितुं), प्रवृष्, विकाश in caus. (-काशयति-यितुं), प्रपच् (c. 10. -पचयति-यितुं)—(Diffuse itself, be diffused) व्याप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), विस्तृ in pass. (-स्तीर्यते), विरुद् (c. 1. -रोहति-रोढुं), प्रवृष् (c. 1. -वर्धते-वर्धितुं), सञ्चि गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), व्यश् (c. 5. -अश्नुते-अशितुं), विगाह् (c. 1. -गाहते-हितुं), प्रविश् (c. 6.

-विशति-वेष्टु).

DIFFUSE, *s.* (Not concise, prolix) विस्तीर्णः-शी-शी, विस्तृतः-ता-तं, आयतः-ता-तं, अतिप्रसृतः-ता-तं, प्रपञ्चितः-ता-तं, दीर्घमूत्रः-वा-वं, असंक्षिप्तः-ता-तं, असामानिकः-की-कं.

DIFFUSED, *p. p.* व्याप्तः-ता-तं, विस्तीर्णः-शी-शी, विस्तृतः-ता-तं, प्रसारितः-ता-तं, विसारितः-ता-तं, प्रसृतः-ता-तं, विस्तृतः-ता-तं, विकीर्णः-शी-शी, प्रकीर्णः-शी-शी, प्रचारितः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, प्रथितः-ता-तं, प्रवृद्धः-डा-डं, ततः-ता-तं, विततः-ता-तं, आततः-ता-तं, प्रविततः-ता-तं, प्रपञ्चितः-ता-तं, सङ्वेगतः-ता-तं, सङ्वेचगतः-ता-तं, परिगतः-ता-तं, द्रुतः-ता-तं.

DIFFUSELY, *adv.* विस्तरशब्, विस्तरेण, सुविस्तरं, प्रपञ्चेन, वाग्विस्तारेण, असंक्षेपतम्, असमासतम्, असंक्षिप्तं, दीर्घमूत्रतया.

DIFFUSION, *s.* व्याप्तिः *f.* व्यापनं, व्यापकत्वं, विस्तारः, विसृतिः *f.* विस्तरः, विस्तीर्णता, प्रसारणं, प्रसरः-रणं, परिसरः, प्रततिः *f.*, विततिः *f.*, सक्ततिः *f.* तानः, प्रतानः, प्रपञ्चः, प्रकाशः-शनं, विकाशः-शनं, व्यासः, परिच्छेपः, ततिः *f.* विग्रहः.

DIFFUSIVE, *a.* व्यापकः-का-कं, व्यापी-पिनी-पि (न), व्याप्तिमान्-मती-मत् (त्), विस्तरणशीलः-ला-लं, विस्तृतः-ता-तं, व्यञ्जवानः-ना-नं, प्रतानी-निनी-नि (न), विसारी-रिणी-रि (न) or प्रसारी, सान्त्वानिकः-की-कं, क्षिपयुः-स्युः-स्यु.

DIFFUSIVELY, *adv.* विस्तीर्णं, सुविस्तरं, व्याप्तं, सामान्यतम्, सङ्वेच, सुपञ्चैर्वा.

DIFFUSIVENESS, *s.* विस्तारः, विस्तीर्णता, विसृतिः *f.*, व्याप्तिः *f.*, व्यापकत्वं. —(Prolixity of style) वाग्विस्तारः, विस्तरः, प्रपञ्चः, दीर्घमूत्रता.

To dig, *v. a. and n.* खन (c. 1. खनति-ते-नितुं), अभिखन, आखन; 'dig with a spade,' खनित्रेण खन or खनित्रेण भूमिं भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेक्षुं) or दृ in caus. (दारयति-यितुं) or गच्छे कृ.—(Dig up) उत्खन, प्रोत्खन.—(Pierce) निखन, निभिद्, छिद् (c. 10. छिद्यति-यितुं), छिद् (c. 7. छिनक्ति, छेक्षुं), व्यध् (c. 4. विधति, व्यधुं).

DIGERENT, *a.* अग्निवर्धकः-का-कं, पाचकः-का-कं, परिपाकी-किणी-कि (न).

DIGEST, *s.* स्मृतिमहिता, स्मृतिसङ्ग्रहः, धर्मशास्त्रसंहिता, स्मृतिशास्त्रं, स्मृति-सारः.—(Any compilation) सङ्ग्रहः, संहिता, समाहारः, संक्षेपः.

To digest, *v. a.* (Concoct in the stomach) जठरे or उदरे जृ in caus. (जरयति-यितुं), पच (c. 1. पचति, पक्षुं), परिपच, कृष् (c. 1. कृषति-यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं).—(Soften by heat) निष्कृष्य, सिद्धीकृ.—(Arrange, methodise) क्रमेण रच (c. 10. रचयति-यितुं), विरच, श्रेणीक्रमेण लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) or ग्रन्थ (c. 1. ग्रन्थति-न्यितुं), सङ्ग्रहं कृ.—(Prepare in the mind) मनसा विचर in caus. (चारयति-यितुं).—(Put up with) सह (c. 1. सहते, सोदुं), खन (c. 1. खनते, खनुं).

To digest, *v. n.* जठरे or उदरे जृ (c. 4. जीर्णयति, जरितुं-रीतुं).—(Suppurate) पूय (c. 1. पूयते-यितुं), पूयं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

DIGESTED, *p. p.* जीर्णः-शी-शी, पक्वः-क्वा-कं, कृषितः-ता-तं, परिपक्वः-क्वा-कं, दग्धः-ग्धा-गं, रुचितः-ता-तं, सिद्धः-डा-डं.

DIGESTER, *s.* (That which strengthens digestion) जारणं, पाचकं, पाचनं, अग्निवर्धनः, रोचकः, रोचनः.—(A vessel) निष्कृषणयन्त्रं.

DIGESTIBLE, *a.* पक्वः-व्या-वं, पचनीयः-या-यं, कृषनीयः-या-यं.

DIGESTION, *s.* पाकः, परिपाकः, विपाकः, पचनं, जीर्णः *f.*, जरणं, परिपक्वता, पुटपाकः, अग्निः *m.*, वह्निः *m.*, जठराग्निः, उदराग्निः, जठरानलः, कायाग्निः *m.*, कोष्ठाग्निः; 'slowness of digestion,' अग्निमान्द्यं; 'having a weak digestion,' मद्धाग्निः-ग्निः-ग्नि; 'having a good digestion,' दोष्ठाग्निः-ग्निः-ग्नि.—(Suppu-

ration) पूयत्वं, पाकः.

DIGESTIVE, *a.* पाचकः-का-कं, पाचनः-ना-नं, परिपाकी-किणी-कि (न), अग्निवर्धकः-का-कं, अग्निदः-दा-दं, वह्निकरः-री-रं, आग्नेयः-यी-यं, रुचकः-का-कं, रोचकः-का-कं, रोचनः-ना-नं.—(Suppurative) पाकलः-ला-लं.

DIGGER, *s.* खनकः, खनिता *m.* (न), खननकारी *m.* (न), खातकः, खातनिकः.

To dig, *v. a.* भूय (c. 10. भूयति-यितुं), जलङ्ग, परिधा (c. 2. -धत्ते-धातुं).

DIGIT, *s.* (Of the moon) कला, इन्दुलेखा, इन्दुरेखा, शशाङ्गलेखा, इन्दुदलः.—(Arithmetical character) अङ्कः, गुणनिका.

DIGITATED, *a.* शाखी-खिनी-खि (न), अङ्गुलिबद्ध विभिनः-ता-तं.

DIGLADIATION, *s.* असिमुष्टं, खड्गमुष्टं, युष्टं, कलिः *m.*, कलहः.

DIGNIFIED, *a.* उदारचरितः-ता-तं, उदारवृत्तिः-रिः-रि, मानी-निनी-नि (न), गर्वितः-ता-तं, महाशयः-या-यं, महानुभावः-वा-वं, प्रतापी-पिनी-पि (न), महाप्रतापः-पा-पं, प्रौढः-ढा-ढं, आयतिमान्-मती-मत् (त्).—(Invested with some dignity) उत्कृष्टपदयुक्तः-क्ता-कं, प्रवर्धितः-ता-तं, प्रतिपत्तिमान्-मती-मत् (त्).

To dignify, *v. a.* (Prefer) पदं वृध् in caus. (वर्धयति-यितुं), उत्कृष्टपदे नियुज् (c. 7. -युक्ते-युक्ते) or प्रतिपद in caus. (-पादयति-यितुं).—(Honour, adorn) मन् in caus. (मानयति-यितुं), सम्मन्, भूय (c. 10. भूयति-यितुं), शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं).

DIGNITARY, *s.* उत्कृष्टपदयुक्तः पुरोहितः, प्रतिपत्तिमान् *m.* (त्), भाव्यलोकः.

DIGNITY, *s.* (Nobleness of mind) माहात्म्यं, औदार्यं, उदारता.—(Dignity of mien) प्रतापः, तेजः *m.* (स्), अनुभावः, प्रभावः, आयतिः *f.*—(Dignity of sentiments) गर्वः, मानं, अभिमानं, मानिता, सम्मानं, दयः.—(Elevation, honourable rank) उत्कृष्टता, उत्कृष्टः, औत्कृष्ट्यं, अभिजातता, अभिजात्यं, प्रतिपत्तिः *f.*, उत्कृष्टपदं, परमपदं, प्रधानता, उन्नतिः *f.*, अधिष्ठानं, स्थितिः *f.*, मान्यता, महाय्यता, मय्यादा.

To digress, *v. n.* (Turn aside out of the road) उत्क्रम (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), व्युत्क्रम, विचल (c. 1. -चलति-लितुं), विच्यु (c. 1. -च्यते-च्योतुं), पार्श्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).—(Depart from the tenour of a discourse) वचनक्रमं or वाक्यप्रसङ्गं or कथायोगं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), प्रस्तुतं or प्रकृतं or मूलविषयं or प्रधानविषयं त्यक्त्वा प्रासङ्गिकम् अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

DIGRESSION, *s.* (From the tenour of a discourse) प्रस्तुतत्यागः, वचनक्रमत्यागः, वाक्यप्रसङ्गत्यागः, वाक्यक्रमभङ्गः, मूलविषयत्यागः, प्रासङ्गिकवाक्यं, प्रसङ्गः, वाक्यान्तरं, मूलविषयव्यतिरेकनं.—(Deviation) उत्क्रमः, विचलनं, वक्रगमनं.

DIGRESSIVE, *a.* निर्विषयः-व्या-वं, अनन्वितः-ता-तं, अप्रस्तुतः-ता-तं.

To adjudicate, *v. a.* विचर in caus. (चारयति-यितुं), निक्षी (c. 1. -क्षयति-क्षोतुं), निक्षि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), परिच्छेदं कृ.

ADJUDICATION, *s.* निक्षेयः, विचारः-रणं, निक्षयः, परिच्छेदः.

Dike, *s.* (Channel) कुत्वा, उपकुत्वा, परिखा, अक्षातं, खातं, नालः, प्रणालः, आधारः.—(Mound) सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, जलसेतुः *m.*, जलबन्धकः, कुलकं, पालिः *f.*, पिङ्गलः, पिङ्गलः, धरकः, संघटः, हिता.

To dilacerate, *v. a.* विद् (c. 9. -दृणाति-दरितुं-रीतुं, or caus. -दारयति-यितुं), विभिद् (c. 7. -भिनाति-भेक्षुं), निभिद्, विदलीकृ.

DILACERATION, *s.* विदारः-रणं, विदरः, विदलीकरणं, भिद्.

To dilapidate, *v. n.* जृ (c. 4. जीर्णयति, जरितुं-रीतुं), क्षाद (c. 6. -क्षीदति-क्षुं), भक्ष (c. 4. भक्षयति, भक्षितुं), नश्च (c. 4. नश्यति, नश्चितुं), क्षि in pass. (क्षीयते).

To DILAPIDATE, *v. a.* नष्ट in caus. (नाशयति -यितुं), उत्सर्ज in caus. (-सादयति -यितुं), ध्वंस in caus. (ध्वंसयति -यितुं), दुष् in caus. (दूषयति -यितुं).

DILAPIDATED, *p. p.* उत्सर्जः -जा -जं, जीर्णः -शी -शं, कृतध्वंसः -जा -जं.

DILAPIDATION, *s.* क्षयः, भङ्गः, प्रभङ्गः, ध्वंसः, नाशः, क्षतिः *f.*, दूषणं.

DILATABILITY, *s.* विचारणीयत्वं, विचारक्षमता, विकासनीयत्वं, विस्तारणीयत्वं.

DILATABLE, *a.* विचारणीयः -या -यं, विचारक्षमः -मा -मं, विकासनीयः -या -यं, विस्तारयितुं शक्यः -क्या -क्यं, विततीकरणीयः -या -यं.

DILATATION, *s.* विचारः, विवृतिः *f.*, विकासः -शनं, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विततिः *f.*, विततीकरणं, प्रततिः *f.*, आदानं, विस्तरणं, प्रसारणं, उत्कृष्टता, विपुलता, विजृम्भणं.

To DILATE, *v. a.* (Extend) वित्तु in caus. (-स्तारयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), व्यातन्, विततीकृ, विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं or caus. -वारयति -यितुं), विकास in caus. (-काशयति -यितुं), वित्तु in caus. (-सारयति -यितुं), व्यादा (c. 3. -ददाति -दातुं), द्राष्ट (nom. द्राष्टयति -यितुं), प्रष्ट (c. 10. प्रष्टयति -यितुं).—(Tell diffusely) सुविस्तरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं), सुविस्तरं व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तुं), विवरणं कृ, जतुर्हि कृ.

To DILATE, *v. n.* वितन् in pass. (-तन्यते), विततीभू, वित्तु in pass. (-स्तोष्यते), विजृम्भ् (c. 1. -जृम्भते -म्भितुं), विवृ in caus. pass. (-वार्यते), विचारम् इ (c. 2. इति -तुं).

DILATED, *p. p.* विवृतः -ता -तं, विततः -ता -तं, विततीकृतः -ता -तं, विजृम्भितः -ता -तं, उत्कृम्भितः -ता -तं, व्याप्तः -ता -तं, उत्कृष्टः -ता -तं or पुष्टः, विकासी -शिनी -शि (न्), वित्तुतः -ता -तं, व्याततः -ता -तं, विस्तरितः -ता -तं, वित्तुतः -ता -तं, प्रवृष्टः -जा -जं.

DILATOR, *s.* विचारकृ, विकासकः, विततिकारः, विस्तारकः, व्यादाता *m.* (तृ).

DILATORILY, *adv.* सविलम्बं, विलम्बेन, कालक्षेपेण, मन्दं मन्दं.

DILATORINESS, *s.* दीर्घमृता, चिरकारिता, अक्षिप्रकारित्वं, विलम्बः, विलम्बित्वं, कालक्षेपः, क्षेपः, मन्दः, मन्दता, मान्दं.

DILATORY, *a.* चिरकारी -रिणी -रि (न्) or अक्षिप्रकारी, चिरक्रियः -या -यं, दीर्घमृतः -त्रा -त्रं, विलम्बी -क्षिनी -क्षि (न्), मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दायमानः -ना -नं, मन्द्यतः -रा -रं, दीर्घकालीनः -ना -नं, जडक्रियः -या -यं, प्रलम्बः -जा -जं, मलाक्षरः -री -रं, कालक्षेपकः -का -कं.

DILECTION, *s.* स्नेहः, प्रीतिः *f.*, प्रेमा *m.* (न्), अनुरक्तिः *f.*, अनुग्रहः.

DILEMMA, *s.* उभयसम्भवः, सन्देहः.—(Doubtful choice) विकल्पः.

DILIGENCE, *s.* उद्योगः, उद्यमः, व्यवसायः, अभ्यासः, अभ्यासता, अभ्यसनं, प्रसक्तिः *f.*, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, अध्यवसायः, उत्साहः, यत्नः, प्रयत्नः, दीर्घप्रयत्नः, प्रवृत्तिः *f.*, अभियुक्तता, योग्यता, व्यवस्थितिः *f.*, अग्रगण्यः, समुत्थानं, शुच्यता, अनलसता.

DILIGENT, *a.* उद्योगी -गिनी -गि (न्), उद्यमी -मिनी -मि (न्), उद्युक्तः -क्ता -क्तं, व्यवसायी -यिनी -यि (न्), उत्साही -हिनी -हि (न्), सोद्योगः -गा -गं, आसक्तः -क्ता -क्तं, प्रसक्तः -क्ता -क्तं, अभिनिविष्टः -हा -हं, पराधनः -या -यं, प्रयत्नवान् -वती -वत् (न्), महोद्यमः -मा -मं, महोत्साहः -हा -हं, अनलसः -जा -जं, प्रसितः -ता -तं, कृतग्रमः -मा -मं.

DILIGENTLY, *adv.* प्रयत्नतः, सोद्योगं, सव्यवसायं, मनोनिवेशेन, प्रसक्तं.

DILLY, *s.* सालेयः, शालेयः, शीतशिवः, मिशी, मधुरिका, शतपुष्पा, ज्ञाताज्ञा.

DILUCID, *a.* (Clear) स्वच्छः -क्षा -क्षं, विमलः -ला -लं.—(Not obscure) स्पष्टः -हा -हं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, भिन्नार्थः -धी -धं.

To DILUCIDATE, *v. a.* स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तुं), व्याकृ.

DILUCIDATION, *s.* स्पष्टीकरणं, व्यक्तीकरणं, व्याख्या, विजृम्भः *f.*

DILUENT, *a.* विलयनः -जा -नं, क्षीणकारी -रिणी -रि (न्), तनूकरणः -जा -जं.

DILUENT, *s.* विलयनं, विद्रावणं, विलयकृ, तनूकृ, सूक्ष्मकृ.

To DILUTE, *v. a.* (Attenuate) तनूकृ, क्षीणीकृ, सूक्ष्मीकृ, क्रश (nom. क्रशयति -यितुं), विलीनं -नी -नं कृ.—(Dilute with water) जलेन संसृज् (c. 6. -सृजति -सृज्) or मिश्र् (c. 10. मिश्रयति -यितुं).

DILUTED, *p. p.* (With water) जलसंसृष्टः -ष्टा -ष्टं, जलपतितः -ता -तं, जलमिश्रितः -ता -तं.—(Attenuated) तनूकृतः -ता -तं, प्रकृशितः -ता -तं, विलीनः -ना -नं; 'diluted decoction,' जनायामकृतं, फाष्टं.

DILUTER, *s.* जलेन मिश्रयति यो जनः, तनूकारी *m.* (न्), क्षीणकारी.

DILUTION, *s.* (Act of making thin or weak) तनूकरणं, क्षीणकरणं, कृशीकरणं, विलयनं.—(With water) जलसंसर्गः, जलमिश्रणं.

DILUVIAN, *s.* जलप्रलयसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), जलाप्रावनविषयः -या -यं.

DIM, *a.* (Somewhat dark, obscure) मन्दच्छायः -या -यं, मन्दकान्तः -ना -नं, मलिनप्रभः -भा -भं, मलिनः -ना -नं, निम्बप्रभः -भा -भं, अग्रभः -भा -भं, अतेजाः -जा -जः (स्) or निस्तेजाः, अन्धकः -का -कं, सतिमिरः -रा -रं, अग्रकाशः -शा -शं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अस्पष्टः -क्ता -क्तं, दुर्दृष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्दर्शः -शी -शं, हतज्योतीः -ती -तिः (स्), दुरालोकः -का -कं.—(Not seeing clearly) अस्पष्टदृक् (श्), हतदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि.—(Dull of apprehension) मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलधीः -धी -धि, जडमतिः -तिः -ति, अन्धधीः -धी -धि.

To DIM, *v. a.* तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), अन्धो कृ, निम्बभीकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), अस्पष्टीकृ, मलनीकृ.

DIMENSION, *s.* परिमाणं, प्रमाणं, मात्रं, मात्रा, मानं, विस्तारः, परिसरः, प्रसरः, पथ्येनं, प्रपञ्चः, विशालता, विपुलता, मनातिः *f.*, विषयः, द्राघिमा *m.* (न्), दैर्घ्यं, आयतिः *f.*, आयामः, प्रयामः. The three dimensions are, 'length,' दैर्घ्यं; 'breadth,' विस्तारः; 'depth,' वेधः.

To DIMINISH, *v. a.* अल्पीकृ, न्यूनीकृ, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), कन (nom. कनयति -यितुं), हस् in caus. (हासयति -यितुं), लघ् (nom. लघयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुम्पति -लुम्पं).

To DIMINISH, *v. n.* अल्पीभू, न्यूनीभू, जनीभू, हस् (c. 1. हसते -सितुं), धि in pass. (धीयते), परिधि, अपधि in pass. (-धीयते).

DIMINISHED, *p. p.* अल्पीकृतः -ता -तं, अल्पीभूतः -ता -तं, क्षीणः -जा -जं, हसितः -ता -तं, न्यूनीभूतः -ता -तं, अपधितः -ता -तं, लुप्तः -त्रा -त्रं.

DIMINUTION, *s.* (Act of making less) न्यूनीकरणं, अल्पीकरणं, हासः, लोपः.—(State of growing less) क्षयः, न्यूनत्वं -ता, अल्पत्वं, अपचयः, क्षिया, क्षितिः *f.*, हासः, हानिः *f.*, अवसादः.

DIMINUTIVE, *a.* अल्पः -त्या -त्यं, अल्पकः -का -कं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, कणीकः -का -कं, स्तोकाः -का -कं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं.—(In body) अल्पतनुः -नुः -नु, स्तोककायः -यी -यं, अल्पमूर्तिः -तिः -ति.

DIMINUTIVENESS, *s.* अल्पता, क्षुद्रता, सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, स्तोकता, अणिमा *m.* (न्), लघुता, लाघवं, क्षोदिमा *m.* (न्).

DIMISH, *a.* ईषन्नलिनः -ना -नं, ईषदन्धः -न्धा -न्धं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं.

DIMISSORY, *s.* गमनानुज्ञापकः -का -कं, प्रेरकः -का -कं, प्रत्यापकः -का -कं; 'letters dimissory,' अन्यधर्माध्यक्षाधीनदेशे गमनानुज्ञापकं पत्रं.

DIMITY, *s.* सूक्ष्माकारं, सूक्ष्मतुलावस्त्रं, कार्पोसाकरं, फालवस्त्रं.

DIMLY, *adv.* अस्पष्टं, अग्रकाशं, अन्धकं, निम्बप्रभं, अस्पृष्टं, मलिनं.

DIMMED, *p. p.* हतप्रभः -भा -भं, हततेजाः -जा -जः (स्) or अततेजाः, हतज्योतीः -ती -तिः (स्), हतौजाः -जा -जः (स्) or अतौजाः, मलिनितः -ता -तं.

DIMNESS, *s.* अस्पष्टता, निम्बप्रभता, तिमिरं, अस्पष्टता, अग्रकाशत्वं, दुर्दर्शत्वं, दुरालोकता, प्रमाहानिः *f.*, प्रतिमाहानिः *f.*—(Stupidity) बुद्धिमान्दं, स्थूलता.

- DIMPLI, *s.* कपोलभङ्गः, गण्डतरङ्गः, चिप्यकरोत्सा, हनुभङ्गः, त्वग्भ्रमिका.
 DIMPLY, *a.* भङ्गुरः -रा -रं, जर्मिमान् -मती -मत् (त).
 DIN, *s.* कोलाहलः, तुमुलं, घुमं, घोषः, उच्चैःस्वरः, ऋष्मन्, ऋष्मन्, रासः.
 स्तनितं, ध्वनितं, झङ्गितं, निःस्वनः, उद्गायः, चीत्कारः, निनादः, डिङ्गि शब्दः.
 To DIN, *v. a.* डिङ्गि शब्देन or कोलाहलेन or उच्चैःशब्देन कर्णाय उपहन
 (c. 2. -हन्ति -न्तुं).
 To DINE, *v. n.* साहारं कृ. भोजनं कृ. मध्याह्नभोजनं कृ. माध्याह्निकाहारं
 कृ. 'one who has dined,' कृताहारः -रा -रं, कृतभोजनः -ना -नं.
 To DINE, *v. a.* (Give a dinner to) भुज् in caus. (भोजयति -यितुं),
 अज् in caus. (आजयति -यितुं), प्राश्, माध्याह्निकभोजनं कृ in caus.
 (कारयति -यितुं).
 To DING, *v. a.* (Dash) प्रसभं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or पत् in caus.
 (पातयति -यितुं) or अभिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or प्रतिहन्.
 To DING, *v. n.* शब्द (nom. शब्दायते), भस् (c. 10. भस्स्यते -यितुं).
 DING-DONG, *s.* घण्टाशब्दः, घण्टास्वनः, घण्टानादः.
 DINGLE, *s.* दरी -रा, दरीभूः *f.*, कन्दरः -री, अट्टिद्वोणी, प्रान्तरं.
 DINING-ROOM, *s.* भोजनशाला, भोजनगृहं, भोजनस्थानं, साहारस्थानं.
 DINNER, *s.* मध्याह्नभोजनं, माध्याह्निकाहारः, भोजनं, साहारः; 'a dinner
 party,' सहभोजनं, सम्भोजनं, सगिः *f.*; 'invited to dinner,'
 भोजनार्थं निमन्त्रितः; 'to serve up dinner,' भोजनं परिविश् in
 caus. (-वेशयति -यितुं).
 DINNER-TIME, *s.* भोजनकालः, मध्याह्नभोजनकालः, साहारकालः.
 DINT, *s.* (Blow) आघातः, प्रहारः, आहतिः *f.*, अभिघातः, पातः—
 (Mark made by a blow) आघातचिह्नं, भङ्गः—(Force) बलं.
 शक्तिः *f.*, प्रभावः; 'by dint of,' बलेन, प्रभावात्; 'by dint of
 penance,' तपःप्रभावात्.
 To DINT, *v. a.* आघातेन चिह् (c. 10. चिहयति -यितुं) or अङ्क (c. 10.
 अङ्कयति -यितुं).
 DIOCESAN, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षः, धर्माधिपतिः *m.*, प्रधानधर्मोपदेशकः.
 DIOCESE, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षाधीनो देशः or प्रदेशः.
 DIOPTRICAL, *a.* दूरदर्शनीयकारकः -का -कं, दूरदृष्टिप्रयोजकः -का -कं.
 DIOPTRICS, *s. pl.* दूरस्थवस्तुदृष्टिविषयकं आक्षुपशास्त्रप्रकरणं.
 DIORTHOSIS, *s.* वक्राङ्गचिकित्सा, भग्नान्गसमाधानं, वक्राङ्गस्य च्युत्करणं.
 To DIP, *v. a.* (Immerge) मज्ज् in caus. (मज्जयति -यितुं), निमज्ज्,
 प्रमज्ज्, अवगाह् in caus. (-गाहयति -यितुं); आमु in caus. (-प्राच-
 यति -यितुं).—(Moisten) झिद् in caus. (झेदयति -यितुं), मिच् (c. 6.
 मिषति, सेक्कुं).—(Engage in) व्यापृ (c. 6. -प्रियते -पयुं), वृत् (c. 1.
 वञ्जते -ञ्जितुं), प्रवृत्, आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).—(Dip into a
 book) शास्त्रं चुष् (c. 1. चुषति -क्षितुं) or ईपन्ननियोगेन अधी (c. 2.
 अधीति, अध्येतुं).
 To DIP, *v. n.* (Immerge one's self) मज्ज् (c. 6. मज्जति, मंक्कुं), निमज्ज्,
 अवगाह् (c. 1. -गाहते -हन्तुं), व्यवगाह्, विगाह्, मु in caus. pass.
 (प्राच्यते), आमु (c. 1. -प्रवत -प्रोतुं).—(Enter) विश् (c. 6. विशति,
 पेष्टुं), प्रविश्, निविश्.—(Be engaged in) व्यापृ (c. 6. -प्रियते),
 व्यापृतः -ता -तं भू, निमा (c. 1. -तिष्ठति -हातुं), प्रवृत्तः -ता -तं भू, आरुढः
 -हा -तं भू.—(Choose by chance) दैवम् आस्थाय ग्रह् (c. 9. गृह्णाति,
 ग्रहीतुं), दयात् or अकस्माद् ग्रह्.
 DIP, *s.* निमज्जनं, अवगाहः, अवनतिः *f.*, अधोगतिः *f.*, पतनं, जानतिः
f., नयता.
 DIPHTHONG, *s.* द्विस्वरः, युक्तस्वरः, स्वरद्वयं, सन्धस्वरः.
 DIPLOMA, *s.* पददायकं or अधिकारदायकं or ख्यातिदायकं पत्रं, अधिकारपत्रं.

- DIPLOMACY, *s.* (State of acting under a diploma) प्राप्ताधिकारस्य
 पदं or अवस्था.—(Privileges or customs of ambassadors)
 दूताधिकारः, राजदूतव्यवहारः.—(Body of ambassadors) दूतसमूहः,
 राजदूतमण्डलं.—(Business of an ambassador) राजदूतव्यापारः,
 राजप्रतिनिधिकर्म *n.* (न), दौसकर्म.—(Dexterity in negotia-
 tion) माया.
 DIPLOMATIC, *a.* दौतिकः -की -कं, दूतव्यवहारसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न),
 राजप्रतिनिधिकर्मविषयकः -का -कं.
 DIPPER, *s.* मज्जयिता *m.* (न), निमज्जयिता, आश्रावकः.—(Ladle) खजः.
 DIRE, *a.* दारुणः -शा -शं, योरः -रा -रं, उग्रः -या -यं, भयानकः -का -कं,
 भयङ्करः -रा -रं, भैरवः -वी -वं, रौद्रः -द्री -द्रं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, भीषणः
 -शा -शं, क्रूरः -रा -रं, भीरुनयः -यी -यं.
 DIRECT, *a.* (Not crooked, not oblique) अवक्रः -क्रा -कं, अजिघ्रः
 -जा -जं, अकुटिलः -ला -लं, अङ्गुः -जु -जु, अनुलोनः -मा -मं, अजलः
 -सा -सं, अचिलोनः -मा -मं; 'a direct flight,' अचिद्गीनः.—(Not
 collateral) क्रमागतः -ता -तं.—(Express, plain) व्यक्तः -क्ता -कं,
 स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अव्यञ्जनः -ना -नं.
 To DIRECT, *v. a.* (Aim at, point towards) अभिसन्धा (c. 3. -दधाति
 -धातुं), उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश्; 'to direct a weapon
 at any one,' अनुकमुद्दिश्य अस्तं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or प्रेर्
 (c. 10. -ईरयति -यितुं); 'he performed a penance directed
 to the deity,' देवमुद्दिश्य तपस् तेपे.—(Regulate) शास् (c. 2. शास्ति,
 शास्ति, अनुशास्, प्रशास्; विधु in caus. (-धारयति -यितुं), विनियम्
 (c. 1. -यज्जति -यन्तुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).—(Guide, lead) नी
 (c. 1. नयति, नेतुं), दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं), दिश्, प्रदिश्.—
 (Prescribe, point out) निर्दिश्, प्रदिश्, विनिर्दिश्; सूच् (c. 10.
 सूचयति -यितुं).—(Order, instruct) आदिश्, उपदिश्, आज्ञा in
 caus. (-ज्ञापयति -यितुं), बुद् in caus. (-बोदयति -यितुं).
 DIRECTED, *p. p.* (Aimed at) उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्दिश्य indecl., अभि-
 संहितः -ता -तं.—(Regulated) शासितः -ता -तं, अनुशासितः -ता -तं,
 विनियतः -ता -तं, व्यपस्थितः -ता -तं.—(Prescribed) निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं,
 प्रदिष्टः -ष्टा -ष्टं, देशितः -ता -तं, सूचितः -ता -तं.—(Ordered, in-
 structed) आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रबोदितः -ता -तं, प्रेरितः
 -ता -तं.—(Applied) प्रयुक्तः -क्ता -कं, अर्पितः -ता -तं; 'well-di-
 rected,' सुप्रयुक्तः -क्ता -कं.
 DIRECTION, *s.* (Aim, tendency) सन्धानं, अभिसन्धानं, उद्देशः—
 (Order, command) आदेशः, निदेशः, निर्देशः, आज्ञा, शासनं,
 शास्तिः *f.*, बोदनं, प्रेरणा, प्रयुक्तिः *f.*, मार्गं, वचनं.—(Management)
 नयः, नायः, प्रणयनं, नेतृत्वं, अधिकायः, अधिष्ठातृत्वं, सम्पादनं, निर्देशः.
 (Address of a letter) पत्रसंज्ञा, पत्रादेशः, पत्रोद्देशः.—(Place of
 abode) वासस्थानं; 'in three directions,' त्रेशा; 'in every
 direction,' सर्वेषामीनः -ना -नं, अनुद्दिशु; 'following the natu-
 ral direction,' अनुलोननं.
 DIRECTIVE, *a.* देशकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, आदेशी -क्षिनी -शि
 (न), निर्देशकः -का -कं, दर्शकः -का -कं, सूचका -का -कं.
 DIRECTLY, *adv.* सख्यं, अचिरात्, अचिरं, तपदि, ऋडिति, अनन्तरं,
 तत्पश्चात्, अक्षान्तरे, आशु, अविलम्बितं, शीघ्रं, विप्रं, तत्काले.
 DIRECTOR, *s.* नायकः, अधिष्ठाता *m.* (न), शासिता *m.* (न), अनुशासकः,
 अध्यक्षः, आदेशा *m.* (न), निर्देश *m.*, आदेशी *m.* (न), अधिकारी *m.*
 (न), ईशिता *m.* (न), सम्पादकः, अवधिष्ठाता *m.* (न).
 DIREFUL, *a.* दारुणः -शा -शं, योरः -रा -रं, भीरुनयः -यी -यं. See DIRE.

DIREFULNESS, DIRENESS, s. दाह्यत्वं, दाह्यं, घोरता, उग्रता, भयानकत्वं, भीमता, क्रूरता, रौद्रता.

DIREPHON, s. हरणं, अपहरणं, चपहरणं, अभियहः, अभिहारः, विलोपनं.

DIRGE, s. कण्ठ्यं, कण्ठाश्रयं गीतं, कारुणिकगीतं, कण्ठमयं गीतं.

DIRK, s. कटारः, कृपाणी, कुरिका, शङ्खः *m.*, कर्बरी, असिपुत्रिका.

DIRT, s. (Mud, filth) मलं, पङ्कः, कुपङ्कः, अनेध्यं, कर्हेनः, कल्कं, मलालः-लं, कलुषं.—(Sordidness) कदर्व्यत्वं, मालिन्यं.

To DIRT, v. a. मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), मलेन or पङ्केन दुष् in caus. (दूषयति -यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति, लेतुं).

DIRTIED, p. p. मलिनितः-ता-तं, मलदूषितः-ता-तं, पङ्कदूषितः-ता-तं, अनेध्यलितः-ता-तं, अनेध्याक्तः-ता-तं, कलुषितः-ता-तं.

DIRTILY, adv. समलं, मलिनं, सकर्हेनं, सकल्कं, मलीमसं, समालिन्यं.

DIRTINESS, s. मालिन्यं, समलता, मलवत्वं, अनेध्याता-त्वं, कलुषत्वं, अशुद्धता.

DIRTY, a. (Filthy) मलिनः-ता-तं, समलः-ला-लं, मलवान्-वती-वत् (हं), मलदूषितः-ता-तं, मलीमसः-सा-सं, पङ्की-ङ्गिनी-ङ्गि (नं) or मलपङ्की, पङ्किलः-ला-लं, कलुषः-वा-वं-वी-पिणी-पि (नं), सकर्हेनः-वा-वं, कर्हेनः-वी-वं, कल्की-ङ्गिनी-ङ्गि (नं), कल्पयः-वा-वं, समलालः-ला-लं, कर्मलः-ला-लं, चापिलः-ला-लं, मलीयान्-यवी-यः (नं), अशुद्धः-डा-डं.—(Mean, base) नीचः-वा-वं, सङ्कः-ला-लं, कदर्व्यः-वी-वं, मुलितः-ता-तं; 'dirty clothes, बरसी.

To DIRTY, v. a. मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), मलेन or अनेध्येन or पङ्केन दुष् in caus. (दूषयति -यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति, लेतुं) or अङ् (c. 7. अनङ्गि, अङ्कं), मलनीकृ, समलं-लां-लं कृ, अनेध्यं-वीं-वं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं).

DIRUPTION, s. स्फोटनं, स्फुटनं, भेदः, विभेदः, विभङ्गः, विदारणं.

DISABILITY, s. अशक्तिः *f.*, अशक्त्यर्थः, अशक्ता, दीर्घ्यं, शक्तिहीनता, अयोग्यता, अनुपयुक्तता, निषेधः.

To DISABLE, v. a. अशक्तं-क्तं-क्तं कृ, अशक्तीकृ, असमर्थं-थीं-थं कृ, अशक्नं-नां-नं कृ, दुर्बलीकृ, पलं or शक्तिं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), विकलीकृ, विहक्तीकृ, उपहन् (c. 2. हन्ति -न्तुं).

DISABLED, p. p. हतशक्तिः-क्तिः-क्ति or उपहतशक्तिः, विहक्तीकृतः-ता-तं.

To DISABUSE, v. a. (Undeceive) भ्रमं or भ्रान्तिं or मोहं or मिथ्यामतिं क्लिप् (c. 7. क्लिपति, क्लेपुं) or अयनी (c. 1. नयति, नेतुं) or ह (c. 1. हरति, हर्तुं), भानेर् मुष् (c. 6. मुषति, मोक्षुं), मुक्तभ्रान्तिं कृ, विगतमोहं-हां-हं कृ.

To DISACUSTOM, v. a. अप्यवहारितं-तां-तं कृ, अपवहारं or अभ्यासं लुप् (c. 6. लुम्पति, लेतुं) or निवृत् in caus.

DISADVANTAGE, s. अनर्थः, अलाभः, अहितं, अनिष्टं, अपातं, अपायः, अपवयः, अपकाटः, अपचिन्तिः *f.*, अपकृतं, अप्रतिः *f.*, क्षतिः *f.*, हानिः *f.*, हिंसा, व्ययः, उपवयः, अपहारः, नाशः, विरोधः, व्याघातः, बाधः, अनुपकारः.

To DISADVANTAGE, v. a. अपकृ, अपायं or अनर्थं जन् in caus. (जनयति -यितुं), अहिताय or अलाभाय भू, विरुप् (c. 7. रुहति -रोतुं), हिंस् (c. 1. हिंसति -सितुं).

DISADVANTAGEOUS, a. अपकारकः-का-कं-री-रिणी-रि (नं), अहितः-ता-तं, अनर्थः-वी-वं-थं-थकः-का-कं, निरपेक्षः-का-कं, अपातः-ला-लं, विरोधी-धिनी-धि (नं), प्रतिकूलः-ला-लं, अनुपकारकः-का-कं, अनिष्टजनकः-का-कं, क्षतिकारकः-का-कं, उपघातकः-का-कं, हिंसकः-का-कं, अनङ्गलः-ला-लं, अपकाटः-रा-रं.

DISADVANTAGEOUSLY, adv. अहितं, अनिष्टं, अलाभाय, अहिताय, विरोधेन, निरुधे, प्रतिकूले, प्रतिकूल्येन, अनर्थके, अनङ्गले, अपकारं.

To DISAFFECT, v. a. (Cause disaffection) विरुप् in caus. (-रुहयति -यितुं), विरक्तीकृ, वैरक्तं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), उपजप् (c. 1. -जयति -यितुं), कथं जप् or उपजप्, भेदं or वैरं कृ.

DISAFFECTED, p. p. विरक्तः-क्ता-क्तं, अहितः-ता-तं, विप्रियः-या-यं, अहितेपी-पिणी-पि (नं) or अग्रियेपी, क्षीयभक्तिः-क्तिः-क्ति, अभक्तः-क्ता-क्तं, अभक्तिमान्-मती-मत् (नं), अहितमुद्धिः-द्धिः-द्धि, अहितकारी-रिणी-रि (नं).

DISAFFECTEDLY, adv. विरक्तं, अहितं, सवैरक्तं, सवैराग्यं, विप्रियं.

DISAFFECTION, s. विरक्तिः *f.*, वैरक्तं, विरागः, वैराग्यं, अपरागः, अभक्तिः *f.*, विप्रियता, अहितात्वं, अभक्तिमत्त्वं.

DISAFFIRMANCE, s. अपवादः, अपलापः, प्रत्याख्यानं, खण्डनं, अस्वीकारः.

To DISAGREE, v. n. (In opinion) विवद् (c. 1. -वदते -दितुं), विसंवद् (-वदति), न सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), न अनुमन्, न स्वीकृ, असम्मतः-ता-तं भू, अन्यमतोभू.—(Differ, not to suit) भिद् in pass. (भिद्यते), असदृशः-शी-शं भू, न युष् in pass. (युज्यते).—(Be opposed to) विरुप् (c. 7. रुहति -रोतुं).

DISAGREEABLE, s. (Unpleasing) अप्रियः-या-यं, विप्रियः-या-यं, कुप्रियः-या-यं, अनभिमतः-ता-तं, अननुमतः-ता-तं, अरम्यः-म्या-म्यं, अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, अहितः-ता-तं, अननोशः-शा-शं, अननोहरः-रा-रं, अरुचिरः-रा-रं, अप्रतिकटः-री-रं, अनोहितः-ता-तं, अलीकः-का-कं, अलीकः-का-कं, असुखदः-दा-दं, निःसुखः-खा-खं, कटः-हा-हं.—(Contrary) विरुद्धः-द्धा-द्धं, विपरीतः-ता-तं, प्रतिकूलः-ला-लं.

DISAGREEABLENESS, s. अप्रियता, विप्रियता, अरम्यता, अनिष्टत्वं, अलीकता, अलीकता, अनभिमतत्वं, अननोशत्वं, कटता, विरुद्धता, वैपरीत्यं.

DISAGREEABLY, adv. अप्रियं, अरम्यं, अनिष्टं, अलीकं, अरुचिरं, विरुद्धं.

DISAGREEING, p. p. विवदमानः-ना-नं, असम्मतः-ता-तं, परस्परविरुद्धः-द्धा-द्धं.

DISAGREEMENT, s. (Difference) भेदः, विभेदः, भिन्नता, असमता, असम्यं, —(Difference of opinion) विमर्शः *f.*, वैमर्शं, मतिभेदः, मतिविपर्ययः, असम्यतिः *f.*, विसंवादः, अस्वीकारः (Quarrel) कलहः, विप्रतिपक्षिः *f.*, विप्रयोगः.—(Contrariety) विरोधः, विरुद्धता, विपरीतता.

To DISALLOW, v. a. (Deny) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), निरु (c. 2. -रुते -रुतुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपलप् (c. 1. -लपति -यितुं), निरुप् (c. 4. -अस्यति -असितुं).—(Not to permit) न अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), न अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), निषिध (c. 1. -वेषति -वेष्टुं).—(Censure) निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), गह (c. 1. गहते -हर्तुं).

DISALLOWABLE, a. प्रत्याख्येयः-या-यं, अननुज्ञेयः-या-यं, अप्रम्यः-म्या-म्यं.

DISALLOWANCE, s. प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, निषेधः, प्रतिषेधः, अननुज्ञा, निरसनं.

DISALLOWED, p. p. निषिद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिषिद्धः-द्धा-द्धं, अननुज्ञातः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं, वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं.

To DISANIMATE, v. a. निर्जीवीकृ, विषलीकृ, अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं).

DISANIMATION, s. निर्जीवीकरणं, जीवितनाशः, प्राणहरणं, जीवितहरणं.

To DISANNUL, v. a. लुप् (c. 6. लुम्पति, लेतुं), लोपं कृ, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), मोषीकृ, निष्कल (nom. निष्कलयति -यितुं), अन्यथा कृ.

DISANNULLED, p. p. लुप्तः-ता-तं, मोषीकृतः-ता-तं, अनिष्कलः-ता-तं.

DISANNULMENT, s. लोपः, खण्डनं, मोषीकरणं, अन्यथाकरणं.

To DISAPPEAR, v. n. अनाथी in pass. (-धीमते), तिरोधा in pass., तिरोभू, तिरस् (nom. तिरस्यति), नञ् (c. 4. नश्यति, नश्यितुं), प्रणञ्.

तिरोगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), अप्रत्यक्षीभू, अदृश्यः-श्या-श्यं भू, अज्ञं गन्.

DISAPPEARED, p. p. अनाहितः-ता-तं, तिरोहितः-ता-तं, तिरोगतः-ता

-तं, नष्टः-ष्टा-ष्टं, अदृष्टः-ष्टा-ष्टं, अदृश्यः-श्या-श्यं, विलीनः-ना-नं, चक्षुरविषयः-या-यं, अप्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, अलोकितः-ता-तं, अदृष्टिगोचरः-रा-रं, परोक्षः-क्षा-क्षं, चक्षुरतीतः-ता-तं.

DISAPPEARANCE, *s.* अन्तर्द्धा-द्धानं, अन्तर्द्धिः *m.*, तिरोधानं, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, अधिमयः, अप्रत्यक्षता, अदर्शनं, अलोकनं, अपवारणं, परोक्षं, अगोचरं, अस्तमयनं, अन्तर्हितत्वं.—(Departure) अपगमः, अपायः.

To DISAPPOINT, *v. a.* आशाः खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), सङ्कल्पं or वाञ्छाः or मनोरथान् हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं) or प्रतिहन् or भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भंज्ते). भगनाशं-शां-शं कृ, मोघाकृ, व्यर्थीकृ, विफलीकृ, घृणा कृ, मुधा कृ, यच्च (c. 10. वचयति-यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभ्यं), विप्रलभ्.

DISAPPOINTED, *p. p.* भगनाशः-शा-शं, हताशः-शा-शं, मनोहतः-ता-तं, खण्डितः-ता-तं, खण्डिताशंसः-सा-सं, भग्नसङ्कल्पः-त्वा-त्वं, भग्नोद्यमः-मा-मं, आशाविभिन्नः-क्षा-क्षं, मोघाशः-शा-शं, मोघवाञ्छितः-ता-तं, अनधिगतमनोरथः-या-यं, अलज्ज्याभीष्टितः-ता-तं, विफलीकृतः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, अभृताशैः-शै-शै, विलङ्घितः-ता-तं, प्रतिषङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, विप्रलभः-म्भा-म्भं, वञ्चितः-ता-तं.

DISAPPOINTMENT, *s.* आशाभङ्गः, आशाखण्डनं, उद्यमभङ्गः, सङ्कल्पभङ्गः, फलखण्डनं, विफलीकरणं, कल्मष्यंसः, नैराश्यं, विप्रलम्भः, विपादः, विसंवादः, प्रत्यघातः.

DISAPPROBATION, *s.* अप्रसादः, निन्दा, अप्रीतिः *f.*, विमतिः *f.*, विरागः, वैरस्यं, विप्रियता, असम्मतिः *f.*, अस्वीकारः, अनिच्छा, गर्हा-हंशं, जुगुप्सा, घृणा.

To DISAPPROVE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति-न्दितुं), गर्ह् (c. 1. गर्हते-हंते), न सम्मन् (c. 4. -मन्यते-मन्युं), न अनुवृत्तं, न अभिमन्, न स्वीकृ, न प्रशंस् (c. 1. -शंसति-शंसितुं), न प्रतिनन्द् (c. 1. -नन्दति-न्दितुं), न रुच् (c. 1. रोचते-चिन्तुं) with dat.; as, 'he disapproves of that,' तत् तस्मै न रोचते.

DISAPPROVED, *p. p.* अनभिमतः-ता-तं, असम्मत्तः-ता-तं, अमतः-ता-तं, अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, अप्रशस्तः-स्ता-स्तं, गर्हितः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं, अस्वीकृतः-ता-तं, विद्विष्टः-ष्टा-ष्टं.

To DISARM, *v. a.* शस्त्रं or अस्त्रं ह् (c. 1. हरति, हर्तुं), आयुधम् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), निरायुधं-धां-धं कृ, निःशस्त्रं-स्तां-स्तं कृ, विशस्त्रीकृ, विसस्त्रीकृ.

DISARMED, *p. p.* निरायुधः-धा-धं, निरस्तः-स्ता-स्तं, निःशस्त्रः-स्ता-स्तं, शस्त्रवञ्चितः-ता-तं, 'disarmed of resentment,' स्त्रीशमन्युः-न्युः-न्यु.

To DISARRANGE, *v. a.* क्रमं or पथ्यायं भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भंज्ते), पथ्येस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), व्यस्, विद्युम् in caus. (-द्योभयति-यितुं), आकुलीकृ, सङ्करीकृ.

DISARRANGEMENT, *s.* अक्रमः, उत्क्रमः, व्युत्क्रमः, क्रमभङ्गः, अपथ्यायः, अपरिपाटिः *f.*, प्रत्यघातः, व्यस्तता, असंस्थानं.

To DISARRAY, *v. a.* (Undress) उच्छद् (c. 10. -च्छादयति-यितुं), अपनह् (c. 4. -नसति-नस्युं), विवस्त्रीकृ.

DISARRAY, *s.* (Disorder of an army) समुत्पिन्नः, पिञ्जलः, व्यूहभङ्गः.

DISASTER, *s.* आपद् *f.*, विपद् *f.*, व्यसनं, विपत्तिः *f.*, व्यापद् *f.*, विप्रवः, उपप्रवः, उपदृघः, अनिष्टपातः, आययः, दुर्दैवं, दुर्घटना, दौर्भाग्यं, दुःखं, क्रेशः.—(From heaven) विनिपातः, उत्पातः, विनिहतः.

To DISASTER, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), उपपीड्, अभिपीड्, बाष् (c. 1. बाधते-धितुं), उपदृ (c. 1. -दृवति-द्वीतुं), उपयु (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं).

DISASTROUS, *a.* आत्ययिकः-की-कं, व्यसनी-निनी-नि (न), विषयुक्तः-क्ता-क्तं, आपन्नः-पा-पं, दुर्गतः-ता-तं, दुर्भाग्यः-ग्या-ग्यं, दैवोपहतः-

-ता-तं, दुःखी-खिनी-खि (न), दुःखः-ना-नं, उपाकृतः-ता-तं, दारुणः-खा-खं, अशान्तिकटः-री-रं.

To DISAVOW, *v. a.* प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं), निहु (c. 2. -हुते-होतुं), अपहृ, अपलप् (c. 1. -लपति-यितुं), न स्वीकृ, न अङ्गीकृ.

DISAVOWAL, *s.* प्रत्याख्यानं, निह्वयः, अपह्वयः, निहुतिः *f.*, अपलपः, अस्वीकारः.

To DISAUTHORIZE, *v. a.* शक्तिं or प्रमात्यं or प्रभुत्वं or अधिकारित्वं (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ, लुप्तप्रमाणं-यां-यं कृ, न अनुज्ञा (c. 1. -जानाति-ज्ञातुं).

To DISBAND, *v. a.* युद्धकर्मणो मुच् (c. 6. मुच्यति, मोक्षुं), सैन्यान् विसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), सैन्यभङ्गं कृ.

To DISBAND, *v. n.* युद्धकर्मणो मुच् in pass. (मुच्यते) or विसृज् in pass. (-सृज्यते).

To DISBARK, *v. a.* नौकाया अवहृ in caus. (-रोपयति-यितुं) or अवा in caus. (-तारयति-यितुं).

DISBELIEF, *s.* अविश्वासः, अप्रत्ययः, अप्रज्ञा, अभक्तिः *f.*, अविश्रम्भः, प्रत्ययाभावः. To DISBELIEVE, *v. a.* न प्रती (c. 2. प्रत्येति-तुं rt. इ), न विश्वास् (c. 2. -वसिति-तुं), न अज्ञा (c. 2. -दधाति-धातुं), न प्रत्ययीकृ.

DISBELIEVER, *s.* अविश्वासी *m.* (न), अप्रत्ययी *m.* (न), अप्रज्ञवानः, नास्तिकः. DISBELIEVING, *a.* अप्रज्ञालुः-लुः-लु, अप्रज्ञावान्-वती-वत् (त).

To DISBRANCH, *v. a.* शाखां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), निःशाखं-खां-खं कृ. To DISBURDEN, *v. a.* भारम् उच् in caus. (-तारयति-यितुं) or अवा in caus., भाराद् मुच् (c. 6. मुच्यति, मोक्षुं) or विमुच्, भारं विनं (c. 1. -नयति-नेतुं) or अपनी, निर्भारं-रां-रं कृ, रिक्तभारं-रां-रं कृ.

विशुष् in caus. (-शोधयति-यितुं); 'to disburden the mind,' मनोगतं or अन्तर्गतं मनः परस्मै व्यक्तीकृ or व्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं). To DISBURSE, *v. a.* व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति-यितुं root इ), व्ययीकृ, विसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), विनियुज् (c. 7. -युज्ते-योज्ते).

DISBURSED, *p. p.* व्ययितः-ता-तं, व्ययीकृतः-ता-तं, व्ययीभूतः-ता-तं, अपचितः-ता-तं, विसर्जितः-ता-तं.

DISBURSEMENT, *s.* व्ययः, धनव्ययः, व्ययीकरणं, विनियोगः, विसर्गः, त्यागः, अपचितः *f.*, अपवयः; 'receipt and disbursement,' आयव्ययौ.

DISBURSER, *s.* व्ययी *m.* (न), व्ययकर्ता *m.* (तु), अपवेता *m.* (त).

DISCALCEATED, *p. p.* निष्पादुकः-का-कं, अपपादकः-पा-पं, उपानहञ्जितः-ता-तं.

To DISCANDY, *v. a.* विली in caus. (-लाययति-यितुं), विट् in caus. (-द्रावयति-यितुं).

To DISCARD, *v. a.* अपास् (c. 4. -अस्यति-असितुं), अवमुच् (c. 6. -मुच्यति-मोक्षुं), अपमृज् (c. 6. -मृजति-सृष्टुं, c. 10. -सर्जयति-यितुं), विसृज्, व्यसृज्, उत्सृज्; प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेत्तुं), अपाहा (c. 3. -जहाति-हातुं), अपहा, पिहा; निराकृ, पराकृ; उच्छद् (c. 6. -च्छादति-च्छातुं), प्रोञ्ज्, हरीकृ, खण्ड् (c. 10. -खण्डयति-यितुं).

DISCARDED, *p. p.* अपास्तः-स्ता-स्तं, अवमृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रतिक्षिप्तः-ता-तं, निराकृतः-ता-तं, सप्यस्तः-स्ता-स्तं, प्रोञ्जितः-ता-तं, अवभूतः-ता-तं.

DISCARNATE, *a.* नांशहीनः-ना-नं, निर्मासः-सा-सं, जनांसः-जा-सं.

To DISCERN, *v. a.* (Descry, see) दृक् (c. 1. दृश्यति, दृष्टुं), प्रदृक् सम्प्रदृक्, प्रतिदृक्, परिदृक्, अनुदृक्, विदृक्, सन्दृक्; ईक्ष् (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), समीक्ष्, निरीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्; आलोक् (c. 10. -लोकयति-यितुं, c. 1. -लोकते-कितुं), अनालोक्; अवलोक्, विलोक् लब् (c. 10. लब्धयति-यितुं), आलब्, समालब्, संलब्, आलोक् (c. 10.

-लोचयति -यितुं), निर्वेक्ष (c. 10. -वर्णयति -यितुं).—(Distinguish, judge) विविच् (c. 7. -विनक्ति -वेकुं or caus. -वेचयति -यितुं), विशा (c. 9. -ज्ञानाति -नीति -ज्ञातुं), विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), निर्वेक्षी (c. 1. -वर्णयति -वेकुं), विभू in caus. (-भावयति -यितुं), परिचिद् (c. 7. -चिन्तति -वेकुं).

DISCERNED, *p. p.* दृष्टः -ष्टा -ष्टं, ईक्षितः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं.

DISCERNER, *s.* दृष्टा *m.* (दृ), ईक्षिता *m.* (तृ), विशः, विवेकदृष्टा *m.* (नृ), विवेका *m.* (कृ).

DISCERNIBLE, *a.* दृश्यः -श्या -श्यं, दृष्टिगोचरः -रा -रं, विज्ञेयः -या -यं, विवेचनीयः -या -यं, विभाष्यः -व्या -व्यं, विभावनीयः -या -यं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं.

DISCERNIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतः, दृष्टिगोचरं, व्यक्तं, विज्ञेयं, स्पष्टं.

DISCERNING, *a.* विवेकी -किनी -कि (नृ), विवेकदृष्टा -व्या -व्य (नृ), विशः -हा -हं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, दीर्घदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि or दूरदृष्टिः, नम्रैशः -शा -हं, परित्यागदर्शी -शिनी -शि (नृ), बुद्धिमान् -मता -मत् (तृ).

DISCERNINGLY, *adv.* सविज्ञानं, सविवेकं, विज्ञातः, विचारेण, परिच्छेदपूर्वकं.

DISCERNMENT, *s.* विवेकः -कता, विवेचनं, विवेकपूर्वकं, विवेकदृष्टान्तं. विज्ञानं, परिच्छेदः. विचारः, परीक्षा, अवबोधः, अवैज्ञानं, विभाषनं, अवधारणं, विज्ञिः *f.* दूरदृष्टिः *f.*, प्रेक्षा.

To DISCERN, *v. a.* अवचिद् (c. 7. -चिन्तति -वेकुं), खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), खण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, लघुशः कृ, शकलीकृ, विद् in caus. (-दारयति -यितुं).

DISCERNIBLE, *a.* अवचेष्टः -ष्टा -ष्टं, विवेक्षः -क्षा -क्षं, खण्डनीयः -या -यं.

DISCERNMENT, *s.* अवचेष्टः, विदारणं, विशसनं, शकलीकरणं.

To DISCHARGE, *v. a.* (Unload) भारम् उन्मु in caus. (-तारयति -यितुं) or विनी or अपनी, भाराद् मुच् (c. 6. मुचति, मोक्षं, c. 10. मोचयति -यितुं).—(Set free) मुच्, विमुच्, प्रविमुच्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमृज् (c. 6. -मृजति -मृजुं, c. 10. -मर्जयति -यितुं), निम्न् in caus.—(From obligation) ऋणाद् उन्मु or मुच् or शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), आनृत्यं दा. —(Pay a debt, &c.) ऋणं शुष् in caus. or अपनी or विनी or अपाकृ or अपवृक् in caus. (-वर्जयति -यितुं) or अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोतुं) or निरादिश (c. 6. -दिशति -देतुं), आनृत्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or उपगम् or जाप् (c. 5. जाग्रोति, जाग्रुं).—(Clear, absolve) शुष् in caus., परिशुष्; पापाद् मुच्.—(Dismiss from service) यदात् or अधिकाराद् अवसृज् or विमृज् or मुच् or निराकृ, or अवहृद् in caus. (-रोपयति -यितुं) or अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or च्चु in caus. (आवयति -यितुं) or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं) or निष्कृत् in caus. (-कासयति -यितुं) or वहिष्कृ.—(Perform) अनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), आस्था, सम्पत् in caus. (-पादयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), कृ, सङ्गृ, निर्वेह in caus. (-वाहयति -यितुं).—(A missile) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप्, जप् (c. 4. -अस्यति, असितुं), ज्ञान्, मुच्, प्रमुच्, मृज्, ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), उदीर्, पत् in caus. (घातयति -यितुं).—(A gun) लोहगोलान् युज्जनादेः प्रक्षिप् or निःसृ in caus., युज्जनादिस्थम् आग्नेयवर्णं जाल् in caus. (जालयति -यितुं).—(Emit, pour forth) उदीर्, मुच्, प्रमुच्, उन्मु, उन्मु (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं), उह्वन् (c. 1. -वमति -मितुं), उह्वर् in caus. (-वारयति -यितुं), सु in caus. (सावयति -यितुं or c. 1. -वमति, वमि, वमृ, जर् (c. 1. -वरति -रितुं), स्कन्द in caus. (स्कन्दयति -यितुं).

To DISCHARGE, *v. n.* मुच् in pass. (मुच्यते), सु (c. 1. -वपति, वपितुं), विह्वी (c. 4. -ह्वीयते).

DISCHARGE, *s.* (Unloading) भारावतरणं, उन्मरणं.—(Setting free)

मोक्षः, मुक्तिः *f.*, परिमोक्षणं, उत्सर्गः, निस्तारः.—(From obligation)

ऋणमोक्षः, ऋणमुक्तिः *f.*, उन्मरणं.—(Payment of a debt) ऋणशोधनं.

ऋणापनयनं, ऋणापाकरणं, ऋणसिद्धिः *f.*, आनृत्यं, ऋणापनोदनं,

विगमनं, निरादेशः.—(Acquittance) ऋणमोचनं, परिशोधः, निस्तारः,

निष्कृतिः *f.*—(Dismissal from office) अधिकाराद् विसर्जनं or

निराकरणं or अपासनं or अवरोपणं or वहिष्करणं. पदच्युतिः *f.*—

(Performance) अनुष्ठानं, आचरणं, विधानं, करणं, निर्वहः; 'dis-

charge of one's duties,' कर्म्मोपशानं.—(Voiding, emission)

उत्सर्गः, विसर्गः, मोक्षणं, सावः, आश्वासः, आश्रयः, उन्मरणः, उन्मार्गः.

DISCHARGED, *p. p.* (Released) मुक्तः -क्ता -क्तं, विमोक्षितः -ता -तं, मोक्षितः

-ता -तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(From obligation) उन्मोक्षीः

-शी -शं, ऋणमुक्तः -क्ता -क्तं.—(Paid, as a debt) शोधितः -ता -तं.

परिशुद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धः -द्धा -द्धं, विगणितः -ता -तं, निरादिष्टः -ष्टा -ष्टं.

—(Acquitted) शुद्धः -द्धा -द्धं.—(Dismissed) विसर्जितः -ता -तं.

विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, अवमृष्टः -ष्टा -ष्टं, निराकृतः -ता -तं, अपविद्धः -द्धा -द्धं.

अपास्तः -स्ता -स्तं, दूरीकृतः -ता -तं, ग्रहितः -ता -तं, अधिकारात्प्रमोक्षितः

-ता -तं, वहिष्कृतः -ता -तं.—(Shot) ईरितः -ता -तं, प्रक्षिप्तः -प्ता -प्तं.

मुक्तः -क्ता -क्तं, निःसारितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.—(Emitted)

उदीरितः -ता -तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्मार्गितः -ता -तं, स्कन्दितः -ता -तं.

—(Performed) अनुष्ठितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, कृतः -ता -तं.

DISCHARGER, *s.* (Of duty) कर्म्मोपशानाय *m.* (नृ).—(Of a missile) प्रक्षेपकः.

To DISCERN, *v. a.* द्विधा चिद् (c. 7. चिन्तति, वेकुं), अवचिद्, द्विवेक्षणीकृ.

DISCIPLE, *s.* शिष्यः, जनेवासी *m.* (नृ), जनेवासिजनः, छात्रः, अनुयायी

m. (नृ), विद्यार्थी *m.* (नृ), अनुचरः, अनङ्गत्तिकः, आश्रितः; 'disc-

iple of a disciple,' प्रशिष्यः.

DISCIPLESHIP, *s.* शिष्यात्वं, छात्रता, जनेवासित्वं, विद्यार्थित्वं, अनुयायित्वं.

DISCIPLINABLE, *a.* शासनोपः -या -यं, शास्यः -व्या -व्यं, शिक्षणीयः -या -यं.

DISCIPLINARIAN, *s.* शासिता *m.* (नृ), शाष्टिकता *m.* (नृ), विनेता *m.*

(नृ), नियामकः.

DISCIPLINARY, *a.* वैनयिकः -की -कं, शिष्टिविषयकः -का -कं.

DISCIPLINE, *s.* (Education, instruction) विनयः, शिक्षा, अभ्यासः,

शासनं, शिष्टिः *f.*, शास्तिः *f.*, अनुशासनं, उपदेशः, अध्यापनं, अनुनयः,

नीतिः *f.*—(Military discipline) व्यायामः, युद्धाभ्यासः, युद्धशिक्षा,

युद्धनीतिः *f.*, युद्धव्यवस्था.—(Rule of government) नीतिः *f.*, नवः,

राजनीतिः, व्यवस्था, नियमः, विधिः *m.*—(Chastisement) शिष्टिः *f.*,

शास्तिः *f.*, शासनं, नियमः, साहसं, दण्डः, दमः.—(Subjection) दान्तिः *f.*

To DISCIPLINE, *v. a.* (Educate, instruct) विनी (c. 1. -नयति -नेतुं),

शिष् in caus. (शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष्; शास् (c. 2. शास्ति,

शासितुं), अनुशास्, अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं).—(Exercise)

अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), व्यायम् (c. 1. -यज्जति -यज्जुं).—(Regu-

late) विनियम्, नियम्, शास्, अनुशास्, विधृ in caus. (-चारयति

-यितुं).—(Punish, chastise) शास्, अनुशास्, दण्ड् (c. 10. दण्डयति

-यितुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं).

DISCIPLINED, *p. p.* शिष्टः -ष्टा -ष्टं, शासितः -ता -तं, विनीतः -ता -तं,

अनुनीतः -ता -तं, शिक्षितः -ता -तं, कृताभ्यासः -क्षा -क्षं, दमितः -ता -तं,

उह्वतः -ता -तं.

To DISCLAIM, *v. a.* निहृ (c. 2. -हृते -ह्रोतुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति

-तुं), अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), अपहृप् (c. 1. -लपति -यितुं), अपज्ञा

(c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देतुं), निरस् (c. 4.

-अस्यति -असितुं), परित्यज् (c. 1. -त्यजति -त्यजुं), न स्वीकृ, न अङ्गीकृ.

DISCLAIMER, *s.* अपहोता *m.* (तु), निहोता *m.*, प्रवादशकः, अस्वीकर्ता *m.* (तु).
 To DISCLOSE, *v. a.* (Uncover) विवृ (c. 5. -वृणोति -युते -वरितुं -रीतुं),
 अपवृ, अपावृ, उज्ज्व (c. 10. -ज्जयति -यितुं).—(Reveal) प्रकाश
 in caus. (-काशयति -यितुं), विकाश, स्पष्टीकृ, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ,
 व्यञ्ज (c. 7. -जनक्ति -जन्ति).—(Tell) निवेद in caus. (-वेदयति
 -यितुं), व्या in caus. (-व्यापयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं);
 'disclose a secret,' रहस्यं भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेक्षुं).

DISCLOSED, *p. p.* विवृतः -ता -तं, सूचितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं.

DISCLOSURE, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशः -शनं, स्पष्टीकरणं, व्यक्ती-
 करणं, प्रकटीकरणं, प्रचारणं, निवेदनं, उद्घेदः, भेदः; 'of a secret,'
 रहस्यभेदः.

DISCOLORATION, *s.* (The act) विवर्णकरणं, मलिनीकरणं, कृष्णीकरणं.
 —(The state) विवर्णित्वं, वैवर्ण्यं, मालिन्यं, कलुषं, कलङ्कः.

To DISCOLOUR, *v. a.* विवर्णीकृ, विवर्ण (c. 10. -वर्णयति -यितुं), मलिन
 (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), कृष्णीकृ.

DISCOLOURED, *p. p.* विवर्णः -या -यं, दीनवर्णः -या -यं, नीरक्तः -क्ता -क्तः;
 'having discoloured teeth,' कृष्णदशनः -ना -नं.

To DISCOMFIT, *v. a.* पराजि (c. 1. -जयति -ते -जेतुं), पराहन् (c. 2. -हन्ति
 -न्तुं), परास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), पराभू, अभिभू, विद्रु in caus.
 (-द्रावयति -यितुं), व्यहान् भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्षुं) or भिद् (c. 7.
 भिनक्ति, भेक्षुं), विध्वंस in caus. (-ध्वंसयति -यितुं), पिञ्जलीकृ, खद
 (c. 1. खदते -दितुं).

DISCOMFITED, *p. p.* पराजितः -ता -तं, पराभूतः -ता -तं, पराहतः -ता -तं,
 परास्तः -क्ता -क्तं, प्रपलायितः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, प्रतिहतोद्यमः
 -मा -मं, पिञ्जलः -ला -लं, समुत्पिञ्जः -ञ्जा -ञ्जं.

DISCOMFITURE, *s.* पराजयः, अपजयः, पराभवः, व्यसनं, बलव्यसनं, भङ्गः,
 भेदः, विद्रवः, प्रपलायनं, हारिः *f.*, खदनं, पिञ्जलकः, समुत्पिञ्जलकः.

DISCOMFORT, *s.* अस्वास्थ्यं, असुख्यता, दुःखं, असुखं, पीडा, व्याथा, खेदः,
 कष्टं, कृच्छ्रं, घेदना, चिन्तवेदना, उद्वेगः, बाधा, क्लेशः, सन्तापः.

To DISCOMFORT, *v. a.* दुःखं (c. 10. दुःखयति -यितुं), पीडं (c. 10. पीडयति
 -यितुं), व्यथं (c. 10. व्यथयति -यितुं), बाधं (c. 1. बाधते -धितुं), परितप
 (c. 10. -तापयति -यितुं).

To DISCOMMEND, *v. a.* न प्रशंसं (c. 1. -शंसति -सितुं), निन्दं (c. 1. नि-
 न्दति -न्दितुं).

To DISCOMMODE, *v. d.* बाधं (c. 1. बाधते -धितुं), उपरुधं (c. 7. -रुहति
 -रोक्षुं), क्लिञ्जं (c. 9. क्लिञ्जति, क्लेष्टुं), व्यथं (c. 10. व्यथयति -यितुं).

DISCOMMODIOUS, *a.* अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, कष्टकरः -री -रं, अस्वास्थ्यजनकः -का -कं.

To DISCOMPOSE, *v. a.* सुभं in caus. (सोभयति -यितुं), विभुभं, आकु-
 लीकृ, कातरिकृ, आकुलीकृ, अस्थिरीकृ, बाधं (c. 1. बाधते -धितुं), मुहं
 in caus. (मोहयति -यितुं), व्यामुहं, विलुप् (c. 6. -लुम्यति -लोम्युं).

DISCOMPOSED, *p. p.* सोभितः -ता -तं, सुभः -आ -अं, आकुलितः -ता -तं,
 आकुलचितः -ञा -ञं, आकुलः -ला -लं, कातरः -रा -रं, अस्थिरः -रा -रं,
 अनवस्थितः -ता -तं, अनिवृत्तः -ता -तं, व्यथः -या -यं, पारिप्लवः -वा -वं,
 मोहितः -ता -तं, उद्ग्रान्तः -न्ता -न्तं, विधुरः -रा -रं.

DISCOMPOSURE, *s.* सोभः, आकुलता, आकुलित्वं, आकुलचितता, कातरत्वं,
 अस्थिरता, अनिवृतिः *f.*, व्यथता, पारिप्लवत्वं, उद्वेगः, वैक्लव्यं, उत्कम्पः, मोहः.

To DISCONCERT, *v. a.* (Frustrate) खदं (c. 10. खदयति -यितुं), प्रतिहन्
 (c. 2. -हन्ति -न्तुं), वृषा कृ.—(Discompose) मुहं in caus. (मोह-
 यति -यितुं), आकुलीकृ, व्यथीकृ.

DISCONCERTED, *p. p.* प्रतिहतोद्यमः -मा -मं, खडितः -ता -तं, मोहितः -ता
 -तं, आकुलितः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं, विलङ्घितः -ता -तं.

DISCONFORMITY, DISCONGRUITY, *s.* असादृश्यं, अयोग्यता, असङ्गतिः *f.*,
 विरुद्धता.

To DISCONNECT, *v. a.* विद्युज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विच्छिद्यं (c. 10. -च्छे-
 यति -यितुं).

DISCONNECTED, *p. p.* विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, असंसक्तः -क्ता -क्तं, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं.

DISCONNECTION, *s.* वियोगः, विप्रयोगः, असंयोगः, विच्छेदः, अनभिध्वङ्गः.

DISCONSOLATE, *a.* विमथः -था -थं, विषादी -दिनी -दि (न्), अपसक्तः
 -ञा -ञं, निराशः -शा -शं, हताशः -शा -शं, विमनाः -नाः -नः (स्),
 or ज्ञानमनाः or दुर्मेनाः or अनर्मेनाः or उद्विग्नमनाः, विमनस्कः
 -स्का -स्कं, निरानन्दः -न्दा -न्दं, अनाप्यासनीयः -या -यं, विद्यमानः
 -ना -नं, खेदान्वितः -ता -तं.

DISCONSOLATELY, *adv.* सविषादं, सखेदं, सोद्वेगं, सनैराश्यं, निरानन्दं.

DISCONTENT, *s.* असन्तोषः, अतुष्टिः *f.*, अपरितोषः, अतृप्तिः *f.*, अरतिः *f.*,
 अनिवृतिः *f.*, अनाह्लादः, अज्ञानिः *f.*, असन्तुष्टता, अतृप्तता.

DISCONTENT, DISCONTENTED, *a.* असन्तुष्टः -हा -हं, अतृप्तः -त्रा -त्रं, अतुष्टः
 -हा -हं, अपरितुष्टः -हा -हं, अतुष्टः -हा -हं, अरतः -ता -तं, अनिवृत्तः
 -ता -तं, अरतिः -ति -ति, अज्ञानः -न्ता -न्तं, अग्रितः -ता -तं, निरानन्दः
 -न्दा -न्दं, अप्रज्ञानकामः -मा -मं, अप्रतिलम्बकामः -मा -मं, सासूयः -या -यं.

To DISCONTENT, *v. a.* न सन्तुष्टं in caus. (-तोषयति -यितुं), न तृप्तं in
 caus. (-तर्पयति -यितुं), असन्तोषम् उत्पद्य in caus. (-पादयति -यितुं).

DISCONTINUANCE, DISCONTINUATION, *s.* (Want of continuity)
 विच्छेदः, छेदः, भङ्गः, अन्तरायः, खण्डनं.—(Cessation) विरतिः *f.*,
 विरामः, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*,
 नियन्त्रणं, विच्छेदः, छेदः, उपशमः, अपशमः, क्षान्तिः *f.*, क्षयः.

To DISCONTINUE, *v. a. and n.* (Leave off) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं),
 उपरम् with abl. c., निवृत् (c. 1. -वर्त्तेते -र्त्तितुं), निवृत् with abl.
 c., शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), विच्छिद् in pass. (-विच्छते).—(Cause
 to cease) निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), विरम् in caus. (-रमयति
 -यितुं).—(Abandon) तृज् (c. 1. तृजति, तृक्षुं), उज्ज्व (c. 6. उज्ज्वति
 -ज्जितुं), प्रोञ्ज्.—(Interrupt, break off) विच्छिद् (c. 7. -विनक्ति
 -वेक्षुं), विलुप् (c. 10. -लोपयति -यितुं), खद (c. 10. खदयति -यितुं).

DISCONTINUED, *p. p.* विरतः -ता -तं, अवरतः -ता -तं, निवृत्तः -ता -तं,
 विच्छिन्नः -ञा -ञं, अवसन्नः -ञा -ञं, उज्ज्वितः -ता -तं, तृक्तः -क्ता -क्तः.

DISCORD, DISCORDANCE, *s.* (Disagreement) भेदः, विभेदः, विभिन्नता,
 विरोधः, परस्परविरोधः, विनिर्घातः *f.*, वैमत्यं, असम्मतिः *f.*, अयोग्यता,
 विपरीतता, वैपरीत्यं, विसंवादः, प्रातिकूल्यं, वैलक्षण्यं, विरुद्धता;
 'causing discord,' भेदकरः -री -रं.—(In music) अपरवः, विस-
 रणन्दः, असौम्यस्वरः, अपङ्गणः.

To DISCORD, *v. n.* विभिद् in pass. (-भिद्यते), न सम्मज् (c. 4. -जन्ते
 -न्तुं), न युज् in pass. (युज्यते), विसंवादं (c. 1. -वदति -दितुं), अन्योन्यं
 विरुधं (c. 7. -रुहति -रोक्षुं).

DISCORDANT, *a.* (Incongruous) विरुद्धः -हा -हं, परस्परविरुद्धः -हा -हं,
 अयोग्यः -ग्या -ग्यं, विभिन्नः -ञा -ञं, असङ्गतः -ता -तं, विरुद्धः -ता -तं,
 असम्मत्तः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, क्लिष्टः -हा -हं.—(In sound)
 विसरः -रा -रं, असरः -रा -रं, असौम्यस्वरः -रा -रं, कवेयस्वनः -ना -नं,
 वैतालिकः -का -कं.

DISCORDANTLY, *adv.* विरुद्धं, विपरीतं, विसरं, विरोधेन, अयोग्यं.

To DISCOVER, *v. a.* (Show) दृक्ष् in caus. (दृक्षयति -यितुं), अभिदृक्ष्,
 निदृक्ष्, प्रतिदृक्ष्.—(Reveal, make manifest) विद्यु (c. 5. -वृणोति
 -वरितुं -रीतुं), अपवृ, प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), स्पष्टीकृ,
 व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -जनक्ति -जन्ति), c. 10. -ज्जयति -यितुं).

आविष्कृतः—(Make known) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), निविद् in caus. (वेदयति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं).—(Find out, detect) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते, ज्ञातुं), परिज्ञा, अभिज्ञा, निर्णयि (c. 1. -ययति -येतुं), उपलभ् (c. 1. -लभते -लब्धुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), अधिगम्, अध्यागम्; आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -प्राप्नु), विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं), अभिविद्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं).

DISCOVERABLE, a. निरूपणीयः -या -यं, ज्ञेयः -या -यं, प्रेक्षणीयः -या -यं.

DISCOVERED, p. p. निरूपितः -ता -तं, ज्ञातः -ता -तं, विशातः -ता -तं, अभिज्ञातः -ता -तं, निर्णयितः -ता -तं, अवगतः -ता -तं; 'in a fault,' दृढदोषः -वा -वं.

DISCOVERER, s. निरूपकः, निर्णेतृ m. (नृ), परिज्ञानी m. (नृ), अवगता m. (नृ).

DISCOVERY, s. (Disclosing, exhibiting) विवृतिः f., दर्शने, प्रकाशने, प्रेक्षणे.—(Finding out) ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, निरूपणं, प्राप्तिः f., उपलब्धिः f., अवगमः, अवगतिः f., निर्णयः, अनुसन्धानं.

DISCOUNT, s. उद्धारः, उद्धृतभागः. हुडिकापचाद् उद्धृतो भागः.

To DISCOUNT, v. a. (Deduct a part) भागम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Pay a bill of exchange before hand) भागम् उद्धृत्य प्राप्ति-हितकालाद् हुडिकापचं शुप् in caus. (शोधयति -यितुं).

To DISCOURTESE, v. a. न अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), न अनुपाल (c. 10. -पालयति -यितुं), न अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं), न उपकृ, लज्ज (c. 10. लज्जयति -यितुं).

To DISCOURAGE, v. a. (Depress, deject) अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), विषद् in caus., विषलीकृ, विषादं जन् in caus. (जनयति -यितुं), ज्ञानीकृ, निविषलीकृ; आशाः or मनो भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्नु) or हन् (c. 2. हन्ति -न्तु).—(Deter) भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं) or निषृ in caus. (-वारयति -यितुं).

DISCOURAGED, p. p. विषयः -या -यं, अवसक्तः -का -कं, अवसादितः -ता -तं, निविषयः -या -यं, भग्नोद्यमः -मा -मं, भग्नमनाः -ना -नः (स्), मनोहतः -ता -तं, हताशाः -शा -शं, सिक्तः -का -कं, निवर्त्तितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं.

DISCOURAGEMENT, s. मनोभङ्गः, उद्योगभङ्गः, उद्यमन्यायातः, आशाभङ्गः, निवर्त्तनं, विषादोत्पादनं, अवसादकरणं, अप्रसादः.

DISCOURAGING, a. विषादोत्पादकः -का -कं, अवसादजनकः -का -कं.

DISCOURSE, s. (Conversation) सम्भाषा -यणं, संलापः, सङ्ख्या, आलापः, आभाषणं, संवादः, सम्प्रवर्दनं, कथोपकथनं, अनुकथनं, कथायोगः.—(Speech, dissertation) वचनं, वाक्यं, वचः n. (स्), वादः, प्रवादः, प्रवचनं, भाषितं, भाषणं, लपितं, वचनक्रमः, निगादः.

To DISCOURSE, v. n. (Talk, converse) भाष् (c. 1. भाषते -यितुं), सम्भाष्, सम्प्रभाष्, प्रभाष्; आलप् (c. 1. -लयति -यितुं), संलप्; वद् (c. 1. वदति -ने -दितुं), संवद्, सम्प्रवद्, वच् (c. 2. वक्ति -क्नु), संवच्, वज्ज् (c. 1. जज्यति -यितुं), वज्ज्.—(Treat of, talk over) व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तुं), प्रवज्ज् कृ, वच् (c. 10. वचयति -यितुं).

DISCOURSE, s. वादी m. (नृ), वक्ता m. (नृ), भाषी m. (नृ), आलापी m. (नृ), वचकः.

DISCOURTISE, a. तर्की -किनी -कि (नृ), ऊही -हिनी -हि (नृ), लांवा-विक् -की -कं.

DISCOURTEOUS, a. अशयः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -हा -हं, दुर्नैय्यादः -दा -दं, अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, दुःशीलः -ला -लं, दुःशीलाः -ला -लं, विनयप्रनापी -यिनी -यि (नृ), अप्रसादः -का -कं, दुःशीलः -वा -वं.

DISCOURTEOUSLY, adv. अशयं, अशिष्टं, अविनीतं, अप्रसादः, दुःशीलान्.

DISCOURTESY, s. असभ्यता, अशिष्टता, अविनयः, दुःशीलता, अप्रसादः, अप्रमयः.

DISCREDIT, s. अयशः n. (स्), अकीर्तिः f., अख्यातिः f., कुख्यातिः f., अपकीर्तिः f., अपमानं, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अप्रतिष्ठा, मर्यादा हातिः f.

To DISCREDIT, v. a. (Deprive of credibility) अविश्वास्यः or अश्रद्धेय इति मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), ग्रामाख्यं or गौरवं लप् (nom. लघयति -यितुं) or लघूकृ, अविश्वासं -सां -सं कृ.—(Not to credit) न प्रतो (c. 2. प्रतेति -तुं), न विश्वस् (c. 2. -वृत्ति -तुं).—(Disgrace) अकीर्तिं or अयशः or अपमानं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), लघूकृ, कलङ्कं कृ.

DISCREDITABLE, a. अकीर्तिकरः -री -रं, अयशस्करः -री -रं, कलङ्करः -रा -रं, अपमान्यः -न्या -न्यं, अमान्यः -न्या -न्यं, अनाख्यः -ख्या -ख्यं, अयशस्यः -स्या -स्यं, मर्यादाधिरुद्धः -द्धा -द्धं, लोकगर्हितः -ता -तं, अप्रतिष्ठः -हा -हं.

DISCREET, a. विमृश्यकारी -रिणी -रि (नृ) or समीक्षकारी, विद्मः -हा -हं, विचक्षणः -खा -खं, विचारणशीलः -ला -लं, स्ववहितः -ता -तं, मनस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), मतिमान् -मती -मत् (नृ), कृतावधानः -ना -नं, विनीतः -ता -तं, परिणामदर्शी -शीनी -शी (नृ).

DISCREETLY, adv. सुविमृश्य, स्ववहितं, सुविचार्यं, विचारेण, विज्ञवत्.

DISCREPANCE, DISCREPANCY, s. विभेदः, विभिन्नता, भेदः, भिन्नता, विरोधः, विरुद्धता, विप्रतिपत्तिः f., असङ्गतिः f., विपरीतता, वैपरीत्यं, द्वैधं, द्वैविध्यं, विमंवादः, प्रातिकूल्यं, वैलक्षण्यं, विगीतिः f.

DISCREPANT, a. भिन्नः -जा -जं, विभिन्नः -जा -जं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरोधी -धिनी -धि (नृ), विपरीतः -ता -तं, विगीतः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं, विमंवादः -ता -तं, विमंवादी -दिनी -दि (नृ), विवदमानः -ना -नं, प्रति-कूलः -ला -लं.

DISCRETE, a. भिन्नः -जा -जं, विविक्तः -का -कं, पृथग्भूतः -ता -तं.

DISCRETION, s. (Prudence) विनयः, विनीतता, नीतिः f., सुनीतिः, सुनयः, प्रसमीक्षा, समीक्षणं, समीक्षकारित्वं, विमृश्यकारित्वं, विना, विज्ञता, विचक्षणता, विवेचना, विचरः.—(Liberty of acting at pleasure) स्वातन्त्र्यं, स्वाख्यन्तं, स्वाधीनता.—(Option) विकल्पः, अनुकल्पः; 'at one's own discretion,' स्वच्छया, स्वरुच्या.

DISCRETIONALLY, adv. स्वच्छातस्, स्वच्छानुसारेण, विकल्पतस्, कानं, धनुकानं.

DISCRETIONARY, a. वैकल्पिकः -की -कं, विकल्पितः -ता -तं, सविकल्पकः -का -कं, आनुकील्यिकः -की -कं, स्वाधीनः -ना -नं, स्वच्छन्दः -न्दा -न्दं, यादृच्छिकः -की -कं.

To DISCRIMINATE, v. a. विज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), विशिष् (c. 7. -शिनहि -शेयुं, c. 10. -शेषयति -यितुं), विशिष् (c. 7. -विनक्ति -वेक्नु, c. 10. -वेचयति -यितुं), लप् (c. 10. लघयति -यितुं), परिहिद् (c. 7. -छिनहि -छेयुं), विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), पृषकृ, विज् (c. 3. वेवेक्ति, विजितुं), विभू (c. 10. -भाषयति -यितुं).

DISCRIMINATED, p. p. विशेषितः -ता -तं, कृतलक्षणः -खा -खं, विविक्तः -का -कं, परिहिक्तः -जा -जं, विशातः -ता -तं, पृषकृतः -ता -तं, विचारितः -ता -तं.

DISCRIMINATION, s. (The act) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः -दनं, विज्ञानं, अर्थविज्ञानं, अर्थज्ञानं, विभाजनं, विचारः, व्यवच्छेदः, विक्तिः f., विवेकदृष्टानं, विवेकज्ञं, विशेषणं, पृषकरणं, पृषणालता, अवधारणं.—(The state) विशिष्टता, परिहिष्टता, विविक्तता; 'discrimination of right and wrong,' सदसद्विवेकः; 'want of discrimination,' अविवेकः -कता.

DISCRIMINATING, a. विशेषणः -हा -हं, विवेकदृष्टा -धा -ध (नृ), अवधः -हा -हं.

DISCRIMINATIVE, a. विवेकी -किनी -कि (नृ), विशेषकः -का -कं, परि-च्छेदकः -का -कं, प्रभेदकारी -रिणी -रि (नृ), विभावकः -का -कं, वि-मिता -यी -यु (नृ).

DISCURSIVE, *a.* (Wandering from one topic to another) बहुविधयः -या -ये, नानावस्तुविधयकः -का -कं, अनेकार्थः -यो -यै, बहुर्थः -यो -यै, नानाप्रसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, इतस्ततो भ्रमणशीलः -ला -लं, अस्थिरः -रा -रं, चञ्चलः -ला -लं.—(Argumentative) तार्किकः -की -कं, विचारो-रिणी -रि (न).

DISCUS, *s.* चक्रं, लोहचक्रं, अट्टनं; 'of Vishnu,' शिषदं.

To DISCUSS, *v. a.* विचर in caus. (-चारयति -यितुं), चित्ते (c. 10. -तर्कयति -यितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विमृश (c. 6. -मृशति -मृशतुं), परिमृश, समीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), परोक्ष, विभू (c. 10. -भावयति -यितुं), मय (c. 1. -मयति -यितुं), यादानुवादं कृ.

DISCUSSED, *p. p.* विचारितः -ता -तं, मथितः -ता -तं, विस्तः -ता -तं, विस्तः -ता -तं, विस्तः -ता -तं.

DISCUSSION, *s.* विचारः -रणा, चित्ते -कंथं, यादानुवादः, वादप्रतिवादः, विमर्शः, परोक्षा, विवेचनं -ना, समीक्षा, प्रसमीक्षा, विभावनं, सम्प्रधारणा; 'topic under discussion,' प्रसङ्गः, प्रस्तावः; 'under discussion,' प्रस्तुतः -ता -तं; 'result of discussion,' मथितार्थः.—(Dispersion) विद्रावणं, विक्षेपः.

DISCUSSING, *a.* विचारकः -का -कं, विभावकः -का -कं, विमर्शी -र्शनी -र्शि (न).

DISCUSSIVE, *a.* दुष्टधातुनाशकः -का -कं, दुष्टरसविद्रावकः -का -कं, शोषदृत्.

DISCUTIENT, *a.* शोषप्रः -घ्नी -घ्नं, शोषजित्, शोषदृत्, विस्फोटप्रः -घ्नी -घ्नं.

DISDAIN, *s.* अवज्ञा -ज्ञानं, अवहेला -लनं, उपेक्षा, अवमानं, उन्माधः, गर्हा -हैर्षं, घृणा, कुत्सा -त्सनं, हेलनं, निराकरणं, पराकरणं, खोदयं, अवलेपः.

To DISDAIN, *v. a.* अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमान (c. 4. -मन्यते -मनुं), गर्ह (c. 1. -गर्हते -हर्तुं), कुत्स् (c. 10. -कुत्सयति -यितुं), उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), लघुकृ, तुच्छीकृ, पराकृ, निराकृ, कदर्थीकृ, प्रत्याचक्ष (c. 2. -चष्टे).

DISDAINED, *p. p.* अवज्ञातः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं, कुत्सितः -ता -तं, उपेक्षितः -ता -तं, कदर्थितः -ता -तं, पराकृतः -ता -तं, निराकृतः -ता -तं.

DISDAINFUL, *a.* अवमानो -निनी -नि (न), सावहेलः -ला -लं, सावज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सावलेपः -पा -पं, उपेक्षकः -का -कं, सोन्माधः -पा -पं, घृणी -शिनी -शि (न).

DISDAINFULLY, *adv.* सावज्ञानं, सोन्माधं, सावहेलं, सावलेपं, अवमानेन, उपेक्षया.

DISDAINFULNESS, *s.* अवलिप्तता, सावलेपत्वं, सोन्माधता, खोदयत्वं.

DISEASE, *s.* रोगः, व्यर्थः *m.*, आमयः, पीडा, रुक् *f.* (न), रुजा, रुग्णता, गदः, उपतापः, शक्तिः *f.*, कष्टं, अस्वास्थ्यं, दुःखं, विकारः, विकृतिः *f.*, विकारः, अनः, अमसः, मृत्युभयः, क्रेशः, तापः.

To DISEASE, *v. a.* रोगेण पीड (c. 10. पीडयति -यितुं) or व्यर्थ (c. 10. व्यर्थयति -यितुं), दुःखं (c. 10. दुःखयति -यितुं), क्रिश (c. 9. क्रिशनाति, क्रेशितुं).

DISEASED, *p. p.* or *a.* रोगी -गिणी -गि (न), रोगवान् -वती -वत् (न), रोगान्ने -न्ना -न्नं, रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, सरोगः -गा -गं, व्याधितः -ता -तं, आमयः -या -यं, अमी -मिनी -मि (न), आनुदः -रा -रं, अस्वास्थ्यः -स्या -स्यं, विकारी -रिणी -रि (न), विकृतः -ता -तं, अभ्यान्तः -न्ता -न्तं, अभ्यन्तः -ता -तं, आमयायी -यिनी -वि (न).

To DISEMBARK, *v. a.* उन् in caus. (-तारयति -यितुं), नौकायाः or पोताद् अवतृ in caus. or अवरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), उल्कूल (nom. उल्कूलयति -यितुं).

To DISEMBARK, *v. n.* उन् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), प्रत्युन्, नौकायाः or पोताद् अवतृ or अवरुह (c. 1. -रोहति -रोटुं).

DISEMBARKATION, *s.* उत्तरणं, प्रत्युत्तरणं, नौकाया अवतरणं or अवरोहणं.

DISEMBARKED, *p. p.* उत्तरीयः -की -यै, अवतरीयः -की -यै, अवरुहः -हा -हं, अतिनीः -नीः -नु, उल्कूलितः -ता -तं.

To DISEMBITTER, *v. a.* तिक्तरसं or तिक्त्वम् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अतिकं -क्तां -क्तं कृ, तिक्त्वचिज्जितं -तां -तं कृ, मधुरीकृ, सुरसं -सां -सं कृ. DISEMBODIED, *p. p.* व्यस्तदेहः -हा -हं, अङ्गहीनः -ना -नं, व्यस्तदेहः -हा -हं, देहातीतः -ता -तं, अङ्गरीटः -रा -रं, विगतदेहः -हा -हं, कायवर्जितः -ता -तं, अनङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

To DISEMBOGUE, *v. a.* सलिलं समुद्रे निर्गम् in caus. (-गमयति -यितुं) or प्रसु in caus. (-सावयति -यितुं) or मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षुं).

To DISEMBOGUE, *v. n.* निर्गम् (-गच्छति -गन्तुं), निःमृ (c. 1. -सरति -सन्तुं), अपमृ, समुद्रं विश् (c. 6. विशति, वेष्टुं) or प्रविश् or निविश.

To DISEMBROIL, *v. a.* व्यामोहात् or उद्वेगात् or व्यस्तत्वाद् उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं) or मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षुं), निरुत्यात् -तां -तं कृ, निरुपद्रवं -वां -वं कृ.

To DISENCHANT, *v. a.* मन्त्रं or अभिचारं or वशीक्रियां प्रतिकृ, मन्त्रप्रभावात् or अभिचारवशाद् उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं) or मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षुं), अभिचारभङ्गं कृ.

To DISENCUMBER, DISCUMBER, *v. a.* भारात् or विघ्नाद् उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं) or मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षुं), प्रतिबन्धान् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), निविघ्नीकृ, निविघ्न (nom. निविघ्नयति -यितुं), विशुष् in caus. (-शोधयति -यितुं), निष्प्रत्यूहं -हो -हं कृ.

To DISENGAGE, *v. a.* (Separate) वियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं), विशिष्य in caus. (-क्षेपयति -यितुं).—(Disentangle) मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षुं, c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमुष्, निर्मुष्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), विशुष् in caus. (-शोधयति -यितुं).—(Withdraw the mind) मनो निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

To DISENGAGE, *v. n.* मुष् in pass. (मुष्ते), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), विरज् in pass. (-रज्यते), आत्मानं निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं) 'to be disengaged, at leisure,' प्राप्तावकाशः -शा -शं भू, सावकाशः -शा -शं भू, अवसरं प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), कार्यरहितः -ता -तं भू, कार्यशून्यः -न्या -न्यं भू.

DISENGAGED, *p. p.* (Extricated) मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं, उत्तरीयः -की -यै, समुद्रतः -ता -तं.—(At leisure) अवकाशप्राप्तः -ता -तं, प्राप्तावसरः -रा -रं, व्यापारशून्यः -न्या -न्यं, निर्व्यापारः -रा -रं, निर्विषयः -या -यं.

To DISENTANGLE, *v. a.* मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षुं, c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमुष्, निर्मुष्, विनिर्मुष्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्, उद् in caus. (-तारयति -यितुं), निष्, विशुष् in caus. (-शोधयति -यितुं).—(Remove obstacles) विघ्नान् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or ह (c. 1. हरति, हर्तुं), निविघ्नीकृ, निष्प्रत्यूहं -हो -हं कृ.

To DISENTHRAL, *v. a.* दास्यात् or दातृभावात् or परवशात् or पराधीनत्वाद् मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षुं) or विमुष् or निष् in caus. (-तारयति -यितुं) or मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं).

To DISENTRANCE, *v. a.* निर्भरत्वभावात् or मूर्खताद् प्रमुष् in caus. (-बोधयति -यितुं).

DISESTEEM, *s.* अनादरः, अनाननं, उपेक्षा, अवमानं, अवज्ञा, अवधीरणं, असेवनं.

To DISESTEEM, *v. a.* अवजन् (c. 4. -मन्यते -मनुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवधीर (c. 10. -धीरयति -यितुं), कदर्थं (c. 10. -अर्थयते -यितुं), लघुकृ, तुच्छीकृ, मन्दादरः -रा -रं भू.

DISFAVOUR, *s.* अग्रवादः, अग्रवृत्ता, अननुग्रहः, निग्रहः, वैमुख्यं, अदुर्गतिः *f.*, अनाग्रयः, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, अननुकूलता, अनुतोषभावात्, अनुपकारः.

To DISFAVOUR, *v. a.* न अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), न अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं), न प्रसद (c. 5. -कीदति -कीतुं), अग्रवादः.

-जा -सं भू. अग्रसादं कृ, न उपकृ.

DISFIGURATION, *s.* विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, कदाकारकरणं, विकृतिकरणं.

To DISFIGURE, *v. a.* विरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, अपरूपीकृ, कुरूपीकृ, विकृ, कदाकारीकृ, अङ्गीकृ, विकलीकृ.

DISFIGURED, *p. p.* विरूपितः -ता -तं, विरूपः -पा -पी -यं, अपरूपः -पी -यं, कुरूपः -पी -यं, विकृतः -ता -तं, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, विकृताकारः -रा -रं, विकृताकृतिः -तिः -ति, विकलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

DISFIGUREMENT, *s.* विरूपता, वैरूप्यं, कुरूपता, अपरूपता, वैकृत्यं, अङ्गता.

To DISFRANCHISE, *v. a.* महासभायां प्रतिनिधिप्रेरणाधिकाराद् भञ्ज in caus. (भञ्जयति -यितुं) or च्यु in caus. (आवयति -यितुं), पौरवलोपं कृ, अधिकारं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

DISFRANCHISEMENT, *s.* अधिकारलोपः, अधिकाराद् भञ्जनं, अधिकारहानिः *f.*

To DISGORGE, *v. a.* उड् (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं), यम् (c. 1. वमति -नितुं), उड्मन्, उड्विप् (c. 6. -वियति -व्येतुं), उड्मिष्, उड् (c. 10. उडयति -यितुं).

DISGORGEMENT, *s.* उड्गारः -रणं, उड्विरणं, वमः -मनं, वानिः *f.*, उड्मिशोधनं.

DISGRACE, *s.* अयशः *n.* (स्), अययशः *n.*, अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*,

अपमानं, अख्यातिः *f.*, कुख्यातिः, अपध्वंसः, अपकर्षः, अनादरः, कलङ्कः, अपकलङ्कः, मर्यादाहानिः *f.*, पराभवः, परिभवः, अभिभवः, अप्रतिष्ठा, अनन्यादा; 'disgrace of the family,' कुलकञ्जलः, कुलाङ्गारः.

To DISGRACE, *v. a.* (Cause dishonour) अयशः कृ, अकीर्तिं कृ, सापमानं -नां -नं कृ, कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), कुख्यातिं जन् in caus. (जनयति -यितुं), लज्जां कृ.—(Degrade, put out of favour) पदाद् भञ्ज in caus. (भञ्जयति -यितुं) or च्यु in caus. (आवयति -यितुं) or अपकृ (c. 1. -करोति -कृतुं) or 'निराकृ.

DISGRACED, *p. p.* सापमानः -ना -नं, कलङ्कितः -ता -तं, अवशोपहतः -ता -तं.

DISGRACEFUL, *a.* अकीर्तिकरः -री -रं, अययशस्करः -री -रं, अययशस्यः -स्या -स्यं, कलङ्ककरः -री -रं, लज्जाकरः -री -रं, अपमानजनकः -का -कं, कलङ्गी -ङ्गीनी -ङ्गी (न), अनन्यादाजनकः -का -कं, निन्दाकरः -री -रं.

DISGRACEFULLY, *adv.* सापमानं, अययशस्यं, अकीर्तिकरं, लज्जाकरं, गर्हितं.

DISGRACIOUS, *a.* अप्रसन्नः -जा -जं, अननुकूलः -ला -लं, निरनुरोधः -धा -धं, विमुखः -खी -खं, अप्रीतिकरः -री -रं, असन्तोषजनकः -का -कं.

To DISGUISE, *v. a.* (Conceal by an unusual dress) अन्यवेशेन or वेशान्तरेण छद् (c. 10. छदयति -यितुं), कपटवेशेन or छस्रवेशेन गुह् (c. 1. गूहति -हितुं, c. 10. गूहयति -यितुं), विडम्ब (c. 10. -डम्बयति -यितुं), आकारगोपनं कृ; 'disguise one's self,' अन्यवेशं परिधा (c. 3. -धायति -धत्ते -धातुं) or धृ in caus. (धारयति -यितुं), आकारगोपनं कृ, आत्मरूपं or आत्मदेहं गुह्, आत्माकारपरिवर्तनं कृ.—(Conceal, cloke) छद्, गुप् in des. (गुगुप्सते -प्सितुं), प्राप् (c. 5. -पृथोति -वरितुं -रीतुं). —(Disfigure) विरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, विकृ; 'disguise one's intentions,' स्वाभिप्रायगोपनं कृ.

DISGUISE, *s.* (Dress for concealing the person) कपटवेशः, छस्रवेशः, अन्यवेशः, वेशान्तरं, कृत्रिमवेशः, वेशः.—(Act of disguising) आकारगोपनं, वेशान्तरधारणं, विडम्बनं, अभिनयः.—(Counterfeit appearance, false show) छद्म *n.* (न्), व्यपदेशः, अपदेशः, व्यासः, छलं, लल्लं, लुब्धं.

DISGUISED, *p. p.* वेशधारी -रिखी -रि (न्), कपटवेशी -क्षिनी -क्षि (न्) or छस्रवेशी, कपटवेशः -शा -शं, कपटरूपी -पिणी -पि (न्), छलस्रक्षिप्तः -क्षि -क्षि, छलक्षितः -ता -तं; 'disguised as a Brahman,' क्षिप्तकृषी *n.* (न्), क्षिप्तवेशः; 'disguised censure,' व्याकनिन्दा.

DISGUISEMENT, *s.* आकारगोपनं, छस्रवेशधारणं, विडम्बनं, कपटरूपधारणं.

DISGUST, *s.* बीभत्सः -त्सं, घृणा, अरुचिः *f.*, गद्दी, कुत्सा, विकृतं, वैकृतं -मं, विकारः, अरतिः *f.*, वैराग्यं, विरक्तिः *f.*, वैरक्ष्यं, निषेधः.

To DISGUST, *v. a.* बीभत्सं or अरुचिं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), वैकृत्यम् उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).

DISGUSTED, *p. p.* जातबीभत्सः -त्सा -त्सं, विकृतः -ता -तं, अरतः -ता -तं.

DISGUSTFUL, DISGUSTING, *a.* बीभत्सजनकः -का -कं, घृणोत्पादकः -का -कं, अरुचिरः -रा -रं, अदृष्टकृत् *m. f. n.*, वैराग्यकृत्, कुत्सितः -ता -तं, गद्दीः -द्दी -द्दी.

DISH, *s.* शरावः, पात्रं, भाजनं, भोजनपात्रं, भाण्डं; 'made-dish,' सूदः, सिद्धान्तं.

To DISH UP, *v. a.* पाचस्थं मांसव्यञ्जनादिं परिधिष् in caus. (-वेपयति -यितुं).

DISH-CLOUT, *s.* शरायमाञ्जनः पटः, पाचसम्माञ्जनार्थं चीरं.

DISH-WATER, *s.* भोजनपात्रप्रक्षालनेन घृतक्षेहादिमलिनं जलं.

DISHABILLE, *a.* दुर्वासाः -साः -सः (स्), कुपेलः -ला -लं, अविनीतवेशः -शा -शं, अनलङ्कृतः -ता -तं, अकृतभरणः -या -यं, विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं.

DISHABILE, *s.* लघुवासः *n.* (स्), शिथिलवस्त्रं, शयनगृहे परिधेयं वसनं.

To DISHABIT, *v. a.* निर्वस्त्रं in caus. (-वासयति -यितुं), वासस्यानाद् वहिष्कृ.

To DISHEARTEN, *v. a.* आशां or मनो भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्ते), आशाभङ्गं कृ, अवसद् in caus. (-मादयति -यितुं), विषयोक्, निर्विषयोक्, विषादं जन in caus. (जनयति -यितुं), निराशोक्.

DISHEARTENED, *p. p.* भग्नमनाः -नाः -नः (स्), भग्नाशः -शा -शं, विषयः -या -यं, अवसादितः -ता -तं, दीनचेतनः -ना -नं, दीनमनस्कः -स्का -स्कं, झानाशः -शा -शं.

DISHEVELLED, *a.* प्रविततः -ता -तं, प्रकीर्णः -णी -णं, घृणः -घा -घं. 'having dishevelled hair,' विगलितकेशः -शी -शं, मुक्तकेशः -शी -शं, विस्रस्तकेशः -शी -शं, ध्यामनूजः -जा -जं.

DISHONEST, *a.* (Void of probity) असाधुः -धुः -ध्वो -धु, अशुचिः -चिः -चि, अधार्मिकः -की -कं, अन्यायवर्ती -र्विनी -र्वि (न्), अनुजुप्रकृतिः -तिः -ति, चक्रः -क्रा -क्रं, चक्रो -क्रिको -क्रि (न्), निष्ठाः -धा -धं, कुटिलः -ला -लं, अभद्रः -द्रा -द्रं, खलः -ला -लं, दुष्टः -ष्टा -ष्ट, कपटी -टिनी -टि (न्), कापटिकः -की -कं, विषमः -मा -मं, छासिकः -की -कं, कीटिकः -की -कं, कौटः -टी -टं, निकृतः -ता -तं, असरलः -ला -लं.—(Unchaste woman) भद्रा, व्यभिचारिणी, असाध्वी, असती.—(Obscene) अशुद्धः -द्धा -द्धं, गर्हितः -ता -तं.

DISHONESTLY, *adv.* असाधु, अशुचि, अन्यायेन, कुटिलं, विषमं, धूर्तवत्.

DISHONESTY, *s.* (Want of probity) असाधुत्वं, अशुचित्वं, खलता, दुष्टता, अधर्मः, असरलता, असारत्वं, अनुजुता, निष्ठा, चक्रता, कीटित्वं, कापट्यं, कौटं, अशुद्धता, अदासित्वं, माया.—(Unchastity in a woman) असतीत्वं, असाध्वीत्वं.

DISHONOUR, *s.* अपमानं, अनादरः, अवमानं -नना, विमानं, अयशः *n.* (स्), अययशः, अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, अनन्यादा, अवज्ञा, परिभवः, तिरस्कारः, उपेक्षा, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपध्वंसः, अपकर्षः, अप्रतिष्ठा, अख्यातिः *f.*, मर्यादाहानिः *f.*, अङ्कनं.

To DISHONOUR, *v. a.* (Cause disgrace) अपमानं कृ, अयशः कृ, कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), अकीर्तिं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), लज्जां कृ, सापमानं -नां -नं कृ.—(Dishonour a maiden) कन्यां दुष् in caus. (दूषयति -यितुं).—(Treat with dishonour) अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवधीर् (c. 10. -धीरयति -यितुं), लघुकृ.

DISHONOURABLE, *a.* अपमान्यः -न्या -न्यं, अवमाननीयः -या -यं, अनार्थः -र्थी -र्थं, अययशस्करः -रा -रं, अकीर्तिकरः -री -रं, अपमानजनकः -का -कं, कलङ्ककरः -री -रं.

DISHONOURABLY, *adv.* अनार्थं, अनार्थवत्, अयशस्यं, अपमान्यप्रकारेण.
DISHONoured, *p. p.* अपमानितः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, विमानितः -ता -तं, अनर्जितः -ता -तं, अनादृतः -ता -तं, अनपचितः -ता -तं, काकृतः -ता -तं.

DISHONOURER, *s.* अपमानकश्चिन्म. (नृ), अनादरकृत्, उपेक्षकः, अवज्ञाता *m.* (नृ).

DISHUMOUR, *s.* प्रकृतिकटुत्वं, प्रकृतिकर्कशत्वं, स्वभाववक्रता, दुःशीलता, वक्रशीलता, अरुनुदत्वं.

DISINCLINATION, *s.* विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, विमुखता, वैमुख्यं, अनोहा, निरोहता, अनिच्छा, अरुचिः *f.*, विमतिः *f.*, पराङ्मुखता, अप्रीतिः *f.*, निग्रहः, असमृहा, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रियत्वं.

To DISINCLINE, *v. a.* विरञ्ज् in caus. (-रञ्जयति -यितुं), वैरक्त्यं or वैमुख्यं or अनिच्छां जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), पराङ्मुखं -खां -खं कृ.

DISINCLINED, *p. p.* पराङ्मुखः -खी -खी, विमुखः -खी -खं, विरक्तः -क्ता -क्तं, विरक्तभावः -वा -वं, विमतिः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, निरोहः -हा -हं, निःस्पृहः -हा -हं, निरभिलाषः -वा -वं, अप्रवृत्तः -त्ता -त्तं.

DISINGENUOUS, *a.* अनुदारः -रा -रं, असरलः -ला -लं, अदक्षिणः -शा -शं, वक्रभावः -वा -वं, अशुचिः -चिः -चि, सव्याजः -जा -जं, कापटिकः -की -कं, कुटिलस्वभावः -वा -वं, कृपणः -शा -शं, मलार्थकः -का -कं, कदर्थ्यः -थ्या -थ्यं.

DISINGENUOUSLY, *adv.* अनुदारं, असरलं, अशुचि, सव्याजं, कापट्येन, कुटिलं.

DISINGENUOUSNESS, *s.* अनौदार्यं, असरल्यं, अशुचिता, अदक्षिण्यं, भाववक्रता, कौटिल्यं, सव्याजत्वं, कापट्यं, कर्पण्यं, खलता, दुष्टता, माया.

DISINHERISON, *s.* (Act of disinheriting) पैतृकरिक्खेदः, पैतृकरिक्खलोपः, विभागशून्यकरणं. — (The state) पैतृकाधिकारहानिः *f.*, विभागशून्यता.

To DISINHERIT or DISHERIT, *v. a.* निर्भञ्ज् in caus. (-भाजयति -यितुं), विभागशून्यं -न्यां -न्यं कृ, पैतृकधनं or पैतृकरिक्खम् अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), पैतृकाधिकाराद् भञ्ज् in caus. (भञ्जयति -यितुं), गोचरिक्खलोपं कृ.

DISINHERITED, *p. p.* निर्भाजितः -ता -तं, विभागशून्यः -न्या -न्यं, पैतृकाधिकाराङ्गशितः -ता -तं, पैतृकधनहीनः -ना -नं, अनधिकारः -रा -रं.

To DISINTER, *v. a.* शव् or मृतशरीरम् उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं).

DISINTERRED, *p. p.* उत्खातः -ता -तं, प्रोखातः -ता -तं, समाधिवहिष्कृतः -ता -तं.

DISINTERESTED, *a.* निर्मेमः -मा -मं, सममः -मा -मं, समामकः -की -कं, निष्कामः -मा -मं, अकामात्मा -त्मा -त्त (नृ), अनात्मनीनः -ना -नं, मुक्तसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निजलाभनिवृत्तपणाः -पणा -पणं, स्वार्थनिरपेक्षः -खा -खं, विमलार्थकः -का -कं, विपक्षपातः -ता -तं, अपक्षपाती -तिनी -ति (नृ), निःस्वार्थी -धिनी -धि (नृ) or अस्वार्थधी, अस्वार्थलिप्सुः -प्सुः -प्सु, उदासीनः -ना -नं, अहैतुकः -का -कं, अकिञ्चनः -ना -नं, वृत्तिहानः -ना -नं, निरोहः -हा -हं.

DISINTERESTEDLY, *adv.* निर्मेमं, निष्कामं, स्वार्थनिरपेक्षं, निर्मेमत्वात्, विपक्षपातं.

DISINTERESTEDNESS, *s.* निर्मेमत्वं, अहमत्वं -ता, निष्कामत्वं, निःसङ्गत्वं, निरोहता, अस्वार्थार्थित्वं, विपक्षपातत्वं, अपक्षपातिता, उदासीनता, औदास्यं.

To DISJOIN, *v. a.* वियुञ्ज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विप्रयुञ्ज्, विच्छिद् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं).

DISJOINED, *p. p.* वियुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, विनियुक्तः -क्ता -क्तं, विच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, असंसक्तः -क्ता -क्तं, अप्रवहितः -ता -तं.

To DISJOINT, *v. a.* (Put out of joint) विसन्धीकृ, सन्धिचोटनं कृ, सन्धिं भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भङ्क्तुं), विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं). — (Separate) वियुञ्ज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विसंयुञ्ज्, विच्छिद् in caus. (-क्षेपयति -यितुं). — (Carve) अवच्छिद् (c. 7. -छिनति -छेत्तुं), निकृत्

(c. 6. -कृनति -कर्त्तितुं).

To DISJOINT, *v. n.* विसन्धीभू, विसंयुञ्ज् in pass. (-युज्यते).

DISJOINTED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, असंसिद्धः -ष्टा -ष्टं, असंहतः -ता -तं. — (Not coherent) असंसिद्धः -ष्टा -ष्टं, अनन्धितः -ता -तं, निर्युक्तिकः -की -कं.

DISJOINTING, *s.* विसन्धीकरणं, विसन्धानं, विसंयोगः, सन्धिच्छेदः, अपक्षेदः.

DISJUNCT, *a.* वियुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, विसंयुक्तः -क्ता -क्तं, विच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, पृथग्भूतः -ता -तं.

DISJUNCTION, *s.* वियोगः, विसंयोगः, विप्रयोगः, निर्युक्तिः *f.*, असंयोगः, विच्छेपः, असन्धानं, विभेदः, सङ्गवियुतिः *f.*, आसङ्गत्यं; 'of letters,' अवसानं.

DISJUNCTIVE, *a.* निर्युक्तिकः -की -कं, वियोगी -गिनी -गि (नृ), विभेदकरः -री -रं.

DISJUNCTIVELY, *adv.* वियोगतः, विसंयोगतः, विच्छेपेण, विसंयुक्तं, पृथक्.

DISK, *s.* (Of the sun, &c.) विक्षः -खं, मण्डलं, परिधिः *m.*, परिवेशः, उपसूर्यकं, सूर्यमण्डलं. — (Quoit) चक्रं.

DISLIKE, *s.* अप्रीतिः *f.*, अप्रेम *n.* (नृ), अप्रियता -त्वं, विप्रियता -त्वं, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, विमतिः *f.*, द्वेषः, निग्रहः, विद्विष्टता, द्वेषता, अरुचिः *f.*, असौहार्दं, विमुखता, पराङ्मुखता, वैमुख्यं, अनिच्छा, अनोहा, विष्वसः, अनिष्टता.

To DISLIKE, *v. a.* न अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), न अनुमन्, न इष् (c. 6. इच्छति, रक्षितुं), न अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), न प्रतिनन्द, न अनुहृष् (c. 4. -हृष्यते -रोक्तुं); द्विष् (c. 2. द्वेष्टि -ष्टुं), विद्विष्, विरञ्ज् in pass. (-रञ्ज्यते); न प्री (c. 9. प्रीयति or c. 4. प्रीयते), न अनुहृष् (c. 10. -रोचयति -यितुं) or expressed by the neut. form रोचते; as, 'he dislikes that,' तत् तस्मै न रोचते.

DISLIKED, *p. p.* अप्रियः -या -यं, विप्रियः -या -यं, द्विष्टः -ष्टा -ष्टं, विद्विष्टः -ष्टा -ष्टं, अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनभिमतः -ता -तं, अप्रीतिकरः -री -रं.

To DISLIKEN, *v. a.* असमानीकृ, असमीकृ, असदृशं -शीं -शीं कृ, अनुत्प्रीकृ.

DISLIKENESS, *s.* असमानता, असाम्यं, असादृश्यं, अनुत्प्रीता, वैषम्यं.

To DISLOCATE, *v. a.* विसन्धीकृ, सन्धिचोटनं कृ, सन्धिं or अस्थिरस्थिं बुद् (c. 10. चोटयति -यितुं) or भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भङ्क्तुं), विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धिम् उत्ख् in caus. (-सारयति -यितुं) or स्थानान्तरिकृ.

DISLOCATED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, विसन्धीकृतः -ता -तं, बुद्धितः -ता -तं, सन्धिच्युतः -ता -तं, च्युतग्रन्थिः -न्थिः -न्थि.

DISLOCATION, *s.* चोटनं, सन्धिचोटनं, सन्धिभङ्गः, ग्रन्थिभङ्गः, विसन्धानं, विसन्धीकरणं, सन्धिच्युतिः *f.*; 'of hand and foot,' करपादचोटनं.

To DISLodge, *v. a.* (Remove from a habitation) गृहाद् बहिष्कृ or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निर्वेष् in caus. (-वासयति -यितुं), विवक्ष्, विप्रवक्ष्, स्थानान्तरिकृ, देशान्तरिकृ. — (Remove, drive away) अपहृ or निःसृ or उत्ख् in caus., निराकृ, हरीकृ, अपानुहृ (c. 6. -नुदति -नोक्तुं), निरक्ष् (c. 4. -अस्थति -अस्थितुं), विवक्ष् in caus. (-बालयति -यितुं).

To DISLodge, *v. n.* अपहृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं), स्थानान्तरं or देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गम्तुं), निर्वेक्षनस्यायं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्क्तुं), स्थानान्तरे निविष् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

DISLODGED, *p. p.* अपसारितः -ता -तं, निःसारितः -ता -तं, विवाहितः -ता -तं, बहिष्कृतः -ता -तं, निष्कासितः -ता -तं, विरक्षः -खा -खं, स्थानान्तरं गमितः -ता -तं.

DISLOYAL, *a.* अभक्तः -क्ता -क्तं, अभक्तिहान् -मत्री -मत्रं (नृ), औपमर्शिकः -क्ति -क्ति, भक्तिहीनः -ना -नं, विस्वासापाती -तिनी -ति (नृ) or विश्वासपाती or भक्तिपाती, शत्रुसेवी -विनी -वि (नृ) or द्विद्वेषी, रामा-

भिद्रोही-हिणी-हि (न), राजापथ्यकारी-रिणी-रि (न), राजवैरी-रिणी-रि (न).—(Not true to marriage) अभिचारी *m.* -रिणी *f.* (न), अननुकूलः *m.*, असाध्वी *f.*, असती *f.*, अभिसारिका *f.*

DISLOYALLY, *adv.* अभिप्राय, भक्तिहीनता, अभिप्राय, भक्तिभङ्गात्, राजद्रोहेण.

DISLOYALTY, *s.* अभिप्राय, अभिप्राय, भक्तिहीनता, भक्तिभङ्गः, भक्तिपातः, विद्यासभङ्गः, शत्रुसेवा, द्विद्वेषः, राजाभिद्रोहः, राजापथ्यकारित्वं.—(In love) अभिचारी.

DISMAL, *a.* दारुणः-शा-यं, दुःखी-खिनी-खि (न), सशोकः-का-कं, सखेदः-दा-दं, खेदजनकः-का-कं, अनिष्टावेदी-दिनी-दि (न), उग्रः-या-यं, घोरः-रा-रं, भीरुनयः-यी-यं, रौद्रः-द्री-द्रं, निरानन्दः-न्दा-न्दं.

DISMALLY, *adv.* दारुणं, घोरं, उग्रं, सखेदं, उग्रशोकात्, भयानकं.

DISMALNESS, *s.* दारुणता, सशोकाता, उग्रता, घोरत्वं, रौद्रत्वं, भयानकत्वं.

To DISMANTLE, *v. a.* (Strip of dress) विवस्त्र (nom. विवस्त्रयति-यितुं), नग्नीकृ, वस्त्रं ह (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Deprive a ship of rigging) नौकासज्जां or नौकोपकरणं ह or अपह or अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).—(Deprive a town of forts) नगरपरिगतं प्राचीरादि or नगरपरिकटं or नगरदुर्गं or नगरगुर्गं नष्ट in caus. (नाशयति-यितुं).

DISMANTLED, *p. p.* विवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, हतोपकरणः-शा-यं, हतसज्जः-ज्जा-ज्जं.

To DISMANK, *v. a.* कृषिबन्धनं or कपटवेशं or कसवेशं अवतृ in caus. (-तारयति-यितुं), अपतृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रोतुं), अपावृ; उच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं), स्पष्टीकृ.

To DISMAST, *v. a.* कूपकं भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), गुणवृक्षकम् अपह (c. 1. -हरति-हर्तुं).

DISMASTED, *p. p.* भग्नकूपकः-का-कं, हतगुणवृक्षकः-का-कं, निष्कूपकः-का-कं.

To DISMAY, *v. a.* वस् in caus. (वासयति-यितुं), विवस्त्रं, भी in caus. (भाययति or भीययति-यितुं), विस्मि in caus. (-स्माययति-स्माययति-यितुं), विस्मयम् उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), (उच्चिन्न in caus. (-वेजयति-यितुं).

DISMA, *s.* विस्मयः, साध्यसं, ज्ञासः, सन्नासः, भयं, भीषणं, उद्वेगः, दहः.

DISMAYED, *p. p.* विस्मितः-ता-तं, सन्नासः-स्ता-स्तं, भीषितः-ता-तं, वासितः-ता-तं, साध्यलोपहतः-ता-तं, विलुप्तः-खा-खं.

To DISMEMBER, *v. a.* अङ्गाद् अङ्गम् अवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), अवयवशो निकृत्तं (c. 6. -कृन्ति-कर्त्तुं), गात्राणि पृथक्, व्यङ्गीकृ.

DISMEMBERMENT, *s.* अङ्गव्यवच्छेदः, अवयवशो निकर्त्तनं, गात्राणां पृथक्करणं.

To DISMISS, *v. a.* (Send away) प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), अपतृ in caus. (-तारयति-यितुं), प्रे (c. 10. -ईरयति-यितुं), विमुञ्ज (c. 6. -मुञ्जति-मुञ्जुं c. 10. -सञ्जयति-यितुं), सम्प्रे in caus. (-रपयति-यितुं).—(Give leave of departure) अनुज्ञा, (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं).—(Discard) अपास् (c. 4. -जस्यति-जसितुं), मुञ्ज (c. 6. मुञ्जति, मोक्ते), अवमुञ्ज, अवमुञ्ज, अपमृञ्ज, उत्मृञ्ज; हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपाहा, अपहा, विहा; उञ्ज (c. 6. उञ्जति-ज्जितुं), प्रोञ्ज, प्रतिजिप् (c. 6. -जिपति-जेप्ते), निराकृ, पराकृ, दूरीकृ; 'to dismiss from office,' अधिकारात् or पदात् or साधिव्याद् भञ्ज in caus. (भञ्जयति-यितुं) or अशु in caus. (आवयति-यितुं) or अवहृ in caus. (-रोपयति-यितुं) or निराकृ.

Dismissed, *p. p.* प्रस्थापितः-ता-तं, अपसारितः-ता-तं, सम्प्रेषितः-ता-तं, विस्तर्जितः-ता-तं, अवमृष्टः-हा-हं, निमृष्टः-हा-हं, अपास्तः-स्ता-स्तं, प्रतिजिप्तः-ता-तं, अपविद्धः-डा-डं, निष्कासितः-ता-तं, गमितः-ता-तं, निमुक्तः-ता-तं, दूरीकृतः-ता-तं; 'dismissed from office,' अमुता-दिकारः-रा-रं, अधिकाराभ्रंशितः-ता-तं or निराकृतः-ता-तं; 'one dismissed,' अपविप्लोकोः.

DISMISSION, DISMISSAL, *s.* प्रस्थापनं, प्रेरणं, विस्तर्जनं, अपसर्जनं, अपसर्जनं, अपासनं, सम्प्रेषः-पणं, खण्डनं; 'from office,' अधिकाराद् भञ्जनं or निराकरणं or अवरोपणं.

To DISMOUNT, *v. a.* (Throw from a horse) अश्वपृष्ठात् पतृ in caus. (पातयति-यितुं) or अवतृ in caus. (-तारयति-यितुं) or उञ्ज.—(Throw a cannon from its carriage) युद्धयन्त्रं स्वाहनाद् अपतृ in caus.

To DISMOUNT, *v. n.* अश्वान् अवहृ (c. 1. -रोहति-रोतुं), अश्वपृष्ठाद् अवतृ (c. 1. -तरति-रितुं-रोतुं) or उञ्ज, अवया (c. 2. -याति-तुं), अधो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

DISMOUNTED, *p. p.* अवतीर्णः-णा-णं, उन्नीयः-नी-नीं, अवहृष्टः-डा-डं.

DISNATURED, *p. p.* वात्सल्यरहितः-ता-तं, अवत्सलः-ला-लं, बेहहीनः-ना-नं.

DISOBEDIENCE, *s.* आज्ञाभङ्गः, आज्ञाव्यतिक्रमः, आज्ञालङ्घनं, अननुवर्त्तनं, असेवनं, अमाननं, अशुश्रूषा, प्रतिकूलत्वं, प्रतीपता, अवशत्वं, अननुकूलता, अननुष्ठानं, दुःशीलता.

DISOBEDIENT, *a.* आज्ञाभङ्गकरः-री-रं, आज्ञालङ्घी-ङ्घिनी-ङ्घि (न), अनादेशकरः-री-रं, अवचनकरः-री-रं, अवचस्करः-रा-रं, अशुश्रूषुः-पु-पु, अननुवर्त्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न), अननुकूलः-ला-लं, अवशः-शा-शं, अवशवर्त्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न) प्रतीपः-पा-पं, अविधायी-धिनी-धि (न), असेवी-विनी-वि (न), प्रतिकूलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं.

To DISOBEY, *v. a.* आज्ञां भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं) or लङ्घ (c. 10. लङ्घयति-यितुं) or न सेव् (c. 1. सेवते-वितुं) or न अनुयुत (c. 1. -यञ्जते-र्जितुं) or न अनुष्ठ (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठितुं) or न अशु in des. (शुश्रूषते-यितुं) or न प्रतीप (c. 6. -इच्छति-रयितुं) or न अनुविधा in pass. (-धीयते) or न अभ्युपे (c. 2. अभ्युपैति-तुं) : प्रतीप (nom. प्रतीपायते).

DISOBEYED, *p. p.* असेवितः-ता-तं, अशुश्रूषितः-ता-तं, अननुष्ठितः-ता-तं.

DISOBEDIENCE, *s.* अग्रियं, विप्रियं, अनुपकारः, अपकारः, अपराधः, विध्यंसः.

To DISOBLIGE, *v. a.* अग्रियं or विप्रियं कृ or साध (c. 1. -वरति-रितुं); अपराध (c. 4. -राधयति c. 3. -राधयति-राधुं) with gen.; अपकृ, असन्तोषं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), रोषं or मनुष्य उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).

DISOBLIGING, *a.* अग्रियकरः-री-रं or विप्रियकरः, अननुरोधी-धिनी-धि (न), अननुग्राही-हिणी-हि (न), अननुकूलः-ला-लं, अनुपकारी-रिणी-रि (न), अननुविधायी-धिनी-धि (न), असन्तोषकरः-री-रं, अपकारकः-का-कं, अपराधकारी-रिणी-रि (न), व्यलीकः-का-कं.

DISOBLIGINGLY, *adv.* अग्रिया, अननुरोधेन, अननुग्राह्यात्, दुष्टभावेन.

DISOBLIGINGNESS, *s.* अननुरोधः, अननुग्रहः, अननुकूलता, अग्रियकारित्वं, अनुपकारित्वं.

DISORDER, *s.* (Irregularity, confusion) अक्रमः, उत्क्रमः, व्युत्क्रमः, क्रमभङ्गः, भग्नक्रमः, व्यतिक्रमः, विमृचता, अपरिपाटि *f.*, असंस्थानं, अव्यवस्था, अविधिः *m.*, अविधानं, अनवस्थितत्वं, व्यस्तता, विविधता, सङ्करः, साङ्गर्थ्यं, सङ्कीर्णत्वं, सङ्कोभः, व्यतिकरः.—(Tumult, disturbance) विप्रवः, तुमुलं, कोलाहलः, क्षोभः.—(Breach of law) अवस्थातिक्रमः.—(Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, पीडा, व्यापद् *f.*, आमयः, वैकल्यं, असाध्यं, असुखता; 'disorder of stomach,' अन्नविकारः, जठरामयः.—(Discomposure of mind) आकुलत्वं, व्याकुलत्वं, व्ययता, वैकल्यं, सम्मनः; 'army in disorder,' समुत्थिष्ठः, पित्रलः.

To DISORDER, *v. a.* (Confuse) पथ्येत् (c. 4. -जस्यति-जसितुं), व्यस्, संवृभ in caus. (-व्योभयति-यितुं), विवृभ, विविष (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते), क्रमं भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं) or विलुप् (c. 6. -लुम्पति-लोप्ते) or उपहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), सङ्करीकृ; असाध्यलीकृ, सङ्कुलीकृ, आकुलीकृ.—(Make sick) असाध्यं or रोगं कृ or जन् (c. 10. जनयति

DISPENSE, *s.* नियमभङ्गानुमतिः *f.*, विधानलङ्घनक्षमा, व्यवस्थावशाद् विनिर्भीकः.

DISPENSER, *s.* परिकल्पकः, प्रयोक्ता *m.* (तृ), वितरणकारी *m.* (नृ).

To DISPEOPLE, *v. a.* निर्जनोक्त, विजनोक्त, नरशून्यं -न्यां -न्यं कृ, शून्यारण्यं कृ, निर्मेनुष्यं -न्यां -न्यं कृ, अरण्यनिष कृ.

DISPEOPLED, *s.* नरशून्यकारी *m.* (नृ), उच्छेदकः, निर्मेनुष्यकारी *m.*, निर्जनोक्त.

To DISPERSE, *v. a.* विकृ (c. 6. -किरति -किरिन् -रीन्), इतस्ततः or बहुधा or नानादिषु विट् in caus. (-द्रावयति -यितुं), विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), व्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विष् (c. 5. -धूनीति -धवितुं), निधू, इतस्ततो विचल् in caus. (-चालयति -यितुं) or विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं) or अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोडुं) or निरस् or गम् in caus. (गमयति -यितुं) or विमृ in caus. (-सारयति -यितुं) or प्रसृ or विष्मा (c. 1. -धनति -ध्यातुं) or अपष्मा; 'dispersing darkness,' तमोनुदः -दा -दं, तमोपहः -हा -हं, तमोहरः -रा -रं. See DISPERSER; 'dispersing to different quarters,' अपदिश्य.

DISPERSED, *p. p.* विक्रीणः -खा -खं, विद्रुतः -ता -तं, विक्षिप्तः -ता -तं, विगलितः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, सुव्यस्तः -स्ता -स्तं, बहुधागतः -ता -तं, विधूतः -ता -तं, त्रिनिधूतः -ता -तं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, विष्कन्नः -न्ना -न्नं, प्रमृतः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं.

DISPERSEDLY, *adv.* विद्रुतं, असंहतं, सुव्यस्तं, सुविस्तरं, बहुधा, पृथक्.

DISPERSER, *s.* विद्रावयिता *m.* (तृ), विकिरणकृत्; 'a disperser of doubt,' संशयोच्छेदकः; also expressed by नुदः, प्रः, घाती *m.* (नृ), अपहः, नाशकः, हरः, हारी *m.* (नृ), अन्तकः in comp.

DISPERSION, *s.* विद्रावणं, विक्षेपः -पणं, परिक्षेपः, विकिरः -रणं, प्रसारणं, विसारणं, विभेदः, बहुधागमनं.

To DISPIRIT, *v. a.* उत्साहं or मनो भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंङ्कुं), उत्साहभञ्जं कृ, साहसभञ्जं कृ, आशाभञ्जं कृ, मनोभञ्जं कृ, विपद् in caus. (-पादयति -यितुं), विपथीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्षुं), ज्ञानीकृ, सिद् in caus. (सिदयति -यितुं).

DISPIRITED, *p. p.* भग्नोत्साहः -हा -हं, भग्नमनाः -नाः -नः (स्), भग्नसाहसः -सा -सं, विषयाः -खा -खं, निरुत्साहः -हा -हं, ज्ञानतेजाः -जाः -जः (स्) or निस्तेजाः, दीनमनस्कः -स्का -स्तं, दीनचेतनः -ना -नं, सिन्नः -न्ना -न्नं.

To DISPLACE, *v. a.* (Move out of place) स्वस्थानाद् विचल् in caus. (-चालयति -यितुं) or चल् in caus. or अपसृ in caus. (-सारयति -यितुं) or निःसृ in caus. or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोडुं) or निराकृ or व्यपोह (c. 1. -जहते -हितुं) or अपकृष् (c. 1. -कर्षति -क्रुषुं), स्थानाकारीकृ. —(Remove from office) पदात् or अधिकाराद् भञ्ज in caus. (-भंजयति -यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति -यितुं) or निराकृ.

DISPLACED, *p. p.* स्थानभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, स्थानव्युतः -ता -तं, पदनिराकृतः -ता -तं.

DISPLACING, *s.* स्वस्थानाद् अपसारणं or अपनुक्तिः *f.*, or निरसनं or निराकरणं.

To DISPLANT, *v. a.* (Remove a plant) उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं), वायद् (c. 10. -पाठयति -यितुं), उत्सृज् (c. 1. -सृजति -सृजितुं). —(Eject a people) विधेस् in caus. (-वासयति -यितुं), विचस्, वासस्थानाद् निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

To DISPLAY, *v. a.* (Spread wide) विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), परिकृ, प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), प्रसृ in caus. (-सारयति -यितुं), प्रपञ्च (c. 10. -पञ्चयति -यितुं). —(Exhibit) प्रकाश in caus., दृश् in caus. (दृशीयति -यितुं), प्रदर्शयति, प्रदर्शकृ, प्रकटीकृ, स्पर्शकृ, स्फुटीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -जनीति -जितुं), प्रपञ्चयति -यितुं, विष् (c. 5. -धूनीति -धवितुं -रीन्), आविष्कृ, आनुष्कृ, प्रकट (nom. प्रकटयति -यितुं). —(Exhibit ostentatiously)

सगर्भं or सद्भ्यं दृश् in caus.

DISPLAY, *s.* प्रकाशनं, प्रकाशनं, दर्शनं, प्रपञ्चः, प्रत्यक्षीकरणं, प्रकाशीकरणं, प्रकटीकरणं, व्यञ्जनं, व्यक्तिकृ, विवरणं, प्रादुर्भूतकरणं, आविष्करणं.

DISPLAYED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, प्रकाशीकृतः -ता -तं, प्रकटीकृतः -ता -तं, प्रत्यक्षीकृतः -ता -तं, दर्शितः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, व्यक्तीकृतः -ता -तं.

To DISPLEASE, *v. a.* (Offend any one) कस्यापि विप्रियं or अप्रियं or व्यलीकं कृ, असन्तोषं or अनुष्टिं जन (c. 10. जनयति -यितुं), वितुष् in caus. (-तोषयति -यितुं), रोषम् उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), कुप् in caus. (कोपयति -यितुं), रुष् in caus. (रोषयति -यितुं), अपराध (c. 4. -राधति c. 5. -राम्पति -राम्पुं).

DISPLEASED, *p. p.* वितुष्टः -ष्टा -ष्टं, असन्तोष्टः -ष्टा -ष्टं, अप्रसन्नः -न्ना -न्नं, कृतरूपः -पा -पं, रुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिकोपितः -ता -तं, कुपितः -ता -तं, कृतव्यलीकः -का -कं, कृतमन्युः -न्युः -न्युः, आगतमन्युः -न्युः -न्युः, जातार्थः -धा -धं.

DISPLEASING, *a.* अप्रियः -या -यं, विप्रियः -या -यं, व्यलीकः -का -कं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, अनुष्टिकरः -री -रं, अप्रसादनकः -का -कं, अप्रीतिकरः -री -रं, असुखायहः -हा -हं.

DISPLEASURE, *s.* (Offence, anger) अनुष्टिः *f.*, असन्तोषः, अप्रीतिः *f.*, अप्रसादः, कोपः, रोषः, मन्युः *m.*, क्रोधः, अमर्षः. —(Pain) दुःखं, असुखं, उद्वेगः.

To DISPLODE, *v. a.* महाशब्दपूर्व स्फोट in caus. (स्फोटयति -यितुं) or विद् in caus. (-दारयति -यितुं).

DISPOSITION, *s.* महाशब्दपूर्व स्फोटनं or विदारणं, अकस्माद् भञ्जनं.

DISPORT, *s.* क्रीडा, विहारः, खेलः *m. f.*, देवर्षः, विलासः, विलम्बितः, खेला.

To DISPORT, *v. a.* विनुद् in caus. (-नोदयति -यितुं); 'disport one's self,' विहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), विलम्ब (c. 1. -लसति -सितुं), क्रीड (c. 1. क्रीडति -डितुं), दिव् (c. 4. दीव्यति -दिवितुं) खेला *m.*, खेलायति (यितुं).

DISPOSAL, DISPOSE, *s.* (Orderly arrangement) विन्यासः, व्यवहृत्, व्युतिः *f.*, प्रतिविधानं, संविधानं, विधानं, रचना विरचनं, व्यवस्थापनं, व्यवस्थितिः *f.*, क्रमेण or यथाक्रमं स्थापनं रचयितुः, पारंपाटिः *f.* —(Regulation) विनियमः, नियमकरणं. —(Distribution) परिकल्पनं, कल्पना, कृतिः *f.*, परिनिर्दिष्टपणं, प्रविभागः, वसदनं. —(Bestowing) विनियोगः, वितरणं, परहस्ते मर्षणं. —(Power of distribution, right of bestowing) परिकल्पनशक्तिः *f.*, विनियोगाधिकारः. —(Control) अधीनता, वशी, वशता, अधिकारः. —(Divine disposal) परमेश्वरेच्छा; 'all this kingdom is at your disposal,' सर्वज्ञ इहं राज्यं युष्मादायत्नं; 'this is at my disposal,' इहं ममाधीनं.

To DISPOSE, *v. a.* (Employ to various purposes) विनियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्ते), नियुज्, प्रयुज्, उपयुज्. —(Give, bestow) दा (c. 3. ददाति, दातुं), वितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीन्), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), समृ in caus. (-अर्पयति -यितुं), निधा (c. 3. -दधाति -धातुं). —(Turn to any particular purpose) अनुककर्मणि प्रयुज् or विनियुज् or उपयुज्. —(Adapt) युज् in caus. (योजयति -यितुं), नियुज्, प्रयुज्, कुप् in caus. (कल्पयति -यितुं). —(Incline, give a propension) प्रवृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं), प्रयुज् in caus., चेह in caus. (चेदयति -यितुं), प्रोत्सह in caus. (-साहयति -यितुं). —(Regulate, arrange, adjust) विन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संविधा, प्रतिविधा, व्यूह (c. 1. -जहते -हितुं), विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं), क्रमेण स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), परिकृप्.

To DISPOSE OF, *v. a.* (Apply to any purpose) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्ते), विनियुज्, नियुज्, उपयुज्. —(Transfer to any other person, sell to another) परहस्ते हनृ in caus. (-अर्पयति -यितुं), विक्री (c. 9. -क्रीणीति -क्रेतुं); 'to dispose of one's daughter in

marriage, कन्यादानं कृ. दारिकादानं कृ. दुहितरं दा.

DISPOSED, *p. p.* (Arranged, regulated) विन्यस्तः-स्ता-स्तं, प्रतिविहितः-ता-तं, विहितः-ता-तं, व्युदः-डा-दं, व्यवस्थितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, परिपाटीकृतः-ता-तं.—(Inclined) प्रवर्तितः-ता-तं, प्रयोजितः-ता-तं; 'disposed to take,' गृह्यालुः-लुः-लु, ग्रहीता-ची-नृ; 'disposed to fall,' पतयालुः-लुः-लु, पिपतिषुः-पुः-पु; or expressed by शील affixed; as, पतनशीलः-ला-लं.

DISPOSER, *s.* (Distributor, bestower) परिकल्पकः, दाता *m.* (नृ), प्रदाता. विनियोगकृतः—(Regulator, director) विधाता *m.* (नृ), विनियन्ता *m.* (नृ), अधिष्ठाता *m.* (नृ).

DISPOSITION, *s.* (Orderly arrangement) विन्यासः, व्युहनं, व्युदिः *f.* प्रतिविधानं, विधानं, संविधानं, विरचनं, व्यवस्थापनं, पर्यायः, क्रमेण स्थापनं.—(Temper, natural state) भावः, स्वभावः, शीलः, शीलता-त्वं, प्रकृतिः *f.*, अनःकरणं; 'good disposition,' सद्भावः, साधुशीलत्वं; 'bad disposition,' असद्भावः; 'an easy contented disposition,' सुखस्वभावः; 'of a virtuous disposition,' साधुशीलः, पुण्यशीलः, सत्वशीलः; 'disposition of body,' देहस्वभावः.—(Inclination, tendency) प्रावर्त्य, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, or expressed by शीलता-त्वं or आलुता-त्वं affixed; as, 'disposition to fall,' पतनशीलता or पतयालुत्वं.

To DISPOSSESS, *v. a.* अधिकारात् or स्वत्वाद् भंश (c. 10. भंशयति-यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति-यितुं) or पत in caus. (पातयति-यितुं) or निराकृ, अधिकारं or स्वत्वं ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ.

DISPOSSESSED, *p. p.* भंशितः-ता-तं, निराकृतः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं; 'dispossessed of one's right,' हताधिकारः-रा-रं, अधिकारभ्रष्टः-हा-हं.

DISPOSURE, *s.* (Disposal, power) शक्तिः *f.*, अधिकारः, परिकल्पनशक्तिः *f.*, विनियोगशक्तिः *f.*—(Posture) स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*

DISPRAISE, *s.* निन्दा, अपवादः, अपशंसा, तिरस्कारः, उपालम्भः, अयशः *n.* (स्).

To DISPRAISE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति-न्दितुं), तिरस्कृ, उपालम्भ (c. 1. -लभते-लभुं), न प्रशंस (c. 1. -शंसते-मितुं), अपवाद (c. 1. -यदति-दितुं).

To DISPREAD, *v. a.* बहुधा or इतस्ततः or नानादिक्षु विस्तृ in caus. (-स्तारयति-यितुं) or विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं) or विट्टु in caus. (-ट्टायति-यितुं).

DISPROOF, *s.* अनिश्चयः, अनिर्णयः, अप्रामाण्यं, अप्रमाणं, अनुपपत्तिः *f.*, खण्डनं, आशयेणं, पक्षाघातः, निरासः, बाधः, बाधा, अधरीकरणं, अपवादः, वितर्कः, उपमर्दः.

DISPROPORTION, *s.* असाम्यं, असमता, असमानता, वैषम्यं, अतुल्यत्वं, अयोग्यता, अनुपयुक्तता, असमञ्जसं, असमञ्जस्यं.

To DISPROPORTION, *v. a.* अयुक्तं सखन्ध (c. 9. -वप्राति-यन्तुं), असमञ्जसं संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योजुं), अयोग्यसखन्धं कृ.

DISPROPORTIONABLE, DISPROPORTIONATE, *a.* असमः-मा-मं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, असमानः-ना-नं, अतुल्यः-त्या-त्यं, अयुक्तः-क्ता-क्तं, असमञ्जसः-मा-मं, अनुपयुक्तः-क्ता-क्तं, विषमः-मा-मं.

DISPROPORTIONABLENESS, DISPROPORTIONATENESS, *s.* असाम्यं, अयोग्यता, अतुल्यता.

DISPROPORTIONABLY, DISPROPORTIONATELY, *adv.* असमं, विषमं, अतुल्यं, अयोग्यं, अयोग्यतस्, अनुपयुक्तं, असमञ्जसं, असमानतस्.

To DISPROVE, *v. a.* खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं), संसृज् (c. 10. -सूचयति-यितुं), अधरीकृ, निरास (c. 4. -अस्यति-अमितुं), आशूज् (c. 10. -अश्वयति-यितुं), बाध (c. 1. बाधते-धितुं), निराकृ, अपवाद (c. 1. -यदति-दितुं).

DISPROVED, *p. p.* खण्डितः-ता-तं, आशयितः-ता-तं, अधरीकृतः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, निरासः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं असिद्धः-डा-दं.

DISPROVER, *s.* खण्डनकृत्, आशयेणकृत्, वितर्ककृत्, उपमर्दकारी *m.* (नृ).

DISPUTABLE, *a.* विवादनीयः-या-यं, विचारणीयः-या-यं, विचार्यः-य्ये-य्यं, वितर्क्यः-क्ये-क्यं, वितर्कणीयः-या-यं, प्रत्याख्येयः-या-यं.

DISPUTANT, *s.* तर्कनी *m.* (नृ), विवादी *m.* (नृ), वादी *m.*, वादप्रतिवादकृत् नैयायिकः, विचारणकर्त्ता *m.* (नृ), प्रोहः, शास्त्रविरोधदर्शी *m.* (नृ).

DISPUTATION, *s.* विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, वादः, वितर्कः, तर्कः, वाक्कलहं, वाद्युद्धं, वितर्कः, विस्वादः, विरोधोक्तिः *f.*, विचारः, हेतुवादः.

DISPUTATIOUS, *a.* विवादार्थी-धिनी-धिं (नृ), विवादी-दिनी-दिं (नृ), वादानुवादशीलः-ला-लं, वितर्कः-प्रियः-या-यं.

To DISPUTE, *v. a. and n.* विवाद (c. 1. -वदते-दितुं), विस्वाद, वादानुवादकृ, विप्रलप् (c. 1. -लपति-पितुं), वितर्क (c. 1. -तर्कते-तर्कितुं), वितर्ककृ, वितर्क (c. 10. -तर्कयति-यितुं), कलह (nom. कलहायते), वै (nom. वैरायते), वाक्कलहं कृ, वाद्युद्धं कृ, व्यवकुश (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं)—(In law) व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), विवादास्पदीकृ.

DISPUTE, *s.* विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, विस्वादः, विप्रलपः, वाद्युद्धं, वाद्युद्धं, वाक्कलहः, वाक्कलिः *m.*, विरोधोक्तिः *f.*, वाक्विरोधः, वितर्कः, वितर्कः, विप्रतिपत्तिः *f.*, वितर्कः, विचारः, वादः, वाक्, कलहः, विग्रहः, द्वैधं, सन्देहः; 'matter of dispute,' विवादास्पदं.

DISPUTED, *p. p.* विचारितः-ता-तं, सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, व्याहितः-ता-तं.

DISPUTER, *s.* विवादी *m.* (नृ), विवादकारी *m.* (नृ), विवादकृत् *m.*, विचारकः, तर्कनी *m.* (नृ), वादी *m.* (नृ), हेतुवादी *m.* (नृ), वितर्ककारी *m.* (नृ), व्यापी *m.* (नृ), सांवादिकः.

DISQUALIFICATION, *s.* अयोग्यकरणं, अपात्रीकरणं, अयोग्यत्वं-ता, अयुक्तिः *f.*, विरोधः-धित्वं, असामर्थ्यं.

DISQUALIFIED, *p. p.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अपात्रीकृतः-ता-तं, विरुद्धः-डा-दं.

To DISQUALIFY, *v. a.* अपात्रीकृ, अयोग्यं-ग्यां-ग्यं कृ, अनुपयुक्तं-क्तां-क्तं कृ.

DISQUIET, DISQUIETNESS, DISQUIETUDE, *s.* उद्वेगः, चिन्तोद्वेगः, चिन्तवेदना, अथा, अज्ञानिः *f.*, कष्टं, मनोदुःखं, अनिर्वृतिः *f.*, क्रोधः, आधिः *m.*, वैक्रान्त्यं, मनस्तापः, उन्नापः, आनोहः, विडम्बना, क्षीयुक्तं, मानसी अथा अस्तता, अस्थिरता, चिन्ता.

To DISQUIET, *v. a.* व्यथ (c. 10. व्यथयति-यितुं), क्रिञ्ज (c. 9. क्रिञ्जति-क्रिञ्जितुं), उद्विज् in caus. (-वेजयति-यितुं), आकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति-यितुं), बाध (c. 1. बाधते-धितुं), क्षुब्ध in caus. (क्षोभयति-यितुं), मुह in caus. (मोहयति-यितुं), आमुह, बिभुह, परिमुह.

DISQUIETED, *p. p.* उद्विग्नः-ग्ना-ग्नं, व्यथः-या-यं, व्यथितः-ता-तं, सव्यथः-या-यं, क्रिष्टः-हा-हं, परिक्रिष्टः-हा-हं, अज्ञानः-न्ता-नं, अनिर्वृतः-ता-तं, विषुरः-रा-रं, विदुरः-रा-रं, उद्विग्नः-न्ता-नं, मोहितः-ता-तं, जातशङ्कः-ङ्का-ङ्कं.

DISQUISITION, *s.* विचारः-रथा, वितर्कः, विनिर्णयः, विवेचना, परीक्षा, वितर्कः.

To DISRANK, *v. a.* यदात् or अधिकाराद् भंश in caus. (भंशयति-यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति-यितुं) or अपहृ (c. 1. -अपहति-अपहृ).

DISREGARD, *s.* उपेक्षा, अनपेक्षा, निरपेक्षता, अमादरः, अननुष्ठानं, असेवनं, अविज्ञा, अनवधानं, परित्यागः, अवज्ञा, उपहासः, उलोका, उन्नापनं, अदर्शनं.—(Contempt) अवज्ञा, अवमानं, अपहरीकरणं.

To DISREGARD, *v. a.* उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-यितुं), अनपेक्ष, उपेक्ष, अवज्ञ (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), अवमान (c. 4. -अमानते-मानुं), अपहरी (c. 10. -अपहयति-यितुं), न अनुष्ठानं (c. 1. -तिष्ठति-स्थितुं), न सेव (c. 1. -सेवते-यितुं), परित्याग (c. 1. -त्यागति-त्यागुं).

DISREGARDED, *p. p.* उपेक्षितः -ता -तं, अनपेक्षितः -ता -तं, समुपेक्षितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, अवमतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, असेवितः -ता -तं, अवगणितः -ता -तं, उन्नाहितः -ता -तं, अननुष्ठितः -ता -तं.

DISREGARDFUL, *a.* उपेक्षकः -का -कं, निरपेक्षः -खा -खं, निर्व्यपेक्षः -खा -खं, मन्दादरः -रा -रं, अवमाननी -निनी -नि (नं), अनवधानः -ना -नं.

DISREGARDFULLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्ष्य, उपेक्षया, अवमानेन, मन्दादरं.

DISRELIISH, *s.* अरुचिः *f.*, अनभिरुचिः *f.*, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, वैराग्यं, विरागः, अग्रतिः *f.*, विप्रियता, विमतिः *f.*, विमुखता, अनिच्छा, विध्वंसः. — (Bad taste) कुस्वादः, विस्वादः.

To DISRELIISH, *v. a.* न अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मनुं), विद्विष (c. 2. -द्वेष्टि -ष्टुं), अरुचिं कृ, न अभिरुचिं (c. 10. -रोचयति -यितुं), or expressed by the neut. form रोचते; as, 'he disrelishes that,' तत् तस्मै न रोचते.

DISREPUTABLE, *a.* अनाय्यः -य्यो -य्यं, अपमान्यः -न्या -न्यं, अयशस्यः -स्या -स्यं, अपयशस्करः -रो -रं, अकीर्तिकरः -रो -रं, अवशेषः -या -यं, अप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अख्यातिजनकः -का -कं, अप्रशंसनीयः -या -यं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.

DISREPUTABLY, *adv.* अनाय्यं, अनाय्यवत्, अयशस्यं, अप्रशंसनीयं.

DISREPUTATION, **DISREPUTE**, *s.* अयशः *n.* (स्), अपयशः *n.*, अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*, अख्यातिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अनाय्यत्वं, पाच्यता, अप्रतिष्ठा, अपमान्यता, मय्यादाहानिः *f.*, अपमानं.

DISRESPECT, *s.* अनादरः, अवज्ञा -ज्ञानं, अपमानं, अपमानं -नता, अमाननं, असम्मानं, असम्मानं, परिभवः, परिभूतिः *f.*, परिभावः, अवधीरणं, उपेक्षा -क्षयं, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, न्यङ्कारः, अवहेलं -ला, हेलनं, धर्षणं, अमय्यादा, रीटा, असूक्ष्णं, असूक्ष्णं, सूक्ष्णं.

DISRESPECTED, *p. p.* अनादृतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, उपेक्षितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, अवमतः -ता -तं.

DISRESPECTFUL, *a.* अवमाननी -निनी -नि (नं), परिभावी -विनी -वि (नं) -भाषुकः -का -कं, उपेक्षकः -का -कं, सावधः -ज्ञा -ज्ञं, अनाय्यः -य्यो -य्यं.

DISRESPECTFULLY, *adv.* सावधानं, सावधानं, अनादरात्, उपेक्षया.

To DISROBE, *v. a.* विवस्त्रीकृ, वस्त्रम् अवतृ in caus. (-तारयति -यितुं) or उक्तृ (c. 1. -कथयति -यितुं) or अपनह (c. 4. -नहति -नह्नुं) or उच्छेद (c. 10. -च्छादयति -यितुं), नग्नोक्तृ.

DISROBED, *p. p.* विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, वस्त्रविधृतः -ता -तं, नग्नोक्तः -ता -तं.

DISRUPTION, *s.* भङ्गः, भेदः, विभेदः, विदारः -रणं, विदरः, भिदा, विघटनं.

DISSATISFACTION, *s.* अतुष्टिः, अतृप्तिः *f.*, असन्तोषः, अपरितोषः, अज्ञानिः *f.*, अतृप्तता, चितुष्टिः *f.*

DISSATISFIED, *p. p.* अतुष्टः -ष्टा -ष्टं, असन्तोष्टः -ष्टा -ष्टं, चितुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपरितुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतृप्तः -ता -तं, अज्ञानः -जा -जं, अप्रतिलम्बकामः -जा -जं.

To DISSATISFY, *v. a.* न सन्तुष्टं in caus. (-तोषयति -यितुं), न परितुष्टं, न तृप्तं in caus. (तर्पयति -यितुं), अतुष्टिं जन् in caus. (जनयति -यितुं) or उतपद् in caus. (-पादयति -यितुं).

To DISSECT, *v. a.* शरीराङ्गानि कर्त्तव्योदिना व्यवच्छिद् (c. 7. -छिन्नति -छेत्तुं) or उच्छिद् or संच्छिद्, शरीरावयवान् निकृत् (c. 6. -कृन्तति -कृन्ति) or विनिकृत् or पृथक् or पृथक् पृथक् कृ, विश्ल (c. 1. -क्षति -क्षितुं). — (Examine minutely) सूक्ष्मं परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं).

DISSECTED, *p. p.* विश्लितः -ता -तं, व्यवच्छिन्नः -जा -जं, विनिकृष्टः -जा -जं.

DISSECTION, *s.* विश्लसनं, व्यवच्छेदः, अङ्गच्छेदः, अङ्गकर्त्तनं, पृथक्करणं, सूक्ष्मपरीक्षा.

DISSECTOR, *s.* व्यवच्छेदकः, अङ्गच्छिद् *m.*, विश्लिता *m.* (नृ), विश्लसनकृत्.

To DISSEIZE, *v. a.* अधिकाराद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or अयु in caus. (आवयति -यितुं); हृ (c. 1. हृति, हर्तुं) or अपहृ.

DISSEIZING, *s.* अन्यायेन अधिकाराद् भंशनं or भूमिधनादिहरणं.

To DISSEMBLE, *v. a. and n.* हु (c. 2. हुते, होतुं), अपहृ, निहृ, छद् कृ. छद् (c. 10. छादयति -यितुं), गुहृ (c. 1. गूहति -ते -हर्तुं), निगुहृ, अपहृ in caus. (-चारयति -यितुं), गोपनं कृ, अपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश, कपटं कृ, अवहित्यां कृ, अपज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), प्रतारणं कृ, छल् (c. 10. छलयति -यितुं).

DISSEMBLER, *s.* छात्रिकः, छत्रवेशी *m.* (नृ), कपटवेशी *m.*, वेशधारी *m.* (नृ), दाम्भिकः, गोपनकृत् *m.*, गोप्ता *m.* (नृ), प्रच्छादयिता *m.* (नृ).

DISSEMBLING, *s.* अपहृवः, निहृतिः *f.*, निहृवः, अवहित्या -त्यं, गोपनं, छद् *n.* (नृ), छद्मकरणं, गुप्तिः *f.*, आकारगुप्तिः *f.*, अपलापः, कपट्यं, कृत्रिमता.

DISSEMBLINGLY, *adv.* अपहृयेन, निहृयात्, सावहित्यं, छद्मना, मिथ्या, कृत्रिमं.

To DISSEMINATE, *v. a.* विकृ (c. 6. -किरति -किरितुं -रीतुं), प्रकृ, विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रचर् in caus. (-चारयति -यितुं), प्रसृ in caus. (-सारयति -यितुं), विसृ, वप् (c. 1. वपति, वप्नुं), निवप्; 'to be disseminated,' प्रचर् (c. 1. -चरति -रितुं).

DISSEMINATED, *p. p.* विकीर्यः -र्यो -र्यं, प्रचारितः -ता -तं, सुव्यस्तः -स्ता -स्तं, बहुधागतः -ता -तं, विस्तारितः -ता -तं, उन्नः -न्ना -न्नं.

DISSEMINATION, *s.* विकिरणं, व्यापनं, व्याप्तिः *f.*, विस्तारः, प्रचारणं, प्रसारणं, वपनं, उन्नः *f.*, व्यामः.

DISSEMINATOR, *s.* विकिरणकृत् *m.*, प्रचारकः, वप्ता *m.* (नृ), प्रवापी *m.* (नृ).

DISSENSION, *s.* भेदः, विमतिः *f.*, वैमत्यं, कलहः, कलिः *m.*, असम्मतिः *f.*, द्वन्द्वं, विरोधः, विवादः, विप्रतिपक्षिः *f.*, विसंवादः, द्वेषः, मतिविपर्ययः; 'a sower of dissension,' उपजापकः; 'family dissensions,' गृहहृद्, गृहहर्त्तव्यं.

To DISSENT, *v. n.* न सम्मन (c. 4. -मन्यते -मनुं), विपरीतं मन, अस्यथा मन, असम्मतिं कृ, न स्वीकृ, विवद (c. 1. -वदत -दिनुं), विसंवद, भिन्नमतः -ता -तं भू, मतान्तरम अवलक्ष (c. 1. -लक्षते -क्षितुं).

DISSENT, *s.* विमतिः *f.*, वैमत्यं, मतिप्रभेदः, मतिविपर्ययः, असम्मतिः *f.*, अस्वीकारः, विसंवादः, विपरीतता, भिन्नमतधारणं, मतान्तरावलक्षणं, अस्यमतधारणं, द्वेषः.

DISSIDENTANEOUS, *a.* असम्मतिः -ता -तं, विमतः -ता -तं, विपरीतमतः -ता -तं.

DISSENTER, *s.* (One that disagrees) भिन्नमतधारी *m.* (नृ), मतान्तरावलक्षी *m.* (नृ), असम्मतिः. — (From the church) विपद्यतामी *m.* (नृ), अपचयक्षी *m.* (नृ), माधारणधर्मेविरोधी *m.* (नृ), उपधर्मेसेवी *m.* (नृ), उपधर्मेः.

To DISSERT, *v. n.* वद् (c. 1. यदति -दिनुं), प्रवद्, व्याख्या (c. 2. -ख्याति -नुं), कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), प्रसङ्गं कृ, विवरणं कृ.

DISSERTATION, *s.* वाक्यं, वादः, प्रवादः, वचनं, प्रवचनं, वचः *n.* (स्), व्याख्या, विवरणं, प्रसङ्गः, कथोपकथनं, वचनक्रमः.

To DISSERVE, *v. a.* अपकृ, न उपकृ, हिंस (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति -सितुं).

DISSERVICE, *s.* अपकारः, अपकृतं, क्षतिः *f.*, अपायः, अपचयः, हिंसा, अनिष्टं, द्रोहः, क्रोधः.

To DISSEVER, *v. a.* विपुन् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं), विप्रयुज् विच्छिद् (c. 7. -छिन्नति -छेत्तुं), विभिद् (c. 7. -भिनस्ति -भेत्तुं), विच्छिद् in caus. (-छेयति -यितुं), पृथक्, द्वेषीकृ.

DISSEVERED, *p. p.* विपुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, विच्छिन्नः -जा -जं, विच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, पृथक्कृतः -ता -तं, विगतः -ता -तं.

DISSIDENT, *a.* विमतः -ता -तं, असम्मतिः -ता -तं, विपरीतमतः -ता -तं.

DISSIMILAR, *a.* असदृशः -शी -शं, असमानः -ना -नं, असमः -जा -जं, विषमः -जा -जं, अनीदृशः -शी -शं, भिन्नः -जा -जं, विभिन्नः -जा -जं, अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, धरः -रा -रं. — (Heterogeneous) विजातीयः -या

-ये, भिन्नजातीयः -या -यं.

DISSIMILARITY, DISSIMILITUDE, *s.* असादृश्यं, असदृशता, असाम्यं, असमता, असमानता, अतुल्यता, वैषम्यं, भेदः, विभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, अनारं, परत्वं, अन्यथात्वं, विजातीयत्वं.

DISSIMULATION, *s.* अपहृवः, निहृवः, निहृतिः *f.*, छद्मकरणं, छद्म *n.* (नं), गोपनं, गुप्तिः *f.*, आकारगुप्तिः *f.*, अवहित्या -त्यं, कापट्यं, अपलापः, कृत्रिमता, प्रतारणा, दम्भः.

To DISSIPATE, *v. a.* (Scatter) कृ (c. 6. किरति, कर्तुं -रीतुं), विकृ, प्रकृ, विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), व्यस् (c. 4. -अस्यति -असिनुं), विट् in caus. (-द्रावयति -यितुं), विनिधू (c. 5. -धूनीति -धयितुं). See DISPERSE. (Spend) व्यस् (c. 1. व्ययति c. 10. व्ययति -यितुं), अपयि (c. 5. -यिनोति -येतुं).

DISSIPATED, *p. p.* कीर्णः -शी -शै, विखिन्नः -भा -भं, बहुधागतः -ता -तं, विनिधूतः -ता -तं, सुव्यस्तः -स्ता -स्तं, विगलितः -ता -तं. See DISPERSED. (Licentious) कामवृत्तः -ज्ञा -ज्ञं, दुराचारः -रा -रं, व्यसनी -निनी -नि (नं).

DISSIPATION, *s.* विक्षेपः, विकिरणं. See DISPERSION. (Prodigality) धनव्ययः, अपव्ययः, धनोत्सर्गः, मोक्षयं. —(Licentiousness) स्त्रीसम्भोगनृत्यगीतादिसेवनं, व्यसनिता.

To DISSOCIATE, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विप्रयुज्, विमयुज्, विक्षिप (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), पृथक्, असंलग्नं -ग्नं -ग्नं कृ.

DISSOLVABLE, DISSOLUBLE, *a.* द्राव्यः -व्या -व्यं, विद्राव्यः -व्या -व्यं, विलयनीयः -या -यं, द्रवणीयः -या -यं, गलनीयः -या -यं, क्षरभावः -वा -वं, क्षरणीयः -या -यं, याव्यः -व्या -व्यं, आर्द्रः -द्रा -द्रं, लीनः -ना -नं, गिलयनशीलः -ला -लं.

To DISSOLVE, *v. a.* (Melt) विली in caus. (-लापयति -लापयति -यितुं), विट् in caus. (-द्रावयति -यितुं), द्रवीकृ, आर्द्रीकृ. —(Disunite) वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं). —(Dissolve friendship, &c.) सोद्वेष्टं भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेज्) or भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंज्); 'dissolve a league.' संहतिभेदनं कृ; 'dissolve an assembly.' सभां वियुज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), सभाभङ्गं कृ.

To DISSOLVE, *v. n.* विली (c. 1. -लीयते -लेतुं), प्रविली, प्रली, टु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विट्, गल् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, खर् (c. 1. खरति -रितुं), द्रवीभृ, आर्द्रीभृ.

DISSOLVED, *p. p.* विद्रुतः -ता -तं, द्रुतः -ता -तं, विलीनः -ना -नं, लीनः -ना -नं, परिगलितः -ता -तं, द्रवीभूतः -ता -तं, असंहतः -ता -तं.

DISSOLVENT, *a.* द्रावकरः -री -रं, विलयनः -नी -नं, विद्रावकः -का -कं.

DISSOLUTE, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नं), अनवस्थः -स्था -स्थं, व्यभिचारी -रिणी -रि (नं), तारलः -ली -लं, तरलः -ला -लं, दुराचारः -रा -रं, कामासक्तः -क्ता -कं, भोगासक्तः -क्ता -कं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, विषयी -यिणी -यि (नं), अवशः -ज्ञा -ज्ञं, कामुकः -का -कं, लम्पटः.

DISSOLUTELY, *adv.* लम्पटवत्, दुष्टवत्, कामुकवत्, भोगासक्तात्.

DISSOLUTENESS, *s.* लम्पटता, लम्पट्यं, व्यसनिता, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थता, इन्द्रियासंयमः, दुर्वृत्तता, विषयासक्तिः *f.*, भोगासक्तिः *f.*, स्त्रीसेवा, व्यभिचारः.

DISSOLUTION, *s.* (Liquefaction) विलयः -यनं, विद्रावः, द्रावः, द्रवीकरणं. —(Destruction) प्रलयः, नाशः, विनाशः, क्षयः, परिक्षयः, ध्वंसः. —(Dissolution of an assembly) सभाभङ्गः, सभाविरामः, सभानिवृत्तिः *f.* —(Dissolution of partnership) संसर्गभेदः, संसर्गवियोगः, संसर्गनिवृत्तिः *f.*

DISSONANCE, *s.* (Discord) विस्तरता -त्वं, अपरवः. —(Disagreement) विस्वादः.

DISSONANT, *a.* विस्तरः -रा -रं, विकर्करः -रा -रं, कर्कशस्वनः -ना -नं. —(Disagreeing) परस्परविरुद्धः -द्वा -द्वं, विस्फुरतः -ता -तं.

To DISSUADE, *v. a.* मैवं कार्पीर् इति उपदिश्य निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् in caus. or विरम् in caus. (-रमयति -यितुं) or निवृ in caus. (-वारयति -यितुं), मैवं कृषा इति उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or प्रत्यादिश, विपरीतम् उपदिश, विपरीतमन्त्रणं कृ, अनःख्या (c. 2. -ख्याति -नुं).

DISSUADER, *s.* निवर्त्तयिता *m.* (तु) मैवं कार्पीर् इति उपदेशकः, प्रत्यादेश *m.* (टु), विपरीतमन्त्रणदाता *m.* (तु), निषेधकर्त्ता *m.*, (नृ).

DISSUASION, *s.* निवर्त्तनं, प्रत्यादेशपूर्वकं निवर्त्तनं, मैवं कार्पीर् इति प्रत्यादेशः, निषेधार्थः परामर्शः, विपरीतमन्त्रणं, उच्चमभङ्गार्थः प्रबोधः.

DISSUASIVE, *a.* निवर्त्तकः -का -कं, निवर्त्तनशीलः -ला -लं, निवृत्तिकारी -रिणी -रि (नं), निषेधार्थकः -का -कं, प्रत्यादेशकः -का -कं, भयहेतुप्रदर्शकः -का -कं, विपरीतमन्त्रणकारी -रिणी -रि (नं).

DISSUASIVE, *s.* निवृत्तिकारणं, निवृत्तिहेतुः *m.*, निवर्त्तनहेतुः *m.*

DISSYLLABIC, *a.* द्वाक्षरः -रा -रं, अक्षरद्वयविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DISSYLLABLE, *s.* द्वाक्षरं, अक्षरद्वयविशिष्टः शब्दः, द्वाक्षरः शब्दः.

DISTAFF, *s.* तक्के *f.*, तक्केट -टी, सूत्रतक्केटी, सूत्रला.

To DISTAIN, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं) DISTANCE, *s.* (Interval, space) अनारं, अन्यनारं, अनारालः -लं, मार्गं व्यवधानं, व्यवधः, —(Remoteness) दूरता, असाश्रित्यं, असन्निधानं अमलिकर्षः 'a little distance,' कियदूरं, ईपदूरं, नातिदूरे; 'a distance,' दूरं, दूरे, दूरतस्, विदूरतस्. —(Haughtiness) दुर्धैता दुराधैतत्वं, अनालापः.

To DISTANCE, *v. a.* दूरीकृ, दृष (nom. दृषयति -यितुं), अपमृ in caus. (-सारयति -यितुं), दूरतः कृ.

DISTANCED, *p. p.* दूरीकृतः -ता -तं, अपसारितः -ता -तं.

DISTANT, *a.* (Remote) दूरः -रा -रं, विदूरः -रा -रं, दूरस्थः -स्था -स्थं दूरस्थितः -ता -तं, दूरस्थायी -यिनी -यि (नं), अनुपस्थायी, अनुपस्थः -स्थ -स्थं, दूरीभूतः -ता -तं, दूरवर्त्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (नं), विप्रकृष्टः -ष्टा -ष्टं असन्निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, दविष्टः -ष्टा -ष्टं, दवीयान् -यसी -यः (स्), असन्निकृष्टः -ता -तं, प्राध्वः -ध्वा -ध्वं. —(Haughty) दुर्धैः -धै -धै, दुराधैः -धै -धै अनालापी -पिनी -पि (नं).

DISTASTE, *s.* (Aversion of the palate, disrelish) अरुचिः *f.*, अनभि रुचिः *f.*, विरसनं, वितृष्णा, उत्क्रेशः. —(Dislike) विरक्तिः *f.*, वैराग्यं वैरक्त्यं, अरुचिः *f.*, अननुरागः, अग्रीतिः *f.*, ज्ञेयः, विज्ञेयः, अनिच्छा घृणा, पराङ्मुखता.

To DISTASTE, *v. a.* and *n.* (Dislike) न रुच् (c. 1. रोचते -चितुं) witl dat.; as, "he distastes that," तत् तस्मै न रोचते; न अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), अरुचिं कृ.

DISTASTEFUL, *a.* अरुचिरः -रा -रं, अरुच्यः -व्या -व्यं, अग्नियः -या -यं अरतः -सा -सं, विरतः -सा -सं, अरुचिजनकः -का -कं, अग्रीतिकारः -रं -रं, विस्वादः -दा -दं, असादुः -दुः -दुः.

DISTEMPER, *s.* (Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, अस्वास्थ्यं असुस्थता, विकारः. —(Uneasiness) व्यथा, ज्ञेयः, दुःखं, कष्टं, आर्त्तिः *f.* उपतापः, तापः, अनिवृत्तिः *f.* —(Bad condition) दुष्प्रकृतिः *f.*, दुःस्थिति *f.*, असञ्जायः, कुभावः, दुर्दृष्टा, दुरवस्था.

To DISTEMPER, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), व्यप् (c. 10. व्यपर्यय -यितुं), झिज् (c. 9. झिज्नाति, ज्ञेयितुं), उपहन् (c. 2. -हन्ति -नुं) उपतप् in caus. (-तापयति -यितुं), वाष् (c. 1. वापते -धितुं).

DISTEMPERATURE, *s.* वायुवैलक्ष्यं, वायुगुहता, आकाशवैलक्ष्यं, गुहतापः

DISTEMPERED, *p. p.* व्याधितः -ता -तं, रोगी -गिणी -गि (नं), अस्वस्थ -स्था -स्थं, आर्त्तिः -र्त्ति -र्त्ति, आतुरः -रा -रं, पीडितः -ता -तं, उग्रहतः -त

-तं, व्याकुलः -ला -लं, उत्सिक्तः -क्ता -क्तं.

To DISTEND, *v. a.* विस्तृ in caus. (स्तारयति-यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति-नितुं), स्थाय् in caus. (स्थाययति-यितुं), स्थि in caus. (स्थाययति-यितुं), छाज्जा (c. 1. -धनति-ध्यातुं), प्रज्जा; 'to distend with wind,' वातेन पृ (c. 10. -परयति-यितुं),

DISTENDED, p.p. **आम्नातः** -ता -तं, **विततः** -ता -तं, **प्रवृद्धः** -द्धा -द्धं, **कुल्लः** -ल्लह्य -ल्लं, **शूनः** -ना -नं, **उच्चूनः** -ना -नं, **स्वस्तः** -ता -तं, **स्वहीतः** -ता -तं, **विस्तृतः** -ता -तं, **प्रसारितः** -ता -तं, **प्रचुरीकृतः** -ता -तं; 'distended with wind,' **वातपरितः** -ता -तं, **वातफुल्लः** -ल्लह्य -ल्लं.

DISTENSION, DISTENTION, & चापमानं, विततिः *f.*, फुल्लता, उत्फुल्लता,
विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, स्मृतिः *f.*, स्मृतिः *f.*, विजम्बणं.

DISTICH, s. श्लोकः, श्लोकद्वयं, चरणयुगं, द्विचरणां, द्विपदं.

To DISTILL, *v. n.* (Fall in drops, flow gently) च्युत्, (c. 1. च्योतति -तिर्नु) or ड्युत्, री (c. 1. रीयते, रेत्), षर् (c. 1. षरति -रितुं) स्यन्द् (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं) सू (c. 1. स्रवति, सोत्).

'To distill, &c. (Let fall in drops) सु (c. 1. स्रवति, सोतुं) with acc.; as, 'the clouds distill water,' तोयं स्रवति मेघाः; खर (c. 1. खरति - रितुं), जलधिन्दून् or अकुलवान् मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षुं), or पत्, in caus. (पातयति - यितुं), or मृज् (c. 6. मृजति, स्रुं). — (Extract the spirit, as chemists) सन्धा (c. 3. - दधाति - धातुं), अभिषु (c. 5. - युञ्जति - योतुं) आस, मखं निह्ने (c. 1. - हरति - हर्णे).

DISTILLATION, s. (Act of extracting spirit) सन्धानं -नी, मद्यसन्धानं, सन्धा, अभिषवः, आसृतिः *f.*—(Act of trickling) स्रवः, सावः, स्ररणं, द्रवः, द्रवणं, द्रवत्वं, निस्यन्दः, स्यन्दः -न्दनं, अभिष्यन्दः.

DISTILLATORY, a. सन्धानयोग्यः-ग्या-ग्यं, सन्धानसञ्चन्यी-न्धिनी-न्धि(न्).

DISTILLED, p. p. सन्धितः -ता -तं, अभिषुतः -ता -तं, चारितः -ता -तं.
'distilled water,' पञ्चवारि, *n.*

DISTILLER, n. सान्धिकः, मध्वासवनिकः, मयदहारकः, शौखिकः, शुषी m.
(न) सराकारः, सराजीवी m. (न), जासतीबलः, कल्पपालः.

DISTILLERY, & सन्धानी, मद्यसन्धानशाला, श्रृङ्गा, मद्यनिर्हारस्थानं.

DISTINCT, a. (Different, separate) भिन्नः -ज्ञा -ज्ञं, विभिन्नः -ज्ञा -ज्ञं, प्रभिन्नः -ज्ञा -ज्ञं, विविक्तः -क्ता -क्तं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, पृथग्विधः -धा -धं, विविधः -धा -धं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, अन्यः -न्या -न्यत्, अन्यप्रकारः -रा -रं, इतरः -रा -रं; 'having distinct properties,' पृथगगुणः -गा -गं.—(Clear) व्यक्तः -क्ता -क्तं, प्रव्यक्तः -क्ता -क्तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्फुटः -टा -टं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, सुप्रकाशः -ज्ञा -ज्ञं.

DISTINCTION, s. (Difference, separation) भेदः, विभेदः, प्रभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, विशेषः-पदं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, जनकः, पृथक्, पार्थिव्यं, स्वच्छेदः, विच्छेदः, अन्यथात्वं, भिदा, व्यासः ; 'without distinction,' अविशेषः-वा -वं. निर्विशेषः-वा -वं.—(Discrimination) विवेकः, विवेचनं, परिक्षेदः, व्यवच्छेदः, पृथक्करणं ; 'distinction of race,' जातित्वं.—(Eminence, superiority) विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उत्कृष्टता, उत्कृष्ट्यः, श्रेष्ठता, प्रमुखत्वं, समन्वितः f. परमपदं.

DISTINCTIVE, a. विशेषकः -का -कं, विशेषणः -णा -णं, सविशेषः -वा -वं, अवच्छेदकः -का -कं, विच्छेदकः -का -कं, परिच्छेदकः -का -कं, पृथक्कारी -रिणी -रि (न); 'distinctive mark,' विशेषलक्षणं.

DISTINCTIVELY, adv. विशेषेण, विशेषतः, सविशेषं, पृथक् पृथक्.

DISTINCTLY, adv. (Separately) पृथक्.—(Clearly) अक्षतं, सुस्पष्टं, विचार्य, स्वकार्यं, स्वयं, प्रत्यक्षतः—वेण.

DISTINCTNESS, s. (State of being different) भिन्नता, विभिन्नभावः, पृथक्तां, **स्पष्टता.**—(Clearness) व्यक्तिः f., अभिव्यक्तिः f., व्यक्तत्वं, स्पष्टता, भिन्नार्थत्वं.

To DISTINGUISH, v. a. and n. विशिष्य (c. 7. -शिष्यते -शेषुं, c. 10. -शेषयति -यितुं), पृथक्, लक्ष्य (c. 10. लक्षयति -यितुं) लक्ष्यीकृ, परिच्छेद (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विशा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं) विविष्य (c. 7. -विनक्ति -वेक्तुं c. 10. -वेषयति -यितुं) विष्य (c. 10. -वारयति -यितुं), विभू (c. 10. -भाषयति -यितुं); 'distinguish one's self, become illustrious,' विशिष्य in pass. (-शिष्यते) उत्कर्षे or परमपदै प्राप्य (c. 5. -आप्नोति -आप्तं).

DISTINGUISHABLE, II. विशेषणीयः -या -यं, विशेष्यः -व्या -व्यं, विज्ञेयः -या -यं.
परिच्छेदनीयः -या -यं, विभावनीयः -या -यं, विभाव्यः -व्या -व्यं, भेदनीयः -या -यं.

Distinguished, p. p. (Separated, discriminated) विशेषितः -ता
-तं, विविक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, पृथक्कृतः -ता -तं, विज्ञातः -ता

-तै, विभावितः-ता-तै, उन्निकृतः-ता-तै.—(Marked) लक्षितः-ता-तै,
उपलक्षितः-ता-तै, चिह्नितः-ता-तै, तिलक्षितः-ता-तै.—(Illustrious)
विशिष्टः-ष्टा-ष्टै, उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टै, ख्यातः-ता-तै, प्रसिद्धः-द्वा-द्वै,
विश्रुतः-ता-तै, प्रथितः-ता-तै, द्वात्रिंशजस्योपेतः-ता-तै.

DISTINGUISHINGLY, *adv.* विशेषेण, सविशेषं, सपुरस्कारं, सविशेषमानं.

To DISTORT, *v. a.* (Make deformed) विरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं) विरूपीक, अपरूपीक, कुरूपीक, कदाकारोक्, व्यक्तीक, विकृ, वक्तीक, विकलीक.—('Twist) साकुच् (c. 1. -कुञ्चति -ञ्चितुं c. 10. -कुञ्चयति -यितुं).—(Pervert) साचीक, वक्तीक.

Distorted, p.p. विकृतः -ता -तं, विरूपीकृतः -ता -तं, साधोक्तः -ता -तं, यक्रोक्तः -ता -तं, 'having the limbs distorted,' विकृतान्नः -ज्जी -जं, यज्जः -ज्जी -जं, 'having the face distorted,' विकृतवदनः -ना -नं.

Distortion, s. (Act of distorting) विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, कुरूपीकरणं, विकारः, विक्रिया, साक्षीकरणं यत्कीकरणं, आकुञ्चनं. - (The state) विकृतिः *f.*, विकृत्यं, विरूपता, वैरूप्यं, व्यङ्गता, यक्रता, यक्रिमा *m.* (न.), साक्षीकतं.

To distract, *v. n.* (Fall in disordered directions) विकृष् (c. 1. -कृषति c. 6. -कृषति -कृष्टुं), नानादिषु कृष् or आकृष् or परिकृष्, बहुधा कृ or गम in caus. (गमयति -यितुं), विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षत्तुं). — (Divide, rend) विद् in caus. (-दायति -यितुं), विभिद् (c. 7. -भिनन्ति -भेत्तुं), खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), परिक्षण्ड, विदलीकृ, विदल in caus. (-दालयति -यितुं). — (Draw off from any object) अपकृष्, व्यपकृष्, अपाकृष्. — (Perplex) मुह in caus. (-मोहयति -यितुं) विमुह, व्यामुह, आकुलीकृ, व्याकुलीकृ. — (Make mad, उन्मद in caus. (-मादयति -यितुं). — (Be distracted) मुह्, (c. 1. मुह्यति, मोहितुं), उन्मद (c. 1. -माद्यति -मदितुं); 'my heart is distracted,' अस्मद् हृदयं विदीर्यते.

DISTRACTED, *p. p.* आकृष्टमानसः-सा-सं, विक्षिप्तः-प्ता-प्तं, विकृष्टः-हा-हं,
मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, व्यग्रः-या-यं, व्याकुलः-ला-लं,
विन्नाकुलः-ला-लं, खिद्यतः-ता-तं, उन्मत्तः-प्ता-प्तं, व्यलक्षितः-प्ता-प्तं.

DISTRACTEDLY, *adv.* उन्मत्तवत्, व्यग्रं, व्याकुलमनसा, विकृष्टचेतसा, मद्धचेतसा.

DISTRACTEDNESS, s. विक्षिन्नता, व्यग्रता, उन्मत्तता, चित्तविक्षेपः, आकलत्वं.

DISTRACTION, s. विकर्षः-ध्वं.—(Perturbation of mind) मोहः, विमोहः.

वैषित्यं, विश्वविशिष्टता, आकुलविभ्रता, व्यसता, विश्ववैकल्यं, व्याकुलता,
व्यस्तता.—(Madness) उन्मत्तता.—(Separation) विभेदः, विदारणं

—(Want of attention of mind) समनोयोगः. विनाशः.—(Dis-
traction of employment, various employment) विकर्षणं n. (त).

To DISTRAIN, *v. a.* अग्रहेतोद् अग्रमर्णस्य द्रव्याणि धृ (c. 1. धरति धनं)
 OR ग्रह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), निरुध् (c. 7. -रुहन्ति -रोहं).

DISTRESS, s. (Act of distraining) दृष्यग्रहणं, दृष्यपतिः *f.* अस्याय-

रधनग्रहणं, निरोधः—(Calamity, affliction) क्रेशः, दुःखं, दुर्दशा, दुर्दवस्था, दुर्गतिः *f.*, दीर्घा, व्यापा. कष्टं, पीडा, शोकः, सन्तापः, उद्वेगः, वैक्रम्यं, आपद् *f.*, विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, व्यसनं, विप्रवः, उपप्रवः, उत्पातः, विपुर्, अरिष्टं, मन्युः *m.*, बाधः, हेन्यं, वृजिनं, विडम्बना, आदीनयः, आश्रयः.

To DISTRESS, *v. a.* क्रिश (c. 9. क्रिशनाति, क्रेशितुं, क्रेशुं), व्यप् in caus. (व्यथयति -यितुं), पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), उपपीड, अभिपीड, बाध (c. 1. बाधते -यितुं), तप् in caus. (तापयति -यितुं), सन्ताप, परितप, उपतप; उद्विज् in caus. (-वेजयति -यितुं), क्रेशं दा. व्यथां कृ, सिद् in caus. (खेदयति -यितुं).

DISTRESSED, *p. p.* क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्रेशितः -ता -तं, पीडितः -ता -तं, व्यथितः -ता -तं, दुःखितः -ता -तं, क्रिश्यमानः -ना -नं, क्रेशभाक् *m. f. n.* तापितः -ता -तं, तप्तः -प्ता -प्तं, सन्तापः -प्ता -प्तं, सन्तापितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, विपन्नः -न्ना -न्नं, आपन्नः -न्ना -न्नं, आपद्रस्तः -न्ता -स्तं, दुर्दशापन्नः -न्ना -न्नं, आपन्नतः -ता -तं, कृच्छ्रगतः -ता -तं, आपत्त्यागः -प्ता -प्तं, दुर्गतः -ता -तं, आतुरः -रा -रं, दुःखान्वितः -ता -तं, दुःखी -खिनी -खि (न), दुःखाक्षे -क्षा -क्षं, कातरः -रा -रं, उपतपमानः -ना -नं, आतपमानः -ना -नं, अभ्यर्हितः -ता -तं, विपुर् -रि -रं, विदुरः -रा -रं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, विदून् -ना -नं, दीनः -ना -नं, आधिमान् -मती -मत् (त), आकुलितः -ता -तं, परिकथितः -ता -तं, आतुरचित्तः -त्ता -त्तं, आक्षे -क्षा -क्षं in comp.; 'friend of the distressed,' आर्त्तबन्धुः *m.*

DISTRESSFUL, DISTRESSING, *a.* क्रेशक -का -कं, क्रेशी -शिनी -शि (न), क्रेशदः -दा -दं, व्यथकः -का -कं, व्यथाकरः -री -रं, दुःखकरः -री -रं, दुःखमयः -यी -यं, पीडाकरः -रा -रं, उपतापनः -ना -नं, उद्वेजकः -का -कं, आत्ययिकः -की -कं.

DISTRIBUTABLE, *a.* विभाज्यः -ज्या -ज्यं, वरुनीयः -या -यं, परिकल्पनीयः -या -यं.

To DISTRIBUTE, *v. a.* पृथक् पृथग् विभज् (c. 1. -भजति -ते -भक्तुं) or प्रविभज् or संविभज्; विभागशः or यथाविभागं or संशांशि दा or कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), or परिकृप् or विन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), व्यस् (c. 10. -अस्यति -यितुं), वरु (c. 10. वरुयति -यितुं), प्रकृद् (c. 10. -कृदयति -यितुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्तुं), प्रणी (c. 1. -णयति -येत्तुं).—(Distribute food to a party) परिविष् or परिविप् (c. 10. -वेपयति -यितुं).

DISTRIBUTED, *p. p.* विभक्तः -क्ता -क्तं, प्रविभक्तः -क्ता -क्तं, संविभक्तः -क्ता -क्तं, पृथग् विन्यस्तः -स्ता -स्तं, परिकल्पितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं.

DISTRIBUTER, *s.* विभागकर्त्ता *m.* (नृ), संविभागकृत्, विभागकल्पकः, परिकल्पकः, वरुणकृत्, संशयिता *m.* (तृ), संशदः, विभक्ता *m.* (कृ), प्रणेतृ *m.* (तृ).

DISTRIBUTION, *s.* विभागः, विभागकल्पना, संविभागः, प्रविभागः, विभक्तिः *f.*, विभागकरणं, परिकल्पनं, कृतिः *f.*, संशनं, संशकरणं, वरुणं, परिनिर्वपणं, प्रणयनं; 'distribution of food to a party,' परिवेषः -पणं.

DISTRIBUTIVE, *a.* विभागदायी -यिनी -यि (न), विभागकल्पकः -का -कं, संशकारी -रिणी -रि (न), वरुणकारी, संविभागकृत् *m. f. n.*

DISTRIBUTIVELY, *adv.* विभागशस्, विभागतस्, भागशस्, संशांशि, संविभागेन.

DISTRICT, *s.* मण्डलं, देशः, प्रदेशः, चक्रं, राष्ट्रं, उपवर्त्तनं, गोचरः.

To DISTRICT, *v. a.* शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ्क, अभिशङ्क, परिशङ्क; न विश्वस् (c. 2. -असिति -तुं), न प्रती (c. 2. प्रमेति -तुं *pt. इ.*).

DISTRUST, *s.* अविश्वासः, अप्रत्ययः, अप्रतीतिः *f.*, शङ्का, आशङ्का, सन्देहः, निहवः, सनातनः.

DISTRUSTED, *p. p.* अविश्वस्तः -स्ता -स्तं, आशङ्कितः -ता -तं, अप्रतीतः -ता -तं,

DISTRUSTFUL, *a.* अविश्वासी -सिनी -सि (न), अप्रत्ययी -यिनी -यि (न), शङ्काशीलः -ला -लं, आशङ्कान्वितः -ता -तं, साशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, रोलसः -सा -सं.

DISTRUSTFULLY, *adv.* अविश्वासेन, अप्रत्ययात्, शङ्कया, साशङ्कं, शङ्कापूर्वकं.

To DISTURB, *v. a.* (Agitate, disquiet) क्षुब् in caus. (क्षोभयति -यितुं), विक्षुब्, संक्षुब्, बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), उपरुष् (c. 7. -रुणक्षि -रोक्षुं), दू (c. 5. धुनोति c. 9. धुनाति, धवितुं, धोतुं), मष् (c. 1. मथति -यितुं) or मन्य् (c. 1. मन्यति -न्यितुं c. 9. मथति), लुड् (c. 1. लोडति -डितुं c. 10. लोडयति -यितुं), आलुड्, समालुड्, परिलुड्, विलुड्, विलुप् (c. 6. -लुम्यति -लोक्षुं), विप्रलुप्.—(Disturb the mind) मुह in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह, व्यामुह, विप्रमुह, सम्मुह, परिमुह, व्याकुल (nom. व्याकुलयति -यितुं), व्याकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति -यितुं), आकुलीकृ.—(Excite anger) प्रकुप् in caus. (-कोपयति -यितुं).—(Hinder, interrupt) वृ in caus. (वारयति -यितुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भंक्ते).—(Disturb slumber) निद्रां भञ्ज्; 'to be disturbed in mind,' मुह (c. 4. मुहति,) विमुह, सम्मुह, आकुलीभू, व्याकुलीभू.

DISTURBANCE, *s.* (Agitation, disorder) क्षोभः, संक्षोभः, विक्षोभः, व्याक्षोभः, व्यस्तता, विमर्हः.—(Emotion of mind, perturbation) अकुलत्वं, व्याकुलत्वं, प्रकोपः, वैक्रम्यं, व्यथा, मोहः, आवेगः.—(Tumult) विप्रवः, आहवः, डिष्ठः, तुमुलः; 'popular disturbance,' प्रकृतिक्षोभः.—(Interruption) भञ्जः, विच्छेदः, खण्डनं, बाधः.

DISTURBED, *p. p.* क्षुब्धः -ब्धा -ब्धं, क्षोभितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.—(In mind) आकुलः -ला -लं -लितः -ता -तं, व्याकुलः -ला -लं -लितः -ना -तं, व्याकुलीकृतः -ता -तं, आकुलचित्तः -त्ता -त्तं, मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यगः -या -यं, कातरः -रा -रं, खेदितः -ता -तं.

DISTURBER, *s.* क्षोभकरः, विक्षोभकर्त्ता *m.* (नृ), मोहकः.—(Interrupter) भञ्जकः, विच्छेदकारी *m.* (न), विप्रकरः, विलोपनकृत्.

DISUNION, *s.* वियोगः, विसंयोगः, विप्रयोगः, असंयोगः, निर्युक्तिः *f.*, भेदः, भिन्नता, विभेदः, विद्येयः, अक्षेपा, असम्मानं, आसङ्गत्यं, सङ्गविच्छ्युतिः *f.*, विच्छेदः, जनैक्यं, पार्थक्यं.

To DISUNITE, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विप्रयुज्, विक्षिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), भिद् (c. 7. (भिन्नति, भेत्तुं), विभिद्, विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), पृथक्, विगम् in caus. (-गमयति -यितुं).

To DISUNITE, *v. n.* वियुज् in pass. (-युज्यते), विप्रयुज्; विक्षिप् (c. 4. -क्षिप्यति -छेत्तुं); विभिद् in pass. (-भिद्यते), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

DISUNITED, *p. p.* वियुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, विक्षिष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्युक्तिकः -की -कं, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, असंसक्तः -क्ता -क्तं, असंहतः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, द्विबीभूतः -ता -तं.

DISUNITER, *s.* वियोगकर्त्ता *m.* (नृ), भेदकरः, पृथक्कारी *m.* (न).

DISUSAGE, DISUSE, *s.* अव्यवहारः, अनव्याहः, असेवनं, अमाचारः, निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, व्यवहारनिवृत्तिः *f.*, आचारत्यागः, अमासविच्छेदः.

To DISUSE, *v. a.* अव्यवहारं or अमासं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), व्यवहाराद् विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) or निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), न सेव् (c. 1. मेयते -यितुं).

DISUSED, *p. p.* अव्यवहारितः -ता -तं, अनव्यस्तः -स्ता -स्तं, असेवितः -ता -तं, त्यक्तः -क्ता -क्तं; 'as words,' निरुक्तः -क्ता -क्तं.

DITCH, *s.* खातं, खातकं, परिखा, गश्तः, खातम् *f.*, खेयं, अखातं, उपकुल्या, कुल्या, प्रणालः, प्रतिकूपः, निषानं.

To DITCH, *v. a.* परिक्षन् (c. 1. -खनति -यितुं), आकन्, परिक्षाकरणं भूमिं खन्, परिक्षां कृ, गश्तं कृ.

DITCHER, *s.* आखनिकः, परिक्षाखनकः, गश्तखनिता *m.* (तृ), खातकः.

DITTANY, *s.* सुगन्धीय ओषधिप्रभेदः, तिक्तशाकः.

DITTO, *s.* तथा, पूर्वोक्तः-क्ता-क्तं, उपरिलिखितः-ता-तं.

DITTY, *s.* गीतं-तक्तं-तिका, गीतिः *f.*, गानं, गाथा, काव्यबन्धः.

DIURETIC, *a.* मूत्रलः-ला-लं, मूत्रवर्धकः-का-कं, मूत्रोत्पादकः-का-कं.

DIURNAL, *a.* आह्निकः-की-कं, दैनः-नी-नं-निकः-की-कं, दैनन्दिनः-नी-नं, दैवसिकः-की-कं, ग्राह्यसिकः-की-कं, दिवातनः-नी-नं, अन्वाह्निकः-की-कं, नैत्यिकः-की-कं, नित्यः-त्या-त्यं.

DIURNAL, *s.* पञ्चिका, पञ्चिः *f.*, पदभञ्जिका, दैनिकपुस्तकं.

DIURNALLY, *adv.* प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रत्यहं, दिवसे दिवसे, दिने दिने.

DIUTURNAL, *a.* चिरस्थायी-यिनी-यि (न), चिरकालिकः-की-कं.

DIVAN, *s.* (Council of state) महासभा, शिष्टसभा, तुरुष्कदेशे राजसभा.
—(Saloon fitted up with sofas) केलिशयनयुक्ता शाला.

To DIVARICATE, *v. n.* द्विधा विभिद् in pass. (-भिद्यते), द्विभागीभू, द्विसखीभू, द्विधाभू, विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), द्विशालारूपेण विभिद् in pass.

To DIVARICATE, *v. a.* द्विधाकृ, द्विभागीकृ, द्विसखीकृ, द्विशकलीकृ.

DIVARICATION, *s.* द्विधाकरणं, द्विधाभावः, द्विसखीकरणं, विभिन्नता.

To DIVE, *v. a. and n.* मज्ज् (c. 6. मज्जति, मंजुं, मज्जितुं), निमज्ज्; अवगाह् (c. 1. -गाहते-हितुं-गाढुं), अवगाह्, जलमध्ये प्रविश् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), जलान्तःप्रवेशं कृ, जलान्तःप्रवर्तनं कृ, म्रु (c. 1. म्रवते, म्रोतुं).—(Dive after something) किञ्चिदन्वेषणार्थं जले निमज्ज्.—(Dive into any thing) समुक्तकर्मणि निविश्, निरुप् (c. 10. -रूपयति-यितुं); 'diving into books,' ग्रन्थमग्नः-ग्ना-ग्नं, ग्रन्थनिविष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Explore) अन्विष् (c. 6. -इच्छति c. 4. -इष्यति-एषितुं), परीक्ष् (c. 1. -ईच्छते-छितुं).

DIVER, *s.* मंक्ता *m.* (कृ), निमंक्ता *m.*, गाहिता *m.* (तृ), अवगाहिता *m.*, नलेवाहः.—(Into books) शास्त्रनिष्ठः.—(Bird) प्रवः, प्रावी *m.* (नृ).

To DIVERGE, *v. n.* एककेन्द्रात् पराङ्मुखः-खी-खं भू or विचल् (c. 1. -चलति-लितुं) or विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or विच्यु (c. 1. -च्यवते-च्योतुं) or व्युत्क्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं).

DIVERGENCE, *s.* केन्द्रपराङ्मुखता, केन्द्रापसरणं, विचलनं, विच्युतिः *f.*, विगमः, विस्तारः.

DIVERGENT, *a.* केन्द्रपराङ्मुखः-खी-खं, केन्द्रविचलः-ला-लं, विसृतः-ता-तं.

DIVERS, *a.* नाना indec., विविधः-धा-धं, अनेकः-का-कं, नानाप्रकारः-रा-रं, नानाविधः-धा-धं, बहुविधः-धा-धं, व्याविधः-धा-धं, नानारूपः-पी-पं.

DIVERSE, *a.* (Different) भिन्नः-खा-खं, विभिन्नः-खा-खं, अन्यः-न्या-न्यत्, असदृशः-शी-शं, असमानः-ना-नं, असमः-ना-नं, अनुत्यः-त्या-त्यं, विपरीतः-ता-तं, विविक्तः-क्ता-क्तं, अनीदृशः-शी-शं, इतरः-रा-रं, पृथक् indec., पृथग्विधः-धा-धं.—(Various). See DIVERS.

DIVERSELY, *adv.* नानारूपेण, भिन्नप्रकारेण, अनेकथा, पृथक्.

DIVERSIFICATION, *s.* नानाप्रकारकरणं, नानारूपकरणं, अनेकरूपकरणं, आकारपरिवर्तनं, वैविध्यं, विभिन्नता, विभेदः.

DIVERSIFIED, *p. p. or a.* नानारूपः-पी-पं, भिन्नरूपः-पी-पं, नानाप्रकारः-रा-रं, नानाविधः-धा-धं, पृथग्विधः-धा-धं, विविधः-धा-धं, व्याविधः-धा-धं, विविधः-ता-तं, विविधः-खा-खं, विविधविधः-खा-खं.

To DIVERSIFY, *v. a.* नानारूपं-पीं-पं कृ, भिन्नरूपं-पीं-पं कृ, विविधं (c. 10. विविधयति-यितुं), विविधं-खां-खं कृ, विविधविधनीकृ, नानाविधं-खां-खं कृ.

DIVERSION, *s.* (Sport) विनोदः, विलासः, विलसनं, विहारः, क्रीडा, परीक्षाः, केलिः *m. f.*, कौतुकं.—(Act of amusing the mind) मनोविनोदः, मनोरञ्जनं, अनुवर्जनं.—(Act of turning aside) स्वपथात् or समार्गात् भ्रंशकरणं or व्युत्तिकरणं or विकर्षः or विकर्षणं.

DIVERSITY, *s.* (Difference) भेदः, विभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, असादृश्यं, असाम्यं, द्वैधं, द्वैविध्यं.—(Variety) वैविध्यं, विविन्नता, भेदभेदः.

To DIVERT, *v. a.* (Turn from its course) स्वपथात् or समार्गात् भ्रंश in caus. (भ्रंशयति-यितुं) or विचल् in caus. (चालयति-यितुं) or विकृष् (c. 6. कृषति c. 1. -कषति-कृष्टुं) or विच्यु in caus. (चावयति-यितुं).—(Amuse, please) विनुद् in caus. (नोदयति-यितुं), विलस् in caus. (लासयति-यितुं), नन्द in caus. (नन्दयति-यितुं), रम् in caus. (रमयति-यितुं), रञ्ज in caus. (रञ्जयति-यितुं).

DIVERTED, *p. p.* विकृष्टः-ष्टा-ष्टं, आकृष्टः-ष्टा-ष्टं, स्वमार्गाव्याधितः-ता-तं.—(Amused) विनोदितः-ता-तं, प्रमोदितः-ता-तं, उत्सासितः-ता-तं.

DIVERTING, *a.* हामकरः-री-रं, प्रहासी-सिनी-सि (न), हास्ययुक्तः-क्ता-क्तं, विनोदकः-का-कं, विनोदजनकः-का-कं, आनन्दकः-का-कं.

DIVERTISEMENT, *s.* (Diversion) विनोदः, विलासः.—(A ballet between the acts) अङ्कद्वयमध्ये नाटकप्रेषकाणां विनोदार्थं हस्तीपकं.

To DIVEST, *v. a.* (Strip) विचस्त्र् (nom. -वस्त्रयति-यितुं), नगनीकृ, अपवृत् in caus. (तारयति-यितुं), उत्कृष् (c. 1. -कषति-कृष्टुं), उन्मुष् (c. 6. -मुच्छति-मोक्षुं), अवमुष्, विमुष्; उच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं), अपनह् (c. 4. -नसति-नहुं).—(Deprive of) ह् (c. 1. हरति, हंनुं), अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), विपुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), विनाकृ.

DIVESTURE, *s.* विचस्त्रोकरणं, नगनीकरणं, अपनयनं, हरणं.

DIVIDABLE, *a.* विभेद्यः-द्या-द्यं, विभाज्यः-ज्या-ज्यं, खण्डनीयः-या-यं.

To DIVIDE, *v. a.* (Part, separate) भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेज्नुं), विभिद्, छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेज्नुं), विच्छिद्; खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), विपुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), विप्रपुज्, विच्छिप (c. 10. -क्षेपयति-यितुं), पृथक्, शकलीकृ.—(Divide in two) द्विधा छिद् or कृ द्विसखीकृ, द्विभागीकृ, द्वंशीकृ.—(Make partition of) विभज् (c. 1. -भजति-भज्नुं), प्रविभज्, संविभज्, अंश् (c. 10. अंशयति-यितुं), अंशम् (c. 10. -अंशयति-यितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं).

To DIVIDE, *v. n.* भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद् in pass. (विभद्यते), विपुज् in pass. (-युन्यते), विच्छिप (c. 4. -क्षिपयति-क्षेष्टुं), द्विधाभू.—(Cleave open) स्फुट् (c. 1. स्फोटति c. 6. स्फुटति-टितुं), दल् (c. 1. दलति-लितुं), विदल्.—(Divide upon a question) द्विधाभू, द्वैधीभू.

DIVIDED, *p. p.* भिन्नः-खा-खं, विभिन्नः-खा-खं, विच्छिन्नः-खा-खं, विपुक्तः-क्ता-क्तं, विच्छिष्टः-ष्टा-ष्टं, द्विधाकृतः-ता-तं, द्विधाभूतः-ता-तं, द्वैधीभूतः-ता-तं, पृथक्कृतः-ता-तं, शकलीकृतः-ता-तं, विभक्तः-क्ता-क्तं, प्रविभक्तः-क्ता-क्तं, संविभक्तः-क्ता-क्तं, अंशितः-ता-तं, अंशः-शा-शं.

DIVIDEND, *s.* (Share, interest on money, &c.) भागः, अंशः, लब्धांशः, उद्धारः, भाज्यं, कलानरं.—(In arithmetic) भाज्यं.

DIVIDER, *s.* (One that separates) भेदकः, विभेदकः, भेदकरः, विच्छेदकः, छेदकरः, वियोगकृत् *m.*—(Distributor) विभागकृत्यकः, संविभागकृत्, अंशयिता *m.* (तृ).

DIVINATION, *s.* गणना, गणकता, पश्चिगतिहस्तरेखादिलक्षणार्थं भविष्यदनुमानं or शुभाशुभकथनं, पूर्वलक्षणपरीक्षा, शकुनपरीक्षणं, पूर्वचिह्ननिरीक्षणं, भविष्यत्सूचनं.

DIVINE, *a.* दिव्यः-द्या-द्यं, देवः-वा-वं, देवकीयः-या-यं, देवकः-का-कं, दैविकः-की-कं, ऐश्वर्यः-री-रं, ईश्वरीयः-या-यं, ऐश्वर्यः-शी-शं, ऐश्वर्यः-की-कं, देवार्हः-है-हं.—(God-like) ईश्वरतुल्यः-त्या-त्यं, देवरूपी-पिणी-पि (न), ईश्वरमूर्तिः-र्तिः-र्ति.

DIVINE, *s.* (Clergyman) पुरोहितः, धर्माध्यापकः, धर्मोपदेशकः,—(Theologian) श्रोत्रियः, श्रुताध्ययनसम्पन्नः, परमार्थविद्.

To DIVINE, *v. n.* and *n.* (Practice divination) गणनां कृ, पक्षिगति-
चक्षुःस्पन्ददिलक्षणाद् भविष्यद् अनुमा (c. 2. -माति -तुं) or शुभाशुभं
कम् (c. 10. कथयति -यितुं) or प्रदृश् in caus. (-दर्शयति -यितुं) or
सृच् (c. 10. सृचयति -यितुं), शकुनानि or पृथ्वलक्षणानि परीक्ष् (c. 1.
ईक्षते -क्षितुं).—(Conjecture) अनुमा.

DIVINELY, *adv.* देवमयेण, देववत्, दिव्यरूपेण, ईश्वरीयप्रकारेण.

DIVINER, *s.* (One who practices divination) दैवतः, शकुनपरीक्षकः,
पृथ्वीचक्षुःनरीक्षकः, निमिषज्ञः, पक्षिगतिहस्तरेखादिलक्षणाद् भविष्यत्सूचकः.
—(Conjecturer) अनुमाता *m.* (तृ).

DIVING, *s.* मज्जनं, निमज्जनं, अवगाहः -हनं, विगाहः, प्रवः -यनं.

DIVING-BELL, *s.* वायुपूरितं घटाकृति यन्त्रं यत्प्रविश्य जलेवाहा गम्भीर-
मलिले मुचिरेण वर्तितुं शक्नुवन्ति.

DIVINITY, *s.* (State of being divine) देवत्वं -ता, भगवत्त्वं, ब्रह्मत्वं.—
(A god) देवः -यी *f.*, देवता, भगवान् *m.* -वती *f.* (त), सुरः, विबुधः.
मुचिरायः *m.* (स).—(Theology) परमार्थविद्या, ईश्वरविषया विद्या,
श्रुतिविद्या, धर्मशास्त्रविद्या, पारमार्थिकविद्या.

DIVISIBILITY, *s.* छेद्यत्वं, विच्छेद्यता, भेद्यत्वं, संशनीयता, विभाज्यत्वं.

DIVISIBLE, *a.* छेद्यः -द्या -द्यं, विच्छेद्यः -द्या -द्यं, विच्छेदनीयः -या -यं, भेद्यः
-द्या -द्यं, विभाज्यः -ज्या -ज्यं, संशयः -श्या -श्यं, संशनीयः -या -यं,
-संशयितव्यः -व्या -व्यं.

DIVISION, *s.* (Dividing, separating) छेदः, विच्छेदः -दनं, भेदः, विभेदः
-दनं, खण्डनं, परिच्छेदः, परिच्छिन्नः *f.*, छिन्नः *f.*, पृथक्करणं, द्विधाकरणं,
द्विधीकरणं.—(Partition) भाजनं, विभागः, प्रविभागः, विभागकरणं,
संश्लेषः, उद्धारविभागः, उद्धारः -रणं.—(Disunion) वियोगः, विसंयोगः,
विप्रयोगः, विभेदः.—(State of being divided) भिन्नता, विभिन्नता,
विच्छिन्नता, विभक्तता.—(Part, distinct portion) भागः, खण्डः,
विभागः, देशः, प्रदेशः, एकदेशः.—(Division of time) कालविभक्तिः *f.*
—(Of an army) गुल्मः, दलं, सैन्यव्यूहः.—(In arithmetic)
भागहरः -हारः, हरणं, छेदनं.

DIVISOR, *s.* (In arithmetic) हरकः, हारकः, अङ्कहारकः, हरः, हारः, भाजकः.

DIVORCE, DIVORCEMENT, *s.* निराकरणं, त्यागः, स्त्रीपुरुषविच्छेदः, धर्मानु-
सारेण or व्यवहारदर्शनानन्तरं विवाहसन्धभेदः.—(From a wife)
स्वभार्यानिराकरणं, स्वभार्यात्यागः; 'writing of divorce,' त्यागपत्रं.

To DIVORCE, *v. n.* स्वभार्या or स्वभार्यात् त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or
परित्यज् or निराकृ or निरस् (c. 1. -अस्यति -असितुं), व्यवहारदर्श-
नानन्तरं विवाहसन्धं भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेद्नुं).

DIVORCED, *p. p.* त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, निराकृतः -ता -तं.

DIVORCER, *s.* स्त्रीपुरुषयोर् विच्छेदकज्ञा *m.* (तृ), विवाहसन्धभेदकः.

To DIVULGE, *v. n.* प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश्, क्पा in
caus. (क्पापयति -यितुं), विख्या, प्रकटीकृ, विधुष् (c. 10. -घोषयति
-यितुं), व्यक्तीकृ, व्यञ्ज् (c. 7. -जनक्ति -अञ्जितुं), विप्रय् in caus. (-प्रययति
यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रितुं), स्पष्टीकृ, प्रचर् in caus.
(-चारयति -यितुं); 'to divulge a secret,' रहस्यं भिद् (c. 7. भिनत्ति
भेद्नुं); 'to divulge counsel,' मन्त्रभेदं कृ.

DIVULGED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, प्रकटीकृतः -ता -तं, विप्रयितः -ता -तं.

DIVULGER, *s.* प्रकाशकः, क्पापकः; 'of a secret,' रहस्यभेदकः.

DIVULGING, *s.* प्रकाशनं, क्पापनं, प्रकटीकरणं, विधोषणं, विवरणं, व्यक्तीकरणं,
सर्वत्र प्रचारणं; 'of a secret,' रहस्यभेदः; 'of counsel,' मन्त्रभेदः.

DIVULSION, *s.* विदारः -रणं, विदरः, उत्पादनं, उद्धारणं.

To DIZEN, *v. n.* भृष् (c. 10. भृषयति -यितुं), परिभृष्, अलङ्कृ, परिष्कृ.

DIZZINESS, *s.* भ्रमरं, भ्रमरः, भ्रमिः *f.*, भ्रमः, विभ्रमः, विभ्रान्तिः *f.*, घूर्णः *f.*,

घूर्णनं, चक्षुरादिचापत्यं, चक्षुरादिचापत्यं, प्रमादः.

DIZZY, *a.* (Vertiginous) भ्रमरी -रिणी -रि (नृ), भ्रमी -मिणी -मि (नृ),
घूर्णयमानः -ना -नं.—(Causing dizziness) भ्रमरकरः -री -रं.—
(Thoughtless) चपलः -ला -लं, प्रमादी -दिनी -दि (नृ).

To DO, *v. a.* (Act) कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सङ्कृ, अभिकृ; विधा
(c. 3. -दधाति -धातुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), चेष्ट् (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं).
—(Execute) कृ, विधा, सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), घट्
(c. 10. घटयति -यितुं).—(Perform) कृ, विधा, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति
-धातुं), आस्था, समास्था, प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), निर्वृत्,
वृत्; सम्पद् in caus., निष्पद्, उत्पद्, उपपद्.—(Practice) आचर्
(c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), सेव्
(c. 1. सेवते -वितुं), आश्रि (c. 1. -अयति -ते -यितुं).—(Transact)
व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्त्तुं) कृ, समाचर्, निर्वह् in caus. (-वाहयति
-यितुं), पण् (c. 10. पणयति -यितुं), पणायां कृ.—(Carry on, effect)
निर्वह् in caus., प्रवृत् in caus., प्रणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं), सम्पद्
in caus., तीर्स् (c. 10. तीरयति -यितुं), पृ (c. 10. पारयति -यितुं).—
(Exert labour) चेष्ट्, विचेष्ट्, व्यवसो, अध्यवसो, यत् (c. 1. यतते
-तितुं).—(Cause) कृ, उत्पद् in caus., जन् in caus. (जनयति -यितुं).
साप् in caus. (साधयति -यितुं).—(Do with, employ) प्रयुज् (c. 7.
-युनक्ति -योक्तुं c. 10. -योजयति -यितुं), उपयुज्, आपृ in caus. (-पारयति
-यितुं), प्रवृत् in caus.—(Do away, destroy) साप् in caus.,
घिनश् in caus. (-नाशयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभुं).—Do
good to) उपकृ.—(Do evil to) अपकृ.—(Do one's duty) कृत्यं
or कर्त्तव्यं कृ, धर्मे निष्पद् in caus.—(Do one's best) यथाशक्ति
कृ; 'he does not know what to do,' यथाकार्यं न जानाति;
'one's own doing,' आत्मकृतः -ता -तं, स्वयङ्कृतः -ता -तं.

To DO, *v. n.* (Act, behave) चर् (c. 1. चरति -रितुं), आचर्, समाचर्;
यत् (c. 1. वर्त्तते -र्त्तितुं), व्यवहृ.—(Fare) अस्, भृ, वृत्, स्या (c. 1.
तिष्ठति, स्यातुं); 'How do you do?' किं क्षेमम् अस्ति, किं कुशलं
भवति, क्षेमं भवतु.—(Do well, prosper) सुस्थः -स्या -स्थम् अस्,
सुस्थितः -ता -तं भृ, वृप् (c. 1. वर्धते -र्धितुं).—(Do ill) दुःस्थः -स्या -स्थम्
अस्, दुःस्थितिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).—(Suit) युज् in pass.
(युज्यते); 'that will do,' इत्थलं, यथेष्टं.

Do, *s.* (Ado) दःखं, कष्टं.—(Feat) कर्म *n.* (नृ) चेहितं, विचेहितं.

DOAB, *s.* (Name of a country) जनवेदी *f.*

DO-ALL, *s.* सर्वकर्मो-मो-मो (नृ) सर्वकर्मोऽयः -शा-शं, सर्वकार्यचर्चकः -का-कं.

DOAT. See DOTE.

DOCIBLE, DOCTILE, *a.* विनयेयः -या -यं, प्रणयेयः -या -यं, विधेयः -या -यं, वश्यः

-श्या -श्यं, वशगः -गा -गं, वशानुगः -गा -गं, वश्यात्मा -त्मा -त्मा (नृ)
अनुकूलः -ला -लं, अनायासेन शिक्षणीयः -या -यं or शिक्ष्यः -स्या -स्यं,
गृह्यकः -का -कं, अनुविधायी -यिनी -यि (नृ), अधीनः -ना -नं, आयत्तः
-त्ता -तं, अस्वच्छन्दः -न्दा -न्दं, निम्नः -न्ना -नं, शिक्षाशीलः -ला -लं.

DOCIBLENESS, DOCTILITY, *s.* विनयता, विधेयता, वश्यता, शिक्षणीयत्वं,
शिक्षाशीलत्वं.

DOCK, *s.* (The plant) लोलिका, वृद्धराजः, रक्तश्रावः, सौगन्धिकं,
रक्तसौगन्धिकं.—(Tail cut short) छिन्नबालः, ह्रस्वपुच्छः.—(Station
for ships) नौकावस्थानं, नौकाशयः, नापाशयः, नौकाघाटः, नौकागारः,
नावाधारः, नौकोद्धारस्थानं.

To DOCK, *v. n.* युञ्ज् छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or अवच्छिद् or हृस्
(c. 10. हासयति -यितुं), अवकृत् (c. 6. -कृनति -कञ्जितुं), निवृत्, लृ
(c. 9. लुनाति, लुपितुं).—(Lay up in a dock) नौकाशये निविश

- in caus. (-वेशयति -यितुं), नावम् उडु (c. 1. -हरति -हर्तुं).
- DOCK-YARD, *s.* नाविकभाङ्गागारं, नौकानिमोणस्थानं.
- DOCKED, *p. p.* अवक्षिप्तः -वा -वं, अवक्षिप्तः -ता -तं, लूनः -ना -नं.
- DOCKET, *s.* (Ticket on goods) अङ्गपटः, भाङ्गोपरि चिह्नं or अङ्गः or अङ्गपत्रं, पत्रकं.—(Small piece of paper containing the heads of a writing) सङ्ग्रहपत्रकं, सूचिपत्रकं.—(List of those who have cases in a court) अर्थिनी or कार्याणि नासावलपत्रं.
- To DOCKET, *v. a.* (Make an abstract of a writing and enter it in a book) लिखितसङ्ग्रहं कृत्वा पुस्तके समारूढं in caus. (-रोपयति -यितुं), or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं).
- DOCTOR, *s.* (A learned man) पण्डितः, ज्ञानी *m.* (नं), व्युत्पन्नः, वैद्यः, शास्त्री *m.* (नं).—The word साचार्यः is affixed to the names of learned men, as 'Doctor' is prefixed: thus राघवाचार्यः, रामाचार्यः.—(Teacher) साचार्यः, शिक्षकः, अध्यापकः, उपदेशकः, गुरुः *m.*—(Doctor of divinity) परमार्थविद्वान्, श्रुतिविद्यासम्पन्नः.—(Physician) वैद्यः, चिकित्सकः, भिषक् *m.* (जं), आयुर्वेददृक् *m.* (शं), चिकित्साज्ञीवी *m.* (नं), अगदकारः, रोगज्ञानकः, रोगदृक् *m.*, रोगहा *m.* (नं), जीवदः.
- To DOCTOR, *v. a.* कित् in des. (चिकित्सति -त्सितुं), भिषज् (nom. भिषज्यति -ज्यितुं), उपचर् (c. 1. -चरति -रितुं), उपचारं कृ, औपधीकृ.
- DOCTORAL, *a.* साचार्यपदसङ्गन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), वैद्यः -द्या -द्यं.
- DOCTORALLY, *adv.* वैद्यवत्, पण्डितवत्, साचार्यवत्, गुरुवत्.
- DOCTORSHIP, *s.* साचार्यता -त्वं, साचार्यपदं, गुरुत्वं, वैद्यपदं.
- DOCTRINAL, *a.* तत्त्वोपदेशकः -का -कं, तत्त्वोपदेशी -शिनी -शि (नं), तत्त्वशिक्षकः -का -कं, शिक्षाविषयः -या -यं, वैधिकः -की -कं, सौत्रः -त्रो -त्रं.
- DOCTRINE, *s.* (Principle laid down) तत्त्वं, मतं, सूत्रं, व्यायः.—(System of doctrines) पयः, पन्थाः *m.* (पथिन्), मार्गः; 'a different doctrine,' परमतः; 'difference of doctrine,' शास्त्राभेदः; 'heretical doctrine,' असम्मानः; 'received doctrine,' साक्षायः, सम्प्रदायः; 'adhering to a doctrine,' वादरतः.—(Learning) विद्या, पाण्डित्यं.
- DOCUMENT, *s.* पत्रं -त्री, पत्रकं, पत्रिका, लेख्यं, लेख्यपत्रं, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, लेख्यप्रमाणं, लिखनं, लिखितं; 'a forged document,' कपटलेख्यं.
- DODECAGON, *s.* द्वादशाक्षं, द्वादशकोणः.
- To DODGE, *v. a. and n.* (Trick) वञ्च् (c. 10. वञ्चयते -ति -यितुं), अपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), प्रतृ in caus. (-तारयति -यितुं), छल् (c. 10. छलयति -यितुं).—(Evade) अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं).—(Escape by suddenly shifting place) पलायमानो अकस्मात् परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), विपरिवृत्, इतश्चेतः परिधाव् (c. 1. -धावति -वितुं), विपरिधाव्.
- DODGER, *s.* वञ्चकः, नायी *m.* (नं), कपटी *m.* (नं), व्यपदेश *m.* (दृ), प्रतारकः.
- DOE, *s.* (She-deer) मृगी, मृगवधूः, हरिणी, ह्यी, रोहिण्य, सनीची, पृषती, कन्दली; 'doe-skin,' मृगीचर्म *n.* (नं).
- DOER, *s.* कर्त्ता *m.* (हं), कारी *m.* (नं), कारकः, कारः, करः, कृत् in comp. विधायी *m.* (नं), अनुष्ठता *m.* (नं), कर्मकारी *m.*, कर्मकरः, सन्पादकः, निर्वाहकः, प्रवर्त्तकः.
- To DOFF, *v. a.* (Put off dress) वस्त्रम् अवृत् in caus. (-तारयति -यितुं), or अवपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), व्यपनी, विवस्त्र (nom. -वस्त्रयति -यितुं), उक्लृप् (c. 1. -क्लृपति -क्लृष्टुं), अवमुष् (c. 6. -मुञ्चति -मोक्तुं), विमुष्, अवनह् (c. 4. -नहति -नह्युं).

- DOG, *s.* (The animal) द्या *m.* (अनं), कुकुरः, कुकुरः, शुनकः, भवकः, मृगदशकः, वक्रपुच्छः, वक्रबालधिः *m.*, ललजिह्वः, जिह्वालिङ्ग *m.* (हं), वृकारिः *m.*, यामसिंहः, शीघ्रचेतनः, रात्रिजागरः, कृतज्ञः, सारमेयः, यानादः, शरत्कामो *m.* (नं), शवकाम्यः, कौलेयकः; 'sporting-dog,' मृगयाकुशलः कुकुरः, आलेटकाद्यर्थे द्या, विषकदुः *m.*; 'mad-dog,' अलके; 'bite of a dog,' अदंशनं.—(Andiron) लोहमयः शुलाधारः. 'To go to the dogs,' शुनो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), परिधि in pass. (-क्षीयते), विनश् (c. 4. -नश्यति).
- To DOG, *v. a.* कुकुरवद् अन्विप् (c. 4. -इष्यति -रपितुं), पश्चाद्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पश्चाद्गत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), अनुवृत्, अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), नित्यम् अनुमृष्य आयासं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).
- DOG-BRIER OR DOG-ROSE, *s.* जवापुष्पः कण्टकगुल्मः, ओड्रपुष्पः कण्टकस्तवः.
- DOG-CHEAP, *a.* अमांसवत् or विमांसवद् अत्यमूल्येन क्रयः -या -यं, स्वल्पमूल्यः -त्या -त्यं, स्वल्पार्थः -पो -पं.
- DOG-DAYS, *s.* अदिनानि *m. pl.*, अत्युष्णकालः, अत्युष्णसमयः, सूर्यदिनानि, श्रावणात् प्रभृति भाद्रपथ्यन्तं कालः.
- DOG-FANCY, *s.* अक्रोडी *m.* (नं), अगणिकः, आगणिकः.
- DOGGED, *a.* (Sullen, obstinate) वक्रभावः -वा -वं, कर्कशभावः -वा -वं, जडः -डा -डं, स्तब्धः -आ -अं, कठिनः -ना -नं, निष्ठुरः -रा -रं.
- DOGGEDLY, *adv.* वक्रभावेन, कर्कशभावेन, जाड्येन, निष्ठुरं, कर्कशं.
- DOGGEDNESS, *s.* भाववक्रता, कार्कश्यं, जाड्यं, जडता, नेष्ठुर्यं, कठिन्यं.
- DOGGEREL, *a.* (Irregular, as verses) अपरिमितचरणः -णा -णं, अपरिमितपदः -दा -दं, विषमः -मा -मं; 'doggerel verse,' कुकविता, मन्दकविता, नीचकविता.
- DOGGISH, *a.* अशीलः -ल्ल -ल्लं, शीघ्रः -यी -यं, कुकुराचारः -रा -रं, अशीलः -ल्लि -ल्लि, आपदः -दी -दं, शीवापदः -दी -दं; 'a doggish fellow,' अशरः; 'a doggish life,' अशुचि *f.*
- DOGGISHNESS, *s.* शीघ्रं, अशीलता, कुकुराचारः, अशुचि, पशुता.
- DOG-GRASS, *s.* तृणभेदः, तृणं, कष्टः, घासविशेषः.
- DOG-HEARTED, *a.* अहृदयः -या -यं, कुकुरहृदयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं.
- DOG-HOLE, *s.* अचिह्नं, अगणः, कुकुरगणः, अविचरं, अमं, अधमस्थानं.
- DOG-KEEPER, *s.* अयोपकः, अयान् *m.* (तं), आगणिकः, अपचः.
- DOG-KENNEL, *s.* कुकुरालयः, अगृहं, कुकुरगृहं, कुरागारं.
- DOG-LOUSE, *s.* अयूका, कुकुरयूका, अकौटः, कुकुरकौटः.
- DOGMAT, *s.* मतं, तत्त्वं, सूत्रं, विधिः *m.*, सम्मतं, नियमः, अग्रंशः, निर्देशः, व्यवस्था.
- DOGMATIC, DOGMATICAL, *a.* आदेशकः -का -कं or निर्देशकः, स्वमताभिमानो-निनी-नि (नं), सधर्मे स्वमतावादी-दिनी-दि (नं) or स्वमतावलङ्घी-छिनी-छि (नं), मतसंस्थापनः -ना -नं, नैयमिकः -की -कं, वैधिकः -की -कं, सौत्रः -त्रो -त्रं.
- DOGMATICALLY, *adv.* आदेशकप्रकारेण, सनिर्देशं, दृढनिश्चयपूर्वकं, सधर्मे.
- DOGMATISM, *s.* स्वमताभिमानं, स्वमतसंस्थापनं, सधर्मे स्वमतवादः or स्वमतावलङ्घनं, दृढोक्तिः *f.*
- DOGMATIST, DOGMATISER, *s.* धर्मपूर्वकं or गृह्यपूर्वकं स्वमतवादी *m.* (नं) or स्वमताभिमानो *m.* (नं) or तत्त्ववादी.
- To DOGMATISE, *v. n.* सधर्मे or सगृह्ये स्वमतं वद् (c. 1. वदति -दितुं), दृढोक्त्वा स्वमतं संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), तत्त्वानि धर्मेण वद.
- DOG'S EAR, *s.* कुकुरकर्णः, अकण्ठः, पुस्तकपत्रकोणे अकण्ठाकारः पुटः.
- DOG-SICK, *a.* कुकुरवद् वमनकारी-रिणी-रि (नं).
- DOG'S-MEAT, *s.* अमांसं, कुकुरमांसं, विमांसं, कुकुराहारः, उच्छिष्टाश्च.
- DOG-STAR, *s.* कुकुरसंज्ञा तारा यस्याम् उदितायाम् अत्युष्णकालो भवति.

DOG'S-TOOTH, *s.* चादनाः, चादना, कुकुरदन्तः.

DOG-TRICK, *s.* श्रुवृत्तं, श्रुवेष्टितं, श्रुक्मे *n.* (नं), दुष्टेष्टितं, कुचेष्टा.

DOG-WEARY, *a.* कुकुरवत् परिश्रान्तः-न्ता-न्तं, अतिश्रान्तः-न्ता-न्तं.

DOINGS, *s. pl.* (Things done) चरितं, चरितं, चेष्टितं, विचेष्टितं, कृतं, कर्म्म *n.* (नं), विधानं, व्यापारः, चेष्टा, वृत्तं.—(Conduct) व्यवहारः, आचारः, आचरितं, आचरित्यं, वृत्तिः *f.*, चर्या, प्रवृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*

DOLE, *s.* (That which is dealt, a part, share) भागः, संशः, विभागः, भाजितं, भाज्यं, उद्धारः, उपहारः, खर्चः, छेदः, भिन्नं, वण्टः.—(Gratuity) पारितोषिकं.—(Grief) शोकः, दुःखं.

To DOLE, *v. a.* पृथक् पृथक् विभज् (c. 1. -भजति -ते -भुंते), विभागशः or संशोशं दा.

DOLEFUL, DOLESOME, *a.* सशोकः-का-कं, शोचनः-न्ता-न्तं, शोकाश्रितः-न्ता-न्तं, दुःखी-खिणी-खि (नं), समनुः-न्तुः-न्तु, विषादी-दिनी-दि (नं), उद्विग्नः-न्ता-न्तं, उयः या-यं.

DOLEFULLY, *adv.* सशोकं, सविपादं, सोद्वेगं, सदुःखं, सोत्काशं, सखेदं, उयं.

DOLEFULNESS, DOLESOMENESS, *s.* शोकः, दुःखं, विषादः, विषयता, मनुः *m.*, खेदः, उद्वेगः, अनाह्लादः, उयत्वं, उद्विग्नता, ज्ञानिः *f.*, मनोज्ञानिः *f.*, दुःखित्वं.

DOLL, *s.* पुत्रिका, दारुपुत्रिका, पाञ्चालिका, पाञ्चलिका, पाञ्चाली, पुत्रली, दारुगर्भा, दारुस्त्री, शालभञ्जी-ञ्जिका, शालाङ्गी, कुरुङ्गी, याया, अञ्जलिकारिका.

DOLLAR, *s.* (A silver coin) रूप्यमुद्रा, रौप्यमुद्रा.

DOLORIFIC, *a.* दुःखकरः-री-रं, व्यथाकरः-री-रं, पीडाकरः-री-रं.

DOLOROUS, *a.* सशोकः-का-कं, शोकमयः-यी-यं, दुःखमयः-यी-यं, शोकान्वितः-ता-तं, समनुः-न्तुः-न्तु, खेदान्वितः-ता-तं.

DOLOUR, DOLOR, *s.* शोकः, दुःखं, खेदः, मनुः *m.*, क्रेशः.

DOLPHIN, *s.* (Kind of sea-fish) समुद्रीयमत्स्यभेदः.—(The constellation) अविष्टा, धनिष्ठा.

DOLT, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मन्दबुद्धिः, मूर्खः, मूढः, जडः.

DOLTISH, *a.* जडबुद्धिः-द्धिः-द्धि, मन्दमतिः-तिः-ति, स्थूलः-ला-लं.

DOLTISHLY, *adv.* मूढवत्, जडवत्, मूर्खवत्, जाड्येन, बध्नेरयत्.

DOLTISHNESS, *s.* स्थूलबुद्धित्वं, मन्दमतिवत्, जडता-त्वं, जाड्यं, मूढता, मूर्खता, निर्वुद्धिता, अधिज्ञता.

DOMAIN, *s.* (Territory governed) राष्ट्रं, विषयः, देशः, प्रदेशः.—(Empire) राज्यं.—(Estate, possession) भूमिः *f.*, अधिकारः, आधिकार्यं, रिक्थं.

DOMB, *s.* (Cupola) अर्द्धगोलाकारं प्रासादशृङ्गं or हर्म्यशिखरं.

DOMESTIC, *s.* (One who lives in the family) गृहवासी *m.* (नं), अन्नेवासी *m.* (नं), आन्तर्वेशिकः.—(Servant) भृत्यः, भूतकः, अनुजीवी *m.* (नं), गृहदासः, प्रेषः, कर्म्मकरः, सेवकः, परिचरः; 'female domestic,' दाम्नी, प्रेष्या.

DOMESTIC, *a.* (Belonging to one's house or family) गृहः-सा-सं, गृहसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), आन्तर्वेशिकः-की-कं, गृहजः-जा-जं, गृहजातः-ता-तं, भृत्यः-त्या-यं, आवसथिकः-का-कं; 'domestic affairs,' गृहकार्यं, गृहव्यापारः; 'domestic chaplain,' कुलाचार्यः, कुलविप्रः; 'domestic contentions,' गृहसिद्धं, गृहभेदः, गृहकलहः; 'domestic duties,' कुलाचारः; 'domestic slave,' गृहदासः-स्त्री; 'bewildered with domestic cares,' गृहमूढधीः.—(Not wild) गृहकः-का-कं, ग्राम्यः-म्या-म्यं, ग्रामवासी-सिनी-सि (नं); 'a domestic cock,' गृहकुक्कुटः, ग्रामकुक्कुटः; 'a domestic pigeon,' गृहकपोतकः.—(Staying much at home) गृहाकटभेताः *m.* (स्),

गेहशूरः, गृहप्रियः, गृहवासी *m.* (नं).—(Pertaining to one's country) देशिकः-की-कं, देश prefixed in comp., अभिदेशीयः-या-यं; 'intestine broil,' जनपदभेदः.

To DOMESTICATE, *v. a.* गृहकं-का-कं कृ, गृहे पुष् (c. 10. पोषयति-यितुं).

DOMESTICATED, *p. p.* गृहकः-का-कं, गृहपुष्टः-ष्टा-ष्टं, छेकः-का-कं, ग्राम्यः-म्या-म्यं, संस्थः-स्या-स्यं.

DOMICILE, *s.* गृहं, वासस्थानं, वसतिः *f.*, निवासः, आवासः, अधिवासः, समावासः, अवस्थानं, वेश्म *n.* (नं), आलयः, निलयः, आयतनं.

DOMICILED, *p. p.* कृतवासः-सा-सं, कृतालयः-या-यं, समावासितः-ता-तं,

DOMINANT, *a.* प्रभूतः-ता-तं, प्रभवः-वा-वं, प्रभविष्णुः-ष्णुः-ष्णु, प्रधानः-ना-नं, प्रबलः-ला-लं, अतिरेकी-किणी-कि (नं), सातिशयः-या-यं, प्रकृष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, अधिष्ठाता-वी-नृ (नृ), अग्रस्थः-स्या-स्यं.

To DOMINATE, *v. n.* प्रभू, अतिरिष् in pass. (-रिच्यते), उद्दिष्, अतिरिष्, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठानुं), अध्यास (c. 2. -आसे-आसितुं), प्रशास (c. 2. -शास्ति-शासितुं).

DOMINATION, *s.* प्रभुत्वं, प्रभविष्णुता, प्राधान्यं, आधिपत्यं, ईशत्वं, ऐश्वर्यं, अधिकारः, राजत्वं, राज्यं, शासनं, प्रशासनं, प्रबलता.

To DOMINEER, *v. n.* धर्षणं शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं) or ईश् (c. 2. ईष्टे, ईशितुं), भर्त्सनपूर्वकं आधिपत्यं कृ, धृष् (c. 5. धृष्णोति, धृषितुं).

DOMINEERING, *a.* धर्षी-ध्रिणी-ध्रि (नं), धृष्टः-ष्टा-ष्टं, भर्त्सेनकारी-रिणी-रि (नं), मदोद्धतः-ता-तं, मदोदयः-या-यं, उत्सिक्तः-क्ता-क्तं.

DOMINICAL, *a.* प्रभुदिवसविषयकः-का-कं, विश्रामवारसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं); 'dominical letter,' प्रभुवारलाक्षणिको वर्णः, विश्रामवारसूचकम् अक्षरं.

DOMINICAL, *s.* (The Lord's-day) ईश्वरदिवसः, प्रभुदिनं, विश्रामवारः, रविवारः, मङ्गलवारः.

DOMINICAN, *s.* डामिनिकमतायलङ्घी सध्यासिविशेषः, योगी *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं).

DOMINION, *s.* ऐश्वर्यं, राज्यं, राजत्वं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, अधिकारः, आधिपत्यं, शासनं.—(Country governed) राष्ट्रं, विषयः, देशः, प्रदेशः.

DOMINO, *s.* (A long cloak used as a disguise) विडम्बनयोग्यो दीर्घ-प्रावारः.—(An oblong piece of ivory) शलाका, दन्तादिमयो दीर्घचतुरस्रः.

DON, *s.* आर्यः, महाशयः, सुजनः, महानुभावः, प्रधानलोकः, शिष्टलोकः.

DONARY, *s.* धर्म्मायं दत्तं, ईश्वराय दत्तं वस्तु or द्रव्यं.

DONATION, *s.* दानं, प्रदानं, दत्तं, प्रदेयं, सम्प्रदानं, दायः, उपहारः, उपायनं, वितरणं, विसर्जनं, उत्सर्जनं, त्यागः, विश्रायनं, चंहतिः *f.*, प्रदा, दादः, दा, दं, हरणं, प्रतिपादनं, विहायितं, स्पर्शनं.

DONATIVE, *s.* दानं, प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, पारितोषिकं.

DONE, *p. p.* कृतः-ता-तं, अनुष्ठितः-ता-तं, आचरितः-ता-तं, निष्पन्नः-न्ता-न्तं, वृत्तः-न्ता-न्तं, सम्पादितः-ता-तं.

DONEL, *s.* दानयाही *m.* (नं), दानयहीता *m.* (नृ), देयी *m.* (नं).

DUNGEON OR DONJON, *s.* दुर्गमध्ये सुगमस्थानं, दुर्गगुप्तिः *f.*, दुर्गकोटिः *f.*; दुर्गेशिखरं. See DUNGEON.

DONKEY, *s.* गर्भः, खरः, राखभः; 'donkey-cart,' खरयानं; 'bray of a donkey,' खरनादः, खारकारः.

DONOR, *s.* दाना *m.* (नृ), प्रदाता, दायकः, दाकः, दाही *m.* (नं), दानकर्त्ता *m.* (नृ).

DOODLE, *s.* अल्पबुद्धिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मूर्खः, दुर्बलमतिः *m.*, अचञ्चलस्त्री *m.* (नं).

To DOOM, *v. a.* (Condemn to punishment) दम् (c. 10. दम्बयति-यितुं).—(To death) वधदक्षाहं-हं-हं हा (c. 9. जानाति, जानुं), वधदक्षाहं कृ.—(Consign) च in caus. (अर्पयति-यितुं), वध्, प्रतिपद् in caus. (-पादयति-यितुं), निधिष् (c. 6. -धिषति-धेनुं), निपुञ्

- (c. 7. -युनक्ति -योक्ते).—(Destine) प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं).—(Judge) विचर in caus. (-चारयति -यितुं), निर्णय (c. 1. -णयति -येतुं).
- DOOM, *s.* (Judgment) विचारः, अनिमविचारः.—(Sentence) निर्णयः, आधर्षणः.—(Condemnation) दण्डः -दण्डनं, दण्डाज्ञा, दण्डयोगः.—(State to which one is destined) भविष्यता, विधिः *m.*, काल-नियोगः, विहितदशा, दिष्ट, नियतिः *f.*—(Ruin) अन्तः, क्षयः, नाशः.
- DOOMED, *p. p.* दण्डितः -ता -तं, प्रकल्पितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, विचारितः -ता -तं, निर्णयितः -ता -तं, नियुक्तः -क्ता -क्तं or कालनियुक्तः.
- DOOMSDAY, *s.* विचारदिनं, महाविचारदिनं, सर्वलोकविचारणदिनः.
- DOOMSDAY-BOOK, DOMESDAY-BOOK, *s.* पूर्वकाले श्वेतद्वीपराजानां लिखितं सर्वधर्मपरिसंख्याकं पुस्तकं, क्षेत्रसङ्ग्रहपुस्तकं.
- DOOR, *s.* द्वारः, द्वाः *f.* (र), कपाटः -ट, कवाटः -ट, अररः -री -रिः *m.* अलारः, गृहमुखं, प्रतिहारः, प्रतीहारः.—(Entrance) प्रवेशः -शनं, मुखं, वेशिका, प्रतिहारणः.—(Passage) पथः; 'principal door,' सिंहद्वारः; 'private door,' अन्तर्द्वारं, प्रच्छन्नद्वारं, प्रच्छन्नः; 'back door,' पश्चद्वारं, पश्चकः; 'in doors,' गृहस्थितः; 'out of doors,' गृहवहिस्यः, स्थानान्तरीगतः; 'next door to,' निकटस्थः -स्था -स्थं, अनन्तरवर्ती -र्विनी -र्वि (न); 'leaf of a door,' द्वारशाखा.
- DOOR-CASE, *s.* द्वारपरिगतं काष्ठदि, द्वारमञ्चकः.
- DOOR-KEEPER, *s.* द्वारपालः, द्वारस्थः, द्वाररक्षकः, द्वारी *m.* (न), द्वाःस्थः, द्वाःस्थितः, द्वाःस्थः, प्रतिहारः, प्रतीहारः -री *f.*
- DOOR-POST, *s.* द्वारस्तम्भः, द्वारस्थूणा, द्वारकाष्ठं, द्वारदारः *m.*
- DOOR-SILL, *s.* द्वारपिण्डी, देहलिः *f.* -ली, गृहतटी, गृहावयवहृणी, रुखिका, असुरः, उडुखरः.
- Doric, *a.* (Architecture) गृहनिर्माणे विशेषमार्गः or रीतिविशेषः.
- DORMANT, *a.* सुप्तः -प्ता -प्तं, प्रसुप्तः -प्ता -प्तं, शयितः -ता -तं, शयानः -ना -नं, निद्रितः -ता -तं, निद्राणः -णा -णं.—(Concealed) प्रच्छन्नः -न्नं -न्नं, गुप्तः -प्ता -प्तं.
- DORMITORY, *s.* शय्यागृहं, शयनगृहं, शयनशाला, निद्राशाला, स्वप्ननिकेतनं, विश्रामशाला, शयनागारः.—(Burial-place) श्मशानं, प्रेतयनं, पितृयनं.
- DORMOUSE, *s.* अतिनिद्रालुः क्षुद्रमूषिकभेदः, अतिसप्रशीलो मूषिकः.
- DORSAL, *a.* पृष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, पृष्ठसङ्घन्य -न्धनी -न्ध (न).
- DORSEL, DORNER, DOSSER, *s.* पृष्ठेनवाहनयोग्यः पिटकः or पेटकः or करखः.
- DOSE, *s.* यद् भेषजम् एकवारं रोगिणे देयं or रोगिणा पेये or निगरणीयं, भेषजमात्रा, औषधमात्रा, रोगियोग्य औषधभागः, देयं, पेयं, पानं; 'a small dose of medicine,' औषधस्य अल्पभागः.
- To DOSE, *v. a.* रोगिणा निगरणीयम् औषधभागं दा, (c. 3. ददाति, दातुं), भेषजं दा, भिषज् (nom. भिषज्यति -ज्यितुं), औषधीकृ.
- DOSSIL, *s.* (Pledget of lint on a sore) विकेशिका.
- DOT, *s.* विन्दुः *m.*, शून्यं, विमुद् *f.* (ए) or विमुद्, खं, कणः, अङ्कः.
- To DOT, *v. a.* विन्दुना अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) or चिह्न (c. 10. चिह्नयति -यितुं).
- DOTAGE, *s.* बालिशपुङ्खित्वं, बालिशता, बालिश्यं, बुद्धिनाशः, बुद्धिवैकल्यं, हासपुङ्खित्वं, बुद्धिहीनता, ज्ञानहानिः *f.*, बुद्धिलोपः, दौर्बल्यं, जीर्णवस्था.—(Excessive fondness) अत्यन्तानुरागः, अत्यन्तमेव *n.* (न).
- DOTAL, *a.* यौतुकसङ्घन्य -न्धनी -न्ध (न), औद्वाहिकः -की -कं, शौल्कः -ल्की -ल्कं, शौल्ककः -की -कं, स्त्रीधनविषयः -या -यं.
- DOTARD, *s.* बालिशमतिः *m.*, जरातुः, हासपुङ्खित्वं, जीर्णवृद्धिः *m.*, बालिशः, अतिपुङ्खः.
- To DOTE, *v. n.* (Be silly through age) अतिपुङ्खत्वाद् बालिशपुङ्खि-
-द्विः -द्वि भू or मुह (c. 4. मुहति, मोहितुं).—(Love to excess)

- अत्यनुरागवान् -वती -वत् or अत्यन्तानुरक्तः -क्ता -क्तं भू or अस्. 'I dote upon her,' तथा अत्यनुरागवान् अस्मि.
- DOTING, *a.* अत्यनुरागवान् -वती -वत् (त्), अत्यनुरक्तः -क्ता -क्तं.
- DOTINGLY, *adv.* अत्यनुरागेण, अत्यनुरागपूर्वकं, सात्यनुरागं, सातंवेहं.
- DOTTED, *p. p.* चिह्नितः -ता -तं, अङ्कितः -ता -तं, चित्रितः -ता -तं.
- DOUBLE, *a.* द्विगुणः -णा -णं, द्वैधः -धी -धं, द्विकः -का -कं, द्विविधः -धा -धं, द्विप्रकारः -रा -रं, द्विगुणसंख्यः -ख्या -ख्यं, द्विगुणपरिमाणः -णा -णं, उभयः -ये *sing.* and *pl.* only, द्वि in comp., as, 'having double leaves,' द्विपर्णः -र्णा -र्णं; 'having a double row of teeth,' उभयतोदन् -दती -दत् (त्) or द्विदन्; 'for a double object,' उभयार्थः.—(Deceitful) विनिष्टः -द्या -द्यं, अनृतुः -जुः -जु, वचकः -का -कं.
- DOUBLE, *s.* (Twice the quantity) द्विगुणं, द्वैधं, द्विकं, द्विस्, द्विकृत्वस्.—(Trick) छलं, कपटः -टं, उपायः, माया, व्यपदेशः.—(A turn) विपरिवर्त्तनं.
- To DOUBLE, *v. a.* द्विगुणीकृ, द्विगुण (nom. द्विगुणयति -यितुं), गुणीकृ.—(Fold) पुटीकृ, पुट (nom. पुटयति -यितुं); 'to double a cape,' अन्तरीपं परितो नोकया वह in pass. (उच्यते); 'to double the fist,' मुष्टिं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धु).
- To DOUBLE, *v. n.* द्विगुणीभू.—(Turn in running) विपरिवृत्त (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं).—(Play tricks) मायां कृ, कुहकं कृ, कपटं कृ, व्यपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).
- DOUBLED, *p. p.* द्विगुणितः -ता -तं, द्विगुणीकृतः -ता -तं, गुणीकृतः -ता -तं, (Folded) पुटितः -ता -तं, पुटीकृतः -ता -तं.
- DOUBLE-DEALER, *s.* द्विव्यापारी *m.* (न), द्विव्यवहारी *m.* (न), उभयविधः, द्विकर्मा *m.* (न), मायी *m.* (न), कपटी *m.* (न), कापटिकः, असरलः.
- DOUBLE-DEALING, *s.* द्विव्यापारः, द्विव्यवहारित्वं, कपटः, छलं, माया, असारन्यं, शठता, व्याजः, वैदग्ध्यं.
- DOUBLE-DYED, *p. p.* द्विरङ्गितः -ता -तं, द्विरङ्कः -क्ता -क्तं, द्विकपायितः -ता -तं.
- DOUBLE-EDGED, *a.* द्विधारः -रा -रं, उभयतस्तं नाशकः -क्षता हर्ण.
- DOUBLE-FACED, *a.* द्विमूर्तः -ली -लं, द्विचदनः -नी -नं, उभयतोमुखः -खी -खं.
- DOUBLE-FORMED, *a.* द्विरूपः -पी -पं, व्याकारः -रा -रं, द्विप्रकारः -रा -रं.
- DOUBLE-HEADED, *a.* द्विशिर्षकः -का -कं, द्विशिरः -रा -रं (स), द्विमूर्द्धः -धी -धं.
- DOUBLE-MEANING, *s.* द्वार्थः, सन्द्विधाः, द्विरूपः, उपादानं.
- DOUBLE-MINDED, *a.* द्विमनस्कः -क्का -क्कं, द्विभक्ता -ना -नं (स).
- DOUBLE-NATURED, *a.* द्विभावः -वा -यं, द्विधातुः -तु -तु.
- DOUBLE-TONGUED, *a.* द्विजिह्वः -द्वा -द्वं, द्विरसनः -ना -नं, मिथ्यावादी -दिनी -दि (न) or असत्यवादी, अनृतवाक् *m. f. n.*
- DOUBLENESS, *s.* द्वैगुल्यं, द्वित्वं, द्वैतं, द्वैविध्यं, उभयत्वं.
- DOUBLER, *s.* द्विगुणकारी *m.* (न), द्विगुणकृ, द्विविधकर्त्ता *m.* (कृ).
- DOUBLET, अन्तरीयं, उरोवस्त्रं, उरश्चदः, परिधानं, उरोरक्षणी.
- DOUBLOON, *s.* विदेशीयस्वर्णमुद्राविशेषः.
- DOUBLY, *adv.* उभयतस्, उभयथा, द्विधा, द्विगुणं, द्विविधं.
- To DOUBT, *v. n.* शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), अभिशङ्क, आशङ्क, विशङ्क, परिशङ्क, सन्देह (c. 2. -देहि -दु), विकृप (c. 1. -कल्पते -ल्पितुं c. 10. -कल्पयति -यितुं), संशी (c. 2. -जोते -जयितुं), विचर in caus. (-चारयति -यितुं), मनसा दोल (nom. दोलायते -यितुं) or आन्दोल (आन्दोलयति -यितुं), सन्देहं कृ.
- To DOUBT, *v. a.* शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), परिशङ्क, न विचरस् (c. 2. -श्चासेति -तुं), न प्रती (c. 2. प्रत्येति -तुं rt. इ), उडिङ्ग (c. 6. -विजते -जितुं).
- DOUBT, *s.* सन्देहः, संशयः, शङ्का, आशङ्का, विकल्पः, विकल्पितं, वितर्कः, विशयः, द्वैधं, विचिकित्सा, व्यापटः.—(Uncertainty of mind) चिन्त-

206

down, अधोगतः -ता -तं; 'laid down,' अवतारितः -ता -तं; 'hang
ing down,' अवलम्बमानः -ना -नं; 'to sit down,' उपविष् (c. 1
-विशति -वेष्टु); 'down to,' पर्यन्तं, यावत् affixed, as, 'dow
to the present time,' अधुना यावत्.

DOWN, *adv.* अधस्, अधस्तात्, नीचे, अधो-धस् अधोभागे प्रति. —('Tendin
down) अवाक्, अवाचीनं, अवकटं. —(At the bottom) अधःस्
-स्या -स्य; 'ups and downs,' पातोत्पाताः *m. pl.*

DOWN-CAST, *a.* अवसन्नः -न्ना -न्नं, विषयः -शा -शं, विषयवदनः -ना -नं
अवनतः -ता -तं, नतमुखः -खी -खं, अधोमुखः -खी -खं, अधोवदनः -न
-नं, अवाङ्मुखः -खी -खं, अधोदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दीनमुखः -खी -खं, विमुख
-खा -खं, दीनमनाः -नाः नः (स्), दीनचेतनः -ना -नं.

DOWNFALL, *s.* ध्वंसः, प्रध्वंसः, क्षयः, परिक्षयः, नाशः, विनाशः, अत्यय
व्ययः, उच्छेदः, उत्पादनं, अधःपतनं.

DOWNFALLEN, *a.* अधःपतितः -ता -तं, परिधीयः -शा -शं, ध्वंसितः -ता -तं

DOWNHEARTED, *a.* विषयः -शा -शं, दीनमनाः -नाः -नः (स्) or उद्दि
ग्ममनाः or दुर्मेनाः, दीनमनस्कः -स्का -स्कं, दीनचेतनः -ना -नं. भ्रातृ
-ना -नं, सिद्धमानः -ना -नं, उत्साहहीनः -ना -नं.

DOWNHILL, *s.* प्रवणभूमिः *f.*, पातुकभूमिः, उत्सङ्गः, स्थानं क्रमशोऽधोगम्यं

DOWNLOOKED, *a.* अधोदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अधोमुखः -खी -खं, अधोवदनः -न
-नं, अवाङ्मुखः -खी -खं, नखमुखः -खी -खं, नतमूर्द्धा -र्द्धा -र्द्धं (न्).

DOWNLYING, *s.* शयनकालः, शय्यागमनसमयः. विश्रामकालः.

DOWNLYING, *a.* प्राप्रप्रसवकाला, सासन्नप्रसववेदना, प्राप्रशयनकाला.

DOWNRIGHT, *adv.* (Straight down) अवक्रं, अजिघं, अकुटिलं, अविलोभं
अधो-धस्, अवाक्. —(Plainly) व्यक्तं, सुव्यक्तं. भिन्नार्थं, स्पष्टं. —(Com
pletely) 'सु or अति prefixed, सम्यक्, सर्व्वतस्, अविलेन.

DOWNRIGHT, *a.* (Plain) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, सम्यष्टः -ष्टा -ष्टं
सुव्यक्तः -क्ता -क्तं. —(Direct) अवक्रः -क्ता -क्तं, अजिघः -जा -जं
अकुटिलः -ला -लं.

DOWNSITTING, *s.* उपवेशः -शनं, समुपवेशनं, विश्रामः.

DOWNWARD, *a.* अधस्तनः -नी -नं, अधोगामी -मिनी -मि (न्), अवा
-वाची -वाक् (क्), अवाचीनः -ना -नं, अवकटः -टा -टं. —(Declivous
प्रवणः -शा -शं, पातुकः -की -कं.

DOWNWARD, DOWNWARDS, *adv.* अध prefixed, अधस्, अधो-धस्
अधस्तात्, अवाक्. अवाचीनं, अवकटं; 'looking downwards.
अधोदृष्टिः *m. f.*; 'going downwards,' अधोगामी -मिनी -मि (न्)

DOWNY, *a.* (Covered with down or soft hair) मृदुलोमवान् -वत्
-यत् (न्). मृदुलोमा -मा -म (न्), क्षिग्धपर्णः -शी -शं. —(Soft) मुसम्बर्श
-शी -शं, कोमलः -ला -लं, मृदुः -द्वी -दु, मुकुमादः -रा -रं.

DOWRY, *s.* यौतुकं, शुल्कः. See DOWER.

DOWSE, *s.* आम्ब्रोडः -टनं, चपेटिका, तलप्रहारः, कराघातः, चपेटाघातः.

TO DOZE, *v. n.* निद्रा (c. 2. -द्राति -तु), स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्), प्रसप
निमील (c. 1. -मीलति -लितु), शी (c. 2. शेते. शयितु), निद्रां कृ
अल्पनिद्रां कृ, ईषनिद्रां कृ.

DOZEN, *s.* and *a.* द्वादश *m. f. n.* (न्), द्वादशकः -का -कं, द्वादशसंख्यकः -का -कं

DOZER, *s.* निद्रायः, निद्रायमाणः, ईषनिद्राकृत् *m.*, शायी *m.* (न्).

DOZINESS, *s.* निद्रा, निद्राशीलत्वं, शिथिलता, निद्रालुत्वं, शयालुता.

DOZY, *a.* निद्रालुः -लुः -लु, शिथिलः -थुः -थु, स्वप्शीलः -ला -लं
निद्राशीलः -ला -लं, सुषुप्तः -षुः -षु, नैद्रः -द्वी -द्व, निद्रालसः -सा -सं

DRAPE, *s.* (Low woman) वन्धनी, कुलटा, वेश्या, भद्रा, अभिचारिणी
—(Brown cloth) कपिशबलं.

DRAPE, *a.* (Dun-coloured) कपिशः -शा -शं, कपिलः -ला -लं, पिक्कलः -ला -लं

DRACHM, DRACHMA, *s.* (Silver coin) रूपमुद्राविशेषः.—(Eighth part of a particular weight) विशेषपरिमाणस्य पादार्धं.

DRAFF, *s.* उच्छिष्टं, शेषं, भुक्तावशेषं, शेषान्नं, मलं, खलं, किट्टं, असारः.

DRAFFISH, DRAFFY, *a.* मलिनः—ना—नं, खली—लिनी—लि (न्), असारः—रा—रं.

DRAFT, *s.* (Order for money) हुखिका, हुखिकापत्रं. See DRAUGHT.

To DRAG, *v. a.* कृष् (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति, क्रष्टुं, कर्ष्टुं), आकृष्, हृ (c. 1. हरति—ते, हर्ष्टुं).—(Drag off, drag away) अपकृष्, अवकृष्, व्यपकृष्, अपहृ, व्यपहृ.—(Drag out) उत्कृष्, निष्कृष्, उद्धृ, निहृ, उत्पद् in caus. (—पाटयति—यितुं).

To DRAG, *v. n.* कृष् in pass. (कृष्यते), आकृष्.—(Proceed slowly) विलम्ब (c. 1. लघते—चितुं).

DRAG, *s.* (Instrument for dragging) आकर्षणी, आकर्षणयन्त्रं.—(Car) रथः, क्रीडारथः, चक्रयानं.

DRAINED, *p. p.* कृष्टः—हा—ष्टं, आकृष्टः—हा—ष्टं, अवकृष्टः—हा—ष्टं, हृतः—ता—तं.

To DRAGGLE, *v. a.* पङ्केन दुष् in caus. (दूषयति—यितुं), कर्हमे लुट् in caus. (लोढयति—यितुं), कर्हमानरेण कृष् (c. 1. कर्षति, क्रष्टुं).

To DRAGGLE, *v. n.* कर्हमे लुट् (c. 6. लुठति—ठितुं), कर्हमे लोटनाद् मलिनोभू, पङ्कानरेण कृष् in pass. (कृष्यते).

DRAGGLE-TAIL, *s.* अपरिष्कृता स्त्री, अविनीतयेशिनी.

DRAG-NET, *s.* आकर्षकजालं, आकर्षणी, नदीतले आकर्षणयोग्यं जालं.

DRAGON, *s.* नागः, व्यालः, अहिः *m.*, भुजङ्गमः, पक्षगः, पक्षयुक्तः सर्पः.

DRAGON-LIKE, *a.* नागरूपः—पी—पं, व्यालवद् उपलब्धभावः—या—वं.

DRAGOON, *s.* अश्वारूढः सैन्यः, अश्वारोही योद्धा *m.* (द्रु), सादी *m.* (न्).

To DRAGOON, *v. a.* देशम् अश्वारूढसैन्येन विभ्रुतं कृ.

DRAIN, *s.* जलनिर्गमः, जलमार्गः, नालः, प्रणालः, नाली, प्रणाली, परीवाहः, परिवाहः, सारणिः *f.*—णी, जलोच्छ्वासः, उदकगमनमार्गः, जलवाहनी, कर्हमाटकः, सङ्करः, भ्रमः, वाहसः; 'a village drain,' ग्रामसङ्करः.

To DRAIN, *v. a.* (Draw off gradually) क्रमशो निःसृ in caus. (—सारयति—यितुं) or निर्गम in caus. (—गमयति—यितुं) or निष्कृष् (c. 1. —कर्षति—क्रष्टुं) or आकृष् or अपवहृ (c. 1. —वहति—वोढुं) or परिचहृ or सु in caus. (सावयति—यितुं) or निःसृ or उत्क्षिप् (c. 6. —क्षिपति—क्षेपुं).—(Dry up, exhaust) शुष् in caus. (शोषयति—यितुं), उज्जुष्, विशुष्, संशुष्, शुष्कीकृ.—(Drink up) आपा (c. 1. —पिबति—पातुं), प्रपा, परिपा.

DRAINED, *p. p.* शोषितः—ता—तं, उज्जोषितः—ता—तं, परिचाहितः—ता—तं.

आपीतः—ता—तं, शुष्कीकृतः—ता—तं, रेचितः—ता—तं, नीरसीकृतः—ता—तं.

DRAKE, *s.* हंसः, कलहंसः, राजहंसः, कादम्बः, वरटः, कानिकः.

DRAM, *s.* (A small quantity) अल्पिका, अल्पभागः.—(A draught of spirituous liquor) सुरापानं, शुखडामात्रा, सुरामात्रा.—(Drink to give courage) वीरपाणं.—(Spirituous liquor) शुखडा, शीघ्रः *m.*—षु *n.* सुरा, चारुणी, मदिरा, हाला; 'dram-shop,' शुखडामानं; 'keeper of one,' शौखिकः—की *f.*

DRAM-DRINKER, *s.* सुराप—पी *f.*, शुखडापायी—यिनी *f.* (न्), शीघ्रपुः—पी.

DRAMA, *s.* नाटकः, प्रकरणं, रूपं—पकं, यात्रा. The following are various kinds: भाषा, व्यायोगः, समवाकारः, डिमः, ईहामृगः, अङ्कः, वीथी, प्रहसनं.—(Minor drama) उपरूपकं. The following are various kinds: नाटिका, चोटकं, गोष्ठी, सट्टकं, नाट्यसारकः, प्रख्यानं, उतप्यः, काव्यं, प्रेक्षणी, हासकं, संलापकं, श्रीगदिनं, शिल्पकं, चिकित्सिका, लुप्तिका, दुर्मेष्टिका, प्रकरणिका, हस्तीषं, भाषिका.—(The science or art of acting) नाट्यं, नटचर्या.

DRAMATIC, DRAMATICAL, *a.* नाटकीयः—या—यं, नाटकविषयः—या—यं,

काव्यशास्त्रीयः—या—यं, यात्रिकः—की—के; 'dramatic language,' नाट्योक्तिः *f.*; 'dramatic rules,' नाट्यधर्मिकः; 'dramatic representation,' नटचर्या.

DRAMATICALLY, *adv.* नाट्यधर्मानुसारात्, नाटकरूपेण, काव्यशास्त्रानुसारेण.

DRAMATIS-PERSONE, *s.* नटनानानि *n. pl.*, नटानां नामावलिः *f.*

DRAMATIST, *s.* नाटककविकः, नाटककर्त्ता *m.* (द्रु), काव्यशास्त्रज्ञः, रूपकनिबन्धा *m.* (न्यु).

DRAP, *s.* वस्त्रं, वसनं, पटः, चेलः—लं, चैलं, शाटकः—कं.

DRAPER, *s.* वस्त्रविक्रेता *m.* (तृ), पटविक्रेयी *m.* (न्), वस्त्रवाणिज्यकारी *m.* (न्).

DRAPERY, *s.* (The trade) वस्त्रादिक्रयविक्रयः, वस्त्रकर्म *n.* (न्), वस्त्रवाणिज्यं.—(Cloth) वस्त्रं, पटः, वामः *n.* (स्).—(Dress of a picture, &c.) प्रच्छदपटः, परिच्छदः, वसनं, अछरं.

DRAUGHT, *s.* (Act of drinking) पानं.—(Quantity drunk at once) पीतं, पेयं, पानं, एकपानं; 'a draught of milk,' पयःपानं.

—(Abstract) सङ्ग्रहः, सारः, वस्तु, वस्तुमात्रं.—(Delineation, sketch)

आलेख्यं, आलेखनं, पायडुलेख्यं, चित्रारम्भः, वस्तुमात्रं.—(Picture drawn, resemblance) चित्रं, उपमा—मानं, प्रतिमानं, प्रतिमूर्तिः *f.*

—(Detachment from the main army) महासैन्यमध्याद् आनीतः सैन्यगुन्मः.—(Sewer, drain) सङ्करः, कर्हमाटकः.—(Draught of a ship) यत् जलपरिमाणं नावं प्रावयति.—(Order for money),

See DRAFT. (Act of drawing) आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*; 'a draught ox,' शाकटः, प्रासङ्ग्यः, प्राप्रभारः.

DRAUGHT-BOARD, *s.* अष्टापदं शारिकलं—लकं, नयपीठी, पञ्चनी, पञ्चमी, पञ्चारी.

DRAUGHT-HORSE, *s.* शाकटः—टिकः—टीनः, रथ्यः, प्रवहणवाजी *m.* (न्).

DRAUGHTS, *s.* अष्टापदक्रीडा, शारिकक्रीडा 'a piece at draughts,

शारिः *m.*, शारः, सारिः *m.*, सारः, सारिका, जतुपुत्रकः, खेलना—लिनी, नयः; 'moving a piece at draughts,' परिगतयः, परीक्षायः.

DRAUGHTSMAN, *s.* लेखकः, आलेखकः, चित्रकारः, चित्रकरः.

To DRAW, *v. a.* (Pull along) कृष् (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति—ते, क्रष्टुं, कर्ष्टुं), आकृष्, समाकृष्, परिकृष्, प्रतिकृष्, सकृष्.—(Drag forcibly)

हृ (c. 1. हरति, हर्ष्टुं).—(Attract) आकृष्, समाकृष्, प्रतिकृष्, समुपकृष्; अभिप्रणी (c. 1. —णयति—णतुं); 'she draws the eyes of all,' सर्वचक्षुषि मुष्णाति.—(Lead, induce) आनी, अनुनी.—(Win conciliate) आराध् (c. 10. —राधयति—यितुं), अभिराध्, अनुरञ्ज् (c. 10.

—रञ्जयति—यितुं).—(Receive, take) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, आदा, उपादा.—(Cause liquid to flow) सु in caus. (सावयति—यितुं) or मुष् (c. 6. मुषति, मोक्षुं

c. 10. मोचयति—यितुं) or मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति—यितुं) or अवसिष् (c. 6. —सिञ्चति—सेज्); 'draw blood,' रक्तं सु.—(Close curtains) तिरस्करिणी or यवनिकां संवृ (c. 5. वृणोति—णुते—वरितुं—रीतुं) or सम्पुटीकृ.

—(Unclose curtains) तिरस्करिणीं विवृ or विततीकृ.—(Represent, form a picture) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, अभिलिख्; चित्र् (c. 10. चित्रयति—यितुं).—(Describe) वर्ण् (c. 10. वर्णयति—यितुं).—(Unsheath a sword) खड्गं विकोष् (nom.—कोषयति—यितुं) or कोषाद् निःसृ in caus. (—सारयति—यितुं) or विकोषीकृ.—(Inhale) श्वास् (c. 2. श्वसति—तुं), आश्वस्, प्राण् (c. 2. प्राणिति—तुं,

rt. अन् with प्र).—(Suck the breast) स्तनं वा (c. 1. पिबति, पातुं), धे (c. 1. धयति, धातुं).—(Extract) निष्कृष्, उत्कृष्, निहृ.—(Extend, lengthen) तन् (c. 8. तनोति—नितुं), विस्तृ in caus. (—स्तारयति—यितुं), द्राप् nom. (द्रापयति—यितुं).—(Utter drawingly)

दीधीञ्चारणं कृ.—(Bend a bow) धनुर् विस्तुर् in caus. (—स्तरयति

- यितुं) or आयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं).—(Derive) आनी, निष्कृष्य, अपयह् (c. 1. -वहति -योदुं).—(Cause to come out) निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निर्गम् in caus. (-गमयति -यितुं), उद्गृ in caus. (-भावयति -यितुं).—(Draw water) जलम् उद्गृह् (c. 10. -तोलयति -यितुं).
- To DRAW-AWAY, v. a. अपकृष्य, अपाकृष्य, अपकृष्य, अपाकृष्य, अपकृष्य, विकृष्य, अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अपनी, अपह् (c. 1. -हरति -हर्तुं).
- To DRAW-BACK, v. a. प्रतिकृष्य, प्रत्यादा, प्रत्याह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रतिसंह, प्रतिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रत्यानी.
- To DRAW-DOWN, v. a. (Bring on, produce) आवह् (c. 1. -वहति -योदुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं).
- To DRAW-IN, v. a. संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रतिसंह, प्रत्याह्, उपसंह.
- To DRAW-OFF, v. a. अपकृष्य, अपाकृष्य, अपकृष्य, अपकृष्य, विकृष्य, अपह्, अपनी, अपनी, विनी.—(Cause liquid to flow) सु in caus. (सावयति -यितुं), मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षुं).
- To DRAW-ON, v. a. आकृष्य, समाकृष्य, समुपकृष्य, आनी, अभिप्रणी.—(Bring on, cause) आवह् (c. 1. -वहति -योदुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).
- To DRAW-OVER, v. a. (Induce) अनुनी, आकृष्य, प्रोत्सह् in caus. (-साहयति -यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति -यितुं).
- To DRAW-OUT, v. a. (Extract) निष्कृष्य, उत्कृष्य, आकृष्य, निर्द्, उद्गृ, उद्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निर्द्ह (c. 2. -दोषि -गृधुं).—(Extend, lengthen) तन् (c. 8. तनोति -नितुं), वितन्, व्यातन, विततकृ, वित्तु in caus. (-स्तारयति -यितुं), दीर्घीकृ, द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं).—(Beat out metal) उद्घर्त्तनं कृ.—(Array an army) सैन्यं व्यह् (c. 1. -उहते -हितुं), व्यहेन रश् (c. 10. रचयति -यितुं), पंक्तिरेण रच.
- To DRAW-TOGETHER, v. a. समाह्, संह, सङ्गृह्, एकिकृ, समानी, समूह (c. 1. जहते -हितुं).
- To DRAW-UP, v. a. (Lift, raise) उद्गृह् (c. 10. -तोलयति -यितुं), उद्गृ, उत्कृष्य, उद्गृह् (c. 1. -वहति -योदुं).—(Compose in writing) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), रश् (c. 10. रचयति -यितुं), विरश्, निबन्ध (c. 9. -वध्नाति -बन्धुं).
- To DRAW, v. n. (As a beast of burden) कृष्य (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति -ते, क्रुष्टुं).—(As a weight) कृष्य, आकृष्य.—(Contract) सङ्कुच in pass. (-कुच्यते), सङ्कोचम् इ (c. 2. रति -तुं), संह in pass. (-द्वेयते), संक्षिप्य in pass. (-क्षिप्यते).—(Cause suppuration) पूयं or पूयत्वं or पाकं जन् in caus. (जनयति -यितुं) or उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).
- To DRAW-BACK, DRAW-OFF, v. n. अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यपक्रम, अपयन् (c. 1. -सरति -सर्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), प्रतिनिवृत्, पार्थे परिवृत्, परावृत्, पलाय (c. 1. पलायते -यितुं), अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).
- To DRAW-NEAR, DRAW-ON, v. n. (Approach) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), उपयृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगम्, आया (c. 2. -याति -तुं).
- DRAWBACK, s. (Deduction) उद्धारः, उद्भूतभागः, भागप्रतिदानं.—(Loss of advantage) हानिः f., क्षतिः f., अपचयः, अपचिर्गतः f., अपायः.
- DRAW-BRIDGE, s. जङ्गमसेतुः m., चलसेतुः m., लघुसेतुः यो विक्रुष्टम् उलोलयितुं वा शक्नोते.
- DRAWER, s. कर्षकः, आकर्षकः.—(A sliding case) चलकोष्ठः, चलकोष्ठकं, सम्युटः -टकः, भाजनं.
- DRAWERS, s. pl. (For the legs) कचुक्, शाटकः, काटवस्त्रं, कटीपटः, जङ्गापरिधानं.

- DRAWING, s. (Act of pulling) कर्षः -वर्षं, कृष्टिः f., आकर्षः -वर्षं, आकृष्टिः f.; 'drawing of water,' जलोत्तोलनं.—(Representation) चित्रं, चित्रलेखा-लिखनं, चित्रफलकः, आलेख्यं, चित्रिकारेखा, प्रतिमानं, प्रतिमा, प्रतिरूपं.—(Art of drawing) चित्रकर्म n. (नृ), चित्रविद्या.
- DRAWING-MASTER, s. चित्रकर्मविद् m. चित्रविद्योपदेशकः, चित्रलिखनविद्याज्ञः.
- DRAWING-ROOM, s. दर्शनशाला, दर्शनगृहं, उपवेशनशाला.—(Of a king) राजदर्शनं.
- To DRAWL, v. n. दीर्घोच्चारणेन वद् (c. 1. वदति -दितुं), दीर्घोदाहरणं कृ, मन्दं मन्दं वाक्यानि उच्चर् in caus. (-चारयति -यितुं).
- DRAWLING, s. दीर्घोच्चारणं, दीर्घोदाहरणं, मन्दोच्चारणं, दीर्घव्याहरणं.
- DRAWN, p. p. (Pulled) कर्षितः -ता -तं, कृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Delineated) आलिखितः -ता -तं, अभिलिखितः -ता -तं, चित्रितः -ता -तं.—(Unsheathed) विकोषः -या -यं, विकोषीकृतः -ता -तं, उन्नसितः -ता -तं, कोषान्निःसारितः -ता -तं.—(Drawn up, lifted) उन्नोलितः -ता -तं, उद्वाहितः -ता तं, उद्भूतः -ता -तं, समुदत्तः -त्ता -त्तं.—(Drawn up in array) व्यूढः -ढा -ढं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यूहेन रचितः -ता -तं, श्रेणीबद्धः -द्धा -द्धं.—(Equal) समानः -ना -नं, तुल्यबलः -ला -लं; 'a cart drawn by a horse,' अश्वयुक्तः or अश्वप्रयुक्तः शकटः; 'a chariot drawn by white horses,' श्वेतहयैर युक्तो रथः.
- DRAW-WELL, s. गम्भीरकृष्यः, जलकूपी, उदकाधारः.
- DRAY, s. शकटः -टं, गन्त्री, गन्त्रीरथः, चक्रयानं, चातुरं, अष्टागवं.
- DRAY-HORSE, s. शाकटः. शाकटिकवाजी m. (नृ), शकटाश्वः.
- DRAY-MAN, s. शकटवाहकः, शाकटिकः, गन्त्रीवाहकः, चातुरिकः.
- DREAD, s. त्रासः, सन्तापः, माध्वसं, भयं, भोतिः f., भीमं, भीषणं.
- DREAD, a. त्रासकरः -री -रं, भीषणः -णा -णं, भीमः -ना -नं.
- To DREAD, v. a. and n. भी (c. 3. बिभेति, भेतुं) with abl. or gen. c. So also प्रभी, विभी, त्रस् (c. 4. त्रस्यति, त्रसितुं), विषयः, उद्दिन (c. 6. विजते -जितुं).
- DREADFUL, a. भयङ्करः -री -रं, भयानकः -का -कं, दारुणः -णा -णं, घोरः -रा -रं, भीमः -ना -नं, भयावहः -हा -हं, त्रासकरः -रा -रं, उग्रः -या -यं, भीरुमयः -यी -यं, भैरवः -वा -वं, सुभैरवः -वा -वं, रौद्रः -द्री -द्री, घोरदर्शनः -ना -नं, उद्देवनीयः -या -यं.
- DREADFULLY, adv. दारुणं, घोरं, भयानकं, उग्रं, भैरवं, रौद्रं.
- DREADFULNESS, s. घोरत्वं, दारुणता, दारुण्यं, उग्रत्वं, रौद्रता.
- DREADLESS, a. त्रासहीनः -ना -नं, निःमाध्वसः -सा -सं, निर्भयः -या -यं.
- DREAM, s. स्वप्नः, स्वप्नदर्शनं, स्वप्नसृष्टिः f., स्वप्नप्रपञ्चः, सुप्तज्ञानं, सुप्तविज्ञानं, स्वापः, दर्शनं, स्वप्नकल्पितं, निद्रा, संवेशः.—(Vain fancy) मृषार्थकं, वृषावासना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना, असम्भवकल्पना, दुर्वासना, अनर्थकचिन्ता, आभासः, अनर्थकभावना; 'like a dream,' स्वप्नवत्.
- To DREAM, v. n. (See images in sleep) स्वप्नं दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), स्वप्न (nom. स्वप्नायते), उत्स्वप्न, स्वप्नकल्पितं दृश्.—(Imagine, think) चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं), मनसि or मनसा कृष्य (c. 10. कल्पयति -यितुं).—(Think idly) अनर्थकचिन्तं कृ, वृषावासनां कृ, असम्भवकल्पनां कृ.
- To DREAM v. a. (See in a dream) स्वप्ने दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं).
- DREAMER, s. स्वप्नदर्शकः.—(A fanciful man) वृषावासनाकारी m. (नृ), दुर्वासनाकृत्, अनर्थकचिन्ताकरः, असम्भवकल्पयिता m. (नृ).
- DREAMY, a. स्वप्नवान् -वती -वत् (नृ), स्वप्नमयः -यी -यं.
- DREARINESS, s. शून्यता, निर्जनत्वं, निर्भेनुष्यता, निरानन्दता, घोरता.
- DREARY, DREAK, a. (Uninhabited, gloomy, wild) निर्जनः -ना -नं.

निर्मेनुषः-प्या-भे, शून्यः-न्या-नं, तमस्य-स्विनी-स्वि (न्), तामसः-सी-सं, निष्प्रभः-भा-भं, जाङ्गलः-ली-लं, आरस्यकः-का-क-
(Joyless) निरानन्दः-न्दा-नं.

DREDGE, *s.* (Drag-net) आकर्षणजालं, आकर्षणी, आकर्षणयन्त्रं.

To DREDGE, *v. a.* (Catch with a dredge) आकृष्य (c. 1. -कर्षति-क्रुष्टु).
—(Scatter flour on meat when roasting) पच्यमानमांसं चूरीं क्षिप्य (c. 6. क्षिपति, क्षेपं).

DREGGISH, DREGGY, *a.* मलिनः-ना-नं, समलः-ला-लं, खली-लिनी-लि (न्).

DRESS, *s.* मलं, खलं, किट्टं, उच्छिष्टं, शेषं, कलङ्कः, अनेध्यं, अवस्कारः, अपस्कारः, कल्कः, असारः, विनीयः.

To DRENCH, *v. a.* क्षिद् in caus. (ऋदयति-यितुं), सिष् (c. 6. सिञ्चति सेकुं), समुष् (c. 1. -उक्षति-क्षितुं), अभ्युष्, जलेन मु in caus. (प्राययति-यितुं), समाप्.

DRENCH, *s.* (A draught) पानं, पेयं.—(Medicine for horses, &c.) अश्वादिना निगरणीयम् औषधं.

DRENCHED, *p. p.* सिक्तः-क्ता-क्तं, समाप्नुतः-ता-तं, प्रक्षिन्नः-न्ना-नं.

DRESS, *s.* वेशः, वेषः, वस्त्रं, वासः *n.* (स्), वसनं, परिधानं, भरणं, आभरणं, परिच्छदः, अचरं, भूषणं, विभूषणं, अलङ्कारः, प्रसाधनं, आच्छादनं, प्रतिरूपं *n.* (न्), सज्जा, संस्कारः, नेपथ्यं, आकल्पः.

To DRESS, *v. a.* (Clothe) वेष्ट् (c. 1. वेष्टे-ष्टितुं), परिवेष्ट्, प्रवेष्ट्, आलृष्ट् (c. 10. -छादयति-यितुं), प्रवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रोतुं), संव्ये (c. 1. -व्ययति-व्यातुं), वस्त्रं (nom. वस्त्रयति-यितुं), परिधा in caus. (-धापयति-यितुं), प्रसाध् in caus. (-साधयति-यितुं), वस in caus. (वासयति-यितुं), विवस्, प्रतिवस्.—(Clothe one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वसितुं), प्रवस्, विवस्, परिधा (c. 3. -धत्ते-धातुं), वस्त्राणि परिधा or आलृष्ट् or आमुष् (c. 6. -मुष्ति-मोक्तुं).—(Adorn) भूष्य (c. 1. भूयति-यितुं c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष्य, परिभूष्य, अलङ्क्य, समलङ्क्य, परिष्क्य.—(Prepare) कृष्य (c. 10. कल्पयति-यितुं), उपकृष्य; संस्क्य, उपस्क्य सज्जोक्तुं.—(Prepare food) अन्नं or मांसं पच्य (c. 1. पचति, पक्नुं) or संस्क्य, or आ in caus. (अपयति-यितुं) or सिद्धीकृ or सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Dress the hair) केशान् रच्य (c. 10. रचयति-यितुं).—(Trim, put in order) रच्य, विरच्य, विधा, सज्जोक्तुं, विन्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं).—(Curry a horse) अश्वलोमं मृज्य (c. 2. मर्ष्टि-ष्टुं) or सम्मृज्य.—(Dress leather) चर्मं परिष्क्य.—(Cleanse) शुष्य in caus. (शोधयति-यितुं), प्रक्षाल्य (c. 10. -क्षालयति-यितुं), निक्षिज्य (c. 3. -नेनेक्ति-नेक्तुं).—(Dress a wound) क्षतं परिष्क्य, औषधं प्रतिमृ in caus. (-सारयति-यितुं).

DRESSED, *p. p.* (Clothed) आच्छादितः-ता-तं, परिच्छन्नः-न्ना-नं, वेष्टितः-ता-तं, वस्त्रवेष्टितः-ता-तं, वासितः-ता-तं, सवेशः-शा-शं, सखेलः-ला-लं, सवासः-सा-सं (स्), संयोतः-ता-तं, प्रापृतः-ता-तं, परिहितः-ता-तं, वेशी-शिनी-शि (न्), वस्त्रान्वितः-ता-तं, अनग्नः-ग्ना-ग्नं, अलङ्कृतः-ता-तं, भूषितः-ता-तं; 'well-dressed,' सुवेशः-शा-शं, सुवसनः-ना-नं, सुवः *m. f. n.* (स्); 'ill-dressed,' दुवेशः-सा-सं (स्); 'dressed as a herdsman,' गोपवेशः or गोपवासाः; 'dressed as a hermit,' मुनिवेशः; 'dressed in yellow,' पीताक्षरः-रा-रं.—(Cooked) पक्कः-क्का-क्तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, संस्कृतः-ता-तं, आणः-णा-णं, शृतः-ता-तं, अपितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, उपसम्पन्नः-ता-तं, राद्धः-द्धा-द्धं; 'dressed food,' सिद्धान्नं; 'half dressed,' आपक्कः-क्का-क्तं; 'half-dressed grain,' पौलिः *m.*, अभ्युषः, अभ्युषः, अभ्योषः.—(As a wound) प्रतिसारितः-ता-तं.

DRESSER, *s.* (One who dresses) आच्छादकः, प्रसाधकः-का, परिधानकृत्, 209

कल्पकः.—(Of hair) केशरचकः.—(Table for dressing food) अन्नसंस्कारफलकं, पाकफलकः.

DRESSING, *s.* (Putting on clothes) वस्त्राच्छादनं, वस्त्रपरिधानं, अन्नसंस्कारः, कल्पना, वस्त्रमात्यादिविन्यासः.—(Of food) अन्नसंस्कारः, पाकः, पाकनिष्पत्तिः *f.*—(Of a wound) प्रतिसारणं, लेपः, प्रलेपः, विलेपः, उपदेहः, उपनाहः.—(Chastisement) शास्तिः *f.*, दण्डनं, वेद्यापातः.

DRESSING-GOWN, *s.* अन्नसंस्कारकाले भृतो लघुप्रावारः.

DRESSING-ROOM, *s.* वस्त्रपरिधानशाला, आच्छादनशाला, विभूषणगारः, नेपथ्यं, अन्नसंस्कारगृहं.

DRESS-MAKER, *s.* स्त्रीवेशकारिणी, स्त्रीवस्त्रकृत् *f.*, स्त्रीवेशनिर्माणी, पोषणी, विनी.

DRESSY, *a.* दर्शनीयः-या-यं, दर्शनीयवेशी-शिनी-शि (न्).

To DRIB, *v. a.* उड् (c. 1. -हरति-हर्तुं), अयक्षिद् (c. 7. -क्षिनन्ति-क्षेत्तुं).

To DRIBBLE, *v. n.* लवणः or विन्दुक्रमेण स्यन्द (c. 1. स्यन्दते-न्दितुं) or प्रस्यन्द. शनैः शनैः क्षर् (c. 1. क्षरति-रितुं) or री (c. 4. रीयते, रेतुं) or सु (c. 1. स्रयति, स्रोतुं).

To DRIBBLE, *v. a.* लवणः or विन्दुक्रमेण सृ in caus. (सावयति-यितुं).

DRIBBLET, *s.* कणः, कणिका, लवः, लेशः, स्रोतः, खड्गं, अल्पभागः; 'in dribblets,' लवणम, अल्पात्मं, स्रोतकम.

DRIED, *p. p.* शुष्कः-ष्का-ष्कं, शोषितः-ता-तं, विशोषितः-ता-तं, उच्छोष्कः-ष्का-ष्कं, गतरसः-सा-सं, अवानः-ना-नं, वसुः-सुः-सुः; 'dried flesh,' शुष्कमांसं, वृक्षरं; 'dried fruit,' विप्रदहः; 'dried up,' उच्छोषितः-ता-तं.

DRIFT, *s.* शोषणः, शोषकः, उच्छोषणः-शी-शं, शुष्ककृत्.

DRIFT, *s.* (Tendency, aim) प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, तात्पर्यं, अन्वयः, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, उद्देशः, प्रावृत्त्यं अभिनिमित्तः *m.*, आकाङ्क्षा.—(Impulse) वेगः, प्रेरणं, प्रणाटः.—(Heap) राशिः *m. f.*, पुञ्जः, चितिः *f.*, सङ्घः, निकरः; 'of snow,' हिमपुञ्जः, हिमसंहतिः *f.*—(Shower of any thing) सम्पातः *m. f.*, गर्भः.

To DRIFT, *v. a.* प्रवह in caus. (-वाहयति-यितुं) सम्पात in caus. (-पातयति-यितुं), प्रेर (c. 10. प्रेरयति-यितुं *m. f.*), राशीकृ, पुञ्जीकृ, पिशङ्गीकृ, ष्काङ्गीकृ.

To DRIFT, *v. n.* वातचलेन राशीभू, वायुवेगात् पुञ्जीभू.—(Be carried away by the current) सलिलवेगेन संवह in pass. (समुसृते) or अपवह in pass.

DRIFTED, *p. p.* वातप्रेरितः-ता-तं, वायुवेगराशीकृतः-ता-तं.

To DRILL, *v. a.* (Perforate) व्यध् (c. 4. विधति, व्यद्धं), क्रिद् (c. 10. क्रिदयति-यितुं), शुपिरीक.—(Exercise troops) सैन्यान् अभ्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं), सैन्यान् रणशिखां or अस्त्रशिखां शिष्य (c. 10. शिष्ययति-यितुं), युद्धशिखां शिष्य, सैन्यव्यायामं कृ.—(Sow seed in rows) पंक्तिक्रमेण बीजानि वप्य (c. 1. वपति, वप्नुं).

DRILL, *s.* (Boring tool) आविधः, वेधनी, वेधनिका, आस्फोटनी.—(Act of training soldiers) शस्त्राभ्यासः, अस्त्रशिखा, सैन्यव्यायामः.—(Baboon) वानरः, कपिः *m.*

To DRINK, *v. a.* पा (c. 1. पिबति, पातुं), आपा, निपा, परिपा, चम् (c. 1. चमति-मितुं), आचम् (c. 1. आचामति); 'to drink up,' आपा; 'drink in,' निपा; 'drink together,' सम्पा; 'drink after,' अनुपा; 'to give to drink,' पा in caus. (पावयति-यितुं).

To DRINK, *v. n.* पा (c. 1. पिबति, पातुं).—(Be a drunkard) पानरतः-ता-तम् अम्.—(Feast with liquors) सम्पीतिं कृ, क्षपीतिं कृ.—(Salute in drinking) अवकसहणकाले नम्रलप्रायेणां कृ or शुभं भूयाद् इति वद् (c. 1. वदति-दितुं).

DRINK, *s.* पानं, पानीयं, पेयं, पयः *n.* (स्), आचमनीयं, मद्यं, मदिरा.
 DRINKABLE, *a.* पेयः -या -यं, पानीयः -या -यं, प्रपाणीयः -या -यं,
 आचमनीयः -या -यं, पानयोग्यः -ग्या -ग्यं, पानोपयुक्तः -क्ता -क्तं.
 DRINKER, *s.* पाता *m.* (तृ), पायी *m.* (नृ), पानरतः, पानप्रसक्तः, मद्यपीतः.
 DRINKING, *s.* पानं, पीतिः *f.*, निपानं, आचमनं; 'drinking together,'
 सम्पीतिः *f.*, सपीतिः *f.*
 DRINKING-VESSEL, *s.* पानपात्रं, पानभाजनं, पानयोग्यभाजनं, आचमनो-
 पयुक्तपात्रं, चपकः, सरकः, अमृतर्षः -र्षणं.
 To DRIP, *v. n.* कणशः or लवशः or विन्दुक्रमेण स्यन्द (c. 1. स्यन्दते
 -न्दिनुं) or प्रस्यन्द, शनैः शनैः छर् (c. 1. छरति -रितुं) or री (c. 4.
 रीयते, रेनुं) or मु (c. 1. स्रवति, सोनुं).
 To DRIP, *v. a.* कणशः or शनैः शनैः सु in caus. (सावयति -यितुं).
 DRIP, *s.* (Edge of a roof) पटलप्रान्तः, वलिकः -कं, नीधं.
 DRIPPING, *part.* (Trickling) स्यन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ), स्यन्नः -न्ना -न्नं,
 निस्यन्दमानः -ना -नं, छरन् -रन्ती -रत् (तृ), रोषः -शा -शं, सुतः -ता -तं.
 DRIPPING, *s.* (Act of trickling) छरणं, स्रवणं, अ्रवणं, प्रस्रवणं, स्रवः,
 अ्रवः, स्रवः, स्यन्दनं.—(Fat which falls from roasting meat)
 पच्यमानमांसघृतं, मांसयसा, मांसचेहः, मांसनिर्गतसारः.
 DRIPPING-PAN, *s.* पच्यमानमांसात् प्रसृतघृतस्य भाजनं, मांसचेहाधारः.
 To DRIVE, *v. a.* (Impel, compel) प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), प्रणुद्
 (c. 6. -गुदति -गोनुं), प्रचुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), प्रवृत् in caus.
 (-वर्षयति -यितुं), चल् in caus. (चालयति -यितुं) निपुन् in caus.
 (-योजयति -यितुं), कृप् (c. 1. कर्षति, क्रुणुं), समाकृप्.—(Urge or
 guide horses) अघ्नान् प्रेर or प्रणुद् or प्रचुद् or यम् (c. 1. यच्छति,
 यन्नुं).—(Drive a carriage) रयं चद् in caus. (वाहयति -यितुं), or
 चल् in caus.—(Drive a nail) कोलम् आहत्य प्रविश in caus.
 (-वेशयति -यितुं).—(Drive away) अपानुद्, अपानुद्, निराकृ, अपाकृ,
 निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अपास्, अपवह् (c. 1. -वहति -वोदुं),
 अपवह्, अपवह् in caus., निर्धृ (c. 5. -धृनोति -धवितुं), विधृ, निःसृ
 in caus. (-सारयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), दृ (c. 1. हरति,
 हनुं), अपह्, परिहृ.
 To DRIVE, *v. n.* (Be impelled) प्रेरितः -ता -तं भृ, अपयह् in pass.
 (अपोसते rt. वह्), संवह in pass. चल् in caus. pass. (चात्यते)
 कृप् in pass. (कृष्यते).—(Rush against) आपत् (c. 1. -पतति -तितुं),
 अभिपत्.—(In a carriage) क्रीडारथेन विहारं कृ.—(Aim at) अभि-
 सन्धा (c. 3. -दधति -धातुं), उद्दिश (c. 6. -दिशति -दिधुं), अभिप्रे (c. 2.
 अभिप्रेति -तुं rt. इ).
 DRIVE, *s.* क्रीडारथेन भ्रमणं or विहारः or परिक्रमः.
 To DRIVE, *v. n.* लालां or अश्वेभ्यो मुखत् सु in caus. (सावयति -यितुं)
 or पत् in caus. (पातयति -यितुं) or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं).
 —(Be idiotic, childish) बुद्धिविकलः -ला -लं भू, बालिशोभू, जडोभू.
 DRIVEL, *s.* लाला, मुखसावः, वक्त्रासवः, यदनासवः, स्यन्दिनी, द्राविका,
 मृणिका लसिका, मुखनिःसारितं जलं.
 DRIVELLER, *s.* लालासायकः.—(Idiot) जडः, मूढः, बुद्धिविकलः.
 DRIVEN, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रणोदितः -ता -तं, प्रणुक्तः -न्ना -न्नं, प्रवर्षितः
 -ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं; 'driven away,' अपनोदितः -ता -तं,
 निराकृतः -ता -तं, अपाकृतः -ता -तं, निरस्तः -न्ता -स्तं, निर्धृतः -ता -तं,
 विधृतः -ता -तं, अवधृतः -ता -तं, अपोदः -टा -टं, अपोदः -टा -टं,
 अपाधितः -ता -तं.
 DRIVER, *s.* प्रेरकः, प्रणोदकः.—(Of a carriage) रथवाहकः, यन्ता *m.*
 (नृ), नियन्ता *m.*, प्राजकः, प्राजित *m.* (नृ), प्रवेता *m.* (नृ), याता *m.*

(नृ).—(Of horses) अश्वप्रणोदकः, हयवृषः.—(Of an elephant)
 महामात्रः, आधोरणः, हस्तिपः -पकः.—(Of cattle) पशुप्रेरकः.
 DRIVING, *s.* प्रेरणं, प्रणोदः.—(Of cattle) पशुप्रेरणं, उदमः; 'driving
 away,' अपनोदनं, निरसनं, निराकरणं.
 To DRIZZLE, *v. n.* शीकर (nom. शीकरायते), शीक् (c. 1. शीकते -कितुं).
 To DRIZZLE, *v. a.* शीकरं वृष् (c. 1. वर्षति -र्षितुं), सूक्ष्मविन्दून् वृष्.
 DRIZZLING, *s.* शीकरवर्षः, शीकरपातः, सूक्ष्मविन्दुवर्षः.
 DRIZZLY, *a.* शीकरोपः -या -यं, शीकरविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 DROLL, *a.* हासकरः -री -रं, हास्यः -स्या -स्यं, उपहास्यः -स्या -स्यं, रसिकः
 -का -कं, विनोदी -दिनी -दि (नृ), कौतुकी -किनी -कि (नृ), असङ्गतः
 -ता -तं, अपरूपः -या -यं.
 DROLL, *s.* परिहासवेदी *m.* (नृ), वैहासिकः, विदूषकः, भण्डः, जर्मसचिवः.
 To DROLL, *v. n.* भण्ड (c. 1. भण्डते -खिदुं), भण्डवत् परिहासं कृ.
 DROLLERY, *s.* हास्यत्वं, हास्यं, परिहासः, नर्म *n.* (नृ), उपहास्यता
 विहासः, वैहासिककर्म *n.* (नृ), भण्डं, लालिका, विनोदः.
 DROMEDARY, *s.* एकककुद्, द्विककुभान् *m.* (तृ), उग्रविशेषः, क्रमेणः.
 DRONE, *s.* (Male bee) पुन्मधुकः, पुन्मृङ्गः.—(Idler) अलसः, निष्कर्म
m. (नृ), निरुत्साहः, आलस्यशीलः, मन्दगतिः *m.*, तन्हालुः.
 To DRONE, *v. n.* अलसः -मा -सम् अस, आलस्यं कृ, मन्दोभू.
 DRONISH, *a.* आलस्यशीलः -ला -लं, तन्हालुः -लुः -लु, निरुत्साहः -गा -गं.
 To DROOP, *v. n.* झै (c. 1. झायति, झातुं), परिझै, सद् (c. 1. सोदति,
 सन्नुं), अवसद्, विषद्, अवसद्, झि in pass. (झीयते), झै (c. 1. झायति,
 झातुं), ध्वस् (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वंस, क्रम् (c. 4. क्राम्यति, क्रामितुं),
 परिक्रम्, संस् (c. 1. संसते -सितुं), विसंस्, गल् (c. 1. गलति -लितुं),
 तम् (c. 4. ताम्यति, तमितुं), शिथिलोभू.
 DROOPING, *a.* झानः -ना -नं, परिझानः -ना -नं, सन्नः -न्ना -न्नं, अवसन्न
 -न्ना -न्नं, संसमानः -ना -नं, संसी -सिनो -सि (नृ), विषादी -दिनी -दि
 (नृ), झायन् -यनो -यत् (तृ), ध्वंसी -सिनो -सि (नृ) or विध्वंसी,
 क्रान्तः -न्ता -नं, शिथिलः -ला -लं, आगलितः -ता -तं.
 Drop, *s.* विन्दुः *m.*, कणः, विभ्रुद् *f.* (ष), विभ्रुद्, पृषत् *n.*, पृषतः, पृषन्ति *n.*
 लवः, लेशः, स्तोकः, गडः, धारा, कणिका, शीकरः, स्फाटकः, पुष्पा,
 'drop of water,' जलविन्दुः *m.*, असुकणः -णा, अचुलवः, जलरवः,
 पयोगडः.—(Ear-ring) लोलकः, कुण्डलं; 'drop by drop,' लवशः,
 विन्दुक्रमेण.
 To DROP, *v. a.* (Pour out in drops) लवशश्च or विन्दुक्रमेण सु in
 caus. (सावयति -यितुं) or पत् in caus. (पातयति -यितुं).—(Let fall)
 पत् in caus., संस् in caus. (संसयति -यितुं), भंश्च in caus. (भंशयति
 -यितुं), च्यु in caus. (आवयति -यितुं), ध्वस् in caus. (ध्वंसयति -यितुं).
 —(Let go) मुष् (c. 6. मुच्छति, मोकुं), सृज् (c. 6. सृजति, सृजुं, c. 10.
 सज्जयति -यितुं), विसृज्.—(Leave off) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं),
 अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -कितुं) with abl.
 —(Utter a word casually) अकस्मात् or अनपेक्षितं वाक्यं वद
 (c. 1. वदति -दितुं).
 To DROP, *v. n.* (Distill in drops) स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दिनुं), प्रस्यन्द,
 मु (c. 1. स्रवति, सोनुं), प्रसृ, च्युत् or इच्युत् (अ्योतति, इच्योतति -यितुं), छर्
 (c. 1. छरति -रितुं), री (c. 4. रीयते, रेनुं).—(Fall) संस् (c. 1. संसते -सितुं),
 आसंस्, विसंस्, पत् (c. 1. पतति -तितुं), भंश्च (c. 4. भंशयति, c. 1.
 भंशते, भंशितुं), परिभंश्च, गल् (c. 1. गलति -लितुं), अवगल्, समागल्,
 विगल्, च्यु (c. 1. च्यवते, च्योनुं), ध्वस् (c. 1. ध्वंसते -सितुं), लव् (c. 1.
 लवते -रितुं).—(Die) मृ (c. 6. म्रियते, मर्नुं).—(Sink) सद् (c. 1.
 सोदति, सन्नुं), अवसद्, विषद्, झै (c. 1. झायति, झातुं).—(Faint) मुहं

(c. 1. मूर्च्छति - चिंतुं).

DROPLET, *s.* मूक्षविन्दुः *m.*, मुद्रविन्दुः, मूक्षकणः, कणिका.DROPPED, *p. p.* स्रस्तः - स्रस्त - स्रस्तं, पतितः - ता - तं, निपतितः - ता - तं, भ्रष्टः - हा - हं, गलितः - ता - तं, विगलितः - ता - तं, व्युतः - ता - तं, व्यस्तः - स्रस्त - स्रस्तं.DROPPING, *s.* स्रवणं, स्रवन्, स्रवणं, स्रवणं, स्रवणं, स्रवणं, स्रवणं.DROPPING, *part. of a.* स्रवन् - स्रवन् - स्रवन् (नं), स्रवन्मानः - ना - नं, स्रवन् - वन् - वन् (नं), स्रवन् - ता - तं, स्रवन् - रन् - रन् (नं), स्रवन् - स्र - स्रं, स्रवन् - स्र - स्रं.DROPSICAL, *a.* जलोदरी - रिणी - रि (नं) or उदरी, जठरामयस्रस्तः - स्रस्त - स्रस्तं.DROPSY, *s.* जलोदरं - री, उदरी, उदकोदरं, जठरामयः.DROSS, *s.* (Of metals) मलं, धातुमलं, अयोमलं, कलङ्कः, अयोमलं, धातुमलं, मयूरं, किट्टालः, सिंहाणं, सिंहानं, धूषं. — (Refuse matter) मलं, स्रलं, किट्टं, अनेयं, कलं, उच्छिष्टं, अवस्करः, अपस्करः, असारः.DROSSY, *a.* समलः - ला - लं, मलिनः - ना - नं, कलङ्की - किनी - कि (नं).DROUGHT, *s.* अनापृष्टिः *f.* अवर्षणं, जलशोषः, अवग्रहः - ग्राहः, शुष्ककालः, वृष्टेरभावः, जलाभावः, पानीयाभावः.DROUGHTY, *a.* अनापृष्टिः - ष्टिः - ष्टि, निर्वृष्टिः - ष्टिः - ष्टि, वृष्टिशून्यः - न्या - न्यं, निर्जलः - ला - लं, शुष्कः - प्का - प्कं, जलशून्यः - न्या - न्यं, निरुदकः - का - कं.DROVE, *s.* (Collection of cattle driven) गोपालेन प्रेरितः पशुगणः or पशुसमूहः. — (Any herd) कदम्बकं, यूथं, गणः, सङ्घः, वृन्दं, कुलं, सङ्घातः, संहतिः *f.*DROVER, *s.* पशुप्रेरकः, पशुप्रणोदकः, गोचारकः, पशुपालः.To DROWN, *v. a.* (Immerse in water) जले or अप्सु मज्ज् in caus. (मज्जयति - यितुं) or निमज्ज् or प्रविश् in caus. (वेशयति - यितुं). — (Kill by immersion) जले मज्जयित्वा व्यापद् in caus. (पादयति - यितुं). — (Deluge, inundate) प्रु in caus. (प्रावयति - यितुं), आप्प्रु, परिप्रु, सम्प्रु.To DROWN, *v. n.* जले मज्ज् (c. 1. मज्जति - मज्जतुं or मज्जं) or निमज्ज् or प्रमज्ज्, जले मज्जा नज्ज् (c. 4. नजयति. नजितुं) or व्यापद् (c. 4. -पद्यते - पद्यं) or पद्यन्तं गम् (c. 1. गज्जति. गज्जं).DROWNED, *p. p.* मग्नः - ग्ना - ग्नं, निमग्नः - ग्ना - ग्नं, प्रमग्नः - ग्ना - ग्नं, जलेमग्नः - ग्ना - ग्नं, प्रावितः - ता - तं, आप्रावितः - ता - तं, परिप्रुतः - ता - तं, समाप्रुतः - ता - तं.DROWNING, *s.* मज्जा *m.* (कृ), निमज्जा *m.*, मज्जयिता *m.* (तृ), प्रावकः.DROWNING, *s.* मज्जनं, निमज्जनं, आप्रायः, प्रावनं, परिप्रुयः.To DROUSE, *v. n.* निद्रा (c. 2. -द्राति - तृ), स्वप् (c. 2. स्वपति, स्वप्तुं), निर्माल (c. 1. -मालति - लितुं), स्वप् in des. (सुषुप्ति - प्तितुं).DROWSILY, *adv.* सुषुप्सुवत्, निद्रालुवत्, निद्रालसवत्, आलस्येन.DROWSINESS, *s.* निद्रा, निद्रालुत्वं, तन्द्रा, तन्द्रिः *f.*, तन्द्रिका, सुषुप्तत्वं, शिशयिमा, आलस्यं, अलसत्वं, परासुता, स्वापः, स्वप्नशीलत्वं, शयालुता.DROWSY, *a.* निद्रालुः - लुः - लु, सुषुप्तः - सुः - सु, शिशयिपुः - पुः - पु, नैद्रः - द्री - द्रं, निद्राशीलः - ला - लं, निद्रालसः - सा - सं, स्वप्नशीलः - ला - लं.To DRUB, *v. a.* वेचेण तड् (c. 10. ताडयति - यितुं) or प्रदु (c. 1. -हरति - हर्तुं).DRUBBING, *s.* ताडनं, आघातः, वेचाघातः, यस्थाघातः.To DRUDGE, *v. n.* अविरतं or अतिदेहकशेन आयस् (c. 4. -यस्यति - यसितुं) or अम् (c. 4. आयस्यति, अमिर्तुं) or परिश्रम्, निरन्तरायासं कृ, अतिशरीरायासेन नीचकर्म कृ or व्रातं कृ.DRUDGE, *s.* निरन्तरायासी *m.* (नं), अविरतायासी *m.*, अतिशेन नीचकर्मकारी *m.* (नं), अपयकर्मकृ, अमयः, व्रातनी, हीनवृत्तिः *m.*, कृतायासः.DRUDGERY, *s.* निरन्तरायासः, अविरतायासः, शरीरायासः, कायशेनः, निरन्तरः, निरन्तरः, निरन्तरः, नीचकर्म *n.* (नं), दास्यं, दास्यं, व्रातं.DRUDGINGLY, *adv.* अतिशेन, अतिशेन, निरन्तरपूर्वः, साविरतायासं.DRUG, *s.* औषधं, भेषजं, अगदः, औषधीयद्रव्यं, रसः, भेषज्यं, रोगिवन्धनः, अघातो *m.* (नं), आयुः *m.*, जारी, जाली. — (Unsaleable commodity) अपय्यं, अविक्रयं, अविक्रयद्रव्यं.To DRUG, *v. a.* (Tincture with drugs, &c.) औषधादिना मिश्र (c. 10. मिश्रयति - यितुं) or संसृज् (c. 6. -सृजति - सृष्टुं). — (With something unwholesome) अपय्यद्रव्येण or विरुद्धद्रव्येण मिश्र. — (Dose with drugs) औषधीकृ, भिषज् (nom. भिषज्यति).DRUGGET, *s.* स्थूलपटः, स्थूलपट्टः, स्थूलशाटकः - टिका - टिः *m.* वराशिः *m.*, चित्रास्तरणवाणं, चित्रपटावरणं.DRUGGIST, *s.* औषधविक्रेता *m.* (तृ), भेषजविक्रेता *m.* (नं), औषधीयद्रव्य-क्रयविक्रेता, औषधकारः, भेषजकारः.DRUM, *s.* मृदङ्गः, पटहः, महेलः, दुन्दुभिः *m.*, डिखिमः, मुरजः, भेरी, आनकः, कल्लरी, कल्लरी, आनकं, अवनकं, टक्का, आडसरः, मडुः *m.*; 'military drum,' सङ्ग्रामपटहः, विजयमहेलः, महादुन्दुभिः *m.* — (Of the ear) कणोदरं, अग्रोदरं, कणोदुन्दुभिः *m.*To DRUM, *v. n.* महेलं or डिखिमं तड् (c. 10. ताडयति - यितुं), पटहम् आहन् (c. 2. -हन्ति - न्तुं). — (Bent) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते - न्दितुं).DRUMMER, *s.* माहेन्द्रिकः, माहेन्द्रः, मीरजिकः, पटहाडकः, पाणिवादः, पाणिपः, मादुकः, कार्करः.DRUMSTICK, *s.* कोणः, शारिका, रणः, मृदङ्गताडनायं काष्ठं.DRUNK, DRUNKEN, *a.* मत्तः - मत्त - मत्तं, पानादिना उन्मत्तः - मत्त - मत्तं, मदोन्मत्तः - मत्त - मत्तं, मद्यपीतः - ता - तं, मद्यः - या - यं, शीघ्रः - रघा - रघं, परिशीवः - वा - वं, मदयितुः - लुः - लु, मदोदितः - ता - तं, समदः - दा - दं, प्रमदीवितः - ता - तं, उत्कटः - टा - टं. — (Drenched) रक्तः - रक्त - रक्तं; 'to be drunk,' मद् (c. 4. माद्यति, मदितुं); 'to make drunk,' मद् in caus. (मादयति - यितुं).DRUNKARD, *s.* पानरतः, पानप्रसक्तः, मद्यपानप्रसक्तः, मद्यपानशीघ्रः.DRUNKENNESS, *s.* मत्तत्वं, उन्मत्तता, मदोन्मत्तत्वं, मद्यः, मद्यः, शीघ्रं, मद्यपीता, शीघ्रत्वं, परिशीवता, उत्कटः, मद्यपानजन्यो-वस्थाविशेषः.DRY, *a.* शुष्कः - प्का - प्कं, पारशुष्कः - प्का - प्कं, संशुष्कः - प्का - प्कं, उच्छुष्कः - प्का - प्कं, निर्जलः - ला - लं, निरुदकः - का - कं, नीरसः - सा - सं, निःसलिलः - ला - लं, अतिमिश्रः - ता - तं, अक्रियः - सा - सं, अपरि-क्रियः - सा - सं, अक्षिप्यः - ग्ना - ग्नं, निर्वृष्टः - हा - हं, निर्वृष्टः - हा - हं, खेहरहितः - ता - तं, अद्रुः - द्रा - द्रं, वानः - ना - नं, काष्ठलः - ला - लं, रुखः - खा - खं, रुखः - खा - खं. — (Flat as style) सरसिकः - का - कं, सरसः - सा - सं. — (Sarcastic) अरुनुदः - दा - दं. — (Thirsty) उदकाधी - धिनी - धि (नं), तृषार्कः - र्त्ता - र्त्तं; 'dry soil,' मरुः *m.*, मरुस्थलं - ली; 'the dry ground,' स्थलं; 'dry flesh,' शुष्कमांसं.To DRY, *v. a.* शुष् in caus. (शोषयति - यितुं), विशुष्, संशुष्, परिशुष्, उपशुष्, शुष्कीकृ, निर्जलीकृ, नीरसीकृ; खेह or खेद or रसं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपनी (c. 1. -नयति - नेतुं) or निष्कृष् (c. 1. -कषति - कषतुं); ओस् in caus. (ओसयति - यितुं); 'to dry up,' उच्छुष् in caus. (उच्छोषयति - यितुं rt. शुष्).To DRY, *v. n.* शुष् (c. 4. शुष्यति, शोष्टुं), परिशुष्, विशुष्, संशुष्, उपशुष्, शुष्कीभू, निर्जलीभू, नीरसीभू; ओस् (c. 1. ओसति - सितुं), व्यप् (c. 1. व्यपते - यितुं), आश्रये (c. 1. -श्रयाते - श्रयातुं).DRYAD, *s.* वनदेवता, वनाधिष्ठात्री देवता, वन्यस्त्री.DRYER, *s.* शोषकः, शोषणः, उच्छोषणः, परिशोषकः, शुष्ककृ.DRY-EYED, *a.* निरञ्जलोचनः - ना - नं, निःसलिलनयनः - ना - नं.DRYING, *s.* शोषः - यणं, परिशोषणं, विशोषणं, उच्छोषणं, शुष्ककरणं.

DRYLY, *adv.* शुष्कं, परिशुष्कं, शुष्कतया, खरसं.—(Sarcastically) अरुनुदत्वेन.

DRYNESS, *s.* शुष्कता-त्वं, परिशुष्कता, संशुष्कता, शोषः, निर्जलत्वं, नीरसत्वं, निःचेता, सक्रियता, चेहराहितं.—(Of style, expression) अरसिकत्वं, अरुनुदत्वं.

DRY-NURSE, *s.* स्तनदानव्यतिरेकेण बालकप्रतिपालिका, बालकपोद्गी, अन्नपाली, शिशुपालिका.

To DRY-NURSE *v. a.* स्तनदानव्यतिरेकेण बालकं पाल (c. 10. पालयति-यितुं) or प्रतिपाल or पुष (c. 10. पोषयति-यितुं) or उपचर (c. 1. चरति-रितुं).

DRY-SHOD, *a.* शुष्कपादः-दा-दं-दुकः-का-कं, शुष्कचरणः-या-यं.

DUAL, *a.* द्विवाचकः-का-कं, द्विकः-का-कं, द्विवचनान्तः-ना-नं, द्विसंख्यकः-का-कं; 'the dual number,' द्विवचनं.

DUALITY, *s.* द्वित्वं, द्वितं, द्वैधं, द्वैगुण्यं.

To DUB, *v. a.* नवपदे नियुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं), नवोपधिं दा, नवनाम दा, नूतनपदयिं दा; 'dub a knight,' सादिपदं दा.

DUBIOUS, *a.* सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, संशयि-यिनी-यि (न्), संशयस्यः-स्या-स्यं, संशयः-या-यं, सांशयिकः-की-कं, संशयापन्नः-न्ना-न्नं, शङ्कनीयः-या-यं, शङ्कान्वितः-ता-तं, संशङ्कः-क्का-क्कं, शङ्कामयः-यी-यं, संशयालुः-लुः-लुः, संशयापन्नमानसः-सा-सं, सन्दिहानः-ना-नं, वैकल्पिकः-की-कं, विशयी-यिनी-यि (न्), अनिश्चितः-ता-तं, अस्थिरः-रा-रं.—(Not clear) अस्यष्टः-ष्टा-ष्टं, अय्यक्तः-क्का-क्कं, अप्रकाशः-शी-शं, अप्रत्यक्षः-या-यं.

DUBIOUSLY, *adv.* सन्दिग्धं, संशयं, संशङ्कं, सन्देहेन, शङ्कया, शङ्कापूर्ध्वं.

DUBIOUSNESS, *s.* सन्दिग्धता, संशयत्वं, सांशयिकत्वं, अनिश्चयः, अनैश्चित्यं.

DUBITABLE, *a.* वितर्क्यः-क्या-क्यं, मोमांस्यः-स्या-स्यं, आशङ्कनीयः-या-यं.

DUBITATION, *s.* सन्देहः, संशयः, शङ्का, आशङ्का, विकल्पः, वितर्कः.

DUCAL, *a.* प्रधानकुलीनपदसङ्घन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), परमपदसङ्घन्धी.

DUCE, *s.* प्रधानकुलीनजनमुद्राङ्कितो मुद्राविशेषः.

DUCHESS, *s.* प्रधानकुलीनजनस्य पत्नी or भार्या.

DUCK, *s.* (Bird) हंसः, वरटः-डा-टो, प्रवः, कलहंसः, चक्रवाकः, कादम्बः; 'wild duck,' कामिकः.—(Sudden inclination of the head)

अकस्मात् शिरोनद्योकरणं or मस्तकानतिः *f.*—(Stone thrown obliquely on the water) जले तिर्यक्क्षिप्तः प्रसृतः.—(Word of endearment) प्रियः-या, दयितः-ता, वत्सः-त्ता, हृदयप्रियः-या.

To DUCK, *v. a.* (Plunge in water) जले मज्ज in caus. (मज्जयति-यितुं) or निमज्ज or अवगाह in caus. (-गाहयति-यितुं) or आप्नु in caus. (-प्रापयति-यितुं) or निक्षिप् (c. 6. क्षिपति-क्षेप्नु).—(Bow the head suddenly) मस्तकम् अकस्माद् नम् in caus. (नामयति, नमयति-यितुं) or नवीकृ.

To DUCK, *v. n.* (Dip) मज्ज (c. 6. मज्जति, मंजु, मज्जितुं), निमज्ज, अवगाह (c. 1. -गाहते-हितुं).—(Bow the head suddenly) मस्तकम् अकस्माद् नम् (c. 1. नमति, ननु), अकस्माद् नवीकृ.

DUCKED, *p. p.* जलमग्नः-ग्ना-ग्नं, जलाश्रुतः-ता-तं, प्रमग्नः-ग्ना-ग्नं.

DUCKER, *s.* मज्जयिता *m.* (तृ), मंज्ज *m.* (कृ), आप्रावकः, प्रवः.

DUCKING, *s.* मज्जनं, निमज्जनं, अवगाहः, प्रावः, प्रवनं, आप्रावः-प्रवनं.

DUCKLING, *s.* हंसजावकः, वरटजावकः, वरटशिशुः *m.*

DUCT, *s.* (Canal, passage) नाली, प्रणालः-ली-लिका, सरणिः *f.*, पथः, मार्गः, सङ्गमः, गमनागमनपथः.—(Of the body) नालः-ली-ला, नालिः *f.*, नाडिः *f.*, डी, शिरा, सिरा, धमनिः *f.*, नी, तन्वी.

DUCTILE, *a.* (Tractable) सुविनेयः-या-यं, सुप्रणयः-या-यं, विधेयः-या-यं, वश्यः-श्या-श्यं, आकर्षणीयः-या-यं, सुखकर्षणीयः-या-यं.

—(Pliable) आयस्यः-स्या-स्यं, आनस्यः-स्या-स्यं, मृदुः-द्वी-दु, द्रवः-वा-वं.—(As metal) उद्धर्तनीयः-या-यं, उद्धर्तनयोग्यः-ग्या-ग्यं.

DUCTILENESS, DUCTILITY, *s.* सुविनेयत्वं, आयस्यता, आनस्यता, मृदुत्वं, द्रवत्वं, सुकर्षणीयता.—(Of metals) सुलोद्धर्तनीयता, उद्धर्तनयोग्यता.

DUDGEON, *s.* (Anger) मनुः *m.*, कोपः, क्रोधः, रोषः, अनर्षः, द्वेषः, दुष्टभावः.—(Small dagger) सुद्रुकपाणी, असिपुत्रिका.

DUE, *a.* (That ought to be paid or received) देयः-या-यं, प्रतिदेयः-या-यं, दानीयः-या-यं, दातव्यः-व्या-व्यं, शोध्यः-ध्या-ध्यं, शोधनीयः-या-यं, संशोध्यः-ध्या-ध्यं, परिशोधनीयः-या-यं, प्राप्यः-प्या-प्यं, प्राप्तव्यः-व्या-व्यं, यास्यः-स्या-स्यं.—(Fit, becoming) योग्यः-ग्या-ग्यं, युक्तः-क्ता-क्कं, यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, उपयुक्तः-क्ता-क्कं, यथाहं-हं-हं, अनुकूपः-पा-पं; 'in due time,' उपयुक्ते समये, समया; 'in due form,' विधिवत्, यथाविधि.

DUE, *s.* (That which ought to be paid or received) देयं, प्रतिदेयं, दानीयं, शोधनीयं, यास्यं, प्राप्यं, प्राप्तव्यं.—(Debt) ऋणं.—(That which ought to be done) कर्तव्यं; 'respect is due to parents,' मातापितरौ पूजनीयौ.—(Tribute) शुल्कः-त्वं, करः, तारिकं, तार्थ्यं, राजप्राप्तभागः.—(Right) अधिकारः, स्वाधिकारः.

DUE, *adv.* (Directly) अवक्त्रं, अजिह्वं, अपिलोमं, समरेखं.

DUEL, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वन्द्वसम्प्रहारः, द्वन्द्वं, नियुद्धं, मलयुद्धं.

To DUEL, *v. n.* द्वन्द्वयुद्धं कृ, द्वन्द्वसम्प्रहारं कृ, द्वन्द्वं कृ.

DUELLER, DUELLIST, *s.* द्वन्द्वयोद्धा *m.* (दु), मलयोद्धा *m.*, द्वन्द्वकृ.

DUG, *s.* (Of an animal) स्तनः, कुचः, कुचतटः; 'of a cow,' गोस्तनः.

DUG, *p. p.* खातः-ता-तं, खनितः-ता-तं, निखातः-ता-तं, उत्खातः-ता-तं.

DUKE, *s.* कुलीनपदानां मध्ये प्रधानपदभाक् *m.* (ज), उत्तमकुलीनपदस्यः.—(Chief, prince) अधिपतिः *m.*, राजा *m.* (न्), ईश्वरः.

DUKEDOM, *s.* उत्तमकुलीनपदं, पूष्टीककुलीनजनस्य अधिपत्यं or अधिकारः.

DULCET, *a.* (Sweet to the taste) स्वादुः-द्वो-दु, मिष्टः-ष्टा-ष्टं, सुरसः-सा-सं.—(To the ear) श्रुतिमुखः-सा-सं, सुस्वरः-रा-रं, मधुरः-रा-रं.

DULCIFICATION, *s.* मधुरीकरणं, मधुमात्करणं, निरद्वीकरणं.

To DULCIFY OR DULCORATE, *v. a.* मधुरीकृ, मधुमात्कृ, स्वादूकृ, मिष्टीकृ.

DULCIMER, *s.* वाद्ययन्त्रविशेषः, तन्वी *m.* (न्), वज्रकी, विपश्चिका.

DULL, *a.* (Stupid) मन्दः-न्दा-न्दं, मन्दबुद्धिः-द्धिः-द्धि, स्थूलधीः-धी-धि, जडः-डा-डं, मूढः-ढा-ढं.—(Blunt) अतीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, अतीव्रः-व्रा-व्रं, अनेजाः-जाः-जः (स्) or निस्तेजाः, तेजोहीनः-ना-नं, धाराहीनः-ना-नं.—(Not bright) मन्दकान्तः-ना-नं, मन्दतेजाः-जाः-जः (स्), मन्दद्युतिः-तिः-ति, मन्दच्छायः-या-यं, निस्तेजाः-जाः-जः (स्), निष्प्रभः-भा-भं, अप्रभः-भा-भं, मलिनः-ना-नं.—(Sluggish) मन्दः-न्दा-न्दं, मन्दरः-रा-रं, मन्दगतिः-तिः-ति, मन्दगामी-मिनी-मि (न्), मण्डरः-रा-रं, अलसः-सा-सं.—(Gross) स्थूलः-ला-लं, घनः-ना-नं.—(Sad) विषयः-या-यं, विषादी-दिनी-दि (न्), ज्ञानः-ना-नं, ग्रानः-ना-नं, दीनमनाः-नाः-नः (स्).—(Flat, insipid) अरसः-सा-सं, अरसिकः-का-कं.—(Tedious, troublesome) कष्टकरः-रा-रं, विषयः-भा-भं.—(Cheerless) निरानन्दः-न्दा-न्दं.—(Dull of hearing) ओषविकलः-ला-लं, अवशेन्द्रियविकलः-ला-लं; 'a dull day,' दुर्दिनं; 'a dull boil,' दुष्टव्रणः.

To DULL, *v. a.* (Stupefy) जडीकृ, मूडीकृ, मन्दीकृ, मुह in caus. (मोहयति-यितुं).—(Blunt) अतीक्ष्णीकृ, अतीव्रं-व्रां-व्रं कृ, घनीकृ, स्थूलीकृ.—(Make dim) मन्दीकृ, निष्प्रभीकृ, मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), तेजो ह (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Dispirit) मनो खड् (c. 10.

- खण्डयति -यितुं, झानीकृ, विषयीकृ, विपद् in caus. (-धादयति -यितुं).
 DULL-WITTED, *a.* मन्दमतिः -तिः -ति, मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलधीः -धीः -धि, जडमतिः &c., जडबुद्धिः &c., दुर्मेतिः &c.
 DULLY, *adv.* मन्दं, मन्दं मन्दं, तेजो विना, सविपादं, रसं विना.
 DULNESS, *s.* (Stupidity) मन्दता, मान्द्यं, स्थूलता, बुद्धिमान्द्यं, स्थूलबुद्धित्वं, मूढता, अविदग्धता.—(Bluntness) अतीक्ष्णता, घनत्वं, अतीव्रता, धाराहीनता.—(Sluggishness) गतिमन्दता, आलस्यं.—(Dimness) तेजोमान्द्यं, निष्प्रभाता, प्रभाहानिः *f.*, प्रतिभाहानिः *f.*, अप्रकाशत्वं, अप्रतापः, अतेजः *n.* (स्), अस्पष्टता.
 DULY, *adv.* (Fitly) यथायोग्यं, युक्तं, यथाहं—हैतस्, यथोचितं, सम्यक्, यथातथं, यथान्यायं.—(In proper time) उपयुक्तसमये, समया.
 DUMB, *a.* मूकः -का -कं, जडवाक् *m. f. n.* (च्), स्तब्धवाक् *m. f. n.*, जडः -डा -डं, अवाक् *m. f. n.*, वागहितः -ता -तं, वागिन्द्रियविकलः -ला -लं, वाक्शक्तिहीनः -ना -नं, मुद्रितमुखः -खा -खं, निःशब्दः -व्या -व्यं, निर्वचनः -ना -नं, अनालापः -पा -पं.
 DUMBLY, *adv.* मूकं, जडं, निःशब्दं, मौनपूर्वकं, तृणीं.
 DUMBNES, *s.* मूकता, मौन्यं, वाक्स्तम्भः, वागजडता, वाग्जडता, वाक्स्तम्भता, वागिन्द्रियवैकल्यं, वागहित्यं, अवाक्त्वं, नीरवता.
 DUMB-SHOW, *s.* वाग्यतिरेकेण हस्तपादादिसञ्चालनं.
 TO DUMFOUNDER, *v. a.* मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह्, आकुलीकृ, आकुलीकृ.
 DUMPISH, *a.* विषादी -दिनी -दि (न्), उड्गिनमनाः -नाः -नः (स्) or दुर्मेनाः.
 DUMPLING, *s.* (Apple) अन्नफलगर्भः छुद्रबोलिका.—(Currant) चिन्तापूषः.
 DUMPS, *s. pl.* विषादः, विपणता, चित्तोद्वेगः, खेदः, क्रान्तिः *f.*, भ्रान्तिः *f.*
 DUMPY, *a.* ह्रस्वस्थूलः -ला -लं, खड्गधनः -ना -नं, दृढखड्गः -व्या -व्यं.
 DUN, *a.* (Dark-coloured) कपिशः -शा -शं, श्यावः -वा -वं, श्यामः -मा -मं, पिङ्गलः -ला -लं, तासवर्णः -शा -शं, कृष्णवर्णः -शा -शं.
 TO DUN, *v. a.* (For a debt) अतिनिर्वन्धेन अणुदानं प्रार्थं (c. 10. -अर्थ-यति -ते -यितुं).
 DUN, *s.* अतिनिर्वन्धेन अणुप्रार्थकः, सनिर्वन्धो धनार्थी *m.* (न्).
 DUNCE, *s.* दुर्बुद्धिः *m.*, अनभिज्ञः, अज्ञः, निर्वीथः, अव्युत्पन्नः, मेधाहीनः.
 DUNDERHEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलमतिः *m.*, वटुकः, बड्दूरः.
 DUNG, *s.* पुरीषं, शकृत् *n.*, विष्टा, विट् *f.* (ष्), पशुचरितं, पशुचारः, गूयः -यं, अमेध्यं, शोधनं, पूतिकं, अवस्करः, अपस्करः, शारीरं, शमलं, वर्धकः -स्कं, दूयं, कलं, मलं, सारः, भूमिलेपनं; 'cow-dung,' गोमयः -यं, गोकृतं, गोह्वं.
 TO DUNG, *v. a.* पुरीषेण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्) or अञ्ज (c. 7. अनञ्जि, अञ्जुं).
 TO DUNG, *v. n.* पुरीषम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृज्), पुरीषोत्सर्गं कृ.
 DUNGEON, *s.* कारा, कारागारं, कारावेश *n.* (न्), बन्धनागारं, गुप्तिः *f.*, अन्यकूपः.
 DUNGHILL, *s.* पुरीषराशिः *m. f.*, शकृद्राशिः, अमेध्यस्थानं, अशुचिस्थानं.
 DUNGHILL, *a.* कलुषयोनिः -निः -नि, विहीनयोनिः -निः -नि, हीनजातिः -तिः -ति.
 DUPE, *s.* सुखवचनीयः, सुप्रतारणीयः, वञ्चितः, दम्भास्पदं, कपटास्पदं.
 TO DUPE, *v. a.* वच् in caus. (वचयति -ते -यितुं), परित्वच्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ्; छल् (c. 10. छलयति -यितुं), प्रतृ in caus. (-तारयति -यितुं), दम्भ् (c. 5. दम्भति, दम्भितुं).
 DUPED, *p. p.* वञ्चितः -ता -तं, विप्रलभः -व्या -व्यं, प्रतारितः -ता -तं.
 DUPLICATE, *a.* द्विगुणः -णा -णं; 'a duplicate,' प्रतिकृपं, प्रतिलिपिः *f.*
 TO DUPLICATE, *v. a.* (Double) द्विगुणीकृ.—(Fold) पुटीकृ, पुट (nom. पुटयति -यितुं).

- DUPLICATION, *s.* द्विगुणीकरणं, पुटीकरणं, द्विगुण्यं, द्वैतं.
 DUPLICATURE, *s.* (Fold) पुटः, व्यावर्तनं, जर्मिका, भङ्गः.
 DUPLICITY, *s.* वैदग्ध्यं, विदग्धता, कपटः, माया, छलं, असारत्वं.
 DURABILITY, *s.* चिरस्थायित्वं, स्थिरता, दौर्ब्यं, ध्रुवता, अक्षयता, स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थावरत्वं, अनपायः.
 DURABLE, *a.* स्थायी -यिनी -यि (न्) or चिरस्थायी or दीर्घकालस्थायी, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं, चिरकालिकः -का -कं, ध्रुवः -वा -वं, अक्षयः -या -यं, स्थितिमान् -मती -मत् (त्), संस्थः -स्था -स्थं, निव्यः -व्या -व्यं, अनपायः -या -यं -यो -यिनी -यि (न्), अजरः -रा -रं.
 DURABLY, *adv.* स्थिरं, ध्रुवं, दौर्ब्येण, अक्षयं, अनपायेन.
 DURA MATER, *s.* मस्तिष्कस्य वासवेष्टनं or आवेष्टनत्वक् *f.* (च्).
 DURANCE, *s.* आसेधः, स्थानासेधः, रोधः, निरोधनं, सम्प्रतिरोधकः, बन्धनं, प्रतिबन्धनं, कारागारे निरोधः or बन्धनं.
 DURATION, *s.* स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*; 'duration of an eclipse,' उपसर्गस्थितिः *f.*—(Space of time) परिमाणं, प्रमाणं; 'duration of day and night,' अहोरात्रस्य परिमाणं.—(Long duration) स्थायित्वं, स्थिरता, स्थावरत्वं, ध्रुवता, दौर्ब्यं, अचिरातः.
 DURGA, *s.* (The goddess) दुर्गा, जगन्माता *f.* (तृ), दक्षजा, उषामा. See BHAVANÍ.
 DURING, *prep.* यावत्, पर्यन्तं, मध्ये, अन्तरे affixed; 'during life,' जीवनपर्यन्तं or यावज्जीवं or 'by prefixing आ with abl.; as, आजीवनान्तात्, आमरणात् (i. e. 'until death'); 'during the performance of the vow,' आसमापनाद् व्रतस्य (i. e. 'until the completion of the vow'); 'during three fortnights,' पक्षत्रयमध्ये.
 DUSK, *a.* ईषत्तमसः -सी -सं, तमस्कृत्यः -त्या -त्यं, ईषत्तमस्वी -स्विनी -स्वि (न्), ईषत्तिमिरावृतः -ता -तं, प्रादोषिकः -की -कं, रेकालिकः -का -कं, सान्यः -न्यी -न्यी.—(A little black. कृष्ण-ला -लं, ईषत्कृष्णः -णा -णं, आनीलः -ला -लं.
 DUSK, *s.* (Twilight) मन्धा, सन्धाकालः -लं, सन्धासमयः, विकालः, अध्वानं, प्रादोषः, सायंकालः.
 DUSKILY, *adv.* ईषदन्धकारेण, ईषत्तमसा, अस्पष्टं, अप्रकाशं.
 DUSKINESS, *s.* ईषदन्धकारः, ईषत्तमसं, ईषत्तिमिरं, अवतमसं.
 DUSKY OR DUSKISH, *a.* ईषत्तमसः -सी -सं, ईषत्तमस्वी -स्विनी -स्वि (न्), ईषदन्धकारयुक्तः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः -हा -हं, ईषत्कृष्णः -णा -णं, श्यामः -मा -मं. See DUSK.
 DUST, *s.* रेणुः *m. f.*, पांशुः *m.*, रजः *n.* (स्), धूलिः *m. f.* -ली *f.*, खोदः -दितं, भूरेणुः *m. f.*, अवकारः, अवस्करः, सङ्करः, सङ्कारः, वातकेतुः *m.*, वायुकेतुः *m.*, क्षितिकणः -णा, परागः, मेदिनीद्रवः, तुलं, तूलं, पांशुः *m.*, रजः *m.*; 'dust of the feet,' चरणजं, पदारः; 'dust of a flower,' परागः, पुष्परेणुः *m.*, सुमनोरजः *n.* (स्); 'dust of gold,' काञ्चनभूः *f.*; 'free from dust,' नीरजाः -जाः -जः (स्), नीरजस्यः -स्या -स्यं, निर्धूलिः -लिः -लि.
 TO DUST, *v. a.* (Free from dust) नीरजीकृ, निर्धूलीकृ, रेणुम् अपमृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टुं, c. 1. -मार्जति -र्जितुं) or अवमृज्, रेणुदूषितं यत्किञ्चित् शुष्पं (c. 10. शोधयति -यितुं), पांशुपरिष्कारं कृ.
 DUSTED, *p. p.* नीरजीकारितः -ता -तं, मार्जितः -ता -तं, समृष्टः -हा -हं, हतपांशुः -शुः -शु, नीरेणुः -णुः -णु, निष्पांशुकृतः -ता -तं.
 DUSTER, *s.* नक्तकः, मार्जनी, मार्जनीपटः, अवस्करकः, रेणुपरिष्कारकः.
 DUST-HOLE, *s.* अवस्करः, गृहमार्जितपांशादिनिचयस्थानं, सङ्करस्थानं, उच्छिष्टप्रक्षेपणार्थं गर्तः.

DUST-MAN, *s.* अवस्करकः, मलाकर्षी *m.* (नं), खलपुः *m.*, अनेघ्यहारी *m.* (नं).

DUSTY, *a.* पांशुलः -ला -लं, पांशुरः -रा -रं, रेणुदूषितः -ता -तं, रेणुदूषितः -ता -तं, भूरेणुदूषितः -ता -तं, रजस्मलः -ला -लं, भूत्यवलुषितः -ता -तं.

DUTCH, *a.* हल्लसदेशसन्धनी -न्यनी -न्य (नं).

DUTIFUL, *a.* भक्तः -क्ता -कं, भक्तिमान् -मती -मत् (नं), भक्तियुक्तः -क्ता -कं, दृढभक्तिः -क्तिः -क्ति, वश्यः -श्या -श्यं, यशवती -तिनी -ति (नं), धर्मचारी -रिणी -रि (नं), धर्मज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, धर्मपालकः -का -कं, धर्मसेवी -विनी -वि (नं), आज्ञापालकः -का -कं, यशानुगः -गा -गं, शुश्रूषुः -युः -यु, दृढव्रतः -ता -तं, विदितधर्मा -म्मा -म्मं (नं), सादृतः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -कं, -(To a parent) पितृभक्तः -क्ता -कं, पितृकथर्मपालकः, पितृव-ज्ञाधीनः -ना -नं, -(To a husband) पतिव्रता, -(To a master) प्रभुभक्तः.

DUTIFULLY, *adv.* भक्तवत्, भक्त्या, धर्मपालकवत्, सधर्मपालनं.

DUTIFULNESS, *s.* भक्तिः *f.*, भक्तिमत्त्वं, वश्यता, धर्मपालनं, आज्ञानुवर्तनं, शुश्रूषा, अधीनता, सादरः, प्रणिपातः; 'to parents,' पितृभक्तिः *f.*, पितृसम्मानं, पितृसेवा; 'to a husband,' पतिसेवा.

DUTY, *s.* (That which a person is bound to do) धर्मः, स्वधर्मः, कर्तव्यं, स्वकर्तव्यं, कर्तव्यता, कार्यं, कृत्यं, क्रिया, स्वकर्म *n.* (नं), न्याय्यकर्म, नियमः, यमः, व्रतं, धृः *f.* (धुर), धुरा, तपः *n.* (स्).—(Appointed duty, office) नियोगः, अधिकारः, पदं, स्थानं, आस्पदं; 'perpetual duty,' नित्यकृत्यं, नित्यकर्म *n.* (नं), यमः; 'voluntary duty,' नियमः; 'fulfilment of duty,' धर्मनिष्पत्तिः *f.*, कृतकृत्यता; 'one who has done his duty,' कृतकृत्यः, कृतक्रियः; 'morning duty,' प्रातःकृत्यं; 'a woman's peculiar duty,' स्त्रीनिबन्धनं; 'charged with weighty duties,' धुरीणः, धुरीयः, धुर्वहः—(Reverence) भक्तिः *f.*, मानं, सम्मानं, नमस्कारः, सादरः—(Impost) शुल्कः -ल्लं, करः, तारिकं, तार्यं, राजराजभागः; 'duty paid at ferries, &c.,' घट्टादिदेयं.

DWARE, *s.* वामनः -नी *f.*, खड्गः -ड्वा, खड्गः -ड्वा, हस्तकायः, अतुल्यशरीरः, अतुल्यः, कुक्षः, खट्वरकं.

To DWARE, *v. a.* इस् in caus. (ह्रासयति -यितुं), वामनीकृ, खड्गीकृ.

DWARFISH, *a.* वामनः -ना -नं, हस्तः -स्त्रा -स्त्रं, खड्गः -ड्वा -ड्वं or निखड्गः, अतुल्यः -ड्वा -ड्वं, वामनाकृतिः -तिः -ति, खड्गाकारः -रा -रं, हस्तमूर्तिः -तिः -ति, वामनतनुः -नुः -नु, लुप्ततनुः -नुः -नु, स्तोककायः -या -यं, खट्वरकः -का -कं.

DWARFISHLY, *adv.* वामनवत्, खड्गवत्, अतुल्यवत्, वामनरूपेण.

DWARFISHNESS, *s.* वामनता -त्वं, खड्गता, हस्तता, लुप्तता, अतुल्यता.

To DWELL, *v. n.* वस् (c. 1. वसति, वस्तु), निवस्, अधिवस्, आवस्, प्रतिवस्, अध्यावस्, समावस्, अधिनिवस्, सन्निवस्; वृत् (c. 1. वसते -ति), स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्यात्), अधिष्ठा, आस् (c. 2. आस्ते, आसितुं), अध्यास, आश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं) with acc., मव् (c. 1. मवते -वितुं), निषेव, उपसेव् with acc., जुप् (c. 6. जुपते, जोपितुं) with acc., निली (c. 4. -लीयते -लतुं), संली, अधिशी (c. 2. -श्रति -श्रयितुं), वासं कृ—(Dwell together) संवस्—(Dwell abroad) प्रवस्—(Dwell on a subject) अतिप्रसङ्गं कृ, प्रपञ्चं कृ, दीर्घसूत्रां कृ; 'on a note in singing,' दीर्घस्वरं कृ.

DWELLER, *s.* वासी *m.* -सिनी *f.* (नं), निवासी *m.* -सिनी *f.* (नं), निलासी *m.* -यिनी *f.*, वामकृत.

DWELLING, *s.* वामः, वामस्थानं, वसतिः *f.*, निलयः -यनं, आलयः, गृहं, गेहः -हं, वेश्म *n.* (नं), निवेशनं, आयतनं, निकतः -तनं, आगारः, भवनं, वसतिः, निवासः, निवसतिः *f.*, समावासः, अवस्थानं, संवासः, आवसपः, वास्तुः *n.*, स्थानं, लोकः *n.* (स्), वाम *n.* (नं).

DWELLING, *part.* (Residing) वासी -सिनी -सि (नं), निवासी, &c., वशी -तिनी -ति (नं), स्थः स्या स्थं, स्थायी -यिनी -यि (नं), कृतालयः -या -यं, आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः -ता -तं, सेवी -विनी -वि (नं), अधिस्थानः -ना -नं.

DWELLING-HOUSE, *s.* निवासगृहं, वासगेहः -हं, वासागारः, निवासवेश्म *n.* (नं).

DWELLING-PLACE, *s.* वासस्थानं, निवासस्थानं, निवासभूमिः *f.*, निवासभूयं.

DWELT, *p. p.* उपितः -ता -तं, अधुपितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं.

To DWINDLE, *v. n.* अल्पीभू, न्यूनीभू, ह्स् (c. 1. ह्स्ते -सितुं), क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, अपक्षि in pass. (-क्षीयते), सद् (c. 1. सीदति, सन्तु).

To DWINDLE, *v. a.* अल्पीकृ, न्यूनीकृ, ह्स् in caus. (ह्रासयति -यितुं).

DWINDLED, *p. p.* अल्पीभूतः -ता -तं, अल्पीकृतः -ता -तं, क्षीणः -णा -णं, न्यूनीभूतः -ता -तं, ह्स्तेतः -ता -तं, अपक्षितः -ता -तं, विशीरोः -शी -शी.

DYE, *s.* रागः, रङ्गः, वर्णः, कषायः -यः; 'red dye,' लाक्षा, राक्षा; 'blue dye,' नीलं; 'plants used for dye,' लोघः, कुसुमं, कुङ्कुमः, कषायकृत.

To DYE, *v. a.* रञ्ज् in caus. (रञ्जयति -यितुं), अभिरञ्ज, वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), चिच् (c. 10. चित्रयति -यितुं), सरागं -गां -गं कृ, कषाय (nom. कषायति), कषायीकृ, कुङ्कुमादिना अञ्ज (c. 7. अञ्जति, अञ्जः; 'to dye clothes,' कुङ्कुमादिना वस्त्राणि रञ्ज् or वस्त्ररागं कृ.

DYED, *p. p.* रञ्जितः -ता -तं, रङ्गः -क्ता -कं, रागी -गिणी -गि (नं), सरागः -गा -गं, रागान्वितः -ता -तं, कषायितः -ता -तं, कषायचित्रः -त्रा -त्रं, चित्रितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं; 'with saffron,' कुङ्कुमाङ्गः -क्ता -कं; 'dyed red,' अरुणितः -ता -तं.

DYING, *s.* रञ्जनं, रागकरणं, वर्णनं, चित्रकरणं, कषायीकरणं; 'of clothes,' वस्त्ररागकरणं, वस्त्ररञ्जनं.

DYER, *s.* रञ्जकः, रागकृत् *m.*, वस्त्ररागकृत्, रागी *m.* (नं), रङ्गकः, वस्त्राणां नीलकुसुमादिना रागकारकः.

DYING, *part.* (About to die) चियमाणः -णा -णं, मृमर्षुः -र्षुः -र्षु, आम्रमृत्युः -त्युः -त्यु, मृतकल्पः -त्वा -न्यं, मृतप्रायः -या -यं, कथलगतप्राणः -णा -णं, गतापः -युः -यु (स्); 'dying first,' पूर्वमारी -रिणी -रि (नं).

DYKE, *s.* सेतुः *m.*, जलसतः, जलबन्धकः. See DIKE.

DYNASTY, *s.* आवलिः *f.*—(Of kings) राजावलिः *f.* -ली, राजवंशः, राजसन्ततिः *f.*, राजकुलं, राजप्रेणी; 'former dynasty,' प्राग्वंशः.

DYSENTERIC, *a.* (Having dysentery) अतिसारी -रिणी -रि (नं), सातिसारः -रा -रं.

DYSENTERY, *s.* अतिसारः, आमातिसारः, सारणः, प्रवाहिका, ग्रहणी, विरेकः, आमरक्तः, प्रस्कन्दनं -न्दिका, उदरामयः, उदरभङ्गः, वसनः.

DYSPEPSIA, *s.* अजीर्णं, अजीर्णः *f.*, अजीर्णता, अपाकः *f.*, अपाकः, पाककुलं, मन्दाग्निः *m.*, तीक्ष्णाग्निः, अग्रदीप्ताग्निः, अवक्राशः, कुपितं, अन्नविकारः, आमयाविनं, परिणामशूलः.

DYSPEPTIC, *a.* मन्दाग्निपीडितः -ता -तं, आमयावी -विनी -वि (नं).

DYSPEPSIA, *s.* दुःश्वासः, आसावरोधः, आसकृच्छ्रं, आसस्तम्भः.

E

EACH, *a.* (All) सद्यः -ड्वा -ड्वं, विश्वः -श्वा -श्वं, सकलः -ला -लं; 'Each' is usually expressed by प्रति or अनु prefixed; as, 'each day,' प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, अनुदिनं, अन्यहं; 'each night,' प्रतिरात्रं; 'each month,' प्रतिमासं; 'each one,' प्रत्येकं. 'Or by doubling the word; as, 'each day,' दिने दिने, दिवसे दिवसे, अहरहः; 'in each house,' गृहे गृहे; 'each one,' एकैकः -का -कं, एकैकशम्, पृथक् पृथक्; 'each other,' परस्परं -रां, अन्योन्यं, इतरेतरं; 'each

man, 'एकैकजनः, प्रतिजनः; 'in each direction,' प्रतिदिशं, सर्वदिशु;
'each man related his own dream,' एकैको जनः स्वं स्वं स्वप्नं
अकथयत्.

EAGER, *a.* अतीच्छः -च्छा -च्छं, अत्यभिलाषी -पिणी -पि (न्), अत्याकांक्षी
-खिणी -खि (न्), कुतूहली -लिनी -लि (न्), कौतूहलान्वितः -ता -तं,
अग्रः -या -यं, उत्सुकः -का -कं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, सरभसः -सा -सं,
उद्युक्तः -क्ता -क्तं, सचेष्टः -ष्टा -ष्टं, अवसितः -ता -तं, आसक्तः -क्ता -क्तं,
अपसक्तः -क्ता -क्तं, रतः -ता -तं, उत्कः -त्का -त्कं, शीघ्रकर्मा -र्मा -र्म्यं
(न्), उच्चरतः -रता -रतं, प्रचरतः -रता -रतं, उत्तमः -मा -मं.

EAGERLY, *adv.* अत्यभिलाषेण, अतीच्छया, अतिस्पृहातः, कौतूहलेन,
कुतूहलात्, कौतुकेन, अतिवाञ्छया, ईहातः, सौहृदये, सरभसे, अवसितं.

EAGERNESS, *s.* कौतूहलं, कुतूहलं, कौतुकं, अत्यभिलाषः, अतिस्पृहा,
अतिवाञ्छा, अतिशयच्छा, तीक्ष्ण्यं, तीक्ष्णता, उत्साहः, उच्चरता, प्रचरता,
अग्रता, औत्सुक्यं, उद्योगः, प्रीतिः, रभसः, आग्रहः, गर्हः, उष्णः.

EAGLE, *s.* उत्क्रोशः, कुररः -रा -री, गृध्रः, खरः, समुत्क्रोशः, पक्षिराजः,
राजपक्षी *m.* (न).

EAGLE-EYED, *a.* उत्क्रोशदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, मृशदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि.

EAGLET, *s.* उत्क्रोशशावकः, कुररशावकः, उत्क्रोशपोतकः, कुररशिशुः *m.*

EAR, *s.* कर्णः, श्रोत्रं, श्रुतिः, श्रवः -वर्णं, श्रोतः *n.* (स्), श्रवणपथः,
शब्दग्रहः, ध्वनिग्रहः, शब्दाधिष्ठानं, पैन्पः, कुहरं.—(Organ of
hearing) श्रवणेन्द्रियं; 'outer ear,' श्रुतिमण्डलं, वेष्टनं; 'tip of
the ear,' पालिः *f.*; 'lobe of the ear,' कर्णलतिका; 'root of
the ear,' श्रुतिमूलं, कर्णजाहं; 'hollow of the ear,' श्रवणोदरं;
'ringing in the ear,' कर्णेनादः, कर्णह्वेदः; 'boring the ear,'
कर्णवेष्टनं; 'having the ears pricked up,' स्रज्जकर्णः -र्णा -र्णः;
'this noise splits the ear,' अयं शब्दः श्रुतिं छिनत्ति; 'he gives
ear,' कर्णं ददाति.—(Ear of corn) कर्णशः -शं, धान्यशीपिकं, शम्भमन्त्ररी.
—(Handle) कर्णः, वारङ्गः.

EAR-ACHE, *s.* कर्णशूलं, कर्णवेदना, कर्णव्यापा.

EAR-BORED, *a.* विद्वकर्णः -र्णी -र्णी, छिद्रितकर्णः -र्णी -र्णी, छिन्नकर्णः -र्णी -र्णी.

EAR-BORER, *s.* कर्णवेधनिका -नी, कर्णारा.

EARED, *a.* (Having ears) कर्णी -र्णिनी -र्णि (न्), कर्णवान् -वतो -वत्
(त), कर्णिलः -ला -लं -र्णिकः -का -कं.—(Having spikes) मञ्जरितः
-ता -तं, सकर्णशः -शा -शं.

EARLAP, *s.* कर्णपालिः *f.*, श्रवणपालिः *f.*, कर्णलतिका, कर्णशृङ्गुली.

EAR-PICK, *s.* कर्णकर्णद्वयनकः, कर्णनिर्धर्षणकः, कर्णशोधनी.

EAR-PIERCING, *a.* कर्णवेधी -धिनी -धि (न्), कर्णवेदी -दिनी -दि (न्).

EAR-RING, *s.* कुण्डलं, कर्णिका, अवातंसः, कर्णालङ्कारः, कर्णलङ्कृतिः *f.*,
कर्णभरणं, कर्णवेष्टनं, कर्णवेष्टकं, कर्णेन्दुः *f.*, उन्नसः, कर्णान्तुः *f.*, तुहुः *m.*;
'wearing ear-rings,' कुण्डली -लिनी -लि (न्), कुण्डलधारी -रिणी
-रि (न्), अवातंसितः -ता -तं.

EAR-SHOP, *s.* कर्णगोचरः -रा -रं, कर्णविषयः -या -यं, श्रुतिपर्यन्तं.

EAR-WAX, *s.* कर्णमलः -लं, कर्णगुणः, कर्णविट् *f.* (प्), तोकमं, वारुखः -खं.

EAR-WIG, *s.* कर्णकोटी, कर्णजलूका, कर्णजलीका *f.* -का *f.* (स्), कर्णेन्दुभिः *f.*

EAR-WITNESS, *s.* श्रुतसाक्षी *m.* (न्), स्वकर्णेन श्रुत्वा साक्ष्यं ददाति यः.

EARL, *s.* कुलीनपदानां मध्ये तृतीयपदभाक् *m.* (न्), तृतीयकुलीनपदस्यः.

EARLDOM, *s.* तृतीयकुलीनपदं, तृतीयकुलीनपदस्थितस्य आधिपत्यं or अधिकारः.

EARLINESS, *s.* शीघ्रता, क्षिप्रता, अचिरत्वः, पूर्वत्वं, प्राक्तनं, प्राग्भावः,
अग्रत्वं, प्रत्यग्रत्वं, सद्यस्त्वं, अचिरत्वं.—(Early maturity) प्राग्वि-
हितकालात् पक्वता or परिणतत्वं.—(Of the day) सुप्रभातं, अतिप्रभूतः.

EARLY, *a.* (Forward, prior in time) पूर्वः -र्वा -र्वं, अग्रः -या -यं,
प्रत्यग्रः -या -यं, प्राक्तनः -ना -नं, सद्यस्कः -स्का -स्कं, सद्यस्कालीनः -ना
-नं, अचिरः -रा -रं.—(Mature before the time) अपूर्णकालः -ला
-लं, प्राग्विहितकालान् or नियमितकालात् पूर्वं परिणतः -ता -तं or
पक्वः -क्ता -क्तं; 'early decrepitude,' युवनरा.—(Early in the
day) प्रगेतनः -नी -नं, अतिप्रगेतनः -नी -नं, पूर्वोद्देतनः -नी -नं,
प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रभातीयः -या -यं, औषिकः -की -कं, उपस्यः
-स्या -स्यं, औपसः -सी -सं, वैयुष्टः -ष्टी -ष्टं.

EARLY, *adv.* (Soon) सद्यस्, अचिरेण, आशु, अदिति.—(In advance)
अग्रे, प्राक्, पूर्व, पूर्व.—(Betimes in the morning) प्रभाते, अति-
प्रभाते, प्रगे, अतिप्रगे, प्रसूये, अतिप्रसूये, प्रातर्, प्रातःकाले, सकाले,
उपा, प्राह्णे, पूर्वोद्दे, प्राक्, व्युष्टं, समया, समयं, वेलायां.

To EARN, *v. a.* अर्ज्जं (c. 10. अर्जयति -यितुं), उपार्ज्जं, लभ् (c. 1. लभते,
लभ्यं), उपलभ्, प्राप् (c. 5. आप्नोति -आप्), अवाप्, अधिगम् (c. 1.
-गच्छति -गन्तुं), अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), उपाश्; आदा (c. 3. -ददाति
-दत्तं -दातुं), उपादा, निर्विश् (c. 6. -विशति -वेष्टं), कृष् (c. 10. कल्प-
यति -यितुं); 'to earn money by labour,' श्रमेण धनम् उपार्ज्जः;
'earn wages,' वेतनम् अर्हं (c. 1. अर्हति -र्हितुं).

EARNED, *p. p.* अर्जितः -ता -तं, उपार्जितः -ता -तं, श्रमेणोपार्जितः -ता
-तं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, उपाज्जः -जा -जं, निर्विशः -ष्टा -ष्टं.

EARNEST, *a.* (Zealous) अग्रः -या -यं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, उद्योगी -गिनी
-गि (न्), आसक्तचेताः -ताः -तः (स्), समुद्यतः -ता -तं, उत्सुकः -का -कं,
प्रयत्नयान -यतो -वत्, महाद्यमः -मा -मं, कृतप्रयत्नः -त्ता -तं, सचेष्टः
-ष्टा -ष्टं, प्रचरतः -रता -रतं, उच्चरतः -रता -रतं, उत्साही -हिनी -हि (न्),
व्यवसायी -यिनी -यि (न्), तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अत्यनुरागी -गिणी गि
(न्).—(Intent) निर्विशः -ष्टा -ष्टं, अभिनिर्विशः -ष्टा -ष्टं, निर्विशमनाः
-नाः -नः (स्), आसक्तः -क्ता -क्तं, कर्तनिश्चयः -यः -यं, अनयविषयात्मा
-त्मा -त्म (न्), एकाग्रचित्तः -त्ता -तं, 'earnest desire,' अतिस्पृहा,
कौतूहलं, गाढाभिलाषः, अतिशयच्छा.

EARNEST, *s.* (Serioussness, not jest) गौरवं, सलायवं, धीरत्वं, अपरि-
हासः; 'in earnest,' अपरिहासम्, गौरवं, सलायवेन, सधैर्यं.—
(Part paid beforehand) पूर्वदत्तभागः, पूर्वदत्तमन्यं.—(Foretaste)

पूर्वभुक्तिः *f.*—(Pledge) उपनिधिः *m.*, उपन्यासः, आधिः *m.*, निक्षेपः.

EARNESTLY, *adv.* यत्नतः, यत्नात्, सात्त्विकं, महायत्नपूर्वकं, महाद्यमपूर्वकं,
आसक्तचेतसा, अग्रं, निर्विशमनसा, अभिनिर्विशेन, निर्विशेन, सोद्योगं,
उत्सुकं, ईहातः, अत्यनुरागेण; 'earnestly desiring,' अतीच्छः -च्छा
-च्छं, अत्यभिलाषी -पिणी -पि (न्).

EARNESTNESS, *s.* अग्रता, निवेशः, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, चिन्तासक्तिः *f.*,
उद्युक्ता, उद्योगः, मनोनिषेधः, उच्चरता, औत्सुक्यं, उत्साहः, चेष्टा,
अनुरागः, अग्रत्वं, तीक्ष्ण्यं, आत्मैकाग्र्यं, अभियुक्ता.

EARNINGS, *s. pl.* उपार्ज्जनं, उपार्जितं, अर्जनं, लभ्यः *f.*, लभ्यं, लभ्यांशः,
वेतनं, वर्त्तनं, निर्वेशः, कर्मण्या, भरत्यं, निष्क्रयः.

EARTH, *s.* (The globe) पृथिवी, पृथ्वी, भूः *f.*, धरणी, मही, वसुधा,
धरित्री, धरा, मेदिनी, भूमिः *f.*, क्षितिः *f.*, अवनिः *f.* -नी, जगती,
उर्वी, क्ष्मा, द्योती -र्णि *f.*, क्षीणिः *f.*, वसुन्धरा, वसुमती, धारिणी,
धात्री, भूगोलः, भूमण्डलं, भूलोकः, भूलोकः, रसा, गौः *f.* (गो), ज्या,
स्थिरा, अचला, निश्चला, अनन्ता, कुः *f.*, मर्त्यः, काश्यपी, विश्वम्भरा,
भूतधात्री, विश्वधारिणी, धारयित्री, सर्वसहा, संसारः, गोत्रा, इला, इलिका,
भुरिक् or भूरिक् *f.* (न्), भुवनं, विष्टपः -पं, विष्टभं, सागरमेखला,
उदधिमेखला, समुद्राचरा, इलागोलं, खस्तनी, योमस्थली, रत्नगर्भा,
गिरिकर्णिका, योजसूः *f.* (-सू), नराधारा, दैत्यमेदजा, विश्वगन्धा, नृत्तः *m.*

—(Ground, surface of the earth) भूमिः *f.*, भूतलं, पृथिवीतलं, क्षितिगतलं, महीतलं, ज्वालतलं.—(Particles of earth, soil) मृत् *f.* मृत्तिका, मृदा, मृत्खण्डं, क्षितिसखण्डः.

To EARTH, *v. a.* भूमौ निविशति *in caus.* (—वेष्टयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or समृ *in caus.* (—सर्पयति -यितुं), भूमिगुप्तं -मां -मं कृ.

To EARTH, *v. n.* भूमिं निविशति (c. 6. -विशति -वेष्टुं), भूमौ गच्छति or विवरं कृ.

EARTH-BORN, *a.* भूमिजः -जा -जं, क्षितिजः -जा -जं, भूमिसम्भवः -वा -वं, स्थलजः -जा -जं, महीजः -जा -जं.

EARTHEN, *a.* (Made of earth) मात्तिकाः -की -कं, मृत्तमयः -यी -यं, मृत्तिकाभयः -यी -यं, मृत्तिकाभिर्मितः -ता -तं, महीमयः -यी -यं, माहेयः -यी -यं.

EARTHEN-WARE, *s.* मृत्तमयभाण्डं, मृत्ताखण्डानि *m. pl.*, कौलालकं, मात्तिका.

EARTHINESS, *s.* मात्तिकात्वं, भौमत्वं, पार्थिवत्वं, माहेयता, स्थलता.

EARTHLING, *s.* मर्त्यः, पृथिवीस्थः, पृथिवीवासी *m.* (नं), संसारी *m.* (नं), विषयी *m.* (नं), भूजनुः *m.*

EARTHLIA, *a.* पार्थिवः -वी -वं, भौमः -मी -मं -मिकः -की -कं, लौकिकः -की -कं, रेहलौकिकः -की -कं, माहेयः -यी -यं, सांसारिकः -की -कं, रेहिकः -की -कं.

EARTHLY-MINDED, *a.* विषयामग्नचेतः -ता -तः (स्), संसारासक्तमनः -ना -नः (स्), विषयोपभोगव्ययः -या -यं.

EARTHQUAKE, *s.* भूकम्पः, भूमिकम्पः, धरणीचलनं, भूमिचलनं, भूचलं, भूक्षायितं; 'to quake, as the earth,' क्षाय (c. 1. क्षायते -पितुं).

EARTH-WORM, *s.* भूजनुः *m.*, क्षितिजनुः *m.*, भूलता, महीलता कुम्भः *m.*, वेराटः, किङ्कलुकः.—(Mean person) नीचजनः, तुच्छजनः.

EARTHY, *a.* पार्थिवः -वी -वं, भौमः -मी -मं. See EARTHEN, EARTHLY.

EASE, *s.* सुखं, सौख्यं, अनायासः, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, शमः, उपशमः, निर्वृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, शान्तिः *f.*, स्वास्थ्यं, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, अकरं, अदुःखं, अक्लेशः, निरुद्धेयः, प्रसादः.—(Facility) सौकर्यं, सुकरत्वं, अनायासः, सौगम्यं; 'love of ease,' सुखेच्छा; 'at ease,' सुखेन, यथामुखं, निर्वृतः -ता -तं, निरुद्धिग्नः -ग्ना -ग्नं.

To EASE, *v. a.* (Free from pain) दुःखं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or शमं (c. 10. शमयति -यितुं), क्लेशं or उद्धेयं हृ.—(Alleviate) शमं, प्रशमं, उपशमं; शान्तं or सान्तं (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), उपसान्तं; लघं (nom. लघयति -यितुं), लघुकृ, शान्तिं दा.—(Free from labour, remove a burden) निरायासं -मां -सं कृ, भारं हृ or उद्धृ, अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Free from any thing) मुचं (c. 6. मुचति, मुक्तुं).

EASEL, *s.* चित्रफलकः, चित्रमण्डपः, चित्राधारः, चित्रलक्षापादपः.

EASEMENT, *s.* सुखं, सौख्यं, उपकारः -करणं, साहाय्यं.—(Evacuation) मलविमर्गः, मलशुद्धिः *f.*

EASILY, *adv.* (Without difficulty) सुखेन, सुखं, यथामुखं, अनायासेन, अनायासे, निरायासे, सुकरं, सौकर्येण, अयत्नेन, अयत्नतः, अदुःखेन, अकरेण, अक्लेशेन, अग्रमेण, दुःखं विना, क्लेशं विना, हेतुया. Often expressed by सु or मुख prefixed; as, 'easily borne,' सुमहः -हा -हं; 'easily obtained,' सुलभः -भा -भं; 'easily cut,' सुखलेष्टः -छा -छं; 'easily attained,' सुखसाध्यः -ध्या -ध्यं; 'easily done,' अनायासकृतः -ता -तं; 'doing easily,' सुखकरः -रा -रं.—(With tranquillity) सविश्रामं, शान्त्या, शमेन, निरुद्धिग्नं, स्वास्थ्येन.—(Leisurely) सावकाशं.—(Readily) कामं.

EASINESS, *s.* (Facility) सौकर्यं, सुकरत्वं -ता. सौगम्यं, सुगमत्वं, सुखत्वं, सुसाध्यता, अनायासः, निरायासत्वं.—(Readiness to comply) अनुकूलता, अनुकूल्यं, अनुरोधः.—(Freedom from pain) स्वास्थ्यं, शान्तिः *f.*, सुस्थता, अक्लेशः; 'easiness of circumstances,' दृष्ट्यानुकूल्यं.

EAST, *s.* (Eastern quarter) पूर्वदिक् *f.* (ज्ञ), प्राची, पूर्वा, प्राचीनदिक् (ज्ञ), पूर्वकाश, पूर्वाशा, मध्योदयस्थानं; 'the eastern country' प्राच्यः, प्राग्देशः, पूर्वदेशः.

EAST, EASTERLY, EASTERN, *a.* प्राग् प्राची प्राक् (च्), प्राच्यः -च्या -चं पूर्वः -धौ -धै, प्राचीनः -ना -नं, पूर्वदिश्यः -श्या -श्यं, पूर्वदेशीयः -या -यं पूर्वदिक्स्थः -स्या -स्यं, पूर्वदेशजः -जा -जं, पूर्वजः -जा -जं; 'facing the east,' प्राङ्मुखः -खा -खी -खं, पूर्वमुखः -खा -खं; 'Madhyadesha is east of Vinashana,' मध्यदेशो विनशनात् पूर्वः; 'as far as the eastern ocean,' आपूर्वसमुद्रात्; 'the eastern mountain,' उदयः, उदयगिरिः *m.*, उदयाचलः, उदयशैलः, पूर्वपर्वतः, पूर्वाद्रिः *m.* दिनमूढो *m.* (नं), पूर्वाचलः.

EASTER, *s.* ख्रीष्टपुनरुत्थानदिवसमुद्दिश्य महोत्सवः, ख्रीष्टपुनरुत्थानपर्व *n.* (नं)

EASTERLY, EASTWARD, *adv.* पुरस्तात्, पूर्वैर्, पुरस्, प्राक्, पूर्वं, पूर्वदिशं पूर्वदेशे, मध्योदयं प्रति, पुरा, पूर्वपार्श्वे.

EASY, *a.* (Not difficult to be done) निरायासः -सा -सं, निरायासकृतः -ता -तं, अनायासी -सिनी -सि (नं), सुखः -खा -खं, सुकरः -रा -री -रं, सुसाध्यः -ध्या -ध्यं or सुखसाध्यः, सुगमः -मा -मं, लघुः -घु -घी -घु, अकरः -रा -रं, अकरिणः -ना -नं, अविषमः -मा -मं, सुखेन काव्यः -व्या -व्यं.—(Intelligible) सुबोधः -धा -धं, सुगम्यः -म्या -म्यं, सुप्राप्तः -प्ता -चं, अप्याख्येयः -या -यं.—(Free from pain, quiet) स्वस्थः -स्या -स्यं, सुस्थः -स्या -स्यं, शान्तः -ना -नं, सुखी -खिनी -खि (नं), दुःखहीनः -ना -नं, निरुद्धेयः -गा -गं, निर्वृत्तः -त्ता -तं; 'an easy, happy character,' सुखिसंभावः.—(Complying) अनुकूलः -ला -लं; 'easy of utterance,' सुलोच्चार्यः -व्या -व्यं; 'easy of acquisition,' सुलभः -भा -भं, सुप्राप्तः -प्ता -प्यं, सुखलभ्यः -भ्या -भ्यं or सुखेन लभ्यः; 'easy in its paces,' सुसायनः -ना -नं, सुखचारः -रा -रं; 'an easy case,' निःशाल्यो-धै.

To EAT, *v. a.* and *n.* खाद् (c. 1. खादति -दितुं), सक्ताद्; अद् (c. 2. अस्ति -न्तुं), समद्; भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), सम्भक्ष्, अश् (c. 9. अश्नाति, अशितुं), समश्, पर्यश्, प्राश्, भुक् (c. 7. भुङ्के, भोक्ते), उपभुक्, जद् (c. 2. जश्नति -न्तुं), ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), घस् (c. 1. घसति, घन्तुं), प्सा (c. 2. प्साति -न्तुं), चम् (c. 1. चमति -मितुं), आखाद् or आखाद् (c. 1. खादति -खादति -दितुं), गृ (c. 6. गिरति, गिरितुं -रीतुं), निगृ, चर्व (c. 1. चर्वति -र्वितुं), अभ्यवद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), अभ्याद्, प्रत्यालिह (c. 2. -लेटि -टुं), प्रत्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), उपयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-योक्ते), वल्म् (c. 1. वल्मते -ल्मितुं), आहारं कृ; 'he bid them eat and drink,' अश्नात पिवतेत तान् अवदत्.

EATABLE, *a.* खाद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः -या -यं, भक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, भक्षणीयः -या -यं, भोज्यः -ज्या -ज्यं, भोजनीयः -या -यं, आद्यः -द्या -द्यं, अदनीयः -या -यं, आहार्यः -व्या -व्यं, अभ्यवहरणीयः -या -यं, अभ्याहार्यः -व्या -व्यं.

EATABLE, *s.* भक्ष्यं, भोज्यं, भोजनं, खाद्यद्रव्यं, भक्ष्यवस्तु *n.*, आद्यं, प्राशिवं, अशितम्भवं, आहार्यं, अभ्याहार्यः -व्यं.

EATEN, *p. p.* भक्षितः -ता -तं, खादितः -ता -तं, भुक्तः -क्ता -क्तं, अश्नः -श्ना -श्नं, जग्धः -ग्धा -ग्धं, अशितः -ता -तं, प्राशितः -ता -तं, आशितः -ता -तं, अभ्यवदृतः -ता -तं, प्सातः -ता -तं, आखादितः -ता -तं, खदितः -ता -तं, चर्वितः -ता -तं, गिलितः -ता -तं, प्रत्यवसितः -ता -तं, लिप्तः -प्ता -प्तं, प्रत्यालीटः -टा -टं, यसितः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, वल्मितः -ता -तं.

EATER, *s.* खादकः, भक्षकः, अश्ना *m.* (हृ), भोक्ता *m.* (कृ), भक्षयिता *m.* (हृ), भोजी *m.* (नं), आशी *m.* (नं); 'great eater,' बह्वाशी *m.* बहुभुक् *m.* (ज्).

EATING, *s.* (Act of) भक्षणं, खादनं, भोजनं, चर्वणं, अशनं, प्राशनं.

अभ्यवहारः, अभ्यवहारः, अभ्याहारः, ग्रसनं, ग्रहणं, ग्रहिः *f.* आखादः-दनं, प्रत्यक्षानं, गिलनं, प्वा, प्वा, वल्हनं; 'eating together,' सहभोजनं, सगिः *f.*; 'eating of every thing,' सर्वभोजनी-जिनी-जि (न), सर्वभोजनी-ना-नं.

EATING-HOUSE, *s.* पक्वान्नविप्रेयस्थानं, सिद्धागारः, पक्वान्नपयशाला.

EAVES, *s.* पटलप्रान्तः, वलिकः-कं, नीधं, पटलान्तः.

EAVES-DROPPER, *s.* गूढघोता *m.* (न), प्रच्छन्ने स्थित्वा द्वयोः संलपं कौतुकमावात् शृणोति यः, प्रच्छन्नधारी *m.* (न).

EBB, *s.* पश्चाद्वेला, विपरीतवेला, परावेला, पश्चात्प्रवाहः, विपरीतप्रवाहः, समुद्रवेलाया विपरीतगतिः *f.*, समुद्रजलस्य पुनरावर्तः or प्रवावर्तनं or परावर्तः or विपरिवर्तनं, वेलापरिवर्तनं; 'ebb and flow,' वेला.

To EBB, *v. n.* वेलायत् परावृत् (c. 1. -वर्त्ते -वृत्ति) or विपरिवृत् or परिवृत् or पुनरावृत्, विपरीतं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), पश्चात्प्रवाहं कृ.—(Decline) प्छि in pass. (क्षीयते); 'a place whence water has ebbd,' परापः-पा-यं.

EBONY, *s.* कोविदारः, कुहालः, क्षितिसारकः, केन्दुः *m.*, युगपचकः, स्फूर्तकः, तिलुकः, कालस्कन्धः, कुलकः, चमरिकः.

EBRIETY, *s.* मादः, उन्मादः, उन्मत्तता, मद्यपानजो-वस्थाविशेषः.

EBRIOSITY, *s.* उन्मादशीलता, सदोन्मत्तता, क्षीवता, नित्यक्षीवता.

EBULLITION, *s.* उत्तेजनं, उत्तेकः, फुत्कारः, फेनकरणं, फेनता.—(Internal agitation) अन्तर्वेगः, अन्तःक्षोभः.

ECENTRIC, *a.* (Deviating from the centre) केन्द्रापगामी-मिनी-मि (न) or मध्यस्थानाद् अपगामी, केन्द्रभ्रष्टः-हा-ष्टं.—(From usual custom) लोकाचारविरुद्धः-डा-डं, व्यवहारविरुद्धः-डा-डं, नियमव-हिर्गतः-ता-तं, उत्क्रान्तमन्योदः-दा-दं, विपयगामी-मिनी-मि (न), उत्सवः-चा-चं, अभिचारो-रिणी-रि (न), अत्यवस्थितः-ता-तं, विषमः-मा-मं, विलक्षणः-शा-शं, लोकवाद्यः-चा-चं, त्यक्तलोकमार्गः-गौ-गौ.

ECENTRICITY, *s.* लोकाचारविरोधः, उत्क्रमः, विधिपरिरुद्धता, लोकमन्योदा-अभिचारः, वैषम्यं, उत्सवता.

ECLESIASTIC, *a.* पौरोहितः-ती-तं, मखलीससन्धी-न्धनी-न्धि (न) or पौरोहित्यसन्धी, धर्मोपदेशविषयः-या-यं, याजकीयः-या-यं.

ECLESIASTIC, *s.* पुरोहितः, धर्मोपापकः, धर्मशास्त्रोपदेशकः, आचार्यः, याजकः, धर्मशास्त्रव्यवसायी *m.* (न).

ECHO, *s.* प्रतिध्वनिः *f.*, प्रतिशब्दः, प्रतिस्वनः, प्रतिरवः, प्रतिध्रु *f.*, प्रति-ध्वानः, प्रतिवचनं, ग्रहणं, अनुनादः, प्रतिगर्जनं, अनुनादः, ध्वनिः *f.*, स्थानं.

To ECHO, *v. n. and a.* ध्वन् (c. 1. ध्वनति-निधुं), प्रध्वन्, प्रतिध्वन्, स्तन् (c. 1. स्तनति-निधुं), प्रतिध्वनि कृ, प्रतिशब्द कृ, प्रतिरव कृ; 'to cause to echo,' अनुनद् in caus. (-नादयति-यितुं), अनुनद्.

ECHOING, *part.* अनुनादयन्-यनी-यत् (न), प्रतिगर्जन्-र्जनी-र्जत् (न); 'echoing with,' अनुनादः-दा-दं, निर्धुहः-हा-ष्टं, परिसङ्कुहः-हा-ष्टं; 'with the sound of the lute,' सवीणानुनादः-दा-दं.

ECLAIRCSSEMENT, *s.* परिशोधनं, विवरणं, विवृतिः *f.*, व्याख्या, स्पष्टीकरणं.

ECLAT, *s.* प्रशंसा, स्तुतिः *f.*, स्था, कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, यशः *n.* (स्), विधुतिः *f.*, विध्वावः, प्रतिष्ठा, शोभा, प्रभा; 'causing eclat,' कीर्तिकरः-री-रं.

ECLIPSE, *a.* उद्धारकः-का-कं, उद्धारणः-शा-शं, वरणकृत्, धूर्णिकृत्.

ECLIPSE, *s.* ग्रहः-ग्रहं, उपरागः, उपसर्गः, उपप्रवः, राहुग्रहः, ग्रहपीडनं, राहुसंख्यशः, औपग्रहिकः, औपग्रहस्तिकः, विमर्दनं, परागः; 'solar eclipse,' सूर्यग्रहः, सूर्योपरागः; 'lunar eclipse,' चन्द्रग्रहः.

To ECLIPSE, *v. a.* (Darken) तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ,

अन्धीकृ, मलिनीकृ, प्रच्छद् (c. 10. -च्छादयति-यितुं), आच्छद्.—(To be eclipsed as the sun, &c.) उपरच्छ in pass. (-रज्यते), उपसृज् in pass. (-सृज्यते); 'Rāhu eclipsed the sun,' राहुः सूर्यम् उपायसत्.

ECLIPSED, *p. p.* (As the sun, &c.) उपसृष्टः-हा-ष्टं, उपरच्छः-का-कं, प्रस्तः-स्ता-स्तं, राहुयस्तः-स्ता-स्तं, राहुयुक्तः-का-कं, उपसृतः-ता-तं, संप्रवः-वा-वं.—(Obscured) तिमिरायतः-ता-तं, तमोवृतः-ता-तं, आच्छन्नः-चा-चं, प्रच्छन्नः-चा-चं, उपच्छन्नः-चा-चं, मलिनः-ना-नं, मलिनप्रभः-भा-भं.

ECLIPHTIC, *s.* क्रान्तिमण्डलं, क्रान्तिः *f.*, क्रान्तिकक्षः, रविमार्गः.

ECLOGUE, *s.* गोमेषयशुपालनादिविषयं द्युद्रकाव्यं, ग्राम्यकविता.

ECONOMIC, ECONOMICAL, *a.* (Pertaining to the management of household concerns) गृहकर्मनिर्वाहसन्धी-न्धनी-न्धि (न).—(Frugal) परिमितव्ययः-या-यं, स्वल्पव्ययः-या-यं, अल्पव्ययः-या-यं.

अमुक्तहस्तः-स्ता-स्तं, व्ययपराङ्मुखः-खी-खं, अचतुदः-दा-दं.

ECONOMICALLY, *adv.* परिमितव्ययेन, स्वल्पव्ययेन, अमुक्तहस्तेन.

ECONOMICS, *s.* गृहकार्यं, गृहव्यापारः, गृहकर्मनिर्वाहविद्या.

ECONOMIST, *s.* परिमितव्ययी *m.* (न).—(Political economist) नीतिज्ञः, नीतिविद्याकुशलः, नीतिशास्त्रविद् *m.*

To ECONOMIZE, *v. n.* परिमितव्ययेन गृहकार्यणि निर्वह in caus. (-वाहयति-यितुं).

ECONOMY, *s.* (Management of a household) गृहकार्यनिर्वाहः, गृहकर्मनयः, मार्हेष्यं.—(Frugality) परिमितव्ययः, स्वल्पव्ययः, अमुक्त-हस्तत्वं.—(Management) नयः, नीतिः *f.*, प्रणयनं, निर्वाहः.—(Arrangement) विन्यासः, विरचनं, संविधानं, कल्पना.—(System) स्थितिः *f.*, संस्थानं, मार्गः.—(Political economy) नीतिज्ञः, नीतिविद्या, राजनीतिः *f.*, राज्यकर्मनिर्वाहविद्या.

ECSTASIED, *a.* सम्मोहितः-ता-तं, हर्षमोहितः-ता-तं, हर्षोन्मत्तः-चा-चं, प्रहर्षितः-ता-तं, आनन्दमत्तः-चा-चं, पुष्कलितः-ता-तं, रोमाञ्चितः-ता-तं.

ECSTASY, *s.* प्रमदः, उन्मदः, मादः, प्रहर्षः, मोहः, सम्मोहः, आनन्दः, परमानन्दः, हर्षोन्मत्तता, रोमहर्षः, अत्यनाह्लादः, अत्यानन्दः.

ECSTATIC, ECSTATICAL, *a.* मादनः-ना-नी-नं, उन्मादनः-ना-नं, मोहनः-ना-नी-नं, सम्मोही-हिनी-हि (न), परमानन्दः-दा-दं, परमाह्ला-दजनकः-का-कं, पुलकजनकः-का-कं.

ECSTATICALLY, *adv.* सपरमानन्दं, आनन्दं, समानं, परमाह्लादेन.

ECUMENICAL, *a.* साष्ट्रैलौकिकः-की-कं, सर्वसाधारणः-की-यं.

EDACIOUS, *a.* भक्षकः-का-कं, खादकः-का-कं, भोजो-जिनी-जि (न), अक्षरः-रा-रं, घस्मरः-री-रं, प्रघसः-सा-सं, बहुभुक् *m.* (न), बद्धाशी-शिनी-शि (न), भोजनलुभः-आ-अं.

EDACITY, *s.* घस्मरता, अतिभोजनं, गुधता, जिघृक्षा.

EDDY, *s.* जलावर्तः, जलगुल्मः, आवर्तिका, आवर्तिनी, भूमिः *m.*, भ्रमः, भ्रमरकः, अवधूरीः, दरणिः *m.*, आरणिः *m.*, कूलहुडकः, कूलन्धयः, तालूरः.

EDENTATED, *a.* निर्देशनः-ना-नं, नीरदः-दा-दं, अर्द्धी-द्विषी-द्वि (न).

EDGE, *s.* (Border, margin) प्रान्तः, अन्तः-नं, उपान्तं, समन्तः, पथ्यन्तं, शीमा, परिसरः, कच्छः, उत्सङ्गः, कोटिः *f.*, धारः.—(Edge or point of a blade) धारा-रं, कोटिः *f.*, अग्निः *f.*, पालिः *f.*, पाली, पालिका, अणिः *m.*, आणिः *m. f.*, शिखरः-रं, कोणः, अयं.—(Edge of a brook) कच्छः, तीरं, तटं, कूलं, कच्छानः; 'edge of a wood,' बनान्तं; 'edge of a mountain,' उत्सङ्गः, टङ्गा, धारा; 'edge of a roof,' पटलप्रान्तः, वलिकः, नीधं; 'two-edged,' द्विधारः-रा-रं, उभयतस् तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं; 'red-edged,' रक्तकोटिः-टिः-टि; 'state

of being set on edge (the teeth). दन्तदृष्टः.—(Keeness) तीक्ष्ण्यं, तीक्ष्णता, तेजः *n.* (स्); 'of appetite,' अग्निः *m.*, रुचिः *f.*
To EDGE, *v. a.* (Border) प्रान्त (nom. प्रान्तयति -यितुं), समन्त, (समन्त-यति -यितुं), पर्यन्तं कृ.—(Sharpen) तिज् (c. 10, तेजयति -यितुं), तीक्ष्णीकृ, निशो (c. 4. -इयति -शानुं).
 EDGED, *a.* (Having an edge) धारी -रिणी -रि (न्), धाराधरः -रा -रं, कोटिमान् -मती -मत् (त्).—(Sharp-edged) तीक्ष्णधारः -रा -रं, शिथधारः -रा -रं, तीक्ष्णायः -या -यं, लविः -वि -वि; 'two-edged sword,' द्विधारस्त्रः.
 EDGELESS, *a.* धाराहीनः -ना -नं, कोटिरहितः -ता -तं, अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं.
 EDGING, *s.* कोटिः *f.*—(Of a garment) अचलः, वस्त्राचलः -लं.
 EDIBLE, *a.* खाद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः -या -यं, भोज्यः -ज्या -ज्यं, भक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, भक्षणीयः -गा -यं, भोजनीयः -या -यं, आद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः -या -यं, आहार्यः -र्या -र्यं.
 EDICT, *s.* राजाज्ञा, राजशासनं, शासनं, धर्मकीलः; 'written order,' आज्ञापत्रं, शासनपत्रं, पट्टः.
 EDIFICATION, *s.* ज्ञाननिष्ठा, निष्ठा, ज्ञानवृद्धिः *f.*, ज्ञानप्राप्तिः *f.*, शिक्षा, समुत्थानं, उप शः, ज्ञानदानं.
 EDIFICE, *s.* हर्म्यं, शाला, भवनं, मन्दिरं, धाम *n.* (न्), सौधं, अट्टालिका, प्रासादः, सदनं, गृहं, वरुणः, वाघ्रं, प्राकारः.
 EDIFIED, *p. p.* शिक्षितः -ता -तं, प्राज्ञानः -ना -नं, वृद्धज्ञानः -ना -नं, लब्धज्ञानः -ना -नं, गृहीतज्ञानः -ना -नं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं.
To EDIFY, *v. a.* निष्ठां कृ or जन् (c. 10, जनयति -यितुं), शिक्ष (c. 10, शिक्षयति -यितुं), उपदिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), ज्ञानं वृध् in caus. (वर्धयति -यितुं).
 EDIFYING, *a.* निष्ठावर्धकः -का -कं, ज्ञानवर्धकः -का -कं, उपदेशकः -का -कं.
To EDIT, *v. a.* ग्रन्थं शोधयित्वा प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), प्रकटीकृ.
 EDITED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, शोधितः -ता -तं, शुद्धीकृतः -ता -तं.
 EDITION, *s.* (Publication) प्रकाशनं, प्रकाशकरणं, प्रकटीकरणं.—(Number of copies printed at once) एकवारे मुद्रितो ग्रन्थसमूहः.
 EDITOR, *s.* प्रकाशकः, ग्रन्थप्रकाशकः, ग्रन्थशोधकः.
To EDUCATE, *v. a.* विनी (c. 1. -तयति -नेतुं), अनुनी, शिक्ष (c. 10, शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष, शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं, *rl. इ.*), उपदिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पाल (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल, अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -अमितुं), संवृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं), विद्यां दा.
 EDUCATED, *p. p.* शिक्षितः -ता -तं, कृतविद्यः -द्या -द्यं, लब्धविद्यः -द्या -द्यं, गृहीतविद्यः -द्या -द्यं, कृताभ्यासः -सा -सं, कृतवृद्धिः -द्धिः -द्धि, कृतधीः -धी -धि, अनुनीतः -ता -तं, विनीतः -ता -तं, शिक्षः -ष्टा -ष्टं, संवर्धितः -ता -तं, पोषितः -ता -तं, व्युत्पन्नः -न्ना -न्नं, संस्कृतः -ता -तं; 'well-educated,' सुशिक्षितः -ता -तं.
 EDUCATION, *s.* शिक्षा, अध्यापनं, विनयः, अनुनयः, शिक्षिः *f.*, शास्तिः *f.*, शासनं, अनुशासनं, उपदेशः, विद्यादानं, अभ्यासः, पोषः -पयः, पुष्टिः *f.*, पालनं, प्रतिपालनं, संवर्धनं, विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्यालम्भिः *f.*, विद्याग्रहणं, विद्याज्जनं, व्युत्पत्तिः *f.*
 EEL, *s.* जलप्यालः, कुचिका, अन्धाहिः *m. f.*, पङ्क्यातिः *f.*
 EFFABLE, *a.* कथनीयः -या -यं, वाच्यः -च्या -च्यं, निर्वचनीयः -या -यं.
To EFFACE, *v. a.* अपमृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टुं), व्यामृज्, प्रमृज्, अवमृज्, उन्मृज्; व्यामृज् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), अवमृज्; अवमृद् (c. 9. -मृशति -मृष्टुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं), विनश् in caus. (-नाशयति

-यितुं), उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समृज्, उन्मृल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुम्पयति, लोभुं), लोपं कृ, अवमर्षणं कृ, व्यामर्षं कृ.
 EFFACED, *p. p.* अपमृष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्मृष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यामृष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, अवमृदितः -ता -तं, मृदितः -ता -तं, लुप्तः -प्ता -प्तं.
 EFFACEMENT, *s.* मार्जना, अपमार्जना, व्यामर्षः, अवमर्षणं, लोपः.
 EFFECT, *s.* (That which is produced by an agent) उत्पन्नं, निष्पन्नं, उद्भूतं, सिद्धिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, कार्यं, वृत्तं, अनुवृत्तं, घटना.—(Consequence) फलं, कर्मफलं, फलनुत्तरं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, उत्तरं, अनुसारः, परिणामः, अनः -नं, वृत्तानः, शेषः, अनुपपन्नः, कार्यं, अन्वयः, योगः, अनुभयः, भव्यं, फलोदयः, प्रतिफलं, उदकैः, प्रत्ययः.—(Purpose) अर्थः, प्रयोजनं, अभिप्रायः; 'to what effect?' किमर्थं; 'he spoke to that effect,' इत्युवाच.—(Advantage, validity) फलं, प्रयोजनं, अर्थः, प्रभावः; 'of no effect,' निष्फलः -ला -लं, निरर्थकः -का -कं, निष्प्रयोजनः -ना -नं; 'to destroy the effect of any thing,' निष्फल (nom. निष्फलयति -यितुं), मोषीकृ.—(Completion) निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*—(Fact) वस्तु *n.*, अर्थः; 'in effect,' वस्तुतस्, अर्थतस्, तत्त्वतस्.—(Effects, goods) द्रव्याणि *n. pl.*, वस्तूनि *n. pl.*, सामर्थ्यं, सामग्री, विभवः, रिक्यं.
To EFFECT, *v. a.* उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), सम्पद्, निष्पद्, उपपद्, समुत्पद्; साध् in caus. (साधयति -यितुं), संसाध्, सिद्धीकृ, जन् in caus. (जनयति -यितुं), सन्नन्; कृ (c. 8. करोति, कर्तुं), सकृ, तन् (c. 8. तनोति -नितुं), निर्मा (c. 2. -माति -तुं).
 EFFECTED, *p. p.* सिद्धः -द्धा -द्धं, सम्पादितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, उपपादितः -ता -तं, निष्पादितः -ता -तं, समुत्पादितः -ता -तं, निष्पन्नः -न्ना -न्नं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, कृतः -ता -तं, साधितः -ता -तं, सिद्धीकृतः -ता -तं, राद्धः -द्धा -द्धं, अनुराद्धः -द्धा -द्धं, 'one who has effected his object,' कृतार्थः, कृताधीभूतः.
 EFFECTIBLE, *a.* साध्यः -ध्या -ध्यं, साधनीयः -या -यं, प्रसाध्यः -ध्या -ध्यं, निष्पाद्यः -द्या -द्यं, उपपाद्यः -द्या -द्यं, सम्पादनीयः -या -यं, करणीयः -या -यं, कर्तुं or उत्पादयितुं शक्यः -क्या -क्यं.
 EFFECTIVE, *a.* साधकः -का -कं, साधिकः -का -कं, कार्यसाधकः -का -कं, प्रसाधकः -का -कं, सम्पादकः -का -कं, निष्पादकः -का -कं, प्रतिपादकः -का -कं, उत्पादकः -का -कं, निष्पादनः -ना -नं, कारकः -का -कं, कारी -रिणी -रि (न्), फलोत्पादकः -का -कं.
 EFFECTIVELY, *adv.* समोर्धं, सफलं, निष्पत्तिपूर्वकं, निष्पादकप्रकारेण, अव्यर्थं, सफलं, प्रभावेन.
 EFFECTLESS, *a.* निष्फलः -ला -लं, अर्थः -र्या -र्यं, शेषः -द्या -द्यं, अनुपपन्नः -न्ना -न्नं, निर्वलः -ला -लं, निर्गुणः -णा -णं, निष्प्रयोजनः -ना -नं.
 EFFECTUAL, *a.* समोर्धः -द्या -द्यं, फलोत्पादकः -का -कं, सफलः -ला -लं, अव्यर्थः -र्या -र्यं, अव्यर्थेयानः -न्ना -न्नं, प्रबलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (त्), शक्तिमान् -मती -मत् (त्), सप्रयोजनः -ना -नं, सार्थकः -का -कं, अनिरर्थकः -का -कं, सवर्थः -र्या -र्यं, उपयोगी -गिनी -गि (न्).
 EFFECTUALLY, *adv.* समोर्धं, अव्यर्थं, सफलं, सप्रयोजनं, बलवत्.
To EFFECTUATE, *v. a.* साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
 EFFEMINACY, *s.* स्त्रीत्वं, स्त्रीता, स्त्रीयं, स्त्रीयता, सौकुमार्यं, कोमलता, भृशता, स्त्रीव्यवहारित्वं, स्त्रीधर्मसेवा.
 EFFEMINATE, *a.* स्त्रीयः -यी -र्यं, स्त्रीधर्मी -मी -र्म (न्), स्त्रीधर्मी -र्मिणी -र्मि (न्), स्त्रीव्यवहारी -रिणी -रि (न्), स्त्रीवदाचारी -रिणी -रि (न्), स्त्रीयः -या -यं, सुकुमारः -रा -रं, कोमलः -ला -लं; 'an effeminate person,' निष्पुरुषः, कापुरुषः, गेहशूरः.

To EFFEMINATE, *v. a.* स्त्रीवीक, स्त्रीवत् कृ, निष्पुरुषीक, कोमलीक.
EFFEMINATELY, *adv.* स्त्रीवत्, निष्पुरुषवत्, कापुरुषवत्, स्त्रीवत्, नारीरूपेण.
स्त्रीधर्मानुसारतः.

To EFFERVESCE, *v. n.* फेन (nom. फेनायते) उत्तेजनं कृ, फेनलः -ला-
-लं भू, फेनलीभू, फूत् कृ, बुद्बुद (nom. बुद्बुदायते), फुत्कारेण वृष्ट (c. 1.
वर्धते -विधत्) or उच्छ्वनीभू, or उद्यीभू or आलोडितः -ता -तं भू.

EFFERVESCENCE, *s.* फेनता, फेनलत्व, फेनवस्त्र, उत्तेजकः, उत्तेजनं, उच्छ्व-
नीभावः, फेनभावः, उद्यत्वं, उत्थापः, जनःक्षोभः, आलोडनं.

EFFERVESCING, *a.* फेनलः -ला -लं, फेनायमानः -ना -नं, फेनवान् -वती
-वत् (त्), फेनिलः -ला -लं, बुद्बुदायमानः -ना -नं.

EFFETE, *a.* (Barren) बन्धः -न्या -न्य, अप्रसवी -विनी -वि (न्), निष्फलः
-ला -लं, शुष्कः -ष्का -ष्क. — (Worn out) जीर्णः -णी -णी.

EFFICACIOUS, *a.* प्रबलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (त्), सप्रभावः -वा-
-वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, शक्तिमान् -मती -मत् (त्), क्षतापी -पिनी -पि
(न्), समर्थः -था -थं, क्षमः -मा -मं, गुणवान् -वती -वत् (त्), अलनमः
-मा -मं, कार्यसाधकः -का -कं, सिद्धिकारः -री -रं, गुणकारी -रिणी -रि
(न्), क्षमोपः -धा -धं, अक्षयः -था -थं, बलवान् -वती -वत् (त्), तेजोवान्
-वती -वत् (त्).

EFFICACIOUSLY, *adv.* प्रभावेण, क्षमोपं, प्रबलं, अलनमं, अलनरी, सफलं.

EFFICACY, *s.* प्रभावः, प्राबल्यं, बलं, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, तेजः *n.* (स्), प्रभवि-
ष्णुता, प्रतापः, बलवस्त्रं, क्षमोपता, फलवस्त्रं, फलोत्पादनं.

EFFICIENCY, *s.* कार्यसिद्धिप्रमता, कार्यसम्पादकत्वं, कार्यकारित्वं, कर्म-
क्षमता, कर्मसामर्थ्यं, कार्योपयुक्तता. See EFFICACY.

EFFICIENT, *a.* कार्यसाधकः -का -धिका -कं, कार्यसम्पादकः -का -कं,
कार्यसिद्धिप्रमः -मा -मं, कार्योपयुक्तः -क्ता -क्तं, कार्यक्षमः -मा -मं, कर्मक्षमः
-मा -मं, अलक्ष्मीणः -या -यं, फलोत्पादकः -का -कं. See EFFICACIOUS.

EFFICIENTLY, *adv.* सिद्धिपूर्व, क्षमोपं, सप्रभावं, यथा कर्म सिध्यते तथा.

EFFIGY, *s.* प्रतिमा -मानं, मूर्तिः *f.*, प्रतिकायः, प्रतिकल्पं, प्रतिकृतिः *f.*, रूपं,
आकृतिः *f.*, आकारः, वयुः *n.* (स्).

EFFLORESCENCE, *s.* पुष्पोत्पादनं, पुष्पोत्पत्तिः *f.*, प्रस्फोटनं. — (Eruption
on the skin) दद्रुः *m.*, उदरः, पुष्पाकारस्फोटोत्पत्तिः *f.*

EFFLUENCE, *s.* निःसारः -रणं, निःसावः, प्रसवः -वणं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः,
उत्पत्तिः *f.*, निर्गमः.

EFFLUVIUM, EFFLUVIA, *s.* उन्नादः, वासः, वायुः. — (Bad odour) दुर्गन्धः,
कुसितगन्धः, पूतिगन्धः.

EFFLUX, EFFLUXION, *s.* निःसावः, प्रसावः, प्रसवणं, उत्सर्गः, प्रसृजः, निःसारः
-रणं, संसावः, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*

EFFORT, *s.* यत्नः, प्रयत्नः, चेष्टा, चेष्टितं, विचेष्टितं, उत्साहः, उद्यमः,
उद्योगः, व्यवसायः, अध्यवसायः, चेष्टनं, प्रवृत्तिः *f.*, व्यापारः, आयासः,
प्रयासः, घटनं -ना, यदा, यद्, गुरणं, गूरणं, मोरणं, उपक्रमः, कर्मयोगः,
प्रयोगः, व्यायामः; 'to make effort,' यत् (c. 1. यतने -तिर्नु), प्रयत्.
चेष्ट (c. 1. चेष्टते -तिर्नु), विचेष्ट, व्यवसा (c. 4. -स्यति -सातु), उद्यम
(c. 1. -यच्छति -यन्तु).

EFFRONTERY, *s.* धार्म्यं, धृष्टता, प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, निर्लेज्जत्वं, प्रतिभानं.

EFFULGENCE, *s.* उज्ज्वलता, तेजः *n.* (स्), दीप्तिः *f.*, छतिः *f.*, वृहद्युतिः *f.*,
प्रतापः, प्रभा.

EFFULGENT, *a.* तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न्), उज्ज्वलः -ला -लं, अतिशोभनः
-ना -नं, सुप्रभः -भा -भं, अतिदीप्तिमान् -मती -मत् (त्), तेजसः -सी -सं.

To EFFUSE, *v. a.* यत् in caus. (पातयति -यितुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति
-सृज्), विसृज्, स्कन्द in caus. (स्कन्दयति -यितुं), उत्सिष् (c. 6. -सिञ्चति
-सिञ्च्), अवसिष्, निविष्, मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोञ्चु), प्रमुष्, सु in caus.

(सावयति -यितुं), प्रमु, आवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

EFFUSED, *p. p.* स्कन्दितः -ता -तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, सावितः -ता -तं.

EFFUSION, *s.* उत्सर्गः, निषेकः, उत्सर्कः, स्कन्दनं, सावः, अवसिञ्चनं, पातः
-तनं, मोचनं, मोक्षणं, विसर्गः, निक्षेपः.

Egg, *s.* अण्डं, डिम्बः, डिम्बः, कोशः, कोपः -वकः, पेशिः *f.*, पेशी; 'fowl's
egg,' कुक्कुदाण्डं; 'egg-born,' अण्डजः -जा -जं.

To EGG ON OR EDGE, *v. a.* प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं, rt. ईर्), उत्साह
in caus. (-साहयति -यितुं), प्रोत्साह, चुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), उत्तिज्
(c. 10. -तेजयति -यितुं).

EGG-PLANT, *s.* हिण्डीरः, हिङ्गुली, वङ्गनः, वार्त्ताकुः *m.* -की, भण्डाकी,
वातिगः, दुःप्रपथणी, चिचफला, जुकुटं.

EGLANTINE, *s.* जवापुष्पो वन्यलताभेदः, अरख्यजवा.

EGOTISM, *s.* अहङ्कारः, अहङ्किया, अहङ्कृतिः *f.*, अहन्ता, अहमहमिका,
अहम्मतिः *f.*, ममता, आत्माभिमानं, आत्मघ्रापा, आत्मस्तुतिः *f.*

EGOTIST, *s.* अहङ्कारी *m.* (न्), अहङ्गुः *m.*, आत्माभिमानो *m.* (न्), ममतायुक्तः.

EGOTISTICAL, *a.* अहङ्कारी -रिणी -रि (न्), अहङ्कारवान् -वती -वत् (त्)
or अहङ्कियावान्, अहङ्गुः -युः -यु, मामकः -की -कं, आत्मनीनः -ना -नं.

EGREGIOUS, *a.* (Farinent) विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, ख्यातः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा-
-द्धं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अधिकः -का -कं, प्रमुखः -खा -खं, उन्नतः -मा -मं.

— (Great) अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अति prefixed; 'an egregious
fool,' अतिमूर्खः, प्रतिनिविष्टमूर्खः, अत्यन्तविनयचिन्तः; 'an egregious
rascal,' अत्यन्तदुष्टः, अतिगहिर्तः.

EGREGIOUSLY, *adv.* अत्यन्तं, अति, अतीव, अतिशयेन, भृशं, अतिमात्रं.

EGRESS, EGRESSION, *s.* निःसारः -रणं, निःसरणं, अपसारः, निर्गमः,
निर्गतिः *f.*, वहिर्गमनं, निष्क्रमणं, निर्याणं, विनिर्गमः.

EGYPT, *s.* (The country) मिसरदेशः.

EGYPTIAN, *s.* and *a.* मिसरदेशजः, मिसरदेशीयः -या -यं.

EIGHT, *a.* अष्ट or अष्टौ *m. f. n.* (अष्टन्, अष्टा, अष्टा, अष्टमस्यकः -का -कं).

EIGHTEEN, *a.* अष्टादश *m. f. n.* (न्), अष्टादशमस्यकः -का -कं.

EIGHTEENTH, *a.* अष्टादशः -शी -शं.

EIGHTFOLD, *a.* अष्टगुणः -शा -शं, अष्टविधः -धा -धं, अष्टकः -का -कं, अष्टाङ्गः
-ङ्गा -ङ्गं, अष्टप्रकारः -रा -रं, अष्टधा.

EIGHTH, *a.* अष्टमः -मी -मं, अष्टकः -का -कं; 'one-eighth,' अष्टमांशः,
अष्टमभागः, पादाष्टं.

EIGHTIETH, *a.* अशीतः -ती -तं, अशीतितमः -मा -मं.

EIGHTIETH, *adv.* अष्टमस्थले, अष्टमपदे, अष्टमस्थाने.

EIGHTY, *a.* अशीतिः *f. sing.*, अशीतिसंख्यकः -का -कं; 'eighty years
old,' अशीतिकः -का -कं; 'eighty-one,' एकाशीतिः *f.*; 'eighty-
two,' द्वाशीतिः *f.*; 'eighty-three,' त्र्यशीतिः *f.*

EITHER, *prom. distrib.* (Of two) अन्यतरः -रा -रत्. — (Of many)
अन्यतमः -मा -मत्; 'either of two days,' अन्यतरेषु.

EITHER, *conj.* वा placed after a word, अथवा, वापि, किंवा; 'either
a friend or an enemy,' मित्रं वा अथवा शत्रुः.

To EJACULATE, *v. a.* उत्सिष् (c. 6. -सिञ्चति -सिञ्चुं), उद्गृ (c. 6. -गिरति
-गिरितुं -रीतुं). — (Utter a sudden prayer) आकस्मिकप्रार्थनाम्
उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), अकस्मात्, प्रार्थनाम् उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

EJACULATION, *s.* उन्नादः, उत्तिरणं, उत्क्षेपः, उदीरणं, उदाहरणं. —
(Utterance of a sudden prayer) आकस्मिकप्रार्थनोदीरणं.

EJACUATORY *a.* उत्क्षेपकः -का -कं, अकस्माद् उदीरितः -ता -तं, आकस्मिकः
-की -कं.

To EJECT, *v. a.* अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निःसृज् in caus. (-सार-

यति -यितुं), निराकृतः, वहिष्कृतः, वहिःकृतः, दूरीकृतः, उत्थिष्य (c. 6. -क्षिपति -येतुं), प्रतिक्षिप्य, समाक्षिप्य, निष्कास्य in caus. (-कासयति -यितुं).—(From office) अधिकारात् or साविष्याद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or व्यु in caus. (व्यापयति -यितुं).—(Vomit up) उत्थिष्य, उद्ध (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं).

EJECTED, *p. p.* निःसारितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, वहिष्कृतः -ता -तं, वहिःकृतः -ता -तं, उत्थिष्यः -ता -तं, अपसारितः -ता -तं, अपविद्धः -द्धा -द्धं.—(From office) व्युताधिकारः -रा -रं, अधिकारात्प्रभंशितः -ता -तं, निर्भिन्नः -न्ना -न्नं.

EJECTION, *s.* निरसनं, निःसारणं, अपसारणं, उत्थेयः, वहिष्करणं, अपासनं, निर्वासनं, निराकरणं, अपसर्जनं, प्रयापणं, निष्कासनं.

EJECTION, *s.* राजाज्ञापणेन खेचगृहादेर निराकरणं.

EJULATION, *s.* विलपनं, परिदेवनं, कोलाहलः, क्रुद्धं, क्रन्दनं, हाहाकारः, आर्सेनादः, हा हतोन्मीति उत्क्रोशनं.

To EKE, *v. a.* (Enlarge) वृध् in caus. (वर्धयति -यितुं), विल्ल in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रस् in caus. (-सारयति -यितुं).—(Lengthen) द्राय (nom. द्रापयति -यितुं), तन् (c. 8. तनोति -नितुं), दीर्घीकृतः.

To ELABORATE, *v. a.* संस्कृतः, परिष्कृतः, महायत्नेन or बहुश्रमेण साध् in caus. (साधयति -यितुं) or सिद्धीकृतः or निष्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or निर्मा (c. 2. -माति -तुं) or कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

ELABORATE, ELABORATED, *a. or p. p.* संस्कृतः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं, महायत्नेन कल्पितः -ता -तं or विरचितः -ता -तं or सिद्धीकृतः -ता -तं.

ELABORATELY, *adv.* महायत्नेन, महायत्नेन, सपरिष्कारं, बहुश्रमेण, बहुप्रयासेन, परिष्कारपूर्वकं.

ELABORATION, *s.* परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, महायत्नेन साधनं or निष्पादनं or निर्माणं or कल्पनं or विरचनं.

To ELANCE, *v. a.* अस् (c. 4. अस्यति, असितुं), प्राम्, क्षिप् (c. 6. क्षिपति -येतुं), प्रक्षिप्, मृज् (c. 6. मृजति, मृज्), मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), प्रमुष्.

To ELAPSE, *v. n.* अती (c. 2. अत्येति -तुं, *ft. इ.*), अती, अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्, अतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं); 'a long time elapsed', अतिक्रान्तं सुमहान् कालः; 'ten days having elapsed', अतिक्रान्ते दशाहे.

ELAPSED, *p. p.* अतीतः -ता -तं, व्यतीतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, गतः -ता -तं, भूतः -ता -तं.

ELASTIC, *a.* स्थितिस्थापकः -का -कं, प्रकृतिप्रापकः -का -कं, वर्द्धनक्षमः -मा -मं, मुखाकुचनीयः -या -यं, विततीकरणीयः -या -यं, विस्तारयितुं शक्यः -क्या -क्यं, स्वप्रकृतिं प्रति निवर्त्तनशीलः -ला -लं.

ELASTICITY, *s.* स्थितिस्थापकं -कत्वं -कता, वर्द्धनक्षमता, प्रकृतिप्रापकत्वं, स्वप्रकृतिं प्रति निवर्त्तनशीलता, मुखाकुचनीयता.

ELATE, ELATED, *a.* उद्धतः -ता -तं, समुद्धतः -ता -तं, उद्धतमनस्कः -स्का -स्कं, प्रहृष्टमनः -न्ता -न्तं (म्), दुर्दृष्टिः -न्ता -न्तं, उन्नासितः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं (म्), समुन्नतचित्तः -न्ता -न्तं, प्रमुदितः -ता -तं, प्रमुजः -न्ता -न्तं, दर्पयताः -ता -तं; 'elated with victory', जयगन्धितः -ता -तं.

To ELAVE, *v. a.* दृष् in caus. (दर्शयति -यितुं), प्रहृष् in caus. (-हर्षयति -यितुं), उल्लस् in caus. (-लासयति -यितुं), प्रमुद् in caus. (-मोदयति -यितुं).

ELATION, *s.* उद्धतिः *f.*, चित्तसमुन्नतिः *f.*, उद्धतमनस्कत्वं, हर्षः, प्रहर्षः, दर्पः, प्रमोदः, गर्भः; 'from conquest', जयगन्धिः.

ELBOW, *s.* अरलिः *m.*, कपोलिः *m. f.* -ली, कूर्पटः, कक्षलिः *m. f.* -ली,

कोलः.—(Of a river) बङ्गः, बङ्ग, भङ्गट, पुटभेदः.—(Corner) कोणः.

To ELBOW, *v. a.* अरलिना ताडयित्वा वहिष्कृतः, अरलिना चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).

ELBOW-CHAIR, *s.* अरलिधारणयोग्यः, पीठविशेषः.

ELBOW-ROOM, *s.* (Room for motion) प्रसरः, अवकाशः.

ELDER, *a.* ज्ञायान् -यसी -यः (स्), ज्येष्ठः -हा -हं, वयोज्येष्ठः -हा -हं, पूर्वेणः -जा -जं, अग्रजः -जा -जं, वरः -रा -रं, वरीयान् -यसी -यः (स्), वरिष्ठः -हा -हं, अधिकवयः -या -यः (स्), वरजवयः &c., अधिकवयस्कः -स्का -स्कं, वर्षीयान् -यसी -यः (स्), वरिष्ठः -हा -हं, अग्रियः -मा -मं, अग्रियः -या -यं, अकनिष्ठः -हा -हं.

ELDER, *s.* (Venerable person) गुरुः *m.*, गुरुवनः, आर्यजनः, वृद्धः; 'elders', वृद्धाः *m. pl.*, प्राचीनाः *m. pl.*, प्राचीनलोकाः *m. pl.*, पूर्वेपुरुषाः *m. pl.*, प्राचः *m. pl.*

ELDERLY, *a.* अधिकवयः -या -यः (स्), मध्यमवयस्कः -स्का -स्कं, अतिक्रान्तयौवनः -ना -नं, ईषदृढः -द्धा -द्धं.

ELDERSHIP, *s.* ज्येष्ठता -त्वं, ज्यैष्ठ्यं, अधिकवयस्कता, गुरुत्वं.

ELDEST, *a.* ज्येष्ठः -हा -हं or सर्वज्येष्ठः, अग्रियः -मा -मं, ज्येष्ठः -हा -हं, सर्वज्येष्ठः -हा -हं. See ELDER.

To ELECT, *v. a.* वृ (c. 5. वृणोति -वृणते, c. 9. वृणाति -वृणीते, c. 1. वरति -रितुं -रीतुं, c. 10. वरयति -यितुं), आवृ, उद्ध, प्रवृ; उद्ध (c. 1. -हरति -हन्तुं), वावृत् (c. 4. वावृमते), अनुवृत् in caus. (-रोचयति -यितुं), मनोनीतं -तां -तं कृ.—(Take) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उद्ग्रह्, आदा.—(Appoint) नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), निरुष् (c. 10. -रूपयति -यितुं).—(Prefer) पुरोधा (c. 3. -दधाति -धातुं); 'they elect a god to rule over them,' देव राज्ञे वरयन्ति; 'she elects him as a husband,' सा तं पतिन्ने वरयति.

ELECT, ELECTED, *a. and p. p.* मनोनीतः -ता -तं, वृत्तः -ता -तं, वावृजः -न्ता -न्तं, वृक्तः -न्ता -न्तं, उद्धृतः -ता -तं, गृहीतः -ता -तं, उद्ग्रहीतः -ता -तं, पुरोहितः -ता -तं; 'to any office,' पदे नियुक्तः -क्ता -क्तं.

ELECTION, *s.* वृतिः *f.*, वरः -रणं, उद्धारः, उद्धारणं, उद्ग्रहणं, ग्रहणं, आदानं, नियोजनं, मनोनयः.

ELECTIONEERING, *s.* पदप्रेषसंबन्धनार्थं पराश्रयप्राप्त्यर्थं.

ELECTIVE, *a.* पराश्रयाधीनः -ना -नं, पराश्रयाधीनः -ना -नं, वरणाधिकारविशिष्टः -हा -हं, वरणाकारी -रिखी -रि (न्).

ELECTOR, *s.* वरणाकारी *m.* (न्), वरयिता *m.* (न्), वरणाकृत् *m.*, वरणाधिकारवान् *m.* (न्).

ELECTORAL, *a.* वरणाधिकारसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), वरयितृपदसम्बन्धी.

ELECTORATE, *s.* वरयितुः or वरणाकारिणः पदं or अधिकारः.

ELECTRE, ELECTRUM, *s.* (Amber) तैलस्फटिकः, शूकापुट्टः.—(Mixed metal) मिश्रितधातुः *m.*, कांस्यं, पीतलोहं.

ELECTRIC, ELECTRICAL, *a.* वैद्युतः -न्ती -न्तं, विद्युन्वान् -न्वती -न्वत् (न्), तडित्वान् -न्वती -न्वत् (न्), विद्युन्मयः -यी -यं, विद्युद्विषयः -या -यं.

ELECTRICITY, *s.* विद्युत् *f.*, तडित् *f.*, विद्युद्भुत् *n.*, वैद्युतशक्तिः *f.*, वज्रस्युल्लिङ्गः.—(The science) विद्युद्भिदा, वज्रस्युल्लिङ्गभिदा.

ELECTUARY, *s.* लेखं, अवलेखं, अवलेहः, अवलेखीयधं.

ELEEMOSYNARY, *a.* भिक्षादानसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), दरिद्रपालनार्थः -र्थो -र्थं, दरिद्रोपकारी -रिखी -रि (न्), दरिद्रोपकारार्थं दत्तः -न्ता -न्तं.

ELEGANCE, ELEGANCY, *s.* चारुता, स्त्रीमूर्ध्नि, विनीतत्वं, विलासः, लावण्यं, शोभा, लालित्यं; 'of form,' रूपलावण्यं; 'of speech,' वाग्विलासः.

ELEGANT, *a.* विलासी -सिनी -सि (न्), चारुः -द्धी -रु, सुललितः -ता -तं, ललितः -ता -तं, विनीतः -तां -तं, लावण्यवान् -वती -वत् (न्), लीला-

वान् &c., सुन्दर-रा-री-रं, सुदृढः-पी-पं, रोषिष्णुः-ष्णुः-ष्णुः, सुरेशः-श-शं, भ्रमिष्णुः-ष्णुः-ष्णुः, पिता m.f.n. (म्), छीलः-ल-लं, शुभगः-गा-गं, चमत्स्यः-म्या-म्यं; 'an elegant woman,' रूपवती, समध्यमा.—(As composition) सुरेशः-श-शं.

ELEGANTLY, *adv.* सविहसं, विहसतया, सहावण्यं, सुललितां, चारु.

ELEGIAC, a. कारुणिकः-की-कं, करुणामयः-यी-यं, शोकसूचकः-का-कं.

ELEGY, s. कहयं, कारुणिकगीतं, शोकगानं, शोकसूचकगीतं.

ELEMENT, s. (First or constituent principle) मूलवस्तु *n.*, मूलं, भूतं, बीजं, अविभूतं, नाशं, विषयः, भूतमात्रं-चा, तन्मात्रं, अवयवः; 'the five elements,' पञ्चभूतं, पृथिव्यादि *n.*—(Of a science, &c.) तत्त्वं, सूत्रं.—(Letter) अक्षरं.—(Rudiments) आरम्भः, प्रारम्भः.—(Outline) वस्तुमात्रं, वस्तु.—(Ingredient) संज्ञः, भागः, अवयवः; 'elementary substance,' अव्याकृतं; 'elementary property,' कारकगुणः.

**ELEMENTAL, a. भौतः -ती-तं, भौतिकः -की-कं, साधुभौतिकः -की-कं,
भूतभाषः -वा-वं, पाञ्चभौतिकः -की-कं.**

ELEMENTARY, *a.* (Simple, uncompounded) अव्याकृतः-ता-तं, निरवयवः-
-वा-यं,--(Primary) मूलिकः-जी-कं, मौलः-ली-लं.--(Rudi-
mental) आरम्भकः-का-कं, प्रारम्भकः-का-कं.

Elephant, a. हस्ती *m.* (नं), गजः, करी *m.* (नं), दनी *m.* (नं), द्विपः, वारणः, मातङ्गः, मतङ्गः, कुञ्जरः, नागः, द्विरदः, इभः, रदी *m.* (नं), द्विपायी *m.* (नं), अनेकपः, विषाखी *m.* (नं), करेणुः *m.f.*, लक्षकर्थः, पत्नी *m.* (नं), शुखालः, कर्णिकी *m.* (नं), दनावलः, स्तखेरमः, दीर्घवक्त्रः, दुमारिः *m.*, दीर्घमास्तः, विलोमजिह्वः, शङ्का *m.* (नं), पीलुः *m.*, महामृगः, मतङ्गजः, पक्षिहायनः; 'female elephant,' हस्तिनी, करिणी, पक्षिनी, घेनुका, वशा, 'young elephant,' कलभः -भी *f.*, करिशावकः, करेणुशिखुः *m.*, दिक्कः; 'a large elephant,' गजपुङ्गवः, करेणुवय्वः; 'wild elephant,' वनगजः; 'furious elephant,' मत्तः, प्रभित्तः, गर्जित्तः; 'rutting elephant,' मदोक्तदः, मदकलः; 'elephant out of rut,' उद्धानः, निर्बदः; 'leader of a herd of elephants,' गृधनाथः, गृधपः; 'herd of elephants,' गृधः -घं, हास्तिकं, गजता, गजव्रजं; 'troop of war-elephants,' घटा, घटना; 'elephants of the quarters,' रेरावतः, पुखरीकः, वामनः, कुमदः, अञ्जनः, पुष्पदन्तः, सार्वभौमः, सुप्रतीकः; 'their females,' अम्भुः *f.*, कपिला, पिङ्गला, अनुपमा, तावककर्णी, शुभदानी, अञ्जना, अञ्जनावती; 'elephant's trunk,' शुखः; 'his temples,' गखः, कटः; 'his frontal globes,' कुम्भी; 'the hollow between them,' विदुः; 'his forehead,' ललाटं, अवयहः; 'his eye-ball,' इषीका, ईषिका; 'corner of his eye,' निर्याणं, निर्णयनं; 'root of his ear,' चूलिका; 'of his tail,' वेचकः; 'his withers,' स्कन्धदेशः, आसनं; 'his side,' पक्षभागः, पार्श्वभागः; 'his thigh,' गात्रं, अवरं; 'juice from his temples,' मदः, दानं; 'water emitted from his trunk,' वनयुः *m.*, करणीकटः; 'his roaring,' करिगर्जित्तं, वृंहित्तं; 'elephant-breaking,' हस्तिशिखा; 'elephant-breaker,' हस्तिशिखाजीवी *m.* (नं); 'elephant-stable,' वारणशाला; 'master of the elephants,' गजाध्यक्षः.

Elephant-driver, *s.* हस्तिपः -पकः -पालः, महामात्रः, हस्तिचारी *m.*
(न), हस्त्यारोहः, निषादी *m.* (न), जाधोरणः.

ELEPHANTIASIS, s. (Disease of the skin) वल्मीकः, त्वरोगः, दम्बर्मत्तं.

ELEPHANTINE, *a.* हास्तेयकः -की -कं, ऐभः -भी -भं; 'as big as an elephant,' हस्तिवृत्तः -ही -सं, गजनाभः -जी -वं.

To ELEVATE, *v. a.* उन्नत् in caus. (-नमयति -यितं), उन्नृ (c. 1. उन्नृयति

-यितुं, rt. चि), समुच्चि, प्रोचि, उच्चन् (c. 1. -यच्छति -यन्तु), उच्चिकृ, उच्चिकृ, उत्था in caus. (-धापयति -यितुं, rt. स्था), उत्तिष्प (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्तुं), उक्षी (c. 1. -नयति -नेत्तुं), उक्षन् (c. 2. -हन्ति -न्तु), उक्ष् (c. 1. -हरति -हर्त्तुं), क्षधिरूह in caus. (-रोपयति -यितुं), उक्षति कृ. —(To a high office) उच्चिष्ठपदे नियुज् (c. 7. -युक्ते -युक्तुं) or प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं).

ELEVATED, *p. p.* उन्नतः -ता-तं, समुन्नतः -ता-तं, उच्छ्रितः -ता-तं, समुच्छ्रितः -ता-तं, अभ्युच्छ्रितः -ता-तं, उत्कृष्टः -डा-टं, उद्धतः -ता-तं, समुद्धतः -ता-तं, उत्थापितः -ता-तं, उद्धृतः -ता-तं, समुद्धृतः -ता-तं, अभ्युत्थितः -ता-तं, उन्नतः -ता-तं, अधिरोपितः -ता-तं, अधिरूढः -डा-टं, आरूढः -डा-टं, अभ्यारूढः -डा-टं, उन्नतः -ता-तं, उद्भूतः -ता-तं, उद्बहिर्हितः -ता-तं, उन्मुक्तः -ङ्गा-जं, सोच्छ्रायः -या-यं, आहितगौरवः -वा-वं, कृतोच्चैस् ind., उच्छ्रायी -यिणी -यि (न्).

ELEVATION, *s.* उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, उच्छ्रयः, समुच्छ्रयः, उच्छ्रायः, समुच्छ्रायः, उच्छ्रितः *f.*, उत्थापनं, अभ्युत्थानं, उत्थितिः *f.*, उत्तेषः, समुत्तेषः, उद्धतिः *f.*, उत्सृङ्गता, औत्कर्षं, उत्स्रष्टा, उत्स्रोतनं, उर्ध्वनं, अधिरोहः, उन्नयः -यनं, उन्नामः, उन्नमनं, उपचयः, प्रतिपत्तिः *f.*, उन्नता, उदयः.

ELEVEN, a. एकादश m. f. n. pl. (न्), एकादशसंख्यकः -का -कं.

ELEVENTH, a. एकादशः -शी -शं.

Ex. 8. विद्याधरः, अपदेवता, वेतालः, भूतः, राक्षसः, पिशाचः.

FLP-LOCK, s. जटा. जटिः *f.*, मटा.

ELFISH, a. पैशाचिकः -की -कं, भौतिकः -की -कं, राक्षसः -सी -सं.

To ELICIT, *v. a.* निशी (c. 1. -णयति -येत्), निष्कृष्य (c. 1. -कर्षति -क्रुष्य). उत्कृष्य; निर्हृ (c. 1. -हरति -हर्ष्य), उद्धृ. उत्थन in caus. (-पादयति -यितुं), उत्पत्तिं कृ. निर्गम्य in caus. (-गमयति -यितुं), निःसृ in caus. (-मारयति -यितुं), उद्धृ in caus. (-भावयति -यितुं). निःश्वृ (c. 2. -शोषयि -ग्युं). उद्धृ (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीत्), रूपयश् (c. 1. -यहति -योर्ह).

ELICITATION, ३. निर्हारः, उद्धारः, उत्पादनं, निष्कासनं, निर्यापनं.

ELICITED, *p. p.* निहृतः -ता-तं, उद्धृतः -ता-तं, उत्पादितः -ता-तं.

To ELIDE, *v. a.* (Cut off a syllable) लृप् (e. g. लृम्पति, लोभं).

ELIGIBILITY, s. धरणीयता, वाच्यत्वं, ग्राह्यत्वं, ग्रहणीयता, योग्यता.

Eligible. a. वरणीयः-या-यं, वार्य्यः-व्या-व्यं, वृत्यः-त्या-तं. याव्यः-व्या-व्यं, ग्रहणीयः-या-यं, ज्ञादेयः-या-यं. योग्यः-व्या-व्यं, उपयक्तः-क्ता-क्तं.

ELIMINATION, s. (Turning out of doors) गृहाद् घटिष्कारणं or निराकरणं.
—(In algebra) नाशः, मध्यमनाशः, मध्यमाहरणं, मध्यापनयनं.

ELISION, s. (Cutting off of a syllable) लोपः, अक्षरत्यागः.

ELIXIR, s. (Medicine prolonging life) रसायनं, तेजोवर्धनं.

FLK, 8. चतुष्टयजनविशेषः, हरिणप्रभेदः.

EtL, s. वस्त्रमापने प्रयुक्तः परिमाणविशेषः.

ELLIPSE, *s.* (An oval figure) अण्डाकारः, अण्डाकृतिः *m.*

ELLIPSIS, s. (Figure of rhetoric) शेषः, अश्रुतना-नं, अश्रुतः, लक्षणा,
उपलक्षणं, अश्रुतकः 'supplying an ellipsis,' अश्रुतहारः, अश्रुतः, अश्रुतः.

ELLIPTIC, ELLIPTICAL, *a.* (Oval) अखण्डाकारः -रा -रं, अखण्डकृतिः -तिः -ति.—(Requiring something to be supplied) अप्रत्याहार्यः -र्यो -र्यं, अजयः -या -यं, अभ्यसः -या -यं, जानपदिकः -की -कं.

ELM, ४. वनपादपविशेषः. वन्यपुष्पप्रभेदः.

ELOCUTION, & (Pronunciation) उच्चारणं, उदाहरणं, व्याहारः, वाणी.
—(In rhetoric) शब्दवाचार्थं, वाक्यार्थं, वक्तृता, वक्त्रप्रशक्तिः *f.*, वाक्यपटा.

To HONGATE, v. a. दाधीक, द्राघ (nom. द्राघयति-यितुं), प्रसृ in caus.
(-कारयति-यितुं), प्रतन (c. 8. -तनोति-नि.), वितन, यिततीक.

ELONGATED, *p. p.* प्रवृत्तः -ता -तं, आयामितः -ता -तं, आयतः -ता -तं, व्यायतः -ता -तं, आयतिमान् -मती -मत् (तृ), लङितः -ता -तं.

ELONGATION, *s.* आयतिः *f.*, दीर्घीकरणं, तानं, प्रसारणं, द्राघिमा *m.* (नृ).

To ELOPE, *v. n.* गृहविवाहार्थं मातृपितृस्वजनाद्यगोचरेण पलाय (c. 1. पलायते -यितुं) or मातृपितृस्वजनादीनाम् आश्रयं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), व्यपसृप् (c. 1. सर्पति -सप्तं).

ELOPEMENT, *s.* गृहविवाहार्थं मातृपितृस्वजनाद्यगोचरेण पलायनं or विपलायनं or मातृपित्राश्रयत्यागः.

ELOQUENCE, *s.* वाक्पटुता, वाक्पाटवं, पटुत्वं, पाटवं, वाग्विभवः, वक्त्रत्वं, वक्त्रशक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, सङ्कृता, पागित्वं, वाग्विदग्धता, शब्द-चातुर्यं, सुप्रलापः, सुभाषितं, सुवचनं, वाचाशक्तिः *f.*

ELOQUENT, *a.* वाक्पटुः -दुः -दु, वाग्मी -गिमनी -गिम (नृ), वाक्प्रविशारदः -दा -दं, वाग्विद् *m. f. n.*, प्रवचनपटुः -दुः -दु, पटुः -दुः -दु, सङ्कृता -क्री -कृ (तृ), वागीशः -शा -शं, वाक्पतिः -तिः -ति, सुवचाः -चाः -चः (मृ), वाग्विदग्धः -ग्धा -ग्धं, शब्दचतुरः -रा -रं, सारस्वतः -तो -तं, सुमुखः -खी -खं.

ELOQUENTLY, *adv.* पाटवेन, सपाटवं, वाग्विभवेन, शब्दचातुर्येण.

ELSE, *a.* अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, भिन्नः -न्ना -न्नं, प्रभिन्नः -न्ना -न्नं, अपरः -रा -रं; 'any thing else,' किञ्चिद् अन्यत्; 'what else can he do,' पुनः किं करोति; 'any thing else but this,' एतद्विन्नं किञ्चित्, अस्मात् परं किञ्चित्, or एतद्व्यतिरिक्तं किञ्चित्.

ELSE, *conj.* (Otherwise) अन्यथा, अथवा, नो चेत्, न चेत्, इतरथा, इतरतस्, अन्यतस्, परतस्, अन्यत्, किंवा, एतद्विना, एतद्व्यतिरेकेण.

ELSEWHERE, *adv.* अन्यत्र, इतरत्र, परत्र, अन्यतस्, अपरतस्, इतरतस्, स्थानान्तरे, अन्यस्थाने, भिन्नस्थाने; 'gone elsewhere,' स्थानान्तरं गतः -ता -तं.

To ELUCIDATE, *v. a.* स्पष्टीकृ, सुस्पष्टीकृ, स्पष्ट (nom), स्पष्टयति -यितुं, प्रकाश् in caus. (-काशयति -यितुं), व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्यक्रोक्तु, व्याकृ, परिशुभ् in caus. (-शोधयति -यितुं), दृष्टान्तीकृ, दृष्टान्तेन or निदर्शनेन व्याख्या.

ELUCIDATED, *p. p.* स्पष्टीकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं.

ELUCIDATION, *s.* स्पष्टीकरणं, व्याख्या, प्रकाशनं, दृष्टान्तेन व्याकरणं.

ELUCIDATOR, *s.* प्रकाशकः, व्याख्याता *m.* (तृ), उद्देशकः, निदर्शनकारकः.

To ELUDE, *v. a.* छलेन अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं) or व्यपक्रम or पलाय (c. 1. पलायते -यितुं) or व्यपसृप् (c. 1. सर्पति -सप्तं), निर्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पलायित्वा परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), निस्तृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं); 'It eludes the grasp by reason of its subtlety,' सूक्ष्मत्वाद् ग्रहीतुं न शक्यते; 'eluding the senses,' इन्द्रियागोचरः -रा -रं.

ELUMINATED, *a.* श्रोणिचिकलः -ला -लं, क्षीणकटिबलः -ला -लं.

ELUSION, *s.* छलेन पलायनं or अपक्रमः -मर्तं, निर्गतिः *f.*, निर्गमः.

ELUSIVE, *a.* पलायनपरायणः -शा -शं, विपलायी -यिनी -यि (नृ).

ELUSORY, *a.* छली -लिनी -लि (नृ), मायी -यिनी -यि (नृ), छान्निः -की -कं.

ELYSIAN, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, स्वर्ग्यः -य्या -य्यं, परमानन्दः -दा -दं.

ELYSIUM, *s.* नन्दनं, स्वर्गः, आनन्दस्थानं, सुखाधारः, सुखदं, वैकुण्ठं.

To EMACIATE, *v. a.* कृश (nom), कृशयति -यितुं, क्षि in caus. (क्षपयति -यितुं), क्षीणं -शं -शं कृ, क्षे in caus. (क्षपयति -यितुं), मांसक्षयं कृ, शुष्कीकृ.

To EMACIATE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते), कृशीभू, विश् in pass. (-शीयीते), क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), शुष्

(c. 4. शुष्कति, शोषुं), शुष्कीभू.

EMACIATED, *p. p.* or *a.* कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -सा -सं, शुष्कमांसः -सा -सं, शुष्काङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, क्षामः -मा -मं, क्षानः -ना -नं, शीथः -थी -थं, विशीथः -थी -थं, अमांसः -सा -सं, श्लाघुः -घुः -घु; 'by hunger,' क्षुत्क्षामः -मा -मं.

EMACIATION, *s.* काश्च, कृशत्वं -ता, कृशाङ्गत्वं, क्षामता, शीथता, शरीर-क्षीणता, शरीरशोषणं, शरीरपाकः, मांसशुष्कता, मांसक्षयः, शोषः.

EMANANT, EMANATIVE, *a.* प्रसृतः -ता -तं, निःसृतः -ता -तं, विनिःसृतः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, उद्भूतः -ता -तं, प्रवृत्तः -न्ना -न्नं, निर्गतः -ता -तं.

To EMANATE, *v. n.* (Flow from) सु (c. 1. स्रवति, सोतुं), प्रसृ, निःसृ, विसृ—(Proceed from) उत्पद् in pass. (-पद्यते), निःसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), विनिःसृ, प्रसृ; निर्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), वहिर्गम्, उद्गम्, उदि (c. 1. -स्रयति -स्रतुं), उद्गू, प्रभू.

EMANATION, *s.* निःसावः, निःसारः -सरणं, उत्पत्तिः *f.*, निर्गमः -मनं, उद्गमः, उद्गवः, उद्गावः, उदयनं, प्रवृत्तिः *f.*

To EMANCIPATE, *v. a.* मुञ्च (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं, c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमुञ्च, निर्मुञ्च, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, उद्मु (c. 1. -हरति -हर्तुं), विमुञ् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं, c. 10. -सञ्जयति -यितुं), निस्तृ in caus. (-तारयति -यितुं), वै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परिचै.

EMANCIPATED, *p. p.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमोक्षितः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, उद्भूतः -ता -तं, निस्तारितः -ता -तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, परित्राणः -णा -णं, रक्षितः -ता -तं, उत्तीर्णः -णी -णं—(From worldly existence) मुक्तः -क्ता -क्तं, निर्वृतः -ता -तं, निर्वीणः -णा -णं, सिद्धः -द्धा -द्धं.

EMANCIPATION, *s.* मुक्तिः *f.*, मोचनं, मोक्षः -क्षणं, विमोक्षः -क्षणं, विमुक्तिः *f.*, विमोचनं, परिमोक्षणं, वैमुक्तं, उद्धारः, उद्धारणं, निस्तारः, त्राणं, परित्राणं, त्रिसर्गः, तारणं—(From worldly existence) मुक्तिः *f.*, निर्वीणं, निर्वृतः *f.*, अपवर्गः -वर्जनं, सिद्धिः *f.*, सतिः *f.*, परमागतिः *f.*, श्रेयः *n.* (मृ), निःश्रेयः *n.* (मृ), निःश्रेयसं, निर्वीणं, पुनर्जन्मजयः, केवल्यः; 'desirous of it,' मुमुक्षुः -क्षुः -क्षु, तितोषुः -षुः -षु.

EMANCIPATOR, *s.* मोचकः, मोक्षकः, उद्धारता *m.* (तृ), त्राता *m.* (तृ).

To EMASCULATE, *v. a.* वृषणी or वृषणद्वयम् उक्तं (c. 6. -कृनति -कृन्तितुं) or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), अण्डछेदं कृ, पुंस्त्वं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), विफलीकृ, श्रुडीकृ, निष्पुरुषीकृ, स्त्रीवीकृ.

EMASCULATED, *p. p.* छिन्नवृषणः -शा -शं, मुष्कशून्यः -न्या -न्यं, विफलीकृतः -ता -तं, विफलः -ला -लं, दूतपौरुषः -पा -पं, श्रुडः, श्रुडः, स्त्रीवः, नपुंसकः.

EMASCULATION, *s.* वृषणछेदः, वृषणोत्पादनं, पुंस्त्वहरणं, श्रुडता.

To EMBALM, *v. a.* द्रव्यकृषं कृ, कृषीकृ, भासं कृ, पोतलिकां कृ.

To EMBALM, *v. a.* मृतशरीरं तद्रूपस्थायं सुगन्धिद्रव्याकं कृ or तद्रूपार्थं त्रिकौषधव्यञ्जनादिना पृ in caus. (परयति -यितुं).

EMBANKMENT, *s.* सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, मृत्तिकाधयः, धरणः, पिङ्गलः, वप्रः.

To EMBAR, *v. a.* निरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), निवृ in caus. (-वारयति -यितुं).

EMBARGO, *s.* निषेधः, निरोधः, सवरोधः, बाधा, वारणं, नावो गमनागमननिषेधः or वाणिज्यकर्मनिषेधः.

To EMBARK, *v. a.* नौकाम् आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or प्रविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or निविश् in caus., नौकायां समृ in caus. (-सर्पयति -यितुं).

To EMBARK, *v. n.* नौकाम् or पोतम् आरुह् (c. 1. -रोहति -रोद्धुं) or प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or निविश्—(Undertake) आरम्भ (c. 1. -रम्भते -रम्भुं).

EMBARCATION, *s.* नौकारोहणं, नौकारोपणं, नौकाप्रवेशनं, पोतनिवेशनं, नौकासमर्पणं.

EMBARKED, *p. p.* नौकाारुढः -डा-ढं, तरणिन् आरुढः -डा-ढं, पोतारोपितः -ता-तं, नौकाप्रविष्टः -डा-ढं, पोतनिवेशितः -ता-तं, नौकासमर्पितः -ता-तं.
 To EMBARRASS, *v. a.* मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह्, व्यामुह्, आकुलीकृ, आकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति -यितुं), व्यमीकृ, सङ्करीकृ, बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), क्रिञ् (c. 9. क्रिञ्चाति, क्रेशितुं), क्रेशं दा, दुःखं दा, शल्यं कृ, रुध् (c. 7. रुण्डि, रोडुं).
 EMBARRASSED, *p. p.* मोहितः -ता-तं, विमोहितः -ता-तं, आकुलः -ला-लं, आकुलितः -ता-तं, व्ययः -या-यं, समाकुलः -ला-लं, कातरः -रा-रं, कृच्छ्रगतः -ता-तं, बाधितः -ता-तं, क्रिञ्चः -डा-ढं, विपन्नः -त्रा-त्रं, आपन्नतः -ता-तं, उपरुद्धः -डा-ढं, दुःस्थः -स्था-स्थं.
 EMBARRASSMENT, *s.* आकुलता, आकुलत्वं, व्ययता, मोहः, व्यामोहः, कातरता, व्यस्तता, सम्भ्रमः, क्रेशः, दुःखं, शल्यं, बाधः -धा, कार्यक्षन्देहः.
 EMBASSADOR, *s.* दूतः, राजदूतः, राजप्रेरितः, राजप्रस्थापितः, राजप्रतिनिधिः *m.*, राजकर्मकरः, राजकार्यद्वारः.
 EMBASSADDRESS, *s.* दूती-तिः *f.*, दूतिका, राजदूती, राजदूतस्य पत्नी or भाय्या.
 EMBASSAGE, EMBASSY, *s.* दूतं, दौतं, दूतक्रिया, दूतधर्मः; 'sent on an embassy,' प्रस्थापितः -ता-तं, प्रेरितः -ता-तं, दूतः -ता-तं.
 To EMBATTLE, *v. a.* व्यूह् (c. 1. -जहते -हितुं), सैन्यं युद्धार्थं व्यूहेन रब्ध् (c. 10. रब्धयति -यितुं) or सज्जीकृ or व्यवस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).
 EMBEDDED, *p. p.* or *a.* निहितः -ता-तं, न्यस्तः -स्ता-स्तं, निविष्टः -डा-ढं.
 To EMBELLISH, *v. a.* भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष्, अलङ्कृ, समलङ्कृ, परिष्कृ, संस्कृ, शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्, मण्ड् (c. 10. मण्डयति -यितुं), परिकर्म्म (nom. परिकर्म्मयति -यितुं), रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं).
 EMBELLISHED, *p. p.* भूषितः -ता-तं, विभूषितः -ता-तं, अलङ्कृतः -ता-तं, परिष्कृतः -ता-तं, संस्कृतः -ता-तं, शोभितः -ता-तं, उपशोभितः -ता-तं, कृतशोभः -भा-भं, मण्डितः -ता-तं, प्रसाधितः -ता-तं, सालङ्कारः -रा-रं, कृतालङ्कारः -रा-रं.
 EMBELLISHMENT, *s.* अलङ्कारः, अलङ्करणं, अलङ्क्रिया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, अङ्गसंस्कारः, परिकर्म्म *n.* (नं), प्रतिकर्म्म, प्रसाधनं, मण्डनं, शोभा-भनं, कल्पना, सज्जा, रञ्जनं, आकल्पः, वेशः—(Of a book) पञ्चरञ्जनं—(Theatrical dress) नेपथ्यं, वस्त्रं, आहार्यः.
 EMBER-DAYS, *s. pl.* यथापथ्यायं वत्सरे वत्सरे चत्वार उपवाससमयाः, पुष्यदिनानि, पुष्याहनि.
 EMBERS, *s. pl.* भस्म *n.* (नं), भसितं, तप्तारोच्छिष्टं, अग्नेरुच्छिष्टं, अङ्गारशेषं, भूतिः *f.*
 To EMBEZZLE, *v. a.* यस् (c. 1. यस्तते -सितुं), निक्षिप्तद्रव्यं निह्वेन स्वीयं कृ or स्वीकृ, न्यस्तधनादि हलेन स्वकीयं कृत्वा उपयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), परविहन् अपह्वेन स्वाधीनं कृत्वा हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ, अपहृ (c. 2. -हृते -होतुं), निहृ.
 EMBEZZLED, *p. p.* यस्तः -स्ता-स्तं, निहृतः -ता-तं, अपह्वेन or हलेन स्वीकृतः -ता-तं or उपयुक्तः -क्ता-क्तं or हृतः -ता-तं or अपहृतः -ता-तं.
 EMBEZZLEMENT, *s.* यस्नं, अपह्वेन or निह्वेन हरणं or अपहारः, निक्षिप्तधनादेः or परविहस्य हलेन उपयोगः or प्रयोगः, अपहृषः, निहृषः, अभिलाषः.
 To EMBLAZE or EMBLAZON, *v. a.* कुलीनपदचिह्नानि लिखित्वा शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), कुलीनपदचिह्नैर् अलङ्कृ, रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं).
 EMBLAZONED, *p. p.* कुलीनपदचिह्नशोभितः -ता-तं, उद्घोषितः -ता-तं.
 EMBLEM, *s.* चिह्नं, लक्षणं, व्यञ्जनं, लिङ्गं, लाञ्छनं, निदर्शनं, आदर्शः.

दृष्टान्तः, संज्ञा, प्रतिमा, प्रतिरूपं, सङ्केतः, केतुः *m.*, ध्वजः, पताका.
 EMBLEMATIC, EMBLEMATICAL, *a.* उद्घोषकः -का-कं, लाक्षणिकः -की-कं, चिह्नकारी -रिणी -रि (नं) or निदर्शनकारी, लिङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं).
 EMBLEMATICALLY, *adv.* निदर्शनक्रमेण, लाक्षणिकप्रकारेण, उद्घोषनायं.
 EMBLIC MYROBALAN, *s.* (A plant) तिष्यफला, आमलकः -की, जमूता, वयस्या, वयःस्था, कायस्था.
 EMBODIED, *p. p.* शरीरी -रिणी -रि (नं), शरीरवान् -वती -वत् (नं), देही -हिनी -हि (नं), देहवान् -वती -वत् (नं), सविग्रहः -हा-हं, सशरीरः -रा-रं, सवपुषः -पी-पं, ज्ञातरूपः -पी-पं, ज्ञातशरीरः -रा-रं, सन्निपातः -ता-तं.
 EMBODIMENT, *s.* शरीरवस्त्रं, देहवस्त्रं, सशरीरता, सन्निपातः, समाहारः, एकशरीरीकरणं.
 To EMBODY, *v. a.* सशरीरं -रा-रं कृ, एकशरीरीकृ, एकाङ्गीकृ, देहवर्त्तं -वती -वत् कृ.—(Collect into a mass) सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), एकौपीकृ, एकत्र कृ, एकीकृ.
 To EMBOLDEN, *v. a.* आश्चस् in caus. (-श्चायति -यितुं), समाश्चस्, निर्भयं -यो-यं कृ.
 EMBOLDENED, *p. p.* आश्चासितः -ता-तं, गतभीः -भी-भि, वीरभयः -या-यं.
 To EMBROSS, *v. a.* राजतभाखादीनि उच्चरेखादिना अलङ्कृ or उपस्कृ or गखाकारेण परिष्कृ or समुत्सेधेन तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं).
 EMBROSSMENT, *s.* राजतभाखादीनाम् उच्चरेखादिना अलङ्करणं, गखाकारेण or उच्चैःप्रकारेण तक्षणं, समुत्सेधेन तक्षणं, प्रतिच्छाया.
 To EMBOWEL, *v. a.* नाडीः or अन्त्राणि वहिष्कृ or निहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).
 To EMBRACE, *v. a.* आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), समालिङ्गः, आश्रिप् (c. 4. -श्रिष्यति -श्रेयं), संश्रिप्, समाश्रिप्, उपश्रिप्, स्वप्न (c. 1. स्वजते, संक्ते), परिष्वप्, समपरिष्वप्, उपगृह् (c. 1. -गृह्णाति -हितुं), परिभ (c. 1. -रभते -रब्धं), पीड् (c. 1. -पीडयति -यितुं), क्रोडीकृ, क्रोडे कृ.—(Comprise) परिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), परिसम्पन् (c. 3. -सम्पद्यति -आप्ते), प्रतिसंद (c. 1. -हरति -हर्तुं), 'Embrassa' परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं), परिष् (c. 5. -वृणोति -वर्तुं -रीडुं).
 EMBRACE, *s.* आलिङ्गनं -ङ्गितं, आश्रयः, संश्रयः, श्रेयः, परिष्वङ्गः, परिभः, उपगृहं, उपगृहणं, अवगृहणं, अङ्गपाली -लिका, अङ्गपालिः *m.*, श्रिषा लोः *f.*, अङ्गः, कोलः, लयः, क्रोडीकरणं क्रोडीकृतिः *f.*
 EMBRACED, *p. p.* आलिङ्गितः -ता-तं, चिष्टः -डा-ढं, आश्रिष्टः -डा-ढं, संश्रिष्टः -डा-ढं, परिष्वक्तः -क्ता-क्तं, परिभः -भा-भं, परिष्वष्टः -डा-ढं, उपगृहः -डा-ढं, पीडितः -ता-तं, अभिलीनः -ना-नं, लीनः -ना-नं, निलीनः -ना-नं, क्रोडीकृतः -ता-तं.
 EMBRASURE, *s.* प्राकारे छिद्रं or रन्ध्रं, आकाशजननी *m.* (नं), जालकः.
 To EMBROGATE, *v. a.* अङ्गम् औपधीयजलेन लिप् (c. 6. लिप्स्यति, लेप्ते) or आलिप् or उपलिप् or अनुलिप् or औपधीयजलेन आद्घीकृत्य मृद् (c. 9. मृद्वाति, मर्तितुं) or सम्मृद् or घृप् (c. 1. घर्षति -र्षितुं).
 EMBROGATION, *s.* आलेपनं, लेपः, विलेपः, उपदेहः, औपधीयजलं, पूरणः.
 To EMBROIDER, *v. a.* सूचीद्वारेण पुष्पाद्यलङ्कारान् विष् (c. 4. सीष्यति, सेवितुं) or निषिष् or चिष् (c. 10. चिष्यति -यितुं), कार्म्मिकवस्त्रं कृ.
 EMBROIDERED, *p. p.* सूचिकर्म्मद्वारेण पुष्पाद्यलङ्कृतः -ता-तं, चिचितः -ता-तं, कार्म्मिकः -की-कं; 'embroidered cloth,' कार्म्मिकवस्त्रं.
 EMBROIDERER, *s.* सूचीशिल्पविद् *m. f.*, सूचीशिल्पोपजीवी *m.* -घिनी *f.* (नं), कार्म्मिकवस्त्रकृत् *m. f.*
 EMBROIDERY, *s.* सुवर्णसूत्रादिना पुष्पाद्यलङ्कारसीधनं, सूचिता, सूचीकर्म्म *n.* (नं), सूचीशिल्पः; 'embroidered cloth,' कार्म्मिकवस्त्रं.
 To EMBROIL, *v. a.* सङ्करीकृ, सङ्कुलीकृ, संजुम् in caus. (-जोभयति -यितुं), सङ्गृह् (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं), अस्तव्यस्तीकृ, आकुलीकृ, व्याकुलीकृ,

भेदं or वैरक्तं जन् (c. 10. जन्वति -यितुं) or कृ.

EMBROILED, *p. p.* संक्षुब्धः -आ -अं, जातभेदः -दा -दं, जातविरागः -गा -गं.

EMBROILMENT, *s.* संक्षुब्धकरणं, संक्षोभः, साक्षुब्धं, विप्रतिपत्तिः *f.* भेदकरणं.

EMBRYO, EMBRYON, *s.* भ्रूयः, गर्भः, कलनं, कललः -लं, यं, गर्भस्थबालकस्य

प्रथमावयवः, पुनः - (Rudiments of any thing) आरम्भः, प्रारम्भः.

EMENDABLE, *a.* शोधनीयः -या -यं, संशोध्यः -ध्या -ध्यं, समाधेयः -या -यं.

EMENDATION, *s.* शोधनं, शुद्धिः *f.* संशुद्धिः *f.* विशोधनं, समाधानं, प्रतिसमाधानं.

EMENDATOR, *s.* शोधकः, संशोधकः, शोधनकृत्, समाधाता *m.* (तृ).

EMENDED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, शुद्धीकृतः -ता -तं, संशुद्धः -द्धा -द्धं.

EMERALD, *s.* मरकतः, अश्मगर्भः, हरिम्निः *m.*, रोहिण्यं, गारुत् *n.*,

गारुडः, गारुडाश्म *m.* (नं), गारुडाङ्गितं, गारुडोद्गीर्णं, राजनीलः, सुनीलकः,

मसारः, आपनिकः; 'of the colour of an emerald,' मारकतः -ती -तं.

To EMERGE, *v. n.* (From the water, &c.) सलिलाद् उन्मज्ज् (c. 6.

-मज्जति -मंजु -मज्जितुं) or उत्था (c. 1. -तिष्ठति -यातुं, *rt.* स्या) or

वहिर्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or निर्गम् or निःसृ (c. 1. -सरति -सर्जुं)

or उवह् (c. 4. -नसति -नसुं).—(Rise into view) उदि (c. 1. उदयति,

उदेतुं, *rt.* इ), प्रादुर्भू, आविर्भू, यहिर्भू, प्रभू, उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं),

प्रकाश् (c. 1. -काशते -शितुं), प्रकाशं निर्गम्, उद्भा (c. 2. -भाति -तुं),

निर्भा, प्रकाशं or प्रत्यक्षं दृश् in *pass.* (दृश्यते), दृष्टिगोचरः -रा -रं

भू.—(Re-appear) पुनर्दृश् in *pass.*

EMERGENCE, EMERGENCY, *s.* प्रयोजनं, अवसरः, प्रस्तावः, समयः, कार्यं,

अवश्यकता, आवश्यकत्वं, अकस्मादुत्पन्नं, अकस्माद्भूतं, अकस्माद्भूतं, आक-

स्मिकसम्भवः, अनिश्चितविषयः, अभ्युदयः, समुद्रयः, समुत्पत्तिः *f.*, आपद् *f.*,

विपद् *f.*; 'according to the emergency,' यथावसरं, यथाप्रयोजनं,

प्रस्तावसदृशं, कार्यवशात्, यथाकार्यं, यथासम्भवं, प्रसङ्गवशात्; 'in

this emergency,' इहसमये.

EMERGENT, *a.* उन्मज्जनं -ज्जनी -ज्जत (तृ).—(Unexpected) अकस्मादुत्पन्नः

-आ -अं, आकस्मिकः -की -कं.—(Urgent) आवश्यकः -की -कं.

EMERY, *s.* महालोहं, उन्नमलोहः, अयस्कान्तः, लोहपरिष्कारको धातुः.

EMETIC, *s.* वमनं, वानिकृतं, वमनोत्पादकम् औषधं.

EMETIC, EMETICAL, *a.* वानिदः -दा -दं, वमनकारी -रिणी -रि (नृ). '.

EMIGRANT, *s.* स्वदेशं त्यक्तकामः, देशान्तरम् अधिविवास्तुः, दूरदेशे विवास्तुः.

To EMIGRATE, *v. n.* स्वदेशं त्यक्त्वा देशान्तरे or दूरदेशे or प्रदेशे वस् (c. 1.

वसति, वस्तुं) or अधिवस् with *acc. c.*, or अग्रास् (c. 2. -आसे

-आसितुं) with *acc. c.*, दूरदेशे विवास्तया स्वदेशं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).

EMIGRATION, *s.* दूरदेशाधिवासनार्थं स्वदेशत्यागः, देशान्तराधिवासनं, प्रदेशा-

धिवासनं, देशत्यागः.

EMINENCE, *s.* (Exaltation, distinction) उत्कर्षः, उत्कृष्टता, प्रमुखत्वं,

औत्कष्यं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, प्रधानत्वं, प्रकर्षः,

प्रकृष्टत्वं, परमपदं, परपदं, अधिकत्वं, आधिक्यं, शिष्टता, श्रेष्ठत्वं, महोदयः,

सुख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, सेव्यता.—(Height) उच्छ्रयः, उच्छ्रायः, समुच्छ्रयः,

उत्थयः, समुत्थयः, उन्नतं, उन्नतता, ऊर्ध्वत्वं; 'a rising ground,'

उन्नतभागः, उन्नतस्थानं.

EMINENT, *a.* उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रमुखः -खा -खं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं,

उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उन्नमः -मा -मं, परमः -मा -मं, परः -रा

-रं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिकः -का -कं, मुख्यः -क्या -क्यं, अग्रियः -या -यं,

प्रधानं prefixed in *comp.*, प्रवरः -रा -रं, वरेण्यः -व्या -व्यं, प्रवर्हः

-ह्रा -ह्रं, उच्चः -चा -चं, उच्छ्रितः -ता -तं.—(Celebrated) विद्युतः -ता

-तं, ख्यातः -ता -तं, महायशस्कः -स्का -स्कं, प्रथितः -ता -तं; 'of eminent

endowments,' महाभागः -गा -गं, गुणाढ्यः -ढ्या -ढ्यं; 'to be emi-

nent,' विशिष् in *pass.* (-शिष्यते). See EXCELLENT.

EMINENTLY, *adv.* जायते, अतिशयेन, जायते, भृशं, अधिकं, निर्भरं, अति

prefixed.

EMISSARY, *s.* दूतः, वाक्तायनः, चारः, चरः, वाक्ताहरः, सन्देशहरः, कार्यदूतः

प्रयोज्यः, आख्यायकः.—(Secret agent) गूढपुरुषः, गुप्तदूतः, गुप्तचरः

-चारी *m.* (नं), गुप्तगतिः *m.*, रहस्याख्यायी *m.* (नं), प्रणिधिः *m.*

प्रतिष्कः -ष्कशः -ष्कसः.

EMISSION, *s.* निरसनं, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, उत्क्षेपः -पणं, विसर्गः, उद्धारः,

उच्चारः, छावः, आघ्रावः, मोक्षणं, मोचनं, प्रमोचनं, उदीरणं, उद्गमनं,

उद्धारः, ऊर्ध्वशोधनं.

To EMIT, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृजुं), विसृज्, निरस् (c. 4. -अस्यति

-असितुं), निःसृ in *caus.* (-सारयति -यितुं), मुष् (c. 6. मुषति, मोक्षुं),

प्रमुष्, उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), उद् (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं),

उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), समुदीर, समीर, उद्धार in *caus.* (-चार-

यति -यितुं), उद्गम् (c. 1. -वमति -मितुं), सु in *caus.* (सावयति -यितुं),

प्रसृ, स्कन्द (c. 10. स्कन्दयति -यितुं), निर्गम् in *caus.* (-गमयति -यितुं):

'to emit blood,' रक्ते सु in *caus.*; 'to emit saliva,' छेप्पनिरसनं

कृ; 'to emit heat,' उन्माणम् उद्गम्.

EMITTED, *p. p.* उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्क्षिप्तः -प्ता -प्तं, उदीरितः -ता -तं, निरस्तः

-स्ता -स्तं, स्कन्दितः -ता -तं, उच्चारितः -ता -तं, उद्गामः -ता -तं.

EMMENAGOGUE, *s.* स्त्रीणाम् ऋतुवर्धकम् औषधं.

EMMET, *s.* पिपीलिका, पुत्रिका.

To EMMET, *v. a.* पिप्परे or संकटस्थाने निरुध् (c. 7. -रुध्ति -रोधुं).

EMOLIENT, *a.* खेही -हिनी -हि (नृ), क्षिग्धः -ग्धा -ग्धं, खेहवान् -वती

-यत्, चिक्छणः -णा -णं, शानिकर -री -रं, शानिदः -दा -दं, क्षिग्धकारी

-रिणी -रि (नृ).

EMOLLIENT, *s.* खेहनं, अभ्यघ्ननं, अभ्यङ्गः, आलेपः, उपदेहः.

EMOLUMENT, *s.* लाभः, फलं, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, फलोदयः, आयः, प्रति-

पत्तिः *f.*, अर्थः, लभ्यं, आगमः, उदयः, वेतनं, वर्जनं.

EMOTION, *s.* (Passion, feeling) रसः, भावः, विकारः, मनोविकारः,

रागः, चिह्नवृत्तिः *f.*, चिह्नविकारः, विभ्रमः.—(Agitation of mind)

उत्कम्पः, उन्नापः, अन्तःक्षोभः, चिह्नक्षोभः, अन्तर्वेगः, अभितापः, मनस्तापः,

'under emotion,' अन्यथावृत्तिः -त्तिः -त्ति.

To EMPALE, *v. n.* (Enclose with a row of stakes or stockade)

युद्धे सैन्यद्वारेण वाध्यं or शकुपंक्ता परिवृ (c. 5. -युजोति -चरितुं -रोतुं),

—(Put to death by fixing on a stake) शूले or कीले or तीक्ष्णशूले

आरुह in *caus.* (-रोपयति -यितुं) or समारुह in *caus.*, or निविश

in *caus.* (-वेशयति -यितुं), कील (nom. कीलयति -यितुं).

EMPALED, *p. p.* कीलितः -ता -तं, शूलारोपितः -ता -तं, शूलनिवेशितः

-ता -तं, प्रोतः -ता -तं.

EMPALEMENT, *s.* शूलारोपः -पणं, शूलनिवेशनं; 'deserving empale-

ment,' शूल्यः -स्या -स्यं; 'stake for empalement,' शूलः, कीलः.

To EMPANNEL, EMPARLANCE, EMPASSION. See To IMPANNEL, &c.

EMPEROR, *s.* राजाधिराजः, महाराजाधिराजः, अधिराजः, अधीश्वरः,

राजराजः, महाराजः, सबाद *m.* (नं) or अधिराद *m.*, महोत्सेधरः,

चक्रवर्ती *m.* (नं), सार्धभीमः, सर्वेश्वरः, अधिराज्यभाक् *m.* (नं).

EMPHASIS, *s.* अवधारणं, गुरुचारणं, दीर्घोच्चारणं, गौरवं.

EMPHATIC, *a.* (Impressive) गुरुः -ह्री -हृ.—(Requiring emphasis)

अवधारणीयः -या -यं, अवधार्यः -व्या -व्यं.—(Uttered with emphasis)

गौरवेण or अवधारणेन उच्चारितः -ता -तं.

EMPHATICALLY, *adv.* अवधारणेन, अवधारणं, गौरवेण, सगौरवं.

EMPIRE, *s.* अधिराज्यं, अधिराज्यं, सावाज्यं, राज्यं, राजत्वं, आधिपत्यं.

रेण्डे, ईशान्, राजाधिकारः, प्रभुत्वं.—(Region governed) राष्ट्रं, विषयः.
 EMPIRIC, *s.* (A quack) दुष्टचिकित्सकः, मिथ्याचिकित्सकः, छद्मवैद्यः,
 आयुर्वेदानभिज्ञः.—(One who makes experiments) परीक्षकः.
 EMPIRICAL, *a.* (Charlatanical) आयुर्वेदविरुद्धः—डा—डं, मिथ्याचिकि-
 त्सासम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्), छात्रिकः—की—कं, कापटिकः—की—कं.—
 (Experimental) परीक्षकः—का—कं.
 EMPIRICALLY, *adv.* आयुर्वेदविरुद्धं, दुष्टचिकित्सकवत्, परीक्षाक्रमेण.
 EMPIRICISM, *s.* मिथ्याचिकित्सा, दुष्टचिकित्सा—त्सनं, आयुर्वेदानभिज्ञता,
 आयुर्वेदविरुद्धा चिकित्सा, परीक्षा—क्षणं.
 EMPASTIC, *a.* लेप्यः—प्या—प्यं, श्यानः—ना—नं, चिह्नणः—शा—शं, सान्द्रः—न्द्रा—न्द्रं.
 To EMPLOY, *v. a.* (Use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युंक्ते-योक्तुं, c. 10. -योज-
 यति -यितुं), उपयुज्, सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं),
 उपभुज् (c. 7. -भुनक्ति -भुंक्ते-भोक्तुं), अभ्यस् (c. 4. -अस्मयति -अस्मितुं),
 व्यवहृ in caus. (-हारयति -यितुं), धृ in caus. (धारयति -यितुं), याह्
 in caus. (याहयति -यितुं).—(Occupy, give employment) व्यापृ
 in caus. (व्यापयति -यितुं), प्रयुत in caus. (-यन्त्रयति -यितुं), प्रयुज्
 -—Engage, appoint) नियुज् विनियुज्, अधिकृ, प्रकृ; 'is em-
 ployed,' विधीयते; 'having employed,' अधिकृत्य, आस्थाय,
 आश्रित्य; 'employing,' वाहयन् -यन्ती -यत् (त्).
 EMPLOYED, *p. p.* (Used) प्रयुक्तः—क्ता—कं, प्रयोजितः—ता—तं, उपयुक्तः—
 -क्ता—कं, व्यवहृतः—ता—तं, व्यवहारितः—ता—तं, उपभुक्तः—क्ता—कं, सेवितः—
 -ता—तं.—(Appointed) नियुक्तः—क्ता—कं, विनियुक्तः—क्ता—कं, युक्तः—
 -क्ता—कं.—(Occupied) व्यापृतः—ता—तं, व्यापारितः—ता—तं, व्यापारी
 -रिणी -रि (न्), व्यवसायी -यिनी -यि (न्).
 EMPLOYER, *s.* प्रयोजयिता *m.* (न्), प्रयोजकः, व्यापारयिता *m.* (न्), प्रवर्त्तकः.
 EMPLOYMENT, *s.* (Use) प्रयोगः, प्रयोजनं, उपयोगः, उपभोगः, व्यवहारः,
 अभ्यासः.—(Occupation, business, profession) व्यापारः, कार्यं,
 कर्म *m.* (न्), व्यवसायः, व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, कार्योद्योगः,
 वर्त्तनं, वृत्तं, वृत्तिता, जीविका.—(Appointment) नियोगः, नियोजनं,
 नियुक्ति *f.*, विनियोगः; 'out of employment,' निर्धृतिः—न्ति—न्ति,
 क्षीयवृत्तिः—न्ति—न्ति.
 To EMPOISON, *v. a.* (Administer poison) विषं or तोक्शरसं दा,
 विषप्रयोगं कृ, विषप्रयोगेण नश् in caus. (नाशयति -यितुं).—(Taint
 with poison) विषेण तिह् (c. 2. हेन्धि -गृधुं) or अश्र् (c. 7. अश्र्ति, अश्र्कुं).
 EMPOISONED, *p. p.* विषदिरिगः—ग्धा—ग्धं, विपाक्तः—क्ता—कं, विषयुक्तः—क्ता—कं.
 EMPOISONMENT, *s.* विषप्रयोगः, विषदानं, विषेण नाशनं or मारणं.
 EMPORIUM, *s.* बाणिज्यस्थानं, लोकयात्रायोग्या or महाजनकर्मयोग्या नगरी.
 To EMPOVERISH, EMPOVERISHMENT. *See* IMPOVERISH, &c.
 To EMPOWER, *v. a.* शक्तिं or सामर्थ्यं or अधिकारित्वं दा, नियुज् (c. 7.
 -युनक्ति -युंक्ते-योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), समर्थं—थीं—थं कृ, अनुमन्
 (c. 4. -अन्यते -मन्तुं), क्षमताम् कृ in caus. (अर्पयति -यितुं).
 EMPRESS, *s.* राजाधिराजस्य पत्नी, राज्ञी, अधीश्वरी, महाराजपत्नी.
 EMPTIED, *p. p.* रेचितः—ता—तं, विरेचितः—ता—तं, शून्यीकृतः—ता—तं,
 गततोयः—या—यं, गतजलः—ला—लं; 'poured out,' पातितः—ता—तं,
 अवतारितः—ता—तं.
 EMPTINESS, *s.* शून्यत्वं—ता, रिक्तता—त्वं, रिक्तं, असारता, निःसारता,
 विरसता, नीरसता, रसाभावः, अपूर्णीत्वं, वितानत्वं, तुच्छत्वं, फण्डता.
 EMPTION, *s.* क्रयः, क्रयणं, क्रयकरणं.
 EMPTY, *a.* रिक्तः—क्ता—कं, रिक्तकः—का—कं, शून्यः—न्या—न्यं, शून्यमध्यः—
 -ध्या—ध्यं, विरसः—सा—सं, नीरसः—सा—सं, असारः—रा—रं, निःसारः—

-रा—रं, निःसह्यः—ह्या—ह्यं, सारहीनः—ना—नं, वितानः—ना—नं, अपूर्णः—
 -या—यं, वशिकः—का—कं, तुच्छः—च्छा—च्छं.
 To EMPTY, *v. a.* रिच् (c. 7. रिचिक्ति, रेक्कुं), विरिच्, रिक्तीकृ, शून्यीकृ
 विरसीकृ, निःसारकृ, सारं हृ (c. 1. हरति, हर्षुं).—(Pour out water,
 &c.) तोयम् अवत् in caus. (-तारयति -यितुं) or पत् in caus.
 (पातयति -यितुं) or प्रसु in caus. (-सावयति -यितुं); 'the river
 empties itself into the sea,' नदी समुद्रे विशति
 EMPTY-HANDED, *a.* रिक्तेहस्तः—स्ता—स्तं, रिक्तापाणिः—णिः—, शून्यहस्तः—
 -स्ता—स्तं.
 EMPTY-HEADED, *a.* शून्यमस्तकः—का—कं, निर्बोधः—धा—धं, अल्पबुद्धिः—
 -द्धिः—द्धि.
 To EMPURPLE, *v. a.* धूसीकृ, लोहितीकृ, अरुणीकृ, धूसवर्णे—णीं—णीं कृ,
 धूसवर्णेन रञ्ज् in caus. (रञ्जयति -यितुं).
 EMPYREAL, *a.* आग्नेयः—यी—यं, उपर्युपरिगगणमसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्).
 EMPYREAN, *s.* उपर्युपरिस्थगगणं, उन्नतस्वर्गः, सूक्ष्माग्निस्थानं.
 To EMULATE, *v. a.* स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -धितुं), विस्पर्धे, आस्पर्धे, प्रतिस्पर्धे
 with inst. c. : जि in des. (जिगीपति -यितुं), संघृप् (c. 1. -घर्षति
 -धितुं), परम् अभिभवितुं यत् (c. 1. यतते -तितुं), पराभिभवनाय उद्योगं कृ,
 अहम्पृष्ठम् अहम्पृष्ठमिति वद् (c. 1. वदति -दितुं); 'he emulates
 Indra,' शक्रेण सह स्पर्धते.
 EMULATION, *s.* स्पर्द्धा, आस्पर्द्धा, प्रतिस्पर्द्धा, जिगीषा, विजिगीषा, सङ्घर्षः,
 पराभिभवेच्छा, पराभिभवनाय उद्योगः, अहम्पृष्ठिका, सापत्यं.
 EMULATIVE, EMULOUS, *a.* स्पर्द्धी—द्धिनी—द्धि (न्), प्रतिस्पर्द्धी &c., जिगीषुः—
 -पुः—पु, जिगीषन्—पन्ती—पत् (त्), विजिगीषुः—पुः—पु, जयच्छुः—छुः—
 -छु, पराभिभवेच्छुः—छुः—छु, बोभत्सुः—त्सुः—त्सु.
 EMULATOR, *s.* स्पर्द्धाकारी *m.* (न्), जिगीषुः *m.*, सङ्घर्षकारी *m.*, सपत्यः.
 To EMULGE, *v. a.* निदेह् (c. 2. -होमिषि -गृधुं, c. 10. -होदयति -यितुं),
 नीरसीकृ.
 EMULGENT, *a.* निदीहनकारी—रिणी—रि—, निदिग—ग्मी—ग्मृ (ग्मृ).
 EMULSION, *s.* पायसिकम् औषधं, पायसं, पयस्य.
 EMUNCATORY, *s.* शरीरमलद्वारं शरीरमलपथः, देहोत्सर्गपथः.
 To ENVELOPE, *v. a.* शक्तिं or सामर्थ्यं or शक्ततां दा, समर्थं—थीं—थं कृ,
 शक्तिं—क्तां—कं कृ, क्षमं मां—मं कृ, समर्थीकृ, कृप् in caus. (कल्प-
 यति -यितुं).
 To ENACT, *v. a.* (Act, perform) कृ, विधा—धातुं, दधाति -धातुं),
 प्रयुज् (c. 7. -युंक्ते-योक्तुं), निष्पद in caus. (-पाठयति -यितुं), सम्पद्
 in caus.—(Decree) व्यवस्थाद्वारेण or शासनद्वारेण निष्पन्नं कृ or
 मिदं कृ, व्यवस्थां कृ, शासनं कृ, व्यवस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं),
 प्रशास् (c. 2. -शास्ति -शासितुं), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं).—
 (Represent in action) नट् (c. 10. नाटयति -यितुं), अभिनी (c. 1.
 -नयति -नेतुं).
 ENACTED, *p. p.* व्यवस्थापितः—ता—तं, निष्पन्नः—न्ना—न्नं, प्रशासितः—ता—तं.
 ENACTMENT, *s.* शासनं, प्रशासनं, व्यवस्था—स्थापनं, नियमः, शासनपत्रं,
 आज्ञापत्रं, राजाज्ञा, विधानं, निदेशः, आदेशः.
 ENAMEL, *s.* सुवर्णालङ्कारचित्रकरणे प्रयुक्तं काचवत् सुविलयं मणिवत्
 स्नेहनीयं चित्रद्रव्यं.
 To ENAMEL, *v. a.* पृष्ठीकचित्रद्रव्येण सुवर्णालङ्कारान् चित्र् (c. 10. चित्र-
 यति -यितुं) or चित्रविचित्रीकृ.
 To BE ENAMoured, *v. n.* अनुरागवान्—यती—यत् or अनुरक्तः—क्ता—कं
 or आसक्तः—क्ता—कं भू or अस् with inst. c. or loc. c., अनुरञ्ज्
 in pass. (-रञ्जते) आसञ्ज् in pass. (-सञ्जते), with loc. c., मुह्

(c. 4. मुह्यति, मोहितुं); 'he is enamoured with her,' तथा
अनुरागवान् अस्ति.

ENAMOURED, *p. p.* अनुरागवान् -वती -वत् (त), अनुरागी -गिणी -गि
(न), अनुरक्तः -क्ता -क्ते, आसक्तः -क्ता -क्ते, कामासक्तः -क्ता -क्ते, जातममयः
-या -ये.

To ENCASE, *v. a.* पित्रे प्रविश in caus. (-वेशयति -यितुं) or निरुध्
(c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं) or अवरुध् or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

To ENCAMP, *v. n.* निविश (c. 6. -विशते -वेष्टुं), उपविश (-विशति),
बलेन or सैन्येन उपविश, कटकं or शिविरं वस् (c. 1. वसति, वस्तुं) or
समावस् or अध्यास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं).

To ENCAP, *v. a.* सैन्यं निविश in caus. (-वेशयति -यितुं), कटकं समावस्
in caus. (-वासयति -यितुं), शिविरं स्था in caus. (स्थापयति -यितुं).

ENCAMPED, *p. p.* निविष्टः -ष्टा -ष्टे, उपविष्टः -ष्टा -ष्टे, समावासितः -ता -ते,
समावासितकटकः -का -के, निवेशितसैन्यः -न्या -न्ये, अध्यासितः -ता -ते.

ENCAMPMENT, *s.* (Act of encamping) निवेशनं, वाहिनीनिवेशनं,
बलोपवेशनं, समावासः—(Camp) निवेशः, शिविरं, कटकः, मन्दिरं,
स्कन्धावारः, बलस्थितिः *f.*, पटकः.

To ENCASE, *v. a.* See INCASE.

To ENCAVE, *v. a.* कन्दरे or कुहरे or विवरे गुह् (c. 1. गृहति, गोदुं),
गर्भं गोपनं कृ.

ENCINTE, *a.* गर्भिणी, गर्भवती, पूर्णगर्भा, समस्त्रा, आपन्नस्त्रा.

To ENCHAFE, *v. a.* तप् in caus. (तापयति -यितुं), परितप्, कुप in
caus. (कोपयति -यितुं), प्रकुप्, रूप in caus. (रोपयति -यितुं), बाध्
(c. 1. बाधते -यितुं).

To ENCHAIN, *v. a.* निगडेन or शृङ्खलाया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं),
निगड (nom. निगडयति -यितुं), शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति -यितुं).

To ENCHANT, *v. a.* (Subdue by spells) मन्त्रद्वारा यशोकृ or मुह
in caus. (मोहयति -यितुं), अभिमन्त्र् (c. 10. मन्त्रयते -यितुं), अनुमन्त्र्;
अभिचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), मायां कृ—(Charin the mind)
मनो ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or रम् (c. 10. रमयति -यितुं), हृष् (c. 10.
हृषयति -यितुं), प्रहृष, परमहर्षं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

ENCHANTED, *p. p.* (With joy) हृष्टमानसः -सी -से, हृतमानसः -सी -से,
परमहृष्टः -ष्टा -ष्टे, हृष्टचित्तः -त्ता -त्ते, परमानन्दितः -ता -ते, पुलकितः
-ता -ते, —(By spells) अभिमन्त्रितः -ता -ते, मन्त्रमोहितः -ता -ते.
See CHARMED.

ENCHANTER, *s.* मायी *m.* (न), अभिचारी *m.* (न), अभिचारविद, माया-
कारः, मायाकृत् *m.*, मायिकः, मोही *m.* (न), हेन्दुजालिकः, योगी *m.*
(न), योगेश्वरः.

ENCHANTING, *a.* मनोहरः -रा -रे, परमहर्षकरः -री -रे, परमानन्ददः -दा
-दे, मोही -हिनी -हि (न). See CHARMING.

ENCHANTINGLY, *adv.* मायया, सुरमणीयं, यथा परमहर्षो जायते तथा.

ENCHANTMENT, *s.* माया, अभिचारः, वशक्रिया, योगः, सम्प्रयोगः, अभि-
मन्त्रण, हेन्दुजालं, जालं, कुहकः, मोहः, मन्त्रमोहनं, संवदनं -ना, मूलकर्म *n.*
(न), चित्रकर्म *n.*, काम्यं, कुमृतिः *f.*

ENCHANTRESS, *s.* मायिनी, योगिनी, अभिचारिणी, मोहिनी, कुहककारी.

To ENCHASE, *v. a.* A gem in gold) मणिं मुखर्णे प्रणिधा (c. 3. -दधाति
-धातुं) or खच् (c. 10. खचयति -यितुं).—(Adorn silver vessels, &c.,
by embossed work) राजतभाखादीनि उच्चरेखादिना अलङ्कृ or उपस्कु.

To ENCIRCLE, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं),
उपवेष्ट्, संवेष्ट्, परिष्ट् (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति
-ष्टातुं), परिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), परिस् (c. 1. -सरति -सर्तुं), मण्डल

(nom. मण्डलयति -यितुं).—(Embrace) परिवेष्ट् (c. 1. -वृजते -वृज्कुं)

ENCIRCLED, *p. p.* वलयितः -ता -ते, मण्डलितः -ता -ते, परिमण्डलितः -त
-ते, परिगतः -ता -ते, परिवेष्टितः -ता -ते, आवृतः -ता -ते, व्याप्तः -ता -ते.

ENCIRCLER, *s.* वलयः, मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रवालं, परिवेष्टनं.

To ENCLOSE, ENCLOSED, ENCLOSURE. See INCLOSE, &c.

ENCOMIAST, *s.* स्तुतिपाठकः, मङ्गलपाठकः, वन्दी *m.* (न), वर्णकः, गुणो-
क्तीर्त्तनकृत्, गुणकथकः, गुणप्रशंसकः, गुणप्रशंसाकारी *m.* (न).

ENCOMIASTIC, ENCOMIASTICAL, *a.* प्रशंसाकरः -री -रे, स्तुतिमयः -यी -ये,
श्लाघामयः -यी -ये, वन्दारुः -रुः -रु, गुणप्रकाशकः -का -के, कीर्त्तिप्र-
काशकः -का -के.

ENCOMIUM, *s.* प्रशंसा, स्तुतिः *f.*, श्लाघा, गुणप्रशंसा, गुणश्लाघा, गुणस्तुतिः *f.*,
स्तुतिवाक्यं, प्रशंसावाक्यं, स्तुतिवादः, गुणोक्तीर्त्तनं, गुणगानं, वन्दना, वर्णना,
यशोवर्णना, स्तोत्रं, स्तवः, वन्दिपाठः.

To ENCOMPASS, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं),
संवेष्ट्, उपवेष्ट्, प्रवेष्ट्; परिष्ट् (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), परिगम् (c. 1.
-गच्छति -गन्तुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), पर्युपस्था, परिस् (c. 1.
-सरति -सर्तुं), परी (c. 2. पर्येति -तुं, *rl.* इ), परिवी, व्याप् (c. 5.
-आप्नोति -आप्तुं), संवल (c. 1. -वलते -लितुं), रुध् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं).

ENCOMPASSED, *p. p.* वेष्टितः -ता -ते, परिवेष्टितः -ता -ते, परिवृतः -ता -ते,
आवृतः -ता -ते, वृतः -ता -ते, परिगतः -ता -ते, परीतः -ता -ते, अभिप-
रीतः -ता -ते, परिवीतः -ता -ते, परिदारितः -ता -ते, संवीतः -ता -ते,
वलयितः -ता -ते, संवलितः -ता -ते, व्याप्तः -ता -ते, परिष्ठाप्तः -ता -ते,
परिपुतः -ता -ते, अभिपरिपुतः -ता -ते, निलीनः -ना -ने, गुधितः -ता
-ते, रुद्धः -द्धा -द्धे; 'having encompassed,' परीत.

ENCOMPASSMENT, *s.* परिवेष्टनं, वेष्टनं, परिवृतिः *f.*, वृतिः *f.*, परिवेशः -वेषणं,
परिगमः, परिमर्षः, परिक्रिया.—(Circumlocution) वक्रोक्तिः *f.*

ENCORE, *s.* पुनर, पुनर्वारं, नाटकसङ्गीतादिशालायां प्रशंसासूचनार्थं प्रेष-
काणां पुनरिति साराधिनं or पुनर् गीयतां पुनर् अभिनीयतामिते
बहुभिः कृता संहतिः *f.*

To ENCORE, *v. a.* प्रशंसासूचनार्थं पुनरिति उत्क्रुञ्ज् (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं),
पुनरिति संहतिं कृत्वा पुनरभिनयं प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं).

ENCOUNTER, *s.* (Meeting) समागमः, समागतिः *f.*, सङ्गः, सङ्गमः, सङ्गतं,
मेलनं, मेलकः, मिलनं, समासादनं.—(Conflict, collision) समाघातः,
संयुगः, समरः, सङ्ग्रामः, युद्धं, वियहः, सम्प्रहारः, अभिसम्प्रातः, सम्परायः,
सङ्घट्टः -ट्टनं, सम्मर्हः, प्रतिघातः, सम्प्रेतः.

To ENCOUNTER, *v. a.* and *n.* (Meet) समागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं),
सङ्गम्, मिल (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल् समे (c. 2. समैति -तुं,
rl. इ), आसद् (c. 10. -मादयति -यितुं), समासद् प्रतिमुखं or अभिमुखं
गम. सम्मुखोभू.—(In a hostile manner) प्रतियुध् (c. 4. -युध्यते
-योद्धुं), वियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्घट्ट् (c. 1. -घट्टते -ष्टितुं),
समाहन (c. 2. -हन्ति -न्तुं), समाघातं कृ.

ENCOUNTERED, *p. p.* समागतः -ता -ते, सङ्गतः -ता -ते, समुपागतः -ता -ते,
मिलितः -ता -ते, प्रतिमुखागतः -ता -ते, अभिमुखागतः -ता -ते, आसादितः
-ता -ते, समासादितः -ता -ते, आक्रान्तः -न्ता -न्ते, विगृहीतः -ता -ते.

To ENCOURAGE, *v. a.* आश्वस् in caus. (-आश्वयति -यितुं), समाश्वस्,
विश्वस्, उच्छ्वस्; प्रोत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), समुत्साह, परिशान्त्
(c. 10. -ज्ञानयति -यितुं), प्रहृष in caus. (-हर्षयति -यितुं), उत्तिम् in
caus. (-तेजयति -यितुं), अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्गह्, प्रदिश्
in caus. (-देशयति -यितुं), तेजः or विश्वासं or आशां कृ or दा or
युष् in caus. (वर्धयति -यितुं) or संवृध्; प्रवृत् in caus. (-वर्धयति -यितुं).

ENCOURAGED, *p. p.* आश्वसितः -ता -ते, समाश्वसितः -ता -ते, उच्छ्वसितः

-ता-तं, प्रोत्साहितः-ता-तं, उत्तेजितः-ता-तं, अनुगृहीतः-ता-तं.
ENCOURAGEMENT, s. (Act of encouraging) आश्वासनं, समाश्वासनं,
उच्छ्वासः, प्रोत्साहः-हनं, प्रवर्धनं, प्रोचनं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, तेजोवर्धनं,
वर्धनं, संवर्धनं.—(Favor) अनुग्रहः, आग्रहः, सद्ग्रहः, ग्रहः, साहाय्यं,
उपकारः, अनुपालनं, आनुकूल्यं, अभ्युपपत्तिः f., अनुरागः.

ENCOURAGER, s. आश्वासकः, प्रोत्साहकः, प्रवर्धकः, अनुग्रहीता m. (नृ).

ENCOURAGING, a. आश्वासकः-सिका-कं, आशावर्धकः-का-कं, तेजस्करः
-री-रं, सान्त्वदः-दा-दं, प्रोचनदः-दा-दं.

To ENCROACH, v. n. क्रमे क्रमे प्रभृष (c. 1. -सर्पति-सर्पुं), पदे पदे प्रभृष्य
पराधिकारं or परभूमिम् आविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं) or प्रविश or
समाविश; क्रमे क्रमे स्वाधिकारमर्थ्यादाम् सतिक्रम्य पराधिकारं or परभूमिम्
आक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or अभिक्रम or अध्याक्रम; पराधीनं किञ्चित्
द्रव्यम् अधर्मेतः or अन्यायतो ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or अभिग्रह
or ग्रम् (c. 1. ग्रसते-सितुं) or स्वीकृ or आत्मीयं कृ.

ENCROACHER, s. पदे पदे प्रसर्पकः or पराधिकारग्रसकः or पराधिकारक्रामकः
or सभूमिमर्थ्यादातिक्रामकः or पराधीनद्रव्यग्राहकः.

ENCROACHING, ENCROACHMENT, s. पदे पदे प्रसर्पणं or पराधिकारप्रवेशः;
क्रमे क्रमे पराधिकारक्रमणं or परभूम्यभिक्रमः or स्वाधिकारातिक्रमणं
or स्वाधिकारोत्सङ्गनं or पराधीनद्रव्यग्रसनं or पराधिपत्याक्रान्तिः f. or
स्वाधिपत्यातिक्रान्तिः f.

To ENCRUST, v. n. See To INCRUST.

To ENCUMBER, v. a. (Load, clog) भारं दा or न्यस् (c. 1. -अस्यति
-असितुं), भारयन्-वर्तौ-वत् कृ, भारक्रान्तं-न्तां-न्तं कृ, भारेण परिबाध
(c. 1. -बाधते-धितुं) or गतिपरिबाधां कृ or उपरुध (c. 7. -रुणद्धि
-रोद्धुं) or प्रांतरुध or प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं) or स्रम्भ in
caus. (स्रम्भयति-यितुं) or विग्र (nom. विग्रयति-यितुं) or आग्रम
in caus. (-ग्रामयति-यितुं) or क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति, क्रिञ्चितुं).—(Load
with debts) ऋणभारयस्त्वं स्तां-स्तं कृ.

ENCUMBERED, p. p. भारवान्-वती-वत् (तृ), भारी-रिणी-रि (नृ).
भारयुक्तः-क्ता-क्तं, भारक्रान्तः-न्ता-न्तं, भारयस्तः-स्ता-स्तं, बाधितः
-ता-तं, प्रतिरुद्धः-द्धा-द्धं, विग्रितः-ता-तं.

ENCUMBRANCE, s. (Load) भारः, धुरा.—(Impediment) बाधा-धकः,
प्रतिबन्धः, प्रतिरोधः, उपरोधः, विग्रः, स्रम्भः, प्रतिष्टम्भः, विष्टम्भः,
प्रत्युहः, अनुरायः.—(Useless addition) अनुबन्धः.—(Debt) ऋणभारः,
ऋणं, धारणा.

ENCYCICAL, a. चाक्रिकः-की-कं, चाक्रियः-यी-यं, मण्डली-लिनी-लि
(नृ), वर्तुलः-ला-लं; 'letter,' बहुजनानुद्दिश्य पत्रं, बहुसाधारणपत्रं.

ENCYCLOPEDIA, s. विद्याचक्रं, विद्यामण्डलं, विद्यामुक्तावलिः f., विद्याहा-
रावलिः f., विद्यावलिः f., विद्यापथ्यायः.

END, s. (Extremity) अन्तः-न्तं, पर्यन्तं, प्रान्तः, समन्तः, पारः-रं.—
(Termination) अवसानं, पर्यवसानं, अवसायः, अवसादः, अवसन्नता,
सातिः f., सायः, अन्तः-न्तं, शेषः, पर्यवशेषः, परिणामः, क्षयः, गतिः f.,
निधनं, अन्त्यः.—(Conclusion) समाप्तिः f., निष्पत्तिः f., सिद्धिः f.,
निर्वृत्तिः f., निष्ठा.—(Cessation) विरतिः f., विरामः, अवरतिः f.,
उपरतिः f., निवृत्तिः f., विनिवृत्तिः f., विच्छेदः, उपशमः.—(Limit,
term) अवधिः m., सीमा, अन्तरं.—(Last stage) परिणामः.—
(Death) अन्तकालः, अन्तः, अन्तकः, निधनं, अन्त्यः, अपगमः, अपायः,
मरणं, नाशः, विनाशः, देहक्षयः, उपसंहारः.—(Extreme point)
अग्रं, अग्रभागः, मुलं, शिखा, शिखरं, अग्रिः m.—(Consequence)
अन्तः, फलं, फलमुत्तरं, उत्तरं, परिणामः.—(Object, scope) अर्थः,
आशयः, अभिप्रायः, तात्पर्यं, उद्देशः, अभिसन्धिः m., कार्यं, कार्यवस्तु n.;

'end of the world,' प्रलयः, क्षयः, कल्पः, कल्पान्तः, संवर्तः,
उपसंयमः; 'end of day,' दिवसावस्यः, दिनावसानं; 'end of night,'
निशावसानं, क्षपावस्यः; 'end of a garment,' अञ्चलः, पटञ्चलः-लं,
तरी, तरिः f., दशा, वस्तिः m.; 'hear my speech to the end,'
मद्वचनम् अवसानपर्यन्तं or शेषं यावत् शृणु.

To END, v. a. अवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), समाप् in caus. (-आपयति
-यितुं), सम्पू in caus. (-पूरयति-यितुं), निवृत् in caus. (-वर्त्तयति
-यितुं) or निवृत् with abl. c. (c. 1. -वर्त्तते-र्त्तितुं), निवृत्, विनिवृत्,
विरम् in caus. (-रमयति-यितुं) or विरम् with abl. c. (c. 1. -रमति
-रन्तुं), उपरम्, व्युपरम्, निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), साध् in
caus. (साधयति-यितुं), प्रतिपत् (c. 10. -यातयति-यितुं). Often
rendered by अन्त as the last member of a compound; as,
'death ends life,' मरणान्तं जीवितं.—(Get to the end) पारं
(c. 10. पारयति-यितुं), तीरं (c. 10. तीरयति-यितुं).

To END, v. n. विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं), उपरम्, व्युपरम्; निवृत् (c. 1.
-वर्त्तते-र्त्तितुं), विनिवृत्, निवृत्, समाप् in pass. (-आप्यते), निष्पद्
in pass. (-पद्यते), विगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अपया (c. 2. -याति
-तुं), विलिप्त in pass. (-लिप्यते), अवसद् (c. 1. -सोदति-सन्तुं), शम्
(c. 4. शाम्यति, शमितुं). Often expressed by अन्तः-न्ता-न्तं or
पर्यन्तः-न्ता-न्तं as the last member of a compound; as, 'a
name which ends in a long vowel,' दीर्घवर्णान्तं नाम; 'end-
ing at the ocean,' सागरपर्यन्तः-न्ता-न्तं.

To ENDANGER, v. a. संशयस्थं-स्थां-स्थं कृ, शङ्कास्थं-स्थां-स्थं कृ, सन्देहस्थं
-स्थां-स्थं कृ, भयस्थं-स्थां-स्थं कृ, सन्देहदोलस्थं-स्थां-स्थं कृ, संशयापन्नं
-न्तां-न्तं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'one who endangers his life,'
संशयितजीवितः.

To ENDEAR, v. a. प्रियं-यां-यं कृ, हृदयप्रियं-यां-यं कृ, दयितं-तां-तं कृ,
प्रीतं-तां-तं कृ, प्रीतिं-तां-तं कृ, प्रीति-तां-तं कृ, प्रीति-तां-तं कृ, प्रीति-तां-तं कृ.

ENDEARING, a. प्रियकरः-री-रं, प्रियकरः-री-रं, प्रीतिकरः-री-रं.

ENDING, s. प्रमकारणं, संहकारणं, प्रियता-न्तः, प्रमहन्तः, प्रमकम्भे n.
(नृ), शृङ्गारकम्भे n., ललितः, हासः, धिलासः; word of cadence-
ment, प्रियवाक्यं.

ENDEAVOR, s. यत्नः, प्रयत्नः, उद्यमः, उद्योगः, उत्साहः, वेषा-ष्टनं, व्यवसायः,
अध्यवसायः, समुद्यमः, प्रवृत्तिः f., आरम्भः, उपक्रमः, आयासः, प्रयासः,
गुरणं, विचेष्टितं, उत्पानं, गतः, व्यापारः, धटना.

To ENDEAVOR, v. n. यत् (c. 1. यतते-तितुं), प्रयत् अष्ट (c. 1. चेष्टते
-ष्टितुं), विचेष्ट, सञ्चेष्ट, व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), अध्यवसो, उद्यम्
(c. 1. -यच्छति-यन्तुं), व्यापम्, यष्ट (c. 1. घटते-टितुं), उपक्रम् (c. 1.
-क्रमते-मितुं), आयम् (c. 4. -यस्यति-यसितुं), प्रयम्, आरम्भ (c. 1. -रभते
-रम्भं), समारम्भ, वाह (c. 1. वाहते-हितुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते-र्त्तितुं),
उद्योगं कृ, प्रयासं कृ.

ENDEAVORING, p. p. व्यवसितः-ता-तं, अध्यवसायितः-ता-तं, चेष्टितः-ता-
-तं, कृतप्रयत्नः-न्ता-न्तं, समुद्यतः-ता-तं, कृतोत्साहः-हा-हं, याहितः-
ता-तं.

ENDED, p. p. अवसितः-ता-तं, अवसन्नः-न्ता-न्तं, पर्यवसितः-ता-तं, सन्नः-
-न्ता-न्तं, सितः-ता-तं, निवृत्तः-न्ता-न्तं, निवृत्तः-न्ता-न्तं, वृत्तः-न्ता-न्तं,
समाप्तः-न्ता-न्तं, परिणतः-ता-तं, गतः-ता-तं, विगतः-ता-तं, अस्तङ्गतः-
ता-तं, अस्तङ्गमितः-ता-तं.

ENDING, s. अन्तः-न्तं, शेषः, समाप्तिः f.; 'of a word,' पदान्तं, पदस्य शेषवर्णः.

ENDICT, ENDICTION, ENDITE. See INDICT, &c.

ENDIVE, s. शाकप्रभेदः, शुक्रलैलादिना सह खादनीयः शाकः.

ENDLESS, *a.* अनन्तः -न्ता -नं -नकः -क्ता -कं, अत्यन्तः -न्ता -नं, अपर्यन्तः -न्ता -नं, अशेषः -या -यं, निरवधिः -धि -धि, अपारः -रा -रं, निरन्तरः -रा -रं, अविरतः -ता -तं, अनवरतः -ता -तं, अमितः -ता -तं, अतिदीर्घः -घा -घं.

ENDLESSLY, *adv.* अत्यन्तं, अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं, अशेषतः.

ENDLESSNESS, *s.* अानन्त्यं, अनन्तता -त्वं, अत्यन्तत्वं, अविरामः, अविरतिः *f.*, अविरच्छेदः, अानन्त्यं, नित्यता.

ENDORSE, ENDORSEMENT. See INDORSE, INDORSEMENT.

To ENDOW, *v. a.* (With a portion) योतुकं or शुल्कं or वृत्तिं दा, प्रतिष्ठां कृ, प्रतिष्ठा in caus. (-शाययति -यितुं).—(Furnish with any thing) युज् (c. 10. योजयति -यितुं), समायुज्, सम्पन्नं -न्नां -न्नं कृ, युक्तं -क्तां -क्तं कृ, दा; 'to be endowed with,' युज् in pass. (युज्यते); 'he is endowed with all good qualities,' सर्वगुणोपेतोस्ति.

ENDOWED, *p. p.* (With a portion, &c.) प्रतिष्ठितः -ता -तं, गृहीतशुल्कः -क्ता -क्तं, (Furnished with any thing) युक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, उपेतः -ता -तं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, अन्वितः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, शीलः -ला -लं, शीलितः -ता -तं.—(With a grant of property) निबद्धः -द्धा -द्धं.

ENDOWMENT, *s.* (Settling a dower on a woman) योतुकदानं, प्रतिष्ठा.—(Settling property for religious purposes) देवस्वदानं, अग्रहारदानं, प्रतिष्ठा.—(The property so settled) देवस्व, अग्रहारः.—(Grant of money for support), निबन्धः -न्धनं.—(Quality, gift of nature) गुणः, शक्तिः *f.*

To ENDUE, *v. a.* सम्पन्नं वां -वं कृ, युक्तं -क्तां -क्तं कृ, युज् (c. 10. योजयति -यितुं), समायुज्, दा; 'to be endued,' सम्पन्नः -न्ना -न्नं भू, युज् in pass. (युज्यते). See ENDOW.

ENDUED, *p. p.* सम्पन्नः -न्ना -न्नं, उपेतः -ता -तं, युक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, समायुक्तः -क्ता -क्तं, अन्वितः -ता -तं, आपन्नः -न्ना -न्नं, उपपन्नः -न्ना -न्नं.

ENDURANCE, *s.* (Bearing with patience) सहनं, महत्वं, सहता, माहनं, सहिष्णुता -त्वं, सहनशीलता, क्षमा, तितिक्षा, क्षान्तिः *f.*, मर्षः -र्षणं, धैर्यं, धृतिः *f.*, धीरत्वं, स्थैर्यं, उत्साहः; 'of austerities,' दमः.—(Continuance) संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, स्थायित्वं.

To ENDURE, *v. a.* (Bear) सह (c. 1. सहते, सोढुं), विपश्, क्षम् (c. 1. क्षमते, शानुं), संक्षम्, तिज् in des. (तितिक्षते -यितुं), मृष (c. 1. मृष्यति -ते, मर्षितुं), c. 10. मर्षयति -यितुं, धृ in caus. (धारयति -यितुं) उपागम् (c. 1. गच्छति -गन्तुं), भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्तुं), धैर्यम् आलस्य (c. 1. लसते -यितुं) or अलस्य. Sometimes expressible by शक्; as, 'I cannot endure to see him,' ते द्रष्टुं न शक्नोमि.

To ENDURE, *v. n.* (Last, continue) स्था (c. 1. तिष्ठति -ते, स्थातुं), चिरस्थायी -यिनी -यि भू.

ENDURED, *p. p.* सोढः -ढा -ढं, विमोढः -ढा -ढं, क्षान्तः -न्ता -नं, तितिक्षितः -ता -तं, मर्षितः -ता -तं; 'not to be endured,' न सन्नः -न्ना -न्नं, न क्षम्यः -न्ना -न्नं.

ENDURING, *s.* सोढा *m.* (द्रु), विमोढा *m.*, क्षान्ता *m.* (नृ), सहः in comp.

ENDURING, *v.* (Lasting) स्थायी -यिनी -यि (नृ), चिरस्थायी &c., दीर्घकालस्थायी &c., संस्थः -स्था -स्थं, अविरामी -गिणी -गि (नृ).—(Patient) सहिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सहनशीलः -ला -लं, तितिक्षुः -क्षुः -क्षु, सहनः -ना -नं, क्षमः -मा -मं, सहः -हा -हं.

ENDWISE, *adv.* अग्रं, अग्रतमं, अग्र्यं, अग्रम् उपपाय or अवलम्ब्य.

ENEMY, *s.* शत्रुः *m.*, रिपुः *m.*, अरिः *m.*, अरातिः *m.*, विपक्षः, धेरी *m.* (नृ), आमवः, प्रतिपक्षः, अपकारी *m.* (नृ), अपकक्षी *m.* (नृ), द्वेषी *m.* (नृ), द्वेषा *m.* (पृ), द्वेषणः, द्विपन् *m.* (नृ), द्विद *m.* (पृ), विद्विद, विद्वेषी *m.*

(नृ), अहितः, विरोधी *m.* (नृ), प्रतिरोधी *m.* -रोधकः, सपालः, दुर्द्वेद *m.*, अभिघाती *m.* (नृ), प्रत्यवस्थाता *m.* (नृ), परः, पारम्भः, परिपन्थी *m.* (नृ) -न्यकः, प्रत्यपी *m.* (नृ), शात्रवः, प्रतिबन्धकः, विजिगीषुः *m.*, 'enemy in the rear,' पार्थिव्याहः; 'having no enemies,' अभूतशत्रुः -शुः -शु.

ENERGETIC, *a.* उत्साही -हिनी -हि (नृ), उद्योगी -गिनी -गि (नृ), व्यवसाय -यिनी -यि (नृ), उद्यमी -मिनी -मि (नृ), उत्साहयुक्तः -क्ता -क्तं, सोत्साह -हा -हं, सोद्योगः -गा -गं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, तेजोवान् -वती -वत् (नृ) तेजस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), कृतप्रयत्नः -न्ता -न्नं, प्रयत्नवान् -वती -वत् (नृ), सयत्नः -न्ता -न्नं, कम्पौद्युक्तः -क्ता -क्तं, तीक्ष्णकम्पौ -म्पा -म्पं (नृ) कम्पौशीलः -ला -लं, कम्पौ -म्पिणी -म्पि (नृ), शक्तिमान् -मती -मत् (नृ) शक्तिरूपः -पा -पं, अनलसः -सा -सं, अतन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, अतन्द्रितः -त -तं, आलस्यशून्यः -न्या -न्यं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, वीर्यवान् -वती -वत् (नृ) ENERGETICALLY, *adv.* सोत्साहं, सोद्योगं, व्यवसायं, उद्यमेन, सयत्नं शक्ता, प्रयत्नतः, सवीर्यं, मसम्भं, पौरुषेण.

ENERGY, *s.* (Power) तेजः *n.* (सं), वीर्यं, शक्तिः *f.*, सत्त्वं, प्रभावः, पौरुषं—(Activity) उद्योगः, व्यवसायः, उद्यमः, उत्साहः, सत्त्वोत्साहः, कम्पौद्योगः, सयत्नता, प्रवृत्तिः *f.* The divine energies or mothers of the gods are ब्राह्मी, महेश्वरी, ऐन्द्री, वागही, वैष्णवी, कीमारी, कौबेरी चामुण्डा.

To ENERVATE, *v. a.* दुर्बलीकृ, शिथिलीकृ, तेजः or शक्तिं or वीर्यं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), क्रीष् in caus. (क्रीडयति -यितुं), क्षीणीकृ, क्षीण -णं कृ, क्रीणीकृ.

ENERVATED, *p. p.* हततेजाः -जाः -जः (सं), क्षीणवीर्यः -र्या -र्यं, शिथिलशक्तिः -क्तिः -क्ति.

ENERVATION, *s.* दुर्बलीकरणं, शिथिलीकरणं, तेजोहरणं, तेजोहानिः *f.*, वीर्यशून्यः, शक्तिहानिः *f.*, क्रीडभावः, क्रीडत्वं, प्रमीला.

To ENFEEBLE, *v. a.* दुर्बलीकृ, अल्पबलीकृ, तेजः or सत्त्वं ह (c. 1. हरति, हर्तुं)

ENFEEBLED, *p. p.* क्षीणशक्तिः -क्तिः -क्ति, शिथिलबलः -ला -लं, हततेजा -जाः -जः (सं), क्षीणसत्त्वः -त्त्वा -त्त्वं, गतवीर्यः -र्या -र्यं, सामर्थ्यहीन -ना -नं, दुर्बलः -ला -लं; 'by age,' जरितः -ता -तं, जरातुरः -रा -रं.

To ENFORCE, *v. a.* (Give strength to) दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom) दृढयति -यितुं), संस्तम्भ (c. 5. -स्तम्भोति -स्तम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति -यितुं), सवलं लां -लं कृ, तेजः or शक्तिं दा.—(Put in act by force) बलेन or बलात्कारेण कृ in caus. (कारयति -यितुं) or प्रवृत्त in caus. (-वर्त्तयति -यितुं) or प्रणी (c. 1. -णयति -णेतुं) or निर्दह in caus. (-वाहयति -यितुं) or निष्पद in caus. (-पादयति -यितुं). The causal form of a verb may express the sense of enforce: as, 'to enforce payment,' दा in caus. (दाययति -यितुं).

ENFORCED, *p. p.* बलेन प्रवर्त्तितः -ता -तं or निष्पादितः -ता -तं or प्रणीतः -ता -तं, दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, संस्तम्भः -म्भा -म्भं; 'payment must be enforced,' दाप्यः (i. e. he must be made to pay).

ENFORCEMENT, *s.* (Putting in act by force) बलात्कारः, बलेन प्रवर्त्तनं or प्रणयनं or निष्पादनं.—(Corroboration) दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संस्तम्भः, दृढप्रमाणं.—(Urgent evidence) दृढप्रमाणं, गुरुप्रमाणं.

To ENFRANCHISE, *v. a.* (Free from slavery or confinement), दास्यात् or बन्धनाद् मुञ्च (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं, or विमुञ्च or मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं) or विमुञ्च (c. 6. -मृजति -मृज्) Admit to the privileges of citizens) स्वाधीनीकृ, स्वाधीनीकृ, स्ववशीकृ, पौरजनानाम् अधिकारान् दा or प्रदा.

ENFRANCHISEMENT, *s.* (Liberation from slavery or custody) दास्यमोक्षः, बन्धनमोक्षः, दासभावाद विमोक्षः or विमुक्तिः *f.*—(Admission to the privileges of citizen, &c.) पौरजननाधिकारदानं, स्वाधीनीकरणम्.

To ENGAGE, *v. a.* (Occupy, employ) व्यापृ in caus. (-पारयति -यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति -यितुं); 'be occupied in,' व्यापृ in pass. (-प्रियते) with loc. c., वृत् (c. 1. वर्त्तते -र्त्तितुं), प्रवृत् with loc. c., आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं) with acc. c., सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), निरतः -ता -तं भू.—(Appoint to any business) नियुज्, विनियुज्, अधिकृ, प्रकृ, वृ (c. 10. वरयति -यितुं).—(Bind by contract) नियमपत्रेण or नियमेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), प्रतिज्ञापत्रेण बन्ध्.—(Encounter, attack) युद्धं कृ, सङ्ग्रामं कृ, समाघातं कृ, संयुध् (c. 4. -युध्यते -योद्धुं), आक्रम् (c. 1. -क्रमति -क्रमितुं).—(Win, draw) आराध् (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुरध् (c. 10. -रधयति -यितुं), आकृष् (c. 1. -कर्षति -क्रुष्टुं), अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Pledge, pawn) पण् (c. 1. पणते -णितुं), आधीकृ.

To ENGAGE, *v. n.* (In battle) संयुध् (c. 1. -युध्यते -योद्धुं), युद्धारम्भं कृ, रणाभियोगं कृ.—(Undertake) आरम्भ् (c. 1. -रभते -रभुं), उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितुं), अवमो (c. 4. -स्यति -सातुं).—(Promise, make a contract) प्रतिज्ञा (c. 9. -ज्ञानीते -ज्ञातुं), सम्प्रतिज्ञा, नियमं कृ, समयाकृ, पणं कृ, अङ्गीकृ, पण (c. 1. पणते -णितुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं); 'make a contract of marriage,' विवाहप्रतिज्ञां कृ, विवाहसम्बन्धं कृ, वाग्दानं कृ, वाग्निश्चयं कृ; 'better die than engage in such an act as this,' चरं मरणं न च ईदृशे कर्मणि प्रवृत्तिः.

ENGAGED, *p. p.* (Occupied in) व्यापृतः -ता -तं, निरतः -ता -तं, रतः -ता -तं, प्रवृत्तः -ता -तं, परः -रा -रं, निष्ठः -ष्टा -ष्टं, निष्ठितः -ता -तं, आस्थितः -ता -तं, अवस्थितः -ता -तं, वृत्तः -स्ता -स्तं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, निवेशितः -ता -तं; 'engaged in business,' कर्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कर्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, कार्यध्वान् -यती -वत् (तं), क्रियावान् &c., कर्मनी -र्मणी -र्मि (न्), व्यापारी -रिणी -रि (न्), व्यवसायी -यिनी -यि (न्), कर्मसूक्ष्मः -ता -तं; 'being engaged in,' प्रवर्त्तमानः -ना -नं; 'engaged in devotion,' योगारूढः -ढा -ढं; 'engaged in reading,' अध्ययनरतः -ता -तं, अध्ययनाभिमुखः -खा -खं; 'engaged in meditation,' ध्यानपरः -रा -रं, ध्यानतत्परः -रा -रं; 'engaged in one's own duties,' स्वधर्मे निरतः -ता -तं; 'engaged in a quarrel,' कलहायितः -ता -तं.—(By contract, promised) प्रतिज्ञातः -ता -तं, संविदितः -ता -तं, उपगतः -ता -तं, अभ्युपगतः -ता -तं, अभ्युपेतः -ता -तं, अङ्गीकृतः -ता -तं, प्रज्ञप्तः -प्ता -प्तं, कृतसङ्केतः -ता -तं, कृतसमयः -या -यं, कृतसम्बन्धः -न्धा -न्धं.—(Engaged to be married) प्रतिज्ञाविवाहितः -ता, वाग्दत्तः -त्ता, प्रसः -स्ता.

ENGAGEMENT, *s.* (Occupation) व्यापारः, कार्यं, कर्म *n.* (न्), प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, वृत्तिः *f.*, व्यवसायः, व्यवहारः.—(Agreement, contract) प्रतिज्ञा -ज्ञानं, सङ्केतः, संविद् *f.*, समयः, नियमः, संस्कारः, उपगमः, अभ्युपगमः, अभ्युपायः, पणः, परिपणनं, व्यवस्था, प्रज्ञप्तिः *f.*, समाधिः *m.*; 'to make an engagement,' समयं कृ, समयाकृ. See To ENGAGE, *v. n.* 'To keep an engagement,' प्रतिज्ञातं पाल् (c. 10. पालयति -यितुं); 'to break an engagement,' समयं भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं), समयभेदं कृ, विसंवादं कृ; 'one who has fulfilled his engagement,' कृतप्रतिज्ञः.—(Marriage-contract) वाग्निश्चयः, विवाहप्रतिज्ञा.—(Battle) युद्धं, रणाभियोगः, समाघातः, सङ्ग्रामः,

सम्प्रहारः.—(Obligation) अवश्यकर्तव्यं.

ENGAGING, *a.* (Attractive, pleasing) मनोहरः -रा -रं, हृदयग्राही -हृषी -हि (न्), हृदयकवी -विषी -वि (न्), मित्रयुः -युः -युः, मित्रवत्सलः -ला -लं, अनुरक्तः -का -कं, हृदयङ्गमः -ना -नं, अनुरागजनकः -का -कं.

ENGAGINGLY, *adv.* मनोहरं, सम्प्रणयं, यथा हृदयम् आकृष्यते तथा.

To ENGENDER, *v. a.* (Beget) जन् in caus. (जनयति -यितुं), सज्जन्, विजन्, प्रसू (c. 2. -सृते, c. 4. -सृयते -सोतुं).—(Produce) उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन् in caus.

ENGENDERED, *p. p.* जातः -ता -तं, जनितः -ता -तं, उपजातः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, प्रसूतः -ता -तं, प्रकूटः -ढा -ढं, उद्भवः -वा -वं, in comp.

ENGINE, *s.* यन्त्रं, उपकरणं, साधनं, विलासः; 'military engine,' युद्धयन्त्रं, युद्धास्त्रं; 'fire-engine,' अग्निनिर्वाणयन्त्रं.

ENGINEER, *s.* यन्त्रकारः -रकः, यन्त्रनिर्माणशिल्पविद्, यन्त्रविद्, कलाज्ञः.

ENGINEERING, *s.* यन्त्रकारस्य व्यापारः or कर्म *n.* (न्).

To ENGIRD, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं), मण्डल (nom. मण्डल-यति -यितुं).

ENGLAND, *s.* श्वेतद्वीपः, इङ्ग्लैण्डनामको देशः.

To ENGORGE, *v. a.* ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), निगृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं).

To ENGRAPPLE, *v. n.* बाह्वाहवि or हस्ताहोस युध् (c. 4. युध्यते, योद्धुं).

To ENGRASP, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

To ENGRAVE, *v. a.* तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं, c. 5. तक्षोति), त्वक्ष् (c. 1. त्वक्षति -क्षितुं), रेखादिना अलङ्कृ or उपस्कर् or मुद्रोक् or मुद्र् (nom. मुद्रयति -यितुं).

ENGRAVED, *p. p.* तष्टः -ष्टा -ष्टं, रेखादिना मुद्रितः -ता -तं or मुद्रोक्तः -ता -तं.

ENGRAVER, *s.* तक्षकः, तष्टा *m.* (ष्टृ), त्वष्टा *m.* (ष्टृ), मुद्राकरः.

ENGRAVING, *s.* तक्षणं, तक्षणकर्म *n.* (न्),—(A print) मुद्रा.

To ENGROSS, *v. a.* (Thicken) स्थलीकृ, घनीकृ, मन्द्रीकृ, निविडीकृ.

—(Fatten) पुष् in caus. पोषयति -यितुं, प्य in caus. (प्याययति -यितुं).—(Take the whole) सङ्घे यष्ट् (c. 1. यष्टति, यष्टीतुं), पूर्णं ग्रह्, समुदायं ग्रह्; 'to engross the mind,' चित्तैकाग्र्यं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), चित्तम् अन्यविषयं कृ or एकप्रवणं कृ.—(Purchase the whole of a commodity with a view to sell at a higher price) अधिकमूल्येन विक्रयार्थं सर्वभाण्डादिनि पूर्णं क्री (c. 9. क्रीणाति -णीते, क्रीतुं), पूर्णक्रयं कृ, प्रख्या (c. 2. -स्यति -तं).—(Copy in a large distinct hand) सुवक्राक्षरैः or स्पष्टरूपेण लिख् (c. 6. लिखति, लिखितुं), सुस्पष्टाक्षराणि लिखित्वा उक्त् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं).

ENGROSSED, *p. p.* (Absorbed) निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, आविष्टः -ष्टा -ष्टं, निमग्नः -ग्ना -ग्नं, आसक्तचेताः -ताः -तः (स्), अनन्य-विषयः -या -यं, एकप्रवणः -णा -णं, एकाग्रः -या -यं, परायणः -णा -णं; 'by fear,' भयैकप्रवणः -खा -खं.—(Forestalled) पूर्णं गृहीतः -ता -तं or क्रीतः -ता -तं.

ENGROSSER, *s.* (Forestaller) पूर्णक्रेता *m.* (तृ), सर्वभाण्डक्रेता, पूर्णग्राहकः, प्रख्याता *m.* (तृ).—(Copier) सुस्पष्टरूपेण लेखकः, सुस्पष्टलिपिकारः.

To ENGULPH, *v. a.* जलावर्त्ते or जलगुल्मे निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं), अपघूर्णेन ग्रस् (c. 1. ग्रसते -मितुं), उपग्रस्.

To ENHANCE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), उपचि (c. 5. -चिनोति -चेत्तुं), अधिकीकृ, अधिकं -कां -कं कृ, गर (nom. गरयति -यितुं), प्रचुरीकृ; 'is enhanced,' उपचयीते.

ENHANCED, *p. p.* वर्धितः -ता -तं, अधिकीकृतः -ता -तं, उपचितः -ता -तं.

ENHANCEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, उपचयः, विवर्धनं, उन्नतिः *f.*, अभ्युदयः.

ENIGMA, *s.* गूढं, गूढवाक्यं, गूढप्रसङ्गः, प्रवृद्धिः *f.* -द्विका, प्रहेलिका, प्रसङ्गद्वी,

शेषः, शेषोक्तिः *f.*

ENIGMATICAL, *a.* गूढः -डा -ढं, गूढार्थः -यो -यै, निगूढार्थः -यो -यै, सन्दि-
ग्धार्थः -यो -यै, सस्पष्टार्थः -यो -यै, द्वायः -यो -यै, दुर्ज्ञेयः -या -यै, बोधा-
गम्यः -म्या -म्यै, अवागम्यः -या -यै, व्याख्यागम्यः -म्या -म्यै, वक्रः -क्रा -क्रै

ENIGMATICALLY, *adv.* गूढं, सगूढार्थं, निगूढार्थतः, अस्पष्टं, अव्यक्तं, वक्रोक्त्या.

To ENJOIN, *v. a.* आदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निर्दिश, प्रदिश, विनिर्दिश,
समादिश, सन्दिश, आदिश, उपदिश; आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं),
समाज्ञा, नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), विनियुज्,
सन्वियुज्, वृद्ध (c. 10. -वृद्धयति -यितुं), प्रवृद्ध, सवृद्ध, ज्ञास् (c. 2. ज्ञास्ति,
ज्ञासितं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

ENJOINED, *p. p.* आदिष्टः -डा -ढं, निर्दिष्टः -डा -ढं, उद्दिष्टः -डा -ढं, प्रबोधितः
-ता -तै, सवृद्धितः -ता -तै, विहितः -ता -तै; 'by the vedas,' वेदवि-
हितः -ता -तै.

To ENJOY, *v. a.* भुज् (c. 7. भनक्ति, भुंक्ते, भोक्तुं), उपभुज्, अनुभुज्, परिभुज्,
अभिभुज्; अश् (c. 5. अश्नुते, c. 9. अश्नाति, अश्नुते), समश्, उपाश्;
अनुभू (c. 1. -भवति -वितुं), आसद् or आस्ताद् (c. 1. -सदति or
-स्तादति -दितुं), पुष् (c. 4. पुष्पाति, पोष्टुं) with acc. c.—(Delight
in) रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), अभिरम्, नन्द (c. 1. नन्दति -न्दितुं), अभिनन्द,
रुष् (c. 1. रोषते -षितुं).—(Possess with satisfaction) मुखेन or
हृत्प्रेण उपयुज् (c. 7. -युनक्ति -युंक्ते -योक्तुं) or धृ (c. 10. धारयति
-यितुं) or धा (c. 3. धत्ते, धातुं) or ज्ञप् (c. 1. ज्ञेयते -यितुं).

ENJOYABLE, *a.* भोग्यः -म्या -म्यै, उपभोग्यः -म्या -म्यै, सुभोगीनः -ना -नै,
भोगवान् -वती -वत (त), रम्यः -म्या -म्यै, रमणीयः -या -यै, सुभगः -गा
-गै, आनन्ददः -दा -दै, मुक्तदः -दा -दै, मनोरमः -मा -मै, कमनीयः -या -यै,
आस्तादनीयः -या -यै.

ENJOYABLY, *adv.* सभोगं, सोपभोगं, रमणीयं, सुभगं, जोषं.

ENJOYED, *p. p.* भुक्कः -क्ता -क्तं, उपभुक्कः -क्ता -क्तं, कृतोपभोगः -गा -गै,
अनुभूतः -ता -तै, अशितः -ता -तै, आस्तादित -ता -तै.

ENJOYMENT, *s.* (Fruition) भोगः, भुक्तिः *f.*, उपभोगः, परिभोगः, अनुभवः,
आस्तादः -दनं, फलभोगः, सुखास्तादः, निर्वेशः.—(Pleasure) सुखं,
सौख्यं, रतिः *f.*, रतं, आनन्दः, हर्षः, आह्लादः, आमोदः, प्रमोदः, सन्तोषः, मदः.

To ENKINDLE, *v. a.* उद्दीप् in caus. (-दीपयति -यितुं), उन्नप् in caus.
(-तापयति -यितुं), उत्तिज् in caus. (-तेजयति -यितुं), समिन्स् (c. 7.
-इन्दे -न्धितुं), प्रज्वल् in caus. (-ज्वलयति -यितुं), संज्वल्, सन्धुज्
(c. 10. -धुजयति -यितुं).

ENKINDLED, *p. p.* उद्दीप्तः -मा -मै, समिद्धः -द्वा -द्धं, उत्तेजितः -ता -तै,
उन्नापितः -ता -तै, सन्नप्तः -प्ता -प्तं, ज्वलितः -ता -तै, सन्धुजितः -ता -तै.

To ENLARGE, *v. a.* (Extend, make large) विस्तृ in caus. (-स्तार-
यति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), प्रष् (c. 10. प्रषयति -यितुं),
विशालीकृ, विपुलीकृ, प्रचुरीकृ, प्रसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं).—
(Augment) वृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं), संवृष्; रष् in caus.
(-रधयति -यितुं), आध् in caus. (-ध्याययति -यितुं), समाध्, स्फाप् in
caus. (-स्फलयति -यितुं), स्फीतीकृ, वृद्धिं नी (c. 1. नयति, नेतुं), वृंह
(c. 10. -वृहयति -यितुं), उपवृंह.

To ENLARGE, *v. n.* (Grow large) वृष् (c. 1. वर्धते -र्धितुं), अभिवृष्,
विवृष्, प्रवृष्; विशालीभू, विपुलीभू, प्रचुरीभू, ध् (c. 1. ध्यायते, ध्यातुं),
उपधि in pass. (-धीयते), स्फाप् (c. 1. स्फायते -यितुं), आस्फाय,
वितन् in pass. (-तन्यते), विस्तृ in pass. (-स्तारयते), वृद्धिम् इ (c. 2.
रति -तुं), प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोहं).—(Describe at large) वर्णं
(c. 10. वर्णयति -यितुं), उपवर्णं, संवर्णं, सुविस्तरेण वद (c. 1. वदति
-दितुं), वाग्विस्तारेण or वाक्प्रपञ्चेन व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), प्रपञ्

(c. 10. -पञ्चयति -यितुं), अत्युक्ति कृ.

ENLARGED, *p. p.* प्रवृद्धः -द्वा -द्धं, प्रषितः -ता -तै, उपषितः -ता -तै, वर्धितः
-ता -तै, प्ररुहः -डा -ढं, ज्ञानः -ना -नै, स्फीतः -ता -तै, स्फातः -ता -तै,
आध्यापितः -ता -तै, वृद्धितः -ता -तै.

ENLARGEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, प्रवृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, स्फीतिः *f.*, स्फीतिः *f.*,
विस्तारः, आध्यायनं, वृहणं, विपुलता, विशालता, स्फारः, प्रपञ्चः, वाहुल्यं.

ENLARGER, *s.* वृद्धिकरः, स्फीटिकरः, विस्तारकः, संवर्धकः.

To ENLIGHTEN, *v. a.* विकाश in caus. (-काशयति -यितुं), प्रकाश -श्रुत्
in caus. (-द्योतयति -यितुं), प्रद्युत्, उद्युत्, दीप्, in caus. (-दीपयति
-यितुं), विदीप्, उद्दीप्; विराज् in caus. (-राजयति -यितुं), भास् in
caus. (-भासयति -यितुं), प्रभास्, उज्जास्, भाज् in caus. (-भाजयति
-यितुं), विमल (nom. विमलयति -यितुं).—(Instruct) उपदिश (c. 6.
-दिशति -देष्टुं).

ENLIGHTENED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तै, प्रद्योतितः -ता -तै, उद्योतितः -ता
-तै, दीपितः -ता -तै, सुप्रभातः -ता -तै.—(Instructed) गृहीतार्थः -यो
-यै, प्राप्तवृद्धिः -द्धिः -द्धि, उपदिष्टः -डा -ढं.

To ENLIST, *v. a.* (Enter names on a list) नामावलिपत्रे or नामपरि-
संख्यापत्रे नामानि समारुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or आरुह or
अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or लिख्.—(Enlist soldiers)
सैन्यमध्ये समारुह in caus. or सैन्यनामावलिमध्ये आरुह or अभिलिख्,
युद्धकर्मणि व्याप् in caus. (-पारयति -यितुं) or प्रवृत् in caus.
(-वर्जयति -यितुं), अस्त्राणि ग्रह् in caus. (-ग्राहयति -यितुं).—(Gain
over to one's own party) स्वपक्षीकृ, आत्मपक्षीकृ, आत्मसाकृ.

ENLISTED, *p. p.* सैन्यनामावलिमध्ये समारोपितः -ता -तै, अभिलिखितः -ता -तै.

ENLISTING, *s.* सैन्यनामावलिमध्ये समारोपणं or आरोपणं or नामाभिलेखनं,
युद्धे प्रवर्जनं.

To ENLIVEN, *v. a.* आश्चस् in caus. (-आसयति -यितुं), समाश्चस्, विचम
उत्तिज् in caus. (-तेजयति -यितुं), तेजः कृ or दा.—(Make cheer-
ful) दृप् in caus. (-हर्षयति -यितुं), ह्लाद् in caus. (-ह्लादयति -यितुं),
आह्लाद्, उज्जस् in caus. (-लासयति -यितुं).

ENMITY, *s.* वैरं, वैरिता, शत्रुता, रिपुता, अरिता, शात्रवै, विपक्षता, द्वेषः
-पणं, विद्वेषः, विरोधः, वैरभावः, प्रतिद्वन्द्वं, प्रतिपक्षता, विद्विष्टता,
अप्रोतिः *f.*, परता.

To ENNOBLE, *v. a.* (Raise to nobility) कुलीनपदे नियुज् (c. 7. -युंक्ते
-योक्तुं) or प्रतिपद in caus. (-पादयति -यितुं).—(Dignify) शुभ् in
caus. (-शोभयति -यितुं), सम्मन् in caus. (-मानयति -यितुं), उत्कर्षं कृ,
उन्नति कृ, यशः कृ.

ENNOBLEMENT, *s.* प्रतिपक्षिः *f.*, उत्कर्षः, पदवृद्धिः *f.*, कुलीनता, पदसमुन्नतिः *f.*

ENNOB, *s.* ग्रानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, आनिः *f.*, विवादः, विषयता, विमर्हः.

ENORMITY, *s.* (Atrocious crime) अतिपातकं, अतिपापं, महापातकं,
महापापं, अचोरपातकं.—(Atrociousness) अतिदुष्टता, अचोरता, घोरता.

ENORMOUS, *a.* (Beyond measure, exceeding) अतिमात्रः -त्रा -त्रं,
अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अपरिमितः -ता -तै.—(Very large) अतिमहान्
-हती -हत् (त्), सुमहान् &c., अतिवृहन् -हती -हत् (त्).—(In body)
अतिकायः -या -यै, वृहत्कायः -या -यै, वृहच्छरीरः -रा -रै, भीमविग्रहः -हा -हं.

ENORMOUSLY, *adv.* अत्यन्तं, अतिमात्रं, अतिज्ञानेन, सुमहत्, अतिमहत्.

ENOUGH, *adv.* अलं, यथेष्टं, इमलं, पर्याप्तं, प्रचुरं, प्रचुरतरं, उपयुक्तं,
कृतं, यथावत्; 'quite enough,' अलन्तरं; 'enough of this,'
अलम् अनेन; 'enough of ceremony,' कृतम् आदरेण; 'to be
enough for,' कृष् (c. 1. कल्पते -क्षितुं).

ENOUGH, *a.* यथेष्टः -डा -ढं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उचितः -ता -तै, समर्थः -यो

-थं, पर्याप्तः-ता-तं, प्रभुः-रा-रं-रतः-रा-रं, सम्पूर्वः-शी-शं, बहुलः-ला-लं; 'just food enough to satisfy hunger,' तृप्तिमाशेषितम्
 अन्नं; 'food enough for a year,' संवत्सरनिर्वाहसमर्थम् अन्नं.
 ENOUGH, *s.* यथेष्टत्वं, पर्याप्तिः *f.*, प्राचुर्यं, उपयुक्तत्वं, बाहुल्यं, निर्वाहः;
 'having enough for subsistence,' अलङ्घनीयकः-का-कं.

ENQUIRE, ENQUIRY. See **INQUIRE, &c.**

To ENRAGE, v. a. कृप् in caus. (क्रोपयति-यितुं), प्रकुप्, संकुप्; क्रुध -- in caus. (क्रोधयति-यितुं), रुप् in caus. (रोपयति-यितुं), क्रोधं or क्रोपं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

To be ENRAGED, *v. n.* क्रुप् (c. 4. क्रुष्यति, क्रोडुं), संक्रुप्, अभिसंक्रुप्;
क्रुप् (c. 4. क्रुष्यति, क्रोषिषुं), प्रक्रुप्, सक्रुप्; रुप् (c. 4. रुष्यति,
रोषिषुं), with dat. c.

ENRAGED, *p. p.* क्रुडः-डा-ईं, कुपितः-ता-तं, प्रकोपितः-ता-तं, प्रकुपितः-ता-तं, संक्रुडः-डा-ईं, कोपाकुलः-ला-लं, रुषितः-ता-तं, रुष्टः-हा-ईं, संरब्धः-आ-अं, उपजातकोपः-पा-पं, जातामयैः-पै-पैं, आगतमन्यः-न्यः-न्य, जातरोषः-षा-षं, इक्ष्मन्यः-न्यः-न्य, उष्मान्वितः-ता-तं.

To ENRAPTURE, ENRAVISH, v. a. परमहर्षेण मुह् in caus. (मोहयति -यितुं) or सम्मुह्, अतिशयेन प्रदुष् in caus. (-हर्षयति -यितुं) or परिहृष्; 'to be enraptured,' अत्यन्तं हृष् (c. 4. हृष्यति, हर्षयितुं), पुलकितः -ता-तम् अम्, परमहर्षेण मुह् (c. 4. मुष्यति, मोहयितुं).

ENRAPTURED, *p. p.* हर्षमोहितः -ता -तं. सम्मोहितः -ता -तं, प्रहर्षितः -ता -तं, सम्प्लुष्टः -ष्टा -ष्टं, पुलकितः -ता -तं, रोमाञ्चितः -ता -तं, परमानन्दितः -ता -तं, विस्मितः -ता -तं, हर्षोन्मत्तः -न्ता -न्तं.

ENRAVISHMENT, ४. परमहर्षेणो मोहः, सम्मोहः, प्रहर्षः, हर्षावेशः, परमानन्दः,
अत्यन्ताद्वादः, विस्मयः, उन्नदः.

To ENRICH, r. a. (Make rich) सधनं-नां-नं कृ. आद्यं-द्यां-द्वं कृ. समृद्धीकृ. वृष् in caus. (वर्धयति-यितुं). धनं or अर्थं वृष्.—(Make fertile) आष्ये in caus. (प्याययति-यितुं), स्थाप्य in caus. (स्थापयति-यितुं), स्कोतीकृ. सफल (nom. सफलयति-यितुं).—(Adorn) शभ् in caus. (शोभयति-यितुं), उपशभ्.

ENRICHED, *p. p.* संवर्धितः -ता -तं, आप्यायितः -ता -तं, स्फीतीकृतः -ता -तं.

ENRICHING, *a.* अर्थकरः -री -रं, सर्थजनकः -का -कं, शोभकृत *m. f. n.*

79 ENROL, T. H. नामावलिपत्रे or नामपरिसंख्यापत्रे नामानि ममारुह in
caus. (-रोपयति -यितुं) or आरुह or अभिलिख् (c. 6. -लिखति
-लेखितं) or लिख.

Enrolled, p. p. नामावलिपत्रे समारोपितः -ता -तं or अभिलिखितः -ता -तं, अभिलिखितनामा -मा -म (न), आरोपितनामा -मा -म (न).

Enroller, & नामलेखकः, नामाभिलेखकः, नामसमारोपकः, नामारोपकः.

ENROLMENT, ३. नामाभिलेखनं, नामसमारोपणं, नामारोपणं, नामलिखनं.
नामलेखनं.

Ess, *ε*. (Being) भूतं, अविभूतं, सत्त्वं, भावः. सत्ता, सम्भवः.

EXAMPLE, 8. See EXAMPLE.

To ENSANGUINE, v. a. रक्तेन OR शोणितेन लिप् (c. G. लिम्पति, लेभु),
रक्ताक्तं -क्तां -क्तं क.

To ENSCONCE, v. a. छद् (c. 10. छादयति - यितुं), संछद्, प्रछद्, रच्छ (c. 1. रक्षति - क्षितुं), गुप् (c. 1. गोपयति, गोप्), अभिगुप्, गुह् (c. 1. गृहति - हितुं); 'ensconce one's self,' आश्रि (c. 1. -श्रयति - यितुं), समाश्रि, संश्रि, आत्मानं गप् or गृह्.

ENSOUNCED, *p.p.* समाश्रितः -ता -तं, गुप्तः -भा -भं, प्रख्यत्ने स्थापितः -ता -तं.

To ENSKAR, v. a. दह् in caus. (दाहयति -यितुं), क्षारम् च् in caus. (क्षारयति -यितुं).

To ENSHIELD, r. a. आहद् (-ह्रादयति-यितुं), गुप् (c. l. गोपायति, गोप्).

To ENSHINE, *v. a.* पवित्रद्रव्यं सुगहनाधारे or सुगहनभास्वे or सुप्रतिष्ठितभाजने निविष्ट in caus. (-वेशयति -यितुं) or रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं).

ENSHRINED, *p. p.* सुप्रतिष्ठितभाण्डे or सुगहनाधारे रक्षितः -ता-तं.

ENSIFORM, a. चत्स्याकारः -रा -रं, खड्गाकृतिः -तिः -ति, खड्गाकारः -रा -रं.

ESIGN, s. (Banner) पताका, ध्वजः, ध्वजपटः, केतनं, केतुः *m.*, वैजयन्ती, केतुवसनः, जयन्तः. कदली-लिंका. उच्छूलः.—(Badge) चिह्नं, लिङ्गं, ध्वजः, व्यन्ननं, लक्षणं.—(Officer). *See the next word.*

ENSIGN-BEARER, s. ध्वजी *m.* (नं), ध्वजयान *m.* (तं), पताकी *m.* (नं).
 पैयन्तिकः, ध्वजधारी *m.* (नं), पताकाधारी *m.* (नं), पताकावाहकः.

TO ENSLAVE, *v. a.* दासीकृ, वशीकृ, करहीकृ, दास (nom. दासयति -यितुं), दास्ये or दासत्वे नियुञ् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), दास्यं गम् in caus. (गमयति -यितुं).

ENSLAVED, *p. p.* दासीकृतः -ता -तं, दास्यं गमितः -ता -तं, दास्यगतः -ता -तं.

ENSLAVEMENT, s. दाम्यं, दामत्वं, दासभावः, परप्रेष्यत्वं, बन्धनं.

To ENSNARE. *v. a.* See **INSNARE.**

To UNSUB. *व. न.* अनुवृत् (c. 1. -वन्ते-विंतुं), प्रवृत्, अनुमृ (c. 1. -सरति-सर्तुं), उत्पद in pass. (-पद्यंत), जन् in pass. (-जायते), अन्वि (c. 2. -अन्वेति-तुं) *र. ३.*, अनुया (c. 2. -याति-तुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातं), अनुष्ठा, पश्चाद् आगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), सम्भ, प्रभ, उद्भ.

ISSUED, p.p. उत्पन्नः -न्ना-न्नं, प्रवृत्तः -न्ना-न्नं, वृत्तः -न्ना-न्नं, जातः -न्ना-न्नं.

ENSUING, a. आगामी -मिनी -मि (न्). भावी -यिनी -यि (न्), उत्तरका.
 लीनः -ना -नं, अनुवर्ती -त्रिनी -त्रि (न्), अनागतः -ता -तं; 'in the
 ensuing year,' आगामिवत्सरे.

To ENSURE, v. a.   *See* **INSURE.**

ENTABLATURE, ENCYCLOPÆDIA: नृत्यस्य यो भागः सम्भाष्ये-वल्लभते.

EXTRA. 8. (An estate inherited lineally) क्रमगतधिकारं, क्रमगत-
तधिकारं. — Rule 10. — स. 1. क्रमगतधिकारः, m., अन्ययागमविधिः, m.,
वदत्वं, नियक्ता.

The English verb. An estate) रिकस्य or म्यावरधनादि विशेषक्रमगमा-
नुसारेण दायदिभ्यः प्रदा । ददाति - दातुं, रिकसाधिकारित्वं विशेष-
क्रमगमानुसारात् स्थिरीकृ or बन्धु । बध्नाति, बन्धुं).—(Bring
on) आग्रह (c. 1. -वहति -वोदुं) or उत्पद्य in caus. (पादयति -यितुं)
or जन in caus. (जनयति -यितुं).

To entangle, p. a. संघ्निष् *in caus.* (-घ्नयति -यितुं) आघ्निष्, परि-
घ्निष्, घ्निकृ, संलग्नकृ, ग्रन्थ् (c. 1. ग्रन्थति -ग्रन्थितुं), ग्रन्थिलीकृ,
सङ्कुलीकृ, आकुलीकृ, आकुञ्च् (c. 1. -कुञ्चति -ञ्चितुं), व्यावृत् *in caus.*
(-वर्त्तयति -यितुं), सङ्कीर्णकृ, सखन्थ् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), सम्मिथ्
(c. 10. -मिथयति -यितुं); 'to be entangled, as the hair,' जद्
or ऋद् (c. 1. जदति, ऋदति -दितुं); 'to disentangle,' उद्ग्रन्थ्, समग्रन्थ्.

ENTANGLED, *p. p.* (Caught) चिष्टः-ष्टा-ष्टं, आचिष्टः-ष्टा-ष्टं, संचिष्टः-ष्टा-ष्टं, परिचिष्टः-ष्टा-ष्टं, परिलग्नः-गना-ग्नं, संलग्नः-गना-ग्नं, सकृः-क्ता-क्तं, सञ्जडः-ड्डा-ड्डं.—(Confused) सङ्कीर्णः-णो-णं, सकुलः-ला-लं, यन्पिष्टः-ला-लं.—(Twisted) आकुक्षितः-ता-तं; 'entangled in the teeth,' दन्तचिष्टः-ष्टा-ष्टं, दन्तसकृः-क्ता-क्तं; 'entangled in the branches,' विटपपरिलग्नः-गना-ग्नं, शाखामु सकृः-क्ता-क्तं; 'entangled hair,' जडा, जुटकं, नूटः; 'having entangled hair,' जडावान्-वतो-वत् (न्), जटिलः-ला-लं; 'entangled in a net,' जालबद्धः-ड्डा-ड्डं.

ENTANGLEMENT, ३. आश्रिष्टता, संलग्नता. यन्त्रिलत्वं, जटिलत्वं, समुलता, सक्रीणत्वं, सङ्करः, सङ्कर्य, अतिकरः, आकलत्वं, व्याकलत्वं.

To ENTER, *v. a. and n.* विश् (c. 6. विशति, वेष्टु), प्रविश्, निविश्, आविश्, समाविश्, आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तु), अभिगम्, अव्यागम्, अनगम्, आया (c. 2. -याति -तु), अभिया, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातु), अि (c. 1. अयति -यितु), आत्रि, गाह् (c. 1. गाहते -हितु), विगाह्.—(Set down in writing) अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितु), पुस्तके समारुह् in caus. (-रोपयति -यितु) or आरुह्.—(Enter upon a business) प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितु), प्रक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितु), उपक्रम्.—(Enter into another's views) परमतम् अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तु) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु).

ENTERED, *p. p.* प्रविष्टः -ष्टा -ष्टं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, आविष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In writing) अभिलिखितः -ता -तं, आरोपितः -ता -तं, लेख्यारूढः -ष्टा -ष्टं, समारोपितः -ता -तं.

ENTERPRISE, *s.* (Undertaking) प्रवृत्तिः *f.*, उद्योगः, उत्साहः, आरम्भः, उपक्रमः, व्यवसायः, उद्यमः, चेष्टा, चेष्टितं, कर्म्म *n.* (न), प्रौढिः *f.*, ग्रहः, सार्ध.—(Bold undertaking) महोत्साहः, दुर्गकर्म्म *n.* (न), अद्भुतकर्म्म *n.*, आश्चर्यकर्म्म *n.*, कठिनकर्म्म *n.*

To ENTERPRISE, *v. a.* उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितु), आरम् (c. 1. -रभते -रम्), समारम्, व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातु), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितु).

ENTERPRISER, *s.* कठिनकर्म्मप्रवृत्तः, दुर्गकर्म्मव्यवसायी *m.* (न), महोत्साहः.

ENTERPRISING, *a.* व्यवसायी -यिनो -यि (न), व्यवसायकारी -रिणी -रि (न), उद्योगी -गिनी -गि (न), मोद्योगः -गा -गं, कठिनकर्म्मव्यवसायी &c., साहसिकः -की -कं.

To ENTERTAIN, *v. a.* (A guest with hospitality) अतिथिं सक्तु or सेष् (c. 1. सेवते -वितु) or पूज् (c. 10. पूजयति -यितु), अतिथ्यं कृ, सत्कारं कृ; 'with choice food,' स्वाद्वै or भोजनविशेषैः सन्तुष् in caus. (-तोषयति -यितु) or तृप् in caus. (तर्पयति -यितु) or भुज् in caus. (भोजयति -यितु).—(Amuse) विनुद् (c. 10. -नोदयति -यितु), विलुस् (c. 10. -लासयति -यितु), रम् (c. 10. रमयति -यितु).—(Hold in the mind) मनसि or मनसा धृ (c. 1. धरति, धर्त्तु) or उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यु) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु).

ENTERTAINED, *p. p.* (Hospitably) सक्तः -ता -तं.—(Abused) विनोदितः -ता -तं.

ENTERTAINER, *s.* सत्कारी *m.* (न), सक्तृ *m.*, आमन्त्रयिता *m.* (न), निमन्त्रणकृ.

ENTERTAINING, *a.* विनोदकः -का -कं, विनोदजनकः -का -कं, हास्ययुक्तः -क्ता -कं.

ENTERTAINMENT, *s.* (Amusement) विनोदः, विलासः.—(Of guests) सत्कारः, सत्कर्म्म *n.* (न), अतिथिसत्क्रिया, अतिथिमेवा, अतिथिपूजनं, अतिथ्यं, अतिथिक्रिया, सङ्ग्रहः.—(Feast) उत्सवः, सहभोजनं, सम्भोजनं.

To ENTRALL. See INTHALL.

To ENTHRONE, *v. a.* राजासने or सिंहासने उपविश् in caus. (-वेशयति -यितु) or अध्यास् in caus. (-आमयति -यितु), राज्ये अभिषिक् (c. 6. -पिष्यति -पेक्षु).

ENTHRONED, *p. p.* सिंहासनोपविष्टः -ष्टा -ष्टं, सिंहासनाध्यासितः -ता -तं, अध्यासीनः -ता -तं, राज्ये अभिषिक्तः -क्ता -कं.

ENTHRONEMENT, *s.* सिंहासनोपवेशनं, सिंहासनाध्यासः, अभिषेकः.

ENTHUSIASM, *s.* (Religious) अतिशयदेवभक्तिजन्यो मादविशेषः or उन्मादः or मदः or उन्मदः, अतिश्रद्धाप्रयुक्ता उन्मत्ता, भक्तिव्यवृत्ता, अद्याव्यवृत्ता, भक्तिव्यवृत्ता, मिथ्याभक्तिः *f.*—(Warmth, zeal) उन्मादः, उन्माता, उन्मा, चञ्चलता, उच्चलता, प्रचञ्चलता, व्यग्रता, उग्रता, जीतुर्क, तैक्ष्ण्यं, तीक्ष्णता, अत्यन्तानुरागः, बुद्धिव्यवृत्ता.

ENTHUSIAST, *s.* (In religion) अतिशयदेवभक्तिवाद उन्मादो जनः, देवभ-

क्तिव्यवृत्तः, मिथ्याभक्तिमान् *m.* (न).—(In any thing) उत्तमबुद्धिः *m.*, व्ययबुद्धिः *m.*, प्रमदजनः, तीक्ष्णजनः.

ENTHUSIASTIC, ENTHUSIASTICAL, *a.* व्यग्रः -या -यं, उत्तमः -मा -मं, चञ्चलः -ञ्च -ञ्चं, उच्चलः -ञ्च -ञ्चं, प्रचञ्चलः -ञ्च -ञ्चं, उन्मादः -मा -मं, उन्मादः -मा -मं, अत्यनुरागी -गिणी -गि (न), उत्सुकः -का -कं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीक्ष्णकर्म्म -म्मा -म्मं (न), उद्युक्तः -क्ता -कं, उन्मादवान् -वती -वत् (न).

ENTHUSIASTICALLY, *adv.* अतिव्यग्रं, उत्साहेन, अत्यनुरागेण, सकुतूहलं.

ENTHYMEME, *s.* न्यूनैकावयवः or न्यूनैकपक्षो न्यायविशेषः, लुप्तन्यायः.

To ENTICE, *v. a.* आकृष् (c. 1. -कर्षति -क्रुष्टु), लुभ् in caus. (लोभयति -यितु), प्रलुभ्, परिलुभ्, मुह् in caus. (मोहयति -यितु), भ्रान्तिं जन् (c. 10. जनयति -यितु), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यु), लल (c. 10. लालयति -यितु), दुष्टकर्म्मणि प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितु) or नियुज् (c. 10. -योजयति -यितु).

ENTICED, *p. p.* आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रलोभितः -ता -तं, लालितः -ता -तं.

ENTICEMENT, *s.* आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, प्रलोभनं, विलोभनं, मोहनं, विमोहनं, मोहः, लोभः, लालनं, लोभदर्शनं, वचनं, प्रलम्भः.

ENTICER, *s.* प्रलोभकः, आकर्षकः, विमोही *m.* (न), लाली *m.* (न), लोभदर्शकः.

ENTICING, *a.* प्रलोभकः -का -कं, आकर्षकः -का -कं, आकर्षी -विंशी -विं (न), विमोहनः -ना -नी -नं, मोही -हिनी -हि (न), भ्रान्तिजनकः -का -कं.

ENTICINGLY, *adv.* सप्रलोभनं, आकृष्ट्या, प्रलोभनेन, आकर्षकप्रकारेण.

ENTIRE, *a.* (Complete, whole, not defective) कृत्तः -क्ता -क्तं, सकलः -ला -लं, सङ्घः -ङ्घा -ङ्घं, विष्णुः -ष्ठा -ष्ठं, सम्पूर्णः -र्णा -र्णं, पूर्णः -र्णा -र्णं, समग्रः -या -यं, निखिलः -ला -लं, अखिलः -ला -लं, समस्तः -स्ता -स्तं, पर्याप्तः -प्ता -प्तं, अशेषः -षा -षं, निःशेषः -षा -षं, निरवशेषः -षा -षं, अन्यूनः -ना -नं, अनूनः -ना -नं, अविकलः -ला -लं, अखण्डः -खण्ड -खण्डं, अभग्नः -ग्नता -ग्नं, अभिन्नः -न्ना -न्नं, अक्षतः -ता -तं, साधनः -न्ना -न्नं, आत्यन्तिकः -की -कं, न्यद्यः -द्या -द्यं, सिमः *m.* only. (Of perfect integrity) अभेद्यः -द्या -द्यं, अहाय्यः -य्या -य्यं, सरलः -ला -लं.—(An entire horse) सवृषणोऽश्वः, घीजाश्वः.

ENTIRELY, *adv.* अशेषतस्, अशेषेण, निःशेषेण, निरवशेषं, कृत्तशम् कार्त्तयेन, साकल्येन, अखिलेन, निखिलेन, सङ्घतस्, सङ्घशम्, विष्णुतम्, आमूलं, सम्यक्, पर्याप्तं, साधनं, अन्यूनं, अखण्डतस्; 'entirely around,' समन्ततस्, अभितस्.

ENTIRENESS, ENTIRETY, *s.* कार्त्तयं, कार्त्तं, साकल्यं, अखिल्यं, साम्यं, सम्पूर्णता, समुदायः, समस्तता, समस्तिः *f.*, अभिन्नता, अखण्डतम्, अन्यूनता, अवेकल्यं.—(Integrity) अभेद्यता, सारल्यं, मायाहीनता.

To ENTITLE, *v. a.* (Give a title or name) नाम कृ or दा, उपाधिं or संज्ञां दा, नामधेयं कृ, अभिधा (c. 3. -दधाति -धातु), आख्या (c. 2. -ख्याति -तु), कृति (c. 10. कीर्तयति -यितु), उदाह् (c. 1. -हरति -हर्त्तु).—(Give a claim) अधिकारं or अधिकारिणं or स्वतन्त्रं दा; 'to be entitled,' अर्ह (c. 1. अर्हति -ते -रहितु), अर्हः -र्हा -र्हं or उपपन्नः -न्ना -न्नम् अस्; 'he is entitled to honour,' मानम् अर्हति; 'he is entitled to receive so much salary,' उपयुक्तोऽयम् इतावद् वर्त्तेन गृह्णाति; 'knowledge entitles to respect,' विद्या मान्यकारणं; 'a good man is entitled to reverence,' साधुजनः पूजनीयः.

ENTITLED, *p. p.* (Named) प्रोक्तः -क्ता -कं, अभिहितः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं, मंजितः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं. See CALLED. (Having a claim) अधिकारी -रिणी -रि (न), अर्हः -र्हा -र्हं; 'entitled to honour,' पूजार्हः -र्हा -र्हं; 'entitled to a sixth,'

वशभागात् *m. f. n. (ञ)*.

ENTITY, *s.* भूतं, अधिभूतं, सत्त्वं, सत्ता, भावः, वस्तु *n.*, वर्त्तनं.

To ENTOMB, *v. a.* श्मशाने or समाधी स्या in CAUS. (स्थापयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निस्तन (c. 1. -स्तनति -नितुं) or समु in CAUS. (-अययति -यितुं).

ENTOMBED, *p. p.* निस्तानः -ता -तं, समाधिनिस्तानः -ता -तं, भूमिनिस्तानः -ता -तं.

ENTRAIL, ENTRAILS, *s.* अन्त्रं, अन्त्राणि *n. pl.*, पुरीतम् *m. n.*, नाडिः -डी *f.*, धमनी, कोष्ठः.

ENTRANCE, *s.* (Act of entering) प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, आवेशः -शनं, समावेशः, वेशः -शनं, वेपथं, वेशिका, प्रतिहारणं. — (Door, gate) द्वारं, द्वारवाले *n. (ञ)*, मुखं, गृहमुखं, निःसरणं, प्रतीहारः, पथः; 'principal entrance,' सिंहद्वारं; 'private entrance,' प्रच्छन्नद्वारं.

ENTRANCED, *p. p.* (Put in a trance) मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छापन्नः -चा -चं. — (Enraptured) सम्मोहितः -ता -तं, मोहप्राप्तः -ता -तं, परमहर्षो-हितः -ता -तं.

To ENTRAP, *v. a.* उन्माधे or पाशे पतु in CAUS. (पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धु) or धु (c. 1. धरति, धनुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रलुभ् in CAUS. (-लोभयति -यितुं).

ENTRAPPED, *p. p.* उन्माधे पातितः -ता -तं, पाशबद्धः -द्धा -द्धं, जालबद्धः -द्धा -द्धं.

To ENTREAT, *v. a.* अञ्जलिं कृत्वा प्रार्थे (c. 10. -अययति -ते -यितुं), सम्प्रार्थे, अभ्यर्थे; विनयेन or कृताञ्जलिपत्रं प्रार्थे or याच् (c. 1. याचति -चिंतुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्; प्रसद् (c. 10. -सादयते -ति -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनयेन स्वार्थे निषिद् (c. 10. -वेदयति -यितुं).

ENTREATED, *p. p.* अञ्जलिकर्म्मपूर्वैः प्रार्थितः -ता -तं or अभ्यर्थितः -ता -तं, विनयेन याचितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं.

ENTREATY, *s.* प्रार्थनं -ना, अभ्यर्थना, अर्थः, अर्थित्वं -ता, याचना, विनतिः *f.*, मार्गणं, विनयेन निवेदनं.

ENTRY, *s.* (Passage for entrance) द्वारं, द्वारवाले *n. (ञ)*, गमनाग-मनपथः. — (Ingress) प्रवेशः -शनं. — (Committing to writing) अभिलिखनं, लेख्यारोपणं, पुस्तकारोपणं, समारोपणं.

To ENUCLEATE, *v. a.* स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, विशुष् in CAUS. (-शोधयति -यितुं), परिशुष्.

To ENUMERATE, *v. a.* संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), सम्यक्ख्या, परिसंख्या, प्रसंख्या; परिगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), विगण्, प्रगण्, गण्; अनुपूर्वशस् or एकैकशस् or यथाक्रमं or पृथक् पृथक् ख्या, उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश् निर्दिश्.

ENUMERATED, *p. p.* परिसंख्यातः -ता -तं, परिगणितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, समुद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, एकैकशः or प्रत्येकं कथितः -ता -तं or निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुक्रान्तः -ता -तं.

ENUMERATION, *s.* परिसंख्या -ख्यानं, संख्या, गणनं -ना, परिगणना, समुद्देशः, एकैकशो निर्देशः.

To ENUNCIATE, *v. a.* उच्चार् in CAUS. (-चारयति -यितुं), उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), समुदीर्, उदाह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), कृत् (c. 10. क्रीरयति -यितुं), प्रकृत्.

ENUNCIATED, *p. p.* उच्चारितः -ता -तं, उदीरितः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं.

ENUNCIATION, *s.* उच्चारणं, उदीरणं, उदाहरणं, व्याहारः -हरणं, समुदाहरणं, ख्यापनं, विज्ञापनं, प्रकीर्तनं, प्रकाशनं, घोषणा.

ENUNCIATIVE, *a.* उच्चारकः -का -कं, ख्यापकः -का -कं, आवेदकः -का -कं.

To ENVELOP, *v. a.* आवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं), परिवेष्ट्, संवेष्ट्, आच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं), परिच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, संच्छद्;

परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), आवृ; पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोशेन परिवेष्ट्.

ENVELOPE, *s.* कोशः, कोषः, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, वेष्टनं, प्रच्छदपटः, प्रावारः, प्रावरणं, वासनं, पिधानं, पुटः, आच्छादनं, निचोलः, अवगुह्यनं.

ENVELOPED, *p. p.* वेष्टितः -ता -तं, आवेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, कोशस्थः -स्था -स्थं, वासनस्थः -स्था -स्थं, परीतः -ता -तं, अवगुह्यितः -ता -तं.

To ENVENOM, *v. a.* विषेण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्) or दिह् (c. 2. देमिह् -गुं) or अञ्ज (c. 7. अजन्ति, अञ्जु) or संमृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), सविषं -पां -यं कृ.

ENVENOMED, *p. p.* विषाक्तः -क्ता -क्तं, विषलितः -ता -तं, विषप्रदिग्धः -ग्धा -ग्धं, सविषः -पा -यं, गरली-लिनी-लि (नृ); 'envenomed shaft,' दिग्धः.

ENVIAL, *a.* ईर्ष्यायः -या -यं, ईर्ष्यात्पादकः -का -कं, लोभः -भ्या -भ्यं, स्पृहणीयः -या -यं, प्रार्थनीयः -या -यं, आकांक्षणीयः -या -यं.

ENVIED, *p. p.* ईर्षितः -ता -तं, ईर्षितः -ता -तं, अभिलिखितः -ता -तं, स्पर्धितः -ता -तं.

ENVIER, *s.* ईर्षी *m. (नृ)*, असूयकः, अभ्यसूयकः, परकल्याणसहनः.

ENVIOUS, *a.* ईर्षी -र्षिणी -र्षि (नृ), ईर्ष्यालुः -लुः -लुः, ईर्ष्यकः -का -कं, मेघेः -घा -घं, मत्सरः -रा -रं -री -रिणी -रि (नृ), समत्सरः -रा -रं, परधनमत्सरः -रा -रं, परधनाभिलाषुकः -का -कं, परगुणमत्सरः -रा -रं, परोक्त्यासहनः -ना -नं, परप्रशंसासहिष्णुः -ष्णुः -ष्णुः, स्पर्धी -र्षिणी -र्षि (नृ), साभ्यसूयः -या -यं, कृतेष्यः -घा -घं, सज्जातेष्यः -घा -घं, कुहनः -ना -नं, बीभत्सुः -त्सुः -त्सुः, स्पृह्यालुः -लुः -लुः, अभिलाषी -पिणी -पि (नृ), परशुभामर्षणः -शा -शं.

ENVIOUSLY, *adv.* मेघे, सासूये, समत्सरं, समात्सर्यं, साभ्यसूये.

To ENVIRON, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं), परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), आवृ, परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं). See ENCOMPASS.

ENVIRONED, *p. p.* परिवेष्टितः -ता -तं, परिवृतः -ता -तं, आनृतः -ता -तं, परिगतः -ता -तं, परातः -ता -तं, परागितः -ता -तं, व्याप्तः -ता -तं.

ENVIRONS, *s.* (Of a town) नगरोपासः, उपनगरं उपपुरं, परिसरः.

ENVOY, *s.* दूतः, राजदूतः, सची *m. (नृ)*, सन्देशहरः, वाक्ताहरः, निम्नार्थः, कार्यदूतः, राजचारः, राजप्रतिनिधिः *m.*

To ENVY, *v. a.* ईर्ष्ये (c. 1. ईर्ष्यति -र्षितुं), ईर्ष्ये (c. 1. ईर्ष्यति -र्षितुं), स्पृह् (c. 10. स्पृहयति -यितुं), स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -र्षितुं), असूय (nom. असूयति -ते -यितुं), अभ्यसूय, परद्रव्यम् अभिलष (c. 1. -लषति, c. 4. -लषति -यितुं), परोक्त्यै न सह (c. 1. सहते, सोढ्) or न मृज् (c. 4. मृजति, मर्षितुं), मात्सर्यं कृ.

ENVY, *s.* ईर्ष्या, असूया, मात्सर्यं, मत्सरः -रता, स्पर्धा, स्पर्धता, अक्षान्तिः *f.*, समर्षः, परिसर्षः, रागः, द्वेषः, ईर्ष्या, स्पृहा, परधनाभिलाषः, परोक्त्या-सहिष्णुता, अन्यगुणासहिष्णुता, अन्यशुभद्वेषः, परप्रशंसाया असहिष्णुता.

EOLUS, *s.* (God of the winds) पवनदेवता, वायुदेवता.

EPACT, *s.* कालगणकभाषायां सौरवत्सरावसाने जमावस्थाः प्रभृति तिथिसं-ख्यासूचकः शब्दः or शब्दो येन चान्द्रवत्सरात् सौरवत्सराधिक्यं सूच्यते.

EPAULET, *s.* स्कन्धाभरणं, सैनिकजनैः स्कन्धदेशे भूतः पदसूचको-लङ्कारः, अंशालङ्कारः, अंशाभरणं.

EPHEMERAL, *a.* ऐकाहिकः -की -कं, क्षणविध्वंसी -सिनी -सि (नृ), उत्पन्नविनाशी -शिनी -शि (नृ), क्षणभङ्गुरः -रा -रं, एकाहमात्रस्थायी -यिनी -यि (नृ).

EPHEMERIS, *s.* आहिकव्यवहारपुस्तकं, दैवसिकवृत्तान्तपुस्तकं. — (In astro- nomy) पुस्तकं यस्मिन् नक्षत्राणां गतिभावादि प्रतिदिनम् आरोप्यते.

EPIC, *a.* ऐतिहासिकः -की -कं, वीरपरिचयकः -का -कं, काव्यिकः -की -कं, शूरपुत्रान्तविषयः -या -यं, महाकाव्यसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ).

- EPIC, s.** (Poem) महाकाव्यं, इतिहासः. वीरचरित्रविषयं काव्यं.
- EPICENE, a.** सामान्यलिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं. साधारणलिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.
- EPICURE, a.** मिष्टान्नव्यञ्जनादिषु प्रसक्तः, सर्वोत्तरसक्तः, स्वाद्वन्नभिलाषी *m.* (नं), उदरपरायणः, कुक्षिभरिः *m.*, लोलुपः, अतिलोभी *m.* (नं), रसिकः. वैषयिकः, विषयासक्तः, विषयसेवी *m.* (नं), पात्रेसमितः.
- EPICUREAN, a.** विषयी -विशी -यि (नं), शारीरिकसुखसेवी -विनी -यि (नं), वैषयिकः -की -कं. भोगपरायणः -णा -यं.
- EPICURISM, s.** विषयोपमेया, विषयासक्तिः *f.*, शारीरिकसुखानुरागः.
- EPICYCLE, s.** (In astronomy) प्राक् चक्रे, परिधिः *m.*
- EPIDEMIC, EPIDEMICAL, a.** देशसाधारणः -णा -णी -यं, सर्वत्रगः -गा -नं, बहुजनसामान्यः -न्या -न्यं; 'disease,' मारी, मारः -रिः *f.*, महामारी. मरकः, मारकः, आतङ्घनं, सन्निपातकः, उपसर्गः.
- EPIDERMIS, s.** वाय्वस्त्वक् *f.* (च), वहिस्त्वक्, वाय्वस्त्वम् *n.* (नं), अयभासिनी.
- EPIGLOTTIS, s.** उपजिह्वा, अलिजिह्वा, प्रतिजिह्वा, यसिका, शुसिका.
- EPIGRAM, s.** अल्पाक्षरपरिमाणं रसिककाव्यं, सरसं लघुकाव्यं.
- EPIGRAMMATICAL, a.** पृथोक्तरसिककवितायोग्यः -ग्या -ग्यं, रसिककवितासङ्घनी -न्धिनी -न्धि (नं).—(Pointed) रसिकः -का -कं, रसवान् -वती -वत् (नं), सरसः -सा -सं.
- EPIGRAMMATIST, s.** पृथोक्तरसिककविताकर्ता *m.* (नं), लघुकाव्यरचकः.
- EPILEPSY, s.** अपस्मारः, ग्रहानयः, भ्रमरं, भूतविक्रिया, प्रतानः, मूर्च्छावायुः *m.*
- EPILEPTIC, a.** अपस्मारी -रिणी -रि (नं), भ्रमरी -रिणी -रि (नं), वातग्रस्तः -स्ता -स्तै, वायुग्रस्तः -स्ता -स्तै, ग्रहानयपीडितः -ता -तं, आकृष्टः -ष्टा -ष्टं.
- EPILOGUE, s.** अन्तवाक्यं, शेषवाक्यं, अन्त्यवचनं, समापकवाक्यं, समापनवचनं.
- EPINICION, s.** जयगीतं, जयशब्दः.
- EPIPHANY, s.** ख्रीष्टप्रकाशनं, ख्रीष्टप्रकाशनमुद्दिश्य ख्रीष्टजन्मपर्वणः परं द्वादशदिने सेवितो महोत्सवः, ख्रीष्टप्रकाशनपर्व *n.* (नं).
- EPISCOPACY, s.** धर्माध्यक्षता -त्वं, धर्माध्यक्षाधिपत्यं, धर्माध्यक्षाधिकारः. धर्माध्यक्षकर्तृका ख्रीष्टीयसमाजनीतिः *f.*
- EPISCOPAL, EPISCOPALIAN, a.** धर्माध्यक्षसङ्घनी -न्धिनी -न्धि (नं), धर्माध्यक्षशासितः -ता -तं, धर्माध्यक्षपालितः -ता -तं.
- EPISCOPATE, s.** धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षाधिपत्यं, धर्माध्यक्षपदं.
- EPISODE, s.** उपाख्यानं, उपकथा. प्रसङ्गवाक्यं, प्रासङ्गिकवाक्यं, पताका, मूलविषयवहिर्गता कथा.
- EPISODIC, EPISODICAL, a.** प्रासङ्गिकः -की -कं, मूलविषयानन्वितः -ता -तं, प्रस्तुतविषयवहिर्गतः -ता -तं, अनन्वितः -ता -तं, अप्रस्तुतः -ता -तं.
- EPISPASTIC, a.** त्वक्स्फोटोत्पादकः -का -कं, स्फोटकारी -रिणी -रि (नं).
- EPISTLE, s.** पत्रं, लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्री, संवादपत्रं, सन्देशपत्रं, लिपिः *f.*
- EPISTOLARY, a.** पत्री -त्रिणी -त्रि (नं), पत्रीयः -या -यं, लेख्यकः -का -कं.
- EPITAPH, s.** चैत्यस्य उपरिलिखितं मृतजनमुद्दिश्य स्तुतिवाक्यं, चैत्योपरि लिखिता तत्रैव निशातजनमुद्दिश्य गुणस्तुतिः, चैत्यलिपिः *f.*, चैत्योपरिस्था लिपिः.
- EPITHALAMIUM, s.** वैवाहिकगीतं, ख्रीष्टाहिकगीतं, विवाहसमये गान्तव्यलिकगीतं.
- EPITHIM, s.** उत्कारिका, उपदेहः, उपनाहः, प्रलेपः, लेपः.
- EPITHIM, s.** विशेषणं -पकः -कं, संज्ञाविषयः, समुद्दिः *f.*, उपाधिः *m.*, गुणागुणवाचकः शब्दः.
- EPITOME, s.** संक्षेपः -पणं, सङ्ग्रहः, सारसङ्ग्रहः, सारः, संहिता, प्रत्याहारः. समाहारः, समाहृतः *f.*, समसनं.
- To* **EPITOMIZE, v. a.** संक्षेपं (c. 6. -क्षेपति -क्षेपुं), संह (c. 1. -हरति -हर्षुं), उपसंह.
- EPITOMIZER, p. p.** संक्षेपः -त्रा -त्रं, संक्षेपिकः -की -कं, समस्तः -स्ता -स्तं, सामासिकः -की -कं, संहृतः -ता -तं, उपसंहृतः -ता -तं, चुचकः -का -कं.

- EPITOMIZER, EPITOMIST, s.** संक्षेपज्ञ *m.* (नं), सङ्ग्रहकर्ता *m.* (नं), सारलेखकः.
- EPOCH, EPOCHA, s.** (A fixed era from which computation of years begin) भुवः, शाकः, शकः, संवत् indec. The era of Śālivāhana is called शाकः, that of Vikramāditya, संवत्. — (Any period or fixed time) कालः, कालावधिः *m.*, अवधिः *m.*, निर्णीतकालः.
- EPODE, s.** उपगीतं, उपगानं, अधिगीतं, अपरगीतं, गीतानुबन्धः.
- EPOPEE, s.** महाकाव्यं, वीरचरित्रविषयं काव्यं.
- EPULATION, s.** उत्सवकरणं, उत्सवः, मिष्टान्नभोजनं.
- EQUABLE, a.** समानः -ना -नं, निर्विकारः -रा -रं. — (In motion) समानगतिः -तिः -ति. — (In temper) समभावः -वी -वं, समवृत्तिः -त्तिः -त्ति समचित्तः -त्ता -तं.
- EQUAL, a.** समः -मा -मं, समानः -ना -नं, तुल्यः -त्या -त्यं, समीयः -या -यं सदृशः -शी -शं, ईदृशः -शी -शं. — (Not inferior) अनवरः -रा -रं अनयमः -मा -मं. — (Even, uniform) समानः -ना -नं, समस्यः -स्य -स्यं, निर्विकारः -रा -रं, अन्नसः -सा -सं; 'of equal extent or size,' समितः -ता -तं, सममात्रः -त्रा -त्रं, तुल्यपरिमाणः -णा -यं; 'equal to all,' सर्वसमः -मा -मं; 'of equal strength,' तुल्यबलः -ला -लं 'equal in glory,' समानतेजाः -जाः -जः (सं); 'this is equal to a sixteenth part of that,' एतत् तस्य षोडशंशेन समं.
- EQUAL, s.** (Of the same age) समानवयस्कः, समवयस्कः, सवयाः *m.* (सं), तुल्यवयाः *m.* (सं), समानजन्मा *m.* (नं), वयस्यः. — (Of the same rank) समानपदस्थः, तुल्यपदस्थः.
- To* **EQUAL, v. a.** समीकृ, समानीकृ, तुल्यीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं), समानं -नां -नं कृ, तुल्यं -न्यां -त्यं कृ.
- EQUALITY, s.** समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, सामान्यं, साम्यता प्रतियोगिता. — (In rank) समानपदं, तुल्यपदं. — (In tribe) स्वसंज्ञा.
- EQUALIZATION, s.** समीकरणं, समानीकरणं, तुल्यत्वं, समानता.
- To* **EQUALIZE, v. a.** समीकृ, समानीकृ, तुल्यं (c. 10. तुल्ययति -यितुं) See *To* **EQUAL.**
- EQUALIZED, p. p.** समीकृतः -ता -तं, समानीकृतः -ता -तं, तुलितः -ता -तं.
- EQUALLY, adv.** समं, समानं, समानतस्, तुल्यवत्, साम्यतस्, सामान्येन.
- EQUANIMITY, s.** समचित्तत्वं, समवृत्तिता, समभावः, समानवृत्तिः *f.*, सर्वसमता, सख्यसम्यक्ता, सख्यं, सम्यदापदोर् हर्षविषादादरहित्यं.
- EQUANIMOUS, a.** समचित्तः -त्ता -तं, समवृत्तिः -त्तिः -त्ति, समभावः -वी -वं, समवृत्तिः -त्तिः -त्ति, सख्यसम्यक्ता -त्ता -तं, सख्यसम्यक्ता -त्ता -तं, सम्यदापदोर् हर्षविषादादरहितः -ता -तं, निर्विकारः -रा -रं.
- EQUATION, s.** (In algebra) समीक्रिया, समीकरणं, साम्यं, फलं; 'of unknown quantity,' अज्ञातसाम्यं; 'unlimited equation,' एकवर्णसमीकरणं.
- EQUATOR, s.** निरक्षः, भूचक्रं, भूपरिधिः *m.*, भूगोलरेखा; 'equatorial region,' निरक्षदेशः; 'celestial equator,' नाडिमण्डलं, नाडीमण्डलं See **EQUINOCTIAL LINE.**
- EQUATORIAL, a.** निरक्षसङ्घनी -न्धिनी -न्धि (नं), भूचक्रसङ्घनी, &c.
- EQUERY, EQUERRY, s.** राजाश्वपालः, राजाश्वशालारक्षणे नियुक्तो जनः. — (Stable for horses) अश्वशाला, वानिशाला.
- EQUESTRIAN, a.** आश्वः -शी -शं, आश्विकः -की -कं, अश्वीयः -या -यं, तुरगी -गिणी -गि (नं); 'person on horseback,' अश्वारूढः, अश्वारोही *m.* (नं).
- EQUIANGULAR, a.** समकोणः -णा -यं, समानाक्षः -क्षा -क्षं, तुल्यकोणः -णा -यं.
- EQUIDISTANT, a.** समानतरः -रा -रं, तुल्यानतरः -रा -रं, समानतरस्थः -स्था -स्थं.

EQUILATERAL, *a.* समभुजः -जा -जं, समानबाहुः -हुः -हु, समपार्श्वः -र्श्वी -र्श्वी; 'an equilateral triangle,' समविभुजः.

EQUILIBRIUM, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं, परिमाण-तुल्यता, समता, साम्यं.

EQUINOCTIAL, *a.* विषुवतीयः -या -यं, विषुवसंस्थानी -स्थानी -स्थ (न); 'equinoctial line,' विषुववृत्तं, विषुववृत्तं, विषुववृत्तं, विषुवरेखा. भूवृत्तं, भूपरिधिः *m.*, नाडीमण्डलं; 'equinoctial point,' अयनं.

EQUINOX, *s.* विषुवं, विषुवत् *n.*, विष्वक् *n.*, विषुवं; 'the vernal equinox,' महाविषुवं, हरिपदं; 'autumnal,' विषुवपदं; 'day of the equinox,' विषुवदिनं.

EQUINUMERANT, *a.* समसंख्यः -ख्या -ख्यं, समानसंख्यः -ख्या -ख्यं.

To EQUIP, *v. a.* सज्जीकृ, सज्ज (c. 1. सज्जति -ज्जितुं), ससज्जं -ज्जं -ज्जं कृ, सज्जीपकरणैः or सोपकारद्रव्यैः समायुज् in caus. (-योजयति -यितुं) or युज्, सज्जीसोपकारद्रव्याणि उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or सम्पृक् or उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), or उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं) or सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or उपस्कृ or पुरस्कृ or सिद्धीकृ or प्रमृतीकृ, द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ.-(With arms) अस्त्रैः or शस्त्रैः सज्जीकृ, सज्जह (c. 4. -नयति -नहुं), संयम्नं (nom. -वर्मेयति -यितुं).-(Fit out a ship) नावं समुद्रयानार्थं or युद्धार्थं सज्जीकृ.-(With clothes) वस्त्रैर् वेष्ट (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं) or भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं) or अलङ्कृ.

EQUIPAGE, *s.* (Implements, materials) उपकरणं, साधनं, सामग्र्यं -ग्रो, सम्भारः, उपस्कारः.-(Paraphernalia) सज्जा, परिच्छदः, सज्जाहः, अलङ्कृत्या.-(Of war) युद्धसज्जा, युद्धोपकरणं, वाहिनी.-(Retinue) परिवर्हः, वर्हः, तन्त्रं.-(Vehicle) वाहनं, विमानं.

EQUIPMENT, *s.* (Act of equipping) सज्जीकरणं, सज्जनं -ना, सज्जाकर्म *n.* (न), सज्जा, साधनं, सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, आयोजनं, उपाकर्म *n.* (न), पुरस्कारः, पुरस्करणं. See EQUIPAGE.

EQUIPOISE, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, तुल्यभारत्वं, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं, समता, साम्यं, तुल्यपरिमाणं, परिमाणतुल्यता.

To EQUIPOISE, *v. a.* समीकृ, तुल्यीकृ, तुल्यबलीकृ, समतलीकृ.

EQUIPOISED, *p. p.* तुलितः -ता -तं, समीकृतः -ता -तं, समतोलः -ला -लं.

EQUIPOLLENCE, *s.* तुल्यबलत्वं, बलसमता, तुल्यशक्तित्वं, शक्तिसाम्यं.

EQUIPOLLENT, *a.* तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यीनाः -जाः -जः (स्).

EQUIPONDERANCE, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं.

EQUIPONDERANT, *a.* समतोलः -ला -लं, तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यपरिमाणः -णा -णं.

EQUIPPED, *p. p.* सज्जीकृतः -ता -तं, सज्जितः -ता -तं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, सोपकारद्रव्ययुक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, समायुक्तः -क्ता -क्तं, समन्वितः -ता -तं, सोपकारः -री -रं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, पिनडः -ज्जा -ज्जं, संहितः -ता -तं.

EQUITABLE, *a.* समदर्शी -शीनी -शि (न), धर्मेकारी -रिणी -रि (न), न्यायकारी &c., न्यायी -यिनी -यि (न), धार्मिकः -को -कं, न्यायवर्ती -र्तिनी -र्ति (न), यथान्यायः -या -यं, अपक्षपाती -तिनी -ति (न), विपक्षपातः -ता -तं, पक्षपातरहितः -ता -तं, सर्वसमः -मा -मं, उभयसाधारणः -णा -णी -णं, निरुपेक्षी -क्षिणी -क्षि (न).

EQUITABLENESS, *s.* साम्यं, समता, सर्वसमता, अपक्षपातः, न्यायता.

EQUITABLY, *adv.* न्यायतः, यथान्यायं, न्यायवत्, पक्षपातं विना, साम्येन.

EQUITY, *s.* न्यायः, धर्मः, न्यायता, अपक्षपातः, साम्यं, समता, उभयसामान्यं, सर्वसमता, युक्ति *f.*, सापार्थं, विचारः.-(Qualification of the severity of law) दण्डनैर्दुर्व्ययज्ञानं, धर्मेनैर्दुर्व्ययज्ञानं; 'court of equity,' दण्डनैर्दुर्व्ययज्ञानका महाविचारणसभा.

EQUIVALENT, *a.* सममूल्यः -त्वा -त्वं, तुल्यमूल्यः -त्वा -त्वं, समानमूल्यः -त्वा -त्वं, तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यार्थः -र्था -र्थं, समार्थः -र्था -र्थं, समानबलः -ला -लं, समशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यः -त्वा -त्वं, समः -मा -मं, समानः -ना -नं.

EQUIVALENT, *s.* समानमूल्यकं द्रव्यं, तुल्यद्रव्यं, तुल्यवस्तु *n.*, प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रत्युपकारः, निस्तारः, प्रतिफलं, परिवर्तः, तुल्यत्वं, साम्यं, समानत्वं.

EQUIVOCAL, *a.* सन्दिग्धार्थः -र्था -र्थं, अस्पष्टार्थः -र्था -र्थं, द्वार्थः -र्था -र्थं, वक्रः -क्ता -क्तं, वक्रार्थः -र्था -र्थं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, विकलार्थकः -का -कं.

EQUIVOCALLY, *adv.* सन्दिग्धार्थतः, द्वार्थतः, वक्रोक्त्या, अस्पष्टे, अव्यक्तं.

EQUIVOCALNESS, *s.* सन्दिग्धार्थः, द्वार्थः, अर्थसन्देहः, अर्थसन्दिग्धता, अर्थवक्रिता *m.* (न), अस्पष्टता, सन्दिग्धता, वक्रता.

To EQUIVOCATE, *v. n.* वक्रं or भवक्रार्थं or अर्थवक्रताया or द्वार्थतो वद (c. 1. वदति -दितुं), वक्रोक्तिं कृ, अस्पष्टं वद.

EQUIVOCATING, *a.* वक्रोक्तिमान् -मती -मत (त), वाक्छलान्वितः -ता -तं.

EQUIVOCATION, *s.* वक्रोक्तिः *f.*, वक्रवाक्यं, वक्रभणितं, वक्रवचनं, वाक्छलवक्रता, वाक्छलं, वक्रता, वक्रिता *m.* (न), अर्थवैकल्यं, अपदेशः, व्यपदेशः.

EQUIVOCATOR, *s.* द्वार्थवक्ता *m.* (क्), द्वार्थवादी *m.* (क्), वक्रवाक्यवादी *m.*

EQUIVOQUE, *s.* वक्रोक्तिः *f.*, वक्रोक्तिः *f.*, कैतववादः, लालिका, अर्थापत्तिः *f.*

ERA, *s.* कालः, युगः, शाकः, शकः, संवत् indec. The era of Śālivāhana is called शाकः, that of Vikramāditya, संवत्.

To ERADICATE, *v. a.* म्पुर् (c. 6. म्पुर्ति -रितुं), रश्मीन् or किरणान् पत् in caus. (पातयति -यितुं) or मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

ERADICABLE, *a.* उन्मूल्यः -त्वा -त्वं, उन्मूलनीयः -या -यं, उन्मूलनीयः -या -यं, मूल्यः -त्वा -त्वं.

To ERADICATE, *v. a.* उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं), ममुन्मूल उन्मूल (c. 10. -पादयति -यितुं), मूलान् or उन्मूलनं or समूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or समुद्धृ or उच्छिद् (c. 7. -च्छिद्ति -च्छितुं), उच्छिद् (c. 1. -खनति -नितुं), व्यपस्कृ in caus. (-रोपयति -यितुं), उद्धृ (c. 6. -वृहति -वर्हितुं).

ERADICATED, *p. p.* उन्मूलितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, उच्छिन्नः -ज्जा -ज्जं, उद्धृतः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं, व्यपरोपितः -ता -तं, आवर्हितः -ता -तं, उद्धर्हितः -ता -तं.

ERADICATION, *s.* उत्पादनं, उच्छिन्नः, उद्धरणं, उन्मूलनं, समूलोत्पादनं, समूलोद्धरणं, मूलादुद्धरणं, व्यपरोपणं, समूलपातं, निष्कोषणं, विनाशः.

ERADICATIVE, *a.* उच्छेदी -दिनी -दि (न), उत्पादनकारी -रिणी -रि (न).

ERADICATOR, *s.* उच्छेदी *m.* (क्), उन्मूलयिता *m.* (त), उच्छेदी *m.* (न).

To ERASE, *v. a.* (Rub out) व्यामृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टुं), अपमृज्, उन्मृज्, व्यामृज् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोपुं), विलुप् (c. 10. -लोपयति -यितुं), लोपं कृ.-(Destroy) उच्छिद् (c. 7. -च्छिनति -च्छेनुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं).

ERASED, *p. p.* व्यामृष्टः -ष्टा -ष्टं, लुप्तः -प्ता -प्तं, उच्छिन्नः -ज्जा -ज्जं.

ERASTIAN, *s.* ख्रीष्टीयसम्राजो राज्यरीतिसंज्ञो भवति or राज्यरीत्यधीनो भवति इति मन्यते यो जनः.

ERASURE, *s.* व्यामर्षः, लोपः, विलापनं, उच्छेदः, विनाशः.

ERE, *adv.* or *prep.* प्राक्, पूर्वं, पुरा, अग्रे; 'ere he could come,' तस्य सागमनात् पूर्वं or पुरा; 'ere the time appointed,' प्राग् विहितकालात्; 'ere twelve years are over,' प्राग् द्वादशवर्षाः; or, expressed by loc. absolute; as, 'ere my child die,' मम पुत्रे न मृते सति.

ERELONG, *adv.* अचिरं, अचिरात्, न चिरं, न चिरात्, पुरा.

ERENOW, *adv.* अधुना पूर्वं, अद्य पूर्वं, प्राग् इहसमयात्.

To ERECT, *v. a.* (Set up) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, अधिष्ठा, अधिरूढ in caus. -रोपयति -यितुं), निरूढ. रूढ.—(Raise, elevate) उत्था (rt. स्था with उत्), उन्नम् in caus. (-नमयति -यितुं), उच्छि (c. 1. -क्षयति -यितुं, rt. क्षि), समुच्छि, प्रोच्छि; उत्थिप् (c. 6. -क्षयति -क्षेपुं), उन्नम् (c. 1. -यञ्जति -यन्तुं), उड्ड (c. 1. -हरति -हन्तुं), उड्डी (c. 1. -नयति -नेतुं), उड्डह (c. 6. -वृहति -वह्ति), उड्डीक, उड्डीक, उड्डीक; 'to erect the hair,' पुलक (nom. पुलकयति -यितुं).

ERECT, *a.* उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, अनतः -ता -तं, चञ्चुः -ञ्चुः -ञ्चु, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ना -नं, अनतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं.—(Having the head or countenance erect) उन्नतशिरः -रा -रः (श्च), प्रकटशिरः -धौ -धौ, उड्डमुखः -खी -खं, उत्पल्ललः -ल्ला -लं; 'having the hair erect,' पुलकितः -ता -तं, रोमाञ्चितः -ता -तं.

ERECTED, *p. p.* प्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं, उत्थापितः -ता -तं, उच्छितः -ता -तं, उन्नमितः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, उड्डतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, उड्डहितः -ता -तं, उड्डीकृतः -ता -तं, उड्डुणः -धौ -धौ, उड्डुणः -ता -तं, उड्डुणितः -ता -तं.

ERECTION, *s.* (Establishing) प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, अवस्थापनं.—(Raising) उत्थापनं, उच्छयः, उच्छायः, उच्छितिः *f.*, समुच्छयः, उन्नतिः *f.*, उन्नमनं, उन्नयः -यनं, उन्नमः, उन्नपः, उत्थेयः, उन्नमः, उन्नमनं; 'of the hair of the body,' पुलकः, पुलकोन्नमः, उड्डवर्णः, रोमाञ्चः, रोमाञ्चः, रोमाञ्चः, रोमाञ्चः, उड्डवर्णः.

ERECTNESS, *s.* अनतता, उन्नतता, उन्नतत्वं, उन्नता, चञ्चुता.

EREMITE, *s.* अरस्थवासी *m.* (नं), वनवासी *m.*, वनस्थायी *m.* (नं), वानप्रस्थः.

ERMINE, *s.* नकुलजातीयो हिमवदेशनः शुक्रलोमा सुद्रुजन्तुः.

EROTIC, *a.* कामी -मिनी -मि (नं), शुक्रारी -रिणी -रि (नं), कामविषयः -या -यं.

To ERR, *v. n.* भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), विभ्रम्, परिभ्रम्, भ्रान्ति कृ, अपराध (c. 4. -राध्यति, c. 5. -राध्मोति -राध्मं), अपराधं कृ, दोषं कृ, प्रमद (c. 4. -माद्यति -मदितुं), सत्यपात् or यथोचिताद् भ्रंश्च (c. 4. भ्रंयति, भ्रंजितुं) or च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं) or विच्यु or विचल (c. 1. -चलति -लितुं), उत्क्रम (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), व्युत्क्रम, व्यभिचर (c. 1. -चरति -रितुं); उत्पथेन or उन्मार्गेण गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), मुह (c. 4. मुह्यति, मोहितुं), प्रमादं कृ.

ERRAND, *s.* सन्देशः, सन्दिष्टः, शासनं, शास्तिः *f.*, आदेशः, आशा, निर्देशः, समाचारः, वाचिकं, दूतं, दौतं, कार्यं, कृतं, कर्मण्यं; 'sending on an errand,' प्रतिशासनं.

ERRANT, *a.* भ्रमी -मिणी -मि (नं), परिभ्रमी &c., पर्यटनकारी -रिणी -रि (नं), इतस्ततो भ्रमणकारी &c., अवनिचरः -रा -रं.

ERRANTRY, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, अटनं, पर्यटनं, चक्राटनं.

ERRATA-LIST, *s.* शुद्धिपत्रं, शोधनपत्रं, अशुद्धशोधनपत्रं.

ERRATIC, *a.* परिभ्रमी -मिणी -मि (नं), भ्रमणशीलः -ला -लं, चर -रा -रं, चलनः -ना -नं, जलनः -ना -नं, अस्थिरः -रा -रं, चञ्चलः -ला -लं.

See ERRANT

ERRATUM, *s.* अशुद्धिः, अशुद्धिः *f.*, अशोधनं.

ERRHINE, *a.* नस्यः -स्या -स्यं, शुक्लः -री -रं, शिक्कः -का -कं.

ERRONEOUS, *a.* भ्रान्तिमान् -मती -मत् (नं), अशुद्धः -द्धा -द्धं, अवधार्यः -धौ -धौ, अतथ्यः -थ्या -थ्यं, वितथः -था -थं, अनृतः -ता -तं, असत्यः -त्या -त्यं, भ्रमजनकः -का -कं, भ्रमात्मकः -का -कं, भ्रमोत्पादकः -का -कं, प्रमादी -दिनी -दि (नं), प्रमादवान् -वती -वत् (नं). Often expressed by

मिथ्या or मृषा prefixed; as, 'an erroneous opinion,' मिथ्या-मतिः *f.*; 'an erroneous statement,' मिथ्यावादः, मृषावादः; 'erroneous conclusion,' अपसिद्धान्तः.

ERRONEOUSLY, *adv.* मिथ्या, मृषा, अव्यथा, अवधार्यं, अवधार्यं, मृषा, अतथ्यं, वितथं, अनृतं, असत्यं, प्रमादेन, सप्रमादं.

ERRONEOUSNESS, *s.* अवधार्यता, अवधार्यता, अतथ्यता, वितथत्वं, भ्रान्तिमत्त्वं, प्रमादवत्त्वं.

ERROR, *s.* (Mistake) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, मतिभ्रमः, मतिभ्रान्तिः *f.*, विभ्रमः, मतिविभ्रमः, प्रमादः, मिथ्यामतिः *f.*, परिभ्रमः, भ्रमः, प्रपञ्चः, मोहः, व्यामोहः, विवर्तः, विचिकित्सा.—(Irregular course, deviation) उन्मार्गः, उन्मार्गगमनं, विमार्गगमनं, उत्पथः, सत्यपथंशः, यथोचिताद्भ्रंशः, उत्क्रमः, व्यतिक्रमः, व्यभिचारः, भेषः.—(Fault, sin) दोषः, अपराधः, पापं; 'in error,' अपराधी -धिनी -धि (नं), अपराधः -द्धा -द्धं; 'I am not in error,' नाहम् अपराधः.

ERST, *adv.* पुरा, पूर्वं, पूर्वतश्च, पूर्वकाले, प्राक्, प्राक्काले.

ERUBESCENCE, *s.* अरुणीभावः, अरुणिमा *m.* (नं), मुखारुणिमा *m.*, कपोलरागः.

ERUBESCENT, *a.* ईषद्रक्तवदनः -नी -नं, ईषदरुणितकपोलः -ला -लं.

To ERUCT, *v. a.* उड्ड (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं), उड्डम् (c. 1. -वमति -मितुं).

ERUCTION, *s.* उड्डारः, उड्डिरणं, उड्डमः -मनं, उड्डेयः -यणं, उड्डमः, उड्डारः; 'sour eructation,' अड्डोड्डारः.

ERUDITE, *a.* पण्डितः -ता -तं, विद्यावान् -वती -वत् (नं), ज्ञानवान् &c., कृतधीः -धीः -धि, व्युत्पन्नः -न्ना -नं, विपश्चित् *m. f. n.*, शिक्षितः -ता -तं.

ERUDITION, *s.* पाण्डित्यं, विद्या, ज्ञानं, व्युत्पत्तिः *f.*, शिक्षा, वेदुष्यं.

ERUGINOUS, *a.* तावमलसमभावः -वी -वं, तावकलङ्कारः -पी -पं.

ERUPTION, *s.* (Bursting forth, emission) उड्डेदः, प्रोड्डेदः, उड्डारः, उड्डिरणं, उड्डमः, उड्डेयः, उड्डमः, स्फोटनं, निःसरणं, निर्गमः.—(On the skin) दद्रुः *m.*, सङ्गुः *f.*, स्फोटोत्पत्तिः *f.*, विस्फोटः, वरटो, वरङ्कः.

ERUPTIVE, *a.* उड्डेदी -दिनी -दि (नं), स्फोटोद्विजितः -हा -हं.

ERYSIPELAS, *s.* उड्डेदः, विस्फोटः, दद्रुः *m.*, दद्रुः *m.*

ESCALADE, *s.* लङ्घनं, दुर्गलङ्घनं, अपस्कन्दः -न्दनं, उल्लङ्घनं.

To ESCAPE, *v. n.* and *a.* पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय, प्रपलाय, सम्पलाय; निलू (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), उड्ड; अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), निर्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रदू (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), विद्रु, विप्रद्रु; प्रपाय (c. 1. -धावति -धितुं), अपपाय, उत्पत् (c. 1. -पतति -तितुं), निष्पत्, अपमृष (c. 1. -सर्वति -स्रतुं), छेनं or बाणं or रक्षां लभ (c. 1. लभते, लभुं) or प्राय (c. 5. -जामोति -जामुं).—(Avoid) परिहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रोञ्ज (c. 6. -उञ्जति -ञ्जितुं), त्यज (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज; 'escaping,' निस्सीय, पलायित्वा, पलायमानः -ना -नं; 'one who has escaped danger,' भयमुक्तः -क्ता -क्तं, भयविमुक्तः -क्ता -क्तं, भयवातः -ता -तं, छेनप्राप्तः -प्ता -प्तं; 'he escapes blame,' दोषेण विमुच्यते.

ESCAPE, *s.* निस्सारः, निस्सरणं, उत्तरणं, निर्गमः, निर्गतिः *f.*, पलायनं, प्रपलायनं, विपलायनं, अपक्रमः, अपवानं, प्रद्रावः, विद्रवः, उद्गमः, अत्ययः, अपायः, छेनप्राप्तिः *f.*, बाणं, मोक्षः, मुक्तिः *f.*, शेषः; 'from punishment,' दक्षभङ्गः, दक्षभोक्षः; 'desire of escaping with life,' प्राणपरीक्षा.

ESCAPED, *p. p.* निस्सीयः -यौ -यौ, उड्डीयः -यौ -यौ, पलायितः -ता -तं, निर्गतः -ता -तं, द्रुतः -ता -तं, परिभ्रमः -हा -हं, प्रभ्रमः -हा -हं.

ESCHALOT, *s.* लङ्घनजातीयः सुद्रुकन्दः, तीक्ष्णकन्दभेदः.

ESCHAROTIC, *a.* मांसदाहकः -का -कं, मांसविलयनकृत्.

ESCHAROTIC, *s.* विलयनं, अपसादनं, मांसदाहकः प्रलेपः.

ESCHEAT, *s.* उत्तराधिकारिणो अभावाद् भूस्वामिहस्तगतं भूमिखेवादि or भूस्वामिना प्राप्तं खेवादि.

To ESCHIEAT, *v. n.* उत्तराधिकारिणाम् अभावाद् भूस्वामिन आधिकारण्ये परावृत्त (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तते) or भूस्वामिहस्तं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or भूस्वामिना पुनः प्राप् in pass. (प्राप्यते).

To ESCHIEW, *v. a.* वृज् (c. 10. वृजयति -यितुं), हा (c. 3. जहाति, हातुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), प्रोक् (c. 6. -उक्कति -उक्कितुं).

ESCORT, *s.* (Body of men for protection) रक्षार्थं सैनिकगुल्मः or सैन्यदलं, रक्षकाः *m. pl.*, परिचराः *m. pl.*, अनुचराः *m. pl.*, परिवारः. —(Protection, safeguard) रक्षा -रक्षणं, आश्रयः, शरणं. —(Attendance for defence) रक्षार्थम् अनुव्रजनं, अनुव्रज्या.

To ESCORT, *v. a.* (Attend by way of defence) रक्षार्थम् अनुव्रज् (c. 1. -व्रजति -जितुं) or अनुया (c. 2. -याति -तुं), अख्यनि रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), सचर् in caus. (-चारयति -यितुं).

ESCORTED, *p. p.* अनुयातः -ता -तं, अख्यनि रक्षितः -ता -तं, सचारितः -ता -तं.

ESCRITOIR, *s.* लिपिसञ्ज्ञाधारः, लेखसाधनाधारः.

ESCULENT, *a.* खाद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः -या -यं, भक्षणीयः -या -यं.

ESCUTCHEON, *s.* कुलचिह्नपत्रं, वंशमय्योदालक्षणपत्रं.

ESOPHAGUS, *s.* अन्नवाहिरोतः *n.* (श्). निगरणरोतः *n.* (स्).

ESOTERIC, *a.* गूढः -ढा -ढं, अलौकिकः -की -कं, अन्तर्भूतः -ता -तं.

ESPALIER, *s.* वातावरणार्थम् उद्यानपरितो रोपिता क्षुद्रवृक्षपर्णिकाः *f.*, वृक्षजालं.

ESPECIAL, *a.* (Particular) विशेषकः -का -कं, सविशेषः -या -यं, विशेष्यः -प्या -प्यं, विशेष in comp., as, 'especial duty,' विशेषधर्मः. — (Principal) उत्तमः -मा -मं, परमः -मा -मं, मुख्यः -क्या -क्यं, अधिकः -का -कं.

ESPECIALLY, *adv.* विशेषतस्, सविशेषं, प्रधानतस्, मुख्यतस्, परमं.

ESPIED, *p. p.* दृष्टः -ष्टा -ष्टं, आलोकितः -ता -तं, आलक्षितः -ता -तं.

ESPIONAGE, *s.* पेशुन्यं, चारकर्म *n.* (न्), गुढावेक्षणं, चारचक्षुः *n.* (स्).

ESPLANADE, *s.* तृणास्तीर्यः समभूभागः, तृणविशिष्टः समस्थलीकृतः क्रीडाप्रदेशः.

ESPOUSAL, *s.* वाग्दानं, कन्याप्रदानं, वाग्निश्चयः, विवाहसन्ध्याः. — (Adoption) परिग्रहः, सङ्ग्रहः, ग्रहणं, अनुपालनं; 'of another's cause,' पक्षपातः.

To ESPOUSE, *v. a.* (Betroth) वाग्दानं कृ, विवाहप्रतिज्ञां कृ. — (Marry a wife) कन्यां विवह् (c. 1. -वहति -वोर्तुं) or उद्ग्रह् or परिणी (c. 1. -णयति -णेर्तुं) or परिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीर्तुं). — (Take to one's self, adopt, maintain) स्वीकृ, आत्मसात्कृ, अङ्गीकृ, सङ्ग्रह्, परिग्रह्, संवृष् in caus. (-वधेयति -यितुं), अनुपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं); 'the cause of another,' परस्य सपक्षो भू or पक्षपातं कृ or पक्षपातो भू; 'of a follower,' भक्ताभिमानं कृ.

ESPOUSED, *p. p.* वाग्दत्तः -त्ता -तं, प्रदत्तः -त्ता -तं, ग्रहः -त्ता -तं, प्रतिज्ञा-विवाहितः -ता -तं, विवाहितः -ता -तं, परिणीतः -ता -तं, उपोदः -ढा -ढं.

To ESPY, *v. a.* (See at a distance) दूरद् आलोक्य (c. 1. -लोकते. c. 10. -लोकयति -यितुं) or अवलोक्य or दृष्ट्वा (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं) or समीक्ष् or प्रेक्ष् or आलक्ष् (c. 10. -लक्षयति -यितुं), निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं).

ESQUIRE, *s.* (Armour-bearer) सावहिनकः. — (Gentleman) महाशयः, आर्यः. In cases where esquire is affixed to a name out of respect, श्री may be prefixed.

To ESSAY, *v. a.* परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), परीक्षां कृ, यत् (c. 1. यतते -तिर्तं), चेष्ट्वा (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं), उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -मितुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), आरम्भ् (c. 1. -रभते -रभ्युं).

ESSAY, *s.* परीक्षा-क्षणं, उद्योगः, चेष्टा, उद्यमः, समुद्यमः, आरम्भः, प्रवृत्तिः *f.*, उपक्रमः. — (A composition on any thesis) समुक्कपक्षविषयो लेख्यबन्धः or निबन्धः or लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यं, लेख्यपत्रं.

ESSAYIST, *s.* लेख्यनिबन्धा *m.* (न्यु), निबन्धकृत् *m.*, लेखकः.

ESSENCE, *s.* (Constituent substance or nature) सारः -रता, यस्तु *n.*, मूलवस्तु *n.*, भावः, पदार्थः, मूलं, अधिभूतः. — (Pith, extract) सारः, निष्कर्षः, नियामः, कषायः, निर्गेलितार्थः, मखः, रसः. — (Perfume) वासः, आमोदः, सुगन्धिद्रव्यं, सौरभं.

ESSENTIAL, *a.* (Constituent) वास्तव्यः -यी -यं, सारः -रा -रं, सारभूतः -ता -तं, सारयान् -वती -वत् (त्), स्वाभाविकः -की -कं; 'essential nature,' सारता. — (Important or necessary in the highest degree) आवश्यकः -की -कं, अत्यवश्यकः -का -कं, गृह्यर्थः -यी -यं, बह्वर्थः -धी -धं, अतिप्रयोजनार्थः -हे -हं.

ESSENTIAL, *s.* (First principle) तत्त्वं. — (Constituent principle) वस्तु, मूलं, पदार्थः. — (Important point) परमार्थः, गृह्यर्थः, प्रधानार्थः.

ESSENTIALLY, *adv.* सारतस्, यस्तुतस्, अर्थतस्, भावतस्, भावेन, तत्त्वतस्, पदार्थतस्; 'essentially necessary to be done,' अवश्यकार्यः -ध्या -ध्यं.

To ESTABLISH, *v. a.* (Set up, settle) स्थापयति -यितुं, प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, रूढ in caus. (रोपयति -यितुं, निरूढ्; प्रति-निधा (c. 3. -दधाति -धातुं). — (Ordain, enact) व्यवस्थापयति in caus. विधा, प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), परिकृप्, प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), नियुज् (c. 7. युज्ते -योज्ते). — (Make firm, ratify) स्थिरकृ, दृढीकृ, सुस्थिरं -रो -रं कृ, संस्तम्भ् (c. 5. -स्तम्भोति -स्तम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति -यितुं); 'by fresh evidence,' प्रमाणीकृ, भू in caus. (भावयति -यितुं), विभू, उपपद् in caus. सत्याकृ.

ESTABLISHED, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, संस्थापितः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं, व्यवस्थापितः -ता -तं, स्थितः -ता -तं, स्थाप्यः -ता -तं, विहितः -ता -तं, प्रकल्पितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं. — (Proved) प्रमाणीकृतः -ता -तं, निर्णीतः -ता -तं, सिद्धः -द्धा -द्धं, उपपन्नः -न्ना -न्ना. 'established custom,' कृतानुसारः.

ESTABLISHMENT, *s.* (Act of establishing) प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, व्यवस्थापनं, स्थापनं, व्यवस्थापनं, नियोजनं. — (Confirmation) स्थिरीकरणं, दृढीकरणं, संस्तम्भः -स्तम्भपनं, मत्याकृतिः *f.* — (System) स्थितिः *f.*, संस्थानं.

ESTATE, *s.* (Condition) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, दशा, वृत्तिः *f.* — (Property, possession) रिक्यं, दायः, धनं, अधिकारः, भूमिः *f.*; 'paternal estate,' पैतृकभूमिः *f.* — (Rank) पदं, स्थानं, पदविः *f.* — (Degree, order) वर्गः, गणः.

To ESTEEM, *v. a.* (Value) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्; पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, आदृ (c. 6. -दृश्यते -दृष्टुं); 'to esteem highly,' बहु मन्. — (Consider, think) मन्, भू in caus. (भावयति -यितुं), विभू, विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं).

ESTEEM, *s.* (Opinion) मतं, मतिः *f.* — (Regard, respect) मानं, सम्मानं, आदरः, पूजा, मान्यत्वं; 'high esteem,' बहुमानं, बहुमतिः *f.*

ESTEEMED, *p. p.* मतः -ता -तं, सम्मानितः -ता -तं, आदृतः -ता -तं, पूजितः -ता -तं; 'esteemed highly,' बहुमतः -ता -तं. — (Considered) स्मृतः -ता -तं.

ESTIMABLE, *a.* मान्यः -न्या -न्यं, सम्मान्यः -न्या -न्यं, अर्घ्यः -ध्या -ध्यं, अर्घ्यार्हः -हे -हं, आदरणीयः -या -यं, पूजनीयः -या -यं; 'highly

estimable,' परममान्यः -या -न्यं.—(To be reckoned) गणनीयः -या -यं, अनुमेयः -या -यं.

To ESTIMATE, *v. a.* विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), परिगण्, प्रगण्, गण्; संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), परिसंख्या, कल् (c. 10. कलयति -यितुं), सङ्कल्, अर्थ or मूल्यं संख्या or निर्णय (c. 1. -णयति -येतुं) or निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं); विभू in caus. (-भावयति -यितुं); 'to estimate worth,' गुणं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं); 'to estimate highly,' बहु मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

ESTIMATE, *s.* (Computation) विगणनं -ना, परिसंख्यानं, गणना.—(Valuation) मूल्यपरिसंख्या, मूल्यनिरूपणं, मूल्यविज्ञापनं, अर्थविज्ञप्तिः *f.*; 'rough estimate,' स्थूलमानं, आकारः.

ESTIMATED, *p. p.* विगणितः -ता -तं, विभावितः -ता -तं, निर्णीतमूल्यः -त्या -त्यं, निरूपितमूल्यः -त्या -त्यं, सङ्कलितः -ता -तं, परिसंख्यातः -ता -तं.

ESTIMATION, *s.* (Calculation) विगणना, गणना, संख्या, परिसंख्यानं.—(Esteem, regard) मानं, सम्मानं, आदरः; 'high estimation,' बहुमानं, बहुमतिः *f.*

ESTIMATOR, *s.* गणकः, विगणकः, गुणकारः, संख्याता *m.* (नृ.), मूल्यनिरूपकः.

ESTIVAL, *a.* नैदायः -यी -यं. योमकालसङ्ख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ.).

ESTRADE, *s.* समभूमिः *f.*, समानभूमिः, समस्थलं, समस्थानं.

To ESTRANGE, *v. a.* विरञ्ज् in caus. (-रञ्जयति -यितुं), वैरञ्जं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), विरञ्जीकृ, जेहं नियुत् in caus. (-वर्जयति -यितुं) or भिद् (c. 7. भिनयति, भेदं). जेहजेदं कृ, जेहविजेदं कृ, जेहभेदं कृ, द्वेषीकृ, द्वेषं जन्, विस्त्रिप् in caus. (-व्येषयति -यितुं), दूरीकृ.

ESTRANGED, *p. p.* विरञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, जातविरागः -गा -गं, विकृतः -ता -तं, विकारितः -ता -तं, विकृतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, निवृत्तजेहः -हा -हं, दूरीभूतः -ता -तं.

ESTRANGEMENT, *s.* विरञ्जि *f.*, वैरञ्जं, विरागः, वैराग्यं, विकृतिः *f.*, विकारः, बुद्धिविकारः, जेहनिवृत्तिः *f.*, जेहविजेदः, जेहभेदः, जेहजेदः, वियोगः, विप्रयोगः, विषेयः, दूरीभावः, पृथग्भावः.

ESTUARY, *s.* समुद्रशाखा, समुद्रवङ्कः.—(Mouth of a river) सम्भेदः, सङ्गमः.

To ESTUATE, *v. n.* केन (nom. केनायते), उत्सेवनं कृ, वेला (nom. वेलायते).

ET-CÆTERA. Expressed by आदिः -दि in the *m.* or *n.* gender and in the *plur.* or *sing.* numb.; as, 'parrots, starlings, &c.' शुक्रसारिकादयः; 'Indra, Kuvera, &c.' इन्द्रकुबेरादयः; 'Of Agni, Pavana, &c.' अग्निपवनादीनां; 'the nose, eyes, &c.' नासचक्षुरादीनि; 'peace, war, &c.' सन्धिवियुद्धादि; 'by liberality, &c.' दानादिना; 'from liberality, &c.' दानादेः (for दानादिनः). Sometimes इति is prefixed to आदि; as, 'the word chitrālig, &c.' चित्रलिङ्गित्यादि. Sometimes आदिकः -का -कं, आद्यः -द्या -द्यं and प्रभृति are used for आदि; as, 'gifts, &c.' दानादिकः; 'Indra, &c.' इन्द्राद्याः, or इन्द्रप्रभृतयः *pl.*

To ETCH, *v. a.* लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, चिष् (c. 10. चिषयति -यितुं).

ETCHING, *s.* चित्रलिखनं, चित्रं, आलेख्यं, वर्तिका रेखा.

ETERNAL, *a.* नित्यः -त्या -न्यं, अनन्तः -न्ता -न्तं -न्तकः -का -कं, सनातनः -नी -नं, शाश्वतः -ती -तं, अनादिः -दिः -दि, अनाद्यन्तः -न्ता -न्तं, अनाद्यः -द्या -द्यं, सदातनः -नी -नं, अनन्तकालस्थायी -यिनी -यि (नृ.), सङ्केतकालीनः -ता -तं, नैतिकः -की -कं, अनन्तः -न्ता -न्यं, भुवः -वा -वं, सनातः -ता -तं, सततः -ता -तं, अभीष्टः -ह्ता -ह्त्वं, निरन्तरः -या -यं, निरन्तरः -रा -रं, अविरतः -ता -तं, अविरतगी -गीणी -गि (नृ.), अविरतः -ता -तं, अमरः -रा -रं.

ETERNALLY, *adv.* नित्यं, नित्यदा, नित्यशब्, शाश्वतं, शाश्वत्, सततं, सनातं, अनन्तं, अनाद्यन्तं, सना, अमरं, अनिशं, अभीष्टं, निरन्तरं, अविरतं, अश्रान्तं, अनारतं, सङ्केतकालं.

ETERNITY, *s.* नित्यता, नैत्यं, अनन्तता -न्तं, अनन्तं, अनन्तं, अनन्तकालः, अनाद्यन्तता, भुवता, प्रीत्यं, अनन्तभावः, नैरन्त्यं, अमरता.

To ETERNIZE, *v. a.* अनन्त (nom. अनन्तयति -यितुं), अनन्तीकृ, शाश्वतीकृ.

ETESIAN, *a.* सांवासरिकः -की -कं, प्रतिवार्षिकः -की -कं, सामयिकः -की -कं.

ETHER, *s.* आकाशः, खं, शून्यं, वायुः *m.*, निर्मलवायुः, अनारीक्षोपरिस्थः सूक्ष्मवायुः, नभः *n.* (स्), गगणं, विहायः *n.* (स्).

ETHERIAL, *a.* आकाशीयः -या -यं, आकाशजः -जा -जं, आकाशसम्भवः -वा -वं, आकाशस्थः -स्था -स्थं, ससम्भवः -वा -वं, वायवः -वी -वं, वेहायसः -ही -हं.

ETHIC, ETHICAL, *a.* वैनयिकः -की -कं, नीतिविषयः -या -यं, नीतिविद्या-विषयकः -का -कं, नीतिशास्त्रसङ्ख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ.), नीतिशास्त्रीयः -या -यं.

ETHICALLY, *adv.* नीतिशास्त्रवत्, नीतिशास्त्रानुसारेण.

ETHICS, *s.* नीतिविद्या, नीतिः *f.*, नीतिशास्त्रं, विनयः, विनयविद्या, अर्थशास्त्रं, दण्डनीतिः *f.*, शीलविद्या, आन्वीक्षिकी.—(As invented by Vrihaspati) बार्हस्पत्यं.

ETHNIC, ETHNICAL, *a.* (Relating to the Gentiles) अन्यदेशीयः -या -यं, भिन्नदेशीयः -या -यं, देवार्थकसङ्ख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ.), देवपूजकसङ्ख्यी &c.

ETHNOLOGY, *s.* नृकुलविद्या, नृजातिविद्या, नृवंशविद्या.

ETIQUETTE, *s.* सदाचारविधिः *m.*, आर्यव्यवहारविधिः, सुजनआचारविधिः, विनयविधिः, विनयरीतिः *f.*, आदरविधिः *m.*, सौजन्यं, मर्यादा, सुनीतिः *f.*, सभ्यता, सचरित्रं, न्यायः.

ETYMOLOGICAL, *a.* शब्दव्युत्पत्तिविषयः -या -यं, पदभञ्जनविषयः -या -यं, शब्दशास्त्रसङ्ख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ.), शब्दसाधनविद्यासङ्ख्यी &c.

ETYMOLOGIST, *s.* शब्दव्युत्पत्तिकुशलः, पदभञ्जनविद्याज्ञः, शब्दशास्त्रज्ञः.

To ETYMOLOGIZE, *v. n.* शब्दव्युत्पत्तिं कृ, पदभञ्जनं कृ, शब्दसाधनं कृ.

ETYMOLOGY, *s.* व्युत्पत्तिः *f.*, शब्दव्युत्पत्तिः *f.*, शब्दव्युत्पत्तिविद्या, पदभञ्जनं, शब्दसाधनं, शब्दसाधनविद्या.

EUCARIST, *s.* ख्रीष्टमृत्युस्मरणार्थकं भोजनं, ख्रीष्टभोजनं, ख्रीष्टप्रकल्पितभोजनं.—(Giving thanks to God) ईश्वरस्य धन्यवादकरणं or कुशलवादः.

EULOGIST, *s.* प्रशंसकः, गुणस्तोत्रकः, स्तुतिपाठकः, वन्दी *m.* (नृ.).

EULOGISTIC, *a.* स्तुतिमयः -यी -यं, प्रशंसाकरः -री -रं, वन्दारुः -रुः -रु.

To EULOGIZE, *v. a.* प्रशंस् (c. 1. -शंसति -सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), अभिष्टु, संस्तु, स्थाप् (c. 1. स्थापते -यितुं), गुणान् कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं) or उत्कृत्.

EULOGIZED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, स्थापितः -ता -तं, स्तुतः -ता -तं.

EULOGY, *s.* प्रशंसा -सनं, गुणप्रशंसा, स्तुतिः *f.*, गुणस्तुतिः *f.*, स्तवः, स्तावा, गुणस्तवा, स्तुतिवादः, स्तुतिवाक्यं, गुणोत्कीर्णं, स्तोत्रं, शंसा, यशोवर्धना, वर्यना, वन्दना, वन्दिपाठः, गुणगानं, भोगावली.

EUNUCH, *s.* स्त्रीवः, यवः, यवः, शवः, शवः, मुष्कशून्यः, द्विजवृषयः, द्विजमुष्कः, निष्पुरुषः, नर्पुसकः, योगवः, यवः, तृतीयप्रकृतिः *m.*, तृतीयाप्रकृतिः, अप्रकृतः, विकृतः, यवैवः, तृवरः.—(Guard of the women's apartments) स्थापयः, कञ्चुकी *m.* (नृ.), शुद्धाक्तपालकः, शुद्धाक्तजनः.

EUPHONIC, *a.* सुखरु-रा-रं, सुशब्दः -द्या-न्दं, सुभाष्यः -या-यं, सुतिमुलः -खा-खं, सुचारुखनः -ना-नं, चक्रकेशः -शा-शं.

EUPHONY, *s.* सुखरु, सुशब्दः, सुखनः, सुभाष्यशब्दः, चक्रदुलं, चक्रकेशं.

EUPHORBIA, *s.* बहुदग्धिका, समानदग्धा, सीहुकः, यवदुः *m.*, सुक् *f.* (इ).

जुही, गुहा.

EUROPEAN, s. यूरोपीयः, यूरोपनामकदेशजः, तावन्मुखः.

To EVACUATE, v. a. शून्यीकृ, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृज्), विसृज्, विरिष् (c. 7. -रिष्ति -रिष्ते), रिष्, उच्चर (c. 1. -चरति -चरि), निष्चर in caus. (-चरयति -यि), शुष् (c. 10. शोषयति -यि), 'the bowels,' मलोत्सर्गं कृ, मलविसर्गं कृ, मलशुद्धिं कृ.

EVACUATED, p. p. रेचितः -ता -तं, विरेचितः -ता -तं, शोषितः -ता -तं, रिक्तः -क्ता -क्तं, विरिक्तः -क्ता -क्तं, विसृष्टः -ष्टा -ष्टं.

EVACUATION, s. (Of the bowels) मलविसर्गः, मलोत्सर्गः, समुत्सर्गः, मलशुद्धिः f., मलशोधनं, विरेकः, विरेचनं, रेकः, रेचनं, मलोच्छाटः, उच्चारः, शोधनं, उत्थानं, निर्हारः, निष्चारकः, अधोभागहरः.

To EVADE, v. a. छलेन पलायित्वा परितु (c. 1. -हरति -हर्तुं) or प्रोक्तु (c. 6. -उक्तति -उक्तुं).—(Elude by sophistry) वक्रोक्त्वा छल् (c. 10. छलयति -यि), अपलप्य (c. 1. -लपति -यि), अपहृ (c. 2. -हृते -हृते), निहु, अपदिश (c. 6. -दिशति -देहुं), अपदिश.

To EVADE, v. n. (Escape) छलेन पलाय (c. 1. पलायते -यि), rt. इ) or निसृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं) or अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or अपधाव् (c. 1. -धावति -धितुं) or अपसृप् (c. 1. -सर्पति -सृप्), or उत्पत् (c. 1. -पतति -तितुं) or निष्पत्.—(Practice artifice) वाक्छलं कृ, वक्रोक्तिं कृ, अपदेशं कृ, अपहृषं कृ.

EVADED, p. p. छलेन or अपदेशेन परितुतः -ता -तं or प्रोक्ततः -ता -तं, निहुतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, निसृष्टः -ष्टा -ष्टं.

EVAGATION, s. भ्रमणं, परिभ्रमणं, विभ्रान्तिः f., भ्रान्तिः f., विचलनं, अभिचारः.

EVANESCENCE, s. अन्तर्धानं, तिरोधानं, अन्तर्हितत्वं, अदृशेन.

EVANESCENT, a. तिरोधेयः -या -यं, अन्तर्हितः -ता -तं, अदृश्यरूपः -पी -पं, अदृश्यः -श्या -श्यं, अग्रवयः -द्या -द्यं, परोक्षः -द्या -द्यं.—(Fleeting) भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः -रा -रं, क्षणमात्रस्थायी -यिनी -यि (न्), अशाश्वतः -तो -तं.

EVANGELICAL, a. सुसंवादानुसारी -रिणी -रि (न्), ख्रीष्टीयधर्मानुयायी -यिनी -यि (न्), ख्रीष्टप्रचारितः -ता -तं, ख्रीष्टीयधर्मपुस्तकान्तर्गतः -ता -तं.

EVANGELIST, s. (Writer of the life of Christ) ख्रीष्टचरित्ररचकः, ख्रीष्टसमाचाररचकः, सुसंवादेखकः, मङ्गलसमाचारलेखकः.—(Preacher of the Gospel) सुसंवादप्रचारकः, ख्रीष्टीयधर्मप्रवक्ता m. (कृ).

To EVANGELIZE, v. a. and n. सुसंवादं प्रचर in caus. (-चरयति -यि), ख्रीष्टीयधर्मं प्रवच् (c. 2. -वक्ति -क्ते) or उपदिश (c. 6. -दिशति -देहुं) or ग्रह in caus. (-ग्रहयति -यि), ख्रीष्टीयधर्मं प्रवृत् in caus. (-वर्षयति -यि).

To EVAPORATE, v. n. वाष्प (nom. वाष्पायते), धूम (nom. धूमायते) वाष्पसाह, वाष्पीभू, वाष्परूपेण उत्पत् (c. 1. -पतति -तितुं) or उत्सृज् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), धूमरूपेण विद्रु (c. 1. -द्रुवति -द्रोतुं) or नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं) or प्रवृष् or अन्तर्धाय in pass. (-धीयते) or क्षि in pass. (क्षीयते).—(Dry up) आतपेन परिशुष्प (c. 4. -शुष्पति -शोषुं), शुष्कीभू.

To EVAPORATE, v. a. वाष्पसाह, धूमसाह, वाष्पीकृ, वाष्परूपेण विद्रु in caus. (-द्रावयति -यि), आतपेन परिशुष्प in caus. (-शोषयति -यि) or शुष्कीकृ.

EVAPORATED, p. p. आतपशुष्कः -ष्का -ष्कं, परिशुष्कः -ष्का -ष्कं, शोषितरसः -सा -सं, वाष्परूपेण उत्सृज्तरसः -सा -सं, वाष्पसाहकृतः -ता -तं, वाष्पीभूतः -ता -तं.

EVAPORATION, s. (Drying up) परिशोषः -षणं, शोषः -षणं, उच्छोषणं.—(Conversion to vapour) वाष्पसाहकरणं, धूमसाहकरणं, वाष्पभावः.

वाष्परूपेण उत्पत्तनं or उत्सर्गः or नाशः, वाष्पीभूतत्वं.

EVASION, s. (Artifice to elude) अपदेशः, अपदेशः, छद्म n. (न्), छलं, कपटः -ट, अपहृषः, निहृषः.—(Equivocation) वक्रोक्तिः f., वक्रता, वक्रवाक्यं, वाक्छलं, अपलापः, कैतववादः, प्रतीपवचनं.—(Escape) निस्तारः, उत्तरणं, निर्गमः, निर्गमिः f., पलायनं, अपक्रमः.

EVASIVE, a. छली -लिनी -लि (न्), छलान्वितः -ता -तं, अपदेशकः -का -कं, वचकः -का -कं, निहृषकारी -रिणी -रि (न्).—(Equivocating) वक्रः -क्ता -क्तं, वाक्छलान्वितः -ता -तं; 'an evasive answer,' निहृषोत्तरं, वक्रोत्तरं.

EVASIVELY, adv. वाक्छलेन, वक्रोक्त्वा, निहृवेन, अनिहृवं, वक्रं.

EVE, s. (The fast to be observed on the evening before a holiday) महापर्वणः पूर्वदिनान्ते सेवनीय उपवासः, पुष्यदिवसस्य पूर्वप्रदोषः.—(Decline of day). See EVENING.—'To be on the eve of happening,' उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).

EVEN, s. सायः, सायङ्कालः, प्रदोषः, प्रदोषकालः. See EVENING.

EVEN-TIDE, s. सन्ध्याकालः, सन्ध्यासमयः, सायङ्कालः, प्रदोषकालः, प्रदोषसमयः.

EVEN, a. (Level, flat) समः -मा -मं, समानः -ता -तं, समस्यः -स्या -स्यं, सपाटः -टा -ट, घनाचनः -ना -नं; 'even ground,' समभूमिः f., समस्यलं, स्रजिः f., पाटः.—(Straight) समरेखः -खा -खं, अचक्रः -क्ता -क्तं, अचग्नः -ग्ना -ग्नं, निर्भग्नः -ग्ना -ग्नं, चञ्चुः -जुः -जु, अञ्जलः -सा -सं.—(Smooth) स्रक्षुः -क्ष्ण -क्ष्णं, अरुक्षः -क्षा -क्षं.—(Uniform, equal) तुल्यः -त्या -त्यं, समतुल्यः -त्या -त्यं, उभयपाक्षयोः समानः -ना -नं, निर्विकारः -रा -रं; 'in temper,' समभावः -वी -वं, समवृत्तिः -त्तिः -त्ति.—(Not odd) युग्मः -ग्मा -ग्नं, युगलः -ला -लं, समः -मा -मं; 'an even number,' युगं, युगलं; 'with both feet even,' समपदं.

To EVEN, v. a. समस्यलीकृ, समीकृ, समानीकृ, समान (nom. समान-यात -यितुं).

EVEN, adv. अपि, एष, वा, वापि, मयं, 'even though,' यद्यपि, यद्यपि स्यात्, तथापि; 'even so,' एवं, एवमेव, तथा, तथापि, तथैव; 'even as,' यथैव, यद्वदेव, यत्प्रकारेण; 'even now,' अद्यापि, अद्यैव; 'not even,' नापि, नैव.

EVEN-HANDED, a. उभयसमः -मा -मं, समदर्शी -र्शिनी -र्शि (न्), विषम-पातः -ता -तं.

EVENING, s. प्रदोषः, प्रदोषकालः, सायः, सायङ्कालः, सायाहः, अपराहः, सन्ध्या, सन्ध्याकालः, विकालः -लकः, वैकालः, दिनान्तः, दिनावसानं, दिवसावसानं, दिवसावस्यः, अहःशेषः, दिनशेषः, रजनीमुखं, निशादिः f., राध्यारम्भः, उत्तरः, अहः पश्चमो भागः; 'in the evening,' साये, सायं, दिनान्ते, अभिसायं, अनुसन्ध्यः; 'good evening to you,' शुभम् ते प्रदोषः.

EVENING, a. प्रादोषिकः -की -कं, वैकालिकः -की -कं, सान्ध्यः -न्धी -न्ध्यं, सायन्नः -नी -नं, अपराहृतनः -नी -नं or अपराहृतनः.

EVENLY, adv. समं, समानं, समानतः, अञ्जसा, तुल्यं; 'evenly matched,' तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यवीर्यः -वी -वं, समतोलः -ला -लं.

EVEN-MINDED, a. समचित्तः -त्ता -तं, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समभावः -वा -वं, सख्यसम्पन्नः -न्ना -नं, सत्यसम्पन्नः -न्ना -नं, सम्पदापदोर्हर्षविषादरहितः -ता -तं.

EVENNESS, s. समता, समानता -तं, साम्यं, साम्यता, सामञ्जस्यं, तुल्यता, चञ्जुता, निर्भग्नता; 'of temper,' समचित्तत्वं, समानवृत्तिः f., समभावः.

EVENT, s. वृत्तं, सम्भवः, उत्पत्तं, अनुपत्तिः f., अनुपत्तं, अनुवयः, सङ्गतं, गतं, सङ्गतिः f., घटना, समुपागतं, उपागमः, समुपस्थितं.—(Consequence, conclusion) उद्गतं, अनुवृत्तं, अनुवर्तनं, परिणामः, निष्पत्तं, सिद्धिः f.

To EVENTERATE, *v. a.* निरन्तीकृ, अन्तागि विद् in caus. (-दारयति-यितुं).
 EVENTFUL, *a.* गुरुघटनाविशिष्टः -हा -हं, गुरुसङ्गतविशिष्टः -हा -हं, बहुवृत्तविशिष्टः -हा -हं, बहुसमुच्चयवान् -वती -वत् (त्), बहुघटनामयः -यी -यं.
 To EVENTILATE, *v. a.* वीज् (c. 10. वीजयति -यितुं), विधू (c. 5. -धूनोति, c. 6. -धुवति -धवितुं), निष्पाव कृ.
 EVENTUAL, *a.* (Consequential) अनुवर्ती -र्त्तनी -र्त्तन्, आनुपङ्गिकः -की -कं, अनुमारी -रिणी -रि (न्), अनुभूतः -ता -तं, परः -रा -रं. — (Ultimate) अन्तिमः -मा -मं, अन्यः -न्या -न्यं.
 EVENTUALLY, *adv.* अन्ततस्, अन्ते, शेषे, शेषतस्, परतस्, प्रयोगतस्.
 EVER, *adv.* (At any time) कदाचित्, कदापि, कदाचन, कर्हिचित्, जातु. — (Always, at all times) सदा, सर्वदा, सततं, नित्यदा, अनुद्यत्, प्रतिद्यत्; 'for ever,' नित्यं, सर्वकालं, अनन्तकालं, शाश्वतीः समाः, अजस्रं, शश्वत्, निरन्तरं, सना; 'ever and anon,' वारं वारं, काले काले, अनुकालं; 'ever since,' यतः प्रभृति; 'ever so little,' मनाक्, ईपत्, किञ्चित्, कियत्. — (As a word of enforcement) एव; 'ever young,' नित्ययौवनः -ना -नं; 'ever happy,' सदानन्दः -न्दा -न्दं.
 EVERGREEN, *a.* अशीर्षपत्रः -त्रा -त्रं, अज्झानपत्रः -शी -शं, अशुष्कपर्णः -शी -शं.
 EVERLASTING, *a.* अनन्तः -न्ता -नं, अनन्तकालस्थायी -यिनी -यि (न्), नित्यस्थायी &c., शाश्वतः -तो -तं, अक्षयः -या -यं, अनाश्रयः -श्या -श्यं, अजरः -रा -रं. See ETERNAL.
 EVERLASTINGLY, *adv.* शाश्वतं, अनन्तकालं, शाश्वतीः समाः, नित्यं, अजस्रं.
 EVERLIVING, *a.* नित्यजीवी -यिनी -यि (न्), अनन्तकालजीवी &c. See ETERNAL.
 EVERMORE, *s.* अनन्तकालं, सर्वकालं, शाश्वतीः समाः, शाश्वतं, शश्वत्, नित्यं, नित्यकालं, सततं, अजस्रं, सना. See ETERNALLY.
 EVER-RESTLESS, *a.* नित्यगतिः -तिः -ति, सदागतिः -तिः -ति, सततगतिः -तिः -ति.
 EVERSION, *s.* पर्यासः, पराक्षेपः, परिवर्त्तनं, नाशः, विनाशः.
 To EVERT, *v. a.* पर्येत् (c. 4. -अस्यति -असितुं), पराक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अथः कृ.
 EVERY, *a.* सर्वः -श्चा -श्चं, विश्वः -श्वा -श्चं, सकलः -ला -लं, सर्वकः -का -कं; 'every art,' सर्वकर्म n. (न्); 'knowing every thing,' सर्वज्ञः; 'every road,' सर्वपथः; 'the maker of every thing,' सर्वभूतकृत्, सर्वकर्ता m. (न्), विश्वकूरः; 'enduring every thing,' सर्वसहः, विश्वसहः; 'every one,' सर्वजनाः m. pl., विश्वजनं; 'dear to every one,' सर्वप्रियः; 'sustaining every thing,' विश्वभरः. 'Every,' may often be expressed by प्रति or अनु prefixed; as, 'every day,' प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, अनुदिनं, अन्वहं, प्रत्यहं; 'every night,' प्रतिरात्रं; 'every month,' प्रतिमासं; 'every moment,' अनुद्यत्; 'to every one,' प्रत्येकं. Or by doubling the word; as, 'every day,' दिने दिने, दिवसे दिवसे, अहरहः; 'in every house,' गृहे गृहे; 'every one,' एकैकः -का -कं, एकैकजम्, पृथक् पृथक्; 'every man,' एकैकजनः, प्रतिजनं; 'in every direction,' प्रतिदिशं, सर्वदिक्षु, सर्वपथीनः -ना -नं; 'on every side,' सर्वतस्, समन्ततस्, समन्तात्, विश्वतस्, परितस्.
 EVERYWHERE, *adv.* सर्वत्र, सर्वतस्, विश्वतस्, विश्वक्, सर्वत्रे, प्रतिदिशं; 'going everywhere,' सर्वत्रगः -गा -गं, सर्वगः -गा -गं, विश्वव्यापी यिनी -यि (न्).
 To EVICT, *v. a.* निर्णयपादानकारं or व्यवहारदृष्टान्तकारम् अधिकाराद् भेज् (c. 10. भेजयति -यितुं) or निराकृ or वहिष्कृ or अधिकारं or स्वत्वं ह (c. 1. हरति, हर्तुं).

EVICTED, *p. p.* व्यवहारसमाप्तकाशाद् आश्रया हताधिकारः -रा -रं, साधितः -ता -तं.
 EVICTION, *s.* व्यवहारमध्यपसकाशाद् आश्रानुसारेण अधिकाराभिराकरणं or वहिष्करणं or स्वत्वरणं, साधनं.
 EVIDENCE, *s.* (Testimony) साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणं, साधनं, प्रामाण्यं, प्रमातृ m. (न्), क्रियानिर्देशः, साधननिर्देशः; 'written evidence,' लेखप्रमाणं, लिखितं, साधनपत्रं; 'ocular evidence,' प्रत्यक्षप्रमाणं, साक्षात्प्रमाणं, आक्षुब्धज्ञानं; 'false evidence,' कौटसाक्ष्यं, कूटसाक्ष्यं; 'want of evidence,' साक्ष्यभावः, प्रमाणाभावः. — (Witness) साक्षी m. (न्), प्रमाता m. (न्); 'having evidence,' साक्षिमान् -मती -मत् (त्).
 To EVIDENCE, *v. a.* प्रमाण (nom. प्रमाणायति -यितुं), प्रमाणीकृ, साक्षिणा or साक्ष्येण or प्रमाणेन साध् (c. 10. साधयति -यितुं) or भू in caus. (भावयति -यितुं) or निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देह्) or उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं).
 EVIDENCED, *p. p.* साक्षिभाषितः -ता -तं, साक्षिलक्षणः -शा -शं, स्पष्टीकृतः -ता -तं.
 EVIDENT, *a.* स्पष्टः -हा -हं, सुस्पष्टः -हा -हं, व्यक्तः -क्ता -कं or प्रव्यक्तः or अभिव्यक्तः, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः -शा -शं, समक्षः -क्षी -क्षं, स्पष्टः -टा -टं, उन्वयः -या -यं; 'to make evident,' स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), प्रकटीकृ, प्रत्यक्षीकृ, आविष्कृ, प्रादुष्कृ; 'to be evident,' स्पष्टीभू, आविर्भू, प्रादुर्भू, प्रादुस्, प्रकाश् (c. 1. -काशते -क्षितुं); 'made evident,' स्पष्टीकृतः -ता -तं, प्रादुष्कृतः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, प्रत्यक्षभूतः -ता -तं.
 EVIDENTLY, *adv.* व्यक्ते, सुव्यक्ते, स्पष्टे, स्पष्टरूपेण, प्रत्यक्षतस्, प्रत्यक्षेण, साक्षात्, प्रकाशं, स्पष्टं, प्रादुस्, समक्षं, नाम.
 EVIL, *a.* दुष्टः -हा -हं, पापः -पा -पं, पापी -यिनी -यि (न्), खलः -ला -लं, अभद्रः -द्रा -द्रं, असाधुः -धु -धु, असन् -सतो -सत् (त्), निर्गुणः -णा -णं, शठः -ठा -ठं, मन्दः -न्दा -न्दं, अधमः -मा -मं, कुस्मितः -ता -तं, कदर्यः -व्या -व्यं, अधार्मिकः -की -कं. 'Evil,' is often expressed by दुर् or कु, or अप prefixed; as, 'an evil man,' दुर्जनः; 'evil thought,' कुचिन्ता, अपय्यानं; 'evil conduct,' दुर्लभः; 'evil deed,' कुकर्म n. (न्), दुष्कर्म n., अपकर्म n., पापकर्म n., असत्कर्म n., दुष्कृतः; 'evil course,' कुमार्गः, उन्मार्गः, विमार्गः; 'evil destiny,' दुर्भाग्यं, दुर्दैवं.
 EVIL, *s.* (Wickedness) पापं, दुष्टता, दोषः, व्यसनं -निता, शाठ्यं, दौष्टवं, असाधुता, अधर्मः, अभिचारः, दौरात्म्यं, दौर्जन्यं, कुसृतिः f., निकासः. — (Injury) अपकारः, अपकृतं, अपायः, द्रोहः, हिंसा, क्षतिः f. — (Misfortune, distress) अपायः, अशुभं, दुर्गतिः f., दौर्गत्यं, अकुशलं, अभद्रं, अरिष्टं, अनिष्टं, अहितं, दुःखं, दुःखस्था, दुर्दशा, व्यसनं, उन्मातः, आपद् f., विपद् f., विपत्तिः f., अनिष्टपातः, अनयः, श्लेशः, कष्टं.
 EVIL, *adv.* दुष्टु; expressed by दुर्, वि, दुष्ट, पाप &c., prefixed; 'evil-intentioned,' दुष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दुराशयः -या -यं, पापाशयः -या -यं; 'evil-affected,' विरक्तः -क्ता -कं, अहितः -ता -तं; 'evil-natured,' दुष्प्रकृतिः -तिः -ति; 'evil-fated,' दैवोपहतः -ता -तं, उपहतकः -का -कं, दुर्दैवयस्तः -स्ता -स्तं; 'evil-favoured,' कुरूपः -पी -पं.
 EVIL-DOER, *s.* पापकारी m. (न्), पापकर्ता m. (न्), पापकटः, पापकृत् m., पापकर्म m. (न्), असत्कर्म, कुकर्म, दुष्कृती m. (न्), कुकर्मकारी m., मन्दचरित्रः, मन्दकारी m., दुर्वृत्तः, दुष्टचारी m. (न्), अधर्मचारी m. (न्), व्यसनी m. (न्).
 EVIL-EYE, *s.* कुदृष्टिः f., अदृष्टिः f., दुरीवणा, क्रूरदृष्टिः f.; evil-eyed,' क्रूरदृक् m. f. n. (श्च), असहृक् m. f. n. पापदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि.
 EVIL-MINDED, *a.* पापमतिः -तिः -ति, पापबुद्धिः -द्धिः -द्धि, पापचेतनः -ना -नं, दुष्टचित्तः -त्ता -तं, दुष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दुष्टमतिः -तिः -ति, दुरात्मा

- ला -ल (न), अधर्मात्मा &c., पापात्मा &c., पापसंभावः -वा -वं, दुष्टान्तःकरणः -या -यं, दुर्हृदयः -या -यं.
- EVIL-SPEAKING, *s.* दुरालापः, अपवादः, वादोपः, पिशुनवाक्यं, मौख्यं.
- To EVINCE, *v. a.* स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिश, दृश in caus. (दर्शयति -यितुं), प्रमाणीकृ.
- EVINCIBLE, *a.* सूच्यः -च्या -च्यं, साध्यः -ध्या -ध्यं, निर्देशनीयः -या -यं.
- EVINCIBLY, *adv.* स्पष्टे, सुस्पष्टे, सुव्यक्ते, असंशये, अत्र न सन्देहः.
- To EVISCERATE, *v. a.* निरन्वीकृ, निरन्त्र (nom. निरन्त्रयति -यितुं), नाडीरु वहिष्कृ.
- EVITABLE, *a.* परिहरणीयः -या -यं, हेयः -या -यं, यज्जनीयः -या -यं.
- EVOCATION, *s.* (Calling upon) आह्वानं, प्रहायः, अनुकर्षणं.—(Appealing) पुनराह्वानं, पुनर्विचारप्रार्थना, अन्यप्राडिवाकसाक्षाद् आह्वानं.
- To EVOKE, *v. a.* आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), प्रह्वे, अनुकृष (c. 1. -कर्षयति -क्रुष्टुं).—(From one tribunal to another) अन्यविचार-सभासाक्षाद् आह्वे.
- EVOLUTION, *s.* (Unfolding) विस्तारः -रणं, प्रसारणं, प्रकटीकरणं, विचारः, विवृतिः *f.*—(In arithmetic) प्रादुर्भावः.—(Series) श्रेणी, श्रेणी.
- To EVOLVE, *v. a.* विलु in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रवृ in caus. (-सारयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), अपावृ, वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), विततीकृ.
- EVOLVED, *p. p.* विस्तारितः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं, विवृतः -ता -तं.
- EVULSION, *s.* उत्पाटनं, उत्कर्षणं, विकर्षणं, उल्लुचनं, अवलुचनं.
- EWY, *s.* मेघी -पिका, रडका, उरणी, भेडी, अविला; 'ewe's milk,' अविसेढं, अविदसं, अविमरीसं.
- EWYER, *s.* घटी, उदकपात्रं, उदपात्रं, कुम्भः, पुटग्रीवः, कमण्डलुः *m.*
- To EXACERBATE, *v. a.* प्रकुप in caus. (-कोपयति -यितुं), उत्तिज् in caus. (-तेजयति -यितुं), तीक्ष्णीकृ, तिग्मतरं -रां -रं कृ, तीव्रतरं -रां -रं कृ, उग्रतरं -रां -रं कृ.
- EXACERBATION, *s.* प्रकोपः -पणं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, उग्रतवं, कोपवृद्धनं, कोपवर्धनं, रोगवृद्धिः *f.*
- EXACT, *a.* (Accurate, correct) यथार्थः -था -र्थं, यथार्थिकः -की -कं, समञ्जसः -सा -सं, अञ्जसः -सा -सं, सत्यः -त्या -त्यं, श्रुतः -ता -तं, तथ्यः -ध्या -ध्यं, यथातथः -था -थं, शुचिः -चि -चि, शुद्धः -द्धा -द्धं, निर्दोषः -पा -वं, दोषरहितः -ता -तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Careful) सयत्नः -त्ना -त्नं, अवहितः -ता -तं, अग्रमादो -दिनी -दि (न).—(Nice, precise) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्षं.—(Not different) समानः -ना -नं, निर्विशेषः -या -यं, अनन्यः -न्या -न्यं, समसमानः -ना -नं.—(Neither more nor less) नाधिको न च न्यूनः; 'the exact state,' तारतम्यं; 'exact measurement,' सूक्ष्मानं.
- To EXACT, *v. a.* (Compel to pay) दा in caus. (दापयति -यितुं), विहा in caus. (-हापयति -यितुं); 'exact tribute,' बलिं or शुल्कम् आह्व in caus. (-हारयति -यितुं) or अवह्व.—(Take forcibly) बलात् or बलेन ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आदा (c. 3. -ददाति -दस्ते -दानुं).—(Demand) याच (c. 1. याचति -यितुं), प्रार्थे (c. 10. -प्रार्थयति -ते -यितुं).—(Enforce) कृ in caus. (कारयति -यितुं) with 2 acc.; 'exact punishment,' दण्डं प्रणी (c. 1. -णयति -णेतुं).
- To EXACT, *v. n.* बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), बाधे कृ, उपद्रव्यं कृ, उपधिं कृ.
- EXACTED, *p. p.* बलाद्वृहीतः -ता -तं, अवहारितः -ता -तं, आहारितः -ता -तं, आकारितः -ता -तं, विहापितः -ता -तं.
- EXACTER, *s.* बलात्कारपूर्णे परस्त्रादायी *m.* (न) or परस्त्राहाकः, उपधिकः,

- औपधिकः, बाधकः, आहारकः, अवहारकः, हारकः.
- EXACTING, *a.* बाधकः -का -कं, विप्रलुम्बकः -का -कं, प्रार्थकः -का -कं.
- EXACTION, *s.* बलेन ग्रहणं or आदानं or हरणं, भासंनपूर्णे प्रार्थनं or याचना, बाधः -धनं, उपद्रवः, विप्रवः, उपधिकरणं, परस्त्रादानं, अक्रेत्रतं.
- EXACTLY, *adv.* यथार्थं, यथावत्, सम्यक्, अञ्जसा, समञ्जसे, यथातथं, तथ्यं, सत्यं, श्रुतं, सूक्ष्मत्वेन, सूक्ष्मतया; 'neither more nor less,' नाधिकं न च न्यूनं; 'exactly so,' एवमेव, तथैव; 'exactly alike,' समसमानः -ना -नं.
- EXACTNESS, *s.* (Accuracy) यथार्थ्यं, यथार्थता, सम्यक्त्वं, यथातथ्यं, सत्यता, तथ्यं, सामञ्जस्यं, शुद्धता.—(Niceness, precision) सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं.—(Carefulness) अवहितत्वं, अग्रमादः, यत्नः, आस्था.—(Regularity, method) पारिपाट्यं, समता, अनुक्रमणं, क्रमानुसारः, न्यायः.
- To EXAGGERATE, *v. a.* अत्युक्ता or अतिशयोक्ता वृध् (c. 10. वर्धयति -यितुं) or विलु in caus. (-स्तारयति -यितुं) or अधिकीकृ, or उपधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), अतिशयेन वर्ध् (c. 10. वर्धयति -यितुं), अतिवर्धनं कृ, अत्युक्तिं कृ, वाग्विस्तारं कृ.
- EXAGGERATED, *p. p.* वर्धितः -ता -तं, अधिकीकृतः -ता -तं, विस्तारितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, अत्युक्तिपूर्णे वर्धितः -ता -तं or प्रपञ्चितः -ता -तं.
- EXAGGERATION, *s.* अत्युक्तिः *f.*, अतिशयोक्तिः *f.*, अधिकं, वागाधिक्यं, अधिकीकरणं, वागुपचयः, वाक्प्रवाहुत्यं, चित्रोक्तिः, अतिवर्धना, अतिप्रपञ्चः.
- To EXAGITATE, *v. a.* विलु in caus. (-लोभयति -यितुं). See AGITATE.
- To EXALT, *v. a.* उन्नम् in caus. (-नमयति -यितुं), उच्छि (c. 1. उच्छयति -यितुं, rt. श्रि), समुच्छि, उच्छीकृ, उच्छीकृ, उच्छी (c. 1. -नयति -नेतुं), उन्नतिं कृ, समुन्नतिं कृ, उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), अधिरुह् in caus. (-रोषयति -यितुं). See ELEVATE.
- EXALTATION, *s.* उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, औत्कर्षं, उच्छयः, समुच्छयः, उत्तेजः, उन्नतिः *f.*, उन्नयः, उन्नता, उन्नतं, अधिरोहः. See ELEVATION.
- EXALTED, *p. p.* उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उच्छितः -ता -तं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं, अधिरापितः -ता -तं, अधिरुहः -टा -टं, उन्नतः ता तं, आभ्युदयिकः -की -कं. See ELEVATED.
- EXAMINATION, *s.* (Investigation) परीक्षा -क्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, विचारः -रणं -णा, जिज्ञासा, अन्येषणा -खं, अनुयोगः, समीक्षणं, संवीक्षणं, प्रसमीक्षा, निर्णयः, अर्था. निरूप्यत्वं, विमर्शः, निश्चयः, परीहिः *f.*, विवेचना, शोधनं.—(By question) प्रश्नेन परीक्षा, प्रश्नोत्तरक्रमेण जिज्ञासा or परीक्षा.—(Inspection) निरीक्षणं, आलोचनं, अवेषा -क्षणं, दर्शनं, सन्दर्शनं.—(Judicial) विचारः, व्यवहारदर्शनं, आह्वान-दर्शनं; 'examination of a witness,' साक्षिपरीक्षा.
- To EXAMINE, *v. a.* (Investigate) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -मितुं), अन्विष् (c. 4. -इष्यति -इषितुं) or अन्वेष् (c. 1. -इषते -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युजति -युक्ते -युक्तुं), विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), चर्षे (c. 1. चर्षति -चर्षितुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -चक्षुं), निर्णो (c. 1. -णयति -णेतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), विनिश्चि, विचि, अभिनिश्चि (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), मार्ग (c. 10. मार्गयति -यितुं).—(Inspect) निरीक्ष्, अवेष्, समीक्ष्, वीक्ष्, अभिवीक्ष्, दृश् (c. 1. पश्यति -द्रष्टुं), अनुदृश्, परिदृश्, सन्दृश्, प्रनिदृश्, आलोक् (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं).—(Interrogate) अनुप्रच्छ् (c. 6. -पृच्छति -प्रष्टुं), परिप्रच्छ्, समनुप्रच्छ्, प्रश्नेन परीक्ष्, प्रश्नोत्तरक्रमेण परीक्ष् or अनुयुज्.—(Judicially) विचर् in caus. विचारं कृ; 'examine witnesses,' साक्षिणः परीक्ष्.

EXAMINED, *p. p.* निरूपितः -ता -तं, परीक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, अवेषितः -ता -तं, जिज्ञासितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, अनुयुक्तः -क्ता -क्तं, चर्चितः -ता -तं, अन्येषितः -ता -तं, निर्णीतः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं.

EXAMINER, *s.* परीक्षकः, विचारकः, विचारकर्त्ता *m.* (तृ), अनुसन्धाता *m.* (तृ), निरूपकः, अनुयोक्ता *m.* (तृ), निर्णेतृ *m.* (तृ), जिज्ञासाकृत्.

EXAMPLE, *s.* (Pattern for imitation) प्रमाणं, प्रमा, आदर्शः, प्रतिरूपं, प्रतिमा -मानं; 'to follow an example,' अनुकृ; 'following an example,' अनुकरणं; 'whatever example he sets, the world follows,' यत् प्रमाणं स कुरुते लोकस् तद् अनुवर्त्तते; 'men follow my example,' मम वर्त्तमाना मनुष्या अनुवर्त्तन्ते or अनुगच्छन्ति.—(Person fit for an example) प्रमाणं, प्रमाता *m.* (तृ).—(Instance serving for illustration) दृष्टान्तः, निदर्शनं, उदाहारः -हरणं, उपोद्घातः; 'for example,' दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्त्रूपेण, यथा, तथाहि.

EXANIMATE, *a.* निर्जीवः -वा -वं, सजीवः -वा -वं, विचेतनः -मा -नं, निस्तेजाः -जाः -जः (स्), भग्नमनाः -नाः -नः (स्), निरुत्साहः -हा -हं, प्राणहीनः -ना -नं.

To EXANIMATE, *v. a.* निर्जीवीकृ, मनोभङ्गं कृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्षं).

EXAMINATION, *s.* प्राणहत्या, मनोभङ्गः, उत्साहभङ्गः, तेजोहरणं.

To EXASPERATE, *v. a.* क्रुष् in caus. (क्रोधयति -यितुं), प्रकुप्य, सकुप्य, क्रोधं or क्रोधं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्रुष् in caus. (क्रोधयति -यितुं).

EXASPERATED, *p. p.* प्रकोपितः -ता -तं, प्रकुपितः -ता -तं, उपजातकोपः -पा -पं, जातक्रोधः -पा -पं, संरम्भः -म्भा -म्भं, जातारम्भः -र्भा -र्भं, इष्टमनुः -नुः -नु.

EXASPERATION, *s.* प्रकोपः -पणं, क्रोधकरणं, कोपकरणं, संरम्भः.

To EXAUCTORATE, *v. a.* पदात् or अधिकाराद् भञ्ज् (c. 10. भञ्जयति -यितुं).
See DISMISS.

To EXCAVATE, *v. a.* खन् (c. 1. खनति -ते -नितुं), उत्खन्, निखन्, अभिखन्, प्रोत्खन्, खनिषेण भूमिं भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेद्) or दृ in caus. (दारयति -यितुं) or भूमौ गच्छे or विवरं कृ, शुषिरीकृ, शून्याकृ.

EXCAVATED, *p. p.* निखातः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं, खातः -ता -तं, खनितः -ता -तं, शुषिरीकृतः -ता -तं, शून्याकृतः -ता -तं, पुटितः -ता -तं.

EXCAVATION, *s.* (Act of digging out) खननं, उत्खननं.—(A cavity) खातं, गच्छे, रन्ध्रं, कुहरं, खण्डः -टिः *m.*, विलं, शुषिरं.

EXCAVATOR, *s.* खनकः, खनिता *m.* (तृ), आखनिकः, खातकः.

To EXCECATE, *v. a.* अन्वीकृ, तिमिरीकृ, तिमिर (noun. तिमिरयति -यितुं).

To EXCEED, *v. a.* and *n.* अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिभू (c. 1. -भवति -वितुं), अभिभू, अती (c. 2. अत्येति -तुं rt. इ), अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अधिशी, अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिरिच् in pass. (-रिच्यते), with abl. c. अतिरिक् -क्ता -क्तं, अधिकीभू, लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं), व्यत्यस् (c. 2. व्यतिस्ते).

EXCEEDED, *p. p.* अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, उत्क्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं, अत्ययितः -ता -तं, अतिशायितः -ता -तं, लङ्घितः -ता -तं.

EXCEEDING, *a.* (Surpassing) अतिक्रामकः -का -कं, अतिचरः -रा -रं, अतिगः -गा -गं, अतिरेकी -कीणी -कि (न्), अतिशयी -यिनी -यि (न्), अतिरिक् -क्ता -क्तं, अधिकः -का -कं -कतरः -रा -रं, समधिकः -का -कं -कतरः -रा -रं, अत्यधिकः -का -कं.—(In a great degree, vepy) अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अति or सु or अतिशय prefixed, भूरिः -रिः -रि, गाढः -टा -ढं, बाढः -टा -ढं, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, अतिमहान् -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, पुरुः -रुः -रु; 'exceeding large,' अतिमहान् -हती -हत् (तृ), सुमहान् &c.; 'exceeding

bounds,' अतिमह्योदः -दा -दं, अतिभूमिः -मिः -मि; 'exceeding human power,' अतिमानुषः -वा -वं, अनानिगः -गा -गं; 'exceeding orders,' उच्चक्षितशासनः -ना -नं.

EXCEEDINGLY, *adv.* अति or सु or अतिशय prefixed, अतिशयं -येन, अतिशयं, भृशं, अत्यन्तं, निर्भरं, अत्यर्थं, अतीव, नितान्तं, परं, गाढं, बाढं, प्रगाढं, एकान्तस्, अतितरां, सुतरां, अतिमानं, अधिकं, निकानं, सुमहत्.

To EXCEL, *v. a.* and *n.* विशिष् in pass. (-शिष्यते), with abl. c., अतिरिच् in pass. (-रिच्यते), with abl. c., अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अतिरम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अती (c. 2. अत्येति -तुं rt. इ), अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिभू, अभिभू, जि (c. 1. जयति, जेतुं), विजि, पराजि, प्रज्ञस् in pass. (-ज्ञस्यते); 'one whose eyes excel the lotus,' अधिक्षिपदक्षनेत्रः -त्री.

EXCELLED, *p. p.* अतीतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतिशायितः -ता -तं.

EXCELLENCE, EXCELLENCY, *s.* (State of excelling or possessing good qualities) विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, श्रेष्ठता -त्वं, उत्कृष्टता, उत्कर्षः, औत्कर्ष्यं, प्रकर्षः, प्रकृष्टत्वं, प्राशस्त्यं, प्रशस्तिः *f.*, उत्तमता, गुणवैशेष्यं, गुणोत्कर्षः, गुणप्रकर्षः, गुणिता, गुणता, गुणवत्ता -त्वं, सारत्वं, कौशलं, सौष्टवं, सारत्वं, मतत्रिका, मन्त्रिका, उद्भू, तत्त्वज्ञः, प्रकाशः -शब्दः.—(Any valuable quality) गुणः, उत्कृष्टगुणः, परभागः; 'your excellency,' आर्य्य.

EXCELLENT, *a.* विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, अनुत्तमः -मा -मं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, प्रशस्त्यः -स्या -स्यं, शस्तः -स्ता -स्तं, शस्त्यः -स्या -स्यं, श्रेयान् -यसी -यः (स्), सन्नमः -मा -मं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं, अग्रियः -या -वं, अग्रः -या -वं, परः -रा -रं, वरः -रा -रं, प्रवरः -रा -रं, वरेख्यः -ख्या -ख्यं, प्रवर्हः -हर्हा -हर्हं, पुष्कलः -ला -लं, अतिशोभनः -ना -नं, सारवान् -वती -वत् (तृ), अर्य्यः -र्य्या -र्य्यं, भट्टारकः -का -कं, अपीयः -प्या -प्यं.—(Having excellent qualities) गुणी -णिनी -णि (न्), गुणवान् -वती -वत् (तृ), गुणात्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, गुणोपेतः -ता -तं, गुणमयः -यी -यं, गुणवत्तमः -मा -मं, अधिगुणः -गा -गं; 'having numberless good qualities,' अपरिमितगुणगणः -गा -गं. Excellent may be expressed by सुवर्धः or पुङ्गवः or व्याघ्रः or सिंहः or शार्दूलः or इन्द्रः or प्रकाशः in comp.; as, 'an excellent or eminent man,' पुरुषवर्धः, पुरुषव्याघ्रः, नरपुङ्गवः &c.; 'an excellent woman,' उत्तमा, वरारोहा, वरवर्धिनी, महकाशिनी, कुमारीतन्त्रजः.

EXCELLENTLY, *adv.* उत्तमं, अनुत्तमं, प्रशस्तं, श्रेष्ठं, सु, सुहृ, भद्रं.

To EXCEPT, *v. a.* वृज् (c. 10. वृज्जयति -यितुं), अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), पय्युदस्, व्युदस्, अपहा (c. 3. -जहाति -हातुं), विहा, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), मुञ्च (c. 6. मुञ्चति, मुञ्चुं), उपसंहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

EXCEPT, *prep.* वृज्जयित्वा, अपास्य, अपहाय, भुञ्ज् all with acc. c., विना with inst. or acc. c., व्युते with abl. or acc. c., अन्वरेण, अन्तरा, अतिरेकेण, अतिरिक्तं, वञ्चि, अन्यच्च, पृथक्.—(Unless) यदि न. Sometimes expressed by the loc. absolute; as, 'except ye eat flesh,' आमिये न भुञ्जे or by the indecl. part.; as, 'except ye see,' न दृष्ट्वा.

EXCEPTED, *p. p.* वृज्जितः -ता -तं, पय्युदस्तः -स्ता -स्तं, विनिर्मुक्तः -क्ता -क्तं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उपसंहृतः -ता -तं, व्यावृत्तः -त्ता -त्तं, व्यावृत्तः -ता -तं, अपास्तः -स्ता -स्तं.—(In grammar) निपातितः -ता -तं, विधिसङ्कोचितः -ता -तं.

EXCEPTING, *part.* वृज्जयित्वा, अपास्य, मुञ्ज्, अपहाय, हित्वा, त्यक्त्वा.

EXCEPTION, *s.* (Act of excepting) वञ्चनः—वञ्चनं, अपवादः, पर्यादासः, खुदासः, अपहानिः, विनिर्मेकः, परिहारः—हरणं, व्यतिरेकः, व्यावृत्तिः, अपवादः, निषेधः—(In grammar) निपातनं, ग्रहणं, विषयः, विधि-सङ्कोचः, विधिभङ्गः—(That which is to be excepted) वञ्चनीयं, वञ्च्यं—(Objection) बाधः—बाधः, अपवादः, उद्गाहः.

EXCEPTIONABLE, *a.* बाध्यः—ध्या—ध्यं, परिहरणीयः—या—यं, परिहार्यः—ध्या—ध्यं, वञ्च्यः—वञ्च्यं, वञ्चनीयः—या—यं, अप्रशस्तः—स्ता—स्तं.

EXCERPTED, *p. p.* उद्धृतः—ता—तं, निर्द्धृतः—ता—तं, व्यवस्थितः—ता—तं.

EXCERPTION, *s.* उद्धारः, निर्हारः, व्यवस्थितिः, *f.*, वृत्तिः, *m.*, वृत्तिकरणं.

EXCESS, *s.* अधिकता, आधिक्यं, जातिरेक्यं, जातिशय्यं, उद्वेकः, उपचयः, अतिरिक्ता, उत्सेकः, भृशता, भाश्यं, भृशमा *m.* (नं), उत्कर्षः, गाढता, आत्यन्तिकता, समभिहारः, एकान्तत्वं, अपरिमितत्वं, बाहुल्यं, प्राचुर्यं.—(Transgression of due limits) मर्यादातिक्रमः, अमर्यादा, अतिक्रमः, अत्याचारः, अत्ययः—(Intemperance in eating, &c.) आहारादिविषये असंयमः.

EXCESSIVE, *a.* अति or अतिशय or सु prefixed. अत्यन्तः—न्ता—न्तं, गाढः—दा—दं, भरिः—रिः—रि, अधिकः—का—कं, अतिमात्रः—चा—चं, अपरिमितः—ता—तं, अमितः—ता—तं, अतिमितः—ता—तं, नितामः—न्ता—न्तं, आत्यन्तिकः—की—कं, प्रगाढः—दा—दं, उद्गाढः—दा—दं, उद्विक्तः—क्ता—क्तं, अतिमर्यादः—दा—दं, एकान्तः—न्ता—न्तं, भृशः—शा—शं, सुभृशः—शा—शं, निर्भरः—रा—रं, भरः—रा—रं, उत्कटः—दा—दं, अतिशयी—यिनी—यि (नं), अतिशायनः—न्ता—न्तं, अतिरिक्तः—क्ता—क्तं, परमः—मा—मं, परः—रा—रं; 'excessive heat,' अतिदाहः, गुरुतापः; 'excessive speaking,' अतिशयोक्तिः *f.*; 'excessive sleep,' मुनिद्रा, निर्भरनिद्रा; 'excessive rain,' भूरिवृष्टिः *f.*; 'excessive pain,' तीव्रवेदना.

EXCESSIVELY, *adv.* भृशं, सुभृशं, निर्भरं, अत्यन्तं, अतिशयं—येन, अतिशयं, गाढं, प्रगाढं, उद्गाढं, नितामं, अतिमात्रं, एकान्ततम्, अत्यर्थं, निर्दयं, अतिमर्यादं, अतितरां, सुतरां, तीव्रं, बलवत्, अतिवेलं. Often expressed by अति or सु or अतिशय prefixed; as, 'excessively sharp,' अतितीक्ष्णः—क्ष्णा—क्ष्णं.

To EXCHANGE, *v. a.* परिवृत् in caus. (—वर्त्तयति—यितुं), निने (c. 1. —मयते—भातुं), विनिमे, विने, all with acc. and inst. c., प्रतिदा, परिवर्त्तं कृ, विनिमयं कृ, व्यतिहृ (c. 1. —हरति—हर्तुं), प्रतिपण् (c. 10. —पणयति—यितुं). 'To exchange' may be expressed by the phrase 'having given one thing to take another,' अन्यद् दत्त्वा अन्यद् आदा, or अन्यत् त्यक्त्वा अन्यद् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं); 'he exchanges beans for sesamum seeds,' तिलैर् माषान् परिवर्त्तयति or तिलेभ्यः प्रति माषान् ददाति; 'liquids to be exchanged for liquids,' रसा रसैर् निमातव्याः; 'not to be exchanged,' अपरिवर्त्तनीयः—या—यं, अप्रतिपण्यः—ख्या—ख्यं.

EXCHANGE, *s.* परिवर्त्तः—वर्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, परीवर्त्तः, विनिमयः, विमयः, निमयः, निमेयः, नेमेयः, वैमेयः, प्रतिदानं, परिदानं, परावर्त्तः, परावृत्तिः *f.*, व्यतिहारः, व्यतीहारः, निमया.—(Barter) भाखडविनिमयः—(Place where merchants meet) श्रेष्ठिचत्वरं, वणिक्समागमचत्वरं; 'exchange of civilities,' प्रतिपूजनं; 'exchange of favours,' परस्पर-रोषकारः; 'exchange of blows,' अन्योन्यघातः, व्यतिहारः; 'in exchange for,' प्रति, विनिमयेन; 'in exchange for one's life,' स्वप्राणविनिमयेन.

EXCHANGEABLE, *a.* परिवर्त्तनीयः—या—यं, निमातव्यः—ध्या—ध्यं, प्रतिपण्यः—ख्या—ख्यं.

EXCHANGED, *p. p.* परिवर्त्तितः—ता—तं, परिवृत्तः—क्ता—क्तं, परावृत्तः—क्ता—क्तं.

EXCHANGER, *s.* परिवर्त्तकः, परिवर्त्तनकृत्, विनिमयकर्त्ता *m.* (नं), विमय-कारी *m.* (नं).

EXCHEQUER, *s.* (Treasury) राजकोषः, राजभनागारः, राजभनगृहं, राजस्वकोषः; 'chancellor of the exchequer,' कोषाध्यक्षः, कोषाधीशः, कोशाधीशः, राजभनाधिकारी *m.* (नं), राजस्वपालकः, गन्नाधिपः.—(Court). See CHANCERY.

EXCISABLE, *a.* (article) शुल्कस्थानं, करस्थानं.

EXCISE, *s.* स्वदेशनिर्मितद्रव्याणां राजस्वास्वभागः or राजदेयो भागः, शुल्क-—त्वं, करः, स्वविपर्यायनिर्मितद्रव्येषु राजनिरूपितः करः.

To EXCISE, *v. a.* स्वदेशनिर्मितद्रव्याणां or —द्रव्येषु राजग्रहणीयं भागं निरूप (c. 10. —रूपयति—यितुं) or राजदेयभागे निरूप, करं or शुल्कं निरूप or स्या in caus. (स्थापयति—यितुं).

EXCISEMAN, *s.* स्वदेशनिर्मितद्रव्याणां राजस्वास्वभागनिरूपकः, शुल्काध्यक्षः, कराध्यक्षः, करनिरूपकः, करदाही *m.* (नं), करग्रहः.

EXCISION, *s.* उच्छेदः, उच्छिष्टिः *f.*, उत्कर्षनं, कर्षनं, पिच्छेदः, पिच्छिष्टिः *f.*, उत्पादनं, उद्धरणं, विनाशः.

EXCITABILITY, *s.* उत्तेजननीयता, उद्दीपनीयता, उत्तेजनक्षमता, उद्दीपनीयता, प्रकोपणीयता, शीघ्रकोपित्वं.

EXCITABLE, *a.* उत्तेजननीयः—या—यं, उद्दीपनीयः—या—यं, उद्दीपनीयः—या—यं, प्रवर्त्तनीयः—या—यं, प्रकोपणीयः—या—यं, शीघ्रकोपी—पिणी—पि (नं), चिह्नवेगी—गिनी—गि (नं).

EXCITANT, *s.* रुचकं, प्ररोचनं, दीपकं, तेजनं, तेजोवर्धनं.

EXCITATION, *s.* उत्तेजनं, समुत्तेजनं, उन्नापः—पनं, उद्दीपनं, दीपनं, प्ररोचनं, प्रोत्साहः—हनं.

To EXCITE, *v. a.* उत्तिज् in caus. (तेजयति—यितुं) समुत्तिज्, उन्नप् in caus. (—तापयति—यितुं), उद्दीप (c. 10. —दीपयति—यितुं), दीप्, उत्था in caus. (—थापयति—यितुं, —स्था), व्युत्था, उद्युज् in caus. (—योजयति—यितुं), उत्थप् in caus. (—साहयति—यितुं), प्रोत्साह, प्ररुप् in caus. (—रोचयति—यितुं), प्रवृत् in caus. (—वर्त्तयति—यितुं), चुद (c. 10. —चोदयति—यितुं), प्रचुद्, सचुद्, परिचुद्, मन्चुष् (c. 10. —भुष्-यति—यितुं), उद्भन (c. 2. —हन्ति—न्तुं)—(Create, cause) जन् (c. 10. जनयति—यितुं), उत्पद (c. 10. —पादयति—यितुं); 'to excite divisions,' भेदं जन्.

EXCITED, *p. p.* उत्तेजितः—ता—तं, तेजितः—ता—तं, समुत्तेजितः—ता—तं, उन्नापितः—ता—तं, उन्नप्तः—प्ता—प्तं, उद्दीप्तः—प्ता—प्तं, उद्युक्तः—क्ता—क्तं, प्रवर्त्तितः—ता—तं, उत्थापितः—ता—तं, उद्भतः—ता—तं, विनिवृत्तः—क्ता—क्तं, चोदितः—ता—तं, उद्युष्टः—ष्टा—ष्टं, कृतोद्यमः—मा—मं, संरम्भः—म्भा—म्भं, उज्जृम्भितः—ता—तं.—(Caused) जनितः—ता—तं, जातः—ता—तं, उत्पन्नः—न्ता—न्तं.—(Under emotion) चिह्नवेगवान्—वती—वत् (नं), अन्यथा-वृत्तिः—वृत्तिः—वृत्ति, गतशान्तिः—न्तिः—न्ति, गतधृतिः—तिः—ति.

EXCITEMENT, *s.* उन्नापः, उन्नप्ता, उत्तेजनं, उद्दीपः—पनं, उद्दीप्तिः *f.*, दीपनं, प्ररोचनं, उत्थापनं, प्रोत्साहः—हनं, प्रवर्त्तः—वर्त्तनं, प्रवृत्तिः *f.*, अभितापः, उन्नदः, उद्भतिः *f.*, उद्योगः, संरम्भः.—(Emotion) चिह्नवेगः, उत्कम्पः, चिह्नोत्तापः.

EXCITER, *s.* उन्नापकः, उद्दीपकः, दीपकः, उत्थापकः, उत्तेजकः, प्रोत्साहकः, प्रवर्त्तकः.

EXCITING, *a.* उद्दीपकः—का—कं, चिह्नोत्तापकारी—रिणी—रि (नं).

To EXCLAIM, *v. n.* उत्क्रुश (c. 1. —क्रोशति—क्रोतुं), विक्रुश, प्रक्रुश, उच्चैःस्वरेण युष् in caus. (चोषयति—यितुं), उक्रुष्, विक्रुष्, उच्चैः or प्रकाशं वद् (c. 1. वदति—दितुं) or भाष् (c. 1. भाषते—यितुं), उच्चैःस्वरं कृ, उच्चैर्बुधं कृ, उच्चभाषणं कृ, उच्चवाक्यम् उदीर (c. 10. —ईरयति—यितुं).

प्रक्षिप्त (c. 1. -क्षेडति -डितुं).

EXCLAIMED, *p. p.* उत्क्रुष्टः -डा -ष्टं, विक्रुष्टः -डा -ष्टं, उक्रुष्टः -डा -ष्टं.

EXCLAMATION, *s.* उत्क्रोशः, उत्क्रुष्टं, घोषणं -शा, उहोषणं, उह्राट्, उह्रैर्घुष्टं. उक्रुष्टं, उह्रभाषणं, उह्रैःसरः. रामः, प्रमोदनं, चीत्कारः.

EXCLAMATORY, *a.* उत्क्रोशकः -का -कं, उहोषणः -शा -शं, विक्रोशनः -ना -नं.

To EXCLUDE, *v. a.* (Thrust out) वहिःकृ, वहिष्कृ, निराकृ, अपाकृ. निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), अपसृ, निरसृ (c. 4. -सस्यति -ससितुं), अपासृ, अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोत्तुं), निष्कृ in caus. (-कासयति -यितुं).—(Debar) बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), निषिध् (c. 1. -येधति -येधुं), वृ in caus. (-वारयति -यितुं), निरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), विरुध्, अवरुध्.—(Except, not include) वृत् (c. 10. वर्जयति -यितुं), अपासृ, पर्युदसृ, व्युदसृ, उपसंहृ, उपसंहरणं कृ, न परिरुद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं); 'is excluded!', परिहीयते.

EXCLUDED, *p. p.* देहिष्कृतः -ता -तं, वहिःकृतः -ता -तं, निराकृतः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, उदस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः -स्ता -स्तं, निःसारितः -ता -तं, निषिद्धः -डा -डं, बाधितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, विहीनः -ना -नं, परिहीणः -शा -शं.—(Excepted) वर्जितः -ता -तं, पर्युदस्तः -स्ता -स्तं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उपसंहृतः -ता -तं, व्यावृत्तः -स्ता -स्तं, व्यावृत्तः -ता -तं; 'excluded from society,' अपांक्तः -क्ता -क्तं.

EXCLUSION, *s.* वहिष्करणं, वहिःकरणं, निराकरणं, निरासः, निरसनं, अपासनं, अपसारणं, निःसारणं, निष्कासनं, निषेधः, प्रतिषेधः, निवारणं, वारणं, अवरोधनं, निरोधः, विरोधः, विरुद्धत्वं, वहिर्भावः.—(Exception) वर्जनं, पर्युदसः, व्युदसः, उपसंहारः -हरणं, व्यावृत्तिः, व्यतिरेकः.

EXCLUSIVE, *a.* (Debaring) निवारकः -का -कं, बाधकः -का -कं, निषेधकः -का -कं.—(Possessed to the exclusion of others) असामान्येन भुक्तः -क्ता -क्तं, पृथग्भुक्तः -क्ता -क्तं, अन्यव्यतिरेकेण भुक्तः -क्ता -क्तं, अनन्यः -न्या -न्यं, न्यत्, केवलः -ला -लं.—(In logic) वैशेषिकः -की -के.—(Not including, not taking into the account) वर्जयित्वा, अपास्य, अपहाय, हित्वा, अपरिगण्य; or expressed by रहितः -ता -तं, हीनः -ना -नं in comp.

EXCLUSIVELY, *adv.* (To the exclusion of others, apart) असामान्येन, असामान्येन, पृथक्, एकान्तम्, एकान्ते, अन्यव्यतिरेकेण, केवलं, विजने.—(Without including) वर्जयित्वा, अपास्य, अपरिगण्य.

EXCLUSIVENESS, *s.* कैवल्यं, केवलत्वं, अनन्यता, असामान्येन परिभोगः.

To EXCITATE, *v. a.* प्रक्षिन् (c. 10. -क्षिन्नयति -यितुं), परिचिन्, चिचिन्, मनसा क्लृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकृप्.

EXCITATED, *p. p.* प्रक्षिन्नितः -ता -तं, मनःकल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं.

EXCITATION, *s.* उपायचिन्तनं, परिचिन्ता, मनसा परिकल्पनं.

To EXCOMMUNICATE, *v. a.* स्त्रीष्टीयसमाजाद् वहिष्कृ or निराकृ or निरस (c. 4. -सस्यति -ससितुं), स्त्रीष्टीयधर्माधिकाराद् भंश (c. 10. भंशयति -यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति -यितुं), अपांक्तीकृ, अपांक्तीकृ.

EXCOMMUNICATED, *p. p.* स्त्रीष्टीयसमाजाद् वहिष्कृतः -ता -तं or निराकृतः -ता -तं, अपांक्तः -क्ता -क्तं, अपांक्तीकृतः -ता -तं.

EXCOMMUNICATION, *s.* स्त्रीष्टीयसमाजाद् वहिष्करणं or निराकरणं or निरसनं, अपांक्तीकरणं, अपांक्तीकरणं; 'by edict,' अपांक्तीयं.

To EXCORIATE, *v. a.* त्वक्छेदं कृ, त्वग्भेदं कृ, चर्मच्छेदं कृ, त्वगुल्लेखनं कृ, चर्म लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or उल्लिख् or दृ in caus. (हारयति -यितुं) or विद्, त्वच् (nom. त्वचयति -यितुं), चर्म घृष् (c. 1. घर्षति -र्षितुं) or निर्घृष्, निस्त्वचीकृ.

EXCORIATED, *p. p.* क्षतचर्मा -र्मा -म्भे (न्), उल्लिखितचर्मा &c., विदा-

रितत्वक् *m. f. n.*, निचर्मा &c., घर्षितचर्मा &c., निस्त्वचः -चा -चं.

EXCORIATION, *s.* त्वक्छतिः *f.*, चर्मच्छतिः *f.*, त्वक्परिच्छतिः *f.*, चर्मलिखनं, त्वक्छेदः, त्वग्भेदः, त्वगुल्लेखनं, त्वगदारणं, चर्मदारणं, चर्मनिर्घर्षणं.

EXCORTICATION, *s.* निस्त्वचीकरणं, निर्वत्त्वलीकरणं, त्वक्परिपुटनं.

EXCREMENT, *s.* शकृत् *n.*, पुरीषं, उच्छारः, उच्छरितं, ज्वेधं, मलं, शरीरमलं, विष्टा, विष्टा, विद् *f.*, (घृ), गूयः -घं, शरीरं, ज्वलं, अवस्तुः, अपस्तुः, वर्चेत्कः -त्कं, कल्कं, हृषं, दूर्घं, पृथिकं, शोषनं, किट्टं; 'excrement and urine,' विमूत्रं; 'to void excrement,' पुरीषोत्सर्गं कृ, विमूत्रोत्सर्गं कृ, गु (c. 6. गुषति -यितुं).

EXCREMENTAL, *a.* उच्छरितः -ता -तं, उत्सर्जितः -ता -तं, हृषः -ञा -ञं.

EXCREMENTITIOUS, *a.* मली-लिनी-लि (न्), पुरीषमयः यी -यं, विमूत्रयः -यी -यं.

EXCRESCENCE, *s.* गण्डः -खड्का, स्फोटः -टकः, अर्बुदः, आभोगः; 'fleshy excrescence,' अधिमांसं; 'on the tongue,' अधिजिह्वः; 'on the bone,' अध्यास्थि *n.*

To EXCRETE, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), मूत्रपुरीषोत्सर्गं कृ, उच्छर् (c. 1. -चरति -रितुं), गु (c. 6. गुषति -यितुं), हृद् (c. 1. हृदते, हृष्टुं).

EXCRETED, *p. p.* उच्छरितः -ता -तं, हृषः -ञा -ञं, गृनः -ना -नं.

EXCRETION, *s.* (Act of excreting) उत्सर्गः, उत्सर्जनं, उच्छरणं.—(That which is excreted) उच्छारः, उच्छरितं, मलं. See EXCREMENT.

EXCRETIVE, EXCRETORY, *a.* उत्सर्गकारी -रिणी -रि (न्), उच्छारकः -का -कं, मलवह्निष्कारकः -का -कं, मलरेचकः -का -कं.

To EXCRUCIATE, *v. a.* व्यप् (c. 10. व्यषयति -यितुं), तप् in caus. (तापयति -यितुं), मन्तप्, परितप्, यत् in caus. (यातयति -यितुं), कृप् in caus. (कर्षयति -यितुं), तिग्मयातनां दा or कृ.

EXCRUCIATED, *p. p.* व्यषितः -ता -तं, सन्तप्तः -न्ता -न्तं, कर्षितः -ता -तं.

EXCRUCIATING, *a.* व्यषकः -का -कं, व्यषाकरः -री -रं, उड्डेजनकरः -री -रं, सन्तापकः -का -कं, तिग्मयातनाकारी -रिणी -रि (न्), अरुनुदः -दा -दं, प्रमाथी -थिनी -थि (न्).

EXCRUCIATION, *s.* तिग्मयातना, तीव्रवेदना, यातना, व्यषा -घनं.

To EXCULPATE, *v. a.* दोषात् or अपराधात् शुष् in caus. (शोधयति -यितुं) or विशुष् or परिशुष् or मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), निर्दोषीकृ, निरपराधीकृ, अनपराधिनं -धिनीं -धि कृ.

EXCULPATED, *p. p.* दोषमुक्तः -क्ता -क्तं, विशोधितः -ता -तं, विशुद्धः -डा -डं, निर्दोषः -पा -पं, निरपराधः -धा -धं, विगतदोषः -पा -पं, गतकलङ्कः -ङ्का -ङ्कं.

EXCULPATION, *s.* विशोधनं, विशुद्धिः *f.*, परिशोधः -धनं, दोषमुक्तिः *f.*, दोषमोचनं, निर्दोषीकरणं, निरपराधीकरणं, दोषप्रखालनं, दोषमार्जनं.

EXCULPATORY, *a.* शोधकः -का -कं, शोधनः -ना -नं, विशोधकः -का -कं, विशोधनः -ना -नं, परिशोधनः -ना -नं, दोषमोचकः -का -कं, निर्दोषकारी -रिणी -रि (न्).

EXCURSION, *s.* (Bamble) भ्रमणं, परिभ्रमः -भ्रमणं, विहारः, विहरणं.—(Deviation) उत्क्रान्तिः, विचलनं, व्यभिचारः, भ्रान्तिः *f.*, पथसागः, पथभ्रंशः, पथोद्धनं, पथातिक्रमः.

EXCURSIVE, *a.* भ्रमी -निष्ठी -मि (न्), भ्रमणकारी -रिणी -रि (न्), उत्क्रान्तमार्गः -वृ -दं, व्यभिचारी -रिणी -रि (न्), विहारी -रिणी -रि (न्), तत्क्रमार्गः -र्गा -र्गं.

EXCUSABLE, *a.* क्षमाणीयः -या -यं, क्षमाप्यः -व्या -व्यं, क्षमाईः -है -हैं, क्षम्यः -व्या -व्यं, शोधनीयः -या -यं, मार्जनीयः -या -यं, मोचनीयः -या -यं, महनीयः -या -यं.

To EXCUSE, *v. a.* (Pardon) क्षम् (c. 1. क्षमते -ति, क्षन्तुं), संक्षम्, मृप् (c. 4. मृषति, मर्षितुं), क्षद्, c. 10. मर्षयति -यितुं).—(Free from

fault) दोषात् or अपराधात् शुभ (c. 10. शोधयति -यितुं) or विशुभ् or परिशुभ् or मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं), निर्दोषीकृ.—(Extenuate a fault or crime) दोषं or पापं क्षन् or छद् (c. 10. छादयति -यितुं) or आच्छद् or मृञ् (c. 2. मारिषे -हे), दोषक्षालनं कृ.—(Remit) अवमृञ् (c. 6. -मृजति -सृष्टुं), मुष्, विमुष्.—(Excuse one's self) उत्तरं कृ or दा, अपदेशं कृ, अपदेशं कृ, छत्रं कृ, आत्मदोषं छद्, आत्मानं शुभ्, आत्मदोषमार्जनं कृ, छलं कृ, अपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश; 'excuse me,' प्रसीदतु भवान्.

EXCUSE, s. उत्तरं, उत्तरदानं, अपदेशः, अपदेशः, छत्रं n. (नं), दोषछादनं, पापाच्छादनं, आच्छादनं, शुद्धिः f., विशुद्धिः f., शोधनं, पापशोधनं, निमिषं, दोषमार्जनं, दोषक्षालनं, दोषप्रक्षालनं, अनुनयः, उपदेशः, प्रत्यवस्कन्दः, केतव्यं, छलं, क्षमाप्रार्थनं.

EXCUSED, p. p. क्षान्तः -न्ता -न्तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, विमोक्षितः -ता -तं, अवसृष्टः -ष्टा -ष्टं.

EXCUSELESS, a. निरुत्तरः -रा -रं, अक्षमणीयः -या -यं, अक्षमाहं -हं -हं.

EXCUSER, s. (One who pleads for another) परार्थम् उत्तरवादी m. (नं), पक्षपाती m. (नं), छत्रकारी m. (नं).—(One who forgives) क्षन्ता m. (मृ).

EXECRABLE, a. गर्हणीयः -या -यं, गर्हः -ह्यं -ह्यं, गर्हितः -ता -तं, शापाहं -हं -हं, वृणाहं -हं -हं, द्वेष्यः -व्या -व्यं, द्वेषणीयः -या -यं, आक्रोशनीयः -या -यं.

EXECRABLY, adv. गर्हणीयं, गर्हं, गर्हितं, गर्हप्रकारेण, द्वेषणीयं.

To EXECRATE, v. a. शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शप्ति, शप्तुं), अभिशप्, परिशप्; गर्हं (c. 1. गर्हते -रिहंतुं), आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), अमङ्गलं or अनिष्टम् आशंस (c. 1. -शंसते -सितुं), भर्त्सं (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), धिक्, घृण् (c. 1. घृणते -णितुं), बाष् in des. (बीभर्त्सते -सितुं).

EXECRATED, p. p. शप्तः -प्ता -प्तं, अभिशप्तः -प्ता -प्तं, गर्हितः -ता -तं, आक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, धिक्कृतः -ता -तं, निर्भर्त्सितः -ता -तं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.

EXECRATION, s. शापः, अभिशापः, शपः -पनं, शपयः, परिशापः, आक्रोशः -शनं, अवक्रोशः, उपक्रोशः, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, तर्जनं, अभिघ्नः, अभिघ्नः, गालिः m.

To EXECUTE, v. a. कृ, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्वह् in caus. (-वाहयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -धातुं), आस्था, समास्था, साध् (c. 10. साधयति -यितुं), संसाध्, सिद्धीकृ, वृत् in caus. (वर्त्तयति -यितुं), निर्वृत्, निवृत्, संवृत्, प्रवृत्, प्रणी (c. 1. -णयति -योतुं), सम्प्रणी, घट् (c. 10. घटयति -यितुं), आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं). (Inflict capital punishment) धर्मसभाविचारानुसारेण बधदण्डाहं हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), बधदण्डं कृ, प्राणदण्डं कृ.

EXECUTED, p. p. कृतः -ता -तं, अनुष्ठितः -ता -तं, निष्पादितः -ता -तं, निष्पन्नः -न्ता -न्तं, सम्पादितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, निर्वाहितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, सिद्धीकृतः -ता -तं, साधितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं, घटितः -ता -तं.—(Put to death by judicial sentence) धर्मसभाविचारानुसारेण हतः -ता -तं or व्यापीदितः -ता -तं.

EXECUTION, s. (Performance) करणं, विधानं, अनुष्ठानं, आचरणं, निर्वहणं, निर्वहः, निष्पादनं, सम्पादनं, निर्वर्त्तनं, साधनं, सिद्धिः f., निष्पत्तिः f.—(Putting to death by judicial sentence) धर्मसभाविचारानुसारेण प्राणाघातः or प्राणहननं or प्राणदण्डः, बधदण्डाहं वातः, बधः, हत्या, व्यापादनं, मारणं; 'place of execution,' बधभूमिः f., बधस्थानं, वातस्थानं, बधस्थली.

EXECUTIONER, s. शत्रुकपुरुषः, वातकजनः, बधपुरुषः, बधकर्मधिकारी m.

(नं), मृतपाः m., दण्डपाशिकः.

EXECUTIVE, a. सम्पादकः -का -कं, निर्वाहकः -का -कं, साधकः -का -कं, विधायकः -का -कं, प्रवर्त्तकः -का -कं, निष्पादकः -का -कं, प्रणायकः -का -कं.

EXECUTOR, s. मृतपत्रनिरूपणाधिकृतः, मृतलेखाधिकारी m. (नं), मृतककर्मधिकारी m., मृतककर्मनिर्वाहकः, मृतककर्मसम्पादकः, मृतपत्रानुसारेण तद्विषयनिर्वाहकः.

EXECUTORSHIP, s. मृतजनकर्मधिकारिणः पदं or कर्म n. (नं).

EXECUTRIX, s. मृतलेखाधिकारिणी स्त्री, मृतककर्मधिकारिणी.

EXEGESIS, s. व्याख्या -ख्यानं, विवरणं, व्याकरणं, विवृतिः f., उद्देशः.

EXEGETICAL, a. वाचकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं.

EXEGETICALLY, adv. व्याख्याक्रमेण, प्रकाशनार्थं, उद्दिश्य, विवरणार्थं.

EXEMPLAR, s. प्रमाणं, प्रतिमा -मानं, उपमा, प्रतिरूपं, आदर्शः, प्रतिकृतिः f., व्यापारः, दृष्टान्तः.

EXEMPLARILY, adv. प्रमाणतम्, प्रमाणवत्, प्रमाणम् इव, प्रमाणरूपेण, प्रामाणिकप्रकारेण, दृष्टान्तरूपेण, अनुकरणीयप्रकारेण, अनुकरणीयं.

EXEMPLARINESS, s. अनुकरणीयता, अनुकरणयोग्यता, अनुगम्यत्वम्, अनुवर्त्तनीयत्वम्, प्रामाणिकत्वं, प्रमाणयोग्यता, प्रामाण्यं, दृष्टान्तता.

EXEMPLARY, a. प्रमाणयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुकरणयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुकरणीयः -या -यं, अनुकरणार्हः -हं -हं, अनुगम्यः -म्या -म्यं, अनुवर्त्तनीयः -या -यं, दृष्टान्तयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रामाणिकः -की -कं, दार्शनिकः -की -कं.

EXEMPLIFICATION, s. उदाहरणं, उदाहारः, समुदाहरणं, उद्देशः, निर्दर्शनं, प्रदर्शनं, दृष्टान्तः, दृष्टान्तीकरणं, उत्पत्त्या.

EXEMPLIFIED, p. p. उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः -ता -तं, प्रदर्शितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टान्तेन स्पष्टीकृतः -ता -तं or प्रकाशितः -ता -तं.

To EXEMPLIFY, v. a. दृष्टान्तेन स्पष्टीकृ or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं) or प्रदर्श (c. 10. -दर्शयति -यितुं) or उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), दृष्टान्तीकृ, उदाहृ, उदाहरि -हन्ति, व्याहृ.

To EXEMPT, v. a. मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं), c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमुष्, निर्मुष्, विनिर्मुष्; मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष; विमृञ् (c. 6. -मृजति -सृष्टुं), c. 10. -सर्जयति -यितुं), अवमृञ्, 'to exempt from taxes,' अकरीकृ, निष्करीकृ, साधीनीकृ.

EXEMPT, EXEMPTED, a. and p. p. (Free from) वर्जितः -ता -तं, विवर्जितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, विनिर्मुक्तः -क्ता -क्तं, निर्मुक्तः -क्ता -क्तं, शून्यः -व्या -व्यं, रहितः -ता -तं, हीनः -ता -तं, विनाकृतः -ता -तं, वियुक्तः -क्ता -क्तं, विगतः -ता -तं, वीतः -ता -तं; 'exempt from bias,' मुक्तसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गमुक्तः -क्ता -क्तं, सङ्गवर्जितः -ता -तं, सङ्गहीनः -ना -नं, विगतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं; 'exempt from passion,' वीतरागः -गा -गं. Or expressed by अ or निर् prefixed; as, 'exempt from tax,' अकरः -रा -रं, निष्करः -रा -रं.—(Not liable) अनधीनः -ना -नं, अनायसः -सा -सं.

EXEMPTION, s. (Freedom from) मुक्तिः f., मोक्षः, विनिर्मुक्तः, निर्मुक्तः, विमोक्षः, विरहः, राहित्यं, रहितत्वं, शून्यता, अभावः, असम्भवः, व्यावृत्तिः f.; exemption from war, युद्धाभावः. Or expressed by अ prefixed; as, 'exemption from fear,' अभयः; 'exemption from exertion,' अनायासः; 'exemption from taxes,' अकरणं.

To EXENTERATE, v. a. निरन्तीकृ, नाडीः or अन्ताणि वहिष्कृ.

EXEQUIAL, a. शौर्द्धेहिकः -की -कं, अन्त्येष्टिक्रियासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), अन्त्येष्टिक्रियासम्बन्धी &c., आह्वादिकर्मसम्बन्धी &c.

EXEQUIES, s. शौर्द्धेहिकं, शौर्द्धेहिकक्रिया, अन्त्येष्टिक्रिया, अन्त्येष्टिः f.

अनसक्तिर्या, नृत्तशरीरसक्त्यै *n.* (नृ), प्रेतकर्म *n.* अन्वयकर्म *n.* श्रवकर्म *n.*
EXERCISE, s. (Habitual practice) अभ्यासः, अभ्यसनं, अभ्यासता, चर्चा, आवृत्तिः *f.*—(Performance) आचरणं, प्रवृत्तिः *f.*, व्यापारः, निवेदनं, अनुष्ठानं.—(Employment) प्रयोगः, उपयोगः, सेवनं.—(Exertion) व्यवसायः, उद्यमः, आयासः, उद्योगः, चेष्टा, उत्थानं.—(Discipline) शिक्षा.—(Bodily exercise) व्यायामः, परिश्रमः, शरीर-परिश्रमः.—(Exercise of mind) मनोव्यापारः, मनोव्यवसायः.—(Military exercise) सैन्यव्यायामः, सैन्यशिक्षा, शस्त्राभ्यासः, युद्धाभ्यासः, योग्या; 'daily exercises,' नियतकृत्यं; 'taking exercise,' व्यायामी-मिनी-मि (नृ).

To EXERCISE, v. a. (Practice habitually) अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -स्यति), आचर (c. 1. -अरति -रति), समाचर, अभ्यासं कृ, —(Employ, use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युंक्ते -युंक्ते), उपयुज्, व्याप् in caus. (-पारयति -यति), —(Perform) कृ, आचर, आस्था, (c. 1. -तिष्ठति -स्यात्), अनुष्ठा, सेव् (c. 1. सेवते -यति), निवेव्, आसेव्, उपसेव्.—(Discipline) शिक्ष in caus. (शिक्षयति -यति).—(Exercise the body, troops, &c.) व्यायम् (c. 10. -यमयति -यामयति -यति, c. 1. -यच्छति -यन्तु).—(Exercise one's self) चेष्ट् (c. 1. चेष्टते -ष्टि), आत्मानं चेष्ट् (c. 10. चेष्टयति -यति), उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तु), व्यायम्, व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातु), उद्योगं कृ; 'having exercised,' व्यायाम्य.

To EXERCISE, v. n. (Use bodily exercise for health) शरीरव्यायामं कृ, आरोग्यार्थं विहारं कृ or परिश्रमं कृ.

EXERCISED, p. p. अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, कृताभ्यासः -सा -सं, उद्यतः -ता -तं, व्यायतः -ता -तं, कृतोद्यमः -मा -मं, शिक्षितः -ता -तं, शीलितः -ता -तं.

To EXERT, v. a. (Bring into action) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युंक्ते -युंक्ते), c. 10. -योजयति -यति, उपयुज्, उद्युज्, चेष्ट in caus. (चेष्टयति -यति), व्याप् in caus. (-पारयति -यति) नृत् in caus. (नृत्तयति -यति), प्रवृत्, वाह् (c. 10. वाहयति -यति), उत्साह् in caus. (-साहयति -यति).—(Exert one's self) चेष्ट् (c. 1. चेष्टते -ष्टि), आत्मानं चेष्ट in caus., विचेष्ट्, यत् (c. 1. यतते -ति), प्रयत्, व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातु), उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तु), व्यायम्, आयस् (c. 4. -यस्यति -यस्यति), घट् (c. 1. घटते -टि), c. 10. घटयति -यति, उद्योगं कृ, यत्नं कृ.

EXERTED, p. p. चेष्टितः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, व्यवसितः -ता -तं, यत्नः -ता -तं, वाहितः -ता -तं, प्रवर्तितः -ता -तं.

EXERTION, s. चेष्टा -ष्टनं, उद्योगः, उद्यमः, उत्साहः, यत्नः, व्यवसायः, चेष्टितं, विचेष्टितं, प्रयत्नः, अभ्यवसायः, आयासः, प्रयासः, प्रवृत्तिः *f.*, घटनं -ता, घटा, गुरणं, गुरणं, गोरणं, व्यापारः, ग्रहः, कर्मयोगः, उत्थानं, प्रयोगः, व्यायामः.

EXHALE OMNES, निष्क्रान्ताः सर्वे.

To EXFOLIATE, v. n. अधस्थिवद् वल्करूपेण गल् (c. 1. गलति -लितुं) or विगल्, दुष्टस्थिवद् or गलितस्थिवद् वल्करूपपरिपुटनं कृ.

EXFOLIATION, s. अधस्थि *n.*, अधस्थिवपरिपुटनं, अधस्थिगलनं.

EXHALATION, s. (Act or process of exhaling) उद्धारः, निष्वासः, प्रश्वासः, निःश्वासः, निःश्वासनं, उत्क्षेपः.—(Rising of vapour, &c.) वाष्पोद्धारः, वाष्पोद्गतिः *f.*, धूमोद्गतिः *f.*—(The vapour exhaled) वाष्पः, धूमः -मिका; 'sending forth exhalations,' उद्धारो-रिणी-रि (नृ).

To EXHALE, v. a. उद् (c. 6. -गिरति -गरितुं -रीतुं), निष्वास् (c. 2. -आसति -तुं), निःश्वास्, प्रश्वास, प्रवा (c. 2. -वाति -तुं), मुष् (c. 6. -मुषति, मोक्षुं), प्रमुष्, उदोर (c. 10. -ईरयति -यति), उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), उक्षम् in caus. (-गमयति -यति), निर्गम्.

EXHALED, p. p. उद्गीर्णः -र्णा -र्णं, निष्वासितः -ता -तं, उदोरितः -ता -तं.

EXHALEMENT, s. उद्धारः, उद्गीर्णं, वाष्पः, धूमः -मिका.

To EXHAUST, v. a. (Drain off, dry up) शुष् in caus. (शोषयति -यति), उच्छुष्, विशुष्, संशुष्, शुष्कीकृ.—(Empty, draw out all the contents) शून्यीकृ, विरसीकृ, निःसारीकृ, सर्वसारं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), निःशेषीकृ, निरपशेषीकृ.—(Consume) क्षि (c. 1. क्षयति, c. 5. क्षियति or caus. क्षययति -यति), क्षीणीकृ, नश् in caus. (नाशयति -यति), व्ययीकृ.—(Weary, fatigue) क्षिद् in caus. (क्षेदयति -यति), द्वी in caus. (द्वपयति -यति), परिद्वी, झम् in caus. (झनयति -यति), सद् in caus. (सादयति -यति), अवसद्.—(Drink up) आपा (c. 1. -पिबति -पातु), परिपा.

EXHAUSTED, p. p. (Drained) शोषितः -ता -तं, उच्छोषितः -ता -तं, शुष्कीकृतः -ता -तं.—(Consumed) क्षीयः -या -यं, परिक्षीयः -या -यं.—(Fatigued, wearied) आन्तः -न्ता -नं, परिआन्तः -न्ता -नं, ज्ञानः -न्ता -नं, अवसन्नः -न्ता -नं, खिन्नः -न्ता -नं, ग्रानः -न्ता -नं, परिग्रानः -न्ता -नं, झनी -मिनी -मि (नृ), आहितज्ञानः -न्ता -नं, क्षतः -ता -तं.—(Expended) व्ययितः -ता -तं; 'exhausted of strength,' गतसह्यः -ह्या -ह्यं, गततेजाः -जाः -जः (सृ), व्युतोत्साहः -हा -हं.

EXHAUSTION, s. (Act of draining, emptying) शोषणं, उच्छोषणं, शून्यीकरणं, सर्वसारहरणं.—(Consumption) क्षयः, परिक्षयः, नाशः, व्ययः.—(Fatigue) ज्ञानिः *f.*, आनिः *f.*, ज्ञानः, अन्नः, ज्ञानयः, अवसादः, ग्रानिः *f.*, खेदः, परिआनिः *f.*, ज्ञानित्वं.—(State of being empty) शून्यता -त्वं.

EXHAUSTLESS, a. अक्षयः -या -यं, अक्षयी -यिणी -यि (नृ), अनाशयः -श्या -श्यं.

To EXHIBIT, v. a. दृश् in caus. (दर्शयति -यति), प्रदृश्, प्रकाश in caus. (-काशयति -यति), सूच् (c. 10. सूचयति -यति), व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ, प्रादुष्कृ, आविष्कृ, व्यञ्ज् (c. 7. -अनक्ति -अंक्ते, c. 10. -अञ्जयति -यति), निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिश्, प्रम् in caus. (-सारयति -यति), आह् in caus. (-हारयति -यति), प्रयच्छीकृ.

EXHIBITED, p. p. दर्शितः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, व्यक्तीकृतः -ता -तं.

EXHIBITER, s. दर्शकः, दर्शयिता *m.* (नृ), प्रदर्शकः, प्रकाशकः, निर्देष्टा *m.* (नृ).

EXHIBITION, s. दर्शनं, प्रदर्शनं, प्रकाशनं, निर्देशः, सूचनं, व्यक्तीकरणं, व्यञ्जनं, व्यक्तिः *f.*, विवरणं, प्रकटीकरणं, प्रादुष्करणं, आविष्करणं, प्रकाशोकरणं, प्रेक्षणं.—(Maintenance in the university) राज-विद्यालये वृत्तिः *f.*

EXHIBITIONER, s. राजविद्यालये वृत्तिभाक् *m.* (नृ) or वृत्तिभुक् *m.* (नृ).

To EXHILARATE, v. a. हृष् in caus. (हर्षयति -यति), प्रहृष्, परिहृष्, ह्लाद् in caus. (ह्लादयति -यति), आह्लाद्, प्रह्लाद्, नन्द in caus. (नन्दयति -यति), अभिनन्द; मुद् in caus. (मोदयति -यति), प्रमुद्, उज्जम् in caus. (-लासयति -यति), नद् in caus. (मादयति, मदयति -यति), रम् in caus. (रमयति -यति).

EXHILARATED, p. p. प्रहर्षितः -ता -तं, आनन्दितः -ता -तं, प्रमुदितः -ता -तं.

EXHILARATING, a. प्रहर्षकः -का -कं, आनन्दकारी -रिणी -रि (नृ).

EXHILARATION, s. हर्षः, प्रहर्षः, आनन्दः, प्रह्लादः, आह्लादः, प्रमोदः, उत्सासः, प्रमुक्ता, चित्तप्रसन्नता, मादः, प्रमदः.

To EXHORT, v. a. (Advise) उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रमुष् (c. 10. -बोधयति -यति), प्रदिश् (c. 10. -देशयति -यति), मन्त्रणां दा.—(Animate) आघृस् in caus. (-आसयति -यति), समाघृस्.—(Instigate) उत्साह् in caus. (-साहयति -यति), प्रोत्साह, समुत्साह, चुद् (c. 10. -चोदयति -यति), प्रचुद्, चेह् in caus. (चेष्टयति -यति), प्रवृत् in caus. (-वर्तयति -यति), प्रमुज् (c. 10. -योजयति -यति), उद्युज्, प्रोत् in caus. (-सारयति -यति), ईह् in caus. (ईहयति -यति).

EXHORTATION, s. उपदेशः, उपदेशवाक्यं, प्रबोधनं, प्रबोधनं, प्रबोधवाक्यं.

मन्त्रां -या, प्रवर्तकवाक्यं, विनयवाक्यं, प्रोत्साहः -हन्, प्रवर्तनं, प्रयोजनं, प्रेरणा.

EXHORTATIVE, EXHORTATORY, *a.* उपदेशकः -का -कं, प्रबोधकः -का -कं, प्रबोधनः -ना -नं.

EXHORTED, *p. p.* प्रबोधितः -ता -तं, प्रबोदितः -ता -तं, उपदिष्टः -हा -ष्टं.

EXHORTER, *s.* उपदेश *m.* (हु), उपदेशी *m.* (न्), प्रबोधकः, प्रवर्तकः, प्रयोजकः, प्रोत्साहकः, उत्साहहेतुकः, प्रेरकः.

EXHUMATION, *s.* शवोत्खननं, मृतशरीरोत्खननं.

To EXHUME, *v. a.* शवं or मृतशरीरम् उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं).

EXHUMED, *p. p.* उत्खातः -ता -तं, प्रोत्खातः -ता -तं, श्मशानवहिष्कृतः -ता -तं.

EXIGENCE, EXIGENCY, *s.* (Urgent need) प्रयोजनं, अवश्यकता, आवश्यकता, कार्यवशः, (Occasion) अवसरः, समयः, प्रस्तावः. (Distress) आपद् *f.*, विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*; 'according to the exigency,' यथाप्रयोजनं, प्रयोजनवत्, अथैवत्, यथासमयं, यथावसरं, प्रस्तावसदृशं; 'in this exigency,' इह समये.

EXILE, *s.* प्रवासः -सनं, विवासः -सनं, निर्वासनं, विप्रवासः -सनं, उद्वासः -सनं, प्रवासनं, गृहभङ्गः, स्वदेशाद् दूरीभावः or निरसनं or निराकरणं, दूरसंस्थानं; 'the person exiled,' प्रवासी *m.* (न्), विप्रवासी *m.*

To EXILE, *v. a.* विवस् in caus. (-वासयति -यितुं), प्रवस्, निर्वस्, विप्रवस्; प्रवन् in caus. (-व्राजयति -यितुं), स्वदेशाद् वहिष्कृत or निराकृत or दूरीकृत or निरस् (c. 4. -क्षयति -क्षयितुं) or अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोत्तुं) or निःमृ in caus. (-सारयति -यितुं), देशान्तरीकृत.

EXILED, *p. p.* प्रवासितः -ता -तं, विवासितः -ता -तं, स्वदेशदूरीकृतः -ता -तं.

To EXIST, *v. n.* (Be) अस् (c. 2. अस्ति), भू (c. 1. भवति -यितुं), सम्भू, वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रवृत्, विद् in pass. (विद्यते), जन् (c. 4. जायते), उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं). (Live) जीव् (c. 1. जीयति -यितुं), प्राण (c. 2. प्राणिति -तुं, rt. जन्). (Remain) स्या (c. 1. तिष्ठति -स्थितुं), वृत्, चास् (c. 2. चाले).

EXISTENCE, *s.* जीवनं, जीवितं, जीवः -वा, वृत्तिः *f.*, वर्त्तनं, भवः, भावः, सम्भवः, वृत्तिता, अस्ति ind., सत्त्वं, सत्ता, प्राणपरिग्रहः, प्राणधारणं, अनुधारणं, निष्ठासनप्रवृत्तनं, सद्भावः, अवस्था, स्थितिः *f.*

EXISTENT, *a.* जीवी -विनी -वि (न्), जीवन् -वनी -वन् (न्), वर्त्तमानः -ना -नं, विद्यमानः -ना -नं, वर्त्तिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, भविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, धियमाणाः -णा -णं, सन् सती सह (न्).

EXIT, *s.* निष्क्रमः -मणं, निर्गमः, विनिर्गमः, निर्याणं, निष्क्रान्तिः *f.*, अपगमः, अपक्रमः -मणं, अपयानं. (In dramatic language) निष्क्रान्तः -ना -नं.

To EXORATE, *v. a.* (Unload) भाराद् मुक् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं) or विमुक्; भारम् उक् in caus. (-तारयति -यितुं) or अपयनी (c. 1. -नयति -नेतुं), निर्भारं -रां -रं कृ. (Clear) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्; दोषाद् मुक्, निर्दोषं -पां -पं कृ.

EXONERATED, *p. p.* भारमुक्तः -क्ता -क्तं, दोषमुक्तः -क्ता -क्तं, विशोधितः -ता -तं.

EXORABLE, *a.* वरदः -दा -दं, मुप्रसादितः -ता -तं, सान्त्वनीयः -या -यं.

EXORBITANCE, EXORBITANCY, *s.* अपरिमितत्वं, अनन्यथादा, अनन्यथातिक्रमः, निर्माध्यस्थं, अनन्यस्थं, अनित्यत्वं, आधिक्यं, आतिरेक्यं, अधिकता, उद्रेकः, वैषम्यं, उक्लमः.

EXORBITANT, *a.* अपरिमितः -ता -तं, अनित्यः -ता -तं, अनित्यथादः -दा -दं, अनन्यथादः -दा -दं, अनित्यमाक -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उद्विक्तः -क्ता -क्तं, अनन्यस्थः -स्था -स्थं, निर्माध्यस्थः -स्था -स्थं, उक्लमानन्यथादः -दा -दं, अधिकः -का -कं, विषमः -ना -नं.

EXORBITANTLY, *adv.* अपरिमितं, अनित्यथादं, अनित्यमाकं, विषमं.

To EXORCISE, *v. a.* भूतोपहतजनात् शपनमन्त्रादिना भूतम् अपयत् in

caus. (-सारयति -यितुं), अनुकजनं यस्माद् दूरम् अपेहि इति अपयत्पुं भूतं वद् (c. 1. वदति -दितुं).

EXORCISM, *s.* भूतोपहतजनात् शपनमन्त्रादिना भूतापसारणं.

EXORCIST, *s.* शपनमन्त्रादिना भूतापसारी *m.* (न्) or भूतापसारकः.

EXORDIUM, *s.* वाक्कुलं, वाक्कारम्भः, आभावः, परिभाषा, प्रकरणं, प्रस्तावः -चना, उपोद्घातः, प्रारम्भः, प्रवृत्तः.

EXORSSATED, EXORSSOUS, *a.* निरस्थीकृतः -ता -तं, अस्थिरहितः -ता -तं.

EXOTERIC, *a.* वासः -सा -सं, साधारणः -शा -शी -शं, सुष्यक्तः -क्ता -क्तं.

EXOTIC, *a.* विदेशीयः -या -यं, विदेशी -शिनी -शि (न्), वैदेशिकः -की -कं, विदेशजः -जा -जं, परदेशी -शिनी -शि (न्), पारदेशिकः -की -कं, अन्यदेशीयः -या -यं, अन्यदेशोद्भवः -वा -वं, वहिर्भवः -वा -वं.

EXOTIC, *s.* (Plant) विदेशीयवृक्षः, अन्यदेशीयवृक्षः.

To EXPAND, *v. a.* विसृ in caus. (-सारयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), व्यातन्, प्रतन्, विततीकृत; विसृ in caus. (-सारयति -यितुं), प्रसृ, विकाश in caus. (-काशयति -यितुं), प्रकाश, प्रष् (c. 10. प्रथयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं, or caus. -वारयति -यितुं), विकस् in caus. (-कासयति -यितुं), नृप् in caus. (वर्धयति -यितुं), प्रवृष्, प्रपञ्च (c. 10. -पञ्चयति -यितुं), व्यादा (c. 3. -ददाति -दातुं), कठोर (nom. कठोरयति -यितुं); 'expand itself,' व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं).

To EXPAND, *v. n.* विसृ in pass. (-स्तीर्यते), वितन् in pass. (-तन्यते), विततीकृत, विजृम्भ (c. 1. -जृम्भते -म्भितुं), विवृ in caus. pass. (-वार्यते), प्रवृष् (c. 1. -वर्धते -वर्धितुं), प्रपञ्च (c. 1. -सर्पति -सर्पुं). (As flowers) विकस् (c. 1. -कसति -सितुं), प्रविकस, स्फुट (c. 6. -स्फुटति -टितुं), फुल्ल (c. 1. -फुल्लति -फुल्लितुं).

EXPANDED, *p. p.* विततः -ता -तं, प्रविततः -ता -तं, ततः -ता -तं, सनतः -ता -तं, विस्तारितः -ता -तं, विस्तीर्यः -र्यं -र्यं, विसृतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, विसारितः -ता -तं, प्रविततः -ता -तं, विसृतः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, व्यातः -ता -तं, प्रथितः -ता -तं, प्रपञ्चः -ञ्चा -ञ्चं, व्यासः -सा -सं, विततीकृतः -ता -तं, विजृम्भितः -ता -तं, उत्सृम्भितः -ता -तं, प्रपञ्चितः -ता -तं. (As a flower) विकसितः -ता -तं, फुल्लः -ज्जा -ज्जं, उक्लमः -क्ला -क्लं, स्फुटितः -ता -तं.

EXPANDING, *a. or part.* विकाशी -शिनी -शि (न्) or विकामी, विकश्चरः -रा -रं, स्वरः -रा -रं, विकसन् -मन्ती सत (न्), प्रसारी -रिणी -रि (न्).

EXPANSE, *s.* (A spreading, extent) प्रपञ्चः, विकाशः, विस्तारः, प्रसरः, वितानकं, सन्नतिः *f.*, तानं, प्रतानः, पाटः 'expanse of heaven,' व्योम *n.* (न्), व्योमविसृतं, शून्यं; 'of water,' वारिचक्षरः.

EXPANSIBILITY, *a.* विस्तारणीयता, विकाशनीयता, विस्तारक्षमता, व्यापकत्वं.

EXPANSIBLE, *a.* विस्तारयितुं or वितनितुं शक्यः -क्या -क्यं, विस्तारणीयः -या -यं, विस्तारक्षमः -मा -मं, विततीकरणीयः -या -यं.

EXPANSION, *s.* विस्तारः, विसृतिः *f.*, विस्तारः, विततिः *f.*, प्रततिः *f.*, सन्नतिः *f.*, तन्तिः *f.*, विकाशः -शनं, प्रकाशः -शनं, प्रसारः -रणं, प्रसरः, परिसरः, विवृतिः *f.*, विवारः, विसरणं, व्यादानं, विसर्पणं, प्रसर्पणं, प्रपञ्चः, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, विजृम्भणं, विहृतिः *f.*, व्यासः, परिच्छेपः, अतिरिक्ता.

EXPANSIVE, *a.* व्यापकः -का -कं, व्याप्तिमान् -मती -मत् (न्), विस्तारकः -का -कं, प्रसारी -रिणी -रि (न्), विसर्पी -पिणी -पि (न्), सान्त्वनीयः -की -कं.

To EXPATiate, *v. n.* सुविस्तारं or प्रपञ्चेन वद् (c. 1. वदति -दितुं) or व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), वाग्बिस्तारं कृ, अत्युक्तिं कृ. (Rove at large) विहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), परिभ्रम् (c. 1. -भ्रमति, c. 4. -भ्रमयति -भ्रमितुं).

To EXPATRIATE, *v. a.* प्रवास in caus. (-वासयति -यितुं), विवस्, स्वदेशाद् वहिष्कृत or दूरीकृत or निराकृत or निःसृत in caus. (-सारयति -यितुं), देशान्तरीकृत.

EXPATRIATED, *p. p.* प्रवासितः -ता-तं, विवासितः -ता-तं, स्वदेशवहिष्कृतः -ता-तं.

EXPATRIATION, *s.* प्रवासः -सने, विवासनं, प्रवाजनं, स्वदेशवहिष्करणं.

To EXPECT, *v. a.* प्रतीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेक्ष, अपेक्ष, सम्प्रतीक्ष, उदीक्ष, निरीक्ष, प्रतिपाल (c. 10. -पालयति -यितुं), आकांक्ष (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), प्रत्याकांक्ष, उद्दिष्ट (c. 1. -पश्यति -दृष्टुं).

To EXPECT, *v. n.* प्रतीक्षा कृ, प्रत्याशा कृ, प्रतीक्षी -क्षिणी -क्षि भू.

EXPECTABLE, *a.* अपेक्ष्यः -क्ष्या-क्ष्यं, अपेक्षणीयः -या-यं, प्रतीक्ष्यः -क्ष्या-क्ष्यं.

EXPECTANT, *a.* प्रतीक्षी -क्षिणी -क्षि (न्), प्रतीक्षकः -का-कं, अपेक्षी -क्षिणी -क्षि (न्), अपेक्षकः -का-कं, अपेक्षः -क्ष्या-क्ष्यं, प्रत्याशी -क्षिनी -क्षि (न्), आकांक्षी -क्षिणी -क्षि (न्), सप्रत्याशः -शा-शं, अर्थी -र्थिनी -र्थि (न्).

EXPECTATION, *s.* अपेक्षा, प्रतीक्षा -क्ष्यं, अपेक्षा, उदीक्ष्यं, सम्प्रतीक्षा, निरीक्षा, प्रत्याशा, आशा, अपात्रयः, अभिनन्दा; 'in expectation,' अपेक्षया.

EXPECTED, *p. p.* अपेक्षितः -ता-तं, प्रतीक्षितः -ता-तं, आकांक्षितः -ता-तं, चित्तकलितः -ता-तं; 'to be expected,' अपेक्षणीयः -या-यं, आकांक्षणीयः -या-यं.

To EXPECTORATE, *v. a.* श्पेक्षानं or श्पेक्षकं निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or उद् (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं) or मुखाद् निःसृत in caus. (-सारयति -यितुं), श्पेक्षनिरसनं कृ, निष्ठीय (c. 1. -हीवति -हेवितुं), उत्कास् (c. 1. -कासते -सितुं).

EXPECTORATED, *p. p.* निष्पृतः -ता-तं, मुखनिरस्तः -स्ता-स्तं, मुखनिःसारितः -ता-तं.

EXPECTORATION, *s.* श्पेक्षनिरसनं, निष्पृतिः *f.*, निष्पेदनं, उत्कासनं, श्पेक्षोत्क्षेपः.

EXPECTORATIVE, *a.* श्पेक्षवर्धकः -का-कं, कफवर्धकः -का-कं, कफकरः -री-रं.

EXPEDIENCE, EXPEDIENCY, *s.* युक्तता, युक्तिः *f.*, योग्यता, उपयुक्तत्वं, उपयोगिता, उपयोगः, औचित्यं, उपपत्तिः *f.*, यापातथ्यं, याथार्थ्यं, सफलता, सोपकारत्वं, साधनत्वं.

EXPEDIENT, *a.* उपयोगी -गिनी -गि (न्), उपयुक्तः -क्ता-क्तं, सोपकारः -रा-रं, अर्थयुक्तः -क्ता-क्तं, अर्थकरः -री-रं, साधकः -का-कं, हितः -ता-तं, योग्यः -ग्या-ग्यं, उपकारकः -का-कं, सफलः -ला-लं.

EXPEDIENT, *s.* (Means) उपायः, अभ्युपायः, गतिः *f.*, साधनं, कर्मसाधनं, गुणः, अङ्गं, विधानं, उपकरणं, सम्भवः, योगः, उपपत्तिः *f.*, उपक्रमः. The six expedients of defence are सन्धिः, विग्रहः, यानं, आसनं, द्वैधं, आश्रयः. The four expedients for reducing an enemy are भेदः, दण्डः, साम, दानं.

EXPEDIENTLY, *adv.* युक्ते, यथायोग्यं, यथोचितं, सोपकारं, सफलं, म्याने.

To EXPEDITE, *v. a.* त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं), सत्वर, त्वरितं or सत्वरं कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), or सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or साध् (c. 10. साधयति -यितुं) or प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), क्षेप (nom. क्षेपयति -यितुं), शीघ्र (nom. शीघ्रयति -यितुं). —(Despatch) सत्वरं प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).

EXPEDITED, *p. p.* त्वरितं कृतः -ता-तं or सम्पादितः -ता-तं, वेगितः -ता-तं.

EXPEDITION, *s.* (Haste, speed) त्वरा, तूष्णीः *f.*, सत्वरता, त्वरयं, शीघ्रता, शीघ्र्यं, क्षिप्रता, द्रुतत्वं, वेगः -गिता, आवेगः, जवः, प्रजवः, लघुता, लाघवं, अविलम्बः, उद्योगः, क्षिप्रकारित्वं, शीघ्रनिर्वाहः, त्वरितगतिः *f.*, शीघ्रगमनं, आशुगमनं. —(March of an army, &c.) प्रस्थानं, प्रयाणं, यानं, गमनं, गतिः *f.*, यात्रा, अभियेष्टनं, अभिनियोगं. —

(Enterprise) प्रवृत्तिः *f.*, उपक्रमः.

EXPEDITIOUS, *a.* त्वरितः -ता-तं, सत्वरः -रा-रं, त्वरावान् -वती -वत् (त्), त्वरान्वितः -ता-तं, शीघ्रः -घ्रा-घ्रं, क्षिप्रः -घ्रा-घ्रं, शीघ्रकारी -रिणी -रि (न्), क्षिप्रकारी &c., अविलम्बः -ला-लं, क्षी -क्षिनी -क्षि (न्), अविलम्बितः -ता-तं, अग्रलम्बः -ला-लं, द्रुतः -ता-तं, लघुः -घुः -घु, वेगी -गिनी -गि (न्), वेगवान् -वती -वत् (त्), जवी -विनी -वि (न्), तूष्णीः -णी-णं, धावकः -का-कं, अदीर्घसूचः -चा-चं, शीघ्रगामी -मिनी -मि (न्), त्वरितगतिः -तिः -ति; 'being expeditious,' शीघ्रायमाणः -शा-शं, त्वरायः -शा-शं.

EXPEDITIOUSLY, *adv.* त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, शीघ्रं, अविलम्बितं, आशु, वेगतम्.

To EXPEL, *v. a.* (Banish) विवस् in caus. (-वासयति -यितुं), प्रवस्, निर्वस्, विप्रवस्; प्रवृत् in caus. (-व्राजयति -यितुं), स्वदेशाद् वहिष्कृत or निराकृत or दूरीकृत. —(Drive away, eject, dismiss) निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अपास्, उद्, निःसृत in caus. (-सारयति -यितुं), उत्सृ, अपसृ, निःसरणं कृ, अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोतुं), निष्कास् in caus. (-कासयति -यितुं), निराकृत, वहिष्कृत, वहिःकृत, दूरीकृत, निष्क्राम् in caus. (क्रामयति -यितुं), उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), प्रतिक्षिप्, निर्वृ (c. 5. -धुनोति -धवितुं), भञ्ज in caus. (भञ्जयति -यितुं) च्यु in caus. (च्यावयति -यितुं).

EXPULSED, *p. p.* निर्वसितः -ता-तं, विवासितः -ता-तं, प्रवासितः -ता-तं, स्वदेशवहिष्कृतः -ता-तं, निरस्तः -स्ता-स्तं, अपास्तः -स्ता-स्तं, निःसारितः -ता-तं, निष्क्रामितः -ता-तं, वहिष्कृतः -ता-तं, वहिःकृतः -ता-तं, निःकासितः -ता-तं, उद्स्तः -स्ता-स्तं, अवकृष्टः -ष्टा-ष्टं, निर्वृत्तः -ता-तं, अवधृतः -ता-तं, च्यावितः -ता-तं; 'from society,' अपपात्रितः -ता-तं, अवपात्रितः -ता-तं, अपात्रकः -का-कं.

EXPULSER, *s.* निर्वसनकारी *m.* (न्), अपसारकः, अपनोदकः, नुदः in comp.

To EXPEND, *v. a.* (Disburse) व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, *pt.* इ), व्ययीकृत, व्यज् (c. 1. व्यजति, व्यक्तुं), विसृज् (c. 6. -वृजति -सृष्टुं), विनियुज् (c. 7. -युज्ते -योज्ते), अपचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं). —(Lay out, consume) उपयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते), प्रयुज्. —(Waste) विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), क्षि (c. 1. क्षयति, c. 5. क्षिणोति or caus. क्षपयति -यितुं), उपक्षि, क्षयं कृ.

EXPENDED, *p. p.* व्ययितः -ता-तं, व्ययीकृतः -ता-तं, व्ययीभूतः -ता-तं, अपचितः -ता-तं, विसृजितः -ता-तं, क्षयितः -ता-तं, विनियुक्तः -क्ता-क्तं, प्रयुक्तः -क्ता-क्तं.

EXPENDITURE, EXPENSE, *s.* व्ययः, धनव्ययः, अपव्ययः, व्ययीकरणं, अपव्ययः, अपचितिः *f.*, विसर्गः, उत्सर्गः -र्जनं, त्यागः, परित्यागः, क्षयोत्सर्गः, अर्थत्यागः, क्षयः, उपव्ययः, संक्षयः, अपव्ययः, मोक्षयं, क्षेपः, विनियोगः, अपहारः, व्ययः; 'income and expenditure,' आयव्ययौ.

EXPENSELESS, *a.* निर्मूल्यः -ल्या-ल्यं, निर्व्ययः -वा-यं, अत्यमूल्यः -ल्या-ल्यं.

EXPENSIVE, *a.* (Costly) बहुमूल्यः -ल्या-ल्यं, बहुव्ययः -वा-यं, बहुधनव्ययेन or बहुमूल्येन क्लेशः -या-यं or साध्यः -ध्या-ध्यं, महार्थः -हा-र्थं, दुर्भूल्यः -ल्या-ल्यं, महार्हः -हा-र्थं, महाधनः -ना-नं, अर्थी -र्थी -र्थ्यं. —(Extravagant) व्ययी -यिनी -यि (न्), क्षतिव्ययी &c., अपरिमितव्ययी &c., व्ययशीलः -ला-लं, अर्थनाशी -क्षिनी -क्षि (न्), अपचेता -ची -तृ (त्).

EXPENSIVELY, *adv.* बहुधनव्ययेन, बहुमूल्येन, बहुव्ययपूर्वकं.

EXPENSIVENESS, *s.* बहुमूल्यता, दुर्भूल्यता, महार्थता, महार्थ्य. —(Extravagance) क्षतिव्ययः, महाव्ययः, बहुव्ययः, अर्थदूषकं.

EXPERIENCE, *s.* (Trial) घरीक्षा -क्ष्यं, अनुभवः. —(Use, practice) अभ्यासः, पृष्ठाभ्यासः, अभ्यसनं, उपभोगः, भोगः, भुक्तिः *f.*, आचारः. —

(Knowledge derived from trials) अनुभूतिः *f.*, अनुभवः, वेदनं, संवेदः, वेदितं, बोधः, प्राप्तिः *f.*, दर्शनं, ज्ञा, परिपाकः, पाकः, परिपक्वता; 'by experience,' अनुभवेन, अनुभवात्, कार्यतः; 'one's own experience,' स्वानुभवः; 'universal experience,' सर्वानुभूतिः *f.*
To EXPERIENCE, v. a. (Suffer, feel) अनुभू (c. 1. -भवति -वितुं), भुञ्ज (c. 7. भुञ्जे, भुञ्जते), उपभुञ्ज, अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुते), उपाश्, समश्, उपागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगम्, प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), विद् (c. 10. वेदयते -यितुं), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं).—(Make trial of) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं); 'one who has not experienced a battle,' अनासादितविग्रहः.

EXPERIENCED, p. p. (Suffered) अनुभूतः -ता -तं, उपागतः -ता -तं, उपगतः -ता -तं, उपभुक्तः -क्ता -क्ते, अनुभूयमानः -ना -ने.—(Skilful by reason of much observation) बहुदृष्टः -ष्टा -ष्टं, बहुदृष्टा -ष्टा -ष्टं (न्), बहुदर्शी -र्शनी -र्शि (न्), परिपक्वबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अविपक्वबुद्धिः &c., पक्वः -क्वा -क्वं, कोविदः -दा -दै, व्युत्पन्नः -न्ना -न्नं, अनुभवी -विनी -वि (न्), ऊहिवानः -ना -ने.

EXPERIMENT, s. परीक्षा -क्षणं, परीक्षितं, कष्टिः *f.*, अनुभूतिः *f.*, अनुभवः.
To EXPERIMENT, v. a. परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), जिज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), अनुभू.

EXPERIMENTAL, a. परीक्षकः -का -कं, अनुभवी -विनी -वि (न्).—(Derived from experience) परीक्षालब्धः -ब्धा -भं, परीक्षामूलः -ला -लं, अनुभूतिमूलः -ला -लं.

EXPERIMENTALLY, adv. अनुभवेन-यात्, स्वानुभवेन, परीक्षापूर्वम्, कार्यतः.

EXPERIMENTER, EXPERIMENTALIST, s. परीक्षकः, परीक्षणकारी *m.* (न्), अनुभावी *m.* (न्).

EXPERT, a. कुशलः -ला -लं, निपुणः -णा -णं, दक्षः -क्षा -क्षं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रवीणः -णा -णं, चतुरः -रा -रं, पक्वः -क्वा -क्वं, परिपक्वः -क्वा -क्वं, सुप्रयोगवान् -वती -वत् (त्), पटुः -टु -टु, विचक्षणः -णा -णं, कृती -तिनी -ति (न्), पेशलः -ला -लं, युक्तिमान् -मती मत् (त्), विज्ञारदः -दा -दै, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, चक्षुरः -रा -रं; 'expert in arms,' शस्त्रकुशलः -ला -लं, शस्त्रविद् *m. f. n.*, शस्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

EXPERTLY, adv. निपुणं, चतुरं, सुप्रयोगेण, युक्ता, सपाटवं, विज्ञवत्.

EXPERTNESS, s. दक्षता, दाक्ष्यं, चातुर्यं, चतुरता, नैपुण्यं, निपुणता, पटुत्वं, पाटवं, कौशल्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, युक्तिः *f.*, सुप्रयोगः -गता, विज्ञता, अभिज्ञता, वैचक्षण्यं, योग्यता, विदग्धता, वैदग्ध्यं; 'of hand,' हस्तकौशल्यं, हस्तलाघवं, करदक्षता; 'of hands, feet, &c.,' हस्तपादादिक्षिप्रता.

EXPIABLE, a. शोधनीयः -या -यं, शोध्यः -ध्या -ध्यं, निष्करणीयः -या -यं, मोचनीयः -या -यं, मार्जनीयः -या -यं, क्षमणीयः -या -यं, सह्यः -ध्या -ध्यं, प्रायश्चित्तः -त्ता -तं.

To EXPIATE, v. a. पापप्रायश्चित्तं कृ, पापनिष्कृतिं कृ, पापं निष्कृ or अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोक्तुं) or शम् (c. 10. शमयति -यितुं) or हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or मृज् (c. 2. मर्दि -र्दुं), प्रायश्चित्तेन पापात् शुध् (c. 10. शोधयति -यितुं) or परिशुध् or विशुध् or मुष् (c. 6. मुचति, मोक्तुं) or पू (c. 9. पुनाति, पवितुं) or पवित्रीकृ, पापक्षमां साध् (c. 10. साधयति -यितुं); 'it is expiated,' प्रायश्चित्तीयते.

EXPIATED, p. p. निष्कृतः -ता -तं, शोधितः -ता -तं, मृष्टः -ष्टा -ष्टं, निशीकृतः -क्ता -क्ते, पवित्रीकृतः -ता -तं, पाषितः -ता -तं, परिपूतः -ता -तं, शान्तः -न्ता -न्तं.

EXPIATION, s. प्रायश्चित्तं, निष्कृतिः *f.*, शुद्धिः *f.*, शोधनं, मुक्तिः *f.*, मोचनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, पावनं, अपनुक्तिः *f.*, अपनोदनं, पापशोधनं, पापविशुद्धिः *f.*, पापशान्तिः *f.*, पापनिर्हरणं, अपनाशनं, पापपानुक्तिः *f.*, पापप्रक्षालनं, पापनिर्गन्धनं, पापमार्जना, निमित्तार्ज्यः.

EXPIATORY, a. शोधकः -का -कं, पाषकः -का -कं, पापघ्नः -घ्नो -घ्नं, अधम-वैणः -णी -णं, अपनाशनकः -का -कं, अपनाशनः -ना -ने, शमकः -का -कं, शान्तिकः -की -कं.

EXPIRATION, s. (Breathing out) निश्वासः, निःश्वासनं, निःश्वासः, प्रश्वासः, प्राणोद्गारः, प्राणोत्क्षेपः, प्राणत्यागः.—(Exhalation) उद्गारः.—(Cessation, close) अवसानं, अन्तः, निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, उपरमः, समाप्तिः *f.*, शेषः, पर्यवसानं, अत्ययः, क्षयः.

To EXPIRE, v. a. (Breathe out) निःश्वास् (c. 2. -श्वासति -तुं), निश्वास्, प्रश्वास्, प्राणं or श्वासम् उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or उद्गम् in caus. (-गमयति -यितुं) or निर्गम् or उद्गिर (c. 10. -गिरयति -यितुं).—(Exhale) उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रितुं), प्रवा (c. 2. -वाति -तुं), प्रमुच् (c. 6. -मुचति -मोक्तुं).

To EXPIRE, v. n. (Breathe the last, die) प्राणत्यागं कृ, प्राणान् हा (c. 3. जहाति, हातुं) or त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), श्वासत्यागं कृ, शेषप्राणं कृ, मृ (c. 6. म्रियते, मर्त्युं), जीवनात्मनं कृ, पञ्चत्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं).—(Close, end) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), निवृत्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, समाप् in pass. (-आप्नते), विगम्, अपया (c. 2. -याति -तुं), अवसद् (c. 1. -सोदति -सन्तुं).

EXPIRED, p. p. गतप्राणः -णा -णं, गतासुः -सुः -सु, उद्गतासुः -सुः -सु, परासुः -सुः -सु, प्राणपञ्चत्वः -त्वा -त्वं, प्रेतः -ता -तं, परेतः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं.

EXPIRING, part. and a. कलगतप्राणः -णा -णं, क्षियमाणः -णा -णं, मुमृषुः -षुः -षे, आसन्नमृत्युः -मृः -मृत्यु.—(As a lamp) निर्व्यास्यन् -स्यन्ती -स्यत् (ते).

To EXPLAIN, v. a. व्याख्या (c. 9. व्याख्याति -तुं), व्यक्तीकृ, स्पष्टीकृ, व्याकृ, विवृ (c. 9. वृणाति -वारितुं -रितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), स्पष्ट (c. 10. स्पष्टयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. व्याहृति -हर्तुं), समुद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिश, प्रबुध् (c. 1. -बुध्यति -यितुं), सवुध्, विवृ (c. 2. -व्रवीति), प्रयच् (c. 2. -यक्ति -क्तुं), प्रयद् (c. 1. -यदति -दितुं), व्याचक्ष् (c. 2. -चक्षते, निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), परिशुध् (c. 10. -शोधयति -यितुं), वशे (c. 10. वश्ययति -यितुं), कष् (c. 10. कषयति -यितुं), प्रदृज् in caus. (-दर्शयति -यितुं), प्रकृत् (c. 10. -कीर्तयति -यितुं), विवरणं कृ.

EXPLAINABLE, a. व्याख्येयः -या -यं, उद्देश्यः -श्या -श्यं, प्रवक्तव्यः -व्या -व्यं.

EXPLAINED, p. p. व्याख्यातः -ता -तं, व्याकृतः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, द्योतितः -ता -तं, वरितः -ता -तं.

EXPLAINER, s. व्याख्याता *m.* (तु), प्रवक्ता *m.* (तु), प्रकाशकः, उद्देशकः.

EXPLANATION, s. व्याख्या-ख्यानं, विवृतिः *f.*, विवरणं, व्याकरणं, व्याकृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं, प्रकाशनं, उद्देशः, समुद्देशः, निरूपणं, समाधानं.

EXPLANATORY, a. वाचकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, समुद्देशकः -का -कं, व्याख्याकारी -रिणी -रि (न्), विवरणकारी &c., अधीकथकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं.

EXPLETIVE, s. पादपूरणं, उपाधरं, वाक्यालङ्कारः, पादपूरकः शब्दः.

EXPLICABLE, a. See EXPLAINABLE.

To EXPLICATE, v. a. विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रितुं), व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), प्रकटीकृ.

EXPLICATION, s. विवृतिः *f.*, विवरणं, व्याख्या-ख्यानं, व्यक्तीकरणं, प्रकटीकरणं.

EXPLICATIVE, a. विवरणार्थकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं, वाचकः -का -कं.

EXPLICIT, s. व्यक्तः -क्ता -क्ते, सुव्यक्तः -क्ता -क्ते, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुप्रकाशः -शा -शं, स्पष्टार्थः -र्थो -र्थं, निश्चार्थः -र्थो -र्थं, स्फुटः -ट्टा -ट्टं, अव्यक्तः -क्ता -क्ते.

EXPLICITLY, *adv.* व्यक्तं, सुस्पष्टं, स्पष्टं, सुस्पष्टं, सुप्रकाशं, स्पष्टार्थं, भिन्नार्थं, स्पष्टं; 'explicitly shews,' स्पष्टयति.

EXPLICITNESS, *s.* व्यक्तत्वं -ता, सुस्पष्टता, स्पष्टता, सुस्पष्टता, सुप्रकाशता, स्पष्टार्थत्वं, भिन्नार्थत्वं, अवक्रता, वाचकता.

To EXPLODE, *v. n.* अन्तरग्निवातादिबलाद् महाशब्देन or महाशब्दपूर्व विभिद् in pass. (-भिद्यते) or विद् in pass. (-दीर्यते) or स्फुट् (c. 6. स्फुटति -टितुं) or विदल् (c. 1. -दलति -लितुं).

To EXPLODE, *v. a.* (Decry with noise, shew disapprobation) उद्योःस्त्रेण निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), कर्कशशब्देन अप्रसादं or असौकारं सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं) or अवज्ञास्पदं कृ.

EXPLODED, *p. p.* (Burst) महाशब्देन विदीर्यः -यी -र्यं or विभिद्यः -झा -ञं or स्फुटितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.—(Brought into disrepute) अधुनातनव्यवहारविरुद्धः -द्धा -द्धं, नूतनाचारविरुद्धः -द्धा -द्धं, अवज्ञातः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं.

EXPLOIT, *s.* कर्म *n.* (नं), महाकर्म *n.*, चेहितं, चेष्टा, विचेहितं, चरितं, प्रवृत्तिः *f.*, अद्भुतकर्म *n.*, आश्चर्य्यकर्म *n.*

EXPLORATION, *s.* अन्वेषणा -यां, पर्य्येषणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, अनुसरणं, परीक्षा -क्षणं, निरूपणं, समीक्षणं, संवीक्षणं, मार्गः -गेणं, अनुयोगः, शोधनं.

To EXPLORE, *v. a.* अन्विष्य (c. 4. -इयति, c. 6. -इच्छति -इयितुं -इष्टुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), मार्गं (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं), मृगं (c. 10. मृगयते -ति -यितुं), परीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), निरीक्ष्य, संवीक्ष्य.

EXPLORED, *p. p.* अन्वेषितः -ता -तं, अन्विष्टः -ष्टा -ष्टं, निरूपितः -ता -तं.

EXPLORER, *s.* अन्वेषक *m.* (पुं), अन्वेषी *m.* (नं), अनुसन्धाता *m.* (पुं), परीक्षकः.

EXPLOSION, *s.* महाशब्दपूर्व विदारणं or स्फोटनं or स्फुटनं or अकस्माद् विभङ्गः, समहाशब्दो विदारः, आकस्मिकविदारशब्दः, आकस्मिकविभङ्गशब्दः, व्याशब्दः.

EXPLOSIVE, *a.* आकस्मिकविदारणकारी -रिणी -रि (नं), महाशब्दपूर्वविभङ्गकारी &c., व्याशब्दकारी &c., विदारकः -का -कं, शोभदासः -सा -सं.

To EXPORT, *v. a.* (Goods to a foreign country) बाणिज्यद्रव्याणि or वस्तूनि विदेशे or देशान्तरे or वहिर्देशे यद् (c. 1. वहति, वोढुं or caus. बाहयति -यितुं) or आवह् or उपवह् or निर्विवह् or तृ in caus. (तारयति -यितुं) or सन् in caus. or जानी (c. 1. -नयति -नेतुं or caus. -नाययति -यितुं) or उपनी or प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं).

EXPORTABLE, *a.* देशान्तरे or वहिर्देशे वाह्यः -स्या -सं or उपवाह्यः &c.

EXPORTATION, *s.* देशान्तरे or वहिर्देशे वाहनं or उपवाहनं or अभिवाहं or तारणं or प्रेरणं.

EXPORTED, *p. p.* विदेशे or वहिर्देशे बाहितः -ता -तं or तारितः -ता -तं or सत्तारितः -ता -तं or प्रेरितः -ता -तं, देशान्तरीकृतः -ता -तं.

EXPORTS, *s. pl.* विदेशे or वहिर्देशे वाह्यानि बाणिज्यद्रव्याणि or वस्तूनि.

To EXPOSE, *v. a.* (Uncover) विवृ (c. 5. -वृणोति -णुते -वरितुं -रोतुं), अपवृ, अपावृ, उच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं).—(Make public) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश, प्रकाशीकृ, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ, प्रत्यक्षीकृ, प्रादुर्भू, आविष्कृ.—(Expose to view) प्रत्यक्षीकृ, सर्वदृग्गोचरं -रां -रं कृ.—(For sale) पक्ष्यपीपिकायां प्रवृ in caus. (-सारयति -यितुं).—(Make liable) अधीनं -नां -नं कृ.—(To the air) वायुव्याप्यं -व्यां -व्यं कृ.—(To the sun) सूर्यव्याप्यं -नां -नं कृ.—(To contempt, ridicule) अवमानास्पदं कृ, अवहासस्थानं कृ, हास्यं -स्यां -स्यं कृ.—(To danger) भयस्थानं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'to expose the failings of others,' परदोषाणि विवृ or अपवृ.

EXPPOSED, *p. p.* विवृतः -ता -तं, अपावृतः -ता -तं, अनावृतः -ता -तं, 250

अनाच्छादितः -ता -तं, प्रकाशीकृतः -ता -तं, प्रकटीकृतः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं; 'caught out in a crime,' दृष्टदोषः -वा -वं; 'exposed to the weather,' अभावकाशिकः -की -कं; 'exposed for sale,' क्रये प्रसारितः -ता -तं, क्रय्यः -व्या -व्यं, पक्ष्यः -स्या -स्यं, पक्ष्यपीपिकायां प्रसारितः -ता -तं.

EXPOSITION, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, व्याख्या -ख्यानं, स्पष्टीकरणं, प्रकाशनं, व्याकृतिः *f.*, व्याकरणं, व्यक्तीकरणं, चूर्णकं.

EXPOSITOR, *s.* व्याख्याता *m.* (पुं), प्रकाशकः, प्रवक्ता *m.* (पुं), अर्थपरिज्ञोपकः, अर्थविज्ञापकः, चूर्णिकृत् *m.*

EXPOSITORY, *a.* वाचकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं.

To EXPOSTULATE, *v. a.* आपत्तिं कृ, अप्यायेन or असम्यक् or अनुचितं करोषि or अन्यायकर्म त्वया कृतम् इत्यादिनिन्दावाक्यैर् अकृत्यकारिणं कश्चिज्जनं निवृ in caus. (-चारयति -यितुं), मेघं कापीः or मेघं कृपाः or भैतत् त्वया करणीयम् इत्यादिवाक्यैर् अन्यायकारिणा सह विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं) or अन्यायकर्मणः कश्चिज्जनं निवृ in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

EXPOSTULATION, *s.* आपत्तिः *f.*, अन्यायकर्म or असम्यक्कर्म or अयुक्तकर्म करोषि or कुकर्म त्वया कृतम् इत्यादिनिन्दाधैकं वाक्यं or इत्यादिवाक्यैर् अन्यायकारिणा सह विचारणं, निवर्त्तनार्थं वाक्यं, निवेदार्थकं प्रबोधवाक्यं, प्रतिवादः, प्रत्यादेशः.

EXPOSTULATORY, *a.* आपत्तिमयः -यी -यं, निन्दामयः -यी -यं, प्रत्यादेशकः -का -कं.

EXPOSURE, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशनं, विकाशनं, व्यक्तीकरणं, प्रकटीकरणं, प्रत्यक्षीकरणं, दृग्गोचरीकरणं, प्रसारणं; 'to the air,' वायुव्यापकत्वं.

To EXPOUND, *v. a.* व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्याकृ, प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं), प्रवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), स्पष्टीकृ, व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याचक्ष् (c. 2. -चष्टे), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), विवृ (c. 2. -वर्त्तयति).

EXPOUNDED, *p. p.* व्याख्यातः -ता -तं, व्याकृतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, व्याहृतः -ता -तं.

EXPOUNDER, *s.* व्याख्याता *m.* (पुं), प्रवक्ता *m.* (पुं), वक्ता *m.*, वादी *m.* (नं), प्रकाशकः, वाचकः, अर्थज्ञोपकः; 'of the law,' धर्मप्रवक्ता *m.*

To EXPRESS, *v. a.* (Press out) निष्पीड्य (c. 10. -पीडयति -यितुं), निपीड्य, निष्कृष्य (c. 1. -कर्षति -क्रुष्टुं), निहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), निर्देह्य (c. 2. -दोषिष्य -गुण्य).—(Utter, declare) वद् (c. 1. वदति -दितुं), कष्य (c. 10. कषयति -यितुं), उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याहृ, उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा, आविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -यितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), बुध्य (c. 10. बोधयति -यितुं).—(Represent, exhibit) सूच्, दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं); 'by gestures, &c.,' नट् (c. 10. नाटयति -यितुं), अभिनी (c. 10. -नयति -नेतुं), रूप्य (c. 10. रूपयति -यितुं); 'they express love,' शुक्लारभावं नाटयति; 'he expresses delight,' हर्षं नाटयति; 'in painting, &c.,' प्रतिरूप्य कृ, प्रतिवृत्तिं कृ, प्रतिमानं कृ.—(Indicate) सूच्, उद्दिश्य (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निर्दिश्य, लक्ष्य (c. 10. लक्षयति -यितुं).

EXPRESS, *a.* (Clear) व्यक्तः -क्ता -क्तं, सुस्पष्टः -क्ता -क्तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्यो -र्यं, अवक्रः -क्ता -क्तं, अवक्रार्थः -र्यो -र्यं, भिन्नार्थः -र्यो -र्यं, असन्दिग्धार्थः -र्यो -र्यं; 'in express terms,' स्पष्टार्थतः.

EXPRESS, *s.* (Courier) वेगी *m.* (नं), प्रगवी *m.* (नं), ववी *m.*, तरखी *m.* (नं), उद्देगः, त्वरितः, जघनः, जघः, धावकः, अजघनः, घातार्हः.

EXPRESSED, *p. p.* (In words) उक्तः -क्ता -क्तं, कथितः -ता -तं, आवेदितः -ता -तं, अभिहितः -ता -तं.—(Shewn, indicated) दर्शितः -ता -तं.

सूचितः -ता -ते.

EXPRESSIBLE, *a.* कथनीयः -या -यं, कथ्यः -व्या -व्यं, निर्वचनीयः -या -यं, आख्येयः -या -यं.—(To be pressed out) निष्कर्षणीयः -या -यं, निरहरणीयः -या -यं.

EXPRESSION, *s.* (Declaration) वादः, कथनं, ज्ञापनं, विज्ञापनं, व्यापनं, आवेदनं, अभिधानं, बोधनं, कीर्तनं, प्रवचनं.—(Utterance) उदाहरणं, व्याहरणं, उच्चारणं.—(Phrase, word) उक्तिः *f.*, वाक्यं, वचनं, उक्तं, वाक् *f.* (च्), शब्दः, अभिधेयं, वचः *n.* (स्), पदः; 'authorized expression,' आशोक्तिः.—(Style, manner) रीतिः *f.*, मार्गः, व्यापारः; 'style of expression,' वाग्व्यापारः.—(Feeling, tone) रसः.

EXPRESSIVE, *a.* वाचकः, -का -कं, सूचकः -का -कं, उद्बोधकः -का -कं, अभिधायिकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, अर्थः -यो -यै or अर्थकः -का -कं in comp.; as, 'expressive of tenderness,' करुणार्थकः -का -कं.—(Full of meaning) पूर्णार्थः -यो -यै, अर्थवान् -वती -वत् (त्), सार्थः -यो -यै, गुर्वर्थः -यो -यै, साकूतः -ता -तं.

EXPRESSIVELY, *adv.* पूर्णार्थतः, व्यक्तार्थतः, मार्थं, साकूतं, समीर्यं.

EXPRESSIVENESS, *s.* वाचकत्वं, पूर्णार्थत्वं, अर्थवत्त्वं, सार्थत्वं, गौरवं.

EXPRESSLY, *adv.* व्यक्ते, सुव्यक्ते, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थतः, व्यक्तार्थतः, अवक्ते, असन्दिग्धार्थतः.

TO EXPROBATE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दिन्तु), गर्ह (c. 1. गर्हते -र्हिन्तु), विगर्ह, कुल् (c. 10. कुल्यति -यितु), उपालम् (c. 1. -लभते -लभन्तु), तिरस्कृ.

EXPROBATION, *s.* निन्दा, गर्हा, तिरस्कारः, दुर्वचनं, भर्त्सनवाक्यं, उपक्रोशः.

TO EXPUGN, *v. a.* दुर्गैर्लङ्घ (c. 10. लङ्घयति -यितु), विजि (c. 1. -जयते -ति -जेतु).

EXPUGNABLE, *a.* लङ्घनीयः -या -यं, आक्रमणीयः -या -यं, विजयेतव्यः -व्या -व्यं.

EXPUGNATION, *s.* दुर्गैर्लङ्घनं, दुर्गाक्रमणं, विजयः, जयः.

EXPULSION, *s.* अपसारणं, निःसारणं, निरसनं, निराकरणं, अपनोदः -दनं, निर्वसनं, विवासनं, प्रवासनं, प्रवाजनं, वहिष्करणं, निष्कासनं, निःकासनं, प्रयापणं.—(The state) प्रवासः, विवासः.

EXPULSIVE, *a.* अपनोदनः -ना -नं, निरसनः -ना -नं, निराकरणः -णुः -णु.

EXPUNCTION, *s.* लोपः, विलोपः -पनं, उच्छेदः, अपमार्जना, व्यामर्शः, विनाशः.

TO EXPUNGE, *v. a.* लुप् (c. 6. लुप्यति -लुपन्तु), लोप् (c. 10. लोपयति -यितु), विलुप्, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छन्तु), व्यामृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टु), अपमृज्, उन्मृज्, व्यामृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टु), विनश् in caus. (-नाशयति -यितु), उद्धृ (c. 1. -हरति -हन्तु).

EXPUNGED, *p. p.* उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, लुप्तः -न्ना -न्नं, व्यामृष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्धृतः -ता -तं.

TO EXPURGATE, *v. a.* शुष् (c. 10. शोधयति -यितु), विशुष्, पू (c. 9. पुनाति -नोति, पयितु), विपू, परिपू, निर्मलीकृ, मलं हृ (c. 1. हरति, हन्तु), पवित्रीकृ, शुचीकृ, परिष्कृ.

EXPURGATED, *p. p.* विशोधितः -ता -तं, पावितः -ता -तं, पवित्रीकृतः -ता -तं.

EXPURGATION, *s.* शोधनं, विशोधनं, पावनं, पवित्रीकरणं, मलापकर्षणं, निर्मलीकरणं, परिष्करणं.

EXPURGATORY, *a.* शोधकः -का -कं, पावकः -का -कं, पावनः -ना -नं.

EXQUISITE, *a.* (Choice) उत्तमः -मा -मं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Nice, accurate) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, समञ्जसः -सा -सं, शुद्धः -द्धा -द्धं.—(Highest) परमः -मा -मं, उत्तमः -मा -मं; 'exquisite delight,' परमानन्दः, परमहर्षः, रोमहर्षणं, पुलकः; 'causing exquisite pleasure,' परमानन्दः -दा -दं, रुचिरमुद् *m. f. n.*—(Keen) तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं; 'exquisite pain,' तीव्रवेदना.

EXQUISITELY, *adv.* (Nicely) सूक्ष्मे, सूक्ष्मेन, सौख्येन, अञ्जसा.—(In a high degree) परमे, उत्तमे; 'exquisitely delighted,' परमहृष्टः.

-ष्टा -ष्टं, पुलकितः -ता -तं, हर्षरोमाञ्चितः -ता -तं.

EXQUISITENESS, *s.* (Nicety) सूक्ष्मता, सौख्यं, मामञ्जस्य.—(Keeness) तीक्ष्णता, तीक्ष्ण्यं, तीव्रता.—(Choiceness) उत्तमता, उत्कृष्टता.

TO EXSICCATE, *v. a.* शुष् in caus. (शोषयति -यितु), उच्छुष्, विशुष्.

EXSICCATION, *s.* शोषः -षणं, उच्छोषणं, परिशोषः, विशोषणं, नीरसीकरणं.

EXSICCANT, EXSICCATIVE, *a.* शोषकः -का -कं, उच्छोषणः -णी -णं, विशोषणः -णी -णं.

EXSPUITION, *s.* निष्पीवः -पनं, निष्ठेपनं, स्नेहनिरसनं, उत्तिरणं.

EXTANT, *a.* (Protruding) वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिर्भूतः -ता -तं.—(In existence) विद्यमानः -ना -नं, वर्तमानः -ना -नं, प्रकाशः -शा -शं.

EXTASY, EXTATIC. See ECSTASY, ECSTATIC.

EXTEMPORANEOUS, EXTEMPORARY, *a.* अचिन्नापूर्वः -र्वो -र्वं, अपूर्वचिन्तः -न्ता -नं, अचिन्तितः -ता -तं, अयात्पूर्वः -र्वो -र्वं, अयात्कृतः -ता -तं, अयात्भूतः -ता -तं, आकस्मिकः -की -कं, अविचारितः -ता -तं, अकल्पितः -ता -तं, अध्यानपूर्वः -र्वो -र्वं, प्रस्तुतः -ता -तं, समयोपयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रस्तावयोग्यः -ग्या -ग्यं.

EXTEMPORE, *adv.* पूर्वचिन्तां or पूर्वयत्नम् अकृत्वा, चिन्तां विना, पूर्वध्यानं विना, अचिन्तितं, अविचारितं, अनायासेन, द्रुतं.

TO EXTEMPORE, *v. n.* पूर्वचिन्ताम् अकृत्वा वद् (c. 1. वदति -दिन्तु), अकस्मात् or पूर्वविचारं विना वद्.

TO EXTEND, *v. a.* तन् (c. 8. तनोति -न्ति), वितन्, व्यातन्, प्रतन्, विततीकृ, प्रमृ in caus. (-सारयति -यितु), अतिसृ, विसृ; विसृ or विसृ (c. 5. -स्तृणोति, c. 9. -स्तृणाति -स्तृरितु -रीतु, c. 10. -स्तारयति -यितु), प्रष् (c. 10. प्रषयति -यितु), आयम (c. 1. -यच्छति -यन्तु), प्रपञ्च (c. 10. -पञ्चयति -यितु), प्रचर् in caus. (-चारयति -यितु).—(Extend the hand, &c.) हस्तं प्रमृ in caus. or प्रषह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतु).—(Enlarge) वृष् in caus. (-वर्णयति -यितु), मेवृष्, विवृष्, विशालीकृ, विपुलीकृ, प्रचुरतरं दत् (c. 3. ददाति, दातु), प्रदा, अनुदा, प्रयम्—(Prolong) द्राघ (nom. द्राघयति -यितु), दीधीकृ दीधतरं -रां -रं कृ.

TO EXTEND, *v. n.* तन् in pass. (तन्यते), वितन्, विततीभू, प्रमृ (c. 1. -सरति -सन्तु), प्रमृप् (c. 1. -स्प्रेति -स्पन्तु), विसृप् आया (c. 2. -याति -न्तु), आयम (c. 1. -यच्छते -यन्तु), प्रष् (c. 1. प्रषते -यितु), विप्रष्, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोन्तु), निरुह, विसृ in pass. (-स्तृयते), व्याप् (c. 5. -आप्तेति -आन्तु), विप्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थान्तु), प्रवृष् (c. 1. -वर्धते -र्धन्तु), विजृम्भ (c. 1. -जृम्भते -म्भन्तु).

EXTENDED, *p. p.* विततः -ता -तं, प्रविततः -ता -तं, व्याततः -ता -तं, सन्नतः -ता -तं, आयातः -ता -तं, समायातः -ता -तं, आयामितः -ता -तं, व्यायातः -ता -तं, प्रथितः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, विसृतः -ता -तं, विस्तीर्यः -र्यो -र्यं, बहुविस्तीर्यः -र्यो -र्यं, आयाति -मान् -मती -मत् (त्), विरूढः -ढा -ढं, प्ररूढः -ढा -ढं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, परिगतः -ता -तं, विजृम्भितः -ता -तं.—(As the hand, &c.) प्रसारितः -ता -तं, उज्जितः -ता -तं; 'having the fingers extended,' उज्जिताङ्गुलिः -लिः -लि.

EXTENDIBLE, EXTENSIBLE, *a.* विस्तारयितुं or विततितुं शक्यः -क्या -क्यं, विस्तारणीयः -या -यं, प्रसारणीयः -या -यं, विस्तारणक्षमः -मा -मं, आयाम्यः -म्या -म्यं.

EXTENSIBILITY, *s.* विस्तारणीयता, विततित्वमता, आयाम्यता.

EXTENSION, *s.* विस्तारः, विसृतिः *f.*, विस्तीर्णता, विस्तारः, विततिः *f.*, प्रततिः *f.*, आयातिः *f.*, आयामः, वितानः -नं, तानः, सन्नतिः *f.*, प्रसारणं, प्रसरणं, प्रसरः, विस्तरणं, प्रसर्पणं, विसर्पणं, प्रपञ्चः, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, वृद्धिः *f.*

- प्रवृद्धिः *f.* प्रपञ्चः, व्यासः, विपुलता.
EXTENSIVE, a. विस्तीर्णः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, विशालः -ला -लं, सुपथ्यः -मा -मं, बृहन् -हन् -हत् (त्), पृथुः -धी -धु, पृथुलः -ला -लं, प्रचुरः -रा -रं, विकटः -टा -टं, आयतः -ता -तं, आयतिमान् -मती -मत् (त्), असंख्यः -धा -धं, अत्यन्तः -न्ता -नं.
EXTENSIVELY, adv. सुविस्तीर्णं, सुविस्तरं, सुविस्तरेण, विस्तरशस्, अतिमात्रं, विपुलं, प्रचुरं, सामान्यतम्.
EXTENSIVENESS, s. विस्तीर्णता, विस्तारः, विस्तृतिः *f.* विपुलता, विशालता, पृथुत्वं, बृहत्त्वं, परिसरः, आयतिः *f.*, व्याप्तिः *f.*, व्यापकत्वं.
EXTENT, s. (Bulk, width, length) विस्तारः, विशालता, विपुलता, बृहत्त्वं, आयतिः *f.*, व्यापकः, प्रपञ्चः, सन्ततिः *f.*, विमानकं, पाटः—(Compass) परिमाणं, परिणाहः, परिसरः, परिधिः *m.*—(Degree, measure) मात्रं, परिमाणं, प्रमाणं, मानं.—(Limit) पथ्यं.—(Range) विषयः; 'to what extent?' कियत्पथ्यं, किमपथ्यं, कियत्प्रमाणं; 'to such extent,' एतावत्; 'such an extent,' एतावत्; 'to a slight extent,' ईपत्, किञ्चित्, अल्पमात्रं, स्लोकं.
To EXTENUATE, v. a. (Lessen) न्यूनीकृ, न्यूनं (c. 10. -जनयति -यितुं), लघु (nom. लघयति -यितुं), कन (nom. कनयति -यितुं), अल्पीकृ, क्षीणीकृ, ह्रस्व (c. 10. ह्रासयति -यितुं).—(A crime) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), उपशम्, पापापनुक्तिं कृ, पापक्षालनं कृ.
EXTENUATED, p. p. उपशान्तः -न्ता -नं, शमितः -ता -तं, न्यूनीकृतः -ता -तं.
EXTENUATION, s. पापोपशान्तिः *f.*, पापशान्तिः *f.*, उपशमः, पापापनोदनं, पापापनुक्तिः *f.*, पापमार्जना, पापप्रक्षालनं, पापापेक्षा.
EXTERIOR, a. बाह्यः -द्या -द्यं, बाह्यकः -का -कं, बहिःस्थः -स्था -स्थं, बहिर्भूतः -ता -तं, बहिर्भवः -वा -वं, बहिस् in comp.; as, 'an exterior object,' बहिरङ्गः.
EXTERIOR, s. बहिर्भागः, बाह्यभागः, बहिर्भावः, उपरिस्थभागः.
To EXTERMINATE, v. a. उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), समूलं or आमूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or समुद्धृ or उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं), उन्मूलं (c. 10. -मूलयति -यितुं), नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्.
EXTERMINATED, p. p. उच्छिन्नः -न्ना -नं, विनाशितः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, उत्पाटितः -ता -तं, उन्मूलितः -ता -तं, सादितः -ता -तं.
EXTERMINATION, s. उच्छेदः, समुच्छेदः, उच्छिन्निः *f.*, सध्वनाशः, उद्धरणं, समूलोत्पादनं, मूलादुद्धरणं, उन्मूलनं, समूलघातं, विनाशः, प्रलयः, लोपः, शोधनं.
EXTERMINATOR, s. उद्धर्ता *m.* (नृ), विनाशकः, उच्छेदी *m.* (नृ).
EXTERMINATORY, a. उच्छेदी -दिनी -दि (नृ), सध्वनाशकः -का -कं.
EXTERNAL, a. बाह्यः -द्या -द्यं, बाह्यकः -का -कं, बहिःस्थः -स्था -स्थं, बहिर्वर्षी -क्षिणी -क्षि (नृ), बहिर्भूतः -ता -तं, बहिर्भवः -वा -वं, बहिस् in comp.; as, 'an external part,' बहिरङ्गः.
EXTERNALIA, adv. बाह्यतः, बहिस्, बहिर्भागे, उपरिभागे; 'produced externally,' बहिर्भवः -वा -वं.
EXTINCT, a. (Extinguished) शान्तः -न्ता -नं, शमितः -ता -तं, निर्वाणः -णा -णं.—(Abolished, at an end) नष्टः -ष्टा -ष्टं, विनष्टः -ष्टा -ष्टं, निवृत्तः -न्ता -नं, निवृत्तः -न्ता -नं, विगतः -ता -तं, निर्गतः -ता -तं, अवसितः -ता -तं, अवसन्नः -न्ता -नं, क्षीणः -णा -णं, परिक्षीणः -णा -णं, उच्छिन्नः -न्ता -नं, लुप्तः -न्ता -नं; 'becomes extinct,' शाम्यति.
EXTINCTION, EXTINGUISHMENT, s. (Quenching) निर्वाणं, निर्वाण्यं, शान्तिः *f.*—(Abolition, destruction) नाशः, विनाशः, प्रणाशः, उच्छेदः, समुच्छेदः, उद्धरणं, लोपः, विलोपनं, क्षयः, संहारः; 'of race,' निर्वंशः.
To EXTINGUISH, v. a. (Quench) निर्वा in caus. (-वापयति -यितुं), शम्

- in caus. (शमयति -यितुं), उपशम्, प्रशम्.—(Destroy, put an end to) नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्, निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), निदैह् (c. 1. -दहति -दह्युं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोप्, c. 10. लोपयति -यितुं), सद् in caus. (सादयति -यितुं); 'to be extinguished,' शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), निर्वा (c. 4. -वापयति).
EXTINGUISHABLE, a. शाम्यः -म्या -म्यं, शमनीयः -या -यं, निर्वाण्यः -ण्या -यं, निर्वाण्यीयः -या -यं, नाशयः -श्या -श्यं, नाशनीयः -या -यं, विलोपनीयः -या -यं.
EXTINGUISHED, p. p. (Quenched) निर्वाणः -णा -णं, निर्वापितः -ता -तं, शान्तः -न्ता -नं, संशान्तः -न्ता -नं, शमितः -ता -तं, प्रशमितः -ता -तं, शान्ताग्निः -ग्निः -ग्निं, शान्ताग्निः -ग्निः -ग्निं.—(Destroyed) नष्टः -ष्टा -ष्टं, विनष्टः -ष्टा -ष्टं.
EXTINGUISHER, s. निर्वापकः, निर्वाणकारी *m.* (नृ).—(Of a candle) दीपनिर्वापकः.
To EXTIRPATE, v. a. उन्मूलं (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूलं, मूलात् or समूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्धृ, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं), व्यपहृ in caus. (-रोपयति -यितुं), उद्धृ (c. 6. -वृहति -वर्त्तितुं), निष्कुष्य (c. 9. -कुष्याति -कोष्टुं).
EXTIRPATED, p. p. उन्मूलितः -ता -तं, उत्पाटितः -ता -तं, उच्छिन्नः -न्ता -नं, उद्धृतः -ता -तं, व्यपरोपितः -ता -तं, आवहितः -ता -तं, आवहितः -ता -तं, निष्कुषितः -ता -तं, निर्वीजः -जा -जं.
EXTIRPATION, s. उन्मूलनं, उत्पादनं, उच्छेदः, उद्धरणं, समूलोत्पादनं, समूलोद्धरणं, उच्छिन्निः *f.*, व्यपरोपणं, निष्कोपणं, नाशः, विनाशः.
EXTIRPATOR, s. उद्धर्ता *m.* (नृ), उन्मूलयिता *m.* (नृ), उच्छेदी *m.* (नृ).
To EXTOL, v. a. प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिप्रशंस, स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), अभिष्ट, संस्तु, विष्ट, परिसंस्तु, स्थाप् (c. 1. स्थापते -यितुं, c. 10. स्थापयति -यितुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), प्रष् (c. 10. प्रथयति -यितुं), विख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), प्रख्या.
EXTOLLED, p. p. प्रशंसितः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, अभिष्टुतः -ता -तं.
EXTOLLER, s. प्रशंसकः, कीर्तयिता *m.* (नृ), अनुकीर्तनकृत् *m.*, स्तावकः.
EXTORTIVE, a. बाधकः -का -कं, उपद्रवी -विणी -वि (नृ), सबाधः -धा -धं.
To EXTORT, v. a. and n. बलात् or बलेन ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अन्यायत आदा (c. 3. -दधे -ददाति -दातुं), दा in caus. (दापयति -यितुं), विहा in caus. (-हापयति -यितुं), आह in caus. (-हारयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), परिबाध्, उपधिं कृ.
EXTORTED, p. p. बलादुद्धृतः -ता -तं, दापितः -ता -तं, विहापितः -ता -तं.
EXTORTER, EXTORTIONER, s. अन्यायेन परस्मादायी *m.* (नृ), बलेन परस्मादाहकः, बाधकः, उपद्रवी *m.* (नृ), उपधिकः, जीवधिकः, दुर्वृत्तः, दुरात्मा *m.* (नृ), दम्पुः *m.*, लोठयिता *m.* (नृ).
EXTORTION, s. अन्यायेन or बलेन परस्मादग्रहणं, बाधः-धनं, उपद्रवः, विग्रहः, अभिद्रोहः, उपधिकरणं, उपधिः *m.*, बलात्कारः, निहुरता, दौरालम्प्यः, हठः.
EXTRA, s. अधिकं, आधिक्यं, आतिरेक्यं, अति in comp.—(Beyond the usual quantity) अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, निरूपित-परिमाणातिरिक्तः -क्ता -क्तं.
To EXTRACT, v. a. निष्कृप् (c. 1. -कर्षति -कर्तुं), उत्कृप्, आकृप्; उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), निदैह्, उद्धृ (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निदैह् (c. 2. -दोषि -दुषु), निष्कुष्य (c. 9. -कुष्याति -कोष्टुं), उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं), उद्धृ (c. 6. -वृहति -वर्त्तितुं), उत्पद् in caus. (-पाटयति -यितुं), निर्गम् in caus. (-गमयति -यितुं); 'the teeth,' दन्तान् उद्धृ.
EXTRACT, s. (That which is extracted) उद्धृतं, उद्धाटः, निष्कर्षः,

बृत्तिः *m.*—(Essence) रसः, निर्यासः, निर्यहः, कषायः, अवलेहः ; 'of flowers,' पुष्पनिर्यासः—(Epitome) सङ्ग्रहः, सारः, संक्षेपः.
 EXTRACTED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, निष्कर्षितः -ता -तं, निर्वृतः -ता -तं, निष्कुषितः -ता -तं, निर्गतः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं; 'having the teeth extracted,' उद्धृतदंष्ट्रः -द्वा -द्वं.
 EXTRACTION, *s.* उद्धारः, निर्हारः, निष्कर्षणं, अभ्यवकर्षणं, आकर्षणं, निष्क्रीपणं, व्यवस्थितिः *f.*—(Birth, lineage) जन्म *n.* (नं), जातिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, वंशः, कुलं; 'of high extraction,' महाकुलः -ला -लं; 'of royal extraction,' राजवंश्यः -श्या -श्यं.
 EXTRA-JUDICIAL, *a.* व्यवहारविधिविहीनः -ता -तं, व्यवहाराव्ययः -स्या -स्यं, व्यवहारातिरिक्तः -क्ता -क्तं, व्यवहारातिशयः -रा -रं, व्यवहारातिक्रान्तः -ना -नं.
 EXTRA-JUDICIALLY, *adv.* व्यवहारविधिव्यतिरेकेण, व्यवहारम् अतिक्रम्य.
 EXTRA-MUNDANE, *a.* लोकवर्हिभूतः -ता -तं, लोकवाद्यः -स्या -स्यं, अतिसंसारः -रा -रं, अलौकिकः -की -कं, असांसारिकः -की -कं.
 EXTRANEOUS, *a.* वाद्यः -स्या -स्यं, वाहीकः -का -कं, वहिर्भवः -वा -वं, वहिर्भूतः -ता -तं, वहिःस्थः -स्या -स्यं, भिन्नः -क्ता -क्तं, विभिन्नः -क्ता -क्तं, अन्यः -न्या -न्यत्, परः -रा -रं, विविक्तः -क्ता -क्तं, असहजः -जा -जं, असहज्यो -न्यनी -न्यि (नं), विदेशीयः -या -यं.
 EXTRAORDINARILY, *adv.* अपूर्वप्रकारेण, अद्भुतप्रकारेण, अद्भुतं, असाधारम्येन, वैलक्षण्येण, विचित्रं, आश्चर्य्यप्रकारेण, अप्रमिदं.
 EXTRAORDINARINESS, *s.* अद्भुतत्वं, आश्चर्य्यत्वं, अपूर्वत्वं, अप्रमिदत्वं, वैलक्षण्यं, असाधारम्यं, विचित्रता.
 EXTRAORDINARY, *a.* अपूर्वः -द्वी -द्वं, अद्भुतः -द्वी -द्वं, असाधारणः -णी -णं, असामान्यः -न्या -न्यं, अप्रमिदः -द्वा -द्वं, आश्चर्य्यः -थ्या -थ्यं, महाद्भुतः -ता -तं, अद्भुतः -ता -तं, अप्रकृतः -ता -तं, विचित्रः -त्रा -त्रं, विलक्षणः -शा -शं, अधिकः -का -कं, लोकोन्नतः -रा -रं, अधिकोन्नतः -रा -रं, विरलः -ला -लं.
 EXTRAVAGANCE, *s.* (In expenditure) अतिव्ययः, अपव्ययः, महान व्ययः, धनव्ययः, धनोत्सर्गः, अर्थोत्सर्गः, धनमोक्षणं, अर्थदूषणं, व्ययापरिमितता, —(Excess in general) अतिक्रमः, उत्क्रमः, मर्यादातिक्रमः, नियमातिवृत्तिः, अमर्यादा, अपरिमितता, अव्ययः, अत्याचारः, अभिचारः.
 EXTRAVAGANT, *a.* (Prodigal) अतिव्ययी -यिनी -यि (नं), अपव्ययी &c., व्ययशीलः -ला -लं, अपरिमितव्ययः -या -यं, अर्थप्रः -प्रो -प्रं, धनापचेता -ची -नृ (नृ), मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं—(Exceeding bounds) मर्यादातिक्रमो -मिणी -मि (नं), अतिक्रान्तमर्यादा -दा -दं, उत्क्रान्तमर्यादा -दा -दं, अमर्यादा -दा -दं, अतिमर्यादा -दा -दं, अपरिमितः -ता -तं, अत्याचारी -रिणी -रि (नं), अभिचारी -रिणी -रि (नं).
 EXTRAVAGANTLY, *adv.* (Prodigally) अतिव्ययेन, महाव्ययेन, मुक्तहस्तेन, —(Beyond all bounds) अतिमर्यादां, अत्यन्तं, अतिमात्रं, अतिशयेन, अपरिमितं.
 To EXTRAVAGATE, *v. a.* मर्यादाम् अतिक्रमं (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), उत्क्रमं, व्युत्क्रमं.
 EXTRAVAGATION, *s.* मर्यादातिक्रमः, नियमातिक्रमः, उत्क्रमः, उल्लङ्घनं.
 EXTRAVASATED, *a.* नाडिवहिर्भूतः -ता -तं, नाडिवहिष्कृतः -ता -तं, शिराय-हिगतः -ता -तं.
 EXTRAVASATION, *s.* नाडिवहिष्करणं, रक्तोत्सर्गः, रक्तमोक्षणं.
 EXTREME, *a.* (Outermost) वाद्यः -स्या -स्यं—(Greatest, utmost) परमः -मा -मं, महान् -हती -हत् (तं), अत्यन्तः -ना -नं, आत्यन्तिकः -की -कं, उन्नमः -मा -मं, परः -रा -रं, अतिशय or अति prefixed; as, 'extreme pain,' अतिव्यथा—(Last) अन्त्यः -न्या -न्यं, अन्तिमः -मा -मं, अन्त or शेष in comp.; 'extreme part,' शेषभागः; 'extreme limit,' परमावधिः *m.*
 EXTREME, *s.* अन्तः -नं, पर्यन्तं, पारः -रं, उन्नमावधिः *m.*, परमावधिः *m.*,

शेषभागः—(Excess) अत्यन्तता, आधिक्यं, अतिशयं.
 EXTREMELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अतिमात्रं, नितान्तं, अत्यर्थं, एकान्तं -न्तस्, परमं, परं, अतीव, बहु, अति or अतिशय prefixed; as 'extremely passionate,' अत्यन्तकोपनः -ना -नं.
 EXTREMITY, *s.* (Utmost point) अन्तः -नं, अर्थं, अग्रभागः, पर्यन्तं, प्रान्तः, सीमा, अवधिः *m.*, पारः -रं, उन्नमावधिः *m.*, परमावधिः *m.*, शेषावधिः *m.*, शेषभागः; 'the lower extremities,' अधःकायः, शरीरस्य अधोभागः—(Utmost distress) अतिकृष्टं, अत्यन्तक्रेशः, अत्यन्तदुःखं.
 EXTRICABLE, *a.* उद्धारणीयः -या -यं, उद्धार्यः -थ्या -थ्यं, मोचनीयः -या -यं.
 To EXTRICATE, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्धृ, मुच्य (c. 6. मुच्यति, मोच्यते, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच्य, प्रविमुच्य, उन्मुच्य in caus. (-तारयति -यितुं), निमुच्य, सन्मुच्य, मोच्य (c. 10. मोचयति -यितुं), त्रै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परिवच्य, सन्वच्य, रक्ष्य (c. 1. रक्षति -क्षितुं), विशुष्य (c. 10. -शोधयति -यितुं).
 EXTRICATED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, समुद्धृतः -ता -तं, उन्नीतः -नी -नं, निस्तारितः -ता -तं, तारितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, मोचितः -ता -तं, त्राणः -त्रा -त्रं.
 EXTRICATION, *s.* उद्धारः, उद्धारणं, समुद्धारणं, मुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः -क्षणं, रक्षा, परिरक्षणं, त्राणं, निस्तारः, निस्तारणं, उत्तारः, उत्तारणं, तारणं, विशोधनं, शुद्धिः *f.*
 EXTRINSIC, EXTRINSICAL, *a.* वाद्यः -स्या -स्यं, वाहीकः -का -कं, वहिःस्थः -स्या -स्यं, वहिर्भवः -वा -वं, असहजः -जा -जं, असहज्यो -न्यनी -न्यि (नं).
 EXTRINSICALLY, *adv.* वाद्यतस्, वहिस, वहिभागे, अनभ्यन्तरात्.
 To EXTRUDE, *v. a.* वहिष्कृत्य, निरस्य (c. 1. -अस्यति -असितुं), उत्सृज्य (c. 10. -मारयति -यितुं).
 EXPRESSION, *s.* वहिष्करणं, निःसारणं, अपसारणं, उत्सारणं, निरसनं.
 EXUBERANCE, *s.* अधिमांसं, म्फोटः, म्फोणं, मण्डः, उन्नभागः.
 EXUBERANCE, *s.* समृद्धिः, मामण्डं, परिपूर्णता, बाहुल्यं, बहुत्वं, प्राचुर्यं, म्फोतिः *f.*, म्फोतिः *f.*, उत्सर्गः, उद्भूतः, उपव्ययः, वृद्धिः *f.*, आधिक्यं.
 EXUBERANT, *a.* समृद्धः -द्वा -द्वं, बहुलः -ला -लं, परिपूर्णः -शी -शी, प्रचुरः -रा -रं, यथेषुः -णुः -णुः, म्फोतिः -ता -तं, उत्सर्गः -क्ता -क्तं, उद्भूतः -क्ता -क्तं, पीनः -ना -नं, पुष्कलः -ला -लं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उपचितः -ता -तं.
 EXUBERANTIA, *adv.* बाहुल्येन, बहुशस्, प्रचुरं, पुष्कलं, उद्भूतेण.
 To EXUBERATE, *v. a.* बहुल्येन, प्रचुरीभ, समृद्धं (c. 5. -अभूति -अभूतुं).
 EXUDATION, *s.* स्वेदः, प्रसवः, स्वेदजलस्रावः, स्वेदविन्दुस्रावः, रसः, रसस्रावः, स्यन्दनं, सवः -वणं, प्रसवणं, स्रावः, निर्यासः, सुतिः *f.*, घर्मपयः *n.* (सं), कषायः, वेष्टकः.
 To EXUDE, *v. a.* सिद् (c. 4. सिद्यति, स्वेत्तुं), प्रसिद्, स्वेदवत् प्रसु (c. 1. -स्रवति -स्रोतुं) or स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं).
 To EXUDE, *v. a.* स्वेदं प्रसु in caus. (-सावयति -यितुं) or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं).
 EXUDED, *p. p.* प्रसृतः -ता -तं, स्यन्नः -न्ना -न्नं, निःसृतः -ता -तं, निर्गतः -ता -तं.
 To EXULCERATE, *v. a.* व्रणीकृ, व्रणं or व्रतं कृ or उत्पद्य in caus. (-पादयति -यितुं).
 EXULCERATION, *s.* व्रणकरणं, व्रतकरणं, व्रणोत्पत्तिः *f.*, व्रणोत्पादनं.
 To EXULCERATE, *v. a.* अत्यन्तं or अतिशयेन नन्द (c. 1. नन्दति -न्दितुं) or आनन्द or हृष्य (c. 4. हृष्यति, हर्षितुं) or ह्लाद (c. 1. ह्लादते -दितुं), उन्नम्य (c. 1. लसति -सितुं), परमहर्षम् इ (c. 2. रति -तुं), मद् (c. 4. माद्यति, मदितुं).
 EXULTATION, *s.* परमानन्दः, परमहर्षः, परमाह्लादः, अत्यन्ताह्लादः, मादः, अत्यानन्दः, महोत्सवः.

EXULTING, *a.* परमहर्षः-ष्टा-ष्टं, उत्ससितः-ता-तं, अत्यनन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), सगर्भः-घ्ना-घ्नं, सदर्पः-पा-पं.

EXUPERABLE, *a.* लङ्घनीयः-या-यं, अधिगम्यः-म्या-म्यं, अतिक्रमणीयः-या-यं.

EXUSTION, *s.* निर्दोहः, निर्दहनं, परिदहनं, भग्नसात्करणं.

EYE, *s.* चक्षुः *n.* (स्), नयनं, लोचनं, नेत्रं, विलोचनं, अक्षि *n.*, ईक्ष्यं, प्रेक्ष्यं, दृष्टिः *f.*, दृक् *f.* (श्), दृशा, दृशिः *f.*, अक्षं, देवदीपः, विश्वदूरः; 'pupil of the eye,' तारका, कनीनिका; 'corner of the eye,' अपाङ्गः, नयनोपानतः; 'mind's eye,' ज्ञानचक्षुः *n.* (स्), ज्ञानदृष्टिः *f.*; 'evil-eye,' कुदृष्टिः *f.*; 'long eyes,' आकर्णलोचने; 'having good eyes,' सुलोचनः-ना-नी-नं, यामलोचनः-ना-नं, स्वयः-क्षी-क्षं; 'having large eyes,' फुल्लनयनः-ना-नी-नं, फुल्ललोचनः-ना-नी-नं; 'having sharp eyes,' मृक्ष्णाक्षः-क्षी-क्षं; 'having red eyes,' अरुणोक्ष्यः-क्षा-क्षं; 'doing what is right in one's own eyes,' स्वेच्छाचारी-रिणी-रि (न्); 'before one's eyes,' प्रत्यक्षे, प्रत्यक्षेण, प्रत्यक्षतस्, समक्षं, साक्षात्, पश्यतस् ind. or expressed by the pres. part. of दृश्; as, 'he steals my goods before my eyes,' पश्यतो मम द्रव्याणि हरति; 'visible to the eye,' चक्षुर्ग्राह्यः-क्षा-क्षं, दृष्टिगोचरः-रा-रं; 'with one's own eye,' स्वचक्षुषा; 'glance of the eye,' दृष्टिपातः, नयनपातः; 'in my eyes,' मां प्रति.—(View, regard) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, प्रेक्षितं, योक्षितं, निरीक्षा.—(Aperture) छिद्रं, रन्ध्रं; 'eye of a needle,' सूचीछिद्रं, सूचिरन्ध्रं.—(Catch for a book) कुडुपः.—(Bud) मुकुलं, कुडमलं, जालकं.

To EYE, *v. a.* निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), आलोक (c. 10. -लोकयति-यितुं, c. 1. -लोकते-कितुं); 'to eye askance,' कटाक्षेण or अपाङ्गेन दृश (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or अवेक्ष.

EYE-BALL, *s.* तारा, चक्षुःपिण्डः, नेत्रपिण्डः, नेत्रकोषः-यं, अक्षिगोलः, अक्षिकूटकः, विडालः; 'of an elephant,' इषीका.

EYE-BEAM, *s.* (Glance) नयनपातः, दृष्टिपातः, दृष्टिनिपातः, दृष्टिवाणः.

EYE-BROW, *s.* भ्रूः *f.*, भ्रूलता, कोदण्डः, चक्षुर्भ्रूः *f.*; 'the two eye-brows,' भ्रुवौ *du.*; 'space between them,' कृच्छं, भ्रुवोर्मध्यं; 'wrinkled eye-brow,' लोचकः.

EYED, *p. p.* and *a.* (Viewed) निरीक्षितः-ता-तं, आलोकितः-ता-तं; 'eyed askance,' कटाक्षितः-ता-तं.—(Having eyes) used in comp.; as, 'black-eyed,' कृष्णनयनः-नी-नं, असितनयनः-नी-नं, नीलाक्षः-क्षी-क्षं; 'fiery-eyed,' ज्वलितनयनः-नी-नं; 'one-eyed,' एकाक्षः-क्षा-क्षं, काणः-णा-यं, एकाक्षविकलः-ला-लं.

EYE-DROP, *s.* बाष्पविन्दुः *m.*, नयनविन्दुः, अश्रुविन्दुः, नेत्रजलं, नेत्राश्रु *n.*, नेत्रजं, नयनसलिलं, नयनवारि *n.* अश्रु *n.*

EYE-GLASS, *s.* उपनेत्रं, उपनयनं, सुलोचनं—(Lens) दीप्तिपलः, अर्काग्रमा *m.* (न्).

EYE-ASH, *s.* पल्ल *n.* (न्), अक्षिपल्ल *n.*, नेत्रछदलोम *n.* (न्), रश्मिः *m.*, रत्नकः, उदानः.

EYE-FLUSS, *c.* अचक्षुः-क्षुः-क्षुः (स्), विचक्षुः-क्षुः-क्षुः (स्), अनक्षः-क्षा-क्षं, अनयनः-ना-नं, गताक्षः-क्षा-क्षं, दृष्टिहीनः-ना-नं, अदृक् *m. f. n.* (श्), नेत्रेन्द्रियविकलः-ला-लं.

EYELET, EYELET-HOLE, *s.* गवाक्षः, छिद्रं, रन्ध्रं.

EYE-LID, *s.* नेत्रच्छदः, नयनच्छदः, अक्षिपुटः, पुटः, नयनवर्त्म *n.* (न्), वर्त्म *n.*, आडम्बरः.

EYE-SALVE, *s.* चक्षुरञ्जनं, नेत्राञ्जनं, चक्षुर्विलेपनं, नयनलेपः.

EYE-SERVICE, *s.* कवलं प्रभुप्रत्यक्षेण कृता शुश्रूषा or परिचर्या.

EYE-SHOT, *s.* चक्षुर्विषयः, नयनविषयः, दृष्टिगोचरः-रं.

EYE-SIGHT, *s.* दृष्टिः *f.*, नयनदृष्टिः *f.*, नेत्रेन्द्रियं, चक्षुरिन्द्रियं, दर्शनशक्तिः *f.*

EYE-SORE, *s.* चक्षुःपीडा, नेत्रपीडाकरं or नयनक्षेपकं वस्तु.

EYE-SPOTTED, *p. p.* नयनाकारचिह्नैर् विचित्रितः-ता-तं.

EYE-TOOTH, *s.* पार्श्वदन्तः, नयनदन्तः, चक्षुर्दन्तः.

EYE-WINK, *s.* अक्षिमंशा, नेत्रसङ्केतः, अक्षिसङ्कोचमंशा, कटाक्षः.

EYE-WITNESS, *s.* स्वचक्षुषा साक्षी *m.* (न्), प्रत्यक्षदर्शी *m.* (न्), प्रत्यक्षदर्शनः, साक्षाद्दृष्टा *m.* (ष्टु), साक्षाद्दर्शी *m.*, देश्यः.

EYRIE, *s.* श्येनादिनीडः, श्येनकुलायः, प्रतुदादिपक्षिस्थानं.

F.

FABACEOUS, *a.* मौद्गीनः-ना-नं, मापीयः-णा-णं, शिवासगुणः-णा-णं.

FABLE, *s.* (Feigned story) पुरावृत्तकथा, पुरावृत्तोपाख्यानं, कृताधीपाख्यानं, उपाख्यानं, आख्यानं, आख्यायिका, कथा, परिकथा, इतिहासः.—(Fiction) कल्पनादृष्टिः *f.*, प्रबन्धकल्पना, मनःकल्पितं, व्यपदेशः.

To FABLE, *v. a.* and *n.* पुरावृत्तकथां रच (c. 10. रचयति-यितुं), विरच, मनसा कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं) or सृज (c. 6. सृजति, सृष्टुं), मिथ्याकथा रच.

FABLED, *p. p.* मनःकल्पितः-ता-तं, काल्पनिकः-की-कं, कृतार्थः-धी-धं.

FABRIC, *s.* (Structure) निर्माणं, निर्मितिः *f.*, कल्पना.—(Edifice) हर्म्यं, शाला, भवनं, मन्दिरं, प्रासादः, धाम *n.* (न्), अट्टालिका.—(Form, texture) आकारः, आकृतिः *f.*, जतिः *f.*

To FABRICATE, *v. a.* (Construct) निष्ठा (c. 2. -माति-तुं, c. 3. -मिमीते, c. 4. -मीयते caus. -मापयति-यितुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं caus. कारयति-यितुं), कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), विरच (c. 10. -रचयति-यितुं), सृज (c. 6. सृजति, सृष्टुं), घट् (c. 1. घटते-टितुं).—(Invent) मनसा कूप, मिथ्या कूप or कृ.

FABRICATED, *p. p.* (Constructed) निर्मितः-ता-तं, रचितः-ता-तं, विरचितः-ता-तं, घटितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं.—(Invented) मनःकल्पितः-ता-तं, कृत्रिमः-मा-मं.

FABRICATION, *s.* (Construction) निर्माणं, निर्मितिः *f.*, रचना, विरचना, कल्पनं-ना, घटनं.—(Falsehood, forgery) मनःकल्पितं, मिथ्याकथा.

FABRICATOR, *s.* निर्माता *m.* (तृ), निर्माणकारी *m.* (न्), रचकः, विरचकः.

FABULIST, *s.* पुरावृत्तकथाविरचकः, इतिहासरचकः, ऐतिहासिकः.

FABULOUS, *a.* (Fictitious) कृत्रिमः-मा-मं, मनःकल्पितः-ता-तं, काल्पनिकः-की-कं, अग्रसिद्धः-द्धा-द्धं, कृतार्थः-धी-धं.—(Relating to fable) पुरावृत्तकथासम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), ऐतिहासिकः-की-कं, काथिकः-की-कं.

FABULOUSLY, *adv.* कृत्रिमप्रकारेण, कल्पनापूर्वै, इतिहासानुसारेण.

FAÇADE, *s.* (Of a building) हर्म्यमुखं, प्रासादमूर्द्धा *m.* (न्).

FACE, *s.* (Visage) मुखं, वदनं, आननं, वक्त्रं, आस्यं, वन्दनं, चुत्रं, इमन् indec.; 'face like the moon,' वदनचन्द्रः, वदनेन्दुः *m.*—(Air, look) वदनं, दृष्टिः *f.*, आकारः, आभा.—(Surface) तलं, मुखं, पृष्ठं, पीठं; 'face of the earth,' भूतलं, पृथिवीतलं, क्षितिपीठं.—(State) अवस्था, स्थितिः *f.*, दशा, भावः, रूपं; 'before the face,' प्रतिमुखं, सम्मुखं-खे, अभिमुखं, साक्षात्, समक्षं, प्रत्यक्षं-क्षेण-क्षतस्, अग्रे, अग्रतस्; 'face to face,' सम्मुखं, मुखामुखि; 'in face of,' सम्मुखः-खा-खी-खं, सम्मुखीनः-ना-नं, अभिमुखः-खा-खी-खं; 'having the face averted,' विमुखः-खी-खं, पराङ्मुखः-खी-खं; 'to turn away the face,' विमुखीभू; 'to stand face to face,' सम्मुखीभू; 'to fall with one's face on the ground,' भूमी न्यङ्मुखः or अधोमुखः.

- पत् (c. 1. पतति -तिर्तु); 'a wry face,' विकृताननं.
- To FACE, v. a. सम्मुखीभू, अभिमुखीभू, प्रतिमुखीभू.—(Meet, oppose). अभिमुखं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तु), अभिवृत् (c. 1. वर्तते -तिर्तु), पर्यवस्था (c. 1. तिष्ठति -स्थातु); 'one who faces the foe,' अभ्यभिचोः, अभ्यभिचीयः, अभ्यभिच्यः.—(Be opposite to) expressed by मुख or अभिमुख in comp.; 'to face the south,' दक्षिणमुखः -खी -खं भू; 'the north,' उदङ्मुखः -खी -खं भू, उत्तराभिमुखः -खी -खं भू; 'the east,' प्राङ्मुखः -खी -खं भू.—(Covered with additional cloth) अधिवस्त्रेण or अधिकपटेन छद् (c. 10. छादयति -यितु).
- FACED, a. अधिवस्त्रोपेतः -ता -तं, उत्तरवस्त्रान्वितः -ता -तं.—(Having a face) used in comp.; as, 'lovely faced,' सुमुखः -खी -खं, मुग्धाननः -नी -नं; 'lotus-faced,' आननाञ्जः -ञ्जा -ञ्ज; 'moon faced,' चन्द्रमुखः -खी -खं.
- FACELESS, s. निर्मुखः -खा -खी -खं, निर्वदनः -ना -नं, मुखहीनः -ना -नं.
- FACET, s. (Small surface of a gem) कणः.
- FACIOUS, a. रसिकः -का -कं, रसी -सिनी -सि (न), रसवान -वती यत् (त), सरसः -सा -सं, परिहासशीलः -ला -लं, परिहासवेदी -दिनी -दि (न), प्रहासी -सिनी -सि (न), विनोदी -दिनी -दि (न), विदूषकः -का -कं; 'facetious conversation,' सरमालापः, चित्रं.
- FACIOUSLY, adv. सरसं, हासकरणार्थं, विनोदार्थं, रसिकप्रकारेण.
- FACIOUSNESS, s. रसिकत्वं, रसवस्त्रं, सरमता, परिहासशीलता, विनोदकत्वं, हास्यता, हासोत्पादकत्वं, उल्लसता.
- FACILE, a. सुखः -खा -खं, सुकरः -रा -रं, निरायासः -सा -सं, अनायामी -सिनी -सि (न), सुसाध्यः -ध्या -ध्यं, सुगमः -मा -मं, सुखेन कार्यः -र्यो -र्यं, अकठिनः -ना -नं.—(Complying) अनुकूलः -ल-लं.—(Easy of access) अभिगम्यः -म्या -म्यं.
- To FACILITATE, v. a. सुकरं -रा -रं कृ, निरायासीकृ, सुखीकृ, दुःखानि or दुर्गमिणि or विघ्नान् or शत्यानि विनी (c. 1. नयति -नेतु) or अपनी or हृ (c. 1. हरति, हर्तु) or नश् (c. 10. नाशयति -यितु), निधिग्रीकृ, निष्प्रसूहीकृ.
- FACILITATED, p. p. सुकरीकृतः -ता -तं, हृतविघ्नः -घ्ना -घ्नं, हृतप्रसूहः -हा -हं.
- FACILITY, s. सौकर्यं, सुकरत्वं, सौख्यं, सुगम्यं, सुगमत्वं, सुसाध्यता, अनायासः, निरायासत्वं, अकठिन्यं, अकष्टत्वं, अवैपम्यं.
- FACING, part. (Opposite to) अभिमुखः -खा -खी -खं, सम्मुखः -खा -खं, सम्मुखीनः -ना -नं, अभिमुखगतः -ता -तं, प्रतिमुखः -खा -खं; 'facing the north,' उत्तराभिमुखः -खा -खं, or expressed by मुख; as, 'facing the east,' प्राङ्मुखः -खा -खं; 'the west,' पश्चिङ्मुखः; 'the south,' दक्षिणमुखः; 'the north,' उदङ्मुखः; 'with the head facing the east,' प्राक्शिरसः -सा -सं.
- FACING, s. (Additional covering in front of a garment) यस्त्राग्रभागे स्मृतम् अधिकांशुकं or अधिवसनं.—(End of a sleeve) पिप्पलान्तं.—(Of a fortification) दुर्गमुखं.
- FAC-SIMILE, s. प्रतिलिपिः f., हस्ताक्षरप्रतिरूपं.
- FACT, s. वस्तु n. भूतं, अर्थः, वृत्तं, कर्म n. (न), कृतं, कृतवस्तु n.—(Reality) तत्त्वं, सत्त्वं, सत्ता, सत्यता, यथार्थता, याथार्थ्यं, प्रकृतत्वं; 'in fact,' वस्तुतः, अर्थतः, तत्त्वतः, परमार्थतः.
- FACTION, s. (A party) पक्षः, शाखा, गणः, दलं; 'one of the opposite faction,' विपक्षः; 'one's own faction,' आत्मपक्षः; 'following a faction,' पक्षपातः -तिता, पक्षपातकृतचेष्टः, गणता.—(Political dissension) भेदः, द्वैधं, द्वन्द्वं, विरोधः, राजद्रोहः.
- FACTIOUS, a. (Relating to faction) पाक्षः -खी -खं.—(Promoting

- faction, seditious) राज्यभेदकरः -रो -रं, राजद्रोही हिमो -हि (न), कलहकारी -रिणी -रि (न), भेत्ता -खी -खं (न), उपजापकः -का -कं, उपद्रवी -विणी -वि (न).
- FACTIOUSLY, adv. भेदकरणार्थं, कलहकरणार्थं, सोपजापं, उपजापकयत्.
- FACTIOUSNESS, s. भेदकरणशीलता, राजद्रोहः, कलहकारित्वं, उपजापः.
- FACTITIOUS, a. कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, कल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, रचितः -ता -तं, यदितः -ता -तं, शिल्पिकः -का -कं, शिल्पनिर्मितः -ता -तं, यौक्तिकः -की -कं.
- FACTITIOUSLY, adv. कृत्रिमप्रकारेण, शिल्पेन, कल्पनापूर्व.
- FACTOR, s. वणिक्प्रतिनिधिः m., देशान्तरे वाणिज्यकर्मनिर्वाहणे नियुक्तो जनः, नियोगी m. (न), नियुक्तः, प्रतिपुरुषः.
- FACTORAGE, s. वणिक्प्रतिनिधिगृहीतः शुल्कः, वणिक्कर्मनिर्वाहणार्थं नियोगिणे देयं पारितोषिकं.
- FACTORY, s. (Manufactory) शिल्पगृहं, शिल्पशाला, यन्त्रगृहं, आवेशनं, प्रावेशनं, अन्वसनं, पर्यनिष्माणशाला, वाणिज्यद्वयनिष्माणगृहं.
- FACTOTUM, s. सर्वकर्म m. f. (न), सर्वकर्मकरः -रो, सर्वकर्मणः -या.
- FACULTY, s. (Power) शक्तिः f., बलं, क्षमता, सामर्थ्यं, प्रभावः, आशक्तिः.—(Faculty of the mind) धीशक्तिः f., मनःशक्तिः f., निष्क्रमः, संस्कारः, चित्तसंस्कारः.—(Facility of performance) योग्यता, युक्तिः f., सुप्रयोगता, कौशल्यं, पाठवं.—(Privilege) अधिकारः.—(The body of doctors) वैद्यगणः, चिकित्सकवर्गः.
- FACUND, a. वाक्पटुः -टु -टु, वाग्मी -ग्मिनी -ग्मि (न). See ELOQUENT.
- FACUNDITY, s. वाक्पटुता, वाक्पाठवं, पटुत्वं, वाग्वदगुणता.
- To FADDELE, v. n. रम् (c. 1. रमते, रन्तु), खेल (c. 1. खेलति -लितु), खेलं कृ.
- To FADE, v. n. (Decay, wither) द्वै (c. 1. द्रायति, द्रातु), परिद्वै, विशृ in pass. (शीयते), द्वै in pass. (क्षीयते), सद् (c. 1. सोदति, सन्तु), अवसद्, व्यसद्, जृ (c. 4. जीर्यते, जिरितु -रोतु), नश् (c. 4. नश्यति, नशितु), प्रणश, विनश, क्षण (c. 1. क्षंसते -सितु), विध्वंस, शद् (c. 1. श्रीयते, शन्तु), द्वै (c. 1. द्रायते, द्रातु), प्रलो (c. 1. लीयते -लेतु), गल् (c. 1. गलति -लितु).—(Lose colour) विवर्णीकृ, नीरक्तीभू.
- To FADE, v. a. (Cause to wither) द्वै in caus. (क्षययति -यितु), अवसद् in caus. (सदयति -यितु), ध्वंस in caus. (ध्वंसयति -यितु), द्वै in caus. (द्रपयति -यितु), द्रान्तीकृ, विशीणीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्तु).—(Deprive of colour) विवर्णीकृ, वर्णं दुष् in caus. (दूषयति -यितु) or नश् in caus. (नाशयति -यितु).
- FADED, p. p. द्रानः -ना -नं, परिद्रानः -ना -नं, शीर्णः -शा -शं, विशीर्णः -शा -शं, क्षीणः -खा -खं, ध्वस्तः -स्ता -स्तं, अवसन्नः -जा -जं, जीर्णः -शा -शं, तानः -ना -नं.—(In colour) विवर्णः -शा -शं, दीनवर्णः -शा -शं, वीतरागः -गा -गं, गतवर्णः -शा -शं, नीरक्तः -क्ता -क्तं.
- FADING, s. द्रानिः f., शीर्णता, विशीर्णता, क्षयः, ध्वंसः, अवसादः, जीर्णः f., तेजोहानिः f., शोषः, शुष्कता.—(Loss of colour) वर्णहानिः f., वैवर्ण्यं.
- FADING, part. or a. द्रायन् -यन्ती -यत् (न), द्रायमानः -ना -नं, विशीर्ण्यमाणः -णा -शं, क्षीयमाणः -णा -शं, द्रायमानः -ना -नं, क्षयी -यिणी -यि (न), क्षयिणः -णः -णु, विनश्यतः -रा -रं, विध्वंसी -सिनी -सि (न).
- FECAL, FECES. See FECAL, FECES.
- To FAG, v. a. अतिकायक्लेशेन नीचकर्म कृ in caus. (कारयति -यितु) or दास्यं कृ in caus. खिद् in caus. (खेदयति -यितु), आयस् in caus. (यासयति -यितु).
- To FAG, v. n. अतिकायक्लेशेन अम् (c. 4. आम्यति, अमितु), or आयस् (c. 4. -यस्यति -यसितु), खिद् (c. 4. खिद्यते, खेदु), निरन्तरायासं कृ.
- FAG, s. दासः, निरन्तरायासी m. (न), अतिश्रमेण नीचकर्मकारी m. (न).

FAG-END, *s.* सन्नः -नं. सय, सयभागः, शेषभागः.—(Refuse) शेषः, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, परभागः.

FAGGED, *p. p.* खिन्नः -वा -वं. अतिशरीरायासेन परिभ्रान्तः -ना -नं.

FAGGING, *s.* निरनारायासः, शरीरायासः, कायक्लेशः, नित्यश्रमः, नित्यक्लेशः.

FAGOT, *s.* काष्ठभारः, काष्ठकूचः, काष्ठखण्डभारः, दारुखण्डपिण्डः.

To FAGOT, *v. a.* काष्ठभारं कृ. कूचीकृ, काष्ठखण्डानि एकत्र बन्ध् (c. 9. चय्नाति, बन्ध्) or एकपिण्डीकृ or एकगुच्छीकृ.

To FAIL, *v. n.* (Decay, decline) क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, सद् (c. 1. सोदति, सन्ते), अवसद्, ध्वंस् (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वंस्, परिहा in pass. (-हीयते), प्रहा, भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं), विध्वंस् (c. 1. -संसते -सितुं), क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं).—(Cease, be extinct) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -क्षितुं), नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं).—(Become deficient) न्यूनीभू, ह्स् (c. 1. ह्सते -सितुं), क्षि in pass. अपक्षि in pass. (-क्षीयते).—(Miss, not to succeed) न सिध् (c. 4. सिध्यति, सिद्धं), विफलोभू, न उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), न सम्पद्, वृथाभू, मोघीभू, भगनाशः -शा -शे भू, प्रतिहन् in pass. (-हन्ते).—(Omit, neglect) हा (c. 3. जहाति, हातुं), प्रमद् (c. 4. -माद्यति -रुदितुं), न कृ, न अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), न सेष् (c. 1. सेवते -वितुं).—(Become bankrupt) परिक्षि in pass. परिक्षीयः -णा -णं भू.

To FAIL, *v. a.* (Desert) हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, पिहा, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्; 'one who fails in his efforts,' भग्नोद्यमः.

FAIL, *s.* परित्यागः, अननुष्ठानं, असेयनं, अकरणं, अवक्रिया, उपात्ययः, हानिः *f.*; 'without fail' अययं, अययमव, नूनं, मुनिश्चितं, असंशयं, नियतं.

FAILED, *p. p.* अनुपपन्नः -वा -वं, अप्रतिपन्नः -वा -वं, अकृतः -ता -तं, अननुष्ठितः -ता -तं.

FAILING, *part.* सोदन्-दन्ती-दत् (त्), क्षीयमाणः -णा -णं, विकलः -ला -लं.

FAILING, *s.* (Fault) दोषः, अपराधः, छिद्रं, अगुणः, मनुः *m.*, वैकल्यं.

FAILURE, *s.* (Want, deficiency) अभावः, असम्भवं, विरहः, अविषयः, अप्राप्तिः *f.*, हानिः *f.*, हीनता, न्यूनता, रहितत्वं, हासः, क्षीणता, वैकल्यं, लोपः; 'on failure,' अभावे, अविषये.—(Decay) क्षयः, परिक्षयः, ध्वंसः, नाशः, विनाशः, भंशः; 'failure of intellect,' बुद्धिविनाशः; 'failure of memory,' स्मृतिभंशः.—(Miscarriage, want of success) असिद्धिः *f.*, अनुपपत्तिः *f.*, असम्पत्तिः *f.*, विपत्तिः *f.*, अप्रतिपत्तिः *f.*, कार्यविपत्तिः *f.*, भङ्गः, अकरणः *f.*—(Omission, non-performance) परित्यागः, अननुष्ठानं, असेयनं, अकरणं, अवक्रिया, उपात्ययः; 'in performance of duty,' अतिपातः; 'in a promise,' संविद्व्यतिक्रमः; 'in a vow,' व्रतलोपनं.—(Becoming insolvent) परिक्षयः, परिक्षीयता, गृहभङ्गः.

FAIN, *a.* सकामः -मा -मं, इच्छुः -च्छुः -च्छु, अभिलाषी-पिणी-पि (न्).

FAIN, *adv.* प्रकामं, कामं, सकामं, इच्छातम्, सानन्दं, सानुरागं; 'he would fain have filled (his) belly,' उदरं पूरयितुम् अकांक्षत् or ऐच्छत्.

To FAINT, *v. n.* मुळे (c. 1. मूर्च्छति -ज्झितुं), मूर्च्छां गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), मुह् (c. 4. मुह्यति, मोहितुं), नष्टचेतनः -ना -नं भू, चेतनां or चेतन्यं हा (c. 3. जहाति, हातुं), क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), परिक्षे, क्षम् (c. 4. क्षाम्यति, क्षमितुं), तम् (c. 1. ताम्यति, तमितुं), आतम्, प्रतम्, प्रली (c. 1. -लीयते -लेतुं).—(Sink, be dejected) सद् (c. 1. सोदति, सन्ते), अवसद्, विपक्षीभू, क्षि in pass. (क्षीयते), संस् (c. 1. संसते -सितुं).

FAINT, *a.* (Languid) झानः -ना -नं, परिभ्रान्तः -ना -नं, झानः -ना -नं, परिभ्रान्तः -ना -नं, झानः -ना -नं, झामी -मिनी -मि (न्), तान्तः -न्ता

-नं, विषयः -खा -खं, शिथिलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अवसन्नाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, सस्ताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, विस्वपाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.—(Feeble) शिथिलबलः -ला -लं, निर्बलः -ला -लं, सस्वरहितः -ता -तं.—(As colour) पाखुः -खुः -खु, मन्दच्छायः -या -यं; 'faint red,' ईपद्रुक्ता -क्ता -क्तं, श्वेतरक्ता -क्ता -क्तं.—(As sound) मन्दः -न्दा -न्दं.

FAINTED, *p. p.* मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छागतः -ता -तं, कश्मलगतः -ता -तं, नष्टचेतनः -ना -नं, चैतन्यरहितः -ता -तं, प्रमुग्धः -ग्धा -ग्धं, प्रलीनः -ना -नं.

FAINT-HEARTED, *a.* भीतहृदयः -या -यं, भीरुहृदयः -या -यं, हरिणहृदयः -या -यं, अकितहृदयः -या -यं, भयाक्रान्तमनाः -ना -नः (स्).

FAINT-HEARTEDLY, *adv.* भीरुवत्, भीतवत्, कापुरुषवत्, कातर्येण, अकितं.

FAINT-HEARTEDNESS, *s.* हृदयभीरुता, हृदयकातर्यं, कातरता.

FAINTING, *s.* मूर्च्छा, मूर्च्छनं -ना, मोहः, सम्मोहः, प्रमोहः, कश्मलं, कश्मलं, नष्टचेतना, चेतनाहानिः *f.*, चैतन्यहानिः, चैतन्यनाशः, चिह्नवैकल्यं, प्रलयः, निर्वेशः, मूः *f.*, (मुर).

FAINTING, *part. or a.* मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छालः -ला -लं, मूर्च्छः -ञ्जा -ञ्जं, सस्ताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं; 'from sorrow,' शोकमूर्च्छितः -ता -तं. See FAINTED.

FAINTLY, *adv.* अत्यबलेन, मन्दं, ईपत्, कियत्, मनाक्, अबलवत्.

FAINTNESS, *s.* झानिः *f.*, झानिः *f.*, झानिः *f.*, झामित्वं, अवसादः, अवसन्नता, दीनता, दीर्घत्वं, अङ्गशैथिल्यं, सस्वरहितं, मान्द्यं, मन्दता.

FAIR, *a.* (Beautiful) सुन्दरः -रा -री -रं, चारुः -ञ्जी -रु, चारुदर्शनः -ना -नं, शोभनः -ना -नं, शुभः -भा -भं, शुभः -भा -भं, कान्तः -ना -नं, सौम्यः -म्या -म्यं, वामः -मा -मं, सुमुखः -खी -खं, रूपवान् -वती -वत् (त्), सुरूपः -पी -पं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, रुचिरः -रा -रं, शुभाननः -ना -नं, श्रीमान् -मती -मत् (त्).—(Clear) विमलः -ला -लं, निर्मलः -ला -लं, विशदः -दा -दं, स्वच्छः -च्छा -च्छं, दीप्तः -प्रा -प्रं, शुद्धः -द्धा -द्धं; 'fair weather,' निर्मलदिनं, सुदिनं.—(Free from clouds) अनभः -भा -भं, निरभः -भा -भं, व्यभः -भा -भं, गततोयदः -दा -दं, वित्तिमिरः -रा -रं.—(Just, honest) धर्म्यः -र्म्या -र्म्यं, न्याय्यः -न्या -न्यं, यथान्यायः -या -यं, न्यायवर्णी -र्त्तिनी -र्त्ति (न्), समः -मा -मं, सरलः -ला -लं, शुचिः -चिः -चि, शुद्धमतिः -तिः -ति, विमलात्मा -त्मा -त्म (न्), निष्कपटः -टा -टं, निर्व्योजः -जा -जं, साक्षिकः -की -कं, अनुजुः -जुः -जु.—(Favourable) अनुकूलः -ला -लं, प्रसन्नः -न्ना -न्नं.—(Middling) मध्यमः -मा -मं, न स्थूलो न सूक्ष्मः, नाधिको न च न्यूनः; 'the fair sex,' रमणीयता, प्रमदागता.

FAIR, *adv.* (Civily) अनुनयेन, सुशीलवत्, अनुकूलं.—(Honestly) यथान्यायं, समं; 'he bids fair,' उपपद्यते, युज्यते.

FAIR, *s.* (Annual market) मेला, निगमः, क्रयारोहः, निर्घटः -टं, हट्टः, अचटङ्कः, निषद्या, सायासरिकः, क्रैतुविक्रैतुसमागमः, लोकयात्रा.

FAIR-COMPLEXIONED, *a.* विमलवर्णः -र्णा -र्णं, विशदवर्णः -र्णा -र्णं, सुवर्णः -र्णा -र्णं.

FAIR-DEALING, *s.* शुचिता, सारल्यं, न्यायः, समता, अव्याजः, अकापट्यं.

FAIR-FACED, *a.* सुमुखः -खी -खं, चारुमुखः -खी -खं, शुभाननः -ना -नं.

FAIR-HAIRED, *a.* सुकेशी -शिनी -शि (न्), सुकेशवान् -वती -वत् (त्).

FAIRING, *s.* मेलासमये क्रीतं प्रीतिदानं.

FAIRLY, *adv.* (Justly) धर्मेतस्, धर्मेण, न्यायतस्, न्यायेन, यथान्यायं, न्यायं, समं, सम्यक्, सारल्येन, कपटं विना, अमापया.

FAIRNESS, *s.* (Beauty) सौन्दर्यं, चारुता, शोभा, कान्तिः *f.*, रूपं, श्रीः *f.*—(Clearness) विमलता, निर्मलता, वैमल्यं, वैशद्यं, प्रसन्नता, शुद्धिः *f.*, दीप्तिः *f.*—(Honesty, candour) सारल्यं, सरलता, शुचिता, समता, साम्यं, न्यायता, दाक्षिण्यं, अनुजुता, आर्जवं, अव्याजः, धर्म्यता, धर्मः.

FAIR-SPOKEN, *a.* प्रियवादी-दिनी-दि (न्), प्रियवदः -दा -दं, वन्दारुः -रुः -रु.

FAIRY, *s.* विद्याधरी, पिशाची, योगिनी, राक्षसी, नायिका, नायिनी, देवा, भूती.

FAIRY, *a.* वैशाचिकः -की -कं, भौतिकः -की -कं, राक्षसः -सी -सं.
 FAITH, *s.* अज्ञा, भक्ति *f.*, प्रत्ययः, विश्वासः, विश्रम्भः, आस्था, निष्ठा, आसिक्त्वबुद्धिः *f.*, आसिक्ता, भक्ता; 'of one faith,' एकभक्तिः -क्ति -क्ति; 'to have faith in,' अज्ञा (c. 3. -दधाति -धातुं), विश्वास (c. 2. -असिति -तुं).—(Veracity, honesty) सत्यता, सत्यवादिता, विश्वास्त्यता, सारत्यं; 'done with faith,' अज्ञाकृतः -ता -तं.
 FAITH, *exclam.* सत्यं, नूनं, खलु, एवं, आश्चर्यं, चिदं.
 FAITHFUL, *a.* (Firm in adherence) भक्त -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मत् (त्), दृढभक्तिः -क्ति -क्ति, भक्तियुक्तः -क्ता -क्तं, आतः -ता -तं, अव्यभिचारी -रिणी -रि (न्); 'faithful to one's master,' प्रभुभक्तः -क्ता -क्तं; 'a faithful friend,' स्थितमेता *m.* (न्), दृढमेता *m.*, दृढसौहृदः.—(True to obligations) सत्यप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं, संशितव्रतः -ता -तं, अस्वन्दितव्रतः -ता -तं, अलङ्घितव्रतः -ता -तं, अनुव्रतः -ता -तं, प्रतिज्ञापालकः -का -कं.—(Full of faith, having faith) अज्ञालुः -लुः -लु, अज्ञावान् -वती -वत् (त्), अज्ञानः -ना -नं, अज्ञधत् -धती -धत् (त्), अज्ञायः -यी -यं, विश्वासी -सिनी -सि (न्), प्रत्ययी -यिनी -यि (न्).—(To be trusted, confided in) विश्वास्त्यः -स्या -स्यं, विश्वासनीयः -या -यं, विश्वास्तः -स्ता -स्तं, विश्रम्भः -म्भा -म्भं; 'faithful wife,' पतिव्रता, साध्वी, सती, सुचरित्रा, स्त्रीया, एकपत्नी; 'faithful lover,' अनुकूलः.
 FAITHFULLY, *adv.* भक्ता, दृढभक्ता, भक्तवत्, सत्यं, सारत्येन, कपटं विना.
 FAITHFULNESS, *s.* (Firm adherence) भक्ति *f.*, दृढा भक्ति, भक्तत्वं, भक्तिमत्त्वं, दृढभक्तित्वं, आसक्ति *f.*, अनुरक्ति *f.*, दृढं सौहृदं.—(Veracity) सत्यता, सत्यवादिता.—(Performance of promises) प्रतिज्ञापालनं -लकत्वं.—(In a wife) पतिव्रतं, सतीत्वं, साध्वीत्वं; 'In a lover,' अनुकूलता.
 FAITHLESS, *a.* (Unbelieving) अज्ञानः -ना -नं, अज्ञारहितः -ता -तं, अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अप्रत्ययी -यिनी -यि (न्).—(Disloyal, perfidious) अभक्तः -क्ता -क्तं, अभक्तिमान् -मती -मत् (त्), भक्तिहीनः -ना -नं, विश्वासघाती -तिनी -ति (न्), विश्रम्भघाती &c., द्विदसेवी -विनी -वि (न्), कुटिलाचारः -रा -रं.—(Not to be trusted) अविश्वास्त्यः -स्या -स्यं.—(Not true to engagements) भग्नप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, असत्यसन्धः -न्धा -न्धं, मिथ्याप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विसंवादी -दिनी -दि (न्).—(Not true to marriage) अभिचारी *m.* -रिणी *f.* (न्), असाध्वी *f.*, असती *f.*
 FAITHLESSLY, *adv.* अभक्ता, अभक्तवत्, भक्तिभङ्गात्, प्रतिज्ञाभङ्गात्, मिथ्या.
 FAITHLESSNESS, *s.* (Unbelief) अज्ञा, अविश्वासः, अप्रत्ययः, अविश्रम्भः.—(Disloyalty) अभक्ति *f.*, भक्तिहीनता, भक्तिभङ्गः; विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, शत्रुसेवा.—(Violation of promises, &c.) प्रतिज्ञाभङ्गः, प्रतिज्ञातिभङ्गः, व्रतलोपनं, संविघ्नतिभङ्गः.
 FALCATED, *a.* दाक्षाकृतिः -तिः -ति, लुविशाकारः -रा -रं, पक्षः -क्ता -क्तं.
 FALCHION, *s.* वक्रसङ्गः, चन्द्रहासः, निखिंशुः, सङ्गः, मखलायः, कृपायः-शकः.
 FALCON, *s.* इयेनः, कपोतारिः *m.*, घातिपक्षी *m.* (न्), सगानकः, शशादनः, पक्षी *m.* (न्), नीलपिच्छः, कपोताक्षनुसरणे शिक्षितः इयेनः.
 FALCONER, *s.* इयेनजीवी *m.* (न्), इयेनपोषकः, इयेनपालकः, इयेनशिक्षकः.
 FALCONRY, *s.* इयेनम्पाता, इयेनशिक्षा, इयेनपोषः, इयेनपालनं.
 FALD-STOOL, *a.* इतस्ततो बह्वनयोग्यो लघुपीठः, धर्मोपदेशपीठः -ठं.
 To FALL, *v. n.* पत (c. 1. पतति -तितुं), निपत, परिपत, भङ्ग (c. 4. भङ्गयति, c. 1. भङ्गते -सितुं), पतिभङ्ग, च्यु (c. 1. च्युते, च्युतुं), ध्वंस (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वंस, संस्र (c. 1. संस्रते -सितुं), चार्चस्, विचर्चस्, गल् (c. 1. गलति -लितुं), अवगल्, विगल्, समागल्, लक्ष (c. 1. लक्षते

चितुं), स्खल् (c. 1. स्खलति -लितुं).—(Die) मृ (c. 6. म्रियते, मर्तुं).—(Sink) सद् (c. 6. सीदति, सन्तुं), अवसद्.—(Fall away) 'become lean,' क्षि in pass. (क्षीयते), कृशीभू; 'apostatize,' स्वधर्माद् भङ्ग or च्यु or विच्यु; 'decline, fade,' क्षी (c. 1. क्षायति, क्षातुं), प्रली (c. 4. -लीयते -लेतुं).—(Fall back) अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थातुं), अवसृ (c. 1. -सरति -सन्तुं).—(Fall calm) निर्वातीभू.—(Fall down) अवपत्, निपत्, प्रपत्; 'prostrate one's self in worship,' प्रणिपत्, अवर्तिनं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अष्टाङ्गपातं कृ; 'fall down with one's face on the ground,' भूमौ न्यस्तुः or अशोभुः पत; 'fall down at one's feet,' पादयोः or चरणयोः पत्.—(Fall foul) आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).—(Fall from) भङ्ग, प्रभङ्ग or च्यु with abl. c.—(Fall into) निपत; 'fall into the hands of the enemy,' शत्रुहस्ते पत्.—(Fall in with) सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), उपगम्.—(Fall off) 'withdraw,' पलाय (c. 1. पलायति -यितुं, rt. इ), चल् (c. 1. चलति -लितुं), अवस्था, अवसृ; 'abandon one's duty,' स्वधर्मे त्यक् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).—(Fall on) आपत्, आक्रम, आमद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अभिद्रु, (c. 1. -द्रुयति -द्रुतुं).—(Fall out) 'quarrel,' विषद् (c. 1. -वदते -दितुं), कलहं कृ; 'befall,' निपत्, आपत्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), सम्भू.—(Fall short) न्यूनीभू, हस (c. 1. हसते -सितुं), क्षि in pass., हा in pass. (हीयते). (Fall sick) रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, पीडितः -ता -तं भू.—(Fall to) उपक्रम, प्रक्रम.—(Fall under) अन्तर्गण in pass. (-गच्छते).—(Fall upon). See To FALL ON. (Fall into misfortune) आपद्ग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, आपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं).
 TOTAL, *a.* (Drop, let fall) पत in caus. (पातयति -यितुं), भङ्ग in caus. (भङ्गयति -यितुं), संस्र in caus. (संस्रयति -यितुं).—(Diminish) न्यूनीकृ.
 FALL, *s.* (Act of falling and dropping) पातः, पतनं, अवपातः, निपातः, निपातनं, सम्पातः प्रपतः, भङ्गः, प्रभङ्गः, च्युतिः *f.*, ध्वंसः -सनं, विध्वंसः, प्रध्वंसः, अधोगतिः *f.*, अधःपतनं, विस्मृता.—(Death, ruin) क्षयः, परिक्षयः ध्वंसः परिक्षयः नाशः.—(Degradation) पदभङ्गः, पदच्युतिः *f.*, स्थानप्रभङ्गः, अपकथः, अपध्वंसः, अधोगमः -मनं, मर्यादाक्षयः.—(Declension, sinking) च्युतिः *f.*, क्षयः, अवक्षयः, सादः, अवसादः.—(Diminution) न्यूनता, हासः, अपचयः, क्षयः.—(Declivity) पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः *f.*, निम्नभूमिः *f.* (Cascade) प्रपातः, प्रप्रवणः, वारिप्रवाहः, निर्धरः.—(Fall of the leaf) पर्णध्वंसः, पक्षापगमः, शरद् *f.*—(Fall of snow) हिमवर्षः.—(Fall of rain) धारासम्पातः, धारासादः, धारा, आसादः, अभावकाशः.—(Fall from a vehicle) वाहनभङ्गः, वाहभङ्गः.
 FALLACIOUS, *a.* मोही-हिनी -हि (न्), मोहनः -ना -नी -नं, भ्रान्तिजनकः -का -कं, भ्रमजनकः -का -कं, भ्रान्तिमान् -मती -मत् (त्), मायो -यिनी -यि (न्), वचकः -का -कं, अविश्वसनीयः -या -यं, असत्यः -त्या -त्यं, मिथ्या in comp.; 'a fallacious opinion,' मिथ्यामतिः *f.*; a fallacious argument,' मिथ्याहेतुः *m.*
 FALLACIOUSLY, *adv.* मिथ्या, मोहनार्थं, सत्यानं, मायया, वचनार्थं.
 FALLACIOUSNESS, *s.* भ्रान्तिजनकत्वं, भ्रान्तिमत्त्वं, वचकता, असत्यता, सत्यानत्वं; 'of an argument,' हेत्वाभासः.
 FALLACY, *s.* (Deceitfulness) वचकत्वं, कूटता.—(Mistake) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, मिथ्यामतिः *f.*—(False argument) मिथ्याहेतुः *m.*, आभासः, हेत्वाभासः, पक्षाभासः, मञ्जिका.
 FALLEN, *p. p.* पतितः -ता -तं, निपतितः -ता -तं, प्रपतितः -ता -तं, भङ्गः -हा -हं, प्रभङ्गः -हा -हं, च्युतः -ता -तं, खलः -स्ता -स्तं, ध्वंसः -स्ता -स्तं,

गलितः -ता -तं, विगलितः -ता -तं, पवः -वा -वं, स्तब्धः -वा -वं;
'fallen down,' अधःपतितः -ता -तं; 'fallen asleep,' सुप्तः -ता -तं,
प्रसुप्तः -ता -तं; 'fallen into distress,' विषमस्तः -ता -तं, आपत्तामः
-ता -तं, आपदम्यामः -ता -तं.

FALLIBILITY, *s.* भ्रान्तिमत्त्वम्, मोहयोग्यता, मोहाधीनता, भ्रमजनकता, मोहवत्त्वम्,
वचनीयता, वचकता, प्रमादवत्त्वम्, असत्यता.

FALLIBLE, *a.* भ्रान्तिजनकः -का -कं, भ्रमजनकः -का -कं, भ्रान्तिमान् -मती
-मत (तं), मोही -हिनी -हि (न्), भ्रमणशीलः -ला -लं, वचनीयः -या -यं,
भ्रमयोग्यः -ग्या -ग्यं.

FALLING, *part.* पातुकः -का -कं, पाती -तिनी -ति (न्), पतयालुः -लुः
-लु, संसी -सिनी -सि (न्), ध्वंसी -सिनी -सि (न्), पितसन् -त्सनी
-त्सत् (त्), पिपतिषुः -पुः -पु.

FALLING, *s.* (Indenture) भङ्गः, निवृत्ता.—(Falling away) धर्मेभ्रंशः,
धर्मेभ्युत्तिः *f.*; धर्मेत्यागः.—(Falling off) भ्रंशः, भेषः, क्षयः, उत्क्रमः.

FALLING-SICKNESS, *s.* भ्रामरं, ग्रहाभयः, अपसमारः, भूतविक्रिया, प्रतानः.

FALLOW, *a.* (Unplowed) अनुमः -मा -मं, अनुमशस्यः -स्या -स्यं, अनुम्रिमः
-मा -मं, अवापितः -ता -तं.—(Untilled) अग्रहतः -ता -तं, अकृष्टः -ष्टा
-ष्ट, अफालकृष्टः -ष्टा -ष्ट, अकृतः -ता -तं, अहलः -ला -लं, अहत्यः -त्या
-त्यं, खिलः -ला -लं; 'fallow land,' अनुमभूमिः *f.*, अग्रहतभूमिः *f.*
—(Pale red) ईषद्रक्तः -क्ता -कं, श्वेतरक्तः -क्ता -कं.

TO FALLOW, *v. a.* वीजारोपणव्यतिरेकेण or वीजानि अनुम्रा भूमिं हलेन
कृष् (c. 1. कर्षति. क्रष्टुं) or भूमिलोहान् भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेजुं).

FOLLOWING, *s.* वीजवपनव्यतिरेकेण भूमिकर्षणं or लोहभेदनं or भूमिहतिः *f.*

FALLOWNESS, *s.* अनुमत्वं, अकृष्टता, अहत्यता, वन्धता, निष्फलता, वैफल्यं.

FALSE, *a.* (Not true) असत्यः -त्या -त्यं, निःसत्यः -त्या -त्यं, अनृतः -ता -तं,
अतथ्यः -त्या -त्यं, वितथः -था -थं, अयथार्थः -था -थं, असन् -सती -सत्
(त्), अप्रकृतः -ता -तं, अलोकः -का -कं, मिथ्या or मृषा or अन्यथा
in comp.; as, 'a false accusation,' मिथ्याभियोगः, मिथ्यापवादः;
'a false opinion,' मिथ्यामतिः *f.*; 'a false reply,' मिथ्योत्तरः; 'false
speaking,' मृषावादः, मिथ्यावादः, असत्यभाषणं; 'false accuser,'
मृषापवादी *m.* (न्).—(Fictitious) कृत्रिमः -मा -मं, कल्पितः -ता -तं,
काल्पनिकः -की -कं, विद्विषितः -ता -तं, कपटी -टिनी -टि (न्), कूट
or कपट or छद्म in comp.; as, 'false coin,' कूटसर्पः; 'false
dice,' कूटाक्षः; 'false document,' कपटलेख्यं; 'false balances,'
कूटतुला; 'false measure,' कूटमानः; 'a false ascetic,' छद्मतापसः,
वक्रव्रती *m.* (न्); 'in a false dress,' छद्मवेशी *m.* (न्).—(Un-
faithful, treacherous) विश्वासघाती -तिनी -ति (न्), रहस्यभेदी -दिनी
-दि (न्), मन्त्रभेदी &c., क्षीणभक्तिः -क्तिः -क्ति, अधिचारो -रिणी -रि
(न्); 'to vows, engagements,' क्लृप्तव्रतः -ता -तं, उल्लङ्घितव्रतः
-ता -तं, असत्यसन्धः -न्धा -न्धं, लुप्तव्रतः -ता -तं; 'a false wife,'
अपतिव्रता.—(Hypocritical) कुहकः -का -कं, दम्भी -भिनी -भि (न्);
'false worship,' अर्धविद्वानं.—(Vain, groundless) वृषा or
मिथ्या in comp. मोघः -था -थं; 'a false alarm,' वृषाक्रोशः; 'false
hope,' मोघाशः.—(Dishonest) कापटिकः -की -कं.

FALSEHEARTED, *a.* विश्वम्भवाती -तिनी -ति (न्), अस्थिरमेवा -मा -म (न्).

FALSEHOOD, *s.* (Want of truth) असत्यता, निःसत्यता, अतथ्यता, अनृतता,
वितथता, अलोकता, अयथार्थ्यं.—(A lie) अनृतं, असत्यं, वितथं, अतथ्यं,
अलोकं, अघोळं, मृषोक्तं.—(Speaking falsehood) मिथ्यावादः,
मृषावादः, मिथ्याकथनं, मृषाभाषिता, असत्यभाषणं, मृषाभिधानं, कैतववादः;
'one who tells a falsehood,' अनृतवादी *m.* (न्), मिथ्यावादी, मृषा-
वादी; 'devoted to falsehood,' अनृतव्रतः -ता -तं.

FALSELY, *adv.* मिथ्या, मृषा, अन्यथा, असत्यं, निःसत्यं, अनृतं; 'acting
falsely,' मिथ्याचारः -रा -रं; 'speaking falsely,' अनृतवादी -दिनी
-दि (न्), अनृतवाक् *m. f. n.* (च्); 'falsely modest,' मिथ्याविनीतः
-ता -तं, कपटचिन्तयमान् -वती -वत् (त्).

FALSENESS, *s.* (Want of truth) असत्यता, निःसत्यता.—(Fictitious-
ness) कूटता, कृत्रिमता, कापट्यं.—(Duplicity) कपटता, व्याजः,
कैतवं, शूढता.—(Perfidy) विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, मन्त्रभेदः.

FALSE-PROPHET, *s.* भविष्यवादिनो वेशधारी *m.* (न्), मिथ्याभविष्यवादी *m.*

FALSE-WITNESS, *s.* कूटसाक्षी *m.* (न्), मिथ्यासाक्षी *m.*, कूटकारकः, कौट-
साक्ष्यं, मिथ्यासाक्ष्यं, अतथ्यसाक्ष्यं.

FALSIFICATION, *s.* कूटकरणं, कपटकरणं, छद्मकरणं, कृत्रिमकरणं, मिथ्या-
करणं, अन्यथाकरणं.

FALSIFIER, *s.* कूटकः, कूटकृत्, कपटकारी *m.* (न्), मिथ्याकारी *m.*—
(Disprover) खण्डनकृत्, प्रत्याख्याता *m.* (न्), अधरीकारी *m.*

TO FALSIFY, *v. a.* (Counterfeit) कूटं कृ, कपटं कृ, छल् (c. 10. छल-
यति -यितुं), अन्यथा कृ, मिथ्या कृ,—(Disprove) खण्डं (c. 10. खण्ड-
यति -यितुं), अधरीकृ, असत्यम् इति सूचं (c. 10. सूचयति -यितुं).—
(Violate, break) अतिक्रम् (c. 1. क्रामति -क्रमितुं), भिद् (c. 7. भिनत्ति,
भेजुं), लुप (c. 6. लुप्यति, लोभुं).

TO FALSIFY, *v. n.* असत्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), मिथ्या or मृषा वद्.

FALSITY, *s.* असत्यता, निःसत्यता, अनृतता, अयथार्थ्यं, वितथत्वं, अलोकता.

TO FALTER, *v. n.* (Speak with broken utterance) खरभङ्गेन or
भग्नस्वरेण or स्खलद्वाक्येन वद् (c. 1. वदति -दितुं), स्खलितं वद्, स्वरेण
स्खल् (c. 1. स्खलति -लितुं, c. 10. स्खलयति -यितुं), गद्गदया वाचा
वद्, अस्म्यष्टवाचा वद्, गद्गद (nom. गद्गदति).—(Tremble, totter)
स्खल्, प्रस्खल्, स्खलनं कृ, कम्प (c. 1. कम्पते -म्यितुं), वेप् (c. 1.
वेपते -पितुं).

FALTERING, *part. or a.* स्खलितवाक्यः -क्या -क्यं, भग्नस्वरः -रा -रं,
भिन्नस्वरः -रा -रं.

FALTERING, *s.* स्खलनं, वाक्यस्खलनं, स्खलद्वाक्यं, खरभङ्गः, खरभेदः,
गद्गदवाक् *f.* (च्), अस्म्यष्टवचनं.

FALTERINGLY, *adv.* स्खलत्स्वरेण, स्खलद्वाक्येन, खरभङ्गेन, गद्गदवाचा.

FAME, *s.* कीर्तिः *f.*, यशः *n.* (स्), क्यार्तिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, परिक्रियातिः *f.*,
विश्रुतिः *f.*, प्रतिष्ठा, विद्यायः, प्रसिद्धिः *f.*, प्रकीर्तिः *f.*, कीर्तना -नं,
प्रथा, प्रथितिः *f.*, सम्प्रथा, समाख्या, समाज्ञा, प्रतिपत्तिः *f.*, विख्यातिः *f.*,
प्रयिख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, रुटिः.—(Rumour) जनश्रुतिः *f.*, जनप्र-
वादः, जनोदाहरणं.

FAMED, *a.* क्यार्तः -ता -तं, विख्यातः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, विश्रुतः -ता
-तं, प्रथितः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, समाख्यातः -ता -तं, लोकविश्रुतः -ता -तं.

FAME-GIVING, *a.* कीर्तिकरः -री -रं, यशस्कृत् -री -रं, कीर्तिदः -दा -दं.

FAMILIAR, *a.* (Domestic) गृहजः -जा -जं, जातः -ता -तं, आत्मवैश्विकः
-की -कं, कौलिकः -की -कं, कुल in comp.—(Well acquainted
with, intimate) परिचितः -ता -तं, सुविद् *m. f. n.*, सुसंस्गी -गिणी
-गि (न्), संसुतः -ता -तं; 'with the scriptures,' शास्त्रज्ञः, सधी-
तज्ञाक्षः; 'with law,' स्मृतिकुशलः.—(Accustomed to) अभ्यस्तः
-स्ता -स्तं.—(Well-known) सुविदितः -ता -तं, सुज्ञातः -ता -तं, प्रसिद्धः
-द्धा -द्धं.—(Unceremonious) आदरहीनः -ना -नं, निर्गौरवः -वा
-वं, निरादरः -रा -रं.—(Ordinary) प्राकृतः -ती -तं, लौकिकः -की
-कं, लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं; 'familiar conversation,'
विश्वम्भालापः.

FAMILIAR, *s.* (Friend) सुपरिचितः सुहृद् *m.*; दृढसुहृद् *m.*, सुसंस्गी *m.*

(न), चिरमित्रं, जातः.

FAMILIARITY, *s.* (Intimate association) सुसंसर्गः, दृढसंसर्गः, संसर्गित्वं, संसर्गः *f.*, आसक्तः, संयोगः.—(Intimate acquaintance) परिचयः, सुपरिचयः, परिज्ञानं, संस्पर्शः.—(Freedom from ceremony, affability) अनादरः, आदरहीनता, गौरवहीनता, अभिगम्यता.

To FAMILIARIZE, *v. a.* अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अभ्यासेन सुगमं -मो-नं or सुकरं -रां-रं कृ, निरन्तराभ्यासं कृ, परिचयं कृ.

FAMILIARIZED, *p. p.* अभ्यस्तः -स्ता-स्तं, कृताभ्यासः -सा-सं, कृतपरिचयः -या-यं.

FAMILIARLY, *adv.* निर्गौरवं, गौरवं विना, निरादरं, अनादरेण, चिरमित्रवत्, सुपरिचितवत्; 'familiarly conversing,' विश्रमप्रलापी-पिनी-पि(न्).

FAMILY, *s.* (Race) कुलं, वंशः, कुटुम्बः, जातिः *f.*, गोत्रं, सन्तानः, प्रवरं.—(Lineage) सन्धयः, सन्ततिः *f.*, जननं, आवलिः *f.*, सन्धवायः.—(Household) गृहजनः, अभिजनः, सज्जनः, परिजनः, कुटुम्बकं, स्त्रीपुत्रकन्यादि; 'head of a family,' कुटुम्बी, कौटुम्बिकः, कुलपतिः *m.*, कुलोद्भवः; 'of the same family,' सकुलः -ला-लं, सकुल्यः -त्या-त्यं; 'relating to a family,' कौलः -ली-लं-लिकः -की-कं, कुल in comp.; 'of good or noble family,' महाकुलः -ला-लं-लीनः -ना-नं, कुलीनः -ना-नं, कौलेयः -यी-यं, कुलिकः -का-कं, कुलोद्भवः -ता-तं; 'of low family,' दुष्कुलीनः -ना-नं, अकुलीनः -ना-नं; 'a woman of good family,' कुलनारी, कुलकन्या; 'of royal family,' राजवंश्यः -इया-इयं; 'family honour,' कुलमय्योदा; 'family pride,' कुलभिमानं, कुलोन्नतिः *f.*; 'family disgrace,' कुलनिन्दा; 'family respectability,' कुलोत्कर्षः; 'family duty,' कुलधर्मः, कुलधाराः; 'family priest,' कुलाचार्यः; 'family party,' गृहोत्सवः; 'family feuds,' गृहविवादः; 'family connexions,' गोष्ठी, कुलसन्धिः *f.*; 'of ancient family,' दीर्घवंशः -शा-शं; 'attentive in supporting one's family,' कुटुम्बप्राप्तः, कुलालक्षी *m.* (न), अभ्यागारिकः, उपाधिः *m.*; 'cruelty to one's family,' अनात्म्यं.

FAMINE, *s.* दुर्भिक्षं, दुष्कालः, दुर्भक्ष्यं, अनाकालं, अकालः, प्रयासः, नीवाकः, अनाहारकालः, आहारविरहः, आहाराभावः, अन्नाभावः, आहारासम्भवः, दुर्भक्ष्यं.

To FAMISH, *v. a.* क्षुधया पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or व्यापद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं) or कृशीकृ, क्षुधार्त्तं -र्त्तां-र्त्तं कृ.

To FAMISH, *v. n.* आहारविरहाद् अवसद् (c. 6. -सीदति -सितुं) or क्षि in pass. (क्षीयते) or क्षीणशरीरः -रा-रं भू or कृशाङ्गोभू or व्यापद् (c. 4. -पद्यते).

FAMISHED, *p. p.* or *a.* क्षुत्पीडितः -ता-तं, क्षुधार्त्तः -र्त्ता-र्त्तं, क्षुधापीडितः -ता-तं, क्षुत्क्षामः -मा-मं, क्षुत्परिकृशः -शा-शं, क्षुधार्हितः -ता-तं, बुभुक्षितः -ता-तं, निरक्तः -जा-जं.

FAMISHMENT, *s.* क्षुत्पीडा, क्षुत्क्षामता, अनाहारः, अन्नाभावः, बुभुक्षा.

FAMOUS, *a.* ख्यातः -ता-तं, मुख्यातः -ता-तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (न), महायशः -शा-शं, यशस्कः -स्ता-स्तं, कीर्तिमान् -मती-मत् (त), विभूतः -ता-तं, प्रथितः -ता-तं, प्रसिद्धः -द्धा-द्धं, विख्यातः -ता-तं, परिख्यातः -ता-तं, कीर्तितः -ता-तं, प्रतिष्ठः -ष्टा-ष्टं, प्रतिपत्तिमान् -मती-मत् (त), प्रसूयः -या-यं, लोकविभूतः -ता-तं, 'rendering famous,' यशस्कृतः -री-रं, यशस्कः -स्या-स्यं, कीर्तिकरः -री-रं.

FAMOUSLY, *adv.* महायशसा, महाकीर्तिपूर्व, परम्, उत्तमप्रकारेण.

FAMOUSNESS, *s.* कीर्तिमत्त्वं, यशस्विता, ख्यातिमत्त्वं, विभूतिः *f.*

FAN, *s.* पञ्जनं, तालपुञ्जः -जाकं, चीजनं, प्रकीर्णकं, चामरं, मरुदान्दोलः,

उत्खेपणं, व्यजः.—(For winnowing) सूर्यः -र्यं, शूर्यः -र्यं.

To FAN, *v. a.* चीज् c. 10. चीजयति -यितुं, उपचीज्, अनुचीज्, उद्गीज्, व्यजनवायुना विधू (c. 5. -धूनीति, c. 6. -धुयति -धयितुं), व्यजनवानेन शीतल (धौल. शीतलयति -यितुं).

FANATIC, FANATICAL, *a.* देवभक्तिप्रियः -या-यं or अतिश्रद्धाप्रियः, एकान्तदेवभक्तिवाद् उन्मत्तः -त्ता-तं or उत्तमबुद्धिः -द्धिः -द्धि or उत्तमबुद्धिः -द्धिः -द्धि or भानबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

FANATIC, *s.* अतिशयदेवभक्तिवाद् उन्मत्तजनः or उन्मादी *m.* (न), मिथ्याभक्तिमान् *m.* (त), मरणकः.

FANATICALLY, *adv.* देवभक्तिप्रियतया, एकान्तदेवभक्त्या, उन्मत्तवत्.

FANATICISM, *s.* एकान्तदेवभक्तिजन्यो मादविशेषः or उन्मादः or उन्मदः or उत्तमबुद्धित्वं, अतिश्रद्धाप्रयुक्ता उन्मत्तता, अतिभक्तिप्रियता, अतिश्रद्धाप्रियता, भक्तिमुच्यता, मिथ्याभक्तिः *f.*

FANCIED, *p. p.* भावितः -ता-तं, विभावितः -ता-तं, मतः -ता-तं.

FANCIFUL, *a.* (Formed in the imagination) मानसिकः -की-कं, मनोजः -जा-जं, मनसिजः -जा-जं, मनोगतः -ता-तं, मायामयः -यी-यं, वासनाकल्पितः -ता-तं, काल्पनिकः -की-कं, मनःकल्पितः -ता-तं, मनोरपमृष्टः -ष्टा-ष्टं, सङ्कल्पजः -जा-जं, अमूलकः -का-कं.—(Fanciful man) वृथावासनाकारी *m.* (न), दुर्वासनाकृत् *m.*, अनर्थकचिन्ताकरः, असम्भवकल्पकः, अपलबुद्धिः *m.*, मनोलौल्यवान् *m.* (त), लोलमतिः *m.*

FANCIFULLY, *adv.* वृथावासनापूर्व, अनर्थकचिन्तापूर्व, काल्पनिकप्रकारेण, मनोलौल्यतया, बुद्धिचापल्यतया.

FANCIFULNESS, *s.* मनोलौल्यं, बुद्धिचापल्यं, लोलबुद्धित्वं, मायावत्त्वं, बुद्धिविलासिता, मिथ्यासङ्कल्पवत्त्वं.

FANCY, *s.* (The faculty of imagination) कल्पनाशक्तिः *f.*, भावना -नं, विभावना -नं, वासना, कल्पना (idea) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, सङ्कल्पः, मनोगतं, चिन्ता, मनोरपमृष्टः.—(Caprice, whim) मनोलौल्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिचापल्यं, चापलं, भ्रमः, आभासः, निर्वृत्त्यः, लहरी, तरङ्गः, अलङ्घ्यः *m.*, छन्दः *n.* (म).—(Strange fancy) वृथावासना, असम्भवकल्पना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना, दुर्वासना, अनर्थकचिन्ता, मनोमाया, मृषार्थकः.—(Liking) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*

To FANCY, *v. n.* (Imagine, think) मन् (c. 4. मन्यते. मन्तुं), भू (c. 10. भावयति -यितुं), विभू, सम्भू, चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं). 'To fancy one's self,' is sometimes expressed by the adj. मन्यः -न्या-न्यं; as, 'one who fancies himself learned,' पण्डितमन्यः; 'one who fancies himself good,' साधुमन्यः; 'one who fancies herself beautiful,' सुन्दरीमन्य.

To FANCY, *v. a.* (Form in the mind) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or भू in caus. (भावयति -यितुं) or कृ.—(Like) अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), रुच (c. 1. रोचते -चितुं) with dat. of the person; as, 'he fancies that,' तत् तस्मै रोचते; 'doing what one fancies,' कामकारी *m.* (न); 'eating what one fancies,' कामभक्षः.

FANCY-FRAMED, *a.* मनःकल्पितः -ता-तं, वासनाकल्पितः -ता-तं, मनोजः -जा-जं, मनसिजः -जा-जं, मनोरपमृष्टः -ष्टा-ष्टं, मानसिकः -की-कं.

FANCY-SICK, *a.* विकृतबुद्धिः -द्धिः -द्धि; 'one who fancies himself sick,' रोगिणमन्यः.

FANE, *s.* देवतागारः, देवागारः, देवालयः, देवतायतनं, देवभवनं, देवप्रासादः, देवगृहं, देववेश्म *n.* (न), देवतामन्दिरं, देवतावासः.

FANG, *s.* दंष्ट्रा, दशनः -नं, ददः -दनः, दन्तः, उदयदन्तः, दीर्घदन्तः, विषाणः

FAN

- शं, दाहा, दाहकः, राक्षसी; 'of a serpent,' विषदन्तः, आशीः *f.* (शं).—(Claw) नखः.
- FANGED, *a.* दंष्ट्री -द्विणी -द्वि (नं), दन्ती -द्विनी -द्वि (नं), दीर्घदन्तवान् -वन्ती -वन् (नं).
- FANGLSS, *a.* निर्दशनः -ना -नं, भग्नदंष्ट्रः -द्रा -द्रं, गलितदन्तः -न्ता -न्तं, निर्दन्तः -न्ता -न्तं, दशनोच्छिदः -द्रा -द्रं.
- FAN-LIGHT, *s.* व्यजनाकारो गवाक्षः or गृहाक्षः.
- FANNED, *p. p.* चीजितः -ता -ते, उपचीजितः -ता -ते, चीज्यमानः -ना -नं, उच्चीज्यमानः -ना -नं, व्यजनेन विधूयमानः -ना -नं or विधुतः -ता -ते.
- FANNER, *s.* चीजयिता *m.* (नं), चीजनकर्त्री *m.* (नं), विधयिता *m.* (नं).
- FANTASM, *s.* मिथ्यावासना, मनोरथसृष्टिः *f.*, आभासः, अप्रच्छाया.
- FANTASTIC, FANTASTICAL, *a.* (Existing in the imagination) मनःकल्पितः -ता -ते, मनसिजः -जा -जं, वासनाकल्पितः -ता -ते, मानसिकः -की -कं.—(Capricious, whimsical) चपलः -ला -लं, लोलः -ला -लं.—(Odd) विषमः -मा -मं, असङ्गतः -ता -ते, अपरूपः -पा -पी -पं, विलक्षणः -या -यं.
- FANTASTICALLY, *adv.* चपलं, चापत्येन, मनोलीत्यात्, विषमं, असङ्गतं.
- FANTASTICALNESS, *s.* चापत्यं, मनोलीत्यं, वैषम्यं, अपरूपता, असङ्गतत्वं.
- FANTASY, *s.* See FANCY.
- FAR, *a.* दूरः -रा -रं, विदूरः -रा -रं, दूरस्थः -स्था -स्थं -स्थायी -यिनी -यि (नं), दूरवर्ती -र्विनी -र्वि (नं), दूरीभूतः -ता -ते, अनुपस्थायी -यिनी -यि (नं), अनुपस्थः -स्था -स्थं, असन्निकृष्टः -द्रा -द्रं, विप्रकृष्टः -द्रा -द्रं, असन्निकृष्टः -ता -ते; 'very far,' सुदूरः -रा -रं, दविष्टः -द्रा -द्रं, दवीयान् -यसी -यः (नं).
- FAR, *adv.* (At a distance) दूरं, दूरे, दूरतस्, विदूरतस्, आरात्.—(To a distance) दूरं, दूरपर्यन्तं.—(By a distance) दूरेण.—(From far) दूरात्, दूरतस्.—(To a great extent) अत्यन्तं, भृशं, बहु, सु or अति or अतिशय prefixed.—(As far as) expressed by आ prefixed governing the abl. c., or by पर्यन्तं or अन्त affixed; as, 'the earth as far as the ocean,' आसमुद्रात् or समुद्रपर्यन्तं or सागरान्ता पृथिवी.—(By far) दूरेण; 'action is by far inferior to devotion,' कर्म दूरेण अवरं योगात्.—(How far?) किं पर्यन्तं, कियत् पर्यन्तं, कियत् प्रमाणं.—(So far) तदनं, तत्पर्यन्तं.—(Far off) दूरस्थः -स्था -स्थं, दूरस्थः -स्था -स्थं, दूरीभूतः -ता -ते; 'the day being far spent,' अतिक्रान्ते दिवसे; 'a woman far gone in love,' दूरगतमनसा.
- FAR-EXTENDED, *a.* बहुविस्तीर्णः -र्था -र्थं, सर्वव्यापी -पिनी -पि (नं).
- FAR-FAMED, *a.* पृथुप्रसङ्गः -या -यं, पृथुप्रशङ्गः -शङ्गः -शः (नं), महाप्रशङ्गः &c.
- FAR-FETCHED, *a.* क्लिष्टः -द्रा -द्रं, यत्नकृतः -ता -ते; 'far-fetched idea,' क्लिष्टकल्पना.
- FAR-SEEING, *a.* दूरदर्शी -र्विनी -र्वि (नं), दीर्घदर्शी -र्विनी -र्वि (नं).
- FAR-SIGHTED, *a.* दूरदृष्टिः -र्विः -र्वि, दीर्घदृष्टिः -र्विः -र्वि, पारदृष्ट्या -ष्ट्या -ष्ट्य (नं).
- FARCE, *s.* प्रहसनं, विलासिका, दुर्मेजिका, हास्योत्पादको नाटकः, परिहासजनकम् उपहसकं.
- FARCICAL, *a.* प्रहसनसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नं).—(Droll) हासकरः -री -रं, हास्यः -स्था -स्थं, उपहास्यः -स्था -स्थं, रसिकः -का -कं, विनोदी -दिनी -दि (नं), हास्योत्पादकः -का -कं, असङ्गतः -तः -तं, अपरूपः -पा -पं.
- FARCY, *s.* अश्वानां चर्मरोगविशेषः or दुग्धमैतलं or चर्मदूषिका.
- FARDEL, *s.* कूर्चः, गुच्छः -ज्जकः, षोडशिका, षोडली, भाटः.
- TO FARE, *v. n.* (Be in any state) घृत् (c. 1. वरते -र्वि), अस् (c. 2. अस्ति), भू (c. 1. भवति -वि), स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्थातु); 'to

FAR

- fare well,' सुस्थः -स्था -स्थं or सुस्थितः -ता -तं भू or अस्; 'to fare badly,' दुःस्थः -स्था -स्थं भू or अस्; 'faring well,' भविष्युः -भ्युः -भ्यु, भूष्युः -भ्युः -भ्यु, भविता -वी -वृ (नं).—(Feed) भोजनं कृ, भुञ् (c. 7. भुङ्ते, भोक्तुं), आहारं कृ; 'to fare well,' स्वाहास्वानि or उत्तमास्वानि or परमास्वानि भुञ्.
- FARE, *s.* (Passage-money) आतारः, आतारः, तरपत्यं, तरपत्यं, तारिकं, तार्यं, अनुतरं.—(Food) भोजनं, आहारः, अन्नं, भक्ष्यं; 'good fare,' उत्तमाहारः, परमान्नं, उत्तमान्नं; 'bad fare,' कदम्बं.
- FAREWELL, *adv.* (To bid farewell) आमन्त्रं (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं), अनुमन्त्रं, आमन्त्रं (c. 6. -पृच्छते -ति -प्रश्नुं).—(Bidding farewell) आमन्त्रयं, आमन्त्रनं, प्रस्थानकाले कुशलवादः or प्रणामः or नमस्कारः; 'farewell!' कुशलं भूयात्, सुखं भूयात्, कल्याणं भूयात्, सुखम् आस्तां.
- FARINA, *s.* परागः, सुमनोरजः *n.* (सं), पुष्परेणुः *m.*, सुमनःपोषुः *m.*, पुरुः *m.*
- FARINACEOUS, *a.* शस्यमयः -यी -यं, धान्यमयः -यी -यं, गोधूमचूर्णमयः -यी -यं.
- FARM, *s.* क्षेत्रं, भूमिः *f.*, क्षेत्रभूमिः, भूः *f.*, कृषिक्षेत्रं, कर्षणभूमिः *f.*, सीयं.
- TO FARM, *v. a.* (Let out the collection of the revenue or any other work at a certain rate per cent.) शते शते निरूपितमूल्यं प्रतिशतं or शते शते नियमितभागो मया दातव्य इति सन्धिं कृत्वा अनुकजनं शुल्ककरादियहये or किञ्चित्कर्मनिर्वहणे नियुञ् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं).—(Undertake any work for another at a certain rate per cent.) शते शते नियमितभागो महेतनार्थम् उद्धरणीयं or शते शते निरूपितमूल्यं मया ग्रहणीयम् इति सन्धिं कृत्वा अनुकजनस्याने किञ्चित् कर्म निर्वह in caus. (-याहयति -यितुं) or नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य परस्थाने किञ्चित् कर्म व्यवसो (c. 4. -स्थति -सातुं) or अध्ववसो.—(Farm the tolls) निरूपितमूल्यं दत्त्वा राजस्थाने घट्टनदीतरादिदेशशुल्कान् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Cultivate land) क्षेत्रं or भूमिं कृष्य (c. 6. कृषति, c. 1. कर्षति, क्रुषुं).
- FARM-HOUSE, *s.* क्षेत्रिकगृहं, कर्षकगृहं, क्षेत्रिकपेशम *n.* (नं), क्षेत्रपतिगृहं.
- FARM-YARD, *s.* क्षेत्रिकगृहोपाने पाटी or पाटिका or चतुर्वर्ग.
- FARMER, *s.* क्षेत्रिकर्षकः, क्षेत्रिकः, क्षेत्री *m.* (नं), कर्षकः, कृषिकः, कृषकः, क्षेत्राजीवः, कृषिजीवी *m.* (नं), कृषीबलः, कार्षकः, क्षेत्रपतिः *m.*—(Of the revenue) शते शते नियमितभागो महेतनार्थम् उद्धरणीय इति सन्धिं कृत्वा शुल्ककरादि गृह्णाति यो जनः.
- FARMING, *s.* कृषिकर्म *n.* (नं), कृषिः *f.*, कार्षिः *f.*, क्षेत्रिकव्यापारः, अनुतं.
- FARRAGINOUS, *a.* साक्षिपातिकः -की -कं, सक्षिपितः -ता -ते, प्रकीर्णः -र्था -र्थं, बहुद्रव्यनिर्मितः -ता -ते, नानाद्रव्यसमिश्रितः -ता -ते.
- FARRAGO, *s.* सक्षिपातः, प्रकीर्णकं, नानाद्रव्यसमिश्रणं.
- FARRIER, *s.* अश्वचिकित्सकः, अश्ववैद्यः.—(Shoer of horses) अश्वपादुकावन्धा *m.* (न्यु), अश्वपादुकाकारः.
- FARRIERY, *s.* अश्वचिकित्सा, अश्वरोगचिकित्सनविद्या.
- FARROW, *s.* शूकरशावकगणः, शूकरपोतकगणः, शूकराण्यं.
- TO FARROW, *v. n.* शूकरीप्रकारेण शावकगणं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु.
- FART, *s.* पदः -दैर्नं, गुदरवः, पायुशब्दः, शर्दः.
- FARTHER, *adv.* दूरतरं, विदूरतरं, अधिकदूरे, अग्रे, अग्रतरं, अग्रतस्, दूरतस्, पुस्तं.—(Moreover) अपरं, अपरश्च, अधिकं, अधिकम्, अन्यश्च, अपिच, किञ्च, परम्. See the more correct word further.
- FARTHER, *a.* दूरतरः -रा -रं, विदूरतरः -रा -रं, दवीयान् -यसी -यः (नं), अधिकदूरस्थः -स्था -स्थं, अपरः -रा -रं; 'the farther side,' पारः; 'on the farther side,' पारे.
- FARTHEST, *a.* दूरतमः -मा -मं, विदूरतमः -मा -मं, दविष्टः -द्रा -द्रं, सुदूरः

रा -रं, आकाशदूरस्थः -स्था -स्थं.

FARTHING, *s.* तावतुद्रा, कपर्दकः, चराटकः.

FASCES, *s.* धर्मोपलक्षणं, दण्डनायकविहं, पूर्वकाले रोमनगरे दण्डलक्षण-
चिह्नः काष्ठसमूहः परशुः.

FASCIA, *s.* पट्टः, पट्टकः, बन्धनं, वेहनं, आवेहनं, कवलिका.

FASCIATION, *s.* पट्टबन्धनं, कवलिकाबन्धनं, अनुवेष्टितं.

To FASCINATE, *v. a.* (Bewitch) मुह in caus. (मोहयति -यितुं), मोहं कृ-
मायां कृ, मन्त्रद्वारेण वशीकृ or अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं) or
अनुमन्त्र or अभिचर (c. 10. -चारयति -यितुं).—(Captivate) विषं or
मनो हृ (c. 1. हरति, हर्षं) or रम् in caus. (रमयति -यितुं) or आकृष्य
(c. 1. -कर्षति -कर्षुं), हृदयं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FASCINATED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सम्मोहितः -ता -तं,
परिमूढः -ढा -ढं, सम्मूढः -ग्धा -ग्धं, आकृष्टचित्तः -त्ता -तं, हतमानसः
-सी -सं, वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः -ता -तं.

FASCINATING, *a.* चित्तहारी -रिणी -रि (न्), चित्तपहारी &c., मनोहरः
-रा -रं, मोहनः -ना -नी -नं, विमोहनः &c., मोही -हिनी -हि (न्),
परिमोही &c., आकर्षकः -की -कं, आकर्षिकः -की -कं, आकृष्टवान्
-वती -वत् (न्), हृदयग्राही -हिणी -हि (न्); 'a fascinating wo-
man,' मुग्धा, प्रमदा, मदिराद्वेषा.

FASCINATION, *s.* मोहः -हनं, परिमोहनं, विमोहनं, सम्मोहः, आकर्षः, माया,
वशीक्रिया, अभिमन्त्रणं, अभिचारः, इन्द्रजालं, काम्येणं -णत्वं.

FASCINE, *s.* युद्धेभ्यस्वहारितः काष्ठभारः or काष्ठकूर्चः.

FASHION, *s.* (Form) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, संस्कारः, मूर्तिः *f.*,
विधानं, संस्थानं.—(Cut, shape) आकारः, आकृतिः *f.*, रीतिः *f.*—
(Prevailing custom) लौकिकाचारः, लोकाचारः, लोकव्यवहारः,
लोकरीतिः *f.*, लोकमार्गः, लोकव्यापारः, धारा, लोकमतं.—(Manner,
mode) प्रकारः, विधः, विधिः *m.*, रीतिः *f.*, मार्गः; 'after this fashion,'
अनेन प्रकारेण, एवंविधः; 'after one's own fashion,' स्वानुरूपं.
To FASHION, *v. a.* (Form) निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिनोति, c. 4.
-मायते -मातुं), विनिर्मा, रच (c. 10. रचयति -यितुं), विरच, कृष्य (c. 10.
कल्पयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), चद (c. 10. चटयति -यितुं),
कृ, सङ्गृह्ण—(Adapt) युज् (c. 10. योजयति -यितुं), सन्धा, समाधा.

FASHIONABLE, *a.* लौकिकः -की -कं, व्यावहारिकः -की -कं, आचारिकः
-की -कं, लोकप्रियः -द्वा -द्वं, लोकप्रसिद्धः -द्वा -द्वं, व्यवहारप्रियः -द्वा
-द्वं, लोकाचारानुसारी -रिणी -रि (न्), लोकव्यवहारानुसारी &c.,
लोकमतानुसारी &c., लौकिकाचारानुरूपः -या -यं, लौकिकरीत्यनुरूपः
-या -यं, लोकमार्गानुयायी -यिनी -यि (न्).

FASHIONABLY, *adv.* लोकाचारानुसारेण, लोकव्यवहारानुसारात्, लोक-
रीतिवत्.

FASHIONED, *p. p.* निर्मितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं,
कल्पितः -ता -तं, कृतः -ता -तं, चरितः -ता -तं, कारितः -ता -तं.

FAST, *a.* (Firm, close) दृढः -ढा -ढं, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं,
सखः -आ -अं, अचलः -ला -लं, निश्चलः -ला -लं, दृढसन्धिः -न्धिः
-न्धि, गाढः -ढा -ढं.—(Fixed) बद्धः -द्धा -द्धं, संनिबद्धः -द्धा -द्धं;
'a fast colour,' स्थिररङ्गः; 'a fast friend,' दृढसौहृदः, दृढभक्तिः *m.*;
'a fast asleep,' सुषुप्तिः *f.*, मुनिद्रा, अतिशयनिद्रा, अचोरनिद्रा.—
(Quick in motion) त्वरितगतिः -तिः -ति, शीघ्रगामी -गिनी -गि (न्),
दृढगतिः -तिः -ति, शीघ्रः -द्वा -द्वं, महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती -वत् (न्)
दृढगतिः -तिः -ति, शीघ्रः -द्वा -द्वं, महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती -वत् (न्)

FAST, *adv.* (Firmly) दृढं, गाढं, स्थिरं; 'fast-rooted,' बद्धमूलः -ला
-लं; 'held fast,' सुगृहीतः -ता -तं, सुषुप्तः -ता -तं, कर्तव्यः -द्धा -द्धं;
'fast bound,' दृढबद्धः -द्धा -द्धं; 'shut fast,' दृढसंयुक्तः -ता -तं,

दृढपिहितः -ता -तं; 'fast asleep,' सुषुप्तः -ता -तं, सुविप्रितः -ता -तं,
अतिशयनिद्रितः -ता -तं, सुखदुःखः -ता -तं or सुखं दुःखं -ता -तं.—
(Swiftly) शीघ्रं, त्वरितं, दृढं, शीघ्रं, सखरं, चासु, अचलचित्तं, अग्रगण्यः;
'going fast,' त्वरितगतिः -तिः -ति; 'spoken fast,' त्वरितोक्तिः -ता -तं.

To FAST, *v. m.* उपवास (c. 1. -वसति -वसुं), लङ् (c. 1. लङ्गते -ङितुं),
निरूपितकालपर्यन्तं भोजनात् or आहारनिवृत्तिः कृ (c. 1. -वसते -ङितुं),
उपवासं कृ, अनशनं कृ, आहारनिवृत्तिं कृ; 'to death,' प्रायोपवेशनं कृ.
FAST, *s.* उपवासः, उपवासं, उपोषितः, उपोषणं, औपवासं, अनशनं, अनाहारः,
अभोजनं, लङ्गनं, आक्षयणं.

FAST-DAY, *s.* उपवासदिनं, उपोषयदिनं, अनाहारदिनः, लङ्गनदिवसः.

FASTED, *p. p.* उपोषितः -ता -तं, कृतोपवासः -त्ता -तं.

To FASTEN, *v. a.* (Make fast) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), सखन्ध्,
निबन्ध्, अनुबन्ध्.—(Shut up) पिषा (c. 3. -दधाति -धातुं), निरुध्
(c. 7. -रुध्ति -रुधुं).—(Bar) अगलेन बन्ध्, कील (nom. कीलयति
-यितुं).—(Unite together) सखन्ध्, संयुज् (c. 7. -युजति -युजुं),
संघिष् in caus. (-संघयति -यितुं), सन्धा, संलग्नीकृ.—(Tie) योज्
(nom. योजयति -यितुं), ग्रन्थ् (c. 9. ग्रथ्नाति, c. 1. ग्रन्थति -ग्रन्थुं).—
(Tie on) पिनह् (c. 4. -नसति -नसुं), जानह्, आबन्ध्, अनुबन्ध्.—
(Impress) प्रणिधा.—(Make firm) दृढीकृ, स्थिरकृ, संस्तम्भ् (c. 5.
-स्तम्भोति -स्तम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति -यितुं).

FASTENED, *p. p.* बद्धः -द्धा -द्धं, पिहितः -ता -तं, पिषाकवान् -वती -वत्
(न्), सपिषानः -ना -नं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, युक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता
-क्तं, संयोजितः -ता -तं, संलग्नीकृतः -ता -तं, लग्नः -ग्ना -ग्नं, पिनद्धः
-द्धा -द्धं, जानद्धः -द्धा -द्धं, कीलायितः -ता -तं, कीलितः -ता -तं.

FASTENING, *s.* (Any thing that binds) बन्धनं -नी, बन्धनग्रन्थिः *m.*
—(Joining) सन्धिः *m.*—(Of a bracelet) कुडुपः, सन्धिः *m.*

FASTER, *s.* उपवासी *m.* (न्), उपवासकता *m.* (न्), कृतोपवासः, सोपवासः.

FASTER, *adv.* (More rapidly) शीघ्रतरं, अधिकवेगेन, लघुतरं.

FASTIDIOUS, *a.* उपेक्षकः -का -कं, अयमानी -निनी -नि (न्), सावहेलः
-ला -लं, सावज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, पृथो -थिनी -थि (न्), दुस्तोषणीयः -या -यं,
दुस्तोषणीयः -या -यं, दुस्तोषणीयः -या -यं or तप्यणीयः -या -यं.

FASTIDIOUSLY, *adv.* सावधानं, उपेक्षया, सावहेलं, सावधानं, दुस्तोषणीयं.

FASTIDIOUSNESS, *s.* अयमानशीलता, उपेक्षकत्वं, सावहेलत्वं, दुस्तोषणीयता,
दुस्तोषणीयता, अयमानिता.

FASTING, *s.* उपवासः, उपोषणं -वितं, अनशनं, निरसनं, अभोजनं,
अभक्षणं, अनाहारः, लङ्गनं, आक्षयणं, उपवर्षणं; 'to death,' प्रायः
-यणं, प्रायोपवेशनं -शनिका.

FASTING, *part. or a.* उपवासी -सिनी -सि (न्), निराहारः -रा -रं, अनशनः
-ना -नं, अभक्षः -क्षा -क्षं, अनाशकः -का -कं, अकृताहारः -रा -रं; 'to
death,' प्रायोपविहः -हा -हं.

FASTNESS, *s.* (Firmness) दृढता, स्थिरता, सखता, अचलता, निश्चलता.
—(Strong-hold) दुर्गं, कोटिः *f.*, शिखरी *m.* (न्).

FASTUOUS, *a.* गम्भी -ग्भीणी -ग्भी (न्), सावलेयः -या -यं, उद्धतः -ता -तं.

FAT, *a.* पीवरः -रा -री -रं, पीनः -ना -नं, नेदसी -सिनी -सि (न्), पुष्टः
-ष्टा -ष्टं, पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, मांसलः -ला -लं, स्थूलः -ला -लं, स्थूलकायः
-या -यं, पानः -ना -नं, आपानः -ना -नं, प्रपानः -ना -नं, स्फीतः -ता
-तं, स्थूतः -ता -तं, पीवा -वा -व (न्), तुम्दी -न्दिनी -न्दि (न्), तुम्दिकः
-का -कं, उज्ज्वलः -ना -नं, कुल्लकः -की -कं.—(Fertile) स्फीतः -ता
-तं; 'fat land,' उर्वरा.

FAT, *s.* नेदः *n.* (स्), वसा, वसा, मांससारः, मांसकोटः, घृतं.

To FAT, *v. a.* चै in caus. (प्रापयति -यितुं), जाथी, पुष् in caus. (पोष-

यति -यितुं), स्थाय in caus. (स्थावयति -यितुं), स्थलीकृ, पीवरीकृ, पुष्टीकृ.
To FAT, *v. n.* छाये (c. 1. -प्रायते -प्रातु), पुष् (c. 4. पुष्यति, पोष्टु). पीवरीभू.
FAT. *s.* (tub) भाङ्. See VAT.

FATAL, *a.* (Proceeding from fate, relating to it) देवः -वी -वं
-विकः -की -कं, दैहिकः -की -कं, कार्शनात्मिकः -की -कं, दैवप्रयुक्तः
-का -कं, दैववशः -शा -शं, नियतः -ता -तं, आपश्यकः -की -कं.—
(Deadly, calamitous) प्राणघातकः -का -कं, प्राणहरः -रा -रं, प्राणा-
त्मिकः -की -कं or प्राणान्तकः, प्राणनाशकः -की -कं, मृत्युजनकः -का
-कं, मारामकः -का -कं, साक्षात्तिकः -की -कं, मारकः -का -कं, जनकः
-रा -रं, व्यापादकः -का -कं, आत्ययिकः -की -कं, अनायुष्यः -प्रा -प्यं, मर्मा-
त्मिकः -की -कं, मर्माभेदी -दिनी -दि (न्), दुरन्तः -ना -नं, दुर्विपाकः -का -कं.

FATALISM, *s.* दैवायत्तता, दैवाधीनता, दैववशित्वं, दैवचिन्ता, दैविकता, दैहिकता.

FATALIST, *s.* दैवपरः, दैवाधीनः, दैवायत्तः, दैवपरायणः, दैवचिन्तकः.

FATALITY, *s.* आपश्यकता, अवश्यकत्वं, भवितव्यता, कृतान्तः, नियतिः *f.*

FATALLY, *adv.* (By necessity) दैवात्, दैववशात्, दैवनियोगात्.—
(Mortally) प्राणनाशेन, समाशं, आत्ययिकं.

FATE, *s.* दैवं, कृतान्तः, विधाता *m.* (तु), विधिः *m.*, भागधेयं, भाग्यं,
नियतिः *f.*, भवितव्यता, दिष्टं, दैविकं, अदृष्टं, कालनियोगः, कालः, काल-
धर्मेः, गतिः *f.*, व्यसनं, कर्मे *n.* (न्), कर्मवशः, कार्यवशः, प्राक्तनं.—
(Death) मृत्युः *m.*, नाशः, विनाशः, क्षयः; 'ill-fate,' दुर्दैवं, दौभाग्यं;
'good-fate,' सौभाग्यं.

FATED, *a.* दैवनिर्णयः -का -कं, कालनिर्णयः -का -कं, दैवनिर्दिष्टः -हा -हं,
नियतः -ता -तं, दैविकः -की -कं, दैहिकः -की -कं, भवितव्यः -प्रा -प्यं;
'one whose fated time is come,' प्राक्तकालः -ला -लं; 'well-
fated,' सुभाग्यः -ग्या -ग्यं, सौभाग्यवान् -वती -वत् (त्), पुण्यवान् &c.;
'ill-fated,' दुर्दैवग्रस्तः -स्ता -स्तं, दैवोपहतः -ता -तं.

FATHER, *s.* पिता *m.* (तु), जनकः, जननः, जनिता *m.* (तु), जनयिता *m.*
(तु), जन्मदः, तातः, प्रसविता *m.* (तु), प्रजावान् *m.* (तु), धाता *m.* (तु),
वत्ता *m.* (तु), वापः, देहकृत् *m.*, सम्भूः *m.*; 'of a family,' कुलपतिः *m.*;
'of a son,' पुत्री *m.* (न्), सुती *m.* (न्); 'father and mother,'
मातापितरौ *m. du.* or मातरपितरौ, तातजनयिष्वौ *f. du.*; 'father
of all,' विश्वधाता *m.* (तु).—(Title of respect) गुरुः, आचार्यः.

FATHER-IN-LAW, *s.* चशुरः, धर्मपिता *m.* (तु), पूज्यः; 'father and
mother-in-law,' श्वशुरशुरौ *m. du.*

To FATHER, *v. a.* पुत्रं यद् (c. 9. गृह्णाति, यहीतुं), पोष्यपुत्रं or कृत्रिमपुत्रं
यद्.—(Acknowledge as one's own) स्वीकृ.—(Ascribe to
another as his offspring, or production) पुत्रारोपणं कृ, किञ्चित्
परस्मै आरूढ in caus. (-रोपयति -यितुं), तेन प्रसुतं or तेन विरचितम्
इति विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं).

FATHERHOOD, *s.* पितृत्वं -ता, जनकत्वं -ता, पितृभावः, प्रजावत्त्वं, पितृधर्मः.

FATHERLAND, *s.* पैतृकभूमिः *f.*, पैतृकदेशः, पैतृकविषयः, जन्मभूमिः *f.*, मूलभूमिः.

FATHERLESS, *a.* अपितृकः -का -कं, पितृहीनः -ना -नं, तातहीनः -ना
-नं, छमरः or छेमरः *m. only*, अनाथः -या -यं, निर्लोक्यः -या -यं.

FATHERLINESS, *s.* पितृतुल्यता, ताततुल्यता, पैतृकत्वं, वात्सल्यं.

FATHERLY, *a.* पितृसन्निभः -भा -भं, पितृतुल्यः -त्या -त्यं, ताततुल्यः -त्या
-त्यं, तातलः -ला -लं, पैतृकः -की -कं or पैत्रिकः, पैत्रः -त्री -त्रं,
पितृनिर्दिशेयः -या -यं, मनोजवः -वा -वं.

FATHERLY, *adv.* पितृवत्, जनकवत्, तातवत्, पितृरूपेण, जनकरूपेण.

FATHOM, *s.* (Measure of length) व्यासः, व्यायानः, व्यसोधः.—(Pene-
tration) वेधः -धनं, मर्मवेधः.

To FATHOM, *v. a.* (Sound the depth) वेधं or गाम्भीर्यं or तलं परीक्ष

(c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं) or ना in caus.
(नापयति -यितुं).—(Penetrate) व्यध् (c. 4. विधायति, व्यधुं); 'one'
designs,' मर्मे व्यध्, अभिप्रायं परीक्ष् or निरूप्.

FATHOMLESS, *a.* अतलस्पर्शीः -शी -शं, अगाधः -धा -धं, अनवगाहः -हा
-हं, अगम्यः -म्या -म्यं, अगम्यतलः -ला -लं.

FATIDICAL, *a.* भविष्यद्वाचकः -का -कं, भविष्यत्प्रदर्शकः -का -कं.

FATIGUE, *s.* ज्ञानिः *f.*, आनिः *f.*, ज्ञानः, अमः, आयासः, परिश्रमः, परिश्रानि
f., खेदः, ज्ञेशः, ज्ञानित्वं, ज्ञानयः, अवसादः, ज्ञानिः *f.*, कष्टं, व्यायानः
कायज्ञेशः, तन्द्रा; 'inured to fatigue,' जितश्रमः -मा -मं.

To FATIGUE, *v. a.* खिद् in caus. (खेदयति -यितुं), ज्ञन् in caus. (ज्ञन्
यति -यितुं), परिश्रन्, आयस् in caus. (-यासयति -यितुं), अन् in caus.
(अमयति -यितुं), परिश्रम, सद् in caus. (सादयति -यितुं), अवसद्, *i*
in caus. (द्रवयति -यितुं), परिश्रौ, ज्ञिश् (c. 9. ज्ञिज्ञाति, ज्ञेशितुं),
आनिं जन् in caus. (जनयति -यितुं).

FATIGUED, *p. p.* आनः -ना -नं, परिश्रानः -ना -नं, ज्ञानः -ना -नं
अमार्तः -सा -सं, जातश्रमः -मा -मं, खिन्नः -न्ना -न्नं, खेदितः -ता -तं
ज्ञिष्टः -हा -हं, ज्ञिशितः -ता -तं, ज्ञेशितः -ता -तं, ज्ञानः -ना -नं, परि-
ज्ञानः -ना -नं, ज्ञानी -मिनी -मि (न्), अनी -मिणी -मि (न्), अवसन्न
-न्ना -न्नं, अवसादितः -ता -तं, श्रमः -मा -मं; 'to be fatigued,' अन्
(c. 4. आम्यति, अमिन्तुं), आयस् (c. 4. -यस्यति -यसितुं), खिद् (c. 4
खिद्यते, खेत्तुं), ज्ञन् (c. 4. ज्ञाम्यति, ज्ञानितुं), कष्ट (nom. कष्टायते).

FATIGUING, *a.* श्रमकट -री -रं, श्रमजनकः -का -कं, ज्ञेशकः -की -कं.

FATNESS, *s.* स्थूलता, स्थौल्यं, नेदस्त्रिता, पुष्टता, पुष्टिः *f.*, पीमता, पीवरत्वं
स्थोतिः *f.*, मदोवृद्धिः *f.*, स्थितिः *f.*, उन्नेदा, शरीरस्थूलता, स्थूलकायत्वं
आप्यायनं.

To FATTEN, *v. a.* चै in caus. (प्राययति -यितुं), छाये, पुष् in caus.
(पोषयति -यितुं), स्थलीकृ, पीवरीकृ, पुष्टीकृ, स्थाय in caus. (स्थाव
यति -यितुं), संवृष् in caus. (वर्धयति -यितुं).

To FATTEN, *v. n.* छाये (c. 1. -प्रायते -प्रातु), पुष् (c. 4. पुष्यति, पोष्टु)
स्थलीभू, पीवरीभू, संवृष् (c. 1. -वर्धते -धितुं), स्थाय (c. 1. स्थायते -यितुं)

FATTENED, *p. p.* पुष्टः -हा -हं, पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, आप्यायितः -ता -तं
वृंहितः -ता -तं, स्थूलकृतः -ता -तं, संवर्धितनासः -सा -सं.

FATTENING, *a.* पौष्टिकः -की -कं, पुष्टिदः -दा -दं, वृंह्यः -न्ना -न्नं.

FATTY, *a.* नेदस्त्री -स्त्रिणी -स्त्रि (न्), मांसलः -ला -लं, जलेहः -हा -हं.

FATUITY, *s.* मूर्खता, मोर्ख्यं, मूढता, मोहः, बालिशता, मुग्धता.

FATUOUS, *a.* मूर्खः -सा -सं, मूढः -दा -दं, बालिशमतिः -तिः -ति, दुर्बुद्धिः
-द्धिः -द्धि, दुर्बुद्धिः -तिः -ति, अल्पबुद्धिः -धी -धि.

FAUCET, *s.* भास्वनिर्देशितो जलनिर्गमयोग्यो नाहिर्निक्षेपः.

FAULT, *s.* दोषः, अपराधः, मनुः *m.*, भनः, छिद्रं, अगुह्यः, पापं, दुष्यं
प्रवादः, कर्मदोषः, अतिश्रमः, परवाच्यं.—(Find fault with) निम्
(c. 1. निन्दति -न्दितुं), उपाखम् (c. 1. -लुभते -लुभुं), दोषीकृ.

FAULT-FINDER, *s.* दोषग्राही -ह्वी -हि (न्), दोषग्राहकः -का -कं, निन्दकः
-का -कं, वापदशी -शीनी -शिं (न्), छिद्रानुसारी -रिणी -रि (न्),
छिद्रानुषेवी -षीणी -षि (न्).

FAULTILY, *adv.* दोषेण, अपराधेन, सदोषं, सापराधं, प्रमादेन, अल्पया.

FAULTINESS, *s.* अपराधिता -त्वं, दोषिता -त्वं, दोषवत्त्वं, सापराधता, सदोषत्वं,
दुष्टता, वाक्यता.

FAULTLESS, *a.* निर्दोषः -वा -वं, निरपराधः -धा -धं, अपराधहीनः -ना -नं,
अपापः -या -यं, अनयः -वा -वं, अनवयः -न्ना -न्नं, अकल्पयः -वा -वं,
अनेनाः -नाः -नः (न्), निरागाः -गाः -गः (न्), निश्छिद्रः -द्वा -द्वं,
विशुद्धः -द्वा -द्वं, निर्मलः -ला -लं; 'in form,' अव्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

शुद्धरूपः-वी-यं.

FAULTLESSNESS, *s.* निर्दोषत्व, निरपराधत्व, दोषहीनता, विशुद्धता.

FAULTY, *a.* दोषी-विषी-वि (न), अपराधी-विनी-वि (न), दोषवान्-वती-वत् (न), निन्दनीयः-या-यं, निन्दाईः-है-हैं, सापराधः-या-यं, सदोषः-या-यं, दोषिकः-की-कें, बाध्यः-व्या-व्यं, प्रानादिकः-की-कें, प्रमादी-दिनी-दि (न), प्रमादवान्-वती-वत् (न), अशुद्धः-द्धा-द्धं, प्राप्-दोषः-या-यं, अयथायैः-यै-यैं, वितथः-या-यं, अनृतः-ता-तें; 'full of faults,' बहुदोषः-या-यं; 'a faulty statement,' निष्ठावादः, नृवावादः; 'a faulty conclusion,' अपरिसङ्गातः.

FAUN, *s.* (Sylvan deity) वनदेवता, स्थलीदेवता, वनेचरः.

To FAVOR, *v. a.* अनुग्रह (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुकूल (nom. अनुकूल-यति-यितुं), उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, प्रसादं कृ, अनुपाल (c. 10. -पालयति-यितुं), प्रतिपाल, भज (c. 1. भजति-ते, भज्ते), अनुरूप (c. 4. -रूपयति-रोयुं), नृप (c. 6. नृपते, नृपयितुं), रक्षां कृ, प्रसन्नो भू or अस्मै कृ, कृपां कृ, परमित्रं or परहितं इव (c. 6. इच्छति, ययितुं).—(Resemble) सहस्यः-यी-यै भू or अस्मै; 'a child that favors his father,' पितृरूपः पुत्रः; 'fortune favors the brave,' साहसे श्रीः प्रतिपत्ति.

FAVOR, *s.* (Kind regard, friendly disposition) प्रसादः, अनुग्रहः, अनुकूलता, आनुकूल्यं, प्रसन्नता, प्रीतिः *f.*, प्रियता, स्नेहः, अनुरोधः, हितैच्छा, हितैच्छा.—(Support, countenance) आग्रहः, सङ्ग्रहः, ग्रहः, आग्रयः, संग्रयः, आधायः, अनुपालनं, साहाय्यं, उपकारः, पुरस्कारः, संवर्धनं, वर्धनं, शरण्याता, अभ्युपगतिः *f.*—(Kind act) उपकृतं, उपकारः, मुकृतं, मुकृतिः *f.*, उपचारः, प्रियं, हितं.—(Leave, permission) अनुमतिः *f.*, अनुज्ञा; 'to ask a favour,' प्रसह (c. 10. -सादयते-यितुं), with acc. of person, उपकारं प्राप्य (c. 10. -अप्ययते-यितुं); 'I ask you as a favor not to be angry with me,' प्रसादये त्वां न मे क्रोडुम् अर्हसि; 'conciliate the favor,' आराध (c. 10. -राधयति-यितुं), अनुरज्ज in caus. (-रज्जयति-यितुं).

FAVORABLE, *a.* प्रसन्नः-ता-तें, सुप्रसन्नः-ता-तें, अनुयाही-हिणी-हि (न), अनुकूलः-ला-लें, आनुयाहकः-की-कें, हितैषी-विषी-वि (न), प्रियैषी &c., हितकामः-मा-मैं, हितेषुः-षुः-षु, हितः-ता-तें, सुहितः-ता-तें, प्रियकारः-री-रें, प्रियकरः-री-रें, हितवृद्धिः-द्धिः-द्धि, अर्थकृत्, उपकारकः-का-कें.—(Tending to promote) उत्पादकः-का-कें; 'favorable to wealth,' अर्थोत्पादकः-का-कें; 'to longevity,' आयुष्यः-व्या-व्यं; 'to be favorable,' प्रसह (c. 1. -सौदति-सन्तुं); 'I am favorable to you,' प्रसन्नोऽस्मि तव.

FAVORABLENESS, *s.* प्रसन्नता, अनुकूलता, आनुकूल्यं, हितवृद्धि.

FAVORABLY, *adv.* प्रसन्नं, प्रसादेन, अनुग्रहेण, आनुग्रहं, आनुकूल्यं, प्रियं.

FAVORED, *p. p.* अनुगृहीतः-ता-तें, उपकृतः-ता-तें, प्रतिपालितः-ता-तें.

FAVORER, *s.* अनुयाही *m.* (न), अनुयाहकः, उपकारकः, अनुपालकः.

FAVORITE, *s.* प्रियः-या, सुप्रियः-या, वल्लभः-भा, सुभगः-गा, हृदयप्रियः-या, स्नेहपार्ष, प्रीतिपार्ष; 'general favorite,' सर्वप्रियः; 'a royal favorite,' नृपवल्लभः, राजवल्लभः; 'a favorite wife,' सुभगा.

FAVORITE, *a.* प्रियः-या-यं, प्रियतमः-मा-मैं, हृदयप्रियः-या-यं, दक्षितः-ता-तें, इष्टतमः-मा-मैं, अभीष्टः-हा-हैं, हृद्यः-व्या-व्यं.

FAVORITISM, *s.* पक्षपातिता, पक्षानुग्रहः, पक्षोन्नाहिनं, पक्षता, स्नेहः.

FAWN, *s.* नृगशयकः, नृगपोतकः, हरिणशिशुः *m.*, हरिणवत्सः, कुरङ्गः; 'fawn-eyed,' कुरङ्गनयनः-ता-नी-नं.

To FAWN, *v. n.* (Bring forth a fawn) नृगशयकं or कुरङ्गं सु (c. 2. -सूते, c. 4. -सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् (c. 10. जन्नाति-यितुं).

To FAWN UPON, *v. n.* साहाय्यार्थं प्रथम्यं सान्त्वं or सान्त्वं (c. 10. सान्त्-यति-यितुं), अभिशान्त्यं, उपसान्त्वं, परिशान्त्यं or लल (c. 10. लाल-यति-यितुं).

FAWNER, *s.* साहाय्यार्थं प्रथम्यं सान्त्वाकारः, लाली *m.* (न), चादुकारः.

FAWNING, *s.* साहाय्यप्रदानपूर्वकं सान्त्वं or लालनं, चतिचादुकारः.

FAWNINGLY, *adv.* साहाय्यार्थं, अल्लिखन्मैपूर्वकं, दानाचादुकारेण.

FAY, *s.* विद्याधरी, पिशाची, योगिनी, राक्षसी. See FAIRY.

FEALTY, *s.* भक्ति *f.*, प्रभुभक्ति *f.*, भक्तता, प्रभुभक्तता, आसक्ति *f.*, अनुवक्तुः.

FEAR, *s.* भयं, भीतिः *f.*, भीरुता, वासः, सन्नासः, परिवासः, साध्यसं, शङ्का, आशङ्का, दरः-रें, भीष्मं, भीषणं; 'removal of fear,' भयप्रतीकारः; 'causing fear,' भयकरः-रा-रें, भयकारकः-का-कें, भयदः-दा-दें, भयप्रदः-दा-दें; 'cause of fear,' भयहेतुः *m.*; 'agitated by fear,' भयविह्वलः-ला-लें; 'through fear,' भयात्, वासात्, भीत्या/भीतेः, शङ्कया; 'through fear of punishment,' दहभयान्.

To FEAR, *v. a.* भी (c. 3. विभेति, भेतुं) with abl. or gen. c. So also प्रभी, विभी, वस् (c. 4. वस्यति, वसितुं), विचस्, उड्डिज् (c. 6. -विजते-जितुं), व्यष् (c. 1. व्यपते-यितुं), प्रष्यप् all with abl. c., शङ्क् (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), आशङ्क् with acc. c., तक् (c. 10 तर्कयति-यितुं).

To FEAR, *v. n.* वस् (c. 4. वस्यति, वसितुं), व्यष् (c. 1. व्यपते-यितुं), उड्डिनीभू, भयार्क्ते-क्ते-क्ते भू or अस्मै; 'do not fear,' ना भेषीः, ना वासीः or ना वसीः.

FEARFUL, *a.* (Affected by fear, timid) भयार्क्ते-क्ते-क्ते, भयातुरः-रा-रें, भीरुः-रुः-रु, रुकः-का-कें, सभयः-या-यं, भीतः-ता-तें, ससाध्यसः-सा-सं, सशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, शङ्कितः-ता-तें, वल्लः-ला-लें, सन्नासः-स्ता-स्तं, दीनः-ना-नं, वचुः-वुः-वु, भीलुकः-का-कें, दरितः-ता-तें.—(Terrible) भयकरः-रा-रें, भयानकः-की-कें, भयावहः-हा-हैं, वाक्करः-री-रें, भीरुनयः-यी-यं, दारुणः-णा-यं, रौद्रः-द्री-द्रं, घोरः-रा-रें, भीमः-मा-मैं, भीषणः-व्या-व्यं, भीष्मः-व्या-व्यं, भैरवः-वी-वैं.

FEARFULLY, *adv.* (With fear) सभयं, सवासं, भयं, ससाध्यसं, सशङ्कं.—(Terribly) दारुणं, घोरं, भैरवं, भयानकं.

FEARFULNESS, *s.* भीरुता, भीतत्वं, सभयत्वं, सन्नासता, रौद्रता.

FEARLESS, *a.* निर्भयः-या-यं, अभयः-या-यं, अभीतः-ता-तें, विभीतः-ता-तें, अशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, निःशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, विशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, निर्विशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, अभीरुः-रुः-रु, अघभीः-भीः-भि, अपशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, निःसाध्यसः-सा-सं, विगतभयः-या-यं, अकुतोभयः-या-यं, निःसंशयः-या-यं, साहजिकः-की-कें.

FEARLESSLY, *adv.* निर्भयं, अभयं, निःशङ्कं, अभीतवत्, साहसेन; 'acting fearlessly,' निर्वायः-व्या-व्यं.

FEARLESSNESS, *s.* निर्भयत्वं, अभीतिः *f.*, अभीतता, अभयं-यत्वं, शौर्व्यं.

FEASIBILITY, *s.* शक्यता, साध्यता, करणीयता, सम्भाव्यता, उपपाद्यत्व.

FEASIBLE, *a.* साध्यः-व्या-व्यं, करणीयः-या-यं, शक्यः-क्या-क्यं, कर्तुं शक्यः-क्या-क्यं, सुकरः-रा-रें, सम्भाव्यः-व्या-व्यं, सम्भावनीयः-या-यं, उपपाद्यः-व्या-व्यं, कृत्यः-ता-तें, सुगतः-मा-मैं, लभ्यः-व्या-व्यं, सुलभः-भा-भैं.

FEAST, *s.* (Festival) उत्सवः, महः, पर्व *m.* (न), यात्रा, यात्रोत्सवः, उड्डनः, उड्डवः, पर्वरीयं, अभ्युदयः, खणः, चर्चरी; 'a great feast,' महोत्सवः.—(Entertainment) सत्क्रिया, सहभोजनं, सन्भोजनं, उत्तमा-न्नसम्भारः, परमान्नसम्भारः; 'feast of lanterns,' दीपोत्सवः; 'feast to the eye,' नयनोत्सवः.

To FEAST, *v. n.* परमान्नानि भुञ्ज (c. 7. भुञ्जे, भोज्ते), उत्तमाहारं कृ, उत्तम-भोजनं कृ, उत्तमात्नेन नृप (c. 4. नृपयति), उत्सवं कृ, महोत्सवं कृ.

To FEAST, *v. a.* उन्नमयि: or भोजनविशेषः सन्नु (c. 10. -तर्पयति -यितुं) or सन्नु in caus. (-तोषयति -यितुं), परमाज्ञानि भुज् in caus. (भोजयति -यितुं), सत्क.

FEASTED, *p. p.* सत्कृतः -ता -तं, परमाज्ञानवितः -ता -तं.

FEASTING, *s.* उत्सवकरणं, परमाज्ञानभोजनं, उत्सवहारकरणं, सहभोजनं.

FEAT, *s.* कर्म *n.* (नं), चरित्रं, चेष्टितं, अद्भुतकर्म *n.*, आश्चर्यकर्म *n.*

FEATHER, *s.* पक्षः, पक्षी, गरुड *m.*, पिच्छं, पतकं, पत्रं, पक्ष *n.* (नं), वाजः, तनुरुहः; 'of a peacock,' नयूरपिच्छं; 'of an arrow,' पुच्छः, शरपुच्छं, शरपक्षः, पत्रं, वाजः, नयिकावः.

FEATHER-BED, *s.* पक्षपूरितं शयनं, पक्षशय्या, मृदुशयनं, कोमलपय्यङ्कः, मुलस्यशय्या.

FEATHERED, *a.* पक्षी -क्षिणी -क्षि (नं), पक्षवान् -वती -वत् (नं), पक्षा-ज्जादितः -ता -तं, पक्षयुक्तः -क्ता -क्तं, सपक्षः -क्षा -क्षं, गरुडान् -स्तती -स्तत् (नं), पक्षी -क्षिणी -क्षि (नं), पतकी -पिणी -पि (नं).

FEATHERY, *a.* पक्षयुक्तः -त्या -त्यं, पक्षसदृशः -शी -शं, पक्षसमुच्चः -क्षा -क्षं.

FEATURE, *s.* (Form of the face) वदनाकृतिः *f.*, वदनाकारः, वदनरेखा, मुखरेखा, मुखावयवः, वदनावयवः. —(Form, cast) आकारः, आकृतिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, रूपं, मूर्तिः *f.*

To FEAZE, *v. a.* उन्नम्य (c. 1. -यन्नयति -न्यितुं, c. 9. -यन्नयति), समुन्नम्य.

FEBRICULOSE, *a.* ईषज्वरी -रिणी -रि (नं), ईषज्वरातुरः -रा -रं.

FEBRIFACIENT, *a.* ज्वरकरः -रा -रं, ज्वरीत्यादकः -का -कं.

FEBRIFUGE, *a.* ज्वरघ्नः -घ्नी -घ्नी, ज्वरनाशकः -का -कं, ज्वरान्तकः -का -कं. ज्वरहना-घ्नी-नृ (नृ), ज्वरनिवारकः -का -कं; 'a febrifuge,' ज्वरनाशकं औषधं, ज्वरापहा.

FEBRILE, *a.* ज्वरी -रिणी -रि (नं), ज्वरितः -ता -तं, ज्वरमः -जा -जं.

FEBRUARY, *s.* फाल्गुनः, माघः, तपस्यः, फाल्गुनिकः, वत्सरस्य द्वितीयमासः.

FECAL, *a.* मलमयः -यी -यं, शकुन्मयः -यी -यं, विस्मयः -यी -यं, मलिनः -ना -नं, अमेध्यः -ध्या -ध्यं, खली -लिनी -लि (नं).

FECES, *s.* मलं, पुरीषं, विष्टा, विद्र *f.* (यं), उच्छादः, उच्छरितं, शमलं, गूयः, खवस्करः, अपस्करः, वर्षस्कः, दूयं. —(Dregs) मलं, खलं, कल्कं, किट्टं, उच्छिष्टं, शेषं, कलङ्कः; 'to discharge feces,' पुरीषोत्सर्गं कृ, पितृमूर्तोत्सर्गं कृ.

FECULENCE, *s.* मालिन्यं, समलता, अमेध्यता, मलवस्त्रं, कलुषता, मलं.

FECULENT, *a.* समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (नं), मलिनः -ना -नं, मलीमयः -सा -सं, मलदूषितः -ता -तं, अमेध्यः -ध्या -ध्यं, खली -लिनी -लि (नं), कल्की -क्किनी -क्कि (नं), कलुषः -पा -पं -पी -पिणी -पि (नं), विद्वम्भः -वा -वं, कलङ्की -क्किनी -क्कि (नं).

FECUND, *a.* बहुप्रजनः -जा -जं, बहुपत्यः -त्या -त्यं, अचन्यः -न्या -न्यं, बहुफलदः -दा -दं, प्रजनियुः -युः -यु; 'fecund soil,' उर्वरा.

To FECUNDATE, *v. a.* सफलकृ, बहुफलदीकृ, रेतः or परागं सिचि (c. 6. सिचति, सेकुं).

FECUNDATION, *s.* सफलीकरणं, अचन्यीकरणं, परागसेकः, रेतःसेचनं.

FECUNDITY, *s.* साफल्यं, सफलीता, फलवस्त्रं, जनकता, अचन्यता, स्त्रीतिः *f.*, प्रसवनं, प्रसवित्वं, सावकत्वं, प्रजनियुता.

FED, *p. p.* पुष्टः -हा -हं, पुषितः -ता -तं, पोषितः -ता -तं, भूतः -ता -तं, पालितः -ता -तं, सन्तोषितः -ता -तं, सन्तुष्टः -ता -तं, अशितः -ता -तं, आशितः -ता -तं; 'well-fed,' सुपुष्टः -हा -हं, दुष्टपुष्टः -हा -हं, स्वाशितः -ता -तं; 'ill-fed,' विपुष्टः -हा -हं; 'fed on by cattle,' अशितक्षीरानः -ता -तं; 'having fed,' भोजयिता.

FEDERAL, *a.* साङ्गणिकः -की -कं, सामयिकः -की -कं, सहितः -ता -तं.

FEDERATE, *a.* सम्मिश्रितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः -न्धि, कृतसन्ध्यः -न्या

-न्यं, संहतः -ता -तं, सहितः -ता -तं, सङ्गतवान् -वती -वत् (नं), संयुक्तः -क्ता -कं. FEE, *s.* (Recompense) शुल्कः -ल्लं, पारितोषिकं, वेतनं, भातिः *f.*, भाटकः, दक्षिणा, उपप्रदानं, उन्नयनं, निस्तारः, प्रतिफलं. —(Land granted by a lord) भूखामिना स्वपरिचरहस्ते सन्निविता भूमिः; 'fee-simple,' खासीनभूमिः *f.*

To FEE, *v. a.* पारितोषिकं दा, वेतनं दा, उपप्रदानेन चरितुम् in caus. (-तोषयति -यितुं) or सन्नु, उन्नोषं दा.

FEED, *a.* अल्पबलः -ला -लं, दुर्बलः -ला -लं, अल्पशक्तिः -क्ति -क्ति, अल्पवीर्यः -वी -वी, अल्पसहः -सा -सं, अल्पतेजाः -जा -जं (नं), शिथिलबलः -ला -लं, शिथिलशक्तिः -क्ति -क्ति, निर्बलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं, सामर्थ्यहीनः -ना -नं, क्षीणबलः -ला -लं, अल्पवैर्यः -वी -वी, शिथिलः -ला -लं, फलाः -ला -ला, विस्मृततेजाः -जा -जं (नं), क्षीणः -या -यं, अवसन्नः -वा -वं, क्षानः -ना -नं, क्षीयः -वा -वं, क्षातः -ता -तं, क्षातः -ता -तं, अनासः -सा -सं.

FEEDLE-MINDED, *a.* अल्पबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दुर्बलितः -क्ति -क्ति, अल्पवीर्यः -वी -वी.

FEEDLENESS, *s.* दीर्घत्वं, अल्पशक्तिर्बलं, अल्पबलं, बलशैथिल्यं, शक्तिशैथिल्यं, शिथिलता, क्षीयता, क्षीणशक्तिर्बलं, दीर्घत्वानिः *f.*, शक्तिहीनता, अल्प-हानिः *f.*, तेजोहीनता, अतेजः *n.* (नं), अशक्तिः *f.*, अल्पवैर्यं, सामर्थ्यहीनता, अवसादः, विस्मृता, क्षीयं.

FEEDLY, *adv.* अल्पबलेन, अल्पशक्त्या, दुर्बलेन, निर्बलेन, दीर्घत्वेन.

To FEED, *v. a.* (Give to eat) भुज् in caus. (भोजयति -यितुं), अज् in caus. (आशयति -यितुं), प्राज् in caus., भोजनं or अन्नं दा. —(Nourish) पुष्ट (c. 1. पोषति -यितुं, c. 9. पुष्णाति, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्ट, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भू (c. 3. विभूति, भुंते), सम्भू, अन्नेन सन्नु in caus. (-तोषयति -यितुं) or सन्नु in caus. (-तर्पयति -यितुं) or संवृष्ट (c. 10. वर्धयति -यितुं). —(Pasture) चर् in caus. (चारयति -यितुं). —(Supply) उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपकृष्ट (c. 10. -कृतयति -यितुं); 'to be plentifully fed,' चापू in pass. (-पूयते).

To FEED, *v. n.* (Eat) भुज् (c. 7. भुंक्ते, भोक्तुं), उपभुज्, अज् (c. 9. अज्जाति, अजितुं), समज्, पय्येज्, प्राज्, खाद् (c. 1. खादति -दितुं), खद् (c. 2. अजि -नुं), भज् (c. 10. भजयति -यितुं), अन्नेन च् in pass. (पूयते) or पुष्ट (c. 4. पुषति, पोष्टुं). —(Graze) चर् (c. 1. चरति -रितुं), तृष्ट (c. 8. तृष्टाति, तृष्टीति -रितुं) तृष्टं भुज्.

FEED, *s.* (Provender, fodder) भक्ष्यं, भोज्यं, विष्टा, विज्ञानं, विष्टिः *m.*, गवादनं, अन्नदानं. —(Quantity of corn, &c. eaten by a horse at once) यद् तृष्टयान्यादि एकवारं अन्नेन भुज्यते; 'day's feed for a cow,' गवाहिकं.

FEEDER, *s.* (Giver of food) भोजयिता *m.* (नं), आशयिता *m.* (नं), पोषा *m.* (नं), पोषयिता *m.* (नं), आहारदाता *m.* (नं), अन्नदाता *m.* —(One that eats) भक्षकः, खादकः, अज्जा *m.* (नं), भोक्ता *m.* (नं), भक्षयिता *m.* (नं), भोजी *m.* (नं), आशी *m.* (नं); 'on grain,' शस्यभक्षकः, शस्यवादः, शस्यद्; 'on grass,' तृष्टयन्त्रः; 'on flesh,' मांसभक्षः, पिष्टिताशनः, क्रव्यादः, क्रव्याद्, मांसभुक् *m.* (नं); 'on fruit,' फलाशी *m.* (नं), फलाशनः.

FEEDING, *s.* (Giving food) आहारदानं, अन्नदानं, पोषणं, पालनं, भरणं. —(Eating) भक्षणं, खादनं, भोजनं, अशनं, प्राशनं, अन्नघ्नं, प्रसनं, अन्नवहणं; 'upon grain,' शस्यभक्षणं.

To FEEL, *v. a.* (Perceive by the touch) स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्तुं), संस्पर्श, परिस्पर्श, हस्तेन or पादयाना परास्पर्श (c. 6. नृशति -वृत्तुं) or परिस्पर्श or नृश or आहृश (c. 1. -लभते -लभतुं). —(Try by touch)

स्पर्शेन or हस्तसम्पर्केण परीक्ष (c. 1. -ईक्षते-यितुं) or निरूप (c. 10. -रूपयति-यि.); 'to feel the pulse,' नाशं परीक्ष, नाडीपरीक्षा कृ. —(Suffer, experience) अनुभू, उपगन् (c. 1. -गच्छति-गन्), उपागन्, विद् (c. 10. वेदयते-यितुं), सूच (c. 10. सूचयति-यितुं); 'one who feels pain,' अनुभूतव्ययः, जातव्ययः, आहितव्ययः.—(Be affected with) उपहतः-ता-तं भू or जस्.—(Know) ज्ञा (c. 9. ज्ञानाति, ज्ञातुं).—(Feel for the woes of another) परस्य समदुःखः-खा-खं भू or जस्, परदुःखवृत्तानं श्रुत्वा कारुण्यं सूच or कृ, अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते-म्यितुं).

FEEL, s. स्पर्शः, स्पर्शः f., संस्पर्शः, सम्पर्कः, परिमर्शः.

FEELER, s. (Of an insect) कीटमस्तकाये परामर्शयोग्यं सूक्ष्मशृङ्गं.

FEELING, s. (Sense of touch) स्पर्शः, स्पर्शज्ञानं, स्पर्शेन्द्रियं, स्पर्शः f., संस्पर्शः, परिमर्शः, परामर्शः, सम्पर्कः.—(Sensation, perception) संवेदः, वेदनं, बोधः, ज्ञानं, चेतना, चैतन्यं, चित् f., चित्तवृत्तिः f., उपगमः, उपागमः, उपलम्भः, उपलम्भिः f.—(Emotion, sentiment) रसः, भावः, चित्तवृत्तिः f., रागः, चित्तरागः, चित्तविकारः.—(Feeling for others) कृपा, दया, अनुकम्पा, करुणा, समदुःखत्वं; 'the feelings,' चेतः n. (स्), चित्तं, चैतन्यं, हृदयं.

FEELING, *part. or a.* (Sentient) चेतनः-ता-नं, चेतकः-की-कं, चेतनावान्-वती-वत् (त्).—(Impassioned, affecting) रसिकः-का-की-कं, रसो-सिनी-सि (न्), रसवान्-वती-वत् (त्), भाविकः-का-की-कं, रागी-गिणी-गि (न्), हृदयङ्गमः-मा-मं.

FEELINGLY, *adv.* सरसं, सरागं, हृदयङ्गमप्रकारेण, कृपापूर्वं, सानुकम्प्यं.

FEET, s. *pl.* पादौ m. du., चरणौ n. du.; 'ornament for the feet,' नूपुरः.

To FEIGN, *v. a.* (Invent) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or परि-कृप् or मृज् (c. 6. मृजति, मृज्).—(Pretend) छद्म कृ, छल (c. 10. छलयति-यितुं), कपटं कृ, व्याजं कृ, व्यञ्जकं, कूटं कृ; 'to feign one's self asleep,' आत्मानं प्रसुप्तं इव दृज् in caus. (दर्शयति-यितुं) or निश्वाप्रसुप्तः-ता-तं भू or जस्; 'feigning himself dead,' आत्मानं मृतवत् सन्दर्श्य; 'feigning himself just,' साधुवेशधारी m. (न्).

FEIGNED, *p. p. or a.* कल्पितः-ता-तं, मनःकल्पितः-ता-तं, काल्पनिकः-की-कं, कृत्रिमः-मा-मं, कृतकः-का-कं, कूटार्थः-थी-थं, विद्विषितः-ता-तं; 'a feigned dress,' कपटवेशः, छद्मवेशः; 'in a feigned dress,' छद्मवेशी m. (न्); 'a feigned ascetic,' छद्मतापसः, वैदालव्र-तिकः, चकव्रती m. (न्); 'feigned kindness,' मिथ्योपचारः.

FEIGNEDLY, *adv.* मिथ्या, सकपटं, सकूटं, सव्याजं, छलेन, छद्मना, असत्यं.

FEIGNER, s. परिकल्पकः, कूटकः, छद्मवेशी m. (न्), कपटिकः, छलो m. (न्), प्रतारकः; 'of madness,' उन्मत्तलिङ्गी m. (न्).

FEINT, s. अपदेशः, अपदेशः, छद्म n. (न्), कूटः-टं, छलं, मिथं, चैतवं, निमित्तं, व्याजः, कपटः, उपधा; 'mock attack,' मिथ्याक्रमणं, मिथ्याघातः.

To FELICITATE, *v. a.* मञ्जुलवचनं or कल्याणवचनं वद् (c. 1. वदति-दितुं), कल्याणं वद्, कुशलवादं कृ, मञ्जुलं or कुशलं भूयाद् इति वद्, आमन्त्रं (c. 10. -मन्त्रयति-ते-यितुं), अभिवन्द (c. 1. -वन्दते-न्दितुं), संवन्द, अभिवद् (c. 10. -वादयते-यितुं), अभिनन्द (c. 1. -नन्दति-न्दितुं).

FELICITATED, *p. p.* अभिवन्धितः-ता-तं, अभिनन्धितः-ता-तं, आनन्धितः-ता-तं.

FELICITATION, s. अभिवन्दनं, कल्याणवादः, कल्याणवचनं, मञ्जुलवाक्यं, कल्याणं, कृत्यं, कुशलवादः, आशीर्वादः, धन्यवादः, अभिवादनं.

FELICITOUS, *a.* परमानन्धितः-ता-तं, परमसुखी-सिनी-सि (न्), अति-कल्याणः-खा-खं.

FELICITOUSLY, *adv.* परमसुखेन, परमानन्देन, अतिकल्याणं, अतिमुखेन.

FELICITY, s. परमसुखं, परमानन्दः, परमाह्लादः, सुखं, सौख्यं, आनन्दसुखं.

हर्षः, धन्यता, कल्याणं, ज्ञानं n. (न्), प्रह्लादः, ज्ञेयः n. (स्), निःश्रेयसं, सौभाग्यं.—(Heavenly) सन्नतिः f., स्वर्गगतिः, परमागतिः f., सिद्धिः f., परमपदं, अपवर्गः, मोक्षः.

FELINE, *a.* वैदालः-ली-लं-लिकः-की-कं, माज्जीरीयः-या-यं.

FELL, *a.* (Cruel, savage) क्रूरः-रा-रं, रौद्रः-द्री-द्रं, दारुणः-या-यं,

उग्रः-या-यं, निष्ठुरः-रा-रं, शीवापदः-दी-दं, व्यालः-ला-लं.

FELL, *s.* चर्म n. (न्), अजिनं, दूतिः m., कृतिः f., पशुचर्म n.

To FELL, *v. a.* पत् in caus. (पातयति-यितुं), अवपत्, निपत्, अवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), छिद्; अवकृत् (c. 6. -कृणाति-कृत्तुं), प्रकृत्, अवभञ्ज (c. 7. -भनक्ति-भंज्), निभञ्ज, प्रभञ्ज, भञ्ज in caus. (भञ्जयति-यितुं), आपातेन or प्रहारेण भूमौ पत् in caus.

FELLED, *p. p.* पातितः-ता-तं, निपातितः-ता-तं, अवपातितः-ता-तं, छिन्नः-जा-जं, अवच्छिन्नः-जा-जं, प्रभग्नः-ग्ना-ग्नं, भंजितः-ता-तं.

FELLER, *s.* अवपातकः, निपातकः, छेत्ता m. (न्), अवच्छेत्ता m.

FELLIFLUOUS, *a.* पित्रसावी-विणो-वि (न्), पित्रमयः-यो-यं, पितृपूर्वः-थी-थं.

FELLMONGER, *s.* पशुचर्मविक्रेता m. (न्), दूतिक्रयविक्रयिकः, चर्मकारः.

FELLNESS, *s.* क्रूरता, दारुण्यं, दारुणता, रौद्रता, उग्रत्वं, नैर्दुष्यं, पशुत्वं.

FELLOE, *s.* (Of a wheel) नेमिः f. See FELLY.

FELLOW, *s.* (Companion) सहायः, सहचरः, सङ्गी m. (न्), अनुपङ्गी m., सहभावी m. (न्), सहवर्ती m. (न्), वन्द्यः m., समः m. (स्), मित्रं.—

(Equal) वयस्यः, सवयाः m. (स्), समवयस्कः, तुल्यवयस्यः.—(One of the same kind) सजातिः m., सजातीयः, सविधः.—(One of two or a pair) यमः-मा-मं, यमकः-का-कं, युगमकः, एकतरः-रा-रं.—

(Of a college) विद्यालये छात्रालाभभागी m. (न्) or छात्रभाक् m. or छात्रभागी m. (न्).—(Of a learned body) पण्डितगणसम्बन्धः, आचार्यपण्डितसम्बन्धः.—(Of any association) गणसम्बन्धः, श्रेयससम्बन्धः, पण्डितः, पण्डितः.—(A) appellation of contempt) माणवकः, मनुष्यकः, जात्यः; 'poor fellow,' तपस्वी m. (न्); 'my good fellow,' भद्र, सौम्य.

To FELLOW, *v. a.* समायुज् (c. 7. -युजति-योज्), c. 10. -योजयति-यितुं), संयुज्, समाधा (c. 3. -दधाति-धातुं), सन्धा, एकचक्रं, एकौकं, तुल्यीकृ.

FELLOW-CITIZEN, s. एकपौरः, एकपुरवासी m. (न्), एकनगरस्थः, एकग्रामीणः, एकग्रामनिवासी m. (न्), सांस्थानिकः.

FELLOW-CITIZENSHIP, s. पौरमत्त्वं, पौरसाहाय्यं, पौरसाहित्यं, एकपौरत्वं.

FELLOW-COMMONER, s. विद्यालये आचार्यगणसहभोजी कुलीनछात्रः.

FELLOW-COUNCILOR, s. सहमन्त्री m. (न्), समन्त्री m., समसचिवः.

FELLOW-COUNTRYMAN, s. स्वदेशजः, स्वदेशीयः, एकदेशीयः, एकदेशवासी m. (न्), एकस्थानजः, सांस्थानिकः, संस्थः.

FELLOW-CREATURE, s. सजातिः m., सजातीयः, समानजातिः m., समान-जातीयः, समभूतः, समभावः, समजः.

FELLOW-FEELING, s. समदुःखत्वं, समदुःखसुखत्वं, समभावः, कृपा, अनुकम्पा.

FELLOW-HEIR, s. समांशी m. (न्), समाधिकारी m. (न्), समांशभाक् m.

See Co-HEIR.

FELLOW-HELPER, s. सहकारी m. (न्), सहकृत् m., साहाय्यकृत् m., सहायः.

FELLOW-LABORER, s. सहकर्मी m. (न्), एककर्मेकारी m., सम्भूयकारी m.

FELLOW-PRISONER, s. सहबन्दिः f., एककाराव्यापी m. (न्), एककारागुप्तः.

FELLOW-SCHOLAR, s. सहाध्यायी m. (न्), सहाध्यायी m. (न्), सहशिष्यः, सहछात्रः.

FELLOW-SERVANT, s. सहदासः, सहभूयः, एकप्रभुसेवकः, सहसेवकः.

FELLOWSHIP, s. सहायता-त्वं, साहाय्यं, साहित्यं, साक्षं, संसर्गः, संसर्गिता, सङ्गः, सङ्गतिः f., साङ्गत्वं, सङ्गित्वं, सङ्गमः, सङ्गताः, संयोगः, साहचर्यं, समागमः, संवासः, मैत्री, मैत्री, मित्रत्वं, सख्यं, सौहार्दं.—(In a college)

विद्यालये छात्रभागीत्वं or छात्रसंविभागिनः पदं or अधिकारः or वृत्तिः f.

FELLOW-SOLDIER, *s.* सहयुध्या *m.* (न), सहयुध्यानः, सहयोद्धा *m.* (बु), सहसैन्यः.
 FELLOW-STUDENT, *s.* सहाध्यायी *m.* (न), सहपाठकः, सहशिक्ष्यः, सहसाधनः, समसाधनः, समसाधारी *m.* (न), सतीथीः, सतीथ्यः.
 FELLOW-SUBJECT, *s.* एकराजभक्तः, एकराजाधीनः, एकराज्यवासी *m.* (न).
 FELLOW-SUFFERER, *s.* सहदुःखी *m.* (न), समदुःखी *m.*, समदुःखभागी *m.* (न), सहदुःखभाक् *m.* (न), समदुःखोपेतः, सहभोगी *m.* (न).
 FELLOW-TRAVELLER, *s.* समन्धः-ज्वा, समपथगः, सहायायी *m.* (न), सह-यथिकः, सहगामी *m.* (न), समाध्वनि वर्त्तमानः, सममार्गेण यायी *m.* (न).
 FELLOW-WORKER, *s.* सहकर्मी *m.* (न), एककर्म्मकारी *m.* (न), सहकारः, सहकर्त्ता *m.* (न).
 FELLY, *adv.* दारुणं, क्रूरं, निरुरं, उग्रं, रौद्रतया, पशुवत्, आपदवत्.
 FELLY, *s.* (Of a wheel) नेमिः *f.*, चक्रनेमिः, चक्रपरिधिः *m.*, ग्रथिः *m.*, ग्रथिमखलः, नीधे, नीधः.
 FELO-DE-SE, *s.* आत्महा *m.* (न), आत्मघाती *m.* (न), आत्मत्यागी *m.* (न), कृतनीधितयागः, आत्मत्यापादकः.
 FELON, *s.* आततायी *m.* (न), महापातकी *m.* (न), महापापी *m.* (न), महापराधी *m.* (न), साहसिकः—(Whitlow) नखम्यधः, चिष्यं.
 FELONIOUS, *u.* आततायी-यिनी-यि (न), निचांसुः-सु-सु, घाती-तिनी-ति (न), साहसिकः-की-कं, साहसी-सिनी-सि (न), दुराचारः-रा-रं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, पापिष्ठः-ष्टा-ष्टं, बधोद्यतः-ता-तं, सन्नद्धः-द्धा-द्धं, द्रोहपुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.
 FELONIOUSLY, *adv.* द्रोहपुष्ट्या, द्रोहपेतसा, द्रोहचिन्तनपूर्वकं, दुष्टमतिपूर्वकं.
 FELONY, *s.* आततायिता, महापातकं, महापापं, महापराधः, साहसं.
 FELT, *p. p.* अनुभूतः-ता-तं, जातः-ता-तं, उपगतः-ता-तं, विदितः-ता-तं, ज्ञातः-ता-तं, चित्तभवः-वा-वं, आहितः-ता-तं.
 FELT, *s.* ऊष्ण, और्ध्वस्त्रं, उष्ण, और्ध्वकं, ऊर्ध्वायुः *m.*, कचलः.
 To FELT, *v. a.* ऊर्ध्वालोलोमादि संहय च्युतिच्यतिरेकेण स्पृष्टवस्त्रं कृ.
 FELUCCA, *s.* अग्रे पश्चाच्च कर्णयुक्ता लघुनीका or लघुनीका यस्याः कर्णः कदापि पश्चात् कदापि अग्रे युज्यते.
 FEMALE, *s.* स्त्री, नारी, मानुषी, मनुषी, अङ्गना, योयित्-ता, योया, महिला, वनिता, अचला, स्त्रीजनः, अङ्गनाजनः, अचलाजनः, वधूः, सीमन्तिनी, वामा; 'female friend,' सखी; 'female apartments,' शुङ्गानः.
 FEMININE, *a.* स्त्रीयः-णी-णं, स्त्रीसन्ध्या-न्ध्यानी-न्धि (न), निष्पुरुषः-वा-वं, स्त्रीधर्मा-म्मा-म्मे (न).—(Soft, delicate) सुकुमारः-री-रं, कोमलः-ला-लं, पेलवः-वा-वं, मृदुः-द्धी-द्धु; 'the feminine gender,' स्त्रीलिङ्गं.
 FEN, *s.* अनूपः, अनूपभूः *f.*, कच्छः, कच्छभूः *f.*, पङ्कः, कर्हमः.
 FENCE, *s.* आवरणं, वृत्तिः *f.*, प्राक्ततो वृत्तिः, प्रावृत्तिः *f.*, प्राकारः, प्राचीरं, अयरोधकं, वेष्टकः, वेष्टनं, वेष्टः, आवेष्टकः, प्रावरः, जावारः, वारणं-णी, वरणः, सम्भरः, मन्वारणं, मन्वारणः, गडः, नेमः, मोषः, मो-घाली.—(Defence) रक्षा-खलं, गुतिः *f.*, ग्राहं.
 To FENCE, *v. a.* (Inclose with a hedge) प्राचीरेण परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टे-ष्टि, c. 10. -वेष्टयति-यितुं) or आवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं) or परिवृ or अवर्ह्य (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं) or निरुह्य or वृ in caus. (वारयति-यितुं).—(Fortify) परित्याप्राकारादिना परिवृ or आवृ or संवेष्ट.—(Defend) रक्ष् (c. 1. रक्षति-रक्षितुं), परिरक्ष्.
 To FENCE, *v. n.* (Practise the art of fencing) यष्टिद्वारेण शस्त्रविद्यां or आयुधविद्याम् अभ्यस् (c. 4. -अभ्यसति-अभ्यसितुं) or शिष्य (c. 1. शिष्यते-रक्षितुं), सहभागान् कृ, यष्टिमार्गान् कृ.—(Fight with foils) यष्टियुद्धं कृ, दक्षादयि युद्धं कृ, यष्टिक्रीडां कृ, दक्षाक्रीडां कृ.

FENCED, *p. p.* or *a.* प्राचीरेण वृत्तः-ता-तं, सावरणः-वा-वं, प्राकारा-वावृतः-ता-तं, प्रावृतः-ता-तं, प्राकारीयः-या-यं, अवर्ह्यः-द्धा-द्धं.
 FENCELESS, *a.* अनावृतः-ता-तं, अरक्षितः-ता-तं, अरुद्धः-द्धा-द्धं.
 FENCER, *s.* यष्टियुद्धकर्त्ता *m.* (न), आयुधविद्याभ्यासी *m.* (न), यष्टिक्रीडाशिक्षकः.
 FENCING, *s.* आयुधविद्या, शस्त्रविद्या, यष्टियुद्धं, दक्षायुद्धं, यष्टिक्रीडा.
 FENCING-MASTER, *s.* आयुधविद्यापदेशकः, यष्टिक्रीडापदेशी *m.* (न).
 FENCING-SCHOOL, *s.* आयुधविद्याशाला *n.* (न), आयुधशिक्षाशाला, शस्त्रविद्याशिक्षालयः, यष्टिक्रीडाशिक्षाशाला.
 To FEND, *v. a.* वृ in caus. (वारयति-यितुं), निवृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं).
 FENDER, *s.* अङ्गारगुतिः *f.*, अङ्गारवारणी-णी, अङ्गारावरोधकं, अङ्गारस्तम्भकरः.—(Of a carriage) बरुधः, रथगुतिः *f.*
 FENNEL, *s.* शालेयः, सालेयः, शतपुष्पा, भूरिपुष्पा, स्कन्धवन्धना, ह्वा शीतशिवः, मधुरिका, मिशी, मिश्रेया, कारवी, घोषा.
 FENNY, *a.* अनूपः-या-यं, जानूपः-यी-यं, कच्छः-च्छा-च्छं, जलाढ्यः-ढ्य-ढ्यं, चाप्यः-प्या-प्यं, समलः-ला-लं, पक्षिलः-ला-लं.
 FEOD, *s.* युद्धे मनोपकारी भवेति सन्धिं कृत्वा भूखामिना परहस्ते समर्पितं भूमिः or परस्मै विसर्जितः क्षेत्राधिकारः.
 FEODAL, FEODARY. See FEUDAL, FEUDATORY.
 To FEOFF, *v. a.* पृथ्वीकृतसन्धिना क्षेत्राधिकारं परहस्ते or परस्मै सन्धि i caus. (-अर्पयति-यितुं) or परं क्षेत्राधिकारे नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं).
 FEOFFEE, *s.* पृथ्वीकृतसन्धिपुटःसर् भूखामिना क्षेत्राधिकारे नियुक्तः or क्षेत्राधिकारवान् *m.* (न).
 FEOFFER, *s.* पृथ्वीकृतसन्धिपुटःसर् परस्मै क्षेत्राधिकारसमर्पकः.
 FEOFFMENT, *s.* पृथ्वीकृतसन्धिपुटःसर् परस्मै समर्पितो भूयधिकारः.
 FERACIOUS, *a.* स्वीतः-ता-तं, मल्लो-लिनी-लि (न), अचम्ब्यः-न्ध्या-न्ध्य.
 FERACITY, *s.* फलवर्षं, सामर्थ्यं, स्वीतता, अचम्ब्यता, उद्धेरात्वं.
 FERINE, *a.* पाशवः-वी-वं, शीवापदः-दी-दं, आपदः-दी-दं, पशुशीत-ला-लं, पशुच्यवहारः-रा-रं, पशुचर्मो-म्मा-म्मे (न), चर्मः-न्मा-न्म.
 FERITY, *s.* पशुता-त्वं, पशुशीलता, क्रूरचारत्वं, निरुता.
 To FERMENT, *v. a.* अन्नःक्षोभं or अन्नचलनं or अन्नस्तापं or उन्नायं ज (c. 10. जनयति-यितुं), उत्तेजनं जन्, अन्नः क्षुब्ध (c. 10. क्षोभयति-यितुं) उत्तप्य (c. 10. -तापयति-यितुं).
 To FERMENT, *v. n.* अन्नःक्षुब्ध (c. 4. क्षुब्धति, क्षोभितुं), अन्नःक्षोभं or अन्नस्तापम् उपगन् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or गन् or इ (c. 2. रति-न्तु) उत्तप्तः-ता-तं भू or चक्ष्, उह्य, जेन (nom. जेनायते).
 FERMENT, *s.* (Intestine motion, heat) अन्नःक्षोभः, अन्नस्तापः, अन्नदाहः, अन्नवेगः, अन्नाहतेकः, उत्तापः, अन्नरालोडनं, अन्नरुचः, उत्तापं, प्रचक्षता—(That which causes fermentation, yeast) जग्नहूः *m.*, किञ्च-खर्वं, मद्धः-द्धं, मुरामद्धः, अभिवधः, कारोन्नरः, कारोन्ननः, कादक्षरीवीर्यं.
 FERMENTABLE, *a.* अन्नाहतेकयोग्यः-ग्या-ग्यं, अन्नाहतेचनक्षमः-न्ना-न्न.
 FERMENTATION, *s.* सन्धानं, सन्धिका, अन्नदाहनं, अन्नःक्षोभः, अन्नस्तापः, अन्नदाहः, अन्नाहतेकः, उत्तेकः, उत्तेजनं, उन्नायः, उन्नापः, उन्नतः, अन्नरुचः, उचक्षता, अन्नचक्षता, अन्नरालोडनं, विकारः.
 FERMENTATIVE, *a.* उन्नायकारी-रिणी-रि (न), अन्नःक्षोभकारी &c उत्तेकजनकः-का-कं, मद्धजनकः-का-कं.
 FERMENTED, *a.* विकृतः-ता-तं, विकारितः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं, सन्धानोपगतः-ता-तं, अन्नःक्षुब्धः-न्मा-म्मे, उत्तितः-का-कं; 'fermented liquor,' वृत्तसर्वः, यक्षुरं.
 FERN, *s.* समङ्गा, गुप्तपुष्पं ओषधिभेदः, बहुपत्रकः.

FERNY, *a.* समझाविशिष्टः -डा -ई, समझावृत्तः -ता -तं, समझामयः -यी -यं.
FEROCIOUS, *a.* रौद्रः -द्री -द्री, क्रूरः -रा -रं, अतिक्रूरः -रा -रं, भारालम्बः
-का -कं, उग्रः -या -यं, शीघ्रापदः -दी -दं, आघातः -दी -दं, आलुः -ला
-लं, साहसिकः -की -कं, दाहयः -या -यं, क्रूरचरितः -ता -तं, क्रूरकर्मा
-म्मा -म्मे (न), रौरवः -वी -वं, आलुतनः -ना -नं.

FEROCIOUSLY, *adv.* अतिक्रूरवत्, अतिश्रीव्येण, आघातवत्, आलुवत्, उग्रं.
FEROCITY, *s.* रौद्रता, क्रूरता, अतिक्रूरता, शीघ्र्यं, उग्र्यं, आलुत्वं.

FERREOUS, *a.* लौहः -ही -हं, आयसः -सी -सं, लोहलः -ला -लं, लोहमयः
-यी -यं, अयोमयः -यी -यं, लोहसभावः -वा -वं.

FERRET, *s.* बभुः *m.*, नकुलः, अक्रूयः, नकुलजातीयो जनुः.

To FERRET, *v. a.* शशाकादिष्विषासिनो बभुजानून् बभुभिर् गच्छेभ्यो निःसृ
in caus. (-सारयति -यितुं) or गच्छेभ्यो वहिष्कृत्य अनुसृ, इन्दुरादीन्
गच्छेभ्यो निःसृ in caus.

FERRUGINOUS, *a.* लोहकलङ्कमयः -यी -यं, अयोमलवान् -वती -वत् (न).

FERRULE, *s.* लोहबलयः, लोहबन्धनी -नं, लोहदण्डा, दण्डायत्रायं.

To FERRY OVER, *v. a.* नावा or नौकया नदीं or नदीपारं नृ in caus.
(तारयति -यितुं).

To FERRY OVER, *v. n.* नौकया नदीं or नदीपारं नृ (c. 1. तरति -रितुं
-रोतुं) or सन्.

FERRY, *s.* (Place of passing over rivers) नदीतरस्थानं, तरस्थानं,
तरस्थानं, उत्तरस्थानं, तरः, बट्टः -द्वी, उमः.

FERRY-BOAT, *s.* तरयनीका, तरयः -विः *f.*, तारयः -विः *f.*, तरिबी, तरिः *f.*,
तरिकं -का, तारकः -कं, तरयः -खा -खी, तरालुः *m.*, तरानुः *m.*,
वहिर्ब, उदुपः -वं.

FERRY-MAN, *s.* तारकः, तरिकः -की *m.* (न), तारयः, तरिता *m.* (न).

FERTILE, *a.* बहुफलः -ला -ली -लं, बहुफलदः -दा -दं -दायी -यिनी -यि
(न), बहुफलोत्पादकः -का -कं, बहुशस्यदः -दा -दं, प्रचुरशस्योत्पादकः
-का -कं, फली -लिनी -लि (न), फलवान् -वती -वत् (न), सफलः
-ला -लं, स्फीतः -ता -तं, पोतः -ना -नं, अवन्ध्यः -न्धा -न्धं, 'fer-
tile soil,' उर्वरा or उर्वरा.

FERTILELY, *adv.* सफलं, सफुल्लं, स्फीतं, स्फीत्या, यथा बहुफलम् उत्पद्यते
तथा, अवन्ध्यं.

FERTILENESS, FERTILITY, *s.* फलबलं, सफलता, फलिता, साफल्यं, स्फीतिः *f.*,
बहुफलोत्पादकत्वं, अवन्ध्यत्वं, उर्वरात्वं, उर्वरत्वं.

To FERTILIZE, *v. a.* सफल (nom. सफलयति -यितुं), सफलीकृ, स्फीतीकृ,
स्फाय in caus. (स्फाययति -यितुं), आषे in caus. (-प्राययति -यितुं).

FERTILIZED, *p. p.* सफलीकृतः -ता -तं, स्फीतीकृतः -ता -तं, आषायितः -ता -तं.

FERULE, FERULA, *s.* काष्ठफलकविशेषो येन हस्तले शिष्यताडनं क्रियते.

To FERULE, *v. a.* पूष्पिकादफलकेन करतले शिष्यं तड् (c. 10. ताडयति -यितुं).

FERVENCY, *s.* अग्रता, अग्रता, उग्रता, प्रचरता, उग्रता, उग्रः, उग्रायः,
श्रीव्यं, तीक्ष्णता, उग्रोगः, उग्रता, उग्रता, औत्सुक्यं, अनुरागः, आसक्तिः *f.*,
विश्वासक्तिः *f.*, मनोनिवेद्यः, उत्साहः; 'pious ardour,' अतिश्रद्धाभक्तिः *f.*,
भक्तिव्यवृत्ता.

FERVENT, *a.* अग्रः -या -यं, अग्रः -खा -खं, प्रचरः -खा -खं, उग्रव्यः
-खा -खं, उग्रतः -ता -तं, उग्रः -खा -खं, उग्रोगी -गिनी -गि (न),
उग्रुः -का -कं, उग्रोगः -गा -गं, तीक्ष्णः -खा -खं, अनुरागः -का -कं,
अनुरागी -गिनी -गि (न), उत्सुकः -का -कं, आसक्तः -का -कं, अनुग्रतः
-ता -तं, उग्रः -या -यं; 'in piety,' अतिभक्तः -का -कं, भक्तिव्यवृत्तः -या -यं.

FERVENTLY, *adv.* अग्रं, अनुरागेण, उग्रव्यं, उग्रवेन, उग्रोगं, औत्सुक्येन,
उत्सुकं, अग्रं, अनुरागं, प्रचरं, अवसितं, अतिश्रद्धावत्.

FERVID, *a.* अग्रः -ता -तं, अग्रतः -ता -तं, उग्रतः -ता -तं, अग्रितः -ता -तं,

उग्रतः -ता -तं, अग्रः -खा -खं, प्रचरः -खा -खं, उग्रः -खा -खं,
तीक्ष्णः -खा -खं, तीक्ष्णः -ता -तं, तीक्ष्णः -खा -खं.

FERVOUR, *s.* तापः, उग्रायः, अग्रायः, उग्रतापः, अग्रितापः, उग्रता, औत्सुक्यं,
दाहः, अग्रता, तीक्ष्णता, शीघ्र्यं, तीक्ष्णता, तीक्ष्णता. See FERVENCY.

FESTAL, *a.* पार्श्वः -द्वी -द्वी, औत्सुक्यः -की -कं, याविकः -की -कं.

To FESTER, *v. n.* पूय (c. 1. पूयते -यितुं), पाकं कृ, पक्वः -का -कं भू,
सपूयः -या -यं भू, पूतीभू, अग्रवद् दुग् (c. 4. दुग्ति, दोहं).

FESTIVAL, *s.* उत्सवः, पर्व *n.* (न), पर्वोत्सवः, पर्वोत्सवः, उत्सवदिनं, महः,
महः *n.* (स), उद्घर्षः, यात्रा, उद्घर्षः, अग्रः, अनुग्रहः, चरैरी; 'great
festival,' महोत्सवः; 'public festival,' यात्रोत्सवः; 'fixed,'
नैश्चित्यं; 'completion of a festival,' पर्वपूर्णा.

FESTIVE, *a.* आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न), आनन्दः -न्दा -न्दं, आनन्दसूचकः
-का -कं, सोत्सवः -वा -वं, उत्सवकारी -रिखी -रि (न), हर्षयः -खा -खं.

FESTIVITY, *s.* समुत्सवः, उत्सवः, महोत्सवः, उत्सवकालः, हर्षः, आनन्दः,
आनन्दः, आनन्दः, प्रमोदः, विद्यमः.

FESTOON, *s.* माला, हारः, प्रालम्बिका; 'of flowers,' कुसुममाला.

FETAL, *a.* गर्भः -भी -भं, गर्भाभिकः -की -कं, भ्रूणसन्ध्या -न्धिनी -न्धि (न).

To FETCH, *v. a.* (Bring) आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उपानी, आहू (c. 1.
-हरति -हर्षं).—(Derive) आनी, निर्वी, नी, अपवह (c. 1. -वहति
-वोदुं).—(Draw, cause to appear) निष्कृ (c. 1. -कषेति -कृषुं),
सु in caus. (आवयति -यितुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन्
in caus. (जनयति -यितुं); 'draw blood,' श्लोषितम् उत्पद् in caus.;
रक्तं सु in caus.; 'fetch a sigh,' दीर्घं निःपद् (c. 2. -पक्षिति -तुं)
or निष्पद्.—(Perform) कृ.—(Fetch a price) अनुकम्प्येन विक्री in
pass. (-क्रोयते), 'what price does it fetch?' कियता मूल्येन विक्रीयते.

FETCH, *s.* उपायः, अपदेशः, अपदेशः, बलं -लना, कषटः, आशः.

FETCHER, *p. p.* आनीतः -ता -तं, उपानीतः -ता -तं, आहूतः -ता -तं.

FETE, *s.* उत्सवः, महोत्सवः, उत्सवदिनं, महोत्सवदिनं.

FETID, *a.* दुर्गन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धी -न्धिनी -न्धि (न), असुगन्धः -न्धा -न्धं,
उग्रगन्धः -न्धि -न्धि, पूतिगन्धः -की -कं, असुरभिः -भिः -भि, पूतः -ता -तं.

FETIDNESS, *s.* दुर्गन्धत्वं, दुर्गन्धिः *m.*, पूतिगन्धता, पूतिः *f.*, पूतत्वं.

FETLOCK, *s.* अग्रानां पादजङ्घासन्धिः *m.* or चरणजङ्घापर्व *n.* (न) or
पादजङ्घासन्धिरुहो लोमपिच्छः or लोमगुच्छकः.

FETOR, *s.* दुर्गन्धः - पूतिगन्धः, कुलितगन्धः, उग्रगन्धः, असुगन्धः.

FETTER, *s.* निगडः -डं, बन्धनं, बन्धः, पाशः, शृङ्खलः -ला -लं, यन्त्रयं, यन्त्रं,
योक्त्रं, चारः, प्रसितिः *f.*; 'for the feet,' पादपाशः -शी, चरणपाशः,
पादबन्धनं; 'of iron,' लौहबन्धः -न्धं -न्धनं, शृङ्खला.

To FETTER, *v. a.* निगडेन or पाशेन or शृङ्खलाया बन्ध् (c. 9. बध्नाति,
बन्धुं), निगड (nom. निगडयति -यितुं), पाश (nom. पाशयति -यितुं),
शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति -यितुं), योक्त्र (nom. योक्त्रयति -यितुं), यन्त्र (c. 10.
यन्त्रयति -यितुं), पाशीकृ, पाशेन यन् (c. 1. यन्त्रति, यन्तुं) or संयन्.

FETTERED, *p. p.* निगडितः -ता -तं, निगडेन बध् -खा -खं, पाशितः -ता
-तं, पाशीकृतः -ता -तं, शृङ्खलितः -ता -तं, यन्त्रितः -ता -तं, संयमितचरणः
-या -यं, बध्पादः -दा -दं.

FETUS, *s.* भ्रूणः, गर्भः, कलनं, कललः -लं, पिच्छः, वं, गर्भस्थबालकः,
अग्रायुष्यो बालकः, उदरस्थः शिशुः *m.*, अदरस्थशिशुः *m.*, अग्रायव्यं.

FEUD, *s.* (Quarrel) कलहः -हं, कलिः *m.*, विरोधः, विग्रहः, विषयता,
युद्धं, द्वन्द्वः; 'family feud,' कुटुम्बकलहः, गृहविद्रु, गृहवन्द्यं.—
(Right to land). See FEOD.

FEUDAL, *a.* पृथ्वीकाले क्षेत्राधिकारविषये यो नियमश्च तत्सन्ध्या -न्धिनी
-न्धि (न) or क्षेत्राधिकारविधिकारिद्वोर मध्ये यः सम्बन्धः तद्विषयकः -का -कं.

FEUDATORY, *s.* पूर्वकाले भूस्वाम्यधीनः सेनाधिकारी *m.* (नं), उपजीवी *m.* (नं).
 FEVER, *s.* ज्वरः, संज्वरः, तापः, शरीरतापः, शरीरदाहः, देहदाहः, ज्वरदाहः,
 ज्वरिणः *f.*, महाज्वरः; 'common fever,' प्राकृतज्वरः; 'bilious fever,'
 पित्तज्वरः; 'continued fever,' सततज्वरः; 'remittent,' सन्ततज्वरः;
 'slow fever,' प्रलेपकः; 'ill of fever,' see FEVERISH. 'To
 be ill of fever,' ज्वर (c. 1. ज्वरति-रितुं), संज्वरः; 'attack of
 fever,' ज्वरावतरणं, ज्वराक्रमणं, जातपलङ्गनं.

To FEVER, *v. a.* ज्वर in caus. (ज्वरयति-यितुं), संज्वर, in caus. ज्वरं कृ,
 तप in caus. (तापयति-यितुं), सन्तप, दह (c. 1. दहति, दग्धुं).

FEVERISH, *a.* (Ill with fever) ज्वरी-रिणी-रि (नं), ज्वरितः-ता-तं,
 सज्वरः-रा-रं, संज्वारी-रिणी-रि (नं), ज्वरातुरः-रा-रं, संज्वरातुरः-रा-
 -रं, ज्वरपीडितः-ता-तं, ज्वरयस्तः-स्ता-स्तं.—(Having a slight
 fever) ईषज्वरी-रिणी-रि (नं).—(Producing fever) ज्वरजनकः
 -का-कं, ज्वरोत्पादकः-का-कं.

FEVERISHNESS, *s.* सज्वरत्वं, ईषज्वरयस्तता, ज्वरभावः, ज्वरित्वं.

FEW, *a.* अल्पः-त्या-त्वं, स्वल्पः-त्या-त्वं, स्वल्पकः-का-कं, अवहः-हुः
 -ह्री-हु, कतिपयः-या-यं, अप्रचुरः-रा-रं, स्लोकः-का-कं, अल्पसं-
 ख्यकः-का-कं, सर्वहितः-ता-तं, अनेकः-का-कं, मितः-ता-तं,
 परिमितः-ता-तं, अभृशः-शा-शं; 'a few,' अल्पे, स्वल्पे, कतिचित्
 अनेके, कतिपयजनाः *m. pl.*, कतिचित्तनाः *m. pl.*, स्लोकाः *m. pl.*
 कति कति; 'a few paces,' कतिचित्पदानि *n. pl.*; 'fewest,' न्यूनः
 -ना-नं, अवरः-रा-रं.

FEWNESS, *s.* अल्पता, स्वल्पता, अवहत्वं, अप्राचुर्यं, स्लोकत्वं.

FIAT, *s.* आज्ञा, आदेशः, निदेशः, नियोगः, शासनं, व्यवस्था.

FIB, *s.* असत्यं, अनृतं, चित्तघ्नं, अलीकं, मिथ्यावादः, मृषावादः.

To FIB, *v. n.* असत्यं वद् (c. 1. वदति-दितुं), मृषा or मिथ्या वद्.

FIBER, *s.* असत्यवादी *m.* (नं), मिथ्यावादी *m.*, मृषावादी *m.*, अनृती *m.* (नं).

FIBRE, *s.* (Thread) तन्तुः *m.*, तन्त्रं, सूत्रं, गुणः.—(Filament) केशरः.
 पक्ष *n.* (नं), चंशुः *m.*—(Fibre of the body) शिरा, सिरा, नाडी.

आयुः *m.*, असा, वहीरः *m.*—(Of a leaf) पत्रशिरा, पत्रनाडिका.
 दलकसा.—(Of the lotus) मृणालः-लं, विशं, विषं, विसं, तन्तुलं.

FIBRED, *a.* मृणाली-लिनी-लि (नं), तन्तुमान्-मती-मत् (नं), चंशुमान् &c.

FIBRIL, *s.* सूक्ष्मतन्तुः *m.*, सूक्ष्मतन्त्रं, सूक्ष्मकेशरः, सूक्ष्मशिरा.

FIBROUS, *a.* तन्त्री-न्त्रिणी-न्त्रि (नं), तन्तुमान्-मती-मत् (नं), तन्तुमयः
 -यी-यं, केशरी-रिणी-रि (नं), सूत्री-न्त्रिणी-न्त्रि (नं), सूक्ष्मनाडिवि-
 शिष्टः-ष्टा-ष्टं, शिरालः-ला-लं.

FIBULA, *s.* जङ्घया बहिर्हस्ति *n.*, जङ्घाचङ्कास्ति.—(Clasp) कुटुपः.

FIDDLE, *a.* चञ्चलः-ला-लं, चञ्चलहृदयः-या-यं, चञ्चलबुद्धिः-द्धिः-द्धि,
 चपलः-ला-लं, चपलामकः-का-कं, चलचित्तः-त्ता-तं, सङ्कुसुकः
 -का-कं, अस्थिरः-रा-रं, अनवस्थः-स्था-स्थं, अनवस्थानः-ना-नं,
 अनवस्थितः-ता-तं, लोलः-ला-लं, तरलः-ला-लं, प्रकृतितरलः-ला-
 -लं, अधीरः-रा-रं, अन्वमनाः-ना-नः (स्), नैकभावाश्रयः-या-यं,
 सञ्चारी-रिणी-रि (नं).

FICKLENESS, *s.* चञ्चलत्वं, चाञ्चल्यं, चपलता, चापल्यं, अस्थिरता, अस्थैर्यं,
 चलचित्तता, लोलता, लौल्यं, मनोलौल्यं, तरलता, तारैर्यं, सङ्कुसुक्यं,
 अनवस्थितिः *f.*, अधीरत्वं, अपृतिः *f.*

FICKLY, *adv.* चञ्चले, चपले, तरले, अस्थिरं, अस्थैर्येण, मनोलौल्यात्.

FICTION, *s.* (Feigning, invention) कल्पना-नं, कृतिः *f.*, परिकल्पनं
 -ना, रचना, सृष्टिः *f.*, मनःसृष्टिः *f.*, कल्पनासृष्टिः *f.*, कृत्रिमकरणं.—
 (That which is feigned, false story) मनःकल्पिता कथा, कूटाधी-
 पाकथानं, कूटाधीभाषिता, परिकथा, मिथ्याकथा, मिथ्यावाक्यं, प्रचन्यकल्पना,

अनृतं; 'a poetical fiction,' प्रकरणं.

FICTITIOUS, *a.* कल्पितः-ता-तं, परिकल्पितः-ता-तं, काव्यनिकः-की-की,
 मनःकल्पितः-ता-तं, कृत्रिमः-ना-नं, कृतकः-का-कं, कूटाधीः-धी-धी,
 मिथ्यार्थकः-का-कं, मृषार्थकः-का-कं, असत्यः-त्या-त्वं, अप्रकृतः-ता-
 -तं, विद्विषितः-ता-तं, कपटी-टिनी-टि (नं), मिथ्या in comp.;
 'fictitious coin,' कूटसुवर्णं.

FICTITIOUSLY, *adv.* मिथ्या, असत्यं, सकपटे, सकूटे, सत्यानं, मृषा, कृत्रिमं,
 काव्यनिकप्रकारेण, सविद्वेषनं.

FIDDLE, *s.* (Violin) सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी.

To FIDDLE, *v. n.* सारङ्गी वद् in caus. (वादयति-यितुं) or संबद्, शारङ्गी वद्
 in caus. (सारयति-यितुं).—(Trifle, fidget) चपलः-ला-लं भू,
 तुच्छकर्म कृ, तृणादि नृ in caus.

FIDDLE-FADDLE, *s.* मृषार्थकं, वृषाकथा, जालस्यवचनं, असत्यवाक्यं.

FIDDLE-FADDLE, *a.* तृणप्रायः-या-यं, असत्यः-झा-झं, तुच्छः-ज्जा-ज्जं.

FIDDLER, *s.* सारङ्गीवादकः, पिनाकीवादकः, सारङ्गीपाणिः *m.*

FIDDLERSTICK, *s.* शारङ्गिका, कोणः, रणः, परिवादः, वधेरिका.

FIDDLE-STRING, *s.* तन्त्री, तन्त्रं, सारङ्गीतन्तुः *m.*, सारङ्गीसूत्रं.

FIDELITY, *s.* भक्तिः *f.*, भक्तिमत्त्वं, भक्तता, विश्वास्यत्वं, धीरत्वं, अभेद्यता,
 विश्रम्भता, विश्रुतता, सेवा; 'to a master,' प्रभुभक्तिः *f.*; 'to a
 husband,' पतिव्रतं, प्रतिव्रतं, पतिसेवा.

To FIDGET, *v. n.* चपलः-ला-लं भू, चञ्चलः-ला-लं भू, चापल्यं कृ;
 'with the hands,' पाणिचापल्यं कृ.

FIDGET, *s.* (Restlessness) चापल्यं, चञ्चलत्वं, अज्ञानिः *f.*, सदाचलत्वं.

FIDGETY, *a.* चपलः-ला-लं, चञ्चलः-ला-लं, सदाचलः-ला-लं, सतत-
 गतिः-ति-ति, अज्ञानः-ता-तं, असुस्थः-स्था-स्थं.

FIDUCIAL, *a.* विश्वासी-सिनी-सि (नं), विश्रुतः-स्ता-स्तं, समविश्वासः-स्ता-स्तं.

FIDUCIARY, *a.* प्रत्ययी-यिनी-यि (नं), दृढविश्वासी-ता-तं.

FIDUCIARY, *s.* (Trustee) व्यासधारो *m.* (नं), निधिप्रधारी *m.* (नं), विश्रुतजन.

FIE, *exclam.* धिक, ज्ञानं, ई, अहं, अपसर.

FIE, *s.* क्षेत्रं, भूमि *f.* See FIE.

FIELD, *s.* क्षेत्रं, कंदारः, भूमिः *f.*, वणिः *m.*, तटं, मालं, वारटं, पादोः
 'of corn,' जम्बुक्षेत्रं; 'ploughed field,' सीत्यक्षेत्रं, कृष्टभूमिः *f.*
 'field of battle,' रणभूमिः *f.*, युद्धक्षेत्रं, रणक्षेत्रं, समराङ्गनं, रङ्गाङ्गनं,
 रङ्गभूमिः *f.*, रणानिर्, रणः-यं, आयोधनं, मत्तभूमिः *f.*, रुक्मिकाः
 'relating to a field,' कंदारः-री-रं, क्षेत्रिकः-की-कं, क्षेत्री-
 -विणी-वि (नं).—(Space for action) प्रसर.

FIELD-DAY, *s.* युद्धाभ्यासदिवसः, युद्धशिक्षादिवसः, सेव्याभ्यासदिनं.

FIELD-MARSHAL, *s.* बलाध्यक्षः, सेनाध्यक्षः, सेनाधिपः, सेनापतिः *m.*

FIELD-MOUSE, *s.* क्षेत्रवासी सुद्रुमिकविशेषः, साम्यमूषिकः.

FIELD-PIECE, *s.* रणभूमौ प्रयोजनीयं लघुयुद्धयन्त्रं.

FIELD-SPORTS, *s.* वनक्रीडा, जङ्गलक्रीडा, मृगयाविहारः, मृगयं, मृगया.

FIEND, *s.* पिशाचः, भूतः, वेतालः, राक्षसः, जगुरः, दानवः, दैत्यः, दैत्यः,
 निशादः, निशाचरः, राक्षचरः, रजनीचरः, नरकचरः, खरदाचरः, कीटकः,
 यातुः *m.*, यातुधामः, यहादि *m.*, प्रेतः, विपुटः, कर्पुटः.

FIENDISH, FIEND-LIKE, *a.* पैशाचः-ची-चं-चिकः-की-कं, भौतः-ती-तं
 -तिकः-की-कं, राक्षसः-क्षी-क्षं, वेतालिकः-की-कं, जागुर-री-रं,
 पिशाचसन्निभः-भा-भं, दारुहः-या-यं, पिशाचवद् अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं.

PIERCE, *a.* (Savage) क्रूरः-रा-रं, रौद्रः-द्री-द्री, उग्रः-या-यं, दारुहः
 -का-कं, रौद्रः-वी-वं, व्याडः-ला-लं, शीवापदः-दी-दी, व्यापदः-दी-
 -दी.—(With anger) क्रोधचलितः-ता-तं, क्रोधोन्मत्तः-ता-तं, क्रोधकुलः
 -ला-लं, संरजः-जा-जं, संरजनी-न्त्रिणी-न्त्रि (नं), सतनुः-नुः-नु.

—(Violent) तीव्रः-हृत्-हृत्, तीव्रः-दा-दं, चरुः-खा-खं, प्रचरुः-खा-खं, प्रचरुः-दा-दं, मोहकः-की-कं, धीरः-रा-रं.

PIERCELY, *adv.* झूट, तीक्ष्ण, तीव्र, उग्र, अपदवत्, बालवत्, तीव्र, तीक्ष्ण, तीक्ष्ण, प्रचरु.

PIERCENESS, *s.* (Savageness) क्रूरता, रीदृता, तीक्ष्ण, उग्रत्व, बालत्व.—(Furiousness) संरम्भः, संरम्भता, प्रतिरम्भः, कोपोन्मत्तता.—(Violence) तीक्ष्णता, तीक्ष्ण, तीव्रता, चरुता, प्रचरुता, प्रासङ्गिक.

PIERY, *a.* (Consisting of fire) आग्नेयः-यी-यं, अग्निमयः-यी-यं, अग्निमान्-मती-मत् (त्), काशीनयः-यी-यं.—(Vehement, hot) तीक्ष्णः-हृत्-हृत्, तेजसः-सी-सं, चरुः-खा-खं, प्रचरुः-खा-खं, उग्रः-खा-खं, उग्रः-या-यं, उग्रः-या-यं.—(Irascible) शीघ्र-कोपी-पिणी-पि (न्), सुलभकोपः-पा-पं, पिस्वेगी-गिनी-गि (न्).

FIFE, *s.* वेणुः *m.*, वंशः, विधरनालिका, ध्वनिनाला.

FIFER, *s.* वेणुध्वजः, वेणुवादः-दकः, वांशिकः, वंशवादकः.

FIFTIETH, *a.* पञ्चदश *m. f. n. pl.* (न्), पञ्चदशसंख्यकः-का-कं.

FIFTEENTH, *a.* पञ्चदशः-शी-शं.

FIFTH, *a.* पञ्चमः-मी-मं, पञ्चकः-का-कं; 'one-fifth,' पञ्चमांशः.

FIFTHLY, *adv.* पञ्चमत्, पञ्चमत्, पञ्चमस्थाने, पञ्चमपदे.

FIFTIETH, *a.* पञ्चाशः-शी-शं, पञ्चाशत्तमः-मी-मं.

FIFTY, *a.* पञ्चाशत् *f. sing.*, अर्द्धशतः-ता-तं; 'one hundred and fifty,' सार्द्धशतं.

FIG, *s.* अक्षीरं, उदुस्तरफलं, न्यग्रोधफलं, पिप्पलफलं.

FIG-TREE, *s.* उदुस्तरः, उदुस्तरः, वटः, न्यग्रोधः, पकैटी, पिप्पलः, गजभक्षकः, अक्षीरं.

To FIGHT, *v. a. and n.* युध् (c. 4. युध्यते योद्धे, c. 10. योधयति-यितुं), प्रति-युध्, युध्, आयुध्, प्रायुध्, विग्रह (c. 9. युद्धयति-यितुं, युद्धयति-यितुं) with inst. or sometimes acc. as युद्धयति with his enemies, शत्रुभिः or शत्रुभिः सह युध्यते or युद्धयति ... अरिना प्रति-युध् or योधयति; सम्पृष्ट (c. 1. हरति-हर्तुं), युद्धं कृ, सङ्ग्रामं कृ (nor कलहायत), वैर (nom. वैरायते); to desire युद्धं, युद्धकाम (nom. -काम्यति), युध् in des. (युध्यस्ते-यितुं).

FIGURE, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, आयोधनं, प्रयुद्धं रणः-खं, समरः-रं, संयुगः, संयुगः, आहयः, सङ्ग्रहः, समाधातः, समित् *f.*, समितिः *f.*, सम्प्रहारः, विग्रहः, कलिः *m.*; 'close fight,' नियुद्धं.

FIGHTER, *s.* योद्धा *m.* (ङ्), योधी *m.* (न्), नियोद्धा *m.*, नियोधकः, युद्धा *m.* (न्), युयुत्सुः *m.*, प्रयुयुत्सुः *m.*, युधानः, प्रहारी *m.* (न्), प्रहर्षा *m.* (ङ्), प्रहरन् *m.* (त्).

FIGHTING, *part.* युध्यमानः-ना-नं, योधयन्-यन्ती-यत् (त्), युद्धकारी-रिणी-रि (न्).—(Qualified for war) युद्धोपयुक्तः-क्ता-क्तं, युद्ध-कर्मयोग्यः-ग्या-ग्यं.

FIGMENT, *s.* कल्पितकथा, कल्पितवाक्यं, मिथ्याकथा. See FICTION.

FIGURANTE, *s.* नर्तकी, लासकी, लासिका, नर्तनवृत्तिः *f.*, नृतकुशली.

FIGURATE, *a.* आकारवान्-वती-वत् (त्), आकृतिमान्-मती-मत् (त्), आकारः-रा-रं, रूपवान्-वती-वत् (त्), मूर्तिमान्-मती-मत् (त्), अक्षयवी-विनी-वि (न्), रूपभृत् *m. f. n.*, रूपभृत्, *m. f. n.* आकार-धारी-रिणी-रि (न्).

FIGURATION, *s.* रूपकरणं, आकारविधानं, मूर्तिकरणं, संस्कारः, आकृतिः *f.*

FIGURATIVE, *a.* रूपकः-का-कं, व्यञ्जकः-का-कं, लास्यिकः-की-कं, उपलक्षितः-ता-तं, ध्वनितः-ता-तं, गीतः-शी-शं; 'figurative style,' व्यञ्जनं-ना, व्यञ्जनावृत्तिः *f.*, व्यञ्जः, उपलक्षः.

FIGURATIVELY, *adv.* व्यञ्जने, व्यञ्जनावृत्ति, रूपकं, उपलक्ष्यं.

FIGURATIVENESS, *s.* रूपकत्वं, व्यञ्जकत्वं, गीतत्वं, लास्यिकत्वं.

FIGURE, *s.* (Form) आकारः, आकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*, रूपः, संस्कारः, संस्थानं, विधानं, विग्रहः, प्रतिकृतिः *f.*, धरिमा *m.* (न्), चक्रः.—(Image) प्रतिमा, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकृतिः.—(Figure of speech) रूपकं, व्यञ्जनं-ना, व्यञ्जकः, ध्वनिः *m.*, उपलक्षणं, लक्षणा, उपलक्षः, आरोपः, निदर्शनं.—(Shape, body) वपुः *n.* (स्), कायः, देहः, शरीरं, गात्रं, अङ्गं, संहननं; 'having a handsome figure,' सुहृत्-पि-यं, सुगात्रः-पी-यं, रूपवान्-वती-वत् (त्), आकारवान् &c., सिंहसंहननः-ना-नं, सुमध्या *f.* To FIGURE, *v. a.* (Form into a shape) कृ, संस्कृ, कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), सङ्कृप्, विधा (c. 3. दधाति-धातुं), विरच् (c. 10. रचयति-यितुं).—(Delineate, depict) रूप (c. 10. रूपयति-यितुं), लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्, अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), चित्र् (c. 10. चित्रयति-यितुं), यली (c. 10. वलीयति-यितुं).—(Diversify) नानारूपं-पी-यं कृ, भिन्नरूपं-पी-यं कृ, चित्र्, विचित्रिकृ, चित्रविचित्रिकृ.—(Adorn with figures) नानाचित्रैर् अलङ्कृ or चित्रविचित्रिकृ, नानारेखाभिः or नानाप्रकाराङ्कैः शुभ् (c. 10. शोभयति-यितुं).—(Figure to one's self) मनसा कृप् or भृ (c. 10. भावयति-यितुं), विभृ.

FIGURED, *p. p. or a.* (Adorned with figures) नानारेखालङ्कितः-ता-तं, न. रेखाचित्रितः-ता-तं, चित्रितः-ता-तं, अङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (न्), चित्रितः-ता-तं.

FIGURIOUS, *s.* मूर्त्ति-चित्रणी-चित्र (न्), तन्तुमयः-यी-यं, तन्ती-न्तिणी-न्ति (न्).

FILAMENT, *s.* केशरः, तन्तुः *m.*, तन्त्रं, पद्म *n.* (न्), शंखः *m.*, सूक्ष्मसूत्रं; 'of the lotus,' मृगालः-लं, विज्ञं, विभं, विभं, किञ्चलः, मकरन्दः, तन्तुलं, अलिमकः.

FILBERT, *s.* साक्षवीजगर्भम् अक्षयकृति फलं.

To FILE, *v. a.* युध् (c. 1. युध्यते, मोपितुं), परिमुष्, प्रमुष्, चुर (c. 10. चोरयति-यितुं), सेम् (c. 1. सेवयति-यितुं), अपहृ (c. 1. हरति-हर्तुं).

FILED, *p. p.* मृषितः-ता-तं, चौरहतः-ता-तं, अपहतः-ता-तं.

FILCHER, *s.* मोषकः, मोषी *m.* (न्), आमोषी *m.*, मुमृषिषुः *m.*, सेयकृत् *m.*.

FILCHING, *s.* मोषा-प्रणं, मुष्टिः *f.*, मुष्टे, सेयं, चौरिका, अपहारः.

FILE, *s.* (Thread) सूत्रं, तन्त्रं, तन्त्री, तन्तुः *m.*, गुणः.—(A wire on which papers are strung) पञ्चारोपयोग्या शलाका, लोहतारा यस्यां लेख्यपत्रादीनि क्रमणं समारोप्यते.—(The whole number of papers arranged on a wire) शलाकारोपितो लेख्यपत्रसमूहः, लेख्यपत्रावलिः *f.*, लेख्यपत्रश्रेणी, श्रेणीभूते लेख्यपत्रसमूहः.—(Row of soldiers) सैन्यश्रेणिः *f.*, सूचिः *f.*, दण्डव्यूहः.—(Instrument for polishing) अनुक्रमकं लोहमार्जनयन्त्रं, उच्चरेखादिशिष्टं लोहधर्षणयन्त्रं, लोहमार्जनी.

To FILE, *v. a.* (To arrange papers on a wire) लेख्यपत्रादीनि शलाकायां or लोहतारायां यथाक्रमम् सारुह in caus. (—रोपयति-यितुं), लेख्यपत्राणि श्रेणीकृ or विरच् (c. 10. रचयति-यितुं).—(Rub with a file) लोहमार्जनेन पृष् (c. 1. घर्षति-घर्षितुं) or परिष्कृ or मृज् (c. 2. मर्दि-र्दि) or चूरी (c. 10. चूरीयति-यितुं).

To FILE, *v. n.* (March in file) दण्डव्यूहेन or सूचिव्यूहेन or श्रेणिव्यूहेन यात्रां कृ.

FILIAL, *a.* पुत्रः-प्या-प्यं, पुत्रीयः-या-यं, पौत्रः-पी-यं, पौत्रिकः-की-कं, पुत्रसन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), पुत्रयोग्यः-ग्या-ग्यं, पुत्रोपयुक्तः-क्ता-क्तं; 'filial affection,' पितृभक्तिः *f.*; 'filial duty,' पुत्रधर्मः.

FILIALLY, *adv.* पुत्रवत्, सुतवत्, पुत्रधर्मवत्, पितृभक्त्या.

FILIATION, *s.* पुत्रत्वं, सुतत्वम्.—(Adoption) पुत्रीकरणं.

FILIGREE, *s.* सूक्ष्मरेखावेषणं राजतभाषादीनां तन्त्रकर्म *n.* (न्).

उदाहरण :- राज्ञः -प्या -प्यं, दक्षः -क्षा -क्ष्यं, दक्षणीयः -या -यं.

FINED, *p. p.* दक्षिणः -ता-नं, दायितः -ता-नं, लाभितः -ता-नं, अवहृतः -ता-नं.

To FINE-DRAW, v. a. अतिसूक्ष्मेण or अतिशुद्धतया वस्त्रदिष्टं बिम्बं (c. 4. सीमिति, सेविम्) or सूत्रा-सम्पा (c. 3. -वस्त्रे-भातुं).

FINE-DRAWER, s. अतिसूक्ष्मेण वस्त्रदिष्टसीवनकृत्, अतिशुद्धसूत्रिकर्मविद.

FINE-DRAWING, s. अतिशुद्धत्वेन वस्त्रदिष्टसीवनं, अतिशुद्धसूत्रिकर्म n. (नं).

FINE-FINGERED, a. करदण्डः-खा-खं, लघुहस्तः-स्त्रा-खं, युक्तिमान्-मती-मत् (तं).

FINELY, adv. (Minutely, nicely) सूक्ष्मं, सूक्ष्मेण, सूक्ष्मत्वेन.—(Elegantly, excellently) चारु, सुन्दरं, सुदु, उत्तमं, सु prefixed; as, 'finely dressed,' सुवेशः-शा-शं.

FINESS, s. (Minuteness, thinness) सूक्ष्मता-त्वं, सूक्ष्म्यं, तानवं, तनुता, सूक्ष्मता, धीयता, अमल्यता.—(Absence of coarseness) अमल्यता, विरलता.—(Clearness) शुद्धता, विशुद्धता, विमलत्वं.—(Keeness) तीक्ष्णता, तीक्ष्ण्यं.—(Elegance, beauty) शोभा, कान्तिः f., सौन्दर्यं, चारुता, वामता, विनीतता.—(Excellence) उत्कृष्टता, उत्तमता, श्रेष्ठता; 'of gold,' वरीका.

FINER, s. धातुशोधकः, धातुपरिष्कारकः, मलापकर्षकः.

FINERY, s. (Show, splendor) शोभा, प्रतिभा, तेजः n. (स्), प्रतापः, आडम्बरः.—(Decorations, &c.) अलङ्कारः, अलङ्किया, भूषणं, विभूषणं, आभरणं, प्रसाधनं, परिकर्म n. (नं), प्रतिकर्म n., परिष्कारः, मण्डनं, रत्ननं, कङ्कणरत्नादि; 'fond of finery,' अलङ्कारिण्युः-घ्नुः-घ्नु, प्रियमण्डना f., अलङ्कारप्रियः-या-यं.

FINE-SPUN, a. सूक्ष्मीकृतः-ता-तं, सूक्ष्मीभूतः-ता-तं, सूक्ष्मतन्वीकृतः-ता-तं,

FINESS, s. माया, सूक्ष्मोपाययोगः, सूक्ष्मं, सूक्ष्मता, अपदेशः.

FINGER, s. अङ्गुलिः f. -ली, अङ्गुरिः f. -री, करपक्षयः, करशाखा, कर-अपक्षयः, करकुलं, अभीशुः f., शङ्करी, अयुः f.; 'the fore-finger,' प्रदेशिनी; 'little-finger,' कनीनी-निका, कनिष्ठाङ्गुली; 'like a finger,' आङ्गुलिकः-की-कं; 'talking with the fingers,' अङ्गुलिसन्देशः; 'the five fingers,' अङ्गुलीपञ्चकं; 'six-fingered,' षडङ्गुलिः-लिलः-लिल.

To FINGER, v. a. अङ्गुल्या परामृश (c. 6. -मृशति-अङ्गु) or स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पृशु) or आलभ (c. 1. -लभते-लभु) or समालभ.

FINGERED, p. p. अङ्गुलिस्पर्शः-डा-डं, अङ्गुलिपरिचक्षितः-ता-तं.

FINGER-NAIL, s. नखः, कररुहः, करणः, करकण्टकः, पाणिनः, अङ्गुलीसम्भूतः.

FINGER-RING, s. अङ्गुरीयः-यं-यकं, अङ्गुलीयकं, अङ्गुलीकः-कं, अङ्गुलि-मुद्रा, कर्मिका.

FINICAL, a. एकानविनीतः-ता-तं, एकानसूक्ष्मः-स्त्रा-खं, एकानपेलवः-या-यं, एकानकोलः-ला-लं, अतिशोभनः-ना-नं, अतुल्यः-डा-डं.

FINICALNESS, s. एकानविनीतता, अतिशुद्धता, एकानपेलवता.

FINIKIN, a. एकानसूक्ष्मः-स्त्रा-खं, अतिलघुः-घुः-घी-घु, स्वल्पविषयेषु or सुलघुविषयेषु कृतावधानः-ना-नं.

FINING, s. (Imposing a fine) दण्डनं, साधनं, अवहरणं,

To FINISH, v. a. समाप् (c. 10. -आपयति-यितुं), सम्पू (c. 10. -पूरयति-यितुं), निर्वृत् (c. 10. -वर्षयति-यितुं), निवृत् संवृत्, अवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), निष्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), सम्पद्, साप् (c. 10. -साधयति-यितुं), संसाप्, विरम् (c. 10. -रमयति-यितुं), तीर् (c. 10. -तीरयति-यितुं), चार् (c. 10. -पारयति-यितुं).—(Polish up, elaborate) संस्कृ, परिष्कृ, महायत्नेन साप् or सिद्धीकृ.

FINISHED, p. p. समाप्तः-ता-तं, समापितः-ता-तं, सम्पूर्णः-शी-शी, समापकः-ता-तं, सम्पन्नः-ता-तं, निष्पन्नः-ता-तं, अवसितः-ता-तं, वितः-ता-तं, अवसकः-ता-तं, पर्यवसितः-ता-तं, सिद्धः-शा-डं, निर्वृत्तः-ता-तं, निवृत्तः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, साधितः-ता-तं, विपर्यस्तः-ता-तं, अप्रमत्तः-ता-तं, सुविहितः-ता-तं.—(Polished) संस्कृतः

-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं.

FINISHER, s. समापकः, समापिकः, साधकः, निष्पादकः, सिद्धिदाता m. (तं).

FINISHING, FINISH, s. समाप्तिः f., समापनं, सिद्धिः f., साधनं, निष्पत्तिः f., निर्वृत्तिः f., निर्वर्तनं, अन्तः-तं.

FINITE, a. अन्तवान्-यती-यत् (तं), आद्यन्तवान् &c., साधनः-ता-तं, समर्थः-दा-दं, मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, प्रमेयः-या-यं, परिमेयः-या-यं, नियतः-ता-तं, निरुपितः-ता-तं.

FINITELY, adv. परिमितं, साधनं, समर्थः, नियतं.

FINITENESS, s. परिमितता, प्रमेयता, अन्तवत्वं, साध्यत्वम्.

FINLESS, a. पक्षहीनः-ना-नं, पक्षरहितः-ता-तं, पक्षवर्जितः-ता-तं.

FINNY, a. पक्षवान्-यती-यत् (तं), पक्षविशिष्टः-डा-डं.

FIR, s. देवदारुः m., इन्द्रदारुः, इन्द्रवृक्षः, देवकाष्ठं, किलिनः.

FIRE, s. अग्निः m., वह्निः m., अमलः, पावकः, पावनः, ज्वलनः, दहनः, तेजः n. (स्), कृष्णवर्णो m. (नं), कृशानुः m., हुतभुक् m. (ज्), हवि-रशनः, हुताशः-शनः, हविर्भुक् m., हव्यवाहनः, हव्याशनः, कष्यवाहनः, तनूनपात् m. (द्), आश्रयाशः, आशयाशः, आश्रयभुक् m. (ज्), आश्रय-ध्वंसी m. (नं), वह्निः m. (स्), दमुनाः m. (स्), शुष्का m. (नं), वासिः m., दावः, पचनः, पाचनः, पाचकः, जुहुवान् m. (तं), वाशिः m. शिखी m. (नं), शिखावान् m. (तं), अग्निमान् m. (तं), प्रभाकरः, छिदिरः, शुन्यः m., जगनुः m., जागृविः m., अप्राम्यितः, अम्यितं, मलुषितः, हिमरातिः m., वायुसहः-खा m., फुकरः, गुग्गुः, आश्रुः, शुचिः m., समिधः, वैश्वानरः, वीतिहोषः, अग्निहोषः, धनञ्जयः, कृषीटयोनिः m., जातवेदाः m. (स्), शोचिष्केशः, उग्रवृक्षः, वृहन्वान् m., रोहिताश्वः, आशु-शुचयिः m., पित्रभानुः m., हिरण्यरेताः m. (स्), जालजिह्वः, सप्तर्षिः m. (स्), विभाज्यः m., वृषाकपिः m., स्वाहापतिः m., स्वाहाप्रियः, स्वा-हाभुक् m. (ज्); 'the god of fire,' अग्निदेवः-वता; 'his wife,' स्वाहा. अग्नयायी, वृषाकप्यायी; 'on fire,' अग्निदीप्तः-ता-तं; 'placed on the fire,' अग्निहः डा-डं, 'a forest-fire,' वनवह्निः m., दावः, दवाग्निः m., दावानलः; 'fire-temple,' अग्न्यागारः, अग्निगृहं; 'cooked with fire,' अग्निपक्वः-क्ता-क्ते.—(Conflagration) दाहः-हनं, ज्वालः; 'of a house,' गृहदाहः.—(Vigour) तेजः n. (स्), सखं; 'submarine fire,' और्वः, वाडवाग्निः m., समुद्रवह्निः m.

To FIRE, v. a. दह (c. 1. दहति, दग्धु), निर्दह, प्रदह, सम्प्रदह, परिदह, आदह, अनुदह. ज्वल in caus. (ज्वालयति, ज्वलयति-यितुं), प्रज्वल, दीप् in caus. (दीपयति-यितुं), प्रदीप्, समिध् (c. 7. -इन्धे-इन्धि), सन्धुक् (c. 10. -धुषयति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं), अग्निसाक्षि, ज्योतिस्साक्षि.—(Animate) उत्तिज् (c. 10. -तेजयति-यितुं), प्रोत्तिज् in caus. (-साहयति-यितुं).—(Fire off a gun) लोहगोलान् युञ्जनादेः प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपु) or निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं), युञ्जनादित्यन् आग्नेयवृत्तं ज्वल in caus.

To FIRE, v. n. (Take fire) दह (c. 4. दहति-ते, दग्धु), दीप् (c. 4. दीपते, दीपितुं), सन्दीप्, आदीप्, प्रदीप्, ज्वल (c. 1. ज्वलति-लितुं), प्रज्वल, समिध् in pass. (-इधते), समिद्धीभू, सन्धुक् (c. 1. -धुषते-क्षितुं), अग्निदीप्तः-ता-तं भू.

FIRE-ARMS, s. अग्न्यस्त्रं-स्त्राणि n. pl., आग्नेयास्त्रं-स्त्राणि n. pl., भुशुब्दी, अन्नरग्निचलेन गुलिकाप्रक्षेपणी लोहनाडिः.

FIRE-ARROW, s. अग्निवाद्यः, आग्नेयवाद्यः, अग्निशरः, अग्निशायकः.

FIRE-BALL, s. अग्निगोलः-लकः. शीघ्रदाहपूर्वगर्भो लोहगोलो यो युद्धे विदीर्षी भूत्वा रिपुनाशं करोति.

FIRE-BRAND, s. उत्का उत्कुकं, अङ्गारः-रे, ज्वालतं, ज्वालातं, अग्निकाष्ठं, अग्निमुकुटः, मुकुटः, कुलुङ्गुभा, अग्निमुकुटाष्ठं, ज्वलनकाष्ठं; 'a

number of fire-brands,' आङ्गारः—(Incendiary) अग्निदः.
Fired, *p. p.* ज्वलितः -ता -तं, प्रज्वलितः -ता -तं, समिद्धः -द्वा -द्धं, प्रदीप्तः -प्ता -प्तं, उद्दीप्तः -प्ता -प्तं, सन्नाप्तः -प्ता -प्तं, सन्धुक्षितः -ता -तं.
FIRE-ENGINE, *s.* अग्निनिर्वाणयन्त्रं, गृहदाहनिर्वाणकरणार्थं यन्त्रं.
FIRE-EYED, *a.* ज्वलितनयनः -ना -नं, ज्वलितचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्).
FIRE-FLY, *s.* खद्योतः, खद्योतिः *m.* (स्), ज्योतिरिक्लं -क्लं, प्रभाकीटः, ज्योतिर्वीजं, गुह्यदीपकः, ध्वानोन्मेयः, चिलमीलिका.
FIRE-MAN, *s.* गृहदाहनिर्वाणये नियुक्तो जनः, अग्निनिर्वाणकारी *m.* (न्).
FIRE-PAN, *s.* अग्न्याधारः, अङ्गारिणी, अङ्गारधानिका, अङ्गारशकटी, अग्नि-
 धारं, हसनी, हसनी -निका.
FIRE-PLACE, *s.* चुम्निः *f.* -न्नी, अङ्गारिणी, पितानं, अश्मनं -नकं, अश्मनं, अग्निका, सन्दिक्का, उद्धानं, उद्धानं, उद्धारं, अधिष्ठयणी, दृढकः, अग्निकुण्डं.
FIRE-PROCE, *a.* अदाहः -हा -हं, अदहनीयः -या -यं, अग्निनास्पर्श्यः -श्या -श्यं.
FIRE-SHIP, *s.* अग्निनौका, आग्नेयनौका, शीघ्रदाहवस्तुपूरिता युद्धनौका.
FIRE-SHOVEL, *s.* अङ्गारधारणयोग्यो लोहकुहालः.
FIRE-SIDE, *s.* गृहाग्निस्थानं, अग्निसमीपं, गृहाग्निनिकटे, गृहाग्न्युपानं, पितानं.
FIRE-STONE, *s.* अग्निप्रस्तरः, अग्निपाषाणः, आग्नेयाश्मा *m.* (न्).
FIRE-TONGS, *s.* अङ्गारधारणयोग्यो लोहसन्दृशकविशेषः.
FIRE-WOOD, *s.* अग्निकाष्ठं, दाहकाष्ठं, इन्धनं, इध्मं, समित् *f.* (ध्).
FIRE-WORKS, *s.* अग्निक्लीडा, खड्गपादिक्रीडा, अग्नितारादिक्रीडा.
FIRING, *s.* दाहं, इध्मं, समिन्धनं, अङ्गारकाष्ठतृणादीनि दाहवस्तूनि.
FIRKIN, *s.* मानविशेषः, आढकः, अड्डाढकः, द्रोणः, अड्डद्रोणः.
FIRM, *a.* दृढः -दा -ढं, स्थिरः -रा -रं, निश्चलः -ला -लं, अचलः -ला -लं, अविचलितः -ता -तं, धीरः -रा -रं, पृथिमान् -मती -मत् (त्), धैर्यवान् -वती -वत् (त्), स्थायुः -युः -युः, स्थायुः -युः -युः, स्थावरः -रा -रं, स्थेयान् -यसी -यः (स्), स्थिरः -हा -हं, अकम्पितः -ता -तं, अखुम्पः -प्ता -प्तं, अस्खलितः -ता -तं, अव्यभिचारी -रिणी -रि (न्), अवस्थितः -ता -तं, स्थितः -ता -तं, स्थितिमान् -मती -मत् (त्), गाढः -दा -ढं, प्रगाढः -दा -ढं—(Compact) घनः -ना -नं, दृढः -दा -ढं, संहतः -ता -तं, अशिथिलः -ला -लं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धिः, निर्भटः -दा -ढं; 'firm in mind,' स्थिरमतिः -तिः -तिः, निश्चलमतिः -तिः -तिः, स्थितधीः -धीः -धिः, स्थिरात्मा -त्मा -त्मा (न्), अभिजात्मा &c.; 'in friendship,' दृढसौहृदः; 'in allegiance,' दृढभक्तिः *m.*; 'in battle,' दृढायुधः; 'firm as a rock,' शिलाघनः -ना -नं, शैलसारः -रा -रं; 'firm step,' अस्खलितगतिः; 'a firm, compact breast,' घनपयोधरः; 'firm-footed,' स्थिरपदः -दा -ढं.
FIRM, *s.* (Partnership) अनेकबाणिजजनसंसर्गः, सहव्यापारिणां बहुजना-
 नाम आख्या or उपाधिः *m.*
To FIRM, *v. a.* दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं).
FIRMAMENT, *s.* आकाशः, आकाशवर्त्म *n.* (न्), व्योम *n.* (न्), व्योमविस्तृतं, नभोमण्डलं, नभसलः -लं, गगणं, खं, अमरीखं, नक्षत्रमण्डलं, ज्योति-
 पञ्चमं, तारापथः, स्वर्गलः, उडुपथः, शून्यं, शून्यत्वं, घनाश्रयः, मेघवर्त्म *n.* (न्).
FIRMAMENTAL, *a.* आकाशीयः -या -यं, आकाशीयः -क्षी -क्षं, वैहायसः -सी -सं, विहायसीयः -या -यं, गगणीयः -या -यं, गगणस्थः -स्था -स्थं, नभःस्थः -स्था -स्थं.
FIRMLY, *adv.* दृढं, स्थिरं, निश्चलं, धैर्येण, स्थैर्येण, गाढं, प्रगाढं, दार्ढ्येन;
 'firmly rooted,' दृढमूलः -ला -लं; 'firmly devoted,' दृढभक्तिः -क्तिः -क्तिः; 'firmly tied,' दृढबद्धः -द्वा -द्धं; 'firmly united,' दृढसन्धिः -न्धिः -न्धिः.
FIRMNESS, *s.* दृढता, दार्ढ्यं, दृढिमा *m.* (न्), दार्ढ्यं, स्थिरता, स्थैर्यं, धीरत्वं, कौशलं, धृतिः *f.*, निश्चलता, अचलत्वं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, स्थायुता,

धृतिमत्त्वं, स्थितिमत्त्वं, गाढता, प्रगाढता, स्थेना *m.* (न्), अक्षोभः, अकम्पः, अस्खलनं, स्थावरत्वं, धारणा—(Compactness) घनत्वं -ता, संहतिः *f.*, संहतता, सन्धिः *m.*, सान्द्रता, दृढत्वं.
FIRST, *a.* प्रथमः -मा -मं, पूर्वः -ष्टी -ष्टं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं, अग्रः -या -यं, अग्रिमः -मा -मं, आदिः *m.*, पौरुषः -स्या -स्यं, प्राक्तनः -नी -नं—(Chief) मुख्यः -स्या -स्यं, प्रमुखः -खा -खं, अग्र्यः -व्या -व्यं, प्राग्यः -व्या -व्यं, अग्रियः -या -यं, अग्रोयः -या -यं, प्रधानः -ना -नं, प्रष्टः -हा -हं, प्रवरः -रा -रं, पुरोगमः -मा -मं; 'first and last,' पूर्वोपरः -रा -रं; 'first half,' पूर्वार्द्धः; 'first part of the night,' पूर्वरात्रः; 'first attack' (of disease), पूर्वोपरः; 'dying first,' पूर्वोपारी -रिणी -रि (न्); 'first of all,' सर्वप्रधानः -ना -नं, सर्वोयः -या -यं.
FIRST, *adv.* प्रथमं, पूर्वं, अग्रे, आदितस्, आदौ, पुरस्, पुरस्तात्; 'at first, in the first place,' प्रथमं, प्रथमतस्, पूर्वं; 'first and last,' आद्यन्तं.
FIRST-BEGOTTEN, *a.* पूर्वप्रसूतः -ता -तं, पूर्वजनितः -ता -तं, पूर्वजः -जा -जं, प्रथमजातः -ता -तं, प्रथमप्रसूतः -ता -तं, अग्रजातः -ता -तं.
FIRST-BORN, *s.* पूर्वजः, अग्रजः, अग्रियः, अग्रिमः, अग्र्यः, अग्रजन्मा *m.* (न्), ज्येष्ठः, वयोज्येष्ठः, अधिकवयः *m.* (स्), सर्वपुत्रज्येष्ठः, प्रधानसन्तानः.
FIRST-FRUIT, *s.* प्रथमफलं, आदिफलं, प्रथमजातं फलं, अग्रफलं, प्रथमोत्पन्नं फलं, प्रथमोत्पन्नं, नवशस्यं; 'sacrifice of first-fruits,' आयायणं.
FIRSTLING, *s.* पशोः प्रथमजातसन्तानः or प्रथमप्रसूतसन्तानः *f.*
FIRSTLY, *adv.* प्रथमतस्, प्रथमं, पूर्वं, आदितस्.
FIRST-RATE, *a.* परमः -मा -मं, श्रेष्ठः -हा -हं, उत्कृष्टः -हा -हं.
FISCAL, *a.* बालेयः -यी -यं, शैलकः -ल्की -त्कं, राजायससन्धीयः -या -यं.
FISH, *s.* मत्स्यः, मीनः, ऋषः, मच्छः, विसारः -री *m.* (न्), वैसारी *m.* (न्), वेसारिणः, अष्टजः, शकली *m.* (न्), शल्की *m.* (न्), शल्कली *m.*, कण्टकी *m.* (न्), आम्भसिकः, जलजः, जलप्रियः, जलजन्तुः *m.*, जलेचरः, जलचारी *m.* (न्), पाठीनः, अनिमिषः, अनिमेघः, स्थिरजिह्वः, पङ्कजीणः, पृथुरोमा *m.* (न्), आत्माशी *m.* (न्), मत्स्यी *f.*, मत्स्यः; 'fish-bone,' कण्टकः; 'fish-sauce,' मत्स्यगुहः, मीनासीणः; 'fish-bannered god,' मीनकेतनः, मकरध्वजः, मकरकेतुः *m.*, ऋषकेतनः.
To FISH, *v. a. and n.* मत्स्यान् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), मत्स्यघातं कृ, ऋष (c. 1. ऋषति -षितुं)—(Search) अन्विष् (c. 1. -इच्छति -रषितुं), अनुस् (c. 1. -सरति -सर्तुं).
FISH-BASKET, *s.* मत्स्यधानी, मत्स्यबन्धिनी, कुवेणी, मत्स्यभाजनं.
FISHER, FISHERMAN, *s.* धीवरः, कैवर्त्तः, मात्स्यिकः, मैनिकः, निपादः, मत्स्यधारी *m.* (न्), मत्स्यजीवी *m.* (न्), मत्स्यबन्धी *m.* (न्), मीनाघाती *m.* (न्), मत्स्यघातोपजीवी *m.* (न्), जालिकः, जाली *m.* (न्), कुपिनी *m.* (न्), साफरिकः, तीवरः, छोटो *m.* (न्), दासः, दाशः, धीवा *m.* (न्).
FISHERY, *s.* धीवरकर्म *n.* (न्), मत्स्यबन्धनं, मत्स्यग्रहणं—(Place for catching fish) मत्स्यग्रहणस्थानं.
FISH-HOOK, *s.* वडिशं -शा -शी, वरिशी, वलिशं -शी, मत्स्यवेधनं -नी.
FISHING, *s.* मत्स्यबन्धनं, मत्स्यग्रहणं, मत्स्यवधः, मत्स्यघातः.
FISHING-BOAT, *s.* धीवरनौका, कैवर्त्तनौका, निपादनौका, मात्स्यिकपोतः.
FISHING-NET, *s.* मत्स्यजालं, मत्स्यग्रहणार्थं जालं, कुपिनी.
FISHING-TACKLE, *s.* मत्स्यग्रहणोपकरणं, मत्स्यबन्धनसाधनं.
FISH-KETTLE, *s.* मत्स्यपचनयोग्या दीर्घस्थाली, मत्स्यपचनी.
FISH-MARKET, *s.* मत्स्यविक्रयस्थानं, मीनविक्रयशाला, निषद्या.
FISHMONGER, *s.* मत्स्यविक्रेता *m.* (न्), मत्स्यविक्रयोपजीवी *m.* (न्).
FISH-POND, *s.* मत्स्यपूर्वी सरः *n.* (स्), मीनाश्रयः, मत्स्यालयः, मीनालयः.
FISH-SPAWN, *s.* मीनाखंडं, मत्स्याखंडं, ऋषाखंडं, मत्स्यविक्रमः.

FISH-WOMAN, *s.* मात्स्यविप्रेयी, मात्स्यविक्रयोपजीविनी.
 FISHY, *a.* मात्स्यः -त्स्यी -त्स्यं, मात्स्यकः -की -कं, मात्स्यिकः -की -कं, नैनिकः -की -कं, मीनरः -रा -रं, मात्स्यगुणोपेतः -ता -तं.
 FISSILE, *a.* विदलः -ला -लं, भिदुरः -रा -रं, छिदुरः -रा -रं, भिदेलिमः -मा -मं.
 FISSURE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, सन्धिः *m.*, भिन्नः *f.*, भङ्गः, दरी -रा, विदरः.
 To FISSURE, *v. a.* विदृ (c. 10. -दारयति -यितुं), विदल (c. 10. -दलयति -यितुं).
 FIST, *s.* मुष्टिः *m. f.* -ही, हस्तमुष्टिः, मुस्तुः *m.*, सटः -टकः -टिकः, रलिः *m.* -ली *f.*, जितकाशिः *m.*; 'doubling or clenching the fist,' मुष्टि-बन्धः, मुष्टिसङ्ग्राहः, हस्तसङ्ग्राहः.
 To FIST, *v. a.* मुष्टिना or मुष्ट्या तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), मुष्टिसङ्ग्राहेण पीड (c. 10. पीडयति -यितुं).
 FISTICUFFS, *s.* मुष्टिप्रहारः, मुष्टिपातः, मुष्टियुद्धं, मोहा, मुष्टीमुष्टि युद्धं, बाहुयुद्धं, मल्लयुद्धं, पाणिपातः.
 FISTULA, *s.* नाडिः *f.* -डी, नालिः -ली, नाडीव्रणः, नालीव्रणः, नालीघ्नतः; 'in ano,' शतपोनकः, भगन्दरः; 'lacrimalis,' अश्रुनाली.
 FISTULOUS, *a.* नाड्याकारः -रा -रं, नाडिरूपः -पा -पं, 'fistulous sore,' नाडीव्रणः.
 FIT, *s.* (Paroxysm of any disease) आवेशः, अवतारः -तरणं, आक्रमः -मणं; 'fit of the gout,' वातरोगावेशः; 'fit of fever,' ज्वरावतारः; 'of ague,' कम्पञ्चराक्रमः, शीतञ्चरावेशः; 'fit of anger,' क्रोधावेशः; 'fit of lust,' कामावेशः; 'of madness,' उन्मादावेशः;—(Fit of fainting, epilepsy, &c.) मूर्च्छा -ज्वनं -ना, भाभरं, भ्रमिः *f.*, पृथिः *f.*
 FIT, FITTING, *a.* युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उपयोगी -गिनी -गि (न), यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, उचितः -ता -तं, समुचितः -ता -तं, यथोचितः -ता -तं, समञ्जसः -सा -सं, उपपन्नः -जा -जं, पर्याप्तः -ता -तं, न्यायः -या -यं, सम्भाव्यः -या -यं, सम्भावितः -ता -तं, अनुरूपः -पा -पं, सहेः -हो -हं, यथाहेः -हो -हं, सङ्गतः -ता -तं, सङ्गतायः -या -यं, पथ्यः -या -यं, स्वीपयिकः -की -कं, अभिनोतः -ता -तं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, भजमानः -ना -नं;—(Qualified) क्षमः -मा -मं, कर्मक्षमः -मा -मं, अलङ्घ्यनीयः -या -यं; 'fit for a man,' अलङ्घ्यरूपीयः -या -यं; 'fit for sacrifice,' यज्ञियः -या -यं, यज्ञाहेः -हो -हं; 'a field fit for growing rice,' शास्त्र्युद्भवोचितं क्षेत्रं. Sometimes expressed by the fut. pass. part.; as, 'fit to be eaten,' खाद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः -या -यं; 'fit to be done,' कार्यः -यी -यं, करणीयः -या -यं.
 To FIT, *v. a.* (Adapt, accommodate) युज् (c. 10. योजयति -यितुं, c. 7. युनक्ति, योक्तुं), समायुज्, आयुज्, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा, योग्यं-ग्या-ग्यं or उपयुक्तं-क्ता-क्तं कृ. —(Fit out, equip) सज्जीकृ, सज्ज् (c. 1. सज्जति -ज्जितुं), सोपकारद्रव्यैः समायुज्, उपयुक्तद्रव्याणि सम्प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or उपकृप् or उपपद (c. 10. -पादयति -यितुं) or पुरस्कृ or उपस्कृ or प्रस्तुतीकृ सर्वसोपकारद्रव्ययुक्तं -क्तां -क्तं कृ, उपयुक्तद्रव्यसाधनं कृ; 'fit out a ship,' समुद्रयानार्थं or युद्धार्थं नौवं सज्जीकृ.
 To FIT, *v. n.* (Be proper, suitable) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते), योग्यः -ग्या -ग्यं भू or अस्, उपयुक्तः -क्ता -क्तं भू, सहे (c. 1. अहेति -हितुं); 'it is not fit that you should grieve,' न शोचिषुम् अहेति; 'it is not fit that I should go,' न गन्तुम् अहेमि.—(Be qualified) कृप् (c. 1. कल्पते -ल्युं), उपकृप्, क्षमः -मा -मं भू, उचितः -ता -तं भू; 'he is fit for immortality,' अमृत-त्वाय कल्पते.
 FITCH, *s.* (A chick-pen) चणकः, हरिमन्यः -न्यकः.
 FITFUL, *a.* चणकः -ला -लं, चलः -ला -लं, विषमः -मा -मं, लोलः -ला

-लं, चणकः -ला -लं, अनियः -या -यं.
 FITLY, *adv.* युक्तं, योग्यं, यथायोग्यं, उचितं, यथोचितं, उपयुक्तं, योगतम्, यथाहे -हेतस्, सम्यक्, यथायं, यथायथं, यथातथं, अनुरूपं, साम्प्रतं, स्थाने.
 FITNESS, *s.* युक्ता, योग्यता, युक्तिः *f.*, उपयोगः, उपयुक्ता, उपयोगिता, उचितत्वं, स्वीचितं, सामञ्जस्यं, समञ्जसं, उपपत्तिः *f.*, सम्भावना, न्यायः -यता, सङ्गतत्वं, पर्याप्तः *f.*, यथाहेता, यथायर्थं, कल्पः, अभेयः, देशरूपं, कर्तव्यता.—(Qualification) पात्रता -त्वं, क्षमता.
 FITTING, *s.* (Adaptation) समायोजनं, समाधानं.—(Equipping) सज्जीकरणं, सज्जनं, सज्जकर्म *n.* (न), साधनं, पुरस्कारणं.—(Suitable) *see* FIT.
 FIVE, *a.* पञ्च *m. f. n.* (न), पञ्चकः -का -कं, दशाईः; पञ्चतयः -या -यं, पञ्चत् *m. f. n.*, पञ्चसंख्यकः -का -कं; 'aggregate of five,' पञ्चत्वं -ता, पञ्चकत्वं; 'having five claws,' पञ्चनखः -खा -खं; 'having five fingers,' पञ्चाङ्गुलिः -लिः -लि; 'five times,' पञ्चकालम्; 'having five parts,' पञ्चाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं; 'five-hundred,' पञ्चशतं.
 FIVE-FOLD, *a.* पञ्चगुणः -गा -णं, पञ्चविधः -धा -धं, पञ्चधा.
 FIVE-LEAVED, *a.* पञ्चपर्णः -शी -शै, पञ्चपत्रः -त्रा -त्रं, पञ्चदलः -ला -लं.
 FIVES, *a.* कन्दुकप्रीडा, कन्दुकलीला, गुलिकाप्रीडाविशेषः.
 To FIX, *v. a.* (Establish) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, धा (c. 3. दधाति, धातुं), विधा, प्रतिनिधा, रुढ in caus. (रोपयति -यितुं), आरुह, निरुह.—(Make firm) स्थिरीकृ, दृढीकृ, मुस्थिरं -रां -रं कृ.—(Fasten) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(Determine, ascertain) निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निश्ची (c. 1. -णयति -णेतुं), उक्ती, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं).—(Fix the gaze or eye) लब्धं बन्ध्. अनिमित्तेण or अनिमित्तेण or अनन्यदृष्ट्या or स्तिमितलोचनेन दृष्ट (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), दृष्टिं निविष् in caus. (-वेशयति -यितुं).—(Fix the mind) मनो निविष् in caus., or युज् (c. 7. युनक्ति योक्तुं, c. 10. योजयति -यितुं), अनन्य-मनस्कः -स्का -स्कं भू, स्थिरः -या -यं भू; 'on any object,' अर्थे धृति बन्ध्.
 To FIX, *v. n.* (Be fixed) तिष्ठ (c. 1. -तिष्ठति -धातुं), प्रणिधा in pass. (-धीयते), प्रतिनिधा, स्था in caus. pass. (स्थापयन्), प्रतिष्ठा, बन्ध् in pass. (बध्यते), स्थिरीभ.
 FIXED, *p. p.* (Established) स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रति-ष्ठितः -ता -तं, संस्थापितः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं, स्थितः -ता -तं, र्व्यवस्थापितः -ता -तं, व्यवस्थितः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं, कृतावस्थः -स्था स्व्यं, स्थिरीकृतः -ता -तं, विहितः -ता -तं.—(Certain, determined) नियतः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, मुनिश्चितः -ता -तं, निश्चयः -जा -जं.—(Firm) स्थिरः -रा -रं, स्थायी -यिनी -यि (न), स्थावरः -रा -रं, स्थायुः -युः -यु, स्थावुः -वुः -वु, दृढः -ढा -ढं, निश्चलः -ला -लं, अकम्पितः -ता -तं, अस्यन्दः -न्दा -न्दं, नैष्ठिकः -की -कं.—(Attached) लग्नः -ग्ना -ग्नं, अनुलग्नः -ग्ना -ग्नं, आसक्तः -क्ता -क्तं, संसक्तः -क्ता -क्तं.—(Fastened) बद्धः -द्धा -द्धं; 'firmly fixed,' दृढबद्धः -द्धा -द्धं, दृढरोपितः -ता -तं, बद्धमूलः -ला -लं; 'having the eye or look fixed,' बद्धदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, अनिमित्तनयनः -ना -नं, स्तिमितलोचनः -ना -नं, स्थिरदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि; 'having the mind fixed,' अवस्थितमतिः -तिः -ति, निवेशितमनाः -नाः -नः (स्), आसक्तमनाः &c., आसक्तचित्तः -त्ता -तं, अनन्यमनस्कः -स्का -स्कं, अकुप्यतेषाः -धाः -धः (स्); 'fixed in the mind,' चिन्तकृतः -ता -तं; 'of fixed intent,' बह्नुशयः -या -यं; 'fixed as to time,' कृतकालः -ला -लं.
 FIXEDLY, *adv.* दृढं, स्थिरं, स्थैर्येण, अवस्थितचेतसा, स्थिरदृष्ट्या.
 FIXEDNESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्यं, स्थितिः *f.*, व्यवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थापित्वं, निष्ठा, धृतिः *f.*, वैधै, दृढता, दाढी, स्थावरत्वं,

स्याद्युता, निश्चलत्वं, स्थेमा *m.* (न), स्थितिमत्त्वं, अकम्प्यः.

FIXITY, *s.* संलग्नत्वं, अनुलग्नता, संसृष्टिः *f.*, संश्लेषः, संहतिः *f.*, समासजनः.

FIXTURE, *s.* स्थावर, स्थावरद्रव्यं, स्थितद्रव्यं; 'fixtures,' स्थावराणि.

FLABBINESS, *s.* शिथिलता, शैथिल्यं, मृदुता, कोमलत्वं, लालित्यं.

FLABBY, *a.* शिथिलः -ला -लं, ललितः -ता -तं, कोमलः -ला -लं, क्षिप्रः -ग्धा -ग्धे, मेदुरः -रा -रं, अकठिनः -ना -नं.

FLACID, *a.* शिथिलः -ला -लं, क्षयः -या -यं, प्रक्षयः -या -यं, ज्ञानः -ना -नं, आर्द्रः -द्रो -द्रं, असंहतः -ता -तं, बलिनः -ना -नं, बलिभः -भा -भं, बलिमान् -मती -मात् (त).

FLACIDITY, *s.* शैथिल्यं, शिथिलता, क्षयता, प्रक्षयः, अन्यः, ज्ञानता, आर्द्रता, विषसः, असंहतत्वं, बलिमत्त्वं.

FLAG, *s.* (Ensign, banner) पताका, ध्वजः, ध्वजपटः, ध्वजांशुकः, केतनं, केतुः *m.*, केतुपसनः, वैजयन्ती -निका, जयन्तः, कदली -लिका, उच्छलः - (Stone) शिला, परिसस्तरः, प्रस्तरः - (Plant) गोलोमी, भूतकेशः, श्वेतदृष्टा.

To FLAG, *v. n.* झे (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं), परिहृये, सद् (c. 1. सीदति, सितुं), अवसद्, झे (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं), ध्वस् (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वंस, संस (c. 1. संसते -सितुं), विध्वंस, झि in pass. (क्षीयते), शिथिलीभू, शिथिलबलः -ला -लं भू, शिथिलतेजाः -जाः -जः भू, खिद् (c. 4. खिद्यते, खेतुं), खिन्नः -न्ना -न्नं भू.

To FLAG, *v. a.* (Pave with flag-stones) परिसस्तरेण or प्रस्तरैः (शिलाभिर्) आसू (c. 5. -सृणोति, c. 9. -सृणोति -स्तरितुं -रीतुं).

FLAG-OFFICER, *s.* नौकासमूहपतिः *m.*, युद्धनौकासमूहाधिपतिः *m.*

FLAG-STAFF, *s.* ध्वजस्तम्भः, केतुपट्टिः *m. f.*, ध्वजः, यष्टिः, पताकायष्टिः.

FLAG-STONE, *s.* शिला, शिलापट्टः, शिलाफलकं, परिसस्तरः, प्रस्तरः.

To FLAGELLATE, *v. a.* रज्ज्वा or रज्जुना or चर्मदण्डेन तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं).

FLAGELLATION, *s.* कशाघातः, कशाताडनं, कशा, चर्मदण्डताडनं.

FLAGEOLET, *s.* वंशः, वेणुः *m.*, विवरनालिका, सानेयी -यिका.

FLAGGED, *p. p.* प्रस्तरास्तीर्थः -शा -शं, शिलास्तीर्थः -शा -शं.

FLAGGING, *part.* ज्ञानः -ना -नं, संसी -सिनी -सि (न), खिन्नः -न्ना -न्नं.

FLAGGY, *a.* शिथिलः -ला -लं, क्षयः -या -यं, प्रक्षयः -या -यं.

FLAGITIOUS, *a.* अतिपापी -पिनी -पि (न), महापापी &c., अतिपातकी -किनी -कि (न), महापातकी &c., अतिदुष्टः -न्ना -न्नं, अतिपापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिदोषी -विणी -पि (न), दारुणः -णा -यं, घोरः -रा -रं.

FLAGITIOUSLY, *adv.* समहापापं, अतिपापिष्ठवत्, अतिदुष्टवत्, दारुणं.

FLAGITIOUSNESS, *s.* अतिदुष्टता, महापातकं, महापापं, पापिष्ठता, दौरात्म्यं, दुष्टता, घोरता, दारुणता.

FLAGON, *s.* पुटयीवः, सुराभाजनं, पानभाजनं, पानपात्रं.

FLAGRANCY, *s.* सर्वप्रकाशता, सर्वप्रकाशः, वाच्यता, अतिदुष्टता, घोरता.

FLAGRANT, *a.* प्रकाशः -शा -शं, सर्वप्रकाशः -शा -शं, सर्वप्रसिद्धः -द्वा -द्वं, लोकविदितः -ता -तं, अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, घोरः -रा -रं, पुरःस्फुरन् -रन्ती -रन्त (त).

FLAGRANTLY, *adv.* प्रकाशं, सुप्रकाशं, सर्वप्रसिद्धं, अतिदुष्टं.

FLAGRATION, *s.* दाहः, दहनं, दाहनं, ज्वलनं, ज्वालः, ओषः.

FLAIL, *s.* धान्यमर्दनयष्टिः *m. f.*, शस्यकण्डनयन्त्रं, कण्डनी, शस्यमर्दनी. शिथिलदण्डविशेषो यदाघातेन धान्यादि निस्तुर्षःक्रियते.

FLAKE, *s.* (Of snow) हिमलवः, हिमकणः, तुषारघनः, नोहारघनः, हिमतुलं, हिमाशुरः, तुषारगडः, तलोपमो हिमातीलवः - (Layer) फलकः -कः - (Scale, loose piece) वल्कं, शल्कं, शकलं.

To FLAKE, *v. n.* शकलीभू, शकलानि वन् (c. 9. वज्जाति, वन्तुं).

FLAKY, *a.* सशल्कः -ल्का -ल्कं, शकली -लिनी -लि (न), फलकी -किनी -कि (न).

FLAM, *s.* जनयेकं, मृषायेकं, माया, झलं, प्रतारणा, झप्प *n.* (न).

FLAMBEAU, *s.* उल्का, उल्लूकं, ज्वलनकाण्डं, अग्निकाण्डं, ज्वालतं.

FLAME, *s.* शिखा, अग्निशिखा, अग्निः *f.* (स), अग्निः *f.*, ज्वालः -ला, अग्निज्वाला, ज्वलः -लका, ज्वालाग्निः *m.*, अग्निनिहा, शिखिशिखा, कीलः -ला, अग्निकीलः, हेतिः *f.*, उल्का, तेजः *n.* (स्); 'in flames,' ज्वलन् -लन्ती -लत् (त्), ज्योतिस्मात्.

To FLAME, *v. a.* ज्वल् in caus. (ज्वालयति, ज्वालयति -यितुं), प्रज्वल्, सम्प्रज्वल्.

To FLAME, *v. n.* ज्वल् (c. 1. ज्वलति -लितुं), प्रज्वल्, उज्ज्वल्, सम्प्रज्वल्, ज्वल् in freq. (जाज्वल्यते), दीप् (c. 4. दीप्यते -यितुं), प्रदीप्, आदीप्.

FLAME-COLOURED, *a.* अग्निवर्णः -र्णा -र्यं, वह्निवर्णः -र्णा -र्यं, पीतः -ता -तं.

FLAMING, *part.* and *a.* ज्वलन् -लन्ती -लत् (त्), ज्वलयन् -यन्ती -यत् (त्), ज्वलः -ला -लं, ज्वली -लिनी -लि (न), ज्वाली &c., ज्वालः -ली -लं, ज्वलितः -ता -तं, उज्ज्वलः -ला -लं, जाज्वल्यमानः -ना -नं, प्रज्वलितः -ता -तं, उज्ज्वलः -खा -खं, प्रदीप्तः -प्ता -पं, अग्निष्मान् -ष्मती -ष्मात् (त्).

FLAMINGO, *s.* राजहंसः, हंसकः, रक्षपक्षः, अग्निवर्णः पक्षिभेदः.

FLAMY, *a.* शिखी -खिनी -खि (न), शिखावलः -ला -लं, आग्नेयः -यी -यं.

FLANK, *s.* पार्श्वः -श्वं, पार्श्वभागः, पार्श्वार्धं, पक्षः, पक्षभागः, उलङ्घः, कुक्षिः *m.*, अङ्गः, कोलः, कृत्वं, तः; 'of a horse,' कश्य; 'on the flank,' पार्श्वतस्.

To FLANK, *v. a.* and *n.* (Attack the flank) पार्श्वं or पार्श्वभागम् आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं). - (Guard on the flank) पार्श्वेते रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं). - (Border, be posted on the side) पार्श्वतः or निकटे or पार्श्वभागे स्या (c. 1. तिष्ठति स्थातुं) or वृत् (c. 1. वर्तते -वर्तितुं), स्मृश् (c. 6. स्मृशति, स्मृष्टुं).

FLANNEL, *s.* कञ्जलः, ऊष्णायुः *m.*, शीर्णपटः, शीरभं, ऊष्णानिर्मितं or मेघलोममयं विरलवस्त्रं, सहस्रोम *n.* (न), साशूकः, कुतपः.

FLAP, *s.* (Any thing that hangs loose) लघिका, लोला, लोलकः, लघमानवस्तु *n.*, प्रलघवस्तु, प्रलघितं. - (The motion of it) आस्फालः -लनं -लितं.

To FLAP, *v. a.* (The wings) पक्षी स्फल् in caus. (स्फालयति -यितुं) or आस्फल् or फल् in caus. (फालयति -यितुं) or उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

To FLAP, *v. n.* आस्फालितं कृ, आस्फल् (c. 1. -स्फलति -लितुं), फलभ्रमला (nom. फलभ्रमलायते).

FLAPPED, *p. p.* आस्फालितः -ता -तं, फालितः -ता -तं, लोलितः -ता -तं.

FLAPPING, *s.* (Of wings) आस्फालनं, पक्षस्फालनं, पक्षस्फालनं, पक्षोत्क्षेपः, फलभ्रमला. - (Of ears) कर्णतालः.

To FLARE, *v. n.* चञ्चलशिसया or सचञ्चलशिसं or चञ्चलरूपेण ज्वल् (c. 1. ज्वलति -लितुं) or उज्ज्वल् or ज्वल् in freq. (जाज्वल्यते).

FLARE, *s.* चञ्चलशिसा, चञ्चलज्वालाः, कम्पितज्वाला, स्फुरद्युतिः *f.*

FLARING, *a.* चञ्चलशिसया जाज्वल्यमानः -ना -नं or उज्ज्वलः -ला -लं.

FLASH, *s.* ज्वाला, स्फुरितं, स्फुरणं, द्युतिस्फुरणं, प्रभाकम्पः, अकस्मात्स्फुरणं, अकस्माद्दीप्तिः *f.*, क्षणप्रभा, क्षणद्युतिः *f.*, अचिरप्रभा, अचिरद्युतिः *f.* - (Of lightning) विद्युत्स्फुरणं, सौदागिनीस्फुरणं, विद्युत्प्रकाशः, विद्युत्कम्पः, विद्युद्गम *n.* (न), नेषज्योतिः *n.* (स्), विद्युज्वाला, इरम्भदः.

To FLASH, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), विद्युत् (c. 1. -द्योतते -तितुं), अकस्मात् प्रकाशं (c. 1. -काशते -शितुं) or ज्वल् (c. 1. ज्वलति -लितुं) or उज्ज्वल् or प्रज्वल्, विद्युद्गमं कम्प (c. 1. कम्पते -म्यितुं).

FLASHING, *a.* or *part.* स्फुरन् -रन्ती -रन् (त्), स्फुरितः -ता -तं, विद्योत-

मानः-ना-नं, झोतमानः-ना-नं, कम्पमानः-ना-नं, कम्पितप्रभः-भा-भं, झणप्रकाशन-झनी-झत् (त्).

FLASHY, *a.* झणप्रकाशोती-तिनी-ति (न्), मिथ्याझोती &c., मिथ्यातिजसः-सी-सं, मिथ्यातेजोमयः-यी-यं.—(Unsubstantial) असारः-रा-रं, निस्सत्त्वः-स्वा-स्वं.

FLASK, *s.* कूपी, पुटग्रीवः, काचपात्रं, काचभाजनं; 'of wine,' मद्यभाजनं.

FLASKET, *s.* अन्नभाजनं, अन्नपात्रं, खाद्यद्रव्यभाजनं.

FLAT, *a.* (Even) समः-मा-मं, समानः-ना-नं, समस्थः-स्था-स्थं, सपाटः-टा-टं, समरेखः-सा-सं, निर्भुग्नः-गता-गं, अभुग्नः-गता-गं.—(Not elevated) अनुन्नः-चा-चं, अनुन्नतः-ता-तं, निम्नः-सा-सं, नतः-ता-तं.—(Prostrate, lying flat) दण्डवत्प्रतिष्ठः-ता-तं, भूमी क्षिप्तदेहः-हा-हं, अवनिन्नतः-ता-तं.—(Vapid, tasteless) विरसः-सा-सं, नीरसः-सा-सं, अरसिकः-का-कं, फल्गुः-लुगु-लुगु, असारः-रा-रं, निस्सारः-रा-रं, अलवणः-गा-गं, सारहीनः-ना-नं, लवणहीनः-ना-नं, निस्तेजः-जा-जं, तेजोहीनः-ना-नं, झोवः-या-वं, निःस्वादुः-दु-दु, विस्वादुः-दा-दं.—(Plain) अवक्रः-क्रा-क्रं; 'flat roof, पृष्ठ; 'flat surface,' समपृष्ठं, समतलं.

FLAT, *s.* (A plain) समभूमिः-फ., समस्थलं-ली, समभूभागः, समस्थानं, छाजिः-फ., पाटः, सम.—(Low ground) निम्नभूमिः-फ.—(Shoal) सैकतं.—(Of a sword, &c.) फलकः-कं, पत्रं.—(In music) अनुदातः, मन्दः, मन्दः, उदात्तेतरः शब्दः.—(Flat-bottomed boat) तरालुः-म., तरान्युः-म.—(Stupid fellow) मन्दबुद्धिः-म., मूलधीः-म.

To FLAT, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, समस्थलीकृ, निम्नीकृ.

FLAT-BOTTOMED, *a.* समतलः-ला-लं, समाधोभागः-गा-गं, समाधःस्थानः-ना-नं.

FLAT-NOSED, *a.* नतनासिकः-का-कं, अवनटः-टा-टं, अवटोदः-टा-टं, अवधटः-टा-टं, सुरणसः-सा-सं or -गाः-गाः-गाः (स्).

FLATLY, *adv.* समं, समानतस्.—(Plainly) अथक्रं, सुथक्रं.

FLATNESS, *s.* (Evenness) समता, साम्यं, समानता-त्वं, साम्यता, पाटः, निर्भुग्नता, अभुग्नता.—(Want of elevation) अनुन्नता, अनुन्नतिः-फ.—निम्नता, नतत्वं.—(Insipidity, dulness) अरसिकत्वं, अरस्यं, फल्गुता, असारता, निःस्वादुता, अलवण्यं, अलवण्यं, अतेजः-न. (स्), तेजोहीनता.

To FLATTEN, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, समस्थलीकृ, निम्नीकृ, वामनीकृ.—(Depress) अवनम् in caus. (-नामयति -नमयति -यितुं), नधीकृ.—(Lay flat) दण्डवत् पत् in caus. (पातयति -यितुं).—(Make vapid) रसं ह् (c. 1. हरति, हर्षं), फल्गूकृ, विरसीकृ.

To FLATTEN, *v. n.* समीभू, निम्नीभू, अवनतीभू, नधीभू, विरसीभू.

FLATTENED, *p. p.* अवनामितः-ता-तं, निम्नीकृतः-ता-तं, नधीकृतः-ता-तं.

FLATTENING, *s.* अवननामः, निम्नीकरणं, नधीकरणं, समीकरणं.

FLATTER, *s.* अवननामकः, समकरणयनं, भुत्तरविशेषः.

To FLATTER, *v. a.* (Soothe by praise, &c.) सान्त्व or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), परिशान्त्, अभिशान्त्, अतिप्रशंसया or स्तुतिवाक्यैः or चादूष्या or मधुरैर्वचोभिः सान्त् or प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं) or सनुष् (c. 10. -तोषयति -यितुं) or लल (c. 10. लालयति -यितुं).—(Speak what is agreeable) प्रियं or प्रियाणि or चादुषाक्यानि यद् (c. 1. चदति -दितुं).—(Praise falsely) मिथ्या प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं) or स्थाप् (c. 1. स्थापते -यितुं).—(Gratify) आराप् (c. 10. -रापयति -यितुं), प्रमुद् (c. 10. -मोदयति -यितुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं).—(Raise false hopes) मिथ्या आशापूर्तिं कृ.

FLATTERED, *p. p.* प्रशंसितः-ता-तं, मिथ्याप्रशंसः-सा-सं, लालितः-ता-तं, कृतसान्त्वनः-ना-नं, चादूष्याराधितः-ता-तं, सभाजितः-ता-तं, आश्वासितः-ता-तं.

FLATTERER, *s.* प्रशंसकः, प्रियवादी *m.* (न्), प्रियवदः, चादुषादी *m.* सान्त्ववादः, सान्त्वनकारी *m.* (न्), चादुकारः, लाली *m.* (न्), मिथ्या-प्रशंसकः, शंस्ता *m.* (त्), कथटप्रशंसाकृत् *m.*, मिथ्याश्लासकः, आश्लास-नशीलः, कापटिकः.

FLATTERING, *a.* परितोषकः-का-कं, सन्तोषणः-शा-शं, सान्त्वनः-ना-नं, स्तुतिमयः-यी-यं, प्रशंसाकरः-री-रं, प्रीतिकरः-रा-रं, आश्वासकः-का-कं.

FLATTERINGLY, *adv.* अतिप्रशंसया, चादूष्या, अतिशयस्तुत्या, सान्त्वनपूर्व.

FLATTERY, *s.* अतिप्रशंसा-सनं, मिथ्याप्रशंसा-सनं, सान्त्वः-त्वं-त्वनं-ना. सान्त्ववाक्यं, सान्त्वोक्तिः-फ., सान्त्वकारः, चादूक्तिः-फ., चादुकारः, चादुः-म., -दु *m.*, लालनं, प्रियवाक्यं, मधुरवाक्यं, मधुरवचः *n.* (म्), कोमलवाक्यं, कोमलत्वं, आश्लासनं, आलोकः, आलोकशब्दः, अनुनयः, आराधनं.

FLATTISH, *a.* ईपत्समः-मा-मं, ईपत्समानः-ना-नं, ईपवृद्धः-सा-सं.

FLATULENCE, FLATULENCY, *s.* वायुपूर्णता, वायुरोगः, वातफुल्लता, वातफुल्लान्तं, वातिकत्वं. कोष्ठश्रितवायुः *m.*, वायुः *m.*, वातः, वायुगण्डः, अन्वाध्मानं, उदराध्मानं, आध्मातः, पुष्कलः-लं.

FLATULENT, *a.* वायुयुक्तः-सा-सं, वायुरोगयुक्तः-सा-सं, वातफुल्लः-सा-सं, वातफुल्लान्तः-सा-सं, वातिकः-की-कं, वातवृद्धः-डा-डं, वायुवृद्धः-डा-डं.

FLATUS, *s.* वायुः *m.*, वातः, अन्वस्थवायुः, उदरजवातः, उदरजो वातः.

To FLAUNT, *v. n.* सगर्धं or सदम्भं चल (c. 1. चलति -लितुं), गर्धितगत्या चल or चर (c. 1. चरति -रितुं).

FLAUNTING, *a.* गर्धेण चारी-रिणी-रि (न्), गर्धितगतिः-ति-ति, खेलगामी-मिनी-मि (न्), दर्शनीयमानो-निनी-नि (न्).

FLAVOR, *s.* रसः, आस्वादः, स्वादः, रुचिः-फ., अभिरुचिः-फ., लालित्वं, लावण्यं.

To FLAVOR, *v. a.* रसं दा (c. 3. ददाति -दातुं), मरसं-सां-सं कृ, मुरसीकृ.

FLAVORED, *p. p.* or *a.* रसितः-मा-मं, मरमः-मा-मं, रसिकः-का-कं; 'well-flavored,' मुरसः-मा-मं, मुखास्वादः-दा-दं, सुललितः-ता-तं, मस्वादुः-डो-डं.

FLAVORLESS, *a.* अरसः-मा-मं, अरसिकः-की-कं, विरसः-सा-सं, निरसः-सा-सं, नीरसः-सा-सं, निःस्वादुः-दु-दु, विस्वादुः-दा-दं, अस्वादुः-दु-दु.

FLAVOURS, *a.* मुरसः-मा-मं, रसिकः-का-कं, रसवान-यती-वत् (त्), स्वादुः-डो-डं, मुखास्वादुः-दा-दं, निष्टः-शा-शं.

FLAW, *s.* (Crack) छिद्रं, रन्ध्रं, भेजिः-फ., खडः, भेदः, छेदः, भङ्गः, सन्धिः-म.—(Defect) दोषः, अपराधः, छिद्रं, कलङ्कः.—(In a gem) पुलकः, खडः, रक्विन्दः *m.* 'without a flaw,' निष्छिद्रः-द्रा-द्रं, नीरन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं.—(Sudden gust of wind) प्रभञ्जनः, निर्घातः, शोभमुत्तरः.

To FLAW, *v. a.* छिद्रं (c. 10. छिद्रयति -यितुं), खडं (c. 10. खडयति -यितुं).

FLAWLESS, *a.* निष्छिद्रः-द्रा-द्रं, नीरन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं, निर्दोषः-पा-वं.

FLAWY, *a.* सछिद्रः-द्रा-द्रं, सरन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं, सदोषः-पा-वं, ददरः-रा-रं.

FLAX, *s.* अतसी, उमा, झुमा, झोमी, शणं, मसीना, ममृणा, सुयर्चला, मालिका.

FLAX-COMB, *s.* अतसीमार्जकः, उमाभार्जनी, उमाशोधनी, शणप्रसाधनी.

FLAX-DRESSER, *s.* अतसीशोधकः, उमापरिष्कारकः, शणप्रसाधकः.

FLAXEN, *a.* झोमः-मी-मं, झोमकः-की-कं, झोमः-मी-मं, शाणः-शी-शं.

To FLAY, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), निस्वचीकृ, चर्मं निष्कृष् (c. 1. -कषति -कृषुं) or उल्कृष् or निहं (c. 1. -हरति -हर्षुं), निस्वर्मे (nom. निस्वर्मेयति -यितुं), त्वक्ष् (c. 1. त्वक्षति -यितुं).

FLAYED, *p. p.* निस्वचीकृतः-ता-तं, निस्वचः-चा-चं, निस्वर्मे-म्मा-र्मं (न्).

FLAYER, *s.* चर्मनिष्कर्षकः, चर्मोत्पाटी *m.* (न्), त्वग्निदारकः.

FLAYING, *s.* निस्वचीकरणं, चर्मनिष्कर्षणं, निस्वर्मेकरणं, त्वक्परिपुटनं.

FLEA, *s.* देहिका, मत्स्यः, मक्षिका, तल्यकीटः, रक्तापायी *m.* (न्).

To FLEA, *v. a.* देहिका or तल्यकीटान् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or दूरीकृ.

FLEA-BITE, *s.* देहिकादंशः, मत्स्यदंशनं, देहिकादंशनाकः, मक्षिकादंशः.

FLEA-BITTEN, *a.* देहिकादृष्टः-हा-ष्टं, देहिकादंशितः-ता-तं, मक्षिकादृष्टः-हा-ष्टं.
 FLEAM, *s.* पशुचिकित्सकादिभिः सिरास्थे or रक्तलोचने प्रयुक्तं तीक्ष्णायुधं.
 FLED, *p. p.* पलायितः-ता-तं, विपलायितः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं.
 To FLEDGE, *v. a.* सपक्षं-क्षां-क्षं कृ. पक्षेयुज् (c. 10. योजयति-यितुं).
 FLEDGED, *p. p.* पक्षयुक्तः-क्षा-क्तं. पक्षवान्-वती-यत् (त्), गरुत्मान्-स्तती-स्तत् (स्तत्).
 To FLEE, *v. n.* पलाय (c. 1. पलायते-यितुं, rt. इ), विपलाय, प्रपलाय, सम्पलाय, द्रु (c. 1. द्रुयति, द्रोतुं), विद्रु, विप्रद्रु, प्रद्रु, प्राद्रु; प्रधाव् (c. 1. -धावति-यितुं), अपधाव्, निष्पत् (c. 1. -पतति-तितुं), उत्पत्, अपक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), निर्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अपगम्, अपमृष् (c. 1. -सर्पति-सर्पुं), व्यपमृष्, भञ्ज् (c. 1. भजति-ते, भङ्गुं) with दिशः or ककुभः—(Avoid) वृज् (c. 10. वर्जयति-यितुं), विवृज् परिवृज्, परिहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).
 FLEECE, *s.* मेपलीम *n.* (नं), अविलोम *n.* (नं), मेपरोम *n.* (नं), मेपाङ्गरुहं, यन् मेपलोमपरिमाणम् एकवारं अवलिखते, मेपस्य लिखलोम *n.* (नं).
 To FLEECE, *v. a.* मेपलोम लिह् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or लृ (c. 9. लुनाति, लघितुं)—(Strip, plunder) हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपहृ, प्रबाध् (c. 1. -बाधते-यितुं).
 FLEECED, *p. p.* हृतसर्वस्वः-स्वा-स्वं, अपहृतस्वः-स्वा-स्वं, बाधितः-ता-तं.
 FLEECE, *a.* लोमशः-शा-शं, रोमशः-शा-शं, बहुलोमा-मा-म (नं), बहु-रोमा &c. लोमावृतः-ता-तं, बहुलोमवान्-वती-यत् (त्), मेपलोममयः-यो-यं.
 To FLEER, *v. a.* अवहस (c. 1. -हसति-मितुं), अपहस, कुस्मि (c. 1. -स्मयते-स्मेतुं), उतिम, विकृतदृष्ट्या स्मि, तिरस्कृ, मुखरोक्, अवधिष्य (c. 6. -धिषति-धेत्तुं).
 FLEER, *s.* अवहासः, अवहेला, अवधोषः, कुस्मयः, कुस्मितं, दृष्टिविधोषः.
 FLEERER, *s.* उपहासकः, अवधोषकः, मुखरजनः, कुस्मितः.
 FLEET, *s.* वृहत्तीकासमूहः, महान्तीकासमूहः, वृहत्तीसङ्गः, युद्धनीसमूहः.
 FLEET, *a.* शीघ्रगामी-मिनी-मि (नं), द्रुतगामी &c., द्रुतगतिः-ति-ति, लघुगतिः-ति-ति, महावेगः-गा-गं, महाजवः-वा-वं, वेगवान्-वती-यत् (त्), जवी-विनी-वि (नं), शीघ्रजवः-वा-वं, प्रतर्णः-क्षा-क्षं, त्वरितः-ता-तं, त्वरितगतिः-ति-ति, ससौष्ठवः-वा-वं—(As the wind) वायुवेगः-गा-गं, वायुवेगसमः-मा-मं, वायुगतिः-ति-ति, वायव्यः-व्या-वं.
 To FLEET, *v. n.* (Go swiftly) द्रुतगत्या or महावेगेन चल् (c. 1. चलति-लितुं), त्वर (c. 1. त्वरते-रितुं), शीघ्र (nom. शीघ्रायते), द्रुतं गम (c. 1. गच्छति, गन्तुं).
 To FLEET, *v. a.* (Skim over) लघुगत्या अतिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or विमृष् (c. 1. -सर्पति-सर्पुं)—(Skim milk) दुग्धफेनम् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).
 FLEETING, *a.* क्षणमात्रस्थायी-यिनी-यि (नं), क्षिप्रस्थायी &c., क्षप्रवः-वा-वं, क्षणभृतः-ता-तं, क्षणभङ्गुरः-रा-रं, क्षणिकः-का-का-कं.
 FLEETLY, *adv.* शीघ्रं, द्रुतं, त्वरितं, महावेगेन, महाजवेन, द्रुतगत्या, लघुगत्या, लघु, क्षिप्रं, सरभसं, ससौष्ठवं.
 FLEETNESS, *s.* शीघ्रता, द्रुतत्वं, शीघ्रगामित्वं, त्वरितगतिः *f.*, वेगः, प्रजवः, जवः, सत्वरता, तूष्णीः *f.*, साशुगमनं, रभसः.
 FLESH, *s.* मांसं, आनिषं, पल्लं, क्रव्यं, पिशितं usually in plural, तरसं, पलं, असजं, शुक्रं, मेदस्कृत *n.*, काश्यपं, उड्डसं; 'dried flesh,' शुष्कलः-ला-ली-लं, शुष्कमांसं, उड्डसं, वड्डरं; 'game,' जङ्गलं, जाङ्गलं.—(Body) शरीरं.—(Carnality) शरीरोपसेवा, विषयासक्तिः *f.*, आनिषं.
 To FLESH, *v. a.* अज्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), निर्दयीकृ, क्रूरकर्मोन्मूलं-स्तं-स्तं कृ.

FLESH-BROTH, *s.* मांसज्यं, मांसपूयं, मांसनिष्कायः, मांसकायः, सूपः.
 FLESH-BRUSH, *s.* त्वगापरेणी, चर्मनिर्पेषणकः, चर्ममाजनी.
 FLESH-COLOR, *s.* मांसवर्णः, आनिषवर्णः, क्रव्यवर्णः, मांसरागः.
 FLESH-COLORED, *a.* मांसवर्णः-वी-वीं, आनिषवर्णः-वी-वीं, क्रव्यवर्णः-वी-वीं.
 FLESH-DIET, *s.* मांसाहारः, मांसभोजनं, आनिषाहारः.
 FLESHINESS, *s.* मांसत्वं, मांसलत्वं, पुष्टता, पुष्टाङ्गत्वं, पीनता, पीवरता, मेदस्विता, मेदोवृद्धिः *f.*, शरीरस्यूलता.
 FLESHLESS, *a.* अमांसः-सा-सं, निर्मांसः-सा-सं, विमांसः-सा-सं, विपुष्टः-ष्टा-ष्टं, अपुष्टः-ष्टा-ष्टं, मांसहीनः-ता-नं.
 FLESHLINESS, *s.* शरीरोपसेवा, विषयोपसेवा, विषयासक्तिः *f.*, शारीरिकविषयसङ्गः, कामासक्तिः *f.*
 FLESHLY, *a.* (Carnal) शारीरिकः-की-कं, शरीरजः-जा-जं, देहिकः-की-कं, कायिकः-की-कं, वापुषिकः-की-कं, विषयी-यिणी-यि (नं), रेहिकः-की-कं, सांसारिकः-की-कं.
 FLESH-MEAT, *s.* मांसाहारः, मांसभोजनं, साध्वमांसं, भोजनार्थम् आनिषं.
 FLESHMONGER, *s.* मांसविक्रेयी *m.* (नं), सौनिकः—(Pimp) विटः.
 FLESHY, *a.* मांसलः-ला-लं, मांसशीलः-ला-लं, पुष्टः-ष्टा-ष्टं, पुष्टाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, क्रव्यमयः-यी-यं, पीनः-ना-नं, पीवरः-रा-रं, मेदस्वी-स्विनी-स्वि (नं).
 FLEXIBILITY, *s.* आनम्यता, नम्यता, नमनीयत्वं, कुञ्चनीयता, अवकुञ्चनीयत्वं, आनम्यत्वं, मृदुता, कोमलता, शैथिल्यं.
 FLEXIBLE, *a.* आनम्यः-म्या-म्यं, नम्यः-म्या-म्यं, नमनीयः-या-यं, कुञ्चनीयः-या-यं, अवकुञ्चनीयः-या-यं, आनम्यः-म्या-म्यं, नमनशीलः-ला-लं, कुञ्चनशीलः-ला-लं, मृदुः-दुः-डु-डु, कोमलः-ला-लं, शिथिलः-ला-लं, अदृढः-ढा-ढं.
 FLEXION, *s.* नतिः *f.*, नमनं, आनतिः *f.*, आनमनं, कुञ्चनं, अवकुञ्चनं, भङ्गः-ङ्गी.
 FLEXUOUS, *a.* वक्रः-क्रा-क्रं, वक्रिमः-मा-मं, भङ्गुरः-रा-रं, कुटिलः-ला-लं, जिघ्रः-झा-झं, विसर्पी-पिंशी-पिं (नं).
 FLEXURE, *s.* नतिः *f.*, आनतिः *f.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (नं), कुञ्चनं, अवकुञ्चनं, जिघ्रता, भङ्गः-ङ्गी, पुटः.
 To FLICKER, *v. n.* (With the wings) विहायस or व्योममध्ये पक्षास्पलनं कृ—(As a flame, &c.) इतस्ततश् चल् (c. 1. चलति-लितुं), चञ्चलीभू, चपलीभू, चञ्चलरूपेण ज्वल् (c. 1. ज्वलति-लितुं).
 FLICKERING, *a.* (With the wings) व्योममध्ये पक्षास्पलनकारी-रिणी-रि (नं)—(Unsteady) चञ्चलः-ला-लं, विचलः-ला-लं, चलः-ला-लं, चपलः-ला-लं.
 FLIER, *s.* पलायी *m.* (नं), विपलायी *m.*, प्रपलायी *m.*, पलायनकृत् *m.*
 FLIGHT, *s.* (Act of fleeing, running away) पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, द्रावः, द्रवः, विद्रवः, प्रद्रावः, उड्डावः, सन्द्रावः, सन्दावः, अपक्रमः, अपयानं, अपायः, अपगमः, डमरं, शृगाली-लिका; 'to put to flight,' विद्रु in caus. (-द्रावयति-यितुं), द्रु; 'put to flight,' भयद्रुतः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, कान्दिशीकः-का-कं, प्रपलायितः-ता-तं, पलायितः-ता-तं—(Flying of a bird) डीनं, डयनं, प्रडीनं, निडीनं; 'upward flight of a bird,' उड्डीनं, उड्डयनं, प्रडीनं; 'downward flight,' अवडीनं; 'indirect flight,' विडीनं; 'direct flight,' अविडीनं—(Number of birds flying) पक्षिमाला, पक्षिश्रेणी, डीयमानपक्षिगणः; 'of geese,' हंसमाला; 'of pigeons,' कापोतः; 'of parrots,' शौकं—(Flight of an arrow) शरवेगः, शरपातः—(Elevation or excursion of thought) बुद्धिसमुच्चतिः *f.*, बुद्धि-चिलासः—(Flight of stairs) सोपानपङ्क्तिः *f.*, सोपानश्रेणिः *f.*, निःश्रेणी-शिः *f.*

FLIGHTINESS, *s.* बुद्धिभ्रान्तिः *f.* बुद्धिविभ्रमः, बुद्धिविलासः, मतिचापल्यं, उच्छ्वलता.

FLIGHTY, *a.* भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विभ्रान्तमनः -नाः -नः (स्), चपलमतिः -तिः -ति, उच्छ्वलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अस्थिरबुद्धिः -द्धिः -द्धि, पारिव्रजः -वा -व.

FLIMSYNESS, *s.* असारता, निःसारता, निर्बलता, तेजोहीनता, तुच्छत्वं, शैथिल्यं.

FLIMSY, *a.* असारः -रा -रं, निःसारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, निस्तेजः -जाः -जः (स्), अवास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, निर्बलः -ला -लं, तुच्छः -च्छा -च्छं, तनुः -नुः -न्वी -नु, शिथिलः -ला -लं.

To FLINCH, *v. n.* निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), परिवृत्, परावृत् with abl. c., उद्भिज् (c. 6. -विजते -जितुं) with abl. c., विकम्प (c. 1. -कम्पते -म्पितुं), अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थितुं), पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, *pl. 3.*), पराङ्मुखीभू, विमुखीभू, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).

FLINCHER, *s.* परिवर्त्तकः, परिवर्त्ती *m.* (न), कर्मनिवृत्तः, कर्मत्यागी *m.* (न), पराङ्मुखः, विकम्पितः -म्पकः.

FLINCHING, *s.* विकम्पः -म्पनं, विकम्पितं, निवृत्तिः *f.*, निवृत्तनं, पराङ्मुखता.

To FLING, *v. a.* क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ते), प्रक्षिप, अस् (c. 4. अस्मयति -मितुं), प्राप्त, अभ्यस, मुच्यते *pl. 3.* मुञ्चति, मोक्तुं, प्रमुच्य, मृज् (c. 6. मृजति, मृष्टुं), ईर (c. 10. ईरयति -यितुं), पत in caus. (पातयति -यितुं), - (Fling away) अपास्, अवमुच्य, प्रमुच्य, अवमृज्, विमृज्, व्यपमृज्, प्रतिक्षिप्य, अपहा (c. 3. -जहाति -हातुं).

To FLING, *v. n.* क्रोधसंरम्भनात् पादादिक्षेपं कृ or खुरक्षेपं कृ, अवक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते).

FLING, *s.* क्षेपः -पणं, प्रक्षेपः, निःक्षेपः, असनं, पातः -तनं. — (Gibe) क्षेपः, अवक्षेपः.

FLINT, *s.* अग्निप्रस्तरः, अरणिः *m.*, वह्निप्रस्तरः, आग्नेयप्रस्तरः.

FISTY, *a.* अग्निप्रस्तरमयः -यी -यं. — (Cruel, hard-hearted) पापाणहृदयः -या -यं, अयोहृदयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं.

FLIP, *s.* (A beverage) मद्ययसुरादिनिमित्तं पानीयं. — (Stroke) आघातः, आस्फालनं.

FLIPPANCY, *s.* (Of speech) वाक्चापल्यं, वावदकता. — (Pertness) चापल्यं, चपलत्वं, चाञ्चल्यं, अस्थिरता, लोलता, लौल्यं, अनवस्थितिः *f.*, प्रगल्भता.

FLIPPANT, *a.* (In speech) वाक्चपलः -ला -लं, वाक्चञ्चलः -ला -लं, वाचालः -ला -लं. — (Pertness) चपलः -ला -लं, चञ्चलः -ला -लं, अस्थिरः -रा -रं, लोलः -ला -लं, अनवस्थितः -ता -तं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं.

FLIPPANTLY, *adv.* चपलं, चापल्यात्, लौल्यात्, चञ्चलं, अस्थैर्यात्.

To FLIRT, *v. a.* (Toss suddenly) अकस्मात् or सहसा क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ते).

To FLIRT, *v. n.* (Jeer) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ते), अवक्षिप्य. — (Act with giddiness) चपलः -ला -लं भू, चञ्चलः -ला -लं भू. — (Coquet) विलम्ब (c. 1. -लसति -सितुं), लल (c. 1. ललति -लितुं), खेला (nom. खेलायति -यितुं), विलासं कृ, हाव कृ, प्रेमललितं कृ, प्रेमखेलां कृ.

FLIRT, *s.* (Quick throw) अकस्मात्क्षेपः, आकस्मिकक्षेपः. — (Coquette) रसिका स्त्री, प्रगल्भा स्त्री, पृथा स्त्री, चपला स्त्री, विलासिनी, लालिनी, लीलावती, प्रेमखेलाकारिणी.

FLIRTATION, *s.* (Playing at courtship) प्रेमखेला, प्रेमललितं, लीला, खेला, विलासः, हावः, लालसा, रम्यं.

To FLIT, *v. n.* (Fly away, move rapidly) प्रडी (c. 4. -डीयते, c. 1. -डयते -यितुं), द्रुतगत्या or लघुगत्या or लघु चल् (c. 1. चलति -लितुं) or मृप् (c. 1. मृपति, मृष्टुं). — (Rove on the wing, flutter) विर्यति or आकाशे विमृप्, व्योममध्ये पक्षास्फालनं कृ. — (Be unstable) अस्थिरः -रा -रं भू, चञ्चलीभू, चपलीभू. — (Migrate, move about) उत्क्रम

(c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुः), स्थानात् स्थानं गम्, इतस्ततो भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं).

FLITCH, *s.* लवणीकृतं शूकरपाश्र्वांसं, शूकरस्य शुष्कमांसं, चत्रं

FLITTER, *s.* वस्त्रखण्डः -खंडं, चीरं, कर्पटः, लककं, कन्पा.

FLITTER-MOUSE, *s.* जतुका -तूका, अजिनपत्रा, चर्मचटका, चर्मचटो.

FLITTING, *s.* लघुचलनं, विसर्पणं, सर्पणं, अस्थैर्यं, भ्रमणं.

To FLOAT, *v. n.* (Be borne on the surface, not to sink) प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), भाम् (c. 1. भासते -सितुं), उन्मज्ज् (c. 6. -मज्जति -मंजुं), उन्मत् (c. 1. -पतति -तितुं). — (Swin) तृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं), जले विस् (c. 1. -सरति -संजुं).

To FLOAT, *v. a.* प्रु in caus. (प्राययति -यितुं), वह in caus. (वाहयति -यितुं).

FLOAT, *s.* (Raft) प्रयः, प्रवाका, तरणः -णी, तरण्डः, तरत् *n.*, तरिणिः *m.*, तरणः, वहिचं, कोलः, उडुपः -पं, वारिरयः. — (Of a fishing-line) तरण्डः.

FLOATING, *part. or a.* प्रवमानः -ना -नं, भासमानः -ना -नं.

FLOCCULENT, *a.* घनीभूतः -ता -तं, श्यानः -ना -नं. — (Seeds) ग्रीष्महासं, वंशकर्षं.

FLOCK, *s.* (Collection of animals) मूयं, गणः, समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, व्रजः, कुलं, वृन्दं, सहतिः *f.*, सोपः, कदसकं, निवहः, समुदायः, समुदयः, समाहारः, पाशवं, निकरः, समवायः, सचयः, चयः, निकुरुषं -चकं, वारः, विसरः, घातः, सन्दोहः, समजः, सायं, निकायः. — (Flock of sheep) मेपमूयं, अविगणः, अविकुलं, अयिकटः, आविकं, औरभकं; 'of goats,' साजकं; 'of goats and sheep,' सजायिकं; 'of cattle,' पशुगणः, गोकुलं, गोवृन्दं; 'of pigeons,' कापोतं; 'of parrots,' शोके; 'of peacocks,' नायूरः; 'of geese,' हंसमाला, हंसश्रेणी; 'of partridges,' तेजिरः; 'in flocks,' मूयशम. — (Flock of cotton) तूलं -लिका, इन्दुतलं 'flock-matress,' तूलिका.

To FLOCK, *v. a.* एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मिलितुं), मूयशः or पशुमूयवत् सङ्गम (c. 1. गच्छति -गच्छुः) or मयागम् or समे (c. 2. समातुं, *pl. 3.*), जनस् (c. 1. -सरति -संजुं), एकीभू, एकचभू, एकीधीभू, समूहीभू, मकुलं.

To FLOCK, *v. n.* चर्मदण्डनं or कण्ठ्या or चत्रं तर (c. 10. ताडयति -यितुं) or साहन (c. 1. -हन्ति -न्तुं) or प्रह (c. 1. -हरति -हन्तुं) or दण्ड (c. 10. दण्डयति -यितुं).

FLOGGED, *p. p.* कशाताडितः -ता -तं, कशादण्डितः -ता -तं, वेचाहतः -ता -तं.

FLOGGING, *s.* कशाताडनं, कशाघातः, कशा, रज्जुताडनं, वेचाघातः, चर्मदण्डप्रहारः, 'de + fving it,' कण्ठः -श्या -श्यं, कशाहः -हा -हं.

FLOOD, *s.* (Deluge, inundation) जलाप्रावर्त्तनं, जलप्रावर्त्तनं, आप्रावः, जलप्रलयः, जलवेगः, तोयविप्रवः, सलिलापप्रवः, जलोन्मूलः, जलीयः, आप्राविजलं, परीवाहः, विदारः, वन्या. — (Universal flood) भूतसमप्रवः, एकाशीर्व. — (Stream) स्रोतः *n.* (स्), प्रवाहः. — (Tide) वेला, रयः. — (Overflow of a river) वानं. — (Flood of tears) अश्रुप्रवाहः, अश्रुपातः, अश्रुवर्षः, वाप्यवर्षः, धाराश्रु *n.*, अश्रुकलाश्रुः *m.*

To FLOOD, *v. a.* प्रु in caus. (प्रावयति -यितुं), आप्रु, सम्प्रु; 'is flooded,' प्राप्यते.

FLOODED, *p. p.* प्रावितः -ता -तं, आप्रावितः -ता -तं, परिमृतः -ता -तं, अभिमृतः -ता -तं, सम्प्रुतोदकः -का -कं, अभिपरिमृतः -ता -तं.

FLOOD-GATE, *s.* जलद्वारं, जलपथः, जलयन्त्रं *n.* (न), जलनिर्गमः, जलनिःसरणं.

FLOOR, *s.* लङ्गरदनः, लङ्गरभुजः, लङ्गराकर्षणी, नौबन्धनयन्त्रकीलः.

FLOOR, *s.* (Bottom of a building, part on which one walks)

तलं, गृहतलं, हर्म्यतलं, गृहभूमिः *f.*, गृहभूः *f.*, वेश्मभूः *f.*, कुट्टिमं, तलमं, सुतलः, गृहपोटः, गृहपोतकः, पोतः, वास्तुः *m.*, प्रतिष्ठानं, गृहमूलं, भूमिः *f.*, भूतलं, पृष्ठं. — (Story of a house) भूमिः, कोष्ठः -ष्ठं, मचः; 'second floor,' द्वितीयभूमिः *f.*, द्वितीयकोष्ठः; 'upper floor,' उपरिभूमिः *f.*

—(Platform of boards) फलकः -कं, फलकास्तः -रयं, दीर्घकाशस्तः -रयं, फलकस्तरिमा *m.* (नं), फलकसंस्तरः, मचः -चकः.

To FLOOR, *v. a.* फलकैः or दीर्घकाशैः or काष्ठफलकैर आस्तु (c. 9. स्तुयति -स्तरितुं -रीतुं), फलक (nom. फलकयति -यितुं), सफलकीकृ. —(Strike down) भूमी पत् in caus. (पातयति -यितुं).

FLOORING, *s.* फलकास्तकरणं, फलकस्तरः, फलकस्तरिमा *m.* (नं), परिसस्तरः. To FLOP, *v. a.* साम्प्रोदनशब्देन तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), आस्फल् (c. 10. -स्फालयति -यितुं).

FLORA, *s.* (The goddess) सीता, पुष्पदेवता. —(Catalogue of plants) ओपधियसिंख्या.

FLORAL, *a.* पोष्यः -प्यी -प्यं -प्यकः -की -कं, कीसुमः -मी -मं, सौमनसः -सौ -सं.

FLORID, *a.* (In colour or complexion) रक्तवर्णः -र्या -र्यं, अरुणवर्णः -र्यः -र्यं, पुष्पवर्णः -र्या -र्यं. —(As style) पुष्पितः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं, वागलङ्कारमयः -यी -यं, व्यञ्जनामयः -यी -यं, शोभितः -ता -तं.

FLORIDITY, FLORIDNESS, *s.* (Of complexion) कपोलरागः, वदनरक्तता, मुखारुणिमा *m.* (नं). —(Of style) अलङ्कारः, सालङ्कारत्वं, वागलङ्कारः, वागलङ्किया, वाक्शोभा.

FLORIFEROUS, *a.* पुष्पोत्पादकः -का -कं, पुष्पजनकः -का -कं, पुष्पदः -द -दं.

FLORILEGIUM, *s.* पुष्पचयः, पुष्पावचयः, पुष्पप्रचायः, कुसुमावचयः.

FLORIN, *s.* विदेशीयमुद्राविशेषः, रुप्यमुद्राविशेषः.

FLORIST, *s.* पुष्पादिविद्वाज्ञः, पुष्पलावः. ओपधिविद्वाज्ञः, मालाकारः, मालिकः, माली *m.* (नं).

FLOTA, *s.* वृहत्सौकासमूहः, महाबाणिन्यनौकासमूहः.

FLOTILLA, *s.* छुद्रनौकासमूहः, छुद्रनौकासमूहः.

To FLOUNCE, *v. n.* सम्भ्रमोपहतत्वात् or संरम्भाविष्टत्वात् शरीराङ्गानि or शरीरम् इतस्ततः क्षिप्य (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or विक्षिप्य or चल् in caus. (चालयति -यितुं) or विचल्.

FLOUNCE, *s.* (Sudden jerk of the body) अकस्माद् अङ्गविक्षेपः or शरीरविक्षेपः. —(A piece of cloth sewed round a gown with the lower border loose) स्त्रीवेशपरितः स्मृतः शिथिलाधोभागो वस्त्रखण्डः, स्त्रीवेशोपरि शोभायम् अधिकवस्त्रविन्यासः.

FLOUNCED, *p. p.* अधिकवस्त्रपरिक्लिशोभितः -ता -तं, वेशोपरिस्पर्शपरिक्लिशोभितः -ता -तं.

FLOUNDER, *s.* समुद्रजः छुद्रमत्स्यभेदः.

To FLOUNDER, *v. n.* यथा वाजो पक्षे तथा पादादिविक्षेपेण लुठ् (c. 6. लुठति -ठितुं), पक्षुपतितपद् निर्गमच्छेदण शरीराङ्गानि इतस्ततः क्षिप्य (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), विभ्रु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं).

FLOUR, *s.* शक्नुः *m.*, गोधूमचूर्णं, गोधूमछोदः, चूर्णं, छोदः, अपूप्यः, पिष्टं, गुहिकः -का, समीदः, समिता.

To FLOURISH, *v. n.* (Thrive) वृष् (c. 5. वृष्तेति, c. 4. वृष्यति, अर्थितुं), समृष्, रष् (c. 1. रषते -धितुं), समेष, वृष् (c. 1. वर्धते -धितुं), विवृष्, संवृष्, समृद्धीभू. —(Use lofty language) गर्हितवाक्यम् आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं).

To FLOURISH, *v. a.* (Embellish with flowers, &c.) पुष्पाञ्जलङ्कारेण शुभ् (c. 10. शोभयति -यितुं) or रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं), अलङ्कृ, समलङ्कृ, चिच् (c. 10. चिचयति -यितुं). —(Brandish) भ्रम् in caus. (भ्रमयति, भ्रामयति -यितुं), उद्भ्रम्.

FLOURISH, *s.* (Show, embellishment) शोभा, अलङ्कारः, अलङ्किया, रञ्जनं. —(Lofty language) गर्हितवाक्यं, दर्पवाक्यं. —(Brandishing) भ्रान्तिः *f.*, उद्भ्रमः, उद्भ्रान्तिः *f.*

FLOURISHED, *p. p.* (Embellished) अलङ्कृतः -ता -तं. —(Brandished)

उद्भ्रान्तः -का -नं.

LOURISHING, *a.* समृद्धः -द्वा -द्धं, वर्धमानः -ना -नं, वर्द्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, अधिकाङ्क्षिः -ङ्क्षिः -ङ्क्षि, उदयी-यिनी-यि (नं), शुभान्वितः -ता -तं, सुख्यः -स्या -स्यं.

To FLOUT, *v. a.* अवहस् (c. 1. -हसति -सितुं), अवक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), गद्दे (c. 1. गद्देते -हितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), तिरस्कृ, मुखरीकृ.

FLOUTED, *p. p.* अवज्ञातः -ता -तं, मुखरीकृतः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं.

To FLOW, *v. n.* (Run as water) सु (c. 1. सवति, सोतुं), प्रसृ, परिसृ, स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं), प्रस्यन्द, सू (c. 1. सरति, ससृ), प्रसृ, संसृ, क्षर् (c. 1. क्षरति -रितुं), री (c. 4. रीयते, रेतुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं), जल् प्रवह् (c. 1. -वहति -वोदुं), पयस् (nom. पयस्यति). —(Glide along) प्रसृप् (c. 1. -सर्पति -ससृ), विसृप्, संसृप्, सृप्, विसृ, प्रसृ. —(As the tide) वेलावत् प्रसृ, वेला (nom. वेलायते). —(Proceed) प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वृत्तुं), प्रसृ, प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रया (c. 2. -याति -तुं), प्रचल् (c. 1. -चलति -लितुं). —(Arise from) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), जन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रभू, प्रवृत्. —(Hang loose, as hair, &c.) विगलितः -ता -तं भू, प्रचिततः -ता -तं भू, प्रक्षयः -या -यं भू, विसम् (c. 1. -संसते -सितुं), शिथिलीभू.

Flow, *s.* (Stream, course) सवः -वर्णं, प्रवाहः. सोतः *n.* (सं), प्रसवः. प्रसवर्णं, प्रसावः. सावः, संसृतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, जलवाहनं, स्यन्दः -न्दनं, निस्यन्दः, अभिस्यन्दः, गलनं, गालः, क्षरणं, उदकप्रवाहः. —(Current) वेला, वेगः, रयः, धारः -रा, ओषः, पात्रसंस्कारः, असुपद्धतिः *f.*, पात्र-कङ्कारः, रायभाटी, ऊर्मी. —(Tide) वेला, समुद्रवेला, समुद्ररयः. —(Flow of words) वाक्सरणिः *f.*, वाक्चापस्यं, 'flow of tears,' अश्रुपातः, अश्रुप्रवाहः, धाराश्रु *n.*, 'flow of blood,' अमृकपातः, अमृग्धारा. Flower, *s.* पुष्पं, कुसुमं, सुमनाः *m.* -नः *n.* -नसः *f. pl.* (सं), फुल्लं, प्रसवः, प्रसूनं, प्रसृतं, सूनं, 'flower-gathering,' पुष्पचयः, पुष्पावचयः, पुष्पप्रचयः, पुष्पप्रचायः, कुसुमावचयः, 'flower-gatherer,' पुष्पाचायी *m.* (नं), पुष्पावचायी *m.* (नं), पुष्पलावः, 'flower-seller,' पुष्पाजीवी *m.* (नं), मालाकारः, मालिकः. —(Prime, best part) सारः, उत्तमभागः, श्रेष्ठभागः, 'flower of age,' यौवनावस्था, 'flower of youth,' यौवनप्रीतिः *f.*, नवयौवनं, अक्षतयौवनं, 'of corn,' धान्यस्य खाद्यभागः, 'in the flower of youth,' प्रौढयौवनः -ना -नं. —(Catamenia) पय्यं, कुसुमं.

To FLOWER, *v. n.* (Blossom) पुष्प्य (c. 4. पुष्पयति, पुष्पयितुं), कुसुम (nom. कुसुमयति -यितुं), फुल् (c. 1. फुल्लति -लितुं), स्फुट् (c. 6. स्फुटति -टितुं), c. 1. स्फोटते -टितुं), विकस् (c. 1. -कसति -सितुं). —(Be in the prime) प्रौढयोवनः -ना -नं भू. —(Froth) फेन (nom. फेनायते) मण्ड (nom. मण्डायते).

To FLOWER, *v. a.* पुष्पाञ्जलङ्कारेण शुभ् (c. 10. शोभयति -यितुं).

FLOWER-ARMED, *a.* (The Hindu Cupid) कुसुमायुधः, कुसुमेयुः *m.*, पुष्पास्तः, पुष्पचापः.

FLOWER-DE-LUCE OR FLOWER-DE-LIS, *s.* उत्पलभेदः, पद्मविशेषः.

FLOWERED, *p. p.* or *a.* पुष्पितः -ता -तं, कुसुमितः -ता -तं, विकसितः -ता -तं, फुल्लः -झा -झं. —(Embellished with flowers) पुष्पाञ्जलङ्कारशोभितः -ता -तं.

FLOWERET, *s.* पुष्पकः -कं, छुद्रपुष्पं, छुद्रकुसुमं.

FLOWER-GARDEN, *s.* पुष्पोद्यानं, कुसुमोद्यानं, पुष्पवाटी -टिका, उद्यानं, कुसुमाकरः.

FLOWERING, *a.* फुल्लवान् -वती -वत् (नं), प्रफुल्लः -झा -झं, पुष्पी -प्यिणी -प्यि (नं), पुष्पवान् -वती -वत् (नं), पुष्पितः -ता -तं, कुसुमितः -ता -तं, कुसुमवान् -वती -वत् (नं), स्फुटितपुष्पः -प्या -प्यं, विकासी -सिनी -ति

(न), पुष्पदः-दा-दं.

FLOWERLESS, *a.* अपुष्पः-प्या-प्यं, अपुष्पकः-का-कं, अपुष्पदः-दा-दं.FLOWER-STALK, *s.* मञ्जरी, पुष्पवृत्तं, प्रसवपन्थनं.FLOWERY, *a.* (Having flowers) पौष्पः-प्यो-प्यं, पुष्पी-प्यिणी-प्यि (न), सपुष्पः-प्या-प्यं, पुष्पितः-ता-तं, पुष्पशाली-लिनी-लि (न), पुष्पमयः-यी-यं, कौसुमः-मी-मं, सौमनसः-सी-सं, सकुसुमः-मा-मं. —(As style) पुष्पितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, वागलङ्कारमयः-यी-यं, अञ्जनामयः-यी-यं.FLOWING, *part. or a.* सुतः-ता-तं, सवन्-वनी-वत् (त), प्रसृतः-ता-तं, स्यवः-ञा-ञं, स्यन्दी-न्दिनी-न्दि (न), विसारी-रिणी-रि (न), प्रसारी &c., विसृवरः-रा-रं, विसृवरः-रा-रं, रोणः-णा-णं, झुतः-ता-तं.FLOWING, *s.* सवः-वणं, प्रसवः-वणं, प्रसावः, सावः, उदकप्रवाहः, वेला.FLOWINGLY, *adv.* वाक्सरणिपूर्व, वाक्चापत्येन, द्रुतं, द्रुतवाक्येन, अस्खलितवाक्येन, अविलम्बितं, अविलम्बितवाक्येन.FLEETUANT, *a.* ऊर्ध्ववद् इतस्ततो लोलमानः-ना-नं or विचलः-ला-लं.To FLEETUATE, *v. n.* (Roll or move to and fro) इतस्ततो लुट् (c. 6) लुटति (ठन्तु) or लुल (c. 1) लोलति-त-लितुं or चल (c. 1) चलति-लितुं or विचल- (Be unsteady, irresolute) दोल (nom. दोलायते-यितुं), विचल, विचलीभू, अस्थिरः-रा-रं भू, अस्थिरीभू, अनवस्थितः-ता-तं भू, चञ्चलीभू, पातोत्पातं कृ, विकृप् (c. 1) कल्पते-त्यितुं, c. 10. कल्पयति-यितुं).FLUCTUATING, *a.* दोलायमानः-ना-नं, विचलः-ला-लं, अप्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं, अनवस्थितः-ता-तं, अस्थिरः-रा-रं, चलः-ला-लं, चञ्चलः-ला-लं, लोलः-ला-लं, लोलमानः-ना-नं, चपलः-ला-लं, तरलायितः-ता-तं.FLUCTUATION, *s.* अस्थैर्यं, अस्थिरता, अनवस्थितिः, विचलनं, चञ्चलता, चाञ्चन्यं, चलता, आन्दोलनं, दोलायमानता, अप्रतिष्ठा, चपलता, पातोत्पातः.FLEET, *s.* (Passage for smoke) धूमपथः, धूममार्गः, धूमवर्त्म *m.* (न), धूमनिर्गमपथः—(Soft down) मृदुलोम *n.* न, मृदुपथः.FLENCY, *s.* (Of speech) वाक्सरणिः, वागदुतता, वाक्चापन्यं, वाक्क्षिप्रता, वाग्विभवः, वाक्पटुता, वाक्चातुर्यं, शब्दचातुर्यं, वाक्क्षीप्रता, वागवाहृत्यं.FLENT, *a.* (In speech) वाग्दुतः-ता-तं, द्रुतवाक् *m. f. n.* (च), वाक्क्षिप्रः-प्रा-प्रं, वाक्चरितः-ता-तं, त्वरितवाक् *m. f. n.*, वाक्पटुः-टु-टु, अस्खलितवाक्-क्या-क्यं, अस्खलद्वाक्-क्या-क्यं, अविलम्बितवाक्-क्या-क्यं, शब्दचतुरः-रा-रं.FLENTLY, *adv.* द्रुतवाक्येन, क्षिप्रवाक्येन, वाक्चापत्येन, अविलम्बितवाचा, अस्खलितवाचा, त्वरितवाचा, वाग्विभवेन, द्रुतं, शीघ्रं, अस्खलितं, अविलम्बितं.FLUID, *a.* द्रवः-वा-वं, द्रुतः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, द्राव्यः-व्या-व्यं, विलीनः-ना-नं, तरलः-ला-लं, पयस्यः-स्या-स्यं, विभाजनीयः-या-यं.FLUID, *s.* द्रवः, रसः, द्रवद्रव्यं, द्रववस्तु *n.*, जलद्रव्यं, वारि *n.*, जलं, पयः *n.* (म).FLUIDITY, *s.* द्रवता-त्वं, द्राव्यत्वं, द्रुतत्वं, विद्रुतत्वं, विलीनता, तारत्वं.FLUKE, *s.* लङ्गरदनः, लङ्गरभुजः. See FLOOK.FLUMMERY, *s.* मिथ्याप्रशंसा, मिथ्यालुतिः, कल्पितप्रशंसा, अनर्थकलुतिः, *f.*FLUNG, *p. p.* क्षिप्रः-प्रा-प्रं, प्रक्षिप्रः-प्रा-प्रं, अस्तः-स्ता-स्तं; 'flung aside,' अपास्तः-स्ता-स्तं, अपसारितः-ता-तं, समाक्षिप्तः-प्रा-प्रं.FLUNKY, *s.* दासः, नीचकर्मकरः, तुल्यकर्मकरः, कापुरूपः, लटकः.FLURRIED, *p. p.* आकुलितः-ता-तं, आकुलीकृतः-ता-तं, आकुलः-ला-लं-लितः-ता-तं, सम्भ्रान्तः-न्ता-न्तं, ससम्भ्रमः-मा-मं, विभ्रान्तमनाः-नाः-नः (म), विक्षिप्रचिन्नः-ञा-ञं, व्यथः-या-यं, समाकुलः-ला-लं, चिन्नवेगवान्-वती-वत् (त), व्यस्तः-स्ता-स्तं, कातरः-रा-रं.FLURRY, *s.* आकुलत्वं, आकुलता, सम्भ्रमः, विभ्रमः, चिन्नभ्रान्तिः, *f.*, चिन्नवेगः, व्यथा, आवेगः, संवेगः, व्यस्तता, कातरता, वैक्रम्यं, विभ्रमः, मोहः.To FLURRY, *v. a.* आकुलीकृ, आकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति-यितुं), कातरीकृ, मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), विमुह्, चिन्नवेगं जन (c. 10. जनयति-यितुं).To FLUSH, *v. n.* (Become suddenly red) अकस्माद् रक्तोद्गमत्वाद, अरुणमुखीभू or लोहिताननः-ना-नं भू or रक्तपदनः-ना-नं भू, अरुणीभू, रक्तीभू, लोहित (nom. लोहितायते), रञ्ज् in pass. (रज्यते) संरञ्ज्.To FLUSH, *v. a.* (Redden suddenly) अकस्माद् अरुणीकृ or रक्तीकृ or अरुण (nom. अरुणयति-यितुं), सरागं-गा-गं कृ, रञ्ज् in caus. (रज्यति-यितुं).—(Elate) दृप् in caus. (दर्पयति-यितुं), उद्धतीकृ, गर्वितोक्.FLUSH, *a.* (Vigorous) प्रौढतेजाः-जाः-जः (म), तेजस्वी-स्विनी-स्वि (न), प्रौढः-ढा-ढं.—(Affluent) धनाढ्यः-ढ्या-ढ्यं, समृद्धः-द्धा-द्धं.—(Liberal) धनव्ययशीलः-ला-लं, मुक्तहस्तः-स्ता-स्तं.FLUSH, *s.* कपोलरागः, कपोलरक्ता, मुखारुणिमा *m.* (न), वदनरागः, नववर्णः—(Abundance, affluence) बाहुल्यं, धनबाहुल्यं, समृद्धिः, *f.*FLASHED, *p. p.* (Colored) अरुणितः-ता-तं, अरुणीकृतः-ता-तं, रञ्जितः-ता-तं, रक्तः-क्ता-क्तं, रागी-गिणी-गि (न), कपोलरागवान्-वती-वत् (त).—(Elate) उद्धतः-ता-तं, दयाभ्यातः-ता-तं, दृष्टः-ष्टा-ष्टं, 'with victory,' जयगर्हितः-ता-तं.FLUSHING, *s.* अरुणीभावः, वदनरक्तत्वं, रक्तवर्णः, लोहितवर्णः.To FLUSTER, *v. a.* पानादिना मद in caus. (मादयति-यितुं) or उन्मत्तकृ or विमुह् (c. 10. मोहयति-यितुं) or चिन्नविभ्रमं जन (c. 10. जनयति-यितुं).FLUSTER, *s.* चिन्नविभ्रमः, मद्यपानतः सम्भ्रमः, व्यथा मोहः, आकुलता.FLUTE, *s.* (Instrument) वेणुः *m.*, वंशः-शी, मुरली, सानेर्या-यिका, मानिका, वियगनालिका, दद्रेर मन्त्रः sound of the flute, वेणुशब्दः, वेणुध्वनः *m.*, स्तम्भध्वनः—(Channel of a column) सम्भरेखा, सम्भरोत्ता.To FLUTE, *v. n.* (Play on the flute) वेणु or वंशे ध्या (c. 1. धमति, ध्यातुं) or प्रध्या or प्रध in caus. (वादयति-यितुं) or मयत् or प्रवद्.To FLUTE, *v. a.* सम्भपरितो दीर्घरेखाः कृ or निखन् (c. 1. खनति-नितुं).FLUTE-PLAYER, *s.* वेणुध्वजः, वांशिकः, पञ्चविकः, मुरलीवादकः.FLUTED, *p. p. or a.* सम्भयद् दीर्घरेखायकः-क्ता-क्तं or रेखापंक्तिपुक्तः-क्ता-क्तं.To FLUTTER, *v. n.* (Flap the wings in mid air) विहायसा or व्योम-मध्ये पक्ष्याम्फलनं कृ or पक्ष्यमन्दनं कृ or पक्षी स्फल् (c. 10. स्फालयति-यितुं) or आम्फल, प्रडीनम् अकृत्वा आकाशमग्न्य पक्षौ विचल in caus. (चालयति-यितुं) or चल.—(Move about with bustle) इतस्ततश्च चलं or धाव् (c. 1. धावति-वितुं).—(Vibrate, beat, be agitated) स्मन्द् (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं), कम्प् (c. 1. कम्पते-म्पितुं), विकम्प्, स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), क्षुभ् (c. 4. क्षुभति, क्षोभितुं), उज्जुस् (c. 2. उज्जसित-तुं, it. जस्), दोल् (nom. दोलायते-यितुं).FLUTTER, *s.* (Vibration) स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, स्फुरणं, कम्पः-म्पनं, विकम्पः, उज्जुसः, उज्जुसनं, इतस्ततो विचलनं or चलनं.—(Hurry, agitation) सम्भ्रमः, वेगः, संवेगः, आवेगः, चिन्नवेगः, क्षोभः.FLUTTERING, *s.* पक्ष्याम्फलनं, पक्ष्यमन्दनं, पक्ष्यचालनं, स्फालः-लनं.FLUTTERING, *part. or a.* आस्फालितः-ता-तं, स्पन्दमानः-ना-नं, कम्पमानः-ना-नं, विचलः-ला-लं, विचलन्-लनी-लत् (त), उज्जुसी-सिनी-सि (न); 'in the breeze,' अनिलोद्धतः-ता-तं, पवनाहतः-ता-तं, पवनक्षिप्तः-प्रा-प्रं.FLUVIAL, FLUVIATIC, *a.* नादेयः-यो-यं, नदीसङ्घन्यो-न्यनी-न्यि (न).

FLUX, *s.* (Flow) स्रवः -वर्णः, प्रसवः -वर्णः, प्रसावः, प्रवाहः, स्रवः, स्रवः, गलनः, गालः. — (Of the tide) वेला. — (Confluence) सङ्गमः, समागमः. — (Bloody flux) आमातिसारः, आमरक्तः.

To FLUX, *v. a.* विली in caus. (-लाययति -लापयति -यितुं), द्रवोक्, द्रु in caus. (द्रावयति -यितुं), विद्रु, गल in caus. (गालयति -यितुं), विलीनीकृ.

FLUXIBILITY, FLUXILITY, *s.* द्रवत्व, द्राव्यत्व, गलनीयता, विलीनता.

FLUXIBLE, *a.* द्राव्यः -व्या -व्यं, गलनीयः -या -यं, मुविलयः -या -यं.

FLUXION, *s.* स्रवः -वर्णः, प्रसवः -वर्णः, सावः, प्रवाहः, गलनः, स्रवः.

To FLY, *v. n.* (As a bird in the air) डी (c. 4. डीयते, c. 1. डयेते -यितुं), प्रडी, उड्डी, खे or वियति विमृष (c. 1. -सर्पति -सर्षुं) or मृष, आकाशेन गम् (c. 1. गळति, गन्तुं) or या (c. 2. याति -तुं), पत् (c. 1. पतति -तिर्तुं), उत्पत्, प्रोत्पत्, ममुत्पत्, सम्पत्. — (Move along swiftly) त्वरितं or सत्वरं or शीघ्रं गम् or चल (c. 1. चलति -लितुं) or मृ (c. 1. सरति, सर्षुं) or प्रमृ. — (Run away) पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय, प्रपलाय, सम्पलाय, प्रद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), विद्रु, विप्रद्रु, प्रधाव (c. 1. -धावति -वितुं), अपधाव, अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अपगम्, निर्गम्, अपमृष (c. 1. सर्पति -सर्षुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), अपमृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), अपे (c. 2. अपेति -तुं, rt. इ). — (Pass rapidly) शीघ्रम् अतिक्रम् or अती (c. 2. अत्येति -तुं, rt. इ) or अतिपृत् (c. 1. -यत्तेते -त्तिर्तुं); 'to fly away,' उड्डी, प्रडी, प्रोड्डी, निष्पत्; 'he flew away,' पलायितः; 'to fly at,' अभिपत्, आपत्, उपपत्, अभिद्रु, आद्र, उपद्रु, अभिधाव, आधाव, प्रतिधाव; 'to fly up,' उड्डी, उत्पत्, अधिरूह (c. 1. -रोहति -रोदुं), 'to let fly,' मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), मृज् (c. 6. मृजति, मृञ्चुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं).

To FLY, *v. a.* (Avoid) वृज् (c. 10. वर्जयति -यितुं), विवृज्, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परिहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं). — (Cause to float in the air) आकाशे विसृप् in caus. (-सर्पयति -यितुं) or विसृ in caus. (-सारयति -यितुं).

FLY, *s.* (Insect) मक्षिका, मशकः, मखीका, माचिका, भम्भः, भम्भराली, बम्भराली.

FLY-BITTEN, *a.* मक्षिकादष्टः -ष्टा -ष्टं, मक्षिकादंशकृतः -ता -तं.

To FLY BLOW, *v. a.* मक्षिकावद् अण्डप्रसवेन खाद्यमांसं दुष्प (c. 10. दृपयति -यितुं).

FLY-BOAT, *s.* प्रणालीप्रयनयोग्या लघुनौका, द्रुतगामिनो दीर्घनौका.

FLY-CATCHER, *s.* मक्षिकाखाटकः पक्षिभेदः, मक्षिकाभुक् *m.* (ज), मक्षिकानाशकः.

To FLY-FISH, *v. n.* मक्षिकां वडिषे निवेशय मत्स्यान् ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FLY-FLAP, *s.* मक्षिकानिवारणार्थं चामरं, अवचलकं, रोमगुच्छः.

FLY-LEAF, *s.* मलपृष्ठं, पुस्तकस्य आद्यनयोः शून्यपत्रं.

FLYER, *s.* डीयमानः, सविसर्पी *m.* (न), आकाशगामी. See FLIER. — (Wheel) तुलाचक्रं.

FLYING, *s.* (Act of) डीनं, डयनं, प्रडीनं, विसर्पणं, आकाशगमनं, पतनं; 'flying up and down,' डीनावडीनं.

FLYING, *part.* डीयमानः -ना -नं, सविसर्पी -विशी -पि (न), आकाशगतिः -तिः -ति, आकाशगामी -मिनी -मि (न), आकाशयायी -यिनी -यि (न), पतन् -तत्ती -तत् (न), नभोगतिः -तिः -ति; 'flying up,' उड्डीयमानः -ना -नं.

FLYING-BRIDGE, *s.* नौसेतुः *m.*, चलसेतुः *m.*, जङ्गमसेतुः.

FLYING-FISH, *s.* आकाशगमनशीलो मत्स्यभेदः.

FOAL, *s.* अष्टशायः -यकः, किशोरः, षोडशवत्सः, बालः, बालषोडकः, अष्टरीयः.

To FOAL, *v. n.* किशोरं or अष्टशायकं मु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) 280

or प्रसु or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजा (c. 4. -जायते -जनिर्तुं). FOAM, *s.* फेनः, मखः -खंडं, पराङ्गः, परङ्गः, कारुजः, उत्पीडः, उत्सेकः, उत्सेचनं. To FOAM, *v. n.* फेन (nom. फेनायते -यितुं), मख (nom. मखायते -यितुं), उत्सेचनं कृ, उत्पीडं कृ, फेनम् उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or निर्गम् in caus. (-गमयति -यितुं).

FOAMING, *part.* फेनायमानः -ना -नं, उत्सेचनकारी -रिणी -रि (न).

FOAMY, *a.* फेनलः -ला -लं, फेनिलः -ला -लं, फेनवान् -वती -वत् (त्), फेनी -निनी -नि (न), फेनोत्पादकः -का -कं.

FOB, *s.* घटीकोषः, घटीपिधानं, सुद्रुघटीधारकः, कटिबस्त्रपार्श्वे कालमापनयन्ताधारः or -कोषः.

To FOB, *v. a.* छल् (c. 10. छलयति -यितुं), वष् in caus. (वृच्छयते -यितुं), छस् कृ.

FOCUS, *s.* अघ्रांशुः *m.*, अग्रकर्णः, केन्द्रं, विन्दुः *m.*, अक्षः, तेजःसङ्घर्षदेशः, नाभिः *m. f.*

FODDER, *s.* पशुभोजनं, गवादनं, गवादिभोजनं, अश्वादनं, पशुखादनीयं शुष्कतृणादि, विधः या -धानं, विधिः *m.*

To FODDER, *v. a.* शुष्कतृणादि दा (c. 3. ददाति, दातुं) or भुज् (c. 10. भोजयति -यितुं).

FOI, *s.* शत्रुः *m.*, रिपुः *m.*, सरिः *m.*, सरातिः *m.*, वैरी *m.* (न). विपक्षः, अमित्रः, प्रतिपक्षः, विरोधी *m.* (न), प्रतिद्वन्द्वः, सपक्षः, अपकारी *m.* (न), अहितः.

FETAL FORCES. See FETAL, &c.

FOG, *s.* (Mist) धूमिका, धूलिका, धूपिका, शीकरः, खवाभ्यः, मृगतृणा -तृपा -णिका, मृगतृद *f.* (प), कृहा, कुहेडिका, कुम्भटिका, कुम्भटिः *f.* -टी -टिका, हिमकुम्भटिः *f.*, रुभेडिः *f.*, धूममहिषी. — (After grass) द्वितीयतृणं. FOGGINESS, *s.* सधूमिकत्वं, धूमलता, मशीकरत्वं, कुम्भटिकावस्था, कुम्भटिकाकीर्णता, सान्धकारत्वं, शीकराकीर्णता.

Foggy, *a.* सधूमिकः -का -कं, धूमिकावृतः -ता -तं, धूमलः -ला -लं, मशीकरः -रा -रं, शीकरीयः -या -यं, शीकरीयः -या -यं, कुम्भटिकाच्छन्नः -न्ना -न्नं, सान्धकारः -रा -रं, सकुम्भटिकः -का -कं, अभियः -या -यं. — (Dull) स्थूलः -ला -लं.

FOI, *exclam.* धिक्, शानं, अपेहि, अपसर.

FOIBLE, *s.* लिट्टं, दोषः, कलङ्कः, अपराधः, वैकल्यं, हानिः *f.*, होनता.

To FOI, *v. a.* (Frustrate) प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), आहन्, पराम् (c. 4. -अस्यति -असितुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), उद्यमभङ्गं कृ, विफलीकृ, घृषा कृ. — (Blunt) रुग्नीकृ, विरुग्नीकृ; 'one who foils one's designs,' कार्यहन्ता *m.* (नृ).

FOI, *s.* (Defeat, frustration) प्रतिहतिः *f.*, खण्डनं, भङ्गः. — (Blunt sword) धाराहीनः खड्गः, क्रीडाखड्गः, युद्धक्रीडायां प्रयुक्तो लोहयष्टिः. — (Leaf of metal) धातुपत्रं; 'tin-foil,' त्रयुपत्रं. — (Foil of a jewel) रत्नप्रभावर्धकं, मणितेजोवर्धको धातुपत्रखण्डः. — (Any thing which sets off) प्रकाशकः -का -कं, कान्तिवर्धकः -का -कं, शोभकृत् *m. f. n.* FOILED, *p. p.* प्रतिहतः -ता -तं, परास्तः -स्ता -स्तं, भग्नोद्यमः -मा -मं, विफलीकृतः -ता -तं, खण्डितांशः -सा -सं, अकृतार्थः -र्थो -र्थं, हताशः -शा -शं, मनोहतः -ता -तं, विक्षिप्तः -प्ता -प्तं, विनिवृत्तकामः -मा -मं, तिरस्कृतः -ता -तं.

FOILER, *s.* कार्यहन्ता *m.* (नृ), उद्यमभङ्गकारी *m.* (नृ), कर्मध्वंसकारी *m.*

FOIN, *s.* यष्टिक्रीडायां यष्ट्याघातः or यष्टिप्रहारः, सङ्घाघातः.

To FOIN, *v. a.* यष्टिक्रीडायां यष्टिना प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).

To FOIST, *v. a.* छलेन or कपटेन निविश in caus. (-वेशयति -यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), निष्ठा कृप् (c. 10. कल्पयति

-यितुं), कृत्रिमं-मां-नं क.

FOISTED, *p. p.* झलेन निवेशितः-ता-तं or अभिलिखितः-ता-तं.

FOISTNESS, *s.* घ्युषितत्वं, विरसत्वं, ईष्यतत्वं, पूतिगन्धिता, कुरसवत्वं.

FOLD, *s.* (For sheep or cattle) मेघस्थानं-नकं, व्रजः, व्रजाजिरं, मेघव्रजः, मेघशाला, गोहं, गोस्थानकं.—(A double in cloth, &c.) पुटः, वस्त्रपुटः, अर्म्भिः *m. f.* -र्म्भिका-र्म्भी, भङ्गः, वस्त्रभङ्गः, तरङ्गः, व्यावर्त्तनं, चूयः. 'Fold,' in comp. is expressed by the affix धा; as, 'two-fold,' द्विधा, or by गुण; as, द्विगुणः-या-यं.

To FOLD, *v. a.* (Double) पुटीकृ, पुट (nom. पुटयति-यितुं), द्विगुण (nom. द्विगुणयति-यितुं), द्विगुणीकृ, व्यावृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं) विपरिवृत्, व्यावर्त्तनं कृ, संवृ (c. 5. -वृणोति, c. 1. -वरति-रितुं-रीतुं), सम्पीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं); 'fold the arms,' भुजा सम्पीड्; 'in the arms,' भुजापीडं कृ.—(Confine sheep in a fold) मेघान् व्रजे निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं) or निरुध् (c. 7. -रुण्डि-रोडुं).

FOLDED, *p. p.* पुटितः-ता-तं, पुटीकृतः-ता-तं, द्विगुणितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, सम्पीडितः-ता-तं, व्यावर्त्तितः-ता-तं. 'folded or wrapped up,' धेष्टितः-ता-तं, वासनस्यः-स्या-स्यं; 'folded leaf,' दलकपाटः.

FOLDING, *s.* पुटीकरणं, व्यावर्त्तनं, संवृतिः *f.*; 'folding in the arms,' भुजापीडं कृ.

FOLDING-DOORS, *s.* द्विकपाटयुक्तं or द्विशालायुक्तं द्वारं.

FOLIAGE, *s.* पत्रं-त्राणि *n. pl.*, पर्णं, दलं, वृक्षपत्रं, तरुलदः, तरुजं.

To FOLIATE, *p. a.* मुहुराघातेन धातुं मूक्षपत्राकारं कृ or धातुपत्रं कृ, उद्भस्तेन कृ.

FOLIATION, *s.* मुहुराघातेन धातुपत्रकरणं, उद्भस्तेन.

FOLIO, *s.* पुस्तकपत्रं, महापत्रं, पृथुपत्रं, वृहत्पत्रं, विशालपत्रं, द्विपत्रं.

FOLK, *s.* लोकः, जनः, मनुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*, प्रजा, जंगती.

To FOLLOW, *v. a.* (Go after) अनुगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अनुगमः, पश्चाद् गम्, अनुया (c. 2. -याति-तुं), समनुया, अनुवि (c. 2. -रति-तुं), अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते-व्रितुं), समनुवृत्, अनुमृ (c. 1. -सरति-सङ्गुं), अनुव्रज (c. 1. -व्रजति-जितुं), समनुव्रज, अनुक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अनुचर (c. 1. -चरति-रितुं), अनुगम्या, पुरस्कृ.—(Imitate) अनुकृ, अनुवृत्, अनुगमः.—(Observe, practise) अनुधा (c. 1. -तिष्ठति-धातुं), आस्था, सेव् (c. 1. -सेवते-वितुं), उपसेव्, निषेव्, समासेव्, आश्रि (c. 1. -श्रयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Adhere to, serve, honour) आश्रि, ध्रु in des. (शुश्रूषते-यितुं), उपास् (c. 2. -आस्ते-आसितुं), भज् (c. 1. -भजते-भङ्गुं), परिचर.—(Result from) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), जन् in pass. (जायते), अनुवृत्, उद्ग, अनुभू.

FOLLOWED, *p. p.* अनुगतः-ता-तं, अनुयातः-ता-तं, अनुगम्यमानः-ना-नं, अनुवीयमानः-ना-नं.—(Observed) अनुष्ठितः-ता-तं, सेवितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं.

FOLLOWER, *s.* (One who goes after) अनुगामी *m.* (नं), पश्चात्तामी, अनुगः-गतः, अनुयायी *m.* (नं), अनुवर्त्ती *m.* (नं), अनुचरः-चारी *m.* (नं), अनुगतिकः, अनुयाधिकः, अभिसरः, पार्श्वपरिवर्त्ती *m.* (नं), पार्श्वी-याहः, उपधावनः.—(Adherent, disciple) अनुपङ्गी, भङ्गः, आश्रितः, भाक्तिकः, शिष्यः; 'follower of Krishna,' कृष्णाश्रितः.—(Attendant, defendant) परिजनः, अनुचरः, सेवकः, अनुजीवी *m.* (नं) -विकः, उपजीवी *m.*, परियारः.—(Companion, associate) सहायः, सहचरः, सङ्गी *m.* (नं).

FOLLOWING, *part.* (Going after) अनुगः-गा-यं, अनुयायी-यिनी-यि (नं), अनुसारी-रिणी-रि (नं), अनुवर्त्ती-वर्त्ती-वर्त्ती (नं), अनुगम्यः-या-यं, अनुव्यः-व्या-यं, अनुवद् अनुषी अनुवक् (व्), अनुवर्द.—(Next after) परः-रा-रं.—(Succeeding) अनुयायी &c.

FOLLOWING, *s.* (Act of) अनुगमः-गमं, अनुसरणं, अनुवर्त्तनं, अनुव्रजनं. FOLLY, *s.* मूर्खता, मौर्ख्यं, मूढता-तत्वं, मोहः, मोर्ध, बुद्धिहीनता, निर्बुद्धिता, अज्ञता, अविज्ञता, अनभिज्ञता, अज्ञानं, ज्ञानाभावः, प्रज्ञाहीनता.

To FOMENT, *v. a.* (Heat with warm lotions) स्निग्ध in caus. (स्नेदयति-यितुं), प्रस्निग्ध, यम्मीदकादिना or उष्णोदकादिना लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or अनुलिप् or अस्त्र् (c. 7. अनक्ति, अङ्कुं) or दिह् (c. 2. देगिष्-रधुं) or सिच् (c. 6. सिचति, सेक्कुं) or निषिच्.—(Encourage, excite) वृष् in caus. (वर्षयति-यितुं), संवृष् in caus., प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), तेजो दा, तेजोवृद्धिं कृ, उत्तिज् (c. 10. -तेजयति-यितुं), उत्सृप् (c. 10. -तापयति-यितुं), उद्दीप (c. 10. -दीपयति-यितुं); 'foment dissensions,' उपजप् (c. 1. -जयति-यितुं), कर्णे जप्, उपजापेन भेदं वृष् in caus.

FOMENTATION, *s.* (Act of heating with warm lotions, &c.) स्नेदनं, प्रस्नेदनं, यम्मीदकादिना विलेपनं or अनुलेपनं or सेचनं.—(The lotion itself) यम्मेलेपः, यम्मीनुलेपनं, उष्णोपदेहः.—(Encouragement) उद्दीपनं, उत्तेजनं, उत्साहः, संवर्धनं.

FOMENTED, *p. p.* स्नेदितः-ता-तं.—(Encouraged) उद्दीप्तः-ता-तं, संवर्धितः-ता-तं.

FOMENTER, *s.* (Of dissension) उपजापकः, कर्णेजपः, भेदकरः, कलिकारकः.

FOND, *a.* (Loving) अनुरक्तः-क्ता-क्तं, अनुरागवान्-वती-वत् (तं), अनुरागी-गिणी-गि (नं), मानुरागः-गा-यं, खेही-हिनी-हि (नं), अहितः-ता-तं, कामी-मिनी-मि (नं), प्रणयी-यिनी-यि (नं).—(Attached to, delighting in) आसक्तः-क्ता-क्तं, प्रसक्तः-क्ता-क्तं, परः-रा-रं, तत्परः-रा-रं, रतः-ता-तं, सेवी-यिनी-यि (नं), अभिलाषी-पिणी-पि (नं), आनन्दो-न्दिनी-न्दि (नं), न्दिताः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (नं). 'Fond of one's ease,' मुखाभिलाषी-पिणी-पि (नं); 'fond of embracing,' आलिङ्गनतत्परः-रा-रं; 'fond of noise,' ध्वन्यभेदी &c. Often expressed by प्रिय in comp.; as, 'fond of water,' जलप्रियः-या-यं; 'fond of mountains,' गिरिप्रियः-या-यं; 'fond of ornament,' प्रियमसदनः-ना-नं; or by काम in comp.; as, 'fond of flesh,' मांसकामः-मा-मं; 'to be fond of,' अनुरागवान्-वती-वद् अस् or भू, सेव् (c. 1. सेवते-वितुं), अभिलष (c. 1. -लषति-यितुं), रुच् (c. 1. रोचते-चितुं), with dat. of the person अभिरुच (c. 1. -नन्दति-न्दितुं).—(Doting) अत्यनुरक्तः-क्ता-क्तं.—(Duly) मूढः-ता-तं, मुग्धः-ग्या-ग्यं.

To FONDLE, *v. a.* आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति-ङ्गितुं), समालिङ्ग, परिध्वज् (c. 1. -ध्वजते-ध्वङ्कुं), परिमृश (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), लल (c. 10. लालयति-यितुं), क्रोडीकृ, भुजापीडितं-तां-तं कृ, प्रेम कृ, अनुरागं कृ, अङ्गीकृ, अङ्गे कृ, अङ्गे पाल् (c. 10. पालयति-यितुं).

FONDLED, *p. p.* लालितः-ता-तं, क्रोडीकृतः-ता-तं, भुजापीडितः-ता-तं.

FONDLING, *s.* (Caressing) आलिङ्गनं, परिध्वङ्गः, लालनं, क्रोडीकरणं, अङ्गपाली-लिङ्का-लिङ्कः *m.*, भुजापीडः.—(The person or thing fondled) प्रेमपात्रं, प्रेमभूमिः *f.*, अनुरागपात्रं.

FONDLY, *adv.* सानुरागं, वात्सल्येन, अतिखेहेन, अतिप्रीतिपूर्वम्.—(Foolishly) मूढवत्.

FONDNESS, *s.* खेहः, प्रीतिः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, अनुरागः, प्रेम *n.* (नं), प्रियता, वात्सल्यं, वत्सलता, प्रणयः, अभिरुचिः *f.*, रुचिः *f.*, सन्तोषः.

FONT, *s.* पूजाशालामध्ये जलसंस्कारकरणे प्रयुक्तः प्रस्तरमयो जलाधारः.—(Complete assortment of printing types of one size) समपरिमाणमुद्राक्षरपरिसंख्या.

Food, *s.* भोजनं, आहारः, भोज्यं, भक्ष्यं, खाद्यं, अन्नं, खाद्यं, अदनं, सादनं,

आहार्यं, अन्नाहार्यं, आनिष, जग्धिः *f.*, अशनं, भक्षणं, भक्षं, चान्यं, जेननं, जननं, चनः *n.* (स्), चतिः *m.*, निचसः, विचसः, यासः, चानं, प्रत्यदनं, आहः, देहयात्रा, जीवनकः, शरीरयात्रा, व्यादः, लेपः, लेहः; 'choice food,' परमांशं, उन्नमांशं, भोजनविशेषः; 'bad food,' कदम्बः; 'food and raiment,' यासाञ्छादनं, अन्नाञ्छादनं, अशनाञ्छादनं or -ने *n. du.*, अन्नवस्त्रं, कशिपुः *m. du.*; 'food of the gods,' अमृतं, पीयूषं, पेयूषं, सुधा, लेखं; 'to eat food,' आहारं कृ. Food is divided by the Hindús into five kinds, भक्ष्यं, भोज्यं, लेखं, चोष्यं, पेयं.

FOOL, s. मूर्खः, मूढः, अज्ञः, निर्बुद्धिः *m.*, निर्बोधः, अबुद्धिः *m.* -द्विमान् *m.* (न्), अबुधः, अप्राज्ञः, अविज्ञः, अविद्वान् *m.* (स्), प्रमूढः, प्रज्ञाहीनः, अज्ञानी *m.* (न्), जडः, जडमतिः *m.*, अत्यधीः *m.*, मन्दबुद्धिः *m.*, मन्दः, बह्वरः, कुल्लुकः, लटः—(Buffoon, jester) विदूषकः, नर्तकसचिवः, भण्डः. *To FOOL, v. n.* खेला (nom. खेलायति), कुङ् (c. 6. कुङ्ति-ङितुं), परिहासं कृ, लट् (c. 1. लटति-ङितुं).

To FOOL, v. a. मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), सम्मुह्, वच् (c. 10. वचयते-यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), छल् (c. 10. छलयति-यितुं).

FOOLERY, s. मूर्खकर्म *n.* (न्), मूर्खक्रिया, मूर्खता, बालकर्म *n.*, बालिश्यं.

FOOL-HARDINESS, s. असमीक्ष्य साहसं, अविचारेण प्रगल्भता, अतिसाहसिकत्वं, जाल्पत्वं, अविमृश्यकारित्वं, अत्याहितं, दर्पः, प्रमत्तता.

FOOL-HARDY, a. असमीक्ष्य साहसी -सिनी -सि (न्), अविमृश्य प्रगल्भः -ल्हा -ल्भं, जाल्यः -ल्हा -ल्भं, प्रमत्तवीरः -रा -रं, प्रमत्तशूरः -रा -रं.

FOOLISH, a. मूर्खः -ल्हा -ल्भं, मूढः -ढा -ढं, अज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, निर्बोधः -धा -धं, अबुद्धिमान् -मती -मत् (न्), अप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अत्यबुद्धिः &c., दुर्बुद्धिः &c., अत्यधीः -धीः -धि, बुद्धिहीनः -ना -नं, प्रज्ञाहीनः -ना -नं, दुर्मेधाः -धाः -धः (स्), दुर्मतिः -तिः -ति, अज्ञानः -ना -नं -नी -निनी -नि (न्), अकोविदः -दा -दं, बालिशः -शा -शं, बालिशमतिः -तिः -ति, अत्यधीः -धीः -धि, वैधेयः -यी -यं, असज्जतः -ता -तं.

FOOLISHLY, adv. मूर्खवत्, मूढवत्, अज्ञवत्, अज्ञानात्, मौर्ख्यात्, अत्यबुद्धा.

FOOLISHNESS, s. मूर्खता, मौर्ख्यं, मूढता, मौढ्यं, अज्ञता, अनभिज्ञता, निर्बुद्धित्वं, मोहः, बुद्धिहीनता, अविधता, अज्ञानं, ज्ञानाभावः, बालिशता, बालिश्यं.

FOOLSCAP, s. मूर्खशितोवेदनसंज्ञकः कार्पासविशेषः or पत्रविशेषः.

Foot, s. (Part of the body) पादः, पदं, चरणं -यः, अङ्गिः *m.*, अङ्गिः *m.*, अधमाङ्गं, लङ्गः; 'both feet,' पादौ *du.*, चरणे *du.*, चरणयुगं; 'point of the foot,' पादाग्रं, पदिकं; 'foot and knee,' पदशीर्षं—(Bottom, base) तलं, अधोभागः, अधःस्थानं, मूलं, उपस्थः; 'foot of a tree,' तरुतलं, वृक्षतलं, वृक्षाङ्गिः *m.*, पादः, 'foot of a mountain,' उपत्यका, शैलोपशत्यं, पर्वततलं, गिरिपादः, पर्वताधोभागः—(Measure) मनुष्यपादपरिमाणं, साङ्ख्यचतुरङ्गुलिपरिमाणं; 'ornament for the feet,' नूपुरः, पादाङ्गदं, चरणाभरणं, पादकटकः, तुलाकोटिः *f.*, मञ्जीरं; 'water for ablution of the feet,' पादं, पादोदकं; 'to go on foot,' पद्मां or पादभ्यां व्रज् (c. 1. व्रजति-ङितुं) or चर् (c. 1. चरति-ङितुं); 'going on foot,' पादचारः; 'foot by foot,' पादशः, पदं पदे, पदशः; 'at the foot,' पादतः; 'to set on foot,' प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं); 'set on foot,' प्रवर्त्तितः -ता -तं, उपक्रान्तः -न्ता -न्तं. *To FOOT, v. n.* (Kick) पादेन प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्त्तुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), पादापातं कृ—(Tread) क्रम् (c. 1. क्रामति, क्रामितुं), चरणपातं कृ.

To FOOT IT, v. n. नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्त्तितुं), पादादि सञ्चल in caus. (-चालयति-यितुं).

FOOT-BALL, s. वाताम्नातो गोवस्त्रि यः सङ्कीर्णमानजनपादापातेन इतस्ततो

विधियते, पादाहतकन्दुकक्रीडा.

Foot-board, s. पादफलकं, चरणफलकं, पादकाष्ठं.

Foot-boy, s. बालसेवकः, युवसेवकः, बालभूषः, युवप्रेषः.

Foot-bridge, s. सङ्गमः, सङ्गमः, सङ्गमसेतुः *m.*, दुर्गसञ्चारः -सञ्चारः.

Footed, p. p. पादाहतः -ता -तं—(Having feet) पादी -दिनी -दि (न्), पदी &c.

Foot-fall, s. पदपातः, पादपातः, चरणपातः, पदन्यासः, पदविहम्भः—(Trip) स्खलनं.

Foot-fight, s. पादातियुद्धं, पदातियुद्धं, पदिकयुद्धं, पदगयुद्धं.

Foot-guard, s. पादातिकसैन्यः, पदातिकसैनिकः, पदगरक्षकः.

Footing, s. (Ground for the feet) पादन्यासस्थानं, पादनिक्षेपस्थानं, पदविहम्भस्थानं, पदं, स्थानं, भूमिः *f.*, स्थलं, आस्यदं, वस्त्रं *n.* (न्), पदवी -विः *f.*, अयनं, सरणिः *f.*, वर्त्तनं; 'firm footing,' प्रतिष्ठानं; 'place with no firm footing,' अस्थानं—(Basis, foundation) मूलं, उपरम्भः, तलं—(Support) उपस्तम्भः, उपग्रहः, आश्रयः, अवलम्बनं. (Condition, position) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, संस्थानं, वृत्तिः *f.*

Footless, a. पादहीनः -ना -नं, निष्पादः -दा -दं, चरणहीनः -ना -नं.

Foot-licker, s. पादसेवकः, चरणसेवकः, पदानुरागः, पीठमहः.

Foot-man, s. (Foot-soldier) पदातिः *m.* -तिकः, पादातिः *m.* -तिकः, पादातः, पदातः, पादात्, पतिः *m.*, पदगः, पद्मः, पदिकः, पादचारः -री *m.* (न्), पादाविकः, पदाङ्गिः *m.*—(Running footman) जाङ्गिकः—(Servant) सेवकः, प्रेषः, कुलसेवकः, परिचरः, किङ्करः.

Foot-mark, s. पादचिह्नं, पदचिह्नं, पदाङ्कः, पदपङ्क्तिः *f.*, पादमुद्रा, चरणपदवी, पदवी, पदं; 'of a horse,' खुरपदवी.

Foot-pace, s. पदपातः, पादगतिः *f.*, पदक्रमः, चरणक्रमः.

Foot-pad, s. सारणिकग्नः, पादविक्रमः, परिपन्थी *m.* (न्), होडा *m.* (ङ्).

Foot-pan, s. पाद्यपात्रं, पाद्यभाजनं, पाद्याधारः, पादोदकपात्रं.

Foot-path, s. पदविः *f.* -वी, पदगमयः, पदिकमार्गः, पादचारयोग्यः क्षुद्रपथः.

Foot-soldier, s. पदातिः *m.*, पतिः *m.*, पदातिकसैन्यः, पादातिकयोद्धा *m.* (ङ्). See FOOT-MAN.

Foot-stalk, s. प्रसवचन्धनं, वृक्षं, मञ्जरी.

Foot-step, s. (Mark of the foot) पादचिह्नं, पदाङ्कः, पदपङ्क्तिः *f.*, पादमुद्रा, चरणपदवी—(Tread) पदपातः, पादपातः, पादन्यासः, चरणपातः, पदविशेषः, पदविहम्भः—(Course, track) पदविः -वी *f.*, अनुपदं, पङ्क्तिः *f.*, पथः, मार्गः, अयनं, वस्त्रं *n.* (न्)—(Token) चिह्नं, लक्षणं.

Foot-stool, s. पादपीठं, चरणपीठं, पादासनं, पादपः, पदासनं.

For, s. दर्शनीयमाना *m.* (न्), दम्भी *m.* (न्), गर्भी *m.* (न्), आत्माभिमाना, रूपगर्हितः, सुवेशमाना *m.*, सुवेशनम्भ्यः, छेकः.

Foppish, s. सुवेशमानिता, रूपमानिता, मूर्खता, मूर्खकर्म *n.* (न्).

Foppish, a. दम्भी -म्भिनी -म्भि (न्), वेशाभिमाना -निनी -नि (न्).

Foppishness, s. वेशाभिमानता, दम्भः, दाम्भिकत्वं, रूपगर्हितत्वं.

For, conj. (Because) यत्, यत्, येन, यस्मात्, हि, इति हेतोः, तदर्थं, अनेन हेतुना. See BECAUSE—(For as much as) यत्, यत्, or expressed by the abl. c. of the abst. noun; as, 'for as much as he was a good man,' सज्जनमात्रात्.

For, prep. (In exchange for) प्रति with abl. c., विनिमयेन; 'he exchanges beans for sesamum seed,' तिलेभ्यः प्रति माषान् ददाति; or expressed by the inst. c., as, तिलैर माषान् परिवर्त्तयति; 'in exchange for one's life,' स्वप्राणविनिमयेन—(Instead of, in place of) स्थाने, प्रति—(Toward) प्रति, उद्दिश्य with

acc. c.—(On account of, by reason of) **अर्थे, अर्थे, हेतोः, हेतोः**, कृते, निमित्ते, कारणात् all affixed to the crude; as, 'for this cause,' तदर्थे, or expressed by उद्दिश्य with acc. c., or by the abl. c.; as, 'for anger he did it,' क्रोधात् तत् कृतवान्; 'for want of money,' धनाभावात्.—(Conducive to) **अर्थे, अर्थे**, or expressed by the dat. c., as, 'for the good of the world,' भूतये भवः; 'for one's own advantage,' आत्मविवृद्धये.—(For the sake of) **अर्थे, अर्थे, हेतोः, कृते**, or by dat. c., as, 'for the satisfying of hunger,' क्षुधाशान्तये; 'for thy enjoyment,' तव भोगाय.—(In order to obtain) **अर्थे, अर्थे** or by dat. c., as, 'for fame,' प्रतिपन्नये, or even by inst. c., as, 'for hire,' भाटकेन.—(In return for) **प्रति**, or more usually expressed by the indec. part.; as, 'for so doing,' तत् कृत्वा.—(During a certain time) **यावत्, पर्यन्तः**; 'for life,' पुरुषस्यायुर् यावत्, यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तं, or by prefixing **आ** with abl. c., as, आमरणात्, आजीवनानात् (i. e. until death): 'lasting for life,' आमरणान्तिकः—**का-कं**; 'for three days,' दिनत्रयपर्यन्तः; 'for a hundred years,' वर्षशतं यावत्. Sometimes expressed by the acc. c., as, 'for one month,' एकं मासं; 'for two months,' द्वौ मासौ; 'for a hundred years,' वर्षशतं, or even by the instr. c., as, 'for twelve years,' द्वादशभिर् वर्षैर्; 'for a few days,' कतिपयदिनैः; 'for a long time,' विरकालं, अनेककालं, विरात्, विरेण, विराय; 'food for a year,' वर्षीय-भोग्यम् अन्नं.—(In proportion to, considering) **अपेक्ष्य, उद्दिश्य**, प्रतीक्ष्य, अवेक्ष्य, all with acc. c.—(On the part of) **अपेक्ष्य, उद्दिश्य, कृते**; 'as for me,' मामपेक्ष्य, मामुद्दिश्य, मत्कृते.—(On the side of) **सपक्षः—आ-अं**; 'he is for us,' अस्माकं सपक्षो भवति.—(Notwithstanding, for all that) **तथापि**.—(As if) **वत्** affixed. इव; 'he shewed himself for dead,' मृतवत् or मृतम् इव आत्मानम् अदर्शयत्.—(According to) **यथा, अनुसारं, अनुरूपेण**, 'for one's ability,' यथाशक्ति. 'For,' may be expressed by the acc. c. in such phrases as 'looking for,' 'waiting for,' &c.; as, 'he looks for me,' माम् अपेक्षते, or by other cases, as, 'we depend on God for success,' ईश्वराधीना सिद्धिः; 'I have great affection for her,' तस्याम् अनुरागवान् अस्मि or तया सह महान् ज्ञेहः, or by गत, as, 'through love for him,' तज्ज्ञेन अनुरागेण, or by the crude form, as, 'search for money,' धनान्वेषणं, or even by the affix **सात्**, as, 'he built a house for the Brahman,' गृहं चकार द्विजातिसात्.—(For the most part) **प्रायेण, प्रायस्, प्रायशः, भूयिष्ठं**.

FORAGE, s. (Food for horses and cattle) **अन्नादनं, गवादनं, अन्नादिभोजनं**.—(Provisions) **याचिकं, पाचयेयं, साधद्रव्यं, भोज्यं, भोजनसम्भारः**.—(Search for food) **साधद्रव्यान्वेषणं**; 'going to forage,' प्रसारः—**रथं, प्रसरणं**.

To FORAGE, v. n. परिभ्रमणं कृत्वा साधद्रव्याणि or अन्नादनम् अन्विष्य (c. 4. -इष्यति-इषितुं), प्रसारं or अवस्कन्दं or उपद्रव्यं कृत्वा धान्यादि-भोज्यम् अपद्रु (c. 1. -हरति-हर्तुं).

FORAGER, s. भोजनार्थं परिभ्रमणकारी *m.* (न) or अवस्कन्दकारी or प्रसारारी *m.* (न), युद्धसमये साधद्रव्यान्वेषी *m.* (न), or अन्नादिभोजनार्थं धान्यादिहारकः.

FORAGING, s. भोजनान्वेषणार्थं परिभ्रमणं or प्रसारणं or प्रसरणं or अवस्कन्दः or उपद्रव्यः, युद्धसमये साधद्रव्यान्वेषणं; 'foraging army,' प्रचक्रं.

FORAY, s. उपद्रवः, अवस्कन्दः, विप्रवः, लोभार्थम् उपद्रवः.

To FORBEAR, v. a. and n. (Cease from) निवृत्तं (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), विरम् (c. 1. -रन्ति-रन्तुं).—(Delay, pause) विलम्बं (c. 1. -लम्बते-लम्बितुं), विरम्, आकालान्तरात् त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).—(Avoid) वृज् (c. 10. वर्जयति-वर्जितुं), परिहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(Be patient) सह (c. 1. सहते, सोढुं), क्षम् (c. 1. क्षमते-मितुं, क्षन्तुं).

FORBEARANCE, s. (Cessation from, avoidance) निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, सन्निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, विरामः, उपरतिः *f.*, वर्जनं, त्यागः, परिहारः.—(Patience) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, तितिक्षा, सहनं, सहनशीलता, सहिष्णुता, मर्षः, परामर्षः, अपकारे-पि चित्तस्याधिकारः.—(Restraint) संयमः, यमः, यामः, संयामः, वियामः, वियमः, दमः.

FORBEARING, a. सहनशीलः—**ला-लं, सहिष्णुः—छा-छा, तितिक्षुः—छु-छु, क्षमी-मिणी-मि (न), संयामवान्-वती-वत् (न).**

To FORBID, v. a. (Prohibit) प्रतिषिध्य (c. 1. -वेषति-वेषितुं, c. 10. -वेषयति-वेषितुं), निषिध्य, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), अन्नःख्या, परिभाष्य (c. 1. -भाषते-वेषितुं), मेवं कुरु or मेवं कापीर इति आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-वेषितुं) or आदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं).—(Prevent) वृ in caus. (वारयति-वेषितुं), निवृ. निरुध्य (c. 7. -रुहति-रोद्धुं), बाध्य (c. 1. बाधते-वेषितुं); 'heaven forbid!' इत्यं न भूयात्, एतादृशं न भवतु, ज्ञानं.

FORBIDDANCE, s. निषेधः, प्रतिषेधः, प्रतिषेधोक्तिः *f.*, प्रत्याख्यानं, वारणं, निवारणं, निरोधः, बाधः, बाधकता.

FORBIDDEN, p. p. निषिद्धः—**डा-डं, प्रतिषिद्धः—डा-डं, निवारितः—ता-तं.**

FORBIDDING, a. भीमसंजनकः—**का-कं, पृणोत्पादकः—का-कं, अनिष्टः—हा-हं.**

FORCE, s. (Strength) बलं, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, समर्थता.—(Energy) might; तेजः *n.*, शक्तिः, विघ्नः, पराक्रमः, ऊर्जः, शौर्यं.—(Violence) बलात्कारः, साहसं, प्रमाथः, गमभं (Momentum) वेगः, आपातः.—(Efficacy) शक्त्यः, प्राबल्यं, गौरवं, सामर्थ्यं, प्रतापः.—(Validity) सिद्धिः *f.*, निष्पादः *f.*, 'of force,' सिद्धः—**डा-डं, निष्पादः—डा-डं** 'of no force,' असिद्धः—**डा-डं, मोक्ष-या-ये, निष्पादः—ला-लं** 'put in force,' प्रवर्तितः—**ता-तं.**—(Force of a word) शब्दशक्तिः *f.*, शब्दसामर्थ्यं-समर्थता, निरुद्धः, लक्षणं.—(Forces, troops) बलं, सैन्यं, सेना, सैन्याः *m. pl.*, अनीकं—**कानि n. pl.**, अनीकिकनी, दण्डः; 'by force,' बलात् यत्नेन बलात्कारेण; 'taken by force,' बलादृहीतः—**ना-तं, कलहापद्रुतः—ता-तं.**

To FORCE, v. a. (Compel). Expressed by the causal form usually in conjunction with बलात् or बलेन or बलात्कारेण or यत्नेन; as, 'to force a man to do any thing,' बलेन पुरुषं कश्चित् कृ in caus. (कारयति-वेषितुं) or प्रवृत्तं in caus. (-वर्त्तयति-वेषितुं); 'to force to give,' दा in caus. (दापयति-वेषितुं); 'to force to go,' बलेन गम् in caus. (गमयति-वेषितुं).—(Impel, drive) प्रेर (c. 10. प्रेरयति-वेषितुं), कृष्य (c. 1. कर्षति, कर्षुं), समाकृष्य, प्रयुद् (c. 6. -युदति-योद्धुं).—(Use force) बलात्कारं कृ, साहसं कृ, विघ्नं कृ, यत्नं कृ, प्रतिपत्नं कृ.—(Force a town, storm) दुर्गं लब्धुं (c. 10. लब्धयति-वेषितुं) or भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भङ्क्तुं) or बलेन प्रविश् (c. 6. -विशति-वेष्टुं).—(Violate) धृष्य (c. 10. धर्षयति-वेषितुं), बलात्कारेण अभिगम्य (c. 1. गच्छति-गन्तुं).—(Cause to produce fruit prematurely) प्राक्पूर्वकालात् फलोत्पत्तिं जन्य (c. 10. जनयति-वेषितुं).

FORCED, p. p. (To do) बलात् कारितः—**ता-तं.**—(To pay) दापितः—**ता-तं.**—(Done by force) बलात्कृतः—**ता-तं, बलात्कारितः—ता-तं, यत्नकृतः—ता-तं, यत्नपूर्वः—ह्यो-ह्यं.**—(Strained, unnatural, affected)

क्रिष्टः -हा-हं, प्रतियोगपूर्यः-घा-घं, विलसः-खा-खं, कुचिमः-ना-नं;
 'a forced idea,' क्रिष्टकल्पना; 'a forced smile,' वैलस्यस्मितं.
FORCEDLY, *adv.* बलात्, यत्नपूर्व, प्रतियोगपूर्व, वैलस्येण, सवैलस्यं.
FORCEFUL, *a.* बलवान् -वती-वत् (त), शक्तः-क्ता-क्तं, साहसी-सिनी-सि(न्).
FORCELESS, *a.* निर्बलः-ला-लं, शक्तिहीनः-ना-नं, अशक्तः-क्ता-क्तं.
FORCE-MEAT, *s.* बलं, निलनी, मिष्टानं, उपस्कारः, व्यञ्जनं.
FORCEPS, *s.* सन्तः-शकं-शका, खड्गधारा, शल्योद्धारणयन्त्रं.
FORCIBLE, *a.* (Powerful) प्रबलः-ला-लं, बलवान् -वती-वत् (त),
 शक्तिमान् -मती-मत (त), समर्थः-धा-धं, तेजोवान् -वती-वत् (त),
 —(Efficacious) सप्रभावः-या-वं, प्रभविष्णुः-घ्नुः-घ्नु, अमोघः-घा-
 -घं, अच्यर्थः-धा-धं.—(Impressive) निर्वच्येन or दाढ्येन or गौरवेण
 or सगौरवम् उक्तः-क्ता-क्तं, तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्ण.—(Violent, done
 by force) साहसिकः-की-कं, बलेन कृतः-ता-तं; 'forcible entry,'
 बलप्रवेशः or बलाप्रवेशः; 'forcible removal,' बलापकर्षः.
FORCIBLENESS, *s.* बलवत्त्वं, शक्तिमत्त्वं, प्राबल्यं, सामर्थ्यं, तीक्ष्ण्यं, गौरवं.
FORCIBLY, *adv.* बलात्, बलेन, बलात्कारेण, बलवत्, प्रसभं, प्रसन्न, अभिपक्ष,
 प्रमथ्य, बलापकर्षं, अवगृह्य.—(Impressively) निर्वच्येन, दाढ्येन,
 गौरवेण, सगौरवं.
FORD, *s.* नदीतरस्यानं, नदीतरस्थलं, तरणस्थानं, उन्नरणस्थानं, ईपज्जलो
 नदीभागः, घट्टः.
To FORD, *v. a.* पद्मां or पादाभ्यां or अश्वगजादिवाहनेन नदीम् ईपज्जल-
 स्थाने नृ (c. 1. तरति -रितुं -रितुं) or नदीपारं नृ.
FORDABLE, *a.* पद्मां or पादाभ्यां or अश्वगजादिवाहनेन तार्यः-ध्या-ध्यं,
 सुतरः-रा-रं, पादमृश्यतलः-ला-लं, अल्पजलः-ला-लं.
FORDING, *s.* पद्मां or पादाभ्यां or अश्वगजादिवाहनेन नदीतरणं or उन्नरणं.
FORE, *a.* पूर्वेः-घा-घं, अग्रः-या-यं, पूर्ववर्ती-र्विनी-र्वि(न्), अग्रगामी
 -विनी-र्वि(न्), पूर्वगतः-ता-तं; 'fore-part,' अग्रभागः, अग्रशः;
 'fore part of the thigh,' अग्रजङ्घा.
FORE, *adv.* पूर्वं, पूर्वे, अग्रे, अग्रतः, पूर्वतः, प्राक्; 'fore and aft,' नावो-
 ग्रभागान्तरभूति पश्चिमभागपर्यन्तं.
To FORE-ADMONISH, *v. a.* अग्रे प्रबुध् (c. 10. -बोधयति -यितुं) or उपदिश्
 (c. 6. -दिशति -देष्टुं).
FORE-ARM, *s.* प्रकोष्ठः, प्रवेष्टः, कलाशिका, अग्रबाहुः *m.*, अग्रभुजः.
To FORE-ARM, *v. a.* अग्रे or पूर्वे सज्ज (c. 4. -नयति -यितुं) or युद्धार्थं सज्जीकृ.
To FORE-BORE, *v. a.* अनिष्टघटनां पूर्वं सूच (c. 10. सूचयति -यितुं) or
 अग्रे ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or प्रदृश (c. 1. -पश्यति -दृष्टुं), पूर्वलक्षणं
 दा, पूर्वचिह्नं दा, पूर्वलक्षणेन अनिष्टम् अनुमा (c. 2. -माति -तुं) or
 अवगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).
FOREBODER, *s.* अनिष्टसूचकः, अनिष्टप्रदर्शकः, पूर्वलक्षणज्ञः, पूर्वलिङ्गज्ञः,
 अग्रसूचकः.
FOREBODING, *s.* अनिष्टसूचनं-ना, अनिष्टप्रदर्शनं, पूर्वलक्षणज्ञाद अनिष्टानुमानं.
To FORECAST, *v. a. and n.* अग्रे or पूर्वे चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं)
 or प्रचिन्त or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or उपायम् अनुसन्धा,
 (c. 3. -दधाति -धातुं), अग्रविवेचनां कृ, अग्रकल्पनां कृ.
FORECAST, *s.* अग्रचिन्तनं, अग्रनिरूपणं, पूर्वविवेचनं, पूर्वकल्पना, दीर्घदृष्टिः *f.*
FORECASTLE, *s.* नावः पूर्वभागः or अग्रभागः, अग्रकूपकपुरतो नौभागः.
To FORECLOSE, *v.* प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), प्रतिपिध् (c. 1.
 -बधेति -बधुं).—(Foreclose a mortgage) व्यासकारिण कृणुमोक्षण-
 क्षमताम् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं).
FORECLOSURE, *s.* प्रतिबन्धनं, प्रतिपेधं, अवरोधनं, कृणुमोक्षणक्षमताहरणं.
FOREDECK, *s.* नौकापटस्य पूर्वभाग or अग्रभागः, पूर्वपट, अग्रपट.

To FORE-DETERMINE, *v. a.* अग्रे निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or निर्णी
 (c. 1. -णयति -णेतुं).
FORE-DETERMINED, *p. p.* पूर्वनिश्चितः-ता-तं, पूर्वनिर्णीतः-ता-तं,
 अग्रविचारितः-ता-तं.
To FOREDOOM, *v. a.* अग्रे or पूर्वे निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or प्रकृप्
 (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or विचर् in caus. (-चारयति -यितुं).
FOREFATHERS, *s. pl.* पूर्वाः *m. pl.*, पूर्वपूर्वाः *m. pl.*, पूर्वजाः *m. pl.*,
 पितृलोकः, पितरः *m. pl.*, पितृपितामहादि *n.*, वृद्धाः *m. pl.*; 'practice
 of forefathers,' वृद्धाचारः.
To FOREFEND, *v. a.* निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिकृ.
FOREFINGER, *s.* प्रदेशिनी, प्रदेशनी, देशिनी, देशी *m.* (न्), तर्जनी, तरिता.
FOREFOOT, *s.* अश्वदिचतुष्पदजनूनां पूर्वपादः or सम्मुखीनपादः.
To FOREGO, *v. a.* अवसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), उत्सृज्, त्यज् (c. 1.
 त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, हा (c. 3. नहाति, हातुं), उञ्क् (c. 6. उञ्कति
 -ञ्कितुं), प्रोञ्क्.
FOREGONE, *s.* त्यक्तः-क्ता-क्तं, परित्यक्तः-क्ता-क्तं, अवसृष्टः-हा-हं.
FOREGROUND, *s.* चित्रगतभूमेर् अग्रभागः or पूर्वभागः.
FOREHEAD, *s.* ललाट, अलिकं, अलीकं, भालं, गोधिः *m.*, मुखः -खं,
 ललाटतटं, ललाटपट्टं, लकं, निटलं, गलशैलः, महाशङ्खः; 'having
 a high forehead,' उच्चललाटः-टा-टं; 'the open forehead,'
 ललाटफलकं.
FOREIGN, *a.* विदेशीयः-या-यं, वैदेशिकः-की-कं, विदेशी-शिनी-शि
 (न्), पारदेशिकः-की-कं, परदेशी-शिनी-शि (न्), विदेशजः-जा-जं,
 अन्यदेशीयः-या-यं, अन्यदेशजः-जा-जं, अन्यदेशोद्भवः-वा-वं, भिन्नदेशीयः
 -या-यं; 'a foreign country,' विदेशः, वहिर्देशः, देशान्तरं, अन्यदेशः.
 —(Extraneous) वहिर्भवः-वा-वं, वहिर्भूतः-ता-तं, वहिःस्थः-स्था
 -स्थं, वासः-सा-सं.—(Not pertaining) असम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्),
 अनन्यतः-ता-तं, असम्पर्कीयः-या-यं.
FOREIGNER, *s.* विदेशी *m.* (न्), विदेशीयः, वैदेशिकः, परदेशी *m.* (न्),
 पारदेशिकः, पारदेश्यः, भिन्नदेशीयः, वहिर्देशजः, विदेशादागतः, देशान-
 रादागतः, वहिर्देशोद्भवः, वैदेश्यः.
FOREIGNNESS, *s.* वास्यत्वं, वहिर्भूतत्वं, दूरत्वं, असम्बन्धः, असम्पर्कः.
To FORE-IMAGINE, *v. a.* अग्रे मन (c. 4. मन्यते, मन्तुं) or चिन्त (c. 10.
 चिन्तयति -यितुं).
To FORE-JUDGE, *v. a.* अग्रे or पूर्वे विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं)
 निर्णी (c. 1. -णयति -णेतुं).
To FORE-KNOW, *v. a.* अग्रे or पूर्वे ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or विद
 (c. 2. वेत्ति, वेदितुं) or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or बुध् (c. 4.
 बुध्यते, बोधुं), भविष्यद् ज्ञा, प्रवेष्ट् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), प्रदृश् (c. 1.
 -पश्यति -दृष्टुं), पूर्वं लक्ष्यीकृ.
FOREKNOWLEDGE, *s.* अग्रज्ञानं, पूर्वज्ञानं, अग्रनिरूपणं, भविष्यज्ञानं, भवि-
 ज्ञानं, प्रवेक्षणं, प्रदर्शनं, पूर्वलक्ष्यं, अग्रदृष्टिः *f.*, पूर्वदृष्टिः *f.*
FOREKNOWN, *p. p.* पूर्वज्ञातः-ता-तं, अग्रज्ञातः-ता-तं, अग्रनिरूपितः-ता-तं.
FORELAND, *s.* अनारीपः-पं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवह्न्यो भूमिभागः, उदय-
 भूमिः *f.*, उदयभूः *f.*, उदयस्थलं, महाद्वीपनासिका, समुद्रनासिका.
FORFLOCK, *s.* ललाटरुहः-हं, ललाटनः-जं, केशपाशो, ललाटकेशः,
 मस्तकाग्रकेशः, मस्तकाग्ररुहः केशपाशः or केशपक्षः.
FOREMAN, *s.* (Of a jury) द्वादशप्रमाणपुरुषप्रभः, द्वादशमध्यस्थपुरुषमुखं,
 प्रधानमध्यस्थः, मुख्यप्रमाणपुरुषः.—(Superintendent) कार्यधिपतिता *m.*
 (न्), अधिकारिणः, कार्यधीशः, कार्यध्यक्षः, कार्यधिपतिः, श्रेणी *m.*
 (न्), कर्म कुर्वताम् अधिपतिता *m.*

FOREMAST, *s.* नौकायस्थः कूपकः, नौकायभागे गुणवृक्षकः, अग्रकूपकः.
 FORE-MENTIONED, *a.* पृथोक्तः-क्ता-क्तं, पृथोदितः-ता-तं, प्रागुक्तः-क्ता-क्तं.
 FOREMOST, *a.* अग्रः-या-यं, मुख्यः-ख्या-क्यं, प्रमुखः-खा-खं, अग्र्यः-य्या-य्यं, अग्रियः-या-यं, प्राग्यः-य्या-य्यं, प्रधानः-ना-नं, प्रथमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं, उत्तृष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, सर्वश्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, सर्वोद्यमः-स्या-स्यं; 'first in rank,' प्रथमपदस्थः-स्या-स्यं.
 FORENAMED, *a.* पृथोक्तः-क्ता-क्तं, पृथोभिहितः-ता-तं, पृथोदाहृतः-ता-तं.
 FORENOON, *s.* पृथोहः, प्राह्नः, पृथोहकालः; 'in the forenoon,' प्राह्ने, पृथोहः, प्राह्नेतमां; 'relating to it,' प्राह्नेतनः-नी-नं, पृथोहतेतनः-नी-नं.
 FORENSIC, *a.* व्यवहारिकः-की-कं or व्यवहारिकः, व्यवहारी-रिणी-रि(न्), विचारसभाम् व्यवहारितः-ता-तं, विचारस्थानसम्बन्धीयः-या-यं.
 To FORE-ORDAIN, *v. a.* अग्रे or पूर्व निरूप्य (c. 10. -रूपयति-यितुं) or प्रकृप्य (c. 10. -कल्पयति-यितुं) or निर्दिश्य (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or नियुज्य (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं) or विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).
 FORE-ORDAINED, *p. p.* अग्रनिरूपितः-ता-तं, पूर्वनिर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, पूर्वप्रकल्पितः-ता-तं.
 FOREPART, *s.* अग्रभागः, पूर्वभागः, आदिभागः, प्रथमभागः, सम्मुखभागः.
 FORERANK, *s.* अग्रपदं, प्रथमपदं, प्रधानपदं, मुख्यपदं, श्रेष्ठपदयिः *f.*
 To FORE-RUN, *v. a.* अग्रे or अग्रतः or पुरः or प्राक् सृ (c. 1. सरति, सञ्चु) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति-तुं) or वृत् (c. 1. वर्त्तते-वर्त्तितुं).
 FORE-RUNNER, *s.* अग्रसरः, अग्रसरः, अग्रगः-गामी *m.* (न्), पुरोगः-गामी *m.*, प्रागामी *m.*, अग्रवर्त्ती *m.* (न्), अग्रगतः, पूर्वपुरुषः.
 FORESAID, *p. p.* पृथोक्तः-क्ता-क्तं, पृथोदितः-ता-तं, प्रागुक्तः-क्ता-क्तं.
 FORESAIL, *s.* नौकायस्थकूपकालक्षितं वायुयमनं or यातवसनं.
 To FORESAY, *v. a.* अग्रे or पूर्व पद (c. 1. वदति-दितुं) or प्रवद, भविष्यद् वद.
 To FORESEE, *v. a.* प्रदृश (c. 1. -पश्यति-दृष्टुं), उद्दृश, प्रवेक्ष for प्रावेक्ष (c. 1. -ईयते-क्षितुं), अग्रे or पूर्व दृश, अनागतं or परिणामं or भविष्यद् दृश or समीप्य अग्र ज्ञा (c. 9. जानाति-ज्ञातुं) or निरूप्य (c. 10. -रूपयति-यितुं).
 FORESIGHT, *part.* प्रपश्यन्-इयन्ती-इयत (न्), अग्रदर्शी-शिनी-शि (न्), अनागतदर्शी &c., पूर्वदर्शी &c., भविष्यदर्शी &c., दूरदर्शी &c., अन्तरक्षः-ज्ञा-ज्ञे, प्रवेक्ष्यन् &c. for प्रावेक्ष्यन् &c.
 FORESPEAK, *p. p.* पर्वक्षितः-ता-तं, प्रदृष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्दृष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्दृश्यमानः-ना-नं, अग्रनिरूपितः-ता-तं.
 To FORESHADOW, *v. a.* पूर्ववर्णनं कृ, पूर्वमूर्तिं कृ, अग्रे रूप्य (c. 10. रूपयति-यितुं).
 To FORESHAME, *v. a.* लज्ज in caus. (लज्जयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं).
 FORESHIP, *s.* नावः पूर्वभागः or अग्रभागः, नौकायभागः.
 To FORESHORTEN, *v. a.* मूर्तिं चित्रसमर्पणात् सम्मुखभागे हृस् (c. 10. हासयति-यितुं) or संह (c. 1. हरति-हर्त्तुं) or संक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते).
 To FORESHOW, *v. a.* प्रदृश in caus. (-दर्शयति-यितुं), अग्रे or पूर्व दृश or सूच्य (c. 10. सूचयति-यितुं), भविष्यत् सूच्य or वद (c. 1. वदति-दितुं).
 FORESHOWN, *p. p.* प्रदर्शितः-ता-तं, अग्रसूचितः-ता-तं, पूर्वसूचितः-ता-तं.
 FORESIGHT, *s.* पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, प्रवेक्षणं, प्रदर्शनं, परिणामदृष्टिः *f.*, अग्रनिरूपणं, भविष्यदर्शनं, दूरदृष्टिः *f.*, दूरदर्शनं, दीर्घदृष्टिः *f.*, परिवेदना.
 FORESKIRT, *s.* अग्रस्थो वस्त्राच्छलः, परिधानस्य अग्रच्छलः, अग्रतो वसनान्तः.
 To FORESPEAK, *v. a.* अग्रे वद (c. 1. वदति-दितुं), प्रवद, प्रख्याद (c. 1. -हरति-हर्त्तुं).
 FORESPENT, *a.* क्षीणबलः-ला-लं, आनतः-ना-नं, खिन्नः-खा-खं.
 FORESPOKEN, *a.* पृथोक्तः-क्ता-क्तं, पृथोदितः-ता-तं, प्रागुक्तः-क्ता-क्तं.

FOREST, *s.* अरण्यं-रणी-रणी, वनं-नी, अटविः-यो/-, गहनं, गहः, काननं, विपिनं, जङ्गलः-लं, दावः, दवः, जानारः-रं कुत्रे, रिक्ते, तन्के; 'forest on fire,' दावः, दावाग्निः *m.*, मुखाग्निः, मङ्किलः.
 FOREST, *a.* वन्यः-न्या-न्यं, आरण्यः-रणी-रणी-रणीकः-का-कं, जङ्गलः-ला-लं, जङ्गलः-ली-लं; 'produced in a forest,' वनजयः-वा-वं, अरण्यजः-जा-जं-जातः-ता-तं, अरण्यभवः-वा-वं, अरण्योत्पन्नः-चा-चं, अरण्यसम्भवः-वा-वं, अरण्य or वन in comp.: as, 'a forest tree,' वनपादपः, अरण्यवृक्षः, वनराजिः *m.*, वनस्पतिः *m.*, वन्यतरुः *m.*
 To FORESTALL, *v. a.* (Take beforehand) अग्रे or पूर्व or पूर्वतो यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आदा (c. 3. -दत्ते-दातुं), अग्रे गृहीत्वा नियु (c. 10. -वारयति-यितुं) or निधिप (c. 1. -पेधति-पेधुं).—(Buy beforehand) पूर्व क्री (c. 9. क्रीणाति, क्रीतुं), पूर्वक्रयं कृ, प्रख्या (c. 2. -ख्याति-तुं).
 FORESTALLED, *p. p.* पूर्वगृहीतः-ता-तं, पूर्वक्रीतः-ता-तं, प्रख्यातः-ता-तं.
 FORESTALLER, *s.* पूर्वक्रीता *m.* (न्), अग्रक्रयी *m.* (न्), सर्वप्रख्यानि विक्रयस्थानानयनात् पूर्व क्रीत्वा मूल्यवर्धकः.
 FORESTER, *s.* (Inhabitant of a forest) वनवासी *m.* (न्), अरण्यवासी *m.*, वनस्थायी *m.* (न्), वनस्थः, वनेचरः, वनचरः, वनचारी *m.* (न्), वनवर्त्ती *m.* (न्), वनीकाः *m.* (स), अरण्यकाः *m.* (स), वनाश्रयः, वनव्यवहारी *m.* (न्), अरण्यकः, अरण्यसद *m.*—(Overseer of the forests) अरण्यध्यक्षः, अरण्यरक्षकः.
 FORETASTE, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, अग्रभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पूर्वस्वादं, अग्रोपभोगः, पूर्वोपभोगः, पूर्वानुभवः, पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं.
 To FORETASTE, *v. a.* अग्रे or पूर्व or अग्रतो भुज (c. 7. भुंक्ते, भोक्तुं) or उपभुज or अनुभू or आस्वाद (c. 1. -स्वादति-दितुं), पूर्वभुक्तिं कृ, पूर्वस्वादनं कृ.
 FORETASTED, *p. p.* पूर्वभुक्तः-क्ता-क्तं, पूर्वस्वादितः-ता-तं, पूर्वानुभूतः-ता-तं.
 To FORETELL, *v. a.* अग्रे or अग्रतः or पूर्व पद (c. 1. वदति-दितुं) or प्रवद, भविष्यद् वद (c. 2. -वक्ति-क्तुं), प्रदृश in caus. (-दर्शयति-यितुं), अग्र दृश, अनागतं or परिणामं or भविष्यद् ज्ञापयति-यितुं).
 FORETELLER, *s.* अग्रवादी *m.* (न्), भविष्यद्वाक्ता *m.* (क्ते), भविष्यद्वादी *m.*, भविष्यद्वाक्ता, अनागतज्ञापकः, प्रदर्शकः, भविष्यदर्शकः, दवत्.
 To FORETHINK, *v. a.* पूर्व or अग्रे चिन्त (c. 10. चिन्तयति-यितुं) or प्रचिन्त or विमृश (c. 6. -मृशति-मृशतुं) or निरूप्य (c. 10. -रूपयति-यितुं), पूर्वविचिन्तनं कृ.
 FORETHOUGHT, *s.* पूर्वचिन्ता, अग्रचिन्ता, पूर्वविचिन्तनं-ना, अग्रविचिन्तनं, पूर्वविचारणं-णा, अग्रनिरूपणं, पूर्वविमर्शः, प्रसमीक्षा, प्रवेक्षणं, पूर्वदृष्टिः *f.*, दीर्घदृष्टिः *f.*, परिणामदृष्टिः, परिवेदना.
 To FORETOKEN, *v. a.* अग्रे or पूर्व दृश (c. 10. दर्शयति-यितुं) or सूच्य (c. 10. सूचयति-यितुं), प्रदृश, पूर्वलक्षणं or पूर्वचिह्नं दा, पूर्वलक्षणं भविष्यत् सूच्य.
 FORETOKEN, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलिङ्गं, भाषिलक्षणं, भाषिचिह्नं, भविष्यलक्षणं, भविष्यलिङ्गं.
 FORETOLD, *p. p.* पूर्वकथितः-ता-तं, प्रदर्शितः-ता-तं, प्राक्सम्भववादुक्तः-क्ता-क्तं.
 FORE-TOOTH, *s.* अग्रदन्तः, राजदन्तः, सम्मुखदन्तः, मुख्यदन्तः.
 FORETOP, *s.* मस्तकाग्रकेशः.—(Of a ship) कूपकाग्रे मञ्चकः.
 FORE-VER, *adv.* नित्यं, सर्वकालं, अनन्तकालं, शाश्वतीः समाः.
 FORE-WARD, *s.* सेनामुखं, ध्वजनिमुखं, सेनाग्रं, रणमूर्ध्नी *m.* (न्), शिरः *m.* (स्).
 To FORE-WARN, *v. a.* अग्रे or पूर्व बुध् (c. 10. बोधयति-यितुं) or प्रबुध् or प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or उपदिश or सन्दिश or ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), पूर्वलक्षणं दा.
 FORE-WARNED, *p. p.* पूर्वबोधितः-ता-तं, अग्रविज्ञापितः-ता-तं, पूर्वोपदिष्टः-ष्टा-ष्टं.

FORE-WARNING, s. अग्रप्रतीक्षा, पूर्वबोधनं, पूर्वोपदेशः, पूर्वविवक्षितः *f.*
To FORFEIT, v. a. दण्ड in pass. (दण्ड्यते), दण्ड दा; 'he forfeits the eighth part of his property,' स्वविक्रय्य अष्टमांशं दण्ड्यते.—(Lose one's right) स्वाधिकारात् or स्वसत्त्वाद् भंश (c. 4. भश्यति, भंशितुं) or परिभंश or प्रभंश or च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं) or प्रच्यु, हा in pass. (होयते) with instr. or abl. c., प्रहा; 'he forfeits his right,' तस्मात् स्वत्वम् अपवर्जते; 'his kingdom,' राज्यात् प्रभश्यति.
FORFEIT, s. दण्डः, धनदण्डः, अर्थदण्डः, हारितं, विहापितं, निक्षेपः, न्यासः.
FORFEITABLE, a. दण्ड्यः-दण्ड्या-दण्ड्यं, दण्डनीयः-या-यं, हेयः-या-यं.
FORFEITED, p. p. दण्डितः-ता-तं, भ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, हीनः-ना-नं, च्युतः-ता-तं; 'one who has forfeited his right,' हताधिकारः-रा-रं, च्युताधिकारः-रा-रं, अधिकाराद्भ्रष्टः-ष्टा-ष्टं; 'all his property,' सर्वस्यदण्डः-दण्डा-दण्डं, हतसर्वस्वः-स्वा-स्वं; 'his kingdom,' राज्यात्प्रभष्टः-ष्टा-ष्टं.
FORFEITURE, s. हानिः *f.*, भंशः, अपहारः, च्युतिः *f.*, नाशः, अपवर्जनं, वृद्धिः *f.*, दण्डदानं; 'of right,' स्वत्वहानिः *f.*, अधिकारहानिः, अधिकारभंशः; 'of property,' विज्ञहानिः *f.*, दायापवर्जनं.
FORGE, s. कुटिलिका, उष्मानं, अग्निकुण्डं, तमलोहघटनस्थानं, निर्माणस्थानं.
To FORGE, v. a. (Metals) तमलोहादि मुहुरादिना ताडयित्वा नानारूपेण घट (c. 10. घटयति-यितुं) or कुटिलिकायां विलाप्य घट or निर्मा (c. 2. -माति-तुं).—(Make) घट, निर्मा, कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), विरच (c. 10. रचयति-यितुं).—(Counterfeit) छलेन or कपटन कूप or निर्मा, कूट क, कपट क; 'forge a writing,' कपटलेख्यं क, कूटलेखं क.
FORGED, p. p. (Fabricated) घटितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं, रचितः-ता-तं, निर्मितः-ता-तं.—(Counterfeit) कात्पनिकः-की-कं, कृत्रिमः-मा-मं, कपटी-टिनी-टि (न), कूट or कपट in comp.; as, 'a forged document,' कपटलेख्यं, कूटलखः; 'a forged decree,' कूटशामनं; 'forged coin,' कूटसर्वस्वः.
FORGER, s. कूटकः, कूटकृत *m.*-कारः, कपटलेख्यकारी *m.* (न), कूटलेख्यकारकः, कपटिकः, कपटकारी *m.*, कृत्रिमलेखकृत.
FORGERY, s. कूटकरणं, कपटकरणं, कपटलेख्यकरणं, कूटलेख्यकरणं, कृत्रिमलेखकरणं, कूटता.—(That which is counterfeited) कपटलेखः.
To FORGET, v. a. विस्मृ (c. 1. -स्मरति-ते-स्मर्तुं), न स्मृ, अपस्मृ, भूतेरभंश (c. 4. भश्यति, भंशितुं) with nom. of thing forgotten, स्मृत्यपेतः-ता-तं भू, विस्मरणात् परित्यज् (c. 1. -त्यजति-त्यक्तुं), अथमर्षणं क.
FORGOTTEN, a. विस्मरणशीलः-ला-लं, विस्मारकः-का-कं, नष्टस्मृतिः-ति-ति, नष्टस्मृतिः-ति-ति, अपस्मृतिः-ति-ति, अनवहितः-ता-तं, प्रमत्तः-ता-तं.
FORGETFULNESS, s. विस्मृतिः *f.*, विस्मरणं, विस्मरणशीलता, अस्मृतिः *f.*, अस्मरणं, अपस्मारः, प्रस्मृतिः *f.*, स्मृतिभंशः, स्मृतिहानिः *f.*, स्मृतिनाशः, भ्रमः.
FORGIVE, s. घटनं-ना, निर्माणां, कल्पनं, रचना, कूटकरणं.
To FORGIVE, v. a. क्षम (c. 1. क्षमते-ति, क्षनुं), संक्षम, मुच (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), विमुच, अयमृज् (c. 6. -मृजति-मृष्टुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), मृष्य (c. 4. मृष्यति, मर्षितुं), मृष्टुं, c. 10. मर्षयति-यितुं), मृज् (c. 2. माष्टि-ष्टुं), क्षनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं), समनुज्ञा, मह् (c. 1. सहते, मोदुं), निर्यत (c. 10. -यातयति-यितुं); 'forgive injuries,' अपराधान् क्षम; 'forgive sins,' पापानि मृज् or अयमृज्; 'forgive a debt,' क्षणं त्यज्.
FORGIVEN, p. p. क्षान्तः-ता-तं, दोषमुक्तः-ता-तं, पापमुक्तः-ता-तं, विमोचितः-ता-तं, अवमृष्टः-ष्टा-ष्टं, पापमार्क्षितः-ता-तं.
FORGIVENESS, s. क्षमा, क्षान्तिः *f.*, पापमोचनं, पापमुक्तिः *f.*, दोषमुक्तिः *f.*, अपराध-

सहिष्णुता, पापमार्जनं, विमोचनं, कृपा, दया, मर्षणं; 'of a debt,' क्षणत्यागः.
FORGIVING, a. क्षमी-मिणी-मि (न), क्षमावान्-वती-वत् (त), क्षमान्वितः-ता-तं, क्षमायुक्तः-ता-तं, अपराधसहिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, दयालुः-लुः-लु, कृपालुः-लुः-लु.
FORGOTTEN, p. p. विस्मृतः-ता-तं, अस्मृतः-ता-तं, स्मृतिभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, स्मृत्यपेतः-ता-तं, अनर्गतः-ता-तं.
FORK, s. खाद्यमांसाद्युक्तोलनार्थं शूलविशेषः, कण्टकः; 'two-pronged,' द्विशिखशूलः, द्व्यशूलः; 'three-pronged,' त्रिशिखशूलः, त्र्यशूलः.
To FORK, v. n. (Divide in two) द्विशिखः-खा-खं भू, द्विशिखारूपेण भिन्नोभू or विभिद् in pass. (-भिद्यते), द्विशिखोभू.
To FORK, v. a. पृथीकशूलेन उञ्जुल् (c. 10. -तोलयति-यितुं) or उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्तुं).
FORKED, FORKY, a. द्विशिखः-खा-खं, द्व्यशः-या-यं, वज्रः-ज्रा-जं, कण्टकाकारः-रा-रं; 'having a forked tongue,' द्विजिह्वः-ह्वा-ह्वं, द्विरसनः-ना-नं; 'forked lightning,' विद्युज्जता, तडिज्जता, द्यौचं.
FORLORN, a. गतिहीनः-ना-नं, अगतिकः-का-कं, अशरणः-शा-शं, निःशरणः-शा-शं, सहायहीनः-ना-नं, निःसहायः-या-यं, असहायः-या-यं, अनाथः-या-यं, निराश्रयः-या-यं, एकाकी-किनी-कि (न), निरवलम्बः-सा-सं; 'on the forlorn hope,' त्यक्तजीवितः-ता-तं, त्यक्तप्राणः-णा-शं.
FORM, s. (Shape) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, धरिमा *m.* (न), विग्रहः, वपुः *n.* (म), वपः *n.* (स); 'in the form of a man,' नररूपेण; 'of regular form,' आकारशुद्धः-द्धा-द्धं.—(Manner, fashion) प्रकारः, रीतिः *f.*, विधः, विधिः *m.*, मार्गः, विधानं, प्रकृतिः *f.*, भेदः—(Established rule) विधिः *m.*, नियमः, स्थितिः *f.*, मन्त्रं, धर्मः, मर्यादा, व्यवस्था, क्रमः, आचारः, चर्या, व्यवहारः.—(Method) क्रमः—(Ceremony) नियमः, विधिः *m.*, संस्कारः—(Arrangement) विन्यासः, पर्यायः, प्रतिविधानं, विरचना.—(Long seat) दीर्घामनं, दीर्घपोठं, फलकं.—(Class of scholars) महाध्यायिनां पंक्तिः *f.*, छात्रपदं.—(Bed of a hare) शशकशय्या, शशकासनं, 'in due form,' यथाविधि, यथावत्, विधिवत्, विधितम्.
To FORM, v. a. कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सङ्गृ, अभिकृ, निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमीते, c. 4. -मायते-मातुं), विनिर्मा, कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), सङ्कूप, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), रच (c. 10. रचयति-यितुं), विरच, घट (c. 10. घटयति-यितुं); 'to form a plan,' उपायं प्रचिन्त (c. 10. -चिन्तयति-यितुं) or मनसा कूप; 'to form in clots, as blood,' रक्तगुन्मानं बन्ध (c. 9. बाधति, बन्धुं); 'to form an alliance,' मन्धा, सन्धिं कृ.
FORMAL, a. (Agreeable to established rule) नैयमिकः-की-कं, वैधिकः-की-कं, नियमानुसारी-रिणी-रि (न), रीत्यनुसारी &c., व्यावहारिकः-की-कं.—(Strictly ceremonious) अत्याचारः-रा-रं, आचारसेवी-विनी-वि (न), मध्याचारनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, नियमनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, नियमशीलः-ला-लं.—(Exact) यथार्थः-थी-थं, याथार्थिकः-की-कं, समञ्जसः-सा-सं.—(Constituent) वास्तवः-वी-वं.
FORMALIST, s. नियममात्रसेवी *m.*-विनी *f.* (न), धर्मक्रियामात्रनिष्ठः *m.*-ष्टा *f.*, धर्मकृत्यमात्रवलसी *m.*-क्षिनी *f.* (न), यमान् अकुर्वन्तो नियमान् केवलान् भजन् *m.* (त).
FORMALITY, s. (Observance of forms) नियममात्रसेवनं, धर्मक्रियामात्रनिष्ठा.—(Ceremoniousness) अत्याचारसेवनं, अत्यादरः, सभ्यरीतिनिष्ठा, एकान्ततः सभ्यनियमसेवनं; 'enough of this formality,' कृतं कृतम् आदरेण.

FORMALLY, adv. (According to established rule) विधिपूर्वक, यथाविधि, नियमानुसारेण, रीत्यनुसारात्. — (Ceremoniously) एकानादरेण, अत्यादरपूर्वक, अत्याचारसंवनात्, सम्भनियमानुसारात्.

FORMATION, s. निर्माणं, निर्मितिः *f.* रचना, विरचनं -ना, कल्पनं -ना, विधानं, करणं, घटनं, उत्पादनं, उत्पत्तिः *f.* जननं, उद्भवः, सम्भवः, सृष्टिः *f.* सञ्जनं.

FORMED, p. p. (Made) निर्मितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, कृतः -मा -मं, कारितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, सृष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्भूतः -ता -तं, मयः -यो -यं in comp.; 'formed of wood,' काष्ठमयः -यो -यं, काष्ठनिर्मितः -ता -तं, काष्ठघटितः -ता -तं. — (Shaped) रूपी -पिणी -पि (न), साकारः -रा -रं, आकार or आकृति in comp.; 'well-formed,' सुरूपः -पो -पं; 'formed like the moon,' चन्द्राकारः -रा -रं.

FORMER, s. (He that forms) कर्त्ता *m.* (ऋ), कारकः, कारी *m.* (न), निर्माता *m.* (तृ), विधायी *m.* (न), रचकः, विरचकः, सृष्टा *m.* (ष्टृ), उत्पादकः.

FORMER, a. (Before in time, preceding) पूर्वः -श्चै -श्चै, पौर्वाधिकः -को -कं, पूर्वतनः -नी -नं, प्राक्तनः -नी -नं, प्रथमः -मा -मं, आद्यः -द्या -द्यं, अग्रः -या -यं, प्राग्यामी मिनी -मि (न), प्राक् in comp.; as, 'former time,' प्राक्कालं, पूर्वकालं. — (Ancient, belonging to past time) प्राक्कालीनः -ना -नं, पूर्वकालीनः -ना -नं, गतकालीनः -ना -नं, अतीतकालीनः -ना -नं, अग्रकालीनः -ना -नं, प्राचीनः -ना -नं; 'former and latter,' पूर्वोपरः; 'belonging to a former existence' पौर्वादेहिकः -को -कं.

FORMERLY, adv. पूर्व, पूर्वे, पूर्वकाले, प्राक्काले, पूर्वतन, पुरा, प्राक्, भूतपूर्व, भूतकाले, अतीतकाले, गतकाले, अग्रे, पुरस्तात्, पुरस्; 'as formerly,' यथापूर्वः; 'done formerly,' पूर्वकृतः -ता -तं; 'formerly stated,' पूर्वोक्तः -क्ता -क्तं, पूर्वोदितः -ता -तं; 'formerly seen,' पूर्वदृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'formerly informed,' विज्ञापितपूर्वः -श्चा -श्चै.

FORMIDABLE, a. भयङ्करः -रा -रं, भयानकः -को -कं, भयावहः -हा -हं, चामकरः -री -रं, भीरुमयः -यो -यं, भयजनकः -का -कं, भयदः -दा -दं, शङ्काकरः -रा -रं, प्रतिभयः -या -यं, भीषणः -शा -शं, भैरवः -वी -वं, दारुणः -या -यं.

FORMIDABLENESS, s. भयानकत्वं, भयजनकता, भीषणता, दारुण्यं.

FORMIDABLY, adv. भयानकं, दारुणं, भैरवं, भयङ्करप्रकारेण.

FORMLESS, a. अरूपः -पो -पं, अपिणी -पि (न), नीरूपः -पा -पं, अनाकारः -रा -रं, निराकारः -रा -रं, निराकृतिः -ति -ति, आकृतिहीनः -ना -नं, अमूर्तः -क्ता -क्तं.

FORMULA, FORMULARY, FORMULE, s. (Prescribed rule) विधिः *m.*, सूत्रं, नियमः, रीतिः *f.*, व्यवस्था, स्थितिः *f.*, विधः -धा -धानं; 'book of forms,' विधियन्त्रः, नियमग्रन्थः, सूत्रग्रन्थः.

To FORNICATION, v. n. वेश्यां गम (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अभिगम or सेव (c. 1. सेवते -वितुं), व्यभिचर (c. 1. चरति -रितुं), व्युच्चर, पल्लस्त्रीभिः सह सम्भोगं कृ.

FORNICATION, s. वेश्यागमनं, वेश्यासेवा, पल्लस्त्रीभिर्गमनं, स्त्रीसेवा, पल्लस्त्रीसम्भोगः, व्यभिचारः, व्यभिचारकर्म *n.* (न), जारकर्म *m.*, लम्पटता.

FORNICATOR, s. वेश्यागामी *m.* (न), गणिकासेवी *m.* (न), पल्लस्त्रीसम्भोगी, व्यभिचारी *m.* (न), लम्पटः.

FORNICATRIS, s. पुञ्चली, पुरुषगामिनी, परपुरुषगामिनी, व्यभिचारिणी, चण्चकी, अभिसारिका, निशाचरी.

To FORSAKE, v. a. त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, त्यक्तव्यं, हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, विहा, प्रहा, अपोहा, उत्सृज् (c. 6. -सृजति

-सृष्टुं), विमृज्, अतिसृज्, व्यपसृज्, रह (c. 10. रहयति -यितुं), विरह उत्सृज् (c. 6. उत्सृजति -त्सृक्तुं), प्रोक्त, परिह (c. 1. हरति -हन्तुं).

FORSAKEN, p. p. त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, विसर्जितः -ता -तं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, प्रोक्तः -ता -तं.

FORSAKER, s. त्यागी *m.* (न), त्यक्ता *m.* (ऋ), परित्यागी *m.* (न).

FORSAKING, s. त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, प्रोक्तनं, विसर्जनं, विरहः.

FORSOOTH, s. नाम, किल, सर्वं, सत्यमेव, नूनं, खलु, अवश्यं.

To FORSWEAR, v. a. (Renounce with oath) शपथेन or शपथपूर्वकं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or निहु (c. 2. -हुते -होतुं).

To FORSWEAR, v. n. (Swear falsely) मिथ्याशपथं कृ, मृषा शपथं कृ, मिथ्या शप (c. 1. शपति -ते, c. 1. शपयति, शप्नुं), असत्यं शपथं कृ, मिथ्यादिव्यं कृ.

FORSWERER, s. (One that renounces on oath) शपथपूर्वकं त्यागी *m.* (न). — (False swearer) मिथ्याशपथकारी *m.* (न).

FORSWORN, p. p. (Renounced on oath) शपथपूर्वकं त्यक्तः -क्ता -क्तं or परित्यक्तः क्ता क्तं - Perjured) असत्यशपथः -था -थं.

FORT, s. (Fortified place) दुर्ग, कोटिः *f.*, कूटः, कूटः, कूटः, शिखरी *m.* (न), गुल्मः, मन्थरः.

FORTE, s. (Strong point) अग्रगुणः, उत्कृष्टगुणः, श्रेष्ठगुणः.

FORTH, s. (A way) मार्गः, पथः, वली *n.* (न), अयनं.

FORTH, adv. (Forward, out). Expressed by अग्रे, प्रकाशं, प्र, निर, वहिम, उत; as, 'to go forth, निर्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), वहिगम; 'call forth,' प्रयुत (c. 10. -वञ्चयति -यितुं), प्रोत्सह (c. 10. -साहयति -यितुं); 'set forth, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), प्रादुर्भू प्रकटीकृ, निर्दिष्ट (c. 2. -दिशति -दिष्टुं), द्रष्टव्यं (c. 1. -दर्शयति -यितुं), 'burst forth' उच्चर (c. 7. -भिनक्ति -भेत्तुं), प्रोद्गच्छ (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), 'from that time forth' तदाप्रभृति, ततःप्रभृति, ततः, तद्विनाशप्रभृति; 'from this time forth,' अद्यप्रभृति, अद्यारभ्य, अद्यारभ्य.

FORTH, v. n. निर, वहिम, प्र, उत, 'going forth' निर्वाणं, प्रयाणं, वहिगमनं, प्रस्थान.

FORTHCOMING, a. आगामी -मिनी -मि (न), आगमन्यः -व्या -व्यं, उपस्थायी -यिनी -यि (न).

FORTHWITH, s. सद्यम्, अचिरात्, अचिरं, मपदि, कटिति, तदनन्तरं, अतःपरं, अनन्तरं, ततम्, तत्क्षणम्, आशु, क्षिप्रं, अविलम्बितं, तत्काले.

FORTIETH, a. चत्वारिंशः -शी -शं, चत्वारिंशत्तमः -मा -मं.

FORTIFICATION, s. (The act) दुर्गकरणं, परिखाप्राचीरादिनिर्माणं, परिक्रिया. — (The works themselves) दुर्ग, प्राचीरं, परिखा, नगरपरिगतं परिखाप्राचीरादि, परिकूटं, गुप्तिः *f.*, कूटः, कूटः, कोटः.

FORTIFIED, p. p. परिखाप्राचीरादिवेष्टितः -ता -तं, प्राचीरावृतः -ता -तं, गुप्तः -मा -मं, सज्जः -क्ता -क्तं, दृढीकृतः -ता -तं; 'a fortified city,' दुर्गपुरं, दुर्गनगरं, प्राचीरावृता नगरं.

FORTIFIER, s. दुर्गकारी *m.* (न), प्राचीरकर्त्ता *m.* (ऋ), संस्तम्भकः.

To FORTIFY, v. a. (Surround with a wall, ditch, &c.) परिखा प्राचीरादिना परिवेष्ट (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or परिवृ (c. 5. -वृणोति -वृणतुं -रीतुं), दुर्गं कृ. — (Confirm, strengthen) दृढीकृ, स्थिरीकृ, संस्तम्भ (c. 5. -स्तम्भोति -स्तम्भितुं).

FORTIOR, A. (Argument) दृष्टापूर्वपक्षेन वितर्कः.

FORTITUDE, s. स्थैर्यं, धैर्यं, धीरत्वं, धृतिः *f.*, स्थिरता, मनःस्थैर्यं, चित्तस्य स्थैर्यं, वीर्यं, वीरता, शौर्यं, शूरता, साहसं, पौरुषं, निर्भयता.

FORTSIGHT, *s.* पक्षः, द्विभ्रातः, मासाद्वै, अर्द्धमासः.

FORTRESS, *s.* दुर्ग, कोटि: *f.* कोटः, कूटः, कुटः, शिखरी *m.* (नं), गुल्मः, मन्यरः; 'governor of a fortress' दुर्गधिकारी *m.* (नं), दुर्गाध्यक्षः, कोटिपालः.

FORTUITOUS, *a.* आकस्मिकः -की -कं, दैविकः -की -कं, दैवाधीनः -ता -नं, दैवायत्तः -ता -नं, आपातिकः -की -कं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, अचिन्तितः -ता -नं, अकस्माद्वृत्तः -ता -नं, अकस्मादुत्पन्नः -ता -वं.

FORTUITOUSLY, *adv.* अकस्मात्, दैवात्, दैवयोगात्, दैववशात्, अदृष्टवशात्.

FORTUITY, *s.* दैवयोगः, दैव, दैवाधीनता, अदृष्ट, आकस्मिकत्व.

FORTUNATE, *a.* सौभाग्यवान् -वती -वत् (तं) or भाग्यवान्, धन्यः -न्या -न्ये, पुण्यवान् -वती -वत् (तं), शम्भवान् &c., श्रीमान् -मती -मत् (तं), मङ्गलः -ला -लं, कल्याणः -गा -गं -णी -णिनी -नि (नं), शुभः -भा भं, कुशलः -ला -लं, कुशलशाली -लिनी -लि (नं), सुखभागी -गिनी -गि (नं), महाभागः -गा -गं, सुभगः -गा -गं, मुकृती -तिनी -ति (नं), लक्ष्मीवान् &c., श्रीयुक्तः -क्ता -क्तं, भद्रः -द्रा -द्रं, शिवः -वा -वं.

FORTUNATELY, *adv.* सौभाग्येन -रघात्, कल्याणात्, कौशल्यात्, माङ्गल्येन, दिव्या, श्रिया, सुभागे.

FORTUNATENESS, *s.* सौभाग्यवत्त्वं, पुण्यवत्त्वं, धन्यता, कल्याणता, माङ्गल्यं.

FORTUNE, *s.* (Goddess) लक्ष्मीः, श्रीः—(Chance, destiny) देव, भाग्यं, भागधेयं, भवितव्यता, दैवयोगः, दैवदशा, अदृष्ट, कृतान्तः, नियतिः *f.* विधिः *m.*, गतिः *f.*, दैविकं, दिष्टं, रिष्टं, कालनियोगः—(Good fortune) सौभाग्यं, कल्याणं भद्रं, शुभं, शिवं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कुशलं -लता, कांशान्यं, श्रीः, लक्ष्मीः, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद *f.*, शम्भे *m.* (नं) अयः, पुण्योदयः; 'bad fortune' दुर्भाग्यं, दुर्दैवं.

To FORTUNE, *v. n.* देवाद घट (c. 1. घटते -टितुं) or सम्पद (c. 4. -पद्यते पद्युं).

FORTUNE-HUNTER, *s.* विवाहार्थं धनवतीं स्त्रीम् अन्विष्यति यां जनः.

FORTUNE-TELLER, *s.* दैवज्ञः -ज्ञा, विप्रश्चिका, गणकः -की, मङ्गलादेशवृत्तः, मङ्गलामङ्गलादेशी *m.* (नं), आदेशी *m.*, शुभाशुभदर्शनाजीवः, काञ्चनिकः.

FORTUNE-TELLING, *s.* दैवप्रश्नः, शुभाशुभदर्शनं, मङ्गलादेशः, जातकं.

Forty, *s.* चत्वारिंशत् *f.* sing.: 'forty-one,' एकचत्वारिंशत्; 'forty-two,' द्वाचत्वारिंशत्; 'forty-three,' त्रयश्चत्वारिंशत्; 'forty-four,' चतुश्चत्वारिंशत्.

Forward, *a.* (At the fore part) अग्रस्थः -स्था -स्थं, सम्मुखस्थः -स्था -स्थं, सम्मुखीनः -ना -नं, प्रष्टः -ष्टा -ष्टं—(Prompt, eager) उद्युक्तः -क्ता -क्तं, उद्यतः -ता -नं, प्रयुत्पन्नः -न्ना -न्नं, अचिलसः -सा -सं, प्रसृतः -ता -नं, अग्रः -ग्रा -ग्रं, प्रगल्भः -न्भा -न्नं, प्रचरतः -रता -रतं—(Bold) निर्लेजः -ज्जा -ज्जं, प्रगल्भः -न्भा -न्नं, अप्रतिभः -भा -भं, प्रतिभानवान् वती-वत् (तं)—(Before its time) अपूर्णकालः -ला -लं, आकालिकः -की -कं, आकालभयः -या -वं, प्राक्पूर्णाकालात् पक्षः -क्षा -क्ते—(Advanced in learning) कृतागमः -मा -मं, कृतविद्यागमः -मा -मं—(Anterior) अग्रः -ग्रा -ग्रं.

Forward, *adv.* (In front) अग्रं, अग्रतस्, पुरस्, पुरतस्, पुरस्तात्, अभितस्, अभिमुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखं, or expressed by प्र or आ; 'going forward,' प्रगमनं, प्रस्थानं, अग्रगमनं; 'to go forward and backward,' प्रतिगतगतं कृ, गतागतं कृ, गमनागमने कृ, यातायातं कृ; 'from this day forward,' अद्यारभ्य, अद्यप्रभृति, अधुनारभ्य, अद्यावधि.

To forward, *v. a.* (Advance, promote) पुरस्कृ, उपकृ, साहाय्यं कृ, सहायत्वं कृ, प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), उद्युज्, प्रवृष् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), प्रवृत् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), उद्योगं कृ—(Accelerate) त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं), सन्वर, -(Send forward) प्रे (c. 10.

-ईरयति -यितुं), पुरस्कृ.

FORWARDED, *p. p.* पुरस्कृतः -ता -नं, प्रेरितः -ता -नं, संचारितः -ता -नं.

FORWARDNESS, *s.* (Promptness) प्रयुत्पन्नता, उद्योगः, उद्यमः, उत्साहः, उद्युक्ता, सयत्नता, प्रवृत्तिः *f.* अचिलसः—(Eagerness) प्रचरता, व्यग्रता, तीक्ष्णता—(Boldness) प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, निर्लेजत्वं, प्रतिभा-भानं—(Advance before the usual time) प्राक्पूर्णाकालात् पक्षता—(In learning, &c.) विद्यागमः, आगमः.

FOSSE, *s.* परिखा, खातं-तकं, खातभूः *f.*, खेयं, अखातं, अवटः.

Fossil, *s.* धातुः *m.*, धातुद्रव्यं, उपधातुः *m.*, शिलाजं, शिलाभवं, शिलोत्पन्नं, शिलोद्भवं, उत्खातद्रव्यं, प्रस्तरः.

Fossil, *a.* शिलाजः -जा -जं, शिलोद्भवः -वा -वं, उत्खातः -ता -नं.

Fossilist, *s.* शिलाजद्रव्यगुणधर्मादितत्त्वज्ञः, धातुविद्वांसः.

To FOSTER, *v. a.* पुष् (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्णाति, पोषितुं, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्, पाल (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल, वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, प्रवृष्, भृ (c. 1. भरति -ते, भर्तुं), अनुवृष् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), लल (c. 10. लालयति -यितुं), तेजो वृष्, उपकृ.

FOSTER-BROTHER, *s.* धात्रीपुत्रः, एकस्तनपायी भ्राता *m.* (तृ).

FOSTER-CHILD, *s.* पोष्यपुत्रः -त्री, परिष्कृतः -स्कृतः, परिष्कृतः -च्छन्नः, परभृतः -ता.

FOSTER-DAM, *s.* धात्री, धात्रेयिका, प्रतिपालिका, अङ्गपाली.

FOSTER-EARTH, *s.* धात्री मृत्तिका, पोषणभूमिः *f.*, प्रतिपालकभूमिः *f.*

FOSTER-FATHER, *s.* धाता *m.* (तृ), पालकपिता *m.* (तृ), प्रतिपालकः, अन्नदाता *m.* (तृ).

FOSTER-MOTHER, *s.* धात्री, धात्रेयिका, पुषः *f.*, अङ्गपाली, मातृका.

FOSTER-SISTER, *s.* धात्रेयिका, धात्रेयी, एकस्तनपायिनी स्वसा *f.* (मृ).

FOSTER-SON, *s.* पोष्यपुत्रः, पोष्यसुतः, पोष्यसन्तानः, परिष्कृतः.

FOSTERED, *p. p.* पोषितः -ता -नं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पालितः -ता -नं, प्रतिपालितः -ता -नं, वर्धितः -ता -नं, संवर्धितः -ता -नं, भर्त्रिमः -मा -मं—(By another) परभृतः -ता -नं, परपुष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्यवर्धितः -ता -नं.

FOSTERING, *s.* पालकः, प्रतिपालकः, पालयिता *m.* (तृ), पोषकः, पोष्टा *m.* (तृ).

Foul, *a.* (Filthy, impure) मलिनः -ना -नं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (तं), मलीमसः -सा -सं, मलीयान् -यसी -यः (स्), मलदूषितः -ता -नं, कलुषः -या -यं -पी -पिणी -पि (नं), अमेध्यः -ध्या -ध्यं, कुत्सितः -ता -नं, कज्जलः -ला -लं, आविलः -ला -लं, अपवित्रः -त्रा -त्रं, अशुद्धः -द्धा -द्धं—(Muddy) मलपट्टी -ट्टिनी -ट्टि (नं), पट्टिलः -ला -लं, काह्नः -मी -मं—(Detestable) गर्हितः -ता -नं, गरीः -द्या -ध्यं—(Wicked) दुष्टः -ष्टा -ष्टं—(Obscene) अवाच्यः -च्या -च्यं—(Unfair) कूटकः -का -कं, धिपमः -मा -मं, कूट in comp.: 'foul play,' कूटता—(Unfavourable) अननुकूलः -ला -लं—(Foul weather) दुहितं—(Foul air) पृतिवातः; 'foul smell,' पृतिगन्धः; 'to fall foul of each other,' प्रतिमुखम् आगत्य परस्परं शरीरसमायातं कृ.

To FOUL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), आविल (nom. आविलयति -यितुं), समलीकृ.

FOUL-FEEDING, *a.* मलभुक् *m. f. n.*, मलभोजी-जिनी-जि (नं), कुत्सिताहारभुक्.

FOULLY, *adv.* मलिनं, समलं, अमेध्यं, कुत्सितं, गर्हितं, अतिदुष्टं.

FOUL-MOUTHED, *a.* दुर्मुखः -खी -खं, वादुष्टः -ष्टा -ष्टं, मुखरः -रा -रं, अचङ्कुसः -खा -खं, मुखशफः -फा -फं, मुखशीलः -ला -लं, कटुभाषी -षिणी -पि (नं).

FOULNESS, *s.* मलित्वं, समलता, मलवत्त्वं, कलुषत्वं, कालुष्यं, अमेध्यता -त्वं, अशुद्धता, अपवित्रत्वं, अशुचित्वं, कुत्सितत्वं, गरीता, पृतित्वं.

FOUND, *p. p.* आसादितः -ता -नं, समासादितः -ता -नं, अधिगतः -ता -नं, प्राप्तः -मा -मं, प्रपन्नः -न्ना -न्नं, निरूपितः -ता -नं; 'having found,' आसाद्य.

To FOUND, *v. a.* (Lay the foundation) मूलं न्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं) or धा (c. 3. दधाति, धातु) or रुह् in caus. (रोपयति -यितुं). —(Build) निर्मा (c. 2. -माति -तुं or in caus. मापयति -यितुं), कृ in caus. (कारयति -यितुं). —(Establish) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, रुह् in caus., प्रतिनिधा.

FOUNDATION, *s.* (Of a house) भित्तिमूलं, भित्ति: *f.*, गृहभूमि: *f.*, वेष्टमभू: *f.*, वास्तु: *m.* -स्तु *n.*, गृहपोतकः, पोतः, पोटा, कुट्टिमं, मुतलः, तल्लिमं, गृहप्रतिष्ठा. —(Basis of any thing) मूलं, यस्तु *n.*, उपरम्भः, अधोभागः. —(Endowment) प्रतिष्ठा; 'to lay the foundation of a house,' इष्टकान्यासं कृ, भित्तिन्यासं कृ.

FOUNDED, *p. p.* प्रतिष्ठापितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं, न्यस्तमूलः -ला -लं, स्थापितः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं, मूलः -ला -लं; as, 'founded on knowledge,' ज्ञानमूलः -ला -लं.

FOUNDER, *s.* स्थापकः, प्रथमस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, निर्माता *m.* (तृ), प्रयोजकः, प्रवर्तकः, आरम्भकः, आदिकर्त्ता *m.* (तृ); 'of a religion,' प्रवर्तकाचार्यः. —(Caster of metals) व्योकारः.

FOUNDER, *v. n.* समुद्रमध्ये जलाविष्टत्वात् मत्तु (c. 6. मज्जति -जितुं).

FOUNDERED, *p. p.* समुद्रमध्ये जलाविष्टत्वात् प्रमग्नः -गना -ग्नं or मग्नः.

FOUNDERY, FOUNDRY, *s.* सन्धानी, कुप्यशाला, लोहादिविलयनशाला.

FOUNDLING, *s.* त्यक्तबालकः, उन्मिक्तबालकः, मातृपितृविरहितो बालः, उत्कृष्टबालः, अनुवृष्टपितृको बालकः.

FOUNDRESS, *s.* स्थापकी, प्रथमस्थापिका, निर्मात्री, प्रवर्तिका, आरम्भकर्त्त्री.

FOUNT, FOUNTAIN, *s.* प्रथमयणं, निम्नरः, करः -रा -री, स्रवः, जलाकरः, उत्सः, प्रपा, कूपः; 'artificial,' शृङ्ग. —(Source, original) मूलं, योनिः *m. f.*, आदिः *m.*, हेतुः *m.* —(Of types). See FONT.

FOUR, *a.* चत्वारः *m. pl.* चतस्रः *f. pl.* चत्वारि *n. pl.* (चतुर्), चतुष्टयः -यी -यं. The neut. of this last word expresses 'the aggregate of four,' and sometimes 'four' itself; as, 'four hours,' दशचतुष्टयः 'in four ways,' चतुर्विधः -धा -यं, चतुर्धा; 'four times,' चतुः ind., चतुःकृत्वस् ind.

FOUR-CORNERED, *a.* चतुरस्रः -सा -सं, चतुष्कोणः -शा -शं.

FOUR-FACED, *a.* (Brahmā) चतुर्मुखः, चतुराननः, चतुर्वदनः, चतुर्वक्त्रः.

FOUR-FOLD, *a.* चतुर्गुणः -शा -शं, चतुर्विधः -धा -यं, चतुःप्रकारः -रा -रं, चतुष्टयः -यी -यं, चतुरङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (न), चतुर्धा.

FOUR-FOOTED, *a.* चतुष्पादः -दा -दं, चतुष्पदः -दा -दं, चतुष्पाद् *m. f. n.*

FOURSCORE, *a.* अशीतिः *f. sing.*, अशीतिसंख्यकः -का -कं, विंशकचतुष्टयः 'four score years of age,' अशीतिकः -का -कं.

FOURSQUARE, *a.* चतुरस्रः -सा -सं, चतुष्कोणः -शा -शं.

FOURTEEN, *a.* चतुर्दश *m. f. n.* (न), चतुर्दशसंख्यकः -का -कं, सप्तद्वयं.

FOURTEENTH, *a.* चतुर्दशः -शी -शं.

FOURTH, *a.* चतुर्थः -थी -थी -थं, तुरीयः -या -यं -यकः -का -कं, तृतीयः -थी -थी, पादिकः -की -कं; 'a fourth part,' चतुर्भागः, चतुर्थांशः, पादः, पादिनः.

FOURTHLY, *adv.* चतुर्थतस्, तुरीयतस्, चतुर्थस्थाने, चतुर्थपदे.

FOUR-WHEELED, *a.* चतुश्चक्रः -क्षा -कं, चतुश्चक्रयुक्तः -क्षा -कं.

FOWL, *s.* (A winged animal) पक्षी *m.* -पक्षिणी *f.* (न), खगः, विहगः, विहङ्गमः, पतंगः, पतङ्गी *m.* (न), शकुनः, शकुनिः *m.* —(Gallinae or domestic fowl) कुक्कुटः -टी, चरणापुष्टः, कृकवाकः *m.*, तावचूडः; 'wild-fowl,' रज्जुदालकः.

To FOWL, *v. n.* पक्षिणो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), शकुन (nom. शकुनयति -यितुं),

पक्षिबन्धेन उपजोव् (c. 1. -जोषति -वितुं).

FOWLER, *s.* बाधः, शाकुनिकः, लुब्धकः, जालिकः, वागुरिकः, पक्षिग्राहकः, पक्षिबन्धी *m.* (न), पक्षिबन्धजीवी *m.* (न).

FOWLING, *s.* पक्षिधरणं, पक्षिग्रहणं, पक्षिधातः, पक्षिबन्धः, पक्षिमारणं.

FOWLING-PIECE, *s.* पक्षिमारणे प्रयुक्ता लघ्वी आग्नेयनाडी.

FOX, *s.* लोमशा -शी, लोमालिका, उल्कामुखी, शृगालः -ली -लिका, किस्त्रि: *f.*, खिस्त्रि: *f.*, खिस्त्रि: -रा, क्रोष्टा *m.* (हु), भूरिमायः; 'flying-fox,' वातुलि: *f.*, वल्गुलः.

FOX-GLOVE, *s.* रक्तपुष्पो द्विपर्णीय ओषधिभेदः.

FOX-HOUND, *s.* शृगालाखेटिकः, लोमशाखेटिकः, शृगालाद्यनुसरणे शिक्षितो मृगव्यकुङ्कुरः, शृगालारि: *m.*

FOX-HUNT, *s.* शृगालानुसरणं, शृगालाखेटः, लोमशाद्यनुधावनं.

FOX-HUNTER, *s.* शृगालाखेटकः, शृगालानुसारी *m.* (न), लोमशानुधावकः.

FOX-LIKE, *a.* बहुमायः -या -यं, शृगालधर्मी -र्मी -र्मं (न), विदग्धः -ग्धा -ग्धं.

FRACTION, *s.* (In arithmetic) भिन्नं, भागः, संशः, राशि: *m. f.*, राशि-भागः, संपूर्णः; 'multiplication of fractions,' भिन्नगुणनं; 'addition,' भिन्नसङ्कलितं; 'subtraction,' भिन्नव्यकलितं; 'division,' भिन्नभागहरः; 'square of a fraction,' भिन्नवर्गः; 'cube,' भिन्नघनं; 'assimilation of fractions,' भागजाति: *f.*

FRACTIONAL, *a.* भागिकः -की -कं, भागी -गिनी -गि (न), संपूर्णः -र्णो -र्णं.

FRACTIONOUS, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न), मुलभकोपः -पा -यं, प्रतीपः -पा -यं.

FRACTIONOUSLY, *adv.* कलहकारिण्यत्, कलहकरणाथं, प्रतीपयत्.

FRACTURE, *s.* भङ्गः, भेदः, विभङ्गः, भङ्गनं, भटनं, विभेदः, भक्ति: *f.*, प्रभङ्गः, खण्डनं, विदारणं. —(Of a bone) अस्थिभङ्गः, अस्थिभेदः, अस्थिभोटनं.

To FRACTURE, *v. a.* भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कं), प्रभङ्ग, विभङ्ग, भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेम्), विभिद्, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), निद् (c. 10. दारयति -यितुं), शकलाकृ. (bone) अस्थि भङ्ग or भिद् or बुद् (c. 10. चोटयते -यितुं).

FRACTURED, *p. p.* भग्नः -गना -ग्नं, भिन्नः -न्ना -न्नं, खण्डितः -ता -तं, विभितः -न्ना -न्नं, रुग्नः -गना -ग्नं, खण्डितः, र्णो -र्णं, शकलीकृतः -ता -तं, बुद्धि -ता -तं.

FRAGILE, *a.* भङ्गुरः -रा -रं, भिदुरः -रा -रं, सुभङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सुभेद्यः -द्या -द्यं, सुखभेद्यः -द्या -द्यं, सुखगमनीयः -या -यं, विनश्यदः -रा -रं.

FRAGILITY, *s.* भङ्गुरत्वं ता, भिदुरता, सुभङ्गत्वं सुभेद्यता, सुखगमनीयता, विनश्यत्वं, कामलता प्रापिता शीघ्रता.

FRAGMENT, *s.* खण्डः -खंडं -खंडकः, भिन्नं, भिन्नं, भित्ति: *f.*, दलं, विदलं, भागः, संशः, शकलः -लं, संपूर्णः, विडं, विद *f.*, विकिरः, छः, आदिष्टं; 'in fragments,' खण्डशम्, खण्डं खण्डं, भागशम्; 'in a thousand fragments,' सहस्रखण्डशः, सहस्रधा.

FRAGMENTARY, *a.* खण्डी -खण्डनी -खण्ड (न), भागी -गिनी -गि (न), खण्डमयः -यी -यं.

FRAGRANCE, FRAGRANCY, *s.* सुगन्धः, सुगन्धि: *m.* -न्धिता, सौगन्ध्यं, गन्धः, उपगन्धः, आमोदः, मोदः, सुरभिः *m.*, सौरभ्यं, सुवासः, वासः, परिमलः, तिक्तः, निर्हारः.

FRAGRANT, *s.* सुगन्धः -न्धा -न्धं -न्धि: -न्धि: -न्धि, सौगन्धिकः -की -कं, गन्धी -न्धनी -न्धि (न), सगन्धः -न्धा -न्धं, गन्धवहः -हा -हं, गन्धवान् -वती -वत् (त), सुरभिः -भि: -भि, सुवासिकः -का -कं, सवासः -सा -सं, आमोदी -दिनी -दि (न), आमोदः -दा -दं, तिक्तः -क्ता -कं, कपायः -या -यं.

FRAGRANTLY, *adv.* सगन्धं, सुगन्धेन, आमोदं, सवासं, सुरभि, तिक्तं.

FRAIL, *a.* भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः -रा -रं, क्षयी -पिणी -पि (न), नष्टरः -रा -रं, विनश्यदः -रा -रं, द्रुतापायः -या -यं, क्षणविध्वंसो -सिनी -सि

(न) सद्यःपाती-तिनी-ति (न), अनियः-त्या-त्वं, अस्थायी-यिनी-यि (न).
FRAIL, *s.* (Basket made of rushes) दृष्टमयः or नलमयः पेटकः.
FRAILTY, *s.* भङ्गुरता-त्वं, अस्थिर्यं, अधीनता, दीर्घस्य, अल्पशक्तित्वं, क्षयिता, नष्टरत्नं, अनित्यता, अस्थायिता.
To FRAME, *v. a.* (Fabricate, form) कृ, सङ्गृ, निर्मा (c. 2. -माति -तुं, c. 3. -मिमीते, c. 4. -मायते), कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), घट् (c. 10. घटयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं). —(Adjust, shape) विरच्, संविधा, समाधा, विन्यस् (c. 4. -सस्यति -समितुं). —(Compose) रच्, विरच्, निबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं). —(Conform) सादृश्यं कृ, आनुरूप्यं कृ, सदृशीकृ: 'frame a plan in the mind,' उपायं मनसा कूप.
FRAME, *s.* (Fabric) निर्माणं, कल्पनं -ना, घटनं. —(Form) आकारः, आकृतिः *f.* रूपं. —(Body) शरीरं, देहः, गात्रं, गात्रकं, कायः, मूर्तिः *f.*, सङ्गं, वपुः *m.* (स); 'of a hardy frame,' वज्रदेही -हिनी -हि (न). वज्रशरीर -रिणी -रि (न). —(Stand, support) मध्यः -धकः, वृद्धः -धकः, तलः, उपलम्भः. —(Of a picture) चित्रकोशः, चित्रावरणं, चित्रावष्टनं, चित्रपरिगतं काष्ठादि. —(Of a window) यातायनपरिगतं काष्ठादि. —(State) स्थितिः *f.*, भावः, अवस्था, वृत्तिः *f.*, दशा; 'frame of mind,' मनोभावः, मनःस्थितिः *f.*, चित्रवृत्तिः *f.*; 'frame of body,' शरीरस्थितिः *f.* —(Structure, system) संस्थानं, संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, रीतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, व्यूहः -हनं.
FRAMED, *p. p.* रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं, कृतः -ता -तं, विहितः -ता -तं.
FRAMER, *s.* रचकः, विरचकः, कर्त्रा *m.* (त्रं), कारकः, निबन्धा *m.* (न्तृ).
FRANCHISE, *s.* पारजनाधिकारः. —(Freedom from burden) मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः, अकरत्वं, निष्करत्वं, स्वाधीनता.
To FRANCHISE, *v. a.* मुच् (c. 6. मुचयति, मोक्ते, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच्.
See FRANCHISE.
FRANGIBILITY, *s.* भङ्गुरत्वं -ता, भिदुरता, सुभङ्गुरत्वं, सुभेद्यता, खण्डनीयता.
FRANGIBLE, *a.* भङ्गुरः -रा -रं, खण्डनीयः -या -यं, भेद्यः -द्या -द्यं.
FRANK, *a.* (Ingenuous, candid) अकपटः -टा -टं, निष्कपटः -टा -टं, अमायः -या -यं, अमायिकः -की -कं, मायाहीनः -ना -नं, विमलात्मा -त्मा -त्मा (न), विमलार्थकः -का -कं, अवक्रः -क्रा -क्रं, अगूढभावः -या -यं, सरलः -ला -लं, दक्षिणः -शा -शं, निर्व्यलीकः -का -कं. —(Generous) उदारः -रा -रं.
FRANK, *s.* (Coin) रूप्यमुद्राविशेषः. —(Letter carried without postage) मृत्यं विना वाहनीयं पत्रं. —(The mark which makes it free) इदं पत्रं मृत्यं विना वाहनीयम् इति पत्रोपरि मृचकं चिह्नं.
To FRANK, *v. a.* इदं पत्रं मृत्यं विना वाहनीयम् इति पत्रस्योपरिलिखितचिह्नं मृच (c. 10. मृचयति -यितुं).
FRANK-HEARTED, *a.* उदारचेताः -ताः -तः (स), उदारधीः -धीः -धि, विमलात्मा -त्मा -त्मा (न).
FRANKINCENSE, *s.* कुन्दरुः *m. f.* -रुकः, कुन्दुः *f.*, रसालं, कूपधूपः, खोटीरसः.
FRANKLY, *adv.* निष्कपटं, कपटं विना, अवक्रं, अमायया, व्यक्रं, निर्व्याजं, निर्व्यलीकं, सरलं, दाक्षिण्येन, उदारवत्.
FRANKNESS, *s.* उदारत्वं, औदार्यं, सरलता, सारत्यं, अवक्रता, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, मायाहीनता, दाक्षिण्यं, भावागूढता, अमाया, निर्व्यलीकता, विमलात्मा, अकपट्यं.
FRANTIC, *a.* उन्मत्तः -त्ता -त्तं, उन्मादः -दा -दं, उन्मादसंरम्भः -म्भा -भं, मदोक्तः -टा -टं, मदविधिः -भा -भं, व्यस्तचिन्तः -त्ता -त्तं, प्रमदः -दा -दं.
FRANTICLY, *adv.* उन्मत्तवत्, उन्मादवत्, उन्मादविधिमतवत्, वातुलवत्.

FRANTICNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, उन्मादसंरम्भता, चिन्तविधिमतता, चिन्तव्यस्तता, चिन्तविधिवत्, विमोहः, सोन्मादत्वं, वातुलता.
FRATERNAL, *a.* भात्रीयः -या -यं, भातृकः -का -कं, भातृसन्निभः -भा -भं.
FRATERNALLY, *adv.* भातृवत्, भातृरूपेण, सोदरवत्, भात्रीयप्रकारेण.
FRATERNITY, *s.* (Brotherhood) भातृत्वं, सोभ्रात्रं. —(Association) संसर्गः, संसर्गित्वं, साहित्यं, बन्धुता. —(Body of men associated) सहकारिजनसमूहः.
To FRATERNIZE, *v. a.* भातृवत् सहितः -ता -तं भू or सह मिल (c. 6. मिलति -ते, मेलितुं) or संयुक्तः -क्ता -क्तं भू or सङ्गातवान् -वती -वद् भू.
FRATRICIDE, *s.* भातृहत्या, भातृवधः, भातृघातः. —(One who murders a brother) भातृघातकः, भातृहा *m.* (न), भातृघाती *m.* (न).
FRAUD, *s.* कपटः -टं, व्याजः, छलं -लना, कैतवं, कूटः -टं, कौटं, माया, दम्भः, उपधिः *m.*, वचनं -ना, प्रवचना, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, अतिसन्धानं, अभिसन्धिः *m.* -न्धानं, प्रपञ्चः, प्रतारणं -णा, कुहकः, व्याकृतिः, संश्रुतं, निमीलिका, दाडजिनं, खलितं.
FRAUDFUL, *a.* कपटी-दिनी-दि (न), मायी-यिनी-यि (न). *See* FRAUDULENT.
FRAUDULENCE, *s.* कपटता, कापट्यं, कूटता, मयाजता, धूर्तता, शठता.
FRAUDULENT, *a.* कपटी-दिनी-दि (न), कापटिकः -की -कं, छली-लितो-लि (न), मायी-यिनी-यि (न), वचकः -का -कं, प्रवचकः -का -कं, कूटकः -का -कं, कौटः -टी -टं, टिकः -की -कं, छान्दिकः -की -कं, दाम्भिकः -की -कं, धूर्तः -त्ता -त्तं, प्रतारकः -का -कं, मयाजः -जा -जं, उपधिकः -का -कं, प्रलम्भकः -का -कं, शठः -ठा -ठं, दाडजिनिकः -की -कं, तकिलः -ला -लं, स्यगः -गा -गं, कूट in comp.
FRAUDULENTLY, *adv.* सकपटं, मयाजं, सकूटं, छलेन, सकेतवं, धूर्तवत्, वचनार्थं, कितवयत्, शठवत्, दम्भात्, मायया, ममायं.
FRAUGHT, *a.* (Laden) धुरीणः -णा -णं, धुरीयः -या -यं, भारयान -वती -वत् (त). —(Filled) पूर्णः -णा -णं, अभिपूर्णः -णा -णं, परिपूर्णः -णा -णं, पूर्यमाणः -णा -णं, आकीर्णः -णा -णं, सङ्कीर्णः -णा -णं, सङ्कुलः -ला -लं, गर्भः -भा -भं in comp.; 'fraught with happiness' सुखावहः -हा -हं.
FRAY, *s.* कलहः, कलिः *m.*, युद्धं, तुमुलं, द्वन्द्वं, सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः, डिस्सः, उमरः, डामरः, विरोधः, व्यवक्रोशनं.
To FRAY, *v. a.* (Rub) वस्त्राञ्चलवद् घर्षणेन जर्जरभू or रूद्धीभू.
FRAYED, *p. p.* वस्त्राञ्चलवद् घर्षणेन जर्जरीकः -का -कं or जर्जरभूतः -ता -तं.
FREAK, *s.* चापलं, लील्यं, मनोलील्यं, बुद्धिचापल्यं, छन्दः *m.* (स), लीला, खेल, केलिः *m. f.*, विलासः, विहारः, लहरी, तरङ्गः, अलङ्घिः *m.*
To FREAK, *v. a.* चिच् (c. 10. चिचयति -यितुं), चिचिकृ, चिचिविचिचिकृ.
FREAKISH, *a.* चपलः -ला -लं, लोलः -ला -लं, केलिकः -का -कं, लीला-खलः -ला -लं.
FREAKISHLY, *adv.* चपलं, चापल्यात्, लील्यात्, मनोलील्यात्, मलीलं.
FREAKISHNESS, *s.* चापल्यं, चपलता, लील्यं, लीलावस्त्रं, विलासिता.
FRECKLE, *s.* जटुलः, कालकः, विष्णुः *m.*, तिलकः, तिलः, तिलकालकः, चिह्नं.
FRECKLED, *a.* जटुलचिह्नितः -ता -तं, तिलकी-किनी-कि (न), तिलकः -का -कं.
FREE, *a.* (Set at liberty) मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं, मोक्षितः -ता -तं, विमोक्षितः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, विमोक्षितः -ता -तं, निर्मुक्तः -क्ता -क्तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं. —(Not subject to the will of others) स्वाधीनः -ना -नं, अनधीनः -ना -नं, अपराधीनः -ना -नं, अनापन्नः -त्ता -त्तं, स्वतन्त्रः -न्ता -न्तं, आत्मतन्त्रः -न्ता -न्तं, विवशः -शा -शं, स्वेच्छारी-रिणी-रि (न), स्वेच्छाचारी &c., स्वच्छन्दः -न्दा -न्दं, अनुपाश्रयः -या -यं, अभुजिष्यः -या -यं. —(Unshackled) अचङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निर्वन्धनः -णा -णं, विशृङ्खलः -ला -लं, उच्छृङ्खलः -ला -लं. (Unrestrained)

अयतः-ता-तं, अनियतः-ता-तं, अवशः-शा-शं, निर्यन्त्रितः-ता-तं, अयन्त्रितः-ता-तं, निरवरोधः-हा-हं.—(Unimpeded) निर्विघ्नः-भा-भं, अविघ्नः-भा-भं-घ्नितः-ता-तं, अवरोधितः-ता-तं, निरवरोधः-धा-धं, अविहतः-ता-तं, निष्प्रवृद्धः-हा-हं, असंवाधः-धा-धं.—(Free in expenses) मुक्तहस्तः-स्ता-स्तं, त्यागशीलः-ला-लं.—(Not decorous) समर्थ्यादः-दा-दं, मर्यादातिक्रान्तः-न्ता-न्तं.—(Gratuitous) मूल्यं विना दत्तः-त्ता-तं or लब्धः-त्ता-तं, अक्रीतः-ता-तं, धर्मार्थकः-का-कं.—(Open to all) सर्वसामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसाधारणः-शी-शं.—(Free in speech) अयन्त्रितकथः-था-थं, अयतवाक् *m.f.n.* (च्).—(Free from, exempt) वर्जितः-ता-तं, विवर्जितः-ता-तं, मुक्तः-क्ता-क्तं, रहितः-ता-तं, हीनः-ना-नं, शून्यः-न्या-न्यं, विगतः-ता-तं, वीतः-ता-तं or expressed by निर or अ prefixed; 'free from bias,' मुक्तसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, सङ्गवर्जितः-ता-तं, सङ्गहीनः-ना-नं; 'free from desire,' वीतकामः-मा-मं, विगतकामः-मा-मं; 'free from debt,' अनूणः-शा-शं, अनूणी-णिनी-णि (न), अवतीर्णः-शी-शं; 'free from motive,' निष्कारणः-ण-णं; 'free choice,' स्वच्छा; 'free course,' प्रसरः.

To FREE, *v.a.* (Set at liberty) मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति-यितुं), विमुच् निमुच्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं), विमोक्ष, विमुञ्ज (c. 6. मुञ्जति-सष्टुं, c. 10. सञ्जयति-यितुं), निस्त् in caus. (-तारयति-यितुं), त्रै (c. 1. त्रायते, त्रातुं).—(Free from confinement) बन्धनात् मुच्.—(From encumbrance) मुच्, विशुध in caus. (-शोधयति-यितुं), विघ्नान् or भारम् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं) or विनी or ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or उद्, निर्विघ्नीकृ, निष्कण्टकं-कां-कं कृ, निष्प्रवृद्धीकृ.—(From doubt) मंशयम् अपनी.—(From blame) निर्दोषीकृ.—(From taxes, सकरीकृ, निष्करीकृ.

FREE-AGENCY, *s.* स्वच्छा, स्वरता, स्वातन्त्र्यं, स्वाच्छन्धं, स्वतन्त्रता.

FREE-BOOTER, *s.* दम्पुः, साहासकः, प्रसन्नचौरः, परिपन्थी *m.* (न), लुब्धकः.

FREE-BOOTING, *s.* अपहरणं, चौर्यं, चौरत्वं, अभ्याहारः, साहसं.

FREE-BORN, *a.* अदामजः-जा-जं, अदामयजातिः-ति-ति, अदामीपूजः, उदारयोनिः-नि-नि, उदारजातिः-ति-ति, कुलीनजः-जा-जं.

FREEED, *p.p.* or *a.* मुक्तः-क्ता-क्तं, विमुक्तः-क्ता-क्तं, विमोक्षितः-ता-तं, मोक्षितः-ता-तं, वर्जितः-ता-तं; 'freed from confinement,' मुक्तबन्धनः-ना-नं or बन्धनमुक्तः-क्ता-क्तं; 'from desire,' विगतकामः-मा-मं, कामातीतः-ता-तं.

FRIEDMAN, *s.* मुक्तजनः, दास्यमुक्तः, दास्यमोक्षितः, दास्याहिमोक्षितः.

FREEDOM, *s.* (Liberty) मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः, विमोक्षः-क्षणं, विमोचनं, वैमुक्तं, परिमोक्षणं.—(Freedom from slavery) दास्यमुक्तिः *f.*, दास्यमोक्षः, अदास्यं, अदासत्वं.—(From confinement) बन्धनमुक्तिः *f.* (From obstacle or restraint) निर्विघ्नता, विघ्नमुक्तिः *f.*, निर्यन्त्रणं-णत्वं, निरवरोधता, उच्छृङ्खलता, अयन्त्रितत्वं.—(Independence) स्वाधीनता, स्वतन्त्रता, अवशता, स्वातन्त्र्यं, अनधीनता.—(Freedom of will) स्वच्छा, स्वाच्छन्धं, स्वरता.—(Want of decorum) समर्थ्यादा, अविनयः, मर्यादातिक्रमः.—(Freedom of a city) स्वाधीनपुराधिकारः, पौरजनधिकारः.—(Exemption from) मुक्तिः *f.*, विरहः, राहित्यं, शून्यता, अभावः, असम्भयः; 'freedom from taxes,' अकरत्वं, निष्करत्वं; 'from war,' युद्धाभावः.

FREE-HEARTED, *a.* उदारचेताः-ता-तः (स), अगूढभावः-या-वं.

FREEHOLD, *s.* स्वाधीनभूमिः *f.*, अपराधीनभूमिः *f.*, आत्माधीनक्षेत्रं.

FREEHOLDER, *s.* स्वाधीनभूमिधारी *m.* (न), आत्माधीनभूमिधारी, स्वाधीनक्षेत्रधारी.

FREELY, *adv.* (Without restraint) निर्विघ्नं, निर्यन्त्रणं, निष्प्रवृद्धं, निर्यन्त्रितं, निरवरोधेन, अनिवारितं, समवाधं.—(Voluntarily) कामं, प्रकामं, कामतमं, स्वच्छन्दात्, स्वच्छया.—(Copiously) बाहुल्येन बहुशम्.—(Without persuasion) अयाचितं.—(Gratuitously) मूल्यं विना.

FREE-LIVER, *s.* वृक्षाशी-शिनो-शि (न), अत्याहारी-रिणी-रि (न), कुक्षिम्भरिः-रि-रि.

FREEMAN, *s.* अदामः, स्वाधीनः, अपराधीनः, अपरवशः, स्वतन्त्रः.

FREEMASON, *s.* परम्परोपकरणार्थं संसर्गिणां जनानां गणाभ्यन्तरः.

FREE-MINDED, *a.* अथाकुलचित्तः-त्ता-तं, चिन्ताशून्यमनः-ना-नः (म).

FREE-NESS, *s.* (Freedom from restraint) निर्विघ्नता, निर्यन्त्रणं-णत्वं, निरवरोधता, उच्छृङ्खलत्वं.—(Of speech) वागयतत्वं.—(Frankness, openness) अगूढशीलता, निष्कपटता.—(Liberality) मुक्तहस्तत्वं, त्यागशीलता.

FREE-SPOKEN, *a.* अयन्त्रितकथः-था-थं, अयतवाक् *m.f.n.* (च्), स्पष्टवाक् *m.f.n.*

FREE-STONE, *s.* गृहनिर्माणे प्रयुक्तः मुलेद्यप्रस्तरविशेषः.

FREE-THINKER, *s.* नास्तिकः, धर्मादेर निन्दकः, देवनिन्दकः, धर्माधमानी *m.* (न).

FREE-WILL, *s.* स्वच्छा, स्वच्छन्दात्, स्वाच्छन्धं, स्वकामः, यदृच्छा.

FREE-WOMAN, *s.* अदामी, स्वाधीना स्त्री, अनधीना, स्वेच्छारिणी.

To FREEZE, *v. n.* अतिशीतलत्वाद् घनीभू or संहतीभू or संहत in pass. (हस्यते), अतिशीतोदकवत् शीनीभू or उष्य (c. 1. श्यायते, श्यातुं) or हिमपिण्डान् बन्ध (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), हिमपिण्डोभू, शीतोभू, शीनीभू, श्यानीभू, जडीभू.

To FREEZE, *v. a.* अतिशीतलत्वाद् घनीकृ or संहतीकृ or हिमपिण्डरूपेण संहत (c. 2. हन्ति-न्तुं) or उष्य in caus. श्यापयति-यितुं or श्यानीकृ, शीतीकृ, जड (nom. जडयति-यितुं).

FREIGHT, *s.* (Cargo of a ship) नौकाभारः, नौभारः, नौकास्थद्रव्याणि पोतरणं भागदं नाविकं पणिकं (c. 1. आतारः, तरपयं, तारिकं, तार्यं, अनुतरं).

To FREIGHT, *v. a.* नौकाया द्रव्याणाम् निवेश in caus. (-वेशयति-यितुं) or आकृ in caus. (-रोपयति-यितुं) or द्रव्यः पूरं (c. 10. पूरयति-यितुं).

FREIGHTED, *p.p.* द्रव्यपूरितः-ता-तं, आरोपितभागदः-शदा-शदा or मृहीतभागदः.

FREIGHTER, *s.* नौकायां भागदानेशकः or द्रव्यनिवेशकः, नौकापूरकः.

FRENCH, *a.* See FRENCH.

FRENCH, *s.* (The language) सवर्णं मीवनी.

FRENZIED, *a.* उन्मादवान्-यती-यत (त), विक्षिप्रचित्तः-त्ता-तं.

FRENZY, *s.* उन्मादः, चिह्नविप्रयः, चिह्नविभयः, प्रामाद्यं, आवेशः.

FREQUENT, FREQUENCY, *s.* बहुत्वं-ता, बाहुल्यं, नित्यता-त्वं, अभीक्ष्णता, पीनःपुन्यं, पुनःपुनस्त्वं, अविरतिः *f.*, अविरामः, नैरन्तर्यं.

FREQUENT, *a.* नित्यः-त्या-तं, नैतिकः-को-कं, अभीक्ष्णः-क्ष्णा-क्षणं, पुनःपुनर् वक्षमानः-ना-नं, बहुशः or बहुवारं or अनेकशः or मुहुर्मुहुर् घटमानः-ना-नं, सततः-ता-तं, अविरतः-ता-तं.

To FREQUENT, *v. a.* सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), निषेव्, नित्यम् आश्रि (c. 1. -श्रयति-ते-यितुं), पुनःपुनः or बहुवारम् अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or अभ्यागम्, जुप् (c. 6. जुपते, जोषितुं), गाह् (c. 1. गाहते-हितुं).

FREQUENTATIVE, *s.* (Verb in grammar) यङ्लुगन्तः, यङन्तः.

FREQUENTED, *p.p.* सेवितः-ता-तं, निषेवितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं, जुष्टः-ष्टा-ष्टं, आकीर्णः-शी-शं, आचरितः-ता-तं.

FREQUENTING, *s.* सेवने, निषेवणे, आश्रयणे, मुहुर् अभ्यागमनं, सङ्गतिः *f.*

FREQUENTLY, *adv.* बहुशम्, भूयस्, भूयोभूयः, मुहुस्, मुहुर्मुहुस्, अनेकशम्, बहुवारं, बहुकृत्वम्, अनेककृत्वम्, नित्यं, पुनःपुनर्, बारंवारं.

अभीष्टं, प्रायस्, प्रायेण, प्रायश्च, वारेण, शम्भत्, सततं.
Fresco, s. (Coolness) शीतलता.—(Painting) मखोदकं, मखोदकचित्रं.
Fresh, a. (New, recent) नवः-वा-वं, अभिनवः-वा-वं, प्रतिनवः-वा-वं, नूतनः-ना-नं, प्रत्ययः-या-यं, सद्यस्कः-स्का-स्कं, सद्यस्कालीनः-ना-नं, नवीनः-ना-नं, अप्राचीनः-ना-नं.—(Not faded) अज्जानः-ना-नं, विज्ञानः-ना-नं, अविकलः-ला-लं, अशुष्कः-ष्का-ष्कं.—(Recently obtained) सद्यःप्राप्तः-प्रा-प्रां.—(Cool) शीतलः-ला-लं.—(Somewhat strong) ईप्सवीहणः-हणा-हणं, ईप्सवचलः-ला-लं.—(With unimpaired vigor) अक्षतवीर्यः-व्या-व्यं, अधिकलतेजाः-जाः-जां (स), अशान्तः-ना-नं, अज्जानः-ना-नं.—(Fresh colored) नववर्णः-र्णा-र्णं, रक्तवर्णः-र्णा-र्णं.—(Not salt) अलवणः-णा-णं.—(Full of spirit) सरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं, रसी-सिनी-सि (न); 'fresh butter,' नवनी-नीतं.
To FRESHEN, v. a. नवीकृ, शीतलीकृ, सरसीकृ, लावण्यं दृ (c. 1. हरति, हर्षं).
To FRESHEN, v. n. (Grow brisk) ईप्सवीहणीभू, ईप्सवीव्रीभू, ईप्सवचलीभू.
FRESHLY, adv. (Newly) सद्यस्, नवं, अभिनवं, प्रत्ययं.—(Briskly) ईप्सवीहणं, ईप्सवीव्रं, ईप्सवचलं.—(Coolly) शीतलं; 'freshly heated,' सद्यस्तप्तः-ता-तं.
FRESHMAN, s. नवशिष्यः, नवलाभः, नूतनशिष्यः, प्राथमकशिक्षकः.
FRESHNESS, s. (Newness) नवता-त्वं, अभिनवत्वं, नूतनता-त्वं, नवीनता, प्रत्ययता.—(Vigor) अज्जानिः, f. वीर्यं, तेजः, n. (स), अविक्रमः, अज्जानिः, f. अशान्तिः, f.—(State of not being withered or impaired) अशीर्णता, अज्जानता, अक्षीणता, अक्षतत्वं, अर्वकत्वं.—(Freedom from salt) अलावण्यं.—(Briskness) ईप्सवीहणता, सचलता.—(Of color) नववर्णः, रक्तवर्णः, अरुणवर्णः.
FRET, s. (Of the sea) समुद्रक्षोभः, इतस्ततो वीचिप्रलोठनं or जर्मिप्रलोठनं.—(Vexation of mind) आत्मद्रोहः, आत्मक्रोशः, आत्मपीडा, स्वमनस्तापः, स्वचिन्तक्षोभः, अशान्तिः, f., उद्वेगः.
To FRET, v. a. (Vex) व्यप् (c. 10. व्यययति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं), परितप्, सन्नप्, बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति-यितुं), क्षुभ् (c. 10. क्षोभयति-यितुं).—(Chafe) घृष् (c. 1. घर्षति-यितुं), आघृष्, घर्षणेन तप् or क्षतीकृ or घर्षणीकृ.
To FRET, v. n. (Be vexed) व्यप् (c. 1. व्यथते-यितुं), तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सन्नप्, आतप्, क्रिञ्च (c. 4. क्रिञ्चते, क्रिञ्चति), उद्विञ्च (c. 6. -विञ्चते-यितुं), शुष् (c. 1. शुष्कति-यितुं), ज्वर (c. 1. ज्वरति-यितुं), संखर्, दुर्मनस् (nom. दुर्मनायते), आत्मानं तप् (c. 10. तापयति-यितुं), क्षुभ् (c. 4. क्षुभयति, क्षोभति).—(Wear away by friction) घर्षणेन छि in pass. (क्षीयते) or परिक्षतीभू.
FRETFUL, a. आत्मद्रोही-हिणी-हि (न), शीघ्रक्रोधी-पिनी-पि (न), आत्मतापी-पिनी-पि (न), वक्रभावः-वा-वं, दुष्प्रकृतिः-ति-ति, दुर्मनः-ना-नं (स).
FRETFUL, adv. वक्रभावेन, वक्रप्रकृतितात्, दुष्प्रकृतितात्, समनस्तापं.
FRETFULNESS, s. आत्मद्रोहः, आत्मक्रोशः, आत्मपीडा, स्वमनस्तापः, स्वचिन्तक्षोभः, भाववक्रता, प्रकृतिवक्रता, प्रतीपता, सदाप्रतीपत्वं, उद्वेगः, अशान्तिः, f.
FRETTED, p. p. व्यथितः-ता-तं, क्रिञ्चः-हा-हं, सन्नपितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं.—(Rubbed) घर्षितः-ता-तं.
FRETTY, a. व्यत्यस्तरेखांकृतः-ता-तं, व्यत्यस्तरेखांकेण तटः-हा-हं.
FRETWORK OF FRET, s. व्यत्यस्तरेखांके तट्यकर्म n. (न).
FRIABILITY, s. षूणीयता, मुचूणीयता, भङ्गुरत्वं, भिदुरता.
FRIABLE, a. मुचूणीयः-या-यं, षूणीयः-या-यं, भिदुरः-रा-रं, भङ्गुरः-रा-रं, सुभेद्यः-हा-हं, सुखण्णीयः-या-यं.

FRIAR, s. सख्यासी m. (न), तपस्वी m. (न), योगी m. (न), मुनिः m., वैरागी m. (न).
FRIARY, s. मठः, सख्यासिनां मठः, आश्रमः, तपोवनं, विहारः.
FRICASSEE, s. पश्चिमाशकादिमांसनिष्कृष्टं सरसभोजनं or सव्यञ्जनभोजनं, रसकः, मांसव्यञ्जनं.
To FRICASSEE, v. a. पश्चिमाशकादिमांसं रसादिना सह or व्यञ्जनादिना सह निष्कृष्टं (c. 1. -कृषति-यितुं).
FRICTION, s. घर्षणं, आघर्षः-वर्षं, सङ्घर्षः, उद्घर्षणं, अभिघर्षणं, निर्वर्षणं, उपघर्षणं, परस्परघर्षणं, मर्दनं, अभिमर्दनं, परिमर्दनं, परिमर्शः, आघट्टनं, विघट्टनं, उद्घट्टनं, मार्जनं, परिमार्जनं.
FRIDAY, s. शुक्रवारः, कुलवारः, भृगुवारः, सप्ताहस्य पञ्चवारः.
FRIED, p. p. भृष्टः-ष्टा-ष्टं, भज्जितः-ता-तं, भष्टः-ष्टा-ष्टं, कन्दुपक्वः-क्वा-क्वः; 'fried meat,' चुस्तं, भर्तुकं; 'fried grain,' लाजाः m. pl., अक्षतं-ताः m. pl., धानाः f. pl., भृष्टयवः.
FRIEND, s. मित्रं, सुहृत् m. (द), सखा m. (सि), बन्धुः m., वयस्यः, शिष्यः, खेही m. (न), बान्धवः, सहायः, अनुरागी m. (न), प्रणयी m. (न), सुदुत्तमः, हितः, हितकारी m. (न), प्रियकृत m., सज्जुः m. (स), अनुकूलः, विभावः, केलिकरः, सङ्गी m. (न), आर्यः; 'friend of the same age,' सवयाः m. (स), वयस्यः; 'female friend,' सखी f.; 'an old friend,' चिरमित्रः; 'a true friend,' सन्मित्रः; 'my friend,' सखे voc. c. m., सखि voc. c. f.
To FRIEND, v. a. मित्रं (nom. मित्रीयते-यितुं), सखिपुंतिं कृ or आस्था (c. 1. -तिष्ठति-म्यातुं), उपकृ, अनुग्रहं (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).
FRIENDLESS, a. मित्रहीनः-ना-नं, बन्धुहीनः-ना-नं, अवन्धुः-न्धुः-न्धुः, अबाध्वः-धी-वं, असहायः-या-यं, निःसहायः-या-यं, अनाथः-या-यं, अलम्बनाथः-था-थं, निराश्रयः-या-यं, अशरणः-था-थं, निरवलम्बः-छा-छं, बान्धवोन्मिक्तः-ता-तं.
FRIENDLESSNESS, s. मित्रहीनता, बन्धुहीनता, असहायता, निराश्रयत्वं.
FRIENDLINESS, s. मित्रत्वं, सौदृश्यं, बन्धुता, प्रीतिः, f., सखित्वं, प्रणयः, प्रेम n. (न), प्रियता, अनुरागः, अनुकूलता, उपकारशीलता, हितता, हितेच्छा, हितकाम्या.
FRIENDLY, a. हितः-ता-तं, हितैषी-पिणी-पि (न), हितवान्-वती-वत् (त), हितकामः-ना-नं, हितप्रेक्षुः-क्षुः-क्षुः, सुहितः-ता-तं, मैत्रः-त्री-वं, मित्रः-त्रा-वं, साहायः-यी-यं, सुदुत्तमः-ना-नं, कृतमैत्रः-त्रा-वं, अनुरागी-गिणी-गि (न), प्रणयी-यिनी-यि (न), सप्रणयः-या-यं, खेही-हिनी-हि (न), शिष्यः-ग्या-ग्यं, खेहशीलः-ला-लं, प्रीतिमान्-मती-मत् (त), सानुरागः-गा-गं, प्रियकृत m. f. n., हितकरः-री-रं, अनुकूलः-ला-लं, अनुयाही-हिणी-हि (न), उपकारशीलः-ला-लं, सुहृदयः-या-यं, प्रियतमः-ना-नं; 'friendly-minded,' हितबुद्धिः-द्धिः-द्धिः; 'friendly to all creatures,' कृतभूतमैत्रः; 'friendly dispute,' प्रीतिकलहः, प्रीतिवादः.
FRIENDLY, adv. मित्रवत्, बन्धुवत्, हितवत्, शिष्यवत्, मित्रतात्, प्रियं.
FRIENDSHIP, s. मित्रत्वं-ता, मैत्र्यं, मैत्री, सौदृश्यं, सौहार्दं, सुहृत्ता, सख्यं, सारूप्यं, सखित्वं, बन्धुता, खेहः, प्रणयः, प्रीतिः, f., प्रेम n. (न), प्रियता, साहाय्यं, सहायता, अनुरागः, साप्रेमदीनः; 'to form friendship with another,' अन्यस्मिन् प्रीतिं कृ.
FRIEZE, s. (Coarse cloth) स्थूलपट्टं, स्थूलशाटकः, पराशिः m.—(In architecture) महाभवनस्य यो दीर्घचतुरस्रो भागः सप्ताभ्यन् अवलम्बते स च उच्चप्रकारेण तच्चितैर् नानानुप्रतिमानैर् अलङ्कियते.
FRIGATE, s. युद्धनौका, महायुद्धनौका, वृहद्युद्धनीः f.
FRIGHT, s. वाहः, सन्नाहः, भयं, साध्यसं, शङ्का, भीतिः, f., परिकल्पः,

उद्देगः, आतङ्कः, भीषणः, दहः.

To FRIGHT, FRIGHTEN, *v. a.* भी in caus. (भाययति -यितुं or भीषयति -यितुं), बस् in caus. (बासयति -यितुं), सन्त्स्, विषस्, उच्चस्, उद्भिन् in caus. (-वेजयति -यितुं), कम्प् in caus. (कम्पयति -यितुं), विकम्प्.

FRIGHTENED, *p. p.* भीतः -ता -तं, आसितः -ता -तं, चस्तः -स्ता -स्तं, सन्तस्तः -स्ता -स्तं, विषस्तः -स्ता -स्तं, भीषितः -ता -तं, भयासः -सा -सं, भयातुरः -रा -रं, भयाक्रान्तः -ना -नं, शङ्कितः -ता -तं, अभिशङ्कितः -ता -तं, द्रितः -ता -तं, ससाध्यसः -सा -सं, चकितः -ता -तं, तर्जितः -ता -तं.

FRIGHTFUL, *a.* दाह्यः -या -यं, भयानकः -की -कं, भयङ्करः -रा -रं, भयावहः -हा -हं, घोरः -रा -रं, भीमः -मा -मं, भैरवः -वी -वं, सुभैरवः -वी -वं, भीरुमयः -यी -यं, रौद्रः -द्री -द्रं, आसकरः -रा -रं, विकटः -टा -टं, उग्रः -या -यं, करालः -ला -लं, शङ्काननकः -का -कं, उद्देगनीयः -या -यं; 'in appearance,' भीमदर्शनः -ता -तं, रौद्रदर्शनः -ता -तं, करालवदनः -ना -नं.

FRIGHTFULLY, *adv.* दाह्यं, घोरं, भयानकं, उग्रं, भैरवं, सुभैरवं, रौद्रं.

FRIGHTFULNESS, *s.* दाह्यता -त्वं, घोरता -त्वं, दाह्यं, उग्रता -त्वं, रौद्रता.

FRIGID, *a.* (Cold) शीतलः -ला -लं, शीतः -ता -तं, शिशिरः -रा -रं, हिमः -ना -नं, अनुष्णः -ष्णा -ष्णं, जडः -डा -डं, सुषीमः -मा -मं, —(Wanting in affection) निःश्रेयः -हा -हं, श्रेयशून्यः -न्या -न्यं.

FRIGIDITY, *s.* (Coldness) शीतता, शीतलता, शीतं, शैत्यं, हिमं, जडता, जाड्यं, सुषीमः. —(Of affection) निःश्रेयता, नैःश्रेयं.

FRIGIDLY, *adv.* शीतलं, शिशिरं, शैत्येन, जाड्येन, जडं, श्रेयं विना.

FRILL, *s.* विरलाङ्गुकमय अस्मिन् उच्चतानतो वस्त्रालङ्कारः, वस्त्राच्छलं, अच्छलः, वस्त्रकोटिः *f.* अम्ब्याकाराङ्गुकमयो वस्त्रालङ्कारः, अस्मिन्दर्शुकमयो वस्त्रानुबन्धः.

FRINGE, *s.* अच्छलः, वस्त्राच्छलः -लं, तरी, तरिः *f.* वस्तिः *m.*, दशा, शिथिलतनुमयो वस्त्राच्छलङ्कारः or वस्त्राच्छनुबन्धः.

To FRINGE, *v. a.* पृथ्वीकाच्छलेन अलङ्कृतुं, शिथिलतनुभिर वस्त्रादिकोटिम् अलङ्कृतुं.

FRIPPERER, *s.* जीर्णवस्त्रप्रपिक्रियकः, चीरवस्त्रव्यापारी *m.* (न).

FRIPPERY, *s.* (Old clothes) जीर्णवस्त्रं, चीरवस्त्रं, चीराणि *n. pl.* वस्त्रखण्डाः *m. pl.*, उच्छिष्टवस्त्रं. —(Useless matter) निरर्थकं, नृषार्थकं, उच्छिष्टं.

To FRISK, *v. n.* चित्रप्रहर्षात् क्रीड् (c. 1. क्रीडति -ते -डितुं) or प्रक्रीड् or विक्रीड्, or इतस्ततः भ्रु (c. 1. प्रयते, प्रोतुं) or नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं) or रन् (c. 1. रनते, रन्तुं) or खेला (nom. खेलायति) or इतस्तदादि सञ्चल् in caus. (-चालयति -यितुं).

FRISKER, *s.* चित्रप्रहर्षाद् इतस्ततः प्रवक्ता or नर्तकः or खेलाङ्कारी *m.* (न).

FRISKY, *a.* हृष्टः -हा -हं, चित्रप्रहर्षाद् इतस्ततः क्रीडमानः -ना -नं or प्रवन्-शीलः -ला -लं, प्रहृष्टः -हा -हं, प्रफुल्लः -ला -लं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न), खेलाङ्कारी -रिणी -रि (न).

FRITH, *s.* समुद्रस्य सङ्कटपथः, सङ्कटं, सम्भेदः, सङ्गमः.

FRITTER, *s.* भृष्टविह्वलशेषः, भृष्टापूर्वः. —(Fragment) सखः -खकः, शकलः -लं, विदलं.

To FRITTER, *v. a.* सख् (c. 10. सखयति -यितुं), सख्यः कृ, शकलीकृ; 'fritter away,' अल्पम् अल्पं or सखं सखं क्षिप्ता न्यूनीकृ or क्षीणीकृ or क्षि in caus. (क्षययति -यितुं).

FRIVOLITY, FRIVOLOUSNESS, *s.* लघुता, लाघवं, लघुवृत्तिर्त्वं -ता, लघुकर्मकारित्वं, लघुवृत्तिर्त्वं, लघुता, चपलता, चापलं, चपलवृत्तिर्त्वं, आनर्थक्यं, निरर्थकता.

FRIVOLOUS, *a.* लघुः -घुः -घुः, लघुवृत्तिः -त्तिः -त्ति, लघुकर्मी -मी -म् (न), चपलः -ला -लं, चपलवृत्तिः -त्तिः -त्ति, लघुकर्मी &c., अनर्थकवृत्तिः -त्तिः

-त्ति, निरर्थककर्मकारी -रिणी -रि (न); 'in mind,' लघुचेताः -ताः -तः (स्).

FRIVOLOUSLY, *adv.* लघु, लाघवेन, लघुवृत्तिना, चपलं, निरर्थकं.

To FRIZ, FRIZZLE, *v. a.* कुब् (c. 1. कुचति -यितुं, c. 10. कुचयति -यितुं), आकुब्, व्यावृत् in caus. (-वर्चयति -यितुं), वन्धुरीकृ, उन्नतानतीकृ.

FRO, *adv.* (To and fro) इतस्ततस्, इतचेतस्, अये पश्चात्; 'going to and fro,' गमनागमनं, गतागतं, प्रतिगतागतं, यातायातं.

FROCK, *s.* (Upper garment) उन्नरीयं. —(Gown) शाटः -टी -टकः, स्त्रीकटीपस्त्रं.

FROG, *s.* भेकः, मङ्गुकः, प्रवः, प्रवगः, प्रवगतिः *m.*, प्रवङ्गमः, दंष्ट्रः, चङ्गः, वर्धामः *m.*, वर्धाघोषः, वृष्टिभूः *m.*, दर्दरीकः, गूढवर्धः *m.* (स्), अलिमकः, अजिह्वः, शङ्खः, शालूरः, सालूरः; 'female,' भेकी, मङ्गुकी. —(Of a horse's foot) अश्वचुरमध्यं.

FROGGY, *a.* भेकपूर्णः -शी -शं, मङ्गुकपूर्णः -शी -शं, दंष्ट्रः -री -रं.

FROLIC, *s.* क्रीडा, खेला, विहारः, लीला, क्रीडाकीर्तुकं, कौतुकं, विलासः, विलसनं, परीहासः, केलिः *m. f.*, खन्दः *n.* (स्); 'of a calf,' चालीडकं.

To FROLIC, *v. n.* क्रीड् (c. 1. क्रीडति -ते -डितुं), प्रक्रीड्, विक्रीड्, सङ्क्रीड्, परिक्रीड्, विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), रन् (c. 1. रनते, रन्तुं), विह्व (c. 1. -हरति -रन्तुं), खेला (nom. खेलायति), लल् (c. 1. ललति -लितुं).

FROLICOME, *a.* विलासी -सिनी -सि (न), लीलावान् -वती -वत् (न), क्रीडावान् &c., केलिकः -का -कं, क्रीडापरः -रा -रं, केलिपरः -रा -रं, खेलापरः -रा -रं, उन्नतः -सा -सं, उन्नतितः -ता -तं, समुन्नतितः -ता -तं, विहारो -रिणी -रि (न), कलाकेलिः -लिः -लि.

FROM, *prep.* In phrases where it denotes procession, derivation, deliverance, extraction, separation, distance, emission, removal, the reason or motive of any act, and the ground or cause of any thing, it is usually expressed by the abl. case. It is also expressed in some phrases by such words as सकाशात्, मध्यात्, प्रभृति, आरभ्य, or even by the prep. आ with the acc. ~ The following are examples; 'coming out from his house,' निःसृतं गृहात्; 'from avarice anger arises,' लोभात् क्रोधः प्रभवति; 'even from poison nectar may be taken,' विषाट् अयम् अमृतं दाह्यं; 'he delivers me from danger,' वायते मां भयान्; 'Krishna is a hundred kos from Sonanāth,' कृष्णः शतं क्रोशाः सोननाथात्; 'he separates the good from the bad,' साधनं दुष्टेभ्यः पृथक्करोति; 'having discharged an arrow from the bow,' बाणं धनुषः प्रक्षिप्य; 'he rises from his seat,' आसनाद् उत्तिष्ठति; 'from fear of punishment,' दहभयात्; 'from unsteadiness of mind,' अनवस्थितचित्तत्वात्; 'from being founded on observation,' प्रत्यक्षमूलत्वात्. The abl. c. is also used to express 'from' in the sense of since; as, 'from childhood,' बाल्यात् or बाल्यतः; 'from the earliest period of the world,' जगद्धारम्भकालात्, but in these cases प्रभृति or आरभ्य or अवधि are often added, or आ may sometimes, but very rarely, be prefixed; as, 'from childhood,' बाल्यात् प्रभृति, आबाल्यात्, आबाल्यकालात्; 'from birth,' जन्मतः प्रभृति, जन्मत आरभ्य, आजन्मतः, जन्मावधि; 'from the very first glance,' प्रथमदर्शनक्षणात् प्रभृति. The word सकाशात् is used in such phrases as, 'from the presence of the king,' राजसकाशात्; 'an order from the council,' सभासकाशाद् आज्ञा. The word मध्यात् in such phrases as, 'from among the soldiers,' सैन्यमध्यात्. Other

examples of the modes of expressing 'from' are, 'from the top to the bottom,' ऊर्ध्वं अधःपर्यन्तं; 'from the hole of the weasel to the hole of the serpent,' नकुलविचराद् आरभ्य सर्पविचरं यावत्; 'from birth to death,' जन्मावधि मृत्युपर्यन्तं; 'from that time forth,' तदाप्रभृति, तत्कालात् प्रभृति; 'from this day,' अद्यावत्, अद्यप्रभृति, अद्यावधि; 'from city to city,' पुरात् पुरं; 'from the beginning to the end,' प्रथमात्प्रभृति or आग्रयमाद् अनन्तं यावत्, अनुपूर्वशः; 'Let them be told from me,' उच्चानां मम वचनात्; 'from any one soever,' यतःकुतश्चित्; 'from above,' ऊर्ध्वात्, उपरिष्ठात्; 'from below,' अधस्तात्, अधःस्थानात्; 'from behind,' पश्चिन्मागात्; 'from far,' दूरात्, दूरतः; 'from hence,' इतस्, अतस्; 'from without,' वहिर्देशात्; 'from within,' अभ्यन्तरात्.

FRONT, *s.* (Face) मुखं, वदनं, आननं, आस्यं.—(Forehead) मूर्द्धा *m.* (नं), शिरः *n.* (सं), ललाटः.—(Fore part of any thing) अग्रं, अग्रभागः, अग्रदेशः, अग्रशः, मुखं, मूर्द्धा; 'in front,' अग्रे, अग्रतः, पुरस्, पुरतः, पुरस्तात्, सम्मुखे -सं, अभिमुखे -सं, प्रतिमुखे -सं, अभितस्, साक्षात्, समक्षं, प्रत्यक्षं; 'in front of the assembly,' सभासाक्षात्, 'in front of the army,' अनीकस्य पुरस्; 'in the front, at the head,' अग्रे, मूर्द्धि, पुरि; 'the front of the army,' रणमूर्द्धा, समरमूर्द्धा, सेनामुखं, सेनाग्रं; 'front ranks,' अग्रानीकं; 'to place in front,' पुरस्कृ.

To FRONT, *v. a. and n.* सम्मुखीभू, अभिमुखीभू, प्रतिमुखीभू, सम्मुखे वृत् (c. 1. वृत्ते -क्तिं).—(Be opposite to) expressed by मुख or अभिमुख in comp.; as, 'to front the south,' दक्षिणामुखः -स्त्री -सं भू; 'to front the east,' प्राङ्मुखः -स्त्री -सं भू.

FRONTAGE, *s.* गृहस्य or गृहसमूहस्य सम्मुखभागः or अग्रभागः, सञ्चितिमुखं.

FRONTAL, *a.* ललाटिकः -को -कं, ललाटसम्बन्धी -न्यनी -न्यि (नं).

FRONTAL, *s.* (Fillet) ललाटपट्टः -ट्ट, ललाटवेष्टनं, मूर्द्धवेष्टनं, मस्तकबन्धनी; 'of an elephant,' कुम्भः, घटः.

FRONTIER, *s.* सीमा, देशान्तः -न्तं, समन्तः, सामन्तं, प्रान्तः, देशसमन्तः, देशप्रान्तः, पर्यन्तः -न्तं, उपान्तः -न्तं; 'dwelling on the frontier,' सामन्तवासी -सिनी -सि (नं), पर्यन्तस्थः -स्था -स्थं.

FRONTIER, *a.* सामन्तः -न्ती -न्तं, सीमावर्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (नं).

FRONTING, *part.* सम्मुखः -खा -स्त्री -सं, सम्मुखीनः -ना -नं, अभिमुखः -खा -स्त्री -सं, प्रतिमुखः -खा -सं, अभिमुखगतः -ता -तं; 'fronting the north,' उत्तराभिमुखः -खा -सं, उदङ्मुखः -स्त्री -सं.

FRONTISPIECE, *s.* (Of a book) अलङ्कारार्थं पुस्तकस्य प्रथमपृष्ठसम्मुखे मुद्रिता वस्तुप्रासङ्गिकी प्रतिमा, यन्प्राये प्रतिमा or मुद्रा.—(Of a building) गृहस्य अग्रभागः, गृहमुखं.

FRONTLESS, *a.* निर्लेजः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, भृष्टः -ष्टा -ष्टं.

FRONTLET, *s.* ललाटपट्टः -ट्ट, ललाटवेष्टनं, मूर्द्धवेष्टनं, शिरोबन्धनी.

FROST, *s.* हिमं, तुषारः, नीहारः, अवश्यायः, प्रालेयं, निहारः, तीव्रारं, हिमानी, हिमसंहतिः *f.*, हिमिका, तुहिनं, शिशिरं, निहिका, महिका, खमलं, दहं, इन्द्राग्निधूमः, भस्मतूलं, कुम्भटिः *f.* -टिका; 'hoar-frost,' तुषारकणः.

FROST-BITTEN, *a.* हिमोपहतः -ता -तं, तुषारोपहतः -ता -तं, शीतोपहतः -ता -तं.

FROSTED, *a.* (In cookery) तुषारकणसदृशशर्करान्वितः -ता -तं.

FROSTY, *a.* हिमः -ना -नं, हिमवान् -वती -वत् (तं), हिमः -नी -नं, हिम्यः -न्या -न्यं, नीहारवान् &c., तुषारः -रा -रं, तीव्रारः -री -रं, तुषारवान् &c.

FROTH, *s.* फेनः, मखः -खं, सुगन्धः, कारोष्ठः, कारुणः, उत्पीडः, परजः.

To FROTH, *v. n.* फेन (nom. फेनायते), मख (nom. मखायते), उत्तेजं कृ, उत्तेजनं कृ.

FROTHINESS, *s.* फेनता, फेनलता, फेनिलत्वं, फेनवत्त्वम्.—(Emptiness) शून्यता -त्वं, असारता, निःसारता, अनर्थकता.

FROTHY, *a.* फेनलः -ला -लं, फेनिलः -ला -लं, फेनी -निनी -नि (नं), फेनवान् -वती -वत् (तं), फेनमयः -यी -यं.—(Empty) शून्यः -न्या -न्यं, असारः -रा -रं, निःसारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, तुच्छः -च्छा -च्छं, लघुः -घुः -घु.

FROUZY, *a.* दुर्गन्धः -न्धा -न्धं, घृतिगन्धः -न्धा -न्धं, उग्रगन्धिः -न्धिः -न्धि.

FROWARD, *a.* प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, विपरीतकारी -रिणी -रि (नं), प्रतिकूलः -ला -लं, अवश्यः -श्या -श्यं, अविनेयः -या -यं, अदम्यः -न्या -न्यं, अदमनीयः -या -यं, वक्रभावः -वा -वं, कर्कशभावः -वा -वं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, विलोमः -मा -मं, उलङ्घितशासनः -ना -नं.

FROWARDLY, *adv.* प्रतीपं, प्रतिकूलं, वक्रभावेन, कर्कशभावेन, प्रतीपशीलत्वात्.

FROWARDNESS, *s.* प्रतीपता, प्रतिकूलता -त्वं, अवश्यत्वं, अविनेयता, अदम्यत्वं, भाववक्रता, वक्रशीलता, कर्कश्यं.

To FROWN, *v. n.* भ्रूमङ्गं कृ, भ्रुकुटिं कृ, कटाक्षेण or भ्रूमङ्गेन दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), भ्रुवीं सङ्कुचं (c. 1. -कोचति -चिनुं), भ्रूषेण कृ, भ्रूमङ्कोचं कृ.

FROWN, *s.* भ्रूमङ्गः, भ्रुकुटिः *f.* -टी, भ्रुकुटिः *f.* -टी, भ्रुकुटी, भ्रूषणः, काक्षं, भ्रूमङ्कोचः -चनं, कटाक्षः.

FROWNED UPON, *p. p.* कटाक्षितः -ता -तं, भ्रूमङ्गेन निरीक्षितः -ता -तं.

FROWNING, *a.* नतभ्रूः -भ्रूः -भ्रु, संहतभ्रूः -भ्रूः -भ्रु, सभ्रूमङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सभ्रूषणः -पा -पं, सभ्रुकुटोमुखः -स्त्री -सं, सकटाक्षः -क्षा -क्षं, काक्षः -क्षा -क्षं.

FROWNINGLY, *adv.* सभ्रूमङ्गं, भ्रूमङ्गेन, सभ्रूषेण, भ्रूषेण, कटाक्षेण, सकटाक्षं.

FROZEN, *a. or p. p.* अतिशीतत्वाद् घनीभूतः -ता -तं or संहतीभूतः -ता -तं or श्यानीभूतः -ता -तं, हिमसंहतः -ता -तं, अवश्यानः -ना -नं, अवशीतः -ता -तं, अवशीनः -ना -नं, शीतः -ता -तं, शीनः -ना -नं, जडीभूतः -ता -तं, जडीकृतः -ता -तं.

FRUCTIFEROUS, *a.* फलदः -दा -दं, फलदायी -यिनी -यि (नं), फली -लिनी -लि (नं).

FRUCTIFICATION, *s.* सफलिकरणं, फलदीकरणं, अवन्धीकरणं, आधानं.

To FRUCTIFY, *v. a.* सफल (nom. सफलयति -यितुं), सफलीकृ, बहुफलदीकृ, फलितं -तां -तं कृ, स्फोतीकृ, अवन्धीकृ.

FRUCTUOUS, *a.* फली -लिनी -लि (नं), फलवान् -वती -वत् (तं), फलदः -दा -दं.

FRUGAL, *a.* परिमितव्ययः -या -यं, मितव्ययी -यिनी -यि (नं), स्वल्पव्ययः -या -यं, अल्पव्ययः -या -यं, व्ययपराङ्मुखः -स्त्री -सं, अवहुप्रदः -दा -दं, अवहुदः -दा -दं, अनुकूलस्तः -स्ता -स्तं, परिमितः -ता -तं, कृपणः -णा -णं.

FRUGALITY, *s.* परिमितव्ययः, मितव्ययः, स्वल्पव्ययः, अनुकूलस्तत्वं, व्ययपराङ्मुखता, परिमितत्वं, कृपणत्वं.

FRUGALLY, *adv.* परिमितव्ययेन, मितव्ययेन, स्वल्पव्ययेन, अनुकूलस्तेन, अल्पव्ययपूर्वे, परिमितं, कृपणं, सकार्षणं.

FRUIT, *s.* (Produce of a tree or plant) फलं, वृक्षादिकलं, प्रसवः, वृक्षोत्पन्नं.—(Offspring) अपत्यं, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, प्रजा, प्रसूतिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*—(Effect, consequence) उत्पन्नं, उत्पत्तिः *f.*, उद्भूतं, कार्यं, वृक्षं, फलं, कर्मफलं.—(Profit) फलं, लाभः, अर्थः; 'moist fruit,' शलादुः *m. f. n.*; 'dry fruit,' वानः -ना -नं; 'collection of fruit,' फलोच्चयः; 'fruit season,' फलकालः, फलसमयः; 'fruit-stalk,' शस्यमञ्जरी, प्रसववन्धनं; 'to bear fruit,' फल् (c. 1. फलति -लितुं), फलं दा; 'bearing fruit,' फलनिष्पत्तिः *f.*

FRUIT-BEARER, *s.* फलदाता *m.* (नं), फलदाही *m.* (नं), फलेदाही *m.*, फलदः.

FRUIT-BEARING, *a.* फलदः -दा -दं, दायी -यिनी -यि (नं), फलयिहिः -हिः

-हि, फलेग्रहिः -हि-हि, फली-लिनी-लि(न्), फलवान्-वती-वत् (त्), फलशाली-लिनी-लि(न्).

FRUITERER, *s.* फलविक्रेता *m.* (तु), फलव्यवसायिकः, फलादिविक्रेयी *m.* (न्).

FRUITERY, *s.* (Fruit collectively) फलत्वं, फलानि *n. pl.*, फलोद्यमः.
—(Fruit-loft) फलस्थानं, फलगारः.

FRUITFUL, *a.* फली-लिनी-लि(न्), फलवान्-वती-वत् (त्), बहुफलः
-ला-ली-लं, फलिताः-ता-तं, सफलः-ला-लं, प्रचुरफलः-ला-लं,
फलदः-दा-दं-दायी-यिनी-यि(न्), बहुफलदः-दा-दं, फलोत्पादकः
-का-कं, फलेग्रहिः-हि-हि, कृतफलः-ला-लं, फलोपेतः-ता-तं,
अवन्त्यः-न्या-न्यं.—(Prolific) बहुप्रजः-जा-जं, बहुप्रजावान्-वती
-वत् (त्), बहुपत्यः-त्या-त्यं, प्रजनियुः-युः-यु.—(Productive of)
उत्पादकः-का-कं, जनकः-का-कं, सावकः-विका-कं.

FRUITFULLY, *adv.* सफलं, सवहुफलं, फलबाहुल्येन, बहुशस्, प्रचुरं.

FRUITFULNESS, *s.* साफल्यं, सफलता, फलवत्त्वं, फलिता, फलबाहुल्यं, फल-
प्राप्त्यर्थं, फलोत्पादकत्वं.—(Fecundity) प्रजनियुता, बहुप्रजावत्त्वं,
बहुपत्यत्वं, स्त्रीतिः *f.*, प्रसवित्वं, सावकत्वं.—(Productiveness) उत्पाद-
कता, जनकता.

FRUITION, *s.* भोगः, भुक्तिः *f.*, उपभोगः, परिभोगः, फलभोगः, अनुभवः,
आस्वादः-दनं, सुखभोगः, सुखास्वादः.

FRUITIVE, *a.* फलभोगी-गिनी-गि(न्), उपभोगी &c., परिभोगी-त्री-कृ(कु).

FRUITLESS, *a.* निष्फलः-ला-लं, विफलः-ला-लं, अफलः-ला-लं,
फलहीनः-ना-नं, फलोपेतः-ता-तं, मोघः-घा-घं, अनर्थः-घा-घं-यै-यैकः
-का-कं, व्यर्थः-घा-घं, निरर्थकः-का-कं, अपायः-घा-घं, अनुपयुक्तः
-का-कं, निष्प्रयोजनः-ना-नं, बन्ध्यः-न्या-न्यं.

FRUITLESSLY, *adv.* निष्फलं, विफलं, मोघं, व्यर्थं, वृथा, मुधा.

FRUITLESSNESS, *s.* निष्फलता, विफलता, वैफल्यं, अफलत्वं, फलहीनता,
व्यर्थता, वैयर्थ्यं, अनर्थकत्वं, मोघता, अनुपयोगः, बन्ध्यत्वं.

FRUIT-TIME, *s.* फलकालः, फलसमयः, फलावस्यकालः, फलसङ्ग्रहकालः.

FRUIT-TREE, *s.* फलदः, फलदात्री *m.* (न्), सफलवृक्षः.

FRUITY, *a.* फलसरसः-सा-सं, फलरसोपेतः-ता-तं, फलोपमः-मा-मं.

FRUMENTACEOUS, *a.* गोधूममयः-यी-यं, धान्यमयः-यी-यं, शस्यमयः-यी-यं.

FRUMENTY, *s.* See FURMENTY.

To FRUSTRATE, *v. a.* खड् (c. 10. खड्गयति-यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति
-न्तु), व्याहन्, विफलीकृ, निष्फलीकृ, मोघीकृ, व्यर्थीकृ, सङ्कल्पं हन्
or भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कु), वृथा कृ, मुधा कृ, यत्नं or आशां खड्,
भगनाशं-शां-शं कृ, विफलं-लां-लं कृ, तिरोभू in caus. (-भावयति
-यितुं); 'to be frustrated,' वृथा भू, मुधा भू, तिरोभू.

FRUSTRATE, *a.* निष्फलः-ला-लं, विफलः-ला-लं, मोघः-घा-घं, व्यर्थः
-घा-घं, निष्प्रयोजनः-ना-नं, अनिष्पन्नः-जा-जं.

FRUSTRATED, *p. p.* खडितः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, व्याहतः-ता-तं,
विफलीकृतः-ता-तं, मोघीकृतः-ता-तं, वृथाभूतः-ता-तं, व्यर्थीकृतः
-ता-तं, भगोहतः-ता-तं; 'in one's efforts,' भग्नोद्यमः-जा-जं,
खडितयत्नः-जा-जं, व्यर्थयत्नः-जा-जं, भग्नसङ्कल्पः-त्या-त्यं; 'in
one's expectations,' भगनाशः-शा-शं, हताशः-शा-शं, खडिताशंसः
-जा-जं, आशाविभिन्नः-जा-जं, मोघवाञ्छितः-ता-तं, अनधिगतमनोरथः
-घा-घं, अकृतार्थः-घा-घं, भ्रष्टसङ्कल्पः-त्या-त्यं.

FRUSTRATION, *s.* खडनं, भङ्गः, विफलीकरणं, निष्फलीकरणं, मोघीकरणं,
व्यर्थीकरणं, वृथाकरणं, व्याघातः.—(Of expectation) आशाखडनं,
आशाभङ्गः.—(Of effort) यत्नखडनं, यत्नव्याघातः, कर्मव्यसः.

FRUSTRATIVE, FRUSTRATORY, *a.* व्यर्थकारी-रिखी-रि(न्), विफलकारी
&c., मोघकारी &c., वृथाकारी &c., खडनकारी &c., घाती-तिनी

-ति(न्), भङ्गकः-का-कं, व्याघातजनकः-का-कं.

FRUTESCENT, *a.* गुल्ली-लिनी-लि(न्), सखकारः-री-रं.

FRUTICANT, *a.* अङ्कुरितः-ता-तं, पक्षयितः-ता-तं, पक्षी-यिनी-यि(न्).

FRY, *s.* (Swarm of fish) मत्स्यसङ्घातः, मत्स्यसङ्घः, सुद्रममत्स्यसङ्घः.
सुद्राङ्गमत्स्यसङ्घातः, पोताधानं.—(Spawn) जलाङ्कः, मीनाङ्कः.—
(Any thing fried) भूहातं.

To FRY, *v. a.* भज्ज (c. 6. भज्जति-ते, भज्जं, भज्जुं), भृज् (c. 1. भर्जते-जितुं),
असरीये पक्व (c. 1. पचति, पक्व).

To FRY, *v. n.* भृज् in pass. (भृज्यते), भृष्टः-ष्टा-ष्टं भू, पक्व in pass. (पच्यते).

FRYING, *s.* भर्जनं, भृज्जने or असरीये पचनं or पाकः.

FRYING-PAN, *s.* असरीयं, भाट्टः, सृजीयं, भृज्जनं, भर्जनयत्नं, कटाहः,
कन्दुः-न्दुः *m. f. n.*, स्वेदनी, खसिका.

FUCATED, *a.* चित्रितः-ता-तं, मिश्र-रागान्वितः-ता-तं, कषट-रागान्वितः &c.

To FUDDLE, *v. a.* मद् in caus. (मदयति, मादयति-यितुं) or उन्मद्
मद्यदानेन मुद् in caus. (मोहयति-यितुं) or मूढीकृ.

To FUDDLE, *v. n.* मद् (c. 4. माद्यति, मदिषुं), मद्योभू, मद्यपानेन मूढीभू.

FUDDLED, *p. p.* मत्तः-ता-तं, मद्यपानेन उन्मत्तः-ता-तं or मूढः-डा-
-दं, मदोन्मत्तः-ता-तं, मूढबुद्धिः-द्धिः-द्धि.

FUDDLER, *s.* पानरतः, पानप्रसक्तः, मद्यपानासक्तः, पानशौडः.

FUDGE, *s.* अनर्थकं, आनर्थक्यं, अससङ्गं, मृषार्थकं.

FUEL, *s.* इन्धनं, इध्मं, समित् *f.* (घृ), समिन्धनं, रथः *n.* (सं), दास्यकाष्ठं,
अरणिः *m. f.*, दास्यं, जलनार्थं अङ्गारकाणां.

To FUEL, *v. a.* इन्धनं दा, काष्ठादीनि दास्यपलूनि उपस्था in caus. (-स्थाप-
यति-यितुं) or अर्गनी क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्).

FUGACIOUS, *a.* पलायी-यिनी-यि(न्), प्रपलायी &c., विपलायी &c.,
पलायनशीलः-ला-लं, पलायमानः-ना-नं, अस्थायी-यिनी-यि(न्).

FUGACIOUSNESS, FUGACITY, *s.* पलायनशीलता, अस्थायित्वं, चञ्चलत्वं.

FUGITIVE, *a.* (Apt to fly away) प्रपलायी-यिनी-यि(न्), पलायन-
परायणः-शा-शं.—(Escaped flying) अस्मिरतः-रा-रं, अचिरस्थायी-
यिनी-यि(न्), चञ्चलः-ला-लं, चपलः-ला-लं, अशाश्वतः-ती-तं,

द्व्यधिकः-की-कं, अनियतः-ता-तं, अनुरधः-धा-धं, वाय्वधर्मकः-का-
-कं, तरलः-ला-लं.

FUGITIVE, *s.* पलायी *m.* (न्), विपलायी *m.*, युद्धयागी *m.* (न्), सेनात्यागी *m.*
-त्यक्ता *m.* (कु), युद्धपराङ्मुखः.

FUGITIVENESS, *s.* चाञ्चल्यं, चञ्चलता, अस्थिरता, चापत्यं, तरलता,
अचिरस्थायित्वं.

FULCRUM, *s.* उपस्तम्भः, आधारः, धारणं, अवलम्बनं, आलम्बः, आश्रयः.

To FULFIL, *v. a.* (Complete) सम्पू in caus. (-पूरयति-यितुं), पू,
समभिपू, सम्पूर्णकृ, सम्पद in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पद, समापू
in caus. (-आपयति-यितुं).—(Accomplish, carry into effect)
साध् (c. 10. साधयति-यितुं), संसाध्, निर्वह् in caus. (-वाहयति-यितुं),
सफलं-लां-लं कृ, सफलीकृ, तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं); 'to fulfil
a promise,' प्रतिज्ञां शुष् (c. 10. शोधयति-यितुं) or अपवृत्त (c. 10.
-वर्जयति-यितुं) or तृ (c. 1. तरति, तरितुं-रोतुं, तर्तुं); 'is fulfilled,'
सिध्यति.

FULFILLED, *p. p.* सम्पूर्णः-शी-शं, पूर्णीभूतः-ता-तं, सम्पन्नः-जा-जं,
निष्पन्नः-जा-जं, सिद्धः-डा-डं, साधितः-ता-तं, कृताधीभूतः-ता-तं,
निर्वृत्तः-ता-तं; 'one whose wishes are fulfilled,' पूर्णकामः-मा-
-मं, कृतार्थः-घा-घं.

FULFILLER, *s.* पूरकः, पूरयिता *m.* (तु), सम्पूरकः, परिपूरकः, सम्पादकः, साधकः.

FULFILLING, *part.* पूरयन्-यकी-यत् (त्), पूरयः-शा-शी-यं, सम्पादकः

-का -कं, निष्पादनः -ना -नं, समापकः -का -कं; 'fulfilling the desires,' कामपूरः -रा -रं.

FULFILMENT, *s.* पूरणं, साधनं, सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, समाप्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, सम्पूर्णाता, परिपूर्णाता; 'of one's wishes,' इच्छापूरणं, कामसिद्धिः *f.*, साध्यसिद्धिः *f.*, इच्छासम्पत्तिः *f.*, कृतार्थता.

FULGENCY, *s.* क्षुत्तिः *f.*, दीप्तिः *f.*, तेजस् *n.*, प्रभा, उज्ज्वलता, दीप्तिता.

FULGENT, *a.* दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), क्षुत्तिमान् &c., प्रभावान् &c., छोती -तिनी -ति (न), उज्ज्वलः -ला -लं, अतितेजसः -सी -सं.

FULGINOUS, *a.* कज्जलमयः -यी -यं, धूसः -वा -वं, सधूमः -मा -मं.

FULL, *a.* (Replete) पूर्णः -णो -णं, सम्पूर्णः -णो -णं, परिपूर्णः -णो -णं, पूरितः -ता -तं, आकीर्णः -णो -णं, सङ्कीर्णः -णो -णं, सङ्कुलः -ला -लं, व्याप्तः -मा -मं, आद्यः -द्या -द्यं, संवलितः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं, नयः -यो -यं in comp.; 'a jar full of ghee,' घृतपूर्णी घटः; 'full of nectar,' अमृतमयः -यो -मं.—(Complete, entire) सकलः -ला -लं, निखिलः -ला -लं, कृत्वः -त्वा -त्वं, समग्रः -या -यं, अशेषः -वा -वं, अविकलः -ला -लं, अखण्डः -खा -खं, अनूनः -ना -नं, सिद्धः -द्वा -द्वं; 'full two years old,' पूर्णद्विवर्षः -वी -वं.—(Mature) पक्वः -क्ता -क्ता, परिपक्वः -क्ता -क्ता, परिणतः -ता -तं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं.—(As the moon) पूर्णः -णो -णं, प्रौढः -ढा -ढं, कठोरः -रा -रं; 'at full length,' विस्तरेण, सुविस्तारं.

FULL, *s.* पूर्णता -त्वं, सम्पूर्णता, पूर्णः *f.*, साकल्यं; 'to the full,' सङ्गतम्.

FULL, *adv.* सर्वथा, साकल्येन, अशेषतः, अशेषेण, कृत्वशः.

To FULL, *v. a.* वस्तुं पेषणयन्त्रेण घनीकृतं or स्पृष्टीकृतं or संहतं निश्चिन्तं (c. 3. -सोनेकृ -णेकृ) or प्रघट् (c. 10. -खालवीति -यितुं) or सम्मृन् (c. 2. -माष्टि -धुं).

FULL-BLOWN, *a.* कुल्लः -ला -लं, उत्कल्लः -ला -लं, प्रकुल्लः -ला -लं, स्फुरितः -ता -तं, प्रस्फुटः -टा -टं, विकचः -चा -चं, विकसितः -ता -तं.

FULL-BODIED, *a.* स्पृष्टशरीरः -रा -रं, प्रौढकायः -या -यं, पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

FULL-BOSOMED, *a.* घनस्तनः -ना -नं, स्तनाभोगवान् -वती -वत् (त्), घनकुचकुदमलः -ला -लं.

FULL-BOTTOMED, *a.* स्पृष्टाधोभागः -गा -गं, गृहदधोभागः -गा -गं.

FULL-EYED, *a.* कुल्लनयनः -ना -नं, कुल्ललोचनः -ना -नं.

FULL-FED, *a.* पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, दृष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं, परितृप्तः -ता -तं.

FULL-GROWN, *a.* प्रवृद्धः -द्वा -द्वं, प्रौढः -ढा -ढं, स्थितः -ता -तं, प्रकृतः -दा -दं, उन्नतः -ता -तं, गतशैशवः -वा -वं, पूर्णवृद्धिः -द्धिः -द्धि, कठोरः -रा -रं.

FULL-GROWTH, *s.* प्रवृद्धिः *f.* -द्वा -द्वं, प्रौढः *f.*, प्रौढता, पूर्णवृद्धिः *f.*

FULL-LADEN, *a.* सुभारवान् -वती -वत् (त्), पूर्णगर्भः -भा -भं.

FULL-MOON, *s.* पूर्णन्दुः *m.*, सकलेन्दुः *m.*, पूर्णिमा, राका, कठोरचन्द्रः, असखकलः; 'day of full moon,' पौर्णमासी, पूर्णिमा, पौर्णिमा.

FULLER, *s.* रजकः, वस्त्रनिर्णोजकः, वस्त्रधावकः, चैलधावः, वस्त्रमार्जकः.

FULLER'S-EARTH, *s.* रजकादिभिर् वस्त्रमार्जने प्रयुक्तो मृत्तिकाविशेषः.

FULLER'S-TWIST, *s.* रजकादिभिर् वस्त्रपरिष्कारणे प्रयुक्तो बहुतीक्ष्णशूकवान् सुरभेदः.

FULLERY, *s.* वस्त्रनिर्णोजनस्थानं, वस्त्रधावनगृहं, वस्त्रमार्जनशाला.

FULLING-MILL, *s.* वस्त्रनिर्णोजने प्रयुक्तं पेषणयन्त्रं, वस्त्रमार्जनयन्त्रं.

FULLY, *adv.* सर्वतः, सर्वशः, अशेषतः, अशेषेण, निःशेषेण, निरवशेषं -वतः, कृत्वशः, सम्यक्, साकल्येन, अखिलेन, अखण्डतः, सम्पूर्णं, अङ्गुलं; 'at full length,' विस्तरेण -रश्मः, सुविस्तारं.

FULMINANT, *a.* स्फूर्जनं -र्जनो -र्जत् (त्), स्फूर्जमान् -वती -वत् (त्), वज्रनिधोषकारी -रिणी -रि (न्), क्षणिककारी &c.

To FULMINATE, *v. n.* स्फूर्जं (c. 1. स्फूर्जति -र्जितुं), क्षन् (c. 1. क्षणति

-नितुं), वज्रनिधोषवत् or वज्रनिधोषवत् शब्दं कृ.—(Issue threatening as if with the force of thunder) वज्रनिधोषेण इव भस्मीनामि उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं).

FULMINATION, *s.* स्फूर्जनं, मेघनिधोषः, वज्रनिधोषेण इव आक्रोशनं.

FULNESS, *s.* पूर्णता -त्वं, सम्पूर्णता, परिपूर्णता -त्वं, पूर्तिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, आकीर्णता, सङ्कीर्णता, व्याप्तिः *f.*, सम्भारः.—(Satiety) परिपूर्णता सौहित्यं.—(Perfection) सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, प्रौढः *f.*, सम्पन्नता सम्पद् *f.*—(Maturity) परिणामः, परिणतिः *f.*, परिपाकः.—(Plenty) बाहुल्यं, प्राचुर्यं; 'fulness of consequences,' फलपाकः.

FULSOME, *a.* बोभासजनकः -का -कं, विरसः -सा -सं, अरुचिरः -रा -रं, घृणामनकः -का -कं, कुत्सितः -ता -तं, गर्ह्यः -ह्यो -ह्यं, वैराग्यकृत् *m. f. n.*

FULSOMELY, *adv.* विरसे, अरुचिरे, कुत्सितं, यथा बोभासः or घृणा जायते तथा

FULSOMENESS, *s.* विरसता, वैरस्यं, कुत्सितत्वं, गर्ह्यता, अरुचिरता.

To FUMBLE, *v. a. and n.* परामृष्टं (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परिमृष्टं अदक्षप्रकारेण कर्म कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), समालम्भं (c. 1. -लभते -लभुं).

FUMBLER, *s.* अदक्षप्रकारेण परिमृशकारी *m.* (न्) or कर्मविधायी *m.* (न्)

FUMBLING, *s.* अदक्षपरिमर्शः, तमःप्रवेशः, अदक्षप्रकारेण कर्मकरणं.

FUMBLINGLY, *adv.* अदक्षपरिमर्शेन, अदक्षं, अपटु, अनानं, अक्षिप्तं.

FUME, *s.* (Smoke, vapor) धूमः -निका, धूपः -पिका, वाष्पः.—(Exhalation) धूमोद्गारः, धूमोद्गतिः *f.*—(Rage) कोपः, क्रोधः, संरम्भः.

To FUME, *v. n.* (Smoke) धूम (nom. धूमायते -ति), धूप (nom. धूपायति -ते), धूमोद्गारं कृ.—(Be angry) क्रुध् (c. 4. क्रुध्यति, क्रोडुं), क्रुप (c. 4. क्रुपति, कोपितुं), संरम्भः -म्भा -म्भं.

To FUME, *v. a.* धूम (nom. धूमयति -यितुं), धूप (nom. धूपयति, धूपयति -यितुं), धुप (nom. धुपयति -यितुं), वास् (c. 10. वासयति -यितुं), अनुवासं अधिवासं.

FUMID, *a.* सधूमः -मा -मं, धूसः -वा -वं, धौम्यः -यो -यं.

To FUMIGATE, *v. a.* धूप (nom. धूपयति or धूपयति -यितुं), धूम (nom. धूमयति -यितुं), वास् (c. 10. वासयति -यितुं), अनुवासं, धूमधामं -ना -नं कृ

FUMIGATED, *p. p.* धूपितः -ता -तं, धूपयितः -ता -तं, अधधूपितः -ता -तं वासितः -ता -तं, अनुवासितः -ता -तं, धूमधामः -ना -नं.

FUMIGATION, *s.* वासनं, अनुवासनं, अधिवासनं, सधूमिकरणं, धूमधामकरणं

FUMING, *part.* धूमायमानः -ना -नं.—(Angry) क्रुध्यन् -ध्यन्ती -ध्यन् (त्)

FUMINGLY, *adv.* सक्रोधं, सक्रोपं, सरोपं, संरम्भात्, संरम्भवत्.

FUMITORY, *s.* क्षुद्रपुष्पस्तवकविशिष्ट औषधिप्रभेदः.

FUMOUS, FUMY, *a.* धूमयः -यी -यं, सधूमः -मा -मं, सधूपः -वा -वं.

FUN, *s.* परिहासः -स्यं, परीहासः, खेला, क्रीडा, कौतुकं, क्रीडाकौतुकं नर्म्म *n.* (न्), खेलः *m. f.*, प्रहसनं, हासिका, उल्लासा, मुदा; 'in fun,' परिहास्येन.

FUNCTAMBULIST, *s.* रज्जुचारी *m.* (न्), रज्जुनर्तकः, रज्जुनृत्यकारी *m.* (न्), अचकः

FUNCTION, *s.* (Performance) करणं, निर्वहः, अनुष्ठानं, आचरणं.—(Office, employment) कर्म *n.* (न्), कार्यं, कृत्यं, क्रिया, व्यापारः व्यवसायः, व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, नियोगः, पदं, अधिकारः—(Duty, property) धर्मः, गुणः, व्रतं.—(Faculty) इन्द्रियं कर्म्मोद्भूतं, शक्तिः *f.*

FUNCTIONAL, *a.* ऐन्द्रियिकः -की -कं, शक्तिसम्बन्धीयः -या -यं.

FUNCTIONARY, *s.* नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, अधिकारी *m.* (न्), अधि कारवान् *m.* (न्), कर्मकारी *m.* (न्), कर्मकरः, कर्मनिर्वाहकः.

FUND, *s.* (Stock) सञ्चयः, सक्तिः, पुञ्जः, सङ्ग्राहः, सङ्ग्रहः, सम्भारः, संयोगः सञ्चिपातः, सञ्चयः, भागः, निचयः, संहारः, समाहारः, सन्धायः, कोषः

संस्थिति: *f.*, संस्थान:—(Capital) मूलधनं, नीवि: -वी *f.*, परिधानं, परिचयं.—(Money lent to government and bearing interest) राजकोषे निक्षिप्तं संपुष्टिकं धनं.

To FUND, *v. a.* संचितं कृ, पुष्टं कृ, मूलधनं संचि (c. 5. -चिनोति -चेत्).

FUND-HOLDER, *s.* राजधानी *m.* (नं), राजकोषे संपुष्टिकधननिक्षेपा *m.* (नं).

FUNDAMENT, *s.* गुदं, पायु: *m.* नैवः, अपानं, अपानद्वारं, मार्गः, मलद्वारं, सीमं, गुहं, शकृदेशः, अधीक्षं, अधोभागः, अधोदेशः, अधोवक्षः.

FUNDAMENTAL, *a.* मौलः -ली -लं, मूलिकः -को -कं, मूली -लिनी -लि (नं), आवश्यकः -की -कं, गुर्वयः -वी -यं, प्रधानार्थः -धी -यं, पारमार्थिकः -की -कं, सारः -रा -रं, वास्तवः -वी -वं.

FUNDAMENTAL, *s.* (Principle) तत्त्वं, मूलतत्त्वं, गुरुतत्त्वं, सारः, मूलं, परमार्थः, प्रधानं, प्रधानतत्त्वं.

FUNDAMENTALLY, *adv.* मूलतः, वस्तुतः, सारतः, प्रधानतः, तत्त्वतः.

FUNERAL, *s.* अन्त्येष्टि: *f.*, अन्त्येष्टिक्रिया, प्रेतकर्म *n.* (नं), प्रेतकार्यं, प्रेतकर्म, शौद्धेहिका -कं, शौद्धेहिकक्रिया, अन्त्यकर्म *n.* (नं), अन्त्यकर्म *n.*, शवकर्म *n.*, मृतशरीरसंस्कारं *n.* उत्तरक्रिया, अन्त्यक्रिया, सत्क्रिया, प्रेतनि-
हारः, शवानुगमनं, श्मशानयापनं, श्मशाने स्थापनकर्म *n.* (नं), आडा-
दिकर्म, शवदाहादि कर्म *n.*

FUNERAL, *a.* शौद्धेहिकः -की -कं, अन्त्यकर्मिकः -की -कं, अन्त्येष्टिसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), 'funeral rite,' आहुति, प्रेतकर्म *n.* (नं), अन्त्येष्टि: *f.*, कटोदकं; 'funeral fire,' चिताग्नि: *m.*, श्मशानाग्नि: *m.*; 'funeral hymn,' यमगाथा.

FUNERAL-PILE, *s.* चिता, चिति: *f.* -ती, चिता, श्मशानाग्नि: *m.*

FUNERAL, *s.* अन्त्येष्टियोग्यः -ग्या -ग्यं, शोकसूचकः -का -कं, पिलापी -पिनी -पि (नं), श्मशानिकः -की -कं, निरानन्दः -न्दा -न्दं.

FUNGOUS, *a.* छत्राकपेय or गोमयछत्रवद् रोही -हिणी -हि (नं), छत्राकोपनः -ना -नं, छत्राकसभावः -वा -वं, छत्राकगुणविशिष्टः -हा -हं.

FUNGUS, *s.* गोमयछत्रं, विहङ्गछत्रं, विहङ्गं, गोमयजं, छत्रं -वा, छत्राकं, छत्रकः, शिलीन्धं -न्धकं, उच्छिलीन्धं -न्धकं, सतिच्छत्रः -चक्रः, ज्येष्ठं.

FUNICLE, *s.* रज्जुकः, सुदूरज्जु: *m. f.*, सुदूरज्जुः, सूत्रं, तन्तु: *m.*

FUNK, *s.* अतिभयात् कृतो दुर्गन्धः or कुसितगन्धः or पूतिगन्धः, पूति: *f.*

To FUNK, *v. n.* अतिभयाद् दुर्गन्धं कृ or कुसितगन्धं कृ.

FUNNEL, *s.* (For smoke) धूमपत्रं, धूममार्गः, धूमद्वारं.—(Tube, pipe) सूत्राकारा माली, प्रणाली -लिका, नाडि: *f.* -डी, कुपिरनालि: *f.*

FUNNY, *a.* (Droll) हास्यः -स्या -स्यं, उपहास्यः -स्या -स्यं, हासकरः -री -रं, रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, चिनोदी -दिनी -दि (नं), कौतुकी -किनी कि (नं), अपरूपः -पा -वं.

FUNNY, *s.* (Light boat) लघुनौकाविशेषः.

FUR, *s.* लोम *n.* (नं), पशुलोम *n.* (नं), रोम *n.* (नं), चक्रहृदं, तनुहृदं, तनुजं, यथादेर लोमशब्दं *n.* (नं), लोमशब्दं *n.*—(On the tongue) कुलुकं, कुलुकः, जिह्वामलं.

FUR, *a.* पशुलोमयः -यी -यं, लोमनिर्मितः -ता -तं.

To FUR, *v. a.* लोमावृतं -ता -तं कृ, वस्त्रं लोमान्वितं or लोमोपेतं कृ.

FURBELOW, *s.* अन्धकारांशुकमयो वस्त्राच्छलः or वस्त्रसम्बन्धी अलङ्कारः, स्त्रीवस्त्रधारितः स्त्र्यत् अन्धकारम् अधिकांशुकं.

To FURBISH, *v. a.* तिष्ठ (c. 10 तेजयति -यितुं), निष्ठप् (c. 10. निष्ठापयति -यितुं, *rt.* तप्), नृप् (c. 2. नाडि -डुं), कर्माणि दा, भाव् (c. 10. भाव-
यति -यितुं), परिष्कृ.

FURBISHED, *p. p.* तेजितः -ता -तं, सुनिष्ठः -ता -तं, नाडितः -ता -तं, नृष्टः -डा -डं, प्रनृष्टः -डा -डं, निर्धीतः -ता -तं, चोतः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं.

FURBISHER, *s.* तेजकः, नाडीनकृत्, सम्मानकः, भावकः, निर्धोमकः,

कान्तिदायकः.—(Of weapons) अस्त्रनाडीः, अस्त्रिधायः.

FURBISHING, *s.* तेजनं, नाडीनं, नाडि: *f.*, भावनं, परिष्कारः.

FURCATED, *a.* श्रयः -या -यं, अयश्चयविशिष्टः -हा -हं, वक्षः -क्षा -क्षं.

FURIOUS, *a.* (Mad) उन्मत्तः -त्ता -तं, उन्मादः -दा -दं, मदोक्तः -दा -दं, उन्मादसंरम्भः -आ -अं, मदोदयः -या -यं, मत्तः -त्ता -तं, समदः -दा -दं, उक्तः -दा -दं.—(Violent) उद्यः -या -यं, साहसिकः -की -कं, प्रबलः -ला -लं, महावेगवान् -वती -वत् (नं), उच्चरः -यडा -यडं.—(With rage)

कोपाकुलः -ला -लं, क्रोधाकुलः -ला -लं, संरम्भः -आ -अं, संरम्भी -भिणी -भि (नं), रोषणः -या -यं, रोषवेगाकुलः -ला -लं.

FURIOUSLY, *adv.* उद्यं, उन्मत्तवत्, संरम्भेण, कोपाकुलवत्, महावेगेन.

FURIOUSNESS, *s.* उन्मत्तता, उद्यता, संरम्भजनं, संरम्भः, कोपाकुलजनं.

To FURL, *v. a.* नौकावसनं or वातवसनं सम्पुटीकृ or संवेष्ट (c. 10. -वेष्ट-
यति -यितुं) or संह (c. 1. -हरति -हर्तुं) or संवृ (c. 1. -वरति, c. 5. वृणोति -वरितुं -रीतुं).

FURLED, *p. p.* संवृतः -ता -तं, सम्पुटीकृतः -ता -तं, संवेष्टितः -ता -तं.

FURLONG, *s.* नव्यः, किम्बुचतुःशतं, अष्टक्रोशस्य अष्टभागः.

FURLOUGH, *s.* निरुपितकालं यावत् कर्मयोगानुज्ञा or कर्मधिरामानुज्ञा
or कर्मनिवृत्तिः *f.*, or कर्मोपकाशः or अयकाशः or कर्मोपसरः.

FURMENTY, *s.* दुग्धेन सह क्षयितं गोधूमधान्यादि भोजनं.

FURNACE, *s.* उष्मानं, उद्धानं, उद्धारः, चुलि: *f.* -झी, अश्मनं, अश्मनं, अजिका, अजिका, अधिश्रयणी, अग्निकुण्डं, वह्निकुण्डं, भीरुरन्ध्रः, मुषा;

'a portable furnace,' अङ्गारधानिका, अङ्गारशकटी, हसनी, हसनी.

To FURNISH, *v. a.* (Supply with all things necessary) सञ्चोपकरणैः
समायुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or संयुज् or युज्, सञ्चोपकारद्रव्याणि
उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or परिकृप् or सम्पृक् or उपस्था
in caus. (-स्थापयति -यितुं) or उपवृत् in caus. (-पादयति -यितुं) or
सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or पुरस्कृ or प्रसृतीकृ or विधा (c. 3. -दधाति
-धातुं). द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ; 'furnish a house,' गृहम्
उपस्करादिना समायुज् or उपकरणसम्भाराद्युपेतं कृ; 'furnish with
arms,' अस्त्रैः or शस्त्रैः सञ्चोक्तं, सञ्च (c. 1. -नयति -नर्तुं).—(Equip)

सञ्चोक्तं, सञ्च (c. 1. सञ्जति -ञ्जितुं), सञ्चयं -जयं -जं कृ.

FURNISHED, *p. p.* युक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, समायुक्तः -क्ता -क्तं, सन्वितः -ता -तं, अन्वितः -ता -तं, उपेतः -ता -तं, उपकृतः -ता -तं, परिकृतः -ता -तं, सम्पृक्तः -ता -तं, संहितः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं.

—(With necessities) सञ्चोपकारद्रव्ययुक्तः -क्ता -क्तं, सञ्चोपकारः -रा -रं, सञ्चोपकरणः -या -यं, सञ्चोपकरः -रा -रं; 'a furnished house,' उपस्करा-
दियुक्तं गृहं, सञ्चोपकरणगृहं.—(Equipped) सञ्चोक्तः -ता -तं.

FURNITURE, *s.* उपकरणं, उपस्करः, परिस्करः, पारिणासं, परीभासं,
सामग्र्यं -यी, सम्भारः, सञ्चा; 'household furniture,' गृहोपस्करः,
गृहपारिणासं.—(Appendages) अनुबन्धा: *m. pl.*

FURRED, *p. p.* or *a.* लोमावृतः -ता -तं, लोमवान् -वती -वत् (नं), लोमा-
न्वितः -ता -तं; 'as the tongue,' मलवान् -वती -वत् (नं), समलः -ला -लं.

FURRIER, *s.* पशुलोमविक्रेता *m.* (नं), लोमव्यवसायी *m.* (नं), लोमव्यवसायी *m.* (नं).

FURROW, *s.* (Made by a plough) सीता, हलि: *m.*, लाङ्गलपङ्क्ति: *f.*,
हलरेखा, वृहदलं, लेखा.—(Groove) शुषिरं, रेखा.—(Wrinkle) रेखा,
वदनरेखा, बहुरेखा: *pl.*

To FURROW, *v. a.* सीतां कृ, विलेखनं कृ, लाङ्गलेन पङ्क्तिं कृ or लेखां कृ
or भूमीं रेखा: कृ, हल् (c. 1. हलति -लितुं), भूमिं कृप् (c. 1. कर्वति, कर्तुं).

FURROWED, *p. p.* सीतः -सा -सं, रेखाविज्ञितः -ता -तं, रेखान्वितः -ता -तं.

FURRY, *a.* लोमशः -शा -शं, लोमवान् -वती -वत् (नं), लोमयः -यी -यं.

FURTHER, *a.* (More distant) दूरतरः -रा -रं, विदूरतरः -रा -रं, दूरीयान्

-वसी -यः (ङ्), अधिकदूरतः -स्या -स्यं.—(Additional) अधिकः -का -के, अधिकतरः -रा -रं, अघट -रा -रं, परः -रा -रं. See FARTHER.

FURTHER, *adv.* दूरतरं, विदूरतरं, अधिकदूरे, अग्रे, अघट, अघटम्, दूरतस्, अग्रे; 'further and further,' उत्तरोत्तरं, अधिकाधिकं; 'move off a little further,' लोकोप जनरं or किञ्चिद् अपरतो-पहर.—(More-over) अपरं, अपरम्, अधिकम्, किञ्च, अन्यच्च.

To FURTHER, *a* उपकृ, पुरस्कृ, साहाय्यं कृ, प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), संवृत्त, प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), अनुसर (c. 9. -गृह्णाति -गृहीतुं), उपग्रह, त्वर (c. 10. -त्वरयति -यितुं), उपकारं कृ, पक्षपातं कृ.

FURTHERANCE, *s* उपकारः -रिता, उपकरणं, साहाय्यं, वर्धनं, प्रवर्धनं, वृद्धिः *f*, संवर्धना, उपग्रहः, अनुसरः, सङ्ग्रहः, प्रवर्त्तनं, पक्षपातः.

FURTHERMENT, *p. p* प्रवर्धितः -ता -तं, संवर्धितः -ता -तं, प्रवर्त्तितः -ता -तं, कृतसाहाय्यः -स्या -स्यं, उपकृतः -ता -तं, कृतोपकारः -रा -रं.

FURTHERER, *s* उपकारी *m.* (ङ्), उपकारकः, साहाय्यकर्त्ता *m.* (ङ्), प्रवर्धकः, प्रवर्त्तकः, संवर्धनकारी *m.*, उत्तरसाधकः, प्रयोजकः.

FURTHERMORE, *s* अपरम्, अपरं, अपरम्, परम्, अधिकम्, अन्यच्च, अपिच, किञ्च.

FURTHEREST, FURTHERMOST, *a.* दूरतमः -मा -मं, विदूरतमः -मा -मं, दक्षिणः -रा -रं, सुदूरः -रा -रं, अत्यन्तदूरः -रा -रं, अतिदूरस्थः -स्या -स्यं.

FURTHERST, *adv.* दूरतमं, विदूरतमं, सुदूरं, अत्यन्तदूरं, दक्षिणं.

FURTIVE, *a.* चौरवृत्तः -ता -तं, छलन वृत्तः -ता -तं or गृहीतः -ता -तं चीर्ष्येण अपवृत्तः -ता -तं, नृषितः -ता -तं.

FURTIVELY, *adv.* छलेन, निभृतं, सुनिभृतं, रहसि, उपांशु, चोरयत्.

FURUNCLE, *s* व्रणः -जी, नालीव्रणः, स्फोटः -टकः, विस्फोटः, गण्डः.

FURY, *s* (Madness) उन्मादः, उन्मादता, प्रमादः, मदोक्तत्वं, मदोदग्रता —(Rage) संरम्भः, संरम्भता, उग्रता त्वं, क्रोधः, क्रोधः, क्रोक्तव्यं, अग्रता, उग्रता.—(Impetuous motion) सत्यनवेगः, महावेगः, आयातः.—(Goddess of vengeance) चण्डा-वती, दुर्गा.—(Furious woman) चण्डा.

FURZE, *s* प्रचुरकटकः पीतपुष्पः सदाहरितवर्णी गुल्मभेदः.

FURZY, *a.* पूषोक्तगुल्मापृतः -ता -तं, मकलकलसपूषः -ता -तं.

FUSCATION, *s* तिमिरीकरणं, तिमिरं, कलुषीकरणं, अन्धकारकरणं.

FUSCIOUS, *a.* आकृष्यः स्या -स्यं, श्यामः -मा -मं, अपिशयवर्णः -स्यो -स्यं.

To FUSE, *v. a.* विली in caus. (-लाययति -लापयति -यितुं), विद्रु in caus. (-द्रुवयति -यितुं), द्रुवीकृ, गल in caus. (गालयति -यितुं), गलितकृ, जलसाकृ, आद्रुीकृ, विलीनीकृ.

To FUSE, *v. n.* विली (c. 1. लीयते -लेतुं), प्रविली, प्रली, द्रु (c. 1. द्रुयति, द्रोतुं), विद्रु, गल (c. 1. गलति -लितुं), विगल, द्रुवीभू, विली नीभू जलसाकृ, चर (c. 1. चरति -रितुं).

FUSED, *p. p* द्रुतः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, विद्रुवितः -ता -तं, विलीनः -ता -तं, लीनः -ता -तं, मिलीनः -ता -तं, द्रुवीकृतः -ता -तं, द्रुवीभूतः -ता -तं, गलितः -ता -तं, गलितः -ता -तं, परिगलितः -ता -तं, तप्तः -ता -तं.

FUSIL, *s* (Of a watch) यन्त्रमध्यवर्ती मृची यत्परितः शुक्लम् आवेष्टितं तिष्ठति (Small fire-lock) सुद्रुपरिमाणा युद्धनाडी or आग्नेयनाडिः *f*.

FUSION, *s* द्राव्यं -ता, विद्रुव्यता, द्रव्यं, गलनीयता, विलयनीयता.

FUSIBLE, *a.* द्राव्यः -स्या -स्यं, विद्रुव्यः -स्या -स्यं, विलयनीयः -या -यं, गलनीयः -या -यं, द्रवणीयः -या -यं, मुविलयः -या -यं, चरणीयः -या -यं, चरभाषः -या -यं, वायः -स्या -स्यं, विलयनीयः -ला -लं.

FUSILL, *s* सुद्रुपरिमाणा लघुयुद्धनाडी or आग्नेयनाडिः *f*.

FUSILLER, *s* पूषोक्तगुल्मापृतः or पूषोक्तगुल्मापृतः स्यः or बोधा *m.* (ङ्).

FUSING, *part.* द्रवनायः -या -यं, गाली -लितुं -लितुं (ङ्).

FUSION, *s* द्रावः, द्रवत्वं, विलयनं, विलयः, विद्रुवः, गलनं, गालनं, लयः -यं, गलितत्वं, प्रतीपायः, द्रुवीकरणं, विलीनता.

FUSS, *s* सम्भ्रमः, व्यग्रता, आकुलत्वं, वैज्ञयं, व्यसता, तुमुलं, कोलाहलः.

FUSSY, *a.* सम्भ्रमशीलः -ला -लं, व्यग्रशीलः -ला -लं.

FUSE, *s* (Of a column) सम्भ्रमः, सम्भ्रः, स्पृशासम्भ्रः, सम्भ्रयतिः *f* —(Strong smell) दुर्गन्धः, कुसितगन्धः, पूतिगन्धः, उग्रगन्धः.

FUSTIAN, *s* (Cloth) व्यूलकापौसं, स्पृलवस्त्रं, स्पृलशाटकः, वराशिः *m*.—(Inflated style of writing) गणितवाग्बुक्तिः *f*, द्रव्यार्थं, अतिशयोक्तिः *f*.

FUSTIAN, *a.* कार्यासिकः -की -कं, स्पृलकापौसनयः -यी -यं.—(Inflated) अतिगणितः -ता -तं, आम्नातः -ता -तं.

FUSTINESS, *s* पूतिः *f*, कुसितत्वं, पूतिगन्धता, दुर्गन्धः, विरसता, वैरस्यं.

FUSTY, *a.* दुर्गन्धः -स्या -स्यं, पूतिगन्धः -स्या -स्यं, उग्रगन्धः -स्यः -स्यं, कुसितगन्धः -स्या -स्यं, विरसः -सा -सं, पृतः -ता -तं, पर्युषितः -ता -तं.

FUTHE, *a.* लघ्वर्थः -यो -यं, नृणामयः -या -यं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, मोषः -या -यं, असारः -रा -रं, शीघ्रः -वा -वं, मन्दः -न्दा -न्दं.

FUTHER, *s* अनर्थकत्वं, लाघवं, मोषता, असारता, शीघ्रता, निर्गुणत्वं.

FUTURI, *a.* भावी -विनी -वि (ङ्), भविष्यन् -अकी -अत् (ङ्), आगामी -विनी -मि (ङ्), अनागतः -ता -तं, भाविकः -का -कं, उत्तरकालीनः -ना -नं, कालान्तरिकः -या -यं, शीघ्रस्तिकः -की -कं, अस्तनः -नी -नं.

—(Belonging to another world) पारलौकिकः -की -कं, पारथिकः -की -कं, आनुक्तिकः -की -कं, अनुक्तः -स्या -स्यं; 'future event,' भविष्यटना, 'future tense,' भविष्यकालः.

FUTURE, FUTURITY, *s* भविष्यत्कालः, भाविककालः, उत्तरकालः, आगामिकालः, परकालः, भावि *n* (ङ्), भविष्यत् *n*, आयतिः *f*, आयतिः *f* उदकः, 'knowledge of futurity,' भविष्यज्ञानं; 'ignorant of the future,' अज्ञानविद् *m. f. n*.

FUTZBALL, *s* रेणुपूरितो गोमयवृक्षभेदः, बहुपांशुगर्भं विज्ञकृत्.

FV, *exclam.* धिक्, अपैहि, अपैहि, जानं, उम्, अये, अरे, किंत

G.

GABARDINI, *s* स्पृलशाटकः, स्पृलशाटी, राभ्यजनभूतं शिथिलोत्तरीयं.

To GABBI, *v. n.* जल्प (c. 1. जल्पति -ल्यितुं), उपजल्प, प्रलप (c. 1. लपति -यितुं), अनर्थकवाक्यम् उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), अनर्थकशब्दं कृ, वृथाशब्दं कृ.

GABBLE, *s* जल्पः -स्यना -ल्यितं, प्रजल्पः, प्रलापः, निरर्थकशब्दः, भीकारः.

GABBLER, *s* जल्पकः, जल्पाकः, उपजल्पी *m.* (ङ्), अनर्थकशब्दकारी *m.* (ङ्).

GABEL, *s* शुल्क -लं, करः, राजप्राप्तभागः, राजदेयो भागः, राजलं.

GABION, *s* युद्धे शत्रुप्रक्षिप्तगोलनिवारको मृत्तिकागर्भः करकविशेषः.

GABII, GABII-PND, *s* गृहशृङ्गं, प्रासादशृङ्गं, गृहशिखरं, चरभिः *f*.

GAD, *s* (Head of a spear or arrow) शूलार्थं, बाणार्थं.—(Wedge of steel or iron) तीक्ष्णायस्कीलः, लोहकीलः.

To GAD ABOUT, *v. n.* अद् (c. 1. अदति -रितुं), पर्वदं, भ्रम् (c. 1. भ्रमति, c. 1. भ्रमयति, भ्रमिन्), परिभ्रम्, अद् in freq. (अदाव्युत्ते), इतस्ततो विचर (c. 1. -चरति -रितुं).

GADDER, *s* अटनकारी *m.* (ङ्), पर्वदतकृत्, भ्रमकारी *m.*, अचानिचरः.

GADING ABOUT, *s* अटनं, पर्वदतनं, भ्रमणं, परिभ्रमणं, भ्रमणं, विहरणं.

GADILY, *s* दंशः -शी, दंशकः, वनमक्षिका, अरखमक्षिका, मोनक्षिका, नीलाङ्गु *m.*, पोशुः.

GAFF, *s* (Light spear used by fishermen) लघुशूलः, शीघरी.—(For extending sails) नीकापसनप्रसारणार्थं यष्टिः *m. f*.

GAFFER, s. सायुज्यः, आश्रयः, आश्रयनायकः, तपस्वी *m.* (नं).
To GAG, v. a. मुखं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or प्रतिबन्ध् or रुध् (c. 7. रुधति, रोध्) or निरुध् or प्रतिरुध् or पिधा (c. 3. -दधाति -धातु).
GAG, s. मुखरोधनं, मुखबन्धनी, मुखप्रतिबन्धकः, मुखपिधानं.
GAGE, s. (Pledge) पणः, परिपणनं, प्रतिपाणं, आधिः *m.*, बन्धकः—(Challenge) आह्वानं.—(Measure) परिमाणं, परिमाणविधिः *m.*, परिमाणरीतिः *f.*, प्रमाणं, मापनं.—(Instrument for measuring) मापनयन्त्रं, परिमाणनयन्त्रं; 'rain-gage,' वृष्टिमापनयन्त्रं.
To GAGE, v. a. (Pledge) पणं (c. 1. पणते -यितुं), पणं कृ, प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), अङ्गीकृ.—(Bind by pledge) पणेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्).—(Measure). See GAUGE.
To GAGGLE, v. n. हंसनादं कृ, हंसवत् कून् (c. 1. कूयति -यितुं).
GAGGLING, s. हंसनादः, हंसहन्तं, हंसकूयनं, कूयनं.
GAILETY, s. See GAYETY.
GAILY, adv. (Joyfully) सहर्षं, सानन्दं, दुःखनसा, प्रयुज्जनसा, प्रसन्नचेतसा, प्रमोदेन.—(Splendidly) अतिशोभनं, शोभनं, सशोभं; 'gaily dressed,' शोभनवेशी -श्रिणी -शि (नं). उज्ज्वलवेशधारी -रिणी -रि (नं).
GAIN, s. लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, फलं, अर्जनं, उपार्जनं, लभ्यं, लभ्यांशः, प्रतिपत्तिः *f.*, आसः, फलोदयः, अर्थः, उत्पन्नं, पक्ष्यफलनं, योगधेनः, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रयोगः.
To GAIN, v. a. (Obtain, acquire) अर्जं (c. 10. अर्जयति -यितुं), उपार्जं; लभ् (c. 1. लभते, लभ्), उपलभ्, आप् (c. 5. आप्नोति, आप्), प्राप् सम्प्राप्, अवाप्, समाप्; आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्, अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), आपद्, आविष् (c. 6. -विश्रति -वेष्टुं), समाविष्, अज् (c. 5. अज्यते, अज्यितुं), समज्, उपाज्, विद् (c. 6. विन्दति, वेष्टुं, वेदितुं), अभिविद्, प्रतिविद्, इ (c. 2. इति -तुं), स्वीकृ.—(Gain by conquest) निर्जं (c. 1. -जयति -जेतुं).—(Gain over) अनुरज् (c. 10. -रजयति -यितुं), प्रसाप् (c. 10. -साधयति -यितुं); 'to one's own party,' आत्मपक्षीकृ.—(Gain ground) वृष् (c. 1. वृषते -यितुं), प्रभू.
To GAIN, v. n. (Have advantage) लाभं कृ, फलं कृ.—(Grow rich, prosper) समृद्धीभू, समृष् (c. 5. -सृध्नोति -सृध्नितुं), वृष् (c. 1. वृषते -यितुं).—(Advance on, encroach) क्रमे क्रमे प्रवृष् (c. 1. -वृषति -वृषुं) or प्रसम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं).—(Prevail against) अतिरिप् in pass. (-रिच्यते), अभिभू, प्रभू, नि (c. 1. जयति, जेतुं).
GAINABLE, a. प्राप्तः -प्या -य्यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, आसादनीयः -या -यं.
GAINED, p. p. प्राप्तः -प्ता -तं, आप्तः -प्ता -तं, अवाप्तः -प्ता -तं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, अर्जितः -ता -तं, उपार्जितः -ता -तं, आसादितः -ता -तं, समासादितः -ता -तं, अधिगतः -ता -तं, आपन्नः -प्ता -तं, उपासः -प्ता -तं, कलितः -ता -तं; 'gained with difficulty,' कृच्छ्राप्तः -प्ता -तं.
GAINER, s. अर्जयिता *m.* (नं), अर्जकः, उपार्जकः, प्रापकः, फलप्रापकः, लभ्या (नं).
GAINFUL, a. फली -लिनी -लि (नं), फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, अर्थकरः -री -रं, अर्थदः -दा -दं, लाभजनकः -का -कं, प्राप्तिजनकः -का -कं.
GAINFULLY, adv. सफलं, सलाभं, सार्थं, लाभेन, फलोदयेन.
GAINFULNESS, s. सफलता, सलाभता, सार्थत्वं, लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*
GAINLY, adv. दृढं, सदाश्रयं, युक्ता, सपाठ्यं, चतुरं, मयीतं.
To GAINSAY, v. a. विपरीतं वद् (c. 1. वदति -ते -दितुं), विवद्, अपवद्, प्रमाख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अनाख्या, अपलप् (c. 1. -लपति -यितुं), विरुद् (c. 7. -रुधति -रोधुं), अपरीकृ, बाध् (c. 1. बाधते -यितुं).
GAINSAID, p. p. प्रमाख्यातः -ता -तं, अपयुतः -ता -तं, नाशितः -ता -तं.

GAINSAYER, s. विपरीतवादी *m.* (नं), प्रमाख्याता *m.* (नं), अपवादकः, विवादी *m.* (नं), प्रतिवादी *m.*, विरोधी *m.* (नं), विप्रकारी *m.* (नं).
GAIRISH, a. अतिशोभनः -ना -नं, शोभानशोभनः -ना -नं, शोभानशोभनी -विनी -वि (नं), अलङ्कारिणः -णुः -णु, दाम्भिकः -की -कं, रुपाभ्यातः -ता -तं.
GAIRISHLY, adv. अतिशोभनं, शोभानशोभनापूर्वं, रुपाभ्यातपत्, सद्भवं, दाम्भिकवत्.
GAIRISHNESS, s. अतिशोभा, शोभानशोभा, दम्भः, दाम्भिकत्वं, रुपाभ्यातत्वं.
GAIT, s. गतिः *f.*, गमनं, गतं, चारु, चरयं, चलनं, सरयं, व्रजनं, जयनं; 'graceful in gait,' सुगः -गा -गं -गामी -गिनी -गि (नं), सुभगः -गा -गं, ईसगामी &c., चारचरुः -रा -रं.
GAITER, s. स्थूलवस्त्रमयं जहाज्यं or जहाज्ययं, जहाज्यरीयं.
GALA, s. उत्सवः -वदिनं, महोत्सवः, पञ्च *n.* (नं), पञ्चाहः, उज्ज्वलः.
GALACTOPHAGIST, s. क्षीरपः -पायी *m.* (नं), दुग्धपः, पयस्यः, क्षीरादः, क्षीराशी *m.* (नं).
GALAXY, s. (Milky way) मन्दकिनी, आकाशगङ्गा, स्वर्गज्ञान, नागवीची, हरिताली.—(Assemblage of splendid objects) शोभनवस्तुमण्डलं, सुप्रभवस्तुमण्डलः.
GALE, s. प्रबलवायुः *m.*, प्रचण्डवायुः *m.*, अतिवातः, वाया, वायावेगः, चण्डवातः, वाताली, वातरूपः, वातगुल्मः, कम्भवातः, कम्भ, पवनः, पवनापातः, जवानिलः, प्राणिः *f.*, प्राणिः *f.*, करीषकृपा, फः; 'tossed by gales,' पवनक्षिप्तः -प्ता -तं, पवनवेगक्षिप्तः -प्ता -तं.
GALLOT, s. शोभगामी लघुनौकाविशेषः.
GALL, s. (Bitter fluid, bile) पित्तं, तिक्तपित्तं, मायुः *m.*—(Rancour) विषं, विषहृदयत्वं, कालकूटं, दंशः, दुःभावः, दुर्वृद्धिः *f.*, द्रोहः, द्वेषः, कदुता, तीक्ष्णता, तिग्मता, उदात्तं, अरुमुदत्तं, कठोरता, क्रोधः.—(Ex-crescence on a tree) वृक्षजेनः -नकः.
GALL-BLADDER, s. पित्ताधातुः, तिक्तपित्ताधातुः, तिक्तपित्ताशयः.
GALL-STONE, s. पित्ताशयका श्लेष्म.
To GALL, v. a. (Excoriate by friction) घर्षणेन चर्मक्षतं कृ or त्वक्छेदं कृ or त्वक्छेदनं कृ, चर्म घृष् (c. 1. घर्षति -यितुं) or कृष् (c. 10. कर्षयति -यितुं).—(Vex, harass) तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, सताप्, पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, आपीड्, क्रिष् (c. 9. क्रिष्णाति, क्रैष्णुं), बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), अर्द् (c. 10. अर्दयति -यितुं), समर्द्, मर्मपीडां कृ, अरुमुदः -दा -दं भू.
To GALL, v. n. (Vex one's self) आत्मानं तप् (c. 10. तापयति -यितुं), or पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), परितप् in pass. (-तप्यते).
GALLANT, a. (Brave, heroic) वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, महावीर्यः -व्या -य्यं, शूरः -रा -रं, पराक्रान्तः -न्ता -तं, विक्रान्तः -न्ता -तं, विजानी -निनी -नि (नं), साहसिकः -की -कं, माहात्मिकः -की -कं, उदारचेताः -ताः -तः (इ).—(Courteous, inclined to courtship) सभ्यः -भ्या -भ्यं, सभ्यशीलः -ला -लं, सुशीलः -ला -लं, लघुपासनशीलः -ला -लं, लघुपचारशीलः -ला -लं, सुजनः -ना -नं, मेनशीलः -ला -लं.
GALLANT, s. (Courtly man) सभ्यजनः, सुजनः.—(One attentive to ladies) लघुपासकः, लघुपचारकः -चारकरः.—(Lover) प्रणयी *m.* (नं), कामिजनः, कामी *m.* (नं), कामुकः, नायकः, रमकः.—(Paramour) नारः, रमकः, उपपतिः *m.*, पापयतिः *m.*, विटः, चेटकः.
GALLANTLY, adv. (Bravely) सवीर्यं, महावीर्यं, महावीरवत्, शूरवत्, समहाशीर्यं, सपराक्रमं, सविक्रमं, उदारवत्, प्रसन्नं.—(Like one inclined to courtship) लघुपासकवत्, लघुपचारकवत्, रमकवत्.
GALLANTRY, s. (Bravery) वीर्यं, महावीर्यं, शौर्यं, वीरता, शूरता,

पौरुषं, विद्वान्, पराक्रमः, धाम *n.* (न).—(Nobleness) उदारता, खीदायै, माहात्म्यं.—(Courtliness, attention to ladies) सभ्यता, मुशीलता, मुचनता, स्तुपासनं, स्तुपचारः.

GALIED, *p. p.* (Having the skin torn by friction) छतचर्मा -मो -मो (न), चर्चितचर्मा &c, छिन्नचर्मा *m. f. n.*—(Harassed) सन्नापितः -ता -ते, छिन्नः -हा छे, पीडितः -ता -ते, बाधितः -ता -ते.

GALLION, *s.* सुवर्णरूप्यमकारण प्रयुक्ता वृहती विदेशीयनौका.

GALLERY, *s.* (Covered way) छत्रपथः, छत्रमार्गः.—(In a building) हर्म्ये or महाभयने इतस्ततो भ्रमणयोग्यः पथः.—(Elevated floor furnished with seats) दीर्घासनयुक्तो मण्डः or मण्डकः.—(Covered terrace outside a house) वहिर्द्वारप्रकोष्ठकं, वरयः, निष्काशः.

GALLERY, *s.* (Long, light boat) दीर्घपरिमाणा लघुनौका, मनुः *m.*—(Cook-room of a ship of war) युद्धनौकायाः पाकस्थानं.

GALLY-SLAVI *s.* आनृमोर मनुदयसचारणे नियुक्तो महापातकी *m.* (न)

GALLIARD, *a.* दुष्टः -हा -हं, प्रभुजः -जा -जं, उन्नतः -सा -सं, रसिकः -का -कं.

GALLICISM, *s.* फ्रान्सीसीयरीत्यनुसारी वाग्व्यापारः.

GALLIGASKINS, *s.* नीचभाषायां स्थूलवस्त्रमयं मज्जोत्तरीयं or जङ्गापरिधानं.

GALLIMANIA, *s.* अससङ्गप्रलापः, अनर्थकवाक्यं, वृथाकथा, प्रलपितं.

GALLIMAURY, *s.* सन्निपातः, सन्निपातिकं, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं.

GALLINACIOUS, *a.* मूखकुक्षुटसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न) or -वाचकः -का -कं, 'a gullinaceous fowl.' कुक्षुटः -टी, कृकवाकः *m.*, तावपुष्टः.

चरत्तायुधः.

GALLINGS, यथेष्टान् चर्मच्छतिः *f.* or त्वक्परिच्छतिः *f.*, चर्मदारणं, चर्मनिर्घर्षणं

GALLINUM, *s.* कालकण्ठः -खटकः, नीलकण्ठः, दामुहः, आसुहः, नटुहः.

मलरकुः, पीतमुष्टः, मञ्जुलः, मासङ्गः, डाहुकः, खेगमनः, हुडुङ्गः, मादकः.

GALLIPOT, *s.* भेषजविक्रेतृभिः प्रयुक्तं मृगमयं जीपधपार्चं, चतुकः, चुलुकः.

GALL-NUT, *s.* मसीजलकरणे प्रयुक्तः फलाकारो वृक्षफेनः.

GALLON, *s.* द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः, अर्द्धप्रस्थः.

GALLOON, *s.* स्वर्णीरूप्यसंयमयम् ताम्रालङ्कारविशेषः.

To GALLUP, *v. n.* सु (c. 1. अयते, ओतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं).

आवल्, धोर (c. 1. धोरति -रितुं), धाव् (c. 1. धायति -वितुं), पुलायितं

कृ, अतगत्वा or वलितेन चल (c. 1. चलति -लितुं).

GALLUP, *s.* वलितां, पुलायितं, पुला. प्रुतः -तं, अवः -वनं, विआवः.

विक्रान्तिः *f.*, तरङ्गः, धोरणं, धोरितं -तकं, धीरितकं

GALLUPADI, *s.* द्रुतगत्याविशेषो यत्र नर्तकाः अतगत्वा चलन्ति.

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

GALLUPPIER, *s.* अवगः -गतिः *m.*, अवकः, वलिताकारी *m.* (न), पुलायितकृत

अखधूर्तः, धूर्तः, कितवः, द्यूतक्रीडकः, आधिकः. See GAMESTER.

GAMBLING, *s.* अखधूर्तः, द्यूतः, द्यूतक्रीडा, अखधूर्तक्रीडा, देवनं, अखधूर्तः, द्यूतसेवा, कितवः, द्यूतः, पणः, दुरोदरः.

GAMBOGE, *s.* पीतवर्णः पृथ्वीदेशीयवृक्षनिर्वासः.

To GAMBOI, *v. n.* (Frolic) क्रीड् (c. 1. क्रीडति -दितुं), चिक्रीड्, परिचिक्रीड्, दिव् (c. 4. दीव्यति -ते, देवितुं), चिक्रीड् इतस्ततः सु (c. 1. अयते, ओतुं) or नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), खेला (nom. खेलायति -यितुं), कुमार (nom. कुमारयति -यितुं).

GAMBOI, *s.* क्रीडा -डनं, देवनं, खेला, केलिः *m. f.*, लीला, नृत्तं, लास्यं.

GAMBOING, *part.* क्रीडन् -डनी -डत् (न), क्रीडमानः -ना -नं, दीव्यन्, व्यती -व्यत् (न).

GAMI, *s.* (Sport) क्रीडा, खेला, केलिः *m. f.*, लीला, नृत्तं *n.* (न), परीहासः, क्रीडनं, चिलासः.—(Game of play) रासः, रासेरसः.—(Wild animals) जाङ्गलं, जङ्गलपक्ष्यादि, वन्यपञ्चादि, आरक्ष्यपशुपक्ष्यादि.—(The chase) मृगय, मृगया.—(Scheme) सङ्कल्पः, निश्चितं, व्यवसितं, व्यवसायः, कल्पना.

To GAMI, *v. n.* क्रीड् (c. 1. क्रीडति -दितुं), दिव् (c. 4. दीव्यति -ते, देवितुं) —(With dice, &c.) अखैः क्रीड् or दिव् द्यूतक्रीडां कृ.

GAMI-COCK *s.* चरत्तायुधः, नसायुधः, युद्धे शिक्षितः कृकवाकः.

GAMERPIER, *s.* वन्यपक्षिरक्षकः, जाङ्गलपक्षिप्रतिपालकः, वन्यजन्तुपोषकः.

GAMI-HIA, *s.* सज्जनका, पशुमका, गतिविकलः पादः, पशुपादः.

GAMISOMI, *n.* क्रीडापरः -रा -रं, क्रीडावान् -यती -वत् (न), लीलावान् &c. खेलापरः -रा -रं, चिलासो -मिनी -सि (न), केलिकः -का -कं.

GAMISOMINESS, *s.* क्रीडापरत्वं, खेलापरत्वं, सचिलासता, लीलावत्त्वं, उन्नतता

GAMISIFR, *s.* द्यूतकरः -कारः, द्यूतकृत् *m.*, अखधेवी *m.* (न), अखधूर्तः.

अखधूर्तः *m.*, अखधूर्तः, द्यूतवृत्तिः *m.*, द्यूतसेवी *m.* (न), द्यूतप्रसङ्गः.

अखधूर्तकः, धूर्तः, कितवः, अखधर्तसेवी *m.*, दुरोदरः, कृष्णकोहलः.

GAMING, *s.* अखधूर्तः, द्यूतः-तः, द्यूतकर्म *n.* (न), द्यूतक्रीडा, द्यूतसेवा, अखधर्तः क्रीडा, अखधर्तः, देवनं, कितवः, द्यूतः, पणः, दुरोदरः.

GAMING-HOUSE, *s.* द्यूतसभा, द्यूतस्थानं, द्यूतशाला, द्यूतगृहः, 'keeper of one,' द्यूतसभाधिकारी *m.* (न), सभिकः, द्यूताधिकारी *m.*, द्यूतकारः.

रक्तः, द्यूतवृत्तिः *m.*

GAMMON, *s.* (Dried hog's flesh) चट्टरं, शुकरस्य शुष्कमांसं or बानि

रगांसं.—(Game) चर्मपट्टिकाक्रीडा, शारिक्रीडा.—(Laposition, hoax)

छलं, वचनं, कपटः, दम्भः.

To GAMMON, *v. n.* शुकरमांसं शुष्कीकृ or लवणीकृ. चट्टरं कृ.—(Hoax)

प्रलभ् (c. 1. लभते -लब्धुं), अभिसन्धा (c. 3. दधाति -धातुं), वच् (c. 10 वचयति -यितुं).

GAMI, *s.* (Musical scale) गानः. The seven musical notes of the Hindú gamut are called निवाद्, चतुषः, गान्धारः,

वडनः, मध्यमः, धैवतः, पचनः.

GANDER *s.* वरटः, हंसः, राजहंसः, कलहंसः, चक्रः, चक्रवाकः, चक्राङ्गः.

GANDHARBA, *s.* (A celestial musician. These are demigods who inhabit heaven, and form the orchestra at the

banquets of the gods) गन्धर्वः, हाहा (स्), हुहुः *m.*, हुहुः *m.*, हुहाः *m.*

GANESHA, *s.* (Son of Siva and Párvatī, the god of wisdom, and remover of difficulties and obstacles, addressed at

the commencement of all undertakings, and at the opening of all compositions. He is called 'Ganesha,' as

presiding over the troop of deities attendant on Siva)

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गणेशः, गणनाथः, गणधिपः, गणनायकः, गणपतिः *m.*, गणनाथीः *m.*

गङ्गाः, हेमाङ्गाः, हेरङ्गाः, हस्तिनङ्गाः—(As remover of obstacles) विघ्नेशः, विघ्नराजः, विघ्ननाशकः—ज्ञानः, विघ्नविनायकः, विनायकः, विघ्नहारी *m.* (नं).—(Elephant-faced) गङ्गाननः, गङ्गबदनः, गङ्गास्यः.—(Elephant-toothed) गङ्गदन्तः.—(One-toothed) एकदन्तः.—(Big-bellied) लङ्घोदरः.—(Two-bodied) द्विदेहः.—(Having two mothers) द्वैमातुः.

GANG, *s.* (Company of persons) गङ्गा, जनसमूहः, जनसंसर्गः, जननिबन्धः, सङ्गः, सङ्गः; 'of thieves,' चौरगङ्गा.

GANG-BOARD, *s.* नौकारोहणापरोहणार्थं दीर्घकाष्ठफलकं.

GANG-DAYS, *s.* भ्रमणदिवसाः *m. pl.*, परिक्रमदिवसाः, पर्यटनकालः.

GANGES, *s.* (The River) गङ्गा, गङ्गाका, गङ्गाका. The name Gangā is derived from the root *gam*, 'to go,' i. e. 'that which goes or flows on the earth,' whence also the name भवायना, 'going in the world.' (Daughter of Jahnu. The Ganges in its course from heaven disturbed the devotions of this saint, upon which he drank up its waters, but released them again at the intercession of the sage Bhagiratha. Hence the following names) जह्नुषी, जह्नुतनया, जह्नुसुता, भागीरथी, (Crest of Siva. The Ganges, in its descent from heaven, alighted on the head of Siva, where it wandered for a time in the tresses of his hair) हरशेखरा. (River of heaven) स्वर्गदी, सुरनदी, सुरनिष्पन्ना, स्वर्गगङ्गा, स्वर्गपाणी, स्वर्गपा, सिद्धागङ्गा.—(Flowing in heaven, earth, and hell) त्रिपथगङ्गा, त्रिविधागङ्गा *f.* (नं).—(Flowing from the foot of Vishnu) विष्णुपदी.—(Mother of Bhishma) भीष्मकः *f.*—(The very auspicious one) महाभद्रा.

GANGLION, *s.* आपुष्पेष्टः—टकः, शिरास्फोटकः, नाडीविस्फोटः.

GANGRENE, *s.* कोषः, पूतिमांसं, विद्रुधिः *m.*, छत्रं, मालोन्नयः, मांसपाकः, रक्तविद्रुधिः *m.*, मांसपूतिः, शरीरस्य परभागे स्वस्थे सति एकभागस्य पूतीभावः.

To GANGRENE, *v. n.* मांसिकदेशे पूतीभू, पूतिमांसीभू, कोषीभू.

GANGRENOUS, *a.* कोषवान्—वती—वत् (नं), कोषीयः—या—यं, पूतिमांसवान् &c.

GANGWAY, *s.* नौकायां गमनागमनपथः or आरोहणापरोहणपथः.

GANTLET, GANTLOPE, *s.* सेनायां दृढास्त्रस्य दृढविशेषः; 'to run the gantlet,' महाघातकिवत् सैन्यानां यष्टिपाशानीनां द्विपरिक्षिप्तये धाव् (c. 1. धावति—ते—यितुं) यावद् एकैकेन यष्टिपाशतः क्रियते.

GAOL, *s.* कारा, कारागारं, कारावेशन *n.* (नं), बन्धनागारं, बन्धनालयः, बन्धनगृहं, बन्धनस्थानं, गुरिः *f.*

To GAOL, *v. a.* कारायां बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or निरुध् (c. 7.—रुध्ति—रोध्).

GAOL-DELIVERY, *s.* काराशुद्धिः *f.*, कारागारशोधनं, बन्धनागारविशोधनं.

GAOLER, *s.* कारागाराध्यक्षः, कारारक्षकः, बन्धनालयरक्षकः.

GAP, *s.* (In a wall) सन्धिः *m.*, गृहरन्ध्रं, गृहच्छेदः.—(Breach, chasm) भङ्गः, भेदः, छेदः, रन्ध्रं, सिद्धं, विषरं, विच्छेदः, गर्भः, सखः—खनं.

To GAPE, *v. n.* जृम्भ् (c. 1. जृम्भते—भिन्तुं), विजृम्भ्, प्रजृम्भ्, जम् or जम्भ् (c. 1. जम्भते, जम्भते—भिन्तुं), मुखं व्यादा (c. 3.—ददाति—दातुं) or विलु in caus. (—स्तरयति—यितुं), जृम्भं कृ, जृम्भे (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं).—(Open in fissures) स्फुट् (c. 6. स्फुटति—दितुं), विदल् (c. 1.—दलति—दितुं), विद् in pass. (दीयते).

GAPER, *s.* जृम्भी *m.* (नं), जृम्भकः, जृम्भकारि *m.* (नं), मुखव्यादानकारी.

GAPING, GAPE, *s.* जृम्भः—ज्म्भ—ज्म्भ—भिन्ना, जृम्भितं, विजृम्भितं, विजृम्भयत्, हर्षं *n.* (नं), हासिका, उपपुष्पिका.—(Opening the mouth)

मुखव्यादानं, मुखविभूतिः *f.*

GAPING, *part.* जृम्भः—ज्म्भ—ज्म्भ—भिन्ना, जृम्भितं—ज्म्भ—ज्म्भ—भिन्ना—भिन्ना—भिन्ना (नं), जृम्भावान्—वती—वत् (नं), जृम्भितः—ता—तं, विजृम्भितः—ता—तं, व्यापनमुखः—ता—तं, विवृतमुखः—ता—तं.

GAP-TOOTHED, *a.* विरलदन्ती निम्नी—न्नि (नं), विच्छिन्नदन्ती &c.

GARB, *s.* वेशः, वेष्टः, वासः *n.* (नं), परिधानं, परिच्छदः, ज्वरं, वस्त्रं, वसनं, आच्छादनं, सज्जा, प्रसाधनं.

GARBAGE, *s.* उच्छिष्टं, उच्छिष्टावशेषं, शेषावशेषं, पशोरं अन्नादि, मलं.

To GARBLE, *v. a.* (Pick out the best parts of a book to serve a purpose) छलार्थं or वचनार्थं ग्रन्थस्य उत्तमवचनानि or उत्तमदेशान् उद्धृ (c. 1.—हरति—हर्तुं) or समुद्धृ or ग्रन्थपूणिं कृ, ग्रन्थं सख् (c. 10. सखयति—यितुं).—(Pervert) साधोकृ, वक्रोक्तकृ, विकृ, विकलीकृ.

GARBLED, *p. p.* साधोक्तकृतः—ता—तं, छलेन विकलीकृतः—ता—तं or विकृतः—ता—तं.

GARBOIL, *s.* कोलाहलः, तुमुलं, हलहलाशब्दः, हाहाकारः.

GARDEN, *s.* उद्यानं, आरामः, उपवनं, पुष्पवाटी—टिका, पुष्पवनं, वाटिका, वृक्षवाटिका, कुसुमाकरः, वेलं, तेवनं, पुष्पफलोपचयहेतुर् भूभागः; 'pleasure-garden,' क्रीडाार्थं भूमिः, क्रीडावाटिका, क्रीडावनं; 'garden near a house,' गृहवाटिका, गृहारामः; 'kitchen-garden,' शाक-शाकटं, शाकशाकिनं, शाकवाटिका.

To GARDEN, *v. n.* उद्यानं कृ, पुष्पफलोत्पत्तियोग्यं भूमिभागं कृ (c. 6. कृषति, कृष्टुं), उद्यानकर्षणं कृ.

GARDENER, *s.* उद्यानपालः—लकः, उद्यानरक्षकः, उद्यानसेवकः, मालिकः, माली *m.* (नं).

GARDENING, *s.* उद्यानकरणं, उद्यानकर्षणं, उद्यानसेवनं, पुष्पफलोत्पत्तिकर्म्म *n.* (नं).

GARDEN-PLOT, *s.* पुष्पफलोत्पत्तियोग्यो भूमिभागः, पुष्पस्थलं, स्थलं—ला.

GARDEN-STUFF, *s.* उद्यानजं, उद्यानोद्भिद् *m. f. n.*, उद्यानजं शाकादि.

GARDEN-WALL, *s.* उद्यानपरिसरः, वाटिकापरिसरः, उद्यानप्राकारः.

GARGARISM, *s.* आचाम्यं, आचमनीयं, कवलः, मुखस्नानमलं.

To GARGARIZE, *v. a.* आचम् (c. 1.—चामति—चमितुं), जलम् उपस्पृश (c. 6.—स्पृशति—स्पृष्टुं).

GARGLE, *s.* आचाम्यं, आचमनीयं, कवलः, मुखस्नानार्थं जलादि.

To GARGLE, *v. a.* जलम् आचम् (c. 1.—चामति—चमितुं) or उपस्पृश (c. 6.—स्पृशति—स्पृष्टुं), आचमनं कृ, उपस्पृशं कृ, जलोपस्पृशं कृ, जलादिना मुखं स्पृश (c. 2. माष्टि—हुं) or धाव (c. 10. धावयति—यितुं).

GARGLED, *p. p.* आचानः—ता—तं, उपस्पृष्टः—हा—हं.

GARISH, *a.* See GAIRISH.

GARLAND, *s.* माला, माल्यं, स्रक् *f.* (नं), दाम *n.* (नं), हाटः, आवलिः—ली *f.*, मालवः—चिका; 'of flowers,' कुसुममाला, पुष्पावली, कुसुम-स्तवकः, कुसुमावतंसकः; 'of pearls,' मुक्तावली, देवज्वलः, शतयष्टिकः; 'other kinds of garlands,' गुल्फः, गुल्फाईः, गोखनः.

To GARLAND, *v. a.* मालया or सजा चलय, मालायुक्तं—ता—तं कृ.

GARLANDED, *p. p.* माली—लिनी—लि (नं), सज्जी—गिनी—गि (नं), सज्जितः—रा—रं.

GARLIC, *s.* लशुनं, रशुनं, लशूनं, लसुनः, रसुनः, रसोनः—नकः, गूखनः, महौषधं, महाकन्दः, खरिहः, सोनहः, उद्यमन्धः, दीर्घपत्रः, सन्धिपूलं, श्रीमल्लकः, मुखदूषकः, राहूच्छिष्टः, तण्डुला.

GARLIC-EATER, *s.* लशुनाशी *m.* (नं), लशुनभोजी *m.* (नं), लशुनादः.

GARLICKY, *a.* लशुनीयः—या—यं, रशुनीयः—या—यं.

GARMENT, *s.* वस्त्रं, वेशः, वेष्टः, वासः *n.*, वस्त्रं, परिधानं, परिच्छदः, ज्वरं, आच्छादनं, प्रसाधनं, सज्जानं, प्रवाटः, झर्मेटः; 'under-

GAUGER, *s.* प्रमाणदण्डद्वारेण भास्यभरकमापकः, परिमाणकर्ता *m.* (नं).
 GAUGING, *s.* प्रमाणदण्डेन भास्यभरकमापनं or भास्यभरकपरिमाणनं.
 GAUNT, *a.* कृशः-शा-शं, परिकृशः-शा-शं, कृशान्नः-झी-झं, क्षीणशरीरः-रा-रं, क्षीणमांसः-सा-सं, क्षामः-मा-मं, शुष्कान्नः &c., क्षुत्क्षामः &c.
 GAUNTLET, *s.* लोहनिर्मितं हस्ताब्जादनं or हस्तत्राणं; 'to throw the gauntlet,' पृथीकहस्ताब्जादनं भूमौ प्रक्षिप्य युद्धार्थम् आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वतुं).
 GAUR, *s.* (The country) गौडः; 'its inhabitants,' गौडाः *m. pl.*
 GAUZE, *s.* विरलतन्तुः स्वच्छवस्त्रविशेषः, विरलांशुकं, सूक्ष्मांशुकं.
 GAVOT, *s.* गवोत्संज्ञको लघुनृत्यविशेषः.
 GAWK, *s.* मूर्खः, मूढः, स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, जडधीः *m.*
 GAWKY, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलशरीरः-रा-रं, दीर्घस्थूलः-ला-लं, दीर्घदेहः-हा-हं, अदक्षः-क्षा-क्षं, विरूपः-पी-पं.
 GAY, *a.* (Merry) उल्लासः-सा-सं-सितः-ता-तं, आनन्दी-न्दिनी-न्दि (नं), हृष्टः-हा-हं, प्रहृष्टः-हा-हं, हृष्टहृदयः-या-यं, प्रफुल्लः-झा-झं, उल्लासितः-ता-तं, समुल्लासितः-ता-तं, विलासी-सिनी-सि (नं), केलिकः-का-कं, मुदितः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (नं), ललितः-ता-तं, परिहासशीलः-ला-लं, हास्यो-सिनी-सि (नं).—(Showy) नानावर्णः-र्यो-र्यं, बहुवर्णः-र्यो-र्यं, चित्रविचित्रः-त्रा-त्रं, अतिशोभनः-ना-नं.
 GAYETY, *s.* उल्लासता, उल्लासः, आनन्दः, आह्लादः, आनन्दता, हर्षः, प्रहर्षः, प्रफुल्लता, मुग्धा, प्रमोदः, चित्रप्रसन्नता, प्रहसनं.—(Merry making) उत्सवः, महोत्सवः, उत्सवकरणं.
 GAYLY, *adv.* आनन्दं, सहर्षं, प्रमोदेन, उल्लासेन, प्रहृष्टवत्.—(Showily) सवहुवर्णं, चित्रविचित्रं, अतिशोभनं; 'gayly dressed,' उज्ज्वलवेशधारी-रिणी-रि (नं).
 To GAZE, *v. a. and n.* ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), प्रेक्ष्, निरीक्ष्, वीक्ष्, अभिवीक्ष्, समीक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते -कितुं), बद्धदृष्ट्या or स्थिरदृष्ट्या or अनिमिषनयनाभ्यां निरीक्ष् or दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), स्थिरदृष्टिं कृ, दृष्टिं or लक्षं वन् (c. 9. वञ्चति, वन्).
 GAZE, *s.* स्थिरदृष्टिः *f.*, बद्धदृष्टिः *f.*, अनिमिषदृष्टिः *f.*, दृष्टिः *f.*, आलोकनं-ईक्ष्यं, निरीक्षा, वीक्ष्यं, वीक्षितं, प्रेक्षणं, प्रेक्षितं, दर्शनं, लक्षः-क्ष्यं; 'with fixed gaze,' बद्धदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, अनिमिषनयनः-ना-नं.
 GAZEHOUD, *s.* दृष्टिमात्रेण शशकाद्यनुसरणशीलो मृगयुक्तपुरुषः.
 GAZELLE, *s.* तनुशरीरो हरिणभेदः, मृगः-ग्री; 'gazelle-eyed,' मृगीदृक् *m. f. n.* (शुं).
 GAZETTE, *s.* वार्षिकपत्रं, समाचारपत्रं, संवादपत्रं, सन्देशपत्रं.
 To GAZETTE, *v. a.* वार्षिकपत्रेण प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं).
 GAZETTEER, *s.* अनुकदेशे यत्किञ्चिद् नगरग्राममार्गादि विद्यते तदाकारनामादिवाचकं पुस्तकं.
 GAZING, *part.* स्थिरदृष्ट्या प्रेक्षमाणः-खा-खं or आलोकयन्-यन्ती-यत् (त्); 'gazing up to heaven,' नभोदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि; 'in various directions,' इतस्ततो दत्तदृष्टिः.
 GAZING-STOCK, *s.* तिरस्कारविषयः, अवहासभूमिः *f.*, परिभवास्पदं, कीतुकं.
 GEAR, *s.* उपकरणं, सामग्री-य्यं, सज्जा, परिच्छदः, पारिणासं, आभरणं, प्रसाधनं, प्रतिकर्म्म *n.* (नं); 'plough-gear,' हलोपकरणं.
 GESE, *s. pl.* हंसाः *m. pl.* See GOOSE.
 GELATIN, *s.* क्लथितमांसनिर्मितं घनीभूतं or श्यानीभूतं स्वच्छद्रव्यं.
 GELATINOUS, *a.* पृथीकश्यानद्रव्यगुणविशिष्टः-हा-हं, श्यानः-ना-नं, शीनः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, संलग्नशीलः-ला-लं, अवलेद्यः-क्षा-क्षं.
 To GELD, *v. a.* वृषणात् उलृत् (c. 6. -कृन्ति -कृन्ति) or छिद् (c. 7. छिन्ति, छेत्तुं), वृषणह्वयम् उत्पद (c. 10. -पाटयति -यितुं).

GELDED, *p. p.* छिन्नवृषणः-खा-खं, छिन्नमुष्कः-ष्का-ष्कं, मुष्कशून्यः-न्या-न्यं.
 GELDING, *s.* (Horse) अवृषणो-ष्यः, छिन्नवृषणो वाजी *m.* (नं).
 GELID, *a.* अतिशीतलः-ला-लं, अत्यन्तशिशिरः-रा-रं, हिमः-मा-मं.
 GELIDITY, GELIDNESS, *s.* अतिशीतलता, अतिशीतं, शीतता, शिशिरत्वं.
 GELLA, *s.* क्लथितमांसनिर्मितो घनीभूतः or श्यानीभूतः स्वच्छरसः.
 GEM, *s.* (Precious stone) मणिः *m. f.*-णी, रत्नं, चारुशिला, प्रस्तरः, मणिरत्नं; 'necklace of gems,' मणिमाला, मणिसरः, रत्नावलिः *f.*, 'its central gem,' तरलः; 'mine of gems,' रत्नाकरः.—(Bud) मुकुलं, जालकं, पद्मवः-वं, कुटमलं.
 To GEM, *v. a.* मणिभिः or रत्नैर् अलङ्कृ or भूष (c. 10. भूषयति -यितुं).
 To GEM, *v. n.* (Bud) फुत्त (c. 1. फुत्ति -क्षितुं), अकुर (nom. अकुरयति -यितुं).
 To GEMINATE, *v. a.* द्विगुणीकृ, द्विगुण (nom. द्विगुणयति -यितुं), द्विधीकृ, द्विकं-कां-कं कृ.
 GEMINATION, *s.* द्विगुणीकरणं, द्वैगुण्यं, द्विरावृत्तिः *f.*, पुनरुक्तिः *f.*
 GEMINI, *s. pl.* (Twins) यमी *m. du.*, यमनी *m. du.*—(Constellation) द्वन्द्वः, मिथुनः, ज्ञानमः.
 GEMINOUS, *a.* द्विगुणः-खा-खं, द्विकः-का-कं, द्वैधः-धी-धं, द्विविधः-धा-धं, यमः-मा-मं, यमकः-का-कं.
 GEMINUS, *s.* मिथुनं, द्वन्द्वं, यमकं, यमलं, युगं, युगलं, युगलं, द्वयं.
 GEMMATE, *a.* मुकुलितः-ता-तं, फुल्लयान्-यतो-यत (त), पल्लयितः-ता-तं.
 GEMMED, *p. p.* रत्नयान्-यतो-यत (त), मणिमान-मतो-मत (त), रत्नमयः-यो-यं, रत्नानुविद्धः-द्धा-द्धं, रत्नालङ्कृतः-ता-तं, मणिभूषितः-ता-तं.
 GEMMA, *a.* मणिशः-शा-शं, रत्नछोटो-तिनी-ति (नं), मणिमयः-यो-यं.
 GENDER, *s.* लिंगं, प्रकृतिः *f.*; 'masculine gender,' पुल्लिङ्गं, पुरुषः; 'feminine gender,' स्त्रीलिङ्गं, a group of variable gender, अजहन्निद्रः.
 To GENDER, *v. a.* जन in care (चन्वति -यितुं), सञ्चन्, प्रमू or प्रमु (c. 2. -मृते, c. 1. -मृयत मृते) उत्पद in care. (-पाटयति -यितुं).
 To GENDER, *v. n.* स्त्रीपुरुषवत् सङ्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or भेषुनं कृ.
 GENDERED, *v. a.* वंशावलीविषयः-या-यं, वंशान्वयविषयकः-का-कं, वंशक्रमसम्बन्धी-न्यमो-न्यि (नं).
 GENEALOGIST, *s.* अन्वयज्ञः, वंशावलिज्ञः, घटकः, कुलाचार्यः, वंशावलिरचकः, वंशपरम्पराज्ञः.
 GENEALOGY, *s.* वंशावली-लिः *f.*, आचार्यः *f.*, वंशान्वयः, अन्वयः, वंशश्रेणी, वंशक्रमः, वंशपरम्परा, वंशानुचरितं, धृतिवर्तिताः *f.*, वंशविवरणं; 'of kings,' राजावलिः *f.*, नृपावलिः, पार्थिववलिः.
 GENERAL, *a.* (Common to many, or all) साधारणः-खा-खी-खं, सामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसामान्यः-न्या-न्यं, बहुसामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसाधारणः-खी-खं, सर्वः-ध्या-ध्वं, साध्वः-ध्या-ध्वं, सार्वत्रिकः-की-कं, सध्वीयः-या-यं, सध्वजनोयः-या-यं, सार्वजनिकः-की-कं, सध्वजनोयः-ना-नं, विश्वजनोयः-ना-नं, विश्वजनोयः-या-यं, विश्वजन्यः-न्या-न्यं, सार्वलौकिकः-की-कं, लौकिकः-की-कं, व्यापकः-का-कं, सर्वव्यापकः-का-कं, सध्वमयः-यो-यं, आत्मगिकः-की-कं.—(Not particular) अवशिष्टोपकः-का-कं, अवच्छेदावच्छेदकः-का-कं.—(Usual) प्रायिकः-की-कं, लोकप्रियः-द्धा-द्धं, आचारिकः-की-कं, सर्वत्र प्रचलः-ला-लं or प्रचलितः-ता-तं; 'general practice,' जनरीतिः *f.*, लोकव्यवहारः; 'general order,' सामान्यशासनं; 'general opinion,' बहुमतं; 'general collection,' सर्वसङ्ग्रहः; 'general reader,' सुबुद्धः, प्रपटाविद् *m.*; 'in general,' प्रायेण, प्रायशः, बहुशः. See GENERALLY.

GENERAL, s. (Of an army) सेनापतिः *m.*, वाहिनीपतिः *m.*, सेनानीः *m.*, सेनाधिपः, सेनाग्रः, समृपतिः *m.*, योधमुख्यः, सेनाध्यक्षः, सेनाध्यक्षः, बलाध्यक्षः, दृढनायकः, महासेनः; 'skilful general,' सायुगीनः.— (Total, whole) साकल्यं, सामान्यं, साधारण्यं, समुदायः.

GENERALISSIMO, s. प्रधानसेनापतिः *m.*, अग्रसेनानीः *m.*, प्रधानसेनाध्यक्षः.

GENERALITY, s. (State of being general) सामान्यं-न्यत्वं, साधारण्यं, साधारण्यत्वं.— (Greatest part) प्रधानभागः, अधिकभागः, बहुतरभागः, प्रधानांशः.

GENERALIZATION, s. अवच्छेदावच्छेदः, व्यापकत्वं, जातिनिर्देशः, बहुसामान्यकरणं, गणीकरणं.

To GENERALIZE, v. a. अवच्छेदावच्छेदं कृ, बहुव्यापकं-का-कं कृ, बहुसामान्यं-न्या-न्यं कृ, गणीकृ, जातिनिर्देशं कृ.

GENERALLY, adv. प्रायस्, प्रायशस्, प्रायण, भूयस्, बहुशस्, बाहुल्येन, भूयिष्ठं, बहुतरं, साधारण्येन, सामान्यतस्, साकल्येन.

GENERALNESS, s. साधारण्यत्वं, सामान्यत्वं, व्यापकत्वं, बाहुल्यं, प्रसिद्धत्वं.

GENERALSHIP, s. सेनापत्यं, सेनापतित्वं.— (Skill in tactics) व्यूहापारिदयं, रणपारिदयं, सेनाव्यूहनैपुण्यं, बलविन्यासकौशल्यं, सेनानयप्रवीणता.

GENERALTY, s. साकल्यं, समस्तत्वं, सामान्यं, कात्वं, साखित्यं, समुदायः.

To GENERATE, v. a. जन् in caus. (जनयति-यितुं), सन्नन्, प्रसू or प्रसू (c. 1. -सवति, c. 2. -सूते, c. 4. -सूयते-सोतुं), सू, उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).

GENERATED, p. p. जातः-ता-तं, जनितः-ता-तं, उपजातः-ता-तं, सन्नातः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं, समुत्पादितः-ता-तं, प्रसूतः-ता-तं, प्रसूतः-ता-तं, कृतजन्मा-न्मा-न्म (न), उद्भवः-वा-वं, प्रभवः-वा-वं; 'generated in water,' जलोद्भवः-वा-वं.

GENERATION, s. (Production) जननं, प्रजननं, जन्म *n.* (न), उत्पादनं, उत्पत्तिः *f.*, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, सम्भवः, उद्भवः, प्रभवः.— (Race) जातिः *f.*, वंशः, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, कुलं, अन्वयः, प्रवरं.— (The people living at the same time) समवयस्काः or समकालजीविनः पुरुषाः *m. pl.* — (Series of descendants) वंशावली, वंशपरम्परा, वंशश्रेणी; 'extending to seven generations,' साप्तपर्यारूपः-पर्य-पर्य; 'organ of generation,' उपस्थः.

GENERATIVE, a. जनकः-का-कं, उत्पादकः-का-कं, सावकः-विका-कं.

GENERATOR, s. जनयिता *m.* (तृ), जनिता *m.* (तृ), जननः, जनकः, जन्मदः-दाता *m.* (तृ), बीजप्रदः, बीजी *m.* (न), उत्पादकः.

GENERIC, GENERIC, a. सामान्यः-न्या-न्यं, साधारणः-शा-शी-शं, वर्गीयः-या-यं, जातीयः-या-यं, जातिसामान्यः-या-यं, व्यापकः-का-कं; 'generic property,' जातित्वं, जातिधर्मः, जातिस्वभावः, सामान्यं, समानाधिकरणं; 'generic characteristic,' जातिलक्षणं, सामान्यलक्षणं.

GENERICALLY, adv. जातिमुद्दिश्य, वर्गमुद्दिश्य, जातिरूपेण, सामान्यतम.

GENEROSITY, s. (Liberality) औदार्यं, उदारता, दानशीलता, त्यागशीलता-त्वं, त्यागः, त्यागिता, बहुप्रदत्वं, अतिसर्जनं, अतिदानं, यदान्यता, सकांपक्ष्यं, विलम्बः.— (Nobleness of soul) माहात्म्यं, औदार्यं, उदोर्णता.

GENEROUS, a. (Liberal) उदारः-रा-री-रं, दानशीलः-ला-लं, त्यागशीलः-ला-लं, बहुप्रदः-दा-दं, बहुदः-दा-दं, अतिदाता-वी-तृ (तृ), दायकः-का-कं, दानरतः-ता-तं, वदान्यः-न्या-न्यं, अकूपणः-शा-शं, स्थूललक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, उदारः-ज्ञा-ज्ञं.— (Noble-minded) उदारचेताः-ताः-तः (स्), उदारधीः-धी-धि, उदारचरितः-ता-तं, माहात्मिकः-की-कं, महागताः-ताः-तः (स्), महानुभावः-वा-वं, महेश्वरः-श्वा-वं, उदीर्घः-शा-शं.— (Of honourable birth) सत्कुलीनः-ना-नं, महाकुलः-ला-लं.

GENEROUSLY, adv. उदारवत्, वदान्यवत्, औदार्येण, दानशीलत्वात्, माहात्म्येन.

GENEROUSNESS, s. औदार्यं, उदारता, माहात्म्यं. See **GENEROUSITY**.

GENESIS, s. धर्मग्रन्थानां मध्यात् प्रथमग्रन्थः, जगत्सृष्टिविषयकं मूखलिखितम् आदिपुस्तकं.

GENET, s. (Horse) सुरुपी विदेशीयः क्षुद्रवाजी *m.* (न).—(Civet) गन्धमाञ्जरीः.

GENETHIAC, s. (Birthday poem) जन्मदिवसमुद्दिश्य काव्यं.

GENIAL, a. (Contributing to propagation) सावकः-का-कं, प्रसवकारी-रिणी-रि (न), प्रसूतिवर्धकः-का-कं.— (Contributing to life and cheerfulness) जीवदः-दा-दं, तेजोवर्धकः-का-कं, आनन्दकरः-रा-रं, रम्यः-न्या-न्यं, रमणीयः-या-यं, मनोरमः-मा-मं, सुखकरः-री-रं, प्रसन्नः-ज्ञा-ज्ञं, सुभगः-गा-गं, प्रसादकरः-रा-रं, हृषिकः-रा-रं.

GENIALLY, adv. प्रसन्नं, प्रसादेन, सप्रसादं, आनन्दं, प्रमोदेन, सहर्षं.

GENIALNESS, s. सुनन्दता, रम्यता, रमणीयत्वं, प्रसन्नता, आनन्दता.

GENICULATED, a. जानुपक्षाकारग्रन्थियुक्तः-क्ता-क्तं, ग्रन्थिलः-ला-लं.

GENITAL, a. प्रसवसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न), जननसम्बन्धी &c., यौनः-जी-नं.

GENITALS, s. pl. उपस्थः, शिश्नादि *n.*, भगादि *n.*, अधोङ्गं, जननाङ्गं.

GENITIVE, a. or s. (In grammar) सम्बन्धः, शेषः, षष्ठी विभक्तिः *f.*

GENITOR, s. जनयिता *m.* (तृ), जनिता *m.* (तृ), जनकः, जननः, जन्मदः.

GENIUS, s. (Natural disposition) स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, शीलः, गुणः.

(Strength of mind, power of intellect) धीशक्तिः *f.*, बुद्धिशक्तिः *f.*, मनःशक्तिः *f.*, मनोयुक्तिः *f.*, बुद्धिसामर्थ्यं, बुद्धिस्वभावः, मतिमुपयोगता.— (Power of invention) कल्पनाशक्तिः *f.*— (Man endowed with talent) गुणी *m.* (न), गुणवान् *m.* (तृ), धीशक्तियुक्तः, बुद्धिशक्तियुक्तः *m.* (तृ), युक्तबुद्धिः *m.*, बुद्धिमान् *m.* (तृ), धीमान् *m.* (तृ).— (Peculiar characteristic) विशेषणं, लक्षणं, स्वभावः, स्वधर्मः, वृत्तिः *f.*; 'poetical genius,' कविताशक्तिः *f.*

GENIUS, s. (Demon) भूतः, असुरः, दैत्यः, दानवः, प्रेतः, पिशाचः; 'evil genius,' दुर्दैवः; 'good genius,' सुदैवः, शुभदैवः.

GENTLE, a. सभ्यः-न्या-न्यं, सभ्याचारी-रिणी-रि (न), आर्यः-न्या-न्यं, आर्यव्यवहारः-रा-रं, आर्यवृत्तः-ज्ञा-ज्ञं, सद्गुणः-ज्ञा-ज्ञं, सुजनः-ना-नं, साधुवृत्तः-ज्ञा-ज्ञं, साधुव्यवहारः-रा-रं, सुशीलः-ला-लं, अग्राम्यः-न्या-न्यं, शिष्टाचारी-रिणी-रि (न), महानुभावः-वा-वं.— (Elegant) विनीतः-ता-तं, चारुः-शी-रु, ललितः-ता-तं.

GENTLEMAN, adv. सभ्यवत्, सुशीलवत्, आर्यवत्, सुजनवत्, सभ्याचारानुसारेण.

GENTLENESS, s. सभ्यता, आर्यत्वं, सभ्याचारत्वं, आर्यवृत्तत्वं, सुशीलता, शिष्टाचारत्वं, सीजन्यं, सुजनता, साधुता, विनीतत्वं.

GENTIAN, s. (Plant) किरातः, किरातवृक्षः, अनार्यवृक्षः, चिरातवृक्षः, चिरातवृक्षः, काशवृक्षः, कैरातः, भूनिष्ठः, भूतकः.

GENTILE, s. अन्यदेशीयः, भिन्नदेशीयः, भिन्नदेशीयलोकः, अन्यदेशीयलोकः, देवतार्चकः, देवताभ्यर्चकः, देवार्चकः.— (Kindred) गोत्रजः; 'in grammar,' ज्ञातिषाचकः.

GENTILE, a. अन्यदेशीयः-या-यं, भिन्नदेशीयः-या-यं, जातीयः-या-यं.

GENTILISM, s. देवार्चकत्वं, देवतार्चनं-ना, देवताभ्यर्चनं, भिन्नदेशीयता.

GENTILITY, a. कौलिकः-की-कं, कूलजः-जा-जं, वंशिकः-की-कं, वंश्यः-श्या-श्यं, जातीयः-या-यं, देशिकः-की-कं.

GENTILITY, s. (Politeness of manners) सभ्यता, सभ्याचारत्वं, सुशीलता, शिष्टाचारत्वं, आर्यत्वं, आर्यवृत्तत्वं, सीजन्यं, सुजनता, साधुवृत्तत्वं, सुविनीतता, महानुभावता.— (Good birth) कुलीनता, महाकुलत्वं, वंशविशुद्धता, कुलोत्कर्षः.

GENTLE, a. (Well-born) कुलीनः-ना-नं, सत्कुलीनः-ना-नं, महाकुलः

-ला -लं, महाकुलप्रसूतः -ता -तं, साधुजः -जा -जं, साधुवंशजः -जा -जं, 'आर्यवंशजः -जा -जं, सुजन्मा -न्मा -न्म (न); 'a maid of gentle birth,' कुलकन्यका.—(Mild, soft, bland) मृदुः -द्वी -दु, मृदुलः -ला -लं, मन्दः -न्दा -न्दं, कोमलः -ला -लं, सौम्यः -म्या -म्यी -म्यं, चिन्मः -ग्धा -ग्धं, सुकुमारः -रा -री -रं, मनुष्यः -या -यं, अनुयः -या -यं, सकर्कशः -शा -शं, अपरुहः -पा -पं, अचरुहः -खा -खी -खं, असरः -रा -रं, असाहसिकः -की -कं, सुकरः -रा -री -रं; 'of a gentle disposition,' मृदुभावः -वा -वं, मृदुस्वभावः -वा -वं.—(Quiet, tame) शान्तः -न्ता -न्तं, उपशान्तः -न्ता -न्तं, शमी -मिनी -मि (न), दान्तः -न्ता -न्तं; 'a gentle breeze,' मन्दानिलः, मृदुवातः; 'a gentle laugh,' मन्दहास्यं, मन्दस्मितं, ईषडासः; 'gentle remedy,' सौम्योपचारः, सामोपचारः; 'by gentle means,' साक्षा; 'gentle speech,' प्रियवाक्यं, प्रियोदितं.

GENTLE, s. (Maggot) अलिः m., अली m. (न), कोषकारी m. (न).

GENTLEFOLK, s. आर्यलोकाः m. pl., साधुजनाः m. pl., आर्यमिश्राः m. pl., कुलीनलोकाः.

GENTLEMAN, s. आर्यः, आर्यजनः, आर्यमिश्रः, साधुः m., साधुजनः, महाशयः, महानुभावः, कुलीनः, कुलीनजनः, सत्कुलीनः, सुजनः, सुजन्मा m. (न), सज्जनः, सज्जातिः m., महाजनः, सत्कुलजातः, सुविनीतः, श्री prefixed.

GENTLEMAN-COMMONER, s. राजविद्यालये अन्वेषासिनां मध्यात् प्रथमपदस्यः.

GENTLEMANLIKE, GENTLEMANLY, a. आर्यव्यवहारानुसारी -रिणी -रि (न), सभाचारानुसारी &c., सभ्यः -भ्या -भ्यं, आर्यवृत्तः -न्ता -न्तं, सुशीलः -ला -लं, सुविनीतः -ता -तं, शिष्टाचारयोग्यः -ग्या -ग्यं; 'gentlemanly deportment,' आर्यवृत्तिः f., सौजन्यं.

GENTLEMANLINESS, s. आर्यत्वं, सुशीलता, सौजन्यं, सुविनीतता.

GENTLENESS, s. मृदुता, खदिमा m. (न), मार्हवं, मन्दता, कोमलता, सौम्यता -त्वं, चिन्मता, सौकुमार्यं, सुकुमारता, अनुयता, सकर्कश्यं, सकर्कशत्वं, अपरुहता, अपरुह्यं, अचरुहता, असाहस्यं; 'of disposition,' भावमृदुता.

GENTLEWOMAN, s. आर्या, कुलीना स्त्री, सुशीला स्त्री, सुविनीता स्त्री.

GENTLY, adv. शनैश्च, शनैः शनैश्च, शनैश्च, मन्दं मन्दं, मृदु, अनुयं, सकर्कशं, अपरुहं, अचरुहं, साहसं विना.

GENTRY, s. आर्यलोकाः m. pl., आर्याः m. pl., साधुलोकाः m. pl., कुलीनलोकाः m. pl., कुलीनवर्गः, सुजनवर्गः, सुजनता, सौजन्यं.

GENUFLEXION, s. पूजार्थं जानुभ्यां नतः f. or आनतिः f., जानुनतिः f.

GENUINE, a. सत्यः -त्या -त्यं, प्रकृतः -ता -तं, वास्तवः -यी -वं -यिकः -की -कं, अकल्पितः -ता -तं, अकृत्रिमः -ना -नं, अकपटः -टा -टं, निष्कपटः -टा -टं, निर्व्याजः -जा -जं, निर्व्यलीकः -का -कं, यथार्थः -था -थं, सारः -रा -रं.

GENUINELY, adv. सत्यं, निष्कपटं, कपटं विना, निर्व्याजं, निर्व्यलीकं, यथार्थं.

GENUINENESS, s. सत्यता, प्रकृतत्वं, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, यथार्थता, निर्व्यलीकता, निर्व्याजत्वं, वास्तविकता, सारता.

GENUS, s. (In logic) परं.—(A class) जातिः f., गणः, वर्गः, जातिनामं, मोचं.

GEOGRAPHER, s. भूपृष्ठविद्वांसः, भूगोलविद्वांसः, भूगोलशास्त्रज्ञः, भूपृष्ठलेखकः, भूगोलज्ञानी m. (न), भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामादिरेखकः, भूपृष्ठस्य देशसमुद्रपर्वतनद्यादिव्याख्याता m. (न), भूपृष्ठविवरणकर्तृ.

GEOGRAPHICAL, a. भूगोलविषयः -या -यं, भूपृष्ठविषयकः -का -कं, भूगोलशास्त्रविषयः -या -यं, भूपृष्ठसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), भूगोलशास्त्रीयः -या -यं.

GEOGRAPHICALLY, adv. भूगोलशास्त्रानुसारेण, भूगोलशास्त्रवत्.

GEOGRAPHY, s. भूपृष्ठविद्या, भूगोलविद्या, भूपृष्ठविषयकं ज्ञानं, भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामादिव्याख्या, भूपृष्ठस्य देशसमुद्रपर्वतनद्यादीनां ज्ञानं or विवरणं, भूगोलशास्त्रं.

GEOLOGICAL, a. पार्थिवज्ञविषयः -या -यं, पृथिवीविद्यासम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), पृथिवीसंस्थानविषयकः -का -कं.

GEOLOGIST, s. पार्थिवज्ञविद्वांसः, पृथिवीविद्वांसः, पृथिवीसंस्थानव्याख्याता m. (न), मृत्तिकाभाषगुणादिविवरणकर्तृ m.

GEOLOGY, s. पार्थिवज्ञानं or विद्या, पार्थिवज्ञविषयं ज्ञानं, पृथिवीविद्या, पार्थिवज्ञानं प्राचीनैतिहासः, पृथिवीसंस्थानविद्या, मृत्तिकासंस्थानविद्या, मृत्तिकाभाषगुणादिविवरणविद्या.

GEOMETRICAL, GEOMETRIC, GEOMETRICAL, a. क्षेत्रः -त्री -त्रं, क्षेत्रपरिमाणविषयः -या -यं, क्षेत्रगतः -ता -तं, क्षेत्रविद्यानुसारी -रिणी -रि (न), रेखागणितसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न); 'geometrical proof,' क्षेत्रगतोपपत्तिः f.

GEOMETRICALLY, adv. क्षेत्रविद्यानुसारेण, रेखागणितशास्त्रवत् or -तस्.

GEOMETRICIAN, s. क्षेत्रविद्वांसः, रेखागणितविद् m., क्षेत्रज्ञः, रेखागणितशास्त्रदर्शी m. (न), क्षेत्रपरिमाणविद्यावान् m. (न).

GEOMETRY, s. क्षेत्रं, क्षेत्रं, क्षेत्रविद्या, क्षेत्रपरिमाणविद्या, क्षेत्रपरिमाणविषया विद्या, रेखागणितं, रेखागणितशास्त्रं, रेखागणनाविद्या; 'proof by geometry,' क्षेत्रगतोपपत्तिः f.

GEORGIC, s. गोमेषादिविषयं गीतं, कृषिविद्याविषयकं काव्यं.

GERANIUM, s. वटमुखाकारघोषकोपः सुपुष्पयान् ओषधिभेदः.

GERFALCON, s. श्येनभेदः, कपोतरिः m., यातिपक्षी m. (न).

GERM, GERMEN, GERMIN, s. (The embryo of fruit, a bud) पक्षवः -वं, अक्षुरः, अभिनवोद्भिद् m., जालकं, क्षारकः, ओषिका, कुन्दुकं; 'of leaves,' माटिः f.—(Origin, that from which any thing springs) वीजं, योनिः m. f., आदिः m., आरम्भः, गर्भः, मूलं.

GERMAN, a. (Related) सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), सम्पर्की -किणी -कि (न); 'cousin german,' पितृव्यपुत्रः -त्री. मातुलपुत्रः -त्री.—(Belonging to Germany) जर्मन्देशसम्बन्धी &c., जर्मन्देशजः -जा -जं; 'language,' जर्मन्देशभाषा.

GERMANY, s. अनेकौषधीनां मसामयनाम m. (न), ओषधिगणसंज्ञा.

GERMANISM, s. जर्मन्देशसम्बन्धी सम्प्रदायः.

To GERMINATE v. n. स्फुट (c. 6. स्फुटति टिन्), फल (c. 1. फलति -सितुं), अक्षुर (c. 6. अक्षुरयति -यितुं), विकम् (c. 1. -कमति -सितुं), उद्भिद् in pass. (-भिद्यते, प्रोद्भिद्, प्ररुद् (c. 1. -रोहति -टिन्), वृष् (c. 1. वर्धते -यितुं).

GERMINATING, part. उद्भिज्जः -न्ता -न्तं, उद्भिद् m. f. n., उद्भिदः -दा -दं, प्ररोही -हरी हि (न), अक्षुरित ता तं, फलवान् -वती -वन्, प्रस्फुटः -टा -टं, स्फुटन् -टनी -टन् (न).

GERMINATION, s. स्फुटनं, स्फुटता, उद्भेदः, प्रोद्भेदः, प्ररोहः, उद्भिजनं.

GERUND, s. लाटीनभाषायाकरणे क्रियावाचकः शब्दः.

GESTATION, s. गर्भधारणं, गर्भपोषणं, गर्भवहनं, गर्भिणीभावः.

To GESTICULATE, v. n. अङ्गानि विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), हस्तादि विक्षिप् or सञ्चल in caus. (-चालयति -यितुं), अङ्गविक्षेपं कृ, इङ्ग (c. 1. इङ्गति -ङ्गितुं), नट् (c. 10. नाटयति -यितुं), अभिनयं कृ, आङ्गिककर्म कृ.

GESTICULATION, s. अङ्गविक्षेपः -पणं, हस्तादिविक्षेपः, अङ्गहारः, इङ्गितं, इङ्गितकरणं, अङ्गसञ्चालनं, हस्तादिसञ्चालनं, सङ्केतकरणं, शाशी, सूचा -चना, भावकरणं, आङ्गिककर्म n. (न).

GESTICULATOR, s. अङ्गविक्षेपकः, हस्तादिविक्षेपकः, अङ्गसञ्चालकः, इङ्गितकारी m. (न), सङ्केतकारी m. (न).

GESTURE, s. इङ्गितं, अङ्गविक्षेपः, हस्तादिविक्षेपः, सङ्केतः, अङ्गहारः -रिः m., चेष्टा, भावः, इङ्गः, अभिनयः, अभिनीतिः f., सूचना.

To GESTURE, v. a. साङ्गविक्षेपं कृ, सहस्रविक्षेपं कृ, साभिनयं कृ.

To GET, v. a. (Obtain) आप् (c. 5. आप्नोति, आपुं), प्राप्, अवाप्,

सम्प्राप्, सम्वाप्, लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, अर्ज् (c. 1. अर्जति -र्जितुं, c. 10. अर्जयति -यितुं), उपाज्, आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्, अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), आपद्, अभिपद्, आविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), इ (c. 2. इति -तुं), अश् (c. 5. अश्नुते, अशितुं), उपाश्, समश्.—(Have) धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), धृ in caus. (धारयति -यितुं), भृ (c. 3. विभर्त्सि, भर्त्सुं), आप्.—(Beget) जन (c. 10. जनयति -यितुं).—(Learn) शिक्ष् (c. 1. शिक्षते -शिक्षुं), अधी (c. 2. अधीते, अधीतुं rt. इ), अधिगम्.—(Induce, persuade) अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति -यितुं), or expressed by the causal; as, 'he got him to return,' निवर्त्तयामास.—(Earn) उपाज्, लभ्.—(Receive, take) आदा (c. 3. -दत्ते -दातुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उपलभ्.—(Procure, get ready) कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकृष्, मञ्जीकृ, उभयद् (c. 10. -पादयति -यितुं).—(Get together) समानी (c. 1. -नयति -नेतुं), सच्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समादा, सङ्ग्रह्, एकोकृ, एकत्र कृ.—(Get over, get through, surmount) आरुह् (c. 1. -रोहति -रोढुं), अधिरूह्, अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), पार् (c. 10. पारयति -यितुं), तृ (c. 1. तरति -रितुं -रोतुं), निस्तृ; 'get over a difficulty,' दुःखम् आरुह्, दुःखपारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), दुःखस्यानं गम्.—(Get up, prepare) उपस्कृ, संस्कृ, पुरस्कृ, विरक् (c. 10. -रचयति -यितुं), मञ्जीकृ.—(Get into debt) ऋणं कृ, ऋणयत्: -स्ता -सं भृ, ऋणवान् -वती -यद् भृ.
To get, c. n. (Arrive at) आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगम्, अभिगम्, प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), अवाप्, आया (c. 2. -याति -तुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं).—(Get away) अपगम्, अपया, अपे (c. 2. अपेति -तुं, rt. इ), अपसृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं), अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), चल् (c. 1. चलति -लितुं), प्रस्था.—(Get before) अये or पूर्व or पूर्वम् आगम् or प्राप्.—(Get clear) मुच् in pass. (मुच्यते).—(Get down) अवरूह् (c. 1. -रोहति -रोढुं), अवतृ (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं), अधो या or गम्.—(Get in) विश् (c. 6. विशति, वेष्टुं), प्रविश्, निविश्, आविश्.—(Get off, escape) पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय्, निस्तृ, अपक्रम्, निर्गम्.—(Get off, alight) अवतृ, अवरूह्.—(Get out) अपगम्, अपमृ, अपे.—(Get up) उत्था for उत्था.—(Get quit of) मुच् in pass.—(Get on) प्रगम्, प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रसृ, प्रया, प्रचल.—(Get drunk) मज्ज-त्रा-त्रं भृ, उन्मज्जीभृ; 'get out with you,' अपसर, अपेहि, अपेहि.
GETTER, s. प्रापकः, अवाप्ता m. (मृ), लभ्ता m. (मृ), अर्जकः, उपाज्कः, अधिगन्ता m. (नृ), लाभकृत् m., आदाता m. (नृ), ग्राहकः, जनकः, उत्पादकः.
GETTING, s. लाभः, लभः f., आभिः f., प्राप्तिः f., प्रापणं, अवाप्तिः f., सम्प्राप्तिः f., अर्जनं, उपाजनं, आसादनं, अधिगमः, आगमः, ग्रहणं.
GEWGAW, s. अत्यमृत्युकम् आभरणं, अत्यार्थं क्रीडाद्रव्यं, क्रीडनकं, कद्रुणं, खलाद्रव्यं, कदम्बद्रव्यं.
GHOSTFULLY, adv. पिशाचवत्, भूतवत्, प्रेतवत्, दारुणं, भयानकं, शोरं.
GHOSTLINESS, s. रूपदारुण्यं, वदनघोरता, मुखरोद्रता, भूतसरूपता, भौतत्वं, कपटत्वं, विकटत्वं.
GHOSTLY, a. (Like a ghost) भूतसरूपः -पी -पं, प्रेतसरूपः -पी -पं, भौतिकः -की -कं, पिशाचिकः -की -कं, शवसरथः -शी -शं, प्रेतसरथः -शी -शं.—(Frightful) घोररूपः -पी -पं, घोरकृतिः -ति -ति, दारुणः -शा -शं, भयानकः -का -कं, रौद्रः -द्री -द्री, भीमदर्शनः -ना -नं, उग्रमन्यः -इया -इयं, करालमुखः -खी -खं.
GHOUT, s. (Landing-place) पट्टः द्वी, सज्जनं, गुल्मः.—(Malaya range

of mountains) मलयः, मलयाचलः, मलयपर्वतः, मलयाद्रिः m., दक्षिणाचलः, दक्षिणपर्वतः.
GHEE, s. घृतं, हविस् n., सर्पिस् n., हव्यं, हवनीयं, हविष्यं, आज्यं, तनूनपं, तृप्.
GHOST, s. (Soul) आत्मा m. (नृ), अनरात्मा m. (नृ).—(Disembodied spirit) प्रेतः, प्रेतनरः, परेतः, नारकः, नरकवासी m. (नृ), नरकामयः.—(Goblin) वेतालः, रात्रिचरः, निशाचरः, निशाडः, भूतः -तं, इमज्ञान-वासी m. (नृ), राक्षसः; 'to give up the ghost,' प्राणत्यागं कृ, ईश्वरहस्ते जीवनं or प्राणं समृ in caus. (-सर्पयति -यितुं).
GHOSTLIKE, s. प्रेतसरूपः -पा -पी -पं, भूतसरूपः -पा -पी -पं.
GHOSTLINESS, s. प्रेतत्वं, भूतत्वं, परेतत्वं, आत्मता, पारमार्थिकत्वं.
GHOSTLY, a. (Spiritual) आत्मिकः -की -कं, आत्मविषयः -या -यं, पार-मार्थिकः -की -कं, अशारीरिकः -की -कं, पारविकः -की -कं.—(Pertaining to ghosts) भौतिकः -की -कं, प्रेतसंस्थानी -स्थिनी -स्थि (नृ).
GIANT, s. (A man of extraordinary size) वृहत्कायः, वृहच्छरीरः, विकटशरीरः, भीमविग्रहः, प्रकाशशरीरः, अखर्यः.—(A titan) दैत्यः, असुरः, राक्षसः, दानवः, देतेयः, रक्षस् n., इन्द्रादि m., मुरझिद् m. (पृ), दितिसुतः, दनुजः, यातु n., यातुधानः, पृथ्वेयः, शुक्रशिष्यः, कौशपः, नैर्ऋतः, निकपात्मजः, क्रव्याद m., निशाचरः.
GIANTNESS, s. वृहत्काया, वृहच्छरीरा, विकटशरीरा स्त्री, राक्षसी.
GIANT-LIKE, GIANTLY, a. वृहत्कायः -या -यं, वृहच्छरीरः -रा -रं.
To GIBBER, v. n. जल्प् (c. 1. जल्पति -ल्यितुं), अल्प्यद् वद् (c. 1. वदति -दितुं).
GIBBERISH, s. अनर्थकवाक्यं, असंख्यवाक्यं, वृथाकथा, मृपार्थकवचनं, जल्पितः; 'one who talks it,' अनियमप्रलापी m. (नृ).
GIBBET, s. उद्धनकाष्ठं, उद्धननवृक्षः, बधस्थानं, घातस्थानं.
To GIBBET, v. a. रज्जुपाशेन उद्धन्य् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), उद्धननं कृ.
GIBBOSITY, s. कुञ्चता, न्युञ्चता, कूर्मपृष्ठाकारत्वं, विस्त्राकारता, आभोगः, खण्डमण्डलत्वं.
GIBBOUS, a. (Convex, protuberant) न्युञ्चः -ञ्जा -ञ्जं, विस्त्राकारः -रा -रं, कूर्मपृष्ठाकारः -रा -रं, गण्डाकारः -रा -रं, आभोगी -गिनी -गि (नृ); 'as the moon,' खण्डमण्डलः -ला -लं.—(Hump-backed) कुञ्चः -ञ्जा -ञ्जं, गदुरः -रा -रं.
GIBBOUSNESS, s. न्युञ्चता, कूर्मपृष्ठाकारता, साभोगता. See GIBBOSITY.
GIB-CAT, s. जीर्णमार्जारः, अतिवृद्धो विडालः.
To GIBE, v. a. and n. क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), अवक्षिप्, परिक्षिप्, अवहम् (c. 1. -हसति -सितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), तिरस्कृ, मुस्त्रीकृ.
GIBE, s. क्षेपः, अवक्षेपः, तिरस्कारः, अवहासः, दुर्वाक्यं, दुरुक्तं, कटुवाक्यं.
GIBER, s. क्षेपकः, अवक्षेपकः, दुर्मुसः, मुस्तरः, दुर्वक्ता m. (कृ).
GIBBETS, s. pl. हंसादेरं यत् पादमस्तकयकृदादि प्राकशूलारोपणाद् अवक्षि-न्नीभूय पृथक् पच्यन्ते, हंसस्य पचनयोग्यं हृद्यकृदन्तादि, हंसखण्डकाः m. pl.
GIDDILY, adv. भ्रामररोगग्रस्तवत्, सभ्रामरं, चपलं, मनोलील्यात्.
GIDDINESS, s. (Of the head, &c.) भ्रमरं, भ्रामरं, भ्रमिः f., भ्रमः, विभ्रमः, विभ्रान्तिः f., घूर्णिः f., घूर्णेनं, चक्षुरादिचापत्यं-चापलं, चक्षुरादिविभ्रान्तिः f., प्रमादः.—(Of character) चपलता, चापत्यं, चञ्चलत्वं, चाञ्चल्यं, चलच्चिन्ता, अस्थिरता, अस्थैर्यं, लोलता, अनवस्थितिः f., अधीरत्वं, लौल्यं, मनोलील्यं, विभ्रान्तिः f., विभ्रान्तशीलता, तरलता, प्रमत्तता.
GIDDY, a. (In the head) भ्रामरी-रिणी -रि (नृ), भ्रमी-मिणी -मि (नृ), घूर्णरोगी-गिणी-गि (नृ), भ्रामररोगी &c., विभ्रान्तः -न्ता -न्तं.—(Causing giddiness) भ्रमकरः -री -रं.—(In character) चपलः -ला -लं, चञ्चलः -ला -लं, विभ्रान्तशीलः -ला -लं, अस्थिरः -रा -रं, अनवस्थः -स्था -स्थं, अनवस्थितः -ता -तं, अधीरः -रा -रं, चपलबुद्धिः -द्धिः -द्धिः, चपलामकः -का -कं, चलच्चिन्तः -न्ता -न्तं, लोलः -ला -लं, लोलमताः

-नाः -नः (न्), प्रमत्तः -त्ता -त्तं, प्रमादी -दिनी -दि (न्).—(Elated)
उद्धतः -ता -तं, मत्तः -त्ता -त्तं; 'with power,' ऐश्वर्यमत्तः -त्ता -त्तं.
GIFT, *s.* दानं, प्रदानं, दत्तं, प्रदेयं, सम्प्रदानं, दायः, उपहारः, उपायनं,
वितरणं, त्यागः, उत्सर्जनं, विसर्गः, विसर्जनं, विभ्राणनं, चंहतिः *f.*,
उपयासं, उपहीकनं, उपदा -दानकं, प्रदा, दादः, दा, दं, विहापितं,
प्रतिपादनं, निर्वेषणं, स्पर्शनं, प्रादेशनं, प्रदेशनं, अपवर्जनं, उपचारः,
प्रीतिदानं, प्राभृतं; 'a special gift,' सदायः, सुदायः, हरणं; 'nuptial
gift,' यौतकं; 'desirable gift,' प्रवारणं, प्रहारणं; 'gift to de-
ceased ancestors,' पितृदानं.—(Endowment) गुणः, शक्तिः *f.*
GIFTED, *p. p.* or *a.* (Endowed) सम्पन्नः -त्ता -त्तं, उपपन्नः -त्ता -त्तं, युक्तः
-त्ता -त्तं, संयुक्तः -त्ता -त्तं, उपेतः -ता -तं, अनितः -ता -तं, शीलितः -ता -तं.
—(With talents) गुणी -णिनी -णि (न्), गुणवान् -वती -वत् (त्),
इष्टगुणसम्पन्नः -त्ता -त्तं, सद्गुणोपेतः -ता -तं.
GIG, *s.* (Any thing that whirls round in play) भ्रमरं, भ्रमरक्रीडनकं.
—(A light carriage) द्विचक्रयुक्तं लघुयानं, लघुरथः.—(Boat)
उपनीका, लघुनीका, छुद्रनीका.
GIANT, *a.* वृहत्कायः -या -यं, वृहच्छरीरः -रा -रं, -री -रिणी -रि (न्),
भीमविग्रहः -हा -हं, अतिकायः -या -यं, विकटशरीरः -रा -रं, अतिमहान्
-हती -हत् (त्), अतिवृहन् -हती -हत् (त्), राक्षसपरिमाणः -शा -शं,
दैत्यपरिमाणः -शा -शं.
GIGGLE, *s.* अससङ्गपरिहासः, अनर्थकहासः, कुहसितं, मूर्खहसितं.
To GIGGLE, *v. n.* अससङ्गपरिहासं कृ, अनर्थकहासं कृ, मूर्खयत् or अससङ्गं
or कु हस् (c. 1. हसति -सितुं), कङ्क (c. 1. कङ्कति -ङ्कितुं), कस् (c. 1.
कसति -सितुं).
GIGGLER, *s.* अससङ्गपरिहासशीलः, निरर्थकहासकारी *m.* (न्).
To GILD, *v. a.* (Overlay with gold) सुवर्णं (nom. सुवर्णयति -यितुं),
स्वर्णपत्रपिण्डं -डां -डं कृ, सुवर्णीयते -तां -तं कृ.—(Illuminate) रञ्ज
(c. 10. रञ्जयति -यितुं), झुत् (c. 10. झोतयति -यितुं), घिराज् (c. 10.
-राजयति -यितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं).
GILDER, *p. p.* सुवर्णितः -ता -तं, रसितः -ता -तं, स्वर्णपत्रपिण्डः -डा -डं,
स्वर्णमण्डितः -ता -तं, स्वर्णपत्रसंवीतः -ता -तं or -पत्रिवडः -डा -डं,
राजतान्वितः -ता -तं, रञ्जितः -ता -तं, राजितः -ता -तं, प्रझोतितः -ता -तं.
GILDER, *s.* स्वर्णपत्रादिना रञ्जकः, स्वर्णपत्रपिण्डकारी *m.* (न्).
GILDING, *s.* स्वर्णरञ्जनं, सुवर्णीकरणं, स्वर्णमण्डनं; 'of the leaves of
a book,' पत्ररञ्जनं.
GILL, *s.* (Organ of respiration in fishes) मत्स्यानां श्वासेन्द्रियं,
मत्स्यानां श्वासप्रवासाद्यै मस्तकरन्ध्रं or शिरोरन्ध्रद्वयं.—(Of a fowl)
कुङ्कुटस्य मुखकण्ठः or मुखस्याधःस्थं लोलमांसं.—(Flesh on the
lower part of the cheek) अधोगच्छमांसं, अधोगच्छः, अधःकपोलः,
चिबुकमांसं.—(Measure) द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः.
GILLY-FLOWER, *s.* अनेकौपथीनां सामान्यनाम *n.* (न्), ओषधिगणसंज्ञा.
GILT, *p. p.* or *a.* सुवर्णितः -ता -तं, रसितः -ता -तं, राजतान्वितः -ता -तं.
See GILDED.
GILT, *s.* सुवर्णरञ्जनं, स्वर्णपत्रं; 'silver-gilt,' विमलं.
GILT-HEAD, *s.* (Fish) गडकः, शकुलगडः, शकुलार्भकः, शालः, कुम्भिलः.
GIMCRACK, *s.* निरर्थकयत्नं, क्रीडायत्नं, क्रीडाद्रव्यं, क्रीडनकं.
GIMLET, *s.* वेधनिका, आस्फोटनी, लास्फोटनी, आविधः.
GIMP, *s.* कौशिकसूचनिर्मितः सुतनुचेलकः.
GIN, *s.* (Spirit) शुद्धा, सुरा -री, चारुणी, शीघ्रः *m.* -यु *n.*, मदिरा,
हाला, आसवः; 'gin-drinker,' सुराधः -पी, शुद्धाप्रायी *m.* -यिनी;
'gin-drinking,' सुरापानं; 'gin-shop,' शुद्धापानं, पाननोष्ठिका.

—(Snare, trap) पाशः, उन्मायः, जालं, कूटयन्त्रं, वागुरा, पाशवन्धं
GINGER, *s.* आर्द्रकं, शुङ्गवेरं, अङ्गुलीयः, गुल्ममूलं, अपाकशकं; 'dry
ginger,' शुष्काङ्गु, शुङ्गिः *f.* -खडी -खड्यं, विभ्रमयज्ञं, विभ्रं -घ्ना, महोपघं, नागरं.
GINGER-BEER, *s.* आर्द्रकपानं, आर्द्रकरसः, आर्द्रकपानीयं, आर्द्रकसुरा.
GINGER-BREAD, *s.* आर्द्रकपिष्टकः, आर्द्रकपूपः, आर्द्रकमयं मिष्टानं.
GINGER-WINE, *s.* आर्द्रकमद्यं, आर्द्रकमदिरा, आर्द्रकसुरा.
GINGERLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, शनैः शनैस्, असहसा.
GINGHAM, *s.* रेखाचित्रितं कार्पासाद्यं or तृणावस्त्रं.
GINGIVAL, *a.* दन्तमांससम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), दन्तशिरासम्बन्धी &c.
To GINGLE, *v. n.* शिञ्ज् (c. 2. शिञ्जे, c. 1. शिञ्जते -शिञ्जुं), पिशिञ्ज, कृण्
(c. 1. कृणति -णितुं), किङ्किण (nom. किङ्किणायते), कङ्कनं कृ.
GINGLE, GINGLING, *s.* शिञ्जः -ञ्जा, शिञ्जितं, आशिञ्जितं, कृणितं, किङ्किणिशब्दः.
कङ्कनं, कङ्कनकारः.
GINGLING, *part.* कृणन् -णन्ती -णत् (त्), शिञ्जनी -ञ्जनी -ञ्जि (न्).
GINNET, *s.* अश्वकः. See JENNET.
GIPSY, *s.* हस्तरेखानिरीक्षणाननरं दैवकथनाद्युपजीवी चक्राटः, अवनिचरः
-रा *f.*, धूमः -ध्मा *f.*, काकचरित्रः -चा.
GIRAFFE, *s.* तरुधुरूपेण चित्रित उद्भजातीयो दीर्घग्रीवो जन्तुभेदः.
To GIRD, *v. a.* (Bind round) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), परिवन्ध्—
(Bind on) आवन्ध्, पिनह् (c. 4. -नयति -नहुं), अयनह्, सन्नह्,
पिनडं -डां -डं कृ, आकव् (c. 1. -कवते -वितुं); 'gird the loins,'
कटिं बद्ध्.—(Encircle, invest) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टुं, c. 10.
-वेष्टयति -यितुं), परिधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), परिवृ (c. 5. -वृणोति
-वरितुं -रीतुं).
To GIRD, *v. n.* (Gibe) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्), अवाक्ष्य, अवहस्
(c. 1. -हसति -मितुं).
GIRD, *s.* आकर्षः, शूलं, अपतानकः, अपतन्त्रकः, आक्षेपकः, वेत्ताघातः.
GIRDLE, *p. p.* बद्ध् -ड्डं, पिनड्ड -डां -डं, आनड्ड -डां -डं, अयनड्ड -
डां -डं, आवड्ड -डां -डं, परिहट्ट -ता -तं, परिहट्टितः -ता -तं.
GIRDER, *s.* गृहतले वृहत्काष्ठं or अयकाष्ठं or महादारुः *m.*
GIRDLE, *s.* (Belt) मेखला, रसना, कटिमूत्रं, कटिवन्धनं -नी, काष्ठी,
कलापः, कक्षा, कक्ष्या, परिकरः, सारसं -सनं, यस्त्रं, सप्तकी, शङ्करी,
रशना, शृङ्खला.—(Inclosure, circumference) वेष्टनं, परिवेष्टनं,
आवेष्टनं, मण्डलं, चलयः, चक्रवाटः.—(Zodiac) राशिचक्रं.
To GIRDL, *v. a.* मेखलया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), वेष्ट् (c. 1. वेष्टते
-ष्टुं, c. 10. वेष्टयति -यितुं), परिवेष्ट्, परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं).
GIRDLE, *s.* मेखलाकारः, रसनाकर्त्रा *m.* (न्), कटिमूत्रकारी *m.* (न्).
GIRL, *s.* कन्या, कुमारी, तरुणी, बाला, बालिका, पुत्री, दारिका, अनाग-
तात्तया, लग्निका, नग्निका, गौरी, वामः *f.*
GIRLHOOD, *s.* कन्यात्वं, कुमारीत्वं, तरुणीत्वं, कौमार्यं, तारुण्यं.
GIRLISH, *a.* कन्यायोग्यः -ग्या -ग्यं, कुमारीयोग्यः -ग्या -ग्यं.
GIRLISHLY, *adv.* कन्यावत्, कुमारीवत्, तरुणीवत्, कन्यारूपेण.
GIRT, *p. p.* बद्ध -डां -डं, पिनड्ड -डां -डं, वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता
-तं; 'girt with a falchion,' बद्धनिस्त्रिंशः -शा -शं; 'sea-girt,'
समुद्रमेखलः -ला -लं.
GIRTH, *s.* उदरबन्धं, अधोबन्धनं -नी, वरवा, वट्टं, वट्टी, नड्डी, चूवा,
कक्षा, कक्ष्या.
To GIRTH, *v. a.* वरत्रया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), उदरबन्धं पिनह्
(c. 4. -नयति -नहुं).
GIST, *s.* अर्थः, मुख्यार्थः, परमार्थः, उक्तार्थः, अग्रविषयः.
To GIVE, *v. a.* दा (c. 3. ददाति, दत्ते, दातुं), प्रदा, प्रादा, अभिदा, सम्प्रदा,

निदा, अनुदा, सन्दा, यम् (c. 1. यच्छति -ते, दातुं), प्रयम्, संयम्, प्रतियम्, सम्प्रयम्, दद् (c. 1. ददते -दितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), उपपद्, च in caus. (अपेयति -यितुं), सन्, निष्पि (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), वित् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), विष्ण (c. 10. -आणयति -यितुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), विसृज् (c. 10. -मर्जयति -यितुं), गह् in caus. (ग्राहयति -यितुं), आह् (c. 1. हरति -हर्षुं), उपह्, सङ्गम् in caus. (-क्रामयति -यितुं), दिष् (c. 6. दिशति, देष्टुं).—(Give away) प्रदा, प्रयम्.—(Give back) प्रतिदा, प्रतिपद्, प्रत्यप् (caus. of च with प्रति), निर्यत् (c. 10. -यातयति -यितुं), प्रतिनिर्यत्, प्रतिरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं).—(Give chase) अनुधाव् (c. 1. धावति -वितुं), अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्षुं).—(Give forth) प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), क्या in caus. (क्यापयति -यितुं), निषिद् (c. 10. -वेदयति -यितुं).—(Give the hand for support) करालचनं कृ.—(Give in) अनुदा, अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -भीते -ज्ञातुं), त्यज्.—(Give over) त्यज्, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), चिरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) with abl. c., निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -क्षितुं) with abl. c. 'To give over a sick man,' असाध्य इति परिच्छिद्य रोगातुरं मुच (c. 6. मुच्छति, मोक्तुं).—(Give out) निषिद्, प्रकाश्, चिषुम् (c. 10. -योपयति -यितुं); 'emit,' उत्सृज्, मुच. निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं).—(Give up) त्यज्, परित्यज्, सन्यज्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा; उत्सृज्, विमुच, उन्ह् (c. 6. उन्हति -न्हितुं), मोन्ह्, प्रत्यादिश्.—(Give one's self up to) आसक्त in pass. (-सज्यते or -सज्जते), सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), असेव्, आसक्तः -क्ता -क्तं भू. निरतः -ता -तं भू.—(Give ground) अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रान्तुं), अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थानुं), परावृत्, निवृत्.—(Give way) पन्थानं दा, त्यज्, अवमृ (c. 1. -सरति -सर्षुं); 'give way,' अवसरत, पन्थानं त्यजत.—(Give in marriage) दा, प्रदा. उपादिश; 'the girl is given in marriage to a husband,' कन्या वोदुः प्रदीयते.—(Give thanks) धन्यवादे कृ, धन्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), कुशलं वद्.—(Give ear) कर्णे दा.—(Give power) शक्तिं दा, क्षमताम् च, नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं).—(Give utterance) उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), उदाह्.—(Give suck) धे in caus. (धापयति -यितुं), उपधे, पा in caus. (पाययति -यितुं).—(Give offence) रूप् in caus. (रोपयति -यितुं), विप्रियं कृ.

To give, v. n. (Give way, sink) सद् (c. 1. सीदति, सक्तुं), अवसद्.—(Relent, be mitigated) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रशम्, शान्तिं or सान्त्वनं या (c. 2. याति -तुं), शान्तीभू, शिषिलीभू.—(Recede) अपमृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -क्षितुं), अपया.—(Cease) चिरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), निवृत्, शम्.—(Give in to) अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं).

GIVEN, p. p. दत्तः -क्ता -क्तं, प्रदत्तः -क्ता -क्तं, प्रप्तः -क्ता -क्तं, नीतः -क्ता -क्तं, निहितः -ता -तं, निक्षिप्तः -क्ता -क्तं, प्रतिपादितः -ता -तं, उपपादितः -ता -तं, विश्राणितः -ता -तं, अक्षितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, वितोषः -क्ता -क्तं, विसर्जितः -ता -तं, विसृष्टः -हा -ष्टं, उपपन्थः -क्ता -क्तं; 'well given,' सूतः -क्ता -क्तं; 'given and taken,' दत्तादत्तः -क्ता -क्तं, दत्तापदत्तः -ता -तं.—(Given up) त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, उत्सृष्टः -हा -ष्टं.—(Addicted to) आसक्तः -क्ता -क्तं, रतः -ता -तं, निरतः -ता -तं; 'given quantity,' दृश्यः.

GIVER, s. दाता m. (नृ), प्रदाता, दायकः, दायी m. (नृ), दानकर्त्री m. (नृ), दाकः, दादी m. (नृ), प्रदः or दः in comp., दागी m. (नृ); 'giver and receiver,' दातृप्राप्तौ m. du., दातृप्रतीक्षकौ m. du.

GIVING, s. दानं, प्रदानं, सम्प्रदानं, दागः, वितरणं, विसर्जनं.

GIZZARD, s. कुकुटादीनां जठरः or उदरं or अन्नजठरं or पक्षाशयः.

GLACIAL, a. हिम्यः -म्या -म्यं, हेमः -नी -नं, हिमरूपः -पा -पं.

To GLACIATE, v. n. हिमीभू, हिमवत् संहतीभू or शीतीभू.

GLACIATION, s. शीतीकरणं, शीतीभावः, हिमीकरणं, हिमसंहतिः f.

GLACIER, s. हिमपर्वतोत्तमं सुविस्तीर्णा हिमसंहतिः.

GLACIS, s. दुर्गेष्वभिभागे प्रवणभूमिः f. or निम्नभूमिः or स्थानं क्रमशो -भोगम्यं.

GLAD, a. हृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, हृष्टहृदयः -या -यं, हृष्टमानसः -सा -सं, हर्षयुक्तः -क्ता -क्तं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ), आनन्दितः -ता -तं, सानन्दः -न्दा -न्दं, प्रीतः -ता -तं, आह्लादितः -ता -तं, प्रह्लादितः -ता -तं, प्रवृत्तः -क्ता -क्तं, तुष्टः -ष्टा -ष्टं, परितुष्टः -ष्टा -ष्टं, तृप्तः -प्ता -प्तं, प्रसादितः -ता -तं, प्रमुक्तः -क्ता -क्तं, उत्सवः -सा -सं -सितः -ता -तं, अभिरुचितः -ता -तं, मस्तः -क्ता -क्तं.—(Making glad) हर्षकः -का -कं, नन्दकः -का -कं, मोदकः -का -कं, आनन्दकरः -री -रं, हर्षकरः -री -रं, सुभगः -गा -गं, रमणीयः -या -यं.

To GLAD, GLADDEN, v. a. हृष् (c. 10. हर्षयति -यितुं), प्रहृष्, परितुष्ट, नन्द (c. 10. नन्दयति -यितुं), अभिनन्द, ह्लाद् (c. 10. ह्लादयति -यितुं), आह्लाद्, प्रह्लाद्, रम् (c. 10. रमयति -यितुं), उत्सव् (c. 10. -लासयति -यितुं), तुष् (c. 10. तोषयति -यितुं), तृष् (c. 10. तर्षयति -यितुं), प्रमुद् (c. 10. -मोदयति -यितुं), प्री (c. 9. प्रीणयति, c. 10. प्रीणयति -यितुं).

GLADDENED, p. p. आह्लादितः -ता -तं, आनन्दितः -ता -तं, प्रमोदितः -ता -तं.

GLADDENING, a. हर्षकः -का -कं, हर्षणः -णा -णं, हर्षकरः -री -रं, नन्दकः -का -कं, आनन्दनः -ना -नं, आनन्ददः -दा -दं, प्रीतदः -दा -दं.

GLADDER, GLADDENER, s. आनन्दकारी m. (नृ), आनन्दकः, सुखदः.

GLADE, s. जङ्गलमध्ये or वनमध्ये पथः, वनपथः, वनमार्गः, वृक्षावृतः पथः, तरुगुप्ताधृतो मार्गः.

GLADIATE, a. सङ्गाकारः -रा -रं, अस्याकारः -रा -रं, सङ्गाकृतिः -तिः -ति.

GLADIATOR, s. क्लृप्तः, मस्तः, आसिकः, असिक्रीडकः, सङ्गक्रीडकः.

अस्तक्रीडकः, नैस्त्रिंशिकः.

GLADIATORIAL, a. क्लृप्तसन्धी -न्धनी -न्धि (नृ), असिक्रीडासन्धी &c. आसिकः -की -कं.

GLADIATURE, s. असियुद्धं, सङ्गयुद्धं, असिक्रीडा, सङ्गक्रीडा.

GLADLY, adv. सानन्दं, सहर्षं, हर्षेण, हृष्टमानसा, हृष्टवत्, साह्लादं, आह्लादेन, प्रह्लादेन, प्रमोदेन, सन्तोषेण.

GLADNESS, s. हर्षः, आनन्दः, आह्लादः, प्रह्लादः, प्रमोदः, आनोदः, हृष्टिः/-मुदा, हृष्टता, प्रहृष्टता, प्रमुक्तता, उत्सासः, उत्सवत्वं, चित्तप्रसन्नता, प्रीतिः f., प्रीतता, तुष्टिः f., सन्तुष्टिः f., मोदः, उत्सवः.

GLADSOME, a. आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ), रम्यः -म्या -म्यं, सुभगः -गा -गं.

GLAIR, s. अक्षयुक्तं, अक्षयुक्तपरिगतः शुक्लरसः, अक्षययस् n.

GLANCE, s. (Of the eye) दृष्टिपातः, दृष्टिनिपातः, नयनपातः, दृष्टिविधेयः, कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदृष्टिः f., अपाङ्गदृष्टेः, वीक्षितं, प्रेक्षितं, अवलोकनं, काक्षः, दृष्टिवाणः.—(Slight view) ईषदृष्टेः, ईषदृष्टिः f., अर्धवीक्ष्यं, अर्धदृष्टिः f.; 'glance in return,' प्रतिसमीक्ष्यं.—(A shoot of light) स्फुरितं, स्फुरणं, क्षुत्तिपातः, रश्मिः m.

To GLANCE, v. n. (As light) स्फुर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), धरिस्फुर्, लभ् (c. 1. लसति -सितुं).—(Strike lightly and pass by) लघु हवा or ताडयित्वा अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रान्तुं) or अती (c. 2. अमेति -तु. rt. इ), दृष्टम् अतिक्रम्य वृष् (c. 1. वर्षति -वितुं).—(Glance with the eye) दृष्टिं पठ् (c. 10. पातयति -यितुं) or विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), दृष्टिवाणं गृह्, कटाक्ष (nom. कटाक्षयति -यितुं).—(Glance at, inspect slightly) ईषद् दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं) or निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अर्धवीक्ष्यं कृ.

GLANCING, *part.* स्फुरन्-रन्ती-रत् (त्), लसन्-सन्ती-सत् (त्), स्फुरितः-ता-तं.
GLANCINGLY, *adv.* लघु, ईषत्, अत्यन्तार्थं, साक्षेदर्शनं, लाघवेन, तिर्यक्,
तिरस्, चक्रमात्.

GLAND, *s.* शरीराभ्यन्तरे ग्राह्यसंज्ञकः पित्तश्लेष्माद्याशयो मृदुमांसपिण्डः,
मांसग्रन्थिः *m.*

GLANDERS, *s.* अस्थानान् उग्ररोगविशेषो यत्र नासिकारन्ध्रेण दुर्गन्धश्लेष्म
OR दुर्गन्धमलम् उत्सृज्यते.

GLANDULE, *s.* शरीराभ्यन्तरे श्लेष्माद्याशयो मृदुमांसपिण्डकः.

GLANDULOUS, GLANDULAR, *a.* पृष्ठीकमांसपिण्डसम्बन्धी-न्ध्वनी-न्धि (न्).

GLANS, *s.* (Penis) नथिः *m. f.*

GLARE, *s.* तेजस् *n.*, अतितेजस्, अतिद्युतिः *f.*, द्युतिः *f.*, अतिप्रभा, भाः *f.*
(स्), दृष्टिसनापका द्युतिः, नयनोपपातिनी प्रभा, हेतिः *f.*, उज्ज्वलद्युतिः *f.*,
प्रखरदीप्तिः *f.*, खरदीप्तिः *f.*—(Fierce look) उग्रदृष्टिः *f.*, तीक्ष्णदृष्टिः,
कोपज्वलिता दृष्टिः.

To GLARE, *v. n.* अतितेजसा द्युत् (c. 1. द्योतते-तिर्नु), उज्ज्वल (c. 1.
-ज्वलति-लितुं), ज्वल् in freq. (जाज्वल्यते), दीप् in freq. (देदीप्यते),
अतितेजसा दृष्टिं सनाप (c. 10. -तापयति-यितुं) OR उपहन् (c. 2.
-हन्ति-न्तुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं).—(Look with fierce eyes)
तीक्ष्णदृष्टिं OR कोपज्वलिता दृष्टिं यत् (c. 10. -पातयति-यितुं), रोधप्र-
दीप्ताद्यः-द्या-द्यं-भू.

GLAREOUS, *a.* अग्रदृष्टसंगुणः-या-यं, अग्रदृष्टप्रभो-भो-भ्यं (न्).

GLARING, *part.* OR *a.* अतितेजसः-सी-सं, उज्ज्वलः-ला-लं, अतिद्योती-
-तिनी-ति (न्), अतितेजसा दृष्टिसनापकः-का-कं OR नयनोपपाती-
-तिनी-ति (न्), भाखान्-खती-खत् (त्), काशीनवः-वी-वं.—
(Clear, notorious) सर्वप्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः-शा-शं, पुटस्फुरन्-
-रन्ती-रत् (त्); 'having eyes glaring with anger,' रोधदी-
प्ताद्यः-द्या-द्यं.

GLARINGLY, *adv.* सुप्रकाशं, सर्वप्रकाशं, सर्वप्रसिद्धं, अतितेजसा.

GLASS, *s.* (Transparent substance formed by fusing sand
with alkalis) काचः, चारः, सिस्सं, अर्ध-भक्तं, स्पष्टिकः.—(Glass
drinking-vessel) काचभाजनं, काचपात्रं, काचकूपी, पलिषः, पुलकः,
पारी; 'glass jar,' काचपटी.—(Looking-glass, mirror) दर्पणः,
मुकुरः, आदर्शः.

GLASS, *a.* काचमयः-यी-यं, काचनिर्मितः-ता-तं, काच in comp.

To GLASS, *v. a.* See To GLAZE.

GLASS-BLOWER, *s.* काचधमकः, चारधमकः, काचध्याकारः, काचनिर्माणकृत्.

GLASSFUL, *s.* काचपात्रपूर्णं, काचभाज्यभरकः, काचभाज्यपूरकः.

GLASS-GRINDER, *s.* काचपरिष्कारकः, काचमाञ्जकः, काचतेजस्कारी *m.* (न्).

GLASS-HOUSE, *s.* काचनिर्माणशाला, चारनिर्माणगृहं, काचशाला.

GLASSINESS, *s.* स्वच्छता, प्रसन्नता, प्रसन्तिः *f.*, विमलता, स्रष्टवता.

GLASS-LIKE, *a.* काचोपमः-मा-नं, काचसंगुणः-या-यं.

GLASS-MAN, *s.* काचविक्रेता *m.* (न्), काचद्रव्यविक्रयी *m.* (न्), काचव्यव-
सायी *m.* (न्).

GLASS-WORK, *s.* काचनिर्माणं, काचनिर्माणशिल्पं, काचकर्म *n.* (न्).

GLASSY, *a.* काचोपमः-मा-नं, काचवत्प्रसन्नः-जा-जं, काचवद्विमलः-ला-
लं, स्वच्छः-ज्जा-ज्जं, स्पष्टिकप्रभः-भा-भं, स्रष्टवः-ज्जा-ज्जं.

GLAUCOUS, *a.* समुद्रवर्णः-शी-शं, श्यामहरित् *m. f. n.*, घननीलः-ला-लं.

GLAVE, *s.* पृषुपचः सङ्गः, कृपाणः, निक्षिप्तः, अक्षिः *m.*

To GLAZE, *v. a.* काच (nom. काचयति-यितुं), काचं चाकृद् (c. 10.
-चादयति-यितुं), काचान्वितं-तां-तं कृ, काचोपेतं-तां-तं कृ.—(Make
smooth) स्रष्टव (nom. स्रष्टवति-यितुं), क्षिप्तीकृ, स्रष्टवीकृ.

GLAZED, *p. p.* काचितः-ता-तं, काचान्वितः-ता-तं, काचासादितः-ता-तं.

GLAZIER, *s.* काचव्यवसायी *m.* (न्), काचव्यवहः, काचव्या *m.* (न्).

GLAZING, *s.* काचव्यवहनं, काचासादनं, काचकर्म *n.* (न्).

GLEAM, *s.* (Sudden shoot of light) द्युतिस्फुरणं, स्फुरितं. अकस्मा-
त्स्फुरणं, प्रभास्फुरणं, क्षणप्रभा, क्षणद्युतिः *f.*, क्षणन्योतिस् *n.*, अचिरप्रभा.
अचिरद्युतिः *f.*, अकस्मादीप्तिः *f.*, द्युतिज्वाला.—(Beam) रश्मिः *m.*,
किरणः, जंशुः *m.*—(Brightness) उज्ज्वलता, प्रभा, तेजस् *n.*

To GLEAM, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), प्रस्फुर, परिस्फुर, लस् (c. 1.
लसति-सितुं), विद्युत् (c. 1. -द्योतते-तिर्नु), अकस्मात् OR क्षणमात्रं प्रकाशं
(c. 1. -काशते-शितुं) OR ज्वल् (c. 1. ज्वलति-लितुं) OR उज्ज्वल्.

GLEAMING, *part.* स्फुरन्-रन्ती-रत् (त्), लसन्-सन्ती-सत् (त्), स्फुरितः-ता-तं.

GLEAMY, *a.* क्षणमात्रद्योतमानः-ना-नं, क्षणप्रभः-भा-भं, कम्पितप्रभः-भा-
भं, चञ्चलप्रभः-भा-भं, चञ्चलद्योती-तिनी-ति (न्), प्रकाशमानः-ना-
नं, उज्ज्वलः-ला-लं.

To GLEAN, *v. a. and n.* उज्ज्वल् (c. 1. 6. उज्ज्वलति-लितुं), शिल् OR सिल्
(c. 6. शिलति, सिलति-लितुं), प्रस् OR उग्रस् (c. 9. प्रकाति, c. 10.
प्रासयति, उग्रकाति, उग्रप्रासयति-यितुं), शेषधान्यानि OR शस्यशेषं OR
अवशिष्टकणिशान् OR लूनशस्यावशिष्टं चि (c. 5. चिनोति, चेतुं) OR
अवचि OR उज्ज्वल् (c. 1. -हरति-हर्तुं) OR हृ OR सङ्गृह् (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं).
GLEAN, *s.* धान्यशेषं, अवशिष्टकणिशान्, शेषधान्यसङ्घः, लूनशस्यावशिष्टं.
GLEANED, *p. p.* हृतधान्यशेषः-वा-वं, हृतशस्यावशेषः-वा-वं, उद्धृतसर्व-
कणिशः-ज्ञा-ज्ञं, सङ्गृहीतसर्वशस्यः-स्या-स्यं.

GLEANER, *s.* शिलोन्म्वृत्तिः *m. f.*, उज्ज्वृत्तिः *m. f.*, उज्ज्वशीलः-ला-लं.
शिलोन्म्वृत्तकरी *m.* (न्), शेषधान्यसङ्ग्राहकः, अवशिष्टकणिशसङ्घयी *m.*
(न्), उज्ज्वलशस्यावसायी *m.* (न्).

GLEANING, *s.* (The act) उज्ज्वः, उज्जनं, शिलोन्म्वः, उज्ज्वशीलं, उज्ज्वसिलं.
शिलोन्म्वृत्तिः *f.*, उज्ज्वृत्तिः *f.*, शिलं, चतं, कटभङ्गः, अवशिष्टशस्यसङ्गृहः-
हर्णं, लूनशेषशेषधान्यसङ्घः, उज्ज्वलकणिशसङ्घः, शस्यशेषापरहर्णं, धान्यश-
आदनं.—(That which is gleaned) शस्यशेषं, शस्यावशिष्टं, लूनश-
स्योच्छिष्टं, लूनकोदारशेषधान्यानि *n. pl.* कणिशावशेषः.

GLEBE, *s.* Soil, ground) भूद् *f.*, भूतिका, स्थलं-ली, भूमिः *f.*, लोहं,
भूकोटं.—(Land belonging to a beneficed clergyman) धर्माध्या-
पकभूमिः *f.*, धर्माध्यापकक्षेत्रं.

GLEBY, *a.* भूकोटप्रभः-वी-वं, भूतृणः-शी-शं, नास्तिकः-की-कं.

GLEE, *s.* हर्षः, आह्लादः, प्रह्लादः, आनन्दः, मुदा, प्रमोदः, आमोदः, मदः,
उत्सासः, उत्सवः, महोत्सवः.

GLEEFUL, *a.* हर्षः-हा-हं, आनन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), हृदयिष्ठः-जा-जं.

To GLEEK, *v. n.* अवक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्), अवहस् (c. 1. -हसति-सितुं).

GLEET, *s.* मूत्रमार्गरोगः, मूत्रमार्गदोषः, नेहविकारः, प्रनेहविकारः, इक्षुनेहः
मूत्रमार्गनिर्गतं पूयशोथितं, धातुप्रसाधः.

To GLEET, *v. n.* शनैर् मूत्रमार्गात् सु (c. 1. सवति, सोतुं) OR प्रसु.

GLEN, *s.* दरी-रा, कन्दरः-रो, दरीभूः *f.*, अद्रिद्रोणी, निक्षुभूमिः *f.*, प्रान्तरं.

GLENE, *s.* अक्षिपात्रं, अक्षिरन्ध्रं, नयनपात्रं, नयनकोटः.

GLIB, *a.* (Smooth, slippery) क्षिप्रः-ग्धा-ग्धं, स्रष्टवः-ज्जा-ज्जं.
चिक्कणः-या-यं.—(In speech) वाग्दुतः-ता-तं, वाक्क्षयलः-ला-लं.

दुतवाक् *m. f. n.*, वाक्क्षिप्रः-प्रा-प्रं, वाक्क्षयलः-दुः-दु, स्वरितवाक् *m. f. n.*

To GLIB, *v. a.* (Castrate) वृषणह्वयम् उक्कृ (c. 6. -कृनति-कश्नुं).—
(Make smooth) स्रष्टव (nom. स्रष्टवति-यितुं).

GLIBLY, *adv.* दूतं, स्रष्टवं, क्षिप्रं, वाक्क्षयल्येन, दुतवाचा, अविलम्बितं,
अस्खलितवाक्येन, अस्खलितं.

GLIBNESS, *s.* (Smoothness) स्रष्टवता, क्षिप्रता, चिक्कणत्वम्.—(In speech)

-मा (ह), यशस्वी-खिनी-खि (न) यशस्वान्-खती-खह (ह), महोदयः.
-या-यं, श्रीमान्-मती-मह (ह), विद्युतः-ता-तं, ख्यातः-ता-तं.—
(Of great splendour) प्रतापवान्-वती-वह (ह), प्रतापी-विनी-
-वि (न), तेजोमयः-यी-यं, तेजस्वी-खिनी-खि (न), जोषस्वी &c.,
वर्षस्वी &c., सुप्रभः-भा-भं, अतिशोभनः-ना-नं, तेजसः-खी-खं.—
(Excellent, noble) उत्कृष्टः-हा-हं, उत्तमः-मा-मं, प्रशस्तः-खा-खं,
'conferring glory,' यशस्करः-री-रं, कीर्तिकरः-री-रं.

GLORIOUSLY, *adv.* प्रतापेन, समतापं, सुप्रभं, उत्कृष्टं, उत्तमं, प्रशस्तं.

GLORY, *s.* (Splendour) तेजस् *n.*, क्षुतिः *f.*, वृहद्वृत्तिः *f.*, प्रतापः, तेजस्विता,
जोषस्विता, प्रभा, शोभा, उज्ज्वलता.—(Praise) प्रशंसा, स्थाया,
क्षुतिः *f.*, क्षुतिवाक्यं, स्तोत्रं.—(Honour) मानं, पूजा.—(Fame, re-
nown) कीर्तिः *f.*, यशस् *n.*, ख्यातिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, विद्युतिः *f.*, कीर्त्तनं,
प्रथा, प्रतिपत्तिः *f.*, महिमा *m.* (न), जनोदाहरणं.—(Celestial bliss)
स्वर्गगतिः *f.*, स्वर्गभोगः, सन्नतिः *f.*, परमागतिः *f.*, परमपदं, अपवर्गः,
सिद्धिः *f.*, मोक्षः.—(Of victory) जयघोषः.—(Vain-glory) आत्म-
स्थाया, दर्पः, गर्वः, अहङ्कारः, विकल्पा.

To GLORY, *v. n.* (Boast) आत्मानं स्थाय (c. 1. स्थायते-यितुं), हृष्य (c. 4.
हृष्यति, द्रुम्), गर्व (c. 1. गर्वति-र्त्तुं), विकल्प (c. 1. कल्पते-यितुं),
दम्भं कृ.—(Exult) अत्यन्तं नन्द (c. 1. नन्दति-र्त्तुं) or आनन्द.

GLORYING, *s.* आत्मस्थाया, विकल्पा, अहङ्कारः, दर्पः, दम्भः, दर्पकरणां.

GLOSS, *s.* (Comment) टीका, भाष्यं, भाष्यं, व्याख्या, विवरणं, वार्त्तिकं,
टिप्पणी.—(Superficial lustre) वासशोभा, कल्पितशोभा, वासस्वि-
ग्धता, वासकान्तिः *f.*, वासरुचिः *f.*, आभा, छविः *f.*

To GLOSS, *v. a. and n.* (Explain, write a comment) टीकाया
व्याख्या (c. 2. व्याति-र्त्तुं) or व्याकृ or स्वरीकृ or व्याहृ (c. 1. हरति-
हर्त्तुं), टीकां लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं), टीकां कृ.—(Give a
superficial lustre) वासशोभां दा, वासकान्तिं दा, चिम्भीकृ, उपरिभागं
शुभ्रं (c. 10. शोभयति-यितुं).

GLOSSARIAL, *a.* शब्दकोषविषयकः-का-कं, परिभाषाप्रकाशकः-का-कं.

GLOSSARIST, GLOSSATOR, GLOSSER, *s.* शब्दकोषलेखकः, शब्दसङ्ग्रहकारो *m.*
(न), कौशिकः, निर्वचनकृत् *m.*

GLOSSARY, *s.* कोषः, शब्दकोषः, शब्दसङ्ग्रहः, शब्दग्रन्थः, शब्दमाला, निर्वचनं,
निघण्टुः *m.*, अभिधानं, परिभाषाप्रकाशको ग्रन्थः.

GLOSSINESS, *s.* वासशोभा, वासकान्तिः *f.*, वासरुचिः *f.*, चिम्भता, चैम्भ्यं,
चिम्भ्यता, कल्पितशोभा.

GLOSSOGRAPHER, *s.* टीकालेखकः, भाष्यलेखकः, टिप्पणीलेखकः.

GLOSSOGRAPHY, *s.* टीकालेखनं, शब्दकोषलेखनं, शब्दकोषरचनं.

GLOSSY, *a.* चिम्भः-ग्धा-ग्धं, चिम्भ्यः-ग्धा-ग्धं, चम्प्यः-ग्धा-ग्धं, वहिर्भोगे
शोभनः-ना-नं or रुचिरः-रा-रं or तेजितः-ता-तं or परिष्कृतः-ता-तं.

GLOTTIS, *s.* उपजिह्वा, प्रतिजिह्वा, अलिजिह्वा.

GLOVE, *s.* हस्ताब्दादनं, हस्तवर्णं, हस्तपरिधानं, पाणिवस्त्रं, पाणिवेहनं,
करवेहनं, हस्ताभरणं.

To GLOVE, *v. a.* हस्तं पूञ्जीकृत्येण आबद्धं (c. 10. -आदयति-यितुं).

GLOVER, *s.* हस्ताब्दादनकृत् *m.*, पाणिवस्त्रविक्रयी *m.* (न).

To GLOW, *v. n.* दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं) or in freq. (देदीप्यते)
जल (c. 1. जलति-लितुं), दह (c. 4. दहति, दह्युं or in pass.
दहते), तप् in pass. (तप्यते or c. 1. तपति, तप्तुं), सक्तम्, प्रतप्,
अभितप्.—(Become red) अरुणीभू, रक्तीभू, रक्ष in pass. (रज्यते),
सरज्; 'the east glows,' प्राची सरज्यते.

GLOW, *s.* तापः, उष्णता, दीप्तिः *f.*, तेजस्, क्षुतिः *f.*, दाहः, चम्प्यता, उज्ज्वलता,
उज्ज्वलता.—(Redness of colour) रक्ता, अरुचिमा *m.* (न), रागः;

'glow in the cheek,' कपोलरागः, मुखरागः.

GLOWING, *part. or a.* दीप्तः-ता-तं, दीप्यमानः-मा-मं, देदीप्यमानः-
-ना-नं, तप्तः-ता-तं, सक्तः-ता-तं, उपतप्तः-ता-तं, अभितप्तः-ता-
-तं, उत्तप्तः-ता-तं, तापी-विनी-वि (न), तेजसः-खी-खं, चक्षः-खहा-
-खं, मुखजः-खहा-खं, उज्ज्वलः-खा-खं, ज्वाली-लिनी-लि (न),
दहमानः-ना-नं; 'glowing with anger,' रोषप्रदीपितः-ता-तं,
कोपज्ज्वलितः-ता-तं; 'having glowing cheeks,' रक्तकपोलः-खा-
-खं; 'having glowing eyes,' दीप्ताक्षः-खा-खं.

GLOWINGLY, *adv.* तापेन, उष्णतेन, तेजसा, दीप्या, प्रचक्षं, उष्णं.

GLOW-WORM, *s.* प्रभाकृमिः *m.*, प्रभाकीटः, क्षुत्तिमाकीटः, सद्योतः.

To GLOZE, *v. a.* लल (c. 10. लालयति-यितुं), सान्त्व (c. 10. सान्त्व-
यति-यितुं).

GLOZE, *s.* लालनं, सान्त्वनं-ना, सान्त्ववाक्यं, चाटुः *m.*, मधुरवाक्यं.

GLOZER, *s.* लाली *m.* (न), सान्त्ववादः, चाटुकारः, चाटुवादी *m.* (न).

GLUE, *s.* लेपः, विलेपः, संलग्नीकरणार्थं अतिश्यानद्रव्यं, सुधा.

To GLUE, *v. a.* पूञ्जीकृत्येण संलग्नीकृ or संयुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं)
or संधिष् (c. 10. -धेयति-यितुं).

GLUED, *p. p.* संलग्नीकृतः-ता-तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, संधिष्ठः-हा-हं.

GLUEY, *a.* श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, चिक्चः-ग्धा-ग्धं.

GLUM, *a.* वक्रभावः-वा-वं, सदावक्रः-क्ता-क्तं, प्रतोपः-पा-पं.

To GLUT, *v. a.* (Satiety) अत्यन्तं तृप् (c. 10. तर्पयति-यितुं) or सत्तृप्
or पृ in caus. (पूरयति-यितुं) or परिपू, अतिभृति or अतिसौहित्यं जन
(c. 10. जनयति-यितुं).—(Swallow, gorge) ग्रस् (c. 1. ग्रस्ते-यितुं),
उपग्रस्, गृ (c. 6. गिरति, गरितुं-रीतुं).

GLUT, *s.* (More than enough) अतिरेक्यं, अतिरिक्ता, आधिक्यं,
अतिशय्यं, उत्सेकः, उद्वेकः, उद्वेकः.—('Too great plenty') अतिबाहुल्यं.
—(Satiety) अतिभृतिः *f.*, अतिसौहित्यं.

To GLUTINATE, *v. a.* लेपद्वारेण संलग्नीकृ or संयुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं).

GLUTINATION, *s.* लेपदिना संलग्नीकरणं or संयोजनं or संधेयं.

GLUTINOUS, *a.* श्यानः-ना-नं, चिक्चः-ग्धा-ग्धं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, चिक्चः-
-ग्धा-ग्धं, संलग्नशीलः-खा-खं, अनुलग्नशीलः-खा-खं.

GLUTINOUSNESS, *s.* श्यानता, सान्द्रता, चिक्चता, चैम्भ्यं, संलग्नशीलता.

GLUTTED, *p. p.* अतिभृत्-ता-तं, अतिपरितः-ता-तं, अतिपूर्यः-यी-यं.

GLUTTON, *s.* अवाहारी *m.* (न), अपरिमिताहारी *m.*, अत्यन्तभोजी *m.* (न),
कुक्षिभरिः *m.*, उदरभरिः *m.*, जीदरिकः, अतिलोभी *m.* (न), गृध्रजनः,
सत्वरभुक् *m.*, बन्धिः *m.*

To GLUTTONIZE, *v. n.* अत्यन्तं भुज् (c. 7. भुंक्ते, भोक्तुं), अवाहारं कृ, गृष्
(c. 4. गृष्यति, गर्धितुं), अतिभोजनं कृ.

GLUTTONOUS, GLUTTONISH, *a.* अवाहारी-रिणी-रि (न), च्छाशी-शिनी-
-शि (न), अतिभोजी-जिनी-जि (न), अतिभुभुक्षुः-क्षुः-क्षु, बहुभोक्ष
-क्षी-क्षु (क्षु), अपरिमिताहारी &c., भक्षकः-का-कं, पल्लवः-रा-रं,
अन्नदः-रा-रं, प्रपसः-सा-सं, कुक्षिभरिः-रिः-रि, उदरभरिः-रिः-
-रि, देहभरिः-री-रं, जीदरिकः-की-कं, लोलुभः-भा-भं, गृध्रः-भा-
-भं, गर्धी-धिनी-धि (न), लोलः-ला-लं, आक्षुतः-ना-नं.

GLUTTONOUSLY, *adv.* अवाहारेण, गृध्रजनवत्, जीदरिकवत्, अतिभोजनं
GLUTTONY, *s.* अवाहारः, अतिभोजनं, अतिभुभुक्षा, अधिकभोजनं, अपरि-
मिताहारः, पल्लवता, गृध्रता, लोलुभा, लौल्यं, अतृप्तिः *f.*, उदरभरणं.

GLYPH, *s.* गृहनिष्ठीये सम्भोपरि रेखाकारेण तजितो-लङ्कारः.

GLYPTOGRAPHY, *s.* रत्नोपरि तज्यशिल्पं or तज्यकर्म *n.* (न) or लिखनं.

To GNARL, *v. n.* गर्ज् (c. 1. गर्जति-र्त्तुं), रै (c. 1. रायति, रातुं), पुपुंरं कृ.

GNARLED, *a.* ग्रन्थिलः-ला-लं, बह्वग्रन्थिः-न्थिः-न्थि, पर्वविशिष्टः-हा-हं.

To GNASH, *v. a. and n.* खिड् or खिद् (c. 1. खेडति, खेडति -दिनुं -दिनुं), दन्तान् दन्तैर् घृम् (c. 1. चर्वति -चर्वितुं) or निष्पिच् (c. 7. -पिनपि -येष्टुं), सन्दंश (c. 1. -दंशति -दंष्टुं), कटकट (nom. कटकटापयति -पितुं), खेडनं कृ, दन्तचर्वणं कृ.

GNASHING, *s.* दन्तचर्वणं, खेडनं, खेडितं, कटकटशब्दः.

GNAT, *s.* मशकः, मसकः, सूक्ष्ममक्षिका, दंशकः; भम्भरालिका, सूचिचदनः, रणरणः, प्राचिका, राचिआगरदः.

GNAT-SNAPPER, *s.* मशकखादकः पक्षिभेदः, मशकनाशकः.

To GNAW, *v. a. and n.* चर्व् (c. 1. चर्वति -चर्वितुं, c. 10. चर्वयति -चर्वितुं), दंश (c. 1. दंशति, दंष्टुं), विदंश, सन्दंश, सम्मुखदन्तैर् चत्याख्यं खाद् (c. 1. खादति -दितुं) or जश् (c. 9. जश्नाति, जश्नितुं) or भक्ष् (c. 10. भक्षयति -चर्वितुं), क्रमशः खाद् or चर्वणं कृ or कर्षणं कृ.

GNAWED, *p. p.* चर्वितः -ता -तं, सम्मुखदन्तैः क्रमशः खादितः -ता -तं, चिदंशमानः -ना -नं, गलितः -ता -तं.

GNAWER, *s.* चर्वणकारी *m.* (नं), दंशनकृत् *m.*, सम्मुखदन्तैः खादकः.

GNAWING, *s.* चर्वणं, दंशनं, सम्मुखदन्तैर् चत्याख्यखादनं or कर्षणं.

GNOME, *s.* पृथिव्यभ्यन्तरे वासी ख्याकारादिरणको भूतविशेषः.

GNOMON, *s.* (Of a dial) कीलः, मयूखः, शकुः *m.*, नरः, ना *m.* (नं).

GNOMONIC, *s.* कीलीकीलनिर्मोखसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं).

GNOMONICS, *s.* कीलीकीलनिर्मोखविद्या, कालनापकमखलनिर्मोखशिल्पं, मुहूर्तदंडादिपरिनापकमखलसम्बन्धनी विद्या.

GNOSTIC, *s.* गनास्तिकसंज्ञकः प्राचीननास्तिकविशेषः.

To GO, *v. n.* गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), या (c. 2. याति -तुं), इ (c. 2. इति -तुं), नृ (c. 1. सरति, सन्तुं), चर् (c. 1. चरति -रितुं), पद् (c. 4. पद्यते, यन्तुं), व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं), च्चु (c. 1. च्चुच्छति, च्चुन्तुं), चल (c. 1. चलति -लितुं), गा (used only in 3d pret. जगात्), इज् (c. 1. इज्जति -जितुं), चंह (c. 1. चंहते -हितुं).—(Walk) क्रम् (c. 1. क्रामति, c. 4. क्राम्यति, क्रानितुं), पादाभ्यां गम् or चर्.—(Flow) सु (c. 1. सवति, सोतुं), स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं), री (c. 4. रीयते, रेतुं).—(Glide along) सृप् (c. 1. सर्पति, सर्तुं).—(Pass current, circulate) प्रचल, प्रचर्.—(Fare) वृत् (c. 1. वसते -चित्तुं), स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं); 'How goes it with you?' कीदृशी स्थितिर् भवतः.—(Be about to do) expressed by कान् with the infin.; as, 'What were you going to say?' किम् असि वक्तुकामः; 'What are you going to do?' किं कर्तुकामो -सि, or by the desid. form, as किं विवक्षसि, किं विचक्षीषसि.—(Go about, attempt) यत् (c. 1. यतते -तितुं), उद्यन् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), व्यसो (c. 4. -स्यति -सातुं), उपक्रम्.—(Go against) चाक्रम्, अभिक्रम्, अभिप्रया.—(Go aside) पार्श्वे चल.—(Go astray) भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रानितुं), विभ्रम्, सत्यपात् च्चु (c. 1. च्चवते, च्चोतुं) or भंश् (c. 4. भंश्यति, भंशितुं), उत्क्रम्, व्युत्क्रम्, व्यभिचर्, उन्मार्गेण गम्.—(Go away) अपगम्, अपगम्, गम्, अपया, अपया, प्रया, अपे (c. 2. अपेति -तुं, rt. इ), अपे, अपसु, अपक्रम, व्यपक्रम, अपसृप्, चल, प्रत्या, विप्रत्या, सम्प्रत्या.—(Go between) अनधर्, अनरि, अनवृत्, मध्ये वृत्, मध्ये स्या, मध्यस्थः -स्या -स्य भू, मध्यवर्ती -न्तिनी -न्ति भू.—(Go by) अतिक्रम्, अती, अती, अतिक्रम्; 'to go by sea,' समुद्रेण या.—(Go down) अधो गम्, अधो या, अवया, अवहृद् (c. 1. -रोहति -रोहं).—(Go for nothing) नृणप्रायः -या -यं भू.—(Go forth) निर्गम्, निर्यो, विनिर्यो, निःसृ, विनिर्यो, निष्क्रम, निरि, निश्चर.—(Go forward) प्रगम्, अग्रे गम्, पुरो गम्, प्रया, प्रसृ, प्रस्था.—(Go in) विश् (c. 6. विशति, वेष्टुं), निविश्, प्रविश्, आविश्, आगम्, अन्तर्गम्, आया, उचस्था.—(Go in

and out) गमनागमनं कृ.—(Go off, depart) अपगम्, अपया.—(Go off, die) मे, परे, अती, देहाद् अपगम्, लोकान्तरं गम्.—(Go off, explode) अन्तराग्निचलेन विभिद् in pass. (-भिद्यते), विद् in pass. (-दीर्यते).—(Go on, proceed) प्रगम्, प्रया, प्रसृ, प्रसृप्, प्रवृत्; 'the work goes on,' प्रसर्पति कर्म; 'the laugh goes on,' प्रवर्तते हासः.—(Go out, issue) निर्गम्, विनिर्यो, निःसृ, विनिर्यो, निर्यो, विनिर्यो, अभिनिर्यो, निष्क्रम, विनिष्क्रम, अभिनिष्क्रम, निश्चर, विनिश्चर, निरि, चहिर्गम्.—(Go out, as a fire or light) निर्यो (c. 4. -वायति -वातुं) or in caus. pass. (-वाप्यते), ज्ञम् (c. 4. ज्ञाम्यति, ज्ञानितुं).—(Go over, read) अपो (c. 2. अपीते, rt. इ), अधिगम्, अधिगा used only in 3d pret. atm. (अध्यगीह).—(Go over from one party to another) स्वपक्षं त्यक्त्वा परपक्षम् आगि (c. 1. -अयति -यितुं), स्वपक्षोद् भंश् (c. 4. भंश्यति, भंशितुं).—(Go through, execute) निर्वह् (c. 10. -वाहयति -यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्तयति -यितुं), साप् (c. 10. सापयति -यितुं).—(Go through, undergo) उपगम्, उपगम्, सह (c. 1. सहते, सोढुं), अनुभू.—(Go through, penetrate) प्रविश्, निविश्, विश्, व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यष्टुं), निर्भिद् (c. 7. -भिनति -भेष्टुं).—(Go to, go towards) आगम्, उपगम्, उपागम्, समुपगम्, अधिगम्, अभिगम्, आया, अभिया, उपया, उपाया, प्रयाया, समाया, समुपया, उपस्था, अभिसृ, आवृत्, अभिवृत्, प्रतिवृत्, उपावृत्, अभ्यावृत्, आव्रज्, प्रतिव्रज्, अभिपद्, समापद्, प्रतिपद्, समुपपद्, ए (c. 2. ऐति -तुं, rt. इ with आ), अभ्ये, उपे, अभि, (अभ्येति), प्रती, चाक्रम, उपक्रम, अभ्यु.—(Go up) ऊर्ध्वं गम्, उदि (c. 1. -अयति -रतुं), उच्चैर् व्रज्.—(Go with) अनुया, समनुया, अन्वि, सह गम् or चर्, सहायीभू.—(Go on horseback) अश्ववाहनेन व्रज्.—(Go on foot) प्रादाभ्यां गम्.—(Go to bed) शय्यां गम्.—(Go to law) विवद् (c. 1. -वदते -दितुं).—(Go to sea) नौकाम् आरुह्.—(Go ashore) नौकाया उक् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं) or अवहृद्.

GO-BETWEEN, *s.* मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (नं), सन्धिजीवकः.—(Female) द्वती, सञ्चारिका, सुरतताली.

GO-BY, *s.* पलायनं, अपक्रमः, निर्गमः, अपयानं, अपदेशः.

GO TO, *interj.* अपेहि, अपसर, एहि, यातु, शिक्.

GO-CART, *s.* शकटिका, बालकानां पादचारिशिखार्थं चक्रयानविशेषः, क्रीडाशकटः.

GOAD, *s.* तोदनं, तोषं, प्रतोदः, अकुशः, प्राजनं, शृणः *f.*, प्रवयणं.

To GOAD, *v. a.* प्रतोदेन तुद् (c. 6. तुदति, तोषुं) or चितुद् or आतुद्.—(Incite) प्रेर् (c. 10. ईरयति -यितुं), प्रवुद् (c. 10. -वोदयति -यितुं), प्रवुद् (c. 6. -वुदति -वोषुं), प्रवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं).

GOADED, *p. p.* प्रतुषः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं.

GOAL, *s.* अयं, अयभूमिः *f.*, अयस्थानं.—(Final end) अभिप्रायः, शेषाभिप्रायः, आशयः, उद्देशः, अर्थः, अन्तः, उत्तरं, फलमुत्तरं, परिणामः.

GOAT, *s.* छागः -गलः, छागलः, अजः, वस्तः, क्षुनकः, पशुभोजनः, लक्षकर्मः, पयसलः, शिवाग्रिपयः, देवानाम्भियः; 'wild-goat,' वनाजः, वनछागः, सरस्यछागः; 'she-goat,' छागी, अजा; 'excrescence on a goat's neck,' मक्षिः *m. f.*; 'flock of goats,' आजकः; 'relating to a goat,' वास्तः -स्त्री -स्तं.

GOAT-HERD, *s.* नाबालः, अजजीविकः, अजाजीवः -वी *m.* (नं), अजापालकः, छागपालकः, अजपः -पालकः, छागपोषकः.

GOATISH, *a.* अजवत् कामुकः -का -कं, अजगन्धः -न्धा -न्धं, छागगन्धः &c.

GOATISHLY, *adv.* अजवत्, छागवत्, कामुकवत्, कामुकं.

- GOATSKIN, *s.* अजचर्म *n.* (नं), छागचर्म *n.*, छागाजिनं, अजाजिनं.
 GOB, *s.* अल्यिका, अल्यपिङ्गः, अल्यपासः, मुखपूरणं, कवलः.
 To GOBBLE, *v. a.* ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), उपग्रस्, गृध्रवत् सत्वरं भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं) or खाद् (c. 1. खादति -दितुं), गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं).
 To GOBBLE, *v. n.* शीघ्रनिगरणशब्दं कृ, दीर्घकण्ठपक्षियत् शब्दं कृ.
 GOBBLER, *s.* शीघ्रभोजी *m.* (नं), शीघ्राशी *m.* (नं), बह्वाशी *m.*, भक्षकः, घस्मरः.
 GOBLET, *s.* कांस्यं, कंसः -सं, कंशः -शं, पानभाजनं, पानपात्रं; 'relating to one,' कंसीयः -या -यं.
 GOBLIN, *s.* वेतालः, रात्रिचरः, रात्रिचरः, रजनीचरः, स्रग्दाचरः, नक्तचरः -चारी *m.* (नं), निशादः, भूतः, राक्षसः, पिशाचः, असुरः, प्रेतः, अपदेयता, क्रव्याद् *m.*, यशारिः *m.*, विषुरः, कर्बुरः, कीणपः.
 GOD, *s.* (The Supreme Being) ईश्वरः, परमेश्वरः, परेश्वरः, परमात्मा *m.* (नं).—(A god) देवः -वत्ता, सुरः, अमरः, विबुधः, अतिमिपः, अजरः, चिरायुः *m.* (स्), सुचिरायुः *m.* (स्), भगवान् *m.* (त्).—(The Creator) सृष्टिसृष्टा *m.* (ष्टृ), धाता *m.* (तृ), विधाता *m.*, जगत्कृता *m.* (तृ), विश्वमृक् *m.*, भूनादिः *m.*, सात् *n.*—(God of gods) ईश्वरेश्वरः; 'city god,' नगरदेवता.—(Self-existent) स्वयम्भूः *m.*
 GODAVERI, *s.* (River) गोदावरी, तपनी, तपनात्मजा.
 GOD-CHILD, *s.* धर्मपुत्रः -त्री, धर्मसुतः -ता.
 GOD-DAUGHTER, *s.* धर्मपुत्री, धर्मसुता, जलसंस्कारकाले स्त्रीष्टीयधर्मशिष्याय स्वीकृता पुत्री.
 GODDESS, *s.* देवी, सुरी, अमरा-री, अजरा-री, देवपत्नी, देवाङ्गना, भगवती.
 GODFATHER, *s.* धर्मपिता *m.* (तृ), धर्मप्रतिभूः *m.*, जलसंस्कारकाले स्त्रीष्टीयधर्मशिष्याय प्रतिजानीते यो बालस्य कृत्रिमपिता.
 GODHEAD, *s.* देवत्वं -ता, ईश्वरत्वं -ता, देवभूयं, भगवत्त्वं, ब्रह्मत्वं, ब्रह्मभूयं.
 GODLESS, *a.* अनीश्वरः -रा -रं, अनीश्वरवादी -दिनी -दि (नं), नास्तिकः, अनीश्वरोचितः -ता -तं.—(Impious) निर्धर्मः -म्मा -म्मं, अधार्मिकः -की -कं, अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं.
 GODLESSLY, *adv.* नास्तिकयत्, पापखडवत्, अतिदुष्टं, धर्मव्यतिरेकेण.
 GODLESSNESS, *s.* अनीश्वरत्वं, नास्तिकत्वं, निर्धर्मता, अतिदुष्टता.
 GODLIKE, *a.* देवतुल्यः -त्या -त्यं, देवोपमः -मा -मं, देवरूपी -पिणी -पि (नं), दिव्यः -व्या -व्यं, देवाहं -हं -हं, ईश्वरीयः -या -यं, ईश्वरमूर्तिः -भिः -भिः.
 GODLINESS, *s.* ईश्वरसेवा -वनं, ईश्वरभक्तिः *f.*, देवभक्तिः *f.*, ईश्वरश्रद्धा, ईश्वरपूजा, धर्मत्वं, धार्मिकता, धर्मसेवा, ब्रह्मयता, पुण्यशीलता.
 GODLY, *a.* ईश्वरसेवी -विनी -वि (नं), ईश्वरभक्तः -क्ता -क्तं, ईश्वरपूजकः -का -कं, देवपूजकः -का -कं, पुण्यशीलः -ला -लं, पुण्यात्मा -म्मा -म्म (नं), भजनशीलः -ला -लं, भक्तिमान् -मती -मत् (त्), धर्मी -भिणी -भि (नं), धार्मिकः -की -कं, धर्माचारी -रिणी -रि (नं), ब्रह्मयः -व्या -व्यं.
 GODLY, *adv.* ईश्वरभक्तयत्, देवपूजकयत्, धार्मिकयत्, पुण्यं.
 GODMOTHER, *s.* धर्ममाता *f.* (तृ), जलसंस्कारकाले स्त्रीष्टीयधर्मशिष्याय प्रतिजानीते या बालस्य कृत्रिममाता.
 GODSEND, *s.* देवदत्तं, ईश्वरदत्तं, लक्ष्मीदत्तं, श्रीदत्तं, सौभाग्यं.
 GODSHIP, *s.* ईश्वरत्वं -ता, देवत्वं -ता, देवभावः, देवभूयं, भगवत्त्वं.
 GODSON, *s.* धर्मपुत्रः, धर्मसुतः, जलसंस्कारकाले स्त्रीष्टीयधर्मशिष्याय स्वीकृता पुत्रः.
 GODWIT, *s.* दीर्घमुखः पक्षिभेदः, दीर्घचक्षुः *m.*, दीर्घजङ्घः, दीर्घपाद् *m.*
 GOER, *s.* गामी *m.* (नं), गन्ता *m.* (नृ), यायी *m.* (नं), सरः, सारी *m.* (नं), क्रमिता *m.* (तृ), चलः, गमनकारी *m.* (नं); 'a quick goer,' अचिलचितक्रमः, द्रुतक्रमः.
 To GOOGLE, *v. n.* चक्षुषी इतस्ततो लुल् (c. 1. लोलति -लितुं, c. 10. लोल-

- यति -यितुं), विवृताक्षः -क्षा -क्षं भू, तिथ्येन्दुदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि भू.
 GOGGLE-EYE, *s.* लोलनयनं, लोलनेत्रं, फुल्लनयनं, विवृतचक्षुस् *n.*
 GOGGLE-EYED, *a.* लोलनयनः -ना -नं, लोलाक्षिः -क्षिः -क्षि, उफुल्लनयनः -ना -नं, फुल्ललोचनः -ना -नं, तिथ्येन्दुदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, यक्षदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, उबेचः -चा -चं, उदयनयनः -ना -नं.
 GOING, *part.* चरन् -रन्ती -रत् (त्), चलन् -लन्ती -लत् (त्), क्रामन् -मन्ती -मत् (त्), सरन् -रन्ती -रत् (त्), गामी -मिनी -मि (नं), सरः -रा -रं, सरणः -णा -णं, चरः -रा -रं; 'going in a straight line,' सरल-यायी -यिनी -यि (नं).
 GOING, *s.* गमः -मनं, सरणं, चरणं, चारः, चलनं, व्रजनं, गतिः *f.*, गतं, अयनं, क्रमः -मणं; 'going away,' अपगमः, व्यपगमः, अपयानं, अपसरणं, अपायः, प्रस्थानं; 'going out,' निष्क्रमः -मणं, निष्क्रान्तिः *f.*, निर्गमः, निर्वाणं, वहिर्गमनं; 'going and coming,' गमागमः, गमनागमनं, गतागतं, यातायातं.
 GOITRE, *s.* गडुः *m.*, गयिः *m.*; 'having it,' गडुकण्ठः -खदी -खदं.
 GOITROUS, *a.* गडुपीडितः -ता -तं, गडुकण्ठः -खदी -खदं.
 GOLD, *s.* सुवर्णं, स्वर्णं, कनकं, काञ्चनं, हिरण्यं, हेम *n.* (नं), हेमं, रुक्मं, रुग्मं, भस्म *n.* (नं), भस्मं, नातरूपं, जाघूनदं, शातकुम्भं, शातकुम्भः, शात-कौम्भं, चामीकरं, निष्कं, हाटकं, हिरणं, तपनीयं, महाराजतं, कलधीतं, कलधूतं, काञ्चस्वरं, अष्टापदः -दं, कर्बुरं, कर्बुरं, गाङ्गेयं, गौरं, दीप्तं, भास्करं, जाखवं, तेजस्, शातखाण्डं, महाधातुः *m.*, सीमेरुके, लोहोन्ननं, पित्रानं, सुराहं, दाक्षायणं, सानसिः *m.*, पुरटं, पुरुदं, वह्निवीजं, अकुप्यं, मृदुचकं; 'pure gold,' कुमारं; 'virgin gold,' पित्राशं; 'false gold,' कृदस्वर्णं; 'gold for ornaments,' शृङ्गिकनकं; 'a heap of gold,' काञ्चनचयः; 'a piece of gold,' कनकभङ्गः; 'a gold coin,' सुवर्णमुद्रा; 'a weight of gold,' कनकपलः, सुवर्णः -र्णं.
 GOLD, *a.* सुवर्णं or स्वर्णं or कनकं or काञ्चन &c. in comp.; as, 'a gold bracelet,' सुवर्णकङ्कणं; 'gold stick,' कनकदण्डः; 'gold-mine,' कनकमण्डपः, काञ्चनकन्दरः; 'gold necklace,' हेमसूचकं, कनकसूचं. See GOLDEN.
 GOLDEN, *a.* स्वर्णपत्रकारः -कृत्, सुवर्णकारावशेषो यो मुत्तरादिना सुवर्णम् अतिमृक्षो करोति or अतिशयेन तनूकरोति or उड्डभेद्यति.
 GOLD-DRAWER, *s.* सुवर्णोद्धर्तनकारी *m.* (नं), कनकोद्धर्तनकृत् *m.*
 GOLD-DUST, *s.* कनकपरागः, काञ्चनभूः *f.*, कनकरेणुः *m.*
 GOLDEN, *a.* सीयमं -णी -णं, स्वर्णरूपः -यी -यं, स्वर्णनिर्मितः -ता -तं, स्वर्णकः -का -कं, सुवर्णवान् -वती वत् (त्), काञ्चनः -नी -नं, काञ्चनमयः -यी -यं, कनकमयः -यी -यं, सुवर्णकृतः -ता -तं, रुक्मवान् -वती वत् (त्), तापनीयः -यी -यं; 'golden ornament,' कनकभूषणं. See GOLD, *a.*
 GOLDFINCH, *s.* कनकवर्णपक्ष्युक्तो मधुररुतविशिष्टः छद्रूपक्षी *m.* (नं).
 GOLD-FISH, *s.* चीनदेशजः कनकवर्णो मत्स्यभेदः.
 GOLD-LEAF, *s.* स्वर्णपत्रं, कनकपत्रं, अष्टापदपत्रं, पत्रं.
 GOLDSMITH, *s.* स्वर्णकारः, सुवर्णकारः, हेमकारः, रुक्मकारकः, नाडिन्धमः, हेमलः, कलादः, कणादः, गोष्ठिकः, सुवर्णस्य विकारात्तरकृत् *m.*
 GOLD-THREAD, *s.* कनकसूत्रं, हेमसूत्रं, सुवर्णतन्तुः *m.*
 GOLF, *s.* कन्दुकक्रीडा, कन्दुकलीला, गुलिकाक्रीडा.
 GONDOLA, *s.* वेनिशानगरवासिभिः प्रयुक्तो लघुनौकाविशेषः.
 GONDOLIER, *s.* पृथ्वीकनौकावाहकः, पृथ्वीकनौकादखधरः.
 GONE, *p. p.* गतः -ता -तं, यातः -ता -तं, चलितः -ता -तं, सृतः -ता -तं, चरितः -ता -तं, व्रजितः -ता -तं, इतः -ता -तं, पक्षः -चा -चं; 'gone away,' अपगतः -ता -तं, व्यपगतः -ता -तं; 'gone out,' निर्गतः -ता

-तं, निष्क्रान्तः-न्ता-न्तं, वहिर्गतः-ता-तं.—(Past) वृत्तः-न्ता-न्तं, भूतः-ता-न्तं, अतीतः-ता-न्तं, अतिक्रान्तः-न्ता-न्तं.

GONFALON, GONFANON, *s.* पताका, ध्वजः, केतुः *m.* वैजयन्ती.

GONG, *s.* कांस्यं, घनं, गभीरिका.

GONIOMETER, *s.* कोणपरिमापकयन्त्रं, असमापनयन्त्रं.

GONORRHOEA, *s.* रक्षणीरकः, रक्षणीरकः, धातुक्षरणं, मूत्रमार्गदोषः.

GOOD, *a.* (Not bad, excellent) साधुः-धुः-ध्वी-धुः, भद्रः-द्रा-द्रं, उत्तमः-मा-मं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, प्रशस्यः-स्या-स्यं, शस्तः-स्ता-स्तं, शस्यः-स्या-स्यं, शिष्टः-ष्टा-ष्टं, शुभः-भा-भं, कुशलः-ला-लं, कल्याणः-या-यं, सन् सती सत् (त्), सत्तमः-मा-मं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, सारः-रा-रं, सारवान्-वती-वत् (त्), आर्यः-र्या-र्यं, वरः-रा-रं, निर्दोषः-या-यं, सद्गुणः-ष्टा-ष्टं, often expressed by सु prefixed; as, 'a good action,' सुक्रिया; 'a good man,' साधुजनः, सज्जनः; 'a good road,' सुपथः, सन्मार्गः.—(Virtuous) धार्मिकः-की-कं, सचरितः-ता-तं, सदाचारः-रा-रं, साधुवृत्तः-न्ता-न्तं, आर्यवृत्तः-न्ता-न्तं, शुभाचारः-रा-रं, सुकर्म-म्मा-र्मं (न्), सुकृती-तिनी-ति (न्), सुकृत् *m. f. n.*, सुचरितः-ता-तं, कुशली-लिनी-लि (न्), पुण्यः-ग्या-र्यं, पुण्यकर्म-म्मा-र्मं (न्), पुण्यशीलः-ला-लं, पुण्यात्मा-त्मा-त्तं (न्), वृत्तवान्-वती-वत् (त्).—(Suitable, fit) योग्यः-ग्या-र्यं, युक्तः-क्ता-क्तं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, उचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, हितः-ता-तं, सुहितः-ता-तं, sometimes expressed by the fut. pass. part.; as, 'good to eat,' खाद्यः-द्या-द्यं, स्वादनीयः-या-यं. — (Wholesome) पथ्यः-य्या-र्यं.— (Useful) उपयोगी-गिनी-गि (न्), सोपकारः-रा-रं.— (Kind) हितः-ता-तं, हितकामः-मा-मं, सुजनः-ना-नं, प्रियकरः-रा-रं, प्रियकारः-रा-रं, उपकारकः-का-कं.—('tending to promote') उत्पादकः-का-कं.—(Sound, undamaged) अद्यतः-ता-तं, अद्विष्टः-ता-तं.—(Entire, complete) सम्पूर्णः-णा-णं, सकलः-ला-लं, कृत्वा-न्त्वा-न्त्वं.—(Considerable, great) बहु-द्भी-हु, अनल्पः-त्या-त्यं, महान्-हती-हत् (त्), भूरिः-रि-रि, प्रचुरः-रा-रं, सु or अति prefixed; as, 'a good deal vexed,' सुदुःखितः-ता-तं, अतिदुःखितः-ता-तं; 'a good distance,' सुदूरः; 'a good while ago,' सुदीर्घकाले गते.—(Valid) धर्म्यः-म्या-र्यं, अविशुद्धः-द्वा-द्वं, 'Good quality,' गुणः; 'endowed with good qualities,' गुणी-शिनी-शि (न्), सद्गुणः-या-यं; 'good wishes,' कल्याण-वचनं, आशीर्वाचनं; 'good and bad,' शुभाशुभः-भा-भं, हिताहितः-ता-तं, सारासारः-रा-रं; 'beloved by the good,' आर्यद्वन्द्वः-द्या-द्यं; 'to make good,' सम्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), सम्पू (c. 10. -पूरयति-यितुं), साधू (c. 10. -साधयति-यितुं); 'make good a promise,' प्रतिज्ञाम् अपवृत्तं (c. 10. -वर्जयति-यितुं); 'make good a debt,' ऋणं शुभं (c. 10. -शोधयति-यितुं) or अपाकः; 'a good fellow,' भद्रः; 'in good time,' उपयुक्तकाले.

GOOD, *s.* (Benefit, welfare) हितं, श्रेयस् *n.*, भद्रं, शुभं, कल्याणं, कुशलं, धर्मं, मङ्गलं, भूतिः *f.*; 'for the good of the world,' लोकहिताय, भूतये भुयः; 'good and evil,' हिताहितं, शुभाशुभं, भद्राभद्रं, मङ्गला-मङ्गलं; 'good and bad,' सारासारं.—(Utility) उपयोगः, अर्थः, फलं, लाभः.—(Virtue) पुण्यं, सुकृतं, सुचरितं, साधुवृत्तं, धर्मः; 'to do good,' हितं कृ, धर्मं कृ, उपकृ.

GOOD, *adv.* सु prefixed, सुषु, 'as good as,' समं; 'this is as good as a sixteenth part,' एतत् षोडशंशेन समं.

GOOD, *interj.* भद्रं, वाटं, कामं, भवतु, अस्तु, एवमस्तु, तथेति.

GOOD-BREEDING, *s.* सभ्यता, विनयः, सुविनयः, सुशीलता; 'a man of

good breeding,' सुविनीतः, सुशीलः.

GOOD-CONDITIONED, *a.* सुस्थः-स्था-स्थं, सुस्थितः-ता-तं, सुवृत्तः-न्ता-न्तं.

GOOD-FELLOW, *s.* भद्रः, भद्रजनः, साधुजनः, सहपायी *m.* (न्), रसिकजनः.

GOOD-FELLOWSHIP, *s.* उत्सवकारिणां संसर्गः, मुसङ्गः, सुसाहित्यं, सुनैर्घ्यं.

GOOD-FORTUNE, *s.* सौभाग्यं, भाग्यं, कल्याणं, भद्रं, शुभं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कुशलं, कौशल्यं, दैवं, सुदैवं, श्रीः *f.*, लक्ष्मीः *f.*, शर्म *n.* (न्), सम्पद्, सम्पत्तिः *f.*, पुण्योदयः.

GOOD-FRIDAY, *s.* ख्रीष्टस्य क्रूशारोपणमुद्दिश्य महोपवासदिनं.

GOOD-HUMOUR, *s.* सद्भावः, सुखभावः, सुशीलता, चित्तप्रसन्नता, सत्प्रकृतिः *f.*

GOOD-HUMOURED, *a.* सुप्रकृतिः-ति-ति, सत्प्रकृतिः-ति-ति, हृष्टभावः-वा-वं, हृष्टचित्तः-न्ता-न्तं, प्रसन्नस्वभावः-वा-वं.

GOOD-HUMOUREDLY, *adv.* सद्भावेन, सुखभावात्, सुशीलवत्, हृष्टवत्.

GOOD-LOOKING, *a.* सुदृश्यः-श्या-श्यं, सुदर्शनः-ना-नं, सुरूपः-पी-पं.

GOOD-LUCK, *s.* सौभाग्यं. See GOOD-FORTUNE.

GOOD-MANNERS, *s.* विनयः, विनीतता, मर्यादा, सुशीलता, सभ्यता, सदाचारता, सुनीतिः *f.*, सुचरित्रं, सचरित्रं.

GOOD-NATURE, *s.* सद्भावः, सुखभावः, सुप्रकृतिः *f.*, सत्प्रकृतिः *f.*, सुशीलता, साधुशीलत्वं, साधुत्वं, आर्यता.

GOOD-NATURED, *a.* सुप्रकृतिः-ति-ति, सत्प्रकृतिः-ति-ति, सुशीलः-ला-लं, सुभाववान्-वती-वत् (त्), साधुशीलः-ला-लं, सुहृदयः-या-यं, सुहृदयवान् &c.

GOOD-SENSE, *s.* सुविवेकः, सुबोधः, बुद्धिमत्त्वं, विज्ञता, प्रज्ञता.

GOOD-WILL, *s.* हितता, सुहितता, हितेच्छा, प्रीतिः *f.*, हितकाम्या, सौहृद्यं प्रियता, अनुकूलता.

GOOD-WOMAN, *s.* गृहिणी, गृहमेधिनी, गृहव्यापारकुशला or -दद्या.

GOODNESS, *s.* रूपलावण्यं, सौन्दर्यं, शोभा, चारुता, रूपवत्त्वं.

GOODLY, *a.* (Graceful) सुन्दरः-रा-री-रं, चारुः-र्वा-रु, सुदृश्यः-श्या-श्यं, सुदर्शनः-ना-नं, सुरूपः-पी-पं, लावण्यवान्-वती-वत् (त्).—(Pleasant) रम्यः-म्या-र्यं, रमणीयः-या-यं, रुचिरः-रा-रं.

GOODMAN, *s.* गृही *m.* (न्), गेही *m.* (न्), कुटुम्बी *m.* (न्), स्वामी *m.* (न्).

GOODNESS, *s.* (Excellence) साधुता-त्वं, सत्त्वं, प्रशस्तता, प्राशस्त्यं, प्रशस्तिः *f.*, उत्तमता, श्रेष्ठता, उत्कृष्टता, सारत्वं, प्रकृष्टता, विशिष्टता, कौशलं, सौष्टवं, आर्यता.—(Virtue, piety) पुण्यता, पुण्यशीलता, साधुशीलता, धर्मत्वं, सदाचारता, साधुवृत्तत्वं, धार्मिकत्वं, देवभक्तिः *f.*—(Kindness) सुजनत्वं, सौजन्यं, प्रियता, दया, कृपा.

GOODS, *s. pl.* (Property, effects) द्रव्यं, द्रव्याणि *n. pl.*, वस्तूनि *n. pl.*, विभवः, सामग्री-र्यं, रिकयं.—(Moveable household furniture) अस्थावरद्रव्याणि *n. pl.*, गृहोपस्करादि *n.*, गृहोपकरणानि.—(Merchandise) भाण्डानि *n. pl.*, भाण्डकं, पण्यं, पण्यानि *n. pl.*, विदपण्यं.

GOOSE, *s.* हंसः-सी, राजहंसः-सी, वरटः-टा-टी, वरला, चक्राङ्गः-ङ्गी, श्वेतपक्षः, श्वेतछदः, श्वेतगरुत् *m.*, सितपक्षः, शितिछदः, शितिपक्षः, जालपाद् *m.*, नीलाक्षः, मानसालयः, मानसीकाः *m.* (ङ्), मञ्जुगमना, धार्तराष्ट्रः, पुरुदंशकः, मलिकः, शकवः, सटकाकः-की, कलहंसः-सी; 'ruddy goose,' चक्रः, चक्रवाकः, रपाङ्गः, कोकः, हन्त्रचरः-चारी; 'wild goose,' चक्राङ्गी; 'tame goose,' ग्राम्यहंसः.—(Fool) मूर्खः, निर्वुद्धिः *m.*

GOOSEBERRY, *s.* कण्टकितगुल्मोत्पन्नम् अम्लफलं.

GOOSEBERRY-FOOL, *s.* क्षीरेण सह क्षिपितः पृश्नीरूपलरसः.

GOR-BELLIED, *a.* महोदरः-रा-रं, स्फूलोदरः-रा-रं, लघोदरः-रा-रं, तुन्दी-न्दनी-न्दि (न्), वृहत्कुक्षिः-क्षि-क्षि, वृद्धनाभिः-भि-भि.

GOR-BELLY, *s.* महोदरः, स्फूलोदरः, वृहत्तुन्दः, वृहत्कुक्षिः *m.*

GORE, *s.* (Blood) रक्तं, असृक् *n.* (नृ), लोहितं, रुधिरं, शोणितं, क्षतनं.
—(Clotted blood) घनरक्तं, घनलोहितं, रक्तगुल्मः.—(Triangular
piece of cloth sewed into a garment to widen it) वस्त्रपृष्-
करणार्थं तन्निवेशितम् व्यसाकारः पटखण्डः.

To GORE, *v. a.* (Pierce with a pointed instrument) शूलादिना
त्वचं भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेत्तुं) or निर्भिद् or छिद् (c. 7. छिनन्ति,
छेत्तुं) or व्यध् (c. 4. विधयति, व्यध्).—(With the point of a horn)
शृङ्गाग्रेण त्वचं निर्भिद् or व्यध्.

GORED, *p. p.* छिन्नत्वक् *m. f. n.*, क्षतचर्मो -म्मा -म्न (नृ), विदारितत्वक्
m. f. n., उन्निक्षितचर्मो &c., विद्धः -द्धा -द्धं.

GORGE, *s.* (Gullet) निगरणः, अन्नपाहिद्योतस् *n.*, गलः, कण्ठः.—
(Defile between mountains) सङ्कटं, सङ्कटपथः, दुर्गमार्गः, कन्दरः
-री, पञ्चतरन्त्रं, रन्त्रं, सञ्चरः, सञ्चारः, पञ्चतम्ये सञ्चापयः.

To GORGE, *v. a.* (Swallow) गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं), निगृ, ग्रस्
(c. 1. ग्रसते -सितुं).—(Fill with food) अन्नेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं),
or परिपृ or अत्यन्तं नृष (c. 10. तर्पयति -यितुं).

To GORGE, *v. n.* अन्नेन पृ in pass. (पूर्यते) or अत्यन्तं पृ.

GORGED, *p. p.* अन्नपूरितः -ता -तं, अतिपूरितः -ता -तं, अतिवृत्तः -भा -भं.

GORGEOUS, *a.* तेजस्वी -स्पृन्ती -म्वि (नृ), तेजसः -सो -सं, महाप्रतापः -पा
-यं, प्रतापी -पिनी -पि (नृ), प्रतापवान् -वती -वत् (नृ), अतिशोभनः
-ता -तं, सुप्रभः -भा -भं, शुभः -भा -भं, उज्ज्वलः -ला -लं, स्पृधी -धिनी -धि (नृ).

GORGEOUSLY, *adv.* अतितेजसा, महाप्रतापेन, अतितेजसं, सुप्रभं.

GORGEOUSNESS, *s.* अतितेजसः *n.*, सुप्रतापः, अतिशोभा, सुप्रभा, उज्ज्वलता.

GORGET, *s.* ग्रीवात्राणं, गलत्राणं, कण्ठावरणं, अर्द्धचन्द्राकृति कवचं.

GORGING, *s.* निगरणं, ग्रसनं, अन्नाहारः, अतिभोजनं, अन्नपूरणं.

GORGON, *s.* सर्पाकारकेशविशिष्टा भयङ्करमूर्तिः स्त्री.

GORMAND, *s.* अन्नाहारी *m.* (नृ), अतिभोजी *m.* (नृ). See GOURMAND.

To GORMANDIZE, *v. n.* अत्यन्तं भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्तुं), अन्नाहारं कृ, अतिभोजनं कृ.

GORMANDIZER, *s.* अन्नाहारी *m.* (नृ), बद्धाशी *m.* (नृ), अतिभोजी *m.*
(नृ), अतिभुङ्क्ता *m.*, भक्षकः, घस्मरः, अन्नरः, कुक्षिम्भरिः *m.*, उदर-
म्भरिः *m.*, पात्रसमितः.

GORMANDIZING, *s.* अन्नाहारः, अतिभोजनं, घस्मरता, बद्धाशित्वं, गृध्रता.

GORY, *a.* रक्तविलिप्तः -भा -भं, रक्ताक्तः -क्ता -क्तं, असृग्लिप्तः -भा -भं, रक्तगु-
ल्मयः -यी -यं, रक्तमलिनः -ना -नं.

GOSHAWK, *s.* अतिगृध्रशीलः श्येनभेदः, श्येनकः.

GOSLING, *s.* हंसशायकः, वरटशायकः, हंसशिष्टः *m.*

GOSPEL, *s.* सुसंवादः, मङ्गलसंवादः, मङ्गलसमाचारः, सुवाक्ता, शुभवाक्ता.

GOSPELER, *s.* ख्रीष्टसमाचाररचकः, सुसंवादलेखकः, सुसंवादप्रचारकः, ख्रीष्टो-
यधर्म्मप्रवक्ता *m.* (नृ).

To GOSPELIZE, *v. a.* सुसंवादं प्रचर् in caus. (-चारयति -यितुं).

GOSSAMER, *s.* ग्रीक्समये वायुप्रेरिता मर्कटवासतन्त्रवः *m. pl.*, वाततूलं.

GOSSIP, *s.* (Tattler) जल्यकः, जल्यकः, उपजल्यी *m.* (नृ), परार्थवादी *m.*
(नृ), परकार्यचर्चकः, वावदकः, प्रलापी *m.* (नृ), गायनः.—(Tattle)
जल्यितं, जल्यः, प्रजल्यः, प्रलापः.—(Tippling companion) सहपायी *m.*
(नृ), पानमित्रं.

To GOSSIP, *v. n.* जल्य् (c. 1. जल्यति -ल्यितुं), प्रलप् (c. 1. -लपति -पितुं),
संलप्, अनर्थककथां कृ, वृथाकथां कृ, कथोपकथनं कृ.

GOSSIPING, *s.* जल्यः -ल्यनं, जल्यितं, प्रजल्यः, संलापः, वाक्चापत्यं,
आलस्यवचनं, गायनं, निरर्थककथा, वावदकता, वाचालता.

GOT, GOTTEN, *p. p.* प्राप्तः -प्ता -प्तं, अवाप्तः -प्ता -प्तं, लभः -ब्ता -ब्धं, अधिगतः
-ता -तं, आसादितः -ता -तं, आपन्नः -प्ता -प्तं, प्रपन्नः -प्ता -प्तं.

GOUGE, *s.* अर्द्धचन्द्राकारफलको ग्रन्थनविशेषः, तक्षणी.

To GOUGE, *v. a.* (The eye) लोचनम् उत्पद् (c. 10. -पाठयति -यितुं).

GOURD, *s.* अलावः *f.*, अलावः *f.*, आलावः, लावः, तुषी -तिः *f.*, तुषः
-सकः -कं, विक्षिका, सुपवी, कुप्पाखडकः, कृप्पाखडकः, कर्करः *m.*, कर्कटः
'bitter gourd,' तिक्तिका, कटुतुषी, इत्साकुः *f.*

GOURMAND, *s.* अन्नाहारी *m.* (नृ), बहुभक्षकः, बहुभोजी *m.* (नृ), भक्षकः,
कुक्षिम्भरिः *m.*, उदरम्भरिः *m.*, औदरिकः.

GOUT, *s.* वातः, वातरोगः, वातव्याधिः *m.*, वातगुल्मः, वातरक्तं, वातपुडा,
वातशोणितं, पादशोयः, पादगण्डिरः, पादयन्त्रीकं.

GOUTINESS, *s.* वातुलता, वातुलत्वं, वातिकत्वं, सवातत्वं.

GOUTY, *a.* वातकी -किनी -कि (नृ), वातरोगी -गिणी -गि (नृ), वातुलः
-ला -लं, वातुलः -ला -लं, वातग्रस्तः -स्ता -स्तं, वातिकः -की -कं, वातासहः
-हा -हं.

To GOVERN, *v. a.* शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, प्रशास्, समनु-
शास्, यम् (c. 1. यञ्जति, यन्तुं), नियम्, संयम्, विनियम्, सन्नियम्, ईश्व
(c. 2. ईष्ट, ईशितुं), पाल (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल, विनी (c. 1.
-नयति -नेतुं), प्रणी, वशीकृ, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अध्यास् (c. 2.
-आसे -आसितुं), गुप् (c. 1. गोपायति, c. 10. गोपयति -यितुं).—(Keep
in subjection, restrain) यशीकृ, यम्, विनियम्, संयम्, नियह,
(c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियह, संह (c. 1. -हरति -हन्तुं), दम् (c. 10.
-दमयति -यितुं), यन्त्र (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), नियन्त्र; 'to govern a
country well,' राष्ट्रसम्यक् पालः 'governing noun,' सन्त्ययी *m.* (नृ).

To GOVERN, *v. n.* राज्यं कृ, राज्याधिकारं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं
कृ, राजकार्यं कृ, राज्यव्यवहारं कृ, आधिपत्यं कृ.

GOVERNABLE, *a.* शास्यः -स्यद् -स्यं, शासनीयः -या -यं, वश्यः -श्या -श्यं,
विधेयः -या यं, प्रणयः -या -य, विनयः -या -यं, विनीतः -ता -तं, आश-
धीनः -ना -नं.

GOVERNANCE, *s.* शासनं, शास्त्रः *f.*, अनुशासनं, पालनं, प्रतिपालनं,
आधिपत्यं, अधिकारः, नीतिः, नियमः, वशः, वशिता, संयमः, विनियमः, यमः.

GOVERNED, *p. p.* शासितः -ता -तं, अनुशासितः -ता -तं, प्रशासितः -ता
-तं, पालितः -ता -तं, वशीकृतः -ता -तं, संयतः -ता -तं, विनियतः -ता
-तं, नियमितः -ता -तं, निर्गृहीतः -ता -तं; 'governed by another,'
पराधीनः -ता -नं, परतन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं.

GOVERNESS, *a.* बालाध्यापिका, बालोपदेशिका, बालोपदेशिनी, शिक्षाकरी.

GOVERNMENT, *s.* (Administration of government) राज्यं, राज्या-
धिकारः, राज्यपुरा, राजपुरा, राज्यनीतिः *f.*, राज्यपालनं, राज्यव्यवहारः,
नीतिः *f.*, वैशम्भं.—(Control, regulation) शासनं, शास्त्रिः *f.*, अनु-
शासनं, वशः -शं, यमः, संयमः, विनियमः, नियहः, दमः -मनं, यन्त्रणं.
—(Authority) अधिकारः, अधीकारः, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, ऐश्वर्यं.
—(Empire) राज्यं, राजत्वं, आधिपत्यं.—(The king's ministers)
राजपुर्वहाः *m. pl.*, राजमन्त्रिणः *m. pl.*, राजसन्निवाः *m. pl.*; 'form
of government,' राज्यरीतिः *f.*, राज्यविधिः *m.*; 'government
affairs,' राज्यव्यवहारः, राजकार्यं; 'good government,' सम्यक्
पालनं; 'bad government,' असम्यक् पालनं.

GOVERNOR, *s.* अधिपतिः *m.*, अधिष्ठाता *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (नृ), अध्यक्षः,
अधिपः, शासिता *m.* (नृ), प्रशासिता *m.*, शास्ता *m.*, शासकः, अनुशासकः,
अधिकृतः, ईशिता *m.* (नृ), ईश्वरः, ईशः, पालयिता *m.* (नृ), नियन्ता *m.*
(नृ), राष्ट्रियः.

GOVERNORSHIP, *s.* आधिपत्यं, अधिष्ठानत्वं, अध्यक्षता, अधिकारिता.

GOWN, *s.* शाटी, शाटकः, स्त्रीकटीवस्त्रं, कटिवस्त्रं, कटीपटः, पटवासः,
चोटी, चलनकं.

GOWNED, *a.* सशाटकः -का -कं, कटिवस्त्रवेष्टितः -ता -तं.

GOWNSMAN, *s.* पण्डितवेशधारी *m.* (नं), पण्डितवेशः—(In an university) राजविद्यालये अनेवासिवेशधारी *m.* (नं).

GRAB, *s.* ग्रहः, ग्रहणं, सङ्ग्रहः -हणं, सङ्ग्राहः, धरणं, धृतिः *f.*

GRABBED, *p. p.* सकस्मात् सङ्ग्रहीतः -ता -तं or धृतः -ता -तं.

To GRABBLE, *v. n.* (Gripe) परामृश (c. 6.- मृशति -मृशुं).—(Lie prostrate on the belly) उदरेण भूमिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), क्षिप्रदेहः -हा -हं भू, अयमृदंशयः -या -यं भू.

GRACE, *s.* (FAVOR) प्रसादः, अनुग्रहः, दया, कृपा, अनुकम्पा, प्रसन्नता, अनुकूलता, अनुरोधः—(Good-will, kindness) प्रीतिः *f.*, प्रियता, हितता, हितेच्छा—(Beauty, elegance) शोभा, लावण्यं, विलासः, चारुता, सौन्दर्यं, विनीतता, लालित्यं, श्रीः *f.*—(Pardon) क्षमा, पाप-शोधनं, पापमार्जनं, निष्कृतिः *f.*—(Blessing before or after meat) भोजनान् पृष्ट्वं परं वा धन्यवादः—(Goddess of beauty) श्रीदेवता, श्रीः *f.*

To GRACE, *v. a.* शुभं (c. 10. शोभयति -यितुं), उपशुभं, अलङ्कृ, समलङ्कृ, भूष (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष, शोभां कृ or दा, मन् (c. 10. मानयति -यितुं).

GRADED, *p. p.* शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, कृतशोभः -भा -भं.

GRACEFUL, *a.* विलासी -सिनो -सि (नं), चारुः -घ्नी -रु, लावण्यवान् -वती -वत् (नं), सुन्दरः -रा -री -रं, मुरुपः -पी -पं, सुललितः -ता -तं, ललितः -ता -तं, विनीतः -ता -तं, लीलावान् -वती -वत् (नं), शुभगः -गा -गं, सुगः -गा -गं; 'graceful walk,' शुभगतिः *f.*, सुगतिः *f.*; 'graceful speech,' वाग्विलासः; 'having a graceful gait,' शुभगतिः -ति -ति.

GRACEFULLY, *adv.* सविलासेन, विलासेन, विलासतया, सलावण्येन, लावण्येन, सुन्दरं, सौन्दर्येण, सुललितं, विनीतं, चारु.

GRACEFULNESS, *s.* चारुता, सौन्दर्यं, लावण्यं, रूपलावण्यं, विलासः -सिता, लालित्यं, सुललित्यं, विनीतता -त्वं, रूपवस्त्रं, शोभा, श्रीः *f.*, वामता, मुरुपत्वं.

GRACELESS, *a.* अनर्दुद्भावः -वा -वं, दुराचारः -रा -रं, मन्दचरित्रः -त्रा -त्रं, नष्टभावः -वा -वं, अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, ईश्वरप्रसादवहिष्कृतः -ता -तं.

GRACELESSNESS, *s.* अनर्दुद्घता, अतिदुष्टता, दुराचारा, नष्टता.

GRACIOUS, *a.* प्रसन्नः -वा -वं, सुप्रसन्नः -वा -वं, अनुयाही -हिणी -हि (नं), अनुकूलः -ला -लं, आनुयाहकः -की -कं, प्रसादितः -ता -तं, अनुकम्पी -म्यनी -म्य (नं), दयावान् -वती -वत् (नं), दयाशीलः -ला -लं, दयालुः -लुः -लुः, कृपावान् &c., आनुकम्प्यः -म्या -म्यं, हितः -ता -तं, हितबुद्धिः -द्धिः -द्धिः, आनुक्रोशः -शा -शी, कृपालुः -लुः -लुः, उपकारी -रिणी -रि (नं), उपकारकः -का -कं, भक्तवत्सलः -ला -लं; 'be thou gracious,' प्रसीद.

GRACIOUSLY, *adv.* प्रसन्नं, सुप्रसन्नं, प्रसादेन, सप्रसादं, अनुग्रहेण, आनुग्रहं, अनुकूलं, आनुकूल्यं, आनुकम्प्यं, कृपया, दयया, हितेच्छया.

GRACIOUSNESS, *s.* प्रसन्नता, सुप्रसन्नता, प्रसादः, अनुग्रहः, अनुकूलता, आनुकूल्यं, अनुकम्पा, दयालुत्वं, कृपालुत्वं -ता, हितता, हितबुद्धित्वं, आनुकम्प्यता.

GRADATION, *s.* क्रमः -मणं, अनुक्रमः -मणं, पर्यायः, आनुपूर्थं, आनुपूर्वं -घ्नी -घ्नेकं, परम्परा, अन्ययः, समन्ययः, उत्तरोत्तरं, अत्याख्याता, आनुयायित्वं; 'in regular gradation,' यथाक्रमं, क्रमशः, अनुपूर्वशः, क्रमे क्रमे, पर्यायेण.

GRADE, *s.* क्रमः, पदं, पदयिः *f.* -वी, आत्मनं, अवस्था; 'highest grade,' परमपदं.

GRADIENT, *a.* (Moving by steps) क्रामन् -मनी -मत् (नं), क्रमनाथः -शा -शं—(Rising and descending) उन्नतानतः -ता -तं; 'gra-

dients,' पातोत्पाताः *m. pl.*

GRADUAL, *a.* क्रमकः -का -कं, क्रमिकः -का -कं, अत्याध्यः -द्या -द्यं, उत्तरोत्तरः -रा -रं, आनुक्रमिकः -की -कं, आनुपदिकः -की -कं, अनुपूर्वः -घ्नी -घ्ने, आनुपूर्विकः -की -कं.

GRADUALLY, *adv.* क्रमशः, क्रमतः, क्रमेण, क्रमे क्रमे, पदे पदे, पदशः, प्रतिपदं, अनुपदं, पदात्यदं, शनैः, शनैः शनैः.

To GRADUATE, *v. a.* राजविद्यालये पदं प्राप् in caus. (-आपयति -यितुं) or पदे नियुज् (c. 7. -युक्ते -युक्ते).—(Mark with degrees) आनु-क्रमिकचिह्नैर् अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), अनुक्रमेण चिह्नैर् अङ्क, क्रमकछेदैर् अङ्क.

To GRADUATE, *v. n.* (Receive a degree at an university) राज-विद्यालये पदं प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु).

GRADUATE, *a.* महाविद्यालये पदप्राप्तः or पदयुक्तः or पदवान् *m.* (नं).

GRADUATED, *p. p.* राजविद्यालये पदयुक्तः -क्ता -क्तं—(Marked with degrees) आनुक्रमिकचिह्नैर् अङ्कितः -ता -तं, आनुक्रमिकछेदाङ्कितः -ता -तं.

GRADUATION, *s.* अनुक्रमः -मणं, क्रमः -मणं, पर्यायः, आनुपूर्थं—(Marking with degrees) आनुक्रमिकचिह्नाङ्कनं, आनुक्रमिकछेदाङ्कनं.

GRAFT, *s.* वृक्षशाखानिवेशितो भिन्नवृक्षपल्लवः -वं or भिन्नवृक्षकिसलयः.

To GRAFT, *v. a.* एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपल्लवं निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), एकवृक्षपल्लवं भिन्नवृक्षपल्लवेन संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or संलग्नीकृ.

GRAFTED, *p. p.* भिन्नवृक्षशाखानिवेशितः -ता -तं, भिन्नवृक्षविटपसंयुक्तः -क्ता -क्तं.

GRAFTING, *s.* एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपल्लवनिवेशनं.

GRAIN, *s.* (Seed of corn) धान्यं, धान्यादि *n.*—(Corn in general) शस्यं, सोमं, गरित्रं, स्रक्करिः *m.*, वीजरुहः, जीवसाधनं—(Seed) वीजं -जकं—(A particle) कणः -णिकः -का, लवः, लेशः, अणुः *m.*, रेणुः *m.*; 'a grain of rice,' तण्डुलकणः—(Seed used as a weight) काकिणी—(Vein of wood) काष्ठरेखा, काष्ठलेखा, काष्ठ-शिखा; 'against the grain,' प्रतिलोमः -ना -नं, प्रतोपः -पा -पं; 'with the grain,' अनुलोमः -ना -नं; 'grain freed from chaff,' धान्यास्थि; 'fried grain,' लाजा -जाः *m. pl.*, अक्षतं; 'wetted grain,' लाजः.

To GRAIN, *v. a.* काष्ठरेखानुकारेण चिह्न (c. 10. चित्रयति -यितुं) or चित्रीकृ.

GRAINED, *p. p.* or *a.* (Painted in imitation of the fibres of wood) काष्ठरेखासमवर्णेन चित्रितः -ता -तं or लिखितः -ता -तं, दाहुरेखानुकृतवर्णः -यो -यं.

GRAINY, *a.* धान्यमयः -यी -यं, शस्यमयः -यी -यं, धान्यवान् -वती -वत् (नं).

GRAMINEOUS, *a.* तृणमयः -यी -यं, तृणसः -सा -सं, शाड्वलः -ला -लं.

GRAMINIVOROUS, *a.* तृणभक्षकः -का -कं, तृणसादकः -का -कं, तृणभोजी -जिनी -जि (नं), तृणजम्भः -म्भा -म्भं, घासादः -दा -दं, घासाहारी -रिणी -रि (नं).

GRAMMAR, *s.* व्याकरणं, व्याकृतिः *f.*, व्याकरणशास्त्रं, शब्दशास्त्रं, शास्त्रचक्रम् *n.*, व्युत्पत्तिः *f.*, व्युत्पत्तिवादः, शब्दव्युत्पत्तिः *f.*, शब्दशुद्धिः *f.*

GRAMMAR-SCHOOL, *s.* व्याकरणशिक्षाशाला, व्याकरणपाठशाला.

GRAMMARIAN, *s.* वैयाकरणः, वैयाकरणीयः, व्याकरणशास्त्रज्ञः, शब्दशास्त्रज्ञः, व्याकरणज्ञः, व्याकरणाध्यापकः, शाब्दिकः, व्याकरणव्युत्पन्नः.

GRAMMATICAL, *a.* वैयाकरणः -शी -शं -शीयः -या -यं, शाब्दिकः -की -कं, व्याकरणसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं)—(According to grammar) व्याकरणानुसारी -रिणी -रि (नं), व्याकरणाविरुद्धः -द्वा -द्वं; 'grammatical accuracy,' शब्दशुद्धिः *f.*

GRAMMATICALLY, *adv.* व्याकरणानुसारेण, व्याकरणाविरोधेन, शब्दशास्त्रवत्.

GRANARY, *s.* कुशूलः, धान्यागारः, शस्यागारः, व्रीह्यागारः, अन्नकोष्ठः -इकं. कोष्ठकं, कण्डोः -लकः, काण्डालः, पिठः, कूटः, मरारः.

GRAND, *a.* (Great) महान् -हती -हत् (न), बृहन् -हती -हत् (न).—(Splendid) प्रतापी -पिनी -पि (न). प्रतापवान् -वती -वत् (न), सुप्रभः -भा -भं, तेजसः -सी -सं, तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न), उज्ज्वलः -ला -लं.—(Principal) प्रधान in comp. प्रमुखः -खा -खं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, अग्रः -ग्रा -ग्रं, अग्र्यः -ग्या -ग्र्यं, अग्र्यः -ग्रा -ग्रं, उन्नतः -मा -मं.—(Noble) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं.

GRANDAM, *s.* मातामही, पितामही.—(Old woman) वृद्धा स्त्री, जरिणी.

GRANDCHILD, *s.* पुत्रपुत्रः -ता, पुत्रालजः -जा, पौत्रः -त्री, दौहित्रः -त्री.

GRANDDAUGHTER, *s.* पौत्री, नम्री, पुत्रपुत्री, पुत्रपुत्री, पुत्रपुत्री, पुत्रपुत्री.—(Daughter's daughter) दौहित्री, पुत्रिकासुता; 'great grand-daughter,' प्रपौत्री, प्रतिनम्री.

GRANDEE, *s.* कुलीनजनः, कुलश्रेष्ठि *m.* (न), राजन्यः, उच्चपदस्थः, उत्कृष्टपदस्थः, सत्कुलीनः, अभिजनवान् *m.* (न).

GRANDEUR, *s.* (Greatness) महत्त्वं, महिमा *m.* (न), बृहत्त्वं.—(Splendor, dignity) प्रतापः, विभूतिः *f.*, वैभवं, तेजस् *m.*, उज्ज्वलता, सुप्रभता, शोचस्विता, प्रभावः, ऐश्वर्यं, सम्पत्तिः *f.*—(Nobleness, elevation) माहात्म्यं, शौदाय्यं, उदारता, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठत्वं.

GRANDEVITY, *s.* चिरजीवः -घा -घितं, दीर्घवयस्कत्वं, वृद्धता.

GRANDEVIOUS, *a.* चिरजीवी -पिनी -वि (न), दीर्घजीवी &c., दीर्घायुः -युः -युः (स).

GRANDEATHER, *s.* (Paternal) पितामहः, पितृपिता *m.* (न).—(Maternal) मातामहः, मातृपिता *m.* (न), आर्यकः; 'great grandfather,' प्रपितामहः, प्रमातामहः; 'great great grandfather,' वृद्धप्रपितामहः, 'great great grandmother,' वृद्धप्रमातामहः.

GRANDILOQUENCE, *s.* गञ्जितवाक्यं, अतिशयोक्तिः *f.*, अत्युक्तिः *f.*, चित्रोक्तिः *f.*, दर्पवाक्यं, दर्पोष्मातवचनं.

GRANDILOQUENT, *a.* गञ्जितवाक्यः -क्या -क्यं, उच्चवादी -दिनी -दि (न).

GRANDINOUS, *a.* करकामयः -यी -यं, शिलावृष्टिमान् -मती -मत् (न).

GRANDLY, *adv.* तेजसा, प्रतापेन, समतापं, सुप्रभं, विभूत्या, वैभवेन, ऐश्वर्य्येण, उज्ज्वलं, उत्कर्षेण, उत्कृष्टं, श्रेष्ठं, प्रभावेण.

GRANDMOTHER, *s.* (Paternal) पितामही, पितृमाता *f.* (न), पितृप्रसूः *f.*—(Maternal) मातामही, मातृमाता *f.* (न); 'great grandmother,' प्रपितामही, प्रमातामही.

GRAND-NEPHEW, *s.* भ्रातृपौत्रः, भ्रातृनम्रा *m.* (न), स्वसृपौत्रः, स्वसृनम्रा *m.*

GRANDNESS, *s.* महत्त्वं, महिमा *m.* (न), वैभवं, प्रतापः. See GRANDEUR.

GRAND-NEICE, *s.* भ्रातृपौत्री, भ्रातृनम्री, स्वसृपौत्री, स्वसृपौत्री.

GRANDSIRE, *s.* पितामहः, मातामहः, आर्यकः, पितृपिता *m.* (न).

GRANDSON, *s.* (Son's son) पौत्रः, नम्रा *m.* (न), पुत्रपुत्रः, पुत्रपुत्रः, पुत्रपुत्रः, पुत्रपुत्रः.—(Daughter's son) दौहित्रः, पुत्रिकापुत्रः, पुत्रिकासुतः; 'great grandson,' प्रपौत्रः, प्रतिनम्रा *m.* (न); 'great great grandson,' परप्रपौत्रः, परप्रतिनम्रा *m.* (न), परम्परः.

GRANGE, *s.* क्षेत्रं, भूमिः *f.*, क्षेत्रभूमिः *f.*, क्षेत्रिकगृहादि *n.*

GRANITE, *s.* ग्राणितसंज्ञकः सुदृढप्रस्तरविशेषः.

GRANIVOROUS, *a.* शस्यभक्षकः -का -कं, शस्यादः -दा -दं, धान्यभुक् *m. f. n.*

GRANT, *s.* प्रदानं, सम्प्रदानं, दानं, दत्तं, प्रदा, वितरणं, विसर्जनं, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, दायः, विहापितं; 'grant of maintenance,' वृत्तिदानं; 'a written grant,' लेखपत्रं, समर्पणपत्रं; 'a royal grant,' शासनं, शासनपत्रं, पट्टः; 'grant of property,' निबन्धः -न्धनं; 'grant of safe conduct,' अभयप्रदानं.

To GRANT, *v. a.* (Give, confer) दा (c. 3. ददाति, c. 1. यच्छति,

दातुं), प्रदा, अनुदा, वित्तु (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), दिश (c. 6. दिशति, देष्टुं), उपकृ, उपाकृ.—(Admit) स्वीकृ, स्वीकारं कृ, अङ्गीकृ, गृह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अनुग्रह.—(Allow) अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा, अनुमन (c. 4. -मन्यते -मनुं).

GRANTED, *p. p.* प्रदत्तः -त्ता -सं, प्रसूतः -त्ता -सं, दत्तः -त्ता -सं, वितरीणः -णी -णीं, स्वीकृतः -ता -तं, अङ्गीकृतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं; 'be it so,' भवतु, स्वमस्तु, अस्त्वैव.

GRANTEE, *s.* दानग्रहीता *m.* (न), सादाता *m.* (न), दानभोगी *m.* (न).

GRANTOR, *s.* दाता *m.* (न), दानकर्त्ता *m.* (न), उत्सर्गकर्त्ता *m.*

GRANULAR, GRANULARY, *a.* बीजमयः -यी -यं, शस्यबीजाकारः -रा -रं.

To GRANULATE, *v. a.* बीजाकारं -रा -रं कृ, सुद्रूपिणीकृ, शस्यबीजाकारेण घनीकृ or सान्द्रीकृ or संहतीकृ or सखीकृ.

To GRANULATE, *v. n.* बीजाकारपिण्डान् बन्यु (c. 9. बध्नाति, बन्युं), बीजाकारीभू, सूक्ष्मपिण्डीभू, शस्यबीजाकारेण घनीभू.

GRANULATED, *p. p.* शस्यबीजाकारः -रा -रं.—(Sugar) खण्डमोदकः, शर्करा.

GRANULATION, *s.* बीजाकारपिण्डबन्धनं, सुद्रूपिण्डबन्धनं.—(Of flesh) उत्सादनं, असुवं.

GRANULE, *s.* कणिका, बीजकं, लवः, अणुः *m.*, गुटिका, क्षुद्रगुटिका.

GRAPE, *s.* द्राक्षा, मृडोका, मृडो, स्वाडो, स्वादुरसा, मधुरसा, गोमन्तनी -ना, रसा, रसाला, चारुफला, कापिशायनी, सान्द्रो, हरहरा; 'made of grapes,' माद्वीकः -की -कं; 'juice of grapes,' द्राक्षासरः.

GRAPERY, *s.* द्राक्षारोहणयोग्यं गृहं, द्राक्षापाटिका.

GRAPE-SHOT, *s.* युद्धनाडः प्रक्षेपणीयो द्राक्षास्त्रवक्ररूपेण पिण्डीभूतो गुलिकासमूहः.

GRAPESTONE, *s.* द्राक्षाबीजं -जकं, द्राक्षाफलस्य अक्षिः *f.* or अशीला.

GRAPHIC, GRAPHICAL, *a.* सुचित्रितः -ता -तं, सुवर्णितः -ता -तं, सुनिर्दिष्टः -ता -तं, सुलिखितः -ता -तं, सुकथितः -ता -तं, सुनिर्देशकः -का -कं.

GRAPHICALLY, *adv.* सुचित्रितं -ता -तं, सुवर्णितं -ता -तं, सुनिर्दिष्टं -ता -तं, सुलिखितं -ता -तं, सुकथितं -ता -तं, सुनिर्दिष्टं -ता -तं.

GRAPPLE, *s.* चतुर्दन्तयुक्तो लङ्गरविशेषः, चतुर्दन्तयुक्तम् आकर्षणयन्त्रं, आकर्षणी पिण्डी.

To GRAPPLE, *v. n.* clasp hold of, seize सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपसङ्गृह्, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), आकृप् (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृषुं).

To GRAPPLE WITH, *v. n.* पादबाह्वोर् or हस्ताहस्ति युष् (c. 4. युष्यते, युषुं), बाहुयुद्धे सङ्गृह् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

GRAPPLE, *s.* (Hold) सङ्ग्राहः, आग्रहः, धृतिः *f.*—(Close fight) बाहुयुद्धं.—(Hook) आकर्षणी -पिण्डी.

GRAPPLED, *p. p.* सङ्गृहीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, आकर्षितः -ता -तं.

GRAPPLING-IRONS, *s. pl.* लोहमयम् आकर्षणयन्त्रं, आकर्षणी -पिण्डी.

GRAPY, *a.* द्राक्षामयः -यी -यं, द्राक्षासरः -सा -सं, द्राक्षोपमः -मा -मं.

GRASSHOPPER, *s.* See GRASSHOPPER.

To GRASP, *v. a. and n.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्गृह्, परिग्रह्, अभिग्रह्, उपसङ्गृह्, मुष्टिना ग्रह् or सङ्गृह्, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), परामृश (c. 6. -मृशति -मृषुं), अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -लक्षितुं), सङ्ग्राहं कृ.—(Grasp at, try to seize) ग्रह् in des. (जिघृक्षति -ते -क्षितुं), हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), संहृ, अपहृ, हृ in des. (जिहीर्षति -ते -र्षितुं); 'one who has grasped his sword,' गृहीतसङ्गः.

GRASP, *s.* मुष्टिसङ्ग्राहः, ग्रहः -हर्णं, मुष्टिग्रहणं, सङ्गृहः, सङ्ग्राहः, हस्तग्रहः, आग्रहः, धृतिः *f.*, हस्तधृतिः *f.*, धरणं, अवलक्षणं, करालक्षणं; 'tightness of grasp,' दृढमुष्टिता; 'within the grasp,' ग्रासः -सा

-सं, ग्रहणीयः -या -यं.

GRASPED, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, मुष्टिसङ्गृहीतः -ता -तं, मुष्टिसङ्ग्राहणीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, यस्तः -स्ता -सं, लस्तः -स्ता -सं, कुशिलतः -ता -तं.

GRASPER, *s.* ग्राहकः, मुष्टिसङ्ग्राहकः, सङ्गृहीता *m.* (नृ), हस्ता *m.* (वृ).

GRASPING, *s.* ग्रहणं, सङ्ग्राहः, सङ्ग्रहः, धृतिः *f.*, धरणं, हरणं.

GRASPING, *part. of a.* निपुणः -द्या -द्यु, जिहोषुः -धुः -धु, पुरोभागी -गिनी -गि (न), ग्रहणशीलः -ला -लं.

GRASS, *s.* तृणं, घासः, यवसः, जवसः, शादः, अर्जुनं -नी, खटः, खेटः; 'sacrificial grass,' कुशं -शः, दर्भः, कुयः, पवित्रं; 'young grass,' बालतृणं, शय्यं; 'fragrant grass,' कन्धुयं, सौगन्धिकं, देवजग्धं -गधकं, पीरं, ध्यानं, रोहिणं; 'abounding with grass,' तृणपूर्णः -शी -शं, बहुतृणः -शा -शं, महाघासः -सा -सं.

To GRASS, *v. a.* तृणेन आच्छाद (c. 10. -च्छादयति -यितुं), सतृणं -शां -शं कृ.

GRASSHOPPER, *s.* शरभः, शलभः, पतङ्गः, विशङ्कुः *m.*

GRASSINESS, *s.* सतृणत्वं, सघासत्वं, शाडुलता, बहुघासत्वं.

GRASSLESS, *a.* तृणहीनः -ना -नं, अतृणः -शा -शं, तृणयज्जितः -ता -तं.

GRASS-PLOT, *s.* तृणावृतो भूमिभागः or भूप्रदेशः, सतृणस्थलं.

GRASSY, *a.* तृणसः -सा -सं, तृणमयः -यी -यं, सतृणः -शा -शं, तृणावृतः -ता -तं, तृणाच्छादितः -ता -तं, घासमयः -यी -यं, बहुघासः -सा -सं, बहुतृणः -शा -शं, महाघासः -सा -सं, शाडुलः -ला -लं, साडुलः -ला -लं. —(Green, verdant) हरितः -ता -तं, शादहरितः -ता -तं.

GRATE, *s.* (Fire-place) इष्मगुम्भिः *f.*, अङ्गारगुम्भिः *f.*, अङ्गारिणी, अग्निकुण्डं, चुञ्चो, इष्मवारणी, अङ्गारवारणी, वितानं. —(Iron-lattice) लौहजालं, लौहजालकः, व्यत्यस्तलोहदण्डयुक्तम् अवरोधकं or व्यवधानं.

To GRATE, *v. a.* (Rub) घृष् (c. 1. घर्षति -र्षितुं), पिप् (c. 7. पिनष्टि, घेष्टुं), निष्पिप्, मृद् (c. 9. मृदाति, मर्दितुं), सङ्घट्ट (c. 10. -घट्टयति -यितुं); 'to grate the teeth,' दन्तान् दन्तैर् घृष् or निष्पिप्. —(Fret, irritate) व्यष् (c. 10. व्यथयति -यितुं), बाष् (c. 1. बाधते -धितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), मर्माणि तुद् (c. 6. तुदति, तोडुं) or स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पर्ष्टुं). —(Furnish with an iron lattice) लोहजालेन युज् (c. 10. योजयति -यितुं), व्यत्यस्तलोहदण्डैर् युज्. —(Reduce to powder by rubbing) घर्षणेन चूर्णीकृ or खोदीकृ.

To GRATE, *v. n.* परस्परघर्षणं कृ, परस्परघर्षणजं कर्कशशब्दं कृ.

GRATED, *p. p.* (Rubbed) घर्षितः -ता -तं, आघर्षितः -ता -तं, पिष्टः -ष्टा -ष्टं, चूर्णीकृतः -ता -तं, खोदितः -ता -तं. —(Furnished with a grating) लोहजालयुक्तः -क्ता -कं.

GRATEFUL, *a.* (Having a due sense of benefits) कृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतवेदी -दिनी -दि (न), कृतवेदी -दिनी -दि (न), उपकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारस्मृता -स्मृती -स्मृते (नृ), कृतोपकारस्य स्मृता &c., उपकृतस्मरन् -रन्ती -रन् (त), - (Agreeable) रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, सुभगः -गा -गं, हृद्यः -द्या -द्यं. —(To the taste) सुखास्वादः -दा -दं, सुरसः -सा -सं.

GRATEFULLY *adv.* कृतज्ञवत्, उपकारस्मरणम्. —(Agreeably) रम्यं, सुभगं.

GRATEFULNESS, *s.* (Gratitude) कृतज्ञता, उपकृतज्ञता, उपकारस्मरणं, कृतोपकारस्मरणं. —(Agreeableness) रम्यता, रमणीयता, सुभगता.

GRATER, *s.* घर्षणी, घर्षणयन्त्रं, निर्घर्षणकः, घर्षणालः, आघट्टकः.

GRATIFICATION, *s.* (Act of pleasing, indulging) समोषणं, तोषः -पणं, तुष्टिकरणं, तुष्टिदानं, तपेणं, प्रीतिकरणं, आराधनं, अनुप्रेषः -धनं, अनुवर्त्तनं, प्रसादनं, आनमनं, आनतिः *f.*; 'gratification of an humour,' छन्दोनुवर्त्तनं, छन्दोनुप्रेषः; 'of a wish,' मनोरथसिद्धिः *f.*, इच्छासाधनं, इच्छादानं. —(Pleasure, satisfaction) तुष्टिः *f.*, समोषः,

परितोषः, तोषः, प्रीतिः *f.*, तृप्तिः *f.*, सुखं, सौख्यं, आनन्दः, आह्लादः, रतिः *f.*, अभिरुचिः *f.*

GRATIFIED, *p. p.* तुष्टः -ष्टा -ष्टं, समोषितः -ता -तं, परितुष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रीतः -ता -तं, तृप्तः -ता -तं, तर्पितः -ता -तं, आराधितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, आनन्दितः -ता -तं, प्रमोदितः -ता -तं, प्रति-ग्राहितः -ता -तं; 'in mind,' प्रीतमनाः -नाः -नः (स्); 'having every wish gratified,' सर्वसिद्धार्थः -धी -धै, पूर्णकामः -मा -मं, कृतार्थः -धी -धै, चरितार्थः -धी -धै.

To GRATIFY, *v. a.* (Please) सुखं (c. 10. सुखयति -यितुं), सन्तुष्टं (c. 10. -तोषयति -यितुं), परितुष्टं, नन्दं (c. 10. नन्दयति -यितुं), आनन्दं, प्री (c. 9. प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति -यितुं), तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), प्रमोदं (c. 10. -मोदयति -यितुं), रम् (c. 10. रमयति -यितुं), ह्लादं (c. 10. ह्लादयति -यितुं), हृष् (c. 10. हर्षयति -यितुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं), रुचं (c. 1. रोचते -चितुं) with dat. of person, सुखं कृ, प्रीतिं दा. —(Indulge, humour, soothe) अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), आराप् (c. 10. -राधयति -यितुं), प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अनुरज् (c. 10. -रजयति -यितुं), अनुरूपं (c. 4. -रूप्यते -रोडुं), लल (c. 10. लालयति -यितुं).

GRATIFYING, *part. of a.* परितोषकः -का -कं, समोषकः -का -कं, तुष्टिकरः -रा -रं, तुष्टिदः -दा -दं, परितोषजनकः -का -कं, तुष्टिजननः -नी -नं, सुखकरः -रा -रं, सुखदः -दा -दं, प्रीतिकरः -री -रं, प्रीतिदः -दा -दं, आनन्ददः -दा -दं, नन्दकः -का -कं, तर्पी -र्षिणी -र्षि (न), रमणः -शा -शं, आराधकः -का -कं, अनुरज्जकः -का -कं.

GRATING, *part. of a.* कर्कशः -शा -शं, निष्टुरः -रा -रं, खरः -रा -रं, अरुनुदः -दा -दं, कटुः -दुः -दुः -दु; 'to the ears,' कर्णकटुः -दुः -दु.

GRATING, *s.* परस्परघर्षणं, परस्परघर्षणजः कर्कशशब्दः. —(Partition of iron bars) लोहजालं, लौहजालकः, व्यत्यस्तलोहदण्डयुक्तम् अवरोधकं or व्यवधानं.

GRATINGLY, *adv.* कर्कशं, निष्टुरं, अरुनुदं, कटुं, कर्कश्येन.

GRATIS, *adv.* मूल्यं विना, मूल्यव्यतिरेकेण, निर्मूल्यं, धर्मेण.

GRATITUDE, *s.* कृतज्ञता, उपकारज्ञता, उपकृतज्ञता, उपकारस्मरणं, कृतोपकारस्मरणं, प्रत्युपकारकरणञ्चा.

GRATUITOUS, *a.* मूल्यं विना दत्तः -त्ता -सं, निर्मूल्यः -त्या -त्यं, प्रकामं or स्वेच्छातो दत्तः -त्ता -सं, धर्मेणकः -का -कं; 'gratuitous labour,' विष्टिः *f.* —(Groundless) अहेतुकः -का -कं, निर्निमित्तः -त्ता -सं, निष्कारणः -शा -शं.

GRATUITOUSLY, *adv.* मूल्यं विना, मूल्यव्यतिरेकेण, धर्मेण, निर्मूल्यं.

GRATUITY, *s.* पारितोषिकं, शुल्कं -ल्लं, उपायनं, प्रदानं, दानं.

To GRATULATE, *v. a.* अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), अभिवन्द (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), कल्याणवचनं वद (c. 1. वदति -दितुं), कल्यं वद्, कुशलं वादं कृ. See CONGRATULATE.

GRATULATION, *s.* अभिनन्दा -न्दनं, अभिवन्दनं, कल्याणवादः, कल्यवादः.

GRATULATOR, *a.* कल्याणवादी -दिनी -दि (न), अभिनन्दकः -का -कं.

GRAVE, *s.* (Place for the dead) समाधिः *m.*, अवधः, श्मशानं, मृतशरी-

रस्थानं, श्मशुकः, सन्धिः *m.*, शवघासः, शवगर्भः.

GRAVE, *a.* (Serious) गुरुः -ह्वी -ह्व, अलपुः -पुः -पु, मन्दः -न्दा -न्दं, जडः -डा -डं. —(Momentous) गुर्वयः -धी -धै, बहुयः -धी -धै, गम्भीरार्थः -धी -धै, —(Deep in sound) गम्भीरः -रा -रं, गभीरः -रा -रं, मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दः -न्दा -न्दं, मन्थरः -रा -रं, आमन्दः -न्दा -न्दं, धीरः -रा -रं, धनः -ना -नं. —(In grammar) मुतः -तं; 'the grave accent,' अनुदात्तः.

To GRAVE, *v. a.* and *n.* तच्छ (c. 1. तच्छति -चितुं, c. 5. तच्छयति), तच्छ (c. 1.

त्वक्षति - क्षितुं), मुद्र (nom. मुद्रयति - यितुं), मुद्रीक.

GRAVE-CLOTHES, *s.* शववस्त्रं, शवाब्जादनं, मृतशरीरपरिधानं.

GRAVE-DIGGER, *s.* समाधिखनकः, अषटखनिता *m.* (तृ), शवगर्भखनकः.

GRAVE-STONE, *s.* चित्तं, चैतन्यं, चैत्रः, चित्ताचूडकं, मृतजनस्मरणप्रस्तरः, श्मशानप्रस्तरः, समाधिप्रस्तरः.

GRAVEL, *s.* शर्करा, बालुका, चूर्णखण्डः, चूर्णः-शैः, शिलाखण्डः, पाषाणखण्डः, शिलाचूर्णं, पाषाणचूर्णं.—(The disease) शर्करा, अश्मरी, अश्मोरः-रं, मूत्रखण्डः, पाण्डुशर्करा.

To GRAVEL, *v. a.* शर्करं-रां-रं कृ, शर्करान्वितं-तां-तं कृ, शर्करावृतं-तां-तं कृ, शर्करीकृ.—(Perplex) विमृह् (c. 10. मोहयति - यितुं), शल्यं कृ.

GRAVELLY, *a.* शर्करीयः-यी-यं, शर्करः-री-रं, शर्करकः-का-कं, शर्करावान्-वती-वत् (तृ), शर्करिकः-की-कं, शर्करिलः-ला-लं, शर्करः-रा-रं.

GRAVEL-WALK, *s.* शर्करावृतः पथः, शर्करावान् उद्यानमार्गः.

GRAVELY, *adv.* गुरु, अलघु, गौरवेण, सगौरवं, गम्भीरं, भावगम्भीरं, गाम्भीर्येण, धीरं, मन्दं.

GRAVEN, *p. p.* तडः-डा-टं, तडितः-ता-तं, मुद्रितः-ता-तं.

GRAVINESS, *s.* गुरुता-त्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नृ), गम्भीरता, गाम्भीर्यं, धीरत्वं-ता, अलघुता, अलाघवं, जडता, जाड्यं.

GRAVEOLENCE, *s.* दुर्गन्धः, कुत्सितगन्धः, दीर्गन्धि *n.*, पूतिगन्धः.

GRAVEOLENT, *a.* दुर्गन्धी-न्विनी-न्वि (नृ), कुत्सितगन्धः-न्धा-न्धं.

GRAVER, *s.* तडकः, तडा *m.* (पृ), तडककर्त्ता *m.* (तृ), मुद्राकरः.

GRAVID, *a.* गर्भिणी, गर्भवती, पूर्णगर्भा, गृहीतगर्भा, अन्तरापत्न्या.

GRAVING, *s.* तडणं, तडणकर्म *n.* (नृ), तडणकार्यं.

To GRAVITATE, *v. n.* स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पत (c. 1. पतति - तितुं) or पत in des. (पिपतिषति - यितुं, पित्सति) or अथः पत, or अथो गम (c. 1. गमति, गन्तुं) or अन्यभूमिं प्रति आकृष्य in pass. (-कृष्यते).

GRAVITATION, *s.* स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पतनशीलता or पातकत्वं or पिपतिषा or अथःपातकता or अन्यभूमिं प्रति आकर्षणशीलता.

GRAVITY, *s.* (Weight) गुरुत्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नृ), भारः, भारगुरुता.—(Seriousness) गुरुता, गौरवं, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, धीरत्वं-ता, अलघुता, अलाघवं, जडता, जाड्यं, मन्दता.—(Tendency of a body towards the earth, or towards another body) स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पातकत्वं or अन्यभूमिं प्रति आकर्षणशीलता.—(Specific gravity) भारमानं.

GRAVY, *s.* मांसयुषं, मांसजुषं, मांसव्यञ्जनं, व्यञ्जनं, उपस्कारः, तेमनं, लाल-सोके, प्रहितं, मिष्टान्नं, प्रदिग्धः.

GRAY, *a.* धूसरः-री-रं, धूषरः-री-रं, पांशुवर्णः-शी-शं, भस्मवर्णः-शी-शं, ईषत्पायुः-युः-युः, ईषद्वलः-ला-लं, आशुक्रः-क्रा-क्रं, शुक्रकृपाः-क्षा-क्षं.—(As the hair) पलितः-ता-तं, धवलः-ला-लं, पक्षः-क्षा-क्षं; 'gray hair,' पलितं.—(Old) जीर्णः-शी-शं, वृद्धः-डा-डं, पक्षः-क्षा-क्षं.

GRAY, *s.* (The colour) धूसरः, धूषरः, धूसरवर्णः, पांशुवर्णः.

GRAY-BEARD, *s.* शुक्रश्मश्रुः *m.*, धवलश्मश्रुः *m.*, जीर्णकेशः.

GRAY-EYED, *a.* पाण्डुनयनः-ना-नं, धूसरनेत्रः-चा-चं.

GRAY-HAIRED, *a.* पलितः-ता-तं, पलिक्री *f.*, धवलकेशः-शी-शं, शुक्रकेशः-शी-शं, पक्षकेशः-शी-शं.

GRAY-HEADED, *a.* पलितशिराः-रा-रं (स्), पलितमस्तकः-का-कं.

GRAY-HOUND, *s.* See GREY-HOUND.

GRAYISH, *a.* ईषद्वसरः-रा-रं, आधूसरः-रा-रं, ईषत्पांशुवर्णः-शी-शं.

GRAYLING, *s.* खच्छनदीजो मत्स्याप्रभेदः.

GRAYNESS, *s.* धूसरत्वं, धूसरवर्णत्वं, पांशुवर्णत्वं.—(Of the hair) पलितं, केशधवल्यं, केशशुक्लता, केशपक्षता.—(Oldness) वृद्धत्वं, जीर्णता, पक्षता.

To GRAZE, *v. a.* (Touch lightly, rub) घृष् (c. 1. घर्षति - यितुं), लघु तड् (c. 10. ताडयति - यितुं), लघुगत्या अतिक्रम्य घृष्.—(Feed cattle with grass) चर् in caus. (चारयति - यितुं), तृणम् अश् in caus. (आशयति - यितुं) or भुज् in caus. (भोजयति - यितुं) or खाद् in caus. (खादयति - यितुं), तृणं दा.

To GRAZE, *v. n.* (Feed on grass) चर् (c. 1. चरति - रितुं), तृण (c. 8. तणीति, तृणीति, तर्णीतुं), तृणं खाद् (c. 1. खादति - दितुं) or अश् (c. 9. अश्नाति, अशितुं) or भुज् (c. 10. भुजयति - यितुं).

GRAZED, *p. p.* (Rubbed) घृष्टः-ष्टा-ष्टं, घर्षितः-ता-तं, लघु ताडितः-ता-तं.—(Eaten by cattle) गोचरितः-ता-तं, गोभक्षितः-ता-तं, आशितः-ना-नं, अशितः-ना-नं.

GRAZER, *s.* तृणखादकः, तृणभक्षकः, तृणाशी *m.* (नृ), चरिता *m.* (तृ).

GRAZIER, *s.* गोचारकः, गवादिचारकः, गोपालकः, पशुपोषकः.

GRAZING, *s.* गोचरः-रणं, गोप्रचारः, प्रचारः, तृणखादनं.

GREASE, *s.* वसा, घृतं, मेदस् *n.*, खेहः, मांसखेहः, मांससारः, यषा, तैलं, तिलखेहः, अभ्यघ्ननं.

To GREASE, *v. a.* वसया or घृतेन or खेहेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्) or अञ्ज् (c. 7. अनक्ति, अञ्जुं, c. 10. अञ्जयति - यितुं) or दिह् (c. 2. देदिग्-गुं), घृताक्रं-क्रां-कं कृ, खिग्धीकृ, खेहाक्रोक्.

GREASED, *p. p.* वसालिप्तः-प्ता-तं, घृताभ्यक्तः-क्ता-कं, खेहाक्रः-क्ता-कं, वसाभ्यक्तः-क्ता-कं, घृतोक्षितः-ता-तं, अभ्यक्तः-क्ता-कं.

GREASILY, *adv.* चिक्कणं, खिग्धं, वसया, सखेहं, सघृतं, घृतेन.

GREASINESS, *s.* चिक्कणता-त्वं, खिग्धता, खिग्धं, घृताक्रत्वं, घृतवत्त्वं, खेहवत्त्वं, सखेहत्वं, मेदस्वता, वसालिप्तता.

GREASY, *a.* वसामयः-यी-यं, घृतवान्-वती-वत् (तृ), घृताक्रः-क्ता-कं, वसाभ्यक्तः-क्ता-कं, खिग्धः-ग्धा-ग्यं, खेहवान्-वती-वत् (तृ), सखेहः-हा-हं, सखः-हिदी-हि (नृ), खेहाक्रः-क्ता-कं, मेदस्वी-स्विनी-स्वि (नृ), प्रमेदितः-ता-तं, वसापुक्तः-क्ता-कं, मत्तैलः-ला-लं.

GREY, *a.* धूसरः-री-रं, धूषरः-री-रं, पांशुवर्णः-शी-शं, भस्मवर्णः-शी-शं, ईषत्पायुः-युः-युः, ईषद्वलः-ला-लं, आशुक्रः-क्रा-क्रं, शुक्रकृपाः-क्षा-क्षं.—(As the hair) पलितः-ता-तं, धवलः-ला-लं, पक्षः-क्षा-क्षं; 'gray hair,' पलितं.—(Old) जीर्णः-शी-शं, वृद्धः-डा-डं, पक्षः-क्षा-क्षं.

GREY, *s.* (The colour) धूसरः, धूषरः, धूसरवर्णः, पांशुवर्णः. To GREY, *v. a.* धूसरं-रां-रं कृ, धूसरान्वितं-तां-तं कृ, धूसरावृतं-तां-तं कृ, धूसरीकृ.—(Perplex) विमृह् (c. 10. मोहयति - यितुं), शल्यं कृ. GRAVELLY, *a.* शर्करीयः-यी-यं, शर्करः-री-रं, शर्करकः-का-कं, शर्करावान्-वती-वत् (तृ), शर्करिकः-की-कं, शर्करिलः-ला-लं, शर्करः-रा-रं. GRAVEL-WALK, *s.* शर्करावृतः पथः, शर्करावान् उद्यानमार्गः. GRAVELY, *adv.* गुरु, अलघु, गौरवेण, सगौरवं, गम्भीरं, भावगम्भीरं, गाम्भीर्येण, धीरं, मन्दं. GRAVEN, *p. p.* तडः-डा-टं, तडितः-ता-तं, मुद्रितः-ता-तं. GRAVINESS, *s.* गुरुता-त्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नृ), गम्भीरता, गाम्भीर्यं, धीरत्वं-ता, अलघुता, अलाघवं, जडता, जाड्यं. GRAVEOLENCE, *s.* दुर्गन्धः, कुत्सितगन्धः, दीर्गन्धि *n.*, पूतिगन्धः. GRAVEOLENT, *a.* दुर्गन्धी-न्विनी-न्वि (नृ), कुत्सितगन्धः-न्धा-न्धं. GRAVER, *s.* तडकः, तडा *m.* (पृ), तडककर्त्ता *m.* (तृ), मुद्राकरः. GRAVID, *a.* गर्भिणी, गर्भवती, पूर्णगर्भा, गृहीतगर्भा, अन्तरापत्न्या. GRAVING, *s.* तडणं, तडणकर्म *n.* (नृ), तडणकार्यं. To GRAVITATE, *v. n.* स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पत (c. 1. पतति - तितुं) or पत in des. (पिपतिषति - यितुं, पित्सति) or अथः पत, or अथो गम (c. 1. गमति, गन्तुं) or अन्यभूमिं प्रति आकृष्य in pass. (-कृष्यते). GRAVITATION, *s.* स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पतनशीलता or पातकत्वं or पिपतिषा or अथःपातकता or अन्यभूमिं प्रति आकर्षणशीलता. GRAVITY, *s.* (Weight) गुरुत्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नृ), भारः, भारगुरुता.—(Seriousness) गुरुता, गौरवं, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, धीरत्वं-ता, अलघुता, अलाघवं, जडता, जाड्यं, मन्दता.—(Tendency of a body towards the earth, or towards another body) स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पातकत्वं or अन्यभूमिं प्रति आकर्षणशीलता.—(Specific gravity) भारमानं. GRAVY, *s.* मांसयुषं, मांसजुषं, मांसव्यञ्जनं, व्यञ्जनं, उपस्कारः, तेमनं, लाल-सोके, प्रहितं, मिष्टान्नं, प्रदिग्धः. GRAY, *a.* धूसरः-री-रं, धूषरः-री-रं, पांशुवर्णः-शी-शं, भस्मवर्णः-शी-शं, ईषत्पायुः-युः-युः, ईषद्वलः-ला-लं, आशुक्रः-क्रा-क्रं, शुक्रकृपाः-क्षा-क्षं.—(As the hair) पलितः-ता-तं, धवलः-ला-लं, पक्षः-क्षा-क्षं; 'gray hair,' पलितं.—(Old) जीर्णः-शी-शं, वृद्धः-डा-डं, पक्षः-क्षा-क्षं. GRAY, *s.* (The colour) धूसरः, धूषरः, धूसरवर्णः, पांशुवर्णः. GRAY-BEARD, *s.* शुक्रश्मश्रुः *m.*, धवलश्मश्रुः *m.*, जीर्णकेशः. GRAY-EYED, *a.* पाण्डुनयनः-ना-नं, धूसरनेत्रः-चा-चं. GRAY-HAIRED, *a.* पलितः-ता-तं, पलिक्री *f.*, धवलकेशः-शी-शं, शुक्रकेशः-शी-शं, पक्षकेशः-शी-शं. GRAY-HEADED, *a.* पलितशिराः-रा-रं (स्), पलितमस्तकः-का-कं. GRAY-HOUND, *s.* See GREY-HOUND. GRAYISH, *a.* ईषद्वसरः-रा-रं, आधूसरः-रा-रं, ईषत्पांशुवर्णः-शी-शं. GRAYLING, *s.* खच्छनदीजो मत्स्याप्रभेदः.

GREAT, *s.* (The whole) साकल्यं, समुदायः, समासः, समस्ति: *f.*, सामन्यं.
 —(Great people) कुलीनजनः *m. pl.*, सेव्यजनः *m. pl.*, उक्तृष्टपदस्थाः
m. pl., महाजनः *m. pl.*; 'fit for the great,' माहाजनिकः -की -कं.
 GREAT-COAT, *s.* उत्तरीयं, उत्तरीयपत्रं, प्रावारः -रकः, निचोलः -ली.
 GREAT-HEARTED, GREAT-MINDED, *a.* महात्मा -त्मा -त्त (न), महामनाः
 -नाः -नः (स्), उदारचेताः -ताः -तः (स्), महामनः -मना -मं, महेश्वरः -श्वर -श्वं.
 GREATER, *a.* महत्तरः -रा -रं, विशालतरः -रा -रं, बृहत्तरः -रा -रं, गुरुतरः
 -रा -रं, गरीयान् -यसी -यः (स्), उत्तरः -रा -रं. —(Greater number)
 बहुतरः -रा -रं, भूयान् -यसी -यः (स्), भूयिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, अधिकः
 -का -कं, अधिकतरः -रा -रं, परः -रा -रं, परतरः -रा -रं, अपरः -रा -रं;
 'greater and greater,' अधिकाधिकं, उत्तरोत्तरं.
 GREATEST, *a.* महत्तमः -मा -मं, बृहत्तमः -मा -मं, सुमहान् -हती -हत् (त्).
 गुरुतमः -मा -मं, गरिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, अधिकतमः -मा -मं; 'in the greatest
 degree,' सुभृशं, सुमहत्, अतिमहत्, सुतरां, अतितरां.
 GREATLY, *adv.* (In a great degree) सु or अति or अतिशय pre-
 fixed, भृशं, सुभृशं, अत्यन्तं, निर्भरं, अतिशयं -येन, अतिमात्रं, अत्यर्थं,
 भृरि, गाढं, नितामं, सुतरां, अतितरां, अधिकं, अतीव, परं, बलवत्;
 'greatly grieved,' सुदुःखितः -ता -तं. — (Nobly) माहात्म्येन, उदारवत्.
 GREATNESS, *s.* (Largeness) महत्त्वं, महिमा *m.* (न), बृहत्त्वं, विशालता,
 विपुलता, पृथुता -त्वं, प्रथिमा *m.* (न), पार्थक्यं, स्थूलता, स्थौल्यं, उरुता
 -त्वं, विकटता, वैकट्यं, प्रडिमा *m.* (न), परिप्रडिमा *m.* — (Extent)
 विस्तीर्णता, सुविस्तीर्णता. — (Bulk) परिमाणं. — (Eminence) उक्त्यः
 उक्तृष्टता, प्रसिद्धता, प्रेष्ठत्वं, यशस्विता, विद्युतिः *f.*, सार्धक्यं. — (Grandeur)
 विभूतिः *f.*, वैभवं, प्रभावः, ऐश्वर्यं. — (Greatness of mind) माहात्म्यं,
 उदारता, औदार्यं. — (Of rank) कुलीनता, कुलोक्त्यं, अभिजातता, सेव्यता.
 GREAVES, *s. pl.* जङ्घात्राणं, मंथणं, मंथुणं, जङ्घाकपचं, जङ्घारक्षणी,
 ऊरुत्राणं, ऊरुवर्त्म *n.* (न).
 GRECIAN, *a.* ग्रीकदेशीयः -या -यं, ग्रीकदेशजः -जा -जं, यावनः -नी -नं,
 यवनीयः -या -यं, यवनदेशीयः -या -यं.
 GRECIAN, *s.* ग्रीकदेशवासी *m.* (न), यवनः, यवनदेशजः.
 GRECISM, *s.* ग्रीकभाषानुमारिणी वाग्वृत्तिः, ग्रीकभाषासमुदायः.
 GREECE, *s.* ग्रीकदेशः, यवनः, यवनदेशः.
 GREEDILY, *adv.* अतिलोभेन -भात्, अतिलोभ्यात्, लुब्धचनवत्, गृध्रवत्,
 अतिशयलिप्सया, अतिशयजिघृक्षया, लोभावेशात्, अत्याभिलाषेण, अती-
 क्षया, अतिस्पृहात्.
 GREEDINESS, *s.* लुब्धता, लोभवत्त्वं, लोभः, अतिभोजनं, अत्याहारः, गृध्रता,
 गृध्रता, अतिबुद्ध्या, अधिकभोजनं, घस्मरता, लोलता, लौल्यं, असरता,
 अतृप्तिः *f.*, अपरितोषः, अत्याकांक्षा, अतिलिप्सा, लिप्सातिशयः, उदर-
 भरणं, जिघृक्षा, गर्हः, भक्षकत्वं, अत्यभिलाषः, अतिस्पृहा.
 GREEDY, *a.* (Voracious) लुब्धः -आ -अं, आहारलुब्धः -आ -अं, लोभी
 -भिनी -भि (न), भक्षकः -का -कं, बहुभक्षकः -का -कं, बद्धाशी -शिनी
 -शि (न), बहुभुक् *m. f. n.*, घस्मरः -रा -रं, असरः -रा -रं, गृध्रः -घ्रा
 -घ्रं, गृध्रः -घु -घु, गंधी -धिनी -धि (न), गंधनः -ना -नं, जिघृक्षुः -क्षुः
 -क्षु, बुभुक्षुः -क्षु -क्षु, अतिभोजी -जिनी -जि (न), अत्याहारी -रिणी
 -रि (न), अपरिमिताहारी &c., कुक्षिम्भरिः -रि -रि, उदरम्भरिः -रि -रि,
 आत्मम्भरिः -रि -रि, औदरिकः -की -कं, सोदरपूरकः -का -कं, उदरपिपाशः
 -ची -चं, लोलुभः -भा -भं, लोलः -ला -लं, लोलुपः -पा -पं, लोभाविष्टः -ष्टा
 -ष्टं. — (Eager) अत्यभिलाषी -पिणी -पि (न), अभिलाषकः -का -कं,
 अतीक्षः -क्षा -क्षं, तृष्णकः -का -कं, अत्याकांक्षी -क्षिणी -क्षि (न),
 मत्सरः -रा -रं, 'to be greedy,' गृध्र (c. 4. गृध्रति, गर्धितुं), लुभ
 (c. 4. लुभति, लोभं).

GREEK, *a.* ग्रीकदेशीयः -या -यं, यवनदेशीयः -या -यं.

GREEK, *s.* ग्रीकदेशजः, यवनदेशवासी *m.* (न), यवनः. — (Language
 of Greece) ग्रीकभाषा.

GREEN, *a.* हरितः -ता -रिणी -रं, हरित् *m. f. n.*, हरितवर्णः -णी -णं,
 हरिद्वर्णः -णी -णं, हरिः -रि -रि, पलाशः -शी -शं, पालाशः -शी -शं,
 श्यामः -मा -मं, भरितः -ता -तं, तालकाभः -भा -भं, श्यामवर्णः -णी -णं;
 'green wood,' आर्द्रकाष्ठं; 'to make green,' हरितीकृ; 'to
 become green,' हरित (nom. हरितायते).

GREEN, *s.* (The colour) हरित् *m.*, हरितः, हरिः *m.*, पालाशः, ताल-
 काभः. — (Grassy plat) हरिततृणावृतो भूमिभागः, हरितस्थानं, हरि-
 तस्थलं -स्थानं.

GREENED, *p. p.* हरितीकृतः -ता -तं, हरितोभूतः -ता -तं.

GREEN-FINCH, *s.* हरितपक्ष्यमुकुः पक्षिभेदः.

GREENGAGE, *s.* हरितवर्णः फलविशेषः.

GREEN-GROCER, *s.* शाकफलादिविक्रेता *m.* (न), शाकादिविक्रयी *m.* (न).

GREENHORN, *s.* अविपक्वबुद्धिः *m.*, अपक्वधीः *m.*, अक्रोधिदः.

GREEN-HOUSE, *s.* बालवृक्षादिरक्षार्थं काचपटलं गृहं.

GREENISH, *a.* ईषड्वर्णः -ता -तं, ईषन्पलाशः -शी -शं, आश्यामः -मा -मं

GREEN-LEAVED, *a.* हरितवर्णः -दा -दं, हरितवर्णः -णी -णं, हरितपत्रः -त्रा -त्रं

GREENNESS, *s.* हरितत्वं, हरित्वं, पलाशता, पालाशता, श्यामता -त्वं. —
 (Immaturity) अपक्वता, अविपक्वता; 'of mind,' अपक्वबुद्धित्वं.

GREEN-ROOM, *s.* शांती, नेपथ्यं, नेपथ्यशाला.

GREENS, *s. pl.* शाकादि *n.*, हरितकं, खादनीयशाकाः *m. pl.*

GREEN-SICKNESS, *s.* स्त्रीरोगविशेषो यस्मिन् मुखं श्यामवर्णं भवति देहस्य
 चावसादो जायते.

GREEN-SWARD, *s.* घासावृता भूमिः, हरितभूमिः, सतृणस्थलं.

To GREET, *v. a.* अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), अभिवन्द (c. 1. -वन्दते
 -न्दतुं), वन्द, अभिवद् (c. 10. -वादयते -ति -यितुं), कुशलवाक्यं
 अभिवद् or अभिभाष (c. 1. -भाषते -यितुं), अर्थ (c. 1. अर्थति -र्थितुं,
 c. 10. अर्थयति -यितुं), अभ्यर्थ, नमस्कृ, नमस्कारं कृ, मन्त्रं, कुशलवादं
 कृ, प्रणम (c. 1. -णमति -णन्तुं), प्रणमति कृ; 'to greet in return,'
 प्रत्यभिवद्, प्रत्यर्थ.

REETED, *p. p.* अभिनन्दितः -ता -तं, अभिवादितः -ता -तं, कुशलवाक्यं
 सम्भाषितः -ता -तं or अभिभाषितः -ता -तं, नमस्कृतः -ता -तं, सत्कृतः
 -ता -तं.

GRIEFER, *s.* अभिवादयिता *m.* (न), अभिवादकः, अभिनन्दकः.

GREETING, *s.* अभिनन्दा -न्दनं, अभिवादः -दनं, वन्दनं, अभिवन्दनं, कुशल-
 वाक्यं, सम्भाषणं or अभिभाषणं, कुशलप्रश्नः, सत्कारः, सत्कृतिः *f.*, नमस्कारः,
 नमस्क्रिया, कौशलं -ली, कुशलवादः; 'greeting in return,'
 प्रत्यभिवद् -दनं.

GREGARIOUS, *a.* यूथचारी -रिणी -रि (न), अनेकचरः -रा -रं, सहचारी &c.

GREGARIOUSLY, *adv.* यूथशस्, सहशस्, अनेकशम, गणशस्.

GREGARIOUSNESS, *s.* यूथचारित्वं, सहचारित्वं, अनेकचारित्वं.

GRENADE, *s.* युद्धे हस्तप्रक्षेपणीया आग्नेयचूर्णगर्भा लोहगुली या अन्नरगि-
 न्चलेन शतस्यस्यो विदीर्णा भूत्वा रिपुनाशं करोति.

GRENADE, *s.* दीर्घशिरस्कभूतं पूष्पौष्माणेयस्त्रपाणिः सैन्यविशेषः.

GRIN, *a.* See GRAY.

GRAYHOUND, *s.* दृष्टिगोचरशकानुसरणे शिक्षितः सुतनुशरीरो मृगयाकुक्षरः.

GRICE, *s.* शूकरशावकः, शूकरशिशुः *m.*, घराहशावकः.

To GRIDE, *v. a.* कर्कशशब्दपूर्वं खिद् (c. 7. खिनति, खेदं).

GRIDELIN, *a.* शुक्लरक्तः -क्ता -क्तं, धवलरक्तः -क्ता -क्तं.

GRIDIRON, *s.* विरलाधोभागो भर्जनयन्त्रविशेषः, सखरीयं, धातुः-ग्रं, भृज्जनं, चूनीयं.

GRIEF, *s.* शोकः, खेदः, दुःखं, सन्तापः, क्रेशः, शुक् *f.* (च), मनुः *m.*, व्याध्या, विषादः, पीडा, मनोदुःखं, मनस्तापः, मनःपीडा, मनोव्याध्या, निर्वेदः, आधिः *m.*, उद्वेगः, परितापः, अनिवृतिः *f.*, कृच्छं, मनःकृच्छं, मनोवेदना, आहिः *f.*; 'grief for the loss of any one,' उत्क्रादा, औत्क्रादयं, उद्वेगः, उत्सुकता, उत्कः. •

GRIEVANCE, *s.* कष्टं, क्रिष्टिः *f.*, क्रेशः, दुःखं, पीडा, व्याध्या, आध्याध्या, बाधकं, क्रेशकं, आहिः *f.*, द्रोहः, कष्टकरं किञ्चित्; 'infantine grievance,' शिशुक्रन्दः.

To GRIEVE, *v. a.* दुःखं (c. 10. दुःखयति -यितुं), शुक् (c. 10. शोचयति -यितुं), पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), आपीड, उपपीड, अभिपीड, परिपीड, व्यथ (c. 10. व्यथयति -यितुं), क्रिश (c. 9. क्रिशनाति, क्रेशितुं, क्रेशुं), संक्रिश, खिद (c. 10. खेदयति -यितुं), तप (c. 10. तापयति -यितुं), परितप, सन्तप, अनुतप, अभितप, उपतप, उद्विज् (c. 10. -वेजयति -यितुं), आयस (c. 10. -यासयति -यितुं), दु (c. 5. दुनोति, दोतुं), विदु, ओकं वा or जन (c. 10. जनयति -यितुं), क्रज् कृ, व्यथं कृ, मनोदुःखं कृ.

To GRIEVE, *v. n.* शुक् (c. 1. शोचति -यितुं), अनुशुक्, परिशुक्, अनुप्रशुक्, शोकाहीभू, खिद (c. 1. खिद्यते, खेचुं), परिखिद, दुःख (nom. दुःखायते or दुःखीयते), तप in pass. (तप्यते), परितप, सन्तप, अनुतप, अभितप, उपतप, उद्विज् (c. 6. -विजते -जितुं), व्यथ (c. 1. व्यथते -यितुं), प्रव्यथ, सम्प्रव्यथ, क्रिश (c. 4. क्रिशयते ति, क्रेशितुं), परिक्रिश, संक्रिश, दु (c. 5. दुनोति, c. 4. दयते, दोतुं), विदु, दुमनस (nom. दुमनायते), उमनस, कृच्छ (nom. कृच्छायते), मनु (nom. मनूयते), शोचनं कृ, 'to grieve for,' अनुगुच्.

GRIEVED, *p. p.* दुःखितः -ता -तं, दुःखी स्थिनी स्थि (न), दुःखार्हः -न्ना -न्ने शोचितः -ता -तं शोकार्हः -न्ना -न्ने, शोकाहुरः -रा -रं, पीडितः -ता -तं पीड्यमानः -ता -तं, सन्तपः -न्ना -न्ने, सन्तापितः -ता -तं, अभिमन्तपः -न्ना -न्ने, तापितः -ता -तं, खेदितः -ता -तं, क्रेशितः -ता -तं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्रिष्टमानः -न्ना -न्ने, व्यथितः -ता -तं, उद्विजितः -ता -तं, उद्विजनः -जनः -नं, दनः -ना -नं, विदुनः -ना -नं, बाधितः -ता -तं, अनुभूतशोकः -का -कं, आहिः -न्ना -न्ने or आहुरः -रा -रं in comp.

GRIEVING, *part.* शोचमानः -ना -नं, शोचनः -ना -नं, खिद्यमानः -ना -नं, क्रिशमानः -ना -नं, परितप्यमानः -ना -नं, विदुमानः -ना -नं.

GRIEVOUSLY, *adv.* सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सक्रेशं, सोद्वेगं, शोकेन, उद्वेगेन.

GRIEVOUSNESS, *s.* दुःखकरः -री -रं, दुःखमयः -यी -यं, दुःखी स्थिनी स्थि (न), शोकजनकः -का -कं, क्रेशकः -का -कं, क्रेशी -शिनी -शि (न), क्रेशदः -दा -दं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, पीडाकरः -रा -रं, व्यथकः -का -कं, व्यथाकरः -री -रं, कष्टकरः -री -रं, कारकः -का -कं, शोचनीयः -या -यं, शोच्यः -या -यं, सशोकः -का -कं, उपतापनः -ना -नं, उद्वेजकः -का -कं, सवेदनः -ना -नं, बाधकः -का -कं, गुरुः -रु -रु, आत्ययिकः -की -कं, दुर् दुश्, दुष्, दुस् or दुः in comp.

GRIEVOUSLY, *adv.* उग्रं, शोचनीयं, सशोकं, यथा शोकः or क्रेशो जायते तथा.

GRIEVOUSNESS, *s.* उग्रत्वं -ता, शोच्यता, शोचनीयता, सशोकत्वं, क्रेशः, क्रिष्टता, दुःखं, दुःखिता, घोरता, कष्टं.

GRIFFIN, GRIFFON, *s.* कविकल्पित उत्क्रोशोर्द्धकायः सिंहाधः कायो जनुविशेषः.

GRIFFIN-LIKE, *a.* पृथ्वीक्रजनुसरूपः -पी -पं or -समभावः -वा -वं.

GRIG, *s.* चञ्चलशीलः सुद्रजलबालः, कुचिकाभेदः.

To GRILL, *v. a.* भज्ज् (c. 6. भृज्जति, भृष्टुं), भृज् (c. 1. भर्जते -जितुं), चृष्ट् (c. 1. चृष्टते -जितुं), तप (c. 10. तापयति -यितुं), पच् (c. 1. पचति, पकुं).

GRILLED, *p. p.* भृष्टः -ष्टा -ष्टं, भर्जितः -ता -तं, तापितः -ता -तं.

GRIM, *a.* घोरः -रा -रं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, दारुणः -णा -णं, भयानकः -का -कं, रौद्रः -द्री -द्रं, करालः -ला -लं, विकटः -टा -टं, कुत्सितः -ता -तं, 'in appearance' घोरकृतिः -तिः -ति, उग्राकारः -रा -रं, उग्रमृश्यः -मृया -मृयं, उग्रदर्शनः -ना -नं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, कुरूपः -पी -पं, अपरूपः -पी -पं, कदाकारः -रा -रं, दुर्दर्शनः -ना -नं, कुदृश्यः -मृया -मृयं, GRIM-FACED, *a.* उग्रमुखः -खी -खं, घोरवदनः -ना -नं, करालवदनः -ना -नं, GRIMACE, *s.* वदनविकृतिः *f.*, मुखविकृतिः *f.*, मुखविकारः, मुखवैरूप्यं, मुखवि-रूपता, मुखवक्रता, वक्रमुखं, विकृतमुखं, यक्रास्यं, कुमुखं.

GRIMALKIN, *s.* वृद्धविडालः, वृद्धमाज्जरः, जीर्णविडालः.

GRIME, *s.* मलं, किट्टं, कल्कं, अमध्यं, कलुषं, मालिन्यं.

To GRIME, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), मलेन दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं).

GRIMED, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, मलदूषितः -ता -तं, अमध्यलिनः -न्ना -न्ने.

GRIMIA, *adv.* उग्रं, घोरं, दारुणं, भयानकं, रौद्रं, घोरकारेण.

GRIMISS, *s.* घोरता, उग्रता -त्वं, रौद्रता, दारुण्यं, उग्राकारत्वं, करालता, उग्रमुखत्वं, करालमुखत्वं, कुदृश्यत्वं, कुरूपत्वं.

GRIMY, *a.* समलः -ला -लं, अमध्यान्नः -न्ना -कं, कल्की -ल्किनी -ल्कि (न).

To GRIN, *v. n.* कुस्मि (c. 1. स्मयते -यितुं -स्मेतुं), कुस्मितं कृ, कु हस् (c. 1. हसति -मितुं), कुहामं कृ, विकृतं स्मि or हस्, विकृतमुखेन स्मि, मुखविकारेण हस्, कुस्मितं कृत्वा दन्तान् दृश् (c. 10. दृश्यति -यितुं), दन्तान् घृष (c. 1. घर्षति -यितुं).

GRIN, *s.* कुस्मितं कुहासः, कुहमितं, कुविहमितं, विकृतस्मितं, विकृतहासः, वक्रस्मितं, दन्तदर्शनं, दन्तघर्षणं.

To GRIND, *v. a.* (Committute by attrition) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं) प्रचूर्णं, विचूर्णं, चूर्णीकृ पिप (c. 7. पिनष्टि, पेषुं), निष्पिष्य, विनिष्पिष्य, प्रतिपिष्य, उरिष्य, चूर्णं कृ, चूर्णीकृ, संहितं, c. 10. मर्दयति -यितुं, अवमर्द, विमर्द, प्रमर्द, अभिमर्द, घृद् (c. 7. घुणति, योचुं), योचनीक स्वार्थ (c. 10. स्वार्थयति -यितुं), गुग्गु (c. 1. गुग्गुति, c. 10. गुग्गुयति -यितुं), कुद् (c. 10. कुदयति -यितुं).—(Sharpen by friction) घर्षणेन निशो (c. 1. उग्रं शो or तन् (c. 10. तेजयति -यितुं) or तन्तुशो or तीक्ष्णधारीकृ.—(Rub one against another) घृष् (c. 1. घर्षति -यितुं) घर्षस्पर्धयणं कृ; 'to grind the teeth' दन्तान् दन्तं निष्पिष्य or घृष्, दन्तघर्षणं कृ, खिद (c. 1. खेदति -डितुं), दन्तस्वेदनं कृ (c. 1. दन्तस्वेदयति -यितुं), बाध (c. 1. बाधते -यितुं), पीड (c. 10. पीडयति -यितुं).

To GRIND, *v. n.* घेषणं कृ, चूर्णीभू, योचनीभू, सम्पिष्टीभू, खड्गीभू.

GRINDER, *s.* (One who grinds) घेषणकारी *m.* (न), घेषकः, घेषरः.—(Instrument for grinding) घेषणं -शी, घेषणयन्त्रं.—(Tooth that chews) दाढा, चर्णदन्तः, महादन्तः.

GRINDING, *s.* घेषणं, निष्पेषणं, चूर्णीकरणं, मर्दनं, विमर्दनं, कुट्टनं, अवहननं, घर्षणं; 'of the teeth,' दन्तघर्षणं, स्वेदनं.

GRINDSTONE, *s.* (For grinding) घेषणं -शी -शिः *f.*, घेषणशिला, घेषणप्रस्तरः, पेपाकः, शिला, शिलापट्टः, छोदः.—(For sharpening) शाणः -शी, शानः, भ्रमः -मिः *f.*, शाणप्रस्तरः.

GRINER, *s.* कुस्मितकारी *m.* (न), कुस्मेरः, कुहासी *m.* (न), विकृत-हासी *m.*, विकृतमुखः, दन्तदर्शकः.

GRIP, *s.* (Grasp) सङ्ग्राहः, ग्रहः -हणं, मुष्टिसङ्ग्राहः, मुष्टिबन्धः, हस्तग्रहः, दृढोचहस्तग्रहः, धृतिः *f.*, हस्तधृतिः *f.*—(Squeeze, pressure) पीडा -डनं, निपीडनं.—(Handful) मुष्टिः *f.*

To GRIP, *v. a.* (Grasp) ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्ग्राहं कृ, मुष्टिना ग्रह or सङ्ग्राहं हस्तेन धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), सङ्ग्राहं कृ.—(Close

- the fist) मुष्टि or हस्तं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्), मुष्टिबन्ध् कृ.—(Squeeze) पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), सम्पीड्.—(Pain in the bowels) अन्तवेदनां कृ or जन (c. 10. जनयति -यितुं).
- GRIPED, *p. p.* मुष्टिसङ्ग्राहपीडितः -ता -तं, हस्तपृष्ठः -ता -तं.
- GRIPER, *s.* ग्राहकः, मुष्टिसङ्ग्राहकृत् *m.*—(Oppressor) परस्वग्राहकः, बाधकः, पीडकः.
- GRIPES, *s. pl.* अन्तश्शलं, नाडिशूलं, अन्तवेदना, जठरव्याथा.
- GRISETTE, *s.* बणिकपुत्री, बणिजः स्त्री or दुहिता *f.* (तृ), कन्या.
- GRISLINESS, *s.* उग्रता -त्वं, घोरता, दारुणता, रौद्रता, क्रूरता.
- GRISLY, *a.* उग्रः -या -यं, घोरः -रा -रं, दारुणः -णा -यं, भयानकः -का -कं, क्रूरः -रा -रं, करालः -ला -लं, घोरकृतिः -तिः -ति, उग्रम्यश्रयः -श्रयः -श्रयं, उग्रदर्शनः -ना -नं, करालवदनः -ना -नं, कुदृश्यः -श्रयः -श्रयं.
- GRIST, *s.* (Corn ground) गोधूमचूर्णं, गोधूमक्षोदः, पिष्टधान्यं, पिष्टं.—(Corn for grinding) पेपणाय धान्यं, पेपणयोग्यं शस्यं, पेपणीयधान्यं, यज्यस्यम् एकवारे पेष्टुं शक्यते.
- GRISTLE, *s.* तरुणास्थि *n.*, कोमलास्थि *n.*, उपास्थि *n.*, शिथिलास्थि *n.*, सन्धिबन्धनं, दृढमांसं.
- GRISTLY, *a.* तरुणास्थिमयः -यी -यं, कोमलास्थिमान् -मती -मत् (तृ), उपास्थिसमभावः -वा -वं.
- GRIT, *s.* (Sand, gravel) शर्करा, चूर्णखण्डः, शिलाखण्डः, चूर्णः -लं बालुका.—(Coarse part of meal) शक्रुशर्करा, घनशक्रुः *m.*, शक्रुघनः.
- GRITINESS, *s.* शर्करोपता, शर्करापल्लवं, मशर्करत्वं.
- GRITTY, *a.* शर्करोपः -यी -यं, शर्करायान् -यती -यत् (तृ), शर्करिकः -की -कं, शर्करिलः -ला -लं, सशर्करः -रा -रं.
- GRIZZLE, *s.* (Gray colour) धूसरः, धूसरवर्णः, पांशुवर्णः.
- GRIZZLY, *a.* ईपहूसरः -रा -रं, ईपत्यांशुवर्णः -शी -शं, ईपत्याशुः -शुः -शुः, शक्रुकृष्णः -ष्णा -यं; 'grizzly bear,' पृथ्वीक्षरणविशिष्टो बृहदृष्टः.
- To GROAN, *v. n.* वेदनोपहतत्वाद् दीर्घनादं कृ or दीर्घरावः कृ or दीर्घं निःश्वस् or निश्वास (c. 2. -श्वसिति -तुं) or दीर्घं रु (c. 2. रीति, रवितुं) or नद् (c. 1. नदति -दितुं) or क्रुञ्ज् (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), दुःखासत्त्वाद् दीर्घचित्कारं कृ, आर्त्तनादं कृ, आर्त्तरावः कृ, आर्त्तवद् दीर्घं नद् or स्तन् (c. 1. स्तनति -नितुं) or विल्लन्, or निष्टन्, स्तननं कृ, दीर्घनिश्वासं कृ, गम्भीरनादं कृ, गम्भीरनिश्वासं कृ.
- GROAN, *s.* आर्त्तनादः, आर्त्तरावः, दुःखासत्त्वाद् दीर्घनादः or दीर्घरावः or दीर्घचित्कारः, दीर्घनिश्वासः, दीर्घनिश्वासः, सदीर्घनिश्वासो गम्भीरनादः, सीत्कारः, सीत्कृतं, चीत्कारः, स्तननं, परिदेवनं -विनं.
- GROANING, *part.* वेदनोपहतत्वाद् दीर्घनादी -दिनी -दि (नृ) or दीर्घनिश्वासी &c.
- GROANING, *s.* दीर्घनादकरणं, आर्त्तनादः, दीर्घनिश्वासितं, स्तननं.
- GROAT, *s.* तासमुद्राविशेषः.
- GROCER, *s.* उपस्करादिविक्रेता *m.* (तृ), मिष्टान्नादिविक्रेयी *m.* (नृ), शुष्कफलादिविक्रेता *m.*, शर्करादिविक्रेयी *m.*
- GROCERY, *s.* मिष्टान्नादि *n.*, उपस्करादिद्रव्यं, शुष्कफलादि *n.*, शर्करादिद्रव्यं.
- GROG, *s.* मदिरा, सुरा -री, बारुणी, शीघ्रः *m.* -धु *n.*, श्रुश.
- GROG-DRINKER, *s.* सुरापः -पी, श्रुशपायी *m.* -यिनी *f.*, शीघ्रपः.
- GROIN, *s.* वक्षः -शं, वाटः, ऊरुसन्धिः *m.*, सक्थिसन्धिः *m.*
- GROOM, *s.* अश्वपालः -लकः, सायी *m.* (नृ), पालकः, भोगपालः, भोगिकः, चारकः, अश्वरथः -धकः, अश्वसेवकः, किरातः.
- To GROOM, *v. a.* अश्वलोमं मृज् (c. 2. माष्टि -ष्टुं), अश्वं पाल् (c. 10. पालयति -यितुं).
- GROOVE, *s.* शुषिरं, दीर्घशुषिरं, दीर्घरेखाकूपेण खनितं शुषिरं, दीर्घगर्तः.

- दीर्घकुहरं, दीर्घशून्यं, लम्बरेखा, लम्बसीता.
- To GROOVE, *v. a.* शुषिरीकृ, दीर्घरेखाकूपेण खन् (c. 1. खनति -नितुं) or उत्खन्, दीर्घशुषिरं कृ, दीर्घरेखां कृ, खीतां कृ.
- To GROPE, *v. a. and n.* तमसि or अन्यकारे परामृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं) or परिमृश्, तमसि परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or अन्विप् (c. 4. -इष्यति, c. 1. -इच्छति -रपितुं) or निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), तमः प्रविश्य हस्तेन परीक्ष् or निरूप्, निरूपणार्थं or हस्तपरामर्शार्थं तमः प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or तमःप्रवेशं कृ.
- GROPE, *s.* अन्यकारे हस्तपरामर्शकारी *m.* (नृ), तमसि परीक्षकः or निरूपकः, तमःप्रवेशकः.
- GROPING, *s.* अन्यकारे हस्तद्वारेण परामर्शः, तमसि हस्तेन निज्ञासा or अन्वेषणं or निरूपणं.
- GROSS, *a.* (Bulky) स्थूलः -ला -लं, स्थूलकायः -या -यं, बृहन् -हती -हत् (तृ), बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.—(Fat, corpulent) पीनः -ना -नं, पीवरः -रा -रं, मेदस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), गृहकुक्षिः -क्षिः -क्षि.—(Coarse, thick, not fine) घनः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, अमृक्षः -क्षा -क्षं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, निविडः -डा -डं, निरनारः -रा -रं, नीरन्यः -न्या -यं, स्थानः -ना -नं.—(Indelicate, vulgar) अशुद्धः -द्धा -द्धं, अवाच्यः -व्या -यं, गर्वः -र्वी -र्वं, कुत्सितः -ता -तं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, नीचः -चा -चं.—(Unrefined, impure) अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अविनयः -या -यं, अविनीतः -ता -तं, अपरिष्कृतः -ता -तं, दुर्मर्यादाः -दा -दं, अमेध्यः -ध्या -यं, मलीमसः -सा -सं.—(Great, excessive) अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अति or मु or महा prefixed; as, 'a gross blunder,' अतिदोषः.—(Disgraceful) अव्यशस्करः -री -रं, लज्जाकारः -री -रं.—(Dull) मन्दः -न्दा -न्दं, मृदः -दा -दं, जडः -डा -डं; 'gross measurement,' स्थूलमानः; 'gross ignorance,' घनाज्ञानं; 'gross darkness,' अन्धतमसः, अन्धतामसं.
- GROSS, *s.* (The bulk, chief part) प्रधानभागः, प्रधानांशः, अधिकभागः, स्थूलांशः, बहुतरभागः, साकल्यं, सामर्थ्यं, समुदायः, समासः, समस्ति; *f.* 'in the gross,' साकल्येन.—(Twelve dozen) द्वादशद्व्यंशकं एकशतं चतुश्चत्वारिंशत्.
- GROSSLY, *adv.* (Coarsely, not finely) स्थूलं, घनं, सान्द्रं, निविडं.—(Not delicately) अशुद्धं, असभ्यं, अशिष्टं, अविनीतं, विनयविरोधेन, मर्यादाविरुद्धं.—(Greatly, enormously) अत्यन्तं, अतिशयेन, अतिमात्रं, अति or महा prefixed; as, 'grossly indecent,' अतिगर्हितः -ता -तं; 'grossly criminal,' महापातकी *m.* (नृ).
- GROSSNESS, *s.* (Bulkiness) स्थूलता, स्थूल्यं, बृहत्त्वं.—(Fatness) शरीरस्थूलता, स्थूलकायत्वं, पीनता, मेदस्विता.—(Density) घनता, सान्द्रता, स्थूलत्वं, निविड्यं, नीरनर्थ्यं, स्थानं, स्थानता.—(Coarseness, want of refinement) अशुद्धता, अशुद्धिः *f.*, अशिष्टता, असभ्यता, अविनयः, अविनीतत्वं, अमर्यादा, गर्वता, अमेध्यता.—(Enormity) अत्यन्तता, अतिरिक्तता, आधिक्यं, गाढता, महत्त्वं.
- GROT, GROTTA, *s.* (Cave) कन्दरः -रा, गह्वरं -री, कुहरं, शैलरन्ध्रं, गुहा, शैलधिवरं.—(Natural grotto) देवखानं -तकं, देवखानतिलं.—(Artificial) क्रीडाकन्दरः, क्रीडागह्वरं, कुञ्जः, कुञ्जकुटीरः.
- GROTESQUE, *a.* अपरूपः -पा -पी -वं, असङ्गतरूपः -पा -पं, हास्यरूपः -पा -पं, असङ्गताकारः -रा -रं, कदाकारः -रा -रं, हास्यः -स्या -स्यं, विषमः -मा -मं, विलक्षणः -णा -यं.
- GROTESQUELY, *adv.* असङ्गतरूपेण, हास्यरूपेण, विषमं, असङ्गतं.
- GROTESQUENESS, *s.* अपरूपता, असङ्गतत्वं, हास्यता, विषम्यं.
- GROUND, *s.* (Earth) भूमिः *f.*, भूः *f.*, मही, पृथिवी, पृथ्वी, धरणी, धरा,

वसुधा, क्षितिः *f.*, अवनिः *f.* -नी, उर्वी, मेदिनी, वसुमती, वसुन्धरा, धारिणी, क्षोणी -*क्षिः* *f.*, क्षीणिः *f.*—(Surface of the earth) भूतलं, महीतलं, महीपृष्ठं, भूपृष्ठं, पृथिवीतलं, क्षितितलं, क्षीणितलं, क्षितिपीठं. धरोपस्थः—(Land, estate) भूमिः *f.*, क्षेत्रं—(Foundation, basis of any thing) मूलं, उपरम्भः, उपसम्भः, वस्तु—(Fundamental cause, reason) हेतुः *m.*, आदिहेतुः *m.*, कारणं, आदिकारणं, निमित्तं. निदानं, प्रयोजनं, उपपत्तिः *f.*—(First principle) तत्त्वं—(Ground for the site of a house) गृहभूमिः *f.*, वेश्मभूः *f.*, भित्तिमूलं, तल्लिम्, कुट्टिमं, वास्तुः *m.*, पोतः, गृहपोतकः, गृहप्रतिष्ठा—(Soil) मृत् *f.*, मृत्तिका, मृदा, मृत्खण्डः—(Field of action) रणभूमिः *f.*, रणक्षेत्रं—(First colour) आदिवर्णः—(First form) प्रथमसंस्कारः; 'to gain ground,' वृध् (c. 1. वर्धते -धितुं), प्रवृध्, उत्तरोत्तरं वृध्; 'lose ground,' क्षि in pass. (क्षीयते), अपक्षि in pass. (-क्षीयते), शनैः शनैर् निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).

To ground, *v. a.* (Lay on the ground) भूमौ न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं)—(Fix, found) मूलं न्यस् or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or प्रतिष्ठा—often expressed by मूलः -ला -लं in comp.; as, 'faith grounded on knowledge,' ज्ञानमूलः प्रत्ययः—(Settle in rudiments of knowledge) विद्यारम्भान् or विद्यातत्त्वानि शिक्ष् (c. 10. शिक्षयति -यितुं); 'in grammar,' व्याकरणाभ्यान् शिक्ष्.

To ground, *v. n.* (As a ship) उत्कूल (nom. उत्कूलयति -यितुं), उत्कलीभ्. Ground, *p. p.* (Reduced to powder) चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, पिष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्पिष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्यिष्टः -ष्टा -ष्टं, मर्दितः -ता -तं, विमर्दितः -ता -तं, मृदितः -ता -तं, परिमृदितः -ता -तं, क्षोदितः -ता -तं, क्षोदीकृतः -ता -तं, क्षुण्णः -णा -णं, खण्डितः -ता -तं, गुण्डितः -ता -तं, रूपितः -ता -तं, घषितः -ता -तं, घृष्टः -ष्टा -ष्टं.

Grounded, *p. p.* (Run aground) उत्कूलितः -ता -तं; 'grounded on the rudiments of knowledge,' मुशिक्षितविद्यारम्भः -भ्या -भ्यः; 'in grammar,' स्वधीतव्याकरणः -णा -णं.

Ground-floor, *s.* गृहस्य अधःकोशः *m. pl.* or भूमिष्ठाः शालाः *f. pl.* or भूमिष्ठो भागः or भूमिष्ठभागः, गृहतलं, गृहतल्लिम्, गृहकुट्टिमं.

Ground-ivy, *s.* नीलपुष्पः क्षुद्रलताविशेषः.

Groundless, *a.* निर्मूलः -ला -लं, अमूलः -ला -लं -लकः -का -कं, निहेतुः -तुः -तु, अहेतुकः -का -कं, निष्प्रयोजनः ना -नं, निर्निमित्तः -न्ना -न्नं, निष्कारणः -णा -णं, अनर्थकः -का -कं; 'groundless charge,' मिथ्या भियोगः; 'groundless enmity,' शुष्कवैरं.

Groundlessly, *adv.* निष्कारणं, अकारणं, हेतुना विना, हेतुं विना, निष्प्रयोजनं, कारणं विना, प्रयोजनं विना, मिथ्या.

Groundlessness, *s.* अहेतुता, निहेतुता, निष्कारणत्वं, अकारणं, निर्मूलत्वं, निर्निमित्तत्वं.

Ground-plot, *s.* गृहभूमिः *f.*, वेश्मभूः *f.*, वास्तुः *m.* -स्तु, कुट्टिमं, तल्लिम्.

Ground-rient, *s.* भूमिकटः, भूमिशुल्कः -त्वं, भूखामिद्रासः शुल्कः.

Grounds, *s. pl.* (Dregs) मलं, किट्टं, उच्छिष्टं. शेषं, खलं, कल्कं, कलङ्कः, असारः.

Groundsel, *s.* क्षुद्रपक्षिखाद्य ओषधिभेदः.

Groundsil, *s.* देहली, गृहावग्रहणी, गृहतटी.

Groundwork, *s.* मूलं -लत्वं, आरम्भः, प्रारम्भः, आदिकर्म *n.* (न), मूलकर्म *n.*

Group, *s.* सङ्घः, समूहः, सङ्घातः, समुदायः, समवायः, सञ्चयः, गणः, गुल्मः, गुच्छः -च्छकः, गुल्मः, स्तवकः, ओघः, वृन्दः; 'a group of people,' जनसमूहः, जनौघः, जनसङ्घः, जननिवहः, जनता; 'of houses,' सञ्चयनं,

सञ्चयितः *f.*, चतुःशालं; 'of flowers,' पुष्पगुल्मः in groups.

सङ्घशब्दः, गुल्मशब्दः.

To group, *v. a.* सङ्घशब्दः कृ, एकत्र कृ, एकिकृ, सङ्घीकृ, समूहीकृ, गुल्मीकृ, वृन्दीकृ, गणीकृ, सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं)

Grouped, *p. p.* कृतसङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, कृतसमूहः -हा -हं, गणीभूतः -ता -तं.

Groise, *s.* वन्यपक्षिभेदः, जङ्गलप्रियः कृष्णवर्णः पक्षिभेदः.

Grove, *s.* (Coarse meal) घनशङ्कुः *m.*—(Lees) उच्छिष्टं, शेषं, किट्टं, असारः.

Grove, *s.* वनं, उपवनं, काननं, विपिनं, वृक्षवाटिका, वृक्षजालं, वनिका, वनानः, आरामः, गहनं, अरण्यं, अटविः *f.* -वी, वृक्षखण्डं, वृक्षछाया, प्रपावनं; 'a grove near a house,' गृहारामः, निष्कुटः; 'a number of groves,' वन्या, वनसमूहः.

To grovel, *v. n.* कीटवद् भूमौ सृप (c. 1. सर्पति, स्रम्), सर्पवद् उरसा चल (c. 1. चलति -लितुं), उरोगमनं कृ—(Act in a mean manner) नीचवत् or अधमवत् or अपकृष्टवत् or निकृष्टवद् आचर (c. 1. -चरति -रितुं), तुच्छीभ्.

Groveling, *part. or a.* (Creeping) भूमौ सर्पी -पिपिणी -पि (न)—

(Abject) नीचः -चा -चं, अधमः -मा -मं, निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, कृपणः -णा -णं, अधमाचारः -रा -रं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, तुच्छः -च्छा -च्छं.

To grow, *v. n.* (As a plant) रुह (c. 1. रोहति, रोतुं), प्ररुह, मंरुह, स्फुट् (c. 6. स्फुटति -टितुं), फुज् (c. 1. फुजति -जितुं); 'the lotus does not grow on the top of mountains,' न पर्वताग्रे नलिनी प्ररोहति—(Increase) वृध् (c. 1. वर्धते -धितुं), विवृध्, संवृध्, अभिवृध्, प्रवृध्, परिवृध्, संविवृध्, रध् (c. 1. रधते -धितुं), समेध, चृध् (c. 5. चृधोति, c. 4. चृध्यति, अधितुं), उपचि in pass. (-क्षीयते), ध्ये (c. 1. ध्यायते, ध्यातुं), आध्ये, पुष् (c. 1. पुष्यति, पोष्टे), स्थाप्य (c. 1. स्थायते -यितुं), आम्क्य, वृद्धिम् इ, c. 2. रति -तुं or या (c. 2. याति -तुं), स्फीतीभ्—(Extend) विस्तृ in pass. (-स्तीर्यते), व्याप् (c. 5. -आप्नोति -प्राप्ति -प्राप्तीभ् - (Impress) आगमं कृ; 'in knowledge,' विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिम् कृ—(Become) भू, सम्भू, जन् (c. 4. जायते); 'to grow fat,' स्पृलीभ्, पोयराभ्, पशोभ्; 'to grow lean,' कृशीभ्, कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गीभ्—(Proceed from, arise) जन, उपजन, प्रजन, सञ्जन, विजन, अभिजन, उत्पद (c. 4. -पद्यते -पद्युं), उद्दि (c. 1. -अयति -रतुं), उद्ग, प्रभ, सम्भू—(To come up, arrive at manhood) प्रौढीभ्, अतीतशैशवः -वा -वंभू—(Grow old) जृ (c. 1. जीर्यति, जरितुं -रीतुं), जीर्णीभ्.

To grow, *v. c.* (Cause to grow) रुह in caus. (रोपयति -यितुं), निरुह, मंरुह, वृध् in caus. (वर्धयति -यितुं).

Grower, *s.* रोपयिता *m.* (तृ), वर्धकः; 'of trees,' वृक्षरोपयिता *m.*

Growing, *part.* (As a plant, &c.) रोही -हिणी -हि (न), रुहः -हा

-हं, प्रजनिष्ठाः -णुः -णु, उद्भवः -वा -वं or प्रभवः -वा -वं or भवः -वा -वं or जः जा जं or उत्पः -त्पा -त्यं or जातः -ता -तं or भूः भूः भु in comp.; as, 'growing in water,' जलरुहः -हा -हं, जलरुद् *m. f. n.* (ह), जलोद्भवः -वा -वं, जलजः -जा -जं -जातः -ता -तं, जलभूः -भूः -भु; 'growing on the rocks,' शिलाभवः -वा -वं, शिलोत्पः -त्पा -त्यं, शिलाजः -जा -जं; 'growing on the head,' शिरोरुहः -हा -हं—(Increasing) वर्धमानः -ना -नं, वर्धी -धिनी -धि (न), वर्धनः -नी -नं, वर्धिष्ठाः -णुः -णु, रधमानः -ना -नं, उपजीयमानः -ना -नं, विलीयमानः -णा -णं, विजृम्भायः -णा -णं; 'growing in size,' वर्धमानशरीरः -रा -रं, प्रजीयमानावयवः -वा -वं; 'growing old,' जीर्यन् -र्यन्ती -र्यन्तु (न).

Growl, *s.* गर्जनं, गर्जितं, घुरुरा, घर्घरितं, भयणं, रायणं, रुतं.

To GROWL, *v. n.* गर्ज् (c. 1. गर्जति-जिर्तुं), अभिगर्ज्, परिगर्ज्, गर्जनं कृ, घुंघुरां कृ, भृष् (c. 1. भर्षति-यितुं), रै (c. 1. रायति, रातुं), घृष् (c. 6. घुरति-रितुं).

GROWN, *p. p.* रुढः-ढा-ढं, वर्धितः-ता-तं, प्ररुढः-ढा-ढं, संवर्धितः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, उपचितः-ता-तं, रधितः-ता-तं, समेधितः-ता-तं, समृद्धः-द्धा-द्धं, स्फीतः-ता-तं, आप्यायितः-ता-तं, वृंहितः-ता-तं,--(Produced) जातः-ता-तं, उत्पन्नः-न्ना-न्नं, उपजातः-ता-तं,--(Grown in size) वर्धितदेहः-हा-हं, प्ररुढकायः-या-यं,--(Full grown) प्रौढः-ढा-ढं, प्रौढशरीरः-रा-रं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, गतशैशवः-वा-वं, अतीतशैशवकालः-ला-लं, वयःप्राप्तः-प्ता-प्तं, वृद्धः-द्धा-द्धं.

GROWTH, *s.* रुढिः *f.*, प्ररुढिः *f.*—(Increase) वृद्धिः *f.*, वर्धनं, विवृद्धिः *f.*, विवर्धनं, प्रवृद्धिः *f.*, वृद्धिः *f.*, उपचयः, स्फीतिः *f.*, स्फीतिः *f.*, अभ्युदयः, समुत्थानं, आप्यायनं, विस्तारः, व्याप्तिः *f.*—(Production) उत्पत्तिः *f.*, उत्पादनं, जन्म *n.* (नं), जननं, प्रजननं, उद्भवः, प्रभवः—(Improvement) वृद्धिः, आगमः—(Full growth) प्रौढिः *f.*, प्रौढता, प्रवृद्धता.

To GRUB, *v. n.* खन् (c. 1. खनति-नितुं); 'grub up,' उत्खन्, प्रोत्खन्. GRUB, *s.* कीटः, कृमिः *m.*, कीटादिषु, कीटाखनं, कोशस्थः—(Dwarf, short, thick man) वामनः, खड्गः, ह्रस्वस्थूलः.

GRUBBER, *s.* खनकः, खनिता *m.* (तृ).—(Instrument) खनित्रं, खात्रं.

To GRUMBLE, *v. n.* अन्धकारे हस्तेन परामृश (c. 6. मृशति-सृष्टुं) or आलभ (c. 1. लभते-लभ्युं) or स्पृशेन निरुप (c. 10. रूपयति-यितुं).

To GRUDGE, *v. n.* and *n.* (Envy) असूय (nom. असूयति-ते-यितुं), ईर्ष्य (c. 1. ईर्ष्यति-र्ष्यितुं), स्पृह (c. 10. स्पृहयति-यितुं), अभिलष (c. 1. लपति, c. 4. लपयति-यितुं), न सह (c. 1. सहते, सोढुं), न मृष् (c. 1. मृषति, मर्षितुं), मात्सर्यं कृ.—(Give or take unwillingly) अकामतम् or अकामेन or अनिच्छातो दा or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Do any thing reluctantly or grudgingly) अकामतम् or अनिच्छातम् or दुःखेन or कृच्छ्रेण or सासूयं or असूयया किञ्चित् कृ.—(Refuse) प्रत्याख्या (c. 2. रूपाति-तुं).—(Complain, murmur) विलप् (c. 1. लपति-यितुं).

GRUDGE, *s.* (Malice, ill-will) मात्सर्यं, असूया, अभ्यसूया, ईर्ष्या, द्रोहः, द्रोहचिन्तनं, दुष्टभावः—(Enmity) वैरं, वैरिता, वैरभावः—(Hatred) द्वेषः, निद्वेषः, विद्विष्टता, दीर्घद्वेषः, चिरद्वेषः, द्वेष्यता.

GRINDINGLY, *adv.* सासूयं, असूयया, अभ्यसूयया, मात्सर्येण, समात्सर्यं, दुष्टभावेन, अकामतम्, अकामं-मेन, अनिच्छातम्, दुःखेन, कृच्छ्रेण, कातयेण.

GRUEL, *s.* काष्ठाटिकः—(Rice-gruel) ययाप् *f.*, आणा, तरला, विलेपी, उष्णका, मिदुजलं. —(Sour gruel) खारनालं-लकं, सौवीरं, कुल्मायं, कुल्मासः, कुल्मायाभिपुतं, अभिपदं, अभिपुतं, काष्ठाटिका-कं, काष्ठाटिकं, काष्ठाटिकं, कुजलं, धान्यान्नं, सयन्निमोमं.

GRUFF, *n.* कर्कशस्वभावः-वा-वं, कर्कशः-शा-शं, रुधः-द्धा-द्धं, परुषः-वा-वं, निष्ठुरः-रा-रं, कटुः-दुः-दुी-दु, कठोरः-रा-रं, कठिनः-ता-तं,--(As tone) मन्दः-न्दा-न्द्रं, आमन्दः-न्दा-न्द्रं, गम्भीरः-रा-रं; 'a gruff voice' गम्भीरस्वरः.

GRUFFLY, *adv.* कर्कशं, रुधं, परुषं, निष्ठुरं, कठिनं, कठोरं, मन्दं.

GRUFFNESS, *s.* कर्कशत्वं-ता, कर्कश्यं, रुधता, रीधं, परुषता, निष्ठुरत्वं, निष्ठुर्यं, कटुत्वं, कठोरता, कठिन्यं, स्वभावकटुता.—(Of tone) मन्दता, गम्भीरता, गाम्भीर्यं.

To GRUMBLE, *v. n.* (Make a low, harsh sound) गर्ज् (c. 1. गर्जति-जिर्तुं), परिगर्ज्, गर्जनं कृ, स्तन् (c. 1. स्तनति-नितुं), स्तनितं कृ, घृष् (c. 6. घुरति-रितुं), गुरु- (c. 1. गुञ्जति-जिर्तुं), मन्दशब्दं कृ, गम्भीरशब्दं कृ.—(Complain discontentedly) असन्तुष्टत्वाद् विलप् (c. 1. लपति

-यितुं) or परिदेय् (c. 1. -देयते-यितुं).

GRUMBLER, *s.* असन्तुष्टत्वाद् सदापरिदेवी *m.* (नं), असन्तुष्टजनः.

GRUMBLING, *s.* गर्जनं, गर्जितं, परिगर्जनं, स्तनितं, स्तननं, मन्दशब्दः, गम्भीरशब्दः, गम्भीरनादः, गम्भीरध्वनिः *m.*, गम्भीरशब्दः—(Sound of complaint) परिदेवनं-यितं, विलपनं.

GRUMBLING, *part.* गम्भीरनादी-दिनी-दि(नं), मन्दशब्दकारी-रिणी-रि(नं).

GRUME, *s.* गुल्मः, पिण्डः-खंडं, घनता; 'of blood,' रक्तगुल्मः, घनलोहितं.

GRUMOUS, *a.* पिण्डाभूतः-ता-तं, घनीभूतः-ता-तं, श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्दा-न्द्रं, गुल्मी-न्मिनी-न्मि(नं); 'grumous blood,' घनलोहितं.

To GRUNT, *v. n.* शूकरवद् घर्षितं कृ or कण्ठनादं कृ or गम्भीरनादं कृ, गर्ज् (c. 1. गर्जति-जिर्तुं), घुंघुराशब्दं कृ.

GRUNT, GRUNTING, *s.* घर्षितं, शूकरनादः, शूकरगर्जितं, शूकरस्य कण्ठनादः or गम्भीरनादः.

GRUNTLING, *s.* शूकरशावकः, शूकरशिशुः *m.*, बालशूकरः.

GUARANTEE, *s.* (One who is surety for another) प्रतिभूः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*, मध्यस्थः—(Security) प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, प्रात्ययिकः, प्रत्ययकारिणी, लग्नकः, बन्धकः.

To GUARANTEE, *v. a.* प्रतिभूः or प्रतिनिधिः भू, प्रातिभाष्यं कृ, पारिभाष्यं कृ, लग्नकं or प्रात्ययिकं or बन्धकं दा, प्रत्ययं कृ.

To GUARD, *v. n.* and *n.* रक्ष् (c. 1. रक्षति-रिर्तुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, प्रतिरक्ष्, पाल or पा (c. 10. पालयति-यितुं, c. 2. पाति-तुं), अनुपाल, परिपाल, प्रतिपाल, सम्पाल, अभिपाल, उपपाल, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्, c. 10. गोपयति-यितुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, अभिगोपायति, गोप्, c. 10. गोपयति-यितुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, अभिमृष, चै (c. 1. चापते, चातुं), परिचै, सन्धै, सव् (c. 1. अवति-यितुं), मृषाप in des. (-ईप्सति-रिर्तुं), परिप्राप.—(Ward off) वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ.—(Guard against) अवधा (c. 3. धत्ते-धातुं), अवहितः-ता-तं भू, सावधानः-ना-नं भू, अवधानं कृ; 'guard against avarice,' लोभात् सावधानो भव.—(Keep guard) रक्षां कृ, रक्षार्थं जागृ (c. 2. जागर्ति, जागरितुं).

GUARD, *s.* (Act of guarding) रक्षणं, रक्षा, रक्षता, पालनं, चाणं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, अयनं—(A sentry) रक्षकः, रक्षी *m.* (नं), सैन्यः, सैनिकः, सेनारक्षः, परिचरः, उपरक्षकः, परिधिस्थः, रक्षिवर्गः, अनीकस्थः, सज्जनः; 'captain of the guards,' गुल्मस्थानाधिकारी *m.* (नं), गुल्मस्थानाधिपः, रक्षाधिकृतः—(That which protects any part of the body from injury) चाणं, चं affixed, वारणं; 'a finger-guard,' अङ्गुलिवारणं, अङ्गुलिचं; 'guard for the arm in shooting,' गोधा, तलं-ला, ज्याघातवारणं; 'to stand on one's guard,' सावधानः-ना-नं or सचेतनः-ना-नं स्या or भू; 'be on your guard,' सावधानो भव, सावहितो भव.

GUARD-ROOM, *s.* उद्घाटः, रक्षकाणां वासागारं, सैन्यस्थानं, सैनिकशाला.

GUARDABLE, *a.* रक्षणीयः-या-यं, रक्ष्यः-रक्ष्या-रक्ष्यं, पालनीयः-या-यं.

GUARDED, *p. p.* रक्षितः-ता-तं, अभिरक्षितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, उपपालितः-ता-तं, गुप्तः-प्ता-प्तं, गोपायितः-ता-तं, चातः-ता-तं, चाणः-णा-यं, अवितः-ता-तं.—(Cautious) अवहितः-ता-तं, स्वहितः-ता-तं, सावधानः-ना-नं.

GUARDEDLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, अवहितं, स्वहितं, सुविमृश्य.

GUARDLESS, *s.* अवधानता, सावधानता, स्वहितत्वं, समीक्ष्यकारित्वं.

GUARDLESS, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (नं), परिरक्षी *m.*, रक्षिता *m.* (तृ), पालयिता *m.* (तृ), पालकः, पालः-ली *m.* (नं), गोप्ता *m.* (तृ), गोपः-पकः, गोपायकः, गोपी *m.* (नं), गोपिलः, चाता *m.* (तृ), यः in comp.

GUARDFUL, *a.* सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-तं, स्वहितः-ता-तं.

GUARDIAN, *s.* पालकः, प्रतिपालकः, रक्षकः, गोत्रा *m.* (पृ). पालः, नायः, अध्यक्षः—(Of an orphan) पितृस्थानः-नीयः, मातृपितृस्थानः, नायः; 'guardian deity,' लोकपालः-लकः.

GUARDIANSHIP, *s.* रक्षणं, रक्षा, रक्षकत्वं, पालकत्वं, रक्षितृपदं.

GUARDSHIP, *s.* रक्षणं, रक्षा, पालनं, त्राणं, मुक्तिः *f.* गोपनं.

GUDGEON, *s.* वडिशद्वारेण सुग्रहणीयः क्षुद्रमत्स्यभेदः—(A person easily cheated) सुवचनीयः, सुवतारणीयः.

GUERDON, *s.* फलं, प्रतिफलं, पारितोषिकं, वेतनं.

To GUESS, *v. a. and n.* अनुमा (c. 2. -माति, c. 4. -मायते, c. 3. -मिमीते -मातुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं), वितर्कं, ऊहं (c. 1. ऊहते -हितुं), अयगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), शङ्कं (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), अनिर्णयपूर्वकम् अनुभू, अनिश्चयपूर्वं निरूपं (c. 10. -रूपयति -यितुं) or प्रदृशं (c. 1. -पश्यति -दृष्टुं) or विवेचनां कृ or मनं (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

GUESS, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमानोक्तिः *f.*, वितर्कः-कैशं, ऊहा-हनं, शङ्का, अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, अनिश्चयपूर्वं निरूपणं, अनिर्णयपूर्वका विवेचना, अदृष्टप्रमाणः परामर्शः, अवगतिः, उपलब्धिः *f.*, उपलब्ध्यः.

GUESSER, *p. p.* अनुमितः-ता-तं, वितर्कितः-ता-तं, शङ्कितः-ता-तं.

GUESSER, *s.* अनुमाता *m.* (तृ), अनुमानकर्त्ता *m.* (तृ), वितर्ककः.

GUEST, *s.* अतिथिः *m. f.* -थी *f.*, अभ्यागतः, अभ्यागतजनः, गृहाभ्यागतः, गृहागतः, आगन्तुः *m. f.*, आमानुः, आगन्तुकः-का-कं, आवेशिकः-की-कं, प्रायुक्तः, प्रायुक्तिकः, प्रपूर्णः, साद्वर्तिकः; 'proper for a guest,' आतिथ्यः-थ्यी-थ्यं, आतिथेयः-थी-थं.

GUEST-CHAMBER, *s.* अतिथिशाला, अतिथिसत्कारयोग्या शाला.

GUEST-RITE, *s.* अतिथिसत्कारः-मन्त्रिया, अतिथिक्रिया, अतिथिसेवा.

To GUESS, *v. n.* See GUESS.

GUIDANCE, *s.* नयः, नायः, नीतिः *f.*, प्रणयनं, नेतृत्वं, विनियमः, पथदर्शनं. —(Direction) निर्देशः, निदेशः, उपदेशः, शास्त्रिः *f.*, शासनं, अनुशास्त्रिः *f.*, अनुशासनं, विधानं; 'good guidance,' सुनयः, सुनीतिः *f.*

To GUIDE, *v. a. and n.* नीयते (c. 1. नयति -नतुं), आनी, समानी, मार्गं or पथं दृशं (c. 10. दर्शयति -यितुं), गमं (c. 10. गमयति -यितुं), —(Direct) निर्दिशं (c. 6. -दिशति -दृष्टुं), उपदिशं, उद्दिशं, शामं (c. 2. शास्त्रि, शास्त्रितुं), अनुशामं, समनुशामं, प्रणी, विनियमं (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), विष्टं (c. 10. -धारयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

GUIDE, *s.* नेता *m.* (तृ), नायकः, नेत्रः, चिन्ता *m.* (तृ), पथदर्शकः, मार्गदर्शकः, दर्शकः, दर्शयिता *m.* (तृ), प्रदर्शकः, निर्देश *m.* (तृ), निर्देशकः, उद्देशकः, उपदेशी *m.* (नृ), उपदेशकः, देशकः, उपदेश *m.* (तृ), आदेश *m.*, पथिकः, सञ्चारकः, शासिता *m.* (तृ), शास्त्रा *m.*, अनुशासकः, अध्यक्षः.

GUIDED, *p. p.* नीतः-ता-तं, आनीतः-ता-तं, समानीतः-ता-तं, नीयमानः-ना-नं, गमितः-ता-तं, शासितः-ता-तं, अनुशासितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं.

GUIDE-POST, *s.* पथदर्शनार्थं or मार्गसूचनार्थं स्तूपा.

GUILD, *s.* श्रेणी-णि *m.*, सहकारिजनसमूहः, नगरकार्यसम्पादनार्थं जनसंसर्गः, नागरसमाजः, वणिक्समाजः, निगमः, नैगमः, महाजनसंसर्गः.

GUILD-HALL, *s.* सहकारिणां वाणिजजनानां समागमशाला, निगमशाला, नगरकार्यसम्पादनार्थं महाचत्वरं.

GUILD, *s.* माया, कपटः-टं, छलं-लना, शठता, शाठ्यं, खलता, धूर्तता, व्याजः, विदग्धता, वेदग्ध्यं, छल *n.* (नृ), कूटः-टं, कौटिल्यं, कैतवं, वक्रता, कापट्यं, वचनं-ना, असारत्यं.

GUILFUL, *a.* मायावान्-वती-वत् (तृ), मायी-यिनी-यि (नृ), मायामयः-यी-यं, मायान्वितः-ता-तं, मायायी-यिनी-यि (नृ), छली-लिनी-लि (नृ), छलान्वितः-ता-तं, विदग्धः-ग्धा-ग्धं, कापटिकः-की-कं.

वचकः-का-कं, वचनशीलः-ला-लं, शठः-ठा-ठं, खलः-ला-लं, कुटिलः-ला-लं, विजिह्वः-ह्वा-हं, मव्याजः-जा-जं, धूर्तः-ठा-ठं, वक्रः-क्रा-क्रं, वक्रभावः-वा-वं.

GUILFUL, *adv.* मायाया, समायं, शाठ्येन, छलेन, खलवत्, शठवत्, धूर्तवत्, मव्याजं, विजिह्ववत्, कैतवेन, विदग्धं.

GUILFULNESS, *s.* मायायत्नं, शठता, शाठ्यं, कौटिल्यं, वक्रता, विजिह्वता, विदग्धता, मव्याजत्वं, असारत्यं.

GUILFLESS, *a.* अमायी-यिनी-यि (नृ), अमायिकः-की-कं, मायाहीनः-ना-नं, निष्कपटः-टा-टं, कपटहीनः-ना-नं, निर्व्याजः-जा-जं, छलरहितः-ता-तं, शुद्धमतिः-ति-ति, सरलः-ला-लं, अजिह्वः-ह्वा-हं, अवक्रः-क्रा-क्रं, अकुटिलः-ला-लं, विमलान्ता-त्मा-त्म (नृ), निर्व्यलीकः-का-कं, दक्षिणः-गा-गं, अकृत्रिमः-मा-मं, अकूचः-चा-चं.

GUILFLESSLY, *adv.* मायां विना, मायाया विना, मायाव्यतिरेकेण, कपटं विना, निष्कपटं, निर्व्याजं, सरलवत्.

GUILFLESSNESS, *s.* मायाहीनता, सारन्यं, अवक्रता, अजिह्वता, शुद्धता.

GUILLOTINE, *s.* शिरच्छेदनयन्त्रं, अतितीक्ष्णयन्त्रं यदापातेन निमग्नमात्रेण शीपच्छेदः क्रियते.

To GUILLOTINE, *v. a.* पृष्ठाक्षयनेन मस्तकं छिद्यं (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं).

GUILT, *s.* (Criminability) अपराधिता-त्वं, सापराधता, पापित्वं, सपापत्वं, अपराधता, दोषिता-त्वं, सदोषता, पापवत्त्वं, दोषवत्त्वं—(Crime) पापं, अपराधः, दोषः, पातकं, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (नृ), पापकर्म *n.*, कल्मसं, एनस् *n.*, आगस *n.*, अपं, दुरितं, मनुः *m.*

GUILTY, *adv.* सापराधं, सपापं, सदोषं, सपातकं, अपराधवत्.

GUILTYNESS, *s.* अपराधिता, अपराधता, सापराधत्वं, पापित्वं, सपापता, दोषिता-त्वं, सदोषता, पापवत्ता, दोषवत्ता.

GUILTYNESS, *a.* तिप्पायः या-यं या-यिनी-यि (नृ), अपापः-पा-पं, निरपराधः-था-थं, अनपराधी-थिनी-थि (नृ), निर्दोषः-या-यं-यी-यिनी-यि (नृ), अपापवत्तः-ता-तं, शुद्धः-डा-डं, शुद्धमतिः-ति-ति, अनयः-या-यं.

GUILTYNESS, *adv.* तिप्पायं, या-यं या-यिनी-यि (नृ), निरपराधं, अपराधेन विना.

GUILTYNESS, *s.* तिप्पापत्वं, निर्दोषत्वं, निरपराधता, शुद्धता.

GUILTY, *adv.* अपराधं, अपराधी-थिनी-थि (नृ), अपराधः-डा-डं, सापराधः-था-थं, कृतापराधः-था-थं, प्राप्तापराधः-था-थं, पापी-यिनी-यि (नृ), पापवान्-वती-वत् (तृ), पापकर्म-मा-मं (नृ), सपापः-पा-पं, दोषी-पिणी-थिनी-थि (नृ), दोषवत्-वत् (तृ), सदोषः-या-यं, पातकी-किनी-कि (नृ), दुष्कृती-तिनी-ति (नृ), एनस्-स्विनी-स्वि (नृ), कृतेनाः-ना-नं (नृ), अनिष्कृतेनाः-ना-नं, कृतागाः-गा-गं (नृ), अभिपन्नः-जा-जं; 'rashly guilty,' चिकुरः-रा-रं, अपलः-ला-लं.

GUINEA, *s.* सुवर्णमुद्राविशेषः, सुवर्णः.

GUINEA-BEN, *s.* चित्रशरीरविशिष्टा विदेशीयकुङ्कुटी.

GUINEA-PIG, *s.* अत्यल्पशरीरो विदेशीयशूकरभेदः.

GUISE, *s.* वेशः, वेपः, वासस् *n.*, परिधानं, अघरं, वस्त्रं, वसनं, आकारः, रूपं, व्यवहारः, रीतिः *f.*; 'in the guise of a herdsman,' गोपवेशः; 'of a Brahmin,' द्विजरूपी *m.* (नृ).

GUTTA, *s.* वीणा, वज्रकी, विषकी-खिका, तल्ली, रुद्री, सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी, तंतं, परिवादिनी.

GULF, *s.* (A Bay) अस्वातं, स्वातं, समुद्रवङ्कः, पुटभेदः—(Abyss) अगाध-दरी, अगाधरन्ध्रं, अतलस्पर्शस्वातं, गम्भीररन्ध्रं, नरकः—(Whirlpool) आवर्तः, जलावर्तः, जलगुल्मः, अवधूरीः, धूरीः, धूर्णजलं.

GULFY, *a.* धूर्णजलपूर्णः-गी-गं, जलगुल्ममयः-यी-यं.

To GULL, *v. a.* यच् (c. 10. वचयते -ति-यितुं), परिवच्, छल् (c. 10.

- छलयति -यितुं), प्रतु (c. 10. -तारयति -यितुं).
- GULL, *s.* (Bird) जलकुङ्कुटः -टी, विष्टका, गङ्गाबिल्ली, देवट्टी, झांझः.
—(One easily cheated) सुवचनीयः, सुप्रतारणीयः.
- GULL-CATCHER, *s.* वञ्चकः, प्रतारकः, छली *m.* (नं), कूटकारः.
- GULLED, *p. p.* यञ्जितः -ता -तं, प्रलभ्यः -या -यं, प्रतारितः -ता -तं.
- GULLERY, *s.* वञ्चनं, छलं, कपटः -ट, प्रतारणा, व्याजः, केतवं.
- GULLET, *s.* निगरणस्रोतम् *n.*, निगरणः, अन्नवाहिनीस्रोतम् *n.*
- GULLIBILITY, *s.* सुवचनीयता, सुखवचनीयत्वं, सुप्रतारणीयता.
- GULLIBLE, *a.* सुवचनीयः -या -यं, सुखेन प्रतारणीयः -या -यं.
- GULLY, *s.* नालः, प्रणालः -ली -लिका, खातं, कुल्या, जलमार्गः, उदकगमनमार्गः, जलवाहनी, परीवाहः, मारणिः -णी *f.*
- To GULLA, *v. a.* भूमिम् उत्खन (c. 1. -खनति -नितुं), प्रणालिकां कृ, कुल्यां कृ.
- GULLY-HOLE, *s.* कर्दमाटकरन्ध्रं, प्रणालिकारन्ध्रं, प्रणालीविवरं.
- GULOSITY, *s.* अतिभोजनं, अत्याहारः, घमरता, अतृप्तिः *f.*
- To GULP, *v. a.* जलं बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रोतुं) or निगृ or अवगृ or ग्रस (c. 1. ग्रसते -सितुं).—(Disgorge) उद्गृ, उत्क्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).
- GULP, *s.* गरणं, गरा, गीर्णिः *f.*, गिरिः *f.*, निगारः, निगरणं, ग्रसनं, ग्रासः, एकचारे निग्रीर्णि यन्निश्चित. —(Disgorging) उद्गारः -रणं, उत्तराणं, उद्गमः -मनं.
- GUM, *s.* (Fleshy covering of the teeth) दन्तमांसं, दन्तवेषः -ष्टनं, दन्तशिरा, दन्तमूलं, घेला.—(Exudation from trees) निर्यासः, वृक्षनिर्घासः, वृक्षरसः.—(Adhesive substance) श्यानद्रव्यं, मान्द्रव्यं.
- To GUM, *v. a.* पृष्ठीकनिर्यासेन or श्यानद्रव्येण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं) or संलग्नीकृ.
- GUM-ARABIC, *s.* मूक्षमपत्रः, मूक्षमपत्ररसः.
- GUM-BOIL, *s.* दन्तविस्फोटः, दन्तमूलेटः -टकाः, दन्तव्रणः -णं, दन्तार्धुदः, द्विजव्रणः, पैटर्नः, उपकुशः.
- GUMMINESS, *s.* सान्द्रत्वं, श्यानत्वं, जिग्घता, संलग्नशीलता.
- GUMMY, *a.* वृक्षनिर्घासमयः -यी -यं, श्यानः -ना -नं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.
- GUN, *s.* अन्नरग्निलेन गुलिकाप्रक्षेपणी लोहनाडिः or -डी, गुलिप्रक्षेपणी सुषिरनाली, गुलिकाप्रक्षेपाथं शुषिरयन्त्रं, लोहमुषिः *f.*
- GUNNER, *s.* पृष्ठीकनाडिद्वारा गुलिकाप्रक्षेपकः, लोहनाडिधारी *m.* (नं), अग्न्यस्त्रधारी *m.*, आग्नेयस्त्रप्रक्षेपकः.
- GUNNERY, *s.* अग्न्यस्त्रविद्या, लोहनाडिद्वारेण गुलिकाप्रक्षेपणविद्या.
- GUNPOWDER, *s.* आग्नेयचूर्णं, औद्युताद्यचूर्णं, आग्नेयद्योदः, महाशस्त्रपृष्ठमग्निस्पर्शकात् सद्योदाद्यचूर्णं.
- GUN-SHOT, *s.* लोहगुलिकागोचरं, लोहगुलिविषयः, युद्धनाडिप्रक्षेपणं.
- GUN-SMITH, *s.* अग्न्यस्त्रकारः, आग्नेयशस्त्रकारः, आग्नेयनाडिनिर्मता *m.* (तं), युद्धनाडिनिर्माणशिल्पज्ञः.
- GUN-STOCK, *s.* आग्नेयनाडिदण्डः, लोहनाडिदण्डः *m.*, नाडिधारः.
- GUNWALL, GUNNEL, *s.* नौपाश्र्वधारा -रः, नौपाश्र्वस्य उपरिकाष्ठं, नावुत्सङ्गः.
- GURGE, *s.* जलवर्जः, जलभ्रमः, जलावधूतः, जलगुल्मः, घूर्णजलं.
- To GURGLE, *v. n.* जलवद् घर्घराशब्देन मु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं), घर्घराशब्दे कृ, घर्ष or गर्ग (nom. घर्षयते, गर्गायते), गर्घ (c. 1. गर्घति -घितुं).
- GURGLING, *s.* घर्घराशब्देन जलप्रसावः, घर्घरा.
- To GUSH, *v. n.* प्रपत (c. 1. -पतति -तितुं), निर्घत, बहुशः प्रतु (c. 1. -स्रवति -स्रोतुं) or प्रस्यन्द (c. 1. -स्यन्दते -न्दितुं) or दार (c. 1. क्षरति -रितुं), वेगेन or वेगते निःसृ (c. 1. -सरति -स्रुं); 'tears gushed from (her) eyes,' जलं नेत्राभ्यां प्रापत.

- GUSH, GUSHING, *s.* बहुप्रसावः, जलप्रपातः, उत्सेकः, उत्सेचनं, उत्पीडः.
- GUSSET, *s.* वस्त्रनिवेशित उपवस्त्रखण्डः or अधिकवस्त्रखण्डः.
- GUST, *s.* (Blast of wind) निर्घातः, प्रभञ्जनः, व्योममृत्तरः, वातरूपः वायुगुल्मः, वायुवेगः, वात्सा, प्रबलवायुः *m.*, प्रचण्डवायुः *m.*, चण्डवातः तीव्रवातः, पवनवातः, जवानिलः.—(Taste) स्वादः, आस्वादः, रसनेन्द्रियं, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*
- GUSTATION, *s.* स्वादनं, आस्वादनं, प्राशनं, लेहनं.
- GUSTFUL, *a.* रुच्यः -च्या -च्यं, रुचिरः -रा -रं, सरसः -सा -सं.
- GUSTLESS, *a.* विरसः -सा -सं, निःस्वादुः -दुः -दुः, अस्वादुः -दुः -दुः.
- GUSTO, *s.* रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, रसः, मुरसः, आस्वादः.
- GUSTY, *a.* वातलः -ला -लं, वातयान् -वती -वत (तं), वातीयः -या -यं, वातमयः -यी -यं, बहुपवनः -ना -नं, पवनक्षिप्तः -प्ता -प्तं.
- GUT, *s.* नाडिः -डी *f.*, अन्ननाडी, नाली -लिः *f.*, धमनी -निः *f.*, शिरा मिरा, अन्त्रं, पुरीत *m. n.*, कोष्ठः.—(Stomach) उदरः, जठरः -रं.
- To GUT, *v. a.* निरन्वीकृ, गिरन्त्र (nom. निरन्त्रयति -यितुं), नाडीः or अन्त्राणि वहिष्कृ.—(Plunder) द्रव्याणि अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).
- GUTTA SERENA, *s.* तिमिरः, 'an eye affected with it,' तिमिरदोषहतं चक्षुस्
- GUTTED, *p. p.* निरन्वीकृतः -ता -तं, हृतसंघट्टयः -या -यं.
- GUTTER, *s.* प्रणालः -ली -लिका, नालः, जलनिर्गमः, जलमार्गः, परीवाहः, जलवाहनी, मारणिः *f.* -णी, उदकगमनमार्गः.
- To GUTTER, *v. a.* प्रणालीरूपेण उत्खन (c. 1. -खनति -नितुं) or शुषिरीकृ
- To GUTTER, *v. n.* प्रणालीरूपेण उत्खन in pass. (-खन्यते) or शुषिरीकृ प्रणालिकां कृ, जलदीपिकारूपेण लवणः स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं).
- GUTTLER, *s.* बहुभक्षकः, अतिभोजी *m.* (नं), कुक्षिम्भरिः *m.*
- GUTTURAL, *a.* कण्ठ्यः -गण्ठा -गण्ठं, कण्ठस्यः -म्या -स्यं, ग्रैवः -वी -वं, ग्रैवेयः -यी -यं, 'guttural letter,' कण्ठ्यः, 'guttural sound,' कुहरं
- GUJARAT, *s.* (The country) गुज्जरः.—(The people) गुज्जराः *m. pl.*
- To GUZZLE, *v. a.* बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रोतुं) or निगृ or ग्रस (c. 1. ग्रसते -सितुं) or पा (c. 1. पिबति, पातुं), पानरतः -ता -तं
- GUZZLER, *s.* अतिपायी *m.* (नं), अतिभोजी *m.* (नं), पानरतः.
- GYMNASIUM, *s.* व्यायामशाला, मञ्जपुङ्गशाला, मञ्जशाला, विहारः.
- GYMNASTIC, *a.* व्यायामी -मिनी -मि (नं), व्यायामसन्धी -न्धनी -न्धि (नं), मञ्जपुङ्गसन्धी &c., व्यायामशीलः -ला -लं.
- GYMNASTICS, *s. pl.* व्यायामः, मञ्जपुङ्ग, व्यायामविद्या.
- GYPSY, GYPSY. See GIPSY.
- To HARATE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), भ्रम (c. 4. भ्राम्यति, c. 1. भ्रमति -मितुं), घूर्ण (c. 6. 1. घूर्णति -ते -र्णितुं), परिघूर्ण, विघूर्ण, व्याघूर्ण
- GYRATION, *s.* परिवर्त्तनं, आवर्त्तः, भ्रमः -मणं, भ्रमिः *f.*, घूर्णिः *f.*, घूर्णनं 'of a bird,' परिडोनकं.
- GYRE, *s.* चक्रायतनं, चक्रगतिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, मण्डलं, परिमण्डलं.
- To GYRE, *v. a.* निगडेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निगड (nom. निगडयति -यितुं), पाश (nom. पाशयति -यितुं).
- GYVES, *s. pl.* निगडः -डं, पाशः, बन्धनं -नानि *n. pl.*, पादपाशः, शृङ्खला

H.

- HA, *interj.* हा, हहा, आहा, अहो, आहो, अहहः, अहोयत्, ह, अह, आ, अयि, आश्चर्यं.
- HABEAS CORPUS, *s.* निध्यानिरोधनिषेधार्थकं पृष्ठीकालीनशासनपत्रं.
- HABERDASHER, *s.* वस्त्रादिविक्रेता *m.* (नं), वसनादिविक्रेता *m.*, चंशुकादिविक्री *m.* (नं), छुद्रद्रव्यविक्रेता *m.*
- HABERDASHERY, *s.* पृष्ठीक्यापारिणा विक्रीता वस्त्रादिद्रव्यसामग्री.

HABERGEON, *s.* वस्त्राणं, उरस्त्राणं, उरस्त्रदः, कण्ठस्थकवचं.

HABILIMENT, *s.* वेशः, परिधानं, परिच्छदः, वसनं, वस्त्रं, आभरणं, अक्षरं, वासस् *n.*, प्रसाधनं, आच्छादनं, सज्जा.

HABIT, *s.* (Dress) वेशः, वेषः, वसनं, वस्त्रं, वासस् *n.*, परिधानं, परिच्छदः, अक्षरं.—(State, condition) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, दशा, संस्थितिः *f.*, स्वभावः; 'habit of body,' शरीरस्थितिः *f.*, देहस्वभावः; 'habit of mind,' चित्तवृत्तिः *f.*—(Temperament, disposition) प्रकृतिः *f.*, शीलः—लता, स्वभावः, अन्तःकरणं.—(Custom, practice, established manner) आचारः, अभ्यासः, व्यवहारः, समाचारः, नित्यकृत्यं, नित्यक्रिया, रीतिः *f.*, व्यवहृतिः *f.*, शीलः, प्रचारः, चरितं, चर्या, क्रमः, नियमः, आवृत्तिः *f.*, व्यापारः, प्रवृत्तिः *f.*, मार्गः, अनुशीलनं; 'bad habit,' व्यसनं; 'having bad habits,' दुराचारः—रा—रं, पाप-समाचारः—रा—रं, पापचर्यः—र्या—र्यं, दुर्वृत्तः—त्ता—त्तं, दुश्चरितः—त्ता—त्तं, व्यसनी—निनी—नि (नृ).

To HABIT, *v. a.* वेष्ट (c. 1. वेष्टते—ष्टितुं), परिवेष्ट, आच्छद (c. 10. -च्छादयति—यितुं), वस्त्रं (nom. वस्त्रयति—यितुं), परिधाति (caus. -धापयति—यितुं).

HABITABLE *a.* वासतेयः—यी—यं वास्तव्यः—व्या—व्यं वासयोग्यः—ग्या—ग्यं, वासघ्नः—मा—मं, आजीव्यः—व्या—व्यं, उपजीव्यः—व्या—व्यं.

HABITANT, *s.* वासी *m.* (नृ), निवासी *m.*, निलायी *m.* (नृ), वासकृत्. HABITATION, *s.* वासः, वासस्थानं, निवासः, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, गृहं, गेहः—हं, वेश्म *m.* (नृ), निलयः—यनं, आलयः, आगतनं, निवेशनं, निकेतः—तनं, आगारः, भवनं, वसितं, समावासः, अवस्थानं, आवसथः, स्थानं, ओकस् *n.*, धाम *n.* (नृ).

HABITUAL, *a.* आभ्यासिकः—की—कं, अभ्यस्तः—स्ता—स्तं, आचारिकः—की—कं, आचरितः—ता—तं, व्यावहारिकः—की—कं, व्यवहारिकः—की—कं, नित्यः—न्या—न्यं, स्वाभाविकः—की—कं, अनुशीलितः—ता—तं, नैयमिकः—की—कं, प्रायिकः—की—कं.

HABITUALLY, *adv.* नित्यं, नित्यशः, यथाव्यवहारं, यथारीति, साभ्यासं, अभ्यासेन, अभ्यासपूर्वं, यथाभ्यासं.

To HABITUATE, *v. a.* अभ्यस् (c. 4. -अस्यति—असितुं), अभ्यासं कृ, अभ्यस्तं—स्तां—स्तं कृ, शिष्यं (c. 10. शिष्ययति—यितुं), शीलं (c. 10. शीलयति—यितुं); 'to be habituated,' अभ्यस्तः—स्ता—स्तं भू.

HABITUATED, *p. p.* अभ्यस्तः—स्ता—स्तं, शिषितः—ता—तं, कृताभ्यासः—सा—सं, शीलितः—ता—तं, अनुशीलितः—ता—तं, शीलः—ला—लं in comp.

HABITUDES, (Custom) व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, चरितं, चर्या, नित्यकृत्यं. —(Relation) सम्बन्धः, सम्पर्कः, प्रतीक्षा.—(Intercourse) संसर्गः.

To HACK, *v. a.* (Mangle) व्यवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति—छेत्तुं), ग्रथ्यं (c. 6. वृश्चति, ग्रथितुं), प्रग्रथ्यं, विद् (c. 10. -दारयति—यितुं), बहुलवशः खण्डं (c. 10. खण्डयति—यितुं) or छिद्, बहुखण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, बहुखण्डीकृ, क्षतविध्वतीकृ.

To HACK, *v. n.* (For hire) अतिशरीरायासेन नीचकर्म कृ, निरन्तरायासं कृ, पथ्यः—र्या—र्यं भू, सर्वप्रयोज्यः—ज्या—ज्यं भू, सर्वसाधारणीभू.

HACK, *s.* (Cut) प्रहारः, छेदः, आघातः, छुरिकाघातः.—(Horse kept for hire, worn out horse) कदम्बः, पथ्याश्वः, भाटकीयवाजी *m.* (नृ), साधारणवाजी *m.*, सर्वप्रयोज्यवाजी *m.*, पथ्यघोटकः, अश्वकः; 'hack-carriage,' पथ्यवाहनं, साधारणरथः.—(Drudge) निरन्तरायासी *m.* (नृ), अतिदेहकेशेन नीचकर्मकारी *m.* (नृ), हीनवृत्तिः *m.*, त्रातीनः.

HACKED, *p. p.* व्यवच्छिन्नः—त्ता—त्तं, क्षतविध्वतः—ता—तं, वृक्णः—कणा—कणं.

To HACKLE, *v. a.* वस्त्रमाश्रयत्वेण शणं or अतसीं मृज् (c. 2. माष्टि—ष्टुं) or सम्मृज्, or परिष्कृ or शुष् (c. 10. शोधयति—यितुं) or पृषकृ.

HACKLE, *s.* अतसीमार्जनी, शणमार्जकः, उमाशोधनी.

HACKNEY, *s.* (Horse) कदम्बः, अश्वकः, पथ्याश्वः, पथ्यघोटकः, साधारणवाजी *m.* (नृ), भाटकीयवाजी *m.*—(Any thing much used, a drudge, a hireling) नीचकर्मणि नियुक्तः, नीचकर्मकारी *m.* (नृ), निरन्तरायासी *m.* (नृ), हीनवृत्तिः *m.*, चैतनिकः, पथ्यः, साधारणः, सर्वप्रयोज्यः.—(Prostitute) पथ्यस्त्री, साधारणस्त्री.

To HACKNEY, *v. a.* नीचकर्मणि नियुज् (c. 7. -युनक्ति—युक्तुं, c. 10. -योजयति—यितुं), पथ्यीकृ, साधारणीकृ, सर्वप्रयोज्यं—ज्या—ज्यं कृ, जीर्णीकृ.

HACKNEY-COACH, *s.* साधारणरथः, पथ्यरथः, पथ्यवाहनं, सर्वप्रयोज्यरथः.

HACKNEYED, *p. p.* सर्वप्रयुक्तः—क्ता—क्तं, सर्वसाधारणः—गा—गी—गं, सर्वपथ्यः—र्या—र्यं, अपकर्मनियुक्तः—क्ता—क्तं, जीर्णः—णी—णं.

HADDOCK, *s.* हनुकसंज्ञकः समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HADES, *s.* प्रेतलोकः, अधोलोकः, अधोभुवनं, नरकः, पातालं.

HAFT, *s.* (Handle) स्तरुः *m.*, तलः, वारङ्गः, मुष्टिः *m.*—ष्टी *f.*, दण्डः, कर्षी.

To HAFT, *v. a.* स्मरी or तले or वारङ्गे निविश (c. 10. -वेशयति—यितुं).

HAG, *s.* कुरुपी—पिणी, कुट्टिनी, डाकिनी, वृद्धा स्त्री, जरिणी.

HAGGARD, *a.* कृशाननः—ना—नं, क्षीणवदनः—ना—नं, क्षामवदनः—ना—नं, शुष्कवदनः—ना—नं, उग्रमुखः—खा—खं, उग्रदंशनः—ना—नं.

HAGGISH, *a.* कुरुपिणी, अपकुरुपिणी, विकुरुपिणी, जरापरिणता.

To HAGGLE, *v. a.* व्यवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति—छेत्तुं), क्षतविध्वतीकृ, खण्डशः कृ.

To HAGGLE, *v. n.* (In bargaining) क्रयकाले विलम्बं (c. 1. -लघते—सितुं) or विचर (c. 10. -चारयति—यितुं) or स्तावन्न दातुम् इच्छामीति वादानुवादं कृ or न्यूनमूल्यं दात्तामीति यद (c. 1. यदति—दितुं).

HAGGLER, *s.* क्रयकाले विलम्बी *m.* (नृ) or स्तायनमूल्यं न दातुम् इच्छामीति वादानुवादकारी *m.* (नृ).

HAGIOGRAPHY, *s.* धर्मग्रन्थः, धर्मशास्त्रसंहिता, धर्मपुस्तकं.

HAIR, *interj.* हौ अहो अहायत्, सहह, हाहा, हा, अयि आश्चर्यं.

HAIR, *s.* (Frozen rain) करका करकावृष्टिः *f.*, शिला, शिलावृष्टिः *f.*, वर्षीवृष्ट, वर्षावृष्ट, पयोगडः, धनुकफः, मेघास्थि *m.*, मेघकफः, मेघगर्भः, धारा, तोयदिम्बः, मरुतफः—फः, भारावृष्टः, मदती, शिलीन्ध्र, वापिला.

HAIR, *exclam.* नमस्, स्वस्ति, कुशलं, कुशलं भूयात्, मुखं भूयात्, कन्यायां भूयात्, केन भवत्, शैवं, अभिवादनं, अभिवन्द.

To HAIR, *v. n.* (Pour down hail) करकासारं वृष (c. 1. वषति—यितुं), शिला वृष, उपलान् वृष or वत् (c. 10. पातयति—यितुं).

To HAIR, *v. a.* (Call from a distance) दूराद् आह्वे (c. 1. -ह्वयति—ह्वतुं) or ह्वे or प्रत्योधनं कृ or आक्रन्द (c. 1. -क्रन्दति—न्दितुं) or आमन्त्रं (c. 10. -मन्त्रयते—यितुं) or समामन्त्रं or अभिभाष (c. 1. -भाषते—यितुं) or आभाष.—(Salute) यन्द (c. 1. यन्दते—न्दितुं), अभिवन्द, अभिबद् (c. 10. -वादयति—ते—यितुं), नमस्कृ, आमन्त्रं, उपास् (c. 2. -आस्ते—आसितुं).

HAILED, *p. p.* दूराद् आहूतः—ता—तं or अभिहितः—ता—तं or आमन्त्रितः—ता—तं, ससोधितः—ता—तं, आक्रन्दितः—ता—तं.

HAIR-STONE, *s.* शिला, वधीपलः, पयोधनः, करका, पयोगडः.

HAIR-STORM, *s.* करकासारः, करकावृष्टिः *f.*, शिलासारः.

HAIRY, *a.* करकामयः—यी—यं, शिलामयः—यी—यं, वधीपलमयः &c.

HAIR, *s.* केशः, बालः, कचः, चिकुरः, वृजनः—जिनः, कुनलः.—(Of the head) केशः, शिरोरुहः, शिरोरुद् *m.*, शिरसिजः, मूढैनः, कृशला.—(Of the body) लोम *n.* (नृ), रोम *n.* (नृ), तनुरुहः—हं, तनूरुहः—हं, तनुरुद् *m.* (हृ), तनुजं, अश्रुरः; 'a head of hair,' केश्यं, केशिकं; 'a quantity of hair,' केशकलापः, केशपक्षः, केशोच्चयः, केशपाशः, कचपाशः, कचपक्षः, कचहस्तः, चिकुरपाशः, चिकुरपक्षः, चिकुरहस्तः; 'having much or fine hair,' केशी—शिनी—शि (नृ), केशवान्—वती—वत् (तृ), केशवः—वा—वं, केशिकः—की—कं; 'a fine head

of hair, 'केशभारः, केशरीभारः -भरः; 'a braid of hair,' केशरी, केशगर्भः -भकः, केशवेशः; 'braided hair,' धम्मिल्लः, वेणिः -णी f., वेणिका, प्रवेणिः -णी f.; 'a lock of hair,' अलकः -कं, चूर्णकुलः, भ्रमरकः, काकपक्षः, शिखरः -रटकः, केशपाशी, चूडा, शिखा; 'clotted hair,' जटा, सटा, 'unentangled hair,' शीपयः, शिरम्यः; 'covered with hair,' लोमशः -शा -शं, बहुलोमा -मा -म (न), रोमा-क्रान्तः -न्ता -न्तः; 'point of hair,' बालाग्रः; 'erection of the hair,' रोमहर्षणं, उद्धर्षणं. *See* ERECTION.—(Filament of a plant) केशरः, केसरः.

HAIR-BELL, *s.* घण्टाकारपुष्पयिशिष्ट ओषधिभेदः.

HAIR-BREADTH, *s.* एककेशान्तरं, एककचपरिमाणं, अत्यल्पान्तरं.

HAIR-BROOM, *s.* केशनिर्मिता मार्जनी, लोममयी शोधनी.

HAIR-BRUSH, *s.* केशमार्जनी, केशशोधनी, केशनिर्धर्षणकः.

HAIR-CLOTH, *s.* लोमनिर्मितं यस्त्रं, केशमयः पटः.

HAIR-CUTTER, *s.* केशलिद् *m.* -छेत्ता *m.* (नृ), शिरोरुहछेदकः.

HAIR-DRESSER, *s.* केशरचकः, केशविरचकः, केशसंस्कारकृत् *m.*

HAIR-DRESSING, *s.* केशरचना, केशविरचनं -ना, केशसंस्कारः.

HAIRIED, *a.* केशी -शिनी -शि (न), केशवान् -वती -वत् (त).

HAIRINESS, *s.* लोमशत्वं, रोमशत्वं, बहुलोमत्वं, लोमप्राचुर्यं.

HAIRLESS, *a.* अकेशः -शा -शं, विकेशः -शा -शं, केशहीनः -ना -दं.

निर्लोमा -मा -म (न), लोमरहितः -ता -तं, अपिद्यमानलोमा &c.

HAIRY, *a.* लोमशः -शा -शं, रोमशः -शा -शं, बहुलोमा -मा -म (न), प्रचुर-

लोमा &c., बहुकेशः -शा -शं, केशी -शिनी -शि (न), केशकः -का -कं,

केशिकः -की -कं, केशवः -वा -वं, बहुकेशवान् -वती -वत् (त), लोम-

वान् &c., लोममयः -यी -यं, लोमपूर्णः -गो -गं.

HAIR, *s.* समुद्रोयमस्यभेदः.

HALBERD, *s.* युद्धे प्रयुक्तः काष्ठदण्डो लोहायः शूलविशेषः, प्रासः, शक्तिः f.

HALBERDIER, *s.* पृथ्वीकशूलधरः, शक्तियुद्धः, शास्त्रीकः, प्रसिकः.

HALCYON, *s.* (Kingfisher) मत्स्यरङ्गः -रङ्गकः, मुचित्रकः, कुट्टकः.

HALCYON, *a.* प्रसन्नः -न्ना -न्नं, शान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, निर्वेगः

-गा -गं, निराकुलः -ला -लं, निवृत्तः -ता -तं, निर्वान्तः -ता -तं, सुखी

-खिनी -खि (न).

HALE, *a.* निरामयः -या -यं, नीरोगः -गा -गं, नीरुजः -जा -जं, नीरुक्

m. f. n. (न), कल्प्यः -न्या -न्यं, साधिव्याधिरहितः -ना -त, सद्यतः -ता -तं.

To HALE, *v. a.* कृप् (c. 1. कर्षति, क्रष्टुं), आकृप्, अपकृप्, अपहृ (c. 2.

-हरति -हर्षुं).

HALE, *s.* अर्धः -र्धः, अर्धभागः, अर्धशः; 'half an hour,' अर्धदण्डः;

'half a league,' अर्धक्रोशः; 'half a hundred,' अर्धशतं; 'half

the body,' अर्धाङ्गः, 'a year and a half,' सार्धवत्सरः; 'a hundred and a half,' सार्धशतं; 'the best half,' उत्तमार्धं -र्धः; 'the

last half,' अवसार्धं, पश्चार्धं, 'sharing a half,' अर्धभागी गिनो

-गि (न), अर्धांशी -शिनी -शि (न), अर्धी -र्धिनी -र्धि (न); 'lasting

half a month,' आर्धमासिकः -की -कं.

HALE, *a.* अर्धः -र्धा -र्धं, आर्धिकः -की -कं, अर्धिकः -का -कं; 'Half

assent,' अर्धाङ्गीकारः; 'half moon,' अर्धचन्द्रः.

HALE, *adv.* अर्धं, अर्धेन, मामि; 'half-man, half-woman,' अर्धेन

पुरुषो-र्धेन स्त्री; 'half-eaten,' अर्धभुक्तः -क्ता -क्तं, जग्धाद्धः -र्धा -र्धं,

सामिभुक्तः -क्ता -क्तं; 'half-drunk,' अर्धपीतः -ता -तं, मामिपीतः -ता

-तं; 'half-read,' अर्धवाचितः -ता -तं; 'half-spoken,' अर्धोक्तः

-क्ता -क्तं; 'half-closed,' अर्धसंयुतः -ता -तं, मुकुलितः -ता -तं, निमी-

लितः -ता -तं.

HALF-BLOOD, *s. or a.* भिन्नोदरः -रा -रं, भिन्ननाभिः -भिः -भि, भिन्नगर्भः -भो -भं, असमानोदरः -रा -रं, भिन्नोदर्यः, अन्योदर्यः, भिन्नशरीरान्वयः.

HALF-BROTHER, *s.* वैमात्रः -त्रेयः, भाता द्वैमातुरः, अन्योदर्यः, सायालः.

HALF-DEAD, *a.* मृतकल्पः -त्या -न्यं, मृतप्रायः -या -यं, मुमूर्षुः -र्षुः -र्षु.

आमन्नमृतः -तुः -तु, मरणोन्मुखः -खी -खं, अर्धमृतः -ता -तं, कण्ठगत-

प्राणः -णा -णं.

HALF-HEARD, *a.* अर्धश्रुतः -ता -तं, ईपश्रुतः -ता -तं.

HALF-HOLIDAY, *s.* अर्धोत्सवः, अर्धमहोत्सवः, अर्धानध्यायः.

HALF-LEARNED, *a.* अल्पज्ञानी -निनी -नि (न), किञ्चिन्तः -ज्ञा -ज्ञं, चुचकः.

HALF-LOST, *a.* नष्टप्रायः -या -यं, आसन्ननाशः -शा -शं, नाशोन्मुखः -खी -खं.

HALF-MOON, *s.* अर्धचन्द्रः, चन्द्रार्धं, अर्धेन्दुः *m.*; 'shaped like a half-

moon,' अर्धचन्द्राकारः -रा -रं, अर्धचन्द्राकृतिः -तिः -ति.

HALF-PAY, *s.* निवृत्तयुद्धस्य सैन्यस्य प्रकल्पितम् अर्धवेतनं.

HALF-PENNY, *s.* ताक्षमुद्रार्धं, ताक्षमुद्राविशेषः.

HALF-PIKE, *s.* लघुशूलः -लं, अदीर्घपरिमाणः शूलविशेषः, परिपः.

HALF-SEAS OVER, *s.* ईपन्मत्तः -न्ता -न्तं, ईपदुन्मत्तः -न्ता -न्तं, ईपत्क्षीयः -वा -वं.

HALF-SISTER, *s.* वैमात्री, वैमात्रेयी, स्वमा द्वैमातुरी, अन्योदर्या.

HALF-SPHERE, *s.* अर्धमण्डलं, अर्धगोलः, मण्डलार्धं, भूगोलार्धं.

HALF-STARVED, *a.* अनाहारेण म्रियमाणः -णा -णं or मृतप्रायः -या -यं.

धृषावसन्नः -वा -वं.

HALF-THIRRED, *a.* अर्धोक्तः -क्ता -क्तं, अर्धोदितः -ता -तं, अर्धकथितः -ता -तं

HALF-WAY, *adv.* अर्धमार्गे, अर्धपथे, मध्यमार्गे, मध्यपथे.

HALF-WETTED, *a.* अल्पबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अल्पधीः -धीः -धि, अल्पमेधाः -धाः -धः (स).

HALF-YEAR, *s.* अर्धवत्सरः, वत्सार्धं, अर्धार्धं, परमासः, अयनं.

HALF-YEARLY, *a.* पारमासिकः -की -कं, आर्धवर्षिकः -की -कं.

HALIBUT, *s.* गृहत्कायः समुद्रोयमस्यभेदः.

HALIDOM, *s.* शापः, शपथः, दिव्यं, मयं, प्रत्ययः.

HALITOUS, *a.* प्राणसमभावः -वा -वं, वाष्पोपमः -मा -मं, धूमलः -ला -लं

HALL, *s.* (Large room at the entrance of a house) शाला.

वह्निर्द्वारशाला, द्वारोपान्ते महाशाला, वायकोष्ठः, कक्षा, कक्ष्या, किष्मी

'a temporary hall,' मण्डपः -पा, जनाश्रयः; 'a judgment-hall'

विचारशाला.

HALLOUTHE, HALUTHEAN, *exclam.* ईश्वरस्य धन्यवादं or स्तुतिवादं कुरुत.

HALLELUJAH, *s.* ईश्वरस्य धन्यवादः or स्तुतिवादः or स्तुतिगानं.

HALLEARD, HALLARD, *s.* नौरत्तुः *m.*, नौरुणः, वातवमनोत्तोलनार्थं रज्जुः.

HALLOO, *interj.* भोः, भो, भोभो, हे, हे, अये, अयि, अर, रे, अहो.

हंभो, हलहलाशब्दः.

To HALLOO, *v. n.* हलहलाशब्दं कृ, हलहला (nom. हलहलायते), भोः.

हे, हे इत्यादिशब्दैर उक्तुं (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं) or दूराद् आह्वे (c. 1.

-ह्वयति -ह्वानुं), उच्चैःस्वरेण पुप (c. 10. घोषयति -यितुं).

To HALLOO, *v. a.* (Set on by shouts) हे, हे, हलहला इत्यादिशब्दैः

कुक्कुरादीन् प्रचुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं).

To HALLOW, *v. a.* (Make holy) पवित्रीकृ, पवित्रं -त्रं -त्रं कृ, पुण्यीकृ.

पुण्यं -ण्यां -न्यं कृ, पूज्यं -ज्यां -ज्यं कृ, शुद्धीकृ. —(Consecrate) संस्कृ.

अभिषंस्कृ, अभिषिष् (c. 6. -पिषति -पेक्षुं), प्रोक्ष (c. 1. -उक्षति -क्षितुं).

प्रतिष्ठा in caus. (-ष्ठापयति -यितुं), धर्माधे विनियुज् (c. 7. -युनक्ति

-योक्तुं) or निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

HALLOWED, *p. p.* (Made holy, revered) पवित्रीकृतः -ता -तं.

पवित्रितः -ता -तं, पूजितः -ता -तं, पूज्यः -ज्या -ज्यं, अर्चितः -ता -तं. —

(Consecrated) संस्कृतः -ता -तं, कृतसंस्कारः -रा -रं, प्रतिष्ठितः -ता -तं.

मुप्रतिष्ठितः -ता -तं, प्रोक्षितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं, अभिषिक्तः -क्ता

-कं. धर्माथं विनियोजितः -ता-तं.

HALLUCINATION, *s.* मोहः, व्यामोहः, माया, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, मतिविभ्रमः, मिथ्यामतिः *f.*, इन्द्रजालं, यचना.

HALM, *s.* (Straw) तृणं, पलालः -लं -ली, पलः, धान्यकल्लं.

HALO, *s.* द्युतिमाला, चंशुमाला, सूर्यपरिगतं or चन्द्रपरिगतं द्युतिमण्डलं or दीप्तिमण्डलं or रक्तवर्णमण्डलं, दीप्तिचक्रं, द्युतिवलयः, परिधिः *m.* परिवेशः.

HALSER, *s.* नौरज्जुः *m.*, नौखणः, नौबन्धनरज्जुः, नौबन्धनार्थं महागुणः.

HALT, *s.* (Stopping) अयानं, पथमध्ये स्थितिः *f.* or अवस्थितिः *f.*, स्थानं, आसनं, विश्रामः, यानविरतिः *f.*, विरामः, अवरतिः *f.*, स्तम्भः, यतिः *f.* —(Limping) लङ्गः.

HALT, *a.* (Lame) पङ्गुः -ङ्गुः -ङ्गु, खन्नः -न्ना -न्नं, खोरः -रा -रं, गतिविकलः -ला -लं, पादविकलः -ला -लं.

To HALT, *v. n.* (Stop) पथमध्ये स्था (c. 1. तिष्ठति -ते, स्थातुं), संस्था, विष्टा, अवस्था, or विरम् (c. 1. रमति -रन्तुं) or विश्रम् (c. 4. -आम्यति -अमितुं), स्तम्भ (c. 1. स्तम्भते -म्भितुं). —(Limp) लङ्ग (c. 1. लङ्गति -ङ्गितुं), खन्नीभू, गतिविकलः -ला -लम् अस.

HALTED *p. p.* निवृत्तयानः -ना -नं अर्थास्थितः -ता -तं, सन्निपणः -णा -णं.

HALTER, *s.* (Rope) कण्ठपाशः -शकः, कण्ठरज्जुः *m.*, पाशः, कण्ठलता, पलायः, प्रग्रहः, प्रग्रहः.

To HALTER, *v. a.* कण्ठपाशेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बध्नुं), पाश (nom. पाशयति -यितुं).

To HALVE, *v. a.* अर्द्धीकृ, द्विसमभागीकृ, द्विधा कृ, द्विखण्डीकृ, अर्द्धशीकृ.

HALVED, *a.* अर्द्धकृतः -ता -तं, सामिकृतः -ता -तं, द्विसमभागीकृतः -ता -तं.

HALVES, *s. pl.* (To go halves) अर्द्धभागी -गिनी -गि भू, अर्द्धांशी -शिनी -शि भू. —(To cry halves) अर्द्धभागो ममेति वद् (c. 1. वदति -दितुं).

HAM, *s.* (Back of the knee) मन्दिरः, जङ्गोरुसन्धः पश्चिमभागः —(Thigh) सक्थि *m.*, जङ्गा, जाङ्गनीः 'seated on the hams', कृतावसक्थिकः का -कं. —(Dried hog's flesh) वज्ररं, शकरस्य शुष्कमांसं.

HAMADRYAD, *s.* यज्ञदेवता, तर्कदेवता, वृक्षाधिष्ठात्री देवता, वन्यस्त्री.

HAMLET, *s.* ग्रामः, सुदुग्रामः, पविः *f.*, पत्नी, पटुः, खेटकः, निवसण.

HAMMER, *s.* मुहुरः, घनः, अयोधनः, अयोध, मुषलः, मुसलः.

To HAMMER, *v. a.* मुहुरेण आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रह (c. 1. -हरति -हन्तुं).

To HAMMER, *v. n.* (Labour, work hard) महायत्नं कृ, महाकष्टेन मुहुर मुहुर उद्योगं कृ, पुनः पुनर् उत्साहं कृ or अग्रम् (c. 4. -आम्यति, -अमितुं).

HAMMER-CLOTH, *s.* रथोपस्थवस्त्रं, मृतासनाच्छादनं.

HAMMERER, *s.* मुहुरेण ताडयिता *m.* (तु), मुहुरादिना कर्मकारी *m.* (न).

HAMMERING, *s.* मुहुरताडनं, मुहुरप्रहरणं, मुहुराघातः.

HAMMOCK, *s.* दोला -ली, दोलिका, प्रेक्षा, खट्वा, प्रेक्षोलनं.

HAMPER, *s.* पेठा -टी, पेठिका, पेठकः, करखः, डल्लकः.

To HAMPER, *v. a.* रूप (c. 7. रुणद्धि -रोद्धुं), प्रतिरूप, निरूप, विरूप, विहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, विघ्न (nom. विघ्नयति -यितुं), बाध (c. 1. बाधते -यितुं), क्लेशं दा, शल्यं कृ.

HAMPERED, *p. p.* विरुद्धः -द्धा -द्धं, विघ्नितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.

HAMSTRING, *s.* मन्दिरशिरा, मन्दिरस्नायुः *m.*, जङ्गोरुसन्धिवन्धनं, ऊरुपृष्ठ-वन्धनस्नायुः *m.*, जङ्गोरुवन्धनं.

To HAMSTRING, *v. a.* मन्दिरशिरां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), जङ्गोरुपृष्ठ-वन्धनं छिद्वा गतिविकलं -लं -लं कृ.

HAMSTRUNG, *p. p.* छिन्नमन्दिरस्नायुः -यु -यु, छिन्नजङ्गोरुवन्धनः -ना -नं.

HANAPUR, *s.* कोपः, राजकोपः, राजस्वकोपः, धनकोपः.

HAND, *s.* (Palm with the fingers) हस्तः, करः, पाणिः *m.*, पञ्चशाखः,

भुजादलः, शयः, शमः, कुलिः *m.*, हरणः; 'the right hand,' अग्र-हस्तः, अग्रकरः, अग्रपाणिः *m.*; 'the left hand,' वामहस्तः; 'the palm of the hand,' हस्ततलं, करतलं; 'the open hand,' प्रहस्तः, प्रपाणिः *m.*, अपेटः; 'back of the hand,' करपृष्ठं, अग्रहस्तः; 'hollow of the hand,' करपुटे, करकोपः, करपात्रं; 'both hands,' हस्तौ *m. du.*, हस्तद्वयं, करद्वयं; 'a beautiful hand,' करकमलं, करपद्मं, करपद्मवः, करपद्मजं; 'the hand below the wrist,' कन्धपं, हस्तपुच्छं; 'the clenched hand,' मुष्टिः *m. f.*, हस्तमुष्टिः; 'part of the hand sacred to the gods,' देवतीर्थं, देवं; 'to the manes,' पितृतर्पणं, पितृतीर्थं, पित्र्यं; 'the hands and feet,' पाणि-पादं; 'bound hand and foot,' संयमितकरचरणः -णा -णं; 'hand to hand,' हस्ताहस्ति, मुष्टीमुष्टि, बाह्वाहवि; 'hand in hand,' सहितं, सह, ममं, योगतस, सम्भूय, एकीभूयः 'with joined hands,' अभि-गृहीतपाणिः -णिः -णिः 'with hands across,' व्यत्यस्तपाणिः -णिः -णिः 'with one's own hand,' स्वहस्तेन; 'at hand,' उपस्थितः -ता -तं, आसन्नः -न्ना -न्नं, सन्निहितः -ता -तं; 'in hand, in one's possession,' हस्तस्यः -स्या स्थं, हस्तस्थितः -ता -तं, हस्तवन्ती -श्विनी -श्वि (न), हस्तगतः -ता -तं; 'held in the hand,' करधृतः -ता -तं, करतलधृतः -ता -तं, करनिहितः -ता -तं, करप्राप्तः -प्ता -प्ता 'in hand, ready to hand,' प्रस्तुतः -ता -तं, प्रत्युत्पन्नः -न्ना -न्नं, मिद्धः -द्धा -द्धं; 'matter in hand,' प्रस्तुतं; 'sword in hand,' खड्गपाणिः *m.*; 'staff in hand,' लगुडहस्तः; 'off hand,' अचिरेण, अयिलक्षितं, आकस्मिकः -की -कं, प्रत्युत्पन्नः -न्ना -न्नं, अचिन्नापृष्ठः -ष्ठा -ष्ठं; 'out of hand,' तत्काले, तत्क्षणतः, सर्पाद, सद्यम्; 'living from hand to mouth,' उत्पन्नभक्षी -क्षिणी -क्षि न 'to take in hand,' आरभ (c. 1. -रम्भते -रम्भं), व्यवसा (c. 4. -स्यति -मातुं), अध्वगमो; 'to lend a hand,' उपकृ, आदर्यं कृ, सहायत्वं कृ; 'to lay hands on,' उपकृ, धर्मि धर्मं, ददृ (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), दृ (c. 1. हरति, हन्तुं); 'to take in hand,' आरम्भ्य पाणिं ग्रह, सन्त्यो हस्तं or हस्ते स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्शुः 'to take in hand in,' सहकारी-रिणी -रि न 'to get the upper hand,' अभिभू, प्रभू; 'to clap the hands,' करदण्डं कृ; 'to support with the hand,' करालक्षनं कृ, 'under-hand,' तिरम, रहस्य, छलेन. —(A measure) हस्तपरिमाणं, करतलपरिमाणं (Side, part) पार्श्वः, पद्यः, भागः; 'on the one hand,' एकतस्त, 'on the other hand,' अन्यत्र, पुनः 'on all hands, सद्यतस, सद्यत्र. —(Action, performance) करणं, विधानं, प्रवृत्तिः, चेष्टा, क्रिया. —(Power, possession) शक्तिः *f.*, अधिकारः, आधिकारण्यं; 'fallen into one's hand,' हस्तगतः -ता -तं. —(Agent) कर्ता *m.* (तु), कारः, कारकः, कर्मकरः. —(Index of a dial) कीलः, देशिनी, प्रदेशिनी, सूचिः *f.*, सूचिनी. —(Form of writing) स्वाक्षरं, स्वहस्ताक्षरं, लिपिः *f.*

To HAND, *v. a.* (Give with the hand) हस्तेन गृहीत्वा परहस्ते दा (c. 3. ददाति, दातुं) or प्रदा or च्च in caus. (अर्पयति -यितुं) or समृ or प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं). —(Guide or lead with the hand) हस्तेन नी (c. 1. नयति, नेतुं) or समानी or गम् in caus. (गमयति -यितुं). —(Support with the hand) परालक्षनार्थं हस्तं दा, करालक्षनं कृ. —(Hand down, transmit) क्रमागतं -तां -तं कृ, क्रमायातं -तां -तं, क्रमेण or पारम्पर्येण संचर् (c. 10. -चारयति -यितुं) or सक्नुम् (c. 10. -क्रामयति -यितुं) or प्रतिपद्.

HAND-BARROW, *s.* हस्तसञ्चालितं वाहनं or यानं.

HAND-BELL, *s.* हस्तेन वादिता सुदृष्यता, घण्टिका, हस्तघण्टा.

HAND-BREATH, s. एकहस्तपरिमाणं, एककरपरिमाणं, पाणिमूलं.

HANDCUFF, s. हस्तपाशः, पाणिबन्धनं, हस्तबन्धः, करबन्धनं.

To HANDCUFF, v. a. हस्तौ पाशेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्), पाणिबन्धनं कृ.

HANDCUFFED, p. p. बद्धहस्तः-स्ता-स्तं, यन्त्रितकरः-रा-रं, संयमितकरः-रा-रं.

HANDED, p. p. (Given into the hand) हस्ते दत्तः-स्ता-स्तं or अर्पितः-ता-तं---(Led with the hand) हस्तेन नीतः-ता-तं---(Supported with the hand) दत्तहस्तः-स्ता-स्तं, आलक्षितकरः-रा-रं---(Handed down) पारम्पर्यक्रमगतः-ता-तं, क्रमायातः-ता-तं, पारम्पर्येण सञ्चारितः-ता-तं.

HANDFUL, s. मुष्टिः *m. f.*, हस्तपूरणं, पाणिपूरणं, गणद्वयः-पा, मुष्टिपरिमितं द्रव्यं; 'a handful of grass,' नृणमुष्टिः.

HAND-GALLOP, s. ईपत्युल्लापितं, अर्द्धपुल्लापितं, ईपद्वलितं, अर्द्धवलितं.

HAND-GUN, s. हस्तद्वारेण प्रयुक्ता आग्नेयनाडिः, हस्तनाडिः.

HANDICRAFT, s. शिल्पं, शिल्पकर्म *n.* (नं), शिल्पिकं, शिल्पविद्या, हस्तकर्म *n.*, हस्तव्यापारः, हस्तव्यवसायः.

HANDICRAFTSMAN, s. शिल्पी *m.* (नं), शिल्पकारः, कर्मकारः, हस्तव्यापारी *m.* (नं), हस्तव्यवसायी *m.* (नं), यागियः.

HANDILY, adv. सदाश्रयं, दास्येण, दक्षं, करदास्येण, हस्तकोशल्येन, हस्तलाभ्येन, कुशलं, निपुणं, चतुरं, सलाघवं, युक्त्या.

HANDINESS, s. दक्षता, दास्यं, हस्तकोशल्यं, करदक्षता, हस्तलाघवं, हस्तपादादिधिप्रता, युक्तिः *f.*, कोशल्यं, कुशलता, सुप्रयोगः-गता, नैपुण्यं, चातुर्यं, चतुरता, पटुता, क्षिप्रता.

HANDWORK, s. हस्तकर्म *n.* (नं), हस्तव्यापारः, हस्तकृतं कर्म.

HANDYERCHIEF, s. नक्रकः, वरकं, मुखमार्जनी, गात्रमार्जनी; 'neck-handkerchief,' कण्ठवेष्टनं, गलावेष्टनं, कण्ठवस्त्रं.

To HANDIE, v. a. (Feel with the hand) स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्शं), संस्पर्श, परिस्पर्श, हस्तेन परामृश (c. 6. मृशति-मृशं) or परिमृश or आलभ् (c. 1. लभते-लभं) or समालभ् or घट् (c. 10. घटयति-यितुं) or परिघट्---(Manage) प्रणी (c. 1. -णयति-णेत्तुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं)---(Use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युंक्ते-योक्तुं), उपयुज्---(Treat) आचर् (c. 1. -चरति-रिर्त्तुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्त्तुं)---(Discuss) विचर् (c. 10. -चारयति-यितुं), विमृश.

HANDIE, s. मुष्टिः *m. f.*, वारङ्गः, दण्डः, तलः, तालः, नालः, कणः---(Of a sword, &c.) तलः *m.*, सरुः *m.*, तलः, तालः---(Of a plough) ईपादण्डः; 'become a handle,' नालयितः-ता-तं.

HANDIE, p. p. स्पर्ष्टः-ष्टा-ष्टं, संस्पर्ष्टः-ष्टा-ष्टं, परामृष्टः-ष्टा-ष्टं, परिमृष्टः-ष्टा-ष्टं, परिघटितः-ता-तं, करघटितः-ता-तं, करपरिघटितः-ता-तं.

HANDLESS, a. अहस्तः-स्ता-स्तं, विहस्तः-स्ता-स्तं, अकरः-रा-रं.

HAND-MAID, s. दासी, दामिका, चेटी, मेयिका, परिचारिका.

HAND-MILL, s. यन्त्रपेषणी, हस्तेन सञ्चालिता पेषणी.

HAND-RAIL, s. (Of a staircase) सोपाने उभयतः स्थापिता द्युदुस्तम्भयुक्तिः.

HAND-SAW, s. हस्तसञ्चारितं करपत्रं, हस्तसञ्चालितः क्रकचः.

HANDSEL, s. प्रथमविक्रयः, आदिविक्रयः, प्रथमप्रयोगः, प्रथमव्यवहारः, प्रथमकर्म *n.* (नं), आदिक्रिया.

To HANDSEL, v. a. प्रथमं कृ or प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युंक्ते-योक्तुं), प्रथमप्रयोगं कृ.

HANDSOME, a. (Beautiful) सुख्यः-पी-यं, रूपवान्-वती-वत् (तं), रूपी-पिणी-पि-नि, सुपातः-ता-तं, सुगात्रः-त्री-वं, स्वङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, वराङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, दर्शनीयः-या-यं, सुदृश्यः-श्या-श्यं, चारुः-धी-रु, चारुदर्शनः-ना-नं, सौम्यः-म्या-म्यी-म्यं, सुन्दरः-रा-री-रं, शोभनः-ना-नं, कान्तः-ना-नं, लावण्यान्-वती-वत् (तं), वामः-मा-मं, वामिलः-ला-लं, पद्मलः-ला-लं, सिंहसंहननः-ना-नं; 'having

a handsome countenance,' शुभाननः-ना-नं, चारुवदनः-ना-नं, सुमुखः-खा-खी-खं, आननाञ्जः-ञ्जा-ञ्जं; 'a handsome woman, रूपवती, प्रमदा. Often expressed by सु; as, 'having handsome teeth,' सुदन्-दती-दत् (तं); 'having handsome eyes, सुनयनः-ना-नं, सुदृक् *m. f. n.* (ज्ञं); 'having a handsome waist,' सुमध्मा---(Generous, liberal) उदारः-रा-रं, वदान्यः-न्या-न्यं, स्थूललक्ष्यः-क्षा-क्ष्यं, सकृपणः-णा-णं---(Ample, large), विपुलः-ला-लं, विशालः-ला-लं, प्रचुरः-रा-रं, वृहन्-हती-हत् (तं). **HANDSOMELY, adv.** (With beauty or grace) चारु, सुन्दरं, सौन्दर्येण, लावण्येन, सलावण्यं, शोभनं, शोभया---(Generously) उदारवत्, वदान्यवत्, सकृपणं.

HANDSOMENESS, s. सुरूपता, रूपवस्त्रं, रूपं, रूपलावण्यं, दर्शनीयता, सुदृश्यता, चारुता, सौम्यता, सौन्दर्यं, कान्ता, शोभा, वामता.

HAND-STROKE, s. कराघातः, हस्ताघातः, पाणिघातः, हस्तप्रहारः, हस्तपातः.

HAND-WEAPON, s. हस्तागुणं, हस्तशस्त्रं, हस्तास्त्रं, हस्तप्रहरणं.

HAND-WRITING, s. स्वहस्ताक्षरं, हस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, हस्तलिखनं, हस्तलेखा.---(In general) लेखः-खा, लिखनं, लिपिः-लिपिः, लिपिः-लिपिः, अक्षरसंस्थानं.

HANDY, a. दक्षः-क्षा-क्षं, करदक्षः-क्षा-क्षं, लघुहस्तः-स्ता-स्तं, चतुरः-रा-रं, कुशलः-ला-लं, निपुणः-णा-णं, क्षिप्रः-प्रा-प्रं, युक्तिमान्-मती-मत् (तं), सुप्रयोगवान्-वती-वत् (तं), पटुः-टु-टु, लघुः-घु-घु---(Convenient, ready, near) उपयुक्तः-क्ता-क्तं, प्रस्तुतः-ता-तं, प्रत्युत्पन्नः-न्ना-न्नं, आसन्नः-न्ना-न्नं, निकटः-टा-टं, समीपस्थः-स्या-स्यं.

HANDY-BLOW, s. कराघातः, हस्ताघातः, पाणिघातः; 'handy-blows, मुष्टीमुष्टि.

To HANG, v. a. उद्ध्व्य (c. 9. बध्नाति-बन्ध्), उद्ध्वन्धनं कृ, उद्ध्वं-द्धं-द्धं कृ, उद्ध्वं or उच्चैः or विहायसा बन्ध्, आन्दोल (nom. आन्दोलयति-यितुं); 'by a loop,' काच (nom. काचयति-यितुं)---(Put to death by hanging) रज्जुपाशेन उद्ध्वन्ध, उद्ध्वन्धनेन हन (c. 1. हन्ति-न्तुं or cans. घातयति-यितुं) or प्राणदण्डं कृ---(With curtains, &c.) यवनिकादिना परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं) or प्रलद (c. 10. -लादयति-यितुं).

To HANG, v. n. (Be suspended) उद्ध्वन्ध *m. pass.* (-बध्नाते), उद्ध्वं or उच्चैः बन्ध्---(Dangle) लक्ष् (c. 1. लक्षते-क्षितुं), अवलक्ष्, प्रलक्ष्, लुल (c. 1. लोलति-ते-लितुं), लुल (c. 6. लुलति-लितुं), बच्च (c. 1. बच्चति-क्षितुं)---(Swing) दोल (nom. दोलायते-यितुं), प्रेक्ष् (c. 1. प्रेक्षति-क्षितुं)---(Depend) अवलक्ष्, समालक्ष्, आश्रि (c. 1. -अश्रयति-ते-यितुं), अधीनः-ना-नं भू---(Cling to) अवलक्ष्, समालक्ष्, संलग्नीभू, अनुलग्नीभू, लग्नीभू, अनुबन्ध् *m. pass.*, सञ्ज् *m. pass.* (सञ्जते, सञ्जते)---(Hang back) विलक्ष्---(Hang by) अवलक्ष्; 'hanging by the mouth,' मुखेन अवलक्ष्---(Hang down) अवलक्ष्, प्रलक्ष्, अधो लक्ष्---(Hang over, impend) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), प्रयुपस्था---(Hang over, project) वहिलक्ष्---(Hang one's self) आत्मदेहम् उद्ध्वन्ध, रज्जुपाशेन आत्मघातं कृ---(Hang the head) शिरो नम् (c. 10. नामयति, नमयति-यितुं) or अयनम्.

HANGER, s. (One who hangs) उद्ध्वन्धा *m.* (न्यु), उद्ध्वन्धनकृत्---(Sort of sword) हस्तपत्रः खड्गविशेषः, हस्तकृपाणः.

HANGER-ON, s. उपजीवी *m.* (नं), अनुजीवी *m.*, पराश्रितजीवी *m.* (नं), परापिडादः, पराधीनः, पात्रेसमितः, पीठमहः.

HANGING, s. उद्ध्वन्धनं, उद्ध्वन्धनम्---(Tapestry, drapery) जवनिका, चित्रजवनिका, यवनिका, प्रच्छदपटः, अपटो, परिच्छदः, वसनं, अक्षरं.

HANGING, part. (Dangling, being suspended) लक्षमानः-ना-नं,

लघः -घा -घं, प्रलघः -घा -घं, लघितः -ता -तं, अवलघितः -ता -तं, अवलघः -घा -घं, अवलघी -घिनी -घि (न), विलघमानः -ना -नं; 'hanging the head,' नतमूढा-डा-ई (न), अवनतशिराः -रा -रः (स).
 HANGMAN, s. दण्डपाशिकः, मृतपाः m., घातकपुरुषः, उद्वन्धनकर्माधिकृतः.
 HANG-NAIL, s. नखाकुरः, नखमूलाकुरः, नखकीलः.
 HANK, s. (A bundle of skeins) पञ्जिकासमूहः—(Wooden ring) काष्ठयलयः—(Check) शैयमः, नियमः, यन्त्रणं, निरोधः.
 To HANKER AFTER, a. अभिलष (c. 1. -लषति, c. 4. -लष्यति -लषितुं), वाञ्छ (c. 1. वाञ्छति -ञ्छितुं), अभिवाञ्छ, स्मृह (c. 10. स्मृहयति -यितुं), कांक्ष (c. 1. कांक्षति -क्षितुं), आकांक्ष, अनुकांक्ष, उत्काण्ड (c. 1. -कण्डते -खिदतुं), लुभ (c. 4. लुभति, लोभं), कम् (c. 10. कामयते -यितुं), लभ in des. (लिप्सते -प्सितुं), गृध् (c. 4. गृध्ति, गर्धितुं).
 HANKERING, s. स्मृहा, अभिलाषः, वाञ्छा, उत्काण्डा, आकांक्षा.
 HAP, HAP-HAZARD, s. दैवं, दैवयोगः, दैवगतिः f., दैवघटना, अदृष्टं, सङ्घतिः f., दैवसङ्घतं, नियतिः f.
 HAPLESS, a. दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, अभाग्यः -ग्या -ग्यं मन्दभाग्यः -ग्या -ग्यं, दयहीनः -ना -नं, निर्द्वयः वा वं, अधन्यः -न्या -न्यं, हतभाग्यः -ग्या -ग्यं.
 HAPLY, adv. दैवात्, दैववशात्, दैवयोगेन, अदृष्टवशात्, अकस्मात्, अनिश्चितं, अचिन्तितं, अपिनाम, किल.
 To HAPPEN, v. n. घट् (c. 1. घटते -टितुं), निपत् (c. 1. -पतति -तितुं), आपत्, सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्यं), उपपद्, समापद्, उत्पद्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), समुपस्था, सम्भू (c. 1. -भवति -वितुं), संवृत् (c. 1. -वर्हते -वर्हितुं), वृत्, आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, देवात् or अकस्मात् भू.
 HAPPENED, p. p. घटितः -ता -तं, उपस्थितः -ता -तं, समुपस्थितः -ता -तं, समापन्नः -न्ना -न्नं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, निपतितः -ता -तं, आपतितः -ता -तं, वृत्तः -न्ना -न्नं, संवृत्तः -न्ना -न्नं, आगतः -ता -तं, उपागतः -ता -तं, सम्भूतः -ता -तं.
 HAPPY, adv. (Fortunately) भीभागेन -ग्यात्, कल्याणात्, निष्ठा, समर्थः, (In a state of happiness) सुखं, सुखेन, यथामुखं, सौख्येन स्वास्थ्येन.
 HAPPINESS, s. सुखं, सौख्यं, सुखित्वं, आनन्दः, आह्लादः, धन्यता, दयः, कल्याणं, शर्म n. (न), श्रेयस, निःश्रेयसं, धोमः -मं, स्वास्थ्यं, कुशलं, शुभं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कौशल्यं, भद्रं, भीभाग्यं, सम्पत्तिः f., सम्पद् f., निर्वृतिः f., निवृत्तिः f., श्रीः f., पुण्योदयः, शलं, मतन्त्रिका, मच्चिंका, प्रकाशं, उद्गः, तन्त्रजः.
 HAPPY, a. सुखी -खिनी -खि (न), सुखयुक्तः -क्ता -क्तं, सुखभागी -गिनी -गि (न), आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न), दृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रीतः -ता -तं, तुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रहृष्टः -न्ना -न्नं, प्रमोदी -दिनी -दि (न), प्रमुदितः -ता -तं, विशोकः -का -कं, शोकहीनः -ना -नं, सुम्यः -स्था -स्थं, निर्वृत्तः -ता -तं, अकातरः -रा -रं, तृप्तः -न्ना -न्नं, मत्तः -न्ना -न्नं—(Fortunate, prosperous) धन्यः -न्या -न्यं, सौभाग्यवान् -यती -यत् (त्), भाग्यवान् &c., पुण्यवान् &c., पुण्यः -स्था -स्थं, शर्मवान् &c., धोमवान् &c., धोमः -मा -मं, धोम्यः -म्या -म्यं, कुशली -लिनी -लि (न), कुशलः -ला -लं, कल्याणः -णा -यं, शी -खिनी -खि (न), शुभः -भा -भं, शुभान्वितः -ता -तं, शुभयुः -यु -यु, भद्रः -द्रा -द्रं, श्रीमान् -मती -मत् (त्), श्रीपुक्तः -क्ता -क्तं, लक्ष्मीवान् &c., मङ्गलः -ला -लं, शिवः -वा -वं, भावुकः -का -कं, भविकः -का -कं, भव्यः -व्या -व्यं, अश्रेयसः -सा -सं, शलः -स्ता -स्तं, लक्ष्णः -णा -यं, श्रीलः -ला -लं, समृद्धः -द्वा -द्वं, अधिकर्षिः -र्षिः -र्षिं, वर्द्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, निरापद् m. f. n.; 'a happy moment,' शुभलग्नः; 'a happy result,' शुभफलं, खनं; 'having a happy result,'

खनः -ना -नं; 'to be happy,' मुख (nom. सुखायते).
 HARANGUE, s. वाक्यं, अलङ्कारमयं वाक्यं, रसिकवाक्यं.
 To HARANGUE, v. n. बहुजनसमाजे अलङ्कारमयं वाक्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), अभिवाद्, अभिभाष (c. 1. -भाषते -षितुं).
 HARANGUER, s. बहुजनसमाजे अलङ्कारमयवाक्यवक्ता m. (कृ), वागीशः, वागीश्वरः, प्रवचनपटुः, वाक्यद्वारेण विस्मयोत्पादकः or इन्द्रियमोहकः.
 To HARASS, v. a. (Fatigue) खिद् (c. 10. खेदयति -यितुं), आयस् (c. 10. -यासयति -यितुं), सद् (c. 10. सादयति -यितुं), अवसद्, क्लम् (c. 10. क्लमयति -यितुं), परिक्लम्, श्रम् (c. 10. श्रमयति -यितुं), परिश्रम्, ग्री in caus. (ग्रपयति -यितुं),—(Vex) बाध (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध, परिबाध, क्रिष् (c. 9. क्रिष्णाति, क्रेशितुं), संक्रिष्, पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), परिपीड, उपपीड, प्रपीड, अभिपीड, अभिनिपीड, निपीड, सम्पीड, आपीड, व्यथ (c. 10. व्यथयति -यितुं), अर्द् (c. 10. अर्दयति -यितुं), समर्द्, दु (c. 5. दुनोति, दोतुं), प्रदु, तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, सन्तप्, कृप् (c. 10. कर्षयति -यितुं), अभिकृप्, उपरुह् (c. 7. -रुह्यङि, रोहं), मथ् (c. 1. मथति, c. 9. मथ्णाति, मन्यितुं), प्रमथ, ह्वि (c. 5. ह्विषोति, ह्वितुं), रथ् (c. 10. रन्थयति -यितुं), उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).
 HARASSED, p. p. खेदितः -ता -तं, खिन्नः -न्ना -न्नं, श्रान्तः -न्ता -न्तं, परिश्रान्तः -न्ता -न्तं, क्लान्तः -न्ता -न्तं, बाधितः -ता -तं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्रिश्जितः -ता -तं, क्रेश्जितः -ता -तं, परिक्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, पीडितः -ता -तं, अर्दितः -ता -तं, अभ्यर्दितः -ता -तं, समर्दितः -ता -तं, अवसादितः -ता -तं, दूनः -ना -नं, उपहतः -ता -तं, व्यथितः -ता -तं, यिडक्षितः -ता -तं, दुर्मेनायमानः -ना -नं; 'to be harassed,' खिद् (c. 4. खिद्यते).
 HARASSER, s. खेदकरः, श्रमकरः, बाधकः, क्रेष्कः, पीडकः, पीडाकरः.
 HARASSING, a. खेदजनकः -का -कं, क्रेष्कणः -री -रं, दुःखकरः -री -रं.
 HARBINGER - अग्रसेनः, अग्रसः, अग्रगः, अग्रगामी m. (न), पुरोगः -गामी m. (न), प्रागगामी m., अग्रवर्ती m. (न), अग्रगतः, दूतः, मार्गदर्शकः, मार्गदर्शकः, मन्दशङ्करः, harbinger of spring, यस्य नवततः.
 HARBOR, s. (For ships) नौवन्धनयोग्यं खातं, नौवन्धनखातं, नौवन्धनस्थानं, नौकाशयः, (See for place of rest) आश्रयः, समुद्रार्थं संश्रयः, प्रतिश्रयः, आश्रयः, अवस्थानं, अवकाशः, वासस्थानं, निवासस्थानं, आश्रमस्थानं.
 To HARBOR, v. a. आश्रयं कृ, आश्रयं दा, अवकाशं दा, वासस्थानं दा, वम् in caus. (आश्रयं दा गितुं), निवस, मत्कृ, (Entertain in the mind) गतम् or मनसा गृ, धरति, यन्तुं or उपलभ् (c. 1. -लभत -लभ्यं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).
 To HARBOR, v. n. आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), समाश्रि, वस् (c. 1. -वसति, वस्तुं), निवस.
 HARBORAGE, s. आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, अवस्थानं, अवकाशः.
 HARBORER, s. आश्रयकर्त्ता m. (कृ), आश्रयः, आश्रयिता m. (कृ), अवस्थापकः, ग्रहीता m. (कृ).
 HARBORELESS, a. निराश्रयः -या -यं, आश्रयहीनः -ना -नं, निर्वासः -सा -सं.
 HARD, a. (Firm, solid, compact) दृढः -ढा -ढं, घनः -ना -नं, कठिनः -ना -नं, कर्कशः -शा -शं, कठोरः -रा -रं, संहतः -ता -तं, अशिथिलः -ला -लं, अमृणः -णा -यं, वज्रः -न्ना -न्नं, ग्रावा -वा -व (न), वज्रमयः -यी -यं, दृढमन्यः -न्यः -न्यं, कर्करः -रा -रं, जरढः -ढा -ढं, गाढः -ढा -ढं, प्रगाढः -ढा -ढं, कीकसः -सा -सं, कक्खटः -ढा -ढं, कटोलः -ला -लं, क्रूरः -रा -रं, निष्ठुरः -रा -रं, द्रवेतरः -रा -रं—(Hard to be understood) दुर्ज्ञेयः -या -यं—(Difficult, not easy to be done) कठिनः -ना -नं, दुष्करः -रा -री -रं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, दुश्चरः -रा -रं, असुकरः -री -रं, असुगमः -मा -मं, विपमः -मा -मं, कष्टः -ष्टा -ष्टं,

दुर्निवहः - हा - हं, आयासकृतः - ता - तं, दुःसहायः - ध्या - धं, दुःखेन कार्यः - ध्या - धं or साध्यः - ध्या - धं. Often expressed by दुर् or दुःख in comp.; as, 'hard to be borne,' दुःसहः - हा - हं; 'hard to obtain,' दुर्लभः - भा - भं, दुःखलभ्यः - भ्या - भ्यं, दुष्प्रापः - पा - पं, दुःखेन प्राप्यः - प्या - प्यं; 'hard to be crossed,' दुस्तरः - रा - रं, दुस्तार्थ्यः - र्था - र्थं; 'hard to be broken,' दुर्भेद्यः - द्या - द्यं, दुःखभेद्यः - द्या - द्यं; 'hard to be relinquished,' दुस्त्यजः - जा - जं. — (Fatiguing, painful, laborious) कष्टकरः - री - रं, दुःखी - खिनी - खि (न्), दुःखकरः - रा - रं, क्रोशी - शिनी - शि (न्), क्रोशकः - का - कं. — (Severe, harsh) कठोरः - रा - रं, निष्ठुरः - रा - रं, उग्रः - या - यं, उग्रदण्डः - दण्ड - दण्डं, तीक्ष्णः - क्ष्णा - क्ष्णं, क्रूरः - रा - रं, कर्कशः - शा - शं, रुखः - द्या - द्यं. — (Unfavorable) अननुकूलः - ला - लं; 'hard fate,' दुर्दैवः. — (Sour, acid) अम्लरसः - रा - सं, शुक्रः - का - कं.

HARD, *adv.* (Near, hard by) समीपं, निकटे, उपान्ते, आरात्, आसन्नः - त्वा - त्वं, सन्निकृष्टः - द्या - द्यं. — (With difficulty) दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, आयासेन, कठिनं, विषमं, दुर prefixed. (Violently, with force) बलेन, बलात्, बलवत्, तीव्रं, तीक्ष्णं, प्रसभं. — (Hard) शीघ्रं, सत्वरं, त्वरितं.

HARD-BOUND, *a.* दृढबद्धः - द्वा - द्वं, दृढसन्धिः - न्धिः - न्धि, बद्धकोष्ठः - द्या - द्यं.

HARD-DRINKER, *s.* मद्यपानप्रसक्तः, पानरतः, अतिपायी *m.* (न्).

HARD-EARNED, *a.* अमेनोपाजितः - ता - तं, कृच्छ्रोपाजितः - ता - तं, कृच्छ्रामः - सा - मं.

TO HARDEN, *v. a.* कठिनीकृ, घनीकृ, कठोरीकृ, दृढीकृ, कर्कशीकृ, स्तम्भीकृ, कठिनं - तां - नं कृ.

TO HARDEN, *v. n.* कठिनीभृ, घनीभृ, कठोरीभृ, दृढीभृ, कर्कशीभृ.

HARDENED, *p. p.* कठिनीकृतः - ता - तं, घनीकृतः - ता - तं, दृढीकृतः - ता - तं.

HARD-FEATURED, *a.* कठिनवदनः - ना - नं, कठिनमुखः - खी - खं, दुर्मुखः - खी - खं.

HARD-FISTED, *a.* कठिनमुष्टिः - द्यिः - द्यि, दृढमुष्टिः - द्यिः - द्यि.

HARD-HEARTED, *a.* कठिनहृदयः - या - यं, कठिनान्तःकरणः - णा - णं, पापा-
णहृदयः - या - यं, अयोद्धयः - या - यं, निर्दयः - या - यं, निरनुक्रोशः - शा - शं, दुर्हृदयः - या - यं, अक्रिबहृदयः - या - यं, वज्रमयः - यी - यं.

HARD-HEARTEDNESS, *s.* कठिनहृदयता, हृदयकाठिन्यं, निरनुक्रोशता.

HARDHOOD, *s.* योध्यं, वीरता, धीरत्वं, धृतिः *f.*, धैर्यं, शौर्यं, शूरता, साहसं, निर्भयत्वं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, स्थैर्यं, स्थिरता.

HARDLY, *adv.* शूरयत्, वीरयत्, धीरयत्, धैर्येण, साहसेन, धीरं.

HARDINESS, *s.* (Boldness) शौर्यं, धीरत्वं, धैर्यं, धृतिः *f.*, वीरता. — (Of body) देहकाठिन्यं, शरीरदृढता, दृढदेहत्वं.

HARDLY, *adv.* (With difficulty) दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, कठिनं, कष्टं, आयासेन, दुर prefixed. — (Scarcely, barely) कष्टं, कष्टेन, कृच्छ्रेण. — (Severely) निष्ठुरं, क्रूरं, उग्रं, तीक्ष्णं, नैर्घृण्येण.

HARD-MOUTHED, *a.* कठिनमुखः - खा - खं, दृढमुखः - खा - खं, कठोरमुखः - खा - खं.

HARDNESS, *s.* (Firmness, solidity) दृढता, दाढ्यं, दृढिमा *m.* (न्), कठिनता, काठिन्यं, घनता, कठोरता, द्राढ्यं, कर्कशता, कर्कश्यं, निष्ठुरता. — (Difficulty to be understood) दुर्ज्ञेयता, अस्पष्टता. — (Difficulty to be effected) दुःसाध्यता, दुष्करत्वं, काठिन्यं, कठिनता, असीर्जन्यं, कष्टत्वं. — (Severity) निष्ठुरता, नैर्घृण्यं, कठोरता, उग्रता, तीक्ष्णता, कर्कशता, कर्कश्यं.

HARDS, *s. pl.* शरणोच्छिष्टं, शरणवशिष्टं, शरणशेषं, अतमीशयादेः शेषभागः.

HARDSHIP, *s.* क्रोशः, कायक्रोशः, देहक्रोशः, शरीरक्रोशः, अमः, आयासः, शरीरायासः, कष्टं, संदः, परिश्रमः. — (Oppression) बाधः - धा, अभिद्रोहः, निष्ठुरता, उग्रता.

HARDWARE, *s.* पिठरकटाहादीनि लोहभासूनि, लोहमयभासू-सूनि *n. pl.*

लोहादिनिर्मितभासूनि.

HARDWAREMAN, *s.* लोहभासूविक्रयी *m.* (न्), पिठरकटाहादिभासूविक्रेता *m.* (न्).

HARDY, *a.* (Bold, brave) शूरः - रा - रं, वीरः - रा - रं, प्रवीरः - रा - रं, प्रगल्भः - त्भा - त्भं, साहसी - सिनी - सि (न्), प्रतिभानवान् - वती - वत् (न्), प्रतिभावान् &c. — (In body) दृढदेहः - हा - हं, कठिनदेहः - हा - हं, दृढशरीरः - रा - रं.

HARE, *s.* शशः, शशकः, लघुकर्णः, लोमकर्णः - र्णकः, मृदुलोमकः, मृदुरो-
मवान् *m.* (न्).

HAREBRAINED, *a.* चपलबुद्धिः - द्धिः - द्धि, चञ्चलबुद्धिः - द्धिः - द्धि, विभ्रान्त-
शीलः - ला - लं.

HAREHUNTING, *s.* शशकाखेटः, शशकानुसरणं.

HARELIP, *s.* शशकौष्ठः, छिन्नौष्ठः, शशकौष्ठरूपेण छिन्नौष्ठः.

HAREM, *s.* (Women's apartments) अन्नपुरं, अवरोधः - धनं, अवरो-
धगृहं, अवरोधायनं, स्त्रीगृहं, स्त्र्यगारं, शुद्धान्तः, भोगगृहं, भोगावासः,
कलनापासः, सुविद्वं; 'guard of the harem,' शुद्धान्तपालकः.

HARESKIN, *s.* शशोर्णः, शशलोम *n.* (न्), शशचर्म *n.* (न्), शशकानिनं.

HARICOT, *s.* शाकमूलादिना सह सिद्धं मांसं.

HARK, *interj.* शृणु, कर्णं देहि, अवधीयतां, निशामय.

HARLEQUIN, *s.* चित्रवेशो भस्मविशेषः, वैहामिकः, परिहासवेदी *m.* (न्).

HARLOT, *s.* वेश्या, गणिका, पण्यस्त्री, पण्याङ्गना, पण्याजनः, पण्याङ्गना,
वारस्त्री, वाराङ्गना, वारविलासनी, वारमुन्दरी, पुञ्चली, भोग्या, बन्धकी,
दारिका, भद्रा, साधारणस्त्री, सामान्या स्त्री, व्यभिचारिणी, कुलटा,
निशाचरी, ग्रामणीः, वेण्या, रूपाजीवा, कुम्भा, लल्लिका, कर्करा, बन्धुरा,
त्रपारखः; 'a company of harlots,' गणिक्यं.

HARLOTRY, *s.* वेश्यात्वं, वेश्यावृत्तिः *f.*, वेश्याव्यवसायः, वेशिकं, पौञ्चन्यं,
वारसेवा, वेश्यामेवा.

HARM, *s.* हिंसा - सनं, क्षतिः *f.*, परिहृतिः *f.*, क्षतं, द्रोहः, अभिद्रोहः,
अपायः, नाशः, अपकारः, अपकृतं, पीडा, व्यथा, अपचयः, अपक्षतिः *f.*,
विहेटः - टनं, हानिः *f.*, दूषणं, दोषः, अनिष्टं, अपहारः, क्षयः, अदना.

TO HARM, *v. a.* हिंस्र (c. 7. हिंसति, c. 1. हिंसति - सितुं), उपहिंस्र,
विहिंस्र, आहिंस्र, अपकृ, अहं (c. 10. अदयति - यितुं), समदं, पीड (c. 10.
पीडयति - यितुं), व्यथ (c. 10. व्यथयति - यितुं), क्षण (c. 8. क्षणोति - यितुं),
परिहृण, क्षतिं कृ, परिहृतिं कृ, दुष् (c. 10. दूषयति - यितुं), दुह् (c. 4.
दूयति, द्रोघुं), उपहन् (c. 2. - हन्ति - न्तुं), बाध् (c. 1. बाधते - धितुं),
रिप् (c. 1. रेपति, c. 4. रिप्यति, रेष्टं).

HARMED, *p. p.* हिंसितः - ता - तं, विहिंसितः - ता - तं, क्षतः - ता - तं, परि-
क्षतः - ता - तं, विक्षतः - ता - तं, अदितः - ता - तं, पीडितः - ता - तं, निपी-
डितः - ता - तं, व्यथितः - ता - तं, दूषितः - ता - तं, अपकृतः - ता - तं, कृताप-
कारः - रा - रं, विहतः - ता - तं, रिष्टः - द्या - द्यं.

HARMFUL, *a.* हिंसः - सा - सं, हिंसकः - का - कं, हिंसात्मकः - का - कं, हिंसा-
जनकः - का - कं, हिंसाकारः - री - रं, क्षतिकारकः - का - कं, क्षतिजनकः -
का - कं, अपकारकः - का - कं, द्रोही - हिणी - हि (न्), भूतमुक् *m. f.* *n.*
(न्), नृशंसः - सा - सं, शारुकः - का - कं, शरारुः - रुः - रु, घातुकः - का -
कं, उपघातकः - का - कं, मबाधः - धा - धं, रिप्यः - ध्या - ध्यं.

HARMFULLY, *adv.* हिंसापूर्व, क्षतिपूर्व, सद्रोहं, सापकारं, सदूषणं.

HARMLESS, *a.* अहिंसकः - का - कं, अहिंसः - सा - सं, हिंसारहितः - ता - तं,
अनपकारी - रिणी - रि (न्), अद्रोही - हिणी - हि (न्), अनुपघातकः - का -
कं. — (Innocent) निर्दोषः - पा - पं, अदुष्टः - द्या - द्यं, निष्पापः - पा - पं.

HARMLESSLY, *adv.* अहिंसया, अहिंसापूर्व, सद्रोहेण, दोषं विना.

HARMLESSNESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः, अद्रोहः, हिंसात्यागः, अहिंसकत्वं.

अनपकारकता.—(Innocence) निर्दोषत्व, अदुष्टता, शुद्धत्व, पापहीनता.
 HARMONIC, HARMONICAL, *a.* एकतालः—ला-लं, एकस्वरः—रा-रं, एकतानः—ना-नं, समस्वरः—रा-रं, मधुरस्वरः—रा-रं, सङ्गतस्वरः—रा-रं.
 HARMONICA, *s.* (Musical glasses) जलतरङ्गः.
 HARMONICS, *s.* मधुरस्वराः *m. pl.*, सुस्वरविद्या, चारुस्वनविद्या.
 HARMONIOUS, *a.* (Symphonious) एकतालः—ला-लं, एकस्वरः—रा-रं, सङ्गतस्वरः—रा-रं, समस्वरः—रा-रं, एकस्वनः—ना-नं, एकलयः—या-यं, एकतानः—ना-नं.—(Melodious) सुस्वरः—रा-रं, मधुरस्वरः—रा-रं, मधुरस्वनः—ना-नं, सुचारुस्वनः—ना-नं, श्रोत्राभिरामः—ना-नं, श्रोत्रमुखः—खा-खं, श्रुतिमुखः—खा-खं, मुखश्रवः—वा-वं, मुश्राप्यः—व्या-व्यं, मुशब्दः—व्या-व्यं, मधुरः—रा-रं, मधुकः—का-कं.—(Consonant, agreeing) सदृशः—शी-शं, अविरुद्धः—झा-झं, अनुगुणः—शा-शं, अनुसारी—रिणी-रि (नं), तुल्यः—त्या-त्यं.
 HARMONIOUSLY, *adv.* (With symphony) स्वरैक्येन, तालैक्येन, एकस्वरेण, स्वरसङ्गेन, सङ्गतस्वरेण.—(Melodiously) सुस्वरं, मधुरस्वरेण.—(Agreeably, in concord) सदृशं, अविरुद्धं, अनुसारेण.
 HARMONIOUSNESS, *s.* तालैक्यं, स्वरैक्यं, स्वरसङ्गः, सुस्वरता, मुश्राप्यता, माधुर्यं, सादृश्यं, सदृशता, अविरुद्धता.
 To HARMONIZE, *v. n.* (Agree) सदृशीभू, सदृशः—शी-शम् अस, एकीभू, तुल्यीभू, अनुगुणीभू, न विरुद्धं (c. 7. -रुण्डि-रोडुं).
 To HARMONIZE, *v. a.* सदृशीकृ, सदृशं—शी-शं कृ, एकीकृ, तुल्यीकृ.—(Make musical) तालैक्यं कृ, स्वरैक्यं कृ, सुस्वरीकृ, मुश्राप्यं—व्या-व्यं कृ.
 HARMONY, *s.* (Of sound, musical concord) तालैक्यं, स्वरैक्यं, स्वरसङ्गः, स्वरैक्यता, एकतालः, एकतानः, एकलयः; 'of singing, dancing, and music,' तीर्थचक्रं, सङ्गीतं.—(Melody) सुस्वरता, मुश्राप्यता, स्वरमाधुर्यं, कलता, तालः.—(Agreement, concord) ऐक्यं, एकता, सङ्गः, योग्यता, सादृश्यं, अविरुद्धं, आनुरूप्यं, अनुसारिता, संयोगः, सन्ध्याः *m.*, दाक्षिण्यं; 'of sentiment,' सम्मतिः *f.*, एकचित्तता, चित्तैक्यं, मतेक्यं, परस्परानुसन्ध्याः *f.*, संध्यादः.—(Friendship, love) प्रीतिः *f.*, मैत्र्य, स्नेहः, मादृष्टं.
 HARNESS, *s.* (Of a horse) अश्वसज्जा, अश्वपरिच्छदः, अश्वभरणं, अश्वप्रसाधनं, रथसज्जा.—(Accoutrements) सज्जा, सन्नाहः, परिच्छदः, परिधानं, परिणामं, प्रसाधनं.
 To HARNESS, *v. a.* (Fix a horse to a chariot) अश्वं रथे नियुज् (c. 7. -युज्ति-योज्ते, c. 10. -योजयति-यितुं) or युज् or आयुज्; रथम् अश्वेन संयुज्.—(Put on the furniture of a horse) अश्वं सज्जीकृ or ससज्जं कृ, अश्वसज्जनं कृ.—(Accoutre) सज्ज् (c. 1. सज्जति-ज्जितुं), सन्नाह (c. 1. -नसति-नसुं), पिनह.
 HARNESSSED, *p. p.* रथनियुक्तः—क्ता-क्ते, रथसंयोजितः—ता-तं, आयुक्तः—क्ता-क्ते, संसज्जयुगः—गा-गं, संयुक्तः—क्ता-क्ते, सज्जीकृतः—ता-तं, सज्जितः—ता-तं, ससज्जः—ज्जा-ज्जं.
 HARNESS-MAKER, *s.* अश्वसज्जाकर्त्री *m.* (नृ), अश्वपरिच्छदकारी *m.* (नृ).
 HARP, *s.* वल्लकी, वीणा, विपची-चिका, तन्त्री, रुद्री.
 To HARP, *v. n.* (Play on the harp) वल्लकीं or वीणां वद् (c. 10. वादयति-यितुं); 'celebrate on the harp,' उपवीण (nom. उपवीणयति-यितुं); 'harp on a subject,' अतिप्रसङ्गं कृ, पुनरुक्तिं कृ, प्रपञ्चं कृ, दीर्घसूचः—त्रा-त्रं भू.
 HARPER, *s.* वीणावादनः—दकः, वैशिकः, वीणापाणिः, वल्लकीवादः.
 HARPOON, *s.* तिमिवेधनार्थं शूलः, धीवरी, तिमिवेधनी, मकरवेधनी.
 HARPOONER, *s.* तिमिवेधकः, मकरवेधकः, मीनराषापी *m.* (नृ).
 HARPSICHOORD, *s.* तान्त्रवाद्यविशेषः, तन्त्री, वल्लकी, विपचिका.

HARPY, *s.* कविकल्पितः स्त्रीमुखो गृध्रपक्षिशरीरः मुलुअशीलो जनुभेदः.—(Plunderer) अपहारकः, साहसिकः, विप्रलुम्भकः, उपद्रवी *m.* (नृ).
 HARRIDAN, *s.* वृद्धबन्धकी, जीर्णवेश्या, वृद्धा गणिका.
 HARRIER, *s.* शशकाखेटकः ककुभेदः, शशकाखेटे शिथिलो मृगपक्षी *m.* (नृ).
 HARROW, *s.* कोटिशः, कोटीशः, लोहभेदनः, लोहमः, चाकर्षणी, मितः.
 To HARROW, *v. a.* कोटिशेन भूमिं कृष् (c. 6. कृषति, क्रष्टुं), पृथीकृत्यन्तेण मृत्तोष्ठानि भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेदुं) or दृ in caus. (दारयति-यितुं).—(Lacerate, torment) विद् in caus., सनाप् (c. 10. -तापयति-यितुं), कृष् (c. 10. कर्षयति-यितुं).
 HARROWER, *s.* कोटिशेन भूमिकर्षकः or मृत्तोष्ठभेदकः.
 HARROWING, *a.* विदारकः—का-कं, अरुनुदः—दा-दं, सनापकः—का-कं.
 To HARRY, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), क्रिञ्ज् (c. 9. क्रिञ्जनाति, क्रेशितुं), व्यथ् (c. 10. व्यथयति-यितुं).
 HARSH, *a.* (Rough to the touch) रुक्षः—छा-छं, रुक्षः—छा-छं, परुषः—पा-पं, दुःस्पर्शः—शो-शं, कर्कशः—शा-शं, विषमः—मा-मं, असमृणः—शा-शं.—(Rough to the ear) कर्णकटुः—दुःदु, कर्कशस्वनः—ना-नं, कर्कशस्वरः—रा-रं, विस्वरः—रा-रं, कुश्राप्यः—व्या-व्यं, विकल्परः—रा-रं.—(Rough to the taste, sour) शुक्रः—क्ता-कं, अमरसः—सा-सं, कपायः—या-यं, कपायान्वितः—ता-तं.—(Austere, severe, crabbed) निष्ठुरः—रा-रं, कर्कशः—शा-शं, उग्रः—या-यं, कठिनः—ना-नं, क्रूरः—रा-रं, कटुः—दुःदु, कठोरः—रा-रं, जरठः—ठा-ठं, कीटकः—का-कं, जाल्मः—ल्मा-ल्मं; 'harsh words,' कर्कशवाक्यं, परुषवचनं, परुषोक्तिः *f.*, शुक्रं, विकृष्टवचनं.
 HARSHLY, *adv.* (Roughly) रुष्टं, परुषं, कर्कशं, विषमं.—(Discordantly) विस्वरं, कर्कशं, कर्कशस्वरेण, विकल्परं.—(Severely, austere) निष्ठुरं, नैष्ठुर्यं, कर्कशं, कर्कशयनं, सकर्कश्यं, कठिनं, कठिन्येन, उग्रं, कठोरं, कटुं.
 HARSHNESS, *s.* (Roughness to the touch) रुक्षता, रोष्यं, परुषता, परुष्यं, कर्कश्यं, विषम्यं, दुःस्पर्शता.—(Roughness to the ear) कर्णकटुता, कर्कशता, विस्वरता, कुश्राप्यता.—(Roughness to the taste) शुक्रता, अमरता, कपायत्वं, कटुता.—(Severity, austerity) निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, कर्कशता, कर्कश्यं, उग्रता, कठिनता, कठिन्यं, क्रूरता, कठोरता, कटुता, परुष्यं, शुक्रता, व्यलीकता, जाल्मता.
 HARSHLY, *s.* शक्रगन्धर्विण *m. pl.*, शक्रस्य दहकृदन्वादि.
 HART, *s.* मृगः हारिणः, कुरङ्ग, जङ्गलमः, कृष्णसारः, रणः.
 HARTSHORN, *s.* मृगशृङ्गं, मृगविपाणः—spirits of hartshorn, मृगशृङ्गादिनिर्घासः, मृगशृङ्गादिनिष्कपितो रसः.
 HARAM-SCARM, *a.* अपलः—ला-लं, अस्थिरः—रा-रं, प्रमादी—दिनी—दि(नृ).
 HARVEST, *s.* (The season of gathering the corn) शस्यसङ्ग्रहकालः, शस्यलेदनकालः, शस्यकर्मनसमयः, शस्यलवनकालः, गोधूमकर्मनकालः, शस्यसञ्चयकालः, शस्यसङ्ग्रहः.—(Gathered corn) सङ्गृहीतशस्यं, लूनशस्यं, चित्तशस्यं.
 To HARVEST, *v. a.* शस्यसङ्ग्रहं कृ, शस्यं सङ्ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं) or छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेदुं) or लृ (c. 9. लुनाति, लयितुं) or चि (c. 5. चिनोति, चेतुं), शस्यसञ्चयं कृ.
 HARVEST-HOME, *s.* शस्यसङ्ग्रहकालमुद्दिश्य ग्राम्यजनसेवितो महोत्सवः.
 HARVEST-LORD, *s.* शस्यलेदनीयां मध्यात् प्रधानलेक्षा *m.* (नृ), श्रेष्ठः शस्यसङ्ग्रहकः or शस्यसङ्ग्रहीता *m.* (नृ), प्रधानलवकः.
 HARVEST-MAN, HARVESTER, *s.* शस्यलेक्षा *m.* (नृ), शस्यसङ्ग्रहकः, शस्यसङ्ग्रहीता *m.* (नृ), शस्यसञ्चयी *m.* (नृ), शस्यलवकः, धान्यादिसञ्चयकारी *m.* (नृ).

To HASH, v. a. खसं खसं कृ. खसशः कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or विछिद्, शकलीकृ, खसीकृ.

HASH, s. (Hashed meat) व्यञ्जनादिना सह सिद्धं छिन्नमांसं or खसडमांसं.

HASP, s. कुदुपः, सन्धिः *m.*, बन्धनी, बन्धनकुदुपः.

To HASP, v. a. पृष्ठीककुदुपेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

HASSOCK, s. भजनशालायां पीठविशेषो यस्मिन् ईश्वरपूजको जानुद्वयं न्यस्य पूजां करोति, पादपः, विस्तरः.

HASTE, s. त्वरा, तृष्णिः *f.*, त्वरणं, त्वरितं, सत्वरता, सम्भ्रमः, शीघ्रता, शीघ्रं, क्षिप्रता, द्रुतत्वं, वेगः -गिता, आवेगः, जयः, प्रजयः, जूतिः *f.*, जूतिः *f.*, तरस *n.*, रभसः, अविलम्बः, आशुकारित्वं, क्षिप्रकारित्वं, त्वरित-गतिः *f.*, आशुगमनं, रंहतिः *f.*; 'in haste,' ससम्भ्रमं, सत्वरं; 'to make haste,' त्वर (c. 1. त्वरते -रितुं); 'make haste,' त्वर्यतां.

To HASTE, HASTEN, v. a. त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं), सत्वर, छेष (nom. छेषयति -यितुं), क्षिप्रकृ, द्रुततरं -रां -रं कृ.

To HASTE, HASTEN, v. n. त्वर (c. 1. त्वरते -रितुं), सत्वर, क्षितित्वर, शीघ्र (nom. शीघ्रयते), तरण (nom. तरणयति); 'to move with haste,' आशु or सत्वरं or त्वरितं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चल (c. 1. चलति -लितुं), दृ (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), धाव (c. 1. धावति -वितुं); 'to hasten towards,' अभिद्रु, आद्रु, समाद्रु, समुपद्रु, प्रतिद्रु, अभिधाव.

HASTILY, adv. सत्वरं, त्वरितं, क्षिप्रं, शीघ्रं, आशु, तृष्णं, ससम्भ्रमं, सरभ्रमं, सहसा, द्रुतं, वेगतम्, अविलम्बितं, मपदि, क्रुडिति. — (Passionately) क्रोधात्, कोपात्, क्रोधाविष्टत्वात्.

HASTINAPUR, s. (The city) हस्तिनापुरं, हस्तिनीपुरं, गजाहं -हयं.

HASTINESS, s. (Haste, speed) सत्वरता -त्वं, शीघ्रता, शीघ्रं, क्षिप्रता, द्रुतता, आशुता. — (Precipitation) क्षिप्रकारिता, आशुकारित्वं, साहसं. — (Of temper) शीघ्रकोपित्वं.

HASTINGS, s. pl. प्रथमसतीलकः, प्राक्पूर्णकालात् स्वादनीयः सातिलकः.

HASTY, a. (Quick, expeditious) त्वरितः -ता -तं, त्वरावान् -यती -वत् (त), त्वरायुक्तः -क्ता -क्ता, सत्वरः -रा -रं, त्वरान्वितः -ता -तं, तृष्णः -र्णा -र्णं, शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, क्षिप्रः -घ्रा -घ्रं, द्रुतः -ता -तं, शीघ्रकारी -रिणी -रि (न), क्षिप्रकारी &c., आशुकारी &c., अविलम्बः -घा -घं -घी -घिनी -घि (न), अविलम्बितः -ता -तं. — (Rush) भाहसी -सिनी -सि (न). — (In temper) शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न), मुलभकोपः -पा -पं.

HAT, s. ऊर्णामयं शिरस्कं or शिरस्कं or शिरस्त्राणं or मलकाभरणं.

HAT-BAND, s. शिरस्कबन्धनं -नी, शिरस्कवेष्टनं.

HAT-BOX, HAT-CASE, s. शिरस्काधारः, शिरस्कभासं, शिरस्कधारकः.

To HATCH, v. a. कुलायनिलायेन पक्षिशवकान् असडा उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं) or जन (c. 10. जनयति -यितुं) or डिछाद् निगम् (c. 10. -गमयति -यितुं) or उद्गृ in caus. (-भावयति -यितुं), कुलायनिलायं कृ. — (Contrive) प्रचिन् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्, घट (c. 1. घटते -टितुं).

To HATCH, v. n. सडात् or डिछाद् उत्पद्य (c. 4. -पद्यते) or जन (c. 4. जायते) or उद्गृ or समुद्गृ.

HATCH, s. (A brood) यः पक्षिशवकगण एकवारे डिछाद् उत्पद्यते or जायते, पक्षिशवकगणः. — (Contrivance, discovery) परिकल्पनं -ना, घटनं, विवृतिः *f.* — (Opening in a ship's deck) नौपृष्ठे द्वारं, नौकामुखं, नौकोदरनिःसरणपथः, नौकोदरद्वारं.

HATCHEL, s. अनमीमार्जकः, उमामार्जनी, उमाशोधनी, शण्डप्रसाधनी.

To HATCH, v. a. पृष्ठीकमार्जकयन्त्रेण अतमीं शुष (c. 10. शोधयति -यितुं).

HATCHER, s. परिकल्पकः, प्रचिन्तकः, परिचिन्तकः, घटकः.

HATCHET, s. टङ्कः, तङ्कः, कटारः -रि, वृक्षभिद् *f.*, वृक्षभेदी *m.* (न), परशुः.

m. f., परशुः, परश्वधः, छिदिः *f.*, स्वधितिः *m. f.*, इम्भप्रवृत्तनं, पाषाणदारणः.

HATCHET-FACE, s. टङ्कमुखं, टङ्कधारोपमम् अतिक्षीणवदनं.

HATCHING, s. कुलायनिलायेन डिछात् or असडा शवकोत्पादनं or पक्षिशवकोत्पत्तिः *f.*, पक्षिशवकोद्भवः.

HATCHMENT, s. गृहस्योपरि स्थापितं मृतजनस्य कुलचिह्नफलकं.

HATCHWAY, s. नौपृष्ठे द्वारं, नौकोदरद्वारं, नौकोदरनिःसरणपथः, नौकोदर-गमनागमनपथः.

To HATE, v. a. द्विष् (c. 2. द्वेष्टि -ष्टुं), विद्विष्, प्रद्विष्, गर्ह (c. 1. गर्हेते -हितुं), घृण (c. 6. घृणते -णितुं), घृणां कृ, कुत्स (c. 10. कुत्सयति -यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते -प्सितुं), अतृ (irreg. अतोयते -यितुं), दूह (c. 4. दूहति, द्रोहितुं, द्रोघुं), अभिदूह, बाष् in des. (बोभत्सते -त्सितुं), द्वेषं कृ; 'he hates his enemy,' रिपुं द्वेष्टि, or रिपुं प्रति द्वेषं करोति.

HATE, s. द्वेषः, विद्वेषः, विद्विष्टता, घृणा, अप्रीतिः *f.*

HATED, p. p. द्विष्टः -ष्टा -ष्टं, विद्विष्टः -ष्टा -ष्टं, घृणितः -ता -तं, गर्हितः -ता -तं.

HATEFUL, a. द्वेष्यः -व्या यं, द्वेषणीयः -या -यं, विद्विष्टः -ष्टा -ष्टं, गर्ह्यः -व्या -व्या, गर्हणीयः -या -यं, गर्हितः -ता -तं, कुत्सितः -ता -तं, घृणार्हः -र्हा -र्हं, अक्षिगतः -ता -तं.

HATEFULLY, adv. द्वेषणीयं, गर्हणीयं, गर्हितं, कुत्सितं, घृणार्हं.

HATEFULNESS, s. द्वेष्यता, द्वेषणीयता, गर्ह्यता, घृणार्हत्वं, कुत्सितत्वं.

HATER, s. द्वेषी *m.* (न), विद्वेषी *m.*, विद्वेष्टा *m.* (पृ), प्रद्वेष्टा *m.*, द्विष्ट *m.* (प), विद्विष्ट *m.*, प्रद्विष्ट *m.*, द्वेषणः, विरोधी *m.* (न), घृणाकारी *m.* (न).

HATRED, s. द्वेषः, विद्वेषः, प्रद्वेषः, विद्विष्टता, घृणा, गर्हा -र्ह्यं, कुत्सा -त्सनं, अप्रीतिः *f.*, अतोया, विरोधः, द्वेष्यता, जुगुप्सा, बोभत्सः.

HATTER, s. ऊर्णामयशिरस्ककारः, शिरस्कविभ्रेता *m.* (तृ).

HAUBERK, s. कञ्चुकः, कवचः, तनुचं, चारवाणः, वाणवारः.

HAUGHTY, a. & v. सदर्पं, साटोपं, समानं, सगर्भं, सोन्मायं, सोन्मादं, प्रगम्भं उद्धतं, सावहेलं, सावलेपं, दर्पणं, गर्वणं, धर्पणं.

HAUGHTINESS, s. मानं, अभिमानं -नता, मानिता, अभिमानिता, दर्पः, गर्भः, प्रगम्भता, प्रागम्भं, सहङ्कारः, उद्धतिः *f.*, सांडत्वं, उन्मायः, उन्मादः, अवहेला -लनं, अवलेपः, अवलिप्तता, सावलेपत्वं, चिन्तसमुत्पत्तिः *f.*, चिन्तो-वृत्तिः *f.*, उत्सिक्तता, साटोपः, साटोपत्वं, धर्पः, प्रतिभानं, शीटोयं.

HAUGHTY, a. मानी -निनी -नि (न), मानवान् -यती -वत् (त), अभिमानो &c., अभिमानवान् &c., गर्भी -वृष्णी -वृष्ति (न), गर्भितः -ता -तं, सदर्पः -र्पा -र्पं, साटोपः -पा -पं, दृप्तः -प्रा -प्रं, दृप्तः -प्रा -प्रं, प्रगम्भः -व्या -व्या, सहङ्कारी -रिणी -रि (न), उद्धतः -ता -तं, मदोद्धतः -ता -तं, मदोद्धतः -या -यं, उत्सिक्तः -क्ता -क्ता, शीटोरः -रा -रं, अवलिप्तः -प्रा -प्रं, प्रथितः -ता -तं, प्रधृष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्धृष्टः -ष्टिः -ष्टि, सावहेलः -ला -लं, सोन्मायः -या -यं; 'to be haughty,' दृष् (c. 4. दृष्यति, दृष्टुं, दृष्टुं), प्रगम्भ (c. 1. -गम्भते -लितुं).

To HAUL, v. a. कृष् (c. 1. कर्षति, c. 6. कृपति, कृष्टुं, कर्षुं), आकृष्, ह (c. 1. हरति -ते, हर्षुं).

HAUL, s. आकर्षः -र्षणं, कर्षः -र्षणं, आकृष्टिः *f.*, हरणं.

HAULED, p. p. कृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकर्षितः -ता -तं, हृतः -ता -तं.

HAUM, s. शस्यनालः -ली, पलः, पलालः -लं, तृणं.

HAUNCH, s. उत्सङ्गः, कटिः *m.* -टी, जघनं, नितम्बः, कोलः, पालिः *f.*, प्रोपः अङ्गः, ओशिः *f.* -शी, पञ्चाङ्गागः; 'haunch of venison,' मृगजघनं.

To HAUNT, v. a. and n. पुनःपुनः or वारं वारम् अभिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or अभ्यागम् or अभिगम् (c. 1. -सरति -सर्तुं, c. 10. -सारयति -यितुं) or अभिसारणं कृ, मुहुर्मुहुर् गमनागमनं कृ, नित्यगमनं कृ, नित्यम् आभि (c. 1. -अयति -ते -यितुं).

HAUNT, *s.* स्थानं यच्च पुनःपुनर् अभिगमः or अभिसारणं क्रियते, गमनागमनस्थानं, निवसगमनस्थानं, आश्रयः, समाश्रयः, आशयः, आशयतनं, आलयः, निलयः.

HAUNTED, *p. p.* or *a.* पुनःपुनर् आश्रितः -ता -तं or अभिसारितः -ता -तं; 'by ghosts,' रात्रिचरसेवितः -ता -तं, प्रेतनरजुष्टः -ष्टा -ष्टं, वेताल-निषेधितः -ता -तं.

HAUNTER, *s.* अभिसारी *m.* (म.), गमनागमनकारी *m.*, पुनःपुनर् आश्रय-मकारी *m.*

HAUNTING, *s.* अभिसारणं, पुनःपुनर् अभिगमः or आश्रयगमः or गमनागमनं, निवसगमनं.

HAUTOY, *s.* श्रुतिपाद्यविशेषः, वृहदंशः, सानेयी.

HAUTEUR, *s.* मानं, अभिमानं, अहङ्कारः, उद्विग्नः *f.*, ओद्विग्नं, चिन्तोद्विग्नः *f.*, चिन्तसमुद्विग्नः *f.*, दयः, गर्ह्यः.

TO HAVE, *v. a.* (Hold in possession, possess) धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), विधा, धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्तुं), परिभुज्, भृ (c. 3. विभक्तिं, भर्तुं), शील (c. 10. शीलयति -यितुं), दध् (c. 1. दधते -धितुं), परिभोगं कृ. — (Obtain, gain) आप् (c. 5. आप्नोति, आप्तुं), प्राप्, सवाप्, लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), उपलभ्. — (Receive) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), आदा. — (Bought by obligation) expressed by the fut. pass. part.; as, 'I have to go,' मया गन्तव्यं; 'I have to write a letter,' मया पत्रं लेखनीयं. — (Have in esteem) मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन. — (Have in contempt) अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अवमन्. — (Have on, wear) धृ, भृ, परिधा. — (Have a care) सवधानं कृ, सावधानः -ना -नं भू. HAVEN, *s.* (For ships) नौबन्धनयोग्यं स्थानं, नौबन्धनस्थानं, नीरक्षणस्थानं, नौकाशयः. — (Shelter) आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, आशयः, सवस्थानं, रक्षास्थानं.

HAVING, *part.* (Possessing) दधत् -धती -धत (त), दधानः -ना -नं, विदधत -धती -धत (त), धारयन् -यन्ती -यत (त), धारी -रिणी -रि (न), दधः -धा -धं, शाली -लिनी -लि (न); often expressed by the affixes वत्, मत्, इन्, विन्, मिन्, चल्; as, 'having wealth,' धनवान् -वती -वत् (त), धनी -निनी -नि (न); 'having wisdom,' धीमान् -मती -मत (त); also expressible by उपेतः -ता -तं, अन्वितः -ता -तं, युक्तः -क्ता -क्त in comp.; as, 'having wealth,' धनोपेतः &c.

HAVING, *s.* (Possession) धरणं, धारणं, शाण्डिता, अधिकारः, भुक्तिः *f.*, परिभोगः. — (Goods) विभवः, द्रव्यं, रिक्यं.

HAVOC, *s.* महानाशः, महाक्षयः, संहारः, महाप्रलयः, महोत्पातः, सर्वनाशः, उच्छेदः, महाविप्रवः, विनाशः.

TO HAVOC, *v. a.* महानाशं कृ, महाक्षयं कृ, महोत्पातं कृ, अत्यन्तं नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -क्षिनति -क्षेत्तुं).

HAW, *s.* हासंशकं वीजगर्भं गुटिकाकारं क्षुद्रफलं.

TO HAW, *v. n.* (Hesitate in speaking) भिन्नस्वरेण or भ्रूलितस्वरेण यद् (c. 1. वदति -दितुं).

HAWK, *s.* (Bird) इयेनः, पक्षी *m.* (न), शशादनः, कपोतारिः *m.*, सगानकः, पातिपक्षी *m.* (न), नीलपिच्छः, सत्काशः, कपोताद्यनुसरणे शिक्षितः इयेनः. — (Forcing up phlegm) उत्कासनं, श्लेष्मोत्क्षेपः.

TO HAWK, *v. a.* (Catch birds by means of hawks) इयेनादिभिः पक्षिणो यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or पक्ष्यनुसरणं कृ, इयेनम्यातां कृ. — (Force up phlegm) उत्कास् (c. 1. -कासते -सितुं), श्लेष्माणम् उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or निरस् (c. 4. -क्षस्यति -क्षसितुं), श्लेष्मनिरसनं कृ. — (Sell goods by outery in the streets) नगरमार्गेषु भ्रमणं कृत्वा

घोषणपूर्वम् द्रव्याणि विक्री (c. 9. -क्रीणाति -क्रीते -क्रीतुं).

HAWKER, *s.* (Seller of goods by outery in the streets of a town) नगरमार्गेषु घोषणपूर्वम् तुच्छद्रव्यविक्रीता *m.* (नृ). — (Falconer) इयेनवीवी *m.* (नृ), इयेनशिखकः, इयेनपोषकः, इयेनपालकः.

HAWK EYED, *a.* इयेननयनः -ना -नं, सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, सूक्ष्मदर्शी -र्शिनो -र्शि (नृ), दूरदर्शी &c.

HAWKING, *s.* (Falconry) इयेनम्याता, इयेनादिभिः पक्षिण्यहणं, इयेनशिखा, इयेनपालनं. — (Forcing up phlegm) उत्कासनं, श्लेष्मोत्क्षेपः. — (Selling goods by outery in the streets of a town) नगरमार्गेषु घोषणपूर्वम् तुच्छद्रव्यविक्रयः.

HAWSER, *s.* नीरज्जुः *m.*, क्षुद्रज्जुः. See HALSER.

HAWTHORN, *s.* हासंशकफलविशिष्टः कण्टकितगुल्मभेदः.

HAY, *s.* शुष्कतृणं, शुष्कघासः, शुष्कशय्यं, तृणं, घासः.

HAYCOCK, *s.* शुष्कतृणवर्षितः *f.*, शुष्कघासस्तूपः, तृणचयः.

HAY-HARVEST, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहः, शुष्कतृणसञ्चयकालः.

HAY-LOFT, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहकोष्ठकं, शुष्कघाससंरक्षगारं.

HAY-MAKER, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहकः, शुष्कतृणसञ्चयी *m.* (नृ).

HAY-MAKING, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहः, शुष्कघाससञ्चयः -यनं.

HAY-MARKET, *s.* तृणविक्रयस्थानं, घासविक्रयचत्वरं.

HAY-RICK, HAY-STACK, *s.* शुष्कतृणराशिः *m.*, शुष्कतृणोत्तरः, शुष्कघासवर्षितः *f.*, शुष्कतृणविलारः.

HAZARD, *s.* (Chance) देवं, देवयोगः, देवगतिः *f.*, देवघटना, देवसङ्गतं, देवयज्ञः, सद्दृष्टं. — (Risk, danger) संशयः, शङ्का, सन्देहः, विकल्पः; 'a condition of hazard,' शङ्कास्पदं, संशयस्थानं; 'hazard of life,' जीवितसंशयः. — (Game at dice) द्यूतकोट, अस्त्रादिकोटा, द्यूतकम्बे *m.* (नृ), द्यूतव्यवहारः, द्यूतं.

TO HAZARD, *v. a.* संशयस्यं स्थानं स्य क सन्देहस्यं -स्थानं -स्थं कृ, सन्देह-दालस्यं स्थानं स्य क संशयस्यं -स्थानं -स्थं कृ, संशयापन्नं -न्ना -न्नं कृ, देवाधीनं -नां -नं कृ, देवयज्ञं या -यं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'one who hazards his life,' संशयितजीवितः.

HAZARDING, *v.* देवाधीनः -ना -नं, देवायत्तः -न्ना -न्नं, संशयस्यः -स्था -स्थं.

HAZARDED, *p. p.* संशयितः -ता -तं, देवयज्ञसङ्गमितः -ता -तं.

HAZARDER, *s.* किञ्चित् संशयस्यं करोति यो जनः; 'a hâzarder of life,' संशयितजीवितः.

HAZARDOUS, *a.* सन्देहः, संशयः, शङ्का, शङ्कास्पदः, संशयस्थानं, संशयस्यः -स्था -स्थं, सन्देहस्यः -स्था -स्थं, शङ्काक्रान्तः -न्ना -न्नं, भयाक्रान्तः -न्ना -न्नं, संशयापन्नः -न्ना -न्नं, भयहेतुकः -का -कं, देवाधीनः -ना -नं, देवयज्ञः -शा -शं, भयानकः -का -कं; 'a hazardous situation,' संशयस्थानं, भयस्थानं, शङ्कास्पदं.

HAZARDOUSLY, *adv.* शङ्कया, सन्देहेन, संशयेन, संशयं, अनिष्टशङ्कया.

HAZARDOUSNESS, *s.* सन्देहता, भयाक्रान्तता, देवाधीनता, देवायत्तत्वं.

HAZE, *s.* धूमिका, खवाप्यः, मृगतृणा, कुहेडिका, कुहेली, कुन्धटिका.

TO HAZE, *v. n.* कुन्धटिका (nom. कुन्धटिकायते), धूमिका (nom. धूमिकायते).

HAZEL, *s.* ईपत्कपिशफलविशिष्टो गुल्मभेदः.

HAZEL, *a.* वक्ष्यमाणफलसयरीः -री -री, ईपत्कपिशः -शा -शं.

HAZEL-NUT, *s.* ईपत्कावर्षणं दृढत्वकपरिवृतं पृथ्वीरुगुल्मफलं.

HAZINESS, *s.* सधूमिकत्वं, कुन्धटिकावस्था, सान्धकारत्वं, साभ्रता.

HAZY, *a.* सधूमिकः -का -कं, धूमिकावृतः -ता -तं, सकुन्धटिकः -का -कं, कुन्धटिकामयः -यी -यं, सान्धकारः -रा -रं, अभ्रियः -या -यं, साभ्रः -भा -भं, अन्धकः -का -कं.

HE, *s.* सः (तद्), एषः (एतद्), असौ *m.* (अदस्), सकः; 'so and so,'

अमुकनामा *m.* (न). *Obs.* The visarga of सः and ह्यः is dropped before any consonant.

HEAD, *s.* (Uppermost part of the human body) शिरस् *n.*, शीर्षं -र्षकं, मूर्द्धा *m.* (न). मस्तकः -कं, मुखः -खं -खकं, मौलिः -ली *m. f.*, केनाटः, चूडालं, वराङ्गं, उन्नमाङ्गं, सीमन्तः -न्तं, केशभूः *m.*—(A chief, leader) नायकः, मुखरः, अग्रगः, पतिः *m.*, अधिपतिः *m.*, अधिपः, अधिष्ठाता *m.* (तु), श्रेष्ठः, श्रेष्ठी *m.* (न), शिष्टः, प्रष्टः, शिरोवक्त्रो *m.* (न), मुख्य or प्रधान in comp.; as, 'head-minister,' मुख्यमन्त्री *m.* (न), प्रधानमन्त्री *m.*; 'head-merchant,' विद्वपतिः *m.*; 'head-scholar,' पट्टशिष्यः, श्रेष्ठशिष्यः; 'head of the police,' दण्डनायकः, दण्डपालकः; 'with Karna at their head,' कर्णमुखः *m. pl.*, कर्णपुरोगमाः *m. pl.*—(Division of a subject) पदं, स्थानं, मार्गः, विषयः, अधिकरणं.—(Top, forepart) अग्रं, शिरस् *n.*, शीर्षकं; 'head of a spear,' शूलाग्रः; 'head of a boat,' मङ्गः; 'at the head of,' अग्रे or expressed by धुरि in such phrases as, 'a father at the head of all who possess sons,' पिता धुरि पुत्रिणां.—(The first place) अग्रस्थानं, उत्तमस्थानं.—(Source) प्रभवः, उद्भवः, उद्गमः, मूलं, हेतुः *m.*; 'of a river,' सरित्मुखं, सरित्प्रभवः.—(Head of hair) केशिकं, केश्यं, केशपाशः, केशपत्राः; 'belonging to the head,' शीर्षस्थः -स्थी -स्थं; 'to cut off the head,' शिरः or मस्तकं छिद (c. 7. छिनन्ति, छेदुः); 'to be over head and ears in debt,' अग्राग्रस्तः -स्ता -स्तं भू. अग्रमग्नः -ग्ना -ग्ने भू. 'to get ahead of,' अतिक्रम (c. 1. क्रामति -क्रमितुं); 'to make head against,' प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), पर्युपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), प्रस्था, प्रया (c. 2. -याति -तुं).

To HEAD, *v. a.* (Lead, act as a leader) नी (c. 1. नयति, नेतुं), अग्रे or पुरो गम (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं); 'headed by Karna,' कर्णमुखः -खा -खं or कर्णपुरोगमः -मा -मे.—(Cut off the head) शिरः or मस्तकं छिद (c. 7. छिनन्ति, छेदुः), विमस्तक (nom. विमस्तकयति -यितुं), शीर्षेदं कृ—(Oppose) प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).

HEADACHE, *s.* शिरोवेदना शीर्षवेदना, शीर्षव्या, शिरःपीडा, शिरोहिंसः *f.*, शिरःशूलं, शिरोरोगः; 'afflicted with it,' शीर्षवेदनः -ना -ने.

HEAD-BAND, *s.* मूढवेदनं, शिरोवेष्टनं, शिरोबन्धनं -नी, ललाटवेष्टनं, ललाटपट्टः -ट्टं, मस्तकबन्धनी.

HEAD-BOROUGH, *s.* गण्डाटः.

HEAD-DRESS, *s.* मस्तकाभरणं, मस्तकभूषणं, मुकुटं, मकुटं, किरिटः, शिखरः, मौलिः *m. f.*, चूडा.

HEADED, *p. p.* मुखः -खा -खं or पुरोगमः -मा -मे in comp.; as, 'headed by Karna,' कर्णमुखः -खा -खं; 'two-headed,' द्विशीर्षकः -का -कं; 'three-headed,' त्रिशिराः -रा -रः (म).

HEAD-FOREMOST, *a.* अवाकशिराः -रा -रः (स), अधःशिराः &c., अधोमुखः -खा -खं, अवाङ्मुखः -खा -खं.

HEADINESS, *s.* साहमे, विषमसाहमे, गमकारित्वं, क्षिप्रकारिता, मदः.

HEADLAND, *s.* अन्तरीपः -पं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवहिःस्यो भूमिभागः, उदय-भूमिः *f.*, महाद्वीपनामिका, भूमिनामिका, उदयस्थलं.

HEADLESS, *a.* अशिरस्कः -स्का -स्कं, अशिराः -रा -रः (स), मस्तकहीनः -ना -नं, अपमूर्द्धा -ट्टा -ट्टं (न); 'a headless trunk,' कबन्धः -न्धं, अपमूर्द्धकलेवरं.

HEADLONG, *a.* (Head-foremost) अधोमुखः -खी -खं, अवाङ्मुखः -खी -खं, अवाङ् -वाचो -वाक (च), अवाकशिराः -रा -रः (स), अधःशिराः

&c.—(Rash) साहसी -सिनी -सि (न), गमकारी -रिणी -रि (न), क्षिप्रकारी &c.—(Precipitous) प्रवणः -णा -णं, घातुकः -का -कं.

HEADLONG, *adv.* अधोमुखेन, अवाङ्मुखं -खेन, अवाकशिरसा, अवाक.—(Rashly) साहसेन, सहसा, अनालोचितं.

HEADMOST, *a.* अग्रस्थः -स्था -स्थं, सश्रीग्रस्थः -स्था -स्थं, अग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, प्राग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रमुखः -खा -खं, प्रधान in comp.

HEADPIECE, *s.* (Armour for the head) शिरस्त्राणं, शिरस्त्रं, शीर्षिकं, शीर्षस्थं, शीर्षरक्षं—(Force of understanding) धीशक्तिः *f.*, बुद्धिसामर्थ्यं.

HEADSHIP, *s.* मुख्यता, प्रमुखता -त्वं, प्रधानता, प्राधान्यं, श्रेष्ठता.

HEADSMAN, *s.* घातुकपुरुषः, घातकजनः, बध्यपुरुषः, बधकर्मधिकारी *m.* (न), मृतपाः *m.*, दण्डपाशिकः, शिरश्छेदी *m.* (न).

HEADSTALL, *s.* अग्रस्थ शिरोबन्धनी or मस्तकबन्धनं.

HEADSTRONG, *a.* साहसी -सिनी -सि (न), जाल्मः -ल्मा -ल्मं, गमकारी -रिणी -रि (न), क्षिप्रकारी &c., चञ्चलः -ला -लं, प्रमत्तः -त्ता -त्तं, अस्थिरः -रा -रं, प्रतीपः -पा -पं, धीरः -रा -रं, अवशः -शा -शं, निर्वैतलः -णा -णं, उच्चङ्गलः -ला -लं, दुर्दमः -मा -मं.

HEADY, *a.* साहसी -सिनी -सि (न), तोंहणकर्म -र्मा -र्मं (न), संरम्भां -म्भिणी -म्भि (न), उच्चरुदः -रुदा -रुदं, शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न), समर्पि -र्पणी -पि (न).

To HEAD, *v. a.* शम (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम, उपशम, क्ति in des. (चिकित्सति -त्सितुं), स्वस्थं -स्थां -स्थं कृ or सुस्थं कृ, निरामयं -यां -यं कृ, नीरोगं -गां -गं कृ, प्रतिकृ, भिषज् (nom. भिषज्यति), रोगाद मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं), समुत्था in caus. (-थापयति -यितुं, rt. स्था), साध (c. 10. साधयति -यितुं); 'heal a wound,' व्रणं रुह in caus. (रोपयति -यितुं), व्रणरोपणं कृ—(Reconcile) समाधा (c. 3. -टधति -धातुं), सन्धा, प्रतिसमाधा.

To HEAL, *v. n.* शम (c. 4. शाम्यति, शमितुं), उपशम, स्वस्थः -स्था -स्थ भू, सुस्थः -स्था -स्थं भू.

HEALED, *p. p.* शमितः -ता -तं, शान्तः -न्ता -न्तं, शान्तरोगः -गा गं, उपशान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, रोगमुक्तः -क्ता -कं, चिकित्सितः -ता -तं, सुस्थः -स्था -स्थं, स्वस्थः -स्था -स्थं, समुत्थितः -ता -तं, प्रतिकृतः -ता -तं, 'as a sore or wound,' रोपितः -ता -तं, रुढः -ढा -ढं, रुढव्रणः -णा -णं, शुष्कः -ष्का -ष्कं.

HEALER, *s.* चिकित्सकः, रोगशान्तकः, रोगहृत् *m.*, भिषक *m.* (न).

HEALING, *a.* रोगशमकः -का -कं, शान्तिकरः -री -रं, शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकः -की -कं, रोगहरः -रा -रं, रोगघ्नः -घ्नी -घ्नं.

HEALING, *s.* (The act) चिकित्सा -त्सनं, शमः, शान्तिः *f.*, उपशमः, रोगशान्तिः *f.*, रोगशमः, रुक्प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, सुस्थकरणं, समुत्थानं, भेषजं; 'of a sore,' व्रणरोपणं.

HEALTH, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, अरोगः, आरोग्यं, अरोगिता, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, अनामयं, निरामयता, रोगाभावः, कल्याणं -ता, कुशलं, शरीरकुशलं, शरीरमुखं, वार्त्तः, उत्पाली.—(Bad health) अस्वास्थ्यं, असुस्थता, शरीरदुःस्थितिः *f.*, रोगिता, सारोगता; 'health to you,' स्वस्ति, कुशलं ते.

HEALTHFUL, *a.* अरोगी -गिणी -गि (न), नीरोगः -गा -गं, आरोग्यः -ग्यी -ग्यं, सुस्थः -स्था -स्थं, स्वस्थः -स्था -स्थं, निरामयः -या -यं. See HEALTHY.

HEALTHFULLY, *adv.* अरोगेण, सारोग्यं, निरामयं, स्वास्थ्येन, कुशलं.

HEALTHFULNESS, *s.* अरोगिता -त्वं, स्वास्थ्यं, निरामयता, कल्याणं.

HEALTHILY, *adv.* सारोग्यं, सानामयं, शरीरस्वास्थ्येन, स्वस्थवत्.

HEALTHINESS, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, आरोग्यं, अरोगिता, सुस्थता, शरीर-सुस्थितिः *f.*, निरामयत्वं, अनामयत्वं, कल्याणं -ता, रोगाभावः.

HEALTHLESS, *a.* स्वस्थः -स्था -स्थं, समुत्पशरीरः -रा -रं, सरोगः -गा -गं.
HEALTHSOME, *a.* स्वास्थ्यजनकः -का -कं, रोगनिवर्तकः -का -कं, रोगघ्नः -घ्नी -घ्नं.
HEALTHY, *a.* सुस्थः -स्था -स्थं, सुस्थितः -ता -तं, सरोगी -गिणी -गि (नं),
नीरोगः -गा -गं, नीरुजः -जा -जं, नीरूक् *m. f. n.* (जं), निरामयः -या
-यं, स्वस्थः -स्था -स्थं, सहारोग्यः -ग्या -ग्यं, कल्यः -त्या -त्यं, कुशली
-लिनी -लि (नं), निर्व्याधिः -धिः -धि, व्याधिहीनः -ना -नं, रोगहीनः
-ना -नं, चङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, वैश्वः -श्वै -श्वै, निष्पीडः -डा -डं.—(Causing
health) स्वास्थ्यजनकः -का -कं, आरोग्यकरः -री -रं, अनामयकरः -री -रं.
HEAP, *s.* राशिः *m.* -शी *f.*, सञ्चयः, निचयः, चयः, चितः *f.*, प्रचयः,
पिण्डः, प्रकरः, उत्करः, निकरः, सोघः, पुञ्जः, पूगः, सूपः, स्तोमः,
वृन्दः, समूहः, समवायः, सन्नयः, समुदायः, चायः, संस्थानं, सङ्ग्रहः, कूटः
'a heap of grass,' तृणराशिः *m.*, तृणविस्तरः, तृष्या.
To HEAP, *v. a.* राशीकृ, आचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाचि, सच्चि,
समाक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), पिण्डीकृ, पिण्ड (c. 1. पिण्डते, c. 10.
पिण्डयति -यितुं), सोघीकृ, वृन्दीकृ, एकत्रीकृ, एकत्र कृ, पुञ्जीकृ, पूगीकृ.
HEARD, *p. p.* राशीकृतः -ता तं, राशीभूतः -ता -तं, आचितः -ता -तं,
उपचितः -ता -तं, समुपचितः -ता -तं, सचितः -ता -तं, पिण्डितः -ता -तं,
पिण्डीकृतः -ता -तं, पिण्डीभूतः -ता -तं, एकौघभूतः -ता -तं, पुञ्जितः -ता
-तं, पूगीकृतः -ता -तं, सङ्कलितः -ता -तं, सङ्ग्रहः -डा -डं, पुञ्जिष्ठः -ष्ठा
-ष्ठं, एकपिण्डीभूतः -ता -तं, एकत्रीभूतः -ता -तं, समूहः -डा -डं, पर्यस्तः
-स्ता -स्तं; 'heaped with flowers,' कुसुमचितः -ता -तं.
HEAPER, *s.* राशिकर्त्ता *m.* (त्रै), पिण्डकर्त्ता *m.*, सञ्चयकारी *m.* (नं).
HEAPY, *a.* पिण्डी -पिडनी -पिड (नं), निचयी -यिनी -यि (नं), उत्करीयः -या -यं.
To HEAR, *v. a. and n.* श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं), उपश्रु, समुपश्रु, अनुश्रु,
परिश्रु, आकर्णं (c. 10. -कर्णयति -यितुं), निश्राम् (c. 10. -श्रामयति -यितुं),
c. 1. -श्राम्यति -श्रामितुं), विनिश्राम, सन्निश्राम, श्रवणेन्द्रियेण or कर्णद्वारेण
उपलभ (c. 1. -लभते -लभ्युं) or बुध् (c. 1. बोधति -धितुं) or गृह्
(c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) श्रवणं कृः 'having heard,' श्रुत्वा, निश्राम्य.
HEARD *p. p.* श्रुतः -ता -तं, आकर्णितः -ता -तं; 'as heard,' यथाश्रुतं.
HEARER, *s.* श्रोता *m.* (तृ), श्रवणकर्त्ता *m.* (त्रै), आकर्णयिता *m.* (तृ).
HEARING, *s.* श्रवणं, श्रुतिः *f.*, आकर्णनं, निश्रामनं, निश्रामनः; 'sense
of hearing,' श्रोत्रं, श्रवणेन्द्रियं; 'out of hearing,' असंश्रवः -वा
-वं, कर्णगोचरः -रा -रं; 'out of the hearing of the master,'
गुरोर असंश्रवे; 'within hearing,' कर्णगोचरः -रा -रं, कर्णश्रवः -वा -वं.
To HEARKEN, *v. n.* श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं), आकर्णं (c. 10. -कर्णयति
-यितुं), निश्राम् (c. 10. -श्रामयति -यितुं), श्रवणं कृ.
HEARKENER, *s.* श्रोता *m.* (तृ), श्रवणकारी *m.* (नं), निश्रामनकारी *m.*
HEARSAY, *s.* किंवदन्ती, जनश्रुतिः *f.*, जनवादः, जनरवः.
HEARSE, *s.* शववाहनं, शवयानं, प्रेतवहनायै खट्वा, प्रेतवहनसाधनं, कटः.
HEART, *s.* (The seat of life in an animal) हृदयं, हृद् *n.*, हृत्पिण्डं,
रक्ताशयः, अग्रमांसं, बुद्ध्याग्रमांसं, मर्म *n.* (नं), बुद्धः -द्धा -द्धं, वृद्धः,
कनुः *m.*, रिक्तं, भयत् *m.*—(Seat of feeling) चित्तं, चेतस्, हृदयं,
अन्तःकरणं, अन्तःप्रकृतिः *f.*, अन्तरात्मा *m.* (नं), आत्मा *m.*, मनस् *n.*,
अन्तर्भावः, मानसं, स्वान्तं.—(The breast) वक्षस् *n.*, वक्षस्स्थलं,
वक्षःस्थलं.—(Vital part) मर्म *n.* (नं), मर्मस्थानं -स्थलं, हृदयस्थानं
-स्थलं.—(Inner part of any thing) गर्भः, उदरं, अन्तरं or
expressed by अन्तर् prefixed; as, 'the heart of the city,'
अन्तर्नगरं.—(Courage, spirit) वीर्यं, शौर्यं, तेजस्, सङ्घं, वीर्यं.
—(Affection) स्नेहः, प्रणयः, हर्षि, भावः, रागः; 'my heart beats,'
स्पन्दते or कम्पते हृदयं मे; 'it goes to my heart,' मर्मं भिनन्ति
or स्पृशति; 'to take heart,' आश्रयस् (c. 2. -श्रयति -तुं), समाश्रयः

'to learn by heart,' अभ्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), रूपं कृः
 'learnt by heart,' कथलब्धः -स्था-स्थं, अभ्यस्तः -स्ता-स्तं; 'learn-
 ing by heart,' रूपं; 'to be out of heart,' दीनमनस्कः -स्का-स्कं
 भूः; 'pure in heart,' निर्मलान्तःकरणः -शा-शं; 'with all one's
 heart,' कामं, प्रकामं; 'heart's desire,' मनोवाञ्छितं; 'from
 the heart,' अन्तःकरणेन; 'heart-searching,' चित्रज्ञः -ज्ञा-ज्ञं.
HEART-ACHE, s. हृदयव्याध्या, हृदयवेदना, चित्रवेदना, अन्तःकरणवेदना.
 मनोदुःखं, मनःपीडा, हृदयशूल्यं, मानसी व्याध्या.
HEART-APPALLING, a. मर्मभेदी -दिनी -दि (न्), चित्रशङ्काजनकः -का -कं.
HEART-BREAKING, a. हृदयभेदी -दिनी -दि (न्), मर्मभिद् *m. f. n.*,
 हृदयाविद् *m. f. n.* (घ्), मर्मस्पर्क *m. f. n.* (ञ्).
HEART-BROKEN, p. p. भिन्नहृदयः -या -यं, चित्रहृदयः -या -यं.
HEART-BURN, s. तीक्ष्णाग्निः *m.*, आग्निपिंसं, हृदयवेदना, हृद्रोगः.
HEART-DEAR, a. हृदयप्रियः -या -यं, हृद्यः -द्या -द्यं, हृदयप्रमः -मा -मं.
HEART-EASE, s. हृदयमुखं, मनःमुखं, हृदयशान्तिः *f.*, हृत्मुखं, मनोनिर्वृत्तिः *f.*,
 चित्रनिर्वृत्तिः *f.*, मनोविश्रान्तिः *f.*, हृदयस्वस्थ्यं.
HEART-EASING, a. हृदयसुखजनकः -का -कं, मनःशान्तिकरः -री -रं.
HEART-ENIT, a. हृत्ततः -ता -तं, हृदयजातः -ता तं, चित्रभयः -या -यं.
HEART-FENDING, a. मर्मभेदी -दिनी -दि (न्), मर्मभेदी &c., हृदयभेदी &c.,
 हृदयभिद् *m. f. n.*, हृदयाविद् *m. f. n.* (घ्), मर्मस्पर्क *m. f. n.* (ञ्).
 मर्मपीडाकरः -री -रं, चित्रपीडाजनकः -का -कं, चित्राद्वेगजनकः -का
 -कं, मनोदुःखकारी -रिणी -रि (न्).
HEART-ROBBING, a. मनोहरः -रा -रं, मनोहारी -रिणी -रि (न्), चित्र-
 हारी &c., चित्रापहारी &c., चित्रहृत *m. f. n.*, हृदयघात्री -हिणी -हि (न्);
HEART-SICK, a. आतुरचित्रः -ज्ञा -ज्ञं, उद्विग्नमनः -ना -नः (स्), विमनाः &c.
HEART'S EASE, s. चित्रनिर्वृत्तिः *f.*, चित्रशान्तिः *f.*, चित्रशुद्धिः *f.*, चित्रशुद्धिः *f.*,
HEART-SORN, s. मनोव्याध्या, मनःपीडा, हृदयवेदना, मनोदुःखं.
HEART-STRINGS, s. हृदयध्वनिः *m.*, हृदयध्वनिः *m.*, हृदयध्वनिः *m.*,
HEART-STUCK, a. हृत्ततः -ता -तं, हृदयजातः -ता तं, चित्रभयः -या -यं.
HEART-SUCKLING, a. चित्रशोभकारी -रिणी -रि (न्), हृदयकम्पकारी &c.
HEART-SUCKLING, s. अक्षतहृदयः -या -यं, अभिन्नहृदयः -या -यं, अविकल-
 चित्रः -ज्ञा -ज्ञं.
HEART-WOUNDED, a. अक्षतहृदयः -या -यं, अभिन्नहृदयः -या -यं, अभिन्नमर्मो -म्यो
 -म्ये (न्), पिष्टमर्मः -म्ये -म्ये, चित्रहृदयः -या -यं.
HEART-WOUNDED, a. मर्मभेदी -दिनी -दि (न्), हृदयभेदी &c., हृदयाविद्
m. f. n. (घ्).
TO HEARTEN, c. a. आश्चस् (c. 10. -आश्चयति -यितुं), तेजः or विश्वासं
 or आशां कृ or दा or वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं).
HEARTH, s. अग्निकुण्डं, वितानं, चुम्निः *f.* -ज्ञी, अश्मनं, अतिका,
 उपचायः, पथः.
HEARTILY, adv. कामं, प्रकामं, कामतः, सद्यःकरणेन, सद्यःभावेन, चित्र-
 मनोपेक्ष, सन्तुष्टचेतसा, इच्छातः, स्वेच्छातः, निर्व्यथीकं, निष्कषटं.—
 (With vigour) सवीर्यं, हृष्टपुष्टवत्.
HEARTINESS, s. (Sincerity) सारल्यं, सरलता, सत्यशीलता, अमाया,
 सकापव्यं, चित्रनिर्मलता.—(Vigour, strength) तेजस् *n.*, सख्यं,
 वीर्यं, पौरुषं, सारता.
HEARTLESS, a. (Spiritless, without vigour) निस्तेजाः -जाः -जः (स्),
 निर्वीरः -रा -रं, निर्वीर्यः -र्यो -र्यं, निःसखः -खा -खं, भीरुहृदयः -या
 -यं, शीघ्रहृदयः -या -यं.—(Hard-hearted) कठिनहृदयः -या -यं,
 निर्दयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, निष्करुणः -शा -शं.
HEARTLESSLY, adv. (In a spiritless manner) निर्वीर्यं, निर्वीरवत्.

- सखं विना, ज्ञीववत्, भीरुहृदयेन.—(In a cruel manner) निर्दयं, निष्करुणं, हृदयकाठिन्यात्.
- HEARTLESSNESS, *s.* (Want of spirit) निर्वीर्यं, वीर्यहीनता, तेजोहीनता, अवीर्यं, हृदयभीरुता, ज्ञीवता.—(Cruelty) दयाहीनता, हृदयकाठिन्यं, निष्करुणता, कृपाराहित्यं.
- HEARTY, *a.* (Sincere) सरलः -ला -लं, निर्मलचित्तः -ज्ञा -ज्ञं, सत्यशीलः -ला -लं, मायाहीनः -ना -नं, निष्कपटः -ठा -ठं, निर्व्यलीकः -का -कं, —(Vigorous, in full health) वीर्यवान् -वती -वत् (तु), तेजोवान् &c., हृष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्थः -स्था -स्थं, कृत्यः -त्या -त्वं, सवीर्यः -पा -पं.
- HEAT, *s.* घर्मेः, तापः, अभितापः, उपतापः, उन्नापः, सन्नापः, आतपः, दाहः, उष्णता, औष्ण्यं, उष्णः, उष्मा *m.* (न), औष्म्यं, निदाघः, चण्डता, तिग्मता, तिग्मं, तेजस्यं, अग्निः *m.*, अग्निशिरता, यीष्मः, इष्टं, तीक्ष्णं, खरं.—(Hot weather) यीष्मः, निदाघः, घर्मेः.—(Ardour, vehemence) उन्नापः, उच्चण्डता, प्रचण्डता, उग्रता, अग्रता, तीक्ष्णता, तेजस्यं, उष्मः.—(Anger) चण्डता, तिग्मता, संरम्भः, मदः, उष्मः, क्रोधः, उग्रता.—(Course at a race) चर्ष्या.—(Flush on the face) कपोलरागः.—(Heat of youth) यौवनदर्पः, यौवनमदः.—(As of a bitch, &c.) मदः.—(Morbid heat) स्पृशः, तापकः; 'it emits heat,' उष्मायते.
- To HEAT, *v. a.* तप् (c. 10. तापयति -यितुं, c. 1. तपति, तप्), उन्नप, प्रतप, सन्नप, उष्णीकृ, दीप (c. 10. दीपयति -यितुं), ज्वल (c. 10. ज्वलयति -यितुं), सन्नुष् (c. 10. -धुस्यति -यितुं), स्विद् (c. 10. स्वेदयति -यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं).
- HEATED, *p. p.* तप्तः -प्ता -प्तं, सन्तप्तः -प्ता -प्तं, उपतप्तः -प्ता -प्तं, उन्नप्तः -प्ता -प्तं, तापी -पिनी -पि (न), तापितः -ता -तं, दीप्तः -प्ता -प्तं, जाततापः -पा -पं, स्वेदितः -ता -तं.
- HEATER, *s.* जलादितापनायं तप्तलोहपिण्डः.
- HEATH, *s.* (Plant) जङ्गलरुहः क्षुद्रौषधिभेदः.—(Wild ground) जङ्गलभूमिः *f.*—(Common ground) सद्यसामान्यभूमिः *f.*
- HEATH-CKOCK, *s.* जङ्गलदेशमेवी कुकुटभेदः.
- HEATHEN, *s.* देवतार्चकः, देवार्चकः, देवताभ्यर्चकः, देवपूजकः, देवप्रतिमापूजकः, देवतोपासकः, देवतासेवकः, प्रतिमापूजकः, प्रतिमासेवकः.
- HEATHEN, *a.* देवार्चकसङ्घन्वी -न्विनी -न्वि (न), प्रतिमापूजकसङ्घन्वी &c.
- HEATHENISH, *a.* देवार्चकयोग्यः -ग्या -ग्यं, देवार्चकव्यवहारः -रा -रं, देवार्चकधर्मा -र्मा -र्मं (न), प्रतिमापूजकयोग्यः -ग्या -ग्यं, देवार्चकाचारः -रा -रं.—(Barbarous) क्रूराचारः -रा -रं, दुराचारः -रा -रं.
- HEATHENISM, *s.* देवार्चो -र्चनं, देवतार्चनं -ना, देवताभ्यर्चो -र्चनं, प्रतिमापूजा, देवपूजा, देवार्चकाचारत्वं.
- HEATHIN, *a.* जङ्गलः -ला -लं, जाङ्गलः -ली -लं, जङ्गलवृक्षावृतः -ता -तं.
- HEATING, *s.* तापनं, तपनं, सन्नापनं, उष्णीकरणं, दीपनं, घर्मेकरणं.
- HEATING, *a.* तापकः -का -कं, तापनः -नी -नं, दीपनः -ना -नं.
- To HEAVE, *v. a.* (Lift, raise) उद्भुल (c. 10. -तोलयति -यितुं), उड् (c. 1. -हरति -हर्षुं), उन्नम (c. 10. -नमयति -यितुं), उग्या in caus. (-पापयति -यितुं, *pt.* स्या), उन्नी (c. 1. -नयति -नेतुं), उन्नम (c. 1. -यन्नति -यन्तुं), उच्छि (c. 1. -लुयति -यितुं, *rt.* छि), उन्नीकृ.
- To HEAVE, *v. n.* (Palpitate) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), कम्प (c. 1. कम्पते -म्पितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं).—(Swell gently) लुड (c. 6. लुडति -डितुं), प्रलुड, उन्नप (c. 1. -सर्पति -सर्पुं).—(Pant) कृच्छ्रेण श्वासप्रश्वासं कृ, उन्नम कृ; 'to heave a sigh,' दीर्घं निःश्वासं (c. 2. -श्वासति -तुं), दीर्घनिश्वासं कृ or त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्); 'heaving a sigh,' दीर्घं निःश्वासं.
- HEAVE, *s.* उन्नोलनं, उन्नरणं, उन्नमनं, उन्नयः -यनं, उत्क्षेपः, उन्नारः.

- HEAVEN, *s.* (Region of the blessed) स्वर्गः, खर indecl., खलीकः, पुण्यलोकः, सुरलोकः, देवलोकः, त्रिदिवः -वं, दिवं, द्यौः *f.* (दिव्), द्यौः *f.* (द्यौ), नाकः, देवनाकायः, देवालयः, सुरवर्त्म *n.* (न), सुरपथं, शाश्वतं, सौरिकः, त्रिपिष्टपं, शक्रभवनं, सुखाधारः, सुखदं, त्रिदशालयः, त्रिदशावासः, अकुलधिष्यं; 'the heaven of Vishnu,' वैकुण्ठं.—(The sky) आकाशः, गगणं, नभस् *n.*, व्योम *n.* (न), खं, अनारीक्षं, अक्षरं, दिग्नरं, तारापथः, नेत्रवर्त्म *n.* (न), ज्योतिश्चक्रं, ज्योतिषचक्रं; 'heaven and earth,' छावापृथिव्यौ *f. du.*, छावाभूम्यौ *f. du.*, दिवस्पृथिव्यौ *f. du.*, आकाशपृथिव्यौ *f. du.*, द्यौभूम्यौ, स्वर्गमसौ, छावाक्षमे *f. du.*, रोदसी *n. du.* (स्), रोदस्यौ *f. du.*
- HEAVEN-BORN, *a.* दिविजः -जा -जं, स्वर्गजातः -ता -तं, स्वर्गीयजः -जा -जं.
- HEAVENLY, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, स्वर्ग्यः -ग्या -ग्यं, दिव्यः -व्या -व्यं, दिविजः -जा -जं, दिविजः -ष्टा -ष्टं, स्वस्यः -स्या -स्थं, नभःस्यः -स्या -स्थं, नभसीयः -या -यं, अनारीक्षः -क्षी -क्षं, वैहायसः -सी -सं; 'heavenly voice,' वैहायसी वाक्; 'heavenly bodies,' स्वस्यपदायाः *m. pl.*; 'heavenly nymph,' सुराङ्गना, स्वर्वेष्टया.—(Excellent) परमः -मा -मं.
- HEAVENLY, *adv.* दिव्यं, स्वर्गस्वयत्, स्वर्गीयप्रकारेण, दिव्यरूपेण.
- HEAVENWARDS, *s.* स्वर्गं प्रति, स्वर्गाभिमुखं, त्रिदिवं प्रति.
- HEAVILY, *adv.* (With great weight) गौरवेण, सगौरवं, महाभारेण, अतिभारेण, सुभरं, गुरुभारेण.—(Slowly) मन्दं, विलम्बेन, शनैः शनैश्च, विलम्बितं, मान्द्येन.—(Sorrowfully) विपादेन, सविपादं, विषण्णमनसा.—(Vehemently) अति or सु prefixed, भृशं, तीव्रं, तीक्ष्णं; 'heavily laden,' गुरुभारवान् -वती -वत् (तु), अतिभारी -रिणी -रि (न), सुभरः -रा -रं.
- HEAVINESS, *s.* (Ponderousness) गुरुत्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (न), भारवत्त्वं, भारित्वं, भारः.—(Slowness, dulness) मन्दता, मान्द्यं, जडता, जाड्यं, स्थूलता.—(Dejection) विपादः, विषण्णता, अवसादः, दीनता.
- HEAVING, *s.* (Palpitation) स्पन्दनं, कम्पनं, स्फुरणं.—(Swelling, undulation) उत्सर्पः -पणं, प्रलोठनं, लोठनं, लुठनं, लुलितं; 'of a wave,' ऊर्मिप्रलोठनं, ऊर्मिविभ्रमः.
- HEAVING, *part.* (Palpitating) स्पन्दमानः -ना -नं, कम्पमानः -ना -नं, स्फुरन -रन्ती -रत् (तु), स्फुरितः -ता -तं.—(Swelling gently) प्रलोठितः -ता -तं, उत्सर्पी -पिणी -पि (न), उत्सर्पितः -ता -तं, लुलितः -ता -तं, लोलः -ला -लं, लोलमानः -ना -नं.
- HEAVY, *a.* (Ponderous) गुरुः -ध्री -रु, भारी -रिणी -रि (न), भारवान् -वती -वत् (तु), घुरीणः -णा -णं, धीरेयः -यी -यं, उदुरः -रा -रं; 'very heavy,' गरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, गरीयान् -यसी -यः (स्).—(Slow) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्थरः -रा -रं, मन्दगतिः -तिः -ति, विलम्बी -क्षिनी -क्षि (न), विलम्बितः -ता -तं, अलक्षः -सा -सं.—(Dull, stupid) जडः -डा -डं, मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलः -ला -लं, स्थूलधीः -धीः -धि.—(Dejected, sad) विषणः -णा -णं, विपादी -दिनी -दि (न), अवसन्नः -जा -वं, दीनमनस्कः -स्का -स्कं.—(Grievous) गुरुः -ध्री -रु, ज्ञेयी -शिनी -शि (न), दुःखी -क्षिनी -क्षि (न), दुःखकरः -री -रं.—(Vehement) गुरुः -ध्री -रु, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -व्रा -व्रं, उग्रः -या -यं, गाढः -ढा -ढं, अति or सु prefixed; as, 'heavy rain,' अतिवृष्टिः *f.*; 'heavy displeasure,' गुरुकोपः; 'a heavy sea,' वानं, ऊर्मिप्रलोठनं, ऊर्मिविभ्रमः.
- HEAVY-HEADED, *a.* स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मन्दमतिः -तिः -ति, जडधीः -धीः -धि.
- HEAVY-LADEN, *a.* सुभारवान् -वती -वत् (तु), गुरुभारवान् &c., अतिभारी -रिणी -रि (न), सुभरः -रा -रं, सुधुरन्धरः -रा -रं.
- HEBDOMAD, *s.* (Week) सप्ताहं, सप्तदिनं, दिनसप्तकं.
- HEBDOMADAL, *a.* साप्ताहिकः -की -कं, सप्तदिनः -ना -नं.
- To HEBETATE, *v. a.* घनीकृ, स्थूलीकृ, अतीक्ष्णीकृ, धाराहीनं -नां -नं

कृ, तेजो ह (c. 1. हरति, हर्तुं), जडीकृ, मन्दीकृ, मूढीकृ.
 HEBETUDE, *s.* अतीक्षणता, घनता, स्थूलता, धाराहीनता, जडता, जाड्यं, मन्दता, मान्द्यं, आलस्यं.
 HEBRAISM, *s.* यहिदीयभाषानुसारी वाग्व्यापारः.
 HEBRAIST, *s.* यहिदीयभाषाभ्युत्पन्नः, यहिदीयभाषानिपुणः.
 HEBREW, *s.* (The language) यहिदीयभाषा.—(A Jew) यहिदीयः.
 HECATOMB, *s.* एकशतबलिदीनं, शतगोबलिकरणं, शतगोमेधः.
 HECTIC, *a.* ज्वरसूचकः—का-कं, अनर्दाहसूचकः—का-कं, ज्वरी-रिणी-रि (न्), ज्वरितः—ता-तं.
 HECTIC, *s.* (Fever) ज्वरविशेषः, प्रलेपकः.
 HECTOR, *s.* शूरमन्यः, शूरमानी *m.* (न्), पिण्डीशूरः, दम्भी *m.* (न्), कुम्भः, घिटः, भर्त्सनकारी *m.* (न्), कलहकारः, विकृत्य *m.* (न्), आत्मघ्रापी *m.* (न्).
 To HECTOR, *v. n.* भर्त्स्य (c. 10. भर्त्सयति—ते-यितुं), विकृत्य (c. 1. -कृत्यते—नित्यत्), तर्ज् (c. 1. तर्जति—र्जितुं), तिरस्कृ, मुखरीकृ. आत्मानं घ्राय (c. 1. घ्रायते—घितुं).
 HEDGING, *s.* भर्त्सनकरणं, विकृत्या—न्यनं, अहङ्कारोक्तिः *f.*, आहोपुरुषिका, अहमहमिका, शूरमानं, आत्मघ्रापा, गणितवाक्यं.
 HEDGE, *s.* वृत्तिः *f.*, क्षेत्रवृत्तिः *f.*, क्षेत्रप्रान्ततो वृत्तिः *f.*, प्रावृत्तिः *f.*, प्राचीरं, क्षेत्रप्राचीरं, क्षेत्रसीमा, प्राकारः, प्राधरः, आवरणं, आवारः, वारणं—खी, वरणः, धारा, क्षेत्रधारा, अवरोधकं, क्षेत्रावरोधकं, वेष्टनं, क्षेत्रवेष्टनं, मन्त्रवारणं, वेष्टः, आवेष्टकः, स्तम्भकरः, मन्त्रालसः, नेमः, गडः, मोघः, मोघाली.
 To HEDGE, *v. a.* प्राचीरादिना परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते—ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति—यितुं) or आवृ (c. 5. -वृणोति—वरितुं—रीतुं) or परिवृ or अववृष्ट (c. 7. -वृष्टि—रोष्टुं).
 HEDGE-BORN, *a.* अन्यजः—जा-नं, अन्यजातीयः—या-यं, 'नीचजातीयः—या-यं, अधमजातीयः—या-यं, हीनवर्णः—खी-खं.
 HEDGE-HOG, *s.* शन्यः—त्यकः, शन्यकरः, शन्यकी, श्राविद *m.* (घ).
 HEDGE-SPARROW, *s.* कलविकृः—कृकः, कलविकृकः, कलविकृकलः, चटकः.
 HEDGER, *s.* प्राचीरकारी *m.* (न्), क्षेत्रसीमारचकः.
 HEDGING-BILL, *s.* क्षेत्रसीमारचनार्थं दात्रविशेषः.
 To HEED, *v. a.* अवधा (c. 3. -धत्ते—धातुं), मनो धा सावधानः—ना-नं भू, अवहितः—ता-तं भू or अस—(Respect, regard) सेव (c. 1. सेवते—यितुं), निषेध, भज् (c. 1. भजति—ते, भज्), अवेष्य (c. 1. -ईष्यते—ष्टितुं), अपेक्ष, मन (c. 10. मानयति—यितुं), प्रतिमन्, आदृ (c. 6. -दृश्यते—दृष्टुं), अभिनन्द (c. 1. -नन्दति—न्दितुं).
 HEED, *s.* अवधानं—नता, अवहितता, सावधानता, अवेष्या, अपेक्ष्या, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, मनःप्रवेशः, मनोयोगः, अग्रमादः; 'to take heed,' अवधानं कृ, अवधा (c. 3. -धत्ते—धातुं), मनो धा, सावधानः—ना-नं भू; 'take thou heed,' सावधानो भव.
 HEEDFUL, *a.* सावधानः—ना-नं, अवहितः—ता-तं, कृतावधानः—ना-नं, दत्तावधानः—ना-नं, अग्रमन्नः—न्ना-नं, अग्रमादी—दिनी—दि (न्), सचेतनः—ना-नं, अपितचेतनः—ना-नं, समीक्ष्यकारी—रिणी—रि (न्), विमृश्यकारी &c., प्रमादरहितः—ता-तं.
 HEEDFULLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, अवहितं, प्रमादं विना, अग्रमन्नं.
 HEEDFULNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, अवहितत्वं, अग्रमादित्वं.
 HEEDLESS, *a.* अनवधानः—ना-नं, असावधानः—ना-नं, अनवहितः—ता-तं, प्रमन्नः—न्ना-नं, प्रमादी—दिनी—दि (न्), प्रमादवान्—वती—वत् (न्), निरपेक्षः—द्या-खं, असमीक्ष्यकारी—रिणी—रि (न्).
 HEEDLESSLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, अवधानं विना, प्रमादेन, प्रमन्नं, प्रमादं, निरपेक्षं, अनपेक्षया, असमीक्ष्य.
 HEEDLESSNESS, *s.* अनवधानं—नता, असावधानता, प्रमादं, अनपेक्ष्या, अनवेष्ट्या.

HEEL, *s.* पाणिः *m. f.*, पादमूलं, अहिस्कन्धः, कूर्चशिरम् *n.*, गोहिरं, पादस्य पश्चिमो भागः.—(Of a shoe) पादकायाः पश्चाद्भागः, पादकामूलं; 'to be at one's heels,' पाणिं यह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), यस्मै अनुगम (c. 1. -गच्छति—गन्तुं) or पश्चाद् गम; 'to take to one's heels,' पलाय (c. 1. पलायते—यितुं, rt. इ); 'heels upwards,' ऊर्ध्वपादः—दा-दं, ऊर्ध्वचरणः—या-यं, ऊर्ध्वपाणिः—रिणी—रिणी.
 To HEEL, *v. n.* (Fall over on one side) एकपार्श्वे पत (c. 1. पतति—तितुं) or परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते—वर्त्तितुं) or प्रलस्य (c. 1. -लस्यते—लसितुं) or प्रणतः—ता-तं भू or अस.
 To HEEL, *v. a.* (A shoe) पादकामूलं कृ, पादकायाः पश्चाद्भागं कृ.
 HEeled, *p. p.* (Having heels) पाष्णीलः—ला-लं, पाष्णीयुक्तः—क्ता-क्तं.
 HEEL-PIECE, *s.* पादकादेः पश्चाद्भागः, पादकामूलं.
 HEFT, *s.* (Effort) चेष्टा—ष्टितं, विचेष्टितं, उद्योगः, उत्साहः, यत्नः.—(Handle) वारङ्गः, तलः, मुष्टिः *m.*—ष्टी.
 HEIRA, *s.* यावनशाकः, यावनिकशाकः, मसलमानीयशाकः.
 HEIFER, *s.* गोयत्ना, वत्सा; 'of one year old,' एकहायनी, एकान्दा, एकवर्षिका; 'of two years,' द्विहायनी; 'of three years,' त्रिहायणी, त्र्यन्दा; 'of four years,' चतुर्हायणी, चतुरन्दा.
 HEIGH-HO, *interj.* अहो, अहोवत्, अहह, हा, हन, हाहा.
 HEIGHT, *s.* (Elevation) उच्चत्वं—ता, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, उच्चयः, समुच्चयः, उच्छायः, समुच्छायः, उच्छ्रितः *f.*, उत्सेधः, समुत्सेधः, उद्धतिः *f.*, तुङ्गता, उन्नतता, औत्कर्षः, उच्चता, ऊर्ध्वत्वं—ता, उच्चयः, प्रोचता, उन्नाहः.—(High place, hill) उन्नतभूभागः, उच्चस्थानं, पर्वतः, गिरिः *m.*, तुङ्गशेखरः.—(Summit) अग्रं, शिखा, शिखरं, शृङ्ग—(Elevation of rank) कलौत्कर्षः, कलौत्कृष्टता, उच्चपदं, परमपदं, प्रधानता, प्रकृष्टत्वं, श्रेष्ठं—(Ultimate degree) उन्नमावधिः *m.*, परमावधिः *m.*; 'the height of ornament,' श्रेष्ठमध्यं, महाग्रीष्मः; 'in the height of summer,' शीतमध्यं, मध्यग्रीष्मे.
 To HEIGHTEN, *v. a.* (Exalt) उत्कर्षं ऊर्ध्वीकृ, उच्च (c. 1. -नयति—नेतुं), उन्नतिं कृ—(Increase, aggravate) वृध् (c. 10. वर्धयति—यितुं), उपवि (c. 3. -व्यञ्जति—चेष्टुं), अधिकीकृ, अधिकतरं—रा-रं कृ.
 HEIGHTENED, *p. p.* वर्धितं—ता-तं, उपविष्टः—ता-तं, लम्बितः—ता-तं.
 HEINOUS, *a.* घोरः—रा-रं, अघोरः—रा-रं, दारुणः—या-यं, गर्हितः—ता-तं, गर्ह्यः—द्या-खं, पापिष्टः—ष्टा-ष्टं, अतिपातकी—किनी—कि (न्), अतिपापी—पिनी—पि (न्), महापापं &c., अतिदुष्टः—ष्टा-ष्टं, दुष्टतमः—मा-मं, उक्तः—टा-टं; 'a heinous crime,' महापातकं, अतिपातकं, अघोरपातकं.
 HEINOUSLY, *adv.* दारुणं, घोरं, गर्हितं, पापिष्टं, अतिदुष्टं.
 HEINOUSNESS, *s.* घोरता, अघोरता, दारुणता, अतिदुष्टता, पापिष्टत्वं, अतिगर्ह्यता, गर्हितत्वं.
 HEIR, *s.* उत्तराधिकारी *m.* (न्), अधिकारी *m.*, धनाधिकारी *m.* (न्), दायादः, दायादवः, रिक्थी *m.* (न्), रिक्थहारी *m.* (न्), रिक्थभागी *m.* (न्), सूक्थहारी *m.* (न्), सूक्थभागी *m.* (न्), अंशभाक् *m.* (न्), अंशहर्, अंशहारी *m.* (न्), अंशी *m.* (न्), अंशकः.
 To HEIR, *v. a.* अधिकृ, अधिकारी—रिणी—रि भू, दायादो भू.
 HEIR-APPARENT, *s.* युवराजः; 'state of one,' युवराजत्वं.
 HEIRRESS, *s.* उत्तराधिकारिणी, दायादी—दा, धनाधिकारिणी.
 HEIRLESS, *s.* अदायिकः—का-कं, दायादहीनः—ना-नं.
 HEIR-LOOM, *s.* वंशक्रमेण पितृप्राप्तं किञ्चिद् अस्यावरद्रव्यं.
 HEIRSHIP, *s.* उत्तराधिकारिता—त्वं, धनाधिकारिता—त्वं, अधिकारिता.
 HELD, *p. p.* (Grasped, taken in the hand) गृहीतः—ता-तं, धृतः

-ता -तं, ग्रस्तः-स्ता-स्तं, हितः-ता-तं, निहितः-ता-तं; 'held fast,'
सुगृहीतः-ता-तं; 'held in the hand,' हस्तगृहीतः-ता-तं, हस्तधृतः-
ता-तं, हस्तस्यः-स्या-स्यं, हस्तस्थितः-ता-तं, हस्तगतः-ता-तं.—
(Esteemed, considered) स्मृतः-ता-तं, मतः-ता-तं, अभिहितः-ता-
तं; 'is held,' अभिधीयते.—(Detained, stopped) धृतः-ता-तं,
स्तम्भितः-ता-तं.—(Restrained) निवारितः-ता-तं, निरुद्धः-डा-डं.
—(Contained) धारितः-ता-तं, अनर्गतः-ता-तं, परिगृहीतः-ता-तं.
—(Kept, solemnized) सेवितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, चरितः-
ता-तं, आचरितः-ता-तं.—(Held out) प्रसारितः-ता-तं.—(Held
up) उद्धृतः-ता-तं, उद्धतः-ता-तं, उद्यतः-ता-तं, उन्नतः-ता-तं,
उत्थितः-ता-तं, उद्गृहीतः-ता-तं.

HELIOTROPE, *s.* सूर्यकमलं, श्रीहस्तिनी, भूरुखी.

HELL, *s.* नरकः, नारकः, निरयः, अधोलोकः, अधोगतिः *f.*, अधोभुवनं.
पातालं, बलिसन्न *n.* (नं), रसातलं, दुर्गतिः *f.*, प्रमथालयं, नागलोकः.
The following are different hells, बाडवाग्निः *m.*, संहतः,
संहारः, धूमप्रभा, पद्मधूमः, पद्मप्रभा, तामिस्रं, तमःस्थितं, प्रतापनः, तपनः,
महातमप्रभा, तमपापाणकुण्डं, लोहशुक्रः *m.*, सकाकौलः, सम्प्रतापनं,
महारीरवः, रीरवः, पूयदः, अयःपानं, पर्यावर्त्तनं, प्राणरोधः, तमशूर्भिः
m.f., दन्दशूकः, अन्धकूपः, अवीचिः *f.*, अवटविरोधनः, कृमिभोजनं,
कालसूत्रं, धारकर्मः, पुत्र *n.*; 'pains of hell,' यातना, कारणा,
'river of hell,' वैतरणी.

HELL-DOOMED, *a.* नैरयः-यी-यं, नारकी-किणी-कि (नं), नरकगामी-
-मिनी-मि (नं).

HELL-FIRE, *s.* नरकाग्निः *m.*, नारकाग्निः *m.*, नरकानलः, यातना.

HELL-HOUND, *s.* नरककुक्कुरः, नरकश्वा *m.* (नं), नरकीयश्वा *m.*

HELLEBORE, *s.* औषधीयपुष्पभेदः.

HELLENISM, *s.* ग्रीकभाषानुसारी वाग्व्यापारः, ग्रीकपाकः.

HELLISH, *a.* नारकः-की-कं, नारकी-किणी-कि (नं), नरकीयः-या-यं,
नारकीयः-यी-यं, नरकस्थः-स्या-स्यं, नैरयः-यी-यं.

HELLISHLY, *adv.* नरकवामिषत्, पिशाचवत्, राक्षसवत्, नरके यथा
पापिष्ठप्रकारेण

HELLISHNESS, *s.* नारकत्वं, नारकीयत्वं, पापिष्ठत्वं, अतिगर्भता.

HELM, *s.* (Budder) कर्णः, अरिचं, केनिपातः-तकः, पोतरक्षः.—(Hel-
met) शिरस्त्राणं, शीर्षरक्षं, मस्तकरक्षणी.

To HELM, *v. a.* कर्णं धृ (c. 10. धारयति-यितुं) or ग्रहं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं).

HELMET, *s.* शिरस्त्राणं, शिरस्त्रं, शिरस्कं, शीर्षकं, शीर्षस्थं, शीर्षरक्षं,
मस्तकरक्षणी, मस्तकावरणी, खोलकः.

HELMAN, *s.* कर्णधारः, कर्णग्राहः, कर्णिकः, कर्णी *m.* (नं), नाविकः.

HELOT, *s.* दासः, क्रीतदासः, पृथ्व्यालोको दासः.

To HELP, *v. a.* (Assist) उपकृ (c. 8. -करोति-कर्म), उपकारं कृ,
साहाय्यं कृ, सहायत्वं कृ, उपचर (c. 1. -चरति-रितुं), उपग्रहं (c. 9.
-गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुग्रहं, अभिरक्ष (c. 1. रक्षति-रक्षितुं), अनुकूल्यं
कृ, पक्षपातं कृ.—(Further) पुरस्कृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं),
संवृष्ट (c. 10. -वर्धयति-यितुं), प्रवृष्ट, प्रयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं),
वध्यां कृ.—(Forbear, restrain one's self) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-
-वर्त्तितुं), आत्मानं नियम्य, or rather expressed by the fut. pass.
part. with अवश्यं; as, 'I cannot help going,' अवश्यं मया
गन्तव्यं; 'how can I help it,' का गतिः.—(Help a table)
परिविष् or परिविष् (c. 10. -वेषयति-यितुं).

To HELP, *v. n.* साहाय्यं कृ, सहायो भू, उपकारी-रिणी-रि भू or अस्
or साहाय्यकारी भू, अनुकूलः-ला-लं भू or अस्.

HELP, *s.* उपकारः-रिता, उपकृतं, साहाय्यं, सहायत्वं-ता, साहित्यं, उपग्रहः,
अनुग्रहः, आग्रहः, सङ्ग्रहः, उपचारः, अभिरक्षा, अनुकूल्यं, अनुकूलता,
संवर्धनं, अनुपालनं.—(Resource) गतिः *f.*, आश्रयः, शरणं, उपायः;
'a helping hand,' करालक्षनं; 'Help! Help!' चाहि, चाहि,
परिचायध्वं, परिचायध्वं.

HELPED, *p. p.* उपकृतः-ता-तं, कृतोपकारः-रा-रं, कृतसाहाय्यः-व्या-यं.

HELPER, *s.* उपकारी *m.* (नं), उपकर्त्ता *m.* (नं), उपकारकः, साहाय्य-
कारी *m.* (नं), सहकारी *m.*, सहायः, उत्तरसाधकः.

HELPEFUL, *a.* उपकारकः-का-कं, उपकारकारी-रिणी-रि (नं), सोपकारः-
रा-रं, उपयोगी-गिनी-गि (नं), साहाय्यकारी-रिणी-रि (नं).

HELPEFULNESS, *s.* उपकारिता, उपकारकत्वं, उपयोगिता, सोपकारत्वं.

HELPLESS, *a.* निरुपायः-या-यं, उपायहीनः-ना-नं, गतिहीनः-ना-नं,
गन्तुनः-ना-नं, निराश्रयः-या-यं, अपाश्रयः-या-यं, अशरणः-शा-शं,
निरवलक्षः-सा-सं, अनुपकृतः-ता-तं, निःसहायः-या-यं, असहायः-
या-यं, विवशः-शा-शं, विहस्तः-स्ता-स्तं.

HELPLESSLY, *adv.* निरुपाये, निराश्रये, उपायव्यतिरेकेण, उपायं विना.

HELPLESSNESS, *s.* निरुपायत्वं, उपायहीनता, गतिहीनता, निराश्रयत्वं.

HELPMATE, *s.* सहकारी *m.* (नं), साहाय्यकारी *m.*, सम्भूयकारी *m.*

HESTER-SKITTER, *adv.* सकुलं, सक्रीडं, साङ्ख्येयं, क्रमेण विना, अक्रमेण.

HEVEL, *s.* परशुदण्डः, दण्डः, वारङ्गः, तलः, मुष्टिः *m.* -ष्टी.

To HEVEL, *v. a.* परशुं दण्डेन युज् (c. 10. योजयति-यितुं).

HEM, *s.* (Of a garment) अञ्चलः, वस्त्राञ्चलः-लं, दशा, वसनदशा,
यस्तिः *m.*, तरी, मादिः *f.*, चीरी, शुक्रं, वसनग्रन्थिः *m.*, वसनप्रान्तः,
वसनान्तः.—(Clearing the throat) उल्कासनं.

To HEM, *v. a.* अञ्चलं (nom. अञ्चलयति-यितुं), अञ्चलं सिव (c. 4. सीवति,
सेवितुं), अञ्चलं कृ.—(Clear the throat) उल्कास् (c. 1. -कासते-मितुं),
उल्कासनं कृ.

To HEM IN, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), परिवृ-
(c. 5. -वृणोति-वरितुं-रितुं), निरुध (c. 7. -रुणाद्धि-रोद्धुं), प्रतिरुध

HEMLED IN, *a.* परिवेष्टितः-ता-तं, परिवृतः-ता-तं, प्रतिरुद्धः-डा-डं
निरुद्धः-डा-डं, प्रतिच्छन्नः-सा-सं, सकुलः-ला-लं.

HEMICIRCLE, *s.* अर्द्धचक्रं, अर्द्धगोलः, अर्द्धार्धः *f.*

HEMIPLEGY, *s.* पक्षाघातः, अर्द्धाङ्गघातः, अर्द्धाङ्गवायुः *m.*

HEMISPHERE, *s.* अर्द्धगोलः, अर्द्धमण्डलं, भूगोलस्य अर्द्धभागः, अर्द्धभुवनं.

HEMISPHERICAL, *a.* अर्द्धगोलाकारः-रा-रं, अर्द्धमण्डली-लिनी-लि (नं).

HEMISTICH, *s.* अर्द्धश्लोकः, श्लोकाद्धं, अर्द्धपद्यं.

HEMLOCK, *s.* पृथ्व्याकाले प्रसिद्धो विषविधाने प्रयुक्तः तीक्ष्णपिथभेदः.

HEMORRHAGE, HEMORRHAGY, *s.* रक्तस्रावः, रूधिरस्रावः, रक्तातीसारः,
अमृक्प्रायः, रक्तधारणं.

HEMORRHOIDS, *s.* अर्शस् *n.*, अर्शं, अर्शरोगः, गुदाकुलः, गुदकोलः, गुदरोगः.

HEMP, *s.* शलं, भङ्गा, मातुलानी, इन्द्राशनः, अजया, मत्कुणारिः *m.*

HEMPEN, *a.* शालः-शी-शं, भाङ्गीनः-ना-नं, शलमयः-यी-यं, शलसूत्रमयः-
यी-यं; 'a hempen cord,' शलसूत्रं.

HEMP-FIELD, *s.* भङ्गा, भाङ्गीनक्षेत्रं, शलक्षेत्रं, भङ्गाक्षेत्रं.

HEMP-SEED, *s.* शलबीजं, भाङ्गीनबीजं, पक्षिखाद्यं सुद्रवीजं.

HEN, *s.* कुक्कुटी, कुक्कुटवधूः *f.*, पक्षिणी, ग्राम्यकुक्कुटी.

HEN-COOP, *s.* ग्राम्यकुक्कुटादिरक्षणायं पिन्नरं or चीतंसः, कुक्कुटपालिका,
कुक्कुटपिन्नरं.

HEN-HEARTED, *a.* भीरुहृदयः-या-यं, कुक्कुटीव भयशीलः-ला-लं.

HEN-HOUSE, *s.* कुक्कुटपालिका, कुक्कुटगृहं, कुक्कुटागारं.

HEN-PECKED, *a.* स्त्रीजितः-ता-तं, स्त्रीवशः-शा-शं, स्त्रीवशवर्ती-र्त्तिनी

-हि (न्), दयिताधीनः-ना-नं, स्त्रीविधेयः-या-यं, भार्याधिकः, काकरुकः, कावरुकः-की-कं.

HEN-ROOST, *s.* कुक्कुटालयः, कुक्कुटनिलयः, कुक्कुटनिवासस्थानं.

HENCE, *adv.* (From this place) इतस्; 'begone hence!' अवेहि, अपसर, दूरम् अपसर.—(From this time) अद्यारभ्य, अतःपरं, एतत्कालादारभ्य, अत ऊर्ध्व.—(From this cause) तस्मात्, अतस्, अस्मात्, अतएव, अमुतस्.—(For this reason) अतःकारणात्, अनेन हेतुना, तस्य हेतोः.—(In another place) अन्यतस्, अन्यत्र, अपरतस्, इतरतस्.

HENCEFORTH, HENCEFORWARD, *adv.* अद्य प्रभृति, अद्यारभ्य, अद्यावधि, अधुनारभ्य, एतत्कालादारभ्य, एतद्दिनादारभ्य, अतःपरं, अतःप्रभृति, इतःपरं.

HEPTAGON, *s.* सप्ताश्र-सी, सप्तकोणः-यं, सप्तभुजः, सप्तकोणा मूर्तिः.

HEPTAGONAL, *a.* सप्ताश्रः-सा-श्रं, सप्तकोणः-शा-यं, सप्तभुजः-जा-जं.

HER, *pron.* तां acc. c. f. (तद्), इमां acc. c. f. (इद्); 'of her,' तस्याः, अस्याः; as, 'her house,' तस्या गृहं; 'her own,' expressed by स्व; as, 'her own house,' स्वगृहं.

HERALD, *s.* वन्दी *m.* (न्), राजदूतः, सन्दिष्टार्थः, राजसन्देशहरः, राजवाक्ताहरः, अग्रसरः-री *m.* (न्), अग्रगामी *m.* (न्), राजघटकः.

HERALDICK, *a.* वंशावलीमूचकः-का-कं, कुलीनपदचिह्नविषयः-या-यं.

HERALDRY, *s.* कुलीनपदचिह्नविषया विद्या, वंशावलीविषयका विद्या.

HERB, *s.* ओषधिः-धी *f.*, शाकः, तृणं, लता, हरितकं, अर्धः, कन्दः.

HERBACEOUS, *a.* (Relating to herbs) शाकतृणादिविषयः-या-यं, तृणसः-सा-सं.—(Eating herbs) शाकतृणादिभोजी-जिनी-जि (न्).

HERBAGE, *s.* तृणं, घासः, यवसः, गवादनं, गवादिखाद्यं, क्षेत्रियं.

HERBAL, *s.* शुष्कौषधिपुस्तकं, शुष्कतृणादिपुस्तकं, वृक्षतृणादिविवरणपुस्तकं, शुष्कतृणादिविषयो ग्रन्थः, वृक्षायुर्वेदः.

HERBALIST, *s.* शाकतृणादिविषयशास्त्रज्ञः, ओषधितृणादिनामगुणादितत्त्वज्ञः, शुष्कौषधिसङ्ग्रहकः, वृक्षायुर्वेदज्ञः.

HERBARIUM, *s.* शुष्कौषधिपुस्तकं, शुष्कौषधिसङ्ग्रहः, शुष्कौषधयः *f. pl.*

To HERBALIZE, *v. n.* शुष्कौषधिसङ्ग्रहं कृ, ओषधितृणाद्यन्वेषणाय भ्रमणं कृ

HERBELLE, *s.* ओषधिकः, द्रुष्टौषधिः *f.*, द्रुढलता.

HERBESCENT, *a.* ओषधिरूपेण रोही-हिणी-हि (न्), ओषधितृणादिमध्ये जातः-ता-तं.

HERBID, *a.* तृणाद्यावृतः-ता-तं, तृणादिविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

HERBOES, *a.* तृणादिमयः-यी-यं, ओषधिशकादिमयः-यी-यं.

HERB-WOMAN, *s.* शाकादिविक्रेत्री स्त्री, शाकादिविक्रयिणी.

HERBY, *a.* शाकतृणादिसंगुणः-शा-शं, शाकादिगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

HERCULEAN, *a.* अत्यन्तबलवान्-वती-वत् (त्), अतिशक्तिमान्-मती-मत् (त्), अतिप्रबलः-ला-लं, अतिवृहन्-हती-हत् (त्), अतिदुष्करः-री-रं.

HERD, *s.* (Collection of animals) यूषं, गणः, सङ्घः, सङ्घातः, समूहः, कुलं, वृन्दं, व्रजः, संहतिः *f.*, कदम्बकं, ओषः, निवहः, समुदायः, समुदयः, समाहारः, निकरः, समवायः, सचयः, सार्थः, विसरः, वारः, निकायः, निकुरुषं-सकं, समजः, सन्तोहः; 'herd of cattle,' पशुगणः, गोकुलं, गोवृन्दं, गव्या, गोत्रा, पाशवं; 'herd of swine,' शृकरगणः, शृकरनिवहः, पराहव्रजः; 'a herd of elephants,' हास्तिकं; 'a herd of calves,' वात्सकं; 'of oxen,' औषकं, उरुणां संहतिः; 'of milch cows,' धेनुकं, 'rich in herds of cattle,' गोमान्-मती-मत् (त्), गोमी-मिनी-मि (न्).—(Company of men) जनसमूहः, पुरुषगणः.

To HERD, *v. n.* पशुयूषवद् एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), यूषज्ञः सङ्गम् (c. 1.-गच्छति-गन्तुं) or समागम् or समे (c. 2. समैति-तुं, *vt.* इ), एकभी, एकत्र भू, एकौषीभू, समूहीभू, सङ्कुलीभू.

HERDSMAN, *s.* गोपालः, पशुपालः, गोरक्षः-क्षकः, पशुरक्षी *m.* (न्),

गोचारकः, यूषपतिः *m.*, गोपः, गोसंरक्षः; 'his business,' पाशुपाल्यं, पशुपालनं, पशुरक्षणं; 'herdsman's wife,' गोपी.

HERE, *adv.* (In this place) अत्र, इह, इहस्याने, अस्मिन् देशे.—(In this world) इह, इहलोके, इहकाले; 'in this world and the next,' इहामुत्र; 'on this occasion,' इहसमये; 'here am I,' सो-हं, एपो-स्मि; 'here we are,' इमे स्मः; 'here and there,' इतस्ततस्, इतश्चेतस्, प्रतिदेशं.

HEREABOUTS, *adv.* अत्र, इह, इहसमीपे, इहस्थानसमीपे, अत्रोपान्ते, अत्रान्तिके, इहस्थानोपान्ते.

HEREAFTER, *adv.* अतःपरं, अत ऊर्ध्वं, ततः परं, इतःपरं, परं, परम्, परतस्, अपरं, अनन्तरं, एतदनन्तरं, तदनन्तरं, परस्तात्, पश्चात्, तत्पश्चात्, एतत्पश्चात्, उत्तरतस्, उत्तरत्र, परकाले, अपरकाले, अतस्, ततस्, पुरा; 'in the next world,' परत्र, समुत्र, प्रेत्य, परलोके; 'in the sequel,' अग्रे.

HEREAFTER, *s.* परकालः, अपरकालः, उत्तरकालः, भविष्यत्कालः, भाविकालः, आगामिकालः.

HEREAT, *adv.* अतस्, ततस्, तदनन्तरं, अत्रान्तरे.

HEREBY, *adv.* तेन, एतेन, तद्वारा, तद्वारेण, तस्मात्.

HEREDITAMENT, *s.* दायः, धैतृकं रिकथं, गोत्ररिकथं, अधिकारः.

HEREDITARILY, *adv.* पारम्पर्येण, क्रमागमेन, वंशक्रमेण, परम्परतस्, परम्परं.

HEREDITARY, *a.* परम्परीयः-शा-शं, पारम्परीयः-या-यं, परम्परः-रा-रं.

परम्परागतः-ता-तं, क्रमागतः-ता-तं, क्रमापातः-ता-तं, धैतृकः-की-कं, कौलिकः-की-कं, कुलजः-जा-जं, परम्परप्राप्तः-प्ता-प्तं.—(As

disease) सञ्चारी-रिणी-रि (न्), शुक्रशोणितद्वारेणानुप्रविशन्-शनी-शत (त्); 'hereditary estate,' धैतृकभूमिः *f.*, वंशभोक्तृ; 'hereditary succession,' क्रमागतत्वं; 'hereditary servant,' मूलभूतः.

HEREFROM, *adv.* अतस् अतःकारणात्, तस्मात्, अस्म्य हेतोः.

HERIN, *adv.* अत्र, इह, इहविषये अस्मिन् विषये, अस्मिन् अर्थे.

HERIN, *adv.* अत्रोपान्ते, अत्रोपरि, अत्रान्तरे.

HERSARCH, *s.* विधर्मनायकः, धर्मपतिः *m.*, स्वधर्मपरित्यागं कारयित्वा परधर्मावलम्बनं कारयति यो जनः, धर्मत्यागप्रवर्तकः.

HERS, *s.* विधर्मः, वैधर्म्यं, उपधर्मः, विधर्मसेया, अपयः, विषयः, अपयगमनं, मिथ्यादृष्टिः, कदृष्टिः *f.*, स्वधर्मपरित्यागपूर्वकं परधर्मावलम्बनं or परधर्माश्रयः or परमतग्रहणं or मतान्तरप्रवेशः, नास्तिक्यं, नास्तिकता, देवनिन्दा, असत्तास्त्रानुशातं.

HERETIC, *s.* पापशङ्कः-शङ्क-शङ्की *m.* (न्), अपयगामी *m.* (न्), अपयवर्त्ती *m.* (न्), विधर्मसेवी *m.* (न्), उपधर्मसेवी *m.*, उपधर्मः, विधर्म्यावलम्बी *m.* (न्), परधर्मावलम्बी *m.*, अधर्मभट्टः, स्वधर्मच्युतः, मतान्तरावलम्बी *m.*, नास्तिकः, देवनिन्दकः, वृष्णिः *m.*

HERETICAL, *a.* वैधर्मिकः-की-कं, पापशङ्कधर्मा-ध्मी-ध्मं (न्), अपयगामी-मिनी-मि (न्), विषयगामी &c., अपयवर्त्ती-वर्त्तीनी-वर्त्ती (न्), धर्मविरुद्धः-द्धा-द्धं.

HERETICALLY, *adv.* पापशङ्कवत्, नास्तिकवत्, धर्मविरुद्धं, देवनिन्दकवत्.

HERETOFORE, *adv.* पूर्वं, पूर्वे, पूर्वकाले, प्राक्काले, पूर्वतस्, पुरा, प्राक्, भूतकाले, अतीतकाले, गतकाले, वहीमानकालात् पूर्वं, इहसमयात् पूर्वं, इतःप्राक्.

HEREUPON, *adv.* अतस्, ततस्, अत्रोपरि, तत्रोपरि, अत्रान्तरे.

HEREWITH, *adv.* अनेन सह, एतेन सह, तेन सह, एतत्सहितं, एतेन समं.

HERIOT, *s.* भूस्वामिने देयो दण्डः or शुल्कविशेषः.

HERIOTABLE, *a.* पृथ्वीशुल्काधीनः-ना-नं.

HERITABLE, *a.* पितृप्राप्यः-प्या-प्यं, औद्धारिकः-की-कं, दाययोग्यः-ग्या-ग्यं.

HERITAGE, *s.* धैतृकधनं, धैतृकं रिकथं, अधिकारः, धैतृकाधिकारः, दायः,

दायत्वं, गोचरिक्यं, पैतृकं, औडारिकं.

HERMAPHRODITE, *s.* पयडः, शयडः, पयडः, क्रीयः, जडेन पुरुषो-डेन स्त्री.

HERMETICAL, *a.* रसायनीयः-या-यं, रसायनजः-जा-जं.

HERMETICALLY, *adv.* रसायनानुसारी, रसायनरीत्यनुसारेण.—(Closely)

सुदृढं, अतिदृढं, सुगढं.

HERMIT, *s.* अरख्यवासी *m.* (नं), वनवासी *m.* (नं), वनस्थायी *m.* (नं), वनस्थः, वानप्रस्थः, योगी *m.* (नं), यती *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं), मुनिः *m.*, सन्नामी *m.* (नं), यतिः *m.*, वैखानसः, वनी *m.* (नं), उदासीनः, संसारत्यागी *m.* (नं), लोकत्यागी *m.*

HERMITAGE, *s.* आश्रमः, मुनिवासः, मुनिस्थानं, अरख्यवासः, पर्योशाला.

HERNIA, *s.* अन्तर्वृद्धिः *f.*, अन्तर्वृद्धिरोगः; 'umbilical hernia,' नाभि-वर्द्धनः, नाभिगुडकः, नाभिगोलकः.

HERO, *s.* वीरः, शूरः, विक्रान्तः, महावीरः, प्रवीरः, दृढायुधः, युद्धवीरः, भटः, सुभटः, महौजः *m.* (स्), सौजसिकः, अतिरथः, रथी *m.* (नं), रथारोही *m.* (नं), युयुत्सुः *m.*, प्रयुत्सुः *m.*, शौटीरः, गखीरः, जेता *m.* (नं), दमनः, चारभटः, वागरः, पत्तिः *m.*, त्यागी *m.* (नं), जजः.—(Of a drama, &c.) नायकः.

HEROIC, HEROICAL, *a.* वीर्यवान्-वती-वत् (नं), महावीर्यः-र्या-र्यं, वीरः-रा-रं, शूरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, विक्रान्तः-न्ता-न्तं, पराक्रान्तः-न्ता-न्तं, शौर्यवान्-वती-वत् (नं), शूरयोग्यः-ग्या-ग्यं, धामवान् &c, साहसिकः-की-कं; 'heroic poem,' वीरचरित्रविषयं काव्यं.

HEROICALLY, *adv.* शूरवत्, वीरवत्, सवीर्यं, महावीर्येण, शौर्येण सशौर्यं, सपराक्रमं, सविक्रमं.

HEROINE, *s.* वीरा, शूरा, विक्रान्ता स्त्री, पराक्रान्ता स्त्री, वीर्यवती.—(Of a poem, &c.) नायिका, दिव्यादिद्या.

HEROISM, *s.* वीर्यं, शौर्यं, वीरत्वं, सुवीर्यं, शूरत्वं-ता, प्रवीरत्वं, विक्रमः, सुविक्रमः, पराक्रमः, वीर्यधत्वं, धाम *n.* (नं), वीरश्रीः *f.*, शौटीर्यं, शूटीर्यं, प्राधानिकं, प्राधान्यं, पौरुषं, माहसं, रणोत्साहः, जजौजस् *m.*, उत्साहवर्धनः, वीरः.

HERON, *s.* क्रीचः, ककः, कङ्कपक्षी *m.* (नं), वकः, दीर्घपाद *m.*, आमि-पप्रियः, लोहपुष्पः, मन्महारो *m.* (नं), प्रयोपयः.

HERRING, *s.* हेरिङ्गनामा समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HES, *pron.* तस्याः *gen. c.* (तद्), सस्याः *gen. c.* (इदं), तदीयः-या-यं, or expressed by स्व in comp.

HERSELF, *pron.* सा रप्ता.

HESTANCY, *s.* सन्देहः, संशयः, विकल्पः, शङ्का, आशङ्का, चिन्तास्थैर्यं, चलचिन्ता.

To HESITATE, *v. n.* विकृप् (c. 1. -कल्पते-त्यितुं, c. 10. -कल्पयति-यितुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), अभिशङ्क, आशङ्क, विशङ्क, परिशङ्क, विलस (c. 1. -लसते-ङितुं), विचर (c. 10. -चारयति-यितुं), मनसा दोल (nom. दोलायते-यितुं) or आन्दोल (आन्दोलयति-यितुं), चिर (nom. चिरायति-ते, चिरयति-यितुं), सन्देहं कृ.

HESTATION, *s.* विकल्पः, शङ्का, सन्देहः, संशयः, आशङ्का, विकल्पितं, विचारणं, वितर्कः, चिन्ता, विज्ञयः, द्वैधं, विचिकित्सा.—(In speaking) स्वरभेदः, स्वरभङ्गः, वाक्यखलनं, खलङ्कार्यं, गहदवाक् *f.*, गहदपदं, सम्पद्यवचनं; 'having a hesitation in the speech,' खलितवाक् *m. f. n.* (च्), खलितवाक्यः-क्या-क्यं, खलङ्कार्यः-क्या-क्यं, भिन्नस्वरः-रा-रं, भग्नस्वरः-रा-रं.

HERETOCLITE, *a.* भिन्नविभक्तिः-क्तिः-क्ति, साधारणनियमवर्हिभूतः-ता-तं विधिनिपातितः-ता-तं, साधारणविधिविपरीतः-ता-तं.

HERETODOX, *a.* विधर्मी-धर्मिणी-धर्मि (नं), वैधर्मिकः-की-कं, धर्मवि-

परीतः-ता-तं, धर्मविरुद्धः-द्धा-द्धं, सञ्ज्ञाविरुद्धः-द्धा-द्धं, सत्यवि-परीतः-ता-तं, भिन्नधर्मी-धर्मी-धर्मि (नं), भिन्नमतः-ता-तं, अज्ञास्त्रीयः-या-यं, अविधः-धी-धं, अपपगानी-मिनी-मि (नं), विपपगानी &c., अपपवर्ती-धर्मिनी-धर्मि (नं), वृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

HERETODOXY, *s.* कुदृष्टिः *f.*, मिथ्यादृष्टिः *f.*, कुपथः, विपथः, अपपथः, कापथः, विधर्मीः, असञ्ज्ञास्त्वं.

HERETOGENEITY, *s.* विजातीयता, जातिभेदः, गुणविभिन्नता, वैवर्त्यं, वैविध्यं.

HERETOGENEOUS, *a.* विजातीयः-या-यं, भिन्नजातीयः-या-यं, विविधः-या-धं, नानाविधः-धा-धं, पृथग्विधः-धा-धं, विविधः-शी-शै.

To HEW, *v. a.* छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), अवच्छिद्, कृत् (c. 6. कृन्नति, कर्त्तितुं), निकृत्, विकृत्, लू (c. 9. लुनति, लवितुं), विशस् (c. 1. -शसति-सितुं); 'to hew in pieces,' खण्डं खण्डं छिद्, खण्डशः कृ or छिद्.

HEWED, *p. p.* छिन्नः-च्चा-च्चं, छिद्यमानः-ना-नं, छिन्नभिन्नः-च्चा-च्चं, अवच्छिन्नः-च्चा-च्चं, विशसितः-ता-तं, खनितः-ता-तं.

HEWER, *s.* छेत्ता *m.* (नृ), छेदी *m.* (नृ), छेदकरः, विशसिता *m.* (नृ), छिद् in comp.; 'hewer of wood,' वनछिद्, काष्ठछिद् *m.*

HEXAGON, *s.* षट्कोणं-शाः, षड्भुजः, षडसं-सी, षट्कोणा मूर्तिः.

HEXAGONAL, *a.* षड्भुजः-जा-जं, षट्कोणः-शा-शं, षडसः-सा-सं.

HEXAMETER, *s.* षट्पदी श्लोकः, षट्पदविशिष्टः श्लोकः.

HEY, *interj.* किं, किमुत, किंस्वित्, ननु, स्मित्, अहो, आहा, हा.

HEYDAY, *interj.* हा, हाहा, आहा, अहो, आ, अहह.

HEYDAY, *s.* (Joy, hilarity) उल्लासता, परिहासः, हासिका, मुदा; 'hey-day of youth,' यौवनप्रौढिः *f.*, अद्यतयौवनं, नवयौवनं.

HIATUS, *s.* विच्छेदः, छेदः, छिद्रं, भेदः, भङ्गः, अन्तरं.

HIBERNAL, *a.* हैमनः-न्ती-न्तं-निकः-की-कं, हैमनः-नी-नं, शीत-कालसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं).

HICCUGH or HICCUP, *s.* हेक्का, हिक्का, प्राणली, आसकाशः, हल्लासः, यमला, गम्भीरा, अनुबन्धी.

To HICCUGH or HICCUP, *v. n.* हिक्क (c. 1. हिक्कति-ते-ङ्कितुं), हेक्कां कृ, हिक्कां कृ.

HID, HIDDEN, *p. p.* गुप्तः-प्ता-प्तं, गूढः-ढा-ढं, निगूढः-ढा-ढं, लुप्तः-त्ता-च्चं, प्रच्छन्नः-च्चा-च्चं, छादितः-ता-तं, अनाहितः-ता-तं, अन्नरितः-ता-तं, अपवारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, निभूतः-ता-तं, स्मृगितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, तिरोहितः-ता-तं, तिरस्कृतः-ता-तं; 'to be hidden,' गुह in pass. (गुह्यते), गुप् in pass. (गुप्यते), तिरस्कृ in pass. (-क्रियते), रहस् (nom. रहायते); 'hidden behind the bushes,' विटपान्नरितः-ता-तं.

To HIDE, *v. a.* गुह (c. 1. गूहति-ते, गूहितुं, गोढुं), निगुह, विनिगुह, छद् (c. 10. छादयति-यितुं), आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, मच्छद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्ते or in des. जुगुप्सते-ङ्कितुं), स्मृग् (c. 10. स्मृगयति-यितुं), अन्नर्था (c. 3. -दधाति-धातुं), तिरोधा, अपिधा, पिधा, उपनिधा, अपवृ (c. 10. -वारयति-यितुं), संवृ, गोपनं कृ, निहु (c. 2. -हुते-हुतुं).

To HIDE, *v. n.* गुप्तः-प्ता-प्तं, अन्नरितः-ता-तं, गुप् in pass. (गुप्यते), तिरस्कृ in pass. (-क्रियते); 'he hides behind the bushes,' विटपान्नरितो भवति.

HIDE, *s.* (Skin of an animal) चर्म *n.* (नं), अजिनं, दृतिः *m.*, कृत्तिः *f.*, त्वक् *f.* (च्), पशुत्वक् *f.*, पशुचर्म *n.* (नं), पशुलोम *n.* (नं).

HIDE-AND-SEEK, *s.* बालानां क्रीडाविशेषो यच्च शक्यते गुप्तशरीरे सति तदन्येषणार्थं बालकण इतस्ततो धापति.

HIDE-BOUND, a. (Niggardly) दृढमुष्टिः -हिः -हि, गाढमुष्टिः -हिः -हि, खल्यव्ययी -यिनी -यि (न्), कृपणः -या -यं. —(Harsh, untractable) कर्कशः -शा -शं, कठिनः -ना -नं, प्रतीपः -पा -पं, अवश्यः -श्या -श्यं.

HIDEOUS, a. करालवदनः -ना -नं, करालमुखः -खी -खं, करालाननः -ना -नं, करालः -ला -लं, उग्रदर्शनः -ना -नं, उग्रमृश्यः -श्या -श्यं, भीमदर्शनः -ना -नं, घोरदर्शनः -ना -नं, घोराकृतिः -तिः -ति, घोररूपः -पी -पं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, कुत्सितः -ता -तं, दुर्दर्शनः -ना -नं, कुरूपः -पी -पं, कदाकारः -रा -रं.

HIDEOUSLY, adv. सकरालवदनं, घोररूपेण, उग्ररूपेण, उग्रं.

HIDEOUSNESS, s. करालता, उग्रता, घोरत्वं, रौद्रता, कुत्सितत्वं.

HIDER, s. गोपनकर्त्ता *m.* (नृ), गोपः -पकः, गोप्ता *m.* (नृ), छादयिता *m.* (नृ).

HIDING, s. गोपनं, गुप्तिः *f.*, सङ्गोपनं, छादनं, प्रच्छादनं, अन्तर्धानं, तिरोधानं, स्थगनं, अपवारणं, अपिधानं, पिधानं.

HIDING-PLACE, s. गुप्तिः *f.*, गुप्तिस्थानं, निभृतस्थानं, गूढस्थानं.

To HIDE, v. n. त्वर (c. 1. त्वरते -रितुं), सन्वर, सत्वरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं), अभिषि. संश्रि.

HIERARCH, s. पुरोहितवर्गाधिपतिः *m.*, आचार्यवर्गाधिपतिः *m.*, पुरोहितगणपतिः *m.*, पुरोहितेश्वरः.

HIERARCHICAL, a. पुरोहिताधिपत्यसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), पुरोहिताधिकारसम्बन्धी &c.

HIERARCHY, s. पुरोहिताधिपत्यं, पुरोहिताधिकारः, आचार्याधिपत्यं, धर्माध्यापकेश्वर्यं.

HIEROGLYPHIC, s. गूढाक्षरं, निगूढाक्षरं, बीजाक्षरं, गूढपणोः, शब्दसूचकं निगूढचिह्नं.

HIEROGLYPHICAL, a. गूढाक्षरसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), गूढाक्षरीयः -या -यं.

HIEROPHANT, s. महापुरोहितः, महापाजकः, महागुरुः *m.*, आचार्यः.

To HIGGLE, v. n. (Chaffer) पणं (c. 1. पणते -णितुं or पणायति -यितुं), पणं कृ. पणोकृ. तुल्यप्रकारेण क्रयविक्रयं कृ. झुट्टुवाणिज्यं कृ. —(Hang back in bargaining) नैतावद् दितामीति क्रयसमये विलस्र (c. 1. -लस्रते -स्रितुं).

HIGGLEDY-PIGGLEDY, adv. सल्लव्यस्तः -स्ता -स्तं, अधरोन्नतः -रा -रं, क्षिप्रविक्षिप्तः -मा -मं, आदिपश्चात्.

HIGGLER, s. झुट्टुवाणिज्यकारी *m.* (न्), झुट्टुवाणिक् *m.* (न्), दरिद्रसार्थवाहः.

HIGH, a. (Lofty) उच्चः -च्चा -च्चं, उन्नतः -ता -तं, उच्छ्रितः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, समुच्छ्रितः -ता -तं, अम्बुच्छ्रितः -ता -तं, सोच्छ्रायः -या -यं, उच्छ्रायी -यिणी -यि (न्), प्रांशुः -शुः -शु, तुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, उन्नतः -ङ्गा -ङ्गं, उदयः -या -यं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -च्चा -च्चं, ऊर्ध्वः -र्ध्वा -र्ध्वं, उन्नतः -रा -रं, उन्नतः -मा -मं, दीर्घः -घा -घं, 'a high tree,' उन्नतरुः *m.*, दीर्घतरुः. —(Elevated in rank) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टपदस्यः -स्या -स्यं, प्रतिपत्तिमान् -मती -मत् (त्), उत्तमपदस्यः -स्या -स्यं, अनन्यः -मा -मं, अनीचः -चा -चं. —(Noble, of high family) महाकुलः -ला -लं -लीनः -ना -नं. —(Haughty) गर्भी -र्भीणी -र्भी (न्), गर्भीकृतः -ता -तं, उन्नतचेताः -ताः -तः (स्), उन्नतचेताः &c., उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उत्तिष्ठः -स्ता -स्तं. —(Capital, great, chief) उन्नतः -मा -मं, परमः -मा -मं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रधान in comp., महा in comp. —(As sound) उदात्तः -त्ता -त्तं, उदात्तः -ला -लं, कलोदात्तः -ला -लं; 'a high tone,' उदात्तः, उच्चस्वरः, तारः; 'in a high tone,' उदात्तस्वरेण, उच्चस्वरेण; 'high and low,' उन्नतमाधमः -मा -मं, उत्कृष्टापकृष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्नतधरः -रा -रं, उच्चावचः -चा -चं, उन्नतानतः -ता -तं, निम्नोन्नतः -ता -तं; 'the high and low,' उन्नतमाधमी *m. du.*, उत्कृष्टापकृष्टी *m. du.*; 'very high,' अत्युच्चः -च्चा -च्चं; 'higher

and higher,' उन्नरोन्नरः; 'highest,' उन्नतः -मा -मं, परमः -मा -मं; 'a high price,' दुर्मूल्यं; 'a high wind,' प्रचलवायुः *m.*, प्रचलवायुः, अतिवातः; 'high ground,' उन्नतभूभागः; 'as high as an elephant,' गजद्वयसः -सी -सं, गजमाचः -ची -चं, गजद्वयः -घो -घं, गजपरिमाणः -णा -णं.

HIGH, adv. उच्चैस्, उच्चकैस्, उच्चैस्तमां, उच्चं; 'on high,' ऊर्ध्वं, ऊर्ध्वं, उपरि, 'from on high,' उपरिष्ठात्; 'to carry one's self high,' दृप् (c. 4. दृप्ति, दृष्टुं).

HIGH-BIRTH, s. कुलोत्कर्षः, कुलौत्कर्षं, कुलीनता, अभिजातता, आभिजात्यं.

HIGH-BLEST, a. अतिपुण्यवान् -वती -वत् (त्), अतिधन्यः -न्या -न्यं, महाभागः -गा -गं, परमसुखी -खिनी -खि (न्), सौभाग्यवान् &c.

HIGH-BLOWN, a. अत्याध्मातः -ता -तं, अतिस्फीतः -ता -तं, अत्युच्चूनः -ना -नं.

HIGH-BORN, a. महाकुलजः -जा -जं, महाकुलप्रसूतः -ता -तं, सत्कुलजातः -ता -तं, सत्कुलीनः -ना -नं, कुलीनः -ना -नं, विशुद्धकुलभवः -वा -वं, श्रेष्ठकुलोद्भूतः -ता -तं, कुलश्रेष्ठो -ष्ठिनी -ष्ठि (न्), सङ्गंशः -शा -शं, सङ्गंशजातः -ता -तं, प्रधानवंशोद्भवः -वा -वं, महावंशीयः -या -यं, उन्नतवंशजातः -ता -तं, अभिजातः -ता -तं, अभिजनवान् -वती -वत् (त्).

HIGH-BUILT, a. उर्ध्वनिर्मितः -ता -तं, उच्छ्रायी -यिणी -यि (न्).

HIGH-COLOURED, a. अतिरागी -गिणी -गि (न्), अतिरञ्जितः -ता -तं.

HIGH-DAY, s. उत्सवदिनं, उर्ध्वदिनं, शुभदिनं, पर्वहाः, सुदिनं.

HIGH-FED, a. अतिपुष्टः -ष्टा -ष्टं, सुपुष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं.

HIGH-FLOWN, a. अतिगर्वितः -ता -तं, महागर्वी -र्विणी -र्वि (न्), स्फीतः -ता -तं.

HIGH-FLYING, a. अपरिमितः -ता -तं, अतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं.

HIGH-HEAPED, a. अतिसंचितः -ता -तं, अत्यसंचितः -ता -तं, महाराशीभूतः -ता -तं.

HIGH-HUNG, a. ऊर्ध्ववद्धः -द्धा -द्धं, उर्ध्ववद्धः -द्धा -द्धं.

HIGH-MITTED, a. उदीनमस्तः -स्ता -स्तं, महामस्तः -स्ता -स्तं, महातेजाः -जाः -जः (स्), तेजोवान् -वती -वत् (त्), गर्वितः -ता -तं, अतिमादवान् &c.

HIGH-MOUNTED, a. महापणः -णा -णं (स्), महामनस्कः -स्ता -स्तं, महात्मा -त्मा -त्मा (न्), महामातः -ता -तं, उन्नतचेताः -ताः -तः (स्), उदात्तचित्तः -ता -तं, गर्वी -र्विणी -र्वि (न्).

HIGH-PRIEST, s. महापाजकः, महापुरोहितः.

HIGH-PRINCIPLED, a. धर्मशीलः -ला -लं, पुण्यशीलः -ला -लं, पुण्यात्मा -त्मा -त्मा (न्).

HIGH-PRIZED, a. महाकुल्यः -न्या -न्यं, महार्घः -घा -घं, बहुमतः -ता -तं.

HIGH-RED, a. अतिरक्तः -क्ता -क्तं, धनरक्तः -क्ता -क्तं, धनारुणः -णा -णं.

HIGH-ROAD, s. महापथः, महामार्गः, राजमार्गः, रथ्या, घटापथः.

HIGH-SEASONED, a. सुवासितः -ता -तं, सुप्रयत्नः -स्ता -स्तं, सुसंस्कृतः -ता -तं.

HIGH-SPIRITED, a. उदीनमस्तः -स्ता -स्तं, महामस्तः -स्ता -स्तं, महातेजाः -जाः -जः (स्), महेच्छः -च्छा -च्छं, अजिज्ञताश्रयः -या -यं; 'high-spirited speech,' अजिज्ञताश्रयं वचनं.

HIGH-STREET, s. राजमार्गः, महामार्गः, प्रतोली, रथ्या, विशिखा; 'a town having a high street,' प्रतोलीकः.

HIGH-TREASON, s. राजशरीराभिद्रोहः, राजापथ्यकारित्वं.

HIGH-WROUGHT, a. महायत्नेन संस्कृतः -ता -तं or परिष्कृतः -ता -तं or कल्पितः -ता -तं.

HIGHEST, a. (Most lofty) उच्चतमः -मा -मं. —(Greatest) परमः -मा -मं, उन्नतः -मा -मं; 'a criminal in the highest degree,' महापातकी *m.* (न्).

HIGHLAND, s. पर्वतीयदेशः, अधिराजा, उन्नतदेशः.

HIGHLAND, a. पर्वतीयः -या -यं, पार्श्वतः -ती -तं.

HIGHLANDER, s. पार्श्वतीयजनः, पर्वतवासी *m.* (न्), पर्वतीयः.

HIGHLY, adv. (With elevation) उच्चम्, उच्चं.—(In a great degree, very) परम्, परं, भृशं, अत्यन्तं, अतीव, अति or सु prefixed; 'highly indignant,' अत्यमयी-विणी-वि(न्); 'highly delighted,' परमानन्दो-न्दिनी-न्दि(न्); 'highly respectable,' परममान्यः-न्या-न्यं.

HIGHMOST, a. उच्चमः-मा-मं, उच्चतमः-मा-मं, उच्चैस्त्वमः-मा-मं, सर्वो-परिस्थः-स्या-स्यं.

HIGHNESS, s. (Elevation) उच्चता, उच्चति: f., ऊर्ध्वत्वं.—(A title, your highness) भवान् m. (त), भगवान् m. (त), कुमारः.

HIGHWAY, s. राजमार्गः, राजपथः, महामार्गः, नरपतिपथः, महावर्त्म n. (न), वल्म n., रथ्या, विशिखा, संसरणं, साधारणपथः, पञ्चपथः; 'highway police,' मार्गपालः.

HIGHWAYMAN, s. परिपन्थी m. (न्), पारिपन्थिकः, सारथिकम्, पाद-विक्रमः, दस्युः m., होडा m. (ड).

HIGGAL, s. (Tree) निचुलः, हिज्जलः, इज्जलः, ससुजः.

HILARITY, s. आह्लादः, उन्नयता, उन्नासः, हर्षः, प्रहर्षः, आनन्दः, सानन्दता, प्रफुल्लता, मुदा, प्रहसनं, हासिका, आनोदः, कौतुकं, उत्सवः.

HILL, s. पर्वतः, गिरिः m., शैलः, अद्रिः m., भूधरः, सचलः, महोधरः, सानुमान् m. (त); 'hill near a mountain,' पादः, प्रत्यन्तपर्वतः.

HILLOCK, s. क्षुद्रपर्वतः, वल्मीकं, वप्रः-प्री, मृत्तिकाचयः, घामलूरः, नाकुः m., उन्नतभूभागः.

HILLY, a. पर्वतीयः-या-यं, पर्वतीयः-यी-यं, सपर्वतः-ता-तं, सगिरिः-रिः-रि, उन्नयनीचः-चा-चं, विपमः-मा-मं.

HILT, s. (Of a sword, &c.) त्सरुः m., मुष्टिः m., खट्गमुष्टिः, तलः, तालः, वारङ्गः.

HINDERED, a. त्सरुमान-मती-मत् (त्), मुष्टिविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

HIM, pron. तं acc. m. (तद्), एतं acc. m. (एतद्), एनं acc. m. (इदं).

HIMALAYA, s. (Mountain) हिमालयः, हिमाद्रिः m., हिमवान् m. (त), हिमप्रस्थः, हिमः, तुपाराद्रिः m., उदगाद्रिः m., गिरिशः, नुहिनशैलः.

HIND, s. (Female of a deer) मृगी, हरिणी, कुरङ्गी, रण्णी, मृगवधूः f., समोची, रोहिन् f., पृपती.—(A boor) ग्राम्यजनः, वृपलः.—(A servant) दासः, भूयः.

HIND, HINDER, a. पश्चिमः-मा-मं, जघन्यः-न्या-न्यं, अवरः-रा-रं, अवरः-रा-रं, पश्चात्यः-न्या-न्यं, पश्चातीयः-या-यं.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः, पश्चिमभागः, पृष्ठं, नितम्बः; 'in the hinder part,' पश्चाद्भाग, अवरतस, अवरस्तात; 'hind quarter of an elephant,' अवरः; 'of a ship,' नावः पश्चिमभागः or पश्चाद्भागः.

To HINDER, v. a. वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, विनिवृ, प्रतिवृ, आवृ, रूप (c. 7. रुणाडि, रोडुं), प्रतिरूप, निरूप, मरूप, अवरूप, उपरूप; बाध (c. 1. बाधते-धितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), व्याहन्, प्रतिहन्, विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं), स्तम्भ (c. 10. स्तम्भयति-यितुं), विघ्नम्, प्रतिघ्नन् (c. 9. -घ्नन्ति-घ्नन्तुं), प्रतिपिध् (c. 1. -पेधति-पेधन्तुं).

HINDERANCE, s. विघ्नः, प्रवृहः, अन्तरायः, व्याघातः, विघातः, बाधः-धा, बाधकः-कता, विरोधः, अवरोधः, निरोधः, संरोधः, प्रतिरोधः, उपरोधः, रोधः-धनं, वारणं, निवारणं, आवरणं, स्तम्भः-म्भनं, विघ्नम्, प्रतिघ्नम्, प्रतिघ्न्यः-न्यकं-न्यकता, विघ्नम्भः, प्रतिपेधः, हेठः.

HINDERED, p. p. वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, रुडः-डा-डं, विरुडः-डा-डं, निरुडः-डा-डं, उपरुडः-डा-डं, अवरुडः-डा-डं, बाधितः-ता-तं, विघ्नितः-ता-तं, विहन्तः-ता-तं, व्याहन्तः-ता-तं, प्रतिहन्तः-ता-तं, पराहन्तः-ता-तं, स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-आ-अं, विघ्नम्भः-आ-अं, प्रतिघ्नितः-डा-डं, प्रतिपिधितः-डा-डं, सार्गलः-ला-लं.

HINDERER, s. विरोधी m. (न्), वारकः, निवारकः, बाधकः, विघ्नकारी m. (न्), प्रतिघ्न्यकः, स्तम्भकः-कारी m., प्रतिघ्न्यकः.

HINDERING, part. रुन्धन्-न्धती-न्धत् (त्), विरुन्धानः-ना-नं, रोधनः-नी-नं.

HINDERMOST, a. पश्चिमः-मा-मं, जघन्यः-न्या-न्यं, पश्चात्यः-न्या-न्यं, पश्चातीयः-या-यं, अवरः-रा-रं, अवरतमः-मा-मं, अवरतस indec., अवरस्तात् indec.

HINDRANCE, s. See HINDERANCE.

HINGE, s. द्वारसन्धिः m., सन्धिः m., द्वारसन्धिः m., केन्द्रं.

To HINT, v. a. इङ्गितं कृ, सङ्केतं कृ, उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति-देष्टुं), समुद्दिष्टं, सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), आकृतं कृ.—(Suggest) उपन्यस् (c. 4. -सस्यति-ससितुं).

HINT, s. इङ्गितं, इङ्गः, सङ्केतः, आकारः, आकृतं, मोलितं, सङ्गवैकृतं, भावः, सूचना, सूचितं.—(Suggestion) उपन्यासः; 'understanding a hint,' इङ्गितकोविदः.

HINTED, p. p. उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, सूचितः-ता-तं.

HIP, s. (Joint of the thigh) कटिः m., टो, कटः, श्रोणिः f., शो. श्रोणिफलकं, कलत्रं, अङ्गः, जघनं, प्रोथः, कोलः, पालिः f., वराटोहा, ककुमती, मेखलापदं.—(Lowness of spirits) विपादः, अवसादः.

HIPPISH, a. विषादी-दिनी-दि(न्), विषणः-शा-शं, दुर्मेनाः-ना-नः(स).

HIPPOGRIFE, s. कविकल्पितः पक्षयान अश्वविशेषः.

HIPPOPOTAMUS, s. विदुः m., करियादस् n., शुम्भा, याहः, अघहारः.

HIS, s. उद्दिष्टश्रोणिः-णिः-णि, विरुन्धितकटिः-टिः-टि.

To HIRE, v. a. निरूपितकालं यावद् वेतनेन or मूल्येन ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), मूल्यं or वेतनं दत्त्वा सन्दिष्टकालं यावद् ग्रहं or प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं) or उपभुज् (c. 7. -भुनक्ति-भुक्ते-भुक्ते) or सेव् (c. 1. सेवते-वितुं), भट् (c. 1. भटति, टितुं), भृ (c. 1. भरति-ते, भर्तुं), भाटक (nom. भाटकयति-यितुं), परिक्री (c. 9. -क्रीणाति-क्रीतुं), आनिर्दिष्टकालाद् भूतिं दा.—(Hire labourers) मूल्यं दत्त्वा or प्रतिज्ञाय आविहितकालात् कर्मणि नियुज् or प्रयुज् or व्याप् (c. 10. -पारयति-यितुं), कर्मकरान् उपनी (c. 1. -नयते-नेतुं).

HIRE, s. (Act of hiring) निरूपितकालं यावद् वेतनेन or मूल्येन ग्रहणं, मूल्यं दत्त्वा आसन्दिष्टकालाद् ग्रहणं, प्रयोगः, वेतनदानं.—(Wages) भूतिः f., भूया, भरणं, भरण्यं, भाटिः f., भाटकः, वेतनं, मूल्यं, निर्वेशः, कर्मण्या, वचं, निष्क्रयः, भर्मे n. (न), भर्मे, विधा, विष्टिः f., पणः, हात्रं, विरहिणी, वेषाः; 'for hire,' निरूपितमूल्येन ग्रहणीयः-या-यं or प्रयोन्यः-न्या-न्यं, पण्यः-ख्या-ख्यं, साधारणः-णी-शं; 'working for hire,' भूतिभुक् m. f. n., भरण्यभुक्.

HIRE, p. p. आनिरूपितकालाद् वेतनेन गृहीतः-ता-तं, भूतः-ता-तं, कृतवेतनः-ना-नं, प्रकृत्यवेतनः-ना-नं, भाटिकः-ता-तं, भाटकीयः-या-यं 'hired labourer,' भूतकः, भूतिभुक् m. (न्); 'teacher,' भूतकाध्यापकः.

HIRELING, s. भूतकः, भूतिभुक् m. (न्), भरण्यभुक् m., भूयः, वेतनिकः, वेतनार्थी m. (न्), वक्षिकः, कर्मकरः.

HIRER, s. भूतिदाता m. (त), वेतनदाता m. (त), मूल्यदाता m.

HIS, a. प्रचुरलोमा-मा-म(न्), बहुलोमा-मा-म(न्), लोमशः-शा-शं.

His, pron. poss. तस्य gen. c. (तद्), अस्य gen. c. (इदं), तदीयः-या-यं or expressed by स्व in comp.; as, 'his house,' स्वगृहं.

To hiss, v. a. and n. (As a serpent, &c.) सर्पवत् श्वासं (c. 2. श्वासितुं), सर्पनादं कृ, सर्पशब्दं कृ, सीत्कारं कृ, शीशुशब्दं कृ.—(Hiss off, show disapprobation by hissing) कर्कशशब्देन अप्रसादं सूच (c. 10. सूचयति-यितुं) or अवज्ञास्पदं कृ.

HISS, HISSING, s. श्वासः, सर्पश्वासः, सर्पनादः, सर्पशब्दः, कर्कशशब्दः, सीत्कारः, सीत्कृतं, शीशुशब्दः, कर्कशशब्देन अप्रसादसूचनं.

HIST, adv. नृणां भव, मीनीभव, निःशब्दो भव, वाचं यम.

HISTORIAN, s. ऐतिहासिकः, इतिहासरचकः, इतिहासलेखकः, पुरावृत्तरचकः, वृत्तरचकः, भूतरचकः, पुराभूतलेखकः, पुराणरचकः, पुराखोपाख्यानरचकः, शिष्टसमाचाररचकः, चरित्रलेखकः.

HISTORIC, HISTORICAL, a. ऐतिहासिकः -की -कं, इतिहासविषयः -या -यं, इतिहाससम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), पुरावृत्तविषयः -या -यं, वृत्तरचना-सम्बन्धी &c., शिष्टसमाचारसम्बन्धी &c., पौराणिकः -की -कं.

HISTORICALLY, adv. इतिहासक्रमेण, इतिहासानुसारेण, पुराखोपाख्यानक्रमेण.
To HISTORIFY, v. a. इतिहासं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or रच् (c. 10. रचयति -यितुं), पुरावृत्तानि रच्.

HISTORIOGRAPHER, s. इतिहासरचकः, इतिहासलेखकः, पुराखोपाख्यानरचकः, पुरावृत्तरचकः.

HISTORY, s. इतिहासः, पुरावृत्तं, उपाख्यानं, पुराखोपाख्यानं, पुरावृत्तोपाख्यानं, शिष्टसमाचारः, उद्गमः; 'writing of history,' इतिहासरचना, पुरावृत्तरचना, पुराभूतविवरणं, शिष्टसमाचारविवरणा, उपाख्यानरचना, चरित्रलिखनं.

HISTRIONIC, HISTRIONICAL, a. नाटकीयः -या -यं, नाट्यसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), रङ्गसम्बन्धी &c., रङ्गयोग्यः -ग्या -ग्यं, नाट्यशालायोग्यः -ग्या -ग्यं.

HIT, s. (Blow, stroke) आघातः, घातः, अभिघातः, प्रहारः, हतिः f., आहतिः f., ताडनं, घातः—(Chance) देव, सङ्गतिः f.; 'good hit,' सुदैव, शुभगतिः f., सौभाग्यं, सम्पद् f.

To HIT, v. a. तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), वितड्, प्रड् (c. 1. -हरति -हर्तुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, निहन्, विहन्, आहन्, समाहन्, अभ्याहन्, तुद् (c. 6. तुदति -ते, तोडुं), आतुद्, वितुद्, व्यध् (c. 4. विध्यति -ते, व्यडुं), प्रतिव्यध्; 'to hit the mark,' लक्ष्यं व्यध्—(Attain) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), गम् (c. 1. गच्छति. गन्तुं), या (c. 2. याति -न्तुं), इ (c. 2. इति -न्तुं), स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्शुं), आविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं); 'to hit upon,' आसद (c. 10. -सादयति -यितुं), उपगम्, उपगम्.

To HIT, v. n. (Clash) परस्परं सङ्गट् (c. 1. -घटते -टितुं), परस्परसमाघातं कृ—(Succeed) सिध् (c. 4. सिध्यति, सेडुं), सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पन्तुं).

HIT, p. p. ताडितः -ता -तं, हतः -ता -तं, आहतः -ता -तं, समाहतः -ता -तं, अभिहतः -ता -तं, प्रहतः -ता -तं; 'hit upon,' आसादितः -ता -तं, विहितः -ता -तं; 'hit off,' उपपन्नः -आ -वं.

To HITCH, v. n. (Lay hold) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), आकृष् (c. 1. -कर्षति -क्रुषुं)—(Be caught, held) धृतः -ता -तं भू, रुद्धः -डा -डं भू, बन्ध् in pass. (बध्यते), अनुबन्ध्, बद्धः -डा -डं भू, क्षम्भितः -ता -तं भू.

HITHE, s. यद्गः, उमः, गुल्मः, तरस्थानं, उत्तरस्थानं.

HITHER, adv. इतस्, अत्र, इह, इहस्थाने, अस्मिन् देशे; 'come hither,' उपैहि, इत इतस्; 'hither and thither,' इतस्ततस्, इतथेतस्.

HITHER, a. ऐहिकः -की -कं, ऐहस्थानिकः -की -कं, उपस्थः -स्या -स्यं, उपपन्नः -ता -तं, आसन्नतरः -रा -रं, नेदीयान् -यसी -यः (स्).

HITHERMOST, s. आसन्नतमः -मा -मं, समीपतमः -मा -मं, निकटस्थः -स्या -स्यं, समीपितः -ता -तं, अतिकः -का -कं, उपस्थः -स्या -स्यं, नेदिष्ठः -डा -डं.

HITHERTO, adv. अद्य यावत्, अद्यपर्यन्तं, तत्कालपर्यन्तं, एतत्कालपर्यन्तं, वर्तमानकालपर्यन्तं, आवर्तमानकालात्, तत्त्वपर्यन्तं, एतत्त्वपर्यन्तं, अद्यावधि.

HITHERWARD, adv. इतस्, इह, अत्र, इहस्थानं प्रति.

HIVE, s. मधुकोषः, करखः, खरकः, चणालः, मधुमक्षिकाघारः, मधुकरवासः, मधुकरालयः, मधुकरपोषस्थानं.

To HIVE, v. a. मधुकोषे निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), करख (nom. करखयति -यितुं).

To HIVE, v. n. मधुकोषं निविश् (c. 6. -विशति, वेष्टुं), सङ्गृह्णः करखं निविश्.
Ho, HOA, interj. हो, अहो, हंहो, हं, हे, हौ. होहौ, है, अरे, अररे.

HOAR, a. धवलः -ला -लं, शुक्रः -झा -झं, श्वेतः -ता -तं, शुभः -भा -भं, गौरः -रा -री -रं, विशदः -दा -दं.

HOARD, s. अतिसन्धयः, निभृतसन्धयः, गूढसन्धयः, सन्धयः, निचयः, चयः, प्रचयः, समुचयः, समुदायः, सङ्घातः, सन्धयः, पुञ्जः, पूगः, गणः, समूहः, संहारः, सङ्ग्रहः, समाहारः, निहारः, निधानं, निधिः m., राशिः m.; 'hoard of barbarians,' ज्ञेयगणः.

To HOARD, v. a. निभृतं सधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or समाधि, गूढसन्धयं कृ, अतिसन्धयं कृ, पुञ्जीकृ, राशीकृ.

HOARDED, p. p. सधितः -ता -तं, समाधितः -ता -तं, पुञ्जीकृतः -ता -तं.

HOARDER, s. सन्धयी m. (न्), अतिसन्धयकारी m. (न्), गूढचयकारी m.

HOAR-FROST, s. नीहारः, तुषारः, तुषारकणः, प्रालेयं, हिमं, हिमानी, हेमं, तुहिनं, खजलं, खवायः.

HOARINESS, s. धावत्यं, धवलता, शुक्रता, गौरता, वैशद्यं, शुक्लिता m. (न्); 'of the hair,' केशधावत्यं, केशशुक्रता, केशपङ्कता, पलितं, पलितत्वं.

HOARSE, a. रुद्धस्वरः -रा -रं, रुद्धाभिभाषी -विषी -वि (न्), स्वरभङ्गः -गना -गनं, भङ्गस्वरः -रा -रं, गम्भीरस्वरः -रा -रं, कल्लः -आ -वं.

HOARSELY, adv. रुद्धस्वरेण, गम्भीरस्वरेण, भङ्गस्वरेण, रुद्धं, गम्भीरं.

HOARSENESS, s. स्वररुद्धता, स्वरगम्भीरता, स्वरभङ्गः, स्वरभङ्गता, स्वरभेदः, कल्लत्वं -ता.

HOARY, a. शुक्रः -झा -झं, धवलः -ला -लं, श्वेतः -ता -तं, गौरः -रा -री -रं, शुभः -भा -भं, विशदः -दा -दं—(Gray-haired) पलितः -ता -लिङ्गो -तं, पलितकेशः -शी -शं, शुक्रकेशः -शी -शं, धवलकेशः -शी -शं, पङ्ककेशः -शी -शं.

HOAX, s. वञ्चनं -ना. प्रवचना, छद्म n. (न्), कपटः -टं, प्रतारणं -या.

To HOAX, v. a. वञ्च (c. 10. वञ्चयते -ति यितुं), प्रवञ्च, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), लट् (c. 10. लटयति -यितुं), प्रतृ, c. 10. (-तारयति -यितुं), व्यपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

HOAXED, p. p. वञ्चितः -ता -तं, विप्रलभः -आ -अं, मोहितः -ता -तं.

HOB, s. (A clown) वृषलः, याम्यजनः, प्राकृतजनः, जानपदः.

To HOBBLE, v. n. (Limp) खड्ग (c. 1. खड्गति -खितुं), लङ्ग (c. 1. लङ्गति -ङ्गितुं), वङ्ग (c. 1. वङ्गति -ङ्गितुं), खोर (c. 1. खोरति -रितुं), खोल् (c. 1. खोलति -लितुं), खोड (c. 1. खोडति -डितुं), खोद् (c. 1. खोडति -डितुं), गतिषिकलः -ला -लं भू.

HOBBLE s. (Limping) लङ्गः, खड्गता, पङ्कता—(Evil plight) दुर्देशं.

HOBBLER, s. खड्गः, लङ्गगतिः, लङ्गगामी m. (न्), गतिषिकलः.

HOBBLING, s. खड्गत्वं, पङ्कता, खोरता, लङ्गः, गतिषिकल्यं.

HOBBLINGLY, adv. खड्गवत्, पङ्कवत्, खोरवत्, लङ्गगत्या.

HOBBY, s. (Species of hawk) श्येनभेदः, उत्क्रोशभेदः—(Fancy)

छन्दस् n., चापलं, बुद्धिचापल्यं, निर्बन्धः, लहरी, असङ्गिः m., हृषिः f., अभिरुषिः f., मनोरथः, प्रियद्वयं, प्रियवस्तु n.—(A stupid fellow) मूढः, मूलैः, जडः, मूलजनः.

HOBBY-HORSE, s. क्रीडामृगः, क्रीडाघ्नः, चर्ममृगः, क्रीडनकं, क्रीडाद्वयं.

HOBGOBLIN, s. रात्रिचरः, रात्रिचरः, रजनीचरः, अश्वदाचरः, नक्षत्रचरः -चारो m. (न्), निशादः, भूतः, वेतालः, प्रेतः, पिशाचः, राक्षसः, असुरः, क्रव्याद् m., कर्तुरः, अपदेवता.

HOBNAIL, s. अश्वपादुकाकीलः, अश्वपादुकाङ्गुः m., वृहाकीलः.

HOBSON'S CHOICE, s. विकल्पाभावः, अविकल्पः, विकल्पं विना.

HOCK, s. (Kind of wine) मद्यविशेषः—(Of quadrupeds) चतुष्पदानां पश्चिमजङ्घाया मध्यमसन्धिः or अरतीरुपः सन्धिः.

To HOCK, v. a. पृथ्वीकृतसन्धिशिरो हिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), पश्चिमजङ्गल-शिरो हिद्.

HOCUS-FOCUS, s. तन्त्रमन्त्रं, माया, कुहकः, जालं, मूलकर्म *n.* (नं).

HOD, s. लेपकारिभिः स्क्वन्धे धृतं काष्ठमयं लेपपात्रं, लेपाधारः, विलेपभाजनं.

HODGE-PODGE, s. सन्निपातः, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं, नानाद्रव्यसमूहः.

HODIERNAL, a. अद्यतनः -नी-नं, वर्तमानदिवसीयः -या-यं.

HOE, s. खनित्रं, खात्रं, सस्रप्रः, सस्रचपनः, सस्रधातः, सस्रहननं -नी, सस्रहा *m.* (नं), आसनः -निकः, आसनं.

To HOE, v. a. खनित्रेण खन् (c. 1. खनति -ते-नितुं), खात्रेण भूमिं भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं) or दृ (c. 10. दारयति -यितुं), खनित्रेण कक्षान् उड्ड (c. 1. -हरति -हर्तुं) or उत्खन्.

HOG, s. शूकरः, सूकरः, वराहः, कोलः, दंष्ट्री *m.* (नं), वक्रदंष्ट्रः, चक्रदंष्ट्रः, चक्रदः, वक्रवधूः, पोची *m.* (नं), स्थूलनासः, दीर्घरदः, मुखलाङ्गलः, भूदारः, किरः, किरिः *m.*, किरिः *m.*, बहप्रजः, बहपतः, घृष्टिः *m.*, गृष्टिः *m.*, घोषी *m.* (नं), सखरोमा *m.* (नं), क्रोडः; 'village hog,' ग्राम्यः, विद्वरः.

HOG-HERD, s. शूकरपालः -लकः, शूकरपोषकः, वराहरक्षी *m.* (नं).

HOGGISH, a. शूकरीयः -या-यं, सौकरः -री-रं, वाराहः -ही-हं, शूकरोपमः -ना-नं, शूकरसगुणः -या-यं, वराहसगुणः -या-यं.

HOGGISHNESS, s. शूकरीयता, सौकर्यं, शौकर्यं, पशुत्वं, अतिलोभः.

HOGO, s. अतिस्वादः, तीक्ष्णस्वादः, मध्मस्वादः.

HOGSHEAD, s. द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः.

HOGSTY, s. शूकरस्थानं, शूकरालयः, शूकरगृहं, शूकरवासः.

HOGWASH, s. शूकरसाक्षं भुक्तावशेषं or उच्छिष्टावशेषं.

HOGWEED, s. पुनर्नवा, शोषघ्नी.

HOLDEN, s. प्रगल्भा स्त्री, निर्लेज्जा स्त्री, पुंश्चली, स्त्रीरिणी, बन्धकी, असभ्या स्त्री, यानिणी.

To HOLDEN, v. n. पृथ्वीकृता स्त्री यत्प्रकारेण तत्प्रकारेण चर् (c. 1. चरति -रितुं) or आचर् or वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं).

To HOIST, v. a. उन्नुल् (c. 10. -तोलयति -यितुं), तुल्, उड्ड (c. 1. -हरति -हर्तुं), उड्डी (c. 1. -नयति -नेतुं), उड्ड (c. 10. -पाटयति -यितुं), उड्डि (c. 1. -क्षयति -यितुं, *rt.* श्रि), उड्डम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), उत्था *in* *caus.* (-धापयति -यितुं, *rt.* स्या), उड्डीकृ, उड्डीकृ.

HOISTED, p. p. उन्नोहितः -ता-तं, उड्डतः -ता-तं, उड्डितः -ता-तं, उड्डहितः -ता-तं, उड्डहितः -ता-तं, उड्डाहितः -ता-तं, उड्डाहितः -ता-तं, उड्डतः -ता-तं.

To HOLD, v. a. (Keep) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं, c. 10. धारयति -यितुं), धा (c. 3. धत्ते, धातुं), रक्ष् (c. 1. रक्षति -रक्षितुं); 'hold in the hand,' हस्तेन धृ—(Maintain) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), धृ, सन्धृ, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं); 'hold an opinion,' मतं धृ (c. 10. धारयति), मतम् अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं) or समालक्ष्—(Possess) धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), विधा, आधा, भृ, धृ (c. 10.), शील (c. 10. शीलयति -यितुं), आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं)—(Esteem) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं); 'hold in high estimation,' बहु मन्; 'hold in contempt,' अयमन्, तृणाय मन्, लघूकृ, तुच्छीकृ, कदयीकृ—(Detain) धृ, सन्धृ, रूष् (c. 7. रूष्ति, रोड्डुं), निरूष्, अवरूष्—(Hold in confinement) कारायाम् निरूष् or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or धृ—(Hold back, withhold) निधृ (c. 10. -धारयति -यितुं), निग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनिग्रह्, सन्निग्रह्, उपसंग्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), संग्रह्, विधृ—(Contain) धा, आधा, धृ, भृ, आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते-दातुं), ग्रह्, परिग्रह्; 'room to hold all,' सर्वेषां धारणे स्थानं—(Take hold, lay hold) ग्रह्, परिग्रह्, संग्रह्, हस्तेन ग्रह्,

धृ, हस्तेन धृ, परामृश (c. 6. -मृशति -मृशुं), हस्तेन अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं) or समालक्ष्—(Celebrate as a festival) सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), विधिवत् कृ, यथाविधि अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -धातुं) or चाल्—(Carry on, perform) कृ, विधा, सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), निर्वह् (c. 10. -वाहयति -यितुं), अनुष्ठा—(Hold out, extend) प्रय् (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रग्रह्—(Hold out, offer) प्रयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उपसम् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपस्था *in* *caus.* (-स्थापयति -यितुं), उपहृ—(Hold up, raise aloft) उड्डीकृ, उड्डीकृ, उड्डम् (c. 10. -नमयति -यितुं), उड्डि (c. 1. -क्षयति -यितुं), उड्डम्—(Hold up, sustain) धृ, सन्धृ, चाल् (c. 1. -लक्षते, c. 10. -लक्षयति -यितुं), अवलक्ष्, समवलक्ष्, उड्डम् (c. 10. -तन्मययति -यितुं, *rt.* सन्धृ), भृ—(Hold one's tongue) जिह्वां रक्ष् or धृ.

To HOLD, v. n. (Stand, remain firm) स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं), स्थिरीभू—(Last, endure) स्या, संस्था, चिरस्थायी -यिनी -यि भू, प्रवीभू—(Refrain) आत्मानं संयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), आत्मानं यम्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) with *abl. c.*, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं) with *abl. c.*, परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), संग्रह्—(Adhere) अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं or *in* *pass.* -बध्यते), अनुलग्नीभू, संलग्नीभू, अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), अवलक्षी -क्षिनी -क्षि भू—(Be dependent on) अधीनः -ना-नं भू, आश्रितः -ता-तं भू, अवलक्ष्—(Hold off) विलक्ष्—(Hold on) संस्था, पर्यवस्था, निर्वेन्ध कृ—(Hold out, resist) चिरेण सह (c. 1. सहते, सोदुं), चिरकालेन प्रतिकृ—(Hold together) संलग्नीभू, सङ्गन्ध् *in* *pass.* (-बध्यते).

HOLD, s. (Act of holding) धृतिः *f.*, धरणं, धारणं, ग्रहणं, आग्रहः, सङ्ग्राहः—(Taking hold) ग्रहणं, सङ्ग्राहणं, सङ्ग्राहः, ग्रहः, हस्तेन ग्रहणं, हस्तेन धृतिः *f.* or धरणं; 'letting go the hold,' सस्तहस्तः -स्ता-स्तं—(Place of holding) धारङ्गः—(Place of custody) कारा, कारागारं, बन्धनस्थानं, निरोधस्थानं, गुप्तिः *f.*—(Fortified place) दुर्गं, कोटिः *f.*—(Support) चालक्षः -क्षनं, अवलक्षनं, धारणं, आधारः, उपसम्भः, आग्रहः, सङ्ग्राहः—(Influence) अधिकारः, भारः, गौरवं, वशः -शं—(Hold of a ship) गुप्तिः *f.*, नौगुप्तिः *f.*, नौकोदरं, नौकाधोभागः.

HOLDER, s. धारी *m.* (नं), धारकः, धरः, धारणकज्ञो *m.* (नं), धारयः, ग्राहकः, ग्राही *m.* (नं).

HOLDFAST, s. (Any thing that takes hold) ग्राहकः -कं, ग्रहणी, धरः -री-रं, बन्धनी, कुडुपः—(Parsimonious man) दृढमुहिः *m.*, गाढमुहिः *m.*, बद्धमुहिः *m.*, अमुकहस्तः.

HOLDING, s. धरणं, धारणं, ग्रहणं, आधानं, आदानं, रक्षणं.

HOLDING, part. धारी -रिणी -रि (नं), धारयन् -यन्ती -यन् (तं), धरः -रा-री-रं, आदधानः -ना-नं, आदधानः -ना-नं; 'holding' may be expressed by हस्त *in* *comp.*; as, 'holding a stick,' दक्षहस्तः -स्ता-स्तं; 'holding a sword,' सङ्ग्रहस्तः -स्ता-स्तं.

HOLE, s. विवरं, विलं, गर्तः, रन्ध्रं, छिद्रं, कुहरं, झुविरं, शुभिः *f.* -यो, कृपः, अवधः -दिः *m.*, गुहा, विरोकं, रोकं, रुहकं, रोपं, सङ्गः *m.*, मर्कटः, भूकं, दूकं, निर्व्ययनं—(Cave) गहरं, कन्दरः -रां, दरी, खातं, निर्दरिः *m.*, गुहा, शैलरन्ध्रं—(Of a beast) चर्म, विवरं; 'of a serpent,' सर्वविवरं; 'rat-hole,' मूषिकविवरं; 'full of holes,' अनेकरन्ध्रः -न्ध्रा-न्ध्रं, सरन्ध्रः &c., बहुविवरः -रा-रं, बहुविलः -ला-लं; 'one who picks holes in the character of others,' छिद्रान्वेषी -विणी -वि (नं), छिद्रानुसारी -रिणी -रि (नं).

HOLIDAY, s. See HOLYDAY.

HOLILY, adv. पुखं, पुख्यवत्, पुख्यशीलवत्, पवित्रं, पवित्रवत्, धर्मशी-

समसंज्ञकः -का -कं, समनामा -मा -म (न).

HOMONYMY, *s.* भिन्नार्थता, विभिन्नार्थता, अर्थभेदः, द्वार्थता, नामसमता.

HONE, *s.* शायः -शी, शायशम *n.* (न), शानः, सुरधारातेजनप्रसारः.

HONEST, *a.* (Upright, just) सरलः -ला -लं, दक्षिणः -शा -शं, शुचिः -चिः -चि, न्यायाचारः -रा -रं, न्यायवर्ती -रिनी -रि (न), न्यायः -व्या -व्यं, चतुः -जुः -जु, सचरितः -ता -तं, साक्षिकः -की -कं, शुद्धनतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्मा (न), सजिदः -जा -जं, अकुटिलः -ला -लं, अशठः -ठा -ठं, अशठधीः -धीः -धि, मायाहीनः -ना -नं, अमायः -या -यं -यिकः -की -कं, अकपटः -टा -टं, निष्कपटः -टा -टं, कपटहीनः -ना -नं, निर्व्याजः -जा -जं, विमलाला -त्मा -त्मा (न), निर्व्यलीकः -का -कं, अवक्रः -क्रा -क्रं, धार्मिकः -की -कं, दम्बरहितः -ता -तं, धर्मकारी -रिणी -रि (न), भद्रः -द्रा -द्रं, साधुः -धुः -धु, सन् सती -सत् (न), उन्नतः -ता -तं, सरलयायी -यिनी -यि (न), स्रष्टवः -रुणा -रुणं, प्राञ्जलः -ला -लं, प्रगुणः -शा -शं. —(True) सत्यः -त्या -त्यं, सत्यकः -का -कं, सत्यशीलः -ला -लं, सत्यवृत्तः -वृत्ता -वृत्तं, सत्यवादी -दिनी -दि (न).

HONESTLY, *adv.* सरलं, सारत्येन, न्यायेन, न्यायतस्, न्याय्यं, निष्कपटं, कपटं विना, निर्व्याजं, निर्व्यलीकं, अमायया, मायां विना, सरलवत्, शुचिवत्, सजिदं, सदाक्षिण्यं.

HONESTY, *s.* सारत्यं, सरलता, दाक्षिण्यं, शुचिता -त्वं, चतुता, आर्जवं, अमाया, मायाहीनता, अकपटः, अकपट्यं, कपटहीनता, अव्याजः, न्यायिता, न्यायाचारता, सजिदता, अकुटिल्यं, अशठता, निर्व्यलीकता, अवक्रता, अस्तेयं, अपैशुनं, भद्रता, साधुता, शुद्धत्वं, धार्मिकत्वं, सत्यता, सत्यशीलता, सत्यवादिन्यं, नैमत्यं, विमलता, अद्वैतानुपादानं.

HONEY, *s.* मधु *n.*, शीघ्रं, पुष्पनिर्वासः, पुष्परसः, पुष्पसारः, पुष्पासवं, कुसुमासवं, माक्षिकं, स्त्रावं -चकं, सारपं, कापिशायनं; 'honey of flowers,' सवं; 'become honey,' मधुसाहृतः -ता -तं.

TO HONEY, *v. n.* मधुरयचोभिः or मधुरवाक्यैः सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं).

HONEY-COMB, *s.* मधुकोपः, मधुवासः, मधुचक्रं, माक्षिकाशयं, मधुक्रमः, करवदः.

HONEY-MOON, *s.* आनन्दमासः, विवाहात् परं प्रथममासो यस्मिन् स्त्रीपुरुषौ प्रेममात्रं कुरुतः.

HONEY-SUCKLE, *s.* सुरभिगन्धविशिष्टो लताविशेषः.

HONEY-SWEET, *a.* मधुरः -रा -रं, मधुवत् स्वादुः -दुः -द्वी -द्वि, मधुसान् *ind.*

HONEY-TONGUED, *a.* मधुरभाषी -यिणी -यि (न), मधुरवादी -दिनी -दि (न).

HONIED, *a.* मधुमान् -मती -मत् (न), मधुमयः -यी -यं, मधुरः -रा -रं.

HONORARY, *a.* सम्मानकारः -रा -रं, मानदः -दा -दं, यशस्यः -स्या -स्यं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (न), कीर्तिकारः -रा -रं, यशस्करः. —(Confer-

ring honour only, without gain) सम्मानमात्रदः -दा -दं, कीर्ति-
मात्रकारः -री -रं, अलाभकारः -री -रं.

HONOUR, *s.* (Fame, reputation) कीर्तिः *f.*, यशस् *n.*, ख्यातिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, विभूतिः *f.*, समाख्या, प्रतिपत्तिः *f.* —(Reverence) सम्मानं, मानं, पूजा, अर्चनं -ना, अर्चा, अभ्यर्चा -र्चनं, नमस्कारः, सेवा, सहे, अर्हणं -शा, आदरः, सम्भावना, सत्कारः, आराधनं, पुरस्कारः, सम्मनः, छाया. —(Dignity, honourable rank) उत्कर्षः, उत्कृष्टता, उत्कृष्टपदं, कुलीनपदं, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रधानपदं, प्रधानता, प्राधान्यं, श्रेष्ठत्वं, उन्नतिः *f.*, मर्यादा, अभिजातता, पूज्यता, मान्यता -त्वं, अभ्यर्हणी-
येता. —(Family honour) मर्यादा, कुलमर्यादा.

TO HONOUR, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्, अर्च (c. 1. अर्चति -चितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), अभ्यर्च, समभ्यर्च, समर्च, सेव् (c. 1. सेवते -वितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), अर्ह (c. 10. अर्हयति -यितुं), सम्भू (c. 10. भावयति -यितुं), आदृ (c. 6. -दृयते -दृयते), नमस्कृ, सत्कृ, पुरस्कृ, आराध् (c. 10. -राध-

यति -यितुं), सु *in des.* (शुचयते -यितुं), अच् (c. 1. अचति -चितुं) मह (c. 1. महति -हितुं), अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), पूजां कृ सम्मानं कृ. —(Accept a bill) लेख्यपत्रं ग्रह् or स्वीकृ or आदृ.

HONOURABLE, *a.* पूज्यः -ज्या -ज्यं, पूजनियः -या -यं, पूजयितव्यः -व्या -व्यं, सम्पूजनियः -या -यं, सम्मान्यः -न्या -न्यं, मान्यः -न्या -न्यं, मानी -निनी -नि (न), पूजार्हः -र्हा -र्हं, अर्चार्हः -र्हा -र्हं, अर्हः -र्हा -र्हं, अर्हणीयः -या -यं, आध्यः -व्या -व्यं, आर्हणीयः -या -यं, पुरस्कारणीयः -या -यं, मर्यादावान् -वती -वत् (न), मर्यादान्वितः -ता -तं. —(Illus-
trious) ख्यातः -ता -तं, सुख्यातः -ता -तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (न), महायशः -शा -शः (न), कीर्तिमान् -मती -मत् (न), प्रतिपत्तिमान् -मती -मत् (न), विभूतः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्वा -द्वं. —(Conferring honour) कीर्तिकारः -री -रं, यशस्करः -री -रं, यशस्यः -स्या -स्यं. —(Upright, equitable) सचरितः -ता -तं, न्यायाचारः -रा -रं, धार्मिकः -की -कं, शुचिः -चिः -चि, दक्षिणः -शा -शं, साक्षिकः -की -कं, शुद्धात्मा -त्मा -त्मा (न), निर्व्यलीकः -का -कं, निष्कपटः -टा -टं, विमलाला -त्मा -त्मा (न), अवक्रः -क्रा -क्रं, चतुः -जुः -जु, साधुः -धुः -धु, ध्वी -धु. —(Noble) कुलीनः -ना -नं, उदारः -रा -रं, उदारचेताः -ता -तः (न).

HONOURABLY, *adv.* समानं, सम्मानपूर्वकं, शुचिवत्, धार्मिकवत्, साधुवत्, उदारवत्, मौदाय्यं, सत्कारपूर्वकं, नमस्कारपूर्वकं, आध्यप्रकारेण, सुकीर्तिपूर्वकं, सुयशसा, निर्व्यलीकं, सम्पूजनियं.

HONOURED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, सम्पूजितः -ता -तं, अर्चितः -ता -तं, अभ्यर्चितः -ता -तं, सम्मानितः -ता -तं, पुरस्कृतः -ता -तं, सेवितः -ता -तं, अर्हितः -ता -तं, सेव्यमानः -ना -नं, निषेधमाणः -शा -शं, आदृतः -ता -तं, अर्चितः -ता -तं, सत्कृतः -ता -तं, महितः -ता -तं, आराधितः -ता -तं, शुश्रूषितः -ता -तं, अनिन्दितः -ता -तं. —(Accepted as a bill) गृहीतः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं, आदृतः -ता -तं; 'to be honoured,' पूज् *in pass.* (पूज्यते), मह (nom. महीयते).

HOOD, *s.* स्त्रीवस्त्रानुबन्धं मस्तकाच्छादनं or मस्तकावरणं or मस्तकपिधानं, फणाकारं मस्तकाच्छादनं, शिरस्कं, शिरस्कं -स्तारणं, शिरोवस्त्रं; 'of a snake,' फणाः -शा -शं, भोगः, स्फोटा.

TO HOOD, *v. a.* पुष्पोक्तपिधानेन मस्तकम् आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), मस्तकावरणेन पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

TO HOODWINK, *v. n.* चक्षुषी वस्त्रेण रूपं (c. 7. रूपञ्चि, रोहुं), नयने पिधानेन आवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं) or आच्छद् (c. 10. -च्छाद-
यति -यितुं), नयनरोपं कृ.

HOOF, *s.* सुरः, सुरः, शफः -फं, वर्षकः -का, निपृष्वः, पुटः, विह्वः, रिह्वः; 'hoof of a cow,' गोसुरं, गोष्वदं; 'mark of a hoof,' सुरपदवी, सुरचिह्नं.

HOOFED, *a.* सुरी -रिणी -रि (न), सुरी -रिणी -रि (न), सुरपुष्कः -कः -कं.

HOOK, *s.* (Any thing bent that catches hold) आकर्षी -विणी, अङ्गुशः, आकर्षणार्थं वक्रपदं or वक्रलोहः, ग्रहणी, धरणी. —(Fish-
hook) वडिशं -शा -शी, वरिशी, वलिशं -शी, नस्यवेधनं -नी. —(Hook for driving an elephant) अङ्गुशः -शं, अङ्गुषः -वं, शृणिः *f.* —(Bill-
hook) दारं.

TO HOOK, *v. a.* (Fish) वडिशेन नस्यान् व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं) or धृ (c. 1. धरति, धनुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or वन्ध् (c. 9. वध्नाति, वन्धुं), धरणं कृ, ग्रहणं कृ.

HOOKED, *a.* (Bent in the form of a hook) वक्रः -क्रा -क्रं, अङ्गुशा-
कारः -रा -रं, अङ्गुशी -शिनी -शि (न), अङ्गुशुः -जुः -जु, कुचिः -ता -तं.

HOOP, *s.* (Any thing circular) चक्रं, चक्रवालं, वलयः -वं. —(For
playing with) क्रीडाचक्रं, क्रीडावलयः.

To HOOP, v. a. (Bind with hoops) लोहवलयान् बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्), लोहचक्रादिभिर् युज् (c. 10. योजयति -यितुं).—(Shout out) चित्कारं कृ, चित्कारशब्दं कृ, उच्चैःस्वरेण उहुप् (c. 10. -घोषयति -यितुं).

HOOPER, s. (A cooper) लोहवलयबन्धा *m.* (न्यु), काष्ठभासकारः.

HOOPING-COUGH, s. आक्षेपककाशः, हृष्टशब्दपूर्वकः काशः, बालकानां काशः.

To HOOT, v. n. रु (c. 2. रीति, रवितुं), विरु, दीर्घरुतं कृ, दीर्घरावं कृ, घृत्, घृत्कारं कृ, चित्कारं कृ, उच्चैःस्वरेण उहुप् (c. 10. -घोषयति -यितुं); 'to hoot at,' हे, रे, स्त्रे, धिक्, हम्, घृत् इत्यादिशब्दैर् अवमानं or अवज्ञां or अप्रसादं सूच्य (c. 10. सूचयति -यितुं) or इत्यादिशब्दैर् अवज्ञास्यदं कृ.

HOOT, HOOTING, s. दीर्घरुतं, दीर्घरावः, रावः, घृत्कारः, घृत्कृतं, चित्कारः, हे, रे, धिक्, घृत् इत्यादिशब्दैर् अवमानसूचनं or अप्रसादसूचनं.

To HOP, v. n. मु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), एकपादेन मु or वल्.

HOP, s. (The plant) लताविशेषो यस्य पुष्पाणि यवरसेन सह संसृज्यन्ते तेन च यवसुरा उत्पद्यन्ते.—(Jump) प्रवः, प्रुतं, वलितं, कम्पः, नृत्यं, नर्तनं, एकपादेन प्रुतं, वलितं.

HOPE, s. आशा. प्रत्याशा. आशंसा. आकांक्षा. आशाबन्धः, मनोरथः, अपेक्षा, व्यपेक्षा. प्रतीक्षा. सम्प्रतीक्षा. स्मृहा. निरीक्षा. उदीक्षणं. ईप्सितं, मनस्विता; 'hope of a good issue,' फलाकांक्षा; 'having one's hopes fulfilled,' पूर्णमनोरथः, आशाप्राप्तः; 'hopes whose fulfilment is delayed,' विलम्बितफला मनोरथाः; 'hope-inspiring,' आशाजननः -ना -नं.

To HOPE, v. a. and n. आशंस (c. 1. -शंसते -सितुं), आकांक्ष् (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं). प्रत्याकांक्ष्. प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेक्ष्. व्यपेक्ष्, उदीक्ष्. स्मृह् (c. 10. स्मृहयति -यितुं), वाञ्छ् (c. 1. वाञ्छति -च्छितुं), अभिवाञ्छ्, आशां कृ, प्रत्याशां कृ, आशंसां कृ, आशास् (c. 2. शास्ते -शासितुं); 'I hardly hoped to see you again, न खलु मे आसीद् आशंसा यथा पुनरपि त्वां प्रेक्षिष्ये; 'I hope' may be expressed by the particle कश्चित्; as, 'I hope the fever does not pain you much,' कश्चित् त्वां नातिवाधते चरः.

HOPEFUL, a. (Full of hope) आशावान् -वती -वत् (न्), आशान्वितः -ता -तं, आशायुक्तः -क्ता -क्ते, आशाविष्टः -ष्टा -ष्टं, आशाबद्धः -द्धा -द्धं. स्मृहयातुः -तुः -लु, आकांक्षी -क्षिणी -क्षि (न्), सप्रत्याशः -शा -शं, प्रत्याशी -शिनी -शि (न्), अपेक्षी -क्षिणी -क्षि (न्), अपेक्षकः -का -कं. —(Promising, exciting hope) आशाजननः -ना -नं, आशाकारी -रिणी -रि (न्).

HOPEFULLY, adv. सप्रत्याशं, साशंसं, आशापूर्वकं, आशंसापूर्वकं.

HOPEFULNESS, s. आशावत्त्वं, आशाविष्टत्वं, सप्रत्याशत्वं.

HOPELESS, a. आशाहीनः -ना -नं, निराशः -शा -शं, आशाहरितः -ता -तं, गताशः -शा -शं, त्यक्ताशः -शा -शं, निःप्रत्याशः -शा -शं, हताशः -शा -शं.

HOPELESSLY, adv. निराशं, निःप्रत्याशं, आशां विना, गताशं.

HOPELESSNESS, s. निराश्यं, निराशता, आशाहीनता, आशाराहित्यं.

HOPPER, s. (One who hops) एकपादेन प्रुतकारी *m.* (न्), एकपादेन नर्तकः.—(In a mill) शस्याधारः, शस्यपात्रं.

HOPPING, s. एकपादेन नर्तनं or नृत्यं or प्रुतकरणं or वलितकरणं.

HORAL, HORARY, a. मौहूर्तिकः -की -के, घटिकाविषयः -या -यं.

HORDE, s. अस्थिरवासिनां or पथ्यदनकारिणां श्रेष्ठपुरुषाणां समूहः or सङ्घः or वृहत्कुलं or वृहद्वंशः, शवरगणः, किरातगणः.

HORIZON, s. दिग्बन्धुलं, मण्डलं, चक्रवालं, चक्रं, दिगन्तः, आकाशकक्षा, अचरानां -क्तः, चक्रवालः. 'The eastern horizon,' प्राची दिक्, प्राचीमूलं.

HORIZONTAL, a. अनुप्रस्थः -स्था -स्थं, अन्वायतनः -ना -नं, दिगन्तसमः -मा -मं, समः -मा -मं, समरेखः -खा -खं, समस्थः -स्था -स्थं, सपाटः -टा -टं; 'a horizontal line,' द्विज्याभागं, समरेखा; 'plane,' समानभूभागः.

HORIZONTALLY, adv. अनुप्रस्थं, अन्वायतनं, समं, समरेखं, समानरूपेण

HORN, s. (Of an animal) शृङ्गं, विषाणः -णी -णं, कृषिका, काहलः -ला -लिका; 'of a buffalo,' गयलं.—(Wind-instrument) शङ्खः, काहलः -ला; 'to blow a horn,' शङ्खं ध्या (c. 1. धमति, ध्मातुं) or प्रध्मा.—(Of the moon) चन्द्रशिखा, चन्द्रशृङ्गं, चन्द्रायं.

HORN-BOOK, s. बालकस्य आरम्भपुस्तकं or आदिपुस्तकं or प्रथमपाठग्रन्थः.

HORNED, a. शृङ्गी -ङ्गिणी -ङ्गि (न्), शृङ्गिणः -णा -णं, विषाणी -णिनी -णि (न्), शृङ्गविशिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'in the form of a horn,' शृङ्गाकारः -रा -रं; 'horned moon,' सिनीवाली.

HORNET, s. वृहद्वरुणभेदः, वृहद्वरुणरोलः, विषशृङ्गी *m.* (न्), विषशूकः.

HORNLESS, s. अशृङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, शृङ्गहीनः -ना -नं; 'hornless bull,' तूवरः.

HORN-OWL, s. उलकभेदः, शृङ्गिणपेचकः, शृङ्गिकौशिकः.

HORN-PIPE, s. नृत्यविशेषः यस्मिन् नर्तको हस्तपादादि इतस्ततः क्षिप्रं सञ्चालयति. नाविकनृत्यं.

HORNY, a. शृङ्गी -ङ्गी -ङ्गं, शृङ्गमयः -यी -यं, शृङ्गगुणः -णा -णं.

HOROLOGE, HOROLOGY, s. घटी, यामघोषा, कालमापनयन्त्रं.

HOROSCOPE, s. जन्मपत्रं -चिका, जन्मनक्षत्रपत्रं, जन्मयोगपत्रं, जन्मकालग्रहः.

HORRIBLE, a. दारुणः -णा -णं, घोरः -रा -रं, भयङ्करः -वी -वं, भयः -वी -वं, रौद्रः -द्री -द्रे, भयङ्करः -री -रं, सुभयानकः -की -कं, भयानकः -की -कं, भीमः -मा -मं, उग्रः -या -यं, भीषणः -णा -णं, त्रासकरः -रा -रं, भयावहः -हा -हं, विकटः -टा -टं, करालः -ला -लं, भीष्मः -मा -मं.—(In appearance) घोरदर्शनः -ना -नं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, भीमदर्शनः -ना -नं.

HORRIBLY, adv. दारुणं, घोरं, भयानकं, भयङ्करं, रौद्रं, उग्रं, विकटं.

HORRID, a. घोरः -रा -रं, दारुणः -णा -णं, उग्रः -या -यं, कुत्सितः -ता -तं, भयानकः -का -कं, भयङ्करः -की -के, भीमः -मा -मं, भीषणः -णा -णं, रौद्रः -द्री -द्रे, भयः -वी -वं, विकटः -टा -टं, करालः -ला -लं.

HORRIDLY, adv. घोरं, दारुणं, उग्रं, कुत्सितं, अतिकुत्सितं, रौद्रं.

HORRIDNESS, s. घोरता, दारुणता, उग्रता, कुत्सितत्वं, भयानकत्वं, रौद्रता.

HORRIFIC, a. भयङ्करकरः -का -कं, भयङ्करजनकः -का -कं, सुभयङ्करः -री -रं, सुभयानकः -का -कं, साध्वसकारी -रिणी -रि (न्).

HORRIFIED, p. p. भयसहृष्टरोमा -ना -मं (न्), साध्वसोपहतः -ता -तं.

To HORRIFY, v. a. भयं जन्य (c. 10. जनयति -यितुं), ससाध्वसं -सां -सं कृ.

HORRIFICATION, s. रोमहर्षः -र्षणं, लोमहर्षणं, संहर्षः, उद्धर्षणं, रोमाच्चः -चनं, रोमोन्नमः, रोमोद्भेदः, पुलकः, पुलकोन्नमः, उद्धरणं.

HORROR, s. भयं, भयसंहर्षः, भयकम्पः, साध्वसं, भीषणं, भीष्मं, भीमं, घोरं, भयानकं, भयङ्करं, त्रासः, सन्तासः, परिकम्पः.

HORSE, s. अश्वः, हयः, तुरङ्गः -ङ्गमः, तुरगः, वाजी *m.* (न्), घोटकः, वाहः, ताल्यः, अष्टी *m.* (न्), सैन्धवः, सभिः *m.*, किल्ली *m.* (न्), प्रचेलकः, श्रीभता *m.* (न्), पीतिः *m.*, पीती *m.* (न्), पीतिः *m.*, परुहारः, मुद्गभूक *m.* (न्), मुद्गभोजी *m.* (न्), गन्धर्वः; 'a well-bred horse,' आजानेयः, कुलीनः, सिन्धुवारः, भूमिपथः, भूमिरक्षकः; 'a well-trained horse,' विनीतः, साधुवाही *m.* (न्); 'a white horse,' कर्कः; 'a bay horse,' उकनाहः, कियाहः; 'a fleet horse,' जवनः, जवाधिकः, प्रजवी *m.* (न्); 'a good horse,' वल्लभः, हयोत्तमः; 'a chariot horse,' रथ्यः; 'a pack-horse,' पृष्यः, स्त्रीरी *m.* (न्), स्त्रीरी *m.*, स्त्रीरी *m.*; 'a horse for sacrifice,' ययुः *m.*, अश्वमेधीयः; 'four-horsed carriage,' चतुरश्रो रथः.—

(Cavalry) आश्व, आश्विक, आश्वारूढः *m. pl.*—(Support for towels, &c.) मार्जनपटाधारः, वरकाधारः ; 'relating to a horse,' आश्वीयः -या -यं, आश्विकः -की -कं, आश्वः -श्वी -श्वं.—(A number of horses, 'अश्वीयं, आश्वं.

To HORSE, *v. a.* अश्वम् सारुह in caus. (-रोपयति-यितुं), अश्वारूढं-ढां-ढं कृ.

HORSE-BACK, *s.* अश्वपृष्ठं. ऊर्ध्वस्थितिः *f.* : 'on horse-back,' अश्वपृष्ठे loc. *c.* ; 'going on horse-back,' तुरङ्गयायी *m.* (नं).

HORSE-BEAN, *s.* द्युदृशिकभेदः, शिखा, मुद्गः, मायः.

HORSE-BEAT, *s.* अश्ववहनं, अश्ववहनयोग्या नौका.

HORSE-BREAKER, *s.* अश्वदमकः, अश्वविनेता *m.* (नं), अश्वशिक्षकः, अश्व-शिक्षाजीवी *m.* (नं).

HORSE-BREAKING, *s.* अश्वदमनं, अश्वशिक्षा, अश्वविनयः.

HORSE-CHESTNUT, *s.* (Tree) श्यामफलविशिष्टो वृक्षभेदः.

HORSE-CLOTH, *s.* अश्वान्तरणं, आस्तरः, अश्वपरिस्तोमः.

HORSE-COMB, *s.* अश्वमार्जनी, अश्वलोमशोधनी.

HORSE-DEALER, *s.* अश्वव्यापारी *m.* (नं), हयज्ञः, हेडावुक्कः, हेलावुक्कः. हयविद्याविशारदः.

HORSE-DRIVING, *s.* अश्वसारथ्यं, अश्वप्रेरणं, हयप्रेरणं.

HORSE-DUNG, *s.* अश्वशकृत् *m.*, अश्वपुरीषं, अश्वमलं, अश्वहजं.

HORSE-FACED, *u.* अश्वमुखः -खी -खं, अश्ववदनः -ना -नं, हयमुखः -खी -खं, तुरङ्गवक्त्रः -क्त्रा -क्त्रं, तुरङ्गाननः -ना -नं, तुरङ्गाम्बुः -स्या -स्यं.

HORSE-FLESH, *s.* अश्वमांसं, घोटकमांसं, तुरगमांसं.

HORSE-FLY, *s.* अश्वदंशकः, हयदंशी, अश्वमक्षिका.

HORSE-GUARDS, *s.* अश्वारूढसैनिकाः *m. pl.*, राजशरीररक्षकम् अश्वारूढसैन्यं.

HORSE-HAIR, *s.* अश्वलोम *m.* (नं), अश्वरोम *n.* (नं), अश्वबालः.

HORSE-LAUGH, *s.* अश्वहासः, अतिहासः, अतिहसितं, महाहासः, आलुहिरितं, सोत्क्रासः.

HORSE-LEECH, *s.* अश्वदंशका जलीका, अश्वरक्तापायिनी.—(Farrier) अश्वचिकित्सकः, अश्ववैद्यः.

HORSEMAN, *s.* अश्वारूढः, अश्वारोहः -ही *m.* (नं), हयारूढः, हयारोहः, सादी *m.* (नं), अश्वसादी *m.* (नं), तुरगी *m.* (नं), तुरङ्गी *m.* (नं), अश्ववहः, अश्वधारः, सायी *m.* (नं), हयविद्याविशारदः.

HORSEMANSHIP, *s.* अश्वविद्या, हयविद्या, अश्वारोहणविद्या, हयज्ञता, हयारोहः, अश्वहृदयं.

HORSE-MEAT, *s.* अश्वहारः, अश्वभोजनं, अश्वसाद्यं, पशुसाद्यद्रव्यं.

HORSE-POND, *s.* अश्वतडागः, अश्वपुष्करिणी, अश्ववापी.

HORSE-RACE, *s.* अश्वचर्या, अश्वमार्गः, अश्वपावनं.

HORSE-RADISH, *s.* कुरुकन्दकः -कं, कन्दमूलभेदः.

HORSE-SHOE, *s.* अश्वसुरजं, अश्वसुरज्जाणं, अश्वसुरबन्धनं, अश्वपादुका.

HORSE-STEALER, *s.* अश्वहारकः, वाजिहन्ता *m.* (नृ), अश्वमुक् *m.* (प).

HORSE-TRAPPINGS, *s.* आदानं, अश्वपरिष्टोमः, अश्वसज्जा, अश्वान्तरणं.

HORSE-WAY, *s.* अश्वपथः, अश्वमार्गः, अश्ववर्त्त *n.* (नं).

HORSE-WHIP, *s.* कशा, अश्वकशा, अश्वताडनी, अश्वप्रतोदः, प्रतिष्कशः, प्रतिष्कपः, चर्मदण्डः.

To HORSE-WHIP, *v. a.* कशया or चर्मदण्डेन तड् (c. 10. ताडयति-यितुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं), कशायातं कृ.

HORTATION, *s.* उपदेशः, उपदेशवाक्यं, प्रबोधनं, प्रबोधवाक्यं, भन्तव्यं.

HORTATORY, *a.* उपदेशकः -का -कं, प्रबोधकः -का -कं, आदेशकः -का -कं.

HORTICULTURAL, *a.* उद्यानविद्यासम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नं), उद्यानविषयः-या -यं.

HORTICULTURE, *s.* उद्यानविद्या, उद्यानकर्षणविद्या, उद्यानकर्षणं, उद्यान-करणविद्या, उद्यानकरणं, उद्यानकृषिकर्म *n.* (नं), पञ्चफलोत्पत्तिकर्म *n.* (नं).

HORTICULTURIST, *s.* उद्यानविद्याज्ञः, उद्यानकर्षकः, उद्यानकर्षणजीवी *m.* (नं) HORTULAN, *a.* उद्यानसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नं).

HORTUS SICCUS, *s.* शुष्कोद्यानं, शुष्कौषधिपुस्तकं, शुष्कौषधिसङ्ग्रहः, शुष्प-तृणादिसङ्ग्रहः, शुष्कौषधयः *f. pl.*

HOSE, *s.* ऊष्णमयं पादत्राणं, औष्णीपादत्रं, पादरक्षणं, जङ्गापरिधानं.

HOSIER, *s.* पृष्ठीकपादविक्रेता *m.* (नृ), औष्णीपादविक्रयी *m.* (नं).

HOSPITABLE, *a.* आतिथ्यः -ध्या -ध्यं, आतिथेयः -यी -यं, अतिथिसेवक-का -कं, अतिथिपूजकः -का -कं, आतिथ्यकारी -रिणी -रि (नं), प्रियातिथिः -थिः -थि, वस्रभातिथिः -थिः -थि, सत्कारशीलः -ला -लं.

HOSPITABLY, *adv.* आतिथ्यपूर्वम्, सातिथ्यं, सत्कारेण, सत्कारपूर्वम्, आतिथेयं 'to receive hospitably,' सत्कृ, आतिथ्यं कृ.

HOSPITAL, *s.* आरोग्यशाला, चिकित्साशाला, चिकित्सागारं, रोगप्रतीकारशाला, रोगोपचारशाला, रोगार्थलोकपोषणस्थानं, हरिद्रलोकान रोगचिकित्सनशाला, धर्मशाला.

HOSPITALITY, *s.* आतिथ्यं, अतिथित्वं, अतिथिक्रिया, आतिथ्यकर्म *n.* (नं) अतिथिसत्कारः, अतिथिसत्क्रिया, सत्कारः, सत्क्रिया, सत्कर्म *n.* (नं) सत्कृतिः *f.*, सत्कृतं, अतिथिसेवा, अतिथिपूजनं, मनुष्यज्ञः, नृपज्ञः.

HOST, *s.* (Entertainer) सत्कारी *m.* (नं), सत्कृत् *m.*, आमन्त्रयिता *n.* (नृ), निमन्त्रणकृत् *m.*, निमन्त्रकः, भोजनदाता *m.* (नृ), आतिथ्यकृत् *n.* - (Army) समूहः *f.*, सेना, अनीकं, वाहिनी, अनीकिनी, वरूपिनी योधसमूहः—(A great number) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, गणः, कुलं समवायः, समुदायः, निबहः, निकायः; 'a host of persons,' जनसमूहः लोकसङ्घः, जनौघः; 'a host of enemies,' शत्रुनिकायः; 'a host of excellencies,' गुणग्रामः.

To HOST, *v. n.* (Lodge) वस् (c. 1. वसति, वसन्), नियस्, अतिथिर् or असम्.—(Encounter in battle) युद्धे समागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं or सङ्गमम्.

HOSTAGE, *s.* शरीरबन्धकः, बन्धकः, सन्धिनियमस्योपरि विश्वासार्थं त्वत् शरीरबन्धकः.

HOSTEL, HOSTELRY, *s.* उत्तरणस्थानं, उत्तरणगृहं, उपकारी -रिका.

HOSTESS, *s.* आतिथ्यकारिणी, सत्कारिणी, निमन्त्रणकारिणी, भोजनदात्री

HOSTILE, *a.* वैरी -रिणी -रि (नं), विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरोधी -धिनी -धि (नं), विपक्षः -क्षा -क्षं, प्रतिकूलः -ला -लं, विपरीतः -ता -तं, अहित-ता -तं, अहितकारी -रिणी -रि (नं), प्रातिपक्षः -क्षी -क्षं, विद्वेषी -पिण-पि (नं), द्वेषी &c., द्वेषणः -णा -णं, विद्विषः -षा -षं, शात्रवीयः -य-यं, द्वेषवृत्तिः -त्तिः -त्ति, अपकारी -रिणी -रि (नं), प्रतिरोधी -धिन-धि (नं), पर्यवस्थाता -त्री -तृ (नृ), सवैरः -रा -रं; 'a hostile invasion,' शत्रुविग्रहः; 'to be hostile,' विपक्षीभू, प्रतिकूल (non) प्रतिकूलयति -यितुं, विरुध् (c. 7. -रुद्धि -रोद्धुं), वैर (nom), वैरायते शत्रु (nom. शत्रूयति), द्विप् (c. 2. द्वेष्टि -हुं), विद्विप्, पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्यातुं).

HOSTILELY, *adv.* शत्रुवत्, रिपुवत्, विरोधेन, विरुद्धं, विपरीतं, विपक्षवत्

HOSTILITY, *s.* वैरिता, वैरभावः, वैरं, शत्रुता, रिपुता, विपक्षता, विरोधः विरुद्धता, विद्वेषः, द्वेषः, शात्रव्यं, अरिता, प्रतिपक्षता, विद्विष्टता अप्रीतिः *f.*, प्रतिद्वन्द्वं, परता -त्वं; 'natural hostility,' जातिवैरः—(War, state of war) युद्धं, युद्धभावः, युद्धावस्था, विग्रहः, संग्रामः.

HOSTLER, *s.* अश्वपालः -लकः, अश्वरक्षकः, उत्तरणस्थाने अश्वगतान् अश्वान् पालयति यो जनः.

Hot, *a.* (Contrary to cold) उष्णः -ष्णा -ष्णं, तप्तः -प्ता -प्तं, चरुः -रु -रुं, प्रचरुः -रुषा -रुषं, उच्चरुः -रुद्धा -रुद्धं, समतप्तः -प्ता -प्तं, उपतप्तः -प-मं, तापी -पिनी -पि (नं), कोष्णः -ष्णा -ष्णं, शोकः -ष्वा -श्वं, शोकं

-ष्मा -ष्म (न्), नैदायः -यी -यं, अशिशिरः -रा -रं, अशीतः -ता -तं, तिग्मः -ग्मा -गं, तीव्रः -व्रा -वं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, खरः -रा -रं, योष्मः -ष्मा -ष्मं, यष्मि in comp.; 'hot season, hot weather,' उष्णकालः, उष्णसमयः, योष्मः, योष्मकालः, निदायः, निदायकालः, उष्णागमः; 'hot water,' उष्णोदकं, यष्मोदकं, यष्मासु *m.*—(Hot to the taste) तिग्मः -ग्मा -गं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -व्रा -वं, खरः -रा -रं, कटुः -टुः -टु, उग्रः -या -यं.—(Passionate) चण्डः -ण्डा -ण्डं, चण्डवान् -वती -वत् (त्), तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तिग्मः -ग्मा -गं, उग्रः -या -यं, शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न्), रागी -गिणी -गि (न्), उष्णः -ष्णा -ष्णं.—(Impetuous) तीक्ष्णकर्मा -र्मा -र्मं (न्), संरम्भी -म्भिणी -म्भि (न्), उत्तमः -मा -मं; 'to make hot,' तप् (c. 10. तापयति -यितुं); 'to be hot,' उष्णीभू, उष्म (nom. उष्मायते).

HOTBED, *s.* गोहयशकुदादिप्रक्षेपेण तप्रीकृतम् उष्णस्थलं, उष्णस्थलं.

Hotch-potch, *s.* नानाखाद्यद्रव्यसंयोगः, नानाशाकादिसंमिश्रणं, सन्निपातः, प्रकीर्णकं.

HOUSE, *s.* उत्तरणशाला, उत्तरणगृहं, उत्तरणस्थानं. उपकारी -रिका, उपकार्या, औपकार्यं, प्रयासोपगृहं.

HOT-HEADED, *a.* माहसिकः -की -कं, माहसी -सिनी -सि (न्), उच्छादः -यडा -यडं, उत्तमः -मा -मं, संरम्भी -म्भिणी -म्भि (न्), शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न्), तीक्ष्णकर्मा -र्मा -र्मं (न्); 'hot-headed zeal,' उत्सायः.

HOT-HOUSE, *s.* उद्याने विदेशीयवृक्षरक्षणार्थं काचाद्यादितं तमगृहं or उष्णगृहं.

HOTLY, *adv.* तीक्ष्णं, तीव्रं, तिग्मं, सत्कृत्यं, चण्डं, प्रचण्डं, उच्छादं, उग्रं, उग्रतया, उत्सापेन, सोष्मं, उत्तमं, उष्णं.

HOT-MOUTHED, *a.* तीक्ष्णवादी -दिनी -दि (न्), उग्रमुखः -खी -खं, दुर्मुखः -खी -खं.

HOTNESS, *s.* उष्णता, औष्म्यं, तापः, तप्तत्वं, चण्डता, प्रचण्डता, अशिशिरता, तिग्मता, तैग्म्यं, तीक्ष्णता, निदायः.—(To the taste) तिग्मता, तीक्ष्णता, तीव्रता, कटुता, उग्रता, त्वं.—(Ardor, vehemence) उत्सायः, उच्छादता, व्यग्रता, तीक्ष्णता, उष्मः, संरम्भः.—(Of temper) चण्डता, शीघ्रकोपित्वं.

HOTSPUR, *s.* माहसिकजनः, तीक्ष्णस्वभावो जनः, संरम्भी *m.* (न्).

HOUSE, *s.* कुटीरः, कुटीरः, कुटी, तृणकुटी, उटजः, मण्डपः, गोष्ठं.

To HOUSE, *v. a.* कुटीरं वस् (c. 1. वसति, उत्तुं) or निवस्य, कुटीरम् अधिवस्.

HOVEN, *a.* उच्छ्वन्नः -ना -नं, प्रस्फुरितः -ता -तं, उत्थितः -ता -तं.

To HOVER, *v. n.* विहायसा or योममध्ये वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तुं) or व्यावृत्, आकाशमध्ये मल्लकोपरि वृत्, प्रडीनम् अकृत्वा ऊर्ध्वविशति विमृप् (c. 1. -सर्वति -समु) or विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), योममध्ये पक्ष्यास्थलनं कृत्वा निश्चलो वृत्.—(Hesitate, waver) विलच् (c. 1. -लचते -चितुं), दोल (nom. दोलायते), आन्दोल (nom. आन्दोलयति -यितुं), विकृप् (c. 1. -कल्पते -लितुं), विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विशङ् (c. 1. -शङ्कते -ङ्कितुं).

HOUGH, *s.* जङ्घास्थिशिरा, जङ्घास्थिकायुः *m.* जङ्घासन्धिबन्धनं.

To HOUGH, *v. a.* जङ्घास्थिशिरां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेद्).

HOUND, *s.* मृगयाकुक्षुरः, मृगयकुक्षुरः, मृगयायं कुक्षुरः, आलेटकाद्यर्थं या *m.* (न्), आलेटिकः, मृगारिः *m.*, मृगदंशकः, वृकारिः *m.*, विश्वकदुः *m.*

To HOUND, *v. a.* मृगयकुक्षुरैर् अनुमृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं).

Hour, *s.* घटिका, होरा, केरली, दिवसस्य चतुर्विंशभागः or चतुर्विंशति-तमांशः, दिनांशः; 'an hour of forty eight minutes,' मुहूर्तः -र्तः; 'a space of twenty-four minutes,' दण्डः; 'half-an-hour,' अर्धघटिका; 'an hour and a half,' अर्धयामः.

Hour-glass, *s.* यामनाली, बालुकायन्त्रं, कालपरिमापकयन्त्रं.

Hourly, *s.* दिव्याह्नना, दिव्यकन्या, देवकन्या, स्वर्गकन्या, स्वर्वेष्ट्या.

Hourly, *adv.* प्रतिमुहूर्तं, मुहूर्ते मुहूर्ते, दण्डे दण्डे, प्रतिदण्डं.

Hour-plate, *s.* मुहूर्तदण्डादिपरिमापकं मण्डलं, यामघोषा, घटीमुखं.

House, *s.* गृहं, गेहं -हः, वेश्म *m.* (न्), भवनं, आलयः, निलयः, आश्रयनं, निकेतः -तनं -तकं, निवेशनं, सदनं, मन्दिरं, वासः, संवासः, वासस्थानं, आगारः -रं, अगारः -रं, निवासः, निवासस्थानं, निवसतिः *f.*, वसितं समावासः, आवसथः, निकायः, अवस्थानं, वस्यं, उदवसितं, वास्तुः *m.* ओकस् *n.*, धाम *n.* (न्), छत्वरः, निशान्तं, कुटः -टी, शाला, सभा, स्थानं; 'house and land,' गृह्येन्द्रादि; 'a number of houses,' ससचिः *f.*; 'house of confinement,' बन्धनगृहं, बन्धनागारं, बन्धनालयः; 'confined to the house,' गृहानुबद्धः -द्धा -द्धं.—(Family, race) कुलं, वंशः, कुटुम्बः, जातिः *f.*—(Family, household) गृहजनः, परिजनः, परिवारः, स्वजनः, कुटुम्बकं, स्त्रीपुत्रकन्यादि. To house, *v. a.* गृहे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), गृहं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), वेशमनि वस् (c. 10. वासयति -यितुं), आश्रयं दा, वासस्थानं दा.

House-breaker, *s.* गृहभेदकः, आगारभेदकः, भित्तिचोरः, यन्दिचोरः, सन्धिचोरः, कारुचोरः, कुटुम्बेदी, कपाटघ्नः, खानिलः, कुजम्बलः -म्बलः.

House-builder, *s.* गृहकारकः, गृहकारी *m.* (न्), गृहकर्मी *m.* (न्), गृहनिर्माता *m.* (त्).

House-burner, *s.* गृहदाहकः, आगारदाहकः, गृहदाहनकृत *m.*

House-burning, *s.* गृहदाहः -हने, गृहदहने, गृहप्रोपः, आगारदाहः.

Housedog, *s.* गृहकुक्षुरः, गृहरक्षकः या *m.* (न्).

Housedoor, *s.* गृहद्वारं, गेहद्वारं.

Household, *s.* गृहजनः, परिजनः, गृहपरिजनः, गृहपरिवारः, स्वजनः, परिवारः, अभिजनः, कुटुम्बकं.

Household, *a.* गृहः -सा -यं, गृहसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), आवसथिकः -की -कं or expressed by गृह in comp., as, 'household affairs,' गृहकार्यं, गृहकरणं, गृहव्यापारः; 'household utensils,' गृहवस्तुः; 'household goods,' गृहादयः *f. pl.*, कुलदेवताः *f. pl.*; 'household book,' गृहसूचिका.

Householder, *s.* गृहस्थः, गृहस्वामी (न्), गृहपतिः *m.*, गृहाधिकारी *m.* (न्), गृहणी *m.* (न्), गेही *m.* (न्), कुटुम्बा *m.* (न्), कौटुम्बिकः, गृहमेधी *m.* (न्), स्वातकः, ज्येष्ठाश्रमी *m.* (न्).

Household-stuff, *s.* गृहोपकरणः, गृहोपकरणं, गृहसामग्री -य्यं.

Housekeeping, *s.* (Householder) गृही *m.* (न्), गेही *m.* (न्), गृह-स्वामी *m.* (न्), गृहाधिकारी *m.* (न्), कुटुम्बी *m.* (न्).—(A woman who has the care of a family) गृहिणी, गृहिनी, कुटुम्बिनी, गृहमेधिनी.

Housekeeping, *s.* गृहव्यापारः, गृहकार्यं, गृहकरणं, गृहकर्म *n.* (न्), गृहस्थ्यं, गृहस्थता.

Houseless, *s.* कुतूष, गृहभित्तिरुह औपधिभेदः.

Houseless, *a.* गृहहीनः -ना -नं, गृहशून्यः -न्या -न्यं, निरालयः -या -यं, अनिकेतनः -ना -नं, अकेतनः -ना -नं, अलयः -या -यं, निराश्रयः -या -यं, अशरणः -णा -णं, निर्वासः -सा -मं.

Housemaid, *s.* गृहदासी, गृहपरिष्कारिणी, गृहमार्जनी, दासी.

House-room, *s.* गृहावस्थानं, वासस्थानं, निवासस्थानं, आवासः, वासः.

House-top, *s.* गृहपृष्ठं, गृहाग्रं, गृहशिखरं, गृहशृङ्गं.

House-warming, *s.* गृहप्रवेशः, नवगृहप्रवेशकाले उत्सवः, वास्तुप्रवेशः, वास्तुसंशमनं -नीयं.

Housewife, *s.* गृहमेधिनी, गृहव्यापारकुशला, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनि-पुणा, गृहिणी, गेहिनी.

Housewifery, *s.* गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनिपुणता, गृहमेधित्वं, परिमितव्ययः.

Housing, s. (House-room) वासस्थानं, निवासस्थानं.—(Of a horse or elephant) आसुरः-रथः, परितोमः, वर्णः, आदानं.

How, adv. कथं, किं, केन प्रकारेण, केन रूपेण, किमु, कुतस्, किमुत; 'how much, how many, how little, how long, &c.,' कियान्-यती-यत् (त्) or कियत् indec., कतिः-तिः-ति or कति in comp.; as, 'how long?' कियत्कालं, कियन्तं कालं, कियता कालेन, कति-कालं; 'how long!' कियच्चिरं; 'how many sorts?' कतिविधः-धा-थं; 'how many times?' कतिकृत्वस्; 'for how much?' कियता मृत्त्येन; 'how far?' कियत्पथ्येन, किमप्यथ्येन, कियदवधि; 'how much more,' किमुनर, किमुत, किमु, किम्, कुतःपुनर; 'how much less,' किमुत, किमु; 'how so?' किमिति, किमिव; 'how else,' अपकिम्; 'how wonderful,' किमाश्चर्यं; 'how do you do?' किं क्षेमम् अस्ति भवतः, किं कुशलम् अस्ति भवतः, कीदृशी स्थितिर् भवतः; 'how are we to act?' किम् अस्माभिः करणीयं; 'he knows not how to act,' यथाकार्यं न जानाति; 'how great is that darkness!' सोऽन्धकारः कियान् महान्; 'any how,' यथाकथञ्चित्, यथातथा, कथञ्चन, कथञ्चित्.

Howbeit, adv. तथापि, तथैव, तथाच, किञ्च, अपि, अपितु, किन्तु.

Howdah, s. (On the back of an elephant) वरखडकः.

However, adv. तथापि, किञ्च, अपितु, किन्तु, तु, परन्तु, पुनर; 'in whatever manner,' यत्प्रकारेण.

Howitzer, s. सन्तरिग्वलेन लोहगुलिकाप्रक्षेपकं युद्धयन्त्रं.

To howl, v. n. रु (c. 2. रौति, रथितुं), विरु, दीर्घरावं कृ, दीर्घरुतं कृ, गर्जं (c. 1. गर्जति-र्जितुं), भृ (c. 1. भयति-पितुं), रै (c. 1. रायति रातुं), रस् (c. 1. रसति-सितं), रद् (c. 1. रदति-दितुं), वाश् (c. 1. वाशते-शितुं).

Howl, howling, s. रावः, रुतं, दीर्घरावं, दीर्घरुतं, गर्जनं, रायणं, भायः, भयणं, उरुजनं, वाशितं, मुखघटा; 'making a howling,' दीर्घरावः-वी-वं.

Howsoever, adv. यत्प्रकारेण, येन प्रकारेण, यथा यथा, यथातथा, तथापि

To how, v. a. जङ्गास्थिशिरां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं).

Hoy, s. वृहन्नौकाविशेषः, विशालनौका.

Hubbub, s. कोलाहलः, कलकलः, कलरवः, रासः, हलहलाशब्दः, काल-कीलः, तुमुलं, विप्रयः, कलहः.

Huckaback, s. नानारेखाङ्कितः क्षीमपटविशेषः.

Hucklebacked, a. मुञ्जः-ञ्जा-ञ्जं, कुञ्जः-ञ्जा-ञ्जं, वक्रकन्धरः-रा-रं

Hucklebone, s. कट्यास्थि n., कटास्थि n., श्रोण्यास्थि n., जघनास्थि.

Huckster, s. सुदूषाणिज्यकारी m. (न्), तुच्छवाणिज्यकृत, कुस्मितव-णिक् m. (ञ्).

To huckster, v. n. तुच्छवाणिज्यं कृ, तुच्छप्रकारेण or नीचप्रकारेण or कुस्मितप्रकारेण वाणिज्यं कृ.

To huddle, v. a. सम्मिश्रीकृ, अस्तव्यस्तीकृ, सङ्कुलीकृ, सङ्करीकृ, सम्मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं), सप्ताध् (c. 1. बाधते-धितुं), अधरोत्तरीकृ, संयुभ्.

To huddle, v. n. सम्मिश्रीभू, सङ्कुलीभू, सङ्करीभू, सङ्करीभू, अस्तव्यस्तीभू, अधरोत्तरीभू, सप्ताधीभू.

Huddle, s. अस्तव्यस्तता-त्वं, अधरोत्तरं, सङ्करः, साङ्कर्यं, सङ्गोभः.

Hue, s. (Dye, colour) वर्णः, रागः, रङ्गः, द्राव्यं, छविः f.—(Hue and cry) जनरवः, बहभिः कृता संहतिः, जनघोषणा.

Huff, s. (Anger) क्रोधावेशः, क्रोधः, कोपः, रोषः, संरम्भः.—(Arrogance) दर्पः, दर्पवेशः, औद्धत्यं.—(One inflated with arrogance) दर्पाध्मातः, अतिगर्हितः, उद्धतः.

To huff, v. a. रुष् (c. 10. रोषयति-यितुं), कुप् (c. 10. कोपयति-यितुं).

To huff, v. n. दृप् (c. 4. दृष्यति, द्रुप्), धृप् (c. 5. धृष्यति, धर्षितुं), दर्पाध्मातः-ता-तं भू, भर्त्स् (c. 10. भर्त्सयति-ते-यितुं), विकट्प् (c. 1. -कट्यते-यितुं).

Huffer, s. दाम्भिकः, भर्त्सनकारः, विकट्या m. (न्), धर्षी m. (न्), शूरभ्रम्यः.

Huffish, a. (Angry) क्रोधाविष्टः-ष्टा-ष्टं, कोपी-पिनी-पि (न्), सरोषः-पा-पं, सकोपः-पा-पं.—(Arrogant) दृम्-म्ना-नं, गर्ही-र्घिणी-र्घि (न्), उद्धतः-ता-तं, धर्षी-धर्षिणी-धर्षि (न्), आत्मघापी-पिनी-धि (न्).

Huffishly, adv. सकोपं, सरोपं, सदर्थं, धृष्टवत्, गर्हितवत्.

Huffishness, s. सकोपत्वं, सरोपत्वं, क्रोधाविष्टता, गर्हितत्वं, अहङ्कारः.

To hug, v. a. आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति-ङ्गितुं), समालिङ्ग, आधिष् (c. 4. -धिष्पति-धेष्टुं), संधिष्, समाधिष्, परिप्वङ्ग (c. 1. प्वजते-प्वङ्कुं), परिभृ (c. 1. -रभते-रभुं), बाहुभ्यां पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं) or परिग्रह् (c. 9. -ग्रह्णाति-ग्रहीतुं).

Hug, s. आलिङ्गनं-ङ्गितं, आधेयः, परिप्वङ्गः, बाहुपपीडः, अङ्गपाली.

Hugged, p. p. आलिङ्गितः-ता-तं, आधिष्ठः-ष्टा-ष्टं, पीडितः-ता-तं.

Huge, a. वृहन्-हतो-हत् (त्), अतिवृहन् &c., सुवृहन् &c., महान्-हतो-हत् (त्), अतिमहान् &c., समहान् &c., स्थूलः-ला-लं, अतिविशालः-ला-लं, वृहत्परिमाणः-णा-णं, अपरिमितः-ता-तं, वरीयान्-यसी-यः (स्), वरिष्ठः-ष्टा-ष्टं, गरिष्ठः-ष्टा-ष्टं.—(In body) महाकायः-या-यं, अतिकायः-या-यं, वृहत्कायः-या-यं, वृहच्छरीरः-रा-रं.

Hugely, adv. सुमहत्, अतिमहत्, सुवृहत्, अत्यन्तं, अतिमात्रं, अपरिमितं.

Hugeness, s. सुवृहत्त्वं, वृहत्त्वं, महत्त्वं, सुमहत्त्वं, अतिमहत्त्वं, स्थूलता, अति-विशालता, अपरिमितत्वं, सुविपुलता, कायवृहत्त्वं, वृहत्कायत्वं.

Hugger-mugger, s. रहस् n., गूढता, प्रच्छन्नता; 'in huggermugger' रहसि, रहस्यं, निभृतं, प्रच्छन्नं, गुप्तं, उपांशु.

Hulk, s. जौर्णनौका, गुणकूपकादिरहिता नौका, रज्जुकूपकादिहीनो नौकायाः स्थूलभागः.

Hull, s. (Integument) कञ्चुकः, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, कोशः, कोपः, पुटः-त्वं f. (च्).—(Of a ship) गुणकूपकादिभिन्नो नौकाभागः, नौकायाः स्थूलभागः or कायः.

Hulla, a. कोशवान्-यती-यत् (त्), तुषवान् &c., त्वयुक्तः-क्ता-क्तं.

To hum, v. n. गुञ्ज (c. 1. गुञ्जति-ञ्जितुं), रु (c. 2. रौति, रथितुं), विरु, रणरणं कृ; 'to hum and haw,' भिन्नस्वरेण or स्वरलितवाचा वद (c. 1. वदति-दितुं).

Hum! interj. हुम्, हूम्, आ, आम्, हा, अहो, अहोयत्, तावत्, किं.

Hum, s. (Buzzing sound) कलः, कलरवः, कलकलः, कलखरः, रुतं, विरुतं, रावः, विरावः, गुञ्जनं, गुञ्जितं, मनेरः, ऋङ्गारः, रणकारः; 'of bees,' अलिधिरावः, अलिधिरुतं.

Human, a. मानुषः-धी-धं-पिकः-की-कं, मानवीनः-ना-नं, मानवीयः-या-यं, पौरुषः-धी-धं, पौरुषेयः-यी-यं, जनकीयः-या-यं, नारः-री-रं, मनुष्यजातीयः-या-यं, लौकिकः-की-कं; 'human nature,' पुरुषत्वं-ता, मनुष्यत्वं-ता, मानुष्यं, मानुष्यत्वं; 'human race,' मनुष्यजातिः f., मनुष्यवर्गः, नृजातिः f.; 'human form,' नररूपं; 'human art,' मनुष्यकला; 'a human brute,' पुरुषपशुः m.

Humane, a. परोपकारशीलः-ला-लं, परोपकारी-रिणी-रि (न्), परहि-तैषी-पिणी-पि (न्), परहितः-ता-तं, परहितकामः-मा-मं, उपकारपरः-रा-रं, दयालुः-लुः-लु, कृपालुः-लुः-लु, कारुणिकः-की-कं, सकरुणः-णा-णं, दयाशीलः-ला-लं, करुणाशीलः-ला-लं, करुणात्मा-त्मा-त्मा (न्), करुणाद्रेः-द्रौ-द्रौ, अनुकम्पी-म्यिनी-म्यि (न्), सानुकम्पः-म्या-म्यं, सर्वभूतानुकम्पकः-का-कं, आपन्नरक्षणशीलः-ला-लं, दया-

वान् -वती -वत् (त्), सुहृदयः -या -यं, सुशीलः -ला -लं, दीनानुकम्पनः -ना -नं, सदयः -या -यं, सानुक्रोशः -शा -शं, क्षमावान् -वती -वत् (त्), अनृशंसः -सा -सं, करुणावेदी -दिनी -दि (न्).

HUMANELY, *adv.* सकरुणं, सकारुण्यं, सानुकम्प्यं, सदयं, दयाशीलत्वात्, सुशीलवत्, परहितेच्छया.

HUMANIST, *s.* शास्त्रज्ञः, शास्त्रव्युत्पन्नः, शब्दशास्त्रविद् *m.*, विद्वज्जनः.

HUMANITY, *s.* (Benevolence, compassion) दया, दयाशीलता, दयालुता, कारुण्यं, करुणा, करुणाशीलत्वं, अनुकम्प्या, कृपा, परहितेच्छा, परोप-कारशीलता, हितकाम्या, उपकारपरता, करुणाद्रता, सानुकम्पता, आप-हरणार्थं.—(Nature of man) पुरुषता -त्वं, मानुषता, मनुष्यता -त्वं, मानुष्यं, मानवत्वं, मानव्यं.

To HUMANIZE, *v. a.* शिष्टाचारान् or आर्यव्यवहारान् शिक्ष (c. 10. शिक्ष-यति -यितुं) or शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), शिष्टीकृ, सुशीलीकृ, विनीतं -तां -तं कृ, सभ्यं -भ्यां -भ्यं कृ.

HUMANKIND, *s.* मनुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*, मनुष्यवर्गः, पुरुषवर्गः.

HUMANLY, *adv.* पुरुषवत्, मनुष्यवत्, नरवत्, मानुषवत्, मानुषप्रकारेण.

HUMBER OF HUMMING BIRD, *s.* कलरवकारी नानावर्णः सूक्ष्मपक्षिभेदः.

HUMBLE, *a.* नम्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि, नम्रचेताः -ताः -तः (स्), नम्रः -घा -घं, विनयः -घा -घं, नम्रशीलः -ला -लं, विनतचेताः &c., विनतः -ता -तं, विनयी -यिनी -यि (न्), विनीतः -ता -तं, सविनयः -या -यं, निर्विषयः -शा -शं, निर्विषयेताः &c., अगर्भः -घ्रा -घ्रं, गर्भहीनः -ना -नं, दर्पहीनः -ना -नं, दर्परहितः -ता -तं, दम्भरहितः -ता -तं, वीतदम्भः -म्भा -म्भं, निरहङ्कारः -रा -रं, अनहङ्कारी -रिणी -रि (न्), अनहङ्कृतः -ता -तं, निरहङ्कारी &c., निरभिमानः -ना -नं, अभिमानहीनः -ना -नं, अभिमानशून्यः -न्या -न्यं, अनभिमानो -निनी -नि (न्), अनुद्धतः -ता -तं, वश्यात्मा -त्मा -त्म (न्).—(Low) अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, नीचः -चा -चं, अधमः -मा -मं, प्राकृतः -ती -तं, कृपणः -शा -शं.

To HUMBLE, *v. a.* अपकृष्ट (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृपति -कृप्यं), नम्र (c. 10. नमयति -यितुं), अवनम्र, नम्रीकृ, पत (c. 10. -पातयति -यितुं), भञ्ज (c. 10. भञ्जयति -यितुं), अभिभू (c. 1. -भवति -यितुं), तिरोभू (c. 10. -भावयति -यितुं), दर्पं or गर्भं भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं) or ह (c. 1. हरति, हञ्जुं).

HUMBLE-BEE, *s.* गुञ्जकृत् *m.*, ध्वनमोदी *m.* (न्), भृङ्गराजः, भ्रमरः.

HUMBLER, *p. p.* भग्नदर्पः -र्पा -र्पं, आगर्भः -घ्रा -घ्रं, हुतगर्भः -घ्रा -घ्रं, अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः -ता -तं, पातितः -ता -तं, लक्ष्मीकृतः -ता -तं, आनतः -ता -तं.

HUMBLERNESS, *s.* बुद्धिनम्रता, नम्रता, विनयता, नम्रशीलता, विनयः, विनीतिः *f.*, विनतिः *f.*, वश्यता, अनहङ्कारः, अगर्भः, गर्भहीनता, दर्पहीनता, अनभिमानता, अपकृष्टता.

HUMBLING, *s.* अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, अपकर्षः -र्षणं, दर्पभञ्जः, मानभञ्जः, दर्पहरणं, नम्रीकरणं.

HUMBLING, *a.* दर्पहः -हा -हं, दर्पहरः -रा -रं, मानहरः -रा -रं.

HUMBLY, *adv.* सविनयं, नम्रचेतसा, नम्रं, विनयं, दर्पं विना, गर्भं विना, अगर्भेण, निरभिमानेन, सहङ्कारं विना, सनिर्वेदं, निर्विषयं, अनुद्धतं, कृपणं.

HUMBUG, *s.* प्रतारकं -शा, कपटः -ट, व्याजः, प्रवचना, छलं, कैतवं.

To HUMBUG, *v. a.* प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं), छल (c. 10. छलयति -यितुं), मुह (c. 10. मोहयति -यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यं), अभि-सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं).

HUM-DRUM, *a.* मन्दः -न्दा -न्दं, विरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं, फल्गुः -लुः -लु, कष्टकरः -रा -रं, जडः -डा -डं.

HUMECTATION, *s.* ज्ञेदनं, छाद्रीकरणं, आग्रावनं, तेमनं, समुन्दनं.

To HUMECTATE, *v. a.* ज्ञिद् (c. 10. ज्ञेदयति -यितुं), आमु (c. 10. -आव-

यति -यितुं), छाद्रीकृ, उन्द (c. 7. उनक्ति, उन्दिनुं), समुन्दः सरसीकृ.

HUMERUS, *s.* प्रगल्भः.

HUMID, *a.* चाद्रैः -द्रै -द्रं, सार्द्रैः -द्रै -द्रं, तिग्निः -ता -तं, स्तिग्निः -ता -तं, सरसः -सा -सं, ज्वलः -घा -घं, उष्णः -घा -घं, सैमुषः -घा -घं, घोदः -दा -दं.

HUMIDITY, *s.* चाद्रैता, सार्द्रता, ज्ञेदः, संज्ञेदः, ज्वलता, सरसता, तेमः, स्तेमः, तेमनं, समुन्दनं, समुन्नता.

HUMILIATING, *a.* दर्पहः -हा -हं, दर्पहरः -रा -रं, मानहरः -रा -रं.

HUMILIATION, *s.* मानभञ्जः, मानहानिः *f.*, दर्पभञ्जः, दर्पहरणं, अपकर्षः -र्षणं, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, नम्रता, नम्रीकरणं, विनतिः *f.*, दान्तिः *f.*, नियमनं, दमनं.

HUMILITY, *s.* विनयः, विनीतिः *f.*, विनतिः *f.*, नम्रता, विनयता, नम्रशी-लता, बुद्धिनम्रता, अनहङ्कारः, अगर्भः, गर्भहीनता, दर्पहीनता, अनभि-मानं, वश्यता, दैव्यं, दीनता, निर्वेदः, निर्विषयता, अनौद्धत्यं, आनतिः *f.*, सन्नतिः *f.*, अपकृष्टता, कृपणता, कर्पण्यं.

HUMORIST, *s.* परिहासवेदी *m.* (न्), परिहासशीलः, रसिकः, रसज्ञः, वैहासिकः, हासकरः, विटपकः, भयङ्गः, नम्यसचिवः, रागी *m.* (न्).

HUMOURS, *n.* रसिकः -का -कं, रसी -सिनी -सि (न्), रसवान् -वती -वत् (त्), सरसः -सा -सं, परिहासशीलः -ला -लं, हासकरः -री -रं, हासजनकः -का -कं, हास्यः -स्या -स्यं, उपहास्यः -स्या -स्यं, प्रहासी -सिनी -सि (न्), विनोदी -दिनी -दि (न्), कौतुकी -किनी -कि (न्).

HUMOROUSLY, *adv.* सरसं, रसिकप्रकारेण, हास्यप्रकारेण, रसिकं, हास्यं, विनोदार्थं, परिहासपूर्वकं.

HUMOROUSNESS, *s.* रसिकत्वं, रसवत्त्वं, सरसत्वं, परिहासशीलता, हास्यता, उपहास्यता, हासजनकता, विनोदकत्वं.

HUMOURSOME, *s.* (Peevish) वक्रभावः -वा -वं, वक्रशीलः -ला -लं. —(Full of whims) चपलप्रकृतिः, ता-ति, चपलभावः वा-वं, चलचित्तः -चा -चं, छन्दोवान् -वती -वत् (त्), नैकभाषाश्रयः -या -यं.

Humour, *s.* (Moisture) ज्ञेदः -ज्ञेदः, संज्ञेदः, सैमः, तेमः, जलावसेकः, चिक्किदं, समुन्दनं, जलः -जलं, —(Fluid) रसः, जलं; 'of the body,' धातुः *m.*; 'disorder of the humours,' दोषः; 'vitiation of the three humours,' दोषत्रयं.—(Temper of mind) भावः, स्वभावः, शीलः, जातता -त्वं, प्रकृतिः *f.*; 'good humour,' सद्भावः, सत्प्रकृतिः *f.*, सुशीलता, सुप्रकृतिः *f.*, 'bad humour,' असद्भावः, यक्रभावः; 'in a bad humour,' दुष्प्रकृतिः -ति -ति, दुःशीलः -ला -लं, वक्रभावः वा-वं. —(When) उन्दम *m.*, उन्दं, मनोलास्यं, बुद्धि-लौल्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिचापल्यं, चापलं, तरङ्गः, लहरी, असङ्गिः *m.* —(Wit) रसः, रसिकता, रसिता, चित्रं, वैदग्ध्यं, कौतुकं.

To HUMOUR, *v. a.* अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), अनुकूल (c. 10. -कूल-यति -यितुं), सन्तुप् (c. 10. -तोषयति -यितुं), परितुष्, अनुरूप (c. 4. -रूप्यते -ति -रोडुं), आराध् (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अनुरञ्ज् (c. 10. -रञ्ज-यति -यितुं), भञ्ज (c. 1. भजति -ते, भञ्जुं), लल् (c. 10. लालयति -यितुं); 'to humour one's inclination,' छन्दो-नुवृत्.—(Suit) युज् (c. 4. युज्यते, c. 10. योजयति -यितुं).

HUMoured, *p. p.* अनुवृत्तः -त्ता -तं, अनुकूलः -ज्ञा -जं, अनुगृहीतः -ता -तं, आराधितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, सन्तोषितः -ता -तं.

HUMOURING, *s.* (Indulging) अनुवृत्तनं, अनुवृत्तिः *f.*, छन्दोनुवृत्तं, अनुरोधः -धनं, सन्तोषणं, तृष्टिकरणं, तृष्टिदानं, आराधनं, प्रसादनं, प्रीतिकरणं, तर्पणं.

HUMP, *s.* गडुः *m.*, स्थगुः *m.*, वृषयन्त्रिः *m.*; 'of a bull, &c.,' ककुद् *f.*, ककुदः -दं, असकृदः; 'having a hump,' ककुमान् -मती -मत् (त्), ककुमी -मिनी -मि (न्), नुजः -जा -जं.

HUMP-BACKED, a. कुन्धः-का-कं, कुन्धकः-का-कं, गडुः-डुः-डु, गडुरः-रा-रं, गडुलः-ला-लं, वक्रपृष्ठः-ष्टा-ष्टं, उच्चस्कन्धः-न्धा-न्धं.

HUNCH, s. (A hump) गडुः *m.*, स्तम्भः *m.*—(A hump) पिच्छः, गडुका, घनः. **To HUNCH, v. a.** अरलिना तड् (c. 10. ताडयति-यितुं) or छाहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं).

HUNCH-BACKED, a. गडुपृष्ठः-ष्टा-ष्टं. See HUMP-BACKED.

HUNDRED, a. शतं, शतसंख्यकः-का-कं, एकशतसंख्यकः-का-कं, शतकः-का-कं, दशतिः *f.* The word शतं may be used with the nom. pl. or gen. pl.; as, 'a hundred ancestors,' शतं पितरः or शतं पितॄणां; or in comp., as, 'a hundred years,' वर्षशतं, शतवर्षं; 'a hundred and fifty,' सार्द्धशतं; 'a hundred thousand,' लक्षं-क्षा; 'a hundred millions,' स्रुद्धं; 'a hundred years old,' शतायुः-युः-युः (स्).

HUNDRED, s. शतं, शतकः, दशतिः *f.*; 'by hundreds,' शतशस्.

HUNDRETH, a. शततमः-मी-नं, शतः-तो-तं.

HUNGER, s. दुधा, दुष्ट *f.* (ध). बुभुक्षा, निघत्सा, अन्नलिप्सा, आहारलिप्सा, अज्ञानाया-यितं, अन्नायी, क्षारिका; 'hunger and thirst,' क्षुत्पिपासा or -से *f. du.*

To HUNGER, v. n. दुष्य (c. 4. दुष्यति, छोडुं), भुञ् in des. (बुभुक्षति-ने-यितुं), यस् in des. (निघत्सति-त्सितुं), अज्ञान (nom. अज्ञानायति-यितुं), अन्नं or आहारं लभ् in des. (लिप्सते-प्सितुं); 'to hunger after righteousness,' धर्माय दुष्य.

HUNGER-BIT, HUNGER-BITTEN, a. दुधाक्षैः-क्षा-क्षैः, क्षुत्पीडितः-ता-तं.

HUNGERED, a. क्षुधितः-ता-तं, बुभुक्षितः-ता-तं, क्षुधाक्षैः-क्षा-क्षैः.

HUNGERLY, a. अन्नायी-यिनी-यि (न), भोजनायी &c., आहारायी &c.

HUNGER-STARVED, a. क्षुद्वसन्नः-वा-वं, क्षुधावसन्नः-वा-वं, क्षुधादितः-ता-तं.

HUNGRY, a. क्षुधाक्षैः-क्षा-क्षैः, क्षुधितः-ता-तं, क्षुत्पीडितः-ता-तं, क्षुधापीडितः-ता-तं, क्षुधातुरः-रा-रं, बुभुक्षितः-ता-तं, बुभुक्षुः-क्षुः-क्षु, निघत्सुः-त्सुः-त्सु, आहारायी-यिनी-यि (न), अन्नायी &c., अन्नलिप्सुः-त्सुः-त्सु, आहारलिप्सुः-त्सुः-त्सु, अज्ञानायितः-ता-तं, क्षुधाव्याकुलः-ला-लं; 'hungry and thirsty,' क्षुत्पिपासितः-ता-तं, क्षुद्रक्षुत्पीपीडितः-ता-तं.—(Lean) कृशः-शा-शं, अपष्टः-ष्टा-ष्टं, विपुष्टः-ष्टा-ष्टं.

HUNKS, s. कृपणः, कटव्यः, धनलोभी *m.* (न), मितम्भः.

To HUNT, v. a. and n. (Chase) मृग (c. 10. मृगयते-यितुं), मृगयां कृ, आसिद् (c. 1. -खेटति-टितुं), परिकल (c. 10. -कालयति-यितुं).—(Pursue, follow after, search for) अनुसृ (c. 1. -सरति-मन्तुं), अनुधाव (c. 1. -धावति-यितुं), पश्चाद्वाप्, अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), पश्चाद्गत, अन्विप् (c. 4. -इयति-इयितुं).

HUNT, s. (Chase) मृगया, मृगयं, खेटः-टं, आखेटः, आखोदनं, आखोदनं, पापडिः *f.*, पराधिः *f.*—(Pursuit, search) अनुसरणं, अनुधावनं, अन्वेयणं-णा, पर्येषणा, मृगणं, मार्गणं.

HUNTED, p. p. मृगितः-ता-तं, अनुसृतः-ता-तं, अनुधावितः-ता-तं, आखेटितः-ता-तं, अन्विष्टः-ष्टा-ष्टं, अन्वेधितः-ता-तं.

HUNTER, s. (One who pursues wild animals) व्याधः, मृगयुः *m.*, लुम्बकः, मृगवधाजीवः, मृगजीवनः, आखेटकः, मृगादिपशुहन्ता *m.* (न), शिकारिकः, अन्धः, खट्टिकः; 'with nets,' जालिकः.—(Horse) मृगयाधः.

HUNTING, s. मृगया, मृगयं, खेटः-टं, आखेटः, आखोदनं, आखोदनं, 1. पापडिः *f.*, पराधिः *f.*; 'hunting-knife,' कर्षेरिका; 'hunting-dog,' आखेटकः-ध्या *m.* (न), मृगयाकुक्षुरः; 'hunting appointment,' मृगयावेशः.—(Pursuit, search) अनुसरणं, अनुधावनं, अन्वे-

यणं-णा, पर्येषणा, मृगणं, मार्गणं.

HUNTING-HORN, s. मृगयाशङ्खः, मृगयशङ्खः, व्याधवादिनं शृङ्गं or विषाणं.

HUNTRESS, s. व्याधी *f.*, व्याधस्त्री, आखेटकी, मृगयाकारिणी.

HUNTERMAN, s. मृगयाकारी *m.* (न), मृगयकारी *m.*, मृगयुः *m.*, आखेटकः.

HUNTERMANSHIP, s. मृगयाविद्या, मृगयविद्या, आखेटविद्या.

HURDLE, s. काष्ठशलाकानिर्मितम् अवरोधकं or आवरणं, स्तम्भकः.

HURDY-GURDY, s. कर्कशशब्दः सतन्त्रीवाद्यविशेषः.

To HURL, v. a. क्षिप् (c. 6. क्षिपति, छोडुं), प्रक्षिप्, अस् (c. 4. अत्यति, असितुं), प्रास्, ईर् (c. 10. ईरयति, -यितुं), उदीर्, समीर्, मुष् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), प्रमुष्, सृज् (c. 6. सृजति, स्रष्टुं), व्यवसृज्, पत् (c. 10. पातयति-यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति-ने-हन्तुं), प्रेष् (c. 10. प्रेषयति-यितुं, rt. इप्), उहर् (c. 6. -गुरते-रितुं); 'to hurl stones,' शिलाप्रहरणं कृ; 'is hurled down,' निपातते.

HURL, s. ('Throw) छेपः-पणं, असनं, पातनं.—(Tumult) तुमुलं, कोलाहलः, विप्रयः, डिङ्.

HURLED, p. p. क्षिप्तः-प्ता-प्तं, प्रक्षिप्तः-प्ता-प्तं, अस्तः-स्ता-स्तं, प्रास्तः-स्ता-स्तं, पातितः-ता-तं, ईरितः-ता-तं, विसृष्टः-ष्टा-ष्टं.

HURLER, s. छेपकः, छोता *m.* (न), असिता *m.* (न), प्रासकः.

HURLING, s. छेपणं, असनं, पातनं; 'of stones,' शिलाप्रहरणं.

HURLY-BURLY, s. कोलाहलः, हलहलाशब्दः, कालकीलः-लकः, तुमुलं.

HURRAH, exclam. जयशब्दः, प्रशंसाशब्दः, आनन्दशब्दः.

HURRICANE, s. चक्रवातः, प्रभञ्जनः, उत्पातवातः, अतिवातः, वात्या, वात्यावेगः, खड्गवातः, प्रचण्डवायुः *m.*, वाताली, वातरूपः, वातगुल्मः, ऋग्ग्वावातः, ऋग्ग्वा, जवानिलः, भूमिः *m.*, निर्धातः, पवनापातः.

HURRIED, a. त्वरितः-ता-तं; 'spoken fast,' त्वरितोदितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं.

HURRIEDLY, adv. त्वरितं, सत्वरं, द्रुतं, शीघ्रं, अविलम्बितं, सरभसं.

To HURRY, v. a. त्वर् (c. 10. त्वरयति-यितुं), सत्वरं.—(Hurry along drive, impel) कृप् (c. 1. कर्षति, ऋष्टुं), समाकृप्, प्रेर् (c. 10. -ईरयति-यितुं), प्रगुद् (c. 6. -गुदति-गोत्रुं).

To HURRY, v. n. त्वर् (c. 1. त्वरते-रितुं), सत्वरं, अतित्वर्, शीघ्र (nom. शीघ्रायते), सत्वरं or शीघ्रं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चर् (c. 1. चरति-रितुं).

HURRY, s. त्वरा, सम्भ्रमः, संवेगः, आधेगः, वेगः, रभसः, क्षिप्रकारिता, त्वरितगतिः *f.*, आशुगमनं, शीघ्रता.—(Bustle) सम्भ्रमः, आकुलत्वं, व्ययता, व्यस्तता; 'in a hurry,' त्वरितः-ता-तं, सम्भ्रमी-मिणी-मि (न), सम्भ्रान्तः-न्ता-न्तं, आकुलः-ला-लं.

HURRY-SCURRY, adv. ससम्भ्रमं, सरभसं, सावेगं, आकुलं, सम्भ्रमेण.

To HURT, v. a. हिंस्र (c. 7. हिंस्रति, c. 1. हिंसति-यितुं), विहिंस्र, उपहिंस्र, आहिंस्र, क्षतं कृ, क्षतिं कृ, क्षण् (c. 8. क्षणोति-यितुं), परिक्षणं, अपकृ, द्रोहं कृ, अर्ह (c. 10. अर्हयति-यितुं), समर्ह, पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), अष् (c. 10. अष्पयति-यितुं), रिष् (c. 1. रेवति, c. 4. रिष्यति, रेयितुं, रेष्टुं), क्षि (c. 5. क्षिणोति, c. 1. क्षयति, छोडुं), हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), विहन्, उपहन्, तुद् (c. 6. तुदति, तोक्तुं), नश् (c. 10. नाशयति-यितुं), दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), दूह् (c. 4. दूहति, द्रोष्युं); 'you hurt me by your sharp words,' तुदसि मे मर्मोष्णि वाक्शरीरे.

HURT, s. क्षतं, क्षतिः *f.*, परिक्षतं, हिंसा-सनं, अपकारः, अपकृतं, द्रोहः, अभिद्रोहः, अपाया, क्षयः, उपक्षयः, पीडा, व्यथा, आघातः, बाधः, नाशः, दोषः, विहेदः-ठनं, हानिः *f.*, रिष्टं.

HURT, p. p. क्षतः-ता-तं, परिक्षतः-ता-तं, विक्षतः-ता-तं, हिंसितः-ता-तं, विहिंसितः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं, कृतापकारः-रा-रं, अर्दितः-

-ता-तं, पीडितः-ता-तं, निपीडितः-ता-तं, व्यथितः-ता-तं, विहतः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, रिहः-हा-हं.

HURTER, *s.* छतकारी *m.* (नं), अपकारी *m.*, हिंसकः, रेहा *m.* (दृ).

HURTFUL, *a.* हिंसः-हा-हं, हिंसालुः-लुः-लु-लुकः-का-कं, हिंसालकः-का-कं, अपकारी-रिणी-रि (नं), अपकारकः-का-कं, अपकारः-री-रं, क्षतिकारी &c., क्षतिजनकः-का-कं, क्षतिः-ता-तं, नृशंसः-सा-सं, शरारुः-रुः-रु, शरहकः-का-कं, यातुकः-का-कं, उपधातकः-का-कं, हानिजनकः-का-कं, बाधकः-का-कं, सबाधः-धा-धं, रिज्वः-ध्या-धं, अनिहजनकः-का-कं, द्रोही-हिणी-हि (नं).

HURTFULLY, *adv.* हिंसापूर्व, हिंसया, क्षतपूर्व, सक्षतं, हिंसं, हिंसप्रकारेण, क्षहितं, यथा हिंसा क्रियते तथा, यथा क्षतं जायते तथा.

HURTFULNESS, *s.* हिंसता-त्वं, हिंसालुता, क्षतिकारिता, क्षहितत्वं.

To HURTL, *v. a.* समाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), परस्परसमाघातं कृ.—(Whirl) भ्रम् (c. 10. भ्रमयति -यितुं).

HURTLESS, *a.* अहिंसः-हा-हं, अनपकारी-रिणी-रि (नं).

HUSBAND, *s.* (Man married to a woman) पतिः *m.*, भर्ता *m.* (हं).

स्वामी *m.* (नं), वरः. बोढा *m.* (दृ), विबोढा *m.*, वरयिता *m.* (तृ), कान्तः, परिश्रुता *m.* (तृ), परिश्रायकः, नाथः, दयितः, इष्टः, प्रियः-यतमः, धवः, उपयन्ता *m.* (नृ), परिग्रहीता *m.* (तृ), क्षेत्रिकः, दृढदेशः, प्राणेशः, जीवितेशः, प्राणनाथः, प्राणाधिनाथः, वेत्ता *m.* (तृ); 'husband and wife,' दम्पती *m. du.*, जम्पती *m. du.*, भार्यापती *m. du.*, जायापती *m. du.*; 'a husband's brother,' देवा *m.* (यु), देवः, देवरः, देवलः; 'a second husband,' दिधिषुः *m.* -वृः *m.*—(Economist) परिमितव्ययी *m.* (नं), अत्यव्ययी *m.*—(Cultivator) कृषकः, कृषिकारी *m.* (नं).

To HUSBAND, *v. a.* (Economize) परिमितव्ययं कृ. न व्ययीकृ, न विधिषु (c. 6. -विषति -क्षेपुं); 'to husband one's time,' न कालक्षेपं कृ.—(Cultivate) कृष् (c. 6. कृषति, क्रतुं).

HUSBANDLESS, *a.* पतिहीना, भर्तृहीना, भर्तृरहिता, निर्णया, अनाया.

HUSBANDLY, *a.* परिमितव्ययः-या-यं, गृहव्यापारमिश्रः-ज्ञा-ज्ञं.

HUSBANDMAN, *s.* (Cultivator, farmer) कृषकः, कृषिकः, कर्षकः, कार्यकः, कार्षिकः, कृषीबलः, क्षेत्रकर्षकः, क्षेत्रिकः, क्षेत्री *m.* (नं), क्षेत्राजीवः, कृषिजीवी *m.* (नं), हालिकः, क्षेत्रपतिः *m.*, कृषाणः, कीनाशः, आर्द्धिकः—(Man of the third tribe) वैश्यः, विट् *m.* (ज्ञ), ऊरुजः, ऊरव्यः, अर्य्यः, भूमिस्तृक् *m.* (ज्ञ).

HUSBANDRY, *s.* (Agriculture) कृषिः *f.*, कार्षिः *f.*, कृषिकर्म्म *n.* (नं), कृषिविद्या, अनुतं, वैश्यक्रिया, वैश्यवृत्तिः *f.*, हलभृतिः *f.*, कर्षणं, कृष्टिः *f.*, प्रमृत्—(Frugality, economy) परिमितव्ययः, गृहकर्मनयः, गृहकर्मनिर्वाहविद्या.

HUSH, *exclam.* शान्तं, शान्तं शान्तं, शब्दं मा कुरु, तूष्णीम्भव, मौनीभव, निःशब्दो भव, वाचं यम, वागरोधं कुरु, हूम्, नीचेस्.

To HUSH, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), शब्दशान्तिं कृ, शब्दरोधं कृ, निःशब्दो कृ.

To HUSH, *v. n.* शम् (c. 4. शामयति, शमितुं), उपशम्, प्रशम्, प्रसद् (c. 1. -सौदति-सञ्चुं), शान्तीभू, निःशब्दीभू, मौनीभू, तूष्णीभू.

HUSHED, *p. p.* शान्तः-ना-नं, शमितः-ता-तं, प्रशमितः-ता-तं.

HUSK, *s.* तुषः-या, तुसः, त्वक् *f.* (च), कचुकः, कोशः, पुटः, आवेहनं; 'of corn,' धान्यत्वक् *f.* (च), धान्यतुषः—(Chaff) पुसं, पुषं, तुज्जं, तुज्जधान्यकं, धान्यकल्लः; 'rice in husk,' शुष्कांसं.

To HUSK, *v. a.* निस्तुष (nom. निस्तुषयति -यितुं), निस्तुषीकृ, तुषीकृ, निस्तुष (nom. निस्तुषयति -यितुं), निस्तुषीकृ, त्वक् (nom. त्वक्पयति -यितुं), तुषं or त्वचं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

HUSKED, *p. p.* (Stripped of the husk) निस्तुषितः-ता-तं, निस्तुषः-या-यं, निस्तुषः-या-यं, तुषीकृतः-ता-तं.—(Having a husk) तुपरः-रा-रं, तुषवान्-वती-वत् (तृ), त्वयुक्तः-क्ता-कं.

HUSKY, *a.* (Having husks, consisting of husks) सतुषः-या-यं, बहुतुषवान्-वती-वत् (तृ), तुषमयः-यी-यं, त्वज्जुषयः-यी-यं.—(Rough, harsh) रुक्षः-क्षा-क्षं, कर्कशः-शा-शं; 'in sound,' रुक्षस्वरः-रा-रं.

HUSSAR, *s.* अश्वारुदः सैन्यः, अश्वारोही *m.* (नं), सादी *m.* (नं).

HUSSY, *s.* पापीयसी, दासीपुत्री, चन्वकी, दुष्टा स्त्री.

HUSTINGS, *s.* काष्ठनिर्मितो मन्त्रविशेषो यत्र नगरप्रतिनिधिवरणं क्रियते.

To HUSTLE, *v. a.* निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), निराकृ, सहिष्कृ, सद्वाप् (c. 1. -वापते -धितुं), संशुभं (c. 10. -सोभयति -यितुं).

HUSWIFE, *s.* गृहिणी, कुटुम्बिनी, गेहिनी, स्वामिनी, गृहमेधिनी, गृहव्यापारकुशला.

HUSWIFERY, *s.* गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनिपुणता, गृहमेधित्वं, परिमितव्ययः.

HUT, *s.* उटजः, कुटीरः, पर्णशाला, कुटेरः, कुटिरं, सहोदजः, तृणकुटी, कुट्टिनः, येश्म *n.* (नं), कायमानं.

HUTCH, *s.* (Bin) धान्यकोष्ठकं, कुशूलः, पिटः—(For rabbits) शशकाधारः, शशकरक्षणी.

HUZZA, *s.* जयशब्दः, जयनादः, सानन्दशब्दः, प्रणादः, जयध्वनिः *m.*, जयकोलाहलः, जयारवः, प्रशंमानादः.

To HUZZA, *v. n.* जयशब्दं कृ, प्रणादं कृ, जयप्रणादं कृ.

HYACINTH, *s.* सुगन्धपुष्पं ओपधिभेदः, सुगन्धकुसुमा.

HYBRID, *a.* सङ्कीर्णजातिः-तिः-ति, सङ्कीर्णजातीयः-या-यं, सङ्करजातः-ता-तं, सङ्कीर्ण-गी-गं.

HYDRA, *s.* जलव्यालः, जलभुजङ्गमः, कश्चिन्त्यतो बहुमस्तकविशिष्टो वृहन् जल-व्यालः.

HYDRAULIC, HYDRAULIC, *s.* जलचलनविषयः-या-यं, चलनजलसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), जलचलनसम्बन्धी *n.*

HYDRAULIC, *s.* चलनजलविद्या, जलचलनविद्या, जलचलनविषया विद्या.

HYDROCELE, *s.* कापयुग्मः, मुष्कतृष्टिः *f.*, कुराडः.

HYDROCEPHALUS, *s.* जलमस्तकः, उदकमस्तकः, मस्तकाभ्यानं.

HYDRODYNAMICUS, *s.* जलगुणविषया विद्या, जलशक्तिविषया विद्या.

HYDROGEN, *s.* जलकरः, जलजं, जलजो यायुः, जलजो वायुः.

HYDROGRAPHER, *s.* समुद्रवेलादिपत्रलेखकः, नदीसमुद्रादिपत्रलेखकः, समुद्रलेखकः, समुद्रालेख्यकृत् *m.*, वेलालेख्यकृत् *m.*

HYDROGRAPHICAL, *a.* समुद्रलिखनसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं).

HYDROGRAPHY, *s.* समुद्रलिखनं, समुद्रलिखनविद्या, नदीसमुद्रादिपत्रलिखनं, समुद्रवेलादिविवरणं.

HYDROMANCY, *s.* जलादिलक्षणतः शुभाशुभदर्शनं or भविष्यदनुमानं or अनागतवृत्तसूचनं or भाविष्यप्रदर्शनं.

HYDROMEL, *s.* जलसंसृष्टं मधु, जलमधु *n.*, जलमाषिकं, मधु *n.*

HYDROMETER, *s.* जलपरिमाणकयन्त्रं, जलमापनी.

HYDROPATHY, *s.* शीतजलप्रयोगेण रोगचिकित्सा, जलोपचारः.

HYDROPHOBIA, *s.* अलर्केरोगः, जलभयं, अलर्केदर्शनप्रयुक्तो जलभयरोगः.

HYDROPIC, HYDROPICAL, *a.* जलोदरी-रिणी-रि (नं), जलोदरीयः-या-यं.

HYDROPSY, *s.* जलोदरं-री, उदरी, उदकोदरं, आभ्यानं, जठराभयः.

HYDROSTATICS, *s.* स्थावरजलविषया or अजलजलविषया विद्या, जलादिद्रवद्रव्यधर्म्मविषया विद्या.

HYEMAL, *a.* शीतकालीनः-ना-नं, हैमनः-नी-नं-निकः-की-कं.

HYENA, *s.* तरसु: *m.*, तरसुक: तरसु: तसु: *m.*, मृगाजीय: मृगादन: युयुक्षुर:.
 HYGROMETER, *s.* श्रेदपरिमापकयन्त्रं. तमपरिमापक:.
 HYMEN, *s.* विवाहाधिष्ठात्री देयता, विवाहाधिष्ठाता *m.* (नृ).
 HYMENEAL, *a.* वैवाहिक: -की -कं, विवाहीय: -या -यं, उद्वाहिक: -की
 -कं, पाणिग्रहणिक: -की -कं.
 HYMN, *s.* स्तुतिगीतं, ईश्वरस्तुतिगीतं, स्तुतिगानं, गीतं, सङ्गीतं, गानं,
 भक्तिगानं, गाथा, गेयं, स्तुति: *f.*, स्तोत्रं, मन्त्रं; 'a chanter of hymns,'
 सुस्रयु: *m.*, गायक: उद्गाता *m.* (नृ).
 TO HYMN, *v. a.* (Celebrate in song) सङ्गीतद्वारेण स्तु (c. 2. स्तौति,
 स्तोतुं) or स्तुतिं कृ or प्रशंसं (c. 1. -शंसति -सितुं), उपवीण (nom.
 उपवीणयति -यितुं).
 TO HYMN, *v. n.* नै (c. 1. गायति, गातुं), उद्गै, प्रगै, मुस्र (nom. मुस्रायते),
 स्तुतिं पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), स्तुतिपाठं कृ.
 HYMNED, *p. p.* उपगीत: -ता -तं, उपगीयमान: -ना -नं, स्तुत: -ता -तं,
 संस्तुत: -ता -तं, स्तुयमान: -ना -नं.
 HYP, *s.* विपाद:, अवसाद:, अवसन्नता, उद्वेग:, झानि: *f.*, खेद:.
 TO HYP, *v. a.* विपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), विपणीकृ, झानीकृ, उद्विगनीकृ.
 HYPERBOLE, *s.* अत्युक्ति: *f.*, अतिशयोक्ति: *f.*, चित्रोक्ति: *f.*, अधिकोक्ति: *f.*,
 अधिकं, वागाधिक्यं, वागुपचय:, वाक्पबाहुल्यं, अतिवर्णना, सत्यातिक्रम:
 याथाव्यतिक्रम:, यथाथोन्नतनं, सत्यातिक्रमा कथा.
 HYPERBOLIC, HYPERBOLICAL, *a.* अत्युक्तिपृष्ठ: -ष्टा -ष्टै, अत्युक्तिमान् -मती
 -मत् (नृ), अधिक: -का -कं, अधिकयाद्भूय: -यी -यं, अतिक्रान्तसय: -त्या
 -त्यं, उन्नतितसय: -त्या -त्यं.
 HYPERBOLICALLY, *adv.* अत्युक्त्वा, अत्युक्तिपृष्ठं, अतिशयोक्त्या, सत्यातिक्रमण.
 TO HYPERBOLIZE, *v. n.* अत्युक्तिं कृ, अतिशयोक्तिं कृ, अतिवर्णनं कृ, अति-
 शयोक्त्या वद् (c. 1. वदति -दितुं).
 HYPERBOREAN, *a.* उत्तर: -रा -रं, उत्तरदिश्य: -श्या -शयं, उत्तरीय: -या -यं,
 उदङ् -दीर्घी -दक् (च), उदीचीन: -ना -नं, उत्तरदिक्सन्धी -न्धीनी
 -न्धी (नृ); 'a hyperborean,' उत्तरदेशज:
 HYPERCATIC, *s.* अतिशयेन गुणदोषपरीक्षक:, एकान्ततो गुणदोषनिरूपक:
 or दोषग्राही *m.* (नृ), वितरिण:
 HYPERCRITICISM, *s.* अतिशयेन गुणदोषपरीक्षा or गुणदोषनिरूपणं, वितरिण,
 अतिवितरिण:
 HYPHEN, *s.* सन्ध्याचिह्नं, संयोगचिह्नं, सन्ध्यासूचकं चिह्नं or अङ्क:
 HYPOCHONDRES, HYPOCHONDRIA, *s.* कुपितवायु: *m.*, वायुरोग:, विपाद:
 विपयता, अवसाद:, उद्वेग:
 HYPOCHONDRIAC, HYPOCHONDRIACAL, *a.* कुपितवायुयुक्त: -स्ता -म्.
 विपादी -दिनी -दि (नृ), विपय: -शा -शं, अनर्मेना: -ना: -न: (स),
 चिन्ताकुल: -ला -लं, उद्विग्न: -गता -गनं.
 HYPOCRISY, *s.* कुहना -निका, दम्भ:, कुहकवृत्ति: *f.*, धर्मीपथा, मिथ्याधर्म:
 -धर्म्यं, कपटधर्म:, धर्मविषये छद्म *n.* (नृ), छद्मवेश: or कापट्यं,
 कुकुरि: *f.* -टी, कात्यनिकता, धर्मध्वजनाथं, आर्य्यरूपता, आर्य्यवेशधारणं,
 मया: शय:
 HYPOCRITE, *s.* दम्भी *m.* (नृ), दाम्भिक:, कुहक:, कुहकवृत्ति: *m.*, कपट-
 धर्मी *m.* (नृ), कपटी *m.* (नृ), आर्य्यवेशधारी *m.* (नृ), वेशधारी *m.*,
 धर्मध्वनी *m.* (नृ), आर्य्यरूप:, आर्य्यलिङ्गी *m.* (नृ), छद्मतापस:, कपट-
 तपस्वी *m.* (नृ), कपटव्रती *m.* (नृ), लिङ्गवृत्ति: *m.*, छद्मवेशी *m.* (नृ),
 कपटवेशी *m.* (नृ), यकव्रती *m.* (नृ), वेशालव्रतिक:, कौकुरिण:, कुयोगी
m. (नृ), छद्मपातन:, लोकरञ्जनायै आर्य्यकर्मनुष्ठायी *m.* (नृ), साधुध्वज:
 HYPOCRITICAL, *a.* दाम्भिक: -की -कं, दम्भी -म्भिनी -म्भि (नृ), कुहन:
 -ना -नं, कपटी -टिनी -टि (नृ), कापटिक: -की -कं, छद्मवेशी -शिनी

-शि (नृ), छात्रिक: -की -कं, धर्मीपथ: -था -थं, कात्यनिक: -की -कं.
 HYPOCRITICALLY, *adv.* कुहकवत्, दाम्भिकवत्, सद्भ्यं, सकपटं, मिथ्याधर्म्येण.
 HYPOGASTRIC, *a.* वास्तेय: -यी -यं; 'hypogastric region,' वस्ति: *m. f.*
 HYPOTHENUSE, *s.* कर्ण:, विपमकर्ण:
 HYPOTHESIS, *s.* उपन्यास:, प्रतिज्ञा, कल्पना, प्रमेयं, निष्प्रमाणेन उपन्यास:
 अप्रमाणपूर्व उपन्यास:, अनुमानं, अनुभव:
 HYPOTHETIC, HYPOTHETICAL, *a.* अप्रमाणपूर्व उपन्यास: -स्ता -स्तं,
 आनुमानिक: -की -कं, कात्यनिक: -की -कं, सोपन्यास: -सा -सं, निष्प्र-
 माण: -शा -शं.
 HYPOTHETICALLY, *adv.* उपन्यासक्रमेण, प्रतिज्ञाक्रमेण, सोपन्यासे, निष्प्रमाणेन.
 HYSOP, *s.* हिस्सप्संशक: कदुरसविशेष ओषधिभेद:
 HYSTERIC, HYSTERICAL, *a.* मूर्च्छाल: -ला -लं, मूर्च्छावान् -वती -वत् (नृ),
 गर्भरोगोपहतत्वाद् मूर्च्छायुक्त: -स्ता -स्तं, मूर्च्छनोपहत: -ता -तं.
 HYSTERIC, *s.* जरायुरोगजाता मूर्च्छना or मूर्च्छा, गर्भरोगजात उपसर्ग:
 or आवेश:

I.

I, *pron.* अहम् (अस्मद्); 'I myself, सो -हं.
 IAMBIC, *s.* ध्वजं, द्वाक्षरं पदं यस्य पञ्चाक्षरं लघु पश्चिमाक्षरं गुरु.
 IEN, *s.* पद्येतासी छागभेद:, अज:, वस्त:, पर्यभोजन:
 IES, *s.* पृष्ठं मिसरदेशे महापूजापुर:सरं पालित: पक्षिभेद:
 ICE, *s.* हिमं, हिमानी, हिमसंहति: *f.*, हिमसंहतम् उदकं, शीतमुदकं, यनजलं,
 संहतजलं, यनीकृतजलं, तुषार:, नीहार:, प्रालेयं, अक्षयय:
 TO ICE, *v. a.* हिमीकृ, तुषारीकृ, हिमरूपं -पां -पं कृ.—(Cool with ice)
 हिमद्वारेण or तुषारद्वारेण शीतलोकृ or शिशिरीकृ or शीतल (nom.
 शीतलयति -यितुं).
 ICEBERG, *s.* हिमपर्वत:, हिमराशि: *m.*, तुषारपर्वत:, तुषारराशि: *m.*, यनज-
 लराशि:
 ICE-BOUND, *a.* हिमबद्ध: -द्धा -द्धं, हिमपरिवेष्टित: -ता -तं.
 ICE-HOUSE, *s.* ग्रीष्मकाले हिमरक्षणयोग्यं गृहं, हिमगृहं, हिमगुप्ति: *f.*
 ICHNEUMON, *s.* अङ्गुष्ठा: नकुल:, शयु: *m.*
 ICHOR, *s.* पृथक्, पृथक्शोणितं.
 ICHTHYOLOGY, *s.* मत्स्यविद्या, मत्स्यजातिगुणादिविषया विद्या.
 ICHTHYOSAURUS, *s.* मत्स्यमकर:
 ICLE, *s.* हिमकण: -णिका, तुषारकण:, नीहारकण:, हिमविन्दु: *m.*
 ICINESS, *s.* हिमता, हिम्यता, हिमवस्त्रं, हेमता, हेमं, शीततां, शैत्यं.
 ICONOCLASM, *s.* देवताप्रतिमाभङ्ग: देवतामूर्तिभङ्गनं.
 ICONOCLAST, *s.* देवताप्रतिमाभङ्गक:, देवतामूर्तिभङ्गकर:
 ICONOGRAPHY, *s.* प्रतिमालिखनं, मूर्तिविवरणं, प्रतिमूर्तिव्याख्या.
 ICONOLOGY, *s.* प्रतिमाविद्या, देवतादिप्रतिमानविषया विद्या.
 Icy, *a.* हिम: -मा -मं, हिम्य: -म्या -म्यं, हेम: -मी -मं, हिमवान् -वती -वत्
 (नृ), तुषारवान् &c., तीषार: -री -रं, नीहारवान् &c.—(Frigid) शीत:
 -ता -तं, शीतल: -ला -लं, शिशिर: -रा -रं, जड: -डा -डं.—(Want-
 ing in affection) नि:श्रेह: -हा -हं, श्रेहशून्य: -न्या -न्यं.
 IDEA, *s.* बुद्धि: *f.*, मति: *f.*, सङ्कल्प:, मनोगतं, मनसिजं, चिन्ता, मन:कल्पितं,
 मन:कल्पना, कल्पना, वासना, भावना, बोध:; 'with the idea that,'
 'under the idea of,' is expressed by the inst. c. of बुद्धि:;
 as, 'with the idea that he was a tiger,' व्याघ्रबुद्धा; 'with
 the idea of reaching,' प्रापणबुद्धा; 'from an idea of (his)
 incapacity,' अयाचबुद्धा.—(Abstract idea) भाव:
 IDEAL, *a.* मनसिज: -जा -जं, मनोगत: -ता -तं, मनोज: -जा -जं, मानसिक:

-की -कं, मानसः -वी -से, मनोभवः -वा -वं, चिन्तोद्भूतः -ता -तं, चिन्ताभवः -वा -वं, काल्पनिकः -की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, मायानयः -वी -वं, नायिकः -की -कं.

IDEALISM, *s.* माया, विषयाभावबुद्धिः *f.*, अमूर्तिवादः, अविद्या.

IDEALIST, *s.* मायिकमतपक्षधारी *m.* (नं), विषयाभाववादी *m.* (नं).

IDEALLY, *adv.* मनसा, मनसि, बुद्ध्या, बुद्धिमात्रेण, चिन्तया, चिन्तामात्रेण.

IDENTICAL, *a.* अनन्यः -न्य -न्यं, अभिन्नः -न्ना -न्नं, अविभिन्नः -न्ना -न्नं, अनन्यरूपः -पा -पं, अभिन्नरूपः -पा -पं, समः -मा -मं, समानः -ना -नं, समसमानः -ना -नं, तुल्यः -त्या -त्यं, अभेदः -दा -दं, अपरः -रा -रं, अविपरीतः -ता -तं, निरुक्तभेदः -दा -दं, निर्विशेषः -वा -वं; 'identical with the world,' जगत्समः -मा -मं, जगदात्मकः -का -कं.

IDENTICALLY, *adv.* अनन्यं, अभिन्नं, समं, समानं, समसमानं, अपृथक्.

IDENTIFICATION, *s.* समीकरणं, एकीकरणं, सायुज्यं; 'with Brahma,' ब्रह्मसायुज्यं, ब्रह्मभूयं.

IDENTIFIED, *p. p.* समीकृतः -ता -तं, समानीकृतः -ता -तं, समीभूतः -ता -तं, समानीभूतः -ता -तं, एकीकृतः -ता -तं, सरूपीकृतः -ता -तं.

TO IDENTIFY, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, एकीकृ, सरूपीकृ, तुल्यीकृ, अनन्यीकृ.

TO IDENTIFY, *v. n.* समीभू, समानीभू, एकीभू, सरूपीभू, संयुक्तः -क्ता -क्तं भू.

IDENTITY, *s.* समता, समानता, साम्यं, अभिन्नता, अनन्यता, अभेदः, अविभेदः, अविभिन्नता, सादृश्यं, सरूपता, आत्मता, स्वरूपता, तादात्म्यं; 'identity of class,' सावर्त्यं, सजातित्वं.

IDES, *s.* रोमीयपञ्चिकायां मासस्य त्रयोदशो दिवसः or पञ्चदशो दिवसः.

IDIOCY, *s.* जडता, जाड्यं, मूढता, मूर्खता, बुद्धिवैकल्यं, बुद्धिभ्रमता, अज्ञता, मेधाभावः, बुद्धिभावः, बोधाभावः.

IDIOM, *s.* वायितीतिः *f.*, वाग्पुतिः *f.*, वाग्वापारः, वाग्व्यवहारः, वाग्धारा, विशेषवाक्यं, विशेषवचनं, सविशेषवाक्यं, भाषाविशेषणं, विशेषभाषा, विशिष्टवचनं, विशिष्टवाक्यं, विशिष्टभाषा, भाषालक्षणं, भाषावच्छेदः, अवच्छेदकवाक्यं, सम्प्रदायः.

IDIOMATIC, *a.* भाषाविशेषकः -का -कं, भाषालक्षणिकः -की -कं, विशेषवायितीत्यनुसारी -रिणी -रि (नं), भाषाटीत्यनुसारी &c.

IDIOSYNCRASY, *s.* प्रकृतिसंभावः, शरीरसंभावः, देहसंभावः, जातिसंभावः.

IDIOT, *s.* जडः, मूढः, न्यूनबुद्धिः *m.*, न्यूनधीः *m.*, बुद्धिविकलः, विकलबुद्धिः *m.*, निर्वुद्धिः *m.*, बुद्धिहीनः, हतबुद्धिः *m.*, हतज्ञानः, मूर्खः, अज्ञः, निर्वीधः.

न्यूनपञ्चाशद्भाषाः, पानट, चर्बरः, वैधेयः, बालिशः, यथानातः.

IDIOCY, *s.* See IDIOCY.

IDIOTIC, *a.* जडः -डा -डं, मूढः -डा -डं, मूर्खः -लो -लं, न्यूनबुद्धिः -द्धिः -द्धि, न्यूनधीः -धीः -धि, निर्वुद्धिः -द्धिः -द्धि, अत्युद्धिः -द्धिः -द्धि, निर्वीधः -वा -वं, बुद्धिविकलः -ला -लं, बालिशः -शा -शं, वैधेयः -यी -यं.

IDIOTISM, *s.* (Peculiarity of expression) विशेषवाक्यं, विशेषभाषा, भाषाविशेषणं, वायितीतिः *f.*, विशेषवायितीतिः *f.* — (Idiotcy) जडता, जाड्यं, मूढता, बुद्धिवैकल्यं, बुद्धिभ्रमता.

IDLE, *a.* (Averse to labour, doing nothing) अलसः -सा -सं, आलस्यः -स्या -स्यं, निष्कर्मता -म्मा -म्मं (नं), निष्कर्मकः -का -कं, अकर्मशीलः -ला -लं, अकर्मता &c., कर्मरहितः -ता -तं, कार्यशून्यः -न्या -न्यं, निष्कार्यः -रा -रं, अकार्यकारी -रिणी -रि (नं), अक्रियः -या -यं, निरुद्योगः -गा -गं -गी -गिनी -गि (नं), निरुत्साहः -हा -हं, अनुद्योगः -गा -गं, निरुद्यमः -ना -नं, निरुद्यः -हा -हं, कार्यपराशून्यः -सा -सं, अकर्मकृत *m. f. n.*, कर्मविमुखः -सा -सं, उदासीनः -ना -नं, सावकाशः -शा -शं, कर्महेयो -विणी -वि (नं); 'to be idle,' उदास (c. 2. -आस्ते -आस्ति), अलसीभू. — (Vain, useless) निरर्थकः -का -कं, अलर्थकः -का -कं, व्यर्थः -वा -वं, जोषः -वा -वं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, किमर्थः

-वा -वं, असहजः -डा -डं; 'idle talk,' आलस्यवचनं, वृथाकथा; 'idle talker,' असहजभाषकः.

TO IDLE, *v. n.* आलस्यं कृ, अलसीभू, आलस्येयं कृ, आलहरणं कृ, आलस्यं कृ, कालं क्षिप्य (c. 6. क्षिपति, क्षेपु), उदास (c. 2. -आस्ते -आस्ति).

IDLENESS, *s.* आलस्यं, अलसता -त्वं, अकर्मशीलता, कार्यप्रहेषः, कार्यपराशून्यता, कर्मविमुखता, अनुद्योगः, अकार्यकार, कार्यशून्यता, निष्कर्मत्वं, उदासीनता, कालक्षेपः.

IDLER, *s.* अलसजनः, आलस्यकारी *m.* (नं), निष्कर्मकः, निष्कार्यकार, अकार्यकारी *m.* (नं), मुखनिरीक्षकः, लालाटिकः, कालक्षेपकः, कार्यपुटः.

IDLY, *adv.* अलसपण, अलसं, आलस्येन, आलस्यं, उदासीनपण. — (Vainly) वृथा, मुधा, असहजं, निरर्थकं.

IDOL, *s.* देवताप्रतिमा -मानं, देवप्रतिमा, देवतामूर्तिः *f.*, देवमूर्तिः *f.*, देवता, देवतः -तं, प्रतिमा -मानं, विग्रहः, देवताविग्रहः, देवताप्रतिमूर्तिः *f.*, ठकुरः, पुसलिका; 'attendant on an idol,' देवलः, देवाजीवी *m.* (नं), देवाजीवः, प्रतिमापरिचारकः.

IDOLATER, *s.* देवतार्चकः, देवताभ्यर्चकः, देवार्चकः, देवतापूजकः, प्रतिमापूजकः, देवप्रतिमापूजकः, देवतोपासकः, देवतासेवी *m.* (नं), विग्रहसेवी, प्रतिमासेवी *m.* (नं) -सेविता *m.* (नं).

IDOLATRESS, *s.* देवतार्चिका, देवताभ्यर्चिका, प्रतिमापूजयित्री, देवतापूजका, देवतोपासिका, प्रतिमासेविनी, प्रतिमासेवित्री.

TO IDOLATRIZE, *v. n.* देवताः पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), प्रतिमाः पूज् or अर्च (c. 1. अर्चति -र्चितुं) or अभ्यर्च, देवतार्चनं कृ, प्रतिमापूजां कृ.

IDOLATROUS, *a.* देवतार्चकः -का -कं, प्रतिमापूजकः -का -कं, देवप्रतिमापूजकः -का -कं, प्रतिमापूजाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रतिमापूजासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं).

IDOLATRY, *s.* देवतार्चनं -ना, देवताभ्यर्चनं -ना, देवताभ्यर्चा, देवतापूजा, प्रतिमापूजा, देवप्रतिमापूजा, देवतोपासना, प्रतिमासेवा, विग्रहपूजा, मूर्तिसेवा, देवताराधना -नं, देवतोपचर्या.

IDOLIST, *s.* प्रतिमापूजकः, मूर्तिपूजयिता *m.* (नं), प्रतिमानसेवी *m.* (नं).

TO IDOLIZE, *v. n.* अविग्रहं कृ, अत्यनुरागवान् -वतो -वत् or अत्यनानुरक्तः -क्ता -क्तं भू or सम्, अत्यनुरागेन -एकान्तः प्री (c. 4. प्रीयते, प्रेतुं) all with instr. or loc. c., देववत् पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं) or भज् (c. 1. भजते, भक्तुं).

IDONEOUS, *a.* युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं.

IDYL, *s.* पशुपालनादिविषयम् अथहृद्योक्तं सुदृढवाक्यं.

IF, *conj.* यदि, चत् usually used with the indicative; as, 'if he live he will behold prosperity,' यदि जीवति भद्राणि पश्यति; 'if there be need of me,' यदि मया प्रयोजनम् अस्ति; 'if avarice were abandoned, who would be poor?' तृष्णा चेत् परित्यक्ता को दरिद्रः. — (As if) इव. — (If so) यद्येवं. — (If not) यदि न. न चेत्, नो चेत्, न वा.

IGNEOUS, *a.* आग्नेयः -यी -यं, अग्निमयः -यी -यं, अग्निमान् -मती -मत (नं), अग्नितुल्यः -त्या -त्यं, अग्निसमभावः -वा -वं, आशीनयः -वी -वं.

TO IGNIFY, *v. a.* अग्निं सात्कृ, अग्निरूपं -पां -पं कृ, अग्नियत् कृ.

IGNIS-FATUUS, *s.* निष्पाग्निः *m.*, निष्पादीग्निः *f.*, निष्पाद्युतिः *f.*, पिशाचदीपिका.

TO IGNITE, *v. a.* ज्वल् (c. 10. ज्वालयति, ज्वलयति -यितुं), प्रज्वल्, संज्वल् समित् (c. 7. -इन्धे -इन्धितुं), दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), प्रदीप् सन्दीप्, आदीप्, उद्दीप्, सन्धुष् (c. 10. -धुषयति -यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), समिद्धीकृ, ज्योतिस्सात्कृ.

TO IGNITE, *v. n.* समित् in pass. (-इन्धते), समिद्धीभू, दीप् (c. 4. दीप्यते दीपितुं), सन्दीप्, प्रदीप्, ज्वल् (c. 1. ज्वलति -लितुं), प्रज्वल्, दह (c. 4. दहति, दग्धुं), सन्धुष् (c. 1. -धुष्यते -धुषितुं), अग्निदीप्तः -ना -नं भू.

IGNITED, *p. p.* समिद्धः -डा -इं, इद्धः -डा -इं, ज्वलितः -ता -तं, प्रज्वलितः -ता -तं, दीपितः -ता -तं, उद्दीप्तः -ता -तं, प्रदीप्तः -ता -तं, सम्पुष्टितः -ता -तं, सक्तः -मा -मं.

IGNITIBLE, *a.* दीपनीयः -या -यं, दीप्यः -या -यं, ज्वलनीयः -या -यं, ज्वलनशीलः -ला -लं, दास्यः -सा -यं.

IGNITION, *s.* इन्धनं, समिन्धनं, ज्वलनं, दीपनं, उद्दीपनं, दहनं, तापः.

IGNOBLE, *a.* (Of low birth) अकुलीनः -ना -नं, दुष्कुलीनः -ना -नं, अकुलः -ला -लं, हीनजातिः -तिः -ति, न्यजातिः -तिः -ति, अपकृष्ट-जातिः -तिः -ति.—(Mean, base) नीचः -चा -चं, अपकृष्टः -डा -इं, निकृष्टः -डा -इं, अधमः -मा -मं, खलः -ला -लं, अनाथ्यः -थ्यो -थ्यं, कदर्थ्यः -थ्यो -थ्यं, कृपणः -या -यं, कुत्सितः -ता -तं, तुच्छः -च्छा -च्छं, दीनः -ना -नं, अधन्यः -न्या -न्यं, प्राकृतः -तो -तं, हीनः -ना -नं.—(Disgraceful) अकीर्तिकरः -री -रं.

IGNOBLY, *adv.* अकुलीनयत्, अपकृष्टयत्, नीचयत्, हीनजातियत्, अनाथ्ययत्, अनाथ्यं, खलवत्, कृपणवत्, अधमजनवत्, अपकृष्टं, कृपणं, कुत्सितं, सदैवं, कदर्थं.

IGNOMINIOUS, *a.* अकीर्तिकरः -री -रं, अपयशस्करः -री -रं, अयशस्यः -स्या -स्यं, अयशस्वी -स्विनी -स्वि (न्), गहितः -ता -तं, गर्सः -स्रो -स्रं, कलङ्ककरः -री -रं, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (न्), लज्जाकरः -री -रं, अपमानकरः -री -रं, वाच्यः -चा -चं, कुत्सितः -ता -तं, कदर्थ्यः -थ्यो -थ्यं, अपकृष्टः -डा -इं, अनाथ्यः -थ्यो -थ्यं.

IGNOMINIOUSLY, *adv.* गहितं, अयशस्यं, सापमानं, कदर्थं, कुत्सितं, अनाथ्यं.

IGNOMINY, *s.* अकीर्तिः *f.*, अयशस् *m.*, अपकीर्तिः *f.*, अपयशस्, अपमानं. अख्यातिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, यशोहानिः *f.*, कीर्तिहानिः *f.*, मर्यादाहानिः *f.*, हेतोहानिः *f.*, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपकथं, अपध्वंसः, अवमानं, अवज्ञा, परिभवः, तिरस्कारः, अप्रतिष्ठा, अवमर्यादा.

IGNORAMUS, *s.* अज्ञः, अज्ञानी *m.* (न्), निर्बुद्धिः *m.*, निर्बोधः, अबुद्धिमान् *m.* (न्).

IGNORANCE, *s.* अज्ञानं -नता, अज्ञता, अनभिज्ञता -त्वं, अनभिज्ञानं -नत्वं, अविज्ञता, ज्ञानाभावः, प्रज्ञाहीनता, ज्ञानहीनता, अबोधः -धता, अबुद्धिः *f.*, अविद्या, अज्ञानित्वं, निर्बुद्धिता, बुद्धिहीनता; 'spiritual ignorance' मोहः, अज्ञानं, अविद्या, अहम्भक्तिः *f.*

IGNORANT, *a.* अज्ञानः -ना -नं, अज्ञानी -निनी -नि (न्), अज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अबोधः -धा -धं, अबुधः -धा -धं, ज्ञानहीनः -ना -नं, प्रज्ञाहीनः -ना -नं, विद्याहीनः -ना -नं, विद्याविहीनः -ना -नं, विद्यारहितः -ता -तं, विद्याशून्यः -न्या -न्यं, बोधहीनः -ना -नं, निर्बोधः -धा -धं, निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, दुर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, अबुद्धिमान् -मती -मत् (न्), दुर्मेतिः -तिः -ति, अविपश्चिद्, अविज्ञान् -दुपी -द्वत् (स्), अविद्याः -द्या -द्यं, अकोपिदः -दा -दं, अत्युन्मत्तः -चा -चं, अश्रुतः -ता -तं, वैधेयः -यो -यं.

IGNORANTLY, *adv.* अज्ञानतः, अज्ञानात्, अज्ञानेन, अज्ञानपूर्व, अबोधपूर्व.

IGUANA, *s.* गौधारः, गौधेयः, गौधेरः, गोधा, गोधिक्का, गोधिः *m.*, गोधिकालजः, निहाका, नक्रः.

ILIAIC, *a.* आन्तिकः -की -कं, नाडिसन्ध्या -न्धनी -न्धि (न्); 'iliac-passion,' उदासर्गः, शूलव्याधिः *m.*, शूलरोगः, अन्तःशूलं.

ILL, *a.* (Bad, evil) दुष्टः -डा -इं, पापः -पा -पं, खलः -ला -लं, मन्दः -न्दा -न्दं, कदर्थ्यः -थ्यो -थ्यं, निर्गुणः -या -यं, कुत्सितः -ता -तं, नीचः -चा -चं, अधमः -मा -मं, शठः -ठा -ठं, अभद्रः -द्रा -द्रं, असाधुः -धुः -धु, असन् -सती -सत् (न्), असारः -रा -रं, अधार्मिकः -की -कं; 'ill,' as a general word, is often expressed by दुर्, कु, अप or वि; as, 'ill conduct,' दुर्व्ययः, कुकर्म *n.* (न्), अपकर्म *n.*, विकर्म *n.*;

'an ill road,' दुर्गमः, कुपथं, विमार्गः, कदम्बा *m.* (न्); 'ill policy,' अनीतिः *f.*, दुर्नीतिः *f.*; 'ill luck,' दुर्भाग्यं, दुर्दैवं.—(Unwell, sick) असख्यः -स्या -स्यं, असख्यशरीरः -रा -रं, असुख्यशरीरः -रा -रं, असुख्यः -स्या -स्यं, असुस्थितः -ता -तं, रोगी -गिणी -गि (न्), शरीरः -गा -गं, रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, रोगान्वितः -ता -तं, रोगवान् -वती -वत् (न्), रोगार्तः -र्ता -र्तं, व्याधितः -ता -तं, व्याधियुक्तः -क्ता -क्तं, सामयः -या -यं, अनी -निनी -नि (न्), विकारी -रिणी -रि (न्). Expressed also by पीडितः -ता -तं, आतुरः -रा -रं, आर्तः -र्ता -र्तं, ग्रस्तः -स्ता -स्तं in comp.; as, 'ill with fever,' अरपीडितः -ता -तं, अरातुरः -रा -रं, अरग्रस्तः -स्ता -स्तं, सज्जरः -रा -रं.

ILL, *s.* (Evil, wickedness) दुष्टता, पापं, दोषः, व्यसनं -निता, दीर्घं, शाठ्यं, शठता, खलता, मन्दता, असाधुता, अधर्म्यः, दुराचारत्वं, भद्रता, कुसृतिः *f.*—(Distress, calamity) अपायः, अनिष्टं, दुःखं, अशुभं, अकुशलं, दुर्गतिः *f.*, दौर्गत्यं, अभद्रं, अरिष्टं, अहितं, व्यसनं, उत्पातः, विपद् *f.*, आपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, अनिष्टपातः, क्लेशः, कष्टं, दुर्दैवा, दुर्घटना.—(Disadvantage, loss, injury) अनर्थः, अपायः, अहितं, अपचयः, अपकारः, अपकृतं, क्षतिः *f.*, हानिः *f.*, क्षयः, नाशः.—(Disease, pain) रोगः, व्याधिः *m.*, सामयः, पीडा, दुःखं, क्लेशः, कष्टं, आर्तिः *f.*, उत्पातः, तापः, अस्वस्थः; 'boding ill,' अनिष्टसूचकः -का -कं; 'designing ill,' द्रोहचिन्तकः -का -कं.

ILL, *adv.* (Not well, badly) दुष्ट, दुष्टं, असम्यक्, अभावे, अशुभे, expressed by दुर्, वि, अ, कु, अप, दुष्ट, पाप &c. prefixed; as, 'ill-intentioned,' दुराशयः -या -यं, दुष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, पापशयः -या -यं; 'ill-done,' दुष्कृतः -ता -तं, अपकृतः -तो -तं; 'ill-behaved,' दुःशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, दुर्वृत्तः -वृत्ता -वृत्तं; 'ill-natured,' दुष्प्रकृतिः -तिः -ति; 'ill-fated,' दुर्दैवग्रस्तः -स्ता -स्तं, दुर्दैवोपहतः -ता -तं, दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं; 'ill-managed,' दुर्नीतः -ता -तं; 'ill-conditioned,' दुःस्थः -स्या -स्यं, दुःस्थितः -ता -तं; 'ill at ease,' अनि-वृत्तः -ता -तं; 'ill-grounded,' अमूलः -ला -लं -लकः -का -कं; 'ill-ordered,' दुष्क्रमः -मा -मं, अक्रमः -मा -मं; 'ill-regulated,' अव्य-वस्थितः -ता -तं; 'ill-qualified,' अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं; 'ill-shaped,' कुरूपः -पा -पं, अपरूपः -पा -पं, विरूपः -पा -पी -पं; 'ill-sounding,' विस्वरः -रा -रं, अस्वरः -रा -रं; 'ill-treated,' अपकृतः -ता -तं; 'ending ill, turning out ill,' दुर्गतः -ता -तं, दुष्परि-णामः -मा -मं.—(Not well in health) असख्यं, असख्येन, असुख्यं; 'to be ill,' असख्यः -स्या -स्यं भू. See ILL, *a.* (Not easily) दुःसेन, कठेन, कष्टं, कष्टेण, कठिनं, विपन्नं.

ILL-ADVISED, *a.* असमोक्ष्य कृतः -ता -तं, अनालोचितः -ता -तं, अपरीक्षितः -ता -तं.

ILL-AFFECTED, *a.* अहितः -ता -तं, विरक्तः -क्ता -क्तं, द्रोहबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अहितैषी -षिणी -षि (न्), अपकारार्थी -र्थिणी -र्थि (न्); 'to be ill-affected,' विरक्तीभू, अभिदुर् (c. 4. -दुष्प्रति -द्रोघं).

ILLACERABLE, *s.* अविदाय्यः -थ्यो -थ्यं, अविदारणीयः -या -यं, अवेदनीयः -या -यं.

ILLAPSE, *s.* निपतनं, प्रपतनं, प्रवेशः, अकस्माद् आक्रमणं.

To ILLAQUEATE, *v. a.* उन्मापे or पाशे यत् (c. 10. पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाश (nom. पाशयति -यितुं), पाशीक.

ILLAQUEATION, *s.* उन्मापे पातनं, जाले बन्धनं, पाशीकरणं.

ILL-ARRANGED, *a.* दुष्क्रमः -मा -मं, दुर्विरचितः -ता -तं, दुर्विहितः -ता -तं.

ILLATION, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अपवाहः, अपोहः -हनं, अभ्यूहः.

ILLATIVE, *a.* आनुमानिकः -की -कं, आनुपज्ञिकः -की -कं, यौक्तिकः -की -कं.

ILLATIVELY, *adv.* अनुमानेन, अनुमानतः, प्रयोगतः, अपवाहेन.

- ILLAUDABLE, *a.* અપ્રશંસનીય: -યા-યં, અસાધ્ય: -ધ્યા-ધ્યં, અસાધનીય: -યા-યં.
 ILL-BEHAVED, *a.* See ILL-BRED.
 ILL-BRED, *a.* દુર્વિનોત: -તા-તં, અવિનોત: -તા-તં, અનોત: -તા-તં, દુર્વિનય: -યા-યં, અવિનય: -યા-યં, વિનયરોધી -ધિની -ધિ (ન્), વિનયપ્રમાણી -ધિની -ધિ (ન્), વિનયાપેત: -તા-તં, અશિષ્ટ: -શા-શં, વિશીલ: -લા-લં, કુશીલ: -લા-લં, દુ:શીલ: -લા-લં, અસભ્ય: -ભ્યા-ભ્યં, દુરાચાર: -રા-રં, દુષ્ટેહિત: -તા-તં, દુર્વૃત્ત: -તા-તં, અભિચારી -રિણી -રિ (ન્), અસમ્યક્કારી &c.
 ILL-BREEDING, *s.* અવિનય: દુર્વિનોતતા, કુશીલતા, દુ:શીલતા, અશિષ્ટતા, અસભ્યતા, વિનયભક્ષ: શીલવચના.
 ILL-CONTRIVED, *a.* દુર્ધેહિત: -તા-તં, દુર્ચીત: -તા-તં, અપક્ષ: -ક્ષા-ક્ષં.
 ILL-CONDITIONED, *a.* દુ:સ્થ: -સ્થા-સ્થં, દુ:સ્થિત: -તા-તં, દુર્ધૃષ્ટિ: -ષ્ટિ: -ષ્ટિ.
 ILL-CONDUCTED, *a.* દુર્ચીત: -તા-તં, દુર્ધેહિત: -તા-તં, અસમ્યગ્ યદિત: -તા-તં.
 ILL-DRESSED, *a.* દુર્ધૃષ્ટા: -સા: -સઃ (સ્), કુવેહિત: -તા-તં, કુપ્રાવૃત: -તા-તં.
 ILLLEGAL, *a.* સ્મૃતિવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, અવહારવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, નિયમવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, અવસ્થાવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, સ્મૃત્યપેત: -તા-તં, અસ્માર્ષ: -ર્ષી-ર્ષં, શાસ્ત્રવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, ધર્મરોધી -ધિની -ધિ (ન્), અધર્મ્ય: -મ્થા-મ્થં, નિપિદ્ધ: -ઢા-ઢં, અવ્યવસ્થિત: -તા-તં, અશાસ્ત્રિક: -કા-કં, અશાસ્ત્રીય: -યા-યં, અવૈધ: -ધી-ધં, અવિધિ: -ધિ: -ધિ, વિધિભક્ષક: -કા-કં.
 ILLLEGALITY, *s.* સ્મૃતિવિરોધ: -વિરુદ્ધતા, અવહારવિરોધ: , નિયમવિરોધ: , શાસ્ત્રવિરોધ: , અસ્મૃતિ: *f.*, અધર્મ્યતા, ધર્મવિરોધ: , અવસ્થાવિરોધ: , અવ્યવસ્થા, વિકર્મ *n.* (ન્), વિકર્મક્રિયા, અવસ્થાતિક્રમ: , અવહારાતિક્રમ: , નિયમભક્ષ: , વિધિભક્ષ: , અવસ્થાભક્ષ: .
 ILLLEGALLY, *adv.* સ્મૃતિવિરોધેન, અવહારવિરુદ્ધં, નિયમવિરુદ્ધં, શાસ્ત્રવિરોધેન, ધર્મવિરુદ્ધં; 'acting illegally,' વિકર્મકૃત્ *m.f.n.*, વિકર્મિક: -કી-કં.
 ILLIBERALLY, *s.* અસ્પદતા, અવ્યક્તત્વં, અસ્પદાશરત્વં, દુર્વાચ્યતા.
 ILLIBLE, *a.* અસ્પદાશર: -રા-રં, અવ્યક્તાશર: -રા-રં, દુર્વાચ્ય: -ચ્યા-ચ્યં, અસ્પદશરો: -શી-શં.
 ILLLEGITIMACY, *s.* અનોતસતા, વિજાતતા, વિજન્મ *n.* (ન્), વૈજાત્યં, અનભિજાતત્વં, જારજત્વં, જારજાતતા, ઉપસ્ત્રીજાતત્વં, દાસીજાતત્વં, જન્મવૈલક્ષ્યં.
 ILLLEGITIMATE, *a.* વિજાત: -તા-તં, વિજનિત: -તા-તં, વિજન્મા -ન્મા-ન્મ (ન્), વિજાતીય: -યા-યં, અધર્મજ: -જા-જં, અનભિજાત: -તા-તં, ઉપસ્ત્રીજાત: &c., જારજાત: &c., જારજ: -જા-જં, અસતોપ્રસૂત: -તા-તં, કૃષ્ણપણ: -જા-જં, કૃષ્ણપણીય: -યા-યં; 'an illegitimate child,' અનોતસ: -સી, કુણ્ડ: -ણ્ડી *m.* (ન્), ઉપસ્ત્રીમુત: -તા, ઉપસ્ત્રીપુત્ર: -ત્રી, જારજ: -જા, દાસીપુત્ર: , કૌલટેર: -રા, કૌલટેય: -યી, કૌલટિનેય: -યી, બન્ધુલ: , વાન્ધકિનેય: ; 'of a widow,' ગોલક: .—(Spurious) કૃત્રિમ: -મા-મં, કલ્પિત: -તા-તં.—(Unlawful) અવહારવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, અવ્યવહારિક: -કી-કં, નિયમવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, અધર્મ્ય: -મ્થા-મ્થં, નિપિદ્ધ: -ઢા-ઢં.
 ILLLEGITIMATELY, *adv.* વિજન્મના, જન્મવૈલક્ષ્યે, વૈજાત્યેન, કુણ્ડવત્, અધર્મ્યેન.—(Unlawfully) અવહારવિરુદ્ધં, નિયમવિરુદ્ધં.
 ILL-FAME, *s.* અપયશસ્ *n.*, અયશસ્ *n.*, અકીર્તિ: *f.*, અક્યાતિ: *f.*, અપ્રતિષ્ઠા.
 ILL-FATED, *a.* દૈવોપહત: -તા-તં, હતદૈવ: -વી-વં, દુર્દૈવપ્રસ: -સ્તા-સ્તં, દુર્ભાગ્ય: -ગ્યા-ગ્યં, ઉપહતક: -કા-કં.
 ILL-FAVORED, *a.* કુરુપ: -પા-પી-પં, અપરુપ: -પી-પં, કદાકાર: -રા-રં, કુલિતરુપ: -પી-પં, અનુદાર: -રી-રં, દુર્દેશન: -ના-નં, અવલક્ષણી -ધિની -ધિ (ન્).
 ILL-FITTED, *a.* અયોગ્ય: -ગ્યા-ગ્યં, અયુક્ત: -ક્તા-ક્તં, અઘન: -મા-મં.
 ILL-FORMED, *a.* કુરુપી -પિણી -પિ (ન્), વિરુપ: -પી-પં, અપરુપ: -પી-પં.
 ILL-GOTTEN, *a.* દ્રોહાર્જિત: -તા-તં, અન્યાયોપાર્જિત: -તા-તં, પુજિનાર્જિત: -તા-તં.

- ILLIBERAL, *a.* અનુદાર: -રા-રં, કૃપણ: -ણા-ણં, અદાનશીલ: -લા-લં, અભાગશીલ: -લા-લં, અદાતા-તી-તૃ (તૃ), અવદાન્ય: -ન્યા-ન્યં, કુલિત: -તા-તં, માસરી-રિણી-રિ (ન્), કૃપણબુદ્ધિ: -દ્ધિ: -દ્ધિ, કૃપણપી: -પી: -ધિ, કૃપણચેતા: -તા: -તઃ (સ્), કૃપણસ્વભાવ: -વા-વં, દોનચેતા: &c., નીચમના: -ના: -નઃ (સ્).
 ILLIBERALITY, *s.* કાર્પેણ્યં, કૃપણતા, અનોદાર્યં, અનુદારતા, અદાનશીલતા, બુદ્ધિકાર્પેણ્યં, સ્વભાવકાર્પેણ્યં, કૃપણબુદ્ધિત્વં, સ્વભાવદીનતા, સ્વભાવદેન્યં, બુદ્ધિનીચતા, અભાગશીલતા, અવદાન્યતા, માસર્યં.
 ILLIBERALLY, *adv.* અનુદારં, કૃપણં, કાર્પેણ્યેન, સકાર્પેણ્યં, કૃપણવત્.
 ILLICIT, *a.* નિપિદ્ધ: -ઢા-ઢં, પ્રતિપિદ્ધ: -ઢા-ઢં, અધર્મ્ય: -મ્થા-મ્થં, ધર્મવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, ધર્મરોધી -ધિની -ધિ (ન્), નિયમવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, અવ્યવહારવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, અવ્યવહારિક: -કી-કં, નિવારણીય: -યા-યં, નિવાર્ય: -ચ્યા-ચ્યં.
 ILLIMITABLE, *a.* અનન્ય: -ન્યા-ન્યં, અનન્ત: -ન્તા-ન્તં, અનન્તવાન-વતી-વત્ (ત્), અપ્રમેય: -યા-યં, અમેય: -યા-યં.
 ILLIMITED, *a.* અનન્ત: -ન્તા-ન્તં-ન્તક: -કા-કં, અમિત: -તા-તં, અપરિમિત: -તા-તં, નિરવધિ: -ધિ: -ધિ, અપર્યન્ત: -ન્તા-ન્તં, અમર્યાદ: -દા-દં, અગ્રેય: -વા-વં, અસીમક: -કા-કં.
 ILLITERATE, *a.* નિરક્ષર: -રા-રં, અનક્ષર: -રા-રં, અશિક્ષિત: -તા-તં, વિદ્યાહીન: -ના-નં, જ્ઞાનહીન: -ના-નં, અપણિત: -તા-તં, અપ્રાણ: -જા-જં, અકૃતબુદ્ધિ: -દ્ધિ: -દ્ધિ, અસંસ્કૃતબુદ્ધિ: -દ્ધિ: -દ્ધિ, અકૃત: -તા-તં, અવિદ્ય: -દ્યા-દ્યં.
 ILLITERATENESS, *s.* અપણિત્યં, વિદ્યાહીનતા, વિદ્યાભાવ: , અપ્રાણતા, અવિદ્યા, અશિક્ષિતત્વં, અકૃતબુદ્ધિત્વં.
 ILL-JUDGED, *a.* અવિચાર્ય or અવિમૃશ્ય or અવિવેચનપૂર્ણ કૃત: -તા-તં.
 ILL-JUDGING, *a.* વિવેકશૂન્ય: -ચ્યા-ચ્યં, અવિવેકી -કિની -કિ (ન્).
 ILL-LOOKING, *a.* દુર્દેશન: -ના-નં, કુર્દશન: -ના-નં, કુરુપ: -પી-પં.
 ILL-LUCK, *s.* દુર્દૈવ, દુર્ભાગ્ય, દુર્મિતિ: *f.*, દુર્ભાગ્ય, અમજ્જલં, અકુશલં, અમર્દ, અરિદં, અસનં (મર્દ) વિષત્ *f.*, દુર્દૃષ્ટં, દુર્જાતં, અનિષ્ટપાત: , અછીકં.
 ILL-MANNERED, *a.* કુશીલ: -લા-લં, વામશીલ: -લા-લં, દુ:શીલ: -લા-લં, વિશીલ: -લા-લં, દુર્વિનોત: -તા-તં, દુર્વિનય: -યા-યં, દુરાચાર: -રા-રં, અસજ્જત: -તા-તં.
 ILL-NATURED, *s.* ભાવદુષ્ટતા, કુશીલતા, વામશીલતા, દુ:શીલતા, દૌ:શીલ્યં, ભાવપ્રતીપતા, ભાવકાર્કશ્યં, સ્વભાવવ્રતતા, કર્કેશભાવત્વં, નિકૃતિ: *f.*, પ્રકૃતિવ્રતતા.
 ILL-NATURED, *a.* દુષ્ટપ્રકૃતિ: -તિ: -તિ, દુષ્ટપ્રકૃતિ: -તિ: -તિ, દુષ્ટસ્વભાવ: -વા-વં, કર્કેશભાવ: -વા-વં, પ્રતીપન્નભાવ: -વા-વં, વ્રતપ્રકૃતિ: -તિ: -તિ, દુ:શીલ: -લા-લં, કુશીલ: -લા-લં, વામશીલ: -લા-લં, કદુસ્વભાવ: -વા-વં, નૈકૃતિક: -કી-કં.
 ILL-NATUREDLY, *adv.* સ્વભાવકાર્કશ્યાત્, પ્રકૃતિ દૃષ્ટાત્, કર્કેશં, વામશીલતાત્.
 ILLNESS, *s.* રોગ: , આધિ: *m.*, રોગિતા, આમય: , રુક્ *f.* (જ્), રુજા, પીડા, અસ્વાસ્થ્યં, અસ્વસ્થતા, અનુસ્વસ્થતા, ક્લેશ: , દુ:સ્, રુગ્નતા, આતિ: *f.*, ઉપતાપ: , કષ્ટં, વિકાર: , વિકૃતિ: *f.*, વિકર: , અમ: , અમસ: , તાપ: ; 'dangerous illness,' સંજિપાતક: .
 ILLLOGICAL, *a.* ન્યાયવિરુદ્ધ: -ઢા-ઢં, ન્યાયવિપરીત: -તા-તં, અન્યાયી -યિની -યિ (ન્), અન્યાય્ય: -ચ્યા-ચ્યં, અન્યાયાનુસારી -રિણી -રિ (ન્), અન્યાયસિદ્ધ: -ઢા-ઢં, અયુક્તિસિદ્ધ: -ઢા-ઢં, અનાનુમાનિક: -કી-કં, અતાલ્કિક: -કી-કં; 'illogical conclusion,' અવિનિગમ: .
 ILLLOGICALLY, *adv.* ન્યાયવિરુદ્ધં, ન્યાયવિરોધેન, અન્યાયાનુસારેણ, અયુક્ત્યા.
 ILL-OMENED, *a.* અનિષ્ટલક્ષ્ય: -ણા-ણં, અનિષ્ટશુકન: -ના-નં, અશસ્ત: -સ્તા-સ્તં.

ILL-STARRED, *a.* हतदैवः -वा -वं, दैवोपहतः -ता -तं, उपहतकः -का -कं, दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, मन्दभाग्यः -ग्या -ग्यं.

ILL-TEMPERED, *a.* दुष्प्रकृतिः -ति -ति, कर्कशभावः -वा -वं. See 'ILL-NATURED.

ILL-TIMED, *a.* अप्राप्तवसरः -रा -रं, अप्राप्तकालः -ला -लं, अकालिकः -की -कं, असामयिकः -की -कं, अप्राप्तसमयः -या -यं, अनवसरः -रा -रं.

ILL-TRAINED, *a.* दुर्विनीतः -ता -तं, अविनीतः -ता -तं, अशिक्षितः -ता -तं. To ILL-TREAT, *v. a.* अपकृ, अपकारं कृ, द्रोहं कृ, अर्दे (c. 10. अर्देयति -यितुं).

ILL-TREATED, *p. p.* अपकृतः -ता -तं, कृतापकारः -रा -रं, पीडितः -ता -तं, अर्दितः -ता -तं.

ILL-TURN, *s.* अपकृतं, अपकारः, अप्रियं, अहितं, हिंसा, द्रोहः, क्षतिः *f.* To ILLUDE, *v. a.* वञ्च (c. 10. वञ्चयते -यितुं), प्रवञ्च, मुह (c. 10. मोहयति -यितुं), छल (c. 10. छलयति -यितुं), प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं), प्रलभ (c. 1. -लभत -लभं), प्रलुभ (c. 10. -लोभयति -यितुं).

ILLUDED, *p. p.* भीहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, वञ्चितः -ता -तं.

To ILLUME, ILLUMINE, ILLUMINATE, *v. a.* द्युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), प्रद्युत्, उद्युत्, विद्युत्, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकास, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), विदीप्, उद्दीप्, प्रदीप्, विराज (c. 10. -राजयति -यितुं), भास् (c. 10. भासयति -यितुं), प्रभास्, उज्भास्, अवभास्, भाज (c. 10. भाजयति -यितुं), रज्ज (c. 10. रज्जयति -यितुं), तेजसा रज्ज, विमल (nom. विमलयति -यितुं), विमलीकृ.—(Illuminate a manuscript) पत्रं रज्ज.

ILLUMINATED, ILLUMINED, *p. p.* द्योतितः -ता -तं, प्रद्योतितः -ता -तं, उद्योतितः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, विकासितः -ता -तं, दीपितः -ता -तं, आदीपितः -ता -तं, उद्दीपितः -ता -तं, प्रदीपितः -ता -तं, राजितः -ता -तं, विराजितः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं, भासितः -ता -तं, अवभासितः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं, चकासितः -ता -तं, रज्जितः -ता -तं.

ILLUMINATION, *s.* द्योतनं, प्रद्योतनं, उद्योतनं, द्युतिः *f.*, प्रकाशनं, विकासनं, दीपनं, दीप्तिः *f.*, प्रदीपनं, प्रदीप्तिः *f.*, उद्दीपनं, उज्ज्वलनं, उज्ज्वलता, उज्ज्वासः, भाजिष्णुता, प्रकाशता.—(Rows of lights displayed in token of joy) उत्सवकाले हर्म्यमृक्का दीपमाला -लिका or दीपशृङ्खला or दीपसमूहः.—(Of a manuscript) पत्ररज्जनं, कलधौतलिपिः *f.*

ILLUMINATOR, *s.* दीपकः, प्रदीपकः, प्रकाशकः, द्युतिकरः, दीप्तिकर्ता *m.* (ई); 'of a manuscript,' पत्ररज्जकः.

ILLUSION, *s.* माया, मोहः, आमोहः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, निभ्रमः, मतिविभ्रमः, आभासः, प्रपञ्चः, इन्द्रजालं, जालं, अलोकता, कूटः, अजया, आधरणं, अविद्याः 'power of illusion,' मायाशक्तिः *f.*, आधरणशक्तिः *f.*

ILLUSIVE, ILLUSORY, *a.* मायी -यिनी -यि (न), मायिकः -की -कं, मायायी -यिनी -यि (न), मायाभयः -यी -यं, मोही -हिनी -हि (न), जाली -लिनी -लि (न), इन्द्रजालिकः -की -कं, इन्द्रजालिकः -की -कं, भ्रमी -मिणी -मि (न), भ्रान्तिजनकः -का -कं, वञ्चकः -का -कं, अलोकः -का -कं.

To ILLUSTRATE, *v. a.* (Make clear, brighten) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकास, शुभ (c. 10. शुभयति -यितुं), विमल (nom. विमलयति -यितुं), विमलीकृ, द्युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं).—(Elucidate, explain) व्याख्या (c. 2. -व्यायति -तुं), स्पष्टीकृ, व्याक्रीकृ, व्याकृ, स्पष्टीकृ, स्पष्ट (nom. स्पष्टयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उदाहृ, परिग्रह (c. 10. -ग्रहयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वर्तुं), विवरणं कृ, प्रकाश, दृष्टान्तीकृ, दृष्टान्तन or निदर्शनेन व्याख्या or प्रकाश.

ILLUSTRATED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः -ता -तं, द्योतितः -ता -तं, व्याकृतः -ता -तं.

-तं, निरूपितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं, दार्शनिकः -की -कं, उपमितः -ता -तं. ILLUSTRATION, *s.* उदाहरणं, उदाहारः, समुदाहरणं, निदर्शनं, दृष्टान्तः, उल्लेखा, उद्देशः, उपोद्घातः, व्याख्या, प्रदर्शनं; 'for an illustration,' निदर्शनार्थं, प्रदर्शनार्थं.

ILLUSTRATIVE, *a.* प्रकाशकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, दार्शनिकः -की -कं.

ILLUSTRATIVELY, *adv.* निदर्शनार्थं, प्रदर्शनार्थं, दृष्टान्तप्रयोगे, उदाहरणार्थं.

ILLUSTRATOR, *a.* प्रकाशकः, अर्थप्रकाशकः, उद्देशकः, अर्थव्याख्याता *m.* (नृ), अर्थप्रदर्शकः, निदर्शनकृत्, दृष्टान्तकारी *m.* (नृ), उदाहरता *m.* (नृ).

ILLUSTRIOUS, *a.* विद्युतः -ता -तं, ख्यातः -ता -तं, विख्यातः -ता -तं, सुख्यातः -ता -तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), महायशः -शाः -शः (स्), महायशस्कः -स्का -स्कं, प्रथितः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, कीर्तिमान् -मती -मत् (त्), कीर्तितः -ता -तं, श्रीमान् -मती -मत् (त्), दीप्तिमान् &c., यशस्वान् -स्वती -स्वत् (त्), पुण्यप्रथः -था -थं, प्रतिपत्तिमान् -मती -मत् (त्), प्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रतिष्ठान्वितः -ता -तं, सुप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, लोकविद्युतः -ता -तं, परिख्यातः -ता -तं, लोकप्रथितः -ता -तं, विशालः -ला -लं, प्रतीतः -ता -तं, विशातः -ता -तं, द्वाविंशत्यक्षणेभ्यः -ता -तं, लम्बनामा -ना -न (नृ).—(Eminent) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रमुखः -खा -खं, महाभागः -गा -गं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, महान् -हती -हत् (त्), शिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'rendering illustrious,' यशस्करः -री -रं, यशस्यः -स्या -स्यं, कीर्तिकरः -री -रं.

ILLUSTRIOUSLY, *adv.* महायशसां, महाकीर्तिपूर्व, उत्कृष्टं, विशिष्टं, विद्युतं, प्रथितं, प्रसिद्धं, यशस्यं.

ILLUSTRIOUSNESS, *s.* विद्युतिः *f.*, कीर्तिमत्त्वं, ख्यातिमत्त्वं, यशस्विता, उत्कृष्टता.

ILL-WILL, *s.* दुष्टभावः, दुष्टबुद्धिः *f.*, द्रोहबुद्धिः *f.*, दुर्बुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्तनं, द्रोहः, मात्सर्यं, समूपा, अभ्यमूपा, द्वेषः, अहितत्वं, अमितीति *f.*

IMAGE, *s.* प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिरूपं, प्रतिमूर्तिः *f.*, मूर्तिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकायः, उपमा -मानं, प्रतिप्राप्तना, प्रतिच्छन्दः, प्रतिनिधिः *m.*, अर्था, विग्रहः.—(Reflected image) प्रतिविम्बं, प्रतिच्छाया, विम्बः -म्बं, प्रतिच्छन्दः -न्दकं.—(Idol) देवताप्रतिमा.—(Iron image) लोहप्रतिमा, मूर्ती, मूर्त्या.—(Mental image) मनःकल्पना, मनःसङ्कल्पः, मनसिजं, 'image maker,' प्रतिमाकारः, उपमाता *m.* (नृ); 'a son the image of his father,' पितृरूपः पुत्रः.

To IMAGE, *v. a.* (Form an image of) विम्ब (nom. विम्बयति -यितुं), प्रतिविम्ब, प्रतिमानं कृ, प्रतिरूपं कृ, प्रतिमूर्तिं कृ.—(In the mind) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or संकृप्.

IMAGED, *p. p.* विम्बितः -ता -तं, प्रतिविम्बितः -ता -तं, विम्बगतः -ता -तं, विम्बागतः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं; 'in the water,' जलप्रतिविम्बितः -ता -तं; 'in the mind,' मनःकल्पितः -ता -तं.

IMAGERY, *s.* (Forms of the fancy) मनःकल्पना, मनःकल्पितं, कल्पना, मनःसङ्कल्पः, मनोवासना, मनःसृष्टिः *f.*, मनःपरिकल्पनं, मनोवासना, वासनाकल्पितं.—(Figurative style) व्यञ्जनावृत्तिः *f.*, व्यञ्जनं, व्यञ्जः, उपलक्षणं, लक्षणं, निदर्शनं.

IMAGE-WORSHIP, *s.* प्रतिमापूजा, देवताभ्यर्चा, प्रतिमासेवा, मूर्तिसेवा.

IMAGINABLE, *a.* विभाषनीयः -या -यं, विभाष्यः -व्या -व्यं, भाषनीयः -या -यं, मन्यः -व्या -व्यं, बोध्यः -ध्या -ध्यं, बोधनीयः -या -यं, मनःकल्पनीयः -या -यं, मनसा कल्पनीयः -या -यं, चिन्तनीयः -या -यं, चिन्त्यः -न्या -न्यं, बोधगम्यः -न्या -न्यं, अन्तर्भावनीयः -या -यं.

IMAGINARY, *a.* मनःकल्पितः -ता -तं, वासनाकल्पितः -ता -तं, बुद्धिकल्पितः -ता -तं, मनसा कल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, मनसिजः -जा -जं, मनोजः -जा -जं, मनोभवः -वा -वं, भावसिद्धः -की -कं, मनोगतः -ता -तं, सङ्कल्पनः -जा -जं, मतःसृष्टः -ष्टा -ष्टं, मनोरूपसृष्टः -ष्टा -ष्टं,

चिन्तामात्रकल्पितः-ता-तं, चिन्तामात्रेण परिकल्पितः-ता-तं, चिन्ताभावः-वा-वं, अनुलोकः-का-कं, मायामयः-यी-यं, असत्यः-त्या-तं.

IMAGINATION, *s.* भावना-नं, विभावना-नं, सङ्कल्पः, कल्पना, मनःकल्पना, वासना, चिन्ता.—(Idea) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मनोगतः, मनःकल्पितः, मनसिजः, मनोजः, बोधः.—(Faculty of conception) कल्पनाशक्तिः *f.*, भावनाशक्तिः *f.*, विभावनाशक्तिः *f.*, उपलब्धिः *f.*, अनुभवः.

IMAGINATIVE, *a.* विभावकः-का-कं, कल्पकः-का-कं, परिकल्पकः-का-कं, काल्पनिकः-की-कं, भावनापरः-रा-रं, वासनापरः-रा-रं, विभावनशीलः-ला-लं.

To IMAGINE, *v. a.* (Form in the mind) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or संकृप् or परिकृप् or भू (c. 10. भावयति-यितुं) or विभू or सम्भू, मनसा सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं) or कृ.

To IMAGINE, *v. n.* (Think, conceive) मन् (c. 4. मन्यते, मनुं), चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), भू (c. 10. भावयति-यितुं), विभू, सम्भू, बुध् (c. 1. बोधति-धितुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति-यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति-ध्यातुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), उपलभ् (c. 1. -लभते-लभ्यं), अवे (c. 2. अवैति-तुं, *pt. इ.*) अनुभू; 'I imagine,' मम्ये, 'don't imagine,' मेवे मम्याः.

IMAGINED, *p. p.* चिन्तितः-त्ता-तं, भाषितः-ता-तं, विभावितः-ता-तं, मतः-ता-तं, मनःकल्पितः-ता-तं, मनसा कल्पितः-ता-तं, वासनाकल्पितः-ता-तं, मनःमृष्टः-हा-हं, युद्धः-द्धा-द्धं, उपलभ्यः-भ्या-भ्यं, अवगतः-ता-तं, मनोगतः-ता-तं, अनुभूतः-ता-तं.

IMBALM, IMBARGO, IMBARK. See EMBALM, &c.

IMBECILE, *a.* दुर्बलः-ला-लं, अल्पबलः-ला-लं, कृपणः-या-यं, क्षीणबलः-ला-लं, अल्पशक्तिः-क्तिः-क्ति, ज्ञीयः-वा-वं.—(In mind) न्यूनबुद्धिः-द्धिः-द्धि, न्यूनधीः-धीः-धि, अल्पबुद्धिः-द्धिः-द्धि, बालिशमतिः-तिः-ति, कृपणबुद्धिः-द्धिः-द्धि, &c.

IMBECILITY, *s.* दीर्घमन्य, दुर्बलता, कर्पण्य, कृपणता, क्षीयता, ज्ञीयं, अज्ञेयम् *n.*, अयोग्यता, बालिश्य.—(Mental) बुद्धिन्यूनता, न्यूनबुद्धित्वं, अल्पबुद्धित्वं, बालिशमतिर्त्वं, बुद्धिकर्पण्यं.

IMBEDDED, *a.* अन्तर्गतः-ता-तं, निहितः-ता-तं, निविष्टः-हा-हं; 'in rocks,' पाषाणान्तर्गतः-ता-तं.

To IMBIBE, *v. a.* निषा (c. 1. -पिबति-पातुं), उत्पा, आपा, शुप् (c. 10. शोषयति-यितुं), उच्छुप्, ग्रस् (c. 1. ग्रसते-सितुं); 'water is imbibed,' पयो निपीयते.—(Receive in the mind) मनसा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभ् (c. 1. -लभते-लभ्यं).

IMBIBED, *p. p.* निपीतः-ता-तं, आपीतः-ता-तं, उपलभ्यः-भ्या-भ्यं.

To IMBITTER, *v. a.* दुःख् (c. 10. दुःखयति-यितुं), दुःखं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), निरानन्दं-न्दं-न्दं कृ, सदुःखं-खा-खं कृ, दुःखमयं-यी-यं कृ, उग्रकृ, कटुकृ, तिग्मकृ, तीव्रकृ, कठोरीकृ, निष्ठुरकृ.

IMBODIED, IMBODY, IMBODEN. See EMBODIED, &c.

To IMBORDER, *v. a.* ग्रान् (nom. ग्रान्णयति-यितुं), पथ्येनं कृ, सीमां कृ.

To IMBOSOM, *v. a.* (Hold in the bosom) क्रोडीकृ, क्रोडे कृ, अङ्गे कृ or रक्ष् (c. 1. रक्षति-क्षितुं) or पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), भुजाभ्यां षोड् (c. 10. षोडयति-यितुं), भुजापीडं कृ.—(Incise, surround) परिवेह् (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), परिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), परिस् (c. 1. -सरति-सर्षुं).

IMBOSOMED, *p. p.* क्रोडीकृतः-ता-तं, अन्तर्गतः-ता-तं, परिरक्षितः-त्ता-तं.

To IMBROWN, *v. a.* कपिश् (nom. कपिशयति-यितुं), कपिशकृ, श्यावीकृ, पिङ्गलीकृ, तावीकृ, तावयं-यी-यं कृ, आताव्यं-वा-वं कृ.

IMBROWNED, *p. p.* कपिशितः-ता-तं, कपिशकृतः-ता-तं, पिङ्गलीकृतः-ता-तं.

To IMBUE, *v. a.* सिञ्च् (c. 6. सिञ्चति, सेकुं), श्लिष् (c. 10. श्लिष्यति-यितुं), उष् (c. 1. उष्णति-क्षितुं), समुष्, अभ्युष्, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्), अञ्ज् (c. 7. अञ्जति, अञ्कुं).

IMBUE, *p. p.* (In blood) असृग्लितः-त्ता-तं, शोणितः-त्ता-कं, शोणितोद्भिः-ता-तं, रक्तक्षितः-त्ता-तं, रक्ताक्तः-त्ता-कं.

To IMBUE, *v. a.* (Dye) रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति-यितुं), अभिरञ्ज्.—(Cause to learn) उपदिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), शिञ्च् (c. 10. शिञ्चयति-यितुं).

IMBUE, *p. p.* रञ्जितः-ता-तं, शिञ्चितः-ता-तं, उपदिष्टः-हा-हं.

IMITABLE, *a.* अनुकरणीयः-या-यं, अनुगम्यः-भ्या-भ्यं, अनुगमनीयः-या-यं, अनुकार्यः-य्या-य्यं, अनुवर्त्तनीयः-या-यं, अनुवृत्तः-त्या-तं.

To IMITATE, *v. a.* अनुकृ (c. 8. -करोति-कुरुते-कुरुं), अनुगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), समनुवृत्, अनुया (c. 2. -याति-तुं), समनुया, अनुमृ (c. 1. -सरति-सर्षुं), अनुव्रज् (c. 1. -व्रजति-जितुं), अनुह (c. 1. -हरति-ते-हर्षुं), अनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति-ष्टातुं), अनुचर् (c. 1. -चरति-रितुं), अन्वि (c. 2. -रति-तुं), विडम् (c. 10. -डम्पति-यितुं).

IMITATED, *p. p.* अनुकृतः-ता-तं, अनुगतः-ता-तं, अनुवृत्तः-त्ता-तं.

IMITATION, *s.* अनुकारः, अनुकरणं, अनुक्रिया, अनुकृतिः *f.*, अनुकर्म *n.* (नं), अनुगमः, अनुगतिः *f.*, अनुवृत्तिः *f.*, अनुवर्त्तनं, अनुसरणं, अनुहारः, अनुसृष्टिः *f.*, अनुष्ठानं, विदम्बनं-ना.—(A copy, resemblance) प्रतिरूपं, अनुरूपं, आदर्शः, सादृश्यं, सीपम्यं, उपमा, प्रतिमानं.

IMITATIVE, *a.* अनुकारी-रिणी-रि (नं), अनुकरणशीलः-ला-लं, अनुगामी-मिनी-मि (नं), अनुगमनशीलः-ला-लं, अनुगतिकः-की-कं, गतानुगतिकः-की-कं.

IMITATOR, *s.* अनुकारी *m.* (नं), अनुकारकः, अनुकृता *m.* (नं), अनुगामी *m.* (नं), अनुगतिकः, अनुयायी *m.* (नं), अनुवर्त्तनी *m.* (नं), अनुचारी *m.* (नं), गतानुगतिकः.

IMMENSE, *a.* अजम्बु, आ-य, निष्कल्पयः-पा-पं, अकल्पयः-पा-पं, निष्कलङ्कः-क्का-क्क, अजम्बु, अनन्तः-नः (सं), निर्मलः-ला-लं, विमलः-ला-लं, निर्दोषः-पा-पं, निरपमयः-धा-धं, अनिन्धः-न्धा-न्धं.

IMMENSELY, *adv.* निष्ठः-धा-धं, अन्तर्भवः-वा-वं, अन्तर्गम्यः-भ्या-भ्यं.

IMMANITY, *s.* क्रूरता, दारुणता, क्रौंयं, दारुण्यं, निष्ठुरता, नेमुंयं.

IMMARCHESSE, *a.* अज्ञानी-निनी-नि (नं), अज्ञानिः-निः-नि, अनन्तरः-रा-रं, अतिनगरः-रा-रं, अजयः-या-यं, अनाशयः-श्या-श्यं, अजरः-रा-रं.

To IMMASK, *v. a.* कपटवेश्म or कपटवेश्म लद् (c. 10. लद्दयति-यितुं), or आकारगोपनं कृ, विडम् (c. 10. -डम्पति-यितुं).

IMMATERIAL, *a.* (Incorporeal, not consisting of matter) अमूर्तिकः-का-कं, अमूर्तः-त्ता-तं, अमूर्तिमान्-मतो-मत (नं), अमूर्तिमयः-यी-यं, अशरीरी-रिणी-रि (नं), अशरीरिकः-की-कं, अदेहिकः-की-कं, अदेही-हिनी-हि (नं), अवास्तवः-वी-वं, आत्मीयः-या-यं, आत्मिकः-की-कं, निरवयवः-वा-वं.—(Unimportant) अगुरुः-वी-रु, लघुः-पु-यु, अल्पायः-यी-यं, अगुण्यः-यी-यं, लघ्वयः-यी-यं, अनावश्यकः-की-कं, अल्पप्रभावः-वा-वं, निष्प्रयोजनः-ना-नं.

IMMATERIALISM, *s.* देहभित्वात्मवादः, आत्मास्तित्वाद्वादः, आत्मास्तित्वमतः.

IMMATERIALIST, *s.* अमूर्तिवादी *m.* (नं), निराकारवादी *m.*, आत्मवादी.

IMMATERIALITY, *s.* अमूर्तिः *f.*, अमूर्तिमत्त्वं, मूर्तिहीनता, अशरीरता, निरवयवत्वं, आत्मता-त्वं, अपाञ्चरीकता, निराकारत्वं, अमावयवत्वं.

IMMATERIALLY, *adv.* अनावश्यकं, अल्पप्रभावेण, लघु, निष्प्रयोजनं.

IMMATURE, *a.* अपक्वः-क्का-क्क, अपरिपक्वः-क्का-क्क, अपक्वः-मा-मं, अविपक्वः-मा-मं, अपरिणतः-ता-तं, अपाकः-का-कं, अप्रीठः-टा-टं, अपूर्णः-या-यं, अपूर्णकालः-ला-लं, असम्पूर्णः-यी-यं, असम्पूर्णः-4 z

कालः -ला -लं, असम्पन्नः -न्ना -न्नं, असिद्धः -द्वा -द्धं, आपन्नः -न्ना -न्नं, अतिशीघ्रः -न्ना -न्नं, अपुष्कलः -ला -लं, अप्राप्तयौवनः -न्ना -न्नं.

IMMATURELY, *adv.* अपक्व, अपरिपक्व, प्राक्परिपाकात्, परिपाकात्पूर्वं, प्राक्पूर्वकालात्, पूर्वकालात्पूर्वं, अतिशीघ्रं.

IMMATURENESS, IMMATURITY, *s.* अपक्वता, अपरिपक्वता, अपक्व, *f.* अपाकः, अपरिपाकः, अविपाकः, अपरिपक्वत्वं, अपरिपक्वता, अपरिपक्वः, *f.* अप्रौढता, अपूर्णता, असम्पूर्यता, असिद्धता, असिद्धिः *f.* असम्पन्नता, अपुष्कलता, अपौष्कल्यं.

IMMEASURABLE, *a.* अप्रमेयः -या -यं, अपरिमेयः -या -यं, अनेयः -या -यं, दुष्प्रमेयः -या -यं, अपरिमायः -या -यं, अपरिमितः -ता -तं, अमितः -ता -तं.

IMMEASURABLENESS, *s.* अप्रमेयता, अपरिमेयत्वं, अनेयता, दुष्प्रमेयत्वं.

IMMEASURABLY, *adv.* अप्रमेयं, अपरिमेयं, अपरिमितं, अत्यन्तं.

IMMEDIATE, *a.* (Proximate) उपस्थः -स्या -स्यं, उपस्थायी -यिनी -यि (न्), उपस्थितः -ता -तं, सन्निकटः -ता -तं, अनिकटः -का -कं, आसन्नः -न्ना -न्नं, निकटः -टा -टं.—(Without a medium or intervention) अनन्तरः -रा -रं, अव्यवहितः -ता -तं, अव्यवधानः -न्ना -न्नं, निरन्तरः -रा -रं.—(Without the intervention of time, instant) साद्यस्कः -स्त्री -स्कं, सद्यस्कः -स्का -स्कं, तात्कालिकः -की -कं, साम्प्रतिकः -की -कं, वर्तमानः -न्ना -न्नं, आकालिकः -की -कं, अचिरः -रा -रं, शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, क्षणान्तरः -रा -रं.—(Direct) अवक्रः -क्रा -क्रं, अनिकटः -का -कं, सकुटिलः -ला -लं.

IMMEDIATELY, *adv.* सद्यस्, सपदि, आपाततस्, अनन्तरं, तत्क्षणत्, तत्काले, तत्क्षणे, तदिति, क्षणान्तरं, सम्प्रति, वर्तमानकाले, द्राक्, शीघ्रं, आप्, अकालक्षेपेण, अविलम्बितं; 'immediately after,' अनन्तरं, समनन्तरं; 'immediately on,' is expressed by मात्रात्; as, 'immediately on leaving the ship,' नौकातो निर्गममात्रात्; 'immediately on laying hands,' हस्तार्पणमात्रात्.

IMMEDIATENESS, *s.* आनन्तर्यं, नैरन्तर्यं, साद्यस्कता, सद्यस्कत्वं, शीघ्रता.

IMMEDICABLE, *a.* अचिकित्स्यः -त्स्या -त्स्यं, दुरुपचारः -रा -रं, औषधिप-चातिगः -गा -गं.

IMMELODIOUS, *a.* विस्वरः -रा -रं, अस्वरः -रा -रं, कुस्वरः -रा -रं.

IMMEMORABLE, *a.* अस्मरणीयः -या -यं, अस्मर्य्यः -या -यं, स्मरणायोग्यः -ग्या -ग्यं.

IMMEMORIAL, *a.* (Beyond memory) स्मरणातिगः -गा -गं, स्मृततिगः -गा -गं, स्मरणातिग्रातः -न्ना -न्नं, अतिस्मृतिः -ति-ति, अस्माकैः -कै -कै, जनश्रुत्यतिगः -गा -गं, अतिप्राचीनः -न्ना -न्नं, विस्मरणीयः -या -यं; 'immemorial succession,' अनादिपरम्परा, अनागमः.

IMMENSE, *a.* (Unlimited) अत्यन्तः -न्ना -न्नं, अनन्तः -न्ना -न्नं, अपरि-मितः -ता -तं, अपरिमायः -या -यं, अमितः -ता -तं, अप्रमेयः -या -यं, अपरिमेयः -या -यं, अनेयः -या -यं, दुष्प्रमेयः -या -यं, अतिमर्यादः -दा -दं, अतिमात्रः -न्ना -न्नं, आत्यन्तिकः -की -कं, नितान्तः -न्ना -न्नं.—(Very great) सुमहान् -हन्ती -हन् (न्), अतिमहान् &c., अतिवृहन् -हन्ती -हन् (न्); 'in bulk,' वृहच्छरीरः -रा -रं, वृहत्कायः -या -यं, अपरिमितशरीरः -रा -रं.

IMMENSELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिमात्रं, अपरिमितं, नितान्तं, अतिशयेन, सुमहत्.

IMMENSITY, *s.* (Unlimited extension) अमितता, अपरिमितत्वं, अपरि-मायत्वं, अप्रमेयता, अनेयता.—(Infinity) अत्यन्तता, अनन्तता, आनन्त्यं, आत्यन्तिकत्वं.—(Vastness of size) सुमहत्त्वं, सुवृहत्त्वं, शरीरवृहत्त्वं.—(Infinite space) महाकाशं.

To IMMERGE, *v. a.* निमज्ज् (c. 10. -मज्जयति -यितुं), मज्ज्, अवगाह् (c. 10. -गाहयति -यितुं), जाम् (c. 10. -जाययति -यितुं), जा in caus. (जाय-

यति, अपयति -यितुं), जलं प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), जले निविश्. To IMMERGE, *v. n.* (Immerse one's self) निमज्ज् (c. 6. -मज्जति -जितुं -मंजुं), मज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते -हितुं -गाहते), अवगाह्, विगाह्, जाम् (c. 1. -जयते -जितुं), जा (c. 2. जाति -तुं), जलं प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

To IMMERSE, *v. a.* See To IMMERGE.

IMMERSED, *p. p.* मग्नः -ग्ना -ग्नं, निमग्नः -ग्ना -ग्नं, प्रमग्नः -ग्ना -ग्नं, निमज्जमानः -न्ना -न्नं, अवगाहितः -ता -तं, अवगाहः -टा -टं, विगाहः -टा -टं, गाहितः -ता -तं, जायतः -ता -तं, निष्ठातः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं, निविष्टः -टा -टं, अभिनिविष्टः -टा -टं, अभिनिवेशितः -ता -तं, लीनः -न्ना -न्नं, निष्टः -टा -टं, निष्ठितः -ता -तं, निष्ठाः -ष्ठा -ष्णं; 'immersed in sorrow,' शोकसागरमग्नः -ग्ना -ग्नं, शोकमग्नः -ग्ना -ग्नं; 'immersed in business,' कार्यानिष्टः -टा -टं, कर्मनिविष्टः -टा -टं.

IMMERSION, *s.* निमज्जनं, मज्जनं, प्रमज्जनं, अवगाहनं, विगाहः -हनं, जायवः, जायवः -यनं, ज्ञानं, जलप्रवेशः, जलान्नः प्रवेशः, अभिवेकः, निष्ठातः.

IMMETHODICAL, *a.* अक्रमकः -का -कं -निकः -का -कं, अव्यवस्थितः -ता -तं, क्रमहीनः -न्ना -न्नं, क्रमविरुद्धः -द्वा -द्धं, अपर्यायः -या -यं.

IMMETHODICALLY, *adv.* अक्रमेण, क्रमेण विना, क्रमविरुद्धं, अक्रमतस्, अपर्यायतस्.

IMMETHODICALNESS, *s.* अक्रमः, क्रमहीनता, अव्यवस्थितत्वं, अपर्यायः.

IMMIGRANT, *s.* एकदेशत्यागानन्तरं देशान्तराधिवासिन्सुः *m.* or देशान्तराधि-यासी *m.* (न्), अन्यदेशविवासिन्सुः *m.*

To IMMIGRATE, *v. n.* एकदेशं त्यक्त्वा देशान्तरे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं) or अधिवस् with acc. c., or अध्यास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), अन्यदेशा-धिवासनार्थम् एकदेशं त्यक्त्वा (c. 1. त्यजति, त्यक्त्वा).

IMMIGRATION, *s.* देशान्तराधिवासनं, प्रदेशाधिवासनं, देशत्यागः.

IMMINENT, *a.* उपस्थायी -यिनी -यि (न्), उपस्थितः -ता -तं, उपस्थः -स्या -स्यं, समुपस्थितः -ता -तं, समुपगतः -ता -तं, समीपवर्ती -र्तिनी -र्ति (न्), निकटवर्ती &c., आसन्नवर्ती &c., उपनतः -ता -तं; 'imminent death,' कुपितानाकः -का -कं.

To IMMINGLE, *v. a.* मिश्र् (c. 10. मिश्रयति -यितुं), विमिश्र्, सम्मिश्र्, मिश्रीकृ, एकीकृ.

IMMINGLED, *p. p.* मिश्रितः -ता -तं, सन्मिश्रितः -ता -तं, संमृष्टः -टा -टं.

IMMINUTION, *s.* हासः, खयः, हानिः *f.*, न्यूनता, अपचयः.

IMMISIBILITY, *s.* अमिश्रणीयता, अयोजनीयता, अयाव्यता, मिश्रणाक्षमता.

IMMISCIBLE, *a.* अमिश्रणीयः -या -यं, अयोजनीयः -या -यं, अयाव्यः -या -यं.

IMMISSION, *s.* निक्षेपणं, व्यसनं, प्रवेशनं, निवेशनं, प्रवेशकरणं.

To IMMIT, *v. a.* निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं).

IMMITIGABLE, *a.* अशमनीयः -या -यं, अशाम्यः -स्या -स्यं, अनुपशम्यः -स्या -स्यं.

IMMITTED, *p. p.* निक्षिप्तः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं, प्रवेशितः -ता -तं.

To IMMIX, *v. a.* मिश्र् (c. 10. मिश्रयति -यितुं), विमिश्र्, मिश्रीकृ, सम्मिश्रीकृ.

IMMOBILITY, *s.* निश्चलत्वं, अचलत्वं, स्थिरता, स्थैर्यं, स्थावरत्वं, व्यवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थायित्वं, स्थायुता, अकम्पः.

IMMODERATE, *a.* अपरिमितः -ता -तं, अत्यन्तः -न्ना -न्नं, अतिमात्रः -न्ना -न्नं, अतिमर्यादः -दा -दं, अमितः -ता -तं, अपरिमायः -या -यं, नितान्तः -न्ना -न्नं, अतिमितः -ता -तं, अधिकः -का -कं, अमर्यादः -दा -दं, आत्यन्तिकः -की -कं, सु or अति or अतिशय prefixed.

IMMODERATELY, *adv.* अपरिमितं, अत्यन्तं, अतिमात्रं, नितान्तं, अतिशयेन, अतिमर्यादं, अत्यर्थं, अति or सु or अतिशय prefixed.

IMMODERATION, *s.* अपरिमितत्वं, अमितत्वं, मर्यादातिक्रमः, अमर्यादा.

IMMODEST, a. निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, वपाहीनः -ना -नं, व्रीडाहीनः -ना -नं, अविनीतः -ता -तं, अलज्जः -ज्जा -ज्जं, विलज्जः -ज्जा -ज्जं, अनिभूतः -ता -तं, विघातः -ता -तं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Impure, obscene) अशुद्धः -द्धा -द्धं, अशुचिः -चिः -चि, अवाच्यः -च्या -च्यं, गर्ह्यः -र्ह्यो -र्ह्यं.—(Unchaste) असद्वृत्तः -त्ता -त्तं, असाधुवृत्तः -त्ता -त्तं, असनी-निनी-नि (न्), अभिचारी-रिणी-रि (न्), पांशुलः -ला -लं; 'an immodest woman,' बन्धकी, असती, पुंश्चली, असाध्वी, कुलटा, अभिसारिका, धिपिणी.

IMMODESTLY, adv. अविनीतं, निर्लज्जं, वैवातेन, अशुद्धं, प्रगल्भं, विनय-विरोधेन, धृष्टवत्, अशुचि.

IMMODESTY, s. निर्लज्जत्वं, लज्जाहीनता, अलज्जा, अविनयः, अविनीतत्वं, वैवात्यं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, धृष्टता, अशुद्धता, अशुचिता, गर्ह्यता; 'in a woman,' पौंश्चल्यं, असतीत्वं, असाध्वीत्वं.

To IMMOLATE, v. a. क्रतौ हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), उपहारार्थं हन्, उत्सर्गाय हन् or शस् (c. 1. शसति -सितुं) or विशस् or प्रमी in caus. (मापयति -यितुं), or उपह् or उपहारीकृ or प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति -क्षितुं), उत्सर्गपूर्वकं हन्. यातयित्वा उत्सर्गं कृ. हत्वा उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), बलिं कृ, बलिदानं कृ.

IMMOLATED, p. p. उपहारार्थं हतः -ता -तं or प्रमीतः -ता -तं or शसितः -ता -तं, उपहृतः -ता -तं, उपहारीकृतः -ता -तं, प्रोक्षितः -ता -तं.

IMMOLATION, s. उपहारार्थं घातः or घातनं or निहननं, उत्सर्गाय मारणं or प्रमापणं or विशसनं or शसनं, शमनं, ससनं, प्रोक्षणं, परम्पराकं, उपहारः, उपहरणं, उत्सर्गकरणं, बलिदानं.

IMMORAL, a. निर्धर्मः -र्मा -र्मे -र्मा -र्मा -र्मे (न्), अधार्मिकः -की -कं, धर्मविरुद्धः -द्धा -द्धं, धर्मापेक्षः -ता -तं, धर्मरोधी -धिनी -धि (न्), अधर्मी -र्मिणी -र्मि (न्), कुधर्मी -र्मा -र्मे (न्), अपुण्यः -ह्या -ह्यं, असाधुः -ध्वी -धु, अशुचिः -चिः -चि, कुशीलः -ला -लं, विशीलः -ला -लं, दुःशीलः -ला -लं, दुष्टचरिः -चा -चं, असत्चरिः -चा -चं, असत्कर्मा -र्मा -र्मे (न्), दुष्टः -ष्टा -ष्टं, कर्मदुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्वृत्तः -त्ता -त्तं, अभिचारी -रिणी -रि (न्), पापी -पिनी -पि (न्), पापकर्मा &c., आपनी -निनी -नि (न्), कुचरितः -ता -तं, अधर्माचारी -रिणी -रि (न्).

IMMORALITY, s. अधर्मः, अधर्मत्वं -ता, निर्धर्मत्वं, अधार्मिकत्वं, असाधुत्वं, अपुण्यता, अशुचिता, दुष्टता, दुर्वृत्तत्वं, असनिता, असनं, कुशीलता, दुष्टचरिता, अधर्माचरित्वं, दुःशीलता, दौःशील्यं, अभिचारः.

IMMORTAL, a. (Exempt from death) अमरः -री -रं, अमर्यः -र्यो -र्यं, सदाजीवी -विनी -वि (न्), सदास्थायी -यिनी -यि (न्), मरणरहितः -ता -तं.—(Imperishable) निर्जरः -रा -रं, अजरः -रा -रं, अक्षयः -या -यं, अनश्वरः -रा -रं, अनाश्वरः -श्वर -श्वं, अविनाशी -शिनी -शि (न्), निरपायः -या -यं.—(Eternal) अनन्तः -न्ता -न्तं, नित्यः -त्या -त्यं, सनातनः -नी -नं, सदातनः -नो -नं, शाश्वतः -तो -तं, अनाद्यन्तः -न्ता -न्तं, सर्वकालीनः -ना -नं, अनन्तकालस्थायी -यिनी -यि (न्).

IMMORTALITY, s. अमरता -त्वं, अमर्यता, निर्जरता -त्वं, अजरता -त्वं, अक्षयता, अनश्वरता, अनाश्वरता, अनन्तता, अनन्त्यं, अनन्यं, सदास्थायित्वं, नित्यता.

To IMMORTALIZE, v. a. अमरीकृ, निर्जरीकृ, अनश्वरीकृ, अक्षयीकृ, शाश्वतीकृ, नित्यीकृ, अनन्त्यं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

IMMORTALLY, adv. अमरं, अमरत्वेन, अमरवत्, अमर्यवत्, निर्जरं, अजरं, अक्षयं, अनश्वरं, अनन्तकाले -लं, अनन्तं, अनन्त्येन, सनातनं, शाश्वतं, निरपायं, अविनाशेन.

IMMOVABILITY, s. अचलता -त्वं, निश्चलत्वं, स्थावरत्वं, स्थिरता, अचरि-श्रुता, सत्ता.

IMMOVABLE, a. अचलः -ला -लं, निश्चलः -ला -लं, स्थावरः -रा -रं, अचरः -रा -रं, अचरिणः -णुः -णु, अजङ्गमः -मा -मं, अस्यन्दः -न्दा -न्दं, अच्युतः -ता -तं, स्थिरः -रा -रं, स्थायी -यिनी -यि (न्), सत्तमः -त्ता -तं, स्थाणुः -णुः -णु, स्थावुः -वुः -वु, जङ्गमेतरः -रा -रं, स्थितिः -ता -तं, अनेतन् -नी -तं (न्); 'immovables,' स्थावराणि.

IMMOVABLY, adv. अचलं, निश्चलं, स्थावरं, स्थिरं, सत्तमं, स्थाणुवत्.

IMMUND, a. अशुचिः -चिः -चि, अपवित्रः -त्रा -त्रं, अशीषी -षिनी -षि (न्).

IMMUNDICITY, s. अशुचिता -त्वं, अशीषं, अशीषं, अपवित्रता -त्वं, अशीषनं.

IMMUNITY, s. मुक्तिः f., मोक्षः, विमोक्षः, विनिर्मुक्तः, निर्मुक्तः, विरहः, राहित्यं, रहितत्वं, शून्यता, अभावः, असम्भवः, or expressed by अ prefixed; as, 'immunity from danger,' अभयं; 'from exertion,' अनायासः; 'from taxes,' अकरत्वं.

To IMMURE, v. a. निरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोढुं), अवरुप्, रुप्; 'in a prison,' कारायां निरुप् or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), कारागुरुं -गुरुं -गुरुं कृ.—(Inclose) परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टत -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), संवेष्ट्, उपवेष्ट्.—(Surround with a wall) प्राकारेण परिवृ, प्राकारीयं -यां -यं कृ.

IMMURED, p. p. निरुद्धः -द्धा -द्धं, अवरुद्धः -द्धा -द्धं, अमर्गतः -ता -तं.

IMMUTABILITY, s. अविकार्यता -त्वं, अविकारत्वं, निर्विकारत्वं, अविकारः, स्थिरता, अमोघता, अपरिवर्तनं, निश्चता.

IMMUTABLE, a. अविकार्यः -र्यो -र्यं, अविकारः -रा -रं, अविक्रियः -या -यं, निर्विकारः -रा -रं, विकाराक्षमः -मा -मं, विकारहीनः -ना -नं, स्थिरः -रा -रं, अमोघः -घा -घं, निर्विकल्पः -ल्पा -ल्पं, नित्यः -त्या -त्यं, अपरिवर्तनीयः -या -यं.

IMMUTABLY, adv. अविकार्यं, अविकारेण, अविकार्यत्वेन, स्थिरं, नित्यं, निर्विकारं, निर्विकल्पं, अमोघं.

IMMUTATION, s. विकारः, विक्रिया, विकृतिः f., वैकृत्यं, विपर्ययः, परिवर्तनः.

IMP, s. पिशाचः, भूत, गण्डसः, असुरः, दैत्यः, दानवः, यहः, यातुः m., यातुधानः, विषुरः, क्रूरः, पिशाचः, निशाचरः, कर्षुरः, कर्षुरः.

To IMP, v. a. (Graft) एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षस्यैव निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं).—(Lengthen) दीधतं -रा -रं कृ. दीधीकृ.

IMPACABLE, a. अशाम्यः -म्या -म्यं, असान्त्वनीयः -या -यं, अतोषणीयः -दा -यं.

IMPACT, s. स्पर्शः, संस्पर्शः, सम्पर्कः, उपघातः, आघातः, प्रतिघातः.

To IMPAIR, v. a. न्यूनीकृ. ह्रस् (c. 10. ह्रासयति -यितुं), अल्पीकृ, विकलीकृ, कृन् (nom. कनयति -यितुं, कृन् (c. 10. जनयति -यितुं), न्यून्, ह्रस् (c. 8. ह्रणोति -यितुं), परिहण्, क्षीणीकृ, क्षतिं कृ, परिहतिं कृ, दुष् (c. 10. दूयति -यितुं), उपहन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), लघ् (nom. लघयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभुं), लघूकृ, नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्.—(Enfeeble) शिथिलीकृ, अल्पलीकृ, दुर्बलीकृ, बलं or तेजः or सत्त्वं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

IMPAIRED, p. p. विकलः -ला -लं, विकलीभूतः -ता -तं, विकलीकृतः -ता -तं, अल्पीभूतः -ता -तं, अल्पीकृतः -ता -तं, न्यूनीकृतः -ता -तं, न्यूनीभूतः -ता -तं, क्षीणः -णा -णं, ह्रसितः -ता -तं, अपचितः -ता -तं, लुप्तः -प्ता -प्तं, शिथिलीकृतः -ता -तं, उपहतः -ता -तं, विशीर्यः -र्यो -र्यं; 'impaired in strength,' शिथिलबलः -ला -लं, क्षीणबलः -ला -लं, हृतबलः -ला -लं, हृतसत्त्वं -त्त्वा -त्त्वं.

IMPAIRING, IMPAIRMENT, s. न्यूनीता -त्वं, न्यूनीकरणं, ह्रयः, ह्रासः, हानिः f., अल्पत्वं -ता, वैकृत्यं, विकलीकरणं, शीथिल्यं, शिथिलीकरणं, अपचयः, क्षिया, अवसादः.

To IMPALE, v. a. IMPALED, IMPALEMENT. See EMPALE, &c.

IMPALPABILITY, s. अस्पृश्यता, अस्पर्शीनीयता, दुःस्पृश्यता, अग्राह्यता.

अग्रहणीयत्वं, अच्युता, अच्युतिः *f.* अतिसूक्ष्मता.

IMPALPABLE, *a.* अस्पर्शः -श्या -श्यं, अस्पर्शनीयः -या -यं, दुःस्पर्शः -शी -शं, दुःस्पर्शः -श्या -श्यं, अघ्रावः -घ्रा -घं, अग्रहणीयः -या -यं, दुरभि-
ग्रहः -हा -हं, दुरालभः -भा -भं, स्पर्शाव्यक्तः -क्ता -क्तं, अच्युतः -क्ता -क्तं,
अप्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, इन्द्रियैराव्यक्तः -क्षा -क्षं, इन्द्रियाप्राप्तः -क्षा -क्षं, इन्द्रि-
यागोचरः -रा -रं, अतिसूक्ष्मः -क्ता -क्तं.

IMPALPABLY, *adv.* अस्पर्शनीयं, अस्पर्शं, अच्युतं, अप्रत्यक्षं.

To IMPANEL, *v. a.* (A jury) नामावलिपत्रे or नामपरिमंख्यापत्रे द्वाद-
शप्रमाणपुरुषाणां or द्वादशमध्यस्थपुरुषाणां नामानि समारूढ in caus.
(-रोपयति -यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं).

IMPARSYLLABIC, *a.* असमानाक्षरः -रा -रं, अनुत्याक्षरः -रा -रं.

IMPARTY, *s.* असाम्यं, असमता, असमानता, असामान्यं, वैषम्यं, विषमता,
विषमं, अनुत्यत्वं -ता, असमञ्जसं, असामञ्जस्यं, तारतम्यं.

To IMPARK, *v. a.* घाटं कृ, घाटिकां कृ, भूमिभागं प्राचीरेण परिवृ (c. 5.
-वृणोति -वरितुं -रीतुं) or वृत्तिपरिगतं कृ.

To IMPART, *v. a.* प्रदा (c. 3. -ददाति -दातुं), अभिदा, सम्प्रदा, निदा, दा,
यम् (c. 1. यच्छति, दातुं), प्रयम्, सम्प्रयम्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं),
उपपद्, वित् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), आह्व (c. 1. -हरति -हर्तुं), उपह्व,
चु in caus. (अर्धयति -यितुं), समृ, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), सङ्गम्
in caus. (-क्रामयति -यितुं), ग्रह in caus. (ग्राहयति -यितुं), प्रदानं कृ.
—(Impart information, make known) विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति
-यितुं), निविद (c. 10. -यदयति -यितुं), समाविद, संवद (c. 1. -वदति
-दितुं), संवादं कथ्य (c. 10. कथयति -यितुं), समाचारं कथ्य; 'impart
a secret.' रहस्यं प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं).

IMPARTED, *p. p.* प्रदत्तः -त्ता -त्तं, प्रप्तः -त्ता -त्तं, निदत्तः -त्ता -त्तं, नीत्तः
-त्ता -त्तं, प्रतिपादितः -ता -तं, उपपादितः -ता -तं, वितीर्णः -त्ता -त्तं,
अर्पितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, निक्षिप्तः -त्ता -त्तं, निहितः -ता -तं,
संक्रान्तः -न्ता -न्तं.—(Made known) निवेदितः -ता -तं, विज्ञापितः -ता
-तं, विज्ञप्तः -त्ता -त्तं.—(As a secret, &c.) प्रकाशितः -ता -तं.—
(As a disease) संचारितः -ता -तं, संक्रान्तः -न्ता -न्तं.

IMPARTER, *s.* दाता *m.* (नृ), प्रदाता *m.*, दायी *m.* (नृ), प्रतिपादकः.

IMPARTIAL, *a.* अपक्षपाती -तिनी -ति (नृ), विपक्षपातः -ता -तं, पक्षपा-
तरहितः -ता -तं, पक्षपातहीनः -ना -नं, समदृशी -र्शिनी -र्शि (नृ),
सर्वसमः -मा -मं, समः -मा -मं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गहीनः -ना -नं,
मुक्तसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, न्यायी -यिनी -यि (नृ), न्यायवर्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (नृ),
उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (नृ), उभयसाधारणः -णा -णी -णं,
उभयसमः -मा -मं, उभयसामान्यः -न्या -न्यं, मध्यस्थः -स्था -स्थं, धार्मिकः
-की -कं, निरपेक्षः -क्षा -क्षं, समानवृत्तिः -त्ति -त्ति.

IMPARTIALITY, *s.* अपक्षपातः, पक्षपातहीनता, साम्यं, समता, सर्वसमता,
उभयसमता, उदासी, उदासीनता, निःसङ्गता, सङ्गहीनता, न्यायः, धर्मन्यायः.

IMPARTIALLY, *adv.* अपक्षपातेन, पक्षपातं विना, समं, साम्येन, असङ्गेन,
मङ्गं विना, न्यायेन, न्यायतः, उदासीनं, उदासीनवत्.

IMPARTIBLE, *s.* अविभाज्यः -ज्या -ज्यं, अव्यवर्तनीयः -या -यं, अनर्जयः -श्या -श्यं.

IMPASSABLE, *a.* अतरोणीयः -या -यं, अताप्यः -य्या -य्यं, दुस्तारः -रा -रं,
दुस्ताप्यः -य्या -य्यं, मुदुस्तारः -रा -रं, दुरुस्तारः -रा -रं, दुर्गः -गा -गं,
दुर्गमः -मा -मं, अगम्यः -म्या -म्यं, अगमनीयः -या -यं, दुरत्ययः -या -यं,
गहनः -ना -नं, सङ्कटः -टा -टं, सत्तापः -धा -धं, गत्युः -ना -नं.

IMPASSABLENESS, *s.* अताप्यत्वं, दुस्ताप्यत्वं, अगम्यता, दुर्गम्यता.

IMPASSIBLE, *a.* अचेतनः -ना -नं, निश्चेतनः -ना -नं, शोकदुःखाद्यजनः -ना
-नं, क्रोशदुःखादिहीनः -ना -नं, रागहीनः -ना -नं, अरागी -गिणी -गि (नृ).

IMPASSIBLENESS, *s.* अचेतन्यं, शोकदुःखाद्यजनता, क्रोशदुःखादिहीनता.

To IMPASSION, *v. a.* संरक्तीकृ, सरागीकृ, रागवर्तनं -वती -वत् कृ.

IMPASSIONED, *p. p.* संरक्तः -क्ता -क्तं, रागवान् -वती -वत् (नृ), रागी -गिणी
-गि (नृ), रागान्वितः -ता -तं, सरागः -गा -गं, सानुरागः -गा -गं, अनुरागी
-गिणी -गि (नृ), सरसः -सा -सं, रसी -सिनी -सि (नृ), रसिकः -का
-कं, शृङ्गारी -रिणी -रि (नृ), शृङ्गारितः -ता -तं.

IMPATIENCE, *s.* अमर्षः, अक्षमता, अक्षमा, अक्षान्तिः *f.*, असहिष्णुता -त्वं,
विमर्षः, असहनं, असहत्वं, अतिविद्या, अनुसाहः.

IMPATIENT, *a.* असहिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, असहनः -ना -नं, असहः -हा -हं,
असहमानः -ना -नं, असहनशीलः -ला -लं, अक्षमः -मा -मं, अक्षान्ति-
मान् -मती -मत् (नृ), अक्षमी -मिणी -मि (नृ), अक्षना -न्वी -नृ (नृ),
अमर्षणः -णा -णं, विमर्षी -र्षिणी -र्षि (नृ), जातमर्षः -र्षी -र्षं, अतिविद्युः
-द्युः -द्यु, उत्सुकः -का -कं, उत्कः -त्का -त्कं.

IMPATIENTLY, *adv.* सामर्षं, सविमर्षं, अमर्षेण, विमर्षेण, असहिष्णुवत्,
अक्षान्त्या, असहनशीलत्वात्, सावेगं.

To IMPAWN, *v. a.* आपीकृ, पण (c. 1. पणते -णितुं), परिपण, निक्षिप्
(c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), व्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

To IMPEACH, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योज्कुं), व्यवहारसभायां or
व्यवहारानुसारेण अभियुज् or अभिशंस (c. 1. -शंसति -मितुं) or अभि-
योगं कृ or अभिशंसनं कृ or अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), दोषीकृ,
उपालभ (c. 1. -लभते -लभुं).

IMPEACHABLE, *a.* अभियोज्यः -व्या -व्यं, व्यवहारसभायाम् अभियोज्यः -ज्या -ज्यं.

IMPEACHED, *a.* व्यवहाराभियुक्तः -क्ता -क्तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, व्यवहारा-
भिज्ञस्तः -स्ता -स्तं.

IMPEACHER, *s.* अभियोगी *m.* (नृ), अभियोक्ता *m.* (नृ), अभियोगकृत् *m.*,
अपवादकः.

IMPEACHMENT, *s.* अभियोगः, व्यवहाराभियोगः, अभिशंसनं, व्यवहाराभि-
शंसनं, अपवादः, संशयः.

IMPECCABILITY, *s.* निष्पापत्वं, पापहीनता, पापाभावः, पापाक्षमता.

IMPECCABLE, *a.* अपापः -पा -पं, निष्पापः -पा -पं, पापाक्षमः -मा -मं.

To IMPEDE, *v. a.* रुध् (c. 7. रुधति, रोद्धुं), प्रतिरुध्, निरुध्, उपरुध्,
संरुध्, विरुध्, विहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, प्रतिहन्, प्रतिषन्
(c. 9. -षन्ति -बन्तुं), वृ (c. 10. वारयति -यितुं), निषृ, विनिषृ, छावृ
समावृ, प्रतिवृ, विघ्न (nom. विघ्नयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -धितुं),
स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति -यितुं, c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं), विहम्भ्, प्रवृ-
हीकृ, निषिध् (c. 1. -पेधति -पेद्धुं).

IMPEDED, *p. p.* रुद्धः -द्धा -द्धं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिरुद्धः -द्धा -द्धं, निरुद्धः
-द्धा -द्धं, उपरुद्धः -द्धा -द्धं, विहतः -ता -तं, प्रतिहतः -ता -तं, पराहतः
-ता -तं, वारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, विघ्नितः -ता -तं, बाधितः
-ता -तं, स्तम्भितः -ता -तं, स्तम्भः -म्भा -म्भं, विहम्भः -म्भा -म्भं, अनारितः
-ता -तं, सार्गलः -ला -लं.

IMPEDEMENT, *s.* विघ्नः, व्याघातः, अनारायः, प्रवृहः, प्रतिषन्धः, विहम्भः,
प्रतिहम्भः, स्तम्भः -म्भनं, रोधः, संरोधः, विरोधः, अवरोधः, उपरोधः,
निरोधः, विघातः -तं, विहननं, विहतिः *f.*, बाधा -धकः, वारणं, निवारणं,
आवरणं.—(Impediment in speech) वाक्खलनं, वाग्भेदः, वाग्धे-
कत्वं, 'having an impediment in one's speech,' खल्लङ्कायः
-क्या -क्यं, वाग्धकलः -ला -लं, भिन्नवाक् *m. f. n.*, कडदः -दा -दं.

IMPEDEMENTAL, *a.* (Causing impediment) व्याघातकः -का -कं,
विधाती -तिनी -ति (नृ), विघ्नकरः -री -रं, विघ्नकारी -रिणी -रि (नृ),
विरोधी -धिनी -धि (नृ), प्रतिरोधी &c., औपरोधिकः -की -कं, विहम्भी
-म्भिनी -म्भि (नृ), निवारकः -का -कं.

To IMPEL, *v. a.* (Drive, urge forward) प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं).

प्रणुद् (c. 6. -गुदति -गुनु), प्रचुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), सचुद्, परिचुद्, चुद्, कृष् (c. 1. कर्षति, कृष्टु), समाकृष्.—(Incite to action) प्रयुत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), नियुज्, उद्युज्, उत्सह् (c. 10. -साहयति -यितुं), प्रोत्सह्, प्ररुष् (c. 10. -रोषयति -यितुं), चेह् (c. 10. -चेष्टयति -यितुं), उत्तप् (c. 10. -तापयति -यितुं), IMPELLED, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रणोदितः -ता -तं, प्रणुक्तः -क्ता -क्तं, प्रचोदितः -ता -तं, प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रवृत्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, प्रयोजितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, प्ररुचितः -ता -तं, समाकृष्टः -ह्य -ष्टं, आकृष्टः -ह्य -ष्टं.

IMPELLENT, *s.* प्रेरकः, प्रेरयिता *m.* (तु), प्रणोदकः, प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रोत्साहकः, प्रचोदकः.

To IMPEND, *v. n.* (Be near) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्यात्), प्रत्युपस्था, समुपस्था, समीपं स्या or वृत् (c. 1. वर्त्तते -र्त्तितुं), निकटे स्या or वृत्, उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, समुपगम्, उपनतः -ता -तं भू.—(Hang over) आलस्य (c. 1. -लसते -सितुं), प्रलस्य, अवलस्य, लस.—(Be about to fall) पत in des. (पिपतिषति -पितुं, पित्सति -त्सितुं), आपत् (c. 1. -पतति -तितुं).

IMPENDENT, IMPENDING, *a.* उपस्थायी -यिनी -यि (न), उपस्थितः -ता -तं, उपस्थः -स्या -स्यं, समुपस्थितः -ता -तं, समीपवर्त्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (न), निकटवर्त्ती &c., आसन्नवर्त्ती &c., उपनतः -ता -तं, समुपगतः -ता -तं, यतनोमुखः -खा -खं, पिपतिपुः -पुः -पु, पितुः -तुः -तु.

IMPENETRABILITY, *s.* अवेद्यता, अव्यध्यता, अभेद्यता, अछेद्यत्वं, अप्रवेक्ष्यत्वं, वज्रता -त्वं, गहनत्वं : 'impenetrability,' as a property of matter, is expressed in scientific treatises by the word विरोधः.

IMPENETRABLE, *a.* (Not to be pierced) अवेद्यः -ध्या -ध्, अव्यध्यः -ध्या -ध्, अभेद्यः -ह्य -ह्यं, अभेदनीयः -या -यं, अछेद्यः -ह्य -ह्यं, अछेदनीयः -या -यं, अव्याप्यः -प्या -प्यं, अलिङ्गनीयः -या -यं, कलिलः -ला -लं.—(Not to be entered) अप्रवेक्ष्यः -श्या -श्यं, अप्रवेष्टव्यः -व्या -व्यं, गहनः -ना -नं.—(Very hard) वज्रमयः -यी -यं, वज्रः -ज्जा -ज्जं.

IMPENETRABLY, *adv.* अभेद्यं, अवेध्यं, अछेदनीयं, गहनं, वज्रवत्.

IMPENITENCE, IMPENITENCY, *s.* अननुतापः, अपश्चात्तापः, पश्चात्तापहीनता, पश्चात्तापाभावः, अननुशोकः, अखेदः, खेदहीनता, खेदरहित्यं, अप्रायश्चित्तं, अननुशयः, स्तब्धचित्त्यं.

IMPENITENT, *a.* अननुतापी -पिनी -पि (न), अननुतप्तः -प्ता -प्तं, पश्चात्तापहीनः -ना -नं, अननुतापशीलः -ला -लं, खेदहीनः -ना -नं, खेदरहितः -ता -तं, अननुशयी -यिनी -यि (न), स्तब्धचित्तः -ज्जा -ज्जं, कठिनचित्तः -ज्जा -ज्जं.

IMPERATIVE, *a.* आज्ञापकः -का -कं, आदेशकः -का -कं, आदेशी -शिनी -शि (न), नियोजकः -का -कं, प्रबोधकः -का -कं, अवश्यकर्त्तव्यः -व्या -व्यं; 'imperative mood,' विधिः *m.*, आज्ञावाचकः -कं.

IMPERCEPTIBLE, *a.* अव्यक्तः -क्ता -क्तं, अप्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, अविभाव्यः -व्या -व्यं, अविभावनीयः -या -यं, अगम्यः -म्या -म्यं, अगोचरः -रा -रं.—(To the senses) अतीन्द्रियः -या -यं, इन्द्रियागोचरः -रा -रं, इन्द्रियागम्यः -म्या -म्यं, इन्द्रियातीतः -ता -तं.—(To the eye) परोक्षः -क्षा -क्षं, अलोकनीयः -या -यं, नयनागोचरः -रा -रं.—(To the ear) कौलोचरः -रा -रं.

IMPERCEPTIBLY, *adv.* अव्यक्तं, अप्रत्यक्षं -क्षेण, अविभावनीयं, अगोचरं; 'going imperceptibly,' अव्यक्तगतिः -तिः -ति.

IMPERFECT, *a.* (Not complete) असम्पूर्णः -र्णो -र्णं, अपूर्णः -र्णो -र्णं, अपरिपूर्णः -र्णो -र्णं, असम्पन्नः -न्ना -न्नं, असमाप्तः -प्ता -प्तं, असिद्धः -द्धा -द्धं, असमयः -या -यं, अनिशिलः -ला -लं, अनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, अपर्याप्तः -प्ता -प्तं, असंसिद्धः -द्धा -द्धं, अपक्वः -क्वा -क्वं, खड in comp.—(Defec-

tive) न्यूनः -ना -नं, विकलः -ला -लं, हीनः -ना -नं, लुप्तः -प्ता -प्तं, दोषी -पिणी -पि (न), सक्षिद्रः -द्रा -द्रं जनः -ना -नं.—(Wanting some organ) अङ्गहीनः -ना -नं, न्यूनेन्द्रियः -या -यं, विकलेन्द्रियः -या -यं, विकलाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(Tense) अद्यतनभूतः, अनद्यतनः; the grammatical symbols are षी, लङ्; 'imperfect comparison,' लुप्तोपमा.

IMPERFECTION, *s.* (Defect) दोषः, क्षिद्रं, अगुणः, अपराधः, कलङ्कः, दूषणं, वैकल्यं, हानिः *f.*, हीनता, क्षतिः *f.*, न्यूनता, अपर्याप्तिः *f.*, अशुद्धता : 'in a gem,' पुलकः, खडः.

IMPERFECTIA, *adv.* असम्पूर्णं, असमयं, खडगतस्, अनिशिलेन, असम्पन्नं, असम्यक्, अपर्याप्तं, विकलं, वैकल्येन.

IMPERFECTNESS, *s.* असम्पूर्णता, अपूर्णता, असम्पन्नता, असिद्धिः *f.*, असमयता.

IMPERFORATE, *a.* नीरन्ध्रः -न्ध्रा -न्ध्रं, निश्छिद्रः -द्रा -द्रं, अक्षिद्रितः -ता -तं.

IMPERIAL, *a.* महाराजिकः -की -कं, आधिराजिकः -की -कं, महाराजकीयः -या -यं, महाराजयोग्यः -ग्या -ग्यं, साम्राजिकः -की -कं, महेश्वरीयः -या -यं.

IMPERIALIST, *s.* महाराजाधीनः, अधिराजाधीनः, महाराजानुचरः, महाराजानुपङ्गी *m.* (न), 'imperialist army,' महाराजसेन्यं.

To IMPERIAL, *v. n.* संशयस्यं -स्यं कृ, सन्देहस्यं -स्यं -स्यं कृ.

IMPERIOUS, *a.* (Commanding) आज्ञापकः -का -कं, आदेशकः -का -कं.

—(Overbearing, haughty) धृष्टः -ह्य -ह्यं, धर्षी -पिणी -पि (न), भर्त्सनकारी -रिणी -रि (न), उद्धतः -ता -तं, अवलिप्तः -प्ता -प्तं, सावहेलः -ला -लं, सोन्मायः -या -यं, प्रगल्भः -न्भा -न्भं, दृप्तः -प्ता -प्तं.

IMPERIOUSLY, *adv.* धर्षेण, प्रगल्भं, सावहेलं, सावलपं, सोन्मायं, साटोपं.

IMPERIOUSNESS, *s.* धृष्टता, धर्षः, अवलिप्तता, अवलपः, सावलपत्वं, अवहेलता.

उद्धतिः *f.*, चित्रममुवृत्तिः *f.*, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, उत्तिकता, साटोपत्वं.

IMPERISHABLE, *a.* अशयः -या -यं, अक्षयः -व्या -व्यं, अक्षयी -पिणी -पि (न), अनश्वरः -रा -रं, अविनश्यः -रा -रं, अविनाशी -शिनी -शि (न), अनश्वरः -रा -रं, अक्षयः -या -यं, अनरः -रा -रं, निर्जरः -रा -रं, अनय्यः -व्या -व्यं, अक्षयः -व्या -व्यं, अशयणीयः -या -यं.

IMPERISHABLY, *s.* अक्षयता -त्वं, अनश्वरता, अनाश्वयत्वं, अविनाश्वयता, अनय्यं, निर्जरत्वं, अक्षयिभावः.

IMPERMEABLE, *a.* अव्याप्यः -प्या -प्यं, अप्रवेक्ष्यः -श्या -श्यं, अप्रवेक्षनीयः -या -यं.

IMPERMEABleness, *s.* अव्याप्यता, अप्रवेक्ष्यता, अभेद्यत्वं.

IMPERSONAL, *a.* अकर्तृकः -का -कं, कर्तृत्वहीनः -ना -नं, अकर्तृवाच्यः -व्या -व्यं, भाववाचकः -का -कं, 'impersonal verb,' भाववाच्यं, अकर्तृवाचका क्रिया.

IMPERSONALLY, *adv.* अकर्तृकं, अकर्तृवाच्यक्रमेण, भाववाच्यानुसारेण.

IMPERTINENCE, IMPERTINENCY, *s.* (Rudeness) अविनयः, अविनीतता,

अशिष्टता, परुषवचनं, दुरुक्तिः *f.*, वाक्पारुष्यं, कुशीलता, दुःशीलता, अशीलता, वामशीलता, धृष्टता, धर्षः, प्रगल्भता, चापल्यं, क्लेशदायकत्वं, उत्तरदायकत्वं.—(Meddling with others' affairs) पराधिकारचर्चा, पराधिकारप्रवेशः.—(State of not relating to the subject) निर्विषयता -त्वं, अप्रासङ्गिकत्वं, अप्रस्तुतत्वं, असम्बन्धः.—(Nonsense) ज्ञानार्थक्यं, अनर्थकता, असह्यत्वं.

IMPERTINENT, *a.* (Rude) अविनीतः -ता -तं, अशिष्टः -ह्य -ह्यं, धृष्टः -ह्य -ह्यं, प्रगल्भः -न्भा -न्भं, दुःशीलः -ला -लं, अशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, वामशीलः -ला -लं, चापलः -ला -लं, परुषवाक् *m. f. n.*, परुषवादी -दिनी -दि (न), क्लेशदायकः -का -कं; 'giving impertinent answers,' उत्तरदायकः -का -कं.—(Meddling with others' affairs) पराधिकारचर्चकः -का -कं.—(Irrelevant) अप्रासङ्गिकः -की -कं, अप्रस्तुतः -ता -तं, निर्विषयः -या -यं, असम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न),

असम्पकीयः -या -यं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, प्रस्तुतवर्हिर्भूतः -ता -तं.—
(Nonsensical) अनर्थकः -का -कं, असदृशः -डा -डं.

IMPERTINENTLY, *adv.* (Rudely) अविनयेन, अविनीतवत्, भृष्टवत्, प्रगल्भवत्, अशिष्टवत्, कुशीलवत्, परुषोक्ता.—(Officiously) अतिचर्चापूर्णं.—(Irrelevantly) असदृशं, अप्रस्तुतं, अप्रासङ्गिकं, निष्प्रयोजनं.

IMPETURABLE, *a.* असोभ्यः -भ्या -भ्यं, असोभणीयः -या -यं, अवस्थित-मतिः -तिः -ति, स्थिरमतिः -तिः -ति, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अनाकुल-चिन्तः -न्ता -न्तं, अपारिग्रहः -वी -वं, अकातरः -रा -रं, अविखण्डितमनः -ना -नः (म्), निर्विकारः -रा -रं.

IMPETURBATION, *s.* असोभ्यता, अनाकुलचिन्ता, अपारिग्रहत्वं, अव्यग्रता.

IMPERVIOUS, *a.* (Not to be penetrated or entered) अप्रवेश्यः -श्या -श्यं, अप्रवेशनीयः -या -यं, अगम्यः -म्या -म्यं, गहनः -ना -नं, मुगहनः -ना -नं, गहीयः -या -यं, गभीरः -रा -रं, गम्भीरः -रा -रं, कलिलः -ला -लं, मद्गदः -दा -टं, सञ्चायः -धा -धं, कष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Compact, without interstice) निविडः -डा -डं, अविरलः -ला -लं, निर्विवरः -रा -रं, नीरन्ध्रः -न्धा -न्धं.—(Not to be pierced) अवेध्यः -ध्या -ध्यं, अघ्राप्यः -प्या -प्यं, अभेद्यः -द्या -द्यं, अछेदनीयः -या -यं.

IMPERVIOUSNESS, *s.* अप्रवेश्यता, गम्भीरत्वं, गहनत्वं, अघ्राप्यता, अगम्यता, अवेध्यता, नीरन्ध्रता, नैविड्यं.

IMPETRABLE, *a.* अभ्यर्थनीयः -या -यं, प्रार्थनेन प्राप्यः -प्या -प्यं.

To IMPETRATE, *v. a.* प्रार्थनेन or अभ्यर्थनाद्वारेण प्राप (c. 3. -आप्प्रोति -आप्पु).

IMPETRATION, *s.* प्रार्थनया or यात्राद्वारेण प्राप्तिः *f.* or प्रापणं.

IMPETUOSITY, *s.* वेगः, आवेगः, महावेगः, संवेगः, अत्यन्तवेगः, संरम्भः, संरम्भत्वं, आपातः, तीक्ष्णता, तीक्ष्ण्यं, साहसं, उग्रता, उच्चरुता, अमर्षः, क्षिप्रता, रभसः, कुतूहलं, तीव्रता.

IMPETUOUS, *a.* वेगवान् -वती -वत् (न्), वेगी -गिनी -गि (न्), महावेगः -गा -गं, भीमवेगः -गा -गं, उदीर्णवेगः -गा -गं, संरम्भी -म्भिणी -म्भि (न्), चरुडः -रुडा -रुडं, उच्चरुडः -रुडा -रुडं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीक्ष्ण-कर्मा -म्मा -म्मं (न्), अमर्षी -र्षिणी -र्षि (न्), अमर्षणः -णा -णं, अमर्ष-वान् -वती -वत् (न्), साहसी -सिनी -सि (न्), साहसिकः -की -कं, उग्रः -या -यं, तीव्रः -व्रा -व्रं, प्रचलः -ला -लं, रोषणः -णा -णं, कुतूहली -लिनी -लि (न्).

IMPETUOUSLY, *adv.* महावेगेन, भीमवेगेन, अत्यन्तवेगेन, वेगतस्, संवेगं, संरम्भेण, आपाततस्, तीक्ष्णं, सामर्षं, उच्चरुडं, उग्रं, सरभसं, साहसेन संरम्भवत्, मकुतूहलं, कौतूहलेन.

IMPETUOUSNESS, *s.* See IMPETUOSITY.

IMPETUS, *s.* वेगः, आवेगः, संवेगः, आपातः, अत्यन्तवेगः, गतिशक्तिः *f.*

IMPIETY, *s.* अधर्मेः -र्मेत्वं, वैधर्म्यं, निर्धर्मत्वं, धर्मलोपः, धर्महीनता.

अभक्तिः *f.* भक्तिहीनता, अभक्तत्वं, देवनिन्दा, दुष्टता, अपुण्यत्वं, असाधुता, पापिष्ठत्वं, सपापत्वं, पापं, दुष्कृतं, कुकर्म *n.* (न्).

To IMPINGE, *v. a.* आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तु), अभिहन्, अभ्याहन्, आपत् (c. 1. -पतति -तिन्तु), प्रपत्, संघट्ट (c. 1. -घट्टते -ट्टितु).

IMPIOUS, *a.* अधर्मी -र्मीणी -र्मी (न्), अधार्मिकः -की -कं, निर्धर्मः -र्मा -र्मे, धर्महीनः -ना -नं, धर्मातीकः -का -कं, अभक्तः -क्ता -कं, देवनिन्दकः -का -कं, भक्तिहीनः -ना -नं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपुण्यः -प्या -प्यं, असाधुः -ध्वी -ध्वि, पापी -पिनी -पि (न्), पापिणः -ष्टा -ष्टं, शनीश्वर-रोषितः -ता -तं.

IMPIOUSLY, *adv.* अधर्मतस्, अधर्मेण, अपुण्यवत्, पापिष्ठवत्, देवनिन्दकवत्.

IMPIOUSNESS, *s.* See IMPIETY.

IMPLACABILITY, IMPLACABLENESS, *s.* अशाम्यता, असान्त्वनीयता, अतोष-

णीयता, अप्रसाद्यत्वं.

IMPLACABLE, *a.* अशाम्यः -म्या -म्यं, अतोषणीयः -या -यं, अशमनीयः -या -यं, असान्त्वनीयः -या -यं, अनाराध्यः -ध्या -ध्यं, अप्रमाद्यः -द्या -द्यं, दुःखेन शाम्यः -म्या -म्यं or आराध्यः -ध्या -ध्यं.—(Constant in hatred) दीर्घद्वेषी -पिणी -पि (न्), अतिद्वेषी &c.; 'implacable hatred,' दीर्घद्वेषः, बद्धवैरं.

IMPLACABLY, *adv.* अशमनीयं, अशाम्यं, अतोषणीयं, अनाराधनीयं.

To IMPLANT, *v. a.* निरूह् in caus. (-रोपयति -यितुं), निष्ठा in caus. (-स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, निष्ठं -ष्टां -ष्टं कृ, निष्ठा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणिष्ठा, उपनिष्ठा, निखन् (c. 1. -खनति -नितुं).

IMPLANTED, *p. p.* निष्ठः -ष्टा -ष्टं, निष्ठितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, मुप्र-तिष्ठितः -ता -तं, निरूढः -ढा -ढं, निखातः -ता -तं, निहितः -ता -तं.

To IMPLEAD, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), व्यवहारसभायाम् उच्चरप्रत्युच्चरे कृ.

IMPLEMENT, *s.* यन्त्रं, उपकरणं, साधनं, भाखं, कार्यसाधनं, सामर्थ्यं -यी, दृश्यं, पार्श्वं, उपस्करः, सम्भारः.

To IMPLICATE, *v. a.* मसृज् (c. 9. -वप्राति -वन्तुं), अनुबन्ध्, संक्षिप (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), आक्षिप, परिक्षिप, संसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं); 'he is implicated in many crimes,' बहुपापैः मसृज्यते.

IMPLICATED, *p. p.* सघट्टः -डा -डं, अनुबद्धः -डा -डं, संक्षिप्तः -ष्टा -ष्टं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, यस्तः -स्ता -स्तं, अनुपङ्गी -ङ्गीणी -ङ्गी (न्), लिप्तः -प्ता -प्तं.

IMPLICATION, *s.* (Involution, connection) मसृज्यः, अनुबन्धः, अभि-मसृज्यः, अनुपङ्गः, समन्वयः, सम्यक्कः, संसर्गः.—(Implied) विवक्षा, अर्थापत्तिः *f.*, अनुमानं, अपवाहः, उपलक्ष्यः.

IMPLICIT, *a.* अनाशङ्कितः -ता -तं, अविचिकितः -ता -तं, अवैकल्पिकः -की -कं, अविचार्य कृतः -ता -तं, अचितक्य कृतः -ता -तं, अशङ्कान्मकः -का -कं, असांशयिकः -की -कं, अखरुडः -रुडा -रुडं.

IMPLICITLY, *adv.* अचितक्यं, अविचार्यं, अनाशङ्कापूर्व्यं, अशङ्कया, अचितकेण, असंशयपूर्व्यं, अपिकल्पेन.

IMPLIED, *p. p.* or *a.* विवक्षितः -ता -तं, अर्थसदृशः -डा -डं, उपलक्षितः -ता -तं, आनुपङ्गिकः -की -कं, 'implied meaning,' विवक्षितार्थः, फलितार्थः, ध्वनितार्थः, ध्वनिः *m.*

To IMPLOR, *v. a.* प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), अभ्यर्थ् सम्प्रार्थ्, अर्थं, विनयेन or अञ्जलिं कृत्वा प्रार्थ्, कृताञ्जलिः or निर्धन्येन याच् (c. 1. याचति -चिन्तुं), अभियाच्, संयाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्, प्रसद् (c. 10. -सादयते -ति -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी, विनयेन स्वार्थं निविद (c. 10. -वेदयति -यितुं), नाय् (c. 1. नायति -यितुं).

IMPLORER, *p. p.* अञ्जलिकर्मपूर्व्यं प्रार्थितः -ता -तं or अभ्यर्थितः -ता -तं, विनयेन or निर्धन्येन याचितः -ता -तं or अभियाचितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं.

IMPLORER, *s.* कृताञ्जलिः प्रार्थकः or प्रार्थयिता *m.* (न्), निर्धन्येन याचकः.

To IMPLY, *v. a.* वच् in des. (विचक्षति -क्षितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), संसृच्. Often expressed by अर्थ in comp., as, 'a speech which implies censure,' निन्दाथो वादः.

IMPOLICY, *s.* कुनीतिः *f.*, दुशीतिः *f.*, दुशीयः, अनीतिः *f.*, दुशीतं, अनयः.

IMPOLITE, *a.* अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, अविनीतः -ता -तं, अशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, विशीलः -ला -लं, दुशीलः -ला -लं, दुर्मैयादः -दा -दं, नष्टचिन्तयः -या -यं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, असुजनः -ना -नं, अमार्थ्यः -म्या -म्यं.

IMPOLITENESS, *s.* अशिष्टता, असभ्यता, अविनयः, कुशीलता, दुशीलता.

IMPOLITIC, *a.* (Not acquainted with good policy, not prudent)

अनीतिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अनीतिविद् *m. f. n.*, अनीतिमान्-मती-मत् (त्), अनीतिकुशलः-ला-लं, दुर्णीतः-ता-तं, अविनीतः-ता-तं, अनीतिमान्-मती-मत् (त्), अबुद्धिमान् &c., अबुधः-धा-धं, अविज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अविषेकः-का-कं, अकोविदः-दा-दं.—(Not politic, adapted to injure the public interest) अहितः-ता-तं, नीतिविरुद्धः-द्धा-द्धं, प्रनार्थविरोधी-धिनी-धि (न्), अर्थविरोधी &c., अनर्थकरः-रा-रं, अनर्थजनकः-का-कं, अनिष्टकरः-री-रं, असमीक्ष्य कृतः-ता-तं, सापकारः-रा-रं, अयौक्तिकः-की-कं.

IMPOLITICLY, *adv.* नीतिविरुद्धं, अहितं-ताय, अर्थविरोधेन, असमीक्ष्य.

IMPONDERABLE, IMPONDEROUS, *a.* निर्भारः-रा-रं, अभावी-रिणी-रि (न्), अतोलनीयः-या-यं, अगुरुः-धी-रु, अतिवृक्षः-वृक्षा-वृक्षं, अति-लघुः-युः-यु.

IMP, *v. a.* (Bring goods from a foreign country) बाणि-ज्यद्रव्याणि or बाणिज्यवस्तूनि विदेशात् or देशान्तरात् or वहिर्देशाद् आनी (c. 1. -नयति-नेतुं) or उपनी or आषह् (c. 1. -वहति-वोदुं) or उपवह् or आह् (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(Convey a meaning; imply) सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), संसूच, उद्दिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), वच् in des. (विवक्षति-विक्षितुं), उद्गुप् (c. 10. -बोधयति-यितुं), or expressed by अर्थ in comp.; as, 'a speech which imports censure,' निन्दायो वादः.—(Be of weight or consequence) गुर्वर्थः-था-थं भू.

IMPORT, *s.* (Goods brought from a foreign country) विदेशात् or देशान्तरात् or वहिर्देशाद् आनीतानि बाणिज्यद्रव्याणि *n. pl.* or बाणिज्यवस्तूनि *n. pl.*, विदेशीयवस्तूनि *n. pl.*, विदेशजद्रव्याणि *n. pl.*, वहिर्देशवस्तूनि.—(Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, विवक्षा, उद्देशः, आशयः; 'of like import,' समानार्थः-था-थं.—(Importance) गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः.

IMPORTABLE *a.* विदेशाद् आनेयः या-यं or आनेतव्यः-व्या-व्यं.

IMPORTANCE, *s.* (Consequence) गौरवं, गुरुत्वं-ता, गुर्वर्थत्वं, प्रभावः, भारः; 'of a thing,' द्रव्यगुरुता; 'of an act,' कार्यगुरुता.—(Of a person) उत्कर्षः, औत्कर्षं, प्रधानता, सेव्यता, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रागल्भ्यं, गर्भः, मानं.

IMPORTANT, *a.* गुरुः-धी-रु, गुर्वर्थः-था-थं, बह्वर्थः-था-थं, महार्थः-था-थं, परमार्थः-था-थं, गुरुप्रभावः-वा-वं, महाप्रभावः-वा-वं, बहुप्रभावः-वा-वं, परमप्रभावः-वा-वं, परमः-मा-मं, अलघुः-युः-यु, महोपकारी-रिणी-रि (न्), भारी-रिणी-रि (न्), भारवान्-वती-वत् (त्), आवश्यकः-की-कं; 'important object,' गुर्वर्थः, परमार्थः, महार्थः; 'most important,' गरिष्ठः-ष्टा-ष्टं, गुरुतमः-मा-मं; 'more important,' गरीयान्-यसी-यः (स्).

IMPORTANTIA, *adv.* गुरु, परमप्रभावेण, परमं, अलघु.

IMPORTATION, *s.* (Act of bringing from a foreign country) विदेशात् or वहिर्देशात् or देशान्तराद् आनयः-यनं or उपनयः-यनं or आवाहनं or आवहनं or उपवाहनं.—(The commodities imported) विदेशाद् आनीतानि द्रव्याणि, देशान्तराद् आनीतवस्तूनि, विदेशीयवस्तुसमूहः.

IMPORTED, *p. p.* विदेशात् or वहिर्देशाद् आनीतः-ता-तं or उपनीतः-ता-तं.

IMPORTER, *s.* विदेशात् or वहिर्देशाद् बाणिज्यद्रव्यानेता *m.* (तृ).

IMPORUNACY, *s.* निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, अतियाचना-नं, अतिप्रार्थनं-ना, आग्रहः, अतिनिर्वन्धेन याचना or प्रार्थनं, वारं वारं प्रार्थना, नित्यप्रार्थनं, नित्ययाचना, नित्ययाचनेन परोक्षजनं or परायासकरणं.

IMPORUNATE, *a.* निर्वन्धशीलः-ला-लं, अतिनिर्वन्धशीलः-ला-लं,

आग्रही-हिणी-हि (न्), आग्रहशीलः-ला-लं, अतियाचकः-का-कं, अतिप्रार्थकः-का-कं, निर्वन्धेन याचकः-का-कं, नित्यप्रार्थकः-का-कं, नित्य याचनेन परोक्षजनः-का-कं or परायासकरः-री-रं, वारं वारं प्रार्थकः-का-कं; 'importunate solicitation,' निर्वन्धः, आग्रहः.

IMPORUNATELY, *adv.* निर्वन्धेन, अतिनिर्वन्धेन, आग्रहेण, आग्रहं, प्रसभं मुहुर्मुहुः, पुनःपुनर्.

IMPORUNATENESS, *s.* See IMPORUNACY.

To IMPORUNE, *v. a.* अतिनिर्वन्धेन or निर्वन्धेन प्रार्थं (c. 10. -अर्थयति-यितुं) or अभ्यर्थं or याच (c. 1. याचति-चितुं) or अभियाच्, आग्रहेण प्रार्थं, वारं वारं प्रार्थं, अतियाचनेन परम् उद्दिज् (c. 10. -वेजयति-यितुं), नित्यप्रार्थनेन परम् आपस् (c. 10. -यासयति-यितुं).

IMPORUNED, *p. p.* निर्वन्धेन प्रार्थितः-ता-तं or याचितः-ता-तं, अति-याचितः-ता-तं.

IMPORUNER, *s.* अतिप्रार्थकः, अतियाचकः, निर्वन्धेन प्रार्थकः, अतियाग्रया परोक्षजनः.

IMPORUNITY, *s.* निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, अतियाचना-नं, आग्रहः, वारं वारं प्रार्थना, पुनःपुनः प्रार्थनं, अतियाचनेन परोक्षजनं. See IMPORUNACY.

To IMPOSE, *v. a.* (Lay on) न्यस् (c. 4. -अस्यति-स्यितुं), निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), समाविश, नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), धा (c. 3. दधाति, धातुं), निधा, विधा, आरूह in caus. (-रोपयति-यितुं), स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), उपस्था, अवस्था.—(Set over) अधिक्, उपधिक्, नियुज्, विनियुज्.—(Impose upon, deceive) प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलभ, वच् (c. 10. वचयते-ति-यितुं), परिचच्, छल (c. 10. छलयति-यितुं) अभिसन्धा, अतिसन्धा, दम्भ (c. 3. दम्भति-दम्भितुं).

IMPOSED, *p. p.* न्यस्तः-स्ता-स्तं, निवेशितः-ता-तं, नियुक्तः-क्ता-क्तं, नियोजितः-ता-तं, विधिः-ता-तं, अधिक्तः-ता-तं; 'imposed upon,' वचितः-ता-तं, प्रलभः-लभ-लभं, विप्रलभ, आ-अं, अतिमहितः-ता-तं.

IMPOSING, *a.* विस्मयोत्पादकः-का-कं, आश्चर्यकरः-रा-रं, विस्मापकः-का-कं, अद्भुतः-ता-तं, गुरुः-धी-रु, महातेजाः-जाः-जं (न्).

IMPOSITION, *s.* (Act of laying on) न्यासः, न्यसनं, निवेशनं, आरोपणं, स्थापनं; 'of hands,' हस्तन्यासः.—(That which is imposed, a tax) करः, गुल्मः-ल्मं, 'a task given as a punishment' साहसं, द्रव्यं शिष्येण दण्डार्थम् अधिककस्य कश्चित्.—(Fraud, deception) दम्भः, वचनं-ना, छलं, प्रलभः, विप्रलभः, अभिसन्धिः *m.*, अतिसन्धानं.

IMPOSSIBILITY, *s.* अशक्यता, असाध्यता, अकल्प्यता, अकरणीयता, अकार्यता.—(An impossibility, an absurdity) असाध्यं, असम्भवः, मृषार्थकः, शशविपाणं, शशशृङ्गं, सपुष्पं, गगणपुष्पं, गगणकुसुमं; 'impossibilities,' असाध्यानि *n. pl.*

IMPOSSIBLE, *a.* अशक्यः-का-कं, असाध्यः-व्या-व्यं, असाधनीयः-या-यं, असम्भवः-वा-वं, अकरणीयः-व्या-व्यं, अकरणीयः-या-यं, अकार्यः-व्या-व्यं, असद्गतः-ता-तं, अघटितः-ता-तं, अघटमानः-ना-नं, अघटनीयः-या-यं, अगम्यः-म्या-म्यं, अप्राप्यः-व्या-व्यं, अपार्यः-व्या-व्यं, अपारणीयः-या-यं, अक्षमः-मा-मं.

IMPOST, *s.* करः, शुल्कः-ल्कं, राजकरं, कारः, राजप्राप्तभागः, राजस्वं, राजदेयं, राजधनं, शालिकः, तारिकं, ताथ्यं.

IMPOSTHUME, *s.* विद्रधिः *m.*, पूयसम्पूर्णः स्फोटः or विस्फोटः, सपूयव्रणं.

IMPOSTOR, *s.* (Deceiver) दम्भी *m.* (न्), दाम्भिकः, दम्भकः, कुहकः, कूटकारः, कूटकः, वचकः, कपटी *m.* (न्), कापटिकः, धूर्तः, कितवः, प्रतारकः, स्ववेशी *m.* (न्).—(In religion) धर्मोच्चनी *m.* (न्), आर्य-

लिङ्गी *m.* (न). साध्यरूपः, धर्मीयः, पापदः, पाखदः, लिङ्गवृत्तिः *m.*,
सर्वलिङ्गी *m.* (न), छसतापसः, कपटधर्मी *m.* (न).

IMPOSTURE, *s.* दम्भः, यच्चनं -ना, प्रवचना, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, कूटः -ट,
कपटः -ट, व्याजः, कलं -लना, कैतवं, कौटं, उपधिः *m.*, प्रतारणं -या,
कुहकः, अभिसन्धिः *m.*, सतिसन्धानं, छस *n.* (न).

IMPOTENCE, IMPOTENCY, *s.* (Want of strength or power) वीर्यहानिः *f.*,
शक्तिहीनता, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, अवीर्यं, निर्धलता, बलहीनता,
सखहानिः *f.*, निःसखं, सखाभावः, वीर्याभावः, असामर्थ्यं, असमर्थत्वं,
अतेजस् *n.*, तेजोहीनता, ज्ञीयता, दीर्घत्वं, दुर्बलता, शक्तिवैकल्यं—
(Absence of virility) ज्ञीवत्वं, ज्ञेयं, अपुंस्वं, निष्पुरुषत्वं, अपौरुषं,
नपुंसकत्वं, ध्वजभङ्गः, निर्वीजता, निष्फलत्वं, अजनकता.

IMPOTENT, *a.* (Without power) निर्बलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं,
शक्तिहीनः -ना -नं, अशक्तः -क्ता -क्तं, अचलः -ला -लं, असमर्थः -या -यं,
सामर्थ्यहीनः -ना -नं, निर्धैर्यः -य्या -य्यं, वीर्यहीनः -ना -नं, अवीरः
-रा -रं, निःसखः -स्या -स्यं, सखहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जः (म),
तेजोहीनः -ना -नं, गततेजाः &c., अकल्यः -त्या -त्यं, दुर्बलः -ला -लं,
अक्षमः -मा -मं, अपारगः -गा -गं—(Wanting virility) ज्ञीवः -वा
-यं, पुंस्वहीनः -ना -नं, पुंशक्तिहीनः -ना -नं, निष्पुरुषः -पा -पं, पुरुष-
शक्तिवर्जितः -ता -तं, नपुंसकः -का -कं, निर्धैर्यः -जा -जं, भग्नध्वजः
-जा -जं, निष्फलः -ला -लं.

IMPOTENTLY, *adv.* निर्बले, अचले, दुर्बले, अवीर्यवत्, निर्धैर्यवत्, ज्ञीव
यत्, निर्धैर्यं, बलं विना, वीर्यं विना, निःसखेन.

To IMPOUND, *v. a.* मृषपरिभ्रष्टयादि अवरोधस्थानं निरुध् (c. 7. -रुणद्धि
-रोद्धुं) or रक्ष (c. 1. रक्षति -क्षितुं).

To IMPOVERISH, *v. a.* दरिद्रिकृ, निधनीकृ, क्षीणिकृ, धनं नश (c. 10.
नाशयति -यितुं), क्षीणधनं -नां -नं कृ—(Enfeeble, exhaust strength)
कृश (nom. क्रशयति -यितुं), कृशीकृ, तेजः or सखं or वीर्यं हृ (c. 1.
हरति, हर्तुं) or नश, दुर्बलीकृ, क्षि in caus. (क्षपयति -यितुं).

IMPOVERISHED, *p. p.* (Reduced to poverty) क्षीणधनः -ना -नं, निधनः
-ना -नं, दरिद्रितः -ता -तं, दरिद्रिकृतः -ता -तं, दरिद्रिगतः -ता -तं,
धनव्युतः -ता -तं, क्षीणार्थः -या -यं, नष्टार्थः -या -यं, नष्टधनः -ना -नं,
गतविभवः -वा -वं, प्रचलितविभवः -वा -वं, शिथिलवसुः -सुः -सु, विगत-
श्रीकः -का -कं, विनष्टलक्ष्मीकः -का -कं, निष्कचनः -ना -नं, अकचनः
-ना -नं—(Exhausted of energy) क्षीणसखः -त्या -स्यं, कृशीभूतः
-ता -तं, गतवीर्यः -य्या -य्यं, व्युत्तोत्साहः -हा -हं.

IMPOVERISHMENT, *s.* दरिद्रता, दरिद्र्यं, दरिद्रिकरणं, धननाशः, धनहानिः *f.*,
धनव्युतिः *f.*, सखहानिः *f.*, क्षीणता.

IMPRACICABILITY, *s.* असाध्यता -त्वं, असाधनीयता, अकर्तव्यता, अकरणी
यता, अकार्यता, अशक्यता -त्वं, कर्तुम् अशक्यता, असम्भयत्वं, असम्भा-
व्यता, अनुपपाद्यता, अघटनीयत्वं, अगम्यत्वं, दुष्करत्वं.

IMPRACICABLE, *a.* असाध्यः -ध्या -ध्यं, असाधनीयः -या -यं, अकर्तव्यः
-य्या -य्यं, अकरणीयः -या -यं, अकार्यः -य्या -य्यं, अशक्यः -क्या -क्यं,
कर्तुम् अशक्यः -क्या -क्यं, अकृत्यः -त्या -त्यं, अघटनीयः -या -यं, असम्भवः
-वा -वं, असम्भाव्यः -य्या -य्यं, असम्भावनीयः -या -यं, अनुपपाद्यः -द्या
-द्यं, दुष्करः -रा -रं, अगम्यः -म्या -म्यं, अपार्यः -य्या -य्यं.

IMPRACICABLY, *adv.* असाधनीयं, अकरणीयं, असम्भवेन, असम्भावनीयं.

To IMPREGATE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शप्यति, शप्नुते), अभिशप्,
परिशप्, आकुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), अमङ्गलं or अनिष्टम् आशंस
(c. 1. -शंसते -सितुं) or प्रार्थ (c. 10. -अर्थयते -यितुं), गह् (c. 1. गहते
-हितुं), भर्त्से (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), धिक्.

IMPREGATED, *p. p.* अभिशप्तः -प्ता -प्तं, आकुशः -ष्टा -ष्टं, धिक्कृतः -ता -तं.

IMPREGATION, *s.* शापः, अभिशापः, आक्रोशनं, अवक्रोशः, अभीषङ्गः,
अभिषङ्गः, अनिष्टाशंसनं, अनिष्टप्रार्थना, मन्दप्रार्थना, मन्दवाग्धा, भर्त्सनं,
गालिः *m.*, धिक्करणं.

IMPREGATORY, *a.* अभिशापार्थकः -का -कं, आक्रोशकः -की -कं, अनिष्टा-
शंसकः -का -कं, अनिष्टप्रार्थकः -का -कं.

IMPREGNABLE, *a.* अलङ्घनीयः -या -यं, अलङ्घ्यः -ध्या -ध्यं, अनाक्रमणीयः
-या -यं, अनाक्रम्यः -म्या -म्यं, दुराक्रमः -ना -नं, दुराक्रामः -मा -मं, अगम्यः
-म्या -म्यं, दुर्गमः -मा -मं—(Invincible) अजेयः -या -यं, दुर्जेयः -या
-यं, अपराजितः -ता -तं.

To IMPREGNATE, *v. a.* (Infuse the principle of conception,
make pregnant) सिच् (c. 6. सिञ्चति, सेक्नु), निषिच्, आसिच्, रेतः
सिच्, गर्भं यद् in caus. (ग्राहयति -यितुं) or उत्पद (c. 10. -पादयति
-यितुं), गर्भवर्तौ कृ, ससखां कृ, आपन्नसखां कृ, अनुरापायां कृ, सज्जात-
गर्भां कृ, गर्भाधानं कृ, निषेकं कृ—(Infuse particles of one thing
into another) प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्नु), निषिच्, प्रक्षेपं कृ,
व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु), व्याप्नं -प्ता -प्तं कृ.

IMPREGNATED, *p. p.* सिक्तः -क्ता -क्तं, गृहीतगर्भा, उत्पन्नगर्भा, ससखा,
आपन्नसखा, सज्जातगर्भा—(Infused) व्याप्तः -प्ता -प्तं.

IMPREGNATING, *part.* गर्भतः -दा -दं, मेचकः -का -कं, गर्भीत्यादकः -का -कं.

IMPREGNATION, *s.* मेकः, मेचनं, निषेकः, आमेकः, आसेचनं, गर्भग्रहणं,
गर्भीत्यादनं, गर्भाधानं, गर्भधारणं, मेरुखं.

IMPREGNATOR, *s.* सेक्ता *m.* (कृ), मेचकः, निषेककारी *m.* (न), गर्भदः, गर्भीत्यादकः.

To IMPRESS, *v. a.* (Imprint, stamp, make a mark by pressure)
मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रिकृ, अङ्ग (c. 10. अङ्कयति -यितुं), चिह्न
(nom. चिह्नयति -यितुं), मुद्रितं -तां -तं कृ, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं),
प्रणिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), न्यस् (c. 1. -अस्यति -असितुं), निविश
(c. 10. -वेशयति -यितुं), निपीड (c. 10. -पीडयति -यितुं) अङ्कितं -तां
-तं कृ—(Fix deep in the mind, &c.) हृदये मुनिष्ठितं -तां -तं कृ,
चिह्ननिष्ठं -ष्टां -ष्टं कृ, हृदयं -त्यां -त्यं कृ, हृदतं -तां -तं कृ, हृदयगतं
-तां -तं कृ, हृदये कृ, हृदये निविश or निष्ठा in caus. (-घापयति
-यितुं), 'to be impressed,' निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं)—(Impress
schemen) राजाज्ञया बलात्कारेण धृत्वा नाविकादिकम्भेणि व्याप् (c. 10.
-पारयति यितुं).

IMPRESS, *s.* मुद्रा, अङ्कः, चिह्नं, न्यासः, लक्षणं; 'having the impress
of knowledge' ज्ञानमुद्रः -द्रा -द्रं.

IMPRESSED, *p. p.* (Imprinted) मुद्रितः -ता -तं, मुद्रिकृतः -ता -तं, कृतमुद्रः
-द्रा -द्रं, मुद्राङ्कितः -ता -तं, अङ्कितः -ता -तं, कृताङ्कः -ङ्का -ङ्कं, चिह्नितः
-ता -तं, समुद्रः -द्रा -द्रं, लक्षितः -ता -तं—(Infixed) निष्ठितः -ता -तं,
निष्ठः -ष्टा -ष्टं, न्यस्तः -स्या -स्तं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं,
निवेशितः -ता -तं; 'in the mind,' हृदयनिष्ठितः -ता -तं, चिह्ननिष्ठः
-ष्टा -ष्टं, हृदयगतः -ता -तं, हृदतः -ता -तं, हृदयनिवेशितः -ता -तं,
हृदयः -त्या -त्यं.

IMPRESSIBLE, *s.* अङ्कनीयः -या -यं, संक्यः -क्या -क्यं, चिह्नक्षमः -मा -मं.

IMPRESSION, *s.* (Mark, stamp) मुद्रा, अङ्कः, चिह्नं—(Act of im-
pressing) अङ्कनं—(Impression on the mind) संस्कारः, चिह्न-
संस्कारः, मनःसंस्कारः—(Idea, image in the mind) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*,
अनुभवः, मनोगतं, मनसिजं, आभासः, भासः—(Sensible effect)
उत्पन्नं, निष्पन्नं, उत्पत्तिः *f.*, सम्पन्नं—(Indentation) आघातचिह्नं,
अभिघातचिह्नं, भङ्गः, छेदः—(Number of books printed at
once) एकवारे मुद्रितो ग्रन्थसमूहः.

IMPRESSIVE, *a.* हृदयङ्गमः -मा -मं, हुतमः -मा -मं, हृदयग्राही -हिणी -हि

(न), चिह्नकारी -रिणी -रि (न), हृदयस्पर्क *m.f.n.* (श), मर्मस्पर्क *m.f.n.*,
विस्मयोत्पादकः -का -कं, हृदयदकः -का -कं, भावोत्पादकः &c.

IMPRESSIVELY, *adv.* हृदयस्पर्कप्रकारेण, यथा हृदयं स्पर्श्यते इति प्रकारेण.

IMPRESSIVENESS, *s.* हृदयस्पर्कत्वम्, हृदयत्वम्, हृदयस्पर्कः, विस्मयोत्पादकत्वम्.

IMPRESSMENT, *s.* राजाज्ञया बलात्कारधरणात् नगरं नाविकादिकर्म्मणि प्रवर्त्तनं.

To IMPRINT, *v. a.* मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रिक, मुद्रितं -तां -तं कृ,
अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), चिह्न (nom. चिह्नयति -यितुं), प्रणिधा
(c. 3. -दधाति -धातुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निविश (c. 10.
-वेशयति -यितुं); 'on the mind,' हृदयनिधं -धं -धं कृ, हृदये मुद्रित-
मिव किञ्चित् कृ, हृदये निविश.

IMPRINTED, *p. p.* मुद्रितः -ता -तं, मुद्रिकृतः -ता -तं, अङ्कितः -ता -तं,
मुद्राङ्कितः -ता -तं, कृतमुद्रः -द्रा -द्रं. —(Infixed) निहितः -ता -तं, न्यस्तः
-स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं; 'on
the mind,' हृदयनिधः -धा -धं, हृदयगतः -ता -तं, हृदयः -ता -तं,
हृदयनिवेशितः -ता -तं.

To IMPRISON, *v. a.* कारायां or कारागारे निरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोधुं)
or बन्ध (c. 9. बन्धति -बन्धुं), कारागृहं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं),
बन्धनालये रम्भ (c. 1. रम्भति -रम्भुं) or अवरोध् or आसिध् (c. 1.
-सेधति -सेधुं), कारागुप्तं -गुप्ता -गुप्तं कृ.

IMPRISONED, *p. p.* कारागुप्तः -गुप्ता -गुप्तं, कारानिरुधः -डा -डं, कारायां बद्धः
-द्धा -द्धं, काराबद्धः -द्धा -द्धं, कारागारप्रवेशितः -ता -तं, अवरोधदेहः -हा
-हं, निरुधः -द्धा -द्धं, आसिधः -द्धा -द्धं, प्रतिबद्धः -द्धा -द्धं.

IMPRISONMENT, *s.* कारानिरोधः, निरोधः -धनं, काराबन्धनं, बन्धनं, प्रति-
बन्धनं, कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः, कारागोपनं, कारागृहगुप्तिः *f.*
आमेधः, स्थानामेधः, रोधः, सम्प्रतिरोधकः, प्रग्रहः.

IMPROBABILITY, *s.* असम्भवः -वता -त्वं, असम्भाव्यता, असम्भावनीयता,
असम्भावना, अनुपपत्तिः *f.*, अनुपपाद्यता, असङ्गतिः *f.*, असङ्गतत्वं, अघट-
नीयता, अभवनीयत्वं, अप्रमेयता, असाध्यता.

IMPROBABLE, *a.* असम्भवः -या -वं, असम्भाव्यः -व्या -व्यं, असम्भावनीयः
-या -वं, असम्भावितः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं, अनुपपन्नः -जा -जं,
असत्यसन्निभः -भा -भं, असत्यसद्भासः -शा -शं, अभवनीयः -या -वं, असाध्यः
-ध्या -ध्यं, असाधनीयः -या -वं, अघटनीयः -या -वं, अपटितः -ता -तं,
अघटमानः -ना -नं, अप्रमेयः -या -वं; 'it is improbable,' न उपपद्यते.

IMPROBABLY, *adv.* असम्भवेन, असम्भावनीयं, असङ्गतं, असाध्यं, अन्यथा.

IMPROBITY, *s.* असाधुत्वं -ता, अशुचित्वं, अधर्मः, असरलता, असारल्यं,
अनृनुता, अदाक्षित्यं, अशुद्धता, दुष्टता, अभद्रता, नीचत्वं, खलता,
निष्ठता, कौटिल्यं, कापल्यं, कौटं, वक्रता.

IMPROMPTU, *adv.* पूर्वचिन्ताम् अकृत्वा, पूर्वचिन्तां विना, अचिन्तितं, अनायासेन.

IMPROMPTU, *a.* अचिन्तापूर्वः -धौ -धौ, अपूर्वचिन्तः -न्ता -न्तं, अयत्नपूर्वः -धौ
-धौ, आकस्मिकः -की -कं, प्रस्तुतः -ता -तं, पूर्वविचारहीनः -ना -नं.

IMPROPER, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुचितः -ता -तं,
अन्यायः -व्या -व्यं, असङ्गतः -ता -तं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, असमञ्जसः -सा
-सं, अनुपपन्नः -जा -जं, अनर्हः -हौ -हौ, असदृशः -शी -शं, अपथ्यः -ध्या
-व्यं, असमीचीनः -ना -नं, असम्भाव्यः -व्या -व्यं, असम्भावनीयः -या -वं,
अपथ्यः -ध्या -व्यं, अयथायथः -था -थं; sometimes expressed by
कु prefixed; as, 'an improper marriage,' कुविवाहः. —(Im-
proper to be done) अकर्त्तव्यः -व्या -व्यं, अकरणीयः -या -वं, अकार्यः
-व्या -व्यं, अननुष्ठेयः -या -वं, नानुष्ठेयः -या -वं, अननुष्ठान्यः -व्या -व्यं;
'to be spoken,' अवचनीयः -या -वं.

IMPROPERLY, *adv.* अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुचितं -तेन, असाध्यं
-ति, असम्भवं, अन्यायेन, अन्यायतः, असङ्गतं, अयथायथं, अयोगतः,

अकार्यतः, दुःघनं, निःघनं, असम्भावनीयं; 'acting improperly,'
अकृत्यकारी -दिणी -रि (न), अभिचारी &c.

IMPROPRIETY, *s.* अयुक्तिः *f.*, अयुक्ता, निर्युक्तिः *f.*, अन्यायः -यत्वं, अनुपयु-
क्ता, अविनयः, अविनीतता, आनुचित्यं, अनुचितत्वं, अनर्त्तचित्यं, अगो-
ग्यता, असमञ्जसं, असमञ्जस्यं, अनुपपत्तिः *f.*, असङ्गतत्वं, अलीकता,
असम्भवं, अयाचार्यं; 'of conduct,' समर्थ्यादा, कुचर्या, कुचरितं,
कुचेष्टितं, दुश्चरितं, दुश्चेष्टितं, अपचारः, अकार्यं, अकर्त्तव्यता, भेषः,
अभिचारः, अनियमः, मर्यादातिक्रमः; 'of speech,' अवचनीयता,
अवाच्याता.

IMPROSPERITY, *s.* असमृद्धिः *f.*, अकल्याणं, अकुशलं, अशुभं, असम्पत्तिः *f.*
IMPROSPEROUS, *a.* असमृद्धः -द्धा -द्धं, अकल्याणः -शा -शं, अक्षेमयान् -वती
-वत् (न).

IMPROVABILITY, *s.* वर्धनीयता, संवर्धनीयता, वृहणीयता, श्रेयस्त्वक्षमता.

IMPROVABLE, *a.* वर्धनीयः -या -वं, संवर्धनीयः -या -वं, वृहणीयः -या -वं,
श्रेयस्त्वक्षमः -मा -मं, भद्रतरभावक्षमः -मा -मं, वृद्धिम् आनेयः -या -वं,
भद्रतरोकरणीयः -या -वं.

To IMPROVE, *v. a.* (Make better, advance in good qualities)
भद्रतरं -रा -रं कृ, अधिकतरं -रां -रं कृ, भद्रतरीकृ, अधिकीकृ, वृध्
(c. 10. वर्धयति -यितुं), संवृध्, परिवृध्, वृह् (c. 10. वृहयति -यितुं), वृद्धिं
नी (c. 1. नयति, नेतुं) or प्राप् in caus. (-आपयति -यितुं), श्रेयस्त्वं
or भद्रतरत्वं or भद्रतरभावं नी or प्राप्, श्रेयांसं -यसीं -यः कृ. —(Make
productive, turn to good account) सफलं -लां -लं कृ, सफलीकृ,
सु प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते).

To IMPROVE, *v. n.* (Grow better, advance in goodness or any
excellence) भद्रतरः -रा -रं भू, भद्रतरीभू, वृध् (c. 1. वर्धते -धितुं),
अभिवृध्, वृध्, प्रवृध्, संवृध्, वृद्धिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or प्राप्
(c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), श्रेयान् यमी -यो भू, अधिकः -का -कं भू,
अधिकतरः -रा -रं भू, अधिकरीभू, अधिकतरीभू, उपाधि in pass. (-धीयते),
अभ्युदयं or उपचयं गम् (c. 2. -रति -रति); 'improve in know-
ledge,' विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ, विद्याज्ज्ञेनं कृ.

IMPROVED, *p. p.* वर्धितः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, उपाधितः -ता -तं, वृद्धितः
-ता -तं, परिवर्द्धितः -ता -तं, भद्रतरीभूतः -ता -तं, अधिकरीभूतः -ता -तं,
समुत्थितः -ता -तं. —(Employed profitably) सफलीकृतः -ता -तं,
सुप्रयुक्तः -क्ता -क्तं.

IMPROVEMENT, *s.* (Advancement in any excellence) वृद्धिः *f.*,
प्रवृद्धिः *f.*, वर्धनं, उपचयः, समुत्थानं अभ्युदयः, वृहणं, परिवृहणं, आधिक्यं,
प्राप्तिः *f.*, आगमः. —(State of being better) श्रेयस्त्वं, भद्रतरत्वं,
श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं. —(Advancement in knowledge) विद्यागमः, विद्या-
प्राप्तिः *f.*, विद्याज्ज्ञेनं. —(Progression) प्रगमनं, अग्रगमनं. —(Employ-
ment to beneficial purposes) सुप्रयोगः, सफलीकरणं.

IMPROVIDENCE, *s.* अपूर्वदृष्टिः *f.*, अदीर्घदृष्टिः *f.*, अपरिणामदृष्टिः *f.* -दर्शने,
अदूरदृष्टिः *f.*, अपूर्वचिन्ता, अपूर्वविवेचनं, अपूर्वनिरूपणं, अप्रसमीक्षा,
असमीक्ष्यकारिता, पूर्वविवेचनाभावः, पूर्वचिन्ताभावः, अपूर्वविचारत्वं -शा,
असावधानता.

IMPROVIDENT, *a.* अदीर्घदर्शी -र्शनी -र्शि (न), अदूरदर्शी &c., अपूर्वदृष्टिः
-दृष्टिः -दृष्टि, अदीर्घदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, अपरिणामदर्शी &c., अपूर्वविवेकी
-किनी -कि (न), असमीक्ष्यकारी -रिणी -रि (न), अभविष्यदर्शी &c.

IMPROVIDENTLY, *adv.* पूर्वचिन्तां विना, अग्रविवेचनां विना, अग्रनिरूपणं
विना, पूर्वविचारणीं विना, अपरिणामदृष्ट्या, असमीक्षापूर्वम्, अप्रसमीक्ष्य-
सप्रविमृश्य.

IMPROVING, *part. or a.* (Growing better) वर्धमानः -ना -नं, वर्धी

-विनी -वि (न्), वर्धनः -नी -नं, उपचीयमानः -ना -नं.—(Making better) वर्धकः -का -कं, वृद्धिकरः -री -रं, वृद्धः -या -यी -यं.

IMPRUDENCE, *s.* अविनयः, अविनीतता, अनितिः *f.*, दुर्विनीतता, दुर्वीतिः *f.*, दुर्धन्यः, असमीक्षा, असमीक्ष्यकारित्वं, अविज्ञता, अप्रज्ञता, अप्राज्ञत्वं, अविचेचना, अविचारः -रणा, अविचक्षणता, अवैचक्षण्यं, असावधानता, अमनसिता.

IMPRUDENT, *a.* अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविचक्षणः -या -यं, अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनितिमान् -मती -मत् (न्), अनितिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविमृश्यकारी -रिणी -रि (न्), असमीक्ष्यकारी &c., अमनसी -सिनी -सि (न्), अमतिमान् -मती -मत् (न्), अविचेकी -किनी -कि (न्), अविचेककः -का -कं, अविचारणशीलः -ला -लं, सकार्यचिन्तकः -का -कं, अवुधः -धा -धं, असावधानः -ना -नं.

IMPRUDENTLY, *adv.* अविज्ञवत्, अविनीतवत्, अविमृश्य, असमीक्ष्य, असमीक्ष्यपूर्व, अविचारपूर्व, अविचार्य, अनालोचितं, अविचारितं, अवुधवत्.

IMPUDENCE, *s.* निर्लज्जता -त्वं, लज्जाहीनता, अलज्जता, अलज्जा, धृष्टता, धाष्ट्यं, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, वैयास्यं, ज्ञाहीनता, अनपत्रपत्वं, निस्त्रपत्वं, निरपत्रपत्वं, अत्रीडता, त्रीडाहीनता, अविनयः, अविनीतता.

IMPUDENT, *a.* निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, अलज्जः -ज्जा -ज्जं, विलज्जः -ज्जा -ज्जं, अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनयः -पा -पं, ज्ञाहीनः -ना -नं, निस्त्रपः -पा -पं, निरपत्रपः -पा -पं, अनपत्रपः -पा -पं, वियातः -ता -तं, प्रगल्भः -ग्भा -ग्भं, त्रीडाहीनः -ना -नं, स्वल्पत्रीडः -डा -डं, अल्पलज्जः -ज्जा -ज्जं, अनिभृतः -ता -तं, धर्षितः -ता -तं, धृष्टक *m. f. n.* (न्), धृष्टाः -ष्ठा -ष्ठा, तत्कलज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रौढः -ढा -ढं.

IMPUDENTLY, *adv.* धृष्टवत्, अविनीतवत्, दुर्विनीतवत्, अविनीतं, धाष्ट्येन, प्रगल्भं, प्रगल्भवत्, लज्जां विना, वैयास्येन, प्रौढवत्, वियातवत्.

To IMPUGN, *v. a.* विपरीतं वद (c. 1. वदति -दितुं), अपवादं, विचदं, प्रत्याख्या (c. 2. ख्याति -तुं), अधरीक, विरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोढुं), प्रतिरुध्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).

IMPUGNED, *p. p.* अपवादितः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं, अधरीकृतः -ता -तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, बाधितः -ता -तं, विप्रतिपन्नः -न्ना -न्नं.

IMPUGNER, *s.* विपरीतवादी *m.* (न्), अपवादकः, प्रतिवादी *m.* (न्).

IMPULSE, *s.* वेगः, आवेगः, मनोवेगः, प्रेरणं -णा, प्रणोदः, प्रवर्त्तः -वर्त्तनं, प्रोत्साहः -हनं, प्ररोचनं, शक्तिः *f.*—(Motive) हेतुः *m.*, प्रयोगः, प्रयोजनं, निमित्तं, निबन्धनं, कारणं.—(Mental impression) मनःसंस्कारः.

IMPULSION, *s.* प्रेरणं -णा, प्रणोदः -दनं, प्रचोदनं, साकर्षः -र्षणं, प्रवर्त्तनं.

IMPULSIVE, *a.* प्रेरकः -का -कं, प्रणोदकः -का -कं, प्रचोदकः -का -कं.—(Actuated by impulse) वेगी -गिनी -गि (न्), वेगवान् -वती -वत् (त्), वेगशीलः -ला -लं.

IMPUNCTUAL, *a.* असमयपालकः -का -कं, असामयिकः -की -कं, सकालिकः -की -कं.

IMPUNITY, *s.* (Exemption from punishment) अदण्ड-दण्ड, दण्डाभावः, असाहसं, अज्ञितिः *f.*—(Exemption from injury or hurt) अक्षतिः *f.*, अक्षनं, अहिंसा, हिंसाभावः, अपीडा, अनाशः, अनपकारः, 'with impunity to one's self,' स्वयमक्षतेन.

IMPURE, *a.* अशुद्धः -द्धा -द्धं, अशुचिः -चिः -चि, अपवित्रः -त्रा -त्रं, अमेध्यः -ध्या -ध्यं, अप्रुतः -ता -तं, अशुद्धिः -द्धिः -द्धि, अशुची -चिनी -चि (न्), अशुची &c., अनिमलः -ला -लं, समलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (न्), मलिनः -ना -नं, अपुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपवनः -ता -नं, शौचहीनः -ना -नं.—(Obscene) गहितः -ता -तं, गह्यः -ह्यी -ह्यं, कुसितः -ता -तं, अवाच्यः -व्या -व्यं.—(Unchaste) लम्पटः -टा -टं, पांशुलः -ला -लं.

IMPURELY, *adv.* अशुद्धं, अपवित्रं, अपुष्टं, समलं, साशौचं, अशुचिवत्, अमेध्यं, अशुद्धवत्, मलिनं, लम्पटवत्, गहितं.

IMPURENESS, IMPURITY, *s.* अशुद्धिः *f.*, अशुद्धत्वं -ता, अशोधनं, अशुचित्वं -ता, अशुचिः *f.*, अशौचं -चत्वं, आशौचं, अपवित्रत्वं -ता, अमेध्यता, अपुष्टता, अप्रुतिः *f.*, समलता, मलवत्त्वं, मलिन्यं, मलं, कलुषत्वं, कालुष्यं, शौचहीनता, अप्रायत्वं.—(Obscenity) गहितत्वं, कुसितत्वं, अवाच्यता.—(Unchastity) लम्पटत्वं, लम्पट्यं, पांशुलता; 'an impure thing,' अपद्रव्यं.

To IMPURPLE, *v. a.* धूसीकृ, धूमलीकृ, धूमल (nom. धूमलयति -यितुं). See EMPURPLE.

IMPUTABLE, *a.* आरोपणीयः -या -यं, अध्यारोपणीयः -या -यं, सन्नन्धनीयः -या -यं, अभिसन्नन्धनीयः -या -यं.

IMPUTATION, *s.* (Act of imputing) आरोपः -पणं, अध्यारोपः -पणं, अभिसन्नन्धनं, सन्नन्धनं, प्रसङ्गः; 'imputation of a crime,' दोषारोपः, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः.—(Charge) अभियोगः, अपवादः, अभिशंसनं, संशयः.—(Reproach) अवक्षेपः, क्षेपः, अभिवादः, परीवादः, दुर्वाक्यं, दुरुक्तं, तिरस्कारवाक्यं, कलङ्कः.

To IMPUTE, *v. a.* (Attribute) आरोह in caus. (-रोपयति -यितुं), अध्यारोह, अभिसन्नन्ध (c. 9. वग्राति -वन्दुं), सन्नन्ध.—(Impute a crime to any one) कस्मिंश्चिद् दोषम् आरोह or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्नुं), दोषारोपणं कृ, दोषप्रसङ्गं कृ, दोषकल्पनं कृ.—(Cast imputations) अवक्षिप्, अधिक्षिप्, क्षिप्, अपवादं (c. 1. -वदति -दितुं).

IMPUTED, *p. p.* आरोपितः -ता -तं, आरोहः -ढा -ढं, अध्यारोपितः -ता -तं.

IMPUTER, *s.* आरोपकः, आरोपयिता *m.* (न्), आरोपणकृत् *m.*, अवक्षेपकः.

IN, *prep.* नि prefixed to roots may give the sense of 'in,' as, 'to enter in,' निविश; 'to dwell in,' निवस्. When 'in' is used for 'within,' or 'in the midst,' it may be expressed by अन्तर, अन्तरा, अन्तरे, मध्ये. But the most frequent use of 'in' is expressed in Sanskrit by the locative case, without any preposition; as, 'in the city,' नगरे; 'in the night,' रात्रौ; 'a tree planted in the earth,' पृथिव्यां रोपितो वृक्षः; 'confidence in you,' त्वयि विश्वासः; 'engaging in the acquisition of wealth,' अर्थार्जने प्रवृत्तिः *f.*; 'the sun in the east,' प्राचि सूर्यः; 'he sinks in the mud,' पक्वे मज्जति; 'he delights in the good of others,' परहिते रमते; 'in the front of the fight,' रणमूर्द्धि. In cases where 'in' refers to any division of time, or the manner in which any thing is done, it is usually expressed in Sanskrit by the instr. case; as, 'in three years,' त्रिभिर् वर्षैः; 'in twelve months,' द्वादशभिर् मासैः; 'in hundreds of years,' वर्षशतैः; 'in an instant,' क्षणेन; 'in process of time,' कालपथ्यायेण; 'in how long time?' कियता कालेन; 'in a short time,' अचिरेण; 'in this manner,' अनेन प्रकारेण; 'in abundance,' बाहुल्येन; 'in the form of a man,' नररूपेण; 'in joke,' परिहासेन; 'written in Sanskrit,' संस्कृतेन रचितं. Certain adverbial affixes and prefixes may often express 'in,' as, 'in front,' अग्रतः; 'in the first place,' प्रथमतः; 'in another place,' अन्यत्र; 'in one place,' एकत्र; 'in many places,' बहुत्र; 'in the next world,' अनुत्र; 'in every way,' सर्वथा; 'in another way,' अन्यथा; 'in one way,' एकथा; 'in a hundred ways,' शतथा; 'in many ways,' बहुथा; 'in some way,'

कथञ्चित्, कथञ्चन; 'in small quantities,' अल्पशः; 'in large quantities,' बहुशः; 'in proper order,' क्रमशः, क्रमतः, अनुक्रमे; 'in every direction,' प्रतिदेशः; 'in three directions,' त्रेषा; 'in like manner,' तथैव, तद्वत्; 'in vain,' वृथा, मुधा. Sometimes 'in' may be expressed by a participle; as, 'he has pleasure in calumniating others,' अन्यान् परिवदन् स तुष्यति or पराभिर्ज्ञसन् कृत्वा तुष्टो भवति; 'what bravery is there in killing a sleeping man?' किं यौरुपं हन्ता मुने; 'he said that to me in joke,' उपहस्य माम् तद् अवदत्. The sense of 'in,' may be inherent in a noun; as, 'to go in and out,' गमनागमने कृ. 'In as much as,' is expressed by यस्मात्, येन, or by the abl. or instr. case of the abstract noun; as, 'in as much as it is founded on observation,' प्रत्यक्षमूलत्वात् or प्रत्यक्षमूलतया.

INABILITY, *s.* अशक्तिः *f.* अशक्ता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थत्वं, अक्षमता -त्वं, शक्तिहीनता, अवलम्बं, निर्बलत्वं, दौर्बल्यं, बलहीनता, शक्तिवैकल्यं, अयोग्यता -त्वं.

INABSTINENCE, *s.* असंयमः -मनं, असंयामः, अयतेन्द्रियत्वं, अयताहारत्वं, अनियुक्तिः *f.*

INACCESSIBILITY, *s.* अगम्यता, अनभिगम्यता, दुर्गम्यता, दौर्गम्यं, अप्राप्यता, अलङ्घनीयत्वं, अलभ्यता, गहनत्वं.

INACCESSIBLE, *a.* अगम्यः -म्या -म्यं, अनभिगम्यः -म्या -म्यं, अगमनीयः -या -यं, दुर्गम्यः -म्या -म्यं, दुर्गमः -मा -मं, दुर्गः -गी -गै, अप्राप्यः -प्या -प्यं, दुष्प्राप्यः -प्या -प्यं, दुरासदः -दा -दं, दुरारोहः -हा -हं, सुदुरारोहः -हा -हं, दुरुपक्रमः -मा -मं, अलङ्घनीयः -या -यं, गहनः -ना -नं, विषमस्यः -स्या -स्यं. —(Not to be obtained) अलभ्यः -भ्या -भ्यं, दुर्लभः -भा -भं, अप्रापणीयः -या -यं. —(Forbidding access, haughty) दृष्यः -ष्यो -ष्यं.

INACCURACY, *s.* अशुद्धिः *f.* अशुद्धता -त्वं, अशोधनं, अयाथार्थ्यं, असम्यक्कृतं, असङ्गतत्वं, अतथ्यं, असामञ्जस्यं, भ्रमः, प्रमादः, अन्यथात्वं.

INACURATE, *a.* अशुद्धः -द्धा -द्धं, अशोधितः -ता -तं, अयाथार्थः -थो -थं, असम्यक् -मीची -म्यक् (क्), असङ्गतः -ता -तं, अतथ्यः -थ्या -थ्यं, असमञ्जसः -सा -सं, अनञ्जसः -सा -सं, अयाथार्थिकः -की -कं, अनृतः -ता -तं.

INACURATELY, *adv.* अशुद्धं, अयाथार्थं, असम्यक्, अतथ्यं, असङ्गते, असमञ्जसे, अन्यथा, अनञ्जसा, अनृते.

INACTION, *s.* अकर्म *n.* (नृ), अक्रिया, अक्रियत्वं -ता, अप्रवृत्तिः *f.*, नैष्कर्म्यं, अचेष्टा, अनुद्योगः, आलस्यं, अलसता, अव्यवसायः, निर्व्यापारः, औदासीन्यं, औदास्यं, निर्वृत्तिः *f.*

INACTIVE, *a.* अकर्मो -मो -म्यं (नृ), अकर्मकृत् *m.f.n.*, निष्कर्मो -मो -म्यं (नृ), अक्रियः -या -यं, क्रियाशून्यः -न्या -न्यं, निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं, निरुद्योगः -गा -गं, निरुत्साहः -हा -हं, निरुद्यमः -मा -मं, अप्रवर्त्तकः -का -कं, अयत्नः -त्ना -त्नं, अप्रयत्नः -त्ना -त्नं, प्रयत्नशून्यः -न्या -न्यं, अयत्नकारी -रिणी -रि (नृ), अयत्नवान् -वती -वत् (तृ), लघुप्रयत्नः -त्ना -त्नं, अव्यवसायी -यिनी -यि (नृ), निर्व्यापारः -रा -रं, वृत्तिरहितः -ता -तं, अलसः -सा -सं, उदासीनः -ना -नं, अनुद्यतः -ता -तं; 'to remain inactive,' अलसीभू, अलसो वृत्, उदास (c. 2. -आसे -आसितुं).

INACTIVELY, *adv.* निरुद्योगं, निरुत्साहं, उद्योगम् अकृत्वा, यत्नं विना, प्रयत्नम् अकृत्वा, अलसपत्, उदासीनपत्.

INACTIVITY, *s.* अक्रिया -यत्नं, अकर्म *n.* (नृ), अनुद्योगः, अनुत्साहः, अप्रवृत्तिः *f.*, अव्यवसायः, अयत्नः, अप्रयत्नता, अचेष्टा, निर्व्यापारः, नैष्कर्म्यं, क्रियाशून्यता, आलस्यं, अलसता, औदासीन्यं, औदास्यं, कार्यप्रहेषः.

INADEQUACY, *s.* अक्षमता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थता, अयोग्यता, अनुपयुक्तत्वं.

INADEQUATE, *a.* अक्षमः -मा -मं, असमर्थः -र्थो -र्थं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अपर्याप्तः -ता -तं, अनुचितः -ता -तं, अप्रभूतः -ता -तं, काव्याक्षमः -मा -मं, अनलम् indec.

INADEQUATELY, *adv.* अपर्याप्तं, अनुपयुक्तं, अयोग्यं, अनलम्, अक्षमं.

INADMISSIBLE, *a.* अनादेयः -या -यं, अग्राह्यः -ह्या -ह्यं, अपहणीयः -या -यं, अनुपादेयः -या -यं, अस्वीकरणीयः -या -यं, अस्वीकार्यः -व्या -व्यं, अमन्यः -न्या -न्यं; 'into society,' अपांक्ष्यः -या -यं, अपांक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, अपांक्षः -क्ता -क्तं.

INADVERTENCE, INADVERTENCY, *s.* प्रमादः, प्रमाद्यं, अनवधानं -नता, असावधानता, अमनोयोगः, अनपेक्षा, अनवेक्षा, उपेक्षा.

INADVERTENT, *a.* प्रमादी -दिनी -दि (नृ), प्रमादवान् -वती -वत् (तृ), प्रमत्तः -त्ता -त्तं, अनवधानः -ना -नं, असावधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, उपेक्षकः -का -कं, निरपेक्षः -क्ष्या -क्ष्यं, अमनोयोगी -गिनी -गि (नृ).

INADVERTENTLY, *adv.* प्रमादेन -दात्, प्रमत्तं, सप्रमादं, प्रमाद्यात्, अनवधानेन -नात्, अनवहितं, अमनोयोगात्, अनपेक्षया, निरपेक्षं, असमीक्ष्य.

INALIENABLE, *a.* अविभेद्यः -द्या -द्यं, अविभेदनीयः -या -यं, अविभेदनीयः -या -यं, परवशे कर्तुम् अशक्यः -क्या -क्यं, परवशे स्थापयितुम् अशक्यः -क्या -क्यं, अदेयः -या -यं, अनन्यादेयः -या -यं, अनन्यहाय्यः -व्या -व्यं, अनन्यसमर्पणीयः -या -यं, परादेयः -या -यं, वंशमात्रोपभोग्यः -ग्या -ग्यं; 'inalienable property,' पराधीनं कर्तुं न शक्यते यद् द्रव्यं.

INALIENABLENESS, *s.* अविभेद्यता, अविभेदनीयता, अनन्यादेयता, अनन्यहाय्यता.

INALTERABLE, *a.* अविकार्यः -व्या -व्यं, अविकरणीयः -या -यं.

INAMISSIBLE, *a.* अहेयः -या -यं, अहार्यः -व्या -व्यं, अतान्यः -न्या -न्यं, अहरणीयः -या -यं, अनाशयः -श्या -श्यं, अविनाशयः -श्या -श्यं.

INAMORATA, *s.* प्रिया, कान्ता, कामिनी, अनुरागवती, प्रणयिनी, रागिणी.

INAMORATE, *s.* प्रियः, कान्तः, कामी *m.* (नृ), अनुरागवान् *m.* (तृ), प्रणयी *m.* (नृ), रागी *m.* (तृ).

INANIMATE, *a.* शून्यः -न्य -न्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, असारः -रा -रं, निःसारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, शून्यः -न्या -न्यं, तृच्छः -च्छा -च्छं.

INANIMATE, *a.* निजीवः -वा -वं, विचेतनः -ता -तं, अचेतनः -ता -तं, अप्रार्थः -यिनी -यि (नृ), प्राणहीनः -ना -नं, निष्पन्दः -न्दा -न्दं; 'animate and inanimate,' चेतनाचेतनं.

INANITION, *s.* शून्यता, असारता, सारहीनता, अपूर्णता, अवसादः, निरुत्साहं.

INANITY, *s.* शून्यत्वं, रिक्तता -त्वं, निःसारत्वं, साराभावः, रिक्तं.

INAPPETENCE, *s.* अलंभः, अनभिलाषः, अनभिरुचिः *f.*, अनिच्छा, अवाप्छा.

INAPPLICABLE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ), अनुपपन्नः -त्ता -त्तं, अप्रयोज्यः -व्या -व्यं, अप्रयोज्यः -न्या -न्यं.

INAPPLICATION, *s.* अनभिनिवेशः, अमनःप्रवेशः, अमनोयोगः, अनभ्यासः, अनुद्योगः, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रवृत्तत्वं, अव्यवसायः, आलस्यं, अलसता -त्वं.

INAPPOSITE, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, असङ्गतः -ता -तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रस्तुतवहिर्भूतः -ता -तं, प्रस्तुतविरुद्धः -द्धा -द्धं.

INAPPOSITELY, *adv.* असङ्गते, अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुपपन्नं.

INAPPREHENSIBLE, *a.* अग्राह्यः -ह्या -ह्यं, अगम्यः -म्या -म्यं, अनुपलभ्यः -भ्या -भ्यं.

INAPPREHENSIVE, *a.* अशक्नी -क्षिनी -क्षि (नृ), अशङ्कावितः -ता -तं.

INAPPROACHABLE, *a.* अनभिगम्यः -म्या -म्यं, अनुपगम्यः -म्या -म्यं, अगम्यः -म्या -म्यं.

INAPPROPRIATE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, असङ्गतः -ता -तं, असङ्गतायः -थो -थं, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ), निर्युक्तिकः -की -कं.

INAPPROPRIATELY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, असङ्गतं, अनुपयुक्तं, अस्थाने.

INAPTITUDE, *s.* अयोग्यता, अनुपयुक्तत्वं, अनुपयोगिता, अपात्रता -त्वं, अयुक्तिः *f.*, निर्युक्तिः *f.*, अनुचितत्वं.

INAPPLY, adv. अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अयुक्ता, अस्थाने.

INARABLE, a. अकर्षणीयः -या -यं, अक्रियोग्यः -ग्या -ग्यं, असीत्यः -त्या -त्यं.

INARTICULATE, *a.* अव्यक्तः -क्ता -क्तं, अव्यक्तः -हा -हं, अव्यक्तपदः -दा -दं,

अव्ययशब्दः - रा - रं, सन्दिग्धशब्दः - रा - रं, अव्यक्ताशब्दः - रा - रं, अव्यक्तवर्गः - शी - शै, अस्पृष्टः - डा - टं, अपरिस्पृष्टः - डा - टं, नदकलः - ला - लं, झिष्टः - डा - टं, झेज्जितः - ता - तं, कइदः - दा - दं; 'inarticulate speech,' गहदवाक् f. (क्), गहदपदं, झिष्टं, झेज्जितं, सोकृतं, हिक्का; 'with a voice inarticulate from weeping,' वाव्यसन्दिग्धया गिरा.

INARTICULATELY, *adv.* अव्यक्ते, अस्पर्शे, अस्पृष्टे, गन्धवाचा, सन्दिग्धाक्षरया
गिरा, सन्दिग्धवाचा, अस्पृष्टोच्चारणेन.

INARTICULATENESS, ४. अव्यक्ता, अस्यहता, बागस्यहता, उच्चारणास्पद्यत्वं.

INARTIFICIAL, *a.* सङ्कल्पितः-मा-मं, सङ्कृतकः-का-कं, सङ्कल्पनिकः-की-कं.

INARTIFICIALLY, *adv.* अकृत्रिमं, अकृत्रिमप्रकारेण, असकल्यनापूर्वम्, अप्रति-
यलपूर्वम्, स्वयङ्कृतं.

IN AS MUCH AS, *adv.* यस्मात्, येन. See IN.

INATTENTION, ४. अनवधानं - नष्टा, असावधानता, अनयहितत्वं, अमनोयोगः,
उपेक्षा, अनवेक्षा, अनवेक्षा, प्रमादः, प्रमत्तता, प्रमाद्यं, अनभिनिवेशः,
अमनोनियेशः, अमनःप्रवेशः, अनिविष्टचित्तता, अनासक्तचित्तता, विबोधः,
अननुष्ठानं, अननुष्ठातृत्वं, अनादरः, उद्गावनं, शून्यहृदयत्वं, असतकृत्वं,
विरक्तत्वं, अननुरागः.

INATTENTIVE, a. असावधानः -ना -नं, अनवधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, अनन्ययोगी -गिनी -गि (न्), प्रमत्तः -ज्ञा -ज्ञं, प्रमादी -दिनी -दि (न्), प्रमादवान् -वती -वत् (त्), निरपेक्षः -क्षा -क्षं, उपेक्षकः -का -कं, अनिविह्वितः -ज्ञा -ज्ञं, अनासक्तः -क्ता -क्तं, अनासक्तचित्तः -ज्ञा -ज्ञं, विषयः -ज्ञा -ज्ञं, मन्दादरः -रा -रं, विरक्तः -क्ता -क्तं.

INATTENTIVELY, *adv.* अनवधानेन - नतस्, अनवहितं. अवधानं विना, सप्रमादं.

INAUDIBLE, a. सञ्ज्ञाव्यः-व्या-व्यं, सञ्ज्ञवर्णीयः-या-यं, सञ्ज्ञोत्पद्यः-व्या-व्यं,
कर्णागोचरः-रा-रं, सकर्णश्रवः-वा-वं, श्रोत्राग्राहः-सा-सं, श्रोत्रम्
सञ्ज्ञव्यः-व्या-व्यं.

INAUDIBLY, adv. अश्रवणीयं, अश्राव्यं, यथा श्रोतं न शक्यते तथा.

INAUGURAL, a. (As an address) अभिषेककाले or प्रतिष्ठाकाले or
अधिकारप्रवेशकाले आवितः -ता -तं or आचरणीयः -या -यं.

To INAUGURATE, *v. a.* अभिषिञ् (c. 6. -पिञ्चति -येत्) with loc. e.,
 अभिषेकादिस्कारेण नवाधिकारं प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं) or
 नवाधिकारप्रवेशनं कृ, प्रतिष्ठा in caus. (-ष्ठापयति -यितुं), अभिमन्त्र् (c. 10.
 -मन्त्रयति -यितुं), उपनिमन्त्र्.

[INAUGURATED, *p. p.* अभिविक्तः -क्ता -क्तं, कृताभिवेकः -का -कं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, कृतसंस्कारः -रा -रं, अभिसंस्कृतः -ता -तं, अभिवेकादिना नवपद-प्रवेशितः -ता -तं.

INAUGURATION, १. अभिषेकः, अभिषेचनं, प्रतिष्ठा, संस्कारः, अधिकारप्रवेशसंस्कारः, अभिमन्त्रणं.

INAURATION, s. स्वर्णरञ्जनं, मयणीरञ्जनं, स्वर्णपञ्चाङ्गादनं, मयणीकरणं.

INAUSPICIOUS, *n.* अशुभः-भा-भं, अकृत्यः-शा-शं, अनङ्गलः-ला-लं, अनङ्गल्यः-त्या-त्यं, अकुशलः-ला-लं, अभद्रः-द्रा-द्रं, अशकुनः-ना-नं, अनिष्टसूचकः-का-कं, अनङ्गलजनकः-का-कं, अध्वः-व्या-व्यं, अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, अशेमः-भा-भं, अशेम्भ्यः-भ्या-भ्यं, अशेमवान्-वती-वत् (तुर्भाग्यः-ग्या-ग्यं, अभाग्यः-ग्या-ग्यं.—(Unfavorable) अनङ्गलः-ला-लं.

INAUSPICIOUSLY, *adv.* अशुभ, अकल्याणं, अनशूलं, अकुशलं, अभद्रं, अशेखं, अदिष्टा, अशुभलग्ने, अननकलं.

1. SUSPICIOUSNESS, ४. अकल्पार्थं, अनागत्यं, अकौशल्यं, अशुभत्वं, अक्षेमः.

INAVERTIBLE, *a.* अनिवार्यः -र्या -र्ये, अनिवारणायः -या -यं, अनिवार-
यितृष्यः -या -यं, अपरिहार्यः -र्या -र्ये, हरणायः -या -यं.

INBEING, ४. अन्तर्भावः, अन्तर्वृत्तिः *f.*, निष्ठा, योगः.

INBORN, INBRED, a. जननीतः -ता-तं, जननीतः -ता-तं, जननीतः -वा

-वं, निजः-जा-जं, सहजः-जा-जं, सहजातः-ता-तं, निष्ठः-डा-ठं,
स्वाभाविकः-की-कं, स्वावजः-जा-जं, अनवर्ती-र्तिनी-र्ति (न्),
अनरजातः-ता-तं, नैसर्गिकः-की-कं. ५

To INCAGE, v. a पिन्नरे or घीतंसे निरुध (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धं) or अवरुध.

INCALCULABLE, *a.* अगणनीयः -या -यं, अगण्यः -ह्य -ह्यं, अविगण्यः -ह्य -ह्यं, अविगणनीयः -या -यं, असंख्येयः -या -यं.

INCALCULABLY, *adv.* अगणनीयं, अविगणनीयं, यथा गणना कर्तुं न शक्यते.

INCANDESCENCE, *s.* अत्युष्मा *m.* (न), अत्युष्णता, अत्यौष्ण्यं, अत्यनपचिता.

INCANTATION, *s.* मन्त्रः, अभिमन्त्रणं, मन्त्रमोहनं, अभिचारः, वशक्रिया, वशीकरणं, योगः, सम्प्रयोगः, चित्रकर्म *n.* (नं), मूलकर्म *n.*, माया, हुकूमतं, संवहनं -ना, हिंसाकर्म *n.* (नं), जालं, कुक्षतिः *f.*; 'to use incantations,' अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं), अनुमन्त्र, मन्त्रद्वारेण वशीकृ or मुह (c. 10. मोहयति -यितुं), अभिचार (c. 10. -चारयति -यितुं), मायां कृ. INCANTATORY, *a.* आभिचारिकः -की -कं, अभिचारिकः -की -कं, मान्त्रिकः -की -कं.

INCAPABILITY, INCAPABLENESS, *s.* अक्षमता, असामर्थ्य, असमर्थता, अशक्तिः *f.*
अशक्तता, अयोग्यता. अर्थात् *f.* अनपयोगिता, अपात्रता, अनर्हता.

INCAPABLE. *a.* अक्षमः -मा -नं, असमर्थः -र्थो -र्थं, अशक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (न्), शक्तिहीनः -ना -नं, अपात्रिकः -क्वी -क्तं, अनुचितः -ता -तं, अनर्हः -र्हो -र्हं. See CAPABLE.

INCAPACIOUS, *a.* अविस्तीर्णः-र्णो-र्णौ, अविस्तृतः-ता-तं, अविशालः-ला-लं, अपृथुः-थुः-थु, अविपुलः-ला-लं, सन्नाथः-था-थं, सङ्कटः-टा-टं, अविद्यतः-ता-तं.

INCAPACIOUSNESS, s. अविस्तीर्णता, अविशालत्वं, अप्रयता, सञ्जाधत्वं.

70 INCAPACITATE, v. a. जघमीकृ, अशक्तीकृ, अक्षमं-मां-मं कृ, अशक्तं-क्तां-क्तं कृ, असमर्थीकृ, असमर्थं-धीं-र्थं कृ, अपात्रीकृ, अयोग्यं-ग्यां-ग्यं क, अनुपयक्तं-क्तां-क्तं क, प्राक्तिं ट (v. 1. हरति, हर्षं).

INCAPACITATED, *p.p.* अपात्रीकृतः-ता-तं, सक्षमीभूतः-ता-तं, दृढशक्तिः-क्तिः-क्तिः.

INCAPACITY, ४. अशक्तिः *f.*, असामर्थ्यं, असमता, असमर्थता, अयोग्यता-त्वं.

अयुक्तिः *f.*, अशक्तिहीनता, अनुपयुक्तता, अनुपयोगित्वं, अपायता -त्वं.—
(Mental incapacity) बोधशक्तिहीनता, बुद्धिहीनता, धीशक्तिहीनता,
मेधाभावः.

To INCARCERATE, v. a. कारागारे or कारागृहे निरुध् (c. 7. -रुणाद्धि-रोद्धुं) or अवरुध् or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निरोधगृहं or बन्ध-नालयं प्रविशति (c. 10. -वेजयति -यितं), आसिध् (c. 1. -सेधति -सेद्धं).

INCARCERATED, *p. p.* कारागारे निरुद्धः -डा-डं, जयरुद्धदेहः -हा-हं.
INCARCERATION, *s.* कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः, कारानिरोधः, कारा-
बन्धनं, कारागोपनं, कारागृहगमिः *f.*

INCARNATE, *a.* शरीरी -रिणी -रि (न), सशरीरः -रा -रं, शरीरवान् -वती
-वत् (न), देही -हिनी -हि (न), सदेहः -हा -हं, देहवान् -वती -वत्
(न), मूर्तिवान् -मती -मत् (न), सपुष्पान् -प्यती -प्यत् (न), सवपुषः
-षी -यं, शरीरधारी -रिणी -रि (न), गृहीतशरीरः -रा -रं, गृहीतदेहः
-हा -हं, मनुष्यशरीरेण अवतीर्णः -णी -णं, शरीरगतः -ता -तं, देहगतः
-ता -तं, देहतन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, अवतरदेहः -हा -हं, अवतारी -रिणी -रि (न).

INCARNATION, *s.* अवतारः, शरीरग्रहणं, शरीरधारणं, मनुष्यशरीरधारणं.
देहग्रहणं, देहधारणं, वर्तमानं, सशरीरता. See VISHNU.

To INCASE, v. a. (Put in a case) भास्त्रे or आधारे निविष्ट (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं).—(Cover, inclose) पिधा, आवृ (c. 5. -वृथोति -वरितुं -रीतुं), परिपृ, परिप्रेह (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), आच्छद (c. 10. -च्छादयति -यितुं), परिच्छद. *INCASED, p. p.* आवृतः -ता -तं, पिहितः -ता -तं, कोशस्थः -स्था -स्थं, परिप्रेहितः -ता -तं, परिपृतः -ता -तं, परिप्रेतः -ता -तं. *INCAUTION, s.* अनवधानं -नता, असावधानता, अनपेक्षा, अनवेक्षा, असमीक्षा, अधिवेचनं, प्रमाद्यं, प्रमादः. *INCAUTIOUS, a.* अनवधानः -ता -तं, असावधानः -ता -तं, अनवहितः -ता -तं, प्रमत्तः -ता -तं, प्रमादी -दिनी -दि (न), प्रमादवान् -वती -वत् (त), निरपेक्षः -क्षा -क्षं, असमीक्ष्यकारी -रिणी -रि (न), अधिमृश्यकारी &c., साहसी -सिनी -सि (न). *INCAUTIOUSLY, adv.* अनवधानतः, अनवधानेन, अनवहितं, अवधानं विना, सप्रमादं, प्रमादात्, प्रमादतः, प्रमाद्यतः, प्रमत्तं, प्रमत्तवत्, निरपेक्षं, अनपेक्षया, असमीक्ष्य, अधिमृश्य. *INCAUTIONSNESS, s.* अनवधानता, असावधानता, प्रमाद्यं, अपरिग्रामदृष्टिः *f.* *INCENDIARISM, s.* गृहदाहः -हनं, आगारदाहः -हनं, गृहचलनं, गृहप्रोषः. *INCENDIARY, s.* गृहदाहकः, आगारदाही *m.* (न), अग्निदः, आततायी *m.* (न), महापातकी *m.* (न), तामसः. *INCENSE, s.* धूपः, यक्षधूपः, मुगन्धिकः, वह्निगन्धः, सिद्धः -झकः, शिद्धः, तुरुष्कः, यावनः, पिच्छकः, पिच्छातः, कपिजः, कप्याख्यः, मेरुकः, पालङ्गी, कृमिजः, तैलपथी. *To INCENSE, v. a.* (Perfume with incense) धूप (c. 1. धूपायति, c. 10. धूपयति -यितुं), अवधूप, परिधूप, धूपेन यास् (c. 10. वासयति -यितुं) or मुरभीकृ.—(Provoke to anger) कुप (c. 10. कोपयति -यितुं), प्रकुप, सकुप, कोपं or क्रोधं जन (c. 10. जनयति -यितुं), क्रुध (c. 10. क्रोधयति -यितुं), कोपेन जल (c. 10. जलयति -यितुं) or उद्दीप (c. 10. -दीपयति -यितुं) or उन्निज (c. 10. -तेजयति -यितुं), संरञ्जीकृ. *INCENSED, p. p.* (Perfumed with incense) धूपितः -ता -तं, धूपायितः -ता -तं.—(Exasperated) कुपितः -ता -तं, कोपितः -ता -तं, प्रकोपितः -ता -तं, प्रकुपितः -ता -तं, कोपदीप्तः -ता -तं, कोपज्वलितः -ता -तं, समिद्धकोपः -पा -पं, इद्धकोपः -पा -पं, संरञ्जः -ञ्ज -ञ्जं, संरञ्जः -ञ्ज -ञ्जं. *INCENSEMENT, s.* प्रकोपः -पयं, कोपकरणं, क्रोधकरणं, कोपज्वलनं, संरञ्जः. *INCENSORY, s.* धूपाधारः, धूपपात्रं, धूपभाजनं, गन्धद्रव्यपात्रं. *INCENTIVE, s.* प्रोत्साहः -हनं, प्ररोचनं, प्रवर्तः -वर्तनं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रेरणं -णा, प्रयोदः -दनं, प्रयोदनं, प्रयोजनं, हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं, निवन्धनं, उत्तेजकं, उद्योतकं. *INCENTIVE, a.* (Inciting) प्रोत्साहकः -का -कं, प्रवर्तकः -का -कं, उत्तेजकः -का -कं, प्रेरकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं, प्रयोदकः -का -कं. *INCEPTION, s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, उपक्रमः, प्रक्रमः. *INCEPTIVE, a.* आरम्भकः -का -कं, आरम्भोद्बोधकः -का -कं. *INCERTITUDE, s.* अनिश्चयः, अनियमः, अनिश्चयः, शङ्का, विकल्पाः, सन्देहता. *INCESANT, a.* अविरतः -ता -तं, अनवरतः -ता -तं, निरन्तरः -रा -रं, नित्यः -त्या -तं, नैमित्तिकः -की -कं, अत्यन्तः -न्ता -तं, अनन्तः -न्ता -तं, अनारतः -ता -तं, अविरलः -ला -लं, अविरामः -ता -तं, अशान्तः -न्ता -तं, अनिपुणः -न्ता -तं, अविरिक्तः -का -कं, अपरिच्छिन्नः -न्ता -तं, शाश्वतः -ती -तं, नित्यः -ता -तं, अभीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, सङ्घातीयः -ता -तं, सङ्घातीयः -या -यं, अविसर्गी -गिणी -गि (न), प्रसक्तः -क्ता -कं, असङ्कितः -ता -तं. *INCESANTLY, adv.* अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं, नित्यं, निरन्तरं, निरन्तरं, प्रतिक्षणं, अनुक्षणं, अनारतं, अशान्तं, अनिश्चं, शाश्वतं, अभीक्ष्णं, अविरामं,

अज्ञानं, नियतं, सततं, समतं, सङ्घाता, सङ्घातलं, प्रसक्तं, अत्यन्तं, धारं, धारं, मुहुत्, मुहुत्मुहुत्, अनन्तकालं. *INCEST, s.* अगम्यागमनं, अगम्यगमनं, गोचगमनं, गोचाभिगमनं, यभिचारः.—(With a mother) मातृगमनं.—(With a sister) स्वसृगमनं.—(With a daughter) दुहितृगमनं.—(With a father's wife) गुरुत-त्यगमनं, गुरुतल्यं. *INCESTUOUS, a.* अगम्यागामी *m.* (न), अगम्यागामिनी *f.*, गोचगामी *m.*, गोचाभि-गामी *m.* (न), यभिचारी *m.* (न); 'an incestuous son,' मातृ-गामी *m.* (न), गुरुतल्यगः, गुरुतल्यी *m.* (न). *INCH, s.* अङ्गुलः, अङ्गुलपरिमाणं, अङ्गुलपट्टपरिमाणं; 'a line eight inches long,' अष्टाङ्गुलपरिमिता रेखा; 'an inch long,' अङ्गुल-परिमितः -ता -तं, अङ्गुलमितः -ता -तं. *INCHEMAL, s.* अङ्गुलपरिमाणः खडः, अङ्गुलपट्टभट्ट. *To INCHOATE, v. a.* आरम्भ (c. 1. -रभते -रभुं), प्रारम्भ, प्रक्रम (c. 1. -क्रमते -मितुं). *INCHOATE, a.* आरम्भः -ञा -ञं, समारम्भः -ञा -ञं, प्रारम्भः -ञा -ञं. *INCHOATION, s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, प्रारम्भः *f.*, उपक्रमः, प्रक्रमः, अभ्यादानं, उपोद्घातः. *INCHOATIVE, a.* आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः -का -कं, आरम्भसूचकः -का -कं. *INCIDENCE, s.* पतनं, आपतनं, अभिपतनं, आपातः, निपातः, समुत्पत्तिः *f.*; 'angle of incidence,' पतनकोणः, आपतनकोणः. *INCIDENT, a.* (Happening) आपत्तिकः -की -कं, आपतनशीलः -ला -लं, उपस्थायी -यिनी -यि (न), उपस्थितः -ता -तं. *INCIDENT, s.* (An event) वृत्तं, भूतं, सम्भवः, उत्पत्तिः, समुत्पत्तिः *f.*, समु-त्पन्नं, सङ्गतं, सङ्गतिः *f.*, समुपागतं, समुपस्थितं, आगन्तुः *m.*, घटना -नं.—(Episode) उपाख्यानं, उपकथा, प्रसङ्गवाक्यं. *INCIDENTAL, a.* (Casual, accidental, occasional) आपत्तिकः -की -कं, आगन्तुः -न्तः -न्तं, आगन्तुकः -का -की -कं, आहार्यः -र्या -र्यं, आक-स्मिकः -की -कं, प्राकट्यिकः -की -कं, सहजोत्तरः -रा -रं, कादाचित्क-त्वा -त्वं, अनित्यः -त्या -तं, नैमित्तिकः -की -कं, विरहागतः -ता -तं; 'incidental cause,' कार्यकारणं. *INCIDENTALLY, adv.* (Casually) आगन्तुकप्रकारेण, अकस्मात्, देवात्, हठात्, सङ्गत्या, देवयोगेन. (Beside the main design) मूलविषय-वह्नि, प्रस्तुतविषयव्यतिरेकेण; 'from some incidental cause,' कार्यकारणतः. *To INCINERATE, v. a.* भस्मीकृ, भस्मसाकृ, भस्मराशीकृ. *INCINERATED, p. p.* भस्मीभूतः -ता -तं, भस्मसाकृतः -ता -तं, भस्मराशीभूतः -ता -तं. *INCINERATION, s.* भस्मीकरणं, भस्मसाकरणं, भस्मराशीकरणं. *INCIPIENCY, s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, प्रारम्भः *f.*, उपक्रमः. *INCIPIENT, a.* आरम्भकः -का -कं, आरम्भः -ञा -ञं, प्रारम्भः -ञा -ञं. *INCIRCUMSPECTION, s.* असमीक्षा -क्षयं, असमीक्ष्यकारित्वं, अनवधानं -नता, असावधानता. *To INCISE, v. a.* छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), निच्छिद्, कृत् (c. 6. कृणाति, कर्त्तुं), निकृत्, तज्ज (c. 1. तज्जति, c. 5. तज्जोति -जितुं). *INCISED, a.* निकृत् -न्ता -तं, निच्छिद् -न्ता -तं, तज्ज -न्ता -तं. *INCISION, s.* छेदः -दनं, निछेदः, कर्त्तनं, निकर्त्तनं, तज्जनं, लूनिः *f.*, लावः, छिन्ति *f.*, छिदा, खड्गनं; 'in the flesh,' मांसछेदः, त्वक्छेदः, त्वग्भेदः, नासछेदः. *INCISOR, s.* छेदकदन्तः, अग्रदन्तः, राजदन्तः, सम्मुखदन्तः, मुखदन्तः. *INCISORY, a.* छेदकः -का -कं, छिन्नरः -रा -रं, छेदकरः -री -रं.

INCITATION, *s.* प्रोत्साहनं. प्रेरणं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रवर्जनं, प्ररोचनं, प्रचोदनं, प्रचोदः -दनं.

To INCITE, *v. a.* उत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), प्रोत्साह, समुत्साह, प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं), चुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), प्रचुद्, सचुद्, सम्प्रचुद्, परिचुद्, प्रणुद् (c. 6. -णुदति -यितुं), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति -यितुं), उद्युज् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, नियुज्, वेह (c. 10. वेहयति -यितुं), आकृ (c. 10. -कारयति -यितुं), उह्रीप् (c. 10. -दीपयति -यितुं), उत्सप् (c. 10. -तापयति -यितुं), सन्धुज् (c. 10. -धुजयति -यितुं), प्रदिश् (c. 10. -देशयति -यितुं), उत्था in caus. (-थापयति -यितुं, rt. स्या), ईह (c. 10. ईहयति -यितुं). The loc. or dat. c. is required of the thing to which one is incited; as, 'he incited them to murder their mother,' तान् मातुर् वधे or वधाय प्राचोदयत्.—(Encourage) आश्वस् (c. 10. -श्वसयति -यितुं), तेजः or विश्वासं कृ or वृध् (c. 10. वर्धयति -यितुं).

INCITED, *p. p.* प्रोत्साहितः -ता -तं, प्रवर्जितः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं, चोदितः -ता -तं, प्रवृत्तः -ता -तं, प्रयोजितः -ता -तं, नियोजितः -ता -तं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रणोदितः -ता -तं, प्रणुजः -जा -जं, उत्तेजितः -ता -तं, उत्थापितः -ता -तं, प्ररुचितः -ता -तं, उह्रीप्तः -प्ता -प्तं, उह्रीमः -प्ता -प्तं.

INCITEMENT, *s.* प्रोत्साहः -हनं, प्रवर्जः -र्जनं, प्रेरणं -णा, प्रलोभनं, प्ररोचनं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रणोदः -दनं, प्रचोदनं.—(Motive) प्रयोजनं, हेतुः *m.* उत्साहेतुः, कारणं, प्रयोगः, निमित्तं, निषन्धनं.

INCITING, *a.* प्रोत्साहकः -का -कं, प्रवर्जकः -का -कं, प्रेरकः -का -कं, प्रचोदकः -का -कं, प्रणोदकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं.

INCIVIL, *a.* असभ्यः -भ्या -भ्यः, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अदक्षिणः -णा -णं, दुर्मर्यादाः -दा -दै, दुःशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं.

INCIVILITY, *s.* अशिष्टता, दुःशीलता, कुशीलता, अविनयः, असभ्यता, असमर्यादा, दुर्मर्यादा, अननुनयः, अदक्षिण्य, अनार्यता.

INCIVILLY, *adv.* असभ्यवत्, अशिष्टवत्, कुशीलवत्, विनयविरुद्धं, विनयं विना, असमर्यादापूर्व, मर्यादाविरोधेन.

INCLEMENCY, *s.* (Want of clemency) अदया, निर्दयता, अदयता, निष्करुणता, अकारुण्यं, अकृपा, कृपाहीनता, दयाहीनता, अननुकम्पा, अनुकम्पाहीनता.—(Severity, roughness as of the weather, &c.) निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, उग्रता, कठोरता, क्रूरता, क्रौंथ्यं, कटुता, कर्कशता, कार्कश्यं, रुक्षता, रौक्ष्यं, अमृदुता, पारुष्यं, प्रचण्डता, दुर्दिनं.—(Boisterousness, rainyness) वातलता, बहुवातवृष्टिः.

INCLEMENT, *a.* निर्दयः -या -यं, अदयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, निष्करुणः -णा -णं, अकरुणः -णा -णं, निष्कृपः -पा -पं, कृपाहीनः -ना -नं, दयारहितः -ता -तं, अनुकम्पाहीनः -ना -नं.—(Severe, rough as weather, &c.) उग्रः -ग्रा -ग्रं, निष्ठुरः -रा -रं, कठोरः -रा -रं, कटुः -दुः -दुः, क्रूरः -रा -रं, कर्कशः -शा -शं, रुक्षः -खा -खं, अमृदुः -द्वी -द्वी, प्रचण्डः -ण्डा -ण्डं.—(Boisterous, rainy) वातलः -ला -लं, वृष्टिमान् -मती -मत् (त), बहुवातवृष्टिः -ष्टिः -ष्टिः.

INCLINATION, *s.* (Disposition, tendency) प्रावृत्त्यं, प्रवृत्तता, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*, or more usually expressed by शीलः or शीलता -त्वं or by आलुता -त्वं affixed, or by the desid. form: as, 'inclination to fall,' पतनशीलता -त्वं or पतयालुता -त्वं or पिपतिषा.—(Desire) अभिलाषः, इच्छा, कांक्षा, आकांक्षा, छन्दः, छन्दस्.—(Bending) नवता, नतिः *f.*, आनतिः *f.*; 'inclination of a planet,' परावृत्तः; 'greatest inclination of a planet,' विषेयवृत्तः; 'following one's inclination,' कामकारी-रिणी-रि(न्), कामचारः-रारः.

INCLINE, *v. n.* (Bend, lean) नम् (c. 1. नमति, नमं), अवनम्,

आनम्, नवीभू, अवलम् (c. 1. -लङते -ङितुं), आलम्, प्रलम्.—(Be disposed) प्रवृत्तः -या -यं भू, expressed by शीलः -ला -लं; as, 'to be inclined to give,' दानशीलः -ला -लं भू.—(Have a wish or desire) इष् (c. 6. इच्छति, इष्टि), अभिलम् (c. 1. -लभति, c. 4. -लभति -यितुं), कांश् (c. 1. कांक्षति -ङितुं), आकांश्, अभिकांश्.

To INCLINE, *v. a.* (Cause to bend) नम् (c. 10. नमयति, नामयति -यितुं), आनम्, अवनम्, आवृज् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), नवीकृ.—(Give a propension, or tendency) प्रवृत्तकृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), नियुज्, उद्युज्, प्रोत्साह (c. 10. -साहयति -यितुं), अभिलाषं or इच्छां or आकांक्षां दा.

INCLINED, *p. p.* (Disposed) प्रवृत्तः -या -यं, प्रवर्जितः -ता -तं, or more usually expressed by शीलः -ला -लं or आलुः -लुः -लु affixed, or by the desid. form; as, 'inclined to fall,' पतनशीलः -ला -लं, पतयालुः -लुः -लु, पिपतिषुः -षुः -षु; 'inclined to give,' दानशीलः -ला -लं, दितुः -तुः -तु.—(Bent) नतः -ता -तं, नानितः -ता -तं, आनतः -ता -तं, प्रणतः -ता -तं, नवः -खा -खं.

INCLINING, *part.* आनतः -ता -तं, प्रणतः -ता -तं, अवलङ्घनः -ना -नं, अवलङ्घी -ङिनी -ङि (न्), प्रवणः -णा -णं; 'inclining to the south,' दक्षिणप्रवणः -णा -णं.

To INCLOSE, *v. a.* परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), आवृ, परिवेह (c. 1. -वेहते -ङितुं, c. 10. -येहयति -यितुं), संवेह, उपवेह, प्रवेह, संवल (c. 1. -वलते -लितुं), अवरुष् (c. 7. -रुणङि -रोद्), निरुष्, संरुष्, रुष्.—(With a fence) प्राचीरेण परिवेह or आवृ or वृ (c. 10. वारयति -यितुं) or अवरुष्.—(Cover with a wrapper or envelope) आवेह, आच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं), परिच्छद्, समाच्छद्, प्रतिच्छद्, संच्छद्, पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोशेन परिवेह, कोशस्थं -स्थां -स्थं कृ, अनर्गतं -तां -तं कृ.

INCLOSED, *p. p.* परिवृतः -ता -तं, परिवेहितः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, परिगतः -ता -तं, परिवारितः -ता -तं, संवलितः -ता -तं, रुद्धः -द्धा -द्धं.—(With a fence, &c.) प्राचीरेण वृतः -ता -तं, प्राकाराव्यावृतः -ता -तं, सावरणः -णा -णं, प्राकारीयः -या -यं, अवरुद्धः -द्धा -द्धं.—(In a wrapper, &c.) आवेहितः -ता -तं, कोशानर्गतः -ता -तं, कोशस्थः -स्थां -स्थं, वासनस्थः -स्थां -स्थं, अनर्गतः -ता -तं, पिहितः -ता -तं, परिच्छदः -द्धा -द्धं, प्रतिच्छदः -द्धा -द्धं, अवगुण्ठितः -ता -तं.

INCLOSURE, *s.* (That which incloses, a fence) वृत्तिः *f.*, प्राचीरं, सावरणं, प्राकारः, वेहनं, आवेहनं, अवरोधकं, वेहकः, आवेहकः, वेहः, प्रावृत्तिः *f.*, प्रावरः, आचारः, पारणं -णी, वरुणः, नववारणं, जलवारणं, वलयः.—(Ground inclosed) वाटः, वाटी, वाटिका.—(Paper inclosed) अन्तर्गतपत्रं, वासनस्थपत्रं; 'inclosure of an edifice,' कक्षा, कक्ष्या; 'inclosure for a sacrifice,' चत्वरं, मुगहना, कुशा, स्थण्डिलं.

To INCLOUD, *v. a.* अर्धं कृ, नेषं कृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ, मलिनीकृ, नेषावृत्तं -तां -तं कृ, तनोवृत्तं -तां -तं कृ.

To INCLUDE, *v. a.* (Comprise, comprehend) परिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), परिसमाप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु), अन्तर्गण् (c. 10. -गणयति -यितुं), अन्तर्गतं -तां -तं कृ, अन्तर्गन् (c. 10. -गमयति -यितुं), वन् (c. 9. वज्राति, वज्जु), निवन्, प्रतिसंह (c. 1. -हरति -हन्); 'excluding this, including that,' एतद्विषयं तत्सहितं.—(Contain, hold) धा (c. 3. दधाति, धातुं), आधा, आदा (c. 3. -ददाति -दातुं), धृ (c. 1. धरति, c. 10. धारयति -यितुं), प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं).

INCLUDED, *p. p.* अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तर्गणितः -ता -तं, अन्तर्विषयी -विषयी

-रि (न), आत्मगणितः -की -कं, परिगृहीतः -ता -तं, समाविष्टः -डा -ई, प्रविष्टः -डा -ई, आकलितः -ता -तं, प्रतिसंदूतः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं, सहितः -ता -तं, अचानकः -रा -रं, गर्भः -भा -भं in comp., गर्भितः -ता -तं, बद्धः -डा -ई, निबद्धः -डा -ई; 'included space,' अभ्यन्तरं, अन्तरालं.

INCLUSION, *s.* परिग्रहः, ग्रहणं, परिसमाप्तिः *f.*, अन्तर्गणना, प्रतिसंहारः, समावेशः, निबन्धः, समासीकृतिः *f.*, व्याप्तिः *f.*, संवरः, अधिकरणं.

INCLUSIVE, *a.* परिसमापकः -का -कं, परिग्राही -हिणी -हि (न), आत्मगणितः -की -कं, अन्तर्गणितः -ता -तं, अन्तर्गतः -ता -तं, व्यापी -पिनी -पि (न), व्यापकः -का -कं; 'inclusive of,' सहितः -ता -तं.

INCLUSIVELY, *adv.* सर्वप्रपञ्च, अशेषतः, अशेषेण, निःशेषेण, निरवशेषे, साकल्येन, साधनं, पर्याप्तं, सहितं.

INCOAGULABLE, *a.* अक्षयानीयः -या -यं, अक्षयेयः -या -यं.

INCOERCIBLE, *a.* अप्रत्यक्षणीयः -या -यं, अनियन्तरीयः -या -यं.

INCOGITABLE, *a.* अचिन्तनीयः -या -यं, अचिन्तनीयः -या -यं, अभावनीयः -या -यं.

INCOGITANCE, INCOGITANCY, *s.* अचिन्ता, चिन्ताशून्यत्वं, अचिन्तनं, अविचारणं, अभावना, भावनाशून्यत्वं, चिन्ताभावः.

INCOGITANT, *a.* निश्चिन्तः -का -कं, चिन्तारहितः -ता -तं, विचारहीनः -ना -नं.

INCOGNITO, *a. or adv.* गुप्तरूपः -पा -पं, प्रच्छन्नरूपः -पा -पं, अलक्षितः -ता -तं, अलक्ष्यरूपः -पा -पं, अलक्ष्यलिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अप्रकाशरूपः -पा -पं, गुप्तरूपेण, प्रच्छन्नरूपेण, अलक्ष्यरूपेण, अप्रकाशरूपेण, अलक्षितं.

INCOGNIZABLE, *a.* अलक्ष्यः -ह्या -ह्यं, अज्ञेयः -या -यं, अविज्ञेयः -या -यं.

INCOHERENCE, INCOHERENCY, *s.* असम्बन्धः, अनन्वयः, असङ्गतिः *f.*, असङ्गतम्, असंस्थितिः *f.*, असम्पर्कः, विरोधः, विरुद्धता, अयोग्यता, अयुक्तिः *f.*, असम्बन्धः, अनिवारः, असामञ्जस्यं, अननुपङ्गः.

INCOHERENT, *a.* असङ्गः -डा -ई, अवङ्गः -डा -ई, अनन्वितः -ता -तं, अनन्वयहीनः -ना -नं, असङ्गतः -ता -तं, असंस्थितः -ता -तं, विरुद्धः -डा -ई, सन्दर्भविरुद्धः -डा -ई, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, असामञ्जसः -सा -सं, असमवेतः -ता -तं, अयदमानः -ना -नं, आकुलः -ला -लं, आकुलः -ला -लं. —(As speech) अव्यक्तः -का -कं, अस्पष्टः -टा -टं, भिन्नः -का -कं, भग्नः -गता -गनं, स्खलितः -ता -तं.

INCOHERENTLY, *adv.* असङ्गं, असङ्गप्रकारेण, असङ्गतं, अयोग्यं, असामञ्जसं, सन्दर्भविरुद्धेन, असमवेतरूपं, आकुलं, आकुलयतः 'talking incoherently,' अव्यक्ताक् *m. f. n.* (च), अस्पष्टवाक्, भिन्नवाक्, विभक्त्यः -त्या -त्यं.

INCOMBUSTIBILITY, *s.* अदास्यता -त्वं, अदहनीयता, अज्वलनीयता.

INCOMBUSTIBLE, *a.* अदहनीयः -या -यं, अदास्यः -सा -सं, अज्वलनीयः -या -यं, दुर्दोषः -सा -सं, दुर्ज्वलनीयः -या -यं, दुःखज्वलनीयः -या -यं.

INCOME, *s.* आयः, आगमः, धनागमः, अर्थगमः, उदयः, धनोदयः, उत्पन्नं, प्राप्तिः *f.*; 'income and expenditure,' आयव्ययी *m. du.*

INCOMMENSURABLE, INCOMMENSURATE, *a.* असमः -मा -मं, असमानः -ना -नं, असमपरिमाणः -शा -शं, अतुल्यपरिमाणः -शा -शं, असदृशः -शी -शं, अननुरूपः -पा -पं.

INCOMMENSURABLENESS, *s.* असमता, असमानता, असदृश्यं, असमपरिमाणत्वं.

INCOMMENSURABLY, *adv.* अननुरूपेण, अननुसारेण, असदृशं, असमं.

To INCOMMODE, *v. a.* पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), उपपीड, अभिपीड, आयुष् (c. 10. -यास्यति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), परिबाध्, प्रबाध्, अधिबाध्, रुध् (c. 7. रुद्धि, रोध्), उपरुध्, अभिरुध्, क्रिष् (c. 9. क्रिष्णाति, क्रेशितुं), व्यप् (c. 10. व्यपयति -यितुं), आकुलीकृ, आकुलीकृ, समाकुलीकृ; 'don't incommode yourself,' अलम् आयासेन.

INCOMMODED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, अभिपीडितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, उपरुद्धः -डा -ई, क्रेशितः -ता -तं, क्रिष्टः -डा -ई, व्यपितः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, समाकुलः -ला -लं.

INCOMMODIOUS, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -का -कं, अनुपयुक्तः -का -कं, अनुपयोगी -गिनी -गि (न), अहितः -ता -तं, अनुपकारी -रिणी -रि (न); 'giving trouble,' क्रेशकरः -री -रं, क्रेशकः -का -कं, कष्टकरः -री -रं, पीडाकरः -री -रं, उपरोधी -धिनी -धि (न).

INCOMMODIOUSLY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, अनुपयुक्तं, यथा कष्टं or क्रेशः or उपरोधः or पीडा जायते तथा.

INCOMMODIOUSNESS, *s.* अयोग्यता, अयुक्तता, सञ्ज्ञात्वं, सकष्टत्वं, उपरोधः.

INCOMMUNICABLE, *a.* अदेयः -या -यं, अप्रतिपादनीयः -या -यं, असंवेदनीयः -या -यं, अनिवेद्यः -द्या -द्यं, अन्यादेयः -या -यं, अनन्वदेयः -या -यं.

INCOMMUNICABLENESS, *s.* अदेयता, अप्रदेयता, अप्रतिपादनीयता, असंवेदनीयता.

INCOMMUNICATIVE, *a.* असंवादशीलः -ला -लं, परिमितकथः -पा -पं, याग्यतः -ता -तं, कथाविरक्तः -का -कं, भाषणविरक्तः -का -कं.

INCOMMUTABLE, *a.* अपरिवर्तनीयः -या -यं, अप्रतिपक्षः -त्या -त्यं, अप्रतिदेयः -या -यं.

INCOMPACT, *a.* अघनः -ना -नं, असंहतः -ता -तं, अदृढः -टा -टं, असान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

INCOMPARABLE, *a.* अतुल्यः -त्या -त्यं, अतुलनीयः -या -यं, अतुलः -ला -लं, अनुपमः -मा -मं, निरूपमः -मा -मं, अनुपमेयः -या -यं, अप्रतिमेयः -या -यं, अप्रतिमः -मा -मं, असाधारणः -शा -शी -शं, असामान्यः -त्या -त्यं, असदृशः -शी -शं, अद्वितीयः -या -यं, अप्रतिरूपः -पा -पं, अतुल्यमः -मा -मं, सर्वश्रेष्ठः -डा -ई, सर्वजित् *m. f. n.* उपादेयः -या -यं.

INCOMPARABLENESS, *s.* अतुल्यता, अनुपमेयता, अनुपमत्वं, अप्रतिमेयता.

INCOMPARABLY, *adv.* अतुल्यं, अनुपमेयं, अप्रतिमेयं, निरूपमं.

INCOMPASSIONATE, *a.* निर्दयः -या -यं, अदयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, निष्करुणः -शा -शं, निष्कृपः -का -कं, निर्दयः -शा -शं, वीरदयः -या -यं.

INCOMPASSIONATELY, *adv.* निर्दयं, दयां विना, निष्करुणं, अकृपया, अकरुणं.

INCOMPATIBILITY, *s.* अयोग्यता, विरुद्धता, विरोधः, विपरीतता, वैपरीत्यं, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः *f.*, असाङ्ग्यं, अयुक्तता, असम्भवः, असम्भाव्यता, अनुपयुक्तता, वैलक्षण्यं.

INCOMPATIBLE, *a.* विरुद्धः -डा -ई, विरोधी -धिनी -धि (न), अयोग्यः -ग्या -ग्यं, असङ्गतः -ता -तं, विमङ्गतः -ता -तं, असम्भाव्यः -व्या -व्यं, असम्भवः -वा -वं, असंस्थितः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, अनुपयुक्तः -का -कं, अयुक्तः -का -कं, विलक्षणः -शा -शं, परस्परविरुद्धः -डा -ई.

INCOMPATIBLY, *adv.* विरोधेन, असङ्गतं, अयोग्यं, असम्भाव्यं, विपरीतं.

INCOMPETENCE, INCOMPETENCY, *s.* अयोग्यता, अक्षमता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थता, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, बलहीनता, अयुक्तता, अनुपयुक्तत्वं, अपर्याप्तिः *f.*, अनुचितत्वं.

INCOMPETENT, *a.* अक्षमः -मा -मं, असमर्थः -या -यं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अशक्तः -का -कं, अनुपयुक्तः -का -कं, अपर्याप्तः -ता -तं, अनुचितः -ता -तं, अपारकः -का -कं, अपारगः -गा -गं, अकृती -तिनी -ति (न); 'incompetent witness,' हीनः, हीनवादी *m. (न).*

INCOMPETENTLY, *adv.* अक्षमवत्, अशक्तवत्, असामर्थ्येन, अनुपयुक्तं, अपर्याप्तं, अयोग्यं, अनुचितं, हीनवत्.

INCOMPLETE, *a.* असमाप्तः -ता -तं, असम्पन्नः -का -कं, असम्पूर्णः -शी -शं, अपूर्णः -शी -शं, अपरिपूर्णः -शी -शं, असिद्धः -डा -ई, अनिष्पन्नः -का -कं, असमयः -या -यं, अपर्याप्तः -ता -तं, अनिशिलः -ला -लं, अकृतः -ता -तं, कृताकृतः -ता -तं, अपर्याप्तः -का -कं, असमस्तः -सा -सं.

अपक्वः -झा -झं, काचशेषः -वा -वं. —(Defective) विकलः -ला -लं, मृनः -ना -नं, हीनः -ना -नं, लुप्तः -ना -नं, क्षिप्तः -ता -तं, विक्ष-
लाङ्गः -झी -झं, अक्षयिकलः -ला -लं, मृनाङ्गः -झी -झं.

INCOMPLETELY, *adv* असम्पूर्णं, असम्पन्नं, असमर्थं, अपर्याप्तं, असम्पूर्णं,
साधशेषं, खण्डितं, अनिसिलेन, विकलं, वैकल्येन.

INCOMPLETENESS, *s* अपूर्णता, असम्पूर्णता, अपरिपूर्णता -त्वं, अपूर्तिः *f*,
असमाप्तिः *f* असमाप्तत्वं, असिद्धिः *f*, असंसिद्धिः, अपक्वता, अपरिपक्वता,
वैकल्यं, मृनता, हीनता मूलोक्तयः.

INCOMPLEX, *a* असङ्कीर्णः शा -शं, अमिश्रितः -ता -तं, असमस्तः -स्ता -स्तं.

INCOMPOSED, *a* अज्ञानः -ना -नं, अस्थिरः -रा -रं, व्याकुलः -ला -लं.

INCOMPOSITE, *a* असमस्तः -स्ता -स्तं, अमिश्रितः -ता -तं, निरवयवः -वा -वं

INCOMPREHENSIBLE, *a* अज्ञयः -या -यं, अग्राह्यः -स्या -स्यं, अग्रहणीयः -या
-यं, अग्रहणीयः -स्या -स्यं, अनन्यगम्यः -स्या -स्यं, बोधगम्यः -स्या -स्यं,
अबोधनीयः -या -यं, अभावनीयः -या -यं, अविभाज्यः -व्या -व्यं, अचिन्त्यः
-व्या -व्यं, अचिन्तनीयः -या -यं, अनुपलब्धः -भ्या -भ्यं, अतर्क्यः -क्या
-क्यं, अप्रतर्क्यः -क्या -क्यं, बोधातीतः -ता -तं, इन्द्रियागोचरः -रा -रं, मनसा
ग्रहीतुं अशक्यः -क्या -क्यं

INCOMPREHENSIBILITY, *s* अज्ञयता, अग्राह्यता, बोधगम्यत्वं, अचिन्तनीयत्वं
INCOMPREHENSIBLY, *adv* अचिन्तनीयं, यथा मनसा ग्रहीतुं न शक्यते.

INCOMPREHENSIBILITY, *s* असंश्लेषणीयता, असंहरणीयता, स्थितिस्थापकहीनता

INCOMPREHENSIBLE, *a* असंश्लेषणीयः -या -यं, असंहरणीयः -या -यं, असङ्का-
चनीयः -या -यं, असम्पीडनीयः -या -यं, स्थितिस्थापकहीनः -ना -नं,
संवर्धितुं अशक्यः -क्या -क्यं.

INCONCEALABLE, *a* अगोपनीयः -या -यं, अगोप्यः -या -यं, अगुह्यः -स्या
-स्यं, अप्रकाशनीयः -या -यं, प्रकाशनीयः -या -यं

INCONCEIVABLE, *a* अचिन्त्यः -व्या -व्यं, अचिन्तनीयः -या -यं, अविचिन्त्यः
-व्या -व्यं, अभावनीयः -या -यं, अविभाज्यः -व्या -व्यं, दुर्दिभाज्यः -व्या
-व्यं, असम्भावनीयः -या -यं, अबोधनीयः -या -यं, अगोप्यः -व्या -व्यं,
बोधगम्यः -स्या -स्यं, अनन्यगम्यः -स्या -स्यं, अधोगम्यः -स्या -स्यं, अनन्त्यः
-व्या -व्यं, अज्ञानविषयः -या -यं, इन्द्रियागोचरः -रा -रं, अतीन्द्रियः -या
-यं, 'of inconceivable beauty,' अचिन्त्यरूपः या -यं

INCONCEIVABILITY, *s* अचिन्त्यता, अविचिन्त्यत्वं, अविभाज्यता, बोधगम्यत्वं

INCONCEIVABLY, *adv* अचिन्तनीयं, अभावनीयं, अचिन्त्यप्रकारेण, अतीन्द्रियं

INCONCLUSIVE, *a* अप्रमाणः -शा -शं, निष्प्रमाणः -शा -शं, अप्रामाणिकः
की -कं, प्रमाणहीनः -ना -नं, अनिश्चयकः -का -कं, अनिर्णीतः -ता
-तं अनिर्णायकः -का -कं, अनिश्चयकारी रिणी रि (न) अनिर्दिष्टः -हा -हं.

INCONCLUSIVELY, *adv* अप्रमाणेन, प्रमाणं विना, अप्रामाण्येन, निष्प्रमाण
अनिश्चितं, अनिर्णीतं, असिद्धाकपूर्व, निश्चयं विना

INCONCIVILITY, *s* अप्रामाण्यं, अप्रमाणं, प्रमाणहीनता, अनिश्चयकत्वं
अनिर्णायकत्वं, अनिर्णयत्वं, अनिर्णीतत्वं, अनिश्चितत्वं, अनिर्दिष्टत्वं, निर्देशन
हीनता

INCONCISE, *a* अपरिष्कृतः -ता -तं, अनुपस्कृतः -ता -तं, असंस्कृतः -ता -तं

INCONFORMABLE, *a* अनुरूपः -पा -पं, असदृशः -शी -शं, अननुगुणः -शा -शं.

INCONFORMITY, *s* अनुरूपता, अनानुरूप्यं, असादृश्यं, अननुसारित्वं

INCONGENIAL, *a* असाभाविकः -की -कं, असाधविरुद्धः -झा -झं, अननुगुणः
-शा -शं

INCONGRUENCE, INCONGRUITY, *s* अयोग्यता, अयुक्तता अयुक्ति *f*, अ-
युक्तिः *f*, असङ्गतत्वं असाङ्गत्यं, अननुरूपता, अनानुरूप्यं असादृश्यं,
असंगतत्वं, असंगतत्वं, विरुद्धता, विरोधनं, अयथार्थता, अयथार्थ्यं,
अनुचितत्वं, अनौचित्यं, अनुपपत्तिः *f*, अनुपयुक्तता, अननुसारिता, असङ्गता.

INCONGRUOUS, *a* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -का -कं, असङ्गतः -ता -तं,
376

विरुद्धः -झा -झं, विरोधी -धिनी -धि (न), असमञ्जसः -सा -सं, अनुपयुक्तः
-का -कं, असदृशः -शी -शं, अयथार्थः -या -यं, अयथार्थिकः -की -कं,
अनुचितः -ता -तं, असम्भवः -वा -वं, अननुसारी -रिणी -रि (न), अनु-
पपत्तः -वा -वं, असङ्गतः -झा -झं.

INCONGRUOUSLY, *adv* अयोग्यं, अयुक्तं, असङ्गतं, विरोधेन, असमञ्जसं,
असदृशं, अनुचितं, अनुपयुक्तं, अयथार्थं, असङ्गं.

INCONJUNCTION, *adv* असंयोगेन, अयोगात्, असङ्गत्वेन, असम्पर्केण, असङ्गं.

INCONJUNCTION, *s* असंयोगः, अयोगः, असङ्गः, असंसर्गः, असम्पर्कः

INCONSCIONABLE, *a* अन्यायः -व्या -व्यं, अयथार्थः -या -यं, अयथार्थिकः
-की -कं.

INCONSEQUENCE, *s* अप्रयुक्तिः *f*, अयुक्तिः *f*, अनन्वयः, अपरिणामः.

INCONSEQUENT, *a* अप्रयुक्तः -का -कं, अप्रयोगी -गिणी -गि (न), अयुक्तिकः
-की -कं.

INCONSIDERABLE, *a* अगुरुः -ङ्गी -ङ्गं, लघुः -पु -पु, अल्पः -त्या -त्यं,
स्वल्पः -त्या -त्यं, अल्पः -त्या -त्यं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, तुच्छः -च्चा -च्चं,
अगण्यः -स्या -स्यं, अल्पः -ङ्गी -ङ्गं, अनहान -हती -हत् (त्), अल्पार्थः
-यो -यं, लघ्वर्थः -या -यं, अमान्यः -व्या -व्यं, नितः -ता -तं.

INCONSIDERABLE, *a* असमीक्ष्यकारी -रिणी -रि (न), अविमृश्यकारी &
निश्चिन्तः -ना -नं, अपरिणामशी -शिनी -शि (न), अविचारी रिणी
रि (न) अविवेकी -किनी -कि (न), अविवेकः -का -कं, नष्टविवेकः
-का -कं, असावधानः -ना -नं, साहसी -सिनी -सि (न), अनालोचितः
ता -तं, अपरोक्षितः -ता -तं, जान्मः -व्या -व्यं, अकार्यविनाशकः -का
-कं, अमनस्वी -स्विनी -स्वि (न), प्रमत्तः -ता -तं

INCONSIDERABLY, *adv* असमीक्ष्य, अविचार्य, अविमृश्य, अविचारेण
विचारं विना, विवेचनं विना, सहसा, चिन्तया विना, अनवेक्षया,
अनालोचितं, अनवधानतः, प्रमत्ततः, जान्मवत्, सम्राट्, निरपेक्षं, निश्चिन्तं

INCONSIDERATENESS, INCONSIDERATION, *s* अविचारः -रवी -रं, असमीक्षा
-क्षयं, अविवेचनं -ना, अविवेकता, अविवेकता, अचिन्ता, अविमर्शः
असावधानता, अपरिणामदर्शनं, अचर्चा, अनन्ययोगः, अविचारकः, अनालोचनं

INCONSISTENCY, INCONSISTENCY, *s* असङ्गतिः *f*, असङ्गमः, असङ्गता,
असाङ्गत्यं, असंस्थितिः *f* विरोधः -धनं, विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीत्यं,
अयथार्थता, असम्भवात्, भेदः, विभेदः, असादृश्यं, विषम्यः, अनन्वयः. —(In-
consistence in argument or narration, self contradiction)
पृष्ठापरविरोधः, पृष्ठापरवैपरीत्यं, वचनविरोधः, विपरीतवचनं, विरो
धोक्तिः *f*, वचनभेदः, विरुद्धः, विगीतिः *f*, विसंवादः, वाधः -धा

INCONSISTENT, *a* असङ्गतः -ता -तं, असंस्थितः -ता -तं, विरुद्धः -झा -झं,
विपरीतः -ता -तं, विरोधी -धिनी -धि (न), परस्परविरुद्धः -झा -झं,
परस्परविरोधी -धिनी -धि (न), परस्परपराहतः -ता -तं, विरुद्धः -ता
-तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, असम्भवः -वा -वं, अनन्विताः -ता -तं, झिडः -हा
-हं, सङ्कुलः -ला -लं, विगीतः -ता -तं, असदृशः -ङ्गी -ङ्गं, पृष्ठापरविरुद्धः
-झा -झं, बाधितः -ता -तं, 'to make an inconsistent assertion,'
विपरीतं वद् (c. l. वदति -दिद्), विसंवद्, विप्रवद्.

INCONSISTENTLY, *adv* असङ्गतं, विरोधेन, विरुद्धं, अयोग्यं, विपरीतं,
वैपरीत्येन, परस्परविरुद्धं, विरुद्धं, असदृशं, अयथा.

INCONSOLABLE, *a* निर्विनाशः -दा -दं, दुर्विनाशः -दा -दं, असान्त्वनीयः -या
-यं, असन्तोषणीयः -या -यं, अप्रसन्ननीयः -या -यं, अनाशासनीयः -या
-यं, अविनाशनीयः -या -यं, अश्रवणः -शा -शं, निःश्रवणः -शा -शं, शोकाकुलः
-ला -लं, अयुक्तचित्तः -ता -तं.

INCONSOLABLE, *s* अयोग्यता, अननुसारः, अनानुरूप्यं, असादृश्यं, विरोधः.

INCONSONANT, *a* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अननुसारी -रिणी -रि (न), असदृशः
-ङ्गी -ङ्गं, अननुकूलः -पा -पं, विरुद्धः -झा -झं, विरोधी -धिनी -धि (न).

INCONSPICUOUS, *a.* अप्रकाशः-शा-शं, अव्यक्तः-क्ता-क्तं, अप्रत्यक्षः-क्षा-क्षं.
INCONSTANCY, *s.* अस्थिरता-त्वं, अस्यैयं, अधीरता, अधैयं, अधृतिः *f.*;
चञ्चलत्वं-ता, चपलता, चाञ्चल्यं, चापल्यं, चलच्चिन्ता, अस्थायित्वं,
लोलता, लील्यं, तारल्यं, सङ्कुमुकत्वं, अनवस्थितिः *f.*, अस्येमा *m.* (न),
अनिव्यता.

INCONSTANT, *a.* अस्थिरः-रा-रं, अस्थायी-यिनी-यि (न), अस्थायरः-रा-
-रं, चञ्चलः-ला-लं, चपलः-ला-लं, अधीरः-रा-रं, चलच्चिन्तः-क्षा-
-क्षं, चपलात्मकः-का-कं, सङ्कुमुकः-का-कं, चञ्चलद्वयः-या-यं,
लोलः-ला-लं, तरलः-ला-लं, प्रकृतितरलः-ला-लं, अनवस्थः-स्या-
-स्यं, अनवस्थितः-ता-तं, अधृतिमान्-मती-मत् (न), अनित्यः-त्या-तं.

INCONSTANTLY, *adv.* अस्थिरं, अस्थिरवत्, चञ्चलं, चञ्चलवत्, चपलं,
चापल्येन, चपलवत्, अधीरं, अधीरवत्, लोलवत्, तरलं.

INCONSUMABLE, *a.* अनाशयः-श्या-श्यं, अविनाशयः-श्या-श्यं, अक्षयः-या-यं.

INCONTAMINATE, *a.* अदुष्टः-ष्टा-ष्टं, अदूषितः-ता-तं, अकलङ्कितः-ता-तं.

INCONTESTABLE, *a.* अविवादनीयः-या-यं, निर्विवादः-दा-दं, अप्रत्याख्येयः-
या-यं, अविचार्यः-ध्या-ध्यं, अविचर्यः-क्या-क्यं, अविचरणीयः-या-यं,
अवाध्यः-ध्या-ध्यं, असन्दिग्धः-ग्धा-ग्यं, निःसन्देहः-हा-हं, निश्चितः-
ता-तं, मुनिश्चितः-ता-तं, नियतः-ता-तं.

INCONTESTABLY, *adv.* निर्विवादं, मुनिश्चितं, असन्दिग्धं, असंशयं, निःसंशयं,
अत्र न संशयः, मुनियतं.

INCONTINENCE, INCONTINENCY, *s.* असंयमः, अयतेन्द्रियत्वं, असंयतेन्द्रियता,
अजितेन्द्रियत्वं, अनवस्था, अनवस्थता, अनवस्थितिः *f.*, अनियतिः *f.*,
अयमः, अदमः, अदानिः *f.*, व्यभिचारः, उपस्थासंयमः, लम्पटता, लाम्पट्यं,
प्रतिषिद्धविषयेषु अतिप्रसङ्गः.

INCONTINENT, *a.* असंयतः-ता-तं, असंयतेन्द्रियः-या-यं, अयतो-तिनी-
-ति (न), अयतेन्द्रियः-या-यं, अजितेन्द्रियः-या-यं, अयतमैयुनः-ना-
-नं, असंयतोपस्थः-स्या-स्यं, अनवस्थितः-ता-तं, अनवस्थः-स्या-स्यं,
व्यभिचारी-रिणी-रि (न), व्यसनी-निनी-नि (न), लम्पटः-टा-टं,
निषिद्धविषयेषु अतिप्रसङ्गः-क्ता-क्तं.

INCONTINENTLY, *adv.* असंयमेन, संयमं विना, लम्पटवत्, अजितेन्द्रियत्वात्.

INCONTROLLABLE, *a.* असंयमनीयः-या-यं, अदमनीयः-या-यं, अनियन्तनीयः-
-या-यं, अवश्यः-श्या-श्यं, अनिवार्यः-ध्या-ध्यं, अशासनीयः-या-यं.

INCONTROVERTIBLE, *a.* अप्रत्याख्येयः-या-यं, अविवादनीयः-या-यं, अवि-
चारणीयः-या-यं, अविवादनीयः-या-यं, निर्विवादः-दा-दं, अविवाद्यः-
-ष्टा-ष्टं, अविचर्यः-क्या-क्यं, अविचरणीयः-या-यं, अवाध्यः-ध्या-ध्यं,
असंयतनीयः-या-यं, अविग्रहः-हा-हं, मुनिश्चितः-ता-तं, असन्दिग्धः-ग्धा-ग्यं.

INCONTROVERTIBLY, *adv.* निर्विवादं, मुनिश्चितं, असंशयं, निःसंशयं, अवि-
तर्कणीयं.

INCONVENIENCE, INCONVENIENCY, *s.* (That which gives trouble
or impedes) क्लेशः, कष्टं, पीडा, बाधा-धकः, व्यथा, कृच्छ्रं, दःखं,
श्लथं, उपरोधः, रोधः, विरोधः, आयामः, कष्टकः-कं, विडम्बनं-ना,
अनिष्टं, असुखं, आयामहेतुः *m.*, क्लेशहेतुः *m.*, पीडाहेतुः *m.*, कष्टकारणं.
—(Unsuitableness) अयोग्यता, अयुक्तिः *f.*, निर्युक्तिः *f.*, अयुक्ता,
अनुपयुक्ता, अनुपयोगिता, अनुपपत्तिः *f.*, अनुचितता.

To INCONVENIENCE, *v. a.* क्लेशं दा or कृ, कष्टं कृ, दःखं कृ, श्लथं कृ,
उपरोधं कृ, बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं),
रुष् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), उपरुष्.

INCONVENIENT, *a.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनुपयुक्तः-क्ता-क्तं, अनुपयोगी-गिनी-
-गि (न), अयुक्तः-क्ता-क्तं, अनुचितः-ता-तं, अनुपपन्नः-क्षा-क्षं, अहितः-
-ता-तं, अनुपकारी-रिणी-रि (न), असमन्वयः-सा-सं.—(Causing
'trouble or uneasiness') क्लेशकरः-री-रं, क्लेशदः-दा-दं, क्लेशकः-

-का-कं, कष्टकरः-री-रं, दुःखदः-दा-दं, पीडाकरः-री-रं, उपरोधी-
-धिनी-धि (न), बाधकः-का-कं, आयामहेतुकः-का-कं, क्लेशहेतुकः-
-का-कं, कष्टकारकः-का-कं.

INCONVENIENTLY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, अनुपयुक्तं, अनुचितं, अनुपपन्नं,
असमन्वयं, असाम्यतं, यथा कष्टं or क्लेशः or उपरोधः or पीडा जायते तथा.

INCONVERSABLE, *a.* असंवादीशीलः-ला-लं, अनालापी-पिनी-पि (न),
असंलापी &c., असंवादी &c., परिमितकथः-था-थं, वाग्यतः-ता-तं.

INCONVERSANT, *a.* अविज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अनभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, असम्पन्नः-क्षा-क्षं.

INCONVERTIBILITY, *s.* अपरिवर्तनीयता, अपरिवर्तनयोग्यता, अविकार्यता.

INCONVERTIBLE, *a.* अपरिवर्तनीयः-या-यं, अपरिवर्तनयोग्यः-ग्या-ग्यं.

INCORPORAL, *a.* See INCORPOREAL.

To INCORPORATE, *v. a.* एकशरीरीकृ, एकीकृ, एकत्र कृ, सम्मिश्र् (c. 10.
-मिश्रयति-यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), संधिप् (c. 10. -क्षेपयति-
यितुं), संमृज् (c. 6. -मृजति-सृष्टुं).

To INCORPORATE, *v. n.* एकशरीरीभू, एकीभू, एकत्र भू, सम्मिश्रीभू,
संयुज् in pass. (-युज्यते).

INCORPORATE, *a.* शारीरिकः-की-कं, शरीरी-रिणी-रि (न).

INCORPORATION, *p. p.* संयुक्तः-क्ता-क्तं, संधिष्टः-ष्टा-ष्टं, एकीकृतः-ता-तं,
सहितः-ता-तं, कृतसंसर्गः-र्गा-गं, संसृष्टः-ष्टा-ष्टं, संहतः-ता-तं, सङ्का-
तवान्-वती-यत् (न), एकत्रीभूतः-ता-तं.

INCORPORATION, *s.* संयोगः, संयोजनं, संसर्गः, सम्मिश्रणं, संश्लेषः.

INCORPOREAL, *a.* अशरीरी-रिणी-रि (न), अशरीरवान्-वती-वत् (न),
अदेहवान्-वती-वत् (न), विदेहः-हा-हं, अमृजिमान्-मती-मत् (न),
अनङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निरवयवः-वा-वं, अशारीरिकः-की-कं, देहशून्यः-
न्या-न्यं, निराकारः-रा-रं, अदृष्टिकः-की-कं.

INCORPOREALLY, *adv.* अशरीरेण, निराकारेण, निरवयवे, विदेहं.

INCORPORILITY, *s.* अशरीरित्वं, अशरीरवत्त्वं, देहशून्यता, निरवयवता.

INCORRUPT, *a.* अशुद्धः-ष्टा-ष्टं, अशुद्धितः-ता-तं, अयथायथः-था-थं,
असम्यक्-मीची-म्यक् (क), असमन्वयितः-ता-तं, असमन्वयः-सा-सं,
अव्ययाधिकः-की-कं, अतथ्यः-ध्या-ध्यं, अनन्तः-सा-सं, वितथः-था-
-थं, अनृत्, ना तं असङ्गतः-ता-तं, अप्रकृतः-ता-तं, दोषी-पिणी-
-पि (न), सदोषः-पा-पं, दोषवान्-वती-वत् (न), अशुचिः-चि-चिं,
असत्यः-त्या-तं. (In conduct) दुष्टः-ष्टा-ष्टं, असाधुवृत्तः-ष्टा-ष्टं,
दुराचारः-रा-रं, अधार्मिकः-की-कं, अशुचिकर्मा-र्मा-र्मं (न).

INCORRECTLY, *adv.* अशुद्धं, अयथायथं, अयथायत्, वृथा, असम्यक्, अन्यथा,
अनन्तसा, असमन्वयं, अशुचि, वितथं, अतथ्यं, अनृतं, असत्यं, असमीचीनं,
असङ्गतं, असाधु, सदोषं.

INCORRECTNESS, *s.* अशुद्धिः *f.*, अशुद्धता, अविशुद्धिः *f.*, अशोधनं, अयथा-
यथा, अयथायथं, असम्यक्त्वं, असमीचीनता, असामन्वयं, अतथ्यता,
असत्यता, वितथत्वं, अनृतं, अनृतत्वं, अशुचिता, अन्यथात्वं, अयाथायथं,
सदोषता, दोषवत्त्वं, असाधुता.

INCORRIGIBLE, *a.* असाध्यः-ध्या-ध्यं, अशोधनीयः-या-यं, अशोध्यः-ध्या-
-ध्यं, असाधनीयः-या-यं, समाधातुम् अशक्यः-क्या-क्यं, साधयितुम्
अशक्यः-क्या-क्यं, अशासनीयः-या-यं, अप्रतिसमाधेयः-या-यं, अतिदुष्टः-
-ष्टा-ष्टं, शिक्षातीतः-ता-तं.

INCORRIGIBLENESS, INCORRIGIBILITY, *s.* असाध्यता, असाधनीयता, अशो-
धनीयता.

INCORRIGIBLY, *adv.* असाधनीयं, यथा समाधातुं न शक्यते तथा.

INCORRODIBLE, *a.* अगलनीयः-या-यं, अक्षयणीयः-या-यं, अनाशयः-श्या-श्यं.

INCORRUPT, INCORRUPTED, *a.* अदुष्टः-ष्टा-ष्टं, अदूषितः-ता-तं, अविदूषितः-
-ता-तं, अविकारितः-ता-तं, शुचिः-चि-चिं, शुद्धः-ष्टा-ष्टं, पवित्रः-

-वा -वं, अभयः -दा ३.

INCORRUPTIBILITY, *s.* अक्षयता -त्वं, अनश्वरता -त्वं, अनाश्रयता, अदूष्यता, अजर्ज्यता -त्वं, अभेद्यता, सहाय्यता.

INCORRUPTIBLE, *a.* अक्षयः -या -यं, अक्षयणीयः -या -यं, अनश्वरः -रा -रं, अनाश्रयः -श्या -उयं, अदूष्यः -प्या -यं, अदूषणीयः -या -यं, अजर्ज्यः -ज्यी -ज्यै, अविकार्यः -व्या -यं. (By bribe) अभेद्यः -द्या -द्यं, सहाय्यः -ज्या -ज्यै.

INCORRUPTION, *s.* अदूषणं, अदुष्टता, अक्षयः, अनश्वरता, अविकारः, अनाशः.

INCORRUPTNESS, *s.* अदुष्टता, अक्षयता, अभेद्यता, अविकार्यता. — (Integrity) अभेद्यता, सहाय्यता, गुचिता, सारन्यं, सचरित्रता.

To INCRASSATE, *v. a.* घनीकृ, स्थलीकृ, सान्द्रीकृ, समृद्धीकृ, पीवरीकृ.

To INCRASSATE, *v. n.* घनीभू, स्थलीभू, सान्द्रीभू, पीवरीभू.

INCRASSATION, *s.* घनीकरणं, स्थलीकरणं, सान्द्रीकरणं, पीवरीकरणं, स्थूलता.

To INCREASE, *v. n.* वृध् (c. 1. वर्धते -यितुं), विवृध्, संवृध्, प्रवृध्, अभिवृध्, परिवृध्, संविवृध्, वृद्धिम् इ (c. 2. एति -तुं) or या (c. 2. याति -तुं) or प्राय (c. 3. आप्नोति -आप्तुं), रय् (c. 1. रयते -यितुं), समेध्, क्षुध् (c. 4. क्षुध्यति, c. 5. क्षुप्नोति, क्षयितुं), समृध्, उपचि in pass. (-चीयते), प्रचि, परिचि, यै (c. 1. प्यायते, प्यातुं), ज्ञायै, स्थाय् (c. 1. स्थायते -यितुं), आम्नाय्, स्मोतीभू, प्रचुरीभू, अधिकीभू, अधिकतरीभू, बहुतरीभू, उपचयं or अभ्युदयम् इ. — (Extend) विस्तृ in pass. (-स्तोयते), वितन् in pass. (-तन्यते), प्रमृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), प्रमृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं), विजृम्भ् (c. 1. -जृम्भते -म्भितुं), विस्तारम् इ. (Grow) रुह् (c. 1. रोहति, रोतुं), प्ररुहः 'increase in knowledge', विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ.

To INCREASE, *v. a.* वृध् (c. 10. वर्धयति -यितुं), परिवृध्, संवृध्, विवृध्, वृद्धिं नी (c. 1. नयति, नेतुं), रय् (c. 10. रययति -यितुं), समेध्, वृह् (c. 10. वृहयति -यितुं), परिवृह्, उपवृह्, समुपवृह्, ज्ञायै (c. 10. ज्ञाययति -यितुं), समायै, स्थाय् (c. 10. स्थाययति -यितुं), आम्नाय्, स्मोतीकृ, बह् (nom. बंहयति -यितुं), संहह्, प्रचुरीकृ, प्रचुरतरं -रां -रं कृ, अधिकीकृ, अधिकतरं -रां -रं कृ, बहुतरीकृ, अधिकतरीकृ. — (Extend) विस्तृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), तन्, विततीकृ, प्रमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), विमृ.

INCREASE, *s.* वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, वर्धनं, विवर्धनं, संवर्धनं, क्षुद्धिः *f.*, समृद्धिः *f.*, स्मृतिः *f.*, स्मोतिः *f.*, उपचयः, अभ्युदयः, वृहणं, परिवृहणं, उद्धृहणं, उत्सकः, समुत्पानं, उत्ततिः *f.*, मनुष्यतिः *f.*, आप्यायनं, विस्तारः, प्ररुहः *f.*, आधिक्यं, अधिकता, प्रपञ्चः, बाहुल्यं.

INCREASED, *p. p.* वृद्धः -द्धा -द्धं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, विवृद्धः -द्धा -द्धं, वर्धितः -ता -तं, विवर्धितः -ता -तं, संवर्धितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, रधितः -ता -तं, समेधितः -ता -तं, क्षुद्धः -द्धा -द्धं, समृद्धः -द्धा -द्धं, स्मोतः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं, आप्यायितः -ता -तं, प्ररुहः -द्धा -द्धं, वृहितः -ता -तं, परिवृहितः -ता -तं, परिवृहितः -ता -तं, उपवृहितः -ता -तं, प्रथितः -ता -तं, प्रचुरीकृतः -ता -तं, विततः -ता -तं, विस्तीर्णः -र्णा -र्णै, विस्तृतः -ता -तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, प्रसारितः -ता -तं, विजृम्भितः -ता -तं.

INCREASING, *part.* वर्धमानः -ना -नं, वर्धी -धिनी -धि (न्), वर्धनः -ना -नं, वर्धिणः -णुः -णु, रधमानः -ना -नं, समेधमानः -ना -नं, उपचोयमानः -ना -नं, प्रचीयमानः -ना -नं, विजृम्भमाणः -णा -णं, विस्तीर्णमाणः -णा -णं, 'increasing in bulk,' वर्धमानशरीरः -रा -रं, प्रचीयमानावयवः -वा -वं.

INCREASINGLY, *adv.* अधिकाधिकं, उत्तरोत्तरं, वर्धमानप्रकारेण.

INCRIMATE, INCREATED, *a.* असृष्टः -ष्टा -ष्टं, अभूतः -ता -तं, अजनितः -ता -तं.

INCREDIBILITY, *s.* अश्रद्धेयता, अविश्वास्यता, अविश्वासनीयत्वं, अप्रत्येत्यता, अविश्वासपात्रता, अप्रामाणिकत्वं, प्रत्ययातीतत्वं, विश्वासातिगत्वं, विश्वा-

सातीतता, अतिप्रत्ययता.

INCREDIBLE, *a.* अश्रद्धेयः -या -यं, अविश्वास्यः -स्या -स्यं, अविश्वासनीयः -या -यं, अप्रत्येत्यः -व्या -व्यं, अप्रामाणिकः -की -कै, विश्वासातिगः -गा -गै, विश्वासपथातिगः -गा -गै, प्रत्ययातीतः -ता -तं, अतीतप्रत्ययः -या -यं, अतिप्रत्ययः -या -यं, अतिविश्वासः -सा -सं, विश्वासायोग्यः -ग्या -ग्यं, अतिकथः -था -थं.

INCREDIBLY, *adv.* अतिप्रत्ययं, अतिविश्वासं, अश्रद्धेयं, अविश्वासनीयं.

INCREDULITY, *s.* अश्रद्धा, अप्रत्ययः, अविश्वासः, अप्रतीतिः *f.*, अभक्तिः *f.*, अश्रद्धालुता, अप्रत्ययशीलता, अविश्वासशीलता, प्रत्ययाभावः.

INCREDULOUS, *a.* अप्रत्ययी -यिनी -यि (न्), अप्रत्ययशीलः -ला -लं, अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अविश्वासशीलः -ला -लं, अविश्मभशीलः -ला -लं, अश्रद्धालुः -लुः -लु, अश्रद्धानः -ना -नं, अश्रद्धावान् -वती -वत् (त), श्रद्धाशीलः -ला -लं.

INCREDULOUSLY, *adv.* अप्रत्ययेन -यात्, अविश्वासेन, विश्वासं विना, साशङ्कं.

INCREMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, उपचयः, अभ्युदयः, उत्ततिः *f.*, आधिक्यं.

To INCREMENT, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रतिनिन्द, धिक्.

INSCRIPTION, *s.* निन्दा, परीवादः, परिभाषणं, उपालम्भः, उपक्रोशः, धिक्कारः.

To INCRIMINATE, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योकुं), दोषम् आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), दोषारोपणं कृ.

To INCRUST, *v. a.* वास्यत्वचा or त्वग्रूपपटलेन or घनपटलेन आसृज् (c. 10. -स्रादयति -यितुं) or आवेष्ट (c. 10. -वेष्टयति -यितुं), वास्यभागे or वहिभागे or उपरिभागे घनीकृ or श्यानीकृ or संहतीकृ.

INCRUSTATION, *s.* त्वक *f.* (च्), त्वग्रूपपटलं, वास्यपटलं, वास्यकोशः, वहि-रावेष्टनं, वहिभागे घनता, वस्त्रं, शस्त्रं.

INCRUSTED, *p. p.* सपटलः -ला -लं, त्वगुपेतः -ता -तं, वहिभागे घनीभूतः -ता -तं.

To INCUBATE, *v. n.* कुलायनिलायं कृ, नीडनिलायं कृ, अश्वप्रसवानन्तरम् आपक्षिणायकोत्पन्ने नीडे निली (c. 4. -लीयते -लितुं) or अश्वोपरि उपविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

INCUBATION, *s.* कुलायनिलायः -यिता, नीडनिलायः, अश्वोपरि or डिश्वोपरि उपविशः -शनं.

INCUBUS, *s.* (Nightmare) कुस्वप्नः, दःस्वप्नः, अनीर्णप्रयुक्तस्वप्नः, स्वप्नज-न्यतो हृदयदेशोपरिस्थो महाभारः.

To INCULCATE, *v. a.* निर्वन्धेन or मुहुर्मुहुर् उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं) or हृदये निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or विनिविश or चिन्तनिरं -ष्टां -ष्टं कृ.

INCULCATED, *p. p.* निर्वन्धेन or मुहुर्मुहुर् उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, मुहुरुपदेशेन मनोनिवेशितः -ता -तं or चिन्तनियोजितः -ता -तं or चिन्तनिरितः -ता -तं.

INCULCATION, *s.* निर्वन्धेन उपदेशः, मुहुरुपदेशः, मुहुरुपदेशेन चिन्तनियोजनं or मनोनिवेशनं.

INCULPABLE, *a.* निर्दोषः -पा -पं, निरपराधः -धा -धं, अनिन्द्यः न्या -न्यं.

To INCULPATE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), दोषम् आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), दोषीकृ.

INCULTURE, *s.* अपरिष्कारः, असंस्कारः, अपरिष्कृतिः *f.*, अकर्षणं, अकृपिः *f.*

INCUMBENT, *a.* (Lying on, resting on) अवलक्षी -क्षिनी -क्षि (न्), अवलक्षितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं, उपाश्रितः -ता -तं, उपस्थः -स्या -स्यं, उपस्थायी -यिनी -यि (न्), उपरिस्थः -स्या -स्यं. — (Obligatory, indispensable) अवश्यकर्तव्यः -व्या -व्यं, अवश्यकः -का -कै, आवश्यकः -की -कै, अवश्यकरणीयः -या -यं, sometimes expressed by the fut. pass. part. alone; as, 'it is incumbent upon you to go,' त्वया गन्तव्यं, or by the use of the verb अह् (c. 1. अर्हति); as, 'it is incumbent upon you to marry the damsel,' त्वं

अपरिमितः-ता-तं, उपलक्षणः-णा-णं; 'indefinite tense,' अनन्तनभूतः.
 INDEFINITELY, *adv.* अपरिमितं, समितं, अनित्यं, अनिर्दिष्टं, अनिश्चितं.
 INDELIBLE, *a.* अनाशयः-श्या-शं, अविनाशयः-श्या-शं, अलोप्यः-या-यं, अलोपनीयः-या-यं, अनाष्टयः-या-यं, अनपमृज्यः-ज्या-जं, अक्षरः-रा-रं, अक्षयः-या-यं.
 INDELIBLY, *adv.* अलोपनीयं, अनाशयं, यथा अपमर्तुं न शक्यते तथा.
 INDELICACY, *s.* अविनयः, अविनीतता-त्वं, असम्भ्रता, अशिष्टता, असम्यक्ता, मर्यादातिक्रमः, मर्यादाविरोधः, अशुद्धता, कुशीलता, दुःशीलता, सदाचारविरोधः, असम्भ्रतं-ता.
 INDELICATE, *a.* अविनीतः-ता-तं, विनयविरुद्धः-द्वा-दं, मर्यादाविरुद्धः-द्वा-दं, समभ्यः-भ्या-भ्यं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, अयुक्तः-क्ता-क्तं, अनुपयुक्तः-क्ता-क्तं, असम्भ्रतः-ता-तं, अनुचितः-ता-तं, असमञ्जसः-सा-सं, अयथार्थः-था-थं—(Offensive to good manners) सदाचारविरुद्धः-द्वा-दं, शिष्टाचारविरुद्धः-द्वा-दं—(In language) अवाच्यः-च्या-च्यं.
 INDELICATELY, *adv.* अविनीतं, विनयविरुद्धं, मर्यादाविरोधेन, असम्भवत्, अविनीतवत्, अशिष्टवत्, अयुक्तं, सदाचारविरुद्धं, दुःशीलवत्, असम्भ्रतं.
 INDEMNIFIED, *p. p.* परितोषितः-ता-तं, प्रत्युपकृतः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं.
 To INDEMNIFY, *v. a.* (Secure against loss) अग्निचौरादिभ्यो रक्ष् (c. 1. रक्षति-क्षितुं), योगक्षेमं कृ, क्षेमप्रतिविधानं कृ—(Make good loss, compensate) क्षतिं पृ (c. 10. पूरयति-यितुं) or सम्पृ, क्षतिपूरणं कृ, परितुष् (c. 10. तोषयति-यितुं), पारितोषिकं दा, क्षतिपारितोषिकं कृ, क्षतिनिष्कृतिं दा, क्षतिं निष्कृ or अपाकृ or प्रतिपू or शुभ् (c. 10. शोधयति-यितुं) or परिशुभ्, अपकारमपेक्ष्य प्रत्युपकृ.
 INDEMNITY, *s.* योगक्षेमः, अग्निचौरादिभ्यो रक्षारूपं क्षेमप्रतिविधानं, विधायकत्वं—(Compensation) क्षतिपूरणं, क्षतिसम्पूरणं, हानिपूरणं, क्षतिमपेक्ष्य परितोषः, क्षतिपारितोषिकं, क्षतिनिष्कृतिः *f.*, दण्डनिष्कृतिः *f.*, दण्डनिस्तारः, प्रत्युपकारः, प्रत्युपकृतं, क्षतिशोधनं, अपकारशुद्धिः *f.*, उपहारः, 'paper of indemnity,' हानिपूरणपत्रं, दण्डाभयपत्रं, अदण्डपत्रं, अभयपत्रं.
 INDEMONSTRABLE, *a.* असाध्यः-ध्या-ध्यं, अनुपपादनीयः-या-यं, असूच्यः-च्या-च्यं.
 To INDENT, *v. a.* क्रकचरूपेण or दन्तपंक्तिरूपेण भङ्गुरं-रां-रं कृ, दन्तुरं-रां-रं कृ, सदनं नां-नं कृ, मदनीकृ, भङ्गं कृ, भङ्गुरीकृ, सभङ्गं-ङ्गां-ङ्गं कृ, छेदं कृ, अयच्छेदं कृ, क्रकचदन्तरूपेण छिद (c. 1. छिनत्ति, छेत्तुं) or बिच्छिद्, ऊर्मिरूपं-पां-पं कृ, अङ्ग (c. 10. अङ्गयति-यितुं).
 INDENTATION, *s.* भङ्गः, छेदः, अयच्छेदः, विच्छेदः, दन्तः, क्रकचदन्तरूपो भङ्गः, भङ्गकरणं, भङ्गुरीकरणं, अङ्गः, अङ्गनं.
 INDENTED, *p. p.* or *a.* भङ्गुरः-रा-रं, सभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, दन्तुरः-रा-रं, दन्ती-निनी-नि (न), अनुक्रकचः-चा-चं, क्रकचदन्तरूपेण विच्छिन्नः-चा-चं, ऊर्मिमान्-मती-मत् (त्), अङ्कितः-ता-तं, क्रकचाकारः-रा-रं.
 INDENTURE, *s.* नियमपत्रं, लेखपत्रं, लेख्यपत्रं, पत्रं, लेख्यं, प्रतिज्ञापत्रं.
 INDEPENDENCE, *s.* अनधीनता, अनायत्तता, स्वाधीनता, स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, स्वच्छन्दता, स्वाच्छन्दं, स्वैरता, स्वैरता, आत्माधीनता, आत्मायत्तता, आत्मतन्त्रता, आत्माश्रयः, आत्माश्रितत्वं, आत्मसंश्रयः, अनायत्तवृत्तिता, स्वैरवृत्तत्वं, स्वच्छन्दवृत्तिता, यदृच्छा, अपराधीनता, अपरायत्तता, अपरवृत्तत्वं, विषयत्वं, अवयवत्वं, अपारतन्त्र्यं, अनवलम्बत्वं, व्युत्थानं.
 INDEPENDENT, *a.* अनधीनः-ता-तं, अनायत्तः-त्ता-तं, स्वाधीनः-ना-नं, स्वतन्त्रः-न्ता-नं, स्वच्छन्दः-न्दा-न्दं, आत्माधीनः-ना-नं, आत्मायत्तः-त्ता-तं, आत्मतन्त्रः-न्ता-नं, आत्माश्रितः-ता-तं, आत्मसंश्रितः-ता-तं, अनुपाश्रितः-ता-तं, अनाश्रितः-ता-तं, अनपाश्रयः-या-यं, स्वैरी-रिणी-रि (न), स्वैरवृत्तिः-रि-रि, स्वैरः-री-रं, स्वैरचारी

-रिणी-रि (न), स्वच्छन्दवृत्तिः-रि-रि, अनायत्तवृत्तिः-रि-रि, अयत्तः-शा-शं, विषयः-शा-शं, अपरवृत्तः-शा-शं, अपराधीनः-ना-नं, अपरायत्तः-त्ता-तं, अपरतन्त्रः-न्ता-नं, अनवलम्बः-च्चा-चं-ची-सिनी-सि (न), यादृच्छिकः-की-कं, स्वच्छाचारी-रिणी-रि (न), यथेष्टचारी &c., अनपेक्षः-च्चा-चं, निरपेक्षः-च्चा-चं, अभुनियः-या-यं; 'independent of any written title,' आगमनिरपेक्षः-च्चा-चं; 'independent woman,' स्वैरिणी, स्वैरी.
 INDEPENDENTLY, *adv.* अनधीनं, अनुपाश्रितं, अनाश्रितं, स्वाधीनवत्, स्वतन्त्रवत्, स्वातन्त्र्येण, स्वैरवत्, स्वच्छन्दवत्, विषयं, यदृच्छया, स्वच्छया, यथेष्टं, यथाकामं; 'independently of any written title,' आगमनिरपेक्षं.
 INDESCRIBABLE, *a.* अवर्णनीयः-या-यं, अनिर्देश्यः-श्या-शं, अव्याख्येयः-या-यं, अनिवर्चनीयः-या-यं, वर्णयितुम् अशक्यः-क्या-क्यं; 'this is indescribable,' तद् वर्णयितुं न शक्यते.
 INDESIRABLE, *a.* अस्पृहणीयः-या-यं, अस्पृह्यः-द्या-द्यं, अप्राप्तनीयः-या-यं.
 INDESTRUCTIBILITY, *s.* अनाशयता, अविनश्यत्वं, अक्षयता, अजरत्वं.
 INDESTRUCTIBLE, *a.* अनाशयः-श्या-शं, अविनाशयः-श्या-शं, अविनश्यः-रा-रं, अनश्वरः-रा-रं, अविनाशी-शिनी-शि (न), अनाशनीयः-या-यं, अक्षयः-या-यं, अक्षयी-यिणी-यि (न), अक्षय्यः-च्या-च्यं, अध्वंसनीयः-या-यं, अविध्वंसनीयः-या-यं, अजरः-रा-रं.
 INDETERMINATE, *a.* अनियतः-ता-तं, अनिश्चितः-ता-तं, अनिर्णीतः-ता-तं, अनिर्धारितः-ता-तं, अनिर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, अव्ययमित्यतः-ता-तं, अलक्षितः-ता-तं, अलक्षणः-णा-णं, अपरिमितः-ता-तं, वैकल्पिकः-की-कं, सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, अविधिहितः-ता-तं.
 INDETERMINATELY, *adv.* अनियतं, अनिश्चितं, अनिश्चयपूर्वं, अनिर्णयपूर्वं.
 INDETERMINATION, *s.* अनिश्चयः, अनिर्णयः, अनिर्धारणं, अनिश्चयः *f.*, अनवधारणं.
 INDEX, *s.* (That which points out, as the forefinger) देशी *m.* (न), प्रदेशिनी, प्रदेशनी, देशकः, प्रदर्शकः, दर्शयिता *m.* (न), दर्शकः, प्रकाशकः—(Table of contents) सूचीपत्रं, सूचिः *f.*, ची, अनुक्रमिका, पत्रपञ्जी, निर्वचनं, निर्घण्टः; 'index of names,' नामावलिः *f.*; 'index of a letter, in algebra,' यातमापकः.
 INDIA, *s.* (The country) भारतवर्षं, भरतवर्षं, भारतं, भारतदेशः, जसुः, जसु *m.*, जसुद्वीपः.
 INDIAN, *a.* भारतवर्षीयः-या-यं, भारतदेशीयः-या-यं, भारतदेशजः-जा-जं, भारतवर्षसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न).
 INDIAN-RUBBER, *s.* अतिस्थितिस्थायकविशिष्टो भारतदेशीयवृक्षनिर्घासः.
 To INDICATE, *v. a.* सूच्य (c. 10. सूचयति-यितुं), संसूच्य, प्रदिश (c. 6. दिशति-दिष्टुं), निर्दिश, विनिर्दिश, उद्दिश, सन्दिश, अपदिश, आदिश, दृश (c. 10. दर्शयति-यितुं), अभिदृश, निदृश, प्रतिदृश, लक्ष्यकृ, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ, आविष्कृ, बुध् (c. 10. बोधयति-यितुं), उद्बुध्, निरूप (c. 10. रूपयति-यितुं), प्रकाश (c. 10. काशयति-यितुं), आविद् (c. 10. वेदयति-यितुं), निविद्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं).
 INDICATED, *p. p.* सूचितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, दर्शितः-ता-तं, वेदितः-ता-तं, आवेदितः-ता-तं, लक्षितः-ता-तं.
 INDICATION, *s.* लक्षणं, चिह्नं, लिङ्गं, सूचना, पूर्वलक्षणं, पूर्वलिङ्गं, पूर्वचिह्नं, पूर्वरूपं, रूपकं, व्यञ्जनं, प्रज्ञानं, अभिज्ञानं, संज्ञा, आकृतं, आकारः, इङ्गः, इङ्गितं, सङ्केतः, अवगतिः *f.*, अनुभवः, प्रमाणं.
 INDICATIVE, *a.* सूचकः-का-कं, अनुसूचकः-का-कं, दर्शकः-का-कं, लाक्षणिकः-की-कं, लाक्षण्यः-च्या-च्यं, बोधकः-का-कं, उद्बोधकः-का-कं, वाचकः-का-कं, अभिव्यञ्जकः-का-कं, उद्देशकः-का-कं,

निर्देशकः -का -कं, देशकः -का -कं, देशी -शिनी -शि (न), गमकः -का -कं, शापकः -का -कं, निवेदकः -का -कं; 'indicative mode.' कर्तृवाच्यं, स्थायीः.

To INDICT, *v. a.* अभियोगपत्रेण or अपवादपत्रेण अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते) or अभिशंस (c. 1. -शंसति -सितुं) or अपवद (c. 1. -वदति -दितुं).

INDICTABLE, *a.* अभियोग्यः -व्या -व्यं, अभियोज्यः -ज्या -ज्यं, अभियोजनीयः -या -यं.

INDICTED, *p. p.* अपवादपत्रद्वारा अभियुक्तः -क्ता -क्तं or अभिशस्तः -स्ता -स्तं, लेख्याभियुक्तः -क्ता -क्तं.

INDICTER, *s.* अभियोक्ता *m.* (नृ), अभियोगपत्रलेखकः.

INDICTMENT, *s.* अभियोगपत्रं, अपवादपत्रं, अभियोगलेख्यं, लेख्यं, अभियोगः, अभिशंसनं.

INDIFFERENCE, *s.* (Unconcernedness) उदासीनता, औदासीन्यं, निरुत्सुकता, अनुत्सुकता, अनीत्सुक्यं, विरक्तिः *f.*, विरक्ता, वैराग्यं, वैरक्त्यं, अनभिलापः, अनीहा, निरीहता -त्वं, अनपेक्षा, अनपेक्ष्यता, अनादरः, निरादरः, निःस्पृहता, अस्पृहा, निःचेहता, नैःचेह्यं, जडता, जाड्यं, निःसङ्गत्वं, असङ्गता, सङ्गहीनता, चेहहीनता, विनृणा, समनोयोगः, प्रमादः, निर्धृतिः, (Impartiality) अपक्षपातः -तिता, विपक्षपातत्वं, अपक्षता, चेहरहित्यं, असङ्गः—(State in which there is no difference) अविशेषत्वं, निर्विशेषत्वं, अभिन्नता -त्वं—(Neutrality) मध्यस्थता.

INDIFFERENT, *a.* (Unconcerned) उदासीनः -ना -नं, उदासी -मिनी -मि (न), निरुत्सुकः -का -कं, अनुत्सुकः -का -कं, विरक्तः -क्ता -क्तं, निरीहः -हा -हं, अनपेक्षः -द्या -द्यं, निरपेक्षः -द्या -द्यं, अनभिलापः -पा -पं, निरादरः -रा -रं, निःस्पृहः -हा -हं, विगतस्पृहः -हा -हं, निःचेहः -हा -हं, चेहहीनः -ना -नं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गशून्यः -न्या -न्यं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अनिच्छुकः -का -कं, विकीर्तकः -का -कं, अव्ययः -या -यं, जडः -डा -डं, समवृद्धिः -द्धिः -द्धि, समभायः -वा -वं, समनोयोगी -गिनी गि (न), निर्धृतः -ता -तं—(Impartial) विपक्षपातः -ता -तं, अपक्षपाती -तिनी -ति (न), समदर्शी -शिनी शि (न), समदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं—(Having no difference, not different) निर्विशेषः -पा -पं, अविशेषः -पा -पं, अविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिन्नः -न्ना -न्नं—(Neutral) मध्यस्थः -स्या -स्यं, मध्यवर्ती -र्विनी -र्वि (न), तटस्थः -स्या -स्यं, समपक्षः -द्या -द्यं—(Of a middling quality, bad) विगुणः -णा -णं, निर्गुणः -णा -णं, मध्यमः -मा -मं, सामान्यः -न्या -न्यं; 'an indifferent person,' उदासः, उदासिता *m.* (नृ), उदासी *m.* (नृ), वहरङ्गः.

INDIFFERENTLY, *adv.* निर्विशेषं -पेण, अविशेषेण, अविशिष्टं, निरपेक्षं, अनपेक्षया—(Badly) विगुणं, निर्गुणं, यावन्नायत्.

INDIGENCE, INDIGENCY, *s.* दरिद्रता, दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, निर्धनता -त्वं, अधनता, निष्किञ्चनत्वं, कर्षण्यं, दीनता, दैन्यं, दुर्गतिः *f.*, निःस्वता.

INDIGENOUS, *a.* स्वदेशीयः -या -यं, स्वदेशजः -जा -जं, स्वदेशजातः -ता -तं, देशजः -जा -जं, देशिकः -की -कं, स्वदेशोद्भवः -वा -वं.

INDIGENT, *a.* दरिद्रः -द्रा -द्रं, निर्धनः -ना -नं, अधनः -ना -नं, अल्पधनः -ना -नं, निष्किञ्चनः -ना -नं, निष्काञ्चनः -ना -नं, दीनः -ना -नं, कृपणः -णा -णं, दुर्गतः -ता -तं, विस्वहीनः -ना -नं, अर्थहीनः -ना -नं, निःस्वः -स्वा -स्वं, दरिद्रायकः -का -कं.

INDIGENTLY, *adv.* दरिद्रवत्, निर्धनवत्, दारिद्र्येण, कृपणं, दीनं, अदैन्यं.

INDIGESTED, *a.* अजीर्णः -र्णा -र्णं, अपक्वः -क्का -क्कं, अपरिपक्वः -क्का -क्कं, अजातपाकः -का -कं, अक्षयितः -ता -तं, अदग्धः -ग्धा -ग्धं, असिद्धः -द्धा -द्धं, अरुचितः -ता -तं—(Not regularly arranged) अव्यवस्थितः -ता -तं.

INDIGESTIBLE, *a.* अपाच्यः -व्या -व्यं, दुष्याच्यः -व्या -व्यं, दुष्यच्यः -वा -वं, अपाच्यः -व्या -व्यं, अपक्वच्यः -व्या -व्यं, अपचनीयः -या -यं, दुर्जरः -रा -रं, अज्येयः -व्या -व्यं, अक्षयनीयः -या -यं, अपाकयोग्यः -ग्या -ग्यं.

INDIGESTION, *s.* अजीर्णः *f.*, अजीर्णं, अजीर्णता, अजरणं, अपक्तिः *f.*, अपाकः, अपरिपाकः, पाककृच्छ्रं, मन्दाग्निः *m.*, तीक्ष्णाग्निः *m.*, अप्रदीग्नाग्निः *m.*, अग्नितीक्ष्णता, अवक्षायः, अक्षायः, अपक्वता, अपरिपक्वता, कुपितं, अरुचिः *f.*, अरोचकः, अक्षविकारः, अजीर्णविकारः, आमयावित्तं, परिणामशूलः.

INDIGNANT, *a.* समनुः -न्युः -न्यु, अतिक्रुद्धः -द्धा -द्धं, अतिक्रोधी -धिनी -धि (न), अतिक्रोपी -पिनी -पि (न), कुपितः -ता -तं, कोपाकुलः -ला -लं, क्रुतमनुः -न्युः -न्यु, क्रुतकोपः -पा -पं, आगतमनुः -न्युः -न्यु, अतिरुष्टः -ष्टा -ष्टं, सरोपः -पा -पं, ज्ञातमर्षः -र्षा -र्षं, सामर्षः -र्षा -र्षं, ज्ञातरोपः -पा -पं, ज्ञानितरोपः -पा -पं, उपज्ञातकोपः -पा -पं, इहमनुः -न्युः -न्यु, संरम्भी -म्भिणी -म्भि (न).

INDIGNANTLY, *adv.* सक्रोधं, सरोपं, सक्रोधं, सामर्षं, क्रोधेन, कोपाकुलवत्.

INDIGNATION, *s.* मनुः *m.*, रोपः, क्रोधः, कोपः, समर्षः, संरम्भः, अत्यन्तक्रोधः, गुरुकोपः, अतिरोपः, अवज्ञापृष्टः क्रोधः, अवहेलापृष्टः कोपः, गर्जनी.

INDIGNITY, *s.* अपमानं, अयमानं, अयज्ञा -ज्ञान, परिभयः, अनादरः, अवहेला -लं -लनं, परावज्ञा, उपेक्षा -क्षणं, गहा -हेणं, अवधीरणं, कुत्सा -त्सनं, हेलनं, तिरस्कारः, व्यङ्कारः.

INDIGO, *s.* नीलं—(The plant) नीली, नीलिनी, नीलिका, काला, रञ्जनी, तूली, तूणी, ट्रोणिका, ट्रोणी, म्यमीका, स्थिररङ्गा, दोला, धोफली, यामीणा, मधुपर्णिका, क्रीतकिका, तुत्या, पुक्कसी, नीलपुष्पिका; 'indigo vat,' नीलपाचनभाण्डं, नीलमन्थानभाण्डं; 'maceration of indigo,' नीलपाचनं, नीलीमन्थानं.

INDIRECT, *a.* वक्रः -क्रा -क्रं, कटितः -ला -लं, जिह्वः -द्या -द्यं, धिनिह्वः -द्या -द्यं, अनुजुः -जुः -जु, वक्रिमः -मा -मं, असरलः -ला -लं, तिर्य्यङ् तिरश्ची तिर्य्यक् (च्), वक्त्री -क्लिणी क्रि (न), विगमः -मा -मं; 'indirect flight,' विडानं; 'indirect speech,' वक्रवर्णितं, यक्रोक्तिः *f.*

INDIRECTLY, *adv.* वक्रं, कुटिलं, *मध्य, धिनिह्वं, अनुजु, असरलं, तिर्य्यङ्, तिरस्, विपमं—(Not expressly) अव्यक्तं, यक्रोक्त्या.

INDIRECTNESS, *s.* वक्रता, कुटिलता, कटित्वं, जिह्वता, अनुजुता, असरलत्वं, असारन्यं, तिर्य्यङ्क, विपमता, वैपम्यं.

INDISCERNIBLE, *a.* अदृश्यः -श्या -श्यं, अदर्शनीयः -या -यं, अदृष्टिगोचरः -रा -रं, अविज्ञेयः -या -यं, अप्रवक्ष्यः -द्या -द्यं, अलक्ष्यः -स्या -स्यं, अप्रत्यक्षः -स्या -स्यं, अप्रवक्षणीयः -या -यं, अलक्षनीयः -या -यं, अविभाष्यः -व्या -व्यं, अव्यक्तः -क्ता -क्तं.

INDISCERNIBILITY, *s.* अलेख्यता, अव्यवच्छेदत्वं, अभेद्यता, अविभेद्यता, असंख्यनीयता.

INDISCERNIBLE, *a.* अलेख्यः -द्या -द्यं, अविभेद्यः -द्या -द्यं, असंखनीयः -या -यं.

INDISCOVERABLE, *a.* अनिरूपणीयः -या -यं, अज्ञेयः -या -यं, अविज्ञेयः -या -यं.

INDISCREET, *a.* अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, अविनयवान् -वती -वत् (त्), अनीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविचक्षणः -णा -णं, अविचारो -रिणी -रि (न), अविचारणशीलः -ला -लं, अविमृश्यकारी -रिणी -रि (न), असमीक्ष्यकारी &c., अविवेचकः -का -कं, अवुद्धिमान् -मती -मत् (त्), अमतिमान् &c., अमनस्वी -स्विनी -स्वि (न), अपरिणामदर्शी -शिनी -शि (न), अनयहितः -ता -तं, विचारशून्यः -न्या -न्यं.

INDISCREETLY, *adv.* अविनयेन, विनयविरुद्धं, अविनीतवत्, अविज्ञवत्, अविमृश्य, असमीक्ष्य, अविचार्य्य, असमीक्षापूर्व, अविचारपूर्व, अविचारितं, अविवेचनापूर्व, अनालोचितं, अविचक्षणवत्.

INDISCRETE, *a.* अविवेकः -का -कं, अभिवः -जा -वं, अविविधः -जा -वं.
INDISCRETION, *s.* अविनयः, अविनीतता -त्वं, अनितिः *f.*, दुर्णीतिः *f.*, दुर्णयः,
अविज्ञता, असमीक्षा, समनीह्यकारित्वं, अविचारः -रणा, अविवेचना,
अविचक्षणता, अवैचक्षण्यं, अचुटिमत्वं, समनस्विता, अनवेद्या, असाय-
धानता, जान्मता, प्रमादः ; 'indiscretion of youth,' यौवनदण्डः.

INDISCRIMINATE, *a.* अविवेकः -का -कं, निर्विशेषः -पा -पं, अविशेषः -पा
-पं -पकः -का -कं, अविशेषणः -गा -गं, अविशेषणीयः -या -यं, विशेष-
हीनः -ना -नं, अपरिच्छिन्नः -दा -वं, अपरिच्छेदितः -ता -तं, अपृथक्कृतः
-ता -तं, अकृतलक्षणः -गा -गं, अलक्षितः -ता -तं, अभेदः -दा -दं, अपरि-
च्छेदकः -का -कं, अव्यवस्थितः -ता -तं. — (Confused) सकुलः -ला -लं,
सङ्कीर्णः -ला -लं, अस्तव्यस्तः -स्ता -स्तं.

INDISCRIMINATELY, *adv.* अविशेषेण, निर्विशेषं -पेण, अविवेकं, अभेदेन.
— (Confusedly) सकुलं, सङ्कीर्णं, क्रमं विना, अक्रमेण.

INDISCRIMINATING, INDISCRIMINATIVE, *a.* अविवेकी -किनी -कि (न्),
निर्विवेकः -का -कं, अविशेषणः -गा -गं, अविवेकदृष्टा -द्या -द्य (न्),
अविशेषणः -या -यं, अपरिच्छेदकः -का -कं, अविभावकः -का -कं.

INDISCRIMINATION, *s.* अविवेकः, अविवेचना, अविज्ञता, अपरिच्छेदः,
अविज्ञानं, अविभाजनं, अविचारः, अव्यवच्छेदः, अविवेकत्वं.

INDISPENSABLE, *a.* अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -की -कं, अवश्यकर्त्तव्यः
-व्या -व्यं, अवश्यकार्यः -व्या -व्यं, अवश्यकरणीयः -या -यं, अवश्यः -इया
-इयं, अपरित्याज्यः -ज्या -ज्यं, अपरिहार्यः -व्या -व्यं, अपरिहरणीयः -या
-यं, अत्याज्यः -ज्या -ज्यं, अवश्यभविष्यः -व्या -व्यं, मघ्ना करणीयः -या
-यं, नैतिकः -की -कं; 'indispensable act,' अवश्यकर्त्तव्यं, नित्यकृत्यं.
नित्यकर्म *n.* (न्).

INDISPENSABleness, *s.* अवश्यकत्वं, आवश्यकता, अवश्यकर्त्तव्यता, अत्या-
ज्यत्वं, अपरिहार्यता.

INDISPENSABLY, *adv.* अवश्यं, अवशं, विवशं, अत्यवश्यं, अपरिहरणीयं.

To INDISPOSE, *v. a.* वैरक्त्यं or अनिच्छां or अरुचिं जन (c. 10. जनयति
-यितुं) or उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं), पराङ्मुखं -खां -खं कृ. विरज्ज
(c. 10. -रज्जयति -यितुं), विमुखीकृ. न प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं),
प्रतिकूलं -लां -लं कृ. अननुकूलं -लां -लं कृ. — (Make unfit) अयोग्यं
-ग्यां -ग्यं कृ. अनुपयुक्तं -क्तां -क्तं कृ. — (Disorder the health) अस्वस्थीकृ.

INDISPOSED, *p. p.* (Disinclined) पराङ्मुखः -खी -खं, विमुखः -खी -खं,
विरक्तः -का -कं, विरक्तभावः -वा -वं, विपरीतः -ता -तं, अनिच्छुः -छुः
-छु, विमतः -ता -तं, अनभिलाषी -पिणी -पि (न्) प्रतिकूलः -ला -लं,
अननुकूलः -ला -लं, अप्रवृत्तः -जा -जं. — (In health) अस्वस्थः -स्या
-स्यं, अस्वस्थशरीरः -रा -रं, अस्वस्थः -स्या -स्यं, असुस्थशरीरः -रा -रं,
अस्वस्थः -स्या -स्यं, ईषद्गो -गिणी गि (न्), ईषद्गो -जा -जं.
INDISPOSITION, *s.* (Disinclination) विरक्तिः *f.*, विरागः, वैरक्त्यं, विमु-
खता, वैमुख्यं, पराङ्मुखता, अनिच्छा, अरुचिः *f.*, विमतिः *f.*, अनिहा-
निरौहता, असुहा, अप्रीतिः *f.*, प्रतिकूलता, विपरीतता, अप्रवृत्तिः *f.* —
(Slight disorder of the health) अस्वास्थ्यं, अस्वस्थता, असुस्थता,
शरीरास्वास्थ्यं, ईषद्गो, अत्यरोगः, रोगः, ईषद्गोडा.

INDISPUTABLE, *a.* अविवदनीयः -या -यं, निर्विवादः -दा -दं, अविचारणीयः
-या -यं, अविचार्यः -व्या -व्यं, अविचर्यः -व्या -व्यं, अविचरणीयः -या
-यं, अप्रत्याख्येयः -या -यं, अपाध्यः -व्या -व्यं, असख्यनीयः -या -यं, अना-
शङ्कनीयः -या -यं, असन्दिग्धः -ग्धा -ग्यं, अविसंवादी -दिनी -दि (न्),
सुनिश्चितः -ता -तं.

INDISPUTABLY, *adv.* निर्विवादं, अविवदनीयं, असंशयं, सुनिश्चितं.

INDISSOLUBILITY, *s.* (State of being not to be broken) अभेद्यता
दुर्भेद्यता, अलंघ्यता. — (State of being not to be melted) अद्रा-

व्यता, अद्रवणीयत्वं, अगलनीयता, अक्षरणीयत्वं, अयाव्यता.

INDISSOLUBLE, *a.* (Not to be broken or violated) अभेद्यः -द्या -द्यं,
दुर्भेद्यः -द्या -द्यं, असख्यनीयः -या -यं, अलंघ्यः -व्या -व्यं, अनतिक्रमणीयः
-या -यं. — (Not to be melted) अद्राव्यः -व्या -व्यं, अविद्राव्यः -व्या
-व्यं, अविलयनीयः -या -यं, अविलयनशीलः -ला -लं, अगलनीयः -या
-यं, अक्षरणीयः -या -यं, अयाव्यः -व्या -व्यं, अद्रवणीयः -या -यं. —
(Very firm) सुदृढः -ढा -ढं, वज्रप्रायः -या -यं.

INDISSOLUBLY, *adv.* अभेद्यप्रकारेण, अलंघनीयं, सुदृढं, अतिदृढं, दृढवन्-
नपृष्ठं, यथा भेत्तुं न शक्यते तथाप्रकारेण.

INDISTINCT, *a.* अव्यक्तः -क्ता -क्तं, अनभिव्यक्तः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं,
अविस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अस्फुटः -टा -टं, अपरिस्फुटः -टा -टं, अप्रत्यक्षः -क्षा
-क्षं, अप्रकाशः -शा -शं, अव्यञ्जनः -ना -नं, अभिवः -जा -वं. — (As
speech) अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अविस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, झिष्टः -ष्टा -ष्टं, मदकलः
-ला -लं; 'indistinct speech,' अविस्पष्टः, झिष्टः, झेच्छः. — (Con-
fused) सङ्कीर्णः -लां -लं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, सकुलः -ला -लं. — (Im-
perfect) विकलः -ला -लं.

INDISTINCTION, *s.* अभेदः, अविभेदः, अभिव्यता, अविच्छेदः, अपृथक्त्वं, अपरि-
च्छेदः, व्यस्तता, सङ्कीर्णता.

INDISTINCTLY, *adv.* अव्यक्तं, अस्पष्टं, अस्पष्टार्थं, अस्फुटं, अपरिस्फुटं, अप्रत्यक्षं
-क्षतम् -क्षं, अस्पष्टत्वेन, अव्यक्तत्वेन.

INDISTINCTNESS, *s.* अव्यक्तता -त्वं, अव्यक्तिः *f.*, अनभिव्यक्तिः *f.*, अस्पष्टता
-त्वं, अस्फुटता, अपरिस्फुटता, अभिव्यता, अप्रत्यक्षता -त्वं, अप्रकाशत्वं. —
(Confusion) व्यस्तता, सङ्कीर्णता.

INDISTINGUISHABLE, *a.* अव्यक्तः -क्ता -क्तं, अविशेषः -या -यं, अविभाजनीयः
-या -यं, अविभाज्यः -व्या -व्यं, अद्रव्यः -इया -इयं, अपरिच्छेदनीयः -या
-यं, परिच्छेदशून्यः -क्या -क्यं, अद्रष्टृगोचरः -रा -रं, अप्रत्यक्षः -क्षा
-क्षं, अलक्ष्यः -ह्या -ह्यं, अलोकनीयः -या -यं.

To INDITE, *v. a.* लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं), अभिलिख्, लेखनं कृ.
अभिलेखनं कृ.

INDITED, *p. p.* लिखितः -ता -तं, अभिलिखितः -ता -तं, रचितः -ता -तं.

INDIVIDUAL, *a.* अव्यापी -पिनी -पि (न्), अव्यापकः -का -कं, अव्याप्तः -प्ता
-प्तं, अविभक्तः -क्ता -क्तं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, एकः -का -कं.

INDIVIDUAL, *s.* (A single person) व्यक्तिः, एकजनः, जनः, लोकः.

INDIVIDUALITY, *s.* व्यक्तीता, व्यक्तिः *f.*, व्यक्तीता -त्वं, अव्याप्तिः *f.*, अव्याप्तत्वं,
अव्यापकत्वं, अविभक्तिः *f.*, अविभक्तता, पृथक्त्वं, पार्थक्यं, पृथगात्मिका,
ममता, एकता, ऐक्यं.

INDIVIDUALLY, *adv.* पृथक्, पृथक् पृथक्, प्रत्येकं, एकैकं, एकतमं, एकैकशम
To INDIVIDUATE, *v. a.* पृथक्, पृथक् पृथक् विभक्ति (c. 7. -भिनक्ति -भेत्तुं).

INDIVISIBILITY, *s.* अक्षेद्यता, अविच्छेद्यत्वं, अभेद्यता, अविभाज्यता, अनंश्यता
असाययवत्वं, अवयवहीनता, निरवयवत्वं, छेत्तुम् अशक्यता.

INDIVISIBLE, *a.* अक्षेद्यः -द्या -द्यं, अविच्छेद्यः -द्या -द्यं, अविच्छेदनीयः -या
-यं, अभेद्यः -द्या -द्यं, अविभाज्यः -ज्या -ज्यं, अनंश्यः -इया -इयं, अनंश-
नीयः -या -यं, अपृथक्करणीयः -या -यं, छेत्तुम् अशक्यः -क्या -क्यं, परि-
च्छेत्तुम् अयोग्यः -ग्या -ग्यं, निरवयवः -वा -वं.

INDIVISIBLY, *adv.* अक्षेदनीयं, अविच्छेद्यं, यथा छेत्तुं न शक्यते तथाप्रकारेण.

INDOCILE, *a.* अविनेयः -या -यं, अवश्यः -इया -इयं, अशिष्यः -ह्या -ह्यं,
अशिष्यणीयः -या -यं, अप्रणेत्यः -या -यं, अपिधेयः -या -यं, अवशगः -गा
-गं, अशिष्यणीयः -या -यं, अनायतः -जा -जं, अनधीनः -ना -नं, दुःशास्यः
-स्या -स्यं, दुःशासनः -ना -नं, दुर्निग्रहः -हा -हं, दुर्दमः -मा -मं, दुर्दानः
-का -कं, प्रतीयः -पा -पं, खच्छन्तः -न्दा -न्दं, खैरी -रिणी -रि (न्),
खैरचारी -रिणी -रि (न्), खेच्छाचारी &c., अगृह्यकः -का -कं.

INDOCILITY, *s.* अविनेयता, अविधेयता, अवश्यत्वं, अनायत्तत्वं, अनधीनता, प्रतीपता, दुर्दान्तता, अशिष्यता, अशिष्यणीयत्वं, खेरिता, स्वाच्छन्धः.
To INDOCTRINATE, *v. a.* उपदिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष (c. 10. शिक्ष-यति -यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), ज्ञास् (c. 2. ज्ञास्ति, ज्ञासितुं), अनुज्ञास्.

INDOCTRINATED, *p. p.* शिक्षितः -ता -तं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अध्यापितः -ता -तं.

INDOCTRINATION, *s.* उपदेष्टुः -शनं, शिक्षा, ज्ञासनं, अनुज्ञासनं, प्रतिबोधः.

INDOLENCE, *s.* आलस्यं, अलसता -त्वं, आलस्यशीलता, तन्द्रा -न्द्रः *f.* -द्री, तन्द्रिका, तन्द्रालुता, मन्दता, मान्द्यं, जडता, जाड्यं, अनुद्योगः, अनुत्साहः, अव्यवसायः, अप्रवृत्तिः *f.*, कार्यविमुखता, कार्यप्रक्षेपः, अनुलुपता, कुण्ठता, मिद्धं.

INDOLENT, *a.* अलसः -सा -सं, आलस्यः -स्या -स्यं, आलस्यशीलः -ला -लं, तन्द्रालुः -लुः -लुः, मन्दः -न्दा -न्दं, क्रियासु मन्दः -न्दा -न्दं, अनुद्योगी -गिनी -गि (न्), निरुद्योगः -गा -गं -गी -गिनी -गि (न्), निरुत्साहः -हा -हं, निरुद्यमः -मा -मं, अप्रयत्नः -न्ता -न्तं, प्रयत्नशून्यः -न्या -न्यं, लघुप्रयत्नः -न्ता -न्तं, अव्यवसायी -यिनी -यि (न्), जडः -डा -डं, कुण्ठः -गढा -गढं, कार्यक्षेपी -यिणी -यि (न्), कार्यविमुखः -खा -खं, उदासीनः -ना -नं, निश्चयः -ष्टा -ष्टं, 'indolent tumour,' अर्बुदः -दं, मेदोर्बुदं.

INDOLENTLY, *adv.* अलसयत्, अलसे, आलस्येन, मन्दं, अनुद्योगेन.

INDOMITABLE, *a.* अदमनीयः -या -यं, अदम्यः -म्या -म्यं, दुर्दम्यः -म्या -म्यं, दुर्दमः -मा -मं, दुर्दान्तः -न्ता -न्तं, अशृण्वः -ख्या -ख्यं, अदीनचेताः -ताः -तः (स्).

To INDORSE, *v. a.* (Write on the back of a paper or bill) पत्रपत्रे or पत्रविपरीतभागे लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), हुण्डिकापत्रदृढीकरणार्थं विपरीतभागे स्वनामाक्षराणि लिख्, लेख्यपत्रसत्याकरणार्थं पृष्ठभागे स्वाक्षरं लिख्. (Corroborate, sanction) दृढीकृ, सत्याकृ, सत्यं कृ, प्रमाणीकृ, प्रमाणं दा, सप्रमाणं -णां -णं कृ.

INDORSED, *p. p.* पृष्ठभागे or विपरीतभागे लिखितः -ता -तं, सत्याकृतः -ता -तं, सत्यीकृतः -ता -तं, प्रमाणीकृतः -ता -तं, सप्रमाणः -णा -णं.

INDORSEMENT, *s.* पत्रदृढीकरणार्थं विपरीतभागे स्वनामाक्षरलिखनं, लेख्यपत्रप्रमाणीकरणार्थं पृष्ठभागे स्वाक्षरलिखनं.

INDRA, *s.* (The Hindu Jove or Jupiter Tonans, chief of the secondary deities. He presides over Swarga or Paradise, and is more particularly the god of the atmosphere and winds. He is also regent of the east quarter of the sky) इन्द्रः, महेन्द्रः, शक्रः, मधवा *m.* (न्), मधवान् *m.* (त्), अमुषी *m.* (न्), अमुषः, तुरापाद् *m.* (-साह), सकुन्दनः, देवः, वैकुण्ठः. (As chief of the deities, he is called) देवपतिः *m.*, देवदेवः, देवराजः, देवताधिपः, सुरपतिः *m.*, सुराधिपः, सुरराजः, सुरेन्द्रः, अमरेशः -रेश्वरः, सुरप्रियः, सुरग्रामणीः, अमरभञ्ज *m.* (न्), अमराधिपतिः *m.*—(As lord of the atmosphere) दिवस्पतिः *m.*, वृषा *m.* (न्), आकाशेशः. (As lord of the winds) मरुत्वान् *m.* (त्), मरुत्पालः, मरुतां भञ्ज *m.* (न्), मरुत्सलः. (As lord of the eight Vasus or demigods Wind, Fire, &c.) वासवः. (As the Thunderer) वज्री *m.* (न्), वज्रधरः, वज्रपाणिः *m.*, कुलिशभृत् *m.*—(As splitting mountains with his thunderbolt, or as clipping their wings) गोवभिद् *m.*, अद्रिभिद् *m.*, नगभिद् *m.*, गिरिभिद् *m.*, गिरिच्छिद् *m.*, पर्वतारिः *m.*—(As breaking cities, &c., into fragments) पुरन्दरः, पुरन्दः, आससलः, विडोजाः *m.* (स्), विडोजाः. (As ruling or destroying demons) पाकशासनः, वृचहा *m.* (न्), बलरारिः *m.*, बलभिद्, जम्भक्षेपी *m.* (न्), जम्भहिद् *m.* (स्), नमुषिहिद् *m.*, नमुषिसूदनः, पुरुदंशः *m.* (स्).—

(As lord of paradise) स्वर्गपतिः *m.*, स्वर्गभञ्ज *m.* (न्), स्वाराद् *m.* (न्), स्वर्गराजः, इन्द्रलोकेशः, नाकनाथः, नाकनायकः, नाकधेधकः. — (As borne on the clouds, cloud-compeller) मेघवाहनः, धनवाहनः, धनायनः, जीमूतवाहनः, यज्ञेयः. — (As lord of a hundred sacrifices; the performance of a hundred aswamedhas elevating the sacrificer to the rank of Indra) शतक्रतुः *m.*, शतमखः, शतमन्युः *m.*—(As having a thousand eyes, in consequence of the curse of Gaatama, who covered him over with a thousand disgraceful marks, and afterwards changed them to eyes) सहस्राक्षः, सहसनयनः, सहसदृक् *m.* (श्), सहसनेत्रः. — (As husband of Sachi) शचीपतिः *m.*—(As destroyer of his own father-in-law Puloma, to prevent his curse for the violation of his daughter) पुलोमभिद् *m.*, पुलोमहिद् *m.* (प्), पुलोमजित् *m.*, पुलोमारिः *m.*—(As the victorious leader of the celestial armies) जिष्णुः *m.*, सुनासीरः. — (As the good preserver) सुवामा *m.* (न्), सृवामा. — (As the best of deities) लेख्यभः. — (As much invoked) पुरुहूतः. — (As having green horses) हरिहयः. — (As borne on a white horse) श्वेतवाः *m.* (ह), श्वेतवाहः. — (As presiding over the site of a house) वास्तोष्पतिः *m.*—(As suffering from the curse of the saint Ghyavana) दुक्षयनः. — (As listening to the old) वृद्धश्रवाः *m.* (स्). — (His wife is called) शची -चिः, इन्द्राणी, शक्राणी, मधोनी, इन्द्रशक्तिः *f.*, पुलोमजा, पौलोमी. — (His son) जयन्तः, पाकशासिनः *m.*, रेन्दिः *m.*—(His daughter) देवसेना. — (His paradise) स्वर्गः, इन्द्रलोकः, सुरलोकः, सुरसय *m.* (न्), सुरेन्द्रलोकः, अमत्यभुवनं, नाकः, अमुषः. — (His pleasure garden or elysium) नन्दनं, नन्दनवनं. — (His city) अमरावती, देवदुः *f.* (र), — (His palace) वैजयन्तः. — (His chariot) विमानः, व्योमगानं, महामह्यध्वः. (His horse) उच्चैःश्रवाः *m.* (स्), देवाश्वः, श्वतहयः. — (His charioteer) मातलिः, मातुलिः, शक्रसारथिः *m.*—(One of his doorknobs) देवनन्दी *m.* (न्). — (His thunderbolt) वज्रः -ञ्च, कुलिशं, अशनिः *m.* (स्), यन्त्राशनिः *m.*, भिदुरं, हादिनी, पविः *m.*, शतकोटिः *m.*, शम्भः, शम्भः, दम्भालिः *m.*, खरुः *m.*, इन्द्रप्रहरणं, अमोत्यः. — (His elephant) रेरावतः, रेरावकाः, अभमातङ्गः, अभमुप्रियः, अभमुप्रभ श्वेतहस्ती *m.* (न्), इन्द्रकुम्भरः. — (His bent bow, visible to mortals as the rainbow) शक्रधनुस्, इन्द्रायुधं, शक्रशरासनं. — (His unbent bow, invisible to mortals) रोहितं. — (His musicians) गन्धर्वः *m. pl.* 'their chief,' विश्वरथः.

INDUBITABLE, *a.* असंशयः -या -यं, निःसंशयः -या -यं, असन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, निःसन्देहः -हा -हं, मुनिश्चितः -ता -तं, अशङ्कितः -ता -तं, अनाशङ्कनीयः -या -यं.

INDUBITABLY, *adv.* असंशयं, असन्दिग्धं, मुनिश्चितं, अत्र न संशयः.

To INDUCE, *v. a.* अनुनी (c. 1. -नयति -नतुं), आनी, नी. — (Incite to any action by argument, &c.) सुहेतुवादेन or चादूत्र्या कस्मिंश्चित् कर्मणि प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or प्रयुज्, प्रोत्सह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्सह, समुत्सह, आकृष् (c. 1. -कर्षति -कर्षुं), प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं). Sometimes the sense of 'induce' may be expressed by the causal form; as, 'to induce to return,' निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं); 'he induces her to go home,' तां गृहं गमयति. — (Bring on, produce) आवह (c. 1. -वहति -योदुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

INDUCED, *p. p.* अनुनीतः ता -तं, प्रवर्तितः -ता -तं, प्रवृत्तः -त्ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकर्षितः -ता -तं.—(Brought on) उत्पादितः -ता -तं.

INDUCEMENT, *s.* प्रोत्साहः -हनं, प्रलोभनं, प्रवर्तनं -र्तनं, प्रवर्तकं, प्ररोचनं, उन्नेजनं, प्रेरणं -णा, अभ्युपायनं.—(Motive) हेतुः *m.*, प्रयोजनं -जनं, प्रयोगः, कारणं, निमित्तं -न्नकं, निदानं, निबन्धनं, करणं.

To INDUCE, *v. a.* नियमानुसारेण नवाधिकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), दीक्षाकर्मपक्षं नवाधिकारे नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं).

INDUCTED, *p. p.* नियमानुसारेण or दीक्षाकर्मपक्षं नवपदप्रवेशितः -ता -तं.

INDUCTION, *s.* (A kind of argument) अनुमानं, अनुमा, अनुमितिः *f.*, ऊहनं, अभ्युपगमः, अपवाहः, व्याप्तिः *f.*, सिद्धान्तः, अर्थार्पणः *f.*, परामर्शः, कल्पनं -ना, उपलक्ष्यः, अनुभवः, अवगमः.—(Reasoning from particulars to generals) विशेषपरिष्ठापणं साधारणानुमानं or साधारणनिश्चयः.—(Introduction into a new office) नियमानुसारेण or दीक्षाकर्मपक्षं नवाधिकारप्रवेशनं or नवपदप्रवेशकरणं.

INDUCTIVE, *a.* आनुमानिकः -की -कं, व्यापकः -का -कं; 'reasoning,' अनुमानोक्तिः *f.*

To INDUE, *v. a.* See ENDUE

To INDULGE, *v. a.* (Gratify, yield to humour) अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), अनुरूप (c. 4. -रूपते -रोदुं), अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं) लल (c. 10. लालयति -यितुं), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुकूलिभू.—(Favour) अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), अनुकूल.—(Permit) अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मनुं), अनुमद (c. 1. -मोदते -दितुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षनुं), क्षान्तिं क.—(Permit to be, not to oppose) न विरुध् (c. 7. -रुणद्धि -रोदुं), न प्रतिरुध्, न प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), न प्रतिकृ, न यम् (c. 1. यच्छति यन्तुं), न नियह, न निषिध् (c. 1. -षेधति -पेदुं), उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं); 'indulge one's humour,' छन्दो -नुवृत्; 'one's passions,' इन्द्रियाणि न संयम or न नियह.

INDULGED, *p. p.* अनुवृत्तः -त्ता -तं, अनुरुद्धः -द्धा -द्धं, अनुगृहीतः -ता -तं, लालितः -ता -तं, अविरुद्धः -द्धा -द्धं, अप्रतिरुद्धः -द्धा -द्धं, अयतः -ता -तं, असंयतः -ता -तं, अनिगृहीतः -ता -तं, अयन्वितः -ता -तं, अनिषिद्धः -द्धा -द्धं, उपेक्षितः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं, दत्तानुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, क्षान्तः -न्ता -न्तं.

INDULGENCE, *s.* अनुवर्त्तनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुरोधः -धनं, छन्दोनुवृत्तं, छन्दो-नुवर्त्तनं, छन्दोनुरोधः, अनुविधानं, अनुविधायित्वं, क्षमा, क्षान्तिः *f.*, अनुग्रहः, अनुज्ञा -ज्ञानं, अनुमतिः *f.*, स्वीकारः, उपेक्षा.—(Not restraining) असंयमः, अविरोधः, अप्रतिरोधः, अनवरोधः, अनियहः, अदमः, अनिवेधः; 'indulgence of one's passions,' इन्द्रियासंयमः; 'in softow,' शोकचषा.

INDULGENT, *a.* छन्दोनुवर्त्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (न्), छन्दोनुरोधी -धिनी -धि (न्), अनुरोधकः -का -कं, अनुविधायी -यिनी -यि (न्), अनुग्राही -हिणी -हि (न्), छन्दोनुसारी -रिणी -रि (न्), छन्दोनुयायी -यिनी -यि (न्), आनुग्राहकः -की -कं, अनुकूलः -ला -लं, क्षमी -मिणी -मि (न्), क्षमा-यान् -यती -यत् (त्), अनुकम्पकः -का -कं, करुणात्मा -त्मा -त्म (न्), कारु-णिकः -की -कं, प्रियकारः -री -रं, प्रियकरः -री -रं, शिष्यः -ग्धा -ग्धं.

INDURGENTIA, *adv.* अनुरोधेन, अनुग्रहेण, क्षमापूर्वकं, क्षान्तिपूर्वकं, सानुरोधं, सानुग्रहं, अनुकूलं, अनुकूलयत, सदयं, मकारुण्यं, कृपया.

To INDURATE, *v. a.* (Grow hard) घनीभू, कठिनीभू, कठोरीभू, दृढीभू.

To INDURATE, *v. a.* घनीकृ, कठिनीकृ, दृढीकृ, कठोरीकृ, कर्कशीकृ.

INDURATED, *p. p.* घनीभूतः -ता -तं, दृढीभूतः -ता -तं, कठोरीभूतः -ता -तं.

INDURATION, *s.* घनीकरणं, दृढीकरणं, घनीभावः, दृढीभावः, काठिन्यं, कठिनता, घनता, कठोरता, कर्कशता.

INDUS, *s.* (The river) मिन्धुः *m.*

INDUSTRIAL, *a.* कार्मिकः -की -कं, कार्मः -म्मी -म्मं, कर्मी -र्मिणी -र्मि (न्).

INDUSTRIOUS, *a.* कर्मशीलः -ला -लं, उद्योगशीलः -ला -लं, कर्मासक्तः -क्ता -क्तं, कर्मप्रसक्तः -क्ता -क्तं, कर्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, बहुकर्मा -म्मा -म्म (न्), बहुकरः -रा -रं, कर्मी -र्मिणी -र्मि (न्), कर्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, क्रियायान् -यती -यत् (त्), उद्योगी -गिनी -गि (न्), सदोद्योगी &c. सोद्योगः -गा -गं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रयत्नवान् -यती -यत् (त्), सयत्नः -न्ता -न्तं, दीर्घप्रयत्नः -न्ता -न्तं, उत्साही -हिनी -हि (न्), मोत्साहः -हा -हं, व्यवसायी -यिनी -यि (न्), उद्यमी -मिनी -मि (न्), अनलसः -सा -सं, निरालस्यः -स्या -स्यं, अनालस्यः -स्या -स्यं, आलस्यहीनः -ना -नं, कार्मः -म्मी -म्मं, कर्मशूरः -रा -रं, क्रियाभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, कर्मप-रायणः -णा -णं, कृतश्रमः -मा -मं, परिश्रमी -मिणी -मि (न्), बहुश्रमः -मा -मं, श्रमसहः -हा -हं, कर्मप्रसितः -ता -तं, आयासी -सिनी -सि (न्), चक्रियः -या -यं, अतन्द्रितः -ता -तं, तन्द्राहीनः -ना -नं.

INDUSTRIOUSLY, *adv.* सोद्योगं, मोत्साहं, सयत्नं, यत्नतम्, प्रयत्नतम्, व्यव-सायेन, सव्यवसायं, अनलसयत्, अनालस्येन, अतन्द्रितम्, अतन्द्रितं-अभिनिवेशेन, श्रमेण, परिश्रमेण, प्रसक्ते.

INDUSTRY, *s.* कर्मशीलता, उद्योगः, व्यवसायः, उद्यमः, कर्मासक्तिः *f.*, कर्मप्रसक्तिः *f.*, कर्माभिनिवेशः, क्रियानिवेशः, उत्साहः, यत्नः, प्रयत्नः, सयत्नता, दीर्घप्रयत्नत्वं, अध्यवसायः, कर्मोद्योगः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, चेष्टा, अभ्यासः -सता, अभ्यसनं, समुत्थानं, अनलसता, अनालस्यं, आल-स्यहीनता, प्रयासः, आयासः, श्रमः, परिश्रमः, क्रिया, कर्म *m.* (न्), सोद्योगता.

INDWELLING, *a.* निष्ठः -ष्टा -ष्टं, अन्तर्भवः -वा -वं, अन्तर्वर्त्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (न्).

To INEBRIATE, *v. a.* मद (c. 10. मादयति, मद्यति -यितुं), मत्तीकृ, उन्मत्तीकृ, मत्तं -त्तां -त्तं कृ, मादं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

INEBRIATED, *p. p.* मत्तः -त्ता -तं, उन्मत्तः -त्ता -तं, उन्मदः -दा -दं, मदो-न्मत्तः -त्ता -तं, क्षीयः -या -वं, परिक्षीयः -या -वं, प्रक्षीयितः -ता -तं, मद्यपीतः -ता -तं, शौखदः -खदा -खदं.

INEBRIATION, *s.* मादः, मदः, उन्मादः, मत्तत्वं, उन्मत्तता, क्षैत्यं, क्षीयता, परिक्षीयता, शौखदत्वं, प्रामाद्यं.

INEFFABLE, *a.* अकथनीयः -या -यं, अकथ्यः -य्या -य्यं, अवर्णनीयः -या -यं, अनिवर्चनीयः -या -यं, अवचनीयः -या -यं, अवाच्यः -च्या -च्यं, अवकथ्यः -य्या -य्यं, अतिकथः -था -थं, वाग्विभवातिगः -गा -गं, वाग्विभवातिवृत्तः -त्ता -तं, अनिरुक्तः -क्ता -क्तं.

INEFFABLENESS, *s.* अकथनीयता, अकथ्यता, अवर्णनीयता, अवचनीयता.

INEFFABLY, *adv.* अकथनीयं, अवर्णनीयं, अनिवर्चनीयं, अतिकथं.

INEFFACEABLE, *a.* अनपमृज्यः -ज्या -ज्यं, अलोपनीयः -या -यं, अनाशयः -श्या -श्यं.

INEFFECTIVE, *a.* निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, व्यर्थः -थो -थं, व्यर्थयत्नः -न्ता -न्तं, असाधकः -का -कं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, अपार्थः -थो -थं, दुर्बलः -ला -लं, निर्बलः -ला -लं, अप्रबलः -ला -लं, असमर्थः -थो -थं, मोघः -घा -घं, अक्षमः -मा -मं, अतिशङ्करः -री -रं, अशक्तिमान् -मती -मत् (त्), प्रभावहीनः -ना -नं, शिथिलः -ला -लं, शिथिलबलः -ला -लं, दुर्बलायासः -सा -सं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (न्).

INEFFECTIVELY, *adv.* निष्फले, विफले, व्यर्थं, मोघं, अप्रबलं, निर्बलं.

INEFFECTUAL, *a.* निष्फलः -ला -लं, अफलजनकः -का -कं, अफलोत्पादकः -का -कं, फलहीनः -ना -नं, मोघः -घा -घं, शक्तिहीनः -ना -नं, अप्रबलः

-ला -लं, असमर्थः -या -यं. See INEFFECTIVE.

INEFFECTUALLY, *adv.* निष्फलं, मोघं, व्यर्थं, निर्बलं, वृथा, मुधा.

INEFFECTUOUS, *a.* अप्रबलः -ला -लं, निष्प्रभावः -या -यं, अकिञ्चित्करः -री -रं, अप्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, अफलवान् -वती -वत् (त), तेजोहीनः -ना -नं, अक्षमः -मा -मं, अगुणवान् &c., अशक्तिमान्, असमर्थः -या -यं, अनुपकारी -रिणी -रि (न्). See INEFFECTUAL.

INEFFECTUOUSLY, *adv.* अप्रबलं, अप्रभावेण, मोघं, निष्फलं, अफलं, अक्षमं, मुधा.

INEFFECTUOUSNESS, *s.* निष्फलता, अफलता, वैफल्यं, अप्रबल्यं, अप्रबलता, अप्रभावः, प्रभावहीनता, शक्तिहीनता, असामर्थ्यं, असमर्थता, बलहीनता, निर्बलता, प्रतापहीनता, तेजोहीनता, मोघत्वं, अक्षमता, व्यर्थता, अनर्थकत्वं, शैथिल्यं, शिथिलता, अनुपयुक्तत्वं.

INEFFICIENCY, *s.* अक्षमता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थता, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, बलहीनता, अपुङ्गता, अयोग्यत्वं, अनुपयुक्तत्वं, कार्यक्षमता, कार्यसिद्धक्षमता, कार्यकारित्वं. See INEFFECTUOUS.

INEFFICIENT, *a.* अक्षमः -मा -मं, कार्यक्षमः -मा -मं, असमर्थः -या -यं, अशक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अप्रबलः -ला -लं, दुर्बलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं, शक्तिहीनः -ना -नं, असाधकः -का -कं, कर्मासाधकः -का -कं, कार्यसाधकः -का -कं, कार्यसिद्धक्षमः -मा -मं, अपारकः -का -कं, अकार्यकारी -रिणी -रि (न्), अकृती -तिनी -ति (न्). See INEFFECTUOUS.

INEFFICIENTLY, *adv.* असिद्धिपूर्वकं, अक्षमं, अयोग्यं, अप्रबलं, अनुपयुक्तं, व्यर्थं.

INELASTIC, *a.* अस्थितित्थापकविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्थितित्थापकहीनः -ना -नं.

INELEGANCE, *s.* असौन्दर्यं, अलायक्यं, अलायक्यं, अचारात्ता, अशोभा.

INELEGANT, *s.* असुन्दरः -रा -री -रं, अलायक्यवान् -वती -वत् (त), अविनीतः -ता -तं, अशोभनः -ना -नं, कुरूपः -पी -यं, अस्त्रीलः -ला -लं, अप्रशस्तः -स्ता -स्तं.

INELEGANTLY, *adv.* असुन्दरं, अविनीतं, अलायक्येन, अप्रशस्तं, अशोभापूर्वकं.

INELIGIBLE, *a.* अवरणीयः -या -यं, अयार्थः -य्या -य्यं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं.

INELOQUENT, *a.* अवाग्मी -ग्मिनी -ग्मि (न्), असद्वक्ता -क्त्री -क्त्र (क्त्र), दुर्मुखः -स्त्रा -स्त्रं, मुखदुर्बलः -ला -लं, हीनवाक् *m. f. n.*, वागपटुः -टुः -टु, वागजडः -डा -डं.

INEPT, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEPTLY, *adv.* अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनभिज्ञवत्, अज्ञवत्.

INEQUALITY, *s.* असमता, असाम्यं, असमानता, विषमता, वैषम्यं, विषमं, असामान्यं, असाम्यता, अतुल्यता -त्वं. —(Diversity) असादृश्यं, असदृशता -त्वं, भिन्नता, विभन्नता, भेदः, विभेदः, असमन्वयः. —(Of number) विषमसंख्यत्वं, तारतम्यं.

INEQUITABLE, *a.* अन्यायः -य्या -य्यं, अन्यायी -यिनी -यि (न्), अधार्मिकः -की -कं.

INERRABILITY, *s.* अभ्रमणशीलता, अभ्रानिशीलता, भ्रमायोग्यता, अभ्रानिः *f.*

INERRABLE, *a.* अभ्रमणशीलः -ला -लं, अभ्रानिशीलः -ला -लं, भ्रमायोग्यः -ग्या -ग्यं.

INERT, *a.* जडः -डा -डं, अचेष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टचेष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्ठेष्टः -ष्टा -ष्टं, अचेतनः -ना -नं, चेष्टाहीनः -ना -नं, गतिहीनः -ना -नं, अचलः -ला -लं, निश्चलः -ला -लं, कुण्ठः -खण्ड -खण्डं. —(Slow to act) अनुद्योगी -गिनी -गि (न्), अनुद्योगशीलः -ला -लं, अप्रवर्त्तकः -का -कं, प्रवृत्तिशून्यः -न्या -न्यं, मन्दः -न्दा -न्दं, आलस्यशीलः -ला -लं, तन्द्रालुः -लुः -लु, अत्यचेष्टितः -ता -तं.

INERTIA, *s.* जडता -त्वं, जाड्यं, अचलता, निश्चलता, कुण्ठता.

INERTLY, *adv.* जडवत्, जडं, जाड्येन, सजाड्यं, आलस्येन, अलसवत्, मन्दं.

INERTNESS, *s.* जडता, जाड्यं, अचेष्टा, चेष्टाशून्यता, चेष्टाविमुखता, गतिही-

नता, अनुद्योगः, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रवर्त्तनं, मन्दता, मान्द्यं, अलसत्वं, आलस्यं, तन्द्रिका, कुण्ठता.

INESTIMABLE, *a.* अनर्थः -य्या -य्यं, अनर्थः -या -यं, अमूल्यः -न्या -न्यं, मूल्यातीतः -ता -तं, मूल्यातिगः -गा -गं, अतिमूल्यः -न्या -न्यं, अतुल्यः -मा -मं, असुतृष्टः -ष्टा -ष्टं.

INEVITABLE, *a.* अपरिहार्यः -र्या -र्यं, अपरिहरणीयः -या -यं, अनिवार्यः -र्या -र्यं, अवारणीयः -या -यं, अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -की -कं, अवश्यः -श्या -श्यं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अहाय्यः -र्या -र्यं, अवर्जनीयः -या -यं, अनिवारः -रा -रं, अवशः -शा -शं, भयितव्यः -व्या -व्यं, अवश्यभवनीयः -या -यं, नियतः -ता -तं, आनुषङ्गिकः -की -कं.

INEVITABLENESS, *s.* अपरिहार्यता, अनिवार्यता, अवश्यकता, आवश्यकत्वं, निवारणाशक्यता, अनतिक्रमणीयता ; 'inevitable act,' अवश्यकहेत्यं, आवश्यक -श्यकं.

INEVITABLY, *adv.* अवश्यं, अवशं, नियतं, भुवं, अनिवारणीयं.

INEXCITABLE, *a.* अनुत्तेजनीयः -या -यं, अक्षोभणीयः -या -यं, अक्षोभ्यः -भ्या -भ्यं.

INEXCUSABLE, *a.* अक्षमणीयः -या -यं, अक्षम्यः -व्या -व्यं, अक्षम्यः -म्या -म्यं, अक्षय्यः -प्या -प्यं, अमार्जनीयः -या -यं, अमार्ष्ट्यः -व्या -व्यं, अमृज्यदोषः -पा -पं, निरुद्धरः -रा -रं, निरुद्धरीयः -या -यं, उद्धरशून्यः -न्या -न्यं, असोचनीयः -या -यं, अशोधनीयः -या -यं, असहनीयः -या -यं, असोदयः -व्या -व्यं, अनिवार्यदोषः -पा -पं.

INEXCUSABLENESS, *s.* अक्षमणीयता, अक्षम्यता, अमार्जनीयता, निरुद्धरत्वं.

INEXCUSABLY, *adv.* अक्षमणीयं, निरुद्धरं, यथा उद्धरं न शक्यते दातुं तथा.

INEXHAUSTED, *a.* अक्षीणः -णा -णं, अक्षयितः -ता -तं, अशून्यः -न्या -न्यं.

INEXHAUSTIBLE, *a.* अक्षयः -या -यं, अक्षयी -यिणी -यि (न्), अक्षयणीयः -या -यं, अक्षयक्षयः -या -यं, अक्षय्यः -या -यं, अक्षयक्षयः -या -यं, अनाशयः -श्या -श्यं, अविनाशी -शिनी -शि (न्), अनन्तः -न्ता -न्तं.

INEXHAUSTIBLENESS, *s.* अक्षयता -त्वं, अक्षयित्वं, अनाशयता, अनन्तता.

INEXHAUSTIBLE, *a.* अनाराध्यः -ध्या -ध्यं, अनाराधनीयः -या -यं, दुराराध्यः -ध्या -ध्यं, असामान्वनीयः -या -यं, अक्षयणीयः -या -यं, अननुनेयः -या -यं, अविनेयः -या -यं, निर्देयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं, पापाणहृदयः -या -यं, अयोहृदयः -या -यं, कठोरचित्तः -त्ता -त्तं.

INEXHAUSTIBLY, *adv.* निर्देयं, निर्देयवत्, अनाराधनीयं, पापाणविशेषवत्.

INEXPECTION, *s.* अनपेक्षा, अप्रतीक्षा, अनिरीक्षा, अप्रत्याशा, अनाशा.

INEXPEDIENCE, INEXPEDIENT, *s.* अयोग्यता, अयुक्तता -त्वं, अयुक्तिः *f.*, अनुपयुक्तता -त्वं, अनुपयोगिता, अनैचित्यं, अनुपपत्तिः *f.*, अनर्हत्वं, अयाथार्थ्यं, अकर्मव्यता, अकार्यता.

INEXPEDIENT, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (न्), अनुचितः -ता -तं, अनर्थकरः -री -रं, अनुपकारकः -का -कं, अकर्मव्यः -व्या -व्यं, अकरणीयः -या -यं, अकार्यः -र्या -र्यं.

INEXPERIENCE, *s.* अनुभूतिः *f.*, अनुभवः, अपाकः, अपरिपाकः, अपक्वता, अपरिपक्वता, अपक्वबुद्धित्वं, अप्रतीतिः *f.*, अप्रत्ययः, अव्यापारः, अदर्शनं, अत्युत्पन्नता, बालिशता, बालिश्यं, व्यवहाराज्ञता, अज्ञता, अनभिज्ञता, अपटुता.

INEXPERIENCED, *a.* अविपक्वबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अपरिपक्वबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अपक्वः -क्ता -क्तं, अकोविदः -दा -दं, अत्युत्पन्नः -न्ता -न्तं, अव्यापारः -रा -रं, बालिशः -शा -शं, अत्यज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अत्यदृष्टा -ष्टा -ष्ट (न्), अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, व्यवहाराज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXPERT, *a.* अकुशलः -ला -लं, अदक्षः -क्षा -क्षं, अनियुक्तः -क्ता -क्तं, अपटुः -टुः -टु, अपेशलः -ला -लं, अचतुरः -रा -रं, कौशल्यहीनः -ना -नं, अविचक्षणः -णा -णं, अविदग्धः -ग्धा -ग्यं, अयुक्तिमान् -मती -मत् (त), अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXPERTNESS, *s.* अदक्षता, अदाक्ष्यं, अकुशलता, अकौशल्यं, अकीशलं,

अकीर्णल, अनिपुणता, अनेपुश्यं, अपटुत्वं, अपवीर्यता, अयुक्तिः *f.*, अनभिज्ञता, अविदग्धता.

INEXPIABLE, *a.* अज्ञोपनीयः -या -यं, अज्ञोध्यः -ध्या -ध्यं, अमोचनीयः -या -यं, प्रायश्चित्तायोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रायश्चित्तानर्हः -हो -हं, अनिष्कारणीयः -या -यं, अमार्जननीयः -या -यं, अपरिमार्जननीयः -या -यं, निष्कृत्ययोग्यः -ग्या -ग्यं, अज्ञाननिष्कृतिः -तिः -ति.

INEXPIABLY, *adv.* यथा प्रायश्चित्तं कर्तुं न शक्यते तथाप्रकारेण.

INEXPLICABLE, *a.* अख्याख्येयः -या -यं, अविवरणीयः -या -यं, अनिर्देश्यः -श्या -श्यं, अनुद्देश्यः -श्या -श्यं, अवर्णनीयः -या -यं, अनिर्वचनीयः -या -यं, दुर्बोधः -धा -धं, अवोध्यः -ध्या -ध्यं, गहनः -ना -नं, अशक्यार्थः -र्था -र्थं.

INEXPLICABLY, *adv.* यथा व्याख्यातुं न शक्यते तथाप्रकारेण, अविवरणीयं.

INEXPRESSIBLE, *a.* अकथनीयः -या -यं, अकथ्यः -ध्या -ध्यं, अनिर्वचनीयः -या -यं, अनिर्वाच्यः -च्या -च्यं, अनाख्येयः -या -यं, अख्याख्येयः -या -यं, अनिवेद्यः -द्यं -द्यं, अनिवेदनीयः -या -यं, अनुच्चारणीयः -या -यं, अनुच्चार्यः -ध्या -ध्यं, याग्विभयातिगः -गा -गं.

INEXPRESSIBLY, *adv.* अकथनीयं, यथा निर्देष्टुं न शक्यते तथाप्रकारेण.

INEXPUGNABLE, *a.* अलङ्घनीयः -या -यं, अनाक्रमणीयः -या -यं, दुर्गम्यः -म्या -म्यं.

INEXTINGUISHABLE, *a.* अशमनीयः -या -यं, अप्रशमनीयः -या -यं, अशाम्यः -म्या -म्यं, अनिर्वाच्यः -च्या -च्यं, अनिर्वाणीयः -या -यं, अनिर्वाणयोग्यः -ग्या -ग्यं.

INEXTRICABLE, *a.* अनुद्धरणीयः -या -यं, अनुद्धार्यः -ध्या -ध्यं, अमोचनीयः -या -यं, दुस्तार्यः -ध्या -ध्यं, दुस्तरः -रा -रं, सुदुस्तरः -रा -रं.

INFALLIBILITY, *s.* अशान्तिमत्त्वं, अशान्तिशीलता, अभिमाधीनता, अमोहाधीनता, अभययोग्यता, अभानिः *f.*, अखलितमतिर्त्वं, खलनासम्भयः, अमोघता, अव्यर्थता, प्रमादाक्षमता.

INFALLIBLE, *a.* अशान्तिशीलः -ला -लं, अभिमाधीनः -ना -नं, अभिमानान्मती -मत् (न), अभिमायोग्यः -ग्या -ग्यं, अभानः -ना -नं, अमोहाधीनः -ना -नं, अखलितमतिः -तिः -ति, अखलितबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अप्रमादी -दिनी -दि (न), प्रमादहीनः -ना -नं, प्रमादाक्षमः -मा -मं, अमोघः -घा -घं, अव्यर्थः -र्था -र्थं, निश्चितः -ता -तं.

INFALLIBLY, *adv.* सुनिश्चितं, निश्चितं, अमोघं, अव्यर्थं, अप्रमं, असंशयं.

INFAMOUS, *a.* क्लृप्तगर्हणः -णा -णं, दुष्कीर्तिः -र्तिः -र्ति, अकीर्तिमान् -मती -मत् (न), अयशस्वी -स्विनी -स्वि (न), अयशम्यः -म्या -म्यं, कुख्यातिः -तिः -ति, वाच्यः -च्या -च्यं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं, गर्हितः -ता -तं, गर्ह्यः -र्था -र्थं, कुयशस्कः -स्का -स्कं, अपयशस्कः -स्का -स्कं, अपयशस्वी &c., कुख्यातः -ता -तं, अख्यातः -ता -तं, सतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, कलङ्को -ङ्किनी -ङ्कि (न), पिशुनः -ना -नं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं, पांसनः -ना -नं, - (Causing infamy) अकीर्तिकरः -री -रं, अपयशस्करः -री -रं, कलङ्ककरः -रा -रं, लज्जाकरः -री -रं, निन्दाकरः -री -रं.

INFAMOUSLY, *adv.* क्लृप्तगर्हणं, गर्हणीयं, गर्हितं, सतिदुष्टं, सतिदुष्टतः, अयशस्यं, अकीर्तिकरं, वाच्यप्रकारेण.

INFAMY, INFAMOUSNESS, *s.* अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, कुकीर्तिः *f.*, अयशम् *n.*, अपयशम् *n.*, अख्यातिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अप्रतिष्ठा, वाच्यता, अमर्यादा, मर्यादाहानिः *f.*, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपकर्षः, अपध्वंसः.

INFANCY, *s.* बालत्वं, बाल्यं, बालकत्वं, बाल्यभावः, बाल्यकालः, बाल्यावस्था, बालावस्था, शैशवं, शिशुकालः, शिशुभावः. - (Beginning or early period of any thing) आरम्भः, प्रारम्भः, प्रथमकालः, आदिकालः.

INFANT, *s.* बालः -ला, स्तनपः -पा *f.*, स्तनपाः *m.*, स्तनपायी *m.* -यिनी *f.*, स्तनन्यपः -या -यी, स्त्रीरपः -पा, स्त्रीरादः -दा, स्त्रीरपायी -यिनी, स्त्रीरादः, बालकः, अतिबालकः, दिम्बः -म्भा, डिम्बः -स्ता, दारकः, उत्तानशयः -या, शिशुः *m.*; 'infant offspring,' बालापर्य. - (Minor)

अप्रामव्यवहारः, अनातव्यवहारः, व्यवहारायोग्यः, किशोरः.

INFANT, *a.* See INFANTILE.

INFANTA, *s.* राजवंशीयकन्या, राजकन्या, राजपुत्री, राजकुमारी.

INFANTICIDE, *s.* बालहत्या, बालकहत्या, शिशुहत्या, शिशुबधः, बालकबधः, बालघातः. - (The agent) बालहा *m.* (न), बालहना *m.* (नृ), बालघातकः -की *m.* (न).

INFANTILE, INFANTINE, *a.* बालकीयः -र्था -र्थं, बालः -ला -लं, बालेयः -यी -यं, बालकः -का -कं, अतिबालकः -का -कं, किशोरः -रा -रं, बालसन्ध्वी -न्ध्वी -न्धि (न), बालयोग्यः -ग्या -ग्यं, शिशुसन्ध्वी &c.

INFANTRY, *s.* पादातः, पदातिः *m.*, पदातयः *m. pl.*, पन्तिः *m.*, पन्तयः *m. pl.*, पादातिकसैन्यं, पदातिकसैन्याः *m. pl.*, पदगसैन्यं, पदातिकाः *m. pl.*, पन्ताः *m. pl.*; 'a body of infantry,' पन्तिसंहतिः *f.*, पन्तिसमूहः; 'a line of infantry,' पन्तिपंक्तिः *f.*, पन्तिश्रेणी.

To INFATUATE, *v. a.* मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), सम्मुह्, मोहेन उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्ते), मृदीकृ, ज्ञानलोपं कृ, बुद्धिभ्रंशं कृ, हतबुद्धिं -द्धिं -द्धि कृ.

INFATUATED, *a.* मूढः -ढा -ढं, सम्मूढः -ढा -ढं, मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सम्मोहितः -ता -तं, प्रमूढसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, परिमूढः -ढा -ढं, मोहोपहतः -ता -तं, हतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, उपहतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, उपहतः -ता -तं, प्रमुदितेन्द्रियः -या -यं, हतज्ञानः -ना -नं, नष्टज्ञानः -ना -नं, नष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, भ्रष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टविवेकः -का -कं, दुर्मदाम्यः -म्या -म्यं; 'by lust,' काममूढः -ढा -ढं.

INFATUATING, *a.* जनमोही -हिनी -हि (न), परिमोही &c., मोहनः -ना -नी -नं, विमोहनः &c., मोहकारी &c.

INFATUATION, *s.* मोहः, सम्मोहः, मृदता -त्वं, मीढ्यं, मूर्खता -त्वं, मूर्ख्यं, मृदग्राहः, बुद्धिहीनता, बुद्धिभ्रंशः, ज्ञानभ्रंशः, बुद्धिलोपः, ज्ञानलोपः, बुद्धिनाशः, नष्टविवेकता, मोहोपहतत्वं, मोहाविष्टत्वं.

INFEASIBILITY, *s.* असाध्यता, असाधनीयता, अकरणीयता, अज्ञक्यता, असम्भाव्यता, दुःसाध्यता, अनुपपाद्यत्वं.

INFEASIBLE, *a.* असाध्यः -ध्या -ध्यं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, अकरणीयः -या -यं, अज्ञक्यः -क्या -क्यं, कर्तुम् अज्ञक्यः -क्या -क्यं, दुष्करः -रा -रं, असम्भाव्यः -च्या -च्यं, असम्भावनीयः -या -यं, अनुपपाद्यः -द्या -द्यं, दुर्लभः -भा -भं.

To INFECT, *v. a.* दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), स्वरोगम् अन्वस्मिन् सचर (c. 10. -चारयति -यितुं) or संक्रम (c. 10. -क्रमयति -क्रामयति -यितुं), स्वरोगदूषितं -तां -तं कृ, रोगदूषितं -तां -तं कृ, रोगाक्रान्तं -न्तां -नं कृ, रोगसंसृष्टं -ष्टां -ष्टं कृ, संसर्गदूषितं -तां -तं कृ, रोगसम्पर्केण or रोगसंसर्गेण दुष्

INFECTED, *p. p.* or *a.* दूषितः -ता -तं, रोगदूषितः -ता -तं, रोगाक्रान्तः -न्ता -न्तं, रोगसंसर्गदूषितः -ता -तं, रोगसम्पर्केदूषितः -ता -तं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, रोगसंसृष्टः -ष्टा -ष्टं, रोगसंचारदूषितः -ता -तं, संचारदुष्टः -ष्टा -ष्टं, संचारितरोगयस्तः -स्ता -स्तं, सङ्क्रान्तदोषयस्तः -स्ता -स्तं, रोगदोषप्राप्तः -प्ता -प्तं.

INFECTION, *s.* संचारः, संचारदोषः, रोगसंचारः, रोगसंचारदोषः, रोगसङ्क्रमः, स्पर्शसंचारः, रोगसम्पर्कः, सम्पर्केदोषः, स्पर्शदोषः, रोगसंसर्गः, संसर्गेदोषः, दोषः, दूषणं, संसर्गः.

INFECTIOUS, INFECTIVE, *a.* संचारी -रिणी -रि (न), स्पर्शसंचारी &c., संचारकः -का -कं, सङ्क्रामिता -त्री -तृ (न), साङ्क्रामिकः -की -कं, सम्पर्कीयः -या -यं, संसर्गी -गिणी -गि (न), संसर्गीयः -या -यं, सांसर्गिकः -की -कं, स्पर्शाक्रामकः -का -कं, दूषकः -का -कं, दूषणः -णा -णं, दूषयितुः -तुः -तु.

INFECTIOUSNESS, *s.* संचारित्वं, स्पर्शसंचारित्वं -ता, संचारकत्वं, साङ्क्रामिकत्वं, सांसर्गिकत्वं, सम्पर्काक्रामकत्वं.

INFECUND, *a.* बन्ध्यः -न्या -न्यं, निष्कलः -ला -लं, अफलः -ला -लं, अप्रजः -जा -जं, अनपयः -या -यं, असुती -तिनी -ति (न), अप्रसवी -विणी -वि (न), शुष्कः -ष्का -ष्कं.

शिथिलबलः -ला -लं, अल्पबलः -ला -लं, निर्बलः -ला -लं, अशक्तः -क्ता -क्ते, क्षीणशक्तिः -क्तिः -क्ति, अल्पशक्तिः -क्तिः -क्ति, शिथिलशक्तिः -क्तिः -क्ति, क्षीणवीर्यः -वीर्य -वीर्यं, क्षीणमसः -सा -सं, अल्पवीर्यः &c., असमर्थः -र्था -र्थे, अवसन्नः -न्ना -न्ने, क्रोवः -वा -वं.—(Not firm) अस्थिरः -रा -रे, अधीरः -रा -रे, सदृढः -दा -दं, अभुवः -वा -वं.—(From age) जरी -रिणी -रि (न), जीर्णः -णा -णं, जरातुरः -रा -रं, जरापरिणतः -ता -ते, जरायुक्तः -क्ता -क्तं, जरणः -णा -णं, जरसः -सदा -सदं, जरठः -ठा -ठं, जीर्णयान -यती -यत् (त).

INFIRMARY, *s.* आरोग्यशाला, रोगिशाला, चिकित्साशाला, रोग्यालयः, रोग्याश्रयः, चिकित्सालयः, स्वास्थ्यालयः, रोगप्रतीकारशाला, रोगार्थलो-
कचिकित्सनस्थानं.

INFIRMITY, *s.* (Feebleness) दौर्बल्यं, दुर्बलता, बलहीनता, बलशैथिल्यं, शिथिलता, अल्पशक्तिः, क्षीणता, क्षीणशक्तिः, अशक्तिः *f.*, अशक्तता, वीर्यहानिः *f.*, मस्रहानिः *f.*—(Foible, failing) छिद्रं, दोषः, अपराधः, अगुणः, वैकल्यं, हानिः *f.*, हीनता.—(Malady, disorder) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, अस्वास्थ्यं

INFIRMNESS, *s.* जरा, जीर्णः *f.*, जीर्णता, ज्यानिः *f.*, जीर्णावस्था, जैर्यं.
To INFIRM, *v. a.* निष्ठा in caus. (-शपयति -यितुं), निष्ठं -ष्ठां -ष्ठं कृ, निष्ठा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणिष्ठा, निबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), निखन् (c. 1. -खनति -ते -नितुं), निरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं).

INFIRM, *p. p.* निष्ठितः -ता -तं, निष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, निखातः -ता -तं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, निबद्धः -द्धा -द्धं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, निवेशितः -ता -तं.

To INFLAME, *v. a.* तप (c. 10. तापयति -यितुं, c. 1. तपति, तप्), सनाप, दीप (c. 10. दीपयति -यितुं), प्रदीप, आदीप, सन्दीप, उपदीप, ज्वल (c. 10. ज्वालयति, ज्वलयति -यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं), प्रदह, सम्प्रदह, परिदह, आदह, समिन्ध (c. 7. -इन्धे -इन्धितुं), मन्धुष्ट (c. 10. -धुष्टयति -यितुं), अग्निमातृ.—(Excite) उद्दीप, उन्नप, उन्निज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), समुत्तिज्, उत्सह (c. 10. -साहयति -यितुं), प्रोत्सह, प्ररुच् (c. 10. -रोचयति -यितुं).—(Irritate) कुप (c. 1. कोपयति -यितुं), प्रकुप, क्रुध (c. 10. क्रोधयति -यितुं), कोपं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

INFLAMED, *p. p.* तप्तः -प्ता -प्तं, तापितः -ता -तं, सन्तप्तः -प्ता -प्तं, सन्तापितः -ता -तं, दीप्तः -प्ता -प्तं, दीपितः -ता -तं, प्रदीप्तः -प्ता -प्तं, उद्दीप्तः -प्ता -प्तं, ज्वलितः -ता -तं, प्रज्वालितः -ता -तं, समिद्धः -द्धा -द्धं, दग्धः -ग्धा -ग्धं, मन्धुक्षितः -ता -तं.—(Excited) उन्नेजितः -ता -तं, समुत्तेजितः -ता -तं.—(Provoked) प्रकोपितः -ता -तं, प्रकुपितः -ता -तं, 'inflamed with wrath,' कोपज्वलितः -ता -तं, कोपदीप्तः -प्ता -प्तं, 'inflamed with pride' समिद्धदर्पः -र्पा -र्पं, 'to be inflamed,' दह (c. 4. दहति -ते, दग्धुं), दीप (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), ज्वल (c. 1. ज्वलति -लितुं), समिन्ध in pass. (-इन्धते).

INFLAMMABILITY, *s.* दाह्यता -त्वं, दहनीयता -त्वं, ज्वलनशीलता, आशुज्व-
लनीयता, शीघ्रज्वलनीयता, सुखज्वलनीयत्वं, दहनशीलता.

INFLAMMABLE, *a.* दाह्यः -ह्या -ह्यं, दहनीयः -या -यं, ज्वलनीयः -या -यं, ज्वलनशीलः -ला -लं, दहनशीलः -ला -लं, आशुज्वलनीयः -या -यं, शीघ्रज्वलनीयः -या -यं, सुखज्वलनीयः -या -यं, दीपनीयः -या -यं, दीप्यः -प्या -प्यं, ज्वलनार्हः -र्हा -र्हं, दाहात्मकः -का -कं.

INFLAMMATION, *s.* (The act) तापनं, सन्तापनं, दीपनं, प्रदीपनं, उद्दीपनं, दहनं, दाहनं, ज्वलनं.—(State of heat) दाहः, तापः, सन्तापः, उपतापः, अभितापः, उन्तापः, विदाहः, ओषः, ओषः.—(Internal heat) अन्तर्दाहः, अन्तर्ज्वलनं; 'he died of inflammation,' जातदाहो व्यपन्नः.—

(Morbid heat) उपतापः, दाहः, उपताप m. (मृ), तापकः, स्वर्णः; 'inflammation of the glands of the neck,' गण्डमाला; 'of the eye,' सिरोन्तातः.

INFLAMMATORY, *a.* (Inflaming) तापकः -का -कं, तापी -पिनी -पि (न्), उपतापी &c., तापनः -नी -नं, दाहकः -का -कं, दीपकः -का -कं, दीपनः -ता -तं, प्रदीपनः -नी -नं, उद्दीपकः -का -कं, दाहजनकः -का -कं, दाहोत्पादकः -का -कं, दाहकारकः -का -कं, तापजनकः -का -कं, तापकरः -री -रे.—(Accompanied with inflammation) दाहयान् -यती -यत् (त्), सदाहः -हा -हं, दाहयुक्तः -क्ता -क्तं, दाहविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, दाहिकः -की -कं, सतापः -पा -पं, तापी -पिनी &c., उपतापी &c., दाह in comp.; as, 'inflammatory fever,' दाहज्वरः.

To INFLATE, *v. a.* ध्मा (c. 1. धमति, ध्मातुं), आध्मा, समाध्मा, प्रध्मा, उपध्मा.—(Distend with air) वातेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), वातफुल्लं -ल्लं -ल्लं कृ, वायुपूरितं -तां -तं कृ, आसेन पृ.—(Swell) स्थाप्य (c. 10. स्थापयति -यितुं), श्चि (c. 10. श्चापयति -यितुं), चिस्तृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं), स्फीतीकृ.—(Pull up) दर्पाध्मातं -तां -तं कृ, उद्धतीकृ, उन्मत्तीकृ.

INFLATED, *p. p.* ध्मातः -ता -तं, आध्मातः -ता -तं, समाध्मातः -ता -तं, वातपूरितः -ता -तं, वायुपूर्णः -णा -णं, आसपूरितः -ता -तं, वातफुल्लः -ल्ला -ल्लं, स्फीतः -ता -तं, 'inflated with pride,' दर्पाध्मातः -ता -तं, मदाध्मातः -ता -तं, दर्पाद्धतः -ता -तं, मदोद्धतः -ता -तं, 'to be inflated,' ध्मा in pass. (ध्मायते), आध्मा, वातेन पृ in pass. (पूर्यते).

INFLATION, *s.* (The act) आध्मानं, समाध्मानं, ध्मानं, वातपूरणं, आस-
पूरणं.—(State) ध्मातत्वं, आध्मातत्वं, वायुध्मातता, वातपूर्णता, वातफुल्लता.—(State of being pulled up with pride) दर्पाध्मातत्वं, मदाध्मातत्वं, मदोद्धतः *f.*

To INFLECT, *v. a.* (Bend) नम् (c. 10. नामयति -यितुं), अवनम्, आनम् नक्षीकृ, आवृज् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), वक्षीकृ.—(In grammar) आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), शब्दरूपं कृ, रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), विभक्तिं कृ.

INFLECTED, *p. p.* नतः -ता -तं, नामितः -ता -तं, आनतः -ता -तं, अवनम्, -गता -गन्, विभुग्नः -गता -गन्.—(In grammar) आख्यातः -ता -तं, सविभक्तिः -क्तिः -क्ति, कृतविभक्तिः -क्तिः -क्ति.

INFLECTION, *s.* (Act of bending) नतिः *f.*, आनतिः *f.*, नक्षीकरणं, वक्षीकरणं, अवनकुचनं.—(In grammar) विभक्तिः *f.*, विभक्तिकाव्यं व्याक्तिः *f.*, रूपं, रूपान्तरं, अवगृह्यं, लिङ्गकाव्यं, कार्यं; 'series of inflections,' रूपावलिः *f.*

INFLECTIVE, *a.* नक्षीकरणक्षमः -मा -मं, वक्षीकरणक्षमः -मा -मं.

INFLEXIBILITY, INFLEXIBleness, *s.* अनमनीयता, सुदृढता, कठिन्यं, कठोरता, धीरता, धैर्यं, दृढसङ्कल्पत्वं, हृदयकठिन्यं, निर्विकल्पता, संहननं, आयहः.

INFLEXIBLE, *a.* (That cannot be bent) अनमनीयः -या -यं, अनाम्यः -म्या -म्यं, अकुचनीयः -या -यं.—(Firm, hard) दृढः -ढा -ढं, सुदृढः -दा -ढं, कठिनः -ना -नं, कठोरः -रा -रं, संहतः -ता -तं.—(In mind, purpose, &c.) दृढसङ्कल्पः -ल्पा -ल्पं, स्थिरनिश्चयः -या -यं, स्थिरमतिः -तिः -ति, अनाराधनीयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं, पाषाणहृदयः -या -यं, निर्विकल्पः -ल्पा -ल्पं, आयहो -हिणी -हि (न्), धीरः -रा -रं.

INFLEXIBLY, *adv.* सुदृढं, दृढचेतसा, सुस्थिरं, दृढनिश्चयपूर्वकं, निर्विकल्पं.
To INFLECT, *v. a.* प्रणी (c. 1. -णयति -णेतुं), सम्प्रणी, प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), आचर् (c. 1. -चरति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं), यत् (c. 10.

घातयति -यितुं; 'to inflict punishment,' दण्डं प्रणी, दण्डं कृ.
 INFLICTED, *p. p.* प्रणीतः -ता -तं, सम्प्रणीतः -ता -तं, प्रवर्जितः -ता -तं,
 प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, आचरितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, कृतः -ता -तं.
 INFLECTER, *s.* (Of punishment) दण्डप्रणेता *m.* (तृ), दण्डप्रवर्तकः, दण्डभूत *m.*
 INFLECTION, *s.* प्रणयनं, प्रवर्तनं, प्रयोगः, आचरणं, विधानं, करणं; 'of
 punishment,' दण्डप्रणयनं, दण्डयोगः, दण्डप्रयोगः, दण्डप्रवर्तनं, दण्डा-
 धानं, दण्डोपधानं, दण्डपाननं, दण्डकरणं.
 INFLUENCE, *s.* प्रभावः, अधिकारः, गौरवं, वशी, शक्तिः *f.*, बलं, भारः, प्रभवः,
 प्रभुता, कर्तृत्वं, क्षमता, प्रतापः, सामर्थ्यं, गुणः, कार्यकारित्वं, गुणकारिता,
 व्यापकता, व्याप्तिः *f.*; 'the influence of love,' कामाधिकारः;
 'under the influence of love,' कामवशः -शा -शं, कामाधिष्ठितः
 -ता -तं, कामोपहतः -ता -तं; 'through the influence of love,'
 कामवशात्; 'through the influence of alarm,' साध्वसवशात्;
 'planetary influence,' ग्रहावेशः.
 To INFLUENCE, *v. a.* अधिकृ, प्रभू, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), उपहन
 (c. 2. -हन्ति -न्तुं), यशीकृ. —(Induce, move to action) प्रवृत्
 (c. 10. -वर्तयति -यितुं), प्र (c. 10. -इरयति -यितुं), नियुज् (c. 10.
 -योजयति -यितुं), प्रयुज्, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), आकृप् (c. 1.
 -कर्पति -क्रुष्टुं), प्रोत्साह् (c. 10. -साहयति -यितुं).
 INFLUENCED, *p. p.* अधिष्ठितः -ता -तं, अधिकृतः -ता -तं, उपहतः -ता -तं,
 प्रेरितः -ता -तं, प्रवर्जितः -ता -तं, नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं,
 आकृतः -ष्टा -ष्टं, प्रोत्साहितः -ता -तं, वशः -शा -शं in comp.; 'in-
 fluenced by love,' कामाधिष्ठितः -ता -तं, कामोपहतः -ता -तं, कामवशः
 -शा -शं; 'influenced by avarice,' लोभाकृतः -ष्टा -ष्टं.
 INFLUENTIAL, *a.* गुरुः -ह्वी -रु, समीरवः -वा -वं, गुरुप्रभावः -वा -वं,
 समप्रभावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, भारी -रिणी -रि (नृ), प्रबलः
 -ला -लं, शक्तिमान् -मती -मत् (नृ), अधिकारी -रिणी -रि (नृ), प्रतापी
 -पिनी -पि (नृ).
 INFLUENTIALLY, *adv.* प्रभावेण, समप्रभावं, गौरवेण, समीरवं, समारं.
 INFLUENTIA, *s.* साधारणपीनसरोगः, साधारणस्रक्सरोगः, सन्निपातकः.
 INFLEX, *s.* आगमः -मनं, प्रवाहः, अनतः प्रवाहः, अनतवहने, प्रसवणं, अनतः स-
 वणं, अनतगमनं.
 To INFOLD, *v. a.* वेष्ट (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं), आवेष्ट, परिवेष्ट, संवेष्ट, आलद्
 (c. 10. -लद्दयति -यितुं), परिच्छद्, पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोशेन
 परिवेष्ट, कोशस्थं -स्थां -स्थं कृ, वासनस्थं -स्थां -स्थं कृ. —(Clasp with
 the arms, embrace) भुजाभ्यां पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), आलिङ्ग
 (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), समालिङ्ग, आस्त्रिप् (c. 4. -स्त्रिप्यति -ष्ट्रेष्टुं).
 INFOLDED, *p. p.* आवेष्टितः -ता -तं, वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं,
 आलङ्कृतः -क्ता -क्तं, कोशस्थः -स्था -स्थं, वासनस्थः -स्था -स्थं, अवगुह्यतः -ता -तं.
 To INFOLIATE, *v. a.* सपत्रीकृ, सपत्रीकृ, सदलीकृ, पत्रान्वितं -तां -तं कृ.
 To INFORM, *v. a.* (Make known, tell) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति
 -यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), आविद्, समाविद्, विद्,
 बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), प्रबुध्, प्रतिबुध्, अवबुध्, सूच् (c. 10. सूच-
 यति -यितुं), संसूच, आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं or caus. -ख्यापयति
 -यितुं), समाख्या, ख्या, कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), अवगम् (c. 10.
 -गमयति -यितुं), ज्ञस् (c. 1. ज्ञसति -सितुं), प्रत्यादिश् (c. 6. -दिशति
 -देष्टुं), सन्दिश्, आदिश्, बु (c. 10. आवयति -यितुं), कर्णोपशरीकृ. —
 (Inform against) अपराधं सूच, प्राडिवाकसाक्षाद् आह्वे (c. 1. -ह्वयति
 -ह्वतुं), उपनिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), वैशुन्यं कृ, पिशुनो भू.
 INFORMAL, *a.* विधिविरुद्धः -द्धा -द्धं, अविधिः -धिः -धि, विधिः -धी -धं,
 अवैधिकः -की -कं, नियमविरुद्धः -द्धा -द्धं, रीतिविरुद्धः &c., अव्यव-

स्थितः -ता -तं, उत्सूचः -च्चा -चं, अव्ययीदः -दा -दं, अव्ययीदः -द्या -द्यं,
 अव्ययीदः -धी -धं.
 INFORMALITY, *s.* अविधिः *m.*, विधिविरोधः, विधिव्यतिक्रमः, अव्यवस्था.
 उत्क्रमः, अविधानं, अनियमः, अरीतिः *f.*, विधिभङ्गः, नियमभङ्गः,
 अव्ययीदा, विसूचता.
 INFORMALLY, *adv.* अविधिवत्, अविधितः, अविधानतः, विधिविरुद्धं,
 अव्यवस्थितं, नियमविरोधेन, अक्रमेण, अविधिपूर्वकं.
 INFORMANT, *s.* ज्ञापकः, विज्ञापकः, आवेदकः, निवेदकः, बोधकः, प्रबोधकः,
 सूचकः, सूची *m.* (नृ), व्यापकः, आख्यायकः.
 INFORMATION, *s.* विज्ञप्तिः, विज्ञापनं, ज्ञप्तिः, ज्ञापनं, ज्ञप्तिः *f.*, विज्ञप्तिः *f.*,
 निवेदनं, आवेदनं, विदितं, बोधः -धनं, प्रबोधः -धनं, सूचनं, संसूचनं,
 आख्यानं, व्यापनं, प्रत्यादेशः. —(Intelligence, news) वाक्ता, समाचारः,
 वृत्तान्तः, सन्देशः, सन्दिष्टं, संवादः, सूचना. —(Knowledge) ज्ञानं,
 विज्ञानं, बोधः, अवगमः. —(In law, intelligence of crime)
 अपराधसूचनं -ना, अन्यायसूचनं -ना, स्वयमुक्तिः *f.*, वैशुन्यं, उपनिधानं.
 INFORMED, *p. p.* विज्ञप्तः -प्ता -प्तं, विज्ञापितः -ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं,
 ज्ञप्तः -प्ता -प्तं, ज्ञपितः -ता -तं, अनुज्ञापितः -ता -तं, आवेदितः -ता -तं,
 निवेदितः -ता -तं, बोधितः -ता -तं, प्रबोधितः -ता -तं, सूचितः -ता -तं,
 संसूचितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, समाख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा
 -ष्टं, सन्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, गृहीतायः -ध्या -धं.
 INFORMER, *s.* सूचकः, सूची *m.* (नृ), पिशुनः, कर्णेजपः, कर्णेजपः, बोधकः,
 उपनिधाता *m.* (नृ), अपराधसूचकः, अन्यायसूचकः. —(Conveyer of
 intelligence) वाक्ता, वाक्तायनः.
 INFORMITY, *s.* निराकारत्वं, अनाकारत्वं, अरूपता, विरूपता, वैरूप्यं, निरवयवत्वं.
 INFRACTION, *s.* भङ्गः, भङ्गनं, खण्डनं, भेदः, अतिक्रमः, व्यतिक्रमः -मणं,
 लङ्घनं, उल्लङ्घनं 'of an agreement,' संविध्यातिक्रमः, 'of a law,'
 व्यवस्थालङ्घनं.
 INFRACTION, *s.* अभेदः -द्धा -द्धं, अभेदनीयः -या -यं, असखण्डनीयः -या -यं,
 असखण्डः -खण्डा -खण्डं, अखण्डनीयः -या -यं, अलङ्घनीयः -या -यं.
 INFREQUENCY, *s.* विरलता, वैरल्यं, अचङ्गत्वं, अनभीक्ष्णता, अनाभीक्ष्ण्यं,
 अनित्यता, कालाधिक्यत्वं, कालाधिक्यत्वं, अपीनः पुन्यं, असामान्यं.
 INFREQUENT, *a.* विरलः -ला -लं, विरलागतः -ता -तं, अनभीक्ष्णः -क्ष्णा
 -क्ष्णं, अचङ्गुशो वर्तमानः -ना -नं, अनित्यः -त्या -त्यं, अनैमित्तिकः -की -कं,
 कालाधिक्यः -क्ता -क्तं, कालाधिक्यः -क्ता -क्तं, अपीनः पुनिकः -की -कं,
 असमतः -ता -तं असामान्यः -त्या -त्यं.
 INFREQUENTLY, *adv.* अचङ्गुशः, अनभीक्ष्णं, अनित्यं, विरलं, कदाचित्.
 To INFRINGE, *v. a.* (Break) भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कृ), खण्ड् (c. 10.
 खण्डयति -यितुं), भिद् (c. 7. भिनक्ति, भङ्कृ), भङ्गं कृ. —(Violate)
 अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्, लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं),
 उल्लङ्ग, विलङ्ग, लुप् (c. 10. लोपयति -यितुं), विलुप्, अतिवर्त्त (c. 1.
 -वर्त्तति -वर्त्तितुं), अतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).
 INFRINGED, *p. p.* भङ्गः -ग्ना -ग्नं, लङ्घितः -ता -तं, उल्लङ्घितः -ता -तं,
 अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, लुप्तः -प्ता -प्तं, खण्डितः -ता -तं, विच्छिन्नः -च्चा -चं.
 INFINGER, *s.* भङ्गकरः, भङ्गकः, भङ्गकारी *m.* (नृ), लङ्घनकारी, अति-
 क्रान्ती *m.* (नृ), विच्छेदकः, लोपकरः, अतिवर्त्ती *m.* (नृ).
 INFINGEMENT, *s.* भङ्गः, भङ्गनं, भेदः, खण्डनं, अतिक्रमः -मणं, व्यतिक्रमः
 -मणं, लङ्घनं, उल्लङ्घनं, लोपः -पनं, विच्छेदः, अतिवर्त्तनं; 'of a
 compact,' संविध्यातिक्रमः, नियमातिक्रमः, नियमभङ्गः; 'of a law,'
 व्यवस्थालङ्घनं, व्यवस्थालोपः.
 INFURIATE, *a.* क्रोधाकुलः -ला -लं, क्रोधाकुलः -ला -लं, रोषवेगाकुलः -ला
 -लं, संरजः -जा -जं, क्रोधाव्यः -व्या -व्यं, उन्मादसंरजः -जा -जं, मदोक्तः

-डा-टं, क्रोधविशिष्टः-मा-मं.

To INFURIATE, v. a. कोपाकुलीकृ, रोषवेगेन व्याकुलीकृ, संरम्भीकृ.

To INFUSCATE, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ, कृष्णीकृ, श्यामीकृ.

To INFUSE, v. a. (Pour in, mix) आसिष् (c. 6. -सिषति-सेकुं), निषिष्, सिष्, प्रक्षिष् (c. 6. -क्षिषति-क्षेमुं), निक्षिष्, मिष् (c. 10. मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्र संसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), निश्रीकृ, निश्रयं कृ.—(Introduce) निविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं), प्रविश्, आविश्; 'infuse into the mind,' चित्ते निविश्, उपदिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), उपदेशं कृ.—(Steep) वास (c. 10. वासयति-यितुं), कृप् (c. 1. कृपति-यितुं), भू (c. 10. भावयति-यितुं).

INFUSED, p. p. आसिक्तः-क्ता-क्ते, सिक्तः-क्ता-क्ते, प्रक्षिप्तः-प्ता-प्ते, निक्षिप्तः-प्ता-प्ते, मिश्रितः-ता-ते, व्याप्तः-प्ता-प्ते, संसृष्टः-ष्टा-ष्टं, निवेशितः-ता-ते, विलीनः-ना-ने.—(Steeped) वासितः-ता-ते, भावितः-ता-ते.

INFUSIBLE, a. (That may be infused) प्रक्षेपणीयः-या-यं, निश्रयणीयः-या-यं, निवेशनीयः-या-यं.—(Incapable of fusion) अद्राव्यः-व्या-व्यं, अद्रवणीयः-या-यं.

INFUSION, s. (Act of pouring in) आसेकः, आसेचनं, प्रक्षेपः-पणं, मिश्रणं, निश्रीकरणं, सम्मिश्रणं.—(Act of introducing) निवेशनं, प्रवेशनं.—(Suggestion, instruction) उपन्यासः, प्रबोधः-धनं, उपदेशः.—(Process of steeping) वासनं, भावनं, कृपनं, निष्कापः.—(The liquor in which plants are steeped) कषायः-यं, रसः, निर्यासः, निर्यहः, ज्ञापः.

INGATHERING, s. शस्यसङ्ग्रहः, शस्यसञ्चयः, शस्यसङ्ग्रहकालः.

INGELABLE, a. अधनीकरणीयः-या-यं, पनीकरणाशक्यः-क्या-क्यं.

To INGENUATE, v. a. द्विगुणीकृ, द्विगुण (nom. द्विगुणयति-यितुं), पुनःपुनः कृ, चारं चारं कृ, द्विवारं कृ, मुहुर्मुहुः कृ, असकृत् कृ.

INGEMINATE, a. द्विगुणितः-ता-ते, पुनःपुनः कृतः-ता-ते.

INGEMINATION, s. द्विगुणीकरणं, पुनःपुनःकरणं, द्विवारकरणं, असकृत्करणं.

INGENERATE, INGENERATED, a. जननीतः-ता-ते, सहजः-जा-जे, निजः-जा-जे.

INGENIOUS, a. (Possessed of invention, prompt to invent)

युक्तिमान्-मती-मत् (त्), यौक्तिकः-की-के, उपायज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, उपायी-यिनी-यि (न्), कल्पकः-का-के, परिकल्पकः-का-के, विशः-ज्ञा-ज्ञं, चतुरः-रा-रे, निपुणः-शा-शं, सुप्रयोगजन्-वती-वत् (त्), विदग्धः-ग्धा-ग्धं, प्रवीणः-शा-शं, सूक्ष्मबुद्धिः-द्धिः-द्धि, तीक्ष्णबुद्धिः-द्धिः-द्धि, पटुः-टु-टु, उपकारकः-का-के, व्यवसायी-यिनी-यि (न्), विचक्षणः-शा-शं, दक्षः-क्षा-क्षं.—(Of curious design or structure) सुयुक्तिकृतः-ता-ते, सुयुक्तिनिष्पन्नः-न्ना-न्ने, सुप्रयोगकृतः-ता-ते, सुप्रयुक्तः-क्ता-क्ते.

INGENUOUSLY, adv. युक्ता, सुयुक्ता, सुप्रयोगेन, विश्वत्, चातुर्व्येण, चतुरं, निपुणं, निपुणवत्, विचक्षणवत्, सपाठवं, दाक्ष्येण, दक्षवत्.

INGENUITY, INGENUOUSNESS, s. युक्तिः f., सुयुक्तिः f., सुप्रयोगः, युक्तिमत्त्वं, कल्पना, कल्पनाशक्तिः f., कल्पकत्वं, विश्वता, उपायज्ञता, चतुरता, चातुर्व्यं, निपुणता, निपुण्यं, सूक्ष्मता, बुद्धिसूक्ष्मता, बुद्धितीक्ष्णता, पटता, पाठवं, विदग्धता, वैदग्ध्यं, प्रवीणता, वैचक्षण्यं, दक्षता, दाक्ष्यं, कला, अनुपकला, व्यवसायः.

INGENUOUS, a. निष्कपटः-टा-टे, अकपटः-टा-टे, विमलाम्बा-ल्ता-ल्ल (न्), विमलार्पकः-का-के, मायाहीनः-ना-ने, अमायः-या-यं, रूपायिकः-की-के, निर्योजः-जा-जे, अवक्रः-क्ता-क्ते, सरलः-ला-ले, शुद्धमतिः-ति-ति, अजिज्ञः-जा-जे, अजुः-जु-जु, निर्यलीकः-का-के, इक्षिणः-शा-शं, अगूढभावः-वा-वे, शुचिः-चि-चि, शुचिमताः-ना-ना.

-नः (स्), निर्मलचित्तः-त्ता-त्ते, अकृपणः-शा-शं.—(Generous, noble) उदारः-रा-रे, उदारचेताः-ता-ते, (स्), महानुभावः-वा-वे.

INGENUOUSLY, adv. निष्कपटं, कपटं विना, अवक्रं, अमायया, सरलं, सरलवत्, सारत्येन, निर्यलीकं, निर्योजं, दाक्षिण्येन, उदारवत्.

INGENUOUSNESS, s. उदारत्वं, औदार्यं, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, निष्कापट्यं, अकापट्यं, अमाया, मायाहीनता, सरलता, सारत्यं, अवक्रता, अजिज्ञता, अजुता, अर्जवं, निर्यलीकता, दाक्षिण्यं, शुचिता, विमलाम्बता, चित्त-निर्मलत्वं, भावागूढता, शुद्धमतित्वं, भावशुद्धत्वं, अव्याजः, अकार्पण्यं, उदीर्यता.

INGLORIOUS, a. अयशस्वी-स्तिनी-स्ति (न्), अयशस्यः-स्या-स्यं, अकीर्तिमान्-मती-मत् (त्), अकीर्तिकरः-री-रे, अकीर्तिदः-दा-दे, अयशस्करो-री-रे, अपयशस्करो-री-रे, अख्यातः-ता-ते, अश्रीमान्-मती-मत् (त्), निःश्रीकः-का-के, अपमानजनकः-का-के, कलङ्ककरो-री-रे, निःप्रतापः-पा-पं, लज्जाकरो-री-रे.

INGLORIOUSLY, adv. अयशस्यं, सापमानं, सकलङ्कं, अकीर्तिपूर्व.

INGOT, s. तूलिकाविलीनः सुवर्णादिपिण्डः, तूलिकाकारः सुवर्णरूपादिपिण्डः, सुवर्णादिकोलः; 'ingot mould,' तूलिका, तुलिका, ईषिका, ईषिका.

To INGRAFT, v. a. एकवृक्षशाखायाम् अन्यवृक्षपत्रवत् निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), एकवृक्षपत्रवत् अन्यवृक्षपत्रवेन संयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं).

INGRAFTED, p. p. निवेशितः-ता-ते, निहितः-ता-ते, संलग्नीकृतः-ता-ते.

INGRAFTMENT, s. एकवृक्षशाखायाम् अन्यवृक्षपत्रवत् निवेशनं, संलग्नीकरणं.

INGRATE, a. अकृतज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, कृतघ्नः-घ्नी-घ्ने, अकृतवेदी-दिनी-दि (न्), अनुपकृतज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, उपकारविस्मृता-त्री-त्रे (त्रे), कृतनाशकः-को-के.

To INGRATIATE, v. a. (Conciliate favor for one's self) आराध (c. 10. -राधयति-यितुं), अनुरज् (c. 10. -रजयति-यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), प्रसद् (c. 10. -सादयति-यितुं), प्रसाध् (c. 10. -साधयति-यितुं), लल (c. 10. लालयति-यितुं), अनुग्रहं प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नु), अनुरागं कृ, ज्ञेहं कृ, अनुरुप् (c. 4. -रुध्यति-रोडुं).

INGRATITUDE, s. अकृतज्ञता, कृतघ्नता, उपकृतघ्नता, उपकारविस्मृतिः f., उपकारविस्मरणं, उपकृतविस्मृतिः f., कृतपूजनाशनं, कृतनाशनं, उपकारनाशनं, कृतपूज्यविस्मृतिः f., अनुपकारिता, निरुपकारिता, प्रत्युपकाराभावः.

INGREDIENT, s. भागः, अंशः, द्रव्यं, साधनद्रव्यं, उपकरणं, अङ्गं, वस्तु; 'any thing mixed as an ingredient in drugs in the course of decoction,' प्रक्षिप्तं, भावितं.

INGRESS, s. प्रवेशः-ज्ञनं, निवेशः-ज्ञनं, आवेशः-ज्ञनं, समावेशः, वेशः-ज्ञनं, वेष्टं, वेशिका, सन्निवेशः, सञ्चारः; 'of the sun into a sign,' संक्रान्तिः f., संक्रमः; 'of a luminary at an eclipse,' वेष्टः.

INGUINAL, a. वक्ष्यणसङ्घन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), वक्षणीयः-या-यं.

To INGULF, v. a. See To ENGULPH.

To INGURGITATE, v. a. जलादि बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गिरितुं-रोतुं) or निगृ or अगृ or ग्रस् (c. 1. ग्रसते-सितुं).

INGUSTABLE, a. रसनेन्द्रियातीतः-ता-ते, रसनेन्द्रियाधिषयः-या-यं.

To INHABIT, v. a. वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), निवस्, प्रतिवस् all with loc. c., आवस्, समावस्, अधिवस्, अधिनिवस्, अध्यावस्, उपवस्, सधिवस् with acc. c. or loc. c., अध्यास् (c. 2. -आस्ते-आसितुं), समध्यास् with acc. c., आस् with loc. c., आशि (c. 1. -अयति-ते-यितुं) with acc. c., सेव् (c. 1. सेवते-वितुं), निवेव्, उपसेव् with acc. c., अधिवा (c. 1. -तिष्ठति-वातुं) with acc. c. or loc. c., स्या with loc. c., जुव् (c. 6. जुपते, जोषितुं) with acc. c., निली (c. 4. -लीयते-लेतुं), वासं कृ.

INHABITABLE, a. वस्तव्यः-व्या-व्यं, वास्तव्यः-व्या-व्यं, वासतेयः-यी-यं,

वसनीयः -या -यं, आवासनीयः -या -यं, निवासनीयः -या -यं, वासयोग्यः -ग्या -ग्यं, वासस्थानः -ना -नं, वासाहः -हो -हं, आजीव्यः -व्या -व्यं, उपजीव्यः -व्या -व्यं.

INHABITANT, *s.* वासी *m.* (नं), निवासी *m.*, वासकारी *m.* (नं), निवासकारी *m.*, निहायी *m.* (नं), स्थायी *m.* (नं), अवस्थायी *m.*, स्वः OR संस्थः in comp.

INHABITATION, *s.* वासः, निवासः, निवसनं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निलयः -यनं.

INHABITED, *p. p.* उपितः -ता -तं, अधुपितः -ता -तं, अध्यासितः -ता -तं, सेवितः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं, निवेष्टितः -ता -तं, जुष्टः -ष्टा -ष्टं; 'formerly inhabited by cattle,' उपितकृषीनः -ना -नं; 'an inhabited country,' जनपदः, जानपदः.

INHABITING, *part.* वसन् -सनी -सती -सत् (नं), निवसन् -सनी -सत् (नं), निवासी -सिनी -सि (नं), कृतालयः -या -यं, आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः -ता -तं, सेवी -विनी -वि (नं), अधिज्ञायनः -ना -नं.

To INHABIT, *v. a.* आस (c. 2. आसिति -तुं), निवस, उदःस्थानं OR वक्षःस्थानं OR हृदयस्थानं आसनेन पृ (c. 10. पृर्याति -यितुं) OR वायुना पृ, आसं कृ, निषा (c. 1. -पिबति -पातुं).

INHARMONIOUS, *a.* विसरः -रा -रं, अपसरः -रा -रं, कर्कशस्वनः -ना -नं. To INHERE, *v. n.* निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), अनः स्या, अधिष्ठा, अनर्भू, अनर्भूत (c. 1. -वर्हते -र्हति), अनर् जा in pass. (जायते), सहजः -जा -जं भू.

INHERENCE, INHERENCY, *s.* निष्ठा-ज्ञानं, निष्ठितिः *f.*, अनःस्थितिः, अधिष्ठितिः *f.*, अधिष्ठानं, संस्था. संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, अनर्भावः, अनर्धर्मेन, अनर्धर्षिः *f.*, अनुपङ्गः -ङ्गिका, निरुद्धिः *f.*, समवायः, समवायसन्धः.

INHERENT, *a.* निष्ठः -ष्टा -ष्टं, निष्ठितः -ता -तं, अनर्भवः -या -वं, अनर्भूतः -ता -तं, अनर्जातः -ता -तं, अनर्तरस्यः -स्या -स्यं, अनःस्थः -स्या -स्यं, अनःस्थायी -यिनी -यि (नं), अनर्धर्षी -र्षिनी -र्षि (नं), निजः -जा -जं, सहजः -जा -जं, निरुद्धः -टा -टं, अनुपङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), अनुपङ्गिकः -की -कं, आनुपङ्गिकः -की -कं, प्रासङ्गिकः -की -कं, आवेशिकः -की -कं, समवायी -यिनी -यि (नं), समवेतः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, समस्तः -स्ता -स्तं; 'inherent in the body,' देहनिष्ठः -ष्टा -ष्टं. --(Naturally pertaining to) स्वाभाविकः -की -कं, स्वभावजः -जा -जं, प्रकृतियः -स्या -स्यं, नैसर्गिकः -की -कं, औत्सर्गिकः -की -कं, सांख्यिकः -की -कं; 'inherent nature,' अनर्भावः, स्वभावः.

To INHERIT, *v. a.* अधिकृ, उत्तरण OR उत्तरम् अधिकृ, वंशक्रमागमेन प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं) OR ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), पितुः प्राप्, पितृतः प्राप्, क्रमागमेन प्राप्, अन्ययागमेन प्राप्, वंशाधिकारेण प्राप्, परम्पर्यर्थेण प्राप्, वंशक्रमेण पितुः प्राप्, पैतृकाधिकारं प्राप्, अधिकारी -रिणी -रि भू, उत्तराधिकारी भू, दायादो भू; 'to inherit property,' पैतृकरिक्यं प्राप्, गोचरिक्यं प्राप्, क्रमागतरिक्यं प्राप्.

INHERITABLE, *a.* पितृप्राप्यः -व्या -व्यं, पितृपुत्रपरम्पराभोग्यः -ग्या -ग्यं, उत्तराधिकारोपभोग्यः -ग्या -ग्यं, औद्धारिकः -की -कं, दायायोग्यः -ग्या -ग्यं.

INHERITANCE, *s.* (Act of receiving an inheritance) पैतृकरिक्यग्रहणं, रिक्थप्राप्तिः *f.*, अधिकारप्राप्तिः *f.*, रिक्थहरणं, अंशहरणं, रिक्थभागग्रहणं, दायाभागप्राप्तिः *f.*—(Right of inheritance) उत्तराधिकारः -रिता, अधिकारः -रिता -त्वं, रिक्थाधिकारः, दायात्वं, दायाधिकारः—(Heritage, estate, patrimony) पैतृकरिक्यं, पैतृकं रिक्थं OR शुक्थं, गोचरिक्थं, पैतृकधनं, गोचरधनं, दायाः, शुक्थभागः, पैतृकं, औद्धारिकं, क्रमागतरिक्यं, क्रमागतधनं.—(Portioning of inheritance) दायाविभागः, दायाभागः, रिक्थविभागः, उद्धारविभागः, रिक्थव्यवहर्णः; 'to di-

vide an inheritance,' पैतृकरिक्यं भञ्ज (c. 1. भञ्जति -ते, भञ्जं) OR विभञ्ज—(Share of an inheritance) भागः, अंशः, उद्धारः.

INHERITED, *p. p.* पितृप्राप्तः -ता -तं, पितृगृहीतः -ता -तं, क्रमागमेन प्राप्तः -ता -तं, क्रमागतः -ता -तं, क्रमायातः -ता -तं, क्रमाद् आगतः -ता -तं, अन्ययागतः -ता -तं, परम्पराप्राप्तः -ता -तं, परम्परायातः -ता -तं, परम्पर्येणागतः -ता -तं, परम्परीणः -या -यं.

INHERITOR, *s.* अधिकारी *m.* (नं), उत्तराधिकारी *m.*, दायादः, भागी *m.* (नं), भाक् in comp. (जं), अंशी *m.* (नं); 'inheritor of property,' धनाधिकारी *m.*, रिक्थभागी *m.* (नं). See HEIR.

INHERITRESS, INHERITRIX, *s.* अधिकारिणी, उत्तराधिकारिणी, दायादी. To INHIBIT, *v. a.* नियम (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), संयमं, निग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निरुध् (c. 7. -रुह्यति -रोधुं), अपरुध्, वृ (c. 10. वारयति -यितुं), निषृ, निषिध् (c. 1. -पेधति -पेधुं).

INHIBITION, *s.* संयमः, निग्रहः, निवारणं, निरोधः, संरोधः, निषेधः.

INHOSPITABLE, *a.* अनातिथेयः -यी -यं, अनातिथ्यः -थ्यी -थ्यं, अतिथिद्वेषी -पिणी -पि (नं), अभ्यागतद्वेषी &c., आतिथ्यविमुखः -खा -खं, सत्कारद्वेषी &c., सत्कारविमुखः -खा -खं, असत्कारशीलः -ला -लं, अभ्यागतानुपकारी -रिणी -रि (नं), अभ्यागताशरणः -णा -यं, अभ्यागताहितः -ता -तं, अभ्यागतानादरी -रिणी -रि (नं).

INHOSPITABLENESS, INHOSPITALITY, *s.* अनातिथ्यं, अनातिथेयत्वं, अनतिथित्वं, असत्कारः, असत्कर्म *n.* (नं), अतिथिद्वेषः, अभ्यागतद्वेषः, अतिथ्यनादरः, अतिथ्यसत्कारः.

INHOSPITABLY, *adv.* अनातिथेयं, अनातिथ्यपूर्वम्, असत्कारेण, असत्कारपुरःसरं, अतिथिद्वेषित्वं.

INHUMAN, *a.* अमनुष्यः -व्या -व्यं, अमनुष्यधर्मी -म्मी -म्मे (नं), मनुष्यविधर्मी &c.—(Cruel) निर्दयः -या -वं, दयाहीनः -ना -नं, क्रूरः -रा -रं, क्रूरकर्मो -म्मी -म्मे (नं), निषुरः -रा -रं, निष्कृपः -पा -पं, निष्करुणः -णा -यं, निर्धृणः -णा -यं, राक्षसधर्मी &c., कटिनहृदयः -या -यं.

INHUMANITY, *s.* अमनुष्यत्वं, निर्दयता -त्वं, क्रूरता, क्रौर्यं, दयाहीनता, निषुरता, नैषुर्यं, निष्करुणता, कृपाहीनता, दुरात्म्यं.

INHUMANLY, *adv.* अमनुष्यवत्, निर्दयं, निषुरं, नैषुर्येण, क्रूरवत्, क्रौर्येण, निष्करुणं, राक्षसवत्, निष्कृपं, दुरात्मवत्.

INHUMATION, *s.* भूमिखननं, निखननं, निखातत्वं, भूमौ निखननं, भूमि-समर्पणं, भूमिनिक्षेपः, भूमिनिवेशनं, क्षितिन्यासः.

To INHUME, *v. a.* भूमौ निखन् (c. 1. -खनति -नितुं) OR निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) OR स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) OR सृज् in caus. (-अर्पयति -यितुं) OR निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षिप्नुं) OR न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

INIMICAL, *a.* वैरी -रिणी -रि (नं), अहितः -ता -तं, अहितकारी -रिणी -रि (नं), द्वेषी -पिणी -पि (नं), द्वेषणः -या -यं, विद्वेषी &c., विद्वेष्टा -ष्टी -ष्टृ (ष्टृ), सवैरः -रा -रं, अपथ्यकारी &c., अपकारी &c., प्रतिकूलः -ला -लं, विरोधी -धिनी -धि (नं), विषयः -व्या -व्यं, प्रतिषयः -व्या -व्यं, द्रोहवृद्धिः -द्धिः -द्धि, द्रोहवृत्तिः -त्तिः -त्ति, शात्रवः -वी -वं, शात्रवीयः -वी -वं, अहितमनाः -नाः -नः (स्), अहितशीलः -ला -लं, अनिचः -जा -जं, अजिगधः -ग्या -ग्यं, असुहृद् *m. f. n.*, अनुपकारी -रिणी -रि (नं), अननुकूलः -ला -लं, विपरीतः -ता -तं.

INIMICALLY, *adv.* शत्रुवत्, अहितवत्, सवैरं, अनिचवत्, अजिगधवत्, शत्रु-बुद्ध्या, द्रोहबुद्ध्या, प्रतिकूलं, विरोधेन, विरुद्धं, विषयवत्, अननुकूलं, विपरीतं, रिपुवत्.

INIMITABILITY, *s.* अनुपमेयता, अननुकार्यता, अनन्यसाध्यत्वं, अद्वितीयता.

INIMITABLE, *a.* अनुपमेयः -या -यं, अननुकार्यः -व्या -व्यं, अननुकरणीयः

-या -यं, अनुपमः -मा -मं, अप्रतिमः -मा -मं, उपमातीतः -ता -तं, अनुकरणातिगः -मा -मं, अनन्यसाध्यः -ध्या -ध्यं, अनन्यशक्यः -क्या -क्यं, अन्यासाध्यः -ध्या -ध्यं, अन्याशक्यः -क्या -क्यं, अतुल्यः -त्या -त्यं, अद्वितीयः -या -यं, असाधारणः -शा -शी -यं.

INIMITABLY, *adv.* अनुपमेयं, अनुकरणीयं, अतुल्यं, अत्युपमं.

INIQUITOUS, *a.* अन्यायी -यिनी -यि (न्), अन्यायः -न्या -न्यं, अयथान्यायः -या -यं, न्यायविरुद्धः -द्धा -द्धं, अधार्मिकः -की -कं, अधर्मी -र्मिणी -र्मि (न्), धर्मापेक्षः -ता -तं, पापः -पा -पं, पापी -पिनी -पि (न्), पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, खलः -ला -लं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं, दुराचारः -रा -रं, कुकर्मा -मा -मं (न्), दुष्टः -ष्टा -ष्टं, कित्विषी -पिणी -पि (न्).

INIQUITOUSLY, *adv.* अन्यायतम, अयथान्यायं, न्यायविरुद्धं, न्यायविरोधेन, अधर्मेतत्, अधर्मेण, पापिष्ठवत्, दुष्टवत्, खलवत्, दुराचारवत्.

INIQUITY, *n.* अधर्मः -र्मता -तं, अन्यायः, अन्याय्यत्वं -ता, अन्यायिता, धर्मेविरोधः, न्यायविरोधः, न्यायविरुद्धता, धर्मापेक्षत्वं, पापं, दुष्टता, पापिष्ठता, खलता, दुर्वृत्तिः *f.*, दुर्वृत्तत्वं, अनीतिः *f.*, नीतिविरोधः, कुकर्मा *n.* (न्), दुष्कर्मा *n.*, कुक्रिया, दुराचारत्वं, अपकर्मा *n.*, अपचारः, शठता, दौरात्म्यं, कुसृतिः *f.*, व्यसनं.

INITIAL, *a.* आदि in comp., आद्यः -द्या -द्यं, आदिकः -का -कं, आदिमः -मा -मं, आदिस्थः -स्था -स्थं, आदिवर्ती -र्विनी -र्वि (न्), प्राथमिकः -की -कं, प्रथमः -मा -मं, पृष्ठः -ष्ठी -ष्ठं, पौष्टिकः -की -कं, पौरुषः -स्या -स्यं, आरम्भकः -का -कं, आरम्भस्थः -स्था -स्थं.

INITIAL, *s.* (First letter of a name) नामादियणः, नामाद्यक्षरं, आद्यवर्णः, प्रथमवर्णः.

To INITIATE, *v. a.* (Instruct in rudiments or principles) विद्यारम्भान् or विद्यातत्त्वानि or प्रथमतत्त्वानि उपदिश (c. 6. -दिशति -रेष्टुं), प्रथमोपदेशं कृ, प्रथमशिक्षां कृ, विद्याप्रवेशं कृ, विद्याभिनियेशं कृ, विद्योपक्रमं कृ.—(Introduce by initiatory ceremonies) दीक्षा (c. 1. दीक्षते -क्षितुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), दीक्षापूर्वम् उपनी, दीक्षाकर्मपूर्वम् or संस्कारपूर्वम् or अभिमन्त्रणपूर्वम् or मन्त्रपूर्वम् प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), दीक्षां कृ, दीक्षाकर्मं कृ.—(Instruct in initiatory ceremonies) दीक्षाकर्मं उपदिश, संस्कारमन्त्रान् or दीक्षामन्त्रान् उपदिश.

INITIATED, *p. p.* दीक्षितः -ता -तं, कृतदीक्षः -द्या -द्यं, संस्कृतः -ता -तं, कृतसंस्कारः -रा -रं, जातसंस्कारः -रा -रं, संस्कारितः -ता -तं, अभिसंस्कृतः -ता -तं, अभिमन्त्रितः -ता -तं, मन्त्रयान् -वती -वत् (न्), उपनीतः -ता -तं, उपनीयमानः -ता -तं, कृताभिषेकः -का -कं, राद्धः -द्धा -द्धं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, कृतविद्यारम्भः -म्भा -म्भं, कृतविद्योपक्रमः -मा -मं, कृतविद्याप्रवेशः -शा -शं, विद्याप्रविष्टः -ष्टा -ष्टं.

INITIATION, *s.* (Instruction in rudiments or principles) विद्यारम्भोपदेशः, विद्यातत्त्वोपदेशः, प्रथमतत्त्वोपदेशः, प्रथमोपदेशः, प्रथमशिक्षा, विद्याप्रवेशः -शनं, विद्याभिनियेशः -शनं.—(Introduction by initiatory ceremonies, &c.) दीक्षा, दीक्षाकरणं, दीक्षाकर्म *n.* (न्), उपनयः -यनं, उपनायः, दीक्षापूर्वम् उपनयनं, दीक्षापूर्वम् प्रवेशनं, संस्कारः, अभिमन्त्रणं, अभिषेकः.—(Instruction in initiatory ceremonies) दीक्षाकर्मोपदेशः, मन्त्रोपदेशः, उपदेशः.

INITIATIVE, *s.* (Introductory step) आरम्भः, प्रत्युत्क्रमः, प्रत्युत्क्रान्तिः *f.*

INITIATIVE, INITIATORY, *a.* आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः -का -कं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं, आदिकः -का -कं.—(Relating to introductory ceremonies) दीक्षाकर्मसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).

INJECT, *v. a.* अनाक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अनाक्षिप्य, निक्षिप्य, अनाक्षेपं कृ, अनाक्षेपं कृ, अनाक्षेपः कृ.—(With a syringe) वस्तिहारेण अनाक्षिप्य or अनाक्षिप्य.

INJECTED, *p. p.* अनाक्षिप्तः -मा -मं, अनाक्षिप्तः -मा -मं, निक्षिप्तः -मा -मं. INJECTION, *s.* अनाक्षेपः -पणं, अनाक्षेपः -पणं, निक्षेपणं.—(Clyster) वस्तिः *m. f.*

To INJOIN. See To ENJOIN.

INJUDICIOUS, *a.* अविवेकी -किनी -कि (न्), अविवेकः -का -कं, विवेकशून्यः -न्या -न्यं, विवेचनाशून्यः -न्या -न्यं, अविवेकदृष्टा -ष्टा -ष्ट (न्), अविविष्टः -ष्टा -ष्टं, अविविचक्षणः -क्षा -क्षं, अबुद्धिमान् -मती -मत् (न्), अविविचारी -रिणी -रि (न्), अविविचारकः -का -कं, विचारशून्यः -न्या -न्यं, अपरिच्छेदी -दिनी -दि (न्).

INJUDICIOUSLY, *adv.* अविवेकेन, अविवेककवत्, विवेकं विना, अविविष्टवत्, अविविचारेण, विचारं विना, अविविचक्षणवत्.

INJUDICIOUSNESS, *s.* अविवेकः -कता -किता, अविवेककत्वं, विवेकशून्यता, अविवेचना, अविविष्टता, अविविचारः, विचारशून्यता, अविविचक्षणता, अविविचक्षण्यं, अबुद्धिमत्त्वं, अपरिच्छेदः, परिच्छेदहीनता.

INJUNCTION, *s.* आज्ञा, आदेशः, निदेशः, निर्देशः, नियोगः, बोधनं -ना, नियमः, निर्देशनं, विधानं, शासनं, वचनं; 'sacred injunction,' विधिः *m.*, कल्पः; 'chief injunction,' मुख्यः; 'secondary,' अनुकल्पः.

To INJURE, *v. a.* हिंस्र (c. 7. हिंस्रति, c. 1. हिंसति -सितुं), विहिंस्र, उपहिंस्र, आहिंस्र, अपकृ, क्षतिं कृ, क्षतं कृ, क्षण (c. 8. क्षणोति -क्षितुं), परिक्षणं, विक्षणं, पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), अर्द्ध (c. 10. अर्द्धयति -यितुं), समर्द्धं, व्यथ (c. 10. व्यथयति -यितुं), रिप् (c. 1. रेयति, c. 4. रिष्यति, रेयितुं, रेष्टुं), क्षि (c. 5. क्षिणोति, c. 1. क्षयति, क्षेतुं), दुष् (c. 10. दुषयति -यितुं), नश्र (c. 10. नाशयति -यितुं), हन् (c. 2. हनति -न्तुं), विहन्, उपहन्, धूय (c. 10. धूयति -यितुं), द्रोहं कृ, द्रुह (c. 4. द्रुहति, द्रोह्युं), अपराध (c. 5. -राधोति, c. 4. -राधति -राधुं) with gen. c., रिह (c. 1. रेहति, रेष्टुं), क्षतिवृत् (c. 1. -वर्त्ते -र्वितुं), अपकारं कृ, अपायं कृ, हिंसां कृ, अहितं कृ, अन्यायं कृ, हानिं कृ, ध्वंसं कृ, दुःखं दा, क्रेशं दा, अनिष्टं कृ.

INJURED, *p. p.* हिंसितः -ता -तं, विहिंसितः -ता -तं, अपकृतः -ता -तं, प्राप्तापकारः -रा -रं, कृतापकारः -रा -रं, क्षतः -ता -तं, परिक्षतः -ता -तं, विक्षतः -ता -तं, अर्द्धितः -ता -तं, पीडितः -ता -तं, निपीडितः -ता -तं, व्यथितः -ता -तं, रिष्टः -ष्टा -ष्टं, कृतध्वंसः -सा -सं, दूषितः -ता -तं, विहृतः -ता -तं, जातापायः -या -यं, प्राप्ताहानिः -निः -न्ति, व्यापन्नः -न्ना -न्नं, व्यापादितः -ता -तं.

INJURER, *s.* हिंसकः, हिंसाकारी *m.* (न्), अपकारी *m.*, अपकारकः, क्षतिकारकः, अन्यायकारी *m.*, परापकारी *m.*, अनिष्टकारी *m.*, अहितकारी *m.*, द्रोहकारी *m.*, रेष्टा *m.* (ष्टुं), नशिता *m.* (न्तुं), नष्टा *m.* (ष्टुं), द्रोही *m.* (न्), द्वेषी *m.* (न्), विहेठकः.

INJURIOUS, *a.* हिंसकः -का -कं, हिंसः -सा -सं, हिंसालुः -लुः -लु-लुकः -का -कं, हिंसात्मकः -का -कं, अपकारी -रिणी -रि (न्), अपकारकः -का -कं, आपकरः -री -रं, क्षतिकरः -री -रं, क्षतिजनकः -का -कं, हानिकरः -री -रं -जनकः -का -कं, अहितकरः -री -रं, अनिष्टकरः -री -रं, अहितः -ता -तं, नृशंसः -सा -सं, शरारुः -रुः -रु, शारुकः -का -कं, रिष्वः -ध्या -ध्यं, शातुकः -का -कं, उपशातकः -का -कं, नृशुकः -का -कं, बाधकः -का -कं, द्रोही -हिणी -हि (न्), भूतशुक *m. f. n.* (ह).

INJURIOUSLY, *adv.* हिंसापूर्वम्, हिंसाया, आपकारं, आपायं, अपकारेण, अहितं, क्षतिपूर्वम्, द्रोहपूर्वम्, क्षतपूर्वम्, द्रोहेण, हिंसप्रकारेण, नृशंसं, यथा हिंसा क्रियते तथा, यथा क्षतं or अपायो जायते तथा, सद्रोहं, सदपणं. INJURY, *s.* (Wrong) हिंसा-सनं, अपकाटः, अपकृतं, अपकृतिः *f.*, अपक्रिया, द्रोहः, अभिद्रोहः, अन्यायः, अपराधः, हिंसाकर्म *n.* (न्), निकाटः,

विप्रकारः, पीडा-घनं, प्राणिपीडा, अहितं, अनिष्टं, व्यापादः-घनं, विहेरः-घनं.—(Hurt, harm, detriment) क्षतिः *f.*, क्षतं, परिक्षतिः *f.*, परिक्षतं, अपकारः, अपकृतं, अपायः, हानिः *f.*, नाशः, ध्वंसः, अपचयः, अपचिन्तिः *f.*, दुःखं, अर्देना, क्षयः, उपक्षयः, बाधः, दुःखं, दोषः, भङ्गः.

INJUSTICE, *s.* अधर्मः-र्मता-त्वं, अन्यायः-यता-त्वं, अन्याय्यता, अन्यायिता, धर्मविरोधः, धर्मविरुद्धता, धर्मापेक्षता, न्यायविपर्ययः, न्यायविरोधः, न्यायविरुद्धता, अन्यायिताः *f.*, अनयः, दुर्धीतिः.

INK, *s.* मसिः *f.* -सी, मयिः *f.* -पी, मसिका, मसीजलं, मलिनासु *n.*, पञ्चाञ्जनं, अञ्जनं, कालिका, कालो, वर्णिका, मेला, गोला; 'red ink,' अलङ्कारः, अलङ्कः-लङ्कं.

TO INK, *v. a.* मस्या लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पु) or मलिन (nom. मलिन-यति-यितुं) or दुष् (c. 10. दुष्पयति-यितुं), मसिदूषितं-तां-तं कृ, कालीकृ.

INK-HORN, *s.* मसिधानी, मसिकृपी, मसिभाजनं, मसिपात्रं, मस्याधारः.

INKLING, *s.* ईपञ्चानं, किञ्चिज्ज्ञानं, ईपद्बोधनं, ईपलूचना-नं, किञ्चित्सूचितं, इङ्गितं, सूक्ष्मेतः, भासः, आभासः, वासना.

INLAINED, *s.* मसिधानी-नं, मसिकृपी, मसिभाजनं, मस्याधारः, मसिपात्रं, मेलासु *m.*, पार्हिलः-लं, लिपिमज्जापात्रं, लेखसाधनपात्रं, लिपिसा-मयभाजनं.

INKY, *a.* मसिमयः-यी-यं, मसिवर्णः-यौ-यं, समसिः-सिः-सि, मसीयः-या-यं, मसिलिप्तः-मा-मं, मसिदूषितः-ता-तं.

INLAID, *p. p.* खचितः-ता-तं, अनुविद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिबद्धः-द्धा-द्धं, प्रणि-हितः-ता-तं, छुरितः-ता-तं, पिनद्धः-द्धा-द्धं, जडितः-ता-तं, करसः-छा-छं-छितः-ता-तं; 'is inlaid,' प्रणिधीयते.

INLAND, *a.* मध्यदेशीयः-या-यं, मध्यदेशी-जिनी-जि (नं), मध्यदेशस्थः-स्या-स्यं, देशमध्यस्थः-स्या-स्यं, देशमध्यवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (नं), समुद्रदूरस्थः-स्या-स्यं, समुद्रदूरवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (नं), समुद्रानिकटवर्ती &c., असमु-द्रतीरस्थः-स्या-स्यं.—(Not foreign, domestic) अविदेशीयः-या-यं, देशीयः-या-यं, देशिकः-की-कं, देश in comp.

INLANDER, *s.* समुद्रदूरवासी *m.* (नं), मध्यदेशजः, मध्यदेशवासी *m.*

TO INLAPIDATE, *v. a.* पाषाणीकृ, प्रस्त्रीकृ, पाषाणवत् कठिनीकृ.

TO INLAY, *v. a.* नानावर्णदूष्यैः खच् (c. 10. खचयति-यितुं) or अनुव्यध् (c. 4. -वियति-व्यद्धुं) or छुर (c. 6. छुरति-रितुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निधा (c. 3. -दधाति-धातुं), प्रणिधा, चित्रविचित्रिकृ, करसीकृ, नानाविधदूष्यैः खचितं-तां-तं कृ or जडितं कृ.

INLAYING, *s.* प्रणिधाता *m.* (नं), नानावर्णदूष्यनिबन्धा *m.* (नं), प्रणिधायी *m.* (नं).

INLET, *s.* (Entrance, place of ingress) द्वारं, प्रवेशद्वारं, प्रवेशमार्गः, पथः, मार्गः.—(Creek, or recess in the shore of the sea) समुद्रवङ्कः, वङ्कः, खलः, तटभङ्गः, तीरभङ्गः, तीरभेदः, पुटभेदः, खातं.

TO INLIST, *v. a.* See ENLIST.

INLY, *a.* आन्तरिकः-की-कं, अन्तरस्थः-स्या-स्यं. See INTERNAL.

INWARD, *s.* सहवासी *m.* (नं), निवासी *m.* (नं), सहवर्ती *m.* (नं), सहस्ययी *m.*, एकगृहवासी *m.*, एकगृहस्ययी *m.*

INMOST, *a.* अन्तरतमः-मा-मतं, अन्तरतमस्थः-स्या-स्यं, अत्यन्तरः-रा-रं, अत्यन्तरस्थः-स्या-स्यं, अत्यन्तरस्थः &c., अत्यन्तरवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (नं), अत्यन्तरिकः-की-कं, अत्यन्तर्गतः-ता-तं, अत्यन्तर्भूतः-ता-तं.

INN, *s.* (House for the lodging of travellers) उन्नरणगृहं, उन्नरण-शाला, उन्नरणस्थानं, उन्नरणीयगृहं, उपकारी-रिका, उपकारिकागृहं, उपकार्या, औपकार्या-यं, प्रवासीयगृहं.—(Tavern) गङ्गा-ञ्जिका, मदिरागृहं, मदिराशाला.—(Residence of lawyers) स्मृतिशास्त्रज्ञमठः,

स्मृतिशास्त्रज्ञेश्वर *n.* (नं).

TO INN, *v. n.* उन्नरणगृहे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), उन्नरणशालां निविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), अन्नमध्ये रथाद् अवतीर्य पृथीकगृहं निविश.

TO INN, *v. a.* उन्नरणगृहे वस् (c. 10. वासयति-यितुं), उन्नरणशालां निविश (c. 10. -वेष्टयति-यितुं).

INN KEEPER, *s.* उन्नरणगृहपतिः *m.*, उन्नरणशालास्वामी *m.* (नं), उपकारि-कागृहाधिकारी *m.* (नं), शौचिकः.

INNATE, *a.* सहजः-जा-जं, सहजातः-ता-तं, अन्तर्जातः-ता-तं, निजः-जा-जं, अन्तर्भवः-या-यं, अन्तरूपकः-जा-जं, अन्तर्भूतः-ता-तं, अन्तर्वर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (नं), अन्तरस्थः-स्या-स्यं, स्वाभाविकः-की-कं, स्वभावजः-जा-जं, नैसर्गिकः-की-कं, निसर्गजः-जा-जं, औत्पत्तिकः-की-कं, प्रकृतस्थः-स्या-स्यं, प्राकृतिकः-की-कं, औत्पत्तिकः-की-कं, अन्तरीयः-या-यं.

INNATELY, *adv.* स्वाभावात्-वेन, स्वाभावतः, सहजं, निजभावेन.

INNATENESS, *s.* स्वाभाविकत्वं, सहजत्वं, अन्तर्भावः, अन्तर्जातत्वं, नैसर्गिकत्वं.

INNAVIGABLE, *a.* अनौताय्यः-य्यो-य्यं, अनाव्यः-व्या-व्यं, नावताय्यः-य्यो-य्यं, नावगम्यः-म्या-म्यं, अनौगम्यः-म्या-म्यं, नौगमनाशकः-क्या-क्यं.

INNER, *a.* अन्तरस्थः-स्या-स्यं, आन्तरिकः-की-कं, आन्तरः-री-रं, अन्तरीयः-या-यं, आभ्यन्तरः-री-रं, अभ्यन्तर or अन्तर or अन्तर in comp., अन्तर्भवः-या-यं, अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्भूतः-ता-तं, अन्तर्वर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (नं), अन्तरतमः-मा-मतं, अन्तःस्थितः-ता-तं, मध्यस्थः-स्या-स्यं, गर्भस्थः-स्या-स्यं, अन्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं; 'inner apartments,' अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं, वासगृहं.

INNERMOST, *a.* अन्तरतमः-मा-मतं. See INMOST.

INNOCENCE, INNOCENCY, *s.* (Freedom from guilt) शुचिता, शुद्धता-त्वं, निष्पापत्वं, निरपराधता-धिता, अनपराधता, निदोषत्वं, अपापत्वं, दोष-हीनता, अपराधहीनता, अपराधशून्यता, निष्कलङ्कता-त्वं, अनपता, निष्मलता, शुद्धमतिः-तिः-ति, शुचिचित्तत्वं, मतिशुद्धता, चित्रशुद्धिः *f.*, शुद्धिः *f.*—(Guilelessness) निष्कपट्य अकारण्यं, मायाहीनता, छलहीनता, सारस्यं, अदुष्टता; 'innocence and guilt' गुणदोषी *m. du.*

INNOCENT, *a.* शुचिः-चिः-चि, निरपराधः-धा-धं, अनपराधः-धा-धं, अपी-धिनी-धि (नं), निदोषः-या-यं-धी-धिणी-धि (नं), अदोषः-या-यं, निष्पापः-पा-पं-पी-पिनी-पि (नं), अपापः-पा-पं, पाप-हीनः-ना-नं, अपराधहीनः-ता-तं-शून्यः-न्या-न्यं, पापरहितः-ता-तं, शुद्धः-द्धा-द्धं, शुद्धमतिः-तिः-ति, शुचिमनाः-ना-नः (सं), शुचिकर्मा-र्म्मा-र्म्मे (नं), शुक्लकर्मा &c., सकृत्पापकर्मा &c., शिष्टिदानः-ना-नं, निष्कलङ्कः-ङ्का-ङ्कं, अनपः-या-यं, सकृत्तापराधः-धा-धं, सकृत्तैनाः-ना-नः (सं), सकृत्तापः-पा-पं, निष्मलः-ला-लं, निष्मलचित्तः-त्ता-त्तं, विमलचित्तः-त्ता-त्तं, अदृष्टदोषः-पा-पं, अदृष्टापराधः-धा-धं, अहेतुकः-का-कं.—(Guileless) निष्कपटः-टा-टं, निष्वीजः-जा-जं, छलरहितः-ता-तं, निर्व्यलीकः-का-कं, विमलात्मा-त्मा-त्त (नं), मायाहीनः-ना-नं, सरलः-ला-लं, निष्कृषिणः-मा-मं, सकृत्विमः-मा-मं, अदुष्टः-ष्टा-ष्टं.

INNOCENT, *s.* (A guiltless person) शुचिजनः, निरपराधी *m.* (नं).

INNOCENTLY, *adv.* अनपराधेन, निरपराधं, पापं विना, निष्पापं, शुचि, शुचिवत्, शुचिमनसा, निष्मलचेतसा, अनपं, अनपवत्, निर्व्यलीकं, निष्कपटं.

INNOCUOUS, *a.* अहिंसकः-का-कं, अहिंसः-सा-सं, हिंसारहितः-ता-तं, अहिंसाकरः-री-रं, अनपकारी-रिणी-रि (नं), अनपकारकः-का-कं, अक्षतिकारकः-का-कं, अद्रोही-हिणी-हि (नं).

INNOCUOUSLY, *adv.* अहिंसया, अहिंसापूर्व, अक्षतिपूर्व, अद्रोहेण.

INNOCUOUSNESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः -रक्ता, अहिंसकत्वं, अद्रोहः.

To INNOVATE, *v. a.* (Introduce new customs) नूतनरीतिं or नवव्यवहारान् स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or संस्था or प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं) or प्रकूप, व्यवहारान्-राणि स्या, कुलव्यवहारभित्तान् नवाचारान् स्या, कुलाचारभित्तान् नवीनव्यवहारान् कूप, देशव्यवहारभित्तान् नूतनव्यवहारान् प्रकूप, देशाचारान् परिवृत् or नवीकृ, नूतनसम्प्रदायान् or मतान्तराणि स्या, अन्यसम्प्रदायान् कृ or कूप, नूतनकर्मणि प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं).

INNOVATION, *s.* (The act) नवव्यवहारस्थापनं, नूतनरीतिसंस्थापनं, व्यवहारान्तरकल्पनं, नवीनाचारसंस्थापनं, नूतनसम्प्रदायकल्पनं, देशाचारपरिवर्त्तनं, कुलाचारपरिवर्त्तनं, नूतनकर्मप्रवर्त्तनं, नवीकरणं. — (The change made) नूतनरीतिः *f.*, नवरीतिः *f.*, नवीनव्यवहारः, व्यवहारान्तरं, रीत्यन्तरं, नवाचारः, नवाचरितं, नवचरितं, नवमार्गः, नवधारा.

INNOVATOR, *s.* नवरीतिस्थापकः, नूतनव्यवहारस्थापकः, व्यवहारान्तरप्रकल्पकः, नवव्यवहारप्रवर्त्तकः, देशव्यवहारपरिवर्त्तकः, कुलाचारपरिवर्त्तकः, नवसम्प्रदायप्रवर्त्तकः, मतान्तरस्थापकः.

INNOXIOUS, *a.* अहिंसकः -का -कं, अहिंसः -सा -सं, अनपकारी -रिणी -रि (न), अक्षतिकरः -री -रं, अघातुकः -का -कं, अद्रोही -हिणी -हि (न), अरिष्वः -ध्या -ध्वं, अशारुकः -की -कं.

INNOXIOUSLY, *adv.* अहिंसया, अनपकारेण, अद्रोहेण, अक्षतिपूर्व.

INNOXIOUSNESS, *s.* अहिंसता -त्वं, अनपकारः -रकत्वं, अहिंसकत्वं -ता, अघातुकत्वं, अशारुकत्वं, हिंसात्यागः.

INNUENDO, *s.* वक्रोक्तिः *f.*, व्यंग्योक्तिः *f.*, व्यंग्यः -ग्यं, भङ्गः *f.*, भंग्युक्तिः *f.*, छेकोक्तिः *f.*, पर्यायोक्तिः *f.*

INNUMERABLE, *a.* अगणनीयः -या -यं, अगण्यः -ख्या -ख्यं, असंख्येयः -या -यं, असंख्यः -ख्या -ख्यं, अस्तसंख्यः -ख्या -ख्यं, गणनातीतः -ता -तं, गणनाशक्यः -क्या -क्यं, संख्यातीतः -ता -तं, लक्षगुणः -खा -खं, कोटिगुणः -खा -खं, अगणितः -ता -तं; 'in innumerable numbers,' कोटिशस्.

INNUMERABLENESS, *s.* अगणनीयता, अगण्यता, असंख्येयता, असंख्यता.

INNUTRITION, *s.* अपुष्टिः *f.*, अपोषणं, पोषणाभावः, अन्नरक्षणं.

INNUTRITIOUS, *a.* अपुष्टिदः -दा -दं, अपुष्टिकरः -री -रं, अपोषकः -का -कं.

UNOBSERVABLE, *a.* अलक्ष्यः -ख्या -ख्यं, दुर्लक्ष्यः &c., अदृश्यः -श्या -श्यं.

To INOCULATE, *v. a.* (A tree) एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपल्लवं निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), जालके निविश. — (Insert infectious matter in the flesh) विम्फोटजरसविन्दुं बाहुमांसे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), रक्तवरटीजपूयलवणं अन्यमांसं निविश or त्वक्छेदनानन्तरं बाहुमांसे निविश, विम्फोटजरसनिवेशनेन रक्तवरटीरोगम अन्यस्मिन् संक्रम (c. 10. -क्रामयति -यितुं) or सञ्चर (c. 10. -चारयति -यितुं).

INOCULATED, *p. p.* (Budded) भिन्नवृक्षशाखानिवेशितः -ता -तं. — (Infected by inoculation with small-pox, &c.) म्फोटजरसनिवेशनेन रक्तवरटीरोगदूषितः -ता -तं.

INOCULATION, *s.* (Budding) एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपल्लवनिवेशनं. — (Inserting infectious matter in the flesh) मुख्यजनमांसं विम्फोटपूयलवणनिवेशनं, म्फोटजरसनिवेशनेन रक्तवरटीरोगदूषणं or रक्तवरटीरोगसञ्चारणं.

INOCULATOR, *s.* (Of plants) वृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपल्लवनिवेशकः. — (Of infectious matter) विम्फोटपूयलवणनिवेशकः, रक्तवरटीरोगसञ्चारकः.

INODOROUS, *a.* निर्गन्धः -न्धा -न्धं, अगन्धः -न्धा -न्धं, गन्धहीनः -ता -तं.

INOFFENSIVE, *a.* अनपकारी -रिणी -रि (न), अनपकारकः -का -कं, अनपकारशीलः -ला -लं, अनपराधी -धिनी -धि (न), निरपराधः -धा -धं, अहिंसकः -का -कं, अहिंसः -सा -सं, हिंसारहितः -ता -तं, अहिंसाकरः

-री -रं, अपरद्रोही -हिणी -हि (न), अद्रोहशीलः -ला -लं, निद्रोही &c., अपरदुःखदः -दा -दं, अपरक्षेपदः -दा -दं, अघातुकः -का -कं, अबाधकः -का -कं, अवरोधी -धिनी -धि (न), निदीपी -पिणी -पि (न), निरुपद्रवी -विणी -वि (न), सान्त्विकः -की -कं, सत्वशीलः -ला -लं, अमतिभूक *m. f. n.* (ह).

INOFFENSIVELY, *adv.* अनपकारेण, अहिंसया, अद्रोहेण, अनपराधेन, निरपराधं.

INOFFENSIVENESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः -रिता -रकता, अनपकारशीलता, अहिंसाशीलता, अहिंसा, अद्रोहः, अद्रोहशीलता, अबाधकता, सत्वशीलता, अनपराधिता, हिंसात्यागः.

INOFFICIAL, *a.* अनाधिकारिकः -की -कं, अनधिकारप्रयुक्तः -क्ता -कं.

INOPERATIVE, *a.* असाधकः -का -कं, अकार्यसाधकः -का -कं, अकार्यकारकः -का -कं -री -रिणी -रि (न), अकिञ्चिकरः -री -रं, अफलोत्पादकः -का -कं.

INOPPORTUNE, *a.* अकालिकः -की -कं, आकालिकः -की -कं, अप्राप्तकालः -ला -लं, अकालीनः -ना -नं, अनवसरः -रा -रं, अप्राप्तवसरः -रा -रं, असामयिकः -की -कं, असमयोचितः -ता -तं, असमयोपयुक्तः -क्ता -कं, अप्रसङ्गोचितः -ता -तं, अप्राप्तप्रसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अप्रास्ताविकः -की -कं, अकालसदृशः -शी -शं, अप्रस्तावसदृशः -शी -शं, अप्रस्तावयोग्यः -ग्या -ग्यं, असमयानुरूपः -पा -पं, अयथाकालः -ला -लं, अस्थानः -ना -नं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं.

INOPPORTUNELY, *adv.* अकाले -लेन, अस्थाने -नं, अनवसरं -रेण, असमयेन, अकालसदृशं, असमयानुरूपेण, अयोग्यं, अयथाकालं, अप्रसङ्गवत्, अपदं, असाम्युतं, असम्युति.

INOPPORTUNITY, *s.* अकालिकत्वं, आकालिकत्वं, अकालीनता, असामयिकत्वं, अनवसरः, असमयः, अयोग्यता.

INORDINATE, *a.* अपरिमितः -ता -तं, अत्यन्तः -न्ता -न्तं, आत्यन्तिकः -की -कं, अतिमर्यादः -दा -दं, अमर्यादः &c., उन्मर्यादः &c., मर्यादातीतः -ता -तं, अतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं, मर्यादातीतः -ता -तं, अतिमात्रः -त्रा -त्रं, अमितः -ता -तं, अपरिमाणः -णा -यं, अतिमितः -ता -तं, अनियमितः -ता -तं, लङ्घितमर्यादः -दा -दं, लङ्घितनियमः -मा -मं, उद्विक्तः -क्ता -कं, अतिरिक्तः -क्ता -कं.

INORDINATELY, *adv.* अपरिमितं, अत्यन्तं, अतिमर्यादं, अतिमात्रं, अतिशयेन, नितान्तं, सातिशयं, अतितरां, सुतरां, अत्यर्थं, तीव्रं, मुभृशं.

INORDINATENESS, *s.* अपरिमितता -त्वं, अपरिमाणं, अमितत्वं, मर्यादातिक्रमः, नियमातिक्रमः, आत्यन्तिकत्वं, अमर्यादा, उद्विक्तता, अतिरिक्तता.

INORGANIC, *a.* अप्राणी -णिनी -णि (न), निर्जीवः -वा -वं, जीवितसाधनहीनः -ना -नं, प्राणवायुसञ्चारहीनः -ना -नं, जडः -डा -डं, निरवयवः -वा -वं, अङ्गरहितः -ता -तं.

INOSCUATION, *s.* अयङ्गयसन्धिः *m.* -सन्धानं, पार्श्वद्वयसंयोगः.

INQUIST, *s.* (Judicial inquiry) विचारः -रणं -णा, व्यवहारपरीक्षा, व्यवहारदर्शनं. — (Inquiry into the cause of a sudden death) अपमृत्युपरीक्षा, अपमृत्युकारणविचारः, अपमृत्युवृत्तान्तविचारः.

INQUIETUDE, *s.* अज्ञानिः *f.*, अज्ञानचिन्तता, चिन्ताज्ञानिः *f.*, चिन्तोद्वेगः, उद्वेगः, उद्विग्नता, अनिवृतिः *f.*, चिन्तानिवृतिः *f.*, मनस्तापः, चिन्तवेदना, चिन्तव्यथा, मनोदुःखं, मनःपीडा, कष्टं, अस्वास्थ्यं, अस्वस्थता, असमाधानं, आधिः *m.*, ज्ञेयः, व्याकुलता, व्यामोहः, मानसी व्यथा, व्यस्तता, अस्थिरता, अस्थिर्यं, औत्सुक्यं, वैज्ञयं.

To INQUIRE, *v. a.* दुष् (c. 10. दृश्यति -यितुं), मलिन. (nom. मलिनयति -यितुं).

To INQUIRE, *v. a.* (Ask a question) प्रच्छ (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं), अनुप्रच्छ, परिप्रच्छ, समनुप्रच्छ, प्रश्नं कृ, पृच्छनं कृ, अनुयुञ्ज (c. 7. -युनक्ति

-मुक्ते-योक्तुं), अनुयोगं कृ, अभिबुद् (c. 10. -बोदयति -यितुं).—(Investigate, examine into) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), अन्विप् (c. 4. -इष्यति -रयितुं), अन्वेष् (c. 1. -रष्यते -यितुं), विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), चर्च (c. 1. -चर्चति -चर्चितुं), निखी (c. 1. -खयति -खेतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), विनिश्चि, मार्ग (c. 1. -भार्गति, c. 10. -मार्गयति -यितुं), मृग् (c. 10. -मृगयते -यितुं), गवेष् (c. 10. -गवेपयति -यितुं), अभिनिध्ये (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), जिज्ञासां कृ, अन्वेषणं कृ.—(Inquire about one's health, &c.) कुशलप्रश्नं कृ, कुशलसम्प्रश्नं कृ, सम्प्रश्नं कृ.

INQUIRED, *p. p.* पृष्टः -ष्टा -ष्ट, अनुयुक्तः -क्ता -क्तं, परीक्षितः -ता -तं, जिज्ञासितः -ता -तं, निर्णीतः -ता -तं, चर्चितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं. INQUIRER, *s.* (One who asks a question) प्रश्न *m.* (पृ), पृच्छकः, प्रश्नकारी *m.* (न), अनुयोक्ता *m.* (कृ), अनुयोगकृत् *m.*—(One who investigates) परीक्षकः, निरूपकः, विचारकः, अनुसन्धाता *m.* (तृ), निर्णेत *m.* (तृ), जिज्ञासुः *m.* -सकः, अन्वेषकः, जिज्ञासाकृत् *m.*—(Inquirer after knowledge) ज्ञानप्सुः *m.*, ज्ञानेच्छुः *m.*

INQUIRING, *a.* जिज्ञासुः -सुः -सु, ज्ञानेप्सुः -प्सुः -प्सु, ज्ञानेच्छुः -च्छुः -च्छु. INQUIRY, *s.* (Question, interrogation) प्रश्नः, सम्प्रश्नः, पृच्छा -च्छनं, अनुयोगः -योजनं.—(Investigation) परीक्षा -क्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, विचारः -रणं -णा, अन्वेषणं -णा, चर्चा, समीक्षा -क्षणं, निर्णयः, पर्येषणा, गवेपणं -णा, परीष्टिः *f.*, निश्चयः, अनुसरणं, विमर्शः, विवेचना, शोधः -धनं; 'spirit of inquiry,' ज्ञानेच्छा, ज्ञानेप्सा; 'friendly inquiry respecting health,' &c. कुशलप्रश्नः, सम्प्रश्नः, मानवना.

INQUISITION, *s.* (Examination) परीक्षा -क्षणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, अनुयोगः, समीक्षणं, संवीक्षणं.—(Judicial) विचारः -रणा.—(Court for religious inquiry) धर्मपरीक्षणसभा, धर्मविचारणसभा.

INQUISITIVE, *a.* पिपृच्छुः -पुः -पु, पृच्छकः -का -कं, प्रश्नशीलः -ला -लं, पृच्छनशीलः -ला -लं, कुतूहली -लिनी -लि (न), कौतूहलपरः -रा -रं, कौतूहलान्वितः -ता -तं, कौतूकापिष्टः -ष्टा -ष्टं, जिज्ञासुः -सुः -सु, अनुसन्धानेच्छुः -च्छुः -च्छु, अनुसन्धानशीलः -ला -लं, अन्वेषणशीलः -ला -लं, अन्वेषणसक्तः -क्ता -क्तं.—(Inclined to seek knowledge) ज्ञानेच्छुः -च्छुः -च्छु, ज्ञानेप्सुः -प्सुः -प्सु.

INQUISITIVELY, *adv.* कौतूहलेन -लात्, कुतूहलेन, जिज्ञासया, अन्वेषणशीलत्वात्, कौतुकेन, सकौतुकं.

INQUISITIVENESS, *s.* कौतूहलं, कुतूहलं, जिज्ञासाकुतूहलं, ज्ञानकुतूहलं, अनुसन्धानेच्छा, पिपृच्छया, जिज्ञासा, कौतुकं, कुतुकं, निरूपणेच्छा, ज्ञानेच्छा, अन्वेषणाकांक्षा, अन्वेषणासक्तिः *f.*, अन्वेषणशीलता, पृच्छनशीलता, अनुसन्धानशीलत्वं, असति प्रयोजने किमेतदिति जिज्ञासा.

INQUISITOR, *s.* परीक्षकः, विचारकः, अनुसन्धाता *m.* (तृ), निरूपकः.—(Member of court of inquisition) धर्मपरीक्षासभासद् *m.*, धर्मविचारसभासद्.

INQUISITORIAL, *a.* परीक्षकः -का -कं, अतिपरीक्षकः -का -कं, अनुसन्धायी -यिनी -यि (न), निरूपकः -का -कं, चर्चकः -का -कं, परीक्षासन्धायी -न्धिनी -न्धि (न).

INQUISITORIALLY, *adv.* अतिपरीक्षापूर्व, अनुसन्धानपूर्व, अतिचर्चया.

To INRAIL, *v. a.* शङ्कुपंक्त्या परिवेष्ट् (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or आवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं) or अवहृष्ट् (c. 7. -हृष्टि -हृष्टुं).

INROAD, *s.* उपद्रवः, अभिद्रवः, अवस्कन्दः -न्दनं, उपग्रहः, विप्रवः, अभिग्रहः -मणं, अकस्माद् आक्रमणं, अभिग्रहः, अभिनिर्वाणः; 'to make

inroads,' अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), उपद्रु (c. 1. -द्रुयति -द्रोतुं).

INSALUBRIOUS, *a.* अनारोग्यः -ग्या -ग्यं, अनारोग्यकरः -री -रं, रोगकरः &c., रोगजनकः -का -कं, व्याधिकरः &c., अस्वास्थ्यकारकः -का -कं, अद्येभ्यः -भ्या -भ्यं, अद्येभकरः -रा -रं, बाधकः -का -कं.

INSALUBRITY, *s.* अनारोग्यं, रोगजनकत्वं, व्याधजनकत्वं, अद्येभ्यता.

INSALUTARY, *a.* अहितः -ता -तं, अद्येभकरः -रा -रं, अद्येभकरः -री -रं, अद्येभ्यः -भ्या -भ्यं, अहितकरः -री -रं, अनिष्टकरः &c.

INSANABLE, *a.* अचिकित्स्यः -त्स्या -त्स्यं, अशमनीयः -या -यं. See INCURABLE.

INSANE, *a.* उन्मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मादवान् -वती -वत् (तृ), उन्मादः -दा -दं -दी -दिनी -दि (न), सोन्मादः -दा -दं, उन्मादः -दा -दं, उन्मादिषुः -षुः -षु, प्रमदः -दा -दं, मत्तः -न्ता -न्तं, विक्षिप्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि -मनस्कः -स्का -स्कं, हतबुद्धिः &c., नष्टबुद्धिः &c., भ्रष्टबुद्धिः &c., बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टमतिः -तिः -ति, विक्षिप्तमतिः &c., नष्टेन्द्रियः -या -यं, भ्रान्तचित्तः -न्ता -न्तं, विप्रतचित्तः -न्ता -न्तं, मृदचेताः -ताः -तः (स), हतज्ञानः -ना -नं, वातुलः -ला -लं, वातूलः -ला -लं, क्षीयः -या -यं.

INSANELY, *adv.* उन्मत्तवत्, मत्तवत्, सोन्मादं, वातूलवत्, उन्मादेन.

INSANESS, INSANITY, *s.* उन्मत्तता, मत्तता, सोन्मादत्वं, बुद्धिभ्रंशः, बुद्धि-पिक्वता, चित्तविभ्रमः, चित्तविप्रयः, बुद्धिनाशः, इन्द्रियनाशः, प्रामाद्यं, वातुलता.

INSATIABLE, INSATIATE, *a.* अतर्पणीयः -या -यं, अतर्प्यः -प्या -प्यं, अनातृप्यः -प्या -प्यं, अशक्ततृप्तिः -तिः -ति, तर्पणाशक्तः -क्ता -क्तं, दुष्पूरः -रा -रं, अशमनीयः -या -यं, अतोपणीयः -या -यं, अतृप्तः -प्रा -प्रं.—(Very greedily) अतिलुभः -भा -भ्यं, अतिलोभी -भिनी -भि (न), लोलुपः -पा -पं, चक्षुः -शा -शं, बहुभक्षकः -का -कं, मत्सरः -रा -रं.

INSATIABLENESS, *s.* अतर्पणीयता -त्वं, अतर्प्यत्वं, अतृप्तिः *f.*, अतिलुभता.

INSATIABLY, *adv.* अतर्पणीये, यथा तृप्तिः or तृप्तिर न जायते तथाप्रकारेण.

INSATISFIED, *a.* अतृप्तिः, असन्तोषः, अपारतोषः, अतृप्तिः *f.*, असमाधानं.

To INSCRIBE, *v. a.* अभिलिख् (c. 10. -लिखति -लेखितुं), लिख्, पत्रे or लेख्ये समृ in caus. (-अर्पयति -यितुं) or निविष्ट् (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or आरुट् in caus. (-रोपयति -यितुं) or अस् (c. 1. -अस्यति -असितुं), अक्षराणि पत्रे निविष्ट् or समृ or अस्, पत्रानर्गते -तां -तं कृ, अक्षरार्गते -तां -तं कृ.—(Mark with letters) यशोङ्कितं -तां -तं कृ, यशोर् अङ्क (c. 10. -अङ्कयति -यितुं), अक्षरङ्कितं -तां -तं कृ.—(Dedicate a book) नामलिखनपूर्व or नामाङ्कनपूर्व ग्रन्थ समृ in caus., or निविष्ट् (c. 10. -वेष्टयति -यितुं).

INSCRIBED, *p. p.* अभिलिखितः -ता -तं, लिखितः -ता -तं, न्यस्ताक्षरः -रा -रं, निवेष्टिताक्षरः -रा -रं, समर्पिताक्षरः -रा -रं, लेख्यारुटः -टा -टं, लेख्यारोपितः -ता -तं, पत्रानर्गितः -ता -तं, पत्रानर्गते -ता -तं, अङ्कितः -ता -तं.

INSCRIPTION, *s.* (Writing) अभिलेखनं, अभिलिखितं, लिखितं, लिखनं, लेखनं, लेखः -खा, लेख्यं, लिपिः *f.*, लिपिका.—(Writing on a stone) पाषाणलेखः, शिलालेखः, अङ्कितलेखः, मुद्रितलेखः.—(Dedication of a book) नामलिखनपूर्व ग्रन्थसमर्पणं, नामाङ्कनपूर्व ग्रन्थनिवेदनं.

INSCRUTABLE, *a.* अतर्क्यः -क्या -क्यं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, बोधागम्यः -भ्या -भ्यं, बुद्धतोतः -ता -तं, अबोधागम्यः -भ्या -भ्यं, अप्रतर्क्यः -क्या -क्यं, अज्ञेयः -या -यं, अलक्ष्यः -भ्या -भ्यं, दुर्लक्ष्यः -भ्या -भ्यं, अचिन्त्यः -भ्या -भ्यं, अचिन्तनीयः -या -यं, अनुपलभ्यः -भ्या -भ्यं, इन्द्रियागोचरः -रा -रं, महनः -ना -नं, परमगहनः -ना -नं, अगाधः -धा -धं; 'whose ways are inscrutable,' अनुपलक्ष्यवर्ती -र्ता -र्त्तं (न).

INSCRUTABLY, *adv.* परमगहनं, दुर्ज्ञेयं, अचिन्तनीयं, अतर्क्यप्रकारेण.

To INSCULP, *v. a.* तक्ष् (c. 1. तक्षति - यितुं), उपस्कु, मुद्रीकृ, तक्षणे कृ.
INSECT, *s.* कीटः - टकः, कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, नीलजुः *m.*, नीलाजुः,
सर्वे - र्णी - पिणी.

INSECTILE, *a.* कीटजातीयः - या - यं, कीटधर्मी - र्मी - र्मे (न).

INSECTIVOROUS, *a.* कीटभोजी - जिनी - जि (न), कीटभक्षकः - का - कं,
कीटाशी &c.

INSECURE, *a.* शङ्कः - ङ्का - ङ्कं, शङ्कनीयः - या - यं, शङ्क्यः - क्य - क्यं, शङ्का-
न्वितः - ता - तं, सभयः - या - यं, संशयापन्नः - ङा - ङं, शङ्कापन्नः - ङा - ङं,
संशयस्थः - स्था - स्थं, संशयात्मकः - का - कं, भययुक्तः - क्त - क्तं, शङ्कास्पदः.

INSECURITY, *s.* सभयता, शङ्कता - त्वं, शङ्कनीयता, संशयापन्नता, भयशङ्का,
भयसंशयः, भयं, शङ्का, संशयः, अक्षेमः - नं.

INSENSATE, *a.* निर्वीधः - धा - धं, निर्वुद्धिः - द्विः - द्वि, अनुवृत्तिमान् - मतो
- मत् (त्), प्रमदः - दा - दं, प्रमुग्धः - ग्धा - ग्धं, अचेतनः - ना - नं.

INSENSIBILITY, INSENSIBleness, *s.* (Want of corporeal sensibility)
अचेतन्यं, अचेतना, इन्द्रियस्वापः, इन्द्रियमुग्धिः *f.*, सुप्तिः *f.*, स्पर्शज्ञानं,
स्पर्शानभिज्ञता, नष्टेन्द्रियता, इन्द्रियनाशः—(Want of emotion or
tenderness) रागहीनता, विकाराभावः, भावहीनता, रसहीनता, दया-
हीनता, कृपाहीनता.—(Dullness, torpor) जडता, जडिमा *m.* (न),
जाद्यं, अचिन्ता, कुशला.—(Loss of consciousness, fainting)
चेतनाहानिः *f.*, चैतन्यहानिः *f.*, चैतन्यनाशः, नष्टचेतना, संज्ञाहानिः *f.*,
संज्ञानाशः, चित्तवैकल्यं, मोहः, प्रमोहः, प्रलयः, मूर्च्छा - र्च्छना.

INSENSIBLE, *a.* (Imperceptible) अगोचरः - रा - रं, इन्द्रियागोचरः - रा
- रं, इन्द्रियाग्राह्यः - ह्य - ह्यं, इन्द्रियाविषयः - या - यं, अतीन्द्रियः - या - यं,
अलक्ष्यः - स्था - स्थं.—(Wanting corporeal sensibility) अचेतनः - ना
- नं, विचेतनः - ना - नं, विसंज्ञः - ज्ञा - ज्ञं, नष्टेन्द्रियः - या - यं, सुप्तेन्द्रियः
- या - यं, मुग्धः - भा - भं, स्पर्शानभिज्ञः - ज्ञा - ज्ञं.—(Void of emotion,
feeling, or tenderness) रागहीनः - ना - नं, रसहीनः - ना - नं,
दयाहीनः - ना - नं, निर्दयः - या - यं, कृपारहितः - ता - तं, अनार्द्रचित्तः
- त्त - त्तं, अदृष्टचित्तः - त्त - त्तं.—(Dull, torpid) जडः - डा - डं, कुशलः
- ह्य - ह्यं, अचिन्तः - ना - नं.—(Void of consciousness, fainted)
नष्टचेतनः - ना - नं, गतचेतनः - ना - नं, चैतन्यरहितः - ता - तं, अचेतनः
- ना - नं, विचेतनः - ना - नं, निश्चेतनः - ना - नं, गतचेताः - ताः - तः (म्),
नष्टसंज्ञः - ज्ञा - ज्ञं, निःसंज्ञः - ज्ञा - ज्ञं, संज्ञाहीनः - ना - नं, नष्टचेतः - हा - हं,
निश्चेतितः - ता - तं, असंज्ञः - ज्ञा - ज्ञं, गतसंज्ञः - ज्ञा - ज्ञं, मृतकल्पः - ल्या - ल्यं,
प्रमदः - दा - दं, प्रमुग्धः - ग्धा - ग्धं, मोहितः - ता - तं, प्रमोहितः - ता - तं,
प्रलीनः - ना - नं, मूर्च्छितः - ता - तं.

INSENSIBLY, *adv.* (Imperceptibly) इन्द्रियागोचरं, अत्यन्तं, अलक्ष्यप्र-
कारेण, दुर्लक्ष्यं.—(Gradually) क्रमे क्रमे, क्रमशः, क्रमेण, शनैः, पदशम,
पदे पदे, शनैः शनैः.

INSENTIENT, *a.* अचेतनः - ना - नं, विचेतनः - ना - नं, अग्राह्यभूतः. *See*
INSENSIBLE.

INSEPARABLE, *a.* अवियोज्यः - ज्या - ज्यं, अवियोजनीयः - या - यं, अभेदः
- ह्य - ह्यं, अभेदनीयः - या - यं, अविभेदः - ह्य - ह्यं, वियोजनाशक्त्यः - क्य -
क्यं, अविभजनीयः - या - यं, अपृथक्करणीयः - या - यं, अद्वैतीकरणीयः
- या - यं, नित्यसम्बन्धी - न्धनी - न्धि (न), नित्यसहस्रिणी - र्हिनी - र्हि (न),
समवायसम्बन्धी &c., समवायी &c.; 'inseparable relation,' समवाय-
सम्बन्धः, समवायिकरणं.

INSEPARABLENESS, *s.* अवियोज्यता, अभेदता, अविभेदता, नित्यसम्बन्धः.

INSEPARABLY, *adv.* अविभेदनीयं, अवियोजनीयं, नित्यसम्बन्धेन, दृढसम्बन्धेन,
समवायसम्बन्धेन, यथा वियेकुं न शक्नोते तथाप्रकारेण.

To INSERT, *v. a.* निविश् (c. 10. -वेशयति - यितुं), प्रविश, आविश्, समा-

विश, अन्तर्गतं - तां - तं कृ, अन्तरस्थं - स्थां - स्थं कृ, अन्तःस्थितं - तां - तं कृ,
अन्तः स्था in caus. (स्थापयति - यितुं), निधा (c. 3. -दधाति - धातुं),
न्यस् (c. 4. -अस्यति - असितुं); 'insert in writing,' अभिलिख्
(c. 6. -लिखति - लेखितुं), पठे or लेख्ये समु in caus. (-अपेयति - यितुं)
or आरूढ in caus. (-रोपयति - यितुं).

INSERTED, *p. p.* निवेशितः - ता - तं, प्रवेशितः - ता - तं, समावेशितः - ता - तं,
निविष्टः - हा - हं, अन्तर्गतः - ता - तं, अन्तरस्थः - स्था - स्थं, निहितः - ता
- तं, प्रत्याकलितः - ता - तं; 'in writing,' अभिलिखितः - ता - तं, लेख्या-
रूढः - दा - दं, लेख्यारोपितः - ता - तं.

INSERTION, *s.* निवेशः - शनं, प्रवेशः - शनं, आवेशनं, समावेशनं, अन्तःस्थापनं,
निधानं, आरोपणं, समर्पणं; 'in writing,' अभिलिखनं, लेख्यारोपणं,
लेख्यसमर्पणं.

To INSURINE, *v. a.* *See* To ENSHINE.

INSIDE, *s.* (Interior of any thing) अभ्यन्तरं, अन्तरं, गर्भः, उदरं, क्रोडं,
अन्तःभागः, अभ्यन्तरभागः, विलं, विवरं, कुहरं; 'the inside of a
house,' गृहाभ्यन्तरं, अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं; 'the inside of
a boiler,' स्थालीविलं; 'the inside of a tree,' तरुकोटरः - रं,
तरुक्रोडं.

INSIDE, *adv.* अभ्यन्तरे, अन्तरं, अन्तरे; 'inside the house,' गृहाभ्यन्तरे.

INSIDIOUS, *a.* छली - लिनी - लि (न), छलनापरः - रा - रं, कपटी - टिनी
- टि (न), कापटिकः - की - कं, मायी - यिनी - यि (न), बहुमायः - या - यं,
भूतिमायः - या - यं, मायान्वितः - ता - तं, मायाकरः - री - रं, मायापटुः - टुः
- टु, कौटिकः - की - कं, सव्याजः - जा - जं, छासिकः - की - कं, प्रतारकः
- का - कं, उपजापकः - का - कं, वञ्चकः - का - कं, मोही - हिनी - हि (न),
प्रलोभकः - का - कं.

INSIDIOUSLY, *adv.* छलेन, सकपटं, समायं, मायया, सव्याजं, उपजापकवत्,
प्रलोभनार्थं, सकटं, छसपृष्ठं, वञ्चनार्थं, कितववत्, भूतवत्.

INSIDIOUSNESS, *s.* सकपटत्वं, कापट्यं, कूटता, सकूटता, सव्याजता, काप-
टिकत्वं, वञ्चकत्वं, कौटिकत्वं, छासिकत्वं, उपजापः.

INSIGHT, *s.* अभिनिवेशः, निवेशः, प्रवेशः, परिज्ञानं, अभिज्ञानं, ज्ञानं,
परिचयः, निरोक्ष्यं, अवैक्षणं, आलोचना.

INSIGNIA, *s.* चिह्नं, लक्षणं, लिङ्गं, व्यञ्जनं, उपकरणं; 'insignia of
royalty,' राजलक्षणं, राजचिह्नं, नृपलक्ष् *n.* (न); these are
'the parasol,' छत्रं, and 'the fan,' चामरं; 'bearing of royal
insignia,' प्रक्रिया, अधिकारः.

INSIGNIFICANCE, INSIGNIFICANCY, *s.* (Want of meaning) अनर्थकत्वं,
निरर्थकत्वं, अनर्थक्यं, अर्थहीनता, अर्थशून्यता, अर्थोभावः, अनर्थवत्त्वं.
—(Unimportance) लघुता, लाघवं, लघिमा *m.* (न), प्रभावहीनता,
अत्यप्रभावत्वं, अल्पत्वं, अगुरुता, अगौरवं, गौरवहीनता.—(Meanness)
लाघवं, लघुवृत्तिता, सुद्रुता, कदर्यत्वं, तुच्छत्वं, अपकृष्टता, अपकर्षः,
कुत्सितत्वं, दीनता, निःसम्बन्धं, सम्बन्धहीनता, सुल्लकत्वं.

INSIGNIFICANT, *a.* (Void of meaning) अनर्थकः - का - कं, निरर्थकः
- का - कं, निरर्थः - र्था - र्थं, अर्थहीनः - ना - नं, अर्थशून्यः - न्या - न्यं, अर्था-
वाचकः - का - कं, अवाचकः - का - कं.—(Unimportant) लघुः - घुः
- घ्वी - घु, अगुरुः - रुः - र्ही - रु, अत्यप्रभावः - वा - वं, प्रभावहीनः - ना
- नं, गौरवहीनः - ना - नं, अल्पः - ल्या - ल्यं, स्वल्पः - ल्या - ल्यं, अकि-
ञ्चित्करः - री - रं.—(Mean) सुद्रुः - द्रा - द्रं, कदर्यः - र्थ्यो - र्थ्यं, लघुवृत्तिः
- त्तिः - त्ति, तुच्छः - ज्ञा - ज्ञं, अपकृष्टः - हा - हं, कुत्सितः - ता - तं, निःसम्ब-
- ह्य - ह्यं, सम्बन्धहीनः - ना - नं, नृणप्रायः - या - यं, अत्यधिकीर्षिः - र्शिः
- र्शि, किम्यान् - म्यती - म्यत् (त्); 'insignificant person,' सुद्रुजनः,
अजनः.

INSIGNIFICANTLY, *adv.* (Without meaning) अर्थे विना, अनर्थकं, निरर्थकं.—(Without importance) लघु, अगुरु, अगौरवेण, लाघवेन, अल्पप्रभावेण.

INSINCERE, *a.* असत्यः -त्या -त्वं, निःसत्यः -त्या -त्वं, असरलः -ला -लं, कृत्रिमः -मा -मं, कल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, कृतकः -का -कं, कूटार्थः -थो -थं, मिथ्यार्थकः -का -कं, मृपार्थकः -का -कं, कपटी -टिनी -टि (न्), कार्पाटिकः -की -कं, छात्रिकः -की -कं, अनृतः -नु -नु, निधः -द्या -द्यं, वक्रः -क्रा -क्रं, कुटिलः -ला -लं, मायी -यिनी -यि (न्), मायिकः -की -कं, अयथार्थः -थो -थं, अनृतः -ता -तं, अलीकः -का -कं, वितथः -या -यं, असात्विकः -की -कं, असात्विकः -की -कं, अशुद्धः -द्धा -द्धं, अनिर्मलः -ला -लं, मिथ्या or मृपा in comp.

INSINCERELY, *adv.* असरलं, असत्यं, निःसत्यं, कृत्रिमं, अनृतं, अयथार्थं, मायया, समायं, अशुद्धं, मिथ्या, मृपा.

INSINCERITY, *s.* निःसत्यता, असत्यता, असारत्यं, असरलता, कृत्रिमता, काल्पनिकत्वं, कूटार्थत्वं, कार्पाट्यं, सकपटत्वं, कपटता, अनृतता, निधता, वक्रता, अनृतत्वं, कुटिलता, माया, कौटिल्यं *m.*, मायिकत्वं, कुहना, छत्र *n.* (न्), छात्रिकत्वं, छात्रवेशः, दम्भः, दाम्भिकत्वं, कुहकपृच्छिः *f.*, अयथार्थता, अलीकता, वितथता, अपहृवः, निहृवः.

To INSINUATE, *v. n.* (Introduce gently) शनैः शनैः or क्रमे क्रमे प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निविश or आविश.—(Work one's self into favor by gentle means) शनैः शनैः सान्वादिना or लालनादिकर्मणा परानुग्रहं प्राप (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं) or सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), परानुग्रहसम्पादनार्थं सामादिना लल (c. 10. -लालयति -यितुं) or सान्त्व (c. 10. -सान्त्वयति -यितुं) or आराध (c. 10. -राधयति -यितुं) or अनुरज्ज (c. 10. -रज्जयति -यितुं), मन्दं मन्दं लालनाद्युपायैः पराप्नोति गम् (c. 1. -गच्छति, गन्तुं) or अधिगम्.—(Hint by oblique allusion) वक्रोक्ता उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or सूच (c. 10. -सूचयति -यितुं) or उपन्यस (c. 4. -अन्यसति -असितुं) वक्रोक्तिं कृ, लोकोक्तिं कृ, लोकोक्ता सूच, सङ्केतं कृ अवशिष्ट (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), उपक्षिप.

To INSINUATE, *v. n.* (Creep in) मन्दं मन्दं निविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or प्रविश or मृप (c. 1. -सर्पति, सर्पुं) or उपमृप or आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or अन्तर्गम्.

INSINUATED, *p. p.* (Introduced gently) शनैः शनैः or मन्दं मन्दं निवेशितः -ता -तं or प्रवेशितः -ता -तं.—(Hinted) वक्रोक्ता सूचितः -ता -तं or उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपक्षिप्तः -ष्टा -ष्टं.

INSINUATING, INSINUATIVE, *a.* (Stealing gradually on the affections) शनैः शनैः परानुग्रहसम्पादकः -का -कं or परानुरागोत्पादकः -का -कं, लाली -लिनी -लि (न्), लालनशीलः -ला -लं,—(Using oblique allusion) वक्रोक्ता सूचकः -का -कं, अवक्षेपकः -का -कं, निहृवानः -ना -नं.

INSINUATION, *s.* (Act of stealing on the affections) शनैः शनैः सान्वादिना or लालनादिना परानुग्रहसम्पादनं or परानुरागसम्प्राप्तिः *f.*, लालनं, सान्वनं -ना, सामादिना प्रीतिकरणं.—(Oblique allusion, hint) वक्रोक्तिः *f.*, लोकोक्तिः *f.*, व्यंग्योक्तिः *f.*, व्यङ्ग्यः, वक्रभणितं, वक्रवाक्यं, वक्रसूचितं, निहृतिः *f.*, निहृवः, अवक्षेपः, पर्यायोक्तिः *f.*—(Creeping in gradually) मन्दं मन्दम् उपसर्पणं or अभ्यन्तरनिवेशः.

INSIPID, *a.* विरसः -सा -सं, अरसः -सा -सं, नीरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं, निरसः -सा -सं, रसहीनः -ना -नं, अलवणः -या -यं, लवणहीनः -ना -नं, विखादः -दा -दं, निःखादः -दुः -दु, खादहीनः -ना -नं, अखादः -दुः -दु, असारः -रा -रं, निस्सारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, फलुः -लुः

-लु, निःसस्वः -स्वा -स्वं, सस्वहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जः (स्).

INSIPIDITY, INSIPIDNESS, *s.* विरसता -त्वं, वैरस्यं, अरसता, अरस्यं, अरसिकत्वं, नीरसता, निरसः, रसहीनता, अलवणता, अलवण्यं, अलवण्यं, लवणहीनता, अखादता, विखादनं, असारता -त्वं, सारहीनता, फलुता.

INSIPIDLY, *adv.* विरसं, वैरस्येन, रसादृते, रसं विना, विखादं.

To INSIST, *v. n.* (Insist upon, urge with firmness) निर्बन्धं कृ, अतिनिर्बन्धं कृ, आग्रहं कृ; धैर्यं or स्थैर्यम् अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -क्षितुं), अतिनिर्बन्धेन पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं); 'to insist on a thing's being done,' इदम् अवश्यं करणीयम् इति दृढोक्ता वद (c. 1. -वदति -दितुं) or इति निर्बन्धेन वद.

INSISTENCY, *s.* अतृष्णा, अतृषा, तृष्णाभावः, अधिपासा, पिपासाभावः.

To INSNARE, *v. a.* पाशे or उन्माधे or बागुरायां पत (c. 10. -पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा बन्ध (c. 9. -बध्नाति, बन्धुं), जालबद्धं -द्धा -द्धं कृ, प्रलुभ (c. 10. -लोभयति -यितुं).

INSNARED, *p. p.* उन्माधपातितः -ता -तं, पाशबद्धः -द्धा -द्धं, जालबद्धः &c.

INSOBRIETY, *s.* अतिपानं, मद्यपानासक्तिः *f.*, मत्तता, उन्मत्तता.

INSOLUBLE, *a.* संलापविमुखः -खी -खं, सम्भाषणविमुखः -खी -खं, संलाप-पराङ्मुखः &c., असंलापी -पिनी -पि (न्), अनालापी &c., असंलापशीलः -ला -लं.

To INSOLATE, *v. a.* सूर्यव्याप्तं -प्तां कृ, सूर्यतेजोव्याप्तं -प्तां कृ, सूर्यकिरण-व्याप्तं -प्तां कृ, सूर्यव्याप्यं -प्यां कृ.

INSOLENCE, INSOLENCY, *s.* धर्मः -धर्मं, धृष्टता, धार्ष्ट्यं, दर्पः, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, उद्धतिः *f.*, औद्धत्यं, अवहेला -लनं, अवलेपः, अवलिप्तता, सावलेपत्वं, गर्भः, उन्मादः, प्रतिभानं, वैपासं, निलंजत्वं, अविनयः, उन्माधः, उन्मत्तता, उत्तेका.

INSOLENT, *a.* धृष्टः -ष्टा -ष्टं, धर्मितः -ता -तं, प्रधृष्टः -ष्टा -ष्टं, धर्मो -धर्मिणी -धर्मि (न्), प्रधर्मितः -ता -तं, दृष्टः -ष्टा -ष्टं, सूर्यः -सूर्यो -सूर्यी (न्), प्रगल्भः -गल्भी -गल्भी (न्), उद्धतः -ता -तं, मदाद्धः -ता -तं, गर्भी -ध्विणी -ध्वि (न्), गर्भितः -ता -तं, अवलिप्तः -प्ता -प्तं, सावलेपः, पा -पं, सावहेलः -ला -लं, उत्तेका -का -कं, उन्मत्तः -स्ता -स्तं, अविनोतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, प्रति-भामुखः -खी -खं, प्रतिभानवान् -वतो -यत् (त्), प्रतिभावान् &c., प्रति-भान्वितः -ता -तं, विपातः -ता -तं, निलंजः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, मदोदयः -या -यं.

INSOLENTLY, *adv.* धृष्ट्यत्, धर्म्यत्, मध्यं मदर्थं, दर्पेण, प्रगल्भं, प्रगल्भवत्, प्रागल्भ्येन, सावलेपे, सावहेलं, अविनयं, प्रसङ्ग, अभिपक्ष, प्रमथ्य.

INSOLIDITY, *s.* अचनता -त्वं, अकारित्यं, अदृढता, अन्तःशून्यता.

INSOLUBILITY, INSOLVABLENESS, *s.* (Indissoluble) अद्राव्यता, अद्रव-णीयता, अगलनीयता, द्रावणाशक्तता, अधिलयनीयता.

INSOLUBLE, INSOLVABLE, *a.* (Indissoluble) अद्राव्यः -व्या -व्यं, अद्रव-णीयः -या -यं, अभेद्यः -द्या -द्यं, अगलनीयः -या -यं.—(Not to be solved) अपरिशोधनीयः -या -यं, अव्याख्येयः -या -यं.

INSOLVENCY, *s.* परिशीलता, अणुशोधनाशक्तिः *f.*, अणुमोचनाशक्तिः *f.*, अणुमोक्षणासमर्थ्यं, अणुपकरणाशक्तिः *f.*, अणुशोधनाक्षमता, निधनता.

INSOLVENT, *a.* परिशीलः -शा -शं, अणुशोधनाक्षमः -मा -मं, अणुशोधनाशक्तः -क्ता -क्तं, अणुमोचनाशक्तः -क्ता -क्तं, अणुपकरणाशक्तः -क्ता -क्तं, अणुप-करणाक्षमः -थो -थं, अणुपरिशोधनाक्षमः -मा -मं, निर्धनः -ना -नं, गतविभवः -वा -वं.

In SO MUCH THAT, *adv.* (To such a degree) एतावत्पर्यन्तं, एतावत्पर्यन्तं, एतावत्, एतावधि, एतावदधि, यथा तथा.

To INSPECT, *v. a.* निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), परीक्ष, अवेष, वीक्ष,

अभिवीक्ष, समीक्ष, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), अनुदृश्, परिदृश्, अभिदृश्, प्रतिदृश्, सन्दृश्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), आलोच (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), कार्यदर्शनं कृ, कार्येक्षणं कृ, कार्यावेक्षणं कृ.

INSPECTED, *p. p.* निरीक्षितः -ता -तं, अव्यक्षितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, परीक्षितः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, समीक्षितः -ता -तं.

INSPECTION, *s.* (Looking into, examination) निरीक्षणं, निरीक्षा, परीक्षा -क्षणं, अव्यक्षणं, अव्यक्षा, समीक्षा -क्षणं, प्रसमीक्षा, वीक्षणं, संवीक्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, आलोचनं -ना, आलोकनं, दर्शनं, सन्दर्शनं, कार्यदर्शनं, कार्येक्षणं, कार्यावेक्षणं, अनुसन्धानं.—(Superintendence) अध्यक्षता -त्वं, कार्याधीशता, अधिकारः, अधिकर्म *n.* (न).

INSPECTOR, *s.* (One who looks into, examines) निरीक्षकः, निरीक्षिता *m.* (नृ), अव्यक्षकः, अव्यक्षिता *m.*, परीक्षकः, समीक्षकः, निरूपकः, निरूपयिता *v.* (नृ), अनुसन्धाता *m.* (नृ), दृष्टा *m.* (पृ), उपदृष्टा.—(Superintendent of affairs) अध्यक्षः, कार्याध्यक्षः, कार्यदृष्टा *m.* (पृ), कार्याधीशः, कार्यावेक्षिता *m.* (नृ), कार्येक्षिता *m.*, अधिकारी *m.* (नृ), कर्माधिकारी *m.*, अधिकर्मिकः; 'inspector of morals,' धर्माध्यक्षः, व्यवहारदृष्टा *m.* (पृ); 'of the coinage,' रूप्याध्यक्षः; 'of a district,' गोपः.

INSPECTORSHIP, *s.* अध्यक्षता -त्वं, कार्याध्यक्षत्वं, कार्याधीशता, प्रभुत्वं.

INSPIRATION, *s.* निपेकः, निपेचनं, अभिपेकः, अभिपिचनं. प्रोक्षण, अभिप्रोक्षणं, अभ्युक्षणं, समुक्षणं.

INSPIRATION, *s.* (Breath inspired) आसः, श्मनं, श्मसितं, प्राणः, निश्वासः, उच्छ्वासः, आनः, आहरः.—(Act of drawing air into the lungs) आसग्रहणं, प्राणग्रहणं, आकादानं, प्राणादानं, श्मनं, निश्मनं, निश्वासग्रहणं; 'inspiration and expiration,' आसप्रश्वासं, श्मसितः—(Breathing into any thing) आसपूरणं, प्राणपूरणं, श्मसेन पूरणं, आसप्रक्षेपणं.—(Infusion) प्रक्षेपः -धनं, निक्षेपः.—(Supernatural infusion into the mind) ईश्वरप्रेरणा, ईश्वरसञ्चारणं, ईश्वरमूचना, ईश्वरोपदेशः, ईश्वरप्रबोधः, ईश्वरात्मवेशः, ईश्वरात्मव्याप्तिः *f.*, ईश्वरप्रयुक्तज्ञानं, दैवज्ञानं, मोक्षं; 'poetical inspiration,' प्राणः.

To INSPIRE, *v. a.* (Breathe into) श्मसेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), आसपूरितं -तां -तं कृ. (Draw into the lungs) आसग्रहणं कृ. आसादानं कृ. श्मस् (c. 2. श्मसित -तुं), निश्मस्, उरःस्थानं श्मसेन पृ, श्मसमार्गेण प्राणम् आकृप् (c. 1. -कषति -कृष्टुं); 'to inspire and expire,' आसप्रश्वासं कृ, श्मसितः श्मसेन कृ. (Infuse into the mind, suggest) चित्ते निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रवृष् (c. 10. -बोधयति -यितुं), उपन्यस् (c. 4. -अभ्यति -असितुं), उपनिधा (c. 3. -दधाति -धातुं); 'inspire with fear,' भयम् उपनिधा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), सभयं -यां कृ.—(Inspire with courage, illeite) आश्वस् (c. 10. -आश्वयति -यितुं), सनाश्वस्, उज्ज्वस्, विश्वस्, उज्जिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), प्रोत्साहः, (c. 10. -साहयति -यितुं), समुत्साहः, प्रेर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, प्रवृत् (c. 10. -वर्षयति -यितुं), तेजः or विश्वासं कृ or जन् or उत्पद्.—(Inspire supernaturally) ईश्वरप्रेरितं -तां कृ, ईश्वरोपदिष्टं -ष्टां कृ.

INSPIRED, *p. p.* (Breathed) श्मसितः -ता -तं, निश्मसितः -ता -तं, उज्ज्वसितः -ता -तं.—(Infused) व्याप्तः -प्ता -तं, भावितः -ता -तं, निगेशितः -ता -तं.—(Supernaturally inspired) ईश्वरप्रेरितः -ता -तं, ईश्वरोपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, ईश्वरसञ्चितः -ता -तं, ईश्वरसञ्चारितः -ता -तं, ईश्वरप्रबोधितः -ता -तं, ईश्वरात्मव्याप्तः -प्ता -तं.—(Inspired with courage)

आश्वसितः -ता -तं, जातविश्वासः -सा -सं, उत्तेजितः -ता -तं; 'inspired with,' is often expressed by जात in comp.; as, 'inspired with fear,' जातभयः -या -यं.

To INSPIRE, *v. a.* आश्वस् (c. 10. -आश्वयति -यितुं), समाश्वस्, विश्वस् उज्जिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), तेजः or विश्वासं or समाश्वसं कृ or दा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रोत्साहः (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्साहः दृष् (c. 10. हर्षयति -यितुं), प्रदृष्, उज्ज्वस् (c. 10. -लासयति -यितुं), जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं).

INSPIRITED, *p. p.* आश्वसितः -ता -तं, समाश्वसितः -ता -तं, उज्ज्वसितः -ता -तं, उत्तेजितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, उत्साहितः -ता -तं, जातोत्साहः -हा -हं, जातोत्तेजाः -जाः -जः (म).

INSPIRING, *a.* आश्वसकः -सिका -कं, उत्तेजकः -का -कं, प्रोत्साहकः -का -कं, उत्साहजनकः -का -कं, उत्साहकारकः -का -कं, तेजस्कः -री -रं, तेजोवर्धकः -का -कं, हर्षकः -का -कं.

To INSPISSATE, *v. a.* घनीकृ, स्थूलकृ, सान्द्रीकृ, स्थव (nom. स्थवयति -यितुं).

INSPISSATE, INSPISSATED, *a.* or *p. p.* घनः -ना -नं, घनीभूतः -ता -तं, स्थूलः -ला -लं, स्थूलीभूतः -ता -तं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, स्थानः -ना -नं, निविडः -डा -डं.

INSPISSATION, *s.* घनता -त्वं, घनीकरणं, स्थूलता, स्थूलीकरणं, सान्द्रता, सान्द्राभावः, नैविड्यं, गाढता.

INSTABILITY, *s.* अस्थिरता, अस्थैर्यं, अस्थैर्यं, अधृतिः *f.*, अधीरता, अस्थायित्वं, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्था, चञ्चलता, चाञ्चल्यं, चापत्यं.

INSTABLE, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अधीरः -रा -रं. See UNSTABLE.

To INSTALL, *v. a.* अभिषिञ्च (c. 6. -षिञ्चति -येत्तुं), with loc. *e.* of the office in which one is installed, अभिषेकादिस्कारेण नवाधिकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), संस्कारपुष्टं नवाधिकारप्रवेशनं कृ, यथाविधि प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टापयति -यितुं) or अधिकारारूढं कृ, अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति -यितुं), उपनिमन्त्र, पदस्थं कृ.

INSTALLATION, *s.* अभिषेकः, अभिषेचनं, अभिषेकादिस्कारेण नवाधिकारप्रवेशः, संस्कारपुष्टं नवाधिकारप्रवेशनं, अधिकारप्रवेशसंस्कारः, प्रतिष्ठा -ष्टापनं, संस्कारः, अधिकारस्थापनं, अधिकारप्रतिष्ठापनं, पदस्थापनं.

INSTALLED, *p. p.* अभिषिक्तः -क्ता -क्तं, कृताभिषेकः -का -कं, प्राप्तभिषेकः -का -कं, कृतसंस्कारः -रा -रं, प्राप्तसंस्कारः -रा -रं, संस्कारपुष्टं नवाधिकारप्रवेशितः -ता -तं or नवाधिकारप्रतिष्ठापितः -ता -तं or नवपदप्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, कृतप्रतिष्ठा -ष्टा -ष्टं, लब्धप्रतिष्ठा -ष्टा -ष्टं, अधिकारस्थः -स्था -स्थं, पदारूढः -ढा -ढं, अधिकारारूढः -ढा -ढं, अभिसंस्कृतः -ता -तं.

INSTALLMENT, *s.* (Act of installing). See INSTALLATION. (Part of a large sum of money to be paid) कालान्तरेण देयस्य बहुपदनस्य भागः or विभागः or खंडः, क्षुण्णभागः, क्षुण्णविभागः; 'by instalments,' भागशः, विभागशः, विभागतः, शनैः.

INSTANCE, *s.* (Urgency, urgent solicitation) निर्वन्धः, प्रार्थनं -ना, निर्वन्धेन प्रार्थनं, आग्रहः, प्रेरणा.—(Example) दृष्टान्तः, निदर्शनं, उदाहरणं, उदाहारः, उपोद्घातः, प्रतीकं, लक्ष्यं; 'for instance,' दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्ततः, यथा, तथाहि, तथा.—(Case) स्थलं, पदं.—(Occasion) प्रस्तावः, समयः, वारः, स्थानं; 'in the first instance,' प्रथमसमये, प्रथमं -मतस्, अद्ये.

To INSTANCE, *v. n.* दृष्टान्तं कृ, दृष्टान्तोक्तं, दृष्टान्तं दा, दृष्टान्त (nom. दृष्टान्तयति -यितुं), दृष्टान्तकलेण कप् (c. 10. कषयति -यितुं).

INSTANT, *a.* (Urgent) निर्वन्धशीलः -ला -लं, आग्रही -हिणी -हि (नृ), आग्रहशीलः -ला -लं, अतिप्रापकः -का -कं, अतिप्रार्थकः -का -कं.—

(Immediate, without intervening time) अनन्तरकालीनः -ना -नं, अनन्तरकालिकः -की -कं, तात्कालिकः -की -कं, साद्यस्कः -स्की -स्कं, सद्यस्कः -स्का -स्कं, अय्यवहितकालः -ला -लं, साम्प्रतिकः -की -कं, क्षणान्तरः -रा -रं.—(Quick) शीघ्रः -ग्रा -ग्रं, अचिरः -रा -रं.—(Current) वर्तमानः -ना -नं.

INSTANT, *s.* (A moment) क्षणः, विपलं, पलं, निमेषः, निमिषः, मात्रा, वृटिः *f.*; 'the current moment,' आपातः; 'in an instant,' क्षणात्, निमेषमात्रेण, क्षणमात्रेण, क्षणान्तरे, एकपदे; 'for an instant,' क्षणं -येन -यात्, क्षणमात्रं, निमेषमात्रं; 'for that very instant,' तत्क्षणादेव; 'at that instant,' तत्क्षणात् -ये, तत्काले, तदानीमेव; 'at this very instant,' इदानीमेव, एतत्काले; 'every instant,' प्रतिक्षणं, अनुक्षणं; 'the next instant,' क्षणान्तरं; 'the instant,' may often be expressed by मात्रं, in such phrases as 'the instant of birth,' जातमात्रं; 'from the instant of birth,' जातमात्रात्.

INSTANTANEOUS, *a.* तत्क्षणिकः -की -कं, तत्कालिकः -की -कं, तात्कालिकः -की -कं, क्षणिकः -का -की -कं, अय्यवहितकालीनः -ना -नं, अय्यवहितकालिकः -की -कं, आकालिकः -की -कं, क्षणभूतः -ता -तं, अचिरः -रा -रं, क्षणान्तरः -रा -रं.

INSTANTANEOUSLY, *adv.* तत्क्षणे, तत्क्षणेन, क्षणात्, क्षणेन, मद्यम्, तत्काले, सपदि, क्षणमात्रेण, निमेषमात्रेण, क्षणान्तरे, कटिति, आपाततस्त.

INSTANTLY, *adv.* तत्क्षणात् -येन -यं, क्षणात् -येन, मद्यम्, सपदि, अनन्तरं, कटिति, टाक्, प्रतिक्षणं, अत्रसा, सम्प्रति, आपाततस्त, अशनेः, अचिरात्, अय्यवहितकाले, अचिरेण.—(Urgently) निर्यन्धेन, आग्रहेण.

IN STATE, *v. a.* प्रतिष्ठा in caus. (-प्रापयति -यितुं), संस्था, म्या, रुह in caus. (रोपयति -यितुं), पदं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), पदस्थं कृ. पदप्रतिष्ठितं कृ. पदारूढं कृ.

IN STATU QUO, (Former state) प्रत्ययस्थानं, पृष्ठावस्था.

INSTAURATION, *s.* प्रतिष्ठापनं, प्रत्ययस्थापनं, सन्धानं, प्रतिस्माधानं.

INSTEAD OF, *adv.* or *prep.* प्रति usually following a word in the abl. c., स्थाने, विनिमयात् -येन, स्थले भूमौ; 'Kama instead of Krishna,' प्रद्युम्नः केशवात् प्रति; 'instead of me,' मत्स्थाने; 'in stead of thee,' त्वडिनिमयेन.

TO INSTEP, *v. a.* यास् (c. 10. -वासयति -यितुं), सिष् (c. 6. -सिञ्चति, सेकुं), चिरकालेन जलेन समाप्सु (c. 10. -प्रावयति -यितुं) or जलसमाप्सुतं कृ. आद्रीकृ.

INSTEP, *s.* पिचिखिडका, पिचिखिडका, पिखिडका, पिखिडः *f.*, पिखिडी, पाद-पिखिडः, पादोपरिभागः, पादायं.

TO INSTIGATE, *v. a.* प्रोत्साह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्साह, समुत्साह, नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, उद्युज्, प्रेर (c. 10. -प्रेरयति -यितुं, rt. ईर्), चुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), प्रचुद्, सचुद्, प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), चेह् (c. 10. -चेष्टयति -यितुं), प्रणुद् (c. 6. -णुदति -णोतुं), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), उत्था in caus. (-प्रापयति -यितुं, rt. स्था), उह्रीप् (c. 10. -दोषयति -यितुं). The loc. or dat. c. is required of the thing to which one is instigated. See INCITE.

INSTIGATED, *p. p.* प्रोत्साहितः -ता -तं, नियोजितः -ता -तं, प्रयोजितः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रेरितः -ता -तं, चोदितः -ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं, प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रवृत्तः -क्ता -क्तं, प्रणोदितः -ता -तं, उह्रीतः -ता -तं, प्ररुचितः -ता -तं, उत्थापितः -ता -तं.

INSTIGATION, *s.* प्रोत्साहः -हनं, प्रेरणं -या, नियोजनं, प्रवर्त्तनं, प्रचोदनं,

उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रणोदः -हनं, प्रोचनं, सञ्चारणं, नियोगः, प्रयोजनं, प्रयोजककर्मत्वं.

INSTIGATOR, *s.* प्रोत्साहकः, प्रेरकः, नियोजकः, प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः, सञ्चारकः, प्रचोदकः, उत्तेजकः, प्रणोदकः, उत्साहहेतुकः, प्रयोजककर्म m. (नृ.), प्रवर्त्तनकारी m. (नृ.); 'to an evil act,' कुप्रवर्त्तकः.

TO INSTIL, *v. a.* (Infuse by drops) लवणः or कणशो निसिच् (c. 6. -सिञ्चति -सेकुं) or आसिच् or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or प्रक्षिप् —(Infuse gradually into the mind) अत्यशः or अत्यात्यं or शनैः शनैर् उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or चिन्ते निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or प्रविश with acc. c.

INSTILLATION, *s.* लवणो निपेकः or निपेचनं or प्रक्षेपणं, शनैर् उपदेशनं.

INSTILLED, *p. p.* लवणः or शनैः शनैः or क्रमे क्रमे निपिक्तः -क्ता -क्तं or निक्षिप्तः -प्ता -प्तं or निवेशितः -ता -तं or प्रवेशितः -ता -तं, क्रमेणो-पदिष्टः -ष्टा -ष्टं.

INSTINCT, *s.* (Natural knowledge) सहजज्ञानं, सहजबुद्धिः *f.*, उपज्ञा, स्वाभाविकबुद्धिः *f.*, स्वाभाविकज्ञानं, प्राकृतिकबुद्धिः *f.*, अनर्जबुद्धिः *f.*, नैसर्गिकबुद्धिः *f.*, पशुबुद्धिः *f.*

INSTINCT, *a.* (Excited, animated) उत्तेजितः -ता -तं, उद्दीप्तः -प्ता -प्तं, दीप्तः -प्ता -प्तं, दीपितः -ता -तं, उद्दीपितः -ता -तं, तेजितः -ता -तं, जीवितः -ता -तं, सजीवीकृतः -ता -तं.

INSTINCTIVE, *a.* (Prompted by instinct, spontaneous) सहजः -जा -जं, सहजज्ञानप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, सहजज्ञानसिद्धः -द्धा -द्धं, स्वाभाविकः -की -कं, साहजिकः -की -कं, प्राकृतिकः -की -कं, उपज्ञामुचितः -ता -तं, स्वाभाविकबुद्धिसम्बन्धितः -ता -तं, प्रकृतिसिद्धः -द्धा -द्धं, नैसर्गिकः -की -कं, स्वभावप्रेरितः -ता -तं, सांसिद्धिकः -की -कं.

INSTINCTIVELY, *adv.* स्वभावतस्त, स्वभावेन, सहजज्ञानात्, स्वाभाविकज्ञानात्, प्राकृतिकज्ञानात्, निसर्गतस्त, स्वतस्त, स्वयं.

TO INSTRUCT, *v. a.* (To teach, to inform, to instruct) स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, संस्थापयति -यितुं, कल्पयति -यितुं, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतिनिधा, कृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) उरूप, परिकृप्, आदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सान्दश, निर्दिश, प्रचुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), नियुज् (c. 7. -युज् -योक्तुं); 'is instructed,' कल्पयत, प्रकल्पयते.—(Instruct) उपदिश, निर्दिश.—(Begin, set on foot) प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), आरम्भ (c. 1. -रभते -रभुं).

INSTITUTE, *s.* (Institution, ordinance, precept) व्यवस्था, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, शास्त्रविधानं, कल्पः, सूत्रं, निदर्शनं, शास्त्र-निदर्शनं, शास्त्रमर्यादा, नियोगः, चोदनं वर्तितं -त्रं.—(Institutes of religion or law) शास्त्रं, धर्मशास्त्रं.—(Compendium of institutes) धर्मसंहिता, संहिता.

INSTITUTED, *p. p.* प्रकल्पितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, संस्थापितः -ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रवर्त्तितः -ता -तं.

INSTITUTION, *s.* (Act of establishing) कल्पनं, प्रकल्पनं, स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, व्यवस्थापनं, अवस्थापनं, विधानं, नियोजनं.—(Law enjoined by authority) विधिः *m.*, विधानं, व्यवस्था, नियमः, कल्पः, निदर्शनं, नियोगः, सूत्रं.—(Organised society) मठः, सभा, श्रेणी -श्रिः *m. f.*, संसर्गः; 'literary institution,' विद्यालयः, विद्या-वेशम *n.* (नृ.), विद्याशाला; 'religious institution,' धर्मशाला.—(System) स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, संस्थानं, मार्गः, रीतिः *f.*

INSTITUTIONAL, *a.* वैधिकः -की -कं, नैयमिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं.

INSTITUTOR, *s.* स्थापकः, संस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, व्यवस्थापकः, प्रयोजकः.

प्रवर्तकः, विधायकः, विधायी *m.* (नं), विधाता *m.* (तृ), आरम्भकः, स्थापनकारी *m.* (नं).

TO INSTRUCT, v. a. (Teach) उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष, अभिशिक्ष, सधी in caus. (स्थापयति -यितुं rt. इ), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, पठ् (c. 10. पाठयति -यितुं), निदृश (c. 10. -दर्शयति -यितुं), उपदेश कृ, विद्यां दा. —(Educate) विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी. —(Inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति -यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), मृच् (c. 10. सूचयति -यितुं), अनुसूच्. —(Direct, enjoin) आदिश, निर्दिश, समादिश, प्रदिश, सन्दिश, आज्ञा in caus., समाज्ञा, नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), बुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), प्रबुद्, सचुद्.

INSTRUCTED, p. p. (Taught) उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, शिक्षितः -ता -तं, अध्यापितः -ता -तं, शासितः -ता -तं, अनुशासितः -ता -तं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुशिष्टः -ष्टा -ष्टं, लब्धविद्यः -द्या -द्यं, प्राप्तविद्यः -द्या -द्यं, गृहीतविद्यः -द्या -द्यं, पाठितः -ता -तं. —(Informed) ज्ञापितः -ता -तं, विज्ञापितः -ता -तं, विज्ञप्तः -प्ता -प्तं, बोधितः -ता -तं. —(Directed) आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रचोदितः -ता -तं, आज्ञप्तः -प्ता -प्तं.

INSTRUCTION, s. (Teaching) उपदेशः -शनं, शिक्षा -द्यं, अध्यापनं, शासनं, अनुशासनं, पाठः -ठनं, विद्यादानं, बोधनं, प्रतिबोधः. —(Direction, order) आज्ञा, आदेशः, निदेशः, निर्देशः, शासनं, शास्तिः *f.*, चोदनं -ना, नियोगः. —(Precept) विधिः *m.*, विधानं, नियमः, सूत्रं, कल्पः, निदर्शनं.

INSTRUCTIVE, a. उपदेशकः -का -कं, उपदेशी -शिनी -शि (नं), उपदेशकरः -रा -रं, उपदेशावहः -हा -हं, उपदेशप्रदः -दा -दं, बोधकः -का -कं, निदेशी -शिनी -शि (नं), शिक्षाकरः -रा -रं, ज्ञानोत्पादकः -का -कं, उपदेश in comp.

INSTRUCTOR, s. उपदेशकः, उपदेशी *m.* (नं), उपदेष्टा *m.* (तृ), अध्यापकः, शिक्षकः, शिक्षाकरः, उपाध्यायः, गुरुः *m.*, शिक्षागुरुः *m.*, आचार्यः, उपदेशकृत *m.* -कारी *m.* (नं), शिक्षादाता *m.* (तृ), विद्यादाता *m.*, ज्ञापकः.

INSTRUCTRESS, s. उपदेशिका, उपदेष्ट्री, उपदेशिनी, अध्यापिका, आचार्या, शिक्षिका, उपदेशकत्री, शिक्षाकत्री, शिक्षादात्री.

INSTRUMENT, s. (Tool, implement) यन्त्रं, उपकरणं, साधनं, कर्मसाधनं, कार्यसाधनं, सामय्यं -यी, द्रव्यं, उपस्करः, विलासः; 'astronomical instrument,' ज्योतिषयन्त्रं. —(Means, instrumental cause) कारणं, करणं, हेतुः *m.*, निमित्तं -न्नकं, निमित्तकारणं, प्रयोजनं. —(Agent, doer) कारकः, कर्त्ता *m.* (तृ), साधकः, प्रयोजकः, प्रयोज्यः, कार्यसाधकः, हेतुकः, कारकहेतुः *m.* —(Musical instrument) वादित्रं, वाद्यं, तृयं, आतोद्यं, तालितं; 'a wind instrument,' शुपिरं, शुपिरवाद्यं, शङ्खः -ङ्खं; 'stringed instrument,' ततं, तनुवाद्यं; 'instrument for martial music,' रणवाद्यं; 'sounded by the mouth,' मुखवाद्यं; 'covered with skin,' चर्मवाद्यं. See DRUM. (Dead, writing) साधनपत्रं, लेखः, लेखपत्रं, पत्रं, पत्रकं, लेख्यं, लेख्यप्रसङ्गः, करणं.

INSTRUMENTAL, a. (Serving to effect some end) कारणिकः -की -कं, हेतुकः -का -कं, हेतुकः -की -कं, कारकः -रिका -कं, साधकः -धिका -कं, साधकः -का -कं, कार्यसाधकः &c., कारणभूतः -ता -तं, साधनभूतः -ता -तं, साधनीभूतः -ता -तं, कारणीभूतः -ता -तं, प्रसाधकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं, उपकारी -रिणी -रि (नं), कारी &c., कारकवान् -वती -वत् (त), सम्पादकः -का -कं. —(Not vocal) वाद्यजः -जा -जं, वाद्यजनितः -ता -तं, वाद्यसिद्धः -द्धा -द्धं, वाद्यसम्बन्धी -न्धीनी

-न्धि (नं), वाद्योत्पन्नः -जा -जं. —(Instrumental case in grammar) करणं, तृतीया विभक्तिः.

INSTRUMENTALITY, s. कारणत्वं -ता, कारकत्वं, हेतुता -त्वं, निमित्तत्वं, साधकत्वं, साधनत्वं, कर्त्तृत्वं, कर्त्तृकत्वं, करणत्वं, प्रयोजकत्वं.

INSTRUMENTALLY, adv. कारणतः, हेतुतः, कारणत्वेन, निमित्ततः, करणतः.

INSUAVITY, s. समृद्धता, असौम्यता, अस्निग्धता, कर्कशत्वं, परुषता, चरुता.

INSURJECTION, s. अनधीनता, अनायसता, अवज्ञता, अविवेयता, अवश्यत्वं.

INSUBORDINATE, a. अवज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविनीतः -ता -तं, अविवेयः -या -यं.

INSUBORDINATION, s. अविनयः, अविनीतता, अविवेयता, आशाभङ्गः, आशाव्यतिक्रमः, शासनभङ्गः, अवशत्वं, स्वाम्यनधीनता, दुःशीलता.

INSUBSTANTIAL, a. अवास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, निःसारः -रा -रं, असारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, निःसत्त्वः -त्त्वा -त्त्वं, सत्त्वहीनः -ना -नं, असन् -सती -सत् (तृ), वायुसमः -मा -मं, असत्यः -त्या -त्यं.

INSUBSTANTIALITY, s. अवस्तुता, अवास्तवत्वं, अवस्तु *n.*, वस्तुभावः, असारत्वं, सारहीनता, सत्त्वहीनता, असत्यता.

INSUFFERABLE, a. असह्यः -ह्या -ह्यं, असहनीयः -या -यं, दुःसहः -हा -हं, निःसहः -हा -हं, अक्षनयः -व्या -व्यं, अक्षमणीयः -या -यं, सहनाशकः -क्या -क्यं.

INSUFFERABLENESS, s. असह्यता, असहनीयता, निःसहत्वं, दीःसह्यं.

INSUFFERABLY, adv. असहनीयं, यथा सोढुं न शक्यते तथाप्रकारेण.

INSUFFICIENCY, s. (Deficiency, state of not being enough) न्यूनता, हीनता, क्षीणता, अत्यत्वं, विरहः, अयथेष्टता, अप्राप्त्यर्थं, अपर्याप्तिः *f.*, अबाहुल्यं, अभावः, अनिवारः. —(Inadequateness) अनुपयुक्तत्वं, अयोग्यता, अक्षमता -त्वं, अनौचित्यं, अनुचितत्वं, अपर्याप्तिः *f.*, असमर्थता, असामर्थ्यं.

INSUFFICIENT, a. (Not enough, deficient) अनलम् indec., अयथेष्टः -ष्टा -ष्टं, अपर्याप्तः -प्ता -प्तं, न्यूनः -ना -नं, हीनः -ना -नं, क्षीणः -णा -णं, अप्रुणः -णा -णं, अप्रचुरः -रा -रं, निर्वाहाक्षमः -मा -मं, निर्वाहा-समर्थः -था -थं. —(Inadequate) अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अक्षमः -मा -मं, असमर्थः -था -थं, अपर्याप्तः -प्ता -प्तं, अनुचितः -ता -तं.

INSUFFICIENTLY, adv. (Not enough) अनलं, अयथेष्टं, अप्रचुरं. —(Inadequately) अनुपयुक्तं, अयोग्यं, अक्षमं, अपर्याप्तं, अनुचितं, अपर्याप्तं.

INSUFFLATION, s. (Act of breathing on) आसप्रक्षेपः, प्राणप्रक्षेपः, श्वासन्यासः.

INSULAR, a. (Belonging to an island) द्वीप्यः -प्या -प्यं, द्वीप्यः -प्यी -प्यं, द्वीपः -पी -पं, द्वीपी -पिनी -पि (नं), द्वीपीयः -या -यं, द्वीपसम्बन्धी &c., उपद्वीपसम्बन्धी &c. —(Surrounded by water) द्वीपाकारः -रा -रं, उपद्वीपाकारः -रा -रं, द्वीपरूपः -पा -पं, जलवेष्टितः -ता -तं, जलपरिगतः -ता -तं.

INSULARITY, s. द्वीपाकारत्वं, द्वीपरूपता, द्वीपता -त्वं, जलवेष्टितत्वं.

TO INSULATE, v. a. पृथक् स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), पृथक्, अन्यविभुक्तं -क्तं कृ, अन्यविच्छिन्नं -च्छां कृ, अन्यविशिष्टं -ष्टां कृ.

INSULATED, p. p. or a. अनन्यसंलग्नः -ग्ना -ग्नं, अनन्यसंसक्तः -क्ता -क्तं, अनन्यसंयुक्तः -क्ता -क्तं, अन्यविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्यविभिन्नः -न्ना -न्नं, पृथक्स्थितः -ता -तं.

INSULATION, s. अन्यविभेदः, अन्यविभेदः, अनन्यसंयोगः, अन्यविच्छेदः.

INSULT, s. अवक्षेपः, अपमानवाक्यं, अवमानवाक्यं, तिरस्कारवाक्यं, तिरस्कारः, अपमानं, अवज्ञा -ज्ञानं, परिभवः, अपमानक्रिया, अवलेपः, अवहेला -लनं, अपवादः, परीवादः, वाक्पारुष्यं, परिभाषणं, निन्दा, दुर्वचस् *n.*, यथेष्टं, अनार्थं, खलोक्तिः *f.*, अनादरः, अनादरक्रिया, भर्त्सना, निर्भर्त्सना, क्षेपः.

To INSULT, v. a. अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञानुं), अवमान् (c. 4. -मन्यते

-मनु), अपमान, अपमानं कृ, अवज्ञां कृ, अनार्यं कृ, तिरस्कृ, परिभू, लघूकृ, तुच्छीकृ, कदर्थीकृ, अवधिष्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अधिधिष्य, परिधिष्य, आधिष्य, अवगृह् (c. 6. -गुरते -रितुं), आहार (c. 10. -हारयति -यितुं), अपवद् (c. 1. -वदति -ते -दितुं), परिवद्, कुल् (c. 10. कुल्-यति -यितुं); 'he insulted her,' तेन तस्या अनार्यं कृतं.

INSULTED, *p. p.* परिभूतः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, अपमानितः -ता -तं, विमृणितः -ता -तं, क्षिप्तः -मा -मं, अवधिष्यः -मा -मं, आधिष्यः &c., गर्हितः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, तिरस्कृतः -ता -तं, निन्दितः -ता -तं, धर्षितः -ता -तं.

INSULTER, *s.* अपमानकर्त्ता *m.* (नृ), अवमाना *m.* (नृ), अवज्ञानकृत्, अनार्यकृत्.

INSULTING, *a.* अपमानकारी -रिणी -रि (नृ), अपमानमूचकः -का -कं, अपमानार्थकः -का -कं, अवमानि -निनी -नि (नृ), परिभवी -विणी -वि (नृ), परिभावी &c., परिभावुकः -का -कं, अवधेपकः -का -कं, तिरस्कारमयः -यी -यं, निन्दार्थः -था -थं, कुत्सावादी -दिनी -दि (नृ).

INSULTINGLY, *adv.* सापमानं, सतिरस्कारं, सावधेपं, अवज्ञापृष्टं.

INSUPERABLE, *a.* अनतिक्रमणीयः -या -यं, अनतिक्रम्यः -म्या -म्यं, दुरतिक्रमः -मा -मं, अलंघनीयः -या -यं, अलंघ्यः -ध्या -ध्यं, दुर्लभ्यः -ध्या -ध्यं, अनधिगम्यः -म्या -म्यं, दुरधिगम्यः &c., दुरधिगमः -मा -मं, दुरत्ययः -या -यं, दुस्तरः -रा -रं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, दुरारोहः -हा -हं, अजेयः -या -यं, दुर्जेयः -या -यं.

INSUPERABLENESS, *s.* अलंघ्यता, अनतिक्रम्यता, अनधिगम्यता, अजेयता.

INSUPERABLY, *adv.* अलंघनीयं, अनतिक्रमणीयं, दुर्लभं, दुरारोहं.

INSUPPORTABLE, *a.* असह्यः -ह्या -ह्यं, असहनीयः -या -यं, दुःसहः -हा -हं, दुःसहनीयः -या -यं, अद्यन्तव्यः -ध्या -ध्यं, न द्यन्तव्यः -ध्या -ध्यं, निःसहः -हा -हं, दुर्बलः -हा -हं, दुरुद्धः -हा -हं.

INSUPPORTABLENESS, *s.* असह्यता, असहनीयता, दुःसह्यता, अद्यन्तव्यता.

INSUPPORTABLY, *adv.* असहनीयं, दुःसहनीयं, यथा मोदुं न शक्यते तथा.

INSUPPRESSIBLE, *a.* अनियन्तव्यः -ध्या -ध्यं, दुर्नियन्तः -हा -हं, दुर्निवारः -रा -रं.

INSURANCE, *s.* योगक्षेमः, क्षेमप्रतिविधानं, क्षेमकरणं, क्षेमविधानं, विधायकत्वं, सत्याकरणं, सत्याकृतिः *f.*, सत्यापनं : 'against fire,' अग्निजनाशात् क्षेमप्रतिविधानं : 'against thieves, &c.,' चौरादिभ्यः क्षेमप्रतिविधानं or क्षेमकरणं or रक्षा -क्षणं or अहाय्यत्वं or अनाशयत्वं.

To INSURE, *v. a.* यागक्षेमं कृ, क्षेमं कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or प्रतिविधा, सत्याकृ, सतीकृ, स्थिरीकृ, दृढीकृ, अहाय्यत्वं कृ, अनाशयत्वं कृ, अभेद्यत्वं कृ; 'the merchant insures his goods,' वणिग् द्रव्याणि सत्याकरोति.

INSURED, *p. p.* सत्याकृतः -ता -तं, क्षेमयुक्तः -क्ता -क्तं, रक्षितः -ता -तं.

INSURGENT, *s.* राजप्रतिरोधी *m.* (नृ), राजयुद्धा *m.* (नृ), राजविरोधी *m.* (नृ), राजप्रतिरोधी *m.*, उपद्रवी *m.* (नृ), विप्रवकृत् *m.*, राजद्रोही *m.* (नृ), उपद्रवकारी *m.* (नृ), प्रजाविप्रयकारी *m.*, प्रकृतिक्षोभकारी *m.*

INSURMOUNTABLE, *a.* दुरारोहः -हा -हं, अनारोहः -हा -हं, अलंघनीयः -या -यं, अनधिगम्यः -म्या -म्यं, दुरधिगमः -मा -मं, अनतिक्रम्यः -म्या -म्यं, दुस्तरः -रा -रं. See INSUPERABLE.

INSURMOUNTABLENESS, *s.* दुरारोहत्वं, अलंघनीयता, अनधिगम्यत्वं, दीप्त्यर्थ.

INSURRECTION, *s.* राजयुद्धं, उपद्रवः, उपप्रवः, प्रजाविप्रवः, राज्योपद्रवः, राजप्रकोपः, प्रकोपः, प्रकृतिक्षोभः, राज्यक्षोभः, प्रजाक्षोभः, राजद्रोहः, राजविरुद्धसम्भूयसमुत्थानं.

INSURRECTIONARY, *a.* उपद्रवी -विणी -वि (नृ), राजविरुद्धः -द्रा -द्रं, राजप्रतीयः -या -यं, राजप्रतिकूलः -ल्ला -ल्लं, राजविपरीतः -ता -तं, विप्रवसन्ध्वी -न्ध्वी -न्ध्व (नृ).

INSUSCEPTIBILITY, *a.* अग्राहकत्वं, अग्रहणशीलता, ग्रहणाद्यमता, वेदनाशक्तिः *f.*

INSUSCEPTIBLE, *a.* अग्राही -हिणी -हि (नृ), अग्राहकः -का -कं, अग्रहणशीलः -ला -लं, ग्रहणाद्यमः -मा -मं, ग्रहणशक्तिरहितः -ता -तं, वेदनाशक्तिहीनः -ना -नं.

INTANGIBLE, *s.* अमृश्यः -श्या -श्यं, अस्पर्शनीयः -या -यं, अस्पर्श्यः -ध्या -ध्यं, दुःस्पृशी -शी -शं, दुःस्पृश्यः -श्या -श्यं, अस्पर्शवेद्यः -द्या -द्यं, स्पर्शागम्यः -म्या -म्यं, स्पर्शागोचरः -रा -रं, स्पर्शायोग्यः -ग्या -ग्यं, दुरालभः -भा -भं, अनालभ्यः -भ्या -भ्यं.

INTANGIBLENESS, *s.* अमृश्यता, अस्पर्शनीयता, स्पर्शवेद्यता, स्पर्शागम्यता.

INTEGER, INTEGRAL, *s.* (A whole number) पूर्णाङ्कः, अभिन्नाङ्कः, अभिन्नः, सम्पूर्णाङ्कः, रूपं.

INTEGRAL, *a.* अभिन्नः -न्ना -न्नं, पूर्णः -णी -णं, सम्पूर्णः -शी -शं, अविकलः -ला -लं, अखण्डः -खडा -खडं, अन्यूनः -ना -नं, अनुदितः -ता -तं, साङ्गः -ङ्गा -ङ्गं. — (In algebra) पूरितः -ता -तं, पूर्णः -णी -णं; 'integral calculus,' पूरितगणितं; 'differential and integral calculus,' वैलक्षण्यपूरितगणितं; 'integral existence,' अधिकरणं.

To INTEGRATE, *v. a.* सम्पूर्णकृ, सम्पू (c. 10. -पूरयति -यितुं), प्रतिसङ्कृ.

INTEGRATION, *s.* (In algebra) पूरितं, पूर्णीकरणं, सम्पूर्णकरणं.

INTEGRITY, *s.* (Entireness) सम्पूर्णता, पूर्णता, अभिन्नता, अभिन्नभावः, अखण्डता, अवेकत्वं, अन्यूनता, साकत्वं, साम्यं, समस्तता, समस्तिः *f.*, समुदायः, साङ्गता. — (Probity, soundness, incorruptness) अभेद्यता, सारत्वं, सरलता, शुचिता, मायाहीनता, शुजुता, शुद्धता, अदुष्टता, न्यायिता, अजिज्ञता, अवक्रता, अशठता, सत्यता, सत्यशीलता, विमलता, नैमेत्यं, साधुता; 'of strict integrity,' अभेद्यः -द्या -द्यं, सरलः -ला -लं, अहाय्यः -ध्या -ध्यं. See HONEST.

INTEGUMENT, *s.* वेष्टनं, आवेष्टनं, संवेष्टनं, पटलं, कञ्जुकः, आच्छादनं, छादनं, छदनं, आवरणं, प्रावरणं, नासनं, शिरा, पुटः -टं, कांशः, पिधानं शरीरावरणं.

INTELLECT, *s.* बुद्धिः *f.*, धृतिः *f.*, मतिः *f.*, मनस् *m.*, प्रज्ञा, चित् *f.*, चेतना, चेतस् *m.*, चित्तं, ज्ञानं, वाचः, मेधयत् *f.*, संविद्रिः *f.*, मनीषा, उपलब्धिः *f.*, प्रतिभा, ज्ञप्तिः *f.*, प्रतिपद् *f.*, श्रुतयोः धिपणा, प्रेक्षा, ज्ञानदृष्टिः *f.*, ध्यानं, बोधशक्तिः *f.*, चिच्छक्तिः *f.*, ज्ञानशक्तिः *f.*, मेधा.

INTELLECTION, *s.* बोधः -धनं, ज्ञानं, ग्रहणं, बुद्धिग्रहः, आकलनं.

INTELLECTUAL, INTELLECTUAL, *a.* (Relating to the understanding) मानसिकः -की -कं, मादस्यः -स्यः *s.* बुद्धिमन्ध्वी -न्ध्वी -न्ध्व (नृ), बुद्धिविषयः -या -यं, चित्सन्ध्वी &c., ज्ञानसन्ध्वी &c. — (Existing in the intellect, perceived by it) मनसिजः -जा -जं, मनोजः -जा -जं, मनोगतः -ता -तं, मनोभवः -या -यं, चिद्रयः -या -यं, चिह्नतः -ता -तं, मानसिकः &c., बुद्धिगम्यः -म्या -म्यं, धीगम्यः -म्या -म्यं. — (Endowed with intellect) बुद्धिमान् -मती -मत् (नृ), धीमान् &c., मतिमान् &c., मेधावी -विनी -वि (नृ), मनीषी -पिणी -पि (नृ), सुबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मेधिरः -रा -रं, चिच्छक्तिविशिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'possessing all intellectual qualities,' सर्वधीगुणः -या -यं, अखिलधीगुणः &c.; 'intellectual faculty,' धीशक्तिः *f.*, निष्क्रमः. See INTELLENT.

INTELLECTUALLY, *adv.* बुद्ध्या, बोधेन, मनसा, ज्ञानतस्, बुद्धिपूर्वकं.

INTELLIGENCE, *s.* (Understanding, skill, cleverness) बुद्धिः *f.*, ज्ञानं, धीः *f.*, मेधा, चेतना, चेतन्यं, चित् *f.*, चिच्छक्तिः *f.*, विज्ञता, कुशलता, कौशल्यं, चातुर्यं, वैचक्षण्यं, विदग्धता, वैदग्ध्यं. — (Information, tidings) वाक्ता, समाचारः, सन्देशः, वृत्तान्तः, संवादः, वाचिकं, उदन्तः, किंवदन्ती, सूचना; 'good intelligence' सुवाक्ता, शुभवार्ता; 'secret

intelligence, गृहभाषितं.—(A spiritual being) चेतनः, सचेतन-
व्यक्तिः *f.*, बुद्धिरूपव्यक्तिः.

INTELLIGENCER, *s.* (Messenger) वार्त्तिकः, वार्त्तायनः, वार्त्ताहरः,
वार्त्तावहः, सन्देशहरः, आख्यायकः.—(Newspaper) वाचिकपत्रं,
समाचारपत्रं.

INTELLIGENT, *a.* बुद्धिमान् -मती -मत (तृ), धीमान् &c., मतिमान् &c.,
मेधावी -विनी -वि (नृ), मनस्वी &c., सवुद्धिः -द्धिः -द्धि, सुबुद्धिः &c.,
कुशलबुद्धिः &c., सुधीः -धीः -धि, शुद्धधीः &c., कृतधीः &c., सुबोधः
-धा -धं, मेधिरः -रा -रं, सज्जनः -ना -नं, ज्ञानी -निनी -नि (नृ),
ज्ञानवान् &c., प्रज्ञावान् &c., प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मनोपी-पिणी-पि (नृ), प्रेक्षा-
वान् &c., कोविदः -दा -दं, ज्ञाता -त्री -तृ (तृ), विदुरः -रा -रं, विन्दुः
-न्दुः -न्दु, मर्मज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.—(Clever) विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विचक्षणः -णा
-णं, कुशलमतिः -तिः -ति, निपुणमतिः &c., चतुरः -रा -रं, चतुरबुद्धिः
&c., अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विदग्धबुद्धिः &c., कल्याणबुद्धिः &c.

INTELLIGENTLY, *adv.* विज्ञवत्, सुबुद्ध्या, सुबुद्धिपूर्णा, बुद्धिकौशल्यात्, विद-
ग्धवत्, विचक्षणवत्, अभिज्ञवत्, चतुरं, वैचक्षण्येन, सवैचक्षण्यं, सचातुर्यं.

INTELLIGIBLE, *a.* बोध्यः -ध्या -ध्यं, बोधनीयः -या -यं, बुद्धिगम्यः -म्या -म्यं,
बुद्धिग्राह्यः -ग्रा -ग्रं, सुगम्यः -म्या -म्यं, सुग्राह्यः -ग्रा -ग्रं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं,
विस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, मुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्थः -र्थं, ज्ञेयः -या -यं, संवेद्यः
-द्या -द्यं, भिन्नार्थः -र्थः -र्थं.

INTELLIGIBLENESS, INTELLIGIBILITY, *s.* बोध्यता, बोधनीयता, बुद्धिगम्यता,
सुगम्यता, सुग्राह्यता, स्पष्टत्वं, मुस्पष्टत्वं, मुज्ञेयता.

INTELLIGIBLY, *adv.* स्पष्टं, मुस्पष्टं, विस्पष्टं, स्पष्टार्थतः, भिन्नार्थतः.

INTEMPERANCE, *s.* असंयमः -मनं, अयमः, असंयतत्वं, मर्यादातिक्रमः,
अमर्यादा, अपरिमितत्वं, अमितत्वं, अनियमः, नियमातिक्रमः, अतिक्रमः,
अत्याचारः, अदमः, अनियग्रहः, आधिक्यं, उद्वेकः, उत्सेकः, अतिरिक्ता,
आतिशय्य.—(In pleasures, enjoyments, or habits) भोगान्मितत्वं,
अपरिमितभोगित्वं, असंयताचारत्वं, अनियतवृत्तित्वा, अजितेन्द्रियत्वं, अयते-
न्द्रियत्वं.—(In eating) अत्याहारः, अतिभोजनं, अतिभक्षणं, भोजना-
सक्तिः *f.*, अयताहारत्वं, असंयताहारत्वं, आहारादिविषये असंयमः.—(In
drinking) अतिपानं, पानासक्ता, पानप्रसक्तत्वं.

INTEMPERATE, *a.* (Not moderate or restrained within limits)
असंयतः -ता -तं, असंयमी -मिनी -मि (नृ), असंयमशीलः -ला -लं,
रामितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, अतिमर्यादः -दा -दं, अमर्यादः -दा
-दं, अयतः -ता -तं, अतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं, अतिक्रान्तनियमः -मा -मं,
अनियमवान् -वती -यत् (तृ), अतिमितः -ता -तं, अपरिमाणः -णा -णं,
अधिकः -का -कं, उद्विक्तः -क्ता -कं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, अतिशयी -यिनी
-यि (नृ), अदान्तः -न्ता -नं.—(In pleasures or habits) अमितभोगी
-गिनी -मि (नृ), अपरिमितभोगः -गा -गं, असंयताचारः -रा -रं, अयता-
चारः -रा -रं, अयतवृत्तिः -त्तिः -त्तिः, असंयतवृत्तिः -त्तिः -त्तिः, अया-
चारी -रिणी -रि (नृ), अयतेन्द्रियः -या -यं, अजितेन्द्रियः -या -यं,
अनियतेन्द्रियः -या -यं.—(In eating) अतिभोजी -जिनी -जि (नृ),
अमितभोजी &c., अत्याहारी &c., अयताहारः -रा -रं, अपरिमिताहारः
-रा -रं. See GLUTTONOUS. (In drinking) अतिपायी -यिनी
-यि (नृ), पानासक्तः -क्ता -कं, पानप्रसक्तः -क्ता -कं.

INTEMPERATELY, *adv.* असंयमेन, असंयतं, अपरिमितं, अमितं, अतिमर्यादं,
मर्यादातिक्रमेण, नियमातिक्रमेण, अपरिमाणेन, अतिशयेन, अतिरिक्तं,
आधिक्येन.

INTEMPERATURE, *s.* गुणवैषम्यं, गुणाधिक्यं, गुणातिरेक्यं, अपरिमितत्वं, वैषम्यं.

INTENABLE, *a.* अप्रतिपादनीयः -या -यं, अव्यवस्थापनीयः -या -यं, अरक्ष-
णीयः -या -यं.

To INTEND, *v. a.* (Mean, purpose) अभिप्रे (अभिप्रेति -तुं), अभिप्रायं कृ,
कृ in des. (चिकीर्षेति -षितुं), उद्दिश्य (c. 6. -दिशति -देष्टुं), मनसा उद्दिश्य,
अभिसन्ध्या (c. 3. -दधाति -धातुं), इष्ट् (c. 6. इच्छति, दपितुं), उपलक्ष्य
(c. 10. -लक्षयति -यितुं), परिकल्प्य (c. 10. -कल्पयति -यितुं), मनः or
मतिं or युद्धिं कृ or प्रकृ, with loc. or dat. case; as, 'he intends
going,' मनो गमनाय करोति. Sometimes expressible by the
des. form of a verb; as, 'to intend to go,' गम् in des.
(जिगमिषति -षितुं); 'to intend to do,' कृ in des.; 'to intend
to say,' वच् in des. (विवक्षति -क्षितुं).

INTENDANCY, *s.* अध्याप्यता -त्वं, अधिष्ठातृत्वं, अधिकारिता, अधीशता.

INTENDANT, *s.* अध्याप्यः, अधिष्ठाता *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (नृ), उपद्रष्टा *m.* (पृ).

INTENDED, *p. p.* अभिप्रेतः -ता -तं, चिकीर्षितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं,
मनसोद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपलक्षितः -ता -तं, सकल्पितः -ता -तं, इष्टः -ष्टा -ष्टं,
कृताभिप्रायः -या -यं, परिकल्पितः -ता -तं; 'intended to be said,'
विवक्षितः -ता -तं; 'not intended,' अनभिप्रेतः -ता -तं.

INTENDING, *part.* अभिप्रेत्य, उद्दिश्य, मनसोद्दिश्य, अभिसन्धाय.

INTENDMENT, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, अर्थः, उद्देशः, अभिसन्ध्या *m.*

INTENSE, *a.* अत्यन्तः -न्ता -नं, आत्यन्तिकः -की -कं, गाढः -ढा -ढं, तीव्रः
-व्रा -व्रं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, उग्रः -ग्रा -ग्रं, चण्डः -ण्डा -ण्डं, प्रचण्डः
-ण्डा -ण्डं, उचचण्डः -ण्डा -ण्डं, प्रकृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रबलः -ला -लं, प्रगाढः
-ढा -ढं, नितान्तः -न्ता -नं, भृशः -शा -शं, सुभृशः -शा -शं, निर्भरः -रा
-रं, अतिशयी -यिनी -यि (नृ), अतिशायनः -ना -नं, कठोरः -रा -रं,
परमः -मा -मं, महान् -हती -हत् (तृ), परः -रा -रं, उदीर्णः -णी -णं,
उद्धतः -ता -तं, कठिनः -ना -नं, तेजसः -सो -सं, व्यग्रः -ग्रा -ग्रं, भृष्टः
-रिः -रि, अति or अतिशय or सु prefixed; 'intense darkness,'
घनतिमिरः; 'intense heat,' अतिदाहः, गुरुतापः, अलपम्सा *m.* (नृ),
'intense pain,' तीव्रवेदना; 'intense study,' अत्यन्ताभिनियेशः
अतिप्रवेशः, व्यासङ्गः.

INTENSELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, तीव्रं, तीक्ष्णं, अतितेजसेन, प्रचण्डं,
नितान्तं, भृशं, सुभृशं, निर्भरं, कठोरं, गाढं, अतिशयेन, उग्रं, परमं,
अतीयं, अति or अतिशय or सु prefixed; 'intensely passionate,'
अत्यन्तकोपनः -ना -नं, अतिकोपनः -ना -नं.

INTENSITY, INTENSENESS, *s.* अत्यन्तता, आत्यन्तिकत्वं, तीव्रता, तीक्ष्णता,
तेजस्यं, उग्रता, चण्डता, प्रचण्डता, गाढता, प्रगाढता, नितान्तत्वं, प्रबलता,
प्राचण्ड्यं, कठोरता, भृशता, भृशता *m.* (नृ), प्रकृष्टता, प्रकर्षः, तेजसं,
काठिन्यं, व्यग्रता, उद्वेकः, उदीर्णता, उत्कर्षः, अतिभूमिः *f.*, आतिशय्यं,
'intensity of application to study,' अभिनिवेशः, अत्यन्ताभिनि-
वेशः, व्यासङ्गः.

INTENSION, *s.* विततिः *f.*, आततिः *f.*, वृद्धिः *f.*, प्रकर्षः, उत्कर्षः, प्रकृष्टता

INTENSIVE, *a.* (Serving to give force or emphasis) शक्तिकरः -रा
-रं, प्रकर्षकरः -रा -रं, उत्कर्षज्ञापकः -का -कं, अर्थविशेषकारकः -का
-कं, वर्धकः -का -कं, वृद्धिकरः &c.

INTENT, *a.* (Having the mind fixed closely on one object)
एकाग्रः -ग्रा -ग्रं, एकचित्तः -त्ता -तं, एकतानः -ना -नं, एकाग्रचित्तः
-त्ता -तं, एकनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अनन्यमनाः -नाः -नः (स्), अनन्यवृत्तिः -त्तिः
-त्ति, अनन्यविषयः -या -यं, अनन्यविषयात्मा -त्मा -त्मा (नृ), अनन्यमनस्कः
-स्कः -स्कं, एकाग्रनः -ना -नं.—(Intent on any object) आसक्तः -क्ता
-कं, आसक्तचित्तः -त्ता -तं, आसक्तचेताः -ताः -तः (स्), अभिनिविष्टः -ष्टा
-ष्टं, अभिनिवेशी -शिनी -शि (नृ), निविष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रविष्टः -ष्टा -ष्टं,
परायणः -णा -णं, परः -रा -रं, तत्परः -रा -रं, रतः -ता -तं, निरतः -ता
-तं, अभियुक्तः -क्ता -कं, आयुक्तः -क्ता -कं, सक्तः -क्ता -कं, संसक्तः -क्ता -कं.

निष्ठः -डा -डं, निष्ठितः -ता -तं, आविष्टः -डा -डं, आविष्टचित्तः -ता -तं, आविष्टमनाः &c., अभिमुखः -खा -खं, नियतः -ता -तं, व्ययः -या -यं, व्ययमनाः &c., तन्मनस्कः -स्का -स्कं, आहितः -ता -तं, कृतनिश्चयः -या -यं; 'intent on reading,' अध्ययनपरः -रा -रं, अध्ययनाभिमुखः -खा -खं.

INTENT, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, उद्देशः, अर्थः, तात्पर्यं; 'with what intent?' किमुद्दिश्य; 'to all intents,' सर्वार्थतः.

INTENTION, *s.* (Design) अभिप्रायः, अभिप्रेतं, चिकीर्षितं, चिकीर्षा, आशयः, सङ्कल्पः, उद्देशः, आकांक्षा, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, इङ्गितं, छन्दः, तात्पर्यं, आकृतं, इच्छा, चेष्टा, कल्पना, परिकल्पना, परिकल्पितं, उपलक्षितं, निश्चितं.—(End, aim, object) अर्थः, आशयः, अभिसन्धिः *m.*, कार्यं, कार्यवस्तु *n.*, प्रयोजनं, अर्थवत्ता.—(Meaning) विवक्षितं, विवक्षा; 'purity of intention,' चित्तशुद्धिः *f.*, अन्तःकरणशुद्धिः *f.*; 'change of intention,' बुद्धिभेदः, मतिभेदः; 'declared intention,' ईरिताकृतं; 'with what intention?' किमुद्दिश्य.—(Fixedness of attention) एकाग्रता. See INTENTNESS.

INTENTIONAL, *a.* मतिपूर्वः -द्वी -द्वं, बुद्धिपूर्वः &c., ज्ञानपूर्वः &c., बुद्धिपुरःसरः -रा -रं, अभिप्रायपूर्वः &c., ऐच्छिकः -की -कं, बुद्धिकृतः -ता -तं, कामकृतः -ता -तं, कामिकः -की -कं, काम्यः -म्या -म्यं, यथाकामः -मा -मं, साभिप्रायः -या -यं, सङ्कल्पकृतः -ता -तं, साङ्कल्पिकः -की -कं, यथाकल्पः -त्या -त्यं, ज्ञानकृतः -ता -तं, अर्थवान् -वती -वत् (त्), सार्थः -र्या -र्यं, चिकीर्षितः -ता -तं, अभिप्रेतः -ता -तं.

INTENTIONALLY, *adv.* बुद्धिपूर्वम्, बुद्धिपुरःसरं, मतिपूर्वम्, अभिप्रायपूर्वम्, साभिप्रायम्, ज्ञानपूर्वम्, बुद्ध्या, इच्छातः, कामतः, यथाकामं, प्रकामं, मत्या, मनःपूर्वकम्, तात्पर्यतः, यथाकल्पं, ज्ञानतः, इच्छापूर्वम्.

INTENTIONED, *a.* (In composition). Expressed by आशय, बुद्धि &c. in comp.; as, 'well-intentioned,' शुभाशयः -या -यं; 'ill-intentioned,' दुराशयः -या -यं, द्रोहबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

INTENSIVE, *a.* कृतावधानः -ना -नं, अवहितः -ता -तं, समाहितः -ता -तं.

INTENTLY, *adv.* एकाग्रं, एकाग्रचेतसा, अनन्यमनसा, आसक्तचेतसा, निविष्टमनसा, अभिनिवेशेन, अभिनिवेशपूर्वम्, साभिनिवेशं, निष्ठापूर्वम्, निर्वन्धेन, सैकाम्यं, मनोयोगेन, समनोयोगं, व्ययं, व्यग्रवत्.

INTENTNESS, *s.* एकाग्रता, एकचित्तता -त्वं, अनन्यचित्तता, अभिनिवेशः, चित्ताभिनिवेशः, अभिनिविष्टता, आसक्तिः *f.* -कृता, निवेशः, प्रवेशः, निविष्टता, ऐक्याय, अभियुक्ता, परता, निष्ठा, निष्ठितत्वं, एकनिष्ठता, आविष्टत्वं, अनन्यवृत्तिः *f.*, मनोयोगः; 'intentness of soul,' आत्मैक्याय, चित्तैक्याय.

TO INTER, *v. a.* भूमौ or इमंशाने निखन् (c. 1. -खनति -नितुं -खातुं) or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or समृ in caus. (-अवेयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), भूमिगतं -तां -तं कृ.

INTERCALAR, INTERCALARY, *a.* अधिकः -का -कं, नियोजितः -ता -तं, सौरान्तपूरकः -का -कं; 'intercalary month,' अधिकमासः, अधिमासः, मलमासः, मल्लिभुचः, अनामकः, अधिमासशेषः, पुरुषोत्तमामसः, असंक्रान्तिकमासः; 'intercalary day,' अधिकदिवसः, अधिदिवसः; 'intercalary verse,' अधिकश्लोकः.

TO INTERCALATE, *v. a.* (A month) अधिकमासं निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), अधिमासं निविश.—(A day) अधिकदिवसं निविश.

INTERCALATION, *s.* (Of a month) अधिकमासनिवेशनं.—(Of a day) अधिकदिवसनिवेशनं, अधिदिवसनिवेशनं.

TO INTERCEDE, *v. n.* (Intervene, pass between) अन्तर्गम्य (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अन्तर्वृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), अन्तःस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), मध्ये वृत्, मध्ये स्था, उपस्था.—(Mediate between two

parties) मध्यस्थो भू or अस्, मध्यवर्ती भू, माध्यस्थ्यं कृ, मध्यस्थवृत्तिम् आस्था, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धानं कृ.—(Plead in favor of another) परार्थं प्रार्थ (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), परार्थप्रार्थनं कृ, परार्थं वद (c. 1. -वदति -दितुं) or प्रतिवद, परार्थविनक्ति कृ, परार्थं विनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or अनुनी or निवेदनं कृ, परार्थनिवेदनं कृ.

INTERCEDER, *s.* मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (न), परार्थप्रार्थकः, परार्थप्रार्थनकृत् *m.*, परार्थवादी *m.* (न), परार्थं निवेदनकृत् *m.*

TO INTERCEPT, *v. a.* रुध् (c. 7. -रुणद्धि, रोद्धुं), अवरुध्, विरुध्, प्रतिरुध्, उपरुध्, निरुध्, मंरुध्, गतिरोधं कृ, गतिभङ्गं कृ, विच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं), गतिविच्छेदं कृ, गतिच्छेदं कृ, विपुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), खण्द् (c. 10. -खण्डयति -यितुं), प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं).

INTERCEPTED, *p. p.* रुद्धः -द्धा -द्धं, अवरुद्धः -द्धा -द्धं, विच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

INTERCEPTER, *s.* रोधकः, गतिभङ्गकारी *m.* (न), विच्छेदकारी *m.*

INTERCEPTION, *s.* गतिरोधः -धनं, गतिभङ्गः, गतिविच्छेदः, गतिच्छेदः, रोधः -धनं, अवरोधः, विच्छेदः, निवारणं, प्रतिबन्धः, सम्भनं, विघ्नः.

INTERCESSION, *s.* (Mediation between two parties) माध्यस्थ्यं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थत्वं, सन्धानकरणं.—(Pleading in favor of another) परार्थप्रार्थना -नं, परार्थं प्रार्थनं, परार्थवादः, परार्थनिवेदनं, परार्थं निवेदनं; 'to make intercession,' See TO INTERCEDE.

INTERCESSOR, *s.* (Mediator) मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (न), मध्यस्थायी *m.* (न), मध्यस्थितः.—(Pleader for another) परार्थप्रार्थकः, परार्थं प्रार्थयिता *m.* (न), परार्थं प्रार्थनकृत् *m.*, परार्थवादी *m.* (न), परार्थं निवेदनकारी *m.*

INTERCESSORY, *a.* परार्थप्रार्थकः -का -कं, परार्थप्रार्थनविधयः -या -यं.

TO INTERCHIEVE, *v. a.* परस्परं परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or विनिमे (c. 1. -मयते -मातुं) or निमे or विनिमयं कृ, परस्परपरिवर्त्तनं कृ, परस्परविनिमयं कृ, परस्परदानप्रदानं कृ or आदानप्रदानं कृ, व्यतिहृ (c. 10. -हृत्ति -हृत्तुं).

INTERCHANGE, *s.* परिवर्त्तनं, परस्परपरिवर्त्तनं, विनिमयः, परस्परविनिमयः, परिवृत्तिः, परिवर्त्तनः, निमयः, विमयः, निमयः, विमयः, व्यतिकारः, व्यतिहारः, व्यतिहारः, परावृत्तिः *f.*, विपर्ययः, परस्परदानप्रदानं, आदानप्रदानं.

INTERCHANGEABLE, *a.* परिवर्त्तनीयः -या -यं, विनिमातव्यः -व्या -व्यं, विनिमयार्हः -र्हा -र्हं, 'interchangeable' (each other in succession) परस्परानुगामी -मिनी -मि (न), अन्योन्यानुगामी &c.

INTERCHANGEABLY, *adv.* विनिमयेन, विपर्ययेन, पर्यायेण, परिवर्त्तनेन, परिवृत्त्य.

INTERCISION, *s.* विच्छेदः, छेदः, अवच्छेदः, भङ्गः, रोधः, अवरोधः.

TO INTERCLUDE, *v. a.* अवरुध् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), विच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं).

INTERCOSTAL, *a.* पञ्जरमध्यस्थः -स्था -स्थं, वक्रमध्यवर्ती -वर्त्तिनी -वर्त्ति (न), पर्शुकाभ्यन्तरस्थः -स्था -स्थं.

INTERCOURSE, *s.* संसर्गः, परस्परसंसर्गः, अन्योन्यसंसर्गः, संसर्गिता, सङ्गतिः *f.*, साङ्गत्यं, सङ्गमः, सङ्गः, समागमः, उपगमः, गमनागमनं, परस्परालापः, आलापः, सम्भाषः, सम्पर्कः, साहित्यं, आनुगत्यं, साहचर्यं, मङ्गलनं, परिचयः; 'intercourse of society,' लोकव्यवहारः, लोकसंसर्गः, लोकयात्रा; 'of the sexes,' स्त्रीपुरुषसङ्गः, मिथुनीभावः, मैथुन्यं.

INTERCUTANEOUS, *a.* त्वगन्तः -ता -तं, त्वगन्तगतः -ता -तं, त्वगन्तस्थः -स्था -स्थं.

TO INTERDICT, *v. a.* अन्तःस्था (c. 2. -स्थाति -तुं), प्रस्थाप्या, निषिध् (c. 1. -पेधति -पेधुं, c. 10. -पेधयति -यितुं), प्रतिषिध्, निवृ (c. 10.

वारयति - यितुं), निषेधं कृ. बाध (c. 1. बाधते - यितुं).

INTERDICT, INTERDICTION, *s.* निषेधः, प्रतिषेधः, आनेधः, प्रत्याख्यानं, वारणं, निवारणं, निरोधः, विरोधनं, बाधः, निषिद्धत्वं.

INTERDICTED, *p. p.* निषिद्धः - डा - डं, प्रतिषिद्धः - डा - डं, अनःख्यातः - ता - तं.

INTERDICTIONARY, *a.* निषेधकः - का - कं, निषेधार्थकः - का - कं, निषेधकरः - रा - रं.

INTEREST, *s.* (Advantage, good) अर्थः, हितं, लाभः, फलं, कल्याणं, कुशलं, सङ्गलं, होमः - मं, श्रेयस्, भृतिः *f.*; 'for the public interest,' लोकहिताय; 'one's own interest,' स्वार्थः, स्वहितं, स्वलाभः, स्वकार्यं, आत्महितं, आत्मवृद्धिः; 'for one's own interest,' आत्महिताय, आत्मविवृद्धये; 'regard to one's own interest,' स्वार्थापेक्षा, स्वार्थदृष्टिः *f.*, स्वहितावलोकनं, स्वार्थलिप्सा; 'regardful of one's own interest,' स्वार्थपरः - रा - रं, स्वार्थसाधनतत्परः - रा - रं, स्वार्थपरायणः - रा - रं, स्वार्थलिप्सुः - प्सुः - प्सु, स्वार्थाधी - धिनी - धि (न), स्वहितपी - पिणी - पि (न), स्वलाभपरायणः - रा - रं; 'regardless of it,' *See* DISINTERESTED. - (Concern, lively feeling about) चेहः, अपेक्षा, अपेक्षा, प्रतीक्षा, अनुरागः, रागः, स्पृहणीयत्वं, स्पृहा, सन्ध्याः, अभिसन्ध्याः, अभिसन्धानं. - (Partiality for, bias in favor of) सङ्गः, पक्षपातः, चेहः; 'void of all interest in,' वीतसङ्गः - ज्ञा - ज्ञं, मुक्तसङ्गः &c., निःसङ्गः &c., विपक्षपातः - ता - तं. - (Gratification) विनोदः. - (Power to interest or please) विनोदकत्वं. मनोरञ्जकता, हृदयमत्वं, रसः. - (Influence) गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः, प्राबल्यं, अधिकारः, भारः. - (Share, portion, participation in loss or gain) भागः, अंशः, विभागः. लाभालाभविभागित्वं, लाभालाभसन्ध्याः. - (Interest on money, usury) वृद्धिः *f.*, वार्षिक्यं, भागः, कलानरं, कारिका, कारिता, कुसोदवृद्धिः *f.*; 'compound interest,' चक्रवृद्धिः *f.*; 'simple interest,' सरलवृद्धिः *f.*; 'bearing interest,' सवृद्धिकः - का - कं, भागिकः - की - कं, भाग्यः - ग्या - ग्यं; 'bearing no interest,' असवृद्धिकः - की - कं; 'interest at the rate of five per cent.,' शते विंशभागः, पञ्चकं शतं, पञ्चोत्तरं; 'at four per cent.,' शते पञ्चविंशभागः; 'at two per cent.,' द्विकं शतं.

To INTEREST, *v. a.* (Excite interest, partiality, or concern) चेहं or अनुरागं or स्पृहं or पक्षपातम् उत्पद्य (c. 10. -पादयति - यितुं) or जन् (c. 10. जनयति - यितुं), अनुरञ्ज (c. 10. -रञ्जयति - यितुं), अनुरक्तं - क्तं कृ. सानुरागं - गां कृ. सङ्गम् उत्पद्य. - (Engage the attention, amuse) विनोद (c. 10. -नोदयति - यितुं), मनः or चित्तं विनोद or रञ्ज (c. 10. रञ्जयति - यितुं), हृदयं गम (c. 1. गच्छति, गन्तुं), चित्तविनोदं कृ. - (Give a share in) भागं or अंशं दा. संविभागित्वं or समंशित्वं दा. भागिनं - गिनीं कृ. अंशिनं - शिनीं कृ. - (Have a share in) भागं or अंशं लभ (c. 1. लभते, लब्धुं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति - आप्नुं), भागी - गिनी - गि भू or अस्. - (Have concern in) सन्ध्या in pass. (-बध्यते). सङ्गः - डा - डं भू. - (Interest one's self for another) परहितपी - पिणी - पि भू or अस्, परहितेषुः - प्सुः - प्सु भू, परहिताधी - धिनी - धि भू.

INTERESTED, *p. p.* or *a.* (Having one's affections or concern excited) जातचेहः - हा - हं, जातानुरागः - गा - गं, अनुरञ्जितः - ता - तं, अनुरक्तः - क्त - क्तं, विरक्तः - क्त - क्तं, अभिसंहितः - ता - तं. - (Having partiality for) सङ्गी - गिनी - गि (न), परापाती - तिनो - ति (न), सपक्षपातः - ता - तं, सङ्गयुक्तः - क्त - क्तं. - (Having the attention engaged) आसक्तः - क्त - क्तं, निविष्टः - ष्ट - ष्टं, अभिनिविष्टः - ष्ट - ष्टं, निरतः - ता - तं. - (Amused) विनोदितः - ता - तं. - (Made a sharer in) भागी - गिनी - गि (न), संविभागो &c. - (Concerned in a cause

or in consequences) सङ्गन्धी - न्धिनी - न्धि (न), सङ्गः - डा - डं, अर्थसङ्गः - डा - डं, लाभालाभसङ्गः - डा - डं, अभिसङ्गः &c. - (Self-interested) स्वलाभासक्तः - क्त - क्तं, स्वफलासक्तः - क्त - क्तं, सकामः - मा - मं, सार्थः - र्था - र्थं, स्वार्थदृष्टी - शिनी - शि (न), कामात्मा - त्मा - त्म (न), स्वार्थापेक्षकः - का - कं.

INTERESTING, *a.* (Engaging the attention, exciting the passions, amusing) विनोदकः - का - कं, विनोदकः - दा - दं, हृदयमत्तः - मा - मं, हृदयः - मा - मं, अनुरागजनकः - का - कं, मनोरञ्जकः - का - कं, चित्तवेधकः - का - कं, मनोहरः - रा - रं, हृदयग्राही - हिणी - हि (न), हृदयमृक् *m. f. n.* (श). To INTERFERE, *v. n.* (Intermeddle) परव्यापारान् or परकार्याणि प्रविश (c. 6. -विशति - वेष्टुं) or चर्च (c. 1. चर्चति - चिन्तुं), परव्यापारचर्चा कृ, परकार्यप्रवेशं कृ, परनियोगचर्चा कृ, पराधिकारचर्चा कृ, परकार्यनिरूपणं कृ, परकार्येषु व्यापृ in pass. (-प्रियते) or व्यापृतः - ता - तम् अस्. - (Clash, come into collision) परस्परं विरुध्य (c. 7. -रुणद्धि - रोद्धुं) or संघट्ट (c. 1. -घट्टते - ट्टितुं), परस्परविरोधं कृ, परस्परविषय्यासं कृ.

INTERFERENCE, *s.* (Intermeddling) परव्यापारप्रवेशः, परकार्यप्रवेशः, परव्यापारचर्चा, पराधिकारचर्चा, परनियोगचर्चा, परकार्यनिरूपणं. - (Mediation, interposition) माध्यस्थ्यं, मध्यस्थत्वं, अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं. - (Clashing, collision) परस्परविरोधः, परस्परसमाघातः.

INTERFERENT, *s.* मध्यस्थयन् - यन्ती - यन्तु (न), मध्यस्थन्ती - न्दिनी - न्दि (न).

INTERFUSED, *a.* मध्यविस्तीर्णः - र्णा - र्णं, मध्यप्रसारी - रिरणी - रिर (न).

INTERIM, *s.* मध्यकालः, अन्तर्गतकालः, अन्तरितकालः, अन्तरं, कालान्तरं, कालाभ्यन्तरं; 'in the interim,' अत्रान्तरे.

INTERIOR, *a.* अन्तरस्थः - स्था - स्थं, आन्तरिकः - की - कं, आन्तरः - री - रं, अन्तर्भूतः - ता - तं, अन्तर्गतः - ता - तं, अन्तःस्थः - स्था - स्थं, अन्तर्पत्नी - त्तिनी - त्ति, अन्तर्भवः - वा - वं, आभ्यन्तरः - री - रं, अन्तरङ्गः - ज्ञा - ज्ञं, अन्तरतमः - मा - मत्, गर्भस्थः - स्था - स्थं, अन्तर in comp. - (Inland) मध्यदेशस्थः - स्था - स्थं.

INTERIOR, *s.* (The inside) अभ्यन्तरं, अन्तर्भागः, अन्तःप्रदेशः, अन्तरङ्गं गर्भः, उदरं, मध्यभागः, विलं, विवरं; 'interior of a boiler,' स्थालीविलं; 'interior of a house,' गृहाभ्यन्तरं, अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं, गर्भागारं; 'interior of a country,' देशमध्यं, मध्यदेशः.

INTERFACENCY, *s.* मध्यस्थितिः *f.*, मध्यवर्त्तनं, मध्यवर्त्तित्वं, अन्तर्वर्त्तनं.

INTERFACENT, *a.* मध्यस्थितः - ता - तं, मध्यवर्त्ती - त्तिनी - त्ति (न), अन्तर्वर्त्ती &c.

To INTERJECT, *v. a.* मध्ये क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or प्रक्षिप्, अन्तर्क्षिप

INTERJECTION, *s.* (Throwing between) मध्यप्रक्षेपः - पणं, मध्यक्षेपः - पणं, अन्तःक्षेपणं. - (Exclamation) उक्तरः.

To INTERLACE, *v. a.* व्यामिश्र (c. 10. -मिश्रयति - यितुं), अन्यद् अन्येन मिश्र.

To INTERLARD, *v. a.* मध्ये निविश (c. 10. -वेशयति - यितुं), अन्तरं निविश. - (Mix, diversify) विमिश्र (c. 10. -मिश्रयति - यितुं), सम्मिश्र, सम्मिश्रकृ, विचित्रकृ.

To INTERLEAVE, *v. a.* (Insert a leaf) पत्रं निविश (c. 10. -वेशयति - यितुं), पत्रनिवेशनं कृ. - (Insert a blank leaf between two other leaves) पुस्तकपत्रद्वयमध्ये शून्यपत्रं निविश.

To INTERLINE, *v. a.* अक्षरपंक्तिद्वयमध्ये लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख.

INTERLINEAR, INTERLINEARY, *a.* अक्षरपंक्तिद्वयमध्ये लिखितः - ता - तं.

INTERLOCUTION, *s.* संवादः, संलापः, सम्भाषा - पणं, द्वयोः संवादः, उक्तरप्रत्युक्तरं, उक्तिप्रत्युक्ती *f. du.*, परस्परालापः, सङ्कथा, सम्प्रवदनं, कथोपकथनं.

INTERLOCUTOR, *s.* संवादी *m.* (न), संवादिकः, संवादकारी *m.* (न).

सम्भाषकः, उत्तरप्रत्युत्तरकृत् *m.*, उक्तिप्रत्युक्तिकृत् *m.*, कथोपकथकः.—
(An actor who in the intervals of the scenes explains the progress of the story) चिक्कम्भः-भ्भकः.

INTERLOCUTORY, *a.* संवादरूपः-पा-यं, संवादिकः-की-कं, संवादात्मकः-का-कं, संलापीयः-या-यं, उत्तरप्रत्युत्तररूपः-पा-यं.

To INTERLOPE, *v. n.* अधर्मतः पराधिकारं प्रविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं) or आविष् or अनर्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or अनरागम्, स्वाधिकारम् अतिश्रम्य पराधिकारप्रवेशं कृ.

INTERLOPER, *s.* पराधिकारप्रवेशकः-प्रवेष्टा *m.* (ष्टु), पराधिकारानर्गमी *m.* (न्), पराधिकारमध्यवर्ती *m.* (न्), अनधिकारी *m.* (न्).

INTERLUDE, *s.* अङ्कद्वयान्तर्गतं कौतुकं, विलासिका.

INTERLUNAR, INTERLUNARY, *a.* अमावास्याकालिकः-की-कं, अमाससन्धी-न्धनी-न्धि (न्).

INTERMARRIAGE, *s.* परस्परविवाहः, अन्योन्यविवाहः, विवाहव्यवहारः, परस्परदारपरिग्रहः, परस्परकन्याव्यवहारः, परिवर्त्तनविवाहः, प्रत्युद्वाहः; 'confusion of castes through intermarriage.' सङ्करः, साङ्ख्यं.

To INTERMARRY, *v. n.* परस्परं विवह (c. 1. -वहति-वोढुं) or उद्ग्रह, परस्परविवाहं कृ, परस्परविवाहव्यवहारं कृ, परस्परदारपरिग्रहं कृ, परस्परकन्याव्यवहारं कृ, परस्परदारपरिग्रहणं कृ.

To INTERMEDDLE, *v. a.* परकाय्याणि चर्च (c. 1. चर्चति-चिंतुं), परव्यापारचर्चा कृ, परव्यापारान् प्रविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), परव्यापारप्रवेशं कृ, परकाय्याणि निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), परकाय्यनिरूपणं कृ, पराधिकारचर्चा कृ, परनियोगचर्चा कृ, परकाय्येषु व्यापृ in pass. (-प्रियते), परव्यापारान्तर्गमनं कृ.

INTERMEDDLER, *s.* परकाय्यचर्चकः, परव्यापारप्रवेशकः, पराधिकारचर्चकः, परकाय्यनिरूपकः, परकाय्यव्यापारी *m.* (न्), परव्यापारान्तर्गामी *m.* (न्).

INTERMEDIATE, INTERMEDIAL, *a.* मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, मध्यस्थितः-ता-तं, मध्यवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न्), मध्यगः-गा-गं, अनन्तरालस्थः-स्था-स्थं, अनन्तरालस्थितः-ता-तं, उभयमध्यस्थितः-ता-तं, अनन्तरः-ता-तं, अनन्तरितः-ता-तं, व्यवधायकः-का-कं, व्यवहितः-ता-तं, विचालः-ला-लं, अनन्तराल in comp.; 'intermediate space,' अनन्तर, अभ्यन्तरं, अनन्तरालं; 'intermediate time,' कालान्तरं, अनन्तरं; 'intermediate point of the compass,' अपदिशं, विदिक् *f.* (ञ), उपदिक् *f.*; 'in an intermediate direction,' मध्यदिशि.

INTERMEDIATELY, *adv.* मध्यदिशि, मध्यमदिशि, मध्ये, सान्तरालं, अनन्तरेण.

INTERMENT, *s.* भूमिसन्तनं, निखननं, भूमिसमर्पणं, भूमौ खननं.

INTERMINABLE, *a.* अनन्तः-न्ता-न्तं-न्तकः-का-कं, निरवधिः-धि-धि, अत्यन्तः-न्ता-न्तं, अपर्यन्तः-न्ता-न्तं, असीमः-मा-मं, निस्सीमः-मा-मं, अमितः-ता-तं, अपरिमितः-ता-तं, अविरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, असमापनीयः-या-यं.

INTERMINABLENESS, *s.* निरवधिता, अनन्तता, आनन्त्यं, सीमाहीनता.

INTERMINABLY, *adv.* अविरतं, अनन्तरं, अनवरतं, अनन्तं, अत्यन्तं, निरन्तरं.

To INTERMINGLE, *v. a.* सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्रीकृ, व्यामिश्र, विमिश्र, संकृ (c. 6. -किरति-करितुं-रीतुं), सङ्कीर्णीकृ, सङ्कीरीकृ, सङ्कुलीकृ, संसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं).

To INTERMINGLE, *v. n.* सम्मिश्रीभू, व्यामिश्रीभू, सम्मिल (c. 6. -मिलति-मेलितुं).

INTERMINGLED, *p. p.* व्यामिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, व्यामिश्रीभूतः-ता-तं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्कीर्णः-शी-शं, संसृष्टः-ष्टा-ष्टं, संसृज्कृतः-क्ता-क्तं, करस्रः-स्रा-स्रं-स्रितः-ता-तं, विभिन्नः-भा-भं.

INTERMISSION, *s.* विरतिः *f.*, विरामः, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*,

विनिवृत्तिः *f.*, निर्वृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, निर्वर्त्तनं, छेदः, विच्छेदः, अपशमः, अशयः; 'without intermission,' अविरतं, अनन्तरं, निरन्तरं.

To INTERMIT, *v. a.* (Cause to cease) निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), निर्वृत्, विरम् (c. 10. -रमयति-यितुं), उपरम्, शम् (c. 10. -शमयति-यितुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं).

To INTERMIT, *v. n.* विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं), उपरम् निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-र्त्तितुं), निर्वृत्, विनिवृत्, शम् (c. 4. -शाम्यति, शमितुं), अपया (c. 2. -याति-न्तुं), विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), विच्छिद् in pass. (-छिद्यते), प्रमूह (c. 1. -उहते-हितुं).

INTERMITTED, *p. p.* विरतः-ता-तं, उपरतः-ता-तं, निवृत्तः-न्ता-न्तं, शान्तः-न्ता-न्तं, शमितः-ता-तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं, विगतः-ता-तं, विच्छिन्नः-न्ता-न्तं.

INTERMITTENT, INTERMISSIVE, *a.* विरमन्-मनी-मन् (न्), सविरामः-मा-मं, सविच्छेदः-दा-दं.—(As a fever) विषमः-मा-मं, अनन्तरितः-ता-तं; 'intermittent fever,' विषमज्वरः; 'occurring on alternate days,' एकान्तरः-रा-रं.

INTERMITTINGLY, *adv.* सविच्छेदं, सछेदं, विषमं, सविरामं, वैषम्येण.

To INTERMIX, *v. a.* सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), व्यामिश्र, विमिश्र, मिश्र, सम्मिश्रीकृ, मिश्रीकृ. See INTERMINGLE.

INTERMIXED, *p. p.* मिश्रीभूतः-ता-तं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, व्यामिश्रः-आ-अं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्कुलितः-ता-तं, मुक्तः-क्ता-क्तं. See INTERMINGLED.

INTERMIXTURE, *s.* मिश्रणं, व्यामिश्रणं, सम्मिश्रणं, मिश्रीकरणं, सम्मिश्रीकरणं, अतिकरः, संसर्गः, सङ्कुलनं, सम्पर्कः, सन्निपातः, साङ्ख्यं, सङ्करः, सङ्कीरीकरणं, योगः, संयोगः, मिलनं, सम्मिलनं.

INTERMONTANE, *a.* पर्वतमध्यस्थितः-ता-तं, गिरिमध्यस्थः-स्था-स्थं.

INTERMUNDANE, *a.* भुवनमध्यस्थितः-ता-तं, जगन्मध्यवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न्).

INTERMUNDANE, *a.* प्राकारान्तर्वर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न्), प्राचीरान्तर्वर्ती &c.

INTERMUTATION, *s.* परिवर्त्तनं, परिवर्त्तनं, विनिमयः, अतिहारः.

INTERNAL, *a.* अनन्तरस्थः-स्था-स्थं, अनन्तगतः-ता-तं, अनन्तवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न्), अनन्तभवः-वा-वं, अनन्तगतः-ता-तं, आन्तरः-री-रं, आभ्यन्तरः-री-रं, आभ्यन्तरस्थः-स्था-स्थं, आन्तरिकः-की-कं, अनन्तरतमः-मा-मन्, गर्भस्थः-स्था-स्थं, सन्तस्थः-स्था-स्थं, अनन्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अभ्यन्तर in comp., अनन्तर in comp.; 'internal feelings,' अनन्तरात्मा *m.* (न्), अनन्तकरणं, अनन्तशरीरं, अनन्तप्रकृतिः *f.*; 'internal consciousness,' अनन्तसंज्ञा; 'internal heat,' अनन्तदाहः, अनन्तज्वलनं; 'internal nature,' अनन्तभावः; 'internal store,' अनन्तसारः.

INTERNALLY, *adv.* (Inwardly) अनन्तरं, अनन्तरे, अभ्यन्तरे, मध्ये; 'internally bad,' अनन्तदुष्टः-ष्टा-ष्टं—(Mentally) मनसा, बुद्ध्या, अनन्तकरणेन.

INTERNATIONAL, *a.* देशानां परस्परव्यवहारसम्बन्धी-न्धनी-न्धि or परस्परसंसर्गसम्बन्धी &c.

INTERNODE, *s.* (In botany) ग्रन्थिद्वयमध्यं, पर्वद्वयमध्यं.

INTERNUCIO, *s.* उभयपक्षदूतः, उभयपक्षवाक्ताहारः.

To INTERPOLATE, *v. a.* छलेन or कपटेन निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं) or छिप् (c. 6. -छिपति, छेत्तुं) or निछिप् or अनन्तछिप्, मिथ्या अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), मिथ्या कृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं), कृत्रिमलेख्यं कृ.

INTERPOLATED, *p. p.* छलेन निवेशितः-ता-तं or छिप्तः-भा-भं or अनन्तछिप्तः-भा-भं, मिथ्याभिलिखितः-ता-तं, कपटेन कल्पितः-ता-तं, मिथ्याकल्पितः-ता-तं.

INTERPOLATION, *s.* छलेन निवेशनं or छेपणं or अनन्तछेपणं, कपटेन or

मिथ्या अभिलिखनं or कल्पनं, मिथ्याकल्पनं.—(Matter interpolated)

छलेन निवेशितं वाक्यं or लेख्यं, मिथ्याभिलिखितं, मिथ्याकल्पितं,

INTERPOLATOR, *s.* छलेन निवेशनकारी *m.* (न) or छेपयकज्ञी *m.* (कृ).

TO INTERPOSE, *v. n.* अन्तर्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), व्यवधा, मध्ये स्या in erus. (स्थापयति -यितुं), अन्तः स्या, अन्तर्गतं -तां कृ, अन्तर्गम (c. 10. गमयति -यितुं), व्यपहितं तां कृ, अन्तरितं -तां कृ.—(Introduce) मध्ये प्रविश (c. 10. वशयति -यितुं) or निविश.

TO INTERPOSE, *v. n.* मध्ये स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं) or यत (c. 1. वर्जते -क्षितुं), अन्तर्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अन्तरि (c. 2. -रति -तुं) मध्यवर्ती -क्षिन्ती शि भृ (Introduce) मध्ये प्रविश (c. 6. -विशति -वधुं).

INTERPOSED, *p. p.* व्यवहितः -ता -तं, अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तरितः -ता -तं, मध्ये स्थापितः -ता -तं or प्रवेशितः -ता -तं, प्रत्याकलितः -ता -तं.

INTERPOSER *s.* मध्यवर्ती *m.* (न), मध्यस्थः -स्थायी *m.* (न), अन्तर्गामी *m.*

INTERPOSITION, *s.* मध्यस्थता, मध्यवर्तित्वं, माध्यस्थ्यं, अन्तरायः, अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं, व्यवधानं, व्यपहितत्वं, अन्तर्गतकृत्यं, अन्तर्गतयत्नः, व्यवधायकत्वं, अनुसरणं

TO INTERPRET, *v. a.* व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अर्थं व्याख्या or विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं) or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), अर्थं बुध (c. 10. बोधयति -यितुं) or प्रबुध or व्याक्रीकृ or स्पष्टीकृ or व्याकृ or निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति हर्तुं) विद् (c. 2. -प्रवोति), व्याख्य (c. 2. चो परिगृह्य (c. 10. प्रापयति -यितुं) प्रयत्न (c. 2. चक्रि कृ, अर्थं कृ विवरणकृ Translate) भाषान्तरीकृ

INTERPRETABLE *a.* व्याख्येयः या-यं, विवरणीयः या यं, व्याख्यायोग्यः-गया य

INTERPRETATION, *s.* व्याख्या स्थानं, विवरणं, विवृतिः, व्याकरणं, व्याकृतिः, स्पष्टीकरण, निरूपणं, वाचिकं, अर्थकरणं, अर्थबोधनं, अर्थबोधकं वाक्यं; 'of dreams, स्वप्नविचारः शाकुनिकं, 'of a sloka,' श्लोकालापनं - (Meaning given, commentary) अर्थः, व्याख्या, टीका, भाष्यं, 'doubtful interpretation, सन्देहायः 'far-fetched interpretation,' क्रिष्टार्थः.—(Translation) भाषान्तरं

INTERPRETATIVE, *a.* वाचकः का -कं, व्याख्याकारी -रिणी रि (न)

विवरणकारी &c, अर्थबोधकः का-कं, अर्थव्याचकः-का-कं, प्रकाशकः-का-कं.

INTERPRETED, *p. p.* व्याख्यातः ता तं, विवृतः-ता तं, व्याकृतः-ता तं, प्रकाशितः-ता तं स्पष्टीकृतः ता तं, निरूपितः ता तं, व्याहृतः ता तं, वर्णितः-ता तं, कृतविवरणः-गा गं —(Interpreted) भाषान्तरकृतः ता तं

INTERPRETER, *s.* व्याख्याता *m.* (न) व्याख्याकारी *m.* (न) विवरणकारी *m.* (कृ), अर्थबोधकः, अर्थशोधकः, अर्थप्रकाशकः, अर्थप्रदक्ता *m.* (कृ) अर्थविज्ञापकः, वाचकः, फलपक्ता *m.* 'of dreams स्वप्नविचारी *m.* (न) स्वप्नप्रकाशकः.—(Translator, one who speaks two languages द्विभाषावादी *m.* (न), भाषान्तरवक्ता *m.*, द्विभाषी *m.* (न), भाषाद्वयवक्ता *m.*—(Commentator) भाष्यकरः, भाष्यकरः

INTERSTICE, *s.* अनायकत्वं, अराजकत्वं, अराजकं, अनायकं राजद्वय-मध्यगत अराजककालः or अनायककालः.

INTERSTICE, *v. a.* प्रच्छ (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं), अनुप्रच्छ, परिप्रच्छ समनुप्रच्छ, अभिप्रच्छ, प्रश्नं कृ, पृच्छनं कृ, अनुपृच्छ (c. 7. -पृच्छति -पृच्छं योक्तुं), प्रश्न परीक्ष (c. 1. -ईक्षति -क्षितुं), प्रश्नोत्तरक्रमेण परीक्ष in des. (निशामति -ते -सितुं).

INTERROGATED, *p. p.* पृष्टः हा-हं, अभिपृष्टः-हा-हं, अनुपृष्टः-ज्ञा-ज्ञं.

INTERROGATION, *s.* प्रश्नः, पृच्छा-छन, प्रच्छनं-ना, अनुयोगः, पृच्छनयोगं निशामा, कथङ्कथितं 'hour of interrogation,' प्रश्नार्थः, प्रश्न-मृचकचिह्नं.

INTERROGATIVE, *a.* पृच्छकः-का-कं, प्रश्नकारकः-का-कं, पृच्छरूपः-पा-यं, प्रश्नार्थकः-का-कं, प्रश्नात्मकः-का-कं, प्रश्नमृचकः-का-कं.

INTERROGATIVE, *s.* (Word used in asking questions) प्रश्नार्थकसर्व नाम *n.* (न). Interrogative words are such as किं, किञ्च किंस्विद.

INTERROGATIVELY, *adv.* प्रश्नरूपेण, प्रश्नक्रमेण, अनुयोगरूपेण, प्रश्नतम अनुयोगतम.

INTERROGATOR, *s.* प्रष्टा *m.* (कृ), पृच्छकः, प्रच्छकः, प्रश्नकर्त्ता *m.* (कृ) अनुयोक्ता *m.* (कृ), निशामुः *m.*, कथङ्कथिकः, कथङ्कथितः.

INTERROGATORY, *s.* (A question) प्रश्नः, अनुयोगः, पृच्छा छनं.

INTERROGATORY, *a.* See INTERROGATIVE, *a.*

TO INTERRUPT, *v. a.* भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं), विच्छिद (c. 7. -च्छिनत्ति -छेत्तुं), छिद, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), भिद (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं) लुप (c. 6. लुप्यति, लोभुं, c. 10. लोपयति -यितुं), विलुप, बाध (c. 1. बाधति -धितुं), विहन (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, प्रतिहन्, निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), प्रतिवन्ध (c. 9. -वध्नाति -वन्धुं), विप्र (nom. विप्रयति -यितुं), भङ्गं कृ, विच्छेदं कृ, खण्डनं कृ; 'he will interrupt in meditation by his complaints,' परिदेवनेः समाधिं न भंक्ष्यति

INTERRUPTED, *p. p.* विच्छिन्नः-ज्ञा-ज्ञं, भङ्गः-गना-गं, खण्डितः-ता-तं सविच्छेदः-दा-दं, सछेदः-दा-दं, सभङ्गः-ज्ञा-ज्ञं, लुप्तः-ज्ञा-ज्ञं, बाधितः-ता-तं, व्याहतः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, विप्रितः-ता-तं.

INTERRUPTEDLY, *adv.* सविच्छेदं, सछेदं, सभङ्गं, विच्छिन्नं, खण्डिततम

INTERRUPTER *s.* विच्छेदकारी *m.* (न), भङ्गकारी *m.*, भङ्का *m.* (कृ) खण्डनकृत, व्याधातकृत, विप्रकर्त्ता *m.* (कृ), बाधकः.

INTERRUPTION, *s.* भङ्गः, विच्छेदः, छेदः, खण्डनं, अन्तरायः, व्याधातः विप्रः, बाधः-धा, प्रतिहतिः, रोधः, प्रतिरोधः, निवारण, स्तम्भः, प्रतिबन्ध

TO INTERSECT, *v. a. and n.* परस्परं छिद (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or परि छिद or विच्छिद, परस्परछेदं कृ, परिच्छेदं कृ

INTERSECTED, *p. p.* परिच्छिन्नः-ज्ञा-ज्ञं, परस्परच्छिन्नः-ज्ञा-ज्ञं, विच्छिन्नः-ज्ञा-ज्ञं

INTERSECTION, *s.* परिच्छेदः, विच्छेदः, छेदः, परस्परछेदः दनं परस्परविच्छेद

TO INTERSPERSE, *v. a.* अन्यद्वयमध्ये इतस्ततः प्रक्षिप (c. 6. -क्षिपति क्षिपुं or कृ (c. 6. किरति, करितुं रीतुं) or विकृ or सवकृ or सङ्कृ, अन्यद्वयं सह मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं) or सम्मिश्र or आमिश्र, प्रतिमध्याय किरणं कृ.

INTERSPERSED, *p. p.* मिश्रितः ता-तं, आमिश्रः-धा-धं, सम्मिश्रः-धा-धं, अन्यद्वयमध्ये इतस्ततः प्रक्षिपः-ज्ञा-ज्ञं or कीर्णः-ज्ञा-ज्ञं or कीर्णः-ज्ञा-ज्ञं, संसृष्टः-हा-हं, करक्षितः-ता-तं, अनुविद्धः-ज्ञा-ज्ञं

INTERSPERSION, *s.* मिश्रणं, आमिश्रणं, सम्मिश्रणं, अन्यद्वयमध्ये इतस्ततः विकिरणं or अयकिरणं or प्रक्षेपणं, प्रतिमध्यायकिरणं, अन्यद्वयैः सह संसृष्टं

INTERSTICE, *a.* तारासङ्खलान्तर्गतः-ता-तं, तारासङ्खलान्तःस्थितः-ता-तं तारागणान्तर्वर्ती-क्षिन्नी-क्षि (न), तारासङ्खलमध्यवर्ती &c

INTERSTICE, *s.* छिद्रं, विच्छेदः, अवच्छेदः, छेदः, सन्धिः *m.*, अन्तरं, अन्तरालः रन्ध्रं, विवरं, अवकाशः; 'without interstices,' निरन्तरः-रा-रं, निरन्तरालः-ला-लं, अनन्तरः-रा-रं, निच्छिद्रः-द्रा-द्रं, नीरन्ध्रः-न-न्ध्रं, निर्विवरः-रा-रं, निविडः-डा-डं; 'having interstices सान्तरः-रा-रं, सान्तरालः-ला-लं, सच्छिद्रः-द्रा-द्रं.

INTERSTITIAL, *a.* सान्तरः-रा-रं, सान्तरालः-ला-लं, अनन्तरीयः-या-यं

INTERSTITIALLY, *s.* ग्रन्थनं, परस्परग्रन्थनं, परस्परविरचना, परस्परवृत्तिः

TO INTERTWIN, INTERTWINE, *s.* ग्रन्थ (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थ-न्यितुं), परस्परं ग्रन्थ, पुद् (c. 10. पुटयति -यितुं), लक्ष् (c. 10. लक्षय-यितुं), उत्तल, परस्परं कुञ्ज (c. 1. कुञ्जति -ञ्जितुं, c. 10. कुञ्जयति -यि

or आकुञ्च or व्यावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं).

INTERVAL, *s.* (Intermediate space) अन्तरं, अन्तरांतरं, अन्तरस्थानं, अन्तरालः, अवकाशः, मध्यः, मध्यस्थानं, व्यवधानं, व्यवधायः, सन्धिः *m.*—(Interval of time) कालान्तरं, अन्तरकालः, मध्यकालः, अवकाशः, अन्तरावसरः, अवधिः *m.*—(Pause, remission) विरामः, विच्छेदः, विरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, सन्धिः *m.*, उपशमः, शान्तिः *f.*; 'without interval,' अनन्तरः—रा -रं, निरन्तरः—रा -रं, निरन्तरालः—ला -लं; 'at intervals,' काले काले, वारं वारं, शनैश्च; 'interval between the equinoxes,' अयनकालः.

To INTERVENE, *v. n.* मध्ये गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आगम् or आया (c. 2. -याति -तुं), अन्तर्गम, अन्तरागम्, अन्तर्गम, अन्तराया, मध्ये वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं), अन्तर्वृत्, मध्ये स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or उपस्था, अन्तरि (c. 2. -रति -तुं, c. 1. -अयति), मध्ये चर् (c. 1. चरति -रितुं), व्यवधा in pass. (-धीयते), व्यवहितः—ता -तं भू, अन्तर्गतः—ता -तं भू, अन्तरितः—ता -तं भू.

INTERVENIENT, INTERVENING, *a. or part.* मध्यवर्ती -वर्त्तिनी -वर्त्ति (न), व्यवहितः—ता -तं, अन्तर्गतः—ता -तं, अन्तरागतः—ता -तं, व्यवधायकः—का -कं, अन्तरितः—ता -तं, मध्यगः—गा -गं, मध्यमः—मा -मं, अन्तर्धायकः—का -कं, मध्यचारी -रिणी -रि (न), मध्यस्थः—स्था -स्थं—स्थायी -यिनी -यि (न), विचालः—ला -लं; 'intervening space,' अन्तरांतरं, अन्तरं.

INTERVENTION, *s.* अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं, व्यवधानं, मध्यवर्त्तनं, मध्यवर्त्तिनं, मध्यस्थता, माध्यस्थ्यं, अन्तरायः, व्यवहितत्वं, व्यवधायकत्वं, योगः; 'by the intervention of another,' अन्यं नियुज्य.

INTERVIEW, *s.* अन्योन्यदर्शनं, परस्परदर्शनं, अन्योन्यदृष्टिः *f.*, दर्शनं, सन्दर्शनं, समागमः, सङ्गमः, समास्या, परस्परालापः.

To INTERWEAVE, *v. n.* परस्परं ग्रन्थ (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थयति -न्यितुं) or खच् (c. 10. खचयति -यितुं) or उत्खच्, परस्परं विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं) or संयुज् (c. 7. -युज्ति -योज्, c. 10. -योजयति -यितुं), परस्परसंयोगं कृ, परस्परप्राप्यं कृ, परस्परसंसर्गं कृ. —(Intermingle) सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), व्यामिश्र, विमिश्र, सम्मिश्रीकृ.

INTERWOVEN, *p. p.* ग्रथितः—ता -तं, उद्ग्रथितः—ता -तं, खचितः—ता -तं, अनुविद्धः—द्धा -द्धं, परस्परप्राप्यः—ष्टा -ष्टं, परस्परसंयुक्तः—क्ता -क्तं, व्यामिश्रः—आ -अं, सम्मिश्रः—आ -अं, सम्मिश्रीभूतः—ता -तं, करचितः—ता -तं.

INTESTABLE, *a.* मृतपत्रकरणाध्यमः—मा -मं, मृतपत्रानधिकारी -रिणी -रि (न), मृतलेखकरणाशक्तः—क्ता -क्तं.

INTESTACY, *s.* अकृतमृतपत्रता, अकृतमृतलेखत्वं, मृतपत्रम् अकृत्वा or अलिखित्वा मरणं.

INTESTATE, *a.* अकृतमृतपत्रः—त्रा -त्रं, अकृतमृतलेखः—खा -खं, मृतपत्रम् अकृत्वा or अलिखित्वा मृतः—ता -तं.

INTESTINAL, *a.* आन्तिकः—की -कं, औदर्यः—यी -यं, धमनीलः—ला -लं, अन्नसंस्पर्शी -न्धिनी -न्धि (न), नाडिसंस्पर्शी &c.

INTESTINE, *s.* (Bowel) अन्नं, नाडिः—डी *f.*, अन्ननाडी, नाली—लिः *f.*, पुरीतम् *m. n.*, धमनी—निः *f.*, शिरा, सिरा, कोष्ठः, उदरं, जठरः—रं, मलाशयः, पुरीषाशयः.

INTESTINE, *a.* (Internal) अन्तर्वर्ती -वर्त्तिनी -वर्त्ति (न), अन्तर्भवः—वा -वं, आन्तरः—री -रं, आन्तरिकः—की -कं, आन्तरांतरः—री -रं, अन्तरांतरः—ला -लं—(Domestic, not foreign) स्वदेशीयः—या -यं, देशिकः—की -कं, अविदेशिकः—जा -जं, अविदेशीयः—या -यं, देशीयः—या -यं, स्वदेशान्तर्गतः—ता -तं; 'intestine broils,' गृहकलहः, गृहभेदः.

To INTHRAL, *v. a.* दासीकृ, पञ्जीकृ, करदीकृ. See ENSLAVE.

INTHRALEMENT, *s.* दास्यं, दासत्वं, दासभावः, परपञ्चत्वं, बन्धनं.

To INTHRONE, *v. a.* सिंहासने उपविज् (c. 10. -वेशयति -यितुं). See ENTHRONE.

INTIMACY, *s.* परिचयः, सुपरिचयः, सौहृद्यं, दृढसौहृद्यं, संसर्गः, सुसंसर्गः, दृढसंसर्गः, संसर्गित्वं, परस्परपरिचयः, परिचयः, संसर्गः *f.*, सामञ्जस्यः, संस्तवः, दृढसंयोगः, अतिसौहृद्यं, अतिसौहार्दं, अतिमित्रता, अतिप्रणयः, अतिमैत्र्यं, अतिसख्यं, संपटनं.

INTIMATE, *a.* (Inward) अन्तरस्थः—स्था -स्थं, अन्तर्भवः—वा -वं, अन्तर्गतः—ता -तं, अन्तर्भूतः—ता -तं, आन्तरः—री -रं, आन्तरांतरः—री -रं, अन्तरांतरमः—मा -मत्, अन्तरांतरः—जा -जं. —(Close) गाढः—ढा -ढं, दृढः—ढा -ढं, सुदृढः—ढा -ढं. —(Near) सन्निकृष्टः—ष्टा -ष्टं, निकटः—टा -टं, सन्निकृष्टः—ता -तं. —(Close in friendship) दृढसौहृदः—दा -दं, परिचितः—ता -तं, सुपरिचितः—ता -तं, सुदृढमः—मा -मं, संसर्गी—गिणी—गि (न), सुसंसर्गी &c., संसर्कः—क्ता -क्तं, सुसंसर्कः—क्ता -क्तं, संस्तुतः—ता -तं, परस्परः—जा -जं.

INTIMATE, *s.* (A friend) सुपरिचितः, दृढसुहृद् *m.*, दृढमित्रं, सुसंसर्गी *m.* (न), सुदृढमः, प्रियसुहृद्, प्रियवयस्यः.

To INTIMATE, *v. a.* सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), संसूच्, अनुसूच्, उद्दिश (c. 6. -दिशति -दिष्टुं), समुद्दिश, सूचनां कृ, इङ्गितं कृ, सङ्केतं कृ, आकृतं कृ, उपन्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

INTIMATED, *p. p.* सूचितः—ता -तं, अनुसूचितः—ता -तं, उद्दिष्टः—ष्टा -ष्टं.

INTIMATELY, *adv.* (Closely) दृढं, सुदृढं, गाढं. —(With close friendship) दृढसौहृद्येन, सुपरिचितं, सुपरिचितवत्, दृढमित्रवत्, सुदृढमं, सुसंसर्गेण, दृढसंसर्गेण; 'intimately connected,' दृढसंस्पर्शी -न्धिनी -न्धि (न), दृढसंसर्गी—गिणी—गि (न).

INTIMATION, *s.* सूचना—नं, सूचितं—उद्देशः—शनं, सन्देशः, समुद्देशः—शनं, इङ्गितं, सङ्केतः—उपन्यासः, आकाशः, व्ययः, व्यङ्ग्योक्तिः *f.*, वक्रोक्तिः *f.*, वक्रवाक्यं, आकृतं, परिकरः.

To INTIMATE, *v. a.* सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), संसूच्, विवस्, भी in caus. (भाययति -यितुं or भीषयति -यितुं), भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), सभयं—यां—यं कृ. —(Dissuade) धैर्यभङ्गं कृ, उत्साहभङ्गं कृ. —(Threaten) भर्त्सं (c. 10. भर्त्सयति -यितुं).

INTIMIDATED, *p. p.* आमितः—ता -तं, भीषितः—ता -तं, जातशङ्कः—क्ता -क्तं.

INTIMIDATION, *s.* आसकरणी, भीषणं भीषा, भयकरणं, भयदर्शनं, भयप्रदर्शनं, भर्त्सनं, भर्त्सनकरणं, धैर्यभङ्गः.

INTO, *prep.* मध्ये, अन्तर, अन्तरे, अन्तर्गते, अन्तरेण; 'into the forest,' अरण्यमध्ये. When 'into' follows verbs of motion it may be expressed by the accus. c.; as, 'come into the house,' गृहम् आयाहि; 'the river runs into the ocean,' नदी समुद्रे विशति. When it follows verbs denoting examination or inspection it may also be expressed by the acc. c.; as, 'he looks into the letter,' पत्रं निरूपयति. When it follows verbs denoting insertion or inclusion it may be expressed by the loc. c.; as, 'he inserts the wedge into the wood,' कोलं काष्ठे निवेशयति. When it follows verbs denoting mixture it may be expressed by the instrum. c., or by सह with the instrum. c.; as, 'he puts the wine into the water,' मद्यं जलेन सह मिश्रयति. When 'into' denotes the passing of a thing from one state to another it may be expressed by the affixed सात्; as, 'converted into water,' जलसाकृतः—ता -तं, or by changing the final of the noun

to ई; as, 'reduced into one mass,' पिखीभूतः -ता -तं. When 'into' is used for 'in' it may usually be expressed by the loc. c.; as, 'into the car,' कर्णे. This last expression is also rendered by उपकर्णे.

INTOLERABLE, *a.* असह्यः -या -यं, असहनीयः -या -यं, न सहनीयः -या -यं, दुःसहः -हा -हं, निःसहः -हा -हं, दुर्विषहः -हा -हं, अक्षमव्यः -या -यं, न क्षमव्यः -या -यं, अक्षमणीयः -या -यं, दुरासदः -दा -दं, सहनाशकः -या -यं, दुरुद्धः -हा -हं.

INTOLERABLENESS, *s.* असह्यता, असहनीयता, दुःसहत्वं, दौःसह्यं, निःसहत्वं, INTOLERABLY, *adv.* असहनीयं, यथा सोढुं न शक्नोते तथाप्रकारेण.

INTOLERANCE, *s.* असहनं, असहनशीलता, असहिष्णुता -त्वं, अक्षमा, अक्षमता, अक्षानिः *f.*, अमर्षः, विमर्षः, असहत्वं, निःसहत्वं, अनुत्साहः, अतिनिन्द्या, क्षमाभावः.—(Of other's opinions) परमतासहनं, अन्यमतासहनं, परमतासहिष्णुता, परमतातिनिन्द्या.

INTOLERANT, *a.* असहनः -ना -नं, असहः -हा -हं, असहमानः -ना -नं, असहनशीलः -ला -लं, असहिष्णुः -ष्णुः णु, अक्षमः -मा -मं -मी -मियां -मि (न्), अक्षमा -न्ती -न्तु (न्तु), अमर्षणः -या -यं, विमर्षी -विर्षी -पि (न्), कृतावमर्षः -धी -धै, विमर्षी -विर्षी -पि (न्), अतिनिन्द्युः -न्द्युः -न्द्युः.—(Of other's opinions) परमतासहः -हा -हं, अन्यमतासहः -हा -हं, परमतासहिष्णुः -ष्णुः -ष्णुः, परमतातिनिन्द्युः -न्द्युः -न्द्युः, परमतासूयकः -का -कं.

To INTOMB, *v. a.* समाधी निखन (c. 1. -खनति -नितुं) or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or ममृ in caus. (-सपयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), समाधिस्यं -स्थां -स्यं कृ.

INTONATION, *s.* (Modulation of voice) स्वरभेदः, स्वरः, लयः, 'deep intonation,' गम्भीरस्वरः, गभीरस्वरः.

To INTONE, *v. a.* गम्भीरस्वरेण यद् (c. 1. वदति -दितुं) or वच (c. 2. वक्ति -क्ते), गम्भीरस्वरम् उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं) or उदाह (c. 1. -हरति -हर्ते).

INTORSION, *s.* आकुचनं, अवकुचनं, कुचनं, आवर्तः -वर्तेन, व्यावर्तनं.

To INTERT, *v. a.* आकुच (c. 1. -कुचति -चिनुं, c. 10. कुचयति -यितुं), अवकुच, कुच, व्यावृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), आवृत्.

To INTOXICATE, *v. a.* मद (c. 10. मादयति, मदयति -यितुं), मत्तीकृ, उन्मत्तीकृ, मादं or उन्मादं जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

INTOXICATED, *p. p.* मत्तः -त्ता -त्तं, उन्मत्तः -त्ता -त्तं, मदोन्मत्तः -त्ता -त्तं, उन्मदः -दा -दं, मदोन्मदः -ता -तं, शौखः -खडा -खडं, क्षीवः -या -यं, परिष्कीवः -या -यं, प्रक्षीवितः -ता -तं, मदोद्धतः -ता -तं, मदयितुः -स्तुः -स्तुः, सुमदः -दा -दं, उल्बटः -टा -टं; 'intoxicated with passion,' काममोहितः -ता -तं.

INTOXICATING, *a.* मादकः -का -कं, उन्मादकः -का -कं, मादजनकः -का -कं.

INTOXICATION, *s.* मादः, उन्मादः, मदः, मत्तत्वं -ता, उन्मत्तता, प्रामाद्यं, मद्योन्मत्तत्वं, क्षीयता, क्षीयं, शौखत्वं, परिष्कीयता, उल्बटः, विह्वलता, मद्यपानजन्यो -वस्थाविशेषः.

INTRACTABLE, *a.* अवश्यः -या -यं, दुःशासनः -ना -नं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, अविनेयः -या -यं, अविधेयः -या -यं, दुर्निग्रहः -हा -हं, दुर्दमः -मा -मं, दुर्दान्तः -न्ता -न्तं, दुराध्वः -धी -धै, दुर्ध्वः -धी -धै, अनायत्तः -त्ता -तं, अनिवार्यः -या -यं, अनिवारः -रा -रं, दुःसाध्यः -ध्या -य्यं, दुरासदः -दा -दं, प्रतीयः -पा -पं, विप्रतीयः -पा -पं, उच्छृङ्खलः -ला -लं.

INTRACTABLENESS, *s.* अवश्यता, दुःशास्यता, अविनेयता, दुर्दान्तत्वं, दुर्ध्वता, अनायत्तत्वं, दुःसाध्यता, प्रतीयता.

INTRACTABLY, *adv.* अवश्यं, अविनेयं, अविधेयं, प्रतीयवत्, विप्रतीयवत्.

INTRANSIENT, *a.* अस्थायिकः -की -कं, अभङ्गुरः -रा -रं, विरस्थायी -यिनी -यि (न्).

INTRANSITIVE, *a.* (In grammar) अकर्मकः -का -कं.

INTRANSMUTABLE, *a.* अचिकार्यः -या -यं, अवस्थानराक्षमः -मा -मं.

To INTRENCH, *v. a.* परिखादिना परिवेष्ट (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or परिवृ (c. 5. -पृथोति -परितुं -रीतुं), दुर्गपरितः परित्वां कृ or खन् (c. 1. खनति -नितुं), परिखाविशिष्टं -ष्टां -ष्टं कृ, परिखाधितं -तां -तं कृ.—(Encroach) आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिक्रम्.

INTRENCHED, *p. p.* परिखापरिवेष्टितः -ता -तं, परिखापरिवृतः -ता -तं, परिखावृतः -ता -तं, परिधिन्नः -न्ना -नं, निवृतः -ता -तं.

INTRENCHMENT, *s.* परिखा, परिकूट, परिक्रिया, गुम्भिः *f.*, दुर्गपरिगतं परिखाप्राचीरादि.

INTREPID, *a.* निर्भयः -या -यं, अभयः -या -यं, अभीतः -ता -तं, विभीतः -ता -तं, विगतभयः -या -यं, विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निःशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, अभीरुः -रुः -रुः, वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, साहसशीलः -ला -लं, साहसिकः -की -कं.

INTREPIDITY, *s.* निर्भयत्वं, अभीतिः *f.*, अभीतता, यीर्यं, शौर्यं, वीरत्वं, प्रवीरत्वं, शूरत्वं -ता, विक्रमः, सुविक्रमः, पौरुषं, साहसं.

INTREPIDLY, *adv.* सवीर्यं, महावीर्येण, वीरवत्, शूरवत्, शौर्येण, सशौर्यं, सविक्रमं, सपरक्रमं, निर्भयं, अभीतवत्, साहसपूर्वकं.

INTRICACY, *s.* असरलता, असारत्यं, क्रिष्टता, दुःशोधनीयता, दुःशोध्यता, कठिनता, काठिन्यं, समस्तता, व्यस्तता, सङ्कुलता, वक्रत्वं, कुटिलत्वं, कौटिल्यं, विपमता, वैपम्यं, आकुञ्चितत्वं.

INTRICATE, *a.* असरलः -ला -लं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, दुःशोधनीयः -या -यं, दुःशोधनीयः -या -यं, दुःशोध्यः -ध्या -य्यं, अपरिशोध्यः -ध्या -य्यं, कठिनः -ना -नं, समस्तः -स्ता -स्तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, मिश्रितः -ता -तं, नानाप्रकारः -रा -रं, सङ्कुलः -ला -लं, वक्रः -क्रा -क्रं, कुटिलः -ला -लं, कुञ्चितः -ता -तं, आकुञ्चितः -ता -तं, विपमः -मा -मं.—(Obscure, दुर्गन्धः -या -यं, स्वप्नार्थः -था -थं, नानार्थः &c., गूढः -ढा -ढं.

INTRICATELY, *adv.* असरलं, दुःशोधनीयं, कठिनं, काठिन्येन, सङ्कुलं, कुटिलं.

INTRICATENESS, *s.* See INTRICACY.

INTRIGUE, *s.* वैदग्ध्यप्रयोगः, विदग्धयोगः, कपटप्रयोगः, विदग्धकल्पना, कुपुक्तिः *f.*, कुप्रपुक्तिः *f.*, कुकल्पना, विदग्धमन्त्रणा, विदग्धपरामर्शः, विदग्धनीतिः *f.*, वैदग्ध्यं, विदग्धता, कपटप्रबन्धः, सङ्कुल्यः.—(Amour) कामचरित्रं.

To INTRIGUE, *v. n.* वैदग्ध्यप्रयोगं कृ, कपटप्रयोगं कृ, कुप्रयोगं कृ, विदग्धकल्पनां कृ, कपटप्रबन्धं कृ, वैदग्ध्यं कृ.

INTRIGUER, *s.* विदग्धनायकः, विदग्धप्रयोजकः, विदग्धजनः.

INTRINSIC, INTRINSICAL, *a.* (Internal) अन्तरस्थः -स्था -स्यं, अन्तर्भूतः -ता -तं, आन्तरिकः -की -कं, आन्तरः -री -रं.—(Genuine, real) वास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, प्रकृतः -ता -तं, सत्यः -त्या -यं, यथार्थः -था -थं, सारः -रा -रं, अकृत्रिमः -मा -मं.—(Essential) स्वाभाविकः -की -कं, प्राकृतिकः -की -कं, सांसारिकः -की -कं.

INTRINSICALLY, *adv.* स्वाभावतः, स्वाभावेन, प्रकृतितः, वस्तुतः, जातितः, सारतः, तत्त्वतः, भावतः.

To INTRODUCE, *v. a.* (To the presence of) प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), दर्शनं कृ in caus. (कारयति -यितुं), प्रवेशनं कृ.—(Bring into use) प्रवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), प्रचल (c. 10. -चालयति -यितुं), प्रचलोकृ, प्रचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा.—(Cause to enter) प्रविश or निविश or आविश or समाविश in caus.—(Conduct, bring) आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उपानी.

- आवह् (c. 1. -वहति -बोद्धुं), आगम् (c. 10. -गमयति -यितुं), गम्.— (Begin) आरम् (c. 1. -रभते -रभुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं).
- INTRODUCED, *p.p.* (To the presence of) प्रवेशितः -ता -तं.— (Brought into use) प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रचालितः -ता -तं, परिचालितः -ता -तं, प्रचलितः -ता -तं, प्रचलीकृतः -ता -तं, प्रचारितः -ता -तं.— (Brought in) आनीतः -ता -तं.— (Made to enter) निवेशितः -ता -तं, प्रवेशितः -ता -तं, प्रविष्टः -ष्टा -ष्टं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं.— (In legal process) प्रत्याकलितः -ता -तं.
- INTRODUCER, *s.* प्रवेशकः, निवेशकः.— (One who brings into use) प्रवर्त्तकः, प्रथमस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, आरम्भकः.
- INTRODUCTION, *s.* (Ushering into the presence of) प्रवेशनं, प्रवेशकरणं.— (Making persons known to each other) अन्योन्यपरिचयकरणं; 'letter of introduction,' अन्योन्यपरिचयप्रार्थनापत्रं.— (Bringing in) आनयनं, उपनयनं, आवहनं.— (Bringing into use) प्रवर्त्तनं, स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, प्रचारः.— (Insertion, causing to enter) निवेशनं, प्रवेशनं, आवेशनं, समावेशनं, प्रसङ्गः.— (Preface) प्रस्तावना -नं, प्रस्तावः, आभाषः, आरम्भः, उपोद्घातः, उपन्यासः, प्रकरणं.— (Exordium) वाक्यारम्भः, वाङ्मूलं, परिभाषा, आभाषः, प्रारम्भः, वन्दना.
- INTRODUCTORY, INTRODUCTIVE, *a.* प्रावेशिकः -की -कं, प्रवेशकः -का -कं.— (Preliminary) आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः -का -कं, प्राथमिकः -की -कं.— (Prefatory) पारिभाषिकः -की -कं, प्रस्तावनारूपः -पा -पं, उपोद्घातरूपः -पा -पं.
- INTROGRESSION, *s.* प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं.
- INTROMISSION, *s.* प्रवेशनं, प्रवेशकरणं, निवेशनं, अन्तःक्षेपणं.
- To INTROMIT, *v.a.* प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रवेशद्वारं भू, प्रवेशसाधनं भू.
- INTROSPECTION, *s.* अन्तरालोकनं, अन्तरवलोकनं, अन्तर्दर्शनं, अन्तर्दृष्टिः *f.*
- INTROSPECTIVE, *a.* अन्तर्दर्शी -र्शिनी -र्शि (न), अन्तर्दृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टिः.
- To INTROVERT, *v.a.* अन्तर्मुखं -खां -खीं -खं कृ, अन्तर्मुखीकृ.
- To INTRUDE, *v.n.* अन्यायतः or अनधिकारपूर्वकं प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), अनाहूतः प्रविश् or आविश् or प्रसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं) or आगम् (c. 1. -गच्छति, गन्तुं), धर्मेण प्रविश् or आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or अभिक्रम्, चर्च (c. 1. -चर्चति -चर्चितुं), चर्चो कृ.
- INTRUDER, *s.* अनाहूतप्रवेशकः, अन्यायतः or अनधिकारपूर्वकं प्रवेशकः or प्रसर्पकः, अनाहूतागमना *m.* (नृ), आगनुकः, अनधिकारी, चर्चकः, चर्चाकारी *m.* (नृ).
- INTRUSION, *s.* अनधिकारपूर्वकः प्रवेशः, अनधिकारपूर्वकं प्रवेशनं, अनाहूतप्रवेशनं, अनाहूतागमनं.
- INTRUSIVE, *a.* पराधिकारचर्चकः -का -कं, चर्चाशीलः -ला -लं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, धर्मे -विषयी -वि (न), प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं.
- To INTRUST, *v.a.* (Commit) अ् in caus. (-सर्पयति -यितुं), समृ, निक्षिप् (c. 6. -निक्षिपति -क्षेपुं), विनिक्षिप्, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपन्यस्, न्यासीकृ, नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रणिधा.— (Place trust in) विश्वासं (c. 2. -असिति -तुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.
- INTRUSTED, *p.p.* अर्पितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, न्यासीकृतः -ता -तं, नियोजितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं.
- INTUITION, *s.* सहजज्ञानं, साहजिकज्ञानं, अनाज्ञानं, तात्कालिकज्ञानं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञानं, अज्ञानाधिकज्ञानं, विचारनिरपेक्षज्ञानं, सहजोपलब्धज्ञानं, अविचारपूर्वज्ञानं, अयत्नज्ञानं.

- INTUITIVE, *a.* (Seen without arguments) अनाज्ञानोपलब्धः -ज्ञा -ज्ञं, सहजज्ञानोपलब्धः &c., अनाज्ञानोपलब्धः -ज्ञा -ज्ञं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञानः -या -यं, सहजज्ञानः -या -यं, अविचारपूर्वज्ञानं उपलब्धः -ज्ञा -ज्ञं, अविचार्यज्ञानः -या -यं.— (Seeing without arguments) अनाज्ञानी -निनी मि (नृ), सहजज्ञानः -ज्ञा -ज्ञं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञानः -ज्ञा -ज्ञं.
- INTUITIVELY, *adv.* सहजज्ञानात्, अनाज्ञानेन, तात्कालिकज्ञानात्, प्रमाणनिरपेक्षं, विचारनिरपेक्षं, अविचारपूर्वकं.
- INTUMESCENCE, INTURGESCENCE, *s.* शोथः, स्फीतिः *f.*, स्फीतता -त्वं, शोफः, श्वयपुः *m.*, आभ्रानं.
- To INTWINE, INTWIST, *v.a.* ग्रन्थ् (c. 9. ग्रथयति, c. 1. ग्रन्थति -ग्रन्थितुं), गुम् (c. 6. गुम्ति -गुम्तुं), गुम् (c. 6. गुम्ति -गुम्तुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्.
- INUENDO, *s.* See INNUENDO.
- To INUMBRATE, *v.a.* छायां कृ, छायाया छद् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रच्छद्.
- INUNCTION, *s.* अभ्यञ्जनं, अञ्जनं, अभ्यङ्गः, प्रदेहः, आलेपनं, धिलेपनं.
- To INUNDATE, *v.a.* जलेन भु (c. 10. प्रावयति -यितुं) or आप् or परिभु or सम्भु, जलभुतं -तां कृ, जलप्रावितं -तां कृ, जलप्राप्तं -प्तां कृ, जलप्रावनं कृ, जलप्रलयं कृ; 'is inundated,' प्राप्यते.
- INUNDATED, *p.p.* जलप्रावितः -ता -तं, आप्रावितः -तां -तं, जलभुतः -ता -तं, आप्रुतः -ता -तं, जलप्राप्तः -प्ता -प्तं, परिभुतः -ता -तं, जलमयः -यी -यं, उभरद्गः -द्गा -द्गं.
- INUNDATION, *s.* जलप्रावः -वनं, आप्रावः -वनं, जलाप्रावनं, जलप्रलयः, तोयविप्रवः, जलविप्रवः, सलिलोपप्रवः, जलोद्भासः, जलवेगः, जलपरिप्रवः, परिप्रवः, जलोद्यः, ओषः, जलवृद्धिः *f.*, परोवाहः, परिवाहः, विदारः, स्रोतस् *m.*, वन्या.
- INURBANITY, *s.* अविनयः, अविनीतता, अशिष्टता, असभ्यता, अदाक्षिण्यं.
- To INURE, *v.a.* अभ्यस् (c. 4. -अभ्यसि -अभिसि), अभ्यासं कृ, अभ्यस्तं -स्तां -स्तं कृ, शिश् (c. 1. -शिशयति -यितुं), नित्याभ्यासं कृ.— (Harden by constant practice) नित्याभ्यासन कठिनीकृ or कठोरीकृ.
- INURED, *p.p.* अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, कृताभ्यासः -सा -सं, शिष्टितः -ता -तं, नित्याभ्यासन कठिनीभूतः -ता -तं; 'inured to fatigue,' जितश्रमः -मा -मं.
- INUREMENT, *s.* अभ्यासः, नित्याभ्यासः, निरन्तराभ्यासः, व्यवहारः, शिक्षा.
- To INURN, *v.a.* समाधौ निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).
- INUSTION, *s.* दाहः, दाहनं, दहनं, तप्तलान्नं दाहनं.
- INUTILITY, *s.* व्यर्थता, वैयर्थ्यं, विफलता, वैफल्यं, निरर्थकत्वं, अनर्थकत्वं, अनुपयोगः -गिता, निरुपयोगः -गिता, अयोग्यता -त्वं.
- INUTTERABLE, *a.* अवाच्यः -च्या -च्यं, अवचनीयः -या -यं, अनिवचनीयः -या -यं, अनुच्चारणीयः -या -यं, अनुच्चार्यः -च्या -च्यं, अकथ्यः -च्या -च्यं.
- To INVADE, *v.a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिक्रम्, अधिक्रम्, उपक्रम्, उपाक्रम्, अवस्कन्द् (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्दुं), आस्कन्द्, समास्कन्द्, सम्यस्कन्द्, आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्, अभिद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), उपद्रु, समाद्रु, अभिप्रया (c. 2. -याति -तुं), अभिसृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), अवस्कन्दं कृ, उपद्रवं कृ, उपप्रवं कृ, अभिनियोगं कृ, अभियोगं कृ; 'invade a country,' देशम् आक्रम्, देशाक्रमणं कृ, लोभार्थं or द्रोहकरणार्थं देशं प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).
- INVADED, *p.p.* आक्रामः -न्ता -नं, उपद्रुतः -ता -तं, कृतोपद्रवः -वा -वं, अवस्कन्दितः -ता -तं, उपप्रुतः -ता -तं, कृतोपद्रवः -वा -वं.
- INVADER, *s.* आक्रामकः, देशाक्रामकः, आक्रमणकारी *m.* (नृ), अवस्कन्दकृ *m.*
- IN VAIN, *adv.* वृथा, मुधा. See VAINLY.
- INVALESCENCE, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, आरोग्यं, शरीरकुशलं.

INVALID, *a.* (Of no force) निर्बलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं, शक्तिहीनः -ना -नं, अनिष्पन्नः -जा -वं, व्यर्थः -या -वं, मोघः -या -वं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, अप्रमाणः -या -वं, निष्प्रमाणः -या -वं, निष्प्रभावः -जा -वं, प्रभावहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जः (स्), लुप्तः -ता -नं, लघुः -यु -यु, लघुप्रमाणः -या -वं.

INVALID, *s.* (A sick or infirm person) रोगी *m.* -गिणी *f.*, रोगवान् *m.* -वती *f.*, रोगार्तः -जा. सारोगः -गा, अस्वस्थशरीरः -रा, अस्वस्थः -स्या, जनरोगी *m.* -गिणी; जरी *m.* -रिणी.

To INVALIDATE, *v. a.* अधरीकृ, मोघीकृ, व्यर्थीकृ, निष्फलीकृ, निष्फल (nom. निष्फलयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभं, c. 10. लोपयति -यितुं), मुधा कृ, वृषा कृ, मुधा विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्बलीकृ, निष्प्रभावीकृ, लघूकृ.

INVALIDATED, *p. p.* अधरीकृतः -ता -तं, अनिष्पन्नः -जा -वं, निर्बलीकृतः -ता -तं.

INVALIDITY, *s.* निर्बलता, बलहीनता, अनिष्पत्तिः *f.*, अनिष्पन्नता, व्यर्थता, मोघता, निष्फलता, विफलता, निष्प्रभावत्वं, प्रभावहीनता, शक्तिहीनता, दुर्बलता, दौर्बल्यं, अप्रामाण्यं, लघुत्वं, लाघवं.

INVALUABLE, *a.* अनर्थः -ध्या -ध्यं, समूल्यः -त्या -त्यं, अनर्थः -या -वं, मूल्यातीतः -ता -तं, मूल्यातिगः -गा -गं, अतिमूल्यः -त्या -त्यं, अतुल्यः -ना -नं, असुलूहः -हा -हं, बहुमूल्यकः -का -कं.

INVALUABLENESS, *s.* अनर्थ्यता -त्वं, समूल्यता -त्वं, अनर्थत्वं, अतुल्यत्वं.

INVARIABLE, *a.* अविकार्यः -ध्या -ध्यं, निर्विकारः -रा -रं, अविकारः -रा -रं, अप्रिक्रियः -या -यं, नित्यः -त्या -त्यं, नैतिकः -की -कं, स्थिरः -रा -रं, सुस्थिरः -रा -रं, नियतः -ता -तं, अचलः -ला -लं, अचंचलः -ला -लं, अविकल्पः -त्या -त्यं, निर्विकल्पः -त्या -त्यं, अवस्थितः -ता -तं, धृतिमान् -मती -मत् (न्), अपरिवर्तनीयः -या -यं.

INVARIABLENESS, *s.* अविकार्यता -त्वं, निर्विकारत्वं, अविकारत्वं, नित्यता, नैतिकत्वं, स्थिरता, सुस्थिर्यं, सुस्थिरता.

INVARIABLY, *adv.* नित्यं, नित्यदा, सर्वदा, मततं, नियतं, निर्विकारं, सुस्थिरं.

INVASION, *s.* आक्रमणं, आक्रमः, अभिक्रमः -मणं, अधिक्रमः -मणं, आक्रान्तिः *f.*, अवलम्बः, अभिगमः, उपद्रवः, उपग्रवः, अभिनिर्वाणं, प्रयाणं, अभियोगः, दिग्विजयक्रमः; 'of a country,' देशाक्रमणं.

INVASIVE, *a.* आक्रामकः -का -कं, अभिक्रामकः &c., उपद्रवी -विणी -वि (न्).

INVECTIVE, *s.* छेपः, अवछेपः, आछेपः, निन्दोक्तिः *f.*, निन्दावाक्यं, निन्दा, भर्त्सनावक्यं, भर्त्सना, निर्भर्त्सनं -ना, अपवादः, परीवादः, परिभाषणं, दुर्वच्यं, वाक्पाहार्यं, धिक्पाहार्यं, धिक्क्रिया, दुरुक्तं, तिरस्कारवाक्यं, तिरस्कारः, कुत्सावाक्यं, गर्हा, कटुवाक्यं, प्रतिकूलार्थं वचः.

INVECTIVE, *a.* निन्दकः -का -कं, निन्दात्मकः -यी -यं, निन्दाकरः -री -रं, निन्दात्मकः -का -कं, कुत्सावादी -दिनी -दि (न्), अपवादी &c., अपवादकः -का -कं.

To INVEIGH, *v. a.* अवधिष्य (c. 6. -धिषति -क्षेपुं), अधिधिष्य, परिधिष्य, आधिष्य, धिष्य, निन्द (c. 1. निन्दति -न्दिनुं), प्रणिन्द, विनिन्द, अपवाद (c. 1. -वदति -ते -दिनुं), परिषद्, भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), निर्भर्त्सं, अवभर्त्सं, अवगुर् (c. 6. -गुरते -रितुं), अभिज्ञाप (c. 1. -ज्ञपति -ज्ञप्नुं), परिज्ञाप, गद्दे (c. 1. गद्देते -र्हिनुं, c. 10. गद्देयति -ते -यितुं), विगद्दे, परिगद्दे, तिरस्कृ, धिक्कृ, दुर्वच्यं वद्, निन्दावाक्यं वद्, उपालम्ब (c. 1. -लभते -लभुं).

To INVEIGLE, *v. a.* प्रलोभ (c. 10. -लोभयति -यितुं), परिलोभ, लुभ, लल (c. 10. लालयति -यितुं), मधुरवचोभिः or चादृश्या or चादृकारेण प्रलोभ or लल or लान् (c. 10. लान्धयति -यितुं) or आकृष्य (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृषुं) or प्रलभ (c. 1. -लभते -लभुं) or मुह (c. 10. मोहयति -यितुं), लालनं कृ, वध् (c. 10. वधयति -यितुं).

INVEIGLED, *p. p.* लालितः -ता -तं, प्रलोभितः -ता -तं, चादृकारेणाकृष्टः -हा -हं.

INVEIGLER, *s.* प्रलोभकः, विलोभकः, लाली *m.* (न्), लालनकारी *m.* (न्), आकर्षकः, मोही *m.* (न्), विमोही *m.*, मोहकः, लोभदर्शकः, प्रलम्भकारी *m.*

INVEIGLING, INVEIGLEMENT, *s.* प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, लालनं, मोहनं, विमोहनं, लोभदर्शनं, वधनं -ना, प्रवचनाना, प्रतारणाना, प्रलम्भः.

To INVENT, *v. a.* कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकृप्, रच्य (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्य, सृज्य (c. 6. सृजति, सृष्टुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), घट्य (c. 10. घटयति -यितुं), निमो (c. 2. -माति, c. 3. -निमीते -मातुं), विनिमो, परिकल्पनां कृ.—(In the mind) मनसा कृप् or परिकृप् or सृज्य, स्वमनसा कृप्.—(Devise a plan) उपायं प्रचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं) or परिचिन्त्.—(Fabricate falsely) मिथ्या कृप् or सृज्य.—(Find out) निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं).

INVENTED, *p. p.* कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, कृत्रिमः -ता -तं, मनःकल्पितः -ता -तं, मनःसृष्टः -हा -हं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, निमित्तः -ता -तं.—(Devised) प्रचिन्तितः -ता -तं, घटितः -ता -तं.—(Fabricated, factitious) मिथ्याकल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं.—(Found out) निरूपितः -ता -तं.

INVENTION, *s.* (The act) कल्पना -नं, परिकल्पना -नं, कृत्रिमः *f.*, रचना, विरचना, सृष्टिः *f.*, निर्माणं, घटनं, निरूपणं.—(Power of invention, ingenuity) कल्पनाशक्तिः *f.*, कल्पना, युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, उपायज्ञानं, उपायज्ञत्वं.—(That which is invented) कल्पितं, परिकल्पितं, कल्पना, कृत्रिमः *f.*—(Fabrication, fiction) मिथ्याकल्पना, मिथ्याकल्पितं, मनःकल्पितं, मनःसृष्टिः *f.*; 'invention of one's own brain,' स्वकपोलकल्पितं.

INVENTIVE, *a.* कल्पकः -का -कं, उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपायो -यिनी -यि (न्), युक्तिमान् -मती -मत् (न्), चतुरः -रा -रं, कुशलः -ला -लं, उपायकुशलः -ला -लं, सुप्रयोगवान् &c.

INVENTIVENESS, *s.* उपायज्ञत्वं, युक्तिः *f.*, युक्तिमत्त्वं, सुयुक्तिः *f.*

INVENTOR, *s.* कल्पकः, परिकल्पकः, कल्पयिता *m.* (तृ), सृष्टा *m.* (तृ), निर्माता *m.* (तृ), विधायी *m.* (न्), विधाता *m.* (तृ), रचकः, विरचकः, निरूपकः, निरूपयिता *m.* (तृ).

INVENTORY, *s.* गृहोपस्करपरिसंख्या, गृहभाण्डपरिगणना, अस्थावरद्रव्यसंख्यापत्रं, अस्थावरवस्तुगणनापत्रं, गृहवस्तुपरिसंख्या, गृहसामान्यपरिगणना.

To INVENTORY, *v. a.* गृहोपस्करादि परिसंख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or परिगण्य (c. 10. -गणयति -यितुं).

INVENTRESS, *s.* कल्पिका, परिकल्पिका, कल्पयित्री, निरूपयित्री.

INVERSE, *a.* व्यत्यस्तः -स्ता -स्तं, विपरीतः -ता -तं, विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, पर्य्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, विलोमः -मा -मं, प्रतिलोमः -मा -मं, व्यतिक्रान्तः -न्ता -नं, प्रतिकूलः -ला -लं, प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, प्रसव्यः -व्या -व्यं, अपसव्यः -व्या -व्यं; 'Rule of three inverse,' विलोमत्रैराशिकं, व्यस्तत्रैराशिकं; 'in inverse ratio,' विपर्य्ययेण.

INVERSELY, *adv.* विपर्य्ययेण, व्यत्यासेन, व्युत्क्रमेण, विपरीतं, पर्य्योसेन.

INVERSION, *s.* विपर्य्ययः, विपर्य्यया, व्यत्यासः, विपर्य्योसः, पर्य्योसः, व्युत्क्रमः, व्यतिक्रमः, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, विलोमता, प्रतिलोमता, प्रातिलोम्यं, व्यसव्यः, व्यत्यस्ता, व्यस्तता, विप्रतीपता, प्रतीपता, प्रसव्यः, प्रसव्यत्वं; 'rule of inversion in arithmetic,' विलोमक्रिया, व्यस्तविधिः *m.*

To INVERT, *v. a.* विपर्य्यय्य (c. 4. -व्ययति -व्यसितुं), पर्य्यय्य, व्यत्यस्य, विप-

रोतीक, वैपरीतं कृ, विपर्ययं कृ, व्यस्तं -स्तां कृ, विपर्यस्तं -स्तां कृ, प्रतिकूलोक्त, विलोमीकृ.—(Turn upside down) अधोमुखीकृ, अधोमुखं -स्तां कृ, अधःकृ, अधोदरीकृ, उद्धाधरीकृ, अपवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), परिवृत्; 'invert the glass in water,' पात्रम् अधोमुखं जले स्थापय.

INVERTED, *p. p.* विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, पर्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, विपरीतः -ता -तं, व्यतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, व्युत्क्रान्तः -न्ता -न्तं, विलोमः -मा -मं, प्रतिलोमः -मा -मं, प्रतिकूलः -ला -लं, प्रसव्यः -व्या -व्यं, प्रतिसव्यः -व्या -व्यं.—(Turned upside down) अधोमुखीकृतः -ता -तं, अधोमुखः -ला -लं, अधःकृतः -ता -तं, अधोदरः -रा -रं, अपवृत्तः -स्ता -स्तं.

To INVEST, *v. a.* (Dress, clothe) वेष्ट् (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं), परिवेष्ट्, प्रवेष्ट्, आच्छद् (c. 10. -आदयति -यितुं), प्रवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), संध्य (c. 1. -ध्ययति -व्यातुं), परिध्य, परिधा in caus. धापयति -यितुं), वस् (c. 10. वासयति -यितुं), विवस्.—(Invest with office) अधिकारे नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते, c. 10. योजयति -यितुं), अधिकारं प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), अधिकारयुक्तं -क्तां कृ, अभिविष् (c. 6. -मिच्छति -वेक्तुं), संस्कारपूर्वम् अधिकारप्रवेशं कृ.—(Adorn) अलङ्कृ, भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष्.—(Indue, place in possession) युक्तं -क्तां कृ, सम्पन्नं -न्तां कृ, विशिष्टं -ष्टां कृ, उपेतं -तां कृ, अन्वितं -तां कृ, नियुज्, युज्.—(Inclose, besiege) परिवेष्ट्, उद्देष्ट्, समन्ताद् रुध् (c. 7. रुण्डि, रोडुं) or उपरुध् or अवरुध्.—(Invest money) खेत्रगृहादि क्रीत्वा धनं प्रयुज्, धनप्रयोगं कृ.

INVESTED, *p. p.* (Clothed) वेष्टितः -ता -तं, आच्छादितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, परिच्छादितः -ता -तं, संवीतः -ता -तं, आश्रितः -हा -हं.—(With office) अधिकारे नियुक्तः -क्ता -क्तं, पदयुक्तः -क्ता -क्तं, पदविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Indued, placed in possession) युक्तः -क्ता -क्तं. See To INVEST.—(Closed, besieged) परिवेष्टितः -ता -तं, उद्देष्टितः -ता -तं, रुद्धः -द्धा -द्धं, समन्तादुपरुद्धः -द्धा -द्धं, पर्यवहृतः -व्या -व्यं, बाधितः -ता -तं.—(As money) प्रयुक्तः -क्ता -क्तं.

INVESTIGABLE, *a.* निरूपणीयः -या -यं, निरूप्यः -व्या -व्यं, विचारणीयः -या -यं, विचार्यः -व्या -व्यं, अनुसन्धेयः -या -यं, निर्णयः -या -यं, विचारयोग्यः -ग्या -ग्यं.

To INVESTIGATE, *v. a.* निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, अवेष्, निरीक्ष्, विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), अन्विष् (c. 4. -इष्यति -ष्टयितुं), अन्वेष् (c. 1. -श्यते -पितुं), आलोष् (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -खटुं), निरी (c. 1. -रयति -रोतुं), निष् (c. 5. -चिनोति -चेतुं), विनिष्, विभू (c. 10. -भावयति -यितुं), चर्च् (c. 1. -चर्चति -चितुं), मार्ग (c. 10. मार्गयति -यितुं), मन् in des. (मीमांसते -सितुं), अभिनिधे (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), विवेचनां कृ.

INVESTIGATED, *p. p.* निरूपितः -ता -तं, परीक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, अवेषितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, जिज्ञासितः -ता -तं, अन्वेष्टितः -ता -तं, अन्विष्टः -हा -हं, निर्णीतः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, चर्चितः -ता -तं.

INVESTIGATING, *part.* निरूपयन् -यन्ती -यत् (त्), परीक्षकः -का -कं, अन्वेष्टी -विणी -वि (न्), अनुसन्धानी -निनी -नि (न्), अनुसन्धायी &c., विचारी &c.

INVESTIGATION, *s.* निरूपणं, अनुसन्धानं, परीक्षा -क्षणं, विचारः -रणं -या, जिज्ञासा, अन्वेष्टणं -या, निरीक्षणं, अवेषा -क्षणं, समीक्षणं, संवीक्षणं,

प्रसमीक्षा, निर्णयः, निश्चयः, अनुयोगः, विवेचना, विवेकः, चर्चा, विमर्शः, निरूपणं, परीष्टः *f.*; 'under investigation,' निश्चोयमानः -ना -नं, विचार्यमाणः -या -यं, निरूप्यमाणः -या -यं.

INVESTIGATOR, *s.* परीक्षकः, विचारकः, निरूपयिता *m.* (त्), अनुसन्धायी *m.* (न्), अन्वेष्टा *m.* (ष्ट्), अन्वेष्टी *m.* (न्), निर्णोता *m.* (त्), चर्चाकारी *m.* (न्).

INVESTITURE, *s.* (Investing with any office) प्रतिष्ठापनं, प्रतिष्ठा, अभिषेकः, अभिषेचनं, अधिकारप्रवेशकरणं, पदस्थापनं -ना.—(With the sacrificial cord, or yajnopavīta) उपनयः -यनं, आनयः -यनं, मौञ्जीबन्धनं, पवित्रारोपणं.

INVESTMENT, *s.* (Clothes) परिधानं, आच्छादनं, वस्त्रं.—(Besieging, surrounding) अवरोधः -धनं, प्रतिरोधः, रोधः, वेष्टनं, परिवेष्टनं -वेष्टः, उद्देष्टः, पर्यवहृत्.—(Laying out money) धनप्रयोगः.

INVETERACY, *s.* बद्धमूलता, निर्वन्धः, अभिनिवेशः, दृढता, स्थिरता, अभिनिविष्टता, चिरकालिकत्वं, बहुकालिकत्वं.

INVETERATE, *a.* बद्धमूलः -ला -लं, दृढमूलः -ला -लं, दृढः -ढा -ढं, स्थिरः -रा -रं, निर्वन्धः -द्धा -द्धं, चिरस्थायी -यिनी -यि (न्), बहुकालिकः -की -कं, चिरकालिकः -की -कं, चिरकालीनः -ना -नं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं; 'inveterate hatred, बद्धवैरं, अच्युतवैरं; 'an inveterate fool,' प्रतिनिविष्टमूर्खः.

INVETERATENESS, *s.* See INVETERACY.

INVIDIOUS, *a.* (Envious) मत्सरी -रिणी -रि (न्), मत्सरः -रा -रं, ईर्ष्यी -र्ष्यी -र्ष्यं (न्), ईर्ष्यालुः -लुः -लु.—(Likely to provoke envy or ill-will) ईर्ष्याकरः -रा -रं, ईर्ष्याजनकः -का -कं, असूयाजनकः -का -कं, असूयापादकः -का -कं, मात्सर्व्यजनकः -का -कं, मत्सरावहः -हा -हं, द्वेषजनकः -का -कं, द्वेष्यः -व्या -व्यं, द्वेषणीयः -या -यं, कुत्सितः -ता -तं, अप्रीतिजनकः -का -कं.

INVIDIOUSLY, *adv.* (Enviously) मत्सरं, समात्सर्व्यं, मात्सर्व्यं, मेघं.—(In a manner so as to provoke hatred) यथा द्वेषः or असूया जायते तथा, यथा मात्सर्व्यं उत्पद्यते तथा.

INVIDIOUSNESS, *s.* द्वेषजनकत्वं, असूयाजनकत्वं, ईर्ष्याजनकत्वं.

To INVIGORATE, *v. a.* बलं वृध् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), तेजो वृध् or कृ or दा, वीर्यं or सत्वं वृध् or दा, अग्निं or रुचिं दा or वृध्, सबलं -लां कृ, सबलीकृ, सवीर्यं -व्यां कृ, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पुष्टिं कृ or दा or वृध्, आये (c. 10. -प्रापयति -यितुं), समाये, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं).

INVIGORATED, *p. p.* वर्धितबलः -ला -लं, वर्धिततेजः -जा -जः (स्), वृद्धसत्वः -स्त्वा -स्त्वं, तेजितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, दीपितः -ता -तं, प्रदीप्तः -प्ता -प्तं, आप्यायितः -ता -तं.

INVIGORATING, *a.* बलवर्धकः -का -कं, बलवर्धी -धिनी -धि (न्), तेजस्करः -रा -रं, तेजोवर्धकः -का -कं, पुष्टिदः -दा -दं, पुष्टिकारकः -का -कं, पौष्टिकः -की -कं, वीर्यदः -दा -दं, सत्ववर्धकः &c., दीपकः -का -कं.

INVIGORATION, *s.* (The act) बलवर्धनं, तेजोवर्धनं, सत्ववर्धनं, पुष्टिकरणं.—(State) बलवृद्धिः *f.*, तेजोवृद्धिः *f.*

INVINCIBLE, *a.* अजेयः -या -यं, अजय्यः -व्या -व्यं, दुर्जेयः -या -यं, दुर्जयः -या -यं, अदम्यः -म्या -म्यं, अदमनीयः -या -यं, अपराजेयः -या -यं, अपराजितः -ता -तं, अपराभाज्यः -व्या -व्यं, अप्रपृष्यः -व्या -व्यं, सर्वजित् *m. f. n.*

INVINCIBLENESS, *s.* अजेयता -न्तं, दुर्जेयता, अपराजेयत्वं, अदम्यता.

INVINCIBLY, *adv.* अजेयं, अपराजेयं, अदमनीयं, यथा जेतुं न शक्यते.

INVIOLEABLE, *a.* (Not to be broken) अलङ्घ्यः -घ्या -घ्यं, अलङ्घनीयः -या -यं, अभेद्यः -द्या -द्यं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अनतिक्रम्यः -म्या

-म्यं, अभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, भङ्गायोग्यः-ग्या-ग्यं.—(Not to be treated irreverently, not to be hurt) अलंघनीयः-या-यं, अनुलंघनीयः-या-यं, अबाध्यः-ध्या-ध्यं, अबाधनीयः-या-यं, अनपकाय्यः-ध्या-ध्यं, विकारानहः-हं-हं.—(Not to be put to death) अवध्यः-ध्या-ध्यं, अग्रः-ग्रा-ग्रं. These last are used in reference to an ambassador or herald.

INVIOLENTNESS, INVIOLENT, *s.* अलंघ्यता-त्वं, अलंघनीयता-त्वं, अभेद्यता, अनतिक्रमणीयता, अबाध्यत्वं.—(Of an ambassador or herald) अवध्यता-त्वं, अवध्यभावः.

INVIOLENTLY, *adv.* अलंघनीयं, अभङ्गेन, यथा न भिद्यते तथाप्रकारेण.

INVIOLENT, *a.* अलंघितः-ता-तं, अभङ्गः-ग्रा-ग्रं, अक्षतः-ता-तं, असह्यः-ह्य-ह्यं, अभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अभेदितः-ता-तं, अभिन्नः-जा-जं, अनाधितः-ता-तं.

INVIOUS, *a.* दुर्गमः-मा-मं, अगम्यः-म्या-म्यं, अगमनीयः-या-यं, दुरत्ययः-या-यं, गहनः-ना-नं, सहायः-धा-धं, गहनः-ना-नं.

To INVISCATE, *v. a.* चूर्णादिना श्यानद्रव्येण लिप् (c. 6. लिम्पति, चोर्मु).

INVISIBILITY, INVISIBleness, *s.* अदृश्यता-त्वं, अलक्ष्यता-त्वं, परोक्षता, अलोकनीयत्वं, दृष्ट्यगोचरता, अप्रत्यक्षता, दुर्दृश्यता, दुर्दर्शित्वं, दुर्लक्ष्यता-त्वं, अदर्शनं, परोक्षं, अलोकनं, अनादी-डानं-डिः *m.*, अनहितत्वं, अविषयः.

INVISIBLE, *a.* अदृश्यः-इया-इयं, अदर्शनीयः-या-यं, अलक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, अप्रत्यक्षः-क्ष्या-क्षं, दृष्ट्यगोचरः-रा-रं, दृष्ट्यगोचरः-रा-रं, अलोकनीयः-या-यं, अप्रत्यक्षणीयः-या-यं, परोक्षः-क्ष्या-क्षं, दुर्दृश्यः-इया-इयं, दुर्दर्शः-शा-शं, दुर्लक्ष्यः-क्ष्या-क्षं, दुर्लक्षः-क्ष्या-क्षं, असमक्षः-क्षी-क्षं, दृष्ट्यविषयः-या-यं, अक्षुरग्राह्यः-ह्य-ह्यं, दर्शनातीतः-ता-तं, दर्शनपथातीतः-ता-तं, अनालोक्यः-क्या-क्यं, अदृष्टरूपः-पा-पं, अनहितः-ता-तं, तिरोहितः-ता-तं, अनरितः-ता-तं, प्रकाशेतरः-रा-रं, अरूपः-पा-पं, अबाधुपः-यी-यं, असाक्षात् indec.: 'to become invisible,' अनर्था in pass. (-धीयते), तिरोधा.

INVISIBLY, *adv.* अदर्शनीयं, अप्रत्यक्षं-क्षेण-क्षतम्, परोक्षं-क्षेण, असाक्षात्, अप्रकाशं, अप्रादुम्, असमक्षं, अदृष्टरूपेण, दुर्दर्शं, दृष्ट्यगोचरेण, 'moving invisibly,' अलक्ष्यगतिः-तिः-ति.

INVITATION, *s.* निमन्त्रणं, आमन्त्रणं, आह्वानं, आह्वयः, आहूतिः *f.*, आवाहनं, आकारणं, केतनं, सङ्केतः; 'invitation to dinner,' भोजनार्थं निमन्त्रणं.

INVITATORY, *a.* निमन्त्रयिता-त्री-तृ (तृ), आमन्त्रयिता &c., आह्वानार्थकः-का-कं.

To INVITE, *v. a.* निमन् (c. 10. मन्त्रयति-यितुं), आमन्त्र, उपनिमन्त्र, सन्निमन्त्र, आह्वे (c. 1. ह्वयति-ह्वानुं), समाह्वे, उपह्वे, केतु (c. 10. केतयति-यितुं), सङ्केत, अभ्यर्थ (c. 10. अर्थयते-ति-यितुं), आकृ (c. 10. कारयति-यितुं), आवह (c. 10. वाहयति-यितुं), सङ्केतं कृ, 'invite to dine,' भोजनार्थं or भोजनाय निमन्त्र.—(Allure) आकृष्य (c. 1. कर्षयति-क्रष्टुं), प्रलुभ (c. 10. लोभयति-यितुं).

INVITED, *p. p.* निमन्त्रितः-ता-तं, आमन्त्रितः-ता-तं, आहूतः-ता-तं, केतितः-ता-तं, अभ्यर्थितः-ता-तं, आवाहितः-ता-तं, आकारितः-ता-तं; 'invited to dine,' भोजनार्थं निमन्त्रितः-ता-तं; 'the persons invited,' निमन्त्रणीयजनाः *m. pl.*, निमन्त्रिताः *m. pl.*—(Allured) आकृष्टः-हा-हं, प्रलोभितः-ता-तं.

INVITING, *a.* (Alluring) आकर्षकः-का-कं, आकर्षी-विशी-धि (न).

To INVOCATE, *v. a.* See To INVOKE.

INVOCATION, *s.* आह्वानं, आह्वयः, आहूतिः *f.*, प्रह्वयः, अभिमन्त्रणं, आमन्त्रणं, अनुकर्षणं, उपह्वयः, नामग्रहणं, नामस्मरणं, नामोच्चारणं, आवाहनं.

INVOCING, *s.* वीजकं, बाणिज्यभाषायां समर्पितद्रव्यपरिस्वयापहं.

To INVOKE, *v. a.* हे (c. 1. ह्वयति-ह्वानुं), आह्वे, उपह्वे, प्रह्वे, विह्वे अभिमन्त्र (c. 10. मन्त्रयति-यितुं), आमन्त्र, आवह (c. 1. वदति-दितुं) अभिवह, आवह (c. 2. वक्ति-कुं), अभिवह, प्रार्थे (c. 10. प्रार्थयति-यितुं), अनुकृष्य (c. 1. कर्षयति-क्रष्टुं), आह्वानं कृ.—(Call on by name) सङ्कोचनं कृ, नाम ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or स्मृ (c. 1 स्मरति, स्मर्तुं), नामग्रहणं कृ, आवाहनं कृ.—(Invoke blessings) आशास् (c. 2. शान्ते-शान्तिं).

INVOKED, *p. p.* आहूतः-ता-तं, आमन्त्रितः-ता-तं, आवाहितः-ता-तं INVOLUNTARILY, *adv.* अनिच्छातस्, अकामतस्, अनिकामतस्, अनिच्छापूष्टं अकामपूष्टं, अमतिपूष्टं, अवृद्धिपूष्टं, अवोधपूष्टं, असन्तोषेण, असन्तोषपूष्टं अज्ञानतस्, अज्ञानपूष्टं, निष्कामं.

INVOLUNTARY, *a.* अनैच्छिकः-की-कं, अनिच्छापूष्टः-ष्टी-ष्टं, अकामिक-का-कं, अनभिकामिकः-का-कं, अकाम्यः-म्या-म्यं, अवृद्धिपूष्टः-ष्टी-ष्टं, असन्तोषपूष्टः-ष्टी-ष्टं, अज्ञानपूष्टः-ष्टी-ष्टं, अमतिपूष्टः-ष्टी-ष्टं अस्वेच्छाजातः-ता-तं, अवशः-शा-शं, अनिच्छाधीनः-ना-नं, इच्छावाहः-ह्य-ह्यं.—(Not having will, unwilling) अकामः-मा-मं, निष्कामः-मा-मं, अनिच्छुः-च्छुः-च्छु.

INVOLUTION, *s.* (Act of involving or enveloping) आवेष्टनं, परिवेष्टनं, वेष्टनं, आवरणं, आच्छादनं.—(State of being entangled; आच्छिद्यता, अन्योन्यसंश्लेषः, अन्योन्यसंलग्नता, यन्त्रिलत्वं, जटिलत्वं, सकृरीयता, व्यतिकरः.

To INVOLVE, *v. a.* (Envelop) आवेष्ट (c. 1. वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. वेष्टयति-यितुं), परिवेष्ट, संवेष्ट, आच्छद (c. 10. छादयति-यितुं), आवृ (c. 5. वृणोति-वरितुं-रीतुं), परिवृ; 'is involved,' आच्छिद्यते.—(Implicate, connect, join) सम्बन्ध (c. 9. बध्नाति-बन्धुं), अनुबन्ध, बन्ध, संधिष्य (c. 10. धेययति-यितुं), आच्छिद्य, परिच्छिद्य, संयुज् (c. 7. युनक्ति-योजुं, c. 10. योजयति-यितुं), संसृज् (c. 6. सृजति-सृष्टुं); 'he is involved in many crimes,' बहुपापैः सम्बन्धते or लिप्यते.—(Comprise) परियह (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), अन्तर्गण् (c. 10. गणयति-यितुं), परिसमाप (c. 5. आप्रोति-आम्).

INVOLVED, *p. p.* (Enveloped) आवेष्टितः-ता-तं, परिवेष्टितः-ता-तं, वेष्टितः-ता-तं, आवृतः-ता-तं, आच्छादितः-ता-तं, आच्छन्नः-जा-जं, समाच्छन्नः-जा-जं, व्याप्तः-प्ता-प्तं.—(Comprised, included) अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गणितः-ता-तं, परिगृहीतः-ता-तं, समाविष्टः-हा-हं, आकलितः-ता-तं, सहितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः-ता-तं, अवान्तरः-रा-रं, गम्भः-भं-भं in comp.—(Implicated, connected) सम्बन्धः-ह्य-हं, अनुबन्धः-ह्य-हं, निबन्धः-ह्य-हं, बन्धः-ह्य-हं, संसृष्टः-हा-हं, संधिष्टः-हा-हं, संसृज्-ज्ञा-ज्ञं, अनुपक्रः-ज्ञा-ज्ञं, संयुज्-ज्ञा-ज्ञं, यस्तः-स्ता-स्तं, लिप्तः-प्ता-प्तं; 'involved in crime,' पापसम्बन्धः-ह्य-हं, पापलिप्तः-प्ता-प्तं; 'in calamity,' विपन्नस्तः-स्ता-स्तं; 'in debt,' ऋणयस्तः-स्ता-स्तं.—(Implied) ध्वनितः-ता-तं, फलितः-ता-तं; 'involved meaning,' फलितार्थः, ध्वनितार्थः.—(Confused, not clear) अस्पष्टः-हा-हं, अव्यक्तः-ज्ञा-ज्ञं, अभिन्नः-जा-जं.

INVULNERABLE, *a.* अभेद्यदेहः-हा-हं, अवेद्यदेहः-हा-हं, अछेद्यदेहः-हा-हं, अप्राह्व्यदेहः-हा-हं, अनापातनीयः-या-यं, असम्भाष्यक्षतः-ता-तं, अशक्यक्षतः-ता-तं, क्षताक्षमः-मा-मं, आपाताक्षमः-मा-मं, वज्रदेहः-हा-हं, वज्रशरीरः-रा-रं.

INVULNERABLENESS, *s.* अभेद्यता, अवेद्यता, अछेद्यता, अपातनीयत्वं.

INWARD, *a.* अन्तरस्थः-स्या-स्यं, अन्तःस्थः-स्या-स्यं, आन्तरः-री-रं, रिक्तः-की-कं, अन्तर्भूतः-ता-तं, अन्तर्बहिरी-विनी-धि (न), अन्तर्भवः-वा-वं, अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तरः-रा-रं, आन्तरः-री-रं, अन्तरतमः-

-मा-मत्, अन्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं. Often expressed by अन्तर in comp.; as, 'inward heat,' अन्तरदाहः; 'inward spirit,' अन्तरात्मा *m.* (न), अन्तःकरणं, अन्तःप्रकृतिः *f.*; 'inward consciousness,' अन्तःसंज्ञा; 'inward purity,' अन्तःशीलः; 'inward discipline,' अन्तर्यमनः, अन्तःकरणसंयमः, दमः; 'inward meditation,' अन्तर्भावना.

INWARDLY, *adv.* अन्तरं, अन्तरे-रेण, अभ्यन्तरेण; 'inwardly bad,' अन्तर्दुष्टः-ष्टा-ष्टं.—(In the heart, secretly) अन्तःकरणेन, मनसा, निभूतं, सुनिभूतं.

INWARDS, *s. pl.* अन्तराणि *n. pl.*, अन्तर्नादः *f. pl.*, उदरं.

To INWEAVE, *v. a.* ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति -न्यति). See To INTERWEAVE.

To INWRAP, *v. a.* आवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), परि-वेष्ट्, आच्छन् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), अवगुह्यत् (c. 10. -गुहयति -यितुं).

To INWHEATH, *v. a.* मालया परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं), मालायुक्तं-क्तां कृ.

INWROUGHT, *p. p.* खचितः-ता-तं, जडितः-ता-तं, लुरितः-ता-तं.

LOTA, *s.* लवलेष्टः, लेष्टः, विन्दुः *m.*, विन्दुमात्रं, तिलमात्रं.

LOUSCHUL, *a.* शीघ्रकोपी-पिनी-पि (न), शीघ्रक्रोधी-धिनी-धि (न), मुलभक्रोषः-पा-पं, क्रोधशीलः-ला-लं, कोपी-पिनी-पि (न), क्रोधी &c., क्रोधिष्टः-ष्टा-ष्टं, कोपिष्टः-ष्टा-ष्टं, चरुष्टः-रुष्टा-रुष्टं, चरुष्टस्वभावः-वा-वं, पित्रवेगी-गिनी-गि (न), पित्रस्वभावः-वा-वं, सन्तापी-पिनी-पि (न).

LOUSCHULENESS, *s.* शीघ्रकोपित्वं, क्रोधशीलता, स्वभावचरुष्टता, पित्रस्वभावः, क्रोधस्वभावः, पित्रप्रकृतिः *f.*

IRATE, *a.* क्रुद्धः-द्धा-द्धं, कुपितः-ता-तं, क्रोधी-धिनी-धि (न).

IRK, *s.* क्रोधः, कोपः, क्रमधः, रोषः, मनुः *m.*, संरम्भः, सन्तापः.

IRKFUL, *a.* क्रोधी-धिनी-धि (न), कोपी-पिनी-पि (न), क्रुद्धः-द्धा-द्धं, सकोपः-पा-पं, समनुः-नुः-नुः, संरम्भी-भ्रिणी-भ्रि (न).

IRKFULLY, *adv.* सकोपं, मक्रोधं, सरोषं, सामर्षं, कोपेन, क्रोधेन.

IRIS, *s.* (Rainbow) इन्द्रायुधं, इन्द्रधनुस् *n.* (Of the eye) नेत्रतार-कामखड्गं, कनीनिकामखड्गं, कनीनिकापरिधिः *m.*, तारामखड्गं, उपतारा.—(Plant) गोलोमी, श्वेतदृष्टा, भूतकेशः.

To IRK, *v. a.* आयस् (c. 10. -यासयति -यितुं), दुःख् (c. 10. दुःखयति -यितुं), खिद (c. 10. खिदयति -यितुं), पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), बाष् (c. 1. बाष्ते-धितुं).

IRKSOME, *a.* खेदजनकः-का-कं, क्लेशकरः-री-रं, क्लेशदः-दा-दं, दुःखदः-दा-दं, दुःखकरः-री-रं, आयासहेतुकः-का-कं, कष्टकरः-री-रं, कष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रमजनकः-का-कं, गुरुः-घ्नी-रु.

IRKSOMENESS, *s.* खेदजनकत्वं, क्लेशजनकत्वं, क्लेशकत्वं, कष्टत्वं, गुरुता.

IRON, *s.* लौहं-हं, अयस् *m.*, आयसं, लौहं-हं, कृष्णायसं, कालायसं, कृष्णं, कालं, तीक्ष्णं, शस्त्रकं, पिष्टं, अश्मसारः, गिरिजं, गिरिसारः, शिलाजं, शिलात्मजं, निशितं, कान्तं, दृढं, मलीमसः; 'green sulphate of iron,' धातुशेखरः, पुष्पकासीशः, नयनोपधं, कासीसं, काशीशं, हंसलोमशं; 'red sulphate of iron,' धातुकासीशः; 'pyritic iron-ore,' स्वर्णमाधिकं, विट्माधिकं, सुवर्णमुखी; 'iron-filings,' लोहचूर्णं; 'rust of iron,' मरुदूरः, सिंहानं, अयोमलं. See RUST; 'sulphuret of iron,' पांशुकासीसं, ताप्यं, धातुमाधिकं; 'tipped with iron,' अयोमुखः-खा-खं, अयोयः-या-यं, लोहायः-या-यं; 'wrought iron,' कुशी.—(Smoothing iron) वस्त्रादिदृष्टणीकरणार्थं लोहयन्त्रं.—(Fetter) लौहबन्धः-न्धं-न्धनं.

IRON, *a.* (Made of iron) लौहः-ही-हं, लोहमयः-यी-यं, लोहलः-ला-लं, आयसः-सी-सं, अयोमयः-यी-यं, अयस्मयः-यी-यं, लोहात्मकः-का-कं,

लोह in comp.: as, 'an iron arrow,' लौहनालः; 'iron-image,' लोहप्रतिमा; 'iron armour,' लोहवस्त्रं *n.* (न); 'iron pike,' लोहशङ्कुः *m.*; 'iron medicine,' लोहभस्म *n.* (न); 'iron-toothed,' अयोदन्त-दन्ती-दन्त (त); 'having an iron constitution,' यच्छदहः-ह-हं. To IRON, *v. a.* (Smooth with an iron) लोहयन्त्रेण श्लक्षणीकृ- (Fetter) शृङ्खला बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), शृङ्खल (nom. शृङ्खल-यति -यितुं).

IRON-BAR, *s.* कुशी, लोहकुशी, लोहपिण्डः-ण्डं.

IRON-FILINGS, *s. pl.* लोहचूर्णं, लोहकिट्टं, लोहनं.

IRON-FISTED, *a.* वज्रमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, लोहमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

IRON-FOUNDER, *s.* लोहकारः, अयस्कारः, व्योकारः.

IRON-FOUNDERY, *s.* लोहविलयनशाला, कुप्यशाला, सन्धानी.

IRON-HEARTED, *a.* अयोहृदयः-या-यं, यज्ञहृदयः-या-यं, लोहहृदयः-या-यं.

IRON-MOLD, *s.* लोहचिह्नं, लोहाङ्कः, लोहकलङ्कः.

IRON-MONGER, *s.* लोहकारः, लोहद्रव्यविक्रेता *m.* (तृ)-विक्रयी *m.* (न), लोहभाण्डविक्रयी *m.*, पिठरकटाहादिभाण्डविक्रेता *m.*

IRON-MONGERY, *s.* लोहद्रव्याणि *n. pl.*, लोहभाण्डानि *n. pl.*, लोहमयद्रव्याणि, पिठरकटाहादीनि लोहनिर्मितभाण्डानि.

IRONICAL, *a.* मृषावादी-दिनी-दि (न), विकृत्यनः-ना-नं, साक्षेपः-पा-पं, मय्यन्ननः-ना-नं, उपरोधी-धिनी-धि (न), आपरोधिकः-की-कं, उपरोधात्मकः-का-कं, अवक्षेपकः-का-कं.

IRONICALLY, *adv.* मयिकृत्यनं, साक्षेपं, मय्यन्ननं, विपरीतलक्षणापूर्वकं, निरुधेन, सतिरुधं, सोन्नुखनं, मृषावादेन, मृषा.

IRONY, *s.* (Speech expressing one thing and meaning another) व्याजोक्तिः *f.*, व्यञ्जना, व्यंग्यः, साक्षेपः, अवक्षेपः, विपरीतलक्षणा, उपरोधः.—(To praise) व्याजस्तुतिः *f.*, निन्दास्तुतिः *f.*, व्याजनिन्दा, विकृत्या-त्यनं, सोम्यासः, मोक्षखः-खनं, मृषावादः, अन्यथास्तोत्रं.—(Desired) निरुधः, निरुधतिः *f.*, अपहृयः, अपलापः, अवहित्या.

IRONY, *a.* (Made of iron) लोहिकः-की-कं, लोहमयः-यी-यं, अयोमयः &c.

IRRADIANCE, IRRADIANCY, *s.* दीप्तिः *f.*, शक्तिः *f.*, प्रभा, कान्तिः *f.*, तेजस्.

To IRRADIATE, *v. a.* प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश्, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), प्रदीप्, प्रदीप, उद्दीप, द्युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), विद्युत्, प्रद्युम्न, विराज (c. 10. राजयति -यितुं).

IRRADIATED, *p. p.* प्रकाशितः-ता-तं, विकाशितः-ता-तं, दीपितः-ता-तं, प्रदीपितः-ता-तं, राजितः-ता-तं, विराजितः-ता-तं, द्योतितः-ता-तं.

IRRADIATION, *s.* प्रकाशनं, विकाशनं, दीपनं, प्रदीपनं, उद्दीपनं, दीप्तिः *f.*, प्रदीप्तिः *f.*, द्योतनं, प्रद्योतनं, उद्योतः-तनं, द्युतिः *f.*, उज्ज्वलनं, उज्ज्वलता, उद्भासः, प्रकाशता.

IRRATIONAL, *a.* (Void of reason) बुद्धिहीनः-ना-नं, बुद्धिरहितः-ता-तं, निर्बुद्धिः-द्धिः-द्धि, निर्बोधः-धा-धं, अयुद्धिमान्-मती-मत् (त), ज्ञानहीनः-ना-नं, ज्ञानशक्तिरहितः-ता-तं, अज्ञानी-निनी-नि (न), प्रज्ञाहीनः-ना-नं, अचेतनः-ना-नं, चैतन्यरहितः-ता-तं, अचिन्तः-न्ता-नं, निश्चिन्तः-न्ता-नं, चिन्ताशून्यः-न्या-न्यं, पशुधर्मी-र्मी-र्मी (न), पशुसमभावः-वा-वं, पशुसमानः-ना-नं.—(Contrary to reason, absurd) अन्याय्यः-य्या-य्यं, न्यायविरुद्धः-द्धा-द्धं, अन्यायी-यिनी-यि (न), असंसृष्टः-द्धा-द्धं, असङ्गतः-ता-तं, अतर्कितः-ता-तं, अतार्किकः-की-कं, अयुक्तिकः-का-कं, अयुक्तिमिदः-द्धा-द्धं, युक्तिविरुद्धः-द्धा-द्धं, अयुक्तः-क्ता-क्तं, असमन्वितः-सा-सं, अनर्थकः-का-कं.

IRRATIONALITY, *s.* बुद्धिहीनता, ज्ञानहीनता, निर्बुद्धित्वं, अन्याय्यता.

IRRATIONALLY, *adv.* न्यायविरोधेन, असङ्गतं, असंसृष्टं, अतर्कितं, पशुवत्.

IRRECLAIMABLE, *a.* दुष्कर्मोनिवर्त्तयितव्यः-य्या-य्यं, कुकर्मोपरायर्त्तनीयः

-या -यं, अशक्यविप्रतीकारः -रा -रं, उपदेशवहिर्भूतः -ता -तं, अनुद्धार्यः -व्या -व्यं, अज्ञोपनीयः -या -यं.

IRRECONCILABLE, *a.* (Not to be brought to amity) असन्धेयः -या -यं, असन्धातव्यः -व्या -व्यं, असमाधेयः -या -यं, अज्ञानीयः -या -यं, अज्ञान्यः -म्या -म्यं, अशक्यज्ञानः -मा -मं.—(That cannot be made to agree, inconsistent) असङ्गतः -ता -तं, परस्परविरुद्धः -द्वा -द्वं -विरोधी -धिनी -धि (न्), परस्परपराहतः -ता -तं, विसङ्गतः -ता -तं, असदृशः -शी -शं, असम्भावनीयः -या -यं, असम्भाव्यः -व्या -व्यं, अन्योन्य-विपरीतः -ता -तं, असमञ्जसः -सा -सं.

IRRECONCILABLENESS, *s.* असङ्गतिः *f.*, परस्परविरोधः, अन्योन्यविपरीतता.

IRRECOVERABLE, *a.* असमाहार्यः -व्या -व्यं, अपुनःप्राप्यः -व्या -व्यं, पुनरप्राप्यः -व्या -व्यं, अपुनर्लभ्यः -भ्या -भ्यं, पुनरलभ्यः -भ्या -भ्यं, अपुनरादेयः -या -यं, अनावार्यः -व्या -व्यं, अनुद्धरणीयः -या -यं.

IRRECOVERABLY, *adv.* असमाहार्यं, अनुद्धरणीयं, यथा उद्धर्तुं न शक्यते तथा.

IRREFRAGABLE, *a.* अखण्डनीयः -या -यं, अखण्ड्यः -खण्डा -खण्डं, अप्रत्याख्येयः -या -यं, अबाध्यः -ध्या -ध्यं, अविचिनीयः -या -यं, असन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, सुनिश्चितः -ता -तं, वज्रप्रमाणः -शा -शं, दृढप्रमाणः -शा -शं.

IRREFRAGABLENESS, *s.* अखण्डनीयता, अखण्ड्यता, अबाध्यत्वं.

IRREFRAGABLY, *adv.* अखण्डनीयं, यथा खण्डनं कर्तुं न शक्यते तथा.

IRREFUTABLE, *a.* अखण्डनीयः -या -यं, अखण्डितव्यः -व्या -व्यं, अशक्यखण्डनः -ना -नं, खण्डनाशक्यः -क्या -क्यं, अनिरसनीयः -या -यं.

IRREGULAR, *a.* विधिविरुद्धः -द्वा -द्वं, विधिभङ्गकः -का -कं, विधिहीनः -ना -नं, अविधिः -धिः -धि, सर्वधः -धी -धं, सर्वधिकः -की -कं, विधिभ्रः -ग्री -ग्रं, नियमविरुद्धः -द्वा -द्वं, अयथाविधिः -धिः -धि, शास्त्रविरुद्धः -द्वा -द्वं, उत्सृजः -त्रा -त्रं, विसृजः -त्रा -त्रं.—(Immethodical) अक्रमकः -का -कं -मिकः -का -कं, क्रमविरुद्धः -द्वा -द्वं, क्रमहीनः -ना -नं, क्रमशून्यः -न्या -न्यं, क्रमरहितः -ता -तं, क्रमवाद्यः -व्या -व्यं, अयवस्थितः -ता -तं, असंस्थितः -ता -तं, अपर्यायः -या -यं, उच्छृङ्खलः -ला -लं.—(In conduct) व्यभिचारी -रिणी -रि (न्), अमर्यादः -दा -दं, उक्तान्तमर्यादः -दा -दं, धर्मरोधी -धिनी -धि (न्), धर्मविरुद्धः -द्वा -द्वं, विषयगामी -मिनी -मि (न्), अपयगामी &c., अपयवर्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (न्), अन्यथाचारी &c., आचारवर्जितः -ता -तं, कुचरितः -ता -तं.—(In grammar, to be excepted) यच्चनीयः -या -यं, निपातितः -ता -तं, निपातनीयः -या -यं.—(Uneven, unequal) विषमः -मा -मं, असमः -मा -मं, 'irregular fever,' विषमज्वरः.—(In shape) विरूपः -पा -पी -पं.

IRREGULARITY, *s.* अविधिः *m.*, अविधानं, अविधिता, विधिविरोधः, विधिभङ्गः, अवेधत्वं, उत्सृजता, विसृजता, शास्त्रविरोधः, नियमविरोधः, अनियमः, अक्रमः, उत्क्रमः, व्यतिक्रमः, क्रमविरोधः, अयवस्था, अपरिपाटिः *f.*—(In conduct) व्यभिचारः, विषयगमनं, कुपयगमनं, अपयः, कुपयः, अधर्मः -र्मत्वं, अनाचारः.—(In grammar, exception) निपातः -तनं, वच्चनं, निषेधः.—(Unevenness) विषमता, वैषम्यं, विषमं, असमता, 'irregularity in diet,' कुपयं, अपयं.

IRREGULARLY, *adv.* अविधितम्, अविधानतम्, अविधियत्, विधिविरुद्धं, विधिविरोधेन, नियमविरुद्धं, अनियमतम्, अयथाविधि, अक्रमेण, क्रमविरुद्धं, विसृजं, अयवस्थितं, अयथाशास्त्रं.

IRRELATIVE, *a.* असम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), निःसम्बन्धः -न्धा -न्धं, सम्बन्धीनः -ना -नं, असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अविषयकः -का -कं, अनानुपङ्गिकः -की -कं.

IRRELEVANCY, *s.* अप्रासङ्गिकत्वं, अप्रस्तुता, अप्रसङ्गः, अविषयत्वं, निर्विषयता, अनन्वयः, अन्यथाभावः, असम्बन्धः, असम्पर्कः, असङ्गतत्वं, अप्रयुक्तिः *f.*

IRRELEVANT, *a.* अप्रासङ्गिकः -की -कं, अप्रस्तुतः -ता -तं, निर्विषयः -या

-यं, अनन्वितः -ता -तं, असम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), अप्रसक्तः -क्ता -क्तं, प्रसङ्गवाद्यः -व्या -व्यं, प्रस्तुतवहिर्भूतः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं, अप्रकृतः -ता -तं, अप्राकरणिकः -की -कं, असम्पर्कीयः -या -यं, अनुपपन्नः -न्ता -न्तं, अप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, अयौक्तिकः -की -कं.

IRRELEVANTLY, *adv.* अप्रस्तुतं, निर्विषयं, प्रस्तुतवहिर्भूतं, असङ्गं, असम्बन्धेन, असङ्गतं, अप्रयुक्तं, असम्पर्केण, अप्रसक्तं.

IRRELIGION, *s.* अधर्मः -र्मत्वं, वैषम्यं, निर्धर्मत्वं, धर्मलोपः, धर्महीनता, अपूजा, अभक्तिः *f.*, भक्तिहीनता, अभक्तत्वं, देयनिन्दा, अपुरयत्वं, दुष्टता, पापिष्ठत्वं, सपापत्वं, दुष्कृतं.

IRRELIGIOUS, *a.* अधर्मी -र्मिणी -र्मि (न्), अधार्मिकः -की -कं, निर्धर्मः -र्मा -र्मं, अधर्मिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, धर्महीनः -ना -नं, तत्कथर्मी -र्मी -र्मि (न्), अपूजकः -का -कं, अभक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिहीनः -ना -नं, देयनिन्दकः -का -कं, दुष्टः -ष्टा -ष्ठं, अपुरयः -रया -र्यं, अमाधुः -ध्वी -धु, पापी -पिनी -पि (न्),

IRRELIGIOUSLY, *adv.* अधर्मतः, अधर्मेण, अधार्मिकवत्, अपुरयवत्, पापिष्ठं.

IRREMEABLE, *a.* अपुनरागम्यः -म्या -म्यं, अप्रत्यागम्यः &c., अपरावर्त्यः -र्त्या -र्त्ति.

IRREMEDIAL, *a.* अप्रतिकार्यः -व्या -व्यं, अशक्यप्रतीकारः -रा -रं, अप्रति-कारः -रा -रं, अविद्यमानप्रतीकारः -रा -रं, निरुपायः -या -यं, अनुपायः -या -यं, निरुपायी -यिनी -यि (न्), उपायहीनः -ना -नं, उपायातीतः -ता -तं, अशक्तोपायः -या -यं, अचिकित्स्यः -त्स्या -त्स्यं, अचिकित्सनीयः -या -यं, चिकित्सितुम् अशक्यः -क्या -क्यं, असमाधेयः -या -यं, अप्रतिसमाधेयः -या -यं.

IRREMEDIALNESS, *s.* निरुपायत्वं, अप्रतिकार्यत्वं, प्रतीकारहीनता, असमाधेयता.

IRREMEDIABLY, *adv.* निरुपायं, यथा प्रतिकर्तुं न शक्यते तथाप्रकारेण, यथा उपायो न विद्यते तथा.

IRREMISABLE, *a.* अक्षान्तव्यः -व्या -व्यं, अमोचनीयः -या -यं, क्षामानर्हः -र्हा -र्हं.

IRREMOVABLE, *a.* अनपादेयः -या -यं, अनपहरणीयः -या -यं, अपरिहार्यः -व्या -व्यं, अनिसारणीयः -या -यं, अनपनेतव्यः -व्या -व्यं, अचलः -ला -लं, स्थिरः -रा -रं.

IRREPARABLE, *a.* असाध्यः -ध्या -ध्यं, असाधनीयः -या -यं, असन्धेयः -या -यं, असमाधेयः -या -यं, अप्रतिसमाधेयः -या -यं, अप्रतिकार्यः -व्या -व्यं, अप्रतिकारः -रा -रं, अशक्यप्रतीकारः -रा -रं, अचिकित्सनीयः -या -यं, अनुद्धार्यः -व्या -व्यं, अनुद्धरणीयः -या -यं.

IRREPARABLENESS, *s.* असाध्यता, अप्रतिकार्यत्वं, असमाधेयता, अनुद्धार्यत्वं.

IRREPARABLY, *adv.* असाधनीयं, यथा प्रतिकारो न विद्यते तथा, अचिकित्सनीयं, अप्रतिसमाधेयं.

IRREPREHENSIBLE, *a.* अनिन्द्यः -न्धा -न्धं, अनिन्दनीयः -या -यं, निर्दोषः -पा -पं, दोषशून्यः -न्या -न्यं, अगर्ह्यः -र्ह्या -र्हं, अविगर्ह्यः -र्ह्या -र्हं.

IRREPREHENSIBLENESS, *s.* अनिन्द्यता, अनिन्दनीयता, दोषशून्यता, निर्दोषत्वं.

IRREPREHENSIBLY, *adv.* अनिन्दनीयं, निरपराधं, अनपराधेन, दोषं विना.

IRREPRESSIBLE, *a.* अनियहीतव्यः -व्या -व्यं, दुर्नियहः -हा -हं, अनियन्तव्यः -व्या -व्यं, अनिवाच्यः -व्या -व्यं, असंहरणीयः -या -यं, अयन्तणीयः -या -यं.

IRREPROACHABLE, *a.* अनिन्द्यः -न्धा -न्धं, अनिन्दनीयः -या -यं, अनिन्दितः -ता -तं, अगर्ह्यः -र्ह्या -र्हं, अविगर्ह्यः &c., अविगर्हितः -ता -तं, अपरि-याद्यः -द्या -द्यं, अनपराद्यः -द्या -द्यं, अनयद्यः -द्या -द्यं, निरवद्यः -द्या -द्यं, निर्दोषः -पा -पं, निरपराधः -धा -धं, अपरिभाषणीयः -या -यं, अकुत्सितः -ता -तं, अनवगीतः -ता -तं, निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्गं, सदृश्य -व्या -व्यं, अवाच्यः -व्या -व्यं, निर्वच्यः -व्या -व्यं, अयचनीयः -या -यं, अदुर्वृत्तः -त्ता -त्तं.

IRREPROACHABLENESS, *s.* अनिन्द्यता, अनिन्दनीयता, अगर्ह्यत्वं, अपरिवाद्यता.

IRREPROACHABLY, *adv.* अनिन्दनीयं, अनिन्दितं, अगर्हणीयं, अविगर्हितं.

IRRESISTIBLE, *a.* अप्रतिकार्यः -व्या -व्यं, अप्रतीकार्यः &c., अनिवाच्य

-य्या -य्यं, अनिवारणीयः -या -यं, अनिवारः -रा -रं, दुर्निवारः -रा -रं, अवार्यः -य्या -य्यं, निवार्यः -य्या -य्यं, अनवग्रहः -हा -हं, दुर्निग्रहः -डा -हं, असंहार्यः -य्या -य्यं, दुर्धरः -रा -रं, निर्धारणीयः -या -यं, निर्धार्यः -य्या -य्यं, अवध्यः -य्या -य्यं, अवधानीयः -या -यं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अप्रतिहतः -ता -तं, अप्रतिवृद्धः -न्दा -न्तं, सर्वदमनः -ना -नं.

IRRESISTIBILITY, *s.* अप्रतिकार्यत्वं, अनिवार्यता, अनिवारणीयता, अवधारणीयत्वं, दुर्निग्रहत्वं, अवध्यत्वं.

IRRESISTIBLY, *adv.* अनिवारणीयं, अवधारणीयं, अप्रतिकार्यं, दुर्निग्रहं, यथा निवारयि, न शक्यते तथाप्रकारेण.

IRRESOLUTE, *a.* अस्थिरमतिः -तिः -ति, अस्थिरचिन्तः -न्ता -न्तं, अस्थिरबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अस्थिरमनस्कः -स्का -स्कं, चञ्चलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, चञ्चलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, चञ्चलचिन्तः -न्ता -न्तं, विकल्पशीलः -ला -लं, विकल्पयन् -यन्ती -यत् (त्), संशयात्मा -त्मा -त्मा (न्), सन्देहमतिः -तिः -ति, संशयापन्नमानसः -सा -सं, चपलात्मकः -का -कं, अधीरः -रा -रं, अदृढमनस्कः -स्का -स्कं, अनवस्थितः -ता -तं, धैर्यहीनः -ना -नं, तरलः -ला -लं.

IRRESOLUTELY, *adv.* अस्थिरं, अधीरं, स्थैर्यपूर्वकं, धैर्यपूर्णं, अधैर्येण, अस्थैर्येण, अस्थिरचेतसा, चञ्चलबुद्ध्या, विकल्पशीलत्वात्, चञ्चलं, चपलवत्.

IRRESOLUTION, *s.* अस्थैर्यं, अस्थिरता, अधैर्यं, अधीरता, चिन्तास्थैर्यं, विकल्पशीलता, बुद्धिचाञ्चल्यं, चञ्चलबुद्धिः *f.*, अस्थिरबुद्धिः *f.*, चञ्चलचिन्ता, चञ्चलत्वं, अदृढता, अधृतिः *f.*, अधारणा, चपलता, आपत्यं, अनवस्थितिः *f.*

IRRESPECTIVE, *a.* निरपेक्षः -क्षा -क्षं, अनपेक्षः -क्षा -क्षं, अपेक्षाहीनः -ना -नं, निर्व्यपेक्षः -क्षा -क्षं, अप्रतीक्षकः -का -कं.

IRRESPECTIVELY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं, अनपेक्ष्य, अप्रतीक्ष्य, अनुहिश्य.

IRRESPONSIBILITY, *s.* अनुयोगानधीनता, अपृच्छाधीनता, प्रश्नायोग्यत्वं, अननुयोज्यता.

IRRESPONSIBLE, *a.* अननुयोगाधीनः -ना -नं, अनुयोगानधीनः -ना -नं, अपृच्छाधीनः -ना -नं, अप्रश्नयोग्यः -ग्या -ग्यं, पृच्छानर्हः -र्हा -हं, अननुयोज्यः -न्या -न्यं, अननुयोज्यः -या -यं.

IRRESTRAINABLE, *a.* अनियाय्यः -य्या -य्यं, अनियहीतव्यः -व्या -व्यं, दुर्निग्रहः -हा -हं, अनिवर्तयितव्यः -व्या -व्यं, अनिवर्तनीयः -या -यं.

IRRETRIEVABLE, *a.* अपुनःप्राप्यः -प्या -प्यं, पुनरप्राप्यः -प्या -प्यं, अपुनर्लभ्यः -भ्या -भ्यं, पुनर्लभ्यः -भ्या -भ्यं, अनुद्वरणीयः -या -यं, अनुद्धार्यः -य्या -य्यं, असमाहार्यः -य्या -य्यं, अप्रतिमगाथेयः -या -यं.

IRRETRIEVABLENESS, *s.* अपुनःप्राप्यता, अनुद्वरणीयता, अप्रतिसमाधेयत्वं.

IRRETRIEVABLY, *adv.* अनुद्वरणीयं, यथा प्रतिसमाधातुं न शक्यते तथा.

IRREVERENCE, *s.* अपूजा, अपमानं, अवमानं, अनादरः, अवज्ञानं, अवज्ञा, असम्मानं, परिभवः, परिभृतिः *f.*, परिभावः, अवधीरणं, उपेक्षा, समर्थ्यादा, अपमानकारी &c., अवज्ञाकारी &c., अनादरकारी &c., परिभाषी -विनी -वि (न्), अनादरी -रिणी -रि (न्), अनादरबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

IRREVERENT, *a.* अपूजकः -का -कं, अपमानी -निनी -नि (न्), अवमानी &c., अपमानकारी &c., अवज्ञाकारी &c., अनादरकारी &c., परिभाषी -विनी -वि (न्), अनादरी -रिणी -रि (न्), अनादरबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

IRREVERENTLY, *adv.* अपूजया, अपूजापूर्वकं, सावमानं, सावज्ञानं, अनादरेण.

IRREVERSIBLE, *a.* अपरावर्तः -र्ता -र्तं, अपरावर्तनीयः -या -यं, अनिवर्तः -र्ता -र्तं, अनिवर्तनीयः -या -यं, परावर्तनाशकः -का -कं, परावर्तनार्हः -र्हा -हं, अलोप्यः -प्या -प्यं, अलोपनीयः -या -यं, असख्यनीयः -या -यं, असख्यः -ख्या -ख्यं.

IRREVERSIBILITY, *s.* अपरावर्तत्वं, अपरावर्तनीयता, अलोप्यता, असख्यत्वं.

IRREVERSIBLY, *adv.* अपरावर्तनीयं, यथा परावर्तितुं न शक्यते तथा.

IRREVOCABLE, *a.* अपरावर्तः -र्ता -र्तं, अविकार्यः -य्या -य्यं, अनन्यथाकरणीयः -या -यं.

IRREVOCABLY, *adv.* अपरावर्तनीयं, अपरिवर्तनीयं, अनन्यथाकरणीयं.

To IRRIGATE, *v. a.* सिञ्च (c. 6. सिञ्चति, सेकु), अभिषिञ्च, अषिञ्च, जलेन

मु (c. 10. आचयति -यितुं) or क्रिद् (c. 10. क्रेदयति -यितुं) or अभ्युक्ष् (c. 1. उक्षति -क्षितुं) or प्रोक्ष्, अभिषृप् (c. 1. वर्षति -पितुं) प्रणालिकासिञ्चनं कृ.

IRRIGATED, *p. p.* सिक्तः -क्ता -क्तं, जलसिक्तः &c., सलिलसिक्तः &c., जलप्रावितः -ता -तं, समुक्षितः -ता -तं.

IRRIGATION, *s.* सेकः, सेचनं, सिञ्चनं, निषेकः, अवसेकः, अवसेचनं, जलप्रावनं, क्लेदनं, अभ्युक्षणं, प्रोक्षणं, प्रणालिकासिञ्चनं.

IRRIGUOUS, *a.* जलसिक्तः -क्ता -क्तं, सिक्तः -क्ता -क्तं, जलाढ्यः -व्या -व्यं, अनूपः -पा -पं, बहुदकः -का -कं, सजलः -ला -लं, आर्द्रः -र्द्रा -र्द्रं, समुद्रः -सा -सं.

IRRISION, *s.* उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, हास्यं, अवहेला.

IRRITABILITY, *s.* शीघ्रक्रोपित्वं, कोपशीलता, क्रोधशीलता, सुक्रोधनीयता, चण्डस्वभावः, उच्चरुता, मुखोत्तापनीयत्वं.

IRRITABLE, *a.* (Easily made angry) शीघ्रक्रोपी -पिनी -पि (न्), सुलभक्रोपः -पा -पं, सुलभक्रोधः -धा -धं, शीघ्रक्रोधी &c., सुलभमन्युः -न्युः -न्यु, सुक्रोधनीयः -या -यं, सुक्रोपणीयः -या -यं, कोपशीलः -ला -लं, क्रोधशीलः -ला -लं, सन्तापशीलः -ला -लं, कोपिष्ठः -ष्ठा -ष्टं, क्रोधिष्ठः -ष्ठा -ष्टं, चण्डस्वभावः -वा -वं, पित्रस्वभावः -वा -वं, पित्रवेगी -गिनी -गि (न्), उच्चरुः -रुडा -रुदं, उष्णस्वभावः -वा -वं, (Easily excited) शीघ्रोत्तेजनीयः -या -यं, मुखोत्तापनीयः -या -यं.

To IRRITATE, *v. a.* कुप् (c. 10. कोपयति -यितुं), प्रकुप्, सङ्कुप्, कुप् (c. 10. क्रोधयति -यितुं), कोपं जन (c. 10. जनयति -यितुं), क्रोधं जन - (Excite) उक्षप् (c. 10. तापयति -यितुं), सन्ताप, उत्तिज्ज (c. 10. तेजयति -यितुं).

IRRITATED, *p. p.* प्रक्रोपितः -ता -तं, प्रकुपितः -ता -तं, कुपितः -ता -तं, जातक्रोपः -पा -पं, जातक्रोधः -धा -धं, जातमन्युः -न्यु -न्यु, उपजातक्रोधः -धा -धं इष्टमन्युः -न्युः -न्यु, (Excited) उत्तेजितः -ता -तं, समुत्तेजितः -ता -तं, उत्तापितः -ता -तं, उत्तप्तः -प्ता -प्तं.

IRRITATION, *p. p.* *or a.* कोपजनकः -का -कं, क्रोधजनकः -का -कं, उत्तापकः -का -कं, सन्तापकः -का -कं, चिन्ताप्रापकारि -रिणी -रि (न्).

IRRITATION, *s.* (The act) प्रकापः, पणः, क्रोधकरणं, कोपकरणं, (State) कोप क्रोधः, समर्पः, विमर्पः, मन्युः *m.* क्रोधनिष्ठा, क्रुद्धता, रागावेशः, (Excitement) उत्तापः, उत्तप्तता, सन्तापः, सन्तप्ता, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, दाहः, 'irritation of the throat,' काशः, श्वशुः *m.*

IRRITATING, *a.* उत्तापकः -का -कं, सन्तापकः -का -कं, दाहजनकः -का -कं.

IRRUPTION, *s.* अवस्कन्दः -न्दः उपद्रवः, अभिद्रवः, उपप्रवः, विप्रवः, अभिभ्रमः -मणं, आक्रमः, अभिभ्रमः, अभिग्रहः, अवलम्पनं, 'to make an irruption,' अवस्कन्द (c. 1. स्कन्दति -स्कन्तुं), समवस्कन्द, आस्कन्द, उपद्रु (c. 1. द्रवति -द्रोतुं), अभिद्रु, समाद्रु, अभिधाव् (c. 1. धावति -यितुं).

ISCHURETIC, *a.* मूत्रावरोधप्रः -प्रो -प्रं, मूत्रावरोधनाशकः -का -कं.

ISCHURY, *s.* मूत्रावरोधः, मूत्रावरोधः, मूत्रकृच्छ्रं, विष्टम्भः, मूत्रानुबन्धः, विबन्धः, आनाहः.

ISINGLASS, *s.* अभ्रं -भ्रकं, मत्स्यान्निर्मितम् अतिसंलग्नभावं श्यानद्रव्यं.

ISLAND, *s.* द्वीपः -पं, अन्तरीपं, उपद्वीपं, पयोगडं, 'one of alluvial formation,' पुलिनं.

ISLAND, *a.* द्वीपः -प्या -प्यं, द्वैप्यः -प्यो -प्यं, द्वैपः -पो -पं, द्वीपसन्धी -न्धीनी -न्धि (न्), द्वीपस्थः -स्था -स्थं.

ISLANDER, *s.* द्वीपवासी *m.* (न्), द्वीपनिवासी *m.*, द्वीपी *m.* (न्), द्वीपस्थः, द्वीपवासः, द्वैपः, द्वीप्यः.

ISLE, *s.* द्वीपः -पं, अन्तरीपं. See ISLAND.

ISLET, *s.* सुद्रुद्वीपः -पं, अल्पद्वीपः -पं, उपद्वीपः -पं.

ISOCHRONAL, ISOCHRONOUS, *a.* समकालिकः -की -कं, समसंख्यकालः -ला -लं.

To ISOLATE, *v. a.* विद्युज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेत्तुं), अवच्छिद्, अन्यभेदं कृ, अन्यविभेदं कृ, अन्यवियोगं कृ, परविश्लेषं कृ, पृथक् स्या in caus. (स्थापयति -यितुं). See To INSULATE.

ISOLATED, *p. p.* असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, विद्युक्तः -क्ता -क्तं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, परविभिन्नः -न्ना -न्नं, अन्यविशिष्टः -द्वा -ष्टं, व्यासक्तः -क्ता -क्तं, अनन्यसंसक्तः -क्ता -क्तं, अन्यासक्तः -क्ता -क्तं, पृथक्स्थितः -ता -तं, स्वतन्त्रः -न्ता -न्तं. See INSULATED.

ISOLATION, *s.* असङ्गः, परवियोगः, परविभेदः, विच्छेदः, अवच्छेदः, व्यासङ्गः, विभिन्नता, पृथक्. See INSULATION.

ISOCELES, *a.* समद्विभुजः -जा -जं, समद्विबाहुः -हुः -हु, समद्विबाहुः -ध्या -ध्या, 'isosceles triangle,' समद्विबाहुकत्रिभुजः, तुल्यद्विबाहुकत्रिभुजः, द्विसमत्रिभुजः -जा; 'angles at the base of an isosceles triangle,' तुल्यद्विबाहुकत्रिभुजस्य भूलग्नकोणी *m. du.*

ISSUE, *s.* (Egress) निःसरणं, निस्सरणं, निर्गमः, निर्गमिः *f.*, निर्याणं, निष्क्रमणं, विनिर्गमः, वहिर्गमनं, वहिस्सरणं, निःसारः -रणं, अपसारः, अपसरणं, प्रवहः. (Event, consequence, last result) गतिः *f.*, उद्गमः, अनुवृत्तं, संवृत्तं, उत्पन्नं, फलं, फलमुत्तरं, परिणामः, शेषः, अन्तः, सिद्धिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, अन्ययः, निष्पन्नः; 'happy issue,' सन्नतिः *f.*, शुभगतिः *f.*, शुभफलं; 'expectation of a favourable issue,' शुभफलाकांक्षा. (Progeny) प्रजा, अपत्यं, सन्तानं, सन्ततिः *f.*, अन्ययः, तनुः *m.* (Flux) सामातिसारः, रक्तातिसारः, रक्तशुद्धिः *f.* (Ulcer, fontanel) कृत्रिमग्रन्थः.

To ISSUE, *v. n.* (Flow out) प्रसृ (c. 1. -सरति -स्रोतुं), निःसृ, सु. (Pass out, go out) निःसृ (c. 1. -सरति -स्रोतुं), विनिःसृ, निर्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विनिर्गम, निर्या (c. 2. -याति -तुं), विनिर्या, निष्क्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), विनिष्क्रम, अभिनिष्क्रम, निश्चर (c. 1. -चरति -रितुं), विनिश्चर, निरि (c. 2. -रति -तुं), वहिर्गम. (Proceed, arise) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), जन् (c. 4. जायते, जनिषुते), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रभू. (Close, end) निष्पद्, विगम, समाप् in pass. (-आप्ते), निवृत्, अपया.

To ISSUE, *v. a.* (Send out) निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रचल (c. 10. -चालयति -यितुं), प्रचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), प्रचलीकृ. (Make public) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), क्वा in caus. (स्थापयति -यितुं), युष् (c. 10. -योजयति -यितुं), विष्पृ, प्रसिद्धीकृ.

ISSUED, *p. p.* निःसृतः -ता -तं, निर्गतः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं.

ISSUELESS, *s.* असन्तानः -ना -नं, अनपत्यः -त्या -त्यं, अप्रजनः -जा -जं, अप्रसृतः -ता -तं, निःसन्तानः -ना -नं, निरन्वयः -या -यं, निर्विशः -शा -शं.

ISTHUS, *s.* संयोगभूमिः *f.*, योगभूमिः *f.*, सङ्ख्यभूमिः *f.*

It, *pron.* तद्, एतद्, इद्. Sometimes 'it' is not expressed, but is inherent in the verb; as, 'it is well ascertained that the figure of the earth is globular,' पृथिवी गोलाकारा भवति इति मुनिश्चितं.

ITALIAN, *a.* इटालिदेशसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), इटालिदेशजः -जा -जं, इटालिदेशीयः -या -यं, इटालिदेशस्थः -स्या -स्यं.

ITALICS, *s. pl.* इटालिक्संज्ञका मुद्राक्षरविशेषः.

ITCH, *s.* (The disease) कण्डूः *f.*, कण्डुः *f.*, खर्जः *f.*, कङ्कः *f.*, कञ्जुः *f.*, सुकण्डुः *f.*, मृकण्डुः *f.*, खसः, पाम *m.* -क्षि *f.* (न्), कण्डूतिः *f.* (An itching) कण्डूतिः *f.*, कण्डूयनं, कण्डूया. (Eager desire) अतिस्पृहा, अतिप्रवेष्टा, अत्यभिलाषः.

ITCH, *v. n.* कण्डू (nom. कण्डूयति -ते), कण्डूय कृ, कण्डूति कृ, स्वन्द (c. 1. -स्वन्दते -न्दितुं), स्फुर (c. 6. -स्फुरति -रितुं), कण्डूलः -ला -लं भू.

—(Desire eagerly) अतिप्रवेष्टेन इष्ट (c. 6. इच्छति, इष्टितुं) or अभिलप् (c. 1. -लपति -यितुं), गृध् (c. 4. गृध्ति, गृधितुं).

ITCHY, *a.* कण्डूलः -ला -लं, कञ्जुरः -रा -रं, कण्डुरोगी -गिणी -गि (न्), पामनः -ना -नं.

ITEM, *adv.* (Also) अपरञ्च, अपिच, सपच, चैव, पुनरपि.

ITEM, *s.* (Article, separate particular) पदं, विषयः, प्रकरणं, अधिकरणं.

To ITERATE, *v. a.* (Utter again) पुनर् वद् (c. 1. वदति -दितुं), मुहुर् वद्, अनुवद्, पुनरुक्ति कृ. (Do again) पुनः कृ, मुहुः कृ, पुनःपुनः कृ.

ITERATION, *s.* पुनरुक्तिः *f.*, पीनरुक्तिः, पुनर्वचनं, अनुवादः, मुहुभाषा. (Doing again) पुनःकरणं, पुनरावृत्तिः *f.*, द्विरावृत्तिः *f.*

ITERATIVE, *a.* पुनरावृत्ति -दिनी -दि (न्), पुनःकारी -रिणी -रि (न्).

ITINERANT, *a.* अटमानः -ना -नं, पर्यटनकारी -रिणी -रि (न्), सञ्चगः -या -यं -गामी -मिनी -मि (न्), भ्रमणकारी &c., परिभ्रमी -मिणी -मि (न्), अचनिचरः -रा -रं, यात्रिकः -की -कं, चक्राटः -टा -टं.

ITINERARY, *s.* मार्गवृत्तान्तपुस्तकं, मार्गक्रमणलेखः, प्रवासवृत्तान्तलेखः.

To ITINERATE, *v. n.* देशभ्रमणं कृ, देशपर्यटनं कृ, परिभ्रम् (c. 1. -भ्रमयति -भ्रमितुं), पर्यट् (c. 1. -अटति -दितुं).

ITS, *pron.* तदीयः -या -यं, तस्य gen. c. (तद्), अस्य gen. c. (इद्).

ITSELF, *pron.* तद् एतद्, स्वयं.

IVORY, *s.* हस्तिदन्तः, करिदन्तः, गजदन्तः, दन्तिदन्तः -न्ती.

IVORY, *a.* दानतः -न्ती -न्तं, हस्तिदन्ती -न्तिनी -न्ति (न्), हस्तिदन्तनिर्मितः -ता -तं, दन्तिदन्तमयः -यी -यं.

IVY, *s.* पृथ्वीहादिरोगी लताविशेषः, तरुहृहा, तरुरोहणी.

J.

To JABBER, *v. n.* जल्प (c. 1. जल्पति -ल्पितुं), उपजल्प, त्वरितं वद् (c. 1. वदति -दितुं), अत्यक्तं or अत्यष्टं वद्, वद् in freq. (वावद्यते), प्रलप (c. 1. -लपति -पि), चटचट (nom. चटचटायते), अनर्थकवचनं कृ.

JABBERER, *s.* जल्पकः, जल्पाकः, जल्पी *m.* (न्), उपजल्पी *m.*, वाचालः, वाचाटः, वावदकः, बहुभाषी *m.* (न्), अत्यष्टवक्ता *m.* (क्व).

JABBERING, *s.* जल्पः -ल्पनं, प्रजल्पः, जल्पितं, वावदकता, प्रलापः, विप्रलापः, प्रलपितं, त्वरितवचनं, अस्पष्टवचनं, अत्यक्तवचनं, निरर्थकवचनं.

JACK, *s.* (Instrument for pulling off boots) पादुकानिष्कर्षणयन्त्रं. (Instrument for turning a spit) यन्त्रं यद्गारेण पाकशुलः परिवर्त्तते. (A fish) जलसूचिः *m.* (Coat of mail) कवचः -चं, तनुत्रं.

—(Horse, wooden frame) मञ्चः, वृक्षः, उपस्तम्भः, आधारः. (Male of certain animals) expressed by पुं prefixed. (Flag at the end of a bow-sprit) नौकायन्त्रविशेषः प्रलङ्घो ध्वजपटः. (Broad-fruit tree) पनसः, पनसनालिका, कण्टकिकलः.

JACK-A-LANTERN, *s.* पिशाचदीपिका, भूतदीपिका, निष्पादीपिः *f.*

JACKAL, *s.* शृगालः, सृगालः, जसुकः, जसूकः, गोमायुः *m.*, यच्चकः, क्रोष्टा *m.* (हु), गोमी *m.* (न्), क्रुष्टा *m.* (न्), भूरिमायः, योररासनः, हूरवः, यभीरुः *m.*, फेरः, फेरखः, फेरवः. (Female) शृगाली, क्रोष्टी, शिवा.

JACKANAPES, *s.* वानरवृत्तिः *m.*, कपिस्वभावः, मर्कटशीलः, वानरचरित्रः.

JACKASS, *s.* गर्हभः, रासभः, खरः, भूसरः, चक्रीवान् *m.* (त्), बालेयः.

JACK-ROOTS, *s. pl.* चर्मनिर्मितं जङ्गोत्तरीयं or जङ्गापाणं, वृहत्पादुका.

JACK-DAW, *s.* काकजातीयः वक्षिभेदः, काकविशेषः, काकः, वायसः.

JACKET, *s.* कञ्जुकः, कञ्जुलिका, निबोलः -लकः, बोलः -लकः, निचुलः, अङ्गिका, कूर्पासकः.

JACK-KETCH, *s.* शातुकपुरुषः, दण्डपाशिकः, मृत्पाः *m.*, उड्ढकः.

JACK-PUDDING, *s.* भण्डः, भाण्डः, वैहासिकः, परिहासवेदी *m.* (न्), विदूषकः.

JACOBIN, *s.* हीनवर्णपक्षपाती *m.* (नं), राजद्रोही *m.* (नं), राजयुद्धा *m.* (नं).
JACOB'S-STAFF, *s.* (Pilgrim's staff) कार्पेटिकदण्डः, कार्पेटिकदण्डिः *m.* *f.*
—(A staff concealing a weapon) कूटायुधं, कूटास्त्रं, अन्तर्गुप्तनि-
शितास्त्रो वहिःकाष्ठमयो दण्डः.

JADE, *s.* (Sorry horse) कदम्बः, अश्वतरः, अश्वकः.—(A name of
reproach for a woman) बन्धकी, कुलटा, भद्रा, पापीयसी. See
JADISH.

TO JADE, *v. a.* सिद् (c. 10. खेदयति-यितुं), आयस् (c. 10. -यासयति-यितुं),
अम् (c. 10. अमयति-यितुं), झम् (c. 10. झमयति-यितुं), सद् (c. 10.
सादयति-यितुं), अवसद्, जिश् (c. 9. जिश्नाति, जेश्नुं), तप् (c. 10.
तापयति-यितुं), कृष् (c. 10. कर्षयति-यितुं), कष्टं कृ.

TO JADE, *v. n.* (Become weary) सिद् in pass. (खिद्यते), आयस्
(c. 4. -यस्यति-यसितुं), अम् (c. 4. आम्यति, अमितुं), झम् (c. 4. झा-
म्यति, झमितुं), सद् (c. 1. सीदति, सन्तु), अवसद्, कष्ट (nom. कष्टायते).

JADED, *p. p.* खिन्नः-घा-वं, खेदितः-ता-तं, आनाः-ना-नां, परिआनाः-
ना-नां, अमासः-सा-सं, जिहः-हा-हं, ग्रानाः-ना-नं.

JADISH, *a.* (Bad) दुष्टः-ष्ट-ष्टं, पापीयान्-यसी-यः (स्), कुत्सितः-ता-
तं, कु or कद् or दुर् prefixed.—(Unchaste, applied to a
woman) बन्धकी, असती, असाध्वी, व्यभिचारिणी, पुच्छली, भृष्टा,
घर्षिणी, अविनीता, कामगा.

JAG, JAGG, *s.* (Notch) छेदः, अवच्छेदः, विच्छेदः, भङ्गः, दन्तः, क्रकचद-
नरूपो भङ्गः or छेदः.

TO JAGG, *v. a.* जर्जरीकृ, क्रकचदनरूपेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or
विछिद् or अवछिद्, छेदं कृ, अवच्छेदं कृ, क्रकचरूपेण भङ्गुरं-रां-रं कृ,
or भङ्गुरीकृ or जर्जरी-रां-रं कृ, जर्जरीकं-कां-कं कृ.

JAGGED, *p. p. a.* जर्जरी-रा-रं, जर्जरीकः-का-कं, क्रकचदनरूपेण
विच्छिन्नः-घा-वं or दन्तुरः-रा-रं or दन्ती-निनी-नि (नं), अनुक्रकचः-
घा-वं, क्रकचधाराकारः-रा-रं, भङ्गुरः-रा-रं, विपमधारः-रा-रं.

JAGGEDNESS, *s.* जर्जरीता, जर्जरीकता, दन्तुरत्वं, भङ्गुरत्वं.

JAGGY, *a.* दन्तुरः-रा-रं, अनुक्रकचः-घा-वं. See JAGGED.

JAIL, *s.* कारा, कारागारं, कारागृहं, कारावेशन *n.* (नं), बन्धनागारं, बन्ध-
नालयः, बन्धनगृहं, बन्धनस्थानं, निरोधस्थानं, बन्दिशाला, गुप्तिः *f.*, चारः.

JAILER, *s.* कारारक्षकः, कारागृहाध्यक्षः, कारागाराधिपतिः *m.*, बन्धना-
लयरक्षकः, गुप्तिपालकः, बन्दिपालः.

JAKES, *s.* शौचकूपः, पायुखालनवेशन *n.* (नं), अवस्करस्थानं.

JAM, *s.* मिष्टफलं, मिष्टान्नं, खाद्यन्नं, सन्धितफलं, सन्धितं.

TO JAM, *v. a.* सम्पीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं), सम्पृद् (c. 9. -मृद्नाति-मर्हितुं),
सञ्चाय् (c. 1. -वाधते-धितुं), सङ्कुलीकृ, सङ्कुटीकृ.

JAMB, *s.* उपस्तम्भः, अवहम्भः-म्भनं, स्तम्भः, गृहस्तम्भः, आधारः.

JAMMED, *p. p.* सम्पीडितः-ता-तं, सम्मर्हितः-ता-तं, सञ्चायः-घा-वं,
सङ्कुलः-ला-लं, सङ्कुटः-टा-टं, षण्णितः-ता-तं.

TO JANGLE, *v. n.* वाग्युद्धं कृ, वाक्कलहं कृ, विषद् (c. 1. -वदते-दितुं),
विप्रलापं कृ, व्यवक्रोशनं कृ, विरोधोक्तिं कृ, कलह (nom. कलहायते).

JANGLE, *s.* (Wrangling) वाग्युद्धं, वाक्कलहः, विप्रलापः, व्यवक्रोशनं.—
(Discordant sound) क्लृप्ता-क्लृप्तं.

JANGLER, *s.* वाक्कलहकारी *m.* (नं), वाग्युद्धप्रियः, व्यवक्रोशनप्रियः.

JANGLING, *s.* (Wrangling) वाक्कलहः, व्यवक्रोशनं, विवादः.—(Discor-
dant sound) क्लृप्ता-क्लृप्तं, क्लृः, कर्कशस्वनः.

JANITOR, *s.* द्वारपालः, द्वाररक्षकः, द्वारस्थः, प्रतिहारः, प्रतीहारः.

JANTILY, *adv.* चपलं, चापत्येन, चपलशीलत्वात्, लघु, सभावलाघवात्.

JANTINESS, *s.* चापत्यं, चपलशीलता, लघुता, सभावलाघवं.

JANTY, *a.* चपलः-ला-लं, चपलशीलः-ला-लं, लघुस्वभावः-वा-वं.
JANUARY, *s.* धौमार्घं, धौमः, माघः, उत्तरपौषः, पूर्वमाघः, पुष्यः, तैषः.
तिथ्यः-व्यकः, प्रथममासः.

JAPAN, *s.* जापाननामा चित्रकुक्षुभविशेषः.

TO JAR, *v. n.* (Make a grating sound) कर्कशशब्दं कृ, क्लृप्ता (nom.
क्लृप्तायते), परस्परघर्षणं क्लृप्ताशब्दं कृ.—(Clash) सङ्कुट्ट (c. 1. -घट्टते-
दितुं), परस्परसमाघातं कृ, परस्परसङ्कुट्टनं कृ.—(Quarrel) विषद् (c. 1.
-वदते-दितुं), कलह (nom. कलहायते).

JAR, *s.* (Grating sound) कर्कशशब्दः, परस्परघर्षणः, कटुशब्दः, परस्पर-
सङ्कुट्टनजो क्लृप्ताशब्दः, क्लृप्ताशनं.—(Clash) सङ्कुट्टः-ट्टनं, समाघातः,
परस्परसमाघातः, परस्परविरोधः.—(An earthen vessel) घटः, कुम्भः,
कलशः-शी-शं, मणिकं, अलिप्तरः, आलुः *f.*, कर्करो, कुक्षी, मृत्ति-
कापात्रं, मृद्गात्रं, मृत्तमपात्रं, उदपात्रं, जलपात्रं.—(Bottom of a jar)
सूर्यग्रहः.—(A little open, half open, said of a door) ईषद्-
द्वाटितः-ता-तं, अर्द्धीद्वाटितः-ता-तं.

JARGON, *s.* अनर्थकभाषा, असंसृद्धभाषा, पिशाचभाषा, राक्षसी भाषा,
मिश्रितभाषा.

JARRING, *part. or a.* परस्परपराहतः-ता-तं, परस्परविरोधी-धिनी-धि
(नं), अन्योन्यविरुद्धः-द्वा-वं.—(Making a harsh sound) कर्कश-
शब्दकारी-रिणी-रि (नं).

JASMIN, *s.* कुन्दः-न्दं, जाती-तिः *f.*, झाटी-टा, जातीकुसुमं, मालती,
यूपी, यूपिका, स्वर्णयूपी, मल्लिका, जीवनी, सुगन्धः, माधुरं, सुमनाः *f.*
(स्), मकरन्दः, मुत्तरः; 'double jasmin,' शिशुगन्धा; 'relating
to the jasmin,' कौन्दः-न्दी-न्दं; 'the jasmin creeper,' कौन्दी लता.

JASPER, *s.* सूर्यकान्तः, जम्बराख्यो मणिविशेषः.

JAUNDICE, *s.* पाण्डुः *m.*, पाण्डुरोगः, पाण्डुरः, पाण्डुकः, कामला-लः,
कुम्भकामला, हलीमकः; 'incipient jaundice,' पाण्डुजाया.

JAUNDICED, *a.* (Having the jaundice) पाण्डुरोगी-गिणी-गि (नं),
पाण्डुरोगग्रस्तः-स्त-स्तं (स्), jaundiced) साचीकृतः-ता-तं, वक्रदृष्टिः-
ष्टिः-ष्टि.

TO JAUNT, *v. n.* परिभ्रमणं कृ, पर्यटनं कृ, विहारं कृ, विहारार्थं इतस्ततः
परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं), विहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), विहारार्थं
पर्यट् (c. 1. -सटति-टितुं).

JAUNT, *s.* विहारः, विहरणं, भ्रमणं, विहारार्थं परिभ्रमणं or पर्यटनं.

JAUNTING, *s.* See JAUNTING.

JAVELIN, *s.* शस्त्रं, शलाका, शङ्खुः *m.*, प्रासः, क्षिपणिः *m.*, शक्तिः *f.*,
पाणिमुक्तं, करमुक्तं, मुक्तकं, मुक्तामुक्तं, शूलः-लं, अस्त्रं, दूरवेधी *m.* (नं),
कास्तरी.

JAW, *s.* हनुः *m. f.*, हनूः *f.*; 'the lower jaw,' पीचं, कुञ्जः, चिबुकं,
चिबुः *m.*; 'big-jawed,' महाहनुः-नुः-नुः; 'locked jaw,' हनुग्रहः,
हनुस्तम्भः; 'jaw-tooth,' दाढा, दंष्ट्रा.—(Mouth) मुखं, वक्त्रं; 'jaws
of death,' मृत्युवक्त्रं.—(Scolding, abuse) आक्रोशः, क्रुद्धं, तर्जनीं,
वाक्पारुष्यं, भर्त्सनं.

TO JAW, *v. n.* (Scold) आक्रुश् (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं), तर्ज् (c. 10.
तर्जयति-यितुं).

JAW-BONE, *s.* हन्वस्थि *n.*, चिबुकास्थि *n.*, पीचास्थि *n.*

JAWED, *a.* हनुमान्-मती-मत् (त्), हनुमान् &c., हनुविज्ञः-हा-हं.

JAY, *s.* चायः, चासः, मणिकयः, नीलकयः, किकिः *m.*, किकिदिधिः *m.*,
किकीदिवः, किकीदीयिः *m.*, चालः.

JEALOUS, *a.* (Apprehensive of rivalry, uneasy at another's
success) नासरी-रिणी-रि (नं), नासरः-रा-रं, समासरः-रा-रं.

परगुणमात्सरः -रा -रं, परोक्षप्रेमणी -पिणी -पि (न्), परोक्षवासहनः -ना -नं, परोक्षवासयकः -का -कं, परोक्षप्रेमशङ्की -शङ्कीनी -शङ्की (न्), अन्यशुभाशङ्की -शङ्कीनी -शङ्की (न्), परप्रशंसासहनः -ना -नं, परशुभामर्षणः -शा -शं, ईर्ष्या -ईर्ष्यानी -ईर्ष्य (न्) सेव्यः -व्या -व्यं, असूयकः -का -कं, साभ्यसूयः -या -यं, कृत्येयः -व्या -व्यं, स्वर्धी -धेनी -धि (न्), चक्रदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टिः —(Suspicious in love) प्रेमविपर्ययाशङ्की &c., प्रेमसंशयी -यिनी -पि (न्), प्रेमशङ्की &c., प्रेमव्यत्ययाशङ्की, प्रीतिविपर्ययाशङ्की &c.; 'a husband of a wife,' परपुरुषाशङ्की, परपुरुषशङ्कितः, जारशङ्कितः; 'a wife of a husband,' परस्त्रीशङ्कितः, परस्त्रीशङ्कितनी.—(Suspiciously fearful) शङ्काशीलः -ला -लं, शङ्कास्वभावः -वा -वं.—(Careful for the honour of) अभिमानि -निनी -नि (न्), कृताभिमानः -ना -नं, कृतादरः -रा -रं, साभिमानः -ना -नं, आदृतः -ता -तं.

JEALOUSLY, *adv.* समासरं, मात्सर्येण, सेव्यं, असूयया, सासूयं, साभ्यसूयं, परोक्षमासूयया, परोक्षप्रेमशङ्कया, प्रेमविपर्ययाशङ्कया, शङ्काशीलवत्, चक्रदृष्ट्या, स्वर्धेया.

JEALOUSY, JEALOUSNESS, *s.* मात्सर्यं, मात्सरः -रता, ईर्ष्या, असूया, स्वर्धा, परगुणमात्सर्यं, परोक्षवासहिष्णुता, परोक्षप्रेमः, परोक्षप्रेमसूया, परोक्षप्रेमशङ्का, परप्रशंसासहनं, परशुभाशङ्का, अन्यशुभप्रेमः, सापत्यं, सापत्यभावः, दृष्टिचक्रता.—(Suspiciousness in love) प्रेमशङ्का, प्रीतिशङ्का, प्रेमसंशयः, प्रेमविपर्ययाशङ्का, प्रेमव्यत्ययाशङ्का, प्रीतिव्यत्यासशङ्का; 'of a husband respecting a wife,' परपुरुषशङ्का, व्यभिचारशङ्का, अन्यपुरुषाशङ्का, जारशङ्का; 'of a wife respecting a husband,' परस्त्रीशङ्का.—(Suspicious fear) शङ्का, शङ्काशीलता.—(Concern for the honour of) अभिमानचिन्ता.

To JEER, *v. a.* अपहृस् (c. 1. -हसति -सितुं), अपहृस्, अपहृसाभूमिं कृ, अपहृसास्यदीकृ, अपहृषिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अपहृसा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), तिरस्कृ, मुखरीकृ, गहं (c. 1. गहते -हिंतुं), अवगहं, भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -ति -यितुं).

JEER, *s.* उपहासः, अपहासः, अपहासः, परिहासः, क्षेपः, अपक्षेपः, अपहृसा, अपहृसानं, अपहृसेला, अपहृसर्न -ना. व्यंग्यः.

JEERER, *s.* उपहासकः, परिहासकः *m.* (नृ), क्षेपकः, अपक्षेपकः.

JEERINGLY, *adv.* उपहासेन, सोपहासं, परिहासेन, सावक्षेपं, हास्यपृष्ठं.

JEUNE, *a.* रुद्धः -खा -यं, रुद्धः -खा -यं, नीरसः -सा -सं, विरसः -सा -सं, रसहीनः -ना -नं, शुष्कः -ष्का -य्कं, शून्यः -न्या -न्यं, निःसारः -रा -रं, निःसस्यः -सा -सं.

JEUNENESS, *s.* रुद्धता, रीक्ष्यं, नीरसता, विरसता, रसाभावः, शुष्कता, शून्यता, सारहीनता, सखहीनता.

JELLY, *s.* (Of animal substance) मांसघननिष्क्रायः, क्षयितमांसनिर्मितो घनीभूतः स्खलरसः, मांसस्य इयानरसः or घनरसः.—(Of fruit) फलानां शर्करादिना सह निष्क्रयितानां घनरसः, फलपाकः.—(Glutinous substance) इयानद्रव्यं, सान्द्रद्रव्यं.

JENNET, *s.* See GENET.

To JEOPARD, *v. a.* संशययं -स्यां कृ, संशयितं -तां कृ, सन्देहस्यं -स्यां कृ, शङ्कास्यं -स्यां कृ, संशयापन्नं -चां कृ, सन्देहदोलस्यं -स्यां कृ, भयस्यं -स्यां कृ, शङ्कास्पदीकृ; 'one who jeopard his life,' संशयितजीवितः.

JEOPARDED, *p. p.* संशयितः -ता -तं, संशयज्जमितः -ता -तं, शङ्कास्पदीकृतः -ता -तं.

JEOPARDOUS, *a.* संशयिकः -की -कं, सन्देहः -ग्धा -यं, भयाक्रान्तः -न्ता -नं.

JEOPARDY, *s.* (Hazard) संशयः, शङ्का, सन्देहः, भयं, विकल्पः, आतङ्कः, भयहेतुः *m.*; 'any thing exposed to jeopardy,' भयस्थानं,

संशयस्थानं, शङ्कास्पदं; 'jeopardy of life,' जीवितसंशयः, प्राणसन्देहः, प्राणनाशसंशयः, प्राणपथः; 'brought into jeopardy,' संशयितः

-ता -तं; 'to be in jeopardy,' संशयस्थः -स्या -स्यं भू, शङ्कास्पदीभू. To JERK, *v. a.* (Give a sharp or sudden twitch or push) लघुप्रहारं कृ, लघ्वाघातं कृ, आकस्मिकप्रहारं कृ, लघुप्रहारेण तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).—('Throw with a sharp sudden motion, or by stopping the arm half way) लघुप्रहारेण or आकस्मिकप्रहारेण क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), बाहुवेगम् अर्द्धेन स्तम्भयित्वा क्षिप्, अकस्मात् क्षिप्.

JERK, *s.* लघुप्रहारः, लघ्वाघातः, आकस्मिकप्रहारः, लघुक्षेपः, आकस्मिकक्षेपः, लघुप्रहारेण क्षेपः, बाहुवेगस्तम्भनपृष्ठः क्षेपः.

JERKIN, *s.* कचुकः, कचुलिका, अङ्गिका, कृपासकः, द्युद्रिचोलः.

JESSAMINE, *s.* See JASMIN.

JEST, *s.* हास्यं, परिहासः, परीहासः, हासिका, नर्म्म (न्), परिहासवाक्यं, परिहासोक्तिः *f.*, विनोदोक्तिः *f.*, विनोदभाषणं, क्षेपः, लालिका, टट्टरी, व्याहारः.—(Object of laughter) उपहासस्थानं, उपहासास्पदं, हास्यास्पदं, उपहासपात्रं, विनोदास्पदं.—(Fun) खेला, क्रीडा, कौतुकं, केलिः *m. f.*; 'in jest,' परिहासेन.

To JEST, *v. n.* हस् (c. 1. हसति -सितुं), विहस्, प्रहस्, सम्प्रहस् संविहस्, परिहासं कृ, विनोदं कृ, परिहासवाक्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), विनोदवाक्यं वद्, भण्ड (c. 1. भण्डते -खितुं), क्रीड (c. 1. क्रीडति -ते -डितुं), प्रक्रीड, विप्रक्रीड, परिक्रीड, विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), खेला (nom. खेलायति); 'speak in jest,' परिहासेन वद्.

JESTER, *s.* परिहासकारी *m.* (न्), परिहासवेदी *m.* (न्), हास्यकारी *m.*, विनोदकारी *m.*, विनोदभाषी *m.* (न्), वैहासिकः, विदूषकः.—(Buffoon) भण्डः, वैहासिकः, चाटुपटुः *m.*, चाटुवटुः *m.*, रवणः, नटः, क्रीडाभूषणः.—(Companion of a king) नर्म्मसचिवः, विदूषकः, नर्म्मदः, राजविनोदी *m.* (न्).

JESTING, *s.* परिहासकरणं, नर्म्मकरणं, नर्म्मद्युतिः *f.*, विनोदः, भाण्डं.

JESTINGLY, *adv.* परिहासेन, हास्येन, परिहासमात्रेण, विनोदेन, विनोदार्थं.

JET, *s.* (Spouting of water) जलोत्क्षेपः, जलोत्सेकः.—(Black stone) कृष्णप्रस्तरः, कृष्णवर्णः प्रस्तरविशेषः.

JET-BLACK, *s.* धनकृष्णः -ष्णा -यं, मुकृष्णः -ष्णा -यं, अतिकृष्णः -ष्णा -यं.

JETSAM, JETSON, JETTISON, *s.* नौधसनकाले नौकालघुकरणार्थं समुद्रमध्ये क्षिप्तद्रव्याणि.

JETTY, *s.* भूमिबहिर्गतः समुद्रस्यसेतुः, काष्ठस्तम्भनिर्मितः, द्युद्रसेतुः.

JETTY, *a.* (Black as jet) कृष्णवर्णः -शी -यं, कृष्णप्रस्तरवर्णः -शी -यं.

JEW, *s.* यहूदीयः, यहूदीयदेशजः, यहूदीयदेशवासी *m.* (न्).

JEWEL, *s.* (Precious stone) मणिः *m. f.*, मणी, रत्नं, प्रस्तरः, मणिरत्नं, चारुशिला; 'jewel in a snake's head,' कणमणिः; 'necklace of jewels,' मणिमाला, रत्नावलिः *f.*; 'having jewels in the ears,' मणिकर्णः -शी -यं.—(A term of endearment) रत्नं; 'a jewel of a woman,' स्त्रीरत्नं.

JEWEL-HOUSE, JEWEL-OFFICE, *s.* मणिशाला, रत्नशाला, राजकीयरत्नगार्ह.

JEWEL-MINE, *s.* रत्नाकरः, रत्नसनिः *f.*, मणिभूमिः *f.*, रत्नभूमिः.

JEWELLED, *p. p.* or *a.* रत्नवान् -वती -वत् (त्), मणिमान् -मती -मत् (त्), मणिसन्धितः -ता -तं, रत्नमयः -यी -यं, मणिमयः -यी -यं, मणिशः -शा -शं.

JEWELLER, *s.* मणिकारः, रत्नकारः -रकः, रत्नजीवी *m.* (न्), वैकटिकः; 'jeweller's shop,' रत्नशाला.

JEWELRY, *s.* रत्नानि *n. pl.*, रत्नादि भूषणं or अलङ्कारः, कोशः, कोयः.

JEWESS, *s.* यहूदीया, यहूदीया स्त्री, यहूदीयदेशजा.

JEWISH, *a.* यहूदीयः -या -यं, यहूदीयदेशसन्धी -न्धनी -न्धि (न्), यहूदीयधर्मी -म्मी -म्नं (न्).

JEW'S HARP, *s.* मुखवाद्यं, वक्रतालः -लं.

JIB, *s.* नौकाग्रस्थवसनं, अग्रस्थवसनं, नौकाग्रवहःस्थं वातवसनं.

JIFFY, *s.* निमेषः, क्षणः, पलः; 'in a jiffy,' निमेषमात्रेण, एकपदे, सपदि.

JIG, *s.* लघुनृत्यं, लघुनर्तनं, लघुतालसहितो नृत्यविशेषः.

To JIG, *v. n.* पृथोक्तप्रकारेण नृत्यं (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), लघु नृत्यं.

JILT, *s.* प्रतारिका, वच्चिका, विप्रलम्बिका, सङ्गतलंघिनी, सङ्केतितान्यगामिनी, चपला, चपलशीला, एकपुरुषम् आश्रासयित्वा अन्यं गच्छति or गृह्णाति या स्त्री, प्रेमसिद्धाशां जनयित्वा खण्डयति या स्त्री.

To JILT, *v. a. or n.* प्रेमविषये एकपुरुषम् आश्रासयित्वा अन्यं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रेमसिद्धाशां जनयित्वा खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), सङ्गतं लंघ (c. 10. लंघयति -यितुं), प्रेम-विषये वच्च (c. 10. वच्चयते -ति -यितुं) or प्रनृ (c. 10. -तारयति -यितुं) or विप्रलम्ब (c. 1. -लभते -लभ्युं).

JILTED, *p. p.* खण्डितः -ता -तं, खण्डितप्रेमसिद्धाशः -शा -शं.

To JINGLE, *v. n.* शिञ्ज (c. 2. शिञ्जे, c. 1. शिञ्जते -ञ्जितुं), विशिञ्ज, कृण्व (c. 1. कृण्वति -ण्वितुं), कृण्वकृण्व (nom. कृण्वकृण्वयते), किञ्चिञ्ज (nom. किञ्चिञ्जयते), कृञ्जन् कृ, चिरु (c. 2. -रति -रवितुं).

JINGLE, *s.* शिञ्जा -ञ्जः, शिञ्जितं, आशिञ्जितं, कृञ्जन्, कृञ्जा, कृञ्जकारः, कृञ्जः, कृञ्जणं, कृञ्जितं, किञ्चिञ्जिञ्जः, कृण्वकृण्वः.

JINGLING, *part. or a.* शिञ्जी -ञ्जिनी -ञ्जि (न्), कृञ्जकृञ्जकारो -रिणी -रि (न्), कृण्वन् -गन्ती -यत् (त्), कृञ्जितः -ता -तं.

JOE, *s.* (Piece of work) कर्म *m.* (न्), कार्यं, कृत्यं, क्रिया, व्यापारः. —(Mean business) क्षुद्रकर्म *n.*, नीचकर्म *n.*, अधमक्रिया. —(Work done for private profit or ends) स्वार्थप्रयुक्तं कर्म, स्ववृद्धयर्थं कर्म, स्वार्थमात्रपेक्षकं कर्म, स्वार्थमात्रोद्देशकं कर्म or कार्यं, स्वार्थकर्म *n.*

To JOE, *v. n.* क्षुद्रकर्म कृ, नीचकर्म कृ, स्वार्थप्रयुक्तं कर्म कृ, स्वार्थमात्र-मपेक्ष्य or स्वार्थमात्रमुद्दिश्य कार्यं कृ. —(Buy and sell as a broker) परार्थं क्रयविक्रयं कृ or पण् (c. 1. पणते -णितुं, पणायति -यितुं), पणायाम् कृ, —(Deal in, hire) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), प्रयोगं कृ.

JOEY, *s.* (One who does small jobs) क्षुद्रकर्मकारी *m.* (न्), नीचकर्मकृ, तुल्यकर्मव्यवसायी *m.* (न्), अल्पकर्मव्यापारी *m.* —(Broker) परार्थं क्रयविक्रयकारी *m.* or क्रयविक्रयप्रयोजकः, घटकः. —(One who does a work for his own ends) स्वार्थप्रयुक्तकर्मव्यवसायी *m.*, स्वार्थप्रवर्त्तकः, स्ववृद्धयर्थं कार्यव्यापारी. —(Dealer) क्रयविक्रयिकः, पणिकः, विपणी *m.* (न्).

JOBBING, *s.* क्षुद्रकर्मव्यवसायः, नीचकर्मप्रवृत्तिः *f.*, स्वार्थप्रयुक्तकार्यप्रवृत्तिः *f.*, स्वार्थप्रवर्त्तनं, स्ववृद्धिप्रवर्त्तनं.

JOE-HORSE, *s.* प्रयोज्यवाजी *m.* (न्), भाटकीयवाजी *m.*, अश्वकः.

JOCKEY, *s.* अश्वविद् *m.*, अश्वशिष्यकः, अश्वप्रेरकः, अश्वारूढः, अश्वशिष्याजीवी *m.* (न्), अश्वोपजीवी *m.* (न्), अश्वशः, हयशः, अश्वविद्याविशारदः, हयविद्याविशारदः, अश्वकोविदः.

To JOCKEY, *v. a.* अश्वशिष्यकवत् प्रनृ (c. 10. -तारयति -यितुं) or वच्च (c. 10. वच्चयते -ति -यितुं) or प्रलम्ब (c. 1. -लभते -लभ्युं).

JOCKEYISM, JOCKEYSHIP, *s.* अश्वविद्या, अश्वारोहणविद्या, अश्वशिष्या.

JOCOSE, *a.* परिहासशीलः -ला -लं, परिहासकः -का -कं, प्रहासी -सिनी -सि (न्), रसिकः -का -कं, रसी -सिनी -सि (न्), सरसः -सा -सं, कौतुकी -किनी -कि (न्), सौकौतुकः -का -कं, विनोदी -दिनी -दि (न्).

See JOCLAR.

JOCOSELY, *adv.* परिहासेन, प्रहासेन, सरसं, सौकौतुकं, रसिकवत्.

JOCOSNESS, *s.* परिहासशीलता, प्रहासः, रसिकत्वम्, सरसता, कौतुकम्.

JOCULAR, *a.* परिहासकः -का -कं, रसिकः -का -कं, विनोदी -दिनी -दि (न्).

(न्), विनोदकारी -रिणी -रि (न्), हास्यकारी &c., विनोदात्मकः -का -कं, हास्यावहः -हा -हं. See JOCLAR.

JOCULARITY, *s.* परिहासकत्वम्, प्रहसनं, प्रहसितं, हासिका, रसिकता, विनोदः, कौतुकं, उल्लसता, हर्षः, उल्लसः.

JOCULARLY, *adv.* परिहासेन, सौकौतुकं, विनोदार्थं, हर्षेण, हृष्टवत्.

JOCUND, *a.* प्रमोदी -दिनी -दि (न्), उल्लसः -सा -सं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं.

हृष्टहृष्टयः -या -यं, आनन्दो -न्दिनी -न्दि (न्), आनन्दवृत्तिः -त्तिः -त्ति.

JOCUNDITY, *s.* उल्लसता, प्रहर्षः, आनन्दः, मुदा, हृष्टचित्तत्वं.

JOCUNDLY, *adv.* हर्षेण, सहर्षं, प्रमोदेन, आनन्दं, उल्लासेन, हृष्टवत्.

To JOG, *v. a.* सरलिना तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चल् (c. 10. चालयति -यितुं), ईप् तड् or चल्, इङ्गितं कृ.

To JOG, *v. n.* (Jog on slowly) शनैः शनैः or मन्दं मन्दं or क्रमे क्रमे चल् (c. 1. चलति -लितुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं) or मृ (c. 1. सरति, रञ्जुं).

JOG, JOGGING, *s.* चालनं, ईप्चालनं, ईप्त्योभः, ईप्दाघातः, ईप्प्रहारः, ईप्ताडनं, इङ्गितं.

To JOGLE, JOGGING. See JOG, JOGGING.

To JOIN, *v. a.* युज् (c. 7. युनक्ति, युक्ते, योज्, c. 10. योजयति -यितुं), संयुज्, आयुज्, समायुज्, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपसन्धा, सन्नय् (c. 9. -वध्नाति -वध्नुं), संक्षिप (c. 10. -श्लेषयति -यितुं), धिप्र, संहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), सङ्गम् (c. 10. -गमयति -यितुं), संलग्नोक्, एकोक्, एकव कृ. —(Tie together) ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं), योज् (nom. योजयति -यितुं).

To JOIN, *v. n.* (Be in contact, unite) संयुज् in pass. (-युज्यते), समायुज्, सन्धा in pass. (-धीयते), संक्षिप in pass. (-क्षिप्यते), संहन् in pass. (-हन्ते), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सने (सनेति -न्तुं, rt. इ), संलग्नोभू, एकोभू, संसक्तोभू, एकव भू, सम्मिल (c. 6. -मिलति -मिलितुं). JOINT, *s.* योज्, का -कं, संपुक्तः -क्ता -कं, संयोजितः -ता -तं, समायुक्तः -क्ता -कं, संयुतः -ता -तं, संयुज् -ता -तं, समायुतः -ता -तं, युतः -ता -तं, संक्षिप्तः -ष्टा -ष्टं, क्षिप्तः -ष्टा -ष्टं, संसक्तः -ता -तं, अभिसंहतः -ता -तं, संसक्तः -क्ता -कं, समासक्तः -क्ता -कं, संसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, वङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, लग्नः -गता -गन्तं, संलग्नः -गता -गन्तं, विलग्नः -गता -गन्तं, संहितः -ता -तं, सन्धितः -ता -तं, उपाहितः -ता -तं, सङ्गतः -ता -तं, समितः -ता -तं, मिलितः -ता -तं, एकोक्तः -ता -तं, घटितः -ता -तं, 'with joined hands,' संक्षिप्ताभ्यां पाणिभ्यां यद्वाङ्गलिः -लिः -लि, अवहिताङ्गलिः -लिः -लि, अभिगृहीतपाणिः -णिः -णि.

JOINER, *s.* सूत्रधारः, काष्ठतक्षकः, तक्षकः, तक्षा *m.* (न्), त्वष्टा *m.* (हु).

JOINERY, *s.* काष्ठतक्षणं, त्वष्टिः *f.*, तक्षणं, सूत्रधारकर्म *n.* (न्), तक्षकक्रिया.

JOINING, *s.* संयोगः, योगः, सन्धानं, सन्धिः *m.*, श्लेषः, संश्लेषः, संघातः, सङ्गः, सङ्गमः, समागमः, समासक्तिः *f.*, संसक्तिः.

JOINT, *s.* (Of the body) सन्धिः *m.*, ग्रन्थिः *m.*, अस्थिसन्धिः *m.*, अस्थिग्रन्थिः *m.*, परग्रन्थिः *m.*, पट्टं *n.* (न्), अस्थिपट्टं *n.*, मर्म *n.* (न्), काष्ठः -शङ्, जीवस्थानं, अरुस् ind.; 'the knee-joint,' जानुसन्धिः *m.*, जङ्गोरुसन्धिः; 'the thigh-joint,' ऊरुपट्टं *n.*; 'the thumb-joint,' अङ्गुष्ठपट्टं *n.*; 'of the neck,' शीवासन्धिः *m.*, सन्धिः; 'of the shoulder,' चिरु *n.*; 'to put out of joint,' विसन्धीकृ. —(Knot of a plant) ग्रन्थिः *m.*, पट्टं *n.* (न्).

JOINT, *a.* (Shared by two or more) संविभक्तः -क्ता -कं, अविभक्तः -क्ता -कं, अंशितः -ता -तं, साधारणः -शा -शी -शं, सामान्यः -न्या -न्यं, अनेक-स्वामिकः -का -कं, usually expressed by सह in comp.; as, 'joint proprietor,' सहस्वामी *m.* (न्), सहाधिकारी *m.* (न्); 'joint

possessor,' सहभोजी *m.* (न.); 'joint-heir,' समाधिकारी.—
(United in the same office) एकाधिकारी *m.* (न.), एककार्य-
कारी *m.* (न.). सहितोयः -या -यं.—(Combined) सहातवान् -वती
-वत् (न.), सम्भूयकारी -रिणी -रि (न.).

To JOINT, *v. a.* (Form with joints) सन्धिविशिष्टं -हं कृ, सन्धियुक्तं
-क्तां कृ.—(Divide in the joints) सन्धिभेदं कृ, सन्धिभङ्गं कृ.

JOINTED, *p. p.* or *a.* (Formed with joints) सन्धितः -ला -लं,
सन्धिमान् -मती -मत् (न.), सन्धिविशिष्टः -हा -हं, सन्धियुक्तः -क्ता -क्ते.
—(Divided in the joints) भिन्नसन्धिः -न्धिः -न्धि, विसन्धितः -ता -तं.

JOINT-HEIR, *s.* समांश्री *m.* (न.), समभागी *m.* (न.), समाधिकारी *m.* (न.),
समांशहारी *m.* (न.), भागी *m.* (न.), संविभागी, भागहारः, समभागहारी *m.*,
भागधेयः, सहाधिकारी *m.* See COHEIR.

JOINTLY, *adv.* संयोगतः, योगतः, सहितं, समं, सह, सम्भूय, एकचिन्तीभूय,
संप्रयुक्, युगपत्, सादृशं.

JOINTURE, *s.* विधवाधनं, स्त्रीधनं, स्त्रीवृत्तिः *f.*, भर्तृदत्तं, स्वामिदत्तं.

JOIST, *s.* गृहतलालची दीर्घदारुः, हर्म्यतलोत्तम्भकं दीर्घकाष्ठं.

JOKE, *s.* परिहासः, हास्यं, हासिका, परिहासवाक्यं, परिहासोक्तिः *f.*, रसः,
रसिकवाक्यं, नर्म *n.* (न.), विनोदः, विनोदोक्तिः *f.*, लालिका, खेपः,
ठट्टरी, व्याहारः, प्रपञ्चः, कौतुकं; 'in joke,' परिहासेन; 'jokes to
the bridegroom,' जवुलः.

To JOKE, *v. a.* हस् (c. 1. हसति -सितुं), प्रहस्, विहस्, संविहस्, व्यतिहस्,
सम्प्रहस्, परिहस्, परिहासं कृ, हास्यं कृ, परिहासवाक्यं वद (c. 1.
वदति -दितुं), विनोदं कृ, विनोदवाक्यं वद, भज् (c. 1. भजते -विदितुं),
विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), खेला (nom. खेलायति), नर्मं कृ; 'speak
in joke,' परिहासेन वद.

JOKER, *s.* परिहासवेदी *m.* (न.), परिहासकः, हास्यकारी *m.* (न.), विनो-
दभाषी *m.* (न.), वैहासिकः, विदूषकः, विलासी *m.* (न.).

JOLE, *s.* गखः -खं, कपोलः, गखस्थलः -ली; 'cheek by jole,' गखगण्डि.

JOLLITY, JOLLINESS, *s.* उत्सवकरणं, उत्सवः, समुत्सवः, उत्सवता, उत्साहः,
आनन्दः, आह्लादः, हर्षः, प्रहर्षः, प्रमोदः, प्रहसनं, प्रहासः, प्रहसितं, प्रहृष्टता,
प्रफुल्लता, आनन्दता, आनोदः, मुदा.

JOLLY, *a.* उत्सवकारी -रिणी -रि (न.), सोत्सवः -वा -वं, हृष्टः -हा -हं,
प्रहृष्टः -हा -हं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न.), आनन्दः -न्दा -न्दं, हृष्टहृदयः
-या -यं, हर्षणः -या -यं, उत्सवः -सा -सं, उत्सवितः -ता -तं, उत्साही
-सिनी -सि (न.), प्रहासी -सिनी -सि (न.), प्रमोदी -दिनी -दि (न.),
मुदितः -ता -तं, प्रफुल्लः -ला -लं, हासी &c., परिहासशीलः -ला -लं,
विलासी -सिनी -सि (न.), कृतकौतुकः -का -कं, मुमनाः -नाः -नः (स्).

JOLLY-BOAT, *s.* वृहत्सौकाससन्धिनी सुद्रुनौका.

To JOLT, *v. a.* क्षुब्ध (c. 10. क्षोभयति -यितुं), क्षोभं कृ, विषमभूमिगमनप्रयुक्तं
क्षोभं कृ, आकस्मिकक्षोभं कृ.

To JOLT, *v. n.* विषमभूमिगमनत्वात् क्षुब्ध (c. 4. क्षुभयति, क्षोभितुं).

JOLT, *s.* क्षोभः, रथक्षोभः, विषमभूमिगमनप्रयुक्तः क्षोभः, आकस्मिकक्षोभः.

JOLTED, *p. p.* क्षुब्धः -आ -अं, विक्षुब्धः -आ -अं, क्षोभितः -ता -तं.

JOLTHEAD, *s.* स्थूलपुडिः *m.*, मन्दपुडिः *m.*, मूर्खः, वदुकः.

JONQUIL, *s.* उत्पलजातीयो मानावर्णः पुष्पभेदः.

To JOSTLE, *v. a.* जनसम्मर्शं स्कन्धेन ताडयित्वा क्षुब्ध (c. 10. क्षोभयति -यितुं)
or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं)
or निराकृ or सहाय (c. 1. -वाचते -यितुं).

JOSTLING, *s.* जनसम्मर्शं परस्परसंक्षोभः or परस्परसमायातः, परस्परवर्षणं,
परस्परसम्मर्शः, स्कन्धाडनं, प्रतिघातः.

JOY, *s.* लवः, लवमाणं, कणमाणं, विन्दुमाणं, लवलेखः, लेखः, अणुः *m.*,

परमाणुः *m.*, कणिका, रजःकणः, तिलमाणं.

To JOY, *v. a.* स्मरणार्थं किञ्चित् लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख्.

JOTTING, *s.* स्मरणार्थं किञ्चित् लिखनं, स्मरणार्थलिखितं.

JOURNAL, *a.* (Diary) दिनवृत्तपत्रं, दिनव्यवहारलेखं, आह्निकव्यवहार-
पुस्तकं, दिनचर्यालेखः, दैनिकवृत्तान्तपुस्तकं, दिनचरित्रलेखः, आह्निक-
पत्रकं, दैनिकपत्रकं, पञ्जिका, पञ्जिः -ञ्जी *f.*, पद्मपञ्जिका.—(News-
paper published daily) प्रतिदिनं प्रकाशीकृतं समाचारपत्रं, वार्त्तापत्रं,
वाचिकपत्रं.

JOURNALIST, *s.* आह्निकपत्रलेखकः, दैनिकपत्रलिखकः *m.* (स्).—(Conductor
of a newspaper) समाचारपत्रप्रकाशकः, वार्त्तापत्रलेखकः.

JOURNEY, *s.* अध्वना *m.* (न.), अध्वगमनं, मार्गः, मार्गगमनं, मार्गक्रमणं,
यात्रा, यात्राकरणं, यानं, प्रयाणं, प्रस्थानं, प्रस्थितिः *f.*, व्रज्या, भ्रमणं,
देशभ्रमणं, पर्यटनं, प्रवासः, प्रवासगमनं; 'a long journey,' दीर्घ-
ध्वना *m.* -ध्व *n.* (न.); 'a day's journey,' एकाहगमनः -गमनं; 'to
return from a journey,' प्रवासाद् आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं);
'a pleasant journey to you,' शिवास् ते पन्थानः सन्तु.

To JOURNEY, *v. n.* अध्वना or मार्गेण गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या
(c. 2. याति -तुं) or व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं) or चर् (c. 1. चरति
-रितुं), मार्गगमनं कृ, अध्वगमनं कृ, यात्रां कृ, देशभ्रमणं कृ, देशादेशं भ्रम
(c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं) or परिभ्रम् or पर्यट् (c. 1. अटति -टितुं).

JOURNEYER, *s.* अध्वगः -गामी *m.* (न.), अध्वनीनः, अध्वन्यः, यात्रिकः,
यात्री *m.* (न.), पथिकः, सारथिकः, पादथिकः.

JOURNEYING, *s.* अध्वगमनं, मार्गगमनं, यात्राकरणं, देशभ्रमणं.

JOURNEYMAN, *s.* येतनार्थं कर्मकारः or कर्मकरः or शिल्पकारः or
शिल्पकर्मकरः, हस्तकर्मकारः, वैतनिकः, येतनार्थी *m.* (न.), व्रातोनः.

JOURNEY-WORK, *s.* शिल्पकर्म *n.* (न.), हस्तकर्म *n.*, वैतनिककर्म *n.*, शिल्पं.

JOVE, *s.* (The god). See INDRA.

JOVIAL, *a.* उत्सवकारी -रिणी -रि (न.), नित्योत्सवी -विनी -वि (न.), सदा-
त्सवी &c., कृतोत्सवः -वा -वं, उत्साही -सिनी -सि (न.), सदानन्दी
-न्दिनी -न्दि (न.), प्रहृष्टः -हा -हं, परिहासशीलः -ला -लं, सदाप्रमोदी
-दिनी -दि (न.), उत्सवप्रियः -या -यं.

JOVIALLY, *adv.* सोत्सवं, महोत्सवेन, सदानन्दपूर्वकं, उत्सवतः, प्रहृष्टतः.

JOVIALITY, JOVIALNESS, *s.* उत्सवकरणं, नित्योत्सवः, सदानन्दः, नित्यानन्दः,
उत्सवता, नित्योत्साहः, हर्षः, प्रहर्षः, आह्लादः, प्रहसनं, हास्यं, प्रहासः,
प्रहृष्टता.

JOWL, *s.* (Cheek) गखः, कपोलः. See JOLE.

JOWLER, *s.* मृगण्यकुक्कुरः, मृगण्यया *m.* (न.), मृगदेशकः.

Joy, *s.* आनन्दः, हर्षः, आह्लादः, प्रह्लादः, प्रमोदः, आनोदः, नन्दः, ह्लादः,
-दनं, मोदः, मुदा, मुद *f.*, हृष्टिः *f.*, हृष्टता, प्रहर्षः, प्रहृष्टता, नदः, प्रमदः,
मादः, मुष्टिः *f.*, तोषः, परितोषः, सन्तोषः, सन्मुष्टिः *f.*, विलासः, उत्साहः,
उत्सवता -त्वं, प्रफुल्लता, प्रीतिः *f.*, प्रीतता, सुखं, सौख्यं, चित्तप्रसन्नता,
शान्ति *n.* (न.), नन्दपुः *m.*, धन्यता, आनन्दपुः *m.*, उत्सवः, रमसः,
उत्साहः.—(The cause of joy) नन्दनः -ना -नं, आनन्ददः -दा -दं;
'joy and sorrow,' हर्षोद्वेगं.

To JOY, *v. n.* नन्द (c. 1. नन्दति -न्दितुं), आनन्द, हृष् (c. 4. हृषयति,
हर्षितुं), ह्लाद् (c. 1. ह्लादते -दितुं), उत्सव (c. 1. -लसति -सितुं), रम्
(c. 4. रमते, रन्तुं), तृप् (c. 4. तृषयति, तोष्टुं), नद् (c. 4. नादति, मदितुं).

To JOY, *v. a.* (Cause joy) नन्द (c. 10. नन्दयति -यितुं), हृष् (c. 10.
हर्षयति -यितुं), प्रहृष्.—(Give one joy, congratulate) अभिनन्द,
अभिवन्द (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), धन्यवादं कृ. See To CONGRATULATE.

JOYFUL, *a.* आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न.), आनन्दितः -ता -तं, आनन्दः -न्दा

-न्द, दुःखः -हा -हं, प्रदुःखः -हा -हं, दुःखमानसः -सा -सं, दुःखदुःखः -या -यं, प्रहर्षितः -ता -तं, हर्षितः -ता -तं, प्रहर्षणः -शा -शं, हर्षमाणः -शा -शं, हर्षणः -शा -शं, आह्लादी -दिनी -दि (न), ह्लादी &c., प्रह्लादितः -ता -तं, आह्लादितः -ता -तं, ह्लादितः -ता -तं, प्रह्लादी -दिनी -दि (न), प्रमुदितः -ता -तं, मुदितः -ता -तं, मुदान्वितः -ता -तं, हर्षान्वितः -ता -तं, प्रमुद् *m. f. n.*, प्रमुल्लः -त्ता -त्तं, हर्षयुक्तः -क्ता -क्तं, तुष्टः -हा -हं, परितुष्टः -हा -हं, उल्लसः -सा -सं, उल्लासी -सिनी -सि (न), उल्लसितः -ता -तं, प्रीतः -ता -तं, प्रह्लासः -त्ता -त्तं, आनन्दमयः -यी -यं, हर्षाक्रान्तः -ता -तं, हर्षविष्टः -हा -हं, सुखी -खिनी -खि (न), मजः -त्ता -त्तं, विशोकः -का -कं.—(Causing joy) हर्षकः -का -कं, हर्षदः -दा -दं, हर्षावहः -हा -हं, आनन्ददः -दा -दं, आनन्दकरः -री -रं, मोदकः -का -कं, सुभगः -गा -गं.

JOYFULLY, *adv.* सानन्दं, सहर्षं, साह्लादं, हर्षेण, प्रहर्षेण, प्रह्लादेन, प्रमोदेन, सामोदं, उल्लासेन, सोल्लासं, आनन्दपूर्वकं, दुःखमनसा, दुःखवत्, समोदेष.

JOYFULNESS, *s.* सानन्दत्वं, दुःखता, प्रदुःखता, प्रमुल्लता, आनन्दः. See JOY.

JOYLESS, *a.* निरानन्दः -न्दा -न्दं, आनन्दहीनः -ना -नं, आनन्दशून्यः -न्या -न्यं, सहर्षः -धा -धं, अदुःखः -हा -हं, अहर्षितः -ता -तं, हर्षहीनः -ना -नं, आह्लादहीनः -ना -नं, निराह्लादः -दा -दं, अनाह्लादी -दिनी -दि (न), असुखी -खिनी -खि (न), असुखः -सा -सं.—(Giving no joy) असुखदः -दा -दं, असुखावहः -हा -हं, अनानन्ददः -दा -दं, अहर्षदः -दा -दं.

JOYLESSNESS, *s.* निरानन्दत्वं, आनन्दहीनता, निराह्लादत्वं, हर्षशून्यता.

JOYOUS, *a.* आनन्दी -न्दिनी -न्दि (न), मानन्दः -न्दा -न्दं, प्रदुःखः -हा -हं, आनन्दवृत्तिः -त्तिः -त्ति, प्रसन्नचित्तः -त्ता -तं, उल्लासी -सिनी -सि (न). See JOYFUL.

JOYOUSLY, *adv.* सानन्दं, सहर्षं, साह्लादं, दुःखचेतसा, प्रसन्नमनसा.

JOYOUSNESS, *s.* दुःखता, प्रदुःखता, सानन्दत्वं, चित्तप्रसन्नता, प्रमुल्लता.

JUBILANT, *a.* जयशब्दकारी -रिणी -रि (न), जयशब्दोच्चारणी -रिणी -रि (न), जयध्वनिकारी &c., जयप्रशंसाकारी &c., जयशब्दोपी -पिणी -पि (न).

JUBILEE, *s.* महोत्सवः, महोत्सवकालः, समुत्सवः, उत्सवः, उत्सवकालः.

JUCUNDITY, *s.* रम्यता, रमणीयता, प्रियता, नन्दकत्वं, कान्तत्वं.

JUDAE, JUDAEAL, *a.* यहूदीयः -या -यं, यहूदीयव्यवहारः -रा -रं.

JUDGE, *s.* (Officer who hears and determines causes) धर्माध्यक्षः, धर्माधिकारी *m.* (न), न्यायाधीशः, न्यायाधिपतिः *m.*, प्राडिवाकः, विचारकर्त्ता *m.* (नृ), विचारकः, दण्डनायकः, व्यवहर्त्ता *m.* (नृ), अद्यदर्शकः, साक्ष्यपाटिकः, स्येयः, आधिकारिकः, निर्णोता *m.* (नृ), निर्णयकारः.—(One who has skill to decide on the merits of any thing, 'le connoisseur' गुणग्राही *m.* (न), गुणग्राहकः, गुणज्ञः, अभिज्ञः, विज्ञः, ज्ञानी *m.* (न), परीक्षकः, तडिद् *m.*, रसज्ञः, विवेकी *m.* (न), विवेचकः, विवेकदृष्टा *m.* (न), परिच्छेदकः.

To JUDGE, *v. n.* (Form an opinion, determine) विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), विचारं कृ, निर्णय (c. 1. -णयति -येतुं), निर्णयं कृ, निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निश्चयं कृ, निष्टु (c. 10. -धारयति -यितुं), अवधृ, निर्धारणं कृ.—(Weigh, consider, deliberate) मनसा विचर, वितर्क (c. 10. -तर्कयति -यितुं), वितर्कं कृ, विमृश् (c. 6. -मृशति -मृशुं), विमृश् (c. 10. -गणयति -यितुं), विमृश् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), समर्थ (nom. समर्थयति -यितुं), समर्थनां कृ, मनसा विवेचनं कृ.—(Discriminate) विज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -हातुं), परिच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -चेतुं), विविच् (c. 7. -विनक्ति -वेक्तुं, c. 10. -वेचयति -यितुं), विभू (c. 10. -भावयति -यितुं), विचर, विवेकं कृ, परिच्छेदं कृ.—(Examine) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), परीक्षां कृ.—(Determine causes judicially,

pass sentence) विचर, विचारं कृ, निर्णय, निर्णयं कृ, प्रणयनं कृ, व्यवहारदर्शनं कृ, तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), न्यायं कृ.

To JUDGE, *v. a.* (Examine, bring under investigation) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्तुं), परीक्षितं -तां कृ.—(Judicially) विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), निर्णय (c. 1. -णयति -येतुं), तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), विचारणं कृ, निर्णयं कृ.—(Censure, impute fault) निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), दोषीकृ, दोषारोपणं कृ, अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), दोषप्रसङ्गं कृ.—(Consider, reckon) तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं), मन् (c. 4. मन्यते, मनुं).

JUDGESHIP, *s.* धर्माध्यक्षत्वं, न्यायाधीशत्वं, धर्माधिकारः -रिता.

JUDGMENT, *s.* (Discrimination) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः, विचारः -रणं -शा, विज्ञानं, विभावनं, विवेकदृष्टत्वं, अवबोधः, विज्ञिः *f.*—(Exercise of judgment after deliberation) विचारः -रणं -शा, विवेचना, सम्प्रधारणा.—(Knowledge derived from the comparison of ideas) अनुभवः, अनुभूतिः, अनुमानं, अनुमितिः *f.*, तर्कः, परामर्शः, ज्ञानं.—(Notion, opinion) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, सङ्कल्पः, बोधः; 'according to one's judgment,' यथाबुद्धि, यथामति.—(The faculty concerned in weighing the merits or advantages of any thing) गुणगुणविषयका बुद्धिः, हिताहितविषयका बुद्धिः or धीशक्तिः.—(Determination, decision) निर्णयः, निश्चयः, निश्चितः, विचारः, सङ्कल्पः, निर्धारणं, अवधारणं, निष्पत्तिः *f.*—(Judicial sentence) निर्णयपादः, निर्णयः, विचारः, दण्डाज्ञा, आधर्षणं, तीरणं, तीरितं.—(Divine ordinance) ईश्वरविधिः *m.*, ईश्वरविधानं, ईश्वरनियमः, ईश्वरशासनं.

JUDGMENT-DAY, *s.* विचारदिनं, विचारदिवसः, न्यायकरणादिवसः.

JUDGMENT-HALL, *s.* विचारसभा, धर्मेसभा, न्यायसभा, विचारशाला.

JUDGMENT-SEAT, *s.* धर्मासनं, न्यायासनं, विचारसनं.

JUDICATORY, *s.* (Court of justice) धर्मेसभा, विचारसभा, विचारस्थानं, न्यायसभा, व्यवहारमण्डपः, व्यवहारदर्शनशाला, राजद्वारं, धर्माधिकरणं, न्यायागारं, मन्दपं *n.*

JUDICATURE, *s.* (Power of administering justice) व्यवहारदर्शनाधिकारः, विचाराध्यक्षता, न्यायाधिकारः, न्यायकरणाधिकारः, धर्माधिकरणं, विचारकरणाधिकारः, 'simple judicature,' व्यवहारमातृका.—(Court of judicature) धर्मेसभा. See JUDICATORY.

JUDICIAL, *a.* (Pertaining to the practice of courts of justice) व्यवहारिकः -की -कं, व्यवहारिकः -की -कं, व्यवहारी -रिणी -रि (न), व्यवहारसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), व्यवहारविषयः -या -यं; 'judicial proceedings or investigation,' व्यवहारः, व्यवहारदर्शनं, क्रिया, विचारः.—(Pertaining to the administration of justice) व्यवहारदर्शनसम्बन्धी &c., न्यायकरणसम्बन्धी &c.—(Proceeding from court of justice) व्यवहारदर्शनप्रयुक्तः -का -कं, न्यायदर्शनप्रयुक्तः -क्ता -क्तं.—(Inflicted as a penalty) दण्डरूपः -पा -पं, शिक्षाहेतुकः -का -कं.

JUDICIALLY, *adv.* विचारानुसारेण, विचारानुक्रमेण, धर्मानुसारात्, व्यवहारानुक्रमेण, यथाव्यवहारं, विचारसभासंकाशात्.

JUDICIARY, *a.* विचारकः -का -कं, व्यवहारिकः -की -कं, निर्णायकः -का -कं, व्यवहारदर्शनसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), धर्मेसभासम्बन्धी &c.

JUDICIOUS, *a.* (According to sound judgment) विवेकानुसारी -रिणी -रि (न), सुयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, यथोचितः -ता -तं, उचितः -ता -तं, समञ्जसः -सा -सं, न्यायः -न्या -न्यं, सङ्गतः -ता -तं, सविवेकः -का -कं.—(Acting with judgment,

possessing judgment, said of persons) विवेकी-विनी-वि (न), विवेकदृष्टा-व्या-व्य (न), बुद्धिमान्-मती-मत् (न), मतिमान् &c., नीतिमान् &c., नीतिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, मनस्वी-स्मिनी-स्मि (न), विमृश्यकारी-रिणी-रि (न), समीक्षकारी &c., ज्ञानी-निनी-नि (न), विशेषज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, हिताहितदर्शी &c., सदसहशी &c., सुपरिच्छेदकः-का-कं, उचितज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

JUDICIOUSLY, *adv.* विवेकानुसारेण, सविवेकं, विज्ञवत्, प्राज्ञवत्, नीतिज्ञवत्, सपरिच्छेदं, विद्वज्जनवत्, बुधवत्, युक्तं, यथोचितं, समञ्जसं, सम्यक्, सुष्ठु, सुविमृश्य, सुविचार्य.

JUDICIOUSNESS, *s.* युक्ता, उपयुक्ता, सविवेकत्वं, बुद्धिमत्त्वं, विज्ञता.

JUG, *s.* कुम्भः, मृत्काश्यं, मृत्कास्यं, कास्यं, कंस-सं, कंशः, मृद्गावः, पुटयीवः, कलशः, कलसः, जलपात्रं, उदपात्रं.

To JUGGLE, *v. a.* (Play tricks by sleight of hand) मायां कृ, इन्द्रियमायां कृ, दृष्टिमायां कृ, इन्द्रियमोहं कृ, दृष्टिमोहं कृ, कुहकं कृ, इन्द्रियजालं कृ, हस्तलापयं कृ, कुसृतिं कृ, दृष्टिबन्धनं कृ.—(Deceive by trick) मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), छल् (c. 10. छलयति-यितुं), वञ्च (c. 10. वञ्चयते-ति-यितुं).

JUGGLE, *s.* माया, मोहः, कुहकः, छलं, कूटता, कूटः, वञ्चनं.

JUGGLER, *s.* मायी *m.* (न), मायाकारः, मायानीवी *m.* (न), मायावी *m.* (न), कुहककारः, कुहकजीवी *m.*, कुहकः, इन्द्रजालिकः, रेन्द्रजालिकः, इन्द्रियमोही *m.* (न), प्रतिहारः-रकः, प्रतिहारिकः-रकः, कौसृतिकः, योगी *m.* (न), सम्प्रयोगी *m.*, अभिचारविद् *m.*, शौभिकः, आहितुष्टिकः, 'female juggler,' माया, मायिनी, मायाजीविनी, शास्त्री.

JUGGLERY, JUGGLING, *s.* (Legerdemain) हस्तलापयं, हस्तचापत्यं, माया, कुहकः, कुहकवृत्तिः *f.*, इन्द्रजालं, इन्द्रियमोहः, कुसृतिः *f.*, दृष्टिमोहः, दृष्टिबन्धः, अभिचारः, जालं, योगः, सम्प्रयोगः.—(Trickery) कूटता, छलं, वञ्चना.

JUGULAR, *a.* कण्ठ्यः-रुध्या-रुधं, कण्ठसन्धी &c., कण्ठस्थः-स्था-स्थं, यीवासन्धीयः-या-यं.

JUCE, *s.* रसः, द्रवः, निर्घासः, सारः, मुधा, आसवः, नीरं, मज्जा, स्वेदः.—(From the elephant's temples) मदः, दानं, हस्तिमदः, गण्डकुसुमं; 'its issue from the forehead,' मदप्रयोगः.

JUCELESS, *a.* नीरसः-सा-सं, विरसः-सा-सं, अरसः-सा-सं, निरसः-सा-सं, रसहीनः-ना-नं, रसशून्यः-न्या-न्यं, असारः-रा-रं, निस्सारः-रा-रं, सारवर्जितः-ता-तं, शुष्कः-ष्का-ष्कं, पिण्डीरः-रा-रं.

JUCINESS, *s.* सरसता, रसवत्त्वं, रसिकत्वं, रसबाहुल्यं, बहुरसत्वं.

JUCY, *a.* सरसः-सा-सं, रसवान्-वती-वत् (न), रसी-सिनी-सि (न), रसिकः-का-कं, रसाढ्यः-ढ्या-ढ्यं, रस्यः-स्या-स्थं, बहुरसः-सा-सं, सारवान् &c., बहूसारः-रा-रं.

JUJUBE, *s.* (The tree) बहरः-री *f.*-रि *m.*, बदरिकः, बदरिकः, राज-बदरः, कर्कशः *m. f.*-न्युः, कोलिः-ली *f.*, कुकोलं, सौवीरं, कर्कशी-शिका, कुवलः; 'the fruit,' बदरं.

JULY, *s.* आषाढः-ढकः, आषाढः-शिकः, उन्नराषाढः, पूर्वआषाढः, आषाढ-आषाढः, सप्तममासः.

To JUMBLE, *v. a.* सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्रीकृ, व्यामिश्र, मिश्र, सङ्कु (c. 6. -किरति-कितुं-रीतुं), सङ्करीकृ, सङ्करीणीकृ, सङ्कुलीकृ, अस्तव्यस्तकृ, संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), विक्षिप्.

To JUMBLE, *v. n.* (Be jumbled) सम्मिश्रीभू, सङ्कु in pass. (-कीर्यते), सङ्करीणीभू, सङ्करीभू, सङ्कुलीभू, सम्मिश्रितः-ता-तं भू.

JUMBLE, *s.* सम्मिश्रणं, मिश्रणं, सङ्करः, साक्ष्यं, सङ्करीणीत्वं, अस्तव्यस्तता, सङ्कुलता, सविपातः, संशयः, व्यतिकारः, सङ्कुलनं.

JUMBLED, *p. p.* सम्मिश्रितः-ता-तं, सम्मिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्करीकृतः-ता-तं, सङ्करीणीकृतः-ता-तं, सङ्कुलः-ला-लं, अस्तव्यस्तः-स्ता-स्तं, सविपातितः-ता-तं, संशयः-आ-अं.

JUMNÁ, *s.* (A river which rises in a mountain called Kalinda, in the Himalaya range, and, after a course of 378 miles, falls into the Ganges below Allahabad; she is daughter of the sun and sister of Yama) यमुना, कालिन्दी, कलिन्दकन्या, कलिन्दनन्दिनी, कलिन्दशैलजाता.—(As daughter of the sun) सूर्यजा, सूर्यतनया, सूर्यपुत्री, देवाकरी.—(As sister of Yama) यमसखा *f.* (न), यमभगिनी.—(Of a dark blue colour) श्यामा.

To JUMP, *v. a.* मु (c. 1. प्रयते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति-लितुं), आवल्, स्कन्द (c. 1. स्कन्दते, स्कन्तुं), कम्प्य कृ; 'to jump over,' लङ् (c. 10. लङ्गयति-यितुं), अभिलङ्; 'to jump over a wall,' प्राकारलङ्घनं कृ; 'jump up,' उत्थु, समुत्थु, उत्थत् (c. 1. -पतति-तितुं), प्रोत्थत्, उत्सृप् (c. 1. -सर्पति-सर्पुं); 'jump down,' अवप्, अवस्कन्द; 'to jump out from,' प्रस्कन्द; 'to jump about,' नृत् (c. 4. नृत्यति-नर्तितुं); 'having jumped up,' उत्थुत्.

JUMP, *s.* प्रवः, प्रवनं, मुतं, उत्थयनं, उत्थुतं, कम्प्यः-म्पा, वलितं, उत्कालः, उत्पतनं, उत्सर्पणं, अवस्कन्दः.

JUMPED, *p. p.* मुतः-ता-तं, उत्थुतः-ता-तं, वलितः-ता-तं, उत्पतितः-ता-तं.

JUMPER, *s.* प्रवकः, प्रवनकारी *m.* (न), कम्पकारी *m.*, कम्पी *m.* (न).

उत्थवकः, उत्पतित *m.* (न); 'going by jumps,' प्रवगः-गतिः *m.*

JUMPING, *s.* (Act of jumping) प्रवनं, उत्थयनं, उत्पतनं, उत्सर्पणं.

JUMPING, *part.* प्रवमानः-ना-नं, वलान्-लान्ता-लान् (न), उत्पतिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, उत्पतिता-वी-वृ (न).

JUNCATE, *s.* किलाटपिष्टकः, दधिश्केरादिमयो मोदकः, मिष्टानं.

JUNCIOUS, *a.* दृष्ट्वाविकीर्यः-शी-शं, नडकीयः-या-यं.

JUNCTION, *s.* योगः, संयोगः, संयोजनं, समायोगः, सम्प्रयोगः, युक्तिः *f.*, सन्धिः *m.*, सन्धानं, श्रेयः, संश्रेयः, सङ्गः-ङ्गनः-ङ्गतिः *f.*-तं, समागमः, संहतिः *f.*, संघातः, संसक्तिः *f.*, समासक्तिः *f.*, संसृष्टिः *f.*, संसर्गः, मेलनं, सम्पर्कः, सन्धः, सक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*—(Point of union) सन्धिस्थानं.

JUNCTURE, *s.* (Point of time, crisis) लग्नं, सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, सन्धिवेला, समयः, वेला, कालः, प्रसङ्गः, अवकाशः.—(Joint, articulation) सन्धिः *m.*, यन्धिः *m.*—(Seam) सीवनं.

JUNT, *s.* ज्येष्ठः, आषाढः-ढकः, ज्येष्ठः, ज्येष्ठामूलीयः, पूर्वआषाढः, उन्नरज्येष्ठः, ज्येष्ठाषाढकं.

JUNGLE, *s.* जङ्गलं, जाङ्गलं, प्रस्तारः, जङ्गलस्थानं, गुन्नावृतस्थानं.

JUNGLY, *a.* जाङ्गलः-ली-लं, जङ्गली-लिनी-लि (न), प्रस्तारी &c.

JUNIOR, *a.* अवरः-रा-रं, अवरवयस्कः-स्का-स्कं, अवरवयाः-याः-यः (स्), अवरजः-जा-जं, अवरजातः-ता-तं, अनुजः-जा-जं, अनुजातः-ता-तं, अनुजन्मा-न्मा-न्म (न), जयन्त्यजः-जा-जं, यवीयान्-यसी-यः (स्), कनीयान्-यसी-यः (स्), यविष्ठः-ष्टा-ष्टं, कनिष्ठः-ष्टा-ष्टं.

JUNIPER, *s.* जूनिपराख्यो वृक्षप्रभेदः.

JUNK, *s.* चीनदेशीयो वृहत्तीकाविशेषः, चीननीका.—(Pieces of old cable) जीर्णरज्जुखण्डाः *m. pl.*

JUNKET, *s.* निभृते कृतं परमावभोजनं or उन्नतव्रतभोजनं or सहभोजनं, छलेन कृतो महोत्सवः, निभृतोत्सवः.

To JUNKET, *v. n.* निभृतोत्सवं कृ, निभृते or छलेन सहभोजनं कृ or उत्सवं कृ.

JUNTA, JUNTO, *s.* (Council) सभा, समाजः, शिष्टसभा, महासभा.—(Cabal) गोपनीयकर्मसाधनार्थं कतिपयजनसंसर्गः, कुसंसर्गः.

JUPITER, s. (The planet) बृहस्पतिः *m.*, गुरुः *m.*, वाक्पतिः *m.*, महाराजः.
See VRIHASPATI. (The god). *See* INDRA.
JURIDICAL, a. धर्मसभासद्वन्धी &c., विचारसभासद्वन्धी &c., न्यायसभास-
 द्वन्धी &c., व्यावहारिकः -की -कं, व्यवहारिकः -की -कं.
JURIDICALLY, adv. विचारानुसारेण, व्यवहारानुसारेण, धर्मानुसारात्,
 यथाव्यवहारं, यथान्यायं.
JURISCONSULT, s. स्मृतिशास्त्रज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, व्यवहारपरिज्ञितः, व्यवहार-
 सचिवः, व्यवस्थाज्ञः, धर्मप्रवक्ता *m.* (कृ).
JURISDICTION, s. अधिकारः -रिता, विचारकरणाधिकारः, न्यायकरणाधि-
 कारः, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, व्यवहारदर्शनाधिकारः, धर्माधिकारः.
JURISPRUDENCE, s. व्यवहारः, व्यवहारशास्त्रं, व्यवहारविधिः *m.*, व्यवहार-
 ज्ञानं, व्यवहारविद्या, धर्मशास्त्रं, स्मृतिशास्त्रं; 'a title or head of juris-
 prudence,' व्यवहारविषयः, व्यवहारमार्गः, व्यवहारस्थानं, व्यवहारपदं.
JURISPRUDENT, a. व्यवहारज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, व्यवहारशास्त्रज्ञः &c., स्मृतिशास्त्रज्ञः
 &c., धर्मशास्त्रज्ञः &c., व्यवहारपरिज्ञितः -ता -तं.
JURIST, s. धर्मशास्त्री *m.* (नृ), धर्मज्ञः, व्यवहारवेत्ता *m.* (कृ), स्मृतिज्ञः.
JUROR, s. शापितजनः, शापितपुरुषः, धर्मसभायां सुविचारार्थं शापितः
 प्रमाणपुरुषः or स्थेयः or मध्यस्थः.
JURY, s. धर्मसभायां सुविचारार्थं शापितानां द्वादशप्रमाणपुरुषाणां गणः,
 शापितप्रमाणपुरुषपंक्तिः *f.*, स्थेयगणः.
JURYMEN, s. सुविचारार्थं शापितः प्रमाणपुरुषः. *See* JUROR.
JUST, a. (Upright, honest, equitable) न्यायाचारः -रा -रं -री -रिणी
 -रि (नृ), न्यायी -यिनी -यि (नृ), न्यायवृत्तिः -त्तिः -त्ति, न्यायवल्ली -वल्लीनी
 -वल्ली (नृ), न्यायकारी -रिणी -रि (नृ), धार्मिकः -की -कं, धर्मकारी
 &c., न्यायशीलः -ला -लं, न्यायपरः -रा -रं, धर्मी -र्मिणी -र्मि (नृ),
 शुचिः -चिः -चि, सात्विकः -की -कं, महासत्त्वः -त्त्वा -त्त्वं, सच्चरितः -ता
 -तं, साधुः -धुः -ध्वो -धु, साधुवृत्तिः -त्तिः -त्ति, क्षुब्धः -धुः -धु, विम-
 लात्मा -त्मा -त्मा (नृ), मायाहीनः -ना -नं, नीतिमान् -मती -मत् (नृ),
 निष्कपटः -टा -टं, निर्व्यहोदकः -का -कं, अकूटव्यवहारः -रा -रं. —(Ac-
 cording to equity) न्यायः -व्या -व्यं, यथान्यायः -या -यं, न्यायानु-
 सारी -रिणी -रि (नृ), यथानीतिः -तिः -ति, याथाधिकः -की -कं,
 तात्त्विकः -की -कं, न्यायसिद्धः -द्धा -द्धं. —(Exact, correct, right,
 proper) यथाथः -था -थं, याथाधिकः -की -कं, समञ्जसः -सा -सं,
 अञ्जसः -सा -सं, शुद्धः -द्धा -द्धं, सत्यः -त्या -त्यं, तथ्यः -व्या -व्यं, सम्यक्-
 समोची सम्यक्, युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायोग्यः -ग्या -ग्यं,
 उचितः -ता -तं, सङ्गतः -ता -तं. —(Impartial, fair) विषयपातः -ता
 -तं, समदर्शी -र्शिनी -र्शि (नृ), समः -मा -मं, समानवृत्तिः -त्तिः -त्ति,
 धर्म्यः -म्या -म्यं. —(Full)अन्यूनः -ना -नं, अविकलः -ला -लं, सम्पूर्णः -र्णा -र्णं.
JUST, adv. (Close, near to, in reference to place) निकटे, समीपं,
 उपान्ने, अन्तिके, अभितस्. —(Nearly in time, almost) प्रायस्,
 प्रायशस्, भूयिष्ठं, कल्पः; 'just dead,' मृतप्रायः, मृतकल्पः or expressed
 by the desid. adj. मुमूर्षुः; 'just going,' जगमिषुः -युः -यु; 'just
 finished,' समाप्तभूयिष्ठः -हा -हं. —(In the instant, just now)
 सद्यस्, मार्तं; 'just heated,' सद्यस्तप्तः -ता -तं; 'just born,' सद्यो-
 जातः -ता -तं, जातमात्रः -त्री -त्रं; 'just dead,' सद्योमृतः -ता -तं;
 'just done,' सद्यःकृतः -ता -तं. —(Exactly) यथाथं, युक्तं, सम्यक्,
 यथावत्, अञ्जसा, समञ्जसं, यथातथं, तावत्; 'just so far, just so
 much,' तावन्मात्रं, तदन्तं; 'just so,' युक्तं, युज्यते, एवमेव, तथैव;
 'just the same, neither more nor less,' नाधिकं न च न्यूनं;
 'just as,' यद्वत्, यत्प्रकारेण. —(Merely, barely) मार्तं, कष्टेन,
 कृच्छ्रेण. 'Just' is often used redundantly, in which case

it is expressed by तावत्; as, 'just wait a moment,' तिष्ठ
 तावन् मुहूर्तं.
JUST, s. (A tournament) सादिनां or अस्वारोहिणां क्रीडायुद्धं.
To JUST, v. n. पूजोक्तक्रीडायुद्धं कृ, पूजोक्तप्रकारेण परस्परसमाधातं कृ.
JUSTICE, s. (The virtue which consists in giving what is due,
 integrity, honesty) धर्मः, न्यायः, नीतिः *f.*, नयः, धर्मन्यायः, न्याय-
 शीलता, न्यायिता, न्यायाचारता, धार्मिकत्वं, क्षुब्धता, शुचिता, साधुता.
 —(Equity, agreeableness to right) न्याय्यत्वं -ता, न्यायता, युक्तिः *f.*,
 योग्यता, उपयुक्तता, यथायोग्यता, यथार्थता, याथाथ्यं, सामञ्जस्यं, सम्यक्.
 —(Right application of justice, redress of wrong) न्यायः.
 दण्डः, दण्डयोगः. —(Impartiality) साम्यं, समता, सर्वसमता, अपक्ष-
 पातः. —(Merited punishment, retribution) उपयुक्तदण्डः, न्याय-
 दण्डः, यथापराधदण्डः, यथापराधशासनं, योग्यशिक्षा, प्रतिक्रिया. —(One
 who administers justice) धर्माधिकारी *m.* (नृ), धर्माध्यक्षः,
 न्यायाधिकारी *m.*, दण्डनायकः; 'administration of justice,'
 न्यायप्रणयनं, न्यायकरणं, न्यायदर्शनं, व्यवहारदर्शनं; 'court of jus-
 tice,' धर्मसभा. *See* JUDICATORY.
JUSTICESHIP, s. धर्माध्यक्षता -त्वं, न्यायाधीशत्वं, धर्माधिकारः -रिता.
JUSTICIABLE, a. व्यवहार्यः -व्या -व्यं, व्यवहारेयः -व्या -व्यं.
JUSTICIARY, s. न्यायाध्यक्षः, न्यायदर्शी *m.* (नृ), न्यायप्रणेतृ *m.* (नृ). *See*
 JUDGE.
JUSTIFIABLE, a. निरसनीयदोषः -पा -पं, निराकरणीयदोषः -पा -पं, आरो-
 पितदोषमोचनीयः -पा -पं, शोधनीयदोषः -पा -पं, शोधनीयः -या -यं,
 परिशोधनीयः -या -यं, शोध्यः -ध्या -व्यं, खडनीयदोषारोपः -पा -पं,
 अनारोपणीयदोषः -पा -पं, दोषनिरासशक्यः -क्या -कं, परिशुद्धिष्यमः
 -मा -मं, निवार्यदोषः -पा -पं, मार्जनीयदोषः -पा -पं, दोषमोचनीयः -या
 -यं, यथान्यायः -या -यं, रक्षणीयः -या -यं.
JUSTIFIABLENESS, s. शोधनीयत्वं, शोध्यता, परिशुद्धिष्यमता, दोषमोच्यता.
JUSTIFIABLY, adv. परिशोधनीयं, यथा दोषो निरसितुं शक्यते तथा.
JUSTIFICATION, s. शुद्धिः *f.*, शोधनं, परिशुद्धिः *f.*, परिशोधनं, विशुद्धिः *f.*,
 दोषशुद्धिः *f.*, दोषशोधनं, दोषमार्जना -नं, दोषमोचनं, दोषमुक्तिः *f.*, निर्दो-
 पीकरणं, आरोपितदोषमुक्तिः *f.*, आरोपितदोषशोधनं, आरोपितदोषमार्जना,
 दोषप्रतीकारः, दोषनिराकरणं, दोषनिवारणं, दोषनिरसनं.
JUSTIFICATORY, a. शोधकः -का -कं, परिशोधकः -का -कं, शुद्धिकरः -रा -रं.
JUSTIFIED, p. p. शोधितः -ता -तं, परिशोधितः -ता -तं, निर्दोषीकृतः -ता
 -तं, दोषमुक्तः -क्ता -क्तं, मुक्तदोषः -पा -पं, निवृत्तदोषः -पा -पं, निरस्त-
 दोषः -पा -पं, निवारितदोषः -पा -पं.
JUSTIFIER, s. शोधकः, परिशोधकः, परिशुद्धिकरः, दोषमोचकः, निर्दो-
 पीकर्ता *m.* (कृ), दोषनिवारकः, दोषप्रतिकारकः.
To JUSTIFY, v. a. शुद्धं (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुद्धं, दोषात् परिशुद्धं
 or मुक्त्वं (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), निर्दोषीकृ, निरपराधीकृ, निष्कलङ्गीकृ,
 आरोपितदोषाद् मुक्त्वं, आरोपितदोषं निराकृ or प्रतिकृ or निवृ (c. 10.
 -वारयति -यितुं), दोषशोधनं कृ, अपराधशोधनं कृ, दोषनिराकरणं कृ,
 दोषनिरसनं कृ.
To JUSTLE v. a. and n. *See* To JOSTLE.
JUSTLY, adv. (Conformably to justice or propriety) यथान्यायं,
 न्यायानुसारेण, न्यायेन, न्यायतस्, न्यायवत्, धर्मेतस्, धर्मेश, यथाधर्मं,
 युक्तं, उपयुक्तं, यथायोग्यं, सम्यक्, यथोचितं, समञ्जसं. —(According
 to truth) यथाथं, याथाथ्येन, सत्यं, यथातथ्यं, अविहतं, अर्थतस्.
 परमार्थतस्. —(Fairly, honestly) समं, साम्येन, साम्यं, निर्व्याजं,
 निर्व्यहोदकं, सारस्येन. —(Exactly, accurately, fitly) यथावत्,

यथातथे, अक्षता, समञ्जनं, यथाहं-हंतस्, यथाथं, युक्तं, स्थाने.
JUSTNESS, *s.* (Exactness, accuracy) यथातथे, यथाथं, सम्यक्, सामञ्जस्यं, समञ्जनं, यथातथ्यं, शुद्धता, युक्तता.—(Conformity to truth) क्षयता, यथातथे, अतिथयत्वं, तथ्यत्वं, युक्तता.—(Justice, equity) न्याय्यत्वं-ता, न्यायता, युक्तिः *f.*, युक्तत्वं, योग्यता, यथायोग्यता, यथाथं, सामञ्जस्यं, सम्यक्, श्लाघ्यं.—(Impartiality) समता, साम्यं, समसमता, अपक्षपातः.

To JUT, *v. n.* (Project) वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति-हातुं), वहिर्वृत् (c. 1. -वर्तेते-तिष्ठतुं), वहिर्भू, वहिलेख (c. 1.-लक्षते-क्षितुं), वहिःप्रलम्, अतिवृत्, अतिप्रम् (c. 4. -क्राम्यति-क्रमितुं).

JUT, *s.* वहिर्वर्तेनं, वहिलेखत्वं, प्रलक्षता, उदयता, आभोगः, प्रसरः.

JUTTING, *part.* प्रलक्षः-छा-छं, वहिलेखः-छा-छं, उदयः-या-यं.

JUVENILE, *a.* यौवनवान्-वती-वत् (हं), युवा युवति-तो or यूनी युव (नं), यौवनेयकः-की-कं, तरुणः-या-यं, कौमारः-री-रं, अल्पवयस्कः-स्का-स्कं, अभिनववयस्कः-स्का-स्कं, प्रत्ययवयस्कः-स्का-स्कं, तरुणवयस्कः-स्का-स्कं, बालिशः-शा-शं, युवकालीनः-ना-नं.

JUVENILITY, *s.* यौवनं, यौवनावस्था, तरुण्यं, तरुण्यावस्था, कुमारभावः, कौमारं, सौकुमार्यं, बाल्यं, बाल्यं.

JUXTAPOSITION, *s.* संस्थितिः *f.*, उपस्थानं, संस्थानं, संस्थानं, समीपता, सन्नधिः *m.*, सन्नधिः, संसर्गः, नैकद्वयं, उपस्येयः, उपन्यासः.

K.

KALE, *s.* शाकभेदः, शाकं, हरितकं, शूरकं, शियुः *m.*

KALENDAR, *s.* See CALENDAR.

KÁMADEVA, *s.* (The god of love or Hindu Cupid, son of Vishnu or Krishna by Lakshmi, who is then called Máya or Rukminí. According to another account he was first produced in the heart of Brahmá, and coming out in the form of a beautiful female, was looked upon by Brahmá with amorous emotions. He is usually represented as a handsome youth, sometimes riding on a parrot, and attended by nymphs, one of whom bears his banner, which consists of a fish on a red ground. Endeavouring to influence Śiva with the passion of love for his wife Párvatí, he discharged an arrow at him; but Śiva, enraged at the attempt, reduced him to ashes, or as some say, to a mere mental essence, by a beam of fire darted from his central eye. Afterwards the relenting god declared that he should be born again in the form of Pradyumna, son of Krishna by Máya or Rukminí. The bow of Kámadeva is made of flowers, with a string formed of bees, and his five arrows are each tipped with the blossom of a flower which is devoted to, and supposed to preside over, a sense. He is lord of the Apsarasas. As god of desire he is called) कामः, कामदेवः, कमलः, रमः-रम्यः, रमतिः *m.*, रमिलः, शृङ्गारयोनिः *m.*, रागरञ्जुः *m.*, रागवृक्षः, रागचूरीः, रतनारीषः.—(The mind-agitator) मन्थकः.—(The maddener) मदनः.—(The inflamer) द्येकः.—(The inflamer of Brahmá) हृदयः.—(Born in the heart) मनसिजः, चित्तजन्मा *m.* (नं), मनोजन्मा *m.*, चित्तभूः *m.*, चेतोभूः, मनोभूः *m.*, मनोभवः, मनसिजः, हृदयः, मनोयोनिः *m.*—(Born only in the heart, self-born)

जनन्यजः, चालभूः *m.*, चालयोनिः *m.*—(The ideal one) स्मरः.—(The son of Lakshmi) लक्ष्मीपुत्रः, श्रीनन्दनः, श्रीजः.—(The son of Krishna) प्रद्युम्नः.—(The son of Lakshmi in the form of Máya or Illusion) नायी *m.* (नं), नायासुतः.—(The bodiless one) जनकः, अशरीरः.—(The fish-bannered one) मकर-केतुः *m.*, मीनकेतनः, मकरध्वजः, मयकेतनः.—(Having a bow made of flowers) पुष्पधनुः *m.*, पुष्पधन्वा *m.* (नं), पुष्पचापः, कुसुम-काम्युकः, पुष्पशरसनः.—(Having arrows of flowers) कुसुमायुधः, पुष्पशरः, पुष्पेयुः *m.*, पुष्पास्त्रः, कुसुमेयुः *m.*, प्रसूनेयुः *m.*, सुरभिवायः.—(Having five arrows) पञ्चबाणः, पञ्चशरः, पञ्चेयुः *m.*—(Having a flower as a symbol) पुष्पकेतनः, पुष्पकेतुः *m.*—(The beautiful) सुन्दरः.—(The destroyer) मारः.—(The lord) ईश्वरः.—(The destroyer of the Daitya, Śambara) शम्बरहृदनः, शम्बरारि *m.*—(The destroyer of devotional tranquillity) शान्तनाशकः.—(The water-born) इराजः.—(The husband of Rati) रतिरमणः, रतिपतिः *m.* Another name of this god is मुनूरः. The wife of Kámadeva is called Rati. See RATI. His son is called अनिरुद्धः, कृपाङ्गः, उपापतिः *m.*, उपेशः; 'his daughter,' तृषा; 'his son's wife,' प्रीतिजुषा and उषा; 'his fish,' मल्लरूपः.

KANDAHAR, *s.* (The country) गान्धारः.

KANGAROO, *s.* (The animal) काङ्गरूस्संको विदेशीयजन्तुभेदः.

KANSA, *s.* (The uncle and enemy of Krishna) कंसः, उग्रसेनजः, उग्रसेनपुत्रः, उग्रसेनतनयः, उग्रसेनसुतः.

KÁRTIKEYA, *s.* (The god of war, or Hindu Mars, generated from the vivifying principle of Śiva cast into Agni, or Fire, who, unable to retain it, cast it into Gangá, or the Ganges. On the banks of this river was born the beautiful boy who was destined to lead the armies of the gods, and to be the destroyer of Táraka, a demon who, by his austerities, had alarmed both gods and men, and gained the dominion of the universe. When born, Kártikeya was nursed by six nymphs, called the Krittikás, or Pleiades, who each called him her son, and, offering her breast, the child assumed to himself six mouths, and received nurture from each. He is considered to be the brother of Ganesa, who was the reputed eldest son of Śiva and Párvatí. He is represented riding on a peacock. (As having the six Krittikás for his foster-mothers, he is called) कार्तिकेयः, कृत्तिकासुतः, पाश्चात्तरः, बाहुलेयः, विशाखः.—(As god of war he is called) स्कन्दः, महासेनः, सेनापतिः *m.*, सेनानी *m.*—(As born in the fire) अग्निभूः *m.*, अग्निभुवः.—(The beautiful boy) कुमारः.—(Born on the Ganges) गङ्गापुत्रः, गङ्गासुतः.—(Brought up in thickets of grass) शरजन्मा *m.* (नं), शरजः.—(Son of Párvatí) पार्वतीनन्दनः, गौरीजः, गौरीपुत्रः.—(The six-faced) षडाननः, षडमुखः.—(The twelve-eyed) द्वादशलोकनः, द्वादशाक्षः.—(The twelve-handed) द्वादशकटः.—(The conqueror of Táraka) तारकजित् *m.*, तार-कारिः *m.*, तारकरिपुः *m.*, तारकहा *m.* (नं), तारकहृदनः.—(The destroyer of the demon Krauncha) क्रौञ्चदारणः, क्रौञ्चारातिः *m.*, क्रौञ्चारि *m.*—(The mysterious one) गुहः.—(The spear-holder) शक्तिधरः, शक्तिवहः, शक्तिपाणिः *m.*, शक्तिभू *m.*—(Borne on the

peacock) शिशिवाहनः, वहिषवाहनः. His wife is called सेना.

KASKAS, *s.* (Grass) मृणालः, अमृणालः.

To KAW, *v. n.* कै (c. 1. कायति, कातुं), द्रांश् (c. 1. द्रांक्षति - क्षितुं) or ध्रांश् or ध्वांश् or ध्मांश् (c. 1. ध्वांक्षति - क्षितुं), काकवद् रु (c. 2. रीति, रवितुं).

KAW, *s.* काकरुतं, काकरीवः, काकरवः, काकशब्दः, ध्वांक्षरुतं, का शब्दः.

To KECK, *v. n.* चम् (c. 1. चमति - नितुं), उडम्, उडमनं कृ, ऊडुशोधनं कृ.

KEEL, *s.* नौकातलं, नौकातले दीर्घकाष्ठं, नौकाधोभागे दीर्घदारुः *m.*

KEEN, *a.* (Sharp, having a fine edge) तीक्ष्णः - ह्णा - ह्णं, तीक्ष्ण-धारः - रा - रं, शितः - ता - तं, निशितः - ता - तं, शितधारः - रा - रं, धाराधारः - रा - रं, तीक्ष्णधाराधारः - रा - रं, खरः - रा - रं, तीव्रः - द्रा - द्रं, तिग्मः - ग्मा - ग्मं, शातः - ता - तं, निशातः - ता - तं, तेजोवान् - वती - वत् (त्), तीक्ष्णायः - या - यं, प्रखरः - रा - रं. — (As hunger, cold, &c.) तीक्ष्णः - ह्णा - ह्णं, तीव्रः - द्रा - द्रं. — (Eager, vehement) तीक्ष्णकर्मा - म्मा - म्मे (न्), तीक्ष्णस्वभावः - वा - वं. व्ययः - या - यं. कुतूहली - लिनी - लि (न्), उच्चगडः - यडा - यडं, उत्साही &c., अत्यभिलाषी &c., उत्सुकः - का - कं. — (In mind) मूढबुद्धिः - द्धिः - द्धि, तीक्ष्णबुद्धिः &c., कुशाग्रयमतिः - तिः - ति, विदग्धः - ग्धा - ग्धं. — (Acrimonious) तिग्मः - ग्मा - ग्मं, अरुनुदः - दा - दं, कटुः - टु - टु, उग्रः - या - यं, दंशी - शिनी - शि (न्), दंशकः - का - कं; 'keen words,' वागसिः *f.*, वागिषुः *m. f.*

KEENLY, *adv.* तीक्ष्णं, तीव्रं, तीक्ष्ण्येन, सतीक्ष्ण्यं, तिग्मं, सतीग्म्यं, कटु, उग्रं, तीक्ष्णतया, उग्रतया, निष्ठुरं, खरं, प्राख्येण, तेजसा.

KEENNESS, *s.* (Sharpness of edge) तीक्ष्णता, तीक्ष्ण्यं, धारातीक्ष्णता, धाराशितत्वं, निशितत्वं, तीव्रता, तीक्ष्णायत्वं, तिग्मता. — (Eagerness, vehemence) तीक्ष्णता, स्वभावतीक्ष्णता, व्ययता, कौतूहलं, उच्चगडता, अत्यभिलाषः, उत्साहः, अनुरागः. — (Of mind) बुद्धिमूढता - सौम्यं, बुद्धितीक्ष्णता - तीक्ष्ण्यं, कुशाग्रयमतित्वं, विदग्धता. — (Acrimony) तिग्मता, तेगम्यं, कटुता, उग्रता, अरुनुदत्वं, प्राख्यं, निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं.

To KEEP, *v. n.* (Hold) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं, c. 10. धारयति - यितुं), सन्धृ, धा (c. 3. धत्ते, धातुं), रक्ष (c. 1. रक्षति - क्षितुं), संरक्ष; 'to keep in the memory or heart,' हृदये कृ or धृ. — (Have in custody) रक्ष, अभिरक्ष, परिरक्ष, संरक्ष, पाल् (c. 10. पालयति - यितुं), गुष् (c. 1. गोपयति, गोप्), रक्षणं कृ, रक्षां कृ, पालनं कृ. — (Preserve, guard) रक्ष, प्रतिरक्ष, पाल् or पा (c. 2. पाति - त्तुं), परिपाल्, अनुपाल्, प्रतिपाल्, सम्पाल्, अभिपाल्, उपपाल्, गुप् (c. 1. or c. 10. गोपयति - यितुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, त्रै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परित्रै, संत्रै, अय् (c. 1. अवति - यितुं), गुप्तिं कृ, गोपनं कृ. — (Detain) धृ, निरुष् (c. 7. -रुण्डि - रोडुं), अवरुष्, रुष्, बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), प्रतिबन्ध्. — (Restrain) निरुष्, वृ (c. 10. वारयति - यितुं), निवृ, निषिध् (c. 1. -येधति - येधुं), प्रतिषिध्. — (Tend, feed) पाल्, रक्ष; 'keep cattle,' गोपालनं कृ, गोरक्षणं कृ, पाशुपाल्यं कृ. — (Practise, perform, observe) आचर् (c. 1. -चरति - रितुं), समाचर्, सेव् (c. 1. सेवते - वितुं), आस्था (c. 1. -तिष्ठति - स्थातुं), अनुशा, समास्था, समुपास्था, विधा (c. 3. -दधाति - धातुं), भज् (c. 1. भजते, भक्तुं), आलक्ष् (c. 1. -लक्षते - क्षितुं), समालक्ष्, अवलक्ष्; 'keep silence,' मौनं भज् or सेव् or अवलक्ष्. — (Fulfil) साध् (c. 10. साधयति - यितुं); 'keep a promise,' प्रतिज्ञां शुप् (c. 10. शोधयति - यितुं), प्रतिज्ञां पाल् — (Not to divulge) धृ (c. 10. धारयति), न प्रकाश् (c. 10. काशयति - यितुं); 'to keep a secret,' रहस्यं धृ or रक्ष् or गुप्, रहस्यगोपनं कृ. — (Maintain, board) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, भरणं कृ, भृतिं कृ or दा, पाल्, पुष् (c. 10. पोषयति - यितुं), पोषणं

कृ, पालनं कृ. — (Entertain) सक्तृ. — (Have in pay) येतनं दा. — (Keep back) नियह् (c. 9. -गृह्णाति - ग्रहीतुं), विनियह्, सन्नियह्, संह (c. 1. -हरति - हर्तुं), उपसंह, विधृ, निवृ, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति - छेत्तुं), उपसंहरणं कृ. — (Keep company with) सह चर, सह वस् (c. 1. वसति, वस्तु), संवस्. — (Keep in, conceal) गुह् (c. 1. गृह्णाति - हितुं), निगुह्, छद् (c. 10. छादयति - यितुं), अनाधो, अपवृ, संवृ, गोपनं कृ. — (Keep off) प्रतिवृ, निवृ, वृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति - न्तुं), प्रतिकृ, निरुष्, व्यपोह् (c. 1. -ऊहते - हितुं), अपसिध्, प्रतिषिध्. — (Keep under) वशीकृ, स्वाधीनोक्, नियह्, प्रत्याह्. — (Keep up, maintain) धृ, सन्धृ, भृ, सम्भृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति - यितुं), संस्था in caus. — (स्थापयति - यितुं), पाल्, प्रवर्त्तनं कृ. — (Keep out) निषिध्, निवृ.

To KEEP, *v. n.* (Remain, continue) स्या (c. 1. तिष्ठति - ते, स्थातुं), वृत् (c. 1. वर्त्तते - क्षितुं); 'to keep on doing any thing,' may be expressed by आस् (c. 2. आस्ते) with the pres. or indec. part. of another verb; as, 'he keeps following me,' मम पश्चाद् आगच्छन् आस्ते. See CONTINUE, *v. n.* (Last, endure) स्या, चिरस्थायी - यिनी - यि भू. — (Persevere) पर्येषस्या, निर्वैच्यं कृ, आग्रहं कृ. — (Adhere, cohere) संसज् in pass. (-सज्यते - सज्जते), संश्रिप् in pass. (-श्रिष्यते), अनुबन्ध् in pass. (-बध्यते), संलग्नीभू. अनुलग्नीभू. — (Lodge) वस् (c. 1. वसति, वस्तु), निवस्. — (Keep from) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते - क्षितुं), परिवृज् (c. 1. -हरति - हर्तुं), वृज् (c. 10. यजयति - यितुं), परिवृज्, विवृज्. — (Keep on) प्रवृत्, प्रारब्धं सम्पद् (c. 10. -पादयति - यितुं).

KEEP, *s.* (Custody, charge) रक्षा - क्षणं, पालनं, गुप्तिः *f.*, गोपनं. — (Condition) अयस्या, स्थितिः *f.*, भावः *f.*, वृत्तिः *f.*; 'in good keep.' सुस्थितः - ता - तं. — (Board, maintenance) भृतिः *f.*, यासाञ्चादनं, अन्नजलं, भोजनं. — (Stronghold) दुर्ग. — (Dungeon) कारा, कारागारं, निरोधस्थानं बन्धनागारं, गुप्त *f.*

KEEPER, *s.* रक्षकः, रक्षकः (ः), पालकः, पालः, पालयिता *m.* (तृ), रक्षिता *m.* (तृ), अध्यक्षः, पातः *m.* पः in comp.; as, 'keeper of sheep or cattle,' पशुपालः, मेघपोषकः, गोरक्षकः, गोपालः, गोपः, गवोधरः, 'of a prison,' कारारक्षकः, कारागाराध्यक्षः, रुन्दिपालः; 'of mad people,' उन्मत्तपालकः; 'of a park,' उद्यानपालः - लकः, उद्यानरक्षकः; 'of a gaming-house,' मभापतिः *m.*, सभिकः, द्यूतसभाधिकारी *m.* (तृ).

KEEPERSHIP, *s.* रक्षकत्वं, पालकत्वं, अध्यक्षत्वं, अधिकारित्वं.

KEEPING, *s.* (Custody, guard) रक्षा ह्णं, गुप्तिः *f.*, पालनं, गोपनं. — (Congruity, harmony) ऐक्यं, सङ्गतत्वं, साङ्गत्यं, सादृश्यं, अविरोधः, योग्यता, आनुरूप्यं.

KEEPSAKE, *s.* स्मरणार्थकदानं, स्मरणार्थं दत्तं द्रव्यं or वस्तु, स्मरणार्थं गृहीतं द्रव्यं, स्मृतिजनकदानं, स्मृतिदानं, प्रीतिदानं, प्रीतिदायं.

KEN, *s.* क्षुद्रभायं, काष्ठभायं, दीर्घगोलाकारं क्षुद्रभाजनं.

To KEN, *v. n.* (Descry) दूराद् आलोक् (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति - यितुं) or अवलोक् or दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं) or प्रदृश्. — (Know) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं).

KEN, *s.* (Reach of sight) अक्षुविषयः, नयनविषयः. — (Reach of understanding) बुद्धिविषयः; 'beyond the ken,' अविषयः - या - यं, वृद्धातीतः - ता - तं.

KENNEL, *s.* (House for dogs) अशाला, कुकुरालयः, अगृहं, कुकुरागारं. — (Pack of hounds) अगणः, कुकुरगणः, मृगव्यकुकुरगणः. — (Water-course) प्रणाली, जलमार्गः, जलवाहनी.

KEN

- To KENNEL, v. n.** कुकुरालये वस् (c. 1. वसति, वल्) or स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), शब्द or शृंगालयद् गतं वस् or स्था.
- To KENNEL, v. a.** कुकुरालये वस् (c. 10. वासयति-यितुं).
- KEPT, p. p.** भृतः-ता-तं, धारितः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, गुप्तः-ता-तं, भृतः-ता-तं, पोषितः-ता-तं.
- KERCHIEF, s.** (Head-dress) मस्तकाभरणं, मुकुटं, किरिटः, शेरः; 'handkerchief,' नक्तकः, यरकः, मुखमार्जनी; 'neckkerchief,' कण्ठवेष्टनं, ग्रीवावेष्टनं, कण्ठवस्त्रं.
- KERNEL, s.** बीजं, गर्भः, फलबीजं, फलगर्भः, अहिः f., अशीला-लिका. —(Central part of any thing) मध्यं, गर्भः, उदरं, हृदयं, अन्धनरं.
- KERNELLY, a.** बीजी-जिनी-जि (नृ). बीजवान्-वती-वत् (तृ), बीजपूर्णः-शी-शी, बीजमयः-यी-यं, बीजाकारः-रा-रं.
- KESTREL, s.** श्येनजातीयः पक्षिभेदः, कपोतारिः m.
- KETCH, s.** द्विकूपकविशिष्टा नौका, कूपकद्वययुक्ता नौः.
- KETTLE, s.** स्याली, उदस्याली, पिठरः-रं, कढाहः, उखा, पिष्टपचनं, कटुः m. f., चुनीयं.
- KETTLE-DRUM, s.** भेरी, मृदङ्गः, मुरजः, पटहः, दुन्दुभिः m., महेलः, डिखिमः, जानकः, टङ्का.
- KETTLE-DRUMMER, s.** माहेङ्गः-ङ्गिकः, मीरजिकः, भेरीताडकः, पटहताडकः.
- KEY, s.** उद्घाटनं, उद्घाटकः-कं, उद्घाटकयन्त्रं, कुञ्चिका, कुञ्चिका, ताली, तन्त्रिका, अकुटः—(Explanation) निवेचनं, व्याख्या.—(Key-note) वादी m. (नृ); 'change of key in music,' शुद्धान्तयुक् f. (नृ).
- KEY-HOLE, s.** उद्घाटनछिद्रं, कुञ्चिकाछिद्रं, उद्घाटनरन्ध्रं, कुञ्चिकारन्ध्रं.
- KEY-STONE, s.** बन्धनप्रस्तरः, सन्धानप्रस्तरः, संयोगप्रस्तरः, मध्यमप्रस्तरः, मध्यस्थप्रस्तरः.
- KIBE, s.** पादस्फोटः, पाददारी, विपादिका, स्फुरिः f., अलसः.
- To KICK, v. a. or n.** पादेन तड् (c. 10. ताडयति-यितुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति-हन्तुं), सुरेण or पाष्णिना तड् or आहन्, पादाघातं कृ, पादप्रहारं कृ, सुराघातं कृ, सुरक्षेपं कृ, सुरं क्षिप् (c. 6. क्षिपति-क्षेप्तुं) or प्रक्षिप्, पाष्णिं क्षिप्, पादं प्रक्षिप्.
- KICK, s.** पादाघातः, पादप्रहारः, पादाहतिः f., पादाभिघातः, सुराघातः, सुराभिघातः, सुरक्षेपः, पाष्णिः m., पाष्णिक्षेपः, पदाघातः.
- KICKED, p. p.** पादाहतः-ता-तं, सुराहतः-ता-तं, पदाहतः-ता-तं.
- KICKER, s.** पादाघातकृत् m., पादप्रहारकर्त्ता m. (नृ), सुरक्षेपकः.
- KICKING, s.** पादाघातकरणं, पादप्रहार्यं, सुरक्षेप्यं, सुराघातः.
- KID, s.** (Young goat) छागशवकः, अजशवकः, छागवत्सः, छागशिशुः m., अजपोतकः—(Fagot) काष्ठभारः, काष्ठकूटः.
- To KID, v. n.** छागशवकं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रमु or जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं).
- KIDDER, s.** धान्यादीनां पृथ्क्क्रेता m. (तृ) or पृथ्क्काहकः.
- To KIDNAP, v. a.** बालकस्तेयं कृ, मनुष्यस्तेयं कृ, बालकं हृ (c. 1. हरति, हन्तुं) or अपह् or अभिह् or चूर् (c. 10. चोरयति-यितुं), बालापहरणं कृ, मनुष्यापहरणं कृ.
- KIDNAPPED, p. p.** चौरहृतः-ता-तं, चौरापहृतः-ता-तं, बलादपहृतः-ता-तं.
- KIDNAPPER, s.** बालकस्तेयकृत् m., मनुष्यस्तेयकृत्, बालापहारकः.
- KIDNAPPING, s.** बालकस्तेयं, मनुष्यस्तेयं, बालापहरणं, मनुष्यापहारः.
- KIDNEY, s.** यूकः-का-कं, यूकः, यूकः, यूक m. (नृ), मूत्रपिण्डः.
- KIDNEY-BEAN, s.** मुहः, मुहपणी, मुहः-पकः, माषः, माषपणी, शिचिकः, शिचिपणी-रिका, मकुहकः, मकुहकः; 'a field of kidney beans,' माहं, माषीयं.
- KILBERKIN, s.** दीर्घगोलाकारं काष्ठभासं, मानविशेषः.

KIN

- To KILL, v. a.** हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), निहन्, अभिहन्, आहन्, अभ्याहन्, समाहन्, विनिहन्, विहन्, प्रहन्, प्रणिहन्, निप्रहन्; 'the two last require the gen. c. of the object; हन् in caus. (घातयति-यितुं), व्यापद् (c. 10. -पादयति-यितुं), मृ (c. 10. मारयति-यितुं), सूद् (c. 10. सूदयति-यितुं), निसूद्, अभिसूद्, विनिसूद्, सक्षिसूद्, चप्,—(Defec-tive, usually found in the 3d pret. अवधीत् and fut. वधि-ष्यति-ते), नश् (c. 10. नाशयति-यितुं), विनश्, प्रनी in caus. (-माप-यति-यितुं), शृद् (c. 10. शातयति-यितुं), शस् (c. 1. शसति-सितुं), विशस्, क्षण् (c. 8. क्षणोति-यितुं), परिक्षण्, विक्षण्, निषत् (c. 10. -पातयति-यितुं), विनिषत्, क्षि (c. 5. क्षिणोति, क्षेत्तुं or caus. क्षययति-यितुं), हिंस् (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति-सितुं), तृह् (c. 6. तृहति, c. 7. तृणोति, तर्हिन्तुं), तुम् (c. 9. तुभाति, तोभिन्तुं), तुप्, तुफ्, तुष्, तुम्प्, तुम्फ्, उञ्जस् (c. 10. -जासयति-यितुं), with gen. c., कृत् (c. 6. कृन्ति, कर्हिन्तुं), निकृत्, निष्कृत्, वधं कृ, प्राणहत्यां कृ, प्राण-घातं कृ, जीवहत्यां कृ, पञ्चत्वं गम् (c. 10. गमयति-यितुं), लोकान्तरं गम् or प्राप् (c. 10. -आपयति-यितुं).
- KILLED, p. p.** हतः-ता-तं, निहतः-ता-तं, विहतः-ता-तं, आहतः-ता-तं, अभिहतः-ता-तं, समाहतः-ता-तं, विनिहतः-ता-तं, व्यापादितः-ता-तं, व्यापन्नः-न्ना-न्नं, घातितः-ता-तं, मारितः-ता-तं, सूदितः-ता-तं, निषूदितः-ता-तं, नाशितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, विशसितः-ता-तं, निपातितः-ता-तं, विनिपातितः-ता-तं, क्षतः-ता-तं, विक्षतः-ता-तं, हतप्राणः-खा-खं, हतजीवितः-ता-तं, नष्टजीवितः-ता-तं, नष्टप्राणः-खा-खं, हतचैतन्यः-न्या-न्यं; 'being killed,' हन्यमानः-ना-नं, निहन्यमानः-ना-नं; 'to be killed,' हननीयः-या-यं, घातयः-या-यं, व्यापादनीयः-या-यं, व्यापादयितयः-या-यं.
- KILLER, s.** हन्ता m. (नृ), निहन्ता m., घातकः, घातो m. (नृ), मारकः, वधकारी m. (नृ), वधकः, प्राणहन्ता m., जीवहन्ता m., हत्याकृत्, प्राणहत्याकृत्, नाशकः, विनाशकः, विशसिता m. (तृ), अन्नकः in comp., सूदनः, षः in comp.
- KILLING, s.** घातः-तनं, हननं, निहननं, व्यापादनं, मारणं, वधः, प्राण-घातः-तनं, प्राणहत्या, प्रनापणं, सूदनं, निषूदनं, क्षणं, नाशः, प्राणनाशः, शसनं, विशसनं, विदारणं-खा, विमर्दनं, मर्दनं, मयनं, प्रमयनं, प्रमयः, विशरः, विशारणं, निशारणं, निकारणं, निहिंसनं, निवर्हणं, निकृन्तनं, आलम्बः, हत्या in comp.
- KILN, s.** पाकपुटी, आपाकः, पवनं; 'brick-kiln,' इहकापचनस्थानं.
- KIMBO, s.** विभुग्नः-ग्ना-ग्नं, अवभुग्नः-ग्ना-ग्नं, कुटिलः-ला-लं, वक्रः-क्रा-क्रं; 'arms a-kimbo,' विभुग्नभुजौ m. du., वहिर्भुग्नभुजौ.
- KIN, s.** (Relationship) ज्ञातिवं, ज्ञातिभावः, बन्धुता, बान्धवत्वं.—(Kin-dred) स्वकुलं, कुलं, ज्ञातयः m. pl., स्वज्ञातयः, बान्धवाः m. pl., सपिण्डाः m. pl., सगोत्राः m. pl., सखन्धिनः m. pl., गोत्रं; 'of kin,' सगोत्रः-त्रा-त्रं, समानगोत्रः &c., स्वजातीयः-या-यं, सजातीयः-या-यं, गोत्रसखन्धी &c.; 'next of kin,' अनन्तरः-रा-रं, अनन्तर-जातीयः-या-यं, अनन्तरजन्मा-न्मा-न्न (नृ).
- KIND, a.** (Disposed to make others happy, benevolent) प्रियकरः-री-रं, प्रियकरः-री-रं, प्रियकारः-री-रं, प्रियकृत् m. f. n., प्रियः-या-यं, प्रीतः-ता-तं, प्रीतिमान्-मती-मत् (तृ), हितः-ता-तं, प्रियेयी-धिणी-धि (नृ), हितेयी &c., हितवान्-वती-वत् (तृ), सुहितः-ता-तं, हितकामः-मा-मं, हितकरः-री-रं, हितपुङ्गिः-ङ्गि-ङ्गि, उपकार-शीलः-ला-लं, उपकारी-रिणी-रि (नृ), उपकारपरः-रा-रं, परोप-कारी &c., लोकोपकारी &c., उपकारपुङ्गिः-ङ्गि-ङ्गि, किम्भः-ग्ना-ग्नं, जेहशीलः-ला-लं, जेही-हिनी-हि (नृ), हृदयालुः-लु-लु,

सुहृदयः -या-यं, सुहृदमः -ना-नं, अनुकूलः -ला-लं, कृपालुः -लुः-लुः, कृपाशीलः -ला-लं, अनुकम्पकः -का-कं, अनुकम्पी -म्यनी-म्यि (नं), दयालुः -लुः-लुः, करुणाळा -ला-लं (नं), दयावान् &c., लोकानुकम्पनः -ना-नं, अद्रोही -हिणी-हि (नं), परहितेच्छुः -छुः-छुः, परकल्याणेच्छुः &c., सुशीलः -ला-लं, प्रसन्नः -त्रा-त्रं, अनुनयी -यिनी-यि (नं), अनुग्राही &c.; 'kind to servants,' भृत्यकामकृत्; 'kind to the poor,' दरिद्रोपकारी &c., दीनानुकम्पनः -ना-नं, दीनवात्सलः -ला-लं; 'kind offices,' उपकारः, उपचारः; 'kind act,' सुकृतं, सुकृतिः *f.*, प्रीतिकर्म *n.* (नं); 'kind words,' प्रीतिवचस् *n.*, प्रिय-भाषणं; 'speaking kind words,' प्रियवादी -दिनी-दि (नं), प्रियवदः -दा-दं; 'kind present,' प्रीतिदानं.

KIND, *s.* (Genus, class) जातिः *f.*, गणः, वर्गः, सामान्यं.—(Sort) विशेषः, भेदः, प्रभेदः, प्रकारः, आकारः, जातिः *f.* -तं, रूपं, विधिः *m.*, विधानं, विधः *in comp.*; 'a kind of fish,' मत्स्यभेदः, मत्स्यविशेषः; 'of various kinds,' विविधः -धा-धं, नानाविधः -धा-धं, नानारूपः -पी-पं; 'of many kinds,' बहुविधः -धा-धं, बहुरूपः -पी-पं, अनेकाकारः -रा-रं, अनेकरूपः -पी-पं; 'of two kinds,' द्विविधः -धा-धं; 'of four kinds,' चतुर्विधः -धा-धं, चतुःप्रकारः -रा-रं; 'of all kinds,' सर्वप्रकारः -रा-रं; 'all kinds of food,' सर्वप्रकारमन्नं; 'of the same kind,' सविधः -धा-धं, सजातिः -ति-ति, सजातीयः -या-यं, समानजातीयः -या-यं; 'of such a kind,' एवंविधः -धा-धं, तथाविधः -धा-धं, एवंरूपः -पा-पं.—(Manner, way) रीतिः *f.*, प्रकारः, विधानं, प्रवृत्तिः *f.*

KIND-HEARTED, *a.* सुहृदयः -या-यं, सुहृदयवान् -वती-वत् (तं), हृदयालुः -लुः-लुः, हृदयी -यिनी-यि (नं), हृदयिकः -का-कं, विश्ववान् &c.

To KINDLE, *v. a.* ज्वल (c. 10. ज्वलयति, ज्वालयति -यितुं), प्रज्वल, संज्वल, समिन्ध (c. 7. -इन्धे -इन्धितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं, c. 1. तपति, तप्ते), सनाप, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), प्रदीप, आदीप्, सन्दीप्, उपदीप्, उद्दीप्, सन्धुष् (c. 10. -धुषयति -यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं), प्रदह, परिदह, सम्प्रदह.—(Excite) उत्तप, उत्तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं), समुत्तिज्, उत्सह (c. 10. -साहयति -यितुं), प्रोत्सह.—(Provoke) प्रकुप (c. 10. -कोपयति -यितुं).

To KINDLE, *v. n.* समिन्ध *in pass.* (-इन्धते), समिद्धीभू, दह (c. 4. दहति -ते, दग्धुं), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), सन्दीप्, प्रदीप्, ज्वल (c. 1. ज्वलति -लितुं), प्रज्वल, तप् (c. 1. तपति, तप्ते or *in pass.* तप्यते), सन्धुष् (c. 1. -धुष्यते -क्षितुं), अग्निदीप्तः -प्ता-प्तं भू.

KINDLED, *p. p.* समिद्धः -द्धा-द्धं, इद्धः -द्धा-द्धं, दीप्तः -प्ता-प्तं, प्रदीप्तः -प्ता-प्तं, दीपितः -ता-तं, उद्दीप्तः -प्ता-प्तं, ज्वलितः -ता-तं, प्रज्वलितः -ता-तं, तप्तः -प्ता-प्तं, सनाप्तः -प्ता-प्तं, तापितः -ता-तं, सन्धुषितः -ता-तं, दग्धः -ग्धा-ग्धं, उत्तेजितः -ता-तं; 'one whose anger is kindled,' समिद्धकोपः -पा-पं, कोपज्वलितः -ता-तं.

KINDLINESS, *s.* मृदुता, सौम्यत्व-त्वं, क्षिप्रता, कोमलता, प्रीतता, प्रीतिः *f.* KINDLY, *a.* (Congenial) समशीलः -ला-लं, समानशीलः -ला-लं, समानभावः -वा-वं, अनुगुणः -णा-णं, अनुकूलः -ला-लं.—(Bland, gentle) सौम्यः -म्या-म्यं, मृदुः -दुः-दुः, क्षिप्रः -ग्धा-ग्धं, कोमलः -ला-लं, प्रीतः -ता-तं, दयालुः -लुः-लुः.

KINDLY, *adv.* प्रीत्या, प्रीतिपूर्वकं, सुशीलत्वात्, सुशीलत्वात्, सुजनत्वात्, सानुनयं, सद्भावान्, कृपया, दयाया, सदयं, प्रियं, हितं, चेहेन, सचेहं, सानुग्रहं, परहितेच्छया, उपकारशीलत्वात्, सानुकूल्यं; 'kindly affected,' सुरक्तः -क्ता-क्तं, अनुरक्तः -क्ता-क्तं, हितवृद्धिः -द्धिः-द्धि; 'speaking kindly,' प्रियवादी -दिनी-दि (नं).

KINDNESS, *s.* (Of disposition) प्रीतता, प्रीतिः *f.*, उपकारशीलता, क्षिप्रता, चेहेशीलता, चेहः, कृपालुता, दयालुता, प्रियता, दयाशीलता, कृपाशीलता, मुहितत्वं, हितत्वं, हितेच्छा, परहितेच्छा, हितकाम्या, सीजन्यं, सुजनत्वं, अनुग्रहः, प्रसादः, प्रसन्नता, उपकारवृद्धिः *f.*, परहितवृद्धिः *f.*, लोककृपा, सौदृढ्यं, प्रेम *n.* (नं), अनुकूलता, सानुकूल्यं, अनुरोधः, मृदुशीलता, सौम्यत्वं.—(Act of kindness) उपकारः, उपकृतं -तिः *f.*, सुकृतं, सुकृतिः *f.*, प्रियं, परोपकारः, कृतोपकारः, हितं.

KINDRED, *s.* (Relationship) ज्ञातित्वं -ता, ज्ञातिभावः, सजातित्वं, बन्धुता, बान्धवत्वं, कुलसन्निधिः *m.*, सपिण्डता, एकपिण्डता, सगोत्रता, सवन्धित्वं, सगर्भत्वं.—(Relatives) ज्ञातयः *m. pl.*, बान्धवाः *m. pl.*, बन्धुजनः, बन्धुवर्गः, ज्ञातिवर्गः, बान्धवगणः, बान्धवजनः, स्वजनः -नाः *m. pl.*, सगोत्राः *m. pl.*, सकुल्याः *m. pl.*, सजातीयः *m. pl.*, सजातीयाः, सवन्धिनः *m. pl.*, गोत्रं, बान्धवसमुदायः, गोत्रसमुदायः, गोत्रजाः *m. pl.*, कुलसन्निधिः *m.*

KINDRED, *a.* (Related) सजातीयः -या-यं, समानजातीयः -या-यं, सगोत्रः -त्रा-त्रं, समानगोत्रः -त्रा-त्रं, सकुल्यः -ल्या-ल्यं, समानवंशः -शा-शं, सर्वजातीयः -या-यं, सर्वगणः -गो-गो, समन्धी -न्धिनी-न्धि (नं), सवन्धीयः -या-यं.—(Congenial) समधर्म्यो -र्म्यो-र्म्यं (नं), सधर्म्यो &c., समगुणः -णा-णं, तुल्यगुणः -णा-णं, समानभावः -वा-वं, तुल्यवृत्तिः -त्तिः-त्ति, अनुगुणः -णा-णं.

KINE, *s. pl.* गावः *m. pl.*, गोकुलं, गोवृन्दं, गोसमूहः.

KING, *s.* राजा *m.* (नं), नृपतिः *m.*, नृपः, नरपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, भूपः, भूपालः, महोपतिः *m.*, पार्थिवः, पार्थः, पृथिवीपतिः *m.*, पृथिवीपालः, भूमिपः -पतिः *m.*, महोद्भिद् *m.*, महोपः, महोपालः, क्षितिपः -पतिः *m.*, -पालः, पृथिवीक्षित् *m.*, नरेन्द्रः, नराधिपः, नरेशः, नरेन्द्रः, प्रजेन्द्रः, प्रजापः, पतिः *m.*, जगतीपतिः *m.*, जगतीपालः, जगत्पतिः *m.*, अवनिपतिः *m.*, अवनिपालः, अवनीशः, अवनीश्वरः, क्षितीशः, क्षितीश्वरः, पृथिवीशकः, पृथिवीश्वरः *m.*, क्षितिभूत *m.*, भूभूत, क्षाभूत, क्षापः, वसुधाधिपः, सधिपः, सधिपतिः, नरेशकपिपः, महोभुक् *m.* (जं), जगतीभुक् *m.*, क्षाभुक्, भूभुक् *m.*, भूमोन्द्रः, महोभूषी *m.* (जं), भूषी *m.*, स्वामी *m.* (नं), प्रभुः *m.*, भगवान् *m.* (तं), लवपः -पतिः *m.*, राज्यभाक् *m.* (जं), लोकपालः, लोकेशः, लोकेश्वरः, लोकनाथः, नरदेवः, राट् *m.* (जं), इरावान् *m.* (तं), इन्द्रः *in comp.*: as, 'the king of beasts,' मृगेन्द्रः; 'the king of birds,' स्वगेन्द्रः; 'the king of men,' नरेन्द्रः; 'king of kings,' राजेन्द्रः, राजाधिराजः, राजराजः, राजाधिपः; 'supreme king,' अधिराजः, अधिराट् (जं), महाराजः *m.*, अधीश्वरः, सवाद (जं), महलेश्वरः, सर्वेश्वरः, राजसिंहः; 'a king's son,' राजपुत्रः, राजकुमारः, भर्तृदारकः; 'king's daughter,' राजपुत्री, राजकुमारी, राजकन्या; 'a line of kings,' राजावली -लिः *f.*, राजसन्निधिः *f.*; 'having no king,' अराजकः -का-कं, अनायकः -का-कं.

KING-CRAFT, *s.* राज्यनयनविद्या, राज्यकर्मत्वं, राजत्वकरणं, राज्यचातुर्यं, राजनीतिः *f.*, राजनयः, राज्यरीतिः *f.*

KINGDOM, *s.* राज्यं, राजत्वं, ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, स्वाम्यं, प्रभुत्वं, माहिनि.—(Country subject to a king) राष्ट्रं, राज्यं, विषयः.—(Government) राज्यं, राज्याधिकारः, राजाधिकारः, राज्यपालनं, राज्यनीतिः *f.*—(Population) प्रजा.—(Animal kingdom) जीवजातिः *f.*, प्राणिजातिः *f.*, जीवगणः.—(Vegetable kingdom) तृणजातिः *f.*, मूलजातिः, तृणगणः.—(Mineral kingdom) धातुजातिः *f.*, धातुगणः.

KINGFISHER, *s.* मत्स्यरङ्गः -ङ्गकः, मत्स्यरङ्गः, मत्स्याशनः, सुचित्रकः, लवकः, कुटुकः.

KINGLESS, *a.* अराजकः -का -कं, राजहीनः -ना -नं, अनायकः -का -कं.
KINGLIKE, KINGLY, *a.* राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजसदृशः -शी -शी, राजार्हः -र्हा -र्हं, नृपोचितः -ता -तं, राजोचितः -ता -तं, राजसन्निभः -भा -भं, राजसन्ध्या -न्ध्यानी -न्ध्या (नं), राज in comp.; as, 'kingly policy,' राजनीतिः.

KING'S-EVIL, *s.* (A scrofulous disease) गण्डमाला.

KINGSHIP, *s.* राजता -त्वं, राज्यं, नृपत्वं, नरेन्द्रत्वं, भूपता -त्वं, महीपत्वं, नरेश्वर्यं, प्रभुत्वं, प्रजेश्वर्यं, प्राजापत्यं, आधिपत्यं, राजाधिकारः, राजपदं.

KINSMAN, *s.* बान्धवः *m. pl.*, बन्धुयुगः, बन्धुजनः, बान्धववर्गः, स्वजनाः *m. pl.*, स्वजनः, ज्ञातिवर्गः, सजातीयः *m. pl.*, सगोत्राः *m. pl.*

KINSMAN, *s.* बन्धुजनः, बन्धुः *m.*, बान्धवः, ज्ञातिः *m.*, स्वज्ञातिः *m.*, स्वजातीयः, सजातीयः, स्वबन्धुः *m.*, स्वजनः, स्वकुल्यः, सकुल्यः, स्ववंशीयः, सवंश्यः, वंश्यः, स्वकीयः, स्वकुटुम्बी *m.* (नं), कुटुम्बी *m.*, स्वः, कुलपुरुषः, गोत्रपुरुषः, सगोत्रः, गोत्रजः, गोत्रः, समानगोत्रः, गोत्र-बन्धुः *m.*, सपिण्डः, सनाभिः *m.*, दायादः -दयः, समानोदकः, उदकदः, उदकदायी *m.* (नं); 'a number of kinsmen,' बन्धुगणः, बन्धुता; 'bemoaning a kinsman,' बान्धवाक्रोशी *m.* (नं).

KINSWOMAN, *s.* बन्धुजनः, स्वजातीया, स्वकुल्या, गोत्रजा, गोत्रस्त्री.

KIRK, *s.* (Place of worship) भजनालयः, भजनमन्दिरं.—(Body of believers) भक्तसमूहः, भक्तगणः, भक्तवृन्दं. See CHURCH.

To KISS, *v. a.* चुम्ब (c. 1. चुम्बति -सितुं, c. 10. चुम्बयति -यितुं), चुम्बनं कृ or ता, निम्ब (c. 2. निम्बते, निम्बितुं), प्रणिम्ब, परिणिम्ब, निम्ब (c. 1. निम्बति -सितुं), प्रणिम्ब, मृग्नि or मृग्निन or शिरसि आघ्रा (c. 1. -जि-प्रति -घ्रातुं) or उपाघ्रा or उपघ्रा or समुपाघ्रा or समाघ्रा or अवघ्रा, अधरपानं कृ, अधरपानं या (c. 1. पियति, पातुं).

KISS, *s.* चुम्बनं, चुम्बितं, परिणिम्बा, निम्बणं, प्रणिम्बणं, निम्बकं, अधरपानं, दशनोच्छिष्टः; 'giving a kiss,' चुम्बनदानं.

KISSED, *p. p.* चुम्बितः -ता -तं, प्रणिम्बितः -ता -तं, परिणिम्बितः -ता -तं, निम्बितः -ता -तं; 'to be kissed,' चुम्बनीयः -या -यं, प्रणिम्बितव्यः -व्या -व्यं.

KISSER, *s.* चुम्बकः, चुम्बनदाता *m.* (नं), परिणिम्बकः.

KISSING, *part.* चुम्बन् -घन्नी -घत् (नं), चुम्बितवान् -वती -वत् (नं).

KIT, *s.* (A large bottle) महाकूपी.—(A small fiddle) सुदुरसारङ्गी.—(A soldier's baggage) सैनिकसामग्री -म्यं, सैनिकपरिच्छदः.—(Complement of necessary utensils) उपकरणसामग्र्यं -ग्री, उपकरणसमुदायः, सोपकारद्रव्यसम्भारः, द्रव्यसम्भारः, सम्भारः.

KITCHEN, *s.* पाकशाला, पाकस्थानं, पाकगृहं, पाकागारं, महानसः -सं, रसवती, सद्शाला; 'superintendent of the kitchen,' पाकशालाध्यक्षः, पाकगृहाधिकारी *m.* (नं), सदाध्यक्षः.

KITCHEN-GARDEN, *s.* शाकवाटिका, शाकवाटी, शाकशाकर्ट, शाकशाकिनं.

KITCHEN-MAID, *s.* पाककर्मिकरी, पाकचेटी, महानसचेटी, पाचकसहकारिणी दामिका or दामी.

KITCHEN-WORK, *s.* पाककर्म *n.* (नं), पाककार्यं, पाकागारकर्म.

KITE, *s.* (The bird) चिह्नः, आतापी *m.* (नं), आतापी *m.* (नं), विय-हारो *m.* (नं), खभानिः *m.*, श्येनः.

KITLING, *s.* शवः -वकः, शिशुः *m.*, वत्सः, डिम्बः, डिम्बः.

KITTEN, *s.* मार्जारशवकः, विडालशिशुः *m.*, विडालशवकः, मार्जारवत्सः, सुदुरविडालः.

To KITTEN, *v. n.* मार्जारशवकं कृ (c. 2. सृते, c. 4. सृपते, सोतुं) or प्रसृ or जनं (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजनं (c. 1. -जायते -जितुं).

To KICK, *v. n.* See T. CLICK.

To KNAB, *v. a.* दंश् (c. 1. दशति, दंष्टुं), दन्तैर् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं),

or घृ (c. 1. धरति, धंष्टुं).

KNACK, *s.* (Toy) क्रीडनकं.—(Dexterity) दक्षता, हस्तदक्षता, हस्तकौशल्यं, हस्तलाघवं, युक्तिः *f.*, चातुर्यं, नैपुण्यं, निपुणता, प्रयोगः, सुप्रयोगः -गता, पटुता, पाठवं, व्यापाटः, क्षिप्रता, व्यापारक्षिप्रता, अस्वासरः.

To KNACK, *v. n.* आकस्मिककृणति कृ, आकस्मिकशब्दं कृ, स्फुटकारं कृ.

KNACKER, *s.* जीर्णोष्णक्रेता *m.* (नं), जीर्णोष्णविश्रमिता *m.* (नं).

KNAG, *s.* (Knot in wood) ग्रन्थिः *m.*, कौष्ठसन्धिः *m.*, पट्टं *n.* (नं).

KNAGGY, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, बहुग्रन्थिः -न्धिः -न्धि, पट्टविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

KNAP, *s.* (Protuberance) गण्डः, पिण्डः, गुल्मः, ग्रन्थिः *m.*, आभोगः.

To KNAP, *v. a.* (Bite) अकस्माद् दंश् (c. 1. दशति, दंष्टुं), आकस्मिकदंशनं कृ.—(Make a sharp sound) अकस्मात् कृष्ण (c. 1. कृणति -णितुं), आकस्मिककृणति कृ.

KNAPSACK, *s.* पृष्ठेन भूतं सोपकारद्रव्यभाण्डं or सोपकारद्रव्याधारः, सैनिकेन यात्रामध्ये पृष्ठतो भूतं सोपकारद्रव्यभाजनं.

KNAR, *s.* (Knot in wood) ग्रन्थिः *m.*, पट्टं *n.* (नं). See GNARLED.

KNAVE, *s.* धूर्तः, कितवः, वचकः, प्रवचकः, शठः, दुष्टजनः, तस्करः, पिशुनः, प्रतारकः, कूटकः, कूटकारः, दाम्भिकः, कुहकः, छिन्नः, कपटी *m.* (नं), कपटिकः.

KNAVERY, *s.* धूर्तता, कितव्यं, तस्करयिद्या, शाठ्यं, शठता, कूटता, पैशुन्यं, वचनं, वचकत्वं, व्याजः, कापट्यं, छलं, कपटः, दुष्टता.

KNAVISH, *a.* धूर्तः -न्ता -न्तं, धूर्तस्वभावः -वा -वं, धूर्तशीलः -ला -लं, कितवशीलः -ला -लं, शठः -ठा -ठं, तस्करस्वभावः -वा -वं, कपटी -टिनी -टि (नं), कापटिकः -की -कं, कौटिकः -की -कं, वचकः -का -कं, पिशुनः -ना -नं.

KNAVISHLY, *adv.* धूर्तवत्, कितववत्, सकैतवं, कैतवेन, तस्करवत्, शठवत्, शाठ्येन, सकपटं, सकापट्यं, सव्याजं, सकूटं, वचकवत्, वचनाथं, छलेन.

KNAVISHNESS, *s.* धूर्तता, कितव्यं, धूर्तशीलता, कितवशीलता, शठता.

To KNEAD, *v. a.* हस्ताभ्यां मृदं (c. 9. मृदति, मृदितुं, c. 10. मृदयति -यितुं), अवमृदं, विमृदं, प्रमृदं, उपमृदं, अभिमृदं, सम्मृदं, कराभ्यां पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं) or चूर्णे (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णं, विचूर्णं, सचूर्णं, चूर्णीकृ or घृप् (c. 1. घर्पति -यितुं), हस्ताभ्यां सम्पीडं (c. 10. -पीडयति -यितुं), हस्तसम्पीडनपट्टं पिण्डीकृ.—(Knead the limbs) संवाहं (c. 1. -वाहति -हितुं, c. 10. -वाहयति -यितुं), कराभ्यां संवाहं, संवाहनं कृ.

KNEADED, *p. p.* हस्ताभ्यां मर्दितः -ता -तं or सम्मर्दितः -ता -तं or विमर्दितः -ता -तं or मृदितः -ता -तं or उपमर्दितः -ता -तं or अवमर्दितः -ता -तं, कराभ्यां पिष्टः -ष्टा -ष्टं or सम्पिष्टः -ष्टा -ष्टं or चूर्णितः -ता -तं or घर्णितः -ता -तं or सम्पीडितः -ता -तं or पिण्डीकृतः -ता -तं.—(As the limbs) संवाहितः -ता -तं, कृतसंवाहः -हा -हं; 'to be kneaded,' संवाह्यः -ह्या -व्यं, संहननं.—(Kneading-trough) द्रोणिः -णी *f.*

KNEE, *s.* जानु *n.* -नुः *m.*, जानुसन्धिः *m.*, अङ्गीयान् *m.* -वत् *n.* (नं) ऊरुपट्टं *n.* (नं), ऊरुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुपट्टं *n.*, कूर्परः, कूर्परः, नलकौलः, पट्टिकं, चक्रिका; 'he fell on his knees,' जानुभ्य भूमिम् अगमत् or भूमी पपात.

KNEE-DEEP, *a.* जानुदमः -ग्री -मं, जानुद्वयसः -सी -सं, जानुमात्रः -ची -वं

To KNEEL, *v. n.* जानुनी भूमी न्यस (c. 4. -अस्यति -स्यितुं), जानुनी भूमी कृ जानुभ्यां स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), जानुभ्यां भूमी पत् (c. 1. पतति -तितुं) or निपत्, जानुनी नम (c. 10. नमयति -यितुं).

KNEELING, *part. or a.* भूमिन्यस्तजानुः -नुः -नु, क्षितिन्यस्तजानुः -नुः -नु नतजानुकः -की -कं.

KNEEPAN, s. जानुफलकं, कपोली, नलकिनी, अडीवत् *n.*, जानुफलं.
KNEE-TRIBUTE, s. जानुपूजा, जानुभ्यां पूजा, जानुनतिपूर्वा सेवा or अर्चना.
KNELL, s. प्रेतनयनकाले यदाध्वनिः *m.* or यदाशब्दः.
KNICK KNACK, s. क्रीडनकं, क्रीडाद्रव्यं, क्रीडावस्तु *n.*, क्रीडाविषयः.
KNIFE, s. छुरिका, छुरी, कर्त्तरिका, छुरी, कृन्तनिका, कृन्तनं, शस्त्री, कृपायी -शिका, अस्त्रमुद्रिका.
KNIFE-GRINDER, s. भ्रमाजीवी *m.* (नं), भ्रमासक्तः, भ्रमद्वारेण छुरिकातेजकः.
KNIGHT, s. सादी *m.* (नं), कुलीनसादी *m.*, अश्वसादी *m.*, अश्ववारः, कुलीनयोद्धा *m.* (नं).
To KNIGHT, v. a. सादिपदे नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), सादिख्यातिं दा, सादिपदं दा, कुलीनख्यातिं दा.
KNIGHTHOOD, s. सादिपदं, कुलीनसादिपदं, सादित्वं, सादिख्यातिः *f.*
To KNIT, v. a. दीर्घसूचिद्वारेण सूत्राणि ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं), तनुग्रन्थनं कृ. —(Knit together, connect) संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), सघ्नं (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), संघ्नं (c. 10. -घ्नयति -यितुं), योक्तुं (nom. योक्तव्यति -यितुं), संलग्नीकृ. —(Knit the brows) भ्रुवौ संहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), भ्रूसंहतिं कृ.
KNIT, p. p. ग्रथितः -ता -तं. —(Well-knit) संहतः -ता -तं, सुसंहतः -ता -तं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धिः 'having the brows knit,' संहतभ्रुः -भ्रुः-भ्रुः.
KNITTING, s. दीर्घसूचिद्वारा तनुग्रन्थनं or सूत्रग्रन्थनं, सूत्रघ्नेयः; 'knitting the brows,' भ्रूसंहतिः *f.*
KNITTING-NEEDLE, s. दीर्घसूचिः -ची *f.*, सूत्रग्रन्थनार्थं दीर्घसूचिः or दीर्घशलाका.
KNOB, s. पिण्डः -खंडं, गण्डः -खंडका, गुल्मः, ग्रन्थिः *m.*, आभोगः. —(In wood) ग्रन्थिः *m.*, पक्षं *n.* (नं).
NOBBED, NOBBY, a. पिण्डी -खिडनी -खिड (नं), पिण्डितः -ता -तं, सपिण्डः -खंडा -खंडं, गण्डी -खिडनी -खिड (नं), सगण्डः -खंडा -खंडं, ग्रन्थिलः -ला -लं.
To KNOCK, v. a. (Strike, hit) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), चितड्, तुड् (c. 6. तुदति -ते, तोक्तुं), आतुड्, चितुड्, प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, निहन्, आहन्, विहन्, समाहन्, अभ्याहन्. —(Strike a door) द्वारं तड्. —(Knock down) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), अवपत्, निपत्, भंश (c. 10. भंशयति -यितुं), आघातेन or प्रहारेण भूमौ पत्. —(Knock out) आघातेन वहिष्कृ; 'to knock out the brains,' मस्तकं निष्पि (c. 7. -पिनहि -पेष्टुं), आघातेन मस्तिष्कं वहिष्कृ. —(Knock off) आघातेन पत्; 'do quickly,' सत्वरं सम्यद् (c. 10. -पादयति -यितुं), त्वरितं कृ. —(Knock up, fatigue) सिद् (c. 10. खेदयति -यितुं), अवसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), आघातेन सखं or चलं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ. —(Knock on the head) मस्तकम् आहत्य or ताडयित्वा व्यापद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
To KNOCK, v. n. (Strike) ताडनं कृ, आघातं कृ, अभिघातं कृ, प्रहारं कृ, 'to knock with a stick,' वेद्याघातं कृ, दण्डप्रहारं कृ, दण्डपातनं कृ; 'with the fist,' मुद्याघातं कृ, मुष्टिप्रहारं कृ, बाहुप्रहरणं कृ, मुष्टिपातं कृ. —(Strike against, clash) अभिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिहन्, प्रतिघातं कृ, सङ्घट् (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं), आपात् (c. 1. -पतति -तितुं), अभिपत्. —(Knock under, submit) उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पशं गम्, चञ्जीभू. —(Knock up) अम् (c. 4. आम्रयति, अम्रितुं), सिद् (c. 4. सिद्धते, सेतुं), अयायासात् or अतिखेदाद् गतसखः -खा -खं भू.
KNOCK, s. (Blow) आघातः, अभिघातः, घातः, प्रहारः, आहतिः *f.*, हतिः *f.*, ताडनं, घातः -तनं; 'a knock with a stick,' वेद्याघातः; 'a knock with the fist,' मुष्टिप्रहारः; 'a knock-down argument,' गलहस्तः.
KNOCKED, p. p. ताडितः -ता -तं, आहतः -ता -तं, अभिहतः -ता -तं,

समाहतः -ता -तं, प्रहतः -ता -तं. —(Knocked down) निपातितः -ता -तं, पातितः -ता -तं, भंशितः -ता -तं.
KNOCK-KNEED, a. संहतजानुः -नुः -नुः, संहतजानुकः -की -कं, संयुः -हुः -हुः, संशः -शा -शं.
KNOCKER, s. (One that knocks) ताडयिता *m.* (नं), प्रहर्ता *m.* (नं), ताडनकृत्. —(Of a door) द्वारताडनी, द्वारमुहुरः, द्वारताडनयन्त्रं.
To KNOLL, v. a. or n. प्रेतनयनकाले यदाध्वनिं कृ or यदाशब्दं कृ.
KNOLL, s. खुद्रपक्षितः, ईषदुक्षतो भूभागः or भूमिभागः or वृक्षिकाचयः, वमः -ग्री, चल्पीकं, नाकुः *m.*
KNOT, s. ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिका, बन्धः -न्धनं, गण्डः; 'tying a knot,' ग्रन्थिवन्धनं. —(Joint in a plant) पक्षं *n.* (नं), ग्रन्थिः *m.*, परुः *m.*, गण्डः *f.*, आकल्पकः. —(In wood) काष्ठग्रन्थिः *m.*, काष्ठसन्धिः *m.*, काष्ठसन्धिः *m.* —(Articulation) सन्धिः *m.* —(Bond of union) सन्धिः *m.*, सघ्नः, संहतिः *f.*, संयोगः. —(Gang, crew) गणः, सङ्घः, समूहः, संसर्गः, निवहः, मण्डलं. —(Bunch, clump) पिण्डः -खंडं, गुल्मः, गुल्मः -च्छकः, स्तवकः, काण्डः, स्तवः. —(Knotty point) ग्रन्थिः *m.*, गूढार्थः; 'one who removes knots,' ग्रन्थिहरः.
To KNOT, v. a. ग्रन्थिं कृ, ग्रन्थ् (c. 1. ग्रन्थति -ग्रन्थितुं), ग्रन्थिरूपेण संघ्नं (c. 10. -घ्नयति -यितुं).
To KNOT, v. n. ग्रन्थिरूपेण संघ्नं कृ, ग्रन्थिं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).
KNOTTINESS, s. ग्रन्थिलत्वं, सग्रन्थित्वं, ग्रन्थिपूर्णता, सघ्नत्वं, ग्रन्थिमत्वं.
KNOTTY, KNOTTED, a. ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थिमान् -मती -मत् (नं), ग्रन्थी -ग्रन्थिनी -ग्रन्थि (नं), ग्रन्थिमयः -यी -यं, पक्षिमयः -यी -यं, बहुग्रन्थिः -न्धिः -न्धिः. —(Intricate, difficult) गूढार्थः -र्थो -र्थं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्गमः -मा -मं, दुःशोधनीयः -या -यं.
To KNOW, v. a. and n. ज्ञा (c. 2. जानाति -नीते, ज्ञातुं), परिज्ञा, संज्ञा, विज्ञा, विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं), संविद्, बुध् (c. 1. बोधति -ते -धितुं, c. 4. बुध्यते, बोधुं), अवबुध्, अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अवे (c. 2. अवैति -तुं, *r. 2* मन (c. 4. मन्यते, मनुं); 'know thou,' अवेहि, जानीहि. —(Recognize) अभिज्ञा, प्रतिज्ञा, प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा. —(Be familiar or acquainted with) परिचयं कृ, परिचितः -ता -तं भू or ज्ञस्. —(Understand, perceive) उपलभ् (c. 1. लभते -लभुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अर्थं ग्रह्. —(Carnally) प्रज्ञा, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) भग्न (c. 1. भजते, भङ्गुं), स्त्रीसङ्गं कृ, स्त्रीसङ्गहणं कृ.
KNOWABLE, a. ज्ञातव्यः -व्या -व्यं, ज्ञेयः -या -यं, विज्ञेयः -या -यं, ज्ञानीयः -या -यं, वेदनीयः -या -यं, वेद्यः -द्या -द्यं, अवगम्यः -म्या -म्यं, अवगन्तव्यः -व्या -व्यं.
KNOWER, s. ज्ञाता *m.* -त्री *f.* (नं), ज्ञानी *m.* -निनी *f.* (नं), वेत्ता *m.* -त्री *f.* (नं), वेदिता *m.* (नं), वेदी *m.* -दिनी *f.* (नं), अभिज्ञः -ज्ञा, ज्ञः ज्ञा in comp.
KNOWING, a. (Shrewd) अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, ज्ञानी -निनी -नि (नं), विदग्धः -ग्धा -ग्धं, तद्विद् *m. f. n.*, तज्ज्ञः -ज्ज्ञा -ज्ज्ञं, पक्षबुद्धिः -द्धिः, -द्धि, विषयज्ञः -या -यं, नागरः -रा -रं, निपुणः -या -यं, प्रवीणः -या -यं.
KNOWINGLY, adv. ज्ञानतश्च, ज्ञानात्, ज्ञानपूर्व, मत्वा, बुद्ध्या, मतिपूर्व, बुद्धिपूर्व, बोधपूर्व. —(Cunningly) विज्ञवत्, विदग्धवत्.
KNOWLEDGE, s. (Certain perception, opposed to ignorance of) ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, अभिज्ञानं, बोधः -धनं, प्रबोधः, अवबोधः, उद्बोधः, प्रज्ञा, उपलब्धिः *f.*, वेदनं, संवेदः -दनं, अवगमनः, प्रमा, प्रमितिः *f.*, समुदागमः, उपलब्धः, ज्ञप्तिः *f.*, प्रतीतिः *f.*, ज्ञातृत्वं, वेत्तृत्वं, विषयं. —(Learning, science) विद्या, ज्ञानं, विज्ञानं, विद्वत्ता, वेदव्यं, पाठ्यं,

KINGLESS, *a.* अराजकः -का -कं, राजहीनः -ना -नं, अनायकः -का -कं.
KINGLIKE, KINCY, *a.* राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजसदृशः -शी -शं, राजार्हः -हं -हं, नृपोचितः -ता -तं, राजोचितः -ता -तं, राजसन्निभः -भा -भं, राजसन्निधी -न्धिनी -न्धि (न्), राज in comp.; as, 'kingly policy,' राजनीतिः.

KING'S-EVIL, *s.* (A scrofulous disease) गण्डमाला.

KINGSHIP, *s.* राजता -त्वं, राज्यं, नृपत्वं, नरेन्द्रत्वं, भूपता -त्वं, महीपत्वं, नरेन्द्र्यं, प्रभुत्वं, प्रज्यं, प्रजापत्यं, आधिपत्यं, राजाधिकारः, राजपदं.

KINSFOLK, *s.* बान्धवः *m. pl.*, बन्धुवर्गः, बन्धुजनः, बान्धववर्गः, स्वजनाः *m. pl.*, स्वजनः, ज्ञातिवर्गः, सजातीयः *m. pl.*, सगोत्राः *m. pl.*

KINSMAN, *s.* बन्धुजनः, बन्धुः *m.*, बान्धवः, ज्ञातिः *m.*, स्वज्ञातिः *m.*, स्वजातीयः, सजातीयः, स्वबन्धुः *m.*, स्वजनः, स्वकुल्यः, सकुल्यः, स्ववंशीयः, सवंश्यः, वंश्यः, स्वकीयः, स्वकुटुम्बी *m.* (न्), कुटुम्बी *m.*, स्वः, कुलपुरुषः, गोत्रपुरुषः, सगोत्रः, गोत्रजः, गोत्रः, समानगोत्रः, गोत्र-बन्धुः *m.*, सपिण्डः, सनाभिः *m.*, दायादः -दवः, समानोदकः, उदकदः, उदकदायी *m.* (न्); 'a number of kinsmen,' बन्धुगणः, बन्धुता; 'bemoaning a kinsman,' बान्धवाक्रोशी *m.* (न्).

KINSWOMAN, *s.* बन्धुजनः, स्वजातीया, स्वकुल्या, गोत्रजा, गोत्रस्त्री.

KIRK, *s.* (Place of worship) भजनालयः, भजनमन्दिरं.—(Body of believers) भक्तसमूहः, भक्तगणः, भक्तवृन्दं. See CHURCH.

To KISS, *v. a.* चुम्ब (c. 1. चुम्बति -चिन्तुं, c. 10. चुम्बयति -यितुं), चुम्बनं कृ or दा, निम्ब (c. 2. निम्बते, निम्बितुं), प्रणिम्बं, परिणिम्बं, निम्ब (c. 1. निम्बति -यितुं), प्रणिम्ब, मृष्टि or मृष्टिनि or शिरसि आघ्रा (c. 1. नि-यति -घ्रातुं) or उपाघ्रा or उपघ्रा or समुपाघ्रा or समाघ्रा or अवघ्रा, अधरपानं कृ, अधररसं पा (c. 1. पियति. पातुं).

KISS, *s.* चुम्बनं, चुम्बितं, परिणिम्बा, निम्बणं, प्रणिम्बणं, निम्बिकं, अधरपानं, दशनोच्छिष्टः; 'giving a kiss,' चुम्बनदानं.

KISSED, *p. p.* चुम्बितः -ता -तं, प्रणिम्बितः -ता -तं, परिणिम्बितः -ता -तं, निम्बितः -ता -तं; 'to be kissed,' चुम्बनीयः -या -यं, प्रणिम्बितव्यः -व्या -व्यं.

KISSER, *s.* चुम्बकः, चुम्बनदाता *m.* (न्), परिणिम्बकः.

KISSING, *part.* चुम्बन -सन्ती -सत् (त्), चुम्बितवान् -वती -वत् (त्).

KIT, *s.* (A large bottle) महाकूपी.—(A small fiddle) क्षुद्रसारङ्गी.—(A soldier's baggage) सैनिकसामग्री -य्यं, सैनिकपरिच्छदः.—(Complement of necessary utensils) उपकरणसामग्र्यं -य्री, उपकरणसमुदायः, सोपकारद्रव्यसम्भारः, द्रव्यसम्भारः, सम्भारः.

KITCHEN, *s.* पाकशाला, पाकस्थानं, पाकगृहं, पाकागारं, महानसः -सं, रसयन्त्री, सृदशाला; 'superintendent of the kitchen,' पाकशालाध्यक्षः, पाकगृहाधिकारी *m.* (न्), सृदाध्यक्षः.

KITCHEN-GARDEN, *s.* शाकवाटिका, शाकवाटी, शाकशाकटं, शाकशाकिनं.

KITCHEN-MAID, *s.* पाककर्मिकरी, पाकचेटी, महानसचेटी, पाचकमहका-रिणी दासिका or दासी.

KITCHEN-WORK, *s.* पाककर्म *n.* (न्), पाककार्यं, पाकागारकर्म.

KITE, *s.* (The bird) चित्तः, आतापी *m.* (न्), आतापी *m.* (न्), विय-चारी *m.* (न्), खभानिः *m.*, श्येनः.

KITTING, *s.* शायः -चकः, शिशुः *m.*, वत्सः, डिम्बः, डिम्बः.

KITTEN, *s.* मार्जारशायकः, विडालशिशुः *m.*, विडालशायकः, मार्जारवत्सः, क्षुद्रविडालः.

To KITTEN, *v. n.* मार्जारशायकं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. जायते -जितुं).

To KICK, *v. n.* See To CUCK.

To KNAB, *v. a.* दंश (c. 1. दंशति. दंष्टुं), दन्तं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं),

or घृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

KNACK, *s.* (Toy) क्रीडनकं.—(Dexterity) दक्षता, हस्तदक्षता, हस्तकी-शल्यं, हस्तलाघवं, युक्तिः *f.*, चातुर्यं, नैपुण्यं, निपुणता, प्रयोगः, सुप्रयोगः -गता, पटुता, पाटवं, व्यापारः, क्षिप्रता, व्यापारक्षिप्रता, अभ्यासः.

To KNACK, *v. n.* आकस्मिककृणति कृ, आकस्मिकशब्दं कृ, स्फुत्कारं कृ.

KNACKER, *s.* जीर्णोष्णक्रेता *m.* (न्), जीर्णोष्णविशसिता *m.* (न्).

KNAG, *s.* (Knot in wood) ग्रन्थिः *m.*, कौष्ठसन्धिः *m.*, पट्टे *n.* (न्).

KNAGGY, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, बहुग्रन्थिः -न्धिः -न्धि, पट्टेविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

KNAP, *s.* (Protuberance) गण्डः, पिण्डः, गुल्मः, ग्रन्थिः *m.*, आभोगः.

To KNAP, *v. a.* (Bite) अकस्माद् दंश (c. 1. दंशति, दंष्टुं), आकस्मिकदंशनं कृ.—(Make a sharp sound) अकस्मात् कृण् (c. 1. कृणति -यितुं), आकस्मिककृणति कृ.

KNAPSACK, *s.* पृष्ठेन भृतं सोपकारद्रव्यभाण्डं or सोपकारद्रव्याधारः, सैनिकेन यात्रामध्ये पृष्ठतो भृतं सोपकारद्रव्यभाजनं.

KNAR, *s.* (Knot in wood) ग्रन्थिः *m.*, पट्टे *n.* (न्). See GNARLED.

KNAVE, *s.* धूर्तः, कितवः, वचकः, प्रवचकः, शठः, दुष्टजनः, तस्करः, विशुनः, प्रतारकः, कूटकः, कूटकारः, दाम्भिकः, कुहकः, छिन्नरः, कपटी *m.* (न्), कपटिकः.

KNAVERY, *s.* धूर्तता, कैतवं, तस्करविद्या, शाठ्यं, शठता, कूटता, पैशुन्यं, वचनं वचकत्वं, व्याजः, कापट्यं, छलं, कपटः, दुष्टता.

KNAVISH, *a.* धूर्तः -ज्ञा -ज्ञं, धूर्तस्वभावः -वा -वं, धूर्तशीलः -ला -लं, कितवशीलः -ला -लं, शठः -ठा -ठं, तस्करस्वभावः -वा -वं, कपटी -टिनी -टि (न्), कापटिकः -की -कं, कौटिकः -की -कं, वचकः -का -कं, विशुनः -ना -नं.

KNAVISHLY, *adv.* धूर्तवत्, कितववत्, सकैतवं, कैतवेन, तस्करवत्, शठवत्, शाठ्येन, सकपटं, सकापट्यं, सव्याजं, सकूटं, वचकवत्, वचनार्थं, छलेन.

KNAVISHNESS, *s.* धूर्तता, कैतवं, धूर्तशीलता, कितवशीलता, शठता.

To KNEAD, *v. a.* हस्ताभ्यां मृद (c. 9. मृद्वति, मर्दितुं, c. 10. मर्दयति -यितुं), अवमृदं, विमृदं, प्रमृदं, उपमृदं, अभिमृदं, सम्मृदं, कराभ्यां पिप (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं) or चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णं, विचूर्णं, सचूर्णं, चूर्णीकृ or घृप् (c. 1. घर्पति -यितुं), हस्ताभ्यां सम्पीड (c. 10. -पीडयति -यितुं), हस्तसम्पीडनपट्टे पिण्डीकृ.—(Knead the limbs) संवाह (c. 1. -वाहति -हितुं, c. 10. -वाहयति -यितुं), कराभ्यां संवाहं, संवाहनं कृ.

KNEADED, *p. p.* हस्ताभ्यां मर्दितः -ता -तं or सम्मर्दितः -ता -तं or विमर्दितः -ता -तं or मृदितः -ता -तं or उपमर्दितः -ता -तं or अवमर्दितः -ता -तं, कराभ्यां पिष्टः -ष्टा -ष्टं or सम्पिष्टः -ष्टा -ष्टं or चूर्णितः -ता -तं or घर्पितः -ता -तं or सम्पीडितः -ता -तं or पिण्डीकृतः -ता -तं.—(As the limbs) संवाहितः -ता -तं, कृतसंवाहः -हा -हं; 'to be kneaded,' संवाह्यः -ज्ञा -व्यं.

KNEADING, *s.* हस्ताभ्यां मर्दनं or विमर्दनं or अवमर्दनं -र्दनं or उपमर्दनं -र्दनं, कराभ्यां पेपणं or घर्पणं or सम्पीडनं.—(Of the limbs) संवाहः -हनं, संहननं.—(Kneading-trough) द्रोणिः -खी *f.*

KNEE, *s.* जानु *n.* -नुः *m.*, जानुसन्धिः *m.*, अधीवान् *m.* -वत् *n.* (त्), ऊरुपट्टे *n.* (न्), ऊरुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुपट्टे *n.*, कुपेरः, कूपेरः, नलकीलः, पट्टेकं, चक्रिका; 'he fell on his knees,' जानुभ्यां भूमिम् अगमत् or भूमौ पपात.

KNEE-DEEP, *a.* जानुदमः -घ्नी -घ्नी, जानुद्वयसः -सी -सं, जानुमात्रः -त्री -त्रं.

To KNEEL, *v. n.* जानुनी भूमौ न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), जानुनी भूमौ कृ, जानुभ्यां स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), जानुभ्यां भूमौ पत् (c. 1. पतति -तितुं), or निपत्, जानुनी नम् (c. 10. नमयति -यितुं).

KNEELING, *part.* or *a.* भूमिन्यस्तजानुः -नुः -नु, क्षितिन्यस्तजानुः -नुः -नु, नतजानुकः -की -कं.

KNEEPAN, *s.* जानुफलकं, कपोली, नलकिनी, खडीवत् *n.*, जानुफलं.
KNEE-TRIBUTE, *s.* जानुपूजा, जानुभ्यां पूजा, जानुनतिपूजा सेवा or अर्चना.
KNELL, *s.* प्रेतनयनकाले घण्टाध्वनिः *m.* or घण्टाशब्दः.
KNICK KNACK, *s.* झोडनकं, झोडाद्रव्यं, झोडावस्तु *n.*, झोडाविषयः.
KNIFE, *s.* छुरिका, छुरी, कर्त्रिका, छुरी, कृत्तानिका, कृत्तकं, शस्त्री, कृपाणी-शिका, अस्त्रपुत्रिका.
KNIFE-GRINDER, *s.* भमाजीवी *m.* (नं), भमासक्तः, भमादारेण छुरिकातेजकः.
KNIGHT, *s.* सादी *m.* (नं), कुलीनसादी *m.*, अश्वसादी *m.*, अश्वपादः, कुलीनयोद्धा *m.* (नं).
TO KNIGHT, *v. a.* सादिपदे नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), सादिस्थितिं दा, सादिपद्विं दा, कुलीनस्थितिं दा.
KNIGHTHOOD, *s.* सादिपदं, कुलीनसादिपदं, सादित्वं, सादिस्थितिः *f.*
TO KNIT, *v. a.* दीर्घसूचिद्वारेण सूत्राणि ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं), तनुग्रन्थनं कृ.—(Knit together, connect) संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), सखन् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), संक्षिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), योक्त्र (nom. योजयति -यितुं), संलग्नीकृ.—(Knit the brows) भुवी संहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), भूसंहतिं कृ.
KNIT, *p. p.* ग्रथितः -ता -तं.—(Well-knit) संहतः -ता -तं, सुसंहतः -ता -तं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धिः, 'having the brows knit.' संहतभूः-भूः-भु.
KNITTING, *s.* दीर्घसूचिद्वारा तनुग्रन्थनं or सूत्रग्रन्थनं, सूत्रक्षेपः; 'knitting the brows,' भूसंहतिः *f.*
KNITTING-NEEDLE, *s.* दीर्घसूचिः -ची *f.*, सूत्रग्रन्थनार्थं दीर्घसूचिः or दीर्घशलाका.
KNOB, *s.* पिण्डः -खंडं, गण्डः -खंडका, गुल्मः, ग्रन्थिः *m.*, आभोगः.—(In wood) ग्रन्थिः *m.*, पक्षं *n.* (नं).
KNOBLED, KNOBBY, *a.* पिण्डो-खिडनी-खिड(नं), पिण्डितः -ता -तं, सपिण्डः -खंडा-खंडं, गण्डो-खिडनी-खिड(नं), सगण्डः -खंडा-खंडं, ग्रन्थिलः -ला -लं.
TO KNOCK, *v. a.* (Strike, hit) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), वितड्, तड् (c. 6. तुदति -ते, तोडुं), आतुड्, वितुड्, प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, निहन्, आहन्, विहन्, समाहन्, अभ्याहन्.—(Strike a door) द्वारं तड्.—(Knock down) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), अवपत्, निपत्, भंश (c. 10. भंशयति -यितुं), आघातेन or प्रहारेण भूमौ पत्.—(Knock out) आघातेन बहिष्कृ; 'to knock out the brains,' मस्तिष्कं निष्पद्य् (c. 7. -पिनहि -पेह्नुं), आघातेन मस्तिष्कं बहिष्कृ.—(Knock off) आघातेन पत्; 'do quickly,' सत्वरं सम्पद्य् (c. 10. -पादयति -यितुं), त्वरितं कृ.—(Knock up, fatigue) खिद्य् (c. 10. खेदयति -यितुं), अवसद्य् (c. 10. -सादयति -यितुं), आयासेन सखं or बलं ड (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ.—(Knock on the head) मस्तकम् आहत्य or ताडयित्वा व्यापद्य् (c. 10. -पादयति -यितुं).
TO KNOCK, *v. n.* (Strike) ताडनं कृ, आघातं कृ, अभिघातं कृ, प्रहारं कृ, 'to knock with a stick,' वेचाघातं कृ, दण्डप्रहारं कृ, दण्डपातनं कृ; 'with the fist,' मुष्ठाघातं कृ, मुष्टिप्रहारं कृ, बाहुप्रहारं कृ, मुष्टिपातं कृ.—(Strike against, clash) अभिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिहन्, प्रतिघातं कृ, सङ्गट् (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं), आपत् (c. 1. -पातति -तितुं), अभिपत्.—(Knock under, submit) उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), यशं गम्, यशीभू.—(Knock up) अम् (c. 4. आम्पयति, अमितुं), खिद्य् (c. 4. खिद्यते, खेनुं), अवायासात् or अतिखेदाद् गतसखः -खा -खं भू.
KNOCK, *s.* (Blow) आघातः, अभिघातः, घातः, प्रहारः, आहतिः *f.*, हतिः *f.*, ताडनं, पातः -तनं; 'a knock with a stick,' वेचाघातः; 'a knock with the fist,' मुष्टिप्रहारः; 'a knock-down argument,' गलहस्तः.
KNOCKED, *p. p.* ताडितः -ता -तं, आहतः -ता -तं, अभिहतः -ता -तं,

समाहतः -ता -तं, प्रहतः -ता -तं.—(Knocked down) निपातितः -ता -तं, पातितः -ता -तं, भंशितः -ता -तं.
KNOCK-KNEED, *a.* संहतजानुः -नुः -नुः, संहतजानुकः -को -कं, संतुः -हुः -हुः, संतः -हा -इं.
KNOCKER, *s.* (One that knocks) ताडयिता *m.* (नं), प्रहर्ता *m.* (नं), ताडनकृत्.—(Of a door) द्वारताडनी, द्वारमुहुरः, द्वारताडनयन्.
TO KNOLL, *v. a.* or *n.* प्रेतनयनकाले घण्टाध्वनिं कृ or घण्टाशब्दं कृ.
KNOLL, *s.* खुद्रपर्वतः, ईषदुवतो भूभागः or भूमिभागः or मृत्तिकाचयः, वप्रः -प्री, बल्लीकं, नाकुः *m.*
KNOT, *s.* ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिका, बन्धः -न्धनं, गण्डः; 'tying a knot,' ग्रन्थिवन्धनं.—(Joint in a plant) पक्षं *n.* (नं), ग्रन्थिः *m.*, पक्षः *m.*, गण्डः *f.*, आकल्पकः.—(In wood) काष्ठग्रन्थिः *m.*, काष्ठसन्धिः *m.*, काष्ठसन्धिः *m.*—(Articulation) सन्धिः *m.*—(Bond of union) सन्धिः *m.*, सखन्धः, संहतिः *f.*, संयोगः.—(Gang, crew) गणः, सङ्घः, समूहः, संसर्गः, निबहः, मण्डलं.—(Bunch, clump) पिण्डः -खंडं, गुल्मः, गुच्छः -च्छकः, सवकः, काष्ठः, सखः.—(Knotty point) ग्रन्थिः *m.*, गूढार्थः; 'one who removes knots,' ग्रन्थिहरः.
TO KNOT, *v. a.* ग्रन्थिं कृ, ग्रन्थ् (c. 1. ग्रन्थति -न्यितुं), ग्रन्थिरूपेण संक्षिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं).
TO KNOT, *v. n.* ग्रन्थिरूपेण संक्षिप्तीभू, ग्रन्थिं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).
KNOTTINESS, *s.* ग्रन्थिलत्वं, सग्रन्थित्वं, ग्रन्थिपूर्णता, सपक्षत्वं, ग्रन्थिमत्त्वं.
KNOTTY, KNOTTED, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थिमान् -मनो -मत् (नं), ग्रन्थी -न्यिनी -न्यि (नं), ग्रन्थिमयः -यी -यं, पक्षिमयः -यी -यं, बहुसन्धिः -न्यिः -न्यि.—(Intricate, difficult) गूढार्थः -थी -थं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्गमः -मा -मं, दुःशोधनीयः -या -यं.
TO KNOW, *v. a.* and *n.* ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते, ज्ञातुं), परिज्ञा, संज्ञा, विज्ञा, विद् (c. 1. वेदति, वेदितुं), संविद्, बुध् (c. 1. बोधति -ते, -धितुं, c. 4. बुध्यते, बोधुं), अवबुध्, मनुष्यं अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अवे (c. 2. अवैति -तु, -इत्, मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं); 'know thou,' अवैहि, जानीहि.—(Recognize) अभिज्ञा, प्रतिज्ञा, प्रायभिज्ञा, समभिज्ञा.—(Be familiar or acquainted with) परिचयं कृ, परिचितः -ता -तं भू or सम.—(Understand, perceive) उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अर्थं ग्रह्.—(Carnally) प्रज्ञा, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), भज् (c. 1. भजते, भक्तुं), स्त्रीसङ्गं कृ, स्त्रीसङ्गहणं कृ.
KNOWABLE, *a.* ज्ञातव्यः -व्या -व्यं, ज्ञेयः -या -यं, विज्ञेयः -या -यं, ज्ञानीयः -या -यं, वेदनीयः -या -यं, वेद्यः -द्या -द्यं, अवगम्यः -म्या -म्यं, अवगम्यः -व्या -व्यं.
KNOWER, *s.* ज्ञाता *m.* -त्री *f.* (नं), ज्ञानी *m.* -निनी *f.* (नं), वेज्ञा *m.* -त्री *f.* (नं), वेदिता *m.* (नं), वेदी *m.* -दिनी *f.* (नं), अभिज्ञः -ज्ञा, ज्ञः ज्ञा in comp.
KNOWING, *a.* (Shrewd) अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, ज्ञानी -निनी -नि (नं), विदग्धः -ग्धा -ग्धं, तडिद् *m. f. n.*, तज्जः -ज्ज्ञा -ज्ज्ञं, पक्षपुङ्गिः -ङ्गिः, -ङ्गि, विचक्षणः -क्षा -क्षं, नागरः -रा -रं, निपुणः -णा -णं, प्रवीणः -णा -णं.
KNOWINGLY, *adv.* ज्ञानतः, ज्ञानात्, ज्ञानपूर्वकं, मत्वा, बुद्ध्या, मतिपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकं, बोधपूर्वकं.—(Cunningly) विज्ञपत्, विदग्धवत्.
KNOWLEDGE, *s.* (Certain perception, opposed to ignorance of) ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, अभिज्ञानं, बोधः -धनं, प्रबोधः, अवबोधः, उद्बोधः, प्रज्ञा, उपलब्धिः *f.*, वेदनं, संवेदः -दनं, अवगमः, प्रमा, प्रमितिः *f.*, समुदागमः, उपलम्भः, ज्ञप्तिः *f.*, प्रतीतिः *f.*, ज्ञातृत्वं, वेत्तृत्वं, विषयं.—(Learning, science) विद्या, ज्ञानं, विज्ञानं, विद्वत्ज्ञा, वेदुष्यं, पाठित्वं,

प्राज्ञत्वं, बुद्धिः *f.*, ज्योतिः *f.*—(Spiritual knowledge) आत्मविद्या, आत्मज्ञानं, परमार्थविद्या, परमार्थज्ञानं, परमार्थः, अध्यात्मविद्या, तत्त्वज्ञानं, ज्ञानविद्या, ज्ञानं, ब्रह्मज्ञानं, ब्रह्मविद्या; 'instruction in spiritual knowledge,' ब्रह्मदानं, ब्रह्मोपदेशः, ज्ञानोपदेशः, आत्मबोधः; 'versed in it,' ज्ञानवान् -वती -वत् (तृ), ज्ञानपरः -रा -रं, ज्ञाननिष्ठः -ष्टा -ष्टं, —(Sacred and profane knowledge) ज्ञानविज्ञानं.—(Recognition) प्रत्यभिज्ञानं, प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञानं, संविज्ञः *f.*—(Acquaintance with persons) परिचयः, सौदृश्यं.—(Conversancy) परिज्ञानं, अभिज्ञता, विज्ञता, नैपुण्यं, प्रवीणता, पाठवं; 'acquiring knowledge,' विद्यागमः, विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्यार्जनं, विद्यालभः; 'giving knowledge,' विद्यादानं; 'eager after knowledge,' विद्यार्थी -र्थिनी -र्थि (नृ), जिज्ञासुः -सुः -सु, ज्ञानेच्छुः -च्छुः -च्छु, ज्ञानेष्टुः -ष्टुः -ष्टु; 'thirst after knowledge,' जिज्ञासा, विद्यार्थः, ज्ञानेच्छा; 'attainable by knowledge,' ज्ञानगम्यः -म्या -म्यं; 'gained by knowledge,' विद्यार्जितः -ता -तं, विद्यालभः -भा -भं; 'according to one's knowledge,' यथाज्ञानं; 'without the knowledge of,' अगोचरेण; 'with the knowledge of,' गोचरेण; 'with my knowledge,' मम गोचरेण, मत्तोचरेण.

Known, *p. p.* ज्ञातः -ता -तं, परिज्ञातः -ता -तं, अभिज्ञातः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, विदितः -ता -तं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, बुधितः -ता -तं, बुद्धः -द्धा -द्धं, अवगतः -ता -तं, मतः -ता -तं, उपलभ्यः -भा -भं गृहीतायेः -थो -थं; 'to make known,' ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति -यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. वेदयति -यितुं), विद्, बुध (c. 10. बोधयति -यितुं); 'made known,' ज्ञप्तः -प्ता -प्तं, विज्ञप्तः -प्ता -प्तं, ज्ञापितः -ता -तं, विज्ञापितः -ता -तं, वेदितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं; 'to be known,' ज्ञा in pass. (ज्ञायते), प्रती in pass. (-ईयते), परिचि in pass. (-चीयते); 'be it known,' विदितम् असु, ज्ञातम् असु.—(Celebrated) विष्णुतः -ता -तं, ख्यातः -ता -तं, विख्यातः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रतीतः -ता -तं; 'known quantity,' रूपं.

Knuckle, *s.* अङ्गुलिः *m.*, अङ्गुलिग्रन्थिः *m.*, अङ्गुलिपट्टं *n.* (नृ), सन्धिः *m.*, पट्टं *n.* (नृ), ग्रन्थिः *m.*

To knuckle, *v. n.* वशं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), वशीभू, उपगम्, लभ्युपगम्, नवीभू, पराधीनीभू.

Knuckled, *a.* सन्धियुक्तः -क्ता -क्तं, सन्धिविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, ग्रन्थिलः -ल्ला -ल्लं.

Knurl, *s.* ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिका, पिण्डः -ण्डं, गण्डः.

Knurled, *a.* ग्रन्थिलः -ल्ला -ल्लं, ग्रन्थिमयः -यो -यं, बहुग्रन्थिः -न्थिः -पि.

Krishna, *s.* (The most celebrated form of Vishnu, or rather identified with Vishnu, as distinct from his ten Avatārs, or Incarnations. The following particulars of the history of this very popular deity, whose votaries are still so numerous in India, are given as an introduction to the enumeration of his various names. Vasudeva, a descendant of Yadu and Yayāti, had two wives, Rohinī and Devakī. The latter had eight sons, of whom the eighth was Krishna. Kansa, a demon, the sister of Devakī, and king of Mathurā, was informed by the gods that one of these sons would kill him. He therefore kept Vasudeva and his wife Devakī in confinement in his palace, and slew their first six children. The seventh son was Balarāma, who was saved by being abstracted from the womb of Devakī, and transferred to that of Rohinī. The eighth was Krishna,

who was born with skin as black as the dark leaves of the lotus, and with a peculiar mark on his breast: he was born at midnight, and immediately taken up by Vasudeva, who, favoured by the gods, was able to elude the vigilance of the guards, and make his escape through the gates of Mathurā to the banks of the Yamunā river. Here Sesha, the many-headed serpent, spread his hoods above the heads of the father and child, and thus protecting them, Vasudeva was enabled to cross the stream, and finding a cowherd named Nanda, whose wife Yasodā had just been delivered of a child, he quietly substituted his own son in its place, and returned with the child of the cowherd to the bedside of Devakī. When Kansa found that the infant Krishna had escaped, he summoned certain demons, his servants, and gave orders that a search should be made for the child, and that all male children in whom were signs of unusual vigour, should be killed. At the same time he released Vasudeva and his wife, as no longer endangering his safety. The cowherd Nanda, with his wife Yasodā, taking the infant Krishna, and accompanied by Rohinī and the infant Balarāma, went to reside at a village called Gokula, or Vraja, where they settled. Here the female demon Pūtana tried to destroy the young Krishna by offering him her breast to suck, but was killed by the child. Soon the child, with his playfellow Balarāma, began to be unruly; and one day his foster-mother passed the folds of a rope round his body and tied him to a large wooden bowl, but the strength of the young Krishna enabled him to drag the bowl against the trunks of two trees, which were uprooted by the shock. The family of Nanda now removed from Vraja to Vrindāvana, and here Krishna and Balarāma grew up together, and, roaming about the woods, joined in the sports of the herdsmen's sons. One day Krishna came to the banks of the Yamunā, within which was the fearful pool of the serpent Kālīya. Krishna jumped boldly in. A terrible combat ensued, in which the divine child was victorious, and commanded the snake-king to depart from the Yamunā to the ocean. About the same time Balarāma killed the demon Dhenuka, who sought to destroy the two boys, and soon afterwards killed the demon Pralamba, who had assumed the shape of a young cowherd, that he might mix in their sports. Not long after, the young Krishna, who delighted in playing tricks upon his elders, resolved to rouse the anger of the god Indra, who, according to some, was his elder brother. He persuaded Nanda to cease sacrificing to Indra, and to worship the mountain Govardhana, which sheltered the shepherds and their cattle. This they did, but the exasperated Indra would have destroyed them and their flocks with heavy rain, had not Krishna lifted up the mountain and sheltered them under it. Indra,

foiled in his revenge, descended from heaven to praise Krishna, and made him lord over the cattle. Meanwhile Krishna had grown a beautiful youth, and soon began to sport with the Gopís, or shepherdesses, of whom seven or eight became his wives, and amongst them his favorite, Rádhá. In this character he is usually represented with flowing hair and with a flute in his hand, and has been compared to Apollo accompanied by the muses. In his pastimes with the shepherdesses he invented a kind of round dance, called Rása or Mandala nrityam, in which he and Rádhá being in the centre, the attendant Gopís danced round them. But the happiness of Krishna was interrupted by his tyrannical uncle Kansa, who sent formidable demons to destroy him; Arishta, in the form of a bull, Keśin, in the form of a horse, Kálanemi, and others. They were all killed by the young Krishna. Kansa then sent a messenger, named Akrúra, to entice Krishna and Balaráma to his city Mathurá, under pretext of being present at some games. They accepted the invitation and went. At the entrance of the town Krishna killed Kansa's washerman, who insulted him. Having clothed himself in the washerman's yellow clothes, he proceeded, and meeting a crooked woman carrying ointment, miraculously made her straight by a touch of his hand. At the games he killed the king's boxer, Chánúra, and afterwards Kansa himself, and placed Kansa's father, Ugrasena, upon the throne. He then became the pupil of Sándipani, and, to rescue his son, killed the demon Panchajanya, and, taking the conch shell, formed of his bones, bore it as his horn. Still living in Mathurá, he was attacked by a prince named Kálayavana, who advanced with a large force against the Yadu tribe. Upon this Krishna built and fortified a city called Dwáraka, in the province of Guzerat, and thither transferred the inhabitants of Mathurá. One day Krishna went forth unarmed, and, being pursued by Kálayavana, took refuge in a cavern, where Muchukunda, king of men, was asleep. Kálayavana, entering the cavern, was reduced to ashes by an angry glance from the eye of Muchukunda. Krishna then returned to Dwáraka. Soon after he was accused of stealing a wonderful jewel called 'syamantaka,' in the possession of a man named Prasena. But the jewel was really lost by the death of Prasena in a forest, and was picked up by a lion, who, in his turn, was killed by the king of the bears, Jámavat. The latter took the jewel to his cavern, where he was found by Krishna, and compelled to restore the gem. At the same time the bear gave him his daughter Jámavatí in marriage. He next married Satyabhámā, daughter of Satrájit, and afterward carried off Rukminí, daughter of Bhíshmaka. By the latter he had a son called Pradyumna, who is usually

identified with Kámadeva, the god of love, and a daughter named Chárumatí, as well as many other children. Besides these wives he had more than sixteen thousand others, who bore him a numerous progeny of one hundred and eighty thousand sons. The other incidents of his life are thus briefly related. Indra came to Dwáraka, and reported to Krishna the tyranny of the demon Naraka. Krishna went to his city, and slew him and another demon named Mura, who assisted in the defence of the city. He afterwards ascended to the heaven of Indra, with his wife Satyabhámā, and, visiting the gardens of Swarga, was induced by his wife to carry off the Párijáta tree, or celebrated tree of Paradise. Sachi, the wife of Indra, excited her husband to its rescue, and a conflict ensued between the gods and Krishna, who defeated them, and carried the tree to Dwáraka. Soon after this, Ushá, the daughter of the Daitya Bána, became enamoured of Aniruddha, son of Pradyumna and grandson of Krishna, and induced her father to carry him off. Krishna, Balaráma, and Pradyumna, came to his rescue. Siva and Skanda aided Bána, but the former was disabled and the latter put to flight; and Krishna, encountering Bána, cut off all his arms. After this, Paundraka, one of the family of Vasudeva, assumed the insignia and title of Krishna, and was supported by the king of Benares. Krishna advanced against them, mounted on his vehicle Garuda, and having destroyed them, set fire to Benares by the radiance from his chakra or discus. Lastly, being recalled by the gods to heaven, he destroyed his own family the Yádavas. Amongst them died Balaráma, out of whose mouth, as he expired, issued the great serpent, Ananta or Sesha, of which he was an incarnation. Krishna himself was killed by a chance shot from a hunter, and again became one with the Universal Spirit. From this summary of the history of Krishna his various names will become intelligible. Many of these names, as well as many of his attributes and peculiarities, are identical with those of Vishnu. See VISNU. As being of a black or dark blue colour he is called) कृष्णः, नीलमाधवः.—(As descended from Yadu) यादवः, यदुनाथः, कुकुराधिनाथः.—(As son of Vasudeva) वासुदेवः, वसुदेवभूः *m.*—(Son of Devaki) देवकीनन्दनः, देवकीपुत्रः, देवकीसूनुः *m.*, देवकीनन्दनः.—(As bearing the mark Srívatśa on his breast) श्रीवत्सभूत *m.*, श्रीवत्सलान्धनः, श्रीवत्साङ्गः.—(As foster-son of Nanda) नन्दनन्दनः, नन्दकी *m.* (नं), नन्दात्मजः.—(As slayer of Pátaná) पतनाहा *m.* (नं), पतनारिः *m.*, पतनासूदनः.—(As having a rope round his body) दानोदरः.—(As destroying a tree in the forest of Vrindávana) वनलार्जुनहा *m.*—(Conqueror of Káliya) कालियजित्.—(Younger brother of Indra) उपेन्द्रः, इन्द्रानुजः, इन्द्रावरजः.—(Upholder of Govardhana) गोवर्धनधरः.—(Chief of shepherds and Protector of cattle) गोविन्दः, गोपालः -लकः, गोपेन्द्रः, गोपेशः.—(The long-haired) केशवः.

केशी *m.* (न), केशः, केशदः.—(Bearer of the flute) वंशीधरः, मुरलीधरः.—(Lord of the shepherdesses) गोपीनाथः.—(Beloved of Rādhā) राधाकान्तः, राधावन्धनः, राधानन्दः.—(Destroyer of Ariashta) अरिहन्तः.—(Of Keshin) केशिहन्ता *m.* (न), केशिहन्तः.—(Of Kālanemi) कालनेमिहन्ता *m.*, कालनेमिरिपुः *m.*, कालनेमिरिपुः *m.*, कालनेम्यरिः *m.*—(Dressed in yellow clothes) पीताम्बरः.—(Conqueror of Chānūra) चानूरजित्.—(Killer of Kansa) कंसहन्ता *m.*, कंसजित् *m.*, कंसारिः *m.*, कंसाराजित् *m.*—(Lord of Mathurā) मथुरेशः.—(Bearer of the couch Pāñchajanya) पाञ्चजन्यधरः.—(Conqueror of Kālayavana) कालयवनजित्.—(Lord of Dwāraka) द्वारकेशः, द्वारकनाथः.—(Husband of Jāmbavatī) जाम्बवतीपतिः *m.*—(Conqueror of Naraka) नरकजित्, नरकान्तः.—(Destroyer of Mura) मुरहन्ता *m.*, मुरारिः *m.*, मुरारिपुः *m.*—(Conqueror of Paundraka) पौण्ड्रकजित्.—(Bearing the discus) चक्रधरः, चक्री *m.* (न), चक्रपाणिः *m.*, चक्रहस्तः, चक्रवान् *m.* (न), चक्रभूत *m.*—(Bearing the conch) शङ्खी *m.* (न), शङ्खभूत *m.*—(Blowing the conch) धनः.—(Bearing a chaplet or garland) वनमाली *m.* (न), मालः.—(Bearing the jewel on his breast) कौस्तुभधराः *m.*, कौस्तुभलक्षकः.—(Destroyer of the demon Madhu) माधवः, मधुजित्, मधुरिपुः *m.*, मधुभिद् *m.*, मधुमयनः.—(Having Garuda as his symbol) गरुडध्वजः, तारुध्वजः, तारुध्वजायकः.—(Foe of barbarians) यवनारिः.—(Foe of the daityas) दैत्यारिः *m.*—(The undecaying one) अमृतः, अनन्तः.—(Worshipped by men) जनार्दनः.—(Lord of the senses) इन्द्रियेशः. The following are other names of this deity, some of which will be explained under the head of Vishnu हरिः *m.*, नारायणः, वैकुण्ठः, स्वभूः *m.*, पुण्डरीकाक्षः, विहरः, अवाः *m.* (ख), शङ्खी *m.* (न), पद्मनाभः, वासुधन्वः, वासुः *m.*, त्रिविक्रमः, विश्वक्सेनः, चतुर्भुजः, शौरिः *m.*, पुरुषोत्तमः, बलिध्वंसी *m.* (न), विश्वम्भरः, विष्णुः *m.*, अयोधनः, कैटभजित् *m.*, राहुभेदी *m.* (न), कुस्तुभः, उद्गाताः. Krishna's mace or club is called कौमोदकी; 'his sword,' नन्दकः; 'his jewel,' कौस्तुभः, स्पन्दनकः; 'his discus,' सुदर्शनः, चक्रः; 'his conch,' पाञ्चजन्यः, शङ्खः; 'his garland,' वनमाला; 'his charioteer,' सात्विकः *m.*, ज्ञेयः, दारुकः, युयुधानः; 'his heaven,' गोलोकः; 'a festival in his honour,' रासयज्ञः; 'his paternal uncle and friend,' अक्रूरः; 'his grandfather,' शूरः; देवकः; 'his city,' द्वारकः—का, द्वारिका, द्वारवती, अम्बिनगरी. A modern reformer of the Vaishnavite faith called चैतन्यः is considered in Bengal as an avatar of Vishnu. He is also called गौरचन्द्रः, गौराङ्गः.

KRORE, *s.* (Ten millions) कोटिः—टी.

KURĀN, *s.* यावनधर्मग्रन्थः, यावनधर्मपुस्तकं, यवनयधर्मशास्त्रं.

KUVERA, *s.* (God of wealth, the Hindu Plutus, chief of the Yakshas and Guhyakas, into whose forms transmigrate the souls of those men who in this life are absorbed in the pursuit of riches. He is the son of Viśravas by Ilavilā and regent of the north. He is represented in external appearance as a mere man, but with a deformed body, having three legs and but eight teeth. Hence he is called) कुबेरः, मनुष्यधर्मी *m.* (न), कुहः.—(As lord of wealth) धनपतिः *m.*, धनाधिपः, धनदः, धनकैलिः *m.*, धनाध्यक्षः.

विश्वेशः, वसुः *m.*, अर्यपतिः *m.*, श्रीमान् *m.* (न), श्रीदः.—(Chief of the Yakshas) यक्षराजः, यक्षराट् *m.* (न), यक्षेन्द्रः, यक्षेशः, पुण्ड्रवनेश्वरः, राक्षसेन्द्रः, यक्षः.—(Son of Viśravas) वैश्रवणः.—(Son of Ilavilā) इलविलः, इलविलः, रेडविलः, रेडविडः.—(Regent of the north) उत्तराशापतिः *m.*—(Lord of the Kinnaras) किन्नरेशः, किन्नरेश्वरः, किम्पुरुवेश्वरः, मयुराजः.—(Descended from Pulasti or Pulastya) पौलस्त्यः.—(King of kings) राजराजः.—(King of men) मयुराट्.—(Borne by men) नरवाहनः.—(Friend of Siva) अम्बकसलः, ईशसलः—ला.—(Having a yellow mark in place of one of his eyes) एकपिङ्गुः—कुलः.—(Lord of Alakā) अलकाधिपः—पतिः *m.*—(Inhabiting Kailāsa) कैलासनिवेशनः, कैलासीकाः.—(Lord of the divine treasures) निधिनाथः, निधीशः.—(The very fleet) रयिष्ठः. Kuvera's vehicle or car is called युध्मं—अयकः; 'his garden,' वैश्वरथः; 'his city,' अलका, वसुधारा, वसुधारा, वसुस्थली, यक्षराट्पुरी.—(The mountain on which his city is situated) कैलासः, कुबेराचलः, कुबेराद्रिः *m.*—(His wife) कौबेरी, चाव्ती, यक्षी, चामुखा.—(His son) नलकूपरः, नलकूपरः, नलकूपरः, मणिसौधः, मायुराजः.—(His attendants who are shaped like men with the heads of horses) किन्नरः, किम्पुरुषः, तुरङ्गवदनः, तुरङ्गवक्त्रः, तुरङ्गाननः, तुरङ्गाक्षः, अश्ववक्त्रः, अश्ववदनः, मयुः.—(His divine treasure) निधिः *m.*, निधानं, श्रेयधिः *m.*, सेवधिः. There are nine of these treasures or gems, viz. पद्मः, महापद्मः, शङ्खः, मकरः, कच्छपः, मुकुन्दः, नन्दः, नीलः, लवणः.—(Relating to Kuvera) कौबेरः—टी—टी.

L

LABEL, *s.* पत्रं, मूचकपत्रं, अक्षुपत्रं, अक्षुपटः, वोजकं.

To LABEL, *v. a.* मूचकपत्रम् आरुह् (c. 10.—रोपयति—यितुं) or अनुबन्ध (c. 9.—बध्नाति—बन्धुं) or बन्ध.

LABIAL, *a.* ओष्ठ्यः—उष्ठा—उष्थं, ओष्ठसन्ध्या—न्धिनो—न्धि (न); 'a labial letter,' ओष्ठ्यं.

LABIODENTAL, *a.* दन्तोष्ठ्यः—उष्ठा—उष्थं, दन्तोष्ठ्यः &c., दन्तोष्ठ्यः &c.

LABOR, *s.* (Exertion) उत्साहः, उद्योगः, यत्नः, प्रयासः, व्यवसायः, अध्ववसायः, उद्यमः, आयासः, कर्म *n.* (न), क्रिया, प्रवृत्तिः *f.*, व्यापारः, चेष्टा.—(Toil) आयासः, प्रयासः, ज्ञेशः, अमः, परिश्रमः, कष्टं, दुःखं, नियमनः, नियोजनः.—(Bodily or manual labor) कायकृत्, देहकृत्, शरीरायासः, शरीरकृत्, शरीरश्रमः, व्रातं.—(Unpaid labor) विहिः, आनूः *f.*—(Travail, childbirth) प्रसववेदना, प्रसूतिवेदना, गर्भवेदना, प्रसवयातना, प्रसवकालः, प्रसूतिकालः; 'acquired by one's own labor,' स्वकर्मजितः—ता—तं.

To LABOR, *v. n.* (Exert strength, make effort) यत् (c. 1. यत्ते—तितुं), प्रयात्, व्यवसो (c. 4.—स्यति—सातुं), उद्यम (c. 1.—यद्यति—यत्तुं), चेष्ट (c. 1. चेष्टते—डितुं), विचेष्ट, उद्योगं कृ, उत्साहं कृ, यत्नं कृ, व्यवसायं कृ, आयासं कृ.—(Toil) आयास् (c. 4.—यस्यति—यसितुं), आयासं कृ, अम (c. 4. आम्यति, अमितुं), परिश्रम्, क्रिश् (c. 4. क्रिश्यते, ज्ञेशितुं), परिक्रिश्, शरीरायासं कृ, व्रातं कृ, शरीरायासन कर्म कृ, कष्टं कृ.—(Be in distress) क्रिश्, व्यप् (c. 1. व्यपते—पितुं), पीड् in pass. (पीड्यते), तप् in pass. (तप्यते), कृच्छ् (nom. कृच्छ्याते), सिद् in pass. (सिद्यते), परिसिद्.—(Be in travail) प्राग्प्रसववेदना भू, प्राग्गर्भवेदना भू, प्राग्प्रसवकाला भू.—(Labor under) उपहन् in pass. (—हन्त्यते), पीड् in pass. (पीड्यते), उपहन्—ता—तं भू, पीडितः—ता—तं भू; 'to labor

under a disease, 'रोगपीडितः -ता -तं भू, रोगार्ते: -त्ता -त्तं भू.
TO LAHOR, v. a. (Form with labor) महायत्नेन or बहुश्रमेण or अत्या-
 यामेन कृ or संस्कृ or परिष्कृ or साध् (c. 10. साधयति -यितुं) or
 सिद्धीकृ or कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं),
 यत्नेन सेव् (c. 1. सेवते -यितुं) or उपसेव् or अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति
 -धातुं) or आस्था.—(Till, cultivate) कृष् (c. 6. कृषति, क्रष्टुं).
LABORATORY, s. (Work-room) उद्योगशाला, उद्योगगृहं, शिल्पशाला.
 —(House for chemical experiments) रसायनकर्मगृहं, रसायन-
 कर्मशाला, रससंस्कारशाला.
LABORED, p. p. or a. अमसिद्धः -द्धा -द्धं, आयाससिद्धः -द्धा -द्धं, यत्नसिद्धः
 -द्धा -द्धं, कष्टसिद्धः &c., यत्नपूर्वः -र्व्व -र्व्वं, अमपूर्वः &c., आया-
 सपूर्वः &c.
LABORER, s. (One engaged in any toilsome work) आयासी *m.*
 (नं), कृतायासः, अमी *m.* (नं), कृतश्रमः, उद्योगी *m.* (नं), कृतोद्योगः,
 व्यवसायी *m.* (नं), कर्मी *m.* (नं), कर्मः.—(A hired or day
 laborer) द्रावीनः, कर्मकरः, कर्मकारः -रकः, कर्मकारी *m.* (नं),
 भूतकः, भूतः, भूतिभूक *m.* (नं), वैतनिकः, भरणभूक *m.*, वैतनार्थी *m.*
 (नं), वैतनग्राही *m.* (नं), वसिकः.—(Cultivator of soil) कृषकः,
 कर्षकः, शोत्रिकः, शोत्री *m.* (नं), शेत्रकर्षकः, कीनाशः, कृषीबलः.
LABORING, part. or a. कृतश्रमः -मा -मं, कृतायासः -सा -सं, अमकारी
 -रिणी -रि (नं); 'a laboring man.' See LABORER. (Labor-
 ing under) उपहतः -ता -तं, पीडितः -ता -तं; 'laboring under
 a disease,' रोगपीडितः -ता -तं.
LABORIOUS, a. (Using labor, industrious) आयासी -सिनी -सि (नं),
 अमी -मिणी -मि (नं), परिश्रमी &c., कृतश्रमः -मा -मं, अमशीलः -ला
 -लं, बहुश्रमः -मा -मं, उद्योगी -गिनी -गि (नं), उद्योगशीलः -ला -लं,
 उत्साही -हिनी -हि (नं), कर्मशीलः -ला -लं, कर्मी -र्मिणी -र्मि (नं),
 कर्मः -र्मी -र्मं, कर्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, सयलः -त्ता -त्तं, यत्नशीलः
 -ला -लं, प्रयत्नवान् -वती -वत् (नं), व्यवसायी -यिनी -यि (नं), उद्यमी
 &c., सोत्साहः -हा -हं, कर्मपरायणः -णा -णं, अममहः -हा -हं, आमिकः
 -की -कं, अनलमः -मा -मं, निरालम्बः -स्या -स्यं, प्रयामभाक् *m. f. n.*
 (नं), सोद्योगः -गा -गं.—(Requiring labor) अमसाध्यः -ध्या -ध्यं,
 कष्टसाध्यः -ध्या -ध्यं, आयाससाध्यः &c., अमसिद्धः -द्धा -द्धं, दुःसाध्यः &c.,
 कठिनः -ना -नं, दुःस्वेन or कृच्छ्रेण साध्यः -ध्या -ध्यं, दुःखसाध्यः &c.,
 कष्टः -ष्टा -ष्टं.
LABORIOUSLY, adv. श्रमेण, बहुश्रमेण, श्रममं, अमपूर्व, आपामेन, प्रयामेन,
 सायामं, कष्टेन, कृच्छ्रेण, उद्यमेन, सोत्साहं, सोद्योगं, यत्नेन, यत्नतस्, सयत्नं.
LABORIOUSNESS, s. (Diligence) आयासशीलता, उद्योगशीलता, कर्म-
 शीलता, उद्योगः, सोद्योगत्वं, यत्नः, सयत्नता, व्यवसायः, उद्यमः.—
 (Toilsomeness) अमसाध्यता, कष्टसाध्यता, आयाससाध्यता, दुःखसाध्यत्वं,
 सकष्टत्वं, कष्टः *f.*
LABYRINTH, s. गहनं, सुगहनस्थानं, दुस्तरस्थानं, मुदुस्तरस्थानं, भ्रमजनको
 बहुव्यत्यस्तमार्गः प्रदेशः, भ्रान्तिजनको बहुविपरीतमार्गः प्रदेशः or बहुव-
 क्रमांगी भूमिभागः, अशक्तीनिर्गमः प्रदेशः.
LABYRINTHIAN, a. गहनः -ना -नं, सुगहनः -ना -नं, मुदुस्तरः -रा -रं.
LAC, s. (A resinous substance used as a red dye, produced
 mainly upon the Banyan-tree by the insect Coccus lacca,
 analogous to the cochineal insect. The following names
 apply either to the dye or the insect, लाक्षा, राक्षा, अलकः
 -क्तकं, लक्तकं, जतु *n.*, जतुकं, जतुरसः, यावः -वकः, कार्ष्णिकः, मुषकः,
 गराधिका, दुग्धधाधिः *m.*, दुग्धमयः, कीटजा, कृमिः *m.*, तिष्ठिभः;

'made of lac,' लाक्षिकः -की -कं; 'liquified lac dye,' अलकरसः.
 —(The number). See LACK.

LACE, s. (Texture of interwoven threads) जालं, जालिका,
 जालकं, जालाभरणं, जालरूपं सूक्ष्मतनुनिर्मितं वस्त्राभरणं or यस्त्राचलं.
 —(String, cord) सूत्रं, तनुः *m.*, गुणः.

TO LACE, v. a. (Fasten with a string) मूषेण बन्ध् (c. 9. बध्नाति,
 बन्धुं) or संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं) or संस्त्रिप् (c. 10. -स्त्रेयति
 -यितुं), सूत्रबद्धं -द्धा -द्धं कृ.—(Adorn with lace) जालाभरणीर् अलकृ
 or भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं).

LACEMAN, s. जालाभरणविक्रयी *m.* (नं), जालालङ्कारविक्रयी *m.*, जाल-
 विक्रेता *m.* (नं).

LACERABLE, a. विदारणीयः -या -यं, विदार्यः -र्य्या -र्य्यं, दारणीयः -या -यं.

TO LACERATE, v. a. दृ (c. 9. दृणाति, दरितुं -रीतुं, c. 10. दारयति -यितुं),
 विद्, अचद्, विभिद् (c. 7. -भिनन्ति -भेज्जुं), निर्भिद्, व्यचिद् (c. 7.
 -छिनन्ति -छज्जुं), निकृत् (c. 6. -कृनति -कञ्जितुं), विनिकृत्, विदल (c. 10.
 -दलयति -यितुं), विदलीकृ, व्रश्च (c. 6. वृश्चति, व्रश्चितुं), व्रश्चश्च; 'to
 be lacerated,' विद् in pass. (-दीर्यते).

LACERATED, p. p. विदारितः -ता -तं, विदार्यः -र्य्या -र्य्यं, दारितः -ता -तं,
 दीर्यः -र्य्या -र्य्यं, प्रविदारितः -ता -तं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, भिन्नः -न्ना -न्नं,
 विदलितः -ता -तं, दलितः -ता -तं, पाटितः -ता -तं, विपाटितः -ता -तं,
 विदलीकृतः -ता -तं.

LACERATION, s. (The act of tearing) विदारः -रणं -णा, विदट्,
 दारणं, विदलीकरणं, प्रविदारणं, विभेदः, व्रश्चनं, पाटनं, विपाटनं.—
 (The rent made) छिद्रं, भेदः, विदलं.

LACHRYMAL, a. (Secreting tears) अश्रुजनकः -का -कं, अश्रुत्पादकः
 -का -कं, अश्रुवाहकः -क्त -क्तं. (Pertaining to tears) अश्रुसम्बन्धी
 -न्धिनी -न्धि (नं).

LACHRYMATORY, s. अश्रुपात्रं, अश्रुनाजनं, नयनवाय्वापाटः, मरणकाले
 मृतजननिवेद्यः परितोषणं अश्रुणां काष्ठादिनिर्मितपात्रं तच्च पूर्वकाले
 मृतशरीरेण सह भूमौ न्यस्यत.

LACHRYMOSE, a. अश्रुमयः -यी -यं, साश्रुः -श्रा -श्रं, वाय्वाकुलः -ला -लं.

TO LACK, v. a. or n. (Be destitute of) हीनः -ना -नं or विहीनः
 -ना -नं or परिहीणः -णा -णं or रहितः -ता -तं or विरहितः -ता -तं
 or यर्जितः -ता -तं or विवर्जितः -ता -तं or शून्यः -न्या -न्यं or अपेतः
 -ता -तं भू or अस्, हा in pass. (हीयते) or विहा with abl. or
 instr. c., वियुज् in pass. (-युज्यते) with instr. c., or expressed
 by अ or निर् prefixed; as, 'he lacks wisdom,' बुद्धिहीनः or
 बुद्धिरहितः or निर्बुद्धिर् अस्ति; 'he lacks means,' असाधनो-स्ति.
 —(Not to have) न था (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), न धृ (c. 10.
 धारयति -यितुं), न विधा.—(Be wanting) न्यूनीभू, न्यूनः -ना -नं भू
 or अस्, न्यूनता भू or अस्, प्रयोजनम् अस्; 'what lack I yet?'
 मम किं न्यूनं or मम केन प्रयोजनं.

LACK, s. (Want, destitution) हीनता, रहितत्वं, शून्यता, अभावः,
 असम्भवः, विरहः, अविषयः, न्यूनता.—(Need) प्रयोजनं.—(One
 hundred thousand) लक्षं -क्षा, लक्षं.

LACK-A-PAY, exclam. अहो, अहोवत्, अहह, हन्त, आ, हा, कष्टं.

LACK-A-DAISICAL, a. ध्यानपरः -रा -रं, उद्विग्नमनः -ना -नः (स्),
 उन्मनाः &c., चिन्ताकुलः -ला -लं, विषादी -दिनी -दि (नं), उत्सृष्टः -ता -तं.

LACKBRAIN, s. निर्बुद्धिः *m.*, अबुद्धिः *m.*, ज्ञानहीनः, मूर्खः, मूढः.

LACKER, s. (Kind of varnish) लाक्षादिनिर्मितः कुक्कुभकविशेषः, लाक्षा.
TO LACKER, v. a. पूष्णीकुकुम्भकेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्बुं).

LACKEY, *s.* पाषाणुचरः, परिचरः, किङ्करः, प्रेषः, भूतः, दासः.

To LACKEY, *v. a. or n.* उपचर (c. l. -चरति -रितुं), पाषाणुचरः, पाषाणुचरो भू.

LACK-LUSTRE, *a.* निस्तेजाः -जाः -जः (स्), तेजोहीनः -ना -नः, निष्प्रभः -भा -भः, अप्रभः -भा -भः, मन्दस्वायः -या -यः, मन्दकान्तः -न्ता -न्तः, मलिनप्रभः -भा -भः.

LACONIC, LACONICAL, *a.* (Concise, expressed in few words) संक्षिप्तः -न्ता -न्तः, संक्षेपिकः -की -कः, अविस्तीर्यः -यी -यै, अल्पशब्दकः -का -कः, परिमितशब्दः -न्दा -न्दः, परिमितवाक्यः -क्या -क्यः, परिमितोक्तिः -क्तिः -क्तः, संक्षिप्तोक्तिः -क्तिः -क्तः, मितशब्दकः -का -कः, अल्पशब्दः -न्दा -न्दः. —(Lacnic speaker) परिमितभाषी -पिणी -पि (न्), मितभाषी &c., संक्षिप्तभाषी &c., संक्षिप्तवाक्ता -त्री -कृ (कृ), अविस्तीर्यवाक्ता &c., अल्पभाषी &c.

LACONICALLY, *adv.* संक्षेपतः, संक्षेपेण, अविलम्बेण, अविलम्बशब्दः, परिमितोक्ता, मितोक्ता, समासतः.

LACONISM, LACONICISM, *s.* संक्षिप्तोक्तिः *f.*, संक्षिप्तवाक्यं, अल्पशब्दकवाक्यं, मितशब्दकवाक्यं, परिमितवाक्यं, अविस्तीर्यवाक्यं, संक्षेपवाक्यं.

LACQUER, *s.* See LACKER.

LACSHMI, *s.* See LAKSHMI.

LACTARY, *a.* क्षीरी -रिणी -रि (न्), क्षीरविशिष्टः -ष्टा -ष्टः.

LACTARY, *s.* (Dairy) गोरसगृहं, गोदुग्धगृहं, गव्यगृहं, दधिस्थानं, क्षीरस्थानं.

LACTATION, *s.* (Act of giving milk) स्तन्यदानं, क्षीरदानं, पयोदानं.

LACTEAL, *a.* (Milky) क्षीरी -रिणी -रि (न्), दुग्धी -ग्धिनी -ग्धि (न्), क्षीरमयः -यी -यै, दुग्धवान् -वती -वत् (त्), पयस्यः -स्या -स्यं, पायसः -सी -सै, क्षीरसन्ध्या &c. —(Conveying chyle) स्रवरसवाहकः -का -कः, स्रवरसवाहकः -का -कः.

LACTEAL, *s.* (A vessel of the body) स्रवरसवाहिनी, रसायनी -नः.

LACTEOUS, *a.* क्षीरी -रिणी -रि (न्). See LACTEAL.

LACTESCENCE, *s.* दुग्धता, क्षीरोत्पादकत्वं, क्षीरजनकता, दुग्धवत्त्वं.

LACTESCENT, *a.* क्षीरोत्पादकः -का -कः, दुग्धजनकः -का -कः, क्षीरमयः -यी -यै.

LACTIFEROUS, *a.* क्षीरवाहकः -का -कः, क्षीरवाही -हिनी -हि (न्), दुग्धप्रवाहकः -का -कः, दुग्धवाहकः -का -कः.

LACTOMETOR, *s.* क्षीरमापनयन्त्रं, क्षीरमापनी, दुग्धमापनी.

LAD, *s.* कुमारकः, माणवकः, कुमारः, वटुः *m.*, वटुकः, बालः -लकः, दारकः, शिशुः *m.*, किशोरः; 'a mere lad,' वटुमात्रं.

LADDER, *s.* सोपानं, सोपानपङ्क्तिः *f.*, अधोरोहिणी, निःश्रेणी, निःश्रयणी -यिणी, आरोहणं, शालारं, बन्दिः *f.*

To LADE, *v. a.* See To LOAD, To LADLE.

LADEN, LADEN, *p. p. or a.* भारवान् -वती -वत् (त्), भारी -रिणी -रि (न्), भारयुक्तः -क्ता -क्तः, धुरीणः -णा -णं, धुरन्धरः -रा -रः, धुरीणः -या -यै, धुवहः -हा -हं, भारन्धरः -रा -रः, सभारः -रा -रः; 'heavily laden,' सुभारः -रा -रः, अतिभारी &c., अतिभारवान् &c.; 'laden with mud,' पङ्कभारकः -का -कः, पङ्कभारी &c.

LADING, *s.* (Of a ship) नौभारः, नौकाभारः, नौकास्थद्रव्यं, पोतस्थद्रव्यं.

LADLE, *s.* दही, दधिः *f.*, दधिकः, दही, दधिः *f.*, दधिकः, दाही, कक्षिः *f.*, कक्षी, खजः, खजाकः -का, खजिका, पाणिका; 'wooden ladle,' तद्दः *m. f.*, दारुहस्तकः; 'sacrificial ladle,' मुक् *f.* (क्), मुक् -वा, मुक्, दूः *f.*, चमसः.

To LADLE, *v. a.* दधिकेण जलादिञ्चवत् (c. 10. -तारयति -यितुं) or चत् (c. 10. शतयति -यितुं).

LADLEFUL, *s.* दधिपूरणं, कक्षिपूरणं, कक्षिपूरकं, कक्षिभरकं.

LADY, *s.* स्त्रिया, स्त्रियिका, स्त्रियिका, भाविनी, भवती, कुलवधूः *f.*, कुलस्त्री, कुलाञ्जना, कुलनारी, कुलीना, कुलजा, स्त्रियस्त्री, सभ्यस्त्री, शिष्टस्त्री, सकुलीना, कुलपालिका, नायिका; 'O lady!' भवति voc. c.

LADY-BIRD, LADY-BUG, LADY-FLY, LADY-COW, *s.* इन्द्रगोपः, शक्रगोपः, इन्द्रकीटः, शक्रकीटः, तावकृमिः *m.*, अग्निनकः.

LADY-DAY, *s.* स्त्रीहमातृविज्ञापनोद्देशकं वासरस्यै पूर्वपादावसाने पक्षे or वासरस्य तृतीयमासाने पक्षे *n.* (न्).

LADY-LIKE, *a.* स्त्रियस्त्रीयोग्यः -ग्या -ग्यं, सभ्यस्त्रीयोग्यः &c., कुलरूपविताः -ता -तै, कुलस्त्रीसदृशः -शी -शै, स्त्रियवृत्तिः -त्तिः -त्ति, सभ्यः -भ्या -भ्यै, शिष्टः -ष्टा -ष्टै, सुविनीतः -ता -तै, सुन्दरः -री -रै; 'a lady-like woman,' शिष्टस्त्री, सुन्दरी, विनीता.

LADY-LOVE, *s.* प्रिया, कान्ता, कामिनी, रागिणी, प्रणयिनी, अनुरागवती.

LADYSHIP, *s.* (Her ladyship) भवती, चक्रभवती.

LADY'S-MAID, *s.* स्त्रीवस्त्रपरिकल्पिका, स्त्रीवस्त्रनाल्यादिपरिकल्पिका, स्त्रीप्रसाधका, स्त्रीपरिधानकृत् *m.*, अङ्गसंस्कर्त्री.

To LAG, *v. n.* मन्द (nom. मन्दायते), विलम्ब (c. l. -लम्बते -लितुं), चिर (nom. चिरायति -ते), मन्दगत्या चल (c. l. चलति -लितुं), मन्द चल or चर (c. l. चरति -रितुं).

LAG, *s.* (Lowest class) सन्ध्याः *m. pl.*, हीनजनाः *m. pl.*, वृषजनाः, सत्ताः.

LAGGER, *s.* विलम्बी *m.* (न्), विलम्बकारी *m.* (न्), मन्दगतिः *m.*, मन्दायमानः.

LAGGING, *part.* मन्दायमानः -ना -नं, चिरायमाणः -णा -णं, विलम्बी -चिनी &c.

LAGOON, LAGUNE, *s.* अनूपभूः *f.*, कच्छभूः *f.*, कच्छः, समुद्रीयकच्छः.

LAIC, LAICAL, *a.* गृहस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), गार्हस्थ्यिकः -की -कः, गृहस्थ-सन्ध्या -न्ध्यानी -न्ध्या (न्), गृहस्थवर्गसन्ध्या &c., पुरोहितवर्गभिन्नः -न्ना -न्नं, पौरोहित्यभिन्नः -न्ना -न्नं, सामान्यलोकसन्ध्या &c., साधारणलोकसन्ध्या &c., धर्मपदस्थभिन्नः -न्ना -न्नं.

Laid, *p. p.* न्यस्तः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, स्थापितः -ता -तै, निहितः -ता -तै, आहितः -ता -तै, उपनिहितः -ता -तै, उपहितः -ता -तै, प्रणिहितः -ता -तै, निवेशितः -ता -तै, निक्षिप्तः -न्ता -न्तं, प्रतिपादितः -ता -तै, अपितः -ता -तै, नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तै, रोपितः -ता -तै, आरोपितः -ता -तै; 'laid on the ground,' भूमौ निहितः -ता -तै or न्यस्तः -स्ता -स्तं. —(Laid aside) सञ्च्यस्तः -स्ता -स्तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, अस्तः -स्ता -स्तं, व्यक्तः -क्ता -क्तं. —(Laid out, as goods) प्रसारितः -ता -तै. —(Laid out, as ground) सुपथ्याप्तः -न्ता -न्तं. —(Laid out, as money) प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं. —(Laid hold of) गृहीतः -ता -तै, धृतः -ता -तै. —(Laid, as dust) सैसिक्तः -क्ता -क्तं, सैसिक्तः -क्ता -क्तं, निहितः -ता -तै.

Lain, *p. p.* उपविष्टः -ष्टा -ष्टै, पतितः -ता -तै, शयितः -ता -तै, संविष्टः -ष्टा -ष्टै.

Lair, *s.* आपदस्थानं, आपदशयनं, आपदशयनस्थानं, आपदालयः, आपदायतनं, आपदनिलयः, अरक्ष्यपशुशयनस्थानं, अरक्ष्यशोरं वासस्थानं or आशयः or आलयः.

Laity, *s.* गृहस्थवर्गः, सामान्यलोकः, साधारणलोकः, सामान्यवर्गः, साधारणवर्गः, साधारणलोकवर्गः, पुरोहितभिन्नवर्गः, धर्मपदस्थभिन्नवर्गः, पौरोहित्यभिन्नवर्गः.

LAKE, *s.* सरस् *m.*, ह्रदः, जलाशयः, जलाधारः, सरोवरः -रः, सरसी, तडागः, वापी -पिः *f.*, कासारः, पुष्करिणी, सार्त, पूरः.

LAKSHMI, *s.* (The goddess of fortune or prosperity, wife of the god Vishnu. She is said also to preside over beauty; and in this respect, as well as in the story of her birth, agrees in character with Venus. She was born, according to the usual account, from the ocean, when churned by

the gods and Asuras; and emerged from the foam of the sea, seated on a full-blown lotus, and holding a lotus in her hand. Her countenance is represented as incomparably beautiful. As presiding over abundance she resembles Ceres. She is by some considered to be the daughter of Daksha, and by others of Bhṛigu. Sometimes she is regarded as the wife of Dharma. As goddess of prosperity she is called) लक्ष्मी: *f.*, श्री: *f.*—(As wife of Vishnu) विष्णुवत्सला, हरिप्रिया, वैष्णवी.—(The ocean-born) जलधिजा, क्षीराभिजा, क्षीराभितनया.—(As seated on and holding the lotus, or as identified with this flower, which is the symbol of prosperity) पद्मा, कमला, पद्मालया, पद्मवासा, पद्मबुधा.—(As wife of Vishnu in the avatār of Krishna) रुक्मिणी.—(As mother of Kāmadeva) माया.—(As wife of Nārāyaṇa) नारायणी.—(As wife of Vishnu in the avatār of Rāmachandra) सीता.—(As mother of the world) लोकमाता *f.* (तृ), माता.—(As wife of Vishnu in the Varāha avatār) वाराही.—(The fickle one, a name applied to Lakshmi as goddess of fortune) चपला, चञ्चला, चला, लोला.—(As identified with a celebrated Apsaras) रम्भा. Other names of this goddess are, रमा, इन्दिरा, मा, नेत्री, हीरा, लम्बा.

LAMB, *s.* मेघशावकः, मेघशिशुः *m.*, मेघपत्तः, वर्कटः, अविपोतकः.

To LAMB, *v. a.* मेघशावकं सु (c. 2. सूते, c. 4. मृयते, सोतुं) or प्रसु.

LAMBATIVE, *a.* लेखः -खा -खं, अवलेखः -खा -खं.

LAMBATIVE, *s.* (Medicine) लेहः, अवलेहः, लेखं, अवलेखं.

LAMBENT, *a.* झलझल चलमानः -ना -नं or चञ्चलः -ला -लं.

LAMBKIN, *s.* सुदुर्मेघशावकः, सुदुर्मेघशिशुः *m.*, सुदुर्बर्कटः.

LAMBLIKE, *a.* मेघसम्भावः -वा -वं, मेघशावकवत्, कोमलसम्भावः -वा -वं or मृदुसम्भावः -वा -वं or मृदुशीलः -ला -लं.

LAMB'S-WOOL, *s.* मेघशावकलोम *n.* (नं), मेघलोम *n.*, वर्कटलोम *n.*

LAME, *a.* खञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, पङ्गुः -ङ्गुः -ङ्गु, खोडः -डा -डं, खोलः -ला -लं, खोरः -रा -रं, गतिविकलः -ला -लं, पादविकलः -ला -लं, विकलगतिः -तिः -ति, विकलाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, भूमिस्पृक् *m. f. n.* (ज्ञ).—(Imperfect) विकलः -ला -लं, हीनः -ना -नं, नूनः -ना -नं, सङ्घिद्रः -द्रा -द्रं.

To LAME, *v. a.* खञ्जकृ, पङ्गुकृ, पादविकलीकृ, विकलीकृ.

LAMELLAR, *a.* सूक्ष्मफलकविशिष्टः -हा -हं, शकली -लिनी -लि (नं).

LAMELY, *adv.* खञ्जवत्, पङ्गुवत्, विकलगत्या; 'going lamely,' विकलगतिः -तिः -ति.—(Imperfectly) विकलं, वैकल्येन, असम्यक्.

LAMENESS, *s.* खञ्जत्वं -ता, पङ्गुता -त्वं, खोडता, गतिवैकल्यं, विकलगतित्वं, पादवैकल्यं, अङ्गवैकल्यं.—(Imperfection) वैकल्यं, विकलता, हीनता, नूनता, सङ्घिद्रत्वं, दुर्बलता.

To LAMENT, *v. n.* विलप् (c. 1. -लपति -पितुं), प्रलप्, लप्, क्रन्द (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदति -तुं), प्ररुद्, परिदेव् (c. 1. -देवते -वितुं), क्रुश (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), विक्रुश, परिक्रुश, अभिक्रुश, शुष् (c. 1. शोचति -चितुं), परिशुष्, उड्डिन् (c. 6. -विमते -वितुं), व्यष् (c. 1. व्यथते -थितुं), विलपनं कृ, शोकं कृ, शोचनं कृ; 'to lament exceedingly,' शुष् in freq. (शोशुष्यते), लप् in freq. (लालप्यते).

To LAMENT, *v. a.* शुष् (c. 1. शोचति -चितुं), अनुशुष्, परिदेव् (c. 1. -देवति -ते -वितुं), विलप् (c. 1. -लपति -पितुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति

-न्दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदति -तुं), अभिक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), उक्कयद् (c. 1. -ककरोते -किकृतुं), all with acc. c.; as, 'they lament the dead,' गतासून् शोचन्ति; 'they lamented each other,' अन्योन्यम् अभिचुक्रुशुः.

LAMENTABLE, *a.* शोचनीयः -या -यं, शोच्यः -च्या -चं, शोचितव्यः -च्या -चं, शोकाहं -हं -हं, शोचनाहं -हं -हं, विलपनीयः -या -यं, क्रन्दनीयः -या -यं, शोकयोग्यः -ग्या -ग्यं, शोकविषयः -या -यं, शोकास्पदः -दा -दं.

LAMENTABLY, *adv.* शोचनीयं, शोचनीयप्रकारेण, यथा शोको जायते तथा.

LAMENTATION, LAMENT, *s.* शोकः, शोचनं, शुष् *f.* (च), अनुशोचनं, क्रन्दनं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं -ना, रोदनं, रुदितं, रुदनं, क्रन्दितं, आक्रन्दनं, विलपितं, प्रलापः, क्रुष्टं, विक्रुष्टं, उड्डेगः, मनस्तापः, हाहाकारः, मनोवेदना, परिवेदनं, परिवेदितं.

LAMENTED, *p. p.* शोचितः -ता -तं, अनुशोचितः -ता -तं, विलपितः -ता -तं, क्रन्दितः -ता -तं, रुदितः -ता -तं, क्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिवेदितः -ता -तं.

LAMENTER, *s.* शोचकः, अनुशोचकः, परिदेवकः, परिदेवी *m.* (नं), विलपनकृतः.

LAMENTING, *part. p.* रुदन् -दन्ती -दती -दत् (तृ), परिदेवी -यिनी -यि (नृ), विलपन् -पनी -पत् (तृ), शोचमानः -ना -नं, रुद्यमानः -ना -नं.

LAMINA, *s.* (Thin plate, scale) फलकः -कं, पत्रं, शक्लं, शकलं, कवचः.

LAMINATE, LAMINATED, *a.* फलकी -किनी -कि (नं), शकली &c., सपत्रः -त्रा -त्रं.

LAMINATION, *s.* (Drawing out into a thin plate) उड्डेयनं.

LAMMAS-DAV, *s.* अष्टमासस्य प्रथमदिनोद्देशकं पर्वं *n.* (नं).

LAMP, *s.* दीपः, प्रदीपः, दीपकः -पिका, वस्ती -स्ति *f.*, शिखावान् *m.* (तृ), शिखी *m.* (नृ), कञ्जलध्वजः, दशकवः, दशेन्धनं, दीपास्यः, केहाशः, केहप्रियः 'lamp in a doorway,' देहलीदीपः; 'row of lamps,' दीपमाला, दीपावलिः *f.*, दीपाली, दीपशङ्खला; 'flame of a lamp,' दीपशिखा; 'wick of a lamp,' वस्ती -स्ति *f.*, दीपकपी; 'stand of a lamp,' दीपध्वजः, दीपध्वजः, दीपाधारः, शिखातरुः *m.*; 'smell of an extinguished lamp,' दीपनिर्वाणगन्धः; 'relating to a lamp' दीपः -पी -यं.

LAMP-BLACK, *s.* दीपकहृद्, कञ्जलं, कञ्जलं, दीपकञ्जलं, दीपशिखा, दीपध्वजः -जं, मपी.

LAMP-FIGHT, *s.* दीपयुतिः *f.*, प्रदीपयुतिः, दीपप्रकाशः, दीपप्रभा.

LAMP-LIGHTER, *s.* दीपतैलदः, तैलगामी *m.* (नृ), दीपप्रकाशकः, दीपज्वलनकृत्.

LAMPOON, *s.* निन्दालेखः, निन्दायुक्तो लेखः, अवगीतः, निन्दागीतं, विदूषणलेखः, विदूषणार्थको लेखः, खेयः, आखेयः.

To LAMPOON, *v. a.* निन्दालेखद्वारेण आधिप् (c. 6. -धिपति -धेत्तुं) or अवगी (c. 1. -गायति -गातुं), निन्दालेखं कृ.

LAMPOONED, *p. p.* निन्दालेखेन अवगीतः -ता -तं or आधिप्तः -प्ता -प्तं.

LAMPREY, *s.* अन्धाहिजातीयो मत्स्यभेदः, कुचिका, जलध्यालः.

LANATE, LANATED, *a.* लोमशः -शा -शं, लोमविशिष्टः -हा -हं.

LANCE, *s.* शक्तिः *f.*, तोमरः, कुनः -नी, शूलः -लं, प्रासः, शल्यं, कीलः, शलाका.—(Armed with a lance) शास्त्रीकः. See LANCER.

To LANCE, *v. a.* शूलेन or शक्त्या व्यष् (c. 4. विध्यति, व्यष्टुं), शक्तिविष्टं -ष्टा कृ, शक्तिभिवं -भिवं कृ, शूल (nom. शूलयति -यितुं), कील (c. 10. कोलयति -यितुं); 'with a lancet,' शलाकया or वृद्धिपथेण व्यष्.

LANCED, *p. p.* शलाकाविष्टः -ष्टा -ष्टं, वृद्धिपथविष्टः -ष्टा -ष्टं.

LANCEOLATE, *a.* शूलाकारः -रा -रं, शूलाकृतिः -तिः -ति, शक्तिरूपः -पा -पं.

LANCER, *s.* शास्त्रीकः, शक्तिधरः, शक्तिग्रहः, शक्तिहेतुकः, शूली *m.* (नृ), शूलधरः, प्राधिकः, कौमिकः, शलाकी *m.* (नृ).

LANCET, *s.* शलाका, सईधार, वृद्धिपत्रं, वेतसपत्रं.

To LANCH, *v. a.* अञ् (c. 4. अस्थिति, क्षिति), प्राप्, क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपु), मुञ् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षु), प्रमुञ्, मृञ् (c. 6. मृञ्चति, मृष्टु), प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्षु), पठ् (c. 10. पातयति -यितुं).

LANCHED, *p. p.* मुञ्क्त -क्ता -क्तं, प्रमुञ्क्त -क्ता -क्तं, क्षिप्तः -प्ता -प्तं.

To LANCINATE, *v. a.* विद् (c. 10. -दारयति -यितुं), निर्भिद् (c. 7. -भि-नक्ति -भेक्षु).

LANCINATION, *s.* विदारणं, प्रविदारणं, विभेदः, विपाटनं, व्रश्चनं.

LAND, *s.* (Country, region) देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं.—(As opposed to water) स्थलं -लो; 'land and water,' स्थलजलं, जलस्थलं; 'relating to dry land,' धन्य *n.* (न), स्थलीयः -या -यं; 'produced on it,' स्थलजः -जा -जं; 'confusion of land and water through inundation,' जलस्थलभ्रमः; 'the way by land,' स्थलमार्गः; 'by land,' स्थलमार्गेण.—(Ground, soil, earth) भूमिः *f.*, भूः *f.*, क्षेत्रं, मृत् *f.*, मृत्तिका; 'arable land,' क्षेत्रभूमिः *f.*; 'ploughed land,' कृष्टं, कृष्टभूमिः *f.*, फालकृष्टं, सीतभूमिः; 'barren land,' मरुः *m.*, मरुस्थलं -लो, धन्वा *m.* (न), भूमिः *f.*, ऊपः -परः; 'marshy land,' कञ्जभूः *f.*, अनूपभूमिः *f.*; 'waste land,' खिलः; 'fallow land,' अप्रहतभूमिः; 'table land,' सानुः *m.*, प्रस्थः, चुः *m.*—(Estate, lands) क्षेत्रं, भूमिः, स्थावरः; 'paternal lands,' पैतृक-भूमिः; 'gift of lands,' भूमिदानं.

To LAND, *v. a.* उञ् (c. 10. -तारयति -यितुं), नीकाया अवतृ or अवरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), स्थलं or कूलम् उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), नावम् उपस्थिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), उत्कूल (nom. उत्कूलयति -यितुं).

To LAND, *v. n.* उञ् (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं), प्रत्युञ्, नीकाया अवतृ or उञ् or अवरुह (c. 1. -रोहति -रोटुं), स्थलम् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).

LANDED, *p. p.* (Disembarked) उन्नीयः -यो -यं, अवतीर्यः -यो -यं, नीकोन्नीयः -यो -यं, नीकावरुहः -टा -टं, नीकातीरः -ता -तं, सतिनीः -नीः -नु, उत्कूलितः -ता -तं.—(Having an estate in land) क्षेत्री *m.* (न), क्षेत्रवान् *m.* (त), क्षेत्रसम्पन्नः -जा -जं, भूमिसम्पन्नः -जा -जं, भूमिधनः -ना -नं; 'landed property,' भूमिः *f.*, क्षेत्रं, स्थावरः, स्थावरधनं; 'donation of landed property,' भूमिदानं.

LAND-ANIMAL, *s.* स्थलचरजन्तुः *m.*, भूमिचरजन्तुः *m.*, भूचरजन्तुः.

LAND-FIGHT, *s.* स्थलयुद्धं, स्थलविग्रहः, स्थलीययुद्धं.

LAND-FLOOD, *s.* जलाप्रायनं, आप्रायः, जलप्रलयः, जलविप्रवः.

LAND-FORCE, *s.* स्थलबलं, स्थलसैन्यं, सेना, स्थलयोधाः *m. pl.*

LAND-HOLDER, *s.* भूस्वामी *m.* (न), क्षेत्रपतिः *m.*, भूमिपतिः, भूमोन्धरः, क्षेत्रस्वामी *m.* (न), क्षेत्राधिकारी *m.* (न).

LANDING, LANDING-PLACE, *s.* उतरणस्थानं, तरस्थानं, तरणस्थानं, तरः, पट्टः -ट्टी, उमः, गुल्मः, नीकावरोहणस्थानं.—(Act of landing, disembarkation) उतरणं, प्रत्युतरणं.

LANDLADY, *s.* (Woman who has tenants) भूस्वामिनी, क्षेत्रस्वामिनी.—(Mistress of an inn) उतरणगृहस्वामिनी, उतरणशालास्वामिनी, उपकारिकागृहाधिकारिणी, शौखिकी.

LANDLOCKED, *a.* भूवेष्टितः -ता -तं, भूमिवेष्टितः -ता -तं, भूप्रतिबद्धः -द्धा -द्धं.

LANDLORD, *s.* (Owner of land) भूस्वामी *m.* (न), क्षेत्रस्वामी *m.*, क्षेत्रपतिः *m.*, भूमोन्धरः.—(Owner of a house) गृहपतिः *m.*, गृह-स्वामी *m.*, गृहेश्वरः.—(Master of an inn) उतरणगृहपतिः *m.*, उतरणगृहस्वामी *m.*, उपकारिकागृहाधिकारी *m.* (न).

LANDMARK, *s.* स्थलसीमा *m.* (न), भूमिसीमा, सीमा *m.* (न), सीमा *f.*, 436

सीमालिङ्गं, सीमाचिह्नं, स्थललिङ्गं, चैतं, जङ्गलः.—(Of a field क्षेत्रसीमाचिह्नं, क्षेत्रसीमाचिह्नं.—(An elevated mark on land to serve as a guide to seamen) समुद्रयात्रिणां पथदर्शनार्थं उन्नतभूभागे स्थापितं चिह्नं.

LANDOWNER, *s.* भूस्वामी *m.* (न), क्षेत्रस्वामी *m.*, क्षेत्रपतिः *m.*, भूमोन्धरः.

LANDSCAPE, *s.* (Portion of land which the eye can comprehend in a single view) दृष्टिपातान्तर्गतदेशः, नयनपथान्तर्गतदेशः, दृष्टिगतदेशः, दृष्टिगोचरदेशः, देशः, प्रदेशः, भूप्रदेशः.—(Picture) चित्रगतं भूमिप्रदेशः.

LANDSMAN, *s.* स्थलवासी *m.* (न), स्थलवर्ती *m.* (न), स्थलीयः, स्थलगः.

LAND-TAX, *s.* भूमिकरः, क्षेत्रकरः, भूकरः.

LAND-WAITER, *s.* शौल्कः, शौल्किकः, उतरणस्थाने करग्राही *m.* (न) o शुल्कग्राही *m.*

LANE, *s.* सङ्कटपथः, सङ्कटमार्गः, सन्नाथपथः, सङ्कटवीथिः *f.*, सन्नाथवीथिः.

LANGUAGE, *s.* (Speech, ideas expressed in words) भाषा-पथं भाषितं, उक्तिः *f.*, वचनं, वचस्, वाक्यं, उक्तं, वाक् *f.* (च), वाणी व्याहारः, निगदः, निगादः, लघितं, अभिलाषः, वदनिः *f.*—(Word expression) शब्दः, वाक्यं, वचनं, पदं; 'bad language,' दुरुक्तिः, दुर्भाषणं, दुर्वचस् *n.*, दुर्वच्यं, दुर्वचनं, दुरालापः; 'abusive language,' वाक्पारुष्यं, वाग्दोषः, परुषवचनं, परुषोक्तिः *f.*; 'low language,' खलोक्तिः *f.*—(A language) भाषा, उक्तिः *f.*; 'a foreign language,' भाषान्तरं, विदेशीयभाषा; 'a barbarous language,' झेज्जभाषा झेज्जितः; 'the Sanskrit language,' संस्कृतभाषा, संस्कृतोक्तिः *f.*—(Diction, style of expression) वागव्यापारः, वाग्यतिः *f.*, वाक्य रचना, वाग्विन्यासः, वाक्सरणिः *f.*

LANGUID, *a.* ग्रानः -ना -नं, परिग्रानः -ना -नं, ग्रानः -ना -नं, परिग्रानः -ना -नं, ज्ञानः -ना -नं, परिज्ञानः -ना -नं, ज्ञानः -ना -नं, परिज्ञानः -ना -नं, ज्ञानमनस्कः -स्का -स्कं, शिथिलः -ला -लं, शिथिलाङ्गः -ङ्गो -ङ्गं, शिथिलबलः -ला -लं, शिथिलवीर्यः -व्यो -व्यं, क्षीणबलः -ला -लं, अयसन्नः -जा -जं, सन्नः -जा -जं, अवसादी -दिनं -दि (न), विपादी &c., विपणः -शा -शं, विस्मयवीर्यः -व्यो -व्यं, संस -मिनो -सि (न), विघ्नः -पा -पं, विघ्नपाङ्गः -ङ्गो -ङ्गं, घृथाङ्गः &c. अलसः -सा -सं, मन्दः -न्दा -न्दं, अनुत्सुकः -का -कं, निरुत्सुकः -का -कं.

LANGUIDLY, *adv.* अवसादेन, सविपादं, विपादेन, सावसादं, अवसन्नवत् ज्ञानमनसा, अलसवत्, मन्दं, मान्द्येन, समान्द्यं.

LANGUIDNESS, *s.* ग्रानिः *f.*, ग्रानिः *f.*, ग्रानता, ज्ञानता, अवसन्नता, विप-णता, अवसादः, शिथिलता -तं, बलशैथिल्यं, अङ्गशैथिल्यं, अलसता, आलस्यं, मान्द्यं.

To LANGUISH, *v. n.* अवसद् (c. 1. -सीदति -सिद्), विपद्, व्यवसद्, सद्, द्वै (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं), परिद्वै, द्वै (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं), परिद्वै, क्लम् (c. 4. क्लाम्यति, क्लामितुं), परिक्लम्, विक्लम्, वि in pass. (क्षीयते), तम् (c. 4. ताम्यति, तामितुं), आतम्, प्रतम्, ध्वस् (c. 1. ध्वंसते -सिद्), विध्वस्, संस् (c. 1. संसते -सिद्), विध्वस्, विध्व in pass. (-शीयते), प्रली (c. 4. -लीयते -लेतुं), शद् (c. 1. शीयते, शिद्), गल् (c. 1. गलति -लितुं), शिथिलीभू, सिद् in pass. (सिद्यते), आयस् (c. 4. -यस्यति -यसितुं), विपथीभू, अवसन्नीभू.—(Pine with love) उत्कण्ठ (c. 1. -कण्ठते -रिद्धतुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते), उत्सुकीभू.—(Look tenderly and softly) कामालसदृष्टिः -रिष्टिः -रिष्टि भू, कामाद्रेदृष्टिः -रिष्टिः -रिष्टि भू.

LANGUISHING, *part. or a.* (Drooping, fading) ग्रायन् -यनी -यत् (त), ग्रायमानः -ना -नं, ग्रायन् &c., ग्रायमानः -ना -नं, क्षीयमाणः -शा -शं, विपादी -दिनी -दि (न), अवसादितः -ता -तं, विशीय्यमाणः -शा -शं, खिद्यमानः -ना -नं.—(Pining with love) उत्कण्ठितः -ता

-तं, उत्सुकः -का -कः; 'having languishing looks,' जलसेवया, कामालसेवया, कामालसदृशः *f.* कामाद्रदृशः *f.*
 LANGUISHINGLY, *adv.* अवसादेन, विवादेन, सविवादं, सावसादं.—(With languishing looks) कामालसदृश्या, कामाद्रदृश्या.
 LANGUISHMENT, *s.* विषयता, अवसयता, उत्कण्ठा, उत्कण्ठितत्वं, उत्सुकता, औसुक्यं.—(Softness of look) कामालसदृशित्वं, कामाद्रदृशित्वं.
 LANGOUR, *s.* झानिः *f.*, झानेता -त्वं, झानिः *f.*, झानता, झानिकः *f.*, झानता, अवसादः, विवादः, सादः, अवसयता, विषयता, शिथिलता, शैथिल्यं, अज्जशैथिल्यं, अज्जस्रपः, अज्जविषयः, क्षीयता, मन्दता, मान्द्यं, खेदः, तन्द्रा -न्द्रिः *f.* -न्द्रिका, तन्द्री, प्रमीला, उदासीनता, आलस्यं, अलसता -त्वं, यलविमुखता, यलपराङ्मुखता, कार्यविमुखता, नडता, मादं.
 To LANIATE, *v. a.* विट् (c. 10. -दारयति -यितुं), लखं लखं कृ, लखशः कृ.
 LANIFEROUS, LANIGEROUS, *a.* लोमजनकः -का -कः, लोमोत्पादकः -का -कः.
 LANK, *a.* (Thin, meagre) कृशः -शा -शः, परिकृशः -शा -शः, कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गः, कृशशरीरः -रा -रः, क्षीयशरीरः -रा -रः, क्षीयमांसः -सा -सः, शुष्कमांसः -सा -सः, शुष्काङ्गः -ङ्गी -ङ्गः, क्षानः -ना -नः, अविपुलः -ला -लः, अपुष्टः -हा -हः, अनुन्दः -न्दा -न्दः.—(Tall) दीर्घदेहः -हा -हः, दीर्घतनुः -नु -नु.—(Loose, flaccid) शिथिलः -ला -लः, स्रयः -या -यं, अवसहः -ता -तः.
 LANKNESS, *s.* (Meagreness) कृशता, कृशाङ्गत्वं, शरीरकृशता, काश्चै, शरीरक्षीयता, क्षानता -त्वं, अनुन्दता, अविपुलता, अपुष्टता.—(Tallness) शरीरदीर्घता, दीर्घदेहत्वं.—(Flaccidity) शैथिल्यं, शिथिलता.
 LANKY, *a.* कृशदीर्घः -घा -घं, क्षीयदीर्घः -घा -घं, दीर्घक्षानः -ना -नः.
 LANNER, LANNERET, *s.* श्येनजातीयः पक्षिभेदः.
 LANTERN, *s.* दीपः, प्रदीपः, दीपिका, प्रच्छन्नदीपः, गूढदीपः, आवृतदीपिका, कोशस्थदीपः, आकाशदीपः, आकाशप्रदीपः.
 LANTERN-JAWED, *a.* तनुवदनः -ना -नः, क्षीयवदनः -ना -नः, दीर्घवदनः -ना -नः.
 LANUGINOUS, *a.* लोमशः -शा -शः, लोममयः -यी -यं, लोमवान् -वती -वत् (न), मुदुलोमवान् &c., मुदुलोमा -मा -न (न), क्षिण्वयवीः -वी -वी.
 LANYARD, *s.* नाविकभाषायां बन्धनरज्जुः *m. f.* or सुद्रुसूत्रं or गुणः.
 LAP, *s.* (The end or skirt of a garment that hangs loose) यस्त्राचलः -लं, वसनानकः, यस्त्रानकः, वसनदशा, यस्त्रदशा, वस्तिः *m.*, तटी.—(The part about the thighs or hips when a person sits down) अङ्गः, क्रोडं -हा, उत्सङ्गः, ऊरुदेशः, सन्निवेशः, जानुदेशः; 'to place on the lap,' अङ्गे or क्रोडे or उत्सङ्गे or ऊरोर् उपरि न्यस् (c. 4. -जस्यति -जसितुं) or कृ, क्रोडीकृ, अङ्गीकृ.
 To LAP, *v. a.* (Fold) पुटीकृ, आवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), विपरिवृत्, आवर्त्तनं कृ.—(Wrap, infold) वेष्ट् (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं), आवेष्ट्, परिवेष्ट्, कोशेन परिवेष्ट्.—(Lick up) लिह् (c. 2. लेटि, लीटे, लेटुं), आलिह्, संलिह्, परिसंलिह्, जिह्वासादं कृ, जिह्वालेहनं कृ.
 To LAP, *v. n.* (Be turned over) आवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), विपरिवृत्.
 LAP-DOG, *s.* अङ्गुकुङ्कुरः, अङ्गे पालनीयः सुद्रुकुङ्कुरः, अङ्गपालनयोग्यः सुद्रुकुङ्कुरः, अङ्गपालितकुङ्कुरः.
 LAP-FUL, *s.* अङ्गपूरणं, क्रोडपूरणं, अङ्गपूरकं, अङ्गभरकं.
 LAPIDARIOUS, *a.* प्रस्तरमयः -यी -यं, मणिमयः &c., शिलाभयः &c.
 LAPIDARY, *s.* मणिकारः, रत्नकारः, मणिपरिष्कारकः, रत्नपरिष्कारकः, प्रस्तरचिह्नं *m.*, रत्नोपजीवी *m.* (न), रत्नविष्कयी *m.* (न), मणिचिह्नेता *m.* (न).
 To LAPIDATE, *v. a.* प्रस्तरप्रक्षेपेण or प्रस्तराघातेन हन् (c. 2. हन्ति -नुं) or आपाद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
 LAPIDATION, *s.* प्रस्तराघातेन or पाषाणप्रक्षेपेण हननं or आपादनं or मारणं.
 LAPIDEOUS, *a.* पाषाणमयः -यी -यं, शिलेयः -यी -यं, आशिनकः -की -कः.
 LAPIDESCENCE, *s.* पाषाणभूयं, प्रस्तरभूयं, शिलाभूयं.

LAPIDIFICATION, *s.* पाषाणभाषाण्यं, प्रस्तरभाषाण्यं, पाषाणीकरणं.
 LAPIS-LAZULI, *s.* वेदूर्ध्वं, विदूर्ध्वं, नीलोपलः -लं, अतितोपलः, अतिताश्मा *m.* (न), बालराजः, बालसूर्ध्वं, बालवायजं, अभरोहं, गल्लकः.
 LAPLING, *s.* विषयसेवी *m.* (न), विषयोपयोगासक्तः, आत्मभरिः *m.*
 LAPPET, *s.* यस्त्राचलः -लं, वसनानकः, वसनाचलः, वसनदशा, वस्तिः *m.*
 LAPSE, *s.* (Flow, course) गतिः *f.*, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*; 'lapse of time,' कालगतिः *f.*—(Passing away) जलपः, अतिक्रमः, प्रतीतिः *f.*—(Falling) पातः, पतनं, व्युत्तिः *f.*, अवर्णः, भङ्गः, प्रभङ्गः, व्यसः.—(Error) भ्रमः, प्रमादः, स्खलनं, स्खलितं.
 To LAPSE, *v. n.* (Pass slowly away) झनैः झनैः or क्रमे क्रमे जती (c. 2. जत्येति -नुं, rt. इ) or जती or अतिक्रमं (c. 4. -क्राम्यति, c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or अतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं) or प्रवृत् or वृत्.—(Pass on by degrees) क्रमेण गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं) or प्रगम् or या (c. 2. याति -नुं) or प्रया or सृप् (c. 1. स्रपति, स्रप्) or प्रवृप्.—(Fall in moral conduct) भङ्ग (c. 4. -भङ्ग्यति, भङ्गितुं), विभङ्ग, व्युत्क्रम.—(Slip, make a mistake) स्खल् (c. 1. स्खलति -लितुं), प्रस्खल्, भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), प्रमादं कृ, दोषं कृ.—(Pass from one proprietor to another) सङ्क्रम, उपसङ्क्रम, अवपृत्.
 LAPPED, *p. p.* (Fallen) भट्टः -हा -हः, प्रभट्टः -हा -हः, व्युत्तः -ता -तः, पतितः -ता -तः.—(Passed from one proprietor to another) सङ्क्रान्तः -ना -नः, उपसङ्क्रान्तः -ना -नः, सङ्क्रामितः -ता -तः, अवपृत्तः -हा -हः, परहसगतः -ता -तः; 'lost by time,' वेलाहीनः -ना -नः.
 LAPSIDED, *a.* See LOPSIDED.
 LAPSPUS LINGUÆ, *s.* जिह्वादोषः, मुखदोषः, वादोषः; 'a lapsus of the hand or pen,' हस्तदोषः.
 LAPWING, *s.* (A bird) टिट्थिभः -भकः, टिट्थिभकः, कोयटिः *m.* -टिकः, पङ्कजीरः, झिक्करी *m.* (न).
 LAR, *s.* (A household deity) कुलदेवता, गृहदेवता.
 LARBOARD, *s.* (Left hand side of a ship) नावो वामपार्श्वः or वामभागः.
 LARCENY, *s.* स्तेयं, चौर्यं, चौरः, स्तेनः, स्तेयं, चौर्यकर्म *n.* (न), तक्षरता, ताक्षर्यं, चौरिका, चुरा, परद्रव्यापहारः.
 LARCH, *s.* देवदारुजातीयो वृक्षभेदः.
 LARD, *s.* शूकरमेदस् *n.*, शूकरवसा, शूकरमांससारः, शूकरमांसजलेहः.—(Bacon) शूकरमांसं, शूकरस्य शुष्कमांसं, बजूर.
 To LARD, *v. a.* शूकरमेदसा पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), शूकरमांसजलेहं मध्ये निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or अन्नार् निविश.—(Fatten) चै in caus. (आययति -यितुं), चाये, पुर् in caus. (पोषयति -यितुं), पुटीकृ.—(Interlard, mix) विमिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र, सम्मिश्रीकृ, मिश्र.
 LARDER, *s.* खाद्यमांसागारं, भक्ष्यमांसागारं, मांसरक्षणगृहं, भोज्यमांसशाला, भोजनगारं, खाद्यद्रव्यागारं.
 LARES, *s.* कुलदेवताः *f. pl.*, गृहदेवताः *f. pl.*, गुहा देवताः *f. pl.*
 LARGE, *a.* (Big, bulky in size) बृहन् -हती -हत् (न), विपुलः -ला -लं, विशालः -ला -लं, पृथुः -पु -पु, अवी -पु, पृथुलः -ला -लं, स्थूलः -ला -लं, बृहत्कायः -या -यं, महाकायः -या -यं, महान् -हती -हत् (न), महा in comp., बृहत् in comp., उरुः -रु -रु, वी -रु, विकटः -टा -टं, विशङ्कटः -टा -टी -टं, गुरुः -रु -रु, परिपृष्टः -टा -टं, वृष्टः -टा -टं, वद्गु -डा -डं, मन्वरः -रा -रं, मन्दरः -रा -रं, बाष्पलः -ला -लं, बभुः -भु -भु.—(Extensive, wide) विपुलः -ला -लं, विस्तीर्णः -णी -यं, विशालः -ला -लं, आगतः -ता -तः, लक्षः -ला -लं.—(Abundant,

copious) प्रचुरः -रा -रं, विपुलः -ला -लं, पुष्कलः -ला -लं, बहुः -हुः -ही -हु, बहुलः -ला -लं, भूरिः -रिः -रि, यथेष्टः -हा -हं.—(Fat) पीनः -ना -नं, पीवरः -रा -रं, पीवा -वा -व (न), पुष्टः -हा -हं.—(Having a large body) बृहच्छरीरः -रा -रं, पृथुशरीरः -रा -रं, स्थूलशरीरः -रा -रं, विकटशरीरः -रा -रं, बृहन्नायः -या -यं, बृहदङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, स्थूलकायः -या -यं; 'larger,' बृहत्तरः -रा -रं, उरुतरः -रा -रं, बरीयान् -यती -यः (न), महत्तरः -रा -रं, अधिकः -का -कं; 'largest,' वरिष्ठः -हा -हं, बृहत्तमः -मा -मं; 'at large, without restraint,' निर्वन्तितं, निर्वन्तय, निर्विघ्नं, निरवरोधेन, अनिवारितं, खेच्छया; 'at large, diffusely,' विस्तरशस्, विस्तरेण, सुविस्तरं.

LARGE-HEADED, *a.* स्थूलशिखाः -राः -रः (न), बृहच्छिखाः &c., बृहच्छीर्षः -र्षा -र्षं, स्थूलशीर्षः -र्षा -र्षं, बृहन्मस्तकः -का -कं, स्थूलमस्तकः -का -कं.

LARGE-LIMBED, *a.* बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, स्थूलङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, पृथुङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

LARGELY, *adv.* प्रचुरं, प्राचुर्येण, विपुलं, बाहुल्येन, बहु, भूरि, पुष्कलं, वैपुल्येन, विस्तरशस्, विस्तरेण.

LARGENESS, *s.* बृहत्वं, विपुलता, वैपुल्यं, विशालता, स्थूलता, स्थौल्यं, पृथुता -त्वं, पार्थक्यं, महत्वं, उरुता, विकटत्वं, वैकट्यं, प्रडिमा *m.* (न), परिप्रडिमा.—(Extent) विस्तीर्णता, विस्तरः, विस्तृतिः *f.*, आयतिः *f.*—(Amplitude, abundance) प्राचुर्यं, प्रचुरता -त्वं, बाहुल्यं, बहुत्वं, पुष्कलता.—(Fatness) पीनता, पीवरत्वं, पुष्टता.—(Largeness of body) शरीरबृहत्वं, शरीरपृथुता, स्थूलशरीरत्वं.

LARGESS, *s.* विस्तरणं, विस्तरजनं, विस्तरजनं, प्रदानं, त्यागः, पारितोषिकं.

LARGO, *s.* (Slow time in music) विलम्बितं, तस्वं, विलम्बितवृत्तिः *f.*

LARK, *s.* (The bird) भरद्वाजः, भारद्वाजः -जकः, भारयः, व्याघ्राटः, भरतपक्षी *m.* (न).

LARUM, *s.* (Noise giving notice of danger) आसन्नभयघोषणा, आसन्नभयसूचकघोषः.—(Alarm-bell) आसन्नभयसूचका घट्टा.

LARVA, LARVE, *s.* कीटः, कीटद्विजः, कृमिः *m.*, कोशस्थः.

LARYNGOTOMY, *s.* कण्ठनालच्छेदः -दनं, कृकच्छेदनं.

LARYNX, *s.* कण्ठनालः -ली, कण्ठनाडिः -डी, कृकः.

LASCAR, *s.* नाविकः, पोतवाहः, नौयामः, समुद्रयात्री *m.* (न).

LASCIVIOUS, *s.* कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (न), रतापी -रिचिनी -रिचि (न), सुरतापी &c., रतासक्तः -क्ता -क्तं, रतिकर्म्मसक्तः &c., कामासक्तः &c., व्यवायी -यिनी -यि (न), कामलः -ला -लं, कामनः -ना -नं, कामनः -ना -नं, कामकेलिः -लिः -लि, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, कामप्रयणः -या -यं, तरलः -ला -लं, तारलः -ला -लं, अनुकः -का -कं, अभीकः -का -कं, स्त्रीव्यसनी *m.* (न), स्त्रीलम्पटः, लम्पटः.—(Proceeding from lust) कामहेतुकः -का -कं, काममूलकः -का -कं, कामसूचकः -का -कं.

LASCIVIOUSLY, *adv.* कामुकवत्, सकामं, लम्पटवत्, स्त्रीलम्पटवत्, कामासक्तवत्, रतासक्तवत्, तरलं, तरलवत्, कामपूषं, कामपुष्पा.

LASCIVIOUSNESS, *s.* कामुकत्वं, सकामत्वं, कामासक्तिः *f.*, रतासक्तिः *f.*, रतापिचं, लम्पटत्वं -ता, लाम्पट्यं, तरलतां, तारल्यं, भोगासक्तिः *f.*, व्यवायः, व्यवायासक्तिः *f.*, वैवायं, हेला -लनं.

LASH, *s.* (Thong) कषा, कशा, प्रतिष्मकः -शः, बलिसङ्गः, चर्मबन्धः, चर्मरज्जुः *m.* *f.*, वरवा, मञ्जी, चप्पी, चप्पी, बाँडं -डी.—(Stroke with a whip) कषापातः, कषाप्रहारः, कषाताडनं.—(Stroke of satire) वागतिः *f.*

LASH, *v. a.* (Strike with a lash) कषया or चर्मरज्जुना तड् (c. 10. तडयति -यितुं) or जाहन् (c. 2. -हन्ति -न्ति) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्ति), (nom. कषयति -यितुं), कषापातं कृ.—(Beat, shake about) उदरका (c. 5. -धुनोति -धयितुं), चू, विचल् (c. 10. -चालयति -यितुं); 'he

lashes his tail,' पुच्छं धुनोति.—(Tie or bind with a rope) रज्जुना or रज्जा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), रज्जुबन्धं -धा -धं कृ.—(Censure with severity) अहनुदवाचा or तीक्ष्णवाक्यैः or तिग्मवाचा निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं).

To LASH, *v. n.* कषापातं कृ, कषाताडनं कृ.—(Lash out, run into excess) मर्यादाम् अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति 'क्रमितुं), उत्क्रम्, व्युत्क्रम्, अवधिम्, अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं).

LASHED, *p. p.* कषाहतः -ता -तं, कषाताडितः -ता -तं; 'worthy of being lashed,' कष्यः -ष्या -ष्यं, कशाहः -हा -हं.—(Made fast) रज्जुबन्धः -धा -धं.

LASS, *s.* तरुणी, कुमारी, कन्या, बाला -लिका, दारिका, पुत्री.

LASSITUDE, *s.* हानिः *f.*, हानता, अवसादः, सादः, अवसन्नता, विषादः, विषण्णता, तन्द्रा -न्द्री -न्द्रिका -न्द्रिः *f.*, वेदः, प्रमोला, अङ्गशैथिल्यं, अङ्गशैथिलता, मन्दता, मान्द्यं, हानिः *f.*, हानता, हानिः *f.*, श्रान्तिः *f.*, परिश्रान्तिः, हानः.

LIASSO, *s.* पाशः, पाशरज्जुः *m.* *f.*, पाशबन्धः, बागुरा.

LAST, *a.* (Final) अन्तिमः -मा -मं, अन्त्यः -न्या -न्यं, अन्त in comp., शेष in comp., अवरः -रा -रं, चरमः -मा -मं, अचरतमः -मा -मं.—(Hindmost) पश्चिमः -मा -मं, जघन्यः -न्या -न्यं, अवरः -रा -रं, पश्चात्तः -त्वा -त्वं, पश्चात्तीयः -या -यं.—(Next before the present) नवः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, भूतः -ता -तं.—(Last but one) उपान्तः -ना -नं, उपान्तिकः -की -कं, उपान्त्यः -न्या -न्यं.—(Extreme) परमः -मा -मं, अत्यन्तः -ता -तं, आत्यन्तिकः -की -कं, उत्तमः -मा -मं.—(Lowest) अधमः -मा -मं, अवरः -रा -रं, अधरः -रा -रं, अवमः -मा -मं, अपकृष्टः -हा -हं; 'come last,' अवरागतः -ता -तं, चरमागतः -ता -तं; 'born last,' अवरजः -जा -जं, जघन्यजः -जा -जं; 'last state,' शेषावस्था, शेषदशा, परिणामः; 'last past,' शेषभागः; 'last part of the night,' शेषरात्रिः *f.*; 'last half,' अवराहं, पश्चाहं; 'last night,' गतरात्रिः *f.*; 'last month,' गतमासः; 'last year,' गतवत्सरः, परतः; 'belonging to last year,' परतः -त्वा -त्वं. 'year before last,' परारिः; 'belonging to the year before last,' परारिजः -त्वा -त्वं; 'at last,' शेषे, अन्ते, शेषतस्, अवशेषे. अन्ततस्, अन्तारं, चिरकालात्परं, दीर्घकालात्परं, चरमं; 'to the last,' शेषं यावत्.

LAST, *adv.* अवरं, चरमं, अन्ततस्, अन्ते, शेषतस्, पश्चात्, अवस्तात्, अवस्तात्; 'come last,' अवरागतः -ता -तं, चरमागतः -ता -तं; 'born last,' अवरजः -जा -जं, जघन्यजः -जा -जं.

LAST, *s.* (Of a shoe) काष्ठमयः पादुकामेष्कारः or पादुकाकारः.

To LAST, *v. n.* स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्यात्), संस्था, पर्यवस्था, स्थिरीभू, चिरस्थायी -यिनी -यि भू.

LASTING, *a.* स्थायी -यिनी -यि (न), चिरस्थायी &c., दीर्घकालस्थायी &c., चिरकालस्थायी &c., चिरकालिकः -का -कं, स्थिरः -रा -रं, स्थावर -रा -रं, संस्था -स्था -स्थं, स्थितिमान् -मती -मत् (न), अनपायी -यिनी -यि (न), निरस्थायी &c., निरस्थः -त्वा -त्वं, भुवः -वा -वं, शाश्वतः -ती -तं, अविसर्गी -गिणी -गि (न), अचरतः -रा -रं, अक्षयः -या -यं, चिरमानः -नी -नं.

LASTINGNESS, *s.* स्थायित्वं, चिरस्थायित्वं, स्थिरता, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थावरत्वं, निर्यता, अजरत्वं, अनपायः, भुवता, प्रीत्यं.

LASTLY, *adv.* अन्ततस्, अन्ते, शेषतस्, शेषे, अवशेषे -वतस्, अवस्तात्.

LAST-MENTIONED, *a.* उत्तरोक्तः -क्ता -क्तं, अपरोक्तः -क्ता -क्तं, अपरोक्तः -क्ता -क्तं.

LATCH, *s.* तालकं, तालः, तालयन्त्रं, जंगलः -ला -ली, कीलः, कषाटवन्नी, डारवन्नी, डारयन्त्रं.

To LATCH, *v. a.* तालकादिना द्वारं बन्ध् (c. 9. बन्धति, बन्धु).

LATCHET, *s.* पादुकाबन्धनं-नी, पादुकाबन्धः, पादुकायोक्त्रं.

LATE, *a.* (After the usual time, tardy) कालातीतः-ता-तं, समय-तीतः-ता-तं, अतीतकालः-ला-लं, कालातिक्रान्तः-ता-तं, अतिक्रान्तकालः-ला-लं, वेलातीतः-ता-तं, विलम्बागतः-ता-तं, विलम्बेनागतः-ता-तं, विलम्बितः-ता-तं, मन्दः-न्दा-न्दं, चिरकालीनः-ना-नं, चिरकालादागतः-ता-तं, अतिकालः-ला-लं.—(Far advanced towards the close) अवसन्नः-न्ना-न्नं, अवसितः-ता-तं, परिणतः-ता-तं; 'at a late hour of the day,' अवसन्ने दिवसे, अपराह्णे, पराह्णे; 'at a late hour of the night,' अवसन्नायां रात्रौ, अपरा-रात्रौ, रात्रिमध्ये, शेषरात्रौ; 'at a late period of life,' परिणते वयसि.—(Ripening after the time) नियमितकालात् परं or उपयुक्तकालात् परं पक्कः-क्का-क्कं or परिणतः-ता-तं.—(Recent) नूतनः-ना-नं, नवः-वा-वं, अभिनयः-वा-वं, अचिरः-रा-रं, आधुनिकः-की-कं, अधुनातनः-नी-नं, इदानीननः-नी-नं, सद्यस्कः-स्का-स्कं, सद्यस्कालीनः-ना-नं, अद्याचीनः-ना-नं, अग्राचीनः-ना-नं, प्रत्ययः-या-यं, वर्तमानकालीनः-ना-नं, अव्यवहितदीर्घकालः-ला-लं.—(Past, gone) अतीतः-ता-तं, अतीतः-ता-तं, गतः-ता-तं, भूतः-ता-तं.—(Former) प्राक्कनः-नी-नं, पूर्वतनः-नी-नं, पौष्टिकः-की-कं.

LATE, *adv.* (After the usual time, after delay) विलम्बेन, विलम्बात्, चिरकाले-लाह्, अतिकालं, अतिसमयं, अतीतकालं, मन्दं, विलम्बितं, चिरात्-रेख; 'come late,' विलम्बागतः-ता-तं, विलम्बेनागतः &c., चिरादागतः &c., चिरकालादागतः &c.; 'ripening late,' उपयुक्तकालात् परं पक्कः-क्का-क्कं; 'late at night,' अवसन्नायां रात्रौ, रात्रिमध्ये, मध्यरात्रौ, अपरात्रौ, महानिशायी; 'late in the day,' अपराह्णे, पराह्णे, अवसन्ने दिवसे; 'late in life,' परिणते वयसि.—(Not long ago, recently) नूतनं, अव्यवहितदीर्घकाले, अव्यवहितपूर्वकाले; 'too late in the evening,' अतिस्वाये; 'too late in the day,' अतिपराह्णे; 'too late in life,' अतिपरिणतवयसि, सुपरिणतवयसि.

LATEEN, *s.* लतीन्नामा विभुजाकारो वातवहनविशेषः.

LATELY, *adv.* अव्यवहितदीर्घकाले, अव्यवहितपूर्वकाले, नूतनं, अर्वाक्, अर्वाकाले, नूतनकाले, सद्यस्काले, अधुनातनकाले, इदानीननकाले, अपरा, अग्राकाले, प्रत्ययं.

LATENESS, *s.* कालातीतता, अतीतकालत्वं, कालातिक्रान्ता, अतिकालता, चिरकालीनता, कालातिक्रमः, परिणतिः *f.*, परिणामः.

LATENT, *a.* गूढः-डा-दं, गुप्तः-ना-नं, निगूढः-डा-दं, छिन्नः-ना-नं, प्रच्छन्नः-ना-नं, अदृश्यः-डा-दं, अदृश्यः-इया-इयं, गुह्यः-या-यं, निभूतः-ता-तं, रहस्यः-स्या-स्यं, अनाहितः-ता-तं, अप्रत्यक्षः-न्ना-न्नं, अप्रकटः-टा-दं, अप्रकाशः-शा-शं; 'as a disease,' मज्जागतः-ता-तं, शानुस्यः-स्या-स्यं.

LATER, *a.* उत्तरः-रा-रं, पटः-रा-रं, अवटः-रा-रं, पाश्चात्यः-या-यं.

LATERAL, *a.* पार्श्विकः-की-कं, पार्श्वीयः-या-यं, पार्श्वः-न्ना-न्नं, पार्श्व-तीयः-या-यं, अनुपार्श्वः-न्ना-न्नं, पार्श्वस्यः-स्या-स्यं, पार्श्वसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न).

LATERALLY, *adv.* पार्श्वतः, पार्श्वे, अनुपार्श्वे, पार्श्वभागे, पार्श्वदिशि.

LATH, *s.* मूलाफलकः-कं, मूलाकारं, मूलादारः *m.*, दीर्घकारं, दीर्घफलकः-कं, तनुफलकः-कं, काष्ठफलकः.

To LATH, *v. a.* मूलाफलकैर् आबृ (c. 5. -बृणोति-वरितु-रीतु) or आस्तु (c. 9. -स्तुणाति-स्तारितु-रीतु), फलक (nom. फलकयति-यितु).

LATHIE, *s.* भनः, भनिः *f.*, कुन्दः, चक्रं, चक्रयन्त्रं, यन्त्रकः.

LATHER, *s.* अस्त्रनकेनः, अस्त्रनकेनः, मार्जनतैलकेनः, मार्जनलेपकेनः.

To LATHER, *v. a.* अस्त्रनकेनैव क्षिप् (c. 6. क्षिप्ति, लेभु), केनल्ले-न्नां कृ.

To LATHER, *v. n.* केन (nom. केनायते-यितु), केनलः-ला-लं भू.

LATHY, *a.* काष्ठफलकवत् तनुः-नुः-न्नी-नु, मृक्षः-स्का-स्कं.

LATIFOLIOLUS, *a.* पृषुपत्रः-वा-वं, पृषुपत्र्यः-न्ना-न्नं.

LATIN, *s.* (The language) लातिनाभाया भाषा, लातिन्भाषा.

LATINISM, *s.* लातिन्भाषानुसारिणी वाग्बुद्धिः, लातिन्भाषासम्प्रदायः.

LATINITY, *s.* लातिन्भाषायाः शुद्धता or विशुद्धिः *f.*

LATITANCY, *s.* गुप्तता, गूढता, गुप्तभावः, प्रच्छन्ना, अप्रकाशता.

LATITANT, *a.* गुप्तः-ना-नं, गूढः-डा-दं, प्रच्छन्नः-ना-नं, निभूतः-ता-तं.

LATITUDE, *s.* (Terrestrial) अक्षः, फलः, विषुववृत्तान्तरं, विषुवरेखान्तरं.

—(Celestial) विषेपः, शरः; 'a degree of latitude,' अक्षभागः, अक्षांशः; 'opposite degrees of latitude,' अनुपातः; 'latitude of a planet,' पतनं; 'argument of latitude,' अक्षकक्षीः; 'circle or parallel of latitude,' अक्षवृत्तं, अक्षांशवृत्तं, स्वदेशपरिधिः *m.*, स्वदेशमध्यपरिधिः *m.*; 'having no latitude,' निरक्षः-न्ना-न्नं.—(Breadth) पृथुता, प्रथिमा *m.* (न), विलुतिः *f.*, प्रस्थः.—(Laxity) शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, अनिर्वन्धः, निर्वन्धहीनता, नियमातिक्रमः, नियमोपेक्षा, अधृतिः *f.*

LATITUDINAL, *a.* अनुप्रस्थः-स्या-स्यं, अन्वायतनः-ना-नं, अक्षीयः-या-यं.

LATITUDINARIAN, *a.* शिथिलः-ला-लं, निर्वन्धहीनः-ना-नं, अधृतिमान्-मन्ती-मन्तु (न), शास्त्रशैथिल्यानुयायी-यिनी-यि (न), नियमातिक्रमी-मिणी-मि (न), नियमोपेक्षकः-का-कं, मतशैथिल्यावलम्बी-क्षिनी-क्षि (न), शिथिलबुद्धिः-द्धिः-द्धि.

LATITUDINARIANISM, *s.* मतशैथिल्यं, शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, शिथिलबुद्धित्वं, अनिर्वन्धः, निर्वन्धहीनता, नियमातिक्रमः, निर्वन्धोपेक्षा, अधृतिः *f.*

LATRANT, *a.* भयकः-का-कं, रावी-विणी-वि (न), रुतकारी &c.

LATROCINY, *s.* स्तेयं, चोरी, लूट्यं. See LARCENY.

LATTEN, *s.* कांस्य, लैटिः *f.*, पिचलं.—(Sheet tin) त्रपुपवं.

LATTER, *a.* (Opposed to former) उत्तरः-रा-रं, अपरः-रा-रं, पटः-रा-रं, अवटः-रा-रं, पश्चिमः-ना-नं, चरमः-ना-नं, जयन्तः-न्या-न्यं, पाश्चात्यः-या-यं, पश्चातीयः-या-यं, अन्तिमः-ना-नं, अन्त्यः-न्या-न्यं; 'the latter,' अपरः; 'former and latter,' पूर्वोपरं.—(Last-mentioned) उत्तरोक्तः-क्ता-क्तं, अपरोक्तः-क्ता-क्तं.—(Modern) नूतनः-ना-नं, आधुनिकः-की-कं, अद्याचीनः-ना-नं, अग्राचीनः-ना-नं; 'in the latter part of the day,' अपराह्णे, पराह्णे.

LATTERLY, *adv.* अव्यवहितपूर्वकाले, नूतनकाले, अर्वाक्, अर्वाकाले, अद्याचीनकाले, अधुनातनकाले, इदानीननकाले.

LATTICE, *s.* (Window) जालं-लिका, जालकः, गवाक्षजालं, वातायनं, प्रच्छन्नं, वधूशयनं.

LATTICE-WORK, *s.* जालकर्म *n.* (न), जालं, व्यस्तरेखाविशिष्टं कर्म.

LAUD, *s.* प्रशंसा, स्तुतिः *f.*, स्तुतिवादः, वन्दना, यशोवर्धना, ईडा.

To LAUD, *v. a.* प्रशंस (c. 1. -शंसति-सितु), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तौतु), अभिष्टु, संस्तु, स्थाप् (c. 1. स्थापते-यितु), c. 10. स्थापयति-यितु), कृत (c. 10. कीर्तयति-यितु), वन्द (c. 1. वन्दते-न्दितु).

LAUDABLE, *a.* स्थाप्यः-न्या-न्यं, स्थापनीयः-या-यं, प्रशंसनीयः-या-यं, प्रशस्यः-स्या-स्यं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, स्तुयः-न्या-न्यं, स्तोतव्यः-न्या-न्यं, स्तवनीयः-या-यं, वन्द्यः-न्दा-न्दं, वन्दनीयः-या-यं, कीर्तनीयः-या-यं, वर्धनीयः-या-यं, ईड्यः-इया-इयं, गेयः-न्या-न्यं, उपलब्धः-न्या-न्यं, प्रशंसार्हः-हे-हं, स्थापार्हः &c., स्तवार्हः &c.

LAUDABLENESS, *s.* स्थाप्यता, स्थापनीयता, प्रशस्यता, प्रशस्तता, वन्द्यता.

LAUDABLY, *adv.* साधनीयं, प्रशस्यं, यथा प्रशंसाम् अर्हति तथा.

LAUDANUM, *s.* अजेनरसः, अहिजेनरसः, सहस्रसरसः.

LAUDATION, *s.* प्रशंसनं, साधकाणं, स्तुतिकणं, कीर्तनं, गुणोत्कीर्णनं.

LAUDATORY, *a.* स्तुतिमयः -यी -यं, स्तुतिरूपः -पा -पं, साधामयः -यी -यं, प्रशंसामयः -यी -यं, प्रशंसाकरः -री -रं, स्तुतिपाठकः -का -कं, साधकः -का -कं, गुणप्रकाशकः -का -कं, कीर्तिप्रकाशकः -का -कं, वन्दारुः -रु -रु.

LAUDED, *p.p.* प्रशंसितः -ता -तं, स्तुतः -ता -तं, अभिहितः -ता -तं, साधितः -ता -तं.

LAUDER, *s.* प्रशंसकः, स्तोता *m.* (नृ), स्तुतिपाठकः, वन्दो *m.* (नृ), वयंकः.

TO LAUGH, *v. n.* हस् (c. 1. हसति -सितुं), प्रहस्, विहस्, सम्प्रहस्, स्मि (c. 1. स्मयते, स्मेतुं), हासं कृ, हसनं कृ, हास्यं कृ, तक् (c. 1. तकति -कितुं), कङ्क (c. 1. कङ्कति -ङ्कितुं), कक् or कक्क् (c. 1. ककति -कितुं), 'to laugh violently,' अतिहस्, अत्यनं हस्, अतिहासं कृ, अट्टहासं कृ, महाहासं कृ, आञ्जुरितं कृ; 'to laugh in one's sleeve,' अन्तर्हासं कृ, उच्चसनं कृ; 'to laugh at,' अवहस्, अपहस्, उपहस्, उत्स्मि, अभिस्मि, अवहासभूमिं कृ, अपहासास्पदं कृ. See TO DERIDE.

LAUGH, *s.* हासः, हसनं, हसितं, हास्यं, हसः, विहसितं, प्रहसितं, परिहासः, प्रहासः, उपहसितं, स्मितं, हः, हा, हं; 'a horse-laugh,' अट्टहासः, अट्टहसितं, आञ्जुरितं -तकं, अवञ्जुरितं, सोत्प्रासः; 'an inward laugh,' अन्तर्हासः, उच्चपनं.

LAUGHABLE, *a.* हास्यः -स्या -स्यं, उपहास्यः -स्या -स्यं, अवहास्यः -स्या -स्यं, परिहास्यः &c., हासकरः -री -रं, हास्यजनकः -का -कं, हस्योत्पादकः -का -कं, तप्यः -क्या -क्यं.

LAUGHABLENESS, *s.* हास्यता -त्वं, उपहास्यता, हासजनकत्वं.

LAUGHABLY, *adv.* उपहास्यप्रकारेण, यथा हासो जायते तथाप्रकारेण.

LAUGHIER, *s.* हासकः, हासी *m.* (नृ), उपहासकः, परिहासकः, हासकर्त्ता *m.* (नृ), हसनकृत्, प्रहसनकृत्.

LAUGHING, *a.* हास्यमुखः -खी -खं, हास्यवदनः -ना -नं, सुहसाननः -ना -नं, स्मेरमुखः -खी -खं, हास्यप्रियः -या -यं.

LAUGHINGLY, *adv.* सहासं, सहास्यं, सहसितं, समितं, परिहासेन, विहस्य.

LAUGHING-STOCK, *s.* हास्यास्पदं, उपहासस्थानं, उपहासास्पदं, अपहासास्पदं, हास्यभूमिः *f.*, अवहासभूमिः *f.*, उपहासभूमिः, उपहासविषयः, अवहासविषयः.

LAUGHTER, *s.* हासः, हसनं, हसितं, हास्यं, प्रहसितं, विहसितं, उपहसितं, प्रहासः, परिहासः, हसः; 'loud or violent laughter,' प्रहासः, प्रहसनं, अतिहासः, अतिहसितं, महाहासः, अट्टहासः, आञ्जुरितकं. See LAUGH.

TO LAUNCH, *v. a.* (A ship) नावं मुञ्च (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं) or स्थलाद् मुक्ता जलं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), स्थलस्थानां चल् (c. 10. चालयति -यितुं) or प्रचल् or बह् (c. 10. बाहयति -यितुं) or भास् (c. 10. भासयति -यितुं).

TO LAUNCH, *v. n.* जलं प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), मुञ्च in pass. (मुञ्चते).

LAUNCH, *s.* नौमुक्तिः *f.*, नौमोचनं, स्थलस्थनौकामुक्तिः *f.*, जलप्रवेशनं.

LAUNCHED, *p.p.* स्थलमुक्तः -क्ता -क्तं, जलप्रवेशितः -ता -तं, जलप्रविष्टः -ष्टा -ष्टं.

LAUNDER, LAUNDRESS, *s.* वस्त्ररजकी, वस्त्रधावकी, वस्त्रनिर्जणकी.

LAUNDERER, *s.* रजकः, वस्त्ररजकः, वस्त्रधावकः, वस्त्रनिर्जणकः.

LAUNDRY, *s.* वस्त्रधावनशाला, निर्जणगृहं, वस्त्रमार्जनशाला.

LAUREATE, *a.* वस्त्रमार्जनवृक्षपत्रजोमितः -ता -तं, लारेलाख्यवृक्षपत्रभूषितः -ता -तं, मानसूचकमालाभूषितः -ता -तं.

LAUREL, *s.* लारेलाख्यो वृक्षभेदः, श्यामवृक्षविशेषः.

LAURELLED, *s.* पूष्पोक्तवृक्षपत्रभूषितः -ता -तं, मालाभूषितः -ता -तं.

LAW, *s.* अज्ञानानुकीर्णतद्रूपः, सागनेयपद्धतनिर्गतद्रूपः.

LAVATION, *s.* धावनं, प्रक्षालनं, स्नानं, मार्जनं, निर्जणः, मलापकर्षणं.

LAVATORY, *s.* धावनस्थानं, धावनशाला, प्रक्षालनस्थानं, मार्जनशाला.

TO LAVE, *v. a.* धाव् (c. 1. धावति -यितुं, c. 10. धावयति -यितुं), प्रधाव्, धल् (c. 10. धालयति -यितुं), प्रधल्, लाविचास् (धावयति, अपयति -यितुं).

TO LAVE, *v. n.* स्ना (c. 2. स्नाति -नु), जले निमज्ज् (c. 6. -मज्जति -जितुं).

LAVEMENT, *s.* (Clyster) पल्लिः *m. f.*, नेत्रं. See CLYSTER.

LAVENDER, *s.* लावेन्द्राख्यः सुगन्धीवीर्यविभेदः or सुगन्धितृणभेदः.

LAVER, *s.* प्रक्षालनपात्रं, धावनपात्रं, जलार्थट, द्रोणी.

LAVISH, *a.* (Prodigal) अतिव्ययी -विनी -वि (नृ), अपव्ययी &c., व्ययशीलः -ला -लं, अपरिमितव्ययः -या -यं, मुक्तहस्तः -क्ता -क्तं, अपचेता -ची -तृ (नृ), उत्सर्गी -गिखी -गिं (नृ), अत्युत्सर्गी &c., अतिदाता -त्री -तृ (नृ), अतिप्रागी -गिनी -गि (नृ), बहुप्रदः -दा -दं. —(Copious, unrestrained) अपरिमितः -ता -तं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अति pre-fixed; 'lavish expenditure,' अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः.

TO LAVISH, *v. a.* अपरिमितं or अपरिमाणेन व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ) or व्ययीकृ, अपरिमितव्ययं कृ, अतिव्ययं कृ, मुक्तहस्तेन दा (c. 3. ददाति, दातुं) or विसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or उत्सृज् or त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or अपवि (c. 5. -विनोति -चेतुं) or वितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), विधिष् (c. 6. -विधयति -धेष्टुं).

LAVISHED, *p.p.* व्ययितः -ता -तं, विसर्जितः -ता -तं, अपविष्टः -ता -तं, मुक्तहस्तेन दत्तः -क्ता -क्तं or प्रदत्तः -क्ता -क्तं, अतिबाहुल्येन विप्राणितः -ता -तं or वितोषीः -शी -शं.

LAVISHER, *s.* अतिव्ययी *m.* (नृ), अपरिमितव्ययी *m.*, अत्युत्सर्गी *m.* (नृ), अतिदाता *m.* (नृ).

LAVISHLY, *adv.* अतिव्ययेन, अपरिमितव्ययेन, महाव्ययेन, अपरिमितं, अपरिमाणेन, मुक्तहस्तेन, अत्युत्सर्गेण, अकार्षयेन, अबाहुल्येन.

LAVISHMENT, LAVISHNESS, *s.* अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः, अत्युत्सर्गः, अतिसर्जनं, अतिप्रागः, अतिमोक्षं, अतिदानं, मुक्तहस्तत्वं, बहुप्रदत्तं, अकार्ष्यत्वं.

LAW, *s.* (Ordinance, decree, statute of a state) व्यवस्था, शासनं, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, अनुशासनं, मूर्चं, निर्देशनं, नियोगः, राजाज्ञा, आदेशः, निर्देशः, व्यवस्थापनं, शासनपत्रं, चोदना, उक्तवाक्यं. —(The rules by which judicature is regulated, jurisprudence) धर्मः, स्मृतिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, व्यवहारविधिः *m.*, व्यवहारशास्त्रं, धर्मशास्त्रं, धर्मविधिः *m.*; 'a code of laws,' धर्मसंहिता, धर्मशास्त्रं, व्यवहारविधिः *m.*; 'a work on law,' स्मृतिशास्त्रं; 'criminal law,' दण्डविधिः *m.*, दण्डनीतिः *f.*; 'administration of the law,' धर्मप्रणयनं, धर्मधिकरणं; 'court of law,' धर्मसभा, 'matter cognizable by law,' व्यवहारविषयः, व्यवहारवर्दः; 'to go to law,' विवादं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), विवद् (c. 1. -वदते -दितुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं); 'knowledge of law,' धर्मज्ञानं; 'learned in the law,' धर्मज्ञः, स्मृतिशास्त्रज्ञः, व्यवहारपण्डितः; 'breaking a law,' व्यवस्थातिघ्नः, व्यवस्थालङ्घनं, व्यवस्थातिघर्त्तनं. —(Legal process) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः. —(Rule of action) नियमः, विधिः *m.*, विधानं, मर्त्यादा, स्थितिः *f.*, कर्त्तव्याकर्त्तव्यनियमः, कर्त्तव्याकर्त्तव्यनियमः, विधिविधेयनियमः. —(Principle, rule of science, &c.) नियमः, मूर्चं, विधिः *m.*, स्थितिः *f.*, तत्त्वं, उक्तवाक्यं, न्यायः, उत्सर्गः. —(Conformity to law, right) धर्मः, धर्मानुसारः, न्यायः, नीतिः *f.* —(The law of works, considered as a yoke of bondage) कर्ममार्गः, प्रवृत्तिमार्गः, कर्मबन्धः -बन्धनं.

LAW-BREAKER, *s.* व्यवस्थातिघ्नो *m.* (नृ), व्यवस्थातिघर्त्तो *m.* (नृ), व्यवस्थालङ्घी *m.* (नृ), व्यवस्थाभेदी *m.*, व्यवस्थाहोषी *m.*

LAWFUL, a. (Conformable to law) धर्म्यः-धर्म्यो-धर्म्यं, धर्मानुसारी-रिणी-रि (न्), धर्मानुयायी-यिनी-यि (न्), धर्मशास्त्रसम्मतः-ता-तं, स्मृतिशास्त्रसम्मतः &c., धर्मशास्त्रानुमतः &c., धर्मशास्त्रानुरूपः-या-यं, व्यवस्थानुसारी &c., राज्यनियमसम्मतः &c., व्यवहारानुसारी &c., व्यवहारिकः-की-कं, स्मृतिशास्त्रानुसारी &c., स्मारः-की-कं, शास्त्रीयः-या-यं, आचारिकः-की-कं, आचारी-रिणी-रि (न्), न्यायानुसारी &c., राज्यव्यवस्थानुयायी &c., सौवः-त्री-त्रं.—(Constituted by law) धर्मशास्त्रप्रोक्तः-क्ता-क्तं, स्मृतिशास्त्रप्रोक्तः &c., व्यवहारविधिप्रोक्तः &c., स्मृत्युक्तः &c., स्मृतिशास्त्रविहितः-ता-तं, शास्त्रोक्तः &c.—(Not forbidden) अनिषिद्धः-द्धा-द्धं, शास्त्रानिषिद्धः-द्धा-द्धं, धर्माविरोधी-धिनी-धि (न्).—(Rightful) न्यायी-यिनी-यि (न्), न्यायः-य्या-य्यं, यथान्यायः-या-यं; 'lawful wife,' धर्मपत्नी; 'by lawful means,' धर्मापायेन; 'lawful and unlawful food,' भक्ष्याभक्ष्यं.

LAWFULLY, adv. धर्म्येण, धर्मेण, धर्मानुसारेण-रात्, धर्मशास्त्रानुसारेण, स्मृतिशास्त्रानुसारेण, व्यवहारविध्यानुसारेण, व्यवस्थानुरूपेण, राज्यनियमानुरूपेण, न्यायतः, न्यायानुसारेण, यथान्यायं, न्याय्यं.

LAWFULNESS, s. धर्म्यत्वं, धर्मानुसारित्वं, धर्मानुसारः, धर्मशास्त्रानुसारिता, स्मृतिशास्त्रानुयायिता, धर्मशास्त्रानुकूल्यं, न्यायानुसारः-रिता, न्याय्यत्वं.

LAWGIVER, s. स्मृतिकारः, व्यवस्थाकारः-रकः, विधिस्थापकः, विधिकर्त्ता *m.* (तु), व्यवस्थाकर्त्ता *m.*, विधिप्रवर्त्तकः, व्यवस्थापकः, शासिता *m.* (तु), विचारयिता *m.* (तु), प्रयोजकः, शास्त्रकर्त्ता *m.*, धर्मशास्त्ररचकः, विधिदाता *m.* (तु), विधिदायकः, विधायी *m.* (न्), विधायकः.

LAWLESS, a. (Not subject to law, said of persons) दुराचारः-रा-रं, अनाचारी-रिणी-रि (न्), आचारभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, निराचारः-रा-रं, आचारहीनः-ना-नं, आचारवर्जितः-ता-तं, निर्मर्यादः-दा-दं, अनमर्यादः-दा-दं, मर्यादातिवर्त्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न्), मर्यादातिचारी &c., मर्यादातिवर्त्ती &c., अतिक्रान्तमर्यादः-दा-दं, त्यक्तमर्यादः-दा-दं, त्यक्तधर्मा-धर्मो-धर्म्यं (न्), धर्मभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, कामाचारी &c., यथेष्टाचारी &c., स्वेच्छाचारी &c., कामवृत्तः-त्ता-तं, स्वेरगतिः-ति-ति, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, अवशः-शा-शं, अनियतः-ता-तं, उच्छृङ्खलः-ला-लं, शास्त्रातिवर्त्ती &c., व्यवस्थातिवर्त्ती &c., व्यवस्थातिवर्त्ती &c.—(Contrary to law) धर्मविरुद्धः-द्धा-द्धं, स्मृतिविरुद्धः &c., व्यवहारविरुद्धः &c., व्यवस्थाविरुद्धः &c., धर्माविरोधी-धिनी-धि (न्), अधर्म्यः-धर्म्यो-धर्म्यं, अस्मारः-की-कं, अव्यवस्थितः-ता-तं. See ILLEGAL.

LAWLESSLY, adv. धर्माविरोधेन, स्मृतिविरोधेन, व्यवहारविरुद्धं, आचारविरोधेन, दुराचारवत्, धर्मभ्रष्टवत्, अशिष्टवत्, अवशं, उच्छृङ्खलं.

LAWLESSNESS, s. दुराचारत्वं, आचारभ्रष्टता, मर्यादातिवर्त्तनं, मर्यादातिक्रमः, अनमर्यादा, अनाचारः, अभिचारः, अतिक्रमः, कामाचारित्वं, कामवृत्तता, नियमातिक्रमः, व्यवस्थातिक्रमः, नियमातिवर्त्तनं, व्यवस्थातिवर्त्तनं, उच्छृङ्खलत्वं.

LAWN, s. (Space of ground covered with grass) तृणावृतो भूमिभागः, सतृणस्थलं, शाङ्गलस्थलं, हरितस्थलं, तृणावृतस्थलं.—(Fine linen) अंगुलं, दुकूलं.

LAW-SUIT, s. अर्थः, विवादः, व्यवहारः, कार्यं, अक्षः, वादः, व्यवहरणं.

LAWYER, s. धर्मज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, धर्मशास्त्रवेत्ता *m.* (तु), स्मृतिशास्त्रज्ञः, व्यवहारविद्वान्, व्यवस्थापकः, व्यवस्थानिरूपकः, आचारज्ञः, व्यवहारसचिवः.

LAX, a. (Loose) शिथिलः-ला-लं, छयः-या-यं, प्रक्षयः-या-यं, विगलितः-ता-तं, स्रस्तः-स्ता-स्तं, अचञ्चलः-द्धा-द्धं.—(In morals) अनवस्थः-स्था-स्थं, दुराचारः-रा-रं, अनाचारी-रिणी-रि (न्), धर्मभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, कर्मभ्रष्टः &c., अभिचारी &c.—(In the bowels) मृदुकोष्ठः-ष्टा-ष्टं, अपचकोष्ठः-ष्टा-ष्टं.—(In discipline) जातीक्ष्णदक्षः-द्धा-द्धं, शिथिलदक्षः-द्धा-द्धं.

LAX, s. (Diarrhoea) मारणः, अतिसारः, प्रवाहिका, विरेकः.

LAXATIVE, a. मलावहम्भप्रः-प्रो-प्रं, मलावरोधनाशकः-का-कं, मारकः-का-कं, कोष्ठविघ्ननः-ना-नं, रेचकः-की-कं, विरेचकः-की-कं.

LAXATIVE, s. विघ्ननं, रेचकः, मलमारकम् जीपथीयद्रव्यं.

LAXITY, LAXNESS, s. (Looseness) शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, छयत्वं, प्रक्षयः, विघ्नः, विघ्नता, अपृतिः *f.*, अचञ्चलता.—(In morals) अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थता, अभिचारः, अनाचारः, आचारभ्रष्टता, मर्यादातिक्रमः, अतिक्रमः, इन्द्रियासंयमः.—(In discipline) दक्षतीक्ष्णं, दक्षशैथिल्यं.—(Of the bowels) अतिसारः, मारणः, कोष्ठमृदुता.

To LAY, v. a. (Place, set) धा (c. 3. दधाति, धातुं), निधा, आधा, न्यम् (c. 4. -अस्यति-असितुं), स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), आरुह in caus. (-रोपयति-यितुं), च्चु in caus. (अपेयति-यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), कृ; 'he lays the cup on the ground,' पात्रं भूमौ निदधाति or न्यस्यति; 'he lays the goat on his shoulders,' ज्ञागं स्कन्धे or स्कन्धेन करोति; 'lay your hand on my shoulder,' मत्स्कन्धे हस्तं देहि.—(Place in order) धिन्त्यस्, विधा, संविधा, प्रतिविधा, विरच् (c. 10. -रचयति-यितुं), क्रमेण स्या.—(Beat down) पठ (c. 10. पातयति-यितुं), निपठ.—(Spread) आस्तु (c. 9. -स्तृणाति- c. 5. -स्तृणोति-स्तृणितुं-स्तृणुं), विस्तृ; 'to lay snares,' जालं विस्तृ; 'he lays sacred grass over the ground,' भूमिं कुशैर आस्तृणाति.—(Spread on a surface) लिप् (c. 6. -लिम्पति, लेप्) with acc. and instr. c.—(Still, quiet, calm) शम् (c. 10. शमयति-यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्.—(Lay a wager) पण (c. 1. पणते-णितुं), विपण, निक्षिप (c. 6. -क्षिपति, क्षेप्), पणं कृ, प्रतिष्ठां कृ.—(Lay eggs) अस्तानि सु (c. 2. सूत, c. 4. सूयते-सोतुं) or प्रसु.—(Lay the blame) कर्मिच्छिद दोषम् आरुह in caus. (क्षिप, दोषारोपणं कृ, दोषप्रसङ्गं कृ.—(Apply) आधा, न्यम्, न्येषु (c. 10. -योजयति-यितुं), च्चु in caus.—(Impose) न्यस्, निविश, नियुज्, आरुह in caus.—(Lay a command) आदेशं कृ, आज्ञां कृ, नियुज्.—(Lay an ambush) पराक्रमार्थं सैन्यं निभृते स्या in caus.—(Lay a plot, scheme) कपटप्रवर्त्तनं कृ, सङ्कल्पं कृ, उपायं प्रचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति-यितुं) or यद् (c. 1. यदते-दितुं) or विधा or प्रयुज्.—(Lay siege) परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टति-ष्टितुं), रूप (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), अवरुध्, उपरुध्.—(Lay waste) उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), उपद्रु (c. 1. -अवते-ओतुं), बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), प्रबाध्, परिबाध्, निर्देह (c. 1. -दहति-दग्धुं), दह, निर्जनीकृ.—(Lay aside) न्यस्, सप्यस्, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्, हा (c. 3. नहाति, हातुं), अपहा, उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), उञ्क् (c. 6. उञ्कति-ञ्कितुं), प्रोञ्क्, अवह (c. 1. -हरति-हर्तुं), अवमुक् (c. 6. -मुचति-मोक्तुं); 'one who has laid aside his anger,' अस्तकोपः-या-यं.—(Lay before) प्रसु (c. 10. -सारयति-यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति-यितुं), उपन्यस्, च्चु in caus.—(Lay by) सप्यस्, परिरच् (c. 1. -रचयति-च्यितुं), रच्, निधा, निधिं कृ; 'he lays by the food left by the crows,' काकेभ्यः शिष्टं मांसं रक्षति.—(Lay down, deposit) न्यस्, उपन्यस्, प्रतिन्यस्, निक्षिप, निधा, अवधा, न्यासीकृ.—(Lay down, give up) त्यज्, परित्यज्, विमुक्, विहा.—(Lay down, put down, cause to lie down) निधा, शी (c. 10. शाययति-यितुं), उपविश, निविश.—(Lay one's self down) शी (c. 2. शेते, शयितुं), संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), शयनं कृ.—(Lay hold of) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), परिग्रह्.

LEADERSHIP, s. नेतृत्व, जायकत्व, मुख्याता-त्व, अधिपत्यत्व, प्रमुखता.
LEADING, part. or a. (Preceding) चयनः -गा -गं, चयनानी -विनी -वि (न), पुरोगामी &c., प्राग्वानी &c., चयनः -रा -रं, चयनः -रा -रं, पुनः -रा -रं, पुरोगः -गा -गं, पुरोगनः -गा -गं. —(Chief) मुखः -व्या -व्यं, प्रमुखः -व्या -व्यं, चयनः -गा -गं, अधिपत्यः -वा -व्यं, चयनः -व्या -व्यं, प्रमुखः -व्या -व्यं, प्रधान in comp., परनः -ना -नं, परतः -रा -रं, उन्नतः -ना -नं. —(Leading to, conducive to) आवहः -हा -हं, सम्पादकः -वा -वं; 'leading to happiness,' सुखावहः -हा -हं, सुखोदकः -का -कं; 'road leading to the city,' नगर-गामी मार्गः; 'leading note,' वादी *m.* (न).
LEADING, s. (Guidance) नयः -यनं, नायः, नीतिः *f.*, नेतृत्व, प्रणयनं.
LEADING-STRINGS, s. बालकालसनसूत्रं -वाणि *n. pl.*, बालकालसः -सनं.
LEAD-WORT, s. (A plant) पाठी *m.* (न), पिचकः, बहिः *m.*, अग्निः *m.*, ज्वलः, पाचकः, दहनः, कुशानुः *m.*

LEADY, a. सीसकवर्णः -शी -शं, चापुचः -ची -चं, शैसकः -की -कं.
LEAF, s. (Of a tree, &c.) पत्रं -पत्रं, पत्रं, दलं -लः, पलाशं, कदः -दनं, चंद्रकं, राशं, पातायं. —(Of a book, &c.) पत्रं -पत्रं, पत्रिका, फलकः, पुस्तकपत्रं. —(Of a door, table, &c.) कपाटः -टी -टं; 'the junction of two leaves,' कपाटसन्धिः *m.* —(Gold-leaf) सुवर्णपत्रं, अक्षयपत्रं; 'fallen leaf of a tree,' प्रपथं; 'withered leaf,' शीथिलपत्रं; 'vein of a leaf,' पत्रशिरा, दलकला; 'to strip off the leaves,' निष्पत्र (nom. निष्पत्रयति -यितुं), निष्पत्रीकृ.
To LEAF, v. n. सपथीभू, सपथीभू, स्फुटितपत्रः -चा -चं, प्रकटपत्रः -चा -चं.
LEAFED, a. सपत्रः -चा -चं, सपथीः -शी -शं, पत्रयुक्तः -क्ता -क्तं.
LEAFINESS, s. पत्रबाहुल्यं, बहुपत्र्यत्वं, पथीबाहुल्यं, पत्रप्रापुष्यं, प्रचुरपत्र्यत्वं, सपथीत्वं, सपत्र्यत्वं, सदलता.
LEAFLESS, a. निष्पत्रः -चा -चं, निष्पथीः -शी -शं, अपत्रः -चा -चं, अपथीः -शी -शं, अदलः -ला -लं, पत्रहीनः -ना -नं, पथीशून्यः -व्या -व्यं, दल-शून्यः -व्या -व्यं.

LEAFLESSNESS, s. निष्पत्रता, निष्पथीता, अदल्यत्वं, पत्रहीनता, पथीशून्यता.
LEAFLET, s. पत्रकं, सुद्रुपत्रं, सूक्ष्मपत्रं, सुद्रुपथी, सूक्ष्मपथी.
LEAF-STALK, s. पत्रमञ्जरी, पथीमञ्जरी, पत्रनाली, पथीनाली.
LEAFY, a. पथी -पथीनी -थी (न), पथी -पथी -थी (न), पथीसः -वा -वं, दलसः -वा -वं, बहुपत्रः -चा -चं, बहुपथीः -शी -शं, प्रचुरपथीः -शी -शं, सपत्रः -चा -चं, पथीमयः -थी -थं, पथीवान् -वती -वत् (ह); 'leafy hut,' पथीघटनं.
LEAGUE, s. (Alliance, confederacy) सन्धिः *m.*, सन्धानं, साहित्यं, सहायता, सङ्घातः, सङ्घन्यः, सङ्घटनं, संयोगः, ऐक्यं, संयोगनं, समाहारः, समाहरणं, प्रतीहारः, सङ्घातः, समागमः, संयुक्तिः *f.*, परस्पररोपकारप्रतिज्ञा, सार्धं. —(The distance) क्रोशः, क्रोशयुगं, गच्छतिः *f. m.*, गच्छतं.
To LEAGUE, v. n. सन्धा (c. 3. -वते -धातुं), सन्धिं कृ or विधा, सन्धानं कृ, साहित्यं कृ, सङ्घट् (c. 1. -वहते -हितुं), संयुज् in pass. (-युज्यते), संहज् in pass. (-हज्यते), संहतः -ता -तं भू, सहितः -ता -तं भू, सम्मिल् (c. 6. -मिलति -मेलितुं).

LEAGUED, p. p. or a. सन्धितः -ता -तं, सङ्घतः -ता -तं, सङ्घन्यः -ता -तं, सङ्घटनः -ता -तं, सङ्घातः -ता -तं, सङ्घन्यः -ता -तं, सङ्घातवान् -वती -वत् (ह), सहितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संयुज् -क्ता -क्तं, सङ्घटनः -ता -तं, संयोगितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संयुज् -हा -हं, मिलितः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं; 'having leagued,' सम्भूय, मिलित्वा.
LEAGUER, s. सङ्घी *m.* (न), संहती *m.* (न), सङ्घनी *m.* (न), सङ्घातरी *m.* (न), सङ्घन्यकारी *m.*, परस्पररोपकारी *m.*

LEAK, s. धारा, नौकातले छिद्रं or रन्ध्रं or सन्धिः *m.*, नौकापार्श्वे दाह-भिनिः *f.* or जलप्राहकाछिद्रं or जलप्रवेशकाछिद्रं. —(Oozing) धारा, सवः, द्रवः, स्रवः.
To LEAK, v. n. नौकातले छिद्रं जलं प्रविश (c. 10. -वेजयति -यितुं) or जलं स्र (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or जलं वादा (c. 3. -ददाति -दातुं), नौकापार्श्वे or नौकातले दाहप्रवेष्टं जलं प्रविश. —(Ooze) री (c. 4. रीयते -रेतुं), स्र (c. 1. स्रति -रितुं), स्रव (c. 1. स्रवते -रितुं), द्रु (c. 1. स्रति, सोतुं); 'water leaks from the jar,' जलं बटाद् रीयते.

LEAKAGE, s. यत्किंचिद् जलादि भास्यद्वारे रीयते, द्रवः.
LEAKING, s. स्रवः -न्दनं, निस्रवः, द्रवः -वरी, स्रवरी, स्रवः, रयः, धारा.
LEAKY, a. स्रविद्रुः -द्रा -द्रं, छिद्री -द्रिणी -द्रि (न), जर्जरः -का -कं, जर्जरः -रा -रं, स्रवः -व्या -व्यं, दाहप्रवेष्टं जलप्राहकः -का -कं or जलादायी -विनी -वि (न).

To LEAN, v. n. (Incline, bend) नन् (c. 1. नमति, नन्तुं), अचनन्, आनन्, नवीभू. —(Bend out of the perpendicular) वहिल्ल (c. 1. -ल्लते -ल्लितुं), वहिःप्रलम्ब, तिथ्यक् प्रलम्ब, वलीभू. —(Lean on, rest on) अवलम्ब, समालम्ब, अवलम्बनं कृ, संश्रि (c. 1. -श्रयति -ने -यितुं), समालि, उपाश्रि, मिली (c. 4. -लीयते -लेतुं); 'she leans on the arms of Rāma,' दया रामस्य बाहू संश्रयति or अवलम्बते.
LEAN, a. (Thin, meagre) कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशान्नः -ञ्जी -ञ्जं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -सा -वं, जनांसः -सा -वं, शुष्कमांसः -सा -वं, क्षीणः -शा -शं, अपुष्टः -हा -हं, विपुष्टः -हा -हं, तनुः -नुः -न्वी -नु, प्रतनुः &c., वितनुः &c., क्षानः -जा -जं, क्षीणः -शी -शं, शीतः -ता -तं, शुष्कान्नः -ञ्जी -ञ्जं.

LEAN, s. (That part of the flesh which consists of muscle without the fat) मांसः *m.*, जसा, मांसमांसः, मांसं, नेदोभिः or वसाभिः मांसभागः.
LEAN-FACED, a. क्षीणमुखः -क्षी -क्षं, क्षीणमुखः &c., क्षीणवदनः -ना -नं.
LEANING, part. or a. (Bending, deviating from the straight line) प्रथतः -ता -तं, जानतः -ता -तं, प्रथयः -शा -शं, वहिल्लः -वा -वं, प्रलम्बः -वा -वं, नयः -चा -चं, वक्रः -क्ता -क्तं. —(Resting on) अवलम्बो -विनी -वि (न), अवलम्बनः -ना -नं, अवलम्बितः -ता -तं, संश्रितः -ता -तं, समालम्बितः -ता -तं, उपाश्रितः -ता -तं.
LEANNESS, s. कृशता -त्व, काश्यं, परिकृशता, कृशान्नता, क्षानता, शरीर-क्षीणता, मांसक्षीणता, क्षीणता, जनांसत्वं, अपुष्टता, विपुष्टता, तनुता -त्व, तानवं, शरीरशोथं, मांसशुष्कता, शुष्कान्नता.

To LEAP, v. n. मु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), आवल्, नृत् (c. 4. नृतति, नर्तितुं), कम्पं कृ, उन्मालं कृ, विस्फुल् (c. 6. -स्फुलति -लितुं); 'to leap up,' उन्मु, सन्मु, उन्मत् (c. 1. -वतति -लितुं), प्रोत्तत्; 'to leap down,' अवल्; 'to leap over,' लङ् (c. 10. लङ्गति -यितुं), विलङ्, उलङ्, अभिलङ्; 'to leap forth from,' प्रस्फल् (c. 1. -स्फन्दति -स्फन्तुं), प्रोत्तत्.

LEAP, s. प्रवः -वनं, मुतं, वलितं, कम्पः -व्या, लङ्गनं, उलङ्गनं, उल्लुतं, अवलङ्गनं, उन्मालः; 'going by leaps,' मुतगतिः -तिः -ति, प्रवनः -गा -गं.
LEAPED, p. p. मुतः -ता -तं, वलितः -ता -तं, लङ्गितः -ता -तं.
LEAPER, s. प्रवकः, प्रवः, प्रवनकारी *m.* (न), कम्पी *m.* (न), वलितकर्तृ.

LEAPING, part. प्रवानः -ना -नं, प्रवः -वा -वं, कम्पन् -कम्पी -कम्पत् (ह); 'leaping up,' उपतिष्ठुः -धुः -धु, उन्मुत्त.
LEAPING, s. (The act) प्रवनं, मुतकरणं, कम्पकरणं; 'leaping up,' उलङ्गनं, उल्लुतनं; 'leaping down,' अवलङ्गनं; 'leaping over,' लङ्गनं, उलङ्गनं.

LEAP-YEAR, *s.* चतुर्थी: संवत्सरो यस्मिन् अधिकदिवसो निवेश्यते, अधिकदि-
नसंवत्सः, अधिकदिनसंवत्सः.

To LEARN, *v. a.* (Acquire knowledge of any thing by study,
&c.) शिक्ष (c. 1. शिक्षते - शिक्षितुं), उपशिक्ष, अधी (c. 2. अधीते, अध्येतुं,
rt. इ), अधिगन् (c. 1. -गच्छति - गन्तुं), पठ् (c. 1. पठति - पठितुं), अभ्यस्
(c. 4. -अभ्यसि - अभसितुं), अध्ययनेन or अभ्यासेन विद्यां यद् (c. 9. गृह्णाति,
ग्रहीतुं) or लभ् (c. 1. लभते, लभ्तुं) or प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति - प्राप्नुं)
or ज्ञवाप्, अभ्यासं कृ, विद्याभ्यासं कृ, विद्यागमं कृ.—(Gain the
knowledge of, become informed of) ज्ञा (c. 9. जानाति - नीते
ज्ञातुं), परिज्ञा, अवगन्, उपलभ्, विज्ञप्तः -ता -तं भू, गृहीतार्यः -यो -यै भू;
'to learn by heart,' अभ्यस्.

To LEARN, *v. n.* शिक्षां कृ, अभ्ययनं कृ, अधिगमं कृ, अभ्यासं कृ, विद्या-
भ्यासं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ, विद्याग्रहणं कृ, विद्यालब्धिं कृ, विद्यागमं कृ.

LEARNED, LEARN'T, *p. p.* शिक्षितः -ता -तं, अधीतः -ता -तं, अधिगतः
-ता -तं, अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, पठितः -ता -तं, अवगतः -ता -तं, उपलब्धः
-त्ता -तं; 'learnt by heart,' अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, कथस्यः -स्या -स्यं;
'to be learnt,' शिक्षितव्यः -व्या -व्यं, अभ्यस्यः -स्या -स्यं, अभ्यसनीयः -या -यं.

LEARNED, *a.* (Versed in literature and science) विद्वान् -दुषी
-द्वत् (स्), पण्डितः -ता -तं, ज्ञानी -निनी -नि (न्), विद्यायान् -वती
-वत् (त्), विद्याविशिष्टः -हा -ष्टं, विद्यासम्पन्नः -न्ना -न्नं, कृतविद्यः -द्या
-द्यं, विद्यालङ्कृतः -ता -तं, सविद्यः -द्या -द्यं, लज्जविद्यः &c., वैद्यः -द्यी
-द्यं, ज्ञानवान् &c., विपरिचिन्त m. f. n., प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं,
प्रज्ञावान् &c., व्युत्पन्नः -न्ना -न्नं, कृतधीः -धीः -धि, अधीयानः -ना -नं,
अधीती -तिनी &c., बहुचुतः -ता -तं, कोविदः -दा -दं, मनीषी -षिणी
-षि (न्), बुद्धिमान् &c., धीमान् &c., बुधः -धा -धं, धीरः -रा -रं,
संस्थावान् &c., कविः -विः -वी -वि, मूर्ति &c., मूर्ती -रिणी -रि (न्),
कृती -तिनी -ति (न्), लज्जवर्णः -यो -यं, अक्षरसम्पन्नः -न्ना -न्नं, साक्षरः
-रा -रं, सारसक्तः -ती -तं, अध्ययनसम्पन्नः &c., विद्यावृद्धः -द्धा -द्धं,
सन् सती सत्, तत्त्वदर्शी -र्शिनी -र्शि (न्), दीर्घदर्शी &c., दूरदर्शी &c.;
'a learned man,' विद्वज्जनः, पण्डितः, बुधः, सर्वरसः; 'learned
in the Vedas,' ओषियः, वेदविद्, वेदविद्वान् m. (स्), अनुमानः,
छान्दसः.—(Conversant with, skilled in) अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विज्ञः
-ज्ञा -ज्ञं, विशारदः -दा -दं, विचक्षणः -क्षा -क्षं, निपुणः -णा -णं, कुशलः
-ला -लं, प्रवीणः -णा -णं, चतुरः -रा -रं, वेत्ता -वृी -वृ (वृ), ज्ञः ज्ञा
ज्ञं or विद् in comp.; as, 'learned in the law,' स्मृतिज्ञः &c.,
धर्मविद् m. f. n., 'learned in music,' गान्यज्ञतत्त्वज्ञः.

LEARNEDLY, *adv.* पण्डितवत्, सपाण्डित्यं, पाण्डित्येन, प्राज्ञवत्, विद्वज्जनवत्,
सविद्यं, वेदुष्येण, सज्ञानं, ज्ञानपूर्व.

LEARNER, *s.* शिक्ष्यः, विद्यार्थी m. (न्), अभ्येष्टा m. (न्), अभ्यायी m. (न्),
शिक्षिताक्षरः, विद्याभ्यासकर्ता m. (न्), अभ्यासकृत्.

LEARNING, *s.* (Knowledge of literature, erudition) विद्या,
पाण्डित्यं, ज्ञानं, विज्ञानं, वेदुष्यं, विद्वत्ता, ज्ञानत्वं, व्युत्पत्तिः f., प्राज्ञत्वं,
पण्डितता -त्वं, वेदुष्यत्वं, विद्यासम्पत्तिः f., अक्षरसम्पत्तिः f., साक्षरता,
अध्ययनसम्पत्तिः f.—(Literature) विद्या, ज्ञानत्वं, अक्षरं, साहित्यं.—
(Sacred learning) श्रुतिः f., ओषिदिव्यं.—(Act of learning,
acquisition of learning) शिक्षा, अभ्ययनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः,
विद्याप्राप्तिः f., विद्यालब्धिः f., विद्यार्जनं, विद्यागमः; 'cultivation
of learning,' विद्यानुत्पन्नः; 'patronising learning,' विद्यानु-
पन्नः; 'to affect great learning,' पण्डित (nom. पण्डितायते).

LEASE, *s.* (Of lands, houses, &c.) पट्टः, पट्टोलिका, कृषकाला,
निश्चितकालं यावद् नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य क्षेत्रगृहादीनां परहस्तसमर्पणं.

To LEASE, *v. a.* पट्टं दा, पट्टोलिकां दा, पट्टेन क्षेत्रगृहादि परप्रयोजनीयं
दा, पट्टोलिकापूर्व नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परप्रयोजनीयं दा
or विपुज् (c. 6. -सृजति -सृज्), आविहितकालाद् निश्चितमूल्यम् अपेक्ष्य
क्षेत्रगृहादि परहस्ते स्मृ in caus. (-अर्पयति -यितुं).

LEASED, *p. p.* पट्टेन or पट्टोलिकानपूर्वम् आविहितकालाद् परहस्तसमर्पितः
-ता -तं.

LEASEHOLD, *a.* पट्टेन or पट्टोलिकालिखनपूर्वम् अध्युषितः -ता -तं.

LEASH, *s.* (Leather thong) चर्मवन्धः -न्धनी, चर्मरज्जुः m. f., चन्ध-
नरज्जुः.—(Tierce, three) त्रयं, त्रिकं; 'a leash of hares,' शशकत्रयं.

To LEASH, *v. a.* चर्मरज्जुना or चर्मरज्जा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

LEASING, *s.* असत्यता, अनृताता, अलीकता, कापट्यं, मृषावादः. See
FALSEHOOD.

LEAST, *a.* (Smallest) अल्पिष्ठः -हा -ष्टं, कनिष्ठः -हा -ष्टं, सुद्रुतमः -ना
-नं, छोदिष्ठः -हा -ष्टं, कनीयान् -यसी -यः (ह्), तनिष्ठः -हा -ष्टं, तनी-
यान् &c., लघिष्ठः &c., स्लोकतमः -ना -नं, सूक्ष्मतमः -ना -नं, अतिशुद्रः
-द्रा -द्रं, सत्यः -त्या -स्यं, अवरः -रा -रं, अवतरतमः -ना -नं, न्यूनः -ना
-नं; 'least of all,' सर्वकनिष्ठः -हा -ष्टं, सर्वकनीयान् &c., सर्वस्मात्
शुद्रः -द्रा -द्रं; 'the least particle,' लेष्टः, लघः, कणः; 'not the
least darkness is in that place,' तत्र अन्धकारस्य लेष्टो -पि नास्ति.

LEAST, *adv.* (In the least) मनाक्, किञ्चित्, अल्पिष्ठं, कनिष्ठं, लेष्टमपि,
किञ्चित्, सूक्ष्मं, स्लोकं; 'not in the least,' न मनाक्, न मनागपि,
न किञ्चिदपि, न किमपि, न कियदपि, न सूक्ष्ममपि, न स्लोकमपि, न
लेष्टमपि, अलेष्टः; 'three witnesses at least,' अथराः साक्षिणः;
'at least, at any rate,' तावत्.

LEATHER, *s.* चर्म n. (न्), दूतिः m., पशुत्वक् f. (क्), पशुचर्म n., कृतिः f.,
अजिनं, वस्त्रं, शिपिः f.; 'a leather thong,' चर्मवन्धः -न्धनं, चरजा,
चर्जी; 'covered with leather,' चर्मावृतः -ता -तं, चर्मावनद्धः -द्धा
-द्धं, चर्माच्छादितः -ता -तं.

LEATHER, *a.* चर्म in comp., चर्ममयः -यो -यं; 'a leather shoe,'
चर्मपादुका; 'a leather band,' चर्मवन्धः. See LEATHERN.

To LEATHER, *v. a.* चर्मदण्डेन तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रह् (c. 1.
-हरति -हर्तुं).

LEATHER-CUTTER, *s.* चर्मछिद् m., चर्मछेदनकारी m. (न्), चर्मावकरी m.

LEATHER-DRESSER, *s.* चर्मकारः -रकः, चर्मकारी m. (न्), चर्मकृत्, चर्मारः.

LEATHERN, *a.* चार्मिकः -की -कं, चार्मः -र्मी -र्मं, चर्मी -र्मिणी -र्मि
(न्), चर्ममयः -यो -यं, चर्मनिर्मितः -ता -तं, दार्ढ्यः -यी -यं, अजि-
नीयः -या -यं, पशुत्वक्जः -यी -यं, चर्म in comp.; 'a leathern
bottle,' दूतिः m.

LEATHER-SELLER, *s.* चर्मविक्रेता m. (न्), चर्मविक्रयी m. (न्), चर्मवि-
क्रयोपजीवी m.

LEATHERY, *a.* चर्मवद् दुःस्पर्शः -द्या -द्यं, चर्मसंगुणः -द्या -द्यं.

LEAVE, *s.* (Permission) अनुज्ञा, अनुमतिः f., अभ्यनुज्ञा, अनुज्ञानं, समनु-
ज्ञानं, अनुमोदनं; 'leave to depart,' अनुज्ञा; 'to give leave,'
अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -जन्वते -जन्तुं), अनुज्ञां कृ
or दा.—(Farewell) आनन्दार्थं, आनन्दनं; 'to bid farewell,'
आनन् (c. 10. -जन्वते -यितुं), अनुमन्, आमन् (c. 6. -पृच्छते -ति -प्रश्नुं).

To LEAVE, *v. a.* (Abandon, forsake) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्), परित्यज्,
सम्यज्; हा (c. 3. महति, हातुं), अवहा, विहा, प्रहा, अपाहा, उत्सज्
(c. 6. -सृजति -सृज्), विपुज्, अतिपुज्, अपवृज्, रह् (c. 10. रहयति
-यितुं), विरह्, उज् (c. 6. उज्जति -जिज्), प्रोञ्, परित् (c. 1. -हरति
-हर्तुं), वृज् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), परित्यज्, विपुज्.—(Depart from)

अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अपगम्, पिगम्, अपया (c. 2. -याति -तुं), अपे (c. 2. -अपेति -तुं), अपे, अपयु (c. 1. -सरति -सन्तुं), प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), विप्रस्था.—(Leave remaining, suffer to remain) शिष् (c. 10. शेषयति -यितुं), अवशिष्, परिशिष्, उच्छिष्, अनवशिष्, उद्धु (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), शिष्टं -ष्टं कृ, अवशिष्टं -ष्टं कृ, अवशिष्टीकृ; 'to be left remaining,' शिष् in pass. (शिष्यते), अवशिष्.—(Commit, trust to) सम् in caus. (-अपेयति -यितुं), निशिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), न्यासीकृ.—(Bequeath) मृत्युपत्रेण प्रदा or मृत्युलेखेन दा.—(Leave off, desist from) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), विनिवृत् with abl. c., मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षुं), अवमुष्, अवमुञ् अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), व्युद्स्, तज्, परित्यज्; 'the peacock leaves off dancing,' परित्यक्तनर्त्तेन मयूट्; 'it leaves off raining,' निर्वर्त्तति.—(Leave out) वृज्, अपास्, हा, अपाहा.—(Leave behind, distance) दूरीकृ, दव (nom. दवयति -यितुं).

To LEAVE, v. n. (Cease, leave off) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), निवृत्. विनिवृत्, विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), शम् (c. 4. -शाम्यति, शमितुं), विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते).

LEAVED, a. (Having leaves) पत्नी -त्रिपत्नी -त्रि (न्), पत्नी -त्रिणी &c., सपत्नः -त्रा -त्रं, सपत्नी -त्रा -त्रं, सदलः -ला -लं; 'two-leaved,' द्विपत्नी -त्रा -त्रं.

LEAVEN, s. क्लृप्तः -क्षं, नग्नहः m., मयः -खं, कारोत्तरः, कारोत्तमः, कादसरीबीजं.—(Any thing which works a change in the mass) विकारजनकं किञ्चिद् वस्तु.

To LEAVEN, v. a. क्लृप्तनिवेशनपूर्वम् अनरुतेकं or अनस्तापं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), अनरुतेककरणार्थं क्लृप्तं निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं) or प्रविश्.—(Taint, imbue) दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), रज्ज् (c. 10. रज्जयति -यितुं).

LEAVINGS, s. pl. (Any thing left, remnants) शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, परिशिष्टं, शेषः -वं, परिशेषः, अवशेषः, उच्छेषः, शेषभागः, परभागः, शेषसखः -खं, उद्धर्त्तः, जुष्टं, समुञ्जितं.—(Of food) शेषां, उच्छिष्टां, भुक्तशेषः -वं, भुक्तावशेषः -वं, अवशेषः -वं, भुक्तसमुञ्जितं, परभुक्तोञ्जितं, भुक्तोच्छिष्टं, भक्षितशेषः, आदिष्टं, केलकः, केलालिः -ली f.; 'one who eats leavings,' शेषभुक् m. (न्), शेषभोजी m. (न्), उच्छिष्टभोजनः; 'eating leavings,' शेषभोजनं, उच्छिष्टभोजनं.—(Ofal) मलं, विनांसं.

LECHER, s. लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, कामुकः, कामुकजनः, व्यवायी m. (न्), रतापी m. (न्), सुरतापी m. (न्), स्त्रीपरः.

To LECHER, v. n. लम्पटवद् आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), रतापी भू, कामको भू. LECHEROUS, a. कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (न्), कामनः -ना -नं, रतापी -पिनी -पि (न्), सुरतापी &c., कामासक्तः -क्ता -क्तं, व्यवायी -यिनी -यि (न्), सम्भोगी -गिनी -गि (न्), सम्भोगासक्तः &c., सम्भोगापी &c., भोगासक्तः &c., व्यवायपरायणः -शा -शं, स्त्रीपरः, स्त्रीरतः, स्त्रीवासङ्गी m. (न्), स्त्रीलम्पटः, स्त्रीवसनी m. (न्), तरलः -ला -लं, अभीष्टः -का -कं, वियातः -ता -तं.

LECHEROUSLY, adv. लम्पटवत्, कामुकवत्, सकामं, रतासक्तवत्, कामपूर्वम्.

LECHEROUSNESS, LECHERY, s. कामुकत्वं, लम्पटत्वं -ता, लम्पट्य, रतापित्वं, रतासक्तिः f., कामासक्तिः f., सम्भोगासक्तिः f., व्यवायः -यित्वं, स्त्रीवसनं, स्त्रीवासङ्गः, वैवायं, हेला -लनं.

LECTION, s. (Reading) पाठः, अध्ययनं.—(Variety in copies of a

manuscript) पाठान्तरं, पाठभेदः, पाठः, शिखपपाठः.

LECTOR, s. पाठकः, पठिता m. (न्), अध्याता m. (न्), अध्यायी m. (न्).

LECTURE, s. पाठः, निपाठः, पाठनं, पठनं, अध्यायः, अध्यायः -यनं, अध्यापनं, वादः, व्याख्यानं.—(Reprimand) वाग्दण्डः, वाक्शासनं, भर्त्सनवाक्यं.

To LECTURE, v. a. पठ् (c. 10. पाठयति -यितुं), अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं, rt. इ), उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), पाठं कृ, अध्यापनं कृ.—(Reprove) प्रत्यादिश्, निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), वाग्दण्डं कृ, निन्दावाक्यं कृ.

To LECTURE, v. n. पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), अधी (c. 2. अधीते, अध्येत्, rt. इ), वाक्यं श्रु (c. 10. आश्रयति -यितुं), पाठं कृ, अध्ययनं कृ.

LECTURED, p. p. अध्यापितः -ता -तं, पाठितः -ता -तं.—(Reprimanded) प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, निन्दितः -ता -तं, उपालम्भः -म्भा -म्भं.

LECTURER, s. पाठकः, अध्यापकः, पठिता m. (न्), अध्याता m. (न्), अध्यायी m. (न्), पाठकारी m. (न्), शिक्षकः, उपदेशकः, व्याख्याता m. (न्), प्रवक्ता m. (न्), वक्ता, वादी m. (न्), वाचकः, नागरः; 'in theology,' धर्मप्रवक्ता m., धर्मभाषकः.

LECTURE-ROOM, s. पाठशाला, पाठगृहं, अध्ययनशाला, अध्ययनगृहं.

LECTURESHP, s. पाठकत्वं, अध्यापकत्वं, प्रवक्तृत्वं, वक्तृत्वं, शिक्षकत्वं.

LED, p. p. नीतः -ता -तं, आनीतः -ता -तं, समानीतः -ता -तं; 'being led,' नीयमानः -ना -नं.—(Guided) सञ्चारितः -ता -तं.—(As life, time) नीतः -ता -तं, गमितः -ता -तं, यापितः -ता -तं, प्रवृत्तः -त्ता -त्तं.—(Led on by, headed by) पुरःसरः -रा -रं, पुरस्सरः -रा -रं, पुरोगमः -मा -मं, मुखः -खा -खं in comp.; as, 'led on by Karna,' कर्णमुखः -खा -खं, कर्णपुरोगमः -मा -मं &c.; 'having led, नीत्वा.

LEDGE, s. (Stratum, layer) ऋलकः -कं, सरः, आसरः -रत्तं.—(Ridge, projecting part) कटकः -क, कूटं, दन्तः -न्तकः.—(Row) आलिः -ली.—(Ledge of a rock) झिला, झिलाफलकं.

LEEDER s. मन्नागरापास्तकं, पुहन्नापास्तकं, बाणजपुस्तकं.

LEE, s. (Sediment) ली, लीप्स (Calin or sheltered place) निर्वानस्थानं, निर्वानदेशः.—(Side opposite to that on which the wind blows) वाताभिमुखदिशः, वायुप्रतिमुखदेशः; 'under the lee of the land,' तीरोपाकं.

LEE-WARD, a. or adv. (In the same direction as the wind) वातानुकूलः -ला -लं, वातानुलम्भः -मा -मं, अनुवातं.—(In an opposite direction to the wind) प्रतिवातं, वाताभिमुखदिशः, वाताभिमुखं, वायुप्रतिमुखदिशः.

LEECH, s. रक्तापा, रक्तापायिनी, रक्तापाता, गलौका, जलूका, जलाकाः f. (स्), जलुका, जलोका, जलिका, जलौकसः -सा -सं, जलायुका, जलालुका, जलायुका, जलालोका, जलोरगी, जलजनुका, जलसपिथी, जलाटनी, पटालुका, वाय्योकाः f. (स्), वाय्योकः, वारिष्मिनिः m., वेधिनी, भ्रमणी, कारुखी.—(Physician) वैद्यः, चिकित्सकः, रोगहृत् m., रोगज्ञानकः, भिषक् m. (न्).

To LEECH, v. a. क्लि in des. (चिकित्सति -रितुं), रोगजननं कृ.

LEEK, s. कन्दः -न्दं, तीक्ष्णकन्दः, महाकन्दः, पलायुः m., सुकन्दकः, शाकः.

LEER, s. कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदर्शनं, कटाक्षवेक्षणं, कटाक्षवलोकनं, अपाङ्गप्रसरः, दृष्टिविषेयः, तिर्यक्प्रेषणं, सापिथिलोकितां, काक्षः, यकैराटः, कर्कैराटुः m., पिक्वशनं, दृष्टिपाणः, कुस्मितां.

To LEER, v. n. कटाक्षेण दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अपाङ्गाद् दृश् or ईश् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), कटाक्ष (nom. कटाक्षयति -यितुं), कटाक्षवेक्षणं कृ, कटाक्षवलोकनं कृ, अपाङ्गदर्शनं कृ, दृष्टिविषेयं कृ, सापिथ or तिर्यक् विलोक (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति -यितुं), कुस्मि (c. 1.

-समाप्त -सर्वेभ्यः).

LEARNED UPON, *p. p.* कदाचितः -ता-तं, कदाचावेचितः -ता-तं, कदाह्मेण
 वृद्धः -डा-तं, चाचिपिलोकिताः -ता-तं, कुस्मिताः -ता-तं.

LEARNING, part. or a. लोलापाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, चपाङ्गदशी-शिनी-शिनी(न्),
 मङ्गाचपाङ्गलोकी-किनी-नि(न्), साचिदुहिः-हिः-हि, तिथ्यङ्गदुहिः &c.,
 कुलेरः-रा-रं.

Leaves, n. pl. मलं, उच्छिष्टं, शेषं, किट्टं, खलं, कल्कं, विनीयः.

LEFT, p. p. (Abandoned) यत्नः-त्ना-त्नं, परित्यक्तः-क्ता-क्तं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, विस्मृत्तः-त्ता-त्तं, रहितः-त्ता-त्तं, विरहितः-त्ता-त्तं, हीनः-ना-नं, उन्मिक्तः-त्ता-त्तं, समुन्मिक्तः-त्ता-त्तं, प्रोन्मिक्तः-त्ता-त्तं, विधुतः-त्ता-त्तं, वर्जितः-त्ता-त्तं, धूतः-त्ता-त्तं.—(Left remaining) शिष्टः-ष्टा-ष्टं, अवशिष्टः-ष्टा-ष्टं, अवशेषितः-त्ता-त्तं, शेषः-षा-षं, उच्छिष्टः-ष्टा-ष्टं, उद्धृतः-क्ता-क्तं, उद्धर्तः-क्ता-क्तं, उद्घेरितः-त्ता-त्तं, अन्तरितः-त्ता-त्तं; 'to be left remaining,' शिष्ट् in pass. (शिष्यते), अवशिष्य.

LEFT, *a.* (Not right) वामः -ना -नं, सभ्यः -व्या -व्यं, दक्षिणोत्तरः -रा -रं, प्रतिश्लोमः -ना -नं; 'the left,' सभ्यं; 'left and right,' सभ्यापसभ्यं; 'the left hand,' वामहस्तः, वामपाणिः *m.*, सभ्यं; 'the left arm,' वामबाहुः *m.*; 'the left shoulder,' वामस्कन्धः; 'the left side,' वामकुक्षिः *m.*, वामाङ्गः; 'that is on the left side,' वामस्यः -स्या -स्यं.

LEFT-HANDED, *a.* सव्यसाची -चिनी -चि (न्), वामहस्तसेवी -विनी -यि (न्), दक्षिणहस्ताद् वामहस्तम् अधिकं व्यवहरति यः or या.

LEg, *s.* जङ्घा, प्रमृता, पादः, प्रेशा, टङ्गा, टङ्गः, अङ्घ्रिः *m.*, अङ्घ्रिः *m.*, अङ्घ्रिमाङ्गः, 'relating to the leg,' जाङ्घिकः -ङ्गी -ङ्गे, 'enlargement of the leg,' स्त्रीपदं, 'having a swelled leg,' कुम्भपादः *m.*, कुम्भपदी *f.*, 'long-legged,' दीर्घजङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, ऊर्ध्वजानुः -नुः -नुः, ऊर्ध्वशः -शः -शः, ऊर्ध्वशः -शा -शं, दीर्घपादः -दा -दं, दीर्घपादः *m. f. n.*

LEGACY, *s.* मृत्युलेखापितदानं, मृतपत्रापितदानं, मृतपत्रस्थदानं, मृतदानं, मृतलेखदानं, मृतपत्राक्षितदानं, मुमुर्षुदानं, मुमुर्षुदत्तं, उत्तरदानं, मृतलेखस्थदानं, आसन्नमरणे दानं or प्रदानं.

LEGAL, a. (Conformable to law) धर्म्यः-धर्म्यो-धर्म्यं, धर्मानुसारी-रिणी-रि (न्), स्मार्तः-स्मै-स्मै, व्यावहारिकः-की-कं, व्यवहारिकः &c., स्मृतिशास्त्रानुमतः-ता-तं, धर्मशास्त्रानुसारी &c., आचारिकः-की-कं, शास्त्रीयः-या-यं, राज्यव्यवस्थानुसारी &c., व्यवस्थानुरूपः-पा-पं, राज्यनियमानुसारी &c., न्यायानुसारी &c.—(Relating to law) स्मार्तः &c., व्यावहारिकः &c., व्यवहारसम्बन्धी &c., व्यवहारविषयः-या-यं, धर्म in comp., स्मृति in comp.—(Enjoined, permitted by law) स्मृत्युक्तः-कृत-कं, शास्त्रोक्तः &c., स्मृतिशास्त्रविहितः-ता-तं, स्मृतिशास्त्रप्रोक्तः &c., राज्यनियमविहितः-ता-तं, व्यवहारविधिविहितः-ता-तं, धर्मानिविधः-द्धा-द्धं, शास्त्रानिविधः &c.—(According to the law of works, resting on works for salvation) कर्ममार्गी-र्गिणी-र्गि (न्), कर्ममार्गावलम्बी-ध्वनी-ध्वि (न्), कर्ममार्गसेवी-विनी-वि (न्), कर्ममार्गाश्रयी-यिणी-यि (न्), कर्मशीलः-ल्ला-ल्लं; 'legal proceeding,' व्यवहारः; 'a written legal opinion,' पट्टोलिका; 'incorrect legal opinion,' अव्यवस्था. See LAW, LAWFUL.

LEGALIST, s. (One who relies on works for salvation) कर्मना-
गोपलही *m.* (न), कर्मीगोपलही *m.*, कर्मनागोपलही *m.* See **LEGAL**.

LEGALITY, *s.* धर्म्यता, धर्मानुसारः-रितं, धर्मशास्त्रानुसारः-रिता, स्मृति-
शास्त्रानुसारः-रिता, व्यवहारविधानुसृता, राज्यव्यवस्थानुसृता. व्या-
पारिकान्. See LAWFULNESS.—(Reliance on works for sal-
vation) धर्मोपलब्धनं, धर्मनिष्ठा, धर्ममार्गनिष्ठा, धर्मयोगीश्वरानु-

446

धर्म्मसम्बन्धं-तां कृ, व्यवस्थागतं-तां कृ, विधिगतं-तां कृ, विहितं-तां वृ
विधिविहितं-तां कृ, अनुमन् (c. 4. -न्यते-नन्), अनुज्ञा (c. 9. -ज
नाति-नीते-ज्ञातुं), व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं).

LEGALIZED, *p. p.* धर्मस्थागतः-ता-तं, विधिगतः-ता-तं, धर्मसम्मतः-ता-तं
 LEGALLY, *adv.* धर्मेण, धर्मैतस्, धर्मानुसारेण-रान्, यथाधर्मं, न्यायतः
 न्यायानुसारेण, यथान्यायं, स्मृतिशास्त्रानुसारेण, 'धर्मशास्त्रानुसारेण. S.
 LAWFULLY.

LEGATE, *s.* दूतः, राजदूतः, राजप्रतिनिधिः *m.*—(Pope's ambassador.)
रोमीयधर्माधिपतेर् दूतः or प्रतिनिधिः.

LEGATÉE, s. मृतपत्रदानाधिकारी *m.* (न्), मृतलेखदानाधिकारी *m.*, मृतदा
याही *m.*, मृतरिक्थभागी *m.*, मृतधनभागी *m.*, मृतपत्रस्यदानाधिकारी *m.*
उत्तराधिकारी *m.*, संज्ञाभक्त *m.* (ञ्).

LEGATION, s. दूत्यं, दौत्यं, दूतात्वं, दूतकर्म n. (न्), दूतक्रिया, दूतधर्मः.

LEGATOR, *s.* मृत्युलेखदानकारी *m.* (न), मृत्युपत्रदानकारी, उत्तरदानकारी *m.*
मृत्युपत्रेण दानकारी *m.*, मृत्युकाले रिक्षप्रदाता *m.* (न).

LEGEND. ४. पुरावृत्तकथा, पुराणकथा, प्राचीनकथा, पुरावृत्ताख्यानं, पुरा
लोपाख्यानं, पुरावृत्तं, लोककथा, जनकथा, कथा, आख्यानं, आख्य
यिका, चरित्रं, चरितं, पुराणं, इतिहासः.—(Story of a saint (or
holy place) महात्म्यं.

LEGENDARY, a. पुराणकथितः -ता-तं, पुराणोक्तः -क्ता-कं, पौराणिकः -न-कं, पुरावृत्तकथकः -का-कं, ऐतिहासिकः -की-कं, काथिकः -की-कं

LEGENDARY, *s.* (Reciter of legends) पुरावृत्तकथिकः, पुराणकथक
इतिहासवक्ता *///* (क), ऐतिहासिकः.

LEGERDEMAIN, *g.* हस्तलाप्यं, लघुहस्तत्वं, हस्तपापत्यं, इन्द्रजालः - त
जालं, माया, कहकः, कहकपत्तिः *f.*, कसतिः *f.*, इन्द्रियोहः.

LEGGED, *a.* (In composition) लङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, पादः -दा -दं, पदः -दं, पाद *m.f.n.*; 'long-legged,' दीर्घलङ्गः &c.; 'two-legged' द्विपदः &c.

LEGGINGS, *s.* स्थूलवस्त्रमयं जङ्घान्नायणं or जङ्घारक्षणं, जङ्घोन्नरीयं.

LEGIBILITY, & पठनीयता, पाठ्यता, पठनयोग्यता, पठनशक्यता, सुधाध्यत
स्पष्टाक्षरत्वं, स्पष्टता, व्यक्तता.

LEGIBLE, a. पठनीयः -या -यं, पाठ्यः -क्या -क्यं, पठनयोग्यः -ग्या -ग्यं
 पठनशक्तः -क्या -क्यं, सुपाठ्यः -क्या -क्यं, स्पष्टाक्षरः -रा -रं, अक्ताक्षरः
 -रा -रं, स्वस्पष्टः -हा -हं, अध्येतव्यः -क्या -क्यं, अध्ययनीयः -या -यं.

LEGIBLY, *adv.* स्पष्टाक्षरैः, सस्पष्टाक्षरेण, सस्पष्टं, सप्यक्तं.

LEGION, *s.* (Body of soldiers) सैन्यदलं, सैन्यगुल्लः, सैन्यबृहः, सैन्यसमूहः
योधसमूहः.—(Host) बन्धुः *f.*, सेना, बाहिनी.—(A multitude, great
number) वृन्दं, समवायः, निबन्धः, बाहुल्यं, चक्रं.

LEXICONARY, a. वाहिनीसङ्घन्धी -न्धीनी -न्धि (न), चाक्रिकः -की -कं.

To LEGISLATE, v. a. व्यवस्थां कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), नियमान् or विधीन् स्या in caus. (स्यापयति -यितुं) or रब् (c. 10. रचयति -यितुं) or प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or प्रज्ञास् (c. 2. -ज्ञाति -ज्ञातिम्), व्यवस्था in caus.

LEGISLATION, s. व्यवस्थाकरणं, नियमस्थापना, विधिस्थापना, व्यवस्थापना
-नं, व्यवस्थाप्रकल्पनं, विधिप्रकल्पनं, व्यवस्थाविधानं.

LEGISLATIVE, a. व्यवस्थाकारी-रिणी-रि (न्), व्यवस्थापकः-का-कं
नियमस्थापकः-का-कं, विधिस्थापकः-का-कं, नियमरचकः-का-कं

LEGISLATOR, s. व्यवस्थाकारः-रक्षः, व्यवस्थाविधायी m. (न), विधिस्थापकः
नियमस्थापकः, व्यवस्थारचकः, व्यवस्थापकः, धर्म्मशास्त्ररचकः, शासिता m
(न), शास्त्रा m. (स्त्र), प्रयोजकः.

LEGISLATURE, *s.* विधिस्थापनाधिकारिणी सभा, व्यवस्थाकरणाधिकारिणी सभा, व्यवस्थाविधायिनी सभा, विधिस्थापकसभा, व्यवस्थापकसभा.

LEGIST, *s.* See LAWYER.

LEGITIMACY, *s.* (Lawfulness of birth) औरसता -त्वं, उरस्यता -त्वं, धर्मजातं, धर्मपत्नीजातं, धर्मपत्नीजन्य *n.* (नं), औरसजन्य *n.*, दम्पतिजन्य *n.*, दम्पत्युद्भवः, सुजन्य *n.*, जात्यता -त्वं, वैधजन्य *n.*—(Genuine-ness) सत्यता, यथार्थता, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, वास्तविकता.

LEGITIMATE, *a.* (Lawfully born) धर्मजः -जा -जं, औरसः -सी -सं, उरस्यः -स्या -स्यं, धर्मपत्नीजः -जा -जं, दम्पतिजातः -ता -तं, सुजन्मा -न्मा -न्म (नं), जात्यः -त्या -त्यं, औरसजातः -ता -तं, विवाहजातः &c., विधिजातः &c., धर्म्यः -र्म्या -र्म्यं; 'a legitimate wife,' धर्मपत्नी; 'a legitimate son,' औरसः, उरस्यः, औरस्यः; 'daughter,' औरसी, उरस्या.—(Genuine, just, right) सत्यः -त्या -त्यं, वास्तवः -वी -वं, यथार्थः -र्था -र्थं, यथान्यायः -या -यं, न्याय्यः -न्या -न्यं, यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं.

To LEGITIMATE, *v. a.* औरसीकृ, औरसत्वं दा, औरससमं -नां कृ, धर्म्यं -र्म्यां कृ.

LEGITIMATELY, *adv.* धर्मैः, धर्मानुसारेण, यथाधर्मं, न्यायतः, न्यायानुसारेण, यथान्यायं, युक्तं, उपयुक्तं, सम्यक्, यथायोग्यं, यथोचितं, समञ्जसं.

LEGITIMATION, *s.* औरसीकरणं, औरससमीकरणं, औरसाधिकारदानं.

LEGUME, LEGUMEN, *s.* शनी, सिद्धा, बीजकोशः, बीजगुप्तिः *f.*, पुटः—(Pulse) शमीधानं, द्विदलं, त्रिपुटः, धान्यवीरः, सतीलकः.

LEISURABLE, *a.* सावकाशः -शा -शं, निर्व्यापारः -रा -रं, व्यापारशून्यः -न्या -न्यं, निष्कर्मकः -का -कं, निष्क्रियः -या -यं, कर्मरहितः -ता -तं, कार्यशून्यः -न्या -न्यं,

LEISURE, *s.* अवकाशः, अवसरः, सावकाशता, विश्रामः, कार्यनिवृत्तिः *f.*, कार्यविच्छेदः, निवृत्तिः *f.*, विश्रान्तिः *f.*, विश्रमः, स्थायीकालः, छयाः, वितानं, सन्धिः *m.*; 'at leisure,' सावकाशः -शा -शं, अवकाशप्राप्तः -प्रा -प्रां, प्राप्तवकाशः -शा -शं, प्राप्तवसरः -रा -रं, व्यापारशून्यः -न्या -न्यं, निर्व्यापारः -रा -रं, कार्यरहितः -ता -तं, निष्क्रियः -या -यं, निष्कर्मकः -का -कं, शून्यः -न्या -न्यं; 'want of leisure,' अनवकाशः, अनवसरः; 'having no leisure,' निरवकाशः -शा -शं, अनवकाशः -शा -शं, निरवसरः -रा -रं.

LEISURELY, *a.* (Done at leisure) सावकाशः -शा -शं, अन्तरितः -ता -तं, विलम्बितः -ता -तं, मन्दः -न्दा -न्दं, अक्षिप्तः -प्रा -प्रां, अशीघ्रः -प्रा -प्रां.

LEISURELY, *adv.* सावकाशं, अन्तरितं, अन्तरया, मन्दं, मन्दं मन्दं, विलम्बेन, विलम्बितं, शनैः, शनैः शनैः, अक्षिप्तं, अशीघ्रं.

LEMON, *s.* (The fruit) जलीरफलं, जम्बीरफलं.—(The tree) जलीरः, जम्बीरः, जम्भः -म्भकः -म्भलः -म्भरः -म्भी *m.* (नं), फलपूरः -रकः, बीजपूरः, अङ्गकेशरः, केशराङ्गः, दन्तशठः, पूर्णबीजः, बीजकः, बीजपूर्वः, मातुलुङ्गः -ङ्गकः, गिलः, रुचकः, इच्छकः, वृहस्पितः, छोलङ्गः.

LEMONADE, *s.* जलीररसः, शर्करादिमिश्रितं जलीररसमयं पानीयं.

LEMURES, *s. pl.* रात्रिचराः *m. pl.*, वेतालाः *m. pl.*, पिशाचाः *m. pl.*, राक्षसाः *m. pl.*

To LEND, *v. a.* (Give to another for temporary use) निरुपितकालं यावत् किञ्चिद् द्रव्यं परप्रयोजनीयं दा (c. 3. ददाति, दातुं), आविहितकालात् प्रयोज्यं किञ्चिद् द्रव्यं परहस्ते सन् in caus. (-अर्पयति -यितुं) or ऋ or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or न्यस् (c. 4. -क्षयति -क्षयितुं) or परस्मिन् सन्, निरुपितकाले प्रतिदातव्यं or प्रतिदेयं किञ्चिद् द्रव्यं दा or सन्, निरुपितकालपर्यन्तं द्रव्यप्रयोगं कृ.—(Give to be returned in kind, as money, a loaf of bread, &c.) ऋणं दा.

ऋणं सन् or ऋ in caus., ऋणदानं कृ; 'to lend money,' ऋणप्रयोगं दा or कृ, परप्रयोज्यं धनं दा, आविहितकालात् प्रयोजनीयं धनं परस्मिन् सन्; 'to lend money at interest,' कुसीदं कृ, कुसीदं कृ, कलाशिकां कृ; 'lend me three loaves of bread,' पूषवयं मयि ऋणं देहि.—(Grant, furnish, afford) दा, प्रदा, ऋ, सन्, परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं); 'he lends an ear,' कर्णे ददाति, कर्णेन अर्पयति, कर्णार्पणं करोति; 'to lend assistance,' उपकृ, साहाय्यं कृ.

LENDER, *s.* ऋणदाता *m.* (नं), ऋणदात्री *m.* (नं), ऋणदः, ऋणसमर्पकः, निक्षेपा *m.* (नृ), व्यासकृता *m.* (नृ), प्रयोगदाता, उक्तनयः -यी *m.* (नं).

LENDING, *s.* ऋणदानं, ऋणसमर्पणं, ऋणार्पणं, निरुपितकालपर्यन्तं or आविहितकालात् परहस्ते द्रव्यसमर्पणं.

LENGTH, *s.* (Extent) दीर्घ्यं दीर्घत्वं -ता, द्राघिमा *m.* (नं), आयामः, आयतिः *f.*, प्रयामः, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विस्तरः, विततिः *f.*, प्रततिः *f.*, सन्नतिः *f.*, वितानः -नं -नकं, प्रपञ्चः, आरोहः, पाठः; 'length of the journey,' अर्धदीर्घत्वं.—(Measure) परिमाणं, प्रमाणं, मानं; 'the length of a rope,' रज्जुपरिमाणं; 'the length of the day and night,' सहोरात्रस्य परिमाणं.—(Extent of duration) कालदीर्घत्वं, कालदीर्घ्यं, दीर्घकालः, चिरकालः -लं; 'for a length of time,' चिरकालं, बहुकालं -लात्; 'length of life,' आयुदीर्घत्वं.—(Reach, range, limit) पर्यन्तं, नाभं, अवधिः *m.*, अन्तः, प्रमाणा, मर्यादा; 'to such a length,' इतावत्पर्यन्तं; 'to a great length,' अतिमात्रं, अतिमर्यादं, अत्यन्तं.—(At length, at full length) विस्तरेण, सुविस्तरेण, सुविस्तरं, विस्तरशून्यं, अविस्तरं, सुपिस्तीर्य, असंक्षेपतः, असंक्षिप्तं; 'spread out at full length,' पिस्तीर्यः -यी -ये, विस्तृतः -ता -तः; 'to lie at full length,' दृक्कवत् पत् (c. 1. पतति -तिनुं), दृक्कवत् कृ.—(At length, at last, after long delay) शेवे अनन्तरं, तदनन्तरं, चिरकालात्परं, दीर्घकालात्परं, दीर्घकाले गते.

To LENGTHEN, *v. a.* दीर्धीकृ, द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -तिनुं), प्रतन्, विततीकृ, प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), विस्तृ, आयन् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रपञ्च (c. 10. -पञ्चयति -यितुं), विस्तृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं).

To LENGTHEN, *v. n.* द्राघ (c. 1. द्राघते -षितुं), दीर्धीभू, आयन् (c. 1. -यच्छते -यन्तुं), आयतीभू, विततीभू, विस्तृ in pass. (-स्तीर्यते).

LENGTHENED, *p. p.* दीर्धीकृतः -ता -तं, आयतः -ता -तं, आयामितः -ता -तं, समायतः -ता -तं, व्यायतः -ता -तं, विततः -ता -तं, प्रविततः -ता -तं, आततः -ता -तं, विस्तृतः -ता -तं, विस्तीर्यः -यी -ये, विस्तृतः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं.

LENGTHWISE, *adv.* अन्वायतनं, अन्वायामं, अन्वायति, आयामदिशि.

LENGTHY, *a.* दीर्घः -र्घा -र्घं, द्राघिमवान् -वती -वत् (नं), आयतिमान् &c., आयामवान् &c., विस्तीर्यः -यी -ये, दीर्घवृषः -वा -वं.

LENIENCY, *s.* क्षमा, मृदुता, क्षमा *m.* (नं), मादृषं, क्षम्यता, क्षिप्तता, अनुग्रहा, कोमलता, साम *n.* (नं), सामबुद्धिः *f.*, अतीक्ष्णता, अतीक्ष्णं, अतीक्ष्णता, दक्षानुग्रहा, अनुग्रहदत्तं, अपरुहता, दया, दयाहीनता, कृपा. See LENITY.

LENIENT, *a.* क्षमावान् -वती -वत् (नं), क्षमा -क्षिप्ति -क्षि (नं), मृदुः -दुः -द्वी -द्वि, क्षम्यः -न्या -न्यं, क्षिप्तः -ग्वा -ग्वं, कोमलः -ला -लं, अनुग्रहः -या -यं, सामबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अतीक्ष्णः -जा -जं, अपरुहः -वा -वं, अनुग्रहकः -क्षा -क्षं, सदा -सा -वं, दयाही -द्वी -द्वि, दयालुः -लुः -लु, क्षमापकारी -रिणी -रि (नं), कृपालुः -लुः -लु.

(Assuasive) शमकः -का -कं, शमी -मिनी -मि (न्). See LENITIVE; 'a lenient measure,' सामोपचारः, सामोपायः.

LENIENTLY, *adv.* क्षमापूर्व, क्षमया, अनुयं, क्षतीक्ष्ण, साक्षा, समर्प्य, सदयं, दयया, क्षिप्रं, अपहृयं, कोमलं.

To LENIFY, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति -यितुं), उपशम्, प्रशम्, सान्म् or शान्म् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), परिशान्.

LENITIVE, *a.* शमकः -का -कं, शानिकः -की -कं, शानिकरः -रा -रं, शानिकदः -दा -दं, शानिकर्षा -वी -वै (वृ), खेही -हिनी -हि (न्), क्षिप्रः -ग्धा -ग्धं, क्षिप्रकारी &c., चिह्नः -धा -धं.

LENITIVE, *s.* (A medicine that softens pain) वेदनाशान्तिकं, वेदना-शमकम् चीपयं, ज्ञेयापहं, उपशमनं, प्रशमनं, शूलघ्नं, सामोपचारः.

LENITY, *s.* क्षमा, क्षमाशीलता, मृदुता, सौम्यता, सामोपचारबुद्धिः, अनुयता. —(Mildness of discipline) अनुग्रहदयत्वं, क्षतीक्ष्णदयत्वं, अत्यदयः -खनं, अत्यशिक्षा. See LENIENCY.

LENS, *s.* काचः; 'a convex lens,' मध्योन्नतकाचः; 'a double convex lens,' यवः; 'a concave lens,' मध्यनिम्नकाचः; 'a chrysal lens,' दीप्तोपलः, अकौशमा *m.* (न्), सूर्याशमा *m.*, सूर्यकानः.

LENT, *p. p.* (Given to another for temporary use) आविहितकालात् परहस्ते समर्पितः -ता -तं or अर्पितः -ता -तं or निक्षिप्तः -ता -तं or व्यस्तः -स्ता -स्तं, निरुपितकालं यावद् विसृष्टः -ष्टा -ष्टं, कालकृतः -ता -तं, प्रयुक्तः -स्ता -स्तं.

LENT, *s.* (Fast of forty days) चत्वारिंशद्विनिर्णयनो महोपवासः.

LENTEN, *a.* पृथ्वीरूपमहोपवाससम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).

LENTICULAR, *a.* मसूररूपः -या -यं, मसूरोपमः -मा -यं.

LENTIFORM, *a.* यवसरूपः -या -यं, यवाकृतिः -तिः -ति, यवाकारः -रा -रं.

LENTIGINOUS, *a.* जटुली -लिनी -लि (न्), दटुणः -गा -गं.

LENTIGO, *s.* (Freckly eruption) जटुलोत्पत्तिः, तिलकोत्पत्तिः, दटुः *m.*

LENTIL, *s.* मसूरः, मसुरः, मसूर्यकः.

LENTOR, *s.* (Viscousness) सान्द्रता, श्यानता. —(Slowness) मन्दता.

LENTOUS, *a.* सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -ना -नं, यनः -ना -नं.

LEO, *s.* (The sign of the zodiac) सिंहः, आरख्यराशिः *m.*

LEONINE, *a.* सिंहः -ही -हं, सिंहिकः -की -कं, सिंहधर्मी -र्मी -र्मी (न्), सिंहसम्भावः -वा -वं, सिंहशीलः -ला -लं, सिंहसम्बन्धी -न्धिनी &c.

LEOPARD, *s.* चित्रकः, चित्रव्याघ्रः, तरलुः -लुकः, चव्याघ्रः, पृदाकुः *m.*, पुखरीकः, मृगदन्तः.

LEPER, *s.* कुष्ठी *m.* -हिनी *f.*, श्वित्री *m.* -त्रिणी *f.* (न्), त्वग्रोगी *m.* -गिणी *f.* (न्), कुष्ठरोगी &c., दुष्टधर्मी *m.* (न्), दुष्टधर्मी *m.*

LEPROINE, *a.* श्वित्रीसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), श्वित्रीयः -या -यं.

LEPROSY, *s.* कुष्ठं, कुष्ठरोगः, श्वित्रं, श्वित्री, श्वित्री, श्वित्री, त्वग्रोगः, त्वग्रोगः, चर्मदूषिका, दुष्टधर्मीत्वं, दुष्टधर्मीत्वं, सिध्मला, चित्रं, मखलकं, कोठः;

'black leprosy,' रक्तकुष्ठं, महारोगः, महाव्याधिः *m.*, व्याधिः;

'afflicted with it,' रक्तकुष्ठो *m.* (न्), महारोगी *m.* (न्); 'white leprosy,' श्वेतकुष्ठं; 'wasting leprosy,' गलकुष्ठं.

LEPROUS, *a.* कुष्ठी -हिनी -हि (न्), श्वित्री -त्रिणी -त्रि (न्), कुष्ठरोगी -गिणी -गि (न्), त्वग्रोगी &c., चर्मरोगी &c., दुष्टधर्मी -र्मी -र्मी (न्), दुष्टधर्मी &c., महारोगी &c., महाव्याधिसम्बन्धः -स्ता -स्तं.

LESION, *s.* क्षतिः *f.*, परिक्षतिः *f.* -तं, अपकारः, द्रोहः, पीडा, बाधः.

LESS, *a.* न्यूनः -ना -नं, जनः -ना -नं, अत्यतरः -रा -रं, अत्यधीयान् -यधी -यः (स्), अत्यः -त्या -त्यं, सुदृढतरः -रा -रं, क्षोदीयान् &c., कनीयान् &c., स्तोकातरः -रा -रं, तनीयान् &c., वृद्धतरः -रा -रं, अवतः -रा -रं with abl. c.; as, 'water is less heavy than quicksilver,'

जलगुरुत्वं पारदगुरुत्वाद् अल्पं भवति; 'less or more,' न्यूनाधिकं न्यूनातिरेकं. The privative affix 'less' is expressed by हीनः -ना -नं, रहितः -ता -तं, विरहितः &c., विहीनः &c., शून्य &c., वञ्चितः &c., अपेतः &c., व्यतिरिक्तः &c. affixed, or by अ निर्, नि, वि, वीत, विगत prefixed; as, 'childless,' पुत्रहीन -ना -नं, अपुत्रः -वा -वं, निष्पुत्रः &c.; 'permeless,' द्रव्यहीनः &c. निष्कचनः &c.; 'senseless,' बुद्धिहीनः &c., निर्बुद्धिः &c. 'worthless,' सारहीनः &c., निर्गुणः &c.; 'fearless,' वीरभयः &c. अभयः &c.

LESS, *adv.* न्यूनं, अत्यतरं, अल्पं, सुदृढतरं, स्तोके, स्तोकातरं with abl. c. See LESS, *a.* 'How much less,' किमुत, किमुनर.

LESS, *s.* न्यूनत्वं, जनता, अत्यल्पं -ता. —(An inferior) अवरजनः.

LESSEE, *s.* पट्टधारी *m.* (न्), पट्टोलिकाधारी *m.*, पट्टाही *m.*, पट्टादायी *m.*

To LESSEN, *v. a.* न्यूनीकृ, अल्पीकृ, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), न्यून हस् (c. 10. हासयति -यितुं), कन् (c. 10. कनयति -यितुं), लघ (nom लघयति -यितुं), लघृकृ.

To LESSEN, *v. n.* न्यूनीभू, जनीभू, अल्पीभू, हस् (c. 1. हसते -सितुं), हि in pass. (क्षीयते), अपचि in pass. (-क्षीयते); 'to lessen by a quarter,' पादशो न्यूनीभू.

LESSFOLD, *p. p.* न्यूनीभूतः -ता -तं, अल्पीभूतः -ता -तं, हसितः -ता -तं.

LESSER, *a.* अल्पः -त्या -त्यं, अत्यतरः -रा -रं, अल्पीयान् -यधी -यः (स्) सुदृढतरः -रा -रं, सुदृढः -द्रा -द्रं, अवतः -रा -रं.

LESSON, *s.* पाठः -ठनं, अध्यायः, अध्यायः -यनं, निपाठः, व्याख्यानं. —(Precept, matter inculcated) उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं, बोधनं, निर्देशः. —(Reprimand) वाग्दण्डः, वाक्शासनं.

To LESSON, *v. a.* उपदिश (c. 6. -दिशति -हेतुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), उपदेशं कृ.

LESSOR, *s.* पट्टदाता *m.* (न्), पट्टोलिकादाता *m.*, पट्टदायी *m.* (न्).

LEST, *conj.* यदि, यदि न, चेत्, न चेत्, नो चेत्, यदि कदाचित्, यदा-कदाचित्, कदाचित्. In using these particles to express the word 'lest' it will be necessary to vary the form of the sentence according to the particle employed, as in the following examples selected from modern Sanskrit.

'I fear lest your minds should be corrupted,' चेद् युष्माकं मनांसि दुष्टेयुर मनेषा भीतिर् जायते; 'beware lest he strike thee,' सावधानो भव चेत् त्वामपि ताडयति; or the particle may be omitted; as, 'beware lest any man deceive you,' सावधाना भवत को-पि युष्मान् न भ्रमयेत्; or other particles may be used in more classical Sanskrit, the construction of the sentence being changed accordingly; as, 'commit not evil lest thou obtain the same,' पापं ना कुरु पापे हि कृते त्वया तादृशं प्राप्तव्यं; 'he commanded to kill the captives lest they should escape,' वन्द्यः पलायिष्यन्ते इत्याशङ्कया or इति पुञा तान् हनुम् आदिदेश; 'justice is not to be killed, lest being killed, it destroy us,' धर्मो न हन्यो ना नो धर्मो हतो वधीत्.

To LET, *v. a.* (Permit, allow) अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सह (c. 1. सहते, सोढुं), विवह, अनुज्ञा कृ or दा or sometimes expressible by the causal form; as, 'he lets perish,' नाशयति; 'he lets enter,' प्रवेशयति. —(Let out, lease out) विहितकालं यावद् निरुपितमूय-

मनेष्य गृह्येवादि परप्रयोजनीयं दा or विमुञ्ज् (c. 6. -मुञ्जति -मुञ्ज्), नियमितमूल्यमपेक्ष्य किञ्चिद् द्रव्यं परप्रयोजनीयं दा, आविहितकालाद् निरूपितमूल्यमपेक्ष्य गृह्येवादि परहस्ते स्म in caus. (-अपेयति -यितुं) or च, नियमितवारितोपिकमपेक्ष्य किञ्चिद् वस्तु परस्मिन् स्म. (Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), रुष् (c. 7. रुणद्धि, रोषु), प्रतिरुष्, निरुष्. (Let alone) तन् (c. 1. तजति, त्यक्तुं), परित्यज्, विमुञ्ज् (c. 6. -मुञ्जति -मुञ्ज्, c. 10. सजयति -यितुं), उतमज्. (Let down) अवतृ (c. 10. -तारयति -यितुं), अवरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), अवपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), अवमुञ्ज् (c. 6. -मुञ्जति -मुञ्ज्), अवमुञ्ज्. (Let go, let loose) मुञ्, अवमुञ्, विमुञ्, विमुञ्ज्, अवमुञ्ज्, शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयते -ति -यितुं), छप् (c. 10. छपयति -यितुं) or अप्, संस् (c. 10. संसयति -यितुं), विसंस्, विसस्तं -स्तां कृ; 'having let go the hold,' सस्तहस्तः -स्ता -स्तं, शिथिलितहस्तः -स्ता -स्तं. (Let in) प्रविज् or निविज् or आविज् in caus. (Let out) मुञ्, विमुञ्, निर्मुञ्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष्, विमुञ्ज्. (Let off, discharge) मुञ्, प्रमुञ्, मृज्, अस् (c. 4. अस्यति, अस्ति), प्रास्, क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप्, ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं); 'let off a gun,' लोहगुलिकां युज्जनादेः प्रक्षिप् or निःस् (c. 10. -सारयति -यितुं). See To FIRE. (Let blood) रक्तं क्षु (c. 10. आवयति -यितुं). See To BLEED, v. a. (Let slip) मुञ्, विमुञ्, विमुञ्ज्, शिथिलीकृ; 'I will not let slip the occasion,' अवकाशं न शिथिलिष्ये. The sense of 'let' is often inherent in the imperative; as, 'let him go,' गच्छतु; 'let it be,' भवतु.

LET, s. (Hinderance) रोधः, व्याघातः, प्रसूहः, पिश्रः, अनरायः, बाधः.

LET LOOSE, p. p. मुञ्क्त -क्ता -क्तं, विमुञ्क्त -क्ता -क्तं, विमोक्षितः -ता -तं, विमुक्षुः -हा -हं, शिथिलीकृतः -ता -तं, शिथिलितः -ता -तं, वस्तः -स्ता -स्तं, विसस्तः &c.

LETHAL, a. मारात्मकः -का -कं, प्राणनाशकः -का -कं, प्राणहरः -रा -रं, प्राणघातकः -का -कं, मृत्युजनकः -का -कं. See DEADLY.

LETHARGIC, a. निद्रालुः -लुः -लुः, अतिनिद्रालुः &c., निद्रालसः -सा -सं, सुप्तबुद्धिः -द्धिः -द्धिः, जडः -डा -डं, जडबुद्धिः &c., निद्राशीलः -ला -लं, स्वप्नशीलः -ला -लं, नैद्रः -द्री -द्री, सुषुप्तः -प्सुः -प्सुः.

LETHARGICALLY, adv. निद्रालुवत्, निद्रालसवत्, जडवत्, सजाड्यं.

LETHARGICALNESS, LETHARGY, s. निद्रालुता, अतिनिद्रालुत्वं, निद्रालसता, निद्राशीलता, स्वप्नशीलता, जडता, जाड्यं, जडबुद्धित्वं, अलसता, चालस्यं, सुप्तबुद्धित्वं, श्यालुता, तन्द्रा -न्द्रः f., प्रनीला. (Deep sleep) घोर-निद्रा, गाढनिद्रा, सुनिद्रा, निर्भरनिद्रा.

LETHE, s. विस्मृतिः f., अस्मृतिः f., स्मृतिनाशः, स्मृतिहानिः f.

LETHEAN, a. विस्मृतिजनकः -का -कं, विस्मृतिकारकः -का -कं.

LETHIFEROUS, a. मृत्युजनकः -का -कं, निधनावहः -हा -हं. See DEADLY.

LETTER, s. (Of the alphabet, character) अक्षरं, वर्णः -र्णः, नातृका, अभिनिधानः, अक्षरं, कारः; the latter word is only used in naming any letter; as, 'the letter a,' अकारः; the letter 'r,' is called रेख. (Printing letter or type) मुद्राक्षरं, अक्षरमुद्रा; 'compound letter,' संयुक्ताक्षरं, सन्ध्यक्षरं; 'letter by letter,' अक्षरशः; 'beginning to learn the letters,' अक्षरारम्भः. (Epistle) पत्रं, लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्री, पत्रकं, लिखितं, सन्देशपत्रं, लिपिः f.; 'by letter,' पत्रद्वारा, पत्रद्वारेण; 'on sight of the letter,' पत्रदर्शनात्; 'a letter from an inferior to a superior,' निवेदनपत्रं, आवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं; 'from a superior officer,' आज्ञापत्रं; 'a letter to a son, daughter, &c.,' आज्ञी-

वादपत्रं. (The literal meaning, verbal expression) शब्दार्थः, अक्षरार्थः, वाच्यार्थः, प्रथमार्थः, पदार्थः, वचनं, सन्ध्यार्थः; 'in the spirit and in the letter,' अर्थतो सन्ध्यात्, अर्थतो वचनतः. (Letters, literature) अक्षरं, विद्या, शास्त्रं; 'a man of letters,' शिक्षिताक्षरः, साक्षरजनः, कृतविद्यः. (Dead letter) निरर्थकविधिः m.

To LETTER, v. a. अक्षराक्षितं -तां कृ, अक्षरमुद्रितं -तां कृ, अक्षरैर् अक्ष (c. 10. अक्षयति -यितुं) or मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं) or मुद्रीकृ or चिह्न (nom. चिह्नयति -यितुं), अक्षराक्षितं -तां कृ, अक्षरयुक्तं -क्तां कृ. LETTER-CARRIER, s. पत्रवाहः -हकः, पत्रवाही m. (न), लेखहारः -रकः, लेखहारी m. (न), लेखनिकः.

LETTERED, p. p. (Stamped with letters) अक्षराक्षितः -ता -तं, अक्षर-मुद्रितः -ता -तं, अक्षराक्षितः -ता -तं, अक्षरयुक्तः -क्ता -क्तं; 'well-lettered,' शुद्धवर्णः -र्णो -र्णैः, शुद्धाक्षरः -रा -रं. (Versed in literature) शिक्षिताक्षरः -रा -रं, साक्षरः -रा -रं, कृतविद्यः -द्या -द्यं, गृहीतविद्यः &c., कृतबुद्धिः -द्धिः -द्धिः.

LETTER-PRESS, s. अक्षरमुद्रा, मुद्राक्षरं, मुद्रिताक्षरं, अक्षरं.

LETTER-WRITER, s. पत्रलेखकः, पत्रलिपिकारः, पत्रलिखनकृ.

LETTUCE, s. शाकभेदः, हरितकं, शिपुः m.

LEUCOPHLEGMACY, s. कफोदरं, कफशोथः, जलोदरं, उदकोदरं, आध्मानं.

LEUCOPHLEGMATIC, a. कफोदरी-रिणी-रि(न्), कफशोथरोगी-गिणी-गि(न्).

LEVANT, a. पूर्वदेशीयः -या -यं, पूर्वदेश्यः -इया -इयं, पूर्वदिक्स्थः -स्था -स्थं, पूर्वदेशजः -जा -जं, पूर्वदेशसम्बन्धी-न्धनी &c., सूर्योदयदेशसम्बन्धी &c.

LEVANT, s. पूर्वदेशः, प्राग्देशः, प्राचीनदेशः, सूर्योदयदेशः.

LEVEE, s. राजदर्शनं, राजसभा, सभा, दर्शनं, प्रातःसभा.

LEVEL, a. (Even, flat) समः -मा -मं, समानः -ना -नं, समस्थः -स्था -स्थं, सपाटः -टा -टं, समरेखः -खा -खं. (Horizontal) क्षितिजसममूहः -वा -वं. (On the same plane or line with) समरेखः -खा -खं, समसूचः -वा -वं, समदेशस्थः -स्था -स्थं, समभूमिस्थः &c.; 'level ground,' समभूमिः f., समस्थलं -ली, प्रस्थः, पाटः, आभिः f.; 'level surface,' समपृष्ठं, समतलं.

LEVEL, s. (Even surface) समं, समस्थलं -ली, समभूमिः f., समतलं, समपृष्ठं, समदेशः, प्रस्थः, पाटः; 'liquids always find their own level,' द्रवपदार्थाः सदा समानपृष्ठा भवन्ति; 'the water in the tube rises to a level with the water in the vessel,' नलस्थजलं प्राशुत्वेन पात्रस्थजलसमं भवति. (State of equality, equal elevation) समता, समानता, साम्यं, तुल्यता, समसमानता. (Line of direction in which a weapon is aimed) लक्ष्यं, लक्ष्यदेशः, लक्ष्यसूचं, सन्धानं, अभिसन्धानं. (Instrument for finding the level) सूत्रं. (Rule, plan) नियमः, सूत्रं.

To LEVEL, v. a. (Make even) समीकृ, समानीकृ, समं -मां -मं कृ. (Reduce to an even surface) समस्थलीकृ, समपृष्ठीकृ, समतलीकृ. (Aim) अभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतिसन्धा, लक्ष्यीकृ. (Direct at) उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश.

LEVELLED, p. p. (Made even) समीकृतः -ता -तं, समानीकृतः -ता -तं. (Reduced to an even surface) समस्थलीकृतः -ता -तं. (Aimed) प्रतिसंहितः -ता -तं, अभिसंहितः -ता -तं, उद्दिष्टः -हा -हं.

LEVELER, s. समकारी m. (न), समानकारी m. (One who destroys distinctions) पदनाशकः, पदघातकः, भावविघातकः.

LEVELING, s. समीकरणं, समानीकरणं, समस्थलीकरणं, तुल्यीकरणं.

LEVELNESS, s. समता, साम्यं, समानता -तं, समभूमिस्थभावः, समस्थलस्थ-भावः, तुल्यता.

LEVER, *s.* उन्नोतनदण्डः -कं, उन्नोतनदाहः *m.*, उन्नोतनी, लोहदण्डः, उन्नोतनयन्त्रः; 'to raise with a lever,' लोहदण्डेन or दाहया उन्नोत् (c. 10. -न्नोत्ति -यितुं).

LEVERET, *s.* शशशायकः, शशवालः, शशशिशुः *m.*, बालशशकः.

LEVIATHAN, *s.* तिमिः *m.*, तिमिजिलः, नीनरः, समुद्राहः *m.*

TO LEVIGATE, *v. a.* (Grind to a fine powder) चूर्ण (c. 10. चूर्णयति -यितुं), चूर्णीकृ. - (Polish, make smooth) परिष्कृ, स्रष्टीकृ, क्षिप्तीकृ.

LEVIGATION, *s.* चूर्णीकरणं, पेयणं, खोदीकरणं, परिष्कारः, स्रष्टीकरणं.

LEVITE, *s.* लीविताख्यो यहूदीयानां पुरोहितः or यामकः.

LEVITICAL, *a.* पुरोहितः -ती -तं, यामकीयः -या -यं, पूज्ययामकसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), धर्मीपदेशविषयः -या -यं.

LEVITY, *s.* (Lightness) लघुता, लाघवं, लघिमा *m.* (न्), अगुरुता. - (Unsteadiness) चञ्चलत्वं, चाञ्चल्यं, चपलता, चापल्यं, चापलं, लोलता, लौल्यं, मनोलौल्यं, अस्थिरता, अस्थैर्यं, अनवस्थितिः *f.*, अधृतिः *f.* - (Want of seriousness) अगुरुता, गौरवहीनता.

TO LEVY, *v. a.* (Raise troops) योद्धुमध्ये समारोप्य सैन्यान् समूहीकृ or समूहीकृ or समूह (c. 1. -जहते -हितुं) or समारुह (c. 1. -हरति -हर्तुं), सेनां or वरुषिनीं युज् (c. 10. योजयति -यितुं), सैन्यसमूहं कृ, सैन्यसमाहारं कृ, सैन्यपरिसंख्यां कृ, शस्त्राणि or अस्त्राणि ग्रह् in caus. (ग्रहयति -यितुं), युद्धकर्म्मणि प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), सैन्यमध्ये अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or समारुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or आरुह. - (Levy a tax) करं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहोतुं) or आदा (c. 3. -ददाति -दातुं) or दा in caus. (दापयति -यितुं) or अवद (c. 10. -हारयति -यितुं), शुल्कग्रहणं कृ. - (Levy contributions) दैकिकस्मात् किञ्चिद्वनग्रहणं or धनोन्नोतनं कृ.

LEVY, *s.* (Act of collecting troops) सैन्यसमाहारः, सैन्यसमाहरणं, सैन्याभिलेखनं, सैन्यसूचकणं. - (Troops raised) सैन्यसमूहः, सैन्यसमुदायः. - (Of taxes) करग्रहणं, शुल्कग्रहणं. - (Of money) धनोन्नोतनं, दैकिकस्मात् किञ्चिद्वनग्रहणं.

LEWD, *a.* कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (न्), रतापी -धिनी &c., सुरतापी &c., व्यवायी -यिनी &c., व्यवायपरः -रा -रं, कामासक्तः -क्ता -क्तं, सम्भोगार्थी &c., तरलः -ला -लं, स्त्रीलम्पटः, लम्पटः, स्त्रीवसनी *m.* - (Wicked) दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुराचारः -रा -रं, दुरात्मा -त्मा -त्त (न्), पापी -पिनी -पि (न्).

LEWDLY, *adv.* कामुकवत्, लम्पटवत्, कामुकं, सकामं, दुष्टवत्.

LEWDNESS, *s.* कामुकत्वं, लम्पटता, लाम्पट्यं, रतापीत्वं, रतासक्तिः *f.*, सकामता, सम्भोगार्थित्वं, व्यवायः -यित्वं, वैवायं, विवायता, हेला, स्त्रीवसनं. - (Wickedness) दुष्टता, दुराचारा, अधमाचारा, कुसृतिः *f.*

LEXICOGRAPHER, *s.* कौशिकः, कौशकारः, कौशरचकः, अभिधानकर्त्ता *m.* (न्).

LEXICOGRAPHICAL, *a.* कौशिकः -की -कं, कौशरचनासम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्).

LEXICOGRAPHY, *s.* शब्दकौशरचना, शब्दकौशकरणं, कौशरचना.

LEXICON, *s.* कोषः, कोशः, शब्दकोषः, शब्दकोशः, शब्दसङ्ग्रहः, अभिधानं, शब्दग्रन्थः, शब्दनालं, निर्वचनं, निषण्डः *m.*

LIABLE, *a.* (Subject to) अधीनः -ना -नं, योग्यः -ग्या -ग्यं, जर्हः -र्ही -र्हं, पशः -शा -शं, शीलः -ला -लं in comp.; 'liable to be punished,' दण्डयोग्यः &c.; 'liable to death,' मरणाधीनः -ना -नं; 'liable to disease,' रोगाधीनः -ना -नं; 'not liable,' अनधीनः -ना -नं. - (Responsible, amenable) ज्ञातानाधीनः -ना -नं, अभियोज्यः -या -यं, अभियोज्यः -ज्या -ज्यं, अभियोज्यज्ञातानाधीनः -ना -नं, व्यवहाय्यः -व्या -यं, व्यवहाय्यः -व्या -यं; 'liable for the debt,' ऋणजानाधीनः -ना -नं, धनिकाज्ञातानाधीनः &c.; 'he is liable

to pay,' दातुं जर्हति. Sometimes 'liable' may be expressed by the affix. जालु; as, 'liable to fall,' पतयालुः -लुः -लु.

LIABLENESS, LIABILITY, *s.* अधीनता, योग्यता -त्वं, शीलता; 'liability to disease,' रोगाधीनता; 'liability to fall,' पतनशीलता, पतयालुता. - (Responsibility) ज्ञातानाधीनता, अभियोज्यता, अनुयोगाधीनता, व्यवहाय्यता; 'for debt,' ऋणजानाधीनता, धनिकाज्ञातानाधीनता. - (Debt) ऋणं.

LIAISON, *s.* सङ्गन्धः, संयोगः, प्रेनसङ्गन्धः, प्रेनसङ्गन्धः.

LIAR, *s.* असत्यवादी *m.* -दिनी *f.* (न्), मिथ्यावादी -दिनी, मृषावादी -दिनी, असत्यवक्ता *m.*, झूठी *f.* (कृ), मिथ्याभाषी -षिणी (न्), अनृतभाषी &c., अनृतवादी &c., अनृतवाक् *m. f.* (च्), अनृतवदनशीलः, असत्यवदनशीलः, अनृती *m.* (न्), असत्यवादी &c., झलीकवाक् *m.*, द्विमिहः, अनेकमिहः, असत्यचूडामणिः *m.*

LIBATION, *s.* (The act) उदकतर्पणं, उदकदानं, उदकक्रिया, उदकनिषेकः, उदकपातनं, देवतोद्देशकः पेयनिषेकः or पानीयनिषेकः or मद्यनिषेकः or पेयत्यागः. पात्रस्थरसनिषेकः. - (The liquor poured out) तर्पणोदकं, तर्पणरसः, तर्पणद्रव्यं, निषिक्तारसः, पातितरसः; 'to make libations,' उदकादिदानेन or उदकादिनिषेकेण तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), देवतामुद्दिश्य पात्रस्थरसं पत् (c. 10. पातयति -यितुं) or पात्रस्थपदं निषिच् (c. 6. -षिञ्चति -षेज्) or अयसिच्.

LIBEL, *s.* अपवादपत्रं, अपवादलेखः, अपवादलेख्यं, परिवादलेख्यं, निन्दापत्रं, निन्दालेखः, अभिशापपत्रं, अनुकोद्देशकं पिशुनलेख्यं, कलङ्कसूचकपत्रं, अत्यातिसूचकपत्रं.

TO LIBEL, *v. a.* अपवादपत्रेण निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), निन्दापत्रेण अपवाद (c. 1. -वदति -दितुं) or परिवाद or कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं) or कीर्तिकलङ्कं कृ, अनुकजनमुद्दिश्य अपवादपत्रं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or निन्दापत्रं लिख्.

LIBELED, *p. p.* पत्रापवादितः -ता -तं, पत्रनिन्दितः -ता -तं, पत्राभिज्ञस्तः -स्ता -स्तं, लेखनिन्दितः &c., पत्रकलङ्कितः -ता -तं.

LIBELER, *s.* पत्रापवादी *m.* (न्), पत्राभिज्ञस्तकः, अपवादपत्रलेखकः, निन्दापत्रलेखकः, कलङ्ककरः, अभ्यसूयकः.

LIBELLOUS, *a.* अपवादकः -का -कं, अभिज्ञस्तकः -का -कं, कलङ्ककरः -री -रं, अकीर्तिकरः -री -रं, अपयशस्कृतः -री -रं, गुणापवादकः -का -कं, निन्दकः -का -कं, पिशुनः -ना -नं, अभ्यसूयकः -का -कं.

LIBERAL, *a.* उदारः -रा -रं, दानशीलः -ला -लं, बहुदः -दा -दं, बहुप्रदः -दा -दं, अतिदाता -त्री -तृ (न्), दायकः -का -कं, बहुदायकः -का -कं, दानरतः -ता -तं, त्यागशीलः -ला -लं, वदान्यः -न्या -न्यं, स्थूललक्ष्यः -ल्ल्या -ल्ल्यं, स्थूललक्षः -ल्ला -ल्लं, मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, बहुत्यागी -गिनी -गि (न्), दात्रः -त्रा -त्रं, दात्रन् -त्राती -त्रात् (न्), दाहः -वी -ह, व्ययशीलः -ला -लं, उदारहस्तः &c., उदात्तः -त्ता -तं, सुकलः -ला -लं, सकृपणः -णा -यं, परिनिर्विषयः -युः -यु. - (Liberal-minded) उदारचेताः -ताः -तः (च्), उदारधीः -धीः -धि, उदारचरितः -ता -तं, माहात्मिकः -की -कं, महात्मा -त्मा -त्त (न्), महामनाः -नाः -नः (च्), महानुभावः -वा -वं, महेच्छः -च्छा -च्छं, महाशयः -या -यं. - (Of good birth) महाकुलः -ला -लं, समुल्लूखिनः -ना -नं. - (Exuberant) बहुलः -ला -लं, प्रचुरः -रा -रं, परिपूर्णः -र्णा -र्णं, उद्भिन्नः -क्ता -क्तं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, पुष्कलः -ला -लं, विपुलः -ला -लं. - (Liberal arts) अलङ्कारकला, अलङ्कारविद्या, कला.

LIBERality, *s.* उदारता, औदार्यं, दानशीलता, त्यागशीलता, त्यागिता, त्यागः, दानं, अतिदानं, दातृत्वं -ता, अतिदातृत्वं, अतिवर्त्तनं, बहुप्रदत्तं, वदान्यता, स्थूललक्ष्यता, व्ययशीलता, मुक्तहस्तत्वं, विदग्धः, अकार्यत्वं,

अकृपणता, परिनिर्विषया.—(Nobleness of mind) माहात्म्यं, उदार-
विचित्रं; 'act of pious liberality,' पूर्ण.

LIBERALLY, *adv.* बाहुल्येन, अकार्षेय्येन, अतिमात्रेण, अतिदानेन, मुक्तह-
स्तेन, प्रधान्येन, उदारवत्, बहुशब्द, अतिशयेन, स्थूललक्ष्यवत्.

To LIBERATE, *v. a.* मुक् (c. 6. मुचति, मोक्षं, c. 10. मोचयति -यितुं),
विमुक्, विमुक्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, विमोक्ष (c. 6.
-मुचति -मुहुं, c. 10. -सञ्जीयति -यितुं), निष् (c. 10. -तारयति -यितुं),
उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), वै (c. 1. वायते, वातुं), परिचै, मुक्तिं कृ, वि-
मोचनं कृ.—(From confinement) बन्धनात् or बन्धनालयाद् मुक्.

LIBERATED, *p. p.* मुक्त -क्ता -क्तं, मोक्षितः -ता -तं, विमोक्षितः -ता -तं,
विमुक्त -क्ता -क्तं, मोक्षितः -ता -तं, विमुक्तः -हा -हं, उद्भूतः -ता -तं,
समुद्भूतः -ता -तं, वातः -ता -तं, वायः -ता -तं, बन्धनमुक्तः -क्ता -क्तं.

LIBERATION, *s.* मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, वैमुक्तं, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः -क्षयं,
विमोक्षः -क्षयं, परिमोक्षयं, वायं, परिवायं, निस्तारः, निस्तारणं, उद्धारः,
उद्धारणं, समुद्धारणं, विसर्जनं, विमूर्तिः *f.*, मुक्तिदानं.

LIBERATOR, *s.* मोचकः, विमोचकः, मोक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (नृ), उद्धारता *m.*
(नृ), समुद्धारता *m.*, निस्तारकः, निस्तारयिता *m.* (नृ), तारकः, रक्षकः.

LIBERTINE, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नृ), व्यसनीयः -या -यं, अभिचारी
-रिणी -रि (नृ), विषयासक्तः -क्ता -क्तं, विषयी -यिणी &c., विषयानु-
रागी -गिणी &c., कामासक्तः -क्ता -क्तं, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, कामुकः
-का -कं, तरलः -ला -लं, अनवस्थः -स्या -स्यं, अनव्योदः -दा -दं,
निर्व्योदः -दा -दं, दुराचारः -रा -रं, कामवृत्तः -हा -हं.

LIBERTINE, *s.* लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, स्त्रीव्यसनी *m.* (नृ), स्त्रीसेवा *m.* (नृ),
स्त्रीपरः, स्त्रीरतः, स्त्रीव्यासङ्गी *m.* (नृ), नागरः, नागरीटः, विटः.

LIBERTINISM, *s.* व्यसनिता -त्वं, व्यसनं, अभिचारः, व्यतिक्रमः, लम्पटता,
लम्पट्यं, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थिता, विषयासक्तिः *f.*, विषयानुरागः,
कामासक्तिः *f.*, भोगासक्तिः, कामुकत्वं, स्त्रीसेवा, स्त्रीप्रसङ्गः, स्त्रीव्यसनं,
स्त्रीव्यासङ्गः, दुर्वृत्तता, दुराचारत्वं, अनव्योदा, इन्द्रियासंयमः, वनितोप-
भोगः, नारीप्रसङ्गः.

LIBERTY, *s.* (Freedom from restraint or servitude) स्वतन्त्रता,
स्वातन्त्र्यं, स्वाधीनता, अनधीनता, स्वच्छन्दता, स्वाच्छन्दं, आत्माधीनता,
अपराधीनता, स्वयशत्वं, अपरस्वयशत्वं, अवशत्वं, विवशत्वं, अपारतन्त्र्यं,
अनायत्तता, अपरायत्तता, स्वायत्तता, स्वच्छाचारता, अदास्यं, अदासत्वं,
अपरस्वयत्वं, दास्याभावः, सेवाभावः, अयत्न्यं, निर्व्यक्त्यं, अयत्नितत्वं.—
(Freedom of the will) स्वच्छा, स्वच्छन्दता, स्वकामः, यदुच्छा.—
(Ability to act) क्षमता, शक्तिः *f.*—(Freedom in general) मुक्तिः *f.*,
विमुक्तिः *f.*, मोक्षः, विमोक्षः, परिमोक्षयं, मोचनं, विमोचनं, वैमुक्तं,
बन्धनाभावः, बन्धनराहित्यं.—(Leave) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अभ्यनुज्ञा.

—(Exemption from) मुक्तिः *f.*, विरहः, राहित्यं, शून्यता, अभावः,
मोक्षः.—(Freedom from necessity) भवितव्यानधीनता, दैवान-
धीनता, कर्मावशता, दैवावशता.—(Breach of decorum) अविनयः,
अनव्योदा, विनयवतिक्रमः, नव्योदातिक्रमः, नव्योदातिवर्त्तनं, नव्योदातिचारः,
विनयोद्ध्वंसनं; 'to set at liberty,' मुक् (c. 6. मुचति, मोक्षं), विमुक्,
मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, निष् (c. 10. -तारयति -यितुं);
'at liberty,' अनियतः -ता -तं, अयत्नितः -ता -तं, निर्व्यक्तः -ता -तं,
निरवयवः -हा -हं, क्षमः -ना -नं. See FREE.

LIBIDINOUS, *a.* कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (नृ), कामनः -ना -नं,
कामलः -ला -लं, कामात्म -त्मा -तम (नृ), कामनः -ना -नं, कामकेलिः
-लिः -लि, कामिता -पी -तु (नृ), रतापी -रिपी -रि (नृ), सुरतापी &c.,
व्यवापी -विपी -वि (नृ), कामासक्तः -क्ता -क्तं, तरलः -ला -लं, सकामः
-ना -नं, कामवृत्तिः -द्धिः -द्धि, कामप्रवणः -शा -शं, कामशीलः -ला -लं,

कामवृत्तिः -द्धिः -द्धि, अभीकः -का -कं, अनुकः -का -कं. See LECHE-
ROUS, LUSTFUL, LEWD, &c.

LIBIDINOUSLY, *adv.* सकामं, कामुकवत्, कामुकं, लम्पटवत्, तरलवत्.

LIBIDINOUSNESS, *s.* सकामता, कामुकता -त्वं, कामित्वं, कामात्मता, कामा-
सक्तिः *f.*, रतासक्तिः *f.*, व्यवायित्वं, वैवायं, रतायित्वं, हेला -लनं.

LIBRA, *s.* (Sign of the zodiac) तुला, तुलाधारः, घटः.

LIBRARIAN, *s.* पुस्तकशालापथः, पुस्तकशालाधिकारी *m.* (नृ), पुस्तकाध्यक्षः,
ग्रन्थाध्यक्षः, पुस्तकागाररक्षकः, पुस्तकागारपालकः.

LIBRARY, *s.* (Collection of books) पुस्तकसङ्ग्रहः, पुस्तकसमुहः, ग्रन्थ-
सङ्ग्रहः.—(Edifice or room for holding it) पुस्तकशाला,
पुस्तकालयः, पुस्तकागारः, पुस्तकाधारः, ग्रन्थगृहं, ग्रन्थसङ्ग्रहशाला, ग्रन्थकुटी.

To LIBRATE, *v. a.* तुल् (c. 10. तुलयति -यितुं), समतोलीकृ, तुल्यभारीकृ.

LIBRATION, *s.* तोलनं, समतोलीकरणं, भारतुल्यता, तुल्यबलता, तुल्यता.

LICE, *s. pl.* यूकाः *m. f. pl.*, केशकीटाः *m. pl.*, पदपदाः *m. pl.*

LICENSE, *s.* (Leave, permission) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अनुज्ञानं,
अभ्यनुज्ञा, समनुज्ञानं, क्षमता, आज्ञा; 'written license,' अनुज्ञापत्रं,
आज्ञापत्रं.—(Excess of liberty) नव्योदातिक्रमः, व्यतिक्रमः, अनगैलता,
उत्क्रमः, विधिव्यतिक्रमः, विधिविषेधातीतता.

To LICENSE, *v. a.* अनुज्ञापत्रेण अनुमन (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुज्ञा (c. 9.
-जानाति -नीते -ज्ञातुं), अनुज्ञं दा, अनुज्ञापत्रं दा, आज्ञापत्रं दा.

LICENSED, *p. p.* अनुज्ञातः -ता -तं, पञ्चानुज्ञातः -ता -तं, गृहीतानुज्ञः -हा -हं,
अभ्यनुज्ञातः -ता -तं, अनुमनः -ता -तं.

LICENSER, *s.* अनुज्ञादाता *m.* (नृ), अनुमतिदाता *m.*, अनुज्ञापत्रप्रकाशकः.

LICENTiate, *s.* गृहीतानुज्ञः, सानुज्ञः, अधिकारयुक्तः, अधिकारी *m.* (नृ).

LICENTIOUS, *a.* (Exceeding the limits of law or propriety)

निर्व्योदः -दा -दं, नव्योदातिक्रमः -मिनी -मि (नृ), नव्योदातिक्रमी -मिणी
&c., त्यक्तनव्योदः -दा -दं, अतिक्रान्तनव्योदः &c., उत्क्रान्तनव्योदः &c.,
अनव्योदः &c., अभिचारी -रिणी &c., दुराचारी &c., दुराचारः -रा -रं,
अनाचारी &c., स्वच्छाचारः &c., यद्वेष्टाचारी &c., कामाचारी &c.,
कामवृत्तः -हा -हं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, अशिष्टः -हा -हं, अशिष्टाचारः &c.,
धर्मभङ्गः -हा -हं, त्यक्तधर्मी -म्या -म्यं (नृ), अयाचारी &c., अवष्टः
-हा -हं, अनगैलः -ला -लं.—(Profligate, dissolute) व्यसनी -निनी
&c., व्यसनीयः -या -यं, व्यसनामक्तः -क्ता -क्तं, विषयासक्तः &c., विषयी
-यिणी &c., विषयानुरागी -गिणी &c., भोगासक्तः &c., कामुकः -का
-कं, अनवस्थः -स्या -स्यं, दुष्टः -हा -हं, पापीयान् -यसी -यः (नृ), पापिष्टः
-हा -हं, दुर्वृत्तः -हा -हं, लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, स्त्रीव्यसनी, व्यवायपरः -रा -रं.

LICENTIOUSLY, *adv.* अशिष्टवत्, उच्छृङ्खलं, अभिचारेण, लम्पटवत्, कामुकं,
कामुकवत्, विषयानुरागात्, दुष्टवत्, पापिष्टवत्.

LICENTIOUSNESS, *s.* अभिचारः, व्यतिक्रमः, नव्योदातिक्रमः, नव्योदातिवर्त्तनं,
नियमातिक्रमः, अशिष्टता, उच्छृङ्खलत्वं, दुराचारत्वं, अनाचारः, अयाचारः,
आचारभङ्गता, दुर्वृत्तता, व्यसनिता, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थिता, पापिष्टत्वं,
लम्पटता, लम्पट्यं, कामुकत्वं, इन्द्रियासंयमः, स्त्रीप्रसङ्गः, स्त्रीसेवा,
स्त्रीव्यसनं, भोगासक्तिः *f.*

LICHEN, *s.* शिलापल्का, शूकरी, शूकरी, शूकराक्रान्ता, चराहक्रान्ता.

To LICK, *v. a.* लिह् (c. 2. लेडि, लीडे, लेहुं), आलिह्, अवलिह्, परि-
लिह्, संलिह्, परिसंलिह्, जिह्वालेहनं कृ, अवलेहनं कृ.—(Lick up,
devour) ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं),
सम्भक्ष्, गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं), निगृ, संगृ.—(Beat) तड्
(c. 10. ताडयति -यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), वेत्ताघातं कृ, दसधाघातं कृ.

LICK, *s.* लेहः -हनं.—(A blow) आघातः, प्रहारः, ताडनं, दसधाघातः.

LICKED, *p. p.* लीडः -हा -हं, आलीडः -हा -हं, अवलीडः -हा -हं.

LICKERISH, *a.* (Dainty) सुरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं, खादुः-ह्री-दु, मिहः-हा-ई.—(Eager to taste) प्राज्ञनोत्सुकः-का-कं, लहानोत्सुकः &c., भोगोत्सुकः &c.

LICKERISHNESS, *s.* रसिकत्वं, सरसता, सौरस्यं, मिहता, खादुता, लालित्यं.

LICKING, *s.* (With the tongue) लेहः-हनं, चबलेहः-हनं, जिह्मालेहनं, जिह्मालेहादः.—(Beating) ताडनं, आघातः, दण्डः, दण्डप्रहारः, वेधाघातः.

LICORICE, *s.* यस्मिन् *n.* -धुका, मधुयहिका, मधुकं, मधुली, ज्वातकं, यष्टिकः, तिक्तपट्टो *f.* (न).

LICTOR, *s.* पृथक्काले काहसखयुक्तपरशुधारी धर्माध्यक्षपरिचरः.

LID, *s.* पिधानं, शसयः, शरयः, मुद्रः, आच्छादनं, छादनं, आवरणं, षटलं, छदः-दनं, पुटः-टी-टं; वक्ष्यमानकः, उद्वहनं, कुम्भपृष्ठकं, कपाटः, नास्तिकः; 'opening of a lid,' शरावोद्घटनं; 'a box having a lid,' सपिधानं भाजनं, समुद्रं करखडकं, सम्पुटकः; 'lid of the eye,' नेत्रछदः, नयनछदः, अक्षिपुटः, नेत्रकपाटः.

LIE, *s.* (Falsehood) अनृतं, असत्यं, वितथं, अतथ्यं, अलीकं, अनृतवाक्यं, मृषावाक्यं, मृषोक्तिः *f.*, मृषोद्यं, मिथ्योक्तिः *f.*, मिथ्यावादः, मृषावादः, मिथ्याभाषणं, असत्यवादः, असत्यभाषणं, अनृतोक्तिः *f.*, मिथ्यावचनं, असत्यवचनं, मृषाभिधानं.

To LIE, *v. n.* (Utter a falsehood) असत्यं or अनृतं वद् (c. 1. वदति-दितुं), अनृतवाक्यं वद्, मृषा or मिथ्या वद्, मिथ्यावादं कृ, मृषावादं कृ, मृषाभिधानं कृ.

To LIE, *v. n.* (Down to rest, lie horizontally) शो (c. 2. शोते, शयितुं), शयनं कृ, संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), उपविश, पत (c. 1. पतति-तिष्ठुं); 'he lies on the ground,' भूमौ शोते; 'he lies on the bed,' सदायां शोते; 'to lie down upon,' अधिशो with acc. c.; as, 'he lies down upon the couch,' शय्याम् अधिशोते.—(Lean, rest upon) अवलम्ब (c. 1. -लम्बते-क्षितुं), समालम्ब, संवि (c. 1. -अवति-ते-यितुं), समाधि, उपाधि, निली (c. 4. -लीयते-लेष्टुं), अवलम्बनं कृ.—(Remain, be situated, be) वृत् (c. 1. वसते-क्षितुं), स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्), आह (c. 2. आस्ते, आसितुं); 'to lie near,' समीपस्यः-स्या-स्यं भू or अस्; 'to lie towards the east,' पूर्वदिश्यः-इया-इयं भू or अस्.—(Lie by, rest) विश्रम् (c. 4. -आम्यति-असितुं), काव्याद् निवृत् (c. 1. -वसते-क्षितुं), कार्य-विच्छेदं कृ.—(Lie in the way) रुध (c. 7. रुधति, रोद्धुं), अन्तरायो भू.—(Lie hard upon) पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), अभिपीड, निपीड.—(Lie in wait) गुप्तं or निभृते स्या.—(Lie up, keep in the house) गृहावस्थितः-ता-तं भू.—(Lie to, as a ship) रुद्धगतिः-ति-ति भू.—(Lie on, be a matter of obligation). See INCUMBENT. (Lie in, be in childbed) प्राग्प्रसवकाला भू, प्राग्प्रसवावस्था भू.—(Lie with, carnally) सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभिगम्, सम्भोगं कृ.

LIEF, *adv.* कामं, प्रकामं, सकामं, कामतस्, इच्छातस्, यथेच्छितं.

LIEGE, *a.* (Bound to be loyal) भक्त-क्ता-क्तं, भक्तिवद्धः-डा-ई, सेवावद्धः &c., प्रभुभक्तः &c., स्वामिभक्तः &c., ईश्वराधीनः-ना-नं, ईश्वरायतः-ता-तं, प्रभुवशः-शा-शं.

LIEGE, *s.* (Lord) स्वामी *m.* (न), प्रभुः *m.*, ईश्वरः, पतिः *m.*

LIEGE-MAN, *s.* (Vassal) भक्त, सेवावद्धः, प्रभुसेवी *m.* (न).

LIENTERIC, *a.* जानातिहारी-रिखी-रि (न), जानातिहारसङ्गन्धी &c.

LIENTERY, *s.* जानातिहारः, अतिहारः, सारणः, आमरणः.

LIEU, *s.* स्थानं, भूमिः *f.*, स्थलं; 'in lieu of,' स्थाने, भूमी, प्रति with abl. c., विनिमयात्-येन.

LIEUTENANCY, *s.* प्रतिनिधित्वं, सेनायां प्रतिनिधेः or प्रतिपुरुषस्य पदं or अवस्था or अधिकारः.

LIEUTENANT, *s.* सेनाधिपतिप्रतिनिधिः *m.*, सेनाध्यक्षप्रतिनिधिः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, नियोगी *m.* (न); 'lord-lieutenant,' राज-प्रतिनिधिः *m.*

LIFE, *s.* (Existence) जीवनं, जीवितं, जीवः-वा, प्रायनं, प्राणः, प्राणपरिग्रहः, सत्त्वं, सत्ता, जन्म *n.* (न), जीवातुः *m.*, जीवयः, जीवदशा, उक्त्यं.—(Vitality, principle of life) प्राणः-खाः *m. pl.*, जीवात्मा *m.* (न), आत्मा *m.*, जीवः-वितं, जीवित्वं, चेतना, चैतन्यं, प्राणवायुः *m.*, प्राणात्मा *m.*, भूतात्मा *m.*, पञ्चप्राणाः *m. pl.*—(Possession of breath) असुधारणं, प्राणधारणं, प्राणपरिग्रहः.—(Drawing breath) आसप्र-आसं, आसनिःआसं, निश्वासनप्रश्वासनं; 'endowed with life,' जीवो-विनी-वि (न), जीवभूतः-ता-तं, सजीवः-वा-वं, प्राणी-यिनी &c., प्राणभूत *m. f. n.*, सचेतनः-ना-नं; 'giving life,' प्राणदः-दा-दं, प्राणप्रदः-दा-दं, जीवदः-दा-दं; 'destroying life,' प्राणहर-रा-रं, प्राणहारी-रिखी &c., जीवितहारी &c., प्राणात्मिकः-को-कं 'the giving or saving of life,' प्राणदानं, जीवदानं; 'abandonment of life,' जीवोत्सर्गः, प्राणत्यागः, प्राणोत्सर्गः, जीवितत्यागः, प्राणपरित्यागः, देहत्यागः, देहत्यासः; 'fear of losing life,' जीवितसंशयः; 'peril of life,' प्राणबाधः; 'love of life,' जीविताशा, जिजीविषा, प्राणिनिषा; 'wishing for life,' जिजीविषुः-युः-यु, प्राणिनिषुः-युः-यु; 'dread of life, impatience of life,' जीवनवासः, जीवनद्वेषः, मुमूर्षा; 'impatient of life,' मुमूर्षुः-युः-यु; 'deprived of life,' हतप्राणः-खा-खं, हतजीवितः-ता-तं, नष्टप्राणः-खा-खं, नष्टजीवितः-ता-तं; 'support or maintenance of life,' प्राणयात्रा, प्राणधारणं, प्राणरक्षणं; 'reckless of life,' जीवितव्ययी-यिनी &c., प्राणव्ययी &c.; 'recklessness of life,' जीवितव्ययः 'the end or object of life,' जीवनहेतुः *m.*; 'means of life,' जीवनोपायः; 'a happy life,' सुजीवितं.—(Age, duration of life, term of life) आयुस् *n.*, आयुः-यु *m. n.*, वयस् *n.*, परमायुस्, जीवितकालः, जन्म *n.* (न), जन्मकालः, आयुःपरिमाणं, जीवपरिमाणं, आयुर्मर्यादा, कालविशेषोपावृत्तिं जीवनं; 'advanced in life,' गतायुः-युः-यु (ह), प्रवयाः-याः-यः (ह); 'conferring long life,' आयुष्यः-या-यं, आयुष्करः-रा-री-रं; 'end of life,' आयुःशेषः; 'for life, during life, all one's life,' यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तं, आमरणम्, यावज्जन्म, जन्मपर्यन्तं, यावदेहं; 'in all one's life,' जन्मतः प्रभृति, जन्मत आरभ्य, जन्मारभ्यः, जन्मावधि, आमजन्तः, जन्मतः 'lasting all one's life,' यावज्जीविकः-का-कं, आमरणान्तिकः-का-कं.—(Life in the world, the present life) इहलोकवासः, इहलोकवर्तनं, भूलोकवासः, इहकालः, इहजन्म *n.* (न), संसारः, संमरणं, संमृतिः *f.*, गुणवयाभ्यासः; 'active or secular life,' प्रवृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिमार्गः, संसारमार्गः, लोकव्यवहारः, प्रवर्तनं; 'retired life,' निवृत्तिः *f.*, निवृत्तिमार्गः; 'engaging in public life,' लोकव्यवहारप्रवृत्तिः *f.*; 'in this life,' इह, इहकाले, इहलोके; 'the vicissitudes of life,' संसारचक्रं, कालचक्रं, कालावृत्तिः *f.*—(Conduct, manner of living) वृत्तिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, रीतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चेष्टितं, चर्या, प्रवृत्तिः *f.*, स्थितिः *f.*; 'virtuous life,' धर्माचरणं.—(Vivacity) तेजस् *n.*, रसः, रसिकत्वं, तीक्ष्णता, सत्वं, वीर्यं.—(Narrative of a life, memoir) चरित्रं, चरितं, चरित्ररचना, चरिताख्यानं, आख्यानं.—(State, condition) अवस्था, दशा, भावः, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'the two states of life,' अवस्थाद्वयः

दति -बन्तु), अधिवसत् (c. 1. -वसति -बन्तु), अवस्था, संस्था, सखीनं कृ. —(Kindle) समिन् in pass. (-इधते), जलत् (c. 1. जलति -लितुं).

LIGHT-ARMED, *a.* लघ्वायुधः -धा -वं, लघुशस्त्री -स्त्रिणी -स्त्रि (न्), लघ्वस्त्र-धारी -रिणी -रि, लघुशस्त्रभृत् *m.f.n.*

LIGHTED, *p.p.* इहः -डा -डं, समिहः -डा -डं, जलितः -ता -तं, सनातः -ता -तं, सन्वृक्षितः -ता -तं, प्रज्वालितः -ता -तं. —(Lighted up, illuminated) प्रकाशितः -ता -तं, विकशितः -ता -तं, ज्योतितः -ता -तं, प्रज्योतितः -ता -तं, उद्योतितः -ता -तं, उद्दीपितः -ता -तं, भासितः -ता -तं, विभासितः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं.

To LIGHTEN, *v.n.* (Flash, as lightning) स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), विद्युत् (c. 1. -द्योतते -रितुं), अकस्मात् प्रकाश (c. 1. -काशते -रितुं) or जलत् (c. 1. जलति -लितुं) or उज्ज्वलत्, विद्युद्भृत् कम्प (c. 1. कम्पते -म्यितुं).

To LIGHTEN, *v.a.* (Make bright) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकश, द्युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), विदीप्, —(Make less heavy) लघूक, लघ (nom. लघयति -यितुं), नूनभारं -रां -रं कृ, अलघ्वारोक्, भारनूनतां कृ. —(Alleviate) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, लघूक.

LIGHTENED, *p.p.* (Made less heavy) लघूकृतः -ता -तं, नूनभारः -रा -रं, शमितः -ता -तं, प्रशमितः -ता -तं.

LIGHTER, *s.* (More light) लघुतरः -रा -रं, लघीयान् -यसी -यः (स्), नूनभारः -रा -रं. —(One that lights or kindles) प्रकाशकः, प्रकाशदः, दीपकः, उद्दीपकः, द्युतिकरः, द्युतिकरः, अग्निदः. —(Large, flat-bottomed boat) तरालुः *m.*, तरान्युः *m.*, तरणिः -णी *f.*, वहिन्, उदुपः -वं.

LIGHTERMAN, *s.* नाविकः, पोतवाहः, तरिकः, पूष्ठीक्रीनौकाकर्णधारः.

LIGHT-FINGERED, *a.* लघुहस्तः -स्ता -स्तं, अपलहस्तः &c., पाणिचपलः -ला -लं.

LIGHT-FOOTED, *a.* लघुपादः -दा -दं, लघुगतिः -तिः -ति, द्रुतगतिः -तिः -ति.

LIGHT-HEADED, *a.* (Delirious) रोगोपहतज्ञानः -ना -नं, रोगोपहतत्वाद् भ्रान्तिचिन्तः -ता -तं or भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि or विविधबुद्धिः -द्धिः -द्धि or विभ्रान्तिचिन्तः &c., बुद्धिविभ्रान्तः प्रलापकारी -रिणी &c. —(Thoughtless, volatile) चपलचिन्तः &c., लघुचिन्तः &c.

LIGHT-HEADEDNESS, *s.* चिन्तविभ्रमः, ज्ञानभ्रान्तिः *f.*, बुद्धिभ्रान्तिः, बुद्धिविभ्रमः.

LIGHT-HEARTED, *a.* लघुचिन्तः -ता -तं, लघुचेताः -ताः -तः (स्), हृष्टचित्तः &c., हृष्टहृदयः -या -यं, हृष्टमानसः -सी -सं, उन्नतः -ता -तं, आनन्दी न्दिनी -न्दि (न्), सुनन्दः -स्ता -स्तं.

LIGHT-HOUSE, *s.* दीपस्तम्भः, दीपगृहं, आकाशदीपः, समुद्रयात्रिणां पथदर्श-नार्थम् उन्नतभूभागे निर्मितं दीपगृहं.

LIGHTING, *part.* प्रकाशयन् -यन्ती -यत् (त्), उज्ज्वलयन् -यन्ती -यत् (त्), ज्योतयमानः -ना -नं, उद्दीपकः -का -कं, प्रदीपकः -का -कं —(Resting on) निषण्णः -खा -खं, निलीयमानः -ना -नं, सनिहमानः -ना -नं.

LIGHTLESS, *a.* निषण्णः -भा -भं, अप्रकाशः -शा -शं, निरालोकः -का -कं.

LIGHTLY, *adv.* (With little weight) लघु, लाघवेन, सलाघवं, अगुरु, अलघ्वारेण, अलघ्वमाद्येन. —(Easily) सुलेन, अनायासेन, अकसेन, अज्ञेयेन, अयत्नेन. —(Without reason) हेतुना विना, कारणेन विना. —(Nimble) लघुगता, चपलं. —(With levity) लघुचेतसा, चपलं, चपलवत्, अस्थिरं; 'to think lightly of,' लघूक, तुच्छीकृ.

LIGHTNESS, *s.* (Want of weight) लघुता -त्वं, लाघवं, लघिमा *m.* (न्).

अगुरुता, गौरवहीनता, भारलघुता, भारहीनता, अलघ्वारत्वं, भाराभासः, Li, सुसासता, भारराहित्यं. —(Easiness) सुसत्वं, अनायासः, निरायासत्वं, सुसाधनं, सुसाधता, लघुता, सुगमत्वं, अकष्टत्वं, अकारिण्यं. —(State of

being easy to be borne) लघुता, सुसत्ता, सुसहनीयता. —(Nimbleness) शरीरलघुता, लघुशरीरत्वं, लघुगतित्वं, द्रुतत्वं. —(Levity) चपलत्वं, चापल्यं, चपलता, चापल्यं, लोलता, लौल्यं, अस्थिरता, अस्थैर्यं, अनवस्थितिः *f.*, अगुरुता, अगौरव. —(Trivialness) लघुता, लाघवं, लघ्वर्था, अलघ्वभावत्वं, तुच्छता; 'lightness of hand,' हस्त-लाघवं, हस्तचापल्यं.

LIGHTNING, *s.* विद्युत् *f.*, तडित् *f.*, सौदामिनी, सौदाम्नी, सौदामनी, मेघ-ज्योतिस् *n.*, मेघवह्निः *m.*, मेघदीपः, चनञ्जाला, क्षणप्रभा, क्षणिकप्रभा, क्षणद्युतिः *f.*, हादिनी, हदिनी, शतहृदा, शम्पा, सम्पा, चपला, चपला, क्षणिका, आकालिका, चला, रेखावती, छटाभा, रोहिणी, अगुभा, अशुभा, वज्रस्फुरिणः -ङ्ग, चनवसिका, वीषा, महोल्का, क्षतिभीः *m.*, चटुला, रुक् *f.* (च), नीलाञ्जना; 'forked lightning,' विद्युत्सता, तडितता, द्यौषः; 'flash of lightning,' विद्युत्प्रकाशः, विद्युत्स्फुरणं, सौदामिनी-स्फुरणं, विद्युत्कम्पः, विद्युद्वाह *n.* (न्), विद्युज्ज्वाला; 'the falling of lightning,' विद्युत्पातः; 'struck by lightning,' उपहतः -ता -तं, विद्युत्पातोपहतः &c.; 'relating to lightning,' वैद्युतः -ती -तं.

LIGHTS, *s.pl.* पुष्पसः, पुष्पसः, कुपुसः, रत्नमेननः.

LIGHTSOME, *a.* (Not dark, luminous) दीप्तिमान् -मती -मत (त्), तेजोमयः -यी -यं, सप्रकाशः -शा -शं, प्रकाशमयः -यी -यं, सुप्रकाशः -शा -शं, तेजस्वी -स्त्रिणी -स्त्रि (न्), प्रभावान् &c., सुप्रभः -भा -भं. —(Cheerful, gay) उन्नतः -सा -सं, हृष्टः -हा -हं, प्रहृष्टः -हा -हं, सानन्दः -न्दा -न्दं, आनन्दी -न्दिनी &c., आनन्ददः -दा -दं, हर्षदः -दा -दं.

LIGHTSOMENESS, *s.* (Brightness) सप्रकाशता, दीप्तिमत्त्वं, दीप्तिता. —(Cheerfulness) उन्नतता, उन्नतः, सानन्दता, हृष्टता, प्रहर्षः.

LIGHT-SPIRITED, *a.* लघुहृदयः -या -यं, हृष्टहृदयः -या -यं, हृष्टचित्तः -ता -तं.

LIGNEOUS, *a.* काष्ठो -ष्ठिनी -ष्ठि (न्), काष्ठमयः -यी -यं, दारुमयः &c., दारवः -वी -वं, काष्ठरूपः -पा -पं, दारुरूपः -पा -पं, काष्ठचटितः -ता -तं.

LIGNIFEROUS, *a.* काष्ठदः -दा -दं, काष्ठदायकः -का -कं, काष्ठोत्पादकः -का -कं.

LIGNIFORM, *a.* काष्ठरूपः -पा -पं, काष्ठकारः -रा -रं, काष्ठकृतिः -तिः -ति.

To LIGNIFY, *v.a.* काष्ठसात्कृ, दारुसात्कृ, काष्ठरूपीकृ, दारुरूपीकृ.

LIKE, *a.* (Resembling) सदृशः -शी -शं, सदृषः -खा -खं, सदृक् *m.f.n.* (श्), तुल्यः -त्या -त्यं, समः -ना -नं, समीयः -या -यं, समानः -ना -नं, सविधः -भा -भं, अनुकारी -रिणी -रि (न्), निर्विशेषः -वा -वं, प्राति-भासिकः -की -कं. The following can only be used in comp.

at the end of a word उपमः -ना -नं, मिधः -भा -भं, प्रतिमः -ना -नं, उपमितः -ता -तं, प्रत्यः -स्या -स्यं, सद्भासः -शा -शं, रूपः -पा -पं, विधः -धा -धं, नीकाशः -शा -शं, निकासः -खा -खं, प्रतीकाशः &c., प्रतिकाशः &c., प्रतिकासः &c., प्रतीकासः &c., भूतः -ता -तं; 'like the moon,' चन्द्रनिधः -भा -भं, चन्द्रोपमः -ना -नं; 'like, but with a degree of inferiority,' कल्यः -स्या -स्यं. The propositions

स and अनु are often used indifferently with सम, समान, and तुल्य to express 'like'; as, 'of like form,' सारूपः -पा -पी -पं, अनुरूपः -पा -पं, समरूपः -पा -पं, तुल्यरूपः &c., तुल्याकृतिः -तिः -ति, तुल्याकारः -रा -रं; 'of like properties or qualities,' समुपः -शा -शं, अनुगुणः -या -यं, समगुणः -या -यं, तुल्यगुणः &c., समानगुणः &c., सधर्मी -मी -मं (न्), अनुधर्मी &c., समानधर्मी &c., समभावः -वी -वं; 'of like tribe, class, or kind,' समातिः -तिः -ति, समातीयः -या -यं, समानजातिः &c., समानजातीयः &c., सवर्गः -वी -वं, तुल्यवर्गः &c., सविधः -धा -धं, सवर्गः -गी -गी, सवर्गीयः -खा -खं, सवर्गीयः -या -यं; 'like this or that,' ईदृशः -शी -शं, ईदृक् *m.f.n.* (श्), ईदृषः -खा -खं, एतादृशः &c., एतादृक् &c., एतादृषः &c., तादृशः &c.,

तादृक् &c., तादृशः &c.; 'like what?' कीदृशः &c., कीदृक् &c.,
कीदृशः &c.; 'like which,' यादृशः &c., यादृक् &c., यादृशः &c.;
'like me,' मादृशः &c., मादृक् &c., मादृशः &c.; 'like thee,'
त्वादृशः &c., त्वादृक् &c., त्वादृशः &c.; 'like your honor,'
भवादृशः &c., भवादृक् &c., भवादृशः &c. 'To be like,' अनुकृ.
सदृशः -शी -शं भू, तुल्यः -त्या -त्यं भू, सदृशीभू, तुल्यीभू. The
following examples illustrate the use and construction of
some of the above words. 'The son is very like the
father,' पुत्रो बहुधा पितरं अनुकरोति or पुत्रः पितरूपो भवति;
'like another son,' पुत्रनिर्विशेषः -वा -वं; 'there never has
been, nor ever will be, any one like him,' अनेन सदृशो न
भूतो न भविष्यति; 'there is nobody like him,' तेन सदृशः कश्चि-
दपि नास्ति or न तस्य तुल्यः कश्चन or न कोपि तस्य समः; 'like
the sun,' आदित्यसदृशः -शी -शं, आदित्येन तुल्यः &c.; 'a crime
like that of Brahmanicide,' ब्रह्महत्यासमं पापं; 'like me,' मम
समः or मम तुल्यः or मम अनुकृत्यः or मदीयः &c. or मद्रिधः -या -यं.
—(Probable) सम्प्रसङ्गाशः -शा -शं, सम्भाव्यः -व्या -वं.

LIKE, *s.* (Match, equal) तुल्यः -त्या, तुल्यगुणः -णा, सदृशः -शी,
तुल्यरूपः -पी, समानगुणः -णा, समकः -का, युग्मकः -का; 'his like
will never be again,' अनेन सदृशो न कदाचिद् भविष्यति.—
(Likes and dislikes) प्रियाप्रियाणि *n. pl.*, प्रियाप्रियं.

LIKE, *adv.* (In the same manner) वत् affixed, इव, यथा, तथा,
निर्विशेषं -वेद्य; 'like a dream,' स्वप्नवत्; 'like the moon,'
चन्द्रवत्, चन्द्र इव, चन्द्रो यथा; 'cherished like another son,'
पुत्रनिर्विशेषं पालितः; 'like king, like people,' यथा राजा तथा
प्रजा; 'in like manner,' तथैव, तद्वत्, तथा, एवं, एवमकारेण,
तथाविधेन, एवंविधेन, एवमेव; 'to act like,' अनुकृ.

To LIKE, *v. a.* (Approve of, be pleased with) रुच (c. 1. रोचते
-चितुं) used impersonally, रुच (c. 10. रोचयति -यितुं), अनुकृ.
अभिरुच, अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मनुं), अनुमन्, सम्मन्, मन्, अभिनन्द,
(c. 1. -नन्दति -ते -न्दितुं), प्रतिनन्द, नन्द, अनुमद (c. 1. -मोदते -दितुं),
अनुरुप (c. 4. -रुप्यते -ति -रोपुं), प्रशंस (c. 1. शंसति -सितुं), प्री (c. 4.
प्रीयते), जुष (c. 6. जुषते, जोषितुं), तुष (c. 4. तुष्यति, तोषुं), सनुष,
परितुष, दय (c. 1. दयते -यितुं), अनुरज्ज (c. 4. -रज्यते), खिह (c. 4.
खिहति, खेहितुं), प्रियः -या -यं भू or जस्, अभिमतः -ता -तं भू, इहः
-हा -हं भू, प्रीतः -ता -तं भू, दयितः -ता -तं भू. Obs. Since some
of the above verbs have a neuter sense, and some of
these again are susceptible of an active sense if used in
other forms, the construction of the sentence must vary
accordingly; thus, 'I like that,' तद् मम रोचते or
अहं तद् रोचयामि or तद् मया प्रशस्यते or अहं तद् अनुमन्ये or तद्
मया अनुमतं or तद् मम अभिमतं; 'he does not like the gift,'
दत्तं नाभिन्दति or दत्तेन न तुष्यति; 'they like their king,'
सखानाम् अनुरुप्यन्ते; 'he likes his brother's wife,' भ्रातुर-
भाष्यायाम् अनुरज्यते; 'women like everybody,' सर्वे स्त्रीणां प्रियाः.

To LIKE, *v. n.* रुच (c. 1. रोचते -चितुं), इह (c. 6. इहति, इहितुं),
अभिरुच (c. 1. -रुचति, c. 4. -रुच्यति -यितुं); 'as you like,' यथा
भवते रोचते, यथाकामं; 'doing what one likes,' कामकारी -रिणी
-रि (न्), कामचारः -रा -रं; 'going where one likes,' कामगामी
-गिनी &c.; 'eating what one likes,' कामभक्षः -क्षा -क्षं;
'taking what form one likes,' कामरूपः -पा -वं.

LIKED, *p. p.* अभिमतः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं, यथाभिमतः -ता -तं,
अनुमोदितः -ता -तं, प्रियः -या -यं, प्रीतः -ता -तं, इहः -हा -हं, मनोमोतः
-ता -तं, दयितः -ता -तं, अनुरक्तः -क्ता -क्ते, मतः -ता -तं.

LIKELIHOOD, LIKELINESS, *s.* सम्भाव्यता -त्वं, सम्भावनीयता, योग्यता -त्वं,
सम्भावना, सम्भवः, अभ्युपगम्यता, अभ्युपगमः, अनुमेयता -त्वं, सत्यसादृश्यं,
सत्यसङ्गातं -ता, आभासः.

LIKELY, *a.* सम्भाव्यः -व्या -वं, सम्भावनीयः -वा -वं, सम्भावितः -ता -तं,
योग्यः -ग्या -ग्यं, सत्यसङ्गातः -शा -शं, सत्यसंनिधः -भा -भं, सत्यसदृशः -शी
-शं, अनुमेयः -या -यं, अभ्युपगम्यः -व्या -व्यं; 'it is likely,' युज्यते, उपपद्यते.

LIKELY, *adv.* सम्भावनीयं, यथायोग्यं, यथासम्भवं, प्रायस्, प्रायशस्.

LIKEMINDED, *a.* समानशीलः -ला -लं, समसम्भावः -वा -वं, समभावः -वा -वं.
To LIKEN, *v. a.* उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -मिनीते -मातुं), सदृशीकृ,
समीकृ, तुल्यीकृ, समानीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं); 'to
whom shall I liken him,' केन तम् उपमास्यामि.

LIKENED, *p. p.* उपमितः -ता -तं, उपमेतः -ता -तं, समीकृतः -ता -तं.

LIKENESS, *s.* (Resemblance) सादृश्यं, सदृशता -त्वं, सादृष्यं, सारूपता,
समरूपता, अनुरूपता, आनुरूप्यं, समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं,
तुला, तौल्यं, औपम्यं, उपमा, उपमानं -नता, उपमितिः *f.*, प्रतिमानं
-नता, प्रतिमता, आनुगुह्यं, अनुकारः, अनुहारः, आनुधर्म्यं, रूपसमता,
स्वभावसमता.—(Form, appearance) आकृतिः *f.*, आकारः. रूपं,
मूर्तिः *f.*, संस्कारः.—(A picture or image resembling a person
or thing) उपमा, उपमितिः *f.*, उपमानं, प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिरूपं
-पकं, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिकायः, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिच्छन्दः,
प्रतियातना, प्रतिविधं, चित्रं, आकृतिः *f.*; 'a speaking likeness,'
आकृतिः संवादिनी.

LIKewise, *adv.* (In like manner) तथा, तथैव, तद्वत्, एवं, एवमेव.—
(Moreover) अपिच, अपरञ्च, किञ्च. चैव, तथा, एवं.

LIFING *s.* (Fondness for, delight in, pleasure) रुचिः *f.*, अभि-
रुचिः *f.*, समोषः, तोषः, मूर्तिः *f.*, सनुष्टिः *f.*, परितोषः, अनुरागः,
अनुरक्तिः *f.*, अभिमतता, अनुमतिः *f.*, अनुमोदनं, इच्छा, अभिलाषः,
अभिलषितं, प्रियता, प्रीतिः *f.*, छन्दः, छन्दस् *n.*; 'that husband
was not to her liking,' स भर्ता तस्याः समोषाय नाभवत्; 'likings
and dislikings,' प्रियाप्रियाणि.—(State of body) शरीरस्थितिः *f.*,
देहस्थितिः *f.*, शरीरभावः.

LILAC, *s.* लेलकाव्यः पारसीकदेशेयो गुल्मप्रभेदः.

LILY, *s.* पद्मः -वं, पद्मिनी, उत्पलं, कमलं, कुमुदं, नलिनं, पद्मजं, कुवलयं,
इन्दोवर्द, सौगन्धिकं, अमुनं, नीलाचुञ्चन *n.* (न्), रक्तसन्धिकं, हल्दिकं,
कैरवं. These names properly apply to the water lily.

See LOTUS.

LIMATION, *s.* लोहमार्जनेन चर्चणं or परिष्कारः or परिष्करणं, मार्जनं.

LIMATURE, *s.* (Filings) लोहचूर्णं, कृष्णचूर्णं, लोहनं, लोहकिट्टं.

LIMB, *s.* अङ्गं, अवयवः, गात्रं, अपघनः, प्रतीकः; 'limb by limb,'
अवयवशस्, गात्रं गात्रं; 'over every limb,' सर्वत्राङ्गीयः -या -वं,
प्रत्यङ्गः; 'having large limbs,' वृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं; 'kneading
of the limbs,' गङ्गसंवाहः -हनं, अङ्गमर्दनं.—(Edge, border)
कोटिः *f.*, प्रागः, सीमा.

To LIMB, *v. a.* अङ्गाद् अङ्गम् अवचिद् (c. 7. -चिजति -जेतुं), अवयवशो
निकृत् (c. 6. -कृजति -कजितुं), गात्राणि पृथक्, व्यङ्गीकृ.

LIMBED, *a.* अङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (न्), साङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अवयवी -विनी -वि
(न्), सावयवः -वा -वं; 'large-limbed,' वृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, वृहदवयवः
-वा -वं, महाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं; 'slender-limbed,' कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

सीमाशुः &c., तन्त्रशुः &c.

LIMBER, *a.* (Flexible) मृदुः-दुः-ही-दु, शिथिलः-ला-लं, कोमलः-ला-लं, चटुहः-डा-डं, चायम्यः-म्या-म्यं, नम्यः-म्या-म्यं, सानम्यः-म्या-म्यं.

LIMBER, *s.* (Of a cannon) युद्धयन्त्रवाहनं, युद्धयन्त्रपुरा.

LIMBERNESS, *s.* शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, मृदुता, कोमलता, नम्यता.

LIMBLESS, *a.* निरवयवः-वा-वं, अनङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अङ्गहीनः-ना-नं, अङ्गशून्यः-न्या-न्यं, अवयवहीनः-ना-नं.

LIMBMEAL, *adv.* अवयवशः, गार्शं गार्शं, सखशः, सखं सखं.

LIMBO, *s.* (Hell) नरकः, निरयः—(Prison) कारागारं, बन्धनागारं.

LIME, *s.* (Calcareous earth used for mortar) चूर्णं, कर्करः-रं, लुधा, लुरा, लेपः, विलेपः, 'nodule of lime,' चूर्णसखः, कर्करसखः, —(Bird-line) पक्षिवन्धनलेपः, अतिश्यानद्रव्यं येन पक्षिणो बध्यते, उदपेपविशेषः—(Lime-tree, citrus acida) जखीरः, गुरुवखीमः, वक्रशोषी-धनः *m.*

To LIMB, *v. a.* पृष्ठीकश्यानद्रव्येण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ति) or विलिप्.

LIME-BURNER, *s.* चूर्णकारः, चूर्णकर्ता *m.* (कृ), चूर्णदाहकः, चूर्णदाहकृत्.

LIME-KILN, *s.* चूर्णदहनस्थानं, चूर्णपचनस्थानं, चूर्णपाकः.

LIME-STONE, *s.* चूर्णसखः-खं, कर्करसखः, कर्कर, चूर्णीपलः, कर्करोपलः.

LIME-WATER, *s.* चूर्णसंस्पृष्टं जलं, चूर्णजलं, कर्करजलं.

LIMIT, *s.* सीमा *f.*, सीमा *m.* (न), परिसीमा *f. m.*, अवधिः *m.*, अन्तः-न्तं, पर्यन्तः-न्तं, समन्तः, प्रान्तः, मर्यादा, परिच्छेदः, अवच्छेदः, वेला, नेमः, पर्याप्तिः *f.*, परिमाणं, परिमितिः *f.*, अवसानं, पर्यवसानं, परिमरः, शेषः, आघातः, चक्रघातः, पारः-रं; 'that forms a limit,' अवधिभूतः-ता-तं.

To LIMIT, *v. a.* (Bound) प्रान्तं (nom. प्रान्तयति-यितुं), समन्तं (nom. समन्तयति-यितुं) or पर्यन्तं, परिच्छिद् (c. 7. छिनत्ति-छेयुं), अवच्छिद्, परिच्छेदं कृ, सावधिकं-कां कृ, सोपाधिकं-कां कृ, समर्थ्यादं-दां कृ, ससीमं-मां कृ.—(Confine within certain bounds, circumscribe) परिमा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोते-मातुं), परिमितं-तां कृ, मितं-तां कृ, सपरिमाणं-शां कृ, संयम् (c. 1. -यच्छति-यन्तुं), नियम्, नियह (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), संह (c. 1. -हरति-हन्तुं), निबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं).

LIMITABLE, *a.* परिमेयः-या-यं, परिच्छेदनीयः-या-यं, निरूपणीयः-या-यं.

LIMITATION, *s.* (The act of bounding) सीमाकरणं, मर्यादाकरणं, अवधिकरणं, पर्यन्तकरणं, परिच्छेदः-दनं, अवच्छेदः-दनं, परिमाणकरणं.—(A state of restriction) परिमितता-त्वं, सावधिकता, समर्थ्यादत्वं, सोपाधिकत्वं, ससीमत्वं, अवधिता, अवधिः *m.*, पर्यन्तं-नात्वं, अव्यापित्वं, निबन्धनं, बन्धः-न्धनं.

LIMITED, *p. p.* परिमितः-ता-तं, मितः-ता-तं, समर्थ्यादः-दा-दं, सावधिकः-का-कं, सोपाधिकः-का-कं, ससीमः-मा-मं, सपरिमाणः-शा-शं, परिच्छिन्नः-चा-चं, नियतः-ता-तं, संयतः-ता-तं, निबद्धः-डा-डं, चहः-डा-डं, संहृतः-ता-तं, अव्याप्तः-ता-तं, अव्याप्यः-या-यं, अव्यापी यिनी-पि (न), समुचितः-ता-तं, सहाधः-था-थं; 'of limited meaning,' मितार्थः-थो-थं.

LIMITER, *s.* मर्यादाकारी *m.* (न), सीमाकर्ता *m.* (कृ), परिच्छेदकः, अवधिकृत्.

LIMITLESS, *a.* अपरिमितः-ता-तं, अमितः-ता-तं, अनन्तः-न्ता-न्तं, निरवधिः-धि-धि.

To LIMN, *v. n.* लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्, अभिलिख्, चिचं लिख्, चिचं (c. 10. चिचयति-यितुं).

LIMNER, *s.* चित्रकारः, चित्रकारः, चित्रालिख *m.* (ख्), चित्रकर्त्तृविद् *m.*

LIMOUS, *a.* बहिलः-ला-लं, पङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (न), सकर्मः-मा-मं.

LIMP, *v. n.* लङ् (c. 1. लङ्गति-ङ्गितुं), लङ् (c. 1. लङ्गति-ङ्गितुं),

खोर् (c. 1. खोरति-रितुं), खोल् (c. 1. खोलति-लितुं), खोइ (c. 1. खोडति-ङितुं), खोद् (c. 1. खोडति-ङितुं), खुइ (c. 1. खुडते-ङितुं), वङ् (c. 1. वङ्गति-ङ्गितुं).

LIMP, *s.* लङ्गः, लङ्गनं, लङ्गगतिः *f.*, लङ्गगतिः *f.*

LIMP, *a.* मृदुः-दुः-ही-दु, शिथिलः-ला-लं, कोमलः-ला-लं.

LIMPER, *s.* लङ्गगतिः *m.*, लङ्गगामी *m.* (न), लङ्गगतिः *m.*, लङ्गः.

LIMPID, *a.* खच्छः-च्छा-च्छं, खच्छजलः-ला-लं, खच्छः-च्छा-च्छं, निर्मलः-ला-लं, विमलः-ला-लं, अमलः-ला-लं, निर्मलजलः-ला-लं, सुजलः-ला-लं.

LIMPIDNESS, LIMPIDITY, *s.* खच्छता, निर्मलता, विमलता, सुजलता, जलनैर्मल्यं

LIMPING, *part. or a.* लङ्ग-ङ्गा-ङ्गं, पङ्गुः-ङ्गुः-ङ्गु, खोरः-रा-रं, खोलः-ला-लं, खोडः-डा-डं, लङ्गगतिः-ति-ति, लङ्गगतिः &c., लङ्गगामी-मिनी-मि (न), विकलगतिः &c.

LIMPINGLY, *adv.* लङ्गवत्, पङ्गवत्, लङ्गं, लङ्गगत्या, लङ्गगत्या.

LIMSY, LIMPSY, *a.* शिथिलः-ला-लं, मृदुः-दुः-दु, कोमलः-ला-लं.

LIMY, *a.* चूर्णमयः-यो-यं, सचूर्णः-यो-यं, कर्करीयः-या-यं, प्रचुरचूर्ण-यो-यं, कर्करमयः-यो-यं.—(Viscous) सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, उग्रत-ना-नं, चूर्णसगुणः-शा-शं, चूर्णोपमः-मा-मं.

LIN, *s.* (Flax) जतसी, उमा, सुमा, खीमी, शृणं.

LINCH-PIN, *s.* अक्षायकीलः-लकः, अक्षायशङ्कुः *m.*, अक्षायशलः-का-काणिः *m.*, आणिः *m. f.*, उद्गः.

LINCTURE, *s.* (Medicine) अवलेहः, अवलेपः, लेखं, अवलेखीवधं.

LINE, *s.* रेखा, लेखा, सरणिः-णी, धारणी, राजिः-जिका *f.*, राजी पंक्तिः *f.*, पङ्क्तिः *f.*, आलिः-ला *f.*, आवलिः-ली *f.*, पालिः-ली *f.*, ततिः *f.*, श्रेणिः-शी *m. f.*—(Ruled line) वक्तिः *f.*, रेखा, लेखा, खट्कः—(Row, range) पंक्तिः *f.*, श्रेणिः-शी राजिः-जी *f.*, पङ्क्तिः *f.*, आवलिः-ली *f.*, माला, हारः; 'in a line,' पंक्तिक्रमः; 'in the same line,' समरेखः-खा-खं, एकरेखः &c.—(Line of troops) दखः, पंक्तिः *f.*, व्यूहः, विन्यासः, सैन्यपंक्तिः *f.*, बलविन्यासः; 'in array of troops in line,' दखव्यूहः; 'line of infantry,' पक्षिपंक्तिः *f.*, पक्षिश्रेणी.—(String, cord) सूत्रं, रज्जुः *m. f.*, गुणः, तन्तुः *m.*—(Con extended to direct any operation) सूत्रं; 'by line and rule, यथामूत्रं.—(Line of the face, &c.) मुखरेखा, वदनरेखा, रेखा 'a lucky line,' आयुधरेखा, पद्मरेखा, स्वस्तिकः.—(Line of print &c.) पंक्तिः *f.*—(Line of a stanza) पदे.—(Outline) पाखुरेखा वहिलेखा.—(Contour) आकारः, आकृतिः *f.*, परिधिः *m.*—(Rampart trench) प्राकारः, चम्रः, दुर्गचम्रः, परिखा, परिकट.—(Method, disposition) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, मार्गः, परम्परा, विन्यासः, परि पाटिः-टी *f.*—(Series) श्रेणी-णिः *m. f.*, पंक्तिः *f.*, परम्परा, पार म्पय्यं, आवलिः-ली *f.*, माला, आनुपूर्व्यं; 'in regular line,' क्रमशः अनुक्रमशः, अनुपूर्वशः, पारम्पर्येण.—(Line of a family) वंशावलिः *f.* वंशपरम्परा, वंशपारम्पय्यं, कुलपरम्परा.—(Line of conduct) मार्गः पथः, व्यवहारः, रीतिः *f.*, कृतिः *f.*; 'correct line of conduct, सुमार्गः, सुपथः; 'incorrect line,' उन्मार्गः, विमार्गः, विपथः, कुपथः कुकृतिः *f.*—(Line of study) अध्ययनमार्गः, अध्ययनक्रमः.—(Department) देशः, विषयः, अङ्गः.—(Direction, course) दिक् *f.* (श्) पथः, मार्गः; 'line of direction in mechanics,' गुरुत्वलङ्घः; 'i goes in a different line,' भिन्नदिशं गच्छति.—(Fishing-line) वरखः, वडिशसूत्रं, मत्स्यग्रहणसूत्रं.—(Equator) विषुवसूत्रं, विषुवखलं विषुववृत्तं, विषुववृत्तं, विषुवरेखा, नाडीवृत्तं, नाडीमखलं, भूगोलरेखा भूपरिधिः *m.*, भूषत्रं, भूमध्यरेखा.—(To draw lines) लिख् (c. 1.

लिखति, लेखितुं), उल्लिख्, प्रोल्लिख्, रेखां कृ; 'to draw lines on the ground,' रेखादिना भूमिम् उल्लिख् or चल् (c. 10. चल्-यति -यितुं); 'act of drawing lines,' रेखाकरणं, प्रोल्लेखनं, उल्लिखनं; 'drawing lines,' उल्लिखन् -सन्ती -सन् (न्), प्रोल्लिखन् &c.

LINE, *v. a.* (Cover on the inside) चनार् or चनभोगे छद् (c. 10. छादयति -यितुं) or अङ्गच्छद्, चनश्चादनं कृ, अभ्यन्तरे छद्, चनाःपटलं कृ, चनाःपुटं कृ.—(Place in a line) पंक्तिरूपेण स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).

LINEAGE, *s.* अन्वयः, वंशः, सन्ततिः *f.*, सन्तानः, कुलं, अन्वयायः, गोत्रं, वंशविततिः *f.*, वंशपरम्परा, आवली -लिः *f.*, वंशावलिः, परम्परा, जातिः *f.*, जननं, अभिजनः; 'of royal lineage,' राजवंशः -इया -इयं; 'of high lineage,' महाकुलः -ला -लं.

LINEAL, *a.* (Compound of lines) रेखामयः -यी -यं, रेखारूपः -पा -पं, सङ्गितः -ता -तं.—(Derived from ancestors in a direct line) परम्परागतः -ता -तं, परम्परायातः -ता -तं, परम्पराम्रातः -ता -तं, क्रमागतः -ता -तं, क्रमायातः -ता -तं, क्रमाम्रातः -ता -तं, वंशक्रमागतः -ता -तं, परम्परीयः -या -यं, पारम्परिकः -की -कं; 'a lineal descendant,' चनात्, सन्ततिः *f.*; 'lineal descent,' क्रमागमः, वंशक्रमागमः, क्रमागतत्वं, अन्वयागमः.

LINEALLY, *adv.* क्रमागमेन, वंशक्रमेण, पारम्पर्येण, परम्परतः; 'lineally descended,' वंशक्रमागतः -ता -तं, वंशक्रमायातः -ता -तं, अन्वयागतः -ता -तं, कुलक्रमायातः -ता -तं.

LINEMENT, *s.* (Feature) रेखा, वदनरेखा, भुस्वरेखा, वदनाकृतिः *f.*, वदनाकारः, मुखाययः, रूपचिह्नं रूपलक्षणं, अङ्गचिह्नं, अङ्गलक्षणं.—(Justified) वहिल्लेखा, वासरेखा वस्तु *m.*, यस्तुमात्रं; 'of just lineament,' युग्मः -खा -खं.

LINEAR, *a.* पंक्तिः -की -कं, पंक्तियः -यी -यं, पंक्तिरूपः -पा -पं, पंक्तिमयः -मी -मं, रेखामयः -यी -यं, रेखारूपः &c., रेखासङ्घनो -न्यनी -न्य (न्).

LINEARLY, *adv.* अन्तर्भागे छादितः -ता -तं, अन्तराच्छादितः -ता -तं, अन्तरापृतः &c.

LINEEN, *a.* (Made of flax or hemp) क्षीमः -मी -मं, क्षीमः -मी -मं, क्षीमः -की -कं, शाणः -णी -यं, क्षतसीमयः -यी -यं, शाणमयः &c.

LINEEN, *s.* क्षीमपत्रं, क्षीमपटः, शाणपत्रं, शाणपटः, क्षीमी, क्षीमपत्रं, क्षीमपटः, क्षीमाचरं.

LINEEN, *s.* क्षीमपत्रविक्रेता *m.* (न्), क्षीमपटविक्रेता *m.* (न्), यस्त्र-युपयोगी *m.* (न्), वस्त्रक्रयविक्रयिकः, वस्त्रवाणिज्यकारी *m.* (न्).
LINEEN, *s.* (Plant) जङ्गलरुहं नृणं, जङ्गलरोही नृणभेदः.

LINGER, *v. n.* विलम्ब (c. 1. -लुङ्गते -लितुं) मन्द (nom. मन्दायते), चिर (nom. चिरयति, चिरायति), अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थितुं), कालं विष् (c. 6. विषयति, चेतुं), विलम्बनं कृ, कालक्षेपं कृ.—(Hesitate) विक्षुप् (c. 1. -कल्यते -ल्यितुं, c. 10. -कल्ययति -यितुं), विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), विकल्पं कृ, विचारणं कृ.—(Remain long in any state) चिरेण or चिरं or चिरकालं or दीर्घकालं स्या or अवस्था or वृत् (c. 1. -वर्तते -लितुं), सुचिरं स्या; 'on a bed of sickness,' चिररोगी -गिणी भू.—(Proceed slowly) मन्दं मन्दं चल् (c. 1. चलति -लितुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं).

LINGERER, *s.* विलम्बी *m.* (न्), विलम्बकारी *m.*, मन्दगामी *m.* (न्), मन्दगतिः *m.*, चिराक्रियः, कालक्षेपकः, कालयापकः, दीर्घसूची &c. (न्).

LINGERING, *part.* मन्दायमानः -ना -नं, मन्दयमानः -ना -नं, विलम्बी -चिनी -चि (न्), विलम्बितः -ता -तं, चिरायमानः -या -यं.—(Remaining long) चिरस्थः -स्था -स्थं, चिरस्थायी -यिनी -यि (न्), चिरस्थितः -ता -तं, चिरकालस्थः -स्था -स्थं, दीर्घकालीनः -ना -नं, चिरकालीनः -ना -नं.

LINGERINGLY, *adv.* विलम्बेन, विलम्बात्, क्षणिकं, मन्दं मन्दं, मन्दगत्या, कालक्षेपेण, सकालक्षेपं, दीर्घसूचकं, दीर्घसूचक्या.

LINGET, *s.* (Mass of metal) धातुपिण्डः, लोहपिण्डः.

LINGUADENTAL, *a.* जिह्वादन्तः -न्ता -न्यं, जिह्वादन्तः -न्ती -नं.

LINGUAL, *a.* जिह्वासङ्घनो -न्यनी -न्य (न्), वैद्विकः -की -कं, जिह्वा in comp.

LINGUIFORM, *a.* जिह्वारूपः -पा -पं, जिह्वाकारः -रा -रं, जिह्वाकृतिः -ति -ति.

LINGUIST, *s.* भाषाज्ञः, बहुभाषाज्ञः, नानाभाषाज्ञः, अनेकभाषाज्ञः, बहुभाषावेत्ता *m.* (न्), नानाभाषानिपुणः, शाब्दिकः, शब्दमुत्पन्नः, बहुभाषावादी *m.* (न्), उच्चारणज्ञः.

LINIMENT, *s.* सेहनं, उपदेहः, लेपः, आलेपः, प्रलेपः, विलेपनं, अनुलेपनं, अभ्यङ्गः, अभ्यञ्जनं, मर्दनीयधं.

LINING, *s.* अन्तश्चादनं, अन्तराच्छादनं, अन्तर्वेष्टनं, चनाःपटलं, चनाःपुटः -टं, आस्तरः -रुणं, अन्तरास्तरणं.

LINK, *s.* (Of a chain) शृङ्खलासन्धिः *m.*, शृङ्खलसन्धिः, शृङ्खलायन्धिः *m.*—(A chain, any thing connecting) शृङ्खलः -ला, सन्धिः *m.*, बन्धनं, पाशः, संयोगः, सङ्घनः.—(Part of a connected series) अन्वयः, समन्वयः, प्रबन्धः.—(Torch) उत्का, उत्सुकं, ज्वलनकाष्ठं, अग्निकाष्ठं.

To LINK, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), संयुज् (c. 7. -युजति -योज्ते, c. 10. -योजयति -यितुं), सङ्घन्य (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), संधिष् (c. 10. -सेषयति -यितुं), योज् (nom. योजयति -यितुं), यन् (c. 9. -ययति, ययितुं), शृङ्खलारूपेण सन्धा.

LINK-BOY, *s.* उत्काभूत, उत्काधारी *m.* (न्), ज्वलनकाष्ठभूत.

LINKED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, संयुक्तः -क्ता -कं, सङ्घः -ङ्घा -ङ्गं, अनुसङ्घः &c., अनुसङ्घः &c., सन्धितः -ता -तं, समन्धितः -ता -तं, सान्वयः -या -यं.

LINNET, *s.* लिखिताक्षो मधुररुतविशिष्टः सुदृढधी.

LINSEED, *s.* क्षतसीबीजं, उनाबीजं, पुनाबीजं, क्षतसी, उना, पुना, मसीना, मसूया, चक्रका, मसूचला, मातिका.

LINSEY-WOOLSEY, *a.* क्षीमायः -मी -यं, क्षीमोयः &c., शाणोयः &c.

LINSTOCK, *s.* अग्निदण्डः *m.*, अग्निदकाष्ठं, अग्निदशलाका, अग्निदण्डः, ज्वलनदण्डः, ज्वलनकाष्ठं, शलाका.

LINT, *s.* विकेशिका, द्रव्यशोषणार्थं क्षीमवस्त्रखण्डः or क्षीमपटखण्डः or शाणवस्त्रखण्डः.

LINTEL, *s.* द्वारोपरिस्थकाष्ठं, द्वारोपरिस्थदाहः *m.*, द्वारोपरिस्थितं काष्ठं, द्वारायकाष्ठं.

LION, *s.* सिंहः, केशरी *m.* (न्), केशरी *m.*, हरिः *m.*, मृगेन्द्रः, मृगराजः, मृगराट् *m.* (न्), मृगपतिः *m.*, यशुराजः, यशुपतिः *m.*, वनराजः, मृगरिपुः *m.*, मृगारिः *m.*, गमारिः *m.*, कुञ्जरारिः *m.*, हिरदातकः, हस्तिकक्षः, भीमनादः, भीमविक्रान्तः, भारिः *m.*, हरिः *m.*, हय्यक्षः, पञ्चास्यः, पञ्चमुखः, पञ्चाननः, पञ्चवक्त्रः, पञ्चशिरः, सदाक्षः, जटिलः; 'a lion's mane,' केशरः, केशरः, सिंहकेशरः; 'lion's mouth,' सिंहमुखं, मृगेन्द्रमुखं; 'lion's roar,' सिंहनादः -दण्डः, सिंहध्वनिः *m.*; 'abounding with lions,' सिंहदण्डः -दण्डा -दण्डं; 'he plays the lion,' सिंहयत्ते.—(Sign in the zodiac) सिंहः. See LEO. (Object of curiosity) कौतुकं.

LIONESS, *s.* सिंहिनी, केशरिणी, केशरिणी, मृगराज्ञी, वनराज्ञी.

LION-LIKE, LIONLY, *a.* सिंहः -ही -हं, सिंहिकः -की -कं, सिंहसम्भावः -वा -वं.

LIP, *s.* ओष्ठः, अधरः, दशनच्छदः, रदनच्छदः, रदच्छदः, दनच्छदः, ददच्छदः, दशनवासस् *m.*, वाम्दलं, ओष्ठपर्व, अधरपुटं, ओष्ठपुटः -टं; 'the upper lip' is properly ओष्ठः; 'the lower lip,' अधरः.—

(The lips) जोड़ाघरी *m. du.*, जोड़ी *m. du.*, जघरी *du.*, दन्तच्छदी, रदनच्छदी, दशनच्छदी, दशनवासली *n. du.*; 'red or cherry lip,' विबोह; or विबोहः, विबोहर्तुः; 'having red lips,' विबोहः -डा -ई or विबोहः; 'nectar of the lips,' जघरामृत; 'drinking the nectar of the lips,' जघरपान; 'to bite the lips,' जोह or जघर् or जोड़ाघरी दंश (c. 1. दशति, दंशु) or सन्दंश, दनैर् जोह खाद् (c. 1. खादति -दिशु), जघरापलोप कृ, जोहदशनं कृ; 'biting the lips,' सन्दंशः -डा -ई, दददच्छदः -दा -दं, सन्दंशोदपुटः -डा -टं. — (Edge of a cup, &c.) पाचकच्छदः, पाचमुखं, पाचधारः, पाचकच्छेः, पाचपार्श्वः.

LIP-DEVOTION, *s.* जोहभक्तिः *f.*, जघरभक्तिः *f.*, जोहपूजा, जघरपूजा.

LIPLESS, *a.* जोहहीनः -ना -नं, जघरहीनः -ना -नं, निरोहः -डा -ई.

LIPOTHYMOUS, *a.* मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छालः -ला -लं, नहचेतनः -ना -नं.

LIPOTHYMY, *s.* मूर्च्छा -ज्जन -ना, मोहः, सम्मोहः, प्रमोहः, प्रलयः, चेतना-हानिः *f.*, चैतन्यहानिः *f.*, चैतन्यनाशः.

LIPPED, *a.* जोहवान् -वती -वत् (तं), जोड़ी -हिनी -हि (नं), जोह or जघर in comp.; as, 'red lipped,' विबोहः -डा -ई or विबोहः &c., विबोहर्तुः -रा -रं.

LIPPITUDE, *s.* चुस्तत्वं, पिस्तत्वं, पिस्तत्वं, क्षिप्ताक्षता, नयनक्षिप्ता.

LIP-SALVE, *s.* जोहलेपः, जोहप्रलेपः, जोहकोहनं, जघराभ्यञ्जनं.

LIQUEFACTION, *s.* (The act) द्रावः -यणं, विद्रावः -यणं, द्रवीकरणं, विलयः -यनं, लयः -यनं, गलनं, गालनं, परिगलनं, विगलनं, खरणं, जलझाकरणं. — (The state) द्रवत्वं, द्रावितत्वं, विलीनता, गलितत्वं, द्रुतत्वं, विद्रुतता.

LIQUEFIABLE, LIQUABLE, *a.* द्रावः -या -यं, विद्रावः -या -यं, विल-यनीयः -या -यं, गलनीयः -या -यं, द्रवणीयः -या -यं or द्रावणीयः, मुषिलयः -या -यं, विलयनशीलः -ला -लं, द्रावणार्हः -ही -हं, द्रवार्हः -ही -हं, खरणीयः -या -यं, खरभावः -वा -वं, याव्यः -या -यं.

LIQUEFIED, *p. p.* द्रुतः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, द्रावितः -ता -तं, विद्रावितः -ता -तं, द्रवीकृतः -ता -तं, द्रवीभूतः -ता -तं, लीनः -ना -नं, विलीनः -ना -नं, निलीनः -ना -नं, गलितः -ता -तं, गालितः -ता -तं, परिगलितः -ता -तं, विगलितः -ता -तं.

To LIQUEFY, *v. a.* विली in caus. (-लाययति -लाययति -यितुं), विद्रु (c. 10. -द्रावयति -यितुं), दृ, द्रवीकृ, गल् (c. 10. गालयति -यितुं), विगल्, गलितकृ, विलीनीकृ, जलझाकृ, आद्रीकृ.

To LIQUEFY, *v. n.* विली (c. 4. -लीयते -लैतुं), प्रषिली, प्रली, द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्रु, गल् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, खर् (c. 1. खरति -रितुं), द्रवीभू, विलीनीभू, जलझाहू.

LIQUID, *a.* द्रवः -वा -वं, द्रुतः -ता -तं, द्रवरूपः -पा -पं, सद्रवः -वा -वं, विद्रुतः -ता -तं, विलीनः -ना -नं, लीनः -ना -नं, गलितः -ता -तं, तरलः -ला -लं, पिष्टलः -ला -लं, प्रवाही -हिणी -हि (नं), प्रवाहधर्मकः -का -कं, पयस्यः -स्या -स्यं.

LIQUID, *s.* द्रवः, द्रवद्रव्यं, द्रवपदार्थः, द्रववस्तु *n.*, सद्रवपदार्थः, रसः, आद्रवद्रव्यं, आद्रववस्तु *n.*, जलं, वारि *n.*, पयस् *n.*

To LIQUIDATE, *v. a.* शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुष्, मुष् (c. 6. मुक्षति, मोक्षं, c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमुष्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमुष् (c. 6. -शुष्यति -शुषु, c. 10. -सक्षयति -यितुं), निष् (c. 10. -नारयति -यितुं), जपनी (c. 1. -नक्षति -नेतुं), विनी, जघपुष् (c. 10. -वक्षयति -यितुं), जपाकृ, साध् (c. 10. साधयति -यितुं); 'settle a debt,' शुषं शुष् or जपनी or विनी or जपाकृ or जघपुष् or साध्, शुषशोधनं कृ, शुषशिक्षिं कृ, शुषशुक्षिं कृ.

LIQUIDATED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, परिशोधितः -ता -तं, परिशुषः -डा -डं, सिद्धः -डा -डं, साधितः -ता -तं, शुषमुक्षः -क्षा -क्षं, शुषमोक्षितः -ता -तं, जपाकृतः -ता -तं, विगलितः -ता -तं, निक्षारितः -ता -तं, उक्षीयः -क्षी -क्षं.

LIQUIDATION, *s.* शोधनं, परिशोधनं, शुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, मुक्षिः *f.*, विमुक्षिः *f.*, मोक्षः -क्षणं, परिमोक्षणं, निक्षारः, उक्षरणं, जपाकरणं, सिद्धिः *f.*, साधनं, जपनयनं; 'of a debt,' शुषशोधनं, शुषशिक्षिः *f.*, शुषापाकरणं, शुषमुक्षिः *f.*, शुषापनयनं, शुषापनोदनं, विगलनं, निरादेशः.

LIQUIDITY, LIQUIDNESS, *s.* द्रवत्वं -ता, द्राव्यत्वं -ता, विद्रुतत्वं, विलीनता, गलितत्वं, द्रवभावः, रसता, प्रवाहधर्मः.

LIQUOR, *s.* (Fluid) द्रवः, द्रवद्रव्यं, द्रवपदार्थः, सद्रवपदार्थः, द्रववस्तु *n.*, रसः, जलं. — (Drink) पेयं, पानीयं, पेयद्रव्यं. — (Spirituous liquor) मद्यं, मदिरा, मदः, सुरा -री, वारुणी, शुद्धा, शीघुः *m.* -धु, सोधुः *m.*, हाला, आसवं, कर्त्तव्यं -त्या, कश्यपः; 'drinker of spirituuous liquor,' सुरापः -पी *f.*, मद्यपः -पी *f.*, शीघुपः -पी *f.*, शुद्धापापी *m.* -यिनी *f.*

LIQUOR-SHOP, *s.* मदिरागृहं, मद्यविक्रयस्थानं, शुद्धापानं.

LIQUORICE, *s.* मधुयष्टिका, यष्टिमधु *n.*, मधुकं, मधूली. See LICORICE.

To LISP, *v. a.* or *n.* गतदं (nom. गतद्व्यति), गतदवाचा वद् (c. 1. वदति -दितुं), बालकवद् उच्चर् (c. 10. -चारयति -यितुं), भग्नदन्तैर् इव उच्चर्. भग्नदन्तोच्चारणं कृ, भग्नस्वरेण or भिन्नस्वरेण वद् or उच्चर्, अस्यहवाचा or अस्फुटवाचा उच्चर्, अस्यहोच्चारणं कृ, अस्फुटोच्चारणं कृ, जल्य् (c. 1. जल्यति -ल्यितुं).

LISP, LISPING, *s.* गतदः, गतदवाक् *f.* (च्), गतदपदं, गतदवाक्यं, भग्नद-मोच्चारणं, भग्नस्वरोच्चारणं, भिन्नस्वरोच्चारणं, अस्फुटोच्चारणं, अस्फुटो-च्चारणं, बालकवद् उच्चारणं.

LISPED, *p. p.* भग्नदमोच्चारितः -ता -तं, अस्फुटोच्चारितः -ता -तं.

LISPER, LISPING, *a.* अस्फुटवाक् *m. f. n.* (च्), अस्यहवाक् *m. f. n.*, गतदवाक् *m. f. n.*, अस्फुटजल्यः -त्या -त्यं, चिबजल्यः &c., लोहलः -ला -लं, भग्नदन्तोच्चारणकृतं.

LISPINGLY, *adv.* अस्फुटवाचा, अस्यहवाचा, गतदवाचा, बालकवत्.

LIST, *s.* (Catalogue) आवलिः -ली *f.*, अनुक्रमशिका, परिसंख्या, परिसंख्यापत्रं, परिगणना, सूचिः -ची *f.*, सूचिपत्रं; 'a list of names,' नामावलिः -ली *f.*, नामावलिपत्रं, नामपरिसंख्यापत्रं; 'list of errata,' शुद्धिपत्रं. — (Strip of cloth) पट्टः -ट्टकः, पट्टखण्डः, वस्त्रखण्डः. — (Border or edge of cloth) वस्त्रधारः, वस्त्रप्रान्तः, वसनप्रान्तः, वस्त्रान्तः, वसनान्तः, वस्तिः *m.*, तरो, दशा. — (Ground enclosed as a field of combat) रङ्गभूमिः *f.*, रणभूमिः, रङ्गाङ्गनं, रङ्गः, युद्धभूमिः *f.*, युद्धक्षेत्रं, रणानिरं, नक्षभूमिः *f.*, नक्षभूः *f.* — (Liking, desire) इक्षा, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, स्पृहा.

To LIST, *v. a.* (Enroll) नामावलिपत्रे or नामपरिसंख्यापत्रे नामानि समाहू in caus. (-रोपयति -यितुं) or आहू or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or लिख्. — (Cover with strips of cloth) पट्टेन or पट्टखण्डेन छद् (c. 10. छादयति -यितुं) or आहू, पट्टबन्धनं कृ. — (Sew together strips of cloth) पट्टखण्डान् सेविष् (c. 1. -सीयति, सेवितुं) or निविष्. — (Hearken) आकर्ण्य (c. 10. -कर्णयति -यितुं), कर्णं दा.

To LIST, *v. n.* (Desire, choose) इष् (c. 6. इक्षति, इषितुं), अभिलिष् (c. 1. -लषति -यितुं), लष् (c. 1. रोषते) used impersonally; 'doing as one lists,' कामचारि -रिणी -रि (नं), कामचारः -री -रं, 'going as one lists,' कामगामी -विनी &c., कामगः -गा -गं; 'as one lists,' कामतत्त्वं, कामचारतत्त्वं. See LIKE.

To LISTEN, *v. n.* आकर्ण्य (c. 10. -कर्णयति -यितुं), श्रु (c. 5. श्रुयति,

जोतु), चायु, उपयु, निहन् (c. 10. -ज्ञानयति -यितु), कर्षे हा (c. 3. ददाति, दातु), अवयं कृ.—(Heed, lend the mind) अवय (c. 3. -धत्ते -धातु), मनो धा, सावधानः -ना -नं भू, अवहितः -ता -तं भू or अह्, अवधानं कृ; 'listen,' शुणु, कर्षे देहि, अवधीयता.—(Obey, follow admonition) शु in des. (शुश्रूषते -यितु), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते -यितु).

ISTENER, *s.* श्रोता *m.* -श्री *f.* (तु), अवयकर्ता *m.* -वी *f.* (तु), निज्ञान-कारि *m.* -रिणी *f.* (न).

ISTLESS, *a.* अनुसुकः -का -कं, निरसुकः -का -कं, अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अनिच्छुकः -का -कं, निरिच्छुः -च्छा -च्छं, निःस्पृहः -हा -हं, निरीहः -हा -हं, उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (न), निरपेक्षः -क्षा -क्षं, विरक्तः -क्ता -क्तं, वीतरागः -गा -गं, विकीतुकः -का -कं, अनभिलाषः -पा -पं, अनवधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, निरुद्योगः -गा -गं, निरुद्यमः -मा -मं, अप्रयत्नः -न्ना -न्नं, अप्रयत्नशीलः -ला -लं, निरास्यः -स्या -स्यं, आस्थाहीनः -ना -नं, मुग्धबुद्धिः -द्धिः -द्धि, जडः -डा -डं, जडबुद्धिः &c., अव्ययः -या -यं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, ग्लानः -ना -नं, प्रमादी -दिनी &c. See LANGUID.

ISTLESSLY, *adv.* अनुसुकं, निरसुकं, अनिच्छया, अनौत्सुक्येन, उदासीनवत्, अनभिलाषेण, अनवधानेन, अनवहितं, अनपेक्षया, जडवत्, अव्ययं. See LANGUIDLY.

ISTLESSNESS, *s.* अनुसुकता, अनौत्सुक्यं, निरसुकता, अनिच्छा, अनौहा, निरीहता -त्वं, अस्पृहा, निःस्पृहता, अनभिलाषः, उदासीनता, औदास्यं, विरक्तिः *f.*, विरक्ता, वैराग्यं, अनुरागः, अनपेक्षा, अनवेक्षा, अनुत्साहः, अनुद्योगः, अप्रयत्नः -न्ता, अनास्था, आस्थाहीनता, मुग्धबुद्धित्वं, जडता, जाड्यं, अव्ययता, मान्द्यं, ग्लानिः *f.* See LANGUOR.

ITANY, *s.* स्त्रीडीयमतधारिभिर् व्यवहृतः प्रार्थनामार्गः, स्त्रीडीयसमाजव्यवहारिता प्रार्थना.

ITERAL, *a.* (Not figurative) मूलार्थकः -का -कं, मुख्यार्थकः -का -कं, मुख्यः -क्या -क्यं, अरूपकः -का -कं, अन्वयप्रकः -का -कं, विवक्षितः -ता -तं, शक्यः -क्या -क्यं; 'literal occupation,' मुख्यत्वं, मुख्यार्थः, मूलार्थः, प्रकृतार्थः.—(Following the letter or exact words) मूलशब्दानुसारी -रिणी -रि (न), मूलशब्दानुयायी -यिनी &c., मूलपदानुसारी &c., शब्दार्थानुसारी &c., अवयवार्थानुसारी &c., शब्दानुसारी &c., यथाशब्दः -ब्दा -ब्दं, शाब्दिकः -की -कं.—(Consisting of letters) अक्षरी -रिणी &c., अक्षरमयः -यी -यं.

ITERALITY, *s.* मुख्यत्वं -ता, मुख्यार्थत्वं, मूलार्थत्वं, मुख्यार्थः, मूलार्थः, प्रकृतार्थः, शब्दार्थः, अन्वयप्रकं -ता, अरूपकं.

ITERALLY, *adv.* (Not figuratively) मूलार्थानुसारेण, मुख्यार्थानुसारेण, मूलार्थतः.—(Close to the letter or exact words) शब्दतः, अन्वयतः, यथाशब्दं, शब्दानुसारेण -रतः, मूलशब्दानुसारेण, मूलपदानुसारतः, शब्दार्थतः.—(Letter by letter) अक्षरशः.

ITERARY, *a.* (Pertaining to literature) विद्यासम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), विद्याविषयः -या -यं, अक्षरसम्बन्धी &c., शास्त्रिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं, विद्याप्रकरणसम्बन्धी &c., साहित्यसम्बन्धी &c.—(Versed in literature, fond of it) विद्यावान् -वती -वत् (न), शास्त्राभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विद्याप्रियः -या -यं, विद्यासेवी -विनी &c., विद्यानुसेवी &c., विद्यानुरागी -गिणी &c., विद्याव्यवसायी -यिनी &c., विद्यानुपाली -लिनी &c., विद्याविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विद्यासम्पन्नः -न्ना -न्नं.

ITERATE, *a.* पक्षितः -ता -तं, विद्यावान् -वती -वत् (न), विद्यासम्पन्नः -न्ना -न्नं, व्युत्पन्नः -न्ना -न्नं, विद्वान् -दुवी -द्वत् (न), विपक्षित *m.f.n.*, साक्षरः -रा -रं.

LITERATI, *s. pl.* पक्षितजनसङ्घः -लं, पक्षितजनसमाजः, विद्वत्समाजः, पक्षितगणः, पक्षितवर्गः, पक्षितसङ्घः, विद्वत्सङ्घः.

LITERATURE, *s.* (Learning) विद्या, शास्त्रं, शास्त्रविद्या, अक्षरं, साहित्यं, वाङ्मयं.—(Collective body of literary productions) शास्त्रसमुदायः, शास्त्रसमवायः, शास्त्रसङ्घः, often expressible by शास्त्रं in the sing. number; as, 'poetical literature,' काव्यशास्त्रं; 'branch of literature,' अङ्गं, उपशास्त्रं.

LITRE, *a.* शिपिलः -ला -लं, मृदुः -दुः -द्वी -द्वु, मुलमननीयः -या -यं.

LITHENESS, *s.* शिपिलता, शिपिल्यं, मुनमनीयता, मृदुता, कोमलता.

To LITHOGRAPH, *v. a.* प्रस्तरपरि or शिलोपरि लिख् (c. 6. लिखति, लेखितु) or आलिख्, प्रस्तरं रेखादिना मुद्राकृ or मुद्र (nom. मुद्रयति -यितु) or अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितु).

LITHOGRAPH, *s.* प्रस्तरमुद्रा, शिलामुद्रा, पाषाणमुद्रा, प्रस्तरालेख्यं, पङ्कः.

LITHOGRAPHER, *s.* प्रस्तरलेखकः, प्रस्तरलिख् *m.* (ख), प्रस्तरमुद्राकृत्, शिलामुद्राकृत्, शिलालेखकः, प्रस्तरालेख्यकृत्.

LITHOGRAPHY, *s.* प्रस्तरलिखनविद्या, प्रस्तरमुद्राङ्कनविद्या, शिलालिखनविद्या, शिलामुद्राङ्कनं, पाषाणलिखनं.

LITHONTRIPTIC, LITHONTRYPTIC, LITHONTHRYPTIC, *a.* अश्मरीक्षः -त्री -प्रं, अश्मरीहः -रा -रं, मूत्राश्मनाशकः -का -कं.

LITHOTOMY, *s.* मूत्राश्मोच्छेदः, वलितस्थश्मरीक्षोच्छेदः, उच्छेदनद्वारा मूत्राश्मनिष्कर्षणं, वलितोच्छेदनं, मूत्राधारोच्छेदः.

LITHOTRIPSY, *s.* अश्मरीक्षवेष्टं, अश्मरीक्षकृत्, अश्मरीक्षकर्त्रे, अश्मरीक्षवेष्टः.

LITIGANT, *a.* विवादी -दिनी -दि (न), विषदमानः -ना -नं, विवादाधी -धिनी -धि (न), व्यवहारी -रिणी &c., व्यवहारिकः -की -कं, व्यवहारिकः &c., कार्यवान् -वती -वत् (न), कार्यी -विंशी &c., विषदन् -दनी -दन् (न).

LITIGANT, *s.* व्यवहारी *m.* (न), विवादी *m.* (न), विवादाधी, वादी *m.*, कार्यी *m.*, कार्यवान् *m.* (न), कार्यी *m.*

To LITIGATE, *v. n.* विषद (c. 1. -वदते -दितु), व्यवहृ (c. 1. -हरति -ते -हन्ते), विवादं कृ, विवादाधी -धिनी भू or अह्.

To LITIGATE, *v. a.* विवादास्पदीकृ, व्यवहारास्पदीकृ, वादयस्तं -स्तां कृ.

LITIGATED, *p. p.* विवादास्पदीकृतः -ता -तं, विवादास्पदीभूतः -ता -तं, विवादानुगतः -ता -तं, वादानुगतः -ता -तं, वादयस्तः -स्ता -स्तं, विवादयस्तः -स्ता -स्तं.

LITIGATION, *s.* विवादः, विवादकरणं, वादः, वादकरणं, व्यवहारः, व्यवहारकरणं, रिक्; 'under litigation,' विवादास्पदीभूतः -ता -तं, वादयस्तः -स्ता -स्तं. See LITIGATED.

LITIGIOUS, *a.* विवादी -दिनी -दि (न), विवादशीलः -ला -लं, विवादप्रियः -या -यं, विवादाधी -धिनी &c., वादप्रियः -या -यं, विवादप्रवणः -न्ना -न्नं, विवादबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विवादासक्तः -क्ता -क्तं, विवादरतः -ता -तं.

LITIGIOUSNESS, *s.* विवादशीलता, विवादाधिक्यं, विवादासक्तिः *f.*, विवादबुद्धिः *f.*

LITTER, *s.* (Bed borne on the shoulders) शिविका, याचकानां, इपनं, डलकं, प्रवहणं, इत्या, शिरस्त्रा.—(Bed of straw) नृणामणा, नृणामणः, नृणसंस्तः, नृणसंस्तः.—(Brood of young animals) शावकगणः, यः शावकगण एकवारे जायते, शावकसङ्घः; 'of pigs,' शूकरशावकगणः.—(Shreds scattered about) इतस्ततो विकीर्णी वस्तुसङ्घाः.—(Confusion of things scattered about) द्रव्यविक्षिप्ता, द्रव्यविकीर्णता, द्रव्यव्यस्तता, द्रव्यसङ्घट्टः, साङ्गर्ष्यं, व्यस्तव्यस्तता.

To LITTER, *v. a.* (Bring forth a number of young ones) शावकगणं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतु) or प्रसु or जन् (c. 10. जनयति -यितु) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जयितु) or उत्पद्य (c. 10. -पादयति

विशु), प्रवर्ष क.—(Cover with straw) मुकापुन-नां क, मुकासीं
-सी क, मुकापुन-नां क, कमुय-यां क, मुकासरख क.—(Scatter
about confusedly) इतसतो विक (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं) or
पाक or विविष (c. 6. -विपति -वेतुं), अलयालीक.

LITTERED, p. p. (Covered with straw) **ढुवावृतः** -ता-तं, **ढुवावृत्ती**:-
-वी-वै, **ढुवावृत्तः** -ता-तं.—(Scattered about) **इतस्ततो विवर्ती**:-
-वी-वै or **व्यावृत्ती**:-वी-वै, **व्यस्तव्यस्तः** -स्ता-स्तं, **वदुषा विविधः**:-
-वा-वत्, **वदुषावृत्ती**:-वी-वै.

LITTLE, a. (Small in size or extent, not great) अल्पः-त्या-त्वं, सुद्रुः-द्रा-द्रं, अल्पकः-का-कं, सुद्रुकः-का-कं, अल्पपरिमाणः-या-यं, सुद्रुपरिमाणः-या-यं, सूक्ष्मः-क्ष्मा-त्वं, तनुः-नुः-नु, स्तोकः-का-कं, लघुः-घुः-घु, लघुपरिमाणः-या-यं, ह्रस्वः-स्वा-त्वं, सुलक्षकः-का-कं, सख्यः-ख्या-त्वं, कृशः-शा-शं, दभः-भा-भं, कलीकः-का-कं, अणुकः-का-कं, अणुः-खी-णु, कणः, लेशः, लवः, माघा *f.*, मुटिः *मी f.*—(Small in body) अल्पतनुः-नुः-नु, अल्पशरीरः-रा-रं, सुद्रुतनुः &c., ह्रस्वशरीरः-रा-रं, स्तोककायः-या-यं, अल्पमूर्तिः-तिः-ति.—(Small in quantity, not much) अल्पः-त्या-त्वं, अल्पमात्रः-वा-वं, स्तोकः-का-कं, अचक्षुः-क्षुः-क्षी-क्षु, अचक्षुलः-ला-लं, अम्रपुटः-रा-रं, ईषत् in comp.—(Very little) अल्पस्यः-त्या-त्वं, अल्पस्यः-त्या-त्वं, अल्पीयान्-यसी-यः (स्), अल्पिष्ठः-ष्ठा-ष्ठं, कलीयान् &c., अणीयान् &c., छोदीयान् &c., छोदिष्ठः &c.; 'not a little,' अनल्पः-त्या-त्वं; 'little finger,' कनिष्ठाङ्गुलिः-ली *f.*; 'a little wealth,' अल्पधनं, अर्धलेशः; 'having little wealth,' अल्पधनः-ना-नं; 'of little merit,' ईषदुष्टः-या-यं; 'a little hot,' ईषदुष्णः-ष्णा-यं; 'a little animal,' सुद्रुमनुः *m.*; 'of little weight,' अल्पप्रभावः-वा-वं, अल्पप्रमाणः-या-यं; 'for a little while,' किञ्चित्कालं, कियत्कालं.

LITTLE, s. (Small quantity) अल्पभागः, अल्पांशः, किञ्चित्, अल्पं, लोकोक्तं, ईदृक् ind., अल्पिका, अल्पमात्रं, मात्रा, किञ्चिद्भागः, किञ्चन, सर्वं, अत्रहुभागः, अत्रहुल्यं, अत्रात्रुर्थः; 'little or much,' लोकोक्तं प्रचुरं वा; 'by little and little,' अल्पशब्द, अल्पात्यं, लोकोक्तशब्द; 'desiring little,' अल्पाकांक्षी-किञ्चि-कि (न्); 'doing little,' ईदृक्-री-रं.

LITTLE, adv. ईषत्, कियत्, स्तोकं, जनाक्, अल्पनाथं, अथ, अमृशं, अमृरि, तावत्; 'a little distance, a little way,' कियत्तूर, ईषत्तूर, नातिदूरं-रे, कियत्यर्थनं; 'a little less,' क्वचिदुपूनः-ना-नं, ईषदूनः-ना-नं; 'little drunk,' ईषत्यानः-ना-नं, ईषत्पीतः-ता-तं; 'little-minded,' कृपकृपुडिः-डिः-डि, कृपकृपीः-पीः-पि.

LITTLENESSE, s. अल्पता-त्वं, सुद्रुता-त्वं, ह्रस्वता, लीक्ष्यं, तनुता, लोकोता, लघुता, लाघवं, लघिना *m.* (न), ह्यता.—(Of body) अल्पशरीरता, शरीरह्रस्वता, शरीरसुद्रुता.—(Meanness) नृपस्यता, कार्पेय्यं, तुल्यत्वं, दीनता, कर्द्व्यता, अपक्वता; 'of mind,' पुत्रिकार्षेय्यं.

LITTORAL, a. तीरस्थः -स्था -स्थं, तटस्थः -स्था -स्थं, तीरसम्बन्धी -न्धिनी &c.

LITURGICAL, a. समाजप्रार्थनापद्धतिसङ्गन्धी -गन्धी -गन्धि (न्), प्रार्थनपद्ध-
तिविषयः -या -यं, प्रार्थनाविधिसङ्गन्धी &c.

LITURGY, s. स्त्रीदीयसमानप्रार्थनापद्धतिः *f.* प्रार्थनापद्धतिः, सामाजिकप्रार्थनापद्धतिः, सामाजिकभक्तिमार्गः, प्रार्थनामार्गः, स्त्रीदीयप्रार्थनाविधिः *m.*

TO LIVE, v. n. (Have the vital principle) जीव् (c. 1. जीवति-विभु), प्राव् (c. 2. प्राविति-तु, rt. ५५), अज् (c. 2. अजिति-तु), अजाग्रज्वाचं कृ.—(Exist, be in existence) वृत् (c. 1. वृत्ति-विभु), वृत्, विद् in pass. (विद्यते), वृ in pass. (व्रियते-ति); 'as long as you live,' प्रावद् धरिष्यते, प्रावसें प्रावा धरिष्यति, प्रावमर्षि.—

(Pass life or time) जीवन् or जाहं वृह् (c. 10. वृह्यति -यितुं) or वृह् (c. 10. वाह्यति -यितुं) or निर्वह् or गम् (c. 10. गमयति -यितुं) or जी (c. 1. मयति, नेतुं), काळनिर्वाहं कृ, जीवनिर्वाहं कृ —(Dwell, remain) बृह् (c. 1. वयति, वस्तु), निवृह्, अधिवृह् स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्वातु), अधिष्ठा, वृह् जाह् (c. 2. जाह्ये -यितुं), वाहं कृ.—(Subsist) उपजीव्य, उपजीवनं कृ, निर्वह् (c. 1. -वहति -योतुं), निर्वाहं कृ, स्वीरवाचां कृ, प्राणयुषां कृ, प्राणधारणं कृ, उदर निर्वाहं कृ.

LIVE, a. जीवी-विनी-वि(न्), जीवस्-वनी-वत् (त्). See **LIVING, pari**.
LIVELIHOOD, s. जीविका, उपजीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, आजीव-
 -घनं, प्रजीवनं, जीवनं, जीवनोपायः, उपजीवनोपायः, वृत्तिः f., वस्त्रं
 चाक्षो, वृत्तिता, वृत्त्युपायः, जीवनवृत्तिः f., जीवनसाधनं, जीवसाधनं
 उपजीवनसाधनं, जीवनार्थः, झरीरयाचा, प्राखयाचा; 'bare liveli-
 hood,' यासप्लादनं, अखाद्यादनं, अशनाख्यादनं-ने *n. du.*, अन्नोदकं
 दिननिर्वाहः, दिनचर्या; 'obtaining a livelihood,' जीविकाप्राप्तः-प्राप्तं
LIVELINESS, s. तेजस् *n.*, तेजस्विता, तेजोबलं, उत्सता, उत्साहः, प्रफुल्लता
 प्रवृत्ता, प्रवृत्तेः, सानन्दता, सख्यं, तीव्रता, सजीवनं, लघुता, लाघवं
 क्षिप्रत्वं; 'of countenance,' वदनप्रफुल्लता, मुखश्रीः f.

LIVELONG, *a.* दीर्घकालीनः -ना -नं, दीर्घकालिकः -की -के, चिरकालीनः &c
LIVELY, *a.* तेजोवान् -वती -वत् (न्), तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न्), उत्सव.
-हा -हं, उल्लासी -सिनी &c., प्रफुल्लः -ल्ला -ल्लं, प्रवृद्धः -वृद्धा -वृद्धं, ज्ञानन्द
-न्दनी &c., ज्ञानन्दः -न्दा -न्दं, उत्साहवृत्तिः -त्तिः -त्ति, ज्ञानन्दवृत्ति
&c., सख्यपूर्णः -णी -णै, तीव्रः -व्रा -वं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, बहुसख.
-खा -खं, वसत्यः &c.—(In countenance) प्रफुल्लवदनः -ना -नं,
हास्यमुखः -खी -खं, मुहसाननः -ना -नं, हास्यवदनः &c., प्रसन्नमुखः
&c.—(Energetic) तीक्ष्णकम्भी -म्भी -म्भे (न्), उद्योगशीलः -ला -लं.
उत्साहशीलः -ला -लं.

LIVELY, LIVELILY, *adv.* तेजसा, तेजोपूर्व, उद्भासेन, उद्भासयत्, प्रफुल्लयत्
LIVER, *s.* (One who lives) जीवी *m.* (न्), उपजीवी *m.*, जीवकः

See **LIVING, part.** (The organ which secretes the bile)
 यकृतं, काहलसङ्गं, कालकं, कालिका, कालेयं, काहलसङ्गनं, पित्राश्रयः,
 पित्राश्रयः; 'enlargement of the liver,' यकृतस्यः.

LIVER-COLOR, *a.* यकृद्भयोः -यो-यै, कालेयः -यी -यं, नीलरक्तः -क्ता -क्तं.

LIVERY, s. (Particular dress) वेवः, वेष्टः, कुलवेशः, कुलवेष्टः, कुलविष्टः.
 —(Of a servant) सेवकवेष्टः, भूयवेष्टः, परिचारवेष्टः, कुलसेवकवेष्टः.
 —(Keeping a horse at a certain rate) निरूपितमूल्यनपेक्ष
 अश्वपोषणं or अश्वपालनं.

LIVERY-MAN, *s.* कुलवेशधारी *m.* (नं), कुलवेशधृ *m.*—(Freeman)
 पौरवेशः, पौरलिङ्गी *m.* (नं), पौरलिङ्गधारी *m.* (नं).

LIVERY-STABLE, ४. चन्द्रपोषणशाला, चन्द्रपालनशाला, चन्द्रशाला.

LIVE-STOCK, & जीवधनं, जीवत् न.

Livin, a. नीलः -ला -लं, नीलवर्णः -वी -वं, नीलकण्ठः -घा -वं.
 कृष्णवर्णः -वी -वं, नीलकण्ठः &c., कालः -ला -लं, कालिकः -की -वं.

**LIVIDITY, LIVIDNESS, s. नीलता, नीलवर्णः, नीलिना m. (न), कृष्णता.
कृष्णिना m., शीतलवर्णः.**

LIVING, *part. or a.* (Having life) जीवी -विनी -वि (न्), जीवन् -वनी -वत् (न्), सजीवः -वा -वं, जीवितः -ता -तं, जीवभूतः -ता -तं, जीवन्तः -जी -जं, प्राखी -खिनी -खि (न्), प्राखन् -खनी -खत् (न्), प्राखभूत् *m. f. n.*, प्राखपाटी -खिनी &c., प्राखनयः -वी -वं, सप्राखः -ता -तं, चेतनः -ता -तं, चेतनावान् -वनी -वत् (न्), सचेतः -ता -तं, चेतितः -ता -तं; 'a living being,' जन्मः *m.*, प्राखी *m.* (न्), प्राखभूत् *m.*

जन्मी *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*, चेतनः, भूतं, सत्त्वं; 'living creatures,' प्राणिनः *m. pl.*, जीवनाः *m. pl.*, चेतनाः *m. pl.*; 'the land of the living,' जीवलोकः.—(Existent) वर्तमानः-ना-नं, भविष्यः-या-यं, विद्यमानः-ना-नं, वर्तमानः-युः-युः, वर्तनी-तिनी &c.—(Subsisting) उपजीवी-विनी &c., उपजीवकः-का-कं, आजीवी-विनी &c., आजीवः-वा-वं; 'living by agriculture,' कृषुपजीवी &c.; 'living by learning,' विद्योपजीवी-विनी &c.; 'living by arms,' शस्त्रोपजीवी &c., शस्त्राजीवः-वा-वं; 'living virtuously,' सद्गती-तिनी &c., सद्गतिः-ति-ति, सद्गतः-ता-तं, सद्गवहारः-रा-रं; 'living wickedly,' असद्गतिः &c., कुवृत्तिः &c., कुवर्ती-तिनी &c.; 'a living sacrifice,' जीवोपहारः; 'a living death,' जीवितमरणं.

ING, *s.* (The act) जीवनं, प्राणधारणं, वर्तनं, वृत्तिः *f.*, वासः, निवासः.—(Subsistence, means of subsistence) उपजीविका, जीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, आजीवः-वनं, जीवनोपायः, उपजीवनोपायः, वृत्तुपायः, वृत्तिः, वर्तनं, जीवसाधनं, प्राणसाधनं, यात्रा, शरीरयात्रा, प्राणस्थितिः *f.*, निर्वहः, जीवनिर्वहः, प्राणनिर्वहः, उदरनिर्वहः; 'living by learning,' विद्योपजीवनं; 'living by husbandry,' कृषुपजीवनं; 'having a living,' वृत्तिमान्-मती-मत् (तृ); 'good living,' सुभोजनं, निष्ठभोजनं, परमात्मभोजनं, उन्नतभोजनं, आभ्यासनं; 'poor living,' कुभोजनं, कदम्भभोजनं.—(Benefice) धर्मेदायः, धर्माध्यापकवृत्तिः *f.*, धर्मेतिशक्तवृत्तिः.

IVIAL, LIXIVIOUS, *a.* क्षारासुसृष्टः-ष्टा-ष्टं, क्षारव्याप्तः-प्ता-प्तं, क्षार-विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, क्षाराक्तः-क्ता-क्तं, लवणाक्तः &c.

IVIUM, *s.* क्षारासु *m.*, क्षारजलं, क्षारसंसृष्टजलं, क्षारितजलं.

ARD, *s.* सरटः, सरटुः *m.*, सरट् *m.*, कृकलासः, कृकवाकुः *m.*, कृकु-डामः, कृकलाशः, गोधा-धिका, प्रतिसूयः-य्यकः, पत्तिः-त्तिका, रुक्मिका, शरदः, बहुरूपः, अक्षजः, क्रकचपाद् *m.*, शुष्काङ्ग्री, वेदारः, वेदारुः *m.*, साधनः, साशयन्दकः, वृक्षशः; 'house-lizard,' गृहगोधा धिका, गृहगोलिका, गृहालिका, मुसली, मुपली, मुशली, टट्टनी, ज्येष्ठा-ष्टी.

exclam. पश्य, पश्यत, प्रेक्षस्व.

B, *s.* भारः, घुरा, धूः *f.* (धुर), स्वीरं, पर्याहारः; 'a heavy load,' दुभारः, अतिभारः, दुभारः, गुरुभारः.—(Incumbrance, any thing grievous) बाधा, पीडा, कष्टः; 'bearing a load,' भारवाहनः-ना-नं, भारवाही-हिनी-हि (नृ), भारवाहिकः-की-कं, भारसहः-हा-हं, धुरन्धरः-रा-रं, धुर्वहः-हा-हं, भारहरः-रा-रं, भारहारिकः-की-कं; 'the act of bearing a load,' भारवहनं, भारोद्धहनं, भारोद्धरणं.

LOAD, *v. a.* भारं न्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं) or निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं) or निधा (c. 3. -स्थाति-धातुं) or आरुह्य in caus. (-रोपयति-यितुं) or स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), भारवनं-वती-वत् कृ, भाराक्रान्तं-क्रा-क्तं कृ, सभारं-रा-रं कृ, भारेण पीड्य (c. 10. पीडयति-यितुं), भारयस्तं-स्ता-स्तं कृ.—(With powder) आग्नेयचूर्णं निविश, चूर्णगर्भं-भो-भो कृ, आग्नेयचूर्णेन पू (c. 10. पूरयति-यितुं).

ADED, *p. p.* भारवान्-वती-वत् (तृ), भारी-रिणी-रि (नृ), सभारः-रा-रं, भाराक्रान्तः-क्रा-क्तं, भारयस्तः-स्ता-स्तं, अप्रतिभारः-रा-रं, निवेशितभारः-रा-रं, आरोपितभारः-रा-रं, धुरीणः-णा-यं, गर्भः-भो-भो in comp.; 'loaded with powder,' चूर्णगर्भः-भो-भो, आग्नेयचूर्णपूरितः-ता-तं, दासचूर्णपूरितः-ता-तं; 'heavily loaded,' सुभारः-रा-रं, सुभारवान् &c., सुभारी &c., अतिभारी &c.

ADER, *s.* भारकृता *m.* (नृ), भारदाता *m.* (नृ), भारारोपकः.

LOADING, *s.* (The act) भारार्पणं, भारारोपणं.—(Cargo) भारः.

LOADSTONE, *s.* लोहचुम्बकः, चुम्बकः, चुम्बकप्रसरः, चुम्बकमणिः *m.*, लोह-कानः-नं, अयस्कानः, आकर्षः-यकः, आकर्षकप्रसरः, महालोहं, कृष्णलोहं, द्रावकः, भानरः, वैक्रान्तं.

LOAF, *s.* अपूपः, पूषः, पिष्टकः, उखेरकः, ओकुलः, पोलिका, करम्भः-भकः.—(A mass) पिष्टः.

LOAM, *s.* चिक्कणमृत्तिका, शिग्धमृत्तिका, पक्कवालुकापुष्को मृत्तिकाविशेषः, पक्किलमृत्तिका, पक्कः, चिकिलः.

LOAMY, *a.* चिक्कणः-णा-यं, चिक्कणभृत्तिकाभयः-यी-यं.

LOAN, *s.* (Of money) ऋणं, ऋणदानं, धनप्रयोगः, प्रयोगः, कुसीदं, कलाधिः *f.*-धिका, निरूपितकालपर्यन्तं धनप्रयोगः.—(Temporary use of any thing) निरूपितकालपर्यन्तं द्रव्यप्रयोजनं or द्रव्यप्रयोगः.—(Something to be given back) प्रतिदेयं.

LOATH, *a.* अनिच्छुः-च्छुः-च्छु, अनिच्छुकः-का-कं, अनिच्छन्-च्छनी-च्छत् (तृ), विरक्तः-क्ता-क्तं, विमुखः-खा-खं, पराङ्मुखः-खा-खं, विमतः-ता-तं, असम्मतः-ता-तं, अकामः-मा-मं, निष्कामः-मा-मं, निस्सृष्टः-हा-हं.

To LOATH, *v. a.* अत्यन्तं द्विष (c. 2. द्वेष्टि-ष्टुं) or प्रद्विष, अतिद्वेषं कृ. गर्हं (c. 1. गर्हते-हितुं), बाष् in des. (बीभत्सते-त्सितुं), घृण (c. 1. घृणते-यितुं), घृणां कृ, बीभत्सं कृ.

LOATHED, *p. p.* अतिद्विष्टः-ष्टा-ष्टं, गर्हितः-ता-तं, पृथितः-ता-तं.

LOATHFUL, *a.* अतिद्वेषी-विणी-पि (नृ), घृणाकारी-रिणी &c., बीभत्स-कारी &c., बीभत्सः-त्ता-तं, बीभत्सजनकः-का-कं.

LOATHING, *s.* बीभत्सः-त्तं, घृणा, गर्हं-हंयं, अतिद्वेषः-ययं, अत्यन्तद्वेषः, विकृतं, वैकृतं-यं, कुत्सा, विरक्तिः *f.*, निर्वेदः, त्यक्कारः.

LOATHINGLY, *adv.* सबीभत्सं, बीभत्सपूर्णं, अतिद्वेषेण, घृणापूर्णं, कुत्सापूर्णं.

LOATHISOME, *a.* बीभत्सजनकः-का-कं, घृणाजनकः-का-कं, घृणात्यादकः-का-कं, अतिगर्हितः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, गर्हणीयः-या-यं, गर्वः-या-यं, कुत्सितः-ता-तं, घृणार्हः-हा-हं, द्वेषः-या-यं, अतिद्वेषणीयः-या-यं, विरक्तिजनकः &c.

LOATHISOMELY, *adv.* गर्हितं, गर्हणीयं, अतिद्वेषणीयं, गर्वप्रकारेण.

LOATHISOMENESS, *s.* गर्वता, गर्हणीयता, कुत्सितत्वं, कौत्सित्यं, घृणाजनकत्वं, घृणार्हता, बीभत्सजनकता, द्वेषता.

LOB, LOB-COCK, *s.* स्पूलशरीरः, स्पूलकायः, स्पूलबुद्धिः *m.*, स्पूलजनः.

LOBBY, *s.* सम्भोगशाला, सम्भोगगृहं, उपशाला, वासशाला, गमनागमनशाला.

LOBE, *s.* (Of the ear) कर्णलतिका, पालिका, कर्णपालिः *f.*-ली-लिका.

—(Of the lungs) कुप्फुसभागः, कुप्फुसलतिका.—(Of the liver) यकृद्भागः, यकृद्दंशः.—(Part, division) अंशः, भागः.

LOBED, *a.* पालिकाविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, भागी गिनी-गि (नृ).

LOBSTER, *s.* कर्कटजातीयो दीर्घनखविशिष्टो नस्यभेदः.

LOCAL, *a.* देशिकः-की-कं, देश्यः-इया-इयं, देशी-शिनी-शि (नृ),

* देशीयः-या-यं, स्थानिकः-की-कं, स्थानीयः-या-यं, रेहस्थानिकः-की-कं, रेहदेशिकः-की-कं, देश or स्थान in comp.; as, 'local usage,' देशव्यवहारः, देशाचारः; 'local law,' देशधर्मः.—(Relating to a place) देशसम्बन्धी-न्धिनी &c., स्थानसम्बन्धी-न्धिनी &c.—(Limited to a particular place) एकदेशिकः-का-कं, एकदेशीयः-या-यं, एकदेशी-शिनी &c., एकस्थानिकः-की-कं, विशेषदेशीयः-या-यं, विशेषस्थानिकः-की-कं.

LOCALITY, *s.* स्थानं, देशः, प्रदेशः, स्थलं, आस्पदं, स्थानता, देशता, देशसम्बन्धः, स्थानसम्बन्धः, स्थितिः *f.*

LOCALLY, *adv.* स्थानविषये, स्थानतः, स्थानमुद्दिश्य, देशमुद्दिश्य, देशे.

To LOCATE, *v. a.* स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), अवस्था, प्रतिष्ठा, विन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), रुह in caus. (रोपयति -यितुं), स्थापनं कृ.

LOCATED, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, अवस्थितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं, विनिवेशितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं.

LOCATION, *s.* (Act of placing) स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, निवेशनं, रोपणं, विन्यासः—(Situation) स्थानं, अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, प्रतिष्ठा, प्रतिष्ठानं, स्थितिः *f.*, आधिकारस्थं, आधिकारस्थं—(In grammar) अधिकरणं, आधिकारस्थं.

LOCATIVE, *s.* (Case in grammar) अधिकरणं, सप्तमी विभक्तिः.

LOCH, *s.* See LAKE.

LOCK, *s.* (Instrument for fastening doors, &c.) तालयन्त्रं, तालकं, तालः, अगलं, वितखः, द्वारयन्त्रं, द्वारकीलः—(Of a gun) चूर्णज-लनयन्त्रं, अग्निदयन्त्रं, अग्निजनकयन्त्रं—(Of hair) अलकः, केशपाशः -शो, जटा, शिरोरुहः, काकपक्षः; 'clotted lock of an ascetic,' जटा, सटा, शटा; 'lock left on the crown or sides of the head at tonsure,' चूडा, शिखा, शिखण्डः -खडकः, शिखण्डिका, शिखाखडकः, काकपक्षः, केशपाशो—(In a river or canal) जलसम्भनी, जलप्रतिबन्धकं, जलबन्धनी, जलबन्धनयन्त्रं, महायन्त्रं—(Hug) आलिङ्गनं, गाढालिङ्गनं, अङ्गसङ्गः.

To LOCK, *v. a.* (Fasten with a lock) तालयन्त्रेण बन्ध् (c. 9. बध्नाति बन्धुं), कील् (c. 10. कीलयति -यितुं), तालकेन or अगलेन बन्ध्, तालबद्धं -डो कृ; 'lock a door,' द्वारं बन्ध् or रुध् (c. 7. रुण्जि, रोडुं), द्वाररोधं कृ—(Close) पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिपा, बन्ध्—(Confine) रुध्, निरुध्—(Embrace closely) गाढम् आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), गाढालिङ्गनं कृ.

To LOCK, *v. n.* (Be fastened) तालकेन बन्ध् in pass. (वध्यते) or बद्धीभू—(Unite by mutual embrace) परस्मराश्लेषेण or परस्परालिङ्गनेन संलग्नीभू or सङ्गद्धीभू, परस्परं संश्लिष्टः -ष्टा -ष्टं भू.

LOCKED, *p. p.* (Fastened by a lock) तालयन्त्रेण बद्धः -द्धा -द्धं, तालकबद्धः -द्धा -द्धं, अगलबद्धः &c., कीलितः -ता -तं—(Confined) रुद्धः -द्धा -द्धं, निरुद्धः -द्धा -द्धं—(Closely embraced) गाढालिङ्गितः -ता -तं, गाढालिष्टः -ष्टा -ष्टं.

LOCKED-JAW, LOCK-JAW, *s.* हनुसम्भः, हनुयहः.

LOCKER, *s.* तालकयुक्तं कोष्ठकं, कोष्ठः, सम्युटः -टकः, भाजनं.

LOCKER, *s.* (Clasp, catch) कुपुः—(Ornament) स्मरगणेशाधारः.

LOCKSMITH, *s.* तालककारः, तालककृत् *m.*, तालयन्त्रकारी *m.* (न).

LOCOMOTION, *s.* (Act of moving from place to place) स्थानान्तरगमनं, स्थानान्तरगमनं, स्थानात् स्थानं गमनं, गमनागमनं, इतस्ततो गमनं or चलनं, स्थानान्तरकरणं, स्थानान्तरकरणं, स्थानान्तरं, स्थानान्तरं, वीह्वा—(Power of moving from place to place) स्थानान्तरगमनशक्तिः *f.*, चलनशक्तिः *f.*, गमनागमनशक्तिः *f.*

LOCOMOTIVE, *a.* जङ्गमः -मा -मं, चलः -ला -लं, चलनः -ना -नं, चलनशीलः -ला -लं, चलनधर्मकः -का -कं, चलनशक्तिकः -का -कं, चरः -रा -री -रं, चरिण्युः -ण्युः -ण्युः, सृवरः -रा -रं, गामुकः -का -कं, गतिमान् -मती -मत् (त), गत्वरः -री -रं, गमनशक्तिविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, पादुकः -का -कं.

LOCUM-TENENS, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरः, प्रतिहस्तकः.

LOCUS, *s.* (In astronomy or geometry) निधिः *m.*

LOCUST, *s.* शलभः, शरभः, शकुनिका, शिरिः *m.*, पतङ्गः, शुककीटः.

LOCUTION, *s.* उक्तिः *f.*, वाक्यं, उक्तं, वाक् *f.* (च), वाग्व्यापारः.

LODE, *s.* (Metallic vein) धातुरेखा, धातुपद्मतिः -ती *f.*

LODESTONE, *s.* See LOADSTONE.

LODH, *s.* (Tree, the bark of which is used in dyeing) लोधः, लोधः, पट्टिका, पट्टी, क्रमुकः, लाक्षाप्रसादनः, गालवः, शावटः, तिरोटः, तिलः, माञ्जूनः.

To LODGE, *v. a.* (Furnish with a temporary habitation) वस् (c. 10. वासयति -यितुं), निवस्, वासस्थानं दा, आश्रयं दा, निरूपित कालपर्यन्तं वस्—(Fix, set, place) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणिधा प्रतिनिधा, निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), च्नु in caus. (अर्पयति -यितुं), रुह in caus. (रोपयति -यितुं).

To LODGE, *v. n.* (Reside temporarily) वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), निवस् आवासं, प्रतिवस्, समावस्, सन्निवस्, आश्रि (c. 1. -अश्रयति -ते -यितुं) वासं कृ, निवासं कृ, आश्रयं कृ, निरूपितकालपर्यन्तं वस्; 'having lodged,' उपित्वा, उद्वा, उष्य; 'having lodged for a night,' रात्रिम् एकाम् उपित्वा—(Rest, remain) स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), वृत् (c. 1. वसते -सितुं), निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), संली—(Be come fixed, adhere) अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं or pass. -बध्यते लग् (c. 1. लगति -गितुं).

LODGE, *s.* उद्यानगृहं, उद्यानस्थगृहं, उपगृहं, उटनः, कुटीरः.

LODGED, *p. p.* वासितः -ता -तं, कृतावासः -सा -सं—(Placed, fixed deposited) स्थापितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, अपितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्ठितः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -द्धं.

LODGER, *s.* (One who lies on one's back in another's house at a settled rate) निरूपितमूल्ये निवासी *m.* (न) or भोजनशयनादिकेन *m.* (न), निरूपितकालपर्यन्तं परगृहे वासी *m.* or वासकृत *m.*

LODGING, *s.* वासः, निवासः, वासस्थानं, आवासः, आवासस्थानं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निवेशनं, निकेतः -तनं, आगतनं, निलयः -यनं, आलयः, अवस्थानं, आवासयः, आश्रयः, संश्रयः, कृतावासः, वेश *n.* (न); 'he asked a lodging,' आवासं प्रार्थितवान्.

LODGING, *s.* (The act) स्थापनं, संस्थापनं -ना, निवेशनं, वासः -मनं—(The state) स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*—(Eucampment) निवेशनं, समावासः.

LOFT, *s.* उपरिकोष्ठः, उपरिस्थकोष्ठः, उपरिस्थः प्रकोष्ठः, अट्टः -ट्टालः.

LOFTILY, *adv.* (Haughtily) सदैवं, सगर्वं, साटोपं, सावहेलं, सावलेपं, दपेण, गर्वेण, अट्टं, औद्धत्येन—(On high) उच्चैस्, उच्चकैस्, उद्धं.

LOFTINESS, *s.* (Height) उच्चत्वं -ता, उच्चतिः *f.*, समुच्चतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, तुङ्गता, उच्चुङ्गता, उच्चयः, समुच्चयः, उच्चितिः *f.*, उत्सेधः, समुत्सेधः, उच्चवता, उद्धत्वं -ता, प्रोचता, प्रांशुता, औत्कर्षं—(Haughtiness) उच्चतिः *f.*, औद्धत्यं, चित्तसमुच्चतिः *f.*, चित्तोच्चतिः *f.*, साटोपत्वं, साटोपः, अभिमानं -निता, अवहेला, अवलेपः, अवलिप्तता, सावलेपत्वं, दपेः दृप्तता, गर्वः, शीटीयं, शीखीयं, प्रौढता, प्रगल्भता.

LOFTY, *a.* (High) उच्चः -द्धा -द्धं, अत्युच्चः &c., प्रांशुः -शुः -शुः, तुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, उच्चुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, उच्चतः -ता -तं, समुच्चतः -ता -तं, उच्चितः -ता -तं, समुच्चितः -ता -तं, अत्युच्चितः -ता -तं, उच्चवः -द्धा -द्धं, उद्धवः -द्धा -द्धं, उद्धः -द्धा -द्धं, उद्धैः -द्धा -द्धं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, सोच्छायः -या -यं, उच्चतः -ता -तं, उच्चालः -ला -लं, कर्वालः -ला -लं, विलङ्घिताकाशः -शा -शी—(Haughty) उच्चतः -ता -तं, समुच्चतः -ता -तं, गर्वोच्चतः -ता -तं, दप्योच्चतः -ता -तं, दृप्तः -ता -तं, उच्चतचेताः -ता -तः (स्), उच्चोच्चताः &c., उत्सिक्तः -क्ता -क्तं, गर्वी -विणी -वि (न), गर्वितः -ता -तं, साटोपः -पा -पं, अवलिप्तः -ता

-मं, सावहेलः-ला-लं, ऊर्द्धदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, मदोद्धतः-ता-तं, मदोदयः
या-यं, शीटोरः-रा-रं, शीखीरः-रा-रं, प्रोटः-टा-टं.

LOG, *s.* (Shapeless or bulky piece of wood) स्थूलकाष्ठं, स्थूलदारुः *m.*,
काष्ठखण्डः-खंडं, वृहत्काष्ठं, दारुखण्डः, वृहत्दारुखण्डः, काष्ठं.—(Machine
for measuring the velocity of a ship) नौकागतिमापकयन्त्रं,
परिमापककाष्ठं.

LOG-HOOK, *s.* नौकागतिप्रेमयकं दैनिकविवरणपुस्तकं.

LOGARITHM, *s.* घातप्रमाणकः, घातप्रमाणकसंख्या, लघातमाख्यसंख्या,
परिकर्म्म *n.* (नं).

LOGARITHMIC, *a.* घातप्रमाणकसंख्यार्थ-स्थिनी-स्थि (नं).

LOGGERHEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मूढः, मूर्खः, जडः, जडबुद्धिः *m.*,
जडमतिः *m.*, बड्वरः, वटुकः.

LOGGERHEADED, *a.* स्थूलबुद्धिः-द्विः-द्वि, स्थूलधीः-धीः-धि, जडबुद्धिः.

LOGIC, *s.* तर्कः, तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं, न्यायः, न्यायविद्या, न्यायशास्त्रं,
विचारविद्या, धृष्टः, प्रोहः, अभ्यूहः, निरूहः, ऊहः, वैशेषिकं, आन्वी-
विद्या, आनोक्तिः *f.*, युवः. 'The न्याय school was instituted
by Gautama, the branch of it called वैशेषिकं was
founded by Kanada. The following are some of the
terms of logic; 'universal pervadence or extension,'
व्यापि, व्यापकः; 'extreme extension or conclusion
unwarranted by premises,' अतिव्याप्तिः; 'individual or
partial extension,' व्यपि, व्यपकः *f.*; sign of the
presence of an inference,' व्याप्तिचिह्नं; 'subject
of an inference,' व्याप्तिवस्तु. Other terms are उपलब्धेयः,
उपलब्धः, प्रवृत्तिनिमित्तः, व्याप्यकोटिः *f.*, सिद्धसाधनदोषः.

LOGICIAN, *s.* Pertaining to logic) तार्किकः-की-कं, न्यायी-यिनी
-यि (नं), न्यायिकः-की-कं, तर्कसंख्यार्थ-स्थिनी &c., तर्कविद्यासंख्यार्थ
&c., तर्कविषयः-या-यं, तर्कशास्त्रविषयः &c., प्रोहः-हा-हं,
अभ्यूहः-ह्य-ह्य, निरूहः-ह्य-ह्य, व्याप्तिचिह्नः-ह्य-ह्य, व्याप्तिवस्तु-ह्य-ह्य,
व्याप्तिवस्तु-ह्य-ह्य, तर्किकः-की-कं; 'logical conclusion,' विनिगमः,
(According to the rules of logic) तर्कशास्त्रसिद्धः-ह्य-ह्य,
तर्कशास्त्रसिद्धः &c., युक्तिसिद्धः &c., तर्कानुसारी-रिखी &c.,
न्यायानुसारी &c., न्यायशास्त्रानुसारी &c., तर्कशास्त्रसम्मतः-ता-तं,
न्यायशास्त्रसम्मतः-ता-तं, तर्कशास्त्रानुयायी-यिनी &c.

LOGICALLY, *adv.* न्यायतः, न्यायान्यायं, तर्कानुसारेण, न्यायानुसारेण, तर्कशा-
स्त्रानुसारेण, तर्कशास्त्रानुरूपेण, न्यायशास्त्रवत्.

LOGICIAN, *s.* तर्की *m.* (नं), तार्किकः, नैयायिकः, नैयायिक *m.*, तर्कशास्त्रज्ञः,
न्यायशास्त्रज्ञः, न्यायशास्त्रपण्डितः, न्यायशास्त्रवेत्ता *m.* (नं), तर्कशास्त्री *m.*,
(नं), न्यायशास्त्री *m.*, सांवादिकः, ऊही *m.*; 'versed in the system
of Gautama,' आक्षेपादः, अक्षेपादः; 'in that of Kanāda,' वैशेषिकः.

LOGOMACHY, *s.* वाग् युद्धं, वाक्कलहः-हं.—(Dispute about words)
शब्दवादः, शब्दविवादः, शब्दयुद्धं.

LOGWOOD, *s.* (A kind of wood used in dyeing) पतङ्गः.

LOIN, *s.* श्रोणिः-शी *f.*, कटिः-टी *f.*, कटिदेशः, श्रोणिदेशः, श्रोणिफलकं,
श्रोणितटं, कटितटं, कटितटं, नितम्बः, जघनं, ककुक्षती, कलत्रं, प्रोथः,
कटः, कटिशीर्षिकं; 'girding the loins,' कटिबन्धनं; 'having
the loins girded,' बद्धकटिः-टि-टि; 'the cavities of the
loins,' ककुन्दरे *n. du.*, ककुन्दरे *n. du.*, कटोरे *n. du.*, कटोरः,
कटः; 'girdle worn round the loins,' कटिसूत्रं, कटिशृङ्खला,
श्रोणिविहङ्गः; 'sprung from one's loins,' अङ्गुलः-जा-जं,
अङ्गुलान्तः-ता-तं.

To LOITER, *v. n.* विलम्ब (c. 1. -लम्बते-लम्बते), मन्द (nom. मन्दायते).

विलम्बनं कृ, विलम्बं कृ, कालं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), कालक्षेपं
कृ, अवस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थायते), चिर (nom. चिरयति, चिरायति),
चिरं or चिरकालं स्या or अवस्था, मन्दं मन्दं चल (c. 1. चलति-लितुं)
or चर (c. 1. चरति-रितुं), विलम्बेन गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

LOITERER, *s.* विलम्बी *m.* (नं), विलम्बकारी *m.*, विलम्बगतिः *m.*, विल-
म्बगामी *m.* (नं), मन्दगामी *m.*, मन्दगतिः *m.*, कालक्षेपकः.

LOITERING, *part.* मन्दायमानः-ना-नं, मन्दयमानः-ना-नं, विलम्बी-लम्बिनी
-लम्बि (नं), विलम्बगामी-मिनी &c., चिरायमाणः-शा-शं.

LOITERING, *s.* विलम्बनं, विलम्बगमनं, मन्दगमनं, कालक्षेपः.

To LOLL, *v. n.* (Recline lazily) आलस्येन शी (c. 2. शेते, शयितुं) or
अवलम्ब (c. 1. -लम्बते-लम्बते) or संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), सुखेन
शी or अवलम्ब.—(Loll the tongue) जिह्वां लल्ल or लल्ल (c. 1.
ललति, ललति, c. 10. लालयति, ललयति-यितुं), जिह्वाललनं कृ,
जिह्वां वहिष्कृ; 'one who lolls the tongue,' ललजिह्वः-ह्य-ह्य.

LOLLING, *s.* (Of the tongue) ललनं, जिह्वाललनं.—(Lolling and
languishing as indicative of passion) लालित्वं, ललितं, लालनं.

LONE, LONELY, *a.* (Solitary, unfrequented) निजनः-ना-नं, विजनः
-ना-नं, विलोकः-की-कं, निमनुजः-जा-जं, निमनुष्यः-या-यं, एकान्तः
-न्ता-नं, विविक्तः-क्ता-कं, निभृतः-ता-तं, जनानाकीर्णः-शी-शं,
जनैरनाकीर्णः &c., निःशलाकः-का-कं, निःशलाकः &c., न्यूनसंसारः
-रा-रं, होनसंसारः-रा-रं; 'a lonely place,' निजनस्थानं.—
(Single, standing by itself) एककी-किनी-कि (नं), एकः-का
-कं, असहायः-या-यं, असङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, केवलः-ला-लं, केवली-लिनी
&c.—(Fond of solitude) विविक्तप्रियः-या-यं, विविक्तसेवी-विनी
&c., एकान्तप्रियः-या-यं, एकान्तसेवी &c.

LONELINESS, *s.* (Solitude, retirement) निजनता, विजनता, विविक्तता,
विषेक, निमनुष्यता, निभृतता, एकान्तता, निःशलाकता, संसारहीनता,
संसारन्यूनता, एककीता, एककीत्व, असहायता, असङ्गता.—(Love of re-
tirement) विविक्तप्रीतिः *f.*, विविक्तरुचिः *f.*, एकान्तप्रीतिः *f.*

LONESOME, *a.* निजनः-ना-नं, विजनः-ना-नं, दारुणः-शा-शं, निरानन्दः
-न्ता-नं; 'a lonesome road,' प्रान्तरं.

LONESOMENESS, *s.* निजनता, विजनता, विविक्तता, निरानन्दता, दारुणता.

LONG, *a.* (In time or space) दीर्घः-घा-घं, द्वापिमवान्-वती-वत्
(नं), आयतः-ता-तं, आयामो-मिनी-मि (नं), आयामवान्-वती &c.,
आयतः-ता-तं, आयतमान-मती &c., लघः-छा-छं, चिर in comp.,
this last is restricted to time. (Long in extent or size)

दीर्घपरिमाणः-शा-शं, दीर्घाकारः-रा-रं, दीर्घकृतिः-ति-ति,
दीर्घतनुः-नु-नु.—(Extended) आयतः-ता-तं, समायतः-ता-तं,
आयामितः-ता-तं, विस्तीर्णः-शी-शं, विस्तृतः-ता-तं, प्रसृतः-ता-तं.

—(Tedious, dilatory) दीर्घसूत्रः-त्रा-त्रं, चिरकारी-रिखी &c.,
चिरक्रियः-या-यं, विलम्बकारी &c., विलम्बी-लम्बिनी &c., दीर्घसूत्री
-त्रिणी &c., प्रलघः-छा-छं.—(Continuing for a long time)

दीर्घकालीनः-ना-नं, चिरकालीनः-ना-नं, दीर्घकालिकः-की-कं,
चिरकालिकः &c., चिरस्थः-स्था-स्थं, चिरस्थायी-यिनी &c., चिर-
स्थितः-ता-तं, चिरन्तनः-नी-नं, चिरजः-जी-जं, दीर्घकालस्थायी
-यिनी &c., चिरकालस्थायी-यिनी &c.—(Long, in the sense

of distant) दूरः-रा-रं, विदूरः-रा-रं; 'going a long way,'
दूरगः-गा-गं; 'a long way off,' दूरस्थः-स्था-स्थं, दूरस्थायी
-यिनी &c.—(Extended to any measure) expressed by

परिमाणः-शा-शं or परिमितः-ता-तं or मितः-ता-तं in comp.;
as, 'a line an inch long,' अङ्गुलपरिमाणा or अङ्गुलपरिमिता or

अङ्गुलिमिता रेखा; 'four fingers long,' चतुरङ्गुलः-ली-लं, चतुर-
ङ्गुलपरिमितः-ता-तं.—(A long period) दीर्घकालः, चिरकालः,
बहुकालः, अनेककालः, आयतायतिः *f.*; 'for a long time,'
दीर्घकालं, चिरकालं, बहुकालं-लात्, अनेककालं, चिरं-रेण-रात्
-राय, चिरदिवसं, चिररात्रं-त्राय, दीर्घरात्रं; 'long absent,' चिरगतः
-ता-तं, चिरप्रवासी-विनी &c.; 'long ill,' दीर्घरोगी-गिणी &c.,
दीर्घामयः-या-यं, चिररोगी &c.; 'long sought for,' चिरचेष्टितः
-ता-तं; 'cherished for a long time,' चिरकालपालितः-ता-तं,
चिरपालितः &c.; 'accumulated after a long time,' चिरका-
लोपाज्जितः-ता-तं, चिरलम्बः-त्रा-त्रं; 'living long,' दीर्घजीवी
-विनी &c., चिरजीवी &c.; 'a long life,' दीर्घजीवः; 'long
since abandoned,' चिरोन्मिक्तः-ता-तं, 'for a short time,'
अल्पकालं, अल्पमार्गं, कियत्कालं, 'lasting for a short time,'
अल्पस्थायी-विनी &c., 'the long run,' आयतिः *f.*, 'long-haired,'
दीर्घकेशः-शी-शं; 'long-leaved,' दीर्घपत्रः-त्रा-त्रं, दीर्घपर्णः-शी-
शं; 'long-tongued,' दीर्घजिह्वः-ज्ञा-ज्ञं, दीर्घरसनः-ना-नं,
'having a long line of ancestors,' दीर्घवंशः-शा-शं, 'a long
journey,' दीर्घवर्त्तनं *n.* (नं), दीर्घाक्ष *n.* (नं), 'a long vowel,'
दीर्घस्वरः, 'the long sound of vowels,' प्रवः, मुतः-तं, 'long
syllable,' दीर्घाक्षरं, हारः.

LONG, *adv.* (To a great extent in space) दूरं, विदरं, दूरतस्, दूरप-
र्यन्तं, दीर्घपर्यन्तं, दीर्घपरिमाणं-धेन.—(To a great extent in
time, for a long period) दीर्घकालं, चिरकालं-लात्, बहुकालं
-लात्, अनेककालं, चिरं-रेण-राय-रात्-रस्य-रे, चिरदिवसं, चिर-
रात्रं-त्राय, दीर्घरात्रं-त्राय, बहुकालपर्यन्तं, दीर्घकालपर्यन्तं; 'very
long,' सुचिरं-रेण-रात्; 'how long?' कियत्कालं, कियन्तं कालं,
कियता कालेन, कियत्कालपर्यन्तं, कियत्कालं यावत्, कतिकालं; 'how
long!' कियच्चिरं-रेण-रात्; 'ere long,' अचिरेण-रात्; 'long
ago,' प्रागेव, प्राक्काले, पूर्वं, पूर्वकाले, अतीतदीर्घकाले, गतदीर्घकाले,
अवहितपूर्वकाले; 'not long ago,' अव्यवहितपूर्वकाले; 'as long,'
यत्कालं, यावत्कालं, यत्पर्यन्तं; 'so long,' तत्कालं, तावत्कालं, तत्पर्यन्तं.
—(Through the whole extent or duration of) पर्यन्तं affixed,
आ prefixed, यावत्; as, 'the whole year long,' वर्षपर्यन्तं,
आवर्षान्नात्; 'whole life, as long as one lives,' यावज्जीवं,
आमरणात्, मरणं यावत्; 'long-absent long-ill, long-sought,
&c.' See under LONG, *a.*

TO LONG, *v. n.* (Desire eagerly) अत्यन्तम् अभिलष्य (c. 1. -लषति,
c. 4. -लषति -लषितुं) or वाञ्छ् (c. 1. वाञ्छति -ञ्छितुं) or अभिवाञ्छ्
or काञ्छ् (c. 1. काञ्छति -ञ्छितुं) or आकाञ्छ् or अभिकाञ्छ् or अनु-
काञ्छ्, अतिशयेन स्पृह (c. 10. स्पृहयति -यितुं) or इष् (c. 6. इच्छति,
इषितुं) or आप् in des. (इष्यति -ष्यितुं) or अभ्याप् or पर्याप् or
लप् in des. (लिष्यते -ष्यितुं) or अभिलभ् or अभिरुच् (c. 10. -रोच-
यति -यितुं) or कम् (c. 10. कामयते -यितुं) or ईह् (c. 1. ईहते -हितुं)
or समीह्, लुभ् (c. 4. लुभ्यति, लोभ्युं), गृध् (c. 4. गृध्यति, गर्धितुं), भुज्
in des. (बुभुक्षति -ते -क्षितुं), तृप् (c. 4. तृप्यति, तर्षितुं), आशंस् (c. 1.
-शंसते -सितुं), आशास् (c. 2. -शास्ते, c. 1. -शासते -सितुं), अभिधानं कृ.
—(As a pregnant woman) दोहदं कृ, दोहदयती भू, दोहदिनी भू.

LONGANIMITY, *s.* सहनशीलता, चिरसहिष्णुता, क्षमा, क्षान्तिः *f.*
LONG-ARMED, *a.* दीर्घबाहुः-हुः-हु, दीर्घभुजः-जा-जं, लघुहस्तः-स्ता-स्तं.
LONG-BELLIED, *a.* लघोदरः-रा-रं, लघुजठरः-रा-रं, दीर्घोदरः-रा-रं.
LONG-BOAT, *s.* दीर्घनौका, गृह्णौका, महानौका, उपनौका.

LONG-CONCEALED, *a.* चिरगुप्तः-ता-तं, चिरकालप्रच्छन्नः-त्रा-त्रं.
LONG-CONTINUED, *a.* चिरस्थितः-ता-तं, चिरकालस्थायी-विनी-वि (नं).
LONG-EARED, *a.* लघुकर्णः-शी-शं, दीर्घकर्णः-शी-शं, आयतकर्णः-शी-शं.
LONG-EYED, *a.* आयताक्षः-क्षी-क्षं, आयतनेत्रः-त्री-त्रं, दीर्घनेत्रः-नी-नं.
LONG-FACED, *a.* दीर्घमुखः-खी-खं, दीर्घवक्त्रः-क्त्रा-क्त्रं, दीर्घाननः-ना-नं.
LONG-FORGOTTEN, *a.* चिरविस्मृतः-ता-तं, चिरकालविस्मृतः-ता-तं.
LONG-HEADED, *a.* विदग्धमतिः-तिः-ति, अयत्नमतिः &c., निपुणमतिः
&c., सूक्ष्मबुद्धिः-द्धिः-द्धि, दीर्घसन्धानी-निनी-नि (नं).
LONG-LASTING, *a.* चिरस्थायी-विनी-वि (नं), चिरकालस्थायी &c.,
चिरस्थः-स्था-स्थं, चिरकालीनः-ना-नं, चिरकालिकः-की-कं, दीर्घ-
कालिकः-की-कं.
LONG-LEGGED, *a.* दीर्घजङ्घः-ङ्गा-ङ्गं, दीर्घपादः-दा-दं, आयतजङ्घः &c.,
ऊर्ध्वजानुः-नुः-नु, ऊर्ध्वः-ज्ञा-ज्ञं, ऊर्ध्वः-हुः-हु, दीर्घसकथः-कथा-कथं.
LONG-LIVED, *a.* दीर्घजीवी-विनी-वि (नं), चिरजीवी &c., चिरजीवी
&c., चिरजीवकः-का-कं, दीर्घायुः-युः-यु or दीर्घायुः-युः-यु (नं),
चिरायुः &c., दीर्घायुष्यः-प्या-प्यं, चिरायुष्यः &c., आयुषः-पी-पं,
जीवयः-या-यं, जैवातृकः-का-कं, आयुष्मान्-मती-मत् (तं);
this last is generally used in addressing a king or superior
in the voc. c.; as, 'O long-lived one,' आयुष्मन्.
LONG-LOST, *a.* चिरगतः-ता-तं, चिरभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, चिरकालगतः-ता-तं.
LONG-NECKED, *a.* दीर्घग्रीवः-वा-वं, आयतग्रीवः &c., दीर्घकण्ठः-खदा-खं.
LONG-PEPPER, *s.* पिप्पली-लिः *f.*, शौखदी, कोला, उपणा, कृष्णा, उपकु-
ल्या, मागधी, वेदेही, चपला, कणा, वशिष्ठः, वसिरः, श्रेयसी, करि-
पिप्पली, कपिवल्ली, कोलवल्ली, चयं-प्या, चवी, चविका-कं.—(Its
root) पिप्पलीमूलं. यन्त्रिकं, चटिकाशिरस् *n.*
LONG-SIGHTED, *a.* दीर्घदर्शी-शिनी-शि (नं), दीर्घदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, दूर-
दर्शी &c., दूरदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.
LONG-SIGHTEDNESS, *s.* दीर्घदृष्टिः *f.*, दीर्घदर्शनं, दूरदृष्टिः *f.*, दूरदर्शनं.
LONG-SUFFERANCE, LONG-SUFFERING, *s.* सहनशीलता, सहिष्णुता, चिर-
सहिष्णुता-त्वं, चिरसहनं, बहुक्षमता, क्षमा, क्षान्तिः *f.*, सहनं, तितिक्षा,
अपकारे-पि चित्तस्याधिकारः.
LONG-SUFFERING, *a.* सहनशीलः-ला-लं, सहिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, चिरसहिष्णुः
-ष्णुः-ष्णु, बहुक्षमः-मा-मं, बहुसहः-हा-हं, सञ्ज्ञसहः-हा-हं, क्षमावान्
-वती-वत् (तं), क्षान्तः-न्ता-नं, क्षमा-मिणी-मि (नं), तितिक्षुः-क्षुः-क्षु.
LONG-WINDED, *a.* दीर्घसूचः-त्रा-त्रं-त्री-त्रिणी-त्रि (नं), कष्टजनकः-का-कं.
LONGER, *a.* दीर्घतरः-त्रा-रं, द्वाधीयान्-यसी-यः (नं); 'for a longer
period,' दीर्घतरकालं, बहुतरकालं; 'why do you delay any
longer?' किम् अतःपरं विलम्बसे.
LONGEST, *a.* दीर्घतमः-मा-मं, द्वाधिष्ठः-ष्टा-ष्टं; 'for the longest
period,' दीर्घतमकालं, सुदीर्घकालं.
LONGEVAL, LONGEVOUS, *s.* दीर्घजीवी-विनी-वि (नं), चिरजीवी &c.
See LONG-LIVED.
LONGEVITY, *s.* दीर्घजीवः, चिरजीवित्वं, दीर्घजीवित्वं, चिरजीवित्वं,
दीर्घायुष्यं, चिरायुष्यं, चिरायुस् *n.*, दीर्घायुस् *n.*, आयुस् *n.*; 'condu-
cive to longevity,' आयुष्यः-प्या-प्यं.
LONGIMANOUS, *a.* दीर्घहस्तः-स्ता-स्तं, दीर्घपाणिः-पिः-पि, लघुहस्तः &c.
LONGIMETRY, *s.* दूरजमितिः *f.*, दूरजमापनं, दैर्घ्यमानं, दैर्घ्यमापनं.
LONGING, *s.* अत्यभिलाषः, अतिस्पृहा, अत्यन्तवाञ्छा, अतीक्षा, अतिशयेका,
अतिकांक्षा, अत्याकांक्षा, लालसा, उत्कण्ठा, कीर्तुहलं, औत्सुक्यं, कामः,
तृष्णा, अतिलिप्सा, इच्छा, आशा, कांक्षा, अभिकांक्षा, नितान्तस्पृहा;
'longing of a pregnant woman,' दोहदं.

LONGING, part. or a. (Eagerly desirous) अत्यभिलाषी -विशी -पि (न्), अयाकांक्षी -क्षिणी &c., आकांक्षन् -क्षन्ती -क्षत् (त्), अतीक्षः -क्षा -क्षं, अतिलिप्सुः -प्सुः -प्सु, कतहली -लिनी &c., उत्सुकः -का -कं, उत्क -त्का -त्कं, उत्कण्ठितः -ता -तं, कचः -चा -चं, लालसी -सिनी &c., स्पृहालुः -लुः -लु; 'a longing woman,' दोहदवती, दोहदिनी, दोहदान्विता.

LONGITUDE, s. द्राघिमा *m.* (१), ध्रुवकः—(Position to east or west) रेखान्तरं, रेखांशः; 'of a country,' देशान्तरं.—(Of the earth) रेखांशः, रेखापरिधिः *m.*, रेखागणः, रेखासमूहः.—(Of any point or object in the heavens) भोगः; 'of the sun,' रविभोगः; 'of a planet reckoned from the vernal equinoctial point,' सायनं.—(Meridian or circle of longitude) याम्योत्तरवृत्तं, रेखावृत्तं, रेखांशवृत्तं.

LONGITUDINAL, a. अन्वायतनः -ना -नं, अनुदैर्घ्यः -र्घ्यो -र्घ्यं, अनुद्राघिमा -मा -म (न्), आयतः -ता -तं, आयतनानुसारी -रिणी -रि (न्), अन्यायतिः -तिः -ति.

LONG, adv. स्थूलजनवत्, असम्भजनवत्, याम्यजनवत्, वृषलवत्.

LOOK, s. स्थूलजनः, याम्यजनः, असम्भजनः, स्थूलबुद्धिः *m.*, वृषलः.

To LOOK, v. a. (Direct the eye, look at) दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) अनुदृश्, प्रतिदृश्, अभिदृश्, परिदृश्, सन्दृश्, ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, यीक्ष्, अभिवीक्ष्, प्रेक्ष्, अभिप्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्, अवेष्, अन्यीक्ष्, निरीक्ष्, उदीक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते -कितुं), समालोक्, अवलोक्, विलोक्, आलोक् (c. 10. -लोचयति -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), निर्वर्ण् (c. 10. -वर्णयति -यितुं), लक्ष् (c. 10. लक्षयति -ते -यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, उपलक्ष्, संलक्ष्, दृष्टि कृ, विलोकनं कृ, अवलोकनं कृ.—(Look about) समन्तात् or समन्ततस् or इतस्ततो दृश्.—(Look after, search for) अन्विप् (c. 4. -इष्यति -रयितुं), निरूप्, अवेष्, परीक्ष्.—(Look after, take care of) पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), गुप् (c. 1. गोपायति, गोमुं), अवेष्.—(Look at, consider) अवेष्, समीक्ष्, आलोक्, आलोक्, आलक्ष्, निरूप्, मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), अवेषां कृ.—(Look down) अवलोक्, अपो दृश्.—(Look down on, despise) अवमन, उपेष्, उपप्रेक्ष्.—(Look for, expect) प्रतीक्ष्, अपेष्, अपेक्ष्, सम्प्रतीक्ष्, उदीक्ष्, निरीक्ष्, प्रतिपाल्, उदृश्.—(Look into) निरीक्ष्, परीक्ष्, निरूप्; 'look into affairs,' कार्येदृशेन कृ, कार्येक्षणं कृ, कार्यवेक्षणं कृ.—(Look on, regard) अवेष्, अपेष्, प्रतीक्ष्, आलोक्, निरूप्, मन्, दृश्.—(Look on, be a spectator) प्रेक्ष्, दृश्, निप् (c. 6. निपति, मेपितुं), प्रेक्षकः -का -कं भू.—(Look over) परीक्ष्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), निरूप्.—(Look out, be on the watch) अवधा, सावधानः -ना -नं भू, सावहितः -ता -तं भू, अवधानं कृ.—(Look up) उदीक्ष्, उद्दीक्ष्, उदृश्, ऊर्द्ध दृश्, उन्मुखीभू; 'to look up to heaven,' नभोदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि भू.—(Look up to, esteem) सम्मन्, प्रतिमन्, मन्.—(Seem, appear) प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं), सम्प्रभा, आभा, निर्भा, दृश् in pass. (दृश्यते), लक्ष् in pass. (लक्ष्यते); 'to look well,' शुभ् (c. 1. शोभते -भितुं); 'he looks astonished,' विस्मित इव प्रतिभाति; 'look, look ye!' पश्य, पश्यत.

LOOK, s. दृष्टिः *f.*, दर्शनं, ईक्षणं, प्रेक्षणं -णा, प्रेक्षितं, वीक्षणं, वीक्षितं, आलोकनं, अवलोकनं, विलोकनं, दृष्टिपातः, दृष्टिनिपातः; 'a look of displeasure,' अदृष्टिः *f.*; 'side-look,' कटाक्षः, अर्धवीक्षणं, अर्धदृष्टिः *f.*, अपाङ्गदृष्टिः *f.*, अपाङ्गदर्शनं.—(Air, appearance) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*, दर्शनं, रीतिः *f.*, चर्या, प्रतिभा, आभा, छाया.

—(Cast of countenance) वदनाकारः, मुखछाया, मुलं, वदनं.

LOOKED, p. p. दृष्टः -ष्टा -ष्टं, आलोकितः -ता -तं, ईक्षितः -ता -तं, दृष्टदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि; 'to be looked for,' अपेक्षणीयः -या -यं; 'having looked,' दृष्टा, अवलोक्य, वीक्ष्य, निर्वर्ण्य, निरूप्य.

LOOKER, s. द्रष्टा *m.* (१), दर्शी *m.* (न्), वीक्षकः, आलोचकः, विलोकनकृत्, अवलोकनकृत्.—(Looker on) प्रेक्षकः, प्रेक्षणिकः, प्रेक्षमाणः.

LOOKING, part. पश्यन् -श्यनी -श्यत् (त्), ईक्षमाणः -णा -णं, प्रेक्षमाणः -णा -णं, दर्शी -र्शिनी -र्शि (न्), दृष्टि in comp.; as, 'looking in all directions,' इतस्ततो दृष्टदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि; 'looking up,' ऊर्द्धदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, उन्मुखः -खा -खं; 'looking up to heaven,' नभोदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि.—(Looking well, good-looking) सुदर्शनः -ना -नं, शुभदर्शनः -ना -नं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, दर्शनीयः -या -यं, दृश्यः -श्या -श्यं, शुभाननः -ना -नी -नं, मुरुषः -पी -पं.

LOOKING, s. (Act of directing the eye) दर्शनं, दृष्टिः *f.*, दृष्टिपातः, ईक्षणं, वीक्षणं, प्रेक्षणं -णा, प्रेक्षा, आलोकः -कनं, आलोचनं, विलोकनं, अवलोकनं, सन्दर्शनं, निरूपणं, निर्वर्णनं, निधानं.—(Search) अन्वेषणं, संवीक्षणं, अनुसन्धानं.—(Looking for) अपेक्षा, प्रतीक्षा, अपेक्षा.

LOOKING-GLASS, s. दर्पणः -णं, आदर्शः, दर्शनं, आन्वदर्शः, प्रतिविम्बताः, सम्मुखी *m.* (न्), मुकुरः, मकुरः, मकुरः, कर्फः, मखलकः; 'surface of a looking-glass,' आदर्शतलं.

LOOKING-GLASS MAKER, s. दर्पणकारः, दर्पणकृत्, दर्पणविक्रयी *m.* (न्).

LOOK-OUT, s. सुसमीक्षा, इतस्ततः समीक्षा, अवेषा, अवधानं, सावधानता.

LOOM, s. वेमा *m.* -म *n.* (न्), वेमः, वायदखः, वापदखः, वाणदखः, सूत्रयन्त्रं, आवापनं, तन्त्रं, तन्त्रयन्त्रं, कृपिः *m.*

To LOOM, v. n. समुद्रमध्ये सुदूरस्थितत्वाद् अस्पष्टाकारः -रा -रं or अतिस्थूलाकारः -रा -रं भू or विद् in pass. (विद्यते) or अस्पष्टरूपेण दृश् in pass. (दृश्यते).

Loop, s. कापुरुषः, श्रृंगः, धूलः, लटकः, कितयः, तुच्छजनः.

Loop, s. (A folding, or a loop) शिखं -क्या, काचः, पुटः, व्यावर्तनं.—(Opening, aperture) छिद्रं, रन्ध्रं; 'suspended in a loop,' काचितः -ता -तं, शिखितः -ता -तं.

Loop-hole, s. (Small opening in a wall, &c.) गवाक्षः -क्षं, जालं, यातायनं, रन्ध्रं, छिद्रं प्रलम्बं.—(Means of escape) निर्गमः, निर्गतिः *f.*, निर्गमोपायः, निर्गमद्वारं, पलायनं, अपक्रमः, उत्तरणं, मुक्तिः *f.*, मोक्षः.

To LOOSE, LOOSEN, v. n. (Relax, शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयति -ते -यितुं), छय् (c. 10. छययति -यितुं), अय् (c. 1. अयति, c. 10. अययति, आययति -यितुं), अन्य् (c. 9. अन्यति, अन्यितुं), छयीकृ, प्रछयीकृ, संस् (c. 10. संसयति -यितुं), विसंस्, विगल् (c. 10. -गलयति -यितुं), विसस्तीकृ.—(Set free) मुक् (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), अवमुक्, प्रमुक्, विमुक्, प्रविमुक्, निर्मुक्, उन्मुक्; मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष्.—(Untie, unbind, unfasten) उद्गन्ध् (c. 9. -गन्धति, c. 1. -गन्धति -न्यितुं), समुद्गन्ध्, उन्मुक्, अवमुक्, विमुक् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), विसन्धीकृ, विपाश (nom. -पाशयति -यितुं), उत्पञ्चीकृ.

To LOOSE, LOOSEN, v. n. (Become loose) शिथिलीभू, शिथिल (nom. शिथिलायते), छय (nom. छयायते -ति), अय (nom. अयायते), अन्य् (c. 1. अन्धते -न्यितुं), छयीभू, संस् (c. 1. संसते -सितुं), सस्तीभू.—(Loose a ship) नौकां मुक् (c. 6. मुचति, मोक्तुं) or चल् (c. 10. चालयति -यितुं).

LOOSE, a. (Not tight, lax) शिथिलः -ला -लं, छयः -या -यं, प्रछयः -या -यं, सस्तः -स्ता -स्तं, विसस्तः -स्ता -स्तं, विगलितः -ता -तं, चलितः -या -यं.

-ता -तं, अटुटः -टा -टं.—(Untied, unfastened) अवटुटः -टा -टं, मुक्तः -क्ता -क्तं, प्रमुक्तः &c., उटुटितः -ता -तं, उटुटितः -ता -तं, असन्धितः -ता -तं, विगलितः -ता -तं, बन्धनरहितः -ता -तं, बन्धनशून्यः -न्या -न्यं, अनिगूहीतः -ता -तं, उटुटितः -ता -तं, उटुटः -ता -तं, उटुटः -ता -तं, उटुटः -ता -तं, उटुटः -ता -तं.—(Free) मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं.—(Not close or compact) विरलः -ला -लं, असंहतः -ता -तं, अटुटसन्धः -न्यः -न्यं, शिथिलसन्धः &c.—(Not concise, rambling) असंक्षिप्तः -ता -तं, विस्तारीतः -ता -तं.—(Indeterminate) अनियतः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं, अनिर्णीतः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, सन्दिग्धः -ग्या -ग्यं.—(Unconnected) असंसृजः -जा -जं, निःसंसृजः -न्या -न्यं, अवटुटः &c.—(Not rigid) अनियतः -ता -तं, अस्थिरः -रा -रं, अधोरः -रा -रं, अव्यवस्थितः -ता -तं.—(Dissolute) अनवस्थः -स्या -स्यं, अभिचारी -रिणी -रि (न्), दुराचारः -रा -रं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं, अवशः -जा -जं, व्यसनी -निनी &c.; 'loose conduct,' अभिचारः; 'a loose man,' लम्पटः; 'a loose woman,' पुंछली, बन्धकी, भटा, अभिचारिणी. See LAX. (To let loose) मुक् (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुक्, निर्मुक्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, विमृज् (c. 6. -मृजति -सृष्टुं, c. 10. सञ्जयति -यितुं), बन्धनाद् मुक्. See To LOOSE. (To break loose) बन्धनानि भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं) or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), मुक्तबन्धनः -ना -नं भू, बन्धनाद् भञ्ज (c. 1. भञ्जयति, भंशितुं), परिभञ्ज, विभञ्ज; 'broken loose,' प्रभञ्ज -टा -टं, बन्धनात्प्रभञ्जः &c., परिभञ्जः &c.

LOOSED, LOOSENED, *p. p.* शिथिलीकृतः -ता -तं, शिथिलितः -ता -तं, अनियतः -ता -तं, सस्तः -स्ता -स्तं, विस्ततः &c., विगलितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं, मोक्षितः -ता -तं, विमोक्षितः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, वीतः -ता -तं, मुक्तबन्धनः -ना -नं, बन्धनमुक्तः -क्ता -क्तं, छिन्नबन्धनः -ना -नं.

LOOSELY, *adv.* (Not firmly) शिथिलं, शैथिल्येन, सशैथिल्यं, अटुटं.—(Not closely) असंहतं, विरलं.—(Unconnectedly) असंसृजं, असंसृजेन.—(Not rigidly) अनियतं.—(Dissolutely) अव्यवस्थितं, लम्पटवत्, दुर्वृत्तवत्.

LOOSENESS, *s.* (State of being loose or not tight) शिथिलता -त्वं, शैथिल्यं, अथता, प्रअथः, अन्थः, संसः, विसंसः, सस्तता, विस्ततता, अटुटता, अपृतिः.—(Looseness of texture) विरलता, वैरल्यं, असंहतत्वं.—(Of morals or conduct) अभिचारः, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थता, व्यसनिता, लम्पटता, लम्पट्यं, दुर्वृत्तता. See LAXITY, (Of bowels) मृदुकोष्ठत्वं, कोष्ठमृदुता, रेकः, रेचना -नं.

LOOSENING, LOOSING, *s.* शिथिलीकरणं, मोचनं, विमोचनं, मोक्षणं, विमोक्षणं, अन्थनं, अथनं, मुक्ति *f.*

To LOP, *v. a.* छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), अवच्छिद्, अवकृत् (c. 6. -कृत्ति -कश्चित्), निकृत्, लृ (c. 9. लृणाति, लृयितुं), लृप् (c. 6. लृम्पति, लृप्ति). LOPPED, *p. p.* अवच्छिन्नः -त्ता -तं, लूनः -ना -नं, लुप्तः -ता -तं, कश्चितः -ता -तं. LOPPER, *s.* छेत्ता *m.* (तृ), अवच्छेत्ता *m.*, छेदकः, छिद् in comp., लोपनकृत्. LOPSIDED, *a.* एकपार्श्वं पतनशीलः -ला -लं or पतयालुः -लुः -लु.

LOQUACIOUS, *a.* वावटुकः -का -कं, वाचालः -ला -लं, बहुभाषी -पिणी -पि (न्), बहुवादी -दिनी &c., वाग्मी -गिमी &c., जल्यकः -का -कं, जल्यकः -का -कं, गदयितुः -लुः -लु, वाचोयुक्तिपटुः -टुः -टु, मुखरः -रा -रं, वक्ता -त्री -कृ (कृ), अतिवक्ता &c.

LOQUACIOUSNESS, LOQUACITY, *s.* वावटुकता, वाचालता, बहुभाषित्वं, अतिभाषणं, अतिशयोक्तिः *f.*, अतिवादः, जल्यः -त्यकता, जल्यतः, 466

गदयितुता, वाग्मिन्, वाचालापः, बहुवादित्वं, मुखरता, मौख्यं.

LORD, *s.* ईश्वरः, ईशः, पतिः *m.*, स्वामी *m.* (न्), प्रभुः *m.*, नाथ राजा *m.* (न्), अधीशः, अधिपतिः *m.*, अधिपः, अधीश्वरः, भक्षी *n* (हृ), भगवान् *m.* (त्), इन्द्र in comp.; 'supreme lord,' अधिराजः सर्वेश्वरः, सर्वस्वामी *m.*, अधिनाथः; 'lord of men,' नरेश्वर नराधिपः, नरेशः, नृपतिः *m.*, नरपतिः, नरेन्द्रः; 'lord of earth' भूपतिः *m.*, भूमिपतिः *m.*, महीपतिः *m.*, पृथिवीपतिः, क्षितिपतिः 'lord of heaven,' स्वर्गपतिः *m.*, स्वर्गराजः, स्वर्गभक्षी *m.* (हृ), नाथ नाथः; 'lord of beasts,' मृगेन्द्रः; 'my lord,' स्वामिन् *voc.* (Husband) पतिः *m.*, भक्षी *m.*, स्वामी *m.*; 'lord of life' जीवितेशः, प्राणेशः, प्राणनाथः, प्राणाधिनाथः.—(The Supreme Being) परमेश्वरः, परेश्वरः, ईश्वरः, भगवान्, प्रभुः *m.*; 'to lord of,' ईश (c. 2. ईष्टे, ईशितुं), प्रभू (c. 1. -भवति -वितुं).

To LORD, *v. n.* दर्पेण or धर्पेण or धर्मपूत्रेण आधिपत्यं कृ or ईश (c. 1. ईष्टे, ईशितुं) or शास् (c. 2. शास्ति -सितुं).

LORDLINESS, *s.* (Imperiousness) धृष्टता, धर्मः, दर्पः, ऐश्वर्यदर्प अवलिम्बता, उत्तिकता, अवहेला, गर्वः, प्रगल्भा, प्रागल्भ्यं.

LORDLY, LORDLIKE, *a.* ईश्वरीयः -या -यं, ऐश्वर्यः -री -रं, ऐशः -शी -श ऐशिकः -की -कं, ईश्वरयोग्यः -ग्या -ग्यं, स्वामियोग्यः &c., प्रभुयोग्य &c., राजकीयः -या -यं, ईश्वरार्हः -र्हा -र्हं, ईश्वरमदृशः -शी -शं, ईश्वर चितः -ता -तं, ईश्वर in comp.; as, 'lordly nature,' ईश्वरभाव —(Imperious) धृष्टः -ष्टा -ष्टं, धर्पी -पिणी -पि (न्), दुर्मः -मा -म गद्वितः -ता -तं, उद्धतः -ता -तं, अवलिम्बः -म्बा -मं, ऐश्वर्यदुर्मः &c.

LORDLY, *adv.* धर्पेण, ऐश्वर्यदर्पेण, ऐश्वर्यदुर्मवत्, मावहेलं, सधर्मं.

LORDSHIP, *s.* ऐश्वर्यं, ईशत्वं, आधिपत्यं, अधिपतित्वं, प्रभुत्वं, स्वामित्वं पतित्वं, स्वाम्यं, राजत्वं, राज्यं, अधिकारः, अधिकारित्वं.—(Title) भवान् *m.* (त्), अत्रभवान्, तत्रभवान्, भगवान्, स्वामी *m.* (न्), प्रभु

LORD'S SUPPER, *s.* ख्रीष्टमृत्युस्मरणार्थकं भोजनं, ख्रीष्टमरणोद्देशकं भोजनं

LORE, *s.* पाण्डित्यं, विद्या, ज्ञानं, व्युत्पत्तिः *f.*, वेदुष्यं, विद्वत्ता.

LORE, *a.* निःशरणः -शा -शं, अशरणः -शा -शं. See FORLORN, *a.*

LORE, *s.* शुकः, कोरः, रक्तपथः शुकजातीयः पक्षिभेदः.

To LOSE, *v. a.* (Be separated or parted from a thing) हा in pass. (होयते), प्रहा, विप्रहा, परिहा, विहा with instr. or some times with abl. c., भञ्ज (c. 4. भञ्जयति, भंशितुं), परिभञ्ज, विभञ्ज प्रभञ्ज with abl. c., व्यु (c. 1. व्ययते, व्योतुं), प्रव्यु, विव्यु with abl. c. विव्युज् in pass. (-युज्यते) with instr. c., अपवृत् (c. 1. -वर्हते -र्तुं with abl. of the person; 'he loses his life,' प्राणैः or प्राणैश्च होयते; 'he loses his kingdom,' राज्याद् भञ्जयति or व्ययते, तस्मात् राज्यम् अपवर्हते; 'he loses his friends,' सुहृज्जनैर् विव्युज्यते.—(Let go, drop) हा (c. 3. जहाति, हातुं, or caus. हापयति -यितुं, विहा, अपहा, तज् (c. 1. तजति, तज्कृ), परितज्, हृ (c. 10. हारयति -यितुं), अपहृ; 'he lost his life,' प्राणान् जहौ; 'he loses his son,' पुत्रं जहाति; 'he loses his money,' धनं हारयति.—(Ruin destroy, waste) नञ् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनञ्, प्रणञ्, ति (c. 5. क्षिणोति, क्षेतुं, c. 10. क्षययति, क्षपयति -यितुं), ध्वंस् (c. 11. ध्वंसयति -यितुं), विध्वंस्, प्रध्वंस्, व्ययीकृ, अपचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ति); 'he loses his wealth,' अर्थं नाशयति 'he loses his time,' कालं क्षिपति, कालक्षेपं or कालहरणं करोति —(Forfeit) हव्य in pass. (हव्यते), भञ्ज or व्यु with abl. c. वञ्च in pass. (वञ्चयते) with instr. c.; 'he loses his office' आधिकाराद् भञ्जयति; 'he loses his reward,' फलाद् भञ्जयति

कलेन वध्यते.—(Not to win, be defeated) पराजितः -ता -तं भू.
 जि in pass. (जीयते), पराजि; 'he loses the battle,' रणे जीयते.
 —(Lose the game) अक्षयतां जि or पराजि in pass., द्यूतक्रीडायां
 जि in pass., विदिक् (c. 4. -दीयति -देवितुं), पराजितः -ता -तं भू.—
 (Lose the way) पथात् or मार्गात् or पथो भङ्ग or प्रभङ्ग or च्यु
 or विच्यु or विचल (c. 1. -चलति -लितुं), पथभङ्गः -हा -हं भू, चर्त्तव-
 र्जितः -ता -तं भू.—(Lose one's wits) मुह् (c. 4. मुह्यति, मोहितुं),
 बुद्धिं हा, बुद्धिहीनः -ना -नं भू.—(Lose one's consciousness, lose
 one's self) चेतनां or चैतन्यं हा, नष्टचेतनः -ना -नं भू, मुर्छं (c. 1.
 मूर्च्छति -र्च्छितुं), भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि भू.
 To LOSE, v. n. (Be defeated) जि in pass. (जीयते), पराजि, पराजितः
 -ता -तं भू.—(Decline, fail) क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, परिहा
 in pass. (-हीयते), ध्वंसं (c. 1. ध्वंसते -सितुं).

LOSER, s. क्षतिप्रापकः, हानिप्रापकः, अपायप्रापकः, अनुभूतक्षयः, प्राप्ता-
 पायः, प्राप्तक्षयः, लब्धहानिः m., अपायप्राप्तः, पराजितः.

LOSS, s. क्षयः, हानिः f., अपायः, क्षतिः f., अपचयः, नाशः, अपचयितः f.,
 उपक्षयः, परिक्षयः, संक्षयः, क्षिया, चयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, परिध्वंसः.
 भङ्गः, अपहारः, हारः, हरणं, क्षयः, च्युतिः f., त्यागः, परित्यागः.
 विनाशः, प्रणाशः, भेयः, अलाभः, वियोगः, व्यसनं, दूषणं, प्रहीणः.—
 (Ruin, destruction) नाशः, विनाशः, क्षयः.—(Defeat) पराजयः,
 पराभवः, अपजयः, बलव्यसनं, भङ्गः.—(Profit and loss) लाभ-
 लाभौ m. du., लाभालाभं.—(Loss of caste) जातिभङ्गः.—(Loss
 of time) कालक्षेपः, कालहरणं, कालव्ययः; 'without loss of
 time,' सकालक्षेपः.—(To be at a loss) मुह् (c. 4. मुह्यति, मोहितुं);
 'at a loss,' भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मोहितः -ता -तं, विमूढः -ढा -ढं;
 'at a loss how to act,' इतिकर्त्तव्यतामूढः -ढा -ढं.

LOST, p. p. or a. नष्टः -हा -हं, प्रणष्टः -हा -हं, विनष्टः -हा -हं, हारितः
 -ता -तं, भष्टः -हा -हं, विभष्टः -हा -हं, च्युतः -ता -तं, परिच्युतः -ता -तं,
 गतः -ता -तं, विगतः -ता -तं, वीतः -ता -तं, खीणः -णा -णं, परिखीणः
 -णा -णं, अपचयितः -ता -तं, अक्षयितः -ता -तं, लुप्तः -प्ता -प्तं, विलुप्तः
 -प्ता -प्तं, हीनः -ना -नं, प्रहीणः -णा -णं, त्यक्तः -क्ता -क्तं, ध्वंसितः -ता
 -तं, ध्वस्तः -स्ता -स्तं; 'one who has lost his kingdom,'
 राज्यभष्टः, भष्टराज्यः, राज्यच्युतः, राज्यात्मभष्टः; 'one who has lost his
 office,' च्युताधिकारः; 'one who has lost his wealth,' गतविभवः
 -वा -वं, नष्टार्थः -र्था -र्थं, अर्थहीनः -ना -नं; 'one who has lost
 desire,' विगतस्पृहः -हा -हं, वीतकायः -मा -मं; 'one who has
 lost life,' त्यक्तजीवनः -ना -नं, प्रहीणजीवितः; 'one who has lost
 the road,' पथभष्टः -हा -हं, मार्गभष्टः -हा -हं, चर्त्तवर्जितः -ता -तं,
 त्यक्तमार्गः -गा -गं; 'one who has lost an eye,' रक्षाक्षिविकलः
 -ला -लं; 'one who has lost every thing,' हृतसर्वस्वः -स्वा -स्वं,
 परिच्युतः -ता -तं, परिखीणः -णा -णं; 'lost to shame,' लज्जाहीनः
 -ना -नं, त्यक्तलज्जः -ज्जा -ज्जं, निरस्तलज्जः &c., लज्जोन्वितः -ता -तं,
 निर्लेज्जः -ज्जा -ज्जं; 'lost in thought,' ध्याननिष्टः -हा -हं, चिन्ताकुलः
 -ला -लं, चिन्तापरः -रा -रं; 'relating to any thing lost,' नाष्टिकः
 -की -कं; 'it is lost,' हाय्यते, अपचयीयते.—(Bewildered) मोहितः
 -ता -तं, विमूढः -ढा -ढं, भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, भ्रमयुक्तः -क्ता -क्तं.

LOT, s. (Destiny, state assigned by fate) भाग्यं, भागधेयं, दैवदशा,
 दैवस्थितिः f., दैवयोगः, दैवं, दैविकं, दैवगतिः f., भवितव्यता, भोगः,
 भोग्यं, भोक्तृत्वं.—(Share, portion) संशः, भागः, विभागः, भाज्यं,
 भाजितं, उद्धारः.—(Die used in determining a person's
 portion) गुटिका, शकुनः; 'to cast lots,' गुटिकाः पट् (c. 10.

पातयति -यितुं); 'casting lots,' गुटिकापातः, पाटः -टकः.

LOTI, a. अनिच्छुः -च्छुः -च्छु. See LOATH.

LOTION, s. औषधीयजलं, धावनीपथं, प्रक्षालनीपथं, धावनं -नी.

LOTTERY, s. गुटिकापातः, पाटकः, गुटिकापातपूर्वा विभागकल्पना.

LOTUS, IOTOS, s. (Flower) पद्मः -सं, कमलं, उत्पलं, कुमुदं, कुमुद m.,
 नलिनं, कुवलयं, सरविन्दं, महोत्पलं, पङ्कजं, पङ्केरुहं, सरसिजं, सरसीरुहं,
 सरोजं, सरोरुहं, जलेजातं, अम्भोजं, वायुद्वयं, अचुजं, अम्भोरुहं, पुण्डरीकं,
 मृणाली m. (न), शतपत्रं, सहस्रपत्रं, कुशेशयं, इन्दिरालयं, तामरसं,
 पुष्करं, सारसं, रमाप्रियं, विसमूनं, कुवलयं, कुचं, कुटपं, पुटकं, श्रीपथः,
 श्रीकरं, अथाहं. Other varieties, red, white, and blue, are
 हस्तकं, रक्तसन्ध्यकं, रक्तसरोरुहं, रक्तकमलं, रक्तोत्पलं, कोकनदं, सिता-
 म्भोजं, कन्हारं, सौगन्धिकं, इन्दीवरं, इन्दीवारं, कैरवं, नीलाचुजम् m.
 (न), नीलोत्पलं, नीलकमलं, सूर्यकमलं, स्थलकमलं, स्थलपद्मं.—(The
 plant as distinguished from the flower) पद्मिनी, कमलिनी,
 नलिनी, कुमुदिनी; 'stalk of a lotus,' नालः -ला -ली -लं, पद्मनालं,
 नाडिः -डी f., पद्मिनी, कुमुद्वती, नलिनी, पद्मतनुः m.; 'fibres or
 film attached to the stalk,' मृणालः -लं, विमं, विशं, विपं, नलि-
 नीरुहः; 'root,' शालुकं, शालुकं, शिफाकन्दः -न्दं, करहाटः; 'seed,'
 कमलाक्षः, पद्माक्षः, पद्मबीजं; 'seed-vessel or pericarp,' बीज-
 कोशः, कर्णिका, कर्णिकारः, वराटकः; 'filament,' केशरः, केसरः,
 किञ्चनकः, किञ्चलः, किञ्चं; 'petal,' पद्मपत्रं, कमलपत्रं, पद्मानरः;
 'new leaf,' संवर्द्धिः f., संवर्द्धिका, नवदलं, नवपत्रं; 'abounding
 with lotuses,' कुमुद्वान् -द्वती -द्वत् (त्), कुमुदिकः -की -कं; 'place
 abounding with lotuses,' कुमुदिनी, कुमुद्वती, कुमुदाकरः, कुमुदवनं,
 कुमुदावासः, कुमुदवती, पद्मिनी, पद्माकरः, पद्मिनीखण्डं, पद्मखण्डं,
 कमलिनी, कमलाकरः, नलिनी, कुवलयिनी, सरविन्दिनी, पुष्करिणी;
 'an assemblage or quantity of lotus flowers,' पद्मिनी,
 नलिनी, विमिनी, मृणालिनी, कमलिनी, उत्पलिनी, कुमुद्वती, पुटकिनी,
 पद्मखण्डं, पद्मः -सं, पद्मं; 'lotus-like,' उत्पलाभः -भा -भं; 'lotus-
 shaped,' पद्माकारः -रा -रं; 'lotus-eved,' उत्पलचक्षुः -क्षू -क्षुः (स्);
 'resembling like the lotus,' पद्मगन्धः -न्धा -न्धं, उत्पलगन्धिः -न्धि -न्धि.

LOUD, a. महास्वनः -ना -नं, महाध्वनिकः -का -कं, उच्चः -चा -चं, उच्चैः-
 स्वरकः -का -कं, महास्वरकः -का -कं, महाध्वनिकरः -री -रं, महाशब्दकः
 -का -कं, महाशब्दी -जिनी -जि (न्), महाशब्दकारः -रा -रं, अति-
 शब्दनः -ना -नं, अतिशब्दयान् -वती -वत् (त्), महास्वनवान् &c.,
 स्वनवान् &c., शब्दनः -ना -नं, महानादी -दिनी -दि (न्), तुमुलः -ला
 -लं, तुमुलकारी -रिणी &c., उच्चालः -ला -लं.—(Clamorous)
 घोषणः -णा -णं, घोषकरः -री -रं, बहुघोषः -पा -पं, महाघोषः -पा -पं;
 'a loud sound or noise,' उच्चैःस्वरः, उच्चस्वरः, महाशब्दः, महास्वनः,
 महाघोषः, उच्चैर्घुष्टं, प्रणादः; 'loud speaking,' उच्चभाषणं; 'louder,'
 उच्चैस्तरः -रा -रं; 'loudest,' उच्चैस्तमः -मा -मं.

LOUD, LOUDLY, adv. उच्चैस्, उच्चकैस्, प्रोच्चैस्, उच्चैस्तमान्, उच्चैःस्वरेण,
 उच्चशब्देन, महास्वरेण, महाशब्देन, अतिशब्देन, महाशब्दपूर्वे, स्वनवत्,
 उच्चैःकारं; 'speaking loud,' उच्चभाषी -विणी -पि (न्); 'crying
 loud,' उच्चराषी -विणी &c.

LOUDNESS, s. उच्चता -न्वं, महाशब्दकारित्वं, महाशब्दकत्वं, शब्दमहत्वं,
 महाशब्दः, उच्चस्वरः, महाध्वनिः m., उच्चालता.

LOUD-VOICED, a. उच्चस्वरः -रा -रं, उच्चस्वरवान् -वती -वत् (त्).

To LOUNGE, v. a. आलस्यं कृ, आलसीभू, आलस्यात् कालं क्षिप् (c. 6.
 क्षिपति, क्षेपुं) or कालक्षेपं कृ or कालहरणं कृ or कालव्ययं कृ, उदाह्
 (c. 2. -आसते -आसितुं), निर्बोधापाठ्यात् मुक्तेन शी (c. 2. शेते, शयितुं).

LOUNGER, *s.* ललितजनः, लालस्यकारी *m.* (नं), मुलमिरीषकः, लाला-टिकः, लालसेपकः, चप्पारो *m.* (नं), कार्यपुटः, उदासीनः, निर्या-पारणात् सुलझायी *m.* (नं); 'woman with a lounging gait,' मलेभगवता.

LOUSE, *s.* यूकः -का, केशकीटः, केशदः, यदपदः -दी, आपालिः *m.*, रोम-विष्वङ्गः, चारकीरः; 'egg of a louse,' लिछा.

To LOUSE, *v. a.* निर्वृकीकृ, यूक (nom. यूकयति -यितुं), यूकवर्जितं -तां कृ.

LOUSINESS, *s.* सयूकत्व -ता, बहुयूकता, यूकपूर्णता, यूकबाहुल्यं.

LOUSY, *a.* युकातः -ला -लं, सयूकः -का -कं, बहुयूकः -का -कं, यूकपूर्णः -ला -लं, यूकसेवितः -ता -तं, यूकोपद्रुतः -ता -तं, यूकी-किनी-कि (नं).

LOUT, *s.* ग्राम्यजनः, वृषलः, स्थूलजनः, स्थूलबुद्धिः *m.*, मृदजनः.

LOUTISH, *a.* स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलसभावः -वा -वं, ग्राम्यबुद्धिः &c., स्थूलः -ला -लं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामिकः -की -कं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, असभ्यः -भ्या -भ्यं.

LOUTISHLY, *adv.* स्थूलजनवत्, ग्राम्यजनवत्, वृषलवत्, बुद्धिस्थौल्यात्.

LOUTISHNESS, *s.* स्थूलता -त्वं, स्थौल्यं, बुद्धिस्थूलता, ग्राम्यता, अशिष्टता.

LOUVER, *s.* धूमरन्ध्रं, धूमनिर्गमः, धूमयनं, वातायनं, छिद्रं.

LOVABLE, *a.* चेहाहं -हं -हं, प्रियगुणकः -का -कं, प्रियगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, चेहोत्पादकशीलः -ला -लं, प्रीत्युत्पादकशीलः -ला -लं, प्रियः -या -यं.

LOVAGE, *s.* अजमोदा, यवानी-निका, यमानी-निका, इन्दुलेखा, भृतीकं.

To LOVE, *v. a.* (Have affection for) प्रेम कृ, प्री (c. 4. प्रीयते, प्रेतुं), खेहं कृ, प्रीतिं कृ, खिह (c. 4. खिद्यति, खेहितुं), कम् (c. 10. कामयते -ति -यितुं) दप् (c. 1. दयते -यितुं), अनुरप् (c. 4. -रज्यते, अनुरागं कृ, अनुरक्तः -क्ता -क्तं भू, अनुरागवान् -वती भू, अनुरूप (c. 4. -रुध्यते -रोद्धुं), भज् (c. 1. भजते, भक्तुं); 'he loves God,' ईश्वरे प्रेम करोति, ईश्वरभक्तिं करोति; 'they love him,' तस्मिन् प्रीयन्ते; 'he loves his brother more than me,' मत्तो-धिकं भ्रातरि प्रीयते or खेहं करोति; 'I love my son,' पुत्रेण सह मम महान् खेहः; 'she loves him,' तस्मिन् अनुरागवती भवति; 'he loves his wife,' भार्यायाम् अनुरज्यते or अनुरक्तो-स्ति; 'they love the king,' राजानम् अनुरुध्यन्ते; 'women love everybody,' सर्वे स्त्रीणां प्रियाः.

To LOVE, *v. n.* (Delight in) आनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), अभिनन्द, हृष् (c. 4. हृष्यति, हर्षितुं), प्री (c. 4. प्रीयते, प्रेतुं), तुप् (c. 4. तुष्यति, तोहं), रुष् (c. 1. रोषते -षितुं).

LOVE, *s.* (Fondness, affection) प्रीतिः *f.*, प्रेम *n.* (नं), खेहः, अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, प्रणयः, वात्सल्यं, वात्सलता, रागः, हाहं, प्रणयः, अनुरोधः, रुषिः *f.*, अभिरुषिः *f.*, सक्तोपः, प्रेमभावः, प्रीतिभावः, खेहभावः; 'love for God,' ईश्वरभक्तिः *f.*; 'undivided love,' अनन्यभक्तिः.—(Love of the sexes, passion) प्रेम *n.*, स्त्रीपुरुषप्रेम, शृङ्गारः, शृङ्गारभावः, कामः, कामिता, मदनः, मन्मथः, रागः, अनुरागः, रतिः *f.*, रमः, वन्धिवं, केशिकः, उज्ज्वलः, शुचिः *m.*—(Cupid) कामः, मन्मथः, मदनः, कन्दर्पः, स्मरः, मनसिजः, मनसिजयः, चिन्तभूः *m.*, चेतोभूः, चिन्तनम् *m.* (नं), सङ्कल्पजः, अनङ्गः, शमानकः, जराभोरुः *m.* See KÁMADEVA. 'In love, under the influence of love,' कामार्तः -र्ता -र्तं, कामातुरः -रा -रं, मदनावस्यः -स्या -स्यं, मदनवशः -शा -शं, जातमन्मथः -या -यं, जातकामः -मा -मं, स्मराकुलः -ला -लं, कामासक्तः -क्ता -क्तं, काममोहितः -ता -तं, कामपङ्कः -ङ्का -ङ्कं, शृङ्गारी-रिणी -रि (नं), शृङ्गारिणः -ता -तं; 'to fall in love with, be in love with,' अनुरागवान् -वती भू with loc. or gen. of the person, जातानुरागः -गा भू, मोहितः -ता -तं भू; 'to make love,' विवाहार्थं प्रेम कृ, विवाह-हेतुकखेहं कृ, विवाहार्थं चिन्तारथनं कृ.—(Delight in) रुषिः *f.*,

अभिरुषिः *f.*, अनुरागः, प्रीतिः, आसक्तिः *f.*; 'love of life,' जीविताशा.—(Airs or gestures of love) हावः, भावः, ललितं, विलासः विभ्रमः.

LOVE-BROKER, *s.* घटकः, प्रेमघटकः, मदनदूतः -ती *f.*, दूतिका *f.*

LOVED, *p. p.* प्रीतः -ता -तं, दयितः -ता -तं, खिद्यः -ग्धा -ग्धं, प्रियः -र -यं, हृद्यः -द्या -द्यं, हृदयप्रियः -या -यं, इष्टः -ष्टा -ष्टं, मनोप्रीतः -ता -तं सुभगः -गा -गं.

LOVE-KNOT, *s.* प्रेमग्रन्थिः *m.*, प्रीतिग्रन्थिः *m.*, शृङ्गारग्रन्थिः *m.*

LOVE-LETTER, *s.* मदनलेखः, अनङ्गलेखः, मन्मथलेखः, शृङ्गारपत्रं, प्रेमपत्रं अनङ्गपत्रं, प्रीतिपत्रं.

LOVELINESS, *s.* कामता, कान्तिः *f.*, सौन्दर्यं, सुन्दरता, अतिसौन्दर्यं, लावण्यं रूपलावण्यं, चारुता, सौम्यता, लालित्यं, वामता, मुग्धता, कमनीयता अभिरामता, दीप्तिः *f.*, शोभा, रमणीयता, मनोहरत्वं -ता, रम्यता सुभगता, सश्रीकता.

LOVELY, *a.* कान्तः -न्ता -न्तं, सुन्दरः -रा -री -रं, अतिसुन्दरः &c., लावण्यवान् -वती -वत् (त), मुरूपः -पी -पं, सुहृषवान् &c., चारुः -वी -रु चारुमान् -मती &c., ललितः -ता -तं, सौम्यः -म्या -म्यं, मुग्धः -ग्ध -ग्धं, वामः -मा -मं, मनोरमः -मा -मं, मनोहरः -रा -रं, रम्यः -म्या -म्यं रमणीयः -या -यं, कमनीयः -या -यं, सुभगः -गा -गं, मनोज्ञः -ज्ञा -ज्ञं अभिरामः -मा -मं.

LOVELY-FACED, *a.* मुग्धाननः -ना -नं, चारुमुखः -खी -खं, सुमुखः &c.

LOVE-MATCH, *s.* प्रीतिविवाहः, प्रेमविवाहः, प्रीतिसन्धः, प्रेमसन्धः.

LOVE-QUARREL, *s.* प्रीतिकलहः, प्रेमकलहः, प्रणयकोपः.

LOVER, *s.* प्रणयी *m.* (नं), प्रियः, कान्तः, नायकः, रमणः, रमकः, रमः दयितः, वल्लभः, कामी *m.* (नं), हृदयेशः, प्राणेशः, जीवितेशः, प्राणपतिः *m.*, प्रियतमः, वन्धुः *m.*, इष्टः; 'lover of knowledge,' विद्यानुरागी *m.* (नं), ज्ञानेम्बु. *m.*

LOVE-SHAFT, *s.* मदनशरः, स्मरशरः, कामशरः, कन्दर्पबाणः, मदनेषुः *m.* The god of love is fabled by the Hindús as having five arrows, each tipped with the blossom of a flower. See KÁMADEVA.

LOVE-SICK, *a.* कामरोगी -गिणी-गि (नं), मदनरोगी &c., कामातुरः -रा -रं, कामार्तः -र्ता -र्तं, कामपीडितः -ता -तं, मदनपीडितः &c., कामविह्वलः -ला -लं.

LOVE-SONG, *s.* मदनगीतं, प्रेमगीतं, शृङ्गारगीतं, शृङ्गारगानं.

LOVE-TALE, *s.* कामकथा, शृङ्गारकथा, मदनकथा, प्रेमकथा, शृङ्गारकथा, कथानं, प्रेमव्याख्यानं.

LOVE-TOKEN, *s.* प्रीतिलक्षणं, प्रेमलक्षणं, प्रीतिदानं, प्रेमस्मारकं.

LOVE-TRICK, *s.* प्रेमक्रीडा, अनङ्गक्रीडा, हावः, भावः, ललितं, विलासः.

LOVING, *a.* प्रणयी -यिनी -यि (नं), प्रणयवान् -वती -वत् (त), काम-मिनी &c., खेही -हिनी &c., अनुरक्तः -क्ता -क्तं, अनुरागवान् -वती &c. प्रकामः -मा -मं, प्रीतिमान् -मती &c., वात्सलः -ला -लं, प्रीतियुक्तः -क्त -क्तं.—(Delighting in, attached to) अनुरागी-गिणी &c., आनन्द-न्दिनी &c., प्रमोदी-दिनी &c., मोदी &c., प्रियः -या -यं, आसक्तः -क्त -क्तं, सेवी -विनी &c., रतः -ता -तं, निरतः -ता -तं.

LOVING-KINDNESS, *s.* कृपा, दया, कारुण्यं, वात्सल्यं, करुणाद्रिता, अनुकम्पा, प्रसादः, अनुग्रहः, खेहः, हितेच्छा.

LOVINGLY, *adv.* सप्रणयं, प्रणयेन, सानुरागं, खेहेन, सखेहं, प्रीतिपूर्वं प्रीत्या, वात्सल्येन, सवात्सल्यं.

Low, *a.* (Not high) नीचः -चा -चं, नीचकः -का -कं, नीचस्यः -स्या -स्यं, निम्नः -न्ना -न्नं, अधरः -रा -रं, अनुचः -चा -चं, अनुक्तः -क्ता -क्तं

अधःस्थः-स्था-स्थं, अधस्तनः-नी-नं; 'low ground,' निम्नभूमिः *f.*—(Short, low in stature) ह्रस्वः-स्वा-स्वं, नीचः-चा-चं, न्यङ्, नीची, न्यक् (ङ्), ह्रस्वतनुः-नुः-नु, अत्यतनुः-नुः-नु.—(Not loud) नीचस्वरः-रा-रं, नीचशब्दकः-का-कं, नीचः-चा-चं, नीचकः-का-कं.—(Deep or grave in sound) मन्दः-न्दा-न्दं, मन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, आमन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, मन्दिरः-रा-रं, धीरः-रा-रं, गम्भीरः-रा-रं, गभीरः-रा-रं.—(Mean, inferior, base) अधमः-मा-मं, अवरः-रा-रं, नीचः-चा-चं, नीचकः-का-कं, हीनः-ना-नं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, जघन्यः-न्या-न्यं, जघन्यवृत्तिः-त्तिः-त्ति, प्रतिकृष्टः-ष्टा-ष्टं, खलः-ला-लं, सुदुः-द्रा-द्रं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं, वार्षलः-ली-लं, प्राकृतः-ती-तं, न्यङ्, नीची, न्यक् (ङ्), कृपणः-णा-णं, अष्टौ-ष्टौती-ष्टौत् (न्), अरमः-मा-मं, अणकः-का-कं, अनकः-का-कं, आणकः-का-कं, इतरः-रा-रं, अनाय्यः-य्यी-य्यं, रेफः-फा-फं, रेपः-पा-पं, रेफाः-फाः-फः (ङ्), रेपाः &c., याथः-या-यं, खेटः-टा-टं, अवष्टः-ष्टा-ष्टं, खुष्टः-त्ता-तं, खुष्टकः-का-कं, कुपुयः-या-यं, गलैः-लौ-लौ, अछीलः-ला-लं; 'a low man,' प्राकृतजनः, निहीनजनः, पृथग्जनः, इतरजनः, अपसदः, दुर्वृत्तः, अधमाचारः, दुराचारः, पामरः, जाल्मः, विषयोः; 'low language,' अछीलं, खलौकिकः *f.*, अछीलाक्षेपः.—(Of low rank or birth) हीनजातिः-तिः-ति, न्यग्जातिः-तिः-ति, नीचजातिः-तिः-ति, अन्यजातीयः-या-यं, हीनजन्मा-ज्मा-ज्म (न्), दुष्कुलीनः-ना-नं, अकुलीनः-ना-नं, नीचकुलजातः-ता-तं, हीनकुलः-ला-लं.—(Depressed, dejected) विषयः-या-यं, विपादो-दिनी &c., अवसन्नः-न्ना-नं, दीनमनस्कः-स्का-स्कं, विमनाः-नाः-नः (स्), दुर्मेनाः &c., विमनस्कः-स्का-स्कं, ज्ञानाः-न्ना-नं, खिन्नः-न्ना-नं, उद्विग्नः-ग्नता-ग्नं, दानः-ना-नं.—(Moderate) परिमितः-ता-तं, अल्पः-स्था-स्थं, स्वल्पः-स्था-स्थं.—(In price) अल्पमूल्यः-स्था-स्थं.—(Not rich, not nourishing, as diet) निस्सत्त्वः-स्था-स्थं, कर्शकः-का-कं, कृशकारी-रिणी &c., अपोषकः-का-कं, अपौष्टिकः-की-कं.

Low, *adv.* नीचैस्, नीचकैस्, नीचे, अधस्, अनुच्चं, नीच in comp. as, 'going low,' नीचगः-गा-गं.—(In a low tone) नीचस्वरण.

To low, *v. n.* (As cattle) हम्भारव कृ, हम्भ (nom. हम्भायते), रम्भ (c. 1. रम्भते-म्भितुं), रेभ (c. 1. रेभते-भितुं), गज्ज (c. 1. गज्जति-जितुं), नद (c. 1. नदति-दितुं), नर्द (c. 1. नर्दति-दितुं), गर्ज (c. 1. गर्जति-जितुं).

Low-born, *a.* हीनजातिः-तिः-ति, न्यग्जातिः &c., नीचकुलजातः-ता-तं, हीनकुलप्रसूतः-ता-तं, अनुचकुलजातः-ता-तं, हीनजन्मा-ज्मा-ज्म (न्), अन्यजातीयः-या-यं, अधमवंशोद्भवः-वा-वं, अवरवर्णजः-जा-जं, अधमवंशीयः-या-यं, अधमजातीयः-या-यं, अवरजः-जा-जं.

Lower, *a.* (Less high) अधरः-रा-रं, अधरस्थः-स्था-स्थं, अधःस्थः-स्था-स्थं, अधोभवः-वा-वं, अधस्तनः-नी-नं, नीचस्थः-स्था-स्थं, अधमः-मा-मं, अवाङ्-वाची-वाक् (ङ्), अवाचीनः-ना-नं, अधमः-मा-मं, जघन्यः-न्या-न्यं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अधस् in comp.; as, 'the lower part,' अधोभागः; 'lower part of the body,' अधःकायः; 'the lower region,' अधोलोकः, अधोभुवनं, अवाची; 'lower garment,' अधोशुकं, अनरीयं, उपसंभारं, परिधानं; 'the lower line,' अधःस्पर्शिका *f.*, अधरपर्शिका; 'the lower classes,' अन्यजातीयाः *m. pl.*, अधमजातीयाः *m. pl.*, हीनजातीयाः *m. pl.*, अवरवर्णाः *m. pl.*

To lower, *v. a.* (Cause to descend, let down) अधःकृ, अधःपत् (c. 10. -पातयति-यितुं), अधपत्, अधतृ (c. 10. -तारयति-यितुं), नीचीकृ.—(Abase, humble) अधकृष् (c. 1. -कथयति-कथुं), नम् (c. 10. नमयति

-यितुं), अधमन्, नचीकृ, भङ्ग (c. 10. भङ्गयति-यितुं), दधे or गधे भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कु), गीरव्वं द्व (c. 1. हरति, हङ्कु), तिरोभृ (c. 10. -भावयति-यितुं), पत्.—(Diminish) न्यूनीकृ, अत्योक्तृ, कन् (c. 10. कनयति-यितुं), न्यून, कन् (nom. कनयति-यितुं), हृत् (c. 10. ह्रामयति-यितुं), लघ (nom. लघयति-यितुं).

To lower, *v. n.* (Grow less, sink) न्यूनीभू, पत् (c. 1. पतति-यितुं), नचीभू.

To lower, *v. n.* (Be dark and gloomy, be clouded) मेघावृत्तः-ता-तं भू, मेघाच्छन्नः-न्ना-नं भू, मेघ (nom. मेघायते), अभ (nom. अभायते), तमोवृत्तः-ता-तं भू, मलिनीभू, कलुषीभू.—(Frown, look black) भृमङ्गं कृ, भृमङ्गोचनं कृ, मलिनमुखः-न्नी-नं भू.

Lower, *s.* (Gloominess, cloudiness) साभ्रता, मेघाच्छन्नता, मेघतिमिरं, तमोवृत्तत्वं, मेघसंहतिः *f.*, दुर्दिनं.—(Of countenance) मुक्तामलिनं, मलिनमुखत्वं.

Lowered, *p. p.* (Let down) पातितः-ता-तं, अधपातितः-ता-तं, अधःकृतः-ता-तं.—(Humbled) भग्नदर्यः-र्धा-धं, आन्नगर्भः-र्धा-धं, गतगीरवः-वा-वं, हृतगीरवः-वा-वं, आन्नगीरवः-वा-वं.—(Diminished) न्यूनीकृतः-ता-तं, अत्योक्तः-ता-तं, हृत्तितः-ता-तं.

Lowering, *a.* (Gloomy, cloudy) मेघाच्छन्नः-न्ना-नं, तमोवृत्तः-ता-तं, दुर्दिनग्रस्तः-स्ता-स्तं, मलिनः-ना-नं, अभियः-या-यं, मलिनमुखः-न्नी-नं.

Lowest, *a.* अधरः-रा-रं, अधरः-रा-रं, अवरतमः-मा-मं, अधरतमः-मा-मं, अधमः-मा-मं, नीचः-चा-चं, नीचतमः-मा-मं, सतिनीचः-चा-चं, अधःस्थः-स्था-स्थं, अधरस्थः-स्था-स्थं, अवरस्थः-स्था-स्थं; 'at the lowest price,' अधरमूल्यमपेक्ष्य, न्यूनमूल्यमपेक्ष्य.

Lowing, *s.* (Of cattle) हम्भा, हम्भारवः, रम्भः, रम्भितं, रेभणं, गोनादः, गोरावः.

Lowing, *part.* हम्भारवविरावी-विणी-वि (न्), हम्भायमानः-ना-नं.

Lowland, *s.* निम्नभूमिः *f.*, निम्नभूः *f.*, निम्नदेशः, नीचभूमिः, नीचप्रदेशः.

Lowlander, *s.* निम्नदेशवासी *m.* (न), नीचदेशस्थः, निम्नदेशीयः.

Lowly, *adv.* नचचेतसा, नधे, विनयं, अदर्यं, निरभिमानेन, नचशीलत्वात्, सविनयं, नचिरी, गधे विना, गधैत्यागपृथ्वी.

Lowliness, *s.* नचता, पुष्टिभयता, विनयता, विनयः, विनयिः *f.*, नचशीलता, गधेहीनता, दधेष्टव्यता, दम्भहीनता, निरभिमानं, अनभिमानं, अनहङ्कारः, अगर्भः, दीनता, निर्वेदः, दैन्यं, आनयिः *f.*, सन्नयिः *f.*, अपकर्षः, अपकृष्टता, नचवृत्तिः *f.*

Lowly, *a.* नचः-वा-वं, नचपुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, नचशीलः-ला-लं, नचपुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, नचमनाः-नाः-नः (स्), नचमनस्कः-स्का-स्कं, विनयचेताः-ताः-तः (स्), विनयः-ता-तं विनयी-यिनी-यि (न्), सविनयः-या-यं, निरभिमानः-ना-नं, अनभिमानो-निनी &c., अनहङ्कारः-रा-रं, दी-रिणी &c., निरहङ्कारः-रा-रं, निरहम्भानी-निनी &c., अभिमानहीनः-ना-नं, अगर्भः-र्धा-धं, वीतगर्भः-र्धा-धं, गर्भरहितः-ता-तं, वीतदम्भः-म्भा-म्भं, दधेहीनः &c., निविणः-णा-णं, अनुद्धतः-ता-तं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अग्रगल्भः-स्था-स्थं, अग्रौढः-टा-टं, नीचः-चा-चं.

Lowly, *adv.* सविनयं, अनुद्धतं, सापकर्षं, नचवत्. See LOWLILY.

Low-minded, *a.* दुष्टचेताः-ताः-तः (स्), खलात्मा-त्मा-ज्म (न्), दुरात्मा &c.

Lowness, *s.* नीचता, निम्नता, अनुचता, अनुद्धता; 'lowness of ground,' भूमिनिम्नता.—(Meanness) नीचता, अधमता, अपकृष्टता, निकृष्टता, अपकर्षः, जघन्यता, हीनता, खलता, सुदुता, दुष्टता, कृपणता, कार्षण्यं, दुर्वृत्तता, अनाय्यता, अनुकष्यः.—(Of spirits) विषादः, विषयता, अवसादः, अवसन्नता, उद्वेगः, निर्विषयता, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः, दीनता, वैमनस्यं, विमनस्कता, दीर्घमनस्यं, दुर्मेनस्कता.—(Of sound) नीचता, मन्दता, मन्द्रता, गम्भीरता, गाम्भीर्यं.—(Of price) मूल्यन्यूनता, अत्यमूल्यत्वं.

LOW-PRICED, *a.* अल्पमूल्यः -स्या -स्य, न्यूनमूल्यः &c., सुमूल्यः &c.

LOW-SPIRITED, *a.* विषादी -दिनी -दि (न), विषयः -या -यं, अवसन्नः -जा -जं, उद्विग्नमनः -ना -नं (न), दुर्मेनाः &c., ज्ञानमनः &c., समर्मेनाः &c., दीनमनः &c., विमनः &c., दुर्मनस्काः -स्का -स्कं, विमनस्काः &c., उद्विग्नमनस्काः &c., दीनचेतनः -ना -नं, उदासवृत्तिः -त्तिः -त्ति.

LOYAL, *a.* भक्तः -क्ता -क्तं, दृढभक्तिः -क्तिः -क्ति, भक्तिमान् -मती -मत् (न), भक्तियुक्तः -क्ता -क्तं, सानुरागः -गा -गं, अनुरक्तः -क्ता -क्तं; 'to a sovereign or superior,' राजभक्तः &c., प्रभुभक्तः &c., राजानुरक्तः &c., राजसेवी -विनी &c., राजभक्तिनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, स्वामिभक्तः &c., राजाज्ञावशी -श्विनी &c., राजासक्तः -क्ता -क्तं, प्रजाधर्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रजाधर्मपरायणः -णा -णं, प्रजाधर्मैतत्परः -रा -रं.—(As a wife) पतिव्रता, साध्वी, सती, सुचरित्रा, एकपाली, स्त्रीया.—(As a husband) स्वदारनिरतः, स्वदारैकतानः, अनन्यनारीसामान्यः, अनुकूलः.

LOYALST, *s.* See LOYAL.

LOYALLY, *adv.* दृढभक्त्या, राजभक्त्या, राजभक्तवत्, राजभक्तिपूर्व, सानुरागं, राजानुरक्तवत्, स्वराजनिष्ठापूर्व.

LOYALTY, *s.* भक्तिः *f.*, राजभक्तिः *f.*, प्रभुभक्तिः, स्वामिभक्तिः, राजभक्तता, दृढा भक्तिः, राजानुरागः, राजानुरक्तिः *f.*, स्वराजासक्तिः *f.*, स्वराजनिष्ठा, प्रजाधर्मनिष्ठा, प्रजाधर्मैतत्पर्यः; 'test of loyalty,' उपधा.—(In a wife) पतिव्रतं, साध्वीत्वं, सतीत्वं.—(In a husband) स्वदारनिरतिः *f.*, स्वदारनिष्ठा, अनुकूलता.

LOZENGE, *s.* (A quadrangular figure having two acute and two obtuse angles) चतुष्कोणविशेषो यस्य द्विकोणाव् अनलंघी द्विकोणी वहिलंघी.—(Sweetment) पदकं, मोदकं, लड्डुकं.

LUBBER, *s.* स्थूलजनः, स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, जलसजनः, स्थूलशरीरः; 'land-lubber,' स्थूलवासी *m.* (न), स्थूलचरः.

LUBBERLY, *a.* स्थूलः -ला -लं, स्थूलस्वभावः -वा -वं, अदृढः -क्षा -क्षं.—(Relating to dry land) स्थलीयः -या -यं.

LUBBERLY, *adv.* स्थूलैव, स्थूलजनवत्, अदृढं, अदृढवत्.

LUBRIC, *a.* चिक्कणः -णा -णं, चिक्कः -ग्धा -गं, नेदुरः -रा -रं.

To LUBRICATE, *v. a.* अभ्यञ्ज् (c. 7. -अनक्ति -अंत्तु), सेहेन अञ्ज्, सेहाक्तं -क्तां कृ, चिक्कणीकृ, चिक्कणीकृ, घृष्ण (nom. घृष्णयति -यितुं).

LUBRICATED, *p. p.* अभ्यक्तः -क्ता -क्तं, सेहाक्तः -क्ता -क्तं, व्याघारितः -ता -तं.

LUBRICATION, *s.* अभ्यञ्जनं, सेहाभ्यञ्जनं, चिक्कणीकरणं, चिक्कणीकरणं.

LUBRICITY, *s.* चिक्कता, चैग्ध्यं, सेहः -हनं, चिक्कणता, नेदुरता.

LUBRICOUS, *a.* चिक्कः -ग्धा -गं, सेही -हिनी -हि (न), चिक्कणः -णा -णं, चिक्कणः -णा -णं, नेदुरः -रा -रं.

LUCENT, *a.* द्योती -तिनी -ति (न), प्रकाशमानः -ना -नं, द्योतमानः &c.

LUCID, *a.* (Bright) दीप्तिमान् -मती -मत् (न), तेजोमयः -यी -यं, तेजसः -सी -सं, उज्ज्वलः -ला -लं, तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न), कान्तिमान् &c., शोभनः -ना -नं, सुप्रभः -भा -भं.—(Pellucid) स्वच्छः -च्छा -च्छं, निर्मलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, समलः -ला -लं, विशदः -दा -दं, प्रसन्नः -जा -जं, शुद्धः -डा -डं.—(Perspicuous) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्थी -र्थं, प्रसन्नः -जा -जं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, भिन्नार्थः -र्थी -र्थं.

LUCIDLY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टार्थं, भिन्नार्थं, विशदं.

LUCIDNESS, *s.* (Brightness) दीप्तिः *f.*, कान्तिः *f.*, तेजस् *n.*, उज्ज्वलता, ज्विः *f.*, द्युतिः *f.*, दीप्तिमत्त्वं.—(Clearness) स्पष्टता, सुस्पष्टता, व्यक्तता, प्रसादः, स्पष्टार्थत्वं, वैशद्यं, स्वच्छता.

LUCIFER, *s.* (Planet Venus) शुक्रः, उशनाः *m.* (स), भार्गवः.

LUCIFER-MATCH, *s.* शलाका, जलनशलाका, जगिनदशलाका, जलनृणं, जलननृणं, जगिनदतृणं, जगिनदं.

LUCIFEROUS, LUCIFIC, *a.* जगिनदः -दा -दं, प्रकाशजनकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं, दीप्तिकरः -रा -रं, प्रकाशोत्पादकः -का -कं.

LUCIFORM, *a.* तेजोगुणकः -का -कं, प्रकाशगुणकः -का -कं, तेजोमयः -यी -यं.

LUCK, *s.* दैवं, भाग्यं, भागः, भाग्येयं, दैवयोगः, दैवगतिः *f.*, दैवदशा, दैविं दिष्टं, अदृष्टं, नियतिः *f.*, विधिः *m.*, कालनियोगः, भविष्यता, रिा सङ्गतिः *f.*; 'good luck,' सौभाग्यं, सुभाग्यं, कुशलं -लता, कौशल शुभं, कल्याणं, भद्रं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, पुण्योदयः, शुभं *n.* (न), सन्नतिः, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद् *f.*, अयः, श्रीः *f.*, लक्ष्मीः *f.*; 'bad luck,' दौर्भाग्यं, दुर्भाग्यं, दुर्दैवं, विपत्तिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, अशुभं, अमङ्गलं; 'good luck to you,' दिष्ट्या, दिष्ट्या वर्षसे; 'good and ill luck,' शुभाशुभद्राभद्रं, मङ्गलामङ्गलं.

LUCKILY, *adv.* सौभाग्येन -ग्यात्, सुभाग्येन -ग्यात्, दैववशात्, भाग्यवशात् कल्याणात्, कौशल्यात्, माङ्गल्येन, शुभदैवात्, दिष्ट्या, श्रिया, सुभगं.

LUCKINESS, *s.* सौभाग्यं, सुभाग्यवत्त्वं, धन्यता, कल्याणता, माङ्गल्यं, पुण्यवत् कौशल्यं, मङ्गलं.

LUCKLESS, *a.* दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, मन्दभाग्यः &c., मन्दभागी -गिनी -ि (न), अभाग्यः -ग्या -ग्यं, अभागी -गिनी &c., भाग्यहीनः -ना -नं, हीनभाग्यः -ग्या -ग्यं, दुर्भगः -गा -गं, निर्दैवः -वा -वं, दैवहीनः -ना -नं, अधन्यः -न्या -न्यं, विपन्नः -जा -जं.

LUCKLESSLY, *adv.* दुर्भाग्येन -ग्यात्, दुर्दैवात्, दौर्भाग्यवशात्, दुर्दैववशात्

LUCKY, *a.* सौभाग्यवान् -वती -वत् (न), भाग्यवान् &c., धन्यः -न्या -नं, मङ्गलः -ला -लं, कल्याणः -णा -णं, श्री -श्विनी -श्वि (न), शुभः -भा -भं, भद्रः -डा -डं, सुभद्रः -डा -डं, शुभंयुः -यु -यु, अयवान् &c., सुभगः -गा -गं, शिवः -वा -वं, श्रीयुक्तः -क्ता -क्तं, लक्ष्मीवान् &c., भाग्यशाली -लिन &c., सभाग्यः -ग्या -ग्यं; 'lucky moment,' शुभलग्नः, लग्नवेला

LUCRATIVE, *a.* लाभकरः -रा -रं, लाभदः -दा -दं, लाभकृत् *m. f. n.*, लाभदायकः -का -कं, सफलः -ला -लं, फलदः -दा -दं, अर्थदः -दा -दं, अर्थकरः -री -रं, लाभजनकः -का -कं, फलोत्पादकः -का -कं, फलावह -हा -हं, हितावहः -हा -हं.

LUCRATIVELY, *adv.* सफलं, साफल्येन, सलाभं, लाभपूर्व, सार्थं.

LUCRATIVENESS, *s.* साफल्यं, सफलता -त्वं, सलाभत्वं, सार्थता, फलदता.

LUCK, *s.* लाभः, अर्थः, वृद्धिः *f.*, धनलाभः, प्राप्तिः *f.*, फलं, धनोपाजनं अर्थलभिः *f.*, अर्जनं, योगक्षेमः, लब्धं, लब्धांशः, प्राप्तांशः, आयः, फलोदयः

To LUCUBRATE, *v. n.* निशाध्ययनं कृ, रात्र्यध्ययनं कृ, निशाभ्यासं कृ रात्री or निशि विद्याभ्यासं कृ or विद्यासेवां कृ.

LUCUBRATION, *s.* (Nocturnal study) निशाध्ययनं, रात्र्यध्ययनं, निशाभ्यासः.—(That which is composed by night) निशाभ्यासं रचितो ग्रन्थः.

LUCULENT, *a.* प्रसन्नः -जा -जं, विशदः -दा -दं, स्वच्छः -च्छा -च्छं, स्पष्ट -ष्टा -ष्टं, निर्मलः -ला -लं, सुप्रभः -भा -भं, तेजोमयः -यी -यं.

LUDICROUS, *a.* हास्यजनकः -का -कं, हास्यकरः -रा -रं, हास्यः -स्या -स्यं, अवहास्यः &c., उपहास्यः &c., हास्योत्पादकः -का -कं, हासोत्पादक -का -कं, हासकरः -रा -रं, परिहासकरः -रा -रं, असङ्गतः -ता -तं, कौतुकजनकः -का -कं.

LUDICROUSLY, *adv.* असङ्गत्, हास्यप्रकारेण, यथा हासो जायते तथा.

LUDICROUSNESS, *s.* हास्यता, हास्यजनकता, उपहास्यता, हास्योत्पादकत्वं, असङ्गतत्वं, कौतुकजनकत्वं, अवहास्यत्वं.

LUES VENEREA, *s.* उपदंशः; 'afflicted with it,' उपदंशी -शिनी (न).

To LUFF, *v. a.* प्रतिघातं नौकां परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं).

To LUG, *v. a.* (Drag with force) बलेन कृष् (c. 1. कर्षति, c. 6.

कृषति, कर्तुं, कर्तुं), बलात् or प्रसन्नम् आकृष or अपकृष or लु (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ.

LUGGAGE, *s.* परिच्छदः, पथिकपरिच्छदः, यात्रिकसामग्री, सामग्यं, यात्रिकभाण्डानि *n. pl.*, वस्त्रभाण्डानि *n. pl.*, वस्त्रपात्राणि *n. pl.*

LUGGER, *s.* विकूपकविशिष्टा दीर्घवातवसना क्षुद्रनौका.

LUGUBRIOUS, *a.* शोकसूचकः -का -कं, शोकात्मकः -का -कं, शोकमयः -यी -यं, दुःखबोधकः -का -कं, कारुणिकः -की -कं, खेदसूचकः -का -कं, शोकी -किनी -कि (न).

LUKEWARM, *a.* ईपदुष्णः -ष्णा -ष्णं, कवोष्णः -ष्णा -ष्णं, मन्दोष्णः &c., कदुष्णः &c., कोष्णः &c., अनुष्णः &c., ईषत्प्रभः -प्ता -प्तं. —(Not zealous) मन्दोत्साहः -हा -हं, मन्दोद्योगः -गा -गं, निरुत्सुकः -का -कं, अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अत्ययः -या -यं, ईपच्छदः -खदा -खं, उदासीनः -ना -नं.

LUKEWARMLY, *a.* ईपदुष्णं, ईपत्तापेन, कवोष्णं, अनुत्तापेन, मन्दोद्योगेन.

LUKEWARMNESS, *s.* कवोष्णता, मन्दोष्णता, कोष्णता -त्वं, ईपदुष्णता, कदुष्णत्वं, अनुष्णत्वं, ईपत्तापः, ईपत्प्रभता. —(Want of zeal) मन्दोत्साहः, मन्दोद्योगः, ईपच्छदता, ईपदुष्णः, अनौत्सुक्यं, अतीक्ष्णता, उदासीनता.

To LULL, *v. a.* (Compose to sleep) स्वप् (c. 10. स्वापयति -यितुं), संस्वप्, सम्प्रस्वप्. —(Quiet, soothe) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, मान् or शान् (c. 10. शान्तयति -यितुं), अभिशान्, परिशान्, उपशान्, लल् (c. 10. लालयति -यितुं), प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्रसङ्गीकृ.

To LULL, *v. n.* (Subside, become calm) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रशम्, उपशम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं), विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रसद् (c. 1. -सीदति -सन्तुं), सम्प्रसद्, विगम् (c. 4. -आम्यति -अमितुं), निर्वो (c. 2. -वाति -तुं), निर्वोताभी, विगतवातीभी, निर्वेगीभी, निवृत्तवायुः -युः -यु भू.

LULL, *s.* (Temporary quiet after storm) शान्तिः *f.*, वायुशान्तिः, निवृत्तिः *f.*, वायुनिवृत्तिः *f.*, निर्वोतः, विरामः, विरतिः *f.*, वायुविरामः, विश्रामः, निर्वृतिः *f.*, शमः, उपशमः, विच्छेदः, वायुशमः, वातविच्छेदः, वायुस्थैर्यं.

LULLABY, *s.* बालकस्वापकरणार्थकं गीतं, बालस्वापकगीतं, लालनगीतं, शान्तिकगीतं, बालसान्त्वनगीतं, शिशुशमकगीतं.

LULLED, *p. p.* (Put to sleep) स्वापितः -ता -तं. —(Quieted) शमितः -ता -तं, शान्तः -न्ता -न्तं, उपशान्तः -न्ता -न्तं, प्रसादितः -ता -तं, उपगृहः -दा -दं.

LULLER, *s.* शमकः, शान्तिकरः, शान्तिदः, सान्त्वनकृत्, लाली *m.* (न).

LUMBAGO, *s.* गृध्रसी, यग्रसी, कटिवातः, ओषिवातः, कटिवेदना.

LUMBAL, LUMBAR, *a.* कटिसंस्थी -स्थिनी -स्थि (न), ओषिसंस्थी &c.

LUMBER, *s.* निरर्थकद्रव्यं, अनर्थकद्रव्यं, बाधकद्रव्यं, ज्ञेशकद्रव्यं, बाधकं, भारः, अतिभारः.

To LUMBER, *v. a.* निरर्थकद्रव्यैः पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), निरर्थकद्रव्याणि इतस्ततो विकृ (c. 6. -किरति -कितुं -रोतुं) or विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं).

LUMBER-ROOM, *s.* निरर्थकद्रव्यकोष्ठः, बाधकद्रव्यकोष्ठकं.

LUMINARY, *s.* ज्योतिर् *n.*, ज्योतिष्मान् *m.* (त), भास्वान् *m.* (त), प्रतिभाषान् *m.* (त), सद्योतनः, भास्करः, प्रभाकरः, सौत्कः, गगणेश्वरः, शेषरः, सखरः, प्रकाशकपदार्थः, प्रकाशयुक्तपदार्थः, तेजोराशिः *m.*

UMINOUS, *a.* तेजोमयः -यी -यं, दीप्तिमान् -मती -मत् (त), प्रदीप्तिमान् &c., प्रभाषान् &c., भास्वान् &c., भातुमान् &c., प्रकाशयुक्तः -क्ता -क्तं, विशदः -दा -दं. —(Shining by its own light) स्वप्रकाशः -शा -शं; 'the sun is a luminous body,' सूर्यः स्वप्रकाशः.

UMINOUSLY, *adv.* तेजसा, दीप्ता, प्रभया, स्वप्रकाशेन, विशदं.

LUMP, *s.* पित्तः -खंडं, स्थूलं, वनः, स्थूलभागः, स्थूलांशः, गवः, गवःका, शकैरा, घनीयः. —(Collection, heap) राशिः *m.*, ओषः, सङ्घः, पूगः, स्रोतः, पुञ्जः, पुन्दं, समूहः, सङ्घः, सङ्घयः, स्तूपः, उल्करः. —(Gross) साकल्यं, समुदायः, समासः; 'a lump of flesh,' मांसपिण्डः, श्लेषकः; 'of earth,' मृत्पिण्डः; 'having lumps in the neck,' गवःमाली -लिनी -लि (न); 'in the lump,' साकल्येन.

To LUMP, *v. a.* पिण्डीकृ, पिण्ड (c. 1. पिण्डते, c. 10. पिण्डयति -यितुं), एकपिण्डीकृ, राशीकृ, एकराशीकृ, ओषीकृ, एकौषीकृ, घनीकृ, स्थूलीकृ, घृन्दीकृ, पुञ्जीकृ, पूगीकृ, एकवीकृ.

LUMPED, *p. p.* पिण्डीकृतः -ता -तं, पिण्डीभूतः -ता -तं, पिण्डितः -ता -तं.

LUMPISH, *a.* स्थूलः -ला -लं, स्थूलस्वभावः -वा -वं, स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

LUMPISHLY, *adv.* स्थूलवत्, स्थूलत्वेन, सस्थूलत्वं, स्थूलजनवत्, बुद्धिस्थूलत्वात्.

LUMPISHNESS, *s.* स्थूलता, स्थूल्यं, स्वभावस्थूलता, बुद्धिस्थूल्यं.

LUMPY, *a.* पिण्डी -खिनी -खि (न), पिण्डितः -ता -तं, सपिण्डः -खडा -खं, पिण्डिलः -ला -लं, पिण्डीभूतः -ता -तं, पिण्डिमयः -यी -यं, पिण्डपूर्वः -वी -वं.

LUNACY, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, उन्मादवायुः *m.*, बुद्धिभ्रमः, मतिभ्रमः, बुद्धिभ्रंशः, चित्तविभ्रमः, चित्तविभ्रयः, बुद्धिविभ्रयः, बुद्धिभ्रमता, मदः, प्रमाद्यं, अपस्मारः.

LUNAR, LUNARY, *a.* चान्द्रः -न्द्री -न्द्रं, चान्द्रिकः -की -कं, चान्द्रमसः -सी -सं, चन्द्रसंस्थी -स्थिनी -स्थि (न), सौम्यः -म्या -म्यं, सौमिकः -की -कं, ऐन्दवः -वी -वं; 'lunar month,' चान्द्रमासः; 'lunar asterism or mansion,' नक्षत्रं, दाक्षायिणी; 'the twenty-seven lunar asterisms collectively,' दाक्षायिण्यः *f. pl.*, नक्षत्रचक्रं; 'lunar day,' तिथिः *m. f.* Of these lunar days there are fourteen for the waxing, and fourteen for the waning moon; the first lunar day is called प्रतिपद् *f.*, वक्षतिः -ती *f.*; the day of new moon is called अमावसी, अमावस्या, अमा; 'the day of full moon,' पौर्णिमा, पौर्णिमा, पौर्णिमासी, पूर्णोदः *m.* The eleventh तिथि of each शुक्लपक्षः or waxing, and कृष्णपक्षः or waning moon is regarded as sacred to Vishnu; and the following are the names given by Major Candy for the two एकादशी of each month: कैत्रः, 1. कामदा, 2. पापमोचनी; वैशाखः, 1. मोहनी 2. वरुणिनी; ज्येष्ठः, 1. निर्जला, 2. अषरा; आषाढः, 1. शयनी, 2. योगिनी; आश्विनः, 1. पुषदा, 2. कामिका; भाद्रपदः, 1. परिश्रिन्नी, 2. अज्ञा; आश्विनः, 1. पाशाङ्कुश, 2. इन्दिरा; कार्तिकः, 1. बोधिनी, 2. रमा; मार्गशीर्षः, 1. मोक्षदा, 2. फलदा; पौषः, 1. प्रभावधिनी, 2. सफलदा; माघः, 1. जयदा, 2. घटतिला; फाल्गुनः, 1. अमलकी, 2. विजया. 'The एकादशी of the शुक्लपक्षः of the months आषाढः and कार्तिकः are both particularly sacred. On the first, or शयनीएकादशी, Vishnu goes to sleep, and on the second awakes. (Difference of solar and lunar days) क्षयतिथिः *f.*; 'inauspicious lunar day,' याततिथिः *f.*, दृग्क्षति-पिः *f.*; 'observance of the fasts and rites of the several lunar days,' तिथिपालनं; 'lunar eclipse,' चन्द्रग्रहणं; 'lunar measurement,' चान्द्रमानं; 'the lunar dynasty,' सोमवंशः. —(Resembling the moon). See LUNIFORM.

LUNATED, *a.* अर्द्धचन्द्राकारः -रा -रं, अर्द्धचन्द्राकृतिः -तिः -ति.

LUNATIC, *a.* उन्मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मादी -दिनी -दि (न), उन्मादवान् -वती -वत् (त), उन्मादः -दा -दं, उन्मदः -दा -दं, विक्षिप्तः -न्ता -न्तं, विक्षिप्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विक्षिप्तमनः -ना -नं (स्), हतबुद्धिः &c., भ्रष्टबुद्धिः &c., बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टेन्द्रियः -या -यं, बातुलः -ला -लं, अपस्मारी -रिणी &c.

LUNATION, *s.* चन्द्रपरिवर्तनं, चन्द्रावृत्तिः *f.*, चन्द्रपरिवृत्तिः *f.*

LUNCH, LUNCHEON, *s.* उपाहारः, जस्याहारः, लब्धाहारः, लघुभोजनं, जस्यभोजनं, जडभोजनं, जडाहारः, जडाशनं, जडशनं, यासः, यासपरि-
निताहारः.

LUNE, *s.* (In geometry) चन्द्रखण्डः.—(Leash). See the word.

LUNGS, *s.* पुष्पुसः, पुष्पुसः, पुष्पुसः, पुष्पुसः, रक्तमेनजः.

LUNIFORM, *a.* चन्द्राकारः -रा -रं, चन्द्राकृतिः -तिः -ति, चन्द्ररूपः -पा -पं.

LUPINE, *s.* डिदलं, कलायः, शमीधान्यं, त्रिपुटः, सतीलकः.

LURCH, *s.* अकस्माद् एकपार्श्वे नीकापरिवर्तनं or नीकापरिवृत्तिः *f.*—(To leave a person in the lurch) दुर्देशायस्तं कश्चिज्जनं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्) or परित्यज्.

To LURCH, *v. n.* (Roll suddenly on one side) नाविकभाषायाम् अग्निप्रलोटनाद् एकपार्श्वे अकस्माद् परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).

LURCHER, *s.* (Poncher) कौटिकः, कौटिलिकः, कूटोपायेन वनपक्षिग्राहकः.—(Dog) कौटिकश्चा *m.* (नं), कौटिककुङ्कुरः.

LURE, *s.* (For hawks) श्येनाभिर्य.—(Any thing which entices, allurements) प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, आमिषं, लोभः, आमिषदर्शनं.

To LURE, *v. n.* (Call hawks by holding out a bait) आमिषदर्शनेन श्येनादीन् आकृष्य (c. 1. -कर्षति -कर्षुं), आमिषं दर्शयित्वा श्येनान् आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वतुं) or श्येनाह्वानं कृ.—(Allure) प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं), लुभ्, आकृष्य, मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), लल (c. 10. लालयति -यितुं).

LURED, *p. p.* आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रलोभितः -ता -तं, लालितः -ता -तं.

LURID, *a.* मलिनमुखः -खा -खी -खं, मलिनप्रभः -भा -भं, मलिनः -ना -नं, मलिनतेजः -जा -जः (स्), तमोवृत्तः -ता -तं, उग्रदर्शनः -ना -नं, घोररूपः -पा -पं, दुर्दिनयस्तः -स्ता -स्तं.

To LURK, *v. n.* निभृते or निभृतं or सुनिभृतं or प्रच्छन्नं स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं), गुप्तः -मा -मं वृत् or भू, गुप् in pass. (गुप्यते).

LURKER, *s.* निभृतवर्त्ती *m.* (नं), प्रच्छन्नस्थायी *m.* (नं), निभृते स्थायी *m.*

LURKING-PLACE, *s.* गुप्तिः *f.*, गुप्तिस्थानं, गोपनस्थानं, निभृतस्थानं, गूढस्थानं.

LUSCIOUS, *a.* अतिमधुरः -रा -रं, अतिमिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिस्वादुः -दुः -डो -दु, स्वादिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुमधुरः -रा -रं, सुस्वादुः &c., मधुमयः -यी -यं, मधुमान् -मती -मत् (त्), अतिमृत्प्रिजनकः -का -कं, अतिमृत्प्रिजनकः -का -कं.

LUSCIOUSLY, *adv.* अतिमधुरं, अतिमिष्टं, अतिमाधुर्येण, सुमधुरं.

LUSCIOUSNESS, *s.* अतिमाधुर्यं, मृत्माधुर्यं, अतिमधुरता, अतिमिष्टता, अतिस्वादुता, माधुर्यं, मृत्प्रिजनकत्वं.

LUSORY, *a.* विनोदी -दिनी -दि (नं), खिनोदः -दा -दं, लीलायितः -ता -तं, खलीलः -ला -लं, लीलाखेलः -ला -लं, सखीतुकः -का -कं, क्रोडा in comp.

LUST *s.* (Carnal desire) कामः, कामिता, कामुकत्वं, कामना, कामाग्निः *m.*, कामानलः, रताथिर्त्वं, नैयुनाथिर्त्वं, नैयुनेच्छा, मदनः, मदनेच्छा, रताभिलाषः, रमणेच्छा, विषयाभिलाषः.—(Eager desire) लालसा, जयाभिलाषः, अतिस्पृहा, अतिशयेच्छा, अतीच्छा, लोभः, अतिलोभः, वाञ्छा, आकांक्षा, कांक्षा, लिप्सा, तृष्णा, अतिलिप्सा.—(Depraved affections) दुष्टवासना, दुष्टासना, कुवासना, असङ्गासना; 'inflamed with lust,' कामाग्निदीप्तः -मा -मं

To LUST, *v. n.* (Have carnal desire) कामार्ते -र्ता -र्तं भू, कामुकः -का -कं भू, रताथी -थिनी -थि भू, नैयुनाथी &c. भू, नैयुनाभिलाषी -विषयी -वि भू, नैयुनम् अभिलष् (c. 1. -लवति -यितुं), काम् (c. 10. 472

कामयते -यितुं), अभिकम्, विषयाभिलाषी भू; 'to lust after a woman,' कामतः स्त्रीसङ्गम् अभिलष्.—(Desire eagerly) जामनम् अभिलष् or इष् (c. 6. इच्छति, रयितुं) or वाञ्छ् (c. 1. वाञ्छति -च्छितुं) or अभिवाञ्छ, अतिशयेन स्पृह् (c. 10. स्पृहयति -यितुं) or कांश्च (c. 1. कांश्चति -च्छितुं) or आकांश्च or अभिकांश्च or लभ् in des. (लिप्सते -च्छितुं), लुभ् (c. 4. लुभति, लोभुं).

LUSTFUL, *a.* कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (नं), कामवृत्तिः -क्ति -क्ति, कामप्रवणः -णा -णं, कामासक्तः -क्ता -क्तं, सकामः -मा -मं, कामनः -ना -नं, कमनः -ना -नं, कवः -वा -वं, कमिता -वी -वृ (तृ), कामयिता &c., रताथी -थिनी &c., नैयुनाथी &c., सुरताथी &c., नैयुनाभिलाषी -विषयी &c., सम्भोगाभिलाषी &c., रताभिलाषी &c., नैयुनेच्छु -च्छुः -च्छु, व्यवायी -यिनी &c., अनुकः -का -कं, अभीकः -का -कं, अभिकः -का -कं, लापुकः -का -कं, अभिलापुकः -का -कं, व्यवाय परायणः -णा -णं, लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, स्त्रीव्यसनी *m.* (नं), स्त्रीसङ्गाभिलाषी &c., स्त्रीसम्भोगाभिलाषी, स्त्रीरतः, स्त्रीपरः.—(Under the influence of lust) कामार्ते -र्ता -र्तं, कामातुरः -रा -रं, कामान्धः -न्ध -न्धं, कामान्वितः -ता -तं, कामाविष्टः -ष्टा -ष्टं, कामयस्तः -स्ता -स्तं, कामाधीनः -ना -नं, कामयुक्तः -क्ता -क्तं, कामाक्रान्तः -न्ता -न्तं, कामजितः -त -तं, जातकामः -मा -मं, कामोपहतः -ता -तं.

LUSTFULLY, *adv.* सकामं, कामुकवत्, कामपूर्वम्, कामतस्, लम्पटवत्.

LUSTFULNESS, *s.* कामुकत्वं -ता, कामिता, सकामता, रताथिर्त्वं, नैयुनाथिर्त्वं

LUSTILY, *adv.* चलवत्, महाबलेन, सबीर्यं, ससखं, बीर्येण, मांसलवत्, दृष्टपुष्टवत्, तेजसा, पौरुषेण, सपौरुषं.

LUSTINESS, *s.* चलवत्त्वं, सचलता, मांसलता, दृढाङ्गता, शरीरदृढता, ससखता, बीर्यवत्त्वं, बीर्यं, सखं, अंशलता, पृथुशरीरता, वज्रदेहत्वं, व्यूढोरस्कत्वं, शरीरपृथुता, दृष्टपुष्टता.

LUSTRAL, *a.* शुद्धिकरः -रा -रं, शुचिकरः -रा -रं, शोधकः -का -कं, पावकः -का -कं, पावनः -ना -नं; 'lustral water,' शान्युदं-दकं, पावनोदकं पावनं; 'vessel containing it,' शान्युदकुम्भः.

To LUSTRATE, *v. a.* शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुष्, विशुष्, (c. 9. पुनाति, पवितुं), परिपू, विपू, पवित्रीकृ, शोधनं कृ.

LUSTRATION, *s.* शुद्धिकरणं, शोधनं, शुचिकरणं, शुद्धिः *f.*, पावनं, पवित्रीकरणं, मलापकरणं; 'lustration of arms, a ceremony performed by a king before taking the field,' लोहाभिसारः, लोहाभिसारः, नीराजनं -ना.

LUSTRE, *s.* तेजस् *n.*, छुतिः *f.*, प्रभा, शोभा, रुचिः *f.*, ओजस् *n.*, ओजस्विता, प्रतापः, वृहद्युतिः *f.*, उज्ज्वलता, उद्योतः, लविः *f.*, कान्तिः *f.*, दीप्तिः *f.*, रुचिः *f.* (क्), भास् *f.*, प्रकाशः -शनं, रादा; 'of metal or a gem,' ओजस् *n.*, तेजस् *n.*

LUSTROUS, *a.* तेजस्वी -स्विनी -स्वि (नं), सुप्रभः -भा -भं, कान्तिमान् -मत् -मत् (त्), छुतिमान् &c., दीप्तिमान् &c., ओजस्वी &c., प्रतापी -पिर्त्न &c., प्रतापवान् &c., शोभनः -ना -नं, प्रभावान् &c., उज्ज्वलः -ला -लं

LUSTRUM, *s.* युगं, वर्षपञ्चकं, वत्सरपञ्चकं, अष्टपञ्चकत्वं.

LUSTY, *a.* मांसलः -ला -लं, दृढाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, दृढशरीरः -रा -रं, पृथुशरीरः -रा -रं, चलवान् -वती -वत् (त्), महाबलः -ला -लं, महाबाहु -हुः -हु, अंशलः -ला -लं, अंसलः -ला -लं, वज्रदेहः -हा -हं, व्यूढोरस्क -स्का -स्कं, महाकायः -या -यं, स्थूलशरीरः -रा -रं, नेदस्वी -स्विनी -वि (नं), बीर्यवान् -वती &c., सबीर्यः -वीर्यं -वीर्यं, ससखः -खा -खं, दृष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं, वृहदङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, वृहदशरीरः &c.

LUTANIST, *s.* वैथिकः, वीणावादः -दकः, वीणापाणिः *m.*

LUTANOUS, *a.* (Living in mud) पल्लव्यः -स्या -स्यं, कर्द्दमव्यः -स्या -स्यं

पङ्कवासी -सिनी &c., पङ्कजः -जा -जं.—(Pertaining to it) पङ्किलः
-ला -लं, पङ्की -ङ्गिनी &c., काईमः -मी -मं.—(Of the colour of mud)
पङ्कवर्णः -वर्ण -वर्णं.

LUTE, *s.* वीणा, वल्लकी, विपची -चिका, तल्ली *m.* (नं), रुद्री, वद्वर्यः,
सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी; 'with seven strings,' परिवादिनी;
'the wire of a lute,' तल्ली, तल्लं; 'the neck,' वीणादण्डः, प्रवालः;
'a piece of wood under the neck called the belly,' ककुभः,
प्रसेवकः; 'the tie,' उपनाहः, वीणानुबन्धः, निबन्धनं; 'the whole
body of the lute, comprising the gourd, neck, and belly,' कोल-
चक्रः; 'the quill or bow,' कोणः, परिवादः, शारिका, रणः.

TO LUTE, *v. a.* पङ्केन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्), पङ्कलेपेन संलग्नीकृ.

LUTER, LUTIST, *a.* वीणावादः -दकः. See LUTANIST.

LUTE-STRING, *s.* वीणातन्त्रं, तल्ली, वीणातारः -रा.

LUTULENT, *a.* पङ्किलः -ला -लं, पङ्की -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), काईमः -मी -मं.

TO LUXATE, *v. a.* विसन्धीकृ, सन्धिचोटनं कृ, अस्थिसन्धि or अस्थिसन्धि
बुद् (c. 10. चोटयते -यितुं) or विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं) or भञ्ज
(c. 7. भनक्ति, भङ्गुं), सन्धिभङ्गं कृ, सन्धिविच्छेदं कृ, सन्धिच्युतिं कृ.

LUXATED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, कुटितसन्धिः -न्धिः -न्धि, च्युतसन्धिः
&c., सन्धिच्युतः -ता -तं, सन्धिविच्छिन्नः -छि -छि, स्थानभङ्गः -ङ्ग -ङ्गं.

LUXATION, *s.* सन्धिचोटनं, सन्धिविच्छेदः, सन्धिच्युतिः *f.*, विसन्धीकरणं.

LUXURIANCE, LUXURIANCY, *s.* अतिवृद्धिः *f.*, अधिकवृद्धिः *f.*, अतिवर्धनं,
अत्यन्तवर्धनं, नितान्तवृद्धिः *f.*, वृद्धिबाहुल्यं, समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, वृद्धाधिक्यं,
अतिस्फीतिः *f.*, अतिस्फूर्तिः *f.*, उद्रेकः, उत्तेजः, आप्यायनं.

LUXURIANT, *a.* अतिवर्धितः -वर्धुः -वर्धु, अतिवर्धमानः -ना -नं, अतिवर्धितः
-ता -तं, अतिवर्धी -धिनी -धि (नं), अतिवर्धनः -नी -नं, अतिस्फीतः
-ता -तं, अतिपीनः -ना -नं, अतिसमृद्धः -द्धा -द्धं, अतिपुष्कलः -ला -लं,
अतिबहुलः -ला -लं, अतिप्रचुरः -रा -रं, उत्तिष्ठः -क्ता -क्तं, उद्विक्तः -क्ता
-क्तं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं.

LUXURIANTLY, *adv.* अतिवृद्धा, अतिवृद्धिपूर्व, बाहुल्येन, अतिबहुलं, अति-
बहुल्यं, अतिप्रचुरं, अतिप्राचुर्येण, अतिपुष्कलं, अतिरिक्तं, उद्वेकेण.

TO LUXURIATE, *v. n.* (Grow exuberantly) अत्यन्तं वृध् (c. 1. वधेते
-धितुं) or वृध् (c. 5. वृधोति, c. 4. वृध्यति, अधितुं) or समृध् or
वै (c. 1. व्यायते, व्यातुं) or आप्ये or स्थाय् (c. 1. स्थायते -यितुं), अति-
बहुलीभू, अतिप्रचुरीभू, अतिवृद्धिम् इ (c. 2. रति -तुं), अतिस्फीतिम् इ.
—(Live or feed luxuriously) अतिविलासेन or अतिसुखेन or
सुखोपभोगेन वृत् (c. 1. वर्त्तेते -वितुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं) or विद्व
(c. 1. -हरति -हर्तुं) or भम् (c. 4. भाम्यति, भमितुं).

LUXURIOUS, *a.* (Contributing to luxury, furnished with lux-
uries) सुखभोगवान् -यती -यत् (नं), सुखभोगकरः -रा -रं, सुखभोगावहः
-हा -हं, अतिमुखावहः -हा -हं, अतिमुखी -सिनी -सि (नं), सुखभोग-
साधकः -का -कं, सुखभोगमयः -यी -यं, अतिसुखमयः &c., सुखोपभोगदः
-दा -दं, सविलासः -सा -सं, विलासी -सिनी &c., विलासमयः &c.,
विलासयुक्तः -क्ता -क्तं, विलाससुखमयः &c. —(Indulging in luxury)
विलासी -सिनी &c., विलासासक्तः -क्ता -क्तं, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, सुख-
भोगासक्तः &c., सुखभोगपरायणः -या -यं, विषयासक्तः -क्ता -क्तं, विषयो-
पभोगावहः -हा -हं, वैषयिकः -की -कं, देहभरः -रा -रं, आत्मभरिः
-रिः -रि, विषयोपसेवी -विनी &c., सुखसेवी &c.

LUXURIOUSLY, *adv.* विलासेन, सुखेन, अतिसुखेन, अतिविलासपूर्व, सवि-
लासं, सुखोपभोगेन, सुखोपभोगपूर्व, सुखासक्तवत्, परमाव्ययभोगेन.

LUXURIOSNESS, *s.* विलासित्वं -ता, सविलासित्वं, सुखोपभोगः, सुखभोगः,
अतिसुखिता, सुखासक्तिः *f.*, सुखभोगासक्तिः *f.*, भोगासक्तिः *f.*, विषयभो-

गासक्तिः *f.*, विषयभोगः, विषयसेवा, विषयोपसेवा, सुखसेवा, सुखास्वादः.
LUXURY, *s.* विलासः, विलासित्वं -ता. See LUXURIOSNESS. (That
which gratifies the senses or appetite) सुखं, सुखसाधनं, भोगः,
भोगसाधनं, सीक्यं, सुखसाहित्यं, विषयसुखं, विषयसुखसाहित्यं, अभिषं,
आमिषं.—(Dainty) स्वाद्वत्, परमासं, विशिष्टासं, उत्तमासं, मिष्टासं,
भोजनविशेषः, विशिष्टभोजनं, विशिष्टाभिषं.

LAY, *s.* आरोदकं, आरोहणं, आरोहणलं, आरोहणं जलं.

LYING, *part.* (Reclining) शायी -यिनी -यि (नं), शयः -या -यं, शयानः
-ना -नं, शयितः -ता -तं, पतन् -तनी -तन् (नं), पतितः -ता -तं, संविहः
-हा -हं, उपविहः -हा -हं; 'lying on a bed,' शयने संविहः -हा -हं;
'lying prostrate,' अपमूर्च्छशयः -या -यं, क्षिप्रदेहः -हा -हं; 'lying
with the face upwards,' उत्तानशयः -या -यं.—(Act of lying)
शयनं, पतनं, संवेशः.—(Lying in) प्रसवकालः, प्रसवावस्था, सूति-
कालः, प्रसूतिकालः; 'lying-in chamber,' सूतिकागृहं, सूतिगृहं,
सूतिकाभवनं, सूतिगृहं, सूतीगृहं, चरिहशय्या, चरिहं, गर्भः, अपचरकः.

LYING, *s.* (Telling falsehood) मृषावादः, मिथ्यावादः, मिथ्याभाषणं,
मिथ्याकथनं, असत्यभाषणं, मृषाभाषिता -वर्णं, मृषाभिधानं, मिथ्योक्तिः *f.*,
असत्योक्तिः *f.*, अनृतवादः.

LYING, *part. or a.* (Addicted to falsehood) मिथ्यावादी -दिनी -दि
(नं), मृषावादी &c., असत्यवादी &c., अनृतवादी &c., असत्यभाषी
-विणी &c., अनृतभाषी &c., अनृतवाक् *m. f. n.* (च्), असत्यः -त्या
-तं, निःसत्यः -त्या -तं.

LYMPH, *s.* मेदस् *n.*, वसा, चर्मोम्भस् *n.*, त्वग्भस् *n.*, त्वग्दकं, चर्मोदकं,
चर्मसारः, त्वकसारः, अमृक्करः, उदकधातुः *m.*

LYMPHATE, LYMPHATED, *a.* उन्नतः -ता -तं, वातुलः -ला -लं.

LYMPHATIC, *s.* मेदोवहं, मेदोवाहिनी, चर्मोम्भोवाहिनी, त्वकसारवाहिनी,
शरीरान्तर्गतजलवाहिनी.

LASS, *s.* वनविहङ्गाः, वनमार्गः, मूखदृष्टिः सुदृष्ट्याविशेषः.

LYRE, *s.* वल्लकी, वीणा, विपची -चिका, तल्ली. See LUTE.

LYRIC, LYRICAL, *a.* वैशिकः -का -कं, वीणावादनसहितः -ता -तं.

LYRIST, *s.* वल्लकीवादकः, वल्लकीपाणिः *m.*, वैशिकः.

LYTHRUM, *s.* (A plant) अग्निञ्जाला, सुभिन्ना, धातकी, धातुपुष्पिका.

M

MACARON, *s.* बादामनिर्मितं मिषपिष्टकविशेषः.

MACAW, MACAO, *s.* शुक्रः, कीरः, वल्लकः *m.*, वल्लकः.

MACE, *s.* (Club, ensign of authority) वेधं, गदा, यहिः *m. f.*, यहिकः,
दण्डः -खंडं, मुपलः, मुसलः, लगुडः, लगुरः, मुन्नरः, वातक्षिः *m.*—(The
spice) जातीकोशं, जातिकोशं, जातीकोषं, जातिकोषं, जातिः -ती *f.*,
जातिफलं, जातीफलं, फलं, जातीपत्री, जातिपर्षं, जातिपुष्पं, गुडवर्षं,
राजभोग्यं.

MACE-BEARER, *s.* वेधधरः, वेधधारी *m.* (नं), वेधी *m.* (नं), वेधपाणिः *m.*,
गदाधरः, गदी *m.* (नं), गदापाणिः *m.*, गदाहस्तः, दण्डधरः, दण्डी *m.*
(नं), दण्डहस्तः, लगुडहस्तः, दण्डधारी *m.*, दण्डिकः, दण्डभृत् *m.*,
यहियहः, याहीकः.

TO MACERATE, *v. a.* (Make lean, waste) कृञ्ज (nom. कृञ्जयति -यितुं),
कृशीकृ, परिकृशीकृ, क्षि in caus. (अपयति -यितुं), क्षीयं -यं -यं कृ,
क्षीयीकृ, द्वे in caus. (ग्रपयति -यितुं), मांसखयं कृ.—(Steep) जल-
सेकने or जलप्रापनेन कोमलीकृ, पिरकालं जलेन सनाप्नु (c. 10. -प्राव-
यति -यितुं) or जलसनाप्नुतं -तां कृ or जलसिक्तं -क्तां कृ or चाद्रीकृ;
'macerate indigo,' नीलसन्धानं कृ, नीलपाचनं कृ.

MACERATED, *p. p.* (Made lean) कृशीकृतः -ता -तं, परिकृशः -शा -शं. खीणः -या -यं. —(Steeped) जलसेकेन कोमलीकृतः -ता -तं or नूतकृतः -ता -तं.

MACERATION, *s.* (Making thin, mortification) कृशीकरणं, खीणकरणं, कर्शने, श्लेशकरणं, श्लेशदानं, मांसक्षयः, मांसशोषणं, शरीरपाकः, शरीरशोषः, कायश्लेशः, श्लेशः, कायकृच्छ्रं. —(Steeping) जलसेकेन कोमलीकरणं, चाट्टीकरणं; 'of indigo,' नीलसम्भानं, नीलपाचनं.

To MACHINATE, *v. a.* परिकृष् (c. 10. -कृषयति -यितुं), उपायं कृष् or घट् (c. 1. घटते -दितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or अनुसन्धा or संविधा, मन् (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), सम्प्रभृ (c. 10. -भारयति -यितुं), कल्पनां कृ, परिकल्पनां कृ, अनुसन्धानं कृ. —(Plot) द्रुह् (c. 4. द्रुहति, द्रोहं), कपटप्रवर्धं कृ, कपटप्रवर्धेन द्रोहं कृ.

MACHINATION, *s.* कल्पना, परिकल्पना -नं, कृमिः *f.*, मन्त्रणा, कुकल्पना, कुमन्त्रणा, कुयुक्तिः *f.*, कुप्रयुक्तिः *f.*, कुसूहिः *f.*, कुसङ्कल्पः, कपटप्रयोगः, कपटप्रवर्धः, घटनं -ना, कुघटना, विधानं, संविधानं, अनुसन्धानं, दुष्टकार्यसाधनार्थम् उपायचिन्तनं, द्रोहचिन्तनं; 'against the king,' राजद्रोहः, राजशरीराभिद्रोहः.

MACHINATOR, *s.* परिकल्पकः, परिकल्पनाकृत *m.*, कुमन्त्रणाकृत, कुकल्पनाकारी *m.* (नं), घटकः, उपायचिन्तकः, द्रोहचिन्तकः.

MACHINE, *s.* यन्त्रं, उपकरणं, विलासः, साधनं, साधनयन्त्रं.

MACHINERY, (Collective mechanism) यन्त्रसाहित्यं, यन्त्रशक्तिसाहित्यं, यान्त्रं, यान्त्रिकं, यन्त्रत्वं. —(Machines in general) यन्त्रसामग्र्यं, यन्त्रसमूहः, यन्त्रसमुदायः, यान्त्रं, यन्त्रविद्या.

MACHINIST, *s.* यन्त्रकारः -रकः, यन्त्रकृत् *m.*, यन्त्रनिर्माणशिल्पज्ञः. यन्त्रविद्यानिपुणः, यन्त्रविद्, कलाज्ञः.

MACILENCY, *s.* कृशता, काश्चै, कृशाङ्गता, खीणता, क्षामता, मांसक्षीणता.

MACILENT, *a.* कृशः -शा -शं, खीणः -या -यं, खीणमांसः -सा -सं.

MACROCOSM, *s.* जगत्सङ्घं, जगत्कालं, विश्वजगत् *n.*, विश्वं, त्रिभुवनं.

MACROLOGY, *s.* दीर्घसूत्रता, अतिविस्तीर्णवाक्यं, अतिविस्तृतः.

MACTATION, *s.* उपहारार्थं घातनं or निहननं or प्रनाशणं, विध्वंसनं.

MACULA, *s.* कलङ्कः, लाम्बनं, चिह्नं, विन्दुः *m.*, कलुषं, अङ्कः.

To MACULATE, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), चिह्न (nom. चिह्नयति -यितुं), लाम्ब (c. 1. लाम्बति -म्बितुं).

MACULATE, **MACULATED**, *a.* कलङ्कितः -ता -तं, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (नं), कलुषितः -ता -तं, लाम्बितः -ता -तं, चिह्नितः -ता -तं.

MAD, *a.* उन्मत्तः -त्ता -तं, उन्मादः -दा -दं, उन्मादवान् -वती -वत् (नं), उन्मादी -दिनी -दि (नं), सोन्मादः -दा -दं, उन्मदः -दा -दं, उन्मदिव्युः -व्युः -व्यु, मत्तः -त्ता -तं, वातुलः -ला -लं, वातुलः -ला -लं, प्रमदः -दा -दं, सून्मदः -दा -दं, सून्मादः -दा -दं, हतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, नष्टबुद्धिः &c., विक्षिप्तबुद्धिः &c., भ्रष्टबुद्धिः &c., बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, हतज्ञानः -ज्ञा -ज्ञं, विस्मृतचिन्तः -त्ता -तं, भ्रान्तचिन्तः -त्ता -तं, विक्षिप्तचिन्तः -तिः -ति, विक्षिप्तः -त्ता -तं, मूढचेताः -ताः -तः (स्), नष्टेन्द्रियः -या -यं. —(Proceeding from madness) उन्मादप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उन्मादसूचकः -का -कं, बुद्धिभ्रंशसूचकः -का -कं. —(Furious) मदोक्तः -टा -टं, मदीदयः -या -यं, कोपाकुलः -ला -लं, संरजः -जा -जं; 'a mad dog,' जलकैः, जलकः; 'a mad fellow,' प्रमदजनः; 'to go mad,' उन्मद् (c. 4. -माद्यति -यितुं), उन्मत्तीभू; 'drive mad,' उन्मद् (c. 10. -मादयति -यितुं).

MADAM, *s.* आर्य्या, आर्य्यिका, आर्य्यिका, भवती, भाविनी. —(As a complimentary title) आर्य्ये voc. a., भवति voc. c.

MAD-BRAIN, **MAD-BRAINED**, *a.* विक्षिप्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विमृतबुद्धिः &c.

MAD-CAP, *s.* प्रमदजनः, उन्मत्तजनः, साहसिकः, साहसकर्म्या *m.* (नं).

To MADDEN, *v. a.* उन्मद् (c. 10. -मादयति -यितुं), मद, उन्मत्तीकृ, मत्तीकृ.

To MADDEN, *v. n.* उन्मद् (c. 4. -माद्यति -यितुं), उन्मत्तीभू, मत्तीभू, म.

MADDENED, *p. p.* उन्मादितः -ता -तं, उन्मत्तीकृतः -ता -तं, संरजः -जा -जं.

MADDENING, *a.* उन्मादकः -का -कं, उन्मादजनकः -का -कं, उन्मादन -ना -नं.

MADDER, *s.* (The plant) मज्जिषा, विकसा, हिकसा, मधूकपथी, तावल्ली, योजनवल्ली, योजनपथी, भखडीरी, भखडीरी, भखडी, जिह्वी, समज्ञ कालमेपिका, चिवाङ्गी, कालमधिका.

MADE, *p. p.* कृतः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, प्रकल्पितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, विहितः -ता -तं; 'made of,' मयः -यी -यं, निर्मितः -ता -तं, घटितः -ता -तं in comp.; as, 'made of wood,' काष्ठमयः -यी -यं, काष्ठपटितः -ता -तं, काष्ठनिर्मितः -ता -तं; 'made known,' निवेदितः -ता -तं, आयेदितः -ता -तं, सूचितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं, विशापितः -ता -तं; 'made ready,' सज्जीकृतः -ता -तं; 'made favorable,' प्रसादीकृतः -ता -तं; 'made up, as the mind,' स्थिरीकृतः -ता -तं, स्थिरः -रा -रं; 'made up, reconciled,' सन्धिः -ता -तं, शान्तविवादः -दा -दं; 'made up, settled,' सिद्धः -द्धा -द्ध, साधितः -ता -तं, निष्पन्नः -न्ना -न्नं; 'made over,' सङ्क्रामितः -ता -तं, सञ्चारितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं; 'made light of,' लघूकृतः -ता -तं; 'made good,' साधितः -ता -तं; 'made to do an thing,' expressed by the caus. pass. part.; as, 'made to pay,' दापितः -ता -तं; 'made to go,' गमितः -ता -तं; 'made to know,' ज्ञापितः -ता -तं; 'one who has made an agreement,' कृतसङ्केतः -ता -तं.

MADEFACTION, *s.* चाट्टीकरणं, ज्ञेदनं, संज्ञेदनं, समुन्दनं, स्निग्धीकरणं.

To MADEFY, *v. a.* चाट्टीकृ, ज्ञिद् (c. 10. ज्ञेदयति -यितुं), संज्ञिद्, परिक्रिद्.

MADHOUSE, *s.* उन्मत्तालयः, उन्मत्तपालनगृहं, उन्मत्तस्थानं.

MADLY, *adv.* उन्मत्तवत्, सोन्मादं, मत्तवत्, वातुलवत्, चित्तविभ्रान्तं, चित्तविभ्रान्तं, उन्मादेन, प्रमादात्, प्रमदजनवत्.

MADMAN, *s.* उन्मत्तजनः, मत्तजनः, प्रमदजनः, उन्मादकः, वातुलः.

MADNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, सोन्मादता, मत्तता, वातुलता, विक्षिप्तता, बुद्धिविभ्रान्तता, बुद्धिविध्वंसः, बुद्धिभ्रमः, मतिभ्रमः, चित्तविभ्रमः, चित्तविभ्रान्तः, बुद्धिनाशः, बुद्धिभ्रंशः, मतिभ्रंशः, मदः, प्रमदता, प्रमादः, उन्मादवायुः *m.*

MÆNORRHAGIA, *s.* (A disease) योन्मर्श *n.*, प्रदरः, प्रदराभयः.

MAGAZINE, *s.* (Storehouse) भास्त्रागारं, भास्त्रगृहं, कोपागारं. —(Of arms, ammunition, &c.) युद्धद्रव्यागारं, शस्त्रागारं, अस्त्रागारं, युद्धभण्डागारं, आयुधागारं. —(A miscellany published periodically) काले काले प्रकाशितो नानाविषयसङ्ग्रहः or नानाबस्तुविषयको ग्रन्थः.

MAGGOT, *s.* कीटः, कृमिः *m.*, अलिः *m.*, कीटाखण्डं.

MAGGOTY, *s.* कीटपूरीः -री -री, कृमिपूरीः -री -री, कृमिमयः -यी -यं.

MAGI, **MAGIANS**, *s. pl.* पूर्वदेशीयपण्डिताः *m. pl.*, प्रादेशीयविद्वज्जनः.

MAGIC, *s.* अभिचारः, अभिचारविद्या, माया, मायाविद्या, योगः, सम्प्रयोगः, वशक्रिया, मूलकर्म *n.* (नं), चिचकर्म *n.*, जालं, जालकर्म *n.*, इन्द्रजालं, अभिमन्त्रणं, काम्यं, काम्यं, पिशाचविद्या, कुविद्या, मोहकुकुहकः, कुसृतिः *f.*, संबदनं -ना, मन्त्रः, मन्त्रोहनं.

MAGIC, **MAGICAL**, *a.* अभिचारिकः -की -कं, अभिचारिकः -की -कं, अभिचारी -रिणी -रि (नं), मायामयः -यी -यं, मायी -यिनी -यि (नं), मायावी -यिनी &c., मायिकः -की -कं, ऐन्द्रजालिकः -की -कं, मोहकुकुहकी &c., कीसृतिकः -की -कं.

MAGICALLY, *adv.* अभिचारेण, अभिचारविद्यानुसारात्, मायाया, ऐन्द्रजालं.

MAGICIAN, *s.* अभिचारविद् *m.*, अभिचारविद्याज्ञः, मायाकारः, मायाकृत् *m.*, मायो *m.* (नं), मायिकः, मायावी *m.* (नं), मायाजीवी *m.* (नं), पिशाचविद्याज्ञः, अभिचारी *m.* (नं), विश्वकर्मेविद् *m.*, मूलकर्मेविद् *m.*, इन्द्रजालिकः, रेन्द्रजालिकः, इन्द्रियोही *m.* (नं), कुहकः, कुहककारः, कुहकजीवी *m.*, योगी *m.* (नं), योगेश्वरः, सम्प्रयोगी *m.*, कौस्तुभिकः, सिद्धः, विश्वकर्मा *m.* (नं).

MAGISTERIAL, *a.* (Pertaining to a magistrate or magistracy) धर्माधिकारसम्बन्धी -न्धिनी &c., धर्माध्यक्षसम्बन्धी &c., दण्डनीतिसम्बन्धी &c., आधिकारिकः -की -कं, वैययिकः -की -कं.—(Pertaining to a master) प्रभुसम्बन्धी &c., स्वामिसम्बन्धी &c., प्रभुत्वविशिष्टः -हा -हं, आधिकारिकः -की -कं.—(Imperious) आज्ञापकः -का -कं, आदेशकः -का -कं, धृष्टः -हा -हं, शासनरूपः -पा -पं.

MAGISTERIALLY, *adv.* धर्माध्यक्षवत्, दण्डनायकवत्, अधिकारेण, शासनरूपेण.

MAGISTRACY, *s.* (Office of a magistrate) धर्माधिकारः -रित्वं, धर्माधिकरणं, धर्माधिपत्यं, धर्माध्यक्षता, न्यायाधिकारः, न्यायाधीशता.—(Body of magistrates) धर्माधिकारिणः *m. pl.*, धर्माधिकारिणः, धर्माध्यक्षगणः, धर्माध्यक्षसमूहः, न्यायाधीशगणः, न्यायाधीशसमूहः.

MAGISTRATE, *s.* धर्माध्यक्षः, धर्माधिकारी *m.* (नं), न्यायाध्यक्षः, न्यायाधीशः, न्यायाधिपतिः *m.*, दण्डनायकः, प्राडिवाकः, दण्डप्रयोक्ता *m.* (नं), नीतिशास्त्रा *m.* (नं), विचारकर्त्ता *m.* (नं), अक्षदृष्टकः, आक्षपाटिकः.

MAGNANIMITY, *s.* माहात्म्यं, माहात्मता -त्वं, माहात्मिकता, मनोमहत्त्वं, मतिमहत्त्वं, मनोमहिमा *m.* (नं), औदार्यं, उदारता, चित्तोदारता, उदारचित्तता, महच्छा, महानुभावः, महाशयत्वं, मनःप्रीडता, महापुरुषत्वं, शौच्यं, वीरत्वं, प्रभावः, महिमा *m.*

MAGNANIMOUS, *a.* माहात्मा -त्मा -त्मा (नं), महानाः -नाः -नः (स्), महामनस्कः -स्का -स्कं, माहात्मिकः -की -कं, महामतिः -तिः -ति, उदारचेताः -ताः -तः (स्), उदारमतिः -तिः -ति, उदारः -रा -रं, महानुभावः -वा -वं, महाशयः -या -यं, महच्छः -च्छा -च्छं, उन्नतमनाः &c., शूरः -रा -रं.—(Proceeding from magnanimity) माहात्म्यपूर्णः -द्वा -द्वं, औदार्यपूरः -रा -रं, माहात्म्ययोग्यः -ग्या -ग्यं.

MAGNANIMOUSLY, *adv.* औदार्येण, उदारवत्, माहात्म्येन, समाहात्म्यं, मनोमहत्त्वात्, मनोमहिम्ना, महानुभावान्, उदारचित्तत्वात्, महच्छया, शूरवत्, महाशयवत्, उदारचेतसा.

MAGNATE, *s.* उक्तपदस्यः, उच्यपदस्यः, महाकुलीनः, राजन्.

MAGNESIA, *s.* अग्निपित्ताशकं शुक्रवर्णं or यूनीकारं मृत्तिकाभस्म *n.* (नं).

MAGNET, *s.* लोहचुम्बकः, लोहकान्तः -न्तं, अयस्कान्तः, चुम्बकः, चुम्बकप्रसरः, चुम्बकमणिः *m.*, अयस्कान्तमणिः *m.*, अयस्कान्तमणिशलाका, आकर्षः -र्वकः, आकर्षकमणिः *m.*, वैक्रान्तं, लौहाकर्षकप्रसरः.

MAGNETIC, MAGNETICAL, *a.* आकर्षकः -का -कं, आकर्षकः &c., आकर्षणगुणः -शा -शं, आकर्षणधर्मकः -का -कं, लोहचुम्बनशालः -ला -लं, लोहचुम्बनधर्मकः -का -कं, लोहचुम्बकसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), लोहचुम्बकविषयः -या -यं; 'magnetic attraction,' आकर्षः.

MAGNETICALLY, *adv.* आकर्षणशक्तिद्वारेण, आकर्षणपूर्वकं, लोहचुम्बनशाला.

MAGNETISM, *s.* आकर्षणशक्तिः *f.*, लोहचुम्बनशक्तिः *f.*, लोहचुम्बनधर्मः, लोहचुम्बकगुणः, अयस्कान्तगुणः, अयस्कान्तमणिधर्मः.

TO MAGNETIZE, *v. a.* आकर्षणशक्तिं or लोहचुम्बनशक्तिं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

MAGNIFIC, MAGNIFIC, *a.* महाप्रतापः -या -यं. See MAGNIFICENT.

MAGNIFICENCE, *s.* प्रतापः, महाप्रतापः, महान् प्रतापः, अतिप्रतापः, सुप्रतापः, तेजस् *n.*, अतितेजस् *n.*, महतेजस् *n.*, विभूतिः *f.*, वैभवः, विभवः, ऐश्वर्यं, अतिशोभा, अतिकान्तिः *f.*, महादीप्तिः *f.*, महती शोभा, वृहद्दीप्तिः *f.*, अतिप्रभा, ओजसिता, उज्ज्वलता, जीः *f.*, महिमा *m.* (नं), महत्त्वं.

MAGNIFICENT, *a.* महाप्रतापः -या -यं, प्रतापवान् -वती -वत् (नं), महतेजाः -जाः -जः (स्), प्रतापी -पिनी -पि (नं), अतिप्रतापी &c., तेजस्वी -स्विनी &c., अतितेजसः -सी -सं, शोभनः -ना -नं, अतिशोभनः -ना -नं, सुप्रभः -भा -भं, अतिकान्तिमान् -मती &c., ओजस्वी -स्विनी &c., उज्ज्वलः -ला -लं, महाप्रभः -भा -भं, देदीप्यमानः -ना -नं, विभूतिमान् -मती &c.

MAGNIFICENTLY, *adv.* महाप्रतापेन, सुप्रतापेन, अतिप्रतापेन, अतितेजसा, महतेजसा, सप्रतापं, विभूत्या, अतिशोभापूर्वकं, ऐश्वर्येण.

MAGNIFIED, *p. p.* अधिकीकृतः -ता -तं, विपुलीकृतः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, विशालीकृतः -ता -तं, करालीकृतः -ता -तं, करालितः -ता -तं, अत्युक्तिपूर्वकं वर्धितः -ता -तं, बहुलीकृतः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं.

MAGNIFIER, *s.* वर्धकः, वृद्धिकर्त्ता *m.* (नं), वर्धनकृत् *m.*, आधिक्यकृत्.—(Optical instrument) विपुलदर्शककाचः.

TO MAGNIFY, *v. a.* (Make great or greater) अधिकीकृ, विपुलीकृ, विशालीकृ, वृध् (c. 10. वर्धयति -यितुं), महत्तरं -रां कृ, विपुलतरं -रां कृ, आधिक्यं कृ.—(Amplify) अत्युक्ता or अतिशयोक्ता वृध् or विलू (c. 10. -स्तारयति -यितुं), वाग्विस्तारेण वृध् or अधिकीकृ, अतिशयोक्तिं कृ, अत्युक्तिं कृ.—(Extol) अतिशयेन कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं) or वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), अतिवर्णेन कृ.

MAGNIFYING, *part. or a.* वर्धी -धिनी -धि (नं), वर्धकः -का -कं, अधिककारी -रिणी &c., विपुलकारी &c., विपुलदर्शकः -का -कं.—(Glass) विपुलदर्शककाचसदृशः -खं.

MAGNILOQUENCE, *s.* अत्युक्तिः *f.*, अतिशयोक्तिः *f.*, अतिभाषणं, प्रगल्भभाषणं, प्रौढभाषणं, चित्रोक्तिः *f.*, गर्वितवाक्यं, गर्वोक्तिः *f.*, शब्दमात्रं.

MAGNILOQUENT, *a.* प्रौढभाषी -विणी -पि (नं), प्रगल्भभाषी &c., चित्रभाषी &c., गर्वितवाक्यकारी -रिणी &c.

MAGNITUDE, *s.* (Size, extent) परिमाणं, परिमितिः *f.*, प्रमाणं, मानं, आकारपरिमाणं, आकृतिपरिमाणं, रूपपरिमाणं, आकारमानं, महत्त्वपरिमाणं, मात्रः; 'of the magnitude of an egg,' अणुपरिमाणः -शा -शं; 'of the same magnitude,' सममात्रः -त्री -वं, समपरिमाणः -ता -तं.—(Bulk) भारमानं, भारपरिमाणं.—(Greatness) महत्त्वं, वृहत्त्वं, स्थूलता, स्वील्यं, विपुलता, वैपुल्यं, विशालता, पृथुता -त्वं, प्रथिमा *m.* (नं), महिमा *m.* (नं), उरुता -त्वं, चिकटता, वैकट्यं, विल्लीयता.

MAGPIE, *s.* चापः. किकिः *m.*, किकिद्विषः *m.*, किकीद्विषः, किकीदीपिः *m.*

MAHOGANY, *s.* नन्दकः, तुषः, रुणिः *m.*

MAHOMMEDAN, *a.* यावनः -नी -नं, यवनदेशीयः -या -यं. See MOHAMMEDAN.

MAHRATTA, *s.* (Country) महाराष्ट्रं.—(Dialect) महाराष्ट्री.

MAID, MAIDEN, *s.* कन्या, कुमारी, तरुणी, युवती, बालिका, बाला, कनिका, कनका, कुमारिका, गौरी, गौरिका, धीदा, रोहिणी, नग्निका, कनी. Some of these words refer to particular ages; as, 'a maid of eight,' गौरी-रिका; 'of nine,' कन्या, रोहिणी; 'of ten,' लग्निका, नयिका; 'of from ten to twelve,' कुमारी-रिका; 'of from sixteen to thirty,' तरुणी; 'of the age of puberty,' मध्या, मध्यमा, मुग्धा.—(Unmarried woman, virgin) अनुदा, अविवाहिता, अपरिणीता, निवरा, अवरा, अदत्ता, अग्रता, अक्षता, अक्षतयोनिः *f.*, अविद्वयोनिः *f.*, पुरुषास्पृष्टा.—(Female servant) दासी -सिका, चेटी, परिचारिका, सहचारिणी, कर्मकरी, सैरन्धी, सैरिन्धी.

MAIDEN, *a.* (Pertaining to a maid) कौमारः -री -रं, कुमारिकासम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), कन्यासम्बन्धी &c., कुमारिकाविषयः -या -यं, कन्याविषयः -या -यं.—(Consisting of maids) कन्यामयः -यी -यं, कुमा-

रीजयः -यी-यं.—(Fresh, unused) नवः -वा -वं, अभिनवः -वा -वं, अपूर्णः -ज्ञा -ज्ञं, अकृतोपभोगः -गा -गं, अजातोपभोगः -गा -गं, अक्षतः -ता -तं, अखण्डः -खा -खं.

MAIDENHEAD, MAIDENHOOD, *s.* कीमारं, कीमार्थं, कुमारीत्वं, कन्यात्वं, तरुणीत्वं, तरुण्यं, कुमारीभावः, कुमारीदशा, कुमारिकाभावः.—(Freshness) नवत्वं -ता, अक्षतत्वं, अखण्डता.

MAIDENLIKE, MAIDENLY, *a.* कुमारीयोग्यः -ग्या -ग्यं, कुमारीसदृशः -शी -शं, कन्यायोग्यः -ग्या -ग्यं, कुमारिकोचितः -ता -तं, कन्योचितः -ता -तं, कुमारिकानुरूपः -पा -पं, कुमारीतुल्यः -त्या -त्यं.

MAID-SERVANT, *s.* दासी -सिका, चेटी, प्रेम्पा, कर्मकरि, प्रेषवधूः *f.*, प्रतीहारी, परिचारिका, सेवकी.

MAIL, *s.* (Arimour) कवचः -चं, सन्नाहः, वर्म *n.* (न), लोहवर्म *n.*, ज्योवर्म *n.*, कचुकः, तनुत्रं, तनुत्राणं, सज्जा, युद्धसज्जा, दंशनं, दंसनं, उरश्छदः, कङ्कटकः, कङ्कटः, जागरः, जगरः, कायबलनं, उरस्त्राणं, वक्षस्त्राणं, चायसी, वाणवारः, वारवाणः -खं.—(Post) पत्रवाहनं, लेख्यवाहनं, राजनिर्गमिभूतः पत्रकोषः, राजधावकभूतो लेख्यकोषः.

MAILED, *p. p.* वर्मितः -ता -तं, संवर्मितः -ता -तं, सन्नद्धः -द्धा -द्धं, दंशितः -ता -तं, परिदंशितः -ता -तं, कवची -चिनी -चि (न), सक्वचः -चा -चं, कृतसन्नाहः -हा -हं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, सज्जितः -ता -तं, सज्जीकृतः -ता -तं, कचुकी -किनी &c., कङ्कटकङ्कटः -टा -टं, उटकङ्कटः -टा -टं.

TO MAIM, *v. a.* विकल (nom. विकलयति -यितुं), विकलीकृ, विकलाङ्गीकृ, व्यङ्गीकृ, न्यूनाङ्गीकृ, हीनाङ्गीकृ, अङ्गं लिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or लू (c. 9. लुनाति, लवितुं) or ब्रश् (c. 6. वृश्ति, व्रश्चितुं) or खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं).

MAIM, *s.* अङ्गवैकन्यं, वैकन्यं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गछेदः.

MAIMED, *p. p.* विकलाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, विकलीकृतः -ता -तं, विकलः -ला -लं, छिन्नाङ्गः &c., हीनाङ्गः &c., लूनाङ्गः &c., खण्डिताङ्गः &c., व्यङ्गः &c., अपाङ्गः &c., अङ्गविकलः -ला -लं, अङ्गहीनः -ना -नं, विहस्तीकृतः -ता -तं, छत्रविधतः -ता -तं.

MAIMING, *s.* विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गछेदनं, अङ्गखण्डनं.

MAIN, *a.* (Principal) मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रमुखः -खा -खं, प्रधानः -ना -नं, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, अग्र्यः -या -यं, अग्र्यः -ग्या -ग्यं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, प्रवरः -रा -रं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, मूलिकः -की -कं.—(Most important) गुरुतमः -मा -मं, गरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं; 'main evil,' प्रधानदुष्टं, गुरुदुष्टं; 'main matter,' गुरुकार्यं, गुरुकं; 'main entrance,' सिंहद्वारं; 'main stock,' मूलद्रव्यं.

MAIN, *s.* (The bulk, gross) प्रधानभागः, प्रधानांशः, अधिकभागः, मुख्यभागः, मुख्यंशः, बहुतरभागः, स्थूलांशः, बाहुल्यं, साकल्यं, समुदायः, साम्यं; 'in the main,' बाहुल्येन, बहुशस्, साकल्येन, सामान्यतस्, भृषिष्ठं.—(Force, strength) बलं, शक्तिः *f.*; 'with might and main,' सर्वबलेन, सकलबलेन, प्रसभं, प्रसन्न.—(The ocean) समुद्रः, महासागरः, महोदधिः *m.*, महादीपः.—(Continent) महाद्वीपः, प्रधानद्वीपः.—(At cock-fighting) समाह्वयः, साह्वयः, प्राणियुद्धं.

MAIN-LAND, *s.* महाद्वीपः, मुख्यभूमिः *f.*, मध्यभूमिः, मूलभूमिः, मध्यस्थलं, स्थलं -ली, भूखण्डः, पृथिवीखण्डः, द्वीपः, प्रधानद्वीपः, अधिचिह्नभूमिः.

MAINLY, *adv.* मुख्यशस्, मुख्यतस्, प्रधानतस्, प्राधान्यतस्, प्राधान्येन, विशेषतस्, विशेषेण, बाहुल्येन, बहुशस्, भृषिष्ठं, बहुतरं, सामान्यतस्, साकल्येन, परमं.

MAIN-MAST, *s.* महाकूपकः, महागुणवृक्षकः, प्रधानकूपकः, मध्यकूपकः.

MAINPRIZE, *s.* दर्शनप्रातिभाष्यपुष्पकं, आसिद्धजननोद्योगं.

MAINSAIL, *s.* महाकूपकसन्धि पातपसनं, महाकूपकवसनं.

TO MAINTAIN, *v. a.* (Hold) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं, c. 10. धारयति -यितुं), सन्धु.—(Support) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, आलक्ष (c. 1.-लक्षते, c. 10.-लक्षयति -यितुं), अवलक्ष, समवलक्ष, उलक्षम् (c. 10.-लक्षयति -यितुं, rt. सम्भृ), संलक्षम्, विहम्भ, सङ्गृह् (c. 9.-गृह्णाति -ग्रहीतुं), धृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), संवृष्, भरणं कृ.—(Keep) पालं (c. 10. पालयति -यितुं), अनुपाल, रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं), संरक्ष, पालनं कृ, रक्षणं कृ, संरक्षणं कृ.—(Support with food) भृ, सम्भृ, भरणं कृ, भूतिं दा, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पोषणं कृ, अन्नवस्तं दा, अन्नाच्छादनं दा, योगक्षेमं कृ; 'maintain a family,' कुलालक्षणं कृ; 'maintain one's self,' निर्वाहं कृ, उदरनिर्वाहं कृ.—(Vindicate, make good) प्रतिपद् (c. 10.-पादयति -यितुं), प्रतिपादनं कृ, व्यवस्था in caus.—(स्थापयति -यितुं), व्यवस्थापनं कृ, अनुपाल, अनुपालनं कृ, प्रतिपालनं कृ, समर्थनं कृ, पक्षपातं कृ.—(Affirm) निश्चयेन वद् (c. 1. वदति -दितुं), दाढ्येन वद्.

MAINTAINABLE, *a.* भरणीयः -या -यं, भर्तव्यः -व्या -व्यं, भार्यः -र्या -र्यं, सम्भार्यः -र्या -र्यं, भरव्यः -व्या -व्यं, धर्तव्यः -व्या -व्यं, धार्यः -र्या -र्यं, धरणीयः -या -यं, पालनीयः -या -यं, रक्षणीयः -या -यं, पोषणीयः -ण -यं, वर्धनीयः -या -यं, पोष्यः -व्या -व्यं.

MAINTAINED, *p. p.* भृतः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, धारितः -ता -तं, आलक्षितः -ता -तं, पालितः -ता -तं, पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, रक्षितः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं, भर्त्तिनः -मा -मं; 'being maintained,' धार्यमाणः -णा -खं.

MAINTAINER, *s.* भर्ता *m.* (वृ), भरः, भरणकृत् *m.*, धर्ता *m.* (वृ), धरः, पालकः, पोषकः, पोष्टा *m.* (वृ), भूतिदाता *m.* (वृ), प्रतिपालकः, रक्षिता *m.* (वृ), आलक्षी *m.* (न); 'of a family,' कुलालक्षी *m.*

MAINTENANCE, *s.* (Support) भूतिः *f.*, भरणं, सम्भूतिः *f.*, धारणं, भूतिः *f.*, भूत्या, पालनं, पोषणं, परिपालनं, प्रतिपालनं, रक्षणं, संरक्षणं, वर्धनं, संवर्धनं.—(Means of support, subsistence) जीवनोपायः, पुरुषोपायः, उपजीवनं, जीविका, उपजीविका, वृत्तिः *f.*, वर्धनं, निर्वाहः, उदरनिर्वाहः, प्राणधारणं, प्राणपाना, शरीरधारणं, शरीरपाना, योगक्षेमः.—(Food and clothing) अन्नवस्तं, अन्नाच्छादनं, प्रासाच्छादनं, अन्नवस्तं, कश्चिपूः *m. du.*—(Defence, vindication) रक्षणं, प्रतिपादनं, व्यवस्थापनं, स्थापनं -ना.

MAIN TOP, *s.* महाकूपकायं, प्रधानकूपकायं, मध्यकूपकायं.

MAIZE, *s.* शस्यं, ससकरिः *m.*, शस्यविशेषः.

MAJESTIC, MAJESTICAL, *a.* राजश्रीयुक्तः -क्ता -क्तं, राजश्रीमान् -मती -मत् (न), राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजसदृशः -शी -शं, राजतुल्यः -त्या -त्यं, राजतेजोमयः -यी -यं, राजतेजोरूपः -पा -पं, राजतेजोवान् -वती &c., प्रतापवान् -वती &c., राजप्रतापी -पिनी &c., राजप्रतापयुक्तः &c., गौरवयुक्तः &c., ऐश्वर्य-री -रं, ऐश्वर्यवान् -वती &c., राजैश्वर्यवान् &c., महामहिमा -मा -म (न), ऐशिकः -की -कं, सत्तामयः -या -यं, राजकीयः -या -यं, विभूतिमान् &c., प्रभाववान् &c., प्रभावी -विणी &c., राजप्रभावी &c., प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, माहात्मिकः -की -कं.

MAJESTICALLY, *adv.* राजतेजसा, राजप्रतापेन, सप्रतापं, सप्रभावं, राजैश्वर्येण, महामहिम्ना, विभूत्या, राजप्रभावेण, राजयोग्यं, राजसदृशं, राजवत्, राजवैभवेन, सगौरवं.

MAJESTY, *s.* राजश्रीः *f.*, राजतेजस् *n.*, राजप्रतापः, तेजस् *n.*, प्रतापः, प्रभावः, राजप्रभावः, ऐश्वर्यं, राजैश्वर्यं, महिमा *m.* (न), राजमहिमा, महामहिमा, राजसायुज्यं, विभूतिः *f.*, राजविभूतिः *f.*, वैभवं, विभवः, राजविभवः, राजप्रभवः, भूतिः *f.*, माहात्म्यं, राजत्वं, राज्यं, प्रभुता, राजगौरवं; 'your majesty,' देव voc. c., श्रीमहेश voc. c., आपुष्पन् voc. c., राजन् voc. c.; 'he speaks ill of your majesty,'

MALCONTENT, MALCONTENTED, a. (Discontented) असन्तुष्टः -हा -इ, असंतुष्टः -हा -इ.—(With the government) राज्यनारीसन्तुष्टः -हा -इ, राज्यनारीविषुष्टः -हा -इ, राज्यविषुष्टः &c.

MALE, s. पुमान् *m.* (पुंस् or पुमस्), पुरुषः, पुरुषः, नरः, ना *m.* (न), नानुषः, ननुषः, नानुषः, ननुषः, पुंस् *m.*, पुंस् *m.*, पञ्चजनः; 'duties of the male,' पुंस् *m.*, नृपत्नीः; 'male and female,' स्त्रीपुरुषौ *m. du.*, निपुनं, युग्मं, द्वन्द्वं.—(In botany) पुरुषः.—(Screw) नरः.

MALE, a. पुं in comp., पुरुष in comp., पौरुषेयः -यी -यं, पुरुषजातीयः -या -यं, पुंजातीयः -या -यं, पुरुषजातिसम्बन्धी -न्धनी -न्ध (न), नर in comp.; 'male species,' पुंजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*; 'male offspring,' पुंस् *m.*, पुंस् *m.*, पुंस् *m.*, पुंस् *m.*; 'the male organ,' पुंस् *m.*, पुंस् *m.*; 'a male tiger,' पुंस् *m.*; 'male attire,' पुरुषवेशः, नरवेशः, नृवेशः.

MALEDICTED, a. शापः -ना -नं, अभिशापः -ना -नं, आकुष्टः -हा -इ.

MALEDICTION, s. शापः, अभिशापः, शपः -पनं, शपयः, परिशापः, आक्रोशः -शनं, अवक्रोशः, उपक्रोशः, भर्त्सनं, अभिषङ्गः, दुर्वचनं, अमङ्गलवचनं, अकल्याणवचनं, अमङ्गलच्छा, मौख्यं.

MALEDICTORY, a. अभिशापकः -का -कं, आक्रोशकः -की -कं, रुशन -शनी -शत् (न), अनिष्टप्रार्थकः -का -कं, अमङ्गलाशंसकः -का -कं, दुर्वचनयः -यी -यं.

MALEFACTOR, s. अपराधी *m.* (न), पापी *m.* (न), पातकी *m.* (न), महापातकी *m.*, कुकर्मा *m.* (न), पापकर्मा *m.*, दुष्कृती *m.* (न), पापकारी *m.* (न), कुकर्माकारी *m.*, दुष्कर्मा *m.*, दुष्कृतकर्मा *m.*, अन्यायी *m.* (न), दनस्त्री *m.* (न), दोषी *m.*, कृतापराधः, कृतागाः *m.* (स्), कृष्णकर्मा *m.*, असाधकर्मा *m.*

MALEVOLENCE, s. दुष्टभावः, भावदुष्टता, दुष्टबुद्धिः *f.*, द्रोहबुद्धिः *f.*, दुर्बुद्धिः *f.*, द्वेषबुद्धिः *f.*, द्वेषभावः, दुष्टचित्तत्वं, कुभावः, कुबुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्तनं, द्रोहः, असूया, अभ्यसूया, दौरात्म्यं, अहितत्वं, अमीतिः *f.*, मात्सर्ग्यं, पापदर्शनं, अहितेच्छा, अहितेक्षा, अहितेया, अपकारेच्छा, अनिष्टेच्छा, पुरोभाषिता.

MALEVOLENT, a. दुष्टबुद्धिः -द्विः -द्वि, दुष्टभावः -वा -वं, द्रोहबुद्धिः &c., द्वेषबुद्धिः &c., कुबुद्धिः &c., दुर्बुद्धिः &c., कुभावः -वा -वं, अहितबुद्धिः &c., सासूयः -या -यं, साभ्यसूयः -या -यं, मत्सरः -रा -रं -री -रिणी -रि (न), दुरात्मा -त्मा -त्मा (न), दुष्टात्मा &c., दुष्टचेताः -ताः -तः (स्), दुष्टमतिः -तिः -ति, पापदर्शी -शिनी -शि (न), दोषिकदृक् (श्), द्रोहचिन्तकः -का -कं, अनिष्टचिन्तकः &c., अपकारार्थी -र्थिनी &c., अनिष्टार्थी &c., अहितकामः -ना -नं, अहितेच्छुः -च्छुः -च्छु, अहितेयी -यिणी &c., अहितः -ता -तं, दुष्टशीलः -ला -लं, हिंसाशीलः &c., अपकारशीलः &c., दुःशीलः &c., दुर्हेदयः -या -यं, विषहृदयः -या -यं, पुरोभागी -गिनी &c.

MALEVOLENTLY, adv. दुष्टभावेन -वात्, दुष्टबुद्धित्वात्, द्रोहबुद्ध्या, अहितबुद्ध्या, मात्सर्ग्येण, मत्सरवात्, सासूयं, साभ्यसूयं, दुष्टचेतसा, अहितेच्छया, दुष्टशीलत्वात्.

MALICE, s. दुष्टभावः, द्रोहः, द्रोहबुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्ता -चिन्तनं, द्वेषभावः, द्वेषः, दीर्घद्वेषः, असूया, अभ्यसूया, ईर्ष्या, मात्सर्ग्यं, मत्सरता, हिंसाबुद्धिः *f.*, हिंसाशीलता, नृशंस्यं, नृशंसता, दंशः, दीर्घद्वेषः, दुष्टशीलता, दुःशीलता, अपकारेच्छा, अहितेच्छा, अनिष्टेच्छा, मानसहिंसा, दौरात्म्यं, दुरात्मता, हिंसा, परिहिंसा, खलता; 'malice prepense,' द्रोहचिन्तनं, आघादः; 'secret malice,' मानसद्वेषः, मानसद्रोहः; 'bearing malice,' दीर्घद्वेषी -यिणी -यि (न).

MALICIOUS, a. द्रोहबुद्धिः -द्विः -द्वि, द्रोही -हिणी -हि (न), दुष्टभावः -वा -वं, मत्सरः -रा -रं, मत्सरी -रिणी &c., नृशंसः -सा -सं, हिंसाशीलः

-ला -लं, हिंसात्मकः -का -कं, हिंसातुः -तुः -तु, द्रोहशीलः &c., परि हिंसाशीलः &c., हिंसाहृषिः -हिः -हि, द्वेषी -यिणी &c., अतिद्वेषः &c., अतिद्वेषकः -का -कं, अतिद्वेषा -द्वी -द्वि (द्वि), कुबुद्धिः &c., कुनेष -धाः -धः (स्), दंशी -शिनी &c., साभ्यसूयः -या -यं, सासूयः &c., दुर्जे -ना -नं, खलः -ला -लं, विषुष्टः -ना -नं, मेरयः -वा -वं. *See* MALEVOLENT. (Proceeding from malice) द्वेषमूलकः -का -कं, मात्सर्ग्यहेतुकः -का -कं, द्रोहमूलः -ला -लं, दीर्घद्वेषहेतुकः -का -कं.

MALICIOUSLY, adv. द्रोहबुद्ध्या, द्रोहशीलत्वात्, दुष्टभावेन, अपकारेच्छया सङ्घेवं, द्रोहचिन्तापूर्वकं, समासार्थं; 'maliciously intentioned,' द्रोह बुद्धिः -द्विः -द्वि.

MALICIOUSNESS, s. द्रोहबुद्धित्वं, हिंसाशीलता, क्रौटिल्यं. *See* MALICE. **MALIGN, a.** अतिदुष्टः -हा -इ, विषपूर्णः -घा -घं. *See* MALIGNANT. **To MALIGN, v. a.** अपवद (c. 1. -वदति -दितुं), परिषद्, अभिशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं), मुसरीकृ.

MALIGNANT, a. (Malicious) द्रोहबुद्धिः -द्विः -द्वि, दुष्टबुद्धिः &c., दुर्बुद्धिः &c., दुष्टमतिः -तिः -ति, दुर्मेतिः &c., दुराशयः -या -यं, अहितः -ता -तं, नृशंसः -सा -सं, विषहृदयः -या -यं. *See* MALICIOUS, MALEVOLENT (Virulent, acrimonious) उग्रः -या -यं, असूयः &c., अतिकदुः -दु -दु, अरुणुदः -दा -दं, अतितिग्मः -ग्मा -ग्मं, अतिदुष्टः -हा -इ, बहुविषः -या -यं, विषालुः -लुः -लु, विषपूर्णः -घा -घं; 'a malignant ulcer,' दुष्टव्रणः.—(Dangerous to life, difficult to be cured, मारामकः -का -कं, प्राणनाशकः -का -कं, शरीरनाशकः -का -कं, साक्षातिकः -की -कं, दुष्प्रकृत्यः -त्या -त्यं, दुष्प्रकृतिः -त्ता -तं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, दुःशमनीयः -या -यं, साक्षिपातिकः -की -कं, काल in comp.; 'malignant fever,' कालज्वरः, सक्षिपातज्वरः, मारकः, मरकः.—(Unpropitious in astrology) अनिष्टः -हा -इ, अनिष्टसूचकः -का -कं, अमङ्गलः -ला -लं, अकल्याणः -या -यं.

MALIGNANTLY, adv. सद्रोहं, अतिदुष्टं, असूयं, अतितिग्मं, दुष्टभावात्, सविषं.

MALIGNED, p. p. निष्ठाभिशापः -सा -सं, निष्ठाभिषुक्तः -सा -सं, कलङ्कितः &c.

MALIGNER, s. अपवादी *m.* (न), अभिशापकः, असूयकः, गुणघाती *m.*

MALIGNITY, MALIGNANCY, s. (Maliciousness) दुष्टबुद्धित्वं, बुद्धिदुष्टता, भावदुष्टता, दुर्बुद्धित्वं, द्रोहः, द्रोहबुद्धित्वं, अतिदुष्टता, द्वेषः, अतिद्वेषः, दुर्मेतिः *f.* -तित्वं, पैशुन्यं. *See* MALICE, MALICIOUSNESS. (Virulence) उग्रता, असूयता, अतिकदुता, अतितिग्मता, अतिदुष्टता, सविषत्वं, विषपूर्णता, बहुविषत्वं.—(Destructive tendency) मारामकत्वं -ता, अतिनाशकता, साक्षातिकता, दुष्प्रकृत्यता.

MALKIN, s. (Mop) नार्जनी, सम्मार्जनी.—(Drab) नीचस्त्री, अशुद्धा.

MALL, s. (Heavy hammer) वृहन्मुहरः, काष्ठमुहरः, घनः.—(Public walk) जनकीर्णमार्गः, लोकाकीर्णमार्गः, लोकमार्गः, लोकपथः, सर्वसा मान्यपथः.

MALLEABILITY, s. आघातवर्धनीयता, ताडनवर्धनीयता, मुहुराघातवर्धनीयत्वं, घनवर्धनीयत्वं, घनवर्धिता, उन्नतैर्घनता, उन्नतैर्घनीयता.

MALLEABLE, a. आघातवर्धनीयः -या -यं, ताडनवर्धनीयः -या -यं, मुहुराघातवर्धनीयः -या -यं, उन्नतैर्घनः -ना -नं, घनवर्धनीयः -या -यं, घनवर्धितः -घा -घा.

To MALLEATE, v. a. मुहुराघातेन उन्नतैर्घनं कृ or उन्नतं (c. 10. -वर्धयति -यितुं).

MALLEATION, s. मुहुराघातवर्धनं, घनवर्धनं, ताडनवर्धनं, उन्नतैर्घनं.

MALLET, s. मुहरः, काष्ठमुहरः, घनः, काष्ठघनः, दुष्कः.

MAL-PRACTICE, s. कुचर्या, कुचरितं, कुचेदितं, दुष्टरितं, दुष्टेदितं, दुराचारः.

MALT, s. चिरकालेन मल्लस्थितं यवबीजं, ईषास्पृष्टं or ईषास्पृष्टं यवबीजं.

यवपानीयबीजं.

MALT-DRINK, MALT-LIQUOR, *s.* यवसुरा, यवरसः, यवजं, यवपानीयं.

MALT-HOUSE, *s.* यवपाचनगृहं, यवसन्धानस्थानं, यवबीजगृहं.

TO MALTREAT, *v. a.* अपकृतं, अपकारं कृ. शत्रुवद् आचर (c. 1. -चरति-रितुं).

MALTREATED, *p. p.* अपकृतः -ता -तं, कृतापकारः -रा -रं, दुराचरितः -ता -तं.

MALTREATMENT, *s.* अपकारः, अपक्रिया, अपकृतिः *f.*, निकाटः, पीडा.

MALVERSATION, *s.* दुराचरितं, अनुचितताचारः, धूर्तता, शोभनं, खलता, कुकृतिः *f.*

MÁLWA, *s.* (Province) मालवः, दाक्षरकः; 'the people of Málwa,'

मालवाः *m. pl.*, मालव्याः *m. pl.*, मालवी *f. sing.*

MAM, MAMMA, *s.* मा, माता *f.* (नृ), अमा, अम्मा, अमालिका.

MAMMALIA, *s. pl.* सस्तनाः *m. pl.*, स्तनविशिष्टो जन्तुगणः, सस्तनजातिः *f.*

MAMMARY, *a.* स्तनसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), कुचसम्बन्धी &c.

MAMMET, *s.* पुत्रहन्ता -लिका, पुत्रिका, पाचाली -लिका, पाचलिका.

MAMMIFER, MAMMIFEROUS, *a.* सस्तनः -ना -नं, स्तनवान् -वती -वत् (नृ).

MAMMIFORM, *a.* स्तनाकारः -रा -रं, स्तनाकृतिः -ति -ति, कुचाकार -रा -रं.

MAMMILLARY, *a.* स्तनसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), स्तनाकारः -रा -रं.

MAMMON, *s.* धनं, धनेश्वरः, लक्ष्मीः *f.*; 'serving manimou,' धन-

सेवनं, लक्ष्मीपूजनं, धनसम्पादनं, अर्थसेवा, अर्थपरता.

MAMMOTH, *s.* मेम्फससहकः प्राचीनकालिको हस्ती.

MAN, *s.* (A male of the human race) पुरुषः, नरः, मनुष्यः, मानुषः.

मानवः, मनुजः, जनः, पुमान् *m.* (पुंस or पुमस्), मर्त्यः, पुरुषः, मनुः *m.*,

पञ्चजनः, मनुभूः *m.*, पुंम्यक्तिः *m.*, वीरः, मालः, वृधसानः, वृधसानुः *m.*,

चर्येणः *m.*, भूम्युक् *m.* (श); 'an eminent man,' पुरुषसिंहः, पुरुष-

व्याघ्रः, पुरुषवर्धः, पुरुषशार्दूलः, पुरुषपुङ्गवः, पुरुषोत्तमः, पुरुषचन्द्रः,

पुरुषपुङ्खरीकः, नरसिंहः, नृसिंहः; 'a low man,' पुरुषाधमः; 'a

man of truth,' सत्यवीरः.—(Mankind) मनुष्यजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*,

मानुष्यं, पुरुषाः *m. pl.*, मानुषाः *m. pl.*, मानवाः *m. pl.*, नराः *m. pl.*,

लोकः, मनुष्यलोकः, मनुभूः *m.*; 'the fear of man,' पुरुषभीतिः *f.*,

जनभीतिः *f.*; 'the measure or stature of a man,' पौरुषं,

पुरुषपरिमाणं.—(Person) जनः, व्यक्तिः *f.*—(Male servant) सेवकः,

प्रेषः, किकूरः, दासजनः.—(Man at chess, &c.) नरः, सारः, शारः,

शारिः *m.*, सारिः -री -रिका, जतुपुत्रकः, नयः.—(Adult) प्रौढवयस्कः,

मानुषप्राप्तः.

TO MAN, *v. a.* मनुष्ययुक्तं -क्तां कृ, समनुष्यं -य्यां कृ, सैन्यान् प्रविश (c. 10.

-वेशयति -यितुं) or निविश, पुरुषप्रवेशनात् सञ्जीकृ.

MANACLE, *s.* हस्तबन्धनं, करबन्धनं, हस्तपाशः, पाणिबन्धः.

TO MANACLE, *v. a.* हस्तौ पाशेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाणिबन्धनं

कृ, करसंयमनं कृ, करयन्त्रणं कृ.

MANACLED, *p. p.* बद्धहस्तः -स्ता -स्तं, संयमितकरः -रा -रं, यन्त्रितकरः &c.

TO MANAGE, *v. a.* (Conduct, carry on) प्रणी (c. 1. -णयति -येतुं),

सम्प्रणी, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), वह् (c. 10. वाहयति -यितुं), निर्वह्,

आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), घट् (c. 1. घटने -टितुं), प्रवृत् (c. 10.

-वर्त्तयति -यितुं), वृत्, कृ.—(Direct, control) शास् (c. 2. शास्ति

-सितुं), नियन्, वशीकृ, अनुशास्, समनुशास्, नियम् (c. 1. -यच्छति

-यन्तुं), विनियम्, सन्नियम्, यन्त्र (c. 10. यन्त्रयति -यितुं).—(Train) विनी,

शिष्य (c. 10. शिष्ययति -यितुं), अनुशिष्य; 'let it be managed,'

विधीयतां.

TO MANAGE, *v. n.* निर्वहं कृ, प्रणयनं कृ, उपायप्रयोगं कृ, प्रयोगं कृ.

MANAGEABLE, *a.* विनयेयः -या -यं, प्रणेयः -या -यं, विधेयः -या -यं, सुवि-

धेयः -या -यं, गृह्यकः -का -कं, वश्यः -श्या -श्यं, सुकरः -रा -रं, आयतः

-ता -तं, शासनीयः -या -यं, विनीतः -ता -तं.

MANAGED, *p. p.* प्रणीतः -ता -तं, विहितः -ता -तं, निर्वहितः -ता -तं, निर्वहितः -ता -तं, वाहितः -ता -तं, चडितः -ता -तं, प्रवर्त्तितः -ता -तं, वर्त्तितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, नियतः -ता -तं, विनियतः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं; 'well managed,' सुचरितः -ता -तं, सुप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, सुनीतः -ता -तं; 'badly managed,' दुर्चरितः -ता -तं, असम्यक् चरितः -ता -तं.

MANAGEMENT, *s.* (Conduct, carrying on) प्रणयनं, सम्प्रणयनं, नीतिः *f.*, नयः, प्रणीतिः *f.*, नायः, नेतृत्वं, निर्वहः, निर्वहणं, निषाहणं, व्यवहृत्त्वं, आचरणं, सम्पादनं, विधानं, घटनं -ता, प्रयोगः, प्रवर्त्तनं, प्रवृत्तिः *f.*, करणं; 'of affairs,' कर्मनिर्वहः.—(Control) अधिकारः, प्रभुत्वं, अधिपतृत्वं, शासनं, अनुशासनं, विनियमः.—(Contrivance) उपायः, प्रयोगः, उपायप्रयोगः, युक्तिः *f.*, युक्तिप्रयुक्तिः *f.*, उपायशक्ता; 'good management,' सुनयः, सुनीतिः *f.*; 'bad management,' दुर्नयः, दुर्नीतिः; 'management of a drama,' स्थापना.

MANAGER, *s.* नायकः, नेता *m.* (नृ), प्रणेता *m.*, सम्प्रणेता *m.*, निर्वहकः, वाहकः, सम्पादकः, व्यवहृता *m.* (नृ), घटकः, अधिपता *m.* (नृ), प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, चालकः, अधिकारी *m.* (नृ), अधिकृतः, कर्त्ता *m.* (नृ), कारकः; 'manager of affairs,' कर्मनिर्वहकः, कार्योध्यक्षः, कार्यद्रष्टा (नृ), कार्योपेक्षिता *m.* (नृ), कर्मोपिकारी *m.*; 'manager of the treasury,' कोषाध्यक्षः, धनाधिकारी *m.*, अर्थोपिकारी.—(Stage manager) सूत्रधारः -री *m.* (नृ), मारिषः, स्थापकः, सूचकः.—(Expert in the use of means) उपायज्ञः, युक्तिमान् *m.* (नृ), विदग्धः.—(Economical) परिमितव्ययी *m.* (नृ), परिमिताचारी *m.*

MANAGING, *a.* उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपायकुशलः -ला -लं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं

TO MANCIPATE, *v. a.* दासीकृ, वशीकृ, करदीकृ, बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

MANCIPATION, *s.* दाम्ये, दासत्वं, दासीकरणं, वशीकरणं, परप्रेषणं, बन्धनं.

MANCIPLE, *s.* भोजनाधिकारी *m.* (नृ), भोजनादिपरिकल्पकः.

MANUSCRIPT, *s.* आशा, आशेषः, निदेशः, निर्देशः, नियोगः, शासनं, शास्तिः *f.*,

नियमः, चोदना -नं, विधानं; 'written,' आशापत्रं,

शासनपत्रं, पट्टं.

MANUSCRIPT, *a.* आदेशकः -का -कं, आदेशी -शिनी -शि (नृ), निर्देशकः

-का -कं, आशापकः -का -कं, आशासूचकः -का -कं, आशापोषकः -का

-कं, शासकः -का -कं.

MANDIBLE, *s.* हनुः *m. f.*—(Lower jaw) पीथं, कुञ्जः, चिबुकं.

MANDRAKE, *s.* (A plant) लङ्कणः, पुबदाची, पुबदा, दूदाफलं.

TO MANDUCATE, *v. a.* चर्वे (c. 1. चर्वति -र्वितुं, c. 10. चर्वयति -र्वितुं), चर्वणं कृ.

MANDUCATION, *s.* चर्वणं -खा, दनपेयणं, रोमन्यः, भक्षणं, भोजनं.

MANE, *s.* (Of a horse, &c.) केशरः, केशरः.—(Of a lion) सिंहकेशरः, सटा.

MAN-EATER, *s.* पुरुषादः, मनुष्यादः, मानवादः, मनुष्यभोजी *m.* (नृ),

नरभोजी *m.*, मनुष्यभक्षी *m.*, नरभुक् *m.* (नृ), नराशी *m.*, नृभक्षः,

नृमांसखादकः, मनुष्यमांसभुक् *m.*

MANED, *a.* केशरी -रिणी -रि (नृ), केशरी &c., सकेशरः -रा -रं.

MANEGE, *s.* (Art of training horses) अशशिक्षणविद्या, अशधन-

विद्या.—(School for training horses) अशशिक्षाशाला.

MANES, *s. pl.* (Deceased ancestors) पितरः *m. pl.*, पितृलोकः, पितृ-

पितामहादि *n.*—(Ghost) प्रेतलोकः, प्रेतः, प्रेतनटः, परेतः, पितृवनेचरः.

—(Eater of the funeral oblation) पिण्डादः, पिण्डाशी *m.* (नृ),

पिण्डाशः, पिण्डभाक् *m.* (नृ), पिण्डो *m.* (नृ), आशुभुक् *m.* (नृ), आशुभुक्

(नृ), आशुभुक्; 'collective class of manes or deceased

ancestors,' पितृगणः, पितृवर्गः, पितृसामान्यं, certain of these

classes are सोमसद, अग्निप्रास, सोमपाः, आशुभुक्, अर्थना *m.* (नृ),

मुकाली *m.* (नं). हविष्यन्, कथ्यवाहनः, कथ्यवालः, चारिषद्, चरिमदग्धः, चरिमदग्धः, सोमः; 'business of offering oblations to the manes,' पितृकर्म *n.* (नं), पितृक्रिया, पितृव्रतं, पितृकार्यं, आहुकर्म *n.*, आहुक्रिया, पितृयज्ञः, पितृनेत्रः; 'oblation to the manes,' आहु, पिण्डः -खदी, कथं, various forms of these oblations are पावे-याआहु, एकोहिहआहु, नित्यआहु, नैमित्तिकआहु, काम्यआहु, आहि-कआहु, वृद्धिआहु, सपिण्डनआहु, उदकुम्भआहु, नान्दीआहु, नान्दीमुखं, प्रीतिआहु, हिरण्यआहु, जामआहु, पायेयआहु, तिलतपणं; 'the offering of a cake,' पिण्डदानं, पिण्डनिर्वपणं; 'of water,' उदकदानं, उदकक्रिया; 'gifts in honor of the manes,' पितृदानं -नकं, पितृतपणं; 'one who makes the oblation,' पिण्डदः, अण्डदः, आहुकरः, आहुकृत् *m.*; 'day sacred to the manes,' पितृतिथिः *m. f.*, पितृदिवसः; 'heaven of the manes,' पितृलोकः, पितृपदे, पितृस्थानं. Oblations to the manes are made by the relations of the deceased soon after his death, and are repeated once, or, according to some, twice in every year, i. e. on the anniversary of the death, and on the same lunar day of the waning half of the month Bhādra. The latter are called महालयः. These obsequial rites are supposed to be necessary to secure the residence of the souls of the deceased in a world appropriated to the manes.

MANEUVER, MANŒUVRE, *s.* उपायः, उपायप्रयोगः, युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः, युक्तिप्रयुक्तः *f. pl.* माया, व्यपदेशः, कैतवप्रयोगः, विदग्धप्रयोगः, छलं, उपसर्गः—(Military manœuvre) युद्धछलं, युद्धव्यपदेशः; 'evolutions of troops,' सैन्यविन्यासः, सैन्यव्यूहः, योग्या.

To MANEUVER, *v. n.* उपायप्रयोगं कृ, कैतवप्रयोगं कृ, विदग्धप्रयोगं कृ, व्यपदेशं कृ, छलं कृ; 'to distribute troops,' छलार्थं सैन्यान् विन्यस्य (c. 4. -अस्यति -सितुं) or व्यूहं (c. 1. -जहते -हितुं).

MANFUL, *a.* पौरुषः -धी -धं, पौरुषेयः -धी -धं, पुरुषयोग्यः -ग्या -ग्यं, वीरयोग्यः &c., शूरयोग्यः &c., महावीर्यः -व्या -व्यं, साहसिकः -की -कं. MANFULLY, *adv.* पुरुषवत्, पौरुषेण, सवीरुषं, सवीर्यं, वीरवत्, सविक्लं, शूरवत्, महावीर्येण, सपराक्रमं, निर्भयं.

MANFULNESS, *s.* पौरुषं, पुरुषता -त्वं, वीर्यं, सुवीर्यं, विक्रमः, साहसं.

MANGE, *s.* खर्जः *f.*, कटुः *f.*, कटुः *f.*, पाम *n.* (नं), सिध्म *n.* (नं), त्वक्पुष्पं, त्वयोगः, दुग्धमूलं, चर्मदुष्टता.

MANGER, *s.* गवादनी, अष्टादनी, गवादनपात्रं, तुलपात्रं, भोजनपात्रं.

MANGINESS, *s.* कञ्जुरता -त्वं, सिध्मलत्वं, सिध्मवस्त्रं, दुग्धमूलत्वं.

To MANGLE, *v. a.* (Lacerate) व्यवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), व्रथ् (c. 6. वृथति, व्रथितुं), प्रव्रथ, विद् (c. 10. -दारयति -यितुं), बहुलवशः खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं) or छिद्, बहुलवशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, बहुलवशीकृ, विनिकृत् (c. 6. -कृन्तति -कृन्तितुं), छिन्नभिन्नीकृ, क्षतवि-क्षतीकृ—(Smooth linen) वस्त्रमाखण्डयेत् वस्त्रं मृज् (c. 2. नाहि -हुं) or प्रमृज् or क्षिण्णीकृ or छिण्णीकृ or छिण्ण (nom. छिण्णयति -यितुं).

MANGLE, *s.* (For clothes) वस्त्रमार्जनार्थं चक्रयन्त्रं, वस्त्रमार्जनचक्रं.

MANGLED, *p. p.* (Lacerated) क्षतविक्षतः -ता -तं, छिन्नभिन्नः -क्षा -क्षं, व्यवच्छिन्नः -क्षा -क्षं, विशमितः -ता -तं, विनिकृत्तः -क्षा -क्षं—(As linen) मृजः -हा -हं, मर्जितः -ता -तं.

MANGO, *s.* (Tree) आशः, चूतः -तकः, रसालः, सहारः, नाकन्दः, मधुदूतः, वसन्तदूतः, कामवल्गुः, मदिरावल्गुः, * कामशरः, कामाङ्गः, गन्ध-बन्धुः *m.*, शरेहः, नास्तितदः, पिकवन्धुः *m.*, पिकवल्गुः, कोकिलावामः,

पलालदोहदः, कोबी *m.* (नं); 'its fruit,' आशफलं, चूतफलं, फलश्रेष्ठः; 'a fragrant sort of mango tree,' सहकारः, नकारन्दः; 'juice of the mango,' आमरसः; 'insipissated juice,' आशवर्षः; 'piece of dried mango,' आशवेष्टी; 'tuft of mango,' आश-पल्लवः; 'mango-grove,' आशवनं, नकारन्दवनं; 'made of mango,' आशवनयः -यी -यं.

MANGO-FISH, *s.* तपस्वी *m.* (नं), तपःकरः, तपस्यामत्यः.

MANGY, *a.* कञ्जुरः -रा -रं, सिध्मलः -ला -लं, सिध्मवान् -वती -वत् (हं), पामनः -ना -नं, दुग्धमूला -मूला -मूलं (नं), त्वयोगी -गिणी -गि (नं).

MAN-HATER, *s.* पुरुषद्वेषी *m.* -पिणी *f.*, मनुष्यद्वेषी &c., मनुष्यद्वेषा *m.* (हं), मनुष्यवेरी *m.* (नं), मनुष्यशत्रुः *m.*, मनुष्यद्रोही *m.*

MANHOOD, *s.* पौरुषं, पुरुषता -त्वं, पौरुषता, मनुष्यत्वं, मानुष्यं, पुरुषभावः, पुरुषदशा, मानुष्यत्वं -ता, मानव्यं, पुरुषधर्मः—(Virility) पुंस्त्वं, पुंस्ता, पुंस्भावः, पुरुषत्वं, पौरुषत्वं, पौरुषं, ओजस् *n.*, तेजस् *n.*, अर्जः—(Not boyhood) यौवनं, तारुण्यं, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, व्यवहारपस्था. —(Courage) पौरुषं, वीर्यं, शूरता.

MANIA, *s.* उन्मादः, उन्मत्तता, मदः, मत्तता, बुद्धिभ्रमः, विषयविभ्रमः.

MANIAC, *a.* उन्मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मादवान् -वती -वत् (हं). See MAD.

MANIAC, *s.* उन्मत्तजनः, मत्तजनः, प्रमदजनः, भ्रान्तबुद्धिः *m.*, मद्बुद्धिः.

MANIFEST, *a.* स्पष्टः -हा -हं, सुस्पष्टः -हा -हं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, अभिव्यक्तः

-क्ता -क्तं, सुव्यक्तः -क्ता -क्तं, प्रव्यक्तः &c., प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, स्पष्टः -टा -टं, प्रस्पष्टः -टा -टं, प्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः -शा -शं, प्रकाशितः -ता -तं, साविष्कारः -रा -रं, प्रकटः -टी -टं, प्रकटीभूतः -ता -तं, प्रकटितः -ता -तं, आविर्भूतः -ता -तं, प्रादुर्भूतः -ता -तं, प्रत्यक्षभूतः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्वा -द्वं, उद्भूतः -ता -तं; 'becoming manifest,' पुरःस्फुरन् -रन्ती -रत् (हं); 'to become manifest,' प्रादुर्भू, आविर्भू, प्रादुरस, स्पष्टीभू, प्रत्यक्षीभू, व्यक्तीभू, प्रकाशं (c. 1. -काशते -शितुं), प्रकाशीभू; 'to make manifest, made manifest.' See To MANIFEST, MANIFESTED.

To MANIFEST, *v. a.* (Show plainly) व्यक्तीकृ, आविष्कृ, प्रादुर्कृ, प्रत्यक्षीकृ, स्पष्टीकृ, प्रकटीकृ, प्रकट (nom. प्रकटयति -यितुं), प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाशं, व्यञ्जं (c. 7. -अनक्ति -अङ्कं, c. 10. -अञ्जयति -यितुं), स्पष्टीकृ—(Exhibit) सूचं (c. 10. सूचयति -यितुं), दृशं (c. 10. दर्शयति -यितुं).

MANIFESTATION, *s.* (Act) आविष्करणं, आविष्कारः, प्रादुर्करणं, व्यक्तीकरणं, प्रत्यक्षीकरणं, स्पष्टीकरणं, प्रकटीकरणं, प्रकाशनं, प्रकाशकरणं, व्यञ्जनं, विकाशनं, स्पष्टकरणं—(State) व्यक्तिः *f.*, अभिव्यक्तिः *f.*, व्यक्ता -त्वं, प्रकाशः -शता, प्रादुर्भावः, आविर्भावः, आविर्भवनं, प्रत्यक्षता, स्पष्टता, प्राकट्यं, प्रकटत्वं, स्पष्टता, आविर्भूतता, प्रादुर्भूतता, उद्भूतता, उद्भवः, प्रसिद्धिः *f.*, अवभासः.

MANIFESTED, *p. p.* (Made apparent, become evident) प्रादुर्कृतः -ता -तं, आविष्कृतः -ता -तं, व्यक्तीकृतः -ता -तं, प्रत्यक्षीकृतः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, प्रकटीकृतः -ता -तं, प्रकटितः -ता -तं, प्रत्यक्षभूतः -ता -तं, आविर्भूतः -ता -तं, प्रादुर्भूतः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, व्यञ्जितः -ता -तं, विकाशितः -ता -तं, स्पष्टितः -ता -तं, प्रस्पष्टितः -ता -तं, अभिव्यज्यमानः -ना -नं—(Exhibited) सूचितः -ता -तं.

MANIFESTER, *s.* प्रकाशकः, विकाशकः, प्रत्यक्षकर्ता *m.* (हं), अभिव्यज्जकः. MANIFESTLY, *adv.* व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, सुस्पष्टं, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, प्रकाशं, स्पष्टं, साक्षात्, प्रादुस्, आविस्, साविष्कारं, प्रकटं, प्राकट्येन.

MANIFESTNESS, *s.* व्यक्ता, प्रत्यक्षता, प्रादुर्भावः, आविर्भावः, स्पष्टता, प्रकाशता, प्राकट्यं, स्पष्टता, आविर्भूतता.

MANIFESTO, *s.* ज्ञापनपत्रं, स्थापनपत्रं, घोषणापत्रं, प्रकाशनपत्रं, प्रसिद्धिपत्रं.

MANIFOLD, a. बहुविधः -धा -वं, बहुगुणः -धा -वं, अनेकविधः -धा -वं, बहुप्रकारः -रा -रं, नानाविधः -धा -वं, विविधः -धा -वं, बहुवचः -धा -वं, नानावचः -पी -वं, अनेकवचः -पा -वं, बहुलः -ला -लं, अनेकः -का -कं.

MANIFOLDLY, adv. बहुधा, अनेकधा, बहुविधेन, नानाविधेन, बाहुल्येन.

MANIFOLDNESS, s. बहुवचनं, बहुलता, बाहुल्यं, अनेकता, अनेक्यं.

MANIKIN, s. नायकः, नायकः, मानवकः, मनुष्यकः, कुट्टपुरुषः.

MANIPUL, s. (Handful) मुष्टिः m. f., हस्तपूरणं. — (Small band) कुट्टगुल्फः.

To MANIPULATE, v. a. हस्ताभ्यां कृ, हस्तव्यापारपूर्वकं कृ, हस्तकर्मद्वारा कृ. — (Move the hands) हस्तादि संचल (c. 10. -चालयति -यितुं), हस्तसंचालनं कृ.

MANIPULATION, s. हस्तकर्म n. (नं), हस्तव्यापारः. — (Movement of the hands, &c.) हस्तादिसंचालनं, अङ्गसंचालनं, हस्तादिविक्षेपः.

MANMIND, s. मनुष्यजातिः f., पुरुषजातिः f., नरजातिः f., मानवजातिः f., मनुष्याः m. pl., मानवाः m. pl., मानवाः m. pl., पुरुषाः m. pl., नराः m. pl., नर्याः m. pl., जनाः m. pl., मनुजाः m. pl., जनपदाः m. pl., मनुष्यगणः, लोकः, जीवलोकः -कं, जगती, मनुभूः m.

MANLINESS, s. पौरुषं, पुरुषता -त्वं, पौरुषता, वीर्यं, मुषीर्यं, वीरता, शूरता, शौर्यं, विक्रमः, पराक्रमः, साहसं, पुंस्त्वं, मनुष्यत्वं.

MANLY, a. पौरुषः -वी -वं, पौरुषेयः -वी -वं, पुरुषयोग्यः -ग्या -ग्यं, नारः -री -रं, नरयोग्यः &c., वीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, वीरयोग्यः &c., महावीर्यः -व्यो -व्यं, पुरुष or नर in comp.; 'manly act,' पुरुषकारः; 'manly office,' पुरुषाधिकारः; 'manly duty,' नरधर्मः.

MANNÁ, s. (Of the bamboo) वंशरोचना, वंशलोचना, कर्मेरी. The Hebrew word may be rendered by माजा.

MANNER, s. (Form, fashion, way) प्रकारः, रीतिः f., विधः, विधिः m., रूपं, विधानं, श्रुतिः f., आकारः, आकृतिः f.; 'in this manner,' अनेन प्रकारेण, अनया रीत्या, अनयया; 'in such a manner,' एवंविधं -धेन, तथाविधं -धेन, एवंरूपेण, एवंप्रकारेण, इत्यादिविधानेन; 'in the manner before mentioned,' पूर्वोक्तप्रकारेण, पूर्वोक्तरीत्या. — (Kind) प्रकारः, विधः, भेदः, प्रभेदः, विधेयः; 'all manner of food,' सर्वप्रकारम् अन्नं. — (Method, mode of doing) रीतिः f., मार्गः, क्रमः, पद्धतिः f., परिपाटी, क्रिया, वृत्तान्तः, कृतिः f., चीर्यं. — (Custom, habitual practice) आचारः, आचरणं, व्यवहारः, व्यवहृतिः f., प्रचारः, समाचारः, पद्धि, रीतिः f., नियमः, निवृत्तयं, अभ्यासः, धारा, अनुसाराः, स्थितिः f., चरितं, सम्प्रदायः, व्यापारः, शीलः, आवृत्तिः f., मार्गः, पथः; 'manners and customs of a country,' देशाचारः, देशव्यवहारः, देशरीतिः f., देशसम्प्रदायः; 'good manners,' सदाचारः, शिष्टाचारः, शिष्टसम्प्रदायः, मर्यादा, सुनीतिः f., विनयः, सुशीलता; 'bad manners,' दुराचारः, दुर्नीतिः f., अननीतिः f., अविनयः, कुरीतिः f., अमर्यादा, कुचर्या, दुःशीलता; 'violation of good manners,' मर्यादातिप्रलम्भः, विनयभङ्गः, सदाचारलंघनं. — (Mien, air) आकारः, वदनाकारः, रूपं, गतिः f., वदनं. — (Peculiar way) विशेषरीतिः f. — (Style) वृत्तिः f. — (In like manner) तथैव, तथा, एवं, एवंनेव, तथाहि, तद्वत्.

MANNERED, a. (Having good manners) सुशीलः -ला -लं, विनीतः -ता -तं, शिष्टाचारी -रिणी -रि (नं); 'ill-mannered,' दुःशीलः -ला -लं, अमशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, दुर्न्यायः -दा -दं, अविनयः -वा -वं, अशुचिविनयः &c., अशिष्टः -दा -दं.

MANNERISM, s. एकरीतिसेवनं, एकरसवाक्यं f., अनन्यरससेवनं, एकरसत्वं.

MANNERLINES, s. शिष्टता, सभ्यता, सुशीलता, विनयः, शिष्टाचारः, सौजन्यं.

MANNERLY, a. शिष्टः -दा -दं, सभ्यः -व्यो -व्यं, विनीतः -ता -तं, विनयवान् -वती -वत् (नं), सुशीलः -ला -लं, शिष्टाचारी -रिणी -रि (नं), सदाचारी &c., सुव्यवहारी &c., सुजनः -जा -नं.

MANNERLY, adv. सभ्यवत्, सुशीलवत्, सविनयं, शिष्टाचारानुसारेण, सौजन्यात्.

MANNERS, s. pl. सदाचारः, शिष्टाचारः, मर्यादा, विनयः, सुनीतिः f., शिष्टता, सभ्यता, सभ्यचारः, सुशीलता. See MANNER.

MANNISH, a. पुरुषसंभावः -वा -वं, पुरुषवृत्तिः -रिः -रि, पुरुषधर्मिकः -का -कं, पुंमूर्तिः -रिः -रि, पुरुषाकारः -रा -रं, पुरुषोपमः -मा -मं, पुरुषयोग्यः -ग्या -ग्यं.

MANŒUVRE, s. See MANEUVER.

MAN-OF-WAR, s. वृहत्परिमाणे युद्धनौका or युद्धनौः f.

MANOR, s. ग्रामेश्वराधीना भूमिः, ग्रामेश्वरभूमिः f.; 'Lord of the manor,' ग्रामेश्वरः, ग्रामणीः m., देशमुखः.

MANORIAL, a. ग्रामेश्वरभूमिसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं).

MANSE, s. धर्मीयापकगृहं, धर्मीपदेशकवेश्म n. (नं).

MANSION, s. हर्म्यं, भवनं, मन्दिरं, ग्राम n. (नं), सदनं, सौधं, शाला, सदन n. (नं), गृहं, गेहं, वेश्म n. (नं), निवेशनं, निकेतनं, आश्रयनं, वासस्थानं, निवासस्थानं, आलयः, निलयः, निवसतिः f. — (Lunar mansion) नक्षत्रं, विधुप्रिया, चन्द्रप्रिया, दक्षजा, चन्द्रदाराः pl. The last of these words is applied to the twenty-seven lunar mansions collectively, as in mythology they are supposed to be so many nymphs, daughters of Daksha, and wedded to the moon. The following are the names of the twenty-seven nakshatras in order : 1. अश्विनी, 2. भरणी, 3. कृत्तिका, 4. रोहिणी, 5. मृगशिरस् n., 6. आर्द्रा, 7. पुनर्वसुः m., 8. पुष्यः -धा, 9. आश्लेषा, 10. मघा, 11. पूर्वाषाढा, 12. उत्तराषाढा, 13. हस्तः, 14. चित्रा, 15. स्वातिः -नी f., 16. विशाखा, 17. अनुषा, 18. ज्येष्ठा, 19. मूलः -लं, 20. पूर्वाभाद्रपदा, 21. उत्तराभाद्रपदा, 22. श्रवणः -धा, 23. धनिष्ठा, 24. शतभिषा, 25. पूर्वाफाल्गुनी, 26. उत्तराफाल्गुनी, 27. रेवती. Some add a twenty-eighth, अर्भिजित. Astrologers divide the twenty-seven lunar mansions into three classes of nine each, called देवगणः, राक्षसगणः, मनुष्यगणः.

MANSLAUGHTER, s. (Killing of a man) मनुष्यमारणं, मनुष्यहत्या, मनुष्यघातः, मनुष्यवधः. — (In law) असमीत्यघातः, असमीत्यवधः, असमीत्यहत्या, अहेतुकहत्या.

MANSLEYER, s. मनुष्यमारकः, मनुष्यघातकः, नृहन्ता m. (नृ), मनुष्यहन्ता m., नृघातकः, मनुष्यवधकः.

MAN-STEALER, s. मनुष्यापहारकः, मनुष्यचोरः, मनुष्यस्तेयकृत् m.

MAN-STEALING, s. मनुष्यापहारः, मनुष्यहरणं, मनुष्यापहरणं, मनुष्यस्तेयं, मनुष्यचौर्यं.

MANSUETE, a. गृह्यः -सा -सं, वश्यः -श्या -श्यं, दमितः -ता -तं, दान्तः -ता -तं.

MANSUETUDE, s. गृह्यता, वश्यता, विनयेता, विवेकता, दान्तता, ज्ञानता.

MANTELET, s. स्त्रीलोकभूतः कुट्टप्रधारः. — (In war) पारङ्गवाचरं, पारङ्गवाच्यं, सेन्यावरणं.

MANTLE, s. प्राचाटः -रकः, प्रावृतं -ता -तः, उच्छदीयं, आचारः, आचरणं, पिधानं, संस्नानं, नीलाकारः, जपनिका, प्रच्छदपटः, माञ्जीवकम्, निवीतः -ता -तं, निवृत्तः -ता -तं.

To MANTLE, v. a. (Cloak) प्रावृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), आवृ, ऋद् (c. 10. ऋदयति -यितुं), आवृद्, प्रच्छद्.

To MANTLE, v. n. (Expand, spread) विस्तृ in pass. (-स्तीर्यते), प्रवृष् (c. 1. -वर्षते -रिषु), प्रवृष् (c. 1. -वर्षति -रिषु), विवृष्. — (Rise, rush

upwards) उन्नम् (c. 1. -गच्छति -गन्), उन्नप्, उन्नतः -ता -तं भू.—
(Gather froth) घेन (nom. घेनायते), उन्नेषन् कृ, उन्नैकं कृ, घेना-
वृत्तः -ता -तं भू.

MANTUA, s. स्त्रीवस्त्रं, स्त्रीकटीवस्त्रं, स्त्रीवसनं, स्त्रीपरिधानं.

MANTUA-MAKER, s. स्त्रीवस्त्रकर्त्री f. (नृ), स्त्रीवसनकर्तृ, स्त्रीपरिधानकर्तृ.

MANUAL, a. (Pertaining to the hand) हस्तः -स्या -स्य, हस्तसम्बन्धी
-न्धनी -न्ध (नृ), हस्त in comp.—(Performed by the hand)
हस्तकृतः -ता -तं, हस्तसाध्यः -ध्या -ध्य, हस्तसाधनीयः -या -य; 'manual
operation,' हस्तकर्म n. (नृ), हस्तक्रिया, हस्तव्यापारः; 'manual
labor,' द्रातं, शिल्पकर्म; 'manual art,' शिल्पं; 'knowledge
of it,' शिल्पविद्या; 'relating to it,' शिल्पिकः -की -क; 'manual
skill or dexterity,' हस्तकौशल्यं, हस्तकौशलं, हस्तलाघवं, हस्तपापत्यं;
'sign manual,' हस्ताक्षरं, सहस्ताक्षरं, साक्षरं.

MANUAL, s. (Small book for carrying in the hand) पट्टतिः -त्री f.,
सारग्रन्थः, सारसंक्षेपः, संक्षिप्तग्रन्थः, संहिता; 'of laws,'
धर्मसंहिता.

MANUFACTORY, s. शिल्पशाला -लं, शिल्पिशाला -लं, यन्त्रगृहं, आवेशनं,
प्रावेशनं, चन्दासनं.

MANUFACTURAL, a. शिल्पिकः -की -क, शिल्पकर्मसम्बन्धी -न्धनी -न्ध (नृ).

MANUFACTURE, s. (The act) निर्माणा, निर्मितिः f., कल्पनं -ना.
रचनं -ना, विरचना, घटनं, सन्निवेशः, पर्यायः, शिल्पकर्म n. (नृ).
शिल्पेन or शिल्पकर्मणा निर्माणा or करणं.—(The article) शिल्पि-
कद्रव्यं, शिल्पनिर्मितद्रव्यं, शिल्पिकवस्तु n.

To MANUFACTURE, v. a. शिल्पेन or शिल्पकर्मणा निर्मा (c. 2. -माति
-तुं, c. 3. -निमोते caus. मापयति -यितुं) or विनिर्मा or कृप् (c. 10.
कल्पयति -यितुं) or कृ (c. 8. करोति, कर्तुं, c. 10. कारयति -यितुं)
or संकृ or रच् (c. 10. रचयति -यितुं) or विरच् or घट् (c. 1. घटते -टितुं).

MANUFACTURED, p. p. शिल्पनिर्मितः -ता -तं, शिल्पकृतः -ता -तं, शिल्प-
कल्पितः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं, शिल्पिकः -की -क, कार्मिकः -की -क.

MANUFACTURER, s. शिल्पी m. (नृ), शिल्पिकः, शिल्पकारः.

MANUMISSION, s. दास्यमुक्तिः f., दास्यमोचनं, दास्यमोक्षः -क्षयं, दास्यमोक्षः &c.

To MANUMIT, v. a. दास्याद् विमुच् (c. 6. -मुचति -मोक्तुं) or मुच् or
मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं) or विमोक्ष्, विमुञ्ज् (c. 6. -मुञ्जति -स्रष्टुं,
c. 10. -सर्जयति -यितुं).

MANUMITTED, p. p. दास्यमुक्तः -क्ता -क, दास्यमोक्षितः -ता -तं, मुक्तदास्यः
-स्या -स्य, दास्यविमोक्षितः -ता -तं, अभिमिष्यः -ध्या -ध्य.

To MANURE, v. a. भूमिं पुरीयादिना लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्), उर्वरा-
करणार्थं गोमयादिसन्निधद्रव्यं भूमौ प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्) or
क्षिप् or धा (c. 3. दधाति, धातुं), भूमिलेपनेन or पोशप्रक्षेपेण उर्वरात्वं
जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or बहुशस्योत्पादकत्वं जन्, जालवालं स्या
in caus. (स्यापयति -यितुं).

MANURE, s. भूमिलेपः -यनं, पोशुः m., पोशुः m., सारः, पुरीयादि n.,
पुरीयादिसन्निधद्रव्यं, गोमयादिसन्निधद्रव्यं, शस्योत्पादकद्रव्यं.

MANUSCRIPT, s. हस्तलेखः -जनं, हस्तलिखितं, हस्तलेख्यं, लेख्यं, लिखितं,
पुस्तकं -की, पुस्तं -स्त्री.

MANUSCRIPT, a. हस्तलिखितः -ता -तं, लेख्यकृतः -ता -तं, लिखितः -ता -तं.

MANY, a. बहुः -हुः -ही -हु, बहुलः -ला -लं, अनेकः -का -क, प्रचुरः -रा
-रं, भूरिः -रिः -रि, बहुसंख्यकः -का -क, भूयान् -यसी -यः (स्), भूयिष्ठः
-कः -क, अनेकः -स्या -स्य, पुष्कलः -ला -लं, विपुलः
-लः -ल, प्राग्यः -ग्या -ग्य, प्रभूतः -ता -तं, पुरुः -रुः -रु, पुरुहः -हा -हं,
पुरुषः -हुः -हु, अदभः -धा -ध, बहुतिथः -धा -ध, स्थिरः -रा -रं, नाना

in comp.; 'as many as,' यावान् -वती -वत् (नृ) or यावत्
indec., यावत्संख्यकः -का -क, यावत्संख्यकः -का -क, यतयः यतीनि or यति
indec.; 'so many,' तावान् -वती -वत् (नृ) or तावत् indec.,
तावत्संख्यकः -का -क, तावत्संख्यकः -का -क, ततयः m. f. ततीनि n. or
तति indec.; 'how many?' कियान् -यती -यत् (नृ) or कियत्
indec., कतिः -तिः -ति or plur. कतयः, कतीनि; 'of how many
sorts?' कतिविधः -धा -ध; 'in many places,' बहुत्र, अनेकत्र;
'in many ways,' बहुधा, अनेकधा; 'in how many ways?'
कतिधा; 'many times,' बहुशस्, अनेकशस्, बहुवारं, बहुकालम्,
मुहुर् मुहुः, भूयस्, पुनः पुनर्.

MANY, s. (A multitude) समूहः, समवायः, समुदायः, समाजः, संघातः,
जोषः, निबहः, वृन्द; 'the interests of the many,' समूहकार्यं.

MANY-COLORED, a. नानावर्णः -र्णा -र्ण, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्ग, बहुवर्णः -र्णा
-र्ण, विचित्रविचित्रः -चा -च, बहुरङ्गी -रङ्गी -रङ्ग (नृ).

MANY-CORNERED, a. बहुकोणः -णा -ण, अनेककोणविशिष्टः -ष्टा -ष्ट.

MANY-FIBERED, a. बहुतन्त्री -न्त्री -न्त्र (नृ), बहुसूत्री -सूत्री &c.

MANY-FLOWERED, a. बहुपुष्पः -ध्या -ध्य, प्रचुरकुसुमः -मा -नं.

MANY-HEADED, a. बहुशिखाः -राः -रः (स्), बहुशिरस्कः -स्का -स्क, बहुमस्तकः
-का -क, अनेकमस्तकः -का -क, बहुमूर्ती -मूर्ती -मूर्ति (नृ).

MANY-LEAVED, a. बहुपर्णः -र्णा -र्ण, बहुपत्रः -चा -च, प्रचुरपर्णः &c.

MANY-LEGGED, a. बहुपादः -दा -दं, बहुपाद् m. f. n., बहुजङ्घः -ङ्गा -ङ्ग.

MANY-STREAMED, a. बहुप्रवाहः -हा -हं, बहुस्रोताः -ताः -तः (स्).

MANY-STRINGED, a. बहुसूत्री -सूत्री -न्त्र (नृ), बहुतन्त्रिकः -का -क.

MANY-TONGUED, a. बहुभिहः -ङ्गा -ङ्ग, अनेकभिहः -ङ्गा -ङ्ग.

MAP, s. देशालेख्यपत्रं, भूपृष्ठा लेख्यपत्रं, देशालेख्यं, देशसमुद्राच्छालेख्यं,
भूगोलस्य देशसमुद्रनगराच्छालेख्यं, देशचित्रं, भूपृष्ठभूमिप्रदर्शनपत्रं, भूपृष्ठ-
देशालेख्यं.

To MAP, v. a. भूपृष्ठदेशान् लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or चालिख्
or चित्र् (c. 10. चित्रयति -यितुं), देशालेख्यं कृ, भूपृष्ठा लेख्यं कृ.

To MAR, v. a. दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), नञ् (c. 10. नाशयति -यितुं),
हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), व्याहन्, विहन्, क्षतिं कृ.

MARASMUS, s. क्षयः, क्षयरोगः, क्षयपुः m., यक्षा m. (नृ), जक्षा m., शोषः.

To MARAUD, v. n. युद्धसमये गोधान्यादिग्रहणार्थम् इतस्ततो भ्रम् (c. 4. भ्रा-
म्यति, भ्रमितुं) or परिभ्रम्, लोभार्थं परिभ्रम् or उपद्रव्यं कृ or विप्रव्यं
कृ or उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं).

MARAUDER, s. लोभार्थं परिभ्रमणकारी m. (नृ), उपद्रवी m. (नृ), विप्रव-
कारी m., उपद्रवकारी m., उपद्रवकर्तृ, लुट्टाकः.

MARAUDING, s. युद्धकाले गोधान्यादिग्रहणार्थम् इतस्ततो परिभ्रमणं, विप्रवः,
उपद्रवः, उपद्रवः, विप्रवकरणं.

MARBLE, s. मार्बलाख्यो नानावर्णः प्रसरः, रुचिरप्रसरः, चारुप्रसरः,
पाषाणः, यावा m. (नृ), शिला, उपलः.

MARBLE, a. (Made of marble) पृष्ठीकप्रसरमयः -वी -यं, पाषाणनिर्मितः
-ता -तं.—(Variegated) प्रसररेखानुकारेण चित्रितः -ता -तं.

MARBLE-HEARTED, a. पाषाणहृदयः -या -यं, वज्रहृदयः &c., वज्रचित्तः -ज्ञा -ज्ञ.

MARCASITE, s. आबर्गः, सुवर्णमाषिकं, सुवर्णमुक्ती.

MARCESCENT, a. विशीर्यमानः -या -यं, क्षीयमानः -या -यं, ज्ञायमानः -ना -नं.

MARCH, s. (The month) फाल्गुनः -निकः, वैश्वः -विकः, फाल्गुनोत्तरार्द्धं, वैश्व-
पौर्णमासी, पृथ्वीवैश्वः, उत्तरफाल्गुनः, तपस्यः, नभः m., तृतीयमासः.—(Move-
ment of soldiers, &c.) गमनं, यानं, यात्रा, सैनिकगमनं, सैनिकयात्रा,
गमः, गतिः f., सैनिकगतिः f., प्रव्या, सरयं, संसरयं.—(Marching
onwards, progression) प्रयाणं, प्रस्थानं, प्रस्थितिः f., प्रगमनं,

चयगमनं.—(Marching against) अभिवेद्यनं, अभिनिर्वाहनं; 'setting out on a march,' यात्राकरणं; 'toilsome march,' दुर्गमयात्रा, दुर्गमयात्रा; संचारः.

To MARCH, *v. n.* यात्रां कृ, गमनं कृ, सैनिकवद् गमनं कृ or प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छन्) or प्रया (c. 2. -याति -यति) or प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -तिष्ठन्) or प्रज् (c. 4. -प्रजति -प्रजति) or चर् (c. 1. -चरति -चरति) or चल (c. 1. -चलति -चलति) or प्रचल; 'to march against,' अभिनिर्वाह (c. 2. -याति -यति), अभिप्रया, प्रतिप्रज्, अभिप्रस्था, प्रस्थाभिप्रस्था, अभिगम्, प्रतिगम्; 'one who marches slow,' मन्दगामी *m.* (नं), मन्दगः; 'fast,' जतिजवः, जंघालः, जंघिलः.

To MARCH, *v. a.* अभिवेद्य (nom. अभिवेद्ययति -यति), सेनां प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यति) or चल (c. 10. -चलयति -यति) or प्रतिगम् (c. 10. -गमयति -यति), यात्रां कृ (c. 10. -कारयति -यति).

MARCHES, *s. pl.* (Confines) देशसीमा, देशसन्निधाः *m. pl.*, देशप्रान्ताः *m. pl.*

MARE, *s.* जम्बा, जम्बिनी, जामिनी, तुरगी, तुरङ्गी, तुरङ्गिणी, चडवा, चडवा, थोटिका, चड्वती, चानी, प्रसूः *f.*, प्रसूका.

MARGARITE, *s.* (Pearl) मुक्ता, मुक्त्रिका, मोरिका, शुक्रिबीजं, शुक्रिजं.

MARGIN, *s.* प्रान्तः. जन्मः -नं, सीमा, उपान्तं, पर्यन्तं, कच्छः, धारः -रा, तटं, समन्तः, उच्छ्रजः, कोटिः *f.*, परिसरः; 'of a river,' तीरं, कूलं, तटं, कच्छः, कच्छान्तः; 'on the margin,' प्रान्ततत्. —(Of a book) समासः, पुस्तकप्रान्तः.

MARGINAL, *a.* प्रान्तस्थः -स्था -स्थं, समासस्थः &c., समासलिखितः -ता -तं.

MARGINALLY, *adv.* (Along the margin) प्रान्ततत्, प्रान्ते, अनुप्रान्तं.

MARINE, *a.* सामुद्रः -द्री -द्री, समुद्रीयः -या -यं, समुद्रियः -या -यं, सामुद्रिकः -की -के, समुद्रसन्धि -न्धिनी -न्धि (नं), समुद्रविषयः -या -यं, सैन्धवः -वी -वं, सिन्धुकः -का -कं, समुद्रजः -जा -जं, समुद्रोद्भवः -वा -वं, जलवि-सम्भवः -वा -वं, सागरसन्धि &c.; 'marine engagement,' नौयुद्धं.

MARINE, *s.* (A soldier that serves on board a ship) नौयोद्धा *m.* (नं), नौसैन्यः, नाविकसैन्यः, समुद्रोपसैनिकः.—(Navy) युद्धनौसमूहः.—(Naval affairs) नाविकविषयः, नाविककर्म *n.* (नं), नाविकप्रकरणं, जलयानविषयः, जलयानप्रकरणं.

MARINER, *s.* नाविकः, नाविकजनः, समुद्रयात्री *m.* (नं), समुद्रगः, समुद्रगामी *m.*, पोतवाहः, निर्वाहनः, जलपथोपजीवी *m.* (नं), उदधिप्रातः *m.* (नं), समुद्रीयजनः.

MARITAL, *a.* भर्तृसन्धि -न्धिनी -न्धि (नं), पतिवन्धि &c., भर्तृविषयः -या -यं, पतिविषयः &c., स्त्रीविषयः &c.

MARITIME, *a.* (Relating to the sea) सामुद्रः -द्री -द्री, समुद्रियः -या -यं, समुद्र in comp. See MARINE. *a.* (Naval) नाविकः -की -के, नाव्यः -व्या -वं, नौ in comp.—(Bordering on the sea) समुद्रतटस्थः -स्था -स्थं, समुद्रतीरस्थः -स्था -स्थं.

MARJORAM, *s.* तुलसी, महवकः, समीरयः, प्रस्यपुष्पः, फणिभ्रुकः, पयौसः, जम्बीरः, कठिञ्जट, कुठेरकः, जम्बीरकः.

MARK, *s.* (Sign, token by which a thing is known) चिह्नं, लक्षणं, लक्षणनं, लिङ्गं, चङ्कः -ङ्कं, अभिज्ञानं, व्यञ्जनं, व्यञ्जकः -कं, लक्ष्यं, लक्ष *n.* (नं), लक्षणं, लक्षणं.—(Spot) कलङ्कः, चङ्कः, चिह्नं, चिह्नः *m.*, चिह्नद (नं), चिह्नद, गङ्कः.—(Mark on the body) सामुद्रं, सामुद्रचिह्नं, सामुद्रिकलक्षणं, तिलः -लकः, तिलकालकः; 'an interpreter of marks on the body,' सामुद्रिकः; 'an auspicious mark,' सुलक्षणं, सुचिह्नं; 'having auspicious marks,' सुलक्षणी -विनी -वि (नं), सुलक्षणिकः -का -कं; 'having thirty-two auspicious marks,' त्रिंशद्विंशत्योपेतः -ता -तं; 'an inauspicious

mark,' कुलक्षणं, अपलक्षणं, दुर्लक्षणं, दुर्चिह्नं; 'having inauspicious marks,' कुलक्षणी -विनी &c., कुलक्षयः -या -यं.—(Butt for shooting at) लक्ष्यं, बाणलक्ष्यं, लक्ष्यं, वेधं, व्यधः, शरचं, दृष्टिगुणः, प्रतिकायः; 'hitting the mark,' लक्ष्यभेदः; 'to hit the mark,' लक्ष्यं भिद् (c. 7. -भिनति, भेत्तु) or व्यध् (c. 4. -विध्यति, व्यध्), लक्ष्यवेधनं कृ.—(Line) रेखा, लेखा.

To MARK, *v. a.* (Stamp, impress with a mark) चिह्न (nom. चिह्नयति -यति), चङ्क (c. 10. -चङ्कयति -यति), लक्ष् (c. 10. -लक्षयति -यति), मुद्र (nom. मुद्रयति -यति), लाञ्छ् (c. 1. -लाञ्छति -लाञ्छन्), चङ्क कृ, चिह्नं कृ, लक्षणं कृ, लक्षणीकृ.—(Stain) कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यति), मलिन (nom. मलिनयति -यति), कलङ्कीकृ, लाञ्छ्.—(Draw a line) लिख् (c. 6. -लिखति, लेखितुं), आलिख्, रेखां कृ.—(Notice, observe) लक्ष्, आलक्ष्, उपलक्ष्, अवेष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षतुं), निरीक्ष्, वीक्ष्, समीक्ष्, प्रेष्.—(Mark out, define) परिचिह् (c. 7. -चिह्नति -चिह्नुं), परिचिह् कृ, निर्दिश् (c. 6. -दिशति -दिशतुं), लक्ष्, लक्षणीकृ.—(Mark out, trace the outline) वाहरेखां लिख् or चङ्क or कृ, वहिलेखां कृ.

To MARK, *v. n.* (Note, take notice) आलोच् (c. 10. -लोचयति -यति), आलक्ष् (c. 10. -लक्षयति -यति), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यति), समीक्ष्, (c. 1. -ईक्षते -ईक्षतुं), समीक्षां कृ, बुध् (c. 4. -बुध्यते, बोधुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -मृशतुं), परामर्शं कृ, विवेचनं कृ.

MARKED, *p. p.* चिह्नितः -ता -तं, अङ्कितः -ता -तं, लक्षितः -ता -तं, उपलक्षितः -ता -तं, लाञ्छितः -ता -तं, कृतलक्षणः -या -यं, कृताङ्कः -ङ्का -ङ्कं, कृतलाञ्छनः -ना -नं, मुद्रितः -ता -तं, मुद्राङ्कितः -ता -तं.—(Defined) परिचिह्नः -ता -तं, निर्दिष्टः -हा -हं, लक्षितः -ता -तं.

MARKER, *s.* चिह्नकर्ता *m.* (नं), अङ्कनकृ *m.*, अङ्कयिता *m.* (नं), लक्षयिता *m.*

MARKET, *s.* पक्ष्यवीथी -थिका, पक्ष्यशाला, विक्रयशाला, विक्रयस्थानं, क्रयविक्रयस्थानं, पक्ष्यस्थानं, आपणः, हट्टः, विपणिः *m.* -थी *f.*, निगमः, सवटङ्कः, क्रयारोहः, पुग्मट्टी, विपणः, निर्घट्ट, पण्यस्थानः *m.*, पक्ष्याजीव्य -वकः; 'a free market,' कचङ्कनं.—(Sale) विक्रयः, विपणः.

To MARKET, *v. n.* क्रयविक्रयं कृ, पण् (c. 1. -पणति -पणितुं, पणायति -पणितुं), पणयां कृ.

MARKET-DAY, *s.* क्रयविक्रयदिवसः, हट्टदिवसः, हट्टवारः.

MARKET-PLACE, *s.* पक्ष्यवीथी, क्रयविक्रयस्थानं, पक्ष्यापण्यस्थानं, पक्ष्यापण्यस्थानं, विपणिः -थी *m. f.* See MARKET.

MARKET-RATE, MARKET-PRICE, *s.* आपणिकः, पक्ष्यभावः, पक्ष्यमूल्यं, अर्थबलावलं.

MARKET-TOWN, *s.* ग्राममुखः, मुख्यग्रामः, नगरमुखः, मुख्यनगरं -री, कञ्चितः -टं.

MARKETABLE, *a.* विक्रयः -या -यं, विक्रयणीयः -या -यं, पक्ष्यः -व्या -वं, पणितव्यः -व्या -वं, पक्ष्यार्हः -हा -हं, क्रयः -या -यं, क्रयविक्रययोग्यः -ग्या -ग्यं.

MARKING, *s.* अङ्कनं, मुद्राङ्कनं, चिह्नाङ्कनं, चिह्नकरणं, अङ्ककरणं, लिखनं.

MARKING-INK, *s.* दहनमसिः *f.*, दहनमसिका, दहनरसः, पक्ष्याङ्कनमसिः.

MARKING-NUT, *s.* दहनं, निर्दहनं, भक्षिका, भक्षितः -तकी, भक्षी.

MARKSMAN, *s.* लक्ष्यवेधी *m.* (नं), लक्ष्यभेदी *m.*, लक्ष्यलक्षः, सुलक्षणी *m.* (नं), सुप्रयोगवाहः, सुप्रयोगविशिष्टः, शराभ्यासकुशलः, धनुर्विद, आयुधविद.

MARL, *s.* मालोस्थो मृत्तिकाविशेषः, चिह्नमृत्तिका, पांशुः *m.*

To MARL, *v. a.* पृथ्वीमृत्तिकाया लिप् (c. 6. -लिप्यति, लेप्).

MARMALADE, *s.* मिष्ठकलं, मिष्ठकलं, शर्करादिबहुधा मारुतवत् *f.* (नं).

MARMOREAN, *a.* चारुप्रसरणयः -थी -थं, चारुप्रसरणयितः -ता -तं.

MARMOSET, *s.* सूक्ष्मवानरः, सूक्ष्मवैदः, सुदृढप्रजः.

MAROON, a. (Dark red) बजरङ्ग-रङ्ग-रङ्ग, बजारङ्ग-रङ्ग-रङ्ग, बजिरङ्ग-रङ्ग-रङ्ग.
MARLOT, s. कायविवाहकः, कायविनाशकः, कायबाधकः.
MARQUEE, s. पटलकण्ठः, पटवालः, पृथक्पटवेष्टन *m.* (नं), वस्त्रगृहं.
MARQUESS, s. उपायययी: *m.*, उपनायकः, उपाधिपः, कुलीनपदनाम्ना
 द्वितीयपदस्यः, द्वितीयकुलीनपदभाक् *m.* (नं).
MARQUISATE, s. यूरोपकुलीनजनस्य अधिकारः, उपाधिपदं.
MARRIED, p. p. दूषितः -ता -तं, विहृतः -ता -तं, व्याहृतः -ता -तं, नाशितः
 -ता -तं, विनाशितः -ता -तं, जतः -ता -तं, विजतः -ता -तं.
MARRER, s. दूषकः, दूषयिता *m.* (नं), नाशकः, विनाशकः, विधातकः.
MARRIAGE, s. विवाहः, उद्वाहः -हर्तुं, उद्वाहनं, परिचयः -यनं, पाणिग्रहः
 -हर्तुं, पाणिग्रहः, पाणिपीडनं, हस्तोत्तरणं, दारपरिग्रहः, दारसङ्गृहः,
 दारारिक्ता, दारकर्म *m.* (नं), दाराधिगमनं, उपयनः, उपयानः, लग्न-
 कार्यं, नैयुतं, बाधुस्यं, निवेशः; 'marriage-rite,' विवाहविधिः *m.*,
 विवाहक्रिया, विवाहसंस्कारः; 'giving in marriage,' दारिकादानं,
 दारिकाप्रदानं; 'marriage-contract,' वाङ्निश्चयः; 'marriage-
 settlement,' सुल्ल-रत्नः; 'auspicious season for marriage,'
 लग्नतिथिः *f.*, लग्नमुहूर्तः -रतः; 'marriage-string, or ring hung
 round the neck of the bride, who wears it till she be-
 comes a widow, when it is broken,' मङ्गलसूत्रं, मङ्गलसूतम् *m.*,
 लोभाग्रयन्तुः *m.*, लोभुकः; 'marriage gifts,' यौतकं, यौतकिकं,
 पारिवार्यं, प्रदणं, सुदायः -यं; 'marriage festival,' विवाहोत्सवः,
 विवाहोत्सवः; 'ablution at marriage,' मङ्गलस्नानं; 'com-
 pliments at marriage,' मङ्गलः, मङ्गलमालिका; 'second mar-
 riage,' द्वितीयविवाहः, द्वितीयसम्बन्धः. The following are diffe-
 rent forms of marriage, explained in Manu, chap. iii.
 verses 27 et seq.: आशुविवाहः, आर्षविवाहः, गन्धर्ववि-
 वाहः, देवविवाहः, वैशाखविवाहः, प्राजापत्यविवाहः, ब्राह्मविवाहः,
 राक्षसविवाहः, प्रीतिविवाहः. The स्वयंवरः is a form of mar-
 riage in which a girl chooses her own husband.
MARRIAGEABLE, a. विवाह्यः -या -यं, उद्वाह्यः &c., योद्यः -या -यं,
 विवाहयोग्यः -या -यं, विवाहोचितः -ता -तं, विवाहोपयुक्तः -रङ्ग-रङ्ग,
 विवाहकालप्राप्तः -ता -तं, विवाहवयस्कः -रङ्ग-रङ्ग, परिचयः -या -यं;
 'as a girl,' दृढरजाः *f.* (स्), उद्वाहार्थिनी, आगताश्रीया, चतुयुक्ता,
 चतुर्गती, नव्या, नव्या, पत्नीयनी.
MARRIED, p. p. विवाहितः -ता -तं, उद्वाहितः -ता -तं, जतः -ता -तं,
 उपोद्यः -ता -तं, समुद्यः -ता -तं, कृतविवाहः -हा -हं, जातविवाहः -हा
 -हं, कृतोद्वाहः -हा -हं, कृतदारपरिग्रहः -हा -हं, परिणीतः -ता -तं, कृतो-
 यनः -ता -तं, जातोयनः -ता -तं, निर्विहः -हा -हं, प्रजः -ता -तं;
 'a married man,' कर्माधीः, सपत्नीकः, स्त्रीमान् *m.* (नं), कृतदारः,
 कदारः, कृतदारपरिग्रहः, कुटुम्बी *m.* (नं), सकुटुम्बः, भाव्योदः; 'a
 married woman,' सप्तमैका, सपत्निका, पतिव्रती, सव्या, सुवासिनी;
 'newly married woman,' नववधूः *f.*, नवपरिका; 'twice-married
 woman,' पुनर्वधूः *f.*, द्विधूः *f.*, द्विधूः *f.*, द्विधूः *f.*; 'one who is
 married before his elder brother,' परिवेष्टा *m.* (नं).
MARROW, s. मज्जा, दवा, बजा, नेदस् *m.*, नेदः, मज्जा *m.* (नं), मज्जनं,
 सारः, अस्त्रसारः, देहसारः, चीरं, क्षिप्ता, दवाकुम्भ *m.*, अस्त्रिकुम्भ,
 अस्त्रियनं, अस्त्रियः, सुकुम्भं, सुकुम्भकः, तेजस् *m.*, मधुरं, जीवन्, मज्जिदिद्रा.
 —(Pith, essence) सारः, गन्धः, सारता, सेविकाः.
MARROW-BONE, s. मज्जापुच्छं अस्त्रि, नेदोपुच्छं अस्त्रि.
MARROWLESS, a. मज्जाहीनः -ता -तं, नेदोहीनः -ता -तं, दवाकुम्भः -ता
 -तं, सारसारः -रा -रं, चकारः -रा -रं, निःसारः -रा -रं.

MARROWY, a. मज्जावान् -वती-वन् (नं), सारवान् &c., नेदही-क्षिणी-क्षि (नं).
To MARRY, v. a. (Unite a man and woman in wedlock) विवाह-
 संस्कारं य स्त्रीपुरुषौ संयुज् (c. 7. -युजति -योजुः, c. 10. -योजयति -यिजुः)
 or सङ्गृह्ण (c. 9. -यजति -यजुः) or विवाहसंयुक्तौ कृ, विवाहसंस्कारं कृ.
 —(Take for wife) विवाह (c. 1. -वहति -ते -वोतुं), उद्वाह, समुद्वाह,
 उद्वाह, परिणी (c. 1. -ययति -येतुं), उपयज् (c. 1. -यजते -ति -यमेते
 -यन्तुं), पाणिं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), कन्यां परिग्रह् or ग्रहीतु
 or सङ्गृह्, दारपरिग्रहं कृ, दारसङ्गृहं कृ, दाराधिगमनं कृ, कन्यापरिग्रहं
 कृ, भाव्यो विद् (c. 6. विन्दते -ति, वेतुं) or अनुविद्; 'he should
 marry a wife,' कन्यां विवहेतु or उपयजेत, कन्यायाः पाणिं गृह्णातु.
 —(Take for husband) पतिं विद् or वृ (c. 5. वृणोति, वरितुं -रीतुं),
 भर्ता संयुज् in pass. (-युज्यते), पतिवरणं कृ, भर्तृवरणं कृ. —(Dispose
 of in marriage) विवाहार्थं कन्यां दा or प्रदा.
To MARRY, v. n. भर्ता or भाव्यया संयुज् in pass. (-युज्यते) or युज्,
 विवाहं कृ, उद्वाहं कृ, परिग्रहं कृ, पाणिग्रहणं कृ, दारपरिग्रहं कृ, उपयनं कृ.
MARS, s. (The planet, fabled as the son of the earth) मङ्गलः,
 मङ्गलग्रहः; भीमः, अङ्गारकः, कुजः, भूमिजः, भूसुतः, महोसुतः, क्षिति-
 सुतः, आवनेयः, धरात्मजः, धरासुतः, धरापुत्रः, नवदीपितः *m.*, आवा-
 टभयः, शिवधर्मजः, गगनोत्सुकः, खोत्सुकः, लोहितः -तकः, लोहिताङ्गः,
 रक्षाङ्गः, रुधिरः, चारः, घटेश्वरः, अश्वानकः, चरः, इः. (In my-
 thology, the god of war). See KĀRTIKĒYA.
MARSH, s. कच्छः, कच्छभूः *f.*, कच्छभूमिः *f.*, अनूपभूः *f.*, अनूपभूमिः *f.*,
 सजलभूमिः *f.*, जलादभूः *f.*, आर्द्रभूमिः *f.*, पवः.
To MARSHAL, v. a. विन्यस् (c. 4. -जस्यति -जसितुं), व्यूह (c. 1. -जहते
 -हितुं), विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं), रच्, क्रमेण स्या in caus. (स्थाप-
 यति -यितुं), व्यवस्था, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संविधा, प्रतिविधा.
MARSHAL, MARSHALLER, s. विधाता *m.* (नं), संविधाता *m.*, व्यवस्थापकः,
 विरचकः, व्यूहरचकः, विन्यासकृत् *m.*
MARSHY, a. अनूपः -पा -पं, जानूपः -पी -पं, कच्छः -ज्जा -जं, जलादः
 -द्वा -दं, जलप्रचुरः -रा -रं, जलमयः -यी -यं, सजलः -ला -लं, जल-
 प्रायः -या -यं, आष्यः -प्या -यं, आर्द्रः -द्रा -द्रं.
MART, s. विकल्पस्थानं, क्रयविक्रयस्थानं, पक्षस्थानं, आपणः, विषयिः *m.*
 -गी *f.*, निगमः, निषद्या, पक्ष्यपीपी -पिका, खटवृक्षः.
MARTIAL, a. (Relating to war) युद्धसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), रण-
 सम्बन्धी &c., युद्धविषयः -या -यं, रणविषयकः -का -कं, साङ्गामिकः
 -की -कं, सानरिकः -की -कं, साम्यरायिकः -की -कं. —(Suited to
 war) रणयोग्यः -या -यं, युद्धोपयुक्तः -रङ्ग-रङ्ग, रणोपयोगी -गिनी &c.
 —(Given to war) रणप्रियः -या -यं, रणासक्तः -रङ्ग-रङ्ग, रणवीरः
 -रा -रं, रणकानी -मिनी &c.; 'martial music,' रणवाद्यं.
MARTINET, a. उल्लङ्घकः, उल्लङ्घनः, तीक्ष्णदक्षः, दक्षवृद्धिः *m.*, उल्लङ्घकः,
 तीक्ष्णज्ञानः, निहुरवृद्धिः *m.*, निहुरः.
MARTINGAL, MARTINGALE, s. तलिका, तलसारकः, अधोबन्धनं.
MARTYR, s. साक्षी *m.* (नं), स्वधर्मार्थं श्रावणागी *m.* (नं) or देहागामी *m.*
 or प्रीतिश्रावणागी *m.*, स्वमार्थं श्रावणागः or अर्पितश्रावणः, स्वधर्मप्रना-
 यार्थं श्रावणागः or श्रावणदेहः or श्रावणीवितः or जीवोत्सर्गी *m.* or
 साक्षी *m.*
To MARTYR, v. a. स्वधर्मार्थं हन् (c. 2. हति -नु or caus. श्रावयति -यितुं).
MARTYRDOM, s. स्वधर्मार्थं श्रावणागः or प्रीतिश्रावणागः, स्वमार्थं जीवो-
 त्सर्गः or श्रावणोत्सर्गः, स्वधर्मप्रनायार्थं देहत्यागः or श्रावणत्यागः or श्रावणार्थ-
MARTYRED, p. p. स्वधर्मार्थं, हतः -ता -तं or श्रावणदितः -ता -तं, स्वधर्म-
 प्रनायार्थं हतजीवितः -ता -तं or श्रावणागः -ता -तं.

MARTYROLOGY, *s.* साक्षिपरिचक्षात्, स्वधर्माथं प्राणत्यागिनां परिचय-
परं or परिचलितम्.

MARVEL, *s.* कीतुकं, अद्भुतं, अद्भुतवस्तु *n.*, आश्चर्य्यवस्तु *n.*, आश्चर्य्यं, चमत्कारः,
विचित्रवस्तु *n.*, विचित्रं, विस्मयजनकवस्तु, उत्पातः, उपसर्गः.

To MARVEL, *v. n.* विस्मितः -ता -तं भू, विस्मयान्वितः -ता -तं भू, सविस्मयः
-या -यं भू, विस्मि (c. 9. -स्मयते -स्मेतु) with instr. loc. or acc. c.,
साश्चर्य्यः -य्यो -य्यं भू, चमत्कृतः -ता -तं भू, आश्चर्य्यं ज्ञा (c. 9. जानाति,
ज्ञातुं) or मन् (c. 4. मन्यते, मन्तु).

MARVELLOUS, *a.* आश्चर्य्यः -य्यो -य्यं, अद्भुतः -ता -तं, विस्मयजनकः -का
-कं, विस्मयोत्पादकः -का -कं, आश्चर्य्यकरः -रा -रं, आश्चर्य्यकारकः -का
-कं, आश्चर्य्यजनकः -का -कं, चमत्कारजनकः -का -कं, विचित्रः -त्रा -त्रं,
विचित्रः -त्रा -त्रं, तातः -ता -तं; 'a marvellous tale,' विचित्रोक्तिः *f.*;
'a marvellous action,' अद्भुतकर्म *n.* (न), आश्चर्य्यकर्म.

MARVELLOUSLY, *adv.* अद्भुतं, अद्भुतप्रकारेण, विचित्रं, आश्चर्य्यप्रकारेण,
यथा विस्मयो जायते तथा.

MARVELLOUSNESS, *s.* अद्भुतता -त्वं, आश्चर्य्यत्वं, विचित्रता, साश्चर्य्यत्वं,
विचित्र्यं, विस्मयजनकता, अपूर्व्यत्वं.

MARWAR, *s.* (The province) मरुः *m.*, मरुभूः *f.* - (The inhabitants)
मरवः *m. pl.*, मरुभवः *m. pl.*

MASCULINE, *a.* पौरुषः -धी -धं, पौरुषेयः -धी -धं, पुरुषजातीयः -या -यं.
पुंजातीयः -या -यं. पुं in comp., पुरुष in comp., अङ्गीवः -वा -वं. -
(Having the qualities of a man, resembling a man) पुरुष-
स्वभावः -वा -वं, पुरुषवृत्तिः -त्तिः -त्ति, पुरुषशीलः -ला -लं, पुरुषधर्मकः
-का -कं. पुरुषप्रकृतिः -त्तिः -त्ति, पुंमकृतिः -त्तिः -त्ति; 'the mas-
culine gender,' पुलिङ्गं, पुमान् *m.* (पुंस), पुरुषः; 'a masculine
woman,' अयभी.

MASCULINELY, *adv.* पुरुषवत्, नरवत्, सपौरुषं, पौरुषेण, पुंयत्.

MASCULINENESS, *s.* पुंस्त्वं, पुरुषत्वं -ता, पौरुषं, पौरुषता, पुरुषशीलता,
पुरुषस्वभावः, पुरुषप्रकृतिः *f.*

MASH, *s.* उदपेयः -यणं, उदकपेयः, सम्येयः -यणं, नानाद्रव्यसम्येयः. ना-
नाद्रव्यमिश्रणं, जलमिश्रितं नानासम्पिष्टद्रव्यं, नानासम्पिष्टद्रव्यपिष्टः.

To MASH, *v. a.* सम्पिष्ट (c. 7. -पिष्टि -पेष्टु), सम्पृष्ट (c. 9. -मृष्टाति -मृष्टितुं),
सम्येयणं कृ, सम्पदंनं कृ, चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), सचूर्णं, क्षुद् (c. 7.
क्षुण्जि, क्षोभुं), सम्येयणपूर्व पियडीकृ.

MASHED, *p. p.* सम्पिष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्पदितः -ता -तं, सचूर्णितः -ता -तं,
क्षुण्णः -णा -णं, सम्येयणाननरं पियडीभूतः -ता -तं.

MASK, *s.* (Cover for the face) कृत्रिममुखं, छसमुखं, छसास्यं, कपट-
मुखं, उपमुखं. - (Pretext, subterfuge) छस *n.* (न), कपटः -टं,
अपदेशः, अपदेशः, व्याजः, छलं, कूटं. - (Masquerade) छसवेशः,
कपटवेशः, कृत्रिमवेशः, छसवेशधारणं, विडम्बनं.

To MASK, *v. a.* (Disguise with a mask) कृत्रिममुखेन छद् (c. 10.
छादयति -यितुं) or गुह् (c. 1. गृह्ति -ह्रितुं), मुखगोपनं कृ. - (Conceal)
छद्, आछद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्ति), गोपनं कृ, अपवृ (c. 10. -वार-
यति -यितुं).

To MASK, *v. n.* विडम्बनं कृ, छसवेशी -शिनी -शि भू, कपटवेशी &c. भू.

MASKED, *p. p.* (Having the face covered) गुप्मुखः -खी -खं, छस-
मुखी -शिनी -शि (न), कृत्रिममुखी &c. - (Disguised) छसवेशी -शिनी
&c., कपटवेशी &c., छसवेशधारी -रिणी &c., कपटवेशः -शा -शं,
छसवेशः &c., कपटरूपी -पिणी &c., विडम्बितवेशी &c., अलङ्घितः -ता
-तं. - (Concealed) गुप्तः -ता -तं, गोपितः -ता -तं, आच्छादितः -ता -तं.

MASKER, *s.* छसवेशी *m.* (न), कपटवेशी *m.*, छसवेशभूत, छसरूपी *m.*,

विडम्बितवेशः, कृत्रिमवेशधारी *m.*, विडम्बनकृत्.

MASON, *s.* लेपकः, लेपी *m.* (न), लेपकरः, गृहनिर्माता *m.* (न), सुधा-
जीवी *m.* (न), लेपजीवी *m.*, प्रलेपकः, प्रस्तरन्यासकृत्, इहकान्यासजीवी *m.*

MASONRY, *s.* लेपकर्म *n.* (न), इहकान्यासकर्म *n.*, सुधाकर्म *n.*, गृह-
निर्माणं, गृहकरणं, गृहनिर्माणे प्रस्तरन्यासः or प्रस्तरादिविन्यासः. -
(Brickwork, any thing made of stone, brick, &c.) इहका-
कर्म *n.*, प्रस्तरकर्म *n.*, प्रस्तरनिर्मितं प्राकारादि.

MASQUERADE, *s.* छसवेशधारणं, वेशधारणं, छसवेशश्रीडा, छसवेशसनारम्भः,
छसवेशः, कपटवेशिनां यात्रा, विडम्बनं, विडम्बनश्रीडा.

To MASQUERADE, *v. n.* छसवेशी -शिनी -शि भू, कपटवेशी &c. भू, छस-
वेशं धृ (c. 10. धारयति -यितुं), विडम्ब (c. 10. -डम्बयति -यितुं), विडम्बनं कृ.

MASQUERADER, *s.* छसवेशी *m.* (न), वेशधारी *m.*, विडम्बनकर्ता *m.* (न).

See MASKER.

MASS, *s.* (Lump) पिण्डः -खंडं, घनः, ओषः, घनीयः, स्थूलं, गण्डः -खडका;
'a mass of iron,' लोहपिण्डः. - (Heap) राशिः *m.*, सङ्घयः, निचयः,
प्रचयः, समुच्चयः, चयः, चितिः *f.*, चायः, निकरः, उत्तरः, ओषः, पुञ्जः,
पुगः, स्तूपः, स्तोमः. - (Collection) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, संहतिः *f.*,
समन्दायः, वृद्धं, संहारः, समाहारः, सन्नयः, निबहः; 'in masses,'
सङ्घशस. - (Gross, bulk) साकल्यं, साम्यं, समुदायः; 'in the mass,'
साकल्येन.

MASSACRE, *s.* महामारणं, महाघातः, महाधधः, निपूदनं, विशसनं, निहननं,
संहारः, विमर्दनं, निकृन्ननं, प्रमापणं, निशारणं.

To MASSACRE, *v. a.* अतिनैकुर्व्येण हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, c. 10. घातयति
-यितुं) or निहन् or मृ (c. 10. मारयति -यितुं) or सूद (c. 10. सूदयति
-यितुं) or निसूद or विनिसूद or विशस (c. 1. -शसति -सितुं) or
निकृत् (c. 6. -कृन्ति -कृन्ति).

MASSACRED, *p. p.* अतिनैकुर्व्येण हतः -ता -तं or विनिहतः -ता -तं or
घातितः -ता -तं or निपूदितः -ता -तं or विशसितः -ता -तं.

MASSIVENESS, MASSINESS, *s.* स्थूलता -त्वं, स्थीत्यं, स्थूलाकारता, वृहत्त्वं,
गुरुत्वं -ता, सभारता -त्वं, भारिता -त्वं, भारवत्त्वं, पिण्डाकारता, महत्त्वं, स्थानता.

MASSIVE, MASSY, *a.* स्थूलः -ला -लं, स्थूलाकारः -रा -रं, स्थूलरूपः -पा -पं,
भारी -रिणी रि (न), भारवान् -वती -वत् (न), सभारः -रा -रं, गुरुः
-ह्री -रु, पिण्डितः -ता -तं, पिण्डाकारः -रा -रं, वृहन् -हती -हत् (न),
वृहत्परिमाणः -णा -णं, स्थूलपरिमाणः -णा -णं, स्थानः -ना -नं.

MAST, *s.* (Of a ship) कूपकः, कूपः, गुणवृक्षकः, गुणवृक्षः, नीकूपकः.

MAST-HEAD, *s.* गुणवृक्षकायं, गुणवृक्षार्धं, कूपकायं.

MASTER, *s.* (One who rules or has servants under him)

स्वामी *m.* (न), प्रभुः *m.*, पतिः *m.*, ईश्वरः, ईशः, नायकः, अधिपतिः *m.*,
अधिपः, अधिभूः *m.*, ईशिता *m.* (न), नायकः, भर्ता *m.* (न), आर्य्यः,
भरतः, भरतुः *m.*, मेय्यः; 'master of a family,' कुलपतिः *m.*,
कुटुम्बी *m.* (न), कौटुम्बिकः; 'serving two masters,' उभयवेतनः
-ना -नं, उभयस्वामिकः -का -कं; 'one's own master,' स्वाधीनः
-ना -नं, स्वतन्त्रः -न्ता -न्तं. - (Owner) अधिकारी *m.* (न), स्वामी *m.*,
ईश्वरः, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, परिचरः. - (Superintendent, director)
अध्यक्षः, अधिष्ठाता *m.* (न), अधिकृतः, अधिकारी *m.*, अधिपतिः *m.*,
अधिपः, अधीशः, नायकः, नेता *m.* (न); 'master of the horse,'
अध्याध्यक्षः; 'master of the house,' गृहपतिः, भवनपतिः; 'master
of the mint,' टङ्ककपतिः *m.*, कल्याध्यक्षः; 'master of the sports,'
केलिसचिवः, नर्म्मसचिवः. - (Chief, head) नायकः, पतिः *m.*, अधि-
पतिः *m.*, अधिष्ठाता *m.* (न), अग्रगः, अग्रणीः *m.*, मुखरः, श्रेष्ठः, मुख्य
or प्रधान in comp. - (Teacher, director of a school) अध्यापकः,

शिक्षकः, शिक्षागुरुः *m.*, गुरुः *m.*, आचार्यः, शिक्षादाता *m.* (न), विद्या-
दाता *m.*, विद्यागुरुः *m.*, आर्यः, उपाध्यायः, उपदेशकः, शिक्षाकरः—
(Well skilled in) निपुणः, कुशलः, सम्यक्, व्युत्पन्नः, पण्डितः, कृती *m.*
(न), चारुणः—(Of a ship) नौकाधिपतिः *m.*, नौपतिः *m.*

To MASTER, *v. a.* (Subdue) वशीकृत, स्ववशीकृत, स्थापनीकृत, जि (c. 1.
जयति -ते, जेतुं), विजि, दम् (c. 10. दपयति -यितुं), आचरन्तीकृत, पराभू,
अभिभू, प्रभू.—(Make one's self master of a subject) वशीकृत,
पारं गम् (c. 1. गच्छति, गम्), सर्वज्ञानि ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं);
'you must master the Sanskrit language,' भवति: संस्कृतया-
ज्ञानि वशीकर्तव्यानि.

MASTER-BUILDER, *s.* प्रधानस्थपतिः *m.*, मुख्यस्थपतिः *m.*

MASTERED, *p. p.* वशीकृतः -ता -तं, स्ववशीभूतः -ता -तं, स्वहस्तगतः -ता -तं.

MASTER-KEY, *s.* प्रधानोद्घाटककम्, अग्रकुञ्जिका, मुख्योद्घाटनं.

MASTERLY, *a.* अत्युत्तमः -मा -मं, अत्युत्कृष्टः -हा -हं, अनुपमः -मा -मं, अनुपमेयः
-या -यं, निरूपमः -मा -मं, सर्वोत्तमः -मा -मं, सर्वोत्कृष्टः -हा -हं, सर्वज्ञित *m. f. n.*,
सर्वश्रेष्ठः -हा -हं, असामान्यः -न्या -न्यं, अतुलनीयः -या -यं, सुनिपुणः -खा
-खं, अतिकुशलः -ला -लं.

MASTERLY, *adv.* परव्युत्तमा, सुनिपुणवत्, अतिकुशलवत्, अत्युत्तमं, अत्युत्कृष्टं.

MASTERPIECE, *s.* अत्युत्तमकर्म *n.* (न), अनुपमकर्म *n.*, अत्युत्कृष्टकर्म,
उत्तमकर्म *n.*, परमकर्म *n.*, प्रधानकर्म *n.*, सर्वोत्कृष्टकर्म *n.*

MASTERSHIP, *s.* प्रभुत्वं -ता, स्वाम्यं, स्वामित्वं, आधिपत्यं, ऐश्वर्यं, अधि-
कारित्वं, भर्तृत्वं, प्रधानत्वं, प्राधान्यं, श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं.

MASTER-STROKE, *s.* उत्तमकर्म *n.* (न), परमकर्म *n.*, अत्युत्तमक्रिया.

MASTERY, *s.* (Dominion) ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, स्वामित्वं,
स्वाम्यं, अधिकारः, भर्तृता.—(Ownership) स्वाम्यं, अधिकाधिकारित्वं -ता,
प्रभुता, स्वत्वं.—(Pre-eminence) श्रेष्ठत्वं, श्रेष्ठ्यं, प्रधानत्वं, प्राधान्यं,
उत्कर्षः, उत्कृष्टता, मुख्यता, प्रकृष्टता, प्रभुत्वं, आधिक्यं, परमपदं.—
(Victory) विजयः.—(Great skill) अतिकौशल्यं, अतिनैपुण्यं, अति-
पाठ्यं, परमयुक्तिः *f.*, परमोत्कर्षः; 'to have the mastery,' प्रभू, अभिभू.

MASTICABLE, *a.* चर्च्यः -च्यो -च्यं, चर्चणीयः -या -यं, चर्चितव्यः -च्यो -च्यं.

To MASTICATE, *v. a.* चर्च (c. 1. चर्चति -चितुं, c. 10. चर्चयति -यितुं),
चर्चणं कृ, दन्तैः पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), विदंश् (c. 1. दशति -दंष्टुं).

MASTICATED, *p. p.* चर्चितः -ता -तं, कृतचर्चणः -खा -खं, दन्तपिष्टः -हा -हं.

MASTICATION, *s.* चर्चणं, चर्चणक्रिया, चर्चणकर्म *n.* (न), दन्तपेयणं, पेयणं.

MASTICATORY, *a.* चर्चणसाधकः -का -कं, चर्चणोपयोगी -गिनी -गि (न).

MASTICATORY, *s.* (Substance to be chewed) चर्चणीयपदं, चर्चद्रव्यं, चर्च.

MASTICH, MASTIC, *s.* नास्तिचाक्यो वृक्षनिर्वासः.—(Cement) लेपविशेषः.

MASTIFF, *s.* वृहत्कुक्कुटः, अतिसाहसशीलः कुक्कुटभेदः.

MASTLESS, *a.* कूपकहीनः -ना -नं, अकूपकः -का -कं, हतकूपकः -का -कं.

MAT, *s.* कटः, किलिन्नकः, पादपाशी, आस्तरणं, गृणपूली, तलाची, बटारः,
वानं, चच्चा.

To MAT, *v. a.* (Lay with mats) कटैर् आस्तु (c. 9. स्तृणाति -स्तरितुं
-रीतुं), कटान् विलु, कटास्तरणं कृ.—(Interweave, entangle)
संक्षिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), आक्षिप्, ग्रन्थ (c. 9. ग्रन्थति, c. 1.
ग्रन्थति -न्यितुं); 'to mat the hair,' जटिलीकृ.

MATCH, *s.* (One who is equal to another in strength) तुल्यबलः
-ला, तुल्यशक्तिः *m. f.*, समानबलः -ला, तुल्यविक्रमः -मा; 'to be a
match for,' अलङ्कृ.—(One that tallies with another) यमः
-मा -मं, यमकः -का -कं, यमलः -ला -लं, युग्मकः, समः -मा, समानः
-मा -मं, समकक्षः -खा, समानकक्षः -खा, समतोलः -ला.—(Union by
marriage) विवाहसन्धः, सन्धः, विवाहः, प्रेमसन्धः; 'scheming

to effect a match,' विवाहघटनं -ना, सन्धः.—(Contest) युद्धं,
कलहः, कलिः *m.*; 'a match of cocks, &c.,' प्राणिधृत्, समाह्वयः,
आह्वयः; 'boxing match,' मत्तयाचा, मत्तवी, मत्तयुद्धं.—(For
lighting fires) शलाका, अलनशलाका, अलशलाका, अलनगुणं,
अलनगुणं, अरविः -वी *m. f.*

To MATCH, *v. a.* (Equal, make equal) समीकृत, समानीकृत, सदृशीकृत,
समान (nom. समानयति -यितुं), उपमा (c. 2. -माति -तुं), प्रतिमा, तुल्य
(c. 10. तुल्ययति -यितुं), तुल्यीकृत.—(Show an equal) समं or तुल्यं
or युग्मकं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं) or निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं),
प्रतिमां or उपमां or उपमानं or प्रतिरूपं दृश्.—(Oppose as equal
in contest) प्रतिपुष् in caus. (-योधयति -यितुं), तुल्यबलं or तुल्य-
विक्रमं कश्चित् पुरस्कृ.—(Adapt) युज् (c. 10. योजयति -यितुं), समायुज्.
—(Give in marriage) विवाहार्थं दा or प्रदा.

To MATCH, *v. n.* (Correspond, tally) युज् in pass. (युज्यते), उपयुज्.
तुल्यः -त्या -त्यं भू, तुल्यीभू, समीभू, समानीभू, सदृशीभू, अनुरूपः -प
-पं भू or अस्, प्रतिरूपीभू, उपमितः -ता -तं भू.—(Be united in
marriage) विवाहसन्धं कृ, प्रेमसन्धं कृ.—(Be a match for
अलङ्कृ, अलम्भू, अलनमः -मा -मं भू.

MATCHED, *p. p.* (Equalled, evenly matched) तुल्यः -त्या -त्यं
तुल्यीभूतः -ता -तं, तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यशक्तिः -क्तिः -क्ति, तुल्यविक्रम
-मा -मं, समतोलः -ला -लं, समानतोलः -ला -लं, समानकक्षः -खा -खं
समप्रतिमः -मा -मं, समप्रतिरूपः -पा -पं, उपमितः -ता -तं.—(Married
कृतविवाहः -हा -हं, कृतोपयमः -मा -मं.

MATCHLESS, *a.* अतुल्यः -त्या -त्यं, अनुपमः -मा -मं, निरूपमः -मा -मं
अप्रतिमः -मा -मं, अतुलनीयः -या -यं, अतुलः -ला -लं, निस्तुलः -ला
-लं, अनुपमेयः -या -यं, अप्रतिमेयः -या -यं, अप्रतिरूपः -पा -पं, अगम्यरूपः
-पा -पं, अद्वितीयः -या -यं, असदृशः -शी -शं, सर्वोत्तमः -मा -मं, सर्वश्रेष्ठः
-हा -हं, सर्वज्ञित *m. f. n.*, विषमः -मा -मं, अपृष्टः -ष्टो -ष्टं.

MATCHLESSLY, *adv.* अतुल्यं, अनुपमेयं, अप्रतिमेयं, निरूपमं, सर्वश्रेष्ठं.

MATCHLESSNESS, *s.* अतुल्यता, अनुपमेयता, अप्रतिमेयता, अनुपमता, अनौपम्यं.

MATCHLOCK, *s.* अग्निरग्निबलेन लोहगुलिकाप्रक्षेपणी सुधिरनाडी.

MATCH-MAKER, *s.* (Maker of matches for burning) शलाकाकारी *m.*
(न), अलशलाकाकृत् *m.*—(Contriver of marriages) घटकः,
विवाहघटकः, प्रेमघटकः, प्रेमविषये मध्यस्थः.

MATE, *s.* (Companion, associate) सहायः, सहचरः -री *f.*, सहवर्ती *m.*
-सिनी *f.*, सहवासी *m.* -सिनी, सखा *m.* -खी *f.*, सहभावी *m.* -विनी *f.*,
सङ्गी *m.* -ङ्गिनी *f.*, निबं.—(Husband) भर्ता *m.* (नृ), स्वामी *m.*
(न), पतिः *m.*—(Wife) स्त्री, वधूः *f.*, पत्नी, भार्या, जाया,
वत्सभा, प्रिया, दयिता, प्रियतमा.—(The male or female of
animals which associate for propagation) सहचरः *m.* -री *f.*
In poetry the above words for husband and wife are
used in this sense: 'the elephant's mate,' करिणी *f.*
हस्तिनी *f.*—(An assistant) सहकारी *m.* -रिणी *f.* (न), सहायः
'in a ship,' नौपतिसहायः.

To MATE, *v. a.* See To MATCH, *v. a.*

MAFER-FAMILIAS, *s.* कुटुम्बिनी *f.*, गृहिणी, गेहिनी, स्वामिनी, कौटुम्बिकी.

MATERIAL, *a.* (Consisting of matter, not spiritual) भौतिकः -की
-कं, आधिभौतिकः -की -कं, भूतात्मकः -का -कं, भूतमयः -यी -यं, पञ्च-
भौतिकः -की -कं, पञ्चभूतात्मकः -का -कं, अनात्मिकः -या -यं, अना-
त्मिकः -की -कं, अपारमार्थिकः -की -कं, मूर्तिमान् -मती -मत् (न), मूर्तः
-मो -मं, द्रव्यमयः -यी -यं, विषयात्मकः -का -कं, प्राकृतिकः -की -कं.

प्राकृतः -ती -तं, घनः -ना -नं; 'the material world,' भूतसृष्टिः *f.*, भूतसर्गः, भूतसंसारः; 'material universe,' ब्रह्माण्डः -खं; 'material body,' स्थूलशरीरं—(Substantial) वास्तविकः -की -कं, वास्तवः -वी -वं, सारवान् -वती &c., मूर्तिमान् &c., घनः -ना -नं.—(Important) गुरुः -वी -रु, गुर्वर्थः -थी -थं, गुरुप्रभावः -वा -वं, परमार्थः -थी -थं, अलघुः -युः -यु, मुख्यः -ख्या -ख्यं, आवश्यकः -की -कं, प्रधान in comp.; 'the material cause,' उपादानं, उपादानकारणं, समवायिकारणं.

MATERIAL, *s.* साधनं, उपकरणं, द्रव्यं, साधनद्रव्यं, पदार्थः, वस्तु *n.*, मूर्तिः *f.*, सारः, घनः, माया; 'materials, collectively,' साधनं-नानि *n. pl.*, सामग्री -ग्री, द्रव्यसामग्री, सम्भारः, द्रव्यसम्भारः, उपकरणसम्भारः, सज्जा, परिच्छदः; 'writing-materials,' लेखसाधनं, लिपिसज्जा; 'the material of cloth,' वस्त्रयोनिः *f.*

MATERIALISM, *s.* देहात्मवादः, अनात्मवादः, अनात्ममतं, लोकायतं, चार्वाकमतं.

MATERIALIST, *s.* देहात्मवादी *m.* (नं), अनात्मवादी *m.*, लोकायतिकः, लोकायतिकः, विषयी *m.* (नं), विषयायी *m.* (नं), चार्वाकमतवलङ्घी *m.* (नं), चार्वाकमतधारी *m.*

MATERIALITY, *s.* भौतिकत्वं, आधिभौतिकत्वं, मूर्तिमत्त्वं, अनात्मिकत्वं.

MATERIALLY, *adv.* वस्तुतः, अर्थतः, सारतः, प्रकृतितः, पदार्थतः, तत्त्वतः, अवश्यं, विशेषतः.

MATERIALNESS, *s.* See MATERIALITY. (Importance) गौरवं, गुरुत्वं.

MATERNAL, *a.* मातृकः -की -कं, मातृसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), मातृयोग्यः -ग्या -ग्यं, मातृधर्मिकः -का -कं; 'maternal affection,' अपत्यस्नेहः, वात्सल्यं; 'maternal duty,' मातृधर्मः.

MATERNITY, *s.* मातृत्वं -ता, मातृभावः, मातृकत्वं, मातृधर्मः, जननीत्वं.

MATHEMATIC, MATHEMATICAL, *a.* (Relating to mathematics)

गणितसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), गणितविषयः -या -यं, गणितविद्या सम्बन्धी &c., संख्यापरिमाणविद्यासम्बन्धी &c., रेखावीजादिगणितविषयः -या -यं.—(According to the principles of mathematics) गणिततत्त्वानुसारी -रिणी &c., गणितानुरूपः -पा -पं, गणितविद्यानुसारी &c.

MATHEMATICALLY, *adv.* गणितविद्यानुसारेण, गणितानुरूपेण, गणितशास्त्रवत्.

MATHEMATICIAN, *s.* गणितविद्याज्ञः, संख्यापरिमाणविद्याज्ञः, रेखावीजादिगणितविद् *m.*, गणितशास्त्रज्ञः, क्षेत्रपरिमाणविद्यावान् *m.* (नं), गणनाविद्याज्ञः, गणितज्ञः.

MATHEMATICS, *s. pl.* गणितं, गणितविद्या, संख्यापरिमाणविद्या, गणनाविद्या, रेखावीजादिगणितं, रेखावीजादिगणितविद्या, पाटीवीजादिगणितविद्या, रेखादिगणितं, बीजादिगणितं, गणितशास्त्रं, बीजादिगणितशास्त्रं, क्षेत्रादिपरिमाणविद्या, मानविद्या.

MATIN, *a.* (Relating to the morning) प्रातःकालिकः -की -कं, प्रातःकालीनः -ना -नं, औषिकः -की -कं, प्रगेतनः -नी -नं, वैयुष्टः -ष्टी -ष्टं.

MATINS, *s. pl.* प्रातःकृत्यं, प्रातर्भजनं, प्रातःस्मरणं, प्रातःपूजा.

MATRICE, *s.* (Womb) गर्भाशयः, योनिः *m. f.*, गर्भकोशः, जरायुः *m.*—(Of a type) मुद्राक्षरसंस्कारः, मुद्राक्षरगर्भः, मुद्राक्षराकारः.

MATRICIDE, *s.* (The act) मातृहत्या, मातृघ्नः, मातृघातः, जननीघ्नः—(The killer) मातृहन्ता *m.* (नं), मातृहा *m.* (नं), मातृघातकः, मातृघातकः, मातृघाती *m.* (नं), मातृघ्नः.

To MATRICULATE, *v. a.* संस्कारपूर्वकं or नामाभिलेखनपूर्वकं विद्यालयं प्रविष्टं (c. 10. -वेशयति -यितुं).

MATRICULATED, *p. p.* संस्कारपूर्वकं विद्यालयप्रवेशितः -ता -तं.

MATRICULATION, *s.* संस्कारपूर्वकं or नामाभिलेखनपूर्वकं विद्यालयप्रवेशनं.

MATRIMONIAL, *a.* वैवाहिकः -की -कं, उद्वाहिकः -का -कं, औद्वाहिकः

-की -कं, उद्वाही -हिनी -हि (नं), विवाही &c., विवाहसम्बन्धी -न्धनी &c., पाणिग्रहणिकः -की -कं.

MATRIMONIALY, *adv.* विवाहनियमानुसारेण, विवाहरीत्यनुसारेण, विवाहविधिबद्ध.

MATRIMONY, *s.* विवाहः, उद्वाहः, परिणयः, पाणिग्रहः -हणं, पाणिग्रहः, उपयमः, उपयामः, विवाहावस्था, विवाहितावस्था.

MATRIX, *s.* गर्भाशयः, गर्भकोशः, योनिः *m. f.* See MATRICE.

MATRON, *s.* कुटुम्बिनी, गृहिणी, गेहिनी, कौटुम्बिकी, जननी, मध्यमवयस्का, पुत्रवती, प्रजापती, पुत्रिणी, सुतिनी, पतिपुत्रवती, प्रौढा, प्रौढस्त्री, वीरा, पुरन्धी -न्धिः *f.*, त्रयी, विजाता.

MATRONLY, *a.* कुटुम्बिनीयोग्यः -ग्या -ग्यं, पुरन्ध्रयोग्यः &c., गृहिणीयोग्यः &c., पुत्रिणीयोग्यः &c., गम्भीरा, धीरा, मध्यमवयस्का.

MATTED, *p. p.* or *a.* (Laid with mats) कटी -टिनी -टि (नं), कटास्तीर्णः -शी -शं; 'matted hair,' जटा, सटा, जटिः, जटकं, जूटः; 'having matted hair,' जटी -टिनी &c., जटिलः -ला -लं, जटावान् -वती -वत् (नं).

MATTER, *s.* (Body, substance, not spirit, that which is visible)

मूर्तिः *f.*, वस्तु *n.*, द्रव्यं, अनात्मद्रव्यं, अनात्मा, अनात्मीयवस्तु *n.*, अनात्मिकवस्तु *n.*, भूतात्मिकवस्तु *n.*, पाञ्चभौतिकवस्तु *n.*, मूर्तिमद्वस्तु *n.*, साकारवस्तु *n.*, घनवस्तु *n.*, घनद्रव्यं, घनः, दृश्यभूयवस्तु *n.*, सारः, विषयः, शरीरं.—(Cause of the material world or substratum of the universe) प्रकृतिः *f.*, प्रधानं, माया.—(Material cause, materials, that of which any thing is composed) साधनं, साधनवस्तु *n.*, साधनभूतवस्तु, प्रकृतिः *f.*, सारः, उपकरणं, कारणं, उपादानं, उपादानकारणं.—(Thing) द्रव्यं, वस्तु *n.*, अर्थः, पदार्थः.—(Subject) विषयः, प्रकरणं, वस्तु *n.*, अर्थः, पदं, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, सारः, वृत्तान्तः, विधिः *m.*, आस्थपदं; 'matter in hand,' प्रस्तुतं; 'an important matter,' परमार्थः, गुर्वर्थः; 'an unimportant matter,' लघ्वर्थः, लघुविषयः, अल्पविषयः, अल्पविषयः; 'matter of dispute,' विवादाम्यदं, विवादविषयः, वादविषयः; 'what is the matter?' को वृत्तान्तः—(Cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, प्रयोगः, कारणं.—(Import, consequence) अर्थः, गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः; 'of no matter,' अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः -का -कं, निष्प्रभावः -वा -वं, अगुरुः -वी -रु. —(Business, affair) कर्म *n.* (नं), कार्यं, विषयः, व्यापारः, अर्थः, प्रयोगः.—(Pus, purulent matter) पृथं, पूरकं, पूयशोणितं, दूष्यं, मलजं, द्यतजं, प्रसितं, अरुद्रदः.

To MATTER, *v. n.* (Be of importance) expressed by अर्थ in comp. or प्रभाव in comp.; as, 'it matters not,' निरर्थकं or अनर्थकं भवति; 'to matter but little,' लघ्वर्थः -थी -थं or अल्पार्थः -थी -थं or लघुप्रभावः -वा -वं भू; 'to matter greatly,' गुर्वर्थः -थी -थं or गुरुप्रभावः -वा -वं भू, प्रभू.—(Form purulent matter) पूय (c. 1. पूयते -यितुं), सपूयः -या -यं भू, पूयपूयः -थी -थं भू, पूयगर्भः -भा -भं भू.

MATTERY, *a.* (Purulent) पूययुक्तः -क्ता -कं, सपूयः -या -यं, पूयपूयः -थी -थं, पूयगर्भः -भा -भं, पूयसाधो -विणी -वि (नं), पूयविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MATTOCK, *s.* खनिचं, खाचं, शैलभित्तिः *f.*, पाषाणदारणः, टङ्कः, खड्गहननी.

MATRESS, *s.* तूलिका, तूला -ली, आस्तरणं, चोरपट्टी, तूलादिनिर्मितम् आस्तरणं, आस्तरः, प्रस्तरः, संस्तरः, सतिना *m.* (नं), शयनीयं.

To MATURATE, *v. a.* पक्व (c. 1. पचति, पक्व, c. 10. पाचयति -यितुं), पाकं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सपूयं -यां कृ.

To MATURATE, *v. n.* पक्वः -क्ता -कं भू, परिपक्वीभू, पूयपूयः -थी -थं भू,

सपूयः -या -यं भू. पूयगर्भः -भौ -भै भू. पूय (c. 1. पूयते -यितुं).
 MATURATION, *s.* पाकः, परिपाकः, विपाकः. पचनं, पक्वता, परिपक्वता,
 पाचा -चिका, पचा, पूयत्वं, सपूयत्वं, पूयपूर्णता, पूयसंसाधः, पूयसाधः.
 MATURATIVE, *a.* पाकलः -ला -लं, पाचलः -ला -लं, पाचनः -ना -नं,
 पचिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, उत्पचिष्णुः &c., पक्वणुः &c., पाककरः -रा -रं,
 पाकजनकः -का -कं, पूयजनकः -का -कं.
 MATURE, *a.* पक्वः -क्वा -क्वं, सुपक्वः &c., परिपक्वः &c., पक्विमः -मा -मं,
 विपक्विमः -मा -मं, पाकिमः -मा -मं, पक्वतापन्नः -न्ना -न्नं, पक्वदशापन्नः
 -न्ना -न्नं, पक्वदशापन्नः -न्ना -न्नं, परिणतः -ता -तं, पाकोन्मुखः -खा -खं,
 फलोन्मुखः -खा -खं; 'ready to drop,' विनाशोन्मुखः -खा -खं.—
 (Brought to perfection, complete) सम्पन्नः -न्ना -न्नं, सिद्धः -द्धा
 -द्धं, सम्पूर्णः -णौ -णै, प्रौढः -ढा -ढं; 'mature deliberation,'
 'सुसमीक्षा -क्षयं, सुविचारः -रणा.
 To MATURE, *v. a.* पच् (c. 1. पचति, पक्नुं, c. 10. पाचयति -यितुं), पक्ते
 -क्तां कृ, पक्तीकृ, परिपक्ते -क्तां कृ, परिपक्तीकृ, पाके कृ or जन् (c. 10.
 जनयति -यितुं), पक्तां or परिपाके कृ or जन्, परिणामं कृ or जन्,
 सिद्धं -द्धां कृ, सिद्धीकृ, साधु (c. 10. साधयति -यितुं), सम्पन्नं -न्नां कृ,
 सम्पद (c. 10. -पादयति -यितुं).
 To MATURE, *v. n.* पक्ते -क्ता -क्ते भू, परिपक्ते -क्ता -क्ते भू, पच् in pass.
 (पच्यते), परिपच्, पक्तां or पक्वदशां or परिणामं या (c. 2. याति -तुं)
 or इ (c. 2. इति -तुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), परिणतः -ता -तं भू,
 पाकोन्मुखः -खा -खं भू, सिद्धः -द्धा -द्धं भू, सम्पन्नः -न्ना -न्नं भू.
 MATURED, *p. p.* पक्ते -क्ता -क्ते, परिपक्ते -क्ता -क्ते, परिणतः -ता -तं, पक्व-
 तापन्नः -न्ना -न्नं, सिद्धः -द्धा -द्धं, प्रौढः -ढा -ढं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, सम्पूर्णः -णौ -णै.
 MATURELY, *adv.* सपाके, सपरिणामं, परिपक्व, सम्पन्नं, सम्पूर्णं.—(With
 full deliberation) सुसमीक्ष्यं, सुविमृश्य, सुविचार्यं.
 MATURESCENT, *a.* पाकोन्मुखः -खा -खं, जापक्वः -क्वा -क्वं, परिणामोन्मुखः
 &c., पचतिकल्पः -त्या -त्यं, पचतिदेशीयः -या -यं, पचतिदेश्यः -इया -इयं.
 MATURITY, MATURENESS, *s.* पाकः, परिपाकः, पक्वता, पक्विः *f.*, परिपक्वता,
 विपाकः, सुपक्वता, सुपक्विः, परिणतिः *f.*, परिणामः, परिणतता -त्वं,
 पक्वभावः, पक्वदशा, पक्वावस्था, परिणतावस्था, पचा, पाचा -चिका,
 प्रौढिः *f.*, प्रौढता, सिद्धता, सिद्धिः *f.*, सम्पन्नता, सम्पूर्णता.
 MATUTINAL, MATUTINE, *a.* प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रातःकालिकः -की
 -कं, औपिकः -की -कं, औपसः -सो -सं, उषस्यः -स्या -स्यं, प्रगेतनः
 -नी -नं, वैयुष्टः -ष्टी -ष्टं, प्राचोधिकः -की -कं, औदयिकः -की -कं,
 प्रातःकालसंन्यी -न्यनी -न्यि (न).
 MAUDLIN, *a.* ईपन्नसः -न्ना -न्नं, मत्तकल्पः -त्या -त्यं, मत्तदेशीयः -या -यं.
 MAUL, *s.* वृहन्मुत्तरः, काष्ठमुत्तरः, स्थूलमुत्तरः, घनः.
 To MAUL, *v. a.* स्थूलवेष्टेण तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or छाहन् (c. 2.
 -हन्ति -न्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्ति), वेचाचातं कृ, वेचाघातेन क्षतविषयतीकृ.
 MAULED, *p. p.* वेचादिप्रहारेण परिक्षतः -ता -तं or क्षतिमुखः -खा -खं.
 MAUSOLEAN, *a.* चिताचूडकसंन्यी -न्यनी -न्यि (न), चैतससंन्यी &c.
 MAUSOLEUM, *s.* चिताचूडकं, चैतं, चित्यं, चैतः, समाधिः *m.*
 MAUVAINSE-MONTE, *s.* सभाभीतिः *f.*, सभाकल्पः, जनभीतिः, लोकभीतिः,
 जनलज्जा.
 MAW, *s.* पशूनां जठरः or उदरः.—(Of fowls) उषजठरः.
 MAWKISH, *a.* विरसः -सा -सं, नीरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं.
 MAWKISHLY, *adv.* विरसं, वैरस्येन, सवैरस्यं, रसं विना, अरसिकं.
 MAWKISHNESS, *s.* विरसता -त्वं, वैरस्यं, अरसता, अरसिकत्वं, फलुता.
 MAXILLAR, MAXILLARY, *a.* हनुसंन्यी -न्यनी -न्यि (न) हनु in comp.
 MAXIM, *s.* सूत्रं, पचनं, पाक्यं, तत्त्वं, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, स्थितिः *f.*

आदेशः, निदेशः, निर्देशः, कल्पः, न्यायः, नीतिः *f.*, क्रमः, चोदना,
 निगमः, सिद्धान्तः, मतं.
 MAXIMUM, *s.* उत्तमसंख्या, परमसंख्या, अधिकतंसंख्या, उत्तमपरिमाणं.
 MAY, *s.* (The month) वैशाखोत्तरार्द्धं, ज्येष्ठपूर्वार्द्धं, वैशाखः, माघः,
 राधः, ज्येष्ठः, शुक्लः, पञ्चममासः.
 MAY, *v. auxil.* (Be possible) सम्भू, शक् in pass. (शक्यते), शक्यः
 -क्या -क्यं भू or expressed by the potential.—(Have liberty,
 be allowed) expressed by the potential; as, 'he may do
 that,' स तत् कुर्वीत. See also PERMITTED, ALLOWED, &c.
 (May be) स्यात्.
 MAY-DAY, *s.* पूषीरूपचममासस्य प्रथमदिनसः.
 MAY-POLE, *s.* ब्रौडादखडिशेषो यत्परितो मखलनृत्यं क्रियते.
 MAYOR, *s.* नगराध्यक्षः, पुराध्यक्षः, नगराधिकारी *m.* (न).
 MAYORALTY, *s.* नगराध्यक्षता -त्वं, पुराध्यक्षता, नगराधिकारः -रिता,
 नगराध्यक्षपदं, नगराध्यक्षाधिकारः.
 MAYORESS, *s.* नगराधिकारिणी, नगराध्यक्षस्त्री, नगराध्यक्षपत्नी.
 MAZE, *s.* (Labyrinth) गहनं, सुगहनस्थानं, दुर्निर्गमस्थानं, अशक्यनिर्गमः
 प्रदेशः, भ्रमजनकः प्रदेशः, दुर्गतिः *f.*—(Intricacy, perplexity) वक्रता,
 कीटित्यं, विचमता, वैचम्यं, क्लिष्टता, काठिन्यं, दुःशोध्यता, व्यस्तता.
 MAZY, *a.* गहनः -ना -नं, सुगहनः -ना -नं, दुर्निर्गमः -मा -मं, वक्रः -क्वा
 -कं, क्षतिवक्रः -क्वा -कं, भ्रमजनकः -का -कं, भ्रान्तिजनकः -का -कं,
 दुःशोध्यः -ध्या -ध्यं.
 ME, *pron. acc. c.* मी; 'by me,' मया; 'to me,' मस्य; 'of me,' मम.
 MEACOCK, *s.* गेहशूटः, गेहनदी *m.* (न), कापुरुषः, स्त्रीविधेयः.
 MEAD, *s.* मधु *n.*, मधुपानीयं, मधुनीरं, मधुपयस् *n.*
 MEAD, MEADOW, *s.* क्षेत्रं, केदारः, यवसंस्थानं, शाडुलस्थानं, गोचरः, गोप्र-
 चारः; 'meadow-grass,' यवसः, क्षेत्रियः; 'relating to a
 meadow,' केदारः -री -रं, क्षेत्रिकः -की -कं.
 MEADOWY, *a.* यवसमयः -यी -यं, यवसीयः -या -यं, शाडुलः -ला -लं.
 MEAGER, MEAGRE, *a.* कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशाङ्गः -ङ्गी
 -ङ्गं, क्षीयः -खा -खं, क्षीयशीरोरः -रा -रं, क्षीयमांसः -सा -सं, शुष्कमांसः
 -सा -सं, शुष्काङ्गः &c., क्षामः -मा -मं, क्षामशीरोरः &c., अपुष्टः -ष्टा -ष्टं,
 विपुष्टः -ष्टा -ष्टं, तनुः -नुः -न्वी -नु, वितनुः &c., प्रतनुः &c., ज्ञातः
 -ता -तं.—(Barren as soil) रुक्षः -क्षा -खं, वन्यः -न्या -न्यं; 'a
 barren soil,' मरुस्थलं -ली.—(As style) विरसः -सा -सं, फलुः -लुः -लु.
 MEAGERLY, *adv.* परिकृशं, सकाशैः, काशैरेन, क्षीयतया, रुक्षं.
 MEAGERNESS, MEAGRENESS, *s.* कृशता -त्वं, काशैः, परिकृशता, कृशाङ्गता,
 क्षीयता, क्षामता, शरीरक्षीयता, मांसक्षीयता, शुष्कता, मांसशुष्कता,
 अपुष्टता, विपुष्टता, क्षमांसत्वं -ता, तनुता, शुष्काङ्गता, मांसहीनता, रुक्षता.
 MEAL, *s.* (Flour) शक्नु *m.*, खोदः, पिष्टं, चूर्णं, गोधूमचूर्णं, गोधूमखोदः,
 अपूप्यः, खोदितं, गुहिकः -का, समीदः; 'barley-meal,' यवखोदः.
 —(Repast) आहारः, भोजनं, भक्षणं, भक्षिका, अशनं, प्राशनं,
 अन्नाहारः, अन्नं; 'good meal,' सुभोजनं, इच्छाभोजनं; 'poor meal,'
 कुभोजनं; 'light meal,' लघ्वाहारः, अल्पाहारः, फलाहारः; 'morn-
 ing meal,' प्रातर्भोजनं, प्रातरशनं, प्रातराशः; 'meal at noon,'
 माध्याह्निकं; 'at night, रात्रिभोजनं; 'meal supplied by
 another,' पराशं; 'row or party at a meal,' पक्षिः *f.*; 'to
 make a meal,' जाहारं कृ, भोजनं कृ; 'one who has made
 a meal,' कृताहारः -रा -रं, कृतभोजनः -ना -नं; 'making one's
 meals at irregular hours,' विचमभोजनं; 'meal-time,' भोजन-
 कालः, अन्नकालः.

MEALINESS, *s.* सचूर्णता-त्वं, खोदितत्वं, कोमलता, शकुपूर्यता, मृदुता.
MEALMAN, *s.* शकुपूर्यता *m.* (नं), चूर्णविक्रेता *m.* (नं), खोदविक्रेतोपजीवी *m.*
MEALY, *a.* चूर्णमयः-यी-यं, खोदमयः-यी-यं, सचूर्णः-शी-शीं, शकुपूर्यः-शी-शीं, कोमलः-ला-लं, मृदुलः-ला-लं, ममृणः-या-यं.
MEALY-MOUTHED, *a.* मृदुभाषी-पिणी-पि (नं), कोमलमुखः-ली-लं, मृदुमुखः &c.
MEAN, *a.* (Base, low-minded) नीचः-चा-चं, दीनः-ना-नं, कृपणः-या-यं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, कुत्सितः-ता-तं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, तुच्छः-च्छा-च्छं, हीनः-ना-नं, कदर्थ्यः-थ्यो-थ्यं, अनार्थ्यः &c., जघन्यः-न्या-न्यं, खलः-ला-लं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, प्राकृतः-ती-तं, पामरः-री-रं, अधमवृत्तिः-त्तिः-त्ति, जघन्यवृत्तिः &c., दीनवृत्तिः &c., पामरवृत्तिः &c., हीनवृत्तिः &c., कृपणवृत्तिः-त्तिः-त्ति, कु or का prefixed, as, 'a mean man,' कुपुरुषः, कापुरुषः.—(Low in rank or birth,) हीनजातिः-तिः-ति, अधमजातिः &c., अधमजातीयः-या-यं, अन्त्यजातीयः-या-यं, जघन्यजातिः &c., नीचजातिः &c., अकुलीनः-ना-नं, अकुलः-ला-लं, दुष्कुलीनः-ना-नं, अधमवर्णजातः-ता-तं.—(Contemptible, worthless,) गह्वरः-ह्यो-ह्यं, गह्वितः-ता-तं, कुत्सितः-ता-तं, तुच्छः-च्छा-च्छं, निर्गुणः-या-यं, गृणप्रायः-या-यं, क्षुब्धकः-का-कं, लघुः-घु-घु, लघुप्रभावः-वा-वं.—(Middle, moderate in size) मध्यः-ध्या-धं, मध्यमः-मा-मं, मध्यपरिमाणः-या-यं, मध्यमप्रमाणः-या-यं, न स्थूलो न सूक्ष्मः &c.—(Intermediate, intervening) मध्यः &c., मध्यमः &c., मध्यस्थः-स्था-स्थं, मध्यस्थितः-ता-तं, मध्यवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (नं), अन्तर्गतः-ता-तं, अवहितः-ता-तं; 'in the mean time,' अनन्तरं-रे, तदनन्तरं, अन्तानन्तरं, इतोमध्ये.—(In geometry or mathematics) मध्यः &c., मध्यमः &c., सनः-ना-नं; 'mean anomaly,' मध्यकेन्द्रं; 'mean motion of a planet,' मध्यमगतिः *f.*
MEAN, *s.* (Middle place, middle rate, medium) मध्यता-त्वं, समता, साम्यं, मध्यमपरिमाणं, सामान्यपरिमाणं, समपरिमाणं, सामान्यपक्षः, समपक्षः.—(Intervening time) मध्यकालः, अभ्यन्तरकालः, अन्तरकालः, कालान्तरं, कालाभ्यन्तरं, अन्तरं, अन्तर्गतकालः, मध्यान्तरं, मध्यावसरः, मध्यावधिः *m.*, अवधिः *m.*—(In geometry, &c.) सनं, मध्यं.—(Instrument, means or medium through which any thing is done) साधनं, उपायः, कारणं, उपकरणं, करणं, द्वारं, द्वार *f.*, अभ्युपायः, हेतुः *m.*, विधानं, कर्मसाधनं, कार्यसाधकं, कार्यसाधनं, सम्भवः, अङ्गं, उपचारः, योगः, गतिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, साहाय्यं, साधनसामग्री-य्यं, सामग्री, साहित्यं; 'by means of,' उपायेन, द्वारेण, द्वारा, हेतुना, हेतोः, कारणेन; 'by means of a lever,' उत्तोलनदण्डोपायेन or उत्तोलनदण्डद्वारेण-द्वारा; 'by lawful means,' धर्मीयायेन, धर्मीयायैः or expressed by the indecl. part.; as, 'by means of numerous experiments,' अनेकवारं परीक्ष्य; 'means of subsistence,' जीवनीयायः, जीवनहेतुः *m.*, उपजीवकं-विका, उपजीवनं; 'by all means, in all ways,' सर्वथा, सर्वथैव, सर्वप्रकारेण; 'by all means, certainly,' अवश्यं, अवश्यमेव; 'by any means,' कथमपि, कथञ्चन, कथञ्चित्, यथाकथञ्चित्, कथं कथमपि; 'by no means,' न कथञ्चन, न कथञ्चित्.—(Means, resources, income) विभवः, द्रव्यं, धनं, अर्थः, आयः, आगमः, धनागमः, सम्भवः, शक्तिः *f.*, चलं, सामर्थ्यं; 'according to one's means,' यथाविभवं, यथासम्भवं, यथाशक्ति, यथासामर्थ्यं; 'having small means,' अल्पधनः-ना-नं, अल्पविभवः-वा-वं.
TO MEAN, *v. a.* (Intend) अभिप्रे (c. 2. अभिप्रेति-तुं, rt. इ), अभिप्रायं

कृ, उद्दिश (c. 6. -दिशति-देहुं), मनसा उद्दिश, अभिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), इष् (c. 6. इच्छति, इषिषुं), उपलब्ध (c. 10. -लब्धयति-यितुं) or expressed by the des. form of a verb; as, 'to mean to do,' कृ in des. (चिकीर्षति-यितुं); 'to mean to go,' गम् in des. (जिगमिषति-यितुं); 'to mean to say,' वच् in des. (विवक्षति-यितुं), or by काम with the infin.; as, 'what do you mean to say?' किं वक्तुकामो-सि; 'what do you mean to do?' किं कर्तुकामो-सि; 'where do you mean to go?' कुत्र गन्तुकामो-सि.—(Signify, indicate) सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), उद्दिश, निर्दिश, बुध (c. 10. बोधयति-यितुं), उद्बुध.

TO MEAN, *v. n.* (Have meaning) अर्थवान्-यती-वद् भू, सार्थः-थो-थं भू, यच् in des. (विवक्षति-यितुं), अर्थं सूच (c. 10. सूचयति-यितुं) or expressed by अर्थे *i.e.* signification, meaning) in comp.; as, 'a speech that means to convey censure,' निन्दार्थो वादः.
MEANDER, *s.* वक्रता, वक्रगतिः *f.*, वक्रिमा *m.* (नं), जिहता, जैष्यं, जिहगतिः *f.*, कुटिलता, कौटिल्यं, कुटिलगतिः *f.*, तिर्यक्, तिर्यग्गतिः *f.*, असमानगतिः, विसर्पणं, सर्पः-धेगं, सर्पगतिः *f.*; 'of a river's bank,' रोधोवक्रता.

TO MEANDER, *v. n.* विसृप् (c. 1. -सर्पति-सर्तुं), विसर्पणं कृ, वक्रं or जिहं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), कुटिलं or तिर्यग् या (c. 2. याति-तुं), सर्पवद् या.

MEANDERING, *part. of a.* वक्रः-क्रा-कं, वक्रिन्-मा-मं, वक्रगतिः-तिः-ति, वक्रगामी-गामी-मि (नं), जिहः-हा-हं, जिहगतिः &c., जिहगामी &c., कुटिलः-ला-लं, कुटिलगतिः &c., कुटिलगामी &c., तिर्यक्-तिर्यक्-कं, तिर्यग्गतिः &c., तिर्यगामी &c., विसर्पे-पिणी &c., सर्पगतिः &c., वक्रांतरः-रा-रं, वक्ररोधः-धा-धं (नं), असमानगतिः &c., विषमगतिः &c.

MEANING, *s.* (Intend) अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, उद्देशः, आकांक्षा, अर्थः, तात्पर्यं, आकृतं इका इत लन्दस् *n.*, सङ्ख्यः, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, इङ्गितं, उपलक्षितं, हृदयं, भावः.—(What is intended to be said) विवक्षितं, विवक्षा.—(Sense, signification) अर्थः, अभिप्रायः, विवक्षितं, विवक्षा, आकांक्षा, लन्दस् *n.*, विषयः; 'meaning or force of a word, पदार्थः, भावार्थः, शक्तिः *f.*, विग्रहः; 'original meaning,' मुख्यार्थः, मुख्यत्वं, मूलार्थः; 'literal meaning,' अक्षरार्थः, पदार्थः; 'a metaphorical meaning,' गौणार्थः, गौणत्वं, 'latent or hidden meaning,' मर्म *n.* (नं), अन्तर्गर्भः; 'deep in meaning,' गूढार्थः-थो-थं, निगूढार्थः-थो-थं, गुर्वर्थग-हृत्-रा-रं; 'having little meaning,' अल्पार्थः-थो-थं, अल्पविषयः-या-यं.

MEANING, *part. of a.* अभिप्रेत, उद्दिश्य, अभिसन्धाय.—(Significant) अर्थवान्-यती-वत् (त), सार्थः-थो-थं, पूर्णार्थः-थो-थं, अर्थान्वितः-ता-तं, साकृतः-ता-तं, उद्बोधकः-का-कं, वाचकः-का-कं.

MEANINGLESS, *a.* अर्थहीनः-ना-नं, निरर्थकः-का-कं, अनर्थकः-का-कं.
MEANINGLY, *adv.* सार्थं, साकृतं, अर्थवत्, पूर्णार्थवत्, गुर्वर्थवत्.

MEANLY, *adv.* (Poorly, in a low way) कृपणं, कर्षस्थेन, सकर्षस्थं, कुत्सितं, दीनं, सदैव्यं, अपकृष्टं, निकृष्टं, कृपणवत्, निकृष्टवत्, खलवत्, अधमवत्, अधमप्रकारेण, जघन्यवत्, तुच्छवत्, कदर्थ्यवत्, अनार्थ्यवत्; 'meanly born,' हीनजातिः-तिः-ति, अधमजातिः &c.—(Moderately) परिमितं, अमृशं.—(Contemptuously) साधनानं, अनादरेण, सलाघवं, लाघवेन, लघु.

MEANNESS, *s.* (Baseness, lowness) कृपणता-त्वं, कर्षस्थं, दीनता-त्वं, 61

दैव्यं, अपकृष्टता, निकृष्टता, नीचता, क्षुद्रता, अधमता, हीनता, तुच्छता, कदर्यता, अनाथ्यता, जपन्यता, खलता, दुष्टता, पावर्ता, अधमवृत्तिता, हीनवृत्तिता, मनोहीनता, बुद्धिकार्य्य, कृपणवृत्तिता, अनुदारता; 'of birth,' हीनजातिता, अधमजातिता, अकुलीनता, दुष्कुलीनता.—(Contemptibleness) गर्वता, तुच्छता, लघुता, लाघवं, कुस्त्रित्वं, निर्गुणता.
 MEAN-SPIRITED, *a.* कृपणबुद्धिः -द्विः -द्वि, कृपणमतिः &c., दीनबुद्धिः &c.
 MEANS, *s. pl.* (Resources) विभवः.—(Instrument) साधनं, उपायः.
 See MEAN, *s.*

MEANT, *p. p.* अभिप्रेतः -ता -तं, उद्दिष्टः -द्वा -द्वं, विवक्षितः -ता -तं.

MEANWHILE, *adv.* अनन्तरं -रे, तदनन्तरं, अत्रान्तरे, इतोमध्ये, अतोमध्ये, मध्यकाले, अभ्यन्तरकाले, यावत्.

MEASLED, *a.* वक्ष्यमाणरोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, गोषरोपहतः -ता -तं.

MEASLES, *s. pl.* रक्तस्योदोषविलक्षितो रोगविशेषः. The Mahrattī words गोवरः, and शुभा, may perhaps be used.

MEASURABLE, *a.* मेयः -या -यं, प्रमेयः -या -यं, परिमेयः -या -यं, मापनीयः -या -यं, माप्यः -या -यं, मातव्यः -या -यं, परिमाणयोग्यः -या -यं.

MEASURE, *s.* मानं, प्रमाणं, परिमाणं, मापं, योतुः *m.*, योतवं, योतव, द्रव्यं, पायं; 'of short measure,' अल्पप्रमाणः -ता -तं; 'measure of capacity,' प्रतीमाणं, प्रस्थः; 'of weight,' तुलामानं; 'of length,' अकुलिमानं; 'of time,' कालपरिमाणं. The following are some of the measures of capacity: मुष्टिः *m.* = a handful, कुट्टिः *f.* = 8 handfuls, कुडवः = 12 handfuls, प्रस्थः = 48 handfuls or 4 kudavas, चादकः = 4 prasthas, द्रोणः = 4 ādhakas, खारी = 16 dronas, कुम्भः = 20 dronas, बाहः = 10 kumbhas, निकुचकः = $\frac{1}{4}$ of a kudava, गोषदं = the measure of a cow's foot. The following are measures of weight: रक्त्रिका or रत्तिः = $2\frac{1}{4}$ grains, गुग्गु = $2\frac{3}{10}$ grains, or $\frac{1}{8}$ of a māsha, काकिली = $\frac{1}{4}$ of a māsha, मापः = 17 grains, पलः = 2 māshas, धरुः -तं = 10 palas, कर्षः or सखः = 16 māshas or 280 grains troy, तोलः = 210 grains, तुला = 100 palas or 145 ounces troy, भारः = 2000 palas, आर्षतं = 10 bhāras. The following are measures of length: यवः = 1 barley-corn, अकुलः = 8 barley-corns, प्रादेशः = 10 angulas or the span of the thumb and forefinger, वितस्तिः *f.* or गोकर्षः = 12 angulas or the span of the thumb and little finger, रलिः -ली *m. f.* = 18 angulas or a cubit measured from the elbow to the end of the closed fist, खरलिः *m.* = 21 angulas or a cubit measured from the elbow to the tip of the little finger, हस्तः = 24 angulas or a cubit measured from the elbow to the tip of the middle finger, गजः = 2 cubits or between 2 and 3 feet, व्यानः = a fathom or $3\frac{1}{2}$ hastas or the space between the tips of the fingers of either hand when the arms are extended, काकिली = $\frac{1}{4}$ of a danda, दण्डः = a pole or 4 cubits, निवर्षनं = 200 square cubits or 20 rods, गोषर्ष *n.* = a hide of land 300 feet long by 10 broad, कोशः = a kos or 4000 cubits, गण्टीः *m. f.* or गण्टतं = 2 kos or 2000 dandas or 8000 cubits, योजनं = 4 kos. The following are measures of time, निमेषः or निमिषः = a twinkling of the eye, काष्ठा = 18 twinklings, कला = 30 kashthās or 8 seconds, क्षणः = 30 kalās or 4 minutes, दण्डः or षटिका = 6 kshanas or the 60th part of a day or 24 minutes, मुहूर्तः -र्तं = 12 kshanas or the

30th part of a day or 48 minutes, सहोरात्रः = a day or 30 muhūrtas, पक्षः = 15 days, पलं, विपलं, and बुद्धिः are short measures of time, equal to about a minute.—(Rule, standard by which any thing is measured) परिमाणं, प्रमाणं.—(Proportion) मानं, परिमाणं, प्रमाणं, मितिः *f.*, परिमितिः, तारतम्यं; 'according to measure,' प्रमाणतः.—(Portion allotted) भागः, विभागः, संज्ञः.—(Degree) प्रमाणं, परिमाणं, पर्यन्तं, मापं; 'in some measure,' किञ्चित्, अल्पमापं, ईषत्.—(Limit) पर्यन्तं, अन्तः -न्तं, मर्यादा, सीमा; 'beyond measure,' अतिमापं, अतिमर्यादं, नितान्तं, अतिशयेन, अतीव, अति prefixed.—(Moderation) परिमितिः *f.*, परिमितता; 'in measure,' परिमितं.—(Quantity, measure of a vowel, &c.) मात्रा.—(Musical time) तालः, मात्रा; 'in musical measure,' खरपञ्चः -द्वा -द्वं.—(Metre, measure of verse) छन्दः, छन्दस्, वृत्तं, वल्लिवृत्तं, वेदः, पद्यं; 'false measure,' छन्दोभङ्गः.—(Means to an end, step) उपायः, उपचारः, साधनं, अभ्युपायः, योगः, प्रयोगः, युक्तिः *f.*, विधानं, क्रिया, कर्म *n.* (न्), कार्यं, कारणं, करणं; 'mild measures,' सामोपचारः, सौम्योपचारः, मामोपायः; the four measures of war are 'causing dissension,' भेदः; 'force of arms,' दण्डः; 'bribery,' दानं; 'conciliation,' साम *n.* (न्); 'to take measures,' उपायप्रयोगं कृ.—(Common measure in arithmetic, &c.) अपवर्षः; 'having no common measure,' निरपवर्षः -स्ता -स्तं.

To MEASURE, *v. a.* मा (c. 2. माति, c. 3. विमोते, c. 4. मायते, मातुं. c. 10. मापयति -यितुं), प्रमा, परिमा, तुल् (c. 10. तुलयति -यितुं), तुल (c. 10. तूलयति -यितुं), मापनं कृ, परिमाणं कृ.—(Ascertain the degree or extent) मानं or परिमाणं निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं or ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), परिमाणनिरूपणं कृ.—(Compute) गण (c. 10. गणयति -यितुं), विगण, प्रगण.—(Make a comparison of measurement) उपमा.—(Allot) विभज् (c. 1. -भजति -भक्तुं) or परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं).

To MEASURE, *v. n.* (Be of a certain extent or size) expressed by परिमाण or परिमित or मित in comp.; as, 'a line which measures eight inches,' अष्टाङ्गुलपरिमिता रेखा; 'to measure an inch,' अङ्गुलपरिमितः -ता -तं भू, अङ्गुलिमतः -ता -तं भू, अङ्गुलपरिमाणः -ता -तं भू.

MEASURED, *p. p.* मितः -ता -तं, प्रमितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, समितः -ता -तं, उन्मितः -ता -तं, मापितः -ता -तं.—(Uniform) समानः -ता -ने, समः -मा -मं, धीरः -रा -रं.—(In music) तालपञ्चः -द्वा -द्वं.—(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, निबद्धः -द्वा -द्वं, नियतः -ता -तं.

MEASURELESS, *a.* अमेयः -या -यं, अपरिमेयः -या -यं, अप्रमेयः -या -यं, अमितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, अपरिमाणः -ता -तं.

MEASUREMENT, *s.* मापनं, परिमाणं, मितिः *f.*, परिमितिः *f.*, प्रमितिः *f.*, प्रमाणं, मानं, मानपरीक्षा, परिमाणपरीक्षा, माननिरूपणं, मापकरणं 'rough measurement,' स्थूलमानं; 'exact measurement,' सूक्ष्मानं.

MEASURER, *s.* मापकः, परिमापकः, मापनकर्त्ता *m.* (र्तु), मापनकर्त्ता माननिरूपकः, परिमाणनिरूपकः, परिमाणपरीक्षकः.

MEASURING, *s.* मापनं; 'measuring-line,' प्रमाणसूत्रं; 'rod,' प्रमाणदण्डः.

MEAT, *s.* (Flesh) मांसं, साद्यमांसं, मांसाहारः, आनिषं, आनिषाहारः 'butcher's meat,' शीनं, शीनं, शीनिकं, शीनिकं.—(Food) सर्वं भोजनं, आहारः, खाद्यं, भक्ष्यद्रव्यं, खाद्यद्रव्यं; 'meat and drink

अन्नोदकं, अन्नमलं, अन्नपानं; 'seller of meat,' मांसिकः, सौनिकः, शौनिकः, कौटिकः, वैतसिकः.

MEAT-OFFERING, *s.* नैवेद्यं, अन्ननिवेदनं, अन्नोपहारः, अन्नोपहरणं.

MECHANIC, MECHANICAL, *a.* (Pertaining to machines) यान्तः-न्त्री-न्त्रं, यान्त्रिकः-की-कं, यन्त्री-न्त्रिणी-न्त्रि (न्), यन्त्रीयः-या-यं. यन्त्रसङ्घन्धी-न्धनी &c., यन्त्रविषयः-या-यं, शिल्पिकः-की-कं, शिल्पी-शिल्पी &c., यन्त्रविद्यासङ्घन्धी &c., शिल्पविद्यासङ्घन्धी &c.—(Constructed or performed by the rules of mechanics) यन्त्रविद्यानुसारी-रिणी &c., यन्त्रशास्त्रानुरूपः-पा-पं, शिल्पशास्त्रानुसारी &c., यन्त्रशास्त्रसिद्धः-डा-डं, शिल्पविद्याकृतः-ता-तं, यन्त्रविद्यासिद्धः &c., शिल्पविद्यानिर्मितः-ता-तं, यौक्तिकः-की-कं; 'mechanical art,' शिल्पः, कला.—(Skilful in mechanical art) यन्त्रविद्यानिपुणः, शिल्पविद्याज्ञः, शिल्पकर्मकुशलः.—(Employed in mechanical pursuits) शिल्पी *m.* (न्), शिल्पकर्मकारी *m.*, शिल्पजीवी *m.*, शिल्पोपजीवी *m.* (न्), शिल्पिकः.—(Moving like a machine) यन्त्रगतिकः-का-कं, यन्त्रगतिः-ति-ति, यन्त्रप्रायः-या-यं, यन्त्रतुल्यः-त्या-त्यं.

MECHANIC, *s.* (Artisan) शिल्पी *m.* (न्), शिल्पकारः, शिल्पकर्मकारः, शिल्पिकः, शिल्पोपजीवी *m.* (न्), शिल्पकर्मोपजीवी *m.*, कर्मकारः, कर्मरतः, कारुः *m.*-रुकः.

MECHANICALLY, *adv.* यन्त्रविद्यानुसारेण, शिल्पविद्यानुसारेण, यन्त्रशास्त्रानुरूपेण, शिल्पिकं, शिल्पवत्.—(By the mere laws of motion) यन्त्रगतिमात्रोपम्यात्, यन्त्रतुल्यगत्या, अचञ्चिपूर्व, अमतिपूर्व.

MECHANICIAN, *s.* यन्त्रविद्याज्ञः, शिल्पशास्त्रज्ञः, यन्त्रविद्यानिपुणः.

MECHANICS, *s.* यन्त्रविद्या, शिल्पविद्या, यन्त्रशास्त्रं, शिल्पशास्त्रं, शिल्प-शास्त्रं, यान्त्रं, गतिविद्या, यन्त्रगतिविद्या, यन्त्रनिर्वन्धः.

MECHANISM, *s.* (Construction of a machine) यन्त्ररचना, यन्त्रविधानं, कला, युक्तिः *f.* See MACHINERY. (Action of a machine) यन्त्रचेष्टा, यन्त्रगतिः *f.*, यन्त्रक्रिया, यन्त्रव्यापारः; 'a piece of mechanism,' कारुजः.

MECHANIST, *s.* यन्त्रनिर्माता *m.* (न्), यन्त्रकर्त्ता *m.*, यन्त्रविद्यानिपुणः.

MECONIUM, *s.* (Of poppies) खसखसरसः, खसखसनिर्वासः, खसखससाधः.—(First faeces of infants) सद्योजातबालकानां प्रथमोच्चारः.

MEDAL, *s.* मुद्रा, प्रतिष्ठामुद्रा, कीर्तिमुद्रा, कीर्तिदमुद्रा, मानसूचकमुद्रा, निदर्शनमुद्रा.

MEDALIST, *s.* (Person skilled in medals) मुद्राविद्याज्ञः, मुद्राविद् *m.*, मुद्रापरीक्षकः.—(One who has gained a medal) कीर्तिमुद्राधारी *m.* (न्), कीर्तिमुद्रावान् *m.* (न्).

MEDALLION, *s.* प्राचीनकालिकमुद्रा, प्राचीनमुद्रा, महामुद्रा.

To MEDDLE, *v. n.* (Interfere or intrude officiously) परकाव्यार्थि चर्च (c. 1. चर्चति-चर्चि). परव्यापारचर्चो कृ, परनियोगचर्चो कृ, पराधिकारचर्चो कृ, अत्युपचारेण or अनधिकारपूर्व परकाव्यार्थि निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं) or परकाव्यनिरूपणं कृ or परकाव्येषु व्याप् in pass. (-प्रियते) or व्यापृतः-ता-तं भू, पराधिकारं प्रविश (c. 6. -विशति-वेष्टु), परकाव्यप्रवेशं कृ, परव्यापारप्रवेशं कृ, चर्चो कृ.—(Have to do with) व्याप् in pass., व्यापृतः-ता-तं भू.—(Handle) स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टु).

MEDDLER, *s.* परकाव्यचर्चकः, पराधिकारचर्चकः, पराधिकारप्रवेशकः, परकाव्यनिरूपकः, परचेष्टानिरूपकः, परकाव्यव्यापारी *m.* (न्), पराधिकारव्यापारी *m.*, परव्यापारात्मजीवी *m.*

MEDDLESOME, *a.* पराधिकारचर्चाशीलः-ला-लं, परचेष्टानिरूपणशीलः &c.

MEDDLING, *a.* परकाव्यचर्चकः-का-कं, परकाव्यनिरूपकः-का-कं, पराधिकारप्रवेशकः-का-कं, पराधिकारव्यापारी-रिणी-रि (न्).

MEDDLING, *s.* पराधिकारचर्चा, अनधिकारचर्चा, पराधिकारप्रवेशः, परकाव्यप्रवेशः, परव्यापारचर्चा, पराधिकारव्यापारः, परनियोगव्यापारः, परकाव्यनिरूपणं, परचेष्टानिरूपणं, चर्चा.

To MEDIATE, *v. n.* मध्यस्थः-स्या-स्यं भू or अस्, मध्यवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति भू, माध्यस्थ्यं कृ, मध्ये घृत् (c. 1. वसति-वसितुं) or स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं), मध्ये गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अन्तर्गम्.

To MEDIATE, *v. a.* माध्यस्थ्येन सन्धिं कृ or सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).

MEDIATE, *a.* मध्यस्थः-स्या-स्यं-स्यापी-यिनी-यि (न्), मध्यवर्ती-र्त्तिनी &c., मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्वर्ती &c.

MEDIATELY, *adv.* अन्यद्वारेण, अन्यद्वारा, परद्वारेण, माध्यस्थ्येन, माध्यस्थ्येन, उपकरणद्वारेण, अनुरूपेण.

MEDIATION, *s.* माध्यस्थ्यं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थत्वं-ता, मध्यवर्त्तित्वं, मध्यवर्त्तनं, मध्यस्थितिः *f.*, अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं, अनुरूपं.

MEDIATOR, *s.* मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (न्), मध्यस्थायी *m.*, माध्यस्थ्यः, मध्यस्थिताः, चरपुष्टः.

MEDIATORIAL, *a.* माध्यस्थ्यसङ्घन्धी-न्धनी-न्धि (न्), मध्यस्थविषयः-या-यं, माध्यस्थ्यकः-की-कं.

MEDIATORSHIP, *s.* मध्यस्थता-त्वं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थपदं, मध्यस्थधिकारः, मध्यस्थ्यकर्म *n.* (न्).

MEDICABLE, *a.* औषधोपचारसाध्यः-ध्या-ध्यं, वैद्योपचारसाध्यः &c., भेषजप्रयोगसाध्यः &c., औषधोपायसाध्यः &c., उपक्रमसाध्यः &c., वैद्योपक्रमसाध्यः &c., उपक्रमशीलः-या-यं, चिकित्स्यः-त्स्या-त्स्यं.

MEDICAL, *a.* वैद्यः-द्या-ध्यं, वैद्यकः-की-कं, वैद्यक्रियासङ्घन्धी-न्धनी-न्धि (न्), वैद्यकमङ्गन्धी &c., वैद्यकविषयः-या-यं, चिकित्सासङ्घन्धी &c., औषधीयः-या-यं, औषधोपचारमङ्गन्धी &c., भेषजप्रयोगमङ्गन्धी &c., आयुर्वेदकङ्गन्धी &c., आयुर्वेदी-दिनी &c., आयुर्वेदमयः-यी-यं, वैद्यशास्त्रीयः-या-यं 'medical science,' वैद्यकशास्त्रं, वैद्यशास्त्रं, आयुर्वेदः-दं; 'medical treatment,' वैद्योपचारः, औषधोपचारः, भेषजोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः, 'medical man,' वैद्यः, चिकित्सकः, चिकित्साजीवी *m.* आयुर्वेदी.

MEDICALIA, *adv.* वैद्यकशास्त्रानुसारेण, वैद्यकधर्मानुसारेण, वैद्यशास्त्रमुद्दिश्य, वैद्योपचारमुद्दिश्य, उपचारोद्देशेन.

MEDICAMENT, *s.* औषधं, भेषजं, भेषजं, भेषज्यं, जगदः, औषधीयद्रव्यं, भेषजद्रव्यं, द्रव्यं, आयुर्वेद्यं, जातुः *m.*, जाली, जाली, जीपलः, तालिका.

MEDICASTER, *s.* मिथ्याचिकित्सकः, दुष्टचिकित्सकः, छसवैद्यः, अशास्त्रवैद्यः.

To MEDICATE, *v. a.* (Impregnate with medicinal substances) औषधीकृ, औषधादिना मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं) or संसृज (c. 6. -सृजति-सृष्टुं) or संस्कृ, औषधसंस्कृतं-तां कृ, औषधगुणकं-कां कृ, औषधगुणविशिष्टं-ष्टं कृ.—(Dose with drugs) औषधं दा, भेषजं दा, भिषज् (nom. भिषज्यति).

MEDICATED, *p. p.* औषधसंस्कृतः-ता-तं, औषधीयद्रव्यसंसृष्टः-ष्टा-ष्टं, औषधादिमिश्रितः-ता-तं.

MEDICATION, *s.* औषधसंस्कारः, औषधसंस्करणं, औषधीकरणं, औषधीयद्रव्यसंसर्गः, औषधीयद्रव्यमिश्रणं.

MEDICINAL, *a.* (Having healing properties) औषधीयः-या-यं, भेषजः-जी-जं, भेषजीयः-या-यं, औषधोपयोगी-गिनी-गि (न्), रोगान्तकः-का-कं, रोगशानकः-का-कं, रोगहरः-रा-रं, रोगहारी-रिणी &c., रोगघ्नः-घ्नी-घ्नं.—(Pertaining to medicine) औषधसङ्घन्धी &c., भेषजसङ्घन्धी &c.

MEDICINE, s. (Substance having the property of mitigating disease) औषधं, भेषजं, भेषजं, भेषज्यं, अगदः, औषधीयद्रव्यं, आयुः *m.*, रोगिवहः; 'administering medicine,' औषधोपचारः, भेषजोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः; 'mild medicines,' सामोपचारः, सामोपचारः.—(The practice of medicine) वैद्योपचारः, चिकित्सा, उपचारः, उपचर्या, उपचार्यः, वैद्यक्रिया, उपक्रमः, वैद्योपक्रमः, रुक्प्रतिक्रिया, परानसा.—(Science of medicine) वैद्यकं, आयुर्वेदः—'a treatise on medicine,' वैद्यकशास्त्रं, वैद्यशास्त्रं; 'a compounder of medicines,' योगविद् *m.*

MEDICAL, a. मध्यकालीनः -ना -नं, मध्यकालिकः -का -कं.

MEDIOCRE, MEDIOCRAL, a. मध्यमः -ना -नं, मध्यः -ध्या -ध्यं, मध्यमगुणः -शा -शं, मध्यमभावः -वा -वं, साधारणगुणः -शा -शं, अवरगुणः -शा -शं, अप्रधानगुणः -शा -शं, विगुणः -शा -शं, प्राकृतः -ती -तं.

MEDIOCRITY, s. मध्यमता, मध्यता, मध्यमभावः, मध्यमावस्था, मध्यमदशा, साधारण्यं, साधारणभावः, साधारणदशा, सामान्यता, मध्यममानं, मध्यमपक्षः.—(Moderation) परिमितता.

To MEDITATE, v. n. ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्याय, अभिध्याय, सन्ध्याय, प्रध्याय, चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), सच्चिन्त, विचिन्त, भृ (c. 10. भावयति -यितुं), सम्भृ, विमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), मनसा विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), वितर्क (c. 10. -तर्कयति -यितुं), ध्यानं कृ, अभिध्यानं कृ, अनध्यानं कृ, चिन्तां कृ, चिन्तापरः -रा -रं भृ, ध्यानपरः -रा -रं भृ, विचारणं कृ, विवेचनं कृ.—(Intend) मनः कृ, बुद्धिं कृ, मतिं कृ. See **To INTEND.**

To MEDITATE, v. a. प्रचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्त, चिन्त, मन्त्र (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), परिकल्प (c. 10. -कल्पयति -यितुं), कल्प, मनसा परिकल्प or कल्पनां कृ; 'to meditate a plan,' उपायचिन्तां कृ, उपायकल्पनां कृ; 'to meditate doing,' कृ in des. (चिन्तयति -यितुं). See **To INTEND.**

MEDITATED, p. p. ध्यातः -ता -तं, चिन्तितः -ता -तं, प्रचिन्तितः -ता -तं, भाषितः -ता -तं, मनोगुप्तः -भा -भं, कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, घटितः -ता -तं; 'being meditated upon,' ध्यायमानः -ना -नं, अभिध्यायमानः -ना -नं; 'to be meditated upon,' ध्येयः -या -यं, ध्यानीयः -या -यं, ध्यातव्यः -व्या -वं.

MEDITATION, s. ध्यानं, अभिध्यानं, आध्यानं, अनध्यानं, समाधिः *m.*, समाधानं, चिन्ता, चिन्तनं, भावना, सम्भावनं -ना, ध्यानपरता, विचारणं -शा, विमर्शः, मनोगुप्तं, आत्मैकाग्रता, ध्यान *n.* (नृ); 'religious and abstract meditation,' योगः, ध्यानयोगः, अनध्यानं, समाधिः *m.*, समाधियोगः, समाधानं; 'considered as one of the five sacraments,' संयुतः; 'absorbed in meditation,' ध्याननिष्ठः -हा -हं, ध्यानस्थः -स्था -स्थं, ध्यानपरः -रा -रं, समाधिस्थः -स्था -स्थं, समाधिनिष्ठः &c., अधिकृतसमाधियोगः -गा -गं; 'posture suited to religious meditation,' ब्रह्मासनं.

MEDITATIVE, a. ध्यानशीलः -ला -लं, चिन्ताशीलः -ला -लं, ध्यानपरः -रा -रं, ध्यानतत्परः -रा -रं, चिन्तापरः -रा -रं, चिन्तापरायणः -शा -शं, चिन्तावान् -वती -वत् (तृ), समाधिमन् -मती &c., ध्यानी -निनी -नि (नृ), भाषितात्मा -त्मा -त्मा (नृ), सचिन्तः -न्ता -न्तं, ध्यायन् -यन्तौ -यत् (तृ), ध्यानयुक्तः -क्ता -क्तं.

MEDITERRANEAN, MEDITERRANEAN, a. (Inclosed with land) भूवेष्टितः -ता -तं, भूमिवेष्टितः -ता -तं, भूमध्यस्थः -स्था -स्थं, भूचलुपितः -ता -तं, भूचलुयाङ्गितः -ता -तं.—(Remote from the sea, inland) दूरस्थः -स्था -स्थं, मध्यदेशीयः -या -यं, मध्यदेशस्थः -स्था -स्थं, सम-

द्रासनीयः -या -यं.

MEDIUM, s. (Means, instrument) साधनं, द्वारं, द्वार *f.*, अङ्गं, हेतुः *m.*, कारणं, करणं, निमित्तं -त्रकं, निमित्तकारणं, योगः, कर्मसाधनं.—(Channel, vehicle) मार्गः, पथः, वाहनं, द्वारं, अङ्गं; 'through the medium of the ear,' अवयवमार्गेण, श्रुतिमार्गेण, अवयवद्वारेण, अवयवद्वारा; 'the medium by which medicine is administered,' भेषजमार्गः; 'air is the medium of sound,' वायुः शब्दवाहनं or शब्दवाहकः.—(Instrumentality) कारणत्वं -ता, कारकत्वं, हेतुता, निमित्तत्वं, साधकत्वं, कर्तृत्वं, कर्तृकत्वं.—(Middle place, mean) मध्याता -त्वं, समता, साम्यं, मध्यमपक्षः, सामान्यपक्षः.

MEDLEY, s. सङ्करः, नानाद्रव्यसङ्कथ्यं, सन्निपातः, द्रव्यसङ्कुलं, नानाद्रव्यसन्निपातः, सङ्कीर्णद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं, सम्मिश्रद्रव्यसन्निपातः, नानासम्मिश्रद्रव्यसमूहः, नानाद्रव्यसम्मिश्रणं.

MEDLEY, a. सान्निपातिकः -की -कं, सन्निपातितः -ता -तं, सङ्कीर्णः -णी -शं, प्रकीर्णः -णी -शं, सम्मिश्रः -ध्रा -ध्रं, असत्यलः -स्ता -स्तं, क्षिप्रविधिप्रः -भा -भं, सङ्करीकृतः -ता -तं, नानाजातीयः -या -यं, सङ्करजातीयः -या -यं.

MEDULLAR, MEDULLARY, a. मज्जासन्ध्वी -न्ध्वी -न्धि (नृ), मेदोसन्ध्वी &c., मज्जासमयः -यी -यं, अस्थिसारसन्ध्वी &c., मेदस्वी &c.

MEEK, s. (Recompense) फलं, प्रतिफलं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, पारितोषिकं.

MEER, a. विनीतः -ता -तं, विनयी -यिनी -यि (नृ), सौम्यः -म्या -म्यं, सौम्यवृत्तिः -न्ति -न्ति, नम्रवृद्धिः -द्धिः -द्धि, नम्रवृत्तिः -न्ति -न्ति, नम्रशीलः -ला -लं, नम्रचेताः -ताः -तः (स्), निविष्टः -शा -शं, निविष्टचेताः &c., मृदुस्वभावः -वा -वं, सविनयः -या -यं, सहनशीलः -ला -लं, विनतः -ता -तं, गर्वहीनः -ना -नं, दर्पहीनः -ना -नं, अगर्वः -व्वा -वं, निरहङ्कारः -रा -रं, दोनचेताः &c., अनुद्धतः -ता -तं, अनभिमानि -निनी &c., अनहङ्कारी &c., वश्यात्मा -त्मा -त्मा (नृ), वश्यः -श्या -श्यं, सुवश्यः &c.

MEER-EYED, a. मृदुनेत्रः -वा -वं, मृदुलोचनः -ना -नं, सौम्यनेत्रः &c.

MEEKLY, adv. सविनयं, विनीतवत्, विनयात्, नम्रचेतसा, निविष्टचेतसा, नम्रं, विनम्रं, मृदुस्वभावेन, अगर्वेण, अनभिमानेन, अनहङ्कारेण, सनिर्वेदं, अनुद्धतं, सदैव्यं.

MEERNESS, s. विनयः, विनीतता, विनीतिः *f.*, सौम्यता, नम्रता, निर्विमतता, स्वभावमृदुता, बुद्धिनम्रता, नम्रशीलता, वश्यता, सुवश्यता, दोनता, द्वेयं, अगर्वः, गर्वहीनता, दर्पहीनता, अनभिमानं -नता, अनौद्धत्यं, माधुर्यं, शान्तिः *f.*, विनीतिः, सहनशीलता.

MEET, a. (Proper, fit) युक्तः -क्ता -क्तं, उचितः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, समञ्जसः -सा -सं, उपपन्नः -न्ता -न्तं, सङ्गतः -ता -तं.

To MEET, v. a. and n. (Come together, encounter) समागम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सङ्गम, उपागम, मिल (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल, समे (c. 2. समेति -तुं, rt. इ), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्, प्रतिमुखं or अभिमुखं गम् or या (c. 2. याति -तुं), अभिया, उपाया, सम्मुखीभू.—(Go to meet) प्रतिगम, प्रत्युगम, अभिगम, प्रत्युक्षा, अभिया, प्रत्याया, प्रतिवृत्त (c. 1. व्रजति -जितुं), प्रतिवृत्त (c. 1. -वर्तते -र्तितुं), अभिवृत्, प्रत्युगम कृ; 'gone to meet,' प्रत्युगमः -ता -तं.—(Rise to meet) प्रत्युत्था (c. 1. -तिष्ठति -तापुं, rt. स्था); 'risen to meet,' प्रत्युत्थितः -ता -तं; 'rising to meet,' प्रत्युत्थानं.—(Assemble) समागम, सङ्गम, मिल, सम्मिल, एकत्र मिल, एकत्र गम् or आगम्, समे समये, समावृत्, समूहीभू.—(Encounter in a hostile manner) संयुध (c. 4. -युध्यते -योधुं), युद्धं कृ, युद्धाय समुपागम, समाघातं कृ, युद्धारम्भं कृ, रक्षाभियोगं.—(Meet with, find) आसद्, अधिगम, प्राप् (c. 5. -प्राप्ति -प्राप्ति), सम्प्राप्, समाप्, जवाप्, जाप्, लभ (c. 1. लभते

लम्), विद् (c. 6. विन्दति, वेदिनु), अभिविद्; 'hard to meet with,' दुरासदः-दा-दं, दुरधिगमः-भा-भं, दुरधिगम्यः-भ्या-भ्यं, दुष्प्रायः-पा-पं, दुष्प्रायः-भ्या-भ्यं, दुर्लभः-भा-भं.—(In age) उपगन्, उपागन्, गम्, आप्, प्राप्, इ, जनुभू; 'they met with their death,' विनाशम् उपगताः.—(Meet as waters) सङ्गम्, सम्मु (c. 1. -प्रपते-प्रोतु), सम्भेदं कृ.

MEETING, *s.* (Coming together) सङ्गमः, समागमः, सङ्गः, सङ्गतिः *f.*, सङ्गति, मिलनं, मेलनं, सम्मिलनं, सम्मेलनं, मेलकः, संयोगः, योगः, एकत्र मिलनं, एकत्र गमनं.—(Assembly, convention) सभा, समाजः, मेलो, मेलः, मेलकः, संसद् *f.*, सदस् *m.*, परिषद्, समज्या, मनुष्यसभा, गोष्ठी, समितिः *f.*, आस्थानं-नी, लोकसंघः, जनसमागमः, जनमेलो, मण्डलं, जनसमवायः, जनसमुदायः, जनसमूहः; 'dismissal of a meeting,' सभाविसर्जनं; 'person present at a meeting,' सभासद् *m.*, सभास्तारः, सभ्यः, सदस्यः.—(Confluence) सम्भेदः, सङ्गमः, सङ्गः.

MEETING-HOUSE, *s.* मनुष्यसभा, सभा, सभागृहं, सभास्थानं, सभामन्दिरं, समागमगृहं, समागमस्थानं.

MEETLY, *adv.* यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, उपयुक्तं, उचितं, यथाहं.

MEETNESS, *s.* योग्यता, युक्ता, उपयुक्ता, उचितत्वं, औचित्यं.

MEGALOSAURUS, *s.* महामकरः, बृहन्मकरः.

MIGRIM, *s.* शिरोवेदना, शिरःपीडा, अर्द्धेशिरःपीडा, अर्द्धमस्तकशूलः.

MEIOSIS, *s.* (Figure of rhetoric) मूनालङ्कारः, मूनीकरणालङ्कारः.

MELANAGOGUE, *s.* कृष्णपित्तस्रग्, कृष्णपित्तनाशकम् औषधं.

MELANCHOLIC, *s.* सदाविषादी *m.* (नं), निराविषादी *m.*, कुपितवासुप्रसक्तः.

MELANCHOLILY, *adv.* सविषादं, अवसादेन, सोद्वेगं, सावसादं, उद्विग्नवत्.

MELANCHOLY, *a.* (Depressed in spirits) विषयः-खा-खं, अवसन्नः-

-खा-खं, विषादी-दिनी-दि (नं), उद्विग्नः-गना-गनं, उद्विग्नमनाः-नाः-

-नः (नं), विमनाः &c., दुर्मेनाः &c., अनर्मेनाः &c., उन्ननाः &c.,

ज्ञानमनाः &c., दीनमनाः &c., दीनमनस्कः-स्का-स्कं, विमनस्कः &c.,

दीनचेतनः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं,

खिन्नः-खा-खं, खेदयुक्तः-का-कं, खेदी-दिनी &c., उदासीनः-ना-नं,

चिन्तापरः-रा-रं, चिन्ताकुलः-ला-लं.—(Habitually depressed)

सदाविषादी-दिनी &c., निराविषादी &c., सदाखेदी &c., निराविषयः

&c., निरावसन्नः &c., सदावसन्नः &c., विषयवृत्तिः-रिः-रि, खेदवृत्तिः

&c.—(Mournful, expressing or causing sorrow) विषादसूचकः-

-का-कं, खेदसूचकः-का-कं, विषादात्मकः-का-कं, खेदात्मकः-का-कं,

शोकसूचकः-का-कं, शोकजनकः-का-कं, खेदजनकः-का-कं, दुःखकरः-

-रा-रं; 'to be melancholy,' विषद् (c. 1. -पीदति-पङ्), अवसद्,

विषखीभू, खिद् in pass. (खिद्यते), द्वै (c. 1. ग्रायति, ग्रातु), उद्विग्नभी,

दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), उन्ननस्.

MELANCHOLY, *s.* विषादः, विषयता, अवसादः, अवसन्नता, खेदः, खिन्नता,

उद्वेगः, उद्विग्नता, ग्लानिः *f.*, ग्लानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, निर्विषयता, निर्वेदः,

दीनता, दीन्य, उदासीनता, उदासीन्य, उच्छासा, चिन्ताद्विग्नता, चिन्ता,

विषादवृत्तिः *f.*, विषयवृत्तिः, विमनस्कता, वैमनस्यं.

MELÉE, *s.* (Confused fight) रणसङ्कुलं, युद्धसङ्कुलं, सङ्कुलयुद्धं.

MELILOT, *s.* विषयभेदः, विषयविशिष्ट औषधिभेदः.

To MELIORATE, *v. a.* भद्रतरं-रां कृ, भद्रतरीकृ. See To IMPROVE.

MELIORATION, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, श्रेयस्त्वं, भद्रतरभावः. See IMPROVEMENT.

MELLIFEROUS, *a.* मधुप्रदः-दा-दं, मधुजनकः-का-कं, मधूत्पादकः &c.

MELLIFICATION, *s.* मधुकरणं, मधूत्पादनं, मधूत्पत्तिः *f.*, मधुकारित्वं.

MELLIFLUENCE, *s.* मधुसावः, मधुप्रवाहः, समृतसावः, सुधाप्रवाहः.

MELLIFLUOUS, MELLIFLUE, *a.* मधुसावी-विणी-वि (नं), समृतसावी

&c., मधुरः-रा-रं, मधुमयः-मी-मं.—(As applied to speech) मधुराखर-रा-रं, मधुरवाक्यः-व्या-व्यं.

MELLIFLUOUSNESS, *s.* मधुरता-त्वं, माधुर्यं, स्वादुता, वाक्यमाधुर्यं.

MELLOW, *a.* पक्कः-का-कं, परिपक्कः-का-कं, पक्कमृदुः-द्वी-दु, मृदुपक्कः-का-

-कं, पक्कमः-भा-भं, विपक्कमः-भा-भं.—(Soft) मृदुः-दुः-द्वी-दु,

कोमलः-ला-लं, मृदुलः-ला-लं, शिथिलः-ग्धा-ग्धं, ललितः-ता-तं,

सुखस्पर्शः-शी-शी.—(To the ear) मृदुशब्दः-व्या-व्यं, कोमलशब्दः

&c., मृदुनादः-दा-दं, मञ्जुलः-ला-लं, मञ्जुस्वनः-ना-नं.

To MELLOW, *v. a.* पच् (c. 1. पचति, पङ्, c. 10. पाचयति-यितुं), पङ्कं-

-कां कृ, मृदुपङ्कं-कां कृ, परिपङ्कं-कां कृ, परिपङ्कीकृ, मृदुकृ, कोमलीकृ.

To MELLOW, *v. n.* पक्कः-का-कं भू, परिपक्कः-का-कं भू, पक्कीभू, पक्कातां

or पक्कदशां या (c. 2. याति-तुं) or इ (c. 2. इति-तुं), मृदुपङ्कः-का-कं

भू, मृदुभू, कोमलीभू.

MELLOWED, *p. p.* पाकेन मृदुकृतः-ता-तं or कोमलीकृतः-ता-तं.

MELLOWNESS, *s.* पक्कता, परिपक्कता, मृदुता, पक्कमृदुता, कोमलता, नार्दवं,

श्रदिमा *m.* (नं), पाकः, परिपाकः, पक्क *f.*, पक्कदशा, पक्कभावः.—

(Of sound) शब्दमृदुता, नार्दमादवं.

MELODIOUS, *a.* मधुरः-रा-रं, सुस्वाद्यः-व्या-व्यं, सुस्वरः-रा-रं, सुस्वश्रवः-

-वा-वं, सुस्वास्वनः-ना-नं, मञ्जुस्वनः-ना-नं, श्रोत्रसुखः-खा-खं,

श्रोत्राभिरामः-मा-मं, श्रुतिसुखः-खा-खं, मधुरस्वरः-रा-रं, मधुराखरः-

-रा-रं, मधुकः-का-कं, सुशब्दः-व्या-व्यं, मञ्जुलः-ला-लं.

MELODIOUSLY, *adv.* मधुरं, सुस्वरं, मधुरस्वरेण, सुस्वास्वरेण, माधुर्येण.

MELODIOUSNESS, *s.* मधुरता, माधुर्यं, सुस्वाद्यता, सुस्वरता, स्वरमधुरता,

स्वरमाधुर्यं, श्रोत्राभिरामता.

MELODY, *s.* सुस्वरः, सुस्वरानुपूर्यं, सुस्वरानुपूरी, सुस्वरानुक्रमः, स्वरमाधुर्यं,

स्वरानुक्रममाधुर्यं, माधुर्यं, मधुरता, सुस्वाद्यता, कलता-त्वं, तालः,

तालैक्यं, प्रतितालः.

MELON, *s.* (Water melon) तरबुजं, लतापनसः, सेदु *m.*, कालिङ्गं,

कालिङ्कं, गोदुहः.

To MELT, *v. a.* विली in caus. (-लाययति-लाययति-यितुं), विद्रु (c. 10.

द्रावयति-यितुं), द्रवीकृ, गल् (c. 10. गालयति-यितुं), विद्रावयं कृ,

गालनं कृ, विद्रुतोक्, विलीनीकृ, आद्रीकृ, साद्रीकृ.—(Softened to

love or tenderness) कर्हणाद्रीकृ, दयाद्रीकृ, भावाद्रीकृ, साद्रीकृ,

साद्रीकृ, वात्सल (nom. वात्सलयति-यितुं), वात्सलीकृ.

To MELT, *v. n.* विली (c. 4. -लोयते-लेतुं), प्रविली, प्रली, द्रु (c. 1.

द्रवति, द्रातुं), विद्रु, गल् (c. 1. गलति-लितुं), विगल्, खर (c. 1.

खरति-रितुं), द्रवीभू, आद्रीभू, साद्रीभू, विलीनीभू, विद्रुतीभू.—(Be

softened to love or tenderness) दयाद्रीभू, कर्हणाद्रीभू, आद्री-

हृदयः-या-यं भू, क्लिन्नहृदयः-या-यं भू, साद्रीभू, वात्सल (nom. वात्स-

लायते), वात्सलीभू.

MELTED, *p. p.* द्रुतः-ता-तं, द्रावितः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, विद्रावितः-

-ता-तं, द्रवीभूतः-ता-तं, लीनः-ना-नं, विलीनः-ना-नं, मिलीनः-

ना-नं, गलितः-ता-तं, गालितः-ता-तं, खरितः-ता-तं, परिगलितः-

-ता-तं, द्रवीकृतः-ता-तं, द्रवमाद्यः-या-यं, अवदीर्यः-यी-यी, आद्रीकृतः-

-ता-तं, साद्रीकृतः-ता-तं.—(Softened to tenderness) कर्हणा-

द्रीकृतः-ता-तं, दयाद्रीभूतः-ता-तं, क्लिन्नहृदयीकृतः-ता-तं, वात्सलीकृतः-ता-तं.

MELTER, *s.* द्रावकः, विद्रावकः, द्रावकरः, विलयनकृत्, द्रवकश्च *m.* (नं).

MELTING, *s.* द्रावः-वयं, विद्राव-वयं, विलयः-यनं, द्रवत्वं, गलनं, गालनं,

गलितत्वं, द्रवीकरणं, खरणं, विलीनता, आद्रीकरणं, साद्रीकरणं.

MELTING, *part. or a.* द्रवमाद्यः-या-यं, गलन्-लनी-लन् (नं), खरन्

&c., गाली-लनी-लि (नं), वात्सल्यजनकः-का-कं.

MEMBER, s. (Limb of the body) अङ्ग, अवयवः, शरीराङ्ग, शरीरावयवः, गात्रं, पक्षः, प्रतीकः, अवयवः; 'a minor member of the body,' प्रत्यङ्गः; 'having members,' अङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि, अवयवी &c., साङ्गः-ङ्गा-ङ्गः.—(Of a discourse, &c.) अङ्ग, प्रकरणं, खण्डः-खंडं, देशः, पदं, परिच्छेदः, विच्छेदः.—(Part, division) अङ्ग, भागः, विभागः, अङ्गः, अवयवः; 'member by member,' अवयवशः; 'forming a member,' अङ्गभूतः-ता-तं.—(Of a community or association) गणाभ्यन्तरः, संसर्गाभ्यन्तरः.—(Of an assembly) सभासदः, सभ्यः, सभास्यः, सभासत्ताः, सभाभ्यन्तरः, सामाजिकः, सदस्यः.—(Individual) व्यक्तिः f., एकजनः.—(Of a compound word) पदं; 'first member of a compound,' उपपदं; 'last member,' उत्तरपदं.

MEMBERED, a. अङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (नं), साङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अवयवी &c.

MEMBRANE, s. त्वक् f. (ब), आवरणत्वक् f., आवरत्वक् f., तनुत्वक् f., अन्तस्त्वक् f., चर्म n. (नं), अन्तश्चर्म n., क्लिप्तिका, क्लिप्ती, आवरणं.

MEMBRANEOUS, MEMBRANOUS, a. तनुत्वक्जः-यी-यं, आवरणत्वक्जः-यी-यं, तनुत्वक्गवृत्तः-ता-तं.

MEMBRUM VIRILE, s. शिश्नः, पुंलिङ्गं, पुंलिङ्गं, पुरुषाङ्गं, नरङ्गं, लिङ्गं, ध्वजः, इन्द्रियं, जघन्यं, चर्मदण्डः-खंडं.

MEMENTO, s. स्मरणार्थकवस्तु n., स्मृतिजनकचिह्नं, स्मरणं.

MEMOIR, s. वृत्तान्तः, वृत्तान्तरचना, वृत्तान्तोपाख्यानं, वृत्तान्तलिखनं, चरित्रं, चरित्ररचना, चरित्रोपाख्यानं, चरित्रलिखनं, इतिहासः.

MEMORABLE, a. स्मरणीयः-या-यं, स्मरणयोग्यः-ग्या-ग्यं, स्मरणीयः-हं-हं, स्मर्यः-व्या-व्यं, स्मरणोपयुक्तः-क्ता-क्तं, चिरस्मरणीयः &c., अविस्मरणीयः &c.

MEMORANDUM, s. स्मरणं, स्मरणपत्रं, स्मारकपत्रं, स्मरणार्थकचिह्नं, पत्रकं.

MEMORATIVE, MEMORIAL, a. स्मारकः-का-कं, स्मार्कः-सी-सं, स्मृतिजनकः-का-कं, स्मरणार्थकः-का-कं, स्मृतिकरः-रा-रं.

MEMORIAL, s. स्मरणार्थकविषयः, स्मरणार्थकवस्तु n., स्मारकविषयः, स्मारकवस्तु, स्मरणार्थकचिह्नं, स्मरणविषयः, स्मरणवस्तु n., स्मरणं.—(Petition) निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, प्रार्थनपत्रं.

MEMORIALIST, s. निवेदनकर्त्ता m. (नृ), विज्ञापनकर्त्ता m., प्रार्थकः, प्रार्थयिता m., अर्थी m. (नृ), प्रार्थनपत्रलेखकः.

TO MEMORIALIZE, v. a. निवेदनपत्रेण प्रार्थं (c. 10. -अर्थयति-यितुं), निवेदनपत्रं लिखं (c. 6. लिखति, लेखितुं), निवेदनं कृ.

MEMORY, s. स्मरणं, स्मृतिः f., संस्मृतिः f., संस्मरणं, अनुस्मृतिः f., अविस्मृतिः f., संस्कारः, स्मरणशक्तिः f., धारणा-यः; 'retentiveness of memory,' धारणा, धारणाशक्तिः f.; 'having a good or retentive memory,' स्मृतिमान्-मती-मत् (नृ), स्मरणशीलः-ला-लं, वृत्तस्मरणशीलः-ला-लं, अधिगतायस्मरणशीलः-ला-लं, अधिगतायैविस्मरणशीलः-ला-लं; 'to commit to memory,' हृदये कृ, मनसि कृ, अभ्यस् (c. 4. -अभ्यस्यति-असितुं), रूपं कृ; 'committed to memory,' कथयत्यः-स्या-स्यं, हृदयस्यः-स्या-स्यं, हृत्यः &c., अभ्यस्तः-स्ता-स्तं; 'within memory,' स्मार्कः-सी-सं.—(Time to which memory may extend) स्मार्ककालः, स्मरणकालः, स्मृतिकालः.

MEN, s. pl. पुरुषाः m. pl., नराः m. pl., मनुष्याः m. pl., मानुषाः m. pl.

TO MENACE, v. a. भर्त्सं (c. 10. भर्त्सयति-ते-यितुं), अवभर्त्सं, निर्भर्त्सं, अभिभर्त्सं, अभिनिभर्त्सं, परिभर्त्सं, तर्जं (c. 10. तर्जयति-यितुं), अभितर्जं, सक्तर्जं, अवगुरं (c. 6. -गुरते-रितुं), भर्त्सनं कृ, तर्जनं कृ, भयप्रदर्शनं कृ.

MENACE, s. भर्त्सनं-ना, निर्भर्त्सनं-ना, तर्जनं, भयप्रदर्शनं, भयदर्शनं, यदोदितं, अपकारणीः f. (र).

MENACED, p. p. भर्त्सितः-ता-तं, अभिभर्त्सितः-ता-तं, तर्जितः-ता-तं.

MENACER, s. भर्त्सनकारी m. (नृ), निर्भर्त्सनकर्त्ता m., भयप्रदर्शकः.

MENAGERY, MENAGERIE, s. पशुपक्षिसङ्ग्रहः, पशुपक्षिसङ्ग्रहः, विदेशीयजन्तुपालिका, विदेशीयपशुशाला, विदेशीयपशुपालनस्थानं, नानाजातीयपशुसङ्ग्रहः, भिन्नजातीयजन्तुसङ्ग्रहः, वितंसः, वीतंसः.

MENAGOGUE, s. चतुर्वर्षकम् or चतुःप्रवाहकम् or चतुर्जनकम् जीवधं, मुखार्थजीवधं.

TO MEND, v. a. (Repair) सन्धा (c. 3. -दधति-धत्ते-धातुं), समाधा, प्रति-समाधा, प्रतिकृ, प्रतिसङ्ग, पूर्ववत् कृ, साधं (c. 10. साधयति-यितुं), उद्गृह्णं (c. 1. -हरति-हर्तुं), जीर्णोद्धारं कृ, जीर्णोद्धारं कृ, सुखं-स्यां कृ, स्वयं-स्यां कृ, सन्धानं कृ, प्रतिसमाधानं कृ.—(Correct) शुधं (c. 10. शुधयति-यितुं), परिशुधं, विशुधं, संशुधं.—(Help) उपकृ.—(Improve) वृधं (c. 10. वृधयति-यितुं), संवृधं, अधिकीकृ.

TO MEND, v. n. (Grow better) भद्रतरः-रा-रं भू, भद्रतरीभू, अधिकीभू, वृधं (c. 1. वृधते-धितुं), वृद्धिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or इ (c. 2. रति-तुं), धेयान्-यसी-यो भू, सुख्यः-स्या-स्यं भू, स्वस्थः-स्या-स्यं भू.

MENDABLE, a. सन्धेयः-या-यं, समाधेयः-या-यं, प्रतिसमाधेयः-या-यं, साध्यः-ध्या-ध्यं, उद्धार्यः-व्या-व्यं, उद्गृहणीयः-या-यं, प्रतिकार्यः-व्या-व्यं.

MENDACIOUS, a. असत्यवादी-दिनी-रिदं (नृ), मिथ्यावादी &c., असत्यभाषी-यिणी, अनृतभाषी &c. See Lying, LIAR.

MENDACITY, s. असत्यभाषणं, मिथ्यावादः, अनृतभाषणं, मृषावादः.

MENDED, p. p. समाहितः-ता-तं, प्रतिसमाहितः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं, साधितः-ता-तं, उद्गृतः-ता-तं, जीर्णोद्गृतः-ता-तं, प्रतिकृतः-ता-तं.

MENDER, s. सन्धानकर्त्ता m. (नृ), सन्धानकर्त्ता m., सन्धाता m. (नृ), प्रति-समाधाता m., साधकः, उद्गृहता m. (नृ), जीर्णोद्गृहता.

MENDICANCY, s. भिक्षुकता, भिक्षोपजीविता, भैक्ष्यं, भैक्षजीविका.

MENDICANT, s. (Beggard) भिक्षार्थी m. (नृ), भिक्षुकः-की f., भिक्षुः m., भिक्षाकः-की, भिक्षोपजीवी m. (नृ), भैक्षजीवी m., भिक्षाशी m. (नृ), भिक्षाहारः, भैक्षभुक् m. (नृ), भैक्षाशी m., भिक्षाचरः, भिक्षाशीलः, वनीयकः, याचकः, याचनकः. See BEGGAR. (Religious mendicant) भिक्षुः m., परित्राजकः-जिका, परित्राजः, परित्राद m. (नृ), प्रव्रजितः, पराशरी m. (नृ), पराशरी m., योगी m. (नृ), सन्ध्याशी m. (नृ), यती m. (नृ). Other kinds of religious mendicants are दखी m. (नृ), बिदखी m. (नृ), बैरागी m. (नृ), भैरवयोगी m., दिगम्बरः, मस्करी m. (नृ), अशोरपन्थाः m. (नृ), कर्मेन्दी m. (नृ).

MENDICITY, s. भिक्षुकता-त्वं, भैक्ष्यं, भैक्षोपजीवनं, भैक्षजीविका, भैक्षचर्या, भैक्षचरणं, भिक्षाशित्वं, भिक्षाटनं, भिक्षावृत्तिः f., भिक्षुकवृत्तिः f., भिक्षा, प्रव्रज्या, परित्रज्या-ज्यं, व्रज्या, याचनावृत्तिः f., याचकवृत्तिः f., यात्रा, याचना, पैडिन्.

MENDING, s. सन्धानं, सन्धानकरणं, समाधानं, प्रतिसमाधानं, साधनं, उद्धारः, उद्गृहणं, जीर्णोद्धारः, जीर्णोद्धारणं, सुखकरणं, प्रतिकरणं.

MENIAL, a. गृहदाससम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नृ), प्रेम्णसम्बन्धी &c., अवकृष्टः-हा-हं, वार्यलः-ली-लं, द्रातीनः-ना-नं; 'menial offices,' प्रेम्णकर्म n. (नृ), भृत्यकर्म n.; 'menial service,' प्रेम्णभावः, दास्ययोगः.

MENIAL, s. गृहदासः-सी f., प्रेम्णः-व्या, भृत्यः, चेटः-टी f., सेवकः-की, अवकृष्टः, अवकृष्टकर्मकरः, किङ्करः; 'menials,' परिजनः, परिचरः, दासवर्गः.

MENISCUS, s. अर्द्धचन्द्राकारः, अर्द्धचन्द्राकृतिः f.

MENOLOGY, s. (Register of months) मासविवरणं, मासपत्रिका.

MEN-PLEASER, s. लोकरञ्जकः, जनरञ्जकः, जनानुसारी m. (नृ), लोकानुसारी.

MENSAL, a. भोजनपात्रसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नृ), भोजनाधारसम्बन्धी &c.

MENSES, s. pl. चतुः m., चार्त्तव, पुष्यं, कुसुमं, रजस् n., योनिरञ्जनं, स्त्री-

धन्वेः, कला, महं, योनिमलं; 'first appearance of the meuses,'
 अतुदशीनं, रजोदशीनं; 'ceremonies on the event,' अतुशान्तिः *f.*,
 अतुत्सवः; 'suppression of them,' रजोबन्धः.

MENSTRUAL, a. (Monthly) मासिकः -क्री-कं, मास्यः -स्या-स्यं, मासीयः -या-यं, मासीनः -ना-नं, प्रातिमासिकः -क्री-कं, मासान्मासिकः -क्री-कं.

To MENSTRUATE, v. n. ष्टुमती भू, पुष्पवती भू, रजसला भू.

MENSTRUATION, s. चतुप्रवाहः, चतुसावः; 'woman in this state.'
See the next.

MENSTRUOUS, a. (Woman) चतुर्मासी, पुण्यवती, रजस्रला, मलिननी, स्त्रीधर्मिणी, उदका, आनेयी-यिका, अविः-वी, वृषली, अस्पृशी, सरजाः, बासाली, ब्रह्मपातिनी, रजकी, शुद्धी.—(Relating to the menses) आर्सेवः-वी-व, अतससन्धी-न्धीनी-न्धि (न), चतु in comp.

MENSTRUUM, s. (Solvent) द्रावकरसः, द्रावणं, विद्रावकरसः, विद्रावणं.
 —(Medium for mixing medicines) योगवाही *m.* (न).

MENSURABILITY, & मेयता, प्रमेयता, परिमेयता, मापनीयत्वं.

MEASURABLE, *a.* मेयः -या -यं, प्रमेयः -या -यं, परिमेयः -या -यं, मापनीयः
या -यं, माप्यः -प्या -प्यं, मापनक्षमः -मा -मं.

MENSURAL, *a.* मानसङ्ख्यो &c., मानविषयः-या-यं, परिमाणविषयः &c.
To MENSURATE, *v. a.* मा (c. २. माति-तुं, c. 10. मापयति-यितुं). *See*
TO MEASURE.

MENSURATION, .i.e. मापनं, परिमाणं, प्रमाणं, मानं, मितिः f., मापकरणं.

MENTAL. *a.* मानसः-सी-सं, मानसिकः-की-कं, मनस्कः-स्का-स्कं. मन-
सिजः-जा-जं, मनोजः-जा-जं, मनोगतः-ता-तं, मनोभवः-वा-वं,
मनःस्यः-स्या-स्यं, बुद्धिस्यः &c., चिद्भवः-वा-वं, चिद्गतः-ता-तं,
चिद्भजः-जा-जं, मनोमयः-यी-यं, मनःकल्पितः-ता-तं, बुद्धिकल्पितः-
ता-तं, मनःसम्बन्धी-न्धिनी &c.; 'mental suffering,' मनस्तापः,
मनःपीडा; 'mental abstraction,' योगः, सम्मर्थीनं, चिद्भयप्रविधोः.

MENTALLY, *adv.* मनसा, बुद्ध्या, चिन्ताया, बुद्धिमात्रेण; 'mentally blind,'
 सन्धयोः -धोः -धि, सन्धबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सन्धोक्तात्मा -त्मा -न्म (न).

MENTION. *s.* अभिधानं, अभिधा, आख्यानं, कथनं, उपादानं, ग्रहणं, नामग्रहणं, नामनिर्देशः, निवेदनं, कीर्तनं, सकीर्तनं, उच्चारणं, उद्देशः. उल्लेखः - खनं, श्रुतिः *f.*; 'no mention whatever,' न गन्धलेखः; 'to make mention.' See the next.

To mention, v. a. ब्या (c. 2. ब्याति -तुं), साब्या, क्य (c. 10. कययति -यितुं), सक्य, निवट् (c. 10. वेदयति -यितुं), अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कृत् (c. 10. कर्त्तयति -यितुं), अनुकृत्, उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिश, उद्देशं कृ, अभिधानं कृ. —(By name) नाम यह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामग्रहणं कृ, नाम-निर्देशं क; 'it will be mentioned,' पश्यते.

MENTIONED, *p. p.* उक्तः - क्ता - क्तं, प्रोक्तः - क्ता - क्तं, कथितः - ता - तं, आख्यातः - ता - तं, अभिहितः - ता - तं, निवेदितः - ता - तं, कीर्तितः - ता - तं, स्मृतः - ता - तं; 'by name,' नामाभिहितः - ता - तं; 'before mentioned,' पूर्वोक्तः - क्ता - क्तं, पूर्वोदितः - ता - तं; 'about to be mentioned,' वक्ष्यमाणः - शा - शं.

MENTOR, *s.* उपदेष्टा *m.* (ष्ट), उपदेशकः, मन्ता *m.* (न्त), अभिमन्ता *m.*

MEPHITIC, MEPHITICAL, a. पूतिगन्धी -न्धिनी-न्धि (न्), पूतिगन्धः -न्धा-
-न्धं, पूतिगन्धात्मकः -का -कं, दुर्गन्धी &c., दूषकगन्धी &c., पूतिगन्ध-
मयः -यी -यं, दुर्गन्धमयः -यो -यं, पतिविषः -घा -यं, विषात्मकः -का -कं.

MERACIOUS, *a.* तेजोमयः -यी -यं, सत्त्वपूर्णः -र्णो -र्णी, रसिकः -का -कं.

MERCANTILE, a. वाणिज्यिकः-क्री-कं, वाणिज्यः-जी-नं, वाणिज्यसङ्घनी-
-न्यनी-न्यि (न), वाणिज्यपत्रसङ्घनी &c., वाणिज्यसङ्घनी &c., व्यवहार-

सहज्जी &c., चायणिकः -का -कं, पयायासहज्जी &c., नैगमः -जी -मं.
MERCATURE, s. क्रयविपक्रयः, बाणिज्यं, पयाया, पणिकपयं.

MERCENARILY, *adv.* लाभलोभात्, लाभपेक्षया, स्वार्थपेक्षया, लाभदृष्ट्या.
 लाभवशा, फललोभात्, वेतनार्थं, फलार्थं, स्वार्थत्, भृत्यकथत्, सकामं.

MERCENARINESS, *s.* लाभलोभः, फललोभः, लाभदृष्टिः *f.*, वेतनार्थित्वं, लाभभुङ्क्तिः *f.*, फलाशा, धनलोभः, धनलुब्धता, स्वार्थपेक्षा, सकामता, सकामवृद्धिः *f.*, वेतनापेक्षा.

MERCENARY, a. (Hired, hireling) भृत्यकः -का -कं, चैतनिकः -की -कं.
 वेतनार्थी -र्थिनी -र्थि (न्), वचिकः -का -कं, भृतिभुक् *m. f. n.* (ज्),
 भरण्यभुक् *m. f. n.*, भूयः -त्वा -त्वं, वेतनभृत् *m. f. n.*—(Actuated
 by hope of gain, greedy of gain) लाभलोभी -भिनी &c., लाभार्थी
 -र्थिनी &c., लाभदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, लाभवृद्धिः -द्धिः -द्धि, धनलोभी &c.,
 धनलुब्धः -ब्धः -ब्ध, धनार्थी &c., फलदंशी -दंशिनी &c., सार्थः -र्थी -र्थं,
 स्वार्थदंशी &c., स्वार्थप्रेषकः -का -कं, सकामः -मा -मं, कामात्मा -त्मा
 -त्म (न्); 'from mercenary motives,' अर्थैतत्, स्वार्थैतत्, लाभ-
 लोभात्, फललोभात्.

MERCENARY, *s.* (A hireling) भृतकः, भृतिभुक् *m.* (ज्), भरणभुक् *m.*,
 घेतनिकः, वस्त्रिकः, घेतनार्थी *m.* (न्), घेतनभुक् *m.*, भृत्यः; 'soldier.'
 भृतकसैन्यः.

MERCER, S. कोशाक्षरचिह्नयो m. (न), कोशेयचिह्नम् m. (न), कोशिकचिह्नम्.
दकलचिह्नयो m. (न), कोशिकचिह्नचिह्नचिह्नयो m. (न).

MERCURY, *s.* कौशिकारं, कौशिकयस्तादि *n.*, कौशिकयस्तादिव्यवसायः.
 MERCHANDISE, *s.* (Goods) पण्यं, पण्यद्रव्यं, पण्यद्रव्याणि *n. pl.*, पण्या-
 नि *n. pl.*, विक्रेयद्रव्याणि, विद्रपण्यं, भाखकं, पण्यभाखकं, पण्यभाखा-
 नि *n. pl.*, बाणिजभाखडानि, बाणिजद्रव्यं, बाणिजपण्यं, पणः, पणसः.
 —(Trade) वणिज्यं-ज्या, बाणिक्पथं, क्रयविक्रयः, पणाय, व्यापारः,
 व्यवहारः, व्यवसायः.

To MRS. HANDISE. " " वाणिज्यं कृ, क्रयविक्रयं कृ, व्यापारं कृ.

MERCHANT, *n.* बणिक् *m.* (नं.) शृणिकः - निजः, बाणिजनः, महाजनः, सारथवाहः, सार्थिकः, क्रयविक्रयिकः, आपणिकः, पणिकः, व्यवसायी *m.* (नं.), व्यापारी *m.*, व्यवहारी *m.*, व्यवसायकः, बाणिज्योपजीवी *m.* (नं.), ओहो *m.* (नं.), साधुः *m.*, साधुजनः, नैगकः; 'voyaging merchant,' पोतबणिक, सायात्रिकः; 'man of the mercantile or third class,' वैश्यः, चिट *m.* (श) : 'company of merchants,' सार्थः, निगमः.

MERCHANTABLE. १. पण्यः ल्यङ् ल्यप् प्रिक्रयः -या -यं, पण्यार्हः -ह्य -हं.

**MERCHANT-MAN, s. (Ship employed in trade) वाणिज्यनौः f.,
वाणिज्यनौका.**

MERCIFUL, a. दयालुः -लुः -लु, दयावान् -वती -यत् (त्), कृपालुः -लुः -लु, कृपावान् &c., दयाशीलः -ला -लं, कृपाशीलः -ला -लं, सदयः -या -यं, सकरुणः -णा -यं, करुणाशीलः -ला -लं, कारुणिकः -की -कं, सानुकम्प्यः -म्या -म्यं, अनुकम्पी -म्पिनी -म्पि (न्), सानुक्रोशः -शा -शं, हृदयालुः -लुः -लु, दयामयः -यी -यं, कृपामयः &c., करुणामयः &c., दयाबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दयादृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, क्षमाशीलः -ला -लं, क्षमावान् &c., अनुकम्पाशीलः -ला -लं, घृणी -णिनी &c., करुणाद्वैः -द्वै -द्वै, वासलः -ला -लं, कृपाकरः -रा -रं, दयायुक्तः -क्ता -क्तं.

MERCIPFULLY, *adv.* सदयं, सकारुण्यं, सानुकम्प्यं, कृपया, दयया, सानुक्रोशं, दयापूर्वकं, कृपापूर्वकं, दयावद्भावात्, कारुण्येन -स्यात्, क्षमापूर्वकं, वास्तव्यात्.

MERCIFULNESS, *s.* दयालुता, कृपालुता, कारुण्यं, दयाशीलता, कृपाशीलता, सदयत्वं, सानुकम्पता, सानुक्रोशता, क्षमाशीलता, दया, कृपा, अनुकम्पा, करुणा, यथा, यातस्यं.

MERCILESS, *a.* निर्दयः -या -यं, अदयः -या -यं, निष्कृपः -पा -पं, निर्घृणः

-डा -ई, निष्करुणः -डा -ई, चक्ररुणः -डा -ई, दयाहीनः -ना -नं, दयारहितः -ता -तं, दयाशून्यः -न्या -न्यं, कृपाहीनः -ना -नं, वीतिपूयः -या -ई, निपुणः -रा -रं.

MERCILESSLY, *adv.* निर्दयं, निष्कृपं, निष्करुणं, निपुणं, अतिनैपुण्येण.

MERCURIAL, *a.* (Containing mercury or quicksilver) पारदमयः -यी -यं, पारदालकः -का -कं, सपारदः -दा -दं.—(Volatile, sprightly) चञ्चलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, चञ्चलबुद्धिः -द्धिः -द्धिं, प्रकृतितरलः -ला -लं, तरलप्रकृतिः -तिः -तिं, क्षणिकबुद्धिः &c., अस्विरः -रा -रं.

MERCURY, *s.* (The planet, fabled as the son of Soma, or the moon, by Rohini) सोम्यः, सोमभूः *m.*, पुषः, रोहिण्येयः, रोधनः, बोधनः, राजपुषः, गुह्यः, एकाङ्गः, श्यामाङ्गः, एकदेहः, प्रहर्षणः, पञ्चाक्षि *m.*, अविहासः.—(Quicksilver) पारदः, पारः-रतः, रसः, रस-शतुः *m.*, सिद्धशतुः, दिव्यरसः, चपलः, दारदः. See QUICKSILVER. (A preparation of mercury used in medicine) घनसारः, चन्द्रोदयः, चतुर्मुखः; 'Calx or oxid of mercury,' रसभस्म *n.* (नं), पारदभस्म *n.*; 'white sublimate or muriate of mercury,' रसकपूरः; 'sulphuret of mercury,' कज्जली.—(Interpreter or preceptor of the gods) बृहस्पतिः *m.*

MERCY, *s.* (Disposition to forgive, clemency) दया, कृपा, दया-शीलता, कृपाशीलता, क्षमाशीलता, दयालुता, कृपालुता, दयाबुद्धिः *f.*, क्षमाबुद्धिः *f.*—(Compassion) अनुकम्पा, कारुण्यं, करुणा, पूणा, अनुक्रोशः, कृपा, दया.—(Grace, favor) अनुग्रहः, प्रसादः, प्रसवता, अनुरोधः.—(Pardon) क्षमा, पापमार्जनं, पापशुद्धिः *f.*, निष्कृतिः *f.*; 'ocean or fountain of mercy,' दयासागरः, दयासमुद्रः, दयानिधिः *m.*, करुणाकरः; 'vessel or recipient of mercy,' दयापात्रं, कृपापात्रं, दयाभाजनं, अनुकम्पनीयः -या, अनुयासः -सा; 'to shew or have mercy,' दयां कृ, अनुकम्प्य (c. 1. -कम्प्यते -न्म्यते), दयं (c. 1. दयते -यितुं), क्षमं (c. 1. क्षमते -मितुं, क्षन्तुं); 'mercy!' चाहि, शायस्, क्षमस्, क्षम्यतां.

MERCY-SEAT, *s.* करुणासनं, ईश्वरासनं, परमेश्वरासनं, ईश्वरप्रसादासनं.

MERE, *a.* (Only, pure) मात्र in comp., मात्रकः -का -कं, केवलः -ला -ली -लं, केवली -लिनी -ल्लि (नं), शुद्धः -डा -डं; 'a mere man,' मनुष्यमात्रः; 'mere touch,' स्पर्शमात्रं; 'mere words,' वाङ्मात्रं; 'by mere talk,' वाक्यमात्रेण; 'a mere grammarian,' केवलवैयाकरणः; 'a mere logician,' केवलनैयायिकः.

MERE, *s.* (A lake) सरस् *n.*, इन्द्रः, सरोवरः, पयोराशिः *m.*—(Boundary) सीमा, परिसीमा, अन्तः, समन्तः, पर्यन्तः.

MERELY, *adv.* मात्रं, मात्रेण -चात्, केवलं, कुद्वारं, खलु; 'by merely inspecting,' निरीक्षणमात्रेण; 'from caste merely,' जातिमात्रात्.

MERETRIOUS, *a.* (Relating to harlots) वेश्यासङ्गन्धी -न्धनी -न्धि (नं), वाराङ्गनीयः -या -यं, पल्याङ्गनीयः -या -यं.—(Having a false show, gaudy) कृत्रिमशोभावान् -वती -वत् (नं), कृत्रिमशोभाभयः -यी -यं, निष्याशोभनः -ना -नं, कृत्रिमालङ्कारभयः -यी -यं, निष्यालङ्कारवान् &c., मिथ्यारागी -गिणी &c.

MERETRIOUSLY, *adv.* वेश्यारूपेण, कृत्रिमशोभापूर्वे, निष्याशोभापूर्वे.

To MERGE, *v. a.* (Immerge) मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं), निमज्ज्, मग्नं -ग्नां कृ, अवगाह् (c. 10. -गाहयति -यितुं), गाह्.—(Cause to be swallowed up or lost) गलं -ग्लं कृ, विलीनं -नां कृ, निपीतं -तीं कृ, नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), नष्टं -ष्टं कृ.

To MERGE, *v. n.* मज्ज् (c. 6. मज्जति -जितुं, मंज्), अवगाह् (c. 1. -गाहते -हितुं -गाहुं), गलः -ग्लः -लं कृ, निपीतः -ता -तं कृ, नश् (c. 4. नश्यति

-जितुं), मग्नः -ग्ना -ग्नं कृ, विली (c. 4. -लीयते -लेतुं).

MERGED, *p. p.* मग्नः -ग्ना -ग्नं, निमग्नः -ग्ना -ग्नं, अवगाहः -डा -डं, लीनः -ना -नं, विलीनः -ना -नं, निलीनः -ना -नं, लुप्तः -ता -तं.

MERIDIAN, *s.* (Midday, noon) मध्याह्नः, मध्याह्नकालः, मध्यन्दिनं, दिन-मध्यं.—(Meridian of the place in geography and astronomy) याम्योत्तरपृष्ठं, खमध्यं; 'meridians of right ascension,' ज्ञानि-सूत्राणि *n. pl.*; 'distance from the first meridian,' रेखान्तरं, देशान्तरं; 'distance between the meridians,' स्थलपरिधिः *m.*—(Height, highest point) उच्चता, उच्चपदं, अग्रं, मध्यं.

MERIDIAN, *a.* (Relating to midday) माध्याह्निकः -की -कं, माध्यन्दिनः -नी -नं, मध्याह्नकालीनः -ना -नं.—(Pertaining to the meridian line) याम्योत्तरपृष्ठसङ्गन्धी -न्धनी -न्धि (नं), खमध्यसङ्गन्धी &c.—(Highest) उच्चतमः -ना -नं, उच्चतः -ना -नं.

MERIDIONAL, *a.* दक्षिणदिक्स्थः -स्था -स्थं, दक्षिणमुखः -खा -खं, दक्षि-याभिमुखः &c., दक्षिणिकः -की -कं, दक्षिणदेशीयः -या -यं.

MERIT, *s.* (Desert) गुणः, योग्यता, उपयोगः, उपयुक्तता, पात्रता.—(Excellence, great merit) गुणोत्कर्षः, गुणप्रकर्षः, गुणवैशेष्यं, गुणिता, गुणपूर्णं, सगुणता, गुणौघं, गुणवत्ता, गुणता, गुणमहत् *n.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं, प्रशस्यं, सारता -तं; 'appreciating merit,' गुणग्रहणः; 'one who does so,' गुणग्राही *m.* (नं), गुण-साहकः, गुणहः.—(Merits, good or bad) गुणगुणं, गुणदोषौ *m. du.*, गुणदोषं, सारासारं, पुण्यापुण्यं, धर्माधर्मौ; 'testing one's merits,' गुणगुणपरीक्षा, गुणदोषपरीक्षणं.—(Merit acquired through works, according to the Hindu notion) पुण्यं, श्रेयस् *n.*, सुकृतं, धर्मः, वृषः, तपस् *n.*, नियमः, पुण्यसामग्री, सच्चितं; 'acquisition of merit,' पुण्यार्जनं, पुण्यसम्पादनं, श्रेयःसम्पादनं; 'acquired by merit,' पुण्यार्जितः -ता -तं, पुण्यविजितः -ता -तं; 'reward of merits,' पुण्यफलं; 'good fortune, as the result of merits,' पुण्योदयः; 'merit acquired in some former birth,' पूर्वपुण्यं; 'mightiness of merit,' पुण्यप्रतापः; 'person of great merit,' पुण्यनिधिः *m.*, श्रेयोनिधिः *m.*, पुण्यसागरः, पुण्यराशिः *m.*, पुण्यात्मा *m.* (नं), पुण्यजनः; 'a work giving an account of the merits of any holy place or object,' माहात्म्यं.

To MERIT, *v. a.* अर्हं (c. 1. अर्हति -ते -हितुं), अर्हः -र्हा -र्हं or उपयुक्तः -क्ता -क्तं or योग्यः -ग्या -ग्यं or उचितः -ता -तं कृ or अश्; 'he merits a kingdom,' राज्यम् अर्हति; 'he merits punishment,' दण्डाही भवति or अस्ति; 'to merit confidence,' विश्वासपात्रं कृ. See To DESERVE.

MERITED, *p. p.* उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, अर्हितः -ता -तं.

MERITORIOUS, *a.* (Deserving a reward) वेतनार्हः -र्हा -र्हं, दक्षिणार्हः &c., प्रतिफलार्हः &c.—(Deserving of honor) स्थाप्यः -प्या -प्यं, स्थापनीयः -या -यं, प्रशंसनीयः -या -यं, शंस्यः -स्या -स्यं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, स्थापार्हः -र्हा -र्हं, प्रशंसार्हः &c.—(Having great merit) गुणवान् -वती -वत् (नं), गुणसम्पन्नः -क्ता -कं, गुणी -शिनी -शि (नं), गुणान्वितः -ता -तं, श्रेष्ठः -डा -डं, उच्चगुणविशिष्टः -डा -डं.—(Having great religious merit) पुण्यवान् -वती &c., पुण्यशाली -लिनी &c., पुण्यरूपः -पा -पं, पुण्यालकः -का -कं, कृतपुण्यपुञ्जः -ञ्जा -ञ्जं; 'meritorious act,' पुण्यकं, व्रतः -तं, नियमः, तपस् *n.*

MERITORIOUSLY, *adv.* यथा वेचनम् or प्रतिफलम् अर्हति तथा, स्थापनीयं.

MERITORIOUSNESS, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, वेतनार्हता, वेतनयोग्यता, उपयोगिता, पात्रता, गुणिता, गुणसम्पन्नता, स्थाप्यता, पुण्यता, पुण्यवत्तं.

- MERLIN, *s.* (Kind of hawk) इमेनभेदः, कथोत्तारि: *m.*
- MERMAID, *s.* मत्स्यकन्या, मत्स्यकुमारी -रिका, कविकल्पितः कन्योर्मुखायो मत्स्याधःकायो जनुविशेषः, समुद्रीयस्त्री.
- MERRILY, *adv.* सहर्षं, खानन्दं, उल्लासेन, उल्लासितं, सहासं, सहास्यं, सहसितं, परिहासेन, दुष्टमनसा, सकौतुकं, प्रफुल्लमनसा, उल्लासवत्, दुष्टवत्, प्रमोदेन.
- MERRIMENT, *s.* उल्लासता, उल्लासः, हर्षः, प्रहर्षः, खानन्दः, खानन्दता, प्रफुल्लता, हास्यं, प्रहसनं, हासिका, परिहासः, परीहासः, आह्लादः, मुदा, प्रमोदः, कौतुकं, प्रदुष्टता, दुष्टता, क्रोडा, क्रोडाकौतुकं, विलासः, लीला, खेला, हास्यविनोदः, उत्सवः, चर्भटी.
- MERRINESS, *s.* दुष्टता, प्रदुष्टता, उल्लासता, उल्लासिता, हास्यमुखता, हास्यवृत्तिः *f.*, खानन्दता, प्रफुल्लता, सदानन्दता.
- MERRY, *a.* दुष्टः -डा -ई, दुष्टदुष्टः -या -यं, प्रदुष्टः -डा -ई, प्रदुष्टचित्तः -त्ता -सं, उल्लासः -सा -सं, उल्लासी -सिनी -सि (न), उल्लासवृत्तिः -त्तिः -त्ति, परिहासशीलः -ला -लं, हास्यवृत्तिः -त्तिः -त्ति, हास्यमुखः -खी -खं, हास्यवदनः -ना -नं, मुहसमानः -ना -नं, खानन्दी -न्दिनी &c., खानन्दवृत्तिः -त्तिः -त्ति, हामी -सिनी &c., प्रमोदी -दिनी &c., मुदान्वितः -ता -तं, मुदितः -ता -तं, विलासी &c., विनोदी &c., सुमनाः -नाः -नः (स), कौतुकी &c., उपजातकौतुकः -का -कं. —(Causing mirth) हास्यजनकः -का -कं, हास्योत्पादकः -का -कं, विनोदकः -का -कं, 'to make merry,' उत्सवं कृ; 'to be merry,' उल्लास् (c. 1. -लसति -सितुं), सुमन (nom. सुमनायते), कौतुकं कृ.
- MERRY-ANDREW, *s.* भयडः, वैहासिकः, विदूषकः, परिहासवेदी *m.* (न).
- MERRY-MAKING, *s.* उत्सवः, उत्सवकरणं, महोत्सवः, विलासकरणं.
- MERSION, *s.* मञ्जनं, प्रमञ्जनं, निमञ्जनं, विगाहः -हनं, अवगाहनं.
- MERU, *s.* (The sacred mountain, in the centre of the seven continents, at the extremity of the world's axis, where the gods reside, corresponding to Mount Olympus of the Greeks) मेरुः *m.*, सुमेरुः *m.*, सुरालयः, देवालयः, हेमाद्रिः *m.*, रत्नसानुः *m.*
- MESENTERIC, *a.* अन्तपेशीसङ्घन्यी -न्धनी &c., मध्यान्तकः -की -कं.
- MESENTERY, *s.* अन्तपेशी, अन्तावरणत्वक् *f.* (च), मध्यान्तावरणत्वक् *f.*, मध्यान्तवन्धनत्वक् *f.*; enlargement of the mesentery, ग्रीही *m.* (न).
- MESH, *s.* (Interstice of a net) जालानरं, जालछिद्रं, जालरन्ध्रं.
- To MESH, *v. a.* जाले or पाशे पतं (c. 10. पातयति -पितुं), जाले पातयित्वा बन्धुं (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), जालबद्धं -झं कृ.
- MESHY, *a.* जालरूपः -या -यं, जालाकारः -रा -रं, जालमयः -यी -यं, जालवर्धितः -ता -तं जालवद् बहुछिद्रमयः -यी -यं.
- MESLIN, *s.* (Mixture of grain) मिश्रधान्यं, धान्यमिश्रणं, मिश्राद्यं.
- MESS, *s.* (Dish or quantity of food) अन्नभागः, अन्नपात्रं, अन्नं, सिद्धाद्यं, यत् साद्यद्रूपम् एकपुरुषस्य परिवेष्यते. —(Food prepared for a number of persons in common) गणाद्यं. —(Set of persons who eat together) पंक्ति *f.*, सहभोजिपंक्तिः *f.*, सहभोजनपंक्तिः *f.*, गणाद्यपंक्तिः *f.*, गणपंक्तिः *f.*, सहभोजिगणः, सहभोजिनः *m. pl.*, पंक्तिभोजिनः *m. pl.*, गणचक्रकं, गणचक्रः; 'not admissible into the same mess,' अपांक्त्यः -या -यं, अपांक्तः -क्ता -क्तं, अपांक्त्यः -क्ता -क्तं. —(Medley, litter) सङ्करः, नानाद्रव्यसाङ्ख्यं, नानाद्रव्यसन्निपातः, नानाद्रव्यसमिश्रणं, सङ्कीर्णकं, सङ्कुलकं. —(Plight) दुर्दशा, दुर्गतिः *f.*, कर्दमः; 'in a mess,' दुर्दशाग्रस्तः -क्ता -क्तं.
- To MESS, *v. n.* (Eat in company) पंक्तिभोजनं कृ, एकपंक्तिभोजनं कृ, सहभोजनं कृ, एकच भोजनं कृ or आहारं कृ.
- To MESS, *v. a.* (Make into a mess) सङ्कीर्य, सम्मिश्रय.

- MESSAGE, *s.* सन्देशः, सन्दिहं, वाक्ता, दूतं, दीप्तं, वृत्तान्तः, वाचिकं, निर्देशः, निर्दिष्टं, वचनोपन्यासः, आदेशः, समाचारः, आज्ञा, ज्ञासनं, ज्ञास्ति *f.*, वक्तव्यं, वचनं, प्रेषः; 'sending on a message,' प्रतिज्ञासनं.
- MESSED, *p. p.* सङ्कीर्यकृतः -ता -तं, सम्मिश्रितः -ता -तं, सन्निपतितः -ता -तं.
- MESSENGER, *s.* दूतः, सन्देशहरः, वाक्ताहरः, वाक्तायनः, वाचिकहरः, आख्यायकः, अज्जगः, प्रयोज्यः, सञ्चारकः, पाट, वाचकः, समाचारदायकः, कार्यङ्करः, निसृष्टार्थः; 'female messenger,' दूती -ति -तिका, सञ्चारिका.
- MESSIAH, *s.* (The Anointed) अभिषिक्तः, अभिषिक्ता *m.* (न).
- MESSMATE, *s.* पंक्तिभोजी *m.* (न), एकपंक्तिः *m.*, समपंक्तिः, सहभोजी *m.*
- MESSUAGE, *s.* वासगेहं -हः, वासगृहं, गृहवाटिका, वास्तुवाटी.
- MET, *p. p.* समागतः -ता -तं, सङ्गतः -ता -तं, अनुपागतः -ता -तं, मिलितः -ता -तं, अभिमुखपागतः -ता -तं, सम्मुखपागतः -ता -तं, अभिवातः -ता -तं. —(Met as a guest) प्रयुक्तः -ता -तं, प्रयुक्तातः -ता -तं. —(Met with) आसादितः -ता -तं, समासादितः -ता -तं, प्राप्तः -ता -तं, अधिगतः -ता -तं; 'hard to be met with,' दुर्लभः -भा -भं. See To MEET. 'Easy to be met with,' सुलभः &c.
- METACARPAL, *a.* करभसङ्घन्यी -न्धनी -न्धि (न), पीलुसङ्घन्यी &c.
- METACARPUS, *s.* करभः, पीलुः *m.*, करभास्थि *n.*, प्रपाणिः *m.*, ग्रहस्तः.
- METACHRONISM, *s.* न्यूनकालनिरूपणं, न्यूननिरूपितकालः.
- METAL, *s.* धातुः *m.*, लोहः, तैजसं, सुवर्णरूपादि *n.*; 'base metal,' कुप्यं; 'factitious metal,' कृत्रिमधातुः *m.*; 'fused,' रसधातुः *m.*, रसः; 'inferior,' उपधातुः *m.*; 'melting metals together,' आघर्जनं; 'the metals collectively,' धातुजातं, अष्टधातु *n.* The eight metals are, 'gold,' सुवर्णः; 'silver,' रूप्यं; 'copper,' तावः; 'brass,' पित्रलं; 'bell-metal, or a kind of pewter,' कांस्यं; 'tin,' जप्; 'lead,' सीसकं, 'iron,' लोहः. Some make 'steel,' तीक्ष्णायसं, one of the eight metals, instead of कांस्यं.
- METALLIC, METALLIC, *a.* (Pertaining to metals) धातुसङ्घन्यी -न्धनी -न्धि (न), लोहसङ्घन्यी &c. —(Consisting of metal) धातुमयः -यी -यं, लोहमयः -यी -यं, लोहः -ही -ई, धातुरूपः -पा -पं, धातुनिर्मितः -ता -तं मिश्ररसः -सा -सं, तैजसः -सी -सं, धातुगुणकः -का -कं, धातु or लोह in comp.
- METALLIFEROUS, *a.* धातुत्पादकः -का -कं, धातुजनकः -का -कं.
- METALLIST, *s.* धातुपरीक्षकः, धातुज्ञः धातुविद् *m.*, धातुकर्मकारी *m.* (न).
- METALLOGRAPHY, *s.* धातुवर्णनं, धातुविवरणं, धातुविवरणविद्या.
- METALLURGIST, *s.* धातुकर्मकारी *m.* (न) धातुशोधकः, धातुशोधनकृत् *m.*
- METALLURGY, *s.* धातुशोधनं, धातुशोधनविद्या, धातुकर्म *n.* (न).
- To METAMORPHOSE, *v. a.* रूपपरिणामं कृ, परिणतकृपं -पां कृ, शरीरपरिणामं कृ, आकारपरिणामं कृ, रूपानरं कृ, देशानरं कृ, रूपविकारं कृ, रूपभेदं कृ.
- METAMORPHOSED, *p. p.* परिणतरूपः -पा -पं, परिणतशरीरः -रा -रं, परिणताकारः -रा -रं, परिणताकृतिः -ति -ति, रूपानरीकृतः -ता -तं, विकृताकारः -रा -रं, परिणतः -ता -तं, विकृतः -ता -तं, भिन्नरूपः -पा -पं.
- METAMORPHOSIS, *s.* रूपपरिणामः, रूपानरं, देशानरं, आकारपरिणामः, रूपविकारः, रूपभेदः, शरीरविकारः, परिणामः, विकारः, विकृतिः *f.*
- METAPHOR, *s.* रूपकं, व्यञ्जनं -ना, व्यञ्जकः, लक्षणा, उपलक्ष्यं, अग्निः *m.*, समासोक्तिः *f.*, आरोपः, उपमा, उपमितिः *f.*, दूतानः, उल्लेखः, निर्देशनं, जहत्तल्लक्षणा, जहत्तल्लक्षणा, रूपकालङ्कारः, उपचारः, उपलक्ष्यः.
- METAPHORIC, METAPHORICAL, *a.* लाक्षणिकः -की -कं, उपलक्षितः -ता -तं, रूपकः -का -कं, व्यञ्जकः -का -कं, व्यञ्जकः -का -कं, आरोपितः

-ता-तं, ध्वनितः -ता-तं, गीतः -गी-तं, औपचारिकः -की-कं; 'metaphorical sense,' गीतम्.

METAPHORICALLY, *adv.* सारूपकं, सव्यञ्जनं, रूपकपूर्वम्, रूपकक्रमेण, उपलक्षणपूर्वम्, उपलक्षणतः, लाक्षणिकं, ध्वनितं.

METAPHRASE, *s.* यथाशब्दं भाषान्तरं, यथाशब्दभाषान्तरं.

METAPHRAST, *s.* यथाशब्दभाषान्तरकर्ता *m.* (नृ).

METAPHYSIC, METAPHYSICAL, *a.* आन्वीक्षिकः -की-कं, आन्वीक्षिकी-सङ्गन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), मानसधर्मेविषयः -या-यं, आत्मविषयः -या-यं, आन्वीक्षिकीविषयः -या-यं, आत्मज्ञानसङ्गन्धी &c., अध्यात्मविद्या-सङ्गन्धी &c., मानसः -सी-सं, आध्यात्मिकः -की-कं, नैयायिकः -का-कं.

METAPHYSICALLY, *adv.* मानसधर्मानुसारेण, आत्मविद्यानुरूपेण.

METAPHYSICIAN, *s.* आन्वीक्षिकीज्ञः, मानसधर्मेज्ञः, मानसविद्याज्ञः, अध्यात्म-विद्याज्ञः, नैयायिकः, अर्थतत्त्ववेत्ता *m.* (नृ).

METAPHYSICS, *s.* आन्वीक्षिकी, आन्वीक्षिकी विद्या, मानसधर्मेविषयका विद्या, मानसधर्मे, आत्मविषयकं ज्ञानं, आत्मधर्मेविषयका विद्या, समूहे-विषयज्ञानं, आत्मविद्या, अध्यात्मविद्या, मानसविद्या, आत्मतत्त्वविद्या, आत्मतत्त्वज्ञानं, अर्थतत्त्वज्ञानं, अर्थतत्त्वविद्या, आत्मतत्त्वविचारः.

METASTASIS, *s.* रोगस्थानान्तरं, रोगस्थलान्तरं.

METATARSAL, *a.* प्रपदीनः -ना-नं, प्रपदीयः -या-यं, प्रपदसङ्गन्धी &c.

METATARSUS, *s.* प्रपदं, पादस्य मध्यभागः.

METATHESIS, *s.* अक्षरविपर्ययः, वर्णव्यत्ययः, अक्षरपरिवर्तनं.

To METE, *v. a.* ना (c. 2. माति-तुं, c. 10. मापयति-यितुं), परिमा. मापनं कृ.

METED, *p. p.* मितः -ता-तं, सम्मितः -ता-तं, परिमितः &c., निर्मितः &c.

METEMPSYCHOSIS, *s.* प्राणिनां पुनर्जन्म *n.* (नृ), अन्यजन्म *n.* जन्मान्तरं, जन्मजन्मान्तरं, देहान्तरप्राप्तिः *f.*, शरीरान्तरप्राप्तिः *f.*, रूपान्तरग्रहणं, अन्य-शरीरग्रहणं.

METEOR, *s.* उल्का, खोल्का-ल्कः, अग्न्यातः, केतुतारा, शिखायज्ज्योतिस् *n.*, अग्निरेखाकारि गगनात्यतज्ज्योतिस्, उपाहितः, उपग्रहः, उपातः, दिव्योपातः.

METEORIC, *a.* (Pertaining to meteors) उल्कासङ्गन्धी &c., उल्का-विषयः -या-यं.—(Proceeding from) उल्कोत्पन्नः -जा-जं, उल्को-द्रवः -वा-वं, उल्काजः -जा-जं.

METEOROLOGIC, METEOROLOGICAL, *a.* विद्युदुल्कादिविषयकः -का-कं, आका-शोद्भववस्तुसङ्गन्धी &c., दिव्योद्भवविषयसङ्गन्धी &c., आकाशीयः -या-यं.

METEOROLOGY, *s.* विद्युदुल्कादिविद्या, आकाशोद्भववस्तुविद्या, अनरीक्ष्यवि-षयविद्या, आकाशविद्या, अनरीक्ष्यविद्या, सामान्यवायुविषयका विद्या, वायुचक्रशास्त्रं.

METEOROUS, *a.* उल्कागुणकः -का-कं, उल्काधर्मेकः -का-कं.

METER, *s.* मापकः, परिमापकः, मापनकर्ता *m.* (नृ), माननिरूपकः.

METHUELLIN, *s.* (Kind of mead) मधु *n.*, मधुपानीयं, मधुनीरं.

METHINKS, *v. impers.* मन्ये, इति मन्ये, इति तर्कयामि.

METHOD, *s.* (Regular arrangement) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, व्यवस्था, व्यवस्थापनं, क्रमेण स्थापनं, आनुपूर्व-र्थं, आनुपूर्वी, परिपाटिः -टी *f.*, परिपाट्यं, परम्परा, पारम्पर्यं, विन्यासः, व्यूहनं, व्यूढिः *f.*, प्रति-विधानं, विधानं, संविधानं, रचना, विरचनं -ना, आवृत् *f.*—(Way, mode, process) रीतिः *f.*, मार्गः, विधिः *m.*, विधानं, विधः, प्रकारः, क्रमः, नियमः, सूत्रं, चर्चाः *f.*, रूपं, युक्तिः *f.*, पद्धतिः *f.*, न्यायः, मर्यादा, वृत्तान्तः, कृतिः *f.*, क्रिया, धारा; 'in this method,' अनेन विधानेन, अनेन प्रकारेण, अनया रीत्या, अनयया. See MANNER.

METHODICAL, *a.* (Said of persons) नियमशीलः -ला-लं, क्रमशीलः -ला-लं, यथाक्रमकारी -रिणी-रि (नृ), क्रमानुगतः -ता-तं, क्रमानु-

कारी &c., क्रमकः -का-कं, क्रमिकः &c.—(Of things) क्रमिकः -का-कं, क्रमकः -का-कं, यथाक्रमः -ना-नं, सक्रमः -ना-नं, यथानुक्रमः -ना-नं, क्रमानुसारी &c., व्यवस्थितः -ता-तं, सूचितः -ता-तं, यथापर्यायः -या-यं, अनुपूर्वः -द्वी-द्वं, अनुक्रान्तः -न्ता-नं; 'methodical pro-ceeding,' अनुक्रमः -मणं.

METHODICALLY, *adv.* यथाक्रमं, अनुक्रमेण, यथानुक्रमं, सक्रमं, क्रमतः, क्रमशः, क्रमेण, क्रमात्, पर्यायेण, यथापर्यायं, यथानियमं, यथामार्गं, अनु-पूर्वशः, यथासूत्रं, विधितः; 'done methodically,' अनुक्रान्तः -न्ता-नं.

METHODICALNESS, *s.* क्रमशीलता, क्रमिकत्वं, व्यवस्थितिः *f.*, सक्रमता.

METHODISM, *s.* नियमनिष्ठा, नियमासक्तिः *f.*, कर्मनिष्ठा.

METHODIST, *s.* नियमनिष्ठः, नियमासक्तः, नियमी *m.* (नृ), कर्मनिष्ठः.

METHODISTICAL, *a.* नियमनिष्ठाशीलः -ला-लं, नियमनिष्ठासङ्गन्धी &c.

To METHODIZE, *v. a.* व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), व्यवस्थापनं कृ, क्रमेण or यथाक्रमं स्या, विरच् (c. 10. -रचयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), संविधा, प्रतिविधा, विन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं) व्यूह (c. 1. -ऊहते-हितुं).

METHODIZED, *p. p.* व्यवस्थितः -ता-तं, व्यवस्थापितः -ता-तं, विन्यस्तः -स्ता-स्तं, प्रतिविहितः -ता-तं, अनुक्रान्तः -न्ता-नं, परिपाटीकृतः -ता-तं.

METONYMICAL, *a.* अजहत्वाद्यधिकः -की-कं, अजहत्वाद्येलाद्यधिकः -की-कं.

METONYMY, *s.* अजहत्वाद्या, अजहत्वाद्या, भक्तिः *f.*

METRE, *s.* छन्दस् *n.*, छन्दः, वृत्तं, वर्णवृत्तं, गणवृत्तं, मात्रछन्दस्, पद्यं, वक्त्रं, वेदः; 'violation of metre,' छन्दोभङ्गः. The following are certain forms of metre explained in Wilson's Dictionary: 1. अनुष्टुप् *f.* (भृ) or श्लोकः, of which varieties are चित्रपदा, माधवकः, विद्युत्माला, प्रमाणिका, 2. विष्टुप् *f.*, varieties इन्द्रवज्रा, उपेन्द्रवज्रा, उपजातिः *f.*, रघोद्धता, 3. जगती, varieties वंशस्थविलं, दुर्धविलिखितं, भुजङ्गप्रयातं, 4. अतिजगती, varieties मञ्जुभाषिणी, प्रह्विणी, पुष्पिताया, 5. शङ्करी or शङ्करि, varieties वसन्ततिलकः, अपराजिता, वासन्ती, लोला, नान्दीमुखं, 6. अतिशङ्करी or अतिशङ्करि, varieties मालिनी or मानिनी, चित्रा, तृणकं, लीलाखेलः, 7. अष्टी, varieties चकिता, पञ्चचामरं, मदनललितं, वाणिः *f.*, प्रवरललितं, 8. अष्टाष्टी, varieties शिखरिणी, मन्दाक्रान्ता, हरिणी, भाराक्रान्ता, पृषी-भरः, 9. भृतिः *f.* varieties नाराचः, नन्दनं, शार्दूलललितः, कुसुमि-तलता, चित्रलेखा, 10. अतिभृतिः *f.* of which varieties are शार्दूल-ललितः, नेषविष्कृजितं, सुरसा, मुक्तदाम *n.* (नृ), 11. कृतिः *f.*, varieties सुवदना, गीतिका, शोभा, 12. प्रकृतिः, varieties स्रग्धरा, सरसी, 13. आकृतिः *f.*, varieties हंसो, मदिरा, 14. विकृतिः *f.*, 15. सकृतिः *f.*, 16. अतिकृतिः *f.*, variety क्रोचपदा, 17. उत्कृतिः *f.*, variety भुजङ्गविजृम्भितं, 18. द्रव्यकः, varieties जीमूतः, लीला, शङ्कः, व्यालः, प्रचितं, 19. प्रतिष्ठा, varieties कन्या, सती, 20. सुप्रतिष्ठा, varieties परिक्रिः *f.*, प्रिया, 21. मध्या or मध्यमा, varieties नारी, मृगी, 22. उक्था, 23. अनुक्था, 24. वृहती, varieties भुजङ्गशिखुः *m.*, भुजङ्गस्रज्जता, मणिमध्यं, 25. परिक्रिः *f.*, varieties हन्तवती, मनोरमा, त्वरितगतिः *f.*, 26. उष्णिक् *f.* (हृ), varieties मधुमती, कुमारललितः, 27. गायत्री, varieties तनुमध्या, शशिपदना, this and the pre-ceeding are found only in the Vedas. There is another class of metres regulated, not by the number of syllables, but by the number of syllabic instants or short syllables, each long syllable being supposed to contain two short. They are called, 1. आर्या, varieties पयसा, विपुला, चपला, मुखचपला, मधनचपला, गीतिः *f.*, उपगीतिः *f.*, उन्नीतिः *f.*, आर्यागीतिः *f.*

2. वेतालीयः, varieties बीपचन्दसिकः, दोहडिका.

METRICAL, *a.* छान्दसः-ली-सं, छन्दोयुक्तः-का-क्तं, छन्दोयान्-वती-वत् (त्), छन्दोवद्-डा-डं, छन्दोरूपः-पा-पं, छन्दोविशिष्टः-हा-हं, पद्यरूपः-पा-पं, पद्यात्मकः-का-कं, स्वरपदः &c., तालपदः &c.

METRONOME, *s.* तालमापकयन्त्रं, तालमापनी.

METROPOLIS, *s.* राजधानं-नी-नकं-निका, राजनगरी, मुख्यनगरी, पुरोहन्तः, कर्षटः.

METROPOLITAN, *a.* राजधानसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (न्), राजधानीयः-या-यं. —(Archbishop) प्रधानधर्माध्यक्षः, मुख्यधर्माध्यक्षः, धर्माध्यक्षाधिपतिः *m.*

METTLE, *s.* वीर्यं, साहसं, सत्त्वं, तेजस् *n.*, प्रभावः, प्रहयः, पौरुषं, ओजस्, ऊर्जः, मदः, मादः, मत्तता.

METTLED, METTLESOME, *a.* महासत्त्वः-स्वा-स्वं, महातेजाः-जा-जः (स्), तेजोवान्-वती-वत् (त्), ओजस्वी-स्विनी-स्वि (न्), साहसिकः-की-कं, वीर्यवान् &c., मदोद्धतः-ता-तं, ऊर्जस्वी &c., मत्तः-त्ता-त्तं, माद-वान् &c., प्रचखः-खा-खं.

METTLESOMENESS, *s.* मत्तता, मदोद्धतिः *f.*, प्रचखता, महासत्त्वता.

MEUM ET TUUM, *s.* स्वपरभेदः, आत्मपरभेदः, स्वपरविचारः.

Mew, *s.* (Cage) पञ्जरं, पिञ्जरं, वीतंसः—(Sea-fowl) जलकुङ्कुटः-टी. —(Cry of a cat) मेनादः, मार्जारनादः.

To mew, *v. a.* (Shut up) पञ्जरे or कारागारे निरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं) or अवरुध् or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(Molt, shed the feathers) पद्यान् or पश्यान् पत् (c. 10. पातयति -यितुं) or मुच् (c. 6. मुचति, मोचुं) or निर्मुच्, पद्यनिर्मुकं कृ. —(Cry as a cat) मेनादं कृ, मार्जारवद् रु (c. 2. रौति, रवितुं).

To mewl, *v. n.* शिशुवत् or बालकवत् क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं) or रुद (c. 2. रोदिति -नुं), शिशुवत् क्रन्दनं कृ or रुदितं कृ or चीत्कारं कृ.

Mews, *s. pl.* अश्वगोष्ठं, अश्वशाला, राजाश्वस्थानं.

MIASM, MIASMA, *s.* वायुदूषकः पृथिगन्धः or कुत्सितगन्धः, रोगजनकः कुषायुः or पृथिवातः, पृथिवाण्यः, मारकवाण्यः, दूषकवाण्यः.

MICA, *s.* अर्धे, अर्धकं, स्वच्छपत्रं, निर्मलं.

MICHAELMAS, *s.* वासरस्य तृतीयपादावसाने पक्षे *n.* (न्), शरत्कालीनपक्षं *n.*

MICROCOSM, *s.* सूक्ष्मजगत् *n.*, सूक्ष्मलोकः, सूक्ष्मसंसारः, सुद्रुमजगत्.

MICROSCOPE, *s.* सूक्ष्मदर्शीकयन्त्रं, सूक्ष्मनिरीक्षणयन्त्रं, सूक्ष्मनिरीक्षणकायः, सूक्ष्मद्रव्यदर्शीनाथं काययन्त्रं.

MICROSCOPIC, *a.* पृष्ठीकृत्यन्त्रद्वारेण दृष्टः-हा-हं or उपलब्धः-आ-अं.

MICTURITION, *s.* मिसिच्छा, मेहनेच्छा, मूत्रत्यागेच्छा, मूत्रोत्सर्गेच्छा.

MID, *a.* मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, मध्यस्थः-स्या-स्थं. See MIDDLE.

MID-AGE, *s.* मध्यवयस् *n.*, मध्यमवयस् *n.*, आयुर्मध्यं.

MID-COURSE, *s.* अर्द्धमार्गः, अर्द्धपथः, मार्गार्द्धं, मार्गमध्यं.

MID-DAY, *s.* मध्याह्नः, दिनमध्यं, दिवामध्यं, मध्यन्दिनं, उहिनं; 'at mid-day,' दिनमध्ये, मध्याह्ने.

MID-DAY, *a.* माध्याह्निकः-की-कं, माध्यन्दिनः-नी-नं; 'mid-day rites,' माध्याह्निकी क्रिया; 'mid-day meal,' मध्याह्नभोजनं.

MIDDLE, *a.* मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, मध्यमीयः-या-यं, मध्यस्थः-स्या-स्थं, मध्यस्थितः-ता-तं, मध्यवर्ती-र्विनी-र्वि (न्), माध्यः-ध्या-ध्यं, माध्यमः-मी-मं, गर्भस्थः &c., गर्भस्थितः-ता-तं; 'middle state,' मध्यस्थता, माध्यस्थ्यं; 'the middle classes,' मध्यमवर्गीः *m. pl.*, मध्यवर्गीजाः *m. pl.*, मध्यजातीयाः *m. pl.*

MIDDLE, *s.* मध्यं, मध्यभागः, मध्यदेशः, मध्यस्थानं, मध्यस्थलं, मध्यमप्रदेशः, अन्धकारं, अन्तरं, गर्भः, हृदयं; 'the middle of the arm,' दोर्मध्यं; 'of the night,' रात्रिमध्यं; 'of a house,' गृहाभ्यन्तरं; 'of a bow,'

लक्षकः; 'going in the middle,' मध्यगः-गा-गं, मध्यचारी-रिणी-रि (न्); 'in the middle,' मध्ये, मध्यतः; 'in the middle of the night,' रात्रिमध्ये, महानिशायां; 'in the middle of the Ganges,' मध्येगङ्गा.

MIDDLE-AGED, *a.* मध्यमवयस्कः-स्का-स्कं, मध्यवयस्कः &c., अर्द्धवयस्कः &c., गतयौवनः-ना-नं, अतिक्रान्तयौवनः-ना-नं, अर्द्धपृष्ठः-डा-डं; 'a middle-aged widow,' कात्यायनी.

MIDDLE-EARTH, *s.* मध्यलोकः, मध्यमलोकः, मध्यभुवनं, पृथिवी.

MIDDLE-FINGER, *s.* मध्यमा, मध्या, कर्णिका, ज्येष्ठः.

MIDDLE-MAN, *s.* मध्यस्थजनः, मध्यवर्ती *m.* (न्), मध्यस्थितः.

MIDDLEMOST, *a.* मध्यमः-मा-मं, मध्यमीयः-या-यं, मध्यस्थः-स्या-स्थं.

MIDDLE-SIZED, *a.* मध्यमपरिमाणः-शा-शं, न स्थूलो न सूक्ष्मः &c.

MIDDLING, *a.* मध्यमः-मा-मं, मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमीयः-या-यं, माध्यः-ध्या-ध्यं, माध्यमः-मी-मं.—(Of middle rank) मध्यमवर्गीजः-जा-जं, मध्यमपदस्थः-स्या-स्थं.—(Of middle size) मध्यमपरिमाणः-शा-शं, न स्थूलो न सूक्ष्मः &c., मध्यमः-मा-मं.—(Of middle quality) विगुणः-शा-शं, मध्यमगुणः-गा-गं, सामान्यगुणः &c., सामान्यः-न्या-न्यं, साधारणः-णी-णं.

MIDGE, *s.* सूक्ष्ममशकः, सूक्ष्ममसकः, सूक्ष्ममधिका, दंशकः, सृष्टिवदनः.

MID-HEAVEN, *s.* स्वमध्ये, गगनमध्ये, अन्तरिक्षमध्ये, दशमलोकं.

MIDLAND, *a.* मध्यदेशीयः-या-यं, माध्यदेशः-शी-शं, मध्यदेशस्थः-स्या-स्थं, मध्यदेशवर्ती-र्विनी-र्वि (न्), समुद्रदूरस्थः-स्या-स्थं.

MIDLEG, *s.* जङ्घामध्यं, जङ्घाया मध्यदेशः.

MIDMOST, *a.* मध्यमः-मा-मं. See MIDDLEMOST.

MIDNIGHT, *s.* रात्रिमध्यं, मध्यरात्रः, अर्द्धरात्रः, अर्द्धनिशा, महारात्रः, महानिशा, निशीथः, संध्यायसरः, निःसम्पातः, निःसम्पातः; 'at mid-night,' रात्रिमध्ये.

MIDRIFF, *s.* शरीरमध्यं, उदरवक्षःस्थलमध्ये शरीरभागः.

MIDSEA, *s.* समुद्रमध्ये, मध्यसागरे मध्यसमुद्रः.

MIDSHIPMAN, *s.* नाविककक्षाभ्यामकृत *m.*, नाविकशिष्यः.

MIDST, *s.* or *adv.* मध्यं, मध्ये, अन्तरं-रे, 'in the midst,' मध्ये; 'from the midst' मध्यात्; 'to be in the midst of troubles,' दुःखयुक्तः-स्ता-स्तं भू, दुःखसागरमग्नः-ग्ना-ग्नं भू. Sometimes मध्ये is put first in a compound; as, 'in the midst of the sea,' मध्येसमुद्रं, मध्ये-रीये.

MIDSTREAM, *s.* प्रवाहमध्यं, सरिन्मध्यं; 'in midstream,' सरिन्मध्ये.

MIDSUMMER, *s.* ग्रीष्मकालमध्यं, निदायकालमध्यं, उष्णकालमध्यं.

MIDWAY, *s.* अर्द्धमार्गः, अर्द्धपथः, मार्गमध्यं, पथमध्यं, मार्गार्द्धं.

MIDWAY, *adv.* अर्द्धमार्गे, अर्द्धपथे, मार्गमध्ये, पथमध्ये, वार्त्तमध्ये.

MIDWIFE, *s.* सायिका, प्रसवकारिणी, प्रसवकारयित्री, अपत्यदा, गर्भिण्य-वेक्षित्री, धात्री, 'man-midwife,' प्रसवकारी *m.* (न्), प्रसववेष्टा, सूतिवेष्टा, गर्भमोचकवेष्टा.

MIDWIFERY, *s.* प्रसवकर्म *n.* (न्), प्रसवकार्यं, प्रसवकरणं, प्रसवकारणं, सूतिकर्म *n.*, सूतिकरणं, गर्भिण्यवेक्षणं, गर्भमोचनविद्या, बालतन्त्रं, कुमारभृत्या.

MIDWINTER, *s.* शीतकालमध्यं, शिशिरमध्यं, मध्यशिशिरं, हेमन्तमध्यं.

MIEN, *s.* आकारः, वदनाकारः, चर्या, गतिः *f.*, रूपं, रीतिः *f.*, चरितं, व्यवहारः, चलनं, वृत्तिः *f.*, चारः, आचारः, आकृतिः *f.*

MIGHT, *s.* बलं, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, विक्रमः, पराक्रमः, प्रभावः, ऐश्वर्यं, प्रतापः, ऊर्जः, अतिशक्तिः *f.*, तेजस्, वीर्यं, शौर्यं, प्राबल्यं; 'with all one's might,' यथाशक्ति, यथासामर्थ्यं, यथाबलं.

MIGHTILY, *adv.* बलेन, सबलं, ऐश्वर्येण, शक्तिर्जनं, सपराक्रमं, प्रभावेण,

प्रतापेन, सवीर्यं, वीर्येण, प्रबलं, बलवत्.—(Greatly) भृशं, अत्यन्तं, अतिमात्रं.

MIGHTINESS, *s.* प्रबलता, प्राबल्यं, सामर्थ्यं, ऐश्वर्यं, सवलम्बं, अतिशक्तिता, प्रतापः, प्रभावः, वीर्यं, शारता, सप्रतापता, बलीयस्वं.

MIGHTY, *a.* प्रबलः-ला-लं, महाबलः-ला-लं, बलवान्-वती-वत् (त), बली-लिनी-लि (न), शक्तिमान्-मती &c., अतिशक्तिमान् &c., बलीयान्-यसी-यः (स्), बलिष्ठः-ष्ठा-ष्ठं, महाविक्रमः-मा-मं, वरुविक्रमः &c., पाटविक्रमः &c., महाशक्तिः-क्तिः-क्ति, ऊर्जितः-ता-तं, ऊर्जस्वी-स्विनी &c., विक्रान्तः-न्ता-न्तं, पराक्रान्तः &c., पराक्रमी &c., विक्रमी &c.—(Great, majestic) महान्-हती-हत् (त), ऐश्वर्यवान् &c., प्रतापी &c., प्रतापवान् &c., महातेजाः-जाः-जः (स्), प्रभावी &c., विभूतिमान् &c., तेजोवान् &c., महीनाः &c., महोदारः-रा-रं; 'mighty lord,' परमेश्वरः, महेश्वरः.

To MIGRATE *v. n.* उत्क्रम् (c. 1.-क्रामति-क्रमितुं), देशाद् देशं भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), एकदेशं त्यक्त्वा देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or देशान्तरम् अधिवस, देशान्तरं or स्थानान्तरं गत्वा वस्, देशभ्रमणं कृ, दिग्भ्रमणं कृ, देशाटनं कृ, विदेशगमनं कृ, देशपरिवर्तनं कृ.

MIGRATION *s.* उत्क्रमः, उत्क्रमणं, देशान्तरगमनं, स्थानान्तरगमनं, देशभ्रमणं, दिग्भ्रमणं, देशपरिवर्तनं, देशाटनं, विदेशगमनं.

MIGRATORY, *a.* देशभ्रमणशीलः-ला-लं, परिभ्रमणशीलः-ला-लं, पर्यटन-शीलः-ला-लं, देशपरिवर्तनशीलः-ला-लं.

MILCH-COW, *s.* धेनुः *f.*, दोग्धी, धेनुका, गोधेनुः *f.*, स्त्रीगवी, पयस्विनी, क्षीरिणी, दुग्धवती, पीनोद्गी, पीवरस्वनी, पीतदुग्धा, नवमृत्तिका; 'a herd,' धेनुकं.

MILD, *a.* (Soft, not harsh) मृदुः-डू-दु, मृदुलः-ला-लं, कोमलः-ला-लं, सौम्यः-म्या-म्यं, क्षिप्रः-ग्धा-ग्धं, शान्तः-न्ता-न्तं, अनुयः-या-यं, अपरुहः-पा-पं, अग्रसरः-रा-रं, अककेशः-शा-शं, अक्षयः-ख्या-क्षयं, ममृणः-णा-णं, सुकुमारः-रा-रं, सखरः-खा-खं, अखरः-रा-रं.—(Tender or gentle in temper) मृदुस्वभावः-वा-वं, मृदुभावः-वा-वं, कोमलस्वभावः &c., सौम्यवृत्तिः-त्तिः-त्ति, कोमलान्तःकरणः-णा-णं, दयालुस्वभावः-वा-वं, दयालुः-लुः-लु, दयावान्-वती-वत् (त), सदयः-या-यं, सान्त्विकः-का-कं, सान्त्विकप्रकृतिः-त्तिः-त्ति, निर्गन्धः-धं-धं.—(Lenient) क्षमावान् &c., सामबुद्धिः-द्धिः-द्धि, अतीक्ष्णः-क्षा-क्षं, अतीव्रः-व्रा-व्रं, अनिहुरः-रा-रं, अनुयदक्षः-खा-खं, सामोपचारी-रिणी &c., सामोपायी &c.; 'mild remedy,' सौम्योपचारः, सामोपचारः, बालोपचारः; 'mild means,' सामोपायः; 'by mild means,' सामोपायेन, साक्षा; 'mild air,' मृदुवातः, मृदुवायुः *m.*; 'mild speech,' सान्त्ववादः.

MILDEW, *s.* यूक्षदूषणं, तरुदूषणं, कलङ्कः, शुक्लकलङ्कः, श्वेतकलङ्कः, दूषण-यस्तु *n.*, क्लेशमलं.

To MILDEW, *v. a.* शुक्लकलङ्केन दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), क्लेशमलेन दुष् or कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ति).

MILDEWED, *p. p.* शुक्लकलङ्कदूषितः-ता-तं, कलङ्कितः-ता-तं.

MILDIA, *adv.* मृदु, मृदुलं, कोमलं, सौम्यवत्, अनुयं, अपरुहं, अककेशं, साक्षा, सामोपायेन, मादेवेन, समादेवं, अतीक्ष्णं, अतीव्रं, सखरं, अग्रसरं, मन्दं.

MILDNESS, *s.* (Softness, not harshness) मृदुता-त्वं, मादं, क्षदिमा *m.* (न), सौम्यता, कोमलता, क्षिप्रता, अनुयता, अपरुहता, अककेश्यं, शान्ता, शान्तिः *f.*—(Of temper) स्वभावमृदुता, प्रकृतिमृदुता, सौम्य-वृत्तिता, कोमलस्वभावः, सान्त्विकप्रकृतिः *f.*, दयालुता.—(Leniency) मृदुता, क्षमा, सौम्यता, साम *n.* (न), सामबुद्धिः *f.*, अतीक्ष्णता, अतीव्रता, दक्षानुयता, अनुयता, अनुयदक्षत्वं, कृपा.

MILE, *s.* The measure called क्रोशः, or kos, is about two English miles. One English mile will therefore be expressed by अर्द्धक्रोशः; 'three miles,' त्र्यर्द्धक्रोशः; 'four miles,' क्रोशश्चर्यं; 'five miles,' सार्द्धद्विक्रोशः; 'six miles,' क्रोशश्चर्यं.

MILE-STONE, *s.* अर्द्धक्रोशमापकप्रस्तरः, क्रोशमापनपायाः.

MILITANT, *a.* युद्धोद्युक्तः-क्ता-क्तं, युद्धोद्युक्तः-ता-तं, युद्धप्रवृत्तः-त्ता-त्तं, युद्धारुढः-ढा-ढं, युध्यमानः-ना-नं, युद्धकारी-रिणी-रि (न), सक्ता मोद्युक्तः &c.

MILITARY, *a.* (Pertaining to soldiers or arms) युद्धसम्बन्धी-न्धिन &c., युद्धविषयकः-का-कं, साक्षात्मिकः-की-कं, सामरिकः-की-कं, सैनिकः-की-कं, आयुधिकः-की-कं, क्षात्रः-ची-चं, साम्यरायिक-की-कं; 'military duty,' क्षत्रधर्मः, क्षात्रधर्मः; 'following it,' क्षत्रधर्मानुगः-गा-गं; 'military profession,' शस्त्रवृत्तिः *f.*, शस्त्रास्त्रभूषं.—(Engaged in the profession of arms) युद्धप्रवृत्तः-त्ता-त्तं, योधी-धिनी-धि (न), शस्त्रजीवी &c., शस्त्राजीवी &c., शस्त्रोपजीवी &c., आयुधजीवी &c., शस्त्रास्त्रभृत्, शस्त्रभृत्.—(Man of the military class) क्षत्रियः, क्षत्रः, क्षत्री *m.* (न), राजन्यः, विराट् *n.* (ज), बाहुजः, मूर्द्धाभिषिक्तः; 'a woman of this class,' क्षत्रिया-य-याणी; 'the duty of this class,' क्षत्रियधर्मः; 'the military class,' क्षत्रियजातिः *f.*

MILITARY, *s.* (The body of soldiers) सैनिकवर्गः, सैन्यवर्गः, सैनिकजातिः *f.*, क्षत्रं, क्षत्रियजातिः *f.*, क्षत्रवर्णः.

To MILITATE, *v. n.* विरुह् (c. 7. -रुह्यति-रोडु), प्रतिरुह्, विरुद्धः-डु-डं भू, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं), विपरीतः-ता-तं भू.

MILITIA, *s.* देशरक्षकाः *m. pl.*, देशरक्षणः *m. pl.*, नैमित्तिकसैन्याः *m. p.*

MILK, *s.* दुग्धं, क्षीरं, पयस् *n.*, सत्यं, गोदुग्धं, गोरसः-सं, धेनुकादुग्धं गव्यं, गव्यपयस् *n.*, अवदोहः, दोहः, उधस्यं, उधन्यं, दोहजं, दोहापनयः पायसं, पीयूषं, पेयं, सोमजं; 'made from milk,' पयस्यः-स्या-स्यं 'the skim of milk,' दुग्धमेनं; 'yielding much milk,' बहुदुग्धा दोहीयान्-यसी-यः (स्); 'milk diet,' दुग्धाहारः; 'coagulate milk,' दधि *n.*, क्षीरजं; 'inspissated milk,' क्षीरविकृतिः *f.* 'drinking milk,' क्षीरपः-पा-पं, क्षीरपायी-यिनी &c.; 'giving milk,' क्षीरदः-दा-दं; 'to give milk,' दुह् (c. 4. दुहते), क्षीरं दा

To MILK, *v. a.* दुह् (c. 2. दोग्धि, दुग्धे, दोग्धुं), निर्दुह्, दोहनं कृ, दुग्धं (c. 10. सावयति-यितुं), गोस्तनं पीडयित्वा दुग्धं सु or मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति-यितुं) or मुच् (c. 10. मोचयति-यितुं), दुग्धमोक्षणं कृ.

MILKED, *p. p.* दुग्धः-ग्धा-ग्धं, निर्दुग्धः-ग्धा-ग्धं, कृतदोहनः-ना-नं 'a cow easily milked,' सुसदोहा, सुससन्दोहा, सुव्रता.

MILKER, *s.* दोग्धा *m.* (गृ), दोहकः, दोही *m.* (न), धुक् *m.* (दुह).

MILKINESS, *s.* दुग्धता, दुग्धवत्ता, दुग्धिता, क्षीरिता, पायसता, पयस्यत्वं, सक्षीरता, सदुग्धता, दुग्धसादृश्यं, दुग्धसगुणता.

MILK-LIVERED, *a.* भीरुहृदयः-या-यं, ज्ञीवहृदयः &c., कातरः-रा-रं.

MILK-MAID, *s.* गोदोग्धी, गोदोहिनी, गोपी, गोपिनी, गोपिका, आभीरी.

MILK-MAN, *s.* गोधुक् *m.* (दुह), दोग्धा *m.* (गृ), दुग्धविक्रेता *m.* (न) क्षीरविक्रेयी *m.* (न), गोपः, आभीरः.

MILK-PAIL, MILK-PAN, *s.* दोहनं-नी, गोदोहिनी, दुग्धभाखं, क्षीरभाखं, दुग्धपात्रं, दुग्धभाजनं, दोहनपात्रं, दधिभाखं, निपानं, दोहः, पारी.

MILK-PORRIDGE, MILK-POTAGE, *s.* क्षैरेयी.

MILK-SOP, *s.* ज्ञीवहृदयः, मृदुहृदयः, कोमलहृदयः, कापुरुहः.

MILK-WHITE, *a.* दुग्धसवर्णः-श्री-श्री, क्षीरचक्षुः-क्ता-क्तं, क्षीरवर्णः &c.

MILKWOMAN, *s.* दुग्धविक्रेत्री, दोहिनी, गोपिनी, गोपा, आभीरी, महाशुद्धी.

MILKY, *a.* दुग्धी -मिथनी -मिथ (न), क्षीरी -रिणी &c., पायसः -क्षी -सं, पयस्यः -स्या -स्यं, पयसी -सिनी &c., दुग्धमयः -यी -यं, क्षीयः -यी -यं.—(Resembling milk) दुग्धसमूहः -या -यं, क्षीरोपमः -मा -नं, दुग्धसदृशः -शी -शं.—(Yielding milk) क्षीरदः -दा -दं, बहुदुग्धः -ग्धा -ग्धं, दुग्धप्रदः -दा -दं.

MILKY-WAY, *s.* मन्दारिनी, आकाशगङ्गा, स्वर्गङ्गा, स्वर्नदी, सुरनदी, आकाशनदी, देवनदी, विष्णुगङ्गा, नागवीथी, हरिताला.

MILL, *s.* पेयण, पेयणी -णि: *f.*, पेयणयन्त्रं, पेयणचक्रं, चक्रं.

To MILL, *v. a.* पिप् (c. 7. पिनिष्टि, पेहृ), चूर्णी (c. 10. चूर्णयति -यितुं), चूर्णीकृ.—(Beat with the fist) मुष्ट्या तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

MILLENARIAN, MILLENARIAL, *a.* सहस्रवर्षीयः -या -यं, सहस्रवर्षीयः -या -यं, सहस्रवत्सरी -रिणी -रि (न), सहस्रवारिकः -की -कं, सहस्राब्दिकः -की -कं, सहस्री -सिणी &c., साहसः -सी -सं.

MILLENIUM, MILLENARY, *s.* सहस्रवर्षं, सहस्रवत्सरी, वर्षसहस्रकं, वर्षसाहस्रं, दशशतवर्षं, सहस्रवर्षपर्यन्तं साक्षात्तं क्षीरराज्यं.

MILLEPED, *s.* सहस्रपाद *m.*, सहस्रपादपिशिष्टः कोटभेदः.

MILLER, *s.* शस्यपेयकः, शस्यपणजीवी *m.* (न), पेयणोपजीवी *m.*

MILLESIMAL, *a.* (Thousandth) सहस्रतमः -मी -नं.—(Consisting of a thousand parts) सहस्रांशरूपः -पा -पं, सहस्रांशात्मकः -का -कं.

MILLER, *s.* (Panicum, a sort of grain) अणु: *m.*, प्रियङ्गु: *m.*; 'field of it,' अणव्यं.

MILITARY, *a.* अष्टक्रोशमापकः -का -कं, क्रोशमापनः -नी -नं.

MILLINER, *s.* स्त्रीपरिच्छदकारिणी, स्त्रीपरिच्छदविक्रेत्री, स्त्रीवस्त्रव्यापारिणी, स्त्रीवस्त्रकर्मणोपजीविनी, स्त्रीवस्त्रकृत् *f.*

MILLINERY, *s.* स्त्रीपरिच्छदः, स्त्रीवस्त्रसामग्र्यं, स्त्रीवस्त्रशिरस्कादि *n.*, स्त्रीसज्जा, स्त्रीलोकभूतं यत्किञ्चिद् वस्त्रादि.

MILLION, *s.* नियुतः -तं, प्रयुतः -तं, दशलक्षं; 'ten million,' कोटि: *f.*; 'one hundred million,' स्रुदं; 'one thousand million,' महास्रुदं, महाशङ्कः; 'ten thousand million,' पञ्च; 'one hundred thousand million,' महापञ्च *m.*; 'million million,' अन्नं, खर्वं, निखर्वं; 'ten million million,' महाखर्वं. According to Wilson's Dictionary, खर्वं is equivalent to ten million million, according to the Mahratti Dictionary to ten thousand million, and निखर्वं to a hundred thousand million: नियुतः is also used for one hundred thousand, and there seems to be much uncertainty in the use of some others of the above Sanskrit terms. The word कोटि: is used generally for a large number, and hence the expression 'by millions' कोटिशब्दः.

MILLIONAIRE, *s.* कोटीधरः, लक्षाधीशः, दशलक्षसम्पन्नः.

MILLIONARY, *a.* नियुतसहस्री -न्धिनी &c., नियुतीयः -या -यं.

MILLIONTH, *a.* नियुततमः -मी -नं, प्रयुततमः -मी -नं.

MILL-STONE, *s.* पेयणप्रसरः, पेयणपापाणः, पेयणी -णि: *f.*, पेयणं, शिलापट्टः, शिलापुत्रः.

MILT, *s.* (Spleen) ग्रीहा *m.* (न), गुल्मः.—(Roe) मीनाखंडं, मत्स्याखंडं.

MILTER, *s.* पुंमत्स्यः, पुंजातीयो मत्स्यः or मीनः.

MIME, *s.* (Actor, buffoon) नटः, नर्तकः, नाटकः, कुशीलयः, चारणः, रङ्गाजीवः, जायाजीवः, भङ्गः, विदूषकः, वैहासिकः.

MIMIC, MIMICAL, *a.* उपहासबुद्ध्या परगतिचेष्टिताद्यनुकारी -रिणी -रि (न) or अनुकरणशीलः -ला -लं, अनुकारी &c., अनुकरणसंभावः -वा -वं,

विडम्बनकारी &c.—(Consisting of imitation) अनुकरणरूपः -या -यं, अनुकरणालम्बकः -का -कं, विडम्बनरूपः -या -यं; 'mimic art,' नाटकविधि: *m.*

MIMIC, *s.* (Buffoon) भङ्गः, भाङ्गः, वैहासिकः, परिहासवेदी *m.* (न).

विदूषकः.—(Imitator) अनुकारी *m.* (न), अनुकर्ता *m.* (न).

To MIMIC, MIMICK, *v. a.* उपहासबुद्ध्या परस्य गतिभाषितचेष्टितादि अनुकृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कर्तुं), हास्योत्पादनार्थं परचेष्टितानुकरणं कृ or विडम्बनं कृ.

MIMICKED, *p. p.* उपहासबुद्ध्या or हास्योत्पादनार्थम् अनुकृतः -ता -तं.

MIMICKER, *s.* अनुकर्ता *m.* (न), अनुकारी *m.* (न), विडम्बनकृत् *m.*

MIMICRY, *s.* उपहासबुद्ध्या गतिभाषितचेष्टिताद्यनुकारः, हास्योत्पादनार्थं चेष्टितानुकरणं, अनुकारः, अनुकरणं, अनुकृति: *f.*, अनुक्रिया, अनुकर्म्म *m.* (न), विडम्बनं -ना, व्याजः; 'of a cry or sound,' रतव्याजः.

MIMOSA, *s.* (Kind of sensitive plant) गडकाटी, गडकाली, सनझा, नमस्कारी, खद्वीरी, एलापणी, मुवहा, लज्जालु: *m.*, महाभीता, लम्बकारिका, म्यशीलज्जा, राक्षा, युक्तरसा; 'fetid mimosa,' अरिमेदः, विदलद्वि:; 'mimosa albid,' शमी, शमीरः, सक्तुल्ला, शिवा.

MINACIOUS, MINATORY, *a.* भर्त्सनकारी -रिणी -रि (न), निर्भर्त्सनकृत् *m. f. n.*, भर्त्सनार्थकः -का -कं, भर्त्सनमयः -यी -यं, भयप्रदर्शकः -का -कं, भयसूचकः -का -कं.

MINARET, *s.* शिखरं, शृङ्गं, प्रासादशिखरं, भवनशिखरं, प्रासादशृङ्गं.

To MINCE, *v. a.* (Cut into small pieces) खण्डं खण्डं कृ, खण्डशः कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तु), मूक्षखण्डशः कृ or व्यखण्ड, बहुलवण्डः खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), शकलीकृ, खण्डीकृ.—(Cut off in speaking) अवच्छिद्, भिन्नस्वरेण वद (c. 1. वदति -दितुं).

To MINCE, *v. n.* (Walk with short steps or with affected delicacy) भिन्नगत्या or मलालित्यं or मलौल्यं चल (c. 1. चलति -लितुं), ललितगत्या or विलङ्घितगत्या चर् (c. 1. चरति -रितुं), सवैलक्ष्यं चर्.—(Speak affectedly) भिन्नस्वरेण वद (c. 1. वदति -दितुं), ललितस्वरेण वद, विलङ्घितस्वरेण वद, सवैलक्ष्यं वद.

MINCE, *p. p.* व्यखण्डितः -त्ता -वं, मूक्षखण्डीकृतः -ता -तं, मूक्षशकलीकृतः -ता -तं, छिन्नभिन्नः -त्ता -वं, छिन्नविच्छिन्नः -त्ता -वं, खण्डितः -ता -तं.

MINCE-MEAT, MINCED MEAT, *s.* छिन्नमांसं, खण्डमांसं, खण्डीकृतमांसं, व्यखण्डितमांसं, व्यञ्जनादिना सह सिद्धं छिन्नमांसं.

MINCE-PUP, MINCED PUP, *s.* छिन्नमांसव्यञ्जनादिगर्भः शम्बुलीविशेषः.

MINGELY, *adv.* खण्डशस्, लघुशस्, भिन्नगत्या, भिन्नस्वरेण, सवैलक्ष्यं.

MIND, *s.* (The understanding, intellect) मनस् *n.*, मानसं, मति: *f.*, बुद्धि: *f.*, धी: *f.*, चित्तं, चेतस् *n.*, मेधा, प्रज्ञा, आत्मा *m.* (न), चेतना, बोधः, बोधशक्ति: *f.*, चित् *f.*, चिच्छक्ति: *f.*, ज्ञानशक्ति: *f.*, उपलब्धि: *f.*, ज्ञेयुषी, नुरागः, निगु: *m.*, अङ्गं; 'application of mind,' मनोयोगः, मनोनिवेशः, मनःप्रवणः; 'to give the mind,' निविहचित्तः -त्ता -वं भू, आसक्तचित्तः -त्ता -वं भू, मनो निविष् (c. 10. -वेशयति -यितुं); 'exercise of mind,' मनोव्यापारः; 'out of one's mind,' अव्यवस्थितबुद्धि: -द्धि: -द्धि; 'fixed in the mind,' चिन्नीकृतः -ता -तं; 'of inferior mind,' अपकृष्टचेतनः -ना -नं.—(Heart or seat of the affections) हृदयं, हृद् *n.*, चित्तं, चेतस्, अन्तःकरणं, अन्तरात्मा *m.* (न), अन्तःप्रकृति: *f.*, मनस्, अन्तर्भावः, भावः, अन्तरं, अभ्यन्तरं; 'working of the mind, emotion,' चित्तवृत्ति: *f.*, विकारः, मनोविकारः, मनोविकृति: *f.*; 'control of the mind,' मनोदहः, मनोनिग्रहः; 'peace of mind,' मनःशान्ति: *f.*—(Opinion, thoughts) मति: *f.*, बुद्धि: *f.*, मतं, मनोगतं, मनस् *n.*, मनोभावः, हृदयतं; 'of one

mind,' एकचित्तः -ज्ञा -ज्ञः; 'to be of one mind,' एकचित्तोभू.
'change of mind,' बुद्धिभेदः.—(Inclination, will, desire)
मनोरथः, इच्छा, आकांक्षा, अभिलाषः, वासना, बुद्धिः, f., मतिः, f., कामः,
अभिमतिः, ईक्षितं, अभीक्षितं, इष्टं; 'according to one's mind,'
यथाभिमतिं, यथेष्टं, यथेक्षितं, मनोनुकूलः -ला -लं, 'having a mind
to see,' द्रष्टुमनाः -नाः -नः (स्), 'having a mind to go,' गन्तुमनाः
&c.—(Design, intention) बुद्धिः, f., मतिः, f., मनस्, n., अभिप्रायः,
अभिप्रेतं, चिकीर्षितं, सङ्कल्पः, उद्देशः. To have a mind मतिं कृ.
—(Memory, remembrance) स्मरणं, स्मृतिः, f., अनुस्मृतिः, f., संस्मृतिः, f.,
अनुचिन्ता, अनुबोधः, ध्यानं, आध्यानं; 'to call to mind,' स्मृ (c. 1.
स्मरति, स्मरन्), अनुस्मृ, संस्मृ, अनुचिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), समनुचिन्त,
अनुबुध् (c. 4. बुध्यते -बोद्धुं), 'to put in mind,' स्मृ (c. 10. स्मार-
यति -यितुं), बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), उद्बुध्; 'flashing across
one's mind,' स्फुरणं.

To MIND, v. a. (Attend to, heed) अवधानं (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो धा,
अवधानं कृ. सावधानः -ना -नं भू, अवहितः -ता -तं भू or अस्; 'mind'
सावधानो भव.—(Regard) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), अनुमन्, मननं
कृ, अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवेक्ष्, प्रतीक्ष्, बुध् (c. 1. बोधति,
c. 4. बुध्यते, बोद्धुं), आवुध्, आलोक् (c. 10. लोकयति -यितुं), आलोच्
(c. 10. -लोचयति -यितुं), अवेक्षणं कृ.—(Obey) सेव् (c. 1. सेवते -वितुं),
छु in des. (शुश्रूषते -यितुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), अनुवृत् (c. 1.
-वर्त्तते -र्त्तितुं), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुवर्त्तनं कृ.—(Take
care of, look after) रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), पाल् (c. 10. पाल-
यति -यितुं), अनुसन्धा; 'mind a family,' तन्त् (c. 10. तन्तयति -यितुं).

MINDED, a. (Disposed) प्रवृत्तः -ज्ञा -ज्ञः, प्रवृत्तः -या -यं, मनाः -नाः -नः
or मनस्कः -स्का -स्कं in comp.; as, 'minded to go,' गमनमनाः
&c., गन्तुमनाः &c., गमनमनस्कः &c. See INCLINED. (In com-
position) मनाः &c., मनस्कः &c., मतिः &c., बुद्धिः &c.; as,
'high-minded,' महामनाः &c., महामनस्कः &c., महामतिः -तिः -ति &c.

MINDFUL, a. (Attentive, heedful) सावधानः -ना -नं, अवहितः -ता
-तं, कृतावधानः -ना -नं, अवहितचेताः -ताः -तः (स्), जागरः -रा -रं.
—(Regarding with care) मन्यमानः -ना -नं, अनुमन्यमानः -ना
-नं, अपेक्षकः -का -कं, अवेक्षकः -का -कं.—(Bearing in mind)
स्मरन् -रन्तो -रत् (त्), स्मृतिमान् -मती -मत् (त्), अनुचिन्तयन् -यन्ती
-यत् (त्); 'to be mindful,' स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मरन्).

MINDFULLY, adv. सावधानं, अवहितं, अवहितचेतसा, स्मृतिपूर्वम्, अवेक्षया.

MINDFULNESS, s. अवधानं, सावधानता, अवहितता, अवेक्षा -क्षणं, अपेक्षा.

MINDLESS, a. (Heedless) अनवधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, प्रमत्तः
-ज्ञा -ज्ञः, निरपेक्षः -क्षा -क्षं.—(Forgetful) नहस्मृतिः -तिः -ति, अपस्मृतिः
-तिः -ति.—(Stupid) निबुद्धिः -द्धिः -द्धि, बुद्धिहीनः -ना -नं.

MINE, pron. a मदीयः -या -यं, अस्मदीयः -या -यं, मम gen. c. (अस्मद्),
मामकीनः -ना -नं, आत्मीयः -या -यं, मत् in comp.; as, 'mine
own master,' मत्प्रभुः m.

MINE, s. (Excavation in the earth for any metals, &c.) खाकरः,
खनिः -नी f., खानिः -नी m. f., खन्याकरः, गङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कुल्या,
योनिः m. f.—(For gold, &c.) कनकस्थली, कनकस्थानं, काचन-
कन्दरः, सुवर्णादिधातुस्थितस्थानं, सुवर्णाद्युत्पत्तिस्थानं.—(For precious
stones) खनिः -नी f., मणिभूमिः, f., रत्नोत्पत्तिस्थानं, मणिस्थली, कुट्टिमः
-मं, गङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(For military purposes) सन्धिः m., सुरङ्गा,
क्षानिकं, कुल्या, रन्ध्रं.—(Metaphorically) as, 'a mine of good
qualities,' गुणाकरः, गुणनिधिः m., गुणास्वदं.

To MINE, v. a. and n. (Excavate) खन् (c. 1. खनति -नितुं), खासन्
निसन्.—(Form a hole or subterraneous passage) सुरङ्ग
कृ, विपरं कृ, रन्ध्रं कृ, गूढरन्ध्रं कृ गूढमार्गं कृ or उत्खन्, गूढकुल्य
कृ, गूढकूपं कृ.—(Undermine) अपस्मात् खन् or गूढस्मात् कृ.

MINER, s. (Excavator) खनकः, खनिता m. (त्), आखनिकः, खातकः
खनन् m. (त्), खनिकरः.—(Military) सुरङ्गाखनकः, सुरङ्गाकृत् m.
सौरङ्गिकः.

MINERAL, s. धातुः m., उपधातुः m., खनिजवस्तु n., आकरजवस्तु n., खनिज
शिलाजं, आकरोद्भवद्रव्यं, आकरीयद्रव्यं.

MINERAL, a. (Pertaining to minerals) धातु in comp.; as, 'the
mineral kingdom,' धातुजातिः, f., धातुजातं.—(Produced in a
mine) खनिजः -जा -जं, आकरजः -जा -जं, आकरोद्भवः -वा -वं
आकरी -रिणी -रि (न्), आकरीयः -या -यं, शिलाजः -जा -जं.—(Con-
sisting of minerals) धातुमयः -यी -यं, धातुरूपः -पा -पं, धातुमय
-यी -यं, शिलामयः &c., अश्ममयः &c., दार्षदः -दी -दं.—(Impreg-
nated with minerals) धातुसंसृष्टः -ष्टा -ष्टं, धातुसंसर्गी -र्गिणी &c
धातुगुणकः -का -कं, धातुगुणोपेतः -ता -तं, धातुधर्मेकः -का -कं.

MINERALOGIST, s. धातुविद्याज्ञः, खनिजवस्तुपरीक्षकः, आकरीयद्रव्यनिरूपकः
धातुवेत्ता m. (त्), धातुगुणवादी m. (न्), कारन्धनी m. (न्).

MINERALOGY, s. धातुविद्या, धातुनिरूपणविद्या, धातुपरिज्ञानं, खनिजवस्तु
परिज्ञानं, आकरीयवस्तुपरीक्षा, धातुगुणविषयका विद्या, धातुगुणविचारः
पार्थिवोद्योगविषयकं ज्ञानं.

To MINGLE, v. a. मिश्र् (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र्, विमिश्र्, मि
श्रीकृ, सम्मिश्रीकृ, एकिकृ, संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. योज-
यति -यितुं), संसृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), संसर्गं कृ, सङ्गृ (c. 6. -किरति
-करितुं -रीतुं), सम्पृष् (c. 7. -पृणक्ति -पृथितुं), एकत्र कृ, व्यतिकरं कृ

To MINGLE, v. n. मिश्रीभू, सम्मिश्रीभू, मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं,
सम्मिल्, सङ्गृ in pass. (-कीर्यते), संसृज् in pass. (-मृज्यते), संसृष्टीभू
MINGLED, p. p. मिश्रितः -ता -तं, सम्मिश्रः -आ -अं, मिश्रः -आ -अं, मि
श्रीकृतः -ता -तं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, मिलितः -ता -तं, सङ्कीर्णः -र्णा -र्णं
सम्पृक्तः -क्ता -क्तं, व्यामिश्रः -आ -अं.

MINGLEMENT, s. मिश्रणं, सम्मिश्रणं, सम्पर्कः, संसर्गः, संयोगः, मिलनं.

MINIATURE, s. सूक्ष्माकारचित्रं, लघ्वाकारचित्रं, सूक्ष्मचित्रं.

MINIATURE, a. सूक्ष्मपरिमाणः -ज्ञा -यं, सूक्ष्माकारः -रा -रं.

MINIKIN, a. क्षतिमूलाः -ला -लं, अत्यल्पः -त्या -त्यं, अणुकः -का -कं

MINIM, a. (Note in music) दीर्घस्वरः.—(Dwarf) ह्रस्वमूर्तिः.

MINIMUM, s. कनिष्ठसंख्या, अवरसंख्या, अल्पिष्ठपरिमाणं, अल्पिष्ठांशः.

MINIMUS, s. अल्पिष्ठमूर्तिः m., कनिष्ठः, ह्रस्वतममूर्तिः m.

MINING, s. खननं, खनिसमनं, आकरखननं, खानिसमनं, आखननं.

MINION, s. वल्लभः, राजवल्लभः, नृपवल्लभः, राजलाली m. (न्).

MINISTER, s. (Agent, official) कर्मकरः, कार्यसाधकः, कार्यनिर्वाहकः

नियोगी m. (न्), नियुक्तः, अधिकारी m. (न्), आधिकारिकः, अधि-
कारवान् m. (त्), आयुक्तः, कार्यप्रवर्तकः.—(Of the king or of
the government) मन्त्री m. (न्), जमातः, आमातः, सचिवः, राज
मन्त्री m., राजसचिवः, राजामातः, महामातः, प्रकृतिः, f., प्रकृतिपुरुषः
प्रधानः, धुर्वहः, राज्यधुर्वहः, धुरीयः, धुर्यः, धुरीणः, धुरन्धरः, राज्य
धुरन्धरः, राजकाय्यभारी m. (न्), राजधर्मेष्टि m., राजकर्मकरः, राज
भृत्यः, मन्त्रकृत् m., चारेक्षणः; 'prime minister,' प्रधानमन्त्री m
मुख्यमन्त्री m., महामन्त्री m., प्रधानामातः, मुख्यामातः, पट्टाधिकारी m
'the minister of counsel,' धीसचिवः; 'the minister of amu-
tion,' वर्मसचिवः; 'the minister of the king's amusements'

नर्मसचिवः.—(Of religion) उपाध्यायः, आचार्यः, पुरोहितः, धर्माध्यापकः.—(At a foreign court) राजदूतः, राजप्रतिनिधिः *m.*, राजप्रस्थापितः.

To MINISTER, *v. a. or n.* (Supply necessary things) सोपकारद्वयाणि परिकृप् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं) or उपकृप् or उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or उपपद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or उपरस्कु or प्रस्तुतीकृ.—(Serve, attend on) उपचर् (c. 1. -चरति -रितुं), उपचर्, परिचर्, उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), पर्युपास्, समुपास्, सेव् (c. 1. सेवते -ति -वितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), उपसेव्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), श्रु in des. (शुश्रूषते -यितुं), परिषिप् (c. 10. -वेपयति -यितुं), उपचारं कृ, उपासनां कृ.—(Sacerdotally) उपाध्यायधर्मं कृ, उपाध्यायवृत्तिम् अनुष्ठा.

MINISTERED, *p. p.* (Supplied) उपकृतः -भा -मं, उपस्थापितः -ता -तं. —(Served) उपासितः -ता -तं, कृतोपचारः -रा -रं.

MINISTERIAL, *a.* (Attendant upon) उपकारकः -का -कं, उपकारी रिणी -रि (न्), अनुषन्ती -न्तिनी &c., वशवन्ती &c., वशानुगः -गा -गं, उपासकः -का -कं, उपचारपरः -रा -रं, उपचारकृत, सेवकः -का -कं. —(Official executive pertaining to an agent) आधिकारिकः -की -कं, नियोगसन्धी &c., कार्यसाधकः -का -कं, कार्यनिर्वाहकः -का -कं, कार्यप्रवर्तकः -का -कं, कार्यसाधनसन्धी &c.—(Pertaining to a minister of state) मन्त्राधिकारसन्धी &c., मन्त्रधर्मकः -का -कं, मन्त्रकर्मसन्धी &c.—(Sacerdotal) उपाध्यायधर्मसन्धी &c., उपाध्यायधर्मकः -का -कं.

MINISTERIALLY, *adv.* मन्त्राधिकारेण, अधिकारतस्, अनात्ययत्, मन्त्रियत्.

MINISTERSHIP, *s.* See MINISTRY.

MINISTRATION, *s.* (Service) उपचारः, उपचारकरणं, उपासनं -ता, पर्युपासनं, सेवा -वनं, उपसेवा -वनं, परिचर्या, उपकारः, शुश्रूषा.—(Office of a minister) मन्त्राधिकारः, मन्त्रकर्म *n.* (न्), मन्त्रकरणं. (Sacerdotal) उपाध्यायधिकारः, उपाध्यायकर्म *n.* (न्), उपाध्यायवृत्तिः *f.*

MINISTRY, *s.* (Office of minister) मन्त्रित्वं, साचिव्यं, मन्त्राधिकारः -रिता, अनात्ययत्, अधिकारः -रिता -त्वं; 'office of a prime minister,' मुख्यमन्त्रित्वं, प्रधानमन्त्रित्वं, पट्टाधिकारः.—(Office of an agent) नियोगिता -त्वं, नियोगः, नियोगिपद्, अधिकारः.—(Agency, instrumentality) कारणत्वं, कारकत्वं -ता, साधकत्वं, कर्तृत्वं -ता, कर्तृकत्वं, प्रयोजकत्वं.—(Office of a minister of religion) उपाध्यायत्वं, उपाध्यायपदं, पुरोहितत्वं.—(Body of ministers of state) मन्त्रिसमाजः, मन्त्रिगणः, मन्त्रिसमूहः, मन्त्रिणः *m. pl.*, अनात्ययणः, सचिवसमाजः, अनात्याः *m. pl.*, राजपुर्वहाः *m. pl.*—(Service). See MINISTRATION.

MINIUM, *s.* सिन्दूरं -रिका, नागजं, नागरक्तं, रक्तचूर्णं, रक्तबालुकं. See LEAD.

MINOR, *a.* (Less) सवरः -रा -रं, अत्यतरः -रा -रं, अत्ययान् -यसी -यः (स्), कनीयान् &c., लघीयान् &c., न्यूनः -ना -नं.—(Secondary) अप्रधानः -ना -नं, अनुस्यः -स्या -स्यं, गौणः -णी -णं; 'minor' in these senses is very commonly expressed by the preposition उप; as, 'a minor member of the body,' उपाङ्गं, प्रत्यङ्गं; 'a minor veda,' उपवेदः; 'minor science,' उपविद्या; 'a minor offence,' उपपातकं; 'minor offender,' उपपातकी *m.* (न्); 'minor planet,' उपग्रहः; 'minor deity,' उपदेवता; 'minor duty,' उपधर्मः; 'minor disease,' सुद्रोणः.—(Inconsiderable) लघुः -घुः -घुः, सत्यः -त्या -स्यं, सुद्रः -द्रा -द्रं.

MINOR, *s.* (Person under age) अप्राप्तव्यवहारः, अप्राप्तव्यवहारकालः,

अप्राप्तव्यवहारः, व्यवहारायोग्यः, बालः, शिशुः *m.*, अप्राप्तपोदशवर्धः, किशोरः, अज्ञातव्यवहारः, अप्राप्तकालः.—(Premise, in logic) उत्तरपक्षः, लघ्ववयवः.

MINORITY, *s.* (State of being under age) बाल्यं, बालदशा, बालावस्था, बालत्वं, बाल्यभावः, बाल्यकालः, शैशवं, शिशुभावः, शिशुकालः, अप्राप्तव्यवहारत्वं, अप्राप्तव्यवहारदशा.—(Smaller number, lessness) न्यूनपक्षः, अल्पपक्षः, अवरपक्षः, न्यूनता -त्वं, न्यूनभावः; 'in the minority,' न्यूनपक्षपाती *m.* (न्), न्यूनपक्षग्राही *m.* (न्), न्यूनपक्षाश्रितः.

MINOTAUR, *s.* नरवृषभः, नरवृषः, नृवृषभः, कविकल्पितो-डेन पुरुषो-डेन वृषभो जनुविशेषः.

MINSTREL, *s.* मागधः, मगधः, वैतालिकः, वादिभगायकः, गीतवादनकुशलः, सङ्गीतविद्, सङ्गीतकुशलः, गायकः, वन्दी *m.* (न्), मधुकः, भाषिकः; 'celestial,' गन्धर्वः.

MINSTRELSY, *s.* मागधवृत्तिः *f.*, गन्धर्ववृत्तिः *f.*, गीतवादनं, गीतवादनकर्म *n.* (न्), गान्धर्वं, सङ्गीतव्यापारः, सङ्गीतं, सङ्गीतिः *f.*

MINT, *s.* (Place where money is coined) टङ्कशाला, टङ्ककशाला, मुद्राङ्किता, मुद्राङ्कनशाला, अवाकरः; 'master of it,' टङ्कपतिः *m.*, टङ्ककपतिः, रुपाध्यक्षः, नैष्किः.—(Plant) पोदिना, पुदिना.

To MINT, *v. a.* मुद्राङ्कनं कृ, मुद्रादि अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), मुद्रीकृ, मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं).

MINTAGE, *s.* मुद्राङ्कनं, अङ्कनं.—(That which is coined) मुद्रा, मुद्रितरूपं, मुद्राङ्कितरूपं.

MINTER, *s.* मुद्राङ्ककः, टङ्काङ्कयिता *m.* (तृ), मुद्राकारः -रकः.

MINT-MASTER, *s.* टङ्कपतिः *m.*, टङ्ककपतिः *m.*, रुपाध्यक्षः, नैष्किः.

MINUET, *s.* (Kind of dance) पदगतिः *f.*, मन्दनृत्यविशेषः.

MINUS, *s.* (Less) न्यूनः -ना -नं, जनः -ना -नं; 'minus something,' किञ्चिद्भूतः -ना -नं; 'minus a hand,' हस्तन्यूनः -ना -नं.—(In algebra) क्षुण्, क्षयः, 'a thousand minus one,' एकहान्या सहस्रं.

MINUTE, *a.* (Very small) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अतिसूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अवलम्बः -न्त्या -न्त्यं, अल्पिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अणुकः -का -कं, साणुकः -की -कं, कणीकः -का -कं, अणीयान् -यसी -यः (स्), अणुः -खी -खु, अत्यकः -का -कं, सुद्रुः -द्रा -द्रं, सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अत्याल्यः -त्या -न्त्यं, क्षोदिष्टः -ष्टा -ष्टं, तनुः -नुः -न्यो -नृ, प्रतनुः -नुः -नुः, क्षीणः -शा -शं, तनीयान् -यसी &c. तनिष्ठः -ष्टा -ष्टं क्षौद्रकः -की -कं, कृशः -शा -शं.—(Attending to small things) सूक्ष्मदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टिः, सूक्ष्मदर्शी -शीनी &c.; 'minute description,' प्रत्ययववर्णना.

MINUTE, *s.* (Sixtieth part of an hour) षट्षष्टांशपादाः *m. pl.*, क्षणपादः, क्षणचतुर्थांशः, सार्द्धद्विपलं; 'half a minute,' त्रिंशत्पञ्चाशत्पादा. According to the Hindu reckoning a दण्डः or hour contains 24 minutes, and a पलं is equal to the 60th part of a दण्डः, therefore 2½ palas are equal to a minute. A क्षणः is equal to 30 कला or 4 minutes. When, however, the word minute is used generally for a small portion of time it may be expressed by क्षणः, पलं, विपलं, त्रुटिः *f.*, निमेषः, निमेषः; as, 'a minute's delay,' क्षणक्षेपः; 'for a minute,' क्षणं -यान् -येन; 'in a minute,' निमेषमात्रेण; 'a minute afterwards,' क्षणान्तरं -रे.—(In geometry, the sixtieth part of a degree) कला.—(Note, memorandum) स्मरणलेखः, स्मरणार्थलिखितं, लेखः, लिखितं, स्मरणचिह्नं. To MINUTE, *v. a.* स्मरणार्थं किञ्चिद् लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), अभिलिख्.

MINUTELY, *adv.* सूक्ष्मं, सौक्ष्म्येण, ससौक्ष्म्यं, सूक्ष्मत्वेन, सूक्ष्मतया, अति-
सूक्ष्मतया, लघुशः, कणशः.

MINUTENESS, *s.* (Extreme smallness) अतिसूक्ष्मता, सूक्ष्मता -त्वं,
सौक्ष्म्यं, अतिसौक्ष्म्यं, अत्यल्पता, अल्प्यता, क्षुद्रता, क्षोदिना *m.* (नं),
अयिमा *m.* (नं), तनुता, अतितनुता, अतितानवं, तनिष्ठता, क्षीयता.

—(Attention to small things) सूक्ष्मदृष्टिः, सूक्ष्मदर्शनं, सूक्ष्मदर्शित्वं.

MINUTIE, *s. pl.* सूक्ष्मावयवाः *m. pl.*, सूक्ष्मांशाः *m. pl.*, सूक्ष्मविषयाः.

MINX, *s.* अविनीता, दुर्विनीता, घृष्टा, प्रगल्भा, बन्धकी, निर्लेखा.

MIRACLE, *s.* आश्चर्यकर्म *n.* (नं), अद्भुतकर्म *n.*, अतिमानुषकर्म *n.*, अमा-
नुषकर्म, अमानुषीयकर्म *n.*, अनातिगकर्म *n.*, अद्भुतक्रिया, अमत्कारः,
अद्भुतं, देवकर्म *n.*, दिव्यकर्म *n.*, निसर्गातिगकर्म *n.*, प्रकृत्यतीतकर्म *n.*,
दिव्यशक्तिसाधितकर्म *n.*, विभूतिसाधितकर्म *n.*

MIRACULOUS, *a.* आश्चर्यः -र्यो -र्यं, अद्भुतः -ता -तं, अतिमानुषः -वा -वं,
अनातिगः -गा -गं, पुरुषातिगः -गा -गं, अतिमर्त्यः -र्त्यो -र्यं, अपौरुषेयः
-यो -यं, अमानुषशक्तिसाधः -ध्या -ध्यं, अपुरुषशक्तिसाधितः -ता -तं, दिव्य-
शक्तिसाधितः -ता -तं, विभूतिसाधितः -ता -तं, निसर्गातिगः -गा -गं,
प्रकृत्यतिगः -गा -गं. —(Having miraculous powers) अद्भुतशक्तिमान्
-मती -मत् (नं), अतिमानुषशक्तिः -का -कं, अद्भुतकारी -रिणी -रि
(नं), अमानुषकर्मकारी &c., अलौकिकशक्तिः -क्तिः -क्ति.

MIRACULOUSLY, *adv.* अतिमानुषशक्तिपूर्वः, आश्चर्यशक्त्या, अद्भुतशक्त्या,
अमानुषशक्त्या, दिव्यशक्त्या, अनातिगशक्त्या, अलौकिकशक्त्या.

MIRAGE, *s.* मृगतृणा -क्षाका, मृगतृणा, मृगतृ *f.* (यं), मृगजलं, मरीचिका.

MIRE, *s.* पक्कः, कर्दमः, जखालः -लं, जलकल्कः, कलुषं, मलं.

To MIRE, *v. a.* पक्केन दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), पक्कस्यं -स्यां कृ.

MIRINESS, *s.* सपक्कता, पक्कित्वं, सकर्दमता, कलुषत्वं, कालुष्यं.

MIRROR, *s.* दर्पणः -र्यं, आदर्शः, मुकुरः, मकुरः, मकुरः, आत्मदर्शः, मण्डलकं,
प्रतिविम्बितः, सम्मुखी *m.* (नं), दर्शनं, आदर्शः, कर्पूरः; 'the surface
of a mirror,' आदर्शतलं; 'mirror-like,' आदर्शतलोपमः -मा -मं.
—(Exemplar) आदर्शः, प्रतिमा.

To MIRROR, *v. a.* दर्पणे विम्ब (nom. विम्बयति -यितुं), प्रतिविम्ब.

MIRRORED, *p. p.* विम्बितः -ता -तं, प्रतिविम्बितः -ता -तं, दर्पणगतः -ता -तं.

MIRTH, *s.* हास्यं, हासः, प्रहसनं, परिहासः, परीहासः, हासिका, उल्लासः,
उल्लासता, मुदा, कौतुकं, हर्षः, प्रहर्षः, हास्यक्रीडा, हास्यविनोदः, मुदितं,
प्रमोदः, मुद *f.*, विस्मयः.

MIRTHFUL, *a.* हासी -सिनी -सि (नं), हास्यवृत्तिः -क्तिः -क्ति, हास्यमुखः
-खो -खं, मुहसाननः -ना -नं, उल्लासी -सिनी &c., उल्लासः -सा -सं,
उल्लासितः -ता -तं, मुदान्वितः -ता -तं, प्रमोदी -दिनी &c., मुदितः -ता
-तं, हृष्टचित्तः -त्ता -त्तं, कौतुकी -किनी &c., आनन्दी &c.

MIRTHFULLY, *adv.* सहस्रं, सहस्रं, सहस्रं, परिहासेन, उल्लासेन.

MIRY, *a.* पक्कलः -ला -लं, पक्की -क्किनी -क्कि (नं), पक्कमयः -यी -यं, पक्कक्रिजः
-जा -जं, सपक्कः -क्का -क्कं, सकर्दमः -मा -मं, कर्दमः -मी -मं, कर्दमितः -ता
-तं, सजखालः -ला -लं, कलुषः -वा -वं, पक्कदूषितः -ता -तं; 'a miry
road,' पक्कवर्त्त *n.* (नं).

MISAPCEPTION, *s.* विपरीतग्रहणं, अन्यथाग्रहणं, विपरीतार्थग्रहणं.

MISADVENTURE, *s.* अनिष्टापातः, अनिष्टं, विषट् *f.*, विपत्तिः *f.*, आपट् *f.*, दुर्गतिः.

MISADVENTURED, *a.* दुर्गतः -ता -तं, दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, दुर्दशाग्रस्तः &c.

MIS-ADVISED, *a.* कुमन्त्रितः -ता -तं, कृपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, कुपरामृष्टः -ष्टा -ष्टं.

MIS-AFFECTED, *a.* सहितः -ता -तं, विरक्तः -क्ता -क्तं, अननुरक्त &c.

To MIS-ALLEGED, *v. a.* अन्यथा वद् (c. 1. वदति -दितुं), मिथ्या वद्.

MIS-ALLEGATION, *s.* अन्यथाकथनं, अन्यथावादः, मिथ्यावादः, मिथ्याकथनं.

MISANTHROPE, MISANTHROPIST, *s.* पुरुषद्वेषी *m.* (नं), पुरुषद्वेषा *m.*

(यु), जनद्वेषी &c., लोकद्वेषी, पुरुषशत्रुः *m.*, जनशत्रुः, जनवैरी *m.*
(नं), विषयशत्रुः *m.*, विषयद्वेषी *m.* (नं), सर्वभिसन्धकः, सर्वभिसन्धी *m.* (नं).

MISANTHROPIC, MISANTHROPICAL, *a.* पुरुषद्वेषी -विणी -वि (नं), जन-
द्वेषी &c., सर्वद्वेषी &c., विषयद्वेषी &c., जनवैरी -रिणी &c., अपरि-
चयी -विणी &c., अपरिचयशीलः -ला -लं, अपरिचयः -या -यं.

MISANTHROPY, *s.* पुरुषद्वेषः, जनद्वेषः, सर्वलोकद्वेषः, जनवैरिता, जनश-
त्रुता, सर्वलोकशत्रुता, लोकवैरित्वं, अपरिचयशीलता, जनद्वेषः, मनुष्य-
त्रासः, जनापकारवृत्तिः *f.*

MISAPPLICATION, *s.* कुप्रयोगः, असम्प्रयोगः, अन्यथाप्रयोगः. —(Of money)
असम्प्रयः, कुष्ययः, अन्यथाष्ययः.

To MISAPPLY, *v. a.* कुप्रयोगं कृ, कुविनियोगं कृ, अन्यथा or मिथ्या प्रयुज्
(c. 7. -युनक्ति -युक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं) or विनियुज्.

To MISAPPREHEND, *v. a.* अन्यथा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or बुध्
(c. 1. बोधति -धितुं) or अवगन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विपरीतार्थं ग्रह्
विपरीतम् उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), विपरीतार्थग्रहणं कृ.

MISAPPREHENSION, *s.* अन्यथाग्रहणं, विपरीतग्रहणं, अन्यथाबोधः, विपरी-
तबोधः, अन्यथाग्रहणं, अर्थविपर्ययकरणं, विपरीतार्थग्रहणं, विपरीतार्-
थबोधः, भ्रमः, मिथ्यामतिः *f.*

To MISBECOME, *v. a.* न युज् in pass. (युन्यते), न उपपद् (c. 4. -पद्यते)

MISBECOMING, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुचितः -ता -तं

MISBEGOT, MISBEGOTTEN, *a.* विजातः -ता -तं, विजनितः &c., कुजातः &c.

To MISBEHAVE, *v. n.* अयुक्तं or असम्यक् चर् (c. 1. चरति -रितुं) or
आचर् or वृत् (c. 1. वृत्ते -वृत्तितुं), दुराचारः -रा -रं भू, दुराचारं कृ
व्यभिचारं कृ, मर्यादातिक्रमं कृ, दुर्वृत्तः -त्ता -त्तं भू.

MISBEHAVED, *a.* दुर्विनीतः -ता -तं, अविनीतः -ता -तं, दुश्चरितः -ता -तं
दुश्चेष्टितः -ता -तं, दुर्वृत्तः -त्ता -त्तं, कुशीलः -ला -लं, समुद्धतः -ता -तं
See ILL-BRED.

MISBEHAVIOUR, *s.* दुर्विनीतता, अविनयः, कुनीतिः *f.*, दुश्चेष्टितं, कुचेष्टितं
दुर्वृत्तिः *f.*, कुनीतिः *f.*, कुचरितं, कुचर्या, व्यभिचारः, दुराचारः, मर्यादातिक्रमः.

MISBELIEF, *s.* अन्यथाग्रहणं, कुप्रत्ययः, कुग्रहणं, मिथ्याविश्वासः.

To MISCALCULATE, *v. a.* अन्यथा or मिथ्या or असम्यग् गण् (c. 10
गणयति -यितुं) or विगण् or संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), मिथ्यागणनां कृ

MISCALCULATED, *p. p.* मिथ्यागणितः -ता -तं, अन्यथागणितः &c., असम्य-
ग्गणितः &c.

MISCALCULATION, *s.* मिथ्यागणना -नं, असम्यग्गणना, अन्यथागणना,
दुर्गणना, कुगणना, कुपरिसंख्या.

To MISCALL, *v. a.* मिथ्याभिधानं कृ or दा, मिथ्या or अन्यथा आख्या (c. 2.
-ख्याति -तुं) or अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), मिथ्यानाम कृ.

MISCALLED, *p. p.* मिथ्याभिहितः -ता -तं, मिथ्याख्यातः -ता -तं.

MISCARRIAGE, *s.* (Failure) असिद्धिः *f.*, विपत्तिः *f.*, कार्यविपत्तिः *f.*,
असम्पत्तिः *f.*, अनुपपत्तिः *f.*, अप्रतिपत्तिः *f.*, भङ्गः, अकरणः *f.*, असहतिः *f.*,
दुर्गतिः *f.*, वैफल्यं, असफलं, अशुभफलं, अशुभगतिः *f.* —(Ill-conduct)

कुनीतिः *f.*, अनीतिः *f.*, अविनयः, दुर्वृत्तिः *f.*, कुचर्या, दुराचरणं, कुचेष्टितं.
—(Bringing forth before the time) गर्भसाधः, गर्भपातः,
गर्भपतनं, गर्भस्रवः, गर्भप्रसवः, गर्भच्युतिः *f.*, गर्भविंसर्जनं, गर्भस्यन्दनं,
अप्राप्तकालगर्भनिःसरणं, पिण्डपतनं, स्रवः, साधः. When it takes

place before the fourth month it is called गर्भसाधः, after
that गर्भपातः; 'to cause miscarriage,' गर्भं पत् (c. 10. पातयति
-यितुं), or च्यु (c. 10. च्यावयति -यितुं) or स्रु (c. 10. स्रावयति -यितुं);
'causing it,' गर्भपाती -तिनी &c., गर्भपातकः -का -कं, गर्भसाधो &c.

To MISCARRY, *v. n.* (Not to succeed) न सिध् (c. 4. सिध्यति, सिध्)

न सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्यते), न उपपद्, प्रतिहन् in pass. (-हन्ते), विप्लवीभू, निष्कलीभू, वृषाभू, मोषीभू, भग्नः -गना -गने भू, सिद्धिं न प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), असिद्धः -ज्ञा -ज्ञं भू.—(Bring forth before the time) सवर्तर्भा भू, पतवर्तर्भा भू, अप्राप्तकाले व्युत्तर्गभा or निःसृतर्गभा भू or गर्भव्युत्ता भू.

MISCELLANEOUS, *a.* नानाजातीयः -या -यं, अनेकजातीयः -या -यं, नानाप्रकारः -रा -रं, भिन्नजातीयः &c., विजातीयः &c., नानाविधः -धा -धं, अनेकविधः -धा -धं, प्रकीर्णः -र्णा -र्णं, सङ्कीर्णः -र्णा -र्णं, सन्निपातिकः -की -कं, नानाविषयकः -का -कं, विविधः -धा -धं, अवर्गीयः -या -यं, सम्पत्की -किंणी -किं (न्), प्रकीर्णजातिः -तिः -ति.

MISCELLANEOUSLY, *adv.* प्रकीर्णं, सङ्कीर्णं, नानाविधं, नानाप्रकारैः, सन्निपाततः.

MISCELLANEOUSNESS, *s.* प्रकीर्णता, सङ्कीर्णता, जातिप्रकीर्णता, नानाजातित्वं.

MISCELLANY, *s.* नानाद्रव्यसङ्ग्रहः, नानाविषयसङ्ग्रहः, नानावस्तुसमूहः, नानाद्रव्यसन्निपातः, सम्मिश्रद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णद्रव्यसङ्ग्रहः, सङ्कीर्णवस्तुसमूहः, प्रकीर्णकं, सन्निपातः.—(Book, pamphlet) नानाविषयग्रन्थः, प्रकीर्णग्रन्थः, प्रकीर्णकं, प्रकीर्णं.

MISCHANCE, *s.* विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, आपद् *f.*, दुर्दैवः, दुर्गतिः *f.*, अपायः.

MISCHIEF, *s.* (Injury, harm) हिंसा, अपकारः, अपकृतं -तिः *f.*, अपक्रिया, अपायः, द्रोहः, अभिद्रोहः, घातः, अर्दना, दूषणं, अनिष्टं, अरिष्टं, खलता, खलीकारः.—(Damage) क्षतिः *f.*, क्षतं, परिक्षतिः *f.*, परिक्षतं, अपायः, नाशः, हानिः *f.*, अपकृतं, अपचयः, अपचितिः *f.*, ध्वंसः, बाधः, दुःखं, दोषः, व्यसनं, कष्टः; 'loving mischief' अपकारप्रियः -या -यं, कदनप्रियः -या -यं.

MISCHIEF-MAKER, *s.* उपजपकः, कर्णेजपः, भेदकरः, भेदजनकः, सुदुष्टेदकरः, मित्रभेदकः, भेदकः, वैरकरः, कलिकारकः, पिशुनः, दुर्जनः, खलः.

MISCHIEF-MAKING, *s.* उपजापः, कर्णेजापः, सुदुष्टेदनं, मित्रभेदनं, वैरकरणं, पेशुन्यं, दीर्जन्यं, खलता, कलिकरणं.

MISCHIEVOUS, *a.* (Injurious) हिंसः -सा -सं, हिंसकः -का -कं, हिंसात्मकः -का -कं, हिंसातुः -तुः -तु, अपकारी -रिणी -रि (न्), अपकारकः -का -कं, आपकरः -री -रं, हिंसाशीलः -ला -लं, परिहिंसाशीलः -ला -लं, हिंसारतः -ता -तं, क्षतिकरः -रा -रं, अनिष्टकरः -री -रं, नृशंसः -सा -सं, नृशंसवृत्तः -सा -सं, द्रोही -हिणी &c., घातकः -का -कं, उपघातकः -का -कं, बाधकः -का -कं, अहितकारी &c., शार्वरः -री -रं, मीवरः -री -रं.—(Inclined to do harm) अपकारबुद्धिः -द्धिः -द्धि, क्षतिकरणशीलः -ला -लं, हिंसारुचिः -चिः -चि, बाधनशीलः &c., अपायशीलः &c., दूषणशीलः &c., दुष्टबुद्धिः &c., पापः -पा -पं.—(Noxious) शारुकः -का -कं, शरारुः -रुः -रु, दूषकः -का -कं, सबाधः -धा -धं, अहितः -ता -तं.—(Full of mischievous pranks) खान्दसः -सी -सं, कुचेष्टाप्रियः -या -यं, कुचेष्टितः -ता -तं, दुष्टेष्टितः -ता -तं, कितवः -वा -वं, व्यसनी -निनी &c., दुर्गुणी &c.; 'mischievous tricks,' कुचेष्टा, कुचेष्टितं, खान्दस् *n.*; 'mischievous person,' लोककलहकः, पंक्तिदूषकः.

MISCHIEVOUSLY, *adv.* हिंसया, आपकारं, अपकारेण, सापायं, क्षतिपूर्वकं, सक्षतं, अपकारबुद्ध्या, अपकारशीलत्वात्, दुष्टबुद्ध्या, सबाधं.

MISCHIEVOUSNESS, *s.* हिंसता, हिंसाशीलता, परिहिंसाशीलता, हिंसारुचिता, हिंसातुता, क्षतिकारिता, अपकारशीलता, अपकारः, अपकृतिः *f.*, अपकारिता, बाधकत्वं, द्रोहबुद्धित्वं, दूषकता, कैतवं, कैतवप्रयोगः.

MISCIBLE, *a.* मिश्रणीयः -या -यं, मिश्रणयोग्यः -ग्या -ग्यं, मिश्रणाहं -हं -हं, योजनीयः -या -यं, याव्यः -व्या -व्यं.

MISCOMPUTATION, *s.* मिथ्यागणना, असम्यग्गणनं, अन्यथागणनं, कुगणना.

To MISCONCEIVE, *v. a. or n.* अन्यथा or मिथ्या बुध् (c. 1. बोधति -धितुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं) or अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अन्यथार्थं ग्रह्, विपरीतार्थं ग्रह्, विपरीतबोधनं कृ, विपरीतार्थग्रहणं कृ, अर्थविपर्ययासं कृ.

MISCONCEPTION, *s.* अन्यथाग्रहणं, मिथ्याग्रहणं, मिथ्यामतिः *f.*, मिथ्याबुद्धिः *f.*, विपरीतग्रहः -हणं, अन्यथाबोधः, अन्यथार्थबोधः, विपरीतबोधः, विपरीतार्थबोधः, विपरीतार्थग्रहणं, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, अर्थविपर्ययासः.

MISCONDUCT, *s.* (Ill-behaviour) दुश्चरितं, दुष्टेष्टितं, कुचेष्टितं, कुचरितं, अविनयः, अविनीतता, कुचर्या, कुचरितं, कुचेष्टितं, दुर्गुणीतं, दुर्गुणीतिः *f.*, दुर्गुण्यः, दुराचारः, दुराचरणं, असदाचारः, असदाचरणं, कदाचारः, कुव्यवहारः, असद्व्यवहारः, कुकर्म *n.* (न्), कुकृतं, व्यभिचारः, अन्यथाचारः, अन्यथाचरणं, अपचारः, कुशीलता, अमर्यादा, मर्यादातिक्रमः.—(Ill-management) दुर्गुण्यः -यनं, दुर्निवाहः, असन्निवाहः.

To MISCONDUCT, *v. a.* (Conduct badly) अन्यथा or अयुक्तं or दुष्टु or असम्यक् निर्वह् (c. 10. -वाहयति -यितुं) or प्रणी (c. 1. -णयति -येतुं) or सम्यगु or प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), दुर्निवाहं कृ, असन्निवाहं कृ, दुर्गुण्यनं कृ.—(Misconduct one's self) अयुक्तं or असम्यक् चर् (c. 1. चरति -रितुं) or आचर् or यूत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं) व्यभिचारं कृ, मर्यादातिक्रमं कृ.

MISCONDUCTED, *a.* दुर्विनीतः -ता -तं, दुश्चरितः -ता -तं. See MISBEHAVED.

MISCONJECTURE, *s.* मिथ्यानुमानं, अन्यथानुमानं, मिथ्यावितर्कः.

To MISCONJECTURE, *v. n.* मिथ्या or अन्यथा अनुमा (c. 2. -माति -तुं) or तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं) or वितर्कं, मिथ्यानुमानं कृ.

MISCONSTRUCTION, *s.* अन्यथाग्रहणं, मिथ्याग्रहणं, विपरीतबोधनं, मिथ्याबोधनं, अयथार्थबोधनं, अन्यथाबोधनं, विपरीतग्रहणं, विपरीतार्थबोधः, अन्यथार्थबोधः, विपरीताथकरणं, अन्यथार्थकरणं, मिथ्यार्थव्याख्या.

To MISCONSTRUE, *v. a.* अन्यथा or मिथ्या अर्थं बुध् (c. 1. बोधति -धितुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), मिथ्या अर्थं व्याख्या (c. 2. व्याप्ति -तुं) विपरीतार्थं ग्रह्, विपरीतबोधनं कृ, विपरीतार्थग्रहणं कृ.

MISCREANT, *a.* (Infidel) नास्तिकः.—(Vile wretch) पापीयान् *m.* (स), पापिष्ठः, पापः, दुर्जनः, दुरात्मा *m.* (न्), दुर्वृत्तः, जाल्मः, खलः, नराधमः; 'daring miscreant,' साहसिकः.

MISDEED, *s.* कुकर्म *n.* (न्) दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.*, अपकर्म *n.*, दुष्कृतिः *f.*, कुकृतं, अकर्म *n.*, कुक्रिया, पापकर्म *n.*, दुश्चरितं, कुचरितं, कुचेष्टितं, अपचारः.

To MISDEMEAN. See To MISCONDUCT, MISBEHAVE.

MISDEMEANOR, *s.* See MISCONDUCT. (Minor offence) उपपातकं.

To MISDIRECT, *v. a.* (Put in the wrong road) विमार्गं or विपरीतमार्गं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), विपर्ययं प्रदृश्, अन्यथा मार्गं दृश् or उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति -देष्टुं), विपरीतपथं प्रदिश, विमार्गप्रदर्शनं कृ.—(A letter) अन्यथा पत्रसंज्ञं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or कृ.

MISDIRECTION, *s.* विमार्गप्रदर्शनं, विपरीतमार्गदर्शनं, मिथ्योद्देशः.

MISDOER, *s.* कुकर्मकारी *m.* (न्), कुकर्मी *m.* (न्), पापकारी *m.* (न्), पापकर्त्ता *m.* (न्), पापकरः, पापकृत् *m.*, पापकर्त्ता *m.*, असत्कर्त्ता *m.*, अन्यथाकारी *m.*, अन्यथाचारी *m.*, मन्दचरितः.

MISDOING, *s.* दुष्कृतं, कुकर्म *n.* (न्), पापं, अपराधः. See MISDEED.

To MISEMPLOY, *v. a.* कुप्रयोगं कृ, कुविनियोगं कृ, असम्यक्प्रयोगं कृ, अन्यथा or असम्यक् प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं) or विनियुज्.

MISEMPLOYED *p. p.* कुप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, कुविनियुक्तः &c., असम्यक्प्रयुक्तः &c.

MISEMPLOYMENT, *s.* कुप्रयोगः, कुविनियोगः, असम्यक्प्रयोगः, असम्यक्प्रयोगः.

अन्यथाप्रयोगः, असदुपयोगः, कुत्थापारः, कुत्थयः, असह्यः.

MISER, *s.* कृपणः, दृढमुष्टिः *m.*, गाढमुष्टिः, दानशत्रुः *m.*, दानविमुखः, दानपराङ्मुखः, अदानशीलः, अदागशीलः, स्वल्पव्ययी *m.* (नं), स्वल्पदाता *m.* (तृ), अदाता *m.*, मितम्यचः, किम्यचः, कदम्यः, मत्सरी *m.* (नं), व्ययशक्तिः, व्ययपराङ्मुखः, अर्थपरः, धनलाभपरः.

MISERABLE, *a.* (Very unhappy) अतिदुःखी-खिनी-खि (नं), गाढदुःखान्वितः-ता-तं, अतिदुःखितः-ता-तं, अतिक्लेशी-क्षिनी &c., अतिक्लेशितः &c., अतिदुःखार्तः-ता-तं, अतिशोकार्तः-ता-तं, निरानन्दः-न्दा-न्दं, अतिदीनः-ना-नं, अनिवृत्तः-त्ता-तं, अनिवृत्तः-ज्ञा-ज्ञं; 'making one's self miserable,' आत्मद्रोही &c.—(Very poor or mean) अतिकृपणः-या-यं, कृपणः-या-यं, कुत्सितः-ता-तं, तुच्छः-च्छा-च्छं, गरीः-री-रं, गरीतः-ता-तं.—(Unfortunate) आपद्रस्तः-स्ता-स्तं, विपद्रस्तः &c., विपन्नः-न्ना-नं, आपन्नः-न्ना-नं, दुःखापन्नः &c., दुर्दशाग्रस्तः &c., मन्दभाग्यः-ग्या-ग्यं, दुर्भाग्यः &c., दौषोपहतः-ता-तं, आपत्प्राप्तः-प्ता-प्तं; 'miserable wretch,' तपस्वी *m.* (नं).

MISERABLENESS, *s.* अतिदुःखिता, अतिदीनता, कृपणता, अतिकार्षेयं.

MISERABLY, *adv.* कृपणं, अतिकृपणं, अतिकार्षेयेन, अतिदुःखितवत्.

MISERLY, *a.* कृपणः-या-यं, कदम्यः-य्या-य्यं, दानविमुखः-स्ता-स्तं, दानपराङ्मुखः &c., दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, गाढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, अदानशीलः-ला-लं, स्वल्पव्ययी-यिनी-यि (नं), व्ययपराङ्मुखः-न्ना-नं, व्ययशक्तिः-ता-तं, मितम्यचः-चा-चं, किम्यचः-चा-चं, किम्यवानः-ना-नं, अदागशीलः-ला-लं, अदाता-ता-तं, अनुदारः-रा-रं, मत्सरी-रिणी &c., अर्थपरः-रा-रं, धनलाभपरः-रा-रं, शत्रुः-द्रा-द्रं, कीकटः-टो-टं.

MISERY, *s.* (Great unhappiness, distress) अतिदुःखं, अतिशयदुःखं, दुःखं, क्लेशः, अतिक्लेशः, अतिशयक्लेशः, दुःखावस्था, दुःखदुःखं, गाढदुःखं, शोकः, गाढशोकः, दैन्यं, दीनता, अतिदीनता, विडम्बनं-ना, अनिर्वृतिः *f.*—(Extreme pain) अतिबाधा, अतिव्यथा, अतिशयतापः, परितापः, सन्तापः, अतिकृच्छ्रं, अतिवेदना.—(Calamity) दुःखं, व्यसनं, विपत्तिः *f.*, आपद् *f.*, विपद् *f.*, दुर्गतिः *f.*, दुर्दशा, दौर्भाग्यं, दुरवस्था, अपायः, अनिष्टं, अरिष्टं, निर्वृतिः *f.*, व्यतिकारः.

MISFORTUNE, *s.* (Ill-fortune) दुर्दैवं, दुर्भाग्यं, दौर्भाग्यं, कुभाग्यं, दुर्गतिः *f.*, दौर्गत्यं, अशुभं, अकुशलं, अभद्रं, समङ्गलं, दुरदृष्टं, दुर्जातं, अघीकं, अनयः, अनर्थः, अलक्ष्यं, निर्वृतिः *f.*—(Calamity, disaster) आपद् *f.*, विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, व्यापद् *f.*, व्यसनं, अनिष्टं, अनिष्टपातः, अनिष्टपातः, अपायः, दुर्घटना, उत्पातः, अनयः, दुःखं, कष्टं, दुर्दशा, दुरवस्था.—(Misfortune personified) अलक्ष्मी *f.*, अवलक्ष्मी *f.*, महामाया; 'fallen into misfortune,' आपद्भूतः-ता-तं, विपद्भूतः-ता-तं, आपत्प्राप्तः-प्ता-प्तं, आपद्रस्तः-स्ता-स्तं, अनयभूतः-ता-तं.

To MISGIVE, *v. a.* (Used in English with heart and the reciprocal pronoun, and expressed in Sanskrit by) शङ्क (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), आशङ्क, विशङ्क, उद्विज् (c. 6. -विजते-जितुं), वेप् (c. 1. वेपते-पितुं), प्रवेप्, न पिश्वम् (c. 2. -पिशिति-तुं), न प्रती (c. 2. प्रत्येति-तुं *rt. 3.*), मन्देहं कृ, संशयं कृ, विकृप् (c. 1. -कल्पते-त्यितुं), c. 10. -कल्पयति-यितुं; 'my heart misgives me,' वेपते मे हृदयं, उद्विजते मे हृदयं.

MISGIVING, *s.* शङ्का, आशङ्का, मन्देहः, संशयः, विकल्पः, विकल्पितः, अविश्वासः, अप्रमयः, अप्रतीतिः *f.*; 'having misgivings,' आशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, आशङ्कान्वितः-ता-तं, शङ्काशीलः-ला-लं.

MISGOTTEN, *a.* अत्यायोपाजितः-ता-तं, अत्यायोजितः &c., वृजिनाजितः &c.

To MISGOVERN, *v. a.* असम्यक् पाल् (c. 10. पालयति-यितुं) or शास् (c. 2. शास्ति-सितुं), असम्यक्पालनं कृ, कुशासनं कृ, असम्यक्शासनं कृ, असत्पालनं कृ.

MISGOVERNED, *p. p.* असम्यक्पालितः-ता-तं, कुशासितः-ता-तं.

MISGOVERNMENT, MISGOVERNANCE, *s.* असम्यक्पालनं, असम्यक्शासनं, कुशासनं, कुशास्तिः *f.*, असत्पालनं, अन्यथाशासनं.

To MISGUIDE, *v. a.* विमार्गेण or उन्मार्गेण or कुमार्गेण नी (c. 1. नयति, नेतुं), विमार्गं दृश् (c. 10. दर्शयति-यितुं) or उद्दिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), अन्यथा नी.

MISGUIDED, *a.* असम्यगुपदिष्टः-ष्टा-ष्टं, कुनन्वितः-ता-तं, कुशिक्षितः-ता-तं, दुर्विनीतः &c., सत्यभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्मार्गभ्रष्टः &c., मार्गभ्रष्टः &c.

MISHAP, *s.* विपद् *f.*, आपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, दौर्गत्यं, अनिष्टपातः, अनिष्टपातः, दुर्घटना, व्यसनं, दुर्जातं. See MISFORTUNE.

To MISINFER, *v. a.* मिथ्या or अन्यथा अनुमा (c. 2. -माति-तुं), मिथ्यानुमानं कृ.

To MISINFORM, *v. a.* अयथार्थं or अन्यथा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति-यितुं), मिथ्या or मृषा बुध् (c. 10. बोधयति-यितुं), असम्यग् अर्थं ख्या (c. 2. ख्याति-तुं) or आख्या.

MISINFORMED, *p. p.* मिथ्याज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, मिथ्याबोधितः &c., अयथार्थाज्ञः &c.

To MISINTERPRET, *v. a.* अयथार्थं or अन्यथा व्याख्या (c. 2. -व्याति-तुं), अन्यार्थं व्याख्या.—(Understand in a wrong sense) अन्यथा or मिथ्या अर्थं बुध् (c. 1. बोधति-धितुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), विपरीतार्थं ग्रह्, विपरीतार्थबोधनं कृ.

MISINTERPRETATION, *s.* अयथार्थव्याख्यानं, अन्यार्थव्याख्यानं, अयथार्थबोधः, मिथ्याबोधनं, विपरीतबोधनं, अन्यथाग्रहणं.

MISINTERPRETED, *p. p.* अन्यथाव्याख्यातः-ता-तं, अन्यथाबोधितः-ता-तं.

To MISJUDGE, *v. a.* अन्यथा or मिथ्या विचर् (c. 10. -चारयति-यितुं) or विभायनं कृ.

MISJUDGEMENT, *s.* मिथ्याविचारः, अन्यथाविचारः, कुविवेचनं, कुनिष्पत्तिः *f.*

MISLAID, *p. p.* म्यानभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, स्थानभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, अस्थानवर्त्ती-र्विनी-र्वि (नं), अस्थानः-ना-नं, नष्टः-ष्टा-ष्टं; 'a thing mislaid,' ऋः, ऋक्ता.

To MISLAY, *v. a.* अस्थानीकृ, विस्थानीकृ, अपस्थानीकृ, अस्थाने कृ or धा (c. 3. दधाति, धातुं), अस्थाने धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), नश् (c. 10. नाशयति-यितुं).

To MISLEAD, *v. a.* विमार्गेण or उन्मार्गेण नी (c. 1. नयति, नेतुं), विमार्गं or विपचं दृश् (c. 10. दर्शयति-यितुं) or उद्दिश (c. 6. दिशति-देष्टुं) or प्रदिश, अन्यथा or अयथार्थम् उपदिश or निर्दिश or आदिश or शिख् (c. 10. शिखयति-यितुं), कुशिक्षां कृ, कुनिर्देशं कृ, भ्रम् (c. 10. भ्रमयति-यितुं), भानिं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), विमार्गनयनं कृ, विमार्गप्रदर्शनं कृ.

MISLED, *p. p.* भ्रान्तः-न्ता-न्तं, विमार्गेगामी-मिनी-मि (नं), उन्मार्गेगामी &c. सत्यभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्मार्गभ्रष्टः &c., उत्पथगामी &c., कुमार्गप्रवृत्तः-त्ता-तं, कुशिक्षितः-ता-तं, दुर्विनीतः-ता-तं.

To MISLIKE, *v. a.* See To DISLIKE.

To MISMANAGE, *v. a.* अन्यथा or अयुक्तं or असम्यग् निर्वह् (c. 10. -चाहयति-यितुं) or प्रणी (c. 1. -णयति-णेतुं) or सम्प्रणी or प्रयत् (c. 10. -चर्त्तयति-यितुं) दुर्निर्वाहं कृ, असन्निर्वाहं कृ, दुर्णीयनं कृ, दुर्णीति कृ, असञ्चयनं कृ, दुराचरणं कृ.

MISMANAGED, *p. p.* दुर्णीतः-ता-तं, असम्यङ्नीतः-ता-तं, दुर्निर्वाहितः-ता-तं, कुनिर्वाहितः-ता-तं, कुप्रणीतः-ता-तं, कुप्रचर्त्तितः-ता-तं, दुर्घटितः-ता-तं, दुराचरितः-ता-तं.

MISMANAGEMENT, *s.* दूर्घयः-यनं, दुर्णीतिः *f.*, कुनीतिः *f.*, कुनयनं, कुनि-

दुर्निर्वाहः, दुर्निर्वहणं, दुर्णीतं, असर्विर्वाहः, कुप्रवायनं, कुप्रवर्तनं, दुर्णीतं, अन्यथाचरणं, दुर्णीतत्वं, असत्क्रिया.

MIS, *v. a.* मिथ्यानाम कृ or दा, अन्यथानाम कृ. See MISCALL.

MIS, *s.* मिथ्यानाम *n.* (नं), मिथ्याभिधानं, अन्यथानाम *n.*, अयोग्य-
नाम, असङ्गतनाम *n.*, अनुपयुक्तनाम *n.*, अनुपयुक्तसंज्ञा.

MIS, *s.* विवाहद्वेषी *m.* -विणी *f.*, उद्वाहद्वेषी &c., विवाहनिन्दकः.

MISOGAMY, *s.* विवाहद्वेषः, उद्वाहद्वेषः, विवाहनिन्दा, उद्वाहशत्रुता.

MISOGYNIST, *s.* स्त्रीद्वेषी *m.* (नं), स्त्रीद्वेषा *m.* (द्वे), स्त्रीनिन्दकः.

MISOGYNY, *s.* स्त्रीद्वेषः, स्त्रीनिन्दा, स्त्रीवैरं, स्त्रीशत्रुता.

To MISPLACE, *v. a.* अस्थानीकृ, विस्थानीकृ, अस्थाने कृ or धा (c. 3.

दधाति, धातुं) or विधा, अनुपयुक्तपदे स्या in caus. (स्थापयति -यितुं),

अन्यथा स्या, असम्यक् स्या or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or प्रयुज्

(c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं).

MISPLACED, *p. p.* अस्थानः -ना -नं, अस्थानीकृतः -ता -तं, अस्थाने निहितः

-ता -तं or विहितः -ता -तं, अनुपयुक्तपदे स्थापितः -ता -तं.

MISPRINT, *s.* अशुद्धं, अशुद्धिः *f.*, अशोधनं, अशुद्धमुद्रा, पुस्तकमुद्राकने दोषः, मुद्राकनदोषः.

To MISPRINT, *v. a.* अशुद्धमुद्रां कृ, अशुद्धमुद्राकनं कृ, मुद्राकनदोषं कृ,

अशुद्धमुद्रया अङ्क (c. 10. -अङ्कयति -यितुं), अशुद्धमुद्रीकृ.

MISPRINTED, *p. p.* अशुद्धमुद्राकृतः -ता -तं, अशुद्धमुद्रीकृतः -ता -तं.

MISPRISON, *s.* अपराधगोपनं.—(Of treason) राजाभिद्रोहगोपनं.

To MISPRONOUNCE, *v. a.* अशुद्धोच्चारणं कृ, अशुद्धम् उच्चर (c. 10. -चार-
यति -यितुं).

MISPRONUNCIATION, *s.* अशुद्धोच्चारणं, असदुच्चारणं, अन्यथोच्चारणं.

MISPROPORTIONED, *a.* विषमप्रमाणः -शा -शं, असमप्रमाणकः -का -कं.

MISQUOTATION, *s.* मिथ्यावतरणं, अन्यथावतरणं, अयथार्थोद्धारः.

To MISQUOTE, *v. a.* अन्यथा or अयथार्थम् अवतृ (c. 10. -तारयति -यितुं),

अयथार्थतो वाक्यम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अयथार्थवाक्यम् उपन्यस्य

(c. 4. -अस्यति -असितुं).

MISREPORT, *s.* मिथ्याकथनं, मिथ्यानिवेदनं, अन्यथानिवेदनं, अयथार्थारूपानं,
मिथ्याख्यापनं, मृषाकथा.

To MISREPORT, *v. a.* मिथ्या or अन्यथा कथ (c. 10. कथयति -यितुं) or

निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), अयथार्थम् आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं,

caus. ख्यापयति -यितुं).

To MISREPRESENT, *v. a.* मिथ्या or अन्यथा or मृषा कथ (c. 10. कथ-
यति -यितुं) or आविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं) or निविद्, अयथार्थतः

ख्या (c. 2. -ख्याति -तुं, caus. ख्यापयति -यितुं), असम्यक् ख्या, असत्यं

वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं) or विवृ (c. 5. -वृणोति -वर्तितुं -रीतुं), अर्थं

साचीकृ or वक्त्रीकृ.

MISREPRESENTATION, *s.* मिथ्याकथनं, अन्यथाकथनं, अन्यथाख्यापनं,

अन्यथानिवेदनं, मिथ्यानिवेदनं, अयथार्थख्यापनं, मिथ्यावादः, मृषावादः,

अन्यथाविवरणं, मिथ्यावर्णनं, असत्यवर्णना, साचीकरणं, साचीकृतं,

अर्थयक्तीकरणं.

MISRULE, *s.* असम्यक्पालनं, असम्यक्शासनं, कुशासनं, कुशास्तिः *f.*, अस-
न्यालनं, दुःशासनं, दुर्णीतिः *f.*

To MISS, *v. a.* (Fail of reaching, not to hit) लक्ष्यम् अभिसन्धाय

अपराधं (c. 4. -राध्यति, c. 5. -राप्नोति -राडुं) or अपराधं कृ or

भान्ति कृ, भनं कृ; 'one who misses the mark in archery,'

अपराधपृषाकः, लक्ष्यच्युतसायकः.—(Fail of finding, miss the way)

भनं (c. 4. भान्यति, भनितुं), मार्गात् or पथात् प्रभंशं (c. 4. -भंशयति

-भंशितुं) or भंशं, मार्गाद् विचलं (c. 1. -चलति -लितुं), मार्गभंशं कृ.—

(Fail of obtaining) न प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), न लभ (c. 1.

लभते, लभ्युं), न आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अपराधं.—(Discover

to be wanting or lost) नष्टं or स्थानभ्रष्टं किञ्चिद् ज्ञा (c. 9. जानाति

ज्ञातुं), नष्टं मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), नाशं or अभावं or अदृशनं ज्ञा.—(Feel

the want of, regret the absence of) उत्कण्ठं (c. 1. -कण्ठते -तिष्ठतुं),

उत्सुक (nom. उत्सुकायते), उन्ननस् (nom. उन्ननायते), उत्कण्ठां कृ,

उत्कलिकां कृ.—(Omit) हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपाहा, अपहा.

विहा, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), अपास (c. 4. -अस्यति -असितुं), यिसृज्

(c. 6. -सृजति -सृष्टुं), वृज् (c. 10. वर्जयति -यितुं), परिषृज्.—(Lose)

हा in pass. (हीयते) with instr. or abl. c., भंशं with abl. c.

See To LOSE.

To MISS, *v. n.* अपराधं (c. 4. -राध्यति -ते -राडुं), भनं (c. 4. भान्यति,

भनितुं), अपराधः -डा -डं भू, अपराधं कृ, भनं कृ.—(Not to succeed,

miscarry) न सिध् (c. 4. सिध्यति, सिद्धुं), न सम्यद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं),

सिद्धिं न प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं),

असिद्धः -डा -डं भू.

Miss, *s.* (Error) भनः, भान्तिः *f.*, अपराधः, भंशः, दोषः, भेषः, उत्क्रमः;

'a miss is as good as a mile,' अन्तरं महदन्तरं.—(Loss, want)

नाशः, हानिः *f.*, अभावः, असम्भवः, अविषयः, अदृशनं, विरहः.—

(Young girl) कुलकन्या, कुलीनकन्या, कुलकुमारी.

MISSED, *p. p.* अपराधः -डा -डं, कृतापराधः -धा -धं, भान्तः -न्ता -न्तं.

To MISSEND, *v. a.* अन्यथा or वृषा प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं) or प्रेष

(c. 10. प्रेषयति -यितुं).

MIS-SHAPED, MIS-SHAPEN, *a.* विकृतः -पा -पी -पं, अपरूपः &c., क्रूररूपः

&c., अरूपः &c., विकृताकारः -रा -रं, विकृताङ्गः -ङ्गो -ङ्गं, विकृता-

कृतिः -ति -ति, व्यङ्गः -ङ्गो -ङ्गं, व्याकारः &c.

MISSILE, *a.* क्षेपणीयः -या -यं, हस्तक्षेपणीयः &c., हस्तक्षेप्यः -प्या -प्यं,

पाणिमोचनीयः -या -यं, क्षिपय्यः -य्यु -य्यु, दूरात् क्षेपणीयः &c., दूर-

वेधी -धिनी -धिनी.

MISSILE, *s.* (Weapon) अस्त्रं, क्षिपयिः *m.*, करमुक्तं, पाणिमुक्तं, मुक्तकं,

अप्यायुधं.—(Circular one) चक्रं.

Missing, *part. of a* (Regretting the absence of) उत्कण्ठितः -ता

-तं, उत्सुकः -का -कं, उन्ननः -ना -नः (स्), उत्कलितः -ता -तं.—

(Lost, stray, absent from its place) नष्टः -ष्टा -ष्टं, भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं,

स्थानभ्रष्टः &c., प्रभ्रष्टः &c., स्थानप्रभ्रष्टः &c., स्थानच्युतः -ता -तं, प्रच्युतः

&c., तिरोहितः -ता -तं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं.

Mission, *s.* (Sending, commission) प्ररणं, प्रेषणं, नियोजनं, प्रयोजनं;

'sending on a message,' प्रतिज्ञासनं.—(Body of persons sent)

प्रेरितसमूहः, प्रेरितजनसमूहः, प्रेरितगणः, नियुक्तजनसमूहः; 'for re-

ligious purposes,' धर्मप्रचारणार्थं प्रेरितजनाः *m. pl.*—(State of

being sent) प्रेरितत्वं, प्रेषितत्वं, दूतत्वं, दीयं.

MISSIONARY, *s.* धर्मसन्देशकः, धर्मसंवादककः, धर्मप्रचारणार्थं प्रेरितः,

स्त्रीधर्मप्रचारणार्थं प्रेरितः.

MISSIVE, *a.* (Sent) प्रेरितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं.—(Thrown) क्षिप्रः

-त्रा -त्रं, असः -स्ता -स्तं, मुक्तः -क्ता -क्तं; 'weapon,' क्षिपयिः *m.*,

पाणिमुक्तः.—(Messenger) सन्देशकः, वाक्साहकः, सन्चारकः.—(Mes-

sage) सन्देशः, दूतं, दीयं.

To MIS-SPEAK, *v. a. or n.* मिथ्या or अन्यथा वद् (c. 1. वदति -दितुं),

अयथार्थं वद्.

To MIS-SPELL, *v. a.* अक्षरव्यत्ययं कृ, अक्षरव्यत्यासं कृ, अक्षरविपर्ययासं कृ.

MIS-SPELLING, *s.* अक्षरव्यत्ययः, अक्षरव्यत्यासः, अक्षरविपर्ययासः, अवाक्षरं.

MITIGATED, *p. p.* शान्तः -ना -नं, शमितः -ता -तं, प्रशमितः &c., उपशान्तः &c., मृदुकृतः -ता -तं, लघुकृतः -ता -तं; 'to be mitigated,' शम् (c. 4. शांभ्यति, शमितुं).

MITIGATION, *s.* शान्तिः *f.*, शमनं, प्रशमनं, उपशान्तिः, प्रशान्तिः *f.*, उपशमनं, शमः, उपशमः, मृदूकरणं, लघूकरणं, लाघवं, न्यूनीकरणं, न्यूनता, सान्त्वनं-ना; "of a course," उच्चायः.

MITIGATIVE, MITIGATOR. • See **MITIGANT**.

MITRE. See **MITER**, &c.

To MIX, v. a. मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र, व्यामिश्र, विमिश्र, मिश्रीकृ, सम्मिश्राकृ, संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं -योजयति -यितुं), संसृज् (c. 6. -सृजति -सष्टुं), सम्म्यूज् (c. 7. -पूयति -पयितुं), सकृ (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं), एककृ, संसृष्ट -संशृष्ट -शं कृ, व्यतिकरं कृ, सम्मेलनं कृ. — (Mix, confusedly) = मूढाकृ, सङ्कुलीकृ, सङ्कोचीकृ, सङ्गः, 'mix ingredients,' यो + कृ, संस्कारं कृ, प्रक्षेपं कृ.

To MIX, *v. n.* मिलायु, मिलिष्यु, मिलायाम, मिलिष्याम, मिल (c. 6. मिलति,
 मेलितुं), मिलाय in pass., मिलिष्यते, संयुज् in pass., (युज्यते),
 संयुज् in (a) (युज्यते), संयुज्याय, एकाम्, संयोगं इ (c. 2. एति-तुं),
 सम्पर्कम् (c. 3. सङ्कराम्)

MIXABLE. a. मेष, या -यं, योजनीयः -य, याव्यः -व्या -व्यं.

Mixed, p.p	त-तं सम्मिश्रितः-ता-तं मिश्रः-आ-अं. सम्मिश्रः
&c., मिश्र	तं व्यामिश्रः-आ-अं संयुक्तः-का-कं संयुतः-ता
-तं, संसृष्ट	लोय गो गौ. सम्पृक्तः-का-कं मिश्रितः-ता-तं,
सम्मिलित	त-तं &c. संवलितः &c. वसिष्ठतः &c. संवेतः
&c., संकृत	संस्कृत &c. भाविः
संसृष्टः-द्वा-ड	लगायतः &c.
	सं. किंवा किं(न), संसृष्टः
	गतः-ता-तं

* mixed with water जलमिश्रितः &c. जलसंमिश्रः &c.

MIXEN, & परीपादितः ४. ॥ MIXED-GROWN 'मिश्रभय' - व वं

MIXER, स. मिश्रकः, - मश्रकः, मिश्रणकतः संयोगजः ।

MIXTURE, MIXTION. मिश्रणं. (A) मिश्रणं. सम्मिश्रणं, मिश्रीकरणं
 संयोगः, संयोजनं, सम्मेलनं संसर्गः, सम्पर्कः, सकृत्, सत्त्वितं एकी-
 करणं, सकृदीकरणं. (State) मिश्रता, सम्मिश्रता मिश्रीभूयः संभूतः
 संसर्गः, संयुक्ता, संयोगः, सम्पर्कः, सकृदीकृतः, साकृत्. (In a mass)
 सन्निपातः, नानाद्रव्यसमूहः, सम्मिश्रद्रव्यसमूहः, नानाद्रव्यसमूहः, समूहः
 सकृत्, सकृदः, 'mixture with water,' जलसंयोगः

MIZZEN, s. (Sail) पश्चिमकृपकमस्तान्ध वातवसनं.

MIZZEN-MAST, ४. पश्चिमकपकः, त्रिपश्चाद्भाग्यः कपकः

MIZZLE, s. शीकरः, सीकरः, तपारः. See TOPIC. MIZZLE.

1. MNEMONIC, a. स्मृतिसहायः - या - यं, स्मृतिप्रवर्तकः - का - स्मरणप्रकारकः &c.

MNEMONICS, s. स्मरणविद्या, स्मृत्यपकरणविद्या, स्मरणशास्त्रं

To MOAN, v. n. वेदनोपहतत्वाद् दीर्घनादं कृ. or दीर्घरावं कृ. विलप (c. 1. लपति -पितुं), प्रलप्, लप्, परिदेव् (c. 1. -देवते -वितुं), क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), आक्रन्द. रुन् (c. 2. रोदिति -तुं), प्ररुद् कुञ्ज् (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), स्तन् (c. 1. स्तनति -नितुं), यिस्तन्, दीर्घ निःश्वास or निश्वास (c. 2. -श्वासति -तुं), दीर्घ रु (c. 2. रीति, रवितुं), दीर्घचित्कारं कृ, दीर्घनिश्वासं कृ, गम्भीरनादं कृ, गम्भीरनिश्वासां कृ, आन्ननादं कृ, आन्नरावं कृ, हाहाशब्दं कृ, हाहाकारं कृ, वाञ्ज् (c. 1. याञते, c. 4. वाञयते -ञितुं).

MOAN, *s.* आर्त्तनादः, आर्त्तनादः. दुःखार्त्तस्य दीर्घनादः or दीर्घरायः or दीर्घविष्कारः or गम्भीरनादः. दीर्घनिष्वासः, दीर्घनिःश्वासः, विलपितं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं -ना. परिदेवितं, स्तनितं, क्रन्दितं. कुण्ठं, हाहाकारः.

MOANFUL, *a.* विलापकारी -रिणी -रि (न), परिदेयी -यिनी &c., परिदे-
वनकारी &c., दीर्घनिश्वासी &c., हाहाकारी &c.

MOANFULLY, *adv.* विलापेन, सविलपितं, सपरिदेयनं, दीधेनिश्वासपूर्णं.

MOANING, *g.* चिलपनं, परिदेवनं, आर्त्तनादः, दीर्घनिश्चयितं. स्तननं.

MOAT. ३. परिता, स्थातं. खेयं, खातकं, खातभूः *f.* खातभूमिः *f.* प्रतिकृपः.
उपकुल्या. कुल्या, खल्लः.

MOATED, *a.* परिस्वार्योष्ठितः -ता -तं, परिस्वार्युतः &c., परिस्वारान्वितः &c.

मोक्ष, १. अधमजनसमूहः, नीचजनसम्पर्दः, प्राकृतजनसम्पर्दः, बहुजनसमूहः.
 बहुजनमेलकः, जनसम्पर्दः, लोकसङ्घः, जनसमुल्लं, जनौषं, जनता,
 अत्यवस्थितमभा.

To मोव, र. अ. बहुजनाकीर्णे स्थाने वपुषा संयूष (c. 1. - ययति - यितुं) or सम्भूष (c. 9. मृद्भाति - मर्दितुं) or सखाय (c. 1. - वाधते - धितुं).

MOBBISH, *a.* लौकिकः -की -कं. सामान्यलोकयोग्यः -ग्या -ग्यं.

MOBILE, MOBILITY, *s.* (Mob, common people) सामान्यलोकः,
साधारणलोकः, प्राकृतलोकः, असभ्यलोकः, अन्यालोकः, अधमलोकः,
पथगजनाः *m. pl.*

MOBILITY, s. (Aptitude to motion) गमनयोग्यता, गतियोग्यता, गमन-
शीलता, चरिणता, जङ्गमता, अस्थिरता, वाचस्पत्यं.

7b. मूकः, &c. (Deride) अपहस् (c. 1. -हसति-सितुं), अपहस, उपहस्, प्रहस्, विहस्, अवहासभूमिं कृ, अपहासास्मयं कृ. अर्वाक्षप (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), गहं (c. 1. गहेते-ह्रीतुं), अवगहं, अवगुर (c. 6. -गुरते-रितुं), आक्षर (c. 10. -क्षारयति-यितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), अवमन् (c. 9. -मन्यते-मन्युं), भस् (c. 10. भर्त्सयते-यितुं), तिरस्कृ, मुसरीकृ, विकल्प (c. 1. -कल्पते-त्पितुं), परिभृ, अवज्ञां कृ, तुल्यीकृ. —(Mimic) उपहासबुद्ध्या परचेष्टितानुकरणं कृ or विडम्बते कृ. —(Deceive) यद् (c. 10. चञ्चयते-यितुं) प्रलभ् (c. 1. -लभते-लुभे), प्रलभ (c. 10. -ल्लोभयति-यितुं), मह (c. 10. मोहयति-यितुं).

Mock. s. उपहासः अवहस्य परिहासः हास्यं, अवहस्यः, अवहसा.
 (Mocked in derision) उपहासबुद्धानुकृतः -ता -तं.

(Derived) अवहसितः प्र-तं, अवहसितः &c., अवसिप्रः-ता-तं, गहितः-ता-तं विगहितः &c., विगसिप्रः-ता-तं, अवज्ञातः &c., मुख-लकृतः &c., कृतोपहासः-मा-स- (Derived) वञ्चितः-ता-तं, प्रलम्बः-मा-स, मोहितः &c.

Mocker, J. उपहामकः, अपहामकः, परिहासकतां *m.* (र्त्तु), छेपकः,
सन्तुष्टकः, अन्तुष्टकः *m.* (न), अयमानो *m.*, यत्कः.

MOCKING, & (DERISION) उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः परीहासः, हास्यं, तिरस्कारः, अवज्ञा, अवधेयः, अपमानं, अपमानः अपहेला-लनं, अपलपः, परिभवः, मुसरीकरणं, नीलर्थं, अवमानसूचको हासः—(Subject of derision) उपहासात्म्यदं, उपहासभूमिः, अवहासस्थानं, उपहासविषयः, तिरस्कारविषयः, हास्यस्थानं, परिभवात्म्यदं, परिभवपदं, तिरस्कारपदं—(Counterfeit appearance, deception, imitation) हस *n.* (न्), व्याजः, कपटः—टं, कूटं, वचनं—ना. विडम्बनं—(Vain effort) वृथायात्नः, वृथाप्रयात्नः, वृथोद्योगः, अनर्थकचेष्टा, निष्फलचेष्टा.

Mockingly, adv. उपहासेन, सोपहासं, सावहासं, सतिरिक्कारं, सावक्षेपं.
Modal, a. रूपसम्बन्धी -न्यिनी -न्यि (न), रूपविषयः -या -यं.

MODE, *s.* (Method, manner) रीतिः *f.*, मार्गः, विधिः *m.*, विधानं, प्रकारः, नियमः, वृत्तिः *f.*, श्रुतिः *f.*, क्रमः, संविधानं, पथ्यायः, मर्यादा, धारा, विधः in comp. ; 'mode of living,' वृत्तिः *f.*; 'in this mode,' अनेन विधानेन, एवंविधं—धेन, अनेन प्रकारेण; 'mode of speaking,' वाग्ब्यापारः, वाग्वृत्तिः *f.*—(Form) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*

संस्कारः.—(Custom) आचारः, व्यवहारः, प्रचारः, रीतिः *f.*, नियमः, अभ्यासः, स्थितिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, सम्प्रदायः.—(Fashionable custom) सभ्यलोकव्यवहारः, सभ्यरीतिः *f.*, शिष्टव्यवहारः, शिष्टमार्गः, सभ्यसम्प्रदायः, लोकाचारः.—(In metaphysics) विशेषबलरूपः, विशेषद्रव्यरूपः, विशेषबलप्रकारः.—(In grammar) वाच्यं.—(In music) रागः *m.*, रागिणी *f.*, वर्योः. The musical modes are personified as either male or female. The male are called Rāgas; the female are Rāginīs, and are considered to be the wives of the Rāgas. The following are some of the names for the male: भैरवः, मालवः, सारङ्गः, हिन्दोलः, वसन्तः, वसन्तदूतः, पद्मः, दीपकः, मेघः, नटः, नटनारायणः, कल्याणः, कामधोषः, चोटकः, विभासः. The following are some of the Rāginīs, or female personifications: दीपिका, नदी, चोटकी, देशकरी, गौडी, नङ्गला, धनेश्वरी, भैरवी, रामकरी or रामकेली or रामकली, सैन्धवी, पृथ्वी, भृपाली, वधुमाधवी.

MODEL, *s.* (Pattern, representation) प्रतिमा -मानं, प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः, आदर्शः, उपमा -मानं, प्रतिमूर्तिः *f.*, संस्कारः.—(Pattern, exemplar) आदर्शः, प्रतिमा, उपमा.—(Pattern for imitation) प्रमाणं, प्रमा, प्रमाता *m.* (नृ): 'model of propriety,' व्यापारः.—(Mould) संस्कारः, आकारः, संस्थानं, संयानः.

To MODEL, *v. a. or n.* संस्कारं कृ, संस्कृ, प्रतिमां कृ, प्रतिरूपं कृ, आदर्शं कृ.—(Shape, form) रूपं (c. 10. रूपयति -यितुं), सारूपं -पां -पं कृ.

MODELER, *s.* उपमाता *m.* (नृ), उपमानकृ *m.*, प्रतिमानकर्त्ता *m.* (नृ).

MODERATE, *a.* (Observing reasonable bounds, applied to persons) परिमिताचारो -रिणी -रि (नृ), समवृत्तिः -रिः -रि, नियतवृत्तिः &c., मर्यादानतिक्रमो -मिणी &c., अनतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं.—(Moderate in desires) अत्याकांक्षी -क्षिणी &c., अत्याभिलाषी &c., अलुभः -भा -भं, अलोभी &c., अत्यसन्नोपी &c., अत्यसन्नः -ष्टा -ष्टं, भोगाप्रसक्तः -क्ता -क्तं, अप्रसक्तः &c., अत्यभोगी &c., स्वत्यभोगी &c.—(Not extreme, not excessive) परिमितः -ता -तं, मितः -ता -तं, सपरिमाणः -या -यं, समः -मा -मं, समव्योदः -दा -दं, नियतः -ता -तं, संयतः -ता -तं, सावधिकः -का -कं, अत्यः -त्या -त्यं, स्वत्यः &c.—(In eating) मिताशनः -ना -नं, परिमिताहारः -रा -रं, स्वत्याहारः -रा -रं.—(Muddling in size) मध्यमः -मा -मं, मध्यः -ध्या -ध्यं, मध्यमपरिमाणः -या -यं, न खूलो न सूक्ष्मः &c.

To MODERATE, *v. a.* (Temper) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), उपशमः प्रशमः.—(Lessen) न्यूनीकृ, अत्योक्तृ, लघु (c. 10. लघयति -यितुं), लघूकृ.—(Restrained from excess) नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), विनियमः, संयमः, यम्, नियह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), संह (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रत्याह. To MODERATE, *v. n.* (Abate, become less severe) शम् (c. 4. शाम्यति -शमितुं), प्रशम, उपशम, विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम, न्यूनीभ, जनीभ, अत्योभ.

MODERATED, *p. p.* (Tempered) शमितः -ता -तं, प्रशमितः -ता -तं.—(Lessened) न्यूनीकृतः -ता -तं, न्यूनीभूतः -ता -तं.—(Restrained) यतः -ता -तं, नियतः -ता -तं, निगृहीतः -ता -तं.—(Allayed) शान्तः -ता -तं, उपशान्तः &c.

MODERATELY, *adv.* परिमितं, नियतं, समर्यादं, समं, सपरिमाणं, अत्यं, स्वत्यं, अभृशं, यावन्नायत् : 'moderately warm,' र्मदुष्णः -घ्ना -घ्नां, कोष्णः &c., मन्दोष्णः &c.; 'moderately ripe,' आपक्कः -क्ता -क्तं; 'moderately distant,' नातिदूरः -रा -रं.

MODERATION, *s.* (Refraining from excess) परिमिताचारत्वं, निय-

तवृत्तित्वं, समवृत्तिता, समता, परिमितता, मितता, क्षमा, यमः, संयमः, नियहः, दमः, अनतिक्रमः, मर्यादानतिक्रमः.—(In desires) अत्याकांक्षा, अत्याभिलाषः, अलोभः, अलुभता, अत्यसन्नता, अप्रसक्तिः *f.*, अप्रसक्ता, भोगाप्रसक्तिः *f.*—(Equanimity) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, समचित्तत्वं, समानवृत्तिः *f.*, समभावः.

MODERATOR, *s.* (Restrainer) नियन्ता *m.* (नृ), विनियन्ता *m.*, यन्ता *m.*—(At disputations) वादनध्यक्षः, वाक्प्रभाष्यक्षः, मध्यस्थः.

MODERN, *a.* इदानीनतनः -नी -नं, अधुनातनः -नी -नं, आधुनिकः -की -कं, वर्तमानकालीनः -ना -नं, नूतनकालीनः &c., नूतनः -ना -नं, नवः -वा -वं, सद्यस्कालीनः -ना -नं, नव्यः -व्या -व्यं, नवीनः -ना -नं, नूतनः -ना -नं, अर्द्धाचीनः -ना -नं, अप्राचीनः -ना -नं, अपुराणः -या -यं, अपुरातनः -नी -नं.

MODERNNESS, *s.* नूतनता, नवता, नव्यता, अधुनातनत्वं, सद्यस्कालीनता, वर्तमानकालीनता, अप्राचीनता, अपुराणता.

MODERNS, *s. pl.* सद्यस्कालीनलोकः, नूतनकालीनलोकः, अधुनातनाः *m. pl.*

MODEST, *a.* (Not bold, restrained by a sense of shame or propriety) विनीतः -ता -तं, विनयी -यिनी -यि (नृ), लज्जाशीलः -ला -लं, लज्जावान् -वती -वत् (तृ), लज्जान्वितः -ता -तं, सलज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रीडाश्लितः -ता -तं, सप्रीडः -डा -डं, प्रीडितः -ता -तं, ह्रीमान् -मही &c., त्रपावान् &c., त्रपायुक्तः -क्ता -क्तं, त्रपान्वितः &c., त्रपितः -ता -तं, सत्रपः -पा -पं, सविनयः -या -यं, विनयभाक् *m. f. n.* (नृ), अप्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, सप्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, शालीनः -ना -नं, ह्रीणः -या -यं, संह्रीणः &c., ह्रीतः -ता -तं, ह्रीकुः -कुः -कु.—(Unassuming, humble, not proud) निर्गर्वः -वा -वं, अगर्वः &c., निर्गर्वी &c., अगर्वी &c., गर्वहीनः -ना -नं, निरहङ्कारः -रा -रं, अनहङ्कारी &c., निरभिमानः -ना -नं, अनभिमानी &c., अनुद्धतः -ता -तं, अकथनः -ना -नं, अविकथनः &c., विनयः -या -यं, नवशीलः -ला -लं, विनतः -ता -तं, निभूतः -ता -तं, प्रसूतः -ता -तं, वश्यात्मा -त्मा -त्वं (नृ), वशी -शिनी &c.—(Chaste, not loose) अत्यभिचारो -रिणी &c., यतेन्द्रियः -या -यं, सङ्कुचः -क्ता -क्तं, अलम्पटः; 'a modest wife,' साध्वी, सती, पतिव्रता.—(Moderate) परिमितः -ता -तं, मितः &c.; 'modest speech,' विनयवाक् *f.* (च).

MODESTLY, *adv.* सविनयं, विनयेन, विनयपूर्वकं, विनीतवत्, सलज्जं, सप्रीडं, सत्रपं, लज्जया, लज्जापूर्वकं, अगर्वेण, अनभिमानेन, अनुद्धतं, विनयं.

MODESTY, *s.* विनयः, विनीतता, लज्जा, ह्रीः *f.*, प्रीडा, त्रपा, द्विशिया, ह्रीका, लज्जाशीलता, सलज्जत्वं, सत्रपता, शालीनता, अप्रगल्भता, अप्रगल्भ्यं, सप्रुष्टता, सधार्ढ्यं, मर्यादा, मन्दार्हं, मन्दार्ह्यः; 'false modesty,' मिथ्याविनयः.—(Humility) नवता, विनयता, नवशीलता, विनतिः *f.*, अगर्वः, गर्वहीनता, अनभिमानं, दर्वहीनता, अनुद्धतिः *f.*, अनौद्धत्यं, वश्यता.—(Chastity) अत्यभिचारः, सङ्कुचता; 'in a wife,' साध्वीत्वं, सतीत्वं, पतिव्रत्यं.—(Moderation) परिमितता.

MODICUM, *s.* अत्यांशः, अत्यभागः, अत्यमात्रं, अत्यत्यांशः, किञ्चित्, किञ्चन, किञ्चिद्भागः, अत्यिका, लेशः.

MODIFIABLE, *a.* रूपविकारक्षमः -व्या -व्यं, रूपान्तरक्षमः &c., विकार्यः -व्या -व्यं, परिणामक्षमः &c., परिणामान्तरक्षमः &c., परिवर्तनीयः -या -यं, विवर्तनीयः &c.

MODIFICATION, *s.* (The act) रूपान्तरकरणं, परिणामान्तरकरणं, रूपपरिवर्तनं, विवर्तनः -वर्तनं.—(Particular or different form) रूपभेदः, रूपप्रभेदः, रूपविशेषः, रूपान्तर.—(Diversity, variety) भेदः, प्रभेदः, विभेदः, विशेषः.—(Altered state) विकारः, विकृतिः *f.*, परिणामः, रूपान्तरं, विपरिणामः.

MODIFIED, *p. p.* (Changed in form) विकारितः -ता -तं, विकृतः -ता

-तं, विकृतारूपः-पा-पं, परिणतारूपः &c., विपरिणामी-मिनी-मि (न), विकृताकारः-रा-रं.—(Tempered, qualified) शमितः-ता-तं, नियमितः-ता-तं.

To MODIFY, *v. a.* (Change the form) रूपान्तरं कृ, रूपान्तरिकृ, रूपविकारं कृ, रूपपरिवर्तनं कृ, रूपभेदं कृ, रूपविभेदं कृ, विकृ, विकारं कृ, रूपं विकृ, अन्यरूपं-पां कृ, भिन्नरूपं-पां कृ, रूपपरिणामं कृ, परिणामान्तरं कृ रूपं परिवर्तनं (c. 10. -यन्तेयति-यितुं) or विवृत्, रूपविवर्तनं कृ.—(Moderate) शम् (c. 10. शमयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्.

MODISH, *a.* सभ्यव्यवहारानुसारी-रिणी-रि (न), शिष्टरीत्यनुसारी &c., सभ्यमार्गानुयायी-यिनी &c., शिष्टमार्गानुरूपः-पा-पं, सभ्यसम्प्रदायानुसारी &c.

MODISHLY, *adv.* सभ्यव्यवहारानुसारेण, शिष्टरीत्यनुसारेण, सभ्यमार्गानुरूपेण.

To MODULATE, *v. a.* कल् (c. 10. कलयति-यितुं), स्वरलयं कृ, कलतां कृ, स्वरानुक्रमं कृ, स्वरानुपूर्व्यं कृ.—(Inflect or vary sound) स्वरभेदं कृ, स्वरविभेदं कृ, स्वरभङ्गं कृ, स्वरविभङ्गं कृ, स्वरपरिवर्तनं कृ.

MODULATION, *s.* कलता, लयः, स्वरलयः, कलनं, स्वरभेदः, स्वरविभेदः, स्वरभङ्गः, स्वरविभङ्गः, स्वरानुक्रमः.—(Transition from one key to another) शुद्धानुयुक् f. (ञ), स्वरपरिवर्तनं.—(Melody) सुस्वरानुक्रमः, स्वरमाधुर्यं, माधुर्यं, सुस्वाध्वस्वरः, तालः.

MODULATOR, *s.* स्वरभेदकारी m. (न), स्वरविभेदकः, लयकारी m.

MODULE, *s.* See MODEL.

MOHAMMEDAN, *a.* यावनः-नी-नं, यवनदेशीयः-या-यं, यवनधर्मसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न), यवनधर्मावलम्बी-सिनी &c.

MOHETV, *s.* अर्द्धं-र्द्धः, अर्द्धभागः, अर्द्धांशः ; 'of an estate,' रिक्यार्द्धं.

To MOIL, *v. a.* (Make dirty) मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), मलिनीकृ, मलेन दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं) or लिप् (c. 6. लिप्स्यति, लेप्ते).

To MOIL, *v. n.* (Toil) अतिदेहकेशेन आयासं (c. 4. -यस्यति-यसितुं) or अम् (c. 4. आस्यति, असितुं), अतिशरीरायासं कृ, कष्टं कृ.

MOIST, *a.* आर्द्रः-र्द्रा-र्द्रं, सार्द्रः-र्द्रा-र्द्रं, ईपदार्द्रः &c., जलार्द्रः &c., ज्विजः-ज्वा-जं, ईपज्विजः &c., मिक्तः-क्ता-क्तं, ईपमिक्तः &c., उन्नः-ज्वा-जं, समुन्नः &c., सरसः-सा-सं, सद्रवः-वा-वं, रसयुक्तः-क्ता-क्तं, तिमितः-ता-तं, स्तिमितः-ता-तं, चोदः-दा-दं ; 'to be moist,' ज्विज् (c. 4. ज्विजति), तिम् or स्तिम् (c. 4. तिम्यति or तीम्यति).

To MOISTEN, *v. a.* ज्विज् (c. 10. ज्वेदयति-यितुं), परिज्विज्, ईषत् ज्विज्, आर्द्रिकृ, ईपदार्द्रिकृ, सिष् (c. 6. सिञ्चति, सेक्ते), ईषत् सिष्, जलेन सिष्, उष् (c. 1. उक्षति-क्षितुं), समुष्, उन्द (c. 7. उन्नति, उन्दितां).

MOISTENED, *p. p.* ज्विजः-ज्वा-जं, ज्वेदितः-ता-तं, परिज्विजः &c., परिज्वेदितः-ता-तं, आर्द्रिकृतः-ता-तं, मिक्तः-क्ता-क्तं, जलसिक्तः &c., उक्षितः-ता-तं, समुक्षितः-ता-तं, उन्नः-ज्वा-जं, समुन्नः &c., उन्नः-ज्वा-जं, तिमितः-ता-तं, स्तिमितः-ता-तं.

MOISTENER, MOISTENING, *s.* or *part.* ज्वेदकः-का-कं, ज्वेदनः-ना-नं.

MOISTENING, *s.* ज्वेदनं, सेचनं, जलसेचनं, उक्षणं, उन्दनं, समुन्दनं.

MOISTNESS, *s.* आर्द्रता, सार्द्रता, ईपदार्द्रता, जलार्द्रता, ज्विजता, ईपज्विजता, सिक्तता, जलसिक्तता, उन्नता, सरसत्वं.

MOISTURE, *s.* ज्वेदः-दं, संज्वेदः, ज्विजता, आर्द्रता, तेमः, स्तेमः, तेमनं, चिज्विज्, रसः, ज्वेदः, उन्दनं, समुन्दनं ; 'of the lips,' ज्वररसः, ज्वरमधु n., ज्वरामृतं, मुखसुरं.

MOLAR, *a.* (Tooth) दाढा, चर्वणदन्तः, महादन्तः, दंष्ट्रा.

MOLASSES, *s.* इक्षुसारः, इक्षुरसक्रायः, मधुधूलिः f., क्षारः, शर्कराक्षारः, रसिका, मधुरं, गुडः-डकः, रसजः, द्रवजः, सितादिः m., पाणिः f.

MOLE, *s.* (Spot on the body) तिलः-लकः, तिलकालकः, कृणः,

सामुद्रं, कालकः, जटुलः.—(Mound) वमः-मं, पिण्डलः, पिण्डनः, सेतुः m., वयः.—(The animal) लुलुन्दः, लुलुन्दरी, गन्धोदयः, विलवासी जन्तुभेदः.

MOLECULE, *s.* अणुः m., परमाणुः, कणः, कणिका, लवः, काकिणिका.

MOLECULISM, *s.* अणुिमा m. (न), अणुत्वं.

MOLE-EYED, *a.* सूक्ष्मनयनः-ना-नं, सूक्ष्मदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

MOLE-HILL, *s.* कृमिशैलः, भूध्रुवाः m. (स्), बल्लीकः-कं, कूलकः, वक्षीकूटं, मृत्तिकाकूटं, वामलूरं, स्थनीकः.

To MOLEST, *v. a.* आयासं (c. 10. -यासयति-यितुं), बाधं (c. 1. बाधते-धितुं), परिबाधं, प्रबाधं, अधिबाधं, उपरुधं (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं), रुधं, तप् (c. 10. तापयति-यितुं), सप्तप, पीडं (c. 10. पीडयति-यितुं), उपपीडं, अभिपीडं, क्रिञ्चं (c. 9. क्रिञ्चाति, क्रेशितुं), व्यप् (c. 10. व्यपयति-यितुं), अर्द्धं (c. 10. अर्द्धयति-यितुं).

MOLESTATION, *s.* क्रेशः, बाधः-धा, बाधनं, उपरोधः, पीडा, व्यथा, दुःखं, आयासः, प्रयासः, उपद्रवः, उपग्रवः ; 'free from molestation,' निरुपद्रवः-वा-वं.

MOLESTED, *a.* बाधितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, क्रिञ्चः-ष्टा-ष्टं, क्रेशितः-ता-तं, परिज्विजः-ष्टा-ष्टं, उपरुद्धः-द्धा-द्धं, व्यथितः-ता-तं, उपद्रुतः-ता-तं.

MOLLIENT, *a.* मृदुकारी-रिणी-रि (न), क्षिग्धकारी &c. See EMOLLIENT.

MOLLIFICATION, *s.* मृदुकरणं, क्षिग्धीकरणं, शमनं, प्रशमनं, उपशमनं.

MOLLIFIED, *p. p.* मृदुकृतः-ता-तं, शमितः-ता-तं, उपशान्तः-न्ता-नं.

To MOLLIFY, *v. a.* मृदूकृ, क्षिग्धीकृ, कोमलीकृ, शम् (c. 10. शमयति-यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), उपमान्त्, अभिशान्त्.

MOLLUSCA, *s. pl.* कोमलशरीरविशिष्टा प्राणिजातिः.

To MOLI, *v. a.* See To MOULT.

MOLTEN, *a.* विलीनः-ना-नं, द्रुतकृतमयः-यी-यं, विलीनधातुमयः &c.

MOMENT, *s.* (Minute portion of time) क्षणः, विपलं, पलं, बुद्धिः f., निमेषः, निमिषः, मयः, 'the present moment,' आपातः ; 'for the present moment,' आपाततस, 'in a moment,' क्षणात् क्षणं, निमेषमात्रेण, क्षणमात्रेण, क्षणान्तरे, एकपटे, एकविपले ; 'for a moment,' क्षणं-खेन, क्षणमात्रं, निमेषमात्रं, मुहुर्भूतं ; 'at that moment,' तत्क्षणत्-णे, तत्काले, तदानीमेव ; 'every moment,' प्रतिक्षणं, अनुरक्षणं, सत्ये क्षणे ; 'the next moment,' क्षणान्तरं ; 'auspicious moment,' लग्न See INSTANT. (Importance) गुरुता-त्वं, गौरवं, प्रभावः, भारः.

MOMENTARILY, *adv.* क्षणे-शी-शात्, तत्क्षणे. प्रतिक्षणं, सद्यस्, सपदि, क्षणमात्रं, निमेषमात्रं.

MOMENTARY, *a.* क्षणिकः-का-की-कं, क्षणी-क्षिनी-क्षि (न), क्षणभूतः-ता-तं, क्षणमात्रस्थायी-यिनी &c., क्षणस्थायी &c., क्षणकालस्थायी &c., क्षणकालीनः-ना-नं, क्षणस्थालीनः-ना-नं, क्षणिकः-रा-रं, क्षणिकस्थायी &c., साक्ष्यः-स्त्री-स्कं, नैमिषः-पी-पं, नैमिषिकः-की-कं, तत्क्षणिकः-की-कं, तात्कालिकः-की-कं, क्षण in comp. ; as, 'a momentary obstacle,' क्षणविघ्नः ; 'a momentary flash,' क्षणप्रभा.

MOMENTOUS, *a.* गुरुः-वी-रु, गुर्वर्थः-र्था-र्थं, बह्वर्थः &c., महार्थः &c., गुरुप्रभावः-वा-वं, जलपुः-पुः-पु ; 'a momentous affair,' गुरुकार्यं. See IMPORTANT.

MOMENTOUSNESS, *a.* गुरुता-त्वं, गौरवं, गुर्वर्थता, प्रभावः, जलपुता.

MOMENTUM, *s.* वेगः, आवेगः, संवेगः, आपातः, गतिवेगः.

MONACHAL, *a.* मठवाससम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न). See MONASTIC.

MONACHISM, *s.* मठवासः, मठाध्यासनं, वनवासः, वानप्रस्थता, अरव्यवासः, वैखानसवृत्तिः *f.*, संसारत्यागः, उदासीनता.

MONAD, MONADE, *s.* तन्मात्रं, मात्रं, अणुमात्रं, अभेद्यवस्तु *n.*, अखण्डवस्तु *n.*, सद्रूपवस्तु *n.*, असद्व्यवस्थितवस्तु *n.*.

MONARCH, *a.* राजा *m.* (नं), नृपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, नृपः, पार्थिवः, भूपः, नरपतिः *m.*, महीपतिः *m.*, अधिपः, अधिपतिः *m.*, महाराजः, अधिराजः, ईश्वरः, अधीश्वरः; 'universal monarch,' सत्त्वाद् *m.* (नं), मण्डलेश्वरः, चक्रवर्ती *m.* (नं). See KING.

MONARCHIAL, MONARCHIC, MONARCHICAL, *a.* (Relating or suited to a monarch) राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजोचितः -ता -तं, आधिराजिकः -की -कं, राज in comp.—(Vested in a single ruler) एकराजाधीनः -ना -नं, एकराजायसः -त्ता -त्तं, सत्त्वाधीनः -ना -नं, एकराजकः -का -कं, एकराज्यः -का -कं.

MONARCHY, *s.* एकराजशासनं, एकराजाधिपत्यं, एकाधिपत्यं, एकराजकत्वं, एकभर्तृकत्वं, एकस्वामित्वं, राजत्वं, राज्यं, नृपत्वं, नरेन्द्रत्वं.

MONASTERY, *s.* मठः, आश्रमः, वानप्रस्थाश्रमः, मुनिवासः, मुनिवासस्थानं, धर्मशाला, पुण्यस्थानं, पुण्यालयः, पुण्यवनं.

MONASTIC, MONASTICAL, *a.* मठवाससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), आश्रमसम्बन्धी &c., आश्रमी -मिणी &c., आश्रमिकः -की -कं, मुनिसम्बन्धी &c.

MONDAY, *s.* सोमवारः, चन्द्रवारः, इन्दुवारः, सोमवासः.

MONETARY, *a.* मुद्रासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), नौद्रिकः -की -कं.

MONEY, *s.* (Coin) मुद्रा, दीनारः, नाणकं, टङ्कः, टङ्ककः, निष्कः -ष्कं, कार्पाणम्.—(Riches, wealth) धनं, अर्थः, वित्तं, द्रव्यं, विभयः, वैभवं, सम्पत्तिः *f.*, रिकथं, धनसम्पत्तिः *f.*, धनबाहुल्यं, धनसमृद्धिः *f.*, धनवैपुल्यं, 'love of money,' धनलोभः, अर्थलोभः, धनाशाः, 'making money,' धनार्जनं, द्रव्यार्जनं.

MONEY-BAG, *s.* कोषः, कोशः, धनकोषः, मुद्राकोषः.

MONEY-BOX, *s.* मुद्राभाण्डं, मुद्रापात्रं, धनभाण्डं, दीनारभाण्डं.

MONEY-CHANGER, *s.* मुद्रापरिवर्तकः, हुण्डिकापत्रमुच्यते रूप्यादिपरिवर्तकः, धनव्यापारी *m.* (नं), मुद्राव्यापारी.

MONEYED, *a.* धनवान् -वती -यत् (नं), धनी -निनी -नि (नं), धनिकः -का -कं, सधनः -ना -नं, धनाढ्यः -ढ्या -ढ्यं, महाधनः -ना -नं, द्रव्यवान् &c., वित्तवान् &c.

MONEY-LENDER, *s.* कुसीदिकः, कुसीदः -दा -दं, कौसीदिकः, कुसीदजीवी *m.* (नं), वार्धुपिकः, वृद्धिजीवी *m.*, निषिद्धवृद्धपजीवी *m.* (नं), कलोपजीवी *m.*, अणुदाता *m.* (नं), धनिकः, धनप्रयोगी *m.* (नं).

MONEY-LESS, *a.* धनहीनः -ना -नं, अधनः -ना -नं, निर्धनः -ना -नं, द्रव्यहीनः -ना -नं, अर्थहीनः &c., वित्तहीनः &c., स्त्रीधनः &c., गतार्थः -र्थ -र्थं.

MONGER, *s.* व्यापारी *m.* (नं), व्यवसायी *m.* (नं), क्रयविक्रयिकः, विक्रेता *m.* (नं), वणिक् *m.* (नं).

MONGREL, *a.* सङ्कीर्णजातीयः -या -यं, सङ्करजातीयः -या -यं, सङ्करजातः -ता -तं, सङ्करजः -जा -जं, विजातीयः -या -यं, सङ्कीर्णः -शी -शीं.

MONITION, *s.* उपदेशः, प्रत्यादेशः, प्रबोधः -धनं, मन्त्रणं, बोधः -धनं.

MONITOR, *s.* (Warner, admonisher) मन्ता *m.* (नं), अभिमन्ता *m.*, मन्त्री *m.* (नं), बोधकः, प्रबोधकः, उपदेशकः, प्रत्यादेशकः, शिक्षकः.—(In a school) उपशिक्षकः, उपगुरुः *m.*

MONITORIAL, *s.* उपशिक्षकसम्बन्धी -न्धनी &c., उपशिक्षासम्बन्धी &c.

MONITORY, MONITIVE, *a.* उपदेशकः -का -कं, उपदेशानकः -का -कं, उपदेशरूपः -पा -पं, शिक्षकः -का -कं, उद्बोधकः -का -कं, प्रबोधकः &c.

MONK, *s.* मठवासी *m.* (नं), मुनिः *m.*, सङ्घासी *m.* (नं), योगी *m.* (नं), स्त्री *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं), वैखानसः, उदासीनः, वैरागी *m.* (नं).

वैरागिकः, वैराग्याश्रमी *m.*, वानप्रस्थः, संसारत्यागी *m.*, लोकत्यागी *m.*, सर्वसङ्गपरित्यागी *m.*

MONKEY, *s.* वानरः, कपिः *m.*, प्रवगः, प्रवङ्गः -ङ्गमः, मर्कटः, शासामृगः, वृक्षचरः, कम्पी *m.* (नं), कम्पाकः, कम्पारः *m.*, वनौकाः *m.* (नं), बलिमुखः, बलीमुखः, कलिप्रियः, कीशः, हनुमान् *m.* (नं), रामदूतः; 'Female monkey,' वानरी *f.*, मर्कटी; 'monkey-like,' कापेयः -यो -यं; 'monkey-tricks,' वानरचेष्टा, मर्कटचेष्टा.—(Iron weight) लोहभारः.

MONKISH, *a.* मुनिसम्बन्धी -न्धनी &c., मुनिसदृशः -शी -शीं.

MONOCHORD, *s.* एकतन्त्री *m.* (नं), एकतारी *m.* (नं), एकतन्त्रीवाद्यं.

MONOCULAR, MONOCULOUS, *a.* एकाक्षः -क्षा -क्षं, एकलोचनः -ना -नं, एकनेत्रः -त्रा -त्रं, काणः -णा -णं, एकाक्षविकलः -ला -लं.

MONOGAMIST, *s.* एकपत्नीकः, एकभार्याकः, सकृद्विवाही *m.* (नं), अपुनर्विवाही *m.*, एकस्त्रीकः.

MONOGAMY, *s.* एकपत्नीव्रतं, एकभार्याव्रतं, एकस्त्रीविवाहः, सकृद्विवाहः, अपुनर्विवाहः.

MONOGRAM, *s.* परस्परसंयुक्तं नामाद्याक्षरं.

MONOLOGUE, *s.* आत्मभाषणं, आत्मगतभाषणं, स्वगतभाषणं, स्वसमीपभाषणं.

MONOMACHY, *s.* द्वन्द्वपुटं, द्वन्द्वं, द्वन्द्वापोहनं, निपुटं.

MONOMANIA, *s.* एकविषयोन्मादः, एकविषयविक्षेपः, एकविषयभ्रान्तिः *f.*

MONOMANIAC, *s.* एकविषयोन्मत्तः, एकविषयविक्षिप्तः, एकविषयभ्रान्तः.

MONOPETALOUS, *a.* एकदलकः -का -कं, एकदलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MONOPOLIST, MONOPOLIZER, *s.* (One who purchases the whole of a commodity) पूर्णक्रेता *m.* (नं), पूर्णक्रयी *m.* (नं), सर्वभारक्रेता, एकव्यवसायी *m.*—(One who takes the whole) पूर्णग्राहकः, सर्वग्राहकः.

To MONOPOLIZE, *v. a.* (Purchase the whole of a commodity with the view of selling at higher prices) अधिकमूल्यविक्रयबुद्ध्या सर्वभारं पूर्णं क्री (c. 9. क्रीणाति -णीते, क्रेतुं) or सर्वपण्यद्रव्याणि पूर्णं क्री or सर्वद्रव्याणां पूर्णं क्रयं कृ.—(Take or obtain the whole) सर्वं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or प्राप् (c. 5. आप्नोति -आप्नुं), साकत्वं ग्रह् or पूर्णं ग्रह्.—(Have the sole right of dealing) एकव्यवसायं कृ, एकव्यापारं कृ, क्रयविक्रयाधिकारम् एकतो or असामान्येन धृ (c. 10. धारयति -यितुं).

MONOPOLIZED, *p. p.* पूर्णगृहीतः -ता -तं, पूर्णक्रीतः -ता -तं, पूर्णप्राप्तः &c.

MONOPOLY, *s.* एकव्यवसायः, एकव्यापारः, एकव्यवहारः, एकपण्याया, एकवाणिज्यं, असामान्यव्यवहारः, एकप्रयोगः, असामान्यप्रयोगः, क्रयविक्रययोर् एकाधिकारः.

MONOSYLLABIC, *a.* एकाक्षरः -रा -रं, एकाक्षरी -रिणी -रि (नं).

MONOSYLLABLE, *s.* एकाक्षरं, एकाक्षरशब्दः, एकाक्षरविशिष्टः शब्दः.

MONOTHEISM, *s.* सङ्घैतं, सङ्घैतवादः, केवलेश्वरवादः, केवलेश्वरमतं.

MONOTHEIST, *s.* सङ्घैतवादी *m.* (नं), सङ्घैतवादी *m.*, केवलेश्वरवादी *m.*

MONOTONOUS, *a.* (Having but one tone) एकस्वरः -रा -रं, एकतानः -ना -नं, एकस्वनः -ना -नं, समस्वरः -रा -रं, समानस्वरः -रा -रं, अनन्यस्वरः -रा -रं.—(Always the same, tediously uniform) एकरूपः -पा -पं, एकरकारः -रा -रं, समरूपः -पा -पं, समानरूपः -पा -पं, समानः -ना -नं, एकसारः -रा -रं, निर्विकारः -रा -रं, निर्विक्रियः -या -यं, अविशेषः -पा -पं, एकरङ्गी -रङ्गी &c.

MONOTONOUSLY, *adv.* एकस्वरेण, समस्वरेण, एकरूपेण, समरूपेण, समानं, निर्विकारं, अविकारेण.

MONOTONY, *s.* (Sameness of tone) एकस्वरः, स्वरैक्यं, स्वरभेदः, स्वरसमता, स्वरसमानता, समानस्वरत्वं, स्वरभेदाभावः.—(Dull uniformity)

एकरूपता, समरूपता, समसमानता, समानरूपता, एकव्यापारत्व, सम-
व्यापारत्व, व्यापारभेदः, विकाराभावः, विशेषाभावः.

MONSOON, *s.* (Rainy season) वृष्टिकालः, मेघागमः, मेघकालः, मेघसमयः,
घनसमयः, पर्जन्यकालः, जलदागमः, प्रावृटकालः.

MONSTER, *s.* (Something unnatural) अद्भुतं, अद्भुतविषयः, अद्भुतवस्तु *n.*,
अपृष्टविषयः, महोद्भूतं—(Something deformed) अपरूपवस्तु *n.*,
विकृतविषयः, अपरूपं, अरूपता, वैरूप्यं.—(A being enormously
large or very frightful) राक्षसशरीरः, भीमशरीरः, विकटाकारः,
विकटरूपः, घोररूपी *m.* (नं), सुवृहत्परिमाणः.—(Horribly wicked
person) राक्षसः, रावणः, घोरकल्मी *m.* (नं).

MONSTROSITY, *s.* See MONSTER.

MONSTROUS, *a.* (Unnatural, extraordinary, out of the course
of nature) अद्भुतः-ता-तं, महोद्भुतः-ता-तं, अपृष्टः-ष्टा-ष्टं, विलक्षणः
-शा-शं, विलक्षः-क्षा-क्षं, सृष्टिमार्गेवहिर्गतः-ता-तं, सृष्टिरोतिवाहः
-क्षा-क्षं, सृष्टिक्रमवाहः &c.—(Deformed) अपरूपः-पा-पं, विकृतः
-पा-पं.—(Enormously large) राक्षसशरीरः-रा-रं, अतिवृहत्शरीरः
-रा-रं, विकटशरीरः &c., अतिमहान्-हता-हत् (तं), सुमहान् &c.,
अतिवृहन्-हती &c., सुवृहत्परिमाणः-शा-शं.—(Frightful) घोररूपी
-पिणी &c., घोराकृतिः-ति-ति, विकटाकारः-रा-रं, भीमदर्शनः-ना-
-नं, रौद्रदर्शनः &c., करालरूपः-पा-पं.—(Atrocious) दारुणः-शा-
-शं, अघोरः-रा-रं, विकटः-टा-टं.

MONSTROUSLY, *adv.* अद्भुतं, विकटं, दारुणं, भृशं, अतिशयं-येन, अतीव.

MONSTROUSNESS, *s.* अद्भुतता, अघोरता, घोरता, दारुणता, विकटता.

MONTH, *s.* मासः, मास *m.*, पक्षद्वयं, पक्षयुगं, नाक्षत्रं, ययः, वर्षांशः,
वर्षाङ्गः. The following are the twelve Hindu months,
1. चैत्रः, corresponding to the last half of March and the
first half of April, 2. वैशाखः, April, May, 3. ज्येष्ठः, May,
June, 4. आषाढः, June, July, 5. आश्विनः, July, August, 6. भाद्रः
or भाद्रपदः, August, September, 7. आश्विनः or आश्वयुजः,
September, October, 8. कार्तिकः, October, November, 9. मार्ग-
शीर्षः, November, December, 10. पौषः, December, January,
11. माघः, January, February, 12. फाल्गुनः, February, March.
—(Lunar month) चान्द्रमासः; 'half of a lunar month,' पक्षः;
'light or first half of the month,' शुक्लपक्षः, शुद्धपक्षः, सितपक्षः,
पूर्वपक्षः, प्रथमपक्षः, देवपक्षः; 'dark or second half of the
month,' कृष्णपक्षः, तमिसः, तमिसपक्षः, उत्तरपक्षः, अपरपक्षः, बहुलः;
'last day of the half-month,' पक्षान्तः, पक्षावसरः.—(Solar
month) सौरमासः, सौरः; 'a month old,' मासजातः-ता-तं,
मासीनः-ना-नं.

MONTHLY, *a.* मासिकः-की-कं, मासीनः-ना-नं, मास्यः-स्या-स्यं, प्रति-
मासिकः-की-कं, मासानुमासिकः-का-कं; 'half-monthly,' आर्द्ध-
मासिकः-की-कं, पाक्षिकः-की-कं; 'monthly allowance,' मासिकं.

MONTHLY, *adv.* प्रतिमासं, मासे मासे, मासि मासि, अनुमासं.

MONUMENT, *s.* (Memorial) स्मरणार्थकचिह्नं.—(Tomb, monument
to the dead) चिह्नं, चैत्रं, चिताशुद्धं, चैत्रः, स्तूपः, समाधिः *m.*

MONUMENTAL, *a.* (Memorial) स्मरणार्थकः-का-कं.—(Belonging
to a tomb) चैत्रसदृश-न्यनी-न्य (नं).

Mood, *s.* (Temper of mind) वृत्तिः *f.*, चित्तवृत्तिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, भावः,
मनोभावः, प्रकृतिः *f.*, मनःस्थितिः *f.*, मनोवस्थाः; 'cheerful mood,'
आनन्दवृत्तिः *f.*, हास्यवृत्तिः *f.*—(In grammar) वाच्यं, जयः.—(In
logic) प्रकारः, रूपं.

MOODINESS, *s.* उदासीनता, क्रोधशीलता, विषमता, कार्कश्यं, वक्रता.

MOODY, *a.* क्रोधवशाद् उदासीनः-ना-नं or उदासवृत्तिः-वि-वि or
विषमः-शा-शं, क्रोधशीलः-ल्ला-लं, उक्कशितः-ता-तं, दोनमनाः-ना-
-नः (सं), उद्विग्नमनाः &c., चिन्तोद्विग्नः-गना-गनं, कर्कशभावः-पा-
-पं, वक्रभावः &c., रुष्टः-ष्टा-ष्टं.

MOON, *s.* चन्द्रः-न्द्रकः, चन्द्रमाः *m.* (सं), सोमः-मा *m.* (नं), इन्दुः *m.*,
विधुः *m.*—(Marked like a hare or rabbit) शशी *m.* (नं),
शशाङ्कः, शशधरः, शशभृत् *m.*, शशविन्दुः *m.*, शशलाम्भनः.—(Mark-
ing the night) रत्नोकरः, निशाकरः, क्षपाकरः, निशाकेतुः *m.*—
(Lord of the night) निशापतिः *m.*, क्षपानाथः, यामिनीपतिः *m.*,
निशीथिनीनाथः, रत्ननीनाथः.—(Gem of the night) राक्षमणिः *m.*,
निशामणिः.—(Lord of the constellations) नक्षत्रनाथः, नक्षत्रपः,
च्येयः, उदुपः, उदुपतिः, उदुपाद् *m.* (जं), दाक्षायिणीपतिः *m.*, तारा-
धिपतिः *m.*, भपतिः *m.*—(The repository and producer of
nectar or ambrosia, which is supposed to be distilled in
its rays) अमृतसूः *m.*, अमृतदीपतिः *m.*, अमृताधारः, अमृतसुत *m.*,
सुधानिधिः *m.*, सुधाधारः, सुधाभृतिः *m.*, सुधामतिः *m.*, सुधांशुः, सुधाकरः,
सुधाङ्गः, पीयूषरुचिः *m.*, पीयूषमहाः *m.* (सं), पीयूषनिधिः *m.*—(Having
cool rays or radiance) शीतांशुः *m.*, शीतमयूखः, शीतमरीचिः *m.*,
शीतभानुः *m.*, हिमांशुः *m.*, हिमकरः, हिमरश्मिः *m.*, हिमद्युतिः *m.*,
शीतहृक् *m.* (चं), शीतगुः *m.*, हिमअथः, प्रालेयांशुः *m.*, तुहिनांशुः *m.*—
(Having white rays or pale radiance) शुभांशुः *m.*, सितान्शुः,
सितरश्मिः *m.*, सितदीपतिः *m.*, श्वेतधामा *m.* (नं), श्वेतरोचिः *m.* (सं),
शुचिरोचिः *m.* (सं), क्षायभृत् *m.*—(Marked like a deer) मृगाङ्कः,
मृगविभुः *m.*, हरिणाङ्कः, हरिकण्ठकङ्कः, मृगलाम्भनः, मृगधरः, क्षायामृगधरः.
—(Containing many digits) कलानिधिः *m.*, कलापूर्णः, कलावान् *m.*
(तं), कलाभृत् *m.*, कलापतिः *m.*—(Terming the crest of Siva)
शिवशेखरः, हरश्चेकः, हरचूडामणिः *m.*—(Brother of Lakshmi,
as having been reproduced with that goddess from the
ocean when it was churned by the gods and asuras)
लक्ष्मामहन्, श्रीमहोदरः.—(Husband of Rohini) रोहिणीपतिः *m.*,
रोहिणीशः, रोहिणीवधः.—(The butter of the ocean, or pro-
duced by the churning of the ocean) अमिनयनीतकः.—
(Friend, companion or lord of the lotuses, many of these
flowers opening their petals in the night and closing
them in the day) कुमुदबान्धवः, कुमुदबन्धुः *m.*, कुमुदपतिः, कुमुदेशः,
कुमुदप्रियः, कुमुदिनीपतिः *m.*, कुमुदिनीनायकः, अञ्जः.—(Lord of
plants or herbs) ओषधीनाथः, ओषधीपतिः *m.*, ओषधीशः.—
(Drawn by white horses) श्वेतवाजी *m.* (नं), श्वेतवाहनः.—
(Drawn by ten horses) दशवाजी *m.*—(Dispeller of darkness)
तमोहरः, तमोनुद् *m.*, तमोनुदः, तमोग्नः, तमोपहः, तिमिररिपुः *m.*—
(Regulating the days of the month) तिथ्यप्रणीः *m.*, पर्वणिः *m.*
(Garlanded with stars) तारापीडः.—(King of kings) राजराजः.
—(Broken-bodied, having been cut in two by the trident
of Siva, as a punishment for having violated the wife of
Vrihaspati) भगनात्मा *m.*—(Lord of Brahmans) द्विजपतिः *m.*,
द्विजराजः.—(Lord of the moonlight) कोमुदीपतिः *m.* Other
names for the moon of less obvious derivation are जैवातकः,
ग्रौ, कैरवी *m.* (नं), कलापिनी, हरिः *m.*, मास *m.*, चन्द्रः; 'the
autumnal moon,' शरच्चन्द्रः; 'orb or disk of the moon,'
चन्द्रविम्बः, चन्द्रमण्डलं, चन्द्रगोलः-लं; 'day of the moon,' तिथिः.

See LUNAR; 'digit of the moon,' चन्द्रकला, चन्द्ररेखा, इन्दुरेखा, चन्द्रलेखा; 'full moon,' पूर्णचन्द्रः, पूर्णिमा, पूर्णेन्दुः. See FULL MOON; 'new moon,' नवपक्षी *m.* (नं), नवचन्द्रः, अमा, अमावसी, अमावासी, अमावस्या, अमावास्या, अमावसी, प्रतिपञ्चन्द्रः, दर्शः, सूर्येन्दु-सङ्गमः, कुहूः *f.* तिथिष्वयः, नरेन्दुकला; 'moon of the first quarter,' चालचन्द्रः; 'day of new moon,' मासान्तः; 'full or new moon, or the last day of a lunar fortnight,' पञ्चदशी, पञ्चान्तः; 'the first day of the moon's increase or wane, or of a lunar fortnight,' प्रतिपद् *f.*; 'fortnight of the waxing moon,' शुक्लपक्षः, सितपक्षः, शुद्धपक्षः; 'fortnight of the waning moon,' कृष्णपक्षः, तमिस्रपक्षः, उदरपक्षः; 'the full or change of the moon, or the junction of the 15th and 1st of a half-month,' पक्षसन्धिः *m.*, प्रतिपत्यञ्चदशयोरन्तरः; 'moon a little gibbous, or one digit less than full,' अनुमतिः *f.*, कलाहीनः; 'moon a little horned,' सिनीवाली; 'half moon,' चन्द्रार्धः; 'a false moon,' चन्द्राभासः; 'having a face like the moon,' चन्द्रमुखी *f.*, शशिवदना; 'rise of the moon,' चन्द्रोदयः; 'spot's on the moon's disk,' लान्छनं, कलङ्कः; 'the wife of the moon,' रोहिणी, चन्द्रकान्ता.

MOON-BEAM, *s.* चन्द्रपादः, शशिपादः, चन्द्रकिरणः, चन्द्ररश्मिः *m.*, शशिकिरणः, शशिकरः, शशिनयूयः, अंशुः *m.*, सोमांशुः *m.*, चन्द्रांशुः *m.*, चन्द्रिका, चन्द्रमरीचिः *m.*, पृथोनकं.

MOONLESS, *a.* चन्द्रहीनः -ना -नं, शशिहीनः &c., नष्टचन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

MOONLIGHT, *s.* चन्द्रप्रभा, शशिप्रभा, चन्द्रप्रकाशः, चन्द्रिका, चन्द्रमा, ज्योत्स्ना, चन्द्रज्योतिस् *m.*, चन्द्रातपः, चन्द्रगोलिका, कौमुदी, चन्द्रशाला, दीपिका, चान्द्री, मालती, तुहिनं, अमृततरङ्गिणी, कैरवी, हरिचन्दनं, मुदी, चन्दकः.

MOONLIGHT, *a.* ज्योत्स्ना -त्स्नी -त्स्नं, ज्योत्स्नायुक्तः -क्ता -क्तं; 'a moonlight night,' ज्योत्स्नी, ज्योत्स्नी -न्विका.

MOON-PLANT, *s.* चन्द्रवल्ली, सोमवल्ली -रिः *f.*, सोमवल्लिका, सोमलता, सोमः, वयस्या, वयस्या, ब्रह्मी, ब्राह्मी, मत्स्याक्षी.

MOONSHINE, *s.* चन्द्रप्रभा, चन्द्रद्युतिः *f.*, चन्द्रदीप्तिः. See MOONLIGHT.

MOON-STONE, MOON-GEM, *s.* चन्द्रकान्तः, चन्द्रमणिः *m.*, सोमकान्तः, चन्द्रोपलः, चन्द्रिकाद्रावः.

MOONSTRUCK, *a.* विक्षिप्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विमृष्टबुद्धिः &c., हतबुद्धिः &c.

MOONY, *a.* अर्द्धचन्द्रव्यजाङ्गितः -ता -तं, अर्द्धचन्द्रव्यजविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MOOR, *s.* जङ्गलभूमिः *f.*, खिलभूमिः *f.*, अनुपभूः *f.*, कच्छः, कच्छभूः.

To MOOR, *v. a.* रज्जुना or रज्जा नौकां बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्).

MOORED, *p. p.* रज्जुना or गुथेन बद्धः -द्धा -द्धं, रज्जुबद्धः &c.

MOOR-LAND, *s.* अनुपभूमिः *f.*, कच्छभूमिः *f.*, खिलभूः *f.* See MOOR.

MOORY, *a.* अनुपः -पा -पं, आनुपः -पी -पं, कच्छः -च्छा -च्छं, खिलः -ला -लं.

MOOSE, *s.* (Kind of deer) श्वरः, सहरः.

To MOOT, *v. a.* (Discuss) विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), वितर्के (c. 10. -तर्कयति -यितुं), विषद् (c. 1. -वदति -ते -दितुं), विवादास्पदीकृ, विचारास्पदीकृ, विदकास्पदीकृ. —(Bring forward) उपन्यस् (c. 4. -अन्यति -असितुं).

MOOT, MOOT-CASE, MOOT-POINT, *s.* विचारविषयः, विचारपदं, विचारास्पदं, विचारस्पलं, विवादास्पदं, विवादविषयः, सन्धि-पविषयः, अनियन्त्रविषयः, असिद्धान्तः.

MOOTED, *p. p.* विचारितः -ता -तं, वादयन्तः -न्ता -न्तं, विचारास्पदीकृतः &c.

MOPE, *s.* मार्जनी, सम्मार्जनी, शोधनी, विमार्गः, परिष्कारकः.

To MOP, *v. a.* मृञ् (c. 2. मार्ष्टि -ष्टुं), सम्मृञ्, शुभ् (c. 10. शोधयति -यितुं).

To MOPE, *v. n.* विषद् (c. 1. -वदति -यत्तुं), अवसद्, उदास् (c. 2. -आसितुं), विषधीभू, उद्विग्नीभू, दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), उन्मनस्, द्वै (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं).

MOPING, MOPISH, *a.* विषण्णः -णा -णं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (नं), दुर्मेनाः -नाः -नः (स्), उद्विग्ममनाः &c., अनर्मेनाः &c.

MOPPET, MOPSEY, *s.* पटपुत्रिका, वस्त्रपुत्रिका, वस्त्रसङ्गमयी पुत्रलिका.

MORAL, *a.* (Virtuous) सदाचारः -रा -रं, सदाचारी -रिणी -रि (नं), धार्मिकः -की -कं, धर्माचारी &c., धर्मचारी &c., साधुः -धुः -ध्वी -धुः, साधुवृत्तः -न्ना -न्नं, सुचरितः -ता -तं, सच्चरितः -ता -तं, साध्व्याचारः -रा -रं, धर्म्यः -म्या -म्यं, धर्मी &c., सुधर्मी -म्या -म्यं (नं), धर्म्मभूत *m. f. n.*, न्यायाचारः &c., वृत्तवान् -वती -वत् (नं), अव्यसनी &c., पुण्यः -ण्या -ण्यं, सात्त्विकः -की -कं, नीतिमान् &c.—(Relating to the practice of men, or to actions good or evil) लोकव्यवहारसङ्गन्धी &c., लोकाचारविषयकः -का -कं, सदसदाचारसङ्गन्धी &c., सदसद्भव-हारविषयः -या -यं, विधिनियेधान्वितः -ता -तं.—(Subject to moral laws, bound by precepts and prohibitions) विधिनियेधाधीनः -ना -नं, विधिनियेधायकः -न्ना -न्नं, विधिनियेधवान् &c., नियमाधीनः &c.—(Supported by reason or probability, founded on experience) अनुमानसिद्धः -द्धा -द्धं, युक्तिसिद्धः &c., आनुमानिकः -की -कं, यौक्तिकः -की -कं, अनुभूतिसिद्धः &c., युक्तिभाष्यः -व्या -व्यं, अनुमानमूलः -ला -लं; 'moral philosophy,' नीतिशास्त्रं, नीतिविद्या, व्यवहारशास्त्रं, नीतिः *f.*

MORAL, *s.* (Moral doctrine taught by a fiction) तात्पर्यं, तात्पर्यार्थः, अभिप्रायः, भावार्थः, तात्त्विकं, ध्वनितार्थः, गर्भः.

MORALIST, *s.* (Teacher of moral duties) नीतिशास्त्रोपदेशकः, नीत्युपदेश *m.* (दृ), नीतिशिक्षकः, धर्म्मोपदेशी *m.* (नं), नीतिविवेचकः, सदसद्विवेचकः, नीतिशास्त्रज्ञः, नीतिविद्याज्ञः, कर्त्तव्याकर्त्तव्योपदेशकः.—(Mere moral person) नीतिमार्गावलम्बी *m.*, केवलनीतिमार्गाश्रयी.

MORALITY, *s.* (System of moral duties) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नीतिशास्त्रं, व्यवहारशास्त्रं, नयः, नयविद्या, नयशास्त्रं, अर्थशास्त्रं, विनयविद्या, शीलविद्या, सदसद्विचारः, सदसद्विवेकः, कर्त्तव्याकर्त्तव्यविचारः, कर्त्तव्याकर्त्तव्यविवेकः; 'as invented by Vrihaspati,' वाईत्यतः.—(Practice of moral duties, virtue) धर्म्मोपनिर्णयः, धर्म्माचरणं, धर्म्माचारात्ता, धर्म्मः, धर्म्मेत्वं, सदाचारत्वं, सच्चरितं, सुचरितं, साधुशीलता, पुण्यता, पुण्यशीलत्वं, साधुवृत्तं.—(Conformity to the principles of rectitude) धर्म्मोपनिर्णयः, न्यायानुसारः, न्यायः, धर्म्यता, धर्म्मेत्वं.

To MORALIZE, *v. a.* (Apply to the purposes of moral instruction) हितोपदेशास्पदीकृ, धर्म्मोपदेशास्पदीकृ, नीतिशिक्षास्पदीकृ.

To MORALIZE, *v. n.* (Make moral reflections) हितोपदेशं कृ, धर्म्मोपदेशं कृ, नीत्युपदेशं कृ, हितोपदेशं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

MORALIZER, *s.* हितोपदेशकः, धर्म्मोपदेश *m.* (दृ), नीतिशिक्षकः.

MORALLY, *adv.* (According to the rules of morality) नीतिशास्त्रतः, नीतिशास्त्रवत्, नीतितः.—(Virtuously) धर्म्मेण, धर्म्मेतम्, न्यायतः.—(According to reason or the usual course of things) अनुमानेन, युक्त्या, अनुमानतः, युक्तितः, यथासम्भवं.

MORALS, *s.* (System of morality) नीतिः *f.*, नीतिशास्त्रं, नीतिविद्या. See MORALITY. (Conduct) आचारः, आचरणं, आचरितं, चरितं, व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, रीतिः *f.*; 'good morals,' विनयः, सदाचारः, सच्चरितं, सुचरितं, साधुचरितं, शीलः, सुशीलः.

MORASS, *s.* कच्छः, कच्छभूः *f.*, अनूपः, अनूपभूः *f.*, जलाढ्यभूमिः *f.*, पश्चि-
लभूः *f.*, जाम्बूः *f.*

MORHID, *a.* अस्वस्थः -स्या -स्यं, असुस्थः &c., रोगी -गिणी -गि (न्),
रोगवान् -वती -वत् (त्), सारोगः -गा -गं, विकारी &c., विकृतः -ता -तं,
आधितः -ता -तं.

MORBIDNESS, *s.* अस्वस्थता, अस्वस्थ्यं, असुस्थता, सारोगता, रोगित्वं.

MORBIFIC, MORBIFICAL, *a.* रोगजनकः -का -कं, रोगकरः -रा -रं, अस्वा-
स्थ्यजनकः &c., आधिकारः -रा -रं, अनारोग्यकरः &c., रोगदः -दा -दं.

MORBOSE, *a.* रोगजनितः -ता -तं, रोगजः -जा -जं, असुस्थः -स्या -स्यं.

MORDACIOUS, *a.* दंशकः -का -कं, दंशनकारी -रिणी -रि (न्).

MORDACITY, *s.* दंशकता, दंशनशीलता, दंशनं, दंशनगुणः.

MORDICANT, *a.* खादकः -का -कं, अरुणकरः -री -रं, दंशकः &c.

MORE, *a.* अधिकः -का -कं, अधिकतरः -रा -रं, अधिकसंख्यकः -का -कं,
भूयान् -यसी -यः (स्), भूयिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, उत्तरः -रा -रं, अतिरेकी -किणी
-कि (न्), अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, परः -रा -रं, परतरः -रा -रं; often
expressed by the comparative affixes तर and ईयस्; as,
'more in number,' बहुतरः -रा -रं, बंहीयान् &c.; 'more or
less,' न्यूनाधिकः -का -कं, न्यूनातिरेकः -का -कं; 'more than a
thousand,' परः सहस्रः -सा -सं; 'more than a hundred,' परं शतं.

MORE, *s.* आधिक्यं, अधिकता, अतिरेक्यं, अतिरिक्तता, उद्रेकः, अतिशय्यं;
'more or less,' न्यूनाधिक्यं, न्यूनातिरेक्यं, न्यूनातिरिक्तं; 'neither
more nor less,' अन्यूनातिरिक्तं; 'no more,' कृतं, अलं with
inst. c.; as, 'no more of this ceremony!' कृतम् आदरेण,
अलम् आदरेण; 'what more need I say?' किम् अन्यत्, किम् बहुना.

MORE, *adv.* अधिकं, अधिकतरं, भूयस्, भूयिष्ठं, अतिरिक्तं, परं; or often
expressed by the comparative affixes तर and ईयस्; as,
'more heavy,' गृहतरः -रा -रं, गरीयान् -यसी -यः (स्); 'more
and more,' उत्तरोत्तरं, अधिकाधिकं; 'how much more?'
किम्पुनर्, किमुत, सुतरां.—(Any more, again) पुनर्, भूयस्.

MOREOVER, *s.* अपिच, अपरच, अपरं, परं, परच, परन्तु, अपरन्तु,
अन्यच्च, किञ्च, अधिकन्तु, अधिकं, पुनश्च, अपिच, अपि, चय.

MORIBUND, *a.* मूर्धुः -धुः -धुः, मृतकल्पः -त्या -त्यं, मृतप्रायः -या -यं.

MORINGA, *s.* See MORUNGA.

MORION, *s.* शिरस्त्रं, शिरस्त्राणं, शिरस्त्रं, मस्तकरक्षणी, शीर्षकं.

MORN, MORNING, *s.* प्रभातं, प्रातःकालः, प्रातःसमयः, प्रभातकालः, प्रत्यूष-
कालः, प्रत्यूषः, प्रत्यूषस् *n.*, प्रतुषः, प्रतुषस् *n.*, उपः, उपस् *n.*, उषा-
कालः, विभातं -तकं, भातः, च्युष्टं, अरुणः, अरुणोदयः, कल्पं, काल्यं,
अहर्मुखं, दिवसमुखं, दिनारम्भः, दिनादिः *m.*, निशाचसानं, निशानः -नं,
अपानः, रात्रिविगमः, प्रापोधिकः, वासरसङ्गः.—(As opposed to
afternoon) पूर्वाह्नः or पूर्वाह्नः, प्राह्नः, पूर्वाह्नकालः, प्राह्नकालः;
'in the morning,' प्रातरं, प्रभाते, प्रातःकाले, प्रभातकाले, प्रत्यूषे,
उषा, प्रगे, प्राह्ने, पूर्वाह्ने, निशाने, पूर्वेणुस्; 'to be chanted in
the morning,' प्रातर्गैयः -या -यं; 'early in the morning,' सुप्रातरं,
अतिप्रभाते, अतिप्रगे; 'to-morrow morning,' अ्यः प्रभाते; 'good
morning,' सुप्रभातं; 'morning, noon, and evening,' त्रिकालं.

MORNING, *a.* प्रातरं in comp., प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रातःकालिकः
-की -कं, प्रभातीयः -या -यं, प्रभातिकः -की -कं, प्रगेतनः -नी -नं,
प्राह्नेतनः -नी -नं, पूर्वाह्नेतनः -नी -नं, उषस्यः -स्या -स्यं, जीविकः
-की -कं, जीवसः -सी -सं, वैयुष्टः -ष्टी -ष्ठं; 'morning duties,'
प्रातःकृत्यं; 'morning ablution,' प्रातःस्नानं; 'morning meal,'
प्रातराशः, प्रातर्भोजनं.

MORNING-GOWN, *s.* प्रातःकाले भूतो लघुप्रधारः, प्रातर्वसनं, प्रातर्वस्त्रं.

MORNING-STAR, *s.* प्रभातसूचकतारा, प्रभाततारा, शुक्रः.

MORNING-TWILIGHT, *s.* प्रातःसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, पूर्वेसन्ध्या, प्रभातसन्ध्या.

MOROSE, *a.* कर्कशस्वभावः -वा -यं, कटुस्वभावः -वा -वं, कर्कशभावः -वा
-वं, कर्कशशीलः -ला -लं, वक्रभावः -वा -वं, सदावक्रः -क्ता -क्तं, हृद्यस्व-
भावः -वा -वं, नैकृतिकः -की -कं, प्रतीयः -पा -पं, उदासीनः -ना -नं,
उदासवृत्तिः -त्तिः -त्ति, अरुणुदः -दा -दं, दुःशीलः -ला -लं, वामशीलः &c.

MOROSELY, *adv.* कर्कशस्वभावात्, कटुस्वभावात्, कर्कशं, कार्कश्येन,
वक्रभावेन, सदावक्रवत्, दुःशीलत्वात्, हृद्यस्वभावात्.

MOROSINESS, *s.* कार्कश्यं, कर्कशता, कर्कशशीलता, कटुता, कटुशीलता,
दुःशीलता, दौःशील्यं, वक्रता, वक्रशीलता, स्वभाववक्रता, स्वभावकार्कश्यं,
स्वभावकटुता, उदासीनता, उदासवृत्तिः, प्रतीयता, वामशीलता,
निकृतिः *f.*, शुक्रता.

MORROW, *s.* (The day next after the present) परदिवसः, परदिनं,
अस्तनदिवसः, आगामिदिवसः, कल्पं; 'to-morrow, on the morrow,'
अ्यस्, परेद्युस्, परदिने, परदिवसे, परेद्यवि, कलि, कल्पे, अन्येद्युम्.—
(The next day subsequent to any day) उत्तरदिवसः, उत्तरदिनं,
उत्तरेद्युस्; 'the day after to-morrow,' परअ्यम्; 'to-morrow
morning,' अ्यः प्रभाते.

MORSEL, *s.* (Mouthful, small piece of food) घ्रासः, पिष्टः, कवलः;
'a morsel as big as an egg,' अयष्टपरिमाणो घ्रासः.—(Piece,
bit) खण्डः -खण्डः, सुद्रुभागः, लघुः, शकलः, भिन्नं, भिन्नं, भिन्निः *f.*;
'a dainty morsel,' सुघ्रासः.

MORSURE, *s.* दंशनं, विदंशनं, दंशः, दंशकरणं.

MORTAL, *a.* (Subject to death) मरणधीनः -ना -नं, मर्त्यः -त्या -त्यं,
मर्त्यः -व्या -व्यं, नाशाधीनः -ना -नं, कालाधीनः -ना -नं, मृत्युधीनः
-ना -नं, मरणधर्मकः -का -कं, मृत्युधर्मकः -का -कं, मृत्युवशः -शा -शं,
मरणवशः &c., मरणवान् -वती -वत् (त्), अनित्यः -त्या -त्यं.—(Deadly)
प्राणघातकः -का -कं, प्राणहरः -रा -रं, प्राणान्तिकः -की -कं, प्राणान्तकः
&c., जीवान्तकः &c., प्राणहारो -रिणी -रि (न्), प्राणनाशकः -का -कं,
मारात्मकः -का -कं, मृत्युजनकः -का -कं, मर्त्यभेदी -दिनी &c., मर्त्यान्तिकः
&c., अन्तकरः -रा -रं.—(Belonging to man, human) मानुषः
-पी -वं, विकः -की -कं, मनुष्यजातीयः -या -यं, मनुष्यधर्मकः -का -कं,
पौरुषेयः -यी -यं, 'mortal state,' मानुषदशा.

MORTAL, *s.* (A human being) मर्त्यः, मनुष्यः, मानुषः, मानवः, प्राणी *m.*
(न्), प्राणभृत् *m.*, जन्मी *m.* (न्), जन्मवान् *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*,
देहभृत् *m.*, तनुभृत् *m.*, चेतनः, मृत्युपार्श्व, मरणपार्श्व.

MORTALITY, *s.* (Subjection to death) मरणधीनता, मर्त्यता, मृत्युवशता,
नाशाधीनता, मृत्युधर्मः, मरणधर्मः, अनित्यता.—(Human nature)
मनुष्यता -त्वं, मानुष्यं, मानुषत्वं -ता, पुरुषता.—(Death, death of
great numbers) मृत्युः *m.*, मरणं, अत्ययः, नाशः, बहुनाशः, बहुजननाशः.

MORTALLY, *adv.* प्राणनाशेन, प्राणघातेन, सनाशं, सप्राणघातं, सप्राणनाशं;
'mortally wounded,' भिन्नमर्त्या -र्त्या -मर्त्यं (न्).

MORTAR, *s.* (Vessel in which substances are pounded) उलूखलं,
उडूखलः -लं, उडूखलं; 'pestle and mortar,' उलूखलमुपले;
'pounded in a mortar,' उलूखलिकः -की -कं.—(Cement) सुधा,
लेपः, विलेपः, चूर्णलेपः, कर्करलेपः, उदपेयः; 'very hard,' वज्रलेपः.

MORTGAGE, *s.* आधिः *m.*, स्थावरधिः *m.*, क्षेत्राधिः, स्थावरधनाधिः *m.*,
आधानं, आधमनं, क्षेत्रन्यासः, स्थावरधनन्यासः, भूमिन्यासः, उपन्यासः,
स्थावरधन्यकः, धन्यकः, उपनिधिः *m.*, भूमिनिधेयः.

To MORTGAGE, *v. a.* आधीकृ, क्षेत्रादि स्थावरधनं न्यस् (c. 4. -अत्यति

-अमिन्तु) or मिषिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ति), व्यासं दा, बन्धकं दा, व्यासीकृ.
MORTGAGED, *p. p.* आधीकृतः -ता -तं, व्यासीकृतः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं,
उपव्यस्तः &c.; 'to be mortgaged,' आधेयः -या -यं.

MORTGAGEE, *s.* आधिधारी *m.* (नृ), व्यासधारी *m.* (नृ), आधिग्राही *m.*
(नृ), बन्धकग्राही *m.*, बन्धकधारी *m.*, आधिग्राहकः.

MORTGAGER, *s.* आधिदाता *m.* (नृ), बन्धकदाता *m.*, आधीकर्ता *m.* (नृ).

MORTIFEROUS, *a.* मृत्युजनकः -का -कं, मरणावहः -हा -हं, प्राणघातकः &c.

MORTIFICATION, *s.* (In surgery, local extinction of life) मांसनाशः,
मांसतिपाकः, मांसपाकः, चेतनानाशः, जीवित्वनाशः, मांसकोपः, मांस-
विद्रुधिः *m.*, मांसपृतिः *f.*—(Subjugation of the passions and
appetites) दमः, दानिः *f.* दमनं, संयमः -मनं, इन्द्रियदमः, इन्द्रियजयः,
इन्द्रियपराजयः, इन्द्रियसंयमः, जितेन्द्रियत्वं, इन्द्रियवशीकरणं, कामावसायः,
वीतकामत्वं, विषयपराङ्मुखता.—(By penance, &c.) तपस्, तपश्चर्या,
तपस्या, कृच्छ्रं, कायश्लेशः, वैराग्यं.—(Humiliation, vexation)
अभिभवं, अभिभूतिः *f.*, मानभङ्गः, मानसखननं, अभिमानसखननं, मान-
हानिः *f.*, तेजोभङ्गः, दर्पोभङ्गः, अपकर्षः -ध्वंसं, व्यथा, दुःखं, श्लेशः, विड-
खना.—(Disappointment) आशाभङ्गः, मनोभङ्गः, आशानाशः,
इच्छानाशः, इच्छाविनाशः, इच्छाक्षयः, वासाहभङ्गः.

MORTIFIED, *p. p.* (In surgery) नष्टमांसः -सा -सं, नष्टचेतनः -ता -नं,
कोपयान् -वती -वत् (नृ), अतिपक्वः -क्षा -क्षं.—(Subdued) दान्तः -न्ता
-नं, दमितः -ता -तं, संयमितः -ता -तं, वशीकृतः -ता -तं, नितः -ता -तं.
'one whose passions are mortified,' जितेन्द्रियः, यतेन्द्रियः,
संयतेन्द्रियः, वीतकामः, वीतरागः, वीतस्पृहः, विरक्तः, वैरागी *m.* (नृ),
जितकामः, जितकामक्रोधादिः *m.*—(Humiliated, vexed) अभिभूतः
-ता -तं, पराभूतः -ता -तं, खडितः -ता -तं, भग्नमानः -ता -नं, क्रिष्टः -ष्टा
-ष्टं, सन्ध्यः -या -यं, उद्धिग्नः -ग्ना -ग्नं, विडक्षितः -ता -तं.

To MORTIFY, *v. a.* (Destroy the vitality of) जीवित्वं or चेतन्यं नश
(c. 10. नाशयति -यितुं), चेतनानाशं कृ, चेतन्यनाशं कृ.—(Subdue)
दम् (c. 10. दमयति -यितुं), वशीकृ, जि (c. 1. जयति, जेतुं), पराजिः
'one's passions,' इन्द्रियाणि दम्, इन्द्रियदमनं कृ; 'the body,'
शरीरश्लेशं कृ.—(Humble) अभिभू, अपकृष्य (c. 1. -कर्षति -क्रष्टुं), मानं
भङ्ग्य (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं) or खड्य (c. 10. खडयति -यितुं), अभिमा-
नसखननं कृ, मानविध्वंसं कृ.—(Vex) क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति, क्रेशितुं),
व्यप् (c. 10. व्यययति -यितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं).

To MORTIFY, *v. n.* (Lose vitality, as flesh) नष्टचेतन्यः -न्या -न्यं भू,
नष्टजीवित्वः -न्ता -न्तं भू, नष्टमांसः -सा -सं भू, मांसिकदेशे पृतीभू, कोपीभू.
—(Practise austerities) तप् (c. 4. तप्यते), तपस् तप्, तपस् (nom.
तपस्यति), तपश्चर्या कृ, वैराग्याचरणं कृ, शरीरश्लेशं कृ, ग्रन्थचर्यं कृ.

MORTIFYING, *a.* मानभङ्गकः -का -कं, दर्पोभङ्गकः &c., व्यथाकरः -रा -रं.

MORTISE, *s.* काष्ठछिद्रं, काष्ठसन्धिः *m.*, काष्ठग्रहणी, काष्ठधरणी, दारुछिद्रं,
दारुसीवनं, काष्ठसीवनं, काष्ठरन्ध्रं.

To MORTISE, *v. a.* अन्यकाष्ठधरणार्थम् एककाष्ठाय छिद्रं (c. 7. छिनत्ति,
छेप्ति), काष्ठद्वयसन्धानं कृ, काष्ठद्वयं सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं).

MORTMAIN, *s.* अन्यादेयभोगः, परादेयभोगः, अदेयभोगः.

MORUNG, *s.* (Plant) शोभाजनः, शोभनकः, शोभाजनः, शोभाजनः,
शिशुः *m.*, तोल्यगन्धः -न्धकः, अक्षीयः, आक्षीयः, काक्षीयः, मोषकः;
'its root,' शिशुमूलं; 'seed,' शिशुजं, शिशुवीजं.

MOSAIC, *a.* नानावर्णप्रस्तरसहितः -ता -तं, नानाविधप्रस्तरसुरितः -ता -तं,
नानावर्णद्रव्यप्रणिहितः &c.; 'mosaic work,' चित्रकर्म *n.* (नृ).

MOSQUE, *s.* यावनधर्ममण्डपः, यावनधर्ममन्दिरं, यावनमस्जिदः.

MOSS, *s.* शिलावस्त्रा, शैवलः, शैवालः, शैवलः, शैवालः, शैवालः, शैवं,

कावारं, शुकरी, शुकरी, शुकराक्रान्ता, वराहक्रान्ता.

MOSS-GROWN, *a.* शैवलावृतः -ता -तं, शैवलाच्छादितः -ता -तं, रुढशैवलः &c.

MOSSY, *a.* शैवालमयः -यी -यं, सशैवालः -ला -लं, शैवालयुक्तः -क्ता -कं,
शैवालितः -ता -तं, शैवालविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, शैवली -लिनी -लि (नृ).

MOST, *a.* भूयिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिकतमः -मा -मं, अधिकतरः -रा -रं, अधिकः
-का -कं, अधिकसंख्यकः -का -कं, परमः -मा -मं, उत्तमः -मा -मं; 'the
most part,' भूयान् -यसी -यः (स्), भूयिष्ठः &c., बहुतरः -रा -रं,
बहुतमः -मा -मं; 'for the most part,' भूयिष्ठं, प्रायस्, प्रायशस्
बाहुल्येन, बहुशस्.

MOST, *adv.* भूयिष्ठं, अधिकं, अधिकतरं, अधिकतमं, भूयस्, परमं; after
expressed by the superlative affixes तम and इष्ठ, as, 'most
excellent,' श्रेष्ठतमः -मा -मं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'most heavy,' गुरुतमः
-मा -मं, गरिष्ठः &c., or by अति or सु or अत्यन्त or अतिशय pre-
fixed; as, 'most powerful,' अतिबलवान् &c.

MOST, *s.* अधिकभागः, भूयिष्ठभागः, परभागः, परमभागः, बहुतरभागः,
बहुतमभागः, अधिकपक्षः, उत्तमभागः, उत्तमपक्षः, अधिकांशः.

MOSTLY, *adv.* भूयिष्ठं, प्रायस्, प्रायशस्, प्रायेण, बहुशस्, बाहुल्येन, बहुधा
भूयस्, सामान्यतम्, बहुतरं, साधारण्येन.

MOTE, *s.* अणुः *m.*, अणुरेणुः *m.*, चमरेणुः *m. f.*, रिद्धा, लिद्धा, कणः
कणिका, पारिमाणाख्यं, अणुरेणुमालं, जालसूक्ष्ममरीचिख्यं रजस्, जाल-
कान्तरप्रविष्टादित्यरश्मिस्थितं यदृजस्, ध्वंसी *m.* (नृ), समागमः.

MOTH, *s.* पतङ्गः, पतङ्गमः, पतङ्गिका, शलभः, शरभः, कीटः; 'moth-
like,' शालभः -भी -भं.

MOTH-EATEN, *a.* कीटभक्षितः -ता -तं, कीटखादितः -ता -तं.

MOTHER, *s.* माता *f.* (नृ), जननी, जनयित्री, जनिका, प्रजनिका, प्रजा-
यिनी, प्रसविनी, प्रसवित्री, प्रसवकर्त्री, प्रसूः *f.*, सूः *f.*, अद्या, अक्षिका,
अक्षालिका, जनी, प्रसवस्थली, धात्री, मा, उत्पादिका; 'mother of
a son or of offspring,' पुत्रिणी, पुत्रवती, सुतिनी, सुतपती, प्रजा-
वती, सपत्यवती; 'of one child,' एकोदरा; 'of seven children,'
सुतपस्करा; 'who has recently had a child,' प्रसूतिका, सूतिका,
प्रसूता; 'step-mother,' विमाता *f.* (नृ), सपत्नी माता; 'mother-
in-law,' अग्र्यः *f.*; 'mother and father,' मातापितरौ *m. du.*,
मातरपितरौ; 'mother of a hero,' वीरप्रसविनी; 'mother's
house,' मातृगृहं; 'mother's family,' मातृकुलं; 'born of a
different mother,' भिन्नोदरः -रा -रं, अन्योदरः &c., असोदरः &c.

MOTHER, *a.* (Native) स्वाभाविकः -की -कं, साहजिकः -की -कं, सहजः
-जा -जं, जन्म or जाति in comp.; as, 'mother-tongue,' जन्म-
भाषा, जातिभाषा; 'mother-country,' जन्मभूमिः *f.*

MOTHER-IN-LAW, *s.* अग्र्यः *f.*, गुरुपत्नी; 'mother and father in
law,' अग्र्यपशुरौ *m. du.*

MOTHER-OF-PEARL, *s.* शुक्तिवधूः *f.*, शुक्तिपुटं, मुक्तास्पष्टः, मुक्तागारं.

MOTHERHOOD, *s.* मातृत्वं -ता, जननीत्वं, मातृभावः, पुत्रिणीत्वं, सुतिनीत्वं.

MOTHERLESS, *a.* अमातृकः -का -कं, मातृहीनः -ना -नं, मृतमातृकः &c.,
मातृरहितः -ता -तं, गतमातृकः -का -कं, हीनमातृकः &c.

MOTHERLY, *a.* मातृसन्निभः -भा -भं, मातृसदृशः -शी -शं, मातृकल्पः -ल्या
-ल्यं, मातृतुल्यः -ल्या -ल्यं, मातृकः -का -कं, मातृ in comp.

MOTHERLY, *adv.* मातृवत्, मातृरूपेण, मातृभावेन, मातृधर्मानुसारेण.

MOTION, *s.* गतिः *f.*, गमनं, चलनं, चारः, चरणं, सचरणं, सरणं, चोपनं,
खेलितं, खेलिका; 'swift motion,' त्वरितगतिः *f.*; 'slow mo-
tion,' मन्दगतिः *f.*, मन्दगमनं; 'backward motion,' विपरीतगतिः *f.*
—(Animal action) चेष्टा, चेष्टितं.—(Gesture) इङ्गितं, इङ्गः, अङ्ग-

विषेयः, आङ्गिकचेष्टा.—(Agitation) खोभः, खनःखोभः, वेगः.—(Impulse, feeling) वेगः, मनोवेगः, मनोवृत्तिः, मनोविकारः, रागः, चित्तरागः, चित्तखोभः, भावः, वासना, बुद्धिः, कल्पना, रसः.—(Proposition made) कर्तव्योपन्यासः, उपन्यासः, कर्तव्यमूचकवाक्यं, वाक्यं.—(Stool) रेकः, रेचनं-ना, उच्चारः, उच्चरितः; 'to put in motion,' चल् (c. 10. चालयति-यितुं).

To MOTION, v. a. इङ्गितं कृ, सङ्केतं कृ, अङ्गविषेयं कृ, अङ्गसञ्चालनं कृ. MOTIONLESS, a. अचलः-ला-लं, निश्चलः-ला-लं, निश्चेष्टः-ष्टा-ष्टं, अचेष्टः &c., निचेष्टः &c., गतिहीनः-ना-नं, गतिशून्यः-न्या-न्यं, निष्कम्पः-म्या-म्यं, अत्यन्दः-न्दा-न्दं, निष्यन्दः &c., स्थिरः-रा-रं, स्तम्भः-म्या-म्यं, अगतिकः-का-कं, सन्नः-न्ना-न्नं.

MOTIVE, a. (Causing motion, &c.) चालकः-का-कं, प्रवर्त्तकः-का-कं, सञ्चारकः-का-कं, प्रयोजकः-का-कं, व्यापारी-रिणी-रि (न्), हेतुकः-का-कं, कारणिकः-की-कं.

MOTIVE, s. (That which incites to action, cause) प्रयोजनं, हेतुः, कारणं, निमित्तं-सकं, प्रवृत्तिनिमित्तं, प्रवर्त्तकं, प्रयोजकं, प्रयोगः, उत्तेजनं, उत्तेजकं, निदानं, निबन्धनं, कार्यः; 'without motive,' अकस्मात्, निष्प्रयोजनं, असति प्रयोजने, अकारणात्, हेतुना विना; 'relation between the motive and the effect,' प्रयोज्यप्रयोजकभावः.

MOTIVELY, a. चित्रविचित्रः-त्रा-त्रं, नानाविधः-धा-धं, नानाप्रकारः-रा-रं, नानावर्णः-र्णा-र्णं, नानारूपः-पा-पं, भिन्नरूपः-पा-पं, नानारङ्गी-रङ्गी-रङ्गि (न्), बहुरङ्गी &c., विविधः &c.

MOTOR, MOTORY, a. चालकः-का-कं, सञ्चारकः-का-कं, सारकः &c.

MOTTLED, a. चित्रितः-ता-तं, चित्रः-त्रा-त्रं, कर्तुरितः-ता-तं.

MOTTO, s. वाक्यं, वचनं, लेखः, श्लोकः, कविता, पित्रापनलेखः, मुद्रालेखः.

MOULD, s. (Earth, soil) मृत्तिका, मृद, पांशुः, भूमिः, सलं, 'black mould,' नीलमृत्तिका.—(Concretion formed from damp) कलङ्कः, शुक्रकलङ्कः, जेदकलङ्कः, जेदनमलं.—(Cast) संस्कारः, आकारः, आकृतिः, मूर्तिः, संस्थानं, संयानः, रूपं.

To MOULD, v. a. (Cause to contract mould) सकलङ्कं-ङ्का कृ, कलङ्केन दुष् (c. 10. दुषयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), जेदनमलेन दुष्.—(Fashion, form) संस्कृ, कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), रूप (c. 10. रूपयति-यितुं), सरूपं-पां कृ, रच् (c. 10. रचयति-यितुं), संस्कारं कृ.

To MOULD, v. n. (Contract mould) सकलङ्कः-ङ्का-ङ्कं भू, जेदव्याप्तत्वात् शुक्रकलङ्कं or शुक्रमलं बन्धु (c. 9. बध्नाति-यितुं), कलङ्कायत-ता-तं भू.

MOULDED, p. p. कल्पितः-ता-तं, संस्कृतः-ता-तं.—(Kneaded) मर्दितः &c.

To MOULDER, v. n. चूर्णीभू, छि in pass. (छीयते), विञ् in pass. (-शीर्यते), विशीरणीभू, जृ (c. 4. जीर्यति), शनैः शनैः छि or नश् (c. 4. नश्यति), अत्याव्यशः क्षीणीभू or न्यूनीभू.

MOULDERING, part. शनैः शनैः क्षीयमाणः-णा-णं, अत्याव्यं विशीर्यमाणः &c.

MOULDINESS, MOLDINESS, s. सकलङ्कता, समलता, मलिनता, कलङ्कवस्त्रं.

MOULDING, MOLDING, s. संस्कारः.—(Projecture of a wall) भित्ति-शीर्षं-धकं.

MOULDY, a. सकलङ्कः-ङ्का-ङ्कं, समलः-ला-लं, मलिनः-ना-नं, कलङ्कायतः-ता-तं, कलङ्कमयः-यो-यं, कलङ्कयान्-यतो यत् (त्), मलायतः &c., शुक्रकलङ्कायतः &c.

To MOULT, MOLT, v. n. (Shed the feathers) पक्षान् or वार्षिकपक्षान् पत् (c. 10. पातयति-यितुं) or मुष् (c. 6. मुक्षति, मोक्षं, c. 10. मोक्षयति-यितुं) or निर्मुष्, वार्षिकपक्षपातं कृ, पक्षनिर्भोकं कृ, पक्षगलनं कृ, पक्षपरिवर्त्तनं कृ.

MOULTED, p. p. गलितपक्षः-क्षा-क्षं, मुक्षपक्षः &c., पतितपर्णः-र्णा-र्णं. MOULTING, s. पक्षपातः, पक्षपातनं, वार्षिकपक्षपातनं, पक्षनिर्भोकः, पक्षगलनं, वार्षिकपक्षगलनं, वार्षिकपक्षपरिवर्त्तनं.

MOUND, s. (Bank, rampart) वप्रः-प्रं, वयः, सेतुः, पिण्डनः, पिण्डलः, प्राकारः, धूलिकुट्टिमं, धूलिकेदारः.—(Elevation, hillock, heap of earth) मृत्तिकाचयः, उन्नतभूभागः, क्षुद्रपर्वतः, नाकुः, वामलूरः.

To MOUNT, v. n. (Rise on high) ऊर्द्धं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उपरि गम्, उच्चैर् गम्, ऊर्द्धगमनं कृ, उपरिगमनं कृ.—(Mount on horseback) अश्वम् सारुह (c. 1. -रोहति-रोढुं) or अधिरुह or अश्वारुह or समारुह or अभिरुह or अधिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अश्वारोहणं कृ; 'to mount along side,' सन्वारुह, समन्वारुह.

To MOUNT, v. a. (Raise on high) ऊर्द्धीकृ, उच्चीकृ, ऊर्द्धं गम् (c. 10. गमयति-यितुं), उच्चैः कृ.—(Climb, ascend, as a hill or a horse) सारुह (c. 1. -रोहति-रोढुं), अधिरुह, अश्वारुह, समारुह, अभिरुह, अधिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति-स्कन्तुं), आरोहणं कृ.—(Place upon) सारुह in caus. (-रोपयति-यितुं), समारुह.

MOUNTAIN, s. पर्वतः, गिरिः, शैलः, अद्रिः, महीधरः, भूधरः, वसुधाधरः, धरणीधरः, धराधरः, महीधः, जगतीधरः, भूभूत, भूधः, स्थाभूत, स्थितिधरः, उर्ध्वीधरः, कुम्भ, धरः, धरणीकोलकः, शिखरी, पृथुशेखरः, तुङ्गशेखरः, सानुमान, ककुसान, नगः, शिलोच्चयः, गोत्रः, अहाय्यः, ग्रावा, यलाहकः, पृथुनितसः; 'crest or peak of a mountain,' शिखरं, गिरिशिखरं, पर्वतशृङ्गं, पर्वतार्थं, पर्वतमस्तकः, ककुद, गिरिमृड्डी, 'side or ridge,' कटकः, नितसः; 'mountain with three peaks,' त्रिकटः, त्रिककुद, 'Western mountain behind which the sun sets,' अस्तः, चरमाचलः, चरमाद्रिः, 'Eastern mountain, over which the sun rises,' उदयः, उदयपर्वतः, उदयगिरिः, उदयशैलः, उदयाचलः, उदयद्रिः, 'hill near a mountain,' पादः, प्रत्यनपर्वतः; 'land at the foot of a mountain,' उपरकाः; 'on the top,' अधिपका; 'range of mountains,' कुलपर्वतः, कुलाचलः, कुलगिरिः, कुलशैलः. 'There are seven principal ranges of mountains given, viz. महेन्द्रः, मलयः, सत्यः, शुक्रमान, अश्वः, विन्ध्यः, पारिपात्रः-त्रकः or पारियात्रः-त्रकः. Other names of celebrated mountains or mountain ranges are हिमवान्, हिमालयः, हिमाद्रिः, हेमकटः, आशकटः, मात्ययान्, निपथः, मैनाकः also called हरिश्चन्द्रनाभः and हिमवन्तुतः, गन्धमादनः, चित्रकटः, क्रोचः or क्रोचः.

MOUNTAIN, a. पार्वतः-ती-तं, पर्वतीयः-या-यं, पार्वतीयः-या-यं, गैरः-री-रं, गैरिकः-की-कं, गैर्यः-यी-यं, शैलः-ली-लं, पार्वतेयः-यी-यं, पर्वत or गिरि in comp.; as, 'mountain torrent,' गिरिनदी.

MOUNTAINEER, s. पर्वतवासी, गिरिवासी, पर्वतीयजनः, पार्वतीयः, गिरिजः, शैलजनः, गिरिभूः, शैलाटः.

MOUNTAINOUS, a. पार्वतीयः-या-यं, पार्वतेयः-यी-यं, पर्वतीयः-या-यं, सपर्वतः-ता-तं, पर्वतमयः-यी-यं, सशैलः-ला-लं, समहीधरः-रा-रं.

MOUNTERANK, s. लसवेष्टः, मिथ्यावेष्टः, कितयः, भूषः, कापटिकः.

MOUNTED, p. p. सारुहः-ढा-ढं, आरोपितः-ता-तं, रोपितः-ता-तं, समारोपितः-ता-तं, समारुहः &c., अधिरुहः &c., रुहः &c.; 'on horseback,' अश्वारुहः, अश्वारोही, हयारुहः, तुरगारुहः.

MOUNTING, s. (Rising) ऊर्द्धगमनं, उपरिगमनं.—(Ascending, getting on horseback) आरोहः-हणं, अधिरोहणं, समारोहः-हणं.—

(Placing on horseback) आरोपणं, समारोपणं, आरुढीकरणं.

To MOURN, *v. n.* शुच् (c. 1. शोचति - चितुं), अनुशुच्, परिशुच्, शोकं कृ, शोकाक्षैः -क्षा -क्षै भृ, शोचनं कृ, खिद् (c. 4. खिद्यते, खेतुं), परिखिद्, दुःख (nom. दुःखायते, दुःखीयते), विलप् (c. 1. -लपति - पितुं), प्रलप्, लप्, उड्डिज् (c. 6. -विजते - जितुं), व्यप् (c. 1. व्यपते - पितुं), प्रव्यप्, सम्प्रव्यप्, तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सनप्, रुद् (c. 2. रोदिति - तुं), परिदेव् (c. 1. -देवते - पितुं), दु (c. 4. दूयते); 'mourn exceedingly,' शुच् in freq. (शोशुच्यते).

To MOURN, *r. a.* (Grieve for) अनुशुच् (c. 1. -शोचति - चितुं), परिदेव् (c. 1. -देवति - ते - पितुं), विलप् (c. 1. -लपति - पितुं), क्रन्द् (c. 1. क्रन्दति - न्दितुं), आक्रन्द्, रुद् (c. 2. रोदिति - तुं), अभिक्रुश् (c. 1. -क्रोशति - क्रोष्टुं).

MOURNED, *p. p.* शोचितः - ता - तं, अनुशोचितः &c., विलपितः - ता - तं.

MOURNER, *s.* शोचकः, अनुशोचकः, शोकी *m.* (नं), खेदी *m.* (नं), परिदेवी *m.* (नं), परिदेवकः, विलपनकृत् *m.*, विलापी *m.*, शोककक्षा *m.* (त्रं), अनुतापी *m.*, खिद्यमानः. — (One who wears a funeral dress) अमङ्गलवेधो *m.* (नं).

MOURNFUL, *a.* (Expressing sorrow) शोकसूचकः - का - कं, खेदसूचकः &c., शोकबोधकः - का - कं, शोकार्थकः - का - कं. — (Sorrowful, said of persons) शोकी - विकनी - कि (नं), शोकाक्षैः -क्षा -क्षै, शोकाव्यतः - ता - तं, सशोकः - का - कं, खेदी &c., खेदयुक्तः - क्ता - क्तं, खिन्नः - क्षा - त्रं, उड्डिग्नः - ग्ना - ग्नं, उड्डिग्नमनाः - नाः - नः (मं), विषादी &c., दुःखी &c., दुःखान्वितः - ता - तं, दुर्मेताः &c., विमनाः &c., समन्युः - न्युः - न्यु. — (Causing sorrow, lamentable) शोकजनकः &c., शोकदः - दा - दं, शोचनीयः - या - यं, शोच्यः - च्या - च्यं, शोचितव्यः - च्या - च्यं, शोकावहः - हा - हं, दुःखावहः &c., खेदजनकः - का - कं, शोकाहः - हा - हं, शोचनार्हः &c.

MOURNFULLY, *adv.* सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सोद्वेगं, शोकेन, शोकपूर्व.

MOURNFULNESS, *s.* शोकः, सशोकता, दुःखं, दुःखिता, उद्वेगः, उड्डिग्नता, खेदः, शोच्यता, शोचनीयता, शोकजनकता.

MOURNING, *s.* (Sorrow, lamentation) शोकः, शोचनं, अनुशोचनं, खेदः, विलपनं, विलापः, परिदेवनं - ना, रोदनं, रुदनं, क्रन्दनं, आक्रन्दनं, दुःखं. — (Dress worn by mourners) अमङ्गलवेधः, अशुभवेधः, अमङ्गलकालीनवेधः, अशुभकालीनवेधः, शोकसूचकवेधः. According to the Hindu notion defilement is contracted by the death of a relation; hence the following terms, expressive of a season of mourning, imply a season of impurity; as, अशौचं, आशौचं, कालाशौचं, अषाहः; 'one in such a state,' आशौची - चिनी - चि (नं).

MOUSE, *s.* मूषिकः - का, मूषकः. साखुः *m.*, इन्दुरः, इन्दुरुः *m.*, गिरिः *f.*, गिरिका, दीना, विलेशयः, वज्रदन्तः, धान्यारिः *m.*, चिह्ना.

MOUSE-TRAP, *s.* मूषिकग्रहणार्थं कूटयन्त्रं, मूषिकोन्माथः, मूषिकपञ्जरः.

MOUTH, *s.* मुखं, यदनं, आस्यं, वक्त्रं, आननं, लपनं, तुखं - खडः, तुखिः - खी *m. f.*, उमन् indec.; 'the corner of the mouth,' मूकन् *n.*, मूकः, मूकन *n.*, मूकः, मूकि *n.*, मूकि *n.*, मूकिन् *n.*, मूकिन्, मूकिणी *f.*, मूकिणीः 'the two corners,' मूकणी *n. du.*, ओष्ठप्रान्ती *m. du.*; 'dryness of the mouth,' मुखशोषः; 'washing the mouth,' मुखमार्जनं, मुखप्रक्षालनं; 'rinsing the mouth,' साधनं; 'to open the mouth,' मुखं व्यादा; 'to stop the mouth,' वाक्स्तम्भं कृ; 'from the mouth,' मुखतः; 'relating to the mouth,' मुखातीयः - या - यं. — (Aperture, orifice) मुखं, छिद्रं, द्वारं, प्रमुखं. — (Mouth of a river) सम्भेदः, सङ्गमः, सिन्धुसङ्गमः.

To MOUTH, *v. a. and n.* (Speak with a big pompous voice)

उच्चैःस्वरेण or गर्वितस्वरेण वद् (c. 1. वदति - दितुं), उद्धतस्वरेण वद्. — (Chew, devour) चर्च् (c. 1. चर्वति - चितुं, c. 10. चर्वयति - पितुं), यस् (c. 1. यसति - सितुं), भक्ष् (c. 10. भक्षयति - पितुं).

MOUTHFUL, *s.* यासः, पिबः, मुखपूर्णः, कवलः, कवकः, गखडूयः - या, गडोलः, गखडोलः, गुडेर - रकः, सिनः; 'three mouthfuls of water,' जलगडूयचयं.

MOUTHLESS, *a.* मुखहीनः - ना - नं, मुखरहितः - ता - तं, निर्मुखः - खा - खं.

MOUTHPIECE, *s.* मुखनाली, पुटः, जिह्वाली; 'of a flute,' द्दुर्पुटः. — (One who speaks for others) मुखं.

MOVABLE, *a.* चरः - रा - रं, चरिष्णुः - णुः - णु, चलः - ला - लं, चलनः - ना - नं, चलिष्णुः &c., जङ्गमः - मा - मं, गमनशीलः - ला - लं, गमनयोग्यः - ग्या - ग्यं, गमनशक्यः - क्वा - क्यं, अस्थावरः - रा - रं, बसः - सा - सं, जगन् - गती - गत् (त्), इङ्गः - ङ्गा - ङ्गं, चलनक्षमः - मा - मं; 'movable and immovable,' चराचरः - रा - रं, चलाचलः - ला - लं.

MOVABLENESS, *s.* चरिष्णुता, चलिष्णुता, गमनशीलता, चलनयोग्यता, गतिशीलत्वं, अस्थावरता, चरभावः, चलभावः, गमनशक्तिः *f.*

MOVABLES, *s. pl.* अस्थावराणि *n. pl.*, अस्थावरद्रव्यं - व्याणि *n. pl.*, चरद्रव्याणि, चलद्रव्याणि, जङ्गमद्रव्याणि, अस्थावरधनं.

To MOVE, *v. a.* (Put in motion, cause to change place) चल् (c. 10. चालयति - पितुं), विचल्, सचल्, मृ (c. 10. सारयति - पितुं), चर (c. 10. चारयति - पितुं), सचर्, स्थानान्तरं गम् (c. 10. गमयति - पितुं), स्थानान्तरीकृ. — (Impel) प्रेर (c. 10. -ईरयति - पितुं), नुद् (c. 6. नुदति, नोष्टुं), प्रणुद्, चुद् (c. 10. चोदयति - पितुं), प्रचुद्, सचुद्. — (Draw) कृष् (c. 1. कर्षति, c. 6. कृपति - ते, क्रष्टुं), सामाकृष्. — (Incite to action, influence) प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति - पितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति - पितुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति - पितुं), उत्सह् चष्ट (c. 10. चष्टयति - पितुं), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति - पितुं), प्रेर. — (Excite tenderness, pity, &c.) करुणं जन् (c. 10. जनयति - पितुं), कारुण्यं or दयाम् उत्पद् (c. 10. -पादयति - पितुं), हृदयं व्यप (c. 4. विध्यति, व्यष्टुं), हृदयं स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्ष्टुं), हृदयम् आद्रोक्. — (Affect) उपहन् (c. 2. -हन्ति - न्तुं); 'with grief,' शोकोपहतं - तां कृ. — (Agitate) क्षुभ् (c. 10. क्षोभयति - पितुं), विक्षुभ्, व्याक्षुभ्. — (Make a proposal) उपन्यस् (c. 4. -अन्यति - असितुं), कर्त्तव्योपन्यासं कृ, कर्त्तव्योपस्थापनं कृ, कर्त्तव्योद्गाहनं कृ. — (Move away, move off) अपमृ, अपानुद्, अपनुद्, व्यपनुद्. — (Move a piece at chess) शारिं परिणी (c. 1. -णयति - णतुं) or समन्नाद् नी. शारिपरिणायं कृ.

To MOVE, *v. n.* चल् (c. 1. चलति - लितुं), मृ (c. 1. सरति, सर्त्तुं), प्रमृ, चर् (c. 1. चरति - रितुं), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), या (c. 2. याति - तुं), इ (c. 2. रति - तुं), इङ्ग (c. 1. इङ्गति - ङ्गितुं), चुप् (c. 1. चोपति - पितुं), खंह (c. 1. खंहते - हितुं), गतिविशिष्टः - हा - हं भू. — (Change place) स्थानान्तरं गम्, स्थलान्तरं गम् or या. — (Change residence) गृहान्तरं गम्, वासान्तरं गम्. — (Have vital action) चेष्ट (c. 1. चेष्टते - हितुं), आत्मानं चेष्ट, चेष्टां कृ. — (Begin a march) प्रस्थानं कृ, प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति - स्थानुं); 'move on,' प्रमृ, प्रगम्, प्रया, चल्; 'move off,' अपमृ, अपया, अपक्रम् (c. 1. -क्रामति, क्रामितुं), अपगम्; 'move about,' इतस्ततः मृ or चल्, परिसृ.

MOVE, *s.* चलनं, सरणं, गमनं, चेष्टा, इङ्गितं, स्थानान्तरं, स्थानान्तरगमनं. — (At chess, &c.) परिणायः, परीणायः, शारिनयनं, खेला - लनं.

MOVED, *p. p.* चालितः - ता - तं, चलितः - ता - तं, चारितः - ता - तं, सचारितः - ता - तं, सारितः - ता - तं, प्रचलितः - ता - तं, स्थानान्तरगतः - ता - तं, स्थानान्तरप्राप्तः - ता - तं, स्थलान्तरप्राप्तः - ता - तं. — (Impelled) प्रेरितः

-ता-तं, प्रयोदितः-ता-तं, प्रणुनः-ता-तं, प्रयोदितः-ता-तं.—(Drawn) कृष्टः-हा-हं, कथितः-ता-तं.—(Incited) प्रवर्तितः-ता-तं, प्रयोजितः-ता-तं, नियोजितः-ता-तं, प्रोत्साहितः &c., प्रवृत्तः-ता-तं.—(Excited to pity) जातकारुण्यः-या-यं, जातदयः-या-यं, दयास्पृष्टदयः-या-यं.—(Affected) स्पृष्टः-हा-हं, उपहतः-ता-तं.—(Agitated) क्षुब्धः-आ-अं, क्षोभितः-हा-हं.

MOVEMENT, *s.* चलनं, सञ्चलनं, चारः, चरणं, सञ्चरणं, गतिः *f.*, गमनं, गमः, चोपनं, चेष्टा, चेष्टितं, इङ्गितं, स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, स्थानान्तरगमनं, स्थानभेदः.—(Agitation) क्षोभः, कम्पः.—(In music) यामः, तालः, मूर्च्छना.

MOVER, *s.* (That which gives motion) चालकः, सारकः, सञ्चारकः.—(That which moves) चरः, चलः, चलनः.—(Proposer) उपन्यासकृत्, कर्त्तव्योपन्यासकृत्, कर्त्तव्योपस्थापकः.—(One who impels to action) प्रवर्त्तयिता *m.* (तु), प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रेरकः.

MOVING, *a.* (Exciting the affections) करुणाजनकः-का-कं, कारु-ख्योत्पादकः &c., दयाजनकः &c., करुणात्मकः &c., हृदयवेधकः &c., हृदयज्जमः-मा-मं, हृदयस्पृक (ज्ञ), भस्मस्पृक, हृदयभेदी-दिनी-दि (न), चित्तवेधकः &c., चित्तद्रावकः &c., भावादुकारि &c., चित्तादुकारि &c.

MOVING, *part.* चलन्-लन्ती-लत् (त), सरन् &c., चरन् &c., चलः-ला-लं, चरः-रा-रं, सरः-रा-रं, सरणः-या-यं, चलनः-ना-नं, जङ्गमः-मा-मं, कम्पनः-ना-नं, गतिमान्-मती-मत् (त), गामी-मिनी &c., चारी &c., सारी &c., यायी &c., सयी &c., गन्तः-रा-रं, सन्तः-रा-रं; 'moving in the air,' आकाशगामी &c.

MOVINGLY, *adv.* यथा हृदयं स्पृश्यते तथा, यथा करुणा जायते तथा, यथा कारुण्यम् उत्पद्यते तथा.

MOW, *s.* (Of hay or grain) तुलराशिः *m.*, धान्यराशिः *m.*, धान्यचित्तिः *f.*, धान्यचयः, धान्यसञ्चयः, तुलोरः, धान्योरः.

To MOW, *v. a.* दाबेण or लविचेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तु) or अयच्छिद् or लू (c. 9. लुनाति, लवितुं) or कृत् (c. 6. कृनाति, कर्त्तितुं) or अय-कृत्, दो or दा (c. 4. छति, c. 2. दाति-तुं).

MOWED, MOWN, *p. p.* दाबिष्ठः-मा-अं, दाबलनः-ना-नं, लविचिष्ठः &c., कर्त्तितः-ता-तं, अवकर्त्तितः &c., छिन्नः &c., लूनः &c.

MOWER, *s.* तुलछेदकः, तुलछिद्, तुललवकः, तुललयिता *m.* (तु), निर्दाता *m.*

MOWING, *s.* तुलछेदः-दनं, तुललवनं, तुललवनं, तुललायः.

MUCH, *a.* बहुः-हुः-ह्यी-हु, बहुलः-ला-लं, प्रचुरः-रा-रं, विपुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, भूरिः-रिः-रि, भृशः-शा-शं, सुभृशः &c., गाढः-ढा-ढं, प्रगाढः &c., घाढः &c., उद्गाढः &c., निर्भरः-रा-रं, भरः, अत्यन्तः-ना-नं, अत्यर्थः-था-थं, अतिरिक्तः-क्ता-कं, अति-मात्रः-मा-अं, नितान्तः-ना-नं, प्राज्यः-ज्या-ज्यं, पुष्कलः-ला-लं, भूयान्-यसी-यः (स्), भूयिष्ठः-हा-हं, प्रभूतः-ता-तं, उल्कटः-टा-टं, पुरुः-रुः-रु, पुरुहः-हा-हं, पुरुहुः-हुः-हु, अदभः-भा-भं, स्थिरः-रा-रं, अतिवेलः-ला-लं, अति or अतिशय or सु prefixed; as, 'much pain,' अतिव्यथा, अतिशयवेदना; 'much time,' बहुकालः, दीर्घकालः; 'as much,' यावान्-यती-यत् (त), यतिः-तिः-ति; 'so much,' तावान् &c., एतावान् &c., इयान्-यती &c., ततिः-तिः-ति; 'so much time,' तावत्कालः; 'how much?' कियान् &c., कियत्प्रमाणः-या-यं, कतिः-तिः-ति, कतिथः-था-थं, कतिपयथः &c.; 'how much time?' कियत्कालं, कियन्तं कालं.

Much, *adv.* बहु, भृशं, भूरि, गाढं, निर्भरं, अत्यन्तं, अतिशयं-येन, अत्यर्थं, नितान्तं, प्रगाढं, उद्गाढं, अतिमात्रं, एकान्ततस्, तीव्रं, अतितरां, सुतरां, महा in comp., समहत्, बलवत्, अति or अतिशय or सु prefixed;

'as much,' यावत्; 'so much,' तावत्, एतावत्, तावन्मात्रं, इयत्; 'how much?' कियत्, कति; 'how much more?' किमुत, किम्पुनर्, सुतरां.

Much, *s.* बहुत्वं, बाहुल्यं, प्राबुध्यं, भूयस् *m.*, बहुभागः; 'much of what we know about the heavens is founded on calculation,' आकाशोपज्ञानम्भूयो गणितेन जायते; 'to make much of,' बहु मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

MUCHNESS, *s.* बहुत्वं-ता, बाहुल्यं, प्राबुध्यं, प्राज्यता, प्रचुरता-त्वं, विपुलता.

MUCILAGE, *s.* मेदस् *m.*, वसा, वषा, अस्थिमेहः, अस्थिमेदस् *m.*, कफः, श्लेष्मा *m.* (न), श्लेष्मकः, चिकणवस्तु *m.*, नेदुरवस्तु, क्षिग्धवस्तु.

MUCILAGINOUS, *a.* चिकणः-शा-शं, चिकणः-शा-शं, नेदुरः-रा-रं, श्लेष्मणः-शा-शं, कफमयः-यी-यं, कफगुणकः-का-कं, नेदुरी-स्त्रिनी-स्त्रि (न), क्षिग्धः-ग्धा-ग्धं, श्लेष्मलः-ला-लं.

MUCK, *s.* (Dung) पुरीषं, गोमयं, अमेध्यं.—(Dirt) मलं, अमेध्यं, पक्कः, कुपक्कः, कर्दमः, कल्कं, जघालः-लं, कलुषं; 'To run a muck,' उन्म-स्रवद् अभिधाष यान् कांश्चित् सम्मुखीभूतजनान् अभिहन् (c. 2.-हन्ति-तुं).

To MUCK, *v. a.* अमेध्येन or मलेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्तु), पक्केन लिप्.

MUCK-HEAP, MUCK-HILL, *s.* अमेध्यराशिः *m.*, मलराशिः *m.*, मलसञ्चयः.

MUCK-SWEAT, *s.* भृशस्वेदः, अतिस्वेदः, निर्भरस्वेदः, अत्यन्तस्वेदः.

MUCK-WORM, *s.* अमेध्यकीटः, मलजः कीटः, पक्कजः कृमिः.

MUCKY, *a.* समलः-ला-लं, मलवान्-यती-यत् (त), मलिनः-ना-नं, मलमयः-यी-यं, पक्की-द्विनी-द्वि (न), मलपक्की &c., पक्किलः-ला-लं, अमेध्यः-ध्या-ध्यं, कलुषी &c., सकर्दमः-मा-मं.

MUCOUS, MUCCIENT, *a.* (Slimy, like mucus) चिकणः-शा-शं, चिकणः-शा-शं, नेदुरः-रा-रं, श्लेष्मगुणकः-का-कं, कफसगुणः-शा-शं, श्लेष्मसगुणः-शा-शं, श्लेष्मलः-ला-लं, श्लेष्मणः-शा-शं, श्लेष्मिकः-की-कं.—(Secreting mucus) कफोत्पादकः-का-कं, श्लेष्मोत्पादकः &c., मलोत्पादकः &c., कफादिमलोत्पादकः &c., श्लेष्मजनकः-का-कं, श्लेष्मकरः-रा-रं, कफकरः &c.

MUCOUSNESS, *s.* श्लेष्मत्वं, श्लेष्मत्वं, सकफत्वं, चिकणता, नेदुरता.

MUCOUS, *s.* Viscid substance secreted by a mucous membrane) श्लेष्मा *m.* (न), श्लेष्मादिमलं, कफादिमलं, मलं, इन्द्रियमलं; 'of the nose,' सिंहाणं, सिंहाणं, सिंहाणं-गाकं, शिंहाणकं, नासाभलं, नासिकाभलं; 'of the throat,' कफः, श्लेष्मा *m.* (न), क्रेदनः, क्रेदकः; 'of the urethra, &c.,' पुष्पिका; 'of the bowels,' शामः.

MUD, *s.* पक्कः, कर्दमः, जघालः-लं, जलकल्कः, निपट्टरः, चिकिलः, शादः, परिष्ठा, दलाद्यः, चुलुकः, विजपिलं, द्रापः; 'soft mud,' पक्ककर्वटः; 'free from mud,' निष्पक्कः-क्का-कं.

MUDDINESS, *s.* पक्कता, सपक्कता, पक्किलत्वं, सकर्दमता, सजघालता, कलु-पता, कालुष्यं, समलता, मालिन्यं, मलवत्त्वं, आविलत्वं.

To MUDDLE, *v. a.* कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), आविल (nom. आविलयति-यितुं), दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), कलुषीकृ, समलीकृ, मलनीकृ, आविलीकृ.—(Intoxicate slightly) ईपदुन्मन्त्रीकृ, ईपन्ट्रीकृ.

MUDDLED, *p. p.* कलुषितः-ता-तं, मलिनितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं.

MUDDY, *a.* पक्किलः-ला-लं, पक्की-द्विनी-द्वि (न), सपक्कः-क्का-कं, पक्कमयः-यी-यं, बहुपक्कः-क्का-कं, प्रचुरपक्कः &c., सकर्दमः-मा-मं, कर्दमः-मी-मं, सजघालः-ला-लं, मलपक्की &c., पक्कभारकः-का-कं.—(Turbid, foul) कलुषः-वा-वं-वी-विणी-वि (न), आविलः-ला-लं, मलिनः-ना-नं, समलः-ला-लं, मलवान्-यती &c., मली-मसः-सा-सं, मलदूषितः-ता-तं.

MUDDY-HEADED, MUDDLE-HEADED, *a.* स्फुल्लबुद्धिः-दिः-दि, बद्धबुद्धिः &c.
MUD-WALL, *s.* पट्टभित्तिः *f.*, पट्टनिर्मितः प्राकारः.

MUFF, *s.* शीतकाले स्त्रीलोकभूतं लोममयं हस्ताच्छादनं or हस्तावरणं or हस्तबाणं.

MUFFIN, *s.* शिथिलपिष्टकविशेषो यो नवनीताक्तो भूत्वा खाद्यते.

To MUFFLE, *v. a.* मुखग्रीवादि यस्त्रेण बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or आवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं) or आच्छद (c. 10. -च्छादयति -यितुं) or आवरुध् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं) or परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or आवेष्ट.

MUFFLED, *p. p.* यस्तपडः-डा -डं, यस्तपरिवेष्टितः -ता -तं, यस्तावरुद्धः &c., यस्ताच्छादितः -ता -तं, यस्तावृतः -ता -तं, आच्छन्नः-न्ना -न्नं, समाच्छन्नः &c.

MUFFLER, *s.* मुखाच्छादनं, मुखावरणं, मुखाच्छादनवस्त्रं, मुखावगुण्ठनं.

MUG, *s.* पानपात्रं, पानभाजनं, कांस्यं, कंसः-सं, कंशः, कांस्यं, मृत्कांस्यं, जलपात्रं, जलभाजनं, जलाधारः.

MUGGY, MUGGISH, *a.* उष्णक्रियः-न्ना -न्नं, आर्द्रग्रीष्मः-न्मा -न्नं, आर्द्र-निधायः-ता -तं, श्लिन्ननिधायः-ता -तं.

MULBERRY, *s.* नृदः, पृषः, क्रमुकः, ब्रह्मदारुः *m.*, पाहातः, टङ्गानकः.

MULCT, *s.* दण्डः, धनदण्डः, अर्थदण्डः, पणः, साहसं, दण्डलेशः.

To MULCT, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), धनं दा in caus. (दापयति -यितुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), दण्डं प्रणी (c. 1. -णयति -णेतुं).

MULE, *s.* अश्वतरः-री, वेशरः, वेसरः, वेगसरः, खेसरः, प्रखरः, क्षतिभारगः, मयः, निपृष्यः.

MULETEER, MULE-DRIVER, *s.* अश्वतरपालः-लकः, अश्वतरप्रेरकः, अश्व-तरप्रणोदकः, वेशरपः, वेशरपालः.

MULISH, *s.* स्त्रीता-त्वं, नारीत्वं, स्त्रीभावः, नारीभावः, स्त्रीणं.

MULISH, *a.* अश्वतरस्वभावः-वा -वं, अश्वतरवत् प्रतीयः-पा -पं.

To MULL, *v. a.* व्यञ्जनादिना वाष् (c. 10. वासयति -यितुं), वासितं-तां कृ.

MULLER, *s.* शिलापट्टः, शिलापुत्रः-त्रकः, शिला, पेयणं-णि-णी *f.*, पेमाकः, पेयणशिला, गृहकज्जपः, छोदः.

MULLIGRUBS, *s.* अन्तर्गुलं, अन्तर्वेदना, उदरव्याधा, परिणामशूलः-लं.

MULLION, *s.* वातायने or वातायनमध्ये व्यवधायकप्रस्तरः.

MULTANGULAR, *a.* बहुकोणः-णा -णं, बहुशः-शा -शं, अनेककोणः &c.

MULTIFARIOUS, *a.* बहुविधः-धा -धं, अनेकविधः &c., विविधः &c., पृथग्विधः &c., नानाविधः &c., व्याविधः &c., बहुप्रकारः-रा -रं, अनेकप्रकारः &c., नानारूपः-पा -पं, बहुरूपः &c., भिन्नरूपः &c.

MULTIFORM, *a.* बहुरूपः-पा -पी -पं, नानारूपः &c., अनेकरूपः &c., अनेकाकारः-रा -रं, नानाकारः &c., बहुप्रकारः &c., बहुविधः-धा -धं, नानाप्रकारः &c., नानाकृतिः-ति-ति.

MULTIFORMITY, *s.* रूपबाहुल्यं, आकारबाहुल्यं, बहुरूपता, नानारूपता अनेकरूपता, अनेकाकारता, बहुविधता.

MULTILATERAL, *a.* बहुपार्श्वः-श्चा -श्वं, अनेकपार्श्वः-श्चा -श्वं.

MULTITUDE, *a.* बहुशः-शा -शं, बहुपङ्क्तिः-क्ति-क्ति.

MULTINOMIAL, *a.* बहुनामकः-का -कं, बहुसंज्ञकः-का -कं.

MULTIPAROUS, *a.* बहुप्रसवः-वा -वं, बहुप्रजः-जा -जं.

MULTIPLE, *s.* (In Arithmetic or Algebra) गुणाकारः.

MULTIPLIABLE, MULTIPLICABLE, *a.* गुणनीयः-या -यं, गुण्यः-य्या -य्यं, गुणनशक्यः-क्या -क्यं, हननीयः-या -यं, घातयः-य्या -य्यं, बध्यः-ध्या -ध्यं, गुणनक्षमः &c.

MULTPLICAND, *s.* गुणनीयं, गुण्यं, गुण्याङ्कः, हननीयं, बध्याङ्कः, पूरणीयं, पूरणीयाङ्कः.

MULTIPLICATION, *s.* (In Arithmetic, &c.) गुणनं, हननं, घातः, बध्यः, पूरणं, गुणत्वं-ता, अङ्कपूरणं, हतं, अभ्यासः, अङ्कवृद्धिः *f.*, संख्यावृद्धिः *f.*, प्रत्युत्पन्नं, गुणाकारः-रं. The Hindus have different methods of multiplication; as, 'cross multiplication,' वक्राभ्यासः, वक्रबध्यः, वक्रघातः; 'duodecimal multiplication,' गोमूत्रिका; 'multiplication by a figure divided into squares,' कषाट-सन्धिः *m.*; 'multiplication according to the places,' स्थान-गुणनं; 'by sub-multiples of the multiplier,' विभागगुणनं; 'by dividing the multiplier into parts, and taking the sums of the products of the multiplier,' खण्डगुणनं; 'by the whole multiplier at once,' स्वरूपगुणनं—(Act of increasing) बहुलीकरणं, प्रचुरीकरणं, वर्धनं, वृद्धिः *f.*

MULTIPLICATIVE, *a.* गुणकः-का -कं, गुणाकारः-री -रं, गुणनकारी &c.

MULTIPLICITY, *s.* बाहुल्यं, बहुत्वं-ता, बहुलत्वं-ता, अनेकत्वं-ता, अनेक्यं, प्रचुरत्वं, प्राचुर्यं, प्रभूतत्वं; 'multiplicity of meanings,' सर्वबाहुल्यं, बहुर्थत्वं, अनेकार्थत्वं; 'of occupations,' उद्योगबाहुल्यं; 'of objects,' विषयबाहुल्यं.

MULTIPLIED, *p. p.* or *a.* (In Arithmetic) गुणितः-ता -तं, गुणीकृतः-ता -तं, हतः-ता -तं, पूरितः-ता -तं, आहतः-ता -तं, प्रत्युत्पन्नः-न्ना -न्नं, गुण in comp.; 'a thousand multiplied by seventy-one,' एकसप्तत्रिंशद्विंशतिं सहस्रं; 'multiplied by two,' द्विगुणः-णा -णं, द्विगुणितः-ता -तं, द्विगुणीकृतः-ता -तं, द्विगुणीभूतः-ता -तं; 'a number multiplied by itself, स्वगुणा संख्या; 'is multiplied,' हन्यते. --(Increased) बहुलीकृतः-ता -तं, प्रचुरीकृतः &c., बहुलीभूतः &c., वर्धितः-ता -तं, वर्धितसंख्यः-ख्या -ख्यं.

MULTIPLIER, MULTIPLICATOR, *s.* गुणकः, पूरकः, अङ्कपूरकः, गुणाङ्कः, गुणः, प्रवृद्धिः *f.*

To MULTIPLY, *v. a.* (In Arithmetic, &c.) गुण् (c. 10. गुणयति -यितुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, caus. घातयति -यितुं), पू (c. 10. पूरयति -यितुं), गुणनं कृ, घातं कृ, हननं कृ, अङ्कपूरणं कृ.—(Increase in number) बहुलीकृ, प्रचुरीकृ, वृध् (c. 10. वर्धयति -यितुं), संख्यावृद्धिं कृ.

To MULTIPLY, *v. n.* (Grow, increase in number) बहुलीभू, प्रचुरीभू, बहुतरिभू, अधिकतरिभू, वृध् (c. 1. वर्धते -र्धितुं), पुष्कलीभू, वर्धितसंख्यः-ख्या -ख्यं भू, अधिकसंख्यः &c. भू, भृश (nom. भृशयते).

MULTIPOTENT, *a.* बहुकार्यशक्तिः-का -कं, बहुकार्यसमर्थः-धी -धै.

MULTIPRESENCE, *s.* बहुस्थानविद्यमानता, बहुस्थलविद्यमानता.

MULTISONOUS, *a.* बहुस्वनः-ना -नं, बहुध्वनिः-नि-नि, बहुनादः-दा -दं.

MULTITUDE, *s.* (A collection, number) समूहः, गणः, सङ्घः, संहतिः *f.*, सङ्घातः, शोषः, समुदायः, समवायः, वृन्दं, निवहः, सङ्घयः, चयः, सङ्घयः, समुच्चयः, सङ्ग्रहः, समाजः, समजः, मण्डलं-ली, स्तोमः, निकायः, वारः, विमरः, आकरः, व्यूहः, जातं, कदम्ब-सकः-कं, कदम्बदः, वर्गः, पेटकं, पृगः, पुन्नः, सङ्घः, सन्धोहः, सङ्कलः, व्रजः, सार्धः, कुलं, ग्रामः in comp.; 'in multitudes,' सङ्घशब्दः—(Crowd, throng) बहुजन-समूहः, बहुजनसम्मर्दः, बहुजनसङ्घः, लोकसङ्घः, जनसमूहः, जननिवहः, लोकनिवहः, जनोप, जनसमागमः, बहुजनमेलकः, जनता, मानुष्यकं.—(State of being many) बहुत्वं, बाहुल्यं, अनेकत्वं, अनेक्यं; 'multitude of villages,' ग्रामता.

MULTITUDINOUS, *a.* बहुलः-ला -लं, बहुः-हु-द्धी-हु, बहुसंख्यकः-का -कं, अनेकः-का -कं, अनेकसंख्यकः-का -कं, पुष्कलः-ला -लं, सम-वायी-यिनी-यि (न्).

MULTIVIOUS, *a.* बहुमार्गः-गी -गै, बहुपथः-पा -पं, प्रचुरमार्गः &c.

- MULTOCULAR, a.** बहुनेत्रः -त्रा -त्रं, बहुनयनः -ना -नं, बहुलोचनः -ना -नं.
MUM, a. (Silent) निःशब्दः -न्दा -न्तं, तृष्णीकः -का -कं, अनालापः -पा -पं.
MUM, interj. शान्तं, शब्दं ना कुरु, तृष्णीभव, निःशब्दो भव, हूम्, नीचैस्.
To MUMBLE, v. a. and n. अस्पष्टवाचा or अस्पष्टस्वरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं), अस्पष्टोच्चारणेन or अस्पष्टोच्चारणेन वद्, अस्पष्टगिरा वद्, अस्पष्टं वद्, अस्पष्टं वद् or ठञ् (c. 10. -चारयति -यितुं), नीचस्वरेण वद्, उपांशु वद्, जप् (c. 1. जपति -यितुं), प्रजप्.
MUMBLED, p. p. अस्पष्टवाचा or नीचस्वरेण उच्चारितः -ता -तं.
MUMBLINGLY, adv. अस्पष्टवाचा, अस्पष्टवाचा, अस्पष्टस्वरेण, नीचस्वरेण.
MUMMER, s. विडम्बनकर्ता, छत्रवेशी *m.* (नं), दम्भवृत्तिः *m.*
MUMMERY, s. विडम्बनं -नं, छत्र *n.* (नं), छत्रवेशः, दम्भः, निध्याधर्मः, धर्मीयथा, कपटधर्मः, भासं, भ्रमता.
MUMMY, s. सुगन्धिद्रव्यरक्षितशवः, सिक्कादिरक्षितशवः, तिक्तोपध्वजनादि-रक्षितं मृतशरीरं.
To MUMP, v. a. चर्वे (c. 1. चर्वति -यितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं), दंश् (c. 1. दंशति, दंष्टुं).
MUMPS, s. लालापित्तशोथः, लालाशयशोथः, गण्डमाला, कण्ठमूलं. —(Sul-
 lenness) अन्तःक्रोधः, अन्तःकोपः.
To MUNCH, v. a. and n. चर्वे (c. 1. चर्वति -यितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं),
 शनैः सन्दंश् (c. 1. -दंशति -दंष्टुं) or विदंश् or दंश्, शनैः खाद् (c. 1. खादति -दितुं) or संखाद्.
MUNDANE, a. लौकिकः -की -कं, ऐहलौकिकः -की -कं, सांसारिकः -की -कं, लौक्यः -क्या -क्यं, संसारी -रिणी -रि (नं), ऐहिकः -की -कं, इहलोकसम्बन्धी &c.; 'mundane egg,' ब्रह्माखंडं, हेमाखंडं, हिरण्यगर्भः.
MUNDANITY, s. लौकिकता -त्वं, ऐहलौकिकता, सांसारिकत्वं.
MUNDIVAGANT, a. अवनिरुद्धः -रा -रं, लोकाटकः -का -कं, पृथिवीपर्यटकः &c.
MUNGOOSE, s. नकुलः, अङ्गुष्मः, भुभुः *m.*, मृषिचदनः.
MUNGREL, s. See MONGREL.
MUNICIPAL, a. नगरीयः -या -यं, नागरेयकः -की -कं, नगराधिकारमन्त्र्यी &c., नगरसमाजसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), नगरीयसमाजविषयः -या -यं, देशिकः -की -कं, देशीयः -या -यं, नगर in comp.
MUNICIPALITY, s. ग्रामसङ्घः, नगरसङ्घः, देशविभागः, मण्डलं, चक्रं, राष्ट्रं.
MUNIFICENCE, s. स्थूललक्ष्यता -त्वं, अतिदानं, अतिदातृत्वं, बहुप्रदत्तं, अति-दानशीलता, अतिदागशीलता, अतिदागः, अतिदागिता, वदान्यता, उदारता, औदार्यं, अतिस्वर्जनं, दानवीर्यता, दानशूरता, दानशील्यं, दान-शीलता, मुक्तहस्ता.
MUNIFICENT, a. स्थूललक्ष्यः -ह्या -ह्यं, स्थूललक्षः -ह्या -ह्यं, बहुप्रदः -दा -दं, अतिदाता -त्री -तृ (नं), अतिदायकः -का -कं, बहुदायकः &c., वदान्यः -न्या -न्यं, अतिदानशीलः -ला -लं, अतिदागशीलः &c., बहुदागशी -गिनी &c., उदारः -रा -रं, दानवीर्यः -रा -रं, दानशूरः &c., दानशीलः -खडा -खडं.
MUNIFICENTLY, adv. स्थूललक्ष्यवत्, अतिदानेन, वदान्यवत्, सौदार्यं.
MUNIMENT, s. दुर्गं, कोटिः *f.*, कोटः, कूटः, परिकूटः, गुप्तिः *f.*, रक्षास्थानं.
MUNITION, s. युद्धसामग्री -म्यं, युद्धोपकरणं, युद्धसज्जा, युद्धसाहित्यं.
MURAL, a. भित्तिसम्बन्धी -न्धनी &c., प्राकारसम्बन्धी &c., प्राकारीयः -या -यं.
MURDER, s. हत्या, बधः, घातः, घातनं, मारणं, हननं, निहननं, प्रमापणं, अपघातः, व्यापादनं, जीवहत्या, प्राणहत्या, सूदनं, निपूदनं, हिंसा, द्वेष-पूर्वको मनुष्यबधः, द्वेषपूर्वो नृहत्या.
To MURDER, v. a. द्वेषपूर्वं हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, c. 10. घातयति -यितुं) or व्यापद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or मृ (c. 10. मारयति -यितुं), द्वेष-पूर्वकं हन् or निहन् or बध्, this last is defective and not usually found, excepting in the 3d pret. and fut., द्वेषपूर्वं

- बध् कृ or मनुष्यबध् कृ, प्राणहत्या कृ, जीवहत्या कृ, जीवनाशं कृ. —
 (Destroy) नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्.
MURDERED, p. p. द्वेषपूर्वं हतः -ता -तं or निहतः -ता -तं or व्यापादितः &c. or घातितः &c., द्वेषपूर्वकं मारितः -ता -तं or हतप्राणः &c.
MURDERER, s. द्वेषपूर्वं or द्वेषपूर्वकं हन्ता *m.* (नं) or निहन्ता *m.* or घातकः or घाती *m.* (नं) or बधकः, बधकारी *m.*, बधोद्यतः, मारकः, प्राणहन्ता *m.*, जीवहन्ता *m.*, हत्याकर्त्ता, प्राणहत्याकर्त्ता, घाततापी *m.* (नं), नरघाती *m.*, प्रः in comp., हा *m.* (नं) in comp.; 'of a brother,' भ्रातृहा *m.*, भ्रातृघ्नः, भ्रातृघातकः &c.; 'of one asleep,' सुप्रघातकः.
MURDEROUS, a. (Committing murder) घातकः -का -कं, घातुकः -का -कं, घाती -तिनी -ति (नं), बधकारी &c., प्राणघातकः &c., व्यापादकः -का -कं, प्राणान्तकः &c., जीवान्तकः &c., प्राणनाशकः &c. —(Pre-meditating murder, intending it) बधेयी -यिणी &c., बधोद्यतः -ता -तं, जिघांसुः -सुः -सु, बधभिसन्धिः -न्धिः -न्धि, हिंसाचुडिः -डिः -डि, सखडः -डा -डं. —(Consisting in murder) मारात्मकः -का -कं, आत्ययिकः -की -कं.
MURDER, s. (Of mercury) रसकर्म्यः, रसपुष्पं.
MURK, s. अन्धकारः, तमस् *n.*, तिमिरं, तमिस्रं, मेघतिमिरं, माभता.
MURKY, a. सान्धकारः -रा -रं, तिमिरः -रा -रं, तमस्य -स्थिनी -स्थि (नं), तमोमयः -यी -यं, तमोवृतः -ता -तं, मेघाच्छन्नः -न्ना -न्नं, साधः -भा -भं, मलिनः -ना -नं.
MURMUR, s. (Low sound) कलकलः, कलः, कलरवः, कलरुतः, कलस्वरः -रं, मन्दरुतं, मन्दरावः, रुतं, रावः, गुञ्जितं, गुञ्जनं, ममेरः, मणितं, स्तनितं, कञ्जारः, रणत्कारः, रणरणशब्दः, गर्जनं, गर्जितं, मन्दशब्दः, गम्भीरशब्दः, मन्दशब्दः *m.*, गम्भीरध्वनिः *m.*, सामन्दशब्दः, नीचशब्दः; 'murmur of applause,' प्रणादः, प्रणदनं. —(Suppressed sound of complaint) अन्तर्विलापः अन्तर्विलपितं, गूढविलापः, गूढपरिदेवनं -ना, अन्तर्ध्वनिः, अन्तर्ध्वनिकः, अन्तर्ध्वनिकशब्दः, अन्तर्ध्वनिकशब्दः.
To MURMUR, v. a. (To make a low sound) कलकलशब्दं कृ, गुञ्ज (c. 1. गुञ्जति -ञ्जितुं), गर्जे (c. 1. गर्जति -ञ्जितुं), गर्जनं कृ, गम्भीरं or मन्दशब्देन रु (c. 2. रूति, रवितुं) or विरु or अभिन् or स्तन् (c. 1. स्तनति -नितुं), गम्भीरस्तनितं कृ, गम्भीरशब्दं कृ, नीचशब्दं कृ, मन्दशब्दं कृ, सामन्दशब्दं कृ, घुर (c. 6. घुरति -रितुं), रणरणशब्दं कृ. —(Mutter) जप (c. 1. जपति -यितुं), प्रजप, नीचस्वरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं), नीचैर् वद्, उपांशु वद्. —(To take a sound of complaint) असन्नो-पाद् विलप (c. 1. -लपति -यितुं) or परिदेव (c. 1. -देवते -यितुं), असन्नो-पसूचकशब्दं कृ, असन्नोपार्थकशब्दं कृ, विवद् (c. 1. -वदते -दितुं).
MURMURER, s. असन्नोपहन्ता सदापरिदेवी *m.* (नं) or सदाविलापी *m.*, असन्नोपजनः, विवादी *m.* (नं).
MURMURING, s. (Low sound) गर्जनं, परिगर्जनं. See MURMUR.
MURMURING, part. (Making a low sound) गुञ्जन् -ञ्जनी -ञ्जत् (नं), कलकलशब्दकारी -रिणी -रि (नं), मन्दशब्दकारी &c.
MURRAIN, s. गवादिजन्तुमारी, गवादिमारकः, मारी, महामारी.
MUSCLE, s. ज्ञायुः *m.*, ज्ञसा, पेशी, शिरा, मांसपेशी, मांसशिरा, मांसरज्जुः *m. f.*, वलसा, वहीरुः *m.*, सन्धिबन्धनं, ग्रन्थिबन्धनं; 'trapezium muscle,' मय्या, मय्याका. —(Shell-fish) शङ्खः, शङ्खकः, शङ्खकः.
MUSCULAR, MUSCULOUS, a. (Pertaining to a muscle) ज्ञायुसम्बन्धी -न्धनी &c.; 'muscular action,' बालनं. —(Brawny, strong) मांसलः -ला -लं, ज्ञायुमान् -मती -मत् (नं), दृढाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, बलवान् &c.
MUSE, s. विद्यादेवी, काव्यदेवता, वाग्देवता, विद्याविद्याधी, काव्याधिपती, सरसती. —(Deep thought) ध्यानं, चिन्ता.

TO MUSE, v. n. चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), सन्ध्ये, विमृश (c. 6. -मृशति -यितुं), विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), मन (c. 4. मन्यते, मन्तुं), चिन्ता कृ. ध्याननिष्ठः -ष्टा -ष्टं भू. चिन्तापटः -रा -रं भू.

MUSEFUL, a. ध्याननिष्ठः -ष्टा -ष्टं, ध्यानपरः -रा -रं, चिन्तापटः &c.

MUSEUM, s. कौतुकागारं, कौतुकालयः, कौतुकसङ्ग्रहालयः, कौतुकसङ्ग्रह-स्थानं, दुर्लभद्रव्यागारं, दुर्लभवस्तुसङ्ग्रहस्थानं, आश्चर्य्यपदार्थालयः.

MUSHROOM, s. छत्रं -त्रा, छत्राकं, छत्रकः, छत्रिका, अतिछत्रः -त्रकः, उच्छिलीन्त्रं -न्त्रकं, शिलीन्त्रं -न्त्रकं, पालग्रः, ऊर्ध्वङ्गं, मल्लिपत्रं, दिलीरः.

MUSIC, s. (The art or science) गन्धर्वविद्या or गन्धर्वविद्या, सुस्वरविद्या, गन्धर्ववेदः, सङ्गीतविद्या, वादनविद्या, वाद्यविद्या, सुस्वरशास्त्रं, सङ्गीत-शास्त्रं, सङ्गीतव्यापारः, विज्ञानं.—(Harmony, melody) सुस्वरः, सुस्वरसङ्गः, सुस्वरता, वाद्ययोपः, कलता -त्वं, तौर्ध्वं, तालः; 'vocal and instrumental music,' सङ्गीतं -तिः f., गीतवादनं; 'music with singing and dancing,' तौर्ध्वत्रिकं; 'set to music,' स्वरबद्धः -द्धा -द्धं; 'fond of music,' सुस्वरानन्दी -न्दिनी &c., नादलुभः -आ -भं; 'music-room,' सङ्गीतशाला. For the seven notes of music See GAMUT.

MUSICAL, a. (Belonging to music) गन्धर्वविद्यासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), सङ्गीतविद्यासम्बन्धी &c., सुस्वरविद्यासम्बन्धी &c., सुस्वरविषयः -या -यं, सुस्वरशास्त्रसम्बन्धी &c., सौवरः -री -रं, गानीयः -या -यं.—(Harmonious, melodious) सुस्वरः -रा -रं, सुश्राव्यः -व्या -व्यं, सुस्वरपुङ्गवः -क्ता -क्तं.—(Fond of music) सुस्वरप्रियः -या -यं, सुस्वरानन्दी &c., वाद्यप्रियः &c., वादनशीलः -ला -लं, नादप्रियः &c., नादलुभः -आ -भं, नादासक्तः -क्ता -क्तं, वादनासक्तः &c., वाद्यप्रयणासक्तः &c.; 'musical instrument,' वादित्रं, वाद्यं, तूर्ध्वं, तालितं, आतोद्यं, भासं; 'playing on musical instruments,' वाद्यवादनं, भासवादनं; 'musical glasses,' जलतरङ्गः.

MUSICALLY, adv. सुस्वरं -रेण, सुस्वरपूर्व, सुस्वरविद्यानुसारेण.

MUSICIAN, s. (One that plays on an instrument) वादकः, वाद्य-वादकः, वादित्रवादकः, भासवादकः, वादनकर्त्ता m. (नृ). भासिकः.—(Singer) गायकः, गायिकः, गायकः, गाता m. (नृ), गायकाकारः.—(One skilled in music) वादनकुशलः, वादित्रकुशलः, सुस्वरविद्याज्ञः, सङ्गीतविद्यातत्त्वज्ञः, गान्धर्वतत्त्वज्ञः; 'celestial musician,' गन्धर्वः, names for some of these are तुसुरुः m., विश्वावसुः, विश्वरथः; the last is their chief. See GANDHARVA.

MUSING, part. or a. ध्यायन् -यनी -यत् (न्), चिन्तयन् &c. See MUSEFUL.

MUSK, s. कस्तूरी -रिका, कस्तूरिका, कस्तूरिकाखडजः, मृगनाभिः m., मृगमदः, मृगनाभिजं -जा, मृगाखडजा, खडजा, नाभिः -भी f., मदः, द्रव्यः, मदाहः, मदारः, गन्धधूलिः f., गन्धचेलिका, योजनगन्धा, गन्धशेखरः, वातामोदा, मार्गः, ललिता; 'musk-bag,' अखंडं, मृगाखंडं, कस्तूरमल्लिका.

MUSK-DEER, s. कस्तूरीमृगः, गन्धमृगः, मृगपालिका, गन्धवाहः.

MUSKET, s. आग्नेयनाडिः -डी, गुलिकाप्रक्षेपणी, गुटिकाप्रक्षेपणी, गुलिकाप्रक्षेपणी सुधिरनाली; 'musket-ball,' गुलिका, गुटिका, गुलिः f.

MUSK-RAT, s. गन्धमूषिकः -का, गन्धासुः m., गन्धनकुलः, गन्धशुशुभिनी, गन्धाशुशुभिनी, गन्धसूयि, गन्धसूयि, चिह्नः, पुंयुषः.

MUSKY, a. कस्तूरीगन्धयुक्तः -क्ता -क्तं, कस्तूरीवासितः -ता -तं, कस्तूरीगन्ध-वान् -वती -वत् (न्), मृगमदसगन्धः -न्धा -न्धं, मृगान्धः -न्धि -न्धि.

MUSLIN, s. अंशुकं, सूत्रांशुकं, दुकूलं, सूत्रदुकूलं, सूत्रवस्त्रं.

MUSQUITO, MUSKETO, s. मशकः, मशः, मसकः, सूत्रमशकः, सूत्रमशिका, सूत्रमशिका, सूत्रिचदनः, रणरणः, कटुकीटः, रात्रिजागरदः, प्राचिका; 'musquito-curtain,' मशहरी, चतुष्की.

MUSSULMAN, s. यवनः, यावनः, यावनदेशीयः, यावनमतधारी m. (नृ), यावनधर्मीचलङ्घी m. (नृ).

MUST, v. n. (Be necessitated). Expressed by the fut. pass. part.; as, 'anger must be restrained,' कोपो नियन्तव्यः; 'I must go, or it is to be gone by me,' मया गन्तव्यं; 'I must do that,' तन् मया कर्तव्यं or करणीयं or कार्यं. The adverb अवश्यं may be added; as, तन् मया अवश्यं कर्तव्यं. Sometimes the verb अर्हति (c. 1. अर्हति -हितुं) has the sense of 'must'; as, 'he must not receive that,' न तत् प्राप्तुम् अर्हति.

MUST s. (Wine just pressed from the grape) नवमद्यं, नूतनमद्यं.

TO MUST, v. n. (Grow mouldy and sour) सङ्गीभू, दुर्गन्धीभू, विरसीभू.

MUSTACHE, MUSTACHIO, MUSTACHES, s. pl. गुम्फः, ओष्ठलोम n. (नृ), ओष्ठलोमानि n. pl., ओष्ठजं लोम n. or रोम, ओष्ठजलोम n., इमधु n., पक्ष n. (नृ), पक्षणि n. pl.

MUSTARD, s. (Plant) सर्वपः, राजसर्वपः, सरिपपः, कटुकः, कटुचेहः, कदसकः -कं, कदसदः, विष्टः, खड्गना; 'black mustard,' कृष्णिका, राजिका, चासुरी, खवः, क्षुधाभिजननः, क्षुताभिजननः; 'white mustard,' सिद्धार्थः -र्थकः; 'mustard-seed,' सर्वपबीजं, तनुभः, तनुकः; 'oil expressed from it,' सर्वपतैलं; 'used for seasoning,' उपस्करः; 'made of mustard,' साधपः -पी -पं.

MUSTARD-POT, s. सर्वपपात्रं, सर्वपतैलपात्रं, सर्वपभाजनं, सर्वपाधारः.

TO MUSTER, v. a. समानी (c. 1. -नयति -नेतुं), समूहकृ, एकत्र कृ, एकत्र सङ्गमं (c. 10. -गमयति -यितुं) or समागमं, एकिकृ, समूह (c. 1. -ऊहते -हितुं), समाह (c. 1. -हरति -हर्तुं), समाह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वतुं), सङ्ग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्ग्रहं कृ.—(Assemble or call over soldiers) सैन्यान् संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or परिसंख्या or सम्य-रिख्या or परिगण (c. 10. -गणयति -यितुं), सैन्यनामानि पृथक् पृथक् ख्या, सैन्यान् एकत्र समानी.

TO MUSTER, v. n. सङ्गमं (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागमं, एकत्र आगमं, समे (समेति -तुं, rt. इ), सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं), एकत्र मिल, समावृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), समूहीभू.

MUSTER-ROLL, s. सैन्यपरिसंख्या -ख्यानं, सैन्यपरिगणना, सैन्यनामावलिः f., संख्या.

MUSTINESS, s. विरसता, वैरस्यं, पर्युषितत्वं, पृतिगन्धता, दुर्गन्धता.

MUSTY, a. विरसः -सा -सं, पर्युषितः -ता -तं, पृतिगन्धिकः -का -कं.

MUTABILITY, MUTABLENESS, s. अस्थिरता, अस्थैर्यं, अस्थायित्वं, अधीरता, अप्रतिः f., स्थैर्यभाषः, विकारशीलता, परिणामशीलता.—(Fickle-ness) चञ्चलत्वं, चाञ्चल्यं, चपलता, चापल्यं, चलचिह्नता, लोलता, अनवस्थितिः f.

MUTABLE a. अस्थिरः -रा -रं, अस्थायी -यिनी -यि (न्), अधीरः -रा -रं, अनवस्थः -स्या -स्यं, अनवस्थितः -ता -तं, परिणामशीलः -ला -लं, विकार-शीलः &c., परिणामस्वभावः -वा -वं, अनियतः -ता -तं.—(Fickle) चञ्चलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, चलचिह्नः -त्ता -त्वं, लोलः -ला -लं, चञ्चलवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, चपलवृत्तिः &c., क्षणिकवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति.

MUTATION, s. विकारः, विकृतिः f., विक्रिया, परिणामः, विपरिणामः, परिवर्तः -वर्तनं, अन्यभाषावः, अवस्थानंतरं, अवस्थाभेदः, स्थितिभेदः.

MUTE, a. मूकः -का -कं, जडवाक् m. f. n. (च्), जडः -डा -डं, वाक्शून्यः -न्या -न्यं, वायहितः -ता -तं, वाक्शक्तिहीनः -ना -नं, वाणीहीनः -ना -नं, वाणीरहितः -ता -तं, निःशब्दः -न्दा -न्दं, निःशब्दः &c., नादशून्यः &c., मुद्रितमुखः -खा -खं, निर्वचनः -ना -नं, अवाक् (च्), अनुवृत्त -रा -रं, निरुक्तः -रा -रं.

* MUTE, *s.* (Person who cannot speak) मूकजनः.—(In grammar) स्वरसहितोच्चार्यजनः.—(Dung of birds) पक्षिपुरीषं, पक्षिभिरुच्चरितं मलं, मूयः.

To MUTE, *v. n.* पक्षिवत् पुरीषम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), पुरीषोत्सर्गं कृ. MUTELY, *adv.* मूकवत्, जडवत्, मूकं, निःशब्दं, निरुत्तरं, मूषां.

MUTENESS, *s.* मूकता, मूक्यं, वाक्शून्यता, वायाहित्यं, जडता, वाग्नाशं, वाक्स्तम्भः, वायोपः, वग्गभावः, निःशब्दता, अवाक्, अभाषणं, मौनं, मौनभावः.

To MUTILATE, *v. a.* कुण्डित् (c. 7. -जिनसि -जेष्टुं), अङ्गच्छेदनं कृ, व्रश्च (c. 6. वृश्चति, व्रश्चिषु) प्रव्रश्च, बहुखण्डशः कृ or छिद्, बहुखण्डीकृ, खण्डं खण्डं कृ, खण्डः 10. खण्डयति -यितुं, विनिकृत् (c. 6. -कृनति -कृन्तिषु), छतविद्यतीकृ, छिन्नभिन्नीकृ, विकलीकृ, विकलाङ्गीकृ, व्यङ्गीकृ, विशस् (c. 1. -शसति -सितुं), अङ्गवैकल्यं कृ.

MUTILATED, *p. p.* छिन्नभिन्नः -ञा -ञं, छतविद्यतः -ता -तं, व्यवच्छिन्नः &c., व्यवच्छिन्नाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, लुनाङ्गः &c., छिन्नाङ्गः &c., विकलाङ्गः &c., विकलीकृतः -ता -तं, खण्डितः -ता -तं, खण्डिताङ्गः &c., खण्डितविग्रहः -हा -हं, न्यूनाङ्गः &c., हीनाङ्गः &c., अङ्गहीनः -ना -नं, अपाङ्गः &c., विकलेन्द्रियः -या -यं, नष्टेन्द्रियः &c.

MUTILATION, *s.* (The act) व्यवच्छेदः -दनं, अङ्गच्छेदः -दनं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गकर्त्तनं, विनिकर्त्तनं, व्रश्चनं, खण्डनं, विशसनं.—(State) विकलता, वैकल्यं, अङ्गवैकल्यं, अङ्गहीनता, न्यूनाङ्गता, हीनाङ्गता, अपाङ्गता, लुनाङ्गता, खण्डितत्वं, खण्डिताङ्गता.

MUTINEER, *s.* आशालङ्घी *m.* (न), शासनलङ्घी *m.*, आशाविरोधी *m.*, कलहकारी *m.*, सेनाद्योभकारी *m.*, सेनायां प्रकोपकारी.

MUTINOUS, *a.* आशालङ्घी -ङ्घिनी -ङ्घि (न), शासनाविधायी &c., अवशवर्त्ती &c., कलहकारी &c., द्योभकारी &c., प्रकोपकारी &c., प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, अवशः -शा -शं, दुःशासनः -ना -नं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, अविधेयः -या -यं, अनायत्तः -त्ता -तं.

MUTINY, *s.* सेनाप्रकोपः, सैन्यप्रकोपः, सेनाकोपः, प्रकोपः, कोपः, सेनाद्योभः, सैन्यद्योभः, शासनलङ्घनं, आशालङ्घनं, कलहः, सैन्यकलहः, सैन्यवैराग्यं, सैन्यविरक्तिः *f.*, शासनव्युत्थानं, आशाव्युत्थानं.

To MUTINY, *v. n.* कलह (nom. कलहायते), कलहं कृ, सेनापतिशासनं लङ्घ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते), व्युत्था (c. 1. -तिष्ठति यातुं, rt. स्था), कोपं कृ, प्रकोपं कृ, द्योभं कृ, अवशीभू, अनायत्तीभू.

To MUTTER, *v. a. and n.* (Utter words with a low indistinct voice) अस्मष्टं वद् (c. 1. वदति -दितुं), अस्मष्टयाचा वद्, अस्मष्टस्वरेण वद्, अस्मष्टोच्चारणेन वद्, अस्मक्तं वद्, or उच्चर् (c. 10. -चारयति -यितुं), नीचवाचा or नीचस्वरेण वद्, नीचैर् वद्, जप् (c. 1. जपति -पितुं), प्रजप्; this last verb is applied especially to the muttering of prayers, though it may be used in other senses; as, 'to mutter into the ear,' कर्णे जप्, कर्णेन उपजप्.—(Sound with a low rumbling voice) गर्ज् (c. 1. गर्जति -र्जितुं), स्तन् (c. 1. स्तनति -नितुं), गम्भीरशब्दं कृ.

MUTTER, MUTTERING, *s.* (Uttering with a low voice) अस्मष्टोच्चारणं, अस्मक्तोच्चारणं, नीचभाषणं, नीचवाक्यं, नीचस्वरेण भाषणं, उपांशु वादः.—(Low rumbling sound) गर्जनं, गर्जितं, आमन्द्रशब्दः, गम्भीरशब्दः; 'of clouds,' मेघनिधीयः.—(Inaudible repetition of prayers, &c.) जपः, जापः, जपनं, स्वाध्यायः, जाप्यं, जपजाप्यं, उपांशु *m.*

MUTTERED, *p. p.* उपांशु or अस्मष्टं or नीचवाचा उच्चारितः -ता -तं, जपितः &c.; 'to be muttered,' जप्यः -या -यं, जाप्यः &c., जपनीयः -या -यं; 'having muttered,' जपित्वा.

MUTTERER, *s.* अस्मष्टवादी *m.* (न), नीचवादी *m.*, नीचभाषी *m.*, उपांशुवादी, जापकः, जपनकृत् *m.*; 'a devotee who mutters,' जज्ञपकः.

MUTTERINGLY, *adv.* अस्मष्टवाचा, नीचवाचा, उपांशु, नीचस.

MUTTON, *s.* खीरभं, खीरभमांसं, मेघमांसं, उरभमांसं, अयिमांसं.

MUTTON-CHOP, *s.* खीरभमांसखण्डः, मेघमांसखण्डः -खंडं.

MUTUAL, *a.* परस्परः -रा -रं, अन्योन्यः -न्या -न्यं, इतरेतरः -रा -रं, व्यतिकरः -रा -रं, मिथः in comp.; 'mutual quarrel,' अन्योन्यकलहः; 'assistance,' परस्पररोपकारः; 'assent,' परस्परानुमतिः *f.*; 'connexion,' अन्योन्यसम्बन्धः, मिथःसम्बन्धः, व्यतिपङ्गः; 'aversion,' अन्योन्यभेदः; 'dependence,' अन्योन्याश्रयः; 'enjoyment,' व्यतिकरमुखं; 'attraction,' अन्योन्याकर्षकत्वं. The idea of 'mutual' is often expressed by some of the prepositions वि, आ अव, अति, प्रति, प्र in combination, or by an adverbial compound formed by doubling a word; as, 'mutual reproach or abuse,' व्यवक्रोशः, व्यावक्रोशी, व्यावभाषी; 'laughter,' व्यवहासः, व्यावहासी; 'striking,' दृग्दृशि, प्रतिपातः, प्रतिहननं, व्यतिहारः; 'injury,' विप्रतिकारः, विप्रकारः, प्रतिकारः, विप्रकृतिः *f.*, प्रत्यपकारः; 'assistance,' प्रत्युपकारः; 'connexion,' विप्रतिपत्तिः *f.*; 'salutation,' प्रतिपूजनं, प्रत्यभिवादः; 'accusation,' प्रत्यभियोगः; 'recognition,' प्रत्यभिज्ञानं.

MUTUALITY, *s.* परस्परयोगः, अन्योन्ययोगः, इतरेतरयोगः, परस्परता, अन्योन्यत्वं, परस्परभावः, अन्योन्यभावः, व्यतिकरः, व्यतिहारः, व्यतीहारः, अन्योन्यसम्बन्धः, अन्योन्याश्रयः, व्यतिपङ्गः.

MUTUALLY, *adv.* परस्परं -रां, अन्योन्यं, इतरेतरं, मिथस, अन्योन्यस्य परस्पर &c. in comp. उभय in comp., 'mutually assisting,' परस्परतपकारी &c.; 'mutually agreed,' परस्परानुमतः -ता -तं उभयानुमतः &c.; 'compacted,' मिथःसङ्घः -ङ्घा -ङ्घं, व्यतिपङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, व्यतिपङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, व्यती &c.; 'taken,' अन्योन्यापहतः -ता -तं.

MUZZLE, *s.* (Mouth & bridle) मुखं, छिद्रं, प्रवेशः, प्रवेशद्वारं, निःसरणं.—(Fastening for the mouth) मुखबन्धनं -नी, मुखरोधनी.

To MUZZLE, *v. a.* मुखं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or रुध् (c. 7. रुण्डि, रोडुं).

MUZZLED, *p. p.* बद्धमुखः -खा -खं, रुद्धमुखः -खा -खं, निरुद्धमुखः &c.

MY, *pron. a.* मम *gen. c.* (अस्मत्), मदीयः -या -यं, मामकोनः -ना -नं, अस्मदीयः -या -यं मत् or अस्मत् in comp.; 'my master,' मम प्रभुः, मयाप्रभुः or अस्मत्प्रभुः, 'my daughter,' मम मुता or मासुता.

MYOGRAPHY, MYOLOGY, *s.* स्नायुवर्णना, स्नायुविवरणं, पेशीवर्णनं.

MYOPE, *s.* गजदृष्टिः *m. f.*, गजनेत्रः -त्रा, अन्यदृक् *m. f.*, अदीर्घदृष्टिः.

MYOPY, *s.* गजदृष्टित्वं, अदीर्घदृष्टित्वं, अदूरदर्शित्वं.

MYRIAD, *s.* दशसहस्रं, अयुतं; 'by myriads,' दशसहस्रशः.

MYRMIDON, *s.* परिचरः, परिधिष्यः, भर्त्सनकारी सैनिकः or अनुचरः.

MYROBALAN, *s.* (Embleic myrobalan, plant or fruit) आमलक -की -कं, तिष्यफला, अमृता, वयस्या, वयःस्था, कायस्था.—(Beleric विभीतकः -की -कं, अद्यः -द्यकः, तुपः, तुसः, कर्षफलाः, भूतवासः कर्लदुमः.—(Yellow) सभया, यथा, पथ्या, वयस्या, वयःस्था, कायस्था पृतना, अमृता, हरीतकी, हैमवती, चेतकी, श्रेयसी, शिषा.—(The three myrobalans) त्रिफला.

MYRRH, *s.* गन्धरसः, रसगन्धः, सुरसं, महागन्धं, जातीरसं, गान्धारं, चोलः प्राणः, पिण्डः, गोपः -पकः, गोसः, पिण्डगोसः, गोपरसः, गोलः -लकः रसः, शशः, गोसशशः.

MYSELF, *pron.* सो-हम्, आत्म *n.* (न); 'I will kill myself,' आत्मा हनिष्यामि.

MYSTERIOUS, a. गूढः -डा -दं, अतिगूढः &c., निगूढः &c., गूढार्थः -धी -धं, निगूढार्थः &c., गुप्तः -मा -मं, अतिगुप्तः &c., गुप्तार्थः &c., गहनः -ना -नं, सुगहनः -ना -नं, गुह्यः -सा -सं, गोप्यः -प्या -प्यं, गोपनीयः -या -यं, रहस्यः -स्या -स्यं, सुरहस्यः &c., दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्बोधः -धा -धं, बोधगम्यः -म्या -म्यं, अच्युतः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं; 'profoundly mysterious,' परमगहनः -ना -नं; 'mysterious in his ways,' अच्युतवर्ती -ती -त्वं (न).

MYSTERIOUSLY, adv. गूढं, अतिगूढं, परमगहनं, अच्युतं, सुरहस्यं.

MYSTERIOUSNESS, s. गूढता, अतिगूढता, निगूढता, गूढार्थता, निगूढार्थता, गुप्तता, गोप्यता, दुर्ज्ञेयता, रहस्यता, अच्युतता.

MYSTERY, s. गूढं, निगूढं, रहस्यं, गुह्यं, गूढतत्त्वं, निगूढतत्त्वं, गूढार्थः, निगूढार्थः, गहनवस्तु *n.*, मर्म *n.* (न), गोप्यं, गोपनीयं, निगूढविषयः.

MYSTIC, MYSTICAL, a. गूढार्थः -धी -धं, गुप्तार्थः &c., गुह्यः -सा -सं. See MYSTERIOUSNESS. (Involving some secret meaning).

गूढार्थगर्भः -र्भा -भं, गूढाभिप्रायः -या -यं, सङ्केतगर्भः &c., लाक्षणिकः -की -कं; 'mystic verse,' मन्त्रः; 'mystic letter,' वीजाक्षरं.

MYSTICALLY, adv. गूढार्थतः, निगूढार्थतः, सगूढार्थं, गुप्तार्थतः.

MYSTICALNESS, MYSTICISM, s. गूढता, गूढार्थता, गुप्तार्थतः, गहनत्वं, रहस्यता.

MYSTIFIED, p. p. मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सगूढार्थः -धी -धं.

To MYSTIFY, v. a. गूढीकृ, गहनीकृ, सगूढार्थं -धी कृ, गूढतत्त्वानि कथयित्वा परबुद्धिं मुह (c. 10. मोहयति -यितुं) or विमुह.

MYTH, s. पुरावृत्तकथा, पुरावृत्तोपाख्यानं, पुराणकथा, पुराणोक्तोपाख्यानं, पुराणोक्तिहासः, पुरावृत्ताख्यानं, प्राचीनकथा, पुरावृत्तं, पुराणं, कूटार्थकथा.

MYTHIC, MYTHICAL, a. पुरावृत्तकथामन्थी -न्थिनी &c., पौराणिकः -की -कं, पुराणकथितः -ता -तं, पुराणोक्तः -क्ता -क्तं, पुराकल्पितः -ता -तं, कूटार्थः -धी -धं.

MYTHOLOGICAL, a. पुराणकथामन्थी &c., पुरावृत्तमन्थी &c., देवतादिकथाविषयः -या -यं, ऐतिहासिकः -की -कं, देवतोपाख्यानविषयः &c. See MYTHIC.

MYTHOLOGIST, s. पुरावृत्तकथकः, पुराणविद् *m.*, देवतोपाख्यानरचकः.

MYTHOLOGY, s. पुरावृत्तशास्त्रं, पुराणशास्त्रं, पुराणेतिहासः, इतिहासः, पुराणकथाविद्या, देवतादिकथाविषया विद्या, देवतोपाख्यानविषया विद्या, देवताख्यानं.

N

To NAB, v. a. अकामाद् ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

NACRE, NACKER, NAKEL, s. शुक्तिपट, मुक्ताम्लोदः.

NADIR, s. अधःस्वस्तिकं, अधोविन्दुः *m.*, अपरः, ब्रह्माखण्डाधोभागः.

NAG, s. अश्वकः, अश्वः, घोटकः. See HORSE. (Paramour) जारः.

NAGA, s. (A demigod, having a human face with a serpent's shape. These fabulous beings are said to have sprung from Kadrú, the wife of Kasyapa, and to have been created in order to people Pátála, or the infernal regions.) नागः. काद्रवेयः, कद्रुपुत्रः, कद्रुसुतः. The chief of these beings is called शेषः, अनन्तः, वासुकिः *m.*, सर्पराजः. The following are some of the other principal Nágas: तक्षकः, पद्मः, महापद्मः, शङ्खः.

NAIAD, s. जलदेवता, अप्सराः *f.* (स), अप्सरा, नदीदेवता, उदकवती.

NAIL, s. (Of the finger) नखः, नखरः -रा -रं, कररुहः, करजः, पाणिजः, पाणिरुहः, पाणिरुद् *m.* (ह), करकण्ठकः, अङ्गुलीसम्भूतः, पुनर्भूतः, पुनर्नखः, गुजाकण्ठः, कामाङ्गुलिः; 'a pared nail,' खड्कः.

—(Of iron, &c.) लोहकीलः -लकः, लौहकीलः -लकः, लोहशङ्खः *m.*, कीलः -लकः, शङ्खः *m.*

To NAIL, v. a. (Fasten with nails) कील् (c. 10. कीलयति -यितुं), कीलैर् वन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or बध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), कीलबद्धं -द्धां कृ, कीलविद्धं -द्धां कृ, शङ्खबद्धं -द्धां कृ.

NAILED, p. p. कीलितः -ता -तं, कीलबद्धः -द्धा -द्धं, शङ्खप्रतिबद्धः &c.

NAIVE, a. सरलमतिः -तिः -ति, विमलार्थकः -का -कं, निर्व्याजः -जा -जं, दाक्षिणः -या -यं, मायाहीनः -ना -नं, वैलक्षण्यहीनः &c., निर्व्यलीकः -का -कं.

NAIVELY, adv. सारल्येन, निर्व्याजे, अज्ञायया, निश्चिद्येन, अविलक्षितं.

NAIVETE, s. सारल्यं, सरलता, मायाहीनता, निर्व्याजः, अविलक्ष्यं, दाक्षिण्यं, निर्व्यलीकता, शुद्धमतित्वं, भावशुद्धता.

NAKED, a. (Having no clothes) नग्नः -ग्ना -ग्नं, नग्नकः -का -कं, विवस्त्रः -स्ता -स्त्वं, निर्वस्त्रः &c., अवस्त्रः &c., वस्त्रहीनः -ना -नं, वस्त्ररहितः -ता -तं, वस्त्रशून्यः -न्या -न्यं, अवासाः -सा -सः (स), विवासाः &c., विवासः -सा -सं, दिग्वासाः &c., दिग्वासरः -रा -रं, व्यशुकः -का -कं, विकोशः -शा -शं, विवसनः -ना -नं, वसनहीनः -ना -नं, आच्छादनहीनः -ना -नं, अपरिच्छन्नः -न्ना -न्नं, अपरिच्छदः -दा -दं, परिच्छदहीनः -ना -नं, वेशहीनः -ना -नं, अवधृतवेशः -शा -शं, गगनपरिधानः -ना -नं, अपरिधानः &c., कोशः -शा -शं, काकरुहः -का -कं. —(Open, uncovered, exposed) विवृतः -ता -तं, अनावृतः -ता -तं, अपवृतः -ता -तं, अनाच्छादितः -ता -तं. —(Unarmed) असज्जः -ज्जा -ज्जं, असज्जितः -ता -तं, असज्जदः -द्धा -द्धं. —(Unadorned) अभूषितः -ता -तं. —(Bare, mere) केवलः -ला -लं, मात्रकः -का -कं, मात्रं, शून्यः -न्या -न्यं, शुद्धः -द्धा -द्धं; 'it is not seen by the naked eye,' नेत्रमात्रेण or केवलनेत्रेण न दृश्यते; 'a naked woman,' नग्ना, नग्निका, कोटरी, कोटवी.

NAKEDLY, adv. (Without covering) वस्त्रेण विना, आच्छादनं विना, अपरिच्छन्नं, नग्नवत्. —(Barely) केवलं, मात्रेण, शून्यं.

NAKEDNESS, s. नग्नता -त्वं, विवस्त्रत्वं, वस्त्रहीनता, वस्त्रशून्यता, वस्त्रराहित्यं, वसनहीनता, वेशहीनता, आच्छादनहीनता, अपरिच्छदं, नग्नभावः, नग्नावस्था. —(Bareness, openness) शून्यता, शुद्धता, विवृतत्वं, अनावृतत्वं.

NAME, s. नाम *n.* (न), नामधेयं -यः, संज्ञा, अभिधानं, अभिधा, अभिधेयं, आख्या, अभिख्या, आह्वा, आह्वयः, आह्वानं, आह्वायः, उपाधिः *m.*, अधिवचनं, लक्षणं, व्यपदेशः; 'bad name,' दुर्नाम *n.* (न); 'family name,' कुलनाम *n.*, उपनाम, पद्विः -ती *f.*; 'name given at birth,' जन्मनाम *n.*; 'from the constellation,' नक्षत्रनाम *n.*; 'addressing by name,' नामग्रहः -हणं, सन्धोधनं; 'to address by name,' नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नाम्ना अभिवद् (c. 1. -वदति -दितुं) or अभिवच् (c. 2. -वक्ति -क्ते), सन्धोधनं कृ; 'giving a name,' नामकरणं; 'bearing the name of,' नामधारी -रिणी &c.; 'calling to mind the name of,' नामस्मरणं; 'forgetting the name,' नामविस्मृतिः *f.*; 'uttering the name of,' नामोच्चारणं; 'abusing by name,' नामापराधः; 'list of names,' नामावलिः *f.*; 'by name,' नाम्ना, नामतः, नाम, नामधेयतः; 'in my name,' मङ्गलनाम्, मम नाम्ना; 'what is his name?' किम्नामधेयः सः; 'affix to the name of Brahmans,' शस्मी *m.* (न), as पिण्डशस्मी. —(Reputation) प्रतिष्ठा, मर्यादा, कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*; 'one who has established a name,' लब्धप्रतिष्ठः -द्धा -द्धं; 'good name,' सुकीर्तिः *f.*, सत्कीर्तिः *f.*, सुख्यातिः *f.*; 'bad name,' कुकीर्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, अकीर्तिः, दुख्यातिः *f.*, अख्यातिः *f.*

अमर्यादा, कुप्रतिष्ठा.—(Celebrity, renown) यशस् *n.*, विभूतिः *f.*,
ख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, परिक्षातिः, कीर्तिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.*
To NAME, *v. a.* अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं),
कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), प्रकृत्, संकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, उदाह
(c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रचक्ष् (c. 2. -चष्टे), नाम कृ or दा, संज्ञां कृ;
'they named him Rāma,' तस्य नाम राम इति चक्षुः.—(Mention
by name) नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामग्रहणं कृ, नामा
अभिधा (c. 1. -वदति -दितुं), नामोदाहरणं कृ, समुध् (c. 10. -बोधयति
-यितुं), सद्योधनं कृ, निर्दिशं कृ, नामोच्चारणं कृ, नामस्मरणं कृ.

NAMED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, प्रोक्तः -क्ता -क्ता, संज्ञितः
-ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, प्रमुदाहृतः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, परि-
कीर्तितः -ता -तं, अपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्मृतः -ता -तं, नामाभिहितः -ता
-तं; the following may be used in composition: नामकः
-का -कं, नामा -स्त्री -म, अभिधानः -ना -नं, अभिध् -धा -धं, आख्यः
-ख्या -ख्यं, आहः -हा -हं, आह्यः -या -यं, नामधेयः -या -यं, संज्ञः
-ज्ञा -ज्ञं; as, 'a king named Suvarṇa,' सुवर्णाख्यो राजा;
'in a city named Kanchanapur,' काञ्चनपुरनाम्नि नगरे; 'a
prince named Śīdraka,' शूद्रकनामा नृपतिः; 'named Vibhī-
shana,' विभीषणाभिधः or विभीषणाभिधानः; 'a woman named
Chandrā,' चन्द्रानाम्नी स्त्री. Sometimes the adverb नाम is
used as सुषणी नाम राजा, चन्द्रा नाम स्त्री.—(Having a name)
संज्ञावान् -वती -वत् (त्), प्राप्तनामा -मा -म (न्), लब्धनामा &c., प्राप्त-
भिधानः -ना -नं, नामधारी -रिणी -रि (न्), नामधारकः -का -कं; 'is
named,' अभिधीयते, ख्यायते, आख्यायते.

NAMELESS, *a.* अनामकः -का -कं, नामहीनः -ना -नं, नामरहितः -ता -तं,
अनभिधानः -ना -नं, अनामा -मा -स्त्री -म (न्), अप्रसिद्धः -ह्य -ह्यं.

NAMELY, *adv.* नाम, नामतः, यथा, अथैतत्, अर्थात्, यथाक्रमं.

NAMESAKE, *s.* समनामकः, समनामाधारी *m.* (न्), एकनामकः.

NAMING, *s.* (Giving a name) नामकरणं, नामस्थापनं.—(Mentioning
by name) नामग्रहः -हणं, नामनिर्देशः, नामोच्चारणं.

NAP, *s.* (Short sleep) अल्पनिद्रा, अदीर्घनिद्रा, अदीर्घस्वप्नः, यामकुक्षिः *f.*
—(Down) लोम *n.* (न्), रोम *n.* (न्).

To NAP, *v. n.* अल्पनिद्रां कृ, अदीर्घनिद्रां कृ, अल्पकालमात्रं स्वप् (c. 2.
स्वपति -तुं), अदीर्घकालं स्वप्.

NAPE, *s.* (Of the neck) मया, मयाका, कन्धः -रा, ग्रीवा, घाटः -टी
-टिका, कृकाटिका, कलघिका, सीमा *m.* (न्), पश्चाद्ग्रीवा शिरा.

NAPKIN, *s.* मुखमार्जनी, वदनमार्जनी, वरकं, नक्कः.

NAPLESS, *a.* लोमहीनः -ना -नं, निर्लोमा -मा -म (न्), अविद्यमानलोमा &c.

NAPPY, *a.* लोमशः -शा -शं, बहुलोमा -मा -म (न्), लोममयः -यी -यं.—
(Frothy) फेनलः -ला -लं, फेनिलः -ला -लं.

NARBADĀ, *s.* (River, which rises in the Vindhya mountain
called Amrakūta, and runs westward about 750 miles into
the gulf of Cambay below Baroche) नर्मदा, रेवा, सोमसुता,
सोमोद्भवा, मेखलकन्यका, मेकलकन्यका, मेकलाद्रिजा, मेखला, पूर्वगङ्गा.

NARCOTIC, *a.* स्वप्नकारी -रिणी -रि (न्), स्वप्नकृत् *m. f. n.*, निद्राकारी
&c., निद्राकृत् *m. f. n.*, निद्राननकः -का -कं, उपशायी -यिनी &c.,
उपशमनकारी &c.

NARCOTIC, *s.* निद्राजनकम् औषधं, उपशमनं, ग्राही *m.* (न्), उपविधं.

NARD, *s.* नटिला, जटावती, जटामांसी, जटाला. See SPIKENARD.

To NARRATE, *v. a.* कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), सङ्कथ्, आख्या (c. 2.
-ख्याति -तुं), समाख्या, ख्या in caus. (ख्यापयति -यितुं), निविद् (c. 10.

-वेदयति -यितुं), आविद्, वर्य (c. 10. वर्ययति -यितुं), उपवर्णं, अनुवर्णं,
संवर्यं, शस् (c. 1. शंसति -सितुं), श्रु (c. 10. श्रावयति -यितुं), आश्रु,
संश्रु, निगद् (c. 1. -गदति -दितुं), अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), विवृ
(c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), अनुकृत्,
व्याह (c. 1. -हरति -हर्तुं), उदाह, आचक्ष् (c. 2. -चष्टे), समाचक्ष्,
विचक्ष्, परिचक्ष्, प्रचक्ष्, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), वद् (c. 1.
वदति -दितुं), विवरणं कृ, कथां कृ.

NARRATED, *p. p.* कथितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, समाख्यातः -ता -तं.

NARRATION, *s.* (Act of telling) कथनं, आख्यानं, उपकथनं, उपाख्यानं,
ख्यापनं, वर्णनं -ना, शंसनं, प्रशंसनं, विवरणं, अनुकीर्तनं, व्याहरणं,
निरूपणं; 'of a story,' कथोपकथनं, कथोपाख्यानं.—(A story)
कथा. See the next.

NARRATIVE, *s.* कथा, उपाख्यानं, उपकथा, परिकथा, आख्यानं, आख्या-
यिका, कथानुबन्धः, कथाप्रबन्धः, प्रबन्धः, वृत्तान्तः, याज्ञा, चरित्रं,
गोष्ठी, इतिहासः.

NARRATIVE, *a.* काथिकः -की -कं, विवरणकारी -रिणी &c., कथनः -ना -नं.

NARRATOR, *s.* कथकः, काथिकः, उपकथकः, आख्यायकः, कथनकृत् *m.*

NARROW, *a.* (Not broad, contracted, confined) अविस्तीर्णः -णी -नीं,
अविसृतः -ता -तं, सङ्कुटः -टा -टं, सञ्घात in comp., निरन्तरालः -ला
-लं, सङ्कुचितः -ता -तं, सङ्कोचितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा
-द्धं, संरुद्धः &c., संहतः -ता -तं, संहतः -ता -तं, अविपुलः -ला -लं,
तनुः -नुः -न्वी -नु, अपृथुः &c.—(Confined in space) अत्यावकाशः
-शा -शं, अल्पपरिमाणः -णा -णं, अघिततः -ता -तं, अनायतः &c.,
निरायतः &c.—(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, नियतः
-ता -तं, संयतः -ता -तं (Of narrow views) अल्पदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि.
कृपणबुद्धिः &c. See NARROW-MINDED. (Stingy) कृपणः -णा
-णं, अल्पयशीलः -ला -लं, अनुदारः -रा -रं, स्वल्पव्ययी -यिनी &c.—
(Close, accurate) सप्पः -ष्ठा -ष्ठं, अतिसूक्ष्मः &c.—(Small) अल्पः
-त्या -त्यं, स्वल्पः &c.

To NARROW, *v. a.* सङ्कुच् (c. 1. -कोचति -चितुं), सञ्घाप् (c. 1. -घाधते
-धितुं), संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), कुच् (c. 1. कुचति -चितुं,
c. 10. कुचयति -यितुं) संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), सङ्कुटीकृ.—(Limit)
परिमा (c. 2. -माति -तुं), संयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं).

To NARROW, *v. n.* सङ्कुच्यते in pass. (-कुच्यते), सङ्कुचितः -ता -तं भू,
सङ्कोचम् इ (c. 2. रति -तुं), सङ्कुटीभू, सञ्घाधीभू.

NARROWED, *p. p.* सङ्कुचितः -ता -तं, सङ्कोचितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं,
आकुचितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संहतः &c., संरुद्धः -द्धा -द्धं.

NARROWLY, *adv.* (With little breadth) अविस्तीर्णं, अविसृतं, सङ्कुटं,
सञ्घातं.—(Closely) सूक्ष्मं, अतिसूक्ष्मं, अभिनिवेशेन, स्ववहितं.—(Nearly,
all but) ईपदृनं, अत्योनं, कृष्ण, कथेन.

NARROW-MINDED, *a.* कृपणबुद्धिः -द्धिः -द्धि, कृपणधीः -धीः -धि, कृपण-
चेताः -ताः -तः (स्), मितमतिः -तिः -ति, मितबुद्धिः &c., अनुदारशीलः
-ला -लं.

NARROWNESS, *s.* सञ्घातता, सङ्कुटत्वं, अविस्तीर्णता, अविपुलता, अविस्तीर्णः *f.*,
साङ्कुट्यं, अल्पविस्तरः, अल्पविस्तीर्णः *f.*, सङ्कुचितत्वं, सङ्कोचः, अपृथुता,
तनुता -त्वं, तानयं.—(Of extent) अल्पपरिमाणं, मितता, परिमितता,
अत्यावकाशः, अघिततः *f.*—(Poverty) कापेक्ष्यं, दीनता.—(Illibe-
rality) कृपणता, दैन्यं, अनुदारता.—(Of mind) बुद्धिकापेक्ष्यं, कृपणबु-
द्धित्वं, बुद्धिदीनता.—(Closeness) सूक्ष्मता, अतिसूक्ष्मता.

NASAL, *a.* नस्यः -स्या -स्यं, नास्यः -स्या -स्यं, नासिकासम्बन्धी -न्धिनी
&c., नासिक्यः -क्या -क्यं.—(In grammar) अनुनासिकः -का -कं,

सानुनासिकः -का -कं, सानुस्वारः -रा -रं; 'the nasal dot,' अनुस्वारः, अनुनासिकचिह्नं.

NASAL, *a.* (Letter) अनुनासिकं, सानुनासिकं, अनुनासिकवर्णः.

NASTILY, *adv.* कुत्सितं, अशुद्धं, मलिनं, समलं, समालिख्यं, गहिर्न.

NASTINESS, *s.* मालिन्यं, मलिनता, समलता, मलं, अमेधता, कुत्सितत्वं, कौत्सित्यं, अशुद्धता, अपवित्रता, गह्वरता, गहिर्नत्वं, बीभत्सजनकता.

NASTY, *a.* मलिनः -ना -नं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (त्), अशुद्धः -डा -डं, अमेधः -ध्या -ध्यं, कुत्सितः -ता -तं, गह्वरः -ह्या -ह्यं, गहिर्नः -ता -तं, बीभत्सजनकः -का -कं, अपवित्रः -त्रा -त्रं; 'nasty conversation,' कुत्सितवाक्यं.

NATAL, *a.* जन्मसम्बन्धी -न्धिनी &c., जन्मविषयः -या -यं, जन्म in comp.; as, 'natal day,' जन्मदिवसः; 'natal country,' जन्मभूमिः *f.*

NATATION, *s.* (Swimming) तरणं, सनत्तरणं, प्रयः -चनं.

NATION, *s.* जातिः *f.*, लोकः, जनपदः, प्रजा, वर्णः, जनता, देशः, विषयः, राष्ट्रं, देशजनः, देशलोकः, देशवासिनः *m. pl.*, राष्ट्रनिवासिनः, विशेषदेशजनता.

NATIONAL, *a.* (Pertaining to a nation) देशिकः -की -कं, देशीयः -या -यं, देश्यः -श्या -श्यं, देशी -शिनी -शि (न्), जातीयः &c., राष्ट्रियः &c., राष्ट्रिकः -की -कं, राष्ट्रियः -या -यं, देश in comp.: 'national custom,' देशव्यवहारः, देशाचारः; 'national law,' देशधर्मः, जनपदधर्मः; 'national calamity,' राष्ट्रं, उत्पातः.—(Proud of one's own country) स्वदेशाभिमानि -निनी -नि (न्), स्वलोकाभिमानि &c., स्वराष्ट्राभिमानि &c.; 'national pride,' देशाभिमानं.—(General) सामान्यः -न्या -न्यं, सर्वसामान्यः &c., साधारणः -णी -णं, सर्वजनीयः -या -यं.

NATIONALITY, *s.* स्वदेशाभिमानिता, स्वलोकाभिमानं, स्वराष्ट्राभिमानं.

NATIONALLY, *adv.* जातिरूपं, लोकतरुणं, देशधर्मानुसारेण, सामान्यतरुणं.

NATIVE, *a.* (Produced by nature, not artificial) सहजः -जा -जं, स्वाभाविकः -की -कं, स्वाभावसिद्धः -डा -डं, स्वाभावजः -जा -जं, प्रकृतिस्यः -स्या -स्यं, प्राकृतः -ती -तं, स्वयङ्कृतः -ता -तं, अकृत्रिमः -मा -मं, सांनिधिकः -की -कं; 'native salt,' स्वयङ्कृतम् अपरलघुणं. See NATURAL. (Indigenous, not foreign) देशजः -जा -जं, देशोद्भवः -वा -वं, देशोत्पन्नः -त्रा -त्रं, स्वदेशजः &c., देशीयः -या -यं, देशिकः -की -कं.—(Conferred by birth) जन्मप्राप्तः -मा -मं, जन्मसिद्धः -डा -डं, जन्माजितः -ता -तं.—(Natal) जन्म in comp., स्व in comp.: 'native country,' जन्मभूमिः *f.*, जन्मदेशः, जन्मवसुधा, स्वभूमिः *f.*, स्वराष्ट्रं, स्वविषयः, स्वदेशः, मूलायातनं, अभिजनः; 'native place,' जन्मस्थानं.

NATIVE, *s.* देशजः, देशोद्भवः, देशजातः, देशीयलोकः, देशीयजनः, देशलोकः, देशजनः, देशवासी *m. (न्)*, राष्ट्रियलोकः.

NATIVITY, *s.* जन्म *n. (न्)*, जातिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, जनिमा *m. (न्)*; 'astrological calculation of nativity,' जातकं; 'astrological record of it,' जन्मपत्रं -त्रिका; 'month of one's nativity,' जन्मासः; 'name given at it,' जन्मनाम *n. (न्)*, नक्षत्रनाम; 'star of one's nativity,' जन्मनक्षत्रं; 'sign,' जन्मराशिः *m.*, जन्मलग्नं.

NATRO, *s.* सर्जिः *f.*, सर्जिका, सर्जिकाधारः, सृजिकाधारः, धारः, कापोतः, सोपचेलः, शुक्रिका, सुखवर्चकः.

NATTY, *a.* विनीतः -ता -तं, परिमृष्टपरिच्छदः -दा -दं.

NATURAL, *a.* (Pertaining to nature, effected by nature, innate, not acquired) स्वाभाविकः -की -कं, प्राकृतिकः -की -कं, नैसर्गिकः -की -कं, सांनिधिकः -की -कं, स्वाभावसिद्धः -डा -डं, प्रकृतिसिद्धः &c., सहजः -जा -जं, साहजिकः -की -कं, सहजातः -ता -तं, अनजितः -ता

-तं, निजः -जा -जं, स्वजः &c., अनजितः &c., स्वाभावजः &c., निसर्गजः &c., अनजितः -वा -वं, स्वयङ्कृतः -ता -तं, स्वः -स्वा -स्वं, प्रकृतिस्यः -स्या -स्यं, सांनिधिकः -की -कं, भाषिकः -की -कं, प्राकृतः -ती -तं, नैसर्गिकः -की -कं, अनारुत्यकः -त्रा -त्रं, नैसर्गिकः -की -कं; 'natural friend,' सहजमित्रं, प्राकृतमित्रं; 'natural enemy,' सहजारिः *m.*—(According to nature) भावनुगः -गा -गं, स्वाभावानुगः &c., भावानुलोमः -मा -मं, स्वाभावयोग्यः -श्या -श्यं, स्वाभावानुसारी -रिणी &c., अनुलोमः -मा -मं, प्रकृत्यनुलोमः &c.—(According to the natural course, regular, proper) नियोग्यः -ग्या -ग्यं, योग्यः &c., यथाक्रमः -मा -मं, यथामार्गः -गा -गं, यथायुक्तः -क्ता -कं, यथान्यायः -या -यं.—(Not artificial) अकृत्रिमः -मा -मं, अकृतकः -का -कं, अयत्नकृतः -ता -तं, अप्रतिविधानः -ना -नं, देवनिर्मितः -ता -तं; 'natural cave,' देवस्नातं.—(Not forced, easy, unaffected) अक्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, अप्रतियत्नकृतः -ता -तं, सुलभः -भा -भं, अविलम्बितः -ता -तं, वैलम्बहीनः -ना -नं.—(According to reality, true) यथार्थः -थार्थं, सत्यः -त्या -त्यं, अकृत्रिमः -मा -मं, सरलः -ला -लं, प्रकृतः -ता -तं.—(Illegitimate) अनौरसः -सो, उपस्त्रीजातः -ता, जारजः -जा, अविधिजातः -ता, विजातः -ता.—(Coming at the right time) यथाकालः -ला -लं, कालिकः -की -कं, कालोपयुक्तः -क्ता -कं, कालभूतः -ता -तं, अनपघाती -तिनी &c.; 'natural death,' सुमरणं.—(In Astronomy) सायनः -नी -नं, 'natural day,' सावनदिनं, अहोरात्रं; 'natural form,' स्वरूपं; 'natural temperament,' जन्मस्वभावः, जन्मप्रकृतिः *f.*, स्वभावः, 'natural history,' स्थावरजङ्गमविद्या स्थावरजङ्गमशास्त्रं, जडाजडविद्या; 'natural philosophy,' पदार्थविज्ञानं, पदार्थमात्रशास्त्रं.

NATURAL, *s.* (Idiot) यथाजातः, जडः, मूढः, न्यूनबुद्धिः *m.*

NATURALIST, *s.* स्थावरजङ्गमविद्याज्ञः, स्थावरजङ्गमविज्ञानी *m. (न्)*, पदार्थविज्ञानी *m.*, पदार्थमात्रशास्त्रज्ञः.

NATURALIZATION, *s.* देशजाधिकारदानं, देशिकाधिकारप्रतिपादनं.

To NATURALIZE, *v. a.* देशजाधिकारं दा, देशीयं -यां कृ, देशिकं -कां कृ.—(Render familiar) अभ्यस् (c. d. -अस्म्यति -असितुं), अभ्यासेन सुगमं -मां कृ.

NATURALLY, *adv.* (According to nature) स्वाभावतः, स्वाभावेन -वात्, प्रकृतिरूपं, प्रकृत्या, भावतः, स्वाभावानुसारेण, जातिरूपं, जन्मतः, गुणतः.—(Regularly, according to the proper course) यथाक्रमं, यथायोग्यं, यथामार्गं.—(Not affectedly) यथार्थं, अवैलम्बणं.—(Not forcedly) अक्रिष्टं, अयत्नपूर्वं, सहजगत्या, सहजशक्त्या.—(Spontaneously) स्वतः, स्वयं; 'done naturally,' स्वयङ्कृतः -ता -तं; 'very naturally,' स्वाभावेनैव.

NATURALNESS, *s.* स्वाभाविकत्वं, प्राकृतत्वं, सहजत्वं, अकृत्रिमता.—(Conformity to reality) यथार्थता, याथातथ्यं, सत्यता, अवैलम्ब्यं, सरलता, सारत्यं.

NATURE, *s.* (The goddess who is the material cause of the world and all created things. According to the Hindu mythology this goddess is unreal, and identified with Māyā or Illusion, and sometimes with the Śakti or personified energy, or wife of a deity. She is in an especial manner the prototype of the female sex. Hence the following names for her) प्रकृतिः *f.*, माया, महामाया, आदिमाया, मायादेवी, प्रधानं, शक्तिः *f.*, आदिशक्तिः *f.*, लिङ्गं, अविद्या, दुर्गा, लक्ष्मीः *f.*; 'the illusion practised by nature,' मायाजालं; 'sleight of nature,' मायालाभं.—(Essence, essential properties which constitute a thing) भावः, स्वाभावः, प्रकृतिः *f.*

प्रकृतिभावः, निसर्गः, सर्गः, सृष्टिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, रूपं, स्वरूपं, धर्मः, स्वधर्मः, सत्त्वं, वस्तु *n.*, वस्तुस्वभावः, निसर्गभावः, ज्ञाता, ज्ञातिस्वभावः, समीक्षा, तत्त्वं, गुणः; the three 'gunas' or properties of nature are, 1. 'existence or truth,' सत्त्वं; 2. 'foulness or passion,' रजस् *n.*; 3. 'darkness,' तमस् *n.*—(Natural disposition or temper of mind) स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, शीलः -लता, सहजः -जं, सहजभावः, सहजशीलः; 'good-nature,' सद्भावः, सुशीलः, साधुशीलत्वं.—(Natural form) स्वरूपं, सहजरूपं, प्रकृतिः *f.*, निसर्गः.—(Established, regular 'course of things) मार्गः, रीतिः *f.*, क्रमः, प्रकृतिमार्गः, सृष्टिः *f.*, सृष्टिक्रमः.—(System of created things) सृष्टिः *f.*, सर्गः, जगत् *n.*, विश्वजगत् *n.*, भूतखंडलं, ब्रह्मसृष्टिः, विश्वं.—(Natural feelings, affections or qualities) स्वभाव-गुणाः *m. pl.*, प्रकृतिगुणाः *m. pl.*, स्वभावधर्मः, प्रकृतिधर्मः, प्रकृतिभावः.—(Constitution, vital power of a body) जीवनशक्तिः *f.*, शक्तिः *f.*, जीविशक्तिः *f.*, शोचस् *n.*, प्राणाः *m. pl.*, प्राणचलं, देहस्वभावः, शरीरस्थितिः *f.*—(Sort, kind) प्रकारः, जातिः *f.*, रूपं, रीतिः *f.*—(Law of action) विधिः *m.*, विधानं, नियमः, स्थितिः *f.*, धर्मः; 'by nature,' स्वभावेन, ज्ञात्या, जन्मतस्. See NATURALLY. 'Blind by nature,' जन्मान्यः -न्या -न्यं, ज्ञात्यः &c., गर्भान्यः &c.; 'offices of nature,' देहधर्मः, शरीरधर्मः; 'relieving nature,' मलविमर्गः, मलोत्सर्गः, मलमूत्रविमर्जनं.

NATURED, *a.* (Used in composition) expressed by स्वभावः -या -वं, शीलः -ला -लं, प्रकृतिः -तिः -ति; as, 'good-natured,' सुशीलः -ला -लं; 'ill-natured,' दुष्प्रकृतिः -तिः -ति.

NAUTRAGE, *s.* (Shipwreck) नौभङ्गः, नौभेदः, नौकाभङ्गः.

NAUGHT, *s.* न किञ्चित्, न किञ्चन. न किमपि, अवस्तु.—(In arithmetic) शून्यं, चः; 'to set at naught,' अवज्ञा (c. 9. -जानाति -शानुं), लघूक. See To CONTEMN.

NAUGHT, *adv.* न किञ्चित्, न किञ्चिदपि, न किमपि

NAUGHT, *a.* निर्गुणः -खा -खं, असारः -रा -रं, विगुणः -खा -खं.

NAUGHTILY, *adv.* प्रतीपं, प्रतीपयत्, दुष्टं, दुष्टभावेन, प्रतीपशीलजात.

NAUGHTINESS, *s.* प्रतीपता, विप्रतीपता, अवश्यता, दुष्टता, दुर्वृत्तता.

NAUGHTY, *a.* प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, अवश्यः -इया -इयं, अविनेयः -या -यं, मन्दचरित्रः -त्रा -त्रं, दुष्टचरित्रः &c., दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्वृत्तः -त्रा -त्रं.

NAULAGE, *s.* तरमूल्यं, तरपण्यं, तारिकं, तार्यं, आतारः, आतारः.

NAUMACHY, *s.* नौयुद्धं, नौकायुद्धं, नाविकयुद्धं, नौयुद्धकौतुकं.

NAUSEA, *s.* (Sickness) वमनेच्छा, विवमिषा, उत्क्रेशः, उत्क्रेदः.—(Loathing, disgust) बीभत्सः -त्सं, विकृतं, वैकृतं, वैकृत्यं, विकारः, कुत्सा, विरक्तिः *f.*, निषेदः.

To NAUSEATE, *v. n.* (Be inclined to vomit) वम् in des. (विवमिषति -पितुं), वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु भू, विवमिषुः -पुः -पु भू.

To NAUSEATE, *v. a.* बाध in des. (बीभत्सते -त्सितुं), घृण् (c. 1. घृणते -णितुं).

NAUSEATED, *p. p.* बीभत्सेन परित्यक्तः -क्ता -क्तं.

NAUSEOUS, *a.* (Causing sickness) वमनोत्पादकः -का -कं, वमनेच्छाजनकः -का -कं.—(Disgusting) बीभत्सजनकः -का -कं, घृणाजनकः &c., कुत्साजनकः &c., कुत्सितः -ता -तं, विरसः -सा -सं, गहितः -ता -तं.

NAUSEOUSNESS, *s.* बीभत्सजनकता, कुत्सितत्वं, विरसता, वैरस्यं.

NAUTIC, NAUTICAL, *a.* नौचालनविद्यासम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), नौकाचालनविषयः -या -यं, नाविकः -की -कं; 'nautical person,' नाविकः, नौकाजीवी *m.* (नृ).

NAVAL, *a.* (Pertaining to ships) नाविकः -की -कं, नाव्यः -व्या -वं, नौकासङ्घनी -न्धिनी &c., नौकाविषयः -या -यं.—(Consisting of ships) नौकावयः -यी -यं, नौकात्मकः -का -कं, नौकारूपः -पा -पं.

NAVE, *s.* (Of a wheel) नाभिः -भी *f.*, चक्रनाभिः *f.*, पिण्डिः -गदी *f.*, पिण्डिका.—(Of a church) पूजाशालाया मध्यभागः.

NAVEL, *s.* नाभिः -भी *f. m.*, तुण्डिः -खडी *f. m.*, तुण्डिका, तुन्दिः -न्दी *f.*, तुन्दिका, नालः, उदरावहः, मध्यवृक्षं, मणिपूरः, अमरा, अमला, भर्म्मं, नाभिकमलं; 'hollow or pit of the navel,' नाभ्यावहः, तुन्दकूपी -पिका; 'region of the navel,' नाभिचक्रं; 'having a prominent navel,' तुन्दी -न्दिनी &c., तुन्दिकः -का -कं, तुन्दिता -ता -तं, तुन्दिलः -ला -लं, तुन्दिभः -भा -भं, तुन्दिकरः -रा -रं, तुन्दवान् -वती &c., तुण्डिलः &c., तुण्डिभः &c., गोखडः -खडा -खडं.

NAVEL-STRING, *s.* नाभिनालः, नालः; 'cutting of it,' नाभिच्छेदनं, नालच्छेदः.

NAVIGABLE, *a.* नौताय्यः -व्या -व्यं, नाव्यः -व्या -वं, नौकागम्यः -म्या -म्यं, नौगम्यः &c., नौगमनार्हः -है -है.

NAVIGABLENESS, NAVIGABILITY, *s.* नौताय्यता, नौगम्यता, नाव्यता -त्वं.

To NAVIGATE, *v. a. and n.* नौकया or नावा त् (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं) or अतिवृत्तं or सन्तु or मु (c. 1. प्रवर्त्ते, प्रोतुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or गमनागमनं कृ, समुद्रतरणं कृ, नौकापर्यटनं कृ, नौभ्रमणं कृ, नौकायात्रां कृ.—(Direct a ship) नौकां वह् (c. 10. वाहयति -यितुं) or चल् (c. 10. चालयति -यितुं) or आनी (c. 1. -नयति -नेतुं).

NAVIGATION, *s.* (Act of passing on the water in ships) नौकया or नावा तरणं or सन्तरणं or गमनं or गमनागमनं or पर्यटनं or भ्रमणं or यात्रा, समुद्रतरणं, समुद्रगमनं, नौगमनं, नौकायात्रा, नौगमनागमनं, नौभ्रमणं, नौगपर्यटनं.—(Directing ships) नौकाचालनं, नौचालनं, नौकानयनं, नौकावाहनं.—(The art or science) नाविकविद्या, नौचालनविद्या, नौकागमनविद्या, नौवाहनविद्या.

NAVIGATOR, *s.* (who sails) नाविकः, महानाविकः, समुद्रगामी *m.* (नृ), समुद्रयात्री *m.*, समुद्रतरः.—(One who directs a ship) नौचालकः, नौकावाहकः, पोतवाहकः, नौकानेता *m.* (नृ), नौकानयनकृत् *m.*

NAVY, *s.* युद्धनौसमूहः, युद्धनौकासङ्ग्रहः, वृहन्नौकासमूहः, नौसमूहः.

NAV, *adv.* न, नो, नहि —(Nay more) पुनर्, किम्पुनर्, अधिकतु, एवं, किम् बहुता.—(Not only) न केवलं.

NEAP, *a.* (Low) नौषः -षा -षं, निम्नः -न्ना -न्नं; 'neap tide,' निम्नवेला, नौषवेला.

NEAR, *a.* (Not far distant) समीपः -पा -पं, निकटः -टा -टं, समीपस्थः -स्था -स्थं, निकटस्थः -स्था -स्थं, समीपवर्ती -र्विनी -र्वि (नृ), निकटवर्ती &c., समीपस्थायी &c., आसन्नः -न्ना -न्नं, भन्निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्निकृष्टः -ता -तं, प्रत्यासन्नः -न्ना -न्नं, उपानाः -न्ना -न्नं, अन्निकः -का -कं, उपस्थः -स्था -स्थं, उपस्थायी &c., अभ्यासः -सा -सं, अभ्याशः -शा -शं, अभ्यर्णः -र्णा -र्णं, उपनतः -ता -तं, आरातीयः -या -यं, अभ्ययः -या -यं, उपकण्ठः -खण्डा -खण्डं, सङ्काशः -शा -शं, सकाशः &c., समीडः -डा -डं, सविधः -धा -धं, सवेशः -शा -शं, सवेधः -पा -पं, समव्यादः -दा -दं, अदूरः -रा -रं, अदूरस्थः &c., अविदूरः -रा -रं, संसक्तः -क्ता -क्तं, अव्यवहितः -ता -तं, अपदानरः -रा -रं, अपदानरः -रा -रं; 'nearer,' आसन्नतरः -रा -रं, नेदीयान् -यसी -यः (सृ); 'nearest or very near,' आसन्नतमः -मा -मं, नेदिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अन्निकतमः -मा -मं, अन्निकः -मा -मं.—(Closely connected) दृढसंसक्तः -क्ता -क्तं, दृढसंसक्तः -क्ता -क्तं.—(Closely concerning or affecting one's interest) स्वार्थसम्बन्धी -न्धिनी &c., निकटसम्बन्धी &c., अनन्तरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(Intimate) परिचितः -ता -तं, दृढसौहृदः -दा -दं.—(Stingy) कृपणः -णा -णं,

सत्यव्ययी-विनी &c.—(Not rambling) अविल्लीही: -शी -ही; 'near at one's side,' पार्श्वस्थ: &c.

NEAR, *adv.* समीपं -पतस्, निकटे, अनिकं, उपाने, अभितस्, आरात्, आसन्न, सन्निकृष्टं, निकषा, अदूरे -रात् -रतम्, अवितरं -रे -रात् -रतम्, सन्निकृष्टो, सकाशं, also expressed by the prep. उप, see the next; 'near at one's side,' पार्श्वे -प्रेतस्; 'situated near,' समीपस्थ: -स्था -स्थं; 'going near,' समीपग: -गा -गं.—(Almost, within a little) प्रायस् -यशस्, भूयिष्ठं; 'a woman who is near her delivery,' आसन्नप्रसवा; 'one who is near his death,' आसन्नमृत्यु: &c. See NEARLY.

NEAR, *prep.* उप, आ, अभि, प्रति; as, 'to go near,' उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or उपागम् or अभिगम् or प्रतिगम्; 'brought near,' उपनीत: -ता -तं; 'near a mountain,' उपगिरि, उपगिरं; 'near the ear,' उपकर्णं; 'near the fire,' उपाग्नि; 'near the throat,' उपकर्णं; 'near evening,' उपसन्ध्यं.

To NEAR, *v. a.* नेद (nom. नेदयति -यितुं); 'come nearer to,' उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, अभिगम्. See To APPROACH.

NEARLY, *adv.* (At no distance) समीपं -पतस्, अदूरे -रं -रात् -रतस्. See NEAR, *adv.* (Closely) दृढं, गाढं; 'nearly connected,' दृढसंघट्ट: -डा -डं, गाढसंघट्ट: &c.—(Almost, within a little) प्रायस्, प्रायशस्, भूयिष्ठं, मनाक्, कस्यं, ईषदन्, अत्योने; 'nearly finished,' समाप्तभूयिष्ठ: -भा -भं; 'nearly dead,' मृतप्राय: -या -यं, मृतकन्ध: -स्था -स्थं, आसन्नमृत्यु: -त्यु: -त्यु, मृत्यु: -यु: -यु; 'the earth is nearly a sphere,' पृथिवी गोलप्राया; 'nearly cooked,' पक्वतिकल्म: &c.; 'nearly four,' उपचतुरा: *m. pl.*

NEARNESS, *s.* (Closeness) समीपता, समीप्यं, नैकट्यं, निकटता, समीप-पक्षित्वं, निकटपक्षित्वं, आसन्नता, सन्निकृष्टता, सन्निकृष्ट्यं, सन्निकृष्टि: *m.*, सन्निकृष्टानं, सन्निकृष्ट्यं: -पण्यं, सन्निकृष्ट्यं, प्रयासन्न: *f.*, प्रयासन्नता, आननन्यं, अनननं, उपस्थानं, अभ्यासत्वं.—(Closeness of connexion) दृढसं-घट्ट्य: , दृढसंसक्ति: *f.*, दृढसंसर्ग: , सुसंसर्ग:—(Intimacy) परिचय: , सुपरिचय:—(Stinginess) कृपणता, कार्यक्षयं, स्वत्यव्यय:.

NEAT, *a.* (Trim) विनीत: -ता -तं, परिमृष्टपरिच्छद: -दा -दं, सुरेख: -खा -खं, आकारशुद्ध: -डा -डं.—(Clean) शुद्ध: -डा -डं, स्रष्टु: -ह्यं, परिष्कृत: -ता -तं.

NEAT, *s.* (Cattle of the bovine genus) गवादिजन्तु: *m.*, गवादिपशु: *m.*

NEAT-HERD, *s.* गोप:, गोपाल:, गोरक्षक:, गोचारक:, आभीर:

NEATLY, *adv.* विनीतं, विनीतवत्, सपरिष्कारं, शुद्धं, स्रष्टुं, परिपाट्या, सुपरिपाट्या, परिष्कारपूर्वकं.

NEATNESS, *s.* विनीतता -त्वं, शुद्धता, परिष्कार:, आकारशुद्धता, आकार-शुद्धि: *f.*, परिमृष्टता, परिष्कृतता, शुद्धता, स्रष्टुता, परिपाटि: -टी, परिपाट्यं.

NEBULA, *s.* (Opacity or film in the eye) शुक्लं, शुक्लपटलं.

NEBULOUS, *a.* मेघाच्छन्न: -न्ना -न्नं, मेघव्याप्त: -भा -भं, मेघाकीर्ण: -शी -ही, बहुमेघ: -या -यं, साभ: -भा -भं, अभ्रिय: -या -यं.

NECESSARIAN, *s.* देववादी *m.* (नं), दैष्टिक:, दैवचिन्तक:, दैवैकवादी *m.*, अदृष्टवादी *m.*, दैवपर:

NECESSARIES, *s. pl.* प्रतिदिनप्रयोजनीयद्रव्याणि *n. pl.*, प्रतिदिनप्रयोज्यद्र-व्यसम्भार:, द्रव्यसम्भार:, उपकरणसम्भार:, उपकरणसामग्री; 'neces-saries of life,' अन्नपानीयं, अन्नोदकं, अन्नवस्त्रं, अन्नच्छादनं, कश्चिद् *m. du.*

NECESSARILY, *adv.* अवश्यं, अवशं, विवशं, अवश्यकं, अवश्यमेव, दैवव-शतः, दैववशतस्, कर्मवशतस्, कार्यवशतः, कार्यतस्, अनन्यगत्या, नूनं.

NECESSARY, *a.* (That must be, that cannot be otherwise) अव-

श्यक: -का -कं, आवश्यक: -की -कं, अवश: -शा -शं, अवश्य: -श्या -श्यं, विवश: -शा -शं, भवितव्य: -व्या -व्यं, भाव्य: -व्या -व्यं, अनन्यथा-सम्भव: -वा -वं, अनन्यथासध्य: -व्या -व्यं, अनन्यथासिद्ध: -डा -डं, अनन्योपाय: -या -यं, अनन्यगतिक: -का -कं, अनिवार्य: -व्या -व्यं, नियत: -ता -तं.—(Requisite, needful, wanted) आकाङ्क्षित: -ता -तं, अपेक्षित: -ता -तं, अवश्यक: -का -कं, अवश्यप्रापणीय: -या -यं, सर्वथा प्राप्य: -व्या -व्यं, अवश्योपयोगी -गिनी -गि (नं), अवश्यप्राप्त: -ता -तं, प्रयोजनीय: -या -यं.—(Indispensable, necessary to be done) आवश्यक: -की -कं, अवश्यकर्तव्य: -व्या -व्यं, अवश्यकर्णीय: -या -यं, अवश्यभवितव्य: -व्या -व्यं, सर्वथा भवितव्य: &c. or भाव्य: -व्या -व्यं, अपरिहरणीय: -या -यं, अपरिहार्य: -व्या -व्यं; 'necessary act,' अवश्यकर्तव्य:—(Acting from necessity) विधिवश: -शा -शं, वि-धिवशकारी &c., दैववशकारी &c., दैवाधीन: -ना -नं; 'the neces-sary consequence of acts,' कर्मवश:, कार्यवश:; 'it is neces-sary' may be expressed by the fut. pass. part., or by अहं. See MUST.

NECESSARY, *s.* (Privy) शीघ्रकृप:, पायुष्मालनवेष्टन *n.* (नं), अवस्कर: कर्दमाटक:—(A necessary thing). See NECESSARIES.

To NECESSITATE, *v. a.* (Make necessary) अवश्यकं -को कृ, विवशं -शां कृ, विवशीकृ.—(Oblige, compel) अवश्यं कृ (c. 10. कारयति -यितुं) or प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or expressed by the cau-sal form of any verb. See CONSTRAIN, COMPEL.

NECESSITATED, *p. p.* आवश्यक: -की -कं, विवशीकृत: -ता -तं. See CONSTRAINED.

NECESSITORS, *a.* दरिद्र: -द्रा -द्रं, निर्धन: -ना -नं, दीन: -ना -नं, दुर्गत: -ता -तं.

NECESSITY, *s.* (Necessariness) अवश्यकता -त्वं, आवश्यकता, अवश्यकं.

आवश्यं, अवश्यता -त्वं, विवशता, वैयश्यं, भवितव्यता, भाव्यता, अनन्य-थासम्भव:, अनन्यगतिकत्वं, नियति: *f.*, नियतत्वं -ता.—(Need, state of being requisite) प्रयोजनं, प्रयोग:, प्रयुक्ति: *f.*, उपयोग:, प्रयोज-नीयता, आकाङ्क्षा, अपेक्षा, सर्वथा प्रापणीयता.—(Occasion, cause) प्रयोजनं, हेतु: *m.*, निमित्तं, कार्यं; 'without any necessity,' प्रयोजनं विना, हेतुना विना; 'what necessity for this investi-gation?' इत्या चर्चया किं प्रयोजनं.—(Indispensableness) कर्त्त-व्यता, कार्यता, अवश्यकर्तव्यता, भवितव्यता, भाव्यता, कार्यवश:—(Fate, fatality) दैवं, विधि: *m.*, दैवाधीनता, दैववशत्वं, दैवायत्तता, अदृष्टाधीनता, भवितव्यता, नियति: *f.*—(Indigence) दरिद्रता, दरिद्र्यं, दीनता, दुर्गति: *f.*

NECK, *s.* ग्रीवा, कन्धरा -रः, शिरोधि: *m. f.*, शिरोधरा, गलः, कण्ठ: -खडा -खदी -खदं, मस्तकमूलकं; 'back of the neck,' अर्धदु: *m. f.*, घाटा -टी -टः -टिका, कृकाटिका, कलङ्गिका, सीमा *m.* (नं), पश्चाद्ग्रीवा; 'head and neck,' शिरोग्रीवं; 'of a pitcher, or any vessel,' कण्ठ:; 'of the bladder,' वस्तिशिरस् *n.*; 'of a lute,' वीणादण्ड:; 'of a horse,' निगालः; 'bending back the neck,' उक्कन्धरं; 'belonging to the neck,' ग्रीव: -वी -वं, ग्रीवेय: -यी -यं.

NECK-CLOTH, NECKERCHIEF, *s.* कण्ठवस्त्रं, ग्रीवावस्त्रं, ग्रीवावेष्टनं, ग्रीवा-धरणं, गलवस्त्रं, गलावेष्टनं, ग्रीवावन्धनी, ग्रीवाभरणं, ग्रीवेयकं.

NECKED, *a.* ग्रीव: -वा -वं, कण्ठ: -खडा -खदं in comp.; as, 'hand-some-necked,' सुग्रीव: -वा -वं; 'long-necked,' दीर्घग्रीव: &c., दीर्घकण्ठ: &c.

NECKLACE, *s.* माला -लिका, हारः, कण्ठमाला, मूषं, उरःमूषं -चिका, ग्रीवं -वेयं -यकं, कण्ठभूषा, कण्ठलता, लङ्घनं, मालङ्गिका, मलङ्कः, तरलः,

ललनिका; 'of jewels,' मणिमाला, रत्नावली -लि: f., मणिसर; 'of pearls,' मुक्तावली -लि: f., मुक्ताकलापः, मुक्ताप्रलम्बः, मुक्तालता; 'of gold,' हेमसूचकं, कनकसूचकं; 'of beads,' अक्षमाला; 'of one string or row,' कण्टिका; 'of a hundred strings,' देवच्छन्दः, शतयष्टिकः; 'of thirty-two strings,' गुच्छः; 'of thirty-four,' गुच्छाईः.

NECROLOGY, s. मृतव्यक्तिविवरणं, मृतजनपुस्तकः, मृतजनपरिसंख्या.

NECROMANCER, s. श्मशानमन्त्रजापकः, प्रेतसिद्धिकर्ता m. (नृ). See MAGICIAN.

NECROMANCY, s. श्मशानमन्त्रजननं, प्रेतसिद्धिः f., भूतविद्या, भौतिकविद्या, पिशाचविद्या, कुविद्या. See MAGIC, s.

NECTAR, s. अमृतं, सुधा, सुधारसः, अमृतरसः, पीयूषं, पेयूषं, देवपेयं, लेखं, सोमः, पेत्वं, भक्तजा, कञ्ज, तः; 'of flowers,' मधु n., पुष्पमधु, पुष्परसः, पुष्पनिर्घोषः, पुष्पसारः, पुष्पभवः, मकरन्दः, मरन्दः, नलदा.

NECTAREAN, NECTAREOUS, NECTARINE, a. अमृतमयः -यी -यं, सुधामयः &c., अमृततुल्यः -त्या -त्यं, अमृतोपमः -मा -मं, अमृतप्रायः -या -यं.

NEED, s. (Want, occasion for something) प्रयोजनं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः f., उपयोगः -गिता, कार्यं, कारणं, निमित्तं, हेतुः m., आकांक्षा, अपेक्षा; 'there is need of me,' मया प्रयोजनं; 'there is need of a straw,' तृणेन कार्यं; 'what need is there of sorrow?' शोकेन किं प्रयोजनं, शोकस्य कः क्रमः or expressed by किं alone, as किं शोकेन; 'according to need,' प्रयोजनवत्, अर्थवत्, यथाप्रयोजनं, यथाकार्यं, यथासम्भवं.—(Indigence, distress, difficulty) दारिद्र्यं, दरिद्रता, दीनता, निर्धनता, दुर्गतिः f., दुःखं, अनुपपत्तिः f., सङ्कटं, कष्टं, संकष्टं, कृच्छं, क्लेशः, बाधः.

To NEED, v. a. and n. (Require) आकांक्ष (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), आकांक्ष, अभिकांक्ष, अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), प्रार्थ (c. 10. -अर्थयति -यितुं), अर्ह (c. 1. -अर्हति -र्हितुं), often expressed by प्रयोजनं, उपयोगः or कार्यं; as, 'the healthy need not a physician,' निरामयाणां चिकित्सकेन प्रयोजनं नास्ति; 'he needs me,' तस्य मया प्रयोजनं. See also To LACK, v. a. (Be necessary). See MUST.

NEEDED, p. p. आकांक्षितः -ता -तं, अपेक्षितः -ता -तं, प्रयोजनीयः -या -यं.

NEEDFUL, a. आकांक्षणीयः -या -यं, प्रयोजनीयः -या -यं, प्रयोजनार्हः -ई -ईं, अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -की -कं, अवश्यप्रापणीयः -या -यं, अवश्योपयोगी -गिनी -गि (नृ), अपेक्षणीयः -या -यं, प्रार्थनीयः &c., आकांक्षितः -ता -तं, अपेक्षितः -ता -तं; 'needful to be done,' अवश्यकर्तव्यः -व्या -व्यं, अवश्यकार्यः -व्या -व्यं, अवश्यकरणीयः -या -यं; 'the one thing needful,' परमार्थः, परमप्रयोजनीयं.

NEEDINESS, s. दरिद्रता, दारिद्र्यं, निर्धनता, अधनता, दीनता, दैन्यं.

NEEDLE, s. सूचिः -ची f. -चिनी -चिका, सेवनी, कूर्चिका; 'eye of a needle,' सूचिरन्तं, सूचिच्छिद्रं; 'point of one,' सूच्यं.—(Magnetic needle) लोहकान्तः, अयस्कान्तमणिः m., अयस्कान्तमणिशलाका.

NEEDLE-CASE, s. सूचिभाजनं, सूचिपात्रं, सूचाधारः.

NEEDLE-MAKER, s. सूचिकारः -रकः, सूचिकरलोपनीवी m. (नृ).

NEEDLE-WOMAN, s. सूचिका -की, सूचीशिल्पोपनीविनी.

NEEDLE-WORK, s. सूचिता, सूचिकर्म n. (नृ), सूचिशिल्पकर्म, सूचकर्म.

NEEDLESS, a. निष्प्रयोजनः -ना -नं, निष्कारणः -णा -णं, अकारणः &c., अप्रयोजकः -का -कं, अप्रयोजनकः &c., अकारणकः &c., अहेतुकः &c., निरर्थकः &c., अनर्थकः &c., व्यर्थः -था -थं, किमर्थः -था -थं.

NEEDLESSLY, adv. प्रयोजनं विना, निष्प्रयोजनं, अकारणं, निष्कारणं, कारणं

विना, हेतुना विना, हेतुं विना, अहेतुकं, निरर्थकं, व्यर्थं.

NEEDLESSNESS, s. अहेतुता -त्वं, अकारणत्वं, अकारणं, अप्रयोजकत्वं, अप्रयोजनं, निष्कारणत्वं, प्रयोजनाभावः, कारणाभावः.

NEEDS, adv. (Used with must) अवश्यं, अवश्यमेव. See MUST.

NEEDY, a. दरिद्रः -द्रा -द्रं, निर्धनः -ना -नं, अधनः -ना -नं, दीनः -ना -नं, दुर्गतः -ता -तं, अर्थहीनः -ना -नं, विरहहीनः &c., अर्थी -र्थिनी -र्थि (नृ).

NEFARIOUS, a. अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिपापिष्टः &c., अतिपापी -पिनी -पि (नृ), दारुणः -णा -णं, घोरः -रा -रं, अघोरः -रा -रं, गर्ह्यः -व्या -व्यं, दुष्टतमः -मा -मं, अतिपातकी &c., महापातकी &c., अतिपापात्मा -त्मा -त्म (नृ).

NEFARIOUSLY, adv. अतिदुष्टं, पापिष्टं, दारुणं, घोरं, अघोरं, गर्हितं.

NEFARIOUSNESS, s. अतिदुष्टता, पापिष्टता, दारुणता, घोरता, अतिगर्ह्यता.

NEGATION, s. निरुध्दः, अपहृवः, निरुक्तिः f., अपहृतिः f., अपलापः, प्रत्याख्यानं, अपवादः, अस्वीकारः, निषेधः, प्रत्यादेशः.—(In logic) अभावः according to one division it is of two kinds, 'universal negation,' संसर्गाभावः; 'relative or mutual negation,' अन्योन्याभावः; according to another division it is of four kinds, viz. 'extinction,' प्रध्वंसाभावः; 'antecedent non-existence,' प्रागभावः; 'reciprocal negation,' अन्योन्याभावः; 'simple non-existence,' अत्यन्ताभावः.

NEGATIVE, a. (Implying denial) अपलापी -पिनी -पि (नृ), निरुध्द-सूचकः -का -कं, निरुध्दार्थकः -का -कं, अपवादकः -का -कं, अस्वीकार-सूचकः &c., निषेधसूचकः &c., निषेधार्थकः -का -कं.—(Implying absence, privative) अभावसूचकः -का -कं, अभावरूपः -पा -पं, अभावान्तकः -का -कं, अभावदर्शकः -का -कं, अकरणरूपः -पा -पं, अकरणात्मकः -का -कं, अननुष्ठानरूपः -पा -पं.—(Stopping by non-consent) निषेधद्वारा प्रतिबन्धकः -का -कं.

NEGATIVE, s. (v. a.) अस्वीकारसूचकशब्दः, निषेधसूचकशब्दः, अपलापसूचकशब्दः, निषेधार्थकशब्दः, अस्वीकारशब्दः.—(Proposition by which something is denied) अभावसूचकपद्यः, अभावसूचकवाक्यं, निषेधसूचकपद्यः, नास्तिपद्यः, अभावपद्यः.—(Right of preventing) निषेधाधिकारः, निषेधशक्तिः f., प्रतिबन्धसामर्थ्यं.

To NEGATIVE, v. a. निषिध्य (c. 1. -निषेधति -पेक्षुं), प्रतिविध्य, निषेधद्वारा प्रतिबन्ध (c. 9. -वर्धाति -वर्द्धुं), अपलप्य (c. 1. -लपति -पितुं), निरस्य (c. 1. -अस्यति -असितुं), निरु (c. 2. -रुते -रुतुं), अपहृ, निषेध कृ.—(Disprove). See the word.

NEGATIVED, p. p. निषिध्यः -ड्य -डं, निषेधितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.

NEGATIVELY, adv. अस्वीकारेण, अनिषेधं, सापलापं, सापवादं, अभावरूपेण.

To NEGLECT, v. a. (Omit) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं), विलङ्ग्य, उलङ्ग्य, अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्य, अतिवृत्त्य (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उल्लङ्ग्य (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), अतिसृज्य, व्यपसृज्य.—(Be careless about) प्रमद् (c. 1. -मादति -मदितुं), न अवधा (c. 3. -अधते -धातुं), अनवधानं कृ, प्रमादात् परित्यज्य; 'he neglects his duty,' स्वधर्मात् प्रमादति.—(Not to perform) न अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), अननुष्ठानं कृ, न कृ.—(Forget to perform) विस्मृ (c. 1. -स्मरति -ते -स्मर्तुं), न स्म, अपस्मृ, विस्मरणात् परित्यज्य.—(Disregard) उपेक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समुपेक्ष्य, उपमेक्ष्य, न सेव्य (c. 1. सेवते -वितुं), असेवनं कृ.—(Slight) अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमन्य (c. 4. -मन्यते -मन्युं), अवधीर् (c. 10. -धीरयति -यितुं), अवगण्य (c. 10. -गणयति -यितुं), अनादरं कृ,

सलीकृ; 'he neglects to honor the honorable,' पूज्यपूजाय-
तिक्लम करोति.

NEGLECT, *s.* (Omission, forbearing to do any thing) त्यागः,
परित्यागः, अननुष्ठानं, उपास्यः, अतिपातः, पर्ययः, अनभ्यासः, अवक्रिया,
लोपः, परिलोपः, अपासनं, उत्सर्जनं, अतिसर्जनं, अतिक्रमः, अतिक्रमः,
अतिवर्जनं, लङ्घनं, विलङ्घनं, अतिचारः.—(Carelessness, inatten-
tion) प्रमादः, प्रमाद्यं, प्रमत्ता, अनवधानं.—(Forgetfulness) विस्मृतिः *f.*,
विस्मरणं.—(Disregard) उपेक्षा, अनपेक्षा, अनवेक्षा, निरपेक्षा,
उपेक्षा, उद्वाहनं, अदृष्टिः.—(Slighting) अवज्ञा, अवमानं, अनादरः,
अमाननं, अवधीरणं, अवपालनं.

NEGLECTED, *p. p.* त्यक्तः-क्ता-क्तं, परित्यक्तः &c., लङ्घितः-ता-तं, उत्सङ्घितः-
ता-तं, अतिक्रान्तः-न्ता-न्तं, अतीतः-ता-तं, अपासितः-ता-तं, उत्सृष्टः-
ष्टा-ष्टं, विसर्जितः-ता-तं, अननुष्ठितः-ता-तं, असेवितः-ता-तं, उपेक्षितः-
ता-तं, समुपेक्षितः-ता-तं, अनपेक्षितः-ता-तं, अवज्ञातः-ता-तं, अवधी-
रितः-ता-तं, अवमानितः-ता-तं, अवमतः-ता-तं, अवगणितः-ता-तं,
अवपालितः &c., उद्वाहितः &c., अरक्षितः, &c., अवसन्नः-न्ता-न्तं,
सलीभूतः &c.

NEGLECTFUL, *a.* (Hedless, inattentive) अनवधानः-ना-नं, अनवहितः-
ता-तं, असावधानः-ना-नं, प्रमादी-दिनी-दि (न्), प्रमादवान्-वती
-वत् (त्), प्रमत्तः-न्ता-न्तं.—(Disregardful) उपेक्षकः-का-कं,
निरपेक्षः-क्षा-क्षं, निर्यपेक्षः &c., मन्दादरः-रा-रं, अनादरकारी &c.

NEGLECTFULLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, प्रमादेन, सप्रमादं, निरपेक्षं,
अनपेक्षया, उपेक्षया, अनपेक्ष्य, मन्दादरं, अवमानेन.

NEGLECTANCE, *s.* अनवधानं-नता, प्रमादः, प्रमाद्यं, प्रमत्ता, अनवहितत्वं,
उपेक्षा, अनपेक्षा, अनवेक्षा, असमीक्षा, अव्यवसायः, बालिश्यं. See
NEGLECT.

NEGLECTANT, *a.* अनवधानः-ना-नं, प्रमत्तः-न्ता-न्तं, प्रमादी-दिनी-दि (न्),
प्रमादवान्-वती-वत् (त्), अनवहितः-ता-तं, असावधानः-ना-नं,
उपेक्षकः-का-कं, निरपेक्षः-क्षा-क्षं, अव्यवसायी &c., मन्दादरः-रा-रं.

NEGLECTANTLY, *adv.* प्रमादात्, प्रमादेन, प्रमादतस्, प्रमाद्यतस्, अनवधानात्,
अनवधानेन, अवधानं विना, प्रमत्तवत्, असमीक्ष्य. See NEGLECTFULLY.

NEGOTIABLE, *a.* पणितव्यः-व्या-व्यं, पणायितव्यः &c., व्यवहर्त्तव्यः &c.,
व्यवहार्यः-व्या-व्यं, व्यवहारयोग्यः-ग्या-ग्यं, व्यवसाययोग्यः &c.

To NEGOTIATE, *v. a.* पण् (c. 1. पणते-पितुं, पणायति, c. 10. पणयति
-पितुं), पणायी कृ. व्यवहृ (c. 1. हरति-हर्तुं), व्यवसायं कृ.

NEGOTIATED, *p. p.* पणितः-ता-तं, पणायितः-ता-तं, व्यवहारितः-ता-तं.

NEGOTIATION, *s.* पणायी, पणनं, व्यवहारः, व्यवसायः, घटना, प्रपञ्चनं.
—(Pacification) साम न. (न्), सन्धिकरणं, शमनं.

NEGOTIATOR, *s.* पणायीकृत्, पणिकः. आपणिकः, व्यवसायी *m.* (न्),
व्यवहर्त्ता *m.* (न्), व्यवहारी *m.* (न्), कर्मकारी *m.*—(Pacifictor)
सामविद् *m.*, सन्धिविद् *m.*, सन्धिविषयज्ञः, सन्धिकुशलः, स्थेयः.

NEGRO, *s.* श्यामदेहः, श्यामशरीरः, श्यामाङ्गः, कृष्णदेहः, कृष्णाङ्गः.

To NEGH, *v. n.* हेप् (c. 1. हेवते-पितुं) or हेप्, हेप् (c. 1. हेवते-पितुं),
रेप् (c. 1. रेपते-पितुं), अश्वद् रु (c. 2. रीति, रवितुं) or नद् (c. 1.
नदति-दितुं) or नादं कृ or नाकारं कृ.

NEIGH, *s.* हेपा, हेपा, हेपितं, रेपणं, रेपितं, हेपा, अश्वनादः.

NEIGHBOR, *s.* प्रतिवासी *m.* (न्), निकटवासी *m.*, निकटवर्ती *m.* (न्),
समीपवासी *m.*, निकटस्थः, समीपस्थः, समीपस्थायी *m.*, प्रतिवेशवासी *m.*,
प्रतिवेशी *m.*, प्रतिवेशिकः. सामन्तवासी *m.*, समीपदेशनिवासी जनः,
समीपगृहवासी *m.*, सामन्तः, अधिवासः, संस्थः, संस्थितः; 'a next-
door neighbor,' निरन्तरगृहवासी *m.*, प्रतिवेश्यः; 'next but one,'

अनुवेश्यः; 'one should love one's neighbor as one's self,'
आत्मीयम्येन परस्मिन् दयां कुर्यात्.

NEIGHBOR, *a.* प्रतिवासी-सिनी-सि (न्). See NEIGHBORING.

To NEIGHBOR, *v. a.* निकटे or समीपे स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or वृत्
(c. 1. वर्त्तते-वितुं) or वम् (c. 1. वसति, वस्तु), स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पर्शु).

NEIGHBORHOOD, *s.* (Vicinity, adjoining district) सामनदेशः, सामनं,
समीपदेशः, समीपस्थानं, प्रतिवेशः, सन्धिवेशः, अधिवासः, अतिकं,
उपान्यं, निकर्षणः.—(State of being near, proximity) समीपता,
सामीप्यं, निकटता, नैकट्यं, सन्धिधामं, सामीप्यं, सन्धिधः *m.*, सन्धिधं,
सन्धिकर्षः, सन्धिकृष्टता, आसन्नता, अतिक्रान्ता, अतिकं, उपानं-न्तं, प्रमा-
सन्नता, प्रमासन्तिः *f.*, सामनत्वं, निकटवर्त्ति, समीपवर्त्ति, संस्थानं,
उपस्थानं, अभ्यासत्वं; 'in the neighborhood of the house,'
गृहसन्धिधाने, गृहोपाने.—(Inhabitants of the neighborhood)
समीपवासिनः *m. pl.*, निकटवासिनः *m. pl.*, सामन्तवासिनः *m. pl.*, प्रति-
वासिनः *m. pl.*, समीपलोकाः *m. pl.*, तत्रत्यलोकाः *m. pl.*

NEIGHBORING, *a.* निकटवर्ती-सिनी-सि (न्), समीपवर्ती &c., निकटस्थः-
स्था-स्थं, समीपस्थः &c., समीपस्थायी &c., समीपवासी &c., सामन्त-
वासी &c., प्रतिवासी &c., सामनस्थः &c., सामन्तः-न्नी-न्तं, समीपः-
पा-पं, आसन्नः-न्ता-न्तं, निकटः-टा-टं, अतिकः-का-कं, उपानः-
न्ता-न्तं, उपानिकः-की-कं, सन्धितः-ता-तं, अभ्यासः-न्ता-सं,
अभ्याशः-शा-शं, अदूरस्थः &c., अदूरीस्थः &c.; 'neighboring
district,' 'neighboring people.' See NEIGHBORHOOD.

NEIGHBORLINESS, *s.* सामन्तव्यवहारयोग्यता, संस्थव्यवहारयोग्यता, सामन्त-
जनाचारानुसरणं, उपकारशीलता, मित्रत्वं, हितता.

NEIGHBORLY, *a.* सामन्तव्यवहारयोग्यः-ग्या-ग्यं, संस्थव्यवहारयोग्यः &c.,
प्रतिवासयोग्यः &c., सामन्ताचारानुसारी-रिणी &c., उपकारशीलः-ला-
लं, मुहितः-ता-तं.

NEIGHING, *s.* हेपा, हेपा, हेपितं, हेपा, रेपणं-पितं, हेपितस्वनः, अश्वशब्दः,
अश्वनादः, अश्वनिस्वनः.

NEITHER, *prom.* (Not either, not the one or the other) expressed
by अन्यतरः-रा-रं or एकतरः-रा-रं or उभौ, or simply by the
dual in conjunction with the negative न; as, 'neither
of them can break the bow,' धनुर् भङ्गुम् एकतरो न शक्नोति or
उभौ न शक्नुतः or simply न शक्नुतः.

NEITHER, *conj.* expressed by the negative न or न च, or by the
prohibitive मा. Sometimes in conjunction with वा; as,
'he took neither food nor clothes for his journey,' यात्रार्थं
भक्ष्यं वस्त्रं वा न जयाह; 'take neither food nor clothes,'
भक्ष्यं वस्त्रं वा मा गृहाण; 'do not eat the fruit neither touch
it,' फलं मा खादत मा स्पृशत; 'he did not touch, neither did
he smell,' नास्पृशद् न चाजिघ्रत्.

NEM. CON. सर्वसम्मत्या, सर्वानुमत्या, सर्वस्वीकारेण.

NEOGAMIST, *s.* नवोदः-डा, नवधृष्टः *f.*, नवभाष्यी *f.*, नवपतिः *m.*

NEOLOGIC, NEOLOGICAL, *a.* (Pertaining to neology) नूतनन्यायसङ्घी-
न्यनी &c., नूतनमतसङ्घी &c.—(Employing new words, &c.)
See the next.

NEOLOGIST, *s.* नूतनशब्दसेवी *m.* (न्), नूतनन्यायप्रियी *m.*, नूतनमताप्रियी *m.*,
नूतनन्यायसेवी *m.*

NEOLOGY, *s.* नूतनन्यायः, नूतनमतं, नूतनविद्या.—(Employment of
new words, &c.) नूतनशब्दसेवनं, नूतनमताप्रयणं.

NEOPHYTE, *s.* नवजातः, नवजिन्मः, प्राप्नक्ति, नूतनजिन्मः.

NEOTERIC, a. नूतनः -ना -नं, नवः -वा -वं, नवीनः -ना -नं, इदानीकनः -नी -नं, आधुनिकः -की -कं, अर्थाशीनः -ना -नं.

NEPAL, s. (The country) नेपालः.—(Belonging to it, or produced in it) नेपालिकः -की -कं, नेपालः -ली -लं.

NEPENTHE, s. दुःखशमनं, दुःखहारकम् औषधं, उपशमनं.

NEPHEW, s. (Brother's son) भ्रातृजः, भ्रात्रीयः, भ्रातृपुत्रः, भ्रातृसुतः, भ्रातृव्यः.—(Sister's son) भगिनेयः, स्वस्रीयः, भगिनीपुत्रः, स्वसृपुत्रः, भगिनीसुतः, स्वसृसुतः.

NEPHRITIC, NEPHRITIC, a. (Belating to the kidneys) मूत्रपिण्ड-रुग्ण्य -न्विनी &c., मूत्ररुग्ण्य &c.—(Relieving disease of the kidneys) मूत्रपिण्डरोग-हारी -रिणी &c., मूत्ररोगनाशकः -का -कं, मूत्ररोगघ्नः -घ्नी -घ्नं.

NEPOTISM, s. (Fondness for nephews) भ्रातृव्यभगिनेयस्नेहः.—(Undue attachment for relations) पुत्रपौत्रादिपक्षपातः, कुलपक्षता, अपत्यातिस्नेहः, सन्तानातिस्नेहः, बान्धवातिस्नेहः.

NEREID, s. (Sea-nymph) समुद्रीयदेवी, सामुद्रदेवी, जलदेवी.

NERVE, s. (Organ of sensation connected with the marrow of the brain and spine) मज्जातन्तुः *m.*, ज्ञानतन्तुः, ज्ञानवाहिनी, चैतन्यवाहिनी, चैतन्यतन्तुः *m.*, शिरा, सिरा.—(Sinew, tendon) स्नायुः *m.*, अस्त्रा, शिरा, सिरा, धमनिः -नी *f.*, नाडिः -डी *f.*, वहीरुः *m.*, रसालसा, सन्धिबन्धनं.—(Strength of body) शरीरदृढता, शरीर-दाढ्यं, गात्रदाढ्यं, शरीरबलं, तेजस् *n.*, वीर्यं, ओजस् *n.*, ऊर्जः.—(Strength of mind) धैर्यं, धीरता -त्वं, धृतिः *f.*, मनःस्थैर्यं, बुद्धिवैभवः.

To NERVE, v. a. बलं or धैर्यं दा or वृध् (c. 10. वर्धयति -यितुं), सज्जलीकृ.

NERVELESS, a. निर्बलः -ला -लं, दुर्बलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं.

NERVOUS, a. (Pertaining to the nerves) मज्जातन्तुसम्बन्धी -न्विनी &c., मज्जातन्तुस्यः -स्या -स्यं, मज्जातन्तुगतः -ता -तं.—(Having the nerves affected, easily agitated) मज्जातन्तुरोगी -गिणी &c., मज्जातन्तुविकारी &c., शिरारोगी &c., धैर्यहीनः -ना -नं, कम्पशीलः -ला -लं, वेपनशीलः &c.—(Vigorous) वीर्यवान् -वती -वत् (तृ). तेजोवान् &c., ओजस्वी &c., ऊर्जस्वान् &c., ऊर्जस्वलः -ला -लं, धीरः -रा -रं, दृढः -ढा -ढं, सुदृढः &c.

NERVOUSLY, adv. (With vigor) सवीर्यं, सधैर्यं, सजलं, धैर्येण.—(With weakness) धैर्येण विना, धैर्यं विना, सकम्पं, सवेपनं, कम्प-शीलत्वात्.

NERVOUSNESS, s. (Vigor) वीर्यं, धैर्यं, धीरता -त्वं, तेजस् *n.*, ओजस् *n.*, दाढ्यं, दृढता, सुदृढता, ऊर्जः.—(Affection or weakness of the nerves, agitation) मज्जातन्तुरोगः, मज्जातन्तुविकारः -रिता, धैर्यहीनता, अधृतिः *f.*, कम्पशीलता, वेपनशीलता.

NESCIENCE, s. अज्ञानं -नता, ज्ञानाभावः, ज्ञानहीनता, असोधः, अज्ञता.

NESS. This termination, denoting state or quality, is expressed in Sanskrit by the affixes ता, त्वं, and वं, the last usually requiring Vriddhi of the first syllable of the noun; as, from 'idle,' अलसः; 'idleness,' अलसता, अलसत्वं, अलस्यं.

NEST, s. (Of birds) नीडः -डं, कुलायः, पक्षिस्थानं, पक्षिगृहं, सगस्थानं, जालकं, अश्रुरकः.—(Any abode, receptacle) गृहं, स्थानं, निधिः *m.*, निधानं, आश्रयः, आश्रयः; 'sitting in a nest,' कुलायनिहायः.

To NESTLE, v. n. पक्षिवात् स्वनीडम् आश्रि (c. 1. -अयति -यितुं) or समाश्रि or संश्रि, सुखेन or सुखम् आश्रि, यथासुखम् आश्रि or श्रि (c. 2. शेते, शयितुं) or अधिश्रि or संविश्रि (c. 6. -विशति -वेहुं) or उपविश्रि or निश्रि (c. 4. -लीयते -लेतुं).

To NESTLE, v. a. (Cherish) पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं).

NESTLING, s. कुलायस्यः or नीडस्यः पक्षिशालकः, कुलायस्थायी *m.* (नृ).

NESTOR, s. (Sage old man) बृहस्पतिः *m.*

NET, s. जालं, जालकं, जालाधः, पाशः, पाशबन्धः -न्धं, बागुरा, उन्मापः, कटः, कूटयन्त्रं, वीतंसः, धितंसः, पक्षिबन्धनं, बन्धनं -नी; 'for deer,' मृगबन्धनी -नं, पातिलीः 'for fish,' मत्स्यधानी, मत्स्यजालं, मत्स्य-ग्रहणी, मत्स्यग्रहणार्थं जालं, कुपिनी, पञ्जरासेटः; 'maker of nets,' जालकारकः.

NET, a. (Clear, free from deductions) अशेषः -षा -वं, निरवशेषः &c., अभग्नः -ग्ना -ग्नं, असखः -खदा -खं, अनूनः -ना -नं, निरुद्धारः -रा -रं, शुद्धः -द्धा -द्धं.

To NET, v. a. (Make clear gain) अनूनं फलं लभ् (c. 1. लभते, लभुं).

NETHER, a. अधः -रा -रं, अधरः -रा -रं, अधरस्यः -स्या -स्यं, अधःस्यः &c., अधोभवः -वा -वं, अधस्तनः -नी -नं, नीचस्यः &c., अधमः -मा -नं, अधमः &c., अधन्यः -न्या -न्यं; 'nether part,' अधोभागः; 'nether world,' अधोलोकः; 'nether garment,' अधोशुकं, अनरीयः; 'nether sky,' नभस्त्रलं.

NETHERMOST, a. अधरः -रा -रं, अधरतमः -मा -मं, अधरतमः &c., नीचतमः &c.

NETTING, NET-WORK, s. जालं -लकं, जालकर्म *n.* (नृ), जालप्राया.

NETTLE, s. (A plant) पीतपय्ठी.

To NETTLE, v. a. प्रकुप् (c. 10. -कोपयति -यितुं), व्यप् (c. 10. व्यययति -यितुं), सनाप् (c. 10. -तापयति -यितुं), कोपं जन (c. 10. जनयति -यितुं).

NETTLED, p. p. ईषत्कुपितः -ता -तं, ईषत्सन्नमः -मा -मं, व्यथितः -ता -तं.

NEURALGIA, s. मज्जातन्तुवेदना, मज्जातन्तुव्याध्या, शिरावेदना.

NEUROLOGY, s. मज्जातन्तुवर्णनं -ना, मज्जातन्तुविद्या, शिरावर्णनं.

NEUROTOMY, s. मज्जातन्तुच्छेदः -दनं शिराव्यवच्छेदविद्या.

NEUTER, NEUTRAL, a. (Not adhering to either party, indifferent) अपक्षपाती -तिनी -ति (नृ), विपक्षपातः -ता -तं, उभयपक्षसमानः -ना -नं, उभयपक्षसमः -मा -मं, उभयसामान्यः -न्या -न्यं, उभयसाधारणः -णी -णं, उभयपक्षभिन्नः -न्ना -नं, उदासीनः -ना -नं, उदासी &c., तटस्थः -स्या -स्यं, मध्यस्थः &c., समदर्शी &c., समदृष्टिः -रिः -रि, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समभावः -वा -वं, समः -मा -मं.—(Neuter gender) ज्ञीवः -वं, नपुंसकः -कं, नपुंसकलिङ्गं, तृतीयप्रकृतिः *f.*, तृतीयाप्रकृतिः.

NEUTRALITY, s. माध्यस्थ्यं -स्थ्यं, मध्यस्थता -त्वं, तटस्थ्यं, तटस्थता -त्वं, उभयपक्षसमता, अपक्षपातः -तिता, विपक्षपातत्वं, उदासीनता, औदासीन्यं, औदास्यं, उभयसमता, उभयसाम्यं, उभयसामान्यं, उभयसाधारण्यं, समदृष्टिः *f.*, समता, साम्यं, समानता.

NEUTRALIZATION, s. (Act of destroying the peculiar properties of a body) विशेषगुणनाशः -शनं, विशेषधर्मेनाशः -शनं, गुणविनाशनं, विशेषगुणप्रतीकारः.—(Act of reducing to a state of neutrality) उदासीनीकरणं, समीकरणं, उभयसमीकरणं.—(Rendering inefficient) निर्बलीकरणं, दुर्बलीकरणं.

To NEUTRALIZE, v. a. (Destroy the peculiar properties of) विशेषगुणान् नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), विशेषगुणनाशनं कृ, विशेषधर्मे-नाशं कृ.—(Render neutral) उदासीनीकरणं, उभयसमीकरणं.—(Render inefficient) निर्बलीकृ, दुर्बलीकृ, बलं नश्.

NEUTRALIZED, p. p. नष्टगुणः -णा -णं, नष्टबलः -ला -लं, नष्टशक्तिः -क्तिः -क्ति.

NEUTRALIZER, s. विशेषगुणनाशकः, बलनाशकः, शक्तिनाशकः, गुणघ्नः.

NEUTRALLY, adv. उदासीनवात्, औदासीन्यपूर्वकं, उभयसाम्येन, समदृष्ट्या.

NEVER, *adv.* न कदाचित्, न कदापि, न कदाचन, न कश्चित्, न जातु, न जानुषित्, sometimes expressed by न; as, 'there never has been and never will be any one like him,' अनेन सदृशः कश्चिन् न भूतो न भविष्यति.

NEVERTHELESS, *conj.* तथापि, पुनर्, परन्तु, परं, किन्तु, अपितु, किञ्च.

NEW, *a.* नवः -वा -वं, नवीनः -ना -नं, नूतनः -ना -नं, नूतः -ना -नं, नव्यः -न्या -न्यं, अभिनवः -वा -वं, प्रतिनवः -वा -वं, प्रत्ययः -या -यं, नूतनः -ना -नं, (Modern, not ancient) आधुनिकः -की -कं, इदानीमानः -नी -नं, अधुनातनः -नी -नं, सद्यस्कालीनः -ना -नं, अप्राचीनः -ना -नं, अपुरातनः -नी -नं. (Never occurring before) अभूतपूर्वः -द्वा -द्वं, अदृष्टपूर्वः &c., अद्युतपूर्वः &c., अपूर्वः &c., अयथापूर्वः &c. (Not habituated, not familiar) अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं, अपरिचितः -तः -तं. (Not before used) अप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपभुक्तः &c.; 'new moon,' See Moon.

NEW-BORN, *u.* सद्योजातः -ता -तं, जातमात्रः -त्री -त्रं, नवोत्पन्नः -न्ना -नं.

NEW-COMER, *s.* आगन्तुकः, आगन्तुः *m.*, नवागतः, नवाभ्यागतः.

NEW-FANGLED, *a.* नवकल्पितः -ता -तं, नवसृष्टः -द्वा -द्वं, नूतनः -ना -नं.

NEWLY, *adv.* नव, नूतनं, नवीनं, अभिनवं, प्रतिनवं, प्रत्ययं, सद्यस्.

NEWNESS, *s.* नवता -त्वं, नवीनता, नूतनता -त्वं, नव्यता, नाव्यं, अभिनवता, प्रतिनवता, प्रत्ययता. (State of not being known before) अपूर्वता -त्वं, अभूतपूर्वता.

NEWS, *s.* वार्ता, वृत्तान्तः, समाचारः, सन्देशः, सन्दिग्धं, संवादः, वृत्तं, वृत्तान्तं, प्रवृत्तिः *f.*, किंवदन्ती, उदन्तः -न्तकः, लोकवादः, लोकप्रवादः, जनवादः, जनश्रुतिः *f.*, वार्तिकं, सूचना; 'What's the news?' का वार्ता; 'good news,' सुवार्ता, शुभवार्ता, शुभवृत्तान्तः; 'bad news,' दुर्वार्ता, अनिष्टवार्ता, अशुभवार्ता.

NEWSMONGER, *s.* वार्तायनः, वार्तावृत्तिः *m.*, समाचारवृत्तिः *m.*, वार्ताव्यवसायी *m.* (न), वार्तावहनव्यापारी *m.*, वार्तिकः, कुशीलवः, समाचारव्यवसायी.

NEWSPAPER, *s.* समाचारपत्रं, वार्तापत्रं, वार्तिकपत्रं, संवादपत्रं.

NEWS-VENDER, *s.* समाचारपत्रविक्रेता *m.* (न), वार्तापत्रविक्रेता *m.*

NEWT, *s.* तृणगोधा -धिका, मृच्छगोधा -धिका, मुद्गगोधा.

NEW-TESTAMENT, *s.* नवीननियमः, नूतननियमः, नवनियमः.

NEW-YEAR'S DAY, *s.* वर्षप्रतिपद *f.*, वत्सरप्रतिपद, संवत्सरप्रतिपद.

NEXT, *a.* (In time, &c.) अनन्तरः -रा -रं, निरन्तरः -रा -रं. (Next in place, having nothing intervening) अव्यवधानः -ना -नं, अव्यवहितः -ता -तं, अनन्तरालः -ला -लं, निरन्तरालः -ला -लं, अपदान्तरः -रा -रं, सन्निहितः -ता -तं, पार्श्वस्थः -स्था -स्थं, अनिकः -का -कं, अनिमः -ना -नं. Next in time may also be expressed by परः -रा -रं or अनन्तरं; as, 'the next day,' परदिवसः, पराहः, 'the next world,' परलोकः -कं, लोकान्तरं; 'in the next world,' परत्र, प्रेत्य, अमृत्यु; 'relating to the next world,' पारत्रिकः -की -कं, अमृत्युयः -न्या -न्यं, आनुषंगिकः -की -कं; 'the next moment,' अगान्तरं; 'next horn,' अनन्तरजः -जा -जं; 'next of kin,' अनन्तरः -रा -रं; 'next but one,' एकान्तरः -रा -रं; 'next but two,' द्वान्तरः -रा -रं, द्वेकान्तरः -रा -रं.

NEXT, *adv.* अनन्तरं, तदनन्तरं, प्रत्यनन्तरं, परं -रेण, परतस्, परस्तात्, ततः परं, जतः परं, जत ऊर्ध्वं; 'next day,' परदिवसे, परेद्युस्; 'next moment,' अगान्तरं.

NIP, *s.* (Bill, beak) चबुः *f.*, मुकः -किः *m.*, मुकः. (Point) चपः, चपः, चपभागः; 'of a pen,' कलमायं.

NIBBED, *a.* अशिमन् -मती -मत् (न), अग्रवान् -वती &c., सायः -या -यं. To NIBBLE, *v. a. and n.* अत्यालसः or अत्यालसं चर्चं (c. 1. चर्वति -वितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं) or दंश (c. 1. दंशति, दंशुं) or विदंश or सन्दंश, सम्मुखदन्तैर् अत्यालसं खाद् (c. 1. खादति -दितुं) or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), क्रमशः खाद् or भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं) or चर्वयं कृ. (Carp at) दोषं or छिद्मन् अन्विप् (छि. 4. इच्छति -इषितुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), छिद्रान्वेषं कृ, असूय (nom. असूयति).

NIBBLED, *p. p.* अत्यालसः खादितः -ता -तं or चर्वितः -ता -तं or दष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्मुखदन्तैर् जग्धः -ग्धा -ग्धं or छिद् -च्छा -च्छं or लूनः -ना -नं.

NICE, *a.* (Delicious, pleasant to the taste) स्वादुः -दुः -द्वा -द्वं, सुरसः -सा -सं, मिष्टः -द्वा -द्वं, सुखास्वादः -दा -दं, रुचिरः -रा -रं, रुचिकः -का -कं, रुच्यः -न्या -न्यं, रुचिकरः -रा -रं. (Exact, accurate) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, सन्नसः -सा -सं, समन्नसः -सा -सं, सम्यक् -मीची -म्यक् (क्), शुद्धः -द्वा -द्वं. (Judging with exactness or minuteness) सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, सूक्ष्मदर्शी -र्शिनी -र्शि (न), कुशायदृष्टिः &c., कुशाग्रोद्यमतिः -तिः -ति, कुशाग्रोद्युष्टिः -ष्टिः -ष्टि, कुशायुष्टिः &c. (Over-exact) अतिसूक्ष्मः &c., अतिसूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि. (Delicate, soft) कोमलः -ला -लं, पैलवः -वा -वं, मृदुः -द्वा -द्वं, सुकुमारः -रा -री -रं. (Not coarse, fine) अमूलः -ला -लं, सूक्ष्मः &c., विरलः &c. (Pleasing, agreeable) रुचिरः -रा -रं, सुभगः -गा -गं, रम्यः -म्या -म्यं, मनोरमः -मा -मं, मुन्दरः -रा -री -रं.

NICELY, *adv.* (Exactly, accurately) सूक्ष्मं, सौक्ष्म्येण, ससौक्ष्म्यं, सूक्ष्मरूपेण, सूक्ष्मत्वेन, अन्नसा, समन्नसं, सम्यक्. (Well, in a good manner) सु prefixed, सुष्ठु; 'nicely done,' सुकृतः -ता -तं.

NICENESS, NICETY, *s.* (Delicacy, deliciousness) स्वादुता, सुरसत्वं, सौरस्यं, मिष्टता. (Pleasantness) रुचिरता, रुच्यता, रम्यता, रमणीयता. (Exactness) सूक्ष्मता -त्वं, सौक्ष्म्यं, सामन्नस्यं, सम्यक्, शुद्धता. (Over-exactness or scrupulousness) अतिसूक्ष्मता, अतिसौक्ष्म्यं. (Delicacy of perception or judgment) सूक्ष्मदृष्टिः *f.* -ष्टित्वं, सूक्ष्ममतिः, कुशाग्रोद्यममतिः, कुशायुष्टित्वं. (Delicacy of management) युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, लाघवं, सुनीतिः *f.*

NICHE, *s.* प्रतिमास्थानं, प्रतिमाधारः, प्रतिमानिकेतः -तनं.

NICK, *s.* (Of time) कालसन्धिः *m.*, कालयोगः, शुभकालः, शुभयोगः, सुयोगः, शुभलग्नं, शुभक्षणः, युक्तसमयः, उपयुक्तसमयः, उपयुक्तकालः, उचितसमयः, अशिः *m.* (Notch) छेदः, अवच्छेदः.

To NICK, *v. a.* (Touch at the right time) शुभलग्ने स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पर्शुं) or चासद् (c. 10. -सादयति -यितुं), सुयुक्तिं कृ. (Make a notch) अवच्छेदं कृ.

NICKNAME, *s.* उपाधिः *m.*, उपाधिनाम *n.* (न), निन्दानाम *n.*, निन्दासूचकं नाम, तिरस्कारसूचकनाम, अपमानार्थकं नाम.

To NICKNAME, *v. a.* उपाधिं दा, उपाधिनाम कृ, तिरस्कारार्थं नाम दा.

To NICTATE, *v. n.* निमिष (c. 6. -निमिषति -नेषितुं), पक्षिषद् निमेषं कृ.

NICTATION, *s.* निमेषः, निमीलनं, पक्षिनिमेषः, पक्षिषद् निमेषः.

NICTITATING MEMBRANE, *s.* पक्षिणां चक्षुरावरणं, पक्षिनेत्रपटलं.

NIDIFICATION, *s.* नीडकरणं, नीडरचनं, कुलारचना.

NIECE, *s.* (Brother's daughter) भ्रात्रीया, भ्रातृजा, भ्रातृपुत्री, भ्रातृसुता, भ्रातृकन्या. (Sister's daughter) स्वस्त्रीया, भागिनीपुत्री, स्वसृपुत्री, भागिनीसुता, भागिनीकन्या, स्वसृजा.

NIGGARD, *s.* कृपणजनः, अदाता *m.* (न), कदर्थ्यजनः, गाढमुष्टिः *m.*

NIGGARD, NIGGARDLY, *a.* दृढमुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, गाढमुष्टिः &c., कृपणः -णा -यं, अयशस्वी -हिनी -हि (न), अयशस्वितः -ता -तं, अयशस्ययी &c.,

स्वल्पवयी &c., कदर्यः -यी -यै, मत्सरः -रा -रं, तनुत्वागः -गा -गं, तागपराङ्मुखः -खा -खं, दानपराङ्मुखः &c., क्षुद्रः -द्रा -द्रं, अर्धपरः -रा -रं. See MISER, MISERLY.

NIGGARDLINESS, NIGGARDNESS, *s.* कृपणता, कार्पण्यं, कदर्यता -त्वं, व्ययशङ्का, स्वल्पवयः, दृढमुष्टित्वं, मात्सर्यं, दानपराङ्मुखता.

NIGGARDLY *adv.* सकर्षण्यं, कृपणवत्, स्वल्पवयेन, व्ययशङ्कया.

NIGH, NIGHLY, NIGHNESS. See NEAR, NEARLY, NEARNESS.

NIGHT, *s.* रात्रिः *f.*, निशा रजनी, क्षणदा, क्षया, शश्वरी, निद्र *f.* (श), त्रियामा, यामिनी, रात्रिपती, नक्तं indecl. निशीथिनी, तमस्विनी, विभावरौ, तमी -मा -मं *f.*, निरातपा, निशीथ्या, निशीथः, शनपी, वासुरा, वाशुरा, श्यामा, शताक्षी, शत्रुरौ, शय्या, यामिः -मी -मिका *f.*, यामीरा, याम्या, दोषा; 'a dark night,' तमिस्रा, तामसी; 'a moonlight night,' ज्योत्स्नी; 'by night, in the night,' रात्री, निशायां, निशि, नक्तं, दोषा; 'a number of nights,' निशागणः, गणरात्रं, निशावृन्दं; 'coming on of night,' रात्रियोगः; 'end of night,' निशान्तः -न्तं, अपररात्रः, रात्रिविगमः; 'beginning of night,' निशादिः *f.*; 'every night,' प्रतिरात्रं, प्रतिनिशं, रात्री रात्री; 'day and night,' अहोरात्रं, अहर्निशं; 'night and day,' रात्रिन्दिवं, रात्र्यहनी *n. du.*; 'a night and two days,' पक्षिणी; 'a period of five nights,' रात्र्यं; 'sitting up at night,' रात्रिजागरः -रणं; 'resting at night,' निशोपशायः; 'night attack,' सौप्तिकवधः, सौप्तिकं; 'last night,' गतरात्रिः *f.*

NIGHT-BLINDNESS, *s.* निशान्धता; 'affected with it,' निशान्धः -न्धः, रात्र्यन्धः &c.

NIGHT-CAP, *s.* रात्री भूतं शिरोवेष्टनं or शिरोवस्त्रं, रात्रिशिरस्कं.

NIGHT-DEW, *s.* रात्रिजलं, निशाजलं, रजनीजलं, नैशाघ्र *n.*, निशापुष्पं.

NIGHT-CLOTHES, NIGHT-DRESS, *s.* रात्रिवस्त्रं, रात्रिवसनं, रात्रिवेशः.

NIGHT-FALL, *s.* रजनीमुखं, निशादिः *f.*, रात्र्यारम्भः, रात्रियोगः, सन्ध्या-कालः, दिनावसानं, प्रदोषः, प्रदोषकालः.

NIGHT-GOWN, *s.* रात्रिवस्त्रं, रात्रिवसनं, रात्रिवेशः, रात्री भूतं वस्त्रं.

NIGHT-BAG, *s.* रात्रिचरौ, रात्रिचरा -री, निशाचरा -री, रात्र्यटा.

NIGHTINGALE, *s.* वसन्तदूतः, वसन्तदूतः, कोकिलः, गातुः *m.*

NIGHTLY, *a.* नैशः -शी -शं, प्रादोषिकः -की -कं, रात्रिकृतः -ता -तं, रात्रिजः -जा -जं, शश्वरः -री -रं, प्रतिरात्रिकः -की -कं.

NIGHTLY, *adv.* (By night) रात्री, नक्तं, निशायां, निशि, दोषा. — (Every night) प्रतिरात्रं, प्रतिनिशं, रात्री रात्री, निशि निशि.

NIGHT-MAN, *s.* खलपूः *m.*, मलपूः *m.*, पुरीषवाहकः, पुरीषापकर्षी *m.*

NIGHTMARE, *s.* कुम्भप्रः, दुःस्वप्नः, अजीर्णप्रयुक्तस्वप्नः, स्वप्नकल्पितो हृदयदेशोपरिस्थो भारः, स्वप्नकल्पिता मिथ्यावाचना or अपच्छाया.

NIGHTSHADE, *s.* (Prickly) कण्टकारी-रिका, निदिग्धिका, वृहती, धावनिका, दुःस्वप्नी, स्पृशी, व्याघ्री, कुली, प्रचोदिनी, क्षुद्रा, राष्ट्रिका.

NIGHT-WALKING, NIGHT-WANDERING, *a.* निशाचरः -रा -री -रं, रात्रिचरः &c., रात्रिचरः &c., रजनीचरः &c., निशाचारी -रिणी -रि (न). नक्तचारी &c., नक्तचरः &c.

NIGHT-WATCH, *s.* यामः, प्रहरः, रात्रियामः, रात्रिप्रहरः.

NIMBLITY, *s.* अभावः, अवस्तुत्वं, नास्तित्वं, असत्ता -त्वं, शून्यता -त्वं.

NIMBLE, *a.* लघुः -घुः -घ्यो -घु, लघुगतिः -तिः -ति, द्रुतगतिः &c., त्वरितगतिः &c., लघुशरीरः -रा -रं, लघुदेहः -हा -हं, चपलाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अङ्गचपलः -ला -लं, चपलदेहः -हा -हं, चपलगतिः &c., क्षिप्रगतिः &c., क्षिप्रकारी -रिणी -रि (न), आशुकारी &c., तीक्ष्णकर्मा -म्मा -म्मी (न), चपलः -ला -लं, चपलः -ला -लं.

NIMBLE-FOOTED, *a.* लघुपादः -दा -दं, चपलपादः &c., पादचपलः -ला -लं. NIMBLE-HANDED, *a.* लघुहस्तः -स्ता -स्तं, चपलपाणिः -णिः -णि, पाणिचपलः &c.

NIMBLENESS, *s.* लघुता, लाघवं, शरीरलाघवं, लघुगतित्वं, द्रुतगतित्वं, अङ्गचापत्यं, देहचापत्यं, चापत्यं, द्रुतता, क्षिप्रता, शीघ्रता, चपलता, चापत्यं.

NIMBLE-WITTED, *a.* चपलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, क्षिप्रबुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c.

NIMBLY, *adv.* सलाघवं, लाघवेन, लघु, लघुगत्या, द्रुतं, द्रुतगत्या, त्वरितं, त्वरितगत्या, चापत्येन, चपलं, चपलगत्या, अङ्गचापत्येन, क्षिप्रं, शीघ्रं.

NINE, *a.* नव *m. f. n. pl.* (न). नवसंख्यकः -का -कं.

NINE-FOLD, *a.* नवगुणः -णा -णं, नवविधः -धा -धं, नवधा indecl.

NINETEEN, *a.* नवदश *m. f. n. pl.* (न), अनविंशतिः *f. sing.*, एकोनविंशतिः *f. sing.*, नवदशसंख्यकः -का -कं.

NINETEENTH, *a.* नवदशः -शी -शं, एकोनविंशः -शी -शं, अनविंशः &c., अनविंशतितमः -मी -मं, एकोनविंशतितमः &c.

NINETIETH, *a.* नवतः -ती -तं, नवतितमः -मी -मं.

NINETY, *a.* नवतिः *f. sing.*, नवतिसंख्यकः -का -कं; 'ninety-one,' एकनवतिः *f.*; 'ninety-two,' द्वानवतिः *f.*; 'ninety-three,' त्रयोनवतिः; 'ninety-four,' चतुर्णवतिः; 'ninety-five,' पञ्चनवतिः; 'ninety-six,' षण्नवतिः; 'ninety-seven,' सप्तनवतिः; 'ninety-eight,' अष्टानवतिः *f.*; 'ninety-nine,' अनशतं, एकोनशतं; 'above ninety years old,' दशमी *m.* (न), दशमोऽयः, दशमीकृतः.

NINETY-FOLD, *a.* नवतिगुणः -णा -णं, नवतिविधः -धा -धं, नवतिधा indecl.

NINNY, NINNY-HAMMER, *s.* अत्यधुङ्गिः *m.*, अत्यधीः *m.*, मूर्खः, निर्वुङ्गिः.

NINTIL, *a.* नवमः -मी -मं, नावमिकः -की -कं.

NINTILX, *adv.* नवमतस्, नवतस्, नवमस्थाने, नवमपदे.

To NIP, *v. a.* (Cut or pinch off with the ends of the fingers) अङ्गुल्ययः or अङ्गुलिनखैर् अवच्छिद (c. 7. -छिनन्ति -छेयुः) or अवकृत् (c. 6. -कृन्ति -कृन्ति) or निकृत् or छिद or पीड. — (Bite off) दंष्ट्र (c. 1. दंष्ट्रि -दंष्ट्रि) विदंष्ट्र, सन्दंष्ट्र, अवदंष्ट्र. — (Pinch in general) पीड (c. 10. पीडयात -यितुः मथ (c. 1. मथति, c. 9. मथति -यितुः), आर्षं -र्षी -र्षं कृ, आर्षीकृ; as. 'to pinch with cold,' शीतेन पीड शीताक्षीकृ हिमाक्षीकृ. — (Blast, destroy) नष्ट (c. 10. नाशयति -यितुः), दुष्ट (c. 10. दुषयति -यितुः), मृ (c. 10. मारयति -यितुः), विष्ट (c. 10. -शारयति -यितुः), हानिकृ.

NIP, NIPPING, *s.* नखैर् अवच्छेदः or अवकृन्तनं or निकृन्तनं or कृन्तनं, हिमाक्षीकरणं, शीताक्षीकरणं, हिमनाशः.

NIPPED, *p. p.* (With cold) हिमपीडितः -ता -तं, हिमार्क्षः -र्क्षी -र्क्षं, शीतार्क्षः &c., हिमदूषितः -ता -तं, हिमनाशितः &c. — (In general) पीडितः -ता -तं, मथितः &c.

NIPPERS, *s. pl.* सन्दंष्ट्रः -शकं -शका, कङ्कमुखं.

NIPPLE, *s.* स्तनाग्रं, स्तनमुखं -खः, स्तनशिखा, कुचाग्रं, चूषुकः -कं, स्तनवृत्तः -न्तं, पिप्पलकं, नर्मठः, घृनं; 'the nipples,' पुरश्छदी *m. du.*

NIT, *s.* लिङ्घा, निङ्घा, रिङ्घा, दिङ्कः, यूकायं.

NITRE, *s.* यवक्षारः, यवजः, तक्षीः, पाक्कः, तीक्ष्णः, तीक्ष्णरसः, यवलासः, यवायजः.

NITROGEN, *s.* expressed in modern treatises by the word रूपककटः.

NITROUS, NITRY, *a.* यवक्षारीयः -या -यं, यवक्षारमयः -यी -यं, यवक्षारगुणकः -का -कं, यवक्षारोत्पादकः -का -कं.

NITTY, *a.* बहुलिङ्घः -ङ्घा -घं, लिङ्घापूर्णे -र्षी -र्षं, प्रचुरलिङ्घः &c.

NIVEOUS, *a.* हिम्यः -म्या -म्यं, तुषारमयः -यी -यं, हिममयः &c.

No, *adv.* न, नो, नहि; 'or no,' न वा.

No, *a.* (None) usually expressible by न; as, 'no one,' न कश्चित् *m.*, न काचित् *f.*, न कोपि *m.*, न कापि *f.*, न कश्चन *m.*, न काचन *f.*; 'no thing,' न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चन; 'no other,' नान्यः -न्या -न्यत्; 'no where,' न क्वचित्, न क्वापि, न कुत्रचित्, न कुत्रापि; 'no more, not again,' न पुनर्; 'no great distance,' नातिदूरं. When 'no' is privative, it is expressed by निर्, अ, वि &c. prefixed, or by हीन, शून्य, वर्जित, रहित &c. affixed; as, 'having no fruit,' निष्फलः -ला -लं, अफलः &c., विफलः &c., फलहीनः -ना -नं, &c.

NOBILITY, *s.* (Antiquity of family, elevation of rank) महाकुलता, कुलीनता, महाकुलीनता, सत्कुलीनता, अभिजातता, अभिजात्यं, अभिजनं, कुलोत्कर्षः, कुलोकृष्टता, औत्कर्षं, कौलीनं, सङ्गता, वंशोत्कर्षः—(Elevation or greatness of mind) माहात्म्यं, महात्मता -त्वं, महिमा *m.* (न), महत्त्वं, उदारता, औदार्यं, चित्तोदारता, महच्छा, महानुभावः—(Distinction, eminence) उत्कर्षः, उत्कृष्टता, औत्कर्षं, वैशिष्ट्यं, विशिष्टता, प्रधानता -त्वं, समुन्नतिः *f.*, प्रकर्षः, शिष्टता, श्रेष्ठत्वं, सेष्यता, सुख्यातिः *f.*—(Magnificence) प्रतापः, तेजस् *n.*, श्रीः *f.*—(The nobility, noblemen collectively) कुलीनलोकः, कुलीनजनसमूहः, कुलीनजनाः *m. pl.*, शिष्टजनाः *m. pl.*, कुलीनसमूहः, राजन्यकं.

NOBLE, *a.* (Of ancient family, or elevated rank) कुलीनः -ना -नं, महाकुलीनः -ना -नं, महाकुलः -ला -लं, सत्कुलीनः -ना -नं, सङ्गशः -शा -शं, अभिजनवान् -वती -वत् (न), अभिजातः -ता -तं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टकुलजातः -ता -तं, महाकुलजः -जा -जं, महाकुलप्रसूतः -ता -तं, सत्कुलजातः -ता -तं, विशुद्धकुलभयः, वंशविशुद्धः -द्धा -द्धं, सङ्गशजातः -ता -तं, प्रधानवंशोद्भवः -वा -वं, महावंशीयः -या -यं, उत्तमवंशजातः -ता -तं, कुलश्रेष्ठो -ष्ठिनी -ष्ठि (न), श्रेष्ठकुलोद्भूतः -ता -तं, कुलोद्भूतः -ता -तं, कुलिकः -का -कं, कौलेयः -यो -यं, प्रतिपत्तिमान् &c.—(Great in mind) उदारः -रा -रं, उदारमनाः -नाः -नः (स), उदारमतिः -तिः -ति, उदारधीः -धीः -धि, महात्मा -त्मा -त्म (न), महामनाः &c., महामनस्कः -स्का -स्कं, माहात्मिकः -की -कं, महामतिः -तिः -ति, महानुभावः -वा -वं, महच्छाः -च्छा -च्छं, महाशयः -या -यं, उन्नतमनाः &c.—(Distinguished, eminent, excellent) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, अत्युत्कृष्टः &c., शिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशिष्टः &c., उत्तमः -मा -मं, प्रमुखः -खा -खं, उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, महान् -हती -हत् (न), महाभागः -गा -गं, महाभागधेयः -या -यं, सेष्यः -य्या -यं.—(Illustrious) ख्यातः -ता -तं, विख्यातः -ता -तं, यशस्वी &c., महायशः &c., श्रीमान् &c., सुप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कीर्तिमान् &c.—(Magnificent) महाप्रतापः -पा -पं, महातेजाः &c., विभूतिमान् &c., श्रीमान् &c. 'Noble' may sometimes be expressed by शुभः or पुङ्गवः or व्याघ्रः or सिंहः or शार्दूलः or इन्द्रः in comp.; as, 'a noble or eminent man,' पुरुषशुभः, पुरुषव्याघ्रः, नरपुङ्गवः, नरेन्द्रः &c.; 'a noble elephant,' गजेन्द्रः; 'noble nature,' सत्त्वं; 'noble on both sides,' मातृतः पितृतश्चाभिजनवान् &c.

NOBLE, NOBLEMAN, *s.* कुलीनजनः, कुलीनलोकः, शिष्टजनः, शिष्टलोकः, कुलीनपदस्यः, उन्नतपदस्यः, उत्कृष्टपदस्यः, कुलश्रेष्ठो *m.* (न), सत्कुलीनः, अभिजनवान् *m.* (न), राजन्यः.

NOBLE-MINDED, *a.* उदारमनाः -नाः -नः (स), उदारधीः -धीः -धि, उदारमनस्कः -स्का -स्कं, उदारप्रेताः &c., महात्मा -त्मा -त्म (न), सम्भावितात्मा &c., महच्छाः -च्छा -च्छं.

NOBLENESSE, *s.* महत्त्वं, महिमा *m.* (न), उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठता, प्रधानता, उदारता, औदार्यं, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः. See NOBILITY.

NOBLESSE, *s.* कौलीन्यं, कौलीनं, कुलीनलोकः, कुलीनसमूहः, कुलीनसभा. NOBLY, *adv.* (With nobleness of birth) कुलीनं, कुलीनवत्, साभिजात्यं; 'nobly-born,' महाकुलप्रसूतः -ता -तं, सत्कुलजातः -ता -तं. See NOBLE, *a.* (With greatness of mind) सौदार्यं, औदार्येण, उदारवत्, समाहात्म्यं, माहात्म्येन, मनोमहत्वात्, महिम्ना, उदारचित्तत्वात्, उदारचेतसा, महच्छया.—(Magnificently) महाप्रतापेन, महातेजसा, अतितेजसा, समतापं, ऐश्वर्येण.

NOBODY, *s.* न कश्चित् *m.*, न काचित् *f.*, न कोपि *m.*, न कापि *f.*, न कश्चन *m.*, न काचन *f.*

NOCENT, *a.* हिंसः -सा -वं, हिंसालुः -लुः -लु, अपकारकः -का -कं.

NOCTAMBULATION, *s.* निद्राभ्रमणं, निद्रापरिभ्रमणं, निद्राचारः.

NOCTAMBULIST, *s.* निद्राचारी *m.* (न), निद्राभ्रमणकृत्. See NIGHT-WALKING.

NOCTIVAGANT, *a.* निशाचरः -रा -री -रं, नक्तचारी -रिणी &c. See NIGHT-WALKING.

NOCTURNAL, *a.* नैशः -शी -शं, रात्रिकालिकः -की -कं, रात्रिसंघन्धी निधनी &c., रात्रिकालसंघन्धी &c., दोषातनः -नी -नं, प्रादोषिकः -की -कं, शार्द्वरः -री -रं, रात्रीयः -या -यं, निशासंघन्धीयः -या -यं.

To NOD, *v. a. or n.* (Incline the head) शिरः or मस्तकं नम् (c. 1. नमति, ननु, c. 10. नमयति -यितुं) or प्रणम् or अभिनम् or चिनम् or चानम्.—(Make a sign by a motion of the head) मस्तकसङ्केतं कृ, शिरःसङ्केतं कृ, शिरसा सङ्केतं कृ or संज्ञां कृ or इङ्गितं कृ, शिरश्चल (c. 10. चालयति -यितुं).

NOD, *s.* (Inclination of the head) शिरःप्रणामः, मस्तकप्रणामः, शिरःप्रणतिः *f.*—(Sign made by a movement of the head) मस्तकसङ्केतः, शिरःसङ्केतः, शिरसा सङ्केतः or संज्ञा or इङ्गितं, मस्तकसन्देशः, शिरश्चालनं.

NODATED, *a.* ग्रन्थिमान् -मती -मत् (न), ग्रन्थिलः -ला -लं.

NODDLE, *s.* मस्तकः -कं, शिरस् *n.*, शीर्षकं, मुखकं.

NODDY, *s.* अत्यवुद्धिः *m.*, अत्यधीः *m.*, मूर्खः, निर्बुद्धिः *m.*

NODE, *s.* (In surgery) अस्थिगुल्मः, अस्थिस्थि *n.*—(In astronomy) पातः, उपग्रहः; 'ascending node,' राहुः *m.*, स्वर्भानुः *m.*, विधुनुदः, सैहिक्यः, तमस् *n.*; 'descending,' केतुः *m.*

NODOSE, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थी-ग्रन्थिनी-ग्रन्थि (न), बहुग्रन्थिः -ग्रन्थिः -ग्रन्थि.

NODOSITY, *s.* ग्रन्थिलत्वं, ग्रन्थिमत्त्वं, सग्रन्थित्वं, सपृष्ठत्वं, ग्रन्थिपृष्ठा.

NODULE, *s.* शर्करा, पिण्डः -खंडं, घनः, लोष्टः -ष्टं -ष्टुः *m.*

NOISE, *s.* शब्दः, महाशब्दः, अतिशब्दः, ध्वनिः *m.*, महाध्वनिः *m.*, स्वनः, महास्वनः, निःस्वनः, घोषः -पणं -णा, महाघोषः, नादः, महानादः, स्वरः, महास्वरः, उच्चैःस्वरः, उच्चस्वरः, प्रघोषकः, प्रस्वानः, निघोषः, निनादः, रणत्कारः, छणः, संह्रादः, निह्रादः, रणः, रणत्कारः, रावः, उद्गावः, कोलाहलः, रासः, रावणं, तुमुलं, ध्वनः, वणः, उत्क्रोशः—(Public talk) जनवादः, जनप्रवादः, जनरवः, जनध्वनिः *f.*

To NOISE, *v. a.* (Spread by report) घुम् (c. 10. घोषयति -यितुं), विघुम्, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकास, ख्या in caus. (ख्यापयति -यितुं), आख्या, विख्या, प्रचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), प्रकटीकृ.

NOISED ABROAD, *p. p.* घोषितः -ता -तं, विघोषितः -ता -तं, प्रचारितः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, प्रकटितः &c., प्रकटीकृतः &c., आख्यातः &c.

NOISEFUL, *a.* शब्दकारी-रिणी &c., ध्वनयन्-यन्त्री-यत् (न). See NOISY.

NOISELESS, *a.* निःशब्दः -च्छा -च्छं, निःशब्दः &c., अशब्दः &c., अघोषः -वा -वं, नीरवः -वा -वं, अरवः -वा -वं, शब्दहीनः -ता -नं.

NOISELESSLY, *adv.* शब्देन विना, अशब्देन, निःशब्दं, निःशब्दं.

NOISILY, *adv.* महाशब्देन, अतिशब्देन, महास्वरेण, उच्चैःस्वरेण.

NOISINESS, s. महाशब्दकृतं, महाशब्दः, महाशब्दकारित्वं, महाध्वनिः *m.*
-निता, महानादः-दत्ता, शब्दकारिता, शब्दवृत्तिः, सशब्दता, शब्दनत्वं.
NOISOME, a. (Noxious, destructive) मारकः-का-कं, मारात्मकः &c.,
प्राणनाशकः &c., मृत्युजनकः &c., क्षयकरः-रा-रं, विनाशकः &c.,
प्राणहरः-रा-रं, नृशंसः-सा-सं, शरारुः-रु-रु, शरारुः-का-कं,
घातुकः-का-कं, बधिकः &c., अनिष्टजनकः &c., अहितकारी-रिणी
&c.—(Offensive to the smell) दुर्गन्धः-न्धा-न्धं, दुर्गन्धी-न्धिनी-न्धि
(न्), पूतिगन्धिकः-का-कं, कुसितः-ता-तं.
NOISOMENESS, s. दुर्गन्धः-न्धा-न्धं, दौर्गन्धिः *m.*, पूतिगन्धता, कुसितगन्धः,
उपगन्धता, पूतिः *f.*, कुसितत्वं, कौसित्यं.
NOISY, a. शब्दकारः-री-रं, महाशब्दकारः-री-रं, महाशब्दकः-का-कं,
महाशब्दी-न्धिनी-न्धि (न्), महाध्वनः-ना-नं, महाध्वनिकः-का-कं,
महाध्वनिकरः-री-रं, महानादी &c., महानादः-दा-दं, महाध्वनकः-का-
कं, अतिशब्दनः-ना-नं, अतिशब्दवान्-वती-वत् (त्), तुमुलकारी &c.,
तुमुलः-ला-लं, कोलाहलकारी &c. कोलाहलकृत् *m.f.n.*, घोररवः-
-वा-वं, मुखरः-रा-रं.—(Clamorous) घोषणः-या-यं, घोषकरः-
-री-रं, महाघोषः-वा-वं, बहुघोषः-वा-वं.—(Sounding) शब्दनः-
-ना-नं, नादी &c., स्वनवान् &c., संहारी &c., स्वनन्-ननी-नत्
(त्), ध्वनयन् &c.
NOMAD, NOMADIC, a. प्रचारानुसारवासी-सिनी &c., पशुचारणानुजीवी.
NOMENCLATOR, s. नामस्थापकः, नामबोधकः, नामख्यापकः.
NOMENCLATURE, s. शब्दसङ्ग्रहः, शब्दमाला, शब्दमाला, नियतः *m.*
NOMINAL, a. (Pertaining to a name) नामसम्बन्धी-न्धिनी &c., नाम-
विषयः-या-यं.—(Relating to words) शाब्दः-न्दी-न्दं, शाब्दिकः-
-की-कं, वाचनिकः-की-कं, आभिधानीयकः-की-कं.—(Existing
in name only) नामधारी-रिणी &c., नाममात्रधारी &c., नामभूत *m.f.n.*,
शब्दः-न्दी-न्दं, शाब्दिकः &c.—(Nominal verb). The gram-
matical symbol is लिघु.
NOMINALLY, adv. नामतः, नामा, नाममात्रेण, शब्दतः, शब्दमात्रेण.
To NOMINATE, v. a. (Give a name) नाम कृ or दा, संज्ञा कृ or दा.
—(Designate by name) नाम निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टु) or
प्रदिष्ट.—(Appoint by name to an office) नाम निर्दिष्ट्य नियुज्
(c. 7. -युनक्ति-योजु, c. 10. -योजयति-यितु) or परिक्रूय (c. 10.
-कृत्ययति-यितु) or प्रकृय.
NOMINATED, p. p. नामनिर्देशानन्तरं नियुक्तः-कृत-कृतं or नियोजितः-ता-तं.
NOMINATION, s. (Act) नामनिर्देशानन्तरं नियोगः or नियोजनं.—(Power
of nominating or appointing) नियोजनाधिकारः.
NOMINATIVE, s. (Case in grammar) कर्त्ता *m.* (नृ), कर्तृकारकः,
कर्तृवाचकः, प्रथमा, प्रथमा विभक्तिः.
NOMINATOR, s. नियोजकः, नामनिर्देशपूर्वकं नियोजयिता *m.* (नृ), निर्देशकः.
NOMINEE, s. नियोजितः, नियुक्तः, अधिकृतः.
NON. A prefix expressed in Sanskrit by अ or अन्.
NON-ACCEPTANCE, s. अपरिग्रहः, अग्रहणं, अप्रतिग्रहः, अस्वीकारः.
NONAGE, s. बाल्यं, बालदशा, व्यवहारायोग्यता, अप्राप्तव्यवहारत्वं.
NONAGENARIAN, a. दशमी *m.* (नृ), दशमीस्थः, दशमीकृतः.
NON-APPEARANCE, s. अदर्शनं, अनुपस्थानं, अनुपस्थितिः *f.*, अविद्यमानता.
NON-ARRIVAL, s. अनागमः-मनं, अनभिगमनं, अनुपस्थानं.
NON-ATTAINMENT, s. अप्राप्तिः *f.*, अलभः, अलभिः *f.*, अनवाप्तिः *f.*
NON-ATTENDANCE, s. अदर्शनं, दर्शनाभावः, अनुपस्थानं. See NON-
APPEARANCE.
NON-ATTENTION, s. अनवधानं-नता, अनवहितत्वं, अलक्ष्यं.

NONCE, s. प्रयोजनं, अवसरः, वारः, मनयः, उपयोगः.
NONCHALANCE, s. निरुत्सुकता, उदासीनता, जडता, अनपेक्षा, अनास्था.
NONCHALANT, a. निरुत्सुकः-का-कं, उदासीनः-ना-नं, अनपेक्षः-खा-
-खं, निरपेक्षः &c., जडः-डा-डं, अनभिलाषः-पा-पं, निःस्पृहः-हा-हं.
NON-COMMENCEMENT, s. अनारम्भः, अनारम्भिः *f.*, अनुपक्रमः.
NON-COMMISSIONED, a. अनधिकारवान्-वती-वत् (त्), अप्रदयुक्तः-का-कं.
NON-COMPLIANCE, s. अननुरोधः-धनं, अस्वीकारः, अननुवृत्तिः *f.*
NON-CONDUCTOR, NON-CONDUCTING, a. अवाहकः-का-कं, अप्रापकः-
-का-कं, अनायकः-का-कं, अनेता-वी-वृ (वृ).
NON-CONFORMIST, s. अननुरोधी *m.* (नृ), अननुवर्त्ती *m.*, अननुसारी *m.*,
अननुयायी *m.*, अननुकूलः.—(Dissenter from the established
church) देशस्थापितधर्म्मविरोधी *m.* (नृ), साधारणधर्म्मविरोधी *m.*,
देशस्थापितधर्म्मविसम्मतः, मतान्तरावलम्बी *m.*, मतान्तरग्राही *m.*, मतान्-
तरधारी *m.*
NON-CONFORMITY, s. अननुरोधः-धनं, अननुवर्त्तनं, अननुसरणं, अस्वीकारः.
—(Dissent) देशस्थापितधर्म्मविरोधः, देशस्थापितधर्म्मविसम्मतः *f.*, मतान्-
तरावलम्बनं, मतान्तरं.
NON-CONTACT, s. असम्पर्शः, असम्पर्कः, असम्पर्कः *f.*, असंसर्गः.
NON-DELIVERY, s. असमर्पणं, अप्रतिपादनं, अप्रदानं, असम्पदानं.
NONDESCRIPT, a. अवर्णितः-ता-तं, अवर्णनीयः-वा-वं, अलक्ष्यः-या-यं.
NONE, a. न कश्चित् *m.*, न काचित् *f.*, न किञ्चित् *n.*, न कोऽपि, न कापि *f.*,
न किमपि *n.*, न कश्चन *m.*, न काचन *f.*, न किञ्चन *n.*, often ex-
pressed by न with another word; as, 'none other,' नान्यः-
-न्या-न्यत्.—(Not the least portion, not any, none at all)
न किञ्चिदपि, न किमपि, न कियदपि, न सूक्ष्मपि, न स्लोकमपि, न
लेशमपि, न मनागपि अलेशः, अलेशमपि, अलेशलेशः.
NON-ELECT, a. अवृत्तः-ता-तं, अवृत्तः-सा-सं, अनुवृत्तः-ता-तं.
NON-ENJOYMENT, s. अभोगः, समभोगः, अनुपभोगः, अभुक्तिः *f.*
NONENTITY, s. (Non-existence) अभावः, असम्भयः, अभवः, असद्भावः,
असत्त्वं, असत्ता, नास्तित्वं, नास्त ind., अजीवः, अजीवित्वं, अजीविनः *f.*,
अगन्ता-त्वं, अवर्त्तमानता, अवृत्तिता, अविद्यमानता, शून्यता.—(A non-
entity) अपदार्थः, असत्पदार्थः, अलोकपदार्थः, अयत् *n.*, असद्भूत *n.*,
असम्भवं, शून्यं.
NONES, s. pl. रोमीयपञ्चिकायां मासस्य पञ्चमे or सप्तमे दिवसः.
NONESSENTIAL, a. अनापश्यकः-की-कं, कर्त्तव्याकर्त्तव्यः-न्या-न्यं, कार्या-
कार्यः-न्या-न्यं, कृताकृतः-ता-तं, अनाप्ययकः-का-कं.
NON-EXISTENCE, s. अभावः, असम्भयः, असद्भावः, नास्तित्वं. See NONENTITY.
NON-EXISTENT, a. अवर्त्तमानः-ना-नं, अविद्यमानः-ना-नं, असन्-वती-
-वत् (त्), असम्भयः-वा-वं, असम्भूतः-ता-तं, अभूतः-ता-तं, निःसत्त्वः-
-त्वा-त्वं, अप्रियमाणः-या-यं.
NON-OBSERVANCE, s. अपालनं, अप्रतिपालनं, सरक्षणं, असेवनं.
NON-PAREIL, a. अनुपमः-मा-मं, अप्रतिमः &c., अद्वितीयः-या-यं.
NON-PERFORMANCE, s. अननुष्ठानं, अविधानं, अकरणं, अकर्म *n.* (नृ).
NON-PLUS, s. अनुपायः, अगतिः *f.*-तित्वं, निरुपायत्वं, गतिहीनता, निरु-
त्तरत्वं, अनुत्तरत्वं, मोहः, व्यसता, कुश्रुता.
To NON-PLUS, v. a. निरुत्तरकृ, अनुत्तरकृ, निरुपायकृ, गतिहीनं-नां
कृ, मुहं (c. 10. मोहयति-यितु), व्याकुलकृ.
NON-PLUSSED, p. p. निरुपायः-या-यं, गतिहीनः-ना-नं, उपायहीनः,
निरुत्तरः-रा-रं, अनुत्तरः &c., हुतोत्तरः &c., कुश्रुतः-ता-तं.
NON-RESIDENCE, s. अवसतिः *f.*, अवासः, अनिवसनं, अनिवासः, अनवस्थितिः *f.*
NON-RESIDENT, a. अवासी-सिनी-सि (न्), स्वस्थानावासी &c., अनवस्थितः &c.

NON-RESISTANCE, *s.* अग्रतीकारः, अग्रतिक्रिया, अग्रतिरोधः, अनिवारणं.
 NON-RESUMPTION, *s.* अपुनरादानं, अपुनर्हरणं, अनपकर्म *n.* (न).
 NONSENSE, *s.* अनर्थकं, आनर्थक्यं, अनर्थकतायुक्तं, अनर्थकभावयुक्तं, निरर्थकवाक्यं, अवज्ञं, अससङ्गं, अवध्यं, अससङ्गवाक्यं, अनिवञ्चवाक्यं, अससङ्गवाक्यं, वृथावाक्यं, मृषावचनं, अवाच्यार्थं, जल्पितं, प्रलपितं, प्रलापः, अनर्थः, अर्थहीनवचनं; 'talking nonsense,' अससङ्गप्रलापी-पिनी-पि (न), अनिवञ्चप्रलापी &c., अनर्थकवक्ता-क्री-कृ (कृ), जल्पकः-का-कं, जल्पाकः-का-कं, वाचालः-ला-लं, वाचाटः-टा-टं, बहुगर्ल-याक *m.f. n.*
 NONSENSICAL, *a.* अनर्थकः-का-कं, निरर्थकः-का-कं, अनर्थः-थी-थं, अर्थहीनः-ना-नं, अर्थशून्यः-न्या-न्यं, अर्थरहितः-ता-तं, मृषावचनः &c., वृथावचनः &c., अससङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अससङ्गवाच्यः-थी-थं, अवज्ञः &c., अनिवञ्चः &c., असङ्गतः-ता-तं, अवाच्यार्थः-थी-थं, अयुक्तिकः-का-कं, अभिधेयरहितः-ता-तं.
 NONSENSICALLY, *adv.* निरर्थकं, आनर्थक्यं, अससङ्गं, वृथा, मृषा.
 NONSENSICALNESS, *s.* अनर्थकता, निरर्थकता, आनर्थक्यं, अर्थहीनता, अर्थभावः, असङ्गता, अससङ्गता, अवाच्यार्थं, अयुक्तिः *f.*
 NON-SOLUTION, *s.* अलापनं, अवाक्या-स्थानं, अपरिशोधनं, अलापनिका.
 NON-SUITED, *p.p.* अवसन्नः-जा-जं, अवसादितः-ता-तं, हीनः-ना-नं, अर्थहीनः-ना-नं, हीनवादः-दा-दं, नष्टवादः-दा-दं, हतवादः; 'to be non-suited,' अर्थाद् हा in pass. (हीयते), अवसद् (c. 1. -सोदति-सङ्गं), नष्टवादः-दा-दं भू.
 NON-SUPERINTENDENCE, *s.* अनधिष्ठानं, अनधिष्ठितिः *f.*, अनधिष्ठातृत्वं, अनधिकारः.
 NOODLE, *s.* अल्पबुद्धिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मूर्खः, जडधीः *m.*
 NOOK, *s.* कोणः, अक्षः, चारं, विविक्तस्थानं, गुप्तस्थानं.
 NOON, NOON-DAY, NOON-TIDE, *s.* मध्याह्नः, मध्याह्नकालः, दिनमध्यं, दिवसमध्यं, दिवामध्यं, मध्यन्दिनं, उहिनं.
 NOON, NOON-DAY, *a.* माध्याह्निकः-की-कं, माध्यन्दिनः-नी-नं.
 NOOSE, *s.* पाशः, पाशबन्धः-न्ध-न्धनं, वागुरा, उन्माथः, कूटपाशः; 'for the neck,' गलपाशः; 'number of nooses,' पाश्या.
 To NOOSE, *v. a.* पाश (nom. पाशयति-यितुं), पाशीकृ, पाशेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाशे or उन्माथे पत् (c. 10. पातयति-यितुं).
 NOOSED, *p.p.* पाशितः-ता-तं, पाशीकृतः &c., पाशबद्धः-ङ्गा-ङ्गं.
 NOR, *adv.* न, न च, sometimes expressed by the prohibitive मा, or sometimes simply by वा in conjunction with a negative. See NEITHER, conj.
 NORMAL, *a.* (Regular) वैधिकः-की-कं, यथाविधिः-धिः-धि, यथाक्रमः-मा-मं.—(Relating to rudiments, teaching rudiments) मूलविद्यासङ्गन्धी-न्धिनी &c., विद्योपक्रमसङ्गन्धी &c., विद्यारम्भोपदेशकः-का-कं, मूलविद्याशिक्षकः-का-कं.
 NORTH, *s.* उत्तरा, उत्तरदिक् *f.* (ङ्), उत्तरदिशा, उत्तराशा, उदीची, कौवेरी, सीन्या. Kuvera, according to the Hindus, is the Regent of the North.
 NORTH, *a.* उत्तरः-रा-रं, उत्तरस्थः-स्था-स्थं, उदीचीनः-ना-नं, उदङ्-दीची-दङ् (ङ्), कौवेरः-री-रं; 'north-road,' उत्तरापथः; 'north-country,' उदीच्यः.
 NORTH-EAST, *s.* प्रागुत्तरा, प्रागुदीची, पूवोत्तरं-रा, देशानी, अपराजिता; 'north-eastwards,' प्रागुत्तरेण, पूवोत्तरेण; 'north-east of the city,' प्रागुत्तरेण नगरात्.
 NORTH-EAST, NORTH-EASTERLY, NORTH-EASTERN, *a.* प्रागुत्तरः-रा-रं,

पूवोत्तरः-रा-रं, प्रागुदङ्-दीची-दङ् (ङ्), प्रागुदीचीनः-ना-नं, प्रागुत्तरस्थः-स्था-स्थं, पूवोत्तरस्थः &c.
 NORTHERLY, NORTHERN, *a.* उत्तरदिश्यः-श्या-श्यं, उत्तरः-रा-रं, उदीचीनः-ना-नं, उत्तरसङ्गन्धी-न्धिनी-न्धि (न्); 'in a northerly direction,' उत्तरदिशि.
 NORTH-POLE, NORTH-STAR, *s.* ध्रुवः, मेरुः *m.*, औन्नानपादिः *m.*
 NORTHWARD, *a.* उत्तरदिश्यः-श्या-श्यं, उत्तरदिक्स्थः-स्था-स्थं, उदङ्मुखः-खी-खं, उत्तरस्थः-स्था-स्थं.
 NORTHWARDS, *adv.* उत्तरेण-रात्, उत्तरतः, उत्तरदिशि, उत्तरम्.
 NORTH-WEST, *s.* वायवी, वायुकोणः, वायुदिशि.
 NORTH-WEST, NORTH-WESTERLY, NORTH-WESTERN, *a.* वायुकोणस्थः-स्था-स्थं, वायुदिक्स्थः &c., वायवः-वी-वं, वायवीसङ्गन्धी-न्धिनी-न्धि (न्).
 NORTH-WIND, *s.* उत्तरवायुः *m.*, उत्तरदिग्वायुः *m.*, उत्तरदिक्पवनः.
 NOSE, *s.* नासा-सिका, नसा, नस्या, घ्राणं, घोणा, गन्धवाहः, गन्धवाहः, गन्धनाली, प्रतिः *f.*, नाः *f.* (स्), नस्तः, नासिक्यं, नासिक्यकं, सिद्धिनी, विकृणिका, तनुभस्त्रा, नक्रं, नकुटं, नकुटकं; 'aquiline nose,' शुक्रनासिका; 'having a sharp nose,' खुरणसः-सा-सं, खुरणाः-शा-शः (स्); 'having a nose like a hoof,' खुरणसः-सा-सं, खुरणाः-शा-शः (स्); 'having a flat nose,' नतनासिकः-का-कं, अवदीटः-टा-टं, अवनाटः-टा-टं, अवभटः-टा-टं; 'having a prominent nose,' प्रलम्बघोणः-शा-शं; 'having a large nose,' उग्रनासिकः-का-कं; 'tip of the nose,' नासिकाग्रं, नासाग्रं; 'mucus of the nose,' नासिकामलं; 'running at the nose,' नासिकास्रावः, नासापरिस्रावः; 'thickening of the membrane of the nose,' नासानाहः; 'dryness of the nose,' नासाशोषः; 'breathing through the nose,' नासिकन्धमः-मा-मं; 'drinking through the nose,' नासिकन्धमः-यी-यं; 'led by the nose, as cattle, &c. नस्तिता, नस्तोतः, नस्योतः.
 NOSE-BRIDGE, *s.* (Rein passed through the nose of an ox) नास्यं, नासिकारज्जुः *m.f.*
 NOSE-CUT, *a.* छिन्ननासः-सा-सं, छिन्ननासिकः-का-कं, छिन्ननाः-नाः-नः (स्).
 NOSED, *a.* (Having a nose). See under Nose.
 NOSEGAY, *s.* कुसुमस्तवकः, पुष्पस्तवकः, पुष्पगुच्छः-च्छकः, गुच्छः-च्छकः, गुच्छः-स्तकः, गुच्छः, गुलुच्छः, समाली, कुटी, प्रकरः.
 NOSELESS, *a.* अनासिकः-का-कं, विनासिकः-का-कं, विनसः-सा-सं, गतनासिकः-का-कं, निनैसिकः &c., नासिकाहीनः-ना-नं, नासिकाशून्यः-न्या-न्यं, विनसः-खा-खं, विनसुः-सुः-सु, विनस्यः-ख्या-ख्यं, विनसुः &c., विनसुः &c., विनसः-या-यं.
 NOSOLOGY, *s.* रोगनिदानशास्त्रं, निदानविद्या, रोगवर्गकरणविद्या.
 NOSOPORTIC, *a.* रोगकरः-रा-रं, व्याधिजनकः-का-कं, रोगोत्पादकः &c.
 NOSTRIL, *s.* नासारन्ध्रं, नासिकारन्ध्रं, नासाग्ररन्ध्रं, नासाविवरं, नासिकास्त्रिद्वं, नासापुटं, नासापिलं; 'air breathed through the nostrils,' खुरः.
 NOSTRUM, *s.* गूढोपधं, गुप्तोपधं, अप्रकाशितोपधं, मिथ्योपधं.
 NOT, *adv.* In absolute negation, denial, or refusal, 'not' is rendered by न, नो, ना, नहि. When prohibitive, by मा, नास्, or sometimes by अलं or कृतं with instr. c. When privative, it is expressed by अ, अन्, निर्, वि prefixed; as, 'there is not,' नास्ति; 'he will not go,' न गमिष्यति; 'do not go,' मा गच्छ; 'do not grieve,' अलं शोकेन; 'not regardful,' अनपेक्षः-खा-खं, निरपेक्षः &c.; 'not at all,' अलेक्षं, न किञ्चिदपि; 'not so,' नैवं. In prohibitive phrases मा

may be used with the 3d pret., the augment being cut off; as, 'do not grieve' ना-शोभीः; 'do not fear,' ना-भैवीः. The interrogative 'is not?' is rendered by ननु.

NOTABLE, *a.* (Memorable) स्मरणीयः -या -य, स्मरणाहः -हो -है. — (Remarkable, distinguished, notorious) विशिष्टः -ष्टा -ष्ट, विशेष in comp., प्रसिद्धः -द्धा -द्ध, लोकप्रसिद्धः &c., ख्यातः -ता -त, लोकख्यातः &c., उल्लूख्यः -ष्टा -ष्ट.

NOTABLENESS, *s.* स्मरणीयता, प्रसिद्धता, लोकप्रसिद्धता, विशिष्टता.

NOTABLY, *adv.* प्रसिद्धं, लोकप्रसिद्धं, स्मरणीयं, विशिष्टप्रकारेण.

NOTARY, *s.* कायस्थः, लेखकः, लिपिकारः, लिपिजीवी *m.* (न), लेख्यपत्रप्रमाणा *m.* (न), पत्रप्रमाणजीवी.

NOTATION, *s.* अङ्कनं, अङ्ककरणं, चिह्नकरणं. — (In music) प्रस्तरः.

NOTCH, *s.* छेदः, अवच्छेदः, विच्छेदः, छिद्रः; 'of a bow,' अटनी -निः *f.*

To NOTCH, *v. a.* छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), अवच्छिद्, छेदं कृ, अवच्छेदं कृ.

NOTCHED, *p. p.* अवच्छिन्नः -न्ना -न्न, छिन्नः &c., सच्छेदः -दा -दं, सावच्छेदः &c.

NOTE, *s.* (Mark, token) चिह्नं, लक्षणं, अङ्कः -ङ्क, लाक्षणं. अभिज्ञानं, लक्ष्यं, कलङ्कः. — (Mark made as a memorandum) स्मरणार्थ-कचिह्नं, स्मरणचिह्नं, स्मरणं. — (Annotation, comment) टीका, भाष्यं, व्याख्या, टिप्पणी, चार्त्तिकं; 'with notes,' सटीकः -का -कं. — (Sound in music) स्वरः, मातृका, मूर्च्छना, कठः, कृणः, विरिभः, विरावः; 'a false note,' अपस्वरः, विस्वरः, अपकृणः; 'a high note,' तारः; 'a cracked note,' काकस्वरः; 'key note,' वादी *m.* (न). The notes in music are निपादः or निपदः or निपथः, कृपमः, गान्धारः, पङ्कजः, मध्यमः, पञ्चमः, धैवतः, चर्षरः. — (Note of birds) रुतं, पाशितं, वाशनं. — (Notice, heed) अवेष्टा -ष्ट्यं, अपेष्टा. मनोयोगः, लक्षं -क्ष्यं. — (Reputation) कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, यशस् *m.*, गौरवं; 'of little note,' अल्पकीर्तिः -र्त्तिः -र्त्ति, अल्प-इकीर्तिः &c. See NOTED. (Short letter) पत्रकं, पत्रं, लेखः, लेख्यं. — (Note of hand) पत्रलेख्यं.

To NOTE, *v. a.* (Observe) लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), आलक्ष्, उपलक्ष्, अवेष्ट् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेष्ट्, अवस्थां कृ, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), आलोच् (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोचनं कृ. — (Set down in writing, make a note of) अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं), स्मरणार्थकचिह्नं कृ, स्मरणपुस्तके or लेख्यपत्रे समारुद् in caus. (-रोपयति -यितुं) or आरुद्, अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं).

NOTE-BOOK, *s.* स्मरणपुस्तकं, स्मारकपुस्तकं, अङ्कनपुस्तकं.

NOTED, *p. p.* or *a.* (Observed) लक्षितः -ता -तं, आलक्षितः &c., उपलक्षितः &c., अवेष्टितः &c. — (Set down in writing) लेख्यारुढः -दा -दं, लेख्यारोपितः -ता -तं, स्मरणपुस्तकारोपितः &c. — (Celebrated) प्रसिद्धः -द्धा -द्ध, ख्यातः -ता -तं, विख्यातः &c. प्रथितः -ता -तं, विश्रुतः -ता -तं, लभ्यशब्दः -द्धा -द्ध, लभ्यप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्ट.

NOTHING, *s.* (Not any thing) न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चन. — (Not any thing at all) न किञ्चिदपि, अलेशमपि, न कियदपि, न सूक्ष्ममपि, न स्तोकमपि. — (Non-existence, nonentity) अभावः, नास्तित्वं, नास्ति indec. असत्त्वं, अवस्तु *n.*, अवस्तुता, शून्यता -त्वं, शून्यं, असम्भवः, अविद्यमानता. — (Trifle, thing of no value) अल्पविषयः, स्वल्पविषयः, सुलुपुविषयः, अल्पार्थविषयः; 'good for nothing,' व्यर्थः -यो -यं, निरर्थकः -का -कं, किमर्थः -यो -यं, अकिञ्चित्कः -रा -रं.

NOTHING, *adv.* न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चिदपि, न किञ्चन, अलेशमपि, अलेशम्, न कियदपि, न मनागपि, न मनाक्, असूक्ष्ममपि, अस्तोकमपि.

NOTHINGNESS, *s.* शून्यता, शून्यं, अवस्तुत्वं, नास्तित्वं, अभावः. See NONENTITY.

NOTICE, *s.* (Observation by the eye or other senses) अवलोकनं, आलोकनं, आलोचनं -ना, निरीक्षा, अवेष्टा -ष्ट्यं, निरूपणं, दर्शनं, सन्दर्शनं, दृष्टिः *f.*, लक्षं. — (Regard, heed) अवेष्टा -ष्ट्यं, अपेष्टा, प्रतीक्षा, अवधानं, मनोयोगः, विचारः. — (Intelligence, intimation) सन्देशः, निवेदनं, सूचना -नं, विज्ञप्तिः *f.*, उद्देशः, समुद्देशः -शनं, संवादः, बोधनं, बोधः. — (Mention) अभिधानं, कथनं, ग्रहणं, निर्देशः, उद्देशः. — (Proclamation) घोषः -पणं -णा, विघोषणं -णा, ख्यापनं; 'written notice,' घोषणपत्रं, निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, सूचनपत्रं, बोधनपत्रं, प्रसिद्धिपत्रं. — (Respectful treatment) आदरः, सत्कारः, सत्क्रिया, मानं, सम्मानं, सम्भावना, पूजा, प्रतीतिः *f.*

To NOTICE, *v. a.* (Observe) लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, संलक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), अवलोक्, आलोच् (c. 10. -लोचयति -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अवेष्ट् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेष्ट्, निरीक्ष्, अवेष्टां कृ. — (Heed) अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो धा, सावधानः -ना -नं भू, अवेष्ट्, अपेष्ट्. — (Mention) अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिश्, कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), निर्देश् कृ, उद्देश् कृ. — (Treat with attention or honor) सत्कृ, सम्मन् (c. 10. -मानयति -यितुं), सम्भू (c. 10. -भावयति -यितुं), आदृ (c. 6. -द्रियते -द्रियुं), आदरं कृ.

NOTICEABLE, *a.* लक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, लक्षणीयः -या -य, आलक्ष्यः &c., अवेष्टणीयः &c., प्रतीक्षणीयः &c., प्रतीक्षणाहः -हो -है, निरूपणाहः &c.

NOTICED, *p. p.* आलक्षितः -ता -तं, अवेष्टितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्ट.

NOTIFICATION, *s.* घोषणं -णा, विघोषणं -णा, विज्ञापनं -ना, विज्ञप्तिः *f.*, ज्ञप्तिः *f.*, ज्ञापनं, ख्यापनं, निवेदनं, आवेदनं, बोधनं, सूचनं -ना. — (Written notice) S. under Notice.

NOTIFIED, *p. p.* विज्ञप्तः -न्ना -न्न, विज्ञापितः -ता -तं, ज्ञप्तः &c., ज्ञापितः -ता -तं, निवेदितः &c., घोषितः &c., विघोषितः &c., प्रख्यातः &c., सूचितः &c.

To NOTIFY, *v. a.* ज्ञा 10 caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति -यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. वेदयति -यितुं), आविद्, बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), प्रख्या (c. 2. -ख्याति -ते, caus. ख्यापयति -यितुं), ख्या दृच् (c. 10. सूचयति -यितुं), युष् (c. 10. योधयति -यितुं), विघुष्, आघुष्, कृत् (c. 10. कोत्रेयति -यितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं).

NOTION, *s.* बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मनःकल्पना, बुद्धिकल्पना, कल्पना, बुद्धि-कल्पितं, सङ्कल्पः, मनोगतं, अस्मिन्नं, वासना, भावना, सम्भावना, बोधः, भासः, आभासः, प्रतिभासः; 'under the notion,' बुद्धा. — (Sentiment, opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*

NOTIONAL, *a.* मनोगतः -ता -तं, मनसिजः -जा -जं, मनोजः &c., मनोभवः -वा -वं, काल्पनिकः -की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, सङ्कल्पजः -जा -जं, मनःसृष्टः -ष्टा -ष्ट.

NOTORIETY, NOTORIOUSNESS, *s.* प्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धता, प्रसिद्धत्वं, प्रकाशता, प्रकाशः, ख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, विश्रुतिः *f.*, लोकविश्रुतिः, प्राकट्यं, लोकिकता -त्वं, रुढिः *f.*, प्रथा, सम्प्रथा, प्रथितिः *f.*, सम्प्रतीतिः *f.*. — (In a bad sense) वाच्यता, कुकीर्तिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, कुप्रतिष्ठा, कुप्रसिद्धिः *f.*

NOTORIOUS, *a.* प्रसिद्धः -द्धा -द्ध, लोकप्रसिद्धः &c., लोकविश्रुतः -ता -तं, लोकप्रथितः -ता -तं, लोकविदितः &c., लोकसिद्धः &c., लोकिकः -की -कं, सार्वलोकिकः &c., ख्यातः -ता -तं, विख्यातः &c., प्रथितः &c., विश्रुतः &c., विज्ञातः &c., रुढः -दा -दं, प्रकटः -टी -टं, प्रकटितः -ता -तं. — (In a bad sense) ख्यातगर्हणः -णा -णं, वाच्यः -च्या -च्यं, कुकी-

निमान् -नती -नत् (न), कुख्यातः -ता -तं, कुख्यातिमान् &c., कुप्रसिद्धः &c.; 'a notorious offender,' महापातकी *m.* (न).

NOTORIOUSLY, *adv.* प्रसिद्धं, लोकप्रसिद्धं, प्रकाशं, प्रकटं, ख्यातगर्हणं.

NOTUS, *s.* (South wind) दक्षिणवायुः, दक्षिणदिग्वायुः *m.*

NOTWITHSTANDING, *conj.* तथापि, परन्तु, परं, किन्तु, अथापि, तथापि, तदपि.

NOUGHT. See NAUGHT, NOTHING.

NOUN, *s.* नाम *n.* (न), विशेष्यं, संज्ञा, सङ्ख्यं, द्रव्यवाचकः, पदार्थवाचकः, आख्या, शब्दः, सङ्केतशब्दः; 'noun of action,' कारकः, क्रिया; 'of agency,' कर्तृवाच्यं; 'animate,' प्राणिवाचकः; 'abstract,' भाववाचकः; 'collective,' सङ्घवाचकः; 'communicative,' अपादानवाच्यं; 'denominative,' क्रियावाचकः; 'ending in a vowel,' अजनः; 'gentile,' जातिवाचकः; 'inanimate,' अप्राणिवाचकः; 'instrumental,' कारणवाच्यं; 'inflected, or of any case,' कारकः; 'passive,' कर्मवाचकः, कर्मणिवाच्यशब्दः, सम्प्रदानवाच्यं; 'possessive,' अधिकरणवाच्यं; 'proper,' नामवाचकः; 'simple,' भाववाच्यं, लिङ्गः; 'verbal,' क्रियावाचकः.

To NOURISH, *v. a.* पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं, c. 1. पोषति -पितुं, c. 9. पुष्णाति), परिपुष्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्. भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, अन्नेन सन्नुष् (c. 10. -तोषयति -यितुं) or तुष् or सन्नुष् (c. 10. -तर्षयति -यितुं) or तृष् or संवृष् (c. 10. -वर्षयति -यितुं) or वृह् (c. 10. वृंहयति -यितुं) or आप्ये (c. 10. -प्यायति -यितुं) or जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), पोषणं कृ. पालनं कृ. पालनपोषणं कृ.

NOURISHABLE, *a.* पोषणीयः -या -यं, पोष्यः -प्या -प्यं, पालनीयः -या -यं, वृंहणीयः -या -यं, भरणीयः -या -यं, भरण्यः -ख्या -ख्यं, भाव्यः &c., सम्भाव्यः &c.

NOURISHED, *p. p.* पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पोषितः -ता -तं, पुषितः &c., पालितः &c., प्रतिपालितः &c., भृतः -ता -तं, सम्भृतः &c., भरितः &c., वृंहितः &c.

NOURISHER, *s.* पोष्टा *m.* (पृ), पोषयिता *m.* (तृ), पालयिता *m.*, प्रतिपालयिता *m.*, पालकः, भर्ता *m.* (भृ), पालनकर्त्ता *m.*, अन्नदाता *m.*, वृंहकः, अन्नदः.

NOURISHING, *a.* पोषकः -का -कं, पालकः -का -कं, प्रतिपालकः &c., पौष्टिकः -की -कं, पुष्टिदः -दा -दं, वृंहणः -णा -णी -णं, धानुपोषकः &c.

NOURISHMENT, *s.* (Act of nourishing) पोषः -वणं, पालनं, प्रतिपालनं, भरणं, भरिमा *m.* (न), भृतिः *f.*, सम्भृतिः *f.*, आप्यायनं, वृंहणं, पुष्टिदानं, अन्नदानं.—(Food, aliment) आहारः, भोजनं, भक्ष्यं, खाद्यं, अन्नं, आहार्यं, अभ्याहार्यं, अभ्यवहारः, अभ्यवहार्यं, शरीरयात्रा, देहयात्रा, जीवनं -नकः, पौष्टिकं, भृतिः *f.*, सम्भृतिः *f.*, सम्भारः.

NOVEL, *a.* नवः -वा -वं, अभिनवः -वा -वं, नवीनः -ना -नं, नूतनः -ना -नं, नूतः -न्ता -न्तं, नव्यः -व्या -प्यं, प्रत्ययः -या -यं, अपूर्वः -ष्टो -ष्टं, अभूतपूर्वः &c., अदृष्टपूर्वः &c., अश्रुतपूर्वः &c., अप्राचीनः -ना -नं, अद्भुतः -ता -तं, अलौकिकः -की -कं, विलक्षणः -णा -णं.

NOVEL, *s.* (Fictitious tale) कल्पितकथा, परिकथा, उपकथा, कथा, उपाख्यानं, आख्यानं, कूटार्थकथा, कूटार्थोपाख्यानं, मिथ्याकथा, प्रबन्धकल्पना.

NOVELTY, *s.* नवता, नवीनता, नूतनता -त्वं, नव्यता, नाव्यं, अभिनवता, प्रत्ययता, अपूर्वता -त्वं, अद्भुतत्वं, अलौकिकत्वं, विलक्षणता, वैलक्षण्यं.—(A novelty) नववस्तु *n.*, नूतनवस्तु *n.*, कौतुकं, आश्चर्यवस्तु.

NOVEMBER, *s.* मार्गशीर्षपूर्याङ्गं, कार्तिकोत्तरपूर्याङ्गं, मार्गशीर्षः, मार्गेश्वरः, मार्गः, अग्रहायणः, आग्रहायणः, आग्रहायणिकः, सहाः *m.* (स), कार्तिकः, कार्तिकिकः, चातुलः, ऊर्जः.

NOVENNIAL, *a.* नववर्षीयः -या -यं, नववर्षीयः -शा -शं, नववार्षिकः -की -कं. NOVERCAL, *a.* वैवार्षिकः -की -कं, वैवार्षीयः -या -यं, विवार्ययोग्यः -ग्या -ग्यं. NOVICE, *s.* नवशिष्यः, नवछात्रः, नूतनशिष्यः, नवीनशिष्यः, प्राथमकल्पिकः, शैषः, क्रियाकारः, नवाभ्यासी *m.* (न), नवीनाभ्यासी *m.*, नूतनाभ्यासी, विद्यारम्भकः.

NOVITIATE, *s.* (State) नवशिष्यत्वं, नवछात्रता -त्वं, नवछात्रदशा, नवाभ्यासित्वं, नूतनाभ्यासित्वं.—(Period of being a novice) नवाभ्यासकालः, नवीनाभ्यासित्वकालः, विद्यारम्भकालः.

Now, *adv.* (At the present time) इदानीम्, अधुना, सम्प्रति, साम्प्रतं, अद्य, एतर्हि, इहसमये, वर्तमानकाले, तत्काले, सद्यस्काले, साम्प्रतकाले, अधुनातनकाले, प्रस्तुतकाले; 'now and then,' कदाचित्, कदापि, कदाचन, कर्हिचित्, जानु, काले काले, वारं वारं, अनुकालं; 'till now,' अद्यापि, अद्यावधि; 'from now,' अद्यारभ्य, अद्यप्रभृति, इतः परं; 'just now,' अत्यवहितदीर्घकाले, नूतनकाले; 'it was but now,' नन्विदानीम्.—(As an inceptive or connective particle) अथ, अथो.—(After this) ततस्, अतस्.

NOW-A-DAYS, *adv.* साम्प्रतकाले, अधुनातनकाले, वर्तमानकाले, अद्य, NO WAY, NO WAYS, NO WISE, *adv.* न कथंचन, न कथञ्चित्, न कथंमपि, न सर्वथा, न सर्वथैव.

NOWHERE, *adv.* न क्वापि, न कुत्रापि, न क्वचित्, न कुत्रचित्.

NOXIOUS, *a.* हिंसः -मा -सं, हिंसकः -का -कं, हिंसालुः -लुः -लु, हिंसात्मकः -का -कं, अपकारी -रिणी -रि (न), अपकारकः -का -कं, अनिष्टकारी &c., अहितकारी &c., नृशंसः -सा -सं, शत्रुः -रुः -रु, शत्रुकः -का -कं, दंशेरः -रा -रं, घातुकः -का -कं, उपघातकः &c., नशुकः &c., अपायजनकः &c., दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषकः -का -कं, बाधकः -का -कं, कुत्सितः -ता -तं.

NOXIOUSNESS, *s.* हिंसता, अपकारकत्वं, दूषकता, दुष्टता, घातुकत्वं.

NOZZLE, *s.* नासायं, नासिकायं, नस्तः, प्रोथः -थं, पोत्रं, मुखं, अग्रं; 'nozzled as an ox,' नस्तितः.

NUBILE, *a.* विवाहः -व्या -वं, विवाहयोग्यः -ग्या -ग्यं, उद्वाहः &c.

NUBILOUS, *a.* साभः -भा -भं, अभियः -या -यं, सनेयः -वा -वं, मेघाकीर्णः -शी -शं, मेघाच्छन्नः -न्ना -न्नं, मेघाच्छादितः -ता -तं. See CLOUDY.

NUCLEUS, *s.* समुच्चयास्पदं, सङ्घयास्पदं, हृदयं, गर्भः, बीजं.

NUBATION, *s.* नग्नोकरणं, विवस्त्रीकरणं, निर्वस्त्रीकरणं.

NUDE, *a.* नग्नः -ग्ना -ग्नं, विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, निर्वस्त्रः &c. See NAKED.

To NUDGE, *v. a.* चल् (c. 10. चालयति -यितुं), जरलिना तड् (c. 10. ताडयति -यितुं).

NUDITY, *s.* नग्नता -त्वं, विवस्त्रत्वं, वस्त्रशून्यता, अपरिच्छदं. See NAKEDNESS.

NUGACITY, *s.* अनर्थकत्वं -ता, मोघता, निष्फलता, लाघवं, लघुता.

NUGATORY, *a.* (Vain) निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, तृणप्रायः -या -यं, व्यर्थः -थो -थं.—(Of no force) मोघः -घा -घं, निष्फलः -ला -लं, विफलः &c., फलहीनः -ना -नं, अनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, निर्बलः -ला -लं, प्रभावहीनः &c., निष्प्रभावः &c., लुप्तः -प्ता -प्तं, निष्प्रमाणः &c.

NUISANCE, *s.* कष्टं, बाधा, बाधकः, पीडा, व्यथा, विडम्बना, कष्टकः -कं, उत्पातः; 'public nuisance,' लोककष्टकः; 'domestic,' गृहोत्पातः.

NUL, *a.* मोघः -घा -घं, व्यर्थः -थो -थं, अनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, लुप्तः -प्ता -प्तं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, निष्प्रभावः -वा -वं, निर्बलः -ला -लं, निर्जीवः -वा -वं, वृथा indec. मुथा indec.

To NULLIFY, *v. a.* मोघीकृ, व्यर्थीकृ, अपरीकृ, निष्फलीकृ, निष्फल (nom. निष्फलयति -यितुं), विफलीकृ, लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं, c. 10. लोष-

यति-यितुं), सङ्घ (c. 10. सङ्घयति-यितुं), निर्बलीकृ, निम्नभावीकृ, मुधा कृ, वृषा कृ.

NULLITY, *s.* (Want of force) मोघता, व्यर्थता, निरर्थकता, अनर्थकता, ज्ञानवैक्यं, अनिष्पत्तता, लुप्तता, निष्कलता.—(Nonentity) अभावः, नास्तित्वं, अवस्तु *n.*, शून्यता.

NUMB, *a.* सुप्तः-मा-म्, सुप्तत्वकृ *m.f.n.* (च), जडः-डा-डं, स्तम्भः-आ-अं, स्तम्भेष्टः-ष्टा-ष्टं, स्तम्भितचेष्टः &c., कुशलः-खल-खलं, गतिशक्तिहीनः-ना-नं, स्पन्दनरहितः-ता-तं, स्तम्भितचेतनः-ना-नं, अचेतनः-ना-नं, चेतन्यरहितः &c.; 'with cold,' शीताकुलः-ला-लं.

To NUMB, *v. a.* जडीकृ, स्तम्भीकृ, चेतन्यं स्तम्भं (c. 10. स्तम्भयति-यितुं, c. 5. स्तम्भोति, स्तम्भितुं), चेतन्यस्तम्भं कृ, चेतनास्तम्भनं कृ, चेतन्यं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), त्वक्सुप्तिं कृ, शीताकुलीकृ.

NUMBERED, *p. p.* सुप्तः-मा-म्, जडीकृतः-ता-तं. See NUMB, *a.*

NUMBER, *s.* संख्या.—(Assemblage of two or more units) राशिः *m.*, संख्या; 'even number,' समसंख्या; 'odd,' विषमसंख्या; 'whole number,' अभिवं; 'five in number,' पञ्चसंख्या-ख्या-ख्यं, पञ्चसंख्यकः-का-कं. (Amount) संख्या. गणना, परिगणना, समुदायः, परिमाणं.—(Multitude, collection) गणः, समूहः, समवायः, सङ्घः, सङ्घातः, सङ्घयः, वृन्दं, सङ्घहः, स्तोमः, राशिः *m.*, पुञ्जः, पूगः; 'a number of young women,' तरुणीगणः; 'a number of men,' पुरुषसमूहः, पुरुषसमवायः.—(A great number, many) बाहुल्यं, बहुत्वं, बहुः-हु-ह्री-हु, बहुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, अनेकः &c., प्रचुरः-रा-रं; 'in great number,' बहुशस्, अनेकशस्.—(Figure, arithmetical sign) सङ्कः, संख्या.—(Science of numbers) सङ्कविद्या, गणनाविद्या, गणितं, व्यक्तं; 'table of numbers,' सङ्कपत्रं, सङ्कजालं, सारणी.—(Verse) पद्यं, छन्दस् *n.*, कविता, पद्यरचना.—(In grammar) वचनं; 'singular number,' एकवचनं; 'dual,' द्विवचनं; 'plural,' बहुवचनं, अनेकवचनं.

To NUMBER, *v. a.* (Count) संख्या (c. 2. ख्याति-यितुं), परिसंख्या, सम्परिख्या, गण (c. 10. गणयति-यितुं), विगण, प्रगण, सङ्क (c. 10. सङ्कयति-यितुं), कल् (c. 10. कलयति-यितुं), गणनां कृ, गणोक्तृ.—(Affix a number) सङ्क, सङ्कं म्या in caus. (स्थापयति-यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

NUMBERED, *p. p.* संख्यातः-ता-तं, गणितः-ता-तं, अङ्कितः &c., कलितः &c., गणोक्तः-ता-तं, गणोक्तः-ता-तं, परिगणितः &c.

NUMBERER, *s.* संख्याकृत् *m.*, गणकः, सङ्कगणकः, गणनाकारी *m.* (न).

NUMBERING, *s.* गणनं-ना, परिगणनं-ना, संख्यानं, संख्याकरणं, गणितं,

NUMBERLESS, *a.* असंख्येयः-या-यं, असंख्यः-ख्या-ख्यं, अगणनीयः-या-यं, अगण्यः-ख्या-ख्यं, असंख्यातः-ता-तं, गणनातीतः-ता-तं, कोट्यवधिः-धि-धि.

NUMBLES, *s. pl.* (Entrails of a deer) मृगान्त्रं, मृगान्त्राणि *n. pl.*

NUMBNESS, *s.* त्वक्सुप्तिः *f.*, त्वक्स्मापः, सुप्तिः *f.*, स्मापः, जडता, जाड्यं, चेतन्यस्तम्भः, चेतनास्तम्भः, चेतन्यस्तम्भता, चेतन्यराहित्यं, गतिशक्तिहीनता, कुशलता, मिदं.

NUMERABLE, *a.* संख्येयः-या-यं, गणनीयः-या-यं, गण्यः-ख्या-ख्यं, गण्येयः-या-यं, गणितव्यः-व्या-व्यं, परिगणनीयः-या-यं.

NUMERAL, *a.* (Pertaining to or consisting of numbers) सांख्यः-ख्यी-ख्यं, संख्यात्मकः-का-कं, संख्याविषयः-या-यं, संख्यासङ्ख्यी-न्धिनी &c., संख्यावाचकः &c., गणनासङ्ख्यी &c., सङ्की-ङ्कीनी &c., सङ्कात्मकः &c.

NUMERAL, *s.* (Figure) सङ्कः, संख्या, संख्याचिह्नं, गणनाचिह्नं.

NUMERALLY, *adv.* संख्यानुसारात्-रेख, यथासंख्यं, संख्यावात्.

NUMERARY, *a.* समुक्तसंख्यासङ्ख्यी-न्धिनी &c., समुक्तसंख्यः-ख्या-ख्यं.

NUMERATION, *s.* संख्यानं, संख्याता, गणना, परिगणना, संख्यापरिमाणं.

NUMERATOR, *s.* (Of a fraction) अंशः, लवः, भोगः, हारः, हारकः; 'numerator and denominator together,' राशिः *m.*

NUMERICAL, *a.* सांख्यः-ख्यी-ख्यं, यथासंख्यः-ख्या-ख्यं, संख्यापेक्षकः-का-कं, संख्योद्देशकः-का-कं, संख्यासङ्ख्यी &c. See NUMERAL, *a.*

NUMERICALLY, *adv.* यथासंख्यं, संख्यामपेक्ष्य, संख्यामुद्दिश्य, यथागणनं, गणनां कृत्वा, संख्यां कृत्वा or गणयित्वा.

NUMEROUS, *a.* बहुः-हु-ह्री-हु, बहुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, बहुसंख्यः-ख्या-ख्यं, महासंख्यः &c., अनेकः-का-कं, प्रचुरः-रा-रं, भूरिः-रि-रि, भूयिष्ठः-ष्टा-ष्टं, भूयान्-यसी-यः (स्), नैकः-का-कं, पुष्कलः-ला-लं, प्राज्यः-ज्या-ज्यं, विपुलः-ला-लं.

NUMEROUSLY, *adv.* बहुशस्, अनेकशस्, बाहुल्येन, सङ्घशस्.

NUMEROUSNESS, *s.* बहुत्वं, बाहुल्यं, अनेकत्वं-ता, अनेक्यं, बहुसंख्यत्वं.

NUMISMATIC, *a.* मुद्राविषयः-या-यं, नाणकविषयकः &c., मुद्रासङ्ख्यी &c.

NUMISMATICS, *s.* मुद्राविद्या, नाणकविद्या, मुद्राविषयका विद्या.

NUMSKULL, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, अन्यबुद्धिः, जडधीः.

NUN, *s.* मठनिवासिनी, मठवासिनी, संसारत्यागिनी, लोकत्यागिनी, सङ्कपरित्यागिनी, सन्न्यासिनी, तपस्विनी, वैरागिणी, तपोनिष्ठा, तपस्यासक्ता, धर्मभगिनी, ब्रह्मचारिणी, योगिनी.

NUNCIO, *s.* रोमीयधर्मोध्यक्षसकाशाद् दूतः, महाधर्मोध्यक्षदूतः.

NUNCUPATIVE, NUNCUPATORY, *a.* साक्षात् कथितः-ता-तं, अलिखितः &c.

NUNNERY, *s.* धर्मभगिनीमठः, तपस्विनीमठः, ब्रह्मचारिणीमठः.

NUPTIAL, *a.* वैवाहिकः-की-कं, उद्वाहिकः-का-कं, औद्वाहिकः-की-कं, पाणिग्रहणिकः-की-कं, पित्राहीनः-या-यं, विवाही-हिनी-हि (न्), उद्वाही &c., विवाहसङ्ख्यी &c., विवाह in comp.: 'nuptial feast,' विवाहमहोत्सवः-नृपतिगृहं, यौतकं, औद्वाहिकं, पारिणाय्यं, हरणं, सङ्कयं.

NUPTIALS, *s. pl.* विवाहः, उद्वाहः, परिणयनं, विवाहविधिः *m.*, विवाहक्रिया, विवाहसंस्कारः, पाणिग्रहणं.

NURSE, *s.* धात्री, धात्रेयी-यिका, सङ्कपाली, उपमाता (तृ), मातृका, प्रतिपालिका, पालयित्री, धन्या, पुपुः *f.*—(In sickness) उपचारकर्त्री, उपचारिका, रूग्णपरिचारिका, रोगसेपालिका, रोगसेविका.—(Fosterer, cherisher) पालकः, प्रतिपालकः, पालयिता *m.* (तृ), पोषकः, पोष्टा *m.* (तृ).

To NURSE, *v. a.* (Foster, take care of a child, &c.) पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), प्रतिपाल्, सङ्के पाल्, क्रोडे पाल्, पुपु (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्पाति, c. 10. पोषयति-यितुं) or परिपुप्, क्रोडीकृ, सङ्कीकृ.—(Attend upon a sick person) रोगिणम् उपचर् (c. 1. चरति-रितुं) or परिचर् or पाल् or प्रतिपाल् or सेव् (c. 1. सेवते-वितुं) or उपसेव्.—(Suckle) दुग्धं or स्तन्यं or स्तनं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or दा in caus. (पाययति-यितुं) or धे in caus. (धापयति-यितुं), स्तनदानेन or स्तन्यदानेन पुपु or पाल्.—(Nourish, cherish) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभ्रति, भर्तुं), सम्भृ, पाल्.

NURSED, *p. p.* पालितः-ता-तं, सङ्के पालितः-ता-तं or प्रतिपालितः &c., पोषितः-ता-तं, पुष्टः-ष्टा-ष्टं, भरितः-ता-तं.—(In sickness, &c.) उपचरितः-ता-तं.

NURSERV, *s.* बालस्थानं, पालगृहं, बालकस्थानं, पालनस्थानं, पोषणस्थानं.

NURSERY-MAN, *s.* पुष्पाजीवी *m.* (तृ), पुष्पाशोकोत्पत्तिजीवी *m.* (तृ).

NURSING, *s.* पालनं, सङ्केपालनं, सङ्कपालिका, प्रतिपालनं, पोषणं, भरणं, चुलुम्पः, लालनं, क्रोडीकरणं.—(In sickness, &c.) उपचारः.

- NURSING, *s.* स्तनपानः -या. स्तनपः -पा-पा: *m.*, स्तनपायी *m.* (नं), बालः.
 NURTURE, *s.* (Nourishment, food) आहारः, भक्ष्यं, शरीरपोषणं, भृतिः *f.*,
 सम्भृतिः *f.*, पौष्टिकं. — (Education, bringing up) शिक्षा, उपदेशः,
 अभ्यासः, पुष्टिः *f.*, पोषः -पणं, पालनं, प्रतिपालनं, भरिमा *m.* (नं).
 To NURTURE, *v. a.* (Nourish) पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्,
 पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 1. भरति, c. 3. बिभर्ति,
 भृञ्), पालनं कृ. पोषणं कृ. — (Educate) शिक्ष् (c. 10. शिक्षयति
 -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं).
 To NURSE, *v. a.* अक्षे पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), अक्षीकृ, क्रोडीकृ.
 NUT, *s.* खाद्यबीजगर्भम् अखाकृति दृढफलं or घनफलबीजं.
 NUTANT, *a.* प्रणतशिराः -राः -रः (स्), अवनतशिराः &c., नतशिराः &c.
 NUT-BROWN, *a.* पृष्ठीकफलवत् श्यावः -वा -यं or श्यामः -मा -मं.
 NUT-CRACKERS, *s. pl.* सन्दंशः, सन्दंशकं, सन्दंशका.
 NUTMEG, *s.* जातिकोशं, जातिफलं, जातिः -ती *f.*, जातीकोशं, जातीकोषं,
 जातीफलं, समुद्रान्नं, पुत्रागः, द्विधात्मकं, लयं, तृलं. See MACE.
 NUTRIMENT, *s.* (Food) आहारः, भोजनं, पौष्टिकं. See NOURISHMENT.
 NUTRITION, *s.* (Act) पोषणं, पुष्टिः *f.*, पोषः, आप्यायनं. See NOURISHMENT.
 NUTRITIOUS, NUTRITIVE, *a.* पौष्टिकः -की -कं, पुष्टिदः -दा -दं, पोषकः
 -का -कं, धातुपोषकः &c., धातुवर्धकः -का -कं, पुष्टिकरः -री -रं, पुष्टि-
 कारकः -का -कं, पुष्टिजनकः &c., धातुभृत् *m. f. n.*, बलवर्धकः &c.,
 बलवर्धनः -ना -नं, वृंहणः -णा -णी -णं.
 NUTSHELL, *s.* बीजकवचः -चं, बीजकवुकः, बीजपुटः.
 NUX-VOMICA, *s.* (Poisonous fruit) वरचरा.
 NYCTALOPES, *s.* रात्रिदृष्टिः *m. f.*, निशादृष्टिः *m. f.*, रात्रिदृक् *m.* (ज्ञं).
 NYCTALOPY, NYCTALOPIA, *s.* रात्रिदृष्टिः *f.*, निशादृष्टिः *f.*
 NYMPH, *s.* अम्बराः *f.* (स्), अम्बरा, जलवनदेवता, जलदेवता, वनदेवता,
 जलदेवी, वनदेवी, जलवनदेवी, नदीदेवता, यक्षिणी, विद्याधरी. —
 (Beautiful woman, lass) मुन्दरी, मुग्धा, प्रमदा, तन्वङ्गी, कन्या.
 NYMPH-LIKE, *a.* अम्बरायोग्यः -ग्या -ग्यं, अम्बरस्तुत्यः -त्या -त्यं.
 NYMPHOMANIA, *s.* (A disease) अतिचरणा.

O.

- O! *exclam.* (Vocative) ओः, ओस्, ओ, ओओ, हे. — (To inferiors)
 रे, जरे, जरेरे, हे, अहो. — (Expressive of surprise, grief, an-
 ger, &c.) आ, आः, हा, अहह, अहहा, हन्त, अहो, अहोवन्त.
 OAF, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलजनः, मन्दबुद्धिः, जडबुद्धिः, मूर्खः, मूढः, बर्बरः.
 OAFISH, *a.* स्थूलस्वभावः -वा -वं, मन्दस्वभावः &c., अवुद्धिः -द्धिः -द्धि.
 OAK, *s.* सिन्दूरः, सिन्दूरवृक्षः, वनवृक्षभेदः, वन्यपादपभेदः, वनराजिः.
 OAKEN, *s.* सिन्दूरकाष्ठमयः -यी -यं, सिन्दूरवृक्षनिर्मितः -ता -तं.
 OAKUM, *s.* जीर्णरज्जुखण्डः, शणखण्डः, खडितरज्जु *m. f.*, शणखचकं.
 OAR, *s.* क्षेपणिः -णी *f.*, क्षिपणिः -णी, क्षपणी, नौकादण्डः, नौदण्डः,
 अरिचं, अरिचं, तरण्डः, तरिरथः.
 OARED, *a.* दण्डयान् -वती -वत् (त्), दण्डी -खिनी -खि (न्); 'four-
 oared,' चतुर्दण्डयान् &c., चतुर्दण्डी &c.
 OARSMAN, *s.* नौकादण्डधरः -धारी *m.* (नं), नौदण्डचालकः.
 OASIS, *s.* मरुभूमिमध्यगतं शाङ्खलस्थलं, मरुमध्यस्थं शाङ्खलस्थानं.
 OAT, *s.* ओट्संज्ञकः शस्यभेदः or धान्यभेदः.
 OATEN, *a.* पृष्ठीकशस्यमयः -यी -यं, पृष्ठीकधान्यचूर्णमयः &c.
 OATH, *s.* शपथः, शपः, शपः -पणं, अभिशपः, परिशपः, दिव्यं, सत्यं,
 समयः, प्रत्ययः, अभियज्ञः, अभिपन्नः, परिग्रहः, क्रियाः 'to take an
 oath,' शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शप्यति -ते, शप्), अभिशप्, शपयं

- कृ, शपयं शप्; 'he took an oath,' शपयं शपे; 'to administer
 an oath,' शप् (c. 10. शपयति -यितुं); 'made to take an oath,'
 शपयितः -ता -तं; 'with an oath,' शपययं, शपययुः, शपययुःसरं.
 OATH-BREAKING, *s.* शपथभङ्गः, दिव्यभङ्गः, मिथ्याशपथः, मिथ्यादिव्यं.
 OAT-MEAL, *s.* ओट्संज्ञकशस्यचूर्णं, पृष्ठीकधान्यखोदः.
 OBEDURACY, *s.* स्तब्धचित्तता, चित्तस्तब्धता, स्तब्धता, कठिनचित्तत्वं, चित्तका-
 ठिन्यं, कठिनता, दृढता, दार्ढ्यं, अननुतापशीलता, अनुतापविमुखता,
 आग्रहः, आग्रहशीलता, पापग्रहः, पापाग्रहः.
 OBEDURATE, *a.* स्तब्धचित्तः -त्ता -त्तं, कठिनचित्तः &c., दृढचित्तः &c.,
 अननुतापशीलः -ला -लं, अनुतापविमुखः -खा -खं, अनुतापपराङ्मुखः
 -खा -खं, दुराग्रही -हियी -हि (न्), पापाग्रही &c., पापाग्रही &c.
 OBEDURATELY, *adv.* स्तब्धचित्तत्वात्, कठिनचित्तत्वात्, सकाठिन्यं.
 OBEDIENCE, *s.* आज्ञानुवर्त्तनं, आज्ञानुसरणं, आज्ञाकरणं, आज्ञापालनं,
 आज्ञानुवृत्तिः *f.*, आज्ञानुकूलता, आज्ञानुकूल्यं, आज्ञायाहित्वं, आज्ञाधारणं,
 आज्ञाधीनता, आज्ञानुरोधः, आज्ञासेवनं, आदेशकरणं, निदेशकरणं,
 आज्ञापरता, आज्ञानुविधायिता, वशीता, वश्यता, शुश्रूषा -पणं, अनुवर्त्तनं,
 अनुवृत्तिः *f.*, अनुकूलता, आनुकूल्यं, वशवर्त्तनं, मान्यता, आज्ञामाननं
 वशीभूतता.
 OBEDIENT, *a.* आज्ञानुवर्त्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (न्), आज्ञापालकः -का -कं, आज्ञाधीनः
 -ना -नं, आज्ञानुयायी &c., आज्ञानुसारी &c., आज्ञाकरः -री -रं, आज्ञा-
 कारी &c., आदेशकारी &c., निदेशकारी &c., आदेशकरः &c., वचन-
 करः &c., वचस्करः &c., आज्ञासेवी &c., आज्ञापरः -रा -रं, अनुशा-
 सनपरः &c., वशः -शा -शं, वश्यः -श्या -श्यं, वशवर्त्ती &c., वशानुगः
 -गा -गं, शुश्रूषुः -पुः -पु, आज्ञावहः -हा -हं, आज्ञावाहकः -का -कं,
 आज्ञासम्पादकः &c., आज्ञासम्पादी &c., आज्ञाधारी &c., अनुवर्त्ती &c.,
 अनुविधायी &c., विधायी &c., अनुकूलः -ला -लं, सेवी &c., आज्ञा-
 याही &c., वचनयाही &c., निदेशयाही &c., आश्रयः -वा -वं, अधीनः
 -ना -नं; 'obedient to a parent,' पितृवाकपरः -रा -रं, पितृवच-
 नकरः -रा -रं, पितृवशः -शा -शं, पितृवशानुगः &c.
 OBEDIENTLY, *adv.* शुश्रूषया, सानुवर्त्तनं, आज्ञानुवर्त्तनपूर्वकं, सानुकूल्यं,
 आज्ञानुसारेण -रतस्, आज्ञानुवर्त्तनेन, यथादिष्टं, यथादेशं, यथाज्ञं, यथानुज्ञं.
 OBEDIENCE, *s.* नमस्कारः, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपातः, प्रणिपतनं, नमस्
 indeel., नमस्या, सन्नतिः *f.*, नतिः *f.*, नमनं, विनयः, विनीतिः *f.*,
 उपसङ्गहः; 'from inferiors to superiors,' अन्नलिः *m.*, अन्नलि-
 कर्म *n.* (नं), अन्नलिबन्धनं, वन्दनं; 'from a Brahman,' आशी-
 दातः; 'from an inferior to a religious preceptor, Guru,
 &c.,' अभिवादनं, अभिवन्दनं; 'from Hindus of inferior caste,'
 दण्डवत्; 'to an idol, &c.,' वन्दनं. — (Profound obeisance with
 all the members of the body) साष्टाङ्गप्रणामः, साष्टाङ्गनमस्कारः,
 साष्टाङ्गपातः, साष्टाङ्गप्रणामः; 'to make obeisance,' नमस्कृ, प्रणम्
 (c. 1. -णमति -णन्तुं), शिरसा प्रणम्, कायं प्रणम्, प्रणिपत् (c. 1. -पतति
 -तिन्तुं), साष्टाङ्गपातं प्रणिपत्; 'having made obeisance,' प्रणम्य.
 OBELISK, *s.* स्तूपाकारः स्तम्भः, दीर्घप्रस्तारमयः स्तम्भविशेषः.
 OBERRATION, *s.* भ्रमणं -णा, परिभ्रमणं, पय्यटनं, इतस्ततो भ्रमणं.
 OBESSE, *a.* मेदस्वी -स्विनी -स्वि (न्), पीनः -ना -नं, पीवटः -रा -रं, स्थूलः
 -ला -लं, स्थूलकायः -या -यं, मांसलः ला -लं.
 OBESSENESS, OBESITY, *s.* मेदस्विता, मेदोबुद्धिः *f.*, स्थूलता, पीनता.
 To OBEY, *v. a.* आज्ञाम् or वचनम् अनुवृत् (c. 1. -वर्त्ते -र्त्तिन्तुं), यथा-
 दिष्टम् अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), यथाज्ञम् विधा (c. 3. -दधाति -धातुं)
 or कृ, श्रु in des. (शुश्रूषते -यितुं), अनुविधा in pass. (-धीयते),
 अनुवृत् in pass. (-रूप्यते), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), उपसेव्, आज्ञा or

वचनं प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -रतिम्) or सम्प्रतीप्, उपचर् (c. 1. -चरति -रितुं), उपाचर्, उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), पर्युपास्, अनुपास्, अभ्युपे (c. 2. अभ्युपैति -तुं, rt. इ), वन् (c. 10. मानयति -यितुं), आशं पाल् (c. 10. पालयति -यितुं) or यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or प्रतिग्रह् अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं), उपजीव् (c. 1. -जीवति -वितुं), आशानुबर्हेन कृ. —(Submit to the control of another) परवशीभू, परवशी गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

OBEYED, *p. p.* शुश्रूषितः -ता -तं, यथादिहम् अनुष्ठितः -ता -तं or विहितः -ता -तं, मानितः -ता -तं, पर्युपासितः -ता -तं, सेवितः -ता -तं.

To OBFUSCATE, *v. a.* मलिनिकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ, कलुषीकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं).

OBFUSCATED, *p. p.* मलिनिकृतः -ता -तं, तिमिरीकृतः &c., कलुषीकृतः &c.

OBFUSCATION, *s.* कलुषीकरणं, मलनीकरणं, निष्प्रभता, सान्धकारता.

OBIT, *s.* मृतक्रिया, मृतकर्म *n.* (नं), अन्यकर्म *n.* See OBSEQUIES.

OBITUARY, *s.* (List of the dead) मृतसंख्यापत्रं, मृतपरिसंख्या, मृतना-मावलिपत्रं.—(Account of the dead) मृतवर्णनं -ना, मृतचरित्रं, मृतचित्रणं.

OBJECT, *s.* (That about which any power or faculty is employed, or by which something is presented to the mind) विषयः, अर्थः, इन्द्रियार्थः, गोचरः, पात्रं, भाजनं, भूमिः *f.*, आस्पदं, म्यानं. The first four of these words refer properly to objects of sense, of which five are given, viz. 'form,' रूपं; 'sound,' शब्दः; 'odour,' गन्धः; 'flavor,' रसः; 'touch,' स्पर्शः. The other words are used elegantly in composition, thus, 'an object of confidence,' विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः *f.*, विश्वासआस्पदं, विश्वासम्यानं; 'of affection,' स्नेहभूमिः *f.*, प्रीतिपात्रं; 'of favor,' प्रसादभूमिः *f.*; 'of compassion,' कृपापात्रं, दयाभाजनं; 'of disgrace,' अभिभवआस्पदं; 'of blame,' निन्दापात्रं, निन्दाविषयः; 'of praise,' स्तुतिभाजनं; 'of honor,' मानभाजनं; 'of charity' or liberality, दानपात्रं; 'of dispute or litigation,' व्यवहारविषयः, व्यवहारस्थानं; 'of taxation,' शुल्कस्थानं; 'deserving object of charity, &c.,' सुपात्रं, पात्रं; 'undeserving,' कुपात्रं, अपात्रं; 'visible object,' चक्षुर्विषयः.—(Purpose, end, that to which the mind is directed) अभिप्रायः, आशयः, अभिप्रेतं, अर्थः, विषयः, उद्देशः, तात्पर्यं, कार्यं, कार्यवस्तु *n.*, प्रयोजनं, प्रयोगः, अभिसन्धिः *m.*, प्राथितं, इष्टं, पदार्थः, लक्ष्यं, लक्ष्यं, हेतुः *m.*, निमित्तं, अयभूमिः; 'accomplishment of one's object,' स्वार्थसिद्धिः *f.*, कार्यसिद्धिः *f.*, इष्टसिद्धिः *f.*, कृतार्थता, चरितार्थता, इष्टापत्तिः *f.*, आशाप्राप्तिः *f.*; 'one who has accomplished his object,' कृतार्थः -या -यं, चरितार्थः &c., प्राप्तार्थः &c., कृतकृत्यः -त्या -त्यं, आशाप्राप्तः -ता -तं; 'I have gained my object,' कृतार्थोऽस्मि, चरितार्थोऽस्मि; 'one's own private object or end,' स्वार्थः, स्वहितं, स्वसाधनं; 'highest object,' परमार्थः; 'important object,' गर्वार्थः; 'the four objects of human pursuit collectively,' चतुर्वर्गः, चतुर्भेदः; these are 'virtue,' धर्मः; 'wealth,' अर्थः; 'love,' कामः; 'final beatitude,' मोक्षः; 'the three objects without the last,' त्रिवर्गः, त्रिवर्गः; 'with what object,' किमर्थं, किमुद्दिश्य. —(In grammar) कर्म *n.* (नं), कर्मपदं.

To OBJECT, *v. a.* or *n.* बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), बाधार्थं हेतुं वद् (c. 1. वदति -दितुं), विरुद्धहेतुं वद्, बाधार्थं कृ, बाधार्थं वचनं वद्, विरुद्धवचनं वद्, अपवादः, विसंवद्, विपरीतं वद्, अक्षरीकृ, वितर्क (c. 1. -तर्कते

-वितुं), पर्युद्स् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निरस्, विरोधार्थं वचनं वद्, विरुद् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), प्रतिरुद्, न सम्मन् (c. 1. -मन्यते -मन्तुं), न अनुमन्, न प्रतिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), न अनुमद् (c. 1. -मोदते -दितुं), न स्वीकृ, अस्वीकारं कृ, असम्मतिं कृ, असम्मत्तः -ता -तं भू, अननुमोदनं कृ, उद्गाहं कृ, परवाक्यं खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), व्याघातं कृ, आपत्तिं कृ.

OBJECTED TO, *p. p.* पर्युद्स्तः -स्ता -स्तं, अपवादितः -ता -तं, अस्वीकृतः -ता -तं.

OBJECTION, *s.* बाधा -धः -धकं, विरुद्धहेतुः *m.*, बाधार्थकहेतुः *m.*, विरोधार्थकहेतुः *m.*, विरुद्धवचनं, उद्गाहः, कक्षा, अपवादः, शङ्का, आशङ्का, अपवादः, विपरीतवचनं, वाक्यखण्डनं, वाक्यविरोधः, व्याघातः, प्रतिबन्धः, आपत्तिः *f.*, विप्रतिपत्तिः *f.*, प्रत्यवायः, वितर्कः, आक्षेपः, पर्युद्दासः; 'making an objection,' विरुद्धहेतुवादः, कक्षावादः; 'settling an objection,' समाधिः *m.*, समाधानं.

OBJECTIONABLE, *a.* बाध्यः -ध्या -ध्यं, बाधनीयः -या -यं, सबाधः -धा -धं, परिहरणीयः -या -यं, परिहाय्यः -ध्या -ध्यं, वर्जनीयः -या -यं, वर्ज्यः -ज्या -ज्यं, अपवाद्यः -द्या -ध्यं, सदोषः -पा -पं, प्रतिषेधाहः -हो -हं, निषेधाहः &c., शङ्कनीयः -या -यं, आशङ्कनीयः &c., प्रतिबन्धाहः &c.; 'objectionable person or thing,' परिहारः.

OBJECTIONABLENESS, *s.* बाध्यता, सबाधत्वं, बाधः, सदोषता.

OBJECTIVE, *a.* (Pertaining to the object) स्वाधारस्थितः -ता -तं, स्वाधारनिष्ठः -द्या -ध्यं, विषयाश्रितः -ता -तं, विषयनिष्ठः &c., पदार्थाश्रितः -ता -तं, विषयसम्बन्धी -न्धनी &c., पात्रनिष्ठः &c., पात्रसम्बन्धी &c. —(In grammar) कर्मपदविषयः -या -यं.

OBJECTOR, *s.* बाधकः, विरुद्धहेतुवादी *m.* (नं), कक्षावादी, अपवादकः.

To OBJURGATE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), उपाळम् (c. 1. -लभते -लभ्युं), आकुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), समाकुश भस्ते (c. 10. भस्तेयते -ति -यितुं), रक्षप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्), अवक्षिप्, आक्षिप्, अक्षिपिप्, धिक्.

OBJURGATION, *s.* निन्दा उपाळम्, तिरस्कारः, भर्त्सनवाक्यं, निर्भर्त्सनं, क्षयः, अवक्षेपः, रक्षः, परोवादः.

OBJURGATORY, *a.* निन्दकः -का -क, निन्दार्थकः -का -क, तिरस्कारार्थकः &c.

OBULATION, *s.* (Offering to the gods, &c.) बलिः *m.*, उपहारः, द्रव्योपहारः, उपहार्यं, हुतं, हव्यं, होमः, हुतहोमं, आहुतिः *f.*, आहवः -यनं, हवनं, उपायनं, देवोपायनं, कर्ब्यं, नियेपणं, अवदानं, सर्वं, चरुः *m.*, प्रयागः, इष्टिः *f.*, चैतानं, वितानः नं, मयः, पात्रीरः, कुण्डपायः.—(Of eatable articles, &c.) निवेद्यं, निवेदनं.—(Of curds) पृषदाज्यं.—(Of rice-milk and sugar) परमाक्षं, पायसः.—(A respectful oblation of rice, &c. with water) अर्घ्यं, अर्थः; 'the presentation of it,' अर्घदानं.—(Oblation to all the deities) वैश्वदेवं, वैश्वदेवकर्म *n.*—(To the manes) कर्ब्यं. See MANES. (To the gods and manes) हव्यकर्म; 'dressed oblation,' हव्यपाकः; 'grand and extraordinary oblation,' महाबलिः *m.*, महानैवेद्यं; 'proper for an oblation,' हव्यः -व्या -व्यं; 'to make an oblation to fire,' अनले होमं कृ.

OBLETATION, *s.* आनन्दः, आह्लादः, हर्षः, प्रमोदः, मदः.

To OBLIGATE, *v. a.* बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निबन्ध्, बधं -धां -धं कृ, नियमेन बन्ध्, नियमपूर्वम् or प्रतिज्ञापूर्वम्, बन्ध्.

OBLIGATION, *s.* (Binding power, as of a vow, promise, debt, &c., incumbency) अवश्यकता -त्वं, आवश्यकता, अवश्यकर्तव्यता -त्वं, अवश्यकार्यता, कर्तव्यता, विधेयता, अवश्यम्भावः, आवश्यक्यं, भारः, क्षयः; 'under the obligation of a debt,' क्षुणी -क्षिनी -क्षि (नं); 'free from obligation,' अक्षुणी &c., अवतीर्थीयः -ती -र्थं, उत्तीर्थीः

&c., **धर्ममुक्तः** -का -कं; 'religious obligation,' व्रतं, वनः, नियमः, विषयः; 'under a religious obligation,' व्रती &c., व्रतस्थः -स्या -स्य; 'observing or taking on one's self a religious obligation,' व्रताचरणं, व्रतसङ्ग्रहः; 'violating it,' व्रतलोपः -घनं. —(Engagement, compact) नियमः, समयः, प्रतिज्ञा-ज्ञानं, संविद् *f.*, संस्कारः, उपगमः, अभ्युपगमः, अभ्युपायः, सन्धा, सन्धानं, सन्धिः *m.*, संश्रयः.—(Bound state) बद्धता, निबद्धता.—(Favor, any act by which a person becomes bound to another) उपकारः, अनुग्रहः, उपकृतं, मुक्तं, हितं, प्रियं, उपचारः, कृतोपकारः; 'to lay under an obligation,' उपकृ, उपकारेण बद्धं-द्धां कृ, उपकारबद्धं-द्धां कृ. **OBLIGATORY**, *a.* अवश्यकः -का -कं, साध्यकः -की -कं, अवश्यकर्तव्यः -व्या -व्यं, अवश्यः -श्या -श्यं, अवश्यकार्यः -र्या -र्यं, अवश्यमनव्यः -व्या -व्यं, अवश्यमाननीयः -या -यं, अवश्यपालनीयः -या -यं. **To OBLIGE**, *v. a.* (Constrain, compel). Expressed by the causid form usually in conjunction with बलात् or बलेन or बलात्कारेण; as, 'to oblige a man to do any thing,' बलेन गुरुपं किञ्चित् कृ in caus. (कारयति -यितुं) or प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं); 'to oblige to pay,' दा in caus. (दापयति -यितुं); 'to oblige to go,' बलेन गम् (c. 10. गमयति -यितुं); 'he obliged me to take the book,' शास्त्रं मां ग्राहयामास. The root **अह** is sometimes used in this sense. See **To COMPEL**. (Bind) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निबन्ध्.—(By a compact or agreement) नियमेन or नियमपूर्वम् or प्रतिज्ञापूर्वम् बन्ध्.—(By a favor or kindness) उपकारेण बन्ध् or बद्धं-द्धां कृ, उपकारबद्धं-द्धां कृ.—(Favor, do a favor to) अनुग्रह (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), अनुग्रहं कृ, अनुग्रह (c. 4. -रुध्यति -ते -रोद्धुं), उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, हितं कृ, प्रियं कृ; 'to be obliged,' See the next. **OBLIGED**, *p. p.* (Compelled) expressed by the pass. part. of the causid form. See **COMPELLED**, **CONSTRAINED**. (Bound) बद्धः -द्धा -द्धं; 'by a favor,' उपकारबद्धः &c.—(Favored, indebted) अनुगृहीतः -ता -तं, उपकृतः -ता -तं; 'I am obliged to you for your advice,' अनुगृहीतो-स्मि or अनुगृहीतो-हं तेवोपदेशेन. **OBLIGING**, *a.* (Having the disposition to do favors) उपकारशीलः -ला -लं, उपकारी -रिणी -रि (न), परोपकारी &c., उपकारबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अनुग्राही &c., अनुरोधी &c., अनुकूलः -ला -लं, प्रियद्वयः -रा -रं, सुशीलः -ला -लं. **OBLIGINGLY**, *adv.* उपकारशीलत्वात्, उपकारबुद्ध्या, सानुग्रहं, अनुग्रहेण, अनुरोधेन, सानुकूल्यं, प्रीत्या, सुशीलत्वात्, सुशीलत्वात्. **OBLIGINGNESS**, *s.* उपकारशीलता, परोपकारशीलता, परोपकारिता, अनुग्रहः, अनुग्रहशीलता, अनुरोधः, अनुकूलता, सानुकूल्यं, सुशीलता. **Oblique**, *a.* (Not direct) वक्रः -क्रा -क्रं, वक्रिमः -मा -मं, कुटिलः -ला -लं, जिह्वः -झा -झं, विजिह्वः &c., तिर्यङ् -रश्ची -यंक् (ञ), असरलः -ला -लं, अनुजुः -जुः -जु, वक्री -क्रिणी -क्रि (न), विषमः -मा -मं, —(As language, &c.) वक्रः -क्रा -क्रं, स्वस्थः -ष्टा -ष्टं, उपरोधी &c.; 'oblique speech,' वक्रोक्तिः *f.*, वक्रभणितं.—(In grammar) कारकविभक्तिकः -का -कं; 'oblique case,' कारकं, कारकविभक्तिः *f.*, कारकं.—(Oblique vision) वक्रदृष्टिः *f.*; 'having it,' वक्रदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, तिर्यङ्दृष्टिः &c. **OBLIQUELY**, *adv.* वक्रं, कुटिलं, तिर्यक्, तिरस्, जिह्वं, विजिह्वं, असरलं. **OBLIQUENESS**, **OBLIQUITY**, *s.* वक्रता, कुटिलता, कौटिल्यं, जिह्वता, तिर्यक्तं, वक्रदृष्टता, असरल्यं, अनुजुता -त्वं, विषमता; 'of vision,' वक्रदृष्टिः *f.*

दृष्टिवक्रता, वक्रदृष्टित्वं, तिर्यङ्दृष्टित्वं.—(Deviation from moral rectitude) विभ्रान्तिगमनं, विषयगमनं, उत्पथगमनं, कुपथगमनं, सत्यप-भ्रंशः, सत्यपत्यागः, असदाचारः, अभिचारः.

To OBLITERATE, *v. a.* अपमृज् (c. 2. -मर्हि -ष्टुं), व्यामृज्, प्रमृज्, अवमृज्, व्यामृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), अवमृश्, व्यामर्षे कृ, अवमर्षणे कृ, उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं), लुप् (c. 6. लुभ्यति, लोभुं), लोपं कृ, विनश् (c. 10. -नाशयति -यितुं), उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं); 'is obliterated from the memory,' विस्मर्यते.

OBLITERATED, *p. p.* अपमृष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यामृष्टः &c., उन्मृष्टः &c., उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, लुप्तः -प्ता -प्तं, वितीर्णः -र्णा -र्णं.

OBLITERATION, *s.* मार्जना, अपमार्जना, व्यामर्षः, अवमर्षणं, लोपः.

OBLIVION, *s.* विस्मृतिः *f.*, विस्मरणं, अस्मृतिः *f.*, अस्मरणं, स्मृतिनाशः, स्मृतिहानिः *f.*, व्यामोहः.—(Remission of offences) दोषविस्मरणं, सकलापराधमोचनं.

OBLIVIOUS, *a.* (Causing forgetfulness) विस्मरकः -का -कं, विस्मृतिजनकः -का -कं, विस्मृतिकारकः &c.—(Forgetful) विस्मरणशीलः -ला -लं.

OBLIVIOUSNESS, *s.* विस्मरणशीलता, विस्मृतिः *f.* See **FORGETFULNESS**.

OBLONG, *a.* आयतः -ता -तं, आयतिमान् -मती -मत् (त्), दीर्घचतुरस्रः -सा -सं, दीर्घचतुरस्राकारः -रा -रं, दीर्घाकारः &c.

OBLONG, *a.* (The figure) आयतः -तं, दीर्घचतुरस्रः -सं.

OBLOQUY, *s.* निन्दा, परीवादः, परिभाषणं, अपवादः, निन्दोक्तिः *f.*, परुषोक्तिः *f.*, दुर्वच्यं, दुरुक्तं, याच्यता, तिरस्कारः.

OBMUTSCENCE, *s.* मौनं, अभाषणं, वाक्स्तम्भः, वायोधः, गतवाक्.

OBNOXIOUS, *a.* (Liable, subject) योग्यः -ग्या -ग्यं, अधीनः -ना -नं, यशः -शा -शं, अहं -हं -हं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, पाव in comp., आस्पद in comp., विषय in comp., अधिकारी -रिणी &c.; 'obnoxious to punishment,' दण्डयोग्यः &c., दण्ड्यः -दण्डा -दण्डं, दण्डनीयः -या -यं, दण्डार्हः -हं -हं; 'to disease,' रोगाधीनः -ना -नं, रोगपात्रं, रोगास्पदः; 'to death,' मरणाधीनः &c., मरणपात्रं; 'to blame,' निन्दाविषयः -या -यं.—(Odious, offensive) द्वेष्यः -व्या -व्यं, द्वेषणीयः -या -यं, द्वेषो &c., अप्रियः -या -यं, विप्रियः &c., अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, असह्योपकारः -रा -रं, अप्रीतिकरः &c.

OBNOXIOUSLY, *adv.* द्वेषणीयं, अप्रियं, विप्रियं, अलीकं, विरुद्धं.

OBNOXIOUSNESS, *s.* (Liability) योग्यता, अधीनता, वशता.—(Odiousness) द्वेष्यता, द्वेषणीयता, अप्रियता, अनिष्टता.

OBSCENE, *a.* अवाच्यः -व्या -व्यं, गल्बः -ल्बा -ल्बं, गर्हितः -ता -तं, अशुद्धः -द्धा -द्धं, अवचनीयः -या -यं, अनष्टः -रा -रं, अपवित्रः -त्रा -त्रं, कुत्सितः -ता -तं, बीभत्सः -त्सा -त्सं, दुरुक्तः -क्ता -क्तं, कुशाच्यः -व्या -व्यं; 'obscene word,' अपशब्दः, दुर्वचनं.—(Ill-omened) अशुभः -भा -भं, अमङ्गलः -ला -लं, अभद्रः -द्रा -द्रं, अमङ्गलसूचकः -का -कं.

OBSCENELY, *adv.* अवाच्यं, गर्हितं, गर्हणीयं, अशुद्धं, कुत्सितं.

OBSCENENESS, **OBSCENITY**, *s.* अवाच्यता, गर्भता, अशुद्धता -त्वं, कुत्सितत्वं, बीभत्सता; 'of language,' दुर्वचनं, दुर्वच्यं, दुर्भाषणं, दुरुक्तिः *f.*, अपशब्दः.

OBSCURATION, *s.* (Act) कलुपीकरणं, तिमिरीकरणं, मलिनीकरणं, प्रकाशहरणं, कान्तिहरणं.—(State) निष्प्रभता, सान्धकारता, तेजःक्षयः, तेजोहानिः *f.*, प्रभाक्षयः, प्रकाशक्षयः.—(Of a planet) अस्तः -स्तं.

OBSCURE, *a.* (Dark, dim) निष्प्रभः -भा -भं, निःप्रभः &c., अप्रभः &c., मलिनः -ना -नं, मलिनप्रभः &c., निस्तेजाः -जाः -जः (स्), तेजोहीनः -ना -नं, अप्रकाशः -शा -शं, सान्धकारः -रा -रं, सतिमिरः -रा -रं, तमस्वी -स्विनी -स्वि (न्), दुर्देशः -शा -शं.—(Not easily understood, not clear) गढः -ढा -ढं, गूढार्थः -थी -थं, गूढार्थकः -का -कं, निगूढः

-डा -डं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्गमः -ना -मं, दुर्बोधः -धा -धं, बोधागम्यः -न्या -न्यं, व्याख्यागम्यः &c., अख्यागम्यः -या -यं, अस्पष्टः -डा -डं, अव्यक्तः -क्ता -क्तं, अस्पृष्टः -टा -टं, गहनायः &c., कठिनः -ना -नं.— (Not noted) अप्रसिद्धः -डा -डं, अख्यातः -ता -तं, अवख्यातः &c., अत्यप्रतिष्ठः -डा -डं, अत्यकीर्तिः -क्तिः -क्तिं.

To obscure, v. a. (Darken) निष्प्रभोक्, तिमिरीकृ, मलिनीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), प्रच्छ (c. 10. -च्छादयति -यितुं), कलुषीकृ, तेजो ह (c. 1. हरति, हर्तुं), प्रकाशं ह, कान्तिं ह, प्रभां ह, प्रशिक्षणं कृ.—(With clouds) मेधावृतं -तां कृ, मेधाच्छवं -त्रां कृ.—(Make difficult to be understood) गूढीकृ, निगूढीकृ, दुर्ज्ञेयं -यां कृ, दुर्गमोक्, अस्पष्टीकृ.

Obscured, p. p. तमोवृतः -ता -तं, नष्टप्रभः -भा -भं, मलिनप्रभः &c., हतप्रभः &c., क्षीणप्रभः &c., नष्टप्रकाशः -शा -शं, हतप्रकाशः &c., तमोवृतः -ता -तं, कलुषीकृतः -ता -तं, नष्टतेजाः -जाः -जः (स्), नष्टतेजस्कः -स्का -स्कं, हततेजाः &c., नष्टकान्तिः -न्तिः -न्ति, क्षीणकान्तिः &c., विगततेजाः &c., मलिनितः -ता -तं, मलिनः -ना -नं, क्षततेजाः &c., क्षतप्रभः &c., क्षतकान्तिः &c., क्षतीजाः &c., हतीजाः &c., हतज्योतीः -तीः -तिः (स्), सरोकः -का -कं.

Obscurely, adv. (Darkly) सान्धकारं, निष्प्रभं, सतिमिरं, अप्रकाशं.— (Not clearly) अस्पष्टं, अव्यक्तं, गूढं, निगूढं, दुर्ज्ञेयं.

Obscurity, obscurity, s. (Darkness) निष्प्रभता, सान्धकारता, तिमिरं, तमिस्रं, तमस् m., अन्धकारः, तेजोहीनता, तेजोहानिः f., अप्रकाशत्वं, अत्यप्रकाशः, प्रभाहीनता, प्रभाहानिः f., अवतमसं.—(Darkness of meaning) गूढार्थता, गूढता, निगूढता, दुर्ज्ञेयता, दुर्बोधता, अस्पष्टता, अव्यक्ता -न्वं, गहनता, दुर्गमता, बोधागम्यता, व्याख्यागम्यता, अख्यागम्यता, अख्यानं.—(State of being unknown to fame) अप्रसिद्धिः f., अप्रसिद्धता, अख्यातिः f., अवख्यातिः f., अत्यप्रतिष्ठा, अत्यकीर्तिः f., कीर्तिस्मृता, कीर्त्याभावः.

To observe, v. a. निर्वन्धेन प्रार्थं (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं), विनयेन प्रार्थं.

Observation, s. निर्वन्धपूषं प्रार्थनं or प्रार्थना, विनयेन प्रार्थनं.

Observative, a. औद्देहिकः -की -कं, आनकर्मिकः -की -कं, उत्तरक्रिया-सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), अन्येष्टिसम्बन्धी &c., अन्येष्टियोग्यः -ग्या -ग्यं.

Obsequies, s. pl. उत्तरक्रिया, उत्तरकर्म n. (न्), उत्तरकार्यं, प्रेतक्रिया, प्रेतकर्म n., प्रेतकृत्यं, प्रेतकार्यं, प्रेतसंस्कारः, अन्यकर्म n., अन्यक्रिया, अनकर्म n., अन्येष्टिः f., अन्येष्टिक्रिया, शवकर्म n., मृतकर्म n., मृतक्रिया, मृतकार्यं, मृतसंस्कारः, अतीतसंस्कारः, औद्देहिका -कं, मृत-सक्रिया, अनसक्रिया, मृतकं, श्राद्धं, श्राद्धादिकर्म n., पारलौकिकं, अशुभकर्म n., अशुभकार्यं. The श्राद्धं consists of obsequial oblations to the manes of deceased ancestors. See MANES; 'monthly obsequies,' अन्वाहार्यं -र्यकं, अनुहार्यः, मासिकं.

Obsequious, a. अत्यनुकूलः -ला -लं, अत्यनुरोपी -धिनी -धि (न्) वशवन्ती &c., हृन्दोनुपन्ती &c., हृन्दोनुरोपी &c., अनुपन्ती &c., अनुविधायी &c., वशवदः -दा -दं, वशानुगः -गा -गं, विनतः -ता -तं, नवः -वा -धं, आज्ञाकारी &c.

Obsequiously, adv. अत्यनुकूलं, अत्यनुरोधेन, हृन्दोनुरोधपूषं.

Obsequiousness, s. अत्यनुकूलता, अत्यनुकूल्यं, अत्यनुरोधः -धनं, हृन्दोनुरोधः, हृन्दोनुपूषः f., हृन्दोनुपन्नं, हृन्दोनुपूषं.

Observable, a. दृश्यः -श्या -श्यं, दर्शनीयः -या -यं, दृष्टिगोचरः -रा -रं, लक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, आलोकनीयः -या -यं, प्रेक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, प्रेक्षणीयः -या -यं.—(That may be practised) व्यवहार्यः -र्या -र्यं, व्यवहर्तव्यः -या -र्यं.

OBSERVANCE, s. (Act of keeping or performing) पालनं, रक्षणं, सेवनं, निवेदनं, धारणं, आचरणं, अनुष्ठानं.—(Practising) आचरणं, अनुष्ठानं, करणं, विधानं, अभ्यासः, निवेदनं.—(Following) अनुसारः, अनुसरणं.—(Custom, practice) व्यवहारः, आचारः, रीतिः, रीतिः f.—(Religious observance) व्रतं, नियमः, यमः, नियमः, विधिः m., विधानं.—(Respect) आदरः, सत्कारः, मानं.

OBSERVANT, a. (Taking notice) निरीक्षकः -का -कं, प्रेक्षकः -का -कं.—(Keeping, practising, following) पालकः -का -कं, निवेदकः -का -कं, अनुष्ठायी -यिनी -यि (न्), धारी &c., अनुसारी &c., आस्थितः -ता -तं, निष्ठितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं.—(Of orders) आज्ञापालकः.—(Of benefits received) कृत्येदी &c., कृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

OBSERVATION, s. (Act of looking at or taking notice) निरीक्षणं, निरीक्षा, अवेषणं, अवेषा, अवलोकनं, आलोकनं, आलोचनं, निरूपणं, सन्दर्शनं, दृष्टिः f., लक्ष्यं, लक्षं.—(Result of taking notice) लिखितं, चर्चा. See NOTE, NOTICE; 'in one's observation,' प्रत्यक्षे -क्षतम्.

OBSERVATORY, s. ताराङ्गणं, ग्रहनक्षत्रादिदर्शनस्थानं.

To observe, v. a. and n. (See, look at) दृश (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अनुदृश, प्रतिदृश, अभिदृश, परिदृश, प्रदृश, सम्प्रदृश, सन्दृश, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), आलक्ष, समालक्ष, संलक्ष, उपलक्ष, समुपलक्ष, ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष, वीक्ष, प्रेक्ष, निरीक्ष, अवेष, प्रत्यवेक्ष, अभिप्रेक्ष, सम्प्रेक्ष, उदीक्ष, आलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते -क्तिं), समालोक, अवलोक, विलोक, आलाप (c. 10. -लोचयति -यितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विलोकनं कृ, अवलोकनं कृ.—(With the intellect) उपलभ (c. 1. -लभते -लभं), विज्ञा (c. 9. -जानाति -नीति -ज्ञाते) विदुः (c. 1. -मनयति -यितुं), विभावनं कृ, अनुभ.—(Keep, perform, practise) पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल, परिपाल, अनुपाल, सम्पाल, अभिपाल, रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष, पाल्, अभार, आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठाते) आस्था, ममास्था, समुपाम्या, विधा (c. 3. -दधाति -धाते), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), निवेद, उपरोव, समामेव; 'observe propriety,' विनये रक्ष्.—(Utter, make a remark) वाक्यं यद् (c. 1. वदति -दितुं) or प्रयद्, चर्चो कृ.—(Adhere to) आश्रि (c. 1. -अश्रयति -यितुं) अवलक्ष (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), उपास (c. 2. -आस्ते -आसितुं).

OBSERVED, p. p. (Noted by the eye) दृष्टः -डा -डं, ईक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, प्रेक्षितः -ता -तं, आलोकितः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.—(Kept, performed) पालितः -ता -तं, आचरितः &c., अनुष्ठितः &c., सेवितः &c., निवेदितः &c., अनुसृतः &c. OBSERVER, s. (Looker on) प्रेक्षकः, वीक्षकः, प्रेक्षणिकः, द्रष्टा m. (द्रु), दर्शी m. (न्), आलोचकः. See OBSERVANT.

OBSERVINGLY, adv. सुनिरूपणपूषं, चर्चया, मनोयोगेन, सावधानं.

OBSOLETE, a. अव्यवहारितः -ता -तं, निरुक्तः -क्ता -क्तं, नैरुक्तः -क्ती -क्ते, कालान्तरितः -ता -तं, गतकालिकः -का -कं, लुप्तः -ता -तं, अप्रचलः -ला -लं, अप्रचलितः -ता -तं, अचलितः -ता -तं, अप्रचरितः -ता -तं, अव्यवहार्यः -र्या -र्यं, अनुपस्थितः -ता -तं, अनुपलभ्यः -भ्या -भ्यं, विकटः -टा -टं.

OBSOLETENESS, s. अव्यवहार्यता, अव्यवहारितत्वं, लुप्तता, अप्रचलितत्वं, अप्रचारः, लोपः, अनुपस्थितिः f., अनुपलब्धिः f.

OBSTACLE, s. विघ्नः, अन्तरायः, व्याघातः, प्रसूहः, प्रतिबन्धः -न्धकं, रोधः -धनं, अवरोधः, उपरोधः, विरोधः, संरोधः, निरोधः, स्रम्भः -म्भनं, प्रतिघ्नः, विघ्नः, विघातः -तं, विघ्नकम्भः, बाधा -धः -धकः, व्यवधानं, विघ्नकम्भः; 'removal of obstacles,' विघ्नसिद्धिः f., विघातसिद्धिः f.

विघ्ननाशः-शानं, विघ्नहरणं; 'causing obstacles,' विघ्नकरः-रा-रं, विघ्नकारी-रिणी-रि (न).

OBSTETRIC, *a.* प्रसवकर्मसम्बन्धी-न्धनी &c., दूतिकर्मसम्बन्धी &c., गर्भमोचनसम्बन्धी &c., गर्भमोचनविषयकः-का-कं, साधकः-विका-कं.

OBSTETRICS, *s.* प्रसवकर्म *n.* (न), प्रसवकार्यं, गर्भमोचनविद्या.

OBSTINACY, OBSTINATENESS, *s.* स्तब्धता, स्तब्धः *f.*, स्तब्धमतिः-तिः-ति, धीरता-त्वं, निर्वन्धः, दृढता, दार्ढ्यं, कठिनता, कठिन्यं, धृतिः *f.*, जडता, जाड्यं, अवश्यता, अविनयता, स्वीरता, स्वीरता, प्रतीपता, दुष्टता, आग्रहः, दुराग्रहः, दुर्मदः, अभिनिवेशः, निर्वन्धशीलता, हठः; 'in adhering to belief,' अडानाड्यं.

OBSTINATE, *a.* स्तब्धः-आ-अं, निर्वन्धशीलः-ला-लं, स्तब्धमतिः-तिः-ति, धीरः-रा-रं, दृढः-ढा-ढं, कठिनः-ना-नं, जडः-डा-डं, अवश्यः-श्या-श्यं, अविनयः-या-यं, दुराग्रही-हिणी-हि (न), आग्रही &c., स्वीरी &c., स्वीरः-रा-रं, प्रतीपः-पा-पं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Difficult of cure) कृशसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुःखसाध्यः &c., दुःसाध्यः &c., दुरुपचारः-रा-रं.

OBSTINATELY, *adv.* निर्वन्धेन, सनिर्वन्धं, धैर्येण, सधैर्यं, सदाढ्यं, सजाड्यं, सकाठिन्यं, दुराग्रहेण, प्रतीपवत्, स्वीरवत्, दुष्टवत्.

OBSTIPATION, *s.* मलावरोधः, मलावधम्, मलस्तम्भः, मलस्तम्भिः *f.*

OBSTREPEROUS, *a.* (Vociferous) उच्चैःस्वरकारी-रिणी-रि (न), तुमुलकारी &c., बहुधोपः-पा-पं, कोलाहलकारी &c.—(Perverse) प्रतीपः-पा-पं.

OBSTREPEROUSLY, *adv.* उच्चैःस्वरेण, बहुधोपेण, कोलाहलेन, सकोलाहलं.

OBSTREPEROUSNESS, *s.* धोषणत्वं, बहुधोषणं, तुमुलकारित्वं, प्रतीपता.

To OBSTRUCT, *v. a.* रुध् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), प्रतिरुध्, निरुध्, उपरुध्, विरुध्, संरुध्, स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति-यितुं, c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं), विहम्भ्, प्रतिबन्ध् (c. 9. बध्नाति-बन्धुं), बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), व्याहन्, प्रतिहन्, विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं), वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, विनिवृ, आवृ, समावृ, प्रतिवृ, प्रतिपिध् (c. 1. -पेधति-पेधुं), रोध् कृ, अवरोधं कृ, गतिरोधं कृ, प्रतिबन्धं कृ, निराकृ.

OBSTRUCTED, *p. p.* रुद्धः-डा-डं, प्रतिरुद्धः &c., विरुद्धः &c., निरुद्धः &c., उपरुद्धः &c., स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-आ-अं, विहम्भः &c., प्रतिबद्धः &c., विहन्तः-ता-तं, प्रतिहन्तः-ता-तं, पराहन्तः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, विघ्नितः-ता-तं, वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, अन्तरितः-ता-तं, सार्गलः-ला-लं.

OBSTRUCTER, *s.* विघ्नकारी *m.* (न), रोधकः, अवरोधकः, प्रतिबन्धकः, बाधकः.

OBSTRUCTION, (Act) रोधः-धनं, स्तम्भनं, प्रतिबन्धनं, विघ्नकरणं, वारणं, आवरणं.—(Impediment) विघ्नः, रोधः, प्रतिरोधः, उपरोधः, संरोधः, निरोधः, प्रतिबन्धः, स्तम्भः, विहम्भः, प्रतिहम्भः, हेठः. See OBSTACLE, HINDERANCE. (In any organ of the body) नाहः, आनाहः, अवरोधः, निबन्धः.

OBSTRUCTIVE, OBSTRUCTING, OBSTRUENT, *a.* विघ्नकारी-रिणी &c., विघ्नकरः-री-रं, प्रतिरोधी &c., विरोधी &c., रोधकः-का-कं, अवरोधकः &c., प्रतिरोधकः &c., विघाती &c., व्याघातकः-का-कं, विहम्भी &c., औषरोधिकः-की-कं, वारकः-का-कं, निवारकः &c., निराकारिणः-णुः-णु, विधुः-मुः-मु, व्याघातजनकः-का-कं, बाधकः-का-कं, प्रतिबाधकः-का-कं, विघ्नजनकः &c., प्रतिबन्धकारी &c., प्रतिबन्धकः &c.

To OBTAIN, *v. a.* आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं), प्राप्, सम्प्राप्, अवाप्, हनवाप्, समाप्, लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, अर्ज् (c. 10. अर्जयति-यितुं, c. 1. अर्जति-र्जितुं), उपार्ज्, आसद् (c. 10. -सादयति-यितुं), समासद्, अधिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), गम्, सम्पद् (c. 10. -पादयति

-यितुं), प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते-ति-पद्युं), आपद्, अभिपद्, समापद्, इ (c. 2. इति-न्तुं), अभी, च् (c. 1. च्छति, च्छुं), पिद् (c. 6. चिन्दति, येन्तुं, वेदितुं), अभिपिद्, प्रतिपिद्, आविष् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), समाविष्, अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), समश्, उपाश्, स्पृश् (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं).

To OBTAIN, *v. n.* (Be in use, be established) प्रचलीभू, प्रचलितः-ता-तं भू, प्रचर् (c. 1. -चरति-रितुं), प्रचल् (c. 1. -चलति-लितुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते-र्त्तितुं), स्थापितः-ता-तं भू, प्रसिद्धीभू, प्रचलीभू, प्रभू, संस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं).

OBTAINABLE, *a.* प्राप्यः-प्या-प्यं, प्रापणीयः-पा-पं, प्राप्त्यः-प्या-प्यं, लभ्यः-भ्या-भ्यं, उपलभ्यः &c., आसादनीयः-या-यं, आसाद्यः-द्या-द्यं, समासाद्यः &c., अधिगम्यः-म्या-म्यं, अधिगमनीयः-या-यं, अधिगमन्यः-प्या-प्यं; 'easily obtainable,' सुलभः-भा-भं, सुप्राप्यः-प्या-प्यं, सुसाध्यः-ध्या-ध्यं; 'difficultly,' दुर्लभः &c., दुःप्राप्यः &c., दुष्प्राप्यः &c., दुःसलभ्यः &c., दुष्प्राप्यः-पा-पं, दुराप्यः-पा-पं; 'with exertion,' यत्नलभ्यः &c.

OBTAINED, *p. p.* प्राप्तः-मा-मं, आप्तः &c., अवाप्तः &c., लभ्यः-आ-अं, उपलभ्यः &c., अर्जितः-ता-तं, उपार्जितः-ता-तं, आसादितः-ता-तं, समासादितः-ता-तं, अधिगतः-ता-तं, आपन्नः-न्ना-न्नं, विन्नः-न्ना-न्नं, भावितः-ता-तं, भूतः-ता-तं, लब्धिमः-मा-मं, सम्पन्नः &c., सम्पादितः-ता-तं, अभिरम्भितः-ता-तं.

OBTAINER, *s.* प्रापकः, लभ्या *m.* (अ), उपार्जकः, सम्पादकः.

OBTAINMENT, *s.* प्राप्तिः *f.*, सम्प्राप्तिः *f.*, आप्तिः *f.*, प्रापणं, आपत्तिः *f.*, लब्धिः *f.*, लाभः, आसादनं, समासादनं, अर्जनं, उपार्जनं, प्रतिपत्तिः *f.*, सम्पादनं, अधिगमः.

To OBTEST, *v. a.* विनयेन प्रार्थ् (c. 10. प्रार्थयति-यितुं) or याच् (c. 1. याचति-च्यितुं).

OBTESTATION, *s.* अञ्जलिकर्मपूर्वकं प्रार्थनं, विनयेन प्रार्थनं, अभ्यर्थना.

To OBTRUDE, *v. a.* धर्षेण or बलेन or परानिच्छया प्रविष् (c. 10. -वेशयति-यितुं) or प्रमृ (c. 10. -सारयति-यितुं) or अनधिकारपूर्वकं प्रविष्.—(Urge upon another with unreasonable importunity) अतिनिर्वन्धेन अनिच्छनं जनं किञ्चिद् ग्रह् (c. 10. ग्राहयति-यितुं), अतिनिर्वन्धपूर्वकं उपस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं) or उपहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or प्रदा.

To OBTRUDE, *v. n.* धर्षेण or बलेन or परानिच्छया प्रविष् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), अनाहृतः प्रविष् or आविष् or आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or आक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or अभिक्रम्.

OBTRUDED, *p. p.* धर्षेण or परानिच्छया प्रवेशितः-ता-तं or प्रसारितः &c.

OBTRUSION, *s.* धर्षेण or परानिच्छया प्रवेशः-शनं, अनधिकारपूर्वकं प्रवेशनं, अनाहृतप्रवेशनं, अनाहृतागमनं.

OBTRUSIVE, *a.* परानिच्छया प्रवेशकः-का-कं, धृष्टः-ष्टा-ष्टं.

To OBTUND, *v. a.* घनीकृ, अतीक्ष्णीकृ, अतीग्रोक्, स्थलीकृ, जडीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), विरुग्नीकृ, तेजोहीनं-नां कृ.

OBTUSE, *a.* (Blunt, not acute) अतीक्ष्णः-क्ष्ण-क्ष्णं, अतीग्रः-ग्रा-ग्रं, अनयः-या-यं, निरयः &c., अग्रसरः-रा-रं, धाराहीनः-ना-नं, तेजोहीनः &c., यनः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं, निस्तेजाः-जा-जः (ह); 'obtuse angle,' वहिल्लेखकोणः.—(Dull, stupid) जडः-डा-डं, मन्दः-न्दा-न्दं, स्थूलः-ला-लं, मूढः-ढा-ढं, मन्दबुद्धिः-द्धिः-द्धि, स्थूलधीः-धी-धि, मन्दमतिः-तिः-ति, जडमतिः &c., अविदग्धः-ग्धा-ग्धं.

OBTUSE-ANGLED, OBTOUSE-ANGULAR, *a.* वहिल्लेखः-खा-खं, वहिल्लेखकोणः-णा-णं.

OBTOUSELY, *adv.* अतीक्ष्णं, अतीग्रं, अग्रसरं, स्थूलवत्, जाड्येन, सजाड्यं, जडवत्.

OBTUSENESS, s. (Bluntness) अतीक्ष्णता, अतीव्रता, निरयता, धाराहीनता, तेजोहीनता, घनता, स्थूलता.—(Of intellect) जडता, जाड्यं, स्थूलता, स्थूलबुद्धित्वं, मूढता, मन्दता, मन्दमतिता, बुद्धिमान्, अविदग्धता.

To OBTURBATE, v. a. प्रदूषद् (c. 10. -छादयति -यितुं), तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ, छायां कृ. See **To OBSCURE.**

To OBTUATE, v. a. वृ (c. 10. चारयति -यितुं), निवृ, विनिवृ, प्रतिवृ, आवृ, रुध् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), निरुध्, विरुध्, अवरुध्, प्रतिरुध्, उपरुध्, निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), परिच्छिद्, बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), प्रतिवन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बध्नुं), विहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), परिहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं).

OBTUATED, p. p. वारितः -ता -तं, नियारितः -ता -तं, रुद्धः -द्धा -द्धं, अव-रुद्धः &c., बाधितः -ता -तं, परिहृतः &c., अपहृतः &c., निवृत्तः -त्ता -त्तं.

OBVIOUS, a. स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्थो -र्थं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, सुव्यक्तः &c., सुस्पष्टः &c., प्रव्यक्तः &c., अभिव्यक्तः &c., भिन्नार्थः &c., प्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः &c., सुशायः -शा -शं, स्फुटः -टा -टं, सुज्ञेयः -या -यं, सुगमः -मा -मं, सुगोचरः -रा -रं.—(To the eye) दृष्टिगोचरः -रा -रं, नयनगोचरः &c., दृष्टः -ष्टा -ष्टं, सुदर्शः -शी -शं, सुलक्ष्यः &c., समखः -खो -खं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं; 'obvious danger,' दृष्टं.

OBVIOUSLY, adv. स्पष्टं, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थतः, व्यक्तं, सुव्यक्तं, प्रकाशं, सुप्रकाशं, प्रत्यक्षतः -क्षेय, साक्षात्, स्फुटं, प्रादुस्.

OBVIOUSNESS, s. स्पष्टता, सुस्पष्टता, व्यक्तता, सुव्यक्तता -त्वं, स्पष्टार्थता -त्वं, सुशायता, सुज्ञेयता, सुगमता, प्रत्यक्षता, प्रकाशता, सुप्रकाशता, स्फुटता, सुगोचरता, सुलक्ष्यता.

OCCASION, s. (Opportunity, favorable season) अवसरः, अवकाशः, समयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, प्रसरः, कालः, कालयोगः, कार्यकालः, वारः, सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, सन्धिवेला, वेला, स्थानः; 'according to the occasion,' यथावसरं, यथावकाशं, यथाप्रसङ्गं, प्रसङ्गवशात्; 'suitable to the occasion,' प्रस्तावसदृशः -शी -शं, प्रस्ताविकः -की -कं, प्रस्तावयोग्यः -ग्या -ग्यं; 'on this particular occasion,' इह समये.—(Incident, event) वृत्तं, भूतं, सम्भवः, सङ्गतं, सङ्गतिः *f.*, समुपागतं, समुपस्थितं, पटना -नं; 'as occasion may be,' यथा-सम्भवं.—(Need) प्रयोजनं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, उपयोगः -गिता, कार्यं, कारणं; 'there is no occasion for me,' मया न प्रयोजनं; 'there is occasion for a straw,' तृणेन प्रयोजनं or कार्यं.—(Accidental cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं, उपाधिः *m.*

To OCCASION, v. a. उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), समुत्पद्, उपपद्, सम्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सज्जन्, साध् (c. 10. साधयति -यितुं), भू (c. 10. भावयति -यितुं), उद्भू, कृ, निमित्त (nom. निमित्तयते), कारणीभू, निमित्तीभू.

OCCASIONAL, a. (Occurring at times, but not regular) कादाचित्कः -क्की -क्तं, अनियतः -त्या -त्वं, विरलगतः -ता -तं, विरलः -ला -लं, अनु-कालः -ला -लं, क्वाचित्कः -क्की -क्तं, काहिचित्कः &c., अनियतः -ता -तं, आगन्तुकः -का -कं, अनियतकारणकः -का -कं.—(Produced or occurring on some special occasion) नैमित्तिकः -की -कं, प्रास-ङ्गिकः -की -कं, प्रास्ताविकः -की -कं, सामयिकः &c., प्रसङ्गप्राप्तः -प्रा -प्तं, प्रसङ्गोत्पन्नः -त्ता -त्तं, प्रसङ्गगतः -ता -तं, प्रसङ्गोपस्थितः -ता -तं, प्रसङ्गकारणकः -का -कं.

OCCASIONALLY, adv. (From time to time) कदाचित्, कदापि, कदाचन, कहिचित्, काले काले, वारं वारं, जातु, अनुकालं, अनुवेलां.—(According to the exigence) यथाप्रसङ्गं, यथावसरं, प्रसङ्गानु-

सारेण, प्रसङ्गानुरूपेण, प्रसङ्गवशात्.

OCCASIONED, p. p. उत्पादितः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्तं, जनितः -ता -तं, जातः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रयोजितः -ता -तं, उद्भवः -या -यं, प्रभवः -या -यं, प्रवृत्तः -त्ता -त्तं, उदितः -ता -तं, समुदितः -ता -तं, निमित्तकः -का -कं, हेतुकः -का -कं, कर्त्तृकः -का -कं; 'misery occasioned by crime,' पापप्रयुक्तं दुःखं, पापनिमित्तकं दुःखं; 'fever occasioned by fasting,' उपवासप्रयुक्तो ज्वरः.

OCCIDENT, s. पश्चिमदिक् *m.* (ज्ञं), पश्चिमदिशा, पश्चिमा, प्रतीची.

OCCIDENTAL, a. पश्चिमः -मा -मं, प्रतीचीनः -ना -नं, प्रत्यङ्-तीची -त्यक् (ख्).

OCCIPUT, s. मस्तकपृष्ठं, शिरःपृष्ठं, मस्तकस्य पश्चाद्भागः.

OCCULT, a. गूढः -ढा -ढं, गूढार्थः -र्थो -र्थं, गूढार्थकः -का -कं, निगूढः -ढा -ढं, गुप्तः -प्ता -प्तं, गुह्यः -ह्या -ह्यं, निभूतः -ता -तं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, अज्ञातः -ता -तं, अधिदितः -ता -तं, अप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, अगम्यः -म्या -म्यं, दुर्गम्यः &c.

OCCULTATION, s. (In astronomy) समागमः.

OCCULTNESS, s. गूढता, गुप्तता, निगूढता, गुह्यता, दुर्ज्ञेयता, अप्रसिद्धिः *f.*

OCCUPANCY, s. अधिकारः, अधिकृतिः *f.*, आधिकारस्थं, भोगः, परिभोगः, भुक्तिः *f.*, आवेशः -शनं, समावेशः, आक्रमणं.

OCCUPANT, s. अधिकारी *m.* (न्), भोक्ता *m.* (क्ते), परिभोक्ता *m.*, भोगी *m.* (न्), परिभोगी *m.*, शाली *m.* (न्), भोगकारी *m.* (न्).

OCCUPATION, s. (Act of taking possession) परिग्रहः -हणं, आवेशनं, समावेशनं, आक्रमणं, अधिकारकरणं, भोगकरणं, अधिवासः -सनं, अधि-ष्ठानं.—(Possession). See **OCCUPANCY.** (Employment, business) व्यापारः, कार्यं, कर्म *n.* (न्), व्यवसायः, व्यवहारः, उद्योगः, उद्यमः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, वृत्तिः *f.*, कार्योद्योगः, कर्मोद्योगः, चरितं, व्यवस्था; 'daily or settled occupation,' नियतकर्म *n.*, नियतकृतं.—(Something to be done) कर्त्तव्यं, कार्यं, करणीयं, कृत्यं, 'cus- tomary morning occupation,' उचितानि प्रभातकरणीयानि.—(Vocation, trade, profession) वृत्तिः *f.*, पर्वनं, जीवनवृत्तिः *f.*, जीविका, उपजीविका, उपजीवदं, जीवोपायः, साजीवनार्थं.—(Office, appointed duty) नियोगः, नियुक्तिः *f.*, स्वकर्म *n.*, स्वधर्मः, प्रकरणं; 'approved occupation,' अपदानं, अपदानं.

OCCUPED, p. p. (Possessed, tenanted) भुक्तः -क्ता -क्तं, परिभुक्तः &c., आविष्टः -ष्टा -ष्टं, समाविष्टः &c., अधुषितः -ता -तं, अध्यासितः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं, आधिष्ठः -ता -तं, अधिगतः -ता -तं.—(Employed, engaged) व्यापृतः -ता -तं, व्यापृती -रिणी -रि (न्), व्यवसायी &c., प्रवृत्तः -त्ता -त्तं, सव्यापारः -रा -रं, कर्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कर्मरतः -ता -तं, कर्मो &c., कर्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, कार्यवान् -वती -वत् (त्), क्रियावान् &c.; 'in reading,' अध्ययनरतः &c. See **ENGAGED;** 'to be occupied,' व्याप् in pass. (-प्रियते) with loc. c., वृत् (c. 1. वर्त्तते -र्त्तितुं) with loc. c.; 'he is occupied in the affairs of others,' परकार्येषु व्याप्रियते; 'in penance,' तपसि व्याप्रियते.

OCCUPIER, s. See **OCCUPANT, s.**

To OCCUPY, v. a. (Take possession) आविष् (c. 6. -विशति -वे'), प्रथमभोगं कृ, आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अध्याक्रम.—(Possess, hold) धृ (c. 10. धारयति -यितुं), भुज् (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्ते), उपभुज्, परिभुज्, धा (c. 3. धत्ते, धातुं), शील (c. 10. शीलयति -यितुं), भोगं कृ, परिभोगं कृ.—(Take up, pervade) व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), व्यतिक्रम्.—(Tenant) अध्यास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं), समध्यास्, अधिवस् (c. 1. -वसति -वस्तुं), अध्यावस्, आधि (c. 1. -अयति -ते -यितुं), अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), वासं कृ.—

(Employ) व्यापृ (c. 10. -पारयति -यितुं), प्रवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), प्रयुज् (c. 7. -युक्ते -योक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं), उपयुज्, कार्ये नियुज्. —(Occupy one's self) व्यापृ in pass. (-प्रियते), व्यापृतः -ता -तं भू or असु; 'do not occupy yourself with the affairs of others,' मा परकार्येषु व्यापृतो भूः.

To OCCUPY, *v. n.* व्यापारं कृ, व्यसयं कृ, व्यवहारं कृ, वाणिज्यं कृ.

To OCCUR, *v. n.* (Meet, come to) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), समुपस्था, आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, समुपागम्. —(Arise, be found) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), विद् in pass. (विद्यते), जन् in pass. (जायते), वृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तुं), संवृत्. —(Take place, happen) पट् (c. 1. -पठते -ठितुं), सम्पट्, समापट्, उपपट्, उपस्था, उपस्थितः -ता -तं भू, आपत् (c. 1. -पतति -तितुं), निपत्, सम्भू, भू. —(Suggest itself to the mind) स्फुर (c. 6. -स्फुरति -रितुं).

OCCURRED, *p. p.* उपस्थितः -ता -तं, समुपस्थितः &c., उपागतः -ता -तं, समुपागतः &c., आगतः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, समुत्पन्नः &c., वृत्तः -न्ना -न्नं, संवृत्तः &c., पठितः -ता -तं, सम्पटः &c.

OCCURRENCE, *s.* वृत्तं, उत्पन्नं, समुत्पन्नं, उत्पत्तिः *f.*, समुत्पत्तिः *f.*, उपागतं, उपागमः, समुपागतं, उपस्थितं, समुपस्थितं, सङ्गतं, सङ्गतिः *f.*, सम्भवः, भूतं, सम्भूतं, घटना -नं, समुत्पन्नः, उपस्थानं, उपस्थितिः *f.*; 'of rare occurrence,' विरलागतः -ता -तं, दुर्लभः -भा -भं, विरचेष्टितः -ता -तं, विरलम् -न्ना -न्नं.

OCEAN, *s.* समुद्रः, अर्णवः, महार्णवः, सागरः, महासागरः, जलनिधिः *m.*, उदधिः *m.*, महोदधिः *m.*, पयोनिधिः *m.*, जलधिः *m.*, अग्निः *m.*, असुधिः *m.*, तोयनिधिः *m.*, तोयधिः *m.*, पाथोधिः *m.*, वारिधिः *m.*, वारिनिधिः *m.*, धारात्रिधिः *m.*, वाहिः *m.*, अपात्रिधिः *m.*, कोलालधिः *m.*, सलिलनिधिः *m.*, पयोधिः *m.*, पयोधाः *m.* (स्), सम्भोधिः *m.*, अम्भोनिधिः *m.*, नीरधिः *m.*, नीरनिधिः *m.*, असुराशिः *m.*, अम्भोराशिः *m.*, वारिराशिः *m.*, नदीपतिः *m.*, सरित्पतिः *m.*, अपान्नाथः, मिन्धुनाथः, जलपतिः *m.*, यादःपतिः *m.*, यादसाम्पतिः *m.*, मिन्धुः *m.*, उदन्वान् *m.* (त्), सरस्वान् *m.* (त्), रत्नाकरः, पारावारः, पारापारः, दृपारः, अकृपारः, द्रोपवान् *m.* (त्), महाकच्छः, धरणीप्रवः, तरोपः, स्तिम्भिः *m.*, धेनः, दभः, मीरः, तोयराजः; 'the southern ocean,' दक्षिणार्णवः; 'ocean-bound,' सागरान्तः -न्ता -न्तं, समुद्रमेखलः -ला -लं, समुद्रवलयः -या -यं, समुद्ररसनः -ना -नं, अर्णवमेखलः &c.; 'ocean-king,' जलनिधिनाथः; 'ocean of trouble,' दुःखसागरः; 'of business,' कार्यत्रिभिः *m.*; 'of misery,' व्यसनार्णवः. Seven oceans are fabled to exist by the Hindus, viz. 'the ocean of salt,' लवणोदः; 'of syrup or sugar-cane juice,' इक्षुरोदः; 'of spirituous liquor,' सुरोदः; 'of ghee or clarified butter,' घृतोदः; 'of milk,' क्षीरोदः; 'of curds,' दध्युदः; 'of pure water,' शुद्धोदः; 'churning of the ocean,' समुद्रमन्थनं. The mountain मन्दरः is fabled to have been used by the Suras and Asuras in the churning of the ocean after the deluge, for the recovery or production of fourteen sacred things. These were, 1. 'the goddess Lakshmi,' लक्ष्मीः, 2. 'the jewel of Krishna,' कोस्तुभः, 3. 'the tree of paradise,' पारिजातः, 4. 'spirituous liquor personified as a nymph,' सुरा -री, 5. 'the physician of the gods,' धन्वन्तरिः *m.*, 6. 'the moon,' चन्द्रः, 7. 'the cow of plenty,' कामधेनुः *f.*, कामदुपा, कामधुक् *f.* (-दुह्), 8. 'the elephant of Indra,' ऐरावतः, 9. 'the horse of Indra,' उच्चैः -क्रवाः *m.* (स्), 10. 'myth of Indra's heaven,' अक्षराः *f.* (स्),

अक्षरा, 11. 'a deadly poison,' विषं, हलाहलः -लं, हालहालं, हालहलं, कालकूटः -टः, 12. 'nectar or ambrosia,' अमृतं, 13. 'Indra's bow,' इन्द्रधनुस्, 14. 'conch,' शङ्खः. The mountain Mandara is also called इन्द्रकोलः.

OCEAN, OCEANIC, *a.* सामुद्रः -द्री -द्री, सामुद्रिकः -की -कं, समुद्रीयः -या -यं, समुद्रियः -या -यं, सैन्यवः -वी -वं, समुद्रसन्ध्या -न्धिनी &c., महासागरसन्ध्या &c.

OCHER, OCHRE, *s.* रक्तोपलं, सुवर्णं, सुवर्णमैत्रिकं.

OCHLOCRACY, *s.* अधमवर्णाधिपत्यं, अधमवर्णप्रभुत्वं, अधमलोकप्रभुत्वं.

OCTAGON, *s.* अष्टकोणः -शं, अष्टाशं, अष्टभुजः, अष्टकोणाकृतिः *f.*

OCTAGONAL, OCTANGULAR, *a.* अष्टकोणः -शा -शं, अष्टाक्षयः -या -यं, अष्टाशः -सा -सं, अष्टभुजः -जा -जं, अष्टभुजविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

OCTAVE, *s.* अष्टकं, अष्टमी; 'division of an octave,' श्रुतिः *f.*

OCTAVO, *a.* अष्टपत्रकः -का -कं, अष्टफलकः -का -कं, अष्टकः -का -कं.

OCTENNIAL, *a.* (Happening every eight years) प्रत्यष्टाब्दिकः -का -कं, अष्टवर्षिकः -की -कं, अष्टवर्षीयः -शा -शं. —(Lasting eight years) अष्टवर्षस्यायी -यिनी -यि (न), वर्षाष्टकस्यायी.

OCTOBER, *s.* आश्विनोत्तरार्द्धं, कार्तिकपृष्ठार्द्धं, आश्विनः, इषः, आश्वयुजः, कार्तिकः, बाहुलः, उर्जः, कार्तिकिकः.

OCTOGENARIAN, OCTOGENARY, *a.* अशीतिकः -का -कं, अशीतिवयस्कः -स्का -स्कं.

OCTOPETALOUS, *a.* अष्टदलः -ला -लं, अष्टदलयुक्तः -क्ता -क्तं.

OCTUPLE, *a.* अष्टगुणः -शा -शं, अष्टविधः -धा -धं, अष्टकः -का -कं.

OCULAR, *a.* आक्षुपः -यी -यं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, नेत्रसन्ध्या -न्धिनी -न्धि (न्), चक्षुःसन्ध्या &c.; 'ocular demonstration or proof,' प्रत्यक्षप्रमाणं, चक्षुःप्रमाणं, आक्षुपप्रमाणं, आक्षुपज्ञानं, प्रत्यक्षं.

OCULARLY, *adv.* आक्षुपा, आक्षुपप्रमाणेन, प्रत्यक्षेण, प्रत्यक्षप्रमाणेन.

OCULIST, *s.* चक्षुर्वैद्यः, नेत्रवैद्यः, नयनवैद्यः, चक्षुरोगचिकित्सकः.

ODD, *a.* (Not even) विषमः -मा -मं, असमः -मा -मं, अयुग्मः -ग्मा -ग्मं, अयुगः -गा -गं, अयुगलः -ला -लं, अयुक् *m. f. n.* (ज). —(Remaining over a specified number) विवक्षितसंख्यातिरिक्तः -क्ता -क्तं. —(Strange, singular) विलक्षणः -शा -शं, असङ्गतः -ता -तं, अपरुपः -पा -पं, अद्भुतः -ता -तं, अपूर्वः -ष्टो -ष्टं, विचित्रः -त्रा -त्रं, विविचित्रः &c. (Uncommon) असामान्यः -न्या -न्यं, असाधारणः -शी -शं; 'game of odd and even,' मुष्टिष्टतं.

ODDITY, ODDNESS, *s.* (State of being not even) विषमता, वैषम्यं, असमता, असाम्यं, विषमभावः, असमभावः, अयुग्मता. —(Strangeness) विलक्षण्यं, विलक्षणता, विलक्षणभावः, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः *f.*, अपरुपता, अद्भुतता -त्वं, अपूर्वता. —(Odd thing) कौतुकं.

ODDLY, *adv.* (Unevenly) विषमं, असमं, वैषम्येन. —(Strangely) असङ्गतं, विलक्षणं, विलक्षण्यं, अद्भुतं, विविचित्रं, विचित्रं, अपूर्वं.

ODDS, *s.* (Inequality, difference) न्यूनाधिकं, न्यूनाधिकभावः, वैषम्यं, विषमता, तारतम्यं. —(Superiority) आधिक्यं, श्रेयता, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं.

ONE, *s.* गीतं, गेयं, गानं, स्तोत्रं, कार्यं, कविता.

OBIOUS, *a.* (Hateful) द्वेषः -घा -घं, द्वेषाईः -हो -हं, विद्वेषणीयः -या -यं, विद्वेष्यः &c., गर्ह्यः -हो -हं, गर्हितः -ता -तं, कुत्सितः -ता -तं, द्वेषयोग्यः -ग्या -ग्यं, कुत्सितः -ता -तं, कुत्सनीयः -या -यं, द्वेषपात्रं, द्वेषभाजनं, द्वेषास्पदं, द्वेषविषयः, दुष्यः -ख्या -ख्यं, अविप्रियः -या -यं. —(In a high degree) अतिद्वेष्यः &c., अतिगर्हितः -ता -तं, अत्यप्रियः -या -यं. —(Causing hatred, invidious) द्वेषजनकः -का -कं, द्वेषोत्पादकः &c., द्वेषावहः -हा -हं, द्वेषकारकः &c., असूयाजनकः &c.

ODIOUSLY, *adv.* द्वेषणीयं, विद्वेषणीयं, गर्हणीयं, गर्हितं, कुत्सितं.

ODIOUSNESS, s. द्वेष्यता, द्वेषणीयता, विद्वेष्यता, गर्ह्यता, द्वेषार्हत्व.
ODIUM, s. (Hatred) द्वेषः, विद्वेषः, प्रद्वेषः, द्वेष्यता, विद्विहता, जनविद्वेषः, गद्दी, घृणा.—(Invidiousness) द्वेषजनकता, असूयाजनकता—त्वं.
ODONTALGY, s. दन्तशूलः, दन्तवेदना, दन्तव्यथा, दन्तपीडा.
ODORATE, a. उग्रगन्धः—न्धा—न्धं—न्धी—न्धिनी—न्धि (न्), तीक्ष्णगन्धः &c.
ODORIFEROUS, ODOROUS, a. गन्धवान्—वती—वत् (त्), गन्धी—न्धिनी—न्धि (न्), सगन्धः—न्धं—न्धं, गन्धवहः—हा—हं, सुगन्धः—न्धा—न्धं, सौगन्धिकः—की—कं, गन्धिकः—का—कं, सुवासिकः—का—कं, सवासः—सा—सं, सामोदः—दा—दं, आमीदी &c., सुरभिः—भिः—भि, सुगन्धिः &c., परिमलयुक्तः—क्ता—क्तं, परिमलविशिष्टः—ष्टा—ष्टं, परिमली &c., सपरिमलः—ला—लं.
ODORIFEROUSLY, adv. सगन्धं, सुगन्धेन, सामोदं, सवासं, सपरिमलं, सुरभि.
ODORIFEROUSNESS, s. सगन्धता, सुगन्धता, सौगन्ध्यं, सामोदत्वं, सपरिमलत्वं.
ODOUR, s. गन्धः, वासः; 'fragrant odour,' सुगन्धः, सुगन्धिः *m.*, सौगन्ध्यं, सुवासः, सौरभ्यं, आमोदः, मोदः, वासः, परिमलः; 'bad odour,' दुर्गन्धः, दौर्गन्धिः *m.*, दौर्गन्ध्यं, कुत्सितगन्धः; 'bad odour, disfavor,' सहरिः *f.*, सदृष्टिः *f.*, कुदृष्टिः *f.*
(ECONOMICAL, ECONOMY. See **ECONOMICAL, ECONOMY.**
ECUMENICAL, a. सार्वलौकिकः—की—कं, विश्वलौकिकः &c., सर्वसाधारणः—णी—णं.
ESOPHAGUS, s. अन्नवाहिनी *m.*, अन्नमार्गः, अन्नपथः.
Of, prep. expressed generally by the genitive case; as, 'of me,' मम; 'of him,' तस्य; 'of that man,' तस्य पुरुषस्य. It is frequently expressed by the crude form of a noun in the first member of a compound; as, 'best of all,' सर्वश्रेष्ठः—ष्टा—ष्टं; 'lord of men,' नरपतिः *m.*; 'made of wood,' काष्ठनिर्मितः—ता—तं. When it denotes 'out of,' 'from amongst,' it is expressed by मध्यात् or मध्ये, affixed to the gen. c., or crude form; as, 'of all men,' सर्वपुरुषमध्यात् or सर्वपुरुषाणां मध्यात् or मध्ये. It may sometimes be rendered by the abl. c., in phrases where 'from' may be substituted in English; as, 'of a child, or from childhood,' बाल्यात्; 'of a race of kings, or descended from a race of kings,' राजकुलान् प्रसृतः or राजकुलप्रसृतः. It may even be rendered by the instr. c., in phrases where 'by' may be substituted in English; as, 'hospitably entertained of the king,' i.e. 'by the king,' राजा सत्कृतः. Where 'of' denotes 'property,' 'possession,' 'connexion with,' 'belonging to,' &c., it may either be expressed by the use of such words as सख्यो—न्धिनी &c., विषयः—या—यं, विषयकः &c., or by the gen. case, as in some of the foregoing examples. Very frequently an adjective compound involves some of these senses of the preposition; as, 'a bird of a red color,' रक्तवर्णः पक्षी; 'a man of great valor,' महावीर्यः पुरुषः; 'a woman of great wealth,' महाधन स्त्री. For the other senses of this preposition, see 'by,' 'from,' 'out,' 'among.' 'Of late,' अर्वाक्, अर्वाकाले, नूतनकाले; 'of old,' पुरा, पुरस्तात्, पूर्वं, प्राकाले; 'son of a grandson,' प्रपौत्रः; 'pupil of a pupil,' प्रशिष्यः.
Off, adv. or prep. (Denoting distance) दूरं—रे—रतस्, विदूरतस्, अमरं—रेण; 'be off, get off,' दूरम् अपसर or अपेहि; 'far off,' दूरस्थः—स्था—स्थं, दूरस्थायी—यिनी—यि (न्); 'a good distance

off,' अतिदूरस्थः &c., अतिदूरं; 'one off,' एकान्तरः—रा—रं, श्लोकान्तरः—रा—रं.—(Denoting separation) expressed by अप, अव, वि, नि, उत; as, 'to cut off,' अवच्छिद्, अवकृत्, निकृत्, उच्छिद्. 'to take off,' अवमुच्य, विमुच्य, अपनी, अवत्, उच्छेद, उक्च्य. 'to cast off,' अपाम्; 'to break off,' अवभञ्ज, अवभिद्; 'to get off, alight from,' अवतृ, अवरुह, अवपत्.—(Denoting departure, abatement, remission) expressed by अप, वि, अव, नि, उप; as, 'to go off,' अपगम्, अपया, विगम्; 'to leave off,' धिरम्, उपरम्, निवृत्, विनिवृत्, विगम्, विच्छिद्, अवमुच्य; 'go off, explode,' विभिद्, विद्; 'creep off, slink off,' अपमृष, व्यपमृष.—(Away, from) अप, अव.—(Off hand) अपविनापूर्वः—ष्टा—ष्टं, आकस्मिकः—की—कं, प्रसृतः—ता—तं, प्रसृत्यवः—ता—तं.—(Badly off) दुःस्थः—स्था—स्थं, दुःस्थितः—ता—तं, दुर्गतः—ता—तं, अनुपपन्नः—सा—सं, आपन्नः &c.—(Well off) सुस्थः &c., सुस्थितः—ता—तं, सुखी—खिनी—खि (न्), सम्यक्—ता—तं.
Off, a. (Distant) दूरस्थः—स्था—स्थं, दूरस्थितः—ता—तं, दूरस्थायी—यिनी—यि (न्), दूरवर्ती—र्विनी &c.
Off, interj. दूरमपसर, दूरमपेहि, दूरमपेहि, अपगच्छ.
OFFAL, s. उच्छिष्टमांसं, उच्छिष्टं, उच्छिष्टांशं, पिमांसं, मांसावशिष्टं, मांसोच्छिष्टं, भुक्तावशिष्टं, अवशिष्टमांसं, मांसावशेषः—पं, मांसमनुष्कृतं, शेषांशं, शेषमांसं, मलं.
OFFENCE, s. (Displeasure, anger) कोपः, क्रोधः, रोषः, मनुः *m.*, असमर्थः, अनुष्टिः *f.*, असमनोपः, अप्रीतिः *f.*; 'easily taking offence,' सुलभकोपः—पा—पं, सुलभमनुः—न्यु—न्यु, शीघ्रकोपी—पिनी &c.—(Affront) विप्रियं, अपमानं, अपराधः, विध्वंसः.—(Crime, transgression) अपराधः, पातकं, पापं, रोषः, आगस् *m.*, अर्थः, दुरितं, मनुः *m.*, अन्यायः, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (न्), कुकर्म *n.*, क्रूरक्रिया, दुष्कृतिः *f.*, दूषणं.—(Cause of stumbling) अपादाम्, स्तलनं, बाधा, विघ्नः, प्रत्यङ्गः, व्याघातः, अशुभः, रोषः.
OFFENCELESS, a. निरपराधः—धा—धं, निर्दोषः—पा—पं. See **INNOCENT.**
To OFFEND, v. a. (Make angry) कुप *v. t.*, कोपयति—यितुं, प्रकुप, सकुप, कुप *v. t.* 10. क्रोधयति—यितुं, रुष *v. t.* 10. रोषयति—यितुं, कोपं जन् *v. t.* 10. जनयति—यितुं, क्रोधं or रोषं जन्.—(Displeasure, affront any one) कस्यापि विप्रियं or अप्रियं or व्यलीकं or अनार्यं कृ, कम्मिन्नपि or कस्यापि अपराध *v. t.* 4. -राध्यति, c. 5. -राप्नोति—राडुं, कस्यापि अनुष्टि or अपराधं जन्.—(Pain, wound, distress) पीड *v. t.* 10. पीडयति—यितुं, व्यथ *v. t.* 10. व्यथयति—यितुं, सन्नप *v. t.* 10. -तापयति—यितुं, व्यथां कृ, क्रेशं दा.—(Transgress, violate) अपराध, अतिक्रम *v. t.* 1. -क्रामति—क्रमितुं, व्यतिक्रम, लङ् *v. t.* 10. लङ्घयति—यितुं, उल्लङ्घ, विलङ्घ, अतिवृत् *v. t.* 1. -वर्तते—वर्तितुं, लुप *v. t.* 10. लोपयति—यितुं, अतिचर *v. t.* 1. -चरति—रितुं, लङ्घनं कृ.—(Cause to stumble, impede) स्तल *v. t.* 10. स्तलयति—यितुं, प्रस्तल, बाध *v. t.* 1. बाधते—धितुं, रुष *v. t.* 7. रुषति, रोडुं, अनारायं जन्.
To OFFEND, v. n. (Commit a crime or sin) अपराधं कृ, पापं कृ, पातकं कृ, अन्यायं कृ, अपराध *v. t.* 4. -राध्यति, c. 5. -राप्नोति—राडुं, अपराधी—यिनी—धि भू.—(Cause anger) कोपं जन् *v. t.* 10. जनयति—यितुं or उत्पद *v. t.* 10. -पादयति—यितुं, रोषं जन्.—(Offend against, transgress) अतिक्रम *v. t.* 1. -क्रामति—क्रमितुं, व्यतिक्रम, लङ् *v. t.* 10. लङ्घयति—यितुं, उल्लङ्घ, विलङ्घ, अतिचर *v. t.* 7. -चरति—रितुं, व्यभिचर, भञ्ज *v. t.* 7. भनक्ति, भङ्कुं, भिद् *v. t.* 7. भिनक्ति, भेङ्कुं.

OFFENDED, p. p. (Displeased, made angry) कुपितः—ता—तं, प्रकु-

पितः -ता -तं, रुषितः -ता -तं, रुहः -हा -हं, प्रकोपितः -ता -तं, क्रुद्धः -हा -हं, संक्रुद्धः &c., जातारोषः -या -यं, जातारोषः -या -यं, कृतमन्युः -न्युः -न्यु, आगतमन्युः &c., उपजातकोपः -पा -पं, विराडः &c., असनुहः -हा -हं.—(Caused to stumble, impeded) जातस्त्रलनः -ना -नं, बाधितः -ता -तं, व्याहतः -ता -तं, जातानरायः -या -यं.—(To be offended or made angry) कुप (c. 4. कुप्यति, कोपितुं), प्रकुप, क्रुध (c. 4. क्रुध्यति, क्रोधुं), रूप (c. 4. रूप्यति, रोपितुं).

OFFENDER, *s.* अपराधी *m.* (नं), पापकारी *m.* (नं), पापी *m.* (नं), दोषी *m.*, सापराधः, कृतापराधः, अपराधः, पातकी *m.*, दुष्कृती *m.*, कुकर्मा *m.* (नं), कुकर्माकारी *m.*, सदोषः, दोषयुक्तः, दोषवान् *m.* (नं), अपराधकृत् *m.*, अपराधकारी *m.*, अन्यायी *m.*, अन्यायकृत् *m.*, अन्यायकृता *m.* (नं), कृतान्यायः, एनस्त्री *m.*, जातदोषः; 'grievous offender,' महापातकी *m.*, महापातककारी *m.*

OFFENSIVE, *a.* (Causing anger) कोपजनकः -का -कं, क्रोधजनकः &c., कोपोत्पादकः &c.—(Displeasing, disagreeable) अप्रियः -या -यं, विप्रियः -या -यं, विरुद्धः -हा -हं, अनुष्टिकरः -री -रं, अप्रीतिकरः &c., व्यलीकः -का -कं, अरुचिरः -रा -रं, अरुचिजनकः &c., अरम्यः -म्या -म्यं, असुखदः -दा -दं, असम्यः -भ्या -भ्यं; 'to the ear,' कर्णकटुः -दुः -दु, कुप्राप्यः -व्या -व्यं, विस्वरः -रा -रं; 'to the taste,' विरसः -सा -सं.—(Disgusting) बोभत्सकरः -री -रं, बोभत्सजनकः -का -कं, घृणोत्पादकः -का -कं, कुस्मितः -ता -तं, गन्धः -घ्ना -घ्नं; 'offensive smell,' कुस्मितगन्धः, दुर्गन्धः, पृतिगन्धः.—(Injurious) अपकारकः -का -कं, अपकारी -रिणी &c., आपकरः -री -रं, अहितकरः &c., अनिष्टकरः &c., घातकः -का -कं, उपघातकः &c.; 'as a weapon,' मारकः -का -कं, परघातोपयोगी &c.—(Assailant, opposed to defensive) आक्रानकः -की -कं, आक्रमकः &c., पराक्रमकः &c., पराक्रमणकः &c., आघातकः &c., अभिघाती &c.; 'offensive and defensive alliance,' परस्पररोपकारः.

OFFENSIVELY, *adv.* अप्रियं, विप्रियं, विरुद्धं, व्यलीकं, सापकारं, अपकारेण.

OFFENSIVENESS, *s.* (Quality of causing anger) क्रोधजनकता, कोपजनकता, क्रोधोत्पादकत्वं.—(Unpleasantness) अप्रियता, विप्रियता, विरुद्धता, व्यलीकता -त्वं, अरुचिरता, कुस्मितत्वं.—(Injuriousness) अपकारकता -त्वं, घातकता, उपघातकत्वं, आक्रमकत्वं.

To OFFER, *v. a.* (Present for acceptance) उपद (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुपद, आह, उपाह, अभ्याह, उपहारीक, उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रदा (c. 3. -ददाति -दातुं), अभिदा, सम्प्रदा, उपदा, प्रयम् (c. 1. -यच्छति -दातुं), सम्प्रयम्, प्रतिपद (c. 10. -पादयति -यितुं), च्च in caus. (अर्चयति -यितुं), सम, निविद् (c. 10. -देदयति -यितुं), उपदौक (nom. उपदौकयति -यितुं), ग्रह (c. 10. -याहयति -यितुं), प्रतिग्रह, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), लभ in caus. (लभयति -यितुं), स्मृश् (c. 10. -स्मृशयति -यितुं), उपहरणं कृ.—(Propose, make a proposal) उपन्यस् (c. 4. -अन्यति -अक्षितुं), अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिश, आदिश, उपन्यासं कृ, प्रतिज्ञा कृ.—(Exhibit) दृश् (c. 10. -दृशयति -यितुं), प्रदृश्, प्रस् (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रयच्छीकृ.—(Present, as a sacrifice or oblation) उपद, उपहारीक, निविद्, निवेदनं कृ, निर्वैष् (c. 1. -वपति -वपुं), निर्वैषणं कृ, उत्सर्गं कृ, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), बलिं कृ, बलिदानं कृ, उपायनं कृ, अर्पणं कृ, समर्पणं कृ.—(Offer a burnt offering) होमं कृ, हु (c. 3. -जुहोति, होतुं), हव्यं कृ, हवनं कृ, आहवनं कृ.—(Offer a price) अमुकमूल्यं दित्वामीति or दातुमिच्छामीति वद् (c. 1. -वदति -दितुं) or अभिधा, मूल्यम् अभिधा.—(Offer violence) बलात्कारं कृ.

To OFFER, *v. n.* (Present itself, be at hand) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), उपस्थितः -ता -तं भू, प्रस्तुतः -ता -तं भू, दृश् in pass. (दृश्यते), लक्ष् in pass. (लक्ष्यते), प्रादुर्भू, आविर्भू.—(Declare a willingness) expressed by the desid. form, or by the future or present tense in conjunction with the root वद्; as, 'he offers to go,' जिगमिषामि or गमिष्यामि or गच्छामि इति वद् (c. 1. -वदति -दितुं) or प्रवद्.—(Make an attempt) उद्यमं कृ, उद्योगं कृ, उद्यतः &c. भू, उद्युक्तः &c. भू or अस्.

OFFER, *s.* (Proposal) उपन्यासः, प्रतिज्ञा, निवेदनं, निर्दिशः, प्रदेष्टनं, वाक्यं, अभिधानं.—(Of a price) मूल्यदित्वा, अमुकमूल्यं दित्वामीति वादः or रूपायनं.—(Attempt) उद्यमः, उद्योगः, प्रवृत्तिः *f.*, उपक्रमः.

OFFERED, *p. p.* (Presented for acceptance) उपहृतः -ता -तं, समुपहृतः -ता -तं, उपनीतः &c., उपस्थापितः &c., प्रदत्तः -त्ता -तं, प्रस्तः &c., अर्पितः &c., समर्पितः &c., प्रतिपादितः &c., उपनिहितः &c.—(As an oblation) उपहृतः &c., उपहारीकृतः &c., निर्वापितः &c., निवेदितः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, अर्पितः &c.—(As a burnt-offering) हुतः -ता -तं, आहुतः &c.—(Proposed) उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, अभिहितः &c., निर्दिष्टः &c., आदिष्टः &c.—(Exhibited, presented) प्रसारितः &c., दर्शितः -ता -तं.

OFFERER, *s.* उपहर्ता *m.* (नं), उपनेता *m.* (नं), निवेदकः, अर्पकः, समर्पकः.—(Of oblations) बलिकरः, बलिदाता *m.* (नं), बलिकर्ता *m.*, होता *m.* (नं), हवनकृत्.

OFFERING, *s.* (The act) उपहरणं, उपनयनं, निवेदनं, अर्पणं, समर्पणं, अभिवाक्यं.—(Act of offering oblations) बलिदानं, बलिकरणं, बलिकर्म *n.* (नं), उत्सर्गकरणं, निर्वैषणं, निर्वैषणं, हवनं, आहवनं.—(Oblation) बलिः *m.*, उपहारः, उत्सर्गः, देवोपहारः, नैवेद्यं. See OBLATION. (Burnt offering) होमः, हुतं, हव्यं, हुतहोमं, आहुतिः *f.*, अवदानं; 'of sesamum,' तिलहोमं.—(Respectful or complimentary offering) अर्घ्यं, अर्घः, उपदौकनं, उपायनं, उपदा, प्राभृतं. See OBLATION.

OFFICE, *s.* (Post, charge, trust) अधिकारः, पदं, पदवी, अधिकारपदं, नियोगः, स्थानं, आस्पदं, 'invested with office, in office,' अधिकारप्राप्तः -प्ता -प्तं, प्राप्ताधिकारः -रा -रं, अधिकारापन्नः -त्ता -तं, अधिकृतः -ता -तं, अधिकारस्यः -स्या -स्यं, अधिकाराकृतः -डा -दं, पदाकृतः &c., अधिकारस्थितः -ता -तं; 'resignation of office,' अधिकारत्यागः, अधिकारोत्सर्गः; 'dismissed from office,' अधिकारच्युतः -ता -तं, अधिकारभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, अधिकारभ्रंशितः -ता -तं, पदच्युतः &c., पदभ्रष्टः &c., च्युताधिकारः -रा -रं; 'hereditary office,' स्थिराधिकारः; 'temporary,' बलाधिकारः.—(Function, particular business or duty) कर्म *n.* (नं), कार्यं, कृत्यं, क्रिया, व्यापारः, व्यवसायः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, व्यवहारः, धर्मः, गुणः, विषयः, व्रतं.—(Act of kindness, good office) उपकारः, उपकृतिः *f.*, उपक्रिया, उपकृतं, सुकृतं, सुकृतिः *f.*—(Ill office) अपकारः, अपकृतिः *f.*, अपक्रिया.—(Formulary) पद्धतिः *f.*, विधिसङ्ग्रहः, विधानसङ्ग्रहः, विधानमाला.—(Place for transacting business) लेख्यस्थानं, लेख्यगृहं, उद्योगस्थानं, व्यापारस्थानं, उद्योगागारं, कर्मस्थानं, ग्रन्थकुटी.—(Out-houses) उपगृहाणि *n. pl.*, महानसादि *n.*

OFFICER, *s.* (Person appointed to perform any duty) नियोगी *m.* (नं), नियुक्तः, अधिकारी *m.* (नं), अधिकारवान् *m.* (नं), आधिकारिकः, कर्मकरः, कार्यसाधकः, कार्यप्रवर्तकः, भूयः, आयुक्तः.—(Of the king or government) राजभूषः, राजनियोगी *m.*, राजकर्मकरः.

राजमन्त्री *m.* (नं). प्रकृतिः *f.*, प्रकृतिपुरुषः, राजपुरुषः, पुरुषः—(Of justice) धर्माधिकारी *m.*, धर्माध्यक्षः, न्यायाधिपतिः *m.*, राजपुरुषः.
—(In the army) सेनायाम् अधिकारी *m.* or अधिकारवान् *m.* (नं) or पदवान् *m.* or पदभाक् *m.* (नं) or अधिकारस्थः, सैनिकाध्यक्षः, सैनिकाधिकृतः, सैनिकाधिपतिः *m.*—(In the navy) नाविकाध्यक्षः, नाविकाधिकृतः—(Superintendent) अध्यक्षः.

OFFICIAL, *a.* (Pertaining to an office) आधिकारिकः -की -के, अधिकारसम्बन्धी -न्यन्ती &c. पदसम्बन्धी &c., अधिकारविषयः -या -यं.—(Derived from or communicated by authority) अधिकारप्रयुक्तः -क्ता -क्ते, आधिकारिकः &c.

OFFICIAL, *s.* आधिकारिकः, अधिकारी *m.* (नं), नियोगी *m.*, राजपुरुषः, पुरुषः, राजभृत्यः, कर्मकरः, भृत्यः.

OFFICIALLY, *adv.* अधिकारेण, अधिकारतः, अधिकारप्रयुक्तं, अधिकारपूर्वकं, अधिकारानुसारात् -रेण.

To OFFICIATE, *v. n.* अधिकारिककर्म कृ, नियोगिककर्म कृ, आधिकारिक-कार्यं कृ or निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं) or अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), कर्म कृ or विधा (c. 3. -नधाति -धातुं).

OFFICIOUS, *a.* (Obliging) उपकारी -रिणी -रि (नं), उपकारशीलः -ला -ले.—(Over-obliging) असुपकारी &c., असुपचारी &c., असुपचारः -रा -रे.—(Meddlesome) परकार्यचर्चकः -का -के, पराधिकार-प्रवेशकः &c., अनधिकारचर्चाशीलः &c.

OFFICIOUSLY, *adv.* असुपचारेण, असुपकारशीलत्वात्, अनधिकारचर्चया.

OFFICIOUSNESS, *s.* असुपचारशीलता, असुपकारशीलता, परकार्यचर्चा, अनधिकारचर्चा, पराधिकारचर्चा, परकार्यप्रवेशः, पराधिकारप्रवेशः, परव्यापारचर्चा.

OFFING, *s.* तीरदूरस्थः or तीरदूरवर्ती समुद्रभागः.

OFFSCOURING, *s.* मलं, अवस्करः, अपकरः, अपस्करः, उच्छिष्टं, कल्कं.

OFFSIT, *s.* प्ररोहः, अक्षुरः, पल्लवः, किमलयः.

OFFSPRING, *s.* सन्तानं -नः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, प्रजा, प्रजोत्पत्तिः *f.*, वृत्तिः *f.*, प्रभृतिः *f.*, प्रसवः, तन्तुः *m.*, सुतुः *m.*, सवः, प्रवरं, डिम्बः, तोकं, शावकः, वंशः, कुलं; 'male offspring,' पुत्रसन्तानं -नः, पुत्रसन्ततिः *f.*, पुंसन्तानं, पुंसन्ततिः *f.*, पुमपत्यं, पुत्रपौत्रादिवंशः; 'female offspring,' कन्यासन्तानं, कन्यासन्ततिः *f.*, स्त्रीसन्तानं, स्त्रीसन्ततिः *f.*, स्त्र्यपत्यं; 'tender offspring,' बालापत्यं; 'having offspring,' प्रजायान् -वती -वत् (तं), सप्रजः -जा -जं, सापत्यः -त्या -त्यं, अपत्यवान् &c., सन्ततिमान् &c., ससन्तानः -ना -नं; 'having male offspring,' पुत्री *m.* (नं); 'want of offspring,' अनपत्यता.

To OFFUSCATE, OFFUSCATION. See OBFUSCATE, OBFUSCATION.

OF, OFTEN, OFTENTIMES, OFTTIMES, *adv.* बहुशस्, अनेकशस्, असकृत्, बहुवारं, अनेकवारं, अनेकदा, बहुकृत्वस्, बहुवेले, अनेककृत्वस्, पुनः पुनर्, वारं वारं, भूयस्, मुहुस्, मुहुर्मुहुस्, अभीष्टं; 'how often?' कतिकृत्वस्, कतिवारं; 'as often as,' यावत्, यतिवारं; 'so often,' तावत्, ततिवारं.

OGLE, *s.* कटाक्षः, कटाक्षावेक्षणं, कटाक्षदर्शनं, अपाङ्गदर्शनं, अपाङ्गवीक्षणं, भूक्षेपः, भूविलासः, भूविकारः.

To OGLE, *v. n.* कटाक्षेण दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), कटाक्षदर्शनं कृ, कटाक्षेण वीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or अवेक्ष्, कटाक्षावेक्षणं कृ, अपाङ्गवीक्षणं कृ, भूक्षेपं कृ, भूविलासं कृ.

OGLING, *s.* कटाक्षावेक्षणं, अपाङ्गदर्शनं, भूक्षेपालापः.

OGGIO, *s.* See OLIO.

OGRE, *s.* द्राक्षः, दैत्यः, दानवः, उग्रशीरोः, क्रव्याद् *m.*, पुरुषादः.

Oil, *interj.* अहो, अहोवत्, हा, हन्त, आ, आस्, अहह. See O

Oil, *s.* तैलं, जेहः, तिलज्जेहः, तिलरसः, तिलतैलं, तेलं, अभ्यञ्जनं; 'a small quantity of oil,' तैलकं; 'dressed or cooked with oil,' जेहपक्कः -क्ता -क्ते.

To oil, *v. a.* तैलेन or जेहेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्नुं) or अञ्ज् (c. 7. अन्नक्ति, अञ्ज्, c. 10. अन्नयति -यितुं) or दिह् (c. 2. देयिष्य -यिषुं), तैलाकं -क्तां कृ, तैलाभ्यक्तं -क्तां कृ, तैलाञ्जीकृ, क्षिण्णीकृ.

OIL-BOTTLE, *s.* कुतुः *f.*; 'small one,' कुतुपः.

OIL-CAKE, *s.* तैलकट्टं, पिष्टकं, तैलपिष्टकः, पिष्ट्याकः.

OIL-CLOTH, *s.* तैलपटः, तैलाक्तम् आस्तरणवस्त्रं.

OILED, *p. p.* तैलाक्तः -क्ता -क्ते, तैलाभ्यक्तः &c., जेहाक्तः &c., जेहाभ्यक्तः &c., तैललिप्तः -प्ता -प्ते, अभ्यक्तः &c.

OILINESS, *s.* सतैलता, क्षिप्रता, क्षिप्र्यं, तैलाक्तत्वं, सजेहता, तैलवस्त्रं, जेहः, चिह्णता -त्वं, तैलप्राचुर्यं.

OIL-MAN, *s.* तैलकारः, तैलिकः, तैली *m.* (नं), तैलकः, चार्त्रिकः, जेहकारः, तिलादिवीजानां पेष्टा *m.* (वृ).

OIL-MILL, OIL-PRESS, *s.* तैलिकयन्त्रं, तैलिकचक्रं, तिलपेषणचक्रं, तिलादिवीजपेषणार्थं चक्रं, तैलिशाला.

OIL-SHOP, *s.* तैलविक्रयस्थानं, तैलविक्रयगृहं.

ONLY, *a.* सतैलः -ला -ले, तैली -लिनी -लि (नं), तैलमयः -यी -यं, तैलयुक्तः -क्ता -क्ते, तैलवान् -वती -वत् (तं), जेही &c., जेहवान् &c., सजेहः -हा -हे, क्षिप्र्यः -ग्या -ग्यं, चिह्ण्यः -शा -शं, तैलाक्तः &c., तैलाभ्यक्तः &c.

ONITMENT, *s.* लेपः -पनं, विलेपनं, प्रलेपः, अनुलेपनं, अभ्यञ्जनं, अञ्जनं, जेहः, उपदेहः, मर्दनद्रव्यं.

OLD, *a.* (Advanced in years or life) वृद्धः -डा -डे, जीर्णः -शी -शं, स्थविरः -रा -रे, वयोवृद्धः &c., गतायः -यू -यु (म्), गतवयस्कः -स्का -स्के, पयोगतः -ता -ते, जनी -रिणी -रि (नं), जरणः -णा -णं, जरठः -ठा -ठं, जरातरः -रा -रे, जरापरिणतः -ता -ते, जरुष्टः -ष्टा -ष्टं, जरन् -रती -रत् (तं), जीर्णवयस्कः -वती -वत् (तं), वयस्कः &c., प्रवयाः -या -यः (म्), वयोधिकः -का -के, अतृप्तवयाः &c., उन्नरवयाः &c., उन्नरवयस्कः &c., अतिवयस्कः &c., वर्षीयान् -यसो -यः (म्), वर्षिष्ठः -ष्टा -ष्टं, ज्यायान् &c., पुराणः -णा -णं, जीनः -ना -नं, जयः -या -यं; 'to grow old,' ज् (c. 4. जीर्णयति जर्तुं -रितुं), परिज्, वृद्धीभू; 'an old man,' जरी *m.* (नं), जरन *m.* (तं), पल्लितः; 'an assembly of old men,' वृद्धसंघः, वाङ्मकं, 'old woman,' जरती, पल्लिता, पल्लिक्री.

—(Ancient) पुराणः -णा -णी -णं, प्राचीनः -ना -नं, पुरातनः -नी -नं, प्राक्तनः -नी -नं, प्रतनः -नी -नं, प्रलः -ला -लं, पौराणः -णी -णं, प्राक्कालीनः -ना -नं, पूर्वकालीनः &c., प्राक्कालिकः -की -के, पूर्वकालिकः &c., पुरावृत्तः -क्ता -क्ते.—(Of long continuance) चिरकालिकः &c., चिरकालीनः &c., चिरन्तनः -नी -नं, चिरः -रा -रे, चिरस्थायी &c., चिरकालस्थायी &c., बहुकालिकः &c., बहुकालस्थायी &c.; 'an old friend,' चिरमित्रं, कालमित्रं; 'an old servant,' चिरसेवकः, चिरभृत्यः, मूलभृत्यः; 'old retainer,' चिराश्रितः.—(Decayed or worn out by time) जीर्णः -शी -शं, जर्जरः -रा -रे, जर्जरीकः -का -के, जयः -या -यं; 'old cloth,' जीर्णवस्त्रं, पटहरं; 'an old bamboo,' जर्जरवंशः.—(Of any duration whatever) expressed by वर्षे, वर्षीण, वर्षीय, आयुस् &c. in comp.; as, 'two years old,' द्विवर्षीणः -णा -णं, द्विवर्षः -वो -वै; 'a son twenty years old,' विंशतिवर्षीयः पुत्रः; 'a three years old heifer,' त्रिवर्षिका; 'more than ninety years old,' दशमी -मिनी -मि (नं), दशमीज्जतः -ता -ते, दशमीस्थः -स्था -स्थं; 'a hundred years old,' शतायुः

-युः-युः (ह); 'how old?' किंवदीयः-या-यं, किंवदीयः &c.; 'how old are you?' किंवदीयो-ति.—(Former) पूर्वः-हो-हं, पूर्वतनः-नी-नं; 'of old.' पुरा, पूर्व.
 OLD-AGE, *s.* वृद्धता-त्वं, वार्धक्यं, वार्धकं, वृद्धावस्था, वृद्धभावः, वार्धक्यावस्था, जरा, जीर्णत्वं-ता, जीर्णः *f.*, ज्यानिः *f.*, जीर्णावस्था, स्वाविरं, स्वविरत्वं; 'bowed down with old age,' जरापरिणतः-ता-तं; 'reverence for old age,' वृद्धसेवा.
 OLD-CLOTHES, *s. pl.* जीर्णवस्त्रं-स्त्राणि *n. pl.*, जर्जरवस्त्रं-स्त्राणि.
 OLDEN, *a.* पुराणः-या-यी-यं, प्राचीनः-ना-नं, पुरातनः &c. See OLD.
 OLDER, *a.* ज्ययान्-यसी-यः (स), अधिकवयः &c. See ELDER.
 OLDEST, *a.* ज्येष्ठः-ष्टा-ष्ठं, वयोज्येष्ठः &c., वरिष्ठः &c., श्रेष्ठः &c.
 OLD-FASHIONED, *a.* पुराणरीत्यनुसारी-रिणी-रि (न्), प्राचीनव्यवहारानुरूपः-पा-पं, प्राकृतनवतानुयायी &c.
 OLDISH, *a.* ईषद्वृद्धः-द्धा-द्धं, ईषज्जीर्णः-शी-शीं, ईषत्युराणः &c.
 OLDNESS, *s.* (Old age). See the word. (Antiquity, state of being of long standing) पुराणता-त्वं, प्राचीनता-त्वं, प्राकृतता, पुरातनत्वं, प्रानता, प्राकालिकत्वं, प्राकालीनता, चिरकालीनता, चिरता.—(As of clothes, &c.) जीर्णता, जर्जरता.
 OLEAGINOUS, *a.* क्षिग्धः-ग्धा-ग्धं, ज्वेही-हिनी-हि (न्), चिक्कणः-णा-णी, मेदुरः-रा-रं, ज्वेहवान् &c. See OILY.
 OLEAGINOUSNESS, *s.* क्षिग्धता, क्षिग्धं, चिक्कणता, मेदुरता. See OILINESS.
 OLEANDER, *s.* प्रतिहासः, प्रतीहासः, शतप्रासः, चण्डातः, हयमारकः, करवीरः, अश्वमारः, कृकरः, तरङ्गारिः *m.*
 OLERACEOUS, *a.* शाकसमन्वी-न्विनी-न्वि (न्), शाकविषयकः-का-कं.
 OLFATORY, *a.* घ्राणेन्द्रियसमन्वी-न्विनी &c., घ्राणेन्द्रियविषयकः-का-कं, घ्राणसमन्वी &c., घ्राणबोधकः-का-कं, नम्यः-स्या-म्यं.
 OLIVANUM, *s.* (The perfume) कुन्दुः *f.*, कुन्दुरः-रुः *m. f.*, कुन्दुरुकः, रसालं, खोटीरसः, कूम्भपुष्पः.—(The tree) रसालः, कुन्दुरुकः-की, खोटी.
 OLIGARCHAL, OLIGARCHICAL, *a.* अल्पजनाधिपत्यसमन्वी-न्विनी &c., कतिपयजनप्रभुत्वविषयः-या-यं, अल्पजनस्वामिकः-का-कं, कतिपयस्वामिकः &c.
 OLIGARCHY, *s.* अल्पजनाधिपत्यं, अल्पजनप्रभुत्वं, कतिपयजनप्रभुत्वं, कतिपयजनाधिपत्यं, कतिपयाधिपत्यं, कतिपयजनपालितं राज्यं, कुलीनाधिपत्यं.
 OIL, *s.* प्रकीर्णकं, नानाद्रव्यसन्निपातः, प्रकीर्णद्रव्यसमूहः.
 OLIVE, *s.* (Tree) जितवृक्षः.—(Berry) जितफलं.
 OMELET, *s.* अण्डशाकादिनिर्मितः पिष्टकविशेषः, अण्डपिष्टकः.
 OMEN, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलिङ्गं, शुभाशुभलक्षणं, मङ्गलामङ्गललक्षणं, भाविसूचकचिह्नं, भविष्यसूचकचिह्नं, शकुनं-नः, चिह्नं, लक्षणं, अजन्यं, निमित्तं, उत्पातः, पूर्वरूपं, भविष्यदुद्बोधकचिह्नं; 'good omen,' सुचिह्नं, सुलक्षणं; 'bad omen,' दुर्लक्षणं, दुश्चिह्नं, अयचिह्नं, अवलक्षणं, अपशकुनं-नः, दुःशकुनं-नः, अनिष्टसूचकचिह्नं, अशुभलक्षणं, अशुभचिह्नं, अमङ्गलचिह्नं, उपलिङ्गं; 'interpretation of omens,' शाकुनिकं.
 OMENED, *a.* (Ill-omened) अनिष्टसूचकः &c. See ILL-OMENED.
 OMENTUM, *s.* मेदोधरा, अन्तर्वेष्टनं, अन्तावरणं, अन्ताप्रावकं.
 OMINOUS, *a.* (Pertaining to omens) शाकुनिकः-की-कं, शाकुनः-नी-नं, शकुनसमन्वी-न्विनी &c., शुभाशुभसूचकः-का-कं, भाविसूचकः &c., भविष्यसूचकः &c., भविष्यदुद्बोधकः &c.—(Foreboding evil) अनिष्टसूचकः &c., अशुभसूचकः &c., अमङ्गलसूचकः &c., अमङ्गलसूचकः &c., अनिष्टावेदी &c., अनिष्टांसी &c., अशुभशंसी &c., दुर्लक्षणी &c.—(Foreboding good) शुभशंसी &c., शुभसूचकः &c., मङ्गलसूचकः &c.

OMINOUSLY, *adv.* अशुभसूचनापूर्वकं, दुर्लक्षणेन, अशुभलक्षणपूर्वकं.
 OMINOUSNESS, *s.* अनिष्टसूचकत्वं, अशुभसूचकता, शाकुनिकत्वं.
 OMISSION, *s.* त्यागः, परित्यागः, वर्जनं, अपासनं, लङ्घनं, अनरं, लोपः, परिलोपः, उपास्यः, विसंयोगः, उत्सर्गः, विसर्गः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, 'failure to do something,' अननुष्ठानं, अकरणं, अवक्रिया, अकरणः *f.*, अनाचरणं, अविधानं; 'without omission,' निरनरं, नैरनर्येण; 'making omission,' औदृगिकः-की-कं.
 To OMIT, *v. a.* परित्यज् (c. 1. -त्यजति-त्यति), त्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं, caus. हापयति-यितुं), अपहन्, विक्रं, अपाहा, वृज् (c. 10. वर्जयति-यितुं), परित्यज्, चित्यज्, अपास् (c. 4. -अस्यति-असितुं), व्युदस्, अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्युत्क्रम्, उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), विमृज्, लङ् (c. 10. लङ्घयति-यितुं).—(Not to perform) न अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठातुं), न कृ, न विधा (c. 3. -दधाति-धातुं); 'omitting this, including that,' एतद् वर्जयित्वा तत्सहितः.
 OMITTED, *p. p.* परित्यक्तः-क्ता-क्तं, त्यक्तः-क्ता-क्तं, वर्जितः-ता-तं, अपासितः-स्ता-स्तं, अननुष्ठितः-ता-तं, अकृतः-ता-तं.
 OMNIFARIOUS, *a.* सर्वविधः-धा-धं, सर्वप्रकारः-रा-रं, सर्वरूपः-पा-पं.
 OMNIGENOUS, *a.* सर्वविधः-धा-धं, सर्वजातीयः-या-यं.
 OMNIPOTENCE, OMNIPOTENCY, *s.* सर्वशक्तित्वं, अनन्तशक्तित्वं, अमितशक्तित्वं, सर्वशक्तता, अपारशक्तिः *f.*, अनन्तसामर्थ्यं, सर्वकार्यशक्तिः *f.*, सर्वसामर्थ्यं.
 OMNIPOTENT, *a.* सर्वशक्तिमान्-मती-मत् (त्), सर्वशक्तिकः-का-कं, अनन्तशक्तिः-क्तिः-क्तिः, दुरन्तशक्तिः &c., अमितशक्तिः-क्तिः-क्तिः, अपारशक्तिकः &c., सर्वसमर्थः-था-थं.
 OMNIPRESENCE, *s.* व्याप्तिः *f.*, सर्वत्र व्याप्तिः *f.*, सर्वव्याप्तिः *f.*, विश्वव्यापकत्वं, सर्वव्यापित्वं, विश्वव्यापिता अभिव्याप्तिः *f.*, सर्वगतं, त्रैलोक्यविस्तारः, सर्वत्र विस्तारः, सर्वत्रविद्यमानता.
 OMNIPRESENT, *a.* सर्वव्यापी-पिनी-पि (न्), सर्वव्यापकः-का-कं, विश्वव्यापी &c., विश्वव्यापकः-का-कं, सर्वत्रगः-गा-गं, सर्वत्रगामी &c., सर्वगतः-ता-तं, सर्वत्रात्मकः-का-कं, त्रैलोक्यविस्तीर्णः-शी-शीं, सर्वत्र विस्तीर्णः &c. or विद्यमानः-ना-नं, विश्वरूपः-पा-पं, सर्वभूतभूतान्तरः-रा-रं.
 OMNISCIENCE, *s.* सर्वज्ञता, सर्वज्ञानं, सर्वविषयज्ञानं, अनन्तज्ञानं, अपारज्ञानं, सर्वज्ञानत्वं.
 OMNISCIENT, *a.* सर्वज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सर्वविद् *m. f. n.*, सर्ववेदी-दिनी-दि (न्), सर्वज्ञता-ची-तृ (त्), कृत्स्नज्ञः &c., कृत्स्नविद् *m. f. n.*, अनन्तज्ञानी &c., सर्वदृशी &c., सर्ववेदी-द्विषी-द्वि (न्), त्रिकालज्ञः &c., त्रिकालविद् *m. f. n.*, त्रिकालदृशी &c.
 OMNIVAGANT, OMNIVAGOUS, *a.* सर्वगः-गा-गं, सर्वत्रगः &c., सर्वत्रगामी-मिनी &c., सर्वत्रभ्रमकः-का-कं, सर्वत्रविहारी &c.
 OMNIVOROUS, *a.* सर्वभक्षः-क्षा-क्षं, सर्वभक्षकः-का-कं, सर्वत्रभक्षकः &c., सर्वभोजी-जिनी-जि (न्), सर्वशी &c., सर्वखादकः-ता-तं, खेच्छाहारः-रा-रं, सर्वभोजनः-ना-नं.
 OMPHALIC, *a.* नाभ्यः-भ्या-भ्यं, नाभिसमन्वी-न्विनी-न्वि (न्).
 OMPHALOCELE, *s.* नाभिवर्धनं, नाभिगोलकः, नाभिगुडकः, नाभिकण्टकः.
 OMPHALOTOMY, *s.* नाभिच्छेदः-दनं, नाभिनालीच्छेदनं.
 On, *prep.* अधि, नि prefixed, उपरि affixed.—Denoting contact with the upper part of a thing expressed by the loc. c., or by उपरि affixed to the crude form or gen. c.; as, 'on the table,' फलके or फलकोपरि or फलकस्योपरि; 'rain falls on the ground,' भूमौ पतति वृष्टिः; 'having placed the wood on his shoulder,' काष्ठं स्तन्ये कृत्वा; 'placed on the fire,' अग्निदः

-डा -ई. The instr. c. is elegantly used for the loc. in similar phrases; as, 'he carries the wood on his shoulder,' काष्ठं कृन्धेन वहति; 'to go on foot,' पादाभ्यां गम्; 'conduct me home on a horse,' अश्वेन मां वसतिं नय.—(At, or near) expressed by loc. c., or by निकटे, समीपं, उपाने &c. affixed, or by उप prefixed; as, 'on the shore,' तीरे, तीरनिकटे, तीरोपाने, उपतीरे; 'on the throat,' उपकण्ठं.—(At the time of) expressed by the loc. c., as, 'on Monday,' सोमवारे; 'on their arrival,' तेषु आगतेषु; 'on the corn being cut,' शस्ये लूने सति, or even by the abl. c., as, 'on seeing him,' तद्दर्शनात्, or by the indecl. part., as, 'on seeing that,' तद् दृष्ट्वा; 'on hearing that,' तच्छ्रुत्वा.—(Toward or for) प्रति affixed, or expressed by gen. or loc. c.; as, 'have pity on me,' मां प्रति or मम or मयि दयां कुरु.—(Dependence on) expressed by acc. c., after such verbs as अवलम्ब, आश्रित &c.; as, 'he relies on me,' माम् अवलम्बते.—(Concerning, relating to) विषयः -या -यं, विषयकः -का -कं, पञ्चमी -न्विनी &c.; as, 'a treatise on mathematics,' गणितविषयकं शास्त्रं.—(Performing on an instrument) expressed by acc. c. after वद in caus.; as, 'he plays on a lute,' वीणां वादयति. The affixes तस्, त्र and दा, often express the sense of 'on'; as, 'on both sides,' उभयतस्, उभयत्र, उभयपार्श्वतस्; 'on all sides,' सर्वतस्, समस्ततस्, अभितस्, समन्तात्, मण्डत्रः; 'on the one hand,' एकतस्; 'on all occasions,' सर्वदा; 'on one occasion,' एकदा; 'on another occasion,' अन्यदा. The following are other examples of instr., and other cases used adverbially to express this prep.: 'on the north-east of the city,' प्रागुत्तरेण नगरात्; 'on this account,' अनन्त हेतुना; 'on account of or in consequence of anger,' कोपात्. See ACCUSATIVE. 'on the other side,' अन्यपार्श्वेन, अन्येन पार्श्वेन, 'immediately on hearing this,' तच्छ्रवणमात्रात्; 'on a sudden,' अकस्मात्, सहसा; 'on high,' उच्चैस्, उच्चैकस्, उच्चं, ऊर्ध्वं, उर्ध्वं, 'on foot,' आरम्य, 'on the way,' उद्यतः -ता -तं, प्रचलीकृतः &c.

ON, *adv.* (Forward, in progression) अग्रे, अग्रं, अग्रतस् or expressed by प्र prefixed; as, 'going on,' अग्रे गमनं, प्रगमनं.—(Continuance) expressed by the verb आस् in combination with the pres. or indecl. part. of another verb. See KEEP. CONTINUE. (Upon the body, as clothes, &c.). See TOPEL ON.

ONCE, *adv.* (One time) सकृत्, एकवारं -रे, एककृत्वस्, एककाले, एकसमये.—(On a certain time) एकदा, कदाचित्.—(Formerly) पूर्वं, पुरा. See the word. (At once, at the same time) अभिकाले, एककाले, एकवारे, एकदा.—(All at once) युगपत्, यागपद्येन, एकपदं -दे.—(All at once in a body) सङ्गशस्.—(All at once, suddenly) अकस्मात्.—(At once, immediately) सहस्र, तत्काले, तत्क्षणे.—(Once more) पुनरपि.

ONCE, *adv.* किंचदानी, जनप्रवादः, जनवादः, लोकप्रवादः.

ONE, *a.* (Single in number) एकः -का -कं; 'one man,' एकपुरुषः.—(Indefinitely) 'some one,' 'any one,' कश्चित् &c., कश्चन &c., कोऽपि &c. See SOME. (Mutuality) 'one another,' परस्परः -रा -रं, इतरेतरः &c., अन्योन्यः -न्या -न्यं; 'things that are equal to the same, are equal to one another,' यावन्तः पदार्थाः

प्रत्येकम् एकेन केनचित् समास् ते सर्वे भिन्नः समानाः; 'one after another,' अनुपूर्वशस्, क्रमशस्, क्रमे क्रमे.—(Same, like) एकः -का -कं, समः -मा -मं, तुल्यः -त्या -त्यं; 'at one time,' एककाले, एकपदे; 'of one color,' एकवर्णः -र्णा -र्यं, समवर्णः &c.; 'having one object,' एकार्थः -र्था -र्यं, एकाग्रः -या -यं; 'having one occupation,' एकवृत्तिः &c.; 'in one place,' एकस्थाने, एकत्र; 'collected in one place,' एकस्थः &c., एकैवभूतः -ता -तं.—(One only, but one) अनन्यः -न्या -न्यं; 'having one only refuge,' अनन्यगतिः &c.; 'having the mind fixed on one object,' अनन्यमनस्कः &c., अनन्यभावः &c.—(One by one) एकैकं, एकैकशस्, एकशस्, प्रत्येकं, पृथक्, पृथक् पृथक्.—(One day) एकदा, कदाचित्; 'in one way,' एकधा; 'on the one hand,' एकतस्; 'one of many,' एकतमः -मा -मं; 'one of two,' एकतरः -रा -रं; 'one of these,' तेषाम् एकः, तत्रैकः; 'one year old heifer,' एकवर्षा; 'one year old calf,' एकवत्सरो वत्सः.

ONE, *s.* (Such a one, such and such a person) समुक्तः, समुक्तजनः.—(A man, a person) जनः, व्यक्तिः *f.* मनुष्यः; 'one's self,' आत्मा *m.* (नं), स्वयं indecl.; 'by resemblance to one's self,' आत्मोपम्येन; 'done by one's self,' स्वयंकृतः -ता -तं; 'one's own,' स्व, आत्म in comp.; 'like one's own body,' स्वशरीरवत्; 'one's own house,' आत्मगृहं, स्वगृहं. See OWN.

ONE-EYED, *a.* एकाक्षः -क्षा -क्षं, एकदृक् *m. f. n.* (ज्ञ), एकाक्षिविकलः -ला -लं, एकनेत्रः -त्रा -त्रं, एकचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्, काणः -गा -गं, काण्यः -यी -यं, काणेरः -री -रं).

ONE-HANDED, *a.* एककरः -रा -रं, एकहस्तः -स्ता -स्तं, एकपाणिः -णिः -णि.

ONTOCRITIC, ONTOCRITICAL, *a.* स्वप्रविचारी *m.* (नं), स्वप्रकाशकः, स्वप्रार्थज्ञापकः, स्वप्रार्थबोधकः.

ONTOCRITIC, *s.* स्वप्रविचारः, स्वप्रकाशनं, स्वप्रार्थज्ञापनं, स्वप्रार्थबोधनं, स्वप्रप्राप्ता, स्वप्रार्थज्ञानाद् भविष्यत्सूचनं or शुभाशुभकथनं.

ONENESS, *s.* एकता -न्यं, एक्यः, एक्यभावः, एकभावः, सङ्घतं, सभेदः.—(Doctrine of oneness in theology). See UNITY.

TO ONERATE, *v.* सभारं -रां कृ, भारयन् -यन्तं -यन्त कृ. See TO LOAD.

ONEROUS, *a.* दुर्भरः -रा -रं, दुःमहः -हा -हं, दुर्वहः -हा -हं, भारी -रिणी -रि (नं), भारवान् -वन्ती -वन्त (त्), सभारः -रा -रं, कष्टकरः -रा -रं, पीडाकरः &c., गुरुः -रा -रं.

ONION, *s.* पलायुः *m.*, सुकन्दकः, सुकन्दकः, मुकुन्दकः, दुर्दमः, दुर्दमः, लताकः, मृध्ननः, मुखगन्धकः, मुखदूषणः, तीक्ष्णकन्दः, महाकन्दः, नीचभोज्यः.

ONLY, *a.* (Single, one alone) एकः -का -कं, केवलः -ला -ली -लं, केवली -लिनी -लि (नं), कैवल्यः -त्या -त्यं, मात्रः in comp. मात्रकः -का -कं, सङ्घतीयः -या -यं; 'an only son,' एकपुत्रः, एकमनुः *m.*—(This and no other) अनन्यः -न्या -न्यं, नान्यः -न्या -न्यत्; 'having one only refuge,' अनन्यगतिः -तिः -ति; 'his only business is reading the Vedas,' वेदाध्ययनात् तस्य कार्यं नान्यत्.

ONLY, *adv.* केवलं, मात्रं -त्रेण -त्रात्, कुट्टारं, एकान्ततस्, एव; 'by calculation only,' गणितमात्रेण, केवलगणितेन, गणितेनैव; 'touch only,' स्पर्शमात्रं; 'from touch only,' स्पर्शमात्रात्.

ONOMANCY, *s.* नामाक्षरलक्षणद् भविष्यत्सूचनं or शुभाशुभकथनं.

ONOMATOPEIA, *s.* (In rhetoric) अनुकरणं, अनुकरणशब्दः, शब्दानुकरणं.

ONSET, *s.* आक्रमः -मणं, अभिक्रमः -मणं, अधिक्रमः -मणं, अभियोगः, अभियहः, सवस्तुन्दः -न्दनं, अभ्याघातः; 'cumulative onset,' सहस्रविक्रमः.

ONTOLOGIST, *s.* सत्त्वविद्याज्ञः, सत्त्वमात्रविचारी *m.* (नं), भूतमात्रविचारी *m.*

ONTOLOGY, *s.* सत्त्वविद्या, सत्त्वमात्रविचारः, भूतमात्रविचारः.

ONWARD, ONWARDS, *adv.* अग्रे, अग्रतः, पुरस्, पुरतस्, पुरस्तात्, अभितस्, अभिमुखं-त्वे, प्रतिमुखं-त्वे, अग्रभागं प्रति, उत्तरेण, उर्ध्वं, or expressed by प्र; as, 'proceeding onwards,' अग्रे गमनं, अग्रगमनं, प्रगमनं, प्रस्थानं.—(A little further) किञ्चिदन्तरं-रेण, किञ्चिदपरतस्.

ONWARD, *a.* (Advanced, in advance) अग्रः-या-यं, अग्रिमः-ना-मं, अग्रगामी-मिनी-मि(न्), अग्रगः-गा-गं, अग्रतः-सः-रा-रं, अग्रसरः-रा-रं, प्रगतः-ता-तं.—(Increased) वर्धितः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्वा-द्धं, प्ररुढः-ढा-ढं.

ONYX, *s.* (Precious stone) गोमेदकः-कं, शिवधातुः *m.*

To ooze, *v. n.* शनैः शनैः सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं) or स्यन्द (c. 1. स्यन्दते-न्ति) or प्रस्यन्द or सर (c. 1. सरति-रितुं) or री (c. 4. रीयते, रेतुं) or गल् (c. 1. गलति-लितुं), क्रमे क्रमे or विन्दुक्रमेण सरणं कृ.

Ooze, *s.* (Moist mud) सद्रवपक्कः, चिक्कणपक्कः, सरत्पक्कः.—(Exudation) स्यन्दनं, स्रवः, विन्दुधावः, स्रवरसः, स्वेदः, द्रवः, धारा.

Oozing, *s.* शनैः शनैः स्रवणं or स्यन्दनं or सरणं or गलनं.

Oozing, *part.* शनैः शनैः स्यन्दी-न्दिनी-न्दि(न्) or स्यन्दमानः-ना-नं or निस्यन्दमानः-ना-नं or स्रवः-न्ना-न्नं or सरन्-रन्ती-रत्(त्) or स्रवन् &c. or रीणः-णा-यं.

Oozy, *a.* सद्रवपक्कमयः-यी-यं, सरत्पक्कमयः &c., सद्रवः-वा-वं.

OPACITY, OPAQUENESS, *s.* (The quality of being impervious to light) प्रकाशाभेद्यता, प्रभाभेद्यता, किरणाभेद्यता, अस्वच्छता, प्रकाशप्रतिबन्धकत्वं, प्रकाशरोधकत्वं, दृष्टिरोधकता.—(Obscurity) निष्प्रभता, अप्रकाशता, कलुष्यत्वं, प्रभाहीनता, सान्धकारता, अप्रसन्नता.—(Disease in the eyes) शुक्लं.

OPAQUE, OPAOUS, *a.* (Impervious to light) प्रकाशाभेद्यः-द्या-द्यं, प्रभाभेद्यः &c., किरणाभेद्यः &c., प्रकाशप्रतिबन्धकः-का-कं, प्रकाशरोधकः-का-कं, किरणरोधकः &c.—(Not shining by its own light) परप्रकाशः-शा-शं.—(Obscure, not transparent) अस्वच्छः-च्छा-च्छं, निष्प्रभः-भा-भं, अप्रकाशः-शा-शं, प्रकाशहीनः-ना-नं, सान्धकारः-रा-रं, कलुषः-या-यं.

OPAL, *s.* शिवधातुः *m.*, पाखुमृत्तिका, चक्राभः, क्षीरस्फटिकः, गोमेदसन्निभः.

To OPEN, *v. a.* (Unclose) विवृ (c. 5. -वृणोति -णुते -वरितुं -रीतुं), अपावृ, अपवृ, उद्घट् (c. 10. -घटयति -यितुं), व्यादा (c. 3. -ददाति -दातुं); 'he opens the door,' द्वारं विवृणोति or उद्घटयति.—(Unbar) निरर्गलोकृ.—(Open the mouth) मुखं व्यादा.—(Open the eyes) लोचनं or चक्षुषी उन्मील (c. 10. -मीलयति -यितुं) or प्रोन्मील, उन्मिप् (c. 6. -मिषति -मेषितुं) or उत्फल् (c. 10. -फालयति -यितुं), नयने विवृ.—(Open a book) पुस्तकं मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षं) or विल्व, पुस्तकमोचनं कृ.—(Open a letter) उन्मुद्रोकृ, विमुद्रोकृ.—(Expand) विल्व (c. 10. -स्तारयति -यितुं), विकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकस (c. 10. -कासयति -यितुं), विवृ, व्यादा.—(Lay open, make manifest) व्यस्र (c. 7. -सनक्ति-संक्षं, c. 10. -सज्जयति -यितुं), विकाश, प्रकाश, प्रकटोकृ, व्यक्तीकृ.—(Split, break, cut open) भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेत्तुं), विभिद्, निभिद्, छिद् (c. 7. छिनक्ति, छेत्तुं), विछिद्.—(Expound) व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्याकृ, प्रकाश, स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, विवृ, विवरणं कृ.—(Clear) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विगुष्.—(Begin) सारम् (c. 1. -रभते -रभुं), उपक्रम (c. 1. -क्रमते -नितुं).

To OPEN, *v. n.* (Unclose itself) विवृतः-ता-तं भू, अपावृतः-ता-तं भू, —(Expand) विवृ in pass. (-स्त्यते), विवृ in caus. pass. (-वायते), विवृणु (c. 1. -जृम्भते -भिभुं), वितरीय.—(As flowers) विकस (c. 1.

-कसति -सितुं), प्रविकस, स्फुट् (c. 6. स्फुटति -टितुं), फुल् (c. 1. फुलति -लितुं), विकसितः-ता-तं भू, विमुद्रोभू.—(Crack, open in chinks) स्फुट्, विदल् (c. 1. -दलति -लितुं), विद् in pass. (-दीर्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्.—(Begin) सारम् (c. 1. -रभते -रभुं), सारम्, प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -रितुं).

OPEN, *a.* (Unclosed) विवृतः-ता-तं, अनावृतः-ता-तं, अपावृतः-ता-तं, असंवृतः-ता-तं, उद्घाटितः-ता-तं, व्याका-न्ना-न्नं, अपरावृतः &c.—(As the mouth) व्यास्रः-न्ना-न्नं, विवृत्; &c.—(As the eyes) उन्मीलितः-ता-तं, उन्मिषितः-ता-तं, विवृतः &c.—(As a book) मुक्तः-क्ता-क्तं.—(Expanded) विततः-ता-तं, विस्तृतः-ता-तं, विस्तीर्यः-यो-यं, विकसितः-ता-तं, विजृम्भितः-ता-तं, उज्जृम्भितः-ता-तं, उज्जृम्भः-म्भा-म्भं, जृम्भितः-ता-तं, जृम्भः-म्भा-म्भं, अपेतः-ता-तं.—(Unsealed, as a letter, &c.) उन्मुद्रः-द्वा-द्धं, विमुद्रः-द्वा-द्धं, उन्मुद्रोक्तः-ता-तं.—(Not stopped, without obstruction) अनर्गलः-ला-लं, निरर्गलः &c., असंवाधः-धा-धं, सरुद्धः-द्वा-द्धं, अपिहितः-ता-तं, प्रतिबन्धरहितः-ता-तं, अव्यवधानः-ना-नं.—(Free, clear, unimpeded) मुक्तः-क्ता-क्तं, विमुक्तः &c., मोक्षितः-ता-तं, शुद्धः-द्वा-द्धं, विशुद्धः &c., अवद्धः-द्वा-द्धं, निर्यन्त्रणः-णा-यं, उच्छृङ्खलः-ला-लं, विशुद्धलः-ला-लं, निर्विघ्नः-न्ना-न्नं, निरवरोधः-धा-धं.—(Plain, evident) व्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रत्यक्तः &c., अभिव्यक्तः &c., स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, विस्पष्टः &c.—(Public) प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः &c., प्रकटः-ढा-ढं.—(Not close, roomy) विरलः-ला-लं.—(Not covered with trees, as a country) निर्वनः-ना-नं, निर्वृक्षः-क्षा-क्षं, वृक्षशून्यः-न्या-न्यं.—(Ingenuous, candid) निष्कपटः-ढा-ढं, निर्व्यानः-न्ना-न्नं, निर्व्यलीकः-का-कं, विमलः-ला-लं, विमलात्मा-त्मा-त्मा(न्), सरलः-ला-लं, शुद्धमतिः-ति-ति, सरलमतिः &c., मायाहीनः-ना-नं, अवक्रः-क्रा-क्तं, अगूढभावः-वा-वं, उदारः-रा-रं; 'having an open countenance,' उदारलक्षणः-णा-यं.—(Unsheltered) अनाश्रयः-या-यं, निराश्रयः &c.—(Not hidden) अगूढः-ढा-ढं, अगुप्तः-न्ना-न्नं; 'to lay open,' प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), प्रकाशीकृ. See To OPEN; 'an open space,' विविक्रता; 'open to the weather,' अभावकाशिकः-की-कं; 'open to all corners,' मुक्तद्वारः-रा-रं; 'open at one end,' एकमुखः-खा-खं; 'an open vowel,' उदात्तः; 'open day,' प्रकाश; 'having gone out into the open air,' प्रकाशं निर्गतः; 'open state of the organs of speech,' विचारः, विवृतता-त्वं.

OPENED, *p. p.* (Unclosed) उद्घाटितः-ता-तं, उद्घटितः-ता-तं, अपावृतः-ता-तं. See OPEN. (Unbarred) निरर्गलोकृतः-ता-तं.—(Unsealed) उन्मुद्रोक्तः-ता-तं, विमुद्रोक्तः &c.—(Uncovered) अनावृतः-ता-तं, अनाच्छादितः-ता-तं, अपवृतः-ता-तं.—(Split) स्फुटितः-ता-तं, दलितः-ता-तं, विदलितः &c., भिद्-न्ना-न्नं.—(As flowers) विकसितः-ता-तं, फुलः-न्ना-न्नं, स्फुटः-ढा-ढं, विमुद्रः-द्वा-द्धं.—(Made plain) व्यक्तीकृतः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, स्पष्टीकृतः &c., व्याख्यातः &c.—(Cleared) शोधितः-ता-तं.

OPENER, *s.* उद्घाटकः, उद्घाटनकृत्, विवरणकृत्, विकाशकः.

OPEN-EYED, *a.* विवृताक्षः-क्षी-क्षं, उत्फुल्लनयनः-ना-नं, सचेतनः &c.

OPEN-HANDED, *a.* मुक्तहस्तः-स्ता-स्तं, उदारहस्तः &c., उदारः-रा-रं.

OPEN-HEARTED, *a.* सरलमतिः-ति-ति, शुद्धमतिः &c., अगूढभावः-वा-वं.

OPEN-HEARTEDNESS, *s.* सरलमतित्वं, शुद्धमतित्वं, उदारता, मायाहीनता.

OPENING, *s.* (Act of opening) उद्घाटनं, उद्घटनं, व्यादानं, विवृतिः *f.*, विवरणं.—(Aperture) छिद्, रन्ध्रं, द्वारं, मुखं.—(Beginning,

commencement) आरम्भः, प्रारम्भः, उपक्रमः, उपोद्घातः.

OPENING, *a. or part.* (Commencing, first in order) आरम्भकः
-का -कं, प्रारम्भकः &c., प्रथमः -मा -नं, छाद्यः -द्या -द्यं.—(Expanding, as a flower) विकासी -शिनी -शि (न्), विकासी &c., विकशन्
-शनी -शन् (न्), विकसन् &c., प्रविकशन् &c., स्फुटन् &c.

OPENLY, *adv.* प्रकाशं, प्रकटं, प्राकट्येन, व्यक्तं, मुख्यकं, स्पष्टं.

OPEN-MOUTHED, *a.* विवृतमुखः -स्या -स्यं, व्याप्तवक्त्रः -त्रा -त्रं, मुक्तकण्ठः
-खटा -खटं, प्रमुक्तकण्ठः &c., गुहामुखः -खी -खं.

OPENNESS, *s.* (Freedom from covering or obstruction) विवृतत्वं,
विवृतिः *f.* अनावृतत्वं, अनावृतिः *f.*, व्याप्तता, मुक्तता -त्वं, अखडता,
निर्विघ्नता.—(Plainness, clearness) व्यक्तत्वं -ता, प्रव्यक्तता, स्पष्टता,
शुद्धता, शुद्धिः *f.*, वैमल्यं, निर्मलता.—(Freedom from disguise)
निर्व्यञ्जता, अव्यञ्जः, व्याजहीनता, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, निष्कापट्यं.
—(Frankness) सारल्यं, सरलता, अकापट्यं, अमाया, मायाहीनता,
अवक्रता, दाक्षिण्यं, निर्व्यलीकता, मायागूढता, भावशुद्धता, शुद्धमतिर्त्वं,
अजिज्ञता, उदारता.—(Publicity) प्रकाशता, प्रकाशः, प्राकट्यं, प्रसि-
द्धिः *f.*, प्रसिद्धता, अगूढता, असुगूढता.—(Roominess, freedom from
closeness) विरलता, वैरल्यं.—(Want of shelter) निराश्रयता,
अनाश्रयता, आश्रयहीनत्वं, अभायकाशिकत्वं.—(Of a country) निर्वैनत्वं.

OPERA, *s.* सङ्गीतं, तौर्त्यधिकं, नाट्यं, सङ्गीतविशिष्टो नाटकः.

To OPERATE, *v. n.* (Act, exert action) कृ, चेष्ट (c. 1. चेष्टते -डितुं),
विचेष्ट, कर्म कृ, चेष्टा कृ, प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), कर्त्तृकः -का
-कं भू.—(Effect, produce effect) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं),
समुत्पद्, उपपद्, सम्पद्, फलम् उत्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं),
सञ्जन्, साध् (c. 10. साधयति -यितुं), कार्यं साध्, प्रबलीभू, प्रभू.—
(In surgery) शस्त्रक्रिया कृ, शस्त्रोपायं कृ, शस्त्रोपचारं कृ.

OPERATION, *s.* (Agency) कर्त्तृत्वं, कर्त्तृकत्वं, कारणत्वं, कारणं, हेतुता,
प्रवर्त्तकत्वं, प्रयोजकत्वं.—(Action) क्रिया, कृतिः *f.*, कर्म *n.* (न्), वृत्ता,
व्यापारः, विधानं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं.—(Act, deed) कर्म *n.*, कार्यं,
कृत्यं, चेष्टितं, विचेष्टितं; 'mental operation,' मनोव्यापारः; 'arith-
metical,' परिकर्म *n.*, कर्म *n.*; 'secret in operation,' निगूढ-
कार्यः -र्या -र्यं; 'speedy in operation,' साशुकारी -रिणी -रि
(न्); 'slow,' मन्दकारी &c.—(In surgery) वैद्योपचारः, शस्त्रोप-
चारः, शस्त्रक्रिया, शस्त्रकृत्यं, शस्त्रोपायः, शस्त्रकर्म *n.* उपचारः.

OPERATIVE, *a.* (Exerting agency) कर्मकारी -रिणी -रि (न्), कर्म-
कारः -रा -रं, क्रियाकारी &c., कारकः -का -कं, कर्त्तृकः -का -कं, कार-
णिकः -की -कं, हेतुकः -का -कं, प्रवर्त्तकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं.
—(Producing effect, efficacious) कार्यसाधकः -का -कं, कार्य-
सम्पादकः &c., फलोत्पादकः &c., सिद्धिकरः -री -रं, गुणकारी &c.,
गुणावहः -हा -हं, प्रबलः -ला -लं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु.

OPERATIVE, *s.* कर्मकारः, शिल्पकारः, कारकः, कारुः *m.*, शिल्पकर्मकारी *m.*

OPERATOR, *s.* कर्त्ता *m.* (न्), कारकः, कर्त्तृकः, कार्यकर्त्ता *m.*, प्रवर्त्तकः.
—(In surgery) शस्त्रोपचारकृत् *m.*, उपचारकारी *m.* (न्), उपचारकर्त्ता *m.*

OPEROSE, *a.* अमसाध्यः -ध्या -ध्यं, कष्टसाध्यः &c., अमी -मिणी &c.

OPHIHOLOGY, *s.* सर्पविद्या, भुजङ्गविद्या, सर्पादिविषयका विद्या.

OPHIOMANCY, *s.* सर्पादिलक्षणार्थं भविष्यत्सूचना or भविष्यदनुमानं.

OPHIOPHAGOUS, *a.* सर्पभक्षकः -का -कं, सर्पभोजी -जिनी -जि (न्).

OPHTHALMIA, OPHTHALMY, *s.* अक्षिमन्यः, अक्षिमन्यः, रक्षाक्षिमन्यः, रक्षा-
भिनन्यः, अक्षुब्धः -दं, पिच्छटः, चक्षुरोगः, नेत्ररोगः, नेत्रामयः, अक्षिरोगः,
लोचनामयः.

OPHTHALMIC, *a.* आक्षुपः -वी -वं, नेत्रसम्बन्धी -न्धनी &c., नेत्रविषयः &c.

OPIATE, *s.* स्वप्नकारकम् or निद्राकारकम् औषधं, उपशमनं.

OPIATE, *a.* स्वप्नकृत् *m. f. n.*, निद्राकारी -रिणी -रि (न्), निद्राजनकः
-का -कं, स्वपनः -ना -नं, उपशमनकारी &c., उपशायी &c., उपशमकृत्.
To OPINE, *v. n.* मन् (c. 4. मन्यते, मनु), तर्कं (c. 10. तर्कयति पितुं).
See To THINK.

OPINIATED, OPINIATIVE, *a.* स्वमताभिमानी -निनी -नि (न्), मताभिमानी
&c., स्वमताग्रही &c., मताग्रही &c., स्वमतवादी &c., मतवादी &c.,
दुराग्रही &c.

OPINIATIVENESS, *s.* स्वमताभिमानं -निता, स्वमताग्रहः, मताभिमानं, दुराग्रहः,
स्वमतमाद्यं.

OPINION, *s.* मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, सम्मतं, तर्कः, विचारः, अनुमानं,
बोधः, भासः, छन्दः; 'a different opinion,' विकल्पः, परमतं;
'difference of opinion,' मतिभेदः, मतभेदः, विप्रतिपत्तिः *f.*; 'op-
posed in opinion,' विप्रतिपक्षः -जा -जं; 'public opinion,' लोकमतं,
जनमतं; 'regard for it,' लोकलज्जा, जनलज्जा; 'atheistical
opinion,' नास्तिकमतं; 'legal opinion,' सूत्रं.—(Estimation)
मानं, सम्मानं.

OPINIONATED, OPINIONATIVE. See OPINIATED, &c.

OPIUM, *s.* अफेनं, अहिफेनं, खसखसरसः, उपविषं.

OPPIDAN, *a.* नागरिकः -की -कं, नागरः -री -रं, घोरः -री -रं.

OPPILATED, *p. p.* सहायः -धा -धं, सङ्कीर्णः -शा -शं, सङ्कुलः -ला -लं.

OPPONENT, *a.* विरोधी -धिनी -धि (न्), प्रतिरोधी &c., विरुद्धः -द्धा -द्धं,
वेरी -रिणी &c., प्रतियोगी &c., प्रतिकूलः -ला -लं, विपक्षः -क्षा -क्षं,
प्रतिपक्षः &c., विपरीतः -ता -तं, विमुखः -खा -खं, पराङ्मुखः &c.,
विमतः -ता -तं, प्रतीपकः &c.

OPPONENT, *s.* प्रतिरोधी *m.* (न्), विरोधी *m.*, वेरी *m.*, शत्रुः *m.*, अरिः *m.*,
प्रतियोगी *m.*, प्रतिरोद्धा *m.* (द्ध), प्रतिरोधकः, प्रतिबन्धकः, प्रतियोद्धा *m.*
(द्ध), प्रतिपक्षः, अभिघाती *m.* (न्), विजिगीषुः *m.* (In controversy)
विवादी *m.* (न्), पृष्ठपादो *m.*, अग्रवादी *m.*, प्रतिवादी *m.*, उत्तरवादी *m.*,
पृष्ठपक्षी *m.*, प्रतिपक्षी *m.*, वादी *m.*

OPPORTUNE, *a.* समयोपयुक्तः -क्ता -कं, समयोचितः -ता -तं, समयानुकूलः
-ला -लं, सामयिकः -की -कं, कालिकः &c., कालमदृशः -शी -शं,
कालयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रस्तावमदृशः &c., प्रास्ताविकः -की -कं, प्राप्ता-
वसरः -रा -रं, प्राप्तकालः -ला -लं, प्राप्तसमयः -या -यं, प्रसङ्गोपयुक्तः
&c., काकतालीयः -या -यं.

OPPORTUNELY, *adv.* यथावसरं, कालं, स्थाने, समयानुसारेण, समयोपयुक्तं,
प्रसङ्गानुसारात्, प्रस्तावमदृशं, यथावकाशं, यथासमयं, यथाप्रसङ्गं, काल-
योग्यं, यथायोग्यं, वेलायां.

OPPORTUNENESS, *s.* समयोपयुक्तता, कालयोग्यता, समयोचित्यं, प्रसङ्गयो-
ग्यता, प्रसङ्गानुकूल्यं, कालिकत्वं.

OPPORTUNITY, *s.* अवसरः, प्रसङ्गः, समयः, प्रस्तावः, अवकाशः, कालः,
कार्यकालः, कालयोगः, सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, वेला, योगः, सुयोगः,
स्थानं, वारः, प्रक्रमः; 'according to opportunity,' यथावसरं,
यथाप्रसङ्गं, यथावकाशं; 'to lose one's opportunity,' कालं ह्
(c. 1. हरति, हर्तुं) or हा (c. 3. जहाति, हातुं); 'to await it,'
अवसरं प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं); 'one who has found
an opportunity,' लब्धवकाशः -शा -शं.—(Means) साधनं, उपायः,
सन्धानं.

To OPPOSE, *v. a. and n.* (Act against, resist) प्रतिकृ, विप्रतिकृ,
विप्रकृ, प्रतिकृ (c. 7. -हण्डि -रोतुं), विरुध्, संरुध्, विरुद्धीभू, प्रतिकूल
(nom. प्रतिकूलयति -यितुं), प्रतिकूलोभू, पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं),

प्रतिसमास (c. 2. -आस्ते -आसितुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), विपरीतः -ता -तं भू or अस्.—(Put in opposition, set one against the other) विरुद्धं -द्धां कृ, विरुद्धीकृ, परस्परं विरुद्धं, प्रतिकूलीकृ, विरोधिनीं -नीं कृ.—(Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), विग्र (nom. विग्रयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), विहन्, प्रतिहन्, व्याहन्, रुध्.—(Check) नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).

OPPOSED, *p. p.* विरुद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिरुद्धः &c., पर्यवस्थितः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, प्रतिकूलः -ला -लं, प्रातिकूलिकः -की -कं, विरोधी -धिनी -धि (न्), विप्रतिकृतः -ता -तं, विप्रकृतः &c., विप्रतिपक्षः -क्षा -क्षं, प्रतिघातः -ता -तं.—(Hindered, checked) वारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, विहन्तः &c., प्रतिहन्तः &c., रुद्धः &c., विग्रितः &c.; when 'opposed' signifies 'the opposite of,' इतर may be used; as, 'opposed to movable,' जङ्गमेतरः -रा -रं.

OPPOSER, *s.* विरोधी *m.* (न्), प्रतिरोधी *m.*, पर्यवस्थाता *m.* (न्), प्रतियोगी *m.* (न्), विरोधकः, प्रातिकूलिकः, प्रतिहन्तकः. See OPPONENT.

OPPOSITE, *a.* (Situated in front, facing) अभिमुखः -क्षा -क्षी -क्षं, अभिमुखगतः -ता -तं, अभिमुखस्थः -स्था -स्थं, सम्मुखः -क्षा -क्षं, सम्मुखस्थः -स्था -स्थं, अभिसम्मुखः -क्षा -क्षं, सम्मुखीनः -ना -नं, प्रतिमुखः -क्षा -क्षं.—(Adverse, contrary) विपरीतः -ता -तं, प्रतिकूलः -ला -लं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरोधी -धिनी -धि (न्), प्रतिरोधी &c., विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, अपसम्यः -व्या -व्यं, प्रसम्यः &c., अपसम्यकः &c., प्रतिपक्षः -क्षा -क्षं, विपक्षः &c., अपकटः -टा -टं.—(Further, on the other side) परः -रा -रं, अपरः -रा -रं; 'the opposite bank,' पारं, परतीरं, तीरान्तरं.—(Reverse of) व्यत्यस्तः -स्ता -स्तं, इतर in comp.; as, 'the opposite of movable,' जङ्गमेतरः -रा -रं; 'of white,' सितेतरः &c.; 'of left,' वामेतरः &c.; 'of innate,' सहनेतरः &c.—(Opposite side of the argument) उद्तरपक्षः, परपक्षः, प्रतिपक्षः.

OPPOSITE, *s.* विपर्ययः, विपर्ययायः, व्यत्ययः, व्यत्यासः, विपर्ययासः, विपरीतः.

OPPOSITELY, *adv.* (In front) अभिमुखं, सम्मुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखीनं.—(Adversely) विपरीतं, वैपरीत्येन. प्रतिकूलं, विरुद्धं, विरोधेन, विपर्ययेण, प्रातिकूल्येन.

OPPOSITION, *s.* विरोधः -धनं, प्रतिरोधः -धनं, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, प्रत्यवस्थानं, पर्यवस्था-स्थानं, प्रतियोगः -गिता, विप्रतिपक्षिः *f.*, प्रतिबन्धकता, प्रतिबन्धिता, प्रतियान्तः.—(State of being opposed) विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रतिकूलता, प्रतिपक्षता, प्रातिकूल्यं.—(Contrariety) विपर्ययः, विपर्ययायः, व्यत्ययः, विपर्ययासः, वैपरीत्यं, व्यत्ययः, व्यत्यासः, निकारः.—(Impediment) व्याघातः, विग्रः, बाधः -धा, प्रतिबन्धः, अवरोधः, उपरोधः, निरोधः, रोधः.—(Collective body of opposers) विरोधिजनसमूहः, प्रतियोगिपक्षः, विरोधकपक्षः.—(Hostile feeling) विरुद्धभावः, द्वेषभावः; 'opposition of interests,' विप्रतिपक्षिः *f.*; 'in opposition to what was before said,' पृथक्प्रतिपक्षे.

To OPPRESS, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, उपपीड्, निपीड्, उपनिपीड्, बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध्, परिबाध्, अविबाध्, दूह् (c. 4. दूहति, द्रोहिन्, द्रोधुं), अभिदूह्, कुष् (c. 10. कर्षयति -यितुं), अभिद्रोहं कृ, अर्हं (c. 10. अर्हयति -यितुं), विडम् (c. 10. -डम्बयति -यितुं), अपकृ, अपकारं कृ, मर्दनं कृ, उपमर्दनं कृ, प्रधूष् (c. 10. -धूषयति -यितुं), उपद्रव् कृ, उपग्रव् कृ, नैदुष्यं कृ, क्रौष्यं कृ, क्रूरवत् कृ, अभिभू, बलाकारं कृ.

OPPRESSED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, अतिदुग्धः -ग्धा -ग्धं, अभिदूषनायः -या -यं, उपद्रुतः -ता -तं, विडम्बितः -ता -तं, अभिभूतः -ता -तं, अपकृतः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं.

OPPRESSION, *s.* (The act) पीडनं, प्रजापीडनं, अभिद्रोहः, द्रोहः -हयं, उपद्रवः, उपद्रवकरणं, उपमर्दः -र्दनं, विमर्दः -र्दनं, बाधः -धनं, कर्षणं, परिग्रवः, उपग्रवः, उपग्रवकरणं, अपकारः, अपकर्म्म *n.* (न्), अपक्रिया, बलाकारः, निधुरता, नैदुष्यं, क्रूरता, क्रौष्यं, दौरात्म्यं, उत्पातः, विडम्बनं -ना, हठः, अन्यायकरणं.—(State) पीडा, बाधा, पीडितत्वं.—(Weight) भारः.

OPPRESSIVE, *a.* (Cruelly severe, or tyrannical) बाधकः -का -कं, पीडाकरः -रा -रं, पीडकः -का -कं, उपद्रवकारी -रिणी -रि (न्), उपद्रवी &c., उपमर्दकः -का -कं, अपकारकः &c., सबाधः -धा -धं, निधुरः -रा -रं, क्रूरः -रा -रं, निर्देयः -या -यं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं, ज्ञेयदायकः -का -कं, ज्ञेयदः -दा -दं, अन्यायकारी &c.—(Heavy) भारी -रिणी &c.

OPPRESSIVENESS, *s.* बाधकत्वं -ता, सबाधता, ज्ञेयकता, नैदुष्यं, क्रौष्यं.

OPPRESSOR, *s.* प्रजापीडकः, उपद्रवकर्त्ता *m.* (न्), उपद्रवी *m.* (न्), क्रूरचरितः, निधुरः, निर्देयः, अत्याचारः, दुरात्मा *m.* (न्), दुर्जनः, दुर्वृत्तः, दस्युः *m.*

OPPROBRIOUS, *a.* निन्दकः -का -कं, निन्दार्थकः &c., निन्दारूपः -पा -पं, निन्दालभकः &c., गहालभकः &c., गहार्थकः &c., अपवादकः &c., मुखरः -रा -रं, दुर्मुखः -खा -खं, परुषः -पा -पं, गर्वः -र्वा -रं.

OPPROBRIOUSLY, *adv.* निन्दापूर्व, सापवादं, सतिरस्कारं, गहर्णीयं.

OPPROBRIOUSNESS, *s.* निन्दकत्वं, अपवादकता, अभिवादः, पौरुष्यं, मौल्यं.

OPPROBRIUM, *s.* निन्दा, अपवादः, घृणा, गहा -हर्णं, कुत्सा, तिरस्कारः, अवज्ञा-ज्ञानं, परिभवः, अपमानं, वायता, वचनीयता, धिक्क्रिया, कुक्ष्यातिः *f.*

To OPPUGN, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, प्रतिरुध्, विरुध् &c. See To OPPOSE.

OPPUGNANCY, *s.* विरोधः, प्रतिरोधः, प्रातिकूल्यं, वैपरीत्यं, प्रतियोगिता.

OPPUGNED, OPPUGNER. See OPPOSED, OPPOSER, OPPONENT.

OPTATIVE, *a.* इच्छासूचकः -का -कं, इच्छाबोधकः &c., अभिलाषबोधकः &c., अभिलाषभाषकः &c. The grammatical symbol is सनकः.

OPTIC, OPTICAL, *a.* (Pertaining to vision) बाधुपः -पी -पं, दृष्टिविषयकः -का -कं, दृष्टिसम्बन्धी -न्धिनी &c.—(Pertaining to optics) दृक्शास्त्रसम्बन्धी &c., दृक्शास्त्रविषयकः &c.

OPTIC, *s.* (Organ of sight) दृग्निन्द्रियं, चक्षुरिन्द्रियं, दर्शनसाधनं.

OPTICIAN, *s.* (Maker of optic instruments) बाधुपयन्त्रकारकः -कर्त्ता *m.* (न्), दृष्टिसाधकयन्त्रकारः, दृष्टियन्त्रविक्रेता *m.* (न्), बाधुपयन्त्रविक्रेयी *m.*—(Skilled in optics) दृक्शास्त्रज्ञः, बाधुपज्ञानी *m.* (न्).

OPTICS, *s. pl.* दृष्टिविद्या, बाधुपविद्या, दृष्टिविद्या, दृक्शास्त्रं, दृष्टिविषया विद्या, बाधुपं ज्ञानं, दर्शनशास्त्रं.

OPTIMACY, *s.* कुलीनवर्गः, कुलीनलोकः, कौलीन्यं, कुलीनता -त्वं.

OPTIMISM, *s.* उत्तमता -त्वं, अत्युत्तमता -त्वं, सत्तमता -त्वं.

OPTION, *s.* (Power of choosing) विकल्पः -ल्यकः, अनुकल्पः, कल्पः, विभाषा, इच्छा, वरणाधिकारः.—(Wish) इच्छा, अभिलाषः, कानः, मनस्त्वानः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः, ईप्सितं, अभीप्सितं.

OPTIONAL, *a.* वैकल्पिकः -की -कं, विकल्पकः &c., सविकल्पकः -का -कं, आनुकल्पिकः -की -कं, विकल्पितः -ता -तं, सविकल्पः -त्या -ल्यं, ऐच्छिकः -की -कं, काम्यः -न्या -न्ये, अभिकामिकः &c., यथाकामः -ना -नं, विभाषितः -ता -तं; 'an optional matter,' विकल्पविषयः, विभाषाविषयः.

OPTIONALLY, *adv.* सविकल्पं -ल्यकं, आनुकल्प्यं, विकल्पेन, विकल्पपूर्व.

OPULENCE, *s.* धनाढ्यता, धनबाहुल्यं, धनसम्पत्तिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, धनैश्वर्यं, ऐश्वर्यं, महाधनत्वं, धनसमृद्धिः *f.*, लक्ष्मीः *f.*, श्रीः *f.*, लक्ष्मीपत्वं.

OPULENT, a. श्रीमान् -मती -मत् (त्), धनाढ्यः -ढ्या -ढ्यं, महाधनः -ना -नं, बहुधनः -ना -नं, अतिधनी -निनी -नि (न्), धनी &c., अतिधनवान् &c., धनवान् &c., बहुधिनवान् &c., बहुद्रव्यवान् &c., वसुमान् &c., अर्थवान् &c., सम्यक्मान् &c., लक्ष्मीवान् &c., समृद्धः -द्धा -द्धं, सम्यक् -न्ना -न्नं, धनेश्वरः, लक्ष्मीशः, सुराः *m. f.* (श्), आढ्यः &c., वर्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, ऋभ्यः -भ्या -भ्यं.

OPULENTLY, adv. धनवाङ्मयेन, धनाढ्यवत्, महाधनवत्, सम्यक्प्रवृत्ति.

Or, conj. वा placed after a word, वापि, अथवा, यद्वा; 'friend or foe,' मित्रं वा शत्रुं वा.—(Or else) अथवा, किंवा, अन्यथा, इतरथा, आहोस्ति.

ORACLE, s. (Answer of a god to an inquiry made) शकुनं -नः, प्रश्नः, प्रसादः; 'through a voice,' देववाणी, आकाशवाणी.—(The deity who gives the answer) प्रसन्नदेवता, प्रसाददेवता, प्रसन्नदेवः, शकुनदेवः.—(The place where the answer is given) प्रसन्नस्थानं, शकुनस्थानं, प्रसादस्थानं.—(A person whose opinion is of great authority) प्रमाणं, आश्रयः.—(A wise or authoritative sentence) आश्रयचनं, आश्रयः *f.*

ORACULAR, ORACULOUS, a. शाकुनिकः -की -कं, शाकुनः -नी -नं, शकुनदः -दा -दं.—(Like an oracle) देववाणीतुल्यः -त्या -त्यं, देववाणीसदृशः -शी -शं.—(Authoritative) प्रमाणिकः -की -कं, आश्रयः -ना -नं.—(Obscure) गूढार्थः -थी -थं.

ORACULARLY, adv. देववाणीपूर्व, देववाणीसादृश्येन, सशकुनं.

ORAL, a. (Spoken by the mouth, not written) मुखतीयः -या -यं, उक्तः -क्ता -क्ते, अलिखितः -ता -तं, मुखकथितः -ता -तं, श्रुतः -ता -तं.

ORALLY, adv. मुखतस्, मुखात् -त्वेन, अलिखितं, मुखद्वारा.

ORANGE, s. (Tree) नारङ्गः, नागरङ्गः, नार्यङ्गः, सुरङ्गः, लम्गन्धः, दन्तशठः, रेरावतः, किर्मीरः, चोलकी *m.* (न्), लतातरुः *m.*, नादेयः, भूमिजमुका, राजकण्ठिककः.—(The fruit) नारङ्गफलं, नागरङ्गफलं, पिच्छिलः.

ORANGE-COLORED, a. नारङ्गवर्णः -णी -णं, कौमुभः -म्भी -म्भं, पिच्छिलवर्णः &c.

ORANGE-PEEL, s. पिच्छिलत्वक् *m.* (च्), नारङ्गफलत्वक् *m.* (च्).

ORANGERY, s. नारङ्गवृक्षवाटिका, नारङ्गरुवाटिका.

ORATION, s. वाक्प्रवचनः, वाक्प्रवचनः, वाक्यं, प्रवचनं, सालङ्कारवाक्यं, सालङ्कारभावकं, सोपपत्तिकवाक्यं, अलङ्कारमयं वाक्यं.

ORATOR, s. (Public declaimer) सभाप्रवक्ता *m.* (क्), सभाप्रवक्ता *m.*, सभावादी *m.* (न्), सभापण्डितः, वक्ता *m.*, प्रवक्ता *m.*, वादी *m.*, प्रवचनकर्त्ता *m.*—(Eloquent speaker) वाक्पटुः *m.*, प्रवचनपटुः *m.*, सुवक्ता *m.*, सङ्गता *m.*, वागीशः, वागीश्वरः, वाक्पण्डितः, वाग्विद् *m.*, वाग्विदग्धः, सभापण्डितः, वाग्विशारदः, वाक्पट्वारेण विस्मयजनकः.

ORATORICAL, a. वागलङ्कारमयः -यी -यं, वाङ्मयः -यी -यं, वाक्चातुर्यमयः &c., सालङ्कारवाक्यमयः &c., सभाप्रवचनसम्बन्धी &c., सभापण्डितसम्बन्धी &c., सभापण्डितविषयः -या -यं, प्रवचनसम्बन्धी &c.

ORATORIO, s. तालवद्धं धर्मकीर्तनं, धर्मकीर्तनविषया सुस्वररचना or सुस्वरसङ्गः.

ORATORY, s. (Art of public speaking) सभाप्रवक्तृत्वं, सभाप्रवचनविद्या, सभाप्रवचनं, सभाप्रवचनपाण्डित्यं, सभापाण्डित्यं.—(Art of speaking eloquently) वाक्पटुता, प्रवचनपटुता, सुवक्तृत्वं, सङ्गता, वक्तृत्वशक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, वाक्चातुर्यं, शब्दचातुर्यं, वाचाशक्तिः *f.*, वाचोयुक्तिः *f.*, शब्दपाण्डित्यं, सुप्रलापः.—(Place for prayer) प्रार्थनागारं, प्रार्थनस्थानं.

ORB, s. मण्डलं, गोलः -लं, गोलकः, वर्तुलं, विद्यः -द्यं, विद्यकं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रवालं, वृत्तं, चलयः -यं; 'circular array,' चक्रव्यूहः.

ORBATE, a. विहीनः -ना -नं, हीनः -ना -नं, मातृपितृहीनः &c.

ORBED, ORBICULAR, ORBICULATE, a. मण्डलाकारः -रा -रं, मण्डलाकृतिः -तिः -ति, गोलाकारः &c., मण्डली -लिनी -लि (न्), विस्ती &c., वर्तुलः -ला -लं, वर्तुलाकारः &c., चक्राकारः &c., चाक्रिकः -की -के, चक्री &c., चाक्रयः -यी -यं.

ORBICULARLY, adv. मण्डलाकारेण, गोलाकारेण, वर्तुलरूपेण, चक्रवत्.

ORBICULARNESS, s. मण्डलाकारता, गोलाकारता, मण्डलता, वर्तुलता.

ORBIT, s. (Of a planet) कक्षा -क्षः, ग्रहपथः, ग्रहमार्गः, मण्डलं; 'apex of an orbit,' उच्चः; 'apsis,' मन्दोच्चः.

ORCHARD, s. वृक्षवाटिका, फलवृक्षवाटी, तरुवाटिका, वाटिका, वाटः -टी -टं, उपवनं, वृक्षोद्यानं, फलवृक्षोद्यानं.

ORCHESTRA, s. (Place for musicians) वादित्रस्थानं, वाद्यभाण्डस्थानं, वादित्रस्थलं, भाण्डवादकस्थानं.—(Body of musicians) भाण्डवादकगणः, वादित्रसमूहः, वाद्यभाण्डं, वादकसमूहः.

ORCHESTRAL, a. वाद्यभाण्डसम्बन्धी &c., वादकगणसम्बन्धी &c.

To ORDAIN, v. a. (Institute) विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अभिधा, कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रकृप्, परिकृप्, स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, संस्था, व्यवस्था, प्रचुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति -देहं), सन्दिश, निर्दिश.—(Appoint) नियुज (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं), अधिक्, प्रक्, समादिश, आदिश.—(To any office) अधिकारे or पदे नियुज् or अभिषिक् (c. 6. -पिच्छति -पेक्ते), नियोजनं कृ, अधिकृतं -तां कृ.—(Invest with sacerdotal functions) धर्माधिकारे or धर्मपदे नियुज्, धर्माधिकारयुक्तं कृ, धर्मपदनियुक्तं कृ, दीक्ष (c. 1. दीक्षते -क्षितुं), दीक्षा कृ, दीक्षाकर्मपूर्व धर्माधिकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), धर्मपददीक्षितं कृ.

ORDAINED, p. p. (Instituted, established) विहितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, प्रकल्पितः &c., स्थापितः &c., प्रतिष्ठापितः, व्यवस्थापितः &c., व्यवस्थितः &c., चोदितः &c., प्रचोदितः &c., निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, नियमितः &c., नियतः &c., (appointed) नियुक्तः -क्ता -क्ते, नियोजितः -ता -तं, अधिकृतः -ता -तं, योजितः -ता -तं.—(To any office) अधिकारे or पदे नियुक्तः &c., अधिकारयुक्तः &c., अभिषिक्तः &c.—(To sacerdotal functions) धर्माधिकारे नियुक्तः &c., धर्मपदनियुक्तः, धर्माधिकारयुक्तः, धर्मपददीक्षितः, दीक्षितः.

ORDAINER, s. प्रकल्पकः, विधाता *m.* (तृ), विधायी *m.* (न्), विधायकः, स्थापकः, प्रचोदकः, नियोजकः, योजकः.

ORDEAL, s. परोक्षा, धर्माधर्मपरोक्षा, दिव्यं, सत्यं, प्रमाणं, कोपः -यं, कोशः, श्रापः, शपथः, शपनं, प्रत्ययः, क्रिया; 'fiery ordeal,' अग्निपरोक्षा, तप्तदिव्यं; 'ordeal of the balance,' तुलापरोक्षा, तुलाकोशः; 'purification by ordeal,' कोपशुद्धिः *f.*; 'the act of undergoing an ordeal,' दिव्यग्रहणं, दिव्यकरणं, कोपग्रहणं; 'that undergoes one,' दिव्यकारी -रिणी -रि (न्), कोपग्राही &c.; 'to undergo one,' कोपं or सत्यं or दिव्यं कृ; 'proved by ordeal,' श्रापितः -ता -तं.

ORDER, s. (Regular disposition, arrangement) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, आनुपूर्थं, आनुपूर्वी, परिपाटी -टि *f.*, परिपाठ्यं, विन्यासः, व्यूहनं, व्यूटि *f.*, आवृत् *f.*, पारम्पर्यं, परम्परा, व्यवस्था, व्यवस्थापनं, क्रमेण स्थापनं, प्रतिविधानं, संविधानं, विरचनं -ना; 'inverted order,' व्यतिक्रमः, व्युत्क्रमः; 'natural order of words,' अन्वयः.—(Established mode of proceeding) क्रमः, मार्गः, रीतिः *f.*, नियमः, पद्धतिः *f.*; 'direct order,' आनुलोम्यं; 'in direct order,' अनुलोमः -ना -नं; 'inverse order,' प्रतिलोम्यं; 'in inverse order,' प्रतिलोमः -ना -नं, विलोमः &c.—(Command) आज्ञा,

आदेशः, निदेशः, निर्देशः, शासनं, शिष्टिः *f.*, शास्तिः *f.*, नियोगः, प्रेरणा, अववादः, प्रयुक्तिः *f.*—(Precept, rule) नियमः, चोदनं—ना, विधिः *m.*, विधानं, वचनं; 'written order,' आज्ञापनं, शासनपत्रं; 'general order,' सामान्यशासनं, साधारणज्ञा.—(Class, grade) गणः, वर्गः, वर्गः, जातिः *f.*; 'the lower orders,' अवसरवर्गाः *m. pl.*, अधमवर्गाः, प्राकृतवर्गः, अन्यवर्गः, अन्यजातीयाः *m. pl.*, अधमजातीयाः *m. pl.*; 'the middle or common order,' सामान्यवर्गः, सामान्यपक्षः, साधारणपक्षः.—(Religious order) आश्रमः. There are four Āśramas, corresponding to the four stages of the Brahman's life. Every Brahman who has passed through these four stages is supposed to have passed through the four orders in succession. When, in the first, he is called ब्रह्मचारी *m.*; in the 2d, गृहस्थः; in the 3d, वानप्रस्थः or वैश्वानरः or यती; in the 4th, भिक्षुः *m.*, सत्यासी *m.* The first order, or that of the religious student, is also called लिङ्गं. Other terms, expressive of religious orders, are परायणं, मार्गः, सम्प्रदायः, पन्थाः *m.* (पथिन्); 'head of a religious order,' आश्रमगुरुः *m.*—(In good order, in proper state) सुस्थः—स्था—स्थं, सुस्थितः—ता—तं, सुरक्षितः—ता—तं.—(In order, properly arranged) सुव्यवस्थितः—स्ता—स्तं, सुरक्षितः—ता—तं, सुव्यवस्थितः—ता—तं. क्रमेण स्थापितः—ता—तं; 'in regular order,' यथाक्रमं, क्रमेण—मात्. क्रमशः, अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः, सुपरिपाट्या.—(In order to, for the purpose) अर्थे or अर्थे affixed; as, 'in order to read,' अध्ययनार्थं, or expressed by the dat. *e.*; as, 'in order to find a fourth quantity,' चतुर्थराशेर अवगमाय.—(Out of order) अव्यवस्थितः—ता—तं, अनवस्थितः &c., भग्नक्रमः—मा—मं. असुस्थः—स्था—स्थं, अस्थः &c.

To ORDER, *v. a.* (Dispose, arrange) विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संविधा, विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं), विन्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), परिकृप् (c. 10. -कृत्यति -यितुं), व्यूह (c. 1. -ऊहते -हितुं), क्रमेण स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), व्यवस्था.—(Command) आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), समाज्ञा, आदिष् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिष्, सन्दिष्, आदिष्, प्रतिसन्दिष्. प्रकृप्, कृप्, बुद् (c. 10. -बुदयति -यितुं), अभिबुद्, प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), आशास्, अनुशास्.—(Manage) विधा, प्रणी (c. 1. -णयति -णेतुं), सम्प्रणी, निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं).

ORDERED, *p. p.* (Disposed, arranged) व्यवस्थापितः—ता—तं, व्यवस्थितः—ता—तं, विरचितः—ता—तं, रचितः—ता—तं, विन्यस्तः—स्ता—स्तं, विहितः—ता—तं, प्रतिविहितः—ता—तं.—(Commanded) आज्ञापितः—ता—तं, आज्ञप्तः—मा—मं, आदिष्टः—हा—हं, समादिष्टः &c., निर्दिष्टः &c., चोदितः—ता—तं, प्रचोदितः &c., प्रेरितः—ता—तं.—(Managed) प्रणीतः—ता—तं, निर्वहितः—ता—तं.

ORDERER, *s.* आज्ञापकः, आज्ञापयिता *m.* (नृ), आज्ञाकर्ता *m.* (नृ), आदेशा *m.* (नृ), आदेशी *m.* (नृ), निदेशा *m.*, प्रकल्पकः.

ORDERLESS, *a.* क्रमहीनः—ना—नं, क्रमरहितः—ता—तं, क्रमशून्यः—न्या—न्यं, अक्रमः—मा—मं, अव्यवस्थितः—ता—तं, अनवस्थितः &c.

ORDERLINESS, *s.* सक्रमत्वं, क्रमिकता, यथाक्रमता, यथानुक्रमता, अनुक्रमः—नञ्, व्यवस्थितिः *f.*, व्यवस्थितत्वं, व्यवस्था. See METHODOICALNESS.

ORDERLY, *a.* क्रमिकः—का—कं, क्रमकः—का—कं, यथाक्रमः—मा—मं, यथानुक्रमः &c., सक्रमः &c., क्रमानुगतः—ता—तं, व्यवस्थितः—ता—तं, यथाप-
क्षायः—या—यं, क्रमानुसारी—रिखी—रि (नृ), अनुक्रान्तः—ना—नं, अनुपूर्वः

-व्हा -व्हं, आन्वयिकः &c. See METHODOICAL.

ORDERLY, *adv.* यथाक्रमं, यथानुक्रमं, अनुक्रमं—नेण, सक्रमं, यथापर्यायं.

ORDINAL, *a.* क्रमसूचकः—का—कं, क्रमवाचकः &c., क्रमिकः—का—कं.

ORDINAL, *s.* (Number) क्रमिकसंख्या, क्रमवाचकसंख्या.—(Book containing services of the church) पद्धतिः *f.*, नियमसङ्ग्रहः, विधिसङ्ग्रहः.

ORDINANCE, *s.* (Rule, established law) नियमः, विधिः *m.*, विधानं, व्यवस्था, शासनं, निर्देशनं, चोदना, नियोगः, सूचं, अनुशासनं, निदेशः, आदेशः, निरूपणं.—(Of religion) विधिः *m.*, धर्मविधिः, विधानं, शास्त्रविधानं, संस्कारः, मर्यादा, शास्त्रमर्यादा, कर्म *n.* (नृ), क्रिया, नित्यकर्म *n.*, अनुष्ठानं, दैवकर्म *n.*, कल्पः, संविधानं; 'subsidiary ordinance,' प्रतिविधानं, प्रतिविधिः *m.*

ORDINARILY, *adv.* प्रायस्, प्रायशस्, प्रायेण, सामान्यतस्, साधारण्येन, बहुशस्, बाहुल्येन, भूयस्, भूयिष्ठं.

ORDINARY, *a.* (Common, usual) प्रायिकः—की—कं, सामान्यः—न्या—न्यं, साधारणः—या—यी—यं, प्रसिद्धः—द्वा—द्वं, लोकप्रसिद्धः &c.—(Customary) व्यवहारिकः—की—कं, व्यावहारिकः &c., आचारिकः—की—कं, यथाव्यवहारः—रा—रं, नैयमिकः—की—कं, यथारीतिः—ति—ति, नित्यः—न्या—न्यं, नैयकः—की—कं, नैतिकः &c., यथापद्धतिः—ति—ति.—(Vulgar, middling, inferior) प्राकृतः—ता—तं, लौकिकः—की—कं, मध्यमः—मा—मं, अवतः—रा—रं.

ORDINARY, *s.* (Bishop) धर्माध्यक्षः.—(Place for eating in common) साधारणभोजनशाला, सामान्यभोजनस्थानं; 'in ordinary,' नित्यः—न्या—न्यं, प्रायिकः—की—कं, साधारणः—यी—यं.

ORDINATE, *a.* क्रमिकः—का—कं, यथाक्रमः—मा—मं, यथानुक्रमः &c.

ORDINATION, *s.* (Institution) विधानं, व्यवस्थापनं, स्थापनं—ना, कल्पनं, प्रकल्पनं, चोदना.—(Appointment) नियोगः, नियोजनं, नियुक्तिः *f.*—(To sacerdotal functions) धर्माधिकारनियोजनं, धर्माधिकारदीक्षा, धर्मपदनियोगः, दीक्षा.

ORDNANCE, *s.* आग्नेययन्त्रसमूहः, युद्धयन्त्रसमूहः, युद्धास्त्रसामग्री.

ORDURE, *s.* पुरीषं, विष्टा, विष्टा, विट *f.* (ष), शकृत् *n.*, अमेध्यं, उच्छारः, उच्छरितं, मलं, शरीरमलं, अवस्कारः, अपस्कारः, कल्कं, मूषः—षं, दूयं, हर्षं, पूतिकं, शमलं; 'to void it,' पुरीषोत्सर्गं कृ, पुरीषम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or उच्छर् (c. 1. -चरति -रितुं).

ORE, *s.* धातुः *m.*, असंस्कृतधातुः *m.*, अशोधितधातुः *m.*, अपरिष्कृतधातुः *m.*, आकरीयधातुः *m.*, सनिजधातुः *m.*

ORGAN, *s.* (Instrument of action) साधनं, कर्मसाधनं, करणं, उपकरणं, कारणं.—(Organ of action) कर्मेन्द्रियं. Of these, five are given: 1. 'the larynx or voice,' वाक् *f.* (क्); 2. 'the hand,' पाणिः *m.*; 3. 'the foot,' पादः; 4. 'the organ of excretion,' पायुः *m.*; 5. 'of generation,' उपस्थः.—(Organ of sense or perception) इन्द्रियं, ज्ञानेन्द्रियं, ज्ञानसाधनं, विषयि *n.* (नृ), दृषीकं. Of these, five are reckoned: 1. 'the eye,' चक्षुस्; 2. 'the ear,' श्रोत्रं; 3. 'the nose,' घ्राणं; 4. 'the tongue,' जिह्वा; 5. 'the skin,' त्वक् *f.* (क्). The word इन्द्रियं may be affixed to any of these; as, 'the organ of sight,' चक्षुरिन्द्रियं &c.; for the corresponding विषय or 'objects of sense,' see OBJECT.—(Internal organ, or organ of the intellect) अन्तरिन्द्रियं, भीन्द्रियं. Of these, four are enumerated: 1. 'the mind, or organ of thought,' मनस्; 2. 'apprehension,' बुद्धिः *f.*; 3. 'individuality, or sense of self,' अहङ्कारः; 4. 'feeling,' चित्तं. In opposition to the 'internal organs,' the

organs of perception and action are sometimes called 'external organs,' वहिरिन्द्रियाणि. The organs collectively, इन्द्रियसामः, इन्द्रियवर्गः.—(Instrument, or means of communication) द्वार, साधन.—(Musical instrument) वंशी, सुविट्पञ्चपूर्णवाद्यं.

ORGANIC, ORGANICAL, *a.* (Pertaining to the organs) ऐन्द्रियिकः -की -कं, इन्द्रियसम्बन्धी -न्धनी &c.—(Consisting of, or containing organs) इन्द्रियमयः -यी -यं, कर्मसाधनमयः &c.—(Produced by the organs) इन्द्रियोत्पन्नः -न्ना -न्नं, इन्द्रियजनितः -ता -तं.—(Possessing organs) इन्द्रियवान् -वती -वत् (तं), इन्द्रियसम्पन्नः -न्ना -न्नं, इन्द्रियविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, जीवितसाधनविशिष्टः &c., प्राणित्वसाधनसम्पन्नः &c., कारणसम्पन्नः &c., सकरणः -णा -णं.—(Instrumental) कारणिकः -की -कं.

ORGANICALLY, *adv.* इन्द्रियव्यूहेन, इन्द्रियव्यूहपूर्व, इन्द्रियतः.

ORGANIST, *s.* वंशीवादकः, पृथ्वीरसुविट्वाद्यवादकः.

ORGANIZATION, *s.* (Formation with organs) इन्द्रियकरणं, इन्द्रियव्यूहनं, इन्द्रियविन्यासः, इन्द्रियविशिष्टता, सेन्द्रियता.—(Arrangement of the parts or divisions of a body) भागविन्यासः, भागव्यूहनं, भागव्यूहः *f.*, भागविरचना, भागसंविधानं, भागप्रतिविधानं, भागव्यवस्थापनं.—(Structure) व्यूहः -हनं, व्यूहः *f.*, संव्यूहः -हनं, विधानं, संविधानं, विन्यासः, संस्थापनं, संस्थितिः *f.*, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, सृष्टिः *f.*, घटनं.

To ORGANIZE, *v. a.* (Form with organs or suitable parts) इन्द्रिययन्त्रं -वती -वत् कृ, इन्द्रियसम्पन्नं -न्नां कृ, इन्द्रिययुक्तं -न्नां कृ, सेन्द्रियं -यां कृ, साङ्गं -ङ्गां कृ, सावयवं -वां कृ, अवयवसम्पन्नं -न्नां कृ, साङ्गोपाङ्गं -ङ्गां कृ, अङ्गोपाङ्गसम्पन्नं -न्नां कृ.—(Form, construct) कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), रच (c. 10. रचयति -यितुं), विरच, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), निर्मा (c. 2. -मति, c. 3. -निमीते -मातुं), घट (c. 10. घटयति -यितुं), पिश (c. 6. पिशति -यितुं), रचनो कृ, विरचनो कृ.—(Dispose or distribute into suitable parts) व्यूह (c. 1. -उहते -हितुं), विन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विधा, संविधा.

ORGANIZED, *p. p.* व्यूहः -ढा -ढं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, विहितः -ता -तं, प्रति-विहितः &c., व्यवस्थापितः &c., संस्थापितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः &c., सृष्टः -ष्टा -ष्टं, घटितः -ता -तं, परिपाटीकृतः -ता -तं, संव्यूहः -ढा -ढं.

ORGASM, *s.* उत्थापः, उत्तेजनं, उत्तेजितत्वं, उन्मदः, उड्गतिः *f.*, आवेशः, आविष्टता, क्षोभः, वेगः, व्याक्षोभः, क्षुब्धता, सन्तापः.

ORGIES, *s. pl.* नैशोत्सवः, नैशिकोत्सवः, रात्र्युत्सवः, मद्यपानपूर्वम् नैशिकेवितम् उत्सवादि, समष्टयानं रात्रौ कृतम् उत्सवादि.

ORICHALCH, *s.* पित्रलं, पीतलोहं, पीतलं -लकं, रीतिः *f.*, काम्यं.

ORIENT, *a.* (Rising) उदयी -यिनी -यि (न्), उदयमानः -ना -नं.—(Eastern). See ORIENTAL.

ORIENT, *s.* (The east) पूर्वदिक् *f.* (शं), प्राची, सूर्योदयदेशः.

ORIENTAL, *a.* पूर्वदेशीयः -या -यं, पूर्वदेश्यः -श्या -श्यं, प्राच्यः -च्या -च्यं, प्राचीनः -ना -नं, पूर्वे -वे -वे, पूर्वो -वी -वी, पूर्वो -या -यं, पूर्वजः -जा -जं, पूर्व-देशस्थः -स्था -स्थं.

ORIENTAL, *s.* पूर्वदेशवासी *m.* (न्), पूर्वदेशस्थः, प्राचीनदेशवासी.

ORIENTALIST, *s.* पूर्वदेशीयभाषाज्ञः, प्राग्देशीयभाषापंडितः.

ORIFICE, *s.* मुखं, छिद्रं, द्वारं, सुपिरं, शुपिरं, रन्ध्रं, विवरं, विलं; 'of a pipe,' द्दुरपुटः; 'of the ear,' वृषभः.

ORIGIN, *s.* (First existence, beginning) मूलं, आरम्भः, मूलारम्भः, प्रारम्भः, उद्भवः, उत्पत्तिः *f.*, प्रथमोद्भवः, प्रथमोत्पत्तिः *f.*, उद्गमः, सम्भवः,

प्रभवः, जन्म *n.* (न्), जातिः *f.*, आगमः, उपक्रमः.—(Source, fountain) आदिः *m.*, योनिः *m. f.*, मूलं, बीजं, हेतुः *m.*, कारणं, आदि-कारणं, गर्भः, निवस्यन्, निदानं, उत्पत्तिस्थानं, उद्गमस्थानं.—(Original instigator) प्रयोजकः, प्रवर्तकः; 'of low origin,' दुर्घोनिः -निः -नि, हीनयोनिः &c., हीनजातिः -तिः -ति, हीनजन्मा -न्मा -जन् (न्); 'of noble origin,' मौलः -ली -लं, उत्कृष्टजातिः &c., उत्तमवर्णजातः -ता -तं; 'prosperity has its origin in the king,' राजमूला सम्पत्तिः.

ORIGINAL, *s.* (Origin). See the preceding. (First copy, archetype) आदर्शः, प्रत्युपमानं, प्रत्युपमा, मूलं, मूलपत्रं.—(Text) मूलं, मूलग्रन्थः.

ORIGINAL, *a.* (Primitive, first in order) मौलः -ली -लं, मौलिकः -की -कं, मूलिकः -का -कं, प्रथमः -मा -मं, प्राथमिकः -की -कं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं आदि in comp., पूर्वः -वे -वे.—(Not made or done before, or by another) अपूर्वः -वे -वे, अपूर्व-कर्तृकः -का -कं, अपूर्वसिद्धः -द्धा -द्धं, अपूर्वरचितः -ता -तं, अपूर्वप्रतिमः -मा -मं, स्वयङ्कृतः &c., स्वयङ्कल्पितः &c., स्वतःकल्पितः &c.—(Having the power to originate new thoughts) अपूर्वकल्पकः -का -कं, स्वयङ्कल्पकः &c., स्वतःकल्पकः &c., अपूर्वोत्पन्नः &c., अनुयोगी &c.

ORIGINALITY, *s.* (Power of originating new thoughts) अपूर्वकल्पनाशक्तिः *f.*, अपूर्वकल्पकत्वं.—(State of being original) अपूर्वता, अपूर्वसिद्धता, अपूर्वरचितत्वं, मौलता.

ORIGINALLY, *adv.* आदौ, आदितः, उत्पत्तितः, मूलतः, जातितः, प्रथमं, प्रथमतः, आरम्भे, प्रारम्भे, आरम्भतः.

To ORIGINATE, *v. a.* प्रथमम् उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उद् (c. 10. -भावयति -यितुं) or सृज (c. 6. सृजति -यितुं) or कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रथमोत्पादनं कृ, प्रथमोत्पत्तिं कृ, प्रथमोद्भवं कृ, आरम्भ (c. 1. -रम्भते -रम्भं), प्रारम्भ, आरम्भं कृ, प्रारम्भं कृ, प्रवृत्त (c. 1. -वर्तयति -यितुं), उपक्रम (c. 1. -क्रमते -मितुं). To ORIGINATE, *v. n.* उत्पद्य (c. 10. -उत्पद्यते -यितुं), व्युत्पद्य, समुत्पद्य, जन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रजन्, प्रभू (c. 1. -भवति -यितुं), उद्, सम्भू, प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), निःसृ, विनिःसृ, उद्गम (c. 1. -गच्छति -गच्छतुं), निर्गम, प्रवृत्त (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), उत्था (c. 1. -तिष्ठति -थातुं, vt. स्था), उपस्था.

ORIGINATED, *p. p.* उत्पन्नः -न्ना -न्नं, प्रथमोत्पन्नः &c., उत्पादितः -ता -तं, जातः -ता -तं, प्रवृत्तः -न्ना -न्नं, प्रारम्भितः -ता -तं, प्रथमकल्पितः &c., निःसृतः -ता -तं, विनिःसृतः &c.

ORIGINATION, *s.* प्रथमोत्पादनं, प्रथमोत्पत्तिः *f.*, प्रथमोद्भावनं, प्रथमोद्भवः, आरम्भः, प्रारम्भः, आरम्भः *f.*

ORIGINATOR, *s.* प्रथमोत्पादकः, प्रथमोद्भावकः, मूलोत्पादकः, प्रवर्तकः, प्रयोजकः, प्रथमकल्पकः, आरम्भकः.

ORION, *s.* (Constellation) मृगशिरस् *n.*, मृगशीर्षं, आग्रहायणी.

ORISON, *s.* प्रार्थना, स्तवः, स्तुतिः *f.*, वाचिकप्रार्थना.

ORISSA, *s.* (The country) उत्कलः, उत्कलदेशः.

ORNAMENT, *s.* (Embellishment) अलङ्कारः, अलङ्कार्यं, अलङ्किया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, शोभा-भनं, भूषा, विभूषा, मङ्गनं, परिकारः, संस्कारः, परिकर्म *n.* (न्), प्रतिकर्म, प्रसाधनं, रञ्जनं, कल्याण, सज्जा, रङ्गः, नेपथ्यं.—(That which ornaments, an ornament) अलङ्कारः, भूषणं, आभरणं, भरणं, कङ्कणः -णं, कलापः, अङ्गदं; 'ornament of language,' अलङ्कारः, शब्दालङ्कारः; *of* sense, अर्थालङ्कारः; 'for the feet or ankles,' नूपुरः -रं, पादाङ्गदं.

To ORNAMENT, *v. a.* अलङ्कृ, समलङ्कृ, भूष (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष,

शम् (c. 10. शोभयति -यितुं), उपशम्, मय (c. 10. मययति -यितुं), परिकर्म्म (nom. -कर्मयति -यितुं), रञ्ज (c. 10. रञ्जयति -यितुं).

ORNAMENTAL, *a.* अलङ्कारकः -का -कं, अलङ्कारिणः -णुः -णु, शोभाकरः -रा -रं, शोभाकारकः -का -कं, शोभावहः -हा -हं, शोभकः -का -कं, शोभादायकः -का -कं, शोभाप्रदः -दा -दं, भूषकः -का -कं, विभूषकः -का -कं, भूषाकरः -रा -रं.

ORNAMENTALLY, *adv.* अलङ्कारार्थं, विभूषणार्थं, शोभाकरणार्थं.

ORNAMENTED, *p. p.* अलङ्कृतः -ता -तं, भूषितः -ता -तं, विभूषितः -ता -तं, शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, मयितः -ता -तं, कृतालङ्कारः -रा -रं, सालङ्कारः &c., प्रमाधितः -ता -तं, विरचितः &c.

ORNATE, *a.* See the last. (As style) पुष्पितः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं, सालङ्कारः -रा -रं, अलङ्कारमयः -यी -यं.

ORNATELY, *adv.* सालङ्कारं, अलङ्कारेण, शोभापूर्वं.

ORNITHOLOGIST, *s.* पक्षिविद्याज्ञः, पक्षिविषयकविद्याज्ञः.

ORNITHOLOGY, *s.* पक्षिविद्या, पक्षिविषयका विद्या, शाकुनविद्या.

ORPHAN, *s. or a.* (Bereaved of both parents) मातृपितृहीनः -ना -नं, मातापितृहीनः &c., पितामातृहीनः &c., मातृपितृहीनः &c., मातापितृभ्यां विहीनः &c., मातृपितृरहितः &c. — (Bereaved of father) पितृहीनः -ना -नं, पितृविहीनः &c., पित्रा विहीनः, मृतपितृकः -का -कं, गतपितृकः &c., अपितृकः &c., अनाथः -या -यं, निर्नाथः &c., लमसः, — (Of mother) मातृहीनः -ना -नं, अमातृकः -का -कं, मातृरहितः -ता -तं, मृतमातृकः -का -कं, गतमातृकः &c., हीनमातृकः &c.

ORPHANAGE, ORPHANISM, *s.* मातृपितृहीनता, निर्नाथता, अनाथत्व.

ORPIMENT, *s.* (Yellow) हरितालं -लकं, पीतकं, पिप्पलं, तालं, खलं, खलं. — (Red) रक्तधातुः *m.*

ORRERY, *s.* ग्रहगतिस्मृचकयन्त्रं, ग्रहादिगतिदर्शकयन्त्रं.

ORRIS, *s.* (Root) श्वेतवचा. यचा. हैमवती, उग्रगन्धा, उग्रा, शतपर्विका, पङ्कज्या, सुपद्मा, गोलोमी, काङ्गा, गानिनी.

ORT, *s.* See ORTS.

ORTHODOX, *a.* सत्यधर्मागामी -मिनी -मि (न्), सत्यधर्मी &c., सत्यधर्मावलम्बी &c., सन्मार्गागामी &c., सत्यधर्मा -म्मा -म्म (न्), सत्यधर्मावलम्बी &c., दक्षिणमार्गी &c., दक्षिणमार्गानुयायी &c., दक्षिणाचारी &c., यथाशास्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, शास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रमन्मतः -ता -तं, सत्यमतः -ता -तं, सत्यमतधारी &c., सत्यथानुसारी &c., सत्यधर्मानुसारी &c., सच्चास्त्रानुसारी &c.

ORTHODOXA, *s.* सत्यधर्मः, सन्मार्गः, दक्षिणमार्गः, सत्यधर्मः, सच्चास्त्रं, सत्यथानुसरणं, सन्मार्गानुयायित्वं, सत्यधर्मावलम्बनं, सत्यमतधारणं, यथाधर्मतधारणं, यथाशास्त्रता -त्वं.

ORTHOPEST, *s.* शुद्धोच्चारणविद्याज्ञः, शुद्धोच्चारणविदः.

ORTHOPEY, *s.* शुद्धोच्चारः -रणं, शुद्धोच्चारणविद्या.

ORTHOGON, *s.* समकोणाकृतिः *f.* समचतुरस्रं, समचतुष्कोणः, दीर्घचतुरस्रं.

ORTHOGONAL, *a.* समकोणाकृतिः -तिः -ति, समासाकृतिः &c., समकोणः &c.

ORTHOGRAPHIC, ORTHOGRAPHICAL, *a.* शुद्धाक्षरविन्याससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), शुद्धाक्षरविन्यासविषयकः -का -कं, वर्णविन्याससम्बन्धी &c.

ORTHOGRAPHICALLY, *adv.* शुद्धाक्षरविन्यासपूर्वं, शुद्धाक्षरविन्यासानुसारेण.

ORTHOGRAPHY, *s.* शुद्धाक्षरविन्यासः, शुद्धवर्णविन्यासः, शुद्धवर्णलिखनं, वर्णविन्यासविद्या, अक्षरविन्यासविद्या, सन्धिः *m.*

ORTS, *s. pl.* उच्छिष्टं, अवशिष्टं, शिष्टं, शेषं, भुक्तोच्छिष्टं, भुक्तावशेषं, भक्षितं, शेषं, भुक्तशेषं, परभुक्तोच्छिष्टं, उच्छिष्टावशेषं, शेषावशेषं, अवशिष्टं, भुक्तशेषं, आदिष्टं, फेलकः, फेला -लिः -ली.

To OSCILLATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते -यितुं), आन्दोल, प्रेक्षोल (nom.

प्रेक्षोलायते), प्रेक्ष (c. 1. प्रेक्षति -ते -हितुं, rt. इह), स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), विस्पन्द, परिस्पन्द, इतस्ततो विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or चल or क्षुब्ध (c. 4. क्षुब्धति -ते, क्षोभितुं) or विक्षुब्ध or विस्फुर (c. 6. -स्फुरति -रितुं) or कम्प (c. 1. कम्पते -म्पितुं) or विकम्प.

OSCILLATION, *s.* आन्दोलनं, प्रेक्षोलनं, प्रेक्षणं, स्पन्दनं, विस्पन्दनं, इतस्ततो विचलनं or विस्फुरणं or कम्पनं or विकम्पनं or विक्षोभः or गतागतं.

OSCILLATING, OSCILLATORY, *a.* दोलायमानः -ना -नं, आन्दोलायमानः -ना -नं, आन्दोलितः -ता -तं, प्रेक्षु -क्षणी -क्षत् (त्), प्रेक्षमाणः -णा -णं, प्रेक्षोलितः -ता -तं, स्पन्दमानः -न्तं -नं, विस्पन्दमानः -ना -नं, कम्पमानः -ना -नं, स्फुरन् &c., विस्फुरन् &c., स्फुरितः -ता -तं, विस्फुरितः &c.

OSCITANCY, OSCITATION, *s.* जृम्भः -भ्रं -भ्रा, विजृम्भणं, जृम्भिका.

OSCITANT, *a.* जृम्भमाणः -या -यं, विजृम्भमाणः &c., जृम्भः -भ्रा -भ्रं, जृम्भी -भ्रिणी -भ्रि (न्), जृम्भावान् -वती -वत् (त्).

To OSCITATE, *v. n.* जृम्भ (c. 1. जृम्भते -भ्रितुं), विजृम्भ, जृम्भणं कृ.

OSIER, *s.* विदलं, वेतसः, वेचं, वेणुः *m.* These words may be used, but there is no proper Sanskrit equivalent.

OSPRAY, *s.* कुररः -री, उक्कोशः, समुक्कोशः, पंक्तिचरः, खरः.

OSSEOUS, *a.* अस्थिमयः -यी -यं, अस्थिवान् -वती -वत् (त्), अस्थिमान् &c., अस्थिगुणकः -का -कं, अस्थिसगुणः -णा -णं.

OSSICLE, *s.* अस्थिकं, हड्डीकं, सूक्ष्मास्थि *n.*, खुद्रास्थि *n.*

OSSIFIC, *a.* अस्थिकरः -रा -रं, अस्थिकारकः -का -कं, अस्थिजनकः &c.

OSSIFICATION, *s.* अस्थिता -त्वं, अस्थिभावः, अस्थिपरिणामः, अस्थिभूयं.

OSSIFIED, *p. p.* अस्थिभूतः -ता -तं, अस्थिसाकृतः -ता -तं.

To OSSIFY, *v. a.* अस्थिसाकृ, अस्थिसमभावं -वा कृ, अस्थिवत् कृ.

To OSSIFY, *v. n.* अस्थिसाकृ, अस्थिसमभावः -वा -वं भू, अस्थिवद् भू.

OSSIVOROUS, *a.* अस्थिसादकः -का -कं, अस्थिभक्षकः &c., अस्थिभोजी -जिनी &c.

OSTEARY, *s.* अस्थिस्थानं, अस्थिसञ्चयस्थानं, अस्थ्यागारं.

OSTENSIBLE, *a.* व्यक्तः -क्ता -क्तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यक्तोदितः -ता -तं, व्यक्तकथितः -ता -तं, प्रकाशः -शा -शं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रत्यक्षदर्शितः -ता -तं, प्रत्यक्षप्रकाशितः &c., प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रादुर्भूतः &c., आविर्भूतः &c., आविष्कृतः &c., प्रकटः -ट्टा -ट्टं, वाच्यः -द्या -द्यं, वहिर्भूतः -ता -तं, अगृह्यः -ट्टा -ट्टं.

OSTENSIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतः, प्रकाशं, व्यक्तं, स्पष्टं, प्रादुर्भूतं, आविष्कृतं, वाच्यतः, प्रकटं, प्रसिद्धं, अगृह्यं.

OSTENTATION, *s.* दम्भः, आडम्बरः -रं, दम्भार्थं खगुणप्रकाशनं, आत्मप्राप्तादर्थः, विकल्पा, प्रतिष्ठा, स्तोमः.

OSTENTATIOUS, *s.* दम्भी -म्भिनी -म्भि (न्), दाम्भिकः -की -कं, सद्दम्भः -म्भा -म्भं, दम्भशीलः -ला -लं, आडम्बरी -रिणी &c., आडम्बरशीलः &c., दम्भार्थं खगुणप्रकाशकः &c., आत्मप्राप्ती &c.

OSTENTATIOUSLY, *adv.* दम्भार्थं, सद्दम्भं, आडम्बरं, दम्भपूर्वं, दम्भं कृत्वा, लोकदर्शनार्थं, दाम्भिकवत्, आत्मप्राप्तापूर्वं.

OSTEOCOPE, *s.* अस्थिवेदना, अस्थिविषया, अस्थिशूलः -लं.

OSTEOLOGY, *s.* अस्थिविद्या, अस्थिविवरणं -णा, अस्थिवर्णनं -ना.

OSTIARY, *s.* नदीमुखं, समुद्रसम्भेदः, समुद्रसङ्गमः, समुद्रसङ्गः.

OSTLER, *s.* अश्वपालः -लकः, अश्वरक्षकः, सायी *m.* (न्), अश्वसेवकः, हडिकः, हडुकाः. See OSTLER, GROOM.

OSTRACISM, *s.* See BANISHMENT, EXPULSION.

OSTRICH, *s.* The word शहामृगः may be used.

OTHER, *a.* अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं, अपरः -रा -रं, अन्यदीयः -या -यं, अन्यतरः -रा -रत्, परकीयः -या -यं, व्यतिरिक्तः -क्ता -कं, अन्यतरं in comp.; 'other's wealth,' परधनं, अन्यधनं; 'other

kings,' राजानराणि *n. pl.*; 'the other world,' परलोकः -कं. अपरलोकः; 'the other day,' अन्यदिवसे, अन्यस्मिन् दिवसे, अन्ये-द्युस्; 'on the other side,' अपरतस्; 'on the other hand,' परतस्, अन्यत्र, परपक्षे.—(Different) भिन्नः -ज्ञा -ज्ञं, विभिन्नः &c., अपरः -रा -रं, अन्यः -न्या -न्यत्, एकः -का -कं, त्वः -त्वा -त्वं; 'other than this,' एतद्विन्नः &c.; 'he has no other business than reading the Veda,' वेदाध्ययनात् तस्य कार्यं नान्यत्.—(Each other) परस्परः -रा -रं, अन्योन्यः -न्या -न्यं, इतरेतरः -रा -रं.—(Rest) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः &c.; 'the others,' शिष्टजनाः *m. pl.*, अपरे *m. pl.*

OTHERWHERE, *adv.* अन्यत्र, इतरत्र, अपरत्र, परत्र, स्थानान्तरे.

OTHERWISE, *adv.* (In a different manner) अन्यथा, इतरथा, परतस्.—(In other ways) अन्यथा, अन्यप्रकारैः, अन्यविधेन.—(Or else) अथवा, अन्यथा, किंवा, नो चेत्, न चेत्, अनेव; 'but not otherwise,' न त्वन्यथा.

OTTER, OTTO, *s.* (Of rose) जवापुष्पनिर्व्यासः, ओट्टपुष्पनिर्व्यहः.

OTTER, *s.* (The animal) उट्टः, जलमाजोरः, जलनकुलः, पानीयनकुलः, नीरजः, नीरासुः *m.*

OUGHT, *v. irreg.* (Be bound, be obliged, be necessary) expressed by the fut. pass. part.; as, 'you ought to marry the damsel,' त्वया कन्या वोढव्या; 'we ought to restrain anger,' अस्माभिः कोपः नियन्तव्यः; 'I ought not to do that,' मया तत् न कर्तव्यं or करणीयं or कार्यं, or sometimes by the potential mood; as, 'he ought to treat his son like a friend,' पुत्रं मित्रवत् आचरेत्, or by the use of the verb अर्हति; as, 'he ought to give,' दातुम् अर्हति; 'to act as one ought,' यथोचितं or यथायोग्यं or यथां कृ.

OUNCE, *s.* (Weight) पलं, अर्द्धटङ्कः, टङ्काई.—(Animal) डोपी *m.* (न.)

OUR, *a.* अस्माकं *gen. c. pl.* (अस्मत्), अस्मदीयः -या -यं अस्मद् prefixed; as, 'our country,' अस्माकं देशः or अस्मदीयदेशः or अस्म-देशः; 'our own' is expressed by आत्म in comp.; as, 'our own country,' आत्मदेशः.

OURANG-OUTANG, *s.* मनुष्यशरीरः कपिभेदः.

OURSELVES, *pron. reciprocal*, expressed by आत्मा *m.* (न.) or by आत्म in comp. or by स्वयं in comp.; 'we will kill ourselves,' वयम् आत्मनो हनिष्यामः; 'done by ourselves,' आत्मकृतः -ता -तं; 'we ourselves,' ते वयं.

To OUST *v. a.* निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), वहिष्कृ, वहिःकृ, निराकृ, अपासृ (c. 4. -अस्यति -असितुं), निस्, स्थानाद् भञ्ज (c. 10. भञ्जयति -यितुं), निष्कृ (c. 10. -कासयति -यितुं).

OUSTED, *p. p.* निःसारितः -ता -तं, वहिष्कृतः -ता -तं, स्थानभट्टः -ष्टा -ष्टं.

OUT, *adv.* (Without, not in) वहिस्, निर्, वि, विनिर्, अप prefixed, governing the abl. c.; 'to go out,' वहिर्गम, निर्गम, विनिर्गम, अपगम; 'to draw out,' निष्कृ; 'to be out,' वहिर्भू; 'having gone out into the open air,' प्रकाशं निर्गत.—(Denoting disclosure or discovery) expressed by the prep. वि, अप, प्र, परि, नि, निर्, अव &c., in combination with various roots; as, 'to give out,' प्रकाश, विकास, निविद्, विपु; 'to find out,' परिज्ञा, अभिज्ञा, निरूप, उपलभ, निर्णी; 'to be out, be disclosed,' विवृत्तः -ता -तं भू, प्रकाशितः -ता -तं भू; 'the secret is out,' रहस्यं भिन्नं or विभिन्नं or प्रकाशितं.—(Denoting extinc-

tion) expressed by निर्, with the root वा; as, 'to put out,' निर्वा in caus.; 'to go out,' निर्वा, निर्वाणः -णा -णं भू.—(In a state of exhaustion or being empty) क्षीणः -णा -णं, परिक्षीणः -णा -णं, शून्यः -न्या -न्यं, गतः -ता -तं, विगतः -ता -तं.—(Out of employment) क्षीणवृत्तिः -त्तिः -त्ति, निर्वापारः -रा -रं, अवापारी -रिणी &c., व्यापारशून्यः -न्या -न्यं.—(Out of office) अधिकारभट्टः -ष्टा -ष्टं, भट्टाधिकारः -रा -रं, व्युत्ताधिकारः &c.—(To the end) अवसानपर्यन्तं, अन्तं or शेषं यावत्, साधनं; 'hear me out,' मद्-चनम् अवसानपर्यन्तं शृणु.—(Loudly) उच्चैस्, उच्चैःस्वरेण, मुक्तकण्ठं; 'to speak out,' उच्चैःस्वरेण वद्.—(Openly) प्रकाशं, व्यक्तं, प्रकटं.—(In error) अपराधः -द्धा -द्धं, भ्रान्तः -न्ता -न्तं, सापराधः -धा -धं.—(Deficient) न्यूनः -ना -नं, क्षीणः -णा -णं.—(Out of, in the sense of from) usually expressed by the abl. c. alone, or in combination with a root and some of the prep. वहिस्, निर्, विनिर्, अप &c. See FROM. (Out of, in the sense of beyond) expressed by अति prefixed; as, 'out of one's power,' अतिशक्ति; 'out of the power of man,' अतिमानुषः -पी -पं; 'to pass out of one's sight,' बहुविषयम् अतिक्रम; or by the fut. pass. part.; as, 'out of one's power,' असक्ष्यः -क्या -क्यं, असाध्यः -ध्या -ध्यं, असाधनीयः -या -यं; 'out of one's reach,' अपारगोच्यः -या -यं, अपार्यः -व्या -व्यं, अग्राप्यः -प्या -प्यं, अविषयः -या -यं, विषयातिक्रान्तः -न्ता -न्तं; or by अगोचर in comp.; as, 'out of hearing,' कर्णागोचरः -रा -रं.—(Out of, denoting exclusion, cessation, deviation from, omission, absence, dereliction, &c.) variously expressed by अ, निर्, वि, अप, गत, विगत, अतीत, तत्क विरुद्धः &c., as, 'out of use,' अव्यवहारितः -ता -तं; 'out of tune,' विस्वरः -रा -रं, अस्वरः &c.; 'out of fashion,' अकालव्यवहारितः -द्धा -द्धं, 'out of time,' गतकालिकः -का -कं; 'out of season,' अकालकालः -ला -लं, अकालिकः &c.; 'out of the road,' तत्कमार्गः -गा -गं, पथभट्टः &c.; 'out of one's mind,' बुद्धिभट्टः &c., हतबुद्धिः &c., नष्टबुद्धिः &c.; 'out of order,' विधि-विरुद्धः &c., विधिभट्टः -ष्टा -ष्टं, अयथाविधिः &c., विमूढः -वा -वं; 'out of place,' अस्थानः -ना -नं; 'out of health,' असंस्थः -स्था -स्थं; 'out of hope,' निराशाः -शा -शं; 'out of patience,' अक्षमः -मा -मं.—(Out of, denoting in consequence of) expressed by the abl. c. as, 'out of anger,' कोपात्; 'out of unsteadiness of mind,' अस्थिरचित्तत्वात्.—(Out of hand) सद्यस्, तात्काले, तत्क्षणे. See IMMEDIATELY.

OUT, *interj.* (Out upon you, out upon it) अवैहि, दूरमपसर, अपेहि, अपसर, धिक्, छै.

To OUT-ACT, *v. n.* अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), कर्मणा or कार्येण अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिकं कृ.

To OUT-BALANCE, *v. a.* See To OUTWEIGH.

To OUTBID, *v. a.* अधिकमूल्यं दितामीति or दातुमिच्छामीति वद् (c. 1. वदति -दितुं).

OUTBIDDER, *s.* अधिकमूल्यदितुः *m.*, अधिकमूल्यं दितामीति वादी *m.* (न.).

To OUTBRAVE, *v. a.* अधिकं भर्त्स्य (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितुं), अधिकभ-त्सेनेन पराभू.

OUTBREAK, *s.* उद्भेदः, प्रोद्भेदः, स्फोटः -टनं, अवेगो निर्गमः.

OUTCAST, *a.* or *s.* (Expelled from society or one's own class or caste) जातिभट्टः -ष्टा -ष्टं, जातिवहिकृतः -ता -तं, जातिबाधः -सा

OUT

OUT

-सं, जातिहीनः -जा -नं, हीनजातिः -तिः -ति, जातिपतितः -ता -तं, वर्णभ्रष्टः &c., वर्णहीनः &c., हीनवर्णः -ता -तं, वर्णोपेतः -ता -तं, पंक्ति-वाद्यः &c., अपांक्तः -क्ता -क्तं, अपांक्त्यः -या -यं, पंक्तिदूषकः -का -कं, पतितः -ता -तं, लोकवाद्यः &c., प्रत्यक्तः -ता -तं, द्राव्यः -त्या, जुझितः -ता.—(Of a degraded or low caste or class) चाखालः -ली, चखालः -ली, अपसदः, विषयोः -यो -यं, नीचः -चा -चं, निहीनः -ना -नं, नीचजातिः -तिः -ति, न्यग्जातिः &c., सन्यजातीयः -या -यं, अपम-जातीयः &c., सधमवर्णः &c., सधमाचारः -रा -रं, दुराचारः &c., दुर्वृत्तः -ता-तं, साधारहीनः &c., साधारवर्जितः -ता-तं, पृथग्जनः, पामरः, जाल्मः.

OUTBURST, *s.* उद्भेदः, प्रोद्भेदः. See OUTBREAK, ERUPTION.

OUTCRY, *s.* (Clamor, loud cry) कोलाहलः, उत्क्रोशः, उत्क्रुष्टं, उच्चैःस्वरः, उच्चैर्घुष्टं, संहतिः *f.*, बहुभिः कृता संहतिः, चित्कारः, चीत्कारः, कलकलः, तमुलः, 'popular outcry,' लोकापवादः, जनापवादः, लोकरवः, जनरवः, जनरावः.—(Cry of pain) आर्त्तनादः.

To OUTDO, *v. a.* अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), अतिशी (c. 2. -ज्ञेते -ज्ञयितुं), अतिरिच in pass. (-रिच्यते), अभिभू. See To SURPASS.

OUT-DOOR, *a.* द्वारवहिःस्थः -स्था -स्थं, द्वारवहिर्भूतः -ता -तं.

OUTER, OUTERMOST, *a.* वहिःस्थः -स्था -स्थं, बाह्यः -ह्य -ह्यं, वहिर्भूतः -ता -तं, वहिर्भेद्यः -वा -यं, वहिर्वर्ती -र्विनी -र्वि (नं), बाह्योक्तः -का -कं, वहिर्भागस्थः &c., वहिम् in comp.; as, 'outer part,' वहिर्भागः; 'outer door,' वहिर्द्वारं. See OUTMOST.

OUTFIT, *s.* (Equipment for a voyage, &c.) सज्जा, सम्भारः. सोप-कारद्रव्यसम्भारः, सम्भृतिः *f.*, सामग्री -म्यं, उपकरणसामग्री, परिच्छदः, परिच्छदसामग्री, ससाहः.—(Of a ship) नौकासज्जा.

To OUTGO, *v. a.* अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अती (c. 2. अवेति -तुं, rt. इ), अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).

OUTGOING, *s.* (Expenditure) व्ययः, अपव्ययः, अपचयः, उपचयः, विनियोगः, अपहारः; 'incomings and outgoings,' सायव्ययी *m. du.*

To OUTGROW, *v. a.* अतिवृष् (c. 1. -वर्धते -धितुं), अधिकं वृष्, अतिशय-वृद्धिं कृ, अधिकवृद्धिं कृ, अधिकवर्धनं कृ.

OUT-HOUSE, *s.* बाह्यगृहं, वहिर्गृहं, वहिःस्थगृहं, उपगृहं.

OUTLANDISH, *a.* (Foreign) विदेशीयः -या -यं, वैदेशिकः -की -कं, अन्यदे-शीयः &c., विदेशजः -जा -जं, दूरदेशीयः -या -यं, परदेशीयः &c., दूरदेशवासो -सिनी -सि (नं), दूरवासी &c.—(Rustic, barbarous) ग्रामीयः &c., ग्राम्यः -म्या -म्यं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -हा -हं, असङ्गतः -ता -तं.

OUTLAW, *s.* अवहारवासः, न्यायरक्षणवहिःस्थः, राजरक्षणवासः, धर्मव-हिःस्थः, पापखडः.

To OUTLAW, *v. a.* धर्मद्वाराद् वहिष्कृ, धर्माद् वहिष्कृ, न्यायद्वाराद् वहिष्कृ, अवहारवासं -सां कृ, धर्मवासं -सां कृ.

OUTLAWED, *p. p.* धर्मद्वारवहिष्कृतः -ता -तं, न्यायरक्षणवहिष्कृतः -ता -तं, अवहारवहिर्भूतः -ता -तं, राजरक्षणवहिर्भूतः &c.

OUTLAWRY, *s.* न्यायरक्षणवहिष्करणं, अवहारवहिष्करणं, राजरक्षणवहि-ष्करणं, धर्मवहिष्करणं, धर्मद्वारवहिष्करणं.

OUTLAY, *s.* व्ययः, अपव्ययः, धनव्ययः, अपचयः, उत्सर्गः, धनोत्सर्गः, धनत्यागः, व्ययः, उपचयः. See EXPENDITURE.

OUTLET, *s.* द्वारं, निर्गमद्वारं, मुखं, निर्गममार्गः, निर्गमवयः, निर्गमः; 'having a hundred outlets,' शतमुखः -हा -हं.

OUTLINE, *s.* (Exterior line) वासरेखा, वहिलेखा.—(Slight sketch of a figure or subject) पाखुलेख्यं, पाखुरेखा, पाखुलेख्यमात्रं,

आलेख्यं, लम्बालेख्यं, वस्तुमात्रं, वस्तु *n.*, आकारः.—(Of a picture) चित्रारम्भः.

To OUTLINE, *v. a.* वासरेखामात्रं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), पाखुलेख्यं कृ, पाखुरेखाम् अङ्ग (c. 10. अङ्कयति -यितुं).

To OUTLIVE, *v. a.* अतिजीव् (c. 1. -जीवति -यितुं), अधिककालं जीव्, दीर्घतरकालं जीव्, धृ (c. 6. ध्रियते, ध्रुं), ध्रियमाणः -या -यं भू.

OUTLYING, *a.* वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिर्वर्ती -र्विनी -र्वि (नं).

To OUTMARCH, *v. a.* अतिया (c. 2. -यति -यितुं), अतिव्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं), अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), शीघ्रतरयात्रां कृ, अग्रे या or यात्रां कृ.

OUTMOST, *a.* अतिवहिःस्थः -स्था -स्थं, अतिबाह्यः -ह्य -ह्यं, मध्यातिदूरस्थः &c. See OUTER.

To OUTNUMBER, *v. a.* अधिकसंख्यकः -का -कं भू or अस, बहुतरसंख्यः -ह्य -ह्यं भू, अधिकभी, बहुतरीभू.

OUTPOST, *s.* उपरक्षणं, वहिःस्थं सैन्यस्थानं or सैनिकस्थानं.

To OUTPOUR, *v. a.* उत्सिच (c. 6. -सिचति -सेक्तुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं).

OUTPOURING, *s.* उत्सेकः, उत्सेचनं, अवसेचनं, उत्सर्गः, मोक्षयं.

To OUTRAGE, *v. a.* अभिद्रुह् (c. 4. -द्रुहति -द्रोहितुं -द्रोग्धुं), द्रुह्, धृष् (c. 10. धर्षयति -यितुं), प्रधृष्, उपद्रव कृ, उपमर्दनं कृ, साहसं कृ, प्रमथ् (c. 1. -मथति -यितुं, c. 10. -मथयति -यितुं), प्रमाथं कृ, पारुष्यं कृ, उपघातं कृ, बलात्कारं कृ, न्यक्रु, अवलेपं कृ, अत्याहितं कृ, दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं).

OUTRAGE, *s.* साहसं, महासाहसं, अतिसाहसं, अभिद्रोहः, द्रोहः, प्रमाथः, धर्षः -धर्षणं, उपमर्दः, अत्याहितं, उपद्रवः, उपघातः, बलात्कारः, अवलेपः, न्यक्रारः, न्यक्ररणं, उद्रेकः, उत्सेकः, अत्ययः, अत्याचारः, उत्पातः, अतिक्रमः, मर्यादातिक्रमः, अन्यायः.

OUTRAGED, *p. p.* धर्षितः -ता -तं, प्रधर्षितः -ता -तं, अभिद्रुग्धः -ग्धा -ग्धं, प्रमाथितः -ता -तं, कृतसाहसः -सा -सं, उपमर्दितः -ता -तं, कृतोपद्रवः -वा -वं, न्यक्रुतः -ता -तं, अत्ययितः &c.

OUTRAGEOUS, *a.* अतिसाहसिकः -की -कं, अतिसाहसी -सिनी -सि (नं), अतिसाहसकम्मा -म्मा -म्मं (नं), उग्रः -या -यं, अत्युग्रः &c., उग्रखडः -खा -खं, अत्याचारी &c., प्रमाथी &c., राक्षसी &c., राक्षसकम्मा &c., राक्षसः -सी -सं, राक्षसयोग्यः -ग्या -ग्यं, दारुणः -या -यं, घोरः -रा -रं, अतिद्रुहः -हा -हं, अतिदुराचारः &c.

OUTRAGEOUSLY, *adv.* अतिसाहसपूर्व, अतिसाहसं कृत्वा, अत्युग्रं, उपद्रवपूर्व, सोपद्रवं, दारुणं, अतिदारुणं, घोरं, अतिद्रुहं, अत्याचारपूर्व.

OUTRAGEOUSNESS, *s.* अतिसाहसिकत्वं, अत्युग्रता, दारुणता, घोरता, अति-द्रुहता -त्वं, राक्षसयोग्यता, उत्सिक्तता.

OUTRÉ, *a.* अतिमर्यादः -दा -दं, लोकव्यवहारविरुद्धः -द्वा -हं.

To OUTREACH, *v. a.* अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).

OUTRIDER, *s.* अश्वारुढः परिचरः or अनुचरः or परिधिस्थः.

OUTRIGHT, *adv.* (At once) सद्यस्, तत्काले, तत्क्षणे, सपदि, सम्प्रति, क्षणित्ति, अविलम्बितं.—(Completely) सु or अति prefixed, सङ्गतस्, सम्यक्, अविलेन, आमूलं, साधनं.—(Plainly) मुख्यं, मुख्यं, अवक्त्रं.

To OUTROOT, *v. a.* उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल्, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उत्पद् (c. 10. -पाठयति -यितुं). See To ERADICATE.

To OUTRUN, *v. a.* अतिधाव् (c. 1. -धावति -यितुं), पश्चात् त्यक्त्वा पूर्वं or अग्रे धाव् or पूर्वं उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं).

OUTSET, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, प्रथमारम्भः, आगमः, उपक्रमः, प्रक्रमः, आदिः *m.*, उपोद्घातः; 'at the very outset,' प्रथमारम्भे, आदी, आदावेव, प्रथमदर्शनात्; 'the outset and termination,' आग-मनिर्गमौ *m. du.*, आद्यन्तं.

To OUTSHINE, *v. a.* अतिहृत् (c. 1. -रोषते -ति -यितुं), अधिकं प्रकाशं (c. 1. -काशते -शितुं) or शुभं (c. 1. शोभते -भितुं), अधिकप्रभां दा, अधिकप्रकाशं दा, अधिकप्रकाशं दा; 'the sun outshines the moon,' सूर्यश्चन्द्रम् अतिरोषति तेजसा.

OUTSIDE, *s.* (The exterior) वहिर्भागः, बाह्यभागः, उपरिस्थभागः; 'on the outside,' वहिर्भागे, वहिस्—(Outer side of an enclosure, &c.) वहिःप्रदेशः, वहिर्देशः—(The utmost limit) परमावधिः *m.*, उत्तमावधिः *m.*

OUTSIDE, *adv.* (On the outside of) वहिस्, वहिर्भागे, अनरं -रेण; 'outside the fort,' दुर्गोद् अनरं or अनरेण.

OUTSIDE, *a.* वहिस् in comp., बाह्यः -ह्य -सं, वहिःस्थः -स्था -स्थ.

OUTSKIRT, *s.* उपानः -नं, पथ्यनः -नं, समनः, अनः -नं, प्रानः, सीमा, सीमाप्रदेशः, उत्सङ्गः, परिसरः, धारः; 'of a town,' नगरोपानं, नगरप्रानः, नगरपरिसरः; 'of a village,' ग्रामाननः, उपकण्ठं, उपशल्पं; 'of a wood,' वनाननः, वनधारः.

To OUTSPREAD, *v. a.* विसृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं), विसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसृ, विततीकृ.

OUTSPREAD, *p. p.* विततः -ता -तं, प्रविततः &c., विस्तारितः -ता -तं, विसृणीः -णी -णै, विसृतः -ता -तं, प्रसारितः &c., विसारितः &c.

OUTSTANDING, *a.* अशोधितः -ता -तं, असिद्धः -द्धा -द्धं, असाधितः -ता -तं.

To OUTSTARE, *v. a.* अधिकप्रागल्भ्येन निरीक्ष्य लज्जां गम् (c. 10. गमयति -यितुं), प्रगल्भनम् अधिकप्रागल्भ्येन निरीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -यितुं).

To OUTSTRETCH, *v. a.* प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रयद् (c. 9. -गृह्णाति -यहीतुं).

OUTSTRETCHED, *p. p.* प्रसारितः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, उच्छितः &c., अभ्युच्छितः &c.; 'with outstretched neck,' उद्धीवः -वा -वं, 'anim,' उद्धाहुः -हुः -हु, अभ्युच्छितवाहुः &c.

To OUTSTRIP, *v. a.* अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), अतो (c. 2. अत्येति -तुं, rt. इ), लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं); 'outstripping the wind,' अत्यनिलः -ला -लं.

OUTSTRIPPED, *p. p.* अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं, अनरितः -ता -तं.

To OUTVIE, *v. a.* अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), अभिभू, परिभू, अतिभू.

OUTWARD, *a.* (External) बाह्यः -ह्य -सं, वहिःस्थः -स्था -स्थ, वहिःस्थितः -ता -तं, बाहीकः -का -कं, वहिर्भवः -वा -वं, वहिर्भूतः -ता -तं, वहिर्वर्त्ती -वर्त्ती -वर्त्ति (न), वहिस् in comp.—(Visible) दृश्यः -इया -इयं, दृष्टः -ष्टा -ष्टं, आविर्भवः -ता -तं.—(Not real) अवास्तवः -वी -वं.—(Tending out) वहिर्दिश्यः -इया -इयं.

OUTWARD, OUTWARDS, *adv.* वहिर्भागे प्रति, वहिस्, वहिर्दिशि, वहिर्देशं प्रति.

OUTWARDLY, *adv.* बाह्यतः, वहिस्, वहिरङ्गे, वहिरङ्गतः, वहिर्भागे, वहिर्भागतः.—(Not really) अवस्तुतः.

To OUTWEIGH, *v. a.* अधिकभारी -रिणी -रि भू or अम्, अतिभारी &c. भू, गुरुतरभारी &c. भू, गुरुतरः -रा -रं भू, भारेण धृष (c. 1. धरते -यितुं).

To OUTWIT, *v. a.* अतिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं).

OUTWORK, *s.* दुर्गवहिःस्थितं प्राकारप्राचीरादि, बाह्यपरिक्रिया.

OVAL, *a.* अण्डाकारः -रा -रं, अण्डाकृतिः -ति -ति, अण्डसरूपः -पा -पं.

OVAL, *s.* अण्डाकारः, अण्डाकृतिः *f.*, कण्डः, अधिककलशित्रं.

OVARIOUS, *a.* अण्डमयः -यी -यं, अण्डयुक्तः -क्ता -क्तं, अण्डरूपः -पा -पं.

OVARY, *s.* अण्डाशयः, अण्डाधारः, डिवाशयः, डिवाकोपः.

OVATE, OVATED, *a.* अण्डाकृतिः -ति -ति, अण्डाकारः -रा -रं.

OVEN, *s.* पुत्री -तिः *f.*, कन्दुः *m. f.*, आपाकः, उता; 'baked in an oven,' कन्दुपक्कः -क्का -क्कं, कान्दवः -वी -वं.

OVER, *prep.* (Above in place, position, rank, or value) अधि. उपरि, ऊर्ध्वं prefixed; as, 'placed over,' अधिकृतः -ता -तं, अधिरोपितः -ता -तं; 'standing over,' अधिष्ठितः -ता -तं, अधिगता *m.* (नृ), ऊर्ध्वस्थितः &c.; 'situated over,' उपरिस्थः -स्था -स्थ; 'heaped over,' उपरिचितः -ता -तं; 'a tooth growing over another,' अधिदन्तः. When उपरि is not compounded with another word it governs the gen. c.; as, 'over all,' उपरि सर्वेषां. Sometimes उपरि is repeated; as, उपर्युपरि सर्वेषां.—(From side to side, across) expressed by various prepositions, such as अति, अधि, उत्, सम्, अभि, वि &c.; as, 'to cross over,' अतितृ, उत्तृ, समुत्, सन्तृ, अतिक्रम्, समतिक्रम्, अतिक्रम्, संक्रम, अती; 'to leap over,' उत्तङ्, विलङ्, अभिलङ्, उत्सृ. Sometimes expressed by पारं in comp.; as, 'to cross over a river,' नदीपारं गम्; 'crossing over,' पारगः -गा -गं.—(Denoting superiority) expressed by प्र, अधि, उत्, वि, ऊर्ध्व &c. prefixed; as in the following words signifying pre-eminence, or 'advantage over,' प्रधानता, प्रमुखता, अधिकत्वं, अधिक्यं, उक्त्यर्थः, उक्तिः *f.*, विशिष्टता, ऊर्ध्वस्थितिः *f.*—(Upon the whole surface or through the whole extent) expressed by परि, वि prefixed; as, 'to wander over the earth,' पृथिवीं परिभ्रम् or पर्यट् or विभ्रम्.—(Over against) अभि, अभितस्, प्रति, अभिमुखं -खेन, सम्मुखं -खेन, प्रतिमुखं -खेन.

OVER, *adv.* (On the opposite side) पारं -रं; 'the boat is over the river,' पारगता नौका.—(From one to another by passing) expressed by the prepositions प्रति, नि, सम् &c. in combination with roots; as, 'to deliver over,' प्रतिपद्, निक्षिप, संक्रम.—(Above the top running over). See OVERFLOWING. (More than the proper quantity, over and above) अधिकं, अधिकतरं, आतंरिक, पर, भूयस्.—(Beyond) अति prefixed.—(Remaining, left over) उद्धूतः -ता -तं, उद्धूतः -ता -तं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्छिष्टः &c., अवशिष्टः &c., अनरं, अनरितः -ता -तं; 'a part over,' कलानरं; 'that which is over,' उद्धूतं, शिष्टं, अवशिष्टं. or expressed by परि; as, 'one over,' एकावशिष्टं, एकपरि.—(Throughout) अधि prefixed, साद्यन्तं, साद्यन्तं; 'to read over,' अधिगम्, अधो, or expressed by पार; as, 'one who reads over the Vedas,' वेदपारगः; 'to get over, complete,' पार (nom. पारयति -यितुं), तीर (nom. तीरयति -यितुं), पारं गम्.—(Too much, excessively) अति or अतिशय or एकान्त prefixed, अतिशयेन, अधिकं, अतीव, एकान्तम्.—(Over again) पुनर्; 'over and over again,' पुनःपुनर्, मुहुर्मुहुस्, वारं वारं.—(To be over). See To CEASE, *v. n.*—(To give over). See To GIVE, *v. a.*—(To turn over). See OVERTURN. For other senses of 'over,' see the verbs, &c., which follow.—(Past) वृत्तः -त्ता -त्तं, भूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, गतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं.

To OVERABOUND, *v. n.* अतिरिक्तः -क्ता -क्तं भू, अतिबहुलीभू.

To OVERACT, *v. a.* अतिशयेन कृ, अधिकं कृ, अत्याचर (c. 1. -चरति -रितुं).

To OVERAWE, *v. a.* सम्भवेण उपहृन् (c. 2. -हृन्ति -न्तुं), बाधयित्वा निग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or निषिध् (c. 1. -बोधति -बोधुं), अतिशयेन बन्धं (c. 10. बाधयति -यितुं), आकुलीकृ, आकुलीकृ.

OVERAWED, *a.* सम्भनोपहतः -ता -तं, सम्भनाकुलितः -ता -तं.

To OVERBALANCE, *v. a.* See To OUTWEIGH.

OVERBALANCE, *s.* अधिकभारः, अतिभारः, अधिकतरभारः, सुभारः.

To OVERBEAR, *v. a.* (Bear down) निघत् (c. 10. -घातयति -यितुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, यशोकृ, धृप् (c. 10. धर्ययति -यितुं).

OVERBEARING, *a.* धृष्टः -ष्ट, धर्षितः -ता -तं, प्रधृष्टः &c., प्रधर्षितः -ता -तं, धर्षी -र्षिणी -र्षि (न्), उद्धतः -ता -तं, अवलिप्तः -ता -तं, धृणुः -णुः -णुः; 'to be overbearing,' धृप् (c. 5. धृणोति, धर्षितुं).

OVERBOARD, *adv.* नौकावहिस, नौकोपरिष्ठात्, नौपृष्ठतः, नौपाश्र्वात्, नौपाश्र्वतः, नौकातः, समुद्रमध्ये, मध्येसमुद्रं, मध्ये-शेयं.

To OVERBURDEN, *v. a.* अतिभारं न्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), अतिभारेण पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), अतिभारयुक्तं -क्तां कृ.

OVERBURDENED, *p. p.* अतिभारी -रिणी -रि (न्), अतिभारयान् -वतो -वत् (त्), अतिभारक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतिभारयुक्तः -क्ता -क्तं.

To OVERCAST, *v. a.* मेघावृतं -तां कृ, मेघाच्छन्नं -न्तां कृ, मेघैः प्रच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं) or आच्छद्, कलुपीकृ, तिमिरीकृ, साधे-भां कृ, समेधे-धां कृ.

OVERCAST, *a.* मेघावृतः -ता -तं, मेघाच्छन्नः -न्ता -न्तं, मेघाच्छादितः -ता -तं, तमोवृतः -ता -तं, घनोपरुद्धः -द्धा -द्धं, घनारुद्धः &c., घनावरुद्धः &c.

OVERCAUTIOUS, *a.* अत्यवहितः -ता -तं, एकानावहितः &c., स्ववहितः &c.

To OVERCHARGE, *v. a.* (In an account) अतिमूल्यं or अधिकमूल्यं प्राप्य (c. 10. -अर्ययते -ति -यितुं). See To OVERBURDEN, OVERLOAD.

OVERCHARGE, *s.* (Asking too much) अतिमूल्यप्रार्थनं, अधिकमूल्यप्रार्थनं.

To OVERCLOUD, *v. a.* मेघावृतं -तां कृ. See To OVERCAST, *v. a.*

To OVERCOME, *v. a.* (Subdue) जि (c. 1. जयति -ते, जेतुं), पराजि-निजि, विजि, सजि, अभिभू, प्रभू, पराभू, वशीकृ, दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम् धृप् (c. 10. धर्ययति -यितुं), प्रधृप्, हन् (c. 2. हनि -न्तुं), पर्यामृश (c. 6. -मृशति -मृशुं), अलङ्कृ.—(Surmount, get the better of) अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिक्रम्य, अधिरुह (c. 1. -रोहति -रोदुं), अध्यारुह, आरुह, अती (c. 2. अत्येति -न्तुं, rt. इ), व्यती, अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), तृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं), पार (c. 10. पारयति -यितुं), अभिभू.—(Exhaust, distress) सद् (c. 10. मादयति -यितुं), अवसद्, सिद् (c. 10. खेदयति -यितुं), व्याकुल (c. 10. -कुलयति -यितुं).

OVERCOME, *p. p.* (Subdued) जितः -ता -तं, पराजितः -ता -तं, विजितः -ता -तं, अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः &c., वशीकृतः &c., वशीभूतः &c., दमितः -ता -तं, दानतः -न्ता -न्तं.—(Distressed, agitated) आक्रान्तः -न्ता -न्तं, आर्त्तः -न्ता -न्तं, आतुरः -रा -रं, यस्तः -स्ता -स्तं, आकुलः -ला -लं, व्याकुलः -ला -लं, परिगतः -ता -तं; 'with hunger,' क्षुधाक्रान्तः &c., क्षुधाशः -न्ता -न्तं, क्षुधातुरः -रा -रं; 'with sorrow,' शोकाशः &c., शोकाकुलः -ला -लं; 'with shame,' हर्षितः -ता -तं, लज्जा-परिगतः -ता -तं.

OVER-COMPASSIONATE, *a.* एकानकरुणः -णा -शं, अतिकारुणिकः -की -कं.

OVER-CONFIDENT, *s.* अतिविश्वासी -सिनी -सि (न्), एकानविश्वासी &c.

To OVERDO, *v. a.* अतिशयेन कृ, अधिकं कृ.—(Cook too much) अतिशयेन पच (c. 1. पचति, पक्नुं), अतिपाकं कृ, अतिपक्वं -क्त्वां कृ.

OVERDONE, *p. p.* (Cooked too much) अतिपक्वः -क्त्वा -क्त्वा.—(Too much wearied) अतिश्रान्तः -न्ता -न्तं, अतिश्रमार्तः -न्ता -न्तं.

To OVER-FAT, *v. a.* अतिभोजनं कृ, अत्यशनं कृ, अतिसौहित्यं कृ.

To OVER-ESTIMATE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन मन् (c. 4. मन्यते, मन्युं).

OVER-EXCITEMENT, *s.* अत्युत्साहः, अत्युद्योगः, अत्युत्कम्पः.

OVER-FATIGUE, *s.* अतिश्रान्तिः *f.*, अतिश्रमः, अतिश्लेशः, अतिश्रयसेदः.

To OVER-FLOW, *v. n.* (Run over the brim) उत्सेचनं कृ, उत्सेकं कृ, अतिपूर्यः -श्री -श्री भू, अत्यनपूर्यः -श्री -श्री भू, परिपूर्यः &c. भू, परि-

पूर्यीभू, जलोत्सेकं कृ, जलोत्सेचनं कृ, जलाप्रावनं कृ, उपचितः -ता -तं भू, उपचितजलः -ला -लं भू, समाप्रुतः -ता -तं भू, सम्प्रुतजलः -ला -लं भू, स्फाय (c. 1. स्फायते -यितुं), स्फीतः -ता -तं भू, स्फीतजलः -ला -लं भू.—(Be exuberant) अतिबहुलीभू, अतिप्रचुरीभू, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं भू, उद्गिरक्तः &c. भू, पुष्कलीभू, वृष् (c. 1. वर्धते -र्धितुं), प्रवृद्धः -द्धा -द्धं भू; 'overflows with tears,' वाष्पायते; 'their eyes overflowed with tears,' तेषां नेत्राणि समाप्रुतानि धारिणा.

To OVERFLOW, *v. a.* जलेन प्रु (c. 10. प्रावति -यितुं) or आप्रु or परिप्रु or संप्रु, जलप्रुतं -तां कृ, जलप्रावितं -तां कृ, जलाप्रावितं -तां कृ, जलप्राप्तं -प्तां कृ, जलाप्रावनं कृ, जलप्रावनं कृ.

OVERFLOW, *s.* उत्सेकः, उत्सेचनं, जलप्रावः -वनं, जलाप्रावनं, जलपरिप्रवः, जलोच्छासः, जलोत्सेकः, जलवृद्धिः *f.*, जलीयः, जलप्रवृद्धिः *f.*, जलागमः.

OVERFLOWED, *p. p.* जलप्रावितः -ता -तं, जलाप्रावितः &c., आप्रावितः &c., जलप्रुतः -ता -तं, जलपरिप्रुतः &c., आप्रुतः &c., परिप्रुतः &c., जलप्राप्तः -प्ता -प्तं, व्याप्तः &c.; 'is overflowed,' प्राव्यते.

OVERFLOWING, *part. or a.* (So full as to run over) उत्सेचनकारी -रिणी -रि (न्), उत्सिच्यमानः -न्ता -न्तं, उत्सिक्तः -क्ता -क्तं, अतिपूर्यः -श्री -श्री, अत्यनपूर्यः &c., परिपूर्यः &c., पर्याकुलः -ला -लं; 'with water,' सम्प्रुतोदकः -का -कं, सम्प्रुतजलः -ला -लं, जलोत्सिच्यमानः &c.—(Exuberant) अतिबहुलः -ला -लं, बहुलः &c., पुष्कलः -ला -लं, प्रचुरः -रा -रं, उद्गिरक्तः -क्ता -क्तं, अतिरिक्तः &c., उपचितः -ता -तं; 'eyes overflowing with tears,' अद्युसमाप्रुतानि नेत्राणि; 'having overflowing eyes,' उपप्रुताशः -शी -शं; 'overflowing its bounds,' उद्गेलः -ला -लं.

OVERFLOWING, *s.* उत्सेकः, उत्सेचनं, जलाप्रावनं, जलोत्सेकः, प्रवृद्धिः *f.*, वृद्धिः, अतिरिक्ता, उद्गिरक्ता, परिपूर्यता, अतिपूर्यता, उपचयः, अतिश्रय्यं, अधिक्यं, अतिबाहुल्यं; 'of a river beyond its banks,' विदारः. See OVERFLOW. 'To fill to overflowing,' प्रु (c. 10. प्रावयति -यितुं), परिप्रु.

To OVERGROW, *v. a. or n.* अतिवृष् (c. 1. -वर्धते -र्धितुं), अधिकं वृष्, अत्यनं or अतिमात्रं वृष् or रुह (c. 1. रोहति, रोदुं) or प्ररुह.

OVERGROWN, *p. p. or a.* अतिवर्धितः -ता -तं, कालप्ररुद्धः -द्धा -द्धं, अतिरुद्धः &c.

OVERGROWTH, *s.* अतिवृद्धिः *f.*, अतिवर्धनं, अधिकवृद्धिः, कालप्ररुद्धिः *f.*

To OVERHANG, *v. n.* यहिलेष् (c. 1. -लङ्घते -क्षितुं), प्रलम्ब, अवलम्ब, यहिः-प्रलम्ब, यहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं).

OVERHAUGHTY, *a.* अतिसाहसी -सिनी -सि (न्), एकानसाहसी &c.

To OVERHAUL, *v. a.* इतस्ततः समीक्ष्य परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), पुनःपुनः परिवर्त्य परीक्ष, पुनः परीक्ष.

OVERHEAD, *adv.* मस्तकोपरि, शीर्षोपरि, उपरिष्ठात्, उपरिस्थाने, ऊर्ध्वस्थाने, ऊर्ध्वं, ऊर्ध्व, उच्चं, विहायसा.

To OVERHEAR, *v. a.* प्रच्छेद्ये स्थित्वा द्वयोः संलापं श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं) or उपश्रु or आकर्ण्य (c. 10. -कर्णयति -यितुं), अकस्माद् आकर्ण्य.

OVERHEARD, *p. p.* आकर्णितः -ता -तं, अकस्माद् आकर्णितः &c., श्रुतः -ता -तं.

To OVERJOY, *v. a.* अत्यनम् आनन्द (c. 10. -नन्दयति -यितुं) or प्रहृष्य (c. 10. -हर्षयति -यितुं), अतिशयेन प्रहृष्य.

OVERJOY, *s.* अत्यनन्दः, परमानन्दः, परमहर्षः, परमाह्लादः.

OVERJOYED, *p. p.* परमहृष्टः -ष्टा -ष्टं, परमसहृष्टः &c., परमानन्दितः -ता -तं, परमाह्लादितः -ता -तं, हर्षाकुलः -ला -लं, हर्षविह्वलः -ला -लं, रोमाञ्चितः -ता -तं, हर्षरोमाञ्चितः -ता -तं, पुलकितः -ता -तं, हर्षपुलकितः -ता -तं, उल्लासितः -ता -तं, उल्लासितः -ता -तं, उल्लासी -सिनी -सि (न्), परमप्रीतः -ता -तं, दुष्टचित्तः -न्ता -न्तं, प्रहृष्टः &c., प्रहृष्टमनाः -नाः -नः.

- (स्), अतिहर्षयुक्तः -क्ता -क्तं, अतिदुष्टः &c.; 'to be overjoyed.'
परमम् आनन्दं (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), परमानन्दं कृ.
- OVERLAID, *p. p.* आच्छन्नः -न्ना -न्नं, पिहितः -ता -तं, पिनद्धः -द्धा -द्धं;
'with gold,' सुवर्णपत्रपिनद्धः -द्धा -द्धं.
- OVERLARGE, *a.* अतिवृहन् -हती -हन् (त्), अतिमहान् -हती &c., अति-
स्थूलः -ला -लं, अतिविपुलः &c., एकान्तस्थूलः &c., अतिरिक्तः -क्ता -क्तं.
- To OVERLAY, *v. a.* (An infant) शय्यास्तरणभारेण षोडयित्वा शिशुप्राण-
यातं कृ.—(Cover, spread over) छद् (c. 10. छादयति -यितुं), आच्छद्,
पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिपा.—(Oppress with too great a
weight) अतिभारेण षोड् (c. 10. षोडयति -यितुं).
- To OVERLEAP, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं), उलङ्ग, विलङ्ग, लङ्गनं
कृ, उल्यु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं).
- OVERLENT, *a.* अतिमृदुः -दुः -द्धी -दु, एकान्तमृदुः &c.
- To OVERLOAD, *v. a.* अतिभारं न्यम् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं) or आरुह
in caus. (-रोपयति -यितुं), अतिभाराक्रान्तं -न्तां कृ, अत्यन्तं or अति-
शयेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), अतिपूर्णे -णो -णै, अतिपूरितः &c. See OVER-
BURDENED.
- OVERLOADING, *s.* अतिभारन्यासः, अतिभारारोपणं, आक्रमः -मणं.
- To OVERLOOK, *v. a.* (View from a high place) उन्नतस्थानाद् अव-
लोक (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते -कितुं) or निरीक्ष (c. 1.
-ईक्षते -क्षितुं) or अवेक्ष or अभिवीक्ष.—(Superintend, preside
over) अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), कार्यवेक्षणं कृ, कार्यदर्शनं कृ,
कार्येक्षणं कृ, कार्यार्थिण अवेक्ष, अभ्यक्षः -क्षा -क्षं भू.—(Let pass,
excuse) उपेक्ष, अवमृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), मुष् (c. 6. -मुचति, मोक्तुं),
क्षम (c. 1. क्षमते -ति, क्षन्तुं), दोषाच्छादनं कृ, दोषक्षालनं कृ, उपेक्षां कृ,
उपेक्षणं कृ.
- OVERLOOKED, *p. p.* (Viewed from above) उन्नतस्थानाद् or उन्नतप्रदे-
शाद् अवलोकितः -ता -तं.—(Superintended) अधिष्ठितः -ता -तं.
अवेक्षितः -ता -तं.—(Passed over, excused) उपेक्षितः -ता -तं.
अवमृष्टः -ष्टा -ष्टं.
- OVERLOOKER, *s.* अवेक्षिता *m.* (तृ), अध्यक्षः, उपद्रष्टा *m.* (तृ), कार्यद्रष्टा.
- OVERMUCH, *a.* अति or अतिशय prefixed, अधिकः -का -कं, अत्यन्तः
-न्ता -न्तं, एकान्तः -न्ता -न्तं, अतिमात्रः -न्ना -न्नं, अतिमर्यादः -दा -दं,
अतिरिक्तः -क्ता -क्तं.
- OVERMUCH, *s.* अतिबाहुल्यं, आधिक्यं, अधिकता, अतिरिक्तता, एकान्तत्वं.
- OVERMUCH, *adv.* अति prefixed, अतिशयेन, अत्यन्तं, अतिमर्यादं, एकान्ततस्.
- OVER-OFFICIOUS, *a.* अत्युपचारी -रिणी -रि (न्), अत्युपकारी &c., अत्यु-
पचारः &c.
- To OVERPASS, *v. a.* अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर् (c. 1.
-चरति -रितुं).
- OVERPAST, *p. p.* अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं, गतः -ता -तं.
- To OVERPAY, *v. a.* अतिमूल्यं or अधिकमूल्यं दा (c. 3. ददाति, दातुं).
- OVERPLUS, *s.* उद्धर्तः, उद्धृत्, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, शिष्टं, परभागः.
- To OVERPOWER, *v. a.* अभिभू, पराभू, पराजि (c. 1. -जयते -जेतुं), निर्जि,
दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), पराक्रम,
वशीकृ. See To OVERCOME.
- OVERPOWERED, *p. p.* पराजितः -ता -तं, आक्रान्तः -न्ता -न्तं. See OVERCOME.
- To OVERRATE, OVERPRIZE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन मन् (c. 4. मन्यते,
मन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं), अधिकमूल्यं or अतिमूल्यं कृ.

- To OVERREACT, *v. a.* अतिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अभिसन्धा, प्रलभ
(c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ, प्रभू (c. 10. -तारयति -यितुं).
- OVERREACHED, *p. p.* अतिसंहितः -ता -तं, प्रलभः -न्ना -न्नं, प्रतारितः -ता -तं.
- OVERREACHING, *s.* अतिसन्धानं, अतिसन्धिः *m.*, प्रलम्भः, प्रतारणं -णा.
- OVERRIPE, *a.* अतिपक्वः -क्ता -क्तं, कालप्ररुद्धः -द्धा -द्धं, यिनाशोन्मुखः &c.
- To OVERRULE, *v. a.* अधिकृ, प्रभू, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), विनियम्
(c. 1. -यच्छति -यन्तुं), नियम्, सन्नियम्, संयम्, यम्, शास् (c. 2. शास्ति,
शासितुं), अनुशास्, अधिकारं कृ.
- OVERRULER, *s.* अधिकारी *m.* (न्), अधिष्ठाता *m.* (तृ), प्रभुः *m.*, अनुशास्त्रा.
- To OVERRUN, *v. a.* आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिक्रम्, उपद्रु (c. 1.
-द्रवति -द्रोतुं), उपद्रवं कृ, उपप्रवं कृ.
- OVERRUN, *p. p.* आक्रान्तः -न्ता -न्तं, आक्रमितः -ता -तं, उपद्रुतः -ता -तं,
उपप्रुतः &c., आकीर्णः -र्णा -र्णं, आस्तीर्णः &c., व्याप्तः -प्ता -प्तं.
- To OVERSEE, *v. a.* उपद्रुश् (c. 1. -पश्यति -द्रुष्टुं), अवेक्ष (c. 1. -ईक्षते
-क्षितुं), कार्यवेक्षणं कृ, कार्यदर्शनं कृ, कार्येक्षणं कृ, अधिष्ठा (c. 1.
-तिष्ठति -ष्ठातुं).
- OVERSEER, *s.* अध्यक्षः, उपद्रष्टा *m.* (तृ), अवेक्षिता *m.* (तृ), कार्यवेक्षिता *m.*,
अधिष्ठाता *m.*, अधिकर्मिकः, कार्यद्रष्टा *m.*, कार्यार्थीशः, अधिकारी *m.*
(न्), अधिकृतः; 'of a village,' स्थायुकः.
- To OVSERSET, *v. a.* पर्येस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), परिवृत् (c. 10. -वर्त्त-
यति -यितुं), आक्षिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), निपत् (c. 10. -पातयति
-यितुं), अधः कृ.
- To OVSERSET, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं). See To UPSIT.
- To OVERSHADOW, *v. a.* छाया छद् (c. 10. छादयति -यितुं) or प्रच्छद्,
छायां कृ, छायावृत्तं -तां कृ, वितानीकृ.
- OVERSHADOWED, *p. p.* छायावृत्तः -ता -तं, छायाच्छादितः &c., छायाच्छन्नः -न्ना -न्नं.
- To OVERSHOOT, *v. a.* लक्ष्यम् अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or लङ्
(c. 10. लङ्गयति -यितुं) or उलङ्ग, लक्ष्यातिक्रमं कृ, लक्ष्योद्धनं कृ,
लक्ष्यातिक्षेपं कृ.
- OVERSIGHT, *s.* (Error) दृष्टिदोषः, भ्रमः, भ्रान्तिः, प्रमादः.
- To OVERSLEET, *v. a.* अतिशयेन or अतिदीर्घं or सुदीर्घं स्वप् (c. 2. स्वपि-
ति, स्वप्नुं), अतिनिद्रां कृ, अतिस्वापं कृ.
- To OVERSPREAD, *p. p.* आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), आच्छद् (c. 10.
-छादयति -यितुं), आवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), समावृ, अवतन्
(c. 5. -तनोति -नितुं), वितन्, वितानीकृ, अवकृ (c. 6. -किरति -करितुं
-रीतुं), समवकृ, आकृ, पृ (c. 10. पूरयति -यितुं).
- OVERSPREAD, *p. p.* आक्रान्तः -न्ता -न्तं, समाक्रान्तः &c., आच्छादितः -ता
-तं, आच्छन्नः -न्ना -न्नं, प्रच्छादितः &c., आवृत्तः -ता -तं, आकीर्णः
-र्णा -र्णं, आस्तीर्णः &c., व्याप्तः -प्ता -प्तं, संवीतः &c., परिवीतः &c.,
पूरितः &c., गाहितः &c., श्रितः &c., वितानीकृतः &c., पूर्णः -र्णा -र्णं.
- To OVERSTATE, *v. a.* अतिशयेन or वागाधिक्येन वद् (c. 1. वदति -दितुं),
अत्युक्तिं कृ, अतिशयोक्तिं कृ.
- To OVERSTEP, *v. a.* अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), लङ् (c. 10. लङ्-
यति -यितुं), उलङ्ग, विलङ्ग, अभिलङ्ग.
- OVERSTOCK, *s.* अतिसन्धयः, अधिकसन्धयः, अतिसम्भारः, अतिसङ्ग्रहः.
- To OVERSTOCK, *v. a.* अतिशयेन सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or उपकृप्
(c. 10. -कल्पयति -यितुं) or पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), अतिसम्भारं कृ,
अतिसन्धयं कृ, अधिकसम्भारं कृ, अतिपूर्णिं कृ, अधिकपूर्णिं कृ.
- OVERSTOCKED, *p. p.* अतिसम्भृतः -ता -तं, अतिपूरितः -ता -तं, अतिपूर्णे -र्णा -र्णं.
- To OVERSTRAIN, *v. n.* अतियत्नं कृ, अतिप्रयत्नं कृ, अतिशयेन यत् (c. 1.
यतते -तितुं).

OVERT, *a.* प्रकाशः -ज्ञा -ज्ञं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, विस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिव्यक्तः &c., विवृतः -ता -तं, प्रकटः -टा -टं, अगृह्यः -डा -टं, आविर्भूतः &c., प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं.

To OVERTAKE, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), सम्प्राप्, पृ (c. 1. भरति, धर्तुं), यस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), आक्रम् (c. 1. -क्रानति -क्रमितुं), पश्चाद्वापन् or पश्चाद् अनुधाव्य आक्रम् or आक्रमणं कृ. —(Come upon unexpectedly) अकस्माद् आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं) or प्राप्.

OVERTAKEN, *p. p.* प्राप्तः -ता -तं, सम्प्राप्तः -ता -तं, ग्रस्तः -स्ता -स्तं, धृतः -ता -तं, गृहीतः -ता -तं, आक्रान्तः -न्ता -न्तं, आक्रमितः -ता -तं. —(Come upon suddenly) अकस्माद् आमादितः -ता -तं.

To OVERTASK, OVERTAX, *v. a.* अतिभारं न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or कृ in caus. (अवैयति -यितुं), अधिकभारं न्यस्.

To OVERTHROW, *v. a.* (Defeat) पराजि (c. 1. -जयते -जेतुं), विजि, निर्जि, जि, पराहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), अभिभू, पराभू, परास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, पर्योमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), वशीकृ. —(Turn upside down, upset, subvert) पर्येस्, पराक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), आक्षिप् (c. 10. क्षेपयति -यितुं), परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), संक्षुभ् (c. 10. -खोभयति -यितुं), पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्. —(Destroy, &c.). See OVERTURN.

OVERTHROW, *s.* (Defeat) पराजयः, अपजयः, जयः, पराभवः, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, परिभवः. —(Ruin, destruction) नाशः, विनाशः, प्रणाशः, क्षयः, ध्वंसः, विध्वंसः, प्रध्वंसः, उच्छेदः, समुच्छेदः, सादः -दनं घातः, विघातः, भङ्गः, भेदः, व्यसनं; 'of an army,' बलव्यसनं. —(Upsetting, subverting) पर्यासः, पर्यसनं, परिवर्त्तनं, पातनं, निपातनं.

OVERTHROWN, *p. p.* पराजितः -ता -तं, जितः &c., पराभूतः &c., अभिभूतः &c., पराहतः &c., परास्तः -स्ता -स्तं, उपास्तः &c., नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः &c., हतः &c., भग्नः -ग्ना -ग्नं, पातितः -ता -तं, निपातितः &c., ध्वंसितः &c., ज्ञातव्यसनः -ना -नं.

OVERTLY, *adv.* प्रकाशं, स्पष्टं, विस्पष्टं, व्यक्तं, प्रकटं, आविस्, प्रादुस्, अगृह्यं, प्रत्यक्षं -क्षेण -क्षतस्.

OVERTURE, *s.* (Opening) विवृतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशः -शनं. —(Proposal) उपन्यासः, निवेदनं, प्रसङ्गः, अभिधानं; 'secret overture,' उपनयः -जापः. —(Musical or dramatic prelude) पूर्वैरङ्गः, प्रस्तावना, प्रकरणं, उपोद्घातः, नान्दी; 'player or speaker of it,' नान्दीवादी, नान्दीकरः.

To OVERTURN, *v. a.* परावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), परिवृत्, अपवृत्, पर्येस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), पराक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), आक्षिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्, उत्सद् (c. 10. सादयति -यितुं), संक्षुभ् (c. 10. -खोभयति -यितुं), अशोमुलीकृ, अधोमरीकृ, अघः कृ, मुञ्जीकृ. —(Destroy, &c.) नञ् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्, प्रणश्, ध्वंस (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस, उच्छिद् (c. 7. -क्षिपति -क्षेपुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, c. 10. पातयति -यितुं), सद्.

OVERTURN, *s.* पर्यासः, पर्यसनं, परिवर्त्तनं, परावर्त्तनं, पातनं, निपातनं. उत्सादनं, खोभः, संखोभः, ध्वंसः, ध्वंसनं, प्रध्वंसः. See OVERTHROW.

OVERTURNED, *p. p.* पर्यस्तः -स्ता -स्तं, पराक्षिप्तः -ता -तं, परावर्त्तितः -ता -तं, परिवर्त्तितः &c., परावृत्तः -ता -तं, अपवृत्तः &c., पातितः &c., निपातितः &c., उत्सादितः &c., संखोभितः &c., अघःकृतः &c., ध्वंसितः &c. See OVERTHROWN.

OVERTURNING, *s.* परावर्त्तनं, परिवर्त्तनं, पर्यसनं, उत्सादनं. See OVERTURN.

To OVERVALUE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन वन् (c. 4. मन्यते, वन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं), अधिकमूल्यं or अतिमूल्यं कृ or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).

OVERWEENING, *a.* अत्यभिमानो -निनी -नि (न्), अतिमानो &c., अत्यहङ्कारी &c., अत्यहंयुः -युः -यु, आत्मसाधी &c.

OVERWEENINGLY, *adv.* अत्यभिमानेन, अत्यहङ्कारेण, अत्यभिमानपूर्वकं.

OVERWEIGHT, *s.* अतिभारः, अधिकभारः, भाराधिक्यं, अतिशयभारः.

To OVERWHELM, *v. a.* (Crush, beat down) अवमृद् (c. 9. -मृशति -मर्दितुं), प्रमृद्, आमृद्, अवपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), निपत्, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), निष्पिप् (c. 7. -पिपति -पेष्टुं), सम्पिप्, विनिष्पिप्. —(Overspread) आसद् (c. 10. सादयति -यितुं), समासद्, आवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), समावृ, आक्रम् (c. 1. क्रामति -क्रमितुं), अवकृ (c. 6. -कुरति -कुरितुं -रीतुं), समवकृ, अवाकृ; 'he overwhelms them with arrows,' तान् अवाकुरति श्रेः. —(Immerge, submerge) मञ्ज् (c. 10. मञ्जयति -यितुं), निमञ्ज्, अवगाह् (c. 10. -गाहयति -यितुं), समाप् (c. 10. -प्रापयति -यितुं, c. 1. -प्रवते), समभिप्, अभिप्, परिप्, अभिपरिप्, उपप्, विप्, समाप्नतं -तां कृ, परिप्नतं -तां कृ, समभिप्नतं &c. कृ, मग्नं -ग्नां कृ.

OVERWHELMED, *p. p.* मर्दितः -ता -तं, अवमर्दितः &c., अवपातितः &c., मन्पिष्टः -ष्टा -ष्टं, आच्छिन्नः -क्षा -क्षं, आच्छादितः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, आक्रान्तः -न्ता -न्तं, समाक्रान्तः &c., आकीर्णः -णी -णं, मग्नः -ग्ना -ग्नं, निमग्नः &c., प्रमग्नः &c., गाहितः &c., अभिभूतः &c., अभिपरिभूतः &c., समभिभूतः &c., उपभूतः &c., परिभूतः &c., समाभूतः &c., सम्भूतः &c., उपद्रूतः &c., ग्रस्तः -स्ता -स्तं, परिगतः &c., आकुलः -ला -लं; 'with care,' चिन्तामग्नः &c., चिन्ताकुलः &c.; 'with shame,' ह्रीपरिगतः &c.

OVERWHELMING, *part. or a.* अवमर्दी -दिनी -दि (न्), उपग्रवी &c., विप्रवकारी &c., उपग्रवकारकः -का -कं.

OVERWISE, *a.* अतिप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अतिज्ञानी -निनी -नि (न्), एकानप्राज्ञः &c., अतिपण्डितः -ता -तं, पण्डितमन्यः -न्या -न्यं.

To OVERWORK, *v. a.* अतिशयेन or एकानतः or अधिकम् आयास् (c. 10. -यासयति -यितुं), अत्यायासं or अतिश्लेशं कृ or दा.

OVERWORK, *s.* अत्यायासः, अतिश्लेशः, एकानश्लेशः, अतिश्रमः.

OVERWORKED, *p. p.* अत्यायासितः -ता -तं, अतिश्लेशितः &c., अतिश्रितः -ष्टा -ष्टं.

OVERWROUGHT, *a.* अतिसंस्कृतः -ता -तं, अतिपरिष्कृतः &c., अतिसिद्धः -द्धा -द्धं.

OVERZEALOUS, *a.* अत्युत्सुकः -का -कं, अत्यासक्तः -क्ता -क्तं, अतिव्ययः -या -यं, अत्युत्तमः -ता -तं, अतिचरः -रता -रतं, अत्युत्कृष्टः &c.

OVIFORM, *a.* अण्डाकारः -रा -रं, अण्डाकृतिः -तिः -ति, अण्डरूपः -पा -पं.

OVIPAROUS, *a.* अण्डजः -जा -जं, अण्डजनकः -का -कं, अण्डजनः -जा -जं, अण्डप्रसूः -सूः -सु, अण्डोत्पादकः -का -कं, द्विजः -जा -जं, द्विजन्मा -न्मा -न्न (न्), द्विजातिः -तिः -ति, अयोनिजः &c.; 'any oviparous animal,' द्विजः, द्विजातिः &c.

To OWE, *v. a.* (Owe money) पृ (c. 10. धारयति -यितुं) with acc. and dat.; as, 'he owes a hundred pieces of money to Devadatta,' देवदत्ताय शतं मुद्रा धारयति; 'he repaid me the money which he owed me,' धारयन् ममं वसूनि प्रत्यपहत्. —(Be indebted) अणी -णिनी -णि भू, अणयान् -यती -वद् भू, अणयद् -द्धा -द्धं भू, अण्यं कृ. —(Be obliged) अनुगृहीतः -ता -तं भू; 'I owe you many thanks for your advice,' अनुगृहीतोऽस्मि तपोपदेशेन. The sense of 'owe' may be expressed by the fut. pass.

part.; as, 'I owe him money,' नया तस्मै धनं प्रतिदेयं or प्रति-
दातव्यं, or by changing the construction of the sentence
thus, 'I owe my deliverance to you,' भवान् मम रक्षाकारणम्
इति ज्ञातव्यं. See the next word.

OWING, *part.* (Due) देयः -या -यं, प्रतिदेयः -या -यं, दातव्यः -या -यं,
प्रतिदातव्यः &c., स्तनीयः -या -यं, शोधनीयः -या -यं.—(Following
as effect and cause) प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, जनितः -ता -तं, उत्पादितः
&c., उद्भवः -वा -वं, भवः &c., कारणभूतः -ता -तं; 'my delive-
rance is owing to you,' भवान् मम रक्षाकारणं or मम रक्ष्यं
भवत्ययुक्तं.—(Imputable) आरोपणीयः -या -यं, अप्यारोपणीयः -या -यं,
सहजनीयः &c.

OWL, *s.* उलूकः, ऊलूकः, पेचकः, कौशिकः, वायसारितः *m.*, दिवान्धः,
दिवाभीतः, निशादः, निशाचरः, नरुचरः, निशादशी *m.* (नं), नरुचारी *m.*
(नं), रमनीचरः, काकभीरुः *m.*, कावहकः, धूकः, वक्रनासिकः, रक्तनासिकः.

OWL-LIGHT, *s.* ईपयकाशः, मन्दप्रकाशः, मन्दप्रभा, निशादिः *m.*

OWN, *a.* स्वः स्वा स्वं, आत्म in comp., स्व in comp., स्वकीयः -या -यं,
आत्मीयः -या -यं, स्वीयः -या -यं, स्वकः -का -कं, निजः -जा -जं, नैजः
-जी -जं, प्रातिस्विकः -की -कं, आत्मसहज्यी -स्वजनी -स्वज (नं), आत्मा-
धीनः -ना -नं, आत्मभूतः -ता -तं; 'my own,' मदीयः -या -यं; 'thy
own,' त्वदीयः -या -यं; 'our own,' सस्वदीयः -या -यं; 'of one's
own self or own accord,' स्वयं.—(Belonging to no other)
अनन्यसहज्यी &c., अनन्यस्वामिकः -का -कं, अनन्याधीनः -ना -नं,
अनन्यवर्ती &c. Compounds with स्व and आत्म, are most
frequent to express 'own,' as applicable to the first,
second, or third person; thus, 'one's own act,' स्वकर्म *n.*
(नं), आत्मकर्म, स्वयङ्मनः; 'one's own son,' स्वपुत्रः, आत्मजः, स्वजः;
'own nature,' स्वभावः; 'own fancy,' स्वसृष्टि *n.*; 'own duty,'
स्वधर्मः; 'own country,' स्वदेशः; 'own caste or tribe,'
स्वजातिः *f.*; 'own family,' स्वकुलं; 'own advantage,' स्वार्थः,
आत्महितं; 'for one's own sake,' आत्मार्थे -र्थे; 'one's own wife,'
स्वकीया, स्वीया, स्वभार्या; 'to make one's own,' आत्मसात्.

To OWN, *v. a.* (Have the legal right to) अधिकारी -रिखी -रि भू
or अस्. स्वामी &c. भू, ईश्वरः -रा -री -रं भू; 'to own land,' क्षेत्राधि-
कारी &c. भू, क्षेत्रस्वामी &c. भू; or expressed by the use of
अस् or भू with the gen. c., or with मदीयः -या -यं, आत्मीयः
-या -यं, स्वकीयः -या -यं, आत्माधीनः -ना -नं, स्वाधीनः &c.; as,
'I own that land,' तत् क्षेत्रं मदीयम् अस्ति or आत्माधीनम् or मम
भवति; 'the king owns this money,' एतद् धनं राजाधीनम् अस्ति.
See To BELONG. (Acknowledge to belong to one's self,
claim to one's self) स्वीकृ, आत्मसात्, स्वीयमिति वद् (c. 1. वदति
-दितुं), मनेति वद्, स्वतन्त्र अभिनन्, स्वतन्त्रं ज्ञा (c. 10. ज्ञापयति -यितुं), c. 9.
जानाति) or अभिज्ञा or बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), स्वकीयं -यां कृ,
आत्मीयं -यां कृ.—(Confess, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ, उरीकृ,
अनुग्रह (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), ग्रह, अभिनन् (c. 4. मन्यते -मन्तुं),
अभिज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), प्रतिज्ञा, प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा, अनुभाष्य
(c. 1. -भावते -यितुं), स्वीकारं कृ.

OWNED, *p. p.* (Confessed, acknowledged) स्वीकृतः -ता -तं, अङ्गी-
कृतः &c., अभिज्ञातः -ता -तं, प्रतिज्ञातः &c.—(The legal right
vested in) स्वत्वविशिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'owned by me,' मत्स्वत्वविशिष्टः &c.

OWNER, *s.* अधिकारी *m.* -रिखी *f.* (नं), स्वामी *m.* -मिनी *f.* (नं), ईश्वरः
-रा -री, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, अधिभूः *m.*, अधिपः, ईशिता *m.* (नं),

नेता *m.* (नं), नायकः, परिवृद्धः, भरुद्धः; 'of cattle,' गवीश्वरः; 'of
land,' क्षेत्राधिकारी *m.*

OWNERSHIP, *s.* स्वाम्यं, स्वामित्वं, स्वत्वं, अधिकारः -रिता -त्वं, प्रभुत्वं -ता,
ऐश्वर्यं, नायकत्वं.

OWNING, *s.* (Confession) स्वीकारः, स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं.

Ox, *s.* (Male of the bovine genus) गौः *m.* (गो), वृषभः, वृषः, वृषभः,
बलीवर्हः, उखा *m.* (नं), बहतः -तिः -तुः *m.*, ककुषान् *m.* (नं), अन-
डान् *m.* (डुह), शकरः, शाकरः, धाकः, धिलनः; 'stupid as an ox,'
गोमूढः; 'relating to an ox,' औखः -खी -खं.—(Draft ox) शङ्कः.

Oxen, *pl.* गावः *m. pl.*; 'herd of oxen,' गोकुलं, गोवृन्दं, औखकं,
गोसमूहः, यशुगणः, गव्या, गोवा, पाशवं, उखणं संहतिः *f.*, गवां व्रजः;
'yoke of oxen,' गोयुगं, गोगोयुगं; 'property in oxen,' गोचनं;
'carriage drawn by oxen,' गोयानं.

Ox-FLY, *s.* गोमखिका, गोमशकः.

OXYD, OXIDE, *s.* रौतिः *f.*; 'of iron,' आरं; 'of mercury,' रसभस्म *n.* (नं).
To OXYDATE, OXYDIZE, *v. a.* आरणं कृ, साधनं कृ, भस्मीकृ, आतचनं
कृ, प्रतीवापं कृ; 'oxydized iron,' आरणं.

OXYDATION, *s.* आरणं, साधनं, आतचनं, प्रतीवापः, भस्मीकरणं.

OXYGEN, *s.* The word used in modern treatises is अक्सीजनः.

OYEZ, OYES, शुणत शुणत आर्याः.

OYSTER, *s.* शुक्रिः *f.*, शुक्रिका, होयशुक्रिका, पटोलकः, पुष्टिका, मुक्तास्फोटः,
मुक्तागारं, मुक्ताग्रसूः *f.*; 'oyster-shell,' शुक्रिपुटं, शुक्रिपेशी.

OYSTER-WOMAN, OYSTER-WENCH, *s.* शुक्रिक्रियिणी, शुक्रिक्रियेत्री.

P.

PABULAR, PABULOUS, *a.* पौष्टिकः -की -कं, पोषकः -का -कं, पुष्टिकरः &c.
PABULUM, *s.* भोजनं, आहारः, भोज्यं, भक्ष्यं, पौष्टिकं. See Food.

PACE, *s.* (A step) कालातः, पादपातः, पदक्रमः, पदन्यासः, पादन्यासः,
पदविशेषः, पादविशेषः, पदन्यासः, पदक्रमः, पदं, क्रमः.—(Gait) गतिः,
गमनं, चारः, चरनं, चलनं, चयनं.—(Of horses) धारः -रा, चारः,
चारकः पदविशेषः, चयनं; 'a horse with a good pace,' मुखायनः,
मुखाचारः. A horse's paces are, 'walk,' आस्वन्दितं; 'trot,'
पौरितकं; 'sidling,' देवितं; 'gallop,' वलितं; 'vaulting,' मुतं.
—(Of an elephant) मच्चञ्चलं.—(Degree of celerity) क्रमः,
पदक्रमः, गतिवेगः; 'a quick pace,' द्रुतपदं; 'at a good pace,'
चित्रपदक्रमः; 'going at a quick pace,' द्रुतगामी -मिनी -मि (नं),
द्रुतक्रमः -मा -मं, अविलम्बितक्रमः &c.

To PACE, *v. n.* क्रम् (c. 1. क्रामति, c. 4. क्राम्यति, क्रामितुं), क्रमे क्रमे चल
(c. 1. चलति -लितुं) or व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं) or चर् (c. 1. चरति
-रितुं) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or पदन्यासे कृ; 'to pace up
and down,' इतस्ततः क्रम् or चल or भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रामितुं),
परिक्रमं कृ; 'pacing to and fro,' चक्रम्यायाः -या -यां.

To PACE, *v. a.* पदन्यासेन मा (c. 2. माति -तुं, c. 10. मापयति -यितुं).

PACED, *a.* (Having a particular gait) गति in comp., गतिक in
comp.; as, 'slow-paced,' मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगतिकः -का -कं.

PACIFIC, PACIFICATORY, *a.* शमकः -का -कं, शान्तिकः -की -कं, शान्ती
-मिनी -मि (नं), शमकारी &c., शमकारकः -का -कं, उपशमकः &c.,
प्रशमकः &c., शान्तिकरः -रा -रं, शान्त्यात्मकः &c., सामोपचारकः &c.,
सामोपायकः &c.

PACIFICATION, *s.* शमनं, प्रशमनं, उपशमनं, शान्तः *f.*, उपशान्तिः *f.*,
प्रशान्तिः *f.*, शान्तिकरणं, शान्त्यनं -ना, साम *n.* (नं), सामोपचारः,

सामोपायः, सामोपायप्रयोगः, कलहशान्तिः, विग्रहशान्तिः, क्रोधशान्तिः, क्रोधहरणं.—(Making peace) सन्धिकरणं, ऐक्यकरणं.—(Peace made) सन्धिः *m.*

PACIFICATOR, PACIFIER, *s.* सन्धिकर्त्ता *m.* (कृ), शानकः. See PACIFIC.

PACIFIED, *p. p.* शान्तः -न्ता -न्तं, शानितः -ता -तं, उपशान्तः &c., प्रशान्तः &c., कृतशान्तिः -न्तिः -न्ति, शान्तक्रोधः -धा -धे, गतक्रोधः &c.; 'to be pacified,' शम् (c. 4. शांयति, शान्तिं), प्रसद् (c. 1. -सीदति -सन्तु), तुप् (c. 4. तुप्यति, तोष्टु).

To PACIFY, *v. a.* शम् (c. 10. शानयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), उपसान्त्, अभिशान्त्, परिशान्त्, प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अभिप्रसद्, साम् (c. 10. सामयति -यितुं), तुप् (c. 10. तोषयति -यितुं), सन्तुप्, परितुप्, सम्परितुप्.

PACK, *s.* (Bundle, bale) भाखडकं, भाखडं, भारः, कूर्चः, पोडलिका, पोडली, गुच्छः -खकः, वासनं, वरखः -खकः.—(Of hounds or dogs) षगणः, कुकुरगणः, षसंघः, कुकुरसमूहः, शुनीरः; 'one who keeps a pack of hounds,' षगणिकः.—(Number of persons) गणः, जनसमूहः, संघः, मखडलं, सङ्गः.—(Heap) राशिः *m.*, सङ्ग्रहः, सचयः, वृन्दं, समवायः.

To PACK, *v. a.* (Bundle up, press together) पुट् (c. 10. पुटयति -यितुं), पुटीकृ, सम्पुटीकृ, वासनीकृ, भाखडीकृ, कूर्चीकृ, कूर्चं कृ, गुच्छीकृ, पोडलिकां कृ, कोशीकृ.—(In a box) भाखडे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोशे or कोपे निविश or निधा.—(Put together or unite with fraudulent design) कुकर्मसम्पादनार्थं संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or सङ्गम् (c. 10. -गमयति -यितुं) or एकीकृ.—(A jury or assembly of any kind) स्वायं-सम्पादनार्थं स्वपक्षपातिनो धर्मसभां प्रविश or स्वपक्षपातिनः सभ्यपदे or सभासदधिकारे नियुज्.—(Pack off, dismiss) प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), अपमृ (c. 10. -सारयति -यितुं).

To PACK, *v. n.* (Be pressed together, or bundled together) पुटीभू, सम्पुटीभू, वासनीभू.—(Be placed in a box) भाखडस्यः -स्या -स्यं भू, कोषस्यः &c. भू.—(Depart in haste) त्वरितम् अपगम् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं).

PACKAGE, *s.* भाखडकं, भाखडं, वासनं, वरखः -खकः, कूर्चः, पोडलिका.

PACK-CLOTH, *s.* वासनं, वासनपटः, वेहनं, वेहनपटः.

PACKED, *p. p.* (Bound together in a bundle) पुटीकृतः -ता -तं, सम्पुटीकृतः &c., कूर्चीकृतः &c.—(In a box) भाखडस्यः -स्या -स्यं, वासनस्यः &c., भाखडीकृतः &c., वासनीकृतः &c.

PACKER, *s.* (Small package) कूर्चः, पोडलिका, पोडली, समुद्रका.—(Ship employed in carrying despatches) पत्रवाहिनी नौः, राजपत्रवाहका नौः, लेखहारिणी नौका, वेगवाती नौका; 'steampacket,' वाष्पीयनौः *f.*

PACK-HORSE, *s.* स्फुरी *m.* (न), स्फुरी *m.*, स्फुरी *m.*, स्फुरी *m.*, पृष्ठः.

PACK-SADDLE, *s.* पय्याणं, पय्ययणं, पय्यनं, पय्यनं.

PACK-THREAD, *s.* शणसूत्रं, सणसूत्रं, सनसूत्रं, शणतनुः *f.*, पविषकं.

PACT, PACTION, *s.* समयः, नियमः, संविद् *f.*, उपगमः, सङ्केतः.

PACTIONAL, PACTIOUS, *a.* सामयिकः -की -कं, साङ्केतिकः -की -कं.

PACTOLUS, *s.* (A fabulous river) जमुः *m.*, जमुनदी.

PAD, *s.* (An easy paced horse) सुखायनः, सुखचारः.—(Foot-pad) सारथिकग्नः, पादविकग्नः, परिपन्थी *m.* (न), पारिपन्थिकः.—(Bolster, cushion) उपधानं -नीयं, विष्टः, विसरः, बालिशं, आलस्यं, उपवहः, अजिनं, षट्, पटः.—(Hair or other soft substance) लोमादि मृदुवस्तु.

To PAD, *v. a.* (Stuff or furnish with hair or other soft sub-

stance) लोमादिमृदुवस्तुना आच्छ (c. 5. -स्तृणोति -स्तृति -रतिं), मृदुलोमादिना पृ (c. 10. पूरयति -यितुं) or युज् (c. 10. योजयति -यितुं) or समायुज्. To PAD, *v. n.* (Travel slowly) क्रमे क्रमे or शनैः शनैर् द्रव् (c. 1. द्रवति -जितुं).

PADDED, *p. p.* or *a.* मृदुलोमादिपूरितः -ता -तं, मृदुवस्तुपूरितः -ता -तं.

PADDING, *s.* मृदुलोमादि *m.*, लोमादिमृदुवस्तु *m.*, पूर्यं, भर्यं.

To PADDLE, *v. n.* (Bent the water with an oar) नौकादखेन जलं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ति) or तद् (c. 10. तडाडयति -यितुं), जलक्षेपणं कृ.—(Play in the water) जले क्रीड (c. 1. क्रीडति -डितुं), जल-क्रीडां कृ.—(Finger) अङ्गुलिषेधं कृ, अङ्गुलिष्यापारं कृ.

To PADDLE, *v. a.* (Propel by a paddle) नौकादखेन चल (c. 10. चालयति -यितुं).

PADDLE, *s.* (Oar) नौकादखः, क्षेपणिः -णी *f.*, क्षिपणिः -णी *f.*, अरिचं, नौचालनी. See OAR.—(Blade of the oar) क्षेपणिकलकं.

PADDLE-BOX, *s.* क्षेपणिकोशः, क्षेपणिकोषः, क्षेपण्यधारः.

PADDLE-WHEEL, *s.* क्षेपणिकचक्रं, नौचालनचक्रं, नौचालनी.

PADDOCK, *s.* वाटी, वाटिका, वाटः -टं, विवोतः, प्राचीरपरिवृतं क्षेत्रं.

PADLOCK, *s.* तालकं, तालः -ला, तालयन्त्रं, प्रतिताली, द्वारबोलः.—(Clasp) कुडुपः.

To PADLOCK, *v. a.* तालकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), तालबद्धं -द्धां कृ.

PEAN, PEAN, *s.* जयगानं, जयशब्दः, जयध्वनिः *m.*, जयगीतं.

PAGAN, *s.* देवतार्चकः, देवतापूजकः, प्रतिमापूजकः, मूर्त्तिपूजकः, देवतासेवी *m.* (न), असद्व्यसेवी *m.* (न), असद्व्यसेवालसी *m.* See IDOLATER.

PAGAN, *a.* प्रतिमापूजकसंस्थी -न्धिनी -न्धि (न), मूर्त्तिपूजकसंस्थी.

PAGANISM, *s.* प्रतिमापूजा, मूर्त्तिपूजा, देवतार्चा, देवतार्चनं -ना, मूर्त्तिसेवा -वनं, असद्व्यसेवालचनं. See IDOLATRY, HEATHENISM.

PAGE, *s.* (Of a book) पृष्ठं, फलकः -कं, पत्रं, पत्रिका.—(Boy attendant) पार्श्वानुचरः, पार्श्वपरिचरः, बालसेवकः, बालानुचरः.

To PAGE, *v. a.* पृष्ठान्नं कृ, पत्रान्नं कृ, पृष्ठसंख्यान्नं कृ.

PAGEANT, *s.* (Statue in show, &c.) शोभाभूतिः *f.*, शोभाप्रतिमा.—(Show, spectacle) कौतुकं, चमत्कारः, चमत्कृतिः *f.*, चमत्करणं, आडंबरं, प्रेक्षा, प्रेक्षणं, शोभा, यात्रा.

PAGEANT, *a.* कौतुकी -किनी -कि (न), आडंबरी &c., चमत्कारकः -का -कं, शोभनः -ना -नं, अतिशोभनः &c., यात्रिकः -की -कं.

PAGEANTRY, *s.* कौतुकं, चमत्कारः, आडंबरं, शोभा. See PAGEANT, *s.*

PAGINAL, *a.* पृष्ठः -ष्ठ, पृष्ठः -ष्ठ, पुस्तकपत्रसंस्थी &c.

PAGODA, *s.* देवतामन्दिरं, देवताभवनं, देवतायतनं, देवमन्दिरं.

PAID, *p. p.* शोधितः -ता -तं, परिशोधितः &c., परिशुद्धः -द्धा -द्धं, अपाकृतः -ता -तं, सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं, विगणितः -ता -तं, निस्तारितः -ता -तं, निरादिष्टः -ष्टा -ष्टं, गृहीतवेतनः -ना -नं,

PAIL, *s.* पात्रं, भाजनं, काष्ठपात्रं, जलपात्रं, जलभाजनं; 'for milk,' दोहनं -नी, गोदोहनी, दुग्धभाखडं. See MILK-PAIL.

PAIN, *s.* दुःखं, पीडा, वेदना -नं, व्यथा, आर्तिः *f.*, तापः, सन्तापः, परितापः, बाधा, विबाधा, आबाधा, यातना, कृष्टं, कष्टं, झेझः, खेदः, उद्वेगः, यन्त्रणं, दुष्खं, दुःखितं, असुखं, तोदः -दनं, रायणं, विधानकं, विराधानं, प्रवृत्तिर्जं, आमनस्यं, आमानस्यं, अमानस्यं, आभीलं; 'bodily pain as opposed to mental,' शरीरपीडा, वेदना, कृष्टं, व्याधिः *m.*; 'pain in the head,' शिरोवेदना, शिरःपीडा, शिरोर्तिः *f.*; 'in the teeth,' दन्तवेदना; 'sharp pain,' शूलः -लं, तीव्रवेदना; 'creeping or flying pain,' वेगः; 'rheumatic pains in the bones,' अस्थिशूलः -लं; 'in the loins,' कटिवेदना; 'pains of hell,'

वातना, कारणा, वायव्यातना; 'of labor,' प्रसववेदना, गर्भवेदना, प्रसवपया; 'of death,' प्राणानवेदना; 'suffering pain,' दुःखभागी-गिनी-गि (न्), दुःखभोगी &c., दुःखी &c.; 'accession of pain,' दुःखसंयोगः; 'causing pain,' पीडाकरः-रा-रं, दुःखकरः &c.; 'act of causing pain,' पीडाकरणं, पीडनं; 'freed from pain,' दुःखातीतः-ता-तं.—(Mental pain, disquietude) मनोदुःखं, मनः-पीडा, मनस्तापः, मनोपीडा, मानसी अथा, चित्तवेदना, चित्तोद्वेगः, चादिः *m.*—(Pains, toil, effort) यत्नः, प्रयत्नः, कष्टं, आयासः, प्रयासः, उद्योगः, उत्साहः, व्यवसायः, चेष्टा, उद्यमः, अमः, परिश्रमः, श्रेयः, आस्था; 'to take pains,' यत् (c. 1. यत्ते-यितुं), प्रयत्नः, व्यवसायः (c. 4. -स्यति-सातु), उद्यमः (c. 1. -यच्छति-यन्तु), चेष्ट (c. 1. चेष्टते-दितुं), विचेष्ट, यद् (c. 1. यदते-दितुं), उद्योगं कृ, यत्नं कृ, उत्साहं कृ.—(Penalty) दण्डः, साहसं, शिष्टिः *f.*, शिष्टा.

To PAIN, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), आपीड्, उपपीड्, दुःख् (c. 10. दुःखयति-यितुं), अय् (c. 10. अययति-यितुं), तप् (c. 10. तपयति-यितुं), सनाप्, परितप्, उपतप्, बाप् (c. 1. बाधते-धितुं), उद्विज् (c. 10. -वेजयति-यितुं), क्रिज् (c. 9. क्रिज्जाति, क्रेशितुं, क्रेश्), अर्ह् (c. 10. अर्हयति-यितुं), दुःखं कृ or दा, पीडां कृ, अयां कृ.

PAINED, *p. p.* पीडितः-ता-तं, दुःखितः-ता-तं, अयितः &c., आसितः-सौ-सं in comp., दुःखासितः &c., दुःखी-खिनी खि (न्), दुःखान्वितः-ता-तं, दुःखोपेतः &c., बाधितः-ता-तं, तापितः &c., सनापितः &c., तप्तः-ता-तं, सनाप्तः &c., उद्वेजितः &c., क्रेशितः &c., क्रिष्टः &c., आतुरः-रा-रं, अर्दितः &c., अश्वर्दितः &c., अनुभूतवेदनः-ना-नं, कृच्छ्रगतः &c., क्रेशी &c., कष्टी &c., कष्टः-ष्टा-ष्टं, आधिमान्-मती-मत् (त्), दूनः-ना-नं, सव्ययः-या-यं, सवेदनः-ना-नं; 'being pained,' पीडमानः-ना-नं, तपमानः &c., आतपमानः &c., क्रिश्यमानः &c., भूपापितः-ता-तं; 'to be pained,' पीड् in pass. (पीड्यते), दुःख (nom. दुःखायते, दुःखीयति), दुःखासीभू, अय् (c. 1. अयते-यितुं), प्रयय्, तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सकप्, क्रिज् (c. 4. क्रिज्यते).

PAINFUL, *a.* (Causing pain) पीडाकरः-रा-रं, दुःखकरः-रा-रं, पीडाकारकः-का-कं, पीडाननकः-का-कं, दुःखजनकः &c., दुःखदः-दा-दं, दुःखप्रदः-दा-दं, दुःखावहः-हा-हं, वेदनाकारकः-का-कं, वेदनाजनकः &c., अथाकारकः &c., अयकः-का-कं, कष्टकरः &c., कष्टकारकः &c., कष्टावहः-हा-हं, क्रेशकरः &c., क्रेशदः &c., क्रेशावहः-हा-हं, क्रेशकः-का-कं, बाधकः-का-कं, उद्वेजकः-का-कं, सनापकः-का-कं, दूदः-दा-दं.—(Full of pain) दुःखमयः-यी-यं, दुःखी-खिनी-खि (न्), क्रेशी &c., सबाधः-धा-धं, सव्ययः-या-यं, सवेदनः-ना-नं.—(Requiring labor or toil) कष्टसाध्यः-ध्या-ध्यं, अनसाध्यः &c., दुःसाध्यः &c., दुष्कारः-रा-रं, कठिनः-ना-नं.

PAINFULLY, *adv.* (With pain) सव्ययं, सवेदनं, सबाधं, सदुःखं, सक्रेशं, सोद्वेगं, सकष्टं, दुःखपूर्वं.—(With toil) अमेण, सअमं, आयासेन, सायासं, कृच्छ्रेण, सकृच्छं.

PAINFULNESS, *s.* दुःखकारकत्वं, पीडाजनकत्वं, कष्टकारकत्वं, दुःखिता, सदुःखत्वं, दुःखं, सक्रेशत्वं, सोद्वेगता, कष्टं, सकष्टत्वं, सकष्टता.

PAINLESS, *a.* दुःखहीनः-ना-नं, दुःखरहितः-ता-तं, अथाहीनः-ना-नं, दुःखशून्यः-न्या-न्यं, निर्दुःखी-खिनी-खि (न्), निर्व्ययः-या-यं.

PAINS, *s. pl.* यत्नः, प्रयत्नः, उद्योगः, कष्टं. See PAIN.

PAINTAKER, *s.* उद्योगी *m.* (न्), उत्साही *m.*, उद्यमी *m.*, व्यवसायी.

PAINTAKING, *a.* कृतप्रयत्नः-ना-नं, कृतयत्नः &c., प्रयत्नवान्-वती-वत् (त्), यत्नशीलः-ला-लं, प्रयत्नशीलः-ला-लं, उद्योगशीलः &c.,

उद्यमशीलः &c., उद्योगी-गिनी-गि (न्), व्यवसायी &c., कृतप्रयत्नः-ना-नं, प्रसितः-ता-तं. See INDUSTRIOUS.

To PAINT, *v. a.* (Draw in colors) चिष् (c. 10. चिचयति-यितुं), लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, अभिलिख्.—(Cover or besmear with color) रज्ज् (c. 10. रज्जयति-यितुं), वर्ण् (c. 10. वर्णयति-यितुं), लिप् (c. 6. लिप्यति, लेप्), रज्ज् लिप्, रज्जनं कृ.—(Describe) वर्ण्, अनुवर्ण्, उपवर्ण्, संवर्ण्, वर्णनं कृ, विलिख्.

PAINT, *s.* रज्जः, वर्णकः-का, चिचं, लेपः, विलेपः, रज्जनलेपः, रज्जनं.

PAINTED, *p. p.* चित्रितः-ता-तं, चित्रगतः-ता-तं, चित्रापितः-ता-तं, आलिखितः &c., अभिलिखितः &c., आलेख्यगतः &c., आलेख्यसमपितः &c., वर्णितः-ता-तं, वर्णगतः &c., रज्जितः &c., चिचः-चा-चं; 'painted on the surface,' चित्रतलः-ला-लं.

PAINTER, *s.* चित्रकरः, चित्रकारः, चित्रलेखकः, चित्रलिख् (न्), चित्रकृत् *m.*, चित्रकः, चित्रकर्मविद् *m.*, रज्जावीवः-वी *m.* (न्), रज्जकः, वर्णी *m.* (न्), वर्णचारकः, वर्णोटः, लेखकः, आलेखकः, आलेख्यकृत् *m.*, पटकारः, तौलिकः, तौलिकिकः; 'painter's brush,' तूलिः *f.*, तूलिका, ईषिका, वक्षिका.

PAINTING, *s.* (The act) चित्रलिखनं, चित्रलेखनं, चित्रलिपिः *f.*, लिपिः *f.*, आलेखनं, लेखनं, लिखनं, चित्रकरणं, रज्जनं, वर्णनं.—(The art or business) चित्रकर्म *n.* (न्), चित्रविद्या, चित्रक्रिया.—(A painting or picture) चित्रलेखा, चिचं, आलेख्यं, चित्रलिखितं, चित्रगतं.—(Painting the body) पचलेखा, पचाकुलिः *f.*, पचावली-लिः *f.*, वर्णैः.

PAIR, *s.* नियुनं, द्वयं, द्वन्द्वं, युगं, युग्मं, युगलं, यमलं, यामलं, यमः, यमकं, युतकं; 'a pair of doves,' पारावतनियुनं; 'a pair of oxen,' गोमनियुनं, गोयुगं; 'a pair of birds,' पक्षिणोर नियुनं, पक्षिमनियुनं, पक्षिद्वयं; 'a married pair,' दम्पती *m. du.*, भाव्यापती *m. du.*, स्त्रीपुरुषौ. The word द्वन्द्वः is used to denote that form of grammatical combination which unites two or more words of similar or opposite signification; thus, 'hand and foot,' पाणिपादं; 'affection and hatred,' रागद्वेषौ *m. du.*

To PAIR, *v. n.* (Suit, fit) युज् in pass. (युज्यते), संयुज्, उपयुज्.—(Be joined in pairs) स्त्रीपुरुषवत् or दम्पतिवत् सज्जम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or संयुज्, मैथुनायै सज्जम्, मैथुनं कृ.

To PAIR, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युज्ति-युक्तुं, c. 10. -योनयति-यितुं), युज्, संयोगं कृ, नियुनसंयोगं कृ, मैथुनायै संयुज्.

PALACE, *s.* राजगृहं, राजमन्दिरं, नृपगृहं, नृपमन्दिरं, राजवेश्म *n.* (न्), नृपवेश्म *n.*, राजधान *n.* (न्), नृपधान *n.*, राजभवनं, राजसदनं, राज-प्रासादः, राजहर्म्यं, राजवसतिः *f.*, नृपवसतिः *f.*, राजशाला, राजधानी, प्रासादः, हर्म्यं, मन्दिरं-रा, भवनं, सौधं, अट्टालः-लिका, विमानं, शाला, विशिष्यं, विशदकः, नाभिः *m.*, उपकाय्या, उपकारी-रिका; 'palace-court,' राजसभा; 'palace-yard,' राजाङ्गनं.

PALESTRA, *s.* मल्लभूः *f.*, मल्लभूमिः *f.*, यक्षराट् *m.* (न्), मल्लयात्रा.

PALANKEEN, PALANQUIN, *s.* शिपिका, डयनं, डलकं, यावयानं, नरयानं, प्रवहणं, इला, शिरस्त्रा.

PALATABLE, *a.* रुचिकरः-री-रं, रुच्यः-या-यं, आस्वाद्यः-द्या-धं, स्वादुः-डौ-डु, सुरसः-सा-सं, सरसः-सा-सं, रसिकः-का-की-कं, मुखप्रियः-या-यं.

PALATABLENESS, *s.* रुच्यता-तं, आस्वाद्यता, स्वादुता, सरसता, रसिकत्वं.

PALATAL, PALATIAL, PALATIC, *a.* (Pertaining to the palate) तालयः-यी-यं, तालुसम्बन्धी &c.; 'a palatal letter,' तालुधं.

PALATE, *s.* तालु *n.*, तालुका, काकुदं-दः; 'soft palate,' शुद्धिका.

शुना, हुना, जलिजिह्वा, अधोजिह्वा. See UVULA.

PALATIAL, *a.* राजप्रासादीयः-या-यं. प्रासादीयः &c., राजगृहयोग्यः-ग्या-ग्यं. राजनन्दिरयोग्यः &c.

PALAUER, *s.* चाटुक्तिः *f.*, चाटुकारः. सान्त्वोक्तिः *f.*, मधुरवाक्यं, मिथ्योक्तिः. To PALAUER, *v. a.* चाटुक्ता सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), मिथ्या सान्त्व.

PALE, *a.* पाखुः-खुः-खु, पाखुरः-रा-रं, पाखरः-रा-रं, विपाखुरः &c., विखरः-खा-खं, गतखरः &c., नीरक्तः-क्ता-क्तं, रागहीनः-ना-नं; 'pale in color,' पाखुखरः &c.; 'having a pale face,' विखरवदनः-ना-नं.—(Dim, not bright) मन्दप्रभः-भा-भं, हततेजाः-जाः-जः (मं), मन्दज्वायः-या-यं, निस्तेजाः &c., हतकान्तिः-न्तिः-न्ति, न्यूनकान्तिः &c., न्यूनप्रभः &c., मलिनप्रभः &c., ज्ञानतेजाः &c., ज्ञानकान्तिः &c.—(Light in color) expressed by ईषत्, छा, श्वेत; as, 'pale red,' ईषद्रक्तः-क्ता-क्तं, चारक्तः &c., श्वेतरक्तः &c.; 'pale blue,' आनीलः-ला-लं, श्वेतनीलः &c.

PALE, *s.* (Stake) शङ्कुः *m.*, कोलः, स्थाणुः *m.*, शल्यं, शूलं.—(Inclosure, limit) आवरणं, घृतिः *f.*, वेष्टनं, आवेष्टनं, अवरोधकं, वारणं, वरणाः, बलयः.

To PALE, *v. a.* शङ्कुयलयेन परितु (c. 5. -वृणोति-वर्तितुं-रोतुं) or परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं) or अवरोध (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं).

PALE-EYED, *a.* पाखुनेत्रः-ना-नं, पाखुनयनः &c., न्यूनप्रभाक्षः &c.

PALE-FACED, *a.* विखरवदनः-ना-नं, पाखुमुखः-खी-खं, ज्ञानवदनः &c.

PALENESS, *s.* पाखुता-त्वं, पाखुरता-त्वं, पाखुखरः, पाखुरागः, विखरता, विखर्यं, मुखवैखर्यं, नीरक्तता, रागहीनता.—(Dimness) प्रभाहानिः *f.*, तेजोहानिः *f.*, न्यूनप्रभा, न्यूनकान्तिः *f.*

PALETTE, *s.* See PALETTE.

PALFREY, *s.* स्त्रीलोकरोहणयोग्यः ह्युद्रपोटक.

PALINDROME, *s.* अनुलोमविलोमश्लोकः, मुरजवन्यः.

PALING, *s.* शङ्कुपंक्तिः *f.*, आवरणं, आवारः, वारणं-खी, कटघ्ननं.

PALISADE, *s.* दुर्गपरिगता स्तम्भपंक्तिः or शङ्कुपंक्तिः शङ्कुवलयः, यष्टिवलयः, स्तम्भवलयः, दुर्गावरोधका स्तम्भपंक्तिः, दुर्गावरोधकं.

PALISH, *a.* ईषत्पाखुः-खुः-खु, आपाखुः &c., आपाखुरः-रा-रं.

PALL, *s.* (Mantle of state) राजप्रावारः, राजकीयप्रावारः.—(Cloak) प्रावारः, प्रच्छदपटः, आच्छादनपटः.—(For a dead body) शवाच्छादनं.

To PALL, *v. n.* विरसीभू, विरसः-सा-सं भू, अरुचिः-रा-रं भू.

To PALL, *v. a.* विरसीकृ, अरुचिं or बीभत्सं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

PALLADIUM, *s.* पुरदेवता नगरदेवता.—(Defence) रक्षा-खणं.

PALLET, *s.* (Board for mixing colors) वर्णपत्रं-त्रं, रङ्गपत्रं.—(Small bed) खट्वा, छुद्रखट्वा, तल्यः, छुद्रतल्यः.

To PALLIATE, *v. a.* (As a fault, crime, &c.) दोषं or पापं शम (c. 10. शमयति-यितुं) or उपशमं or छद् (c. 10. छादयति-यितुं) or आच्छद् or मृज् (c. 2. माष्टि-ष्टुं), पापशमनं कृ, दोषमार्जनं कृ, दोषछालनं कृ, पापापनोदनं कृ, पापाच्छादनं कृ, न्यूनीकृ.

PALLIATED, *p. p.* शमितः-ता-तं, आच्छादिभः-ता-तं, न्यूनीकृतः &c.

PALLIATION, *s.* (Of a fault or crime) पापशमनं, पापशान्तिः *f.*, दोषाच्छादनं, पापशान्तिः *f.*, पापमार्जना, दोषछालनं, दोषप्रछालनं, पापापनोदनं, पापापनुक्तिः *f.*, दोषन्यूनीकरणं, उपशमः, उपशमनं, लघूकरणं, उपशान्तिः *f.*

PALLIATIVE, *a.* (Extenuating) पापशमनः-ना-नं, दोषशमकः-क्ता-क्तं, दोषाच्छादकः &c.—(Mitigant) शान्तिकः-की-कं. See MITIGANT.

PALLIATIVE, *s.* (That which extenuates) पापशमनं, दोषशमनं, शान्तिकं.—(That which mitigates pain) वेदनाशान्तिकं, वेदनाशमकं औषधं, क्लेशापहं, शूलघ्नं, उपशमनं.

PALLID, *a.* पाखुः-खुः-खु, पाखुखरः-खा-खं, पाखुरः-रा-रं, विपाखुरः-रा-रं, विखरः-खा-खं &c. See PALE.

PALLOR, *s.* पाखुता-त्वं, पाखुरता-त्वं, विखरता. See PALENESS.

PALM, *s.* (Of the hand) तलः-लं, हस्ततलः-लं, करतलः-लं, तालः-लिका, प्रतलः, प्रहस्तः, प्रपाणिः *m.*, चपेटः, चपेटः, चपटः, फर्फरीकं, जलधुमः, गोछालः; 'the palms joined,' संहतलः, सिंहतलः, संहततलः; 'the hollowed palm,' प्रसृतः, प्रसृतिः *f.*, चुलुकः; 'the hollowed palms joined,' अञ्जलिः *m.*; 'having the palms hollowed and placed one above the other in sign of reverence,' कृतान्जलिः-लिः-लि, कृतान्जलिपुटः-टा-टं, चङ्गान्जलिः &c.—(Tree) तालः, तृणद्रुमः, दीर्घतरुः *m.*, दीर्घद्रुः *m.*, गुच्छपत्रः, लेख्यपत्रकः, दूधश्रेष्ठः, दुधेश्वरः, दुरारोहः; 'date-palm,' खजूरः-री-खजूरवृक्षः; 'cocoa-nut palm,' नारिकेलः &c. See COCOA-NUT. 'Palm-leaf,' तालपत्रं, तालपत्रैः, 'fibres,' तालजटा, तालप्रलम्बः, 'spirituous juice of the palm,' ताली, तालकी.

To PALM, *v. a.* (Conceal in the palm) करतले गुप्तं, करतलगुप्तं-त्रां कृ, हस्ततलस्य-स्यां कृ.—(Impose by fraud) छल् (c. 10. छलयति-यितुं), छलेन प्रचलीकृ, चल् (c. 10. वञ्चयते-ति-यितुं), प्रतृ &c.

PALMA-CHRISTI, *s.* (Castor-oil tree) सरसः-खकः, उरूचकः, उरूचुकः, रुचकः, रुचुकः, रुचुकः, रुचुः *m.*, रुचकः, व्यडचकः, व्यडचनः, व्यडचरः, व्याघ्रपुच्छः, गन्धर्वहस्तकः, चक्षुः *m.*, मखः, अमखः, आमखः, वर्षमानः, पञ्चाङ्गुलः.

PALMATE, PALMATED, *a.* हस्ततलाकारः-रा-रं, करतलाकृतिः-न्तिः-न्ति.

PALMER, *s.* तालपत्रभृत कार्पेटिकविशेषः or यात्रिकविशेषः.

PALMER-WORM, *s.* लोमावृतः कीटविशेषः or कृमिप्रभेदः.

PALMIER, *a.* जालपादः-दा-दं, जालपाद् *m. f. n.*, जालाकारपादः &c.

PALMIST, *a.* हस्तरेखादिनिरीक्षणार्थं दैवकथकः or शुभाशुभदर्शकः, करतलरेखादिनिरीक्षणेन भविष्यत्सूचकः, सामुद्रिकः, सामुद्रिकविद् *m.*, हस्तरेखाविद्.

PALMISTRY, *s.* हस्तरेखादिनिरीक्षणार्थं दैवकथनं or शुभाशुभदर्शनं, करतलरेखादिनिरीक्षणेन भविष्यत्सूचनं, हस्तरेखाविद्या, हस्तसामुद्रिकं, सामुद्रिकविद्या.

PALMY, *a.* (Bearing or abounding with palms) तालवान्-वती-वत् (तं), तालावृतः-ता-तं, तालमङ्गीर्यः-शी-शीं.—(Flourishing) समृद्धः-द्धा-द्धं, वर्धयिषुः-ष्णुः-ष्णु, श्रीमान्-मती &c., अधिकर्द्धिः-र्द्धिः-र्द्धि.

PALMYRA, *s.* (Tree) तृणद्रुमः, तृणराजः, आसवद्रुः *m.*, महोन्नतः. See PALM.

PALPABILITY, PALPABLENESS, *s.* स्पृश्यता, स्पर्शनीयता, स्पर्शोद्गम्यता, स्पर्शगोचरता.—(Clearness) व्यक्ता, प्रत्यक्षता.

PALPABLE, *a.* (Perceptible by the touch) स्पृश्यः-इया-इयं, स्पर्शनीयः-या-यं, स्पर्शोद्गम्यः-क्षा-क्षं, स्पर्शगोचरः-रा-रं, स्पर्शवेद्यः-द्या-द्यं, स्पर्शज्ञेयः-या-यं, त्वगिन्द्रियज्ञेयः &c., सूचीभेद्यः-द्या-द्यं.—(Gross, thick) स्थूलः-ला-लं, घनः-ना-नं; 'palpable darkness,' घनान्यकारः.—(Plain, clear) व्यक्तः-क्ता-क्तं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, सुयासः &c.

PALPABLY, *adv.* व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, सुस्पष्टं, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, स्पृष्टं, प्रादुर्भू. To PALPITATE, *v. n.* स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं), प्रतिस्पन्द, परिस्पन्द, कम्प (c. 1. कम्पते-म्पितुं), विकम्प, वेप् (c. 1. वेपते-पितुं), स्फूर् (c. 6. स्फूर्ति-रितुं), क्षुब्ध (c. 4. क्षुब्धति, क्षोभितुं), उच्चस् (c. 2. -ञ्जुलति-तुं, -ञ्जुलति-रितुं), पिठ् (c. 1. पेठति-ठितुं); 'my heart palpitates,' वेपते मे हृदयं.

PALPITATING, *part.* स्पन्दमानः-ना-नं, वेपमानः-ना-नं, कम्पमानः-ना-नं, स्फुरितः-ता-तं, उच्चस्ती-तिनी-ति (नं).

PALPITATION, *s.* स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, वेपनं, वेपयुः *m.*, कम्पः-म्पनं.

स्फुरणं, ह्योभः; 'of the heart,' हृदयवेपनं, हृदयकम्पः, हृदयकम्पः.
 PALSICAL, PALSIED, *a.* पक्षाघाती -तिनी -ति (न्), पक्षवायुयस्तः -स्त -स्तं,
 कम्पवायुयस्तः &c., अर्द्धाङ्गवायुयस्तः &c.
 Palsy, *s.* (Paralysis) सत्पः, संसत्पः, विहम्भः, अवहम्भः, स्थापः, मुक्तिः *f.*
 —(Hemiplegia) पक्षाघातः, पक्षवायुः *m.*, अर्द्धाङ्गवायुः *m.*, अर्द्धाङ्गः,
 भङ्गः.—(Shaking-palsy) कम्पवायुः *m.*, कम्पवातः.
 To Palsy, *v. a.* सत्पं or सत्पं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सत्पिकृ, जडीकृ.
 PALTRINESS, *s.* तुच्छता, दुयुता, लाघवं, असारता, कुत्सितत्वं, क्षुद्रता.
 PALTRY, *a.* तुच्छः -च्छा -च्छ, लघुः -घुः -घ्यी -घु, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, कुत्सितः
 -ता -तं, असारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, तृणप्रायः -या -यं, लघुप्रभावः
 -वा -वं, क्षुल्लकः -का -कं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, अधनः -ना -नं, or ex-
 pressed by कु prefixed; as, 'a paltry action,' कुकर्म *n.* (न्).
 To PAMPER, *v. a.* परमात्नेन तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं) or सन्तृप् or पृ
 (c. 10. परयति -यितुं) or परिप or भृ (c. 3. विभर्ति, c. 1. भरति,
 भर्तुं) or संवृष् (c. 10. -वर्षयति -यितुं) or पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं)
 or आष्ये (c. 10. -प्यायति -यितुं), सत्पन्नं पुष् or आष्ये.
 PAMPERED, *p. p.* सतिपुष्टः -ष्टा -ष्टं, सुपुष्टः &c., सतिपोषितः -ता -तं,
 सुपोषितः &c., हृष्टपुष्टः &c., परमात्नपोषितः &c., परमात्नभृतः &c.
 PAMPERING, *s.* सतिपोषणं, परमात्नपोषणं, परमात्नसंवर्धनं, भरणं, सतिभरणं,
 परमात्नभृतिः *f.*, आष्यायनं, सुपोषणं.
 PAMPHLET, *s.* पत्रिका, पुस्तकं -की, क्षुद्रपुस्तकं, लघुपुस्तकं.
 PAN, *s.* पात्रं, भाजनं, भाखंडं, आधारः, कटाहः, पिठः, स्थाली, कन्दुः
 -न्दुः *m. f.*, स्वेदनी -निका; 'frying pan,' असरीयं, भाष्टः, सृजोयं.
 PANACEA, *s.* सर्वरोगशमकभेषजं, सर्वरोगप्रभेषजं, सर्वरोगप्रतीकारकम्
 औषधं, सर्वौषधिचूर्णं, त्रैलोक्यचिन्तामणिः *m.*
 PAN-CAKE, *s.* कन्दुपक्षपिष्टकः, असरीयपक्षपिष्टकः, भूर्धपिष्टकः.
 PANCRATIC, PANCRATICAL, *a.* मत्स्ययुद्धकुशलः -ला -लं, मत्स्ययुद्धनिपुणः, या -यं.
 PANCRATIUM, *s.* मत्स्ययुद्धं, मत्स्यक्रोडा, बाहुयुद्धं, बाहुप्रहरणं.
 PANDECT, *s.* विद्यासङ्ग्रहः.—(Of laws) संहिता, स्मृतिशास्त्रसंहिता.
 PANDEMIC, *a.* सार्वजनीनिकः -की -कं, सार्वज्यापकः -का -कं, सार्वजनन्यापकः
 &c., सार्वजनिकः -की -कं, सार्वजनीनः -ना -नं, विश्वजननीनः -ना -नं,
 सर्वसाधारणः -णी -यं.
 PANDEMONIUM, *s.* पिशाचसभं, सर्वपिशाचसभा, सर्वभूतसभा.
 PANDER, *s.* विटः, कुण्डाशी *m.* (न्), रतताली *m.* (न्), सञ्चारकः, दूतः,
 वेश्याचार्यः, कौटिल्यकर्त्ता *m.* (न्), सन्धानकर्त्ता *m.*, लाम्पट्याप्रयोजकः.
 To PANDER, *v. a.* or *n.* परकामान् सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or
 प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), कौटिल्यं कृ, लाम्पट्यां प्रयुज्.
 PANDERING, PANDERISM, *s.* कौटिल्यं, विटकर्म *n.* (न्), लाम्पट्याप्रयोजकत्वं.
 PANDICULATION, *s.* जृम्भणं, विजृम्भणं, हासिका. See YAWNING.
 PANDIT, *s.* (Learned Brahman) पण्डितः. See PUNDIT.
 PANE, *s.* (Of glass) काचशिला, काचमयसमानशिला.
 PANEYRIC, *s.* स्तुतिवादः, स्तुतिवाक्यं, प्रशंसावादः, स्तुतिपाठः, वन्दिपाठः,
 स्तुतिः *f.*, गुणस्तुतिः *f.*, गुणोत्कीर्णनं, गुणगानं, स्तोत्रं, छाया, वन्दना,
 वर्यना. See ENCOMIUM.
 PANEYRICAL, *a.* स्तुतिमयः -यी -यं, प्रशंसकः -का -कं, प्रशंसाकरः -रा
 -रं, गुणवर्णकः -का -कं, गुणछापी -यिनी -यि (न्). See LAUDATORY.
 PANEYRIST, *s.* स्तुतिपाठकः, वन्दी *m.* (न्), वन्दिजनः, स्तोता *m.* (न्), वर्यकः.
 PANEL, *s.* (Of a door) कपाटः -टी -टं, द्वारकपाटः, कवाटः -टा -टं, द्वार-
 शास्त्रा.—(Whole body of the jury) ज्ञापितप्रमाणपुरुषगणः, स्वयंगणः.
 PANG, *s.* व्याधा, यातना, वेदना, शूलः -लं, अतिवेदना, अतिव्याधा; 'of
 childbirth,' गर्भवेदना, प्रसववेदना.

PANIC, *s.* (Sudden fright) आकस्मिकभयं, आकस्मिकबासः, अकस्मात्-
 त्वन्नभयं, तिष्कारणभयं, विद्रवः, विम्वः, बासः; 'general panic
 in a country,' पाकः; 'struck with panic,' भयविमुक्तः -ता -तं;
 'as an army,' पिन्नः -ञ्जा -ञ्जं, पिन्नलः -ला -लं, समुत्पिन्नः &c.,
 समुत्पिन्नलः &c.—(Sort of seed or grain) जगुः *m.*, प्रियङ्गुः -ङ्गः *f.*,
 कङ्गुः -ङ्गः *f.*, कङ्गुनी; 'field of it,' जगुयं.
 PANINI, *s.* (The grammarian) पाणिनिः *m.*, पाणिनः, दाक्षीपुत्रः,
 दाक्षेयः, शालातुरीयः, शालातुरीयः; 'connected with him,' पाणि-
 नीयः -या -यं.
 PANJAB, *s.* (The country) पञ्चनदः, वाहीकः; 'the Chenáb river,'
 चन्द्रभागा.
 PANNEL, *s.* (Kind of saddle) पय्याणं.—(Of a door). See PANEL.
 PANNIER, *s.* (Basket) करण्डः, डलकं, डलकं, कण्डोलः, पेटकः.
 PANOPIED, *a.* संवर्धितः -ता -तं, कवचसंवृतः -ता -तं, कृतसन्नाहः -हा -हं.
 PANOPLY, *s.* सर्वोपकरणवचः -चं, सर्वशरीरवर्णनं *m.* (न्), सर्वगात्ररक्षणी.
 PANORAMA, *s.* चतुर्दिग्दर्शकचित्रं, सर्वदिग्दर्शकचित्रं.
 To PANT, *v. n.* (Palpitate) स्पन्द, परिस्पन्द, कम्प, विकम्प, वेप्,
 उज्ज्वस्.—(Have the breast heave with difficult respiration)
 कृच्छ्रेण श्वस् (c. 2. श्वसिति -तुं), कृच्छ्रेण श्वासप्रश्वासं कृ, उज्ज्वस् कृ,
 उद्ध्वा (c. 1. -ध्वनति -ध्वातुं), प्राणकृच्छ्रोपहतः -ता -तं भू.—(Long
 for) अभिलप्, आकांक्ष, अभिवाञ्छ &c.
 PANT, *s.* स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, कम्पः -म्पनं, वेपनं, उज्ज्वस्.
 PANTALON, *s.* (Kind of trowsers) अशिथिलकञ्चुकविशेषः, जङ्गाच्छा-
 दनयोग्यम् अशिथिलयस्त्रं, जङ्गापरिधानं.—(Bulloon) भण्डः, विद्रवकः.
 PANTHEISM, *s.* जगदीश्वरमतं, जगदीश्वरवादः, सद्देवमतं, सद्देववादः, अभे-
 दमतं, अभेदवादः, विराट्स्वरूपमतं.
 PANTHEIST, *s.* जगदीश्वरवादी *m.* (न्), जगदीश्वरमतावलम्बी *m.*, जगदी-
 श्वरमताश्रयी *m.*, सद्देववादी *m.*, सद्देवमतावलम्बी *m.*
 PANTHEISTIC, PANTHEISTICALLY, *a.* जगदीश्वरमतसम्बन्धी -न्धिनी &c.,
 जगदीश्वरमतविषयकः -का -कं, सद्देवमतसम्बन्धी &c., सद्देवमतविषयकः &c.
 PANTHON, *s.* सर्वदेवतामन्दिरं, सर्वदेवालयं, सर्वदेवतायतनं, सर्वदेवभवनं.
 PANTHER, *s.* ह्योपी *m.* (न्) अतिक्रूरशीलो वनवासीरभेदः or क्षुद्रव्याभेदः.
 PANTING, *s.* उज्ज्वस्, दुःश्वासः, श्वासकृच्छ्रं, प्राणकृच्छ्रं, उज्ज्वस्, स्पन्दनं.
 PANTING, *part.* उज्ज्वसन् -सकी &c., कृच्छ्रेण श्वसन् &c., स्पन्दमानः -ना
 -नं, कम्पमानः &c. See GASPING, HEAVING.
 PANTOMIME, *s.* (One that represents by dumb show) मुग्धाभि-
 नयी *m.* (न्), मुग्धाभिनेता *m.* (न्), मुग्धनर्तकः, मुग्धनाटकः, कवला-
 भिनयी *m.* (न्), हस्तपादादिसञ्चालनमात्रेण अभिनयी *m.* or अभिनेता *m.*,
 रङ्गायतारी *m.*—(Representation by dumb show) मुग्धनाट्यं,
 मुग्धनृत्यं, मुग्धाभिनयः, हस्तपादादिसञ्चालनं, हस्तपादादिसञ्चालनाभिनयः,
 लास्यं, नाट्यं.
 PANTOMIME, PANTOMIC, *a.* मुग्धनाट्यसम्बन्धी &c., मुग्धाभिनयविषयकः &c.
 PANTRY, *s.* कोष्ठः -ष्ठकं, खाद्यद्रव्यागारः -रं, खाद्यकोष्ठकं, कुटिः -टी *m. f.*
 PAP, *s.* (Nipple) स्तनायं, स्तनमुखः -खं, कुचायं.—(Breast) स्तनः,
 कुचः, कुचतटः; 'the pups,' स्तनी *m. du.*—(Soft food for in-
 fants) बालकपोषणयोग्यं मृदुन्नं, मृदुन्नाहारः, मृदुखाद्यं, बालकाहारः.
 PAPA, *s.* पिता *m.* (न्), तातः &c. See FATHER.
 PAPAL, *a.* रोमीयधर्मीधिपतिपत्तिसम्बन्धी -न्धिनी &c., रोमीयधर्मीध्वजसम्बन्धी.
 PAPAVEROUS, *a.* लम्बसगुणोपेतः -ता -तं, लम्बससुल्यगुणः -णा -णं.
 PAPER, *s.* (The substance) कार्पासं, कार्पासिकपत्रं.—(For writing)
 पत्रं, लिखनपत्रं, लेखनपत्रं, लेख्यपत्रं.—(Written sheet) पत्रं, पत्रकं.

पत्रिका, लेखः—(Document, deed) पत्रं -त्री, लेख्यं, लेख्यपत्रं, कागजपत्रं, लेख्यप्रसङ्गः.

PAPER, *a.* (Made of paper) कार्याधिकः -त्री -कं, कार्यासः -त्री -सं.
To PAPER, *v. a.* विचकार्यासेन or कार्याधिकपत्रेण छद् (c. 10. छादयति -यितुं) or आच्छद् or आच्छा (c. 5. -च्छाति -स्रितुं, -रीतुं).

PAPER-MAKER, *s.* कार्याधिककृत्, कार्यासकारः, कार्याधिकपत्रकृत्.

PAPESCENT, *a.* मज्जामयः -यी -यं, समज्जः -ज्जा -ज्जं.

PAPILIO, *s.* विचपतङ्गः, पतङ्गः. See BUTTERFLY.

PAPILLARY, PAPILLOUS, *a.* सनायसदृशः -शी -शं, कुचायोपमः -मा -मं.

PAPIST, *s.* रोमीयधर्मावलम्बी *m.* (नं), रोमीयधर्मनिष्ठः, रोमीयधर्मेत्यः.
रोमीयमतधारी *m.* (नं).

PAPPY, *a.* मज्जामयः -यी -यं, मज्जावान् -वती -वत् (त्), मज्जागुणकः -का -कं, समज्जः -ज्जा -ज्जं, मृदुः -ही -दु, आर्द्रमृदुः &c., कोमलः -ला -लं.

PAPULE, *s. pl.* दद्रुः *m.*, लङ्घः *f.*, वरटी, वरखकः, रक्तस्फोटः.

PAPULOSE, PAPULOUS, *a.* दद्रुणः -या -यं, सस्फोटः -टा -टं.

PAR, *s.* (State of equality) समता, साम्यं, समभावः, समानता, तुल्यता, साम्यता; 'that is at par,' समानकक्षः -खा -खं, समकक्षः &c.; 'that is above par,' अधिकोत्तरः -रा -रं.

PARABLE, *s.* दृष्टान्तः, दृष्टान्तरूपकथा, उल्लेखा, उपमा, समासोक्तिः *f.*, समासोक्तिरूपकथा, निदर्शनं, उदाहरणं, हितोपदेशः.

PARABOLA, *s.* (A conic section) समकलखिचं.

PARABOLIC, PARABOLICAL, *a.* (Allegorical, expressed by parable) दृष्टान्तरूपः -पा -पं, दृष्टान्तोक्तः -क्ता -कं, दार्ष्टान्तिकः -की -कं.—(Having the form of a parabola) समकलखिचकात् -रा -रं.

PARABOLICALLY, *adv.* दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्ततः, दृष्टान्तपूर्व.

PARACENTRIC, PARACENTRICAL, *a.* मखलसाग्री -गिनी -गि (नं).

PARADE, *s.* (Ostentation) कीर्तिक, दम्भः, आडम्बरं. See the word.
—(Place for military exercise) सलूरिका, प्रेक्ष्यं.—(Military exercise) अल्लशिखा, योग्या, युद्धाभ्यासः, शस्त्राभ्यासः, सैन्यव्यायामः.
—(Procession) यात्रा, सैन्ययात्रा.

To PARADE, *v. a.* (Exhibit ostentatiously) दम्भायै or कीर्तुकायै or प्रेक्षायै दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं) or प्रदृश् or प्रकाश्.—(Marshal soldiers) सैन्यान् अल्लशिखायै or युद्धाभ्यासायै चूह or विसृज्.

To PARADE, *v. n.* (Go about in military procession) प्रेक्षायै or अल्लशिखायै यात्रां कृ.

PARADIGM, *s.* (Example) प्रतिमा, प्रतिकर्यं, उपमा.—(In grammar) निदर्शनार्थप्रदर्शितविभक्तिः *f.*, निदर्शनार्थप्रदर्शितक्रियाकार्यं.

PARADISE, *s.* स्वर्गः, आनन्दलोकः, आनन्दभुवनं, नन्दनं, सुखलोकः, सुखभुवनं, सुखाधारः, सुखदं, सुखधाम *n.* (नं), जनार्णभुवनं, स्वर्गलोकः, त्रिदिशः -वं, दिशं, द्वीः *f.* (दिष्), द्वी *f.* (द्वी), नाकः, अपरलोकः, तावपि, अभुक्षः, वैकुण्ठः; the last word refers properly to the paradise of Vishnu, that of Indra is स्वर्गः.

PARADISACAL, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, स्वर्ग्यः -ग्यो -ग्यं, स्वर्गयोग्यः -ग्या -ग्यं, आनन्दलोकसम्बन्धी -न्धिनी &c., स्वर्गसम्बन्धी &c.

PARADOX, *s.* लोकविरुद्धाभासः, असत्ताभासः, अयुक्ताभासः, लोकविरुद्धमतं.

PARADOXICAL, *a.* (Suited of opinions) लोकमतविरुद्धः -द्धा -द्धं, अनुक्ताभासरूपः -पा -पं.—(Of persons) लोकविरुद्धभासवादी *m.* (नं), लोकविरुद्धभाससेवी *m.* (नं), लोकविरुद्धमतवलम्बी *m.*, अयुक्ताभासवादी *m.*

PARAGON, *s.* (Model) प्रतिमा, प्रमाणं, प्रमाता *m.* (नं), उपमा, प्रतिकर्यं, उत्तमप्रमाणं.—(An unequalled object) अनुपमवस्तु *n.*, निरुपमवस्तु *n.*, अद्वितीयवस्तु *n.*, अप्रतिकर्यवस्तु.

PARAGRAPH, *s.* परिच्छेदः, विच्छेदः, खण्डः, लेखपरिच्छेदः, लेखखण्डः, वाक्यपरिच्छेदः, वाक्यखण्डः, वाक्यं.

PARALIPOMENA, *s.* शेषग्रन्थः, उपग्रन्थः, परिशिष्टं, उद्गरखण्डः.

PARALLAX, *s.* (In astronomy) शीघ्रः, लघनं, स्थानभेदः.

PARALLEL, *a.* (In geometry) एकदिग्मुखसमानरः -रा -रं, एकदिग्गतसमानरः -रा -रं, समानरः -रा -रं, सरलसमानरः -रा -रं; 'two parallel lines,' एकदिग्गतसमानररेखायं, सरलसमानररेखायं, सरलरेखायं.—(Like, similar) समः -मो -मं, समानः -ना -नं, तुल्यः -त्या -त्यं, सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -पा -पं, समभावः -वा -वं, समरूपः -पा -पं.

PARALLEL, *s.* (A line equidistant from another) समानररेखा; 'of latitude,' स्पष्टपरिधिः *m.*, सख्यवृत्तं, सखांशवृत्तं.—(Likeness, conformity) सादृश्यं, सदृशता, सादृष्यं, अनुरूपता, आनुरूप्यं, समरूपता, समता, साम्यं, समानता.—(Comparison) उपमा, औपम्यं.

To PARALLEL, *v. a.* (Make parallel) समानरीकृ, समानरं-रां कृ.—(Compare) उपमा, तुल्य, साधारणीकृ, समीकृ.—(Correspond, be equal to) समीभू, सदृशीभू, अनुरूपः -पा -पम् अस् or भू.

PARALLELISM, *s.* समानरता-त्वं, समानरभावः.—(Resemblance) सादृश्यं, सदृशता, अनुरूपता, आनुरूप्यं, समता, तुल्यता.

PARALLELOGRAM, *s.* दीर्घचतुरस्रं, दीर्घचतुर्भुजः, आयतचतुरस्रं, दीर्घचतुर्कोणः, समद्विभुजः, समसमद्विभुजः.

PARALLELOGRAMIC, PARALLELOGRAMICAL, *a.* दीर्घचतुरस्रः -खा -खं, समद्विभुजः -जा -जं.

PARALLELOPIPED, *s.* (In geometry) समस्रतः.

PARALOGISM, PARALOGY, *s.* आभासः, सिद्धान्ताभासः, हेत्वाभासः, पक्षाभासः, निर्याहेतुः *m.*, अयुक्तिः *f.*

PARALYSIS, *s.* क्षम्भः, अवहम्भः, विहम्भः, संक्षम्भः, सुप्तिः *f.*, त्वक्सुप्तिः *f.*, स्वापः, जाग्रः; 'of the thigh,' कर्तृक्षम्भः.—(Paralytic stroke) पक्षाघातः, पक्षवायुः *m.*, अर्द्धाङ्गवायुः *m.*, अर्द्धाङ्ग, भङ्गः.

PARALYTIC, PARALYTICAL, *a.* (Affected with paralysis) पक्षाघाती -तिनी -ति (नं), पक्षाघातरोगी &c., पक्षवायुयुक्तः -क्ता -क्तं, अर्द्धाङ्गरोगी &c., सुप्तत्वक् *m. f. n.* (च).

To PARALYZE, *v. a.* क्षम्भं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्षम्भीकृ, क्षम्भं (c. 5. क्षम्भीति, c. 9. क्षम्भीति, c. 10. क्षम्भयति -यितुं), विहम्भं, जहीकृ, जज्जं कृ, स्वापं जन्.

PARALYZED, *p. p.* क्षम्भितः -ता -तं, क्षम्भीकृतः -ता -तं, जहीकृतः -ता -तं, क्षम्भः -म्भा -मं, विहम्भः &c., अवहम्भः &c., निक्षम्भः &c., क्षम्भितः -ता -तं. See NUMB, *a.*

PARAMOUNT, *a.* परक -मा -मं, सर्वोच्चः -हा -हं, जेष्ठः &c., अधिकः -का -कं, सर्वोधिकः &c., प्रमुखः -खा -खं, प्रधान in comp.; 'possessing paramount dominion,' साक्षाधिकः -की -कं, साक्षोभौमः -नी -नं; 'paramount sovereign,' सखाद *m.* (नं), सर्वोच्चः, सर्वोक्तः, सर्वसामी *m.* (नं); 'sway of a lord paramount,' साखाज्यं.

PARAMOUR, *s.* (Gallant) हारः, उपयतिः *m.*, पापयतिः *m.*, रमणः, विटः, चेटकः.—(Mistress) उपस्त्री, उपपत्नी, जारिणी.

PARAPET, *s.* पङ्क्त्यर्थकः प्राकारः, भित्तिः *f.*, परिसरः.

PARAPHERNALIA, *s. pl.* (Articles which a wife brings with her) स्त्रीधनं, वीरकं, औद्योगिकं, पारिणायकं.—(Appendages, trappings) परिच्छेदः, सामर्थ्यं, पारिणायकं, उपकरणं, यजनं.

PARAPHRASE, *s.* टीका, उपलक्ष्यार्थकथा, उपलक्ष्यभाषानरं उपलक्ष्यार्थकथनं, उपलक्ष्यविवरणं, मूलशब्दविवरणं, भाष्यं, टिप्पणी.

TO PARAPHRASE, v. a. विस्तरणम् or विस्तरेण or मूलशब्दविस्तारेण व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तु) or भाषानारीकृ or मूलार्थविवरणं कृ or मूलशब्दव्याख्या कृ, मूलशब्दविस्तारं कृ, मूलशब्दाधिक्यं कृ.

PARAPHRASED, p. p. मूलशब्दविस्तारेण व्याख्यातः -ता -तं or विवृतः -ता -तं.

PARAPHRAST, s. मूलशब्दविस्तारेण व्याख्याता *m.* (तृ), टीकालेखकः.

PARAPHRASTIC, PARAPHRASTICAL, a. अधिकशब्दकः -का -कं, मूलाधिकशब्दकः &c., मूलशब्दविस्ताररूपः -पा -पं, विस्ताररूपः -पा -पं.

PARAPHRASTICALLY, adv. मूलशब्दविस्तारेण, मूलशब्दाधिक्यपूर्वम्.

PARAQUET, PARAQUITO, s. सुद्रुशुकः, सत्यशरीरः कीर्मेदः.

PARASITE, s. (One who dines with others or sponges on his neighbor) पराक्षः, पराक्षभोजी *m.* (नृ), पराक्षभक्षी *m.*, पराक्षपुष्टः, पराक्षरुचिः *m.*, परपाक्षरुचिः *m.*, परपिष्टादः, पात्रेसमितिः, पीठकेलिः *m.*, पीठमहः. —(In botany, a plant which attaches itself to others) वृक्षरुहा, तरुहृहा, तरुहोहिणी, तरुभुक् *m.* (ज), वृक्षादनी, पराशया, वन्दा, वन्दाका, वन्दका, जीवनिक्ता, साकाशवल्ली, खपल्ली, उपदी.

PARASITIC, PARASITICAL, a. (As a plant) वृक्षरुहः -हा -हं, तरुहृहः &c., तरुहोही -ह्योही -हि (नृ), तरुभुक् *m. f. n.* (ज), पराश्रयः -या -यं. —(Sponging on others) पराश्रयी &c., पराक्षपुष्टः -हा -हं.

PARASOL, s. आतपचं, आतपवारणं, छत्रं, उष्णवारणः -यं, जनचा; 'royal one,' नृपछत्रं, नृपलक्ष *n.* (नृ).

TO PARBOIL, v. a. ईपत् कृष्. अर्द्धेन कृष्. ईपत् स्यात्वां पष् or आ.

PARBOILED, p. p. अर्द्धकृषितः -ता -तं, ईपत्कृषितः &c., अर्द्धआयः -या -यं.

PARCEL, s. (Small bundle) षोटलिका, षोटली, कूर्चः, षोटिका. —(Portion, part) भागः, विभागः, संशः, वष्टः -वष्टकः, उडारः, भाजितं, खडः. —(Quantity) राशिः *m.*, सख्यः, निचयः, चयः, सङ्गः, समूहः. —(Number of persons) गणः, समूहः, वृन्दं, मण्डलं.

TO PARCEL, v. n. विभज् (c. 1. -भजति -ते -भक्तुं), प्रविभज्, विभागशः or संशंशि कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or विन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), वष्ट् (c. 10. वष्टयति -यितुं).

PARCENARY, s. समांशिता, समाधिकारिता, अविभक्तदायभोगः.

PARCENER, s. समांशी *m.* (नृ), समभागी *m.*, समाधिकारी *m.*, संशकः.

TO PARCH, v. a. तप् (c. 1. तपति, तपुं, c. 10. तापयति -यितुं), सनाप्, दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), परिदह्, भस्ज् (c. 6. भृजति -ते, भृष्टुं, भृष्टुं), भृज् (c. 1. भजते -जितुं).

PARCHED, p. p. तप्तः -ता -तं, उपतप्तः &c., अभितप्तः &c., तापितः -ता -तं, दग्धः -ग्धा -ग्धं, भृष्टः -हा -हं, भष्टः &c., भजितः -ता -तं, निर्जलः -ला -लं, शोषितजलः &c.; 'having the throat parched with thirst,' पिपासाक्षानकण्ठः -खण्ठा -खं.

PARCHMENT, s. चर्मपटः, चर्मपत्रं -त्रकं, क्लिप्ता, क्लिप्तिका, लेखनचर्म *n.* (नृ), लिखनचर्म *n.*, चर्म *n.*

TO PARDON, v. a. क्षम् (c. 1. क्षमते -ति, क्षनुं), संक्षम्, मुष् (c. 6. मुक्षति, मोक्षुं), विमुष्, अवमुज्, मृष्, मृज्, अनुज्ञा, सह, निवेत्, क्षमां कृ, अपराधक्षमां कृ, अपराधमोचनं कृ, पापमुक्तिं कृ; 'deign to pardon my offence,' अपराधं मे क्षनुम् अर्हसि. See **TO FORGIVE.**

PARDON, s. क्षमा, क्षान्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, पापमोचनं, अपराधमुक्तिः *f.*, अपराधमोचनं, दोषमुक्तिः *f.*, अपराधक्षमा, अपराधमाजना -नं, पापमाजना, निष्कृतिः *f.*, दया, कृपा; 'to beg pardon,' क्षम् (c. 10. क्षमयति -यितुं), क्षमां प्राप्य, क्षमस् or क्षम्यताम् इति वद.

PARDONABLE, a. क्षमायः -या -यं, क्षमणीयः -या -यं, क्षमाहः -हा -हं, क्षमायोग्यः -ग्या -ग्यं, क्षमोचितः -ता -तं, क्षम्यः -या -यं, सहनीयः -या -यं, उपेक्षणीयः -या -यं.

PARDONABLY, adv. यथाक्षमायः, यथाक्षमणीयं, यथाक्षम्यं, क्षमणीयं.

PARDONED, p. p. क्षानः -ना -नं, दोषमुक्तः -क्ता -कं, दण्डमुक्तः &c., क्षान्तः -न्तः &c., मुक्तदण्डः -दण्डा -दण्, मुक्तदोषः -या -यं, मुक्तशासनः -ना -नं, मुक्तापराधः -धा -धं, दण्डमोचितः -ता -तं.

TO PARE, v. a. (Clip, chip, cut off) तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं), त्वक्ष् (c. 1. त्वक्षति -क्षितुं), तनूकृ, क्षिद्, अवक्षिद्, अवकृत्, कृत्, लू, खड्, खड्डीकृ, विदलीकृ, कृप्; 'to pare the nails,' नखखण्डनं कृ, नखरञ्जनं कृ, नखकल्पनं कृ. —(Peel, skin) त्वक्ष (nom. त्वक्षयति -यितुं), निस्तृणीकृ, त्वक्षपरिपुटनं कृ, निस्तृणीकृ.

PARED, p. p. तष्टः -हा -हं, त्वष्टः &c., तनूकृतः -ता -तं, कृप्तः -मा -मं, क्षिप्तः -क्षा -क्षं, अवक्षिप्तः &c., खण्डितः -ता -तं, उविक्षितः -ता -तं, 'pared nails,' खण्डकः; 'having pared nails,' कृत्तनखः -खा -खं.

PAREGORIC, a. दुःखशानकः -का -कं, उपशानकः &c., शानिदः -दा -दं.

PARENT, s. (He or she that produces) जननः *m.* -नी *f.*, जनकः *m.*, जनिका *f.*, जनयिता *m.* -त्री *f.* (तृ), जन्मदः, धाता *m.* (तृ), सम्भूः *m.*, जः, पिता *m.*, माता *f.* See **FATHER, MOTHER.** 'Parents,' मातापितरौ *m. du.*, मातरपितरौ *m. du.*, तातजनयिभ्यौ *f. du.*, जनकजनन्यौ *f. du.*; 'parent of all,' विश्वधाता *m.* —(Cause, source) कारणं, हेतुः *m.*, उत्पादकः, जन्महेतुः *m.*, प्रभवः.

PARENTAGE, s. जन्म *n.* (नृ), जातिः *f.*, वंशः, कुलं, उत्पत्तिः *f.*; 'of royal parentage,' राजवंश्यः -श्यः -श्यं, नृपालजः -जा -जं, राजकीजी &c.; 'of honorable parentage,' महाकुलः -ला -लं.

PARENTAL, a. (Pertaining to parents) मातापितृसम्बन्धी -स्थिनी &c., जननसम्बन्धी &c., पैतृकः -की -कं. —(Becoming parents) मातापितृयोग्यः -ग्या -ग्यं, मातापितृसांभभः -भा -भं; 'parental affection,' सपत्यकेहः, पुत्रकेहः, सुतकेहः, वासत्यं, वसलता.

PARENTHESIS, s. निवेशितवाक्यं, प्रलिखितवाक्यं, अग्रधानवाक्यं, प्रासङ्गिकवाक्यं, उपवाक्यं, प्रक्षिप्ताग्रधानवाक्यं, अनन्वितवाक्यं.

PARENTHETIC, PARENTHETICAL, a. प्रासङ्गिकः -की -कं, अनन्वितः -ता -तं, अग्रधान in comp., मूलवाक्यान्वितः &c.

PARENTHETICALLY, adv. प्रसङ्गतम्, प्रसङ्गक्रमेण, मूलवाक्यान्वितम्.

PARENTHLESS, a. मातापितृहीनः -ना -नं, मातापितृरहितः -ता -तं.

PARER, s. तष्टा *m.* (तृ), त्वष्टा *m.*; 'nail-parer,' नखरञ्जनी.

PARTHILION, s. सूर्याभासः, मिथ्यामूर्त्यः, कृत्रिममूर्त्यः.

PARING, s. (The act) तक्षणं, त्वक्षणं. —(That which is pared off) तष्टं, तक्षितं, विदलं, शकलं, खडः, भिर्.

PARISH, s. पुरोहिताधीनः प्रदेशः or ग्रामः, धर्माध्यापकाधीनो देशः or ग्रामः, पौरोहित्यदेशः, पौरोहित्यभूमिः *f.*; 'parish-priest,' ग्रामयाजकः, ग्रामपुरोहितः.

PARISHIONER, s. ग्रामवासी *m.* (नृ), ग्रामस्यः, ग्रामेवासी *m.*, ग्रामिकः, ग्रामीयः, पुरोहिताधीनदेशस्यः.

PARITY, s. समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तीत्यं, साम्यता, समभायः, कक्षा; 'parity of reason,' न्यायसाम्यं, न्यायसमता, समानन्यायत्वं, तुल्यन्यायत्वं; 'by parity of reason,' न्यायसाम्यात्.

PARK, s. उद्यानं, राजोद्यानं, क्रीडावनं, क्रीडावाटिका, आक्रीडः -डं, प्रमदवनं, साधारणवनं, साधारणोद्यानं, कृत्रिमवनं, मृगयास्थानं, मृगयालयं, मृगयाभूमिः *f.*; 'open space in a town,' सन्निवेशः, निकषेष्टं.

PARKER, PARK-KEEPER, s. उद्यानपालः -लकः, उद्यानरक्षकः.

PARLANCE, s. सम्भाषणं, संवादः, संलापः, आलापः, कथोपकथनं.

TO PARLEY, v. n. (Confor) सम्भाष्, संवद्, संलप्; 'with an enemy,' युद्धमध्ये शत्रुणा सह सम्भाष्, सन्धिप्रसङ्गं कृ.

PARLEY, *s.* सम्भाषण - वार्ता, संलापः, वादः, संवादः; 'in war,' युद्धमधे शत्रुणा सह सम्भाषणं, सन्धि सम्भाषणं, सन्धिप्रसङ्गः.

PARLIAMENT, *s.* विचारसभा, सम्मेलनसभा, वादशाला, संवादशाला, मन्त्रशाला, महासभा, शिष्टसभा, प्रजाप्रतिनिधिसभा.

PARLOR, *s.* आलापशाला, संलापशाला, कथोपकथनशाला, उपवेशनशाला.

PAROCHIAL, *n.* पुरोहिताधीनदेशसम्बन्धी - न्धिनी &c., पौरोहित्यदेशसम्बन्धी &c., ग्रामिकः - की - के, ग्रामीयः - या - यं, ग्राम्यः - म्या - म्यं.

PARODY, *s.* विनोदार्थानुकरणकविता, हास्यकरणाथम् अनुकरणकाव्यं.

TO PARODY, *v. n.* विनोदार्थम् or हास्यकरणाथम् शब्दपरिपहेनं कृ.

PAROLE, PAROL, *s.* वचनं, प्रतिज्ञा, अङ्गीकारः, स्वीकारः, उरोकारः.

PARONOMASIA, PARONOMASY, *s.* छेयः, छेयवाक्यं, झर्षवाक्यं.

PARONYCHIA, *a.* नखम्यकः, कुचिः *m.*, चिप्यं, नखरोगः.

PAROTIS, *s.* (The parotid gland) लालाशयः, लालाधारः.

PAROXYSM, *s.* आवेशः, अचतारः - तरणं, आक्रमः - मणं, वेगः; 'of anger,' क्रोधावेशः; 'of lust,' कामावेशः. See FIT, *s.*

PARRICIDAL, PARRICIDIOUS, *a.* (Pertaining to parricide) पितृहत्यासम्बन्धी &c., पितृवधविषयकः - का - के, पितृहत्यारूपः - पा - पं, पितृवधात्मकः - का - के. — (Committing parricide) पितृघ्नः - घ्नी - घ्नं, पितृघातकः &c.

PARRICIDE, *s.* (One who murders his father) पितृहा *m.* (नं), पितृहन्ता *m.* (नं), पितृघ्नः, पितृघाती *m.* (नं), पितृघातकः, पितृघातुकः; — (Murder of a father) पितृहत्या, पितृवधः, पितृघातः, पितृहिंसा.

PARROT, *s.* शुकः, कीरः, चक्रवर्तुः *m.*, चक्रतुण्डः, रक्ततुण्डः, चिमिः *m.*, चिरिः *m.*, रक्तपादः, कुमारः, किङ्किरातः, फलाशनः, फलादनः, दाडिमप्रियः, मेधावी *m.* (नं); 'a flock of parrots,' शौकं.

TO PARRY, निवृ (c. 10. - वारयति - यितुं), वृ, प्रतिहन् (c. 2. - हन्ति - न्तुं), प्रतिविध् (c. 1. - वेधति - वेधुं), प्रतिघातं कृ. वारणं कृ.

TOPARSE, *v. a.* पदभञ्जनं कृ, पदछेदं कृ, लिङ्गनिर्देशं कृ, शब्दान्वयनिरूपणं कृ.

PARSEE, *s.* (Persian) पारसीकः, पारसिकः.

PARSIMONIOUS, *a.* अल्पव्ययी - यिनी - यि (नं), व्ययशङ्कितः - ता - तं, व्ययपराङ्मुखः - खा - खं, परिमितव्ययी &c., नितव्ययी &c., कृपणः - या - यं, अर्धपरः &c. See MISERLY.

PARSIMONIOUSLY, *adv.* अल्पव्ययेन, अल्पव्ययपूर्वम्, सकार्पण्यं, कृपणवत्.

PARSIMONIOUSNESS, PARSIMONY, *s.* अल्पव्ययः, स्वल्पव्ययः, कार्यस्यं, कृपणता - त्वं, व्ययशङ्का, व्ययपराङ्मुखता, परिमितव्ययः, नितव्ययः, दृढमुहूर्तं.

PARSING, *s.* पदभञ्जनं, पदछेदः, शब्दान्वयनिरूपणं, लिङ्गनिर्देशः.

PARSLEY, *s.* (Apium involucreatum) अमनोदा.

PARSON, *s.* ग्रामपुरोहितः, ग्रामयाजकः, ग्रामधर्माध्यक्षः, ग्रामगुरुः *m.*, ग्रामाचार्यः, धर्माध्यापकः, उपाध्यायः.

PARSONAGE, *s.* धर्माध्यापकगृहं, ग्रामपुरोहिताध्युषितं गृहादि.

PART, *s.* (Portion, piece) भागः, अंशः, खण्डः - खडकः, विभागः, शकलः - लं, भिन्नं, भिन्नं, भिन्नः *f.*, लवः, दलं, विदलं, अङ्गः. — (A portion or division considered by itself, but not really separated) देशः, प्रदेशः, उद्देशः, एकदेशः, भागः, अङ्गं, अवयवः; 'part of a wood,' वनैकदेशः, वनोद्देशः. — (Component part, member) अङ्गं, अवयवः; 'inward part,' अन्तरङ्गं. — (Particular division) प्रकरणं, विषयः, अङ्गं; 'minor part,' प्रदङ्गं. — (Share, portion allotted) विभागः, भागः, अंशः, उद्धारः, भाजितं, भाज्यं, वस्त्रः - वस्त्रकः. — (Interest, concern in) सम्बन्धः, अभिसम्बन्धः. — (Side, party) पक्षः; 'to take one's part,' पक्षं ग्रह् or उद्ग्रह्, पक्षोद्ग्राही or पक्षपाती &c. भू. — (Particular business or duty) कर्म *n.* (नं),

कार्यं, धर्मः, स्वकर्म *n.*, स्वधर्मः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, गुणः. — (Character in a drama) भूमिका, वृत्तिः *f.*; 'act the part of a dear friend towards the rival wives,' कुरु प्रियसखीवृत्तिं सपत्नीजने. — (Parts, qualities) गुणाः *m. pl.*, वृद्धिः *f.* — (Parts, region) देशः, प्रदेशः, उद्देशः; 'for the most part,' प्रायस्, प्रायशस्, प्रायेण, भूयस्, भूयिष्ठं, बाहुल्येन, बहुशस्, बहुतरं; 'by parts, in parts,' अंशतस्, भागतस्, भागशस्, अवयवशस्; 'in part, partly,' अंशतस्, भागतस्, किञ्चित्, ईषत्; 'in two parts,' द्विधा; 'in four parts,' चतुर्धा; 'in many parts,' बहुधा; 'in how many parts?' कतिधा; 'in good part,' सानुग्रहं, प्रसन्नं, हितं, प्रियं, अनुकूलं.

TO PART, *v. a.* (Disunite, divide, separate) विभुज्, विच्छिन्, भिद्, विभिद्, विच्छिद्, विविध्, पृथक्, शकलीकृ. — (Distribute, divide into shares) विभज्, प्रविभज्, संविभज्, पृथक् पृथक् विभज्, अंशं (c. 10. अंशयति - यितुं), व्यं (c. 10. - अंशयति - यितुं), वगद्, परिकृप्. — (Part the hair) सीमन्त (nom. सीमन्तयति - यितुं).

TO PART, *v. n.* (Be separated or divided) विभुज् in pass. (-युज्यते), विभिद् in pass. (-भिद्यते), भिद्, विच्छिप् (c. 4. - विच्छयति - छेष्टुं), विच्छिद् in pass., विगम् (c. 1. - गच्छति - गन्तुं), विपृक् - क्ता - क्तं भू. — (Open in two, cleave open) स्फुट् (c. 1. स्फोटति, c. 6. स्फुटति - टितुं), दल् (c. 1. दलति - लितुं), विदल्, विदलीभ्, विदलितः - ता - तं भू. — (Depart) अपगम्, व्यपगम्, अपया, व्यपया. — (Bid farewell) आनन्द, अनुमन्. — (Part with) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्. See RESIGN.

TO PARTAKE, *v. n.* अंशं or भागं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ह् (c. 1. हरति, हर्षुं), भागी - गिनी - गि भू, भज् (c. 1. भजते, भक्तुं), संविभज्, अंशं भुज् (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्तुं); 'in common with another,' अन्येन सह भुज् or भज्.

PARTAKER, *s.* भागी *m.* - गिनी *f.* (नं), अंशी *m.* - शिनी *f.* (नं), संविभागी &c., भागहारी *m.* (नं), भागहरः, भागग्राही *m.*, अंशहारी *m.*, अंशहरः, अंशग्राही *m.*, अंशकः, अंशभोगी *m.*, सहभोगी *m.*, सहभागी *m.*, भाक् *m.* (ज्) in comp., भुक् *m.* (ज्) in comp.

PARTED, *p. p.* (Separated) विपृक् - क्ता - क्तं, विच्छिद् - द्वा - दं, विभक्तः &c., विविक्तः &c., विगतः - ता - तं; 'as the hair,' सीमन्तमानः - ना - नं.

PARTIERRE, *s.* पुष्पवाटी - टिका, कुसुमाकरः, पुष्पाकरः, उद्यानं.

PARTIAL, *a.* (Inclined to favor one side) पक्षपाती - तिनी - ति (नं), पक्षोद्ग्राही &c., स्वपक्षोद्ग्राही &c., पक्षानुरागी &c., पक्षोद्ग्राही &c., सपक्षपातः - ता - तं, पक्षपातकृतोद्ग्रेहः - हा - हं, स्वपक्षकृतोद्ग्रेहः &c., सङ्गी &c., सङ्गवान् - वती - वत् (त्), सङ्गपृक् - क्ता - क्तं, पाक्षिकः - की - के, — (Not fair) असमः - ना - नं, असमदर्शी &c., असमदृष्टिः - दृष्टिः - दृष्टि, असमानवृत्तिः - वृत्तिः - वृत्ति. — (Not general or total) असाक्षैविकः - की - के, अपूर्णः - णी - णी, असम्पूर्णः &c., असकलः - ला - लं, असमयः - या - यं, अद्यापी &c., अद्यापकः - का - के, अद्यातः - ता - तं, असाधारणः - या - यी - यं, असर्वव्यापी &c., एकाङ्गी &c., एकदेशी &c., एकपक्षी &c., सखितः - ता - तं, खड in comp.; 'partial deluge,' खड - प्रलयः; 'partial shower,' खडवृष्टिः *f.*; 'partial eclipse,' खडग्रहासः.

PARTIALITY, *s.* (Inclination to favor one side) पक्षपातः - तिता, पक्षोद्ग्रेहः, स्वपक्षोद्ग्रेहः, पक्षोद्ग्राहः - हितं, सङ्गः, उद्ग्रेहः, असमता, असमदृष्टिः *f.*, असमवृत्तिः *f.*, पक्षता, पक्षानुरागः. — (Fondness for) उद्ग्रेहः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, प्रणयः, प्रेम *n.* (नं).

PARTIALLY, adv. (With undue bias to one side) सपक्षपातं, सपक्ष-
कोहं, पक्षपातपूर्वकं, सङ्गपूर्वकं, असमं, असमदृष्ट्या.—(Not generally or
totally) असर्वतः, असर्वत्र, सख्यतः, सख्यतः, संज्ञतः, असकलं,
असाकल्येन, अकुलशयः, असमर्थः, भागतः, एकदेशेन, एकभागेन,
एकाङ्गतात्, अपूर्णं, असम्पूर्णं, सख्य or सखित in comp.; as, 'par-
tially learned,' सख्यविद्यः -द्या -द्यं or सखितविद्यः.

PARTIBLE, a. विभाज्यः -ज्ञा -ज्यं, संज्ञनीयः -या -यं, संज्ञयः -ज्ञया -ज्ञ्यं,
संज्ञयितव्यः -व्या -व्यं, विदनीयः -या -यं, पृथक्करणीयः &c.

PARTICIPANT, a. भागी -गिनी -गि (न्), संविभागी &c., संज्ञी &c.,
समांज्ञी &c., संज्ञायाही -हिणी &c., भाक् m.f.n. (न्). See PARTAKER.

TO PARTICIPATE, v. n. भज्, संविभज्, भागं or संज्ञं ग्रह् or लृ. See
TO PARTAKE.

PARTICIPATION, s. संज्ञग्रहणं, भागग्रहणं, संज्ञहरणं, भागहरणं, भजनं,
संविभागः -गित्वं, संविभजनं, संज्ञभोगः, संज्ञप्राप्तिः f., संज्ञप्रापणं, सह-
भोगः, सहभुक्तिः f.

PARTICIPIAL, a. सकालकृदन्तरूपः -या -यं, कृदन्तधर्मकः -का -कं.

PARTICIPLE, s. सकालकृदन्तः, कालबोधककृदन्तः, कृदन्तः.

PARTICLE, s. कणः, कणिका, कणिकः, लवः, लेझः, अणुः m., परमाणुः m.,
कला, काकणिका, सूक्ष्मः, सूक्ष्माणुः, तिलः, संज्ञः m., संज्ञः, क्षुद्रांशः,
सूक्ष्मांशः, तूत्तं, रेणुः m.; 'very minute particle,' अणुरेणुः m.f.,
अतिसूक्ष्माणुः m., सूक्ष्मप्रवृत्तिका.—(In grammar) अव्ययः -यं, अव्य-
यशब्दः, निपातः; 'declinable particle,' अङ्गाव्ययं.

PARTICULAR, a. (Noting something peculiar or distinctive)
विशेष in comp., विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशेषकः -का -कं, सविशेषः -पा
-पं, विशेषवान् -वती -वत् (न्), विशेषणः -णा -णं, अवच्छेदकः -का -कं,
विच्छेदकः &c., परिच्छेदकः &c.; 'particular mark,' विशेषलक्षणं;
'particular duty,' विशेषधर्मः; 'particular condition,' दृष्टा-
विशेषः; 'at particular times,' विशेषकाले, कालविशेषे.—(Dis-
tinct individual) विशिष्टः &c., विशेष in comp., व्यक्तः -क्ता -क्तं,
व्यक्तिकः -का -कं, पृथग्व्यक्तिकः &c., पृथगात्मकः &c., उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं,
उद्देशकः -का -कं, भिन्नः -न्ना -न्नं, विविक्तः &c.; 'particular per-
son,' समुक्तजनः, समुक्तव्यक्तिः f.—(Not general) असाधारणः -णा
-णी -णं, असामान्यः -न्या -न्यं, अव्यापी -पिनी -पि (न्), अव्यापकः
-का -कं, अव्याप्यः -प्या -प्यं.—(Not common) अप्राकृतः -तो -तं,
अलौकिकः -की -कं, अप्रसिद्धः -ष्टा -ष्टं.—(Special, more than or-
dinary) विशेष in comp., विशेषकः &c., अधिकोत्तरः -रा -रं, लो-
कोत्तरः &c.; 'particular rule,' विशेषविधिः m.; 'particular
occasion,' समयविशेषः.—(Odd, singular) विलक्षणः -णा -णं,
अपूर्वः -ष्टा -ष्टं, अलौकिकः -की -कं.—(Minute, attentive to
particulars, strict) सूक्ष्मदर्शी -र्शिनी &c., सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि,
सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्यं.

PARTICULAR, s. विशेषः, अवच्छेदः, व्यवच्छेदः, विच्छेदः.—(Single or
distinct point) अर्थः, विषयः, प्रकरणं, विशेषः; 'the particulars
of a story,' वृत्तान्तः; 'he told all the particulars,' सर्ववृत्तान्तम्
अकथयत्; 'in particular,' विशेषतः.

PARTICULARITY, s. (Distinct notice of particulars) एकैकशो निर्देशः
or समुद्देशः or उद्देशः, विशेषकथनं, सर्ववृत्तान्तकथनं, विशेषनिर्देशः,
व्यवच्छेदः.—(Individuality) व्यक्ता, अव्यापिः f., अव्यापकत्वं, असा-
धारणता.—(Distinctness) भिन्नता, व्यक्तिः f., पार्थक्यं, विशिष्टता.—
(Detail) विवरणं, विस्तारः.

PARTICULARIZATION, s. विशेषवर्णनं -ना, विशेषनिर्देशः, विशेषकथनं,
573

सर्ववृत्तान्तकथनं, समुद्देशः, व्यवच्छेदः, परिस्तरा -स्त्यानं.

To PARTICULARIZE, v. a. एकैकशो निर्दिष्ट् (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or
उद्दिष्ट् or समुद्दिष्ट् or कथ् (c. 10. कथयति -यितुं) or वण् (c. 10.
वर्णयति -यितुं), विशेषवर्णनं कृ, विशेषनिर्देशं कृ, विशेषकथनं कृ, विशेष
(nom. विशेषयति -यितुं), विशिष्ट् (c. 7. -शिनति -शेष्टुं).

PARTICULARIZED, p. p. एकैकशो निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं or समुद्दिष्टः &c. or
उद्दिष्टः &c. or कथितः -ता -तं, विशेषितः &c., व्यवच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

PARTICULARLY, adv. (In an especial manner) विशेषतः, विशेषेण,
सविशेषं, मुख्यतः, प्रधानतः.—(Distinctly, severally) व्यक्तं, वि-
विक्तं, पृथक्, अवयवशः.—(Minutely) अतिसूक्ष्मत्वेन.

PARTING, s. (Separation) वियोगः, विप्रयोगः, विगमः, विरहः, विछेदः,
प्रविच्छेदः, विप्रलम्भः, भेदः, विभेदः, विभागः, प्रविभागः, पृथग्भावः,
पृथक्, अपगमः.—(Of the hair) सीमन्तः.

PARTING, a. (Given at parting) प्रस्थानिकः -की -कं, प्रास्थानिकः
-की -कं, प्रस्थान or प्रयाण in comp.; as, 'a parting embrace,'
प्रस्थानालिङ्गनं.

PARTISAN, s. पक्षपाती m. (न्), सपक्षः, एकपक्षः, पक्षकः, पक्षधारी m.,
पक्षधरः, पक्षावलम्बी m. (न्), पक्षः, पार्श्वकः, पार्श्विकः, सहोत्पायी m.
(न्), सपक्षी m., सानुयाहकः, सङ्गी m., अनुसङ्गी m. (न्).

PARTISANSHIP, s. पक्षपातिता, पक्षपातः, पक्षधारणं -रिता, पक्षावलम्बनं.

PARTITION, s. (Separation) परिच्छिन्निः f., परिच्छेदः. See PARTING, s.
—(Division of shares) विभागः, विभागकल्पनं -ना, भागकरणं,
भागः, संज्ञनं, उद्धारः, उद्धारविभागः, वखनं.—(That by which
separation is made, a wall, &c.) भित्तिः f., भित्तिका, व्यवधानं,
व्यवधा, सन्धिः m.

To PARTITION, v. a. (Divide) विभिद्, भिद्, विच्छिद्, परिच्छिद्, छिद्,
विभज्, पृथक्कृ.—(Distribute into shares) विभज्, प्रविभज्, संवि-
भज्, संज्ञ, व्यं, संज्ञंश्चि दा or कृप् or परिकृप्, वखद्, वखनं कृ.

PARTITIONED, p. p. विभक्तः क -क्तं, प्रविभक्तः &c., संविभक्तः &c., संज्ञितः
-ता -तं, परिकल्पितः &c., उद्भूतः &c., कृतवखनः -ना -नं.

PARTLY, adv. संज्ञतः, भागतः, किञ्चित्, ईषत्, कियत्, कियत्यर्थेन,
सत्यं, सत्यमात्रं.

PARTNER, s. सहायः, सहकारी m. (न्), सङ्गी m. (न्), सम्भूयकारी m.,
संज्ञी m., समांज्ञी m., संसर्गी m., संज्ञायाही m., संज्ञभोगी m., सह-
भोगी m., सहभागी m., सहवर्ती m., भागी m., प्रतियोगी m., उत्स-
ङ्गी m., अनुसङ्गी m., सङ्गः m. (म्), पक्षकः.—(Partner of joys
and sorrows, as a husband or wife) समदुःखसुखः -खा. See
HUSBAND, WIFE, MATE, &c.

PARTNERSHIP, s. समांशिता -त्वं, सहायता, सम्भूयकारिता -त्वं, सम्भूयस-
मुत्पानं, संसर्गिता -त्वं, प्रतियोगिता, सहकारिता.

PARTRIDGE, s. तिर्रिः, तिर्रिः m., चकोरः -रकः, कृकणः, क्रकणः,
क्रकरः, कपिप्रलः, टिट्ठिभः; 'flock of partridges,' तैर्रिः.

PARTURIENT, a. आसन्नप्रसवा, आसन्नप्रसववेदना, प्रसवोन्मुखा, उपस्थित-
प्रसवकाला, आसन्नप्रसवकाला.

PARTURITION, s. प्रसवः, प्रसूतिः f., सूतिः f., सूः f., सूया, जननं, उत्पादनं.

PARTY, s. (Side, cause) पक्षः, मतं; 'one's own party,' आत्मपक्षः,
स्वपक्षः; 'belonging to one's own party,' स्वपक्षावलम्बी m.,
स्वपक्षपाती, आत्मपक्षधारी m. (न्); 'one of the opposite party,'
विपक्षः, प्रतिपक्षः; 'attachment to a party,' पक्षपातः. See
PARTIALITY, PARTISANSHIP.—(Number of persons associated
in opposition to others) पक्षः, सपक्षिणः m. pl., सपक्षिणी गणः

or संलग्नी: or संलग्नः or संलग्नतः or संलग्नः, झासा.—(One of two litigants) वादी *m.* (न), जर्जी *m.*—(Set of people) गणः, पक्षि *f.*, समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, नखलः, दलः; 'a party of men,' पुरुषगणः, जनसमूहः; 'of soldiers,' सैन्यदलः; 'of rogues,' धूर्तसमूहः.—(Assembly) सभा, पक्षि *f.*, समाजः, राक्षसः.—(Convivial party) सहभोजनं, सम्भोजनं, सहपानं, सम्प्रीतिः *f.*, उद्यतालं.—(Person particularized) विवक्षितजनः, व्यक्ति *f.*, अनुष्यः, जनः, विवक्षितमनुष्यः.—(One concerned or interested) सम्बन्धी *m.* (न), भागी *m.*, चङ्गी *m.*

PARTY, *a.* पक्ष in comp., पाक्षिकः -की -के, पाक्षः -खी -खं.

PARTY-COLORED, *a.* नानावर्णः -र्णी -र्णं, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, विविधविधः -धा -धं, विविधवर्णः &c., विविधरङ्गः &c.

PARTYISM, *s.* पक्षपातता. See PARTISANSHIP, PARTIALITY.

PARTY-MAN, *s.* पक्षपाती *m.* (न), पक्षकः, पाक्षिकः. See PARTISAN.

PARTY-WALL, *s.* भित्तिः *f.*, भित्तिका, कुट्टं-झकं. See PARTITION.

PÁRVATĪ, *s.* (The goddess Durgā, the wife of Śiva and mother of Kārtikeya and Ganeśa, called Párvatī in her capacity of daughter of Himāla, the sovereign of the snowy mountains. She has many names, some of which will be found under the head of Bhavānī and Durgā. They are here all collected together) पार्वती, हैमवती, हिमवास्तुता, हिमशीलता, हिमजा, देवी, महादेवी, उमा, दुर्गा, काली, चण्डी, चण्डिका, कालिका, भवानी, गौरी, मङ्गलागौरी, सङ्गमङ्गला, धैरवी, भद्रकाली, रुद्राक्षी, सङ्गाक्षी, ईश्वरी, शिवा, मृडानी, अम्बा, अम्बिका, जगद्धा, जगन्माता *f.* (न), दक्षजा, श्यामा, भगवती, ज्येष्ठागौरी, महा-माया, शाकम्भरी, कात्यायनी, अपर्णी, शाम्भवी, शावरी चरी.

PARVENU, *s.* (An upstart) आगन्तुकः, आगन्तुः *m.*

PASQUINADE, *s.* निन्दालेखः, निन्दार्थकलेखः, उपहासककविता.

TO PASS, *v. n.* (Move, go) गन्, या, चल, चर, वृ, इ &c.—(Be spent, go on, as time, &c.) वृत् (c. 1. वृत्ते -वृत्ते), प्रवृत्, गन्—(Gain currency) प्रचलीभू, प्रचलितः -ता -तं भू, प्रचल, प्रचर. (Be enacted) सिध् (c. 4. सिध्यति, सेधु), सिद्धीभू, निष्पत्तीभू, व्यवस्थापितः -ता -तं भू.—(Be approved) सम्मतः -ता -तं भू.—(Occur, come to pass) उपस्था, समुपस्था, उपपद्, सम्पद्, उपपन्नः -ता -तं भू, आपद्, सम्भू, संवृत्, संवृत्तः -ता -तं भू, आगम्, उपागम्, चट.—(Be transferred) संक्रम (c. 1. क्रामति -क्रमितुं), उपसंक्रम.—(Pass away, disappear, fade away) नञ्, प्रणञ्, वि, प्रली, विली, प्रविली, तिरोगम्, तिरोभू, छर.—(Pass away, as time, &c.) अति-क्रम, अतिवृत्, अती, व्यती, समती, गन्; 'six months passed away,' षण्मासम् अत्यवर्तत; 'six seasons passed away,' षट्तूनां पद् समत्युः; 'let not the moment pass away,' नातिवर्तत क्षणं.—(Pass by) अतिक्रम, अती, अतिगम्, अतिचर, अतिवा, समतिवा.—(Pass on) प्रया, प्रगम्, प्रवृत्, प्रवृ, गन्, या; 'jokes pass,' प्रवर्तते हासः.—(Pass over, cross) नृ, अतिनृ, निस्तृ, अतिक्रम, अती.—(Let pass, omit) तज्, परितज्, उत्तज्, वितज्, उवेज्; 'let it pass,' यातु; 'that which passes in the mind,' मनोगतं, अतर्गतं मनः.

TO PASS, *v. a.* (Go over, through, beyond, cross or pass over) वृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं), अतिवृ, सन्, निस्तृ, उत्तृ, समृ, अतिक्रम, अतिक्रम, अती, व्यती, अतिगम्, पारं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छु); 'to pass the river,' नदीपारं गम्.—(Spend time, &c.) गम् (c. 10. गमयति

-यितुं), परिगम्, वृत् (c. 10. वरीयति -यितुं), नी (c. 1. नयति, नेतुं), च (c. 10. वाहयति -यितुं), विहृ (c. 1. हरति -ते -हृत्), विवृ (c. 1. वसति -वृत्); 'eight years were passed,' अष्टौ वसाः परिगमिताः; 'he passes his days,' दिवसानि गमयति; 'he passed the night,' निशा निनाय; 'passing the night there,' तत्र रात्रिं व्युच.—(Cause to move) चल (c. 10. चालयति -यितुं), सचल, सचर (c. 10. -चारयति -यितुं), स्थानान्तरिक.—(Transfer) संक्रम (c. 10. क्रामयति -यितुं), उपसंक्रम.—(Enact) सिध् सिद्धी वृ, सिद्धीकृ, निष्पत्ति -वां वृ, निष्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), व्यवस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), स्था, व्यवस्था वृ.—(Pass sentence) निर्णय वृ, प्रणयनं वृ.—(Pass by) अतिक्रम, अतिक्रम, समतिक्रम, अतिवृत्, अतिचर, अतिगम्, अतिवा, समतिवा, अती, व्यती, अत्यभिहृ.—(Pass by, neglect) तज्, परितज्, हा, अपहा, अपाह, उत्तज्, अतिवृत्, लहृ, उत्तहृ.—(Pass off). See TO PALM.—(Pass over, overlook) उपेक्ष, समुपेक्ष, खन् &c. See OVERLOOK.—(Pass through the bowels, &c.) See TO EVACUATE.

PASS, *s.* (Narrow passage, defile) सङ्कटपथः, सङ्कटमार्गः, दुर्गमार्गः, सङ्कटं, सचर, सचर, दुर्गं, चर, चर.—(Fissure between hills) दरौ -रा, विदर, रन्ध्र.—(Passport) अभिज्ञानपत्रं, अभयपत्रं.—(Thrust in fencing) प्रहारः, यहिप्रसारणं.—(State, distressed state) दशा, अवस्था, गतिः *f.*, दुर्दशा, दुर्गतिः *f.*, कष्टं.

PASSABLE, *a.* (That may be crossed or travelled over) तार्यः -र्यो -र्यं, तरणीयः -या -यं, गम्यः -म्या -म्यं, गमनीयः -या -यं, गमन-योग्यः -ग्या -ग्यं, सुगमः -मा -मं, उल्लेख्यः -ख्या -ख्यं.—(Tolerable) विगुणः -खा -खं, सहनीयः -या -यं, सखः -खा -खं.—(Current) प्रचलः -ला -लं.

PASSABLY, *adv.* विगुणं, सहनीयं, यावत्पावत्. See TOLERABLY.

PASSAGE, *s.* (Act of passing) गमनं, तरणं, उत्तरणं, चलनं, गतिः *f.*, तरः; 'to and fro,' गमनागमनं, गतागतं, यातायातं.—(Passing through or beyond) सङ्क्रमः -नञ्, सङ्क्रान्तिः *f.*, सचर, क्रान्तिः *f.*, अतिक्रमः -नञ्, पारगमनं, उत्तरणं.—(Time of passing) गमनकालः, सङ्क्रमकालः, पारगमनकालः.—(Road, way) पथः, मार्गः, द्वार.—(Difficult passage) संक्रमः -नं, संक्रान्तः, सचर, सचर, दुर्गमार्गः, दुर्गपथः, दुर्गं.—(Liberty to pass) गमनशक्तिः *f.*, गमनाधिकारः.—(Of a book) स्थलं, देशः, एकदेशः, पत्रनं; 'a passage of scripture,' वेदस्य एकदेशः.—(Occurrence) वृत्तं, भूतं.

PASSAGE-MONEY, *s.* आतारः, आतरः, तरमूल्यं, तरपत्रं, तारिकं, तार्यं.

PASSED, *p. p.* (Gone by) अतिक्रान्तः -ना -नं, अतीतः -ता -तं, व्यतीतः &c., अत्यवृत्तः -ता -तं.—(Crossed, gone through or over) तीर्थः -थी -थं, उत्तीर्थः &c., संक्रान्तः -ना -नं, पारगतः -ता -तं; 'hard to be passed,' दुस्तरः -रा -रं, दुरागम्यः -या -यं, दुर्गमः -मा -मं.—(Passed over) लङ्घितः -ता -तं, उत्तरितः &c.—(Spent, as time) गमितः -ता -तं, नीतः -ता -तं.—(As faeces, &c.) हृषः -षा -षं, गूतः -ना -नं, उत्तरितः -ता -तं, उत्तरितः &c.—(Ended, gone). See PAST.

PASSENGER, *s.* (Traveller) पथिकः, यात्रिकः, यात्री *m.* (न), गामी *m.*, गमी *m.*, मार्गस्थः, पथस्थः, यादधिकः, यात्रधिकः.—(One who crosses) तरौ *m.*, तर, तरिता *m.* (न), तरौरीकः, उत्तरणवृत्त *m.*—(In a vessel) नौयात्री *m.*, नौगामी *m.*, नौकागमवर्ती *m.*, नौकावहः, नौयुधिकः.

PASSER, *s.* तरौ *m.* (न), तर, तरिता *m.* (न), तरौरीकः, गामी *m.*

PASSIBILITY, *s.* सुखदुःखक्षमता, सुखदुःखवेदनक्षमता, सुखदुःखयोग्यता, सुखदुःखसहर्ष, सुखदुःखवेदिनं.

PASSIBLE, *a.* सुखदुःखक्षमः -ना -नं, सुखदुःखवेदनक्षमः -ना -नं, सुखदुःखयोग्यः -ग्या -ग्यं, सुखदुःखवेदी -दिनी -दि (न्).

PASSING, *s.* (The act) तरणं, उत्तरणं, गमनं, चलनं. See PASSAGE. (Passing by) अन्त्यः, अतिक्रमः.

PASSING, *part.* तरन् -रन् -रन् (त्), गामी -मिनी -मि (न्), यायी &c. —(Surpassing) अतिगः -गं, अतिक्रमकः -का -कं.

PASSING, *a.* (Eminent) उत्तमः -मा -मं, परमः -मा -मं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं.

PASSING, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अतिमात्रं, अति or अतिशय in comp.

PASSION, *s.* (Feeling or affection of the mind) मनोभावः, भावः, मनोविकारः, मनोविकृतिः *f.*, विकारः, विकृतिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, वृत्तिः *f.*, रागः, मनोरागः, रसः, मनोधर्मः; 'passion of love,' कामविकारः, कामविकृतिः *f.*; 'of anger,' क्रोधविकारः; 'of lust,' लोभविकारः. The word इन्द्रियाणि *n. pl.* may sometimes be used generally to express 'the passions'; as, 'restraint of the passions,' इन्द्रियनिग्रहः. इन्द्रियदमनं, कामक्रोधलोभादिदमनं; 'having the passions subdued,' जितेन्द्रियः -या -यं; 'void of passions,' वीतरागः -गा -गं, विरक्तः -क्ता -क्तं, विरागी &c.; 'absence of passion,' वैराग्यं, विरागः, विरक्तिः, रागहीनता; 'having passions,' रागी &c., अनुरागी &c.; 'the class of six passions, viz. desire, wrath, avarice, bewilderment, pride, and envy,' षडुगैः. —(Anger, warmth of temper, rage) क्रोधः, कोपः, प्रकोपः, रोषः, अमर्षः, संरम्भः, प्रतिरम्भः, उत्थापः, उद्यता -त्वं, चखडा, तिग्मता, उष्णः, स्वप्नं, भामः, कैशिकः; 'fit of passion,' क्रोधावेशः; 'in a passion,' क्रुद्धः -द्धा -द्धं, क्रोधी &c., जातक्रोधः -धा -धं, जातारम्यः -र्या -र्यं. —(Mental agitation or excitement) मनःक्षोभः, चिह्न-क्षोभः, चिह्नवेगः, मनस्तापः, मनोव्याकुलता, उत्थापः, व्याक्षोभः. —(Love, lust) कामः, कामिता, कामुकत्वं, मदः, मदनः, स्मरः, अनुरागः, स्मरमोहः, कैशिकः. —(Eager desire) लालसा, लोभः, उत्कण्ठा, उत्सुकता, जीत्सुकं. —(Suffering) दुःसंभोगः, दुःखं, व्यथा, पीडा, क्रेशः, श्रमः. —(As opposed to action) सहनं, सहनं, ग्रहणं, कर्मश्रयत्वं, कर्मपात्रता. —(The quality or property of passion) रजस् *n.*

PASSIONATE, *a.* (Easily moved to anger) शीघ्रक्रोधी -पिनी -पि (न्), शीघ्रक्रोधी &c., सुलभकोपः -पा -पं, क्रोधी &c., क्रोधनः -ना -नं, कोपी &c., कोपनः -ना -नं, क्रोधशीलः -ला -लं, कोपशीलः &c., अमर्षी &c., संरम्भी &c., अमर्षणः -णा -णं, रोषणः -णा -णं, रोपशीलः &c., संरम्भशीलः &c., कोपिष्ठः -ष्टा -ष्टं, क्रोपिष्ठः &c., पिष्टवेगी &c., भामी &c., पिष्टस्वभावः -वा -वं; 'very passionate,' अत्यन्तकोपनः -ना -नं. —(Highly excitable, warm, ardent) सन्तापशीलः -ला -लं, उत्थापशीलः &c., चखडः -खडा -खडं, उत्कण्ठः &c., चखडान् -वती -वत् (त्), उष्णः -ष्णा -ष्णं, उद्यः -या -यं, रौद्रः -द्री -द्रं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं. —(Full of strong feeling) रागी &c., रागवान् &c., रागाविवतः -ता -तं, सरागः -गा -गं, संरक्तः -क्ता -क्तं, सानुरागः &c., अनुरागी &c., रागिष्ठः &c., अनुरक्तः &c., सरसः -सा -सं, रसी &c., रसिकः &c., उत्कण्ठितः -ता -तं. —(Having the quality or property of passion) रजोगुणी &c.; 'a passionate woman,' कोपना, भामिनी.

PASSIONATELY, *adv.* (With strong feeling) सरागं, रागेण, रागपूर्वं, सानुरागं, सरसं. —(Ardently) अतिकौतूहलेन, तीक्ष्णं, सतीक्ष्णं, चखडं,

प्रचखडं, उचखडं, उत्कण्ठपूर्वं. —(With anger) सकोपं, सक्रोधं, सरोषं, सामर्षं, संरम्भपूर्वं.

PASSIONATENESS, *s.* शीघ्रक्रोपिता, कोपशीलता, क्रोधशीलता, क्रोधवृत्ता, क्रोधाधीनता, पिष्टस्वभावः. —(Strong feeling) सानुरागता, मग-गता, अनुरागः.

PASSIONLESS, *a.* वीतरागः -गा -गं, रागहीनः -ना -नं, शान्तरागः &c., विरागी -गिणी -गि (न्), विरक्तः -क्ता -क्तं, अनुरागी &c.

PASSIVE, *a.* (Suffering without resistance) सहनः -ना -नं, सहः -हा -हं, सहिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सहनधर्मकः -का -कं, सहनवृत्तिः -त्तिः -त्ति, सहनशीलः -ला -लं, सहनधर्मी -मी -म्यं (न्), तिष्ठिषुः -षुः -षु, अनि-वारकः -का -कं, अप्रतीकारकः &c. —(Opposed to active, not an actor) निष्प्रेष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्क्रियः -या -यं, अप्रवर्तकः -का -कं, क्रियाशून्यः -न्या -न्यं, कर्मपात्रं, कर्मोपायः, कर्मोपयः. —(In grammar, the passive voice) कर्मविषयाच्च, कर्मणि आत्मनेपदं; 'reflective passive,' कर्मणिकर्तृवाच्यं; 'impersonal passive,' भाववाच्यं. The grammatical symbol for the passive is टभाषः.

PASSIVENESS, PASSIVITY, *s.* सहनत्वं, सहिष्णुता, सहनशीलता, सहनधर्मीः, सहनवृत्तिः *f.* —(Opposed to activity) निष्प्रेष्टता -त्वं, निष्क्रियता, कर्मपात्रता, कर्मोपयता.

PASSPORT, *s.* अभयपत्रं, अभयवाक् *f.* (च्), अभिज्ञानपत्रं, अभिज्ञानमुद्रा, अभिज्ञानं, मुद्रा.

PAST, *p. p.* or *a.* (Gone by, not present) गतः -ता -तं, भूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, व्यतीतः &c., समतीतः &c., व्यपेतः &c., वृत्तः -त्ता -तं, संवृत्तः &c., अतिक्रान्तः -न्ता -नं, निभूतः -ता -तं, परोक्षः -क्षा -खं, प्रतीतः -ता -तं. See PASSED. (Former, relating to the past) पूर्वः -र्वी -र्वं, पौष्टः -ष्टी -ष्टं, पौष्टिकः -की -कं, पूर्वतनः -नी -नं, प्राक्कनः -नी -नं, 'in past times,' पुरा, पूर्वं, परोक्षः. —(Ended, accom-lished) वृत्तः -त्ता -तं, निवृत्तः &c., समाप्तः -त्ता -तं. —(Past tense) लङ्कृतं -त्तं, परोक्षभूतं, अतीतकालः.

PAST, *s.* (Past time) गतकालः, भूतकालः, अतीतकालः, प्राक्कालं, पूर्वकालं, परोक्षः; 'knowing past and future,' परावरदृक् *m.f.n.* (श्).

PAST, *adv.* (Beyond) अति prefixed; as, 'past mortal strength,' अतिमानुषशक्तिः. Expressed also by अ or निर prefixed, or by the use of the passive participle अतीत, हीन, त्यक्त, नष्ट, अतिक्रान्त &c. in comp.; as, 'past cure,' असाध्यः -ध्या -ध्यं, निरुपचार -रा -रं, सोषधिपयातिगः -गा -गं; 'past the range of sight,' चक्षुर्विषयातिक्रान्तः -न्ता -नं; 'past work,' अतीतव्यवहारः -रा -रं; 'past remedy,' उपायातीतः -ता -तं; 'past age,' वयो-तीतः &c.; 'past all sense of shame,' निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, नष्टलज्जः &c., त्यक्तलज्जः &c.

PASTE, *s.* उदपेयं, उदकपेयं, जलपेयं, उदकचूर्णं, गोधूमसम्भवं.

TO PASTE, *v. a.* उदपेयेण चन्ध् (c. 9. चम्राति, चन्ध्) or सचन्ध्, उदपेयेण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्).

PASTBOARD, *s.* स्थूलकार्पासं, घनपत्रं, दृढकार्पासं, स्थूलपत्रं.

PASTERN, *s.* अश्वसुरसन्धिः *m.*, अश्वस्य सुरोपरिस्थः पादभागः.

PASTIME, *s.* चिनोदः, क्रीडा, विहारः, खेल -लनं, विलासः, कीर्तकं, क्रीडाकीर्तकं, केलिः -ली *m. f.* लीला, देवनं, परोहासः, नन्मे *n.* (न्), कूर्दनं, रासेरसः; 'juvenile,' बालक्रीडा, बाललीला, बालचरित्रं.

PASTOR, *s.* (Shepherd) मेघपालः -लकः, मेघपोषकः. —(Religious instructor) धर्मीपदेशकः, धर्माध्यापकः, आचार्यः, गुरुः *m.*, उपाध्यायः.

PASTORAL, *a.* (Pertaining to shepherds) मेघपालसन्धी &c.,

मेघपालविषयः -या -यं.—(Pertaining to a minister of religion)
 धर्मीपदेशकसङ्घः &c., धर्मीध्यापकसङ्घः &c., धर्मीपदेशविषयः -या -यं.
 PASTORAL, *s.* (Poem) मेघपालनादिविषयकं काव्यं, गोमेपादिविषयं गीतं.
 PASTRY, *s.* पिष्टकं, पिष्टिकं, पिष्टाद्यं, मिष्टाद्यं, आपूपिकं, शाम्बुलिकं.
 PASTRY-COOK, *s.* पिष्टककारी *m.* -रिणी *f.* (नं), पिष्टाद्यकृत् *m.*, मिष्टा-
 द्यकृत्, पिष्टकविक्रयी *m.* -यिणी *f.* (नं), आपूपिकः -की.
 PASTURAGE, *s.* (Grazing ground) गोचरः, गोप्रचारः, गोमेपादिचार-
 णस्थानं, गोचारणक्षेत्रं, गोचारणभूमिः.—(Meadow grass) यवसः,
 यावसः, क्षेत्रियं, पाशवपालनं, पशुधनं, घासः, तृणं, गवादनं.
 PASTURE, *s.* (Grass for cattle) गवादनं, गोभक्षणं, यवसः, पशुधनं,
 पशुभोजनं, पशुखाद्यं, घासः, तृणं.—(Ground covered with grass
 for grazing) यावसभूमिः *f.*, यवसीयभूमिः *f.*, गोचारणभूमिः *f.*, पशुचा-
 रणभूमिः *f.*, शाडुलभूमिः *f.*, शाडुलभूमिः. See PASTURAGE.
 To PASTURE, *v. a.* (Grazed) चर् (c. 10. चारयति -यितुं), तृणं भुञ्ज् or
 खाद् or दा.
 To PASTURE, *v. n.* (Grazed) चर् (c. 1. चरति -रितुं), तृणं, तृणं खाद् &c.
 PARTY, *a.* औदयेयिकः -की -कं, उदयेयगुणकः -का -कं.
 PASTY, *s.* (Pie made of paste) पिष्टकः -कं, पिष्टिकं, शाम्बुली.
 PAT, *a.* युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, सङ्गतः -ता -तं. See FIT.
 PAT, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, सम्यक्, सज्जसा, समस्रसं. See FITLY.
 PAT, *s.* (Light blow) लघुप्रहारः, लघुघातः, चपेटः, चपेटाघातः.—
 (Flatish lump) ईषद्विषयः; 'of butter,' नवनीतपिष्टः.
 To PAT, *v. a.* चपेटेन प्रह्नु or आहन्. लघुप्रहारं कृ, लघु प्रह्नु.—(A
 horse, &c.) स्पर्श (c. 10. स्पर्शयति -यितुं), आस्पर्श, स्पर्शनं कृ.
 PATCH, *s.* (Piece of cloth) वस्त्रखण्डः, पटखण्डः; 'patched gar-
 ment,' कर्पटः, कन्या; 'weaving one,' कन्याधारणं, कर्पटधारणं;
 'a beggar who wears one,' कर्पटधारी *m.* (नं), कन्याधारी *m.*,
 कर्पटी *m.*, कर्पटिकः.—(Piece of any thing) खण्डः -खंडं, शकलः -लं.
 To PATCH, *v. a.* वस्त्रखण्डं निषिप् (c. 4. -षीयति -येयितुं) or निविश
 (c. 10. -वेशयति -यितुं), जीर्णवस्त्राणि समाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं)
 or सन्धा, कन्या (nom. कन्यायति), कर्पट (nom. कर्पटायति).
 PATCHED, *p. p.* or *a.* खण्डी -खिडनी -खिड (नं), खण्डमयः -यी -यं,
 खण्डयुक्तः -क्ता -क्तं, खण्डरूपः -पा -पं; 'patched garments.' See
 PATCH, *s.*
 PATCHER, *s.* वस्त्रखण्डसन्धाता *m.* (नं), जीर्णवस्त्रसमाधाता *m.*
 PATCH-WORK, *s.* खण्डकर्म *n.* (नं), कन्याकरणं, कर्पटकरणं.
 PALE, *s.* मस्तकायं, मस्तकः -कं, मुखः -खंडं -खंडकं. See HEAD, *s.*
 PATENT, *a.* (Plain) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, विस्पष्टः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, प्रत्यक्तः
 &c., प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रकाशः -शा -शं, सुगमः -मा -मं.
 PATENT, *s.* विशेषाधिकारपत्रं -विका, प्रकाशपत्रं, प्रकाशलेख्यं.
 PATENTEE, *s.* प्रकाशपत्रधारी *m.* (नं), अधिकारपत्रधारी *m.* (नं).
 PATER-FAMILIAS, *s.* कुटुम्बी *m.* (नं), कौटुम्बिकः, कुलपतिः *m.*, कुलोद्बहः.
 PATERNAL, *a.* पैतृकः -की -कं, पैत्रिकः &c., पितृकः -का -कं, पैत्रः -त्री
 -त्रं, पितृयः -त्र्या -त्र्यं, पितृ in comp.; 'paternal mansion,' पितृ-
 मन्दिरः; 'paternal aunt,' पितृव्यसा *f.* (नं); 'paternal affec-
 tion,' पुत्रकेहः, मुत्रकेहः, वात्सल्यं.—(Like a father) पितृनुत्यः -त्या
 -त्यं, पितृसदृशः -शी -शं, पितृसन्निभः -भा -भं, पितृसमः -मा -मं.—
 (Derived from a father) पितृप्राप्तः -मा -मं, पित्रागतः -ता -तं,
 पितृकामायातः -ता -तं; 'paternal estate,' पैतृकभूमिः *f.*
 PATERNALLY, *adv.* पितृवत्, तातवत्, जनकवत्, पितृरूपेण.
 PATERNITY, *s.* पितृत्वं -ता, जनकता -त्वं, पितृभावः, पैतृकत्वं, पितृधर्मः.

PATH, *s.* पथः, पन्थाः *m.* (पथिन्), मार्गः, पद्विः -ती *f.*, पदविः -वी *f.*,
 सरणिः -णी *f.*, सृतिः *f.*, वल्मे *n.* (नं), वल्मेनिः *f.*, वल्मेनिः -नी *f.*,
 अन्धा *m.* (नं), जयनं, पक्षा, एकपदी; 'of the planets,' कक्षः -क्षा;
 'the right path,' सत्यपथः, सन्मार्गः; 'the wrong path,' उत्पथः,
 कुपथः, उन्मार्गः, विमार्गः; 'going on the wrong path,' उन्मार्ग-
 गामी &c.; 'to seduce from the right path,' उत्पथं नी (c. 1.
 नयति, नेतुं).
 PATHETIC, PATHETICAL, *a.* करुणारसयुक्तः -री -यं, करुणारसात्मकः -का
 -कं, रसिकः -का -कं, करुणाजनकः -का -कं, करुणोत्पादकः -का -कं,
 कारुणिकः -की -कं, करुणात्मकः -का -कं, हृदयङ्गमः -मा -मं, हृदय-
 वेधकः &c., हृदयाविद् *m. f. n.* (धं), मनोद्रावकः &c., चित्तमोहकः
 &c., चित्तमोहजनकः &c. See MOVING, *a.*
 PATHETICALLY, *adv.* सरसं, करुणारसपूर्णं, सकारुण्यं, करुणं, यथा करुणा
 जायते or यथा हृदयं स्पर्शयते तथाप्रकारेण.
 PATHIC, *s.* (Catamite) विटः, वेश्याचार्यः, नारङ्गः; 'keeper of
 pathics,' विटपः.
 PATHLESS, *a.* अपथः -था -थं, निष्पथः -था -थं, अमार्गः -गौ -गौ, अगम्यः -म्या -म्यं.
 PATHOLOGIC, PATHOLOGICAL, *a.* निदानविषयकः -का -कं, रोगनिदान-
 सङ्घः &c.
 PATHOLOGY, *s.* निदानविद्या, रोगनिदानविद्या, निदानशास्त्रं, रोगलक्षण-
 विद्या, रोगलक्षणशास्त्रं, रोगनिरूपणविद्या.
 PATHOS, *s.* करुणारसः, कारुण्यरसः, रसः, रागः, करुणा, कारुण्यं, रसि-
 कता -त्वं, चित्तद्रावकत्वं, करुणाजनकता.
 PATHWAY, *s.* पथः, मार्गः, पदविः -वी *f.*, वल्मे *n.* (नं), गमनागमनपथः.
 PATIENCE, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, सहिष्णुता -त्वं, सहनं, सहनशीलता.
 सहनशक्तिः *f.*, सहत्वं, तितिक्षा, धैर्यं, धृतिः *f.*, धीरता, दमः, दमयः,
 दमयुः *m.*, मर्षः -र्षणं, उत्साहः, साहनं.
 PATIENT, *a.* सहिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सहनः -ना -नं, सहनशीलः -ला -लं,
 क्षमावान् -वतो -वत् (नं), सहः -हा -हं, क्षमः -मा -मं, तितिक्षुः -क्षुः
 -क्षु, क्षमो -मिणी -मि (नं), क्षमायुक्तः -क्ता -क्तं, क्षान्तिमान् -मती -मत्
 (नं), क्षन्ता -न्तो -न्तृ (नृ), क्षमिता &c., क्षमाशीलः -ला -लं, तिति-
 क्षाशीलः &c., धीरः -रा -रं, धैर्यवान् &c., धृतिमान् &c., मर्षी &c.,
 मर्षणः -णा -णं, मर्षितः -ता -तं, मर्षितवान् &c., क्षान्तः -न्ता -न्तं,
 सासहिः -हिः -हि, सहमानः -ना -नं, दान्तः -न्ता -न्तं. The words
 सह and क्षम are especially used in comp.; as, 'patient of
 labor,' क्लेशसहः -हा -हं; 'of austerities,' तपःसहः, तपःक्षमः &c.;
 'very patient,' बहुक्षमः -मा -मं, बहुसहः &c., विश्वसहः &c.; 'to
 be patient of,' सह् (c. 1. सहते, सोढुं), क्षन् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं),
 तिज् in des. (तितिक्षते -क्षितुं), मृष् (c. 4. मृषति, मर्षितुं).
 PATIENT *s.* (As apposed to agent) कर्मपात्रं, कर्मोधारः, कर्मोश्रयः.
 —(Sick person) रोगी *m.* -गिणी *f.* (नं), आनुदः -रा, रोगार्तः -र्तो,
 स्रोगः -गा.
 PATIENTLY, *adv.* क्षमापूर्व, तितिक्षापूर्व, तितिक्षया, सधैर्यं, समर्प, तितिक्षितं.
 PATLY, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, सङ्गतं. See PAT, *adv.*
 PATRIARCH, *s.* आदिपुरुषः, मूलपुरुषः, वृद्धपिता *m.* (नं), गोत्रपतिः *m.*,
 प्रजापतिः *m.*, गोत्रस्वामी *m.* (नं), वंशपतिः *m.*, गोत्रजनकः.—(Vene-
 rable person) वृद्धजनः, गुरुजनः.
 PATRIARCHAL, *a.* आदिपुरुषसङ्घः -न्धनी &c., मूलपुरुषसङ्घः &c.
 PATRICIAN, *a.* कुलीनः -जा -नं, महाकुलीनः &c., सत्कुलीनः &c., सङ्गंशः
 -शा -शं, सङ्गंशीयः -या -यं, अप्राकृतः -ती -तं, असामान्यः &c., अवि-
 जातः &c. See NOBLE.

PATRICIAN, *s.* कुलीनजनः, कुलीनपुरुषः, शिष्टजनः, अभिजनवान् *m.* (नं).

PATRIMONIAL, *a.* (Inherited from a father, &c.) पैतृकः -की -कं.
पितृप्राप्तः -ता -तं, पित्रागतः -ता -तं, पितृक्रमायातः &c., दायप्राप्तः &c.,
दायलभः -आ -अं, दायोपागतः &c.—(Relating to a patrimony)
पैतृकरिक्यसम्बन्धी &c., दायसम्बन्धी &c.

PATRIMONY, *s.* पैतृकरिक्यं, पैतृकं रिक्यं or सृक्यं, गोत्ररिक्यं, पैतृकधनं,
सृक्यभागः, गोत्रधनं, दण्डः, पैतृकं, औदारकं, क्रमागतरिक्यं, पित्राग-
तरिक्यं, पित्रागतधनं; 'confication of it,' वृत्तिदेदः; 'title deed
of it,' रिक्यपत्रं.

PATRIOT, *s.* स्वदेशाभिमानि *m.* (नं), स्वदेशानुरागी *m.* (नं), जन्मभूम्यनु-
रागी *m.*, जन्मभूमिवास्तलः, स्वदेशभक्तः, स्वदेशहितैषी *m.*

PATRIOTIC, *a.* स्वदेशाभिमानि -निनी -नि (नं), स्वदेशानुरागी -गिणी &c.,
स्वदेशानुरक्तः -क्ता -क्तं, जन्मभूम्यनुरक्तः &c., जन्मभूमिवास्तलः -ला -लं,
स्वदेशभक्तः -क्ता -क्तं, स्वदेशासक्तः &c., स्वदेशहितैषी -पिणी &c., स्वदे-
शहितकारी &c., स्वदेशपालकः -का -कं.

PATRIOTISM, *s.* स्वदेशाभिमानं, स्वदेशानुरागः, स्वदेशानुरक्तिः *f.*, देशाभि-
मानं, देशानुरागः, जन्मभूम्यनुरागः, जन्मभूमिवास्तल्यं, स्वदेशभक्तिः *f.*,
स्वदेशासक्तिः *f.*, स्वदेशप्रीतिः *f.*, स्वदेशप्रतिपालनं, स्वदेशहितैषी.

PATROL, *s.* (Walking round by a guard in the night) रक्षकेण
रात्रौ परिक्रमणं or परिभ्रमणं.—(The guard who goes the round)
रात्रिपरिचरः, रात्रिचरः, रात्रिरक्षकः, रक्षकः, आरक्षकः, रक्षी *m.* (नं).

To PATROL, *v. n.* रक्षकवद् रात्रौ परिक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति
-क्रमितुं) or परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति -भ्रमितुं).

PATRON, *s.* (One who supports and protects) पालकः, प्रतिपालकः,
अनुपालकः, उपकारकः, उपकारी *m.* (नं), संवर्धकः, अनुयाही *m.*,
पक्षधारी *m.*, पोषकः, रक्षकः, आश्रयः, आश्रयभूतः, शरणं, शरणभूतः,
आश्रयस्थानं, नाथः, पुरस्कारी *m.*, पुरस्कृता *m.* (नं), उपकृता *m.*,
साहाय्यकारी *m.*, सहायः, पिण्डः.—(Appreciator of merit)
गुणयाही *m.* (नं), गुणयाहकः, गुणतः, गुणदर्शी *m.*; 'patron of
learning,' विद्यानुपालकः.

PATRONAGE, *s.* पालनं, अनुपालनं, प्रतिपालनं, उपकारः, आश्रयः, संश्रयः,
अनुग्रहः, उपग्रहः, सङ्ग्रहः, आग्रहः, अनधारः, अवग्रहः, वर्धनं, संवर्धनं,
अवलम्बः -अनं, शरण्यता, पुरस्कारः, रक्षा -क्षणं, अभिरक्षा, पोषणं,
पालनपोषणं, साहाय्यं, सहायत्वं, साहित्यं, प्रतिपालकता.—(Apprecia-
tion of merit) गुणग्रहणं, गुणज्ञानं.

PATRONAL, *a.* पालकः -का -कं, उपकारकः &c., संवर्धकः &c., रक्षकः &c.

PATRONESS, *s.* प्रतिपालिका, उपकारिणी, अभिरक्षिका, रक्षाकारिणी.

To PATRONIZE, *v. a.* प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं), अनुपाल्, अनु-
ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपग्रह्, संवृध् (c. 10. -वर्धयति -यितुं),
अभिरक्ष् (c. 1. -रक्षति -क्षितुं), उपकृ, साहाय्यं कृ; 'to patronize
learning,' विद्यानुपालनं कृ.

PATRONIZED, *p. p.* प्रतिपालितः -ता -तं, अनुपालितः &c., संवर्धितः &c.,
अवलम्बितः &c., अभिरक्षितः &c., अनुगृहीतः &c.

PATRONLESS, *a.* निराश्रयः -या -यं, अनाश्रयः &c., अशरणः -या -यं,
निरवलम्बः -आ -अं, निःसहायः -या -यं, निराधारः -रा -रं.

PATRONYMIC, *s.* अपत्यवाचकः, अपत्यवाचकनाम *n.* (नं), पैतृकनाम *m.*,
पितृप्राप्तनाम *n.*, पित्रागतनाम *n.*, गोत्रनाम *n.*, उपाधिः *m.*

PATTEN, *s.* काष्ठपादुका, स्त्रीजनव्यवहारिता काष्ठमयपादुका.

To PATTEN, *v. n.* पटपट (nom. पटपटायते -ति), पटपटश्चर्द् कृ.

PATTER, PATTERNING, *s.* पटपटश्चर्द्; 'of rain,' धारावर्षाणि *m.*

PATTERN, *s.* (Model, exemplar) उपमा -मानं, प्रतिमा -मानं, आदर्शः.

निदर्शनं, प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*, संस्कारः, प्रमाणं, प्रतिक-
पट्टक *m.* (ज्ञ); 'of propriety,' न्यायाधारः.—(Specimen) आदर्शः,
निदर्शनं.—(Figure) आकारः, संस्कारः, रूपं.

PAUCITY, *s.* अल्पता, खल्वता, स्वाल्पं, संख्याल्पता, अचहुत्वं, स्तोकता.

PAUNCH, *s.* (Belly) उदरं, जठरं, तुन्दं -न्दि *m.*, कुक्षिः *m.*, पिचिण्डः;
'having one,' उदरी -रिणी &c., तुन्दी &c., पिचिण्डिलः -ला -लं.
—(Protuberant belly) लसोदरं.

To PAUNCH, *v. a.* निरुदरीकृ, निरन्त्रीकृ, उदरादि वहिष्कृ.

PAUPER, *s.* (Poor person who lives on alms) भिक्षोपजीवी *m.*
-विनी *f.*, भैक्षजीवी *m.* (नं), भिक्षानीवी *m.* &c., भिक्षुः *m.*, भिक्षुकः *m.*
-की *f.*, अन्यदत्तोपजीवी *m.* &c., दरिद्रः, निर्धन्यः, सिद्धः.—(In law)
आकाशेशः.

PAUPERISM, *s.* भिक्षोपजीवनं, भैक्षोपजीवनं, भैक्षजीविका, भिक्षोपजीविका,
अन्यदत्तोपजीविका, भिक्षावृत्तिः *f.*, भिक्षुकवृत्तिः *f.*

PAUSE, *s.* (Temporary stop) विरामः, विरतिः *f.*, अविरतिः *f.*, उपरतिः *f.*,
उपरमः, निवृत्तिः *f.*, विश्रामः, विच्छेदः, उपश्रमः, श्रमः, शान्तिः *f.*,
अपश्रमः, अवसायः, अवसानं, आश्रयः, खण्डः, यतिः *f.*, यामः, सन्धिः *m.*
—(Interval) सन्तरं, कालान्तरं, अवकाशः, व्यवधानं, सन्धिः *m.*—
(Suspense) कर्मीनरं, भावसन्धिः *m.*—(In poetry or music)
यतिः *f.*, अवसानं.

To PAUSE, *v. n.* विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते
-वर्त्तितुं), विनिवृत्, निवृत्, विश्रम् (c. 4. -श्राम्यति -श्रामितुं), विच्छिद् in
pass. (-छिद्यत), श्रम् c. 4. श्राम्यति, श्रमितुं), विरामं कृ, अवसानं कृ.

To PAVE, *v. a.* प्रस्तरैः or इष्टकाभिर् आस्तृ (c. 9. -स्तृणाति -स्तृितुं).

PAVED, *p. p.* प्रस्तरास्तीर्यः -शी -शं, पाषाणास्तीर्यः &c., इष्टकास्तीर्यः &c.

PAVEMENT, *s.* परिसस्तरः, पाषाणस्तरः, प्रस्तरास्तरणं, शिलास्तरः, शिला-
फलकं, इष्टकाफलकं, इष्टकास्तरः -रणं.

PAVER, PAVIER, *s.* प्रस्तरास्तरणकृत् *m.*, परिसस्तरकृत् *m.*, शिलाफलका-
स्तरिता *m.* (नं), इष्टकास्तरिता *m.*

PAVILION, *s.* मण्डपः -यं, पटमण्डपः, हर्म्यं, मन्दिरं, वातायनं.

PAW, *s.* (Foot of a beast) पशुपादः, पशुपदं.—(Hand) हस्तः, करः.

To PAW, *v. a. or n.* (As a horse) सुराभिघातं कृ, सुरप्रसारणं कृ.
—(Handle) हस्तेन स्पृश् or परिस्पृश् or परामृश् or आलम् or समालम्.

PAWN, *s.* (Pledge) न्यामः, उपन्यामः, निक्षेपः, आधिः *m.*, बन्धकः -कं,
उपनिधिः *m.*, उपनिधानं, उपनिधयः, आधानं, अन्याधिः *m.*, पणः,
परिपणनं, आधीकरणं, प्रतिदेयं.—(At chess) नरः, शारः -रिः *m.*

To PAWN, *v. a.* आधीकृ, न्यासीकृ, न्यम् (c. 4. -न्यम्यति -न्यमितुं), उपन्यस्,
निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं), पण् (c. 1. पणते -णितुं), परिपण्,
परिपणनं कृ, न्यासं कृ, बन्धकं कृ or दा; 'having pawned,'
आधीकृत.

PAWNBROKER, *s.* बन्धकव्यापारी *m.* (नं), निक्षेपव्यापारी *m.*, निक्षेपव्य-
वसायी *m.*

PAWNED, *p. p.* न्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यस्तः &c., न्यासीकृतः -ता -तं, आधीकृतः
&c., निक्षिप्तः -ता -तं, पणितः -ता -तं, परिपणितः &c.

To PAY, *v. a.* (Discharge a debt) क्षृणुं शुभ् or अपनी or विनी or
अपाकृ or अपदृक् or साध् or तृ, क्षृणुशोधनं कृ, क्षृणुसिद्धिं कृ,
क्षृणुमुक्तिं कृ.—(Liquidate) शुभ्, परिशुभ्, संशुभ् विनी, अपनी.—
(Fulfil, perform) सम्पद्, निष्पद्, सम्पृ, पू, साध्.—(Give, render)
दा, कृ.—(Give pay to) वेतनं दा, वहेनं दा.—(Pay the price
of any thing bought) मूल्यं दा.—(Pay for, atone for) निस्तृ
(c. 10. -तारयति -यितुं), उक्, निष्कृ, निवृत्तिं दा or कृ, प्रायश्चित्तं कृ.

—(Pay off, discharge) वेतन दत्ता विमृज् or मुष्.—(Pay off, retaliate) प्रतिशु.

PAY, *s.* वेतनं, मूल्यं, वर्त्तनं, भृतिः *f.*, भूया, भाटिः *f.*, भाटकः-कं; 'monthly pay,' मासिकं; 'yearly pay,' वार्षिकं.

PAYABLE, *a.* देयः-या-यं, शोध्यः-ध्या-ध्यं, शोधनीयः-या-यं, संशोध्यः &c., परिशोधनीयः-या-यं, दातव्यः-व्या-व्यं, दानीयः-या-यं, दान-शेप्यः-या-यं, दानोचितः-ता-तं.

PAY-DAY, *s.* वेतनदानदिवसः, वर्त्तनदानदिवसः, शोधनदिनं, परिशोधनदिवसः, भृतिदानदिवसः.

PAYER, *s.* दाता *m.* (नं), शोधयिता *m.*, शोधकः, परिशोधकः.

PAY-MASTER, *s.* वेतनदाता *m.* (नं), वर्त्तनदाता *m.*, भृतिदाता *m.*, वेतनाध्यक्षः.

PAYMENT, *s.* शोधनं, परिशोधनं, संशोधनं, शुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, दानं, साधनं, सिद्धिः *f.*, अपकरणं, अयाकरणं, अपनयनं, निस्तारः, निस्तरणं, उत्तरणं; 'of a debt,' अणुशोधनं, अणुसिद्धिः *f.*, अणुयापकरणं, अणुअपनयनं, अणुशुद्धिः *f.*, अणुअपनोदनं, विगणनं, निरादेशः, आनुयं; 'of wages, &c.,' वेतनदानं, वर्त्तनदानं, भृतिदानं; 'non-payment,' अनपक्रिया, अनपकरणं, अनयाकरणं, अनयाकर्म *n.* (नं), अनपकर्म *n.*

PEA, *s.* कलायः, सतीनः-नकः, सतीलः-ला-लकः, सितीलकः, सातीलकः, सातिलकः, सखिकः, हरेणुः *m.*, चर्बुलः.

PEACE, *s.* (Freedom from war) सन्धिः *m.*, सन्धानं, अयुद्धं, युद्धाभावः, अविग्रहः, विग्रहाभावः, असङ्ग्रामः, निर्द्वन्द्वः; 'peace and war,' सन्धि-विग्रहौ *m. du.*; 'to make peace,' सन्धि कृ, सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते-धातुं); 'made peace with,' सन्धितः-ता-तं; 'wishing to make peace,' सन्धितुः-तुः-तुः.—(State of rest or quiet) निर्वृतिः *f.*, शान्तिः *f.*, विश्रान्तिः, विश्रान्तिः *f.*, शानः, उपशानः, प्रशान्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, सुखं, सौख्यं, स्वस्थता, स्वास्थ्यं, समाधानं, निरुद्धेयः; 'peace of mind,' मनःशान्तिः *f.*; 'internal peace,' अन्तःसुखं.—(Harmony) ऐक्यं, सन्धिः *m.*, सख्यं, मैत्र्यं, सङ्गः, अविरोधः, विरोधाभावः.—(Freedom from commotion or riot) निरुपद्रवता, उपद्रवाभावः, निरुपद्रवता-त्वं, उपद्रवाभावः, निष्कण्टकचं, कण्टकाभावः, स्वस्थता, स्वास्थ्यं.—(Silence) मौनं, मौन्यं, अभाषणं, तृणोन्मावः; 'to hold one's peace,' तृणोन्मावः, मौनीभवः, वाचं यम् or नियमं, निःशब्दीभवः; 'peace,' तृणोन्मावः, मौनीभवः, नियमं वाचं, शानं.—(Peace be with thee) स्वस्ति.

PEACEABLE, *a.* (Free from war, tumult, &c.) युद्धहीनः-ना-नं, सङ्ग्रामहीनः &c., विग्रहहीनः &c., निर्द्वन्द्वः-न्दा-न्दं, निरुपद्रवः-वा-वं, निरुपद्रवः &c., निरुपद्रवीः-गा-गं, उपद्रवहीनः &c., निष्कण्टकः-का-कं.—(Quiet, calm) शान्तः-न्ता-नं, प्रशान्तः &c., अणुप्रमः-मा-मं, प्रसन्नः-न्ना-नं, स्वस्थः-स्या-स्यं, अयाकुलः-ला-लं, निराकुलः &c.; 'in mind,' शान्तात्मा-त्मा-त्मा (नं), प्रशान्तात्मा &c., शान्तवताः-ताः-तः (स्).—(Fond of peace, not wishing to fight) सन्धि-प्रियः-या-यं, शान्तिप्रियः &c., युद्धविमुखः-खा-खं, युद्धपराङ्मुखः &c., युष्सारहितः-ता-तं, सन्धितुः-तुः-तुः, अयुष्तुः &c., कलहपराङ्मुखः &c., कलहविमुखः &c., अकलहकारी &c.

PEACEABLENESS, *s.* (Freedom from war) युद्धाभावः, युद्धहीनता, उपद्रवाभावः, निरुपद्रवता. See PEACE. (Quietness) शान्तिता, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, स्वास्थ्यं, स्वस्थता.—(Aversion to fight) युद्धविमुखता, युद्धव्यपः, कलहव्यपः, सन्धित्वा, अयुष्ता.

PEACEABLY, *adv.* (Without war, &c.) युद्धव्यतिरेकेण, युद्धं विना, निरुपद्रवं.—(Quietly) शानं, शान्ता, प्रशानं, शान्तिपूर्वं.—(With pacific measures) सामोपायैः, सामोपायेन, साक्षा.

PEACE-BREAKER, *s.* सन्धिभेदकः, सन्धिभङ्गकः, सन्धिविधातकः.

PEACEFUL, PEACEFULNESS, PEACEFULLY. See PEACEABLE, &c.

PEACE-MAKER, *s.* सन्धिकर्ता *m.* (नं), सन्धानकर्ता *m.*, सन्धिचिद् *m.*

PEACE-MAKING, *s.* सन्धिकरणं, सन्धानकरणं, सन्धानं.

PEACE-OFFERING, *s.* शान्तिहोमः, शान्तिनैवेद्यं, शान्तिकर्तव्यः *m.*

PEACOCK, *s.* मयूरः, वह्निः, वही *m.* (नं), शिखी *m.* (नं), शिखावलः, शिखिखी *m.* (नं), शिखाधरः-धरः, कलापः *m.*, नीलकण्ठः, श्यामकण्ठः, शुक्रापाङ्गः, सितापाङ्गः, भुजङ्गभुक् *m.* (नं), भुजङ्गभोजी *m.*, भुजङ्गहा *m.* (नं), भुजगाभोजी *m.*, भुजगादारणः, भुजगान्तकः, भुजगाशनः, सपोशनः, केकी *m.* (नं), नर्तकः, नर्तनप्रियः, मेघानन्दी *m.*, मेघसुहृद् *m.*, मेघना दानुलासी *m.* (नं), वर्षाभट्टः, चित्रमेखलः, चित्रपिच्छकः, कुमारवाही *m.* (नं), राजसारसः, कानपक्षी *m.*, शुक्रभुक् *m.* (नं), शापठिकः, दार्ढ्यदः 'flock of peacocks,' साधृतं; 'peacock's tail,' वहीः-हं, शिखर-खी *m.*, पिच्छं, कलापः, शिखिपुच्छः; 'his crest,' शिखा, चूडा, शेखरं, शिखिशेखरं, शिखिशिखा; 'his train,' वहीभारः; 'eye in his tail,' चन्द्रकः, मेघकः, गूषणा; 'his cry,' केका, मयूरनादः, मयूरशब्दः.

PEAHEN, *s.* मयूरी, वह्निणी, शिखिनी, शिखिखिनी, कलापिनी, नर्तकी, केकिनी, कुमारवाहिनी.

PEAK, *s.* (Of a mountain, &c.) शिखरं, शृङ्गं, कूटः, ककुद् *f.*, ककुद-दं, चूडा, पर्वताग्रं, शैलाग्रं, अद्रिशृङ्गं, दशनः, घातरायणः, टन्नुः 'three peaks,' शृङ्गाटकं; 'having three peaks,' त्रिकूटः-टा-टं, त्रिकूट *m. f. n.*—(Point or end of any thing) अग्रं, शिखरं.

PEAKED, *a.* शिखरी-रिणी-रि (नं), शृङ्गी-रिणी &c., शृङ्गवान्-वत्-वत् (नं), कूटवान् &c., सकूटः-टा-टं, ककुदान् &c., ककुदो &c. शिखरितः-ता-तं.—(Having a sharp point) तीक्ष्णायः-या-यं सूच्यः &c.

PEAL, *s.* (Of bells) यद्वाध्वनिः *m.*, यद्वाशब्दः.—(Loud sound) महाध्वनिः *m.*, उच्चध्वनिः *m.*, महाशब्दः, उच्चशब्दः.

To PEAL, *v. n.* उच्चशब्देन ध्वनं (c. 1. ध्वनति-नितुं) or स्वनं (c. 1. स्वनति-नितुं) or कृणु (c. 1. कृणति-णितुं), महाध्वनिं कृ, उच्चध्वनिं कृ, महाशब्दं कृ, उच्चशब्दं कृ.

PEAR, *s.* (The Indian prickly pear) पिद्, विषसारकं.

PEARL, *s.* मुक्ता, मौक्तिकं-का, शुक्तिजं, शौक्तेयं, शुक्तिपीजं, मुयं, मुक्ताफलं, मुक्तिका, तौतिकं, मञ्जर-री-रिः *f.*, हेमवर्लं; 'mother of pearl,' शुक्तिवधूः *f.*, मौक्तिकप्रसवा, मुक्ताप्रसूः *f.*, मुक्तास्फोटः; 'pearl-necklace,' मुक्तावलिः-लो *f.*, मुक्ताहारः, मौक्तिकहारः, मौक्तिकाहारः, मुक्तालता, मुक्ताकलापः, मुक्तामलः, मणिसरं; 'pearl in the head of an elephant,' गजमुक्ता.

PEARLED, *a.* मुक्तालङ्कृतः-ता-तं, मुक्तालङ्कितः &c., मुक्तापिण्डः-डा-डं.

PEARL-OYSTER, *s.* शुक्ति *f.*, शुक्तिका, मौक्तिकशुक्तिः *f.*, मुक्तागारं, मुक्ताप्रसूः *f.*, मौक्तिकप्रसवा, मुक्तास्फोटः, तौतिक; 'its shell,' शुक्तिपटं, शुक्तिशी.

PEARLY, *a.* मौक्तिकः-की-कं, मुक्तामयः-यी-वं, मुक्ताप्रसूः-रा-रं, मुक्तापूर्णः-यो-यं.—(Resembling pearls) मुक्तोपमः-मा-मं, मुक्तातुल्यः-त्या-त्यं, मुक्ताशुभः-भा-भं, मुक्ताधवलः-ला-लं, मुक्तागीरः-रा-री-रं.

PEASANT, *s.* ग्रामवासी *m.* (नं), ग्राम्यजनः, ग्रामी *m.* (नं), ग्रामीयः, खेविकः, खेविकः, खेवी *m.* (नं), खेवाजीवः, खेविकः, कृषकः, कर्मकः, कृषिकः, कृषिजीवी *m.*, कृषीवलः, कर्षकः, गोपः, गोपालः, गोरक्षः-क्षकः, जानपदः, कुटुम्बी *m.*, पशुपालकः.

PEASantry, *s.* ग्राम्यलोकः, खेवजनता, खेविकजनसमूहः.

PEASE, *s.* कलायः, सतीलः-लकः, सतीनः-नकः &c. See PEA.

PEA-SHELL, PEAS-COD, *s.* कलायपुटं, कलायपेशी, शनिः -नी *f.*
 PEAS-PORRIDGE, PEAS-SOUP, *s.* जूयं, युषः -यं, मुष्ककः.
 PEBBLE, PEBBLE-STONE, *s.* शकैरा, चूर्णसखः, ककैरसखः, उपलः, ककै-
 रोपलः, सुद्रुप्रसखः, सुक्ष्मप्रसखः, शिला, सुद्रुशिला; 'pebble sacred
 to Vishnu,' सालग्रामः, शालग्रामः.
 PEBBLY, PEBBLED, *a.* शकैरायान् -वती -वत् (त्), शकैरिलः -ला -लं,
 शकैरीयः -यी -यं, शकैरिकः -की -कं, सशकैरः -रा -रं, चूर्णसख-
 पूर्णः -णी -णं.
 PECCABILITY, *s.* पापाधीनता, पापक्षमता, पापवशता, पापसम्भवः.
 PECCABLE, *a.* पापाधीनः -ना -नं, पापक्षमः -मा -मं, पापवशः -शा -शं,
 शक्यपापः &c., सम्भाव्यपापः &c., पापसम्भवधर्मी -म्नी -म्नं (न्), पा-
 पायसः -सा -सं.
 PECCADILLO, *s.* अल्पदोषः, अल्पापराधः, सुद्रुपराधः.
 PECCANCY, *s.* दोषः, सदोषत्वं, विकारः, विकृतिः *f.*
 PECCANT, *a.* (Criminal) अपराधी -धिनी -धि (न्), दोषी -पिणी &c.,
 सापराधः -धा -धं, सदोषः -पा -पं.—(Vibrated) दोषयुक्तः -क्ता -क्तं,
 दूषितः -ता -तं, विकृतः -ता -तं; 'peccant state of the humors,' दोषः.
 PECCAVI, *s.* दोषस्वीकारः, अपराधस्वीकारः, दोषाङ्गीकारः; 'to cry
 peccavi,' अपराद्धो-हन् इति दोषं स्वीकृ.
 PECK, *s.* आढकपादः, द्रोणपादः. See MEASURE.
 To PECK, *v. a.* (Strike with the beak) चंचा प्रतुद् (c. 6. -तुदति
 -तोडु) or आतुद् or तुद्, चंचा लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or प्रलिख्
 or अभिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or आहन् or अभ्याहन्.—(Pick up
 grain, &c., with the beak) धान्यादि चंचा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति,
 ग्रहीतुं) or आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं) or अवलिह (c. 2. -लेडि
 -दुं) or खाद् (c. 1. खादति -दितुं).
 PECKED, *p. p.* प्रतुक्तः -क्ता -क्तं, चंचुप्रतुक्तः &c., चंचुलिखितः -ता -तं, चंचु-
 हतः -ता -तं, मुखोपहतः &c.—(Picked up or eaten with the
 beak) चंचा गृहीतः -ता -तं or खादितः &c. or जग्धः -ग्धा -ग्धं or
 अवलोढः -ढा -ढं.
 PECKER, *s.* (Bird that pecks) प्रतुदः.
 PECTORAL, *a.* (Relating to the breast) उरःसम्बन्धी &c., उरस्यः
 -स्या -स्यं, वक्षःसम्बन्धी &c.—(Relieving the lungs) कासघ्नः -घ्नी
 -घ्नं, कासशमकः -का -कं, कफनाशकः &c., श्लेष्मघ्नः -घ्नी -घ्नं.
 PECTORAL, *s.* कासघ्नं, कासशमकं, कफघ्नं, श्लेष्मघ्नं.
 To PECULATE, *v. n.* ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), निक्षिप्तद्रव्यं छलेन or
 निहृयेन स्वीयं कृ or स्वीकृ, परद्रव्यं छलेन स्वकीयं कृता दृ (c. 1.
 हरति, हर्तुं) or अपहृ or मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), मोषणं कृ, मूषणं कृ.
 PECULATION, *s.* ग्रसनं, छलेन निक्षिप्तद्रव्यहरणं or व्यसद्रव्यापहारः, मोषणं,
 मूषणं, स्तेयकरणं.
 PECULATOR, *s.* मोषकः, मूषणकृत्, स्तेयकृत्, निक्षिप्तद्रव्यहारी *m.* (न्), चाटः.
 PECULIAR, *a.* (Appropriate, exclusively own) स्व in comp.,
 स्वीयः -या -यं, स्वकीयः -या -यं, आत्म in comp., आत्मीयः -या -यं,
 आत्मकीयः -या -यं, स्वकः -का -कं, निज in comp., निजः -जा -जं,
 आत्मभूतः -ता -तं, अस्वापकः -का -कं, अस्वापी -पिनी -पि (न्),
 अस्वाप्यः -प्या -प्यं, अनन्यसम्बन्धी &c., असाधारणः -शा -शी -शं, असा-
 मान्यः -न्या -न्यं, अनन्यवर्ती, तन्मात्रवर्ती &c., तन्मात्राधीनः -ना -नं,
 यथास्वः -स्वा -स्वं; 'peculiar duty,' स्वधर्मः.—(Particular) विशेष
 in comp., विशेषकः -का -कं, विशेषणः -णा -णं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं,
 सविशेषः -या -यं, विशेषवान् -वती -वत् (त्), अव्येदकः -का -कं,
 विवेदकः &c., परिवेदकः &c., असाधारणः -शा -शी -शं, असामान्यः

-न्या -न्यं; 'peculiar mark,' विशेषलक्षणं; 'peculiar condition,'
 दशाविशेषः.—(Natural, inherent) स्वाभाविकः -की -कं, स्वाभावजः
 -जा -जं, निजः &c., सहजः &c.
 PECULIAR, *s.* (Exclusive possessions) निजधनं, स्वधनं, आत्मधनं,
 निजस्वं, स्वस्वं, असाधारणधनं, असामान्यधनं, अनन्यस्वामिकधनं.
 PECULIARITY, *s.* विशेषः, विशेषणं, विशेषकः -कं, विशेषधर्मः, विशेषगुणः,
 विशेषलक्षणं, स्वधर्मः, स्वगुणः, स्वलक्षणं, स्वभावः, विशेषभावः, धर्मः,
 गुणः, लक्षणं, उपाधिः *m.*, असाधारण्यं, असाधारण्यता, अनन्यवर्तिन्यं.
 PECULIARLY, *adv.* विशेषतः, सविशेषं, विशेषेण, असाधारणतः, असा-
 मान्यतः, स्वतः, यथास्वं.
 PECUNIARY, *a.* (Pertaining to money) धन in comp., धनिकः -का
 -कं, धनसम्बन्धी &c., आर्थिकः -की -कं, अर्थसम्बन्धी &c., द्रव्य in
 comp., द्रव्यसम्बन्धी &c., धनविषयः -या -यं.—(Consisting of money)
 धनरूपः -पा -पं, द्रव्यरूपः &c.
 PEDAGOGUE, *s.* बालकाध्यापकः, अर्थकाध्यापकः, बालशिक्षकः, बालपाठकः,
 शिशुपाठकः, बालोपदेशकः.
 PEDAL, *a.* पादिकः -की -कं, पादी -दिनी -दि (न्), पदिकः &c., पाद-
 सम्बन्धी &c., पादविषयकः -का -कं.
 PEDAL, *s.* पादसञ्चारितं वाद्योपकरणं.
 PEDANT, *s.* पण्डितस्मन्यः, पण्डितमानी *m.* (न्), पाण्डित्याभिमानी *m.*, विद्या-
 भिमानी *m.*, विद्यागर्हितः, पाण्डित्यगर्ही *m.*, विद्यासमुच्चयः, विद्यादात्मिकः.
 PEDANTIC, PEDANTICAL, *a.* पाण्डित्यदर्शकः -का -कं, पाण्डित्यदर्शी -शिनी
 -शि (न्), समुच्चयः -द्वा -द्वं.
 PEDANTICALLY, *adv.* पण्डितस्मन्यवत्, विद्यागर्हितवत्, विद्याभिमानीनः.
 PEDANTRY, *s.* पण्डितस्मन्यता, पाण्डित्याभिमानी, विद्याभिमानी, दम्भायं
 पाण्डित्यदर्शनं or विद्यादर्शनं.
 To PEDDLE, *v. a.* (Be occupied in trifles) तुच्छविषयेषु or लघुविषयेषु
 व्यापृ in pass.—(To deal about on foot and retail goods)
 पादभरणं कृता तुच्छवाणिज्यं कृ or लघुवाणिज्यं कृ.
 PEDDLER, *s.* लघुभाण्डविक्रयार्थं पादभरणकृत् *m.*, तुच्छवाणिज्यकृत् *m.* (न्),
 तुच्छवाणिज्यकारी *m.* (न्).
 PEDDLERY, *s.* तुच्छभाण्डकं, तुच्छभाण्डानि *n. pl.*, तुच्छपण्यानि *n. pl.*
 PEDESTAL, *s.* स्तम्भतलः -लं, स्तम्भपदं, स्तम्भपादः, स्तम्भाधोभागः, पादनिक्षेपः,
 फलकः -कं, मण्डः.
 PEDESTRIAN, *a.* (Going on foot) पादचारी -रिणी -रि (न्), पादगामी
 मिनी &c., पादगः -गा -गं, पदगः -गा -गं, पादव्राजकः -का -कं, पद्मः
 -द्वा -द्वं, पत्तापी -पिणी -पि (न्), चरणगामी &c.—(Performed on
 foot) पाद in comp. पादिकः -की -कं, पदिकः &c.
 PEDESTRIAN, *s.* पदगः, पदिकः, पद्मः, पदातिः *m.*, पदातिकः, पादातिकः,
 पादातः, पद्मिः *m.*, पादगामी *m.* (न्), पादचारी *m.* (न्).
 PEDESTRIANISM, *s.* पादचारः, पादगमनं, पदगमनं, पादव्राजनं.
 PEDICLE, *s.* मर्त्रारिः -री *f.*, वल्लारिः -री *f.*, वल्लिका.—(Foot-stalk) वृक्षं,
 पुष्पबन्धनं, प्रसवबन्धनं.
 PEDICULAR, PEDICULOUS, *a.* यूकालः -ला -लं. See LOUSY.
 PEDIGREE, *s.* (Lineage) वंशावलिः -ली *f.*, वंशपरम्परा, वंशवितर्तिः *f.*,
 वंशः, अन्ययः, सन्ततिः *f.*, सन्तानः, कुलं.—(List of a line of
 ancestors) वंशावलिपत्रं, वंशपरिचयपत्रं, पितृपितामहादिपरिचयपत्रं.
 —(Account of ancestors) वंशचरित्रं, वंशानुचरितं.
 PEDILUVIUM, PEDILUVY, *s.* पादस्नानं, पादमण्डलनं, पादधावनं.
 PEDLER, PEDLERY, *s.* See PEDDLER, PEDDLERY.
 PEDOBAPTISM, *s.* शिशुमन्त्रनं, बालकमन्त्रनं, शिशुवकाले मलसंस्कारेण

क्रीडीयधर्मप्रवेशनं or क्रीडीयानां मध्ये प्रवेशनं.

PEDOBAPTIST, *s.* शिशुमज्जनमापलक्षी *m.*, बालमज्जनमापलक्षी *m.*

PEDOMETER, *s.* पादमापकयन्त्रं, पदक्रमपरिमापकयन्त्रं.

PEDUNCLE, *s.* वृक्षं, मञ्जरिः -री *f.*, प्रसववन्धनं, पुष्पवन्धनं.

To PEEL, *v. a.* त्वक् (nom. त्वक्पयति -यितुं), निस्त्वक्पीकृ, त्वक्परिपुटनं कृ, त्वक् निष्कृप् (c. 1. -कर्वति -कृष्टुं) or निहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), वल्क (nom. वल्कयति -यितुं), वल्क or वल्कलं निहृ, निर्वल्कलीकृ, त्वक् (c. 1. त्वक्पति -पितुं), निस्तुपीकृ, निस्तुप (nom. निस्तुपयति -यितुं), निश्चर्म (nom. निश्चर्मयति -यितुं).

To PEEL, *v. n.* निस्त्वक्पीभू, निस्तुपीभू, निर्वल्कलीभू, शकलीभू.

PEEL, *s.* त्वक् *f.* (च), त्वचा -चं, वल्कलं, वल्क, वल्कुतं, चर्म *n.* (न), शक्लं-वल्कलं, शक्लकं, छत्तिः -ह्री *f.*; 'having much peel,' त्वचीयान् -यसी -यः (ञ), त्वचिष्टः -ष्टा -ष्टं.

PEELED, *p. p.* निस्त्वक् -चा -चं, निस्त्वक्पीकृतः -ता -तं, निस्त्वक् *m. f. n.* (च), हतत्वक् *m. f. n.*, परिपुटितः -ता -तं, निस्तुपः -पा -पं, निस्तुपितः -ता -तं.

PEELING, *s.* त्वक्परिपुटनं, परिपुटनं, निस्त्वक्पीकरणं, त्वक्छेदं.

To PEEP, *v. n.* (Look narrowly or slyly) सूक्ष्मं निरूपं (c. 10. -रूपयति -यितुं) or निरीक्ष् or निर्वर्णं, प्रच्छन्नस्थानात् सूक्ष्मनिरूपणं कृ, प्रच्छन्नछिद्रात् सूक्ष्मं निरीक्ष्. —(Come forth from concealment, appear gradually) प्रच्छन्नस्थानात् or गूढस्थानात् ज्ञानैः ज्ञानैर् निर्गम or प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं) or निर्भा or प्रादुर्भू or प्रभू or प्रकाश or आविर्भू or दृश् in pass., or लक्ष् in pass.

PEEP, *s.* (Curious or sly look) सूक्ष्मनिरूपणं, सूक्ष्मवीक्षणं, सूक्ष्मवीक्षितं, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*, प्रच्छन्नस्थानात् सूक्ष्मनिरीक्षा -क्षणं. —(First appearance) पूर्वदर्शनं, पूर्वप्रकाशनं, पूर्वप्रतिभा; 'of day,' प्रभातं, पूर्वप्रभा.

PEEP-HOLE, PEEPING-HOLE, *s.* छिद्रं, प्रच्छन्नछिद्रं, निरूपणयोग्यं प्रच्छन्नछिद्रं.

PEEPING, *s.* प्रच्छन्नस्थानात् सूक्ष्मनिरीक्षणं, प्रच्छन्नछिद्रात् सूक्ष्मवीक्षणं.

PEER, *s.* (One of the same rank) समपदस्यः, समानपदस्यः, तुल्यपदस्यः. —(Fellow, associate) वयस्यः, सचिवः, सहायः. —(Nobleman) कुलीनजनः, शिष्टजनः &c.

To PEER, *v. n.* (Appear). See the word. (Look narrowly). See To PEEP.

PEERAGE, *s.* (Rank of a peer) कुलीनपदं, कुलीनपदविः *f.*, शिष्टपदं, —(Body of peers) कुलीनलोकः, कुलीनजनसमूहः, कुलीनजनाः *m. pl.*, शिष्टजनाः *m. pl.*, कीलीन्यं, राजन्यकं.

PEERER, *s.* सूक्ष्मनिरूपकः, सूक्ष्मनिरीक्षकः, वानरदृष्टिः *m.*

PEERESS, *s.* कुलीना, कुलीनस्त्री, शिष्टस्त्री, कुलीनपदस्था.

PEERLESS, *a.* अनुपमः -मा -वं, निरुपमः &c., अप्रतिमः &c., अप्रतिरूपः

-पा -पं, अनुलः -ला -लं, अनुल्यः -त्या -त्यं, अनुलनीयः -या -यं.

अद्वितीयः -या -यं, असहायः -या -यं, सङ्गीतमः -मा -वं, सङ्गीतकृष्टः -ष्टा -ष्टं.

PEEVISH, *a.* प्रतीपः -पा -पं, कर्कशः -ज्ञा -ज्ञं, वक्रः -क्रा -क्रं, कर्कशस्व-

भावः -वा -वं, कर्कशशीलः -ला -लं, वक्रभावः &c., वक्रशीलः &c.,

सदावक्रः &c., रुच्यशीलः &c., दुष्प्रकृतिः -तिः -ति.

PEEVISHLY, *adv.* प्रतीपवत्, कर्कशवत्, सकार्कश्यं, वक्रभावेन.

PEEVISHNESS, *s.* कर्कशता, कार्कश्यं, कर्कशशीलता, वक्रशीलता, वक्रभावः, वक्रस्वभावः, स्वभाववक्रता, प्रकृतिवक्रता, स्वभाववक्रता.

PEG, *s.* कीलः -लकः, शङ्खः *m.*, नागदन्तः -दन्तः; 'of a lute,' झुञ्जिका.

To PEG, *v. a.* कील (nom. कीलयति -यितुं), कीलकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

PEGASUS, *s.* (In astronomy) प्रोक्ष्यदा, भाद्रपदा.

PEGGED, *p. p.* कीलितः -ता -तं, कीलकबद्धः -द्धा -द्धं, कीलकबद्धः &c.

PELF, *s.* अन्यायाजितद्रव्यं, वृजिनाजितद्रव्यं, अन्यायोपाजितधनं.

PELLET, *s.* गुटिका, गुलिका, गुलिः -ली *f.*, गुडिका.

PELLICLE, *s.* तनुत्वक् *f.* (च), सूक्ष्मत्वक् *f.*, तनुचर्म *n.* (न), सूक्ष्मचर्म *n.*, पटलं, पुटः -ट, सूक्ष्मपटलं.

PELL-MELL, *s.* सङ्कुलं, सङ्कीर्णं, साङ्ख्येयं, अक्रमेणै, क्रमेण विना.

PELLUCID, *a.* स्वच्छः -च्छा -च्छं, निर्मलः -लं -लं, विमलः &c., समलः &c., विशदः -दा दं, प्रसन्नः -न्ना -न्नं, चक्षुः &c., शुद्धः -द्धा -द्धं, स्फटिकप्रभः -भा -भं, किरणभेद्यः -द्या -द्यं, दृष्टरोधकः -का -कं, अदृष्टरोधकः &c.

PELLUCIDITY, PELLUCIDNESS, *s.* स्वच्छता, निर्मलता, नैर्मल्यं, विमलता, वैमल्यं, विशदता, वैशद्यं, स्वच्छता, प्रसादः, प्रसन्नता, किरणभेद्यता, दृष्टरोधकता.

PELT, *s.* (Hide) पशुचर्म *n.* (न), पशुलोम *n.* (न), दूतिः *f.*, अजिनं, कृत्तिः *f.*—(Blow, throw) प्रहारः, आघातः, छेपः -पणं.

To PELT, *v. a.* तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, आहन्, अभ्याहन्; 'with stones,' प्रस्तरैः प्रहृ, प्रस्तराघातं कृ, प्रस्तरान् क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or पत् (c. 10. पातयति -यितुं).

To PELT, *v. n.* (Rain hard) धारासारेण or धारासन्धातेन वृष्, उपलान् इय वृष् or पत्, तीव्रं वृष्, बलवद् वृष्.

PELT-MONGER, *s.* पशुचर्मविक्रयी *m.* (न), पशुलोमव्यापारी *m.*

PELVIS, *s.* (In anatomy) वल्लिदेशः, वल्लिप्रदेशः.

PEN, *s.* (Instrument for writing) लेखनी, आलेखनी, कलमः, तूळिः *f.* -लिका, अक्षरतूलिका, वर्णिका, वर्णोद्गा, श्रीकरणः, मसिपयः. —(Inclosure, coop) अवरोधः -धकं, व्रजः; 'for cattle,' गोव्रजः.

To PEN, *v. a.* (Write, commit to paper) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), लेख्याकृद् -दां कृ. —(Shut up in a pen) व्रजे निरूप् or अवरुप्, व्रजं प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं).

PENAL, *a.* (Pertaining to punishment) दण्डसम्बन्धी -न्धिनी &c.

दण्डविषयकः -का -कं, ताडनसम्बन्धी &c., शासनसम्बन्धी &c., दण्डः -यदी -यदं, दास्यिकः -की -कं, वैनयिकः -की -कं. —(Subject to it) दण्डनीयः -या -यं, दास्यः -यद्या -यद्यं, दण्डयोग्यः -ग्या -ग्यं, दण्डाहेः -हो -हं.

PENALTY, *s.* दण्डः, शासनं, अनुशासनं, शिष्टिः *f.*—(Pecuniary) दण्डः, धनदण्डः, सधेदण्डः, साहसं; 'to exact penalty,' दा in caus. (दापयति -यितुं).

PENANCE, *s.* तपस् *n.*, तपस्या, प्रायश्चित्तं, कृच्छं -च्छः, तपश्चर्या, कायक्रेशः.

देहक्रेशः, देहदण्डः, कायतपनं, यमः, पाचनं, व्रतं, प्रगाढं; 'general penance for all sins,' सधेप्रायश्चित्तं; 'mortal or extreme penance,' देहान्तप्रायश्चित्तं. The different kinds of penance as described in Manu, Book XI. v. 211, &c., are: प्राजापत्यं,

सान्तपनं, जतिकृच्छं, तप्तकृच्छं, पराकः, चान्द्रायणं; 'of these the last or 'lunar penance,' चान्द्रायणव्रतं, चान्द्रायणविधानं is the most celebrated; it consists in diminishing the food by

one mouthful each day during the fortnight of the moon's wane, and increasing it in the same proportion during the other fortnight, eating fifteen mouthfuls on the day of the opposition, and fasting entirely on the day of conjunction.

'To perform penance,' तपस् तप् in pass. (तप्यते), सनाप्, तपस् (nom. तपस्वति), तपस् or व्रतं चर् (c. 1. चरति -रितुं), or आचर् or अनुष्ठ or आस्था, प्रायश्चित्त (nom. प्रायश्चित्तयते).

PENATES, *s.* कुलदेवताः *f. pl.*, गृहदेवताः *f. pl.*, गृहा देवताः *f. pl.*, आराध्यदेवताः *f. pl.*; 'worship of them,' कुलदेवकायै.

- PENCHANT, *s.* अभिरुचिः *f.*, रुचिः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, अनुरागः, अभिलाषः.
- PENCIL, *s.* लेखनी, आलेखनी, ईपिका, तूलिका, चित्रवर्तिका, लेख्य-वृत्तिका, वर्तिका, कृषिका.
- To PENCIL, *v. a.* लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, ईपिकया लिख् or चक्ष् (c. 10. अक्षयति -यितुं).
- PENDANT, *s.* प्रलम्बः -चक्रः -कं, लोलकः—(Ear-ring) कण्डलं.
- PENDENT, *a.* लम्बः -चा -चं, प्रलम्बः &c., लम्बमानः -ना -नं, प्रलम्बमानः &c., विलम्बमानः &c., विलम्बितः -ता -तं, प्रलम्बितः &c., आलम्बितः &c., लम्बितः &c., अवलम्बी -विनी -वि (न्), विलम्बी &c., आलम्बी &c., प्रलम्बी &c., लम्बी &c.; 'pendent branch,' अवरोहः.
- PENDING, *a.* अनिर्णीतः -ता -तं, अज्ञातनिर्णयः -या -यं, अनिश्चितः -ता -तं, अज्ञातनिश्चयः -या -यं, असिद्धः -द्वा -द्वं, अनिष्पन्नः -द्वा -द्वं, अनि-धोरितः &c., अज्ञातनिर्धारः -रा -रं, अतीरितः -ता -तं, विलम्बितः -ता -तं.
- PENDULOSITY, PENDULOUSNESS, *s.* लम्बता -त्वं, प्रलम्बता -त्वं, विलम्बः.
- PENDULOUS, *a.* लम्बः -चा -चं, प्रलम्बः &c., लोलः -ला -लं, लोलमानः -ना -नं, आन्दोलितः -ता -तं, संखी -सिनी -सि (न्). See PENDENT.
- PENDULUM, *s.* लोला, लोलकः, आन्दोलकसूत्रं.
- PENETRABILITY, *s.* वेद्यता, वेधनीयता, भेद्यता, प्रवेश्यता, व्याप्यता.
- PENETRABLE, *a.* वेद्यः -ध्या -ध्यं, वेधनीयः -या -यं, व्यध्यः -ध्या -ध्यं, भेद्यः -द्या -द्यं, भेदनीयः -या -यं, प्रवेशनीयः -या -यं, प्रवेश्यः -श्या -श्यं, प्रवेष्टव्यः -ध्या -ध्यं, वेधनाहः -हं -हं, भेदाहः &c., भेदयोग्यः -ग्या -ग्यं, भेदशक्यः -क्या -क्यं, वेधनशक्यः &c.—(That may be pervaded) व्याप्यः -ध्या -ध्यं.
- PENETRANT, *a.* वेधकः -का -कं, प्रवेशकः &c. See PENETRATIVE.
- To PENETRATE, *v. a. or n.* व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), परिव्यध्, प्रविश् (c. 6. -विशति -वेधुं), निविश्, आविश्, विश्, भिद् (c. 7. भिनसि, भेदुं), निभिद्, छिद् (c. 10. छिद्रयति -यितुं), छिद् (c. 7. छिनसि, छेदुं), गाह् (c. 1. गाहते -हितुं, गादुं), निखन् (c. 1. -खनति -ते -नितुं), वेधन् कृ. प्रवेशं कृ.—(Pervade) व्याप्य—(Read the meaning) अर्थभेदं कृ. मर्मभेदं कृ. अर्थबोधं कृ. अर्थं गम् or युध्.
- PENETRATED, *p. p.* विद्धः -द्वा -द्वं, वधितः -ता -तं, भिक्तः -द्वा -द्वं, प्रविष्टः -द्या -द्यं, छिद्रितः &c., व्याप्तः -प्ता -प्तं.
- PENETRATION, *s.* (Act of piercing or entering) वेधनं, वेधः, प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, आवेशः -शनं, वेशः -शनं, भेदः -दनं.—(Pervading) व्यापनं, व्याप्तिः *f.*—(Penetrating the meaning) अर्थभेदः, अर्थबोधः, मर्मभेदः.—(Acuteness, shrewdness) बुद्धिमत्ता, सूक्ष्म-बुद्धित्वं, सूक्ष्मबुद्धिः *f.*, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धितीक्ष्णता, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*, दूरदृष्टिः *f.*, कुशायमतिवत्, कुशायबुद्धित्वं, कुशायीयबुद्धिः *f.*, विदग्धता, वेदग्ध्यः; 'a man of penetration,' सूक्ष्मबुद्धिः *m.*, मर्मेशः, मर्मवेदी *m.* (न्), मर्मिकः, मर्मिकः, मर्मवेद् *m.*
- PENETRATIVE, PENETRATING, *a.* (Entering, piercing) वेधकः -का -कं, वेधी -धिनी -धि (न्), भेदकः &c., भेदी &c., प्रवेशकः -का -कं, आवेशकः -की -कं, वेशकः -का -कं, भेदकारी &c., प्रवेशकारी &c.; 'penetrating deep,' गम्भीरवेधः -धा -धं.—(Pervading) व्यापी &c., व्यापकः -का -कं.—(Acute, discerning) सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, तीक्ष्णबुद्धिः &c., तीक्ष्णमतिः -तिः -ति, कुशायबुद्धिः &c., कुशायीय-मतिः &c., प्रखरबुद्धिः &c., अर्थभेदी &c., विषयवेधकः &c., मर्मभेदी &c., मर्मवेदी &c., मर्मिकः &c., सूक्ष्मदर्शी &c., दूरदर्शी &c., सूक्ष्म-दृष्टिः -द्धिः -द्धि, दूरदृष्टिः &c., अन्वयान्तराविद् *m. f. n.*
- PENINSULA, *s.* द्वीपप्रायः -यं, द्वीपकल्पः, द्वीपः, प्रायो जलवेष्टितभूमिः *f.*; 'of India,' दक्षकः.

- PENINSULAR, *a.* द्वीपकल्पसन्धी &c., द्वीपकल्पस्यः -स्या -स्यं, द्वीपक-ल्परूपः -पा -पं, द्वीपकल्पाकारः -रा -रं, प्रायो or प्रायशो जलवेष्टितः -ता -तं.
- PENIS, *s.* शिश्नः, पुलिङ्गं, पुच्छिङ्गं, लिङ्गं, ध्वजः, उपस्थः, जघनं, नरङ्गं, पुरुषाङ्गं, चर्मदण्डः -खं; 'its glands,' ग्रन्थिः *m. f.*, लिङ्गाग्रं, शिश्नाग्रं.
- PENITENCE, PENITENCY, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, अनुशोकः, अनुशोचनं, पश्चात्तापबुद्धिः *f.*, अनुतापबुद्धिः *f.*, अनुशयः, सन्तापः, विमूरितं, खेदः, पापखेदः, पापसन्तापः, दुष्कृतखेदः, पापशोकः, दुष्कृतखेदः, कायकारः.
- PENITENT, *a.* पश्चात्तापी -पिनी -पि (न्), अनुतापी &c., कृतपश्चात्तापः -पा -पं, जातपश्चात्तापः &c., सज्जातपश्चात्तापः &c., जातानुतापः &c., पश्चात्तापयुक्तः -क्ता -कं, पश्चात्तापबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अनुतापबुद्धिः &c., अनुशोचकः -का -कं, अनुशयी &c., कायकरः -रा -रं.
- PENITENTIAL, *a.* पश्चात्तापसूचकः -का -कं, पश्चात्तापबोधकः -का -कं, पश्चात्तापवाचकः -का -कं, पश्चात्तापरूपः -पा -पं, पश्चात्तापार्थकः &c., अनुतापार्थकः &c., पश्चात्तापजनितः -ता -तं, अनुतापजनितः &c.
- PENITENTIALLY, *adv.* सपश्चात्तापं, सानुतापं, पश्चात्तापबुद्ध्या.
- PENITENTIARY, *s.* (House of correction or penance) प्रायश्चित्त-शाला, प्रायश्चित्तगृहं, प्रायश्चित्तस्थानं, कारागारं.—(Prescriber of penance) प्रायश्चित्तविधायकः, प्रायश्चित्तनिर्देशकः.
- PENITENTLY, *adv.* सपश्चात्तापं, पश्चात्तापेन, पापखेदपूर्वकं, सखेदं.
- PENKNIFE, *s.* कलमखेदनी, कलमकर्त्रीनी, कलमकृतचं.
- PENMAN, *s.* लेखनपटुः, लिखनकुशलः, लेखननिपुणः, लेखकः, लिपिज्ञः, लिखनज्ञः, लिपिकरः.
- PENMANSHIP, *s.* (Art of writing) लिखनविद्या, लेखनविद्या, लिपि-विद्या, लिपिः *f.*—(Good writing) सुलिपिः *f.*, सलिपिः *f.*, सुलिखनं.
- PENNANT, PENNON, *s.* पताका, सूक्ष्मपताका, केतुयसनः, ध्वजः.
- PENNATE, PENNATED, *a.* सपक्षः -क्षा -क्षं, पक्षी -क्षिणी -क्षि (न्), पक्षयुक्तः -क्ता -कं, पक्षवान् -वती -वत् (त्), पक्षविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
- PENNILES, *s.* निर्धनः -ना -नं, अधनः -ना -नं, धनहीनः -ना -नं, दृष्यहीनः &c., निष्काशनः -ना -नं, निष्काशनः -ना -नं, अकाशनः &c.
- PENNY, *s.* ताद्यमुद्रा, सुद्रमुद्रा, मुद्रापादः.
- PENSILE, *a.* लम्बः -चा -चं, लम्बमानः -ना -नं. See PENDENT, *a.*
- PENSION, *s.* वृत्तिः *f.*, वार्षिकवृत्तिः *f.*, वार्षिकं, जीर्णसेवकवृत्तिः *f.*, जीर्ण-भूतवृत्तिः *f.*, जीर्णसेवकवेतनं, कर्मनिवृत्तवेतनं, कर्मनिवृत्तमूल्यं, सेवानि-वृत्तवेतनं, भूतसेवामूल्यं, वृत्तसेवापेक्षकवेतनं.
- To PENSION, *v. c.* वृत्तिं दा, वार्षिकवृत्तिं दा जीर्णसेवकस्य वृत्तसेवामपेक्ष्य वार्षिकवेतनं दा or वार्षिकमूल्यं दा.
- PENSIONER, *s.* वृत्तिभोगी *m.* (न्), वार्षिकवृत्तिभोगी *m.*, वृत्तिधारी *m.*, वेतनग्राही कर्मनिवृत्तसेवकः.—(Dependant) आश्रितः, अनुजीवी *m.*, उपजीवी *m.* (न्).
- PENSIVE, *a.* ध्यानपरः -रा -रं, चिन्तापरः &c., ध्यानस्थः -स्था -स्थं, ध्यायन् -यन्ती -यत् (त्), सचिन्तः -न्ता -नं, चिन्ताक्रान्तः -न्ता -नं, सखेदध्यानस्थः &c., सखेदचिन्तकः &c., उदासीनः -ना -नं, उदासः -सा -सं, उन्नतस्तः -स्ता -स्तं, भावनायुक्तः -क्ता -कं, समाधिरूपः &c.
- PENSIVELY, *adv.* सचिन्तं, ध्यानपूर्वकं, सध्यानं, सखेदचिन्तापूर्वकं.
- PENSIVENESS, *s.* ध्यानपरता, चिन्तापरता, सखेदचिन्ता, सखेदध्यानं, औदास्यं, उदासीनता, औदासीन्यं, उन्नतस्तता, विपादः, विषयता.
- PENT, *p. p. or a.* (Pent up) संरुद्धः -द्वा -द्वं, सञ्चाधः -धा -धं, रुद्धः &c.
- PENTACHORD, *s.* पञ्चतारावाद्यं, पञ्चतन्त्रिवाद्यं, पञ्चतन्त्रीकवाद्यं.
- PENTAGON, *s.* पञ्चकोणः -खं, पञ्चभुजः, पञ्चासं -खी, पञ्चकोणा मूर्तिः.
- PENTAGONAL, *a.* पञ्चकोणः -खा -खं, पञ्चभुजः -जा -जं, पञ्चासः -सा -खी -सं, पञ्चकोणाकृतिः -तिः -ति, पञ्चकोणाकारः -रा -रं.

- PENTAMETER**, *s.* पञ्चपदी *m.* (नं), पञ्चपदी *m.* (नं).
PENTANGULAR, *a.* पञ्चकोणः-या-यं, पञ्चाक्षः-का-की-कं.
PENTAPETALOUS, *a.* पञ्चदलः-ला-लं, पञ्चदलपिण्डः-हा-हं.
PENTARCHY, *s.* पञ्चजनराज्यं, पञ्चजनप्रभुत्वं.
PENT-HOUSE, *s.* बहिर्गृहं, बहिःस्वगृहं, बहिःस्थितगृहं, बाह्यगृहं, उपगृहं.
PENULTIMA, *s.* उपधा, उपाक्यः, उपाक्याक्षरं.
PENULTIMATE, *a.* उपाक्यः-क्या-क्यं, उपाक्यिकः-की-कं, अन्त्योपसङ्गः-जा-जं.
PENUMBRA, *s.* अपूर्णछाया, खण्डछाया, छायाकलः.
PENURIOUS, *a.* कृपणः-या-यं, अयशस्वी-झिनी-झि (नं), अयशस्कितः-ता-तं, गालमुष्टिः-हि-हि, दूढमुष्टिः-हि-हि, दूढमुष्टिः-हि-हि, दूढमुष्टिः-हि-हि. See NIGGARDLY, MISERLY.
PENURIOUSLY, *adv.* सकार्पण्यं, कृपणवत्, अयशस्कुश, स्वल्पव्ययेन, कार्पण्येन.
PENURIOUSNESS, *s.* कृपणता, कार्पण्यं, अयशस्का, दूढमुष्टित्वं. See NIGGARDNESS.
PENURY, *s.* दरिद्रता, दरिद्र्यं, दरिद्र्यं, निर्धनता, कथनता, निष्किञ्चनत्वं, कार्पण्यं, कृपणता-न्, दीनता, दैन्यं, दुर्गतिः *f.* निःस्वता.
PEON, *s.* (Foot-soldier) पदातिः *m.*-तिकः, पादातिः *m.*-तिकः, पतिः *m.*
PEOPLE, *s.* (Body of persons who compose a nation, &c.) जनता, देशजनाः *m. pl.*, देशलोकः, देशवासिनः *m. pl.*, प्रजा, प्रजाः *f. pl.*, लोकः, जनपदः, विशेषदेशलोकः, विशेषदेशजनता, देशमनुष्याः *m. pl.*—(Commonalty) प्रजा, लोकः, जनः, जनपदः, जगती; 'courting the people,' लोकसङ्गमः, जनसङ्गमः; 'fear of the people,' लोकलज्जा, जनलज्जा.—(Common people) अवलोकः, अवलोक्यः *m. pl.*, अवलोक्यः *m. pl.*, अवलोक्यतायाः *m. pl.*, अवलोक्यलोकः, हीनलोकः, पृथग्जनाः *m. pl.*, सामान्यलोकः, प्राकृतलोकः, साधारणलोकः.—(Folk) लोकः, जनः, मनुष्यः, जनपदः, मनुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*, जगती.—(Particular class) वर्गः, वर्गः, गणः, जनः, लोकः; 'country people,' ग्रामीणलोकः; 'people of the brahminical class,' ब्राह्मणवर्गः; 'of the servile class,' शूद्रवर्गः, शूद्रवर्गः, शूद्रलोकः.—(Servants, attendants) सेवकजनः, सेवकवर्गः, परिजनः, परिवारः.
TO PEOPLE, *v. a.* सजनीकृ, सजनीनां कृ, समनुष्यकृ, समनुष्यं-यां कृ, जनपूर्णे-यी कृ, वस् (c. 10. वासयति-यितुं).
PEOPLED, *p. p.* सजनीकृतः-ता-तं, जनविशिष्टः-हा-हं, वासितः-ता-तं.
PEPPER, *s.* (Black) मरीचं, मरिचं, कोलं-लकं, कृष्णं, कालमरीचं, उपर्यं, उपर्यं, वेसजं, भस्मेषजनं, त्रिकटुः *m.*-टु *n.*, वस्त्रीयं, शिरोवृत्तं, शाकाङ्गं, चापनं, खुत्करी, खुताभिजननः, खुताभिजननः.—(White pepper) धवलं.—(Long pepper) पिप्पली-लिः *f.* See the word; 'the plant,' पिप्पलवृक्षः.
TO PEPPER, *v. a.* मरीच (nom. मरीचयति-यितुं), समरीचीकृ, मरीचाङ्कं-कां कृ.—(Sprinkle, pelt) कृ, अवकृ, अपाकृ, प्रहृ.
PEPPER-BOX, *s.* मरीचपात्रं, मरिचपात्रं, मरीचाधारः.
PEPPER-CORN, *s.* मरीचबीजं, मरीचकलं, मरिचबीजं.
PEPPERED, *p. p.* मरीचितः-ता-तं, मरिचिकः-की-कं, समरीचः-चा-चं.
PEPTIC, *a.* पाचकः-का-कं, पाचनः-ना-नं, अग्निवर्धकः-का-कं, अग्निदः-दा-दं, वह्निकरः-रा-रं, अग्निदीपकः-का-कं, आग्नेयः-यी-यं.
PERACUTE, *a.* अतितीक्ष्णः-क्षा-क्षं, अतितीक्ष्णः-क्षा-क्षं, अतिप्रसङ्गः-रा-रं.
PERADVENTURE, *adv.* किंलिप्तं, अपिनाम, दैवात्, दैवशान्, अदृश्यशान्, अदृश्यः, अदृश्यः, नाम.
TO PERAMBULATE, *v. a.* (Wander over) भ्रम्, परिभ्रम्, परिभ्रम्, वीक्षम्, वीक्षम्, परिगम्, अनुगम्, अनुचरं, गाह, अचगतम्.
PERAMBULATION, *s.* परिभ्रमणं, परिभ्रमः, पर्यटनं, वीक्षणं, वीक्षणः *f.*

- TO PERAMBULATE**, *v. a.* परिभ्रम् (c. 1. -भ्रमति-भ्रमिषु), परिभ्रम् (c. 4. -भ्रमयति-भ्रमिषु), भ्रम्, पर्यट् (c. 1. -चरति-चरिषु), इतस्तत्तश्च चर् (c. 1. -चरति-चरिषु), विचर्, परिसृ (c. 1. -सरति-सरिषु), क्रम् in freq. (चक्रन्त्यते).
PERAMBULATION, *s.* परिभ्रमः-मणं, परिभ्रमणं, पर्यटनं, परिसारः, परीसारः, परिसर्यो.
PER-ANNUM, *s.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरं, वर्षे वर्षे, वीसरे वासरे.
PERCEIVABLE, **PERCEIVABLENESS**, &c. See **PERCEPTIBLE**, &c.
TO PERCEIVE, *v. a.* (Receive impressions through the senses or bodily organs) इन्द्रियैर् यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or विज्ञा or आज्ञा or विद् (c. 10. वेदयति-ते-यितुं) or अनुभू.—(See) दृश्, अनुदृश्, परिदृश्, सम्प्रदृश्, प्रतिदृश्, लक्ष्, संलक्ष्, आलक्ष्, उपलक्ष्, ईक्ष्, समीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, आलोक्य, आलोच्य.—(Know) ज्ञा, परिज्ञा, विज्ञा, बुध् अवबुध्, विद् संविद्, अवगम्.—(Apprehend, understand, observe) उपलभ्, अवगम्, अवबुध्, जह्, जघे, विभू, अनुभू, मूच.—(Be affected by) अनुभू, विद्, उपहतः-ता-तं भू.
PERCEIVED, *p. p.* अनुभूतः-ता-तं, ज्ञातः-ता-तं, विदितः-हि-हि, दृष्टः-हा-हं, लक्षितः-हि-हि, उपलभ्यः-आ-अं, अवगतः-ता-तं, चित्तभवः-वा-वै; 'by the senses,' इन्द्रियाकृतः-टा-टं, इन्द्रियगोचरः-रा-रं; 'by the ear,' कर्णगोचरः-हि-हि.
PERCEIVER, *s.* विषयग्राहकः, विषयग्राही *m.* (नं), अनुभावी *m.*, लक्षकः.
PER-CENT, **PER-CENTAGE** The sense of these words may be expressed by उत्तरः-रा-रं; as, 'one per-cent,' एकोत्तरं; 'five per-cent,' पञ्चोत्तरं. See also **INTEREST**. A 'percentage' or commission is शुल्कः-ल्कं.
PERCEPTIBILITY, *s.* इन्द्रियगोचरता, इन्द्रियगम्यता, वेद्यता, वेदनीयता, उपलभ्यता, विभाव्यता, प्रत्यक्षता, दृष्टिगोचरता.
PERCEPTIBLE, *a.* वेदनीयः-या-यं, वेद्यः-क्षा-क्षं, उपलभ्यः-भ्या-भ्यं, विभाव्यः-भ्या-भ्यं, हेयः-या-यं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, उद्भूतः-ता-तं, चातुरः-री-रं, गोचर or विषय or यास्य &c. in comp.; as, 'by the eye,' दृष्टिगोचरः-रा-रं, दृष्टिविषयः-या-यं, दृष्टिगम्यः-भ्या-भ्यं, दृष्टियास्यः-क्षा-क्षं, चक्षुर्ग्राह्यः-क्षा-क्षं; 'by the ear,' कर्णगोचरः-रा-रं, कर्णविषयः-या-यं; 'by the senses,' इन्द्रियगोचरः-हि-हि, इन्द्रियविषयः-या-यं, इन्द्रियग्राह्यः-क्षा-क्षं, इन्द्रियिकः-की-कं.
PERCEPTIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, व्यक्तं, यथा उपलभ्येत तथा.
PERCEPTION, *s.* (Act of perceiving) बोधः, वेदनं, संवेदः-दनं, उपलब्धिः *f.*, उपलभ्यः, अनुबोधः, अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, अवगमः, विषयवेदनं, विभावनं, भावने, ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, अभिज्ञानं, इन्द्रियज्ञानं, इन्द्रियबुद्धिः *f.*, विषयग्रहः-हणं, इन्द्रियग्रहः, रूपादिबोधः, व्यक्तः *f.*, संस्पृशी.—(Faculty of perceiving) विषयग्रहणशक्तिः *f.*, विषयवेदनशक्तिः *f.*, विषयग्राहकत्वं, विषयग्रहणजनता, चैतन्यं, चिच्छक्तिः *f.*
PERCEPTIVE, *a.* ग्राहकः-का-कं, ग्राही-हिणी-हि (नं). See **PERCIPIENT**.
PERCH, *s.* वासयतिः *m. f.*, सखीनयतिः *m. f.*, सखीनस्थानं, सखीनकाष्ठं, सखीनदण्डः, अग्रासयतिः *m. f.*, पक्षिवासदण्डः, यष्टिः *m. f.*, दण्डः.
TO PERCH, *v. n.* सखीनं कृ, सखी (c. 1. -डयते, c. 4. -डीयते-डयितुं), वासयतिम् अग्रास् (c. 2. -आस्ते-आसितुं) or निली (c. 4. -लीयते-लेतुं) or निवर् (c. 1. -वीदति-वर्तु); 'on a branch,' विटपम् अग्रास्.
PERCHANCE, *s.* अपिनाम, किंलिप्तं, कदाचित्, कदापि, स्यात्, दैवात्, दैवशान्, किञ्च, कदाचदाचित्.
PERCHED, *p. p.* निलीयितः-ता-तं, निवर्तः-क्षा-क्षं, सखीनयितः-ता-तं.
PERCIPIENCE, *s.* See **PERCEPTION**.

PERCIPILN, *a.* विषयसाहकः -का -कं, विषयसाही -हिणी -हि (न)
 विषयसाहकशक्तिः -का -कं, विषयसाहकसमर्थः -यी -यं, सहसहकः -ना
 -नं, विषयवेदनक्षमः &c., अनुभावी &c., चेतनः -ना -नं, सचेतनः &c.
 To PERCOIATE, *v. n.* (Flow in drops) लवणः or विन्दुक्रमेण सु or
 स्यन् or खर or री or गल or च्युत्
 To PERCOIATE, *v. a.* (Filter) जलं शुष् or विन्दुक्रमेण सु in caus.
 PERCOIATION, *s.* लवणः or जलनं or खरणं or सवः, उत्पन्न.
 PERCOIATOR, *s.* उत्पन्नयन्, जलशोधकः, जलोत्पन्नकृत्.
 PERCUSSION, *s.* समाघातः, आघातः, प्रतिघातः, संघट्टः -ट्टनं, प्रहारः.
 PERDICTION, *s.* नाशः, विनाशः, प्रणाशः, क्षयः, उच्छेदः - (Eternal)
 अधोगतिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, अधोगमनं, अधःपातः, अधःपतनं, नरकपातः.
 To PERIGRINATE, *v. n.* (Roam about) भ्रम्, परिभ्रम्, अट्, पर्यट्, परि-
 भ्रमणं कृ, देशभ्रमणं कृ, देशाटनं कृ, देशाद् देशं गम्.
 PERIGRATION, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, देशभ्रमणं, देशाटनं, नानादेशभ्रमणं,
 अटनं, पर्यटनं, विदेशगमनं, परदेशगमनं, व्रज्या, प्रव्रज्या, प्रवासः,
 विदेशवासः, सम्प्रपदं.
 PERICLINATOR, *s.* देशभ्रमणकारी *m* (न) विदेशगामी *m.*, परिभ्रमणकृत्.
 PERIGRINI, *a.* विदेशीयः -या य, विदेशी -श्विनी &c. विदेशिकः -की -कं.
 PERIMPTORIN, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टार्थतमं, भिन्नार्थतमं,
 सुनिश्चितं, सुनिश्चयेन, सुनिश्चयपूर्वकं, सुनियतं, दाढ्येन, दृढनिश्चयपूर्वकं,
 अवश्यमेव.
 PERIMPTORINNESS, *s.* दृढनिश्चयः, सुनिश्चयः, दृढता, दाढ्ये, अव्यक्तता,
 सुस्पष्टता, सुव्यक्तता, सुनियतत्वं, दृढनिर्णयः, सुनिर्णीतत्वं.
 PERIMPTORY, *a.* (Express, positive) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः
 -क्ता -क्तं, सुव्यक्तः &c., अव्यक्तः -क्ता -क्तं, स्पष्टार्थः -था -थं, भिन्नार्थः &c.,
 अवश्यकः -का -कं (Determinate, final) निश्चितः -ता -तं, निश्चीतः
 &c., सुनिश्चितः &c., नियतः &c., सुनियतः &c., मिष्टः -ष्टा -ष्टं —
 (Said of poisons) सकृदादी -दिनी हि (न), अपुनवादी &c. दाढ्येन
 वादी &c., दृढमतिः -तिः -ति, स्थिरमतिः -तिः -ति.
 PERINNI, *a.* (Lasting through the year) वर्षस्यायी -यिनी यि
 (न), संवत्सरस्यायी &c., वर्षावधिकः -का -कं - (Perpetual, never
 failing) निर्यः -त्या -त्यं, निर्यस्यायी &c., अनन्तः -न्ता -न्तं, निरन्तरः
 -रा -रं, सततस्यायी &c., अविदासी &c., अविर्गती &c., अविरतः ता
 -तं - (In botany, lasting more than two years) वर्षद्वयाधि-
 कस्यायी &c., द्विवर्षाधिकजीवी &c.
 PERIRRATION, *s.* परिभ्रमणं, पर्यटनं, नानादेशभ्रमणं, विहरणं.
 PERFECT, *a.* सिद्धः -द्धा -द्धं, संसिद्धः &c., सम्पूर्णः -र्णो -र्णं, सम्पन्नः -न्ता
 -न्तं, समाप्तः -न्ता -न्तं, पथ्योक्तः &c., परिपूर्णः &c., पूर्णः &c., निष्पन्नः
 -न्ता -न्तं, परिणतः &c. - (Entire, having no defect) समग्रः या
 -यं, सकलः -ला -लं, समस्तः -स्ता -स्तं, अविकलः -ला -लं, असंख्यः
 -द्धा -द्धं, अक्षतः -ता -तं, अन्यूनः -ना -नं, अशेषः -या -यं, अदोषः
 -या -यं, निदीपः &c., दोषहीनः -ना -नं, साङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अशङ्कः &c.
 - (Consummate) परमः -ना -नं, उत्कृष्टः -द्धा -द्धं, प्रकृष्टः &c., उत्तमः
 -ना -नं - (Completely skilled) सम्पन्नः -न्ता -न्तं, व्युत्पन्नः &c.,
 पारङ्गतः -ता -तं, पारगतः &c., निपुणः -णा -णं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं,
 कुशलः -ला -लं, प्रवीणः -णा -णं, अतिप्रवीणः &c., पक्कः -क्का -क्कं,
 परिपक्वः &c. - (In grammar) परोक्षभूतः -ता -तं, भूतः &c.; 'tense',
 परोक्षभूतं.
 To PERFECT, *v. a.* साध् (c. 10. साधयति -यितुं), संसाध्, समाप् (c. 10.
 -साधयति -यितुं), सम्पू (c. 10. -पूरयति -यितुं), संख्य्, पुरख्, सम्पद्,
 निष्पद्, निर्वृत्, निवृत्, तीर्, पार्. See To FINISH, COMPLETE.

(Make proficient) संसर्ष -र्षा कृ, सुसर्ष -र्षा कृ, सम्पत्तीकृ.
 PERFECTED, *p. p.* सिद्धः -द्धा -द्धं, संसिद्धः &c., सम्पन्नः -न्ता -न्तं, निष्पन्नः
 &c., राङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, पुरस्कृतः -न्ता -न्तं, संस्कृतः &c., शीघ्रः -टा -टं.
 See COMPLETED, FINISHED.
 PERFECTURE, *s.* साधकः, सिद्धिकर्ता *m.* (वृ), साध्यादकः, निष्पादकः.
 PERFECTION, PERFECTNESS, *s.* (State of being perfect) सिद्धिः *f.*,
 संसिद्धिः *f.*, सिद्धता, सम्पन्नता, सम्पत्तिः *f.*, सम्पूर्णता, परिपूर्णता, पूर्णता,
 निष्पत्तिः *f.*, निष्पन्नता, समाप्तिः *f.*, राङ्गिः *f.*, राङ्गता, पथ्योक्तिः *f.*,
 प्रौढिः *f.*, समग्रता, अविकलता, असंख्यता, अन्यूनता, निदीपनं, दोष-
 हीनता, पूर्णता, परिपूर्णता, सम्पद् *f.* - (Complete skillfulness)
 सम्पन्नता, व्युत्पन्नता, अतिप्रवीणता, परिपक्वता, नैपुण्यं - (Highest
 state of excellence) उत्कृष्टता, प्रकृष्टता, उत्तमता, सङ्गीतः *f.*, सङ्गीतसिद्धिः *f.*,
 सङ्गीतसिद्धता, सङ्गीतनता, सङ्गीतगोर्क्षः, सङ्गीतसम्पन्नता, उत्तमता, सम्पूर्णता.
 - (Maturity) पाकः, परिपाकः, पक्वता, परिपक्वता, विपाकः, परि-
 गमनः, परिगतिः *f.* - (A perfection or excellent quality) गुणः,
 परमगुणः, उत्तमगुणः, सङ्गुणः.
 PERFECTIVE, *a.* साधकः -का -कं, सिद्धिकारी -रिणी &c., साध्यादकः -का
 -कं, निष्पादकः &c., समापकः &c., सम्पूर्णकारी &c.
 PERFECTLY, *adv.* साकान्येन, समग्रं, सङ्गीतम्, सङ्गीतम्, सङ्गीतम्, सङ्गीतम्,
 सम्पूर्णं, पथ्योक्तिं, अविकलं, अन्यूनं, असंख्यतः, अशेषतः, अदोषतः, सम्पद्.
 PERFECTNESS, *s.* See PERFECTION.
 PERIDIOUS, *a.* विश्वासघाती -तिनी -ति (न), विश्वासघाती &c., विश्वा-
 सघातकः -का -कं, विश्वासभङ्गकः &c., विश्वासभेदी &c., वधकः -का
 -कं, कुटिलाचारः -रा -रं, निष्पाचारः &c., द्विदसेवी &c., भग्नभक्तिः
 -क्तिः -क्ति, श्लोभभक्तिः &c., निष्ठाप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, भग्नप्रतिज्ञः &c.,
 असत्यसन्धः -न्धा -न्धं.
 PERIDIOUSLY, *adv.* विश्वासघातपूर्वकं, सविश्वासभङ्गं, प्रतिज्ञाभङ्गपूर्वकं, विश्वा-
 सघातकृतं वधकृतं धनं किं च वदन्, निष्ठा.
 PERIDIOUSNESS, *s.* विश्वासघातकत्वं, निष्ठाभ्यातिव्यं, वधकता.
 PERIDY, *s.* विश्वासघातः, विश्वासभङ्गः, विश्वासभेदः, विश्वासघातः, विसंवादः,
 द्विदसेवा अतुल्या, वधकता, वधकं -ना, कैतवं, कापट्यं, भक्तिभङ्गः,
 प्रतिज्ञाभङ्गः.
 To PERIORATE, *v. a.* (Bole, pierce) व्यध् छिद्रं, निर्भिद्, निसर्ज, शुषिरीकृ.
 PERIORATED, *p. p.* विद्धः -द्धा -द्धं, वधितः -ता -तं, छिद्रितः -ता -तं, भिद्ः
 -द्धा -द्धं, जर्जर -रा -रं, जर्जरीकृत, ता -तं, रन्ध्रितः &c., सरन्ध्रः -न्धा
 -न्धं, शुषिरः -रा -रं.
 PERIORATION, *s.* (The act) वेधः घनं, व्यधः धनं, छिद्रकरणं, निर्भिदनं,
 भेदनं, शुषिरीकरणं, जर्जरीकरणं, वृषिः -वी *f.*, सूचनं -ना - (Hole
 bored) छिद्रं, रन्ध्रं, विवरं, शुषिरं, शुषिः -वी *f.*, विद्रुः - (State of
 being perforated) विद्धता, शुषिरता,
 PERIORATOR, *s.* वेधकः, वेधी *m* (न), आविधः, वेधनिका, भेदकः.
 PERIORCI, *adv.* बलात्, बलेन, बलात्कारेण, सचलं, प्रसन्नं, प्रसन्नं,
 अभिपन्नं, बलवत्, बलापकं.
 To PERIORM, *v. a.* (Do, execute) कृ, सङ्गृ, अभिकृ, विधा, अनुहा,
 आस्था, समास्था, निर्वह्, आचर, समाचर, चर, प्रवृत् in caus., निर्वृत्,
 निपृत्, वृत्, साध्, संसाध्, प्रयुज्, प्रणी - (Fulfil, make good) पू,
 सम्पू, सम्पद्, निष्पद्, साध्, सिद्धीकृ; 'a promise', प्रतिज्ञां शब् or
 अपवृत् or तृ - (Act a part). See To ACT.
 PERIORMABLE, *a.* विधातव्यः -व्या -व्यं, विधेयः -या -यं, अनुहातव्यः &c.,
 अनुधेयः &c., साध्यः -ध्या -ध्यं, साधनीयः &c., करणीयः -या -यं, सम्पा-
 दनीयः &c., सम्पाद्यः -द्धा -द्धं, निर्वहः -वा -व्यं, आचरणीयः &c.

PERFORMANCE, s. (Execution) करणं, विधानं, अनुष्ठानं, आचरणं, निर्वहणं, निर्वहः, साधनं, सम्पादनं, निष्पादनं, निष्पातिः *f.*, निर्वर्तनं, प्रवर्तनं, चर्चा.—(Act, action) क्रिया, कर्म *n.* (नं), कृतिः *f.*, कृत्वा, प्रवृत्तिः *f.*, चेष्टा, विवेहितं, व्यापारः.—(Theatrical) अभिनयः, नटनं, नाट्यं, नटनं, नटचर्चा, नाटः -टनं, नाटकः.

PERFORMED, p. p. कृतः -ता -तं, अनुष्ठितः &c., आचरितः &c., विहितः &c., निर्वहितः &c., निष्पादितः &c., सम्पादितः &c., साधितः &c., सिद्धीकृतः &c.; 'one who has performed his duty,' कृतकृत्यः.

PERFORMER, s. कर्त्ता *m.* (नं), कारकः, अनुष्ठता *m.* (नं), विधायी *m.* (नं), अनुष्ठायी *m.*, साधकः, सम्पादकः, निर्वहकः, प्रवर्तकः, प्रयोक्ता *m.* (नं), प्रयोजकः.—(Actor) नटः, अभिनेता *m.* (नं), अभिनयी *m.* (नं), अभिनयकारी *m.*—(Musical) वाद्यवादकः, भाष्यवादकः, वादकः.

PERFUME, s. (Scent) सुगन्धः, सुगन्धिः *m.*, सुवासः, आमोदः, परिमलः, सुरभिः *m.*, सौरभं, सौरभं, गन्धः, इहगन्धः, वासः, मोदः, प्राणतर्पणः.—(Substance that emits scent) गन्धः, सुगन्धिद्रव्यं, सुरभिद्रव्यं, आमोदद्रव्यं, सुवासिकद्रव्यं, परिमलद्रव्यं, धूपः, जवादिः *m.*—(For the person) विलेपः -पनं, अनुलेपः -पनं, गात्रानुलेपनी, घर्षकं, अभ्यञ्जनं, वस्त्रिः -स्त्री; 'perfumed paste,' यक्षकहेमः.—(Compounded perfume) कृत्रिमधूपकः, वृक्षधूपः, वक्षधूपः.

To PERFUME, v. a. सुरभीकृ, वास् (c. 10. वासयति -यितुं), अनुवास, अधिवास, धूपेन वास्, धूप (c. 10. धूपयति -यितुं, c. 1. धूपायति), परिधूप, अवधूप, सुगन्धीकृ, आमोदीकृ, आमोद (nom. आमोदयति -यितुं), परिमल (nom. परिमलयति -यितुं), सपरिमलीकृ, अनुवासनं कृ, सवासीकृ.

PERFUMED, p. p. वासितः -ता -तं, अधिवासितः -ता -तं, अनुवासितः &c., सुवासितः &c., सवासः -सा -सं, वाशितः &c., सुरभितः &c., आमोदितः &c., परिमलितः &c., सुगन्धितः &c., धूपितः &c., धूपायितः &c., परिधूपितः &c., भावितः &c., चर्षितः &c.

PERFUMER, s. गन्धविक्रेयी *m.* (नं), गन्धविक्रेता *m.* (नं), गन्धवणिक *m.* (नं), गन्धोपजीवी *m.*, गन्धविक्रेयोपजीवी *m.*, गन्धाजीवः, गान्धिकः, सुगन्धिद्रव्यव्यवसायी *m.*

PERFUMERY, s. पृथ्वीकृत्वणिविक्रीता सुगन्धिद्रव्यसामग्री or गन्धादिद्रव्यसामग्री, गन्धद्रव्यं, गन्धादिद्रव्यं, सुगन्धिद्रव्यादि *m.*, सुरभिद्रव्यं.

PERFUMING, s. (The act) वासनं, सुगन्धिद्रव्यवासनं, अनुवासनं.—(Perfuming the person) चर्षा, चर्षिका, चर्षिका, अनुलेपनं, विलेपनं, अभ्यञ्जनं, स्नासकः, अङ्गरागः.

PERFUNCTORILY, adv. ईषदवेष्टया, अनवधानेन. ईषदवधानेन, ईषदालम्ब्य.

PERFUNCTORINESS, s. ईषदवेष्टा, ईषदवधानं, ईषदालम्बनं, ईषदुद्योगः.

PERFUNCTORY, a. ईषदवहितः -ता -तं, ईषदालम्बितः &c., ईषदवधानकृतः &c.

PERHAPS, adv. अपिनाम, किंश्चित्, स्यात्, कदापि, कदाचित्, किल अपि, नाम, दैवात्, दैववशात्, नुवा, नूनं, प्रायेण, यदाकदाचित्, यथा-कदाचित्; 'if perhaps,' यदि कदाचित्, यदि कदापि; 'or perhaps,' अपिवा, स्याद्वा, यद्वा.

PERIAPT, s. (Amulet) कवचः -वं, संवदनं.

PERICARDIUM, s. हृदाशयः, हृदयाशयः, हृत्कोशः, हृदयकोशः.

PERICARP, s. बीजकोशः, बीजगुत्तिः *f.*, बीजनातृका, कर्षिका, कर्षिकारः.

PERICRANIUM, s. (Membrane investing the skull) कपालावरणत्वक् *f.* (च), कपालावरणत्वक् *f.*, कपालावरकान्तत्वक् *f.*, कपालावरणं.—(Skull) कपालः -लं.

PERIERGY, s. अनुद्योगः, चतियानः, अनुसाहः, अन्ताचारः.

PERIGEE, PERIGEUM, s. नीचं, नीचस्थानं.

PERIL, s. भयं, भयहेतुः *m.*, संशयः, सन्देहः, संशयहेतुः *m.*, शङ्क, विकल्पः.

See DANGER.—(Peril of life) जीवितसंशयः, प्राणसंशयः, प्राणसङ्कटं, प्राणसन्देहः. **See JEOPARDY.**

To PERIL, v. a. संशयस्य -यां कृ, सन्देहस्य -स्यां कृ, भयस्य -स्यां कृ, शङ्कास्पदीकृ, भयस्थानीकृ. **See To ENDANGER, HAZARD.**

PERILED, p. p. संशयितः -ता -तं, शङ्कास्पदीकृतः -ता -तं.

PERILOUS, a. भयहेतुकः -का -कं, संशयहेतुकः &c., सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, भयानकः -का -कं, भयङ्करः -री -रं, सम्भय -या -यं, संसंशयः -या -यं, संशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, दुस्तरः -रा -रं; 'a perilous business,' प्राणान्धव्यवहारः. **See DANGEROUS, HAZARDOUS.**

PERILOUSLY, adv. सम्भयं, संसंशयं, संसन्देहं, संशङ्कं, सन्दिग्धं, शङ्कापूर्वकं, भयानकं, शङ्कया. **See DANGEROUSLY.**

PERILOUSNESS, s. सम्भयता -त्वं, संशङ्कत्वं, सन्दिग्धता, भयानकत्वं, भयं.

PERINEUM, PERINÆUM, s. (In anatomy) विटपः, महावीर्यं.

PERIOD, s. (Revolution of time) कालचक्रं, कालपरिमाणं, कालप-
र्यायः, कालावृत्तिः *f.*, कालावर्तः, कालपरिवृत्तिः *f.*, वर्षचक्रं, संवत्सरचक्रं.
कालमानं, वर्षगणः.—(Term or specified portion of time) काला-
वधिः *m.*, अवधिः *m.*, कालमर्यादा, कालान्तरं, अन्तरं, नेमः, नियतकालः.
निरूपितकालः; 'period of five years,' वर्षचक्रं, वत्सरपर्यायं,
युगं; 'of four years,' वर्षचतुष्टयं.—(End, conclusion) अन्तः
-न्तं, अवसानं, शेषः, निर्वृत्तिः *f.*—(Indefinite portion of any
continued state) अवस्था, दशा, कालांशः, कालभागः, कालावयवः,
कालविभक्तिः *f.*; 'period of life,' वयस् *n.*; 'first period of
life,' प्रथमवयस; 'middle period,' मध्यमवयस; 'last period,'
अन्त्यवयस; 'one who is in the middle period,' मध्यमवयसः -या-
-यः (स्), मध्यमवयस्कः -स्का -स्कं; 'the four periods of life,'
अवस्थाचतुष्टयं.—(Complete sentence) पूर्णवाक्यं, फलिका.—(Mark
of the end of a complete sentence) पूर्णवाक्यचिह्नं.—(Astro-
nomical period) योगः, गण्डः. The period called मन्वन्तरं,
is equal to 71 ages of the gods, or 306,720,000 years of
mortals, and with its सन्धिः or period of universal deluge
to 308,448,000 years. Fourteen 'Manwantaras' constitute
a कल्पः, or the grand period of creation and destruction
consisting of 4,320,000,000 years.

PERIODIC, PERIODICAL, a. (Happening by revolution, regularly
recurring) नियतकालिकः -की -कं, नियमितकालिकः &c., निरूपि-
तकालिकः &c., नित्यः -न्या -न्यं, नैमित्तिकः -की -कं, नित्यनैमित्तिक
&c., सामयिकः -की -कं.—(Pertaining to a revolution, per-
formed in one) चार्त्तिकः -की -कं, परिवर्त्तनात्मकः -का -कं, परि-
वर्त्तनसम्बन्धी-न्धिनी &c., परिवर्त्तनविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, कालावृत्तिविशिष्टः &c.

PERIODICALLY, adv. काले काले, कालक्रमेण, नियतकाले, नित्य-
नियतकाले, नियतकालानुसारेण, नियतकाले, नियतं, निरूपितसमये
नियतसमये, समयतस्त.

PERIODICALNESS, PERIODICITY, s. कालनियतत्वं, नियतकालिकत्वं, नियता
PERIOSTEUM, s. (In anatomy) अस्थित्वक् *f.* (च), अस्थित्वक्, अस्थ्या
वरणत्वक् *f.*, अस्थ्यावरणत्वक् *n.* (नं).

PERIPHERY, s. परिधिः *m.*, परिणहः, परीणहः. **See CIRCUMFERENCE**
(Of a wheel) ग्रधिः *m.*, ग्रधिनखलं, नेमिः -मी *f.*, चक्रपरिधिः *m.*

PERIPHRASE, PERIPHRAIS, s. वाक्यप्रपञ्चः, वाग्विस्तारः, वाक्यबाहुल्यं.

To PERIPHRASE, v. a. वाग्विस्तारयेण or वाक्यबाहुल्येण or वाग्विस्तारेण
व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तुं), वाग्विस्तारं कृ, वाक्यप्रपञ्चं कृ.

PERIPHRASTIC, PERIPHRASTICAL, a. बहुवाक्यः -क्या -क्यं, विलोकीवाक्य

&c., वाक्पविस्तारकः -का -कं, वाक्पविस्तारकः &c., वक्त्रः -त्रा -त्रं.

PERIPHRASTICALLY, *adv.* वाक्पाहुत्येन, वाक्पवाहुत्येन, वाक्पविस्तारेण.

PERIPNEUMONY, *s.* कुप्युसदाहः, कुप्युसदाहः, कुप्युसतापः, वक्षोज्वाला

To PERISH, *v. n.* (Die, be destroyed) मृ, सञ्ज, नश, प्रणश, विनश, क्षि in pass., प्रक्षि, संक्षि, ध्वंस, विध्वंस, प्रली, प्रविली, प्रमी, विपद्, व्यापद्, नाश गन्, प्राप्, विनाशम् उपगन्, नष्टः -ष्टा -ष्टं भू.—(Be lost eternally) नरकं गन्, नरके पत्, अथः पत्, अथो गन्.—(Ready to perish) विनाशोन्मुखः -ला -लं.

PERISHABLE, *a.* नष्टरः -रा -रं, विनष्टरः -रा -रं, नाशार्थीनः -ना -नं, नाशवशः -शा -शं, मरणाधीनः &c., नाशधर्मेकः -का -कं, मरणाधर्मेकः &c., नाशशीलः -ला -लं, क्षयिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, क्षयी -पिणी -यि (न), ध्वंसो &c., विध्वंसो &c., अस्थायी &c., नाशवान् -वतो -वत् (त्), अनवान् &c., भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः &c., क्षणिकः -का -कं.

PERISHING, *part. or a.* नश्यन् -श्यन् -श्यत् (त्) क्षीयमाणः -णा -णं, क्षियमाणः &c., नाशी -शिनी -शि (न), विनाशी &c., विध्वंसो &c.

PERISTALTIC, *a.* कृमिसदृशः -शी -शं, कृमिगतिसदृशः &c., सर्पगतिसदृशः &c.; 'peristaltic motion,' सर्पगतिः *f.*, कृमिगतिः *f.*

PERISTYLE, *s.* हर्म्यपरिगता स्तम्भपरिकः or स्तम्भश्रेणी.

PERITONEUM, *s.* अन्तरेहनं, अन्तावरणत्वक् *f.* (च), अन्तावरकत्वक्, उदर-पेहनत्वक् *f.*, उदरान्तरत्वक् *f.*, उदरपेहनं.

To PERJURE, *v. a.* (One's self) मिथ्याज्ञपयं कृ or जप्, मिथ्या जप् (c. 1. जपति -ते, c. 4. जपति, जप्), मृषा जप्, असत्यज्ञपयं कृ, कूटज्ञपयं कृ, मिथ्यादिव्यं कृ, कूटसाक्ष्यं कृ, कौटसाक्ष्यं कृ, मिथ्यासाक्ष्यं कृ, अतथ्यसाक्ष्यं कृ.

PERJURED, *p. p.* मिथ्याज्ञपकः -का -कं, मिथ्याज्ञापकारी -रिणी -रि (न), कूटज्ञापकारी &c., कूटसाक्षी &c., क्रियाभट्टः -ष्टा -ष्टं, क्रियाभट्टः &c.

PERJURER, *s.* कूटज्ञपकारी *m.* (न), कूटसाक्षी *m.* See PERJURED.

PERJURY, *s.* मिथ्याज्ञपनं, कूटज्ञपनं, कूटसाक्ष्यं, कौटसाक्ष्यं, मिथ्यासाक्ष्यं, मिथ्याज्ञपयः, कूटदिव्यं, असत्यज्ञपयः.

PERMANENCE, PERMANENCY, *s.* स्थिरता, स्थायित्वं, स्थायित्वः *f.*, अवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, ध्रुवता, प्रौढ्यं, धृतिः *f.*, स्थाय-रता -त्वं, स्थायुता, स्थितिमत्त्वं, निरता, नित्यस्थायित्वं, अक्षयता, चिर-स्थायित्वं, अनपायः.

PERMANENT, *a.* स्थिरः -रा -रं, स्थायी -यिनी -यि (न), संस्थः -स्था -स्थं, स्थावरः -रा -रं, स्थितिमान् -मती -मत् (त्), स्थायान् -यसी -यः (स), ध्रुवः -वा -वं, अक्षयः -या -यं, अक्षुतः -ता -तं, नित्यस्थायी &c., नित्यः -त्वा -त्वं. See LASTING, ENDURING.

PERMANENTLY, *adv.* स्थिरं, स्थाय्येण, नित्यं, ध्रुवं, सधौढ्यं, नित्यज्ञप्, नित्य-कालं, सर्वकालं, शाश्वतं.

PERMEABILITY, *s.* व्याप्यता -त्वं, प्रवेशनीयता, भेदनगम्यता, प्रवेश्यता.

PERMEABLE, *a.* व्याप्यः -प्या -प्यं, प्रवेश्यः -श्या -श्यं, प्रवेशनीयः -या -यं, भेदनयः -या -यं, भेदनगम्यः -म्या -म्यं, भेदनयोग्यः -ग्या -ग्यं.

PERMEANT, *a.* व्यापी -पिनी -पि (न), व्यापकः -का -कं.

To PERMEATE, *v. a.* (Pervade, penetrate) व्याप्, अभिव्याप्, प्रविश, व्याप्, भिद्, गाह, विगाह, व्यश, अतिक्रम्, अतिक्रम्, समतिक्रम्, समक्ष्.

PERMEATION, *s.* व्याप्तिः *f.*, अभिव्याप्तिः *f.*, व्यापनं, प्रवेशः -शनं, वेदनं, भेदनं, विगाहः -हनं.

PERMISSIBLE, *a.* अनुज्ञेयः -या -यं, समनुज्ञेयः &c., अभ्यनुज्ञेयः &c., अनु-ज्ञातव्यः -व्या -वं, अनुज्ञाहः -हा -हं, अभ्यनुज्ञाहः &c., अनुज्ञायोग्यः -ग्या -ग्यं, धर्म्यः -म्या -म्यं.

PERMISSION, *s.* अनुज्ञा -ज्ञानं, समनुज्ञानं, अभ्यनुज्ञा -ज्ञानं, अनुमतिः *f.*

अनुमतं, अनुमोदनं, आज्ञा, क्षमता, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं.

PERMISSIVE, *a.* अनुज्ञादायकः -का -कं, अनुज्ञादः -दा -दं, अनुज्ञामदः &c.

To PERMIT, *v. a.* अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -जीते -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा, समनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुमुद् (c. 1. -मोदते -दितुं), अभ्यनुमुद्, अनुज्ञां दा, अनुमतिं दा, आज्ञां दा, उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), इप् (c. 6. इच्छति, हप्ति). Sometimes the sense of 'permit' is expressed by the causal form; as, 'he permits to perish,' नाशयति; 'he permits to take,' हारयति.

PERMIT, *s.* अनुज्ञापत्रं, आज्ञापत्रं, अनुज्ञा, क्षमतापत्रं, अनुमतिः *f.*

PERMITTED, *p. p.* अनुज्ञातः -ता -तं, अभ्यनुज्ञातः &c., समनुज्ञातः &c., अनुमतः &c., अनुमोदितः &c., दक्षानुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गृहीतानुज्ञः &c., अनिपिष्टः -ष्टा -ष्टं, अविरुद्धः &c., उपेक्षितः &c., अवर्जितः &c.

PERMUTATION, *s.* विनिमयः, परिवर्तनं, परिवृत्तिः *f.*, व्यतिहारः, निमयः.

PERNICIOUS, *a.* घातुकः -का -कं, घाती -तिनी -ति (न), घातकः &c., विघातकः &c., उपघातकः &c., विनाशकः &c., अपकारकः &c., अपकारी -रिणी &c., हिसकः &c., हिंसः -सा -सं, आघातिकः -की -कं, अघायकारी &c., अहितकारी &c., दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषकः -का -कं. See INJURIOUS.

PERNICIOUSLY, *adv.* सापकारं, सापायं, सनाशं, सद्रोहं, अहितं, हिंसं.

PERNICIOUSNESS, *s.* घातुकत्वं, अपकारकत्वं, विनाशकत्वं, दूषकता.

PERORATION, *s.* वाक्प्रोपसंहारः, कथोपसंहारः, भाषणोपसंहारः.

To PERPEND, *v. a.* मनसा विगम् (c. 10. -गमयति -यितुं) or विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं).

PERPENDICULAR, *a.* लघुरूपः -पा -पं, अधोलघुरूपः &c., लघुकल्पः &c. —(Falling at right angles) समकोणपातो-तिनी-ति (न), समकोण-गामी &c.—(Vertical) ऋजुः नुः -नु, अजिह्वः -जा -जं, सृषी &c., सरलोद्भिधः स्थितः -ता -तं.

PERPENDICULAR, *s.* लङ्कः -लङ्कः, अधोलङ्कः, आलङ्कः, अवलङ्कः, वलङ्कः; 'of a triangle' कोटि *f.*

PERPENDICULARLY, *adv.* लघुरूपेण, अधोलघुरूपेण, लघुदिशि; 'the sun's rays fall there perpendicularly,' तत्र रविकिरणा लघुरूपाः पतन्ति.

To PERPETRATE, *v. a.* (Do, commit) कृ, विधा, समाचर्, आचर्.

PERPETRATED, *p. p.* कृतः -ता -तं, समाचरितः -ता -तं, विहितः -ता -तं.

PERPETRATION, *s.* करणं, आचरणं, समाचरणं, पिधानं, सम्पादनं.

PERPETUAL, *a.* नित्यः -त्वा -त्वं, निरन्तरः -रा -रं, शाश्वतः -ती -तं, सततः -ता -तं, सन्ततः &c., नैतिकः -की -कं, अप्रिग्नः -ता -तं, नित्यः &c., अनवरतः &c., अनारतः &c., अनन्तः -न्ता -न्तं, सर्वकालीनः -ना -नं, सर्वकालस्थायी &c., नित्यस्थायी &c., चिरस्थायी &c., साध्वकालिकः -की -कं, सनातनः -नी -नं, अभीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं; 'perpetual motion,' सततगतिः *f.*

PERPETUALLY, *adv.* नित्यं, नित्यज्ञप्, नित्यदा, सततं, निरन्तरं, अपिरतं, शाश्वतं, शाश्वत्, अभीक्ष्णं, अनुक्ष्णं, अनिशं, सना. See CONTINUALLY, CONSTANTLY.

To PERPETUATE, *v. a.* शाश्वतीकृ, निरन्तरीकृ, सततीकृ, स्थिरीकृ, नित्यीकृ, नित्यस्थं -स्थां कृ, नित्यस्थायिनं -यिनीं -यि कृ.

PERPETUATED, *p. p.* शाश्वतीकृतः -ता -तं, सततीकृतः &c., स्थिरीकृतः &c.

PERPETUATION, *s.* शाश्वतीकरणं, सततीकरणं, स्थिरीकरणं.

PERPETUITY, *s.* नित्यता -त्वं, नैत्यं, नैतिकत्वं, नैरन्तर्यं, जानमर्थ्यं, नित्य-स्थायित्वं, नित्यकालस्थायिता -त्वं, नित्यस्थितिः *f.*, अपिरानः, अपिरतिः *f.*, निरन्तरस्थितिः *f.*, निरन्तरस्थायित्वं, स्थिरता, स्थाय्यं, स्थिरस्थितिः *f.*

संस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, अनवरतत्वं, अविरतत्वं, सकृत्तिः *f.*, अविकलः, समतलं, जानन्यं, विरस्यायिता.

To PERPLEX, *v. a.* (Complicate, embarrass) सकुलीकृतं, आकुलीकृतं, व्याकुलीकृतं, समाकुलीकृतं, सकुलीकृतं, सकुलीकृतं, आकुल (nom. व्याकुल-यति -यितुं) or आकुल, बाध्, क्लिप्, क्लिष्टीकृतं, रूपं, क्लेशं कृ or दा, शल्यं कृ.—(Bewilder, confound) मुहं, व्यामुहं, विमुहं, परिमुहं, सम्मुहं, व्याकुलीकृतं, आकुलीकृतं, विभम्, सम्भम्, भम्, मोहं कृ or जन्, सम्भम् जन्, चित्तभ्रान्तिं कृ, चित्तवैकल्यं कृ, व्यस्तचित्तं-ज्ञां कृ, व्यस्ततां जन्.

PERPLEXED, *p. p.* व्याकुलः -ला -लं, व्याकुलीकृतः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, आकुलितः &c., व्याकुलितः &c., व्याकुलचित्तः -ज्ञा -ज्ञं, व्यस्तः -ज्ञा -ज्ञं, व्यस्तचित्तः -ज्ञा -ज्ञं, भ्रान्तद्वयः -यी -यं, सम्भ्रान्तः -ज्ञा -ज्ञं, विक्षिप्तचित्तः &c., विमोहितः &c., मोहितः &c., व्यग्रः -या -यं, सन्दि-ग्धमनस्कः -ज्ञा -ज्ञं, विमनस्कः &c., विमनाः -नाः -नः (स्), उद्विग्न-मनाः &c., दुर्मनाः &c., मूढः -डा -दं, विमूढः &c., मुग्धः -ग्या -ग्यं, विमुग्धः &c., कातरः -रा -रं, विहस्तः -ज्ञा -ज्ञं, व्यग्रः -या -यं, अधीरः -रा -रं, विप्रतिपक्षः -ज्ञा -ज्ञं.

PERPLEXING, *part. or a.* भ्रान्तजनकः -का -कं, मोहजनकः &c., मोहकः -का -कं, मोहनः -ना -नी -नं, भ्रान्तिकरः -रा -रं, मोहकरः &c., भ्रान्तकः -का -कं, विमोहनः -ना -नी -नं, विमोहकः &c., भ्रमजनकः &c., बाधकः &c.

PERPLEXITY, PERPLEXEDNESS, *s.* व्याकुलता -त्वं, आकुलता -त्वं, व्यस्तता, व्यग्रता, व्यस्तचित्तत्वं, चित्तव्यस्तता, चित्तभ्रान्तिः *f.*, कातरता -त्वं, चित्त-वैकल्यं, विप्रयः, चित्तविप्रयः, विक्षिप्तता, मोहः, व्यामोहः, सम्भ्रमः, सन्देहः, विप्रतिपक्षः *f.*

PERQUISITE, *s.* शुल्कः -त्वं, अवान्तरलाभः, अधिकलाभः, अतिरिक्तलाभः, आगन्तुकलाभः, वेतनाधिकलाभः.

PERQUISITION, *s.* परीक्षा -क्षणं, अतिपरीक्षा, अन्वेषणा, पर्यवेष्टा.

To PERSECUTE, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), प्रबाध्, परिबाध्, प्रतिबाध्, बाधार्थम् or द्रोहार्थम् अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं, c. 10. -सारयति -यितुं), ड्रेपय्त्वेम् अनुसृ, दुह् (c. 4. दृष्टति, द्रोहिन्तुं), क्लिप् (c. 9. क्लिप्नाति, क्लेशितुं), क्लेशं or द्रोहं कृ, अभिद्रोहं कृ, उपद्रवं कृ.

PERSECUTED, *p. p.* बाधितः -ता -तं, ड्रेपय्त्वेम् or बाधार्थम् अनुसृतः &c., अभिद्रुग्धः -ग्या -ग्यं, अभिद्रुह्यमाणः -ज्ञा -ज्ञं, उपद्रुतः &c.

PERSECUTION, *s.* बाधः -धा -धनं, बाधार्थं or द्रोहार्थम् अनुसरणं, द्रोहः -हणं, अभिद्रोहः -हणं, क्लेशकरणं, उपद्रवकरणं, उपद्रवः, क्लेशः, दुःखं.

PERSECUTOR, *s.* बाधकः, प्रतिबाधकः, अभिद्रोही *m.* (न्), क्लेशकरः.

PERSEVERANCE, *s.* अभिनिवेशः, अभिनिविष्टता, अवस्थितिः *f.*, व्यवसायः, अध्यवसायः, दीर्घव्यवसायः, अतिव्यवसायः, दीर्घप्रयत्नः -लत्वं, उद्योगः, उत्साहः, दीर्घोद्योगः, दीर्घोत्साहः, निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, पर्यवस्थितिः *f.*, आयहः, प्रसक्तिः *f.*, प्रारब्धसम्पादनं, उद्यमः, दीर्घोद्यमः, अनवरतप्रयत्नः, निरन्तरचेष्टा, धृतिः *f.*, वैद्यं, स्थिरता, स्थैर्यं, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, अभियुक्ता, प्रयत्नः, अधिवासः, गुरणं, निब्यूदः; 'in religious austerities,' अर्थ्या.

To PERSEVERE, *v. n.* पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्यात्), अभिनिवेशेन or दीर्घोत्साहेन प्रारब्धानि सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), अभिनिवेशं कृ, निर्वन्धं कृ, दीर्घव्यवसायं कृ, दीर्घप्रयत्नं कृ, अनवरतप्रयत्नं कृ, अतिव्यव-सायं कृ, निरन्तरचेष्टां कृ, आयहं कृ, अभिनिविष्टः -ज्ञा -ज्ञं भू.

PERSEVERING, *a.* अभिनिवेशशीलः -ला -लं, अभिनिविष्टः -ज्ञा -ज्ञं, व्यव-सायी -यिनी -यि (न्), अध्यवसायी &c., दीर्घप्रयत्नी &c., दीर्घप्रयत्न-वान् -वती -वत् (न्), दीर्घोद्योगी &c., दीर्घोत्साही &c., दीर्घोद्यमी &c., महोत्साही &c., महोद्यमी &c., उद्यमी &c., उत्साही &c., उद्योगी &c., उत्साहवान् &c., आयहो &c., आयहशीलः &c., प्रसक्तः -ज्ञा -ज्ञं, निर्व-

न्धशीलः &c., दृढकारी &c., प्रारब्धसम्पादकः -का -कं, अध्यवसाययुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, उद्युक्तः &c., कृतघ्नः -ना -नं, प्रसितः -ता -तं, अवस्थितः &c., स्थितिमान् &c., प्रवर्तमानः &c., महोत्साहः -हा -हं, महोद्यमः -ना -नं.

PERSEVERINGLY, *adv.* अभिनिवेशेन, दीर्घप्रयत्नपूर्वकं, दीर्घप्रयत्नतः, व्यव-सायं, दीर्घोत्साहेन, आयहं, सनिर्वन्धं, प्रसक्तं, सोद्योगं, सोत्साहं.

PERSIA, *s.* (The country) पारसीकः, पारसिकः.

PERSIAN, *a.* पारसिकः -की -कं, पारसीकः &c., पारसीकदेशीयः -या -यं; 'the language,' पारसिकभाषा. &

To PERSIST, *v. n.* अतिनिर्वन्धेन पर्यवस्था, अतिनिर्वन्धं कृ. See To PERSEVERE.

PERSISTENCE, PERSISTENCY, *s.* निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, आयहः, अभि-निवेशः, अवस्थितिः *f.*, पर्यवस्थितिः *f.* See PERSEVERANCE.

PERSON, *s.* (Individual) जनः, व्यक्तिः *f.*, एकजनः, पुरुषः, मनुष्यः; 'a female person,' स्त्रीजनः, अङ्गनाजनः.—(Body) अङ्गं, शरीरं, देहः, मूर्तिः *f.*, कायः, गात्रं, वपुस् *n.*, तनुः *f.*, विग्रहः, अहङ्कारास्पदः; 'em- bellishment of the person,' अङ्गसंस्कारः, शरीरसंस्कारः; 'rub- bing the person,' अङ्गमर्दनः; 'attendance on the person,' शरीरशुश्रूषा.—(Form, exterior appearance) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*—(Character in a drama) भूमिका, रूपं, वेष्टः.—(Person in grammar) पुरुषः; 'first person,' उत्तमपुरुषः, प्रथमपुरुषः, अस्मद्व्याख्यं, प्रथमा; 'second,' द्वितीयपुरुषः, मध्यमपुरुषः, युष्मद्व्याख्यं; 'third,' तृतीयपुरुषः, उच्चरपुरुषः, नामव्याख्यं. Native grammarians consider the third person as प्रथमपुरुषः.—(In person, in one's own person) साक्षात्, प्रत्यक्षं-क्षतस्-क्षेप, स्वतस्.

PERSONABLE, *a.* सुरूपः -पी -पं, सुरूपी -पिणी -पि (न्), रूपवान् -वती -वत् (न्), सुगात्रः -त्री -त्रं, खङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, वराङ्गः &c., चारुदर्शनः -ना -नं, आकारशुद्धः -ज्ञा -ज्ञं.

PERSONAGE, *s.* जनः, व्यक्तिः *f.*, पुरुषः, मनुष्यः. See PERSON.—(Eminent person) श्रेष्ठजनः, शिष्टजनः, महान्नः.

PERSONAL, *a.* (Belonging to persons, not things) पौरुषेयः -यी -यं, पौरुषः -पी -पं, पुरुषवाचकः -का -कं, व्यक्तिवाचकः &c., पुरुष in comp.; 'a personal pronoun,' पुरुषवाचकसङ्केतनाम *n.*—(Peculiar or proper to individuals) आत्म or स्व in comp., निज in comp., विशेषव्यक्तिसङ्घन्यी &c.; 'personal advantage,' आत्महितं, स्वहितं; 'personal experience,' स्वानुभवः.—(Belonging to the body or exterior person) शारीरिकः -की -कं, दैहिकः &c., अङ्गकः -का -कं, शरीर in comp., अङ्ग in comp., रूपसङ्घन्यी &c.; 'personal union,' शरीरयोगः; 'personal attendance,' शरीरशुश्रूषा; 'personal cleanliness,' अङ्गसंस्कारः, शरीरसंस्कारः; 'personal con- tact,' अङ्गसङ्गः; 'personal relation,' अङ्गाङ्गिभावः.—(Reflect- ing on an individual) विशेषजनोद्देशकः -का -कं, विशेषव्यक्त्युद्देशकः &c., विशेषव्यक्तिसृक् *m. f. n.* (ञ्), विशेषोद्देशकः &c., विशेषसंस्थकः &c., विशेषस्यञ्शकः &c., विशेषव्यक्तिनिर्देशकः &c.—(Done in per- son) स्वयङ्कृतः -ता -तं, स्वकृतः -ता -तं, साक्षात्कृतः &c.; 'personal connexion,' साक्षात्सङ्घन्यः.—(In law) अस्वावरः -रा -रं, अङ्गनः -ना -नं; 'personal property,' अस्वावरं, अस्वावरधनं.

PERSONALITY, *s.* (Individuality) व्यक्तिता -त्वं, व्यक्तिः *f.*, पृथक्, पृथ- गात्मिका, स्वतः.—(Reflection on an individual) विशेषजनोद्देश- शकता, विशेषव्यक्त्युद्देशकत्वं, विशेषव्यक्तिप्रयोगः, विशेषव्यक्तिसंस्थकः; विशेषनिर्देशः, विशेषसंस्थकता.—(A personal remark) विशेषोद्- देशकवाक्यं, व्यक्तिनिर्देशकवाक्यं, विशेषसंस्थकवाक्यं.

PERSONALLY, adv. (In one's own person, by bodily presence)

साक्षात्, प्रत्यक्षतः, स्वशरीरतः, स्वाङ्गतम्, स्वयं, स्वतः, अङ्गतम्, शरीरतः.—(Individually) व्यक्तिः, विशेषतः, पृथक्.

To PERSONATE, v. a. अभिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), नद (c. 10. नाटयति -यितुं), रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनयं कृ.—(Pretend to be, feign) छद्म कृ, कूटं कृ, ध्वनीकृ, वेशं or वेपं धृ (c. 10. धारयति -यितुं) or भृ (c. 3. विभूति, भर्तुं), छद्मवेशं धृ; 'he personates a king,' राजवेशं धारयति, 'personating a king,' राजवेशधारी *m.* (नं), राजवेशभृत् *m.* Sometimes expressible by a nominal verb; as, राजायते, राजायमानः.

PERSONATION, s. अभिनयः -यनं, छद्मवेशधारणं, वेशधारणं, तदात्म्यधारणं, तदात्म्यग्रहणं.

PERSONATOR, s. अभिनेता *m.* (नृ), अभिनयी *m.* (नं), वेशधारी *m.*, वेशभृत्, छद्मवेशी *m.*, छद्मवेशधारी *m.*

PERSONIFICATION, s. चेतनधर्मारोपः -यणं, चेतनगुणारोपः -यणं, मनुष्यगुणारोपः -यणं, पुरुषभावारोपः, चेतनत्वारोपः -यणं. चेतनधर्मात्मेष्टा, आरोपणभित्तोत्प्रेक्षा. The sense of this word is sometimes expressed by साक्षात्; as, 'a personification of justice,' साक्षाद्धर्मः. साक्षाद्मृत्युः; 'of death,' साक्षात्कृतकः; 'of time,' कालमूर्तिः *f.*

PERSONIFIED, p. p. साक्षाद्भूतः -ता -तं, मूर्तिमान् -मती -मत् (तं), साक्षात् or मूर्ति in comp. See the last word.

To PERSONIFY, v. a. चेतनगुणान् or चेतनभावं or चेतनधर्मं or चेतनत्वम् आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं).

PERSPECTIVE, s. (In drawing) यथास्थानदृष्टिचित्रलेखनविद्या, यथादर्शनचित्रलेखनं.

PERSPICACIOUS, a. (Quick-sighted) तीक्ष्णदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, तीव्रदृष्टिः &c., सूक्ष्मदृष्टिः &c., शीघ्रदृष्टिः &c., दृक्कुशलः -ला -लं.—(Discerning acutely) तीक्ष्णबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., कुशलयुद्धिः &c., कुशायीयवर्तिः &c.

PERSPICACIOUSNESS, PERSPICACITY, s. तीक्ष्णदृष्टित्वं, दृष्टितीक्ष्णता, दृष्टिसूक्ष्मता, दृष्टिपाटवं, दृक्कुशलं, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धिसूक्ष्मता.

PERSPICUITY, s. स्पष्टता, स्पष्टार्थता, व्यक्तता, सुस्पष्टता, वैशद्यं, सुश्रेयता, सुबोधता, प्रसादः, प्रसक्तिः *f.*, निर्मलता.

PERSPICUOUS, a. स्पष्टः -ष्टा -ष्ट, स्पष्टार्थः -र्थो -र्थं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः -क्ता -क्ते, सुव्यक्तः &c., व्यक्तार्थः &c., विशदः -दा -दं, विशदार्थः &c., सुश्रेयः -या -यं, सुबोधः -धो -धं, निर्मलः -ला -लं, प्रसक्तः -क्ता -क्तं.

PERSPICUOUSLY, adv. स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्ते, व्यक्तापेक्षतः, विशदं.

PERSPIRATION, s. (The act) स्वेदनं, स्वेदसावः, स्वेदस्रवणं, घर्मेसावः, घर्मेस्रवणं, घर्मेस्रुतिः *f.*, स्वेदजलसावः, स्वेदविन्दुसावः.—(Matter perspired) स्वेदः -दनं, घर्मः, स्वेदजलं, स्वेदविन्दुः *m.*, स्वेदासु *n.*, घर्मेसासु *n.*, स्वेदोदकं, घर्मेदकं, घर्मेविन्दुः *m.*, घर्मेपयस् *n.*, स्वेदपयस् *n.*, स्वेदविमुद *f.* (पु), तनुरसः, देहरसः, स्वेदजलं, स्वेदः -दं, सिप्रः, स्रवणं, प्रस्रवणः -यं; 'violent perspiration,' प्रस्वेदः; 'in a perspiration,' स्रवेदः -दा -दं, सघर्मेः -र्मे -र्मे, प्रस्त्रिभः -त्रा -त्रं, प्रस्वेदितः -ता -तं, प्रस्वेदितवान् -वती -वत् (तं); 'in a violent perspiration,' भृशस्रिदः.

To PERSPIRE, v. n. स्विद् (c. 4. स्विद्यति, स्वेत्तुं), प्रस्विद्, स्वेदं मु (c. 10. सावयति -यितुं), स्वेदविन्दुन् मु, स्वेदसाव कृ, घर्मेसाव कृ, स्वेदस्रवणं कृ, स्रवेदः -दा -दं भू, स्वेदोत्सर्गं कृ.

To PERSPIRE, v. a. (Excrete through the pores) रोमकूपद्वारा or

रोमकूपद्वारा विसृज् or उत्सृज् or निःसृ in caus. or निरस् or सु in caus.

PERSPIRING, part. स्वेदितः -ता -तं, प्रस्वेदितः -ता -तं, प्रस्त्रिभः -त्रा -त्रं, प्रस्वेदितवान् -वती -वत् (तं), स्रवस्वेदः -दा -दं, स्रवस्वेदविन्दुः -न्दुः -न्दु, स्रवस्वेदजलः -ला -लं, स्वेदसावी -विणी -वि (नं), घर्मेसावी &c., स्रवेदः -दा -दं, सघर्मेः -र्मे -र्मे, घर्मेस्रवः -त्रा -त्रं; 'perspiring violently,' भृशस्रिद *m. f. n.*

PERSUADABLE, a. अनुनेयः -या -यं, अनुनेतव्यः -व्या -व्यं, परिभाषणीयः -या -यं, प्रबोधनीयः -या -यं, प्ररोचनीयः &c., प्रोत्साहनीयः &c.

To PERSUADE, v. a. (Influence by good arguments, to engage in any action) सुहेतुवादेन कस्मिंश्चित् कर्मणि प्रवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or प्रयुज्, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रोत्साह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्साह, समुत्साह, प्ररुह (c. 10. -रोचयति -यितुं), आकृष्य (c. 1. -कर्षति -क्रुष्टुं), परिभाष्य (c. 1. -भाषते -धितुं), प्रबोधं or मन्त्रणां दा; 'why do you persuade me to commit such an action?' किम् एवंविधे कर्मणि मां नियोजयसि or प्रवर्त्तयसि. Sometimes the causal form may express this sense of 'persuade'; as, 'he persuades to return,' निवर्त्तयति.—(Convince, induce to believe) शङ्कानिवृत्तिं कृ, सन्देहनिवृत्तिं कृ, संशयविच्छेदं कृ, सन्देहभञ्जनं कृ, विश्वासं or प्रत्ययं or निश्चयं or दृढनिश्चयं or दृढविश्वासं जन्, संशयं or सन्देहं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or खण्ड्यति -यितुं).

PERSUADED, p. p. प्रयोजितः -ता -तं, नियोजितः &c., अनुनीतः &c., प्रोत्साहितः &c.—(Convinced) जातनिश्चयः -या -यं, जातविश्वासः, जातदृढनिश्चयः &c., जातप्रत्ययः &c., छिन्नसंशयः &c.; 'I am persuaded,' मम दृढनिश्चयो भवति.

PERSUADER, s. प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः, नियोजकः, प्रोत्साहकः.

PERSUASION, s. (Act of influencing by good arguments to engage in any action) सुहेतुवादेन कस्मिंश्चित् कर्मणि प्रवर्त्तनं or प्रयोजनं or नियोजनं. प्रोत्साहः -हनं, प्ररोचना, परिभाषणं, अनुनयः, अनुनयनं, प्रबोधः.—(Act of convincing) निश्चयकरणं, विश्वासकरणं, प्रत्ययकरणं, सन्देहच्छेदः, संशयच्छेदः, शङ्कानिवृत्तिः *f.*, सन्देहनिवृत्तिः.—(Conviction, state of being convinced) दृढनिश्चयः, दृढविश्वासः, दृढप्रत्ययः.—(Religious opinion or creed) मतं, मतिः *f.*, मार्गः, पन्थाः (पथिन्), सम्प्रदायः.

PERSUASIVE, PERSUASORY, a. अनुनयी -यिनी -यि (नं), सानुनयः -या -यं, प्रवर्त्तकः -का -कं, प्रयोजकः &c., प्रोत्साहकः &c., प्ररोचकः &c., वशकरः -रा -रं, वशकारकः &c., सभावशकरः &c., प्रवृत्तिजनकः &c.—(Convincing) निश्चयजनकः -का -कं, दृढविश्वासजनकः &c., प्रत्ययकारी &c., संशयच्छेदकः &c., सन्देहच्छेदकः &c.

PERSUASIVELY, adv. सानुनयं, अनुनयपूर्वकं, यथा निश्चयो जायते तथा.

PERT, a. (Brisk, lively) चपलः -ला -लं, लघुः -पुः -घ्नी -घु.—(Saucy) उत्तरदायकः -की -कं, उत्तरदायी -यिनी -यि (नं), अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं.

To PERTAIN, v. n. सन्न्य in pass. (-वध्यते), सन्न्यी -न्यिनी -न्यि भू or अस्, सम्पत्की &c. भू. See **To BELONG, To RELATE.**

PERTERBRATION, s. वेधनं, वेधः, शुषीकरणं, छिद्रकरणं, शुषिता.

PERTINACIOUS, a. निर्वन्धशीलः -ला -लं, अभिनिवेशशीलः &c., आग्रही -हिणी -हि (नं), दुराग्रही &c., पीरः -रा -रं, दृढः -ष्टा -ष्टं, जडः -डा -डं, स्थिरप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, दृढप्रतिज्ञः &c.

PERTINACIOUSLY, adv. अनिर्वन्धं, अतिनिर्वन्धेन, अभिनिवेशं, आग्रहं.

PERTINACITY, PERTINACIOUSNESS, s. निर्वन्धः, निर्वन्धशीलता, अभिनिवेशः, अभिनिविष्टता, आसहः, दुरासहः, धीरता, धैर्यं, दृढता, दार्ढ्यं, जडता; 'in adhering to belief,' अडानाडं.

PERTINENCE, PERTINENCY, s. प्रासङ्गिकत्वं, प्रसङ्गसङ्गतिः f., प्रसङ्गयोग्यता, प्रसङ्गानुसारः, सार्थकत्वं, अर्थवत्त्वं, याथाार्थ्यं, यथार्थता, योग्यता, यथा-योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता-त्वं, उपयोगिता, प्रस्तुतयोग्यता, प्रस्तुतसङ्गतिः f.

PERTINENT, a. प्रासङ्गिकः -को -कं, प्रसङ्गानुसारी -रिणी -रि (न्), प्रसङ्ग-सङ्गतः -ता -तं, प्रसङ्गसदृशः -शी -शं, प्रसङ्गयोग्यः -ग्या -ग्यं, सार्थकः -का -कं, अर्थयान् -वती -वत् (त्), योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायोग्यः &c., यथार्थः -धा -धं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्तः &c., उपयोगी &c., यथायुक्तः &c., उपपन्नः -जा -जं, प्रस्तुतयोग्यः &c., प्रस्तुतसङ्गतः &c., प्रस्तुतः &c.; 'is pertinent,' उपपद्यते, युज्यते.

PERTINENTLY, adv. प्रसङ्गानुसारेण, प्रसङ्गसदृशं, प्रसङ्गयोग्यं, यथाप्रसङ्गं, यथायोग्यं, प्रसङ्गतम्, युक्तं, यथायुक्तं, योग्यं, प्रस्तुतयोग्यं, सङ्गतं, उपपन्नं, सार्थकं.

PERTLY, adv. अविनयन, अविनीतं, अपलं, आपत्येन, धृष्टवत्.

PERTNESS, s. (Briskness) अपलता, आपत्यं, लघुता.—(Sauciness) अविनयः, अविनीतता, धृष्टता, घाव्यं, उत्तरदायकता.

To PERTURB, PERTURBATE, v. a. (Disturb, disquiet) द्रुम्, विद्रुम्, बाध्, आकुलीकृ, व्याकुलीकृ, मुह्, व्यामुह्, कातरिकृ, व्ययीकृ, उपहन्.—(Disorder) व्यस्, अस्तव्यस्तीकृ, सङ्करीकृ, संद्रुम्.

PERTURBATION, s. द्योभः, चिन्त्योभः, व्याद्योभः, मनःद्योभः, आकुलता, व्याकुलता, आकुलचिन्ता, व्यस्तता, व्यग्रता, कातरत्वं, पारिप्रवत्त्वं, पारिप्रायं, वैद्यव्यं, उद्वेगः, मोहः, क्षीयुक्तं, व्यामोहः.

PERTURBATOR, PERTURBER, s. द्योभकः, द्योभकारी m. (न्), बाधकः, मोहकः.

PERTURBED, p. p. द्रुम्भः -आ -अं, द्योभितः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, व्याकुलः &c., आकुलचित्तः -जा -जं, आकुलितः -ता -तं, व्याकुलितः &c., व्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यग्रः -ग्रा -ग्रं, पारिप्रवः -वी -वं, कातरः -रा -रं, उपहन्तः &c.

PERUSAL, s. अध्ययनं, अधीतिः f., पठनं, पाठः, पारायणं. See READING.

To PERUSE, v. a. अधी, समधी, पठ्, अधिगम्. See To READ.

PERUSED, p. p. अधीतः -ता -तं, पठितः &c., आगमितः &c. See READ.

To PERVADE, v. a. व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्ते), अभिव्याप्, व्यश् (c. 5. -अश्नुते -अश्नुते), सर्वत्र विसृ in pass. (-स्तीर्यते), सर्वत्र गम् or प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टु) or आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or व्यतिक्रम् or समाक्रम्, गाह् (c. 1. गाहते -हिन्तुं), विगाह्, समश् (c. 1. -अश्नति -ते-श्नुते).

PERVADED, p. p. व्याप्तः -प्ता -प्तं, अभिव्याप्तः &c., प्रवेशितः -ता -तं, आ-क्रान्तः -न्ता -न्तं, समाक्रान्तः &c., व्यस्तः -स्ता -स्तं, भावितः &c., परि-वीतः &c.

PERVADING, PERVASIVE, a. व्यापकः -का -कं, व्यापी -पिनी -पि (न्), अभिव्यापकः &c., व्याप्तिमान् -मती -मत् (त्), व्यसृवानः -ना -नं, सम-सृवानः &c., विसृवीः -वी -वी; 'pervading all things,' सर्वव्यापी &c., सर्वत्रगः -गा -गं, सर्वत्रगः -गा -गं, सर्वत्रगानी &c.; 'the whole body,' सर्वशरीरः -शा -शं; 'the world,' जगज्जापी &c.

PERVASIBLE, a. व्याप्यः -प्या -प्यं, अभिव्याप्यः &c., व्यापनीयः -या -यं, प्रवेशनीयः -या -यं, प्रवेश्यः -श्या -श्यं.

PERVASION, s. (Act of pervading) व्याप्तिः f., व्यापनं, व्यापकत्वं, अभि-व्याप्तिः f., अभिव्यापनं, प्रवेशनं, सम्मूर्च्छनं, आक्रमणं, विगाहः -हनं, सर्वत्र विसारः.

PERVASE, a. (Petulant, obstinate) प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः &c., विप्रतीपकारी -रिणी -रि (न्), विपरीतकारी &c., विपरीतः -ता -तं, प्रतिपूलः -ला -लं, विलोमः -मे -मं, कुटिलशीलः -ला -लं, वक्रशीलः

&c., कुटिलपुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दुष्टुष्टिः &c., वक्रसम्भावः -वा -वं, निकृतः -ता -तं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, शठः -ठा -ठं.—(Distorted) कुटिलः -ला -लं, अननुः -नुः -नु, वक्रः -क्ता -क्तं, विकृतः &c.

PERVERSELY, adv. प्रतीपं, विप्रतीपं, प्रतिपूलं, विपरीतं, वैपरीत्येन, प्राति-कृत्येन, वामत्येन, कुटिलं, कुटिलशीलत्वात्, वक्रशीलत्वात्.

PERVERSENESS, PERVERSITY, s. प्रतीपता -त्वं, विप्रतीपता -त्वं, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रतिपूलता, प्रातिकृत्यं, कुटिलता, कुटिल्यं, कुटिलशीलता, वक्रता, वक्रशीलता -त्वं, विपर्ययः, विपर्ययोः, वामत्वं, विलोमत्वं, विलो-मक्रिया, विपरीतगतिः f., विक्रिया, दुष्टता, दीरात्यं.

PERVERSION, s. विक्रिया, विकृतिः f., विकारः, अन्यथाकरणं, विपरिणामः, साचीकरणं, विपरीतकरणं, वक्रीकरणं, विरूपकरणं, विलोमकरणं, विलोमक्रिया, विपर्ययासकरणं, साचीकृतं, असहिनियोगः.

To PERVERT, v. a. विकृ, साचीकृ, वक्रीकृ, कुटिलीकृ, अन्यथाकृ, विरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, विलोमीकृ, विपरीतीकृ, वैपरीत्यं कृ, विपरिणामं कृ, विपर्ययं कृ, असहिनियोगं कृ, भ्रंश् (c. 10. भ्रंशयति -यितुं), भ्रष्टीकृ.

PERVERTED, p. p. विकृतः -ता -तं, साचीकृतः &c., वक्रीकृतः &c., विरूपीकृतः &c., अन्यथाकृतः &c., विपरिणतः &c., भ्रंशितः &c., भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं.

PERVERTER, PERVERTING, s. of a. विकारी -रिणी -रि (न्), विकार-जनकः -का -कं, विपरिणामजनकः &c., विपरिणामी &c., विरूप-कारी &c., विपर्ययासकारी &c., विलोमकारी &c.; 'perverting the mind,' चित्तविकारी &c.

PERVESTIGATION, s. अतिपरीक्षा -क्षणं, अत्यवेषणं -शा, अतिनिरूपणं.

PERVICACIOUS, a. अतिप्रतीपः -पा -पं. See PERVERSE, OBSTINATE.

PERVIOUS, a. व्याप्यः -प्या -प्यं, व्यापनीयः -या -यं, प्रवेश्यः -श्या -श्यं, प्रवेशनीयः -या -यं, भेद्यः -द्या -द्यं, भेदनीयः -या -यं, प्रवेशयोग्यः -ग्या -ग्यं, सरोधकः -का -कं.

PERVIOUSNESS, s. व्याप्यता -त्वं, प्रवेश्यता -त्वं, भेद्यता, भेदनीयता.

PEST, s. (Pestilence) मारी -रि f., मारः -रकः, मरकः, महामारी, महा-व्याधिः m., तीक्ष्णं.—(Any noxious or hateful thing) कष्टकः, दूषकः, शल्यं, घातकः; 'of society,' लोककष्टकः, पंक्तिदूषकः.

To PESTER, v. a. (Harass) बाध्, पीड्, अभिपीड्, तप्, व्यप्, क्रिञ्च.

PESTERED, p. p. बाधितः -ता -तं, पीडितः &c., आयासितः &c., क्रिञ्चितः &c.

PESTERER, s. बाधकः, ज्ञेयकः, कष्टकरः, आयासकरः, पीडकः.

PEST-HOUSE, s. सांक्रामिकरोगग्रस्तालयः -यं, मारियस्तालयः -यं.

PESTIFEROUS, a. मारकजनकः -का -कं, मारकोत्पादकः &c., मारकः -क

-कं, मारात्मकः &c., प्राणनाशकः &c., विनाशकः &c., साक्षतिकः &c.

PESTILENCE, s. मारी -रि f., मारः -रकः, मरकः, महामारी, महाव्याधिः m. व्याधिः m., तीक्ष्णं, प्रतीवापः, आतचनं, कृत्वा.

PESTILENT, PESTILENTIAL, a. (Producing the plague). See PES-

TIFEROUS.—(Noxious, pernicious) घातुकः -का -कं, घातकः &c.

उपघातकः &c., अपकारकः &c., अपकारी &c., मारकः -का -कं

विनाशकः &c., दूषकः &c., बाधकः &c.

PESTLE, s. मुसलं -लः, मुषलं -लः, गोकीलः, गोकीलः, अयोयं, मुञ्जः मुञ्जः; 'pestle and mortar,' उलूखलमुषलं; 'to be pounded with a pestle,' मुसत्यः -त्या -त्यं.

PET, s. (Fit of pcevishness) ईषाकोपावेशः, ईषाकोपः, ईषाक्रोधः, ईष द्विरागः, ईषद्वैरव्यं.—(A fondling) प्रेमपात्रं, प्रेमास्यदं, प्रीतिपात्रं अनुरागपात्रं, क्रीडामृगः, सदानुगतः.

To PET, v. a. (Fondle) लल (c. 10. लालयति -यितुं), अङ्गे पाल्, प्रेम कृ

PETAL, s. दलं, पुष्पदलं, पुष्पपत्रिका, पुष्पपत्रं.

PETALED, PETALOUS, *a.* सदलः-ला-लं, दलवान्-वती-वत् (न), दलसः &c.
 PETIT, *a.* अल्पः-त्या-ल्यं, सुद्रुः-द्रा-द्रं. See PETTY, LITTLE, &c.
 PETITION, *s.* प्रार्थना-नं, अभ्यर्थना, अर्थः, याज्ञा, निवेदनं, विज्ञापनं-ना.
 —(Written) निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, प्रार्थनपत्रं.
 To PETITION, *v. a.* (Beg, request) प्रार्थ, अभ्यर्थ, अर्थ, याच्, निवेद-
 नपत्रेण प्रार्थ, निवेद (c. 10. -वेदयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञाप-
 यति -यितुं).
 PETITIONER, *s.* प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (न), अर्थी *m.*, याचकः, निवेद-
 यिता *m.* (न), निवेदनकृत् *m.*, विज्ञापनकृत्, कार्यदः, अभ्यर्थयमानः.
 PETRESCENT, *a.* चारमपायाणपरिणामः-मा-नं.
 PETRIFICATION, *s.* (Process of conversion into stone) पाषाणी-
 करणं, प्रस्तरिकरणं, दृढकरणं, पाषाणपरिणामः, प्रस्तरपरिणामः, पाषा-
 णसात्करणं, पाषाणभूयं.—(Thing petrified) पाषाणीभूतवस्तु *n.*,
 दृढभूतवस्तु *n.*, कृत्रिमपाषाणः.
 PETRIFIED, *p. p.* or *a.* पाषाणीभूतः-ता-तं, पाषाणीकृतः &c., प्रस्तरभूतः
 &c., पाषाणसात्कृतः &c., पाषाणत्वापन्नः-आ-वं, प्रामपाषाणत्वः-त्वा-
 -त्वं.—(Fixed in amazement) काष्ठवत् स्तम्भः-आ-भं, गतप्राणः-
 -आ-वं.
 To PETRIFY, *v. a.* पाषाणीकृ, प्रस्तरिकृ, पाषाणसात्कृ, पाषाणपरिणामं कृ,
 पाषाणत्वं प्राप् (c. 10. -आपयति -यितुं).—(Make callous) कठिनीकृ,
 निष्ठुरीकृ, पाषाणसमभावं-वां कृ.—(Fix with amazement, &c.)
 काष्ठवत् or प्रेतवत् स्तम्भीकृ.
 TOPETRIFY, *v. n.* पाषाणीभू, प्रस्तरिभू, पाषाणत्वं प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं).
 PETROLEUM, *s.* शिलातैलं, शिलारसः, शैलनिर्व्यासः, भूमितैलं.
 PETTICOAT, *s.* शाटकः, शाटी, स्त्रीशाटकः, चडाटकः-कं, अङ्गोरुकं,
 चोटी, नीची, चलनकं, कौशेयं, पटवासः, पटमयं, स्त्रीकटिवस्त्रं, स्त्रीज-
 नभूतम् अधोवसनं or अधोवस्त्रं or अधोशुकं or अनवैसम् *n.* or
 अननरीयं or उपसंस्थानं or परिधानं; 'under petticoat govern-
 ment,' स्त्रीवशवर्ती *m.* (न), स्त्रीजितः.
 PETTIFOGGER, *s.* जघन्यवृत्तिः *m.*, अधमवृत्तिः *m.*, कुस्तिप्रतिनिधिः *m.*,
 कुस्तिव्यापारी *m.* (न), सुद्रुविवादाप्यपारी *m.*
 PETTINESS, *s.* अल्पता, सुद्रुता-त्वं, लघुता, लाघवं, तुच्छता.
 PETTISH, *a.* वक्रभावः-वा-वं, कर्कशभावः &c., प्रतीपः-पा-पं, कर्कशः
 -शा-शं, नैकृतिकः-की-कं, ईषकोपी-पिनी-पि (न), ईषडिरक्तः-क्ता-कं.
 PETTISHLY, *adv.* सकार्कश्यं, कर्कशं, ईषकोपेन वक्रशीलत्वात्.
 PETTISHNESS, *s.* कार्कश्यं, कर्कशता, कर्कशशीलता, प्रतीपता, प्रतीपशीलता,
 वक्रशीलता, ईषकोपावेशः, ईषकोपिता, ईषडिरक्त्यं.
 PETTY, *a.* अल्पः-त्या-ल्यं, सुद्रुः-द्रा-द्रं, लघुः-घुः-घु, खलकः-का-
 -कं, उप prefixed, कल्प or देशोप in comp.; as, 'a petty
 crime,' उपपातकं; 'a petty prince,' राजदेशीयः, राजकल्पः.
 PETULANCE, PETULANCY, *s.* प्रतीपता, वामशीलता, दुःशीलता, घृष्टता,
 अविनयः, अविनीतत्वं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, चापत्यं, तिग्मता.
 PETULANT, *a.* प्रतीपः-पा-पं, वामशीलः-ला-लं, दुःशीलः &c., अवि-
 नीतः-ता-तं, प्रगल्भः-त्या-ल्यं, घृष्टः-ष्टा-ष्टं.
 PETULANTLY, *adv.* प्रतीपं, प्रगल्भं, सप्रागल्भ्यं, अविनीतवत्, घृष्टवत्.
 PEWTER, *s.* कांस्यं-स्यकं, कांसीयं, कंसः-सं, पीतलोहं.
 PEWTERER, *s.* कांस्यकारः-रकः, कंसकारः-रकः, कांस्यवणिक् *m.* (न).
 PHALANX, *s.* भोग्यभूः, घनभूः, गाढभूः.
 PHALLUS, *s.* (Emblem of Śiva) लिङ्ग. According to the
 Mahrattī Dictionary there are 12; viz. 1. महाकालेश्वरः,
 2. सोमनाथः, 3. केदारेश्वरः, 4. विष्णेश्वरः, 5. श्रीकृष्णेश्वरः, 6. घण्टेश्वरः,

7. घण्टेश्वरः, 8. नागनाथः, 9. वैद्यनाथः, 10. भीमाश्वरः, 11. गङ्गा-
 कार्जुनः, 12. रानेश्वरः.
 PHANTASM, PHANTASMA, *s.* आभासः, भासः, छाया, अपञ्चाया, शालना,
 माया, मनोरथसृष्टिः *f.*, कल्पनासृष्टिः *f.*
 PHANTASY, *s.* वासना, कल्पना, भासः, आभासः. See FANCY.
 PHANTOM, *s.* वेतालः, भूतः-तं, प्रेतः, प्रेतनटः, रात्रिचरः, रात्रिचरः.
 निशाचरः, निशादः.—(Fancied vision). See PHANTASM.
 PHARISAIC, PHARISAICAL, *a.* साधुमन्यः-न्या-न्यं, दाम्भिकवृत्तिः-त्तिः
 -त्ति, कुहकवृत्तिः &c., दाम्भिकः-की-कं, धर्मध्वजी-जिनी-जि (न),
 धर्मोपधः-धा-धं, कपटधर्मी-धर्मणी-धर्म (न), कुहकधर्मी &c.
 PHARISAICALNESS, PHARISAISM, *s.* साधुमन्यता, दाम्भिकवृत्तिः *f.*, कुहक-
 वृत्तिः *f.*, कुहना, कपटधर्मः, दम्भः, दाम्भिकत्वं, धर्मोपधा.
 PHARISEE, *s.* धर्मध्वजी *m.* (न), कपटव्रती *m.*, दम्भी *m.* See HYPOCRITE.
 PHARMACEUTIC, PHARMACEUTICAL, *a.* औषधसंस्कारसम्बन्धी &c., अगद-
 संस्कारविद्यासम्बन्धी &c.
 PHARMACOPŒIA, *s.* औषधसंस्कारविषयको ग्रन्थः, औषधसंस्कारशास्त्रं.
 PHARMACOPOLIST, *s.* औषधधिकृता *m.* (न), भेषजविज्ञेता *m.*, अगदधि-
 क्रयी *m.* (न).
 PHARMACY, *s.* औषधसंस्कारः, भेषजसंस्कारः, अगदसंस्कारः, औषधक्रिया,
 औषधसंस्कारविद्या, औषधकरणविद्या, अगदसंस्कारविद्या, चिकित्सा.
 PHAROS, *s.* दीपस्तम्भः, दीपगृहं, दीपागारं, आकाशदीपः.
 PHASE, PHASIS, *s.* दर्शनं, सन्दर्शनं, दर्शनभेदः, दर्शनप्रकारः.
 PHEASANT, *s.* जीवज्जीवः, जीवजीवः, जिवाजिवः, वीजनः, कृकणा.
 PHENIX, *s.* स्वभस्मजपयत्री *m.* (न), कविकल्पितः स्वभस्मोत्पन्नमानः
 पक्षिविशेषः.—(Singularly eminent person) अद्वितीयः. See
 PARAGON.
 PHENOMENON, *s.* (Any thing visible, an appearance of any
 kind) दृश्यविषयः, दृष्टिर्निमित्तः, दृग्गोचरो विषयः, दृष्टिगोचरो विषयः,
 दर्शनं.—(Remarkable or unusual appearance) अद्भुतदर्शनं,
 अद्भुतविषयः, अद्भुतं, उत्पातः, उपद्रवः.
 PHIAL, *s.* सुद्रुकपी, काचकूपी, काचपात्रं, अल्पपरिमाणा काचकूपी.
 PHILANTHROPIC, PHILANTHROPICAL, *a.* जनप्रियः-या-यं, लोकप्रियः
 &c., नरप्रियः &c., जनवल्लभः-भा-भं, जनहितैषी-पिणी-पि (न),
 जनहितेच्छुः-च्छुः-च्छु, जनहितेष्णुः-ष्णुः-ष्णु, जनोपकारशीलः-ला-लं,
 जनोपकारी &c., लोकोपकारी &c., परोपकारशीलः &c., सर्वोपकारी
 &c., विश्वोपकारी &c., सर्वहितैषी &c., जगदुपकारी &c., विश्वनिधः
 -वा-वं, जगन्निधः &c., जगत्सलः-ला-लं, जगत्सुहृद् *m. f. n.*
 PHILANTHROPIST, *s.* जनहितैषी *m.* (न). See PHILANTHROPIC.
 PHILANTHROPY, *s.* जनप्रियता, लोकप्रियता, नरप्रियता, जनप्रीतिः *f.*,
 जनहितैषा, जनहितेच्छा, जनहितेष्णा, सर्वजनप्रीतिः *f.*, सर्वजनहितैषा,
 सर्वप्राणिप्रियता, सर्वभूतदया, जनोपकारशीलता, सर्वोपकारशीलता,
 विश्वप्रीतिः *f.*, जगत्सुहृत्.
 PHILIPPIC, *s.* भर्त्सनार्थकवाक्यं, भर्त्सनात्मकवाक्यं, भर्त्सनवाक्यं, भर्त्सनारु-
 पभाषणं, भर्त्सनारूपवाक्यप्रवचनः.
 PHILOLOGER, PHILOLOGIST, *s.* शब्दशास्त्रज्ञः, शब्दविद्याज्ञः, शाब्दिकः,
 शब्दशास्त्री *m.* (न), शब्दशास्त्रवेत्ता *m.* (न), शब्दशास्त्रविद्, वैयाकरणः,
 व्युत्पत्तिज्ञः.
 PHILOLOGICAL, *a.* शाब्दिकः-की-कं, शब्दशास्त्रीयः-या-यं, शब्दशास्त्र-
 सम्बन्धी, शब्दव्युत्पत्तिविषयः-या-यं, शब्दोत्पत्तिविषयकः-का-कं.
 PHILOLOGY, *s.* शब्दविद्या, शब्दशास्त्रं, शब्दव्युत्पत्तिविद्या, शब्दोत्पत्तिविद्या,
 शब्दशासनविद्या.

PHILOMATHI, *s.* विद्यानुरागी *m.* (नं), विद्याप्रियः, विद्यानुसेवी *m.*, विद्या-
बन्धुः, विद्याभक्तः, जिज्ञासुः *m.*
PHILOMATHY, *s.* विद्यानुरागः, विद्यानुसेवनं, विद्याभक्ता, जिज्ञासा.
PHILOPROGENITIVENESS, *s.* संप्रत्ययेः, पुत्रयेः, प्रजायेः.
PHILOSOPHER, *s.* ज्ञानी *m.* (नं), महाज्ञानी *m.*, ज्ञानवान् *m.* (तं), विद्वान् *m.*
(स्), पण्डितः, पण्डितपुङ्गवः *m.*, विद्यावान् *m.* (तं), ज्ञाननिष्ठः, ज्ञानवि-
ज्ञाननिष्ठः, प्राज्ञः, प्रज्ञावान् *m.*, तत्त्वविद् *m.*, तत्त्वज्ञः, तत्त्वज्ञानी *m.*,
तत्त्वविचारकः, तत्त्विकः, पदार्थविज्ञानी *m.*, पदार्थपरिज्ञानी *m.*, तार्किकः,
नैयायिकः, भट्टः, दमनः.
PHILOSOPHER'S-STONE, *s.* स्पर्शमणिः *m.*, स्पर्शप्रस्तरः, रसेन्द्रः; 'the
gold proceeding from its touch,' स्पर्शमणिप्रभवः.—(Posses-
sion securing every thing desired, fabled by the Hindūs
either as a tree, or cow, or gem) कल्पद्रुमः, कल्पवृक्षः,
कल्पतरुः *m.*, कल्पलता, कामधेनुः *f.*, कामदुषा, कामधुक *f.*, कामदः,
चिन्तामणिः *m.*
PHILOSOPHIC, PHILOSOPHICAL, *a.* (Pertaining to philosophy)
तत्त्वज्ञानविषयकः -का -के, तत्त्वज्ञानसम्बन्धी &c., ज्ञानविज्ञानसम्बन्धी
&c., ज्ञानसम्बन्धी &c., विद्यासम्बन्धी &c., तर्कादिविद्यासम्बन्धी &c.,
न्यायादिविद्याविषयः -या -यं.—(Skilled in philosophy) तत्त्वज्ञाननिष्ठः
-हा -हं, ज्ञाननिष्ठः &c., ज्ञानपरः -रा -रं, विद्यापरः -रा -रं, ज्ञानवि-
ज्ञाननिष्ठः &c., तत्त्वविचारनिष्ठः &c., तत्त्वविचारपरः &c.
PHILOSOPHICALLY, *adv.* तत्त्वज्ञानानुसारेण, न्यायज्ञानानुसारात्, तत्त्वज्ञा-
नतः, ज्ञानतः, ज्ञानविज्ञानतः, तत्त्वतः.
To PHILOSOPHIZE, *v. n.* तत्त्वान्वीक्षणं कृ, तत्त्वविचारं कृ, तत्त्वजिज्ञासां कृ,
तत्त्वनिरूपणं कृ, तत्त्वनिरर्थं कृ, ज्ञानविज्ञानविचारं कृ.
PHILOSOPHY, *s.* तत्त्वज्ञानं, तत्त्वविज्ञानं, तत्त्वविद्या, ज्ञानं, विज्ञानं, ज्ञान-
विज्ञानं, तत्त्वशास्त्रं, ज्ञानशास्त्रं, पाण्डित्यं.—(Moral philosophy)
नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नीतिशास्त्रं.—(Logical) तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं,
तर्कः, न्यायः, न्यायशास्त्रं, न्यायविद्या, विचारविद्या, आन्वीक्षिकी.—
(Natural) पदार्थविज्ञानं, पदार्थविद्या, पदार्थशास्त्रं.—(Stoicism)
औदास्यं, उदासीनता.
PHILTER, *s.* यज्ञीकरणाथं पेयोपथं, यज्ञीकरणीयं, अभिचारोपथं, संयद-
नीयं, संवदनं, यज्ञक्रिया.
PHIZ, *s.* मुखं, वदनं, आननं, आस्यं, चक्रे, अग्रमुखं.
PHLEBOTOMIST, *s.* शिरावेधकः, शिरावेधकः, रक्तावधकः, रक्तावी, शिरा-
वेधकः, शिरामोक्षकः, शिराविद् *m.*, शिराविद् *m.* (पुं), रक्तमोचकः.
PHLEBOTOMY, *s.* शिरावेधनं, शिरावेधनं, शिरावेधः, शिरावेधनविद्या, शि-
रावेधः -दनं, शिरामोक्षः -क्षणं, रक्तमोक्षणं, रक्तमोचनं, रक्तावधं,
रक्तमोक्षः.
PHLEGM, *s.* कफः, श्लेष्मा *m.* (नं), श्लेष्मकः, ज्ञेदनः, ज्ञेदकः, श्लेष्माणकः,
श्लेष्माणकः, सङ्घातः, लघनः, खटः, बलाशः, बलहा *m.* (नं), निद्रा-
मग्ननं.—(Dulness, coldness) जडता, जाड्यं, मन्दता, मान्द्यं.—
(Removing phlegm) श्लेष्मघ्नः -घ्नी -घ्नं, कफनाशनः -ना -नं.
PHLEGMAGOGUE, *s.* श्लेष्मघ्नः, श्लेष्मघ्नः, कफनाशनं, कफसारकम् औषधं.
PHLEGMATIC, *a.* (Relating to phlegm) कफसम्बन्धी &c., श्लेष्मसम्बन्धी
&c.—(Abounding in it, having it) श्लेष्मलः -ला -लं, श्लेष्मयः
-का -यं, श्लेष्मवान् -वती -वत् (तं), कफी -फिनी -फि (नं), कफेष्टुः -लुः
-लुः, कफयः -यी -यं, कफप्रचुरः -रा -रं, बहुकफः -का -कं.—(Gene-
rating or exciting it) कफकरः -री -रं, कफवर्धकः -का -कं, कफ-
वर्धनः -नी -नं, कफजनकः &c., कफोत्पादकः &c., शैक्विकः -की -कं,
कफजनकः &c.—(Proceeding from it) श्लेष्मजः -जा -जं.—(Dull.

apathetic) जडः -डा -डं, जडप्रकृतिः -तिः -ति, जडस्वभावः -वा -वं,
शीतप्रकृतिः &c., शीतः -ता -तं, मन्दः -न्दा -न्दं.
PHLEME, *s.* पशुसिरावेधनी, पशुरक्तमोक्षयन्त्रं. See FLEAM.
PHENIX, *s.* कविकल्पितः स्वभस्मजन्यपक्षी *m.* (नं). See PHENIX.
PHONETIC, *a.* शाब्दिकः -की -कं, शाब्दः -न्दी -न्दं, यथाशब्दः -न्दा -न्दं
यथास्वरः -रा -रं, ध्वनिसम्बन्धी &c., स्वरसम्बन्धी &c., ध्वनिविषयकः -का -कं
PHONETICS, PHONICS, *s.* ध्वनिविद्या, ध्वनिशास्त्रं, स्वरविद्या.
PHONOCAMPTIC, *a.* ध्वनिपरिवर्तकः -कं -कं, ध्वनिपरिवर्तनकारी -रिणी &c
PHOSPHOR, PHOSPHORUS, *s.* (In chemistry) प्रकाशदः.—(Morning
star) प्रातर्नक्षत्रं, प्रातरुदितनक्षत्रं, शुक्रः.
PHRASE, *s.* (Short sentence) वाक्यं, वाक् *f.* (च), उक्तिः *f.*, उक्तं, वचनं
—(Particular mode of speech) विशेषवाक्यं, वाक्यविशेषः, वाक्य
प्रकारः, वाक्यभेदः, वाक्यापादः, वायीतिः *f.*, वाक्यवहाराः, वाक्यारा
भाषणसम्प्रदायः, भाषणपर्यायः, भाषणप्रकारः.
PHRASEOLOGY, *s.* वाक्यापादः, वायीतिः *f.*, वाक्यरीतिः *f.*, वाक्यवहाराः
वाक्यवृत्तिः *f.*, वाक्यपर्यायः, भाषणपर्यायः, वाक्यरचना, शब्दरचना
उक्तिपर्यायः, उक्तिवापादः, उक्तिः *f.*; 'dramatic phraseology
नाट्योक्तिः *f.*
PHRENETIC, *a.* उन्मत्तः -न्ता -न्तं, सोन्मादः -दा -दं. See FRANTIC.
PHRENITIS, PHRENSY, *s.* (In medicine) सन्निपातज्वरः.—(Madness
उन्मादः, सन्मादः, उन्मादवायुः *m.*
PHRENOLOGY, *s.* कपाललक्षणविद्या, कपालविद्या, कपालसामुद्रिकं.
PTHISIC, *s.* (Dyspnoea) श्वासारोपः, श्वासकृच्छ्रं, दुःश्वासः.
PTHISICAL, *a.* श्वयरोगी -गिणी -गि (नं), श्वयी -यिणी -यि (नं), श्वा
सावरोपविशिष्टः -हा -हं, श्वासकृच्छ्रविशिष्टः &c., दुःश्वासी &c.
PTHISIS, *s.* श्वयः, श्वयरोगः, श्वययुः *m.*, कफश्वयः, यक्ष्मा *m.* (नं)
जक्ष्मा *m.*, यक्ष्मरोगः, राजयक्ष्मा *m.*, रोगराजः. See CONSUMPTION
PHYLAERY, *s.* रक्षणो, कवचः -चं, रक्षणलिपिः *f.*
PHYSIC, *s.* (Art of healing diseases) चिकित्सा -त्सनं, वैद्यकं, वैद्य
कर्म *n.* (नं), वैद्यक्रिया, वैद्योपचारः, उपचारः, उपचार्यः, उपचर्यो
औषधोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः, रुक्प्रतिक्रिया.—(Medicine
औषधं, भेषजं, भेषजं -ज्यं, जगदः.
To PHYSIC, *v. a.* औषधं दा, भेषजं दा, कित् in des. (चिकित्सति -त्सितुं
भियन् (nom. भियन्ति), उपचर् (c. l. -चरति -रितुं), औषधप्रयोगं कृ
औषधोपचारं कृ, उपचारं कृ.
PHYSICAL, *a.* (Pertaining to natural or material things a
opposed to moral) साकारपदार्थसम्बन्धी &c., साकारवस्तुसम्बन्ध
&c., साकारपदार्थरूपः -पा -पं, साकारद्रव्यरूपः &c., स्थूलपदार्थसम्बन्ध
&c., स्थूलपदार्थरूपः &c., सिद्धपदार्थसम्बन्धी &c., साकारः -रा -रं, स्थूल
-ला -लं, जडः -डा -डं; 'physical force,' आकुलं, साकारद्रव्यबलं
जडबलं; 'physical substance,' साकारवस्तु *n.*, साकारद्रव्यं, स्थूल
वस्तु *n.*, स्थूलपदार्थः, जनास्वीयद्रव्यं. See MATERIAL.—(Medici-
nal). See the word.
PHYSICALLY, *adv.* स्वभावतः, स्वभावेन -वात्, भावतः, प्रकृतितः, प्रकृत्या
जन्मतः, जातितः. See NATURALLY.
PHYSICIAN, *s.* चिकित्सकः, वैद्यः, भियक् *m.* (नं), चिकित्सानीवी *m.* (नं)
भियक्पुष्पनीवी *m.*, रोगज्ञानकः, रोगहन् *m.*, रोगहारी *m.*, रोगहा *n*
(नं), जगद्विहारः, आयुर्वेदी *m.*, आयुर्वेददृक् *m.* (ज्ञ), दोषघ्नः, प्राणाचार्यः
The physician of the gods is इन्द्रमरिचः or काशिराजः. Th
twin sons of अश्विनी, called अश्विनी, अश्विनेवी, अश्विनीकुमारी
अश्विनीपुत्री, अश्विनीकुत्री, are also physicians of heaven

Hence some of the following names for an eminent physician: धन्वन्तरि: *m.*, अग्निनीकुमारः, अग्निनीपुत्रः, राजवैद्यः, शतमारी *m.* (न).

PHYSICKED, *p. p.* चिकित्सितः -ता -तं, कृतोपचारः -रा -रं.

PHYSICS, *s. pl.* साकारपदार्थविज्ञानं, स्थूलपदार्थविज्ञानं, साकारपदार्थविद्या, साकारपदार्थशास्त्रं, पदार्थविज्ञानं, सिद्धपदार्थविज्ञानं.

PHYSIOGNOMIST, *s.* मुखलक्षणज्ञः, मुखलक्षणविद् *m.*, मुखसामुद्रिकः.

PHYSIOGNOMY, *s.* (Art of discerning the character from the features) मुखलक्षणनिरूपणविद्या, मुखलक्षणनिरूपणात् स्वभावपरिच्छेदः.—(Countenance) मुखं, वदनं, जाननं, आस्यं, वक्त्रं.

PHYSIOLOGIC, PHYSIOLOGICAL, *a.* प्राणिधर्मगुणविद्यासम्बन्धी &c., प्राणिधर्मगुणविद्याविषयकः -का -कं.

PHYSIOLOGIST, *s.* प्राणिधर्मगुणविद्याज्ञः, प्राणिधर्मगुणवेत्ता *m.* (न).

PHYSIOLOGY, *s.* प्राणिधर्मगुणविद्या, प्राणिधर्मगुणज्ञानं, प्राणिधर्मगुणशास्त्रं, जन्तुगुणधर्मविद्या, द्रव्यतत्त्वज्ञानं.

PIACULAR, PIACULOUS, *a.* प्रायश्चित्तकारी-रिणी-रि (न), अपनाशकः -का -कं.

PIA-MATER, *s.* मस्तिष्कावरणत्वक् *f.* (च), मस्तिष्कावरणं.

PIANO, & (In music) मन्दः.—(A kind of instrument) तन्त्रीकवाद्यविशेषः.

PIAZZA, *s.* स्तम्भपंक्तिप्राणितो मण्डपपथः or मण्डपस्य छत्रपथः.

PICARON, *s.* समुद्रयात्री दस्युविशेषः or अपहारकविशेषः.

To PICK, *v. a.* (Gather by plucking) अङ्गुलिभिर् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आदा (c. 3. -ददाति -दसे -दातुं) or चि (c. 5. चिनोति, चेत्तुं) or अवचि or लृ or छिद्; 'he picks a branch from the tree,' वृक्षपल्लवम् आदत्ते.—(Clean with the teeth or claws) दनैः or नखैः or अङ्गुलिभिः शुष् or मृज् or परिष्कृ.—(Pick a bone) अस्थिनांसम् दनैर् उत्कृष् (c. 1. -कषेति -क्रुष्टुं) or निष्कृष् or चर्व् (c. 1. चर्वेति -र्वितुं), अस्थिपरिष्कारं कृ, अस्थिशोधनं कृ.—(Cull, select) उड् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुड्, उड्ग्रह् वृ, उड्ग्रह् चर्षि कृ.—(Separate with the fingers) अङ्गुलिभिः पृथक् or खडीकृ.—(Pick off) प्रत्येकं or एकेकशो ह or उड्, पृथक् पृथक् उड्.—(Pick out, select) उड्, समुड्.—(Pick out, pluck out) उत्पद (c. 10. -पाटयति -यितुं), उत्पुष् (c. 1. -लुचति -चितुं), उड्, समुड्, उत्कृष्, उत्पुञ्चनं कृ.—(Pick up) उड्, समुड्, आदा, ग्रह्, उड्ग्रह्, प्रतिग्रह्, उत्था in caus. (-चापयति -यितुं, rt. स्था), समुत्था.—(Pick the ear) कर्णशोधनं कृ, कर्णनिर्घर्षणं कृ.—(Pick the nose) नासाशोधनं कृ, नासानिर्घर्षणं कृ.—(Pick the teeth) दन्तशोधनं कृ, दन्तनिर्घर्षणं कृ.—(Pick the pocket) कोपस्यद्रव्यं छलेन अपह् or ह्, कोपं छिन्ना तस्यद्रव्यम् अपह्.—(Pick holes) छिद्रान्वेषणं कृ.

To PICK, *v. n.* (Eat by morsels) अत्याख्यशः or अत्यसख्यशः खाद्.

PICK, *s.* (Axe) पाषाणदारणः. See the next.—(Choice) उड्गारः, उड्गरणं, उड्गराधिकारः, पराधिकारः, विकल्पः -त्यकः.

PICK-AXE, *s.* पाषाणदारणः, पाषाणभेदनी, टङ्कः, शैलभित्तिः *f.*, शिलाकुट्टकः, खनिचं.

PICKED, *p. p.* उड्कृतः -ता -तं, उड्गृहीतः &c., हृतः &c., परिगणितः &c.

PICKET, *s.* सेनायाः पुरतः स्थापितं रक्षकदलं, सज्जनं, उपरक्षणं, सेनारक्षः, —(Stake) शङ्कुः *m.*, शल्यं.

PICKING, *s.* (Plucking, selecting) ग्रहणं, अङ्गुलिभिर् ग्रहणं, उड्ग्रहणं, उड्गारः, उड्गरणं.—(Stealing) अपहारः, अपहरणं, सुद्रुद्रुग्रहणं.—(Extra gain) अधिकलाभः, अधिकप्राप्तिः *f.*, अवान्तरलाभः.

PICKLE, *s.* (Vegetable, &c., pickled) सन्धितं, सन्धानं, लवणश्लाकः, सन्धितश्लाकः, लवणितश्लाकः.—(Brine) लवणोदं, लवणं.—(State

of difficulty) दुर्दशा, दुर्गतिः *f.*, दुरवस्था.

To PICKLE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धितं -तां कृ, लवणीकृ, लवण (nom. लवणयति -यितुं), लवणीकृतः, उपस्कृ.

PICKLED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, लवणितः -ता -तं, लवणीकृतः &c., उपस्कृतः &c.

PICK-POCKET, *s.* कोपछेदकः, कोपस्यद्रव्यापहारकः, सन्धिछेदकः, चिन्ताभः.

PIC-NIC, *s.* वनभोजनं, शरत्भोजनं, गणभोजनं.

PICTORIAL, *a.* (Pertaining to pictures) चित्रसम्बन्धी &c., चित्रलेखासम्बन्धी &c.—(Illustrated by pictures) सचित्रः -चा -चं, चित्रयुक्तः -क्ता -क्तं, चित्रलिखितः -ता -तं.

PICTURE, *s.* चित्रं, चित्रलेखा, चित्रलिखितं, आलेख्यं, प्रतिमा -मानं, चित्रकलकः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिरूपं, प्रतिच्छाया, प्रतिच्छन्दकं, प्रतिविधं, विधः -धं, कर्करीकः, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतियातना; 'represented in a picture,' आलिखितः -ता -तं; 'immoveable as in a picture,' आलिखित इव निश्चलः.

To PICTURE, *v. a.* (Paint a resemblance) चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), आलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), लिख्, चित्रं लिख्, वर्ण्य (c. 10. वर्णयति -यितुं), विध (nom. विधयति -यितुं), प्रतिविध, प्रतिमानं कृ, आलेख्यं कृ.—(Figure to one's self mentally) मनसा कृप् or संकृप् or भू (c. 10. भावयति -यितुं) or विभू.

PICTURED, *p. p.* or *a.* चित्रगतः -ता -तं, चित्रसंस्थः -स्था -स्थं, आलिखितः -ता -तं, चित्रलिखितः &c., आलेख्यसमर्पितः &c., चित्रसमर्पितः &c., विधितः &c., प्रतिविधितः &c., विद्यागतः &c.—(In the mind) मनसा कल्पितः -ता -तं.

PICTURE-FRAME, *s.* चित्रावरणकाष्ठं, चित्रपरिगतकाष्ठं, चित्रावरणं.

PICTURE-GALLERY, *s.* चित्रशाला, चित्ररक्षणशाला, आलेख्यशाला.

PICTURE-MAKER, *s.* चित्रकर्त्ता, चित्रकारः, चित्रकृत् *m.*, चित्रकर्म्मन् *m.* (न).

PICTURESQUE, *s.* (Like a picture) चित्रमदृश -शी -शी, चित्रोपमः -मा -मं, चित्रलेखातुल्य -त्वा -ल्ये.—(Diversified with hill, dale, wood, &c.) भाङ्गुलः -लौ -लौ, भङ्गुलः -ला -लं, पर्वतवननदीमिश्रितः &c., पर्वतनदीवनदीमिश्रितः &c.

To PIDDLE, *v. n.* (Deal in trifles). See To PEDDLE.—(Make water, as a child) बालकपद मूत्रं कृ or मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रं (c. 10. मूत्रयति -यितुं).

PIE, *s.* शङ्कुली; 'number of pies,' शङ्कुलिकं.

PIEBALD, *a.* नानावर्णः -धा -धं, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, श्वलः -ला -लं, कर्बुरः -रा -रं, चित्राङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, चित्रविचित्रः -चा -चं; 'piebald horse,' हलाहः -हा, हालाहः -हा.

PIECE, *s.* (Fragment, part separated from the whole) खण्डः -खंडकः, लवः, अंशः, भागः, शकलः -लं, भिन्नं, भिन्नं, भिन्निः *f.*, दलं, विदलं; 'in pieces,' खण्डशस्त्रं, खण्डं खण्डं, लवशस्त्रं, भागशस्त्रं; 'to break in pieces,' खण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, लवशः कृ, विदलीकृ, शकलीकृ, लवशः खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं); 'in many pieces,' बहुखण्डशः कृ, बहुलवशः कृ; 'in a hundred pieces,' शतखण्डशः कृ; 'to fall to pieces,' विदल् (c. 1. -दलति -लितुं), विदलीभू; 'broken in a hundred pieces,' शतचूर्णः -चूर्णा -चूर्णं.—(Part of any thing) भागः, अंशः, विभागः, खण्डः -खंडकः, अङ्गु; 'piece of wood,' काष्ठखण्डः; 'piece of cloth,' वस्त्रखण्डः.—(Separate composition or performance) रचना, प्रबन्धः, वन्यः or expressed by the word itself; as, 'a piece of poetry,' काव्यरचना, काव्यवन्यः, काव्यप्रबन्धः, कविता; 'piece of work,' कर्म *n.* (न), कर्मप्रबन्धः.—(Piece of money) मुद्रा; 'gold piece,'

मुषवीमुद्रा.—(Piece of water) सलिलराशिः *m.*, जलराशिः *m.*, पयश्चयः, जलगुल्मः, जलाधारः, वारिषत्वरः -रं.—(Piece at chess, &c.) शारः -रिः *m.* -रिका, सारिः *m.* -री *f.* -रिका, सारः, खेलनी, नरः, नयः, जतुपुष्पकः.—(A piece to each) प्रत्येकं, एकैकशस्, पृथक् पृथक्.—(Of a piece, of the same sort) एकप्रकारः -रा -रं.—(Of a piece with) सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -या -यं.—(Of a piece, without juncture) असख्यः -ख्य -ख्यं.

To PIECE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), समाधा, संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्तुं), अधिकसखं निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं). See To PATCH.

PIECED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः -न्धि, सख्यः -ख्य -ख्यं.

PIECELESS, *a.* असख्यः -ख्य -ख्यं, ख्यहीनः -ना -नं, ख्यरहितः -ता -तं.

PIECEMEAL, *adv.* ख्यशस्, ख्यं ख्यं, ख्यशः ख्यशः, लयशस्, संशतस्, भागशस्, विभागशस्, भागतस्, संशंश, पृथक्.

PIECEMEAL, *a.* ख्यी -ख्यनी -ख्यि (नं), भागी &c., संशी &c.

PIED, *a.* नानावर्णः -शी -शं, श्रवणः -ला -लं, चित्रितः -ता -तं, चित्राङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, कर्पूरितः &c., चित्रविचित्रः -त्रा -त्रं.

PIER, *s.* (Mole, projecting into the sea) समुद्रीयसेतुः *m.*, सेतुः *m.*, सेतुबन्धः.—(Support of a bridge, &c.) स्तम्भः, उपस्तम्भः, स्तूपा.

To PIERCE, *v. a.* (Penetrate, enter) व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), प्रतिव्यध्, परिव्यध्, प्रविश्, निविश, छिद्र, भिद्, निर्भिद्, छिद्, निखन्, वेधनं कृ, व्यधनं कृ, रन्ध्रं कृ, शुषिरीकृ.

To PIERCE, *v. n.* (Enter) प्रविश्, निविश्, आविश, विश, प्रवेशं कृ.

PIERCED, *p. p.* विद्धः -द्धा -द्धं, वेधितः -ता -तं, अपविद्धः &c., छिद्रितः -ता -तं, भिन्नः -न्ना -न्नं, निर्भिन्नः &c., छिन्नः &c.; 'pierced through the heart,' भिन्नहृदयः -या -यं; 'having the ears pierced,' विद्धकर्णः -शी -शं, छिद्रकर्णः &c.; 'pierced by an arrow,' शरविद्धः &c., वाणनिकृतः -ता -तं.

PIERCER, *s.* वेधकः, वेधी *m.* (नं), भेदकः, छेदकः, वेधनकृत्.—(Instrument) वेधनिका, वेधनी.

PIERCING, *s.* वेधः -धनं, व्यधः -धनं, भेदनं, निर्भेदः, छेदः -दनं, सूचिः *f.*, सूचनं -ना, सूचा; 'in the wrong direction,' अपवेधः.

PIERCING, *part. of a.* वेधकः -का -कं, वेधी -धिनी -धि (नं), भेदकः -का -कं, भेदी &c., सूची &c., सूचकः -का -कं, छेदकः &c., छेदी &c., प्रवेशकः -का -कं, भिद् or छिद् in comp.; 'piercing the heart,' हृदयभिद् *m. f. n.*, हृदयभेदी &c.

PIERCINGNESS, *s.* वेधकत्वं, भेदकत्वं, वेधिता, प्रवेशकत्वं.

PIETISM, *s.* धर्माभिनानं, भक्त्याभिनानं, साधुमन्यता.

PIETIST, *s.* धर्माभिनानी *m.* (नं), भक्त्याभिनानी *m.*, साधुमन्यः.

PIETY, *s.* ईश्वरभक्तिः *f.*, परमेश्वरभक्तिः *f.*, देवभक्तिः *f.*, भगवद्भक्तिः *f.*, धर्मः -मैतवं, धर्मेनिष्ठा, धर्मासक्तिः *f.*, धर्मेशीलता, धर्मेपरता, धर्मेनिबन्धः, धर्मेपरायणबुद्धिः *f.*, धर्मेसेवा, ईश्वरसेवा, ईश्वरनिष्ठा, भक्तिः *f.*, भक्ता -त्वं, भक्तिपरायणबुद्धिः *f.*, पुण्याता, ईश्वरपूजा, परमेश्वरपूजा, देवपूजा, पूजा, पवित्रता -त्वं, शुचिता -त्वं, ब्रह्मव्यता, सीजन्यः; 'eminent in piety,' धर्मेप्रधानः -ना -नं; 'path of piety,' भक्तिमार्गः.—(Reverence of parents, &c.) मातापितृभक्तिः *f.* -भक्ता, मातापितृसेवा, पुत्रधर्मः, अपत्यधर्मः.

PIG, *s.* शूकरशापकः, शूकरशापकः, शूकरः, सूकरः, गाम्यशूकरः, गाम्यः, गृहशूकरः, गृहशूकरः, पशुक्रीडः, बहुप्रजः, विद्वरः. See Hog.—(Of metal) कुशी, लोहपिण्डः -खं, असंस्कृतलोहपिण्डः.

To PIG, *v. a.* शूकरशापकान् सु (c. 2 मृते, c. 4. सूयते, मोतुं) or प्रसु or जन्.

PIG-IRON, *s.* असंस्कृतलोहः, असोधातलोहः, आकरोयलोहः.

PIGEON, *s.* कपोतः, पारावतः, पारवतः, पारापतः, कलरवः, कपोतिका, गृहनाशनः, ध्रुवलोकनः, कोकदेवः, खणरानी *m.* (नं), रक्तदृक् *m.* (शं), किल्लीकखडः; 'domestic pigeon,' गृहकपोतः, गृहकपोतः; 'wood-pigeon,' हारितः, हारीतः.

PIGEON-HEARTED, *a.* हरिणहृदयः -या -यं, भीरुहृदयः &c., चकितहृदयः &c.

PIGEON-HOLE, *s.* कपोतविवरः, कपोतविलं, कपोतरन्ध्रं.

PIGEON-HOUSE, PIGEON-COT, *s.* कपोतपालिका, कपोतपाली, कपोतगृहं, कपोतालयः -यं, कपोतागारः -रं, पारावतालयः, विद्वरः.

PIGGERY, *s.* शूकरालयः -यं, शूकरगृहं, शूकरपालिका, शूकरावरणं.

PIGGISH, *a.* शूकरः -री -रं, शूकरोपमः -मा -मं, शूकरसदृशः -शी -शं.

PIG-HEADED, *a.* स्थूलमस्तकः -का -कं, स्थूलशिराः -रा -रः (स्), स्थूलः &c.

PIGMENT, *s.* वर्णकः -का, वर्णः, रङ्गः. See PAINT.

PIGMY, *s.* वामनः, वामनमूर्तिः *m.*, खड्गः, हस्तमूर्तिः *m.*

PIGMY, PIGMEAN, *a.* वामनशरीरः -रा -रं, अल्पमूर्तिः -मूर्तिः -मूर्ति, अल्पतनुः -नुः -नु.

PIG-STY, *s.* शूकरालयः -यं, शूकरगृहं, शूकरस्थानं, शूकरागारं.

PIG-TAIL, *s.* अष्टदुजः, शूकरपुच्छाकारेण रचितः पञ्चाङ्गीवाकेशः, पुच्छवत् पृष्ठतो लक्ष्मणः केशपाशः.

PIKE, *s.* (Weapon) शूलः -लं, प्रासः, शल्यं, शक्तिः *f.*, कीलः, शङ्कुः *m.*, कुनः -नी, समिकं, चोटिः *f.*, परिचः; 'for driving an elephant,' तोत्रं, वैगुकं.—(The fish) जलमृचिः *m.*

PIKEMAN, *s.* शूली *m.* (नं), शूलधरः, शूलधारी *m.* (नं), शूलपाणिः *m.*, शक्तिग्रहः, शक्तिधरः, शाक्तिकः, कौनिकः, प्रासिकः.

PIKE-STAFF, *s.* शूलदखः -खं, प्रासदखः, शक्तिदखः, कुनदखः.

PILASTER, *s.* चतुष्कोणस्तम्भः, चतुष्कोणाकृतिर अर्द्धस्तम्भः.

PILE, *s.* (Heap) राशिः *m.*, चयः, सचयः, निचयः, चितिः *f.*, उत्करः, प्रकरः, निकरः, पुञ्जः, जोषः, स्तूपः, स्तोनः, सचयः, समूहः, षायः.—(Funeral pile) चितिः *f.*, चिता, चिता, स्तूपः, कूपकः, काष्ठमडी मुः *m.*—(Stake for support) स्तूपा, स्थाणुः *m.*, स्तम्भः, उपस्तम्भः, शङ्कुः *m.*, कीलः.—(Edifice) हर्म्यं, महामन्दिरं, महागृहं, महाभावनं, बृहन्मन्दिरं, बृहद्वर्त्यं.—(Disease). See PILES.

To PILE, *v. a.* (Heap) राशीकृ, षायि, समाधि, सधि, समाधिप् &c.

PILED, *p. p.* राशीकृतः -ता -तं, राशीभूतः &c., चितः &c., उपरिचितः &c. See HEAPED.

PILES, *s. pl.* (Disease) अशोम् *n.*, अशौ, अशौरोगः, गुदरोगः, गुदाङ्कुरः, गुदकीलः, मूलव्याधिः *m.*, असंस् *n.*; 'having them,' अशौ-शौनी -शौ (नं), अशौरोगी-गिणी &c., अशौरोगयुतः -ता -तं; 'destroying them,' अशौघः -घी -घं.

To PILFER, *v. a. and n.* मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुष्, प्रमुष्, अत्यात्यं चुर (c. 10. चोरयति -यितुं) or अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

PILFERED, *p. p.* अत्यात्यशो मूषितः -ता -तं or अपहृतः -ता -तं.

PILFERER, *s.* मोषकः, मूषकः, मूषिकः, आमोषी *m.* (नं), मोषी *m.*, मुमुषियुः *m.*, अत्यचौर्यकृत्, अत्यस्तेयकृत् *m.*, धनहारी *m.* (नं), धन-हारी *m.*, चौरः, चार्थकः.

PILFERING, *s.* मूषणं, मोषा -वणं, मुष्टिः *f.*, मुष्टं, अत्यचौर्यं, अत्यस्तेयं.

PIL-GARLIC, PILED-GARLIC, *s.* तपस्वी *m.* (नं), हताशः, गलितकेशः.

PILGRIM, *s.* यात्रिकः, तीर्थयात्रिकः, तीर्थसेवी *m.* -विनी *f.* (नं), कार्वेटिकः, यात्राकारी *m.* (नं), यात्राकृत्, उदासीनः, सार्थिकः, पथिकः; 'a company of pilgrims,' यात्रा, सार्थः, यात्रिकसंघः.

PILGRIMAGE, *s.* यात्रा, तीर्थयात्रा, यात्राप्रसङ्गः, तीर्थगमनं, तीर्थटनं, तीर्थ-सेवा -वनं; 'setting out on a pilgrimage,' यात्राकरणं; 'place

of pilgrimage, तीर्थः -र्थं, पुण्यतीर्थं, वरदानं, गोपीर्थं, समवतारः, प्राणयः; 'the great place of pilgrimage, or Benares,' तीर्थराजी; 'pilgrimage to it,' महायात्रा; 'to the Ganges,' गङ्गायात्रा; 'ceremonies to be observed at a place of pilgrimage,' तीर्थविधिः *m.*; 'favours granted by the idol at a place of pilgrimage, consisting of flowers, ashes, holy water, &c.,' तीर्थप्रसादः.

PILL, *s.* गुली, गुलिका, वटिका, वटः -टी, वटिका; 'magical pill, by putting which in the mouth a person has the power of ascending to heaven,' विद्या.

To PILLAGE, PILL, *v. a.* लुण्ठ (c. 1. लुण्ठति -यितुं), लुण्ठ, लुण्ठ, लुण्ठ, लुण्ठ, धनद्रव्यादि द्र (c. 1. हरति, हर्तुं), अपहृ, अभिहृ, लुण्ठनं कृ, लुण्ठनं कृ, विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लोभुं), लुप्, कल् (c. 10. कालयति -यितुं), प्रकल्.

PILLAGE, *s.* लुण्ठनं, लुण्ठा, लुण्ठनं, लुण्ठा, अपहारः, हरणं, लोभं, लोभं, लोभः तं, लुभं, अभिग्रहः, धनापहारः.

PILLAGER, *s.* अपहारकः, अपहारी *m.* (न्), हारकः, लुण्ठाकः, लुण्ठनकृत्.

PILLAR, *s.* स्तम्भः, अवस्थम्भः -म्भनं, उपस्तम्भः -म्भनं, स्तूपा, स्तूभिः *f.* -म्भी, शृम्भिः *f.* -म्भी, यूपः -पं, यहिः *m. f.*; 'of a house,' गृहस्तम्भः, गृहस्तूपा, गृहमेधीयान् *m.* (स्); 'main pillar of a house,' मूलस्तम्भः.

PILORY, *s.* हडिः *m.*, अपराधिनो हस्तमस्तकादिवन्धनार्थं काष्ठयन्त्रं.

PILLOW, *s.* उपधानं -नीयं, उपवहं, बालिशं, उच्छिर्विक, उपस्तम्भः, गखुः *m. f.*, चातुरः, गङ्गाचातुरी, सुरुलिकः; 'a round pillow,' चक्रगखुः.

PILLOW-CASE, *s.* उपधानावहनं, उपधानाच्छादनं, बालिशवेष्टनं, बालिशकोशः, उपधानकोशः.

PILLOWED, *p. p.* or *a.* उपहितः -ता -तं, आलक्षितः &c., उपधानालक्षितः &c.

PILOSE, PILOUS, *a.* लोमशः -शा -शं, रोमशः &c., बहुलोमा -मा -मं (न्).

PILOSITY, *s.* लोमशत्वं, रोमशत्वं, लोमप्राचुर्यं, लोमप्राहुन्यं.

PILOT, *s.* कर्णधारः, कर्णधारी *m.* (न्), कर्णग्राहः, कर्णिकः, कर्णी *m.*, नाविकः, समुद्रमार्गप्रदर्शकः, समुद्रपथदर्शकः, नौकावाहकः.---(Guide) मार्गदर्शकः.

To PILOT, *v. a.* कर्णेन or कर्णिकवद् नावम् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or वह् (c. 10. वाहयति -यितुं), नौमार्गे दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं), नौपथं दृश, नौकानयनं कृ, नौकावाहनं कृ, नौमार्गदर्शनं कृ.

PILOTAGE, *s.* कर्णधारवेतनं, कर्णग्राहवेतनं, कर्णिकवेतनं, कर्णिकमूल्यं.

PIMP, *s.* पिटः, कुञ्जाशी *m.* (न्), रतताली *m.* (न्), सुरतताली *m.*, सञ्चारकः, रतोपकारी *m.*, रतप्रवर्त्तकः, रतसम्पादकः, सुरतप्रवर्त्तकः.

To PIMP, *v. n.* विटवृत्तिं कृ or अनुष्ट (c. 1. -तिष्ठति -धातुं), रतोपकारी भू.

PIMPLE, *s.* रक्तस्योदः -टकः, सुद्रस्योदः, सूक्ष्मस्योदः, रक्तपिण्डः, तनुग्रन्थः, सूक्ष्मग्रन्थः, सुद्रग्रन्थः, गखः, रक्तगखः, सूक्ष्मगखः, अवगखः, वरगखः -खडकः, कच्छपिका, रक्तवरटी, रक्तवटी, पिण्डकः -का, नरङ्गः, मुरगखः, इरावेष्टिका.

PIMPLED, PIMPLY, *a.* सस्योदः -दा -दं, रक्तस्योदपूर्णः -यी -यी, तनुग्रन्थवान् -वती -वत् (न्), रक्तवटीपूर्णः &c., व्रणी -णिनी -णि (न्), दद्रुणः -या -यं, दद्रुणः &c.

PIN, *s.* कीलः -लकः, शलाका, सूक्ष्मकीलकः, शङ्कुः *m.*, शल्पं.---(Peg, bolt) कीलः -लकः, शङ्कुः *m.*, अगेलं, अपलं, अपलः, वक्रेटः.---(Of a carriage, axle) अक्षायकीलः -लकः, अक्षायशङ्कुः *m.*, अक्षायशलाका, अक्षिः *m.*---(Trifle, pin's head) बालायं.

To PIN, *v. a.* कील् (c. 10. कीलयति -यितुं), कीलकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

PINAFORE, *s.* अग्रमल्लवत्सलं, बालकैर् भूतं वक्षस्वललादनयोगेन उत्तरीयवत्सलं, मल्लनिवारणयोगेन उत्तरेवत्सलं.

PINCERS, *s. pl.* सन्दंशः -शकं, सन्दंशका, कङ्कमयं.

To PINCH, *v. a.* (With the fingers) अङ्गुलिभिः चर्चुः &c., अङ्गुलिभिः पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or सम्पीड् (c. 10. सम्पीडयति -यितुं), पीड् or सम्पीड्, कर्चं कृ, सम्पीडनं कृ.---(Grip, straiten) सङ्ग्रहं, मुष्टिसङ्ग्रहेण पीड्, सङ्ग्राहं कृ.---(Straiten, pinch) बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), सञ्बाध्, सङ्कुष् (c. 1. -कोष्पयति, बाधति -यितुं), -हरति -हर्तुं), सङ्कुटोक्, क्लिश् (c. 9. क्लिश्नाति, क्लिश्नाति -यितुं), संघट् (c. 1. -घटते -द्वितुं), आसीत्, कृपणः, -घं. (Pinch with cold) शीतेन पीड्, शीतासीत्.

PINCH, *s.* कर्चः -र्चं, अङ्गुल्ययः पीडनं or सम्पीडनं कर्चणं, दयापूर्वकं, सङ्ग्रहणं, ग्रहः, अङ्गुलिसङ्कोचः -चनं.---(Of snuff) नम्यचूर्णकर्चः -र्चं.---(Strait, distress) बाधा -धनं, सञ्बाध्, सङ्कुटः.

PINCHED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, सम्पीडितः &c., अङ्गुलिसङ्कोचपीडितः &c., अङ्गुलिपीडितः &c., अङ्गुलिपीडितः &c., बाधितः -ता -तं, सञ्बाधितः &c., सङ्कुचितः &c., मणितः &c., घटितः &c., क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्लेशितः -ता -तं, आसीत् in comp.; 'with cold,' हिमासीत् -सी -सं, हिमपीडितः &c.

PINCH-FIST, *s.* दृढमुष्टिः *m.*, गाढमुष्टिः *m.*, बद्धमुष्टिः *m.*, समुक्कहस्तः.

PINCUSHION, *s.* सूक्ष्मकीलकाधारः, सूक्ष्मशलाकाधारः, स्त्रीकीलकाधारः.

PINE, *s.* (The tree) सरलः, शरलः, देवदारुः -रु *m. n.*, पीतदारुः *m.*, दारु *n.* -रुकं, रमरः; 'juice of the pine,' सरलद्रव्यः -द्रव्यं.

To PINE, *v. n.* (Languish) झै (c. 1. झायति, झानुं), परिझै, झै, परिझै, अयसद्, विषद्, व्ययसद्, सद्, तम्, आतम्, प्रतम्, झि in pass., खिद् in pass., प्रली, विषलीभू.---(Languish, with desire for) उत्कण्ठ, उत्सुक.

PINE-APPLE, *s.* अननसः or अननसः may be used.

PINING, *s.* झानिः *f.*, झानता, अवसादः, विषादः, उत्कण्ठा.

PINING, *p. p.* झायमानः -ता -तं, झायन् -यन्ती यत् (न्), झायमानः &c., झीयमानः &c., खिद्यमानः &c., झिगन्ती -दिनी -दि (न्), अवसादितः -ता -तं, झानः -ना -नं, झीयः -या -यं.---(With desire) उत्कण्ठितः -ता -तं, उत्सुकः -का -कं, पर्युत्सुकः &c., उत्कः -त्का -त्कं.

PINION, *s.* (Wing) पक्षः.---(Joint of a wing) पक्षसन्धिः *m.*---(Fetters for the arms) बाहुबन्धः -न्धनं, बाहुपाशः.

To PINION, *v. a.* (Bind the wings) पक्षा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पक्षबन्धनं कृ.---(The arms) बाहु बन्ध् बाहुबन्धनं कृ.

PINIONED, *p. p.* बद्धबाहुः -हुः -हु, बाहुबद्धः -द्धा -द्धं, बाहुबन्धनः -ना -नं, बद्धपक्षः -क्षा -खं, पक्षबद्धः &c.

PINK, *s.* (The color) पाटलः, पाटलवर्णः, पाटलरङ्गः, श्वेतरङ्गः.---(Pinnacle of perfection) अयं, शिखरं, सीमा.

PINK, *a.* (Of a pink color) पाटलः -ला -लं, पाटलवर्णः -यी -यी, श्वेतरङ्गः -रङ्गा -रङ्गं.

To PINK, *v. a.* चर्चु (c. 4. विधयति, चर्चुं), खिद् (c. 10. खिद्रयति -यितुं), त्वक्छेदं कृ, त्वग्भेदं कृ, शुषिरीकृ.

PINK-EYED, *a.* गजनेत्रः -त्रा -त्री -त्रं, गजनयनः -ना -नं, सूक्ष्मनयनः &c.

PIN-MAKER, *s.* शलाकाकारः, सूक्ष्मशलाकाकृत्, कीलककरो *m.* (कृं).

PIN-MONEY, *s.* स्त्रीधनं, स्त्रियाः स्वस्त्र्याभ्यन्तनदिक्रयणार्थं भर्तृदत्तं वारिकधनं.

PINNACE, *s.* सुद्रनौका, लघुनौका, अष्टदशबालिता नौका.

PINNACLE, *s.* शिखरं, गृहशिखरं, शृङ्गं, अर्धं, प्रासादशृङ्गं, प्रासादायं, कलसः, वडभिः *f.*, शिखा, पृष्ठं, तल्पः, लासकः.

PINNED, *p. p.* कीलितः -ता -तं, कीलायितः &c., कीलकबद्धः -द्धा -द्धं.

PINT, *s.* अर्द्धकुडयः, द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः.

मुषर्षः. सारथः -धिकः, चाटविकः, स्यागुहेदकः, स्यागुहिद् *m.*, ययदिकः, स्यागुहेदकः *m.* (न), मार्गशोधकः, सैन्यपयशोधकः.
 & *See*, *s.* १. स्यागुहेदकः सैन्यमार्गं शुध् (c. 10. शोधयति -यितुं).
 २. स्यागुहेदकः स्यागुहेदकः (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or अपनी
 -नयति -यितुं.
 धार्मिकः *See* -की -कं, धर्मीशीलः -ला -लं, धर्मी -मिणी -मि (न),
 -त्वा -त्वा (न), भक्तिमान् -मती -मत् (त्), ईश्वरभक्तिमान् &c.,
 To *pio*, *v. a.* -कं, ईश्वरपूजकः -का -कं, पूजाशीलः &c., पूजकः -का
 -मुक्तः -मुक्ते -&c., पुण्यात्मा &c., भजनशीलः &c., ईश्वरसेवी &c.,
 To *patch*, *v.* शुचिप्रतः -ता -तं, व्रती &c., धर्माचारी &c., धार्मिकः
 PIECED, *p. p.* रमनस्कः -स्का -स्कं, पूजामनस्कः &c., ईश्वरपरायणः -या -यं,
 देवपूजकः &c., देवभक्तिनिष्ठः &c., भक्तिनिष्ठः &c., धर्मेनिष्ठः &c., भक्ति-
 प्रवणः &c., धर्मेप्रवणः &c., भक्तिपरायणः &c., धर्मेनिबन्धी &c., परमार्थ-
 परायणः &c., परमार्थी &c.; 'for pious purposes,' धर्मार्थं.—
 (Proceeding from piety) धर्मेप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, धर्मेमूलकः -का -कं,
 भक्तिमूलकः &c., ईश्वरभक्तिमूलकः -ला -लं.
 PIOUSLY, *adv.* धार्मिकवत्, धर्मेशीलत्वात्, ईश्वरभक्त्या, भक्त्या, पुण्यशील-
 त्वात्, पुण्यं, भक्तिबुद्ध्या, पूजाशीलत्वात्, देवपूजकवत्.
 PIP, *s.* (Of fruit) चीजं, चीजकं.—(Spot) विन्दुः *m.*, बिह्नं, अङ्कः.
 To *pip*, *v. n.* पक्षिशावकवत् कृञ् (c. 1. कृजति -जितुं), कृजितं कृ.
 PIPE, *s.* (Musical instrument) वंशः -शी, वेणुः *m.*, सानेयी -यिका,
 सानिका, मुरली, ध्वनिनाला, विवरनालिका, ददुरः, मुषिरं, नन्दः.—
 (Tube) नालः -लिः *f.* -ली -लं, नाडिः -डी *f.*, प्रणालिका, प्रणालः
 -ली, मुषिः *f.*—(Iron pipe) लोहनालः.—(Water pipe) सारणी
 -णिः *f.*, प्रणालः -ली -लिका.
 To *pipe*, *v. n.* (Play on a pipe) वंशीं or वेणुं घ्ना (c. 1. धमति,
 ध्मातुं) or प्रध्ना or वद् (c. 10. वादयति -यितुं) or प्रवद्.—(Cry)
 उच्चस्वरेण कृञ् or क्रन्द् or रुद्.
 PIPER, *s.* वेणुध्वजः, वेणुवादः -दकः, वंशवादकः, वांशिकः, वंशीधरः.
 PIPKIN, *s.* खुदुभाखं, खुदुपिठरः, खुदुस्थाली.
 PIQUANCY, *s.* उग्रता, कटुता, तिग्मता, तीक्ष्णता, रसिकता, सरसत्वं.
 PIQUANT, *a.* (Pungent) उग्रः -या -यं, कटुः -टु -टु, तिग्मः -ग्मा -ग्मं,
 तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, खरः -रा -रं, प्रखरः -रा -रं, उष्णः -ष्णा -ष्णं, चखः
 -खा -खं.—(Seasoned, having flavor) सुसंस्कृतः -ता -तं, मिष्टः
 -ष्टा -ष्टं, सरसः -सा -सं, रसिकः -की -कं.
 PIQUANTLY, *adv.* तीक्ष्णं, उग्रं, तिग्मं, प्रखरं, कटु, सरसं.
 PIQUE, *s.* ईपत्कोपः, ईपट्टिरक्तः, ईपट्टिरक्तिः *f.*, ईपट्टोपः, ईपट्टितुष्टिः.
 To *piquer*, *v. a.* (Offend slightly) ईपत् कुप् (c. 10. कोपयति -यितुं)
 or प्रकुप् or रुप् (c. 10. रोषयति -यितुं), ईपत्कोपं or ईपट्टिरक्तं जन्.
 —(Stimulate, excite) उत्तप्य, उत्तिज्, प्ररुप्, प्रवृत्, उत्साह, प्रोत्साह.
 —(Pique one's self) आत्मानं स्थाप्य (c. 1. स्थापते -यितुं), अभिमन्
 (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), विकल्प (c. 1. -कल्पते -यितुं); 'to pique one's
 self on one's learning,' पक्षिदत्तमन्यः -न्या -न्यं भू or अस्; 'on
 one's good looks,' दर्शनीयमानी &c. भू.
 PIQUED, *p. p.* ईपत्कुपितः -ता -तं, ईपट्टिरक्तः &c., ईपट्टिरक्तिः -क्ता -कं.
 PIQUET, *s.* सेनारक्षः -रक्षकः, उपरक्षणं. *See* PICKET.
 PIRACY, *s.* समुद्रीयचौर्यं, समुद्रीयलुण्ठनं, समुद्रीयपहारः, समुद्रीयपहरणं,
 समुद्रीयसाहसं, समुद्रीयसेपं, समुद्रीयदस्युत्वं.—(Of printed books,
 &c.) मुद्रितवागपहारः, ग्रन्थलिखितापहारः, वागपहरणं, मुद्रितशब्दचौर्यं.
 PIRATE, *s.* समुद्रीयो दस्युः *m.*, समुद्रीयदस्युः *m.*, समुद्रगामी साहसिकः
 or अपहारकः or अपहारी, समुद्रीयसाहसिकः, समुद्रीयचौरः, समुद्री-

यलुहाकः.—(Ship) साहसिकनौः *f.*, साहसिकनौका.—(Of printed
 books, &c.) मुद्रितवागपहारकः, ग्रन्थलिखितापहारी *m.* (न), वागप-
 हारकः, शब्दचौरः, मुद्रितशब्दचौरः, पुस्तकापहारी *m.*
 To *PIRATE*, *v. a. or n.* अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अभिहृ, लुण्ठ (c. 1.
 लुण्ठयति -यितुं).
 PIRATED, *p. p.* अपहृतः -ता -तं, अनधिकारपूर्वकं हृतः -ता तं.
 PIRATICAL, *a.* साहसिकः -की -कं, साहसी -सिनी -सि (न), अपहारकः
 -का -कं, साहसायकः -का -कं, अपहारायकः &c., साहसैकरसिकः -का -कं.
 PISCATION, *s.* मत्स्यबन्धनं, मत्स्यग्रहणं, मत्स्यधरणं, मत्स्यघातनं.
 PISCATORIAL, PISCATORY, *a.* मात्सिकः -की -कं, मात्स्यिकः &c., मात्स्यः
 -त्स्यो -त्स्यं, मीनरः -रा -रं, मत्स्यसङ्ग्रहणी &c., मत्स्यविधायकः -का -कं,
 मत्स्यग्रहणसङ्ग्रहणी &c.
 PISCES, *s.* (Sign of the Zodiac) मीनः, मीनराशिः *m.*, मीनलग्नं, ऋषः.
 PISCINAL, *a.* मीनालयसङ्ग्रहणी &c., मत्स्यालयसङ्ग्रहणी &c.
 PISCIVOROUS, *a.* मत्स्याशी -शिनी -शि (न), मत्स्याशनः -ना -नं, मत्स्यादः
 -दा -दं, मत्स्यभुक् *m. f. n.* (ज), मत्स्यभोजी &c., मत्स्याहारी &c.
 PISMIRE, *s.* (Emmet) पिपीलिका, पुष्टिका.
 To *PISS*, *v. a.* मूत्रं (c. 10. मूत्रयति -यितुं), अवमूत्रं, मिह् (c. 1. मेहति,
 मेतुं), मूत्रं कृ, मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रत्यागं कृ, प्रसावं कृ, मूत्रप्रसावं कृ, मूत्रप्रसवणं कृ.
 PISS, *s.* मूत्रं, मेहः, प्रसावः, वस्तिमलं. *See* URINE, *s.*
 PISTIL, *s.* स्त्रीकेसरः, स्त्रीकेसरः, गर्भकेसरः, पुष्पगर्भतनुः *m.*
 PISTOL, *s.* गुलिकाप्रक्षेपणी हस्तनाडिः -डी, मूलागुलिप्रक्षेपणी.
 PISTON, *s.* यन्त्रस्तम्भः, यन्त्रनालस्तम्भः, नालस्तम्भः, यन्त्राङ्गं.
 PIT, *s.* (Cavity, hole) गर्भः, विवरं, विलं, अवटः -टिः *m.*, कुहरं, कूपः,
 गुहा, कुण्डं, सन्धिका.—(Of the stomach) मणिपूरं, मुत्रपुटं, उदरमूलं,
 जठरमूलं.—(Of the arm) कक्षः, स्रग्दिकः, बाहुमूलं, भुजकोटरः,
 दोर्मूलं.—(Of a theatre) सङ्गमं, रङ्गाङ्गणं.
 To *PIT*, *v. a.* (With little hollows) मूलाकूपकेर अङ्क (c. 10. अङ्कयति
 -यितुं) or बिह्न (c. 10. बिह्नयति -यितुं), मूलाकूपयितुं -तां कृ.—
 (Set in competition) प्रतिप्रयोगनाय or परस्परप्रयोगनाय एकत्र स्या
 in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतियुष् in caus.
 PITAPAT, *s. or adv.* पटपटा, पटपटाङ्गदः, कटकटा.
 PITCH, *s.* (Resinous substance used for caulking boats, &c.)
 शितिसारकः, तिन्दुः *m.*, तिन्दुकी, अग्निवस्त्रः, वह्निवस्त्रः, यक्षधूपः,
 सर्जसरः, तीक्ष्णतैलं, रालः, जरालः.—(Mineral pitch). *See*
 BITUMEN.—(Point of elevation) अग्रं, शिखरं, सीमा, पदं;
 'highest pitch,' उत्तमायं, उत्तमपदं, उत्तमता.—(Degree) परिमाणं,
 पर्यन्तं, क्रमः; 'to such a pitch,' रतावत्यन्ते, रतावत्.—(Of a
 hill) उत्तङ्गः, कटकः.—(Of a note or voice) खरः.
 To *PITCH*, *v. a.* (Cast, throw) क्षिप्, प्रक्षिप्, अज्, प्राप्, पत् in caus.
 —(Fix a tent, camp, &c.) शिबिरं निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं)
 or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or रुह् in caus. (रोपयति -यितुं)
 or समावस् in caus.—(A note or the voice) खर् (c. 10. खर-
 यति -यितुं), खरस्थितिं कृ.—(Smear with pitch) तिन्दुना लिप्
 or अज्, तिन्दुलिप्तं -प्तां कृ, जरालाक्तं -क्तां कृ.
 To *PITCH*, *v. n.* (Light, settle) अज्यास्, निहृ, निवह्, अवस्था,
 संस्था, अवहृह, अवपत्, आपत्, निपत्, अवत्, उज्, अथो गम्.—
 (Encamp) निविश, उपविश, शिबिरे वस् or समावस् or अज्यास्.—
 (Fall headlong) अथोमुलः पत्, अथोमुलेन पत्, अवाकुलेन पत्,
 अवाक् पत्.—(Pitch upon). *See* To CHOOSE.
 PITCHED, *p. p.* (Fixed, set) स्थापितः -ता -तं, रोपितः &c., निवेशितः &c.

—(Thrown) चिन्नः-ना-नं, अस्तः-स्ता-स्तं.—(As a note) स्वरितः-ता-तं.

PITCHER, s. कुम्भः, कलशः—झी-झं, घटः, कुण्डः—खडी-खिडका, उदकपात्रं, उदपात्रं, जलपात्रं, उदकभाखंडं, मृत्पात्रं, मृत्पाखंडं—खडकं, मृत्पात्रियं, मृत्पात्रनं, मृत्त्रयपात्रं, जलभाजनं, मृत्त्राभाखंडं, चालुः *f.*, आरुः *m.*, पुटघटीचः, गणिकं, कर्करी, जलझरः, गलनिका; 'half of a broken pitcher,' कपालः—लं; 'bottom of a pitcher,' मूयग्रहः.

PITCH-FORK, *s.* शूलः - लं द्विशिखशूलं, त्रयशूलः.

PITCHY, a. (Covered with pitch) अरालाकः-का-कं, तिन्दुलिमः-मा-मं, तीक्ष्णतैलमयः-यी-यं.—(Resembling it) अरालगुणकः-का-कं, तिन्दुगुणकः-&c., तीक्ष्णतैलोपमः-ना-नं.—(Dark as pitch) अतिवृष्णः-ज्हा-ज्हां, अतिश्यामः-ना-नं, अतितामसः-सी-सं.

PIT-COAL, ४. खनिजाक्षारः, आकरमाक्षारः, आकरोद्भवाक्षारः.

PRĒOUS, a. (Deserving or exciting pity) कर्हणोत्पादकः -का -कं, दयाननकः &c., अनुकम्पाजनकः &c., अनुकम्प्यः -म्प्या -म्प्यं, अनुकम्पनीयः -या -यं, कर्हणारोत्पादकः &c., कर्हणयोग्यः -ग्या -ग्यं, दययोग्यः &c., कर्हणः -णा -णं, कारुणिकः -की -कं; 'piteous accents,' कर्हणस्वरः, कर्हणशब्दः.—(Wretched) दीनः -ना -नं, कृपणः -णा -णं, दुःखान्वितः -ता -तं.—(Compassionate). See PRĪFUL.

PITEOUSLY, *adv.* करुणं, यथा दया or करुणा जायते or उत्पद्यते तथा-
प्रकारेण, अनुकम्पनीयं, सकरुणं.

PITRIOUSNESS, ४. करुणोत्पादकत्वं, दयाजनकत्वं, अनुकम्प्यता, करुणायोग्यता, दयायोग्यता, कारुख्यं, दीनता.

PIT-FALL, ४. गूढकूपः, अन्धकूपः, छत्रकूपः, गूढगर्भः.

Prin. s. (Of plants, &c.) सारः, मज्जा, गर्भः, साररसः.—(Essence) सारः—रता, सारांशः, वस्तु *n.*, सारवस्तु *n.*, मूलवस्तु *n.*, रसः, साररसः, सखं, मूलं, यदार्थः, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, निम्नार्थः, निकरः, गर्भः, मयुः.—(Essential extract) निर्यासः, रसः, मयुः—खं.—(Energy, spirit, vigor) सखं, सारः, सारता, वीर्यं, तेजस *n.*, प्रभावः, शक्ति *f.*, बलं.

PITHILY, *adv.* सारतम्, सारेण, ससखं, सख्यतम्, सवीर्यं, वीर्यतम्.

PITHINESS, *s.* सारता-त्वं, सारवत्त्वं, सारपूणीता, ससारत्वं, सस्यपूणीता.
मसस्यता, सस्यवत्त्वं, सस्यं, मज्जावत्त्वं, वीर्य्यं, वीर्य्यवत्त्वं.

PITHLESS, *a.* असारः -रा -रं, निःसारः &c., निस्सारः &c., सारहीनः
-ना -नं, गतसारः -रा -रं, सखहीनः &c., निःसखः -खा -खं, दीर्य-
हीनः &c., सारसर्जितः -ता -तं, प्रलुः -लुः -लु, विरसः -सा -सं, निरसः
&c., रसहीनः &c., वितानः -ना -नं, सारभ्रजः -जा -जं.

PITHY. a. (Having pith) सारवान् -वती -वत् (त्), ससारः -रा -रं, सारपूयोः -यी -यै, सारमयः -यी -यं, ससह्यः -ह्या -ह्यं, सञ्ज्ञावान् &c., सञ्ज्ञानयः &c., सगर्भः -र्भा -र्भै, सरसः -सा -सं, रसिकः -का -कं, रसवान् &c.—(Forcible, energetic) ससह्यः -ह्या -ह्यं, सस्यवान् &c., वीर्यवान् &c., सप्रभावः -वा -वं, तेजोवान् &c.

PITABLE, a. अनुकम्प्यः -कम्पा -कम्प्य, अनुकम्प्यनीयः -या -यं, दयायोग्यः -ग्या -ग्यं, कल्याणयोग्यः &c., धृष्टायोग्यः &c., अनुकम्प्यायोग्यः &c., दयाविषयः, दयापात्रं, दयाभाजनं.—(Wretched) दीनः -ना -नं, कृपणः -णा -णं, अतिदःखी -खिनी -खि (न्), अतिदःखान्वितः -ता -तं.

PITIABLENESS, *s.* अनुकम्प्यता, अनुकम्पनीयता -त्वं, दयायोग्यता.

PITIABLY, *adv.* कर्हणं, अनुकम्पनीयं. See PITEOUSLY,

PITIED, *p. p.* अनुकम्पितः -ता -तं, दृष्टितः -ता -तं, दयितः -ता -तं.

प्रियम्, *a.* (Compassionate) कर्तृशक्तिः -की -कं, कर्तृव्यः -या -यं,
कर्तृशक्त्यः -या -यं, कर्तृशक्त्याशीलः -ला -लं, दयालुः -लुः -लु, दयावान्
-वती -वत् (न्), सदयः -या -यं, दयायुक्तः -क्ता -कं, दयामयः -यी -यं,
दयाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, दयान्वितः -ता -तं, दयापूर्णः -र्णी -र्णं, दयादयः -द्या

-दयं, दयासम्बन्धः -आ -भं, दयाद्वैः -द्वै -द्वै, दयाद्वैषित्तः -आ -भं, दया-
 द्वैमनस्सः -स्सा -स्सं, दयारूपः -पा -पं, करुणानयः &c., कृपानयः &c.,
 कृपावान् &c., कृपालुः &c., ज्ञानुकम्पः -भ्या -भ्यं, घृणवान् &c., घृणी
 &c., घृणाशीलः &c., हृदयालुः &c., हृदयवान् &c. The following
 are phrases for a pitiful person: दयासागरः, दयानिधिः *m.*,
 दयाकरः, करुणासागरः, करुणानिधिः *m.*, अनापनयायः, अनापनय्युः *m.*,
 दीननायः, दीनबन्धुः *m.*, दीनवत्सलः—(Exciting pity) See
 PITEOUS.—(Miserable, wretched) दीनः -आ -नं, कृपणः -आ -णं,
 नुब्धः -ज्जा -ज्जं, क्षल्लकः -का -कं.

PITIFULLY, *adv.* सदयं, शान्कम्यं, सकाहस्यं, सकहस्यं, कहस्यं, दयापूर्वम्, दयापुरःसरं. See PITROUSLY.

PITIFULNESS, ३. दयालुता-त्वं, कारुण्यं, सकरुणता, दयाद्वैता, करुणाद्वैता, सानुकम्पता, कृपालता, दया, कृपा.

PITRITNESS, *a.* निर्दयः -या -यं, अदयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, दयारहितः -ता -तं, निष्करुणः -शा -शं, अकरुणः -शा -शं, निष्कृपः -पा -पं, कृपाहीनः -ना -नं, निर्घृणः -शा -शं, वीतघृणः &c., निहृदः -रा -रं, क्रूरः -रा -रं.

PRILESSLY, *adv.* निर्दयं, निष्करुणं, निष्कृपं, निर्धेयं, निहुरं, क्रूरं.

PITILESSNESS, *s.* निर्देयत्वं, दयाहीनता, दयाशून्यता, निष्करुण्यत्वं, क्रूरता.

PITTAṆCE, s. (Small quantity allowed) अत्यांशः, अल्पत्यांशः.
अल्पभागः, अल्पवेतनं, परिमितवेतनं, अल्पमूल्यं.—(Allowance of
food, &c., barely sufficient for the day) दिननिवोहः, दिन-
चर्या, यासाञ्छादनं, असाञ्छादनं.

PITTED, *p. p.* (With small hollows) मूत्रकृपाङ्कितः -ता -तं, त्वक्कृपाङ्कितः -ता -तं.—(For combat) परस्परयोधनार्थं or परस्परजयार्थम् एकत्र स्थापितः ता -तं or एकत्रीकृतः &c., विजिगीषार्थम् एकत्रीकृतः &c.

To PITTER-PATTER, *v. n.* पटपटा (nom. पटपटायते), पटपटाशब्दं कृ.

PITCHFALL, ... कपोत्पादक -का -कं, कथकरः -रौ -रं, घेषजनकः &c.

PITUITOUS, *a.* कफमयः -यां य प्रत्ययः -ला -लं, कफगुणकः -का -कं.

प्रिय, स. दया. करुणा, अनुकम्पा, कृपा, दृशा. कारुष्यं, करुणारसः, अनुक्रोशः, शया. करुणः, अनुग्रहः; 'full of pity,' दयामुक्तः -क्ता -क्रे. See PRIFUL—(Ground of pity, cause of grief/दयाहेतुः *m.*, दुःखहेतुः *m.*, दुःखकारणं.

To PITY. *v. a.* अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते-म्यितुं), समनुकम्प्य with acc. c., दयां कृ, अनुकम्पयां कृ. करुणां कृ, कृपां कृ, दय् (c. 1. दयते-यितुं), with gen. c., करुण्य(nom. करुणायते); कृप्य(nom. कृपायते), अनुकृप्या.

Pivot, s. परिवर्तनकीलः -लकः, विपरिवर्तनकीलः लकः.

PIZZLE, ४. चर्मदण्डः -खंडं, आयुदण्डः, पशूनां मूत्रशुक्रादिमार्गः.

PLACABILITY, PLACABLENESS, & शांन्यता -त्वं, सान्त्वनीयता -त्वं, आरा-
ध्यता, आराधनीयता, सुसाराध्यता, सान्त्वनशक्यता.

PLACABLE, *a.* शास्त्र्यः-श्या-श्यं, सान्त्वनीयः-या-यं, क्षाराध्यः-ध्या-ध्यं, सुक्षाराध्यः &c., क्षाराधनीयः-या-यं, श्मनीयः &c., सुक्षशास्त्र्यः &c., सान्त्वनशक्यः-क्या-क्यं, सान्त्वनयोग्यः-ग्या-ग्यं, तोषणीयः-या-यं, सन्नो-पणीयः &c., प्रसाद्यः-द्या-द्यं.

PLACARD, ४. लोकसेवित्त्याने स्थापित प्रकटनपत्रं or बोधपत्रं or विज्ञो-
पणपत्रं or विज्ञापनपत्रं or बोधनपत्रं.

To PLACARD, v. a. लोकसेवित्त्याने प्रकटनपत्राशि OR घोषणपत्राशि त्या in caus. (स्थापयति - यित्तुं).

PLACE, *s.* (Particular portion of space) स्थानं, स्थलं-ली, देशः.
प्रदेशः भूः *f.*, भूमिः *f.*, निलयः-यं, शिष्यः; 'in one place,' एकत्र;
'in many places,' बहुत्र; 'in both places,' उभयत्र; 'from

various places,' नानादिगदेशात् -शेषः.—(Situation) स्थानं, अवस्थानं, पदं, आस्यपदं, पदविः -वी f., भूमिः f., स्थितिः f.; 'place of residence,' वासस्थानं, निवासस्थानं, वसतिः f., निवसतिः f.—(Rank) पदं, आस्यपदं, पदविः f.; 'highest place,' उत्तमपदं, परमपदं.—(Passage of a book) स्थलं, देशः, दकदेशः.—(Proper place of) स्थानं, शाला; 'place for dancing,' नृत्यस्थानं, नृत्यशाला; 'in its proper place,' स्थाने, स्वस्थाने; 'out of place,' अस्थाने, अपदे.—(Office, post) पदं, पदविः -वी f., अधिकारः, अधिकारपदं, स्थानं, स्थलं, आस्यपदं, नियोगः; 'out of place, dismissed from place,' पदच्युतः -ता -तं, स्थानभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, पदभ्रष्टः &c., अधिकारभ्रष्टः &c., च्युताधिकारः -रा -रं, स्थलच्युतः &c.; 'having no place,' अपदः -दा -दी -दं, अस्थानः -ना -नं.—(Room, stead) स्थानं, स्थलं, भूमिः f.; 'in the place of,' स्थाने, स्थले, भूमी; 'she stands in the place of a friend,' सखीभूमौ वसति; 'in the place of a parent,' पितृस्थाने.—(Ground, cause) आस्यपदं, स्थानं, हेतुः m., कारणं; 'place for doubt,' शङ्कास्यपदं; 'for fear,' भयस्थानं, भयहेतुः m.—(Room, space) अवकाशः, अवसरः, प्रसरः.—(Degree in order of proceeding) क्रमः, पदं or expressed by adverbial affixes; as, 'in the first place,' प्रथमतः, पूर्वतम्, प्रथमं, प्रथमपदे; 'in the second place,' द्वितीयतः, द्वितीयपदे; 'in the third place,' तृतीयतः, तृतीयपदे; 'in the fourth place,' चतुर्थतः, तुरीयतम्, चतुर्थपदे; 'in the last place,' अन्ततः; 'in the next place,' पुनर, पुनश्च, परं, परश्च, अपरं, अपरश्च.—(To give place) स्थानं or पदं त्वञ् (c. 1. त्वजति, त्वञ्), अवसृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं), पन्यनं or मार्गं त्वञ्.—(To take place). See To HAPPEN.

To PLACE, v. a. (Put, set) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विन्यस्, धा (c. 3. दधाति, धातुं), निधा, आधा, समाधा, निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), विनिविश. रुह in caus. (रोपयति -यितुं) आरुह, धृ (c. 1. धरति, धर्त्तुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), कृ (c. 8. करोति, कर्त्तुं), with acc. of the thing placed, and loc. or instr. or gen. of the thing on which it is placed; as, 'he places his hand in the serpent's mouth,' हस्तं सर्पमुखे न्यस्यति; 'let not the burden be placed on such as me,' न मद्भिधे न्यस्यतां भारः; 'having placed the goat on his shoulder,' स्कन्धे or स्कन्धेन जगं कृत्वा; 'he places his hand on my shoulder,' मत्स्कन्धे हस्तं ददाति; 'having placed his knee on my shoulder,' मत्स्कन्धस्य जानु दत्त्वा; 'having placed the end of a straw in water,' तृणाय जलान्तः कृत्वा; 'to place near,' सन्नधा, उपन्यस्; 'to place over,' अधिकृ, अधिधा.—(Establish, fix) प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, विधा.—(In any office, &c.) पदे or अधिकारे नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or विनियुज्.—(Place out, invest) निक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), प्रयोगं कृ.

PLACED, p. p. स्थापितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः &c., निवेशितः -ता -तं, विनिवेशितः &c., आहितः &c., विहितः &c., उपहितः &c., प्रविहितः &c., रोपितः &c., निक्षिप्तः -ता -तं; 'placed near,' उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, सन्नहितः -ता -तं; 'placed over,' अधिकृतः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं; 'placed upon or on,' रोपितः -ता -तं, आरुहः -डा -टं, स्यः -स्या -स्यं in comp.; 'placed on the fire,' अग्निष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'on the arm,' दोःस्यः -स्या -स्यं; 'on a dish,' पात्रस्यः &c.; 'placed in any office or post,' पदनियुक्तः -क्ता -क्तं, पदावृटः -टा -टं, अधि-कारावृटः &c., अधिकारस्यः &c., अधिकारस्थितः -ता -तं, स्थानावृटः &c.

PLACENTA, s. गर्भपरिखवः, गर्भवेहनं, गर्भपरिवहनं.

PLACER, s. स्थापकः, स्थापयिता m. (तृ), रोपकः, विधायी m. (नृ).

PLACID, a. ज्ञानः -न्ता -नं, प्रज्ञानः -न्ता -नं, उपज्ञानः &c., ज्ञानजनकः -क्ता -क्तं, ज्ञानचिह्नः -न्ता -नं, ज्ञानात्मा -न्ता -न्त (नृ), उपज्ञानात्मा &c., उपज्ञानशीलः -ला -लं, प्रसन्नचेताः -ताः -तः (स्), प्रसन्नः -न्ता -नं, प्रसादचिह्नः &c., सुप्रसादः -दा -दं, निराकुलचिह्नः &c., सुसमाहितः &c. अचक्षुशीलः -ला -लं, जितक्रोधः -धा -धं, जितरोषः -धा -धं, अक्रोध -धा -धं, विनीतः -ता -तं, सौम्यः -म्या -म्यं, प्रभ्रमहीनः -ना -नं, सुमनस्क &c., अनर्बेगहीनः -ना -नं; 'in countenance,' सुप्रसन्नमुखः -ख -खी -खं, प्रसादमुखः &c.

PLACIDLY, adv. ज्ञान्या, ज्ञानं, चित्तज्ञान्या, चित्तप्रसादेन, प्रसन्नचेतसा सुप्रसादेन, सप्रसादं, ज्ञानचेतसा, प्रज्ञानचेतसा, निराकुलचेतसा, निराकुल PLACIDNESS, PLACIDITY, s. ज्ञानता, प्रज्ञानता, ज्ञानिः f., प्रज्ञानिः f. उपज्ञानिः f., उपज्ञानता, ज्ञानः, उपज्ञानः, चित्तज्ञानिः f., ज्ञानचिह्नत्वं प्रसादः, प्रसन्नता, सुप्रसादः, चित्तप्रसादः, निराकुलता, अज्याकुलता सौम्यता, अक्रोधः, असम्भ्रमः, सौमनस्यं.

PLAGIARISM, s. शब्दचौर्यं, काव्यचौर्यं, ग्रन्थचौर्यं, वागपहारः, हरणं पुस्तकचौर्यं, पुस्तकापहारः -हरणं.

PLAGIARIST, PLAGIARY, s. (Literary thief) शब्दचोरः, काव्यचोरः काव्यचोरः, वागपहारी m. (नृ), वागपहारकः, पुस्तकापहारी m., अननु शाय्यायी m., कुम्भिलः, चन्द्रेरुः m.

PLAGUE, s. मारी -रिः f., मारकः, मारः, मरकः, महामारी, महाव्याधिः m. तीक्ष्णं, प्रतीवापः.—(Great calamity) उत्पातः, विनिपातः, विनिहितः अरिहं, अरिष्ठापातः, अनर्थः, अनर्थापातः, उपप्रवः, उपद्रवः.—(Pest, कलकः, दूषकः, शल्यं.

To PLAGUE, v. a. (Infest with pestilence) मारीयस् -स्तां कृ, मारी पीडितं -तां कृ, मारकयस् -स्तां कृ.—(Harass) बाध्, परिबाध्, प्रबाध्, अधिबाध्, पीड्, अभिपीड्, तप्, व्यप्, क्रिप्, दुःस्.

PLAGUING, PLAGUY, a. बाधकः -का -कं, क्रेशकः -का -कं, क्रेशकरः -रा -रं, क्रेशदः -दा -दं, दुःखकरः &c., पीडकः -का -कं, तापकः -का -कं.

PLAIN, a. (Even, level) समः -मा -मं, समानः -ना -नं, सपाटः -टा -टं, स्रक्कः -क्का -क्कं, सरुक्कः -क्का -क्कं.—(Neat) विनीतः -ता -तं, आकारशुद्धः -डा -डं.—(Void of ornament) अभूषितः -ता -तं, अनलङ्कृतः &c., अनलङ्कारः -रा -रं, निरलङ्कारः &c., अलङ्कारहीनः -ना -नं, निर्भूषणः -शा -शं, भूषणहीनः -ना -नं.—(Artless, simple) निर्व्योजः -जा -जं, निष्कपटः -टा -टं, कपटहीनः -ना -नं, अनायिकः -की -कं, अनायः -या -यं, मायाहीनः -ना -नं, सरलः -ला -लं, दक्षिणः -शा -शं, झलहीनः -ना -नं.—(Open, frank, honest) अवक्कः -क्का -क्कं, अजिह्वः -क्का -क्कं, निर्व्योलीकः -का -कं, निर्व्योजः -जा -जं, विमलः -ला -लं, सरलः -ला -लं, सरलमतिः -तिः -ति, सरलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, शुद्धः -डा -डं, शुद्धमतिः -तिः -ति, स्रक्कः -क्का -क्कं, सात्विकः -की -कं.—(Mere, bare) केवलः -ला -लं, शुद्धः -डा -डं, मात्रकः -का -कं, मात्र in comp.—(Clear, intelligible) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, विस्पष्टः &c., स्पष्टार्थः -र्थो -र्थं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, अभिव्यक्तः &c., सुव्यक्तः &c., स्पृष्टार्थः &c., सुबोधः -धा -धं, सुगम्यः -म्या -म्यं, सुगमः -मा -मं, सुगः -गा -गं, सुग्राह्यः -ह्या -ह्यं, भिन्नार्थः -र्थो -र्थं, अगुह्यः -टा -टं, अगुह्यार्थः -र्थो -र्थं, विशदः -दा -दं, विमलः -ला -लं.—(Evident, manifest) प्रवक्षः -क्का -क्कं, स्पृष्टः -टा -टं, प्रस्पृष्टः &c., प्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः &c., प्रकटः -टी -टं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, समक्षः -क्षी -क्षं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, साविष्कारः -रा -रं, प्रविष्टः -डा -डं, पुटःस्फुरन् -रनी -रन् (तृ), उत्पन्नः -शा -शं.—(Not figurative) अव्यञ्जनः -ना -नं, निर्व्यञ्जनः

&c., अज्जनहीनः -ना -नं.—(Not seasoned) अज्जनः -ना -नं, अज्जनशून्यः -न्या -न्यं, असंस्कृतः -ता -तं, अनुपस्कृतः &c., उपस्करहीनः -ना -नं.—(Not beautiful, not handsome) असुन्दर -रा -री -रं, कुरुपः -पा -पं, कुरुपी -पिणी -पि (न्), साधारणरूपः &c., मध्यमरूपः &c., कुटुम्बः -इया -इयं.—(Fair, unobstructed) समः -मा -मं, असमाधः -धा -धं, निर्विघ्नः -मा -मं, अरुद्धः -द्धा -द्धं, निरवरोधः -धा -धं, PLAIN, *s.* (Level land) समभूमिः *f.*, समभूभागः, समभूः *f.*, समस्थलं -ली, समस्थानं, सपाटभूः *f.*, पटः, मैमं, आनिः *f.*

PLAIN, *adv.* व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, अगूढं. See PLAINLY.

To PLAIN, *v. a.* समीकृ, समस्थलीकृ, सपाटीकृ, समतलीकृ.

PLAIN-DEALING, *a.* व्यापारारी -रिणी -रि (न्), सरलाचारी &c., सरल-कर्मो -म्मा -म्मं (न्), शुद्धाचारी &c., समाचारी &c., शुचिकर्मो &c., चतुः -नुः -नु, अनुकर्मो &c., निर्व्याजकर्मो &c., निर्व्याजाचारी &c.

PLAIN-DEALING, *s.* अजुता, आर्जव, निर्व्याजाचारः, निष्कपटाचारः, सारल्यं.

PLAINLY, *adv.* (Clearly, intelligibly) स्पष्टं, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थं -चैतस्, व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थं -चैतस्, अगूढं, अगूढार्थतस्; 'too plainly,' अतिव्यक्तं, सुव्यक्तं.—(Evidently, manifestly) प्रत्यक्षतस् -क्षेप, प्रकाशं, सुप्रकाशं. स्पष्टं, व्यक्तं, स्पष्टं, प्रकटं, साविष्कारं, साक्षात्, प्रादुस्, आविस्.—(Without disguise or cunning) निर्व्याजं, अज्जन, आजेन विना, कपटं विना, जमायया, मायां विना, कपटव्यतिरेकेण, सरलं, सारल्येन, सदाख्यं, छलेन विना.—(Neatly, without ornament) विनीतं, विनीतवत्, सपरिष्कारं, अलङ्कारं विना, भूषणं विना; 'plainly dressed,' विनीतवेशः -शा -शं.—(Frankly, honestly) अवक्तं, अजिह्वं, निर्व्यलीकं, निर्व्याजं, निष्कपटं, न्यायतस्, सरलवत्, शुचिवत्, समं.

PLAINNESS, *s.* (Levelness) समता, साम्यं, समानता, स्रष्टता.—(Neatness) विनीतता -त्वं, विनयः, आकारशुद्धताः 'of dress,' वेशविनीतत्वं.—(Want of ornament) अभूषितत्वं, अनलङ्कृतत्वं, अलङ्कारहीनता, भूषणहीनता, भूषणाभावः, अलङ्काराभावः.—(Artlessness, simplicity) अज्जनः, अकापट्यं, अमाया, आज्ञहीनता, कपटाभावः, निर्व्याजत्वं, कपटहीनता, सरलता, सारल्यं, दाख्यं, जानौद्धत्यं.—(Frankness, honesty) सारल्यं, अवक्रता, अजुता, आर्जव, शुचिता, अकपटः, न्यायिता, निर्व्यलीकता, विमलता, शुद्धता -त्वं.—(Clearness) व्यक्ता -त्वं, सुव्यक्तत्वं, स्पष्टता, सुस्पष्टत्वं, व्यक्तिः *f.*, अभिव्यक्तिः *f.*, सुबोधता, सुगम्यता, भिन्नार्थत्वं, अगूढता -त्वं, विशदता, वैशद्यं, प्रत्यक्षता, स्पृष्टता -त्वं, प्रकाशता, प्राकट्यं, प्रसिद्धता, सुदृश्यता.—(Ugliness) कुरुपता, असौन्दर्यं.

PLAIN-SPOKEN, *a.* स्पष्टवाक् *m. f. n.* (च्), स्पष्टवक्ता -क्त्री -कृ (क्), व्यक्तवाक् &c.

PLAINT, *s.* (Complaint) विलापः, विलपनं, विलापेन स्वार्थनिवेदनं.—(In law) पूर्वपक्षपादः, भाषापादः -दं, पूर्ववादः, अभियोगः.

PLAINTIFF, *s.* वादी *m.* (न्), पूर्ववादी *m.*, अक्षपादी *m.*, पूर्ववादकः, परिवादी *m.*, परिवादकः, क्रियावादी *m.*, कारणवादी *m.*, अर्थी *m.* (न्), विवादाधी *m.*, अभियोगी *m.* (न्), अभियोग्ता *m.* (क्), कार्यी *m.* (न्), पूर्ववेदकः, व्यवहारी *m.* (न्); 'plaintiff and defendant,' अर्थि-प्रार्थिनी *m. du.*

PLAINTIVE, *a.* (Complaining) विलापी -पिनी -पि (न्), परिदेवी &c., परिदेवकः -का -कं, विलपनकारी &c.—(Expressing sorrow) शोक-सूचकः -का -कं, शोकसूचकः &c., दुःखसूचकः &c., शोकार्थकः -का -कं.

PLAINTIVELY, *adv.* विलापेन, सविलपनं, सपरिदेवम्, कर्हणं.

PLAIT, *s.* (Fold) अज्जिः *m. f.*, अज्जी -ज्जिका, व्यावर्जनं, तरङ्गः, पुटः, ब्रूः.—(Braid) वेष्टिः -णी, प्रवेष्टिः, कषरः -री, धम्मिष्ठः, वेष्टयन्तिः *m.*

To PLAID, *v. a.* (Braid, fold) गन्धं, वेष्टीकृ, वेष्टीरूपेण गन्धं or रच्, व्याप्तृ, पुटीकृ, वे.

PLAN, *s.* (Scheme, project) उपायः, कल्पना, सङ्कल्पः, निश्चितं, कल्पितं, अनुसन्धानं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, युक्तिः *f.*, व्यवसायः, अपदेशः, व्यपदेशः, अभिप्रायः, उद्देशः, बुद्धिः *f.*, मन्त्रणा, चिन्ता; 'a good plan,' सुयुक्तिः *f.*, मुक्त्यना.—(Draught, representation on paper) सूत्रं, सूत्रपातः, आलेख्यं, वस्तु *n.*, वस्तुमात्रं.—(Mode of construction) कल्पना, कृतिः *f.*, कला.

To PLAN, *v. a.* (Devise) मनसा कृप् or परिकृप्, उपायं कृप्, मन्त्रं, प्रचिन्तं, परिचिन्तं, अनुसन्धा, षट्, व्यवसो, आलोचं.—(Form a draught) सूत्रपातं कृ, आलिखं (c. 6. -लिखति -लेखितुं), आलेख्यं कृ.

To PLANCH, PLANCHIED. See To PLANK, PLANKED.

PLANE, *a.* (Level) समः -मा -मं, समानः -ना -ने, समतलः -ला -लं.

PLANE, *s.* (In geometry, a level, surface) समं, समतलं, समपृष्ठं, पाटः, तलं; 'a plane figure,' क्षेत्रं.—(The tool) तक्षणी, त्वक्षणी, तक्षणयन्त्रं.

To PLANE, *v. a.* (Make smooth) समीकृ, स्रष्टणीकृ.—(Pare with a carpenter's plane) तक्षं (c. 1. तक्षति -क्षितुं), त्वक्षं (c. 1. त्वक्षति -क्षितुं).

PLANED, *p. p.* तष्टः -ष्टा -ष्टं, तक्षणयन्त्रेण स्रष्टणीकृतः &c.

PLANET, *s.* ग्रहः, भवन् ग्रहः, तारा, तारका -कं, ज्योतिष *m.*, ज्योतिषी, ज्योतिष्कः, खेचरः, खगः, गगणखेचरः, गगणाध्वगः, विहगः, खोल्कः, नक्षत्रं, अक्षः, सुपद् *m.*, सुसद् *m.*, भे; 'minor planet,' उपग्रहः; 'the planets collectively,' ग्रहगणः, ज्योतिर्गणः, ग्रहमण्डलं, भवन्तो ग्रहाः *m. pl.*; 'the nine planets,' नवग्रहाः *m. pl.* These, according to the Hindús, are 1. the sun, सूर्यः; 2. the moon, चन्द्रः; 3. Mercury, बुधः; 4. Venus, शुक्रः; 5. Mars, मङ्गलः; 6. Jupiter, गुरुः *m.*; 7. Saturn, शनिः *m.*; 8. the ascending node, राहुः *m.*; 9. the descending node, केतुः *m.* The two last are considered to be minor planets. The other names of the planets will be found under each separate head of Astrology &c.—(Auspicious planet) शुभ-ग्रहः, सुग्रहः, सौम्यग्रहः; of these there are four, viz. Mercury, Venus, Jupiter, and the Moon.—(Inauspicious planet) कुग्रहः, अशुभग्रहः, पापग्रहः; of these there are five, viz. Mars, Saturn, the Sun, and the two nodes. 'Planet at its apex,' तुङ्गी *m.* (न्); 'motion of the planets,' ग्रहचारः; 'motion in their orbits,' गतिः *f.*; 'passage of a planet,' सङ्क्रमः, सङ्क्रान्तिः *f.*; 'conjunction, सङ्क्रमः; 'aspect,' ग्रहदृशा; 'influence,' ग्रहयोगः, ग्रहावेशः; 'unpropitious influence,' ग्रहपीडा, ग्रहबाधा; 'propitious influence,' ग्रहानुकूल्यं, ग्रहबलं; 'worship of the planets,' ग्रहपूजा; 'propitiation of them,' ग्रहशान्तिः *f.*, ग्रहसाधनं; 'sacrifice in propitiation of them,' ग्रहयागः, ग्रहयज्ञः, ग्रहमन्त्रः; 'presents made to Brahmins for propitiating them,' ग्रहदानं; 'incantations to render them propitious,' ग्रहजपः; 'ascertainment of their aspect,' ग्रह-साधनं; 'calculations or tables for determining their position,' ग्रहसारणी; 'diagram representing their aspect,' ग्रह-कुण्डली; 'meeting of the seven planets under one sign,' सप्तग्रहसङ्क्रमः.

PLANETARY, *a.* ग्रह in comp., ग्रहसङ्गन्धी &c., ग्रहविषयकः -का -कं, नाक्षत्रिकः -की -कं, नाक्षत्रः -त्री -त्रं, तारकी -कीणी -कि (न्); 'planetary influence,' ग्रहावेशः; 'planetary conjunction,' ग्रहसङ्क्रमः.

- PLANET-STRUCK, *a.* ग्रहपीडितः -ता -तं. ग्रहोपहतः &c., ग्रहाविहः -हा -हं.
- PLANING, *s.* तल्लयः. तल्लयः, चण्णीकरणं, समीकरणं.
- PLANK, *s.* फलकः -कं, काष्ठफलकः -कं, दारुफलकः, दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारुः *m.*, मृक्षदारुः *m.*, काष्ठं, किलिबः. कटः.
- TO PLANK, *v. a.* फलकैः or दीर्घकाष्ठैः or काष्ठफलकैः आसृ (c. 9. -सृणाति -सृति -सृति), फलक (nom. फलकयति -यति), सफलकीकृ.
- PLANKED, *p. p.* फलकासीयः -या -यं, फलकी-किनी-कि (न्), सफलकः &c.
- PLANNED, *p. p.* कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः &c., मनसा कल्पितः &c., मन्त्रितः &c., प्रचिन्तितः &c., चटितः &c., विहितः &c.
- PLANNING, *s.* उपायकल्पना, उपायपरिकल्पना, अनुसन्धानं, चटनं.
- PLANT, *s.* उद्भिद् *m. f. n.*, ओषधिः -धी *f.*, औषधिः -धी *f.*, उद्भिज्जं, उद्भिदं, पल्लवः -वं, अङ्गुरः, प्ररोहः, रोहः, शाकः; 'gramineous,' नृणं.
- TO PLANT, *v. a.* (Put in the ground for growth) रुह् in caus. (रोपयति -यति), निरुह्, निखन् (c. 1. -खनति -नितुं), रोपणं कृ. - (Fix; set, place) स्था in caus., प्रतिष्ठा, न्यस्, विन्यस्, था. निधा, निविष्, रुह् or आरुह् in caus.; 'to plant the foot,' पादं न्यस्. (Plant a colony) वस् in caus. (वासयति -यति).
- PLANTAIN, *s.* (Tree) कदली -लः, कदलकः, रम्भा, नृणसारा, गुच्छफला, ततपत्री, मोचा, मोषकः, चंशुमफला, काशीला, वारणवुषा, वारणवुसा, वारणवल्गभा, वारवुषा; 'the fruit,' कदलीफलं, मोषं, मोषाटः, रम्भा; 'wild plantain tree,' काष्ठकदली; 'mixture of sugar and milk with plantains and spices,' शिखरिणी.
- PLANTATION, *s.* (Act of planting) रोपणं, आरोपणं, आरोपः. - (Place planted) वृक्षवाटिका, वृक्षवाटी, वाटः -टी -टिका, कृत्रिमवनं, उपयनं. वनं, कर्मजातः, शाकटं or शाकिनं in comp.; as, 'a plantation of sugar canes,' इक्षुशाकटं, इक्षुशाकिनं.
- PLANTED, *p. p.* रोपितः -ता -तं, आरोपितः &c., निखातः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः &c., स्थापितः -ता -तं.
- PLANTER, *s.* रोपयिता *m.* (नृ), आरोपयिता *m.*, रोपकः, आरोपकः, रोपणकृत् *m.*, आरोपणकृत्; 'of trees,' वृक्षरोपयिता *m.*, वृक्षरोपकः. - (Owner of a plantation) वाटिकापतिः *m.*, वाटिकेश्वरः.
- PLASH, *s.* वर्षरूकः, क्षुद्रजलीयः, क्षुद्रजलगुल्मः, पङ्कगुल्मः.
- TO PLASH, *v. n.* जले or पङ्के क्रोड् (c. 1. क्रोडति -डितुं).
- PLASHY, *a.* अनूपः -पा -पं, जलाढ्यः -ढ्या -ढ्यं, जलपङ्कमयः -यी -यं.
- PLASTER, *s.* (For covering a wall, &c.) लेपः, विलेपः, चूर्णलेपः, कर्करलेपः, मुषा, उदपेयः. - (For a wound) उपनाहः, उपदेहः, अनुलेपनं.
- TO PLASTER, *v. a.* लिप् (c. 6. लिप्सति, लेप्ते), अनुलिप्, आलिप्, विलिप्, प्रलिप्, उपलिप्, दिह् (c. 2. देग्धि -ग्धि), लेपनं कृ, अनुलेपनं कृ, विलेपनं कृ, प्रलेपनं कृ, उपनाहनं कृ.
- PLASTERED, *p. p.* लिप्तः -ता -तं, अनुलिप्तः &c., उपलिप्तः &c., आलिप्तः &c., प्रलिप्तः &c., दिग्धः -ग्धा -ग्धं, निदिग्धः &c., उपषितः &c., 'with cement,' मुषालिप्तः &c., मुषावलिप्तः &c., मुषामयः -यी -यं.
- PLASTERER, *s.* लेपकः, प्रलेपकः, विलेपकः, लेपकरः, विलेपनकृत् *m.*, मुषाजीवी *m.* (नृ).
- PLASTERING, *s.* लेपनं, विलेपनं, अनुलेपनं, उपलेपः -यनं, लिपिः *f.*, पुस्तं.
- PLASTIC, *a.* रूपकारी -रिणी -रि (न्), रूपकरः -रा -रं, आकारदः -दा -दं, आकारकरः -रा -रं, षूचिदः &c., कल्पकः -क -कं, कल्पनक्षमः -ना -नं.
- TO PLAT, *v. a.* (Weave) यन्, उन्नय, वे, खप्, उत्खप्, गुम्फ.
- PLAT, *s.* (Of ground). See FLOT.
- PLATE, *s.* (Vessel from which food is eaten) पात्रं, भोजनपात्रं,

- शरावः, भाजनं, भाखंडं. - (Wrought silver, &c.) कोशः, कोपः, सुवर्णरुप्यादिनयभाखंडानि *n. pl.* - (Flat piece of metal) पत्रं, फलक -कं; 'gold plate,' सुवर्णपत्रं; 'copper-plate,' तासपत्रं. - (Plate of metal for engraving or inscription) पट्टः -ट्टं, पत्रं, फलकं 'copper-plate,' तासपट्टं, तासफलकं; 'a plate of copper on which a grant or edict is inscribed,' शशासनपत्रं, पट्टः.
- TO PLATE, *v. a.* रूप्यपत्रपिनडं -डां कृ, रात्रीतीकृ, राजतान्वितं -तां कृ.
- PLATED, *p. p.* or *a.* राजतान्वितः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं, राजतपत्रपिनड -डा -डं, रूप्यप्रतिपट्टः -डा -डं, रूप्यपत्रोपेतः -ता -तं.
- PLATFORM, *s.* मञ्चः, मञ्चकः, शिपिका, कर्णवंशः, इन्द्रकोषः; 'for any particular ceremony,' मञ्चमण्डपः. - (Plan). See the word.
- PLATINUM, *s.* No Sanskrit equivalent. प्लेटिनं may be used.
- PLATOON, *s.* (Particular array of soldiers) पट्टिः *m.*
- PLATTER, *s.* शरावः, पात्रं, भाजनं, भोजनपात्रं, वृहत्पात्रं.
- PLAUDIT, *s.* प्रशंसा, प्रशंसा, जयशब्दः, धन्यवादः, प्रशंसाशब्दः.
- PLAUSIBILITY, *s.* सत्याभासः -सत्वं, प्रमाणाभासः -सत्वं, सत्यसङ्काशता -त्वं सत्यसादृश्यं, सत्यसन्निभता.
- PLAUSIBLE, *a.* सत्यसङ्काशः -शा -शं, सत्यसन्निभः -भा -भं, सत्यसादृशः -शं -शं, सत्याभासरूपः -पा -पं, सत्याभासात्मकः -का -कं, प्रमाणाभासरूप &c., सव्याजः -जा -जं, यास्यः -या -यं, ग्रहणीयः -या -यं, वास्तवं दर्शनीयः -या -यं or मुद्दृश्यः -इया -इयं or रमणीयः -या -यं. - (Using plausible arguments) आभासवादी -दिनी -दि (न्).
- PLAUSIBLY, *adv.* सत्याभासपूर्व, प्रमाणाभासपूर्व, प्रमाणाभासेन, सत्यसादृश्येन सत्यसादृशं, सत्यसन्निभं, सव्याजं.
- TO PLAY, *v. n.* (Frolic, sport) क्रोड् (c. 1. क्रोडति -ते -डितुं), आक्रोड विक्रोड्, संक्रोड्, परिक्रोड्, अनुक्रोड्, दिव् (c. 4. दीप्यति -ते, देवितुं) खेला (nom. खेलायति), रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), विहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), तेव् (c. 1. तेवते -वितुं), लल (c. 1. ललति -लितुं), कुर्द or कूर्द (c. 1. कूर्दते -दितुं), क्रोडां कृ, खेलां कृ - (Play as a child) कुमार (c. 10. कुमारयति -यितुं) or कुमाल्, कुव (c. 6. कुडति -डितुं), कुमारवत् क्रोड्. - (Play at dice or any game दिव्, प्रदिव्, प्रतिदिव्, जखैः or जखान् दिव्, जखैः क्रोड्, ग्राह् (c. 1. ग्राहते -हितुं), अखादिक्रीडां कृ, छूतक्रीडां कृ, अखछूतं कृ. - (On musical instrument) वद् (c. 10. वादयति -यितुं), संवद्, वादित्रं वद् - (Act in any character) अभिनयं कृ, नद्, often expressed by a nominal verb; as, 'he plays the king,' राजायते; 'he plays the lion,' सिंहायते; 'he plays the fool,' मूर्खायते. - (Move about, wanton) इतस्ततश् चल् (c. 1. चलति -लितुं) or मृ (c. 1. सरति, सन्तुं), विलस्. - (Operate, be in action or motion) चेह् (c. 1. चेहते -हितुं), विचेह्, वृत् (c. 1. वरुते -रितुं), प्रवृत्, चल्
- TO PLAY, *v. a.* (Put in action or motion) प्रवृत् (c. 10. प्रवर्तयति -यितुं), चल् (c. 10. चालयति -यितुं), सचल्, मृ (c. 10. सारयति -यितुं), चर् (c. 10. चारयति -यितुं), सचर्. - (A musical instrument वादित्रं or तूर्यं वद् (c. 10. वादयति -यितुं) or संवद् or मुञ्ज (c. 10. मूर्च्छयति -यितुं); 'a finger instrument,' मृ or चल्. - (Represent dramatically) अभिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), नद् (c. 10. नाटयति -यितुं), रूप् (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनयं कृ. - (Perform act, do) कृ, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुधा (c. 1. -तिष्ठति -धातुं), आस्था
- PLAY, *s.* क्रोडा -डनं, खेला -लनं, खेलिः *m. f.*, देवनं, विलासः, विलस -सितं, लीला, विनोदः, परिहासः, परीहासः, विहारः, क्रोडाकौतुकं कौतुकं, नर्म् *n.* (नृ), कूर्दनं, कुर्दनं, तेवनं, खेलितं; 'play of fancy'

बुद्धिविलासः; 'in play,' परिहासेन, लीलाया, विलासेन; 'play of children,' बालक्रीडा, बाललीला; 'game of play,' रासः, रासेरसः.—(Playing at dice, &c.) अञ्जादिक्रीडा, अञ्जक्रीडा, छूतक्रीडा, अञ्ज-छूतं, छूतं. पञ्चपूष्पिका क्रीडा, देवमं.—(Action, operation) चेष्टा, चेष्टितं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, क्रिया, व्यवसायः, व्यापारः.—(Motion) चलनं, चरणं, सञ्चलनं, चरणं, सञ्चरणं, चारः, सरणं, ज्वेलितं, ज्वेलिका, ज्वेल्या.—(Room for free motion) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः, चेष्टापथ्यामस्थलं-स्थानं.—(Drama, dramatic composition) नाटकः, प्रकरणं, रूपं-पक्षः.—(Dramatic show) प्रेक्ष्यं, प्रेक्षा, कौतुकं.

'LAY-DAY, *s.* क्रीडादिवसः, क्रीडनदिनं, विश्रामदिवसः, अनध्यायदिवसः, अनध्यायतिथिः *m. f.*, अस्वाध्यायतिथिः *m. f.*

'LAVED, *p. p.* क्रीडितः-ता-तं.—(As an instrument) वादितः-ता-तं, प्रवादितः &c.—(Set in motion) चालितः-ता-तं, संचालितः &c., सारितः &c., संचारितः &c.—(Acted) अभिनीतः-ता-तं.—(Performed) कृतः-ता-तं, अनुष्ठितः &c.

'LAYER, *s.* (One who sports) क्रीडकः, क्रीडाकारी *m.* (नृ), देवकः, देवी *m.*, खेलाकारी *m.*—(Actor) नटः, कुशीलवः, रङ्गानीयः, रङ्ग-जीवकः, अभिनेता *m.* (नृ), रङ्गावतारकः, नर्तकः; 'manager of a company of players,' सूत्रधारः, सारिषः.—(At dice, &c.) छूत-क्रीडकः, अञ्जक्रीडकः, अञ्जदेवी *m.* (नृ), अञ्जछूतः, अञ्जछूतः *m.*, देवी *m.*—(On an instrument of music) वाद्यवादकः, भाण्डवादकः.

'LAY-FELLOW, PLAY-MATE, *s.* सहक्रीडकः, सहदेवी *m.* (नृ), सहदेवकः.

'LAVFUL, *a.* क्रीडावान्-वती-वत् (नृ), क्रीडाशीलः-ला-लं, लीला-शीलः-ला-लं, क्रीडापरः-रा-रं, लीलापरः-रा-रं, लीलाखेलः-ला-लं, विलासी-सिनी-सि (नृ), क्रीडासक्तः-का-कं, विनोदी &c., सलीलः-ला-लं, लीलावान् &c., केलिकः-का-कं, केलिपरः &c., खेलापरः-रा-रं, कलाकलितः-लितः-लितं, कौतुकी &c., कृतकौतुकः-का-कं, अभिलुलितः-ता-तं, चञ्चलः-ला-लं, क्रीडापरायणः-णा-णं, क्रीडकः-का-कं; 'playful anger,' क्रीडाकोपः.

'LAVFULLY, *adv.* विलासेन, सकौतुकं, लीलायां, परिहासेन, क्रीडापूर्व.

'LAVFULNESS, *s.* क्रीडाशीलता, सलीलत्वं, सविलासत्वं, चञ्चलता, क्रीडा-सक्तिः *f.*, क्रीडापरता, लीलापरता, लीलासक्तता.

'LAY-GROUND, *s.* क्रीडास्थानं, केलिस्थानं, क्रीडारामः, तैवर्नं, निकषेणः.

'LAY-HOUSE, *s.* नाटकशाला, रङ्गशाला, नाटकमन्दिरं, नृत्यशाला, रङ्गः.

'LAY-THING, *s.* क्रीडनकं, क्रीडादृश्यं, खेलेनी, क्रीडावस्तु *n.*, क्रीडावृत्तः.

'LEA, *s.* (Excuse) छद्म *n.* (नृ), उत्तरं, अपदेशः, अपदेशः, उपदेशः, निमित्तं, कारणं.—(In law) उत्तरं, उत्तरवादः, उत्तरपादः; 'special plea,' कारणोत्तरं, प्राङ्गनायः; 'false plea,' अपार्थकरणं; 'raising a plea,' ध्वनीकरणं.

To PLEAD, *v. n.* उत्तरं वद् (c. 1. वदति-दिहं), उत्तरं कृ or दा, निमित्तं वद्, अपदेशं कृ, अपदिश (c. 6. दिशति-देहं), अपदेशं कृ.—(Supplicate earnestly) विनयेन प्रार्थं (c. 1. 1. अर्थयति-यितुं), विनयेन स्तार्थं निविद् (c. 10. वेदयति-यितुं).

To PLEAD, *v. a.* (Adduce in proof) प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यस् (c. 4. अस्मति-अस्ति), हेतुम् or निमित्तम् उपन्यस् हेतूपन्यासं कृ, निमित्तो-पन्यासं कृ.—(Alledge in excuse) अपदेशार्थं वद् (c. 1. वदति-दिहं) or उपन्यस्, अपदेशार्थं वद्.—(Plead the cause of another) परार्थं वद्, परार्थम् उत्तरं वद्.

PLEADABLE, *a.* अपदेशार्थं or प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यसनीयः-या-यं or उपन्यास्यः-स्या-स्यं.

PLEADED, *p. p.* अपदेशार्थं or प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यस्तः-स्ता-स्तं.

PLEADER, *s.* उत्तरवादी *m.* (नृ), हेतुवादी *m.*, निमित्तवादी *m.*—(For another) परार्थं वादी *m.* or उत्तरवादी *m.*

PLEADING, *s.* उत्तरवादः, हेतुवादः, निमित्तवादः, अपदेशकरणं, छद्मकरणं, प्रमाणीकरणार्थं or अपदेशार्थं हेतूपन्यासः or निमित्तोपन्यासः.

PLEASANT, *a.* रम्यः-रम्या-रम्यं, रमणीयः-या-यं, प्रियः-या-यं, सुप्रियः-या-यं, मनःप्रियः &c., मनोरमः-मा-मं, रामः-मा-मं, अभिरामः-मा-मं, मनोभिरामः-मा-मं, मनोज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सुभगः-गा-गं, अभिमतः-ता-तं, यथाभिमतः-ता-तं, सुखः-खा-खं, सुखदः-दा-दं, सुखावहः-हा-हं, सुखप्रदः-दा-दं, सुखकरः-रा-रं, सुखदायकः-का-कं, यथामुखः-खा-खं, काम्यः-रम्या-रम्यं, कमनीयः-या-यं, कान्तः-मा-मं, नन्दकः-का-कं, आनन्दः-दा-दं, आनन्दकरः &c., हर्षकः &c., हर्षणः-णा-णं, हर्षकरः &c., हर्षावहः-हा-हं, मोदकः-का-कं, मधुरः-रा-रं, रुचिकरः &c., रुचिरः-रा-रं, रुच्यः-या-यं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, तुष्टिकरः &c., हृदयङ्गमः-मा-मं, हृद्यः-द्या-द्यं, सुरभिः-भि-भि, मनो-रञ्जकः &c., मनोरञ्जनः &c., चोद्यः-द्या-द्यं, चोद्यः-धी-धी.

PLEASANTLY, *adv.* सुखेन, सुखं, यथामुखं, सुखरूपेण, रम्यं, रमणीयं, मनो-रमं, सुभगं, यथाभिमतं, प्रियं, सुप्रियं, मधुरं, रुचिरं.

PLEASANTNESS, *s.* रम्यता, रमणीयता, अभिरामता, प्रियता, सुप्रियता, काम्यत्वं, कान्ता, अभिमतत्वं, सुखत्वं, सौख्यं, सुखदायकत्वं.

PLEASANTRY, *s.* विनोदः, विनोदवाक्यं, विनोदोक्तिः *f.*, नर्मोक्तिः *f.*, नर्म-भाषणं, परिहासः, परीहासः, हासिका.

To PLEASE, *v. a.* (Gratify) सुखं (c. 10. सुखयति-यितुं), सन्तुष्टं (c. 10. -तोषयति-यितुं), परितुष्टं, प्री (c. 9. प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति-यितुं), तृप्, प्रमद, रम्, ह्लाद्, आह्लाद्, हृप्, विनुद् (c. 10. -नोदयति-यितुं), अनुरक्तं (c. 10. -रञ्जयति-यितुं), आराध (c. 10. -राधयति-यितुं), सभाजं, सुखं कृ or दा, प्रीतिं कृ or दा, anxious to please, अनुग्रह-कातरः-रा-रं.—(Approve itself to) रुचं (c. 1. रोचते-चितुं) with dat. or acc. of the person, सुखं (c. 1. सुखते-भितुं), अभिमतः-ता-तं भू, अनुमतः-ता-तं भू, प्रियः-या-यं भू; 'that pleases me,' तन् मयं or मम रोचते, तन् मया or मम अनुकृते or अभिमतं. See To LIKE.

To PLEASE, *v. n.* (Choose) रुचं (c. 1. रोचते-चितुं), c. 10. रोचयति-यितुं), इप् (c. 6. इच्छति, चितुं); 'as you like,' यथा भयते रोचते, यथाकामं. See To LIKE, *v. n.*—(Condescend, as a word of ceremony) कृषं or दृषं कृ. Usually expressed by the 2d or 3d person of the *pt.* सहं or by the use of तावत्, or some other particle; as, 'Be pleased to speak to me,' मां वक्तुम् अर्हसि or अर्हति भवान्; 'please to go,' गच्छ तावत्.

PLEASED, *p. p.* प्रीतः-ता-तं, प्रीतात्मा-त्मा-त्मा (नृ), तुष्टः-हा-हं, सन्तुष्टः &c., परितुष्टः &c., हृष्टः &c., हृष्टचित्तः-स्ता-स्तं, प्रसन्नः-सा-सं, प्रसादितः-ता-तं, मोदितः &c., मुदितः &c., आह्लादितः &c., प्रह्लादितः &c., आनन्दितः &c., अभिरुचितः &c., तृप्तः-प्ता-प्तं, रममाणः-णा-णं, प्रतीतः-ता-तं; 'in mind,' प्रीतमनाः-नाः-नः (स).

PLEASING, *a.* रम्यः-रम्या-रम्यं, मनोरमः-मा-मं, रमणीयः-या-यं, सुभगः-गा-गं, नन्दकः-का-कं, मोदकः &c., कमनीयः-या-यं, रुचिरः-रा-रं, रोचिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, चन्दकः-का-कं, मधुलः-ला-लं, मनोज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, मनोनुकूलः-ला-लं, मनजापः-पा-पं, मनोरञ्जकः &c. See PLEASANT, *a.*—(To the eye) चक्षुष्यः-च्या-च्यं, सुदृश्यः-श्या-श्यं, चारुदृश्यः-पा-पी-पं, दृश्यः &c. See BEAUTIFUL.—(To the ear) सुखश्रवः-वा-वं, श्रोत्रसुखः-खा-खं, श्रुतिसुखः &c., श्रो-त्राभिरामः-मा-मं, सुचारुस्वनः-ना-नं, मधुस्वनः &c., सुश्राव्यः-च्या-च्यं; 'pleasing language,' चाटुः-टु *m. n.*, चाटूक्तिः *f.*

PLEASINGLY, *adv.* सुमगं, रमणीयं, रम्यं, मनोरमं, सुख or चारु or मधु in comp.; as, 'singing pleasingly,' चारुस्वनः -ना -नं, सुखस्वनः &c., मधुस्वनः &c.

PLEASURABLE, *a.* रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, सौखीयः -या -यं, सुसाधकः -हा -हं, भोगवान् -वती -वत् (तृ). See PLEASANT.

PLEASURE, *s.* (Gratification, enjoyment) प्रीतिः *f.*, सुखं, सौख्यं, आनन्दः, तृप्तिः *f.*, सन्तोषः, परितोषः, तोषः, हर्षः, मोदः, आमोदः, प्रमोदः, आह्लादः, प्रह्लादः, रतिः *f.*, उन्मासः, अभिरुचिः *f.*, नन्दः, ह्लादः, मुदा, मुद *f.*, विलासः, कुतूहलं, कौतुकं, शम्भू *n.* (नृ), उत्साहः; 'intense pleasure,' परमानन्दः, अत्यानन्दः, रोमहर्षः -र्षणं, पुलकः, रोमाञ्चः; 'in pleasure and pain,' सुखदुःखयोः loc. du.—(Liking, friendship for) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, इच्छा, अभिमतता, अनुरक्तिः *f.*, अभिलाषः, अभिलषितं, हृद्, हृद्म् *n.*; 'one's own pleasure,' स्वच्छा; 'at one's pleasure,' स्वच्छया, स्वच्छातस्, कामतस्, यथाकामं, कामं, अनुकामं.—(Sensual pleasure) विषयभोगः, विषयकामः, विषयसुखं, विषयानुत्पादः, कामः, भोगः.—(Sexual pleasure) रतिः *f.*, सुरतं, रतं, भोगः, भोगविलासः.—(Cause of pleasure) सुखहेतुः *m.*, सुखकारणं; 'goddess of pleasure,' रज्जुदेवता.

PLEASURE-BOAT, *s.* क्रीडानौका, केलिनौका, विलासनौका.

PLEASURE-GROUND, *s.* उद्यानं, क्रीडोद्यानं, आरामः, क्रीडारामः, क्रीडावनं, विलासवनं, क्रीडाकाननं, विलासकाननं, केलिकाननं, केलिवनं, प्रमदवनं, किलोद्यानं, तेषनं.

PLEASURE-HOUSE, *s.* केलिगृहं, क्रीडागृहं, विलासगृहं, विलासमन्दिरं.

PLEASURIST, *s.* भोगासक्तः, विषयासक्तः, विषयसेवी *m.* (नृ), केलिनागरः, केलिपरः, विषयी *m.* (नृ), वैषयिकः, भोगपरायणः.

PLEBEIAN, *a.* प्राकृतः -ती -तं, दुष्कुलीनः -ना -नं, अकुलीनः -ना -नं, लौकिकः -की -कं, साधारणः -शा -शी -णं, सामान्यः -न्या -न्यं, अवरवर्गः -र्गो -र्गं, अधमवर्गः &c., अन्यवर्गः &c., अधमजातीयः -या -यं, अन्यजातीयः -या -यं, पामरः -री -रं.

PLEBEIAN, *s.* प्राकृतजनः, पृथ्वजनः, निहीनजनः, इतरजनः, अकुलीनजनः, वृषलः, अपसदः, नीचजनः, पामरजनः.

PLECTRUM, *s.* कोणः, शारिका, परिवादः, रणः.

PLEDGE, *s.* (Any thing deposited as a security) व्यासः, निक्षेपः, आधिः *m.*, आधानं, उपव्यासः, बन्धकः, उपनिधिः *m.*, उपनिक्षेपः, उपनिधानं, औपनिधिकं, अन्वाधिः *m.*, पणः, परिपणनं, आधमनं, आधीकरणं; 'counter-pledge,' प्रतिपाणं.—(Any thing deposited as security for the repayment of something borrowed) गृहीतस्य द्रव्यस्योपरि विद्यामार्थम् अधमर्णोन्नमर्णं व्यस्त आधिः; 'act of depositing a pledge,' आधीकरणं.—(Hostage) बन्धकः, शरीरबन्धकः.—(Token) अभिज्ञानं.

To PLEDGE, *v. a.* आधीकृ, व्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), प्रतिव्यस्, उपव्यस्, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षिपुं), उपनिक्षिप्, निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आधा, पण (c. 1. -पणते -णिनुं), परिपण्, व्यासीकृ.—(Pledge one's self. pledge one's word) प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), प्रतिज्ञा कृ, प्रतिज्ञावचः -डा -डं भू, वचनवचः -डा -डं भू, अङ्गीकृ, अरीकृ.

PLEDGED, *p. p.* आधीकृतः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, उपव्यस्तः &c., निक्षिप्तः -ता -तं, परिपणितः -ता -तं, व्यासीकृतः -ता -तं.—(Promised) प्रतिज्ञातः -ता -तं, अङ्गीकृतः &c., अभ्युपेतः &c.; 'that has pledged his word,' कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिज्ञावचः -डा -डं, वचनवचः &c., दत्तप्रतिज्ञः &c., दत्तवचनः &c.

PLEDGET, *s.* (In surgery) विकेशिका, पटुः -टुकः, आवेहनं, कषणिका.

PLEIADS, PLEIADES, *s. pl.* कृत्तिका, बहुलाः *f. pl.*

PLENARY, *a.* सम्पूर्णः -र्गो -र्गं, परिपूर्णः &c., निःशेषः -वा -वं.

PLENILUNAR, PLENILUNARY, *a.* पूर्णचन्द्रसङ्घर्षी &c., पूर्णचन्द्रसङ्घर्षी &

PLENIPOTENCE, *s.* पूर्णसामर्थ्यं, सामर्थ्यपूर्णता, पूर्णशक्तिवं, शक्तिपूर्णता.

PLENIPOTENT, *a.* पूर्णशक्तिः -क्तिः -क्तिः, पूर्णशक्तिमान् -मती -मत् (तृ).

PLENIPOTENTIARY, *s.* पूर्णशक्तिपुङ्गवः, पूर्णशक्तिविशिष्टः, पूर्णशक्तिकः.

PLENIST, *s.* पूर्णतावादी *m.* (नृ), पूर्णतावादी *m.*

PLENITUDE, *s.* पूर्णता, सम्पूर्णता -त्वं, परिपूर्णता -त्वं, पूर्तिः *f.*, आपूर्तिः, पुष्कलता, विपुलता, समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, प्राचुर्यं, उत्सुकः.

PLENTEOUS, PLENTIFUL, *a.* बहुलः -ला -लं, बहुः -हुः -ह्री -हु, प्रचुरः -रा -रं, पुष्कलः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, समृद्धः -डा -डं, परिपूर्णः -र्गो -र्गं, भरिः -रिः -रि, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उद्भिक्तः &c., उत्तिः &c., उपचितः &c.

PLENTEOUSLY, PLENTIFULLY, *adv.* बाहुल्येन, बहुशस्, प्राचुर्येण, प्रचुरः पुष्कलं, विपुलं, वैपुल्येन, भूरिशस्, भूरि, बहु, अनेकशस्, अतिरिक्तं, उद्भेके

PLENTEOUSNESS, PLENTIFULNESS, *s.* बाहुल्यं, प्राचुर्यं, पुष्कलत्वं. See next

PLENTY, *s.* बाहुल्यं, बहुत्वं -ता, प्राचुर्यं, प्रचुरता -त्वं, वैपुल्यं, विपुलता, पुष्कलता, समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, वृद्धिः *f.*, समृद्धता, प्रभूतता, उद्भेक अतिरेकः, उत्सुकः, अतिरिक्तता, उत्सुकता, म्यीतिः *f.*, स्मृतिः *f.* 'time of plenty or abundance of corn, &c.,' सुभिन्नं, धान्यमृद्धिः *f.*; 'cow of plenty,' कामदा, कामदुषा, कामधुक *f.* (ह. See PHILOSOPHER'S STONE.

PLEONASM, *s.* शब्दातिशयः, शब्दबाहुल्यं, शब्दाधिक्यं, स्वार्यं, मार्गं.

PLEONASTIC, *a.* स्वार्यः -र्गो -र्गं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अतिरिक्तशब्दः -ब्दा -न

PLEONASTICALLY, *adv.* शब्दबाहुल्येन, शब्दाधिक्येन, स्वार्यतः.

PLETHORA, *s.* रक्तपित्तं -रक्तः, पित्तरक्तं, अरक्तपित्तं, रक्तपित्तशय्यं, रक्तपित्त अतिपूरः *f.*

PLETHORIC, *a.* रक्तपित्तरोगी -गिणी -गि (नृ), अतिपूरिशीलः -ला -त अतिपूरः -डा -डं, अतिशयपूरः -डा -डं.

PLEURISY, *s.* (Disease of the chest) उरोग्रहः, वक्षोग्रहः.

PLEURITIC, *a.* उरोग्रहरी -गिणी -गि (नृ), उरोग्रही &c., वक्षोग्रही &

PLIABILITY, PLIANCY, *s.* सुनम्यता, सुनमनीयत्वं, नमनशीलता, आनम्यता आयम्यता, मृदुता, मार्दवं, कोमलता, शिथिलता, शैथिल्यं, अदृढता.

PLIANT, PLIABLE, *a.* सुनम्यः -म्या -म्यं, सुनमन्यः &c., सुनमनीयः -नी -यं, नमनशीलः -ला -लं, आनम्यः &c., नम्यः &c., नमनीयः &c. आयम्यः &c., मृदुः -दुः -ह्री -हु, कोमलः -ला -लं, शिथिलः -ला -लं अदृढः -डा -डं.

To PLIGHT, *v. a.* See To PLEDGE.

PLIGHT, *s.* (Condition) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.* 'bad plight,' दुर्दशा, दुःस्थितिः *f.*, दुर्गतिः *f.*; 'in bad plight' दुर्दशाग्रस्तः -स्ता -स्तं, दुःस्थः -स्था -स्थं.—(Gage). See PLEDGE

PLIGHTED, *p. p.* परिपणितः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, उपव्यस्तः & प्रतिज्ञातः -ता -तं, कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं; 'in marriage,' प्रतिज्ञा वाहितः &c., वाग्दत्तः -क्ता -क्तं.

PLINTH, *s.* प्राकारमूलं, भित्तिमूलं, प्राकारतलं, सम्भ्रमूलं, सम्भ्रतलं.

To PLOD, *v. n.* मन्दं मन्दं निरन्तरायासेन or अविरतज्ञेन अम् (c. आस्यति, असितुं) or अविरतज्ञेन आस्यम् (c. 4. -अस्यति -यसि अतिमान्धेन नित्यचर्चं कृ or नित्यायासं कृ or नित्यकष्टं कृ or नित्ये कृ or नित्यप्रवृत्तिं कृ.

PLONDER, *s.* अतिमान्धेन निरन्तरायासी *m.* (नृ) or अविरतायासी *m.* निरन्तरमनो or नित्यमनो *m.* (नृ) or नित्योजोगी *m.* (नृ) or नि

व्यवसायी, आयासाध्यनी *m.* (नं), अनाध्यायी *m.*, आयासव्यासङ्गी *m.*,
आयासगानी *m.*, पिपीलिकाधर्मी *m.* (नं).

PLODDING, *s.* चतितान्त्रपूरी निरन्तरायासः or अविरतायासः, चतितान्त्रेन
निरन्त्रः or निरन्त्रोद्योगः or निरन्त्रव्यवसायः, आयासाध्यनं, अनाध्यनं,
पिपीलिकाधर्मः.

PLODDING, *a.* चतितान्त्रपूरी निरन्तरायासी-सिनी-सि(नं) or निरन्त्रमी & c.

PLOT, *s.* (Complicated scheme, deep-laid stratagem) कपटप्रबन्धः,
छलप्रबन्धः, कापट्यप्रबन्धः, उपायप्रबन्धः, कूटप्रबन्धः, कल्पना, उपाय-
कल्पना, सङ्कल्पः, उपायप्रयोगः, प्रयोगः, युक्ति *f.*, अपदेशः, व्यपदेशः,
मन्त्रणा, उपायः—(Scheme of mischief) कुसङ्कल्पः, कुकल्पना,
कुमन्त्रणा, कुकर्मसम्पादनार्थं or द्रोहसम्पादनार्थं कपटप्रबन्धः—(Of a
drama, &c.) वस्तु *n.*; 'secondary plot,' प्रतिमुखः; 'good plot,'
सुवस्तु; 'a play with a plot composed by Kālidāsa,' कालि-
दासप्रणितवस्तुनाटकः—(Of ground) स्थलं-ली-ला, भूमिभागः,
भूभागः, भूप्रदेशः, भूमिप्रदेशः, भूमिः *f.*, वसुधा.

To PLOT, *v. a. or n.* (Form a scheme) मनसा उपायप्रबन्धं कृप्
(*c.* 10. कल्पयति-यितुं) or प्रचिन्तं (*c.* 10. चिन्तयति-यितुं) or अनु-
सन्धा (*c.* 3. -दधाति-धातुं), मन्त्रं (*c.* 10. मन्त्रयते-यितुं), सम्मन्त्रं, उपा-
यकल्पनां कृ, कपटप्रबन्धं कृ, उपायप्रबन्धं कृ, सङ्कल्पं कृ—(Form a
scheme of mischief) कुसङ्कल्पं कृ, कुकर्मसम्पादनार्थं कपटप्रबन्धं
कृ or उपायकल्पनां कृ, द्रोहकरणार्थं कुमन्त्रणां कृ or सम्मन्त्रणां कृ—
(Plot against) द्रुहं (*c.* 4. द्रुहति, द्रोहं), अभिद्रुहं, द्रोहं चिन्तं or
प्रचिन्तं, कपटप्रबन्धेन द्रोहं कृ.

PLOTTER, *s.* कपटप्रबन्धकारी *m.* (नं), उपायकल्पकः, उपायचिन्तकः,
द्रोहचिन्तकः, कुमन्त्रणाकृत्, कुकल्पनाकृत् *m.*, कुसङ्कल्पकारी *m.* (नं).

POUGH, *s.* हलं, लाङ्गलं, गोदारणं, सौरः, शौरः, हालः, गोकौलः,
गोकिलः, कृन्तनं, कर्षणी, आकर्षणी, राधरङ्गः, कुन्तलः; 'body of
a plough,' फालः, फलं, निरीशं, निरीषं, कूटकं; 'the share,'
see PLOUGHSHARE; 'the pole or shaft,' ईषा, ईशा, लाङ्गलदण्डः;
'the yoke,' युगं, कुशः; 'pin of it,' युगकौलकः; 'tie of it,'
योक्त्रं, योत्रं, आचन्यः; 'handle of a plough,' ईषादण्डः, ईशादण्डः;
'relating or belonging to a plough,' हालिकः-की-कं, लाङ्ग-
लिकः &c., सैरिकः-की-कं; 'to hold, drive or follow the
plough,' लाङ्गलं or हलं वह् (*c.* 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or भू or धृ
or वह् (*c.* 10. वाहयति-यितुं) or चल् (*c.* 10. चालयति-यितुं).

To PLOUGH, *v. a.* हलेन or लाङ्गलेन कृप् (*c.* 1. कर्षति, क्कृ) or कर्षणं
कृ, लाङ्गलेन भूमिं दृ (*c.* 10. दारयति-यितुं) or भिद् (*c.* 7. भिनत्ति,
भेद्) हल् (*c.* 1. हलति-लितुं, *c.* 10. हलयति-यितुं), हलहति कृ,
लाङ्गलहति कृ, हलहतं-तां कृ, हलकृष्टं-ष्टां कृ.

To PLOUGH, *v. n.* (Drive a plough) लाङ्गलं or हलं वह् (*c.* 10.
वाहयति-यितुं) or चल् (*c.* 10. चालयति-यितुं).

PLOUGHABLE, *a.* कर्षणीयः-या-यं, कृषियोग्यः-ग्या-ग्यं, सीसः-त्या-त्यं,
हल्यः-त्या-त्यं, हलहतियोग्यः &c.

PLOUGH-BOY, *s.* बालकृषकः, बालकर्षकः, बालहालिकः.

PLOUGHED, *p. p.* कृष्टः-ष्टा-ष्टं, कर्षितः-ता-तं, हलकृष्टः &c., फालकृष्टः
&c., फालकर्षितः &c., सीसः-त्या-त्यं, शीसः &c., हल्यः-त्या-त्यं;
'twice-ploughed,' द्विगुणाकृतः-ता-तं, द्वितीयाकृतः &c., द्विहल्यः
&c., द्विसीसः-त्या-त्यं, श्रद्धाकृतः-ता-तं, सद्धाकृतः &c.; 'thrice-
ploughed,' त्रिसीसः &c., त्रिगुणाकृतः &c., तृतीयाकृतः &c., त्रिहल्यः
&c.; 'ploughed by two ploughs,' हलद्वयेन कृष्टः &c. or चाहितः;
'a ploughed field,' फालकृष्टक्षेत्रं, फालकृष्टं, हल्यक्षेत्रं; 'land

ploughed after sowing,' बीजाकृतः-ता-तं, उमकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

PLOUGHER, *s.* कृषकः, कर्षकः, कर्षी *m.* (नं), हालिकः, सैरिकः.

PLOUGH-GEAR, *s.* हलोपकरणं, लाङ्गलोपकरणं, लाङ्गलसामग्री, हलसज्जा.

PLOUGH-HANDLE, *s.* ईषादण्डः, ईशादण्डः, ईषायटिः *m. f.*

PLOUGHING, *s.* कर्षणं, कृषिः *f.*, कर्षिः *f.*, उत्कर्षणं, प्रकर्षणं, सङ्कर्षणं,
लाङ्गलकर्षणं, भूमिकर्षणं, क्षेत्रकर्षणं, भूमिदारणं, हलहतिः *f.*, हलभृतिः *f.*,
लाङ्गलयहणं, उत्कर्षणं.

PLOUGH-LAND, *s.* हल्यक्षेत्रं, हल्यभूमिः *f.*, फालकृष्टं, हल्यं, सीसं, शीसं,
हालिकं, हालिकक्षेत्रं, लाङ्गलिकं. *See* PLOUGHED.

PLOUGH-MAN, *s.* हालिकः, लाङ्गलिकः, लाङ्गली *m.* (नं), लाङ्गलयहः,
हलयटः, लाङ्गलयहः, हलभृत् *m.*, लाङ्गलभृत् *m.*, हलवाहकः, कृषिकः,
कृषकः, कर्षकः, कृषिजीवी *m.* (नं), कर्षी *m.* (नं), कर्षकः-र्विकः,
कृषीवलः, क्षेत्रकर्षकः, भूमिकर्षकः, सैरिकः, शैरिकः.

PLOUGH-SHARE, *s.* फालः, कृषिकः-का, कृषकः, फलं, जिया, कुशी, कूटकं.

PLOUGH-TAIL, *s.* लाङ्गलपृष्ठं, लाङ्गलस्य पश्चाद्भागः or पश्चिमभागः.

To PLUCK, *v. a.* (Pull off, out or from) उत्कृप् (*c.* 1. -कर्षति-क्कृ),
निष्कृप्, कृप्, उड् (*c.* 1. -हरति-हर्तुं), निर्हं, हं, उत्पद (*c.* 10. -पाट-
यति-यितुं), उत्पाटनं कृ—(As the hair) लुच् (*c.* 1. लुचति-चि्तुं),
उलुच्, अवलुच्, केशान् उत्पद, केशोत्पाटनं कृ, केशोद्धनं कृ—
(As feathers, &c.) पक्षान् or पणीन् उत्पद or निष्कृप् or निर्हं
or हं, पक्षोत्पाटनं कृ, निष्पक्षीकृ, निष्पणीकृ, निष्पवीकृ—(Gather
by plucking) सङ्कलिभिर् ग्रहं (*c.* 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आदा
(*c.* 3. -ददाति-दत्ते-दातुं) or चि or अवचि or लु or छिद्—(Pluck
up) उत्पद, उड्, समुड्, उन्मूल (*c.* 10. -मूलयति-यितुं), समुन्मूलं
उच्छिद्, उत्खनं.

PLUCK, *s.* (Of an animal) यशस्, दृढकृदादि *n.*—(Mettle, courage)
वीर्यं, सत्त्वं, साहसं, पौरुषं.

PLUCKED, *p. p.* हतपरीः-णी-णीं, उडृतपरीः &c., हतलोमा-मा-म (नं).

PLUCKER, *s.* उत्पाटयिता *m.*, उत्पाटी *m.* (नं), उड्नी *m.* (नं).

PLUCKING, *s.* उत्पाटः-टनं, उत्कर्षणं, निष्कर्षणं, उडरणं—(As of hair)
उलुचनं अवलुचनं—(Gathering) चयः यनं, अवचयः, ग्रहणं.

PLUG, *s.* रोधनी, निरोधनी, स्तम्भनी, पिधानं.

To PLUG, *v. a.* रुप् (*c.* 7. रुण्दि, रोड्), निरुप्, स्तम्भं (*c.* 10. स्तम्भ-
यति-यितुं), पिधा (*c.* 3. -दधाति-धातुं).

PLUM, *s.* (Fruit) सङ्गफलभटः—(Sum of one hundred thousand)
लखं-खा, लख्यं; 'one who is worth a plum,' लखाधीशः.

PLUMAGE, *s.* पक्षः, पर्यः, पक्षिपरीः *m. pl.*, पक्षिपत्राणि *n. pl.*, पत्रं,
पिच्छं, गरुत् *m.*; 'of a peacock,' गुच्छः-च्छकः, वृषं; 'having
good or beautiful plumage,' सुपरीः-णी-णीं, सुपरी-शिनी-शिनी
(नं), सुपक्षवान्-वनी-वत् (नं), चारुपरीः &c., चारुपरी &c.

PLUMB, *s.* लघः-घकः, लघसीसकं, ससीसकसूत्रं. *See* PLUMMET.

PLUMB, *a.* लघः-घा-घं, लघरूपः-पा-पं, च्युः-जुः-जु.

To PLUMB, *v. a.* (Adjust with a line) सूत्रं (*c.* 10. सूत्रयति-यितुं),
सूत्रेण समायुज् (*c.* 10. -योजयति-यितुं) or युज्—(Sound depth)
सूत्रेण वेधपरिमाणं कृ or गाम्भीर्यपरिमाणं कृ.

PLUMB-AN, **PLUMB-ANUS**, *a.* सीसनयः-यी-यं, सीसगुणकः-का-कं, सैसकः &c.

PLUMBER, *s.* सीसकारः-रकः, सीसकर्ता *m.* (नं), सीसकव्यापारी *m.*

PLUMB-LINE, *s.* लघसीसकं, लघसूत्रं. *See* PLUMB, *s.*

PLUM-CAKE, *s.* चित्रापूपः, चित्रपिष्टकः, शुष्कफलपूरितापूपः.

PLUME, *s.* (Feather) पक्षः, पर्यः, पिच्छं—(Feather worn as
ornament, crest) शेरः, चूडा, शिखा, किरोटः, मुकुटं, मौलिः *m. f.*

To PLUME, *v. a.* (Adjust feathers) पञ्चान् or पयोन् रप् (c. 10. रचयति -यितुं) or विरप्.—(Strip of feathers) पञ्चान् or पयोन् उक्त् or निष्कृप् or ह् or उत्तृप्, निष्पञ्चिकृ See To PLUCK.—(Pride one's self) अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मन्), आत्मानं छाष् (c. 1. छाषते -यितुं); 'to plume one's self on one's learning,' पण्डितम्भन्यः -न्या -न्य भू or अस्.

PLUMELESS, *a.* पद्यहीनः -ना -नं, वृद्धहीनः &c., अपद्यः -द्या -द्यं.

PLUMIGEROUS, *a.* पद्यवान् -वती -वत् (तृ), पद्यी -क्षिणी -क्षि (नृ), सपद्यः -द्या -द्यं.

PLUMIPED, *a.* सपद्यपादः -दा -दं, सपद्यपादः &c., सपद्यचरणः &c.

PLUMMIT, *s.* लघुः -घकः, लघुलीसकं, सलीसकसूत्रं, सीसालक्षितसूत्रं, सीसलग्नसूत्रं, सूत्रलग्नसीसकं, लघुसूत्रं, लघुकसूत्रं.

PLUMOSI, PLUMOUS, *s.* सपद्यः -द्या -द्यं, सपिच्छः -च्छा -च्छं, पद्यवान् -वती -वत् (तृ), पिच्छिलः -ला -लं. See FEATHERED.

PLUMP, *a.* पीवरः -रा -रं, पीनः -ना -नं, यनः -ना -नं, यनमांसः -सा -सं, उन्नतमांसः &c., उन्नतः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिपुष्टः &c., मांसपुष्टः &c., स्थूलमांसः &c., सुललितः -ता -तं, सुललितमांसः &c., आप्यानः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, उज्ज्वलः -ना -नं, तुन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ), तुन्दिकः -का -कं, स्फीतः -ता -तं, स्फातः &c., फुल्लः -ल्ला -ल्लं.

PLUMP, *adv.* अकस्मात्, आकस्मिकशब्देन, आस्फोटनशब्देन.

To PLUMP, *v. a.* आप्ये (c. 10. -प्याययति -यितुं), स्थलीकृ, पीथरीकृ, स्फाय (c. 10. -स्याययति -यितुं), पिष्ट (c. 10. -प्याययति -यितुं), उज्ज्वलीकृ, ज्वनीकृ.

To PLUMP, *v. n.* अकस्मात् or आकस्मिकशब्देन or आस्फोटनशब्देन पत (c. 1. पतति -तितुं), अतिभारेण पत.

PLUMPLY, *adv.* सुव्यक्तं, सुस्पष्टं, अतिव्यक्तं, व्यक्तार्थतस्, अव्यक्तं.

PLUMPNESS, *s.* घनता, स्थूलता -त्वं, पीवरत्वं, पीनत्वं, पुष्टता, सुपुष्टता, पुष्टिः *f.*, सुपुष्टिः *f.*, स्फीतिः *f.*, स्फीतता -त्वं, स्फातिः *f.*, फुल्लता, आप्यानं, उज्ज्वलिः *f.*

PLUM-PUDDING, *s.* चित्रापूपः, चित्रवोलिका, मोदकादिपूरितवोलिका.

PLUMY, *a.* सपद्यः -द्या -द्यं, पक्षविशिष्टः -ष्टा -ष्टं. See FEATHERED.

PLUNDER, *s.* लोभः, लोभं, लुभं, लोभः -तं, लुखनं, लुखदा, लुखनं, लुखदा, हरणं, अपहाराः, अभिग्रहः, धनापहाराः -हरणं, नष्टाग्निसूत्रं, होटं.

To PLUNDER, *v. a.* धनद्रव्यादि ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ or अभिहृ, लुखत् (c. 1. लुखति -खितुं) or लुख् or लुख् or लुख् or लुख्, चुर (c. 10. चोरयति -यितुं), विलुप् (c. 6. -लुम्पयति -लोभुं), लुप्, कल् (c. 10. कालयति -यितुं), प्रकल्, साहसेन or साहसपूर्वम् अपहृ.

PLUNDERED, *p. p.* हतधनः -ना -नं, हतद्रव्यः -व्या -व्यं, हतसः -सा -सं, अपहतसः &c., लुखितः -ता -तं, साहसेन or साहसपूर्वम् अपहृतः -ता -तं, लुभः -मा -मं, होटः -टा -टं.

PLUNDERER, *s.* अपहाराकः, अपहारी *m.* (नृ), हाराकः, हारी *m.*, अपहर्ता *m.* (नृ), लुखदाकः, लुखनकृत् *m.*, साहसेन or साहसपूर्वम् अपहारी *m.*, साहसिकः.

PLUNDERING, *s.* अपहाराः, अपहरणं, हरणं, धनापहाराः, लुखनं, लुखनं.

To PLUNGE, *v. a.* (Immerse) मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं), निमज्ज्, म् (c. 10. प्रावयति -यितुं), आप्, अवगाह (c. 10. -गाहयति -यितुं), जलं प्रविश् in caus., जले निविश्, आ in caus.

To PLUNGE, *v. n.* (Dive) मज्ज् (c. 6. मज्जति -जितुं, मज्ज्), निमज्ज्, अवगाह (c. 1. -गाहते -हितुं -गाहुं), अवगाह्, विगाह्, आप् (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), जलमध्ये प्रविश्, जलान्तः प्रविश्, जलं प्रविश्, जलान्तः प्रवेशं कृ, जलान्तःप्रवनं कृ, आ.

PLUNGE, PLUNGING, *s.* मज्जनं, निमज्जनं, प्रमज्जनं, प्रवनं, आप्रवः, आप्रावः

-वनं, आप्रवाहनं, विगाहः -हनं, गाहनं, जलप्रवेशः, जलान्तःप्रवः, जलान्तःप्रवेशः, निष्णानं; 'of an elephant,' निर्वाणं.

PLUNGED, *p. p.* मज्जः -ग्ना -ग्ना, निमज्जः &c., मज्जितः -ता -तं, निमज्जितः &c., प्रमज्जः &c., गाहितः -ता -तं, अवगाहितः &c., अवगाह -टा -टं, विगाहः &c., आप्रवः -ता -तं, निवेशितः &c., अभिनिवेशितः &c., निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः &c., लीनः -ना -नं, निर्वाणः -णा -णं; 'in a sea of sorrow,' शोकसागरावगमः &c., शोकसागरावगाहः -टा -टं. See IMMERSSED.

PLUNGEON, *s.* (The Diver bird) प्रवः, प्रावी *m.* (नृ).

PLUNGER, *s.* गाहिता *m.* (नृ), अवगाहिता *m.*, मज्जा *m.* (नृ), निमज्जा *m.*

PLURAL, *a.* अनेकः -का -कं, बहुः -हुः -ही -हु, बहुलः -ला -लं.—(Plural number, in grammar) अनेकवचनं, बहुवचनं.

PLURALITY, *s.* अनेकत्वं -ता, अनैक्यं, बहुत्वं -ता, बाहुल्यं, अनेकसंख्यत्वं; 'of gods,' देवबहुत्वं; 'of wives,' सापान्यं.

PLUS, *s.* (In Algebra) धनं, खं.

PLUS, *s.* स्थूलदुकूलं, घनदुकूलं, घनलोमवद् दुकूलं.

PLUTO, *s.* (God of the infernal regions) यमः. See YAMA.

PLUTUS, *s.* (God of wealth) कुयेरः, धनपतिः *m.* See KUYERA.

PLUVIAL, PLUVIOUS, *a.* वृष्टिमान् -मती -मत् (तृ), वर्षुकः -का -कं, वर्षिकः -की -कं, वाधिकः &c., वृष्टिमयः -यी -यै, प्रचुरवृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, बहुवृष्टिः &c.

PLUVIAMETER, *s.* वृष्टिमापनयन्त्रं, वृष्टिमापकः, वृष्टिमापनी.

To PLY, *v. a.* (Lay on) अ् in caus. (अपेययति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), व्यस्, आधा, धा, पत् in caus.; 'to ply with repeated blows,' पुनः पुनः पत्, मुहुर्मुहुः पत् or दण्डपातनं कृ.—(Employ diligently) यत्नतः or निर्वन्धेन प्रयुज् or उपयुज् or प्रवृत्.—(Keep in motion) प्रयत्नतस् or अविरतं चल् (c. 10. चालयति -यितुं) or सञ्चल्.—(Urge, press perseveringly) निर्वन्धेन प्रयुज् (c. 1. -तिष्ठति -हातुं) or उपस्था or आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं); 'with entreaties,' अतिनिर्वन्धेन प्रार्थ् or अन्वर्थ् or प्रार्थनं कृ.

To PLY, *v. n.* (Be steadily employed) अनालस्येन or अतन्त्रितस् or अविरतं व्याप् in pass.—(प्रियते) or व्यापृतः -ता -तं भू or निविष्टः -ष्टा -ष्टं भू or प्रवृत् or यत्, अविरतयत्नं कृ.

PLY, *s.* (Fold) अम्बिः *m. f.*, अम्बी -म्बिका, व्यावर्त्तनं, तरङ्गः, पुटः.

PNEUMATIC, PNEUMATICAL, *a.* (Consisting of air) वायुमयः -यी -यै, वायुरूपः -पा -पं.—(Pertaining to air) वायवः -वी -वै, वायुसञ्चयी -च्यनी -च्य (नृ), वायुविषयकः -का -कं, वायु in comp.—(Moved or played by air) वायु in comp., वायुसञ्चारितः -ता -तं, वायुवा-दितः -ता -तं; 'pneumatic instrument,' वायुयन्त्रं, वायुवाद्यं.

PNEUMATICS, *s. pl.* वायुविद्या, वायुधर्मेविद्या, वायुगुणविद्या, वायुशास्त्रं, वायुगुणविषयका विद्या.

PNEUMONIA, *s.* (Inflammation of the lungs) फुफ्फुसदाहः.

PNEUMONIC, *a.* फुफ्फुससञ्चयी &c., फुफ्फुसविषयकः -का -कं.

To POACH, *v. a.* (Boil eggs slightly) अज्झानि तप्तजलान्तः कृता ईषत् पक् (c. 1. पचति, पक्) or क्ण् or अर्द्धसिद्धानि कृ.—(Steal or pocket game) वनपक्ष्यादि or जङ्गलपक्ष्यादि चुर or गूढकोषान्तः कृता अपहृ. See the next.

To POACH, *v. n.* कूटयन्त्रेण वनपक्षिणी यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), कूटो-पायेन जङ्गलपक्ष्यादि यद् or चुर (c. 10. चोरयति -यितुं) or अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), जङ्गलजन्तुष्वीधे कृ, वन्यजन्तुहरणं कृ, वन्यजन्तुसंश्लेषं कृ, मृगयास्वीधे कृ.

POACHER, *s.* कौटिकः, कौटिकिन्, कौटिलिङ्गः, कूटयन्त्रेण वनपक्षिग्रहणः, कूटोपायेन वन्यजन्तुहारी *m.* (न) or जाङ्गलपक्ष्यग्रहणः, जाङ्गलचोरः, मृगयाचोरः, वनचोरः, मृगयाचोरः, वनचोरः, वैतसिकः.

POACHING, *s.* कूटयन्त्रेण वनपक्षिग्रहणं, कूटोपायेन जाङ्गलपक्ष्यग्रहणं or जाङ्गलजन्तुग्रहणं, मृगयाचौर्यं, जाङ्गलचौर्यं, वन्यजन्तुचौर्यं, वन्यजन्तुलोभं, वनचौर्यं, वनलोभं. ०

POCK, *s.* रक्तवरटी, रक्तवटी, वटी, वरटी, रक्तस्फोटः, सूक्ष्मस्फोटः -टकः, स्फोटः -टकः, विस्फोटः, सिस्म, सिस्म *n.* (न), गुटिका.

POCKET, *s.* वस्त्रान्तःस्थकोपः, वस्त्रस्थकोपः, वस्त्रान्तरस्थकोपः, कोपः, कोशः, आधारः.

To POCKET, *v. a.* कोषान्तः कृ, कोषे or कोशे निवेशि (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), वस्त्रान्तर्गतं -तां कृ, कोषान्तःस्था in caus. (स्थापयति -यितुं), कोपस्थं -स्थां कृ. —(Put up with) सह (c. 1. सहते, सोढुं), क्षम (c. 1. क्षमते, क्षमुं).

POCKET-BOOK, *s.* कोपस्थपुस्तकं, कोषगतपुस्तकं, कोपपुस्तकं.

POCKETED, *p. p.* कोषान्तःकृतः -ता -तं, कोषान्तःस्थापितः -ता -तं, कोष-निवेशितः &c., कोषगतः -ता -तं, कोषान्तर्गतः &c., कोषान्तर्हितः &c., कोपगुप्तः -ता -तं.

POCKET-HANDKERCHIEF, *s.* नासिकामार्जनी, नासिकामार्जनी, मुसमार्जनी, नस्त्रकः, वरकं.

POCKET-HOLE, *s.* कोपसिद्द्रं, कोशसिद्द्रं, वस्त्रान्तःस्थकोपसिद्द्रं.

POCKET-MONEY, *s.* छुद्रद्रव्यरूपधारेण वारे वारे दत्तं धनं.

POCKY, *a.* रक्तवरटीपूयः -शी -शी, रक्तस्फोटविशिष्टः -रा -रं.

POD, *s.* बीजकोशः, बीजगुप्तिः *f.*, सिद्धा -धिः -धी *f.*, शिक्षा धिः -धी *f.*, शिक्षिका, शमिः *f.*, शमी, पुटः; 'grain in pods,' शमीधान्यं.

PODAGRICAL, *a.* वातकी -किनी -कि (न), वातरोगी -गिणी &c., यातिकः -की -कं, वातुलः -ला -लं, सन्धिवायुरोगी &c., सन्धिवायुयुक्तः -स्ता -स्तं.

PODDED, *a.* सिद्धियुक्तः -क्ता -क्तं, शिक्षीयुक्तः &c., शमियुक्तः &c.

POEM, *s.* काव्यं, कविता, कवनं, काव्यबन्धः; 'interspersed with prose,' सख्यकाव्यं.

POESY, *s.* (Art of composing poems) कविता, काव्यविद्या, काव्य-रचनविद्या, काव्यलेखनविद्या, काव्यरचना, श्लोकरचना, कविताशक्तिः *f.*, कविकर्म *n.* (न), रसविद्या, रसज्ञता. —(Metrical composition) कविता, काव्यं, व्यञ्जनावृत्तिः *f.* See POETRY.

POET, *s.* कविः *m.*, काव्यरचकः, कवितारचकः, पद्यरचकः, काव्यकर्त्ता *m.* (न), कविताकर्त्ता *m.*, रसज्ञः, वक्ता *m.* (न), भविनः, यागीशः; 'a quasi poet,' कविकल्पः; 'a ready poet,' शीघ्रकविः *m.*

POETASTER, *s.* कुकविः *m.*, कविकल्पः, कविदेशीयः, कविदेश्यः.

POETESS, *s.* काव्यकरी, कविताकरी, काव्यरचका.

POETIC, POETICAL, *a.* (Relating to poetry, suitable to it) कवि-तासङ्गन्धी -न्धिनी &c., कविताविषयः -या -यं, काव्यरचनयोग्यः -ग्या -ग्यं, काव्ययोग्यः &c. —(Possessing the beauties of poetry) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, रसी -सिनी &c., रसवान् -वती -वत् (न), काव्यरसवान् &c., कविता or काव्य in comp.; as, 'poetical genius,' कविताशक्तिः *f.* —(Expressed in poetry or measure) श्लोकबद्धः -द्वा -द्वं, पद्यरूपः -या -यं, श्लोकरूपः &c., काव्यरूपः -या -यं, कवितारूपः &c., कवितामयः -यी -यं, श्लोकमयः &c., छन्दोरूपः &c., छन्दोबद्धः &c.

POETICALLY, *adv.* कवितायोग्यं, कवितारूपेण, पद्यरूपेण, कवितापूर्वकं, छन्दोनुसारेण, काव्यरसपूर्वकं, सरसं.

POETICS, *s.* काव्यशास्त्रं, कविताशास्त्रं, रसशास्त्रं, पद्यशास्त्रं.

To POETIZE, *v. n.* काव्यं रच (c. 10. रचयति -यितुं), काव्यरचनां कृ कवितां कृ.

POET-LAUREATE, *s.* वन्द्य *m.* (न), वन्द्यारूः *m.*, राजवन्द्य *m.*, राजसुतिपाठकः.

POETRY, *s.* (Metrical composition, verse) कविता त्वं, काव्यं, कवनं पद्यं. —(Art or practice of composing in verse) कविता -त्वं काव्यरचना, श्लोकरचना, काव्यविद्या, काव्यरचनविद्या, कविकर्म *n.* (न), कविताविद्या, रसविद्या, रसज्ञता. —(Poetical works) काव्यशास्त्रं, पद्यशास्त्रं, साहित्यं.

POIGNANCY, *s.* तीक्ष्णता, तीव्रता, तिग्मता, उग्रता -त्वं, कटुता, मार्मिकत्वं.

POIGNANT, *a.* तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, तीव्रः -व्रा -व्रं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, उग्रः -या -यं, कटुः -दुः -दुः, अरुणुदः -दा -दं, मार्मिकः *m. f. n.* (ज्ञ), मार्म-भेदी -दिनी -दि (न), मार्मिकः -की -कं.

POINT, *s.* (Sharp end) अग्रं, शिखा, शिखरं, अग्रिः *m.*, आग्रिः *m.*, अग्रशुः *m.*, अग्रशुः *m.*, मुखं, कण्ठकः, शलाका; 'of a needle,' सूच्यग्रं, कण्ठकः; 'of the foot,' पादाग्रं, प्रपदं. —(Of a blade, &c.) धारा -रं, कोटिः *f.*, अग्रिः *f.*, पालिः -ली *f.* -लिका, अग्रिः *m.*, शिखरं, अग्रं; 'a sharp point,' तीक्ष्णग्रं. —(Of land, head-land) भूमिनासिका, उदग्रभूमिः *f.*, उदग्रस्थलं, भशलाका. —(Sting, wit of an epigram, &c.) दंशः, उपदंशः, मर्म *n.* (न), रसः, रहस्यं. —(Of space or time) अणुः *m.*, परमाणुः *m.*, सन्धिः *m.*. —(Of the compass) दिक् *f.* (ज्ञ), दिशा, ककुभ *f.*, काशा, आशा, हरित *f.*, दिग्वि-भागः; 'intermediate point,' विदिक् *f.*, प्रदिक् *f.*, अपदिक्. —(Dot) विन्दुः *m.*, शून्यं, विमुद्र *f.* (प), अक्षः, चिह्नं. —(Mark in punctuation) चिह्नं, विद्यामचिह्नं, विरामचिह्नं. —(Particular sub-ject, case under discussion) विषयः, अर्थः, पदं, स्थलं, साम्प्रदं, प्रकरणं, प्रसङ्गः, प्रस्तावः; 'being to the point,' प्रामाणिकः -की -कं, प्रस्ताविकः &c.; 'on this point at least,' अथ तावत्. —(Aim, object) लक्ष्यं, लक्ष्यं, अर्थः, आशयः, उद्देशः, अभिप्रायः. —(Characteristic mark, as of a horse, &c.) लक्षणं, विशेषणं, गुणः. —(Degree, pitch) पथ्यन्तं, जनः, नं, परिमाणं, पदं, आस्यदं, पर्यायः, क्रमः; 'highest point,' उत्तमपदं, परमपदं, परमास्यदं; 'to such a point,' एतावन्त्यन्तं, एतावत्; 'to what point?' किम्यन्तं, किमत्यन्तं; 'to that point,' तदन्तं, तत्पथ्यन्तं. —(Critical moment) सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, समयः; 'on the point of, at the point of,' उद्यतः -ता -तं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, उन्मुखः -खा -खं, or expressed by the desiderative or other forms of adjective, thus, 'on the point of dying, at the point of death,' मरणोन्मुखः -खा -खं, मुमूर्षुः -पुः -पुः, आसन्नमृत्युः -त्युः -त्युः, आसन्नमरणः -शा -शं, मृतप्रायः -या -यं, मृतकल्पः -त्पा -त्पं, अन्यावस्थः -स्था -स्थं; 'on the point of going,' गमनोद्यतः -ता -तं, गन्तुमुद्यतः &c., गमनोन्मुखः &c., जिगमिषुः -पुः -पुः, गन्तुकामः -मा -मं; 'on the point of bringing forth,' प्रसवोन्मुखी, आसन्नप्रसवा, आसन्नप्रसव-काला; 'he is on the point of rising,' उत्थातुमुद्यतो-स्ति, उत्थातुम् इच्छति. —(Point of view) दृष्टिः *f.* —(Punctilio, nicety) सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं.

To POINT, *v. a.* (Sharpen to a point) तीक्ष्णायीकृ, तीक्ष्णीकृ, तीक्ष्ण-धारीकृ, शिखायीकृ, निशो (c. 4. -शयति -शायुं), तिग् (c. 10. तेजयति -यितुं), सायीकृ. —(Direct towards, aim at) लक्ष्यीकृ, उद्दिश, समुद्दिश, निर्दिश, अभिसन्धा, लक्ष्; 'pointing to,' उद्दिश्य. —(Punctuate) विद्यामचिह्नानि or विरामचिह्नानि अक्ष (c. 10. अक्षयति -यितुं) or कृ. —(Point out, show by the finger, &c.) प्रदिश

(c. 6. -दिशति -देष्टुं), निर्दिश, उद्दिश, विनिर्दिश, समिदश, आदिश, अमुल्या निर्दिश or प्रदिश or दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं) or प्रदृश or सूच (c. 10. सूचयति -यितुं) or संसूच; 'point out the way,' मार्गम् आदेशय.

To POINT, *v. n.* (With the finger) अङ्गुलिनिर्देशं कृ, अमुल्या निर्दिश or प्रदिश. See the last.—(Have direction or aim) उद्दिश, उद्देशकः -का -के भू, उद्देशं कृ, लक्ष्यं कृ or expressed by दिश्य or मुख or अय in comp.; as, 'to point towards the south,' दक्षिणदिश्यः -श्या -श्यं भू, दक्षिणमुखः &c. भू, दक्षिणायाः &c. भू.

POINT-BLANK, *a. or adv.* समसूचः -चा -चं, एकसूचः &c., समरेखः -खा -खं, क्षितिजैकसूचः &c., समसूचेण, एकसूचेण.

POINTED, *p. p. or a.* (Have a sharp end) तीक्ष्णायः -या -यं, शितायः &c., भायः &c., तीक्ष्णशिशः -खा -खं, शातशिशः &c., चञ्चुमान् -मती -मत् (त्), तीक्ष्णशुमान् &c., शिखावल् -ला -लं, शिखाधरः -रा -रं, शितः -ता -तं, निशितः &c., शीर्यः -स्या -स्यं.—(Epigrammatical, keen, witty) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, रसवान् &c., मार्मिकः -की -कं, मर्मैस्पृक् *m. f. n.* (ज्ञ), अरुनुदः -दा -दं, दंशकः -का -कं; 'pointed words,' वागसिः *f.*—(Pointed out) निर्दिष्टः -हा -हं, उद्दिष्टः &c., प्रदिष्टः &c., सूचितः -ता -तं, अङ्गुलिनिर्दिष्टः &c.

POINTEDLY, *adv.* अनुक्रमदिश्य, उद्दिश्य, उद्देशपूर्व, समर्म्भेदं.

POINTEDNESS, *s.* रसिकता -त्वं, सरसता, दंशकता -त्वं, मार्मिकत्वं.

POINTER, *s.* निर्देशकः, देशकः, प्रदेशकः, निर्देश *m.* (दृ), निर्देश *m.* निर्देशी *m.* (न), प्रदेशी *m.*, देशी *m.*, दशकः, प्रदशकः, सूचकः.—(Dog) वनप्रक्षिनिर्देशको मृगयाकुक्षुरः, वन्यप्रक्षिनिर्देशने शिषितो मृगयाया *m.* (न).

POINTING, *s.* निर्देशः -शनं, अङ्गुलिनिर्देशः, निदेशः, सूचनं, अङ्गुलिप्रदर्शनं.

POINTLESS, *a.* (Having no point or edge) निरयः -या -यं, अयहीनः -ना -नं, धाराहीनः &c., अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं.—(Destitute of wit) विरसः -सा -सं, सरसिकः -का -कं, रमहीनः &c., फलुः -लुः -लुः.

POISE, *s.* (Weight) भारः, तुला, तोलः.—(Balance, equilibrium) भारतुल्यता, भारसमता, भारसाम्यं, समतीत्यं, समतोलः, तुल्यता, तुलासाम्यं.

To POISE, *v. a.* समभारीकृ, तुल्यभारीकृ, समतोलीकृ, समीकृ, तुल्यीकृ, तुलं (c. 10. तुलयति -यितुं).

POISON, *s.* विषं, गरं-रः, गरलं, गरदं, भूगरं, जीवनापातं, जङ्गलं, जाङ्गलं, हलाहलं -लः, हालाहलं, हालहालं, हालहलं, हलहलं, हाहलं -लः, कालकूटं -टः, कलाकुलं, काकोलं -लः, सौराष्ट्रिकं, सोराष्ट्रिकं, दारुदः, प्रदीपनः, ब्रह्मपुत्रः, शीघ्रिकेयः, वासनाभः, धूलकं, निदः, खेदः; 'administering poison,' विषप्रयोगः, विषविधानं, विषदानं; 'taking poison,' विषभक्षणं; 'worthy of death by poison,' विषयः -या -यं; 'yielding poison,' विषदः -दा -दं; 'removing or curing poison,' विषघ्नः -घ्नी -घ्ने, विषनाशी -शिशनी -शि (न), विषघातो &c., विषहरः -री -रं, विषापहः -हा -हं, गरमः &c.; 'art of curing poisons,' विषविद्या, विषनाशनविद्या; 'curer of poisons,' विषवैद्यः, विषभियक् *m.* (ज्ञ), जाङ्गलिकः, जाङ्गलिः *m.*, गारुडिकः; 'charm against poison,' गारुडः -डं.

To POISON, *v. a.* (Infect with poison) विषाकं क्तां कृ, विषयुक्तं -क्तां कृ, विषेण दुष् (c. 10. दुषयति -यितुं), विषदिग्धं -ग्धां कृ.—(Administer poison, kill by it) विषं दा, विषप्रयोगं कृ, विषेण हन् or मृ in caus., विषदानेन हन्.—(Poison one's self, take or eat

poison) विषं भुक् or भक्ष or खाद्, विषेण or विषप्रयोगेण आत्मां हन्.—(Corrupt, taint) दुष्, सन्दुष्, लिप्, नञ् in caus.

POISONED, *p. p. or a.* (Infected with poison) विषाकः -क्ता -क्तं विषदिग्धः -ग्धा -ग्धं, विषलिप्तः -प्ता -प्तं, विषदूषितः -ता -तं; 'a poisoned arrow,' दिग्धः, लिप्तकः.—(Killed by poison) विषमारित -ता -तं, विषनाशितः &c.

POISONER, *s.* विषदः, विषदायी *m.* (न), गरदः, धारदायी *m.*, तीक्ष्णरसदायी

POISONING, *s.* विषप्रयोगः, विषदानं, विषविधानं, विषेण मारणं.

POISONOUS, *a.* विषालुः -लुः -लु, गरलो -लिनी -लि (न), विषमयः -यं -यं, सविषः -या -यं, विषधरः -रा -रं, विषगुणकः -का -कं, विषधर्मक -का -कं, विषदः -दा -दं, सगरः -रा -रं, तीक्ष्णविषः -या -यं, विषपूर्ण -र्षा -र्षं, विषमुहः -हा -हं, दूषकः -का -कं, विष in comp.; as 'poisonous snake,' विषभुनङ्गः.

POISONOUSLY, *adv.* सविषं, सगरं, सगरलं, सदूषणं, दूषकप्रकारेण.

POISONOUSNESS, *s.* विषालुता, सविषत्वं, सगरत्वं, विषपूर्णता, दूषकत्वं.

POITREL, *s.* उरस्त्राणं, वक्षस्त्राणं, उरश्छदः, वक्षस्तं.

To POKE, *v. a.* (Thrush, push against, stick) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), दण्डादि प्रसारयित्वा तड् or आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or अभ्याहन् or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रमु (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), ताडनं कृ, आघातं कृ, प्रहारं कृ.—(Search for, grope for, with a long instrument) दण्डादि प्रसारयित्वा परामृश (c. 6. -मृशति -मृशं) or अन्विष् (c. 4. -इयति -इयितुं).

To POKE, *v. n.* (Grope) तमः प्रविश्य परामृश or परिमृश, अन्यकारे दण्डादि प्रसारयित्वा अन्विष् or निरुप्.—(Dawdle, trifle) विलम्बेन किञ्चित् कृ, विलम्बं. See To PEDDLE.

POKE, *s.* ताडनं, आघातः, प्रहारः, अभिघातः, आहतिः *f.*, दण्डप्रसारणं.

POKER, *s.* शलाका, लोहशलाका, अङ्गारचालनशलाका, अङ्गारचालकः, अङ्गारचालकदण्डः, अङ्गारोत्थापकः.

POLAR, *a.* भुवसङ्घन्धी -न्धनी -न्धि (न), नेरुसङ्घन्धी &c., भुवविषयकः -का -कं, भुवस्थः -स्या -स्यं, केन्द्रस्थः &c., भुवनिर्गतस्थः &c.; 'polar star,' भुवः, जीज्ञानपादिः *m.*, उज्ञानपादजः, नक्षत्रनेमिः *m.*, द्युतिकरः, ज्योतीरयः; 'polar circle,' कदम्बभ्रमवृत्तं; 'polar distance,' द्युज्याचापांशः.

POLARITY, *s.* भुवाभिसरणशीलता, भुवाभिगमनशीलता, भुवाभिजिगमिता, भुवाभिमुखशीलता, भुवाभिमुखता, केन्द्राभिमुखता.

POLARY, *a.* भुवाभिसरणशीलः -ला -लं, भुवाभिगमनशीलः &c., भुवाभिजिगमिपुः -पुः -पु, भुवाभिगामी -मिनी -मि (न), भुवाभिसारी &c., भुवाभिमुखशीलः &c.

POLE, *s.* (Long piece of wood) दण्डः -खं, बहिः *m. f.*, दीर्घकाष्ठं, काष्ठं; 'for carrying burdens,' भारयाहिः *m. f.*, विहङ्गिका; 'raised on a pole,' उहङ्गः -खा -खं.—(Of a carriage) धुः *f.* (धुर्), धुरा, धूर्वी, कृषरः, युगन्धरः, यानमुखं.—(Of a plough) ईषा, ईशा, हलदण्डः, लाङ्गलदण्डः.—(The measure) दण्डः.—(In astronomy) भुवः, नेरुः *m.*, केन्द्रं; 'north pole,' उत्तरभुवः, भुवः, नेरुः *m.*, उत्तरायं; 'south pole,' दक्षिणभुवः, कुनेरुः *m.*, दक्षिणायं; 'elevation of the pole,' भुवोन्नतिः *f.*; 'pole of the ecliptic,' कदम्बः.

POLE-AXI, *s.* परशुः *m.*, कुठारः, दीर्घवहिलग्नपरशुः *m.*, दीर्घदण्डः.

POLE-CAT, *s.* पूतिशारिका, लोमशमार्जारः, गम्भामार्जारः, गम्भोतुः *m.*, पूतिका, माहकः, मृगवैटकः, कस्तूरीमृगः, गावसङ्घोषी *m.* (न), सङ्घाशः -शी.

POLEMIC, POLEMICAL, *a.* विवादी -दिनी -दि (न), विवादात्मकः -का -कं, वादानुवादात्मकः -का -कं, वादानुवादाधिकः -का -कं, वादानुवादी &c.,

वादप्रतिवादी &c., विरुद्धवादी &c., विप्रतिपक्षिकः -का -कं.

OLEMIC, POLEMICAL, *s.* वादानुवादशीलः, वादानुवादप्रियः, वादानुवाद-कुशलः, विवादप्रियः, विवादकुशलः, वादरतः, वादानुवादकारी *m.* (नं). वादविवादकज्ञो *m.* (हुं).

OLEMICS, *s.* धर्मेविषयो वादानुवादः or विवादः or विरुद्धवादः.

OLE-STAR, *s.* (Fabled as the son of Uttanapada, and grandson of the first Manu) कृपः, औत्तानपादिः *m.*, उत्तानपादजः. See POLAR, *a.*

OLICE, *s.* (Government of a city or town) नगरव्यवस्था, नगर-व्यवस्थितिः *f.*, नगरानुशासनं, नगरकायानुशासनं.—(Internal regulation of a kingdom) राजानुशासनं, देशानुशासनं, देशकायानु-शासनं, राष्ट्रव्यवस्था, देशव्यवस्था, राष्ट्रव्यवस्थितिः *f.*—(Body of police-officers) नगररक्षिणः *m.pl.*, नगररक्षकाः *m.pl.*, नगररक्षिणपुरुषाः *m.pl.*, नगरपालाः *m.pl.*, नगरपालकाः *m.pl.*, नगररक्षिणगणः, नगरपालकगणः, नगरपालकगणैः; 'rural police,' ग्रामरक्षिणः *m.pl.*, ग्रामरक्षकाः *m.pl.*, ग्रामपालाः; 'highway police,' मार्गपालाः -लकाः, मार्गरक्षकाः *m.pl.*

OLICE-MAGISTRATE, *s.* दण्डनायकः, दण्डप्रयोक्ता *m.* (नं), दण्डाधिकारी *m.* (नं).

OLICE-MAN, POLICE-OFFICER, *s.* नगररक्षी *m.* (नं), नगररक्षकः, नगर-रक्षिणपुरुषः, नगरपालः -लकः, चाररक्षकः, राजपुरुषः.

OLICY, *s.* (Art or manner of governing or managing public affairs) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नयः, नयनं, नयप्रयोगः, राजनीतिः *f.*, राजनयः, राज्यशासनरीतिः *f.*, राज्यनयनं, राज्यनयनरीतिः *f.*, राज्यनि-र्वाहरीतिः *f.*, राज्यव्यवहारमार्गः, राज्यानुशासनमार्गः; 'good policy,' सुनीतिः *f.*, सुनयः; 'bad policy,' दुर्नीतिः *f.*, दुर्नीतः, दुर्नीयः, दुर्नीतिः &c.—(Prudence or skill in the management of public af-fairs) नीतिकौशल्यं, नीतिकुशलता, नीतिचतुर्थ्यं, राज्यनयनयुक्तिः *f.*, राज्यकरणयुक्तिः *f.*, राज्यशासनयुक्तिः *f.*, राज्यचतुर्थ्यं, राज्यकौशल्यं, नीतिज्ञता.—(In the management of affairs generally, pru-dence) व्यवहारयुक्तिः *f.*, व्यवहारचतुर्थ्यं, व्यवहारदक्षता, व्यवहारकौशल्यं, कर्मेनिर्वाहयुक्तिः *f.*; 'good policy,' सुयुक्तिः *f.*; 'prudential po-licy,' समीक्षकारित्वं, सुविमृश्यकारित्वं, समीक्षापुरःसरं उपायप्रयोगः.

o POLISH, *v. a.* (Make smooth and glossy) तिक् (c. 10. तेजयति -यितुं), परिष्कृ, निहृप् (c. 10. निहाययति -यितुं, rt. तप्), कार्मिं दा. छिन्धीकृ, छल्लीकृ, मृक् (c. 2. माहिं -हुं), प्रमृक्.—(Refine, make polite) परिष्कृ, संस्कृ, शिष्टीकृ, सभ्यं-भ्यां कृ, सभ्यतां or शिष्टतां जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or दा.

OLISH, *s.* (Glossiness) कान्तिः *f.*, शोभा, छिन्धता, छेग्यं, छल्लीता.—(Finish) परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, संस्कृतिः *f.*—(Refine-ment) शिष्टता, परिष्कारः, सभ्यता, सभाचतुर्थ्यं, सुजनता, सौजन्यं, शिष्टाचारसम्पन्नता, सभाचारसम्पन्नता.

OLISHED, *p. p.* (Made glossy) परिष्कृतः -ता -तं, तेजितः -ता तं, निहृतः -ता -तं, छिन्धीकृतः &c., छल्लीकृतः &c., मृष्टः -ता -तं, प्रमृष्टः &c., निधीतः -ता -तं, निज्ञातः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं—(Refined) परिष्कृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., शिष्टः -ता -तं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, शिष्टा-चारसम्पन्नः -ता -तं, सभाचारसम्पन्नः &c., अग्राम्यः -भ्या -भ्यं.

OLISHER, *s.* परिष्कर्ता *m.* (हुं), परिष्कारकः, तेजकः, कान्तिदः, कान्ति-दायकः, निर्वोषकः, मार्गकः, सम्मार्गकः.

OLISHING, *s.* परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, तेजनं, छल्लीकरणं.

OLITE, *a.* (Refined in manners) शिष्टः -ता -तं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, शिष्टाचारी -रिणी -रि (नं), सभाचारी &c., सभ्यशीलः -ला -लं, शि-ष्टाचारसम्पन्नः -ता -तं, सभाचारसम्पन्नः &c., सुजनः -ता -तं, विनीतः

-ता -तं, विनयवान् -वती -वत् (नं), सविनयः -या -यं, अग्राम्यः -भ्या -भ्यं.—(Courteous, obliging) सुशीलः -ला -लं, आदरशीलः &c., वन्दारः -रुः -रु, दक्षिणः -क्षा -क्षं, अनुनयी &c., सानुनयः -या -यं, अनुरोधी &c., अनुकूलः -ला -लं, प्रियवदः -दा -दं, अविवादकः -का -कं, शङ्कु -ङ्कु -ङ्कु, साकारी &c.

POLITELY, *adv.* सभ्यवत्, शिष्टवत्, विनीतवत्, सविनयं, सानुनयं, सुशी-लवत्, सदाक्षिण्यं, सभाचारानुसारेण, शिष्टाचारानुसारात्.

POLITENESS, *s.* (Refinement of manners) शिष्टता, सभ्यता, सभ्यशी-लता, शिष्टाचारित्वं, सभाचारित्वं, विनीतता -न्यं, विनयः, सुजनता, सौजन्यं, अग्राम्यता.—(Courteousness) सुशीलता, आदरशीलता, दाक्षिण्यं, अनुनयः, आनन्दनं, अनुरोधः, अनुकूलता.—(Polite beha- viour) शिष्टाचारः, शिष्टाचरणं, सभाचारः, सभाचरणं.

POLITIC, *a.* (Skilful in managing public affairs) नीतिकुशलः -ला -लं, नीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नीतिविद्याज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नीतिविशारदः -दा -दं, नीतिदक्षः -क्षा -क्षं, नीतिमान् -मती -मत् (नं), नीतिविद् *m. f. n.*, नयविद्, नीतिचतुरः -रा -रं.—(Skilful in the management of affairs generally) व्यवहारकुशलः -ला -लं, व्यवहारदक्षः -क्षा -क्षं, कर्मेनिर्वाहकुशलः -ला -लं, कुशलः -ला -लं, विषयगः -या -यं, निपुणः -णा -णं.—(Wise, well devised, adapted to its end) सुनीतः -ता -तं, सुयुक्तः -क्ता -क्तं, सुप्रयुक्तः &c., सुघटितः &c., सम्यङ्नीतः &c., योक्तकः -की -कं, सुसमीक्ष or सुविमृश्य or सुसमीक्षापूर्वं कृतः -ता -तं, अर्थसम्पादकः -का -कं, अर्थसाधकः -का -कं, कार्यसाधकः &c., सर्वेकरः -रा -रं -रं, हितः -ता -तं.

POLITICAL, *a.* नीतिसङ्गन्धी -न्धिनी &c., नीतिविद्यासङ्गन्धी &c., राज-नीतिसङ्गन्धी &c., राज्यनयनसङ्गन्धी &c., राज्यव्यवहारसङ्गन्धी &c., नीतिविषयकः -का -कं, राजनीतिविषय, या -यं, राजकीयः -या -यं, नीति or देश or राष्ट्र or राज्य in comp.; as, 'political lore,' नीतिविद्या, नीतिशास्त्रं; 'political regimen,' देशाधिकारः, पौरज-नाधिकारः.

POLITICAL ECONOMY, *s.* नीतिविद्या, देशपोषणविद्या, देशपालनविद्या, राष्ट्रपालनविद्या, राष्ट्रपोषणविद्या, राज्यव्यवस्थाविद्या, राज्यनिर्वाहविद्या, राज्यकर्मेनयः -यनं.

POLITICALLY, *adv.* नीतिमपेक्ष, नीतिविद्यामपेक्ष, राज्यव्यवस्थामपेक्ष.

POLITICIAN, *s.* नीतिज्ञः, नीतिकुशलः, नीतिविद् *m.*, नीतिवेदी *m.* (नं), नीतिविशारदः, नीतिविद्याज्ञः, राजनीतिकुशलः, राजनीतिविशारदः, नयविशारदः.

POLITICS, *s.* (Science of government) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नयः, राजनीतिः *f.*, राजनीतिविद्या, नीतिशास्त्रं, राजनीतिशास्त्रं, राज्यनय-नविद्या, राज्यशासनविद्या.—(Political or public affairs) राज्य-विषयाः *n. pl.*, राज्यकर्मेण्यि *n. pl.*, राज्यकाय्येण्यि *n. pl.*, देशव्यव-हारः, राष्ट्रव्यवहारः.

POLITY, *s.* (System of government) राज्यनीतिः *f.*, राज्यरीतिः *f.*, राज्यनीतिरूपं, राज्यव्यवस्था, राज्यस्थितिः *f.*, राज्यनियमः, राज्यविधिः *m.*, राज्यप्रवृत्तिः *f.*, राज्यकरणनियमः, नीतिः *f.*, दण्डनीतिः *f.*

POLL, *s.* (Head) मुखः -खं -खकं, शिरस् *n.*, शीर्षं, मस्तकः -कं.—(Entry of the names of electors) नामाभिलेखनं, नामलिखनं, नामलेखनं, नामारोपणं, नामसमारोपणं.—(List of names) नामावलिः -ली *f.*, नामपरिसंख्या.

To POLL, *v. a.* (Cut off the hair) केशान् छिद् or लू or छावप्.—(Enter names of electors, &c., in a list) नामावलिपत्रे or नाम-परिसंख्यापत्रे नामानि समाहू in caus. or आहू or अभिलिख् or लिख्.

POLLARD, *s.* छिन्नायुधः, छिन्नायुधः, लूनायुधः, लूनायुधः *m.*
 POLLED, *p. p.* (Lopped) छिन्नः-बा-नं, लूनः-ना-नं.—(Registered as the names of voters) नामवलिपत्रारोपितः-ता-तं, अभिलिखितः-ता-तं.
 POLLEN, *s.* (Of a flower) परागः, रज्ज् *n.*, पुष्परज्ज् *n.*, पुष्परेणुः *m.*, पांशुः *m.*; 'laden with pollen,' परागवान्-वती-वत् (त), परागी-मित्री-मि (न).
 To POLLUTE, *v. a.* दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), सन्दुष्, प्रतिदुष्, मलनीकृ, मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलुषीकृ, कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्), अनुलिप्, दिह (c. 2. देमिष-यु), मलेन दुष् or लिप् or अज्ज (c. 7. अनक्ति, अज्ज), कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), समलीकृ, अमेधेन लिप्, अमेध्वीकृ, मलीमलीकृ, अपवि-चीकृ.—(Taint with guilt) दुष्, भंश् (c. 10. भंशयति-यितुं), भडीकृ, भं-ई कृ.—(A virgin) कन्या दुष् or धुष् (c. 10. धुषयति-यितुं).
 POLLUTED, *p. p.* दूषितः-ता-तं, दुष्टः-ष्टा-ई, मलदूषितः &c., मलिनितः-ता-तं, मललितः-ता-तं, लिप्तः &c., अमेध्वलितः &c., अमेध्वीकृतः-ता-तं, कलुषितः-ता-तं, कलुषीकृतः &c., मलीमलः-सा-सं, समलः-ला-लं, मलवान्-वती-वत् (त), कलुषितः-ता-तं.—(As a virgin) दूषिता, भडा, धयिता.
 POLLUTER, *s.* दूषकः, दूषणः, कलुषकारी *m.* (न), मलावहः, अशौचकृ.
 POLLUTION, *s.* (The act) दूषणं, मलदूषणं, मललेपनं, मलनीकरणं, कलुषीकरणं, अमेध्वदूषणं, अमेध्वलेपनं, अपवित्रीकरणं.—(The state) मलिनत्वं, मलिन्यं, समलता-त्वं, अमेध्वता-त्वं, मलदूषितत्वं, अमेध्व-लिमता, अमेध्वलितत्वं, अशुचित्वं, अशौचं-चित्वं, अपवित्रता-त्वं, दुष्टता-त्वं.—(Nocturnal) सामदोषः, स्वप्नावस्था, स्वप्नमे शुक्रपातः.
 POLTROON, *s.* कापुरुषः, कुपुरुषः, ज्ञीयः, कातरः, हतकः, कृपणः, भीरु-जनः, निर्वीर्यः, वैर्यहीनः, शीर्यहीनः, जघीरः.
 POLTROONERY, *s.* ज्ञीयता, कापुरुषत्वं, अपीर्यं, कातरता, भीरुता.
 POLYANDROUS, POLYANDRIST, *s.* बहुभर्तृका, बहुपतिका, अनेकभर्तृका.
 POLYANDRY, *s.* बहुभर्तृत्वं, बहुभर्तृधारणं, अनेकपतिधारणं.
 POLYCHORD, *a.* बहुतन्त्री-निर्वाही-नि (न), बहुतन्त्रुः-त्रुः-नु, अनेकतन्त्री &c.
 POLYGAMIST, *s.* (Practiser of polygamy) बहुभाष्यः, अनेकभाष्यः, बहुपत्नीकः, दारी *m.* (न), अनेकस्त्रीकः.—(Defender of it) बहु-पत्नीवादी *m.* (न).
 POLYGAMY, *s.* बहुपत्नीत्वं, बहुभाष्यत्वं-ता, अनेकभाष्यता, सापत्यं.
 POLYGENOUS, *a.* बहुविधः-धा-धं, अनेकविधः &c., बहुप्रकारः-रा-रं.
 POLYGLOT, *a.* बहुभाषः-धा-धं, अनेकभाषः-धा-धं.
 POLYGLOT, *s.* बहुभाषयन्त्रः, अनेकभाषयन्त्रः, बहुभाषपुस्तकं.
 POLYGON, *s.* बहुकोणः-णं, बहुभुजः, बहुसं-सी, अनेकासं-सी, बहुको-णाकृतिः *f.*, बहुसाकृतिः *f.*, बहुकोणा मूर्तिः.
 POLYGONAL, POLYGONOUS, *a.* बहुकोणः-णा-णं, बहुभुजः-जा-जं, बहुसं-सा-सं, अनेकासं-सा-सं.
 POLYGRAPHY, *s.* बहुविद्याज्ञानं, अनेकविद्याज्ञानं, बहुशास्त्रज्ञानं.
 POLYPETALOUS, *a.* बहुदलः-ला-लं, अनेकदलः &c., बहुदली-लिनी &c.
 POLYPHAGOUS, *a.* बहुभक्षः-क्षा-क्षं, बहुखादकः-का-कं, बहुशी-शिनी &c.
 POLYPHONOUS, *a.* बहुस्वरः-रा-रं, बहुस्वनः-ना-नं, बहुध्वनिः-धि-नि.
 POLYPUS, *s.* बहुपादः, बहुपाद *m.*, अनेकपादः, बहुमूलः, अनेकमूलः.
 POLYSPERMIOUS, *a.* बहुबीजः-ज-जं, प्रचुरबीजः &c., अनेकबीजः &c.
 POLYSYLLABIC, *a.* बहुशब्दः-रा-रं, अनेकाक्षरः &c., बहुशब्दी-रिणी-रि (न).
 POLYSYLLABIC, *s.* बहुशब्दः, बहुशब्दकः, अनेकाक्षरशब्दः.
 POLYTHEISM, *s.* बहुदेवमतं, बहुदेववादः, अनेकदेवमतं, अनेकवादः.

POLYTHEIST, *s.* बहुदेवतापूजारी *m.* (न), अनेकदेववादी *m.*, अनेकवादी *m.*
 POMANDER, *s.* भाषितं, पाषितं, पाषितपुष्पं, पुष्पिपुष्पं.
 POMATUM, POMADE, *s.* विलेपनं, पुष्पिपुष्पं, पाषितपुष्पं, पुष्पिपुष्पं, पुष्पिपुष्पं.
 POMEGRANATE, *s.* (The tree) दाहिनः-नी, खड्गः, दाहिनः, दाहिनः, करकः, रक्तबीजः, शुक्रबीजः, फलदाहवः, मणिबीजः, मधुबीजः, सखलः, कुचफलः, सुनीलः, पिखीरः, नीरकः.—(Its fruit) दाहिनं, दाहिनं, दाहिनफलं.
 POMMEL, *s.* (Knob) पिखः, गळः, गुल्लः, ज्ञाभोगः.—(Of a saddle) पय्याणपिखः, पय्याणबहिःस्वपिखः, पय्याणगुल्लः.
 To POMMEL, *v. a.* तह (c. 10. ताडयति-यितुं), चेचापातं कृ, दंडापातं कृ
 POMP, *s.* (Procession) याचा, याचाप्रसङ्गः.—(Show) जाडचरं, रेण्वयं शोभा, प्रतापः, अतिप्रतापः, अतिशोभा, दम्भायं शोभा or तेजस् *n.* चमत्कारः, कौतुकं. See PARADE, PAGEENTRY.
 POMPOUS, *a.* (Displaying pomp, showy) महाप्रतापः-पा-पं, अति प्रतापी-पिनी-पि (न), अतिशोभनः-ना-नं, जाडचरी &c., कौतुकं &c.—(Ostentatious) दाम्भिकः-की-कं, दम्भी &c., दम्भायकः-क-कं, साटोपः-पा-पं, अतिगड्गितः-ता-तं, दयोध्यातः &c., गड्गितः &c. गड्गितवाक्यः-का-कं, विकल्पनः-ना-नं.
 POMPOUSLY, *adv.* (Magnificently) अतिप्रतापेन, अतिशोभापूर्व, जाडचरं.—(Ostentatiously) दम्भायं, दम्भं, दम्भपूर्व, सगड्गितं, गड्गितप्रकारेण लोकदर्शनायं, विकल्पनपूर्व, साटोपं.
 POMPOUSNESS, *s.* (Magnificence) रेण्वयं, सप्रतापत्वं. See POMP.—(Ostentatiousness) दम्भः, दाम्भिकत्वं, साटोपत्वं, गड्गितत्वं, विकल्पा दर्पोध्यातता.
 POND, *s.* तडागः, जलाशयः, जलाधारः, सरस् *n.*, ह्रदः, खातं, सरोवर-रं, क्रीडासरोवरः, बापी-पिः *f.*, कासाटः, पुष्करिणी, सरसी, पसाकरः, मीनगोपिका; 'a natural pond,' अखातं, देवखातकं; 'an oblong pond,' दीर्घिका.
 To PONDER, *v. a.* and *n.* मनसा विचर (c. 10. -चारयति-यितुं) or विमग्न (c. 10. -गणयति-यितुं), चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), विचिन् सचिन्, धी (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुधी, अभिध्ये, सन्धी, भू (c. 10. भाषयति-यितुं), विभू, सम्भू, विमृश् (c. 6. मृशति-यितुं), परिमृश् वितर्क (c. 10. -तर्कयति-यितुं), अनुतर्कं.
 PONDERABLE, *a.* (That may be weighed) तुलायोग्यः-ग्या-ग्यं तुलनीयः-या-यं.—(To be pondered) चिन्तः-न्ता-न्यं, चिन्तनीयः-या-यं
 PONDERATION, *s.* (Act of weighing) तुलाधारणं.—(Act of pondering) सुविचारणं-या, सुचिन्तनं, विगणनं-ना, सम्भावना.
 PONDERED, *p. p.* चिन्तितः-ता-तं, सुविचारितः &c., विगणितः &c. सुचिन्तितः &c.
 PONDEROSITY, *s.* भारित्वं, सभारत्वं, अतिभारित्वं, गुरुता, अतिगुरुता-त्वं गरिमा *m.* (न), भारवस्त्वं.
 PONDEROUS, *a.* भारी-रिणी-रि (न), अतिभारी &c., सभारः-रा-रं भारवान्-वती-वत् (त), गुरुः-वी-रु, अतिगुरुः &c.
 PONDEROUSLY, *adv.* अतिभारेण, सभारेण, सभारं, सगौरवं, अतिगुरु.
 PONIARD, *a.* कटारः, कुपाणी, शङ्खः *m.*, छुरिका, अतिपुष्पिका, कर्तरी.
 To PONIARD, *v. a.* कटारेण च (c. 4. विधायति, चतु), छुर (c. 6. छुरति-यितुं)
 PONTAGE, *s.* सेतुकाटः, सेतुमुलः-लं, सेतुदेयं.
 PONTIFF, *s.* प्रधानधर्मीध्वजः, प्रधानधर्मीधिकारी *m.* (न), मुख्यधर्मीध्वजः महाधर्मीध्वजः, महाधर्मीधिकारी *m.* (न), प्रधानधर्मीध्वजः, मुख्यपुरोहितः महाधर्मीध्वजः.
 PONTIFICAL, *a.* प्रधानधर्मीध्वजसङ्गन्धी-रिणी &c., प्रधानधर्मीध्वजः-या-यं

'ONTIFICATE, *s.* प्रधानधर्मोपदेश्य पदं or अधिकारः, धर्मोपदेश्यता -त्वं.
 'ONTOON, *s.* सेतुबन्धके प्रयुक्तं तरालुः or तरान्युः; 'bridge,' तरालुचङ्गेतुः.
 'ONY, *s.* कुदुषोदकः; कुदुषाः; कुदुषारीरी योदकः or अश्वः.
 'OOL, *s.* तडागः; जलशयः; जलाधारः, पत्तलं, कुडं, सरम् *n.* इदं.
 कासारः, पुष्करिणी, निपानं, परिवापः, कर्म.
 'OOP, *s.* नावः पश्चिमभेगः or पश्चाद्भागः, नौपुडं, नौकापुडं.
 'OOR, *a.* (Destitute of money or property) दरिद्रः -द्रा -द्रं, निर्धनः
 -ना -नं, अधनः -ना -नं, धनहीनः &c., अल्पधनः &c., निर्धनकः
 -का -कं, क्षीणधनः -ना -नं, धनशून्यः -न्या -न्यं, दीनः -ना -नं, अर्थ-
 हीनः &c., विन्नहीनः &c., द्रव्यहीनः &c., द्रव्यशून्यः &c., विभवहीनः
 &c., अल्पद्रव्यः -न्या -न्यं, निःस्वः -स्वा -स्वं, गतार्थः -र्थो -र्थं, दुर्गतः
 -ता -तं, अनर्थः -र्थो -र्थं, निष्काशनः -ना -नं, निःकाशनः &c., अकाशनः
 &c., निष्कचनः &c., दरिद्रश्रमस्तः -स्ता -स्तं, दरिद्रितः -ता -तं, दरि-
 द्रावकः -का -कं, दरिद्रिता -त्री -तृ (तृ), कृपणः -शा -शं, अधन्यः -न्या
 -न्यं, दुराध्यः -द्या -द्यं; किंवा -यतो -यत् (तृ); 'to be poor,'
 दरिद्रा (c. 2. दरिद्राति -द्रितु), दरिद्रीभू. - (Paltry, mean, inferior)
 तुच्छः -च्छा -च्छं, कृपणः -शा -शं, कुलितः -ता -तं, गहितः &c., निर्गुणः
 -शा -शं, पिगुणः &c., सुन्नकः -का -कं, अधनः -ना -नं, जयन्यः -न्या
 -न्यं, खलः -ला -लं, तृणप्रायः -या -यं, अनुसमः -मा -मं, or expressed
 by दुः, कु, कल्प, पाशं, देशीय in comp.; as 'a poor poet,'
 कुकविः *m.* कविकल्पः &c.; 'a poor grammarian,' कुवैयाकरणः,
 वैयाकरणपाशः; 'poor fare,' कदन्नं. - (Wretched, pitiable)
 दीनः -ना -नं, कृपणः -शा -शं, दुर्बलः -ला -लं, अनुकम्प्यः -म्या -म्यं,
 दुःखी -खिनी &c., दुःखान्वितः &c., बराकः -की -कं; 'poor wretch,'
 तपस्वी *m.* (नं), कृपणजनः. - (As soil) रुखः -शा -शं, ईरिणः -शा
 -शं. - (Word of endearment) प्रियः -या, दयितः -ता, वस्तः -स्ता.
 'OOR-HOUSE, POOR-ASYLUM, *s.* धर्मशाला, दरिद्रशाला, दरिद्रालयः यं,
 दरिद्राश्रयः, दरिद्रगृहं.
 'OORLY, *a.* (Somewhat indisposed) असह्यः -स्या -म्यं, ईषदसह्यः
 &c., ईषदोगी -गिणी -गि (नं), असह्यः -स्या -म्यं, ईषदोगात्रिः -त्रा -त्रं.
 'OORLY, *adv.* (Without wealth, in indigence) दारिद्र्येण, सदारिद्र्यं.
 दरिद्रवत्, निर्धनवत्, कृपणं, दीनं, सहैवं, धनेन विना. - (With little
 success) असिद्धिपूर्व, असिद्धा, सिद्धिं विना, फलं विना, निष्फलं.
 'OORNESS, *s.* (Want of money or property) दरिद्रता, दारिद्र्यं,
 दारिद्र्यं, निर्धनता -त्वं, अधनता, धनहीनता, धनशून्यता, दीनता, दैन्यं,
 अर्थहीनता, विन्नहीनता. See POVERTY. - (Meanness, paltri-
 ness) तुच्छता, कृपणता, कार्यरथं, निर्गुणता, खलता. - (Barrenness,
 unproductiveness) रुखता, शुष्कता -त्वं, निष्फलता, विफलता -त्वं,
 अफलदत्वं, अफलोत्पादकता.
 'OOR-SPIRITED, *a.* कृपणबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दीनबुद्धिः &c., दीनमनस्कः -स्का -स्कं.
 'OP, *s.* (Sharp, sudden sound) स्फुकारः, स्फुत् indecl., आकस्मि-
 कशब्दः, पदशब्दः, कृणितं, आकस्मिकध्वनिः *m.* अकस्मात्कृणितं.
 To POP, *v. n.* (Enter suddenly) अकस्मात् प्रविश (c. 6. -विशति
 -येष्टु) or निविश, आकस्मिकध्वनिपूर्वं प्रविश, आकस्मिकप्रवेशं कृ. -
 (Pop out) अकस्मात् or आकस्मिकध्वनिपूर्वं निर्गम (c. 1. -गच्छति
 -गच्छु) or निर्गतः -ता -तं भूः 'in and out,' गमनागमनं कृ. -
 (Make a sudden sound) स्फुत् शब्दं कृ, आकस्मिकध्वनिं कृ,
 अकस्मात् कृण (c. 1. कृणति -णितु) or ध्वन्, पद शब्दं कृ.
 To POP, *v. a.* (Cause to enter suddenly) अकस्मात् प्रविश (c. 10.
 -वेशयति -यितु) or निविश, आकस्मिकध्वनिपूर्वं प्रविश. - (Cause to
 issue suddenly, pop out) अकस्मात् निर्गम (c. 10. -गमयति -यितु)

or निःसृ (c. 10. -सारयति -यितु).
 POP, *adv.* स्फुकारेण, स्फुत् शब्देन, अकस्मात्, आकस्मिकध्वनिपूर्वं.
 POPE, *s.* रोमीयधर्मोपदेश्यः, रोमीयधर्मोपदेश्यः *m.*, महाधर्मोपदेश्यः.
 POPINJAY, *s.* शुकः, कीरः. See PARROT.
 POPISH, *a.* रोमीयधर्मोपदेश्यसङ्घर्षी &c., रोमीयधर्मसङ्घर्षी &c.
 POPLAR, *s.* दीर्घवृक्षः, दीर्घतरुः *m.*, दीर्घपादपः, दीर्घदुमः.
 POPPY, *s.* खसखसः; 'its juice,' खसखसरसः; 'seed,' लिङ्गा, लिङ्ग्या.
 POPULACE, *s.* लोकः, प्रजा, सामान्यलोकः -काः *m. pl.*, साधारणलोकः
 -काः *m. pl.*, प्राकृतलोकः, प्राकृतजनाः *m. pl.*, अवरजनाः, अवर-
 लोकाः *m. pl.*, अवरवर्णाः *m. pl.*
 POPULAR, *a.* (Pertaining to the common people) लौकिकः -की
 -कं, साधारणलोकसङ्घर्षी &c., सामान्यलोकसङ्घर्षी &c., लोक or जन
 in comp.; 'courting popular favor,' लोकरञ्जनं, जनरञ्जनं,
 लोकानुरञ्जनं. - (Prevailing among the people, general)
 लौकिकः -की -कं, सार्वलौकिकः &c., लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, लोकप्रसिद्धः
 &c., लोकरुढः -ढा -ढं, रुढः &c., लोकसम्मतः -ता -तं, लोकमतः
 &c., लोक or जन in comp.; 'popular usage or custom,'
 लोकव्यवहारः, जनव्यवहारः, लोकाचारः, जनाचारः, लौकिकाचारः,
 लोकमर्यादा, जनमर्यादा, जनरीतिः *f.*, लौकिकरीतिः *f.*, लोकरीतिः *f.*,
 लोकप्रवाहः; 'popular rumour or report,' लोकप्रवादः, जनप्र-
 वादः, लोकवादः, जनवादः, लोकवाक्ता, जनवाक्ता, जनश्रुतिः *f.*, जनरथः,
 लोकवदन्ती, जनवदन्ती; 'popular story,' लोककथा, जनकथा;
 'popular accusation,' जनापवादः; 'odium,' जनविद्वेषः; 'tumult,'
 प्रकृतिद्योभः; 'apprehension or acceptance,' लोकग्रहः; 'con-
 forming to popular opinion,' लोकानुसर्गं, लौकिकानुसरणं.
 गतानुगमनं; 'one who does so,' लोकानुसारी *m.* (नं), गतानुगतिकः.
 - (Suitable to common people) सामान्यलोकयोग्यः -ग्या -ग्यं,
 सामान्यलोकोपयोगी -गिणी -गि (नं), सार्वलोकयोग्यः &c., साधारणः
 -णी -णं, - (Pleasing to the people) - enjoying the favor of
 people) लोकप्रियः -या -यं, सार्वलोकप्रियः &c., जनप्रियः &c., लोका-
 नुकूलः -ला -लं, लोकयायः -द्या -द्यं, सार्वप्रियः &c., सकलप्रियः &c.
 POPULARITY, *s.* लोकप्रीतिः *f.*, जनप्रीतिः *f.*, लोकप्रियता, सार्वलोकप्रीतिः *f.*,
 लोकानुकूल्यं, लोकानुकूलता, जनानुकूल्यं, जनानुकूलता, जनप्रियता,
 सार्वप्रियता, लोकानुगमः, जनानुगमः, लोकरञ्जनं, लोकसम्मानं, लोक-
 यास्यता; 'desire of it,' लोकरञ्जनेच्छा, लोकानुरञ्जनेषा.
 POPULARLY, *adv.* लोकतस्, लोकयोग्यं, लौकिकप्रकारेण, लोकरञ्जनार्थं.
 To POPULATE, *v. a.* (People) सजनोकृ, सजनं -नां कृ, जनविशिष्टं
 -ष्टां कृ, वस् in caus.
 To POPULATE, *v. n.* प्रजोत्पत्तिं कृ, प्रजोत्पादनं कृ, प्रजावृद्धिं कृ or जन्,
 प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं), प्रजाम् उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
 POPULATION, *s.* प्रजा, प्रजासंख्या, जनसंख्या, लोकसंख्या, जनाः *m. pl.*,
 जनता, देशजनता, देशजनाः *m. pl.*, देशप्रजा, लोकः, देशलोकः.
 POPULOUS, *a.* बहुजनः -जा -जं, बहुजनः -ना -नं, प्रचुरजनः &c., प्रचुर-
 पुरुषः -वा -वं, प्रचुरजनः &c., जनसङ्घातः -धा -धं, प्रजाबहुलः -ला
 -लं, जनपदायुतः -ता -तं, वासितः -ता -तं.
 POPULOUSNESS, *s.* बहुजनत्वं, प्रजाप्रापुर्त्यं, प्रजाबाहुल्यं, बहुजनत्वं, जन-
 बाहुल्यं, लोकबाहुल्यं, पुरुषप्रापुर्त्यं, पुरुषबाहुल्यं.
 PORCELAIN, *s.* कौलालकं, नृमयभाखानि *n. pl.*, मृदाखानि *n. pl.*, नास्तिकं.
 PORCH, *s.* देहली-लिः *f.*, द्वारमण्डपः -यं, वातायनं, द्वारप्रकोष्ठकं, निष्काशः;
 'side seat of a portico,' भृगासनं; 'portico before a temple,'
 सभामण्डपः -यं.

- PORCUPINE, s.** शल्यकवटः. शल्यः-त्यकः, शलाका, शलकी *m.* (नं), चाविद् *m.* (पु). कण्टकागारः. सेधा; 'his quills,' शल्ल-ली, शलः-लं.
- PORE, s.** (Of the skin) रोमकूपः, तनुकूपः, रोमरन्ध्रं, लोमरन्ध्रं, लोमकूपः, स्वेदहारः, स्वेदनार्गः.—(Small spiracle) सूक्ष्मरन्ध्रं.
- To pore, v. n.** (Read books with fixed application) बद्धदृष्ट्या or स्थिरदृष्ट्या or अनिमित्तनयनाभ्यां or अनन्यदृष्ट्या ग्रन्थान् अधी (c. 2. अधीते, अधेतुं, rt. इ), अविनिवेशेन or अभिविविधचेतसा or अनन्यमनसा ग्रन्थाध्ययनं कृ, अनन्यदृष्टिर् अध्ययनं कृ.
- PORK, s.** शूकरमांसं, सूकरमांसं, वराहमांसं, वाराहं, शूकरं.
- PORKER, s.** शूकरः, वराहः, पचनयोग्यः शूकरशावकः, शुद्रशूकरः.
- POROUS, a.** (Having interstices in the skin) रोमकूपयुक्तः-क्ता-क्तं, रोमकूपविशिष्टः-हा-हं, रोमकूपमयः-यी-यं, सरोमकूपः-पा-पं.—(Having minute spiracles) सूक्ष्मरन्ध्रयुक्तः-क्ता-क्तं, सूक्ष्मरन्ध्रपूर्णः-शी-शीं, सूक्ष्मरन्ध्रविशिष्टः-हा-हं, सरन्ध्रः-न्या-न्यं.—(Having interstices for exudation) विरलावयवकः-का-कं, शिथिलावयवकः-क्ते, द्रावकावयवकः-क्ते, स्वेदनार्गविशिष्टः-हा-हं.
- POROUSNESS, POROSITY, s.** सरोमकूपत्वं, रोमकूपपूर्णता, सूक्ष्मरन्ध्रपूर्णता, बहुरन्ध्रपूर्णता, सूक्ष्मरन्ध्रबाहुल्यं, सरन्ध्रता, विरलावयवत्वं, शिथिलावयवत्वं, द्रावकावयवत्वं.
- PORPOISE, s.** शिशुकः, शिशुमारः, उलुपी *m.* (नं), चुलुकी *m.* (नं), असुकूर्मः, असुकीशः, सीरकः, वाःकिटिः *m.*, जलशूकरः, वारिशूकरः, समुद्रीयशूकरः.
- PORRIDGE, s.** जूयं, यूयः-वं, जुयकः, मन्यः, पूर्णधान्यमन्यः.
- PORRINGER, s.** जूयपात्रं, यूयपात्रं, पात्रं, भाजनं, भासं.
- PORT, s.** (Harbour, haven) नौकाशयः, नौकाश्रयः, आशयः, आश्रयस्थानं, उत्तरणस्थानं, खातं, उत्तरणखातं, नौकोत्तरणयोग्यं खातं, नौबन्धनस्थानं, नौबन्धनयोग्यं खातं, नौरक्षणस्थानं; 'reaches the desired port,' इहस्थानं or इहदेशं गच्छति.—(Gate) द्वारं.
- PORTABILITY, s.** वास्यता, सुवास्यता, सुवहनीयता, हस्तवास्यत्वं, लघुता.
- PORTABLE, a.** सुवासः-स्या-सं, वास्यः-क्ते, वहनीयः-या-यं, सुवहनीयः-क्ते, सुलवासः-क्ते, अनायासवासः-क्ते, सुसवहनीयः-क्ते, हस्तवास्यः-क्ते, सहजवास्यः-क्ते, लघुः-पु-स्यी-पु.
- PORTAL, s.** द्वारं, द्वार *f.*, उपद्वारं, प्रतीहारः, प्रवेशद्वारं, मुलं.
- PORTCULLIS, s.** नगरद्वारोपरिस्थो जङ्गमकपाटः तेन च शत्रोरागमनकाले पातितेन द्वारवर्त्तु रूढ्यते, द्वारवर्त्तुरोधनयत्नं.
- To PORTEND, v. a.** अये सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), पृष्टे or पृष्टे दृष्ट (c. 10. दर्शयति-यितुं) or प्रदृष्टं, अनिष्टं सूच् or चाविद् (c. 10. वेदयति-यितुं), पृष्टेचिह्नं or पृष्टेलक्षणं दा, पृष्टेलक्षणेन भविष्यत् सूच् or अनिष्टसूचनं कृ or भाविष्यमनसूचनं कृ, भाविष्यं or उत्पातं or विनिपातं ज्ञेयं (c. 1. ज्ञंसति-सितुं), कुलक्षणं दा.
- PORTENT, s.** (Omen) पृष्टेलक्षणं, पृष्टेचिह्नं, पृष्टेलिङ्गं, शकुनं, भाविसूचकचिह्नं, भविष्यसूचकचिह्नं.—(Omen of ill, prodigy) उत्पातः, उपसर्गः, विनिपातः, व्यतीपातः, अद्भुतं, अरिष्टं, दुर्लक्षणं, अवलक्षणं, दुष्टिह्नं, अपचिह्नं, अपशकुनं, उपप्रवः, उपलिङ्गं, उपद्रवः, अवाहितं, उपाकृतं, अजन्यं, विनिहतः, अशुभलक्षणं, अनिष्टसूचकचिह्नं, भाविष्यमनसूचकं or भाविष्यसूचकं चिह्नं, कुलक्षणं; 'ceremonies to avert portents,' अद्भुतज्ञानिः *f.*
- PORTENTOUS, a.** उत्पातज्ञो-सिनी-सि (नं), विनिपातज्ञो-क्ते, औत्पातिकः-की-कं, औपसर्गिकः-की-कं, अनिष्टज्ञो-क्ते, अनिष्टसूचकः-का-कं, अनिष्टवेदी-क्ते, अशुभज्ञो-क्ते, अशुभसूचकः-क्ते, अपिचासूचकः-क्ते, अभद्रसूचकः-क्ते, अद्भुतज्ञो-क्ते, अद्भुतसूचकः-क्ते, अद्भुतः-ता-तं, अवाहितः-क्ते, शकुनः-नी-नं, शकुनिकः-की-कं.

- PORTENTOUSLY, adv.** सोत्पातं, अद्भुतं, उत्पातपूर्वकं, दुर्लक्षणेन, कुलक्षणेन.
- PORTER, s.** (Gate-keeper) द्वारपालः, द्वारी *m.* (नं), द्वाररक्षकः, द्वारस्थः, द्वारस्थः, द्वाराध्यक्षः, दीवारिकः, द्वारिकः, प्रतिहारः, प्रतीहारः-री *f.*, द्वारस्थितः, द्वारस्थितदर्शकः, दर्शकः.—(Carrier of burdens) भारवाहः-हकः, भारवाही *m.* (नं), भारवाहिकः, भारिकः, भारी *m.* (नं), भारहः, भारहारी *m.*, भारहारकः, बोढा *m.* (दृ).
- PORTERAGE, s.** (Cost of carriage) वहनमूल्यं, वाहनमूल्यं, भारवाहनमूल्यं.—(Business of a porter) भारवाहनं, भारिककर्म *n.* (नं).
- PORTFOLIO, s.** पत्राधारः, पृथुपत्राधारः, महापत्राधारः, वृहत्पत्राधारः.
- PORTHOLE, s.** नौपार्श्वछिद्रं, नौपार्श्वमुखं, नौपार्श्ववातायनं.
- PORTICO, s.** वरखडः, द्वारप्रकोष्ठकं, वहिद्वारप्रकोष्ठकं, द्वारमखडः-पं, देहली-लिः *f.*, निष्काशः, वरखडकः, वातायनं, पिखडः, द्वारपिखडः.
- PORTION, s.** (Part) अंशः, भागः, विभागः, खण्डः-खडकः, अवयवः, अङ्गं, भिन्नं, छेदः, भिन्नं, शकलः-लं.—(Portion allotted, share) विभागः, अंशः, भागः, भाजितं, भाज्यं, वखटः-खडकः, उद्धारः.—(Share of an estate) चतुर्थांशः, चतुर्थभागः, रिक्यभागः, पैतृकरिक्यभागः, दायः, उद्धारः, औद्धारिकः.—(Wife's fortune) स्त्रीधनं, यौतकं, यौतुकं, युतकं, शुल्कः, औद्धारिकं, अद्यावाहनिकं, कन्याधनं, परिवर्त्तं.
- To PORTION, v. a.** (Parcel out) विभज् (c. 1. भजति-ते-भक्तुं), प्रविभज्, वखट् (c. 10. वखटयति-यितुं), विभागश्च or अंशांश्च कृप् or परिकृप् or विन्यस्, अंश्च, अंस्.—(Endow) यौतकं or शुल्कं or वृत्तिं दा, प्रतिष्ठं कृ, प्रतिष्ठा.
- PORTIONABLE, a.** विभाज्यः-ज्या-ज्यं, भाज्यः-क्ते, वखटनीयः-क्ते, औद्धारिकः-क्ते.
- PORTIONED, p. p.** (Divided out) विभक्तः-क्ता-क्तं, प्रविभक्तः-क्ते, संविभक्तः-क्ते, अंशितः-ता-तं, परिकल्पितः-क्ते.—(Endowed) प्रतिष्ठितः-ता-तं, गृहीतशुल्कः-ल्का-ल्कं, गृहीतयौतकः-क्ते.
- PORTIONING, s.** विभागः, विभाजनं, प्रविभागः, विभागकरणं, भाजनं, अंशनं, उद्धारविभागः, विभागकल्पना, वखटनं.
- PORTIONLESS, a.** अनांशः-शा-शं, अंशहीनः-ना-नं, शुल्कहीनः-ना-नं.
- PORTLINESS, s.** उदरविस्तारः, कायविस्तारः, शरीरगौरवं, शरीरस्थूलता, स्थूलशरीरत्वं, स्थूलकायत्वं, शरीरपुहलं.
- PORTLY, a.** (Dignified in mien) गौरवशाली-लिनी-लि (नं), साटो पगानी-क्ते, गौरवगतिः-ति-ति, गौरववृत्तिः-क्ते.—(Bulky, corpulent) विस्तीर्णोदरः-रा-रं, विस्तीर्णकायः-या-यं, पुष्टोदरः-रा-रं, स्थूलकायः-क्ते, वृहत्कायः-क्ते, स्थूलशरीरः-क्ते.
- PORTMANTEAU, s.** चर्ममयं वस्त्रपात्रं or वस्त्रभाजनं, वस्त्राधारः.
- PORTRAIT, s.** प्रतिमा, प्रतिमानं, उपमा, उपमानं, उपमितिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, चित्रलेखा, आलेख्यं, चित्राकृतिः *f.*, चित्रं, प्रतिच्छन्दः-न्दकं, प्रतिच्छाया, जीवितव्यक्तिप्रतिमा.
- PORTRAIT-PAINTER, s.** उपमाता *m.* (नं), चित्रलेखकः, चित्रकारः, चित्रकरः, चित्रलिङ्ग *m.* (लं), आलेख्यकृत् *m.*, उपमानकृत् *m.*, प्रतिमानकृत् *m.*
- PORTRAIT-PAINTING, s.** चित्रलिखनं, चित्रलेखनं, उपमानकरणं, रूपकरणं.
- To PORTRAY, v. a.** (Paint) चालिख्, विलिख्, लिख्, चिन्, चय्, उपचय्.—(Describe) चय्, अनुचय्, उपचय्, निरूप्य.
- PORTRAYED, p. p.** वर्णितः-ता-तं, चालिखितः-क्ते, चित्रितः-क्ते, चित्रगतः-क्ते.
- PORTRESS, PORTERESS, a.** दीवारिकी, द्वारपालिका, प्रतीहारी, द्वाररक्षकी.
- To POSE, v. a.** निरुद्धरीकृ, बाधोर्धं कृ, उत्तररोधं कृ, वाक्यरोधं कृ, प्रतिवाक्यरोधं कृ, वाक्यसङ्गनं कृ, उपबर्धं कृ, बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), विमह्, शल्यं कृ.
- POSED, p. p.** निरुद्धः-रा-रं, निरुद्धरीकृतः-ता-तं, बाधितः-ता-तं.

मोहितः -ता -तं, विमोहितः &c., कुलितः &c., इतिकर्तव्यतामूढः -डा -दं.

POSER, *s.* उपमर्दकः, बाधकः, बायोधकः, मोहकः, विमोहकः.

POSITION, *s.* (Situation) स्थानं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थानं, पदं, आस्यदं, पदविः -वी *f.*—(Attitude) अङ्गस्थितिः *f.*, शरीरस्थितिः *f.*, आकारः; 'of the feet,' पदन्यासः, पादविन्यासः—(Principle laid down, proposition advanced) पक्षः, प्रतिज्ञा, फक्किका, प्रमेयं, प्रतिज्ञेयं, प्रतिज्ञातं, भावाहेतुः *m.*, पूर्वपक्षः, उपन्यासः, अर्थः; 'false position,' हेत्वाभासः, विद्याभासः, आभासः, निष्वाहेतुः *m.*—(State, circumstances) अवस्था, स्थितिः *f.*, दशा, संस्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*

POSITIVE, *a.* (Explicit, express, direct) स्पष्टः -डा -दं, स्पष्टार्थः -धी -थं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, सुस्पष्टः &c., सुस्पष्टः &c., अवक्तः -क्ता -क्तं, अवक्तार्यः -धी -थं, असन्दिग्धार्थः &c., अगूढः -डा -दं, अगर्भितः -ता -तं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं—(Peremptory, definite) नियतः -ता -तं, अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -की -कं, सुनियतः -ता -तं, निश्चितः &c., सुनिश्चितः &c., निर्वीतः &c., अवैकल्पिकः -की -कं, अधिकल्पकः -का -कं, —(Absolute, real, existing in fact) वास्तवः -वी -वं, वास्तविकः -की -कं, तथ्यः -ध्या -ध्यं, सत्यः -त्या -त्यं, यथार्थः -धी -थं, सन् सती सत् (त्), विद्यमानः -ना -नं, भूतः -ता -तं, तात्त्विकः -की -कं; 'positive charge,' तत्त्वाभियोगः—(Settled by arbitrary appointment, not inbred) नियोगसिद्धः -द्धा -द्धं, नियोगप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, नियोगहेतुकः -का -कं, अभावसिद्धः &c., अस्वाभाविकः -की -कं, अनैसर्गिकः -की -कं, असहजः -जा -जं, वहिर्जातः -ता -तं—(Confident, sure) दृढनिश्चयः -या -यं, कृतनिश्चयः &c., ज्ञातनिश्चयः &c., निश्चितमनाः -नाः -नः (न्), निश्चितमनस्कः -क्ता -क्तं, निश्चयी -यिनी -यि (न्), दृढनिश्चयः -या -यं, दृढमतिः -तिः -ति, निःसंशयः -या -यं, निःसन्देहः -हा -हं—(Confident in assertion) दाढ्येन स्वमतवादी &c. or स्वमताग्रही &c., मताग्रही &c., स्वमताभिमानि &c., मताभिमानि &c., दूढोक्तिः -क्तिः -क्ति, उक्तनिर्वाही &c., प्रोक्तनिर्वाही &c.

POSITIVELY, *adv.* (Expressly) स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टार्थतः, अवक्तं, असन्दिग्धं—(Peremptorily, definitely) नियतं, सुनियतं, अवश्यं, अवश्यमेव, निश्चितं, सुनिश्चितं, विरुद्धमेव विना—(Absolutely, really) वस्तुतः, तत्त्वतः, यथार्थतः, तथ्यं, सत्यं, सत्यमेव—(Confidently, surely) निश्चयेन, दृढनिश्चयेन, दृढनिश्चयपूर्वकं, सुनिश्चयेन, सुनिश्चयपूर्वकं, दाढ्येन, दृढं, मुदृढं—(Dogmatically) स्वमताग्रहेण, मताग्रहेण, मताभिमानेन, दूढोक्ता.

POSITIVENESS, *s.* (Reality of existence) वास्तविकत्वं, तथ्यता, यथार्थत्वं, सत्ता, सत्त्वं, विद्यमानता, सत्यता -त्वं—(Peremptoriness) दृढनिश्चयः -यत्वं, सुनिश्चयत्वं, दृढता, मुदृढता, दाढ्यं, अवक्तता, सुस्पष्टता, नियतत्वं, सुनियतत्वं, दृढनिश्चयः, सुनिश्चयितत्वं—(Dogmaticalness) स्वमताग्रहः, मताग्रहः, मताभिमानं, दूढोक्तिः *f.*

TO POSSESS, *v. a.* (Have, hold) धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धरति), धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), आधा, विधा, भृ (c. 3. विभक्तिं, भर्तुं), दध् (c. 1. दधते -धितुं), शील (c. 10. शीलयति -यितुं), भुज्, आप्, प्राप्—(Hold in use, enjoy, occupy) भुज् (c. 7. भुज्ति, भुंक्ते, भोक्ते), उपभुज्, परिभुज्, अनुभुज्, अधिभुज्, भोगं कृ, परिभोगं कृ, अधिधा, अध्याप्—(Gain, obtain information of) आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नु), प्राप्, अवाप्, लभ्, उपलभ्, आसद्, अधिगन्, आविष्, समाविष्, आक्रन्, अध्याक्रन्—(Have power over) अधिक्, प्रभू, अधिधा, वशीकृ—(Engross, take up, as a thought, passion, &c.) आविष्, आप्, ग्रह्, आक्रन्—(As an evil spirit, &c.)

आविष्, समाविष्—(Give possession, make possessed of) अधिकारं दा, अधिक्, युज् in caus. See POSSESSED OF.

POSSESSED, *p. p.* (Held, occupied, enjoyed) धृतः -ता -तं, धारितः &c., आविष्टः -डा -दं, समाविष्टः &c., आक्रान्तः -ना -नं, भुक्तः -क्ता -क्तं, परिभुक्तः &c., हस्तगतः -ता -तं, यत्तः -क्ता -स्तं, आसादितः &c., अधिहितः &c., अध्यासितः &c., आधितः &c., अधीनः -ना -नं—(Gained) आप्तः -प्ता -प्तं, प्राप्तः &c., लभ्यः -भ्या -भ्यं, आसादितः -ता -तं, अधिगतः &c.—(Engrossed, affected by) आविष्टः &c., समाविष्टः &c., आक्रान्तः -ना -नं, यत्तः -क्ता -स्तं, उपहतः &c.; as, 'by love,' कामाविष्टः &c.; 'by avarice,' लोभाविष्टः &c.—(Possessed of, endowed with) युक्तः -क्ता -क्तं, अन्वितः -ता -तं, उपेतः -ता -तं, समन्वितः -ता -तं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, सम्पन्नः &c., संयुतः -ता -तं, अनपेतः -ता -तं, विशिष्टः -डा -दं, शीलितः &c., सनायः -या -यं or expressed by the affixes वत्, मत्, and इन्; as, 'possessed of wealth,' धनवान् -वती -वत् (त्), धनी -निनी -नि (न्), धनयुक्तः &c., धनान्वितः &c.; 'possessed of prosperity,' श्रीमान् &c.; 'possessed of learning,' विद्यावान् &c., विद्यासम्पन्नः &c.; 'of a father,' पितृमान्. See POSSESSING.—(By evil spirits) भूताविष्टः &c., भूतसमाविष्टः &c., पिशाचाविष्टः &c., भूतयत्तः &c., भूतसञ्चारितः &c., भूतार्तः -र्ता -र्तं, प्रेतवाहितः &c., भूतोपहतः &c.

POSSESSING, *part.* धारी -रिणी -रि (न्), धारयन् -यन्ती -यत् (त्), दधत -धती -धत् (त्), दधानः -ना -नं, दधः -धा -धं, शाली &c. See POSSESSED OF.

POSSESSION, *s.* (Having, holding) धारणं, धरणं—(Occupancy, ownership) अधिकारः, अधिकृतिः *f.*, अधिकारक्यं, अधिकारिता -त्वं, भोगः, भुक्तिः, परिभोगः, आवेशः, समावेशः, 'taking possession,' आवेशनं, समावेशनं, आक्रमणं, आक्रान्तिः *f.*, अध्याक्रमणं; 'to take possession of,' आविष् (c. 6. -विशति वद्), समाविष्, आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अध्याक्रम (c. 10. -योजयति -यितुं), युज्, अधिक्, अधिकारं दा; 'come into one's possession,' हस्तगतः -ता -तं, स्वाधीनभूतः -ता -तं, स्वाधीनः -ना -नं—(State of being possessed of or by) आविष्टता, आवेशः, आक्रान्ता, सम्पन्नता, युक्ता, शालिता, विशिष्टता, —(By evil spirits) भूतावेशः, पिशाचावेशः, आवेशः, समावेशः, भूतसञ्चारः, पिशाचसञ्चारः, भूतयत्तता, भूतोपहतत्वं, भूतवाधा, पिशाचवाधा, भूताक्रान्तिः *f.*, भूतक्रान्तिः *f.*, ग्रहामयः, भूतपीडा, पिशाचपीडा, उपद्रवः, उपसर्गः—(Thing possessed of, property) स्वं, स्वाधीनद्रव्यं, स्वाधीनवस्तु *n.*, द्रव्यं, वस्तु *n.*—(Goods, possessions) द्रव्यं -व्याणि *n. pl.*, वस्तु -स्तूनि *n. pl.*, वित्तं, विभवः, अर्थः, धनं, द्रवियां, वस्तु *n.*, रिक्यं, चुक्यं, पृक्तं, खेदादि *n.*, भूमिः *f.*

POSSESSIVE, *a.* (In grammar) सङ्ख्यवाचकः -का -कं, अधिकरणवाचकः &c.; 'possessive case,' सङ्ख्यः, वही, पही विभक्तिः.

POSSESSOR, *s.* धारी *m.* -रिणी *f.* (न्), धारयन् *m.* -यन्ती *f.* (त्), धारय -या, अधिकारी *m.* -रिणी *f.* (न्), भोक्ता *m.* (क्), परिभोक्ता *m.*, भोगी *m.* (न्), परिभोगी *m.*, उपभोक्ता *m.*, शाली *m.* (न्), स्वामी *m.* -मिनी *f.*

POSSIBILITY, *s.* सम्भवं, सम्भावनं -ना, सम्भाव्यता, सम्भावनीयता, शक्यता, साध्यता, करणीयता, सम्भूतिः *f.*

POSSIBLE, *a.* शक्यः -क्या -क्यं, सम्भाव्यः -व्या -व्यं, सम्भावनीयः -या -यं, सम्भावितः -ता -तं, घटनशक्यः &c.; 'possible to be done,' करणीयः -या -यं, साध्यः -ध्या -ध्यं, साधनीयः -या -यं, कर्तुं शक्यः &c., उपपद्यः -द्या -द्यं, सत्याद्यः &c., सत्यादनीयः -या -यं; 'as much

as possible,' यथाशक्ति, यथाशक्त्वं; 'to be possible,' शक् in pass. (शक्ते), सम्भू; 'it is not possible,' न सम्भवति. The root शक् gives a passive sense to the infin.; as, 'it is not possible to be done,' कर्तुं न शक्यते.

POSSIBLY, *adv.* (By any power). This sense must be rendered by शक्त्वं, or the root शक् thus, 'all that can possibly be known,' यत् सर्वं ज्ञातुं शक्ते or शक्त्वं.—(Any how, by any means) कथञ्चित्, यथाकथञ्चित्, कथञ्चन, यथाकथञ्चन.—(Perhaps) किञ्चित्, अपिनाम, किल, स्यात्, कदापि, कदाचित्, नाम.

Post, *s.* (Piece of timber set upright, pillar) स्तम्भः, स्थाणुः *m.*, स्तुपा, अवहन्मः, अवस्तम्भः, उपस्तम्भः, दारुः *m.*; 'of a house,' गृहस्तम्भः, गृहदारुः *m.*; 'for securing an elephant,' आलानं, वन्यस्तम्भः.—(Office) अधिकारः, पदं, पदवी-विः *f.*, नियोगः; 'post under government,' अधिकारपदं; 'an honorable post,' स्थायपदं.—(Station, position) स्थानं, पदं, पदविः-वी *f.*, आस्पदं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*—(Military station) गुल्मस्थानं, सैन्यस्थानं.—(Post of danger in battle) वीराशंखनं, भयप्रदा युद्धभूमिः.—(For carrying letters) पत्रवाहनं, राजपत्रवाहनं, राजपत्रवाही *m.* (नं), लेखवाहनं, राजलेखवाहनं-हकः, राजनियोगिभिर् भूतः पत्रकोषः, राजपत्रवाहकः, राजलेखहारी *m.*

To POST, *v. n.* (Travel with post horses or with speed) जवेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), जयवाहनेन गम्, जवतुरगैः or जवाघैः or जवघोटकैर् गम् or द्रज्ज (c. 1. द्रजति-जितुं).

To POST, *v. a.* (Station) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), अवस्था, प्रतिष्ठा, नियुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते, c. 10. -योजयति-यितुं), विनियुज्.—(Fix to a post) स्तम्भे बन्ध्, स्तम्भबद्धं-इति कृ.—(Expose to public reproof) नामादि प्रकाशयित्वा परिभाषास्पदं कृ or अवमानास्पदं कृ or तिरस्कारास्पदीकृ.—(Place in the post-office) पत्रस्थाने or लेख्यस्थाने निविश् in caus.

POSTAGE, *s.* पत्रवाहनमूल्यं, लेख्यवाहनमूल्यं, पाहनमूल्यं.

POST-BOY, *s.* जवाघपः, जवाघपालः, जवाघारोही *m.* (नं), जवाघप्रेरकः.

POST-CHAISE, *s.* जयवाहनं, जवनरथः, पत्रवाहनं, जवाघयुक्तं वाहनं.

To POST-DATE, *v. a.* पश्चात् or परस्तात् कालं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

POST-DILUVIAL, POST-DILUVIAN, *a.* प्रलयोत्तरकालीनः-ना-नं, प्रलया-ननरः-रा-रं.

POSTER, *s.* जघी *m.* (नं), प्रजघी *m.*, जवनः, जघः, जवाघः, जवनाघः.

POSTERIOR, *a.* पश्चात्कालीनः-ना-नं, पश्चात्कालिकः-की-कं, उत्तरकालीनः-ना-नं, पाश्चात्-त्वा-त्वं, उत्तरः-रा-रं, अपरः-रा-रं, अवट &c., परः &c., अपरकालिकः-की-कं, अपरकालिकः-की-कं.

POSTERIORITY, *s.* पश्चात्कालीनता, पश्चात्कालिकत्वं, अपरता-त्वं, अवरता-त्वं, परता, उत्तरता-त्वं, अपरकालिकत्वं, अपरकालिकत्वं.

POSTERIORLY, *adv.* पश्चात्, अपरतस्, उत्तरतस्, परतस्, अवरतस्, परस्तात्, परं, अपरं, उत्तरं.

POSTERIOUS, *s.* नितसः, गुदप्रदेशः, गुददेशः, परिधायः, बटिकं, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः.

POSTERITY, *s.* (Descendants, offspring) सन्तानं-नः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, वंशः, कुलसन्ततिः *f.*, कुलं.—(Succeeding generations in a general sense) पुत्रपौत्राः *m. pl.*, पुत्रपौत्रादि *n.*, पुत्रपौत्रादिसन्तानं.

POST-HASTE, *s.* पक्षहारं, प्रवृत्तहारं, पक्षकः, मुद्राहारं, उपहारं, सहायिका.

Post-haste, *adv.* जवेन, सज्जं, सवेगं, जवाघवत्, जवनाघवत्.

Post-horse, *s.* जवाघः, जवनाघः, जवतुरगः, जवघोटकः.

POSTHUMOUS, *a.* (Born after the death of the father) पित्रमयोत्तरजः-ना-नं, जनकमृत्युत्तरजः &c., पित्रमरयोत्तरजः-ना-नं.—(Published after the death of the author) कर्तृमृत्युत्तरजः-ना-नं, कर्तृमरयोत्तरजः-ना-नं, कर्तृमृत्युत्तरजः &c.

POSTILLION, *s.* जवाघारोही *m.* (नं), रथवाहकः, सारथिः *m.*, सूतः.

POSTMAN, *s.* पत्रवाहकः, पत्रवाहः, पत्रवाही *m.* (नं), लेख्यवाहकः, लेखवाहकः, लेखहारः-रकः, लेखहारी *m.*, लेखनिकः.

POSTMASTER, *s.* पत्रवाहकाध्यक्षः, लेखहारकाध्यक्षः, पत्रवाहनादिकर्माध्यक्षः, पत्रप्रेरणादिकर्माधिकारी *m.* (नं).

POSTMERIDIAN, *a.* आपराह्निकः-की-कं, अपराह्निकालिकः-की-कं, पराह्निकालिकः-की-कं.

POSTMORTEM, *a.* मरयोत्तरः-रा-रं, मृत्युत्तरः &c., मरणानन्तरः-रा-रं.

POSTNATE, *a.* उत्तरः-रा-रं, उत्तरजः-जा-जं, अवरजः &c., परः-रा-रं.

POST-OFFICE, *s.* पत्रस्थानं, लेखस्थानं, लेख्यस्थानं, पत्रगृहं, पत्रागारं, लेख्यागारं, लेखगृहं, लेख्यकुटी, लेख्यगृहं.

To POSTPONE, *v. a.* आकालान्तरात् or परकालं यावत् तज्ज (c. 1. त्यजति, त्यज्) or परित्यज्, उत्तरकालं यावद् विनृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं) or अवसृज् or या in caus. (यापयति-यितुं), विलम्ब् (c. 1. -लम्बते-चितुं, c. 10. -लम्बयति-यितुं), विलम्बनं कृ, शिथिल (nom शिथिलयति-यितुं).

POSTPONED, *p. p.* आकालान्तरात् or परकालं यावत् त्यक्तः-क्ता-क्तं or परित्यक्तः &c. or विसर्जितः-ता-तं or विमृष्टः-ष्टा-ष्टं or यापितः-त-तं, विलम्बितः-ता-तं, शिथिलितः &c.

POSTPONEMENT, *s.* आकालान्तरात् or परकालं यावत् त्यागः or परित्याग or विसर्जनं or यापनं, कालयापः-पनं, विलम्बः-म्बनं.

POSTSCRIPT, *s.* पश्चात्लेखः, पश्चात्तिलिखितं, पश्चात्तिलिपिः *f.*, अनुलिखितं.

POSTULATE, *s.* अनुमानमूलं, स्वीकृतपक्षः, देश्यं, सिद्धवद् गृहीतपदं.

POSTURE, *s.* अङ्गस्थितिः *f.*, अङ्गसंस्थितिः *f.*, अङ्गविन्यासः, शरीरस्थितिः *f.*, शरीरविन्यासः, शरीरसंस्था, स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*, भूमिका.—(A posture in religious meditation as practised by devotees, &c. आसनं, ध्यानयोगासनं. Eighty-four kinds of these posture are enumerated, of which some are the following: पद्मासनं, व्रज्जासनं, भद्रासनं, कूर्मासनं, मयूरासनं, प्रेतासनं, कुङ्कुटासनं, गोमुखासनं, गोरधामसनं, वीरासनं, दक्षिणासनं, वासनं, मुद्रा.—(Position, condition स्थितिः *f.*, अवस्था, संस्थितिः *f.*, दशा.

POSTURE-MASTER, *s.* अङ्गविन्यासशिक्षकः, शरीरविन्यासशिक्षकः, अङ्गस्थितिप्रेषकः, अङ्गविन्यासदेशिकः.

Posy, *s.* (Motto on a ring, &c.) अङ्गुरीयकलेखः, मुद्रास्वयंका.—(Nosegay) पुष्पगुच्छः-च्छकः, पुष्पसंघकः.

Pot, *s.* (For culinary or domestic purposes) भाण्डं, घारं, भाजनं, स्थाली-रं, पिठरः-रं, उक्षा, पिष्टपचनं, घासनं, घाडिनी, कुक्षं, उषा; 'interior of a pot,' स्थालीविलं.—(Water pot) घटः, कुम्भः-म्भी, कुण्डी, कलशः, कलसः-सी, उदकपात्रं, उदकुम्भः, कनकलुः *m.* निपः, जलुः; 'iron pot,' जयकुम्भः; 'boiled in a pot,' स्थाली-पक्व-क्ता-क्तं; 'fit to be boiled in a pot,' स्थालीविलीयः-या-यं, स्थालीविलयः-त्वा-त्वं.

To POT, *v. a.* भाण्डे निविश् in caus. or निधा or रज्ज्, भाण्डीकृ, उपकु.

POTABLE, *a.* पेयः-या-यं, पानीयः &c., पानयोग्यः-ग्या-ग्यं, पानार्हः-ही-हं.

POTASH, *s.* क्षारः, यवक्षारः, क्षिप्त्रिक्षारः, क्षिप्त्रिः *f.*, क्षिप्त्रिका.

POTATION, *s.* पानं, पानोत्सवः, सम्पीतिः *f.*, पपीतिः *f.*, पानसमारम्भः.

POTATO, *s.* आलु: *m.*, आलुकं.—(Sweet potato) मध्वालुकं, मधुलं, सखकालुः-लुकं, सखकरीः.

POT-BELLIED, *a.* लघोदरः-रा-रं, लघनठरः-रा-रं, वृहत्कुक्षिः-भिः-भि, वृहत्नाभिः-भिः-भि, तुम्दी-न्दिनी-न्दि (न), तुम्दिकः-का-कं, तुम्दिलः-ला-लं, तुम्दितः-ता-तं, तुम्दिभः-भा-भं, तुम्दिकरः-रा-रं, तुम्दवान्-वती-वत् (त), तुम्दिलः-ला-लं, तुम्दिभः-भा-भं, पिचिखिलः-ला-लं, पिचिखिवान् &c.

POT-BELLY, *s.* लघोदरः, लघनठरः, वृहत्कुक्षिः *m.*, पिचिखिः.

POT-BOY, *s.* यवसुरादिविक्रयगृहे भाखवाहकः or भाखवाही *m.*

POT-COMPANION, *s.* सहपायी *m.* (न), पानसहायः, पानसुहृद् *m.*

POTENCY, *s.* प्रभावः-वत्, प्राबल्यं, बलं, शक्तिः *f.*, वीर्यं, तेजस् *n.*, सत्त्वं, प्रतापः, ओजस् *n.*, पराक्रमः, प्रभविष्णुता.

POTENT, *a.* प्रबलः-ला-लं, महाबलः-भा-भं, महाबलवान्-वती-वत् (त), सप्रभावः-वा-वं, शक्तिमान् &c., महाशक्तिमान् &c., प्रभविष्णुः-ष्णुः-ष्णु, प्रतापी-पिनी-पि (न), तेजोवान् &c., महीजाः-जाः-जः (स), सतेजाः-जा-जं, बलाढ्यः-ढ्या-ढ्यं, प्रतापवान् &c., वीर्यवान् &c., पराक्रमी &c., महोदारः-रा-रं.

POTENTATE, *s.* अधिपतिः *m.*, महीपतिः *m.*, नरेश्वरः, नरपतिः *m.* See KING.

POTENTIAL, *a.* (Existing in possibility) सम्भाव्यः-व्या-व्यं, सम्भावनीयः-या-यं, भाविसम्भाव्यः &c.—(Potential mood) सम्भावनं, विधिलिङ्.

POTENTIALITY, *s.* सम्भाव्यता-त्वं, सम्भावनीयता-त्वं, सम्भावनं-ना.

POTENTLY, *adv.* प्रबलं, सबलं, प्राबल्येन, सप्रभावं, सप्रतापं, हाबलेन.

POTHER, *s.* ज्ञेयः, तुमुलं, व्यपता, व्यस्तता, वैज्ञेयं, सम्भनः बाधा.

POTHERB, *s.* शाकः-कं, हरितकं, शिशुः *m.*, मियुः *m.*; 'its stalk,' कडसः, कलसः. The following are various sorts of potherbs: विशल्या, अग्निशिला, अनन्ता, फलिनी, शक्रपुष्पा, चूचगन्धा, चूचगन्धा, छगलान्दी, छगलाम्नी, सावेगी, वृद्धदारकः, जुङ्ग-झा, वितुञ्ज, सुनिपन्नकं, शूरयं.

POTHOUSE, *s.* शुकडागृहं, शुकडापानं, शुकडा, यवसुरागृहं, पानगोष्ठिका.

POTION, *s.* पेयीपथं, पानीयपथं, औषधीयपथं, औषधं.

POTSHERD, *s.* भिन्नभासं, भिन्नपात्रं, भग्नभासुं, भग्नभासुशकलं, कपालिका, शर्करा, भग्नमृत्पत्रभाजनशकलं.

PORTAGE, *s.* जूयं, यूपः-यं, जुष्ककः, श्रुतमांसपेयं.

POTTER, *s.* कुम्भकारः-रकः, कुलालः, घटीकारः, घटकारः-रकः, घटिन्धनः, मृत्करः, चक्रजीवकः, चक्री *m.* (न), भटः; 'potter's wheel,' कुलालचक्रं.

POTTERY, *s.* (Place where earthen vessels are made) कुम्भशाला, घटशाला, घटनिर्माणस्थानं.—(Earthenware) कौलालकर्म, मृत्तमयं, मृत्तमयभासुनि *n. pl.*, मासिकं, कुलालकर्म *n.* (न).

POTTLE, *s.* क्षुद्रपरिमाणो फलधारणयोग्यः दीर्घकरखः.

POTULENT, *a.* ईषन्नः-ता-तं.—(Fit to drink) पानयोग्यः-ग्या-ग्यं.

POUCH, *s.* (Bag) कोषः, कोशः, पेञ्जी.—(Of an animal) पेञ्जिः-ञ्जी *f.*—(Of a bird, &c.) पूञ्जठरः, उपजठरः, पूञ्जोदरः.—(A protuberant belly) लघोदरः, लघनठरः.

To POUCH, *v. a.* कोषे निविष्टं (c. 10. -वेशयति -यितुं), कोषस्थं-स्थां कृ.

POUCHED, *p. p.* (Pocketed) कोषनिवेशितः-ता-तं, कोषस्थः-स्था-स्थं.—(Having a pouch) पेञ्जीविज्ञः-ञ-ञं, कोषविज्ञः &c.

POULTERER, *s.* साखपक्षविक्रेता *m.* (न), साखपक्षविक्रयी *m.* (न), गृहपक्षविक्रेता *m.* (न), साम्यपक्षविक्रयी, कुकुटादिविक्रेता *m.*, वैतसिकः, शीनिकः.

POULTICE, *s.* उष्कारिका, लेपः, प्रलेपः, उपनाहः, पाकजनकपिष्टप्रलेपः. To POULTICE, *v. a.* उपनाहेन or उष्कारिकया लिप् (c. 6. लिम्पति, लेपुं).

POULTRY, *s.* गृहपक्षिणः *m. pl.*, साम्यपक्षिणः *m. pl.*, कुकुटादिसाम्यपक्षिणः *m. pl.*, कुकुटादिसाखपक्षिणः *m. pl.*

POULTRY-YARD, *s.* साम्यपक्षिपोषणयोग्या वाटिका, कुकुटादिस्थानं.

POUNCE, *s.* (Powder to prevent ink from spreading) मसीशोषणचूर्णं, मसिशोषकचूर्णं.—(Talon, claw) नखः, नखरः.

To POUNCE, *v. n.* (Fall upon suddenly and seize) अकस्मात् पतित्वा नखैर ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धरुं), ग्रहणार्थम् अकस्माद् आपत् (c. 1. -पतति -तितुं) or आक्रमं (c. 1. -क्रानति -क्रानितुं).

POUNCE-BOX, POUNCET-BOX, *s.* शोषकचूर्णोधारः, शोषणचूर्णोपानं.

POUND, *s.* (Weight or measure) प्रस्यः.—(Fence for stray cattle, &c.) यूपभटपशुरोधकं, यूपभटपशुवारणी-यं, भटपशुरक्षयस्थानं, भटपशुरोधनस्थानं, अवरोधः-धकं, अवरोधस्थानं.—(Gold coin) स्वर्णमुद्रा.

To POUND, *v. a.* (Confine in a pound) यूपभटपश्चादि अवरोधस्थाने निरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं) or रक्ष्.—(Commminute) पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिप्, सम्पिप्, विनिष्पिप्, प्रतिपिप्, उपिप्, चूर्णं, प्रचूर्णं, विचूर्णं, सचूर्णं, चूर्णीकृ, मृद्, अवमृद्, विमृद्, प्रमृद्, अभिमृद्, खण्ड्, क्षुद् (c. 7. क्षुण्ति, क्षोत्रुं), प्रक्षुद्, संक्षुद्, क्षोदीकृ, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), विपुष्, मष् or मन्ष् (c. 1. मषति, मन्षति, c. 9. मष्णाति, मषितुं), कुट् (c. 10. कुटयति -यितुं), प्रकुट्, गुह् (c. 10. गुहति -यितुं), कृ, खण्डीकृ.—(Beat) तड्, वितड्, तुह्, आतुह्.

POUND, *s.* (See, due) शुल्क-लकं, देयं, करः, राजप्रायं.

POUNDED, *p. p.* (Commminute) चूर्णीतः-ता-तं, मचूर्णीतः &c., चूर्णीकृतः &c., चूर्णीभूतः &c., पिष्टः-ष्टा-ष्टं, सम्पिष्टः &c., निष्पिष्टः &c., मदिष्टः-ता-तं, क्षोदिष्टः &c., क्षुण्णः-णा-णं, क्षोदीकृतः &c., खण्डितः &c., गुह्यितः &c., गुह्यितः &c., कृपितः-ता-तं; 'finely pounded,' क्षोदिष्टः-ष्टा-ष्टं; 'pounded coarsely,' अवचूर्णीतः-ता-तं, अपक्ष्यतः-स्ता-स्तं, अवक्ष्यतः &c.

POUNDER, *s.* पेष्टा *m.* (घृ), सम्पेष्टा *m.*, पपणः पेवणिः-णी *f.*, पेष्टरः, मर्दनकृत्, कुट्टकृत्.—(Pestle) मुसलं, मुषलं-लः, मुतरः.

POUNING, *s.* चूर्णनं, सचूर्णनं, चूर्णीकरणं, पेषणं, सम्पेषणं, मर्दनं, विमर्दनं, सम्मर्दनं, खण्डनं, क्षोदीकरणं, मचनं, मन्पनं, कुट्टनं, अवहननं.

To POUR, *v. a.* (Cause to flow in a stream) सु (c. 10. सावयति -यितुं), प्रसु, सिष् (c. 6. सिषति, ससुं), निष्पिष्, अवसिष्.—(Pour out) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), उत्सिष्, अवत् (c. 10. -तारयति -यितुं), प्रसु, उत्सृज्, प्रमुष्, स्कन्द.—(Emit) उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विसृज्, सृज्, मुष्, प्रमुष्, स्कन्द, निरस्, निःसृ in caus., उत्सिष्, पिष्, उड्, उदोर्, उड्म्.—(Scatter or pour forth in profusion) कृ (c. 6. कृगति, करितुं-रीतुं), प्रक्, विकृ, बहुशः क्षिप्, वृष् (c. 1. वर्षति -वृष्टुं), प्रवृष्; 'the clouds poured forth blood,' नेचाः शोणितं ववृषुः; 'he poured forth arrows,' शरान् ववर्ष.

To POUR, *v. n.* (Flow in a stream) सु (c. 1. सवति, सोतुं), प्रसु, बहुशः or बाहुल्येन सु or प्रसु or परिसु, स्यन्द, प्रस्यन्द, खर, री, गल, च्युत् or श्युत्, जलं or तोयं सु, जलं प्रवह्.—(As rain) वृष् (c. 1. वर्षति -वृष्टुं), प्रवृष्, अभिवृष्, अभिप्रवृष्, अवतनं or अतिशयेन वृष्.—(Issue forth) निःसु, प्रसु, निःसृ, विनिःसृ, निर्गम्.—(Rush in a crowd) बहुशो निर्वत् or प्रपत्.

POURED, *p. p.* सावितः-ता-तं, प्रसावितः &c., सिक्तः-क्त-कं, अवसिक्तः &c., उत्सिक्तः &c., पातितः-ता-तं, स्कन्दितः-ता-तं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं.

POURER, *s.* सेक्ता *m.* (घृ), सेवकः, निवेक्ता *m.*, सावकः, सावयिता *m.* (न).

POURING, *s.* सेचनं सेकः, निषेकः, निषेचनं, सावणं, प्रसावणं, सवः -वणं
अ्योतः, श्योतः, प्राधारः.

POURING, *part.* बहुशः सुतः -ता -तं or प्रसृतः &c., सवन् -वन्ती -वत् (त)
or स्यन्दी -दिनी -दि (न्), वषन् &c., अतिवषन् &c., बहुवर्षकारी
&c., बहुजलसावी &c.

To POUR, *v. n.* अन्नःक्रोधाद् ओही प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), ओहप्रसारणं
कृ, ओही or ओहाधरी प्रसार्य अन्नःकोपं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं)
or सूच्, अन्नःकोपात् प्रसारितोऽहः -हा or प्रसारितोऽहः -हा स्या (c. 1.
तिष्ठति, स्यात्) or वृत्, अन्नःक्रोधेन ओही प्रसार्य उदासीनः -ना स्या
or वृत्. —(Be prominent) उन्नतः -ता -तं भू, उन्नतीभू, प्रकटः -टा -टं भू.

POUR, *s.* (Fish) स्थूलशिरस्कः समुद्रीयमत्स्यभेदः. —(Fit of sullenness)
अन्नःक्रोधावेशः, अन्नःकोपावेशः, वैरक्रोधावेशः.

POURING, *s.* अन्नःक्रोधात् or अन्नःकोपाद् ओहप्रसारणं, अन्नःकोपसूचनार्थम्
ओहाधरप्रसारणं, अन्नःकोपजा उदासीनता.

POVERTY, *s.* दरिद्रता, दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, निर्धनता -त्वं, धनहीनता, अल्प-
धनता, अधनता -त्वं, दरिद्रदशा, दरिद्रावस्था, धनाभावः, अर्थहीनता,
अर्थभावः, द्रव्यहीनता, द्रव्याभावः, निर्द्वेष्यता, दीनता, दैन्यं, निष्क-
चनत्वं -ता, निष्काचनत्वं, अनिर्यतिः *f.*, दुर्गतिः *f.*; 'reduced to
poverty,' गतधनः -ना -नं, विगतधनः &c., गतविभवः -वा -वं, नष्टधनः
&c., नष्टार्थः -र्थी -र्थं, धनच्युतः -ता -तं, गतार्थः &c., विगतश्रीकः -का
-कं, गतश्रीकः &c., दरिद्रितः -ता -तं.

POVERTY-STRICKEN, *a.* दारिद्र्यस्तः -स्ता -स्तं, दारिद्र्योपहतः -ता -तं.

POWDER, *s.* चूर्णं, पिष्टं, छोदः, छोदितं, पिष्टातः, पटवासः -सकः, रेणुः *m.*,
पांशुः *m.*, वासयोगः, गुण्डकः -खिडकः -का. —(Gunpowder) आग्ने-
यचूर्णं, शीघ्रदाहचूर्णं; 'to reduce to powder,' चूर्णीकृ, छोदीकृ,
रेणुशः कृ.

To POWDER, *v. a.* (Pulverize) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), चूर्णीकृ,
छोदीकृ, पिष्टं (c. 7. पिनष्टि, पेष्टं), निष्पिष्टं, छुट् (c. 7. छुणति, छोडुं),
गुण्ड, कुट्ट, रेणुशः कृ. —(Cover with powder) चूर्णीकृतं -तां कृ,
चूर्णीकरीयं -रीयं कृ, सचूर्णीकृ.

POWDER-BOX, *s.* चूर्णीधारः, चूर्णपात्रं, केशचूर्णीधारः.

POWDERED, *p. p.* चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः &c., सचूर्णितः &c., पिष्टः
-हा -ष्टं, छोदितः -ता -तं, छोदीकृतः &c., गुण्डितः &c.; 'finely
powdered,' छोदिष्टः -हा -ष्टं; 'coarsely,' सचचूर्णितः &c.

POWDER-MAGAZINE, *s.* आग्नेयचूर्णीगारः, दाहचूर्णीगारः.

POWDERY, *a.* (Friable) सुचूर्णीनीयः -या -यं, चूर्णयोग्यः -ग्या -ग्यं. —
(Made of powder, resembling it) चूर्णी -गिनी -गि (न्),
चूर्णयः -यी -यं, चूर्णीवान् -वन्ती -वत् (त), छोदवान् &c., सचूर्णः -चो
-र्थं, सखोटः -दा -दं, पांशुलः -ला -लं.

POWER, *s.* (Force, strength) शक्तिः *f.*, बलं, सामर्थ्यं, समर्थता, वीर्यं,
ऊर्जः, प्रभावः, पराक्रमः, प्राणः, सहः -हं, सहस् *n.*, द्रविणं. —(Ability,
faculty) शक्तिः *f.*, आशक्तिः *f.*, शक्ता, बलं, सामर्थ्यं, क्षमता, कर्तृत्वं,
विभवः; 'according to one's power, to the utmost of one's
power,' यथाशक्ति, यथाबलं, यथासामर्थ्यं, यावच्छक्त्यं, शक्तितः;
'power of utterance,' वाक्शक्तिः *f.*, वाग्विभवः. —(Power of
the mind) मनःशक्तिः *f.*, धीशक्तिः *f.* —(Energy, might) वीर्यं,
तेजस्, प्रतापः, पराक्रमः, विक्रमः, ऊर्जः, शौर्यं, शारता, स्थान *n.* (न्),
शुक्ल *n.* (न्), शुष्मं. —(Momentum) वेगः, जायातः, तरङ्ग *n.* —
(Efficacy, influence) प्रभावः, प्रभवः, प्राबल्यं, प्रभुता, प्रभविष्णुता,
प्राभवन्यं, अधिकारः, शक्तिः *f.*, बलं, गौरवं, भारः, प्रतापः, वशः. —
(Command, subjection, authority) वशं, अधिकारः-रित्वं, आधिपत्यं,

रेण्वर्यं, प्रभुत्वं -ता, ईशत्वं, अधीनत्वं; 'to bring under one's
power,' वशीकृ, आत्मवशीकृ, आत्मवशं नी, आत्माधीनं -नां कृ,
स्वाधीनं -नां कृ, स्ववशीकृ, आत्मावशं -तां कृ; 'in the power of
under the power of,' वशः -शा -शं, अधीनः -ना -नं, आचक्षः -ता
-क्षं in comp.; as, 'in the power of the king,' राजवशः -श
-शं, राजाधीनः -ना -नं. —(Possession, occupancy) अधिकारः
आधिकारत्वं, हस्तः; 'fallen into one's power,' हस्तगतः -ता -तं
—(Legal authority) अधिकारः. —(Superhuman power) विभूतिः
भूतिः *f.*, प्रभावः. —(Sovereign, one invested with power
अधिपतिः *m.*, अधिकारी *m.* (न्), प्रभुः *m.*, अधीशः. —(Force, army
बलं, सैन्यं, सेना, सैन्यभारः. —(In algebra and arithmetic) कुट्टकः
घातः; 'to have power over,' प्रभू (c. 1. -भवति -वितुं), ईश् (c. 2
ईष्टे, ईशितुं).

POWERFUL, *a.* (Having great strength or force) बलवान् -वत्
-वत् (त), बली -लिनी -लि (न्), प्रबलः -ला -लं, सबलः -ला -लं
महाबलः &c., शक्तिमान् &c., महाशक्तिः -क्ति -क्ति, शक्तः -क्ता -क्तं
बलिष्ठः -ष्टा -ष्टं, बलाढ्यः -ढ्या -ढ्यं, समर्थः -र्थी -र्थं, क्षमः -मा -मं
ऊर्जस्वलः -ला -लं, ऊर्जस्वी &c., ऊर्जस्वान् -स्वती &c., ऊर्जितः -त
-तं, बलोर्जितः &c., प्रभावी &c., सम्भावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णु
-ष्णु, अलमनः -मा -मं, कुशडीरः -रा -रं. —(Mighty, puissant
potent) महाविक्रमः -मा -मं, उरुविक्रमः &c., पराक्रान्तः -न्ता -न्तं, परा
क्रमी &c., विक्रमी &c., रेण्वर्यवान् &c., प्रतापवान् &c., प्रतापी &c.
वीर्यवान् &c., महान् -हता -हत् (त), महतेजाः -जाः -जः (ञ), महौज
&c., विभूतिमान् &c., महोदारः -रा -रं. —(Efficacious) सम्भावः -व
-वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सतेजाः &c., तेजस्वी &c., समोपः -वा -वं
क्षमः -मा -मं. —(Forcible to persuade) मुनिश्रावकः -का -कं, मुनि
श्रवणनकः -का -कं, प्रबलः &c., सबलः &c., सुदृढः -ढा -ढं.

POWERFULLY, *adv.* बलवत्, सबलं, प्रबलं, प्राबल्येन, महाबलेन, सम्भावं
प्रभावेण, महाशक्त्या, महाशक्तिपूर्व.

POWERFULNESS, *s.* सबलता, महाबलता, प्रबलता, प्राबल्यं, बलवत्तं
शक्ता, शक्तिमत्त्वं, सम्भावत्वं, वीर्यवत्त्वं.

POWERLESS, *a.* निर्बलः -ला -लं, अबलः &c., बलहीनः -ना -नं, शक्ति
हीनः &c., अशक्तः -क्ता -क्तं, असमर्थः -र्थी -र्थं, निशक्तिः &c., शक्तिशून्य
-न्या -न्यं, निष्पराक्रमः -मा -मं, निष्प्रभावः -वा -वं, सामर्थ्यहीनः &c.
वीर्यहीनः &c., विवशः -शा -शं, अवशः &c.

POWERLESSNESS, *s.* अशक्तिः *f.*, निर्बलता, बलहीनता, असामर्थ्यं, शक्ति
हीनता, शक्तिशून्यता, बलाभावः, प्रभावाभावः, निष्प्रभावत्वं.

Pox, *s.* (Small pox) रक्तवटी, रक्तवरटी, विस्फोटः, रक्तस्फोटः, शीतला
See the word. —(Cow pox) गोस्तनशीतला. —(Venereal disease)
उपदंशः, वृषणकण्डूः *f.*; 'afflicted with it,' उपदंशी -क्षिणी &c.

PRACTICABILITY, PRACTICABLENESS, *s.* साध्यता -त्वं, करणीयता, सुसा
ध्यता, शक्यता -त्वं, करणशक्यता, सम्भाष्यता -त्वं, सुगमत्वं.

PRACTICABLE, *a.* साध्यः -ध्या -ध्यं, करणीयः -या -यं, करणशक्यः -क
-क्यं, शक्यः &c., कर्तुं शक्यः &c., कृत्यः -न्या -न्यं, सम्भाष्यः -ध्या -ध्यं
सम्भाषणीयः -या -यं, उपपाद्यः -द्या -ध्यं, सुकरः -रा -रं, सुगमः -मा -मं
सुसाध्यः &c., सुससाध्यः &c., अदुष्करः -रा -रं.

PRACTICAL, *a.* (Pertaining to practice or action) आभ्यासिकः -व
-कं, आभ्याससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), क्रियासम्बन्धी &c., कार्मिक
-की -कं, कार्याधिकः &c. —(Capable of practice) आभ्यासी &c.
अभ्यासायी &c., आभ्यासात्मकः -का -कं, क्रियावान् -वन्ती -वत् (त)
अभ्यासक्षमः -ना -नं. —(That may be used in practice) व्यवहार्यं

-यी -यी, व्यवहारयोग्यः -ग्या -ग्ये, अभ्यासयोग्यः &c., व्यवहारोचितः -ता -तं, व्यवहारोपयोगी &c.—(Derived from practice) अभ्याससिद्धः -ज्ञा -ज्ञं, क्रियासिद्धः &c., अभ्यासजनितः -ता -तं, अभ्यासप्राप्तः -ज्ञा -ज्ञं.—(Having practical knowledge) कर्मदृष्टः -ज्ञा -ज्ञं, कर्मज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, दृष्टकर्मो -म्ना -म्ने (न्), कर्मज्ञानी &c., बहुदृष्टः -ज्ञा -ज्ञं, व्यवहारज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, व्यवहारपूजः -ज्ञा -ज्ञं.

PRACTICALLY, *adv.* अभ्यासपूर्व, अभ्यासेन, कर्मतस्, कार्यतस्, व्यवहारतस्, व्यवसायतस्, अभ्यासपूर्व, व्यवहारमपेक्ष्य.

PRACTICE, *s.* (Frequent or habitual doing) अभ्यासः, अभ्यासनं, निरन्तराभ्यासः, नित्याभ्यासः, नित्यकर्म, नित्यकर्म *n.* (न्), निरन्तरकर्म *n.*, नित्यक्रिया, निरन्तरप्रवृत्तिः *f.*, नित्यवृत्तिः *f.*, नित्यप्रवृत्तिः *f.*, नित्यचर्या, आचरणं, आचरतिः *f.*, वृत्तिः.—(Actual doing or performance) करणं, आचरणं, विधानं, अनुष्ठानं, अनुष्ठा, क्रिया, कृतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, निर्वर्तनं, प्रवर्तनं, चर्या, चरितं, वृत्तं, व्यापारः, व्यवसायः.—(Course of procedure, custom) आचारः, व्यवहारः, व्यवहृतिः *f.*, समाचारः, प्रचारः, रीतिः *f.*, सम्प्रदायः, मार्गः, क्रियामार्गः, कर्मविधिः *m.*, क्रमः, पद्धतिः *f.*, नियमः, अनुसाराः, 'according to usual practice,' यथाव्यवहारः, यथारोतिः, 'ancient practice,' वृद्धाचारः, वृद्धपरम्परा; 'noble practice,' शिष्टाचारः, 'family practice,' कुलाचारः, कुलधर्मः, 'local,' देशाचारः, देशरीतिः *f.*, 'popular or general practice,' लोकाचारः, लोकरीतिः *f.*, जनव्यवहारः, 'good practice,' सदाचारः, 'following good practices,' सदाचारी -रिणी -रि (न्), सद्गतिः -रिः -रि, सद्गतिः -ज्ञा -ज्ञं, 'bad practice,' दुराचारः, असद्गतिः -रिः -रि, दुर्वृत्तिः *f.*, 'following bad practices,' दुराचारः -रा -रं, दुराचारी &c., कदाचारः &c., असदाचारी &c., दुर्वृत्तः -ज्ञा -ज्ञं, दुर्वृत्तिः -रिः -रि, जघन्यवृत्तिः &c.—(Exercise of a profession) सेवनं, निषेवनं, अनुसेवनं, आचरणं, करणं, अनुष्ठानं.—(Of medicine) उपचारः, वैद्योपचारः, उपचर्या, उपचार्यः, उपक्रमः, वैद्योपक्रमः, औषधप्रयोगः, वैद्यक्रिया, चिकित्सा, रुक्प्रतिक्रिया.—(Of arms) शस्त्राभ्यासः, शस्त्रभूषणं.—(Of the law courts) व्यवहारः, व्यवहारविधिः *m.*

To PRACTISE, *v. a.* (Do habitually) अभ्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), नित्यम् अभ्यस्य or कृ, निरन्तरम् अभ्यस्य or कृ, नित्याभ्यासं कृ, निरन्तराभ्यासं कृ.—(Do, perform) आचर (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर, चर, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), आस्था, समास्था, विधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), कृ, सङ्गृह्ण, अभिभू, प्रवृत्त in caus., वृत्—(Use, employ) प्रयुज्, उपयुज्, व्यवहृ, सेव्, निषेव्, अनुसेव्, आचि.—(Exercise a profession or business) आचर, कृ, सेव्, निषेव्, अनुसेव्, आसेव्, समासेव्, उपसेव्, अभ्युपसेव्, उपास्; 'he practises the law,' व्यवहारं सेवते or निषेवते, व्यवहारसेवनं करोति, व्यवहारं करोति; 'he practises gambling,' छूतं सेवते.—(Practise medicine) वैद्योपचारं कृ, उपचारं कृ, औषधप्रयोगं कृ, चिकित्सां कृ, कृत् in desid.—(Practise arms) शस्त्राभ्यासं कृ.

To PRACTISE, *v. n.* अभ्यासं कृ, नित्याभ्यासं कृ, अभ्यस्य. See the last.—(Use artifices) छलं कृ, व्यपदेशं कृ, छम कृ, कपटं कृ, कपटप्रयोगं कृ, छलप्रयोगं कृ, कैतवप्रयोगं कृ.

PRACTISED, *p. p.* (Habitually done or performed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, आचरितः -ता -तं, चरितः -ता -तं, अनुष्ठितः &c., सेवितः -ता -तं, निषेवितः &c., व्यवहृतः -ता -तं, व्यवहारितः &c., कृतः -ता -तं.—(Having had much practice) बहुदृष्टः -ज्ञा -ज्ञं, दृष्टकर्मो -म्ना -म्ने (न्), कर्मज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतकर्मो -म्ना -म्ने (न्), व्यवहारज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, ज्ञानपूजः -ज्ञा -ज्ञं, पञ्चवृत्तिः -रिः -रि, पञ्च -ज्ञा -ज्ञं, जोषिदः

-दा -दं, चरिताता -ची -चू (तृ), व्युत्पन्नः -ज्ञा -ज्ञं.

PRACTISING, *part.* अभ्यासी -सिनी -सि (न्), कृताभ्यासः -ज्ञा -ज्ञं, आचरन् -रन्तो -रन् (न्), आस्थितः -ता -तं, आचिन्तः &c., प्रवर्तमानः -ना -नं, सेवी &c., सेवमानः -ना -नं, निषेवनाथः -ग्या -ग्यं, व्यवसायी &c., शाली &c., आस्थाप indec.

PRACTITIONER, *s.* (One who exercises any profession or business) व्यवसायी *m.* (न्), व्यापारी *m.*, सेवी *m.*, वृत्ति or प्रवृत्ति or वृत्तिक in comp.—(Medical) वैद्यः, वैद्यवृत्तिः *m.*, वैद्यवृत्तिकः, चिकित्सकः, उपचारकः, उपचारकृत् *m.*, औषधप्रयोगी *m.*—(Lawyer) व्यवहारज्ञः, व्यवहारविद् *m.*, दृष्टव्यवहारः, आचारज्ञः, व्यवहारदर्शी *m.*

PRAGMATIC, PRAGMATICAL, *a.* परकार्यचर्चकः -का -कं, अनधिकारचर्चकः &c., पराधिकारचर्चकः &c., पराधिकारव्यापारी -रिणी -रि (न्), परव्यापारचर्चकः &c.

PRAGMATICALLY, *adv.* अनधिकारचर्चया, पराधिकारचर्चया, परव्यापारचर्चया.

PRAGMATICALNESS, *s.* परकार्यचर्चा, परव्यापारचर्चा, अनधिकारचर्चा.

PRAIRIE, *s.* दीर्घतृणावृतः सुविस्तीर्णः समभूभागः.

PRaise, *s.* प्रशंसा, स्तुतिः *f.*, स्तवः, स्तुतिः, प्रशंसनं, संस्तवः, स्तवनं, कीर्तनं, अनुकीर्तनं, स्तोत्रं, स्तोत्रम्, ईडा, नृतिः *f.*, नवः, नव्यः, वर्णनं -ना, वन्दना, व्यावृत्तिः *f.*, सामीची, व्यावृत्तिः *f.*, 'ground of praise,' स्तुतिहेतुः *m.*, स्तुतिकारणं.

To PRAISE, *v. a.* प्रशंस्य (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिप्रशंस्य, स्तु (c. 2. स्तोति, स्तोतुं), संस्तु, अभिष्टु, विष्टु, परिसंस्तु, स्तुय (c. 1. स्तायते -यितुं, c. 10. स्ताययति -यितुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), अनुकृत् ईड् (c. 2. ईडे -डितुं), प्रसमीड्, वर्ण् (c. 10. वर्णयति -यितुं), वन्द् (c. 1. वन्दते -न्दितुं), विख्या (c. 2. -ख्याति -ते -तुं), प्रख्या, प्रय् (c. 10. प्रययति -यितुं), नु or नू (c. 2. नीति. " 6 नुयति, नवितुं, नुवितुं), अभिनु, अभिप्रणु, प्रणु, पण् (c. 1. पणायति -यितुं, पणितुं) or पन्, अण्व (c. 6. अण्वति, अण्वितुं), ईल् (c. 1. ईलते -लितुं).

PRAISED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, स्तुयन् -न्, संस्तुतः &c., अभिष्टुतः &c., प्रस्तुतः &c., प्रशस्तः -स्ता -स्तं, शस्तः &c., शंसितः &c., स्तायितः -ता -तं, कीर्तितः &c., अनुकीर्तितः &c., ईडितः -ता -तं, प्रसमीडितः &c., वर्णितः &c., विख्यातः &c., नृतः -ता -तं, नृतः &c., प्रणुतः &c., पणायितः -ता -तं, पणायितः &c., पणितः &c., पणितः &c., ईलितः &c., गीर्णः -गी -गीं, अपिगीर्णः &c.

PRAISER, *s.* प्रशंसकः -ज्ञाता *m.* (तृ), प्रशंसिता *m.* (तृ), शंसिता *m.*, शंस्ता *m.* (स्तु), स्तावकः, प्रशंसाकृत् *m.*, वर्णकः, स्तुतिपाठकः, वन्दी *m.* (न्), स्तुतिकारकः, स्तवनकृत् *m.*

PRAISEWORTHINESS, *s.* स्ताय्यता, स्तायनीयता, प्रशंसनीयता, स्तुतियोग्यता.

PRAISEWORTHY, *a.* स्ताय्यः -य्या -य्यं, स्तायनीयः -या -यं, प्रशंसनीयः -या -यं, प्रशंसितव्यः -व्या -व्यं, प्रशंस्यः -स्या -स्यं, शंस्यः &c., प्रशंस्यः &c., शस्यः &c., स्तुयः -त्या -त्यं, स्तोत्रव्यः -व्या -व्यं, स्तुतियोग्यः -ग्या -ग्यं, ईड्यः -द्या -द्यं, पाण्यः -प्या -प्यं. See LAUDABLE.—(Praiseworthy person) स्तुतिपात्रं, प्रशंसापात्रं, स्तायपात्रं, स्तायभाजनं.

To PRANCE, *v. n.* अभ्यवृत्तं मु (c. 1. प्रवृत्ते, प्रोतुं) or नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं) or वल् (c. 1. वलति -लितुं) or मुतगता चल् (c. 1. चलति -लितुं).

PRANCING, *s.* अभ्यवृत्तं, मुतगतिः *f.*, मुतं, प्रवः, वलितगतिः *f.*, वलितं.

PRANCING, *part.* or *a.* मुतगतिः -रिः -रि, प्रवगतिः &c., वलितगतिः &c.

PRANK, *s.* कुचेडा, चेडा, मर्कटचेडा, वानरचेडा, मर्कटक्रीडा, वानरक्रीडा, क्रीडा, चापलं, खेला, लीला, खन्दस् *n.*, खन्दः, कुखन्दस्, लहरी.

To PRANK, *v. a.* दम्भायं or लोकदर्शनायं भूय or चलङ्क.

PRANKISH, *a.* कुचेडः -डा -डं, वानरचेडः -डा -डं, मर्कटचेडः &c., वान-

रवेष्टाकारी -रिणी -रि (न्), वानरशीलः -ला -लं, क्रीडाशीलः &c.,
छन्दी &c., चपलः -ला -लं.

To PRATE, *v. n.* जल्प (c. 1. जल्पति -यितुं), उपजल्प, प्रलप (c. 1. -लपति -यितुं), अनर्थक or वृथा भाष (c. 1. भाषते -यितुं) or वद् (c. 1. वदति -यितुं), बहु भाष or वद्, अतिशयेन or अत्यन्तं भाष, अनर्थकवचनं कृ, अलस्यवचनं कृ, वृथाकथां कृ.

PRATER, *s.* जल्पकः, जल्पाकः, जल्पी *m.* (न्), उपजल्पी *m.*, वाचालः, वाचाटः, वाषट्कः, बहुभाषी *m.* (न्), बहुवादी *m.*

PRATING, *s.* जल्पः -त्यन्, प्रजल्पः, जल्पितं, प्रलापः, प्रलपितं, निरर्थक-भाषणं, वृथाभाषणं, अनर्थकवचनं, बहुभाषणं.

PRATIQUE, *s.* संसर्गानुज्ञा, गमनागमनानुज्ञा, सम्पर्कानुज्ञा.

To PRATTLE, *v. n.* बालवद् जल्प or भाष, चटचट (nom. चटचटायते).
See To PRATE.

PRATTLE, PRATTling, *s.* जल्पितं, जल्पः, प्रलापः, प्रलपितं, बालप्रलापः, बालालापः, बालभाषणं, बालवचनं, बालशब्दः, कलभाषणं. See PRATING.

PRATTLER, *s.* बालवद् जल्पी or जल्पकः, बालालापी *m.* (न्), बालभाषी *m.*

PRIVITY, *s.* भ्रष्टता, भ्रंशः, दुष्टता, विप्रदुष्टता, भेषः, विक्रिया.

PRAWN, *s.* वृहच्छल्क, इशाकः, गज्जाटेयः, अग्निमत्स्यः.

To PRAY, *v. n.* प्रार्थे (c. 10. -अर्थयते -यितुं), प्रार्थनां कृ, प्रार्थनं कृ, कृतान्जलिः or अज्जलिं कृत्वा प्रार्थे.—(To God) ईश्वरप्रार्थनां कृ, देवप्रार्थनां कृ, भगवत्प्रार्थनां कृ, ईश्वरपूजां कृ.—(Invoke by prayer) आवाह् (c. 2. -शास्ते, c. 1. -शासते -यितुं).—(Pray in a low voice) जप् (c. 1. जपति -यितुं), प्रजप्, जपनं कृ.

To PRAY, *v. a.* (Entreat, implore) प्रार्थे, अभ्यर्थे, सम्प्रार्थे, अर्थे, कृतान्जलिः प्रार्थे or याच् or अभियाच् or संयाच् or सम्प्रयाच्, विनयेन स्तार्थं निविद्, विनी, यात्रां कृ.

PRAYED, *p. p.* प्रार्थितः -ता -तं, अभ्यर्थितः &c., याचितः &c., अभियाचितः &c.

PRAYER, *s.* प्रार्थना, प्रार्थनं, अभ्यर्थना, अर्थः, याचना, यात्रा, विनयेन स्तार्थनिवेदनं; 'to God,' ईश्वरप्रार्थना, देवप्रार्थना, भगवत्प्रार्थना, ईश्वरपूजा; 'inaudible repetition of prayers,' जपः, जपनं, जपयज्ञः; 'engaged in repeating prayers,' जपपरायणः -या -यं; 'granting prayers,' वरदः -दा -दं.

PRAYER-BOOK, *s.* प्रार्थनापञ्चतिः -नी *f.*, प्रार्थनासंहिता, प्रार्थनाग्रन्थः.

PRAYERFUL, *a.* प्रार्थनापरः -रा -रं, प्रार्थनाशीलः -ला -लं, जपपरायणः -या -यं, जपनशीलः &c., भजनशीलः &c., ईश्वरपूजाशीलः &c., ईश्वरभावनः -ना -नं, प्रार्थनानिष्ठः -ष्टा -ष्टं, भजनपरायणः -या -यं.

To PREACH, *v. n.* धर्मे प्रवच् (c. 2. -वक्ति -न्ते) or प्रवर् (c. 10. -चारयति -यितुं) or उपदिश (c. 6. -दिशति -देहुं), धर्मीपदेशं कृ, धर्मेप्रवचनं कृ, धर्मेप्रचारणं कृ, धर्मेकथनं कृ, धर्मीपदेशभाषणं कृ, धर्मीपदेशविपयवाक्यं कृ.

To PREACH, *v. a.* (Proclaim, publish) प्रवर् (c. 10. -चारयति -यितुं), उच्चर, विबुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), पुष्, उद्गुष्, प्रख्या (c. 2. -ख्याति -न्ते) or caus. -ख्यापयति -यितुं, आख्या, ख्या, कष्, प्रवच्, प्रवद्, कृत्, प्रकृत्, प्रकटीकृ.—(Deliver, pronounce) वद्, प्रवद्, वच्, उच्चर, उदाहि, उदीर.

PREACHER, *s.* (Of religion) प्रवक्ता *m.* (कृ), धर्मेप्रवक्ता *m.*, प्रचारकः, धर्मेप्रचारकः, उपदेशकः, धर्मीपदेशकः, उपदेशी *m.* (न्), धर्मीपदेशी *m.*, कथकः, धर्मेकथकः.—(Proclaimer) बोधकः, विबोधकः, ख्यापकः, बोधकाकृत्.

PREACHING, *s.* धर्मीपदेशः, उपदेशः, धर्मेप्रचारणं, प्रचारणं, धर्मेप्रवचनं, प्रवचनं, उच्चारणं, बोधणं -या, विबोधना, ख्यापनं.

PREAMBLE, *s.* प्रस्तावना, उपोद्घातः, आभावः, आरम्भः, उपन्यासः, प्रकरणं
PREBEND, PREBENDARY, *s.* See CANON, CANONRY, *s.*

PRECARIOUS, *a.* (Uncertain, doubtful) अनिश्चितः -ता -तं, सन्दिग्ध-ग्धा -ग्धं, सन्देहस्यः -स्या -स्यं, संशयस्यः &c., सांशयिकः -की -कं, शङ्कान्वितः -ता -तं, शङ्कनीयः -या -यं, सङ्कः -ङ्का -ङ्कं, शङ्कामयः -यं -यं, वैकल्पिकः -की -कं, अस्थिरः -रा -रं, ह्युपः -वा -वं, अनैतिक-की -कं, स्थितिसंशयी &c., स्थितिकुङ्की &c.—(Depending on the will of another) अन्याधीनः -ना -नं, पराधीनः &c., परायणः -ण -णं, अस्वाधीनः &c., अस्वायतः &c.

PRECARIOUSLY, *adv.* अनिश्चितं, सन्दिग्धं, सङ्कं, संशयं, अस्थिरं.

PRECARIOUSNESS, *s.* अनिश्चितत्वं, अनैश्चित्यं, सन्दिग्धता, सङ्कता -त्वं, शङ्कनीयता -त्वं, अस्थिर्यं, अस्थिरता -त्वं, अन्याधीनता, पराधीनता, अस्वाधीनता, स्थितिसंशयः, स्थितिशङ्का.

PRECATIVE, PRECATORY, *a.* प्रार्थकः -का -कं, प्रार्थनात्मकः &c., प्रार्थनारूपः -पा -पं, प्रार्थनाकारी -रिणी -रि (न्), याचकः -का -कं.—(Pre cative tense) प्रवर्त्तना.

PRECAUTION, *s.* पूर्वोपायः, अयोपायः, निवारणोपायः, अनिहनिवारणोपायः, अनिहवारणोपायः, निषेधनोपायः, प्रतिषेधोपायः, आपह्नारणोपायः, अपायनिवारणोपायः, पूर्वोपधानं -नता, अयावधानं, पूर्वसमीक्षा, पूर्वचिन्ता; 'to take precautions,' पूर्वोपधानं कृ.

PRECAUTIONARY, *a.* पूर्वोपायसाधकः -का -कं, पूर्वोपायरूपः -पा -पं, पूर्वोपायैर् अनिहनिवारकः -का -कं or अनिहप्रतिषेधकः &c., पूर्वोपाये अनिहवारकः &c.

To PRECEDE, *v. a.* अग्रे or अग्रतो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or सृ (c. 1. सरति, सञ्चुं), पुरम् or पुरतो गम् or सृ or चर् (c. 1. चरति -रितुं) or या (c. 2. याति -न्ते), अग्रे वृत् (c. 1. वर्त्तते -यितुं), पुरतो वृत्, मुख्य-ख्या -ख्यं भू, मुख्यतो वृत्.—(In rank) अग्रपदस्यः -स्या -स्यं भू, अग्रमानार्हः -है -है भू, अग्रमानम् अहं (c. 1. अहति -यितुं), अग्रपदे वृत् or स्या.

PRECEDED, *p. p.* पुरोगतः -ता -तं, अग्रगतः -ता -तं, पुरःसरः -रा -रं in comp., पुरोगमः -ना -नं in comp., पूर्वकः -का -कं in comp.

PRECEDENCE, PRECEDENCY, *s.* (Going before) पुरोगतिः *f.*, पुरोगमनं. अग्रगतिः *f.*, अग्रगमनं, अग्रसरणं, अग्रतःसरणं, अग्रेसर्यं, अग्रवर्त्तनं, अग्रवर्त्तिनं.—(In rank) अग्रपदं, अग्रपदवर्त्तनं, अग्रपदं, अग्रपदवर्त्तनं, अग्रमानं, अग्रमान्यता, अग्रगत्या, अग्रपूना, अग्रपूज्यता, अग्रमानार्हता -त्वं, अधिकपदं, अधिकमानार्हता, अग्रता, प्राग्भावः, अग्र्यं, मुख्यता, प्रधानता, प्राधान्यं, प्रथमता, प्राथम्यं, आदिन्यं, उत्कर्मः.

PRECEDENT, *s.* (Previous example) पूर्वप्रतिमा, पूर्वदृष्टान्तः, पूर्वनिदर्शनं, पूर्वोदाहरणं, प्रतिमा, प्रमाणं; 'an unheard of precedent,' अपूर्वप्रतिमा.

PRECEDENT, PRECEDING, *a.* or *part.* अग्रगः -गा -गं, अग्रगामी -मिनी -मि (न्), अग्रसरः -रा -रं, अग्रेसरः &c., अग्रतःसरः &c., पुरोगः -गा -गं, पुरोगमः -ना -नं, पुरोगामी &c., पुरःसरः -रा -रं, प्राग्गामी &c., पुरःसरः &c., पुरसरः &c., पूर्वसरः &c., पुरोगतः -ता -तं, पुरोगमि-तिः -ति, पूर्वः -हो -हो, पूर्वकः -का -कं, प्राक्कनः -नी -नं.

PRECEDENTED, *a.* दृष्टपूर्वः -हो -हो, भूतपूर्वः &c., दृष्टप्रतिमः -ना -सपूर्वप्रतिमः &c., दृष्टोदाहरणः -या -यं, दृष्टोदाहरणः -स्या -स्यं.

PRECEDENTLY, *adv.* पूर्वं, पूर्वोत्तम्, अग्रे, अग्रतः, पूर्वं, पुरम्, पुरतः

PRECENTOR, *s.* अग्रगायकः, अग्रगाता *m.* (न्), पूर्वगाता, पूर्वगायकः.

PRECEPT, *s.* विधिः *m.*, विधानं, नियमः, कल्पः, निदेशः, निर्देशः, वृ-शासनं, अनुशासनं, आदेशः, बोधना, प्रबोधनं, आज्ञा, नियोगः, निगमः, क-

स्थितिः *f.* अवस्था, स्वरणं, उपदेशः; 'secondary precept,' अनुकल्पः.
 PRECEPTIVE, *a.* वैधिकः -की -के, वैधः -धी -धे, विधिरूपः -पा -पे, वि-
 धिनयः -यी -ये, विधायकः -का -के, विधिप्रदेशकः -का -के, विधिप्र-
 काशकः &c., नैयमिकः -की -के, अनुशासकः -का -के, आदेशकः &c.,
 उपदेशकः &c., काव्यः -त्वी -त्वे, सौत्रः -त्री -त्रे.

RECEPTOR, *s.* उपदेशकः, उपदेशी *m.* (न), उपदेश *m.* (दृ), शिक्षकः,
 शिक्षाकरः, अध्यापकः, आलाप्यपकः, शासिता *m.* (न), अनुशासिता *m.*,
 शिक्षादाता *m.*; 'spiritual preceptor,' आचार्यः, उपाध्यायः, गुरुः *m.*,
 पाठकः; 'family preceptor,' कुलगुरुः *m.*, कुलाचार्यः.

RECEPTRESS, *s.* उपदेशिका, उपदेशिनी, शिक्षिका, अध्यापिका, उपदेशी.

RECESSION, *s.* (Going before) पुरोगतिः *f.*, अग्रगतिः *f.*—(Of the
 equinoctial points) अयनचलनं, विषुवायनं, अयनांशः.

RECIJUNCT, *s.* (Limit) सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, मर्यादा, समनः,
 पथ्यन्तः, परिसरः, परिच्छेदः, अवच्छेदः—(Vicinity) उपान्तं, उपान्तं,
 अन्तिकं, परिसरः, सामन्तं, सामन्तदेशः.

RECIOUS, *a.* महार्घः -घो -धे, महामूल्यः -त्या -त्यं, बहुमूल्यः &c., बहुमू-
 ल्यकः -का -के, महार्हः -हो -हे, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टे, अत्युत्कृष्टः &c., अनर्घ्यः
 -र्घ्यो -र्घ्ये, अनर्घः -घो -धे, अर्घ्यः &c., अमूल्यः &c., गुरुः -द्वी -ह,
 गुर्वर्घः &c., बहुमतः -ता -ते, महाधनः -ना -ने, प्रयाः -याः -यः (स्);
 'precious stone,' रत्नं, मणिः *m.*; 'precious metals,' सुवर्णादि *n.*,
 हेमादि; 'more precious,' गरीयान् -यसी -यः (स्); 'most pre-
 cious,' गरिष्ठः -ष्टा -ष्टे.

RECIOUSNESS, *s.* महार्घता -त्वं, महामूल्यता -त्वं, बहुमूल्यता -त्वं, बहुमूल्यं,
 उत्कृष्टता, अत्युत्कृष्टता, बहुमतिः *f.*, अनर्घ्यता -त्वं, गुरुता.

RECIPICE, *s.* प्रपातः, अतटः -ट, पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः *f.*,
 भृगुः *m.*, तटः, दरद् *f.*, विषमं, विषमभूमिः *f.*, कटकः -क, 'casting
 one's self down a precipice,' अङ्गपातः -तनं.

RECIPITANCE, PRECIPITANCY, *s.* साहसं, क्षिप्रकारित्वं, अविमृश्यकारित्वं,
 असमीक्ष्यकारित्वं, गमकारित्वं, विषमसाहसं.

RECIPITATE, PRECIPITANT, *a.* (Rashly, impetuous) साहसी -सिनी
 -सि (न), साहसिकः -की -के, क्षिप्रकारी -रिणी &c., गमकारी &c.,
 अविमृश्यकारी &c., असमीक्ष्यकारी &c., अतिक्षिप्रः -प्रा -प्र, जालः
 -ला -ले, जातविभ्रमः -मा -मे—(Headlong) अधोमुखः -खी -खं,
 अवाङ्मुखः &c. See the word.

RECIPITATE, *v. a.* अधः or अवाक् क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपु), अधः
 or अवाक् पत (c. 10. पातयति -यितुं) or निपत् or प्रपत् or अवपत्
 or अवनी in caus. (नाययति -यितुं).

RECIPITATED, *p. p.* अधःक्षिप्तः -ता -ते, अधःपातितः -ता -ते, अवपातितः
 &c., अवाक्क्षिप्तः &c., अवाक्पातितः &c., अवाक् निपातमानः -ना
 -ने, पातमानः -ना -ने.

RECIPITATELY, *adv.* सहसा, अनवेक्षया, साहसेन, ससाहसे, साहसिकपत्,
 जालपत्, असमीक्ष्य, अविमृश्य, क्षिप्रं, अतिक्षिप्रं, द्रुतपदं—(Head-
 long) अवाक्, अधोमुखेन, अवाङ्मुखेन.

RECIPITATION, *s.* (Rash impetuosity) अतिक्षिप्रता, अतिक्षिप्रकारित्वं,
 क्षिप्रकारिता, गमकारित्वं, अविमृश्यकारित्वं, असमीक्ष्यकारित्वं, साहसं,
 दुःसाहसं, साहसिकत्वं, जालता—(Act of throwing headlong)
 अधःपातनं, अधःक्षेपः -पथं, अवाक्क्षेपणं, अवाक्पातनं, अवपातनं,
 अवनायः -यनं.

RECIPITOUS, *a.* (Steep) पातुकः -का -के, प्रवणः -णा -थं, दुरवरोहः -हा
 -हे, दुरारोहः -हा -हे—(Headlong, rash). See the word.

RECIPITOUSNESS, *s.* पातुकत्वं -ता, प्रवणता -त्वं, दुरवरोहत्वं, दुरारोहत्वं.

PRECISE, *a.* (Exact, nice, definite) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, समञ्जसः -सा -सं,
 सम्यक् -मोची -म्यक् (क्), नियतः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, सुनिश्चितः
 &c., निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टे, सुनिर्दिष्टः &c., वस्तुनिर्देशकः -का -के, नाम-
 निर्देशकः &c., नामनिर्देशात्मकः &c., यथार्थः -थो -थे, केवलः -ला
 -लं—(Distinct) व्यक्तः -क्ता -क्तं, सुव्यक्तः &c., स्पष्टः -टा -टे, भिन्नार्थः
 -थो -थे; 'precise measurement,' सूक्ष्माननं; 'precise area,'
 स्पष्टफलं—(Punctilious) सूक्ष्मनियमनिष्ठः -ष्टा -ष्टे, सूक्ष्मोपचारनिष्ठः
 &c., सूक्ष्मादरनिष्ठः &c., सूक्ष्मादरशीलः -ला -लं, अत्याचारी &c.—
 (Keeping to stipulated agreement) सामयिकः -की -के, समय-
 पालकः -का -के, नैयमिकः -की -के.

PRECISELY, *adv.* नियतं, सम्यक्, समञ्जसं, अञ्जसा, सुनिर्दिष्टं, सूक्ष्मं, सूक्ष्म-
 त्वेन, सूक्ष्मतया, यथार्थं, यथार्थतः, व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थतः; 'pre-
 cisely so,' एवमेव, तथैव.

PRECISENESS, PRECISION, *s.* (Exactness) सूक्ष्मता -त्वं, सौक्ष्म्यं, सम्यक्त्वं,
 सामञ्जस्यं, नियतत्वं, निर्देशः, निर्दिष्टता -त्वं, सुनिश्चितत्वं, नामनिर्देशः,
 वस्तुनिर्देशः, यथार्थता, यथार्थ्यं—(Distinctness) व्यक्ता, भिन्नता,
 स्पष्टता—(Punctiliousness) सूक्ष्मनियमपरता, सूक्ष्मनियमनिष्ठा,
 सूक्ष्मोपचारनिष्ठा, सूक्ष्मोपचारशीलता.

To PRECLUDE, *v. a.* प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), निरुध् (c. 7. -रुध्नाति
 -रोधुं), अवरुध्, रुध्, निषिध् (c. 1. -नेषति -नेधुं), प्रतिषिध्, वृ (c. 10.
 वारयति -यितुं), निवृ, बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), मार्गलीकृ.

PRECLUDED, *p. p.* प्रतिबन्धः -द्धा -द्धं, रुद्धः -द्धा -द्धं, निरुद्धः &c., अवरुद्धः
 &c., निषिद्धः -द्धा -द्धं, वारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, भोगवारितः
 &c., बाधितः &c., मार्गलः -ला -लं.

PRECLUSION, *s.* प्रतिबन्धः -न्धनं, रोधः -धनं, निरोधः -धनं, निषेधः,
 प्रतिषेधः, वारणं, निवारणं, भोगप्रतन्धः, भोगवारणं.

PRECLUSIVE, *a.* प्रतिबन्धकः -का -के, रोधकः -का -के, निरोधकः -का
 -के, निषेधकः &c., निवारकः &c., बाधकः -का -के.

PRECOCIOUS, *a.* (Ripe before the proper time) अपूर्णकालपक्वः -क्षा
 -क्षं, कालपूर्वपक्वः &c., कालपूर्वफलो -लिनो -लि (न), कालपूर्वफलितः
 -ता -तं—(Applied to persons) प्रौढबुद्धिः -द्धिः -द्धि, प्रौढः -ढा -ढं,
 बालप्रौढः &c., बालपक्वः -क्षा -क्षं.

PRECOCIOUSNESS, PRECOCITY, *s.* अपूर्णकालपक्वता, प्रौढिः *f.*, बुद्धिप्रौढता,
 प्रौढबुद्धित्वं, बालप्रौढिः *f.*, बालपक्वता.

To PRECOGITATE, *v.* सरो or पूर्वं चिन् or विचार or विमृश् or विवेचनां कृ.

PRECOGITATION, *s.* अग्रचिन्ता, पूर्वचिन्ता, अग्रविचारणं, अग्रविवेचना.

PRECOGNITION, *s.* अग्रज्ञानं, पूर्वज्ञानं, अग्रविज्ञानं, अग्रबोधः -धनं.

To PRECONCEIVE, *v. a.* अग्रे or पूर्वं मन् or बुध् or मनसा कृप् in caus.

PRECONCEIVED, *p. p.* अग्रकल्पितः -ता -तं, पूर्वकल्पितः &c., अग्रोपलभः -भा -भं.

PRECONCEPTION, *s.* अग्रकल्पना, पूर्वकल्पना, अग्रबुद्धिः *f.*, अग्रमतिः *f.*,
 पूर्वबोधः, पूर्वज्ञानं, अग्रवासना, अग्रोपलभिः *f.*, पूर्वतर्कः.

To PRECONCERT, *v. a.* पूर्वसङ्केतेन यद् or सञ्चिन् or साध् or परिकृप्.

PRECONCERTED, *p. p.* पूर्वसङ्केतयतितः -ता -तं, पूर्वसङ्केतपरिकल्पितः &c.,

पूर्वसङ्केतसिद्धः -द्धा -द्धं, पूर्वयतितः &c., अग्रयतितः &c., साङ्केतिकः -की -के.

PRECONCERTION, *s.* अग्रयतनं, पूर्वयतनं, पूर्वसङ्केतयतनं, पूर्वसङ्केतपरिकल्पना.

PRECURSOR, *s.* प्राग्गामी *m.* (न), अग्रगामी *m.*, पूर्वगः, अग्रगः, अग्रसरः,
 पुरोगामी *m.*, प्राग्भावी *m.*, प्राग्वर्ती *m.*, अग्रवर्ती—(Sign which
 precedes) पूर्वचिह्नं, पूर्वलक्षणं, अग्रलक्षणं, पूर्वलिङ्गं.

PRECURSORY, *a.* पूर्वसूचकः -का -के, अग्रसूचकः &c., पूर्वगः -गा -गं,
 अग्रगः &c., अग्रसरः -रा -रे, पुरःसर &c., अग्रवर्ती -वर्ती -वर्ति (न),
 प्राग्भावी &c.

PREDATORY, a. लुहणकारी -रिणी -रि (न्), अपहारकः -का -कं, अप-
हारायकः -का -कं, लुहणकः -का -कं, उपद्रवी &c., उपद्रवायकः &c.
PREDECESSOR, s. पूर्वधिकारी *m.* (न्), पूर्वगः, अग्रगः, पूर्वभोगी *m.* (न्).
PREDDESTINARIAN, s. दैहिकः, देववादी *m.* (न्), अदृष्टवादी *m.* (न्),
अदृष्टतावलम्बी *m.*, दैवचिन्तकः, देवपरः, देवाधीनः, दैवायक्तः, दैवप-
रायकः, प्रारम्भवादी *m.*
To PREDESTINATE, PREDESTINE, v. a. अग्रे or पूर्वे निरूप् (c. 10. -रूप-
यति -यितुं) or प्रकृप् or निर्दिष्ट् or नियुक् or प्रयुक् or विधा.
PREDESTINATED, PREDESTINED, p. p. अग्रनिरूपितः -ता -तं, पूर्वनिरु-
पितः &c., अग्रप्रकृतः &c., पूर्वनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, दैहिकः -की -कं,
अवश्यम्भावी -विनी -वि (न्), भावी &c., अवश्यम्भावितव्यः -व्या -व्यं,
दैवाधीनः -ना -नं, देवपरः -रा -रं, अदृष्टाधीनः &c.
PREDESTINATION, s. अग्रनिरूपणं, पूर्वनिरूपणं, पूर्वयोजनं -ना, पूर्वनि-
योजनं, पूर्वनिर्देशः, अग्रप्रकृत्यनं -ना.—(The doctrine) दैहिकता
-त्वं, देववादः, अदृष्टवादः, देवमतं, अदृष्टमतं, प्रारम्भवादः, दैवचिन्ता.—
(State of being predestined) दैवाधीनता, दैवायक्तता -त्वं, अदृष्टा-
धीनता, देवपरता, अवश्यम्भावितव्यता.
PREDETERMINATION, s. अग्रनिश्चयः, पूर्वनिश्चयः, पूर्वसङ्कल्पः, पूर्वनिर्णयः.
To PREDETERMINE, v. a. अग्रे or पूर्वे निश्चि or निर्णी, पूर्वनिश्चयं कृ,
पूर्वसङ्कल्पं कृ.
PREDETERMINED, PREDETERMINATE, v. a. पूर्वनिश्चितः -ता -तं, अग्रनि-
श्चितः &c., अग्रनिर्णीतः &c., पूर्वनिर्णीतः &c., पूर्वसङ्कल्पितः -ता -तं,
पूर्वनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.
PREDIAL, a. खेपिकः -की -कं, खेप in comp.; 'predial slave,' खेपदासः.
PREDICABILITY, s. वाच्यता, कथनीयता, कथ्यता, वक्तुं शक्यता, वाद्यता.
PREDICABLE, a. वाच्यः -व्या -व्यं, कथनीयः -या -यं, वक्तुं शक्यः -क्या -क्यं,
वाद्यः -द्या -द्यं.
PREDICAMENT, s. (In logic) पदार्थः, समानाधिकरणं, समानपदं, समा-
नवर्गः, प्रकृतिः *f.*—(Condition, plight) दशा, अवस्था, स्थितिः *f.*,
गतिः *f.*, दुर्दशा.
To PREDICATE, v. a. वद् (c. 1. वदति -दितुं), कप् (c. 10. कथयति -यितुं),
वच् (c. 2. वक्ति -क्तुं), उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अभिधा (c. 3.
-धाति -धातुं), अवच्छेदं कृ, विशेषणं कृ, विशिप् (c. 10. -शेषयति -यितुं).
PREDICATE, s. वाच्यं, पदवाच्यं, विशेषणं, विशेषकं, लक्षणं, वाद्यं, पदा-
भिधेयं, पदज्ञकं, अवच्छेदः -दकः; 'relation between the pre-
dicate and the subject,' वाच्यवाचकभावः, विशेषणविशेष्यभावः;
'subject of a predicate,' विशेष्यं, अनुवाद्यं.
PREDICATED, p. p. कथितः -ता -तं, विशेषितः -ता -तं, अवच्छिन्नः -न्ना -न्नं,
विहितः -ता -तं; 'is predicated,' उच्यते, कथ्यते, उपदिश्यते.
PREDICATION, s. कथनं, विशेषणं, अवच्छेदनं, पदाभिधानं, विधानं.
To PREDICT, v. a. (Foretell) अग्रे or अग्रतः or पूर्वे कप् (c. 10. कथ-
यति -यितुं) or वद् (c. 1. वदति -दितुं) or प्रवद् or वच्, प्राक्सम्भवात्
कप्, भविष्यद् वद् or कप्, भावि कप्, भाविकथनं कृ, भविष्यत्कथनं कृ,
भविष्यत् or अनागतं प्रदृश् in caus. or अग्रे दृश्, प्रवाह (c. 1.
-हरति -ते -हर्तुं).
PREDICTED, p. p. अग्रकथितः -ता -तं, पूर्वकथितः &c., प्राक् सम्भवात्
कथितः &c. or उक्तः -क्ता -क्तं or प्रदर्शितः &c.
PREDICTION, s. भाविकथनं, भविष्यत्कथनं, अनागतकथनं, अग्रकथनं,
पूर्वकथनं, प्राक्सम्भवात् कथनं, प्रदर्शनं, अनागतप्रदर्शनं, भविष्यज्ञोचनं,
भविष्यज्ञाव्यं, उद्घोषनं.
PREDICTIVE, a. पूर्वकथकः -का -कं, अग्रकथकः &c., प्रदर्शकः &c., उद्घोषकः &c.

PREDICTOR, s. भाविकथकः, भविष्यत्कथकः, भविष्यज्ञा *m.* (क्), अग्र-
वादी *m.* (न्), पूर्ववादी *m.*, प्रदर्शकः, अनागतदर्शकः, भाविवक्ता *m.*,
भाविवद्दर्शकः, दैवज्ञः, नैमित्तिकः.
PREDILECTION, s. पूर्वानुरागः, पूर्वानुरक्तिः *f.*, पूर्वप्रीतिः *f.*, पूर्वचेष्टः,
पूर्वरुचिः *f.*, पूर्वहृन्दस् *m.*, प्रावर्त्यं.
To PREDISPOSE, v. a. अग्रे or पूर्वे प्रवृत् in caus. or प्रयुक् or नियुक्
or प्रोत्साह in caus., प्रवर्णीकृ, प्रवर्ण-शक्ति, उन्मुखीकृ, उन्मुखं -क्तं
कृ; 'to predispose to disease,' रोगसुसासं कृ, रोगयोग्यं -ग्यां कृ
रोगपाचं कृ, रोगास्पदं कृ; 'to anger,' क्रोधप्रवणं -शां कृ.
PREDISPOSED, p. p. प्रवणः -या -यं, अग्रप्रवर्तितः -ता -तं, उन्मुख in comp.
PREDISPOSITION, s. प्रावर्त्यं, प्रवणता, मनःप्रावर्त्यं, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*
उन्मुखता; 'to disease,' रोगसुसासता, रोगयोग्यता, रोगसुभेद्यता
रोगसुसासदशा.
PREDOMINANCE, PREDOMINANCY, s. प्रावर्त्यं, प्रबलता, प्राधान्यं, प्रधानता
प्रभावः, प्रभुता, प्रभूतता -त्वं, प्राभवं, आधिक्यं, अधिकत्वं, अतिरेकः
अतिरिक्ता.
PREDOMINANT, a. प्रबलः -ला -लं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, प्रभूतः -ता -तं
प्रभवः -वा -वं, प्रधानः -ना -नं, अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -कं
अतिरेकी -किया -कि (न्), अतिशयी &c., सातिशयः -या -यं.
PREDOMINANTLY, adv. प्रबलं, प्रावर्त्येन, प्रधानतस्, प्रभावतस्, अतिरिक्तं
To PREDOMINATE, v. n. प्रभू, अतिरिक् in pass. (-रिष्यते), उद्दिप्
अतिरिप्, प्रबलः -ला -लं भू, प्रबलीभू, अधिकः -का -कं भू, अधिकीभू
PRE-EMINENCE, s. श्रेष्ठत्वं -ता, श्रेष्ठ्यं, सर्वश्रेष्ठता, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, सर्वो-
त्कृष्टता, शौक्ल्यं, प्रकर्षः, प्रकृष्टता -त्वं, प्रमुखता -त्वं, मुख्यता, प्रधानता
सर्वप्रधानता, प्राधान्यं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, ज्येष्ठता, प्रभुता -त्वं, उत्कृतिः *f.*
समुत्कृतिः *f.*, आधिक्यं, अधिकत्वं, शिष्टता, वैशेष्यं, गुणवैशेष्यं, पुरोगतिः *f.*
अग्रगण्यता, उत्तमता, सर्वोत्तमता.
PRE-EMINENT, a. श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वश्रेष्ठः &c., सर्वोत्तमः -मा -मं, उत्कृष्ट-
-ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, सर्वोत्कृष्टः &c., प्रधानः -ना -नं, सर्वप्रधान
&c., प्रधानोत्तमः -मा -मं, प्रमुखः -क्षा -क्तं, विशिष्टः &c., शिष्टः &c.
मुख्यः -स्या -स्यं, अग्रियः -या -यं, अग्रः -या -यं, अग्रगण्यः -स्या -स्यं
अग्रणीः -णी -णि, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, ज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वज्येष्ठ
&c., वृन्दारकः -का -कं, सातिशयः -या -यं or expressed by इन्द्रः
व्याघ्रः, सिंहः, शार्दूलः, श्वभः, पुङ्गवः, नागः, चन्द्रः, कुञ्जरः, मुसः
प्रकाशः in comp. See EXCELLENT.
PRE-EMINENTLY, adv. परमं, प्रधानतस्, प्राधान्यतस्, सर्वप्रधानतस्, मुख्य-
शस्, सर्वश्रेष्ठं, सातिशयं, अतिशयेन, अधिकं, अग्रतं.
PRE-EMPTION, s. पूर्वक्रयः -यणं, अग्रक्रयः, पूर्वक्रयाधिकारः, अग्रक्रयाधि-
कारः; 'claimed by right of pre-emption,' प्रख्यातः -ता -तं
To PRE-ENGAGE, v. a. पूर्वनियमेन or पूर्वसङ्केतेन बन्ध् or बद्धं -द्धां कृ
पूर्वं प्रतिज्ञा, पूर्वनियमं कृ, पूर्वसङ्केतं कृ, पूर्वप्रतिज्ञां कृ.
PRE-ENGAGED, p. p. पूर्वनियमबद्धः -द्धा -द्धं, पूर्वसङ्केतबद्धः &c., पूर्वनि-
यमितः -ता -तं, पूर्वप्रतिज्ञातः &c., पूर्वसङ्केतितः &c.
PRE-ENGAGEMENT, s. पूर्वनियमः, पूर्वसङ्केतः, पूर्वप्रतिज्ञा, पूर्वसमयः.
PRE-EXAMINATION, s. पूर्वनिरूपणं, अग्रनिरूपणं, पूर्वविचारणं, पूर्वपरीक्षा
To PRE-EXIST, v. n. अग्रे or अग्रतः or पूर्वे भू or भूत् or विद् or जीव्
PRE-EXISTENCE, s. प्राग्भावः, पूर्वभावः, पूर्वभवः, पूर्वभूतिः *f.*, पूर्वजन्य *n.*
(न्), पूर्वसत्त्वं, पूर्ववृत्तिः *f.*, प्राग्वृत्तिः *f.*, पूर्वदेहः, पूर्वजीवनं, पूर्वसत्ता,
पूर्ववर्तनं.
PRE-EXISTENT, a. पूर्वभवः -वा -वं, पूर्वभूतः -ता -तं, पूर्वजीवी -विनी
-वि (न्), पूर्ववर्ती &c., पूर्वदेहवान् -वती -वत् (न्).

PREFACE, *s.* प्रस्तावना -नं, प्रस्तावः, आभाषः, परिभाषा, उपोद्घातः, उप-
न्यासः, वाक्यसं, प्रकरणं, प्रारम्भः, प्रारम्भोक्तिः *f.*, आरम्भोक्तिः *f.*, उप-
क्रमोक्तिः *f.*, सूची.

To PREFACE, *v. a.* प्रस्तावनां कृ or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), प्रष्टु
(c. 2. -स्तौति -स्तुते, c. 10. -स्तावयति -यितुं), प्रनू (c. 2. -नवीति -वक्तुं),
अयतः or पूर्वतो नू or वद् or वच् or भाव्, वाक्यारम्भं कृ, परिभाषां
कृ, सप्रस्तावने -नां कृ.

REFATORY, *a.* परिभाषितः -की -कं, प्रस्तावनारूपः -पा -पं, आभाषिकः
&c., उपोद्घातरूपः -पा -पं, आरम्भकः &c.

REFLECT, *s.* पुराध्यक्षः, पुराधिपतिः *m.*, नगराध्यक्षः, नगराधिष्ठाता *m.*
(नृ), अधिष्ठाता *m.*, अधिपतिः *m.*, नगराधिकारी *m.*

REFECTURE, *s.* पुराध्यक्षता, नगराध्यक्षता, अध्यक्षता, अधिष्ठातृत्वं.

To PREFER, *v. a.* (Esteem more, value more, have greater
liking for) अधिकं मनू (c. 4. मन्यते, मनुं, c. 10. मानयति -यितुं)
or प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), अधिकं हव् (c. 10. रोचयति -यितुं,
c. 1. रोचते -चितुं) or अनुहव् or अभिहव् or इव् with abl.,
अधिकानुरागं कृ, अधिकानुरक्तः -क्ता -क्तं भू, अधिकामिमतः -ता -तं भू.
The construction of the sentence will vary as the San-
skrit verb may have an active or neuter sense; thus,
'I prefer this to that,' एतत् तस्मान् ममम् अधिकं रोचते, एतत्
तस्माद् अधिकं रोचयामि or इच्छामि or प्रशंसामि, or मया अधिकं प्रशस्यते
or मया अधिकम् अनुमतं or मम अधिकम् अभिमतं. The adverb
वरं or the root शिष् with वि may be used to express the
sense of 'prefer'; thus, 'I prefer death to poverty,' वरं
मृत्युर् न च दारिद्र्यं (*i. e.* 'better death and not poverty');
'I prefer death to dishonour,' अपमानात् प्राणत्यागो विशिष्यते.
—(Choose before) पूर्वै वृ (c. 5. वृणोति -युते, c. 9. वृणाति -योते,
c. 1. वरति -रितुं, c. 10. वरयति -यितुं), पूर्वै or अग्रे यद् (c. 9. गृह्णाति,
ग्रहीतुं) or वावृत्, पुरोषा (c. 3. -दधाति -धातुं); 'I prefer retire-
ment to all pleasures,' अपक्रम्य सर्वकामैः or सर्वकामेभ्यो वृणे.—
(Exalt, promote to an office, &c.) पदं वृष् (c. 10. वधेयति -यितुं)
or संवृष्, श्रेष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुज् or प्रतिपद्, पदवृद्धिं कृ, प्रति-
पत्तिं दा, पुरस्कृ.—(Present, offer) समृ in caus., निविद् in caus.,
उपहृ, निवेदनं कृ, समर्पणं कृ.

REFERABLE, *a.* (Worthy to be chosen before, more desirable
or excellent) वरं indec., वरीयान् -यसी -यः (स्), वरिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं,
वरणीयः -या -यं, पूर्ववरणीयः &c., अधिकवरणीयः &c., पूर्वप्रासः -सा
-सं, प्रथमप्रासः &c., अग्रप्रासः &c., श्रेयान् &c., श्रेष्ठः &c., गरीयान्
&c., अधिकं प्रायेणीयः -या -यं. The adverb वरं is usually
followed by न च or न पुनर्; as, 'death is preferable to
poverty,' वरं मृत्युर् न च दारिद्र्यं; 'death is preferable to
intercourse with the base,' वरं प्राणत्यागो न पुनर् अपमानान्
उपगमः. See examples under To PREFER.

REFERABLENESS, *s.* वरता -त्वं, पूर्वप्रासता, प्रथमप्रासता, श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं,
श्रेयस्त्वं, वरीयस्त्वं, गरीयस्त्वं.

REFERABLY, *adv.* वरं, वरीयस्, श्रेयस्, गरीयस्, वरिष्ठं, श्रेष्ठं.

REFERENCE, *s.* अधिकारुचिः *f.*, अधिकारिहचिः *f.*, पूर्वहचिः *f.*, अग्रह-
चिः *f.*, अधिकानुरागः, पूर्वानुरागः, अधिकमानं, अभिप्रेतं, वरता -त्वं,
वरणं, वृत्तिः *f.*

REFERMENT, *s.* (Advancement to a higher office) पदवृद्धिः *f.*,
पदवर्धनं, स्थानवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, वर्धनं, संवर्धनं -ना, प्रवर्धनं.—

(Act of presenting) निवेदनं, समर्पणं.

PREFERRED, *p. p.* (Chosen before others) पूर्वगृहीतः -ता -तं, वृत्तः
-ता -तं, पूर्ववृत्तः &c., मनोनीतः -ता -तं, पुरोहितः -ता -तं—(Ad-
vanced in rank) संवर्धितः -ता -तं, श्रेष्ठपदनिपुक्तः -क्ता -क्तं, पुरस्कृतः &c.

PREFIGURATION, *s.* प्रतिरूपद्वारेण पूर्वप्रदर्शनं or पूर्वसूचनं, दृष्टान्तद्वारा
प्राक्प्रदर्शनं, प्रतिरूपकद्वारेण अग्रप्रदर्शनं, सादृश्येण पूर्वदर्शनं, पूर्वलक्ष-
णदर्शनं, पूर्वलक्षणकरणं.

PREFIGURATIVE, *a.* उद्बोधकः -का -कं, पूर्वप्रदर्शकः &c., पूर्वलाक्षणिकः
-की -कं, लाक्षणिकः &c., बोधकः -का -कं, पूर्वसूचकः &c.

To PREFIGURE, *v. a.* प्रतिरूपद्वारेण पूर्वं प्रदृश् (c. 10. -दर्शयति -यितुं)
or पूर्वतो दृश् or अग्रे प्रदृश्, दृष्टान्तद्वारा पूर्वं प्रदृश् or सूच् (c. 10.
सूचयति -यितुं), प्रतिरूपकं दा or कृ, प्रतिविधं दा, पूर्वलक्षणं दा or दृश्-
PREFIGURED, *p. p.* प्रतिरूपकद्वारा पूर्वप्रदर्शितः -ता -तं or पूर्वसूचितः &c.

To PREFIX, *v. a.* (Put or place before) पुरस्कृ, पुरास्कृ, अग्रतस्कृ,
पुरोषा (c. 3. -दधाति -धातुं), अग्रे or पुरतः स्या in caus.—(In
writing) अग्रे or अग्रतः or पुरतः or मुखे लिख्.—(Settle before-
hand) अग्रे or पूर्वै निश्चि or निर्वी or निरूप or प्रकृप् or नियुज्.

PREFIX, *s.* (In grammar, particle prefixed) उपसर्गः.

PREFIXED, *p. p.* (Put before) परस्कृतः -ता -तं, पुरास्कृतः &c., पुरःकृतः
&c., पुरोहितः &c., अग्रे स्थापितः &c.—(Settled before) पूर्वैनिश्चितः
-ता -तं, पूर्वैनिरूपितः -ता -तं.

PREGNANCY, *s.* गर्भधारणं, गर्भिणीत्वं, गर्भिणीभावः, गर्भग्रहणं, सगर्भता,
भृतगर्भता, पूर्णगर्भता, सञ्जातगर्भता, गर्भोपपन्नं, ससञ्जाता, आपन्नसञ्जाता,
सगर्भावस्था, अनुरापत्यता, गर्भः.

PREGNANT, *a.* (Being with young) गर्भिणी, गर्भवती, सगर्भा, भृतगर्भा,
गर्भधारिणी, गृहीतगर्भा, पूर्णगर्भा, आपन्नगर्भा, सञ्जातगर्भा, प्रसूतगर्भा,
ससञ्जा, आपन्नसञ्जा, अनवेली, उदरिणी, गुडिणी, अनुरापत्या,
द्विद्वया; 'a pregnant woman longing for any thing,'
दोहद्वती, अडालुः *f.*; 'number of pregnant women,' गर्भिण्यं
-स्य.—(Full of, abounding with) पूर्णः -णी -णं, सम्पूर्णः &c.,
गर्भः -भा -भे in comp., सकुलः -ला -लं, आद्यः -द्या -द्यं.—(Fruit-
ful) सकुलः -ला -लं, अवन्धः -न्या -न्यं.

PREGUSTATION, *s.* पूर्वखादनं, पूर्वखादनं, अग्रखादनं, पूर्वप्राशनं.

To PREJUDGE, PREJUDICATE, *v. a.* अग्रे or पूर्वै विचार (c. 10. -चार-
यति -यितुं) or निर्णय (c. 1. -णयति -णेतुं) or निश्चि, पूर्वविचारं कृ,
पूर्वविचारणं कृ, पूर्वनिर्णयं कृ, पूर्वनिश्चयं कृ, वृत्तान्तम् अनिरूप्य or
अविचार्य निर्णयं कृ, अविचारपूर्वै निर्णयं कृ or निष्पत्तिं कृ, वृत्तान्तनि-
र्णयम् अकृत्वा निष्पत्तिं कृ, वृत्तान्तिरूपणम् अकृत्वा निर्णयं कृ.

PREJUDGED, *p. p.* पूर्वविचारितः -ता -तं, पूर्वैनिर्णीतः &c., पूर्वैनिष्पन्नः -ता -तं.

PREJUDGMENT, *s.* पूर्वैनिर्णयः, पूर्वैविचारः -रणं, पूर्वैनिष्पत्तिः *f.*, पूर्वैनिश्चयः.

PREJUDICE, *s.* (Decision or opinion formed without due exami-
nation) अविचारपूर्वै निर्णयः, अनिरूपणपूर्वै निश्चयः, अपरीक्षापूर्वै
वृद्धिः *f.*, अविचारपूर्वैका मतिः *f.*, अविचारवृद्धिः *f.*, अविचारमतिः *f.*,
अविचारितनिश्चयः, अविचारितनिर्णयः.—(Bias) दुराग्रहः, सङ्गः,
मनोवक्रता, वृद्धिवक्रता, वक्रमते, साचीकृतं, वक्त्रीकृतं, वक्त्रीभावः, आग्रहः,
ग्रहः; 'free from prejudice,' मुक्तसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(Partiality
for) पक्षपातः.—(Damage, detriment) क्षतिः *f.*, हानिः *f.*, अपचयः,
अपायः, अपकारः, नाशः, हिंसा, क्षयः, दाहः, दूषणं, ध्वंसः.

To PREJUDICE, *v. a.* (Bias) साचीकृ, वक्त्रीकृ, वृद्धिवक्रतां कृ or जन्,
दुराग्रहं कृ, दुराकर्षणं कृ, आकृष्, आवृज् (c. 10. -वर्जयति -यितुं),
दुरावर्जनं कृ, क्षिप्ताकर्षणं कृ, क्षिप्तावर्जनं कृ.—(Injure, damage)

अति कृ, अपकृ, हिंस, क्षण, दुष्, वि, नश, बाध.

PREJUDICED, *p. p.* (Biased) साचीकृतः -ता -तं, वक्त्रीकृतः &c., सङ्गी-
-ज्ञानी -ज्ञ (न), सङ्गयुक्तः -क्ता -के, साचीकृतपुष्टिः -ष्टिः -ष्टि, वक्त्रीकृत-
पुष्टिः &c., साचीकृतमतिः -तिः -ति. —(Damaged) अपकृतः -ता -तं,
प्राप्तहानिः -निः -नि.

PREJUDICIAL, *a.* अहितः -ता -तं, अपकारकः -का -कं, क्षतिजनकः &c.,
अहितकरः -रा -रं, हानिजनकः &c., हिंसकः &c., बाधकः &c. See
INJURIOUS.

PREJUDICIALLY, *adv.* अहितं, सापकारं, सापायं, हिंसया, सद्यतं.

PREKNOWLEDGE, *s.* पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं, पूर्वबोधः, अग्रबोधः.

PRELACY, PRELATE. See EPISCOPACY, BISHOP, &c.

PRELECTION, *s.* पाठः -ठनं, पठनं, अध्यायः. See LECTURE.

PRELECTOR, *s.* पाठकः, पाठकारी *m.* (न). See LECTURER.

PRELIBATION, *s.* पूर्वभोगः, पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वानुभवः, आदिभोगः. See
FORETASTE.

PRELIMINARY, *a.* प्राथमिकः -की -कं, आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः &c.,
पूर्वः -ध्वी -ध्वं, पौष्टिकः -की -कं, प्रथमः -ना -नं, पूर्वकर्तव्यः -व्या -व्यं,
पूर्वकरणीयः -या -यं, अग्रकर्तव्यः &c., अग्रकरणीयः -या -यं, आद्यः
-द्या -द्यं, आदि in comp., आदिकः -का -कं, आदिस्यः -स्या -स्यं,
आरम्भस्यः &c., उपक्रमस्यः &c.—(Prefatory) पारिभाषिकः -की
-कं, प्रस्तावनारूपः -पा -पं.

PRELIMINARY, *s.* पूर्वविषयः, पूर्वाङ्गं, पूर्वकर्म *n.* (न), आद्याङ्गं, पूर्वोपायः,
आरम्भकर्म *n.*, प्रारम्भकर्म *n.*, उपकरणं.—(Preliminary remarks)
परिभाषा, आभावः. See PREFACE.

PRELUDE, *s.* (In music) पूर्वरङ्गः, पूर्ववादनं, आरम्भवाद्यं.—(Dramatic)
प्रस्तावना-नं, प्रस्तावः, आमुखं.—(Something introductory) आरम्भः,
प्रारम्भः, उपक्रमः, प्रकरणी.—(Forerunner, something indicatory)
पूर्वलक्षणं, पूर्वसूचकं, पूर्वचिह्नं, पूर्वरूपं.

To PRELUDE, *v. a.* प्रस्तु (c. 2. -स्तौति -स्तुते, c. 10. स्तावयति -यितुं),
प्रस्तावनां कृ, पूर्वरङ्गं कृ, आरम्भं (c. 1. -रभते -रभ्यु), समारम्भं, उपक्रमं
(c. 1. -क्रमते -मितुं), प्रक्रमं, प्रकृ, सम्पृकृ.

PRELUDE, *s.* प्रस्तावनाकृत, पूर्वरङ्गकारी *m.* (न), पूर्ववादकः, आरम्भकः.

PRELUSIVE, PRELUSORY, *a.* आरम्भकः -का -कं, पूर्वसूचकः -का -कं.

PREMATURE, *a.* कालपूर्वपक्षः -क्षा -क्षं, प्राक्पूर्वकालात्यक्षः &c., अपूर्वकालः
-ला -लं, अपूर्वकालिकः -का -कं, असम्पूर्णकालः &c., पूर्णकालपूर्वजः
-जा -जं, अपूर्वकालजः -जा -जं, अकालपक्षः -क्षा -क्षं, अपक्षः &c.,
अपूर्णकालोत्पन्नः -जा -जं, अकालजः &c., अकालोत्पन्नः &c., अका-
लभवः -वा -वं, अकालिकः -की -कं, अप्राप्तकालः -ला -लं, असामयिकः
-की -कं.—(Not waiting for the proper time) अकालसहः
-हा -हं. See PRECIPITATE.

PREMATURELY, *adv.* प्राक्पूर्वकालात्, पूर्णकालात्पूर्व, अपूर्णकाले, असम्पू-
र्णकाले, अकाले, असमये; 'prematurely born,' अपूर्णकालजः -जा
-जं, अपूर्णकालोत्पन्नः -जा -जं, पूर्णकालपूर्वजातः -ता -तं; 'prema-
turely grey-haired,' युवपलितः -ता -तं; 'prematurely old,'
युवजरन् -रतो -रत् (न), युवाजरन् &c.; 'prematurely bald,'
युवखलितः -तिः -ती -ति.

PREMATURENESS, PREMATURETY, *s.* कालपूर्वपक्षता, अपूर्णकालत्वं, अपूर्ण-
कालिकत्वं -ता, अकालपक्षता, अकालोत्पत्तिः *f.*, अपूर्णकालोत्पत्तिः *f.*,
अकालजनं, अकालिकत्वं.

To PREMEDITATE, *v. a.* पूर्व or अग्रे चिन्त or मनसा कृ, पूर्वकल्पनां कृ.

To PREMEDITATE, *v. n.* पूर्व or अग्रे चिन्त or ध्ये or विचर् or विमृश

or विमृश, पूर्वचिन्तां कृ, पूर्वविचिन्तनां कृ, पूर्वोपायं चिन्त, पूर्वविचारणं कृ
PREMEDITATED, *p. p.* or *a.* पूर्वकल्पितः -ता -तं, पूर्वचिन्तितः &c.
पूर्वचिन्तितः &c., बुद्धिपूर्वः -ध्वी -ध्वं, मतिपूर्वः &c., बुद्धिकृतः -ता -तं
पूर्वसङ्कल्पितः -ता -तं, साङ्कल्पिकः -की -कं, सङ्कल्पकृतः &c., पूर्वैरभि-
&c., पूर्वयोजितः &c.

PREMEDITATION, *s.* पूर्वकल्पना, पूर्वसङ्कल्पः, पूर्वपरिकल्पना, पूर्वचिन्त-
पूर्वचिन्तना, पूर्वयोजना, पूर्वानुसन्धानं, पूर्वचिन्ता -ननं, पूर्वविचारण
पूर्वविचिन्तना.

PREMICES, *s. pl.* (First-fruits) नवार्घ, प्रथमफलं. See the word.

PREMIER, *a.* मुख्यः -ख्या -क्यं, प्रमुखः -खा -खं, प्रधानः -ना -नं.

PREMIER, *s.* (Prime-minister) मुख्यमन्त्री *m.* (न), प्रधानमन्त्री *n.*
प्रधानागार्यः, महामन्त्री *m.*, प्रधानसचिवः, मुख्यप्रधानः.

PREMIERSHIP, *s.* मुख्यमन्त्रिता -त्वं, प्रधानमन्त्रिता -त्वं.

To PREMISE, *v. a.* उपन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), पूर्वे or अग्रे (c.
वाङ्मुखे कथं (c. 10. कथयति -यितुं) or वृ (c. 2. ब्रवीति, वक्तुं) (c.
वद (c. 1. वदति -दितुं) प्रस्तावपूर्व कथं or व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तुं
पूर्वव्याख्यां कृ, पूर्वकथनं कृ, प्राक्कथनं कृ, प्रस्तावपूर्वकथनं कृ, उपक्रम
(c. 1. -क्रमते -मितुं), प्रक्रमं, प्रस्तु (c. 2. -स्तौति -स्तुते, c. 10. -स्ता-
यति -यितुं).

PREMISE, *s.* (In logic) पक्षः, अवयवः, प्रतिज्ञा, उपन्यासः, साधनं
'major premise,' गुर्ववयवः, गुरुपक्षः, पूर्वपक्षः, आद्यपक्षः, हेतु
दिपक्षः; 'minor premise,' लघ्ववयवः, उत्तरपक्षः.

PREMISED, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -सं, पूर्वकथितः -ता -तं, प्रस्तावपूर्वकथि-
&c., प्रस्तावपूर्वसूचितः &c., प्रस्तुतः -ता -तं, प्रक्रान्तः -न्ता -नं; 'hav-
ing premised,' उपन्यस्य, प्रतिपाद्य.

PREMISES, *s. pl.* (In logic). See PREMISE.—(In law, hours
with its adjuncts) गृहवाटिकादि *n.*, गृहखेत्रादि *n.*, गृहादि *n.*

PREMIUM, *s.* पारितोषिकं, मूल्यं, फलं, लभ्यं, लाभः, अधिकमूल्यं, अति
रिक्तमूल्यं, मूल्यातिरिक्तपारितोषिकं.

To PREMONISH, *v. a.* (Forewarn) अग्रे or पूर्वे बुध् in caus. or प्रबुध्
or प्रत्यादिश or उपदिश or ज्ञा in caus., पूर्व सूच (c. 10. सूचय-
यितुं), पूर्वसूचनं कृ, पूर्वलक्षणं दा, पूर्वरूपं दा.

PREMONISHED, *p. p.* पूर्वबोधितः -ता -तं, पूर्वोपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, पूर्वसूचितः &c.

PREMONITION, PREMONISHMENT, *s.* पूर्वबोधः -धनं, पूर्वप्रबोधः, पूर्वसूचन-
नं, पूर्वलक्षणं, पूर्वरूपं.

PREMONITORY, *a.* पूर्वसूचकः -का -कं, पूर्वबोधकः -का -कं, उद्बोधक
&c., पूर्वसूचनकारी -रिणी -रि (न), पूर्वलक्षणदः -दा -दं, पूर्वलक्षा-
णिकः -की -कं, पूर्वज्ञापकः &c.

PRENOMEN, *s.* व्यक्तिनाम *n.* (न), उपाधिः *m.*

PRENTICE, *s.* अनेवासी *m.* (न), छात्रः, सङ्केतपत्रबद्धशिष्यः, शिष्यः.

PRENTICESHIP, *s.* अनेवासित्वं, अनवासित्वं, अनेवासिभावः, अनेवा-
सित्वकालः.

PRE-OCCUPATION, PRE-OCCUPANCY, *s.* पूर्वभोगः, पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वधारणं
पूर्वग्रहणं.

PRE-OCCUPIED, *p. p.* पूर्वगृहीतः -ता -तं, पूर्वविष्टः -ष्टा -ष्टं, पूर्वभुक्तः -क्ता -क्तं

To PRE-OCCUPY, *v. a.* पूर्व or अग्रे घृ or ग्रह् or भुज्, पूर्वधारणं कृ.

To PRE-ORDAIN, *v. a.* अग्रे or पूर्वे विधा or कृप् or प्रकृप् or निर्दिश
or स्या in caus., पूर्वविधानं कृ, पूर्वविधिं कृ, पूर्वस्थापनां कृ.

PREPARATION, *s.* (Act of getting ready, providing or fitting
for any purpose) सज्जनं -ना, सज्जीकरणं, सज्जकर्म *n.* (न), साधनं
सिद्धीकरणं, आयोजनं, उपकल्पनं -ना, परिकल्पनं -ना, कल्पनं -ना

पुरस्कारः, पुरस्कारः, संस्कारः, संस्कारः, रचनं -ना, विरचनं -ना, उपाकर्म *n.* (नं), सम्भारः, सम्भृतः *f.*, सन्धानं, समवधानं, प्रतिविधानं, उद्योगः, प्रस्तुतीकरणं.—(State of preparation) सिद्धिः *f.*, सिद्धता -त्वं.—(Previous or preparative measure) उपायः, साधनोपायः, अभ्युपायः, साधनं.—(That which is prepared or compounded, a compound) योगः, रसायनं; 'a preparation of mercury,' रसगर्भं, रसपुष्पं.—(Of medicine or food) संस्कारः, पाकः, पचनं.—(Prepared food) खाद्यं, सिद्धाद्यं.

¹REPARATIVE, PREPARATORY, *a.* सिद्धिजनकः -का -कं, सिद्धिकारकः -का -कं, सिद्धताजनकः -का -कं, साधकः -का -कं, उपक्रमसाधकः &c., आरम्भसाधकः &c., सिद्धिसाधकः &c., उपक्रमसहायः -या -यं, आरम्भोपकारी -रिणी -रि (नं), उपक्रमोपकारी &c., उपकल्पकः &c., परिकल्पकः &c., आयोजनकारी &c., उपक्रमप्रवर्तकः &c., प्रस्तुतकारी &c., योग्यताजनकः &c., आरम्भकारी &c.

²REPARATIVE, *s.* उपक्रमसाधनं, आरम्भसाधनं, सिद्धिसाधनं, सिद्धिजनकविषयः, सिद्धिजनककर्म *n.* (नं), परिकर्म *n.*, सिद्धताजनकविषयः.

³REPARATIVE, *adv.* आयोजनपूर्व, उपक्रमसाधनार्थं, आरम्भसाधनार्थं.

⁴TO PREPARE, *v. a.* (Make ready, fit for any purpose) सज्जीकृ, उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं, c. 1. -कल्पते -त्यितुं), परिकृप्, प्रकृप्, कृप्, युज् (c. 10. योजयति -यितुं), आयुज्, समायुज्, सिद्धीकृ, प्रस्तुतीकृ, उपस्कृ, संस्कृ, पुरस्कृ, रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्, सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं), सज्ज् (c. 1. सज्जति -ज्जितुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), प्रतिविधा (c. 3. -दधाति -धातुं), विधा, विनिर्मा (c. 2. -माति -तुं), योग्यं -ग्या कृ, उपयुक्तं -क्तां कृ, कार्योद्यमं -मां कृ, कार्योपयुक्तं -क्तां कृ.—(Provide with all necessary articles) सोपकारद्रव्यैः समायुज्, उपयुक्तद्रव्याणि परिकृप् or उपकृप् or सम्प्रकृप् or उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or उपपद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or विधा, सोपकारद्रव्ययुक्तं -क्तां कृ, उपयुक्तद्रव्यसाधनं कृ.—(Dress) रच्, विरच्, प्रसाध्, विन्यस्.—(Prepare food) खनं संस्कृ or सिद्धीकृ or पच or सन्या.

⁵TO PREPARE, *v. n.* (Make all things ready) उपयुक्तद्रव्याणि परिकृप् or उपकृप्, सोपकारद्रव्यसम्भारं कृ, द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ, सज्जनं कृ, संस्कारं कृ.—(Make one's self ready, be ready) उद्यतः -ता -तं भू, समुद्यतः -ता -तं भू, अभ्युद्यतः -ता -तं भू, उद्युक्तः -क्ता -क्ते भू, प्रस्तुतः -ता -तं भू; 'he prepared to kill the child,' स बालं हन्तुम् उद्यतः.

⁶PREPARED, *p. p.* or *a.* सज्जीकृतः -ता -तं, सज्जितः -ता -तं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रस्तुतः -ता -तं, उपकल्पितः &c., परिकल्पितः &c., कल्पितः &c., उपक्रमः -ता -तं, प्रक्रमः &c., सम्भृतः -ता -तं, सिद्धः -द्धा -द्धं, सम्प्रस्तुतः -ता -तं, पुरस्कृतः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, समुद्यतः &c., अभ्युद्यतः &c., उद्युक्तः -क्ता -क्ते, आयुक्तः &c., संस्कृतः &c., संस्कारितः &c., संहितः &c., सोपकारद्रव्ययुक्तः &c., उपपादितः -ता -तं, परिनिर्मितः &c.; 'to be prepared,' उद्यतः -ता -तं भू or अस्, उद्युक्तः &c. भू, सज्जीभू.

⁷PREPAREDNESS, *s.* सिद्धता -त्वं, सिद्धिः *f.*, प्रस्तुतत्वं, उद्यतत्वं, उद्युक्तत्वं.

⁸REPARER, *s.* उपकल्पकः, परिकल्पकः, आयोजनकर्ता *m.* (नं), सिद्धिकर्ता *m.*, साधकः, रचकः, विरचकः, संस्कर्ता *m.* (नं).

⁹RE-PAYMENT, *s.* पूर्वशोधनं, पूर्वशुद्धिः *f.*, पूर्वसिद्धिः *f.*, पूर्वदानं.

¹⁰REPENSE, PREPENSE, *a.* See PREMEDITATED.—(Malice prepense) द्रोहचिन्ता-ननं, व्यापादः -दनं; 'with malice prepense,' द्रोहचिन्तापूर्व, बुद्धिपूर्व, मतिपूर्व, कामतस्; 'without malice prepense,' अप्रबुद्धिपूर्वकं, अनतिपूर्वकं, अकामात् -मतस्.

¹¹REPONDERANCE, *s.* (Superiority of weight) भाराधिक्यं, भाराति-

रिक्ता, भारातिरेक्यं, अधिकभारः, अतिरिक्ताभारः, गुरुतरभारः.—(Superiority of power or force) अधिकप्रभावः, प्रभावाधिक्यं, प्रधानता, प्राधान्यं, प्रभविष्णुता, प्रभावः, प्राबल्यं, प्रबलता, गौरवं, अधिकशक्तिः *f.*, बलाधिक्यं.

PREPONDERANT, *a.* अधिकभारी -रिणी -रि (नं), अतिरिक्ताभारी &c., अतिभारी &c.

TO PREPONDERATE, *v. n.* अधिकभारी -रिणी -रि भू or अस्, अतिरिक्ताभारी &c. भू, अतिभारी &c. भू, गुरुतरभारी &c. भू, गुरुतरः -रा -रं भू, भारेण अतिरिच् in pass. (-रिच्यते) or वृष् (c. 1. वर्धते -धितुं), गौरवेण अतिरिच् or वृष्, प्रभावेण अतिरिच्, अधिकः -का -कं भू, अधिकप्रभावः &c. भू or अस्, अधिकशक्तिः -क्तिः -क्ति भू.

PREPOSITION, *s.* (In grammar) उपसर्गः, शब्दयोगी अव्ययशब्दः.

PREPOSITIONAL, PREPOSITIVE, *a.* औपसर्गिकः -की -कं, उपसर्गसद्वन्धी -न्धनी &c.

TO PREPOSSESS, *v. a.* (Pre-occupy). See the word.—(Bias in favor of) चिन्ताकर्षणं, चिन्तावर्जनं कृ, चित्रम् आकृप् or आपृज्.—(Bias against). See TO PREJUDICE.

PREPOSSESSED, *p. p.* आकृष्टचित्तः -त्ता -तं, आकर्षितचित्तः &c., पूर्वो-कर्षितः -ता -तं, प्रथमदर्शनादपि or दर्शनमात्राद् आकृष्टचित्तः &c., दृष्टमात्राद् एव आकृष्टचित्तः &c., सज्जी-ज्जितो -ज्जि (नं), ससज्जः -ज्जा -ज्जं.

PREPOSSESSING, *a.* दर्शनमात्रात् or अवलोकनक्षणात् or प्रथमदर्शनात् चिन्ताकर्षकः -का -कं, दृष्टमात्रचिन्ताकर्षकः &c., चिन्तापहारी -रिणी -रि (नं).

PREPOSSESSION, *s.* (Pre-occupation). See the word.—(Pre-vious impression). See PRECONCEPTION.—(Inclination in favor of) चिन्ताकर्षणं, सज्जः, ग्रहः, आग्रहः, पक्षपातः.

PREPOSTEROUS, *a.* (Inverted in order) विपरीतः -ता -तं, विपरीतक्रमः -मा -मं, विपर्यस्तः &c. See INVERTED.—(Absurd) असङ्गतः -ता -तं, व्युक्तः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, युक्तिविरुद्धः -द्धा -द्धं, असंसद्गः -द्धा -द्धं, अयुक्तिकः -क्ता -कं, दानविरुद्धः &c., असमञ्जसः -सा -सं, अयथोचितः -ता -तं.

PREPOSTEROUSLY, *adv.* असङ्गतं, अयुक्तं, अयुक्तिपूर्व, युक्तिविरुद्धं, विपरीतक्रमेण.

PREPOSTEROUSNESS, *s.* असङ्गतत्वं, अयुक्तता -त्वं, युक्तिविरुद्धता, अयुक्तिः *f.*, अनर्थकता, असंसद्गता -त्वं, व्याविरुद्धता, असमञ्जस्यं, वैपरीत्यं, क्रमविपर्ययः, विपरीतता.

PREPOTENCY, *s.* प्रभावाधिक्यं, बलाधिक्यं, प्रयत्नता. See PREDOMINANCE.

PREPUCE, *s.* लिङ्गाग्रतक् *f.* (च), शिखाग्रतक् *f.*, लिङ्गाग्रचर्म *n.* (नं), अग्रतक् *f.*; 'frenum of the prepuce,' सेयनं, सीवनी.

PREREQUISITE, *a.* पूर्वोपाधिकः -ता -तं, पूर्वोपेक्षितः &c., पूर्वोपश्यकः -का -कं.

PREREQUISITE, *s.* पूर्वोपश्यकविषयः, पूर्वोपाक्षितविषयः, पूर्वोपश्यकवस्तु *n.*

PREROGATIVE, *s.* विशेषाधिकारः, असाधारणधिकारः, अद्वितीयाधिकारः, असामान्याधिकारः, विशेषशक्तिः *f.*, असाधारणशक्तिः *f.*, अद्वितीयत्वमता, विशेषसत्ता.

PRESAGE, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वलिङ्गं, पूर्वचिह्नं, पूर्वसूचना, भविष्यसूचना.

TO PRESAGE, *v. a.* पूर्वं or अग्रे सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वलक्षणं दा or कृ, पूर्वचिह्नं दा, पूर्वसूचनं कृ, अग्रेसूचनं कृ.

PRESCIENCE, *s.* पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं, अग्रनिरूपणं, भविष्यज्ञानं, भाविज्ञानं, भविष्यज्ञानं, भविष्यदर्शनं, प्रवेक्षणं. See FOREKNOWLEDGE.

PRESCIENT, *a.* भविष्यज्ञानी -निनी -नि (नं), भाविज्ञानी &c., भविष्यदर्शी &c., भविष्यज्ञानी &c., भविष्यदर्शी &c., प्रवेक्षन् -क्षन्ती -क्षन् (तं), प्रपश्यन् &c., अनागतदर्शी &c.

TO PRESCRIBE, *v. a.* (Direct) निर्दिष्ट् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), आदिष्ट्,

प्रदिश, विनिर्दिश, कृप्, प्रकृप्, विधा, संविधा, आज्ञा in caus.,
पुद्, प्रपुद्, ज्ञाप्, प्रज्ञाप्, अनुज्ञाप्, सूच्, आज्ञा कृ, नियम कृ, विधि
कृ.—(Direct medically) उपचार कृ, औषध विधा or निर्दिश.

To PRESCRIBE, v. n. (Direct remedies) उपचार कृ, औषधोपचार कृ,
औषधविधान कृ, औषधविधि कृ, औषधप्रयोग कृ, भेषजप्रयोग कृ,
औषधनिर्देश कृ.

PRESCRIBED, p. p. निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, विहितः -ता -तं,
नियमितः &c., चोदितः &c., प्रचोदितः &c., विध्युक्तः -क्ता -क्तं, विधि-
प्रोक्तः &c., उदितः -ता -तं, वैधिकः -की -कं, वैधः -धी -धं, वाचनिकः
-की -कं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, विधीयमानः -ना -नं.

PRESCRIBER, s. निर्देश m. (दृ), निर्देशकः, आदेश m., विधायी m. (नं),
अनुज्ञासकः.

PRESCRIPT, s. निर्देशः, आदेशः, विधिः m., विधानं, आज्ञा. See COMMAND.

PRESCRIPTION, s. (Direction) निर्देशः, आदेशः, निर्देशः, विधानं, विधिः m.,
चोदनं -ना, प्रचोदनं, नियमः, ज्ञासनं, ज्ञास्तिः f., अनुज्ञासनं, प्रेरणा,
वचनं.—(Recipe, prescribed medicine) उपचारलेखः, उपचा-
रपत्रं, चिकित्सालेखः, चिकित्सापत्रं, औषधविधिः m., औषधविधानं,
उपचारविधिः m.—(Immemorial use) अनादिपरम्परा, चिरकाल-
भोगः, चिरकालव्यवहारः, चिरकालीनव्यवहारः, चिरकालपरम्परा,
प्राचीनव्यवहारः, प्राचीनभोगः, आचारः.

PRESCRIPTIVE, a. (Consisting in or acquired by immemorial
use) अनादिपरम्परायाम् -ना -नं, अनादिपरम्परायाम् -ता -तं, चिर-
कालभुक्तः -क्ता -क्तं, चिरकालव्यवहृतः -ता -तं, चिरकालव्यवहारितः &c.,
चिरकालभोगाश्रयी-यिणी-यि (नं), चिरव्यवहारसिद्धः -द्धा -द्धं, आचारिकः
-की -कं, व्यवहारिकः &c.

PRESENCE, s. (As opposed to absence) प्रत्यक्षता, समक्षता, आभि-
मुख्यं, अभिमुखता -त्वं, सन्निधानं, सान्निध्यं, सन्निधिः m., पारिमुख्यं,
सम्मुखता -त्वं, विद्यमानता -त्वं, वर्तमानता, अनिकं -कता -त्वं, अपरो-
क्षता, उपस्थानं, उपस्थितिः f.; 'in my presence,' मत्सन्निधाने;
'in presence of,' प्रत्यक्षे -क्षतम्, समक्षं -क्षे, साक्षात्, अग्रे, सम्मुखं -खे,
प्रतिमुखं, अभित्तः; 'into the presence of,' सकाशं, समीपं, अनिकं,
साक्षात्; 'they took him into the presence of the magis-
trate,' धर्मोपकारिसमीपं तम् आनीतवन्तः; 'into the presence
of her husband,' भर्तुः सकाशं or समीपं; 'into my presence,'
मत्सकाशं, मत्सन्निकं.—(Mien, personal appearance) आकारः,
आकृतिः f., रूपं, शरीररूपं, शरीराकारः, शरीरसंस्थानं.—(Presence
of mind) चित्ताभ्यासः f., अव्ययचित्तत्वं, अव्ययता, अभ्यासचित्तत्वं,
स्वस्थचित्तत्वं, स्थिरचित्तता -त्वं, असम्भ्रमः, अव्यस्तता, अव्याकुलता,
सावधानता, चित्तसत्त्वं, सत्त्वं, अस्तम्यता; 'having presence of
mind,' अव्ययचित्तः -त्ता -तं, तत्कालधीः -धीः -धि. See PRESENT.

PRESENCE-CHAMBER, s. दर्शनशाला, दर्शनगृहं, राजदर्शनशाला.

PRESENT, a. (Not absent) प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, विद्यमानः -ना -नं, वर्तमानः
-ना -नं, अभिमुखः -खा -खी -खं, पारिमुखिकः -की -कं, उपस्थायी
-यिनी -यि (नं), उपस्थितः -ता -तं, सन्निहितः -ता -तं, अपरोक्षः -क्षा
-क्षं, सम्मुखः -खा -खं, सम्मुखीनः -ना -नं, सन्निधिस्यः -स्या -स्यं, अभि-
मुखस्यः &c., अनिकः -का -कं, समीपः -पा -पं; 'to be present,'
उपस्था, वृत्, समाप्.—(Now in view or under consideration)
प्रस्तुतः -ता -तं, विद्यमानः -ना -नं, उपस्थितः -ता -तं, प्रकृतः -ता -तं;
'present matter,' प्रस्तुतविषयः.—(Now existing, not past or
future) वर्तमानः -ना -नं, तात्कालिकः -की -कं, तत्कालिकः -का -की
-कं, सद्यस्कालीनः -ना -नं, सद्यस्कः -क्षा -क्षं, वर्तमानकालीनः -ना -नं,

अधुनातनः -नी -नं, इदानीन्तनः -नी -नं, आधुनिकः -की -कं, साम्प्रतिकः
-की -कं, प्रस्तुतकालीनः -ना -नं, अद्यतनः -नी -नं, ऐहिकः -की -कं,
ऐहकालिकः &c., अनपेक्षितः -ता -तं; 'present time,' वर्तमानकालः,
तात्कालः, तत्क्षणः -णं, सद्यस्कालः, तदात्वं, इहकालः, साम्प्रतकालः,
इहसमयः, अस्ति indec. भवति m.; 'at the present time,'
वर्तमानकाले, तत्काले, तत्क्षणे, सद्यस्काले, इहकाले, इहसमये, इदानीं,
अधुना, इह, अधुनातनकाले, सम्प्रति, सन्प्रति, साम्प्रतकाले, एतर्हि,
अद्य, प्रस्तुतकाले; 'for the present,' प्रस्तुतकालं, साम्प्रतकालं,
इहकालं, साम्प्रतं.—(Present tense) वर्तमानं, विद्यमानं; 'the
grammatical symbol is की.—(Having presence of mind)
सावधानः -ना -नं, अभ्यासचित्तः -त्ता -तं, स्थिरचित्तः &c., अव्ययचित्तः
&c., स्वस्थचित्तः &c., समाहितचित्तः &c., समाहितमनाः -ना -नः (स्),
सुसमाहितः -ता -तं, अव्याकुलचित्तः &c., तत्कालधीः -धीः -धि, अवहितः -ता -तं.

PRESENT, s. (Gift) दानं, प्रदानं, सम्प्रदानं, दत्तं, उपदा, उपदानं,
उपायनं, दक्षिणा, उपहारः -रकं, उपहारं, उपदौकनं, प्रीतिदानं, प्रदक्षेपं,
प्रीतिदानं, पारितोषिकं, प्राभूतं, वितरणं &c. See GIVE.—(The
time being; the present) वर्तमानकालः, तात्कालः, तत्क्षणः, सद्यस्कालः,
तदात्वं, साम्प्रतकालः, अधुनातनकालः, इदानीन्तनकालः, प्रस्तुतकालः,
आपातः, भवति m., अस्ति indec., प्रमुखः; 'present and future,'
दृष्टादृष्टं.

To PRESENT, v. a. (Introduce to the presence of another)

प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), दर्शने कृ in caus., दृश in caus.,
पुरस्कृ, प्रवेशनं कृ, परसमीपं or परसकाशं आनी.—(Present
one's self or itself) आत्मानं दृश in caus. (दर्शयति -यितुं), उपस्था
(c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), दर्शने दा, प्रवेजं
कृ, उपस्थितः -ता -तं भू, आविर्भू, प्रादुर्भू, दृश in pass., लक्ष् in
pass.—(Exhibit) दृश in caus., प्रदृश, प्रत्यक्षीकृ, प्रकटीकृ,
प्रादुर्भू, आविर्भू, व्यक्तीकृ, सूच्, प्रकाश, प्रभू in caus.—(Offer
present for acceptance) आह, उपाह, अभ्याह, उपह, समुपह,
उपहारीकृ, प्रदा, अभिदा, सम्प्रदा, उपदा, दा, प्रयम्, ग्रह in caus.
प्रतिग्रह, प्रतिपद् in caus., उपपद्, च्चु in caus., समृ, निविद् in
caus., निक्षिप्, उपदौक, दौक, उपस्था in caus., उपनिधा, उपहरणं
कृ.—(Present an oblation) उपह, उपहारीकृ, निविद्, निवेदनं
कृ, निर्वप, निर्वपणं कृ, उत्सृज्, उत्सर्गं कृ, बलिदानं कृ, उपायनं कृ.
—(Give) दा, प्रदा, उपदा, उपायनं कृ.—(Lay before) उपन्यम्,
निविद्, च्चु in caus., समृ.

PRESENTABLE, a. (That may be introduced) प्रवेशनीयः -या -यं.
—(That may be exhibited) दर्शनीयः -या -यं.—(That may
be offered) देयः -या -यं, प्रदेयः -या -यं, उपहार्यः -य्यो -य्यं, निवे-
दनोयः -या -यं.—(Admissible into society) सभ्यः -भ्या -भ्यं
समायोग्यः -ग्या -ग्यं, पात्रियः -या -यं, पात्र्यः -त्त्या -त्त्यं; 'not pre-
sentable,' असभ्यः &c., अपात्रियः &c., अपात्र्यः &c., अपात्र्यः &c.

PRESENTATION, s. उपहरणं, प्रतिपादनं, प्रतिपत्तिः f., अर्पणं, समर्पणं
निवेदनं, प्रदानं, अभिवादनं.—(Of an oblation) बलिदानं, निर्वपणं
निवेदणं, निवेद्यः, उत्सर्गकरणं.—(To a benefice) धर्मोपपादकवृत्ति
प्रतिपादनं, धर्मवृत्तिनियोजनाधिकारः.—(Bad presentation of the
child at birth) मूढगर्भः.

PRESENTED, p. p. (Introduced to the presence of another) प्रवे-
शितः -ता -तं, पुरस्कृतः &c., परसमीपं or परसकाशं or परसाक्षात्
आनीतः -ता -तं.—(Exhibited) दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c., प्रवे-
शीकृतः &c., प्रसारितः &c.—(Presented for acceptance) उपहृत

-ता -तं, समुपहृतः &c., प्रदत्तः -ता -तं, प्रदत्तः &c., अर्पितः -ता -तं, समर्पितः &c., प्रतिपादितः &c., उपपादितः &c., उपनीतः &c., उप-निहितः &c., उपस्थापितः &c., दौकितः &c., उपदौकितः &c.—(As an oblation, &c.) उपहृतः &c., उपहारोक्तः &c., निवेष्टितः &c., निवेदितः &c., उक्तः -ता -तं, अर्पितः &c.—(Given) दत्तः -ता -तं, प्रदत्तः &c., नीतः &c., निहितः &c., निक्षिप्तः -ता -तं, विस्थापितः -ता -तं, वितीर्णः -ता -तं (Laid before) उपन्यस्तः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं.

PRESENTMENT, *s.* पूर्वबोधः, अग्रबोधः, पूर्ववासना, पूर्ववेदनं, अग्रवेदनं, पूर्वभाषना, पूर्वकल्पना.

PRESENTLY, *adv.* (At present) तत्काले, तत्क्षणे, सद्यस्काले. *See* under PRESENT, *a.*—(Soon, in a short time) अनन्तरं, अचिरेण, अचिरात्, क्षणान्तरे, नचिरेण, नचिरात्, शीघ्रं, सद्यस्, आशु, ऋदिति, सपदि, द्राक्.—(Immediately) अनन्तरं.

PRESERVABLE, *a.* रक्षणीयः -या -यं, संरक्षणीयः &c., रक्ष्यः -स्या -स्यं, संरक्ष्यः &c., रक्षितव्यः -व्या -व्यं, गोपनीयः -या -यं, गोप्यः -व्या -व्यं, पालनीयः -या -यं, अवनीयः -या -यं.

PRESERVATION, *s.* रक्षणं, रक्षा, परिरक्षणं, अभिरक्षा -क्षणं, संरक्षा -क्षणं, संरक्षः, गुप्तिः *f.* वाणं, परिवाणं, पालनं, प्रतिपालनं, परिपालनं, गोपनं, संगोपनं, अवनं, तारणं, पोषणं, स्थितिः *f.*

PRESERVATIVE, *a.* रक्षकः -का -कं, संरक्षकः &c., रक्षी -क्षिणी -क्षि (न), रक्षणकारी -रिणी -रि (न), पालकः -का -कं, गोपकः -का -कं, गोपिलः -ला -लं, पौष्टिकः -की -कं, रक्षिता -त्री -तृ (तृ), तारकः -का -कं, रक्षणसाधकः -का -कं.

PRESERVATIVE, *s.* रक्षणं, रक्षणसाधनं, रक्षणोपायः, वाणं in comp., वाणसाधनं, वं in comp., गुप्तिसाधनं, पात्रं.

PRESERVE, *v. a.* (Save from injury) रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, प्रतिरक्ष्, वै (c. 1. वायते, वातुं), परिचै, संचै, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल्, अभिपाल्, प्रतिपाल्, अनुपाल्, सम्पाल्, उपपाल्, पा (c. 2. पाति -तुं), परिपा, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्, c. 10. गोपयति -यितुं), अभिगुप्, अनुगुप्, प्रगुप्, तृ in caus. (तारयति -यितुं), अच् (c. 1. अचति -चितुं), धृ (c. 10. धारयति -यितुं), पोषाप् in des. (पोषति -ते -क्षितुं), परिपोष in des., रक्षणं कृ, रक्षां कृ, पालनं कृ, गुप्तिं कृ, गोपनं कृ, अवनं कृ.—(Maintain) धृ, सन्धृ, भृ, सम्भृ, भरणं कृ, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पोषणं कृ.—(Conserve, pickle) सन्धा, उपसन्ध्, मिष्टीकृ.

PRESERVE, *s.* (Fruit preserved in sugar) निष्टफलं, सन्धितफलं, सन्धितं.—(Place for the shelter of game) वीतंसः, वितंसः, जङ्गलपक्ष्यादिरक्षणस्थानं.

PRESERVED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, संरक्षितः &c., अभिरक्षितः &c., वाणः -णा -णं, वातः -ता -तं, गुप्तः -ता -तं, गोपितः -ता -तं, संगोपितः &c., पालितः -ता -तं, प्रतिपालितः &c., परिपालितः &c., गोपायितः -ता -तं, तारितः &c., अर्पितः -ता -तं, धारितः &c., भृतः &c., पोषितः -ता -तं.—(Pickled) सन्धितः -ता -तं, उपसूतः &c.

PRESERVER, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (न), वाता *m.* (तृ), पालकः, पालः, पालयिता *m.* (तृ), रक्षिता *m.* (तृ), संरक्षकः, गोप्ता *m.* (तृ), गोपकः, संगोपकः, गोपः, गोपी *m.* (न), गुप्तकः, गोपिलः, गोपायकः, तारकः, रक्षणकारी *m.*, रक्षणकर्ता *m.* (तृ), पालनकारी *m.*, पालनकर्ता *m.*, पः in comp., गुप्तिकर्ता *m.* (तृ), स्थितिकर्ता *m.*

PRESIDE, *v. a.* अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ते -ष्टातुं), समधिष्ठा, अध्यास (c. 2. -आसे -आसितुं), अधीश (c. 2. -ईष्टे -ईष्टितुं), अध्यासः -आ -सं

भू or अस्, अधिकृतः -ता -तं भू, अधिकारी -रिणी -रि भू, अधिभू, प्रभू, अधिपतिर् भू or अस्.—(Exercise superintendence, watch over) अवेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), कार्यवेक्षणं कृ, कार्यवेक्षणं कृ, कार्य-दर्शनं कृ, कार्यधीशो भू; 'the deity who presides over learning,' विद्याधिष्ठात्री देवता.

PRESIDED OVER, *p. p.* अधिष्ठितः -ता -तं, समधिष्ठितः &c., अध्यासितः &c., प्रभूतः &c.

PRESIDENCY, *s.* (Superintendence) अध्यक्षता -त्वं, अधिकारः, अधीकारः, अधिष्ठितः *f.*, अधिष्ठानं, अध्यासं. *See* the word.—(Office of a president) अधिष्ठानत्वं -ता, अध्यक्षता, अध्यक्षपदं, अधिकारित्वं, अधीशता, अधिपत्यं, प्रभुता, उपद्रष्टृत्वं.—(Country under the jurisdiction of a president) अध्यक्ष्यापीनः प्रदेशः or देशः or विषयः, मण्डलं.

PRESIDENT, *s.* अध्यक्षः, अधिष्ठाता *m.* (तृ), अध्यासीनः, अधिकारी *m.* (न), अधिकृतः, अधीशः, अधिपतिः *m.*, अधिपः, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, अधीश्वरः, कर्माध्यक्षः, श्रेष्ठी *m.* (न), नायकः, प्रामाणिकः, उपद्रष्टा *m.*, मुख्यः, उदास्थितः; 'of an assembly,' सभापतिः *m.*, सभाध्यक्षः, सभानायकः, गोष्ठीपतिः *m.*

PRESIDENTSHIP, *s.* अध्यक्षता -त्वं, अधिष्ठानत्वं, अधिपत्यं. *See* PRESIDENCY.

PRESIDING, *part. or a.* अध्यासीनः -ता -तं, अध्यक्षः -आ -सं, अधिष्ठाता -त्री -तृ (तृ); 'presiding deity,' अधिष्ठात्री देवता; 'the deity presiding over learning,' विद्याधिष्ठात्री देवता.

To PRESS, *v. a.* (Squeeze, compress) पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), सम्पीड्, निपीड्, अभिनिपीड्, आपीड्, संकुच्, संहृ, प्रतिसंहृ, घट्ट्, संघट्ट्, संवृ, संहन्.—(Urge, drive) प्रेर, कृष, आकृष्, समाकृष्, प्रणुद्.—(Urge, importune) अतिनिवेद्येन प्रार्थ् or अन्यर्थ् or याच, आप्रहेण प्रार्थे, वारं वारं प्रार्थे, पुनः पुनः प्रार्थे, अतिप्रार्थेन परम् उद्दिज् or व्यापय् or आक्रम् or उपस्थात्.—(Inculcate urgently) अतिनिवेद्येन or मुहुर्मुहुर् उपस्थात्.—(Force, constrain) बलेन or बलात्कारेण or बलात् कृ in caus. or प्रवृत् in caus., or expressed generally by the causal form.—(Distress, straiten) बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध्, परिबाध्, अधिबाध्, पीड्, उपपीड्, अभिपीड्, क्रिञ्ज, व्यथ, तप्, सनप, उद्दिज् in caus., क्लेशं कृ or दा.—(Impress scansion) बलात्कारेण पुरुषान् धृत्वा नावि-कादिकर्मणि व्याप् in caus.

To PRESS, *v. n.* (Go forward with force or effort) यत्नतस् or महायत्नेन or सोद्योगं or सोत्साहं प्रया or प्रगम् or अग्रे गम् or अग्रे सृ.—(Bear on, encroach upon) आक्रम्, अभिक्रम्, अध्याक्रम्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), समुपस्था, प्रत्युपस्था.—(Crowd, press upon) बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध्.

PRESS, *s.* (Instrument for pressing) चक्रयन्त्रं, चक्रं, पीडनयन्त्रं, पेच-यन्त्रं; 'oil-press,' परस्त्रः, तैलिकयन्त्रं, तैलिकचक्रं.—(For printing) मुद्राङ्कनयन्त्रं, मुद्राङ्कनचक्रं.—(Printed publications in general) मुद्रितपुस्तकगणः, मुद्राङ्कितपुस्तकसमूहः.—(Crowd, throng) जनसम्मर्दः, जनसङ्कुलं, लोकसंघः, लोकसम्मर्दः.—(Urgency, urgent pressure) बाधा -धः -धनं, निर्वन्धः, पीडा, भारः.

PRESSED, *p. p.* (Squeezed) पीडितः -ता -तं, निपीडितः &c., सम्पीडितः &c., घट्टितः &c., संघट्टितः &c.—(Urged) प्रेरितः -ता -तं.—(Importuned) अतिनिवेद्येन प्रार्थितः -ता -तं.—(Distressed, straitened) बाधितः -ता -तं, पीडितः &c., क्लेशितः &c.

PRESSER, *s.* पीडकः, पीडयिता *m.* (तृ), बाधकः, प्रबाधकः.

PRESSING, *a.* अतिप्रार्थकः -का -कं, निर्वन्धेन प्रार्थकः &c., अतिप्राथकः &c., निर्वन्धशीलः -ला -लं, बाधकः &c.

PRESSINGLY, *adv.* निर्वन्धेन, अनिवन्ध, आग्रहेण, साग्रहं, सबाधं.

PRESSURE, *s.* पीडा, पीडनं, निपीडनं.—(Force) शक्तिः *f.*, बलं, वेगः. भारः, प्रभावः.—(Impulse) प्रेरणा, प्रवर्तनं, प्रणोदः, प्ररोचनं, प्रोत्साहः.—(Distress) बाधः -धा -धनं, ज्ञेशः, पीडा, आकुलता.

PRESTIGE, *s.* मायाशक्तिः *f.*, माया, मोहनशक्तिः *f.*, आकर्षणशक्तिः, इन्द्रियजालं, इन्द्रजालं, वचनशक्तिः *f.*, प्रतारणशक्तिः *f.*

PRESTIGIOUS, *a.* मायाकरः -रा -रं, मायावी -विनी -वि (न्), मायामयः -यी -यं, मायी &c., ऐन्द्रजालिकः -की -कं, मोही &c.

PRESTO, *adv.* द्रुतं, ओघः, शीघ्रं, क्षिप्रं, त्वरितं, सत्वरं, अविलम्बितं.

TO PRESUME, *v. a.* अविचार्य or अविचारपूर्वम् or अनिर्णयपूर्वम् or अनिश्चित or अनिश्चयपूर्वम् अनुमा (c. 2. -माति -तुं, c. 3. -मिमीते) or तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं) or अनुतर्क or अवगम or ऊह or अनुमानं कृ.

TO PRESUME, *v. n.* (Venture without leave, be bold or arrogant) धृष्ट (c. 5. धृष्टोति, धर्षितुं), प्रधृष्ट, धृष्टत्वात् or प्रगल्भत्वात् किञ्चित् अननुज्ञातः कृ, धृष्टत्वात् or प्रगल्भशीलत्वाद् अननुज्ञापूर्वम् or अनधिकारपूर्वम् किञ्चित् कृ, धर्षण आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or अतिक्रम, मर्यादातिक्रमं कृ, प्रगल्भवद् आचर (c. 1. -चरति -रितुं), धृष्टवत् or धार्ष्ट्यपूर्वम् किञ्चित् कृ, प्रगल्भ (c. 1. -गल्भते -न्भितुं), दृष्ट (c. 1. दृष्टयति -ते).

PRESUMPTION, *s.* (Supposition without direct proof) अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमा, अनुमेयत्वं, अनिर्णयपूर्वम् or अनिश्चयपूर्वम् or असिद्धानपूर्वम् अनुमानं, अनिर्णयपूर्वम् कल्पना, तर्कः, अनुमानग्रहणं.—(Strong probability) सम्भावना, सम्भावनीयता -त्वं, सम्भवः, सत्यसङ्काशता -त्वं.—(Arrogance) धृष्टता, धार्ष्ट्यं, धर्मः, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, दपः, अभिमानं, अत्यभिमानं, निर्लेजत्वं, सहङ्कारः, अवलेपः, स्मयः, प्रगल्भत्वाद् मर्यादातिक्रमः or अत्याचारः -रित्वं.

PRESUMPTIVE, *a.* अनुमानिकः -की -कं, अनुमानसिद्धः -द्वा -द्वं, सम्भावितः -ता -तं, सम्भाव्यः -व्या -व्यं, सम्भावनीयः -या -यं, अनुमानावलम्बी -क्षिनी -क्षि (न्); 'presumptive proof or evidence,' अनुमानं, अनुमानिकप्रमाणं, अनुमाननिर्ययः, अर्थापत्तिः *f.*; 'heir-presumptive,' सम्भावितस्थानाधिकारी *m.* (न्), सप्रतिबन्धस्थानाधिकारी *m.*, सलोपस्थानाधिकारी *m.*, उत्तराधिकारी *m.*

PRESUMPTUOUS, *a.* (Arrogant) घृष्टः -ष्टा -ष्टं, धृष्णुः -ष्णुः -ष्णु, प्रगल्भः -न्भा -न्भं, प्रधृष्टः &c., प्रधर्षितः -ता -तं, दृप्तः -प्ता -प्तं, अवलिप्तः -प्ता -प्तं, अभिमानो -निनी -नि (न्), अत्यभिमानो &c., साहसिकः -की -कं, धृष्णक् *m. f. n.* (ञ्), निर्लेजः -ज्जा -ज्जं.—(Founded on presumption) अभिमानमूलः -ला -लं.

PRESUMPTUOUSLY, *adv.* सधर्मं, सधार्ष्ट्यं, घृष्टं, प्रधर्षितं, धृष्टवत्, सप्रागल्भ्यं, प्रागल्भ्येन, प्रगल्भं, प्रगल्भवत्, साभिमानं, अभिमानपुरःसरं.

PRESUMPTUOUSNESS, *s.* धार्ष्ट्यं, धृष्णत्वं, धृष्टता, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, प्रधृष्टता, दृप्तता, अवलिप्तता, अभिमानं, अत्यभिमानं, अभिमानिता, साहसिकत्वं.

TO PRESUPPOSE, *v. a.* पूर्वम् or अग्रे कृष् or भू in caus., or सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वसूचनं कृ, पूर्वकल्पनां कृ, पूर्वग्रहणं कृ, पूर्वभाषनां कृ.

PRESUPPOSED, *p. p.* पूर्वकल्पितः -ता -तं, पूर्वभाषितः &c., पूर्वगृहीतः &c.

PRESUPPOSITION, *s.* पूर्वकल्पना, पूर्वभाषना, पूर्वग्रहणं, पूर्वमतं.

PRETENCE, *s.* (Pretext, feint) छद्म *n.* (न्), अपदेशः, व्यपदेशः, छलं, व्याजः, उपधा, कूटः -ट, कपटः, कैतव्यं, ध्वजीकरणं, मिथं.—(False plea) मिथ्याहेतुः *m.*, मिथ्यानिमित्तं, हेतुः *m.*, निमित्तं; 'under pretence of studying the Shastras,' शास्त्राध्ययनहेतुना.—

(Claim) अधिकारः, अभिमानं, अभियोगः; 'false claim' मिथ्याभिमानं, मिथ्याभियोगः.

TO PRETEND, *v. a. or n.* (Sham, feign) छद्म कृ, कूटं कृ, व्याजं कृ, कपटं कृ, ध्वजीकृ, छलं (c. 10. छलयति -यितुं), वेशं धृ (c. 10. धारयति -यितुं) or भू, छद्मवेशं धृ. Often expressed by the *re* in caus., or by मिथ्या in comp.; as, 'he pretends to be asleep,' आत्मानं प्रसुप्तम् इव धृ. प्रसुप्तवद् दर्शयति, मिथ्याप्रसुप्तो मिथ्याप्रसुप्तो भवति; 'he pretends to be dead,' आत्मानं मृतं सन्दर्शयति; 'to pretend to be just,' साधुवेशं धृ, आर्य्यवेशं धर्मध्वजी -जिनी -जि भू, आर्य्यरूपः -पा -पं भू.—(Allege a false plea) मिथ्याहेतुं वद्, मिथ्यानिमित्तं वद्, मिथ्या वद्.—(Lay claim pretend to) अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), मिथ्या अभिमन्, मिथ्या अभिमानं कृ, मिथ्या ग्रह, अनधिकारपूर्वम् ग्रह, अभिप्रेतः -ता -तं भू; 'pretend to learning,' विद्याभिमानं कृ, विद्याभिप्रेतः -ता -तं विद्याभिमानो -निनी -नि भू. See PRETENDER, *s.*

PRETENDED, *p. p.* छद्मिकः -की -कं, कौटिकः -की -कं, कौटः -टो सव्याजः -जा -जं, सखलः -ला -लं, ध्वजीकृतः -ता -तं, ध्वजी in comp., छद्म or कपट or कूट or मिथ्या in comp.; as, 'pretended ascetic,' तापमध्वजी *m.* (न्), छद्मतापसः, कूटतापस 'pretended services,' मिथ्योपचारः; 'pretended reason' मिथ्याहेतुः *m.*, मिथ्यानिमित्तं.

PRETENDEDLY, *adv.* मिथ्या, सकपटं, सव्याजं, सकूटं, सखलं, छद्मेन, छद्म कपट in comp.; as, 'pretendedly asleep,' मिथ्याप्रसुप्तः -प्ता -प्तं 'pretendedly religious,' कपटधर्मी &c.

PRETENDER, *s.* छद्मिकः, सव्याजः, वेशधारी *m.* (न्), अभिमानो (न्), अभियोगी *m.* (कृ), अभियोगी *m.* (न्), ध्वजी *m.*, मन्य or मि in comp.; as, 'a pretender to learning,' विद्याभिमानो, विद्याभिप्रेतः, मिथ्यापण्डितः, पण्डितम्मन्यः, विद्याध्वजी *m.* (न्); 'pretender to virtue or religion,' कपटधर्मी *m.*, धर्मध्वजी, सव्याजधर्मी *m.*, धर्माभिमानो *m.*, साधुमन्यः आर्य्यवेशधारी *m.*, धार्मिकवेशधारी *m.*; 'to the sovereignty,' राज्याभियोगी *m.* (न्), राज्यस्वत्वादायी *m.*, राज्यलिप्सुः *m.*

PRETENSION, *s.* अभिमानं, अधिकारः, स्वत्वाद्, स्वाधिकारवादः, स्वार्थत्वाद्, स्वार्थवादः, अभियोगः; 'pretension to learning,' विद्याभिमानं; 'false pretension,' मिथ्याभिमानं, मिथ्याभियोगः.—(Desire of obtaining honor, power, fame, &c.) यशोलिप्सा, यशोलोभः, प्रभावाकांक्षा, प्रभावलिप्सा, प्रभुत्वलिप्सा, महत्त्वलिप्सा, महत्त्वाकांक्षा, प्रतिष्ठालिप्सा, जिगीषा; 'pretension to the sovereignty' राज्यलिप्सा, राज्यस्वत्वाद्, राज्याभियोगः.

PRETER-IMPERFECT, *a.* (In grammar) अपूर्णभूतः -ता -तं.

PRETERIT, *a.* (In grammar) भूतः -ता -तं, परोक्षः -क्षा -क्षं; 'tense' भूतं, परोक्षं, परोक्षभूतं.

PRETERITION, *s.* अतिक्रमः -मणं, अत्ययः, अतिक्रमः, अतिचारः, अतिचर

PRETERMISSION, *s.* त्यागः, परित्यागः, अपासनं, उपासयः, लंघनं.

TO PRETERMIT, *v. a.* (Omit) परित्यज्, त्यज्, अपास्, अतिक्रम, अत्यय

PRETERMITTED, *p. p.* परित्यक्तः -क्ता -क्तं, अपासितः -ता -तं, अनारितः &c.

PRETERNATURAL, *a.* प्रकृतिक्रमवाचः -सा -सं, प्रकृतिक्रमवर्हिभूतः -ता -तं, निसर्गैक्यवाचः &c., प्रकृतिनियमवाचः &c., निसर्गनियमवाचः &c. प्रकृतिक्रमातीतः -ता -तं, प्रकृतिनियमातीतः &c., प्रकृतिनियमवाचः &c. अतिप्रकृतिः -तिः -ति, अप्रकृतः -ता -तं, विलक्षणः -शा -शं, अद्भुतः -ता -तं, आश्चर्य्यः -व्यो -व्यं.

RETERNATURALLY, *adv.* प्रकृतिमार्गवहिम्, प्रकृतिक्रमवहिम्, अनुगतं, वैलक्ष्येण.

RETERPERFECT, *a.* (In grammar) पूर्णभूतः -ता -तं, परोक्षभूतः &c.

RETERPLUPERFECT, *a.* (In grammar) प्राक्पूर्णभूतः -ता -तं.

RETEXT, *s.* छद्म *n.* (नं), अपदेशः, अपदेशः, उपधा, व्याजः, छलं, उपदेशः, निमित्तं, ध्वनीकरणं, निव्याहेतुः *m.*, निव्यानिमित्तं, संवरणं.

RETTILY, *adv.* चारु, सुन्दरं, सौन्दर्येण, मञ्जु, चारु or मञ्जु in comp.; 'singing prettily,' मञ्जुसङ्ग-ना -नं; 'smiling prettily,' चारु-हास्य-सिनी-सि (नं).

RETTINESS, *s.* चारुता -त्वं, सौन्दर्यं, सुकृपता, चारुकृपता, सुदृश्यता, दर्शनीयता, वामता -त्वं, विनीतता -त्वं, मञ्जुता -त्वं, रूपलावण्यं.

RETTY, *a.* चारुः -द्वी -रु, चारुदर्शनः -ना -नं, सुन्दरः -रा -री -रं, चारु-मान् -मती -मत् (त), सुदृश्यः -श्या -श्यं, सुकृपः -पी -पं, रूपवान् -वती -वत् (त), चारुकृपः &c., सुकृपी -पिणी -पि (नं), सुरेखः -खा -खं, दर्शनीयः -या -यं, विनीतः -ता -तं, आकारशुद्धः -द्धा -द्धं, वामः -ना -नं, मञ्जुः -ञ्जुः -ञ्जु, मञ्जुलः -ला -लं; 'having a pretty face,' चारुवदनः -ना -नी -नं, सुमुखः -खा -खी -खं; 'having pretty eyes,' चारु-लोचनः -ना -नी -नं, सुनयनः -ना -नी -नं; 'having pretty teeth,' सुदन्तः -न्ता -न्तं, चारुदन्तः &c.

BETTY, *adv.* (Moderately, in some degree) ईषत्, कियत्, अल्पं, अल्पमात्रं, स्तोके, अभृशं, परिमितं, आ. prefixed, कल्प or देश्य or देशीय affixed; 'pretty warm,' ईषदुष्णः -ष्णा -ष्णं, मन्दोष्णः &c., 'pretty ripe,' आपक्क -क्का -क्कं; 'pretty clever,' पटुकल्पः -ल्पा -ल्पं, पटुदेश्यः -श्या -श्यं, पटुदेशीयः -या -यं.—(Pretty nearly) प्रायस्, प्रायशस्, भूयिष्ठं, ईषदन्, अल्पोन्नं; 'pretty nearly finished,' समाप्तभूयिष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'pretty nearly dead,' मृतप्रायः -या -यं.

PREVAIL, *v. n.* (Overcome) प्रभू, अभिभू, पराभू, जि, पराजि, वि-जि, निर्जि, अतिप्रभू, अधिप्रभू, अतिशो.—(Be predominant, effi- cacious) अतिरिक् in pass. (-रिच्यते), अतिरिक्, उद्भिक्, प्रभू, प्रव-लीभू, प्रचलः -ला -लं भू, प्रोष (c. 1. प्रोषति -यितुं), सचलः -ला -लं भू, क्षमः -मा -मं भू, अलक्षमः -मा -मं भू.—(Be in force) प्रभू, प्रव-लीभू, प्रचलः -ला -लं भू, प्रचरितः -ता -तं भू, प्रचलीभू, सिद्धः -द्धा -द्धं भू, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं भू, सिद्धीभू, प्रतिद्धीभू, निष्पन्नः -न्ना -न्नं भू.—(Succeed) सिप् (c. 4. सिध्यति -ते), सिद्धीभू.—(Persuade, induce)

अनुनी, आकृप्, प्रोसह, उत्सह, प्रवृत् in caus., नियुज् in caus., प्रयुज् or expressed by the causal form. See To PERSUADE, &c.

PREVAILING, *part. or a.* (Predominant) प्रचलः -ला -लं, प्रभूतः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अतिरेकी -कणी &c., अधिकः -का -कं, प्रधानः -ना -नं भू, प्रचलः -ला -लं.—(Efficacious) प्रभावी &c., सप्रभावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, साधकः -का -धिका -कं, सफलः -ला -लं.—(General) साधारणः -णा -णी -णं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, सर्वत्र प्रचलः -ला -लं or प्रचलितः -ता -तं. See PREVALENT.

PREVALENCE, PREVALENCY, *s.* प्रचारः, प्रचलत्वं, प्रसिद्धिः *f.*, प्रसिद्धता, प्रभावः, प्राचल्यं, प्रचरणं, प्रचलनं, प्रचलितत्वं, सर्वत्र व्याप्तिः *f.* or अभिव्याप्तिः *f.* or विस्तारः, आपकता -त्वं, प्रभूतता -त्वं, प्रचलता, प्रभविष्णुता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रधानता, प्राधान्यं, प्रभवं, अतिरेकः, अतिरि-क्तता, आधिक्यं, साधारणता, साधारण्यं, सर्वसाधारण्यवहारः.

PREVALENT, *a.* प्रचलः -ला -लं, प्रचलितः -ता -तं, प्रचरितः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रभूतः -ता -तं, प्रचलः -ला -लं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, प्रवृत्तः -त्ता -त्तं, आपकः -का -कं, साधारणः -णा -णी -णं; 'universally prevalent,' सर्वत्र प्रचलः &c. or प्रसिद्धः &c.

PREVALENTLY, *adv.* प्रसिद्धं, प्रचलं, प्राचल्येन, अतिरिक्तं, सप्रभावं.

To PREVARICATE, *v. n.* अर्थवैकल्यं कृ, वक्रोक्त्या सत्यवैकल्यं कृ or यथा-र्थवैकल्यं कृ, वक्रोक्तिं कृ, वक्रं वद् (c. 1. वदति -दितुं), वाक्यछलं कृ, निहु (c. 2. -हुते -होतुं), अपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश, अप-देशं कृ, अपदेशं कृ, निहुवेन वद्, अपदेशेन वद्, निहुवोत्तरं कृ, हीन-वादां कृ, अन्यवादां कृ, अपलापं कृ.

PREVARICATING, *a.* हीनवादी -दिनी -दि (नं), अन्यवादी &c., निहुव-वादी &c., वक्रवादी &c., वक्रोक्तिवादी &c., अपदेशवादी &c.

PREVARICATION, *s.* वक्रोक्तिः *f.*, हीनवादः, वाक्यछलं, अर्थवैकल्यं, यथा-र्थवैकल्यं, सत्यवैकल्यं, अन्यवादः, अन्यवचनं, हीनवचनं, निहुतिः *f.*, निहुवोत्तरं, अपलापः, अपदेशः, अपदेशः, अपदेशवादः, छद्मवादः, उत्तराभासः.

PREVARICATOR, *s.* हीनवादी &c., निहुववादी &c., अन्यवादी. See PREVARICATING.

PREVENIENT, *a.* अग्रगः -गा -गं, अग्रवर्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (नं), अग्रगामी &c., पूर्वसरः -रा -रं, अग्रसरः &c. See PRECEDENT, *a.*

To PREVENT, *v. a.* (Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), विनिवृ, प्रतिवृ, सावृ, वृ, रुप्, प्रतिरुप्, निरुप्, संरुप्, अवरुप्, उपरुप्, प्रति-पिप्, निपिप्, बाप्, प्रतिबन्ध, विहन्, व्याहन्, प्रतिहन्, स्तम्भ, विहम्भ, निवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), विप्र, रोधं कृ, अवरोधं कृ, प्रतिबन्धं कृ, प्रतिकृ.—(Go before) अग्रे गम् or सृ, अग्रे या or वृत्. See To PRECEDE.

PREVENTABLE, *a.* निवारणीयः -या -यं, निवार्यः -व्या -व्यं, वारणीयः &c.

PREVENTED, *p. p.* निवारितः -ता -तं, वारितः &c., रुद्धः -द्धा -द्धं, नि-रुद्धः &c., विरुद्धः &c., अवरुद्धः &c., उपरुद्धः &c., प्रतिषिद्धः -द्धा -द्धं, निषिद्धः &c., बाधितः -ता -तं, प्रतिषिद्धः -द्धा -द्धं, विहतः -ता -तं, व्याहतः &c., प्रतिहतः &c., विप्रितः &c., स्तम्भितः &c., निषिंहितः &c., आप्रतिनिवृत्तः -न्ना -न्नं; 'prevented from seeing by the smoke,' धूमोपरुद्धदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि.

PREVENTION, *s.* निवारणं, वारणं, निवारणं, निवारणं, अवरोधनं, निरोधः, प्रतिरोधः, उपरोधः, संरोधः, प्रतिबन्धः -बन्धनं, प्रतिषेधः -धनं, निषेधः, विघातः, व्याघातः, प्रतीकारः. See HINDERANCE.—(Going before) अग्रगमनं, पुरोगमनं.

PREVENTIVE, *a.* वारकः -का -कं, निवारकः &c., बाधकः &c., प्रतिषेधकः &c., प्रतिबाधकः &c., रोधकः &c., प्रतिरोधकः &c., व्याघातकः &c.

PREVENTIVE, *s.* वारणं, निवारणं, बाधकः, प्रतिबन्धकः, निवारकः.

PREVIOUS, *a.* पूर्वः -द्वी -द्वी -द्वे, पौष्टिकः -की -कं, पूर्वकः &c., पूर्वगतः -ता -तं, पूर्वभूतः -ता -तं, पूर्ववृत्तः -त्ता -त्तं, पूर्वसिद्धः -द्धा -द्धं, पूर्वजातः &c., भूतपूर्वः -द्वी -द्वे, पूर्वतनः -नी -नं, वृत्तपूर्वः &c., जातपूर्वः &c., प्रागागतः -ता -तं, प्राग्भूतः &c., प्राग्भवः -वा -वं, अयः -या -यं, अग्र-भूतः -ता -तं, प्रथमः -मा -मं, प्राक् in comp.; 'previous posses- sion,' पूर्वभुक्तिः *f.*; 'previous existence,' प्राग्भावः.

PREVIOUSLY, *adv.* पूर्वं, पूर्वकं, पूर्वतस्, अग्रे, अग्रतस्, पुरस्, पुरस्तात्, प्राक्, प्रथमतस्; 'done previously,' पूर्वकृतः -ता -तं.

PREVIOUSNESS, *s.* पूर्वत्वं -ता, अग्रत्वं -ता, प्रथमता -त्वं, प्राथम्यं, आदित्वं.

PREVISION, *s.* पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, प्रदर्शनं, अग्रनिरूपणं.

PREY, *s.* (That which is seized to be devoured) आनिषं, मांसं, भक्ष्यं, भक्षणीयं, खाद्यं, भोज्यं.—(Booty) लोभं, लोभं, लोभं, लुभं, लुब्धता. See PLUNDER.—(Beast of prey) हिंस्रपशुः *m.*, पशुभक्षकः, पशुपक्षी *m.* (नं), आनिवाशी *m.*, आनिषभुक् *m.* (नं), आनिषप्रियः, मांसाशी *m.*, मांसखादकपशुः *m.*, दशेरः, प्रहः -हनः.—(Bird of prey) प्रनुदः, चिष्किरः, नक्षचिष्किरः, बलिभुक् *m.* (नं), बलिप्रियः.

To PREY, v. a. (Seize and devour) जानिषं धृत्वा or हुत्वा भक्ष् or खाद् or ग्रस्.—(Corrode) क्रमशः क्षि in caus. or नश् in caus.
—(Prey upon) लुब्ध् or लुब्ध्. See **To PLUNDER.**

PRIAPISM, s. ध्वजोच्छ्रायः, ध्वजोत्थयः, शिशोच्छ्रायः, लिङ्गोच्छ्रायः.

PRICE, s. (Value set or paid) मूल्यं, अर्थः, अवक्रयः, वक्रः, भाटकः, पक्ष्यं, पक्षता; 'high price,' बहुमूल्यं, महामूल्यं, दुर्गम्यं, महार्घः, महार्थः; 'low price,' अल्पमूल्यं, समूल्यं; 'what is the price?' कियता मूल्येन विक्रीयते; 'I will not give such a price,' एतावन् मूल्यं न दित्वाभि.—(Reward, recompense) फलं, वेतनं.

PRICED, a. (High-priced) महामूल्यः—त्या—त्यं, दुर्गम्यः &c., बहुमूल्यः &c., महार्घः—धा—धं, महार्थः—ध्या—ध्यं.—(Low-priced) अल्पमूल्यः &c., अल्पार्थः—धा—धं, समूल्यः &c.

PRICELESS, a. अनर्थः—ध्या—ध्यं, अनर्थः—धा—धं, समूल्यः—त्या—त्यं.

To PRICK, v. a. (Puncture) व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), तुद् (c. 6. तुदति, तोडुं), विनुद्, छिद् (c. 10. छिद्रयति—यितुं), भिद् (c. 7. भिनक्ति, भिङ्कुं), निभिद्; 'with a thorn or sharp-pointed substance,' कण्टकेन or शल्येन व्यध् or विनुद्; 'with a needle,' सूच्या व्यध् or भिद्.—(Pain by puncture, sting) व्यध् (c. 10. व्यधयति—यितुं), पीड्, तप्, सनाप्, मर्म व्यध्.—(Goad) प्रतोदेन तुद् or विनुद्.—(Incite) प्रेर, प्रचुद्, प्रगुद्, उत्तिज्, प्रोत्सह्.—(Erect the ears) कर्णौ स्तम्भीकृ or उन्नम् or उत्थि or उत्ती or उत्थीकृ; 'an animal that pricks its ears,' स्तम्भकणः—शी—शं, स्तम्भोन्नः—जा—जं.—(Designate by a puncture) सूच्या सङ्गु or चिह्.

PRICK, s. (Puncture) वेधः—धनं, तोदः, सूचिः—ची f., सूचनं—ना, व्यधः—धनं, उन्नयितं.—(Instrument for pricking) तोदनं, प्रतोदः, तोचं, सूचिः—ची—चिनी—चिका, शल्यं, कण्टकः.—(Sharp pain) तोदः, शूलः—लं, व्यापा, यातना, तीक्ष्णव्यापा.

PRICKED, p. p. विद्धः—डा—डं, वेधितः—ता—तं, तोदितः—ता—तं, तुष्टः—जा—जं, छिद्रितः—ता—तं, भिष्टः—जा—जं, सशल्यः—त्या—त्यं, शल्यविद्धः &c., कण्टकविद्धः &c., सूचिभिष्टः &c.; 'at heart,' विद्धमर्मा—मर्मा—र्मं (न्), भिष्टमर्मा &c., विद्धद्वयः—या—यं.—(Pained) व्यथितः—ता—तं, अनुभूततीक्ष्णव्याधः—या—यं.

PRICKER, s. (Instrument for pricking) तोदनं, तोचं, प्रतोदः, सूचिः—ची f., सूचिका, शल्यं.—(One who pricks) वेधकः.

PRICKING, s. (Act of piercing with a sharp point) वेधः—धनं, व्यधः—धनं, शल्यवेधनं, कण्टकवेधनं, तोदः—दनं, प्रतोदः—दनं, सूचिः—ची f., सूचनं—ना.—(Sensation of sharp pain) तोदः, शूलः—लं, तीक्ष्णव्यापा.

PRICKLE, s. कण्टकः—कं, शूकः—कं, सूचिः—ची f., त्वक्कण्टकः.

PRICKLINESS, s. कण्टकितत्वं, सकण्टकत्वं, सशूकत्वं, बहुकण्टकत्वं.

PRICKLY, a. कण्टकितः—ता—तं, कण्टकी—किनी—कि (न्), सकण्टकः—का—कं, बहुकण्टकः—का—कं, प्रचुरकण्टकः &c., शूकी &c., शूकवान्—वती—वत् (न्), सशूकः—का—कं, बहुशूकः &c.

PRICKLY-PEAR, s. विदरं, विषमसारकं.

PRIDE, s. गर्भः, दर्पः, अहङ्कारः, अहङ्कृतिः f., अभिमानं—नता, अभिमानिता, मानं, मानिता, उडतिः f., औडत्यं, चित्तसमुन्नतिः f., चित्तोन्नतिः f., मदः, मादः, दृप्तता, अपलेपः, अवहेला—लनं, अहम्मानं, अहम्नतिः f., ममता, दम्भः, मन्युः m., आत्माभिमानं, उन्मादः, आटोपः, आटोपत्वं, प्रतिभानं, प्रीडता, धर्पः, प्रगल्भता, उन्माधः, शौटीर्ध्वं, शौखीरता, आवेशः, उल्लेखः, उल्लेखता; 'pride of caste,' जात्यभिमानं; 'of riches,' धनदर्पः; 'of strength,' बलदर्पः, बलावलेपः.—(Generous

or proper pride) अभिमानं, गुणाभिमानं, स्वगुणाभिमानं.

To PRIDE, v. a. (One's self) आत्मानं छाप् (c. 1. छापते—यितुं) कप् (c. 1. कपते—यितुं), विखाप्, both with instr. c. of the thing on which one prides one's self; आत्मानं नन् (c. 1. मन्यते, मनुं), अभिनन् with two acc., अभिमानं नन्; 'he prides himself on his learning,' आत्मानं विद्यया छापते, आत्मानं पक्षिं मन्यते, विद्याभिमानं करोति; 'one who prides himself on his learning,' पक्षितमन्यः; 'she prides herself on her beauty,' आत्मानं सौन्दर्येण छापते, आत्मानं सुन्दरीं मन्यते; 'one who does so,' सुन्दरीमन्या, रूपगर्विता.

PRIER, s. परकार्यनिरूपकः, परवेष्टानिरूपकः, परकार्यचर्चकः.

PRIEST, s. (Member of the Brahminical caste) ब्राह्मणः, विप्रः द्विजः, द्विजातिः m., द्विजन्मा m. (न्), देवलः, भूदेवः; 'who is learned in the Vedas,' श्रोत्रियः, वेदविद् m., वेदविद्वान् m. (स्) मन्त्रविद् m., मन्त्रज्ञः.—(Sacrificing or officiating priest) याज्ञकः, याज्ञिकः, याज्ञी m. (न्), यज्ञकृत् m., होता m. (न्), हविर्वाजी m., प्रवर्ग्यः.—(Family or domestic priest) पुरोहितः, पुरोधाः m. (स्) क्षत्रिक m. (ज्), कुलविप्रः, कुलाचार्यः.—(Spiritual preceptor officiator in sacred offices) आचार्यः, उपाध्यायः, गुरुः m., पुरोहितः, धर्माध्यापकः, धर्मशिक्षकः, धर्मोपदेष्टकः. See **CLERGYMAN.**

PRIESTCRAFT, s. पुरोहितकलं, उपाध्यायकलं, उपाध्यायकैतवं, उपाध्यायकपटः—टं, आचार्यकापट्यं, धर्माध्यापककैतवं.

PRIESTESS, s. याजिनी, याजिका, होत्री, उपाध्याया, धर्मोपदेष्टिनी.

PRIESTHOOD, s. (Office or character of a priest) पौरोहित्यं पुरोहितत्वं, आर्त्तित्वं, उपाध्यायपदं, धर्माध्यापकपदं, ब्राह्मण्यं, ब्राह्मणतत्वं.—(The order of priests) पुरोहितवर्गः, पुरोहितगणः, उपाध्यायवर्गः, याज्ञिकवर्गः, धर्माध्यापकवर्गः, धर्माध्यापकगणः, याज्ञिकसमूहः, उपाध्यायसमूहः, पौरोहित्यं.

PRIESTLY, a. पौरोहितः—ती—तं, पौरोहितिकः—की—कं, पुरोहितयोग्यः—ग्य—ग्यं, पुरोहितसङ्गन्धी &c., याज्ञकीयः—या—यं, याज्ञिकसङ्गन्धी &c., उपाध्यायसङ्गन्धी &c., पौरोहित्यसङ्गन्धी &c., धर्माध्यापकसङ्गन्धी &c.

PRIEST-RIDDEN, a. पुरोहिताधीनः—ना—नं, उपाध्यायाधीनः &c., पुरोहितवशः &c.

PRIG, s. दाम्भिकः, दम्भी m. (न्), रूपगर्वितः, दर्शनीयमानो m. (न्).

PRIGGISH, a. दाम्भिकः—की—कं, आत्माभिमानो—निनी—नि (न्).

PRIM, s. अतिविनीतः—ता—तं, एकान्तविनीतः &c., अतिसूक्ष्मः—क्ष्मा—क्ष्म, सूक्ष्मनियमनिष्ठः—ष्टा—ष्टं, सूक्ष्मादरशीलः—ला—लं, अत्यादरशीलः &c., अत्याचारी &c.

PRIMACY, s. प्रधानधर्माध्यक्षपदं, मुख्यधर्माध्यक्षपदवी.

PRIMARILY, adv. प्रथमतः, प्राथम्येन, पूर्वं, पूर्वतः, मुख्यतः, मुख्यतः, आदितः, प्रधानतः, प्राधान्येन.

PRIMARINESS, s. प्रथमता, प्राथम्यं, मुख्यता, प्रधानता, प्राधान्यं.

PRIMARY, a. (First) प्रथमः—ना—नं, प्राथमिकः—की—कं, आद्यः—द्या—द्यं, आदिमः—ना—नं, आदि in comp., पूर्णः—धी—धं, पौष्टिकः—की—कं.—(Original) मौलः—ली—लं, मौलिकः—की—कं, मूलिकः—का—कं, आद्यः—द्या—द्यं; 'primary cause,' निदानं, आदिकारणं, आदिधीनं, आद्यवर्जं. See **PRIMITIVE.**—(First in dignity, chief) प्रधानः—ना—नं, मुख्यः—क्या—क्यं, प्रमुखः—खा—खं, जयः—द्या—द्यं, अयिद्यः—या—यं, जय्यः—ध्या—ध्यं.—(Elementary) आरम्भकः—का—कं, प्रारम्भकः—

PRIMATE, s. प्रधानधर्माध्यक्षः, मुख्यधर्माध्यक्षः, प्रधानोपाध्यायः, मुख्योपाध्यायः, प्रधानधर्माधिपतिः m., मुख्यधर्माधिपतिः m.

'PRIME, *a.* (First) प्रथमः -ना -नं, प्राथमिकः &c. See PRIMARY.— (First in rank, chief) मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रधानः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं, अग्रः -या -यं, उत्तमः -मा -मं, 'prime minister,' मुख्य-मन्त्री *m.* (नं), प्रधानमन्त्री *m.*, महामन्त्री *m.*, प्रधानाचार्यः, मुख्याचार्यः; 'office of prime minister,' मुख्यमन्त्रिता.—(First in excellence) उत्कृष्टः -हा -हं, श्रेष्ठः -हा -हं, शिष्टः -हा -हं, उत्तमः -मा -मं, वरः -रा -रं, सर्वोत्कृष्टः &c., सर्वश्रेष्ठः &c.—(Full, blooming) प्रौढः -हा -हं.

RIME, *s.* (Dawn) उदयः, दिनारम्भः, दिवसमुखः, दिनादिः *m.*—(Beginning) आरम्भः, आदिः *m.*—(Best state, heyday, height) प्रौढिः *f.*, प्रौढता, अद्यतता -त्वं, उत्तमता -त्वं, उत्तमावस्था, उत्तमदशा, सिद्धिः *f.*; 'the prime of youth,' यौवनप्रौढिः *f.*, प्रौढयौवनं, अद्यतयौवनं, नवयौवनं, यौवनश्रीः *f.*, 'in the prime of youth,' प्रौढयौवनः -ना -नं, अद्यतयौवनः &c.—(Best part) उत्तमभागः, उत्तमांशः.

'PRIME, *v. a.* आग्नेययन्त्रोपरि ज्वलनपूर्णे धा (c. 3. दधाति, धातुं).

RIMELY, *adv.* प्रथमतः, प्रधानतः.—(Excellently) उत्तमं, श्रेष्ठं, सुदु.

RIMENESS, *s.* श्रेष्ठता, उत्कृष्टता, उत्तमता, उत्कर्षः, सारत्वं.

RIMER, *s.* बालकशिक्षार्थं प्रथमपुस्तकं or आरम्भपुस्तकं, व्याकरणारम्भः.

RIMEVAL, PRIMEVOUS, *a.* प्राक्कनः -नी -नं, सनातनः -नी -नं, आद्यः -द्या -द्यं, आद्यकालीनः -ना -नं, मौलः -ली -लं, मौलिकः -की -कं, प्राक्कनकालीनः -ना -नं, प्राक्कालीनः &c.

RIMITIVE, *a.* (Pertaining to the beginning, original) प्रथम-कालिकः -की -कं, आद्यकालिकः &c., प्राथमिकः -की -कं, प्रथमः -मा -मं. See the last.—(Not derived, primary) मूलिकः -का -कं, मौलिकः -की -कं, मौलः -ली -लं, अव्युत्पन्नः -जा -जं.—(Following ancient forms) प्राक्कालीनरीतिनिष्ठः -हा -हं, वृद्धाचारसेवी &c., प्राक्कनव्यवहारसेवी -विनी -वि (नं), प्राक्कनरीतिसेवी &c., प्राक्कनमार्गानुयायी &c., प्राक्कनमार्गानुसारी &c., आद्यकालानुसारी &c.

RIMITIVELY, *adv.* (Originally) आदौ, आदितः, मूलतः, प्रथमतः, आरम्भतः, आरम्भे.—(According to primitive custom) प्राक्कनव्यवहारानुसारेण, प्राक्कनरीत्यनुसारेण, आद्यकालानुसारतः, आद्यकालानुरूपेण, वृद्धाचारतः.

RIMITIVENESS, *s.* (State of being original) मौलत्वं -ता, मौलिकत्वं, प्राथमिकत्वं, प्राथम्यं, प्रथमता, आद्यत्वं, आदित्वं.—(Conformity) प्राक्कनव्यवहारसेवनं, प्राक्कालीनरीत्यनुसारः, प्राक्कनमार्गानुयायिता, वृद्धाचारसेवनं.

RIMNESS, *s.* अतिविनीतता -त्वं, सूक्ष्मनियमनिष्ठा, मृत्सादरशीलता, अति-सूक्ष्मता, अतिसौम्यं, असादरसेवनं, अत्याचारसेवनं.

RIMOGENIAL, *a.* प्रथमजातः -ता -तं, प्रथमजः -जा -जं, आदिजातः &c.

RIMOGENITURE, *s.* ज्येष्ठता -त्वं, ज्येष्ठ्यं, पृथ्वीजत्वं, पृथ्वीजातत्वं, अग्रजत्वं, अग्रजातत्वं, वयोज्येष्ठता, ज्येष्ठवयस्कता, आदिजत्वं, आदिजातत्वं.

RIMORDIAL, *a.* प्राक्कालीनः -ना -नं, प्राक्कालिकः -की -कं, प्राक्कनकालिकः &c., प्राक्कनः -नी -नं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिकालिकः &c., मौलिकः -की -कं, मौलः -ली -लं.

RIMROSE, *s.* वसन्तकुसुमः or वसन्तपुष्प ओपधिभेदः.

RINCE, *s.* (Sovereign) राजा *m.* (नं), नृपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, पार्थियः, महोपतिः *m.*, अक्षयः, ह्यक्षयः *m.*, यः in comp. See KING.— (Sovereign of a certain territory or province) देशपतिः *m.*, राष्ट्रपतिः *m.*, महलपतिः.—(Son of a king) राजपुत्रः, राजसुतः, राजतनयः, राजकुमारः, नृपालजः, नृपसुतः, नृपपुत्रः, नृपनन्दनः, युवराजः, कुमारः.—(In theatrical language) भण्डारकः.

PRINCEDOM, *s.* (Kingdom) राज्यं, राजत्वं. See the word.—(Rank or condition of a king's son) वीरराज्यं, युवराजत्वं.

PRINCELINNESS, *s.* राजतेजस् *m.*, राजश्रीः *f.*, राजैश्वर्यं. See MAJESTY.

PRINCELY, PRINCELIKE, *a.* (Resembling a prince, royal) राजसदृशः -शी -शं, नृपसदृशः &c., राजसन्निभः -भा -भं, नृपोपमः -मा -मं, राज-जातीयः -या -यं, नृपजातीयः &c., राजकीयः -या -यं, प्रतापयान् -वती -वत् (तं), प्रतापशाली -लिनी -लि (नं), वैभवशाली &c., ऐश्वर्यवान् &c. See MAJESTIC.—(Having the rank of a prince) राज-जातीयः -या -यं, नृपजातीयः &c., राजकुलजः -जा -जं, राजकुलप्रसूतः -ता -तं, राजवंश्यः -इया -इयं.—(Becoming a prince) राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजाहः -हो -हं, नृपोचितः -ता -तं, राजोचितः &c., राजो-पयुक्तः -क्ता -क्तं, राजकीयः &c.

PRINCE'S-METAL, *s.* (Compound of copper and zinc) कांस्यं -स्यकं, केसः -सं.

PRINCESS, *s.* (Female sovereign) राज्ञी, महिषी. See QUEEN.— (Daughter of a king) राजपुत्री -त्रिका, राजकुमारी, राजकन्या, राजसुता, नृपसुता, नृपालजा, राजतनया, नृपनन्दिनी, कुमारी, युवरा-जपत्नी.—(In theatrical language) भण्डारिका.

PRINCIPAL, *a.* मुख्यः -ख्या -ख्यं, परमः -मा -मं, प्रधानः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं, अग्रः -या -यं, अग्र्यः -ग्या -ग्यं, प्राग्यः &c., वरः -रा -रं, प्रवरः &c., वरेण्यः -ख्या -ख्यं, वर्यः -ग्या -ग्यं, उत्तमः -मा -मं, पुरोगमः -मा -मं, श्रेष्ठः -हा -हं, विशिष्टः -हा -हं, उत्कृष्टः &c., शिष्टः &c., प्रथमः -मा -मं, अग्रगण्यः -ख्या -ख्यं, विशेष्यः -ग्या -ग्यं, मूलिकः -की -कं, मौलिकः &c., सिंह in comp. See CHIEF, EMINENT, EXCELLENT; 'principal doer,' सिंहद्वारः, 'principal queen,' पट्टमहिषी, पट्टदेवी; 'principal minister,' See PRIME, *a.*

PRINCIPAL, *s.* (Chief, head) मुख्यः, मुखरः, परमः, अधिपतिः *m.*, अध्यक्षः, नायकः. See CHIEF, PRESIDENT; 'principal of a convent,' आश्रमगुरुः *m.*, 'principal of a school,' विद्यालयपतिः *m.*, विद्यालयाधिपतिः *m.*, विद्यालयाध्यक्षः.—(Capital) मूलधनं, मूलं, धनमूलं, मूलद्रव्यं नीविः -वी *f.*, परिपणं, परिणतं, कायः, प्रयोन्यं; 'of a debt,' सानकं.—(Principal perpetrator) प्रवर्तकः.

PRINCIPALITY, *s.* (Territory of a prince) राष्ट्रं, देशः, महलं, राज्यं, मातृलिकराष्ट्रं, मातृलिकराज्यं, मातृलिकदेशः, मातृलिकविषयः.

PRINCIPALLY, *adv.* प्रधानतः, प्राधान्यतः, मुख्यतः, मुख्यतः, विशेषतः, विशेषेण, अधिकतः.

PRINCIPALNESS, *s.* प्राधान्यं, प्रधानत्वं, मुख्यता -त्वं, श्रेष्ठता, उत्कृष्टता.

PRINCIPLE, *s.* (Cause, source, origin) कारणं, हेतुः *m.*, आदिकारणं, आदिः *m.*, बीजं, मूलं, प्रयोजनं, आदिकारणं, आदिहेतुः *m.*—(Element, constituent part) मूलवस्तु *n.*, तत्त्वं, मूलं, मूलतत्त्वं, अङ्गं, अवयवः, मूलद्रव्यं, मूलावयवः, मूलान्नं, यस्तु *n.*, धातुः *m.*, सारः, साधनं, बीजं, मार्गः, तन्मात्रं.—(Fundamental or elementary truth) तत्त्वं, मूलतत्त्वं, सूत्रं, मूलसूत्रं, प्रथमसूत्रं, बीजं, परिभाषा, आरम्भः.—(Rule, general truth) नियमः, सूत्रं, विधिः *m.*, स्थितिः *f.*, न्यायः, उक्तावयं, वचनं, उत्तमः.—(Settled law or property) धर्मः, गुणः, भावः, क्रमः, स्वभावः, व्यवस्था.—(Settled process) रीतिः *f.*, क्रमः, मार्गः, विधानं, मर्यादा, धारा.—(Ground, foundation) हेतुः *m.*, प्रमाणं, प्रामाण्यं, उपपत्तिः *f.*, उपपादनं, मूलं, आधारः, आश्रयः, उपरम्भः.

PRINCIPLED, *a.* (High-principled, well-principled) धर्मेनिष्ठः -हा -हं, धर्मतत्त्वनिष्ठः &c., पुण्यनियमनिष्ठः &c., सुनियमनिष्ठः &c., सुनि-यमनिष्ठः -ता -तं, उदारः -रा -रं, उदारशीलः -ला -लं.

TO PRINT, v. a. मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रय, मुद्रितं -तां कृ. मुद्राङ्कितं -तां कृ. मुद्राङ्करीकृ. चङ् (c. 10. अङ्कयति -यितुं), मुद्राङ्करी चङ्, समुद्रय. See **TO IMPRINT, IMPRESS.**

PRINT, s. (Mark made by impression) मुद्रा, मुद्रिका, चङ्कः, चिह्नं. —(Instrument for impressing) मुद्रा, मुद्राङ्कनयन्त्रं. —(Impression of types or the type itself) मुद्राङ्करीचिह्नं, मुद्राङ्करं. —(State of being printed) मुद्रितत्वं, मुद्राङ्कितत्वं; 'in print,' मुद्रितः -ता -तः; 'out of print,' अमुद्रितः &c. —(Print of a foot) पादचिह्नं, पदाङ्कः, पादमुद्रा, पदं, पदवी.

PRINTED, p. p. मुद्रितः -ता -तः, मुद्राङ्कितः &c., मुद्राङ्कितः &c., मुद्राङ्करैरङ्कितः -ता -तः, मुद्राङ्कराङ्कितः &c., अङ्कितः &c., कृतमुद्रः -द्रा -द्रं, कृताङ्कः -ङ्का -ङ्कं, समुद्रः &c.; 'printed book,' मुद्रितपुस्तकं.

PRINTER, s. मुद्राकरः, मुद्राकारी *m.* (नं), मुद्राकृत्, मुद्रकः, मुद्राङ्कनकृत्.

PRINTING, s. मुद्राङ्कनं, मुद्राकरणं, मुद्राकरणं, अङ्कनं, मुद्राङ्करप्रयोगः.

PRINTING-HOUSE, s. मुद्राङ्कनशाला, मुद्रायन्त्रालयः -यं, यन्त्रालयः.

PRINTING-INK, s. मुद्राङ्कनमसिः -सी, मुद्राङ्कनमसिका, अङ्कनमसी.

PRINTING-PRESS, s. मुद्राङ्कनयन्त्रं, मुद्रायन्त्रं, मुद्राङ्कनचक्रं.

PRIOR, a. पूर्वः -वै -वै, पूर्वकः -का -कं, पूर्विकः -की -कं, पौरव्यः -स्या -स्यं, अग्रः -या -यं, प्राक् in comp., प्राक्कनः -नी -नं, प्राद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं, आदि in comp., प्रथमः -मा -मं; 'prior possession,' पूर्वभुक्तिः *f.*; 'prior existence,' प्राग्भावः; 'prior and subsequent,' पूर्वोपरः -रा -रं, परापरः -रा -रं, परावरः -रा -रं, परावरीणः -या -यं.

PRIOR, s. (Superior of a convent) आश्रमगुरुः *m.*, मठाधिपतिः *m.*, मठाध्यक्षः, आश्रमाध्यक्षः, मठाधिकारी *m.* (नं).

PRIORITY, s. पूर्वता -त्वं, अग्रता -त्वं, प्रथमता -त्वं, प्राथम्यं, आद्यता, आदिन्यं. —(In rank) अग्रपदं, श्रेष्ठपदं, प्राधान्यं, प्रधानता, अग्रमान्यता, अग्रगण्यता, अग्रपूज्यता, अग्रमानं, अग्रपूजा.

PRIORY, s. मठः, आश्रमः, अवसथः, वीहारः, धर्मशाला.

PRISM, s. त्रिपाश्वकाचः, चतुर्भुजाकृतिः पाश्वयविशिष्टः काचखण्डः.

PRISMATIC, a. (Pertaining to a prism) त्रिपाश्वकाचसदृशी &c. —(Resembling one) त्रिपाश्वकाचकारः -रा -रं. —(Distributed or formed by one) त्रिपाश्वकाचविकाशः -शा -शं, त्रिपाश्वकाचकल्पितः -ता -तं.

PRISON, s. कारागारं, कारागृहं, कारा, कारावेश *m.* (नं), बन्धनागारं, बन्धनालयः, बन्धनगृहं, बन्धनस्थानं, निरोधस्थानं, निरोधगृहं, निरोधशाला, वन्दिशाला, वन्दिवेश *m.*, गुप्तिः *f.*, चारः.

TO PRISON, v. a. See **TO IMPRISON.**

PRISONER, s. वन्दिः *f.*, वन्दी *f.*, कारास्थः, कारागारस्थः, कारागुप्तः, ग्रहणः, उपग्रहः, ग्रहणः, कवरकी *f.*, करमरी *m.* (नं), वारिः *f.*, गोरकुः *m.* —(One taken in war) युद्धधृतः, युद्धगृहीतः, शत्रुधृतः, शत्रुगृहीतः, युद्धदासः.

PRISTINE, a. प्राक्कनः -नी -नं, पुरातनः &c., प्राक्कालीनः -ना -नं, प्राक्कालिकः -की -कं, आद्यकालिकः &c., पूर्वकालीनः &c., पूर्वकालिकः &c., पुराणः -णा -शी -शं, प्राचीनः -ना -नं.

PRIVACY, s. (State of retirement or secrecy) विविक्तता -त्वं, विविक्तभावः, विविक्तवासः, एकानता, एकानभावः, एकानवासः, रहस् *n.*, रहः, रहोभावः, रहोभावः, रहोवासः, रहस्यत्वं, निभूतत्वं, गुप्तता, छद्मता, अछद्मता, निर्जनता, विजनता. —(Place of seclusion, retreat) विविक्तस्थानं, रहःस्थानं, रहःस्थलं, एकानस्थानं, निर्जनस्थानं, विजनस्थानं, निर्जनदेशः.

PRIVATE, a. (Separate, unconnected with others) विविक्तः -कं, विविक्तः -ना -नं, पृथक्स्थितः -ता -तं, पृथगालम्बः -का -कं, अश्वधारणः -या -यं, असाधारणः -त्या -त्यं. —(Peculiar to one self) स्व in comp., आत्म in comp., स्वकीयः -या -यं, स्वीयः &c. See **PECULIAR**; 'private conclusion,' स्वानुमतिः *f.*; 'private advantage,' आत्महितं; 'private property,' स्वत्वं, स्वधनं, आत्मधनं, निजस्वं, असाधारणधनं, अस्वयस्वधिकपनं. —(Sequestered, secluded, retired) विविक्तः -क्ता -कं, विजनः -ना -नं, निर्जनः &c. एकान्तः -ना -नं, निभूतः -ता -तं, निःशलाकः -का -कं. —(Secret not open) रहस्यः -स्या -स्यं, गूढः -ढा -ढं, गुप्तः -प्ता -तं, गुह्यः -ह्यं, छद्मः -द्या -द्यं, प्रच्छन्नः &c., अच्युतः -क्ता -कं, अग्रकाशः -शा -शं, अग्रकटः -टा -टं, अग्रहः -हा -हं, अन्तर in comp.; 'very private,' सुगुप्तः &c., सुगूढः &c.; 'private intelligence,' गूढभाषिणः, गूढवाक्ता; 'private road,' गूढमार्गः; 'private door,' अन्तर्द्वारं, गूढद्वारं, प्रच्छन्नं, पक्षद्वारं; 'private apartments,' अन्तर्गृहं, अन्तर्पुरं, अवरोधनं, उपरोधकं, अन्तर्धवनं, कक्षान्तरं, निष्कटः, दर्भटः; 'private room,' अन्तःशाला-लिका, अन्तःकोशकं, उपरोधकं; 'private part,' गुह्यं, रहस् *n.*, उपस्थः, अधोङ्गः. —(Not in public office or employment) अनधिकारी -रिणी -रि (नं), अनधिकारस्थः -स्या -स्यं, अनधिकारस्थितः -ता -तं; 'a private person,' पृथग्जनः, पृथग्लोकपृथग्ज्ञानपदः, अनधिकारस्थव्यक्तिः *f.* —(Not official) अनाधिकारितः -की -कं. —(In private). See **PRIVATELY.**

PRIVATE, s. (Common soldier) सैनिकः, सैन्यः, पृथक्सेन्यः.

PRIVATEER, s. गृहीतानुज्ञापणे पृथग्जनेन सञ्जीकृता साहसिकनीः.

PRIVATELY, adv. रहसि, रहस्, रहस्यं, निभूतं -ते, विविक्तं -कृतम्, एकान्तम्, एकान्तं, विजने, गूढं, गूढतः, गुप्तं, उपांशु, प्रच्छन्नं -वे, आकाशं, अग्रकटं, मिथस्; 'going privately,' गूढचारी -रिणी & गुप्तगतिः -तिः -ति.

PRIVATENESS, s. विविक्तता -त्वं. See **PRIVACY.**

PRIVATION, s. (Deprivation, absence of) अभावः, विरहः, रहितत्वं, राहित्यं, हानिः *f.*, असम्भवः, अविषयः, अग्रान्तिः *f.*, वियोगः, अपचयनाशः, क्षतिः *f.*, क्षयः, हरणं, लोपः. —(Absence of food or thing necessary to comfort) अन्नवस्त्राभावः, आहारविरहः, आहाराभावः, अन्नवस्त्रहानिः *f.*, आसाच्छादनराहित्यं, अन्नोदकाभावः, अन्नोदकलोपः, सुखसाधनाभावः, सुखसाधनलोपः.

PRIVATIVE, a. (Causing privation) हानिकरः -रा -रं, हानिकारकः -का -कं, लोपकरः &c., क्षयकरः &c., नाशकरः &c. —(Consisting in the absence of something) अभावसूचकः -का -कं, अभावकः -पा -पं, अभावान्तकः -का -कं, अभावदर्शकः &c.

PRIVATIVE, s. (Word) अभावशब्दः, अभावसूचकशब्दः. —(Prefix, in grammar) नपदं, नप्पदं. Privative prefixes are such as अन्, निर्, वि.

PRIVATIVELY, adv. अभावरूपेण, सनिवेधं, निवेधरूपेण, अभावतः.

PRIVILEGE, s. अधिकारः, विशेषाधिकारः, असाधारणधिकारः, असाधारण्यधिकारः, स्वाधिकारः, स्वत्वं.

TO PRIVILEGE, v. a. अधिकारं दा, विशेषाधिकारं दा, अधिकारवर्धनं -वत् -वत् कृ, साधिकारं -रां कृ, विशेषाधिकारयुक्तं -क्तं कृ.

PRIVILEGED, p. p. or a. अधिकारवान् -वती -वत् (तं), साधिकारः -रं -रं, विशेषाधिकारवान् &c., विशेषाधिकारयुक्तः -क्ता -कं, अधिकारशिष्टः -ष्टा -ष्टं. —(Exempt from tax) अकरः -रा -रं.

PRIVILY, adv. रहसि, गुप्तं, निभूतं, सुनिभूतं. See **PRIVATELY.**

PRIVITY, s. (Joint knowledge with another) सहज्ञानं, सहबोधः, सहवेदनं, समवेदनं, समज्ञानं, समवेत्तत्वं.—(Private part) गुह्यं, गुह्याङ्गं, गुहाङ्गं, गुप्ताङ्गं, गोप्याङ्गं, गुह्येन्द्रियं, गुप्तेन्द्रियं, गुह्यस्थानं, गुप्तस्थानं, गुह्यस्थलं, रहस् *n.* कौलीनं, उपस्यः—स्थं, सधोङ्गं; 'of a man,' शिशुः, ध्वजः, *see* MEMBRUM VIRILE; 'of a woman,' *see* PUDENDUM.

PRIVY, a. (Private). *See* the word. (Admitted to the participation of knowledge) सहज्ञानी-निनी-नि(न्), समज्ञानी &c., सहज्ञाता *m.* (तृ), सहवेत्ता *m.* (त्र), सहवेदी *m.*, समवेत्ता *m.*—(Privy council) गृहसभा, प्रधानमन्त्रिणां गृहसभा, धीसचिवानां सभा, शिष्टसभा.

PRIVY, s. शौचकूपः, पायुष्मालनपेशम *n.* (न्), कर्दमाटकः, अवस्तरः.

PRIVY-COUNSELLOR, s. गृहसभाभ्यन्तरः, गृहसभासदः, गृहसभास्यः.

PRIZE, s. (That which is taken in war) युद्धजितद्रव्यं, युद्धसम्प्रादितद्रव्यं, युद्धोपाजितद्रव्यं, युद्धजितधनं.—(That which is gained as the reward of success or victory) जयफलं, सिद्धिफलं, जयलभफलं, जयलाभः, जयलभफलं *n.* पञ्चजितद्रव्यं, जयपारितोषिकं, स्यद्धफलं.—(That which is offered as the reward of contest) स्यद्धाजेयं, पञ्चजेयं, पञ्चः.—(Reward) फलं, प्रतिफलं, पारितोषिकं.—(Valuable acquisition) रत्नं, निधिः *m.*

TO PRIZE, v. a. (Estimate) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं, c. 10. मानयति-यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्, मूल्यं or अर्थं निरूप or निर्णय or संख्या.—(Value highly) बहु मन्, बहु सम्मन्, अतिशयेन सम्मन्, बहुमतिं कृ. **PRIZED, p. p.** बहुमतः-ता-तं, बहुसम्मानितः &c., इष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रतिष्ठितः-ता-तं; 'by mankind,' जनेष्टः-ष्टा-ष्टं.

PRIZE-FIGHTER, s. मल्लयोद्धा *m.* (डू), मल्लयोधी *m.* (न्), मल्लः, कल्लः.

PRIZE-FIGHTING, s. मल्लयुद्धं, कल्लयुद्धं, मुष्टियुद्धं, बाहुयुद्धं.

PRO, (Forward, forth) प्र. अग्रे.—(For). In the phrase 'pro and con,' pro may be expressed by विधिपक्षः, कर्त्तव्यपक्षः, and con by निषेधपक्षः, सक्तर्त्तव्यपक्षः, सभावपक्षः.

PROBABILITY, s. सम्भावना, सम्भवः, सभाव्यता-त्वं, सम्भावनीयता-त्वं, अनुमेयता-त्वं, प्रमेयता, अभ्युपगमः, अभ्युपगम्यता, सम्भावनायोग्यता, भवनयोग्यता, योग्यता-त्वं, मत्सङ्काशता.

PROBABLE, a. सम्भाव्यः-व्या-व्यं, सम्भावनीयः-या-यं, सम्भावितः-ता-तं, सम्भावनाहः-हो-हं, मत्सङ्काशः-शा-शं, अनुमेयः-या-यं, अभ्युपगम्यः-व्या-व्यं, अभ्युपगतः-ता-तं, प्रमेयः-या-यं, सम्भावनायोग्यः-व्या-व्यं, भवनयोग्यः &c.; 'this is probable,' इदम् उपपद्यते or सम्भवति or युज्यते.

PROBABLY, adv. सम्भावनीयं, यथासम्भवं, यथायोग्यं, प्रायस्, प्रायशस्, स्यात्, किल, नाम.

PROBATE, s. (Of a will) मृतपत्रप्रमाणं, मृतलेखप्रमाणं.

PROBATION, s. (Trial) परीक्षा-क्षणं, उपधा, कष्टः *f.*—(Proof) प्रमाणं, प्रामाण्यं, निर्णयः. *See* PROOF.

PROBATIONARY, PROBATIONAL, a. परीक्षकः-का-कं, परीक्षाकारी-रिखी-रि(न्), परीक्ष्यमाणः-शा-शं, परीक्षा in comp., उपधा in comp.

PROBATIONER, s. परीक्ष्यमाणः, परीक्षारूढः, परीक्षाविषयः, परीक्षायाचं, प्राथमकालिकः, नूतनशिष्यः, नवीनशिष्यः.

PROBATOR, s. परीक्षकः, विचारकः, अनुसन्धाता *m.* (तृ), परीक्षाकृत्.

PROBATORY, a. परीक्षकः-का-कं. *See* PROBATIONARY, *a.*

PROBE, s. शलाका, दण्डी, चारा, चारं, क्षतशोधनी, जाखवीष्ट.

TO PROBE, v. a. शलाकाद्वारेण क्षतशोधनं कृ or उन्मन्यनं कृ or क्षतान्वेषणं कृ, क्षतानः शलाकां प्रविश (c. 10. वेष्टयति-यितुं) or निविश.

—(Search to the bottom, scrutinise) मर्मान्वेषणं कृ, सूक्ष्मपरीक्षां कृ, सूक्ष्मनिज्ञासां कृ, मर्मनिरीक्षणं कृ.

PROBING, s. शलाकाद्वारेण क्षतशोधनं, क्षतपरीक्षा, उन्मन्यनं, मर्मान्वेषणं.

PROBITY, s. सारल्यं, माधुर्यं, पञ्जुता, उपधाशुचित्वं. *See* INTEGRITY.

PROBLEM, s. (In logic, questionable proposition) विकल्पविषयः, विवादविषयः, प्रश्नः, वादः.—(In geometry) कृत्यं, कृतिसापेक्षसिद्धान्तः.

—(In general) प्रश्नः, निज्ञासा.

PROBLEMATIC, a. वैकल्पिकः-की-कं, सविकल्पः-व्या-व्यं, सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, संशयस्यः-स्या-स्यं, संशयः-या-यं, अनिश्चितः-ता-तं, अनिश्चितः &c.

PROBLEMATICALLY, adv. सविकल्पं, संशयं, सन्दिग्धं, संशयपूर्वकं.

PROBOSIS, s. (Of an elephant, &c.) शूङ्गा, हस्तः, करः.

PROCEDURE, s. (Proceeding, measure taken) क्रिया, व्यवहारः, व्यापारः, चरितं, कृतिः *f.*, कर्म *n.* (न्), अनुष्ठानं, आचरणं, आचरितं, आचारः, वृत्तिः *f.*, वृत्तं, उपायः, साधनं, उपचारः, विधानं.—(Mode of proceeding) रीतिः *f.*, मार्गः, विधिः *m.*, क्रियाविधिः *m.*, क्रियाप्रसङ्गः, पथ्यायः, क्रमः, मर्यादा, सम्प्रदायः.—(Legal) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः, व्यवहारविधिः *m.*

TO PROCEED, v. n. (Go forward) प्रगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अग्रे गम्, पुरो गम्, प्रया, अग्रे या, अग्रतो या, प्रम्, अग्रे स, प्रमप्, प्रवृत्, चल, प्रचल, प्रचर्, प्रविचर्, प्रस्था, क्रम्, प्रे (c. 2. प्रैति-तुं, rt. इ); 'the work proceeds,' कर्म प्रवर्त्तते; 'let the game proceed,' द्यूतं प्रवर्त्ततां.—(Proceed from one topic to another) पुनर् वद् (c. 1. वदति-दितुं), क्रमेण वद्, वचनप्रसङ्गं कृ, वचनप्रबन्धं कृ.—(Issue, arise from) उत्पद् (c. 4. पश्ये पन्तुं), समुत्पद्, मन् (c. 4. जायते, जनिषु), प्रभू, निःसृ, प्रवृत्, उच्चर्, उदि; 'his uneasiness proceeds from no other cause,' अस्य वदता न अन्यनिमित्ता भवति.—(Proceed in an argument, i.e. carry on measures) प्रवृत्, प्रारब्धं प्रवृत् (c. 10. वर्त्तयति-यितुं) or सम्पद् (c. 10. पादयति-यितुं) or निष्पद् or निर्वह (c. 10. वाहयति-यितुं), प्रारम्भसम्पादनं कृ.—(Enter upon a business, begin) प्रवृत्, प्रवृत्तिं कृ, प्रक्रम, उपक्रम, आरम्भ.—(Proceed against at law) अभियुज्.

PROCEEDING, part. (Issuing from) उत्पन्नः-जा-जं, समुत्पन्नः &c., जातः-ता-तं, मन्नातः &c. निःसृतः-रा-तं, विनिःसृतः &c., प्रवृत्तः-वृत्ता-वृत्तं, प्रभवः-वा-व्यं, उद्भवः &c. in comp., उत्पत्तः-ता-तं; 'sound proceeding from the throat,' कण्ठोत्पत्तः स्वरः.

PROCEEDING, s. क्रिया, कर्म *n.* (न्), व्यवहारः, चरितं, चरितं, चेहितं, चेष्टा, व्यापारः, आचरणं, आचरितं, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, अनुष्ठानं, आचारः, चर्या, विधानं.—(Course of proceeding) रीतिः *f.*, मार्गः, पथ्यायः, क्रियाविधिः *m.*, क्रियाप्रसङ्गः, क्रमः, गतिः *f.* *See* PROCEDURE.

PROCEEDS, s. उत्पन्नं, समुत्पन्नं, उत्पन्नधनं, समुत्पन्नधनं.

PROCELEUSMATICUS, s. (Metrical foot) ह्यः.

PROCESS, s. (Proceeding on, progressive course) प्रगमनं, अग्रगमनं, प्रयाणं, प्रक्रमः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रसरः, गतिः *f.*—(Gradual course) क्रमः-मणं, क्रमे क्रमे गमनं, क्रमशो गमनं or गतिः *f.*, क्रमिकगतिः *f.*—(Of time) कालगतिः *f.*, कालपथ्यायः, कालावृत्तिः *f.*, कालान्तरे; 'in process of time,' कालान्तरे, दिनेषु गच्छन्तु.—(Regular course or order) क्रमः, अनुक्रमः, रीतिः *f.*, मार्गः, पथ्यायः, प्रसङ्गः, नियमः, व्यवस्था, पद्धतिः *f.*, परिपाटी, परिपाटिः *f.*, विधिः *m.*, धारा, गतिः *f.*, वृत्तिः *f.*, प्रबन्धः.—(Course of proceeding) क्रियाप्रसङ्गः, क्रिया-

विधि: *m.*, क्रियाप्रवन्धः.—(Legal) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः, व्यवहरणं, कार्यं, अद्यः.

PROCESSION, *s.* (Issuing) निर्गमः, निर्गतिः *f.*, निःसरणं, निस्सरणं, विनिर्गमः, निष्क्रमणं, प्रवृत्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, अपसरणं.—(Proceeding on) प्रगमनं, गमनं, प्रयाणं, प्रस्थानं, गतिः *f.*, चलनं.—(Train of persons moving) यात्रा, यात्राप्रसङ्गः, दण्डयात्रा, जनयात्रा, लोकयात्रा, लोकश्रेणी, गतिः *f.*

PROCESSIONAL, PROCESSIONARY, *a.* यात्रिकः—की-कं, यात्रासन्धी &c., दण्डयात्रासन्धी &c., यात्रारूपः—पा-पं, दण्डयात्रारूपः &c., दण्डयात्रिकः &c.

To PROCLAIM, *v. a.* क्त्वा in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रख्या, आख्या, घुष् (c. 10. घोषयति -यितुं), विघुष्, आघुष्, उघुष् कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -यितुं), प्रकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, उत्कृत्, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), उच्चर् (c. 10. -चारयति -यितुं), प्रचर्, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ.—(Cry out) उत्क्रुञ्, प्रकाशं घुष्, उच्चैःखरेण घुष्.—(Outlaw) घोषणपूर्वं बहिष्कृ.

PROCLAIMED, *p. p.* घोषितः—ता-तं, विघोषितः &c., आघोषितः &c., उघोषितः &c., घुहः—हा-हं, अवघुहः &c., विघुहः &c., प्रख्यातः—ता-तं, स्थापितः &c., उत्कीर्णितः &c., प्रकीर्णितः &c., उचारितः &c., प्रकाशितः &c., प्रकटीकृतः &c.

PROCLAIMER, *s.* घोषकः, विघोषकः, घोषणकारी *m.* (नं), स्थापकः.

PROCLAMATION, *s.* घोषणा—णं, विघोषणं—णा, घोषः, स्थापनं, प्रकाशनं, उत्कीर्णनं, प्रकीर्णनं, अनुकीर्णनं, प्रचारणं, उचारणं, राजाज्ञापणं, प्रकाशनं; 'written,' घोषणपत्रं, विघोषणपत्रं, राजाज्ञापत्रं, आज्ञापत्रं; 'food given by proclamation,' घृहात्रं.

PROCLIVITY, *s.* प्रावृत्त्यं, प्रवृत्तता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता.

PROCLIVOUS, *a.* प्रवृत्तः—या-यं, प्रवृत्तः—ता-तं. See INCLINED, PRONE.

To PROCRASTINATE, *v. a.* विलम्ब (c. 1. -लम्बते -चितुं), आकालान्नात् तज् (c. 1. तजति, तज्) or या in caus. (यापयति -यितुं), परकालं यावत् तज्.

To PROCRASTINATE, *v. n.* विलम्ब (c. 1. -लम्बते -चितुं), आलस्यात् कालं या in caus. (यापयति -यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपं), चिर (nom. चिरयति, चिरायति -ते -यितुं), मन्द (nom. मन्दायते), आकालान्तरात् or कालान्तरं यावत् कार्यत्यागं कृ or कार्योपेक्षां कृ, मन्द-कार्यः—य्यो-य्यं भू or अस्.

PROCRASTINATION, *s.* विलम्बः—सन्, कालयापः—पनं, कालक्षेपः—पणं, आकालान्तरात् कार्यत्यागः, कालान्तरं यावत् कार्योपेक्षा, मन्दं, मन्दता, दीर्घसूत्रता.

PROCRASTINATOR, *s.* विलम्बी *m.* (नं), कालयापकः, कालक्षेपकः, आकालान्तरात् कार्यत्यागी *m.*, कालान्तरं or परकालं यावत् कार्योपेक्षकः, मन्दकर्मी *m.* (नं), मन्दकार्यः, दीर्घसूत्री *m.* (नं), दीर्घसूत्रः.

To PROCREATE, *v. a.* (Generate) जन्, सज्जन्, प्रजन्, प्रसू or प्रसु (c. 1. -सयति, c. 2. -सूते, c. 4. -सूयते -सोतुं), सम्प्रसु, सु, उत्पद्.

PROCREATED, *p. p.* जनितः—ता-तं, उत्पादितः—ता-तं, प्रसूतः—ता-तं.

PROCREATION, *s.* जननं, प्रजननं, उत्पादनं, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, उत्पत्तिः *f.*, उत्पन्नत्वं, प्रजोत्पादनं, प्रजोत्पत्तिः *f.*

PROCREATIVE, *a.* जनकः—का-कं, उत्पादकः—का-कं, सावकः—विका-कं, प्रजोत्पादकः &c., प्रजननशक्तिः—का-कं, प्रजननशक्तिपुङ्गवः—क्ता-कं.

PROCREATIVENESS, *s.* प्रजननशक्तिः *f.*, जननशक्तिः, उत्पादनशक्तिः, पुंसत्वं.

PROCREATOR, *s.* जनकः, जनयिता *m.* (नृ), जननः, जनिता *m.*, उत्पादकः.

PROCTOR, *s.* (Attorney, agent) प्रतिनिधिः *m.*, परकार्यसम्पादकः.

PROCUMBENT, *a.* शयानः—ना-नं, पतितः—ता-तं, क्षिप्रदेहः—हा-हं.

PROCURABLE, *a.* प्राप्तव्यः—व्या-यं, प्रापणीयः—या-यं, प्राप्यः—व्या-यं, लभ्यः—व्या-यं, उपलभ्यः &c., आसादनीयः—या-यं, अधिगम्यः—व्या-यं; 'procurable with exertion,' यत्नलभ्यः &c.; 'without exertion,' अयत्नलभ्यः &c. See OBTAINABLE.

To PROCURE, *v. a.* (Obtain) आप् (c. 5. आप्नोति, आप्), प्राप्, अवाप्, सम्प्राप्, लभ् (c. 1. लभते, लभ्), उपलभ्, अज्, उपार्ज्, आसद्, समासद्, अधिगम्, विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं, वेत्तुं), अभिविद्, प्रतिविद्, उपकूप (c. 10. -कल्पयति -यितुं), प्रतिपद्, आपद्, आविष्—(Bring about effect) सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), उपपद्, उत्पद्, साप्, पद्, प्रवृत् in caus.

PROCURED, *p. p.* प्राप्तः—प्रा-पं, लभः—आ-अं, उपलभः &c., अर्जितः—ता-तं, उपार्जितः &c. See OBTAINED; 'is procured,' लभ्यते, उत्पद्यते.

PROCUREMENT, *s.* प्राप्तिः *f.*, प्रापणं, लभिः *f.*, लाभः, उपार्जनं, सम्पादनं.—(Panderism) कौटुम्ब्यं.

PROCURER, *s.* प्रापकः, उपार्जकः, लभ्ता *m.* (भृ), सम्पादकः, प्रवर्द्धकः, प्रयोजकः.—(Pimp) रतसम्पादकः, रतप्रवर्द्धकः. See PIMP, PANDEL.

PROCURRESS, *s.* कुट्टिनी, कुट्टनी, दूती, दूतिका, सञ्चारिका, कुटी, चुन्ती, वेश्याचार्या, शम्भली, सम्भली, रतताली *f.*, सुरतताली, रतोपकारिणी, रतसम्पादिका, कौटुम्ब्यकरी, लाभ्यद्वयप्रयोनिका.

PRODIGAL, *a.* अतिव्ययी—यिनी-यि (नं), बहुव्ययी &c., अपरिमितव्ययी &c., अपरिमितव्ययः—या-यं, अपव्ययी &c., अतिव्ययीशीलः—ला-लं, व्ययीशीलः &c., अपवेता—त्री-तृ (नृ), उत्सर्गी—गिणी &c., अत्युत्सर्गी &c., अतित्यागी &c., अतिदाता—त्री-तृ (नृ), बहुदः—दा-दं, बहुप्रदः &c., महाव्ययकारी &c., अतिमोक्षशीलः &c., मुक्तहस्तः—स्ता-सं, धनोत्सर्गी &c., अथोत्सर्गी &c., धनत्यागी &c.

PRODIGAL, *s.* अतिव्ययी *m.* (नं), बहुव्ययी *m.* See the last.

PRODIGALITY, *s.* अतिव्ययः, बहुव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः, महाव्यय अपरिमितव्ययः, अतित्यागः, अत्युत्सर्गः, अतिमोक्षणं, अतिसर्जनं, अंत्सर्गः, धनोत्सर्गः, धनत्यागः, अपत्यागः, बहुप्रदत्वं, बहुदत्वं, मुक्तहस्तः.

PRODIGALLY, *adv.* अतिव्ययेन, बहुव्ययेन, महाव्ययेन, अपरिमितव्ययेन अत्युत्सर्गेण, अतित्यागपूर्वकं, महाव्ययपूर्वकं, सापव्ययं, मुक्तहस्तेन.

PRODIGIOUS, *a.* (Very great, huge) अतिमहान्—हती-हत् (नृ), आ वृहन्—हती &c., अद्भुतशरीरः—रा-रं, अद्भुतकायः—या-यं, अद्भुतपरामाणः—या-यं, वृहत्परिमाणः &c., विकटशरीरः &c., राक्षसशरीरः &c.—(Wonderful) अद्भुतः—ता-तं, महोद्भुतः—ता-तं, अद्भुततमः—मं, आश्चर्यः—य्यो-य्यं, सुचित्रः—त्रा-त्रं, विलक्षणः—या-यं, अप-ष्टो-ष्टं, सृष्टिमागैवाद्यः—ह्यो-य्यं, प्रकृतिक्रमवाद्यः &c.

PRODIGIOUSLY, *adv.* अद्भुतं, महोद्भुतं, आश्चर्यं, अतिशयेन, अत्यन्तं.

PRODIGIOUSNESS, *s.* अद्भुतत्वं—ता, अतिमहत्त्वं, अतिवृहत्त्वं.

PRODIGY, *s.* अद्भुतं, उत्पातः, उपसर्गः, महोद्भुतं, अद्भुतविषयः, अद्भुतवस्तु, अपूर्वविषयः, अपूर्ववस्तु *n.*, महदाश्चर्यं.

PRODITION, *s.* विश्वासघातः, विश्वासभङ्गः, शत्रुहस्तार्पणं, शत्रुसमर्पणं.

To PRODUCE, *v. a.* (Bring forward, offer to view or notice) प्रणी (c. 1. -ययति -येतुं), अभिप्रणी, आनी, उपनी, अये नी, अ आनी, दृश् (c. 10. दृश्यति -यितुं), प्रदृश्, प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं) प्रत्यक्षीकृ, प्रादुर्भू, आविष्कृ, पुरस्कृ, अये स्या in caus.—(Bring forth, generate) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जयति -यितुं), संजन्, प्रजन् (c. 10. or c. 4. -जायते -जितुं), उपजन्, प्रसृ, सु.—(Effect, bring into existence) उत्पद्, समुत्पद्, उपपद्, सम्पद्, जन्, संजन्, जृ, साप्, संसाप्, भू in caus., उद्भृ, सृज् (c. 6. सृजति सृष्टुं), तन्, सिद्धीकृ.—(Make) कृ, कृप्, विधा, पद्.—(Yield) दा, प्रद

PRO

PRODUCE, *s.* (That which is produced or yielded) उत्पादं, निष्पन्नं, फलं, लाभः, उत्पत्तिः *f.*, उद्भूतं, प्रसवः, प्रवृत्तिः *f.*; 'of agriculture,' कृषिफलं, क्षेत्रफलं; 'of a tree,' वृक्षफलं, वृक्षोत्पन्नं; 'of labour,' कर्मफलं.

PRODUCED, *p. p.* (Brought into view) उपनीतः -ता -तं, प्रणीतः &c.,
 सञ्चे आनीतः &c., कर्षितः &c., प्रदर्शितः &c., प्रसारितः &c., प्रादुर्भूतः
 &c.—(Brought into life or being) उत्पन्नः -न्ता -न्तं, उत्पादितः
 -ता -तं, समुत्पादितः &c., जातः -ता -तं, जनिताः &c., उपजातः &c.,
 सञ्जातः &c., प्रसूतः &c., प्रकृतः -कृता -कृतं, प्रभवः -वा -वं, उद्भवः &c.,
 उद्भूतः -ता -तं, उत्पितः -ता -तं; 'produced in water,' जलोद्भवः
 -वा -वं.—(Effected, resulting from) उत्पादितः &c., सम्पादितः
 &c., निष्पादितः &c., निष्पन्नः &c., जनिताः &c., जातः &c., जन्यः
 -न्या -न्यं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रवृत्तः -वृत्ता -वृत्तं, हेतुकः -का -कं, कर्त्रकः &c.;
 'misery produced by crime,' पापप्रयुक्तं दुःखं; 'fever pro-
 duced by fasting,' उपवासजन्यो ज्वरः.

PRODUCER, PRODUCING, *s. or part.* उत्पादकः -का -कं, जनकः -का -कं, भावकः -विका -कं, प्रसयन् -वन्नी -वत् (त्), प्रसयी -यिनी -वि (न), प्रदः -दा -दं, दायी -यिनी &c., दः -दा -दं in comp., आवहः -हा -हं, कारी &c., करः -रा -रं, निष्पादकः &c.; 'producing fruit,' फलदः -दा -दं, फलप्रदः &c., फलदायी &c., फलोत्पादकः &c., फलनिष्पादकः &c.; 'producing pain,' दुःखकरः -रा -रं, दुःखकारी &c., दुःखजनकः &c., दुःखावहः -हा -हं; 'a lake producing lotuses,' पद्मोत्पादकसरस्, अम्भोजप्रसवि सरस्.

*PRODUCIBLE. *a.* जन्यः -न्या -न्यं, उत्पादनीयः -या -यं, जननीयः &c.

PRODUCT, *s.* (That which is produced, &c.) उत्पन्नं, निष्पन्नं, फलं.
See PRODUCE.—(Effect, result) फलं, परिणामः, प्रयुक्तिः *f.* उत्तरं,
 सिद्धिः *f.* फलोद्भवः.—(In arithmetic) घातः, बन्धः, गुणाकारः, फलि-
 ताङ्कः, फलं, उत्पन्नं, प्रत्यक्षं.

PRODUCTION, &c. (Act or process of producing, generation)
उत्पादनं, उत्पत्तिः *f.*, जननं, प्रजननं, जन्म *n.* (न्), जनिः -नी *f.*,
उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः, सम्भूतिः *f.*, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, जनुस् *n.*, रुढिः *f.*,
प्ररुढिः *f.*—(Act of effecting or forming) निष्पादनं, निष्पत्तिः *f.*,
सम्पादनं, उपपत्तिः *f.*, उद्भावनं, कारणं, निर्माणां, निर्मितः *f.*, कल्पनं
-ना, सर्जनं, सृष्टिः *f.*, घटनं, विधानं; 'law of reciprocal produc-
tion and reproduction,' वीजाङ्कुरायाः.—(Thing produced)
उत्पन्नं, समुत्पन्नं, फलं. See PRODUCE.—(Of art, manufacture,
&c.) निर्मितवस्तु *n.*, निर्मितद्रव्यं, निर्मितपदार्थः, शिल्पनिर्मितद्रव्यं,
शिल्पिकवस्तु *n.*, वस्तु *n.*

^१PRODUCTIVE, *a.* (Fruitful) फलदः -दा -दं, फलप्रदः -दा -दं, फलदायी -यिनी -यि (न्), फलदायकः -का -कं, फलोत्पादकः -का -कं, फलवान् -वती -वत् (त्), बहुफलः -ला -लं, सफलः &c., अवन्धः -न्ध्या -न्धे, बहुप्रसवः -वा -वं, सावकः &c. See FRUITFUL, PRODUCING.— (Causing, effective of) उत्पादकः -का -कं, जनकः &c., कारकः &c., करः -रा -रो -रं, कारी -रिणी &c., निष्पादकः &c., सम्पादकः &c., प्रतिपादकः &c., साधकः -का -कं, आयहः -हा -हं; 'productive of wealth,' स्रष्टोत्पादकः &c., स्रष्टावहः -हा -हं; 'of satisfaction,' तृप्तिजनकः -का -कं.—(Lucrative) लाभदः -दा -दं, लाभकर -रा -रं, फलावहः &c.

'PRODUCTIVENESS, १. साफल्यं, सफलता, फलदत्वं, फलवृद्धिं, फलोत्पादकत्वं, फलजनकता, बहुफलत्वं, बहुप्रसवत्वं.

'ROEM, s. वाक्यार्थं, आरम्भवाक्यं, परिभाषा, आभावः. See PREFACE.

PRO

PROFANATION, १. अतिक्रमः -मणं, व्यतिक्रमः -मणं, समतिक्रमः, दूषणं, लोपः
-पनं, अपवित्रीकरणं, भङ्गीकरणं, भङ्गकरणं.

PROFANE, *a.* (Irreverent, impious) धर्मेनिन्दकः - का - कं, धर्मद्वेषी - पिणी - पि (न्), देवनिन्दकः &c., ईश्वरनिन्दकः &c., धर्मापवादकः &c., धर्मेनिन्दात्मकः &c., धर्मेनिन्दारूपः - या - यं. — (Not pure) अपुण्यः - ख्या - ख्यं, अपवित्रः - ना - नं, अशुद्धः - द्वा - द्वं, भयः - हा - हं. — (Not sacred, not consecrated) अप्रतिष्ठितः - ता - तं, अप्रणीतः - ता - तं, असंस्कृतः &c., प्रतिष्ठाहीनः - ना - नं, संस्कारहीनः &c., ब्राह्मः - त्या - त्यं. — (Secular) लौकिकः - की - कं, व्यापहारिकः - की - कं, सांसारिकः &c., प्रापञ्चिकः &c., धर्मप्रकरणव्यतिरिक्तः - क्का - क्तं.

To PROFANE, v. a. (Violate) अतिक्रमन् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रमन्, समतिक्रमन्, लुप्, लंप्.—(Pollute, render impure) अपविचोक्, भक्षीक्, अशुद्धीक्, दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), दुष्टीक्.—(Dis-honour) अपमन्, अपमान्, अवज्ञा, अवधोर्, लघूक्, अपमानं कृ, अनादरं कृ, निन्दां कृ.

PROFANED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, भङ्गीकृतः &c.,
अपमानितः &c., अपमानितः &c., अनादृतः &c., कृतावन्नः -ज्ञा -ज्ञं,
अवधोरितः &c.

PROFANELY, *adv.* धर्म्मनिन्दया, धर्म्मनिन्दापृथ्ङ्, देयनिन्दाबुद्ध्या, धर्म्मनिन्दकवत्, सधर्म्मनिन्दनं, अपुरुषवत्, धर्म्मद्वेषकवत्.

PROFANENESS, PROFANITY, & धर्मेनिन्दा - न्दनं, देवनिन्दा - न्दनं, ईश्वरनिन्दा, धर्मापवादः, धर्मेलोपः, धर्मातिक्रमः, ईश्वरावमानं, ईश्वरावज्ञा, धर्मावज्ञा.

PROFANER, ३. धर्मेनिन्दकः, धर्मापवादकः, धर्मपरिभाषकः, धर्मपरिभाषी ॥
(न), ईश्वरनिन्दकः, दुषकः, अपमानकः, अयत्नात् ॥ (तृ).

To PROFESS, प्रो. (I now declare openly) प्रतिज्ञा (c. ३. जानाति - नीति - ज्ञातुं), अङ्गीकृ, स्वीकृ, उगीकृ, उगीकृ, अनुभाष, प्रकाशं कृया in cases, प्रकाशं or कर्णे वद, प्रातज्ञापृष्टं यद् or कथं, अङ्गीकारपृष्टं वद, प्रतिज्ञां कृ, प्रकाश- (३) प्रो. (I now declare openly, I profess one's self) उद्य कृ, वेशं धृ, आत्मानं दृश्. See *To* PROFEND.—(Profess an art, business, &c.) वृत्तिं कृ, प्रवृत्तिं कृ, व्यवसायं कृ, व्यापारं कृ; 'to profess the science of medicine,' चिकित्साप्रवृत्तिं कृ चिकित्सावृत्तिं कृ, चिकित्साव्यवसायं कृ, चिकित्सां कृ.

PROFESSED, PROTEST. *अ.* स्वप्रतिज्ञातः - ता - तं. प्रतिज्ञापूर्वः - वी - वी. प्रतिज्ञा-
पुरःसरः - रा - रं. स्वीकृतः &c., सङ्गीकृतः &c., प्रकाशः - शा - शं. प्रका-
शादितः &c., व्यक्तीदितः &c., प्रकाशकपितः &c., प्रकाशितः - ता - तं.
व्यापितः &c.; 'professed religion,' स्वीकृतधर्मः.

PROFESSEDLY, *adv.* प्रतिज्ञापूवर्ण, सप्रतिज्ञं, साङ्गीकारं, स्वीकारपूवर्ण.

PROFESSION, *s.* (Avowal, open declaration) सङ्गीकारः, स्वीकारः, उरीकारः, जरीकारः, स्थापनं, प्रकाशस्थापनं, प्रतिज्ञा, प्रकाशप्रतिज्ञा, प्रकाशवचनं, प्रकाशवादः, प्रकाशकथनं, प्रकाशकीर्तनं, स्वमतप्रकाशनं, प्रकाशनं, साक्ष्यं; 'empty profession,' निरर्थकप्रतिज्ञा; 'of religion,' धर्मस्वीकारः. See PRETENDER.—(Calling, business) वृत्तिः *f.*, व्यापारः, व्यवसायः, वृत्तं, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, वृत्तिता, जीविका, उपजीविका, जीवनवृत्तिः *f.*, जीवनोपायः, उपजीवनं, साजीवः, साजीवनार्थं, उद्योगः, वास्तो, व्यवहारः; 'military,' शस्त्रवृत्तिः *f.*, शस्त्र-स्वभक्षः; 'medical,' चिकित्सावृत्तिः *f.*

PROFESSIONAL, a. (Pertaining to a profession) वृत्तिसम्बन्धी -व्यवसायिक
&c., वृत्तिविषयकः -का -कं. —(Engaged in a profession) वृत्तिमान्
-मती -मह (त), व्यापारी -रिणी -रि (त), व्यवसायी &c.

PROFESSIONALLY, *adv.* वृत्तितः, व्यापारतः, व्यवहारतः, व्यापारेण.

PROFESSOR, s. (One who makes open declaration) व्यापकः, प्रकाशव्यापकः, व्यक्तव्यापकः, प्रतिज्ञाता *m.* (नृ), प्रतिज्ञाकारी *m.* (नृ), अङ्गीकर्त्ता *m.* (नृ), स्वीकर्त्ता *m.*, स्वीकारकर्त्ता; 'of the Christian religion,' ख्रीष्टीयधर्मस्वीकर्त्ता -धी -नृ (नृ), ख्रीष्टीयमतस्वीकारी *m.* (नृ), ख्रीष्टीयधर्मध्वजी *m.* (नृ), ख्रीष्टीयदेशधारी *m.*, ख्रीष्टीयधर्मा *m.* (नृ), ख्रीष्टीयमतावलम्बी *m.*—(Public teacher) प्रकाशपाठकः, प्रकाशव्यापकः, प्रकाशोपदेशकः, विद्यालये छात्रपाठकः or पाठकः.

PROFESSORSHIP, s. प्रकाशपाठकपदं, विद्यालये पाठकस्य पदं.

PROFFER, To PROFFER. See OFFER, To OFFER, &c.

PROFICIENCY, PROFICIENCE, s. व्युत्पत्तिः *f.*, व्युत्पन्नता, सम्पन्नता, प्रवीणता, प्रावीण्यं, निपुण्यं, निपुणता, निवेशः, प्रवेशः, सन्निवेशः, अभिनिवेशः, निविष्टता, अभिज्ञता, परत्वं.

PROFICIENT, a. व्युत्पन्नः -ज्ञा -ज्ञं, सम्पन्नः &c., प्रवीणः -णा -णं, निपुणः &c., निविष्टः -ज्ञा -ज्ञं, अभिनिविष्टः &c., सन्निविष्टः &c., अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विषयज्ञः -णा -णं, विज्ञः &c., वैज्ञानिकः -की -कं, पटुः -टु -टु, निष्णातः -ता -तं, कृतागमः -मा -मं.

PROFILE, s. अर्द्धमुखं, अर्द्धाननं, अर्द्धमुखालोकः, अर्द्धमुखालोक्यं, मुखपार्श्वः, मुखपार्श्वालोक्यं.

PROFIT, s. लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, फलं, फलोदयः, लभ्यं, लभ्यांशः, आयः, उदयः, उत्पन्नं, पणाय, पण्यफलत्वं, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, योगक्षेमः, प्रयोगः, कलानरं, उपस्रवत्वं, अर्जनं, उपार्जनं; 'profit and loss,' लाभालाभौ; 'non-enjoyment of profit,' फलाभोगः; 'with profit,' सलाभः -भा -भं, सफलः -ला -लं, सोदयः -या -यं.—(Benefit, advantage) हितं, लाभः, अर्थः.

To PROFIT, v. a. (Cause benefit or advantage) हितं कृ, लाभं or फलं कृ or दा. अर्थं कृ, उपकृ, उपकारं कृ, हितावहः -हा -हं भू, हिताय भू, उपयोगी -गिनी -गि भू.—(Profit one's self). See the next.

To PROFIT, v. u. (Gain advantage) फलं or हितं प्राप् or लभ, लाभं प्राप्, उपकारं प्राप्.—(Improve, grow, better or wiser) वृध् (c. 1. वर्धते -र्धितुं), वृद्धिं गम्, भट्टतरः -रा -रं भू, श्रेयान् -यसी -यो भू, सागमं कृ, ज्ञानं प्राप् or लभ, ज्ञानागमं कृ, विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ.—(Be of use or advantage) हिताय भू, फलाय भू, हितावहः -हा -हं भू, उपयोगी -गिनी -गि भू, उपकृ.

PROFITABLE, a. (Gainful, lucrative) लाभकरः -रा -रं, लाभदः -दा -दं, फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, फलदायकः -का -कं, फलजनकः &c., लाभजनकः &c., फलावहः -हा -हं, लाभवहः &c., लाभोत्पादकः &c., फली -लिनी -लि (नृ), प्राप्तिजनकः &c.—(Useful, advantageous) हितकरः -रा -रं, हितकारकः -का -कं, हितजनकः &c., हितावहः -हा -हं, हितः -ता -तं, अर्थकरः &c., अर्थकारकः &c., अर्थवान् -यती -यत् (तृ), अर्थदः -दा -दं, अर्थप्रदः &c., सार्थकः -का -कं, सोपकारः -रा -रं, उपकारी &c., उपकारकः &c., उपयोगी &c., उपयुक्तः -क्ता -क्तं, हितप्रदः &c., हितदायकः &c., अफलः -लु -लु.

PROFITABleness, s. साफल्यं, सफलता -त्वं, फलजनकता, लाभजनकता, हितकारकत्वं, अर्थकारकत्वं, हितजनकता, सार्थकत्वं, सलाभत्वं, फलदत्वं, उपकारकता, उपकारित्वं, उपयोगिता, अफलता.

PROFITABLY, adv. सफलं, सफल्येन, सलाभं, सार्थं, सोपकारं, सहितं, हिताय, फलाय. यथा हितं or फलं प्राप्यते तथा, अवृथा, अमुधा.

PROFITED, p. p. उपकृतः -ता -तं, कृतलाभः -भा -भं, प्राप्तफलः -ला -लं, प्राप्तोपकारः -रा -रं, कृतागमः -मा -मं, वर्धितः -ता -तं.

PROFITLESS, a. निष्फलः -ला -लं, अफलः &c., फलहीनः -ना -नं,

लाभहीनः &c., निर्लाभः -भा -भं, अहितः -ता -तं, अर्थः -धा -धं, निरर्थकः -का -कं, असार्थकः &c., अनुपयोगी &c., अनानियः -वा -वं, निरायः -या -यं.

PROFLIGACY, s. व्यसनता, दुष्टता, दुर्वृत्तिः *f.*, दुर्वृत्तता, भष्टता, नष्टता, भष्टाचारत्वं, दुष्टाचारात्ता, भोगासक्तः *f.*, विषयासक्तता, अनवस्थितिः *f.*, लम्पटत्वं, लाम्पट्यं, अशिष्टाचारत्वं, धूर्त्तता, कुमर्थं.

PROFLIGATE, a. व्यसनी -निनी -नि (नृ), व्यसनी &c., व्यसनीयः -य -यं, दुष्टाचारः -रा -रं, दुर्वृत्तः -ज्ञा -ज्ञं, दुर्वृत्तिः -वा -वं, दुष्टः -ज्ञा -ज्ञं, पापीयान् -यसी -यः (स्), दुष्टाचारी &c., भष्टाचारी &c., भष्टः -ज्ञा -ज्ञं, अशिष्टाचारः -रा -रं, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, विषयासक्तः &c., निकृतः -त -तं, असम्यक्कारी &c., धूर्त्तः -ज्ञा -ज्ञं.

PROFLIGATE, s. व्यसनी *m.* (नृ), व्यसनीयः, लम्पटः, कामुकः. See the last.

PROFLIGATELY, adv. सव्यसनं, लम्पटयत्, दुष्टयत्, धूर्त्तयत्, सलाम्पट्यं.

PROFOUND, a. (Deep) गम्भीरः -रा -रं, गभीरः -रा -रं, अगाधः -धा -धं, गाढः -दा -दं, अवगाढः &c., गहनः -ना -नं, निम्नः -ज्ञा -ज्ञं, घनः -न -नं.—(Abstruse, not obvious) गूढार्थः -धा -धं, निगूढार्थः &c., निगूढः -दा -दं, गूढः &c., गम्भीरार्थः -धा -धं, गहनः -ना -नं, गहनाय &c., सुगहनः &c., परमगहनः &c., दुर्ज्ञेयः -या -यं, बोधागम्यः -म्य -म्यं.—(One who has penetrated deeply into any science &c.) अभिनिविष्टः -ज्ञा -ज्ञं, निविष्टः &c., व्युत्पन्नः -ज्ञा -ज्ञं, पारगः -ग -गं, पारगतः -ता -तं, निष्णातः -ता -तं, गम्भीरार्थोपधारणक्षमः -मा -मं, गूढार्थोपलब्धिक्षमः &c., गूढतत्त्वज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गूढार्थज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गम्भीरार्थज्ञः &c., निगूढार्थेभिद्, पारदर्शी -ज्ञिनी &c.—(Excessive) गाढ -दा -दं, अत्यन्तः -न्ता -न्तं, घनः -ना -नं, अति or सु prefixed 'profound sorrow,' गाढशोकः; 'profound sleep,' सुषुप्तिः *f.*, अचोरनिद्रा; 'profound secret,' सरहस्यं, सुगोपनीयः; 'profound secrecy,' गाढसंवृत्तिः *f.*, घनसंवृत्तिः *f.*, सुगुप्तिः *f.*

PROFOUNDLY, adv. गम्भीरं, गाढं, प्रगाढं, अत्यन्तं, निर्भरं, भृशं, अभिनिविष्टं, अभिनिवेशेन, अति or सु prefixed; 'profoundly skilled,' मुनिपुणः -णा -णं, अतिनिपुणः &c.; 'profoundly wise' विद्याभिनिविष्टः -ज्ञा -ज्ञं, विद्यापारदृक् *m.* (ज्ञ), सुपण्डितः &c. See DEEPLY

PROFOUNDNESS, PROFUNDITY, s. (Depth) गम्भीरता, गभीरता, गाम्भीर्यं, अगाधता, गाढता, घनता, निम्नता.—(Of meaning) गूढता, निगूढता, गूढार्थता -त्वं.—(Of knowledge) अभिनिवेशः, निवेशः, व्युत्पन्नता, व्युत्पत्तिः *f.*, गूढार्थज्ञता.

PROFUSE, a. (Lavish) अतिव्ययी -यिनी -यि (नृ), मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, See PRODIGAL, LAVISH.—(Extravagant, exceeding bounds) अपरिमितः -ता -तं, अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अति prefixed; 'profuse expenditure,' अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः.—(Exuberant, copious) समृद्धः -द्धा -द्धं, अतिबहुलः -ला -लं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अधिकः -का -कं, उद्भिक्तः &c., अतिव्यय in comp. भृश in comp., अति or सु prefixed; 'profuse perspiration,' अतिस्वेदः, भृशस्वेदः.

PROFUSELY, adv. (Lavishly) अतिव्ययेन, अपरिमितं. See the word —(Copiously) बाहुल्येन, अतिबहुलं, प्राचुर्येण, अतिप्रचुरं, अतिरिक्तं, भृरि, भूरिशस्, अत्यन्तं, भृशं, अति prefixed; 'perspiring profusely,' अतिस्निग्ध *m. f. n.*, भृशस्निग्ध.

PROFUSENESS, s. (Lavishness) अतिव्ययः, मुक्तहस्तत्वं -ता. See LAVISHNESS, PRODIGALITY.—(Great abundance). See the next.

PROFUSION, s. समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, अतिबाहुल्यं, बाहुल्यं, अतिबहुल्यं, अति-

प्राप्त्यर्थं, अतिप्रचुरत्वं, विपुलता, वैपुल्यं, अतिवैपुल्यं, पुष्कलता, उद्रेकः, अतिरिक्ता, अतिरेकः, वृद्धिः *f.*, उत्प्रेकः.

PROG, *s.* अन्नं, खाद्यं, भोजनं, भक्ष्यं.—(Got by begging) भिक्षाश्च.

PROGENITOR, *s.* पूर्वजः, पितामहः, कुलपुरुषः, पूर्वपुरुषः, पूर्वजनकः, पूर्वजनिता *m.* (तृ), पूर्वजननः, अग्रजननः, जनयिता *m.* (तृ), प्रजननः, जननः, जन्मदः, वीजप्रदः, वीजी *m.* (नृ), वत्सा *m.* (मृ).

PROGENY, *s.* सन्तानं -नृ, सन्ततिः *f.*, अयासं, प्रजा. See OFFSPRING.

PROGNOSIS, *s.* (In medicine) परिभाषा, परिभाषणं.

PROGNOSTIC, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वरूपं, पूर्वलिङ्गं, पूर्वसूचकचिह्नं, लक्षणं, चिह्नं, निमित्तं, अजयं, शकुनं -नः, भाविसूचकचिह्नं, भविष्यत्सूचकचिह्नं, अनिष्टसूचकचिह्नं, भविष्यदुद्बोधकचिह्नं.

PROGNOSTIC, *a.* पूर्वसूचकः -का -कं, अग्रसूचकः &c., भविष्यसूचकः &c., भविष्यत्सूचकः &c., भाविसूचकः &c., उद्बोधकः &c., भविष्यदुद्बोधकः &c.

To PROGNOSTICATE, *v. a.* पूर्वं or अग्रे सूच्यते (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वं or अग्रतो दृश्यं (c. 10. दृश्यति -यितुं) or प्रदृश्यं or भविष्यत् सूच्यते, पूर्वलक्षणेन भविष्यत् सूच्यते or दृश्यं, पूर्वलक्षणं दा, पूर्वचिह्नं दा.—(Foretell from signs) पूर्वलक्षणदृशनाद् भविष्यद् वद् or ज्ञा or अनागतं ज्ञा in caus. or अनुमा.

PROGNOSTICATION, *s.* पूर्वसूचनं -ना, अग्रसूचनं, पूर्वलक्षणेन भविष्यत्सूचनं or भाविसूचनं or पूर्वलक्षणदृशनाद् भविष्यज्ञानं or अनागतज्ञानं or भविष्यदनुमानं.

PROGNOSTICATOR, *s.* पूर्वसूचकः, अग्रसूचकः, पूर्वलक्षणेन भविष्यत्सूचकः or भाविसूचकः or भाविदर्शकः or अनागतदर्शकः, पूर्वलक्षणज्ञः, पूर्वचिह्नज्ञः.

PROGRAMME, *s.* पूर्वलेख्यं, पूर्वलेखः, पूर्वलिखितं, परिसंख्यापत्रं, वस्तुपरिसंख्या, परिगणनापत्रं, सूचिपत्रं.

PROGRESS, *s.* (Moving or proceeding on) गमनं, प्रगमनं, गतिः *f.*, प्रयाणं, अग्रगमनं, अग्रसरणं, अग्रगतिः *f.*, प्रसरणं, प्रसरः, यात्रा, प्रक्रमः, क्रमः -मयं, क्रान्तिः *f.*, अनुक्रमणं, प्रस्थानं, प्रवाहः, चारः, अयनं in comp.; 'difficult progress,' संक्रमः, संक्रामः, सञ्चारः, सञ्चरः, दुर्गसञ्चरः.—(Increase) वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, वर्धनं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, उत्क्रमः.—(Improvement) वृद्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, आगमः, संवृद्धिः *f.*—(In learning) विद्यागमः, विद्याप्राप्तिः *f.*, वृद्धिः *f.*, अभ्यासः, निवेशः.

To PROGRESS, *v. n.* (Proceed) 'प्रगम्, अग्रे गम्, प्रया, अग्रे या, प्रवृ, अग्रे वृ, प्रवृत्, प्रस्था, क्रम्.—(Improve) वृष्, प्रवृष्, वृद्धिं गम् or प्राप्, आगमं कृ.

PROGRESSION, *s.* (Moving forward). See PROGRESS.—(Arithmetical) श्रेणी, अनुपातः, चयः.—(Geometrical) गुणोत्तरं, चयः; 'common difference in progression,' उत्तरं; 'last term in progression,' अन्त्यपदं, अन्त्यधनं.

PROGRESSIVE, *a.* क्रमकः -का -कं, क्रमिकः -का -कं, आनुक्रमिकः &c., क्रममायः -या -यं, प्रक्रममायः &c., क्रमशो वर्धमानः -ना -नं, उत्तरोत्तरं or अधिकाधिकं वर्धमानः &c., प्रसरः -रा -रं, उत्तरोत्तरः -रा -रं, अधिकाधिकः -का -कं, वर्धयुः -युः -युः.

PROGRESSIVELY, *adv.* क्रमशः, क्रमत्, क्रमे क्रमे, उत्तरोत्तरं, अधिकाधिकं.

PROGRESSIVENESS, *s.* क्रमकगतिः *f.*, अनुक्रमणं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, क्रमकता.

To PROHIBIT, *v. a.* (Forbid, interdict, hinder) निषिद् (c. 1. -येषति -येषु), प्रतिबिद्, प्रत्याख्या, अन्तःख्या, वृ in caus., निषु, निरुद्, प्रतिरुद्, अवरुद्, उपरुद्, वाप्, प्रतिवन्द्, निषेधं कृ, प्रतिषेधं कृ, वारणं कृ, निवारणं कृ; 'is prohibited,' निवार्यते. See To FORBID.

PROHIBITED, *p. p.* निषिद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिषिद्धः &c., वारितः -ता -तं, निवारितः &c., प्रत्याख्यातः &c., अन्तःख्यातः &c., वाधितः &c.

PROHIBITION, *s.* निषेधः, प्रतिषेधः -धनं, वारणं, निवारणं, प्रत्याख्यानं, प्रतिषेधोक्तिः *f.*, निषेधोक्तिः *f.*, अन्तःख्यानं, वाधः -धा -धनं, रोधः, निरोधः, पर्युदासः, आसेधः, वन्धः; 'written prohibition,' निषारणपत्रं, निषेधपत्रं.

PROHIBITOR, *s.* प्रतिषेधज्ञा *m.* (कु), प्रतिषेधकः, निषेधज्ञा *m.*, निवारकः.

PROHIBITORY, *a.* निषेधकः -का -कं, प्रतिषेधकः -का -कं, वारकः &c., निवारकः &c., नाशब्धिकः -की -कं, निषेधार्थकः &c., निषेधकरः -रा -रं.

PROJECT, *s.* कल्पना, सङ्कल्पः, कल्पितं, परिकल्पना, परिकल्पितं, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः, प्रयोगः, उपायः, उपायकल्पना, अनुसन्धानं, व्यवसायः, अभिप्रायः, आशयः, उद्देशः.

To PROJECT, *v. a.* (Cast forward) प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), क्षिप्, अस्, प्रास्, प्रमुष्, पत् in caus.—(In the mind) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or परिकृप्, उपायं कृप् or अनुसन्धा. अग्रे or पूर्वं चिन् or प्रचिन् or परिचिन्, अग्रे निरुप्, वद्, व्यवसो, आलोच्, अग्रकल्पनां कृ. See To PLAIN, CONTRIVE.

To PROJECT, *v. n.* (Jut out, be prominent) वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), वहिर्वृत्, वहिर्भू, वहिर्लक्ष, वहिःप्रलक्ष, प्रमृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), प्रसरः -रा -रं भू, अतिवृत्, अतिक्रम, उदयः -या -यं भू, प्रकटः -ट्टा -ट्टं भू, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोदुं), उन्नतः -ता -तं भू or अस्; 'projecting beyond,' अतिक्रम्य, क्रान्त्वा.

PROJECTED, *p. p.* (Cast forward) प्रक्षिप्तः -प्ता -प्तं, क्षिप्तः &c., पातितः -ता -तं.—(Planned) मनसा कल्पितः &c. or परिकल्पितः &c., चटितः &c.

PROJECTILE, *a.* दूरवेधी -धनी -धि (नृ); 'weapon,' दूरवेधि शस्त्रं, अस्त्रं.

PROJECTING, *part.* (Jutting out) वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिर्वृत् -वृत्तिनी &c., वहिर्लक्षः -लक्ष -लक्षं, प्रलक्षः &c., वहिःप्रलक्षः &c., उदयः -या -यं, प्रसरः -रा -रं, अतिक्रमणी &c., अतिवृत्ती &c., उन्नतः -ता -तं, प्रकटः -ट्टा -ट्टं, सुकटः &c.; 'having a projecting nose,' प्रलक्षणेन -या रं उन्नतः या रं 'having projecting teeth,' उदयदन् -दन्ती -दन् (तृ), उन्नुरः -र १. करालः -ला -लं, करालदन्तः -न्ता -न्तं, दंष्ट्री &c., दंष्ट्रकरालदन्तः -न्ता -न्तं, 'having a projecting breast,' स्तनाभोगविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

PROJECTION, *s.* (Jutting out) वहिर्वृत्तनं, वहिर्लक्षनं, प्रलक्षता, उदयता, आभोगः, प्रसरः -रणं.—(Part jutting out) वहिर्लक्षभागः, वहिःस्थभागः, उदयभागः, उन्नतभागः, प्रकटभागः, आभोगः, प्रसरः, निर्वृहः, दन्तकः.—(In astronomy) भङ्गिः *f.*, लेखकं, 'projection of an eclipse,' परिलेखः.—(The act of scheming) उपायकल्पना. See PROJECT.

PROJECTOR, *s.* उपायकल्पकः, परिकल्पकः, उपायचिन्तकः, अग्रचिन्तकः.

PROLAPSE, PROLAPSUS, *s.* (As of an intestine) भंशः; 'prolapsus ani,' गुदभंशः; 'uteri,' गर्भाशयभंशः, योन्मशं *n.*

To PROLAPSE, *v. n.* भंशं (c. 4. भश्यति, c. 1. भंशते -शितुं), प्रभंश, परिभंश.

PROLATED, *p. p.* दीर्घोच्चारितः -ता -तं.—(Vowel) मुतः -तं.

PROLATION, *s.* (Drawling utterance) दीर्घोच्चारणं, द्राविहप्रायायामः.

PROLEGOMENA, *s.* परिभाषा, आभाषः, आरम्भोक्तिः *f.*, आरम्भवाक्यं, पूर्ववाक्यं.

PROLEPSIS, *s.* पूर्वग्रहणं, अग्रग्रहणं, अप्राप्तकालग्रहणं, पूर्वोदानं.

PROLIFIC, *a.* बहुप्रजः -जा -जं, बहुप्रसवः -वा -वं, बहुप्रजापान् -वती -वत् (तृ), प्रजापान् &c., प्रसवशीलः -ला -लं, प्रचुरप्रजः &c., बहुप्रसवः -त्वा -त्वं, बहुसुती -तिनी -ति (नृ), सुती &c., प्रजनयुः -युः -युः, अवन्ध्यः -न्ध्या -न्ध्यं, गर्भधारणशीलः -ला -लं, बहुसन्तानः -न्ता -न्तं.—(Productive) बहुफलदः -दा -दं, बहुफलः -ला -लं, बहुफलोत्पादकः -का -कं. See the word.

PROLIX, *a.* दीर्घसूचः -वा -वं, दीर्घसूची -विणी -वि (नृ), अतिविलीनीयः

-यो -यै, अतिविस्तृतः -ता -तं, अतिदीर्घः -यो -यै, प्रपञ्चितः -ता -तं, अत्यन्तः -ता -तं, अतिज्ञानः -ता -तं, विलीयः &c., आयतः &c.

PROLIXITY, PROLIXNESS, *s.* दीर्घसूत्रता -त्वं, अतिविलीयता, अतिविस्तारः, अतिदीर्घता, अतिप्रपञ्चः, विलीयता, विस्तारः, विस्तारः, वाक्यविस्तारः, वाग्विस्तारः, प्रपञ्चः -चनं, अतिप्रसङ्गः, अतिबाहुल्यं.

PROLIXLY, *adv.* अतिविस्तरेण, सुविस्तरेण, वाग्विस्तारेण, विस्तारशब्द.

PROLOGUE, *s.* प्रस्तावना -नं, नान्दी, प्रवेशकः, पूर्वोक्तः, आमुखः, प्रकरणं, आरम्भः, आरम्भवाक्यं; 'speaker of it,' नान्दीवादी *m.* (नं), नान्दीकरः.

To PROLONG, PROLONGATE, *v. a.* (Lengthen) दीर्घीकृत, द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं), वितन्, प्रतन्, विततीकृत, वित्तु, विलीयिीकृत, प्रपञ्च, आयन्, आयतीकृत, वित्तु, प्रसू.

PROLONGATION, *s.* दीर्घीकरणं, द्राघिना *m.* (नं), विस्तारः, विस्तारः, विलीयः *f.*, विततिः *f.*, विततीकरणं, आयति *f.*, आयतीकरणं, प्रपञ्चः -चनं.

PROLONGER, *p. p.* दीर्घीकृतः -ता -तं, आयतीकृतः &c., विततीकृतः &c., विलीयः &c., आयामितः &c.; 'prolonged note,' लयः.

PROLUSION, *s.* पूर्वोक्तः, पूर्वपरीक्षा. See PRELUDE.

PROMENADE, *s.* (Walk for amusement) विहारः, विहरणं, परिक्रमः. — (Place for walking) विहारस्थानं, विहरणस्थानं.

To PROMENADE, *v. n.* विहृ (c. 1. -हरति -ते -हन्ते), विहारं कृ, परिक्रमं कृ.

PROMINENCE, PROMINENCY, *s.* (A standing out) उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उदग्रता, प्रलक्षता, उन्नतता, सुकुटता, प्रकुटता, आभोगः; 'of the breast,' स्तनाभोगः. — (Conspicuousness) प्रधानता, प्राधान्यं, प्रमुखत्वं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उत्कृष्टता, उत्कर्षः, समुन्नतिः *f.*, ओष्ठता, परमपदं, मुख्यस्थानं, मुख्यता.

PROMINENT, *a.* (Standing out) उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः &c., उदग्रः -या -यं, उन्नतः -ज्ञा -ज्ञं, सुकुटः -डा -दं, प्रलक्षः -छा -चं, आभोगवान् -वती -वत् (नं), साभोगः -गा -गं, उद् or उत् prefixed; 'having prominent teeth,' उन्नतुरः -रा -रं, उदग्रदन्तः &c. See PROJECTING; 'having a prominent nose,' उन्नतः -सा -सं, प्रलक्षघोषः -शा -शं; 'having prominent breasts,' स्तनाभोगः -गा -गं, स्तनाभोगविशिष्टः -हा -हं, उन्नतस्तनः &c. — (Conspicuous) सुदृश्यः -इया -इयं, सुदर्शनीयः -या -यं, सुप्रकाशः -शा -शं, प्रथमदृग्विषयः -या -यं, प्रथमदृग्गोचरः -रा -रं. — (Eminent, principle) प्रमुखः -खा -खं, मुख्यः -व्या -व्यं, प्रधानः -ना -नं, उत्कृष्टः -हा -हं, प्रकृष्टः &c., विशिष्टः -हा -हं, परमः -ना -नं.

PROMINENTLY, *adv.* उन्नतं, मुख्यं, सुप्रकाशं, प्रधानतः, प्राधान्यतः.

PROMISCUOUS *a.* प्रकीर्णः -यो -यै, सङ्कीर्णः &c., सङ्कुलः -ला -लं, सान्निपातिकः -की -कं, अविविक्तः -क्ता -क्तं, निर्विशेषः -वा -वं, अपरिच्छिन्नः -न्ना -न्नं, अपरिच्छेदः -दा -दं, अभेदः -दा -दं, मिश्रितः -ता -तं, क्रमविचारहीनः -ना -नं, भेदविचारहीनः &c., अवर्गीयः -या -यं; 'promiscuous intercourse,' सङ्करः, साङ्कर्यं.

PROMISCUOUSLY, *adv.* अविविक्तं, अविशेषेण, निर्विशेषं -पेण, अविशेषतः, अभेदेन, सङ्कीर्णं, प्रकीर्णं, सङ्क्रमेण, अपरिच्छेदेन; 'going about promiscuously,' सङ्कीर्णचारी -रिणी &c.

PROMISCUOUSNESS, *s.* सङ्कीर्णता, प्रकीर्णता, सङ्कुलत्वं, अविविक्तता, निर्विशेषता, परिच्छेदहीनता, भेदहीनता, क्रमविचारहीनता, भेदविचाररहित्यं, अवर्गीयता.

PROMISE, *s.* प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञानं, प्रतिज्ञातं, वचनं, अभ्युपायः, अङ्गीकारः, स्वीकारः, उरीकारः, उरीकारः, उररीकारः, संश्रवः, प्रतिश्रवः, उपश्रुतिः *f.*, संविद् *f.*, नियमः, प्रत्ययः, उपगमः, अभ्युपगमः, परिपणनं; 'hollow or empty promise, निरर्थकप्रतिज्ञा, असत्यप्रतिज्ञा, रिक्तवाच्यं,

रिक्तवचनं, शब्दपादित्यं; 'to keep or fulfil a promise,' प्रतिज्ञां पाल् or शृप् or तृ or अपवृत् or सत्वाक् or सतीकृ, उक्तं निवेद् (c. 10. -वाहयति -यितुं), वचनोद्धारं कृ; 'one who keeps a promise,' कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं; 'to break a promise,' प्रतिज्ञाभङ्गं कृ, वचनभङ्गं कृ, संविद्व्यतिक्रमं कृ, प्रतिज्ञाव्यतिक्रमं कृ, प्रतिज्ञालंघनं कृ, विसंवद् (c. 1. -वदति -दितुं), विसंवादं कृ, विप्रलम्भं कृ, प्रतिज्ञासम्भावं कृ; 'slow in performing a promise,' प्रतिज्ञा-मन्थरः -रा -रं; 'to confirm a promise by touching water,' उदकस्पर्शं कृ; 'a sure, unfailing promise,' सत्यप्रतिज्ञा, सत्यवचनं, भीष्मप्रतिज्ञा, रामप्रतिज्ञा, रामवचनं.

To PROMISE, *v. a. and n.* प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), सम्प्रतिज्ञा with dat. or gen. of the person and acc. of the thing; प्रतिज्ञां कृ, अङ्गीकृ, उरीकृ, उरीकृ, उररीकृ, प्रतिश्रु (c. 5. -शृणोति -श्रोतुं), संश्रु, उपश्रु, उपगमं (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगमं कृ, अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति -तुं, rt. इ), पणं कृ, परिपणनं कृ, संगृ (c. 6. -गिरते -गिरितुं -रीतुं) पणं (c. 1. पणते -यितुं), परिपणं, वाग्दानं कृ; 'I promise this to thee,' तुभ्यम् इदं ददामि or दास्यामि इति प्रतिज्ञापूर्वकं वद्; 'he promises a cow to the Brahmin,' विप्राय गं प्रतिश्रुणोति; 'to promise marriage,' विवाहप्रतिज्ञां कृ, वाग्दानं कृ, वाचादानं कृ, वागिच्छयं कृ.

PROMISE-BREACH, *s.* प्रतिज्ञाभङ्गः, वचनभङ्गः, प्रतिज्ञाव्यतिक्रमः.

PROMISE-BREAKER, *s.* प्रतिज्ञाभङ्गकः, प्रतिज्ञालंघी *m.* (नं), प्रतिज्ञाव्यतिक्रमी *m.*, वचनघाती *m.*, संविद्व्यतिक्रमी *m.*, संविद्व्यतिक्रमकारी *m.*, विसंवादी *m.*

PROMISED, *p. p.* प्रतिज्ञातः -ता -तं, कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अङ्गीकृतः -ता -तं, उरीकृतः &c., उरीकृतः &c., उररीकृतः &c., प्रतिश्रुतः -ता -तं, संश्रुतः &c., उपश्रुतः &c., आश्रुतः &c., स्वीकृतः &c., उपगतः &c., अभ्युपगतः &c., अभ्युपेतः &c., परिपणितः &c., संविदितः &c., सन्दिष्टः -हा -हं, वाग्दत्तः -न्ना -न्नं, वाचादत्तः &c., वचनदत्तः &c., सङ्कीर्णः -यो -यै, समहितः -ता -तं.

PROMISE-KEEPER, *s.* प्रतिज्ञापालकः, सत्यप्रतिज्ञः, सत्यसन्धः, कृतप्रतिज्ञः, वचननिर्वाहकः, उक्तिनिर्वाहकः.

PROMISER, *s.* प्रतिज्ञाकारी *m.* (नं), प्रतिज्ञाकृत् *m.*, प्रतिज्ञाता *m.* (नं).

PROMISING, *part. or a.* आश्रजनकः -का -कं, आश्रजननः -ना -नं, आश्रकारी &c.

PROMISSORY, *a.* सम्प्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिज्ञायुक्तः -क्ता -क्तं, प्रतिज्ञाविशिष्टः &c.

PROMONTORY, *s.* भूनासिका, भूमिनासिका, भूशलाका, अनारीपः -पं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवह्निःस्थो भूमिभागः, महाद्वीपनासिका, उदग्रभूमिः *f.*, उदग्रभूः *f.*, समुद्रविच्छिन्नभूमिः *f.*, स्थूलोदग्रः.

To PROMOTE, *v. a.* (Further) उपकृ, पुरस्कृ, साहाय्यं कृ, उपकारं कृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), सिद्धिं साधनं कृ. — (Excite, incite) उत्तिज्, समुत्तिज्, उद्युज्, प्रयुद्, प्रयुद्, प्ररुच्, प्रवृत्. — (Exalt, prefer) पदं वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं) or संवृष् or प्रवृष्, ओष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुज् or प्रतिपद्, पदवृद्धिं कृ, पदवर्धनं कृ, प्रतिपत्तिं दा, पुरस्कृ.

PROMOTED, *p. p.* (Furthered) प्रवर्धितः -ता -तं, उपकृतः -ता -तं, कृतोपकारः -रा -रं, कृतसाहाय्यः -व्या -व्यं. — (Exalted, preferred) संवर्धितः -ता -तं, प्रवर्धितः &c., ओष्ठपदनियुक्तः -क्ता -क्तं.

PROMOTER, *s.* प्रवर्धकः, प्रयोजकः, प्रयोजककक्षी *m.* (नं), उत्तेजकः.

PROMOTION, *s.* (Furtherance) उपकारः, साहाय्यता, साहाय्यं, प्रवर्धनं, पुरस्कारः, संवर्धनं -ना. — (Preferment, exaltation) पदवृद्धिः *f.*, पदवर्धनं, संवर्धना -नं, प्रवर्धनं, वर्धनं, प्रतिपत्तिः *f.*, ओष्ठपदनियोजनं, ओष्ठपदप्राप्तिः *f.*

PROMOTIVE, *a.* संवर्धकः -का -कं, वर्धकः &c., प्रवर्धकः -का -कं, साधकः &c., सिद्धिसाधकः &c., संवर्धनकारी -रिणी -रि (न्).

PROMPT, *a.* उद्युक्तः -क्ता -क्तं, उद्यतः -ता -तं, अचिलक्षः -क्षा -क्षं, अचिलक्षी -क्षिनी -क्षि (न्), अचिलक्षितः -ता -तं, प्रत्युत्पन्नः -जा -जं, प्रत्युत्पन्ननिः -तिः -ति, आशुकारी -रिणी &c., सुप्रसृतः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, उद्योगी &c., उद्यमी &c., प्रतिभानवान् -वती -वत् (न्), प्रतिभावान् &c., समतिभः -भा -भं, प्रवर्धकः -का -कं, पटुः -टु -टु, अदीर्घसूत्रः -त्रा -त्रं, अविचारः -रा -रं, क्षिप्रः -प्रा -प्रं, सत्वरः -रा -रं.

PROMPT, *v. a.* (Incite) उद्युक् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, नियुज्, प्रेर, प्रयुज्, प्रोत्साह, उत्साह, प्ररुच, प्रयुद्, प्रयुद्, उत्तिज्, प्रवर्धनं कृ, प्रोत्साहनं कृ.—(Suggest something forgotten) विस्मृतबोधनं कृ, विस्मृतसूचनं कृ, उत्तरसाधनं कृ, सूचनां कृ.

PROPTED, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रोत्साहितः &c., प्रवर्धितः &c., नियोजितः &c., प्रयोजितः &c., उद्युक्तः -क्ता -क्तं, उद्येजितः -ता -तं, सूचितः &c.

PROPTER, *s.* (Inciter) प्रेरकः, प्रवर्धकः, प्रोत्साहकः, प्रयोजकः.—(One who suggests something forgotten) विस्मृतबोधकः, विस्मृतसूचकः, अयस्मृतसूचकः, उत्तरसाधकः, सूचनाकारी *m.* (न्), सूचकः.—(At a theatre) सूचकः, सूचधारः.

PROPTING, *s.* (Act of inciting) प्रेरणं, प्रवर्धनं, प्रोत्साहनं, प्रयोजनं, उद्येजनं.—(Suggesting something forgotten) विस्मृतसूचनं -ना, अयस्मृतसूचनं, सूचना.

PROPTITUDE, PROMPTNESS, *s.* अचिलक्षः, प्रत्युत्पन्नता, उद्यमः, उद्युक्तता, उद्योगः, क्षिप्रता -त्वं, सत्वरता, पटुता, प्रसृतता, सुप्रसृतता, आशुकारित्वं, प्रतिभा, अविचारः.

PROPTLY, *adv.* अचिलक्षेन, अचिलक्षितं, सद्यस्, सत्वरं, क्षिप्रं, आशु, अचिरेण, अचिरात्, अविचारेण, सोद्योगं, सोद्यमं, समतिभं.

PROMULGATE, *v. a.* (Publish, proclaim) प्रकाश, विकास, रूपा in caus., प्रख्या, प्रचर् in caus., प्रकटीकृ, कृ, उत्कृ, प्रकृ, युष् &c. PROMULGATED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, प्रकीर्तितः &c., उत्कीर्तितः &c., प्रचारितः &c., प्रकटीकृतः &c., प्रकाशन् अभिहितः -ता -तं. See PUBLISHED, PROCLAIMED.

PROMULGATION, *s.* प्रकाशनं, प्रचारणं, प्रकीर्तनं, उत्कीर्तनं, विधोषणं.

PROMULGATOR, *s.* प्रकाशकः, प्रचारकः, व्यापकः, विधोषकः, घोषकः.

PRO, *a.* (Bending forward, not erect, looking down) प्रणतः -ता -तं, नतः &c., नयः -जा -जं, प्रणतशिरस्कः -क्ता -क्तं, अधोमुखः -क्षा -क्षी -क्षं, अधोवदनः -ना -नं.—(Lying with the face downwards) अधोमुखः &c., अधोवदनः &c., अधोमुखश्चयः -या -यं.—(Inclined, disposed) प्रवणः -जा -जं, उन्मुखः -क्षा -क्षं, प्रवर्धितः -ता -तं, शील in comp. See INCLINED.—(Disposed to fall) पातुकः -की -कं, पातयालुः -लुः -लु.

PRO, *s.* (State of bending downwards) प्रणतत्वं -ता, नयता, अधोमुखता.—(Inclination, disposition) प्रवणता, प्रावण्यं, जनः -प्रावण्यं, उन्मुखता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता; 'proneness to fall,' पातुकता -त्वं, पातयालुता, पतनशीलता.

PRO, *s.* शूलः -लं, शिखा, अयं, कण्टकः; 'having two prongs,' द्विशिखः -क्षा -क्षं, त्रयः -या -यं; 'having three prongs,' त्रिशिखः &c., त्रयः &c.

PRO, *a.* सङ्घनानसङ्घनानी -न्विनी -न्वि (न्), सङ्घनानविषयकः -का -कं.

PRO, *s.* (In grammar) सङ्घनान *n.* (न्), सानान्यसङ्घा.

PRO, *v. a.* (Utter articulately) उच्चर् (c. 10. -चारयति -यितुं), उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याहृ, समुदाहृ, गद् (c. 1. गदति -यितुं), उदीर, समुदीर.—(Speak) वद् (c. 1. वदति -यितुं), प्रवद्, वच्, प्रवच्, गद्, निगद्.—(Affirm confidently) निश्चयपूर्वकं वद्, दृढनिश्चयेन वद्, निरर्थकपूर्वकं वद्.—(Declare) प्रख्या, कृ, प्रकृ.—(Pronounce sentence) निरर्थकं कृ, निरर्थकपादं कृ.

PRO, *v. a.* उच्चारणीयः -या -यं, उच्चार्यः -य्या -य्यं, उदाहरणीयः &c.; 'easily pronounceable,' सुलोच्यार्थः &c., सुलोच्यः -क्षा -क्षं.

PRO, *p. p.* (Uttered) उच्चारितः -ता -तं, उदाहृतः &c., समुदाहृतः &c., व्याहृतः &c., अभिव्याहृतः &c., उदीरितः &c., समुदीरितः &c.; 'pronounced imperfectly,' यस्तः -स्ता -स्तं, लुप्तवर्णपदः -दा -दं.—(Spoken) उक्तः -क्ता -क्तं, गदितः -ता -तं, निगदितः &c.—(Declared) व्यापितः -ता -तं, कीर्तितः &c., प्रकीर्तितः &c.

PRO, *s.* उच्चारणं, उच्चारः, उल्लेखः, उल्लेखनं, उदाहरणं, उदाहारः, व्याहारः, व्याहरणं, उदीरणं; 'of letters,' वक्षोच्चारः -रणं, वक्षोदाहारः, अक्षरव्याहारः; 'easy of pronunciation,' सुलोच्यार्थः -य्या -य्यं, सुलोच्यः -क्षा -क्षं; 'difficult,' दुःलोच्यार्थः &c., दुःरुदाहृ -रा -रं, दुर्वचः -चा -चं; 'science of pronunciation,' शिक्षा.

PRO, *s.* (Evidence, demonstration) प्रमाणं, प्रामाण्यं, साधनं, उपपादनं, उपपत्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रतिपादनं, सिद्धिः *f.*, सिद्धान्तः, निर्देशः, निर्णयः, निर्णेतृत्वं, प्रमाता *m.* (न्), प्रमातृत्वं, क्रियानिर्देशः; 'written proof,' लेखप्रमाणं, साधनपत्रं; 'ocular,' प्रत्यक्षप्रमाणं; 'production of proof,' साधननिर्देशः; 'having proof,' सप्रमाणः -जा -जं; 'absence of proof,' अप्रामाण्यं, प्रमाणाभावः; 'according to proof,' प्रमाणतश्च, प्रामाण्यतश्च; 'party on whom rests the onus of proof,' साध्यवान् *m.* (न्); 'admitted as proof,' प्रमाणीभूतः -ता -तं.—(In arithmetic) उपपत्तिः *f.*, 'by algebra,' अल्गैब्रिकप्रमाणं उपपत्तिः.—(Evident or sure sign) लक्षणं, सनिश्चयलक्षणं.—(Trial, test) परीक्षा, उपपत्तिः *f.*, कष्टिः *f.*; 'to put to the proof,' परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं). See TO PROVE; 'this may be put to the proof,' परीक्षणीयम्, उत्पत्तिः.—(Rough impression, first impression) स्पृष्टमुद्रा, प्रथममुद्रा, पूर्वमुद्रा.—(Impenetrability) अभेद्यता, अभेदनीयता, अतिदृढता, सद्दृढता, अविकाय्यता; 'proof against,' अभेद्यः -क्षा -क्षं, अविकाय्यः -य्या -य्यं, सहाय्यः &c., सहाय्यः &c.; 'proof against temptation,' अलोभनीयः -या -यं, सप्रलोभनीयः &c.

PRO, *a.* निष्प्रमाणः -जा -जं, अप्रमाणः &c., प्रमाणरहितः -ता -तं. To PROP, *v. a.* (Support) आलक्ष (c. 1. लक्षते -यितुं, c. 10. -लक्षयति -यितुं), अवलक्ष, समवलक्ष, उपलक्ष, विहम्, संलक्ष, धृ in caus., सन्ध, अभिधृ.

PROP, *s.* आधारः, उपलक्ष्यः, अवलक्ष्यः, अवलक्षणं, आलक्षः -क्षनं, धारणं, उपलक्षः, आधार्यः, उपलक्ष्यः; 'as a tree of a creeper,' अन्तिकाश्रयः.

To PROPAGATE, *v. a.* (Multiply the kind by successive production) उत्पत्तिपारम्पर्येण or परम्परप्रसवेन जातिं वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), आनुक्रमिकप्रसवेन सन्नानं or वंशं वृष्, क्रमिकजननेन प्रजावृद्धिं कृ or सन्नानवृद्धिं कृ.—(Generate successively) पारम्पर्येण उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), क्रमे क्रमे जन (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजन or सु or प्रसु.—(Increase, extend) वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), प्रवृष्, परिवृष्, बहुतरीकृ, अधिकतरीकृ, विलु in caus., वितन्, सन्नान्, प्रसृ in caus., विसृ, प्रष्.—(Disseminate doctrines, &c.) प्रचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), प्रचरीकृ, प्रचलीकृ.

To PROPAGATE, *v. n.* (Have young) शाशकान् प्रसृ (c. 2. -सृते, c. 4. -सृवते -सृतुं) or जन (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् (c. 4. -पाद-

यति -यितुं), प्रसवे कृ. प्रसूति कृ.

PROPAGATED, *p. p.* परम्परप्रसवेन or आनुक्रमिकप्रसवेन वर्धितः -ता -तं or वर्धितजातिः -तिः -ति or वर्धितवृक्षः -ज्ञा -ज्ञं or वर्धितप्रजः -जा -जं, क्रमे क्रमे or अनुक्रमेण or पारम्पर्येण प्रसूतः -ता -तं or जातः -ता -तं or उपजातः &c. or उत्पादितः -ता -तं.—(Increased, extended) वर्धितः -ता -तं, प्रपुङ्गवः -ज्ञा -ज्ञं, सन्नतः -ता -तं, प्रसारितः &c., विलीयः -यी -यी, प्रपितः &c.—(Disseminated) प्रचारितः -ता -तं, प्रचलीकृतः &c.

PROPAGATION, *s.* (Multiplication of the kind by successive production) उत्पत्तिपारम्पर्येण प्रजावृद्धिः *f.*, परम्परप्रसवेन सन्तान-वृद्धिः *f.*, आनुक्रमिकप्रसवेन जातिवर्धनं.—(Successive generation) पारम्पर्योत्पत्तिः *f.*, उत्पत्तिपारम्पर्यं, परम्परोत्पत्तिः *f.*, परम्परप्रसूतिः *f.*, प्रसूतिपारम्पर्यं, क्रमिकोत्पत्तिः *f.*, अनुक्रमोत्पत्तिः *f.*, प्रत्युत्पत्तिः *f.*—(Extension, spreading) वर्धनं, प्रवर्धनं, विस्तारः, प्रसारणं, विततिः *f.*, सन्ततिः *f.*, प्रपनं.—(Dissemination) प्रचारणं, प्रचलीकरणं, व्यापनं, व्याप्तिः *f.*

PROPAGATOR, *s.* क्रमिकोत्पादकः, उत्पत्तिपारम्पर्येण प्रजावर्धकः or वंश-वर्धकः or सन्तानवर्धकः, प्रचारकः, विस्तारकः.

TO PROPEL, *v. a.* प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं), प्रणुद (c. 6. -णुदति -णोनुं), चल् (c. 10. चालयति -यितुं), सचल्, सृ (c. 10. सारयति -यितुं), सचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), कृप् (c. 1. कर्षति, कर्षुं), समाकृप्.

PROPELLED, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रणोदितः -ता -तं, प्रणुकः -जा -जं, चालितः -ता -तं, सचालितः &c., सचारितः &c., सारितः &c.

PROPENSE, *a.* प्रवणः -या -यं, उन्मुखः -सा -सं. See PRONE.

PROPENSION, PROPENSITY, *s.* प्रवणता -त्वं, प्रावण्यं, मनःप्रावण्यं, चित्त-प्रावण्यं, उन्मुखता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता -त्वं in comp., आलुता affixed; 'propensity to fall,' पतनशीलता, पतयालुता, पतनो-न्मुखता; 'good propensity,' सुशीलता, साधुशीलत्वं; 'having good propensities,' सुशीलः -ला -लं; 'evil propensity,' दुर्व्यसनं, व्यसनं, दुःशीलता, दुर्गुण्यः; 'having evil propensities,' दुर्व्यसनी -निनी -नि (न्), दुःशीलः -ला -लं.

PROPER, *a.* (Peculiar) स्व in comp., स्वकीयः -या -यं, स्वीयः -या -यं, स्वकः -का -कं, आत्म in comp., आत्मीयः -या -यं, आत्मकीयः &c., निज in comp., निजः -जा -जं, अद्यापी -पिनी &c., असाधारणः -या -यी -यं; 'proper nature,' आत्मभावः, स्वभावः; 'proper duty,' स्वधर्मः.—(Fit, suitable) योग्यः -न्या -न्यं, यथायोग्यः &c., युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः &c., उपयोगी -गिनी &c., उचितः -ता -तं, यथोचितः &c., समुचितः &c., औपयिकः -की -कं, समञ्जसः -सा -सं, सज्जतः -ता -तं, सज्जतार्थः -धी -धै, उपपन्नः -जा -जं, यथागतः -मा -मं, न्यायः -न्या -न्यं, अर्हः -ही -है, यथार्हः &c., पथ्यः -न्या -न्यं, अभिनीतः -ता -तं, प्रज्ञस्तः -स्ता -स्तं, क्षमः -क्षा -क्षं. Sometimes expressible by the fut. pass. part.; as, 'proper to be done,' कर्त्तव्यः -या -यं, करणीयः -या -यं, कार्यः -न्या -न्यं; 'a proper course,' कर्त्तव्यता; 'proper to be eaten,' खाद्यः -या -यं; 'proper for diet,' पथ्यः &c.; 'eating what is proper,' पथ्याशी &c.; 'to be proper,' युज् in pass. (युज्यते), अर्ह (c. 1. अर्हति -हिंनुं), उपपद् in pass. (-पद्यते). See OUGHT.—(Proper noun) नामवाचकः.

PROPERLY, *adv.* यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, योग्यं, उचितं, यथायुक्तं, यथार्हं -हैतत्, सम्यक्, उपयुक्तं, योगतत्, यथार्थं, यथायथं, यथातथं, क्रमजसं, न्यायतत्, धर्मतत्, साम्प्रतं, स्थाने.—(Strictly) तत्तत्तत्, वस्तुतत्.

PROPERTY, *s.* (Quality, inherent or natural characteristic) गुणः, धर्मः, स्वभावः, स्वधर्मः, विशेषः -मणं, विशेषलक्षणं, लक्षणं,

सहजगुणः, सहजभावः, प्रकृतिभावः, प्रकृतिगुणः, रूपं, स्वरूपं, वस्तु-वस्तुस्वभावः, वस्तुशक्तिः *f.*, निसर्गभावः, अवच्छेदः -दकः; 'spec property,' जातिस्वभावः, जातिस्व; 'properties, a collection them,' गुणसङ्ग्रहः, गुणजातं; 'the three properties of natu गुणधर्मः; see NATURE; 'possession of properties,' गुण-स्व, गुणता, गुणिता; 'possessed of them,' गुणान्वितः -ता गुणवान् &c.; 'a general or common property' साधारण-साधारणधर्मः; 'latent property,' गुण n. (न्), गूढधर्मः; 'so properties belong to all numbers,' कतिचिद् धर्मोः सर्वसं विषयका भवन्ति.—(Right of possessing) स्वत्व, अधिकारः, अ-कारित्वं -ता, स्वाम्यं, स्वामित्वं, प्रभुत्वं.—(Thing owned, o possession) स्व, स्वधनं, स्वपत्ति, स्वद्वयं, आत्मधनं.—(Possessi in general, money, estates, &c.) धनं, वित्तं, वस्तु *n.*, विभ-द्रव्यं, द्रव्यं, स्वयं, रिक्यं, चक्यं, दायः, राः *m.* (रे), भूमिः *f.* या माण्यं, योग्येन; 'fixed property,' स्थावर, स्थावरधनं, निच- 'moveable property,' अस्थावर, अस्थावरधनं; 'landed p-erty,' भूमिधनं, भूमिः *f.*, क्षेत्रं, पांशुः *m.*, स्थावर; 'property cattle,' गोधनं, गोवृन्दं; 'public or common property,' गणद-गणधनं; 'possessing property,' धनी -निनी &c., धनवान् & रिक्यी &c.; 'accession of property,' धनागमः; 'accumu- tion of it,' धनसम्पत्तिः *f.*, धनोपचयः; 'heir to it,' धनाधिकारी (न्), चक्यभागो *m.*, रिक्यहारी *m.*, धनहारी *m.*, धनहः, धनया 'receiving or inheriting it,' चक्यग्रहणं, धनग्रहणं, धनादा 'division of it,' चक्यभागः, दायभागः, दायविभागः; 'forfeitu of it,' दायपवर्जनं; 'acquisition of it,' धनार्जनं.

PROPHECY, *s.* (Act of prediction) भविष्यत्कथनं, भविष्यकथनं, भा-कथनं, भाविष्यकथनं, भविष्यत्प्रदर्शनं, भविष्यहर्षणं, प्रदर्शनं, भा-विषयप्रदर्शनं, भाविप्रदर्शनं, भविष्यलूचनं, भाविनिरूपणं, अग्रनिरूप-सिद्धादेशः. See PREDICTION.—(The prediction itself, matter predicted) भविष्यज्ञानं, भविष्यज्ञानं, भविष्यवादः, भवि-डाक *f.* (च्), भविष्यार्थः, भविष्यत् *n.*, भवितव्यं.

PROPHESIED, *p. p.* प्रदर्शितः -ता -तं, पूर्वकथितः &c., प्राक्सम्भवादर्शितः & To PROPHECY, *v. a.* भविष्यत् कथ् (c. 10. कथयति -यितुं) or प्रदृ (c. 10. -दर्शयति -यितुं) or दृश्, भविष्यत् सूच, भाविकथनं कृ, भा-विषयं प्रदृश् or कथ्, भाविष्ययं or भविष्यार्थं पूर्व दृश् or कथे or निरूप, भाविप्रदर्शनं कृ, अनागतं दृश् or ज्ञा in caus. See PREDICT, FORETELL.

PROPHET, *s.* भविष्यज्ञा *m.* (कृ), भविष्यज्ञादी *m.* (न्), भाविष्यज्ञा-भविष्यत्कथकः, भाविकथकः, प्रदर्शकः, भविष्यत्प्रदर्शकः, भाविप्रदर्शक-भाविदर्शकः, भविष्यहर्षकः, भाविसूचकः, भविष्यलूचकः, अनागतदर्शक-अनागतवक्ता *m.*, अग्रनिरूपकः, पूर्वनिरूपकः, भाविनिरूपकः, अना-तज्ञापकः, भाविज्ञापकः, पुराविद् *m.*, दूरदर्शी *m.* (न्), भाविदर्शी *m.*, देव-PROPHETESS, *s.* भविष्यज्ञात्री, भविष्यज्ञादिनी, अनागतदर्शिनी, देवज्ञा.

PROPHETIC, PROPHETICAL, *a.* भविष्यलूचकः -का -के, भाविसूचकः & भविष्यहर्षकः &c., भाविदर्शकः &c., भाविप्रदर्शकः &c., प्रदर्शकः & भविष्यत्कथनविषयः -या -यं, भाविकथनसम्बन्धी &c., आर्हः -ही -धै.

PROPHETICALLY, *adv.* भविष्यत्कथनपूर्व, भाविसूचनपूर्व, भाविकथनक्रमे

PROPHYLACTIC, PROPHYLACTICAL, *a.* रोगनिवारकः -का -के, रोगवारकः &

PROPINQUITY, *s.* समीपता, समीप्यं, सन्निधिः *m.*, सन्निधानं, सन्निक-प्रवासतिः *f.*, प्रवासकता, आसन्नता; 'close propinquity,' आनन-जननरं. See NEARNESS.

ROPITIABLE, *a.* आराधनीयः -या -यं, आराध्यः -धा -धं, प्रसादनीयः &c.
 'o PROPITIATE, *v. a.* आराध् (c. 10. -राधयति -यितुं), अभिराध्, प्रसद्
 (c. 10. -सादयति -यितुं), सम्प्रसद्, अभिप्रसद्, अनुरज् (c. 10. -रजयति
 -यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), शम् (c. 10. शमयति -यितुं),
 प्रसाध् (c. 10. -साधयति -यितुं), तुष् (c. 10. तोषयति -यितुं), सन्नुष्,
 परिनुष्, सम्परितुष्, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अभिप्रणी, प्रसन्नोक्.
 ROPITIATED, *p. p.* आराधितः -ता -तं, प्रसादितः &c., प्रसन्नः -न्ना -नं,
 अनुरजितः &c., अभिराधः -द्वा -द्धं, शमितः -ता -तं, शान्तः -न्ता -नं,
 प्रशमितः &c., अनुनीतः &c., अभिप्रणीतः &c.
 ROPITIATION, *s.* आराधनं -ना, प्रसादनं, सान्त्वनं -ना, सान्त्वः -न्वं, शान्त्वः
 -न्वं, शान्त्वनं, अनुरजनं, शमनं, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*,
 शान्तिकर्म्म *n.* (नं), प्रशमनं, उपशमनं, अनुनयः, अभिप्रणयः, सन्तोषणं,
 साम *n.* (नं); 'for sin,' प्रायश्चित्तं.
 ROPITIATOR, *s.* आराधकः, शान्तिकर्त्ता *m.* (नै), सान्त्वनकृत्, अनुरजकः.
 ROPITIATORY, *a.* शान्तिकः -की -कं, शमकः -का -कं, शान्तिकरः -रा
 -रं, सान्त्वकरः &c., शमकारकः -का -कं, उपशमकः &c., आराधकः
 &c., प्रसन्नकारकः &c.; 'propitiatory ceremonies,' शान्तिकं,
 शान्तिकपौष्टिकं; 'course of such ceremonies,' अनुष्ठानं; 'water
 used at them,' शान्त्युदं -दकं.
 ROPITIOUS, *a.* (Favorable) प्रसन्नः -न्ना -नं, सुप्रसन्नः &c., अनुकूलः
 -ला -लं, सुमनस्कः -स्का -स्कं, अनुयाही -हिणी -हि (नं), आनुयाहकः
 -की -कं, हितकामः -मा -मं, हितबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सुहितः -ता -तं,
 उपकारशीलः -ला -लं, अभिमुखः -न्ना -नं.—(As a god granting
 boons) वरदः -दा -दं, वरप्रदः -दा -दं.—(Auspicious) शुभः -भा -भं,
 कल्याणः -णी -णं, शुभकरः -रा -रं, शुभदः -दा -दं, माङ्गलिकः -की
 -कं, मङ्गल्यः -त्या -त्यं, मङ्गलकरः &c., छेमकरः &c., छेमकरः &c.,
 भद्रकरः &c., अतिभद्रः &c., छेमकारः -री -रं, शर्मदः -दा -दं, शङ्करः
 &c., शर्मवान् -वती -वत् (नं), इष्टः -ष्टा -ष्टं, अभीष्टः &c.
 ROPITIOUSLY, *adv.* प्रसन्नं, प्रसादेन, सप्रसादं, अनुकूलं, सानुकूल्यं, सानुग्रहं,
 कल्याणं, समाङ्गल्यं, छेमेश. See AUSPICIOUSLY.
 ROPITIOUSNESS, *s.* प्रसन्नता, प्रसादः, अनुकूलता, सानुकूल्यं, सुप्रसन्नता,
 अभिमुखता, अभिमुख्यं, माङ्गल्यं, मङ्गलता, कल्याणं -यता, शुभता.
 ROPONENT, *s.* पूर्ववादी *m.* (नं), अग्रवादी *m.*, पूर्वपक्षी *m.*, प्रतिज्ञावादी *m.*
 ROPORTION, *s.* (Comparative relation or adaptation of one
 thing to another) प्रमाणं, परिमाणं, सम्मितिः *f.*, प्रमितिः *f.*, परस्पर-
 प्रमाणं, परस्परानुगुण्यं, अनुगुणता, आनुगुण्यं, परस्परानुगुण्यं, परस्पर-
 रानुगुणता, परस्परसादृश्यं, अन्योन्यसादृश्यं, अन्योन्यसमता, परस्परानुपङ्गः,
 मिथःसादृश्यं, परस्परसम्बन्धः, अन्योन्यसम्बन्धः, मिथःसम्बन्धः, परस्परान्वयः,
 अतिवङ्गः. See PROPORTIONATENESS; 'in proportion to,'
 अनुगुणः -या -यं, अनुरूपः -पा -पं, अनुसारी -रिणी &c., सदृशः -शी
 -शं, समः -मा -मं, सादृश्येन, यथाप्रमाणं, प्रमाणतस्, अनुरूपेण, अनुसारेण,
 सदृशं, or expressed by अनु or यथा prefixed or तस् affixed;
 as, 'in proportion to one's strength,' यथाशक्ति, शक्तितस्,
 आत्मशक्तिसादृश्येन, स्वशक्तितस्, आत्मशक्तिसमं.—(Relation in
 general) अन्ययः, समन्वयः, अनुपङ्गः, सन्धः, सम्पर्कः.—(In arith-
 metic) अनुपातः; 'the four numbers are in proportion,'
 पातः संख्या अनुपातस्याः सन्धिः; 'dependence of larger numbers
 on smaller in a progressive series,' तारतम्यं.—(Symmetry,
 adaptation) सम्मितिः *f.*, सम्मिता, सन्धानं, अनुसन्धानं, संयोगः,
 अन्ययः; 'of parts or form,' अङ्गसंयोगः, अङ्गसन्धानं, अवयव-
 संयोगः, आकारशुद्धता, आकारशुद्धिः *f.*; 'of just proportions,'

आकारशुद्धः -द्वा -द्धं.—(Just share) चंशः, भागः, विभागः, उद्धारः.
 To PROPORTION, PROPORTIONATE, *v. a.* परस्परं or अन्योन्यं सदृशीकृ
 or अनुरूपीकृ or अनुगुणीकृ or समीकृ, परस्परानुगुण्यं कृ, परस्पर-
 अनुरूपं कृ, परस्परसादृश्यं कृ, मिथःसादृश्यं कृ, सम्मितं -तो कृ, प्रमाणं
 कृ, समप्रमाणीकृ. See To ADJUST.
 PROPORTIONATE, PROPORTIONABLE, PROPORTIONAL, *a.* समप्रमाणः -या
 -यं, समपरिमाणः -या -यं, समप्रमाणकः -का -कं, सम्मितः -ता -तं,
 प्रमितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, अनुगुणः -या -यं, सदृशः -शी -शं,
 समः -मा -मं, तुल्यः -त्या -त्यं, अनुरूपः -पा -पं, अनुसारी &c., आनु-
 पङ्गिकः -की -कं, अनुपङ्गिकः &c., अनुपङ्गी &c., परस्परानुगुणः &c.,
 परस्परानुरूपः -पा -पं, परस्परसदृशः &c., परस्परानुपङ्गिकः -की -कं,
 समतोः -ला -लं; 'proportionate to one's strength,' आत्म-
 शक्तिसदृशः &c., आत्मशक्तिसमः &c.
 PROPORTIONATENESS, PROPORTIONABLENESS, *s.* प्रमाणसमता, परिमाण-
 समता, समप्रमाणकता, सम्मितिः *f.*, अनुगुणता, आनुगुण्यं, सदृशता,
 सादृश्यं, समता, तुल्यता, अनुरूपता, आनुरूप्यं, परस्परानुगुण्यं. See
 PROPORTION.
 PROPORTIONABLY, *adv.* अनुरूपतस्, अनुरूपं, अनुसारेण -रतम्, सादृ-
 श्येन, सदृशं, प्रमाणतस्, यथाप्रमाणं, यथापरिमाणं, प्रमाणानुसारात् -रेण,
 यथांशतस्, विभागशस्; 'to one's strength,' see under
 PROPORTION.
 PROPORTIONED, *p. p.* यथाप्रमाणं परिकल्पितः -ता -तं, प्रमाणानुसारात्
 कल्पितः &c. or विहितः &c. See PROPORTIONATE.
 PROPOSAL, *s.* उपन्यासः, कर्त्तव्योपन्यासः, प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञातं, कर्त्तव्यसूचना
 -नं, कर्त्तव्यप्रतिज्ञा, कर्त्तव्यनिर्देशः, अभिधानं, अभिहितं, उक्तं, वाक्यं.—
 (Of marriage), see the next.
 To PROPOSE, *v. a.* उपन्यस् (c. 4. -अन्यति -असितुं), उपन्यासं कृ, उपन्या-
 सीकृ, कर्त्तव्योपन्यासं कृ, कर्त्तव्यसूचनं कृ, प्रतिज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते
 -ज्ञातुं), प्रतिज्ञां कृ, कर्त्तव्यप्रतिज्ञां कृ, निधिद् (c. 10. -वेदयति -यितुं),
 नियदने कृ, अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कर्त्तव्यं or यथाकर्त्तव्यं नि-
 र्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), कर्त्तव्यनिर्देशं
 कृ.—(Intend). see the word.—(Make an offer of mar-
 riage) विवाहप्रतिज्ञां कृ, प्रेमनिवेदनं कृ.
 PROPOSED, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यासीकृतः -ता -तं, प्रतिज्ञातः
 &c., निवेदितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिहितः &c.
 PROPOSITION, *s.* उपन्यासः, प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञातं, वाक्यं, उक्तं, वचनं.—(In
 logic, geometry, &c.) प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञेयं, फक्रिका, प्रमेयं, पूर्वपक्षः,
 प्रतिज्ञातार्थः; 'abandonment of the original proposition,'
 प्रतिज्ञासंन्यासः, प्रतिज्ञाहानिः *f.*; 'denial of a proposition,' प्रति-
 ज्ञाविरोधः; 'completing it,' आकांक्षापूर्णं; 'subsequent pro-
 position,' प्रतिज्ञान्तरं.
 To PROPOUND, *v. a.* (Propose) उपन्यस्, प्रतिज्ञा, निर्दिश, अभिधा,
 सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), निधिद्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
 PROPOUNDED, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रतिज्ञातः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 PROPRIETARY, *a.* स्वामिसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), स्वाम्यधीनः -ना -नं;
 'proprietary right,' स्वतन्त्रं, अधिकारः -रिता, स्वामित्वं, स्वाम्यं,
 प्रभुत्वं -ता.
 PROPRIETOR, *s.* स्वामी *m.* (नं), अधिकारी *m.* (नं), प्रभुः *m.*, पतिः *m.*,
 ईश्वरः, स्वत्ववान् *m.* (नं), अधिकारवान् *m.*, स्वताधिकारी *m.*; 'without
 title,' अनपसरः.
 PROPRIETORSHIP, *s.* स्वामित्वं, स्वाम्यं, स्वतन्त्रं, अधिकारिता -त्वं, प्रभुत्वं.

PROPRIETRESS, *s.* स्वामिनी *f.*, अधिकारिणी *f.*, स्वत्वाधिकारिणी *f.*
 PROPRIETY, *s.* यथायोग्यता, युक्ता, योग्यता, यथायुक्ता, युक्ति *f.*, उप-
 युक्ता, उपयोगिता -त्वं, उचितत्वं, औचित्यं, यथोचितत्वं, उपपत्तिः *f.*,
 सामञ्जस्यं, समञ्जसं, सम्भावना, न्यायः -यता, सङ्गतत्वं, साङ्गत्यं, याथाार्थ्यं,
 यथाहेता, याथातथ्यं, सम्भेदः, पर्याप्तिः, पार्थ -त्रता; 'of conduct,'
 मर्यादा, मर्यादानतिक्रमः, विनयः, विनीतता, सुचर्या, सुचरितं, स्थितिः *f.*,
 संस्था, जननिक्रमः, अव्यभिचारः, कर्तव्यता, इतिकर्तव्यता; 'pattern
 of propriety,' न्यायाधारः.

PROROGATION, *s.* चिरकालपर्यन्तं महासभाविमर्शनं or कार्यनिवृत्तिः *f.*
 or कार्यत्यागः.—(Prolongation) दीर्घीकरणं.

To PROROGUE, *v. a.* (Adjourn to a distant period) चिरकालपर्यन्तं
 महासभां विमृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं, c. 10. -सर्जयति -यितुं) or कार्य-
 निवृत्तिं कृ or कार्यत्यागं कृ.—(Prolong) द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं),
 दीर्घीकृ, दीर्घकालस्यं, -स्यां कृ, चिरकालस्यं -स्यां कृ.

PROROGUED, *p. p.* चिरकालपर्यन्तं विमर्जितः -ता -तं or विमृष्टः -ष्टा -ष्टं.

PROSAIC, *a.* गद्यरूपः -पा -पं, गद्यमयः -यी -यं, गद्यात्मकः -का -कं,
 छन्दोहीनः -ना -नं, छन्दोरहितः -ता -तं.—(Dull) विरसः -सा -सं,
 अरसिकः -का -कं, फल्युः -ल्युः -ल्यु, रसहीनः -ना -नं, तेजोहीनः &c.,
 लघुगहीनः &c.

To PROSCRIBE, *v. a.* (Doom to destruction) घोषणापूर्वं बधदण्डाहं
 स्या in caus. (स्यापयति -यितुं), प्रकाशलेखेन बधाहं शा in caus., or
 बधदण्डाहं निर्दिष्ट or बध्यं निर्दिष्ट or घातय्यं निर्दिष्ट, अनुकजनो
 बध्यो -स्ति इति सूचनार्थं प्रकटनपत्रे नाम लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं)
 or अभिलिख्, मृत्युपात्रं निर्दिष्ट.—(Denounce and expel) प्रकट-
 नपत्रेण बहिष्कृ or निरम् or प्रत्यादिष्ट.—(Interdict) प्रकाशनपत्रेण
 निषिध् or प्रतिषिध्, प्रकटनलेखेन निवृ or बाध्.

PROSCRIBED, *p. p.* बधनामावलिपत्राभिलिखितः -ता -तं, बधदण्डाहः -हं
 -हं, प्रकाशनपत्रेण निषिद्धः -द्धा -द्धं or प्रतिषिद्धः &c. or निवारितः -ता -तं.

PROSCRIPTION, *s.* प्रकाशनपत्रेण बध्यजननिर्देशः or बधनामावलिनिर्देशः,
 घोषणापूर्वं बधदण्डाहं स्यापनं, प्रकटनपत्रेण बधाहं स्यापनं.

PROSE, *s.* गद्यं, हारकः, छन्दोरहितपाद्यं; 'prose and verse,' गद्यपद्यं;
 'alternate prose and verse,' चम्पू *m.*

To PROSE, *v. n.* दीर्घोच्चारणेन विरसवाक्यानि or विरसकथाः वद् (c. 1.
 वदति -दितुं), दीर्घसूत्रतया or दीर्घसूत्रवद् विरसकथोपाख्यानं कृ.

To PROSECUTE, *v. a.* (Pursue, follow up, carry on continuously)
 अनवरतम् अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), अविरतम् अनुसेव् (c. 1. -सेवते
 -यितुं) or उपसेव् or सेव्, निर्वहं प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), अविरत-
 प्रवृत्तिं कृ, निर्वहं (c. 10. -वाहयति -यितुं); 'to prosecute one's
 efforts,' अविरतयत्नं कृ, अनवरतप्रयत्नं कृ, नित्योत्साहं कृ; 'one's
 undertakings,' प्रारम्भानि सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं); 'one's
 studies,' निर्याध्ययनं कृ, अविरताध्ययनं कृ, विद्वानुसेवनं कृ.—(In
 law) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, अभिशंस (c. 1.
 -शंसति -सितुं), अभिशंसनं कृ, व्यवहाराभियोगं कृ, व्यवहाराभिशंसनं कृ.

PROSECUTED, *p. p.* (Carried on continuously) अविरतम् अनुष्ठितः
 -ता -तं or अनुसेवितः &c. or सेवितः &c., निर्वाहितः &c.—(In
 law) अभियुक्तः -क्ता -क्तं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं, व्यवहाराभियुक्तः -क्ता -क्तं,
 व्यवहाराभिशस्तः -स्ता -स्तं.

PROSECUTION, *s.* (Carrying on continuously) अविरतानुष्ठानं, नि-
 त्यानुष्ठानं, नित्यानुसेवनं, नित्यसेवनं, नित्यप्रवृत्तिः *f.*, अविरतप्रवृत्तिः *f.*,
 नित्यप्रवर्त्तनं, निर्वाहनं; 'of efforts,' अविरतयत्नकरणं, नित्योद्योगः;
 'of study,' निर्याध्ययनं, अविरताध्ययनं, विद्वानुसेवनं, विद्वानुपालनं,

प्रवृत्तिः *f.*—(In law) अभियोगः, अभिशंसनं, व्यवहाराभियोगः, व्यव-
 हाराभिशंसनं, अभियुक्ता.

PROSECUTOR, *s.* (One who carries on continuously) अविरतानु-
 ष्ठायी *m.* (नं), अविरतानुसेवी *m.*, निर्याहकः.—(In law) अभियोगी *m.*
 (नं), अभियोक्ता *m.* (कृ), अभिशंसकः, व्यवहाराभियोगकृत्, व्यवहारा-
 भिशंसनकृत् *m.*, अभियोगकारी *m.* (नं), विद्वदाधी *m.*, अर्थी *m.*

PROSELYTE, *s.* धर्मपरिवर्त्तकः, धर्मान्तरप्राप्ति *m.* (नं), मतान्तरप्राप्ति *m.*,
 धर्मान्तरायलक्षी *m.*, स्वधर्मायाही *m.*, स्वधर्मावलक्षी *m.*, अन्यधर्मायाही *m.*,
 अन्यधर्मावलक्षी *m.*, स्वधर्मी *m.*, धर्मान्तरप्राप्तः, परधर्माश्रितः, स्वधर्मे-
 त्यागी *m.*, स्वधर्मेत्यागपूर्वं धर्मान्तरप्राप्ति *m.*; 'to Judaism,' यहू-
 दीयधर्मायाही *m.*; 'to Christianity,' ख्रीष्टीयधर्मायाही *m.*, ख्रीष्टी-
 यमतप्राप्ति *m.*

To PROSELYTE, PROSELYTIZE, *v. a.* धर्मान्तरं or स्वधर्मे ग्रहं in caus.,
 मतान्तरं or स्वमतं ग्रहं, धर्मपरिवर्त्तकं कृ; 'to Judaism,' यहूदीयमतं
 ग्रहं in caus.

PROSELYTISM, *s.* धर्मपरिवर्त्तनं, धर्मान्तरग्रहणं, धर्मान्तरप्राप्यं.

PROSER, *s.* दीर्घोच्चारणेन विरसकथाख्यायकः, दीर्घसूत्री *m.* (नं).

PROSING, *s.* दीर्घोच्चारणेन विरसकथोपाख्यायकं, दीर्घसूत्रता -त्वं.

PROSODIAL, PROSODICAL, *a.* छन्दसः -सी -सं, छन्दःशास्त्रसङ्गन्धी &c.,
 छन्दःशास्त्रविषयकः -का -कं, छन्दोविषयकः &c., छन्दःसङ्गन्धी &c.

PROSODIAN, *s.* छन्दःशास्त्रज्ञः, छन्दःशास्त्रविद् *m.*, छन्दःशास्त्रयुक्तः.

PROSODY, *s.* छन्दस् *n.*, छन्दःशास्त्रं, छन्दोविद्या, छन्दोज्ञानं.

PROSOPOEIA, *s.* See PERSONIFICATION.

PROSPECT, *s.* (View) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, दृष्टिपातः, दृक्पातः.—(View
 of future events, expectation) भाविदर्शनं, भविष्यदर्शनं, भाविष-
 टनादर्शनं, अनागतदर्शनं, मानसिकदृष्टिः *f.*, अपेक्षा, उदीक्षणं, आशा,
 प्रत्याशा.—(That which is presented to the view) दृक्पात-
 विषयः, दृष्टिपातविषयः, दृष्टिगतदेशः, दृक्पातानगतदेशः, दृष्टिपातगत-
 प्रदेशः, दृष्टिगोचरदेशः, दृग्गोचरप्रदेशः.

PROSPECTIVE, *a.* भाविकालापेक्षकः -का -कं, उत्तरकालापेक्षकः &c.,
 भाविकालसापेक्षः -द्या -द्यं, भविष्यदपेक्षकः &c., आगामिकालसापेक्षः
 &c., भाविस्मृक *m. f. n.* (ज्ञ).

PROSPECTIVELY, *adv.* भाविकालापेक्षया, उत्तरकालापेक्षया, भविष्यदपेक्षया,
 भाविकालसापेक्षं, आगामिकालसापेक्षं, भाविकालमपेक्ष, उत्तरकालमपेक्ष.

PROSPECTIVENESS, *s.* भाविकालापेक्षा, उत्तरकालापेक्षा -क्षकता -त्वं.

PROSPECTUS, *s.* कर्त्तव्यसूचनपत्रं, कर्त्तव्यार्थसूचनपत्रं, कर्त्तव्यार्थबोधनपत्रं.

To PROSPER, *v. a.* (Render successful, favor) सङ्कलीकृ, सिद्धिं or
 सिद्धतां कृ or नी (c. 1. नयति, नेतुं) or साध् (c. 10. साधयति -यितुं),
 सिद्धीकृ, सिद्धिमनं -मतीं -मत् कृ, वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), संवृष्,
 रष् (c. 10. रथयति -यितुं), समृद्धीकृ, उपकृ, अनुग्रह्, उपग्रह्, प्रति-
 पाल्, अनुपाल्.

To PROSPER, *v. n.* (Thrive) क्षुब्ध् (c. 4. क्षुध्यति, c. 5. क्षुद्योति, जयितुं),
 समृष्, समृद्धीभू, समृद्धः -द्धा -द्धं भू, वृष् (c. 1. वर्धते -र्धितुं), संवृष्,
 विवृष्, रष् (c. 1. रथते -र्धितुं), समेष, सम्पत्तिं गम्, समृद्धिम् इ or गम्,
 सञ्जीवः -का -कं भू, श्रोमान् -मती &c. भू or जम्.—(Be success-
 ful) सिध् (c. 4. सिध्यति, सेतुं), सिद्धिं गम् or इ, कृताधीभू, प्राप्तार्थीभू,
 सिद्धार्थीभू, सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), सम्पदं or सम्पत्तिं गम्, सम्-
 लोभू, सफलः -ला -लं भू.

PROSPERITY, *s.* समृद्धिः *f.*, समृद्धं, क्षुद्धिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद *f.*, सुस-
 म्पद *f.*, वृद्धिः *f.*, संवृद्धिः *f.*, उदयः, पुख्योदयः, अभ्युदयः, श्रीः *f.*, लक्ष्मीः *f.*,
 सौभाग्यं, भाग्यं, भूतिः *f.*, क्षेमः -नं, रथा, कुशलं -लता, कौशल्यं, शान्तिः *n.*

(न), कल्याणं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, भद्रं, शुभं, शिवं, क्षतिः *f.*, रिष्टं, उप-
पद्यः; 'season of prosperity,' समृद्धिसमयः, समृद्धिकालः, उदय-
कालः.—(Success) सिद्धिः *f.*, साध्यसिद्धिः *f.*, अर्थसिद्धिः *f.*, कृतार्थता,
सफलता, साफल्यं; 'national,' योगक्षेमः.

¹PROSPEROUS, *a.* (Thriving) समृद्धः -डा -डं, वर्धमानः -ना -नं, वर्धिष्णुः
-ष्णुः -ष्णु, श्रीमान् श्रीता -मन् (न), लक्ष्मीवान् &c., धनेवान् &c.,
वृद्धिमान् &c., समृद्धिमान् &c., उदयी -यिनी -यि (न), शर्मवान् &c.,
विपद्रहितः -ता -तं, निरपद्र *m. f. n.*, सुख्यः -स्या -स्यं, स्थमानः -ना
-नं, समेधमानः &c., श्रीलः -ला -लं, सश्रीकः -का -कं, लक्ष्यः -या
-यं, श्रीयुक्तः -क्ता -कं, अधिकाङ्क्षिः -ङ्क्षिः -ङ्क्षि.—(Successful) सफलः
-ला -लं, सिद्धिमान् &c., सिद्धः -डा -डं, सिद्धार्थः -था -थं, कृतार्थः
&c.—(Fortunate, favorable, auspicious) कल्याणः -या -यं,
कल्याणी &c., मङ्गलः -ला -लं, माङ्गलिकः -की -कं, शुभः -भा -भं,
शिवः -वा -वं, शुभान्वितः -ता -तं, सौभाग्यवान् &c., भाग्यवान् &c.,
धन्यः -न्या -न्यं, कुशलः -ला -लं, धेनः -ना -नं, धेन्यः -न्या -न्यं, भद्रः
-द्रा -द्रं, प्रसन्नः -न्ना -न्नं, शङ्करः -रा -रं, शिवङ्करः &c., श्रीकरः &c.

¹PROSPEROUSLY, *adv.* समृद्धा, सम्पदा, सुसम्पदा, श्रिया, सधेनं, सौभाग्येन,
कोशल्येन, सकल्याणं, कल्याणं, कुशलं, शुभं, अभ्युदयेन, सफलं, सवृथा.

¹ROSPICIENCE, *s.* प्रदर्शनं. See FORESIGHT.

¹ROSTITUTE, *s.* वेश्या, गणिका, पश्यस्त्री, वारस्त्री, साधारणस्त्री, वाराङ्गना,
भोग्या, पस्याङ्गना, सामान्या स्त्री, बन्धुरा. See HARLOT.

¹TO PROSTITUTE, *v. a.* गर्लकर्मणि or कुलितकर्मणि प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति
-युक्ते -युक्ते) or उपयुज् or विनियुज्, गर्लकर्मणि or कुलितकर्मणि
नियुज्, पश्यं -स्यां कृ, साधारणकृ, सञ्चोपभोग्यं -ग्यां कृ.

¹ROSTITUTION, *s.* वेश्यात्वं, वेश्यावृत्तिः *f.*, पौष्ट्यं, वारमेवा, भगवृत्तिः *f.*,
भगव्यापारः, भगजीविका, वेश्याजीविका. See HARLOTRY.—(De-
voting to infamous purposes) गर्लकर्मणि प्रयोगः, कुलितकर्मणि
विनियोगः, गर्लकर्मणि or कुलितकर्मणि नियोजनं, पश्यकरणं, सञ्चो-
पभोग्यकरणं; 'wages of prostitution,' पश्यस्त्रिया भृतिः *f.* or
भाटकं, वेशः.

¹ROSTRATE, *a.* (Lying at length) अवमूर्द्धशयः -या -यं, क्षिप्रदेहः -हा
-हं, भूमिशायी -यिनी -यि (न), भूमिङ्गतः -ता -तं, अवनिङ्गतः &c.—
(In supplication, adoration, &c.) साहाङ्गपतितः -ता -तं, साहा-
ङ्गप्रणतः &c., साहाङ्गनमस्कारं प्रणिपतितः &c., चरणगतः -ता -तं,
चरणपतितः -ता -तं, पादपतितः &c., दण्डवत् पतितः &c., पादप्रणतः
&c., प्रणिपतितः &c., प्रपतितः &c., उपनतः &c., प्रणतः &c.,
नतः &c.

¹TO PROSTRATE, *v. a.* (Throw down) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्,
अधःपत्, ध्वंसं (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), प्रध्वंसं, नश् (c. 10. नाशयति
-यितुं), विनश्, प्रणश्, अधरोत्तरीकृ, भूमिं गम् in caus.—(One's
self in reverence, &c.) प्रणिपत् (c. 1. -पतति -नितुं), साहाङ्गं or
साहाङ्गपातं प्रणिपत् or पत्, प्रणिपतनं कृ, प्रणम् (c. 1. -णमति -णम्),
कार्यं प्रणम्, साहाङ्गप्रणामं कृ, साहाङ्गनमस्कारं कृ, साहाङ्गपातं कृ, साहा-
ङ्गप्रणामं कृ, प्रणिपातं कृ, पादप्रणामं कृ, चरणप्रणामं कृ, दण्डवत् पत्
or भू or पतनं कृ, चरणपतनं कृ, पादपतनं कृ, दण्डवत् प्रणामं कृ.—
(The strength) सर्वशक्तिं ह (c. 1. हरति, हर्षं), शक्तिपातं कृ, शक्ति-
नाशं कृ, क्षीणशक्तिं कृ.

¹ROSTRATED, *p. p.* पातितः -ता -तं, निपातितः &c., अधःपातितः &c.,
दण्डवत् पातितः &c., प्रणिपातितः &c., प्रणिपतितः &c., भूमिं गमितः
&c.—(As strength) दृढशक्तिः -क्तिः -क्ति, नष्टशक्तिः &c., क्षीणशक्तिः
&c., गतशक्तिः &c., दृढीजाः -जाः -जः (स्), गतीजाः &c., नष्टीजाः &c.

PROSTRATION, *s.* (Of the body in reverence, &c.) प्रणिपातः, प्रणि-
पतनं, साहाङ्गपातः, साहाङ्गप्रणिपातः, साहाङ्गप्रणामः, साहाङ्गपातः,
साहाङ्गनमस्कारः, दण्डवत् पतनं or पातः, दण्डवत् प्रणामः, चरणपतनं,
पादपतनं, पादप्रणामः, देहपातनं, शरीरपातनं, प्रपतनं.—(Of strength)
शक्तिपातः, शक्तिहानिः *f.*, सखहानिः *f.*, शक्तिक्षयः, विलसः -सा, हानिः *f.*
—(Of spirits) अवसादः, अवसन्नता, विषादः, विषसता, हानिः *f.*

PROSY, *s.* विरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं, फलुः -लुः -लु. See PROSER.

¹TO PROTECT, *v. a.* (Guard) रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष्, परि-
रक्ष्, संरक्ष्, प्रतिरक्ष्, गुप् (c. 1. गोपायति, c. 10. गोपयति -यितुं),
अनुगुप्, निर्गुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, संगुप्, अभिसंगुप्, पाल्, परिपाल्,
अनुपाल्, प्रतिपाल्, अभिपाल्, सम्पाल्, उपपाल्, पा, परिपा, पै,
परिपै, संपै, तृ in caus., अष्, पुष्, गुप्तिं कृ, गोपनं कृ, संगोपनं कृ,
रक्षयं कृ, संरक्षयं कृ, पालनं कृ, परिपालनं कृ, पोषयं कृ.

¹PROTECTED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, संरक्षितः &c., अभिरक्षितः &c., परि-
रक्षितः &c., सुरक्षितः &c., गुप्तः -भा -भं, गोपितः -ता -तं, गोपायितः
&c., सङ्गोपितः &c., पालितः &c., उपपालितः &c., अनुपालितः &c.,
प्रतिपालितः &c., ज्ञातः &c., ज्ञातः -ज्ञा -यं, अषितः -ता -तं, तारितः
&c., अभ्युपपन्नः -न्ना -न्नं, आश्रितः &c., समाश्रितः &c.

¹PROTECTION, *s.* (The act) रक्षा, रक्षयं, संरक्षयं, अभिरक्षा -क्षयं, परि-
रक्षयं, प्रतिरक्षयं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, सङ्गोपनं, पालनं, परिपालनं, प्रति-
पालनं, अनुपालनं, अभिपालनं, ज्ञायं, परिज्ञायं, ज्ञयनं, ज्ञेयकरणः,
ज्ञेयः, अभ्युपपत्तिः *f.*—(That which protects or shelters) आश्रयः,
संश्रयः, समाश्रयः, श्रययं, आश्रयणं, शरणं, शरण्यता, शरण्यः; 'to
seek the protection of, go for protection,' आश्रि (c. 1. -श्रयति
-यितुं), संश्रि, समाश्रि, शरणार्थं गम्.—(Favor, countenance) प्रसादः,
अनुग्रहः, सङ्ग्रहः, अनुपालनं, आश्रयः—(Writing that protects)
अभयपत्रं.

¹PROTECTIVE, *a.* रक्षकः -का -कं, संरक्षकः &c., पालकः -का -कं, प्रति-
पालकः &c., गोपकः &c., रक्षाकारी -रक्षी (न), पोषिकः -की -कं.

¹PROTECTOR, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (न), रक्षिता *m.* (तृ), गोप्ता *m.* (मृ),
गोपकः, गोपायकः, गोपी *m.* (न), गोपः, संरक्षकः, पालकः, प्रति-
पालकः, पालयिता *m.* (तृ), पालः, पः in comp., ज्ञाता *m.* (तृ), भव-
ज्ञाता *m.*, शरणं, शरण्यं, आश्रयः, आश्रयभूतः, शरणभूतः, आश्रयदाता *m.* (तृ).

¹PROTECTRESS, *s.* रक्षका, रक्षिणी, रक्षिणी, पालका, पालयिनी, रक्षा-
कारिणी, गोपिनी, गोपिका, गोपी, ज्ञायनी, आश्रयदात्री.

¹PROTEGE, *s.* आश्रितः, संश्रितः, रक्षणीयः, पालनीयः, पोष्यः, शरणगतः.

¹TO PROFEND, *v. a.* प्रस् (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारणं कृ. See

TO EXTEND.

¹TO PROTEST, *v. n.* (Declare solemnly) दृढनिश्चयपूर्वकं or दृढप्रति-
ज्ञापूर्वकं वद्, दृढोक्ता वद्, दाढ्येन वद्, दृढं वद्, दृढोक्तिपूर्वकं क्या or
आख्या or प्रख्या, दृढोक्तिं कृ.—(Make a solemn declaration
expressive of dissent or opposition) अस्वीकारसूचकं दृढवाक्यं
वद् or दृढवादं कृ or दृढनिषेधं कृ, असम्मतिसूचकं दृढोक्तिं कृ,
विरोधसूचकं दृढप्रतिज्ञां कृ, दृढोक्तिपूर्वकं अस्वीकारं क्या in caus. or
ज्ञा in caus., दृढनिश्चयपूर्वकं or दृढप्रतिज्ञापूर्वकं असम्मतिं ज्ञा in caus.
or प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं), दृढोक्तिपूर्वकं निषेधं कृ, दृढवाक्यपूर्वकं
न सम्मते or न स्वीकरोमि इति वद्, दृढोक्तिपूर्वकं मतान्तरं क्या or
प्रकाशं, दृढप्रतिज्ञापूर्वकं न सम्मन् or विपरीतं मन् or अन्यथा मन्.—
(In writing) असम्मतिलेखं प्रकाशं, अस्वीकारपत्रं प्रकाशं.

¹PROTEST, *s.* अस्वीकारसूचकं दृढनिषेधवाक्यं, असम्मतिसूचकं दृढविरोधवाक्यं,
अस्वीकारवादः, दृढोक्तिपूर्वकं निषेधः, दृढप्रतिज्ञापूर्वकं निषेधः, दृढनि-

अथपूर्वम् अस्तीकारप्रकाशनं, दृढप्रतिज्ञापूर्वम् असम्प्रतिप्रकाशनं, दृढोक्तिपूर्वम् नृतामरव्यापनं or असम्प्रतिव्यापनं or विपरीतमतव्यापनं, दृढनिश्चयपूर्वम् अस्तीकारवाक्यं or असम्प्रतिवाक्यं or अनङ्गीकारवाक्यं. —(In writing) दृढनिवेद्यसूचकं or दृढविरोधार्थकम्, अस्तीकारपथं or असम्प्रतिपथं or अनङ्गीकारपथं.

PROTESTANT, *s.* असम्मतः, अस्तीकारवादी *m.* (नं), अस्तीकर्ता *m.* (तुं), रोमीयमतविरोधी *m.* (नं), रोमीयमतविरुद्धः, रोमीयधर्मासम्मतः.

PROTESTATION, *s.* (Solemn declaration) दृढोक्तिः *f.*, दृढवाक्यं, दृढवादः, दृढप्रतिज्ञापूर्वी वादः, दृढभाषणं, दृढप्रतिज्ञापूर्वं भाषणं. See PROTEST.

PROTEUS, *s.* (Taking any shape at will) कालरूपी *m.* (नं), कालरूपः, स्वरूपी *m.*, स्वरूपः, दुः *m.*

PROTOTYPE, *s.* मूलरूपं, मूलप्रतिमा, मूलमूर्तिः *f.*, आदर्शः, मूलादर्शः, मूलं, प्रतिरूपं, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रत्युपमा -मानं, प्रतिमूर्तिः *f.*

To PROTRACT, *v. a.* (Lengthen) दीर्घीकृ, द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं). See To PROLONG, LENGTHEN. —(Delay) विलम्ब. See the word.

PROTRACTED, *p. p.* दीर्घः -घा -घं, द्राघिमवान् -वती -वत् (तं), विलक्षितः -ता -तं, चिरायितः &c., चिरस्थः -स्था -स्थं, चिरस्थितः -ता -तं; 'sound,' सुतः -तं.

PROTRACTION, *s.* दीर्घीकरणं, द्राघिमा *m.* (नं), दीर्घता, विलम्बः -घनं.

To PROTRUDE, *v. a.* (Thrust forward) प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), वहिःसृ, वहिर् निःसृ, वहिर् गम् (c. 10. गमयति -यितुं), प्रसारयंकृ.

To PROTRUDE, *v. n.* वहिः सृ (c. 1. सरति, सृते), प्रसृ, वहिर् निःसृ, वहिर् गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), वहिर् भू, वहिःस्था, वहिर् वृत्, अतिवृत्, अतिक्रम, उद्भिद् in pass. (-भिद्यते), प्रोद्भिद्, उद्भेदं कृ, प्रलम्ब, वहिर् लम्ब. See To PROJECT, *v. n.*

PROTRUDED, *p. p.* वहिर्गतः -ता -तं वहिःसृतः &c., वहिर्भूतः -ता -तं, वहिःस्थितः &c., वहिर्विहितः &c., निःसारितः &c., वहिःसारितः &c., वहिर् निःसारितः &c., प्रसृतः &c., प्रसारितः &c., उद्भिन्नः -जा -जं, प्रोद्भिन्नः &c.

PROTRUDING, *part.* वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिर्वर्त्तनी -वर्त्तनी -वर्त्त (नं), वहिर्गतः -ता -तं, वहिल्लेखः &c. See PROJECTING.

PROTRUSION, *s.* वहिर्वर्त्तनं, वहिःसरणं, उद्भेदः, प्रोद्भेदः. See PROJECTION.

PROTUBERANCE, *s.* (Tumour, prominence) स्फोटः, विस्फोटः, गुल्मः, गण्डः -खड्का, शोथः, आभोगः, उन्नतः *f.*, प्रलक्षता. See PROJECTION.

PROTUBERANT, *a.* उन्नतः -ता -तं, प्रलम्बः -जा -जं, वहिल्लेखः &c., गुल्मी -स्मिनी -स्मि (नं), आभोगी &c., घृहनिवेशः -ज्ञा -ज्ञं. See PROJECTING.

To PROTUBERATE, *v. n.* उन्नतः -ता -तं भू, प्रलम्ब, वहिल्लेख. See To PROJECT, *v. n.*

PROUD, *a.* गर्वितः -ता -तं, गर्वी -वर्त्तनी -वर्त्त (नं), सगर्वः -व्री -व्री, गर्वितः -रा -रं, गर्ववान् -वती -वत् (तं), गर्वितचित्तः -ता -तं, दृप्तः -मा -मं, सदैवः -घा -घं, दर्पवान् &c., दृप्तः -मा -मं, दर्पी &c., मानी &c., मानवान् &c., अभिमानी &c., अभिमानवान् &c., साभिमानः -ना -नं, अहङ्कारी &c., अहङ्कारवान् &c., अहंयुः -यु -यु, साहङ्कारः -रा -रं, अहम्नानी &c., प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतचित्तः -ता -तं, उन्नतमनाः -ना -नं (सं), समुन्नतः &c., प्रौढः -ढा -ढं, उन्नतः -जा -जं, उन्नतचेताः &c., समुन्नतः &c., साटोपः -पा -पं, आटोपी &c., उत्तिष्ठः -क्ता -क्ते, उन्नतशिरस्कः -स्का -स्कं, उन्नतनस्कः &c., समुन्नतचित्तः &c., ऊर्ध्वदृष्टिः -ष्टि -ष्टि, अवलिप्तः -ता -तं, दर्पमत्तः &c., सावहेलः -ला -लं, प्रधृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'proud of one's beauty,' रूपगर्वितः -ता -तं, कृपाभिमानी &c.; 'of one's birth,' कुलाभिमानी &c.; 'of one's

learning,' पाण्डित्याभिमानी &c., पण्डितमन्यः -न्या -न्यं; 'of the body,' देहमानी &c.; 'to be proud,' गर्व (c. 1. गर्वति -वर्त्त c. 10. गर्वयते -यितुं), गर्वितः &c. भू, सगर्वीभू, दृप् (c. 4. दृष्यति दृष्टुं, दृष्टुं), मन् (c. 4. मानयते -यितुं), प्रगल्भ (c. 1. -गल्भते -वर्त्ततुं), 'to render proud,' दृप् (c. 10. दर्पयति -यितुं), गर्वितं -तां कृ.

PROUDLY, *adv.* सगर्वं, सदैवं, समानं, साभिमानं, साहङ्कारं, साटोप सोन्नापं, गर्वितं, उन्नतचेतसा, सावहेलं, सावहेल्यं, गर्वितयत्, दृप्तयत् प्रगल्भयत्.

PROVABLE, *a.* प्रमेयः -या -यं, साधनीयः &c., साध्यः -ध्या -ध्यं, उपपदनीयः &c., उपपाद्यः -द्या -द्यं, प्रतिपाद्यः &c., प्रतिपादनीयः &c., समर्थनीयः &c., सूच्यः -ध्या -ध्यं.

To PROVE, *v. a.* (Establish as truth) साध् (c. 10. साधयति -यितुं) सिद्धीकृ, प्रमाण (nom. प्रमाणयति -यितुं), प्रमाणीकृ, सप्रमाणं -या उपपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रतिपद्, विभू (c. 10. -भावयति -यितुं) भू, निर्वी (c. 1. -णयति -णेतुं), सत्याकृ, सत्यीकृ; 'by testimony or other evidence,' साक्षिणा or साक्ष्येण or प्रमाणेन साध् or उपपद्. —(Evince, demonstrate) सूच (c. 10. सूचयति -यितुं) दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), अभिदृश्, अनुदृश्, निर्दिश् (c. 6. -दिश -देष्टुं), विनिर्दिश्, प्रदिश्, निर्वी, समर्थ (c. 10. -अर्थयति -यितुं), प्रका —(Try, ascertain, bring to the test) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षि परीक्षां कृ, निरूप्, ज्ञा in des., निर्वी, निश्चि, अनुभू, प्रतीति कृ. (Experience) अनुभू, अनुभवं कृ, अनुभूतिं कृ.

To PROVE, *v. n.* (Be found, turn out) सम्भू (c. 1. -भवति -वित् सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पयुं), उत्पद्, उपपद्, विद् in pass. (विद्यां सिध् (c. 4. सिध्यति -ते), आपत् (c. 1. -पतति -तितुं), संवृत्, वृत्. (Be ascertained or shown to be true) निर्वी in pass. (-वीयते), सूच in pass. (सूच्यते), अनुभू in pass. (-भूयते), विभू, प्रमाणीभू, प्रती in pass. (-ईयते).

PROVED, *p. p.* (Established as true) सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं, उपपादितः &c., उपपन्नः -जा -जं, प्रमाणितः -ता -तं, प्रमाणीकृतः & भावितः &c., विभावितः &c., प्रतिपादितः &c., प्रमितः -ता -तं. (Evinced, demonstrated) सूचितः -ता -तं, दर्शितः &c., निर्दिष्ट -ष्टा -ष्टं, निर्वीतः -ता -तं, समर्थितः &c. —(Tested, ascertain) परीक्षितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, निश्चितः &c., निर्वीतः & अनुभूतः &c., प्रतीतः -ता -तं; 'thing to be proved,' साध्यं, प्रमे 'proved by evidence,' साक्षिभावितः &c., साक्ष्यसिद्धः &c.

PROVENDER, *s.* पाथेयं, यात्रिकं, शबलं, सबलः -लं, साह्यद्रव्यं, भक्ष्यद्रव्यं, पञ्चादिखाद्यद्रव्यं, शुष्कतृणादि *n.*, शुष्कपासादि, माषादि, शस्यादि.

PROVER, *s.* उपपादकः, सिद्धिकर्ता *m.* (तुं), साधकः, प्रमाता *m.* (तुं), प्रापादकः, उपपत्तिकारी *m.* (नं), प्रतिपत्तिकारकः, निर्वीता *m.*, विभाव Proverb, *s.* लोकवाक्यं, लोकोक्तिः *f.*, प्राचीनवाक्यं, पुराणवाक्यं, लोकप्रचलितवाक्यं, वाक्यं, वचनं, वाक् *f.* (च्), सूत्रं, प्राचीनसूत्रं, पुराणसूत्रं, उपमानं, उपदेशवाक्यं, उपदेशसूत्रं, न्यायः, न्यायवाक्यं.

PROVERBIAL, *a.* (Mentioned in a proverb) प्राचीनसूत्रप्रोक्तः -क्ता -पुराणसूत्रप्रोक्तः &c., लोकप्रोक्तः &c., लोकोक्तः &c. —(Comprised a proverb, current as one) प्राचीनसूत्ररूपः -पा -पं, पुराणसूत्ररूपः &c., लोकप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, लोकप्रचलितः -ता -तं, लोकप्रचलः -ला -न्यायरूपः &c., न्यायप्रसिद्धः &c.

PROVERBIALY, *adv.* लोकप्रसिद्धं, जनप्रसिद्धं, प्राचीनसूत्रानुसारेण.

To PROVIDE, *v. a.* (Procure or prepare beforehand) कृष्टे or कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or उपकृप् or परिकृप् or सम्पकृप्

सोपकारद्रव्याणि कृप् or विधा or उपस्था in caus. or उपपद् in caus. or सम्भू or पुरस्कृ or प्रस्तुतीकृ or निर्मा, अग्रे द्रव्यपरिकल्पनं कृ or द्रव्यसम्भारं कृ or उपकरणसम्भारं कृ or द्रव्यसामर्थ्यं परिकृप्. See To PREPARE.—(Make a previous stipulation) पूर्वनिर्णयनं कृ, पूर्वपणं कृ, पूर्वसन्धिं कृ, पूर्वसङ्केतं कृ, पूर्वप्रतिज्ञां कृ.—(Provide against or for) expressed by some of the above roots in conjunction with अर्थे or अर्थे in comp.; 'to provide necessities against a time of want,' आपदर्थं द्रव्याणि सम्भू or आपदर्थं द्रव्यसम्भारं कृ; 'to provide thick clothing against the cold,' शीतनिवारणार्थं स्थूलवस्त्राणि कृप्; 'to provide for another,' परार्थं प्रयोजनीयद्रव्याणि परिकृप् or परं प्रयोजनीयद्रव्ययुक्तं कृ; 'to provide for another comfortably,' परस्वस्थं कृ or जन्, पर-सुस्थतां कृ, परं सुस्थं कृ; 'to provide for, take measures against,' पूर्वोपायं कृ, अग्रे उपायं कृ, पूर्वोपायं प्रयुज्, उपायप्रयोगं कृ.

²PROVIDED, *p. p.* (Furnished or prepared beforehand) अग्रे परि-कल्पितः -ता -तं or परिकृतः -ता -तं or उपकृतः -ता -तं or सम्भूकृतः &c. or कल्पितः -ता -तं, पूर्वं सम्भूतः -ता -तं or युक्तः -ता -तं or समायुक्तः &c. or संयुक्तः &c. or अन्वितः -ता -तं or समन्वितः &c. or उद्योतः &c. or सहितः &c. or निर्मितः -ता -तं; 'provided for,' प्रयोजनीयद्रव्ययुक्तः -ता -तं, सङ्घेसोपकारद्रव्ययुक्तः &c., जातस्वस्थः -स्थ्या -स्थ्यं, अन्नवस्त्रयुक्तः &c.—(Stipulated previously) पूर्वनि-यमितः -ता -तं, पूर्वपणितः &c., पूर्वसङ्केतितः &c.; 'provided that, with this condition,' पूर्वनिर्णये कृते, पूर्वसङ्केते कृते, एतेन सन्धिना.

³PROVIDENCE, *s.* (Fore-sight, fore-thought) पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, दूरदृष्टिः *f.*, दूरदर्शनं, दीर्घदृष्टिः *f.*, दीर्घदर्शनं, पूर्वचिन्ता, अग्रचिन्ता, पूर्वविचारः, पूर्वविचारः -रणं -णा, अग्रविचारः, भविष्यदर्शनं, भविष्य-चिन्ता, भाविचिन्ता, भाविकालावलोकनं, पूर्वविमर्शः, प्रसमीक्षा.—(The providence of God) ईश्वरानुसन्धानं, ईश्वरविधिः *m.*, ईश्वरविधानं.—(Divine Providence himself) विधाता *m.* (नृ), धाता *m.*, अना-गतविधाता *m.*, भविष्यविधाता *m.*, विधिः *m.*, ईश्वरः, परमेश्वरः.

⁴PROVIDENT, *a.* दीर्घदर्शी -शिनी -शि (नृ), दूरदर्शी &c., दीर्घदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दूरदृष्टिः &c., परिणामदर्शी &c., अग्रदर्शी &c., भविष्यदर्शी &c., अनागतदर्शी &c., भविष्यचिन्तकः -का -कं, भाविचिन्तकः &c., पूर्ववि-चारो &c., पूर्वविवेको &c., अनरतः -ज्ञा -ज्ञं.

PROVIDENTIAL, *a.* ईश्वरकृतः -ता -तं, ईश्वरविहितः &c., ईश्वरानुसन्धा-नप्रयुक्तः -ता -तं, ईश्वरविधानप्रयुक्तः &c., विधानकृतः -ता -तं, विधा-तृसिद्धः -ज्ञा -ज्ञं, ईश्वरसिद्धः &c.

PROVIDENTIALLY, *adv.* ईश्वरविधानेन, ईश्वरविधिना, ईश्वरानुसन्धानात्, दिव्या.

PROVIDENTLY, *adv.* दीर्घदृष्ट्या, अग्रदर्शनात्, परिणामदर्शनात्, भविष्य-दर्शनात्, चिन्तापूर्व, विवेचनापूर्व, पूर्वविचारेण, पूर्वविचारं कृत्वा, पूर्ववि-वेचनं कृत्वा, प्रसमीक्ष्य, प्रविमृश्य.

PROVIDER, *s.* परिकल्पकः, उपकल्पकः. See PROCURER, &c.

PROVINCE, *s.* (Division of a kingdom) मण्डलं, चक्रं, देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं, निर्गः, ग्रामशतं; 'governor of a province,' मण्ड-लेश्वरः, मण्डलपतिः *m.*, मण्डलाध्यक्षः, मण्डलाधिपतिः *m.*, माण्डलिकः.—(Peculiar office or business) स्वधर्मः, स्वकर्म *n.* (नृ), कर्म *n.*, कार्यं, अधिकारः, प्रकरणं, क्रिया, नियोगः, निबन्धनं; 'woman's province,' स्त्रीधर्मः, स्त्रीनिबन्धनं.—(Department of science, &c.) प्रकरणं, देशः, अङ्गं, विषयः.

PROVINCIAL, *a.* देशिकः -क्री -कं, देशीयः -या -यं, प्रदेशीयः &c., देश्यः

-श्या -श्यं, देशी -शिनी -शि (नृ), माण्डलिकः -क्री -कं, मण्डलसदस्यी &c., राष्ट्रिकः -क्री -कं, राष्ट्रीयः -या -यं, देश in comp., ग्रामीयः -या -यं, ग्राम्यः -ग्र्या -ग्र्यं, ज्ञानपदः -दी -दं.

PROVINCIAL, *s.* देशस्थः, देशजः, देशवासी *m.* (नृ), ग्रामस्थः, ग्राम्यजनः.

PROVINCIALISM, *s.* देशभाषा, प्रदेशिकभाषा, ग्रामीयभाषा, ग्रामिकभाषा.

PROVISION, *s.* (Act of providing) उपकल्पनं, परिकल्पनं, कल्पनं, सम्भारः, विधानं, उपस्थापनं, उपपादनं, प्रस्तुतीकरणं.—(Measures taken beforehand) पूर्वोपायः, अग्रोपायः, उपायः, पूर्वकल्पना, पूर्व-विधानं; see PREPARATION.—(Store or stock collected) सम्भारः, संग्रहः, सञ्चयः, सञ्चितं, सामग्री -म्यं, साहित्यं; 'provision of vic-tuals,' अन्नसम्भारः, अन्नसंग्रहः, खाद्यद्रव्यसामग्री; 'of materials,' द्रव्यसामग्री, उपकरणसामग्री, उपकरणसम्भारः.—(Victuals, pro-visions) अन्नं, भोजनं, भोज्यं, भक्ष्यं, आहारः, खाद्यद्रव्यं, भक्ष्यद्रव्यं, पाथेयं, यात्रिकं, निर्वाहः, शृङ्खलं, सञ्चलः -लं; 'furnished with provisions,' खाद्यद्रव्ययुक्तः -क्ता -क्तं, पाथेयवान् -वती -वत् (नृ).—(Previous stipulation) पूर्वनिर्णयः, पूर्वसन्धिः *m.*, पूर्वसङ्केतः, पूर्व-प्रतिज्ञा, पूर्वपणः, पूर्वसमयः, See PROVISIO.

To PROVISION, *v. a.* (Furnish with provisions) खाद्यद्रव्ययुक्तं -क्तां कृ, खाद्यद्रव्याणि सम्भू or उपकृप्, खाद्यद्रव्यसम्भारं कृ, अन्नसम्भारं कृ, खाद्यद्रव्यसम्भृतं -तां कृ.

PROVISIONAL, *a.* आपाततः स्थापितः -ता -तं, आपाततो नियोजितः -ता -तं, सामयिकः -क्री -कं, प्रासङ्गिकः &c., समयोपयोगी -गिनी -गि (नृ), समयानुरूपः -पा -पं, अल्पकालीनः -ना -नं.

PROVISIONALLY, *adv.* आपाततस्मिन्, यथासमयं, यथाप्रयोजनं, अल्पकालमात्रं.

PROVISIONARY, PROVISORY, *a.* See PROVISIONAL.

PROVISIO, *s.* उपनिर्णयः, प्रकरणं, नियमप्रकरणं, सङ्कतः, उपसङ्कतः, प्रति-बन्धः, अनुबन्धः, नियमानुबन्धः, नियमपञ्चानुबन्धः, नियमपत्राङ्गं, नियम-पत्रसङ्घः, नियमपत्रावयवः, नियमैकदेशः; to annex one, 'अर्थान-रोपन्यासं कृ.

PROVISORY, *a.* (Conditional) साङ्केतिकः -क्री -कं, सप्रतिबन्धः -न्या -न्यं.

PROVOCATION, *s.* (Act of exciting anger) प्रकोपः -पणं, क्रोधकरणं, कोपकरणं, क्रोधोत्पादनं, कोपोत्पादनं, क्रोधोद्दीपनं, क्रोधोत्तेजनं.—(Cause of anger) कोपकारणं, क्रोधकारणं, कोपहेतुः *m.*—(Act of excit-ing) उत्तेजनं, उद्दीपनं, उद्बोधनं, प्रवर्धनं.

PROVOCATIVE, *a.* उद्दीपकः -का -कं, अग्निवर्धकः &c., सुधाजनकः &c.

PROVOCATIVE, *s.* अग्निवर्धनं, रोचकः -कं, रुचकं, प्ररोचनं, सर्जिका.

To PROVOKE, *v. a.* (Excite to anger) प्रकुप् (c. 10. कोपयति -यितुं), कुप्, कुप् (c. 10. क्रोधयति -यितुं), कोपे or क्रोधे जन् or उत्तिज् or उद्दीप् or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), कोपोत्पादनं कृ, क्रोधोत्तेजनं कृ, क्रोधोद्दीपनं कृ.—(Excite) उद्दीप् (c. 10. -दीपयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), उत्पद् in caus., प्रवृत् in caus., प्ररुच् in caus.—(Challenge) आह्वे, समाह्वे, उपाह्वे.

PROVOKED, *p. p.* प्रकोपितः -ता -तं, प्रकुपितः &c., कुपितः &c., कोपितः &c., उपजातकोपः -पा -पं, जातकोपः &c., इज्जन्युः -न्युः -न्यु, इज्-क्रोधः -धा -धं, उद्दीपनन्युः &c., कोपदीप्तः -ता -तं, उत्पन्नन्युः &c., उत्तेजितः -ता -तं, उद्दीपितः &c., उत्तापितः &c., उत्तप्तः -ता -तं, सन्नप्तः &c., सन्नापितः &c.

PROVOKING, *part. or a.* प्रकोपजनकः -का -कं, कोपजनकः &c., क्रोध-जनकः &c., प्रकोपकः -का -कं, क्रोधोत्पादकः &c., क्रोधोद्दीपकः &c., कोपोद्दीपकः &c., क्रोधोत्तेजकः &c., उत्तेजकः &c., उद्दीपकः &c., उद्बोधकः &c.

PROVOKINGLY, *adv.* यथा क्रोधो जायते तथा, यथा क्रोध उद्दीप्यते तथा.
PROVOST, *s.* अध्यक्षः, अधीशः, अधिकारी *m.* (नं), अधिपतिः, जेठो *m.*
PROW, *s.* नौकाय, नौकायभागः, नौपर्वभागः, नौकोदयभागः.

PROWESS, *s.* पराक्रमः, विक्रमः, सुविक्रमः, शौर्यं, वीर्यं, सुवीर्यं, रणशौर्यं, रणवीर्यं, यौर्यं, कृतवीर्यं, अतिशक्तिता, जनौमस् *n.*, प्रौढिः *f.*, कर्मोदारः; 'personal prowess,' बाहुवीर्यं; 'gained by one's own prowess,' स्वहस्ताजितः -ता -तं, स्वभुजोपाजितः &c.; 'man of great prowess,' सुपराक्रमी *m.* (नं), सुविक्रमी *m.*, पराक्रान्तः, अतिशक्तिमान् *m.* (नं); 'to show prowess,' पराक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामति -मिर्तुं), विक्रम्.

To PROWL, *v. n.* मांसार्थं or आभियार्थं भ्रम् (c. 4. आभ्यति, अभिर्तुं) or परिभ्रम्, मांसान्वेषणार्थं भ्रम् or पर्यट् (c. 1. -सटति -टितुं).

PROWLER, *s.* मांसार्थं भ्रमणकारी *m.* (नं) or परिभ्रमणकारी *m.*, परिभ्रमी *m.*

PROWLING, *s.* मांसार्थं or मांसान्वेषणार्थं भ्रमणं or परिभ्रमणं or पर्यटनं.

PROXIMATE, *a.* समीपः -पा -पं, निकटः -टा -टं, समीपस्थः -स्था -स्थं, निरन्तरः -रा -रं, सन्निकटः -ता -तं, निरन्तरालः -ला -लं, उपस्थः -स्था -स्थं, उपस्थायी -यिनी -यि (नं), आसन्नः -न्ना -न्नं, अन्निकः -का -कं, उपस्थितः -ष्टा -ष्टं, संसक्तः -क्ता -क्तं, सन्निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, समीपगः &c. See NEAR, NEXT; 'proximate cause,' उपादानकारणं, उपादानं.

PROXIMATELY, *adv.* समीपतः, सन्निकटं, सन्निकृष्टं, निरन्तरालं, अनन्तरालं.

PROXIMITY, *s.* समीपता, समीप्य, सन्निकट्य, सन्निकृष्टता, सन्निकृष्टिः *m.*, सन्निकृष्ट्य, सन्निकृष्टानं, सन्निकृष्टं, अन्निकं -कता, उपस्थानं, उपस्थितिः *f.*, निकट्य, प्रयाससिद्धिः *f.*, प्रयाससन्नता, संसक्त्य, संसर्गः, उपस्थेयः, आनन्तर्यं, तादृश्यं. See NEARNESS.

PROXY, *s.* (Agency of another who acts as substitute) प्रतिनिधि-धित्वं -ता.—(Person who acts) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तः -स्तकः; 'by proxy,' प्रतिनिधिद्वारा, प्रतिनिधिद्वारेण; 'one who signs a paper by proxy,' लेखनिकः.

PRUDE, *s.* मिथ्याविनीता, अत्यन्तविनयनिष्ठा, विनयाभिमानिनी, अतिविनीतात्मन्या, सूक्ष्मविनयनिष्ठा, सूक्ष्माचारनिष्ठा, अत्याचारिणी, अत्याचारसेविनी, सुव्रीडितात्मन्या, अतिविनयसेविनी, अत्यन्तविनीता.

PRUDENCE, *s.* पूर्वविचारः -रणा, परिणामदृष्टिः *f.*, पूर्वसमीक्षा, प्रसमीक्षा, समीक्षा -क्षणं, समीक्ष्यकारिता -त्वं, विमृश्यकारिता, परिणामदर्शनं, दीर्घदृष्टिः, सदसद्दर्शनं, सदसद्बुद्धिः, विनयः, विनीतता, नीतिः *f.*, नीतिज्ञता, प्राज्ञता, प्रज्ञता, विज्ञता, विवेकः, मनस्विता, विचारशीलता. पूर्वोपरविचारः, मतिमत्त्वं, बुद्धिः *f.*, मनोपा, हिताहितविवेकः, पूर्वचिन्ता, चिन्ता, कार्यचिन्ता, परिचेदना, सावधानता, पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, विमर्शः, विवेचना, पूर्वविवेचना.

PRUDENT, *a.* परिणामदर्शी -शिनी -शि (नं), पूर्वविचारशीलः -ला -लं, दीर्घदर्शी &c., दीर्घदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, समीक्ष्यकारी -रिणी &c., विमृश्यकारी &c., समीक्षाकारी &c., प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रज्ञः &c., विज्ञः &c., मनस्वी -स्विनी &c., मतिमान् -मती -मत् (नं), बुद्धिमान् &c., प्रज्ञवान् &c., मनोपा -पिणी &c., परिचेदी -दिनी &c., परिचेदकः -का -कं, बुधः -पा -पं, सुबोधः -धा -धं, विनीतः &c., विनयवान् &c., नीतिमान् &c., नीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, पूर्वोपरविचारी &c., विचारशीलः -ला -लं, सदसद्दर्शी &c., सदसद्बुद्धिकी &c., दूरदर्शी &c., हिताहितविवेकी &c., पूर्वचिन्तकः -का -कं, पूर्वचिन्ताशीलः &c., कार्यचिन्तकः &c., धीरः -रा -रं, सावधानः -ना -नं, कृतावधानः -ना -नं, कृतधीः -धीः -धि, प्रयतः -ता -तं.

PRUDENTIAL, *a.* पूर्वविचारप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, पूर्वसमीक्षाप्रयुक्तः &c., प्रसमीक्षाप्रयुक्तः &c., सविचारः -रा -रं, सविशेषः -का -कं.

PRUDENTLY, *adv.* सविचारं, समीक्षापूर्वकं, प्रसमीक्ष्य, सुसमीक्ष्य, सुविमृश्य परिणामदर्शीनात्, परिणामदृष्ट्या, पूर्वविचारेण, सावधानं, सपरिवेदनं प्राशस्त्यं, विज्ञस्त्यं.

PRUDERY, *s.* मिथ्याविनयः, मिथ्यालज्जा, एकान्तविनयः, सूक्ष्मविनयनिष्ठा, सूक्ष्माचारनिष्ठा, अत्याचारनिष्ठा, विनयाभिमानं, अतिमूर्खशीलता, अतिमूर्खता, अतिविनीतता.

PRUDISH, *a.* मिथ्याविनीतः -ता -तं, एकान्तविनीतः &c., अत्यन्तविनीतः &c., अतिमूर्खः -च्छा -च्छं, विनयाभिमानिनी -निनी &c. See PRUDE, PRECISE, *a.*

To PRUNE, *v. a.* सुदृपपत्रवान् or निरर्थकविटपान् अवच्छिद् (c. 7. -च्छि नति -छेत्तुं) or अवकृत् (c. 6. -कृनति -कश्चितुं) or लृ (c. 9. लुनाति लवितुं) or लृप् (c. 6. लुन्यति, लोभुं).

PRUNED, *p. p.* छिन्नपत्रवः -वा -वं, छिन्नविटपः -पा -पं, लुनविटपः &c.

PRUNER, *s.* विटपच्छिद् *m.*, पत्रवच्छिद् *m.*, निरर्थकविटपच्छेत्ता *m.* (नृ).

PRUNING, *s.* पत्रपावच्छेदः, विटपावच्छेदः, निरर्थकविटपावकश्चनं.

PRUNING-HOOK, PRUNING-KNIFE, *s.* पत्रवच्छेदनी, विटपच्छेदनी, पत्रवकश्चनो

PRURIENCE, PRURIENCY, *s.* कण्डूतिः *f.*, कण्डूः *f.*, कण्डूः *f.*, कण्डूया, कण्डूयनं.—(Longing desire for any thing) अतिमृहा, अत्यन्तमृहा अतिशयेच्छा, अत्यभिलाषः.

PRURIENT, *a.* कण्डूलः -ला -लं, कण्डूतिमान् -मती -मत् (नं), सकण्डूति -तिः -ति.

PRURIGO, *s.* कण्डूः *f.*, कण्डूः *f.*, खर्जूरः *f.*, कल्लुः *f.*, कल्लुः *f.*, सुकण्डूः *f.*

To PRY, *v. a.* मूर्खं निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), मूर्खं निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), मूर्खदर्शनं कृ, मूर्खसन्निध्यं (c. 4. -इष्यति -इषितुं) or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धा), मूर्खान्वेषणं कृ, मूर्खानुसन्धानं कृ, मूर्खं चर्च (c. 1. चर्चति -चर्चितुं), मूर्खचर्चा कृ, चर्चा कृ, अनधिकारचर्चा कृ, मूर्खान्वेषणं कृ, मूर्खगवेषणं कृ, मूर्खगवेषणं कृ.

PRYING, *s.* मूर्खनिरूपणं, मूर्खनिरूपणं, मूर्खदर्शनं, मूर्खदृष्टिः *f.*, मूर्खान्वेषणं, मूर्खानुसन्धानं, मूर्खचर्चा, अनधिकारचर्चा, चर्चा, मूर्खान्वेषणं PSALM, *s.* गीतं, स्तुतिगीतं, गानं, स्तुतिगानं, स्तोत्रं, सङ्गीतं, सङ्गीतं ईश्वरस्तुतिगीतं, भक्तिगीतं, भक्तिगानं, धर्मगीतं.

PSALMIST, *s.* गीतरचकः, स्तुतिगीतरचकः, स्तोत्ररचकः, गीतकारः, गीतकविः *m.*

PSALMODY, *s.* स्तुतिगानं, स्तोत्रगानं, स्तोत्रगीतिः *f.*, ईश्वरस्तुतिगानं.

PSALMOGRAPHY, *s.* गीतरचनं, स्तुतिगीतरचनं, स्तोत्ररचनं, गीतकरणं.

PSALTER, *s.* गीतपुस्तकं, गीतसंहिता, गीतसंहारः, स्तोत्रपुस्तकं, खिलं.

PSEUDO. A prefix expressed in Sanskrit by मिथ्या, मृषा, कृत्रिमं &c. prefixed, or कल्प, देशीय &c. affixed; as, 'a pseudo poet,' मिथ्याकविः *m.*, कुकविः, कविकल्पः, कविदेशीयः; pseudology मिथ्यावादः, मृषावादः; 'pseudo-morphous,' कृत्रिमरूपः -पा -पं 'pseudonymous,' कृत्रिमनामा &c.

PSIAW, *exclam.* धिक्, वै, अवे, अरे, रै, किन्, हुम्, अपैहि.

PSYCHOLOGICAL, *a.* आत्मतत्त्वविषयः -या -यं, अध्यात्मविषयकः -का -कं

PSYCHOLOGY, *s.* आत्मतत्त्वविद्या, अध्यात्मविद्या, अध्यात्मशास्त्रं.

PUBERTY, PUBESCENCE, *s.* यौवनं, यौवनावस्था, तारुण्यं, तारुण्यावस्था तारुण्यत्वं, युवत्वं, यौवनकालः, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, प्रौढदशा; 'attained to puberty,' प्राप्तयौवनः -ना -नं, प्राप्तयौवनकालः -ला -लं; 'no attained to it,' अप्राप्तयौवनः &c.

PUBESCENT, *a.* प्राप्तयौवनः -ना -नं, अनुवितयौवनः &c., प्राप्ततारुण्य -रुण्य -रुण्यं.

PUBLIC, a. (Pertaining to the community) सर्वसामान्य -न्विनी -न्वि (न), सर्वलोकसामान्य &c., प्रजासामान्य &c., लोक in comp., प्रजा in comp. (General, common to many.) साधारणः -या शी -यं, सामान्यः -न्या -यं, सर्वसाधारणः &c., सर्वसामान्यः &c., सर्वलौकिकः -की -कं, लौकिकः &c., सर्वजनिकः -की -कं, सर्वजनीनः -ना -नं, सर्वजनीयः -या -यं, विश्वजनीनः &c., विश्वजनीयः -या -यं, सर्वः -द्वा -द्वं, साध्वः -धी -ध्वं, सध्वीयः -या -यं, लोक or जन in comp., (Commonly known or current) प्रसिद्धः -द्वा, लोकप्रसिद्धः &c., सर्वप्रसिद्धः &c., जनप्रसिद्धः &c., सर्वजनप्रसिद्धः &c., सर्वलोकप्रसिद्धः &c., जगत्प्रसिद्धः &c., देशप्रसिद्धः &c., लोकविश्रुतः -ता -तं, सर्वत्र प्रचलः -ला -लं or प्रचलितः -ता -तं, लोक or जन in comp., see POPULAR.—(Open to all) प्रकाशः -शा -शं, सर्वप्रकाशः &c., सर्वलोकप्रकाशः &c., प्रकटः -टा -टं, सर्वप्रकटः &c., लोकप्रकाशः &c., अविविक्तः -क्ता -क्तः, 'public sale,' प्रकाशविक्रयः प्रकाशक्रयः, 'public benefit,' लोकोपकारः, 'public business,' लोकव्यवहारः व्यवहारः, 'public odium,' जनविद्वेषः, 'public property,' गणदुष्यः, 'public feeling,' लोकचित्तं, प्रकृतिचित्तं.

PUBLIC, s. लोकः, सर्वलोकः, सर्वजनाः *m. pl.*, प्रजा, प्रजालोकः, 'for the benefit of the public,' प्रजार्थं, लोकार्थं, लोकोपकारार्थं, 'in public,' प्रकाशं, प्रकाशतः, प्रकटं, प्रकट्येन, सर्वप्रकाशं, लोकसाक्षात्, लोकसम्मुखः, 'in public and in private,' प्रकाशं विविक्तं च, प्रकाशम् एकानतश्च, 'regard for the public or public opinion,' लोकलज्जा, जनलज्जा.

PUBLICAN, s. (Collector of tribute or toll) करग्रहः, करग्राही *m.* (न), करसंग्राही *m.*, शुल्कग्राही *m.*—(Retailer of beer and spirits) शीशिकः, शुशरी *m.* (न), यवसुरादिविक्रयी *m.* (न) शुशरादिविक्रेता *m.* (न) सुराविक्रयी *m.*

PUBLICATION, s. (The act) प्रकाशनं, प्रकटनं, प्रकटीकरणं, प्रसिद्धीकरणं, प्रकाशीकरणं.—(A published book) प्रकाशितपुस्तकं, प्रसिद्धपुस्तकं.

PUBLIC-HOUSE, s. शुशरास्थानं, मदस्थानं, पानगोष्ठिका, शुशरापानं, शुशरा, मदिरागृहं, मदिराशाला, आपानं, यवसुरादिविक्रयस्थानं, शुशरादिविक्रयस्थानं, सुराविक्रयस्थानं.

PUBLICITY, s. प्रकाशता, लोकप्रकाशता, लोकप्रकाशः, जनप्रकाशः, प्रकाशः, प्रकट्यं, लोकप्रकट्यं, प्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धिः *f.*, प्रसिद्धता, लोकप्रसिद्धता -त्वं, लोकविश्रुतिः *f.*, विश्रुतिः, जनप्रसिद्धिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, ख्यातिः *f.*, लौकिकता -त्वं, स्फुटता, व्यक्तता, स्पष्टता.

PUBLICLY, adv. (Openly, before the world) प्रकाशं, प्रकाशतः, प्रकटं, प्रकट्येन, लोकप्रकाशं, सर्वप्रकाशं, प्रसिद्धं, अविविक्तं, 'publicly and privately,' see PUBLIC, *s.*—(Without concealment) व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, स्फुटं, साक्षात्, प्रादुर्, आविस्, साविष्कारं, अगूढं.

PUBLIC-SPIRITED, PUBLIC-MINDED, a. लोकोपकारशीलः -ला -लं, लोकोपकारबुद्धिः -द्धिः -द्धि, लोकार्थबुद्धिः &c., जनार्थबुद्धिः &c., लोकार्थी -र्थिनी -र्थि (न), जनार्थी &c., लोकहितेक्षुः -क्षुः -क्षु, लोकहितः -ता -तं, सर्वजनहितेक्षी &c., साधारणमज्जलेक्षुः &c.

PUBLIC-SPIRITEDNESS, s. लोकोपकारशीलता, लोकोपकारबुद्धिः *f.*, लोकहितेक्षा.

To PUBLISH, v. a. (Make generally known) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाशं, प्रकटीकृ, प्रकट (nom. प्रकटयति -यितुं), प्रसिद्धीकृ, ख्या in caus. (ख्यायति -यितुं), प्रख्या, विख्या, आख्या, धुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विधुष्, आधुष्, प्रधर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -ज्ञपयति -यितुं), धुष् (c. 10. शोधयति -यितुं),

प्रष् (c. 10. प्रथयति -यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), विद्, आविष्कृ, प्रादुष्कृ.—(Publish a book) पुस्तकं प्रकाशं or प्रसिद्धीकृ.—(Put into circulation) प्रचलीकृ, प्रचल (c. 10. -चलयति -यितुं), प्रचर्.

PUBLISHED, p. p. प्रकाशितः -ता -तं, प्रकटीकृतः -ता -तं, प्रकटितः -ता -तं, प्रसिद्धीकृतः &c., ख्यापितः -ता -तं, घोषितः &c., विघोषितः &c., आघोषितः &c., विज्ञापितः &c., प्रख्यातः -ता -तं, प्रचलीकृतः &c., प्रचारितः &c., आविष्कृतः &c., प्रादुष्कृतः &c., प्रथितः &c.

PUBLISHER, s. प्रकाशकः, प्रकाशयिता *m.* (न), ख्यापकः, विज्ञापकः, प्रसिद्धकर्ता *m.* (न), आविष्कर्ता *m.*, प्रादुष्कर्ता *m.*

To PUCKER, v. a. संकुच (c. 1. -कोचति -चितुं), कुच् (c. 1. कुचति -चितुं), आकुच्, संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), पुटीकृ, सम्पुटीकृ, सङ्कोचं कृ.

PUCKER, PUCKERING, s. पुटः, पुटीकरणं, सङ्कोचः -चनं, कुचनं, आकुचनं.

PUDDER, s. तुमलं, कोलाहलः, सम्भ्रमः, विप्रवः, व्यग्रता, व्यस्तता.

PUDDING, s. बोलिका, पोलिका, 'plum-pudding,' see the word.

PUDDLE, s. वर्धरुकः, पङ्कजलीयः, कर्दमजलीयः, सपङ्कजलीयः, पङ्कजलगुल्मः, मलिनजलीयः, समलजलीयः, पङ्कगुल्मः.

To PUDDLE, v. a. समलीकृ, पङ्कलीकृ, कलुषीकृ, आविलीकृ. See MUDDLE.

PUDENCY, PUDICITY, s. see MODESTY.

PUDENDUM, PUDENDA, s. (Of a woman) भगै, योनिः *f.*, अथोङ्गं, अथोपरं, अथोवशः, अथस्, अथस्तात्, उपस्थः, गुहाङ्गं, रतिकुहरं, रतिमन्दिरं, रतिगृहं. See PRIVACY.

PUERILE, a. बालिशः -शा -शं, बाल्यः -या -यं, बालकीयः -या -यं, बालयोग्यः -ग्या -ग्यं, शिशुयोग्यः &c., बालधर्मिकः -का -कं, बालबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

PUERILITY, s. बालिश्यं, बाल्यत्वं -ता, बालकीयता, बालयोग्यता.

PUERPERAL, a. प्रासृतिकः -की -कं, प्रसवसमन्वित -न्विनी -न्वि (न).

PUERPEROUS, a. बालप्रसविनी, बालप्रसवनी, प्रसुतिका, सुतिका.

PUFF, s. (Breath from the mouth) श्वासः, श्वासतः, नुस्मरुतः, वदनमरुतः.—(A puff or sudden wind) फूट्कारः, फूत्कृतं, फूत्कारः फूत् indec.—(Blast, gust) भ्रानं, आभ्रानं, भ्रान्तं, वातः, वातरूपः, वात्सा, निर्धतः, प्रभञ्जनः.—(Kind of cake) पिष्टकं, आपूपिकं.—(Tumid commendation) अतिशयप्रशंसा, अत्युक्तिरूपा प्रशंसा, अधिकप्रशंसा, अतिशयोक्तिः *f.*

To PUFF, v. n. (Breathe) श्वासं (c. 2. श्वासति -तुं), श्वासं कृ, प्रश्वासं कृ.—(Pant) कृच्छ्रेण श्वासं कृच्छ्रेण श्वासप्रश्वासं कृ उद्व्या (c. 1. -धमति -ध्यातुं), उद्वनं कृ, प्राणकृच्छ्रोपहतः -ता -तं भू.—(Blow) वा, प्रवा.—(Eject air from the mouth suddenly) अकस्मात् वदनमरुतं or मुखमरुतं निरस् (c. 4. -अस्यति -स्यितुं) or निःसृ in caus.—(Blow upon with a puffing noise) फुल्, फूल्, फुत्कारं कृ, फूत्कारं कृ, फुत्कारेण or फुत्शब्देन प्रधुष्.—(Swell or be inflated with air) व्या in pass. (व्यायते), आध्या, वातेन पृ in pass. (पूर्यते).

To PUFF, v. a. (Inflate, dilate with air) व्या (c. 1. धमति, ध्यातुं), आध्या, समाध्या, प्रध्या, उपध्या, वातेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), श्वासेन पृ, वायुपूरितं -तां कृ.—(Blow away) अधध्या, विध्या.—(Puff up with pride, &c.) दयोध्यातं -तां कृ, गर्वोध्यातं -तां कृ, उद्धतीकृ, उन्मत्तीकृ.—(Praise with exaggeration) अत्युक्ता or अतिशयोक्ता प्रशंसं, अतिशयप्रशंसां कृ.

PUFFED, p. p. (Inflated) व्यातः -ता -तं, आध्यातः &c., समाध्यातः &c., प्रध्यातः &c., वातपूरितः -ता -तं, वायुपूरितः -यी -यं, श्वासपूरितः &c.—(Puffed up with pride, &c.) दयोध्यातः -ता -तं, गर्वोध्यातः &c., उद्धतः &c., दयोद्धतः &c., मदोद्धतः &c.

PUFFY, *a.* आध्मातः -ता -तं, घातमयः -यी -यं, शब्दमात्रः -वा -वं.

PUG-DOG, *s.* मर्कटमुखः सुद्रुकुमुभेदः.

PUG-FACED, *a.* घानरमुखः -खी -खं, मर्कटवदनः -ना -नं, कपिमुखः &c.

PUG-NOSE, *s.* चिपिटः, चिपिटकः, चिपुटः, चिकितः, सवभटः.

PUGILISM, *s.* मुष्टियुद्धं, मुष्टियोधनं, मुष्टिपातः, मल्लयुद्धं, मुष्टीमुष्टि, बाहुयुद्धं.

PUGILIST, *s.* मुष्टियोद्धा *m.* (इ), मुष्टियोधः, मुष्टियोधी *m.* (न), बाहुयोधी *m.*

PUGILISTIC, *a.* मुष्टियुद्धसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), बाहुयुद्धसम्बन्धी &c.

PUGNACIOUS, *a.* युगुत्सुः -त्सुः -त्सु, कलहप्रियः -या -यं, युद्धप्रियः &c., रणप्रियः &c., युद्धेक्षुः -क्षुः -क्षु, युद्धकारी -रिणी -रि (न), कलहकारी &c., रणकामी -मिनी &c., युद्धकामी &c.

PUGNACITY, *s.* युगुत्सा, युद्धेक्षा, युद्धप्रियता, कलहप्रियता, कलहेक्षा.

PUISNE, *a.* अवरः -रा -रं, अवरपदस्थः -स्या -स्यं, अवरजः -जा -जं.

PUISSANCE, *s.* पराक्रमः, विक्रमः, प्रभावः, रेण्वर्थः, तेजस् *n.*, प्राबल्यं.

PUISSANT, *a.* पराक्रमी -मिणी -मि (न), विक्रमी &c., पराक्रान्तः -न्ता -न्तं, विक्रान्तः &c., महाबलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (त), महाशक्तिः -क्तिः -क्ति, महाविक्रमः -मा -मं.

TO PUKE, *v. n.* वम् (c. 1. वमति -मिंतुं), वमनं कृ, छर्द् (c. 10. छर्दयति -यितुं).

PUKE, *s.* वानिकारकम् औषधं, वानिकृतं, छर्देनकृतं.

PUKING, *s.* वान्तिः *f.*, वमनं, छर्देनं; *part.* वमी -मिनी -मि (न).

PULCHRITUDE, *s.* See BEAUTY.

TO PULF, *v. n.* (Like a child) बालकवद् रु (c. 2. रीति, रचितुं), शिशुवद् रुद् (c. 2. रोदिति -न्तुं); 'like a chicken,' पक्षिशावकवत् कृ (c. 1. कृजति -जितुं).

TO PULL, *v. a. or n.* (Draw, drag) कृष् (c. 1. कर्षति, c. 6. कृषति -ते, क्रुहं, कर्तुं), आकृष्, समाकृष्, परिकृष्, प्रतिकृष्, संकृष्, कर्षणं कृ.—(Pull forcibly) हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), हरणं कृ.—(Pluck, gather by plucking) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), अकुलिभिर् ग्रह् or आदा or पि or अवचि; 'to pull the hair,' केशग्रहं कृ, केशग्रहणं कृ, केशान् ग्रह.—(Pull down) अप-कृष्, अवकृष्, व्यपकृष्, पत् in caus., अवपत्.—(Pull off) अपकृष्, अवकृष्, व्यपकृष्, उत्कृष्, अपहृ, व्यपहृ, अपनी, अवतृ in caus. (-तार-यति -यितुं); 'he pulls off his clothes,' वस्त्रम् अवतारयति.—(Pull out) उत्कृष्, निष्कृष्, उद्, निर्हृ, उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं), उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं), निशो in caus., उत्पाटनं कृ; 'the hair,' लुह् (c. 1. लुचति -चितुं), उल्लुह्, अवल्लुह्, विल्लुह्, उत्पद्, केशोल्लुचनं कृ, केशोत्पाटनं कृ.—(Pull towards) आकृष्, समाकृष्, प्रतिकृष्.—(Pull in pieces, pull in two) विद् (c. 10. -दारयति -यितुं), अवद्, विभिद्, विदलीकृ, खड्गशः कृ, खड्गं खड्गं कृ.—(Pull up) उत्पद्, उद्, समुद्, उच्छिद्, उत्खन्; 'by the roots,' उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल, समूलं or आमूलम् उद्.

PULL, *s.* कर्षणं, कृष्टिः *f.*, कर्षः, आकर्षः -षणं, आकृष्टिः *f.*, संकर्षणं, विकर्षणं.

PULLED, *p. p.* कर्षितः -ता -तं, कृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकर्षितः &c., आकृष्टः &c., अवकृष्टः &c., विकर्षितः &c., विकृष्टः &c., हृतः -ता -तं, गृहीतः -ता -तं; 'pulled by the hair,' केशगृहीतः &c., केशेषु गृहीतः &c.; 'pulled off, as clothes, &c.,' अवतारितः -ता -तं; pulled out, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्कर्षितः &c., उद्धृतः &c., उत्पाटितः &c.; 'as the hair,' उल्लुचितः &c.; 'pulled up,' उन्मूलितः -ता -तं, उत्कर्षितः &c., उत्खातः &c., व्यपरोषितः &c.

PULLET, *s.* कुक्कुटीशावकः, कुक्कुटशावकः, पक्षिशावकः, पक्षिणीशावकः.

PULLEY, *s.* काष्ठान्तर्गतं सुद्रुचक्रं, काष्ठान्तःस्थं मृत्तचक्रं तच्च रज्जुसङ्घट्टं भूया क्रीलकोपरि परिचरते, क्रीलकोपरि परिचरमानं सुद्रुचक्रं.

PULLING, *s.* कर्षणं, कृष्टिः *f.*, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, संकर्षणं, विकर्षणं -षणं उत्कर्षः, हरणं, ग्रहणं, अकुलिग्रहणं; 'pulling the hair,' केशग्रह -हणं; 'mutual pulling of the hair,' केशाकेशि indec.; 'pulling up the hair,' केशोल्लुचनं, केशोल्लुचनं.

TO PULLULATE, *v. n.* (Germinate) स्फुट्, फुल्ल्, अङ्कुर, विकस्.

PULLULATION, *s.* स्फुटनं, फुल्लतिः *f.*, फुल्लिः *f.*, वृद्धेदः, विकसनं.

PULMONARY, **PULMONIC**, *a.* कफपुस्तसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), फुफ्फुसनि -ष्टा -ष्टं, फुफ्फुसस्थः -स्या -स्यं, फुफ्फुसीयः -या -यं.

PULP, *s.* मज्जा, मज्जा *m.* (न), मज्जनं, सारः, गर्भः.—(Of fruit) फल सारः, फलगर्भः, फलस्य कोमलभागः or मृदुभागः.

PULPINESS, *s.* समज्जाता, मज्जावस्त्रं, मज्जागुणकत्वं, कोमलता, मृदुता.

PULPIT, *s.* उपदेशासनं, उपदेशपीठं, धर्मीपदेशपीठं, पीठं, पुरोहितासनं धर्मीपदेशकासनं, धर्मीध्यापकासनं, धर्मीध्यापकपीठं.

PULPOUS, **PULPY**, *a.* मज्जागुणकः -का -कं, मज्जोपमः -ना -मं, मज्जामय -यी -यं, समज्जः -ज्जा -ज्जं, मांसलः -ला -लं, मांसगुणकः -का -कं कोमलः -ला -लं, आर्द्रमृदुः -द्दी -दु, मृदुः &c.

TO PULSATE, *v. n.* (Palpitate) स्पन्द्, स्फुर, कम्प, वेप्.

PUISATION, *s.* स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, स्पन्दितं, कम्पः -म्पनं, स्फुरणं, विष्वन्दः चलनं; 'of the heart,' हृदयस्पन्दनं, हृत्कम्पः; 'of an artery नाडिस्फुरणं, नाड्याघातः.

PULSE, *s.* (Of the blood or an artery) नाडिः -डी *f.*, नाली -लिः *f.* नाडीस्फुरणं, नालीस्फुरणं, नाडीस्पन्दनं, नाड्याघातः; 'feeling the pulse,' नाडीपरीक्षा; 'to feel the pulse,' नाडीपरीक्षा कृ.—(Leguminous plant) कलायः, सतीनः -नकः, सतीलः -ला -लकः, सितीलकः, सातिलकः, सातिलकः, डिदलं, त्रिपुटः, खडिकः, हरेणुः *m.* शमीधान्यं, वनसङ्कटः, धान्यवीरः, मुहः, वज्रिलः; 'pulse ground and fried,' वडा, वटकः.

PULVERABLE, *a.* क्षोदनीयः -या -यं, चूर्णीनीयः &c., चूर्णीकरणयोग्यः &c.

PULVERIZATION, *s.* चूर्णीकरणं, क्षोदीकरणं, चूर्णनं, सचूर्णनं, क्षोदनं.

TO PULVERIZE, *v. a.* चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), संचूर्णं, प्रचूर्णं, विचूर्णं चूर्णीकृ, क्षुद् (c. 7. क्षुण्ति, क्षोभुं), प्रक्षुद्, संक्षुद्, क्षोदीकृ, पिष्, गुक्ष &c. See **TO FOUND**, **POWDER**.

PULVERIZED, *p. p.* चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, संचूर्णितः &c. चूर्णीभूतः -ता -तं, क्षोदितः -ता -तं, क्षोदीकृतः &c., पिष्टः -ष्टा -ष्टं, गुक्षित -ता -तं, गुक्षितः -ता -तं.

PULVERULENT, *a.* चूर्णमयः -यी -यं, पांशुलः -ला -लं. See **POWDERY**

POMMEL, *s.* (Of a saddle) बड्ढा.

PUMP, *s.* जलोत्सोदनयन्त्रं, जलोत्सोदननाडिः -डी *f.*, जलोत्क्षेपणयन्त्रं, जलोत्क्षेपकयन्त्रं, जलोत्क्षेपकनाडी, जलोत्सोदनी, जलोत्क्षेपणी, जलनाडी, जलनाली; 'place where water is distributed,' प्रपा.

TO PUMP, *v. a. or n.* नाडीद्वारेण जलम् उन्मुल् (c. 10. -तोलयति -यितुं) or उत्तिक्ष्प (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्) or जलोत्सोदनं कृ or जलोत्क्षेपणं कृ, जलनाडीं सञ्चल् (c. 10. -चालयति -यितुं), जलोत्सोदनयन्त्रं सञ्चल्.—(Interrogate artfully) सव्याजं प्रश्नं or अनुप्रश्नं or परिप्रश्नं, प्रश्नेन परीक्ष् or अनुसन्धा.

PUMPKIN, *s.* कुम्भाकः -खडा -खडी, कुम्भाककः, कूम्भाकः -खडी -खडकः, अलावः *f.*, अलावः *f.*, आलावः *f.*, तुषी, ककौरः *m.*

PUN, *s.* छेदः, छेदोक्तिः *f.*, छेदवाक्यं, छेदालङ्कारः, द्वार्थवाक्यं, अर्थापत्तिः *f.*

TO PUN, *v. n.* छेदोक्तिं कृ, छेदवाक्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं)

PUNCH, *s.* (Instrument for perforating) वेधनी, वेधनिका.—(Thrust, blow) आघातः, अभिघातः, प्रहारः; 'with the elbow,' क्रीलः

-ला, कीलापातः, अरीमप्रहारः.—(Kind of drink) शर्करादिभिर्निर्मितं मद्यमखीरादिरसमयं पानीयं.—(In a puppet show) पुत्तलिकाक्रीडायां वैहासिकः or विदूषकः.

To PUNCH, *v. a.* (Pierce with a punch) पृथ्वीरूपेण व्यध्.—(With the elbow) अरीमना तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तु) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्ति), अरीमं प्रसार्य तद्, कीलापातं कृ.

PUNCHEON, *s.* (Instrument), *See* PUNCH.—(A measure), *See* CASK.

PUNCHY, *a.* हस्तस्थूलः -लः -लं स्थूलहस्तः -स्ता -स्तं, घनहस्तः &c.

PUNCTILIO, *s.* सूक्ष्मविषयः, सूक्ष्मविधिः *m.*, सूक्ष्मनियमः, सूक्ष्मता, अतिसूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, अतिसौक्ष्म्यं, शिष्टाचारसौक्ष्म्यं, सभ्याचारसूक्ष्मता.

PUNCTILIOUS, *a.* अतिसूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अतिसूक्ष्मदर्शी -शीनी -शी (न्), अतिसूक्ष्मः -क्षा -क्षं, सूक्ष्मोपचारदर्शी, सूक्ष्माचारनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अतिसूक्ष्माचारी &c., सूक्ष्मनियमनिष्ठः &c., सूक्ष्मोपचारनिष्ठः &c., सूक्ष्मोपचारशीलः -ला -लं, सूक्ष्मादरनिष्ठः &c., सूक्ष्मनियमी &c., नियमनिष्ठः &c., अत्याचारी &c.

PUNCTILIOUSNESS, *s.* अतिसूक्ष्मदर्शनं, अतिसूक्ष्मदृष्टिः *f.*, सूक्ष्मोपचारनिष्ठा, सूक्ष्मनियमनिष्ठा, सूक्ष्मादरनिष्ठा, सूक्ष्मसात्कारनिष्ठा, सूक्ष्मादरशीलता, अत्याचारः.

PUNCTUAL, *a.* समयपालकः -का -कं, समयरक्षकः -का -कं, समयनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, समयसेवी -विनी -वि (न्), कालरक्षकः -का -कं, कालनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कालपालकः -का -कं, कालसेवी &c., सामयिकः -की -कं, सङ्केतपालकः -का -कं, सङ्केतनिष्ठः &c., नियमपालकः &c., नियमनिष्ठः &c., वचननिष्ठः &c., प्रतिज्ञानिष्ठः &c., प्रतिज्ञापालकः &c., दृढनियमी &c.

PUNCTUALITY, PUNCTUALNESS, *s.* समयपालनं, समयनिष्ठा, समयसेवनं, कालनिष्ठा, कालसेवनं, कालपालनं, समयरक्षणं, कालरक्षणं, सङ्केतपालनं, सङ्केतनिष्ठा, नियमनिष्ठा, नियमपालनं, वचननिष्ठा, प्रतिज्ञानिष्ठा.

PUNCTUALLY, *adv.* यथासमयं, समयतः, यथाकालं, कालतः, नियमतः, यथानियमं, यथासङ्केतं, समयनिष्ठापूर्वकं, कालनिष्ठापूर्वकं.

To PUNCTUATE, *v. a.* विरामचिह्नैश्च चङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) विरामचिह्नानि लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or कृ, विरामचिह्नाङ्कनं कृ, विरामचिह्नाङ्कितं -तां कृ.

PUNCTUATED, *p. p.* विरामचिह्नाङ्कितः -ता -तं, अवसानचिह्नाङ्कितः -ता -तं.

PUNCTUATION, *s.* विरामचिह्नाङ्कनं, अवसानचिह्नाङ्कनं, विरामचिह्नलिखनं.

To PUNCTURE, *v. a.* सूक्ष्मकीलकाग्रेण व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यध्ति). *See* To PRICK.

PUNCTURE, *s.* वेधः -धनं, सूक्ष्मकीलकवेधः, व्यधः -धनं. *See* PRICK.

PUNCTURED, *p. p.* वेधितः -ता -तं, कीलकवेधितः &c., कीलकविद्धः -द्धा -द्धं,

PUNDIT, *s.* पंडितः, विद्वान् *m.* (स्), प्राज्ञः, बहुधुतः, अधीयानः. ओषियः, वेदविद् *m.*, वेदविद्वान् *m.*, अनुष्ठानः. *See* LEARNED.

PUNGENCY, *s.* कटुता -त्वं, उग्रता -त्वं, तीव्रता, तिग्मता -त्वं, खरता, प्रखरता, प्रासर्ग्यं, तेजस्यं, तीक्ष्णता, तेजस्यं, अरुनुदत्वं, चखता -त्वं, उष्णता -त्वं, ओषणं, ओषणः, दाहः, विदाहः.

PUNGENT, *a.* कटुः -टुः -टु, उग्रः -या -यं, तीव्रः -त्रा -त्रं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, खरः -रा -रं, प्रखरः -रा -रं, अरुनुदः -दः -दं, चखः -खा -खं, उष्णः -ष्णा -ष्णं, तिक्तः -क्ता -क्तं, विदाही -हिनी -हि (न्), दाही &c.

PUNINESS, *s.* अल्पता, क्षुद्रता -त्वं, शरीरक्षुद्रता, अल्पशरीरता, तनुता.

To PUNISH, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, -सितुं, c. 10. शासयति -यितुं), अनुशास्, तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), निग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं) वियत् (c. 10. -यातयति -यितुं) बन्ध् (c. 9. बध्नाति बन्धुं), दण्डं प्रणी. *See*

To INFLICT.—(Pain) पीड्, व्यथ्, तप्, सक्तप्.

PUNISHABLE, *a.* दण्डनीयः -या -यं, दण्ड्यः -ण्ड्या -ण्ड्यं, दण्डार्हः -र्हा -र्हं, दण्डनाहः &c., ताडनीयः -या -यं, ताड्यः -ड्या -ड्यं, शासनीयः -या -यं, शास्यः -स्या -स्यं, शासनाहः -र्हा -र्हं, दमनीयः -या -यं, दण्डयोग्यः -ग्या -ग्यं, शिक्षणीयः &c., शिक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, शिक्षार्हः &c., विनयः -या -यं.

PUNISHED, *p. p.* दण्डितः -ता -तं, शासितः -ता -तं, शिक्षः -ष्टा -ष्टं, ताडितः -ता -तं, निगृहीतः &c., पीडितः &c., विनीतः &c., शिक्षितः &c.

PUNISHER, *s.* दण्डयिता *m.* (न्), शासिता *m.*, शास्ता *m.*, शासकः, ताडयिता *m.*, ताडकः, दण्डप्रयेता *m.*, शिक्षकः.

PUNISHMENT, *s.* दण्डः, दण्डनं, शासनं, अनुशासनं, शास्तिः *f.*, शिक्षः *f.*, ताडनं, साहसं, दमः, दमनं, दमयः -यं, दमयुः *m.*, निग्रहः, शिक्षणं; 'corporal punishment,' शरीरदण्डः -ण्डनं, शरीरदण्डः, शरीरदण्ड्यः, शरीरः, देहदण्डः -ण्डनं; 'just punishment,' सम्यग्दण्डनं; 'infliction of punishment,' दण्डयोगः, दण्डप्रयोगः, दण्डप्रणयनं, *see* INFLICTION; 'capital punishment,' बन्धदण्डः, प्राणदण्डः, प्राणान्तदण्डः, जीवान्तदण्डः, देहान्तदण्डः, उन्नमसाहसं; 'severity of punishment,' दण्डपारुष्यं; 'repeated punishment,' विवारदण्डः; 'fear of punishment,' दण्डभोतिः *f.*, दण्डभयं; 'through fear of it,' दण्डभयात्.

PUNITIVE, PUNITORY, *a.* दण्डः -खी -खं, दण्डिकः -की -कं, दण्डसम्बन्धी -न्धनी &c., साहसिकः -की -कं, दण्डविषयकः -का -कं, दण्ड in comp.

PUNJAB, *s.* (The country) पञ्चनदः. *See* PANJAB.

PUNKA, *s.* तालवृन्तः -न्तकं, धविचं, मरुदान्दोलः.

PUNSTER, *s.* सद्योपवक्ता *m.* (न्), सद्योपवादी *m.* (न्).

PUNT, *s.* तरालुः *m.*, तरान्धुः *m.*, तरखः -खं, वहिचं.

PUNY, *a.* क्षुद्रः -द्रा -द्रं, अल्पः -त्या -त्यं, क्षुद्रशरीरः -रा -रं.

PUP, *s.* कुकुरशिशुः *m.*, कुकुरशावकः, शिशुः *m.*, डिम्बः.

To PUP, *v. n.* कुकुरशावकान् नृ or प्रसु or जन्, कुकुरशिशून् नृ.

PUPIL, *s.* (Scholar) शिष्यः, विद्यार्थी *m.*, १° शग्वः, अनेवासी *m.* (न्), अनेवासिजनः, अध्यायी *m.*, अध्येता *m.* (न्), प्राचाख्यः, बालः, शिशुः *m.*, माणवकः, मृदङ्गणः, प्रबालः.—(Of the eye) तारा, तारका, अक्षितारा-रका, तारः -रकं, कनीनिका, दृष्टिः *f.*, लोचकः, ज्योतिस् *m.*, नयना.

PUPILAGE, *s.* शिष्यत्वं, शिष्यावस्था, शिष्यदशा, विद्यार्थित्वं -ता, अनेवासित्वं, बालत्वं, शिशुत्वं -ता, शैशवं.

PUPILARY, *a.* शैष्यः -षी -यं, शिष्यसम्बन्धी &c. शैष्यः -षी -यं.

PUPPET, *s.* पुत्रिका, दारुपुत्रिका, पाचालिका, पाचलिका, पाचाली, पुत्तली -लिका, शालाङ्गी, शालभञ्जी -ञ्जिका, दारुस्त्री, दारुगर्भा, कुरुखी, अञ्जलिकारिका, याया.

PUPPET-SHOW, *s.* पुत्तलिकाक्रीडा, पुत्रिकाक्रीडा, पाचलिकाक्रीडा.

PUPPY, *s.* कुकुरशावकः, कुकुरशिशुः *m.*, शिशुः *m.*, डिम्बः.—(Conceited person) दर्शनीयमानो *m.* (न्), आत्माभिमानो *m.*, मानो *m.*, रूपगर्हितः, दाम्भिकः.

To PUR, *v. n.* मार्जारवत् सन्तोषसूचकं स्पर्शशब्दं कृ or स्पर्शकारं कृ.

PURĀNA, *s.* (Sacred and mythological poem, derived from the same religious system as the Rāmāyana and Mahābhārata, or from the mytho-heroic style of Hindú belief; being a departure from the purer system of the Vedas. They are eighteen in number, and each one is supposed to treat of five topics, viz. 1. the creation, 2. the destruction and renovation of worlds, 3. the genealogy of gods and heroes, 4. the reign of the Manus, 5. the transac-

tions of their descendants. From this five-fold division, and from the antiquity of the stories narrated, come the general names पुराणं, पञ्चलक्षणं. The specific titles are as follows: 1. ब्रह्मपुराणं or ब्राह्मपुराणं, 2. पद्मपुराणं, 3. विष्णुपुराणं, 4. शिवपुराणं, 5. भागवतपुराणं or भगवत्पुराणं, 6. नारदपुराणं, 7. मार्कण्डेयपुराणं, मार्कण्डेयपुराणं, 8. अग्निपुराणं, 9. भविष्यपुराणं, 10. ब्रह्मवैवर्तपुराणं, 11. लिङ्गपुराणं, 12. वराहपुराणं, 13. स्कन्दपुराणं, 14. वामनपुराणं, 15. कूर्मपुराणं, 16. मत्स्यपुराणं, 17. गारुडपुराणं, 18. ब्रह्माख्यपुराणं. Sometimes a Purāna called the वायुपुराणं or वायवीयपुराणं is substituted for the शिवपुराणं, and another called the नरसिंहपुराणं for the ब्रह्माख्यपुराणं. These eighteen mythological works are the repository of the modern and popular religious creed of the Hindús. They are amplifications, of the two great heroic and historical poems or Itihāsa, called Rāmāyana and Mahābhārata, giving a more connected and definite explanation of the mythical fictions and historical traditions contained in those works. They are consequently remarkable for attributing paramount importance to the two divinities, Śiva and Vishnu, who, under one form or other, are almost the sole objects that are made to claim homage. Each separate Purāna cannot, therefore, be taken as a guide to Hindú belief as a whole, but rather to some separate branch of it, in which the worship of either one of these deities in particular incarnations is encouraged in preference to that of the other. The most celebrated of them all is the fifth in the above list, or Bhāgavata Purāna, designed for the glorification of Bhāgavat or Vishnu, in the form of Krishna. This exercises a more direct and powerful influence on the opinions of the natives of India than any other. The third, or Vishnu Purāna, translated by Professor Wilson, is also a work of great celebrity, and conforms most closely to the definition of Panchalakshanam, i. e. treating of five specified topics. There are also eighteen Upapurānas, or similar poems of inferior sanctity and different appellations, viz.: 1. सनत्कुमारं, 2. नारसिंहं, 3. नारदोयं, 4. शिवं, 5. दुर्वाससं, 6. कापिलं, 7. मानवं, 8. औशानसं, 9. वरुणं, 10. कालिका, 11. जम्भं, 12. नन्दिकेश्वरं, 13. सौरं, 14. पाराशरं, 15. आदित्यं, 16. माहेश्वरं, 17. भागवतं, 18. वशिष्ठं. The collector and arranger of the Purānas, as well as of the more ancient Vedas, was a sage named Krishna कृष्णः, or Dwai-pāyana द्वैपायनः, or Krishnadwai-pāyana कृष्णद्वैपायनः. The surname of Vyāsa व्यासः or 'Arranger' (from the root अस् with वि, meaning to 'dispose' or 'set in order'), was given to him, and is now used to denote any expounder of the Vedas or Purānas. His seat is called व्यासासनं, व्यासपीठं.

PURANIC, *a.* पौराणिकः -की -कं, पौराणः -णी -णं, पुराणविषयकः &c.

PURBLIND, *a.* अस्पष्टदृक् *m. f. n.* (ज्ञ), अन्धकदृक् *m. f. n.*, हतदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अदीर्घदृष्टिः &c., ईषदन्धः -न्धा -न्धं.

PURCHASABLE, *a.* क्रयः -या -यं, क्रेतव्यः -व्या -व्यं, क्रय्यः -व्या -व्यं.

To PURCHASE, *v. a.* क्री (c. 9. क्रीणाति -शीते, क्रेतु), उपक्री, संक्री, मूल्यं दत्त्वा लभ् or प्राप्, पय् (c. 1. पयते -यितु), पयीकृ.

PURCHASE, *s.* (The act of buying) क्रयः, क्रयणं, संक्रयणं, उपक्रयः, क्रीणनं.—(Thing purchased) क्रीतवस्तु *n.*, क्रीतद्वयं.—(Hold, force) ग्रहणं, ग्राहः, संग्राहः, संग्रहणं, ग्रहणं, आग्रहः, धृतिः *f.*, ग्रहणशक्तिः *f.*, शक्तिः *f.*

PURCHASED, *p. p.* क्रीतः -ता -तं, क्रयक्रीतः &c., संक्रीतः &c., उपक्रीतः &c.

PURCHASE-MONEY, *s.* क्रयमूल्यं, क्रयणमूल्यं, मूल्यं, अर्थः.

PURCHASER, *s.* क्रयी *m.* (नृ), क्रेता *m.* (नृ), क्रायकः, क्रयिकः, क्रयकर्ता *m.*

PURE, *a.* (Clean, free from dirt) निर्मलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, अमलः &c., अमली -लिनी -लि (नृ), मलहीनः -ना -नं, शुद्धः -द्धा -द्धं, विशुद्धः &c., पवित्रः -त्रा -त्रं, स्वच्छः -च्छा -च्छं, अच्छः &c., शुचिः -चिः -चि.—(Free from sin or guilt, morally pure) शुद्धः -द्धा -द्धं, शुचिः -चिः -चि, पुण्यः -व्या -व्यं, अनयः -या -यं, निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निष्पापः -पा -पं, अदूषपापः &c., अपापः &c., पापहीनः -ना -नं, अकृतपापः &c., अज्ञातपापः &c., अकल्मषः -पा -पं, धृतकल्मषः &c., अलिप्तः -प्ता -प्तं, साधुः -ध्वी -धु, अदूषदोषः -पा -पं, सात्विकः -को -कं, प्राञ्जलः -ला -लं.—(Ceremonially clean) पवित्रः -त्रा -त्रं, पूतः -ता -तं, पावनः -ना -नं, पवनः -ना -नं, शुचिः -चिः -चि, शौचवान् -वती -वत् (नृ), शौचोपेतः -ता -तं, नेध्यः -ध्या -व्यं.—(Unadulterated, incorrupted) अदूषितः -ता -तं, अदूषः -हा -हं, शुद्धः -द्धा -द्धं, अविकारितः -ता -तं, अभ्रष्टः -हा -हं, असंमूढः -हा -हं.—(Mere, simple) केवलः -ला -लं, केवली &c., मात्रकः -का -कं, मात्र *i.* comp., शुद्धः &c.—(Free from corrupt words, as speech अपशब्दहीनः -ना -नं, अपशब्दरहितः -ता -तं, अपशब्दशून्यः -व्या -व्यं, शुद्धः -द्धा -द्धं, अपप्रयोगहीनः -ना -नं.—(Chaste, ignorant of carnal intercourse) अज्ञातव्यापयः -या -यं, अज्ञातमेयुनः -ना -नं 'as a woman,' पुरुषास्यूता.—(Of pure descent or blood) मौलः -ली -लं.—(Pure in heart or mind) शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्मा (नृ), शुद्धहृदयः &c., see PURE-MINDED; 'to be pure,' शुष् (c. 4. शुष्यति -ते, शोषु), शुद्धीभू, शुचि (nom. शुचीयते पवित्रीभू.

PURELY, *adv.* (Cleanly) निर्मलं, विमलं, शुद्धं, पवित्रं, शुचि.—(Merely) मात्रं, केवलं. See MERELY.

PURE-MINDED, *a.* शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्मा (नृ), विमलहा &c., अमलहा &c., निर्मलान्तःकरणः -णा -णं, शुद्धहृदयः -या -यं प्रयतात्मा &c.

PURENESS, *s.* निर्मलता, शुचिता, शुद्धता -न्तं, शुद्धिः *f.* See PURITY.

PURGATION, *s.* रेचनं, विरेचनं, रेकः, विरेकः, शोधनं, शुद्धिः *f.*

PURGATIVE, *a.* रेचकः -की -कं, विरेचकः &c., शोधकः -का -कं, उदा शोधकः &c., अधोभागहरः -रा -रं, अतिसारी -रिणी -रि (नृ), सारक -का -कं, अतिसारकः &c.

PURGATIVE, *s.* (Medicine) रेचकं, रेचनं, विरेचनं, विरेकः, अधोभागहरं उदरशोधनं, अधोभागशोधकं, सारकं, सारकीयधं.

PURGATORY, *a.* शोधकः -का -कं, पावनः -ना -नं, पावकः -का -वं पापशोधनः -ना -नं, पापनाशकः &c., पापनाशनः -ना -नं, पापा -ही -हं, अपनाशनः &c., अपनर्षणः -णी -णं.

PURGATORY, *s.* पापशोधनस्थानं, अपशोधनस्थानं, यातनास्थानं; 'pal of purgatory' यातना, भैरवी यातना.

To PURGE, *v. a.* (The bowels, &c.) विरिष् (c. 7. -रिष्ति -रिक्ते -रेतुं

रिष्, उदरं or अशोभनं शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), उदरशोधनं कृ, मलं कृ in caus. (सारयति -यितुं), मलशोधनं कृ, मलशुद्धिं कृ.—(Cleanse from guilt) पापात् शुष् or परिशुष् or विशुष्, पापशोधनं कृ, अपशोधनं कृ.—(Cleanse in general) पू, परिपू, शुष्, मलापकर्षणं कृ.

³URGE, s. रेचनं, विरेचनं, रेचकं, विरेकः, उदरशोधनं, अशोभागहरं.

³URGED, p. p. (As the *bowels*) रेचितः -ता -तं, विरेचितः &c., रिक्तः -क्ता -क्तं, विरिक्तः &c., शोधितः -ता -तं, सारितः &c.—(Cleared) शोधितः &c., पूतः &c., पावितः &c.

³URGING, s. (Of the bowels) रेचना -नं, रेकः, विरेकः, सारणः, अति-सारः. See DIARRHOEA, DYSENTERY.

³URIFICATION, s. शोधनं, संशोधनं, विशोधनं, परिशोधनं, शोधः, परि-शोधः, शुद्धिः f., संशुद्धिः f., विशुद्धिः f., पावनं, पवित्रीकरणं, मार्जनं, परिमार्जनं, निर्मलीकरणं, विमलीकरणं, मलापकर्षणं, मलापनयनं, मल-हरणं, शुचीकरणं, क्षालनं, प्रक्षालनं, निर्धौकः, स्वच्छीकरणं.—(State) शुद्धिः f., संशुद्धिः f., शुद्धता -त्वं, विशुद्धता, शोधितत्वं, शौचं, शुचिता, पवित्रता, पूतत्वं, पावितत्वं, पूतिः f., निर्मलता; 'of a new house,' शिल्पोद्धारः, वास्तुसंश्रमनं.

³URIFICATIVE, PURIFICATORY, a. पावकः -का -कं, पावनः -ना -नं, पावी -विनी -वि (न), पावमानः -ना -नं. शोधकः -का -कं, शोधनः -ना -नं, संशोधकः &c., विशोधकः &c., शुद्धिकरः -रा -री -रं, मलाप-कर्षकः -का -कं.

³URIFIED, p. p. पावितः -ता -तं, पूतः &c., परिपूतः &c., शोधितः -ता -तं, शुद्धः -द्धा -द्धं, संशोधितः &c., संशुद्धः &c., विशुद्धः &c., पवित्रः -त्रा -त्रं, पवित्रितः &c., पवित्रीकृतः -ता -तं, कृतशौचः -चा -चं, मार्जितः &c., प्रक्षालितः &c., निर्धौकः -क्ता -क्तं, धौतः -ता -तं, अचदातः &c.; 'from sin' पापशोधितः -ता -तं, पापपूतः -ता -तं, अयनिष्कृतः -ता -तं; 'by austerity,' प्रयतः -ता -तं; 'to be purified,' शुष् (c. 4. शुध्यति -ते, शोड्ये), पू in pass. (पूयते), पवित्रीभू, शुद्धीभू.

To PURIFY, v. a. पू (c. 9. पुनाति -नीते, पवितुं, c. 10. पावयति -यितुं), परिपू, विपू, शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्, परिशुष्, संशुष्, शुद्धीकृ, पवित्रीकृ, पवित्र (nom. पवित्रयति -यितुं), निर्मलीकृ, विमलीकृ, मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. मार्ष्टि -ष्टुं), सम्मृज्, निर्धौक् (c. 3. -धौनेक्ति -धौक्), धाष् (c. 10. धावयति -यितुं), शुचीकृ, मलं कृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), मलापकर्षणं कृ, परिष्कृ, प्रक्षाल्.

³URIFYING, part. or a. पुनानः -ना -नं, पावमानः -ना -नं, पवमानः &c., पावनः -ना -नं, पावकः -का -कं. See PURIFICATIVE.

³URITAN, s. पवित्रमतावलम्बी m. (न), पवित्रमतधारी m. (न).

³URITY, s. (Freedom from dirt, defilement &c.) निर्मलता -त्वं, नैर्मल्यं, निर्मल्यं, विमलता, वैमल्यं, मलहीनता, मलराहित्यं, शुद्धता -त्वं, शुद्धिः f., विशुद्धिः f., पवित्रता, पूतता, पूतिः f., शुचिता, शौचं, मेध्यता, अलिप्तता.—(Clearness, transparency) प्रसादः, प्रसन्नता, प्रसन्नः f., स्वच्छता, वैशद्यं, विशदत्वं.—(Freedom from guilt, moral purity) शुचिता -त्वं, शुद्धता, शुद्धिः f., अनयता, पापहीनता, अयहीनता, निष्पापत्वं, पुण्याता, साधुता, निष्कलङ्कता.—(Purity of mind) चित्तशुद्धिः f., मतिशुद्धता, विमलचित्तत्वं, शुद्धमतित्वं.—(Chastity in a woman) सतीत्वं, पुरुषास्पृष्टता, साध्वीत्वं.—(Of language) शुद्धिः अपशब्दहीनता.

To PURL, v. n. नदीप्रकारेण रणरणशब्दं कृ or सुभगस्तनितं कृ.

PURLIEU, s. समस्तः, सामान्यदेशः, पथ्यन्तदेशः, उपान्तदेशः, सामन्तं, परिसरः.

To PURLOIN, v. a. चुर, ह, अपहृ, मुष्, परिमुष्. See To PILFER.

PURLOINED, p. p. अपहृतः -ता -तं, मुषितः -ता -तं, चौरहृतः -ता -तं. PURLOINER, s. अपहर्ता m. (न), परिमोषी m. (न), स्तेयकृ. See PILFERER.

PURPLE, a. भूषः -वा -वं, भूषवर्णः -वर्णं -वर्णं, भूमलः -ला -लं, कृष्णलोहितः -ता -तं, नीललोहितः &c., भूमाभः -भा -भं, बालसन्ध्याभः &c., भूष-रुक् m. f. n. (च).

PURPLE, s. भूषवर्णः, भूषः, भूमलः, भूमलवर्णः, रघः.

To PURPLE, v. a. भूषीकृ, लोहिनीकृ, भूषवर्णेन रङ्ग (c. 10. रञ्जयति -यितुं).

PURPLISH, a. ईषडूषः -वा -वं, आभूषः &c., आभूमलः ला -लं.

PURPORT, s. अर्थः, अभिप्रायः तात्पर्यं, आशयः, अभिप्रेतं, उद्देशः, भावार्थः, भावः, विवक्षितं, विवक्षा, अन्वयः, रुद्धः. See MEANING.

To PURPORT, v. a. or n. अभिप्रे, उद्दिश, वच् in des., अर्थवान् &c. भू or अस्. See To MEAN.

PURPOSE, s. अभिप्रायः, अभिप्रेतं, चिकीर्षितं, चिकीर्षा, आशयः, सङ्कल्पः, मनःसङ्कल्पः, उद्देशः, अर्थः, तात्पर्यं, इच्छा, आकांक्षा, कार्यं, बुद्धिः f., कल्पना, परिकल्पना, आकूतं, मनोनिर्गम्यं, चिन्ता, प्रयोजनं, उपयोगः, See INTENTION; 'fixed purpose,' निश्चयः, निश्चितः; 'of unfailing purpose,' सत्यसङ्कल्पः -त्या -त्यं; 'declared purpose,' ईरिताकूतं, 'one who does not effect his purpose,' अकृतार्थः -यो -यं, अमि-डार्थः &c., अचरितार्थः &c., वृथार्थः &c., अकृतकृत्यः -त्या -त्यं; 'one who effects it,' कृतार्थः &c.; 'for the purpose of,' अर्थे or अर्थे or हेतोः affixed, कृते, निमित्ते; 'for the purpose of religion, or for religious purposes,' धर्मार्थः; 'to no purpose,' वृथा, मुधा, व्यर्थः -यो -यं; 'for what purpose,' किमर्थं, किमुद्दिश्यः; 'on purpose,' बुद्धिपूर्व, बुद्ध्या. See PURPOSELY.

To PURPOSE, v. a. अभिप्रे, अभिप्रायं कृ, कृ in des., उद्दिश, मनसा उद्दिश, अभिसन्ध्या, इप्, परिकृप्, सङ्कल्पं कृ, बुद्धिं कृ. See To INTEND.

PURPOSED, p. p. अभिप्रेतः -ता -तं चिकीर्षितः &c., उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

PURPOSELY, adv. बुद्धिपूर्व -पूर्वकं, बुद्धिपूर्वकः, चिन्तितः, साभिप्रायं, अभि-प्रायपूर्व, बुद्ध्या, कामतस्, इच्छातस्. See INTENTIONALLY.

PURSE, s. कोपः धनकोपः, मुद्राकोपः, कटिबन्धः, ग्रन्थिः m., श्लोथिकं.

To PURSE, v. a. (Put in a purse) कोपे निविश; in caus.—(Contract) संकुच, संट, संकृ, आकुच.

PURSE-CUTTING, s. ग्रन्थिभेदः, ग्रन्थिभेदनं, ग्रन्थिभेदः, कोपभेदः.

PURSE-PRIDE, s. धनगर्वः, धनदर्पः, धनाभिमानं, धर्पगर्वः, दृष्ट्याभिमानं.

PURSE-PROUD, a. धनगर्वितः -ता -तं, दृष्ट्यागर्वितः &c. धनाभिमानि-निनी &c.

PURSER, s. युक्तनावि कोषाधिकारी m. (न), or धनभोजनादिपरिकल्पकः.

PURSUANCE, s. अनुसरणं, अनुसारः, अनुवर्त्तनं, अनुगमनं 'in pursu-ance of,' अनुसारेण, अनुसारतस्, अनुरूपेण.

PURSUANT, a. अनुसारी -रिणी -रि (न), अनुरूपः -पा -पं, अनुवर्त्ती &c.

PURSUANTLY, adv. अनुसारेण -राह, अनुसारतस्, अनुरूपेण.

To PURSUE, v. a. (Follow) अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अनुगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) अनुया (c. 2. -याति -तुं), अनुवृत्, अनुव्रज्, अनुक्रम.—(Chase) अनुधाव्, (c. 1. -धावति -वितुं), पश्चाद् धाव्, अनुसृ, पश्चाद् वृत्.—(Prosecute, practise), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं) आस्था, आचर (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, सेव्, निपेव्, अनुसेव्. See PROSECUTE.—(Carry on) निर्वह in caus., प्रवृत् in caus., प्रणी, सम्प्रणी, विधा.—(Endeavour to obtain) आप् in des. (ईप्सति -प्सतुं), अच्चाप् in des., प्राप् in des., लब्ध in des. (लिप्सते -प्सतुं) अभिलम्.—(Imitate) अनुकृ, अनुगम्.

PURSUED, p. p. (Followed) अनुसृतः -ता -तं, अनुगतः &c., अनुयातः

&c., अनुगम्यमानः -ता -तं, अन्वीयमानः &c.—(Chased) अनुधावितः -ता -तं.—(Prosecuted, practised) अनुहितः -ता -तं, आचरितः &c., सेवितः -ता -तं, निषेवितः &c.

PURSUER, *s.* अनुगामी *m.* (नं), अनुयायी *m.*, अनुसारी *m.*, अनुधावकः.

PURSUIT, *s.* (Following) अनुसरणं, अनुवर्त्तनं, अनुगमनं, अनुव्रजनं.—(Running after, chasing) अनुधावनं, अभिधावनं, पश्चाद् भावनं, अनुसरणं, अनुसारः, अन्वेयणं, मार्गणं, मृगणं.—(Prosecution, carrying on with a view to obtain) अनुष्ठानं, सेवनं, निषेवनं, अनु-सेवनं, आचरणं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, व्यापारः, व्यवसायः, निष्ठता, अभि-योगः, अनुशीलनं, परिशीलनं, अनुसन्धानं.—(Course of occupa- tion, employment) व्यापारः, व्यवसायः, कर्म *n.* (नं), उद्योगः, उद्यमः, प्रवृत्तिः *f.*, व्यवहारः, कार्यं; 'interesting pursuit,' वि-नोदः, विनोदजनकव्यापारः.

PURSUivant, *s.* राजदूतः, राजदूतपरिचरः, वेवधरः, याहीकः.

PURSY, *a.* दुःप्तासी -सिनी &c., प्राणकृच्छ्रयस्तः -स्ता -स्तं, ह्रस्वस्थूलः &c.

PURULENCE, PURULENCY, *s.* पूयत्वं, सपूयत्वं -ता, पूयपूर्णता, पूययुक्ता.

PURULENT, *s.* सपूयः -या -यं, पूयवयः -यी -यं, पूयरूपः -पा -पं, पूययुक्तः -क्ता -क्तं, पूयपूर्णः -शी -शं.—(Running with pus) पूयसावी -विशी -वि (नं).

To PURVEY, *v. a. and n.* साह्यद्रव्याणि परिकृप् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं) or उपकृप् or सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or युज् (c. 10. योजयति -यितुं) or समायुज्, भोजनपरिकल्पनं कृ, भोजनसम्भारं कृ, आहारयोजनां कृ, आहारनिर्वाहं कृ.

PURVEYANCE, *s.* साह्यद्रव्यपरिकल्पनं, भोजनपरिकल्पनं, अन्नादिपरिकल्पनं, भोजनसम्भारः, आहारयोजना, आहारनिर्वाहः, परिकल्पनं, निर्वाहः.

PURVEYOR, *s.* भोजनपरिकल्पकः, अन्नादिपरिकल्पकः, भोजनाधिकारी *m.* (नं), भोजनाधिकृतः, आहारयोजकः.

PUS, *s.* पूयं, पूयरक्तं, पूयशोणितं, दूष्यं, मलजं, द्यतजं, प्रसितं, अवज्जेदः.

To PUSH, *v. a. and n.* (Make a thrust) तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारणं कृ, आहन् (c. 2. -हति -न्तुं), अभिहन्, अभ्याहन्.—(Impel, move by pressure) हस्ताभ्याम् अवलम्ब्य चल् (c. 10. चालयति -यितुं) or सचल् or सृ (c. 10. मार-यति -यितुं) or स्थानान्तरीकृ or प्रेर or प्रणुद् or नुद् or कृ or समाकृप्.—(Push aside, push out) अपसृ in caus., वहिष्कृ, वहिःकृ.—(Push forward) प्रसृ, प्रचल् in caus., अग्रे चल् or सृ, अग्रे नी-

PUSH, PUSHING, *s.* ताडनं, आहतिः *f.*, आघातः, अभिघातः, अभ्याघातः, प्रहारः, प्रसारणं, अपसारणं, सारणं.—(Impelling) प्रणोदः, प्रेरणं -णा, वेगः.—(Vigorous effort, onset) सुयत्नः, आक्रमः -मणं.

PUSHED, *p. p.* ताडितः -ता -तं, आहतः &c., अभिहतः &c., प्रसारितः -ता -तं, अपसारितः &c., सारितः &c., चालितः &c., प्रेरितः -ता -तं, प्रणोदितः &c., प्रणुवः -क्ता -क्तं, स्थानान्तरीकृतः &c., वहिष्कृतः &c.

PUSHING, *a.* (Enterprising) साहसिकः -की -कं, साहसशीलः -ला -लं, साहसबुद्धिः -द्धिः -द्धि, उद्योगी -गिनी &c., अयुद्योगी &c., उद्योगशीलः -ला -लं, अयुद्यमी &c., धृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (नं).

PUSILLANIMITY, *s.* भीरुता, कातरता, धैर्यहीनता, शौर्यहीनता, वीर्यही-नता, निर्यैर्यं, कार्यक्षमं, कृपणबुद्धित्वं, जीवता, भीरुद्वयत्वं, कापुरुष्यत्वं.

PUSILLANIMOUS, *a.* भीरुद्वयः -या -यं, कृपणबुद्धिः -द्धिः -द्धि, कातरबुद्धिः &c., धैर्यहीनः -ना -नं, शौर्यहीनः &c., वीरुपहीनः &c.

PUSS, PUSSY, *s.* मार्जारः, विडालः. See CAT.

PUSTULE, *s.* स्फोटः -टकः, विस्फोटः, रक्तवटी, रक्तवटी, वटी, वरटी,

व्रणः, तनुव्रणः, गच्छः, गुटिका. See PIMPLE.

PUSTULOUS, *a.* स्फोटपूणीः -शी -शं, स्फोटनयः -यी -यं, सस्फोटः -टा -टं To PUT, *v. a.* (Lay, place, set) धा (c. 3. दधाति, दातुं), स्था in cau-

(स्थापयति -यितुं), च्च in caus. (अपेयति -यितुं), निषिञ्ज् (c. 10. -वेज् यति -यितुं), सन्निषिञ्ज्, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विन्यस्, आह् in caus. (-रोपयति -यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), धृ (c. 1. धरति धर्तुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं). See To LAY, PLACE.—(Apply

आधा, संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), आयुज्, युज्, च्च or सम्भृ i caus.—(Incite) प्रवृत् in caus., प्रोत्सह in caus., प्रेर.—(Put question), see To PROPOSE.—(Put about, as a ship, &c

नौमार्गे परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), मार्गपरिवर्त्तनं कृ, गतिपरिवर्त्तनं कृ.—(Put away) अपसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), निःसृ, वरिष्प दूरीकृ.—(Put aside, put by) न्यस्, सप्यस्, च्चुदस्, निधा, रक्ष परिरक्ष्.—(Put down, lay down) न्यस्, उपन्यस्, निधा, अवध निक्षिप्.—(Put down), see To REPRESS, DEGRADE.—(Put forth

extend) प्रसृ in caus.—(Put forth), see To SPROUT, BUD.—(Put forth), see To EXERT; 'he puts forth his strength कृतशक्तिं भवति.—(Put off), see To POSTPONE.—(Put of

divest one's self) वस्त्राणि अवत् (c. 10. -तारयति -यितुं), उत्कृ उन्मुच्, अवमुच्, विमुच्, उच्छेद, अपनह.—(Put off), see To ON CARD.—(Put off from land) तीराद् अपगम् or अपया or अपसृ

—(Put on clothes, dress) वस्त्रं परिधा or पिधा, वस्, प्रवस्, विवस् प्रतिवस्, वेष्ट, परिवेष्ट, प्रवेष्ट, आच्छद्, प्रवृ, संव्ये, परिव्ये, परिधा, वस्त्रां परिधा or आच्छद् or आमुच्, प्रसाध्, वस्त्र, संवस्त्र, see To DRES

INVEST.—(Put on armour) नह् (c. 4. नहति -ते, नहुं), सवह दंशनं सवह्, वर्म्म (c. 10. वर्म्मेयति -यितुं), संवर्म्म.—(Put on shoes पादुके अधिरुह् (c. 1. -रोहति -रोढुं) or रुह् or आरुह in caus.

(Put on, assume) ग्रह्, धृ (c. 10. धारयति -यितुं), स्वीकृ, अङ्गीकृ —(Put out, extinguish) जम् in caus., उपजम्, प्रजम्, निजम् निधा in caus.; 'having put out the fire,' अग्निं जलयित्वा

निशाम्य.—(Put out, extend) प्रसृ in caus.—(Put out), see To CONFUSE, DISCONCERT.—(Put out the eyes) लोचने उत्पद् i

CAUS. or उत्कृप् or उत्च्छिद्.—(Put to it), see To DISTRESS, PER PLEX.—(Put together) सन्धा, समाधा, संयुज्.—(Put up, lodge उज्, उत्तरणगृहे वस्, रथाद् अवत्.—(Put up with) सह (c. 1 सहते, सोढुं), विवह्.—(Put up), see To PACK.—(Put up), see

To EXPOSE.—(Put upon). see To DECEIVE.—(Put in order विरच्, रच्, विन्यस्, सञ्चीकृ.—(Put in mind), see To REMIND —(Put in practice), see To EXERCISE, PRACTISE.—(Put in

fear), see To FRIGHTEN.—(Put in writing), see To COMM TO WRITING.—(Put in jeopardy) संशयितं -तां कृ, see To JE PARDY.—(Put to death), see To KILL.

PUT, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, अर्पितः &c., निहितः &c., निवेशितः &c न्यस्तः -स्ता -स्तं. See PLACED.—(Put on, as clothes) परिहि

-ता -तं.—(Put off, discarded) अवतारितः -ता -तं, अपास्तः -स्त -स्तं, सप्यस्तः &c., च्चुदस्तः &c., वक्तः -क्ता -क्तं.

PUT, *s.* (Clown) वृषलः, घाम्यजनः.—(Harlot) वेश्या.

PUTATIVE, *a.* लोकप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, जनप्रसिद्धः &c., लोकनतः -ता -तं

PUTID, *a.* घृष्टः -द्रा -द्रं, कुसितः -ता -तं, कृपणः -णा -यं, तुच्छः &c

PUTIDNESS, *s.* घुष्टता, कुसितत्वं, तुच्छता -त्वं, कृपणता, कार्यक्षयं.

PUT-OFF, *s.* (An excuse) अपदेशः, अपदेशः, छद्म *n.* (नं), छलं.

²UTREFACTION, *s.* पूति: *f.*, पूतत्वं -ता, गलितत्वं, गलनं, विगलनं, गलि-
तावस्था, विलयः -यनं, दौर्गन्ध्यं, दौर्गन्धिः *m.*, दुर्गन्धता, पूतिगन्धः.

²UTREPIED, *p. p.* गलितः -ता-तं, विगलितः &c., पूतीभूतः &c., विलीनः -ना-नं.
To PUTREFY, *v. a.* पूतीकृ, गल् in caus. (गालयति, गलयति -यितुं),

विगल्, गलितोक्तृ, विली in caus. (-लापयति -यितुं).

To PUTREFY, *v. n.* गङ् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, गलितः -ता-तं भू,
पूतीभू, विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), प्रविली, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं भू, पूति-
गन्धिकः -का -कं भू.

²UTRESCENCE, *s.* गलनं, विगलनं, विलयः -यनं, पूतिः *f.*, पूतत्वं.

²UTRESCENT, *a.* गलन् -लनी -लत् (त्), विगलन् &c., विलीयमानः -ना-नं.

²UTRID, *a.* पूतः -ता-तं, पूतिगन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धी
-न्धिनी -न्धि (न्), पूतिगन्धिकः -का -कं, उग्रगन्धिः -न्धिः -न्धि, गलितः
-ता-तं, विगलितः &c., विलीनः -ना-नं.

²UTRIDNESS, PUTRIDITY, *s.* पूतत्वं -ता, पूतिः *f.*, दुर्गन्धता, दौर्गन्ध्यं, दौ-
र्गन्धिः *m.*, पूतिगन्धिता, गलितत्वं -ता, विगलितत्वं, विलीनता.

²UTTY, *s.* काचबन्धनलेपः, काचबन्धनयोग्यो विलेपः, उदयेपं.

To PUTTY, *v. a.* पृष्ठोक्तलेपेन काचं बन्ध् (c. 9. चम्रति, बन्ध्).

To PUZZLE, *v. a.* मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), विमह्, व्यामह्, भम् (c. 10.
भ्रमयति -यितुं), भ्रान्तिं जन्, निरुद्धोक्तृ, बुद्धिभ्रान्तिं कृ, शत्यं कृ. See
To POSE.

²UZZLE, *s.* (Enigma) गूढं, कूटं, प्रपङ्क्तिः *f.* -द्विका, प्रहेलिका, सन्त-
र्हायिका.—(Perplexity) व्यस्तता, मोहः, व्यामोहः, भ्रान्तिः *f.*, भ्रमः,
व्याकुलता, व्यग्रता, बुद्धिभ्रान्तिः *f.*, बुद्धिभ्रमः.

²UZZLED, *p. p.* मोहितः -ता-तं, विमोहितः &c., भ्रान्तः -न्ता-नं, सम्भ्रान्तः
&c., भ्रान्तद्वयः -या-यं, व्यस्तः -स्ता-सं, निरुद्धोक्तः -ता-तं,
इतिकर्तव्यतामूढः -टा-टं.

²UZZLE-HEADED, *a.* भ्रान्तबुद्धिः -द्विः -द्वि, व्यस्तबुद्धिः &c., जडबुद्धिः &c.

²UZZLING, *part. of a.* भ्रमजनकः -का-कं, मोहजनकः &c. See PERPLEXING.

²YGMY, *s.* वामनः, खर्वः, खर्वः, वाममूर्तिः *m.*, हस्तमूर्तिः, हस्तकायः.

²YGMY, PYGMEAN, *a.* वामनः -ना-नं, वामनतनुः -नुः-नु. See DWARFISH.

²YLORUS, *s.* जठरस्य अधःस्थमुखं, जठराधोमुखं, जठराधोद्वारं.

²YRAMID, *s.* सूच्यस्तम्भः, सूच्याकारस्तम्भः, शुद्धाकारस्तम्भः, सूचिः -ची *f.*,
शिखा शकुः *m.*, सूच्यास्तम्भः.

²YRAMIDAL, PYRAMIDICAL, *a.* सूच्यः -या-यं, सूच्याकारः -रा-रं, सूच्य-
स्तम्भाकारः &c., शुद्धाकारः &c., सूच्यास्तम्भाकृतिः -तिः -ति, शकु-
रूपः -पा-पं, शिखावल् -ला-लं, शिखरी -रिणी &c.

²YRE, *s.* चितिः -ती *f.*, चिता, चित्ता, श्मशानाग्निः *m.* See PILE.

²YRITES, *s.* विटमाक्षिकं, सुवर्णमाक्षिकं, स्वर्णमाक्षिकं, माक्षिकं, आवर्तः,
सुवर्णमुखी, कामारिः *m.*, मधुधातुः *m.*, आग्नेयप्रस्तरः; 'iron pyrites',
नीलमृत्तिका, तण्डुलीयः -यकः; 'hepatic iron pyrites', रुष्यमाक्षिकं,
कांस्यमाक्षिकं.

²YRITIC, *a.* माक्षिकसन्ध्वी -न्धिनी &c., माक्षिकगुणकः -का -कं.

²YROTECHNY, *s.* अग्निस्त्रीडाविद्या, आग्नेयस्त्रीडाविद्या, अग्निशिल्पं.

²YRRHIC, *s.* (Foot in prosody) सुप्रियः, लल.

²YRRHONIST, *s.* नास्तिकः, शास्त्राविद्यासी *m.* (न्), चार्वाकः, धर्मनिन्दकः.

Q.

²QUACK, *s.* (Cry of a duck or goose) हंसनादः, हंसरायः, हंसची-
कारः, कृकशब्दः.—(Empiric, pretender to medical skill) दुष्टि-
कितकः, मिथ्याचिकित्सकः, मिथ्यावैद्यः, कृतवैद्यः, वैद्यमन्यः, वैद्यमानो *m.*
(न्), आयुर्वेदानभिज्ञः.

To QUACK, *v. n.* हंसवद् नद् (c. 1. नदति -दितुं) or रु (c. 2. रीति,
रवितुं) or चीक् or कृ, हंसनादं कृ, कृक शब्दं कृ.—(Pretend to
medical skill) दुष्टिकित्सां कृ, मिथ्याचिकित्सनं कृ, आयुर्वेदविरोधेन
चिकित्सां कृ.

QUACKERY, *s.* दुष्टिकित्सा -त्सनं, मिथ्याचिकित्सा -त्सनं, आयुर्वेदविरुद्धा
चिकित्सा, आयुर्वेदानभिज्ञता.

QUADRAGESIMA, *s.* चत्वारिंशद्विंशोपवासः, चत्वारिंशद्विंशोपवासः.

QUADRAGESIMAL, *a.* चत्वारिंशद्विंशोपवाससन्ध्वी -न्धिनी -न्धि (न्).

QUADRANGLE, *s.* चतुरस्रं, चतुष्कोणः, चतुर्भुजः; 'formed by four
houses,' चतुःशालं -ला-लकं, चतुःशाला, प्रकोष्ठः.

QUADRANGULAR, *a.* चतुष्कोणः -णा-णं, चतुरस्रः -स्रा-सं, चतुर्भुजः -जा-जं.

QUADRANT, *s.* (Fourth part) पादः, चतुर्धैभागः, तुरीयभागः.—(Of a
circle) वज्रुलपादः, चित्र्या, पदं.—(The instrument) तुरीययन्त्रं,
सूर्ययन्त्रं.

QUADRATE, *To* QUADRATE, see SQUARE, *To* SQUARE.

QUADRATIC, *a.* चतुष्कोणीयः -या-यं, वर्गीयः -या-यं, चतुरस्रीयः &c.

QUADRATURE, *s.* (Of a circle, &c.) वर्गीकरणं.

QUADRENNIAL, *a.* चतुर्वर्षीयः -या-यं, चतुर्वर्षिकः -की कं, चतुरस्रिकः &c.

QUADRILATERAL, *a.* चतुर्भुजः -जा-जं, चतुःपात्रीयः -या-यं, चतुःपार्श्वः
-श्री -श्री, चतुःपार्श्वयुक्तः -क्ता -कं, चतुःपार्श्वविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

QUADRILITERAL, *a.* चतुरस्ररः -रा-रं, चतुर्वर्णः -र्णा-र्णं.

QUADRILLE, *s.* चतुर्नृत्यं, सम्मुखस्थानां स्त्रीपुरुषाणां नृत्यं.

QUADRIMESTRAL, *a.* चतुर्मास्यः -स्या-स्यं, चतुर्मासिकः -की -कं.

QUADRIPARTITE, *a.* चतुर्विधः -धा-धं, चतुर्भागः -गा-गं, चतुर्विभागः &c.

QUADRISYLLABLE, *s.* चतुरस्ररः, चतुरस्ररविशिष्टः शब्दः, चतुरस्ररः शब्दः.

QUADRIVIAL, *a.* चतुष्पथीयः -या-यं, चतुर्मासीयः -या-यं.

QUADRIVIVUM, *s.* (Place where four roads meet) चतुष्पदं चतुर्मासी.

QUADRUPED, *s.* चतुष्पदः -दो, चतुष्पदः चतुष्पाद् *m. f. n.*, चतुष्पादः
पशुः, चतुष्पदपशुः *m.*, चतुष्पदप्राणी *m.* (न्), चतुर्गतिः -तिः -ति.

QUADRUPLE, *a.* चतुर्गुणः -णा-णं, चतुर्विधः -धा-धं, चतुष्टयः -यी-यं.

To QUADRUPE, QUADRUPLICATE, *v. a.* चतुर्गुणं -णां कृ, चतुर्गुणीकृ,
चतुर्विधीकृ.

To QUAFF, *v. a.* बाहुल्येन पा (c. 1. पिबति पातुं) or आपा or निपा.

QUAFFED, *p. p.* पीतः -ता-तं, आपीतः -ता-तं, निपीतः -ता-तं.

QUAFFER, *s.* पाता *m.* (न्), पायी *m.* (न्), सतिपायी *m.*, बहुपायी.

QUAGGY, *a.* पक्किलः -ला-लं, पक्कमयः -यी-यं, बहुपक्कः -क्का -क्कं.

QUAGMIRE, *s.* पक्कः, कुपक्कः, पक्किलभूः *f.*, कार्दमभूमिः *f.*, सपक्कभूमिः *f.*,
पक्ककवेदः, अनृपभूः *f.*, पक्कस्थानं.

To QUAIL, *v. n.* कम्प (c. 1. कम्पते -म्पितुं), प्रकम्प, विकम्प, सद् (c. 1.
सौदति, सन्तुं), अवसद्, विपद्, छि in pass. (छोयते), प्रली (c. 4.
-लीयते -लेतुं).

QUAIL, *s.* (The bird) वक्षिका, वक्षकः, वक्षकपक्षी *m.* (न्), पक्षिलेष्टः,
गञ्जिकायः, लावः, लावकः, गरुडोधी *m.* (न्), भारती, विष्णुलिङ्गी.

QUAINT, *a.* (Odd) विलक्षणः -णा-णं, असङ्गतः -ता-तं, अपरूपः -पा-
पं, प्राचीनरीत्यनुरूपः -पा-पं.—(Over exact) अतिसूक्ष्मः -क्ष्मा -क्षं.

QUAINTLY, *adv.* विलक्षणं, विलक्षण्येन, असङ्गतं, प्राचीनरीत्यनुरूपेण.

QUAINTNESS, *s.* विलक्षण्यं, विलक्षणता, असङ्गतत्वं, अपरूपता, अतिसूक्ष्मता.

To QUAKE, *v. n.* कम्प (c. 1. कम्पते -म्पितुं), प्रकम्प, विकम्प, अभिकम्प,
वेप् (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेप्, चम् (c. 4. चलयति -सितुं), विचम्, उड्डिन्
(c. 6. -विजते -जितुं), डल (c. 1. डलति -लितुं), विडल, प्रडल.

QUAKE, *s.* कम्पः, प्रकम्पः, उकम्पः, कम्पनं, वेपनं, प्रवेपणं, वेपयुः *m.*

QUAKER, *s.* कम्पान्वितः -ता, कम्पनः -ना, कम्पमानः -ना, सकम्पः.

QUAKING, *part.* कम्पमानः -ना -नं, वेपमानः -ना -नं, कम्पितः -ता -तं.

QUALIFICATION, *s.* (That which fits a person for any office, &c.)

योग्यता, उपयुक्तता, उपयोगिता, क्षमता, कार्यक्षमता, गुणविशिष्टता, गुणवैशिष्ट्यं, गुणता.—(Endowment) गुणः, विशेषणं.—(Modification, limitation) मर्यादा, नियमनं, परिच्छेदः -दनं, अवच्छेदः -दनं, श्रमनं, परिमितत्वं, नियतत्वं, परिमाणं, न्यूनत्वं, न्यूनिकरणं, विशेषः; 'without qualification,' अविशेषणः -या -यं.

QUALIFIED, *p.p.* (Fitted) योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उपयोगी -गिनी -गि (न्), क्षमः -मा -मं, कार्यक्षमः -मा -मं, कर्मक्षमः &c., अलङ्करीयः -या -यं, उचितः -ता -तं, पर्याप्तः -मा -मं, गुणवान् -वती -वत् (त्), गुणी &c., गुणोपेतः -ता -तं.—(Modified) नियमितः -ता -तं, नियतः &c., निबद्धः -द्धा -द्धं, समर्यादः -दा -दं, सपरिमाणः -या -यं, परिमितः -ता -तं, परिच्छिन्नः -चा -चं, श्रमितः &c.

To QUALIFY, *v. a.* (Make fit) योग्यं -ग्यां कृ, उपयुक्तं -क्तां कृ, क्षमं -मां कृ, कार्यक्षमं -मां कृ, उपयोगिनं -गिनीं कृ, पर्याप्तं -मां कृ, गुणवान् -वतीं कृ, योग्यीकृ, क्षमीकृ, उपयुक्तगुणान् दा.—(Modify, limit, diminish) नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तु), निबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), समर्यादं -दां कृ, परिमा, परिमितं -तां कृ, सपरिमाणं -यां कृ, परिच्छिद्, श्रम्, उपश्रम्, प्रश्रम्, न्यूनीकृ, ह्स्, लुप्.

QUALITY, *s.* (Property) गुणः, धर्मः; 'good quality,' सद्गुणः, सुगुणः, गुणः; 'possessed of good qualities,' सद्गुणः -या -यं, गुणी यिनी -गि (न्), सद्गुणी &c., सुगुणी &c., गुणवान् -वती -वत् (त्), गुणान्वितः -ता -तं, गुणोपेतः -ता -तं, गुणसागरः -रा -रं, गुणाकरः -रा -रं, गुणयुक्तः -क्ता -क्तं, गुणाश्रयः -या -यं; 'the possession of good qualities,' गुणता, गुणवत्ता; 'destitute of them,' गुणहीनः -ना -नं; 'the loss of them,' गुणभंशः; 'a collection or heap of them,' गुणसंग्रहः, गुणोच्चं, गुणपूर्णः; 'variety of quality,' गुणान्तरः; 'bad quality,' दुर्गुणः -यां, अवगुणः, असद्गुणः; 'possessed of bad qualities,' दुर्गुणी &c.; 'essential or inherent quality,' अनुगतधर्मः, वस्तुशक्तिः *f.*—(Distinguishing property) धर्मः, भावः, स्वभावः, विशेषगुणः, विशेषधर्मः, विशेषः, लक्षणं, गुणलक्षणं, स्वभावलक्षणं, रूपं, स्वरूपं, शीलः -लं.—(Nature, disposition) भावः, स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, शीलः -लता; 'good quality,' सद्भावः.—(Character, whether good or bad) भावः, सदसद्भावः, गुणागुणं, गुणायुगलं, सत्त्वं, सत्त्वासत्त्वं.—(High rank) श्रेष्ठपदं, पदश्रेष्ठता उत्कृष्टपदं, पदोत्कृष्टता, कुलीनता.—(People of rank) कुलीनवर्गः, श्रेष्ठपदस्थाः *m. pl.*, कुलीनजनः *m. pl.* कौलीनं.

QUALM, *s.* (Nausea) वमनेच्छा, विवमिषा, उत्क्रेशः.—(Of conscience) मनस्तापः, अनाकरुणतापः, ईषत्तापः, ईषत्सत्तापः, पश्चात्तापः.

QUALMISH, *a.* वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु, विवमिषुः &c., वमनोन्मुखः -स्ता -स्तं.

QUANDARY, *s.* सन्देहः, संशयः, सम्भ्रमः, व्यस्तता, व्यामोहः.

QUANTITY, *s.* (Magnitude, a mass or collection of indeterminate dimensions) परिमाणं, प्रमाणं, परिमितिः *f.*, मानं, मात्रा, भागः, अंशः; 'a quantity of water equivalent to a piece of gold,' सुवर्णसङ्गसमो or सुवर्णसङ्गपरिमाणो or सुवर्णसङ्गपरिमितो जलांशः.—(Great quantity, abundance) बाहुल्यं, बहुत्वं -ता, प्राचुर्यं, प्रचुरता, प्रायः, आधिक्यं, महाभागः or expressed by the adjectives बहु, प्रचुर, अधिक prefixed; 'in great quantities,' बाहुल्येन, बहुशस्, अनेकशस्, प्राचुर्येण.—(Great quantity, collection) सङ्ख्यः, निचयः, प्रचयः, सङ्घयः, वृन्दं, जोषः, संग्रहः, पुञ्जः.

राशिः *m.*, पूगः, पुञ्जः -ञ्जं, निबहः, वारः. See HEAP.—(Small quantity) अल्पभागः, अल्पांशः, अल्पं -ल्यका, अल्पमात्रं, मात्रा, स्तोके, मुद्रिमात्रं, मुद्रिपरिमाणं; 'in small quantities,' अल्पशस्, see LITTLE.—(Measure, in prosody) मात्रा.—(In arithmetic or algebra) राशिः *m. f.*; 'known quantity,' अक्षराशिः *m. f.*, रूपः; 'unknown quantity,' अक्षराशिः & अक्षरः; 'negative,' ऋषः; 'infinite,' अनन्तराशिः; 'figurative,' लेखराशिः.

QUANTUM, *s.* परिमाणं, निरूपितांशः, निरूपितभागः, उपयुक्तभागः.

QUARANTINE, *s.* चत्वारिंशद्दिनपर्यन्तं गमनागमननिषेधः or संसर्गनिषेधः, चत्वारिंशद्विषसपर्यन्तं गमनागमनावरोधः.

QUARREL, *s.* विवादः, कलहः -हं, वाग् युद्धं, वाक्कलहः -हं, वादयुद्धं, विप्रलापः, वाक्कलः *m.*, विसंवादः, विप्रयोगः, विप्रतिपत्तिः *f.*, द्वन्द्वं, द्वैधं, विरोधोक्तिः *f.*, वाग्विरोधः, नैवीभङ्गः, सौहृदभङ्गः, वैरं, वैरिता; 'quarrel in fun,' क्रीडाकलहः.

To QUARREL, *v. n.* कलहं कृ, कलह (nom. कलहायते), विवद् (c. 1. -वदते -दितुं), विसंवद्, विप्रलप् (c. 1. -लपति -पितुं), व्यवक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), वाक्कलहं कृ, वाग् युद्धं कृ, युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), वै (nom. वैरायते), द्वन्द्वं कृ.

QUARRELER, *s.* विवादी *m.* (न्), कलहकारी *m.* (न्), कलिकारकः.

QUARRELING, *s.* कलहकरणं, विवादकरणं, व्यवक्रोशनं, कल्लनं.

QUARRELSOME, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न्), कलहकारः -री -रं, कलहप्रियः -या -यं, कलिकारी &c., कलिकारकः -का -के, कलिप्रियः -या -यं, विवादार्थी -र्थिनी &c., विवादी &c., विवादशीलः -ला -लं, विवादप्रियः -या -यं, युयुत्सुः -सुः -सु, सङ्ग्रन्धः -न्धा -न्धं, शीघ्रक्रोधी &c., आशुक्रोधी &c., क्रोधशीलः &c.

QUARRELSOMENESS, *s.* कलहकारिता, विवादशीलता, क्रोधशीलता, युयुत्सा.

QUARRY, *s.* (For stone) आकरः, खनिः -नी *f.*, खानिः -नी *m. f.*, प्रस्तरखानिः *f.*, पाषाणखली, पाषाणस्थानं, पाषाणखन्दरः, प्रस्तरोत्पत्तिस्थानं, पाषाणभूमिः *f.*—(Of a hawk, &c.) श्वेनानुसृतः पक्षी, श्वेनानुसृतं पक्ष्यादि, आनिधं.

QUARRYMAN, *s.* प्रस्तरखनकः, पाषाणखनकः, पाषाणखनिकः.

QUART, *s.* कुडवः, अर्द्धप्रत्यस्य चतुर्थांशः or पादः.

QUARTAN, *s.* (Ague) चातुर्थकः, चातुर्थिकः, आहिकः.

QUARTER, *s.* (Fourth part) पादः, चतुर्थांशः, चतुर्थभागः, तुरीयभागः, तुरीयांशः, तुरीयः, चतुर्भागः, पादिकः, पादिनः, अर्द्धांशः, टः; 'three quarters, or a whole minus a quarter,' पाटोनः -ना -नं.—(Region or quarter of the sky) दिक् *f.* (श्), दिशा, दिशाः *f.* (श्), आशा, काशा, ककुभ *f.*, हरित् *f.*, दिग्बिभागः, खनिः -नी *m. f.*, विदेशिनी; the four quarters are, East प्राची, पूर्वदिक् *f.*, पूर्वकाशा, South अवाची, दक्षिणा, दक्षिणाशा, West प्रतीची, पश्चिमाशा, पश्चिमकाशा, North उदीची, उत्तरा, उत्तराशा; 'intermediate quarter or point,' विदिक् *f.* (श्), प्रदिक्, अपदिशः; these are 'South-east,' दक्षिणपूर्वा; 'South-west,' नैर्ऋतिः *f.*, दक्षिणपश्चिमा; 'North-west,' वायवी, पश्चादुत्तरा, पश्चादुदीची, उत्तरपश्चिमा; 'North-east,' प्रागुत्तरा, प्रागुदीची, उत्तरपूर्वा; 'Regent of a quarter,' दिक्पालः, लोकपालः; 'the eight regents,' अष्टदिक्पालाः *m. pl.* see REGENT; 'quarter of the wind,' वायवी; 'from every quarter,' चतुर्दिग्भ्यः; 'in every quarter,' चतुर्दिक्षु; 'from various quarters,' नानादिग्भ्यः.—(Region, in general) देशः, प्रदेशः, उद्देशः, अपदेशः; 'from various quarters,' नानादेशेभ्यः, नानादिग्देशेभ्यः.—(Quarters, lodgings) वासस्थानं, आवासस्थानं.

वसतिस्थानं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निवेतनं; 'of an army,' सैन्य-निवेशः -शनं, सैन्यनिवेतनः -तनं, वलस्थितिः *f.*, सैन्यस्थितिः *f.*, कटकः; 'head-quarters,' सेनापतिनिकेतः -तनं.—(Indulgence shewn in battle) जीवदानं, प्राणदानं, दया, क्षमा, कृपा, धर्मः; 'quarter shall be given to him,' तस्य दया or धर्मी भविष्यति; 'quarter!' दयस्व, क्षमस्व, क्षम्यतां.—(Quarter of a year) वात्सरपादः, मासत्रयं, त्रिमासं.—(Close quarters) बाहुबाह्वि, हस्ताहस्ति; 'to come to close quarters in battle,' बाहुयुद्धं कृ.

To QUARTER, *v. a.* (Divide into four parts) चतुर्भागीकृ, चतुरंशीकृ, चतुर्धा कृ, चतुर्धा खण्ड or विभिद् or विच्छिद्, चतुर्भागशः कृ, चतु-खण्डशः कृ.—(Lodge) वस् in caus.

To QUARTER, *v. n.* (Lodge) वस्, निवस्, प्रतिवस्, वासं कृ.

QUARTER-DAY, *s.* पाददिनं, पाददिवसः, वात्सरपाददिवसः, त्रिमासान्तरदिनं.

QUARTER-DECK, *s.* नौपङ्क्तस्य पश्चिमभागः or उत्तरभागः.

QUARTERED, *p. p.* चतुर्भागीकृतः -ता -तं, चतुर्धा विभक्तः -त्वा -त्वं, चतुर्धा खण्डितः -ता -तं.—(Lodged) वासितः -ता -तं.

QUARTERLY, *a.* त्रैमासिकः -की -कं, त्रिमासीनः -ना -नं, पादिकः -की -कं.

QUARTERLY, *adv.* त्रिमासान्ते, मासत्रयान्ते, मासत्रयवाचसान्ते.

QUARTO, *s.* चतुःपत्रकपुस्तकं, चतुःफलकपुस्तकं, चतुःपत्रकः -कं.

QUARTZ, *s.* काचमणिः *m.*, सितमणिः, स्फटिकः. See CRYSTAL.

To QUASH, *v. a.* (Crush, subdue) खण्ड, मृद, दम्, प्रदम्, पराजि, वशीकृ.—(Annul) लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभं), लोपं कृ, खण्ड, निवृत् in caus., प्रचारनिवर्त्तनं कृ, प्रचारखण्डनं कृ, अवस्थितिभङ्गं कृ, अवस्थि-तिसखनं कृ, नियमोच्छेदं कृ.

QUASI, Expressed by कृ, कल्प, देशीय, देश्य &c. in comp.; as, 'a quasi-poet,' कुकविः *m.*, कविकल्पः, कविदेशीयः; 'a quasi king,' राजदेशीयः.

QUATERNARY, QUATERNION, *s.* चतुष्टयं, चतुष्कं.

QUATRAIN, *s.* चतुष्पादकविता, चतुष्पदकविता, चतुष्पदश्लोकः.

To QUAVE, *v. n.* (Sing with tremor of the voice) खरभङ्गेन or खरकम्पेन or कम्पनखरेण गे (c. 1. गायति, गातुं), शारीरं कृ.—(Vibrate) कम्प, स्फुर.

QUAVER, *s.* (In singing) शारीरः -रं, खरकम्पः, खरभङ्गः.—(Note in music) गान्धर्वविद्यायां शीघ्रतालसूचकं चिह्नं.

QUAY, *s.* घट्टः, घट्टी, उत्तरणस्थानं, नौकोत्तरणस्थानं, गुल्मः.

QUEAN, *s.* बन्धकी, पुच्छली, कुलटा, गणिका, भट्टा, वारस्त्री.

QUEEN, *s.* (Wife of a king) राजपत्नी, राजमहिषी, महिषी, राज्ञी, देवी, नृपपत्नी, नृपवत्सभा, भट्टिनी; 'principal queen, one who has been inaugurated and crowned,' पट्टमहिषी, पट्टदेवी, पट्टा-भिषिक्तराज्ञी; 'queen mother,' राजजननी.—(Woman who is the sovereign of a kingdom) राज्ञी, राज्यकारिणी महिषी.—(At chess) प्रधानः.

QUEENLY, QUEENLIKE, *a.* राज्ञीसदृशः -शी -शं, राज्ञीयोग्यः -ग्या -ग्यं.

QUEEN'S METAL, *s.* कांस्यं -स्यकं, कंसः -सं, कंसः -शं.

QUEER, *a.* विलक्षणः -या -यं, असङ्गतः -ता -तं, अपरुपः -पा -पं.

QUEERLY, *adv.* विलक्षणं, विलक्षण्येन, असङ्गतं, अपरुपं, अद्भुतं.

QUEERNESS, *s.* विलक्षणता, विलक्षण्यं, असङ्गतत्वं, अपरुपता, अद्भुतता.

To QUELL, *v. a.* (Cause to cease, allay) निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -वितुं), शम् (c. 10. शमयति -वितुं), प्रशम्, उपशम्.—(Subdue, crush) दम्, प्रदम्, पराजि, खण्ड, मृद, वशीकृ.

QUELLED, *p. p.* निवर्त्तितः -ता -तं, शमितः -ता -तं, पराजितः &c., वशीकृतः &c.

QUELLER, *s.* पराजिता *m.* (तु), पराजयी *m.* (न), दमकः, शमकः.

To QUENCH, *v. a.* (Extinguish) निर्वा in caus. (-वापयति -वितुं), शम्, (c. 10. शमयति -वितुं) उपशम्, प्रशम्.—(Allay) शम्, उपशम्, प्रशम्, शान्तिं कृ; 'to quench the thirst,' तृष्णां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), तृष्णाछेदं कृ, तृष्णाशान्तिं कृ, तृष्णां शम्, पिपासाछेदं कृ, पिपा-साविच्छेदं कृ, वैतृष्यं कृ.

QUENCHABLE, *a.* शमनीयः -या -यं, शान्यः -म्या -म्यं, विच्छेदनीयः -या -यं.

QUENCHED, *p. p.* शमितः -ता -तं, निर्वाणः -या -यं, छिन्नः -त्वा -त्वं, विच्छिन्नः &c.

QUENCHING, *s.* शमनं, शान्तिः *f.*, छेदः; 'of the thirst,' पिपासाविच्छेदः, तृष्णाछेदः.

QUENCHLESS, *s.* अशमनीयः -या -यं, अनिर्वापणीयः &c., अविच्छेदनीयः &c.

QUERIST, *s.* प्रश्न *m.* (तु), पृच्छकः, प्रश्नकृत्. See INTERROGATOR.

QUERULOUS, *a.* विलापशीलः -ला -लं, विलपनशीलः &c., विलापी -पिनी -पि (न), विलापकारी -रिणी &c., परिदेवनशीलः &c., परि-देवनकारी &c., परिदेवी &c., परिदेवकः -का -कं.

QUERULOUSLY, *adv.* विलापेन, सविलापं, सपरिदेवनं, विलापशीलत्वात्.

QUERULOUSNESS, *s.* विलापशीलता -त्वं, विलापकारित्वं, परिदेवनशीलता.

QUERV, *s.* प्रश्नः, आकांक्षा, आशङ्का, संशयः, सन्देहः, अनुयोगः.

QUEST, *s.* अन्वेषणं, अनुसन्धानं, अनुसरणं, जिज्ञासा, शोधनं; 'in quest,' अन्वेषो -पिणी -पि (न), अर्घी -र्घिनी &c.

QUESTION, *s.* (Interrogatory) प्रश्नः, पृच्छा -च्छनं, प्रच्छनं -ना, अनुयोगः, पय्यनुयोगः, अनुयोजनं, सम्प्रश्नः, जिज्ञासा, आकांक्षा, आशङ्का, अर्थः; 'question and answer,' प्रश्नोत्तरः; 'a string of questions,' प्रश्नमाला, प्रश्नावलिः *f.*—(Inquiry, investigation) अनुसन्धानं, जिज्ञासा, निरूपणं, परीक्षा, पय्येवणा, विचारः -रणा, परीष्टिः *f.*, वितर्कः.—(Subject of debate or controversy) वादविषयः, वादानुवाद-विषयः, वादास्पदः, विचारविषयः, विचारार्थदः, निरर्कविषयः 'the topic in question, प्रस्तुतविषय प्रस्तावः, प्रसङ्गः, प्रसक्तिः *f.*—(Doubt, subject of doubt) सन्देहः, संशयः, विकल्पः, वितर्कः, शङ्का, आशङ्का.

To QUESTION, *v. a.* (Interrogate) प्रच्छ (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं), अनुप्रच्छ, परिप्रच्छ, समनुप्रच्छ, अभिप्रच्छ, प्रश्नं कृ, पृच्छनं, प्रच्छनं कृ, ज्ञा in des., (जिज्ञासति -ते -सितुं), अनुयुज्, प्रश्नेन परीक्ष, प्रश्नोत्तरक्रमेण ज्ञा in des.—(Examine) परीक्ष, अनुमन्था, ज्ञा in des., निरूप, विचर्.—(Doubt of dispute) शङ्क (c. 1. शङ्कते -क्षितुं), आशङ्क, अभिशङ्क, परिशङ्क, विशङ्क, संशङ्क, संशयस्य -स्यां कृ, सन्देहस्य -स्यां कृ, विचर्, वितर्क.

QUESTIONABLE, *a.* शङ्कनीयः -या -यं, आशङ्कनीयः &c., शङ्काहं -हो -हं, विचार्यः -र्या -र्यं, विचारणीयः -या -यं, वितर्कः -का -कं, सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, संशयस्य -स्या -स्यं, सन्देहस्यः &c., संशययुक्तः -क्ता -कं, संशयापन्नः -त्ता -तं, वैकल्पिकः -की -कं.

QUESTIONABLENESS, *s.* शङ्कनीयता, आशङ्कनीयता, विचार्यता, सन्दिग्धता.

QUESTIONABLY, *adv.* शङ्कनीयं, आशङ्कनीयं, सन्दिग्धं, शङ्कापूर्थं, संशङ्कं.

QUESTIONARY, *a.* पश्चमयः -यी -यं, प्रश्नात्मकः -का -कं, पृच्छकः -का -कं.

QUESTIONED, *p. p.* (Interrogated) पृष्टः -हा -हं, अभिपृष्टः &c., अनुयुक्तः -क्ता -कं.—(Doubted) शङ्कितः -ता -तं, आशङ्कितः &c., संशयितः &c.

QUESTIONER, *s.* प्रश्न *m.* (तु), पृच्छकः, प्रच्छकः, प्रश्नकर्त्ता *m.* (तु), प्राद *m.* (ञ्), अनुयुक्ता *m.* (कृ), अनुयोगकृत् *m.*, जिज्ञासुः *m.*, जिज्ञासा-कारी *m.* (न), कथक्थयिकः.

QUESTIONLESS, *adv.* असंशयं, अनाशङ्कनीयं, निःसंशयं, सुनिश्चितं.

QUIBBLE, *s.* वाक्खलं, वक्रोक्तिः *f.*, वक्रवाच्यं, वक्रमणितं, कैतववादः, अर्था-पत्तिः *f.*, हसपादः, कपटवादः, खेपः, अपदेशः, व्यपदेशः, अपलापः.

To QUIBBLE, v. n. वाक्कुलं कृ, वक्रोक्तिं कृ, अर्थापत्तिं कृ, वक्रं or वक्रवाक्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), अपदेशं कृ, अपलप्य, अपदिशु, अपदिशु.
QUIBBLER, s. वाक्कुलकारी *m.* (नं), अर्थापत्तिकृत् *m.*, वक्रोक्तिवादी *m.* (नं).
QUIBBLING, s. वाक्कुलकरणं, वक्रोक्तिः *f.*, अर्थापत्तिः *f.*, अर्थापत्तिकरणं.
QUICK, a. (Swift) शीघ्रः -ग्रा -ग्रं, त्वरितः -ता -तं, द्रुतः -ता -तं, तूष्णः -शी -शं, सत्वरः -रा -रं, त्वरान्वितः -ता -तं, क्षिप्रः -ग्रा -ग्रं, अविलम्बः -द्या -द्यं, अविलम्बितः -ता -तं, अविलम्बी -क्षिनी -क्षि (नं), तुरः -रा -रं, अकुक्षितः &c.—(Quick in motion) त्वरितगतिः -तिः -ति, द्रुतगतिः &c., शीघ्रगः -गा -गं, शीघ्रगामी -मिनी -मि (नं), वेगवान् -वती -वत् (नं), महावेगः -गा -गं, अविलम्बगतिः &c.; 'a quick pace,' द्रुतपदं, अविलम्बितक्रमः—(Quick in action) आशुकारी &c., क्षिप्रकारी &c., शीघ्रकारी &c., शीघ्रकर्मा -म्मा -म्मे (नं), अविलम्बितकर्मा &c.—(In apprehension) शीघ्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि, शीघ्रयाही &c. See SHARP; 'to be quick,' त्वर् (c. 1. त्वरते -रितुं), शीघ्र (nom. शीघ्रायते); 'be quick,' त्वरतां, त्वरस्व, सत्वरस्व.—(Living, moving with life) सजीवः -वा -वं, जीवी &c., जीवभूतः -ता -तं, चलितः -ता -तं, चलः -ला -लं, चलमानः -ना -नं, स्पन्दितः -ता -तं, स्पन्दमानः -ना -नं.—(Quick with child) चलितगर्भा, स्पन्दितगर्भा, गर्भवती, see PREGNANT.

QUICK, adv. शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, आशु, शीघ्र in comp. See QUICKLY.

QUICK, s. (Sensitive part of the flesh, living flesh) मर्म *n.* (नं), मर्मस्थलं, मर्मस्थानं, मर्मदेशः; 'to pierce to the quick,' मर्मं भिद्; 'cutting or piercing to the quick,' मर्मभेदः, मर्मस्पर्शनं, मर्मताडनं; 'that pierces to the quick,' मर्मभेदी -दिनी -दि (नं), मर्मस्पर्क *m. f. n.* (ज्ञ), मर्माभिद्.

To QUICKEN, v. a. (Make alive) सजीवं -वां कृ, सजीवीकृ, जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), संजीव्, जीवं दा, जीवनं दा.—(Accelerate) त्वर् (c. 10. त्वरयति -यितुं), संत्वर, गतिं वृष् in caus., गतिवर्धनं कृ, शीघ्रीकृ, क्षेप (nom. क्षेपयति -यितुं), द्रुततरं -रां कृ.—(Stimulate, incite) उद्दीप् (c. 10. -दीपयति -यितुं), उक्षिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), वीर्यं दा or वृष्, तेजो वृष्.

To QUICKEN, v. n. (Become living) सजीवः -वा -वं भू, सजीवीभू, जीवित्वं प्राप्, चैतन्यं प्राप्.—(As a woman with child) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), चल (c. 1. चलति -लितुं), चलितगर्भा भू, स्पन्दितगर्भा भू.—(Have increased motion) शीघ्रतरं or द्रुततरं गम् or चल, शीघ्र (nom. शीघ्रायते), त्वर् (c. 1. त्वरते -रितुं).

QUICKENED, p. p. (Made alive) सजीवः -वा -वं, सजीवीकृतः -ता -तं, जीवभूतः &c., जीवितः &c.—(Accelerated) त्वरितः -ता -तं, वर्धितगतिः -तिः -ति, वेगितः &c.

QUICKENING, part. or a. जीवदः -दा -दं, उद्दीपकः -का -कं. See LIFE-GIVING.

QUICKENING, s. (Of the child in the womb) स्पन्दनं, गर्भवचनं, गर्भस्पन्दनं.

QUICK-LIMB, s. तम्रचूर्णं, तम्रकर्करः -रं, तम्रलेपः, उष्णलेपः.

QUICKLY, adv. शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, आशु, सहसा, तूष्णं, लघु, अविलम्बितं, अविलम्ब, अपलं, द्रुतपदं, अविलम्बितपदं, अरं, शीघ्र or त्वरित or क्षिप्र in comp.; as, 'going quickly,' शीघ्रगः -गा -गं, शीघ्रगामी &c., त्वरितगतिः; 'spoken quickly,' त्वरितोदितः -ता -तं; 'acting quickly,' शीघ्रकारी &c., क्षिप्रकारी &c., आशुकारी &c.—(Soon, without delay) अचिरेण, अचिरात्, सद्यस्,

आशु, सपदि, अटिति, अविलम्बेन.

QUICKNESS, s. शीघ्रता -त्वं, सत्वरता -त्वं, द्रुतता -त्वं, क्षिप्रता, शैघ्र्यं, त्वरा त्वरणं, अविलम्बः, लघुता, वेगिता.

QUICK-BAND, s. आर्द्रसिकताः *pl.*, जलार्द्रसिकताः, अनृपसिकताः, द्रवसिकताः.

QUICK-SCENTED, a. शीघ्रघ्राणः -घ्रा -घं, तीक्ष्णघ्राणः &c., सूक्ष्मघ्राणः &c.

QUICK-SIGHTED, QUICK-EYED, a. शीघ्रदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, तीक्ष्णदृष्टिः &c. सूक्ष्मदृष्टिः &c., सूक्ष्मदर्शी -शिनी -शि (षी), प्रसरदृष्टिः &c.

QUICK-SIGHTEDNESS, s. सूक्ष्मदर्शिता, दृष्टिसूक्ष्मता, दृष्टितीक्ष्णता, सूक्ष्मदृष्टिः.

QUICKSILVER, s. पारदः, पारः, पारतः, रसः, रसधातुः *m.*, दिव्यरसः, सिद्धधातुः *m.*, रसराजः, रसनाथः, चपलः, सूतः -तं, रेतस् *n.*, दारदः, खलमूर्तिः *f.*, देहदः, पतङ्गं, सेचरः, मृत्पुनाशकः, रुद्रजं, शिवबीजं, हर योजं, अशोकं, अमरः, मुकुन्दः, अविमलः -जा -जं, योगवाही.

QUICK-WITTED, a. शीघ्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., तीक्ष्णबुद्धिः &c.

QUIESCENCE, s. शान्तता, शान्तिः *f.*, निश्चलता, अचलता, नैश्चल्यं, चल नाभावः, निश्चलभावः, चेष्टानिवृत्तिः *f.*, चेष्टाभावः, निवृत्तिः *f.*, निर्वृतिः *f.*, विग्रामः, विग्रामान्तिः *f.*, स्थिरता, समाधानं; 'of mind,' मनः शान्तिः *f.*, सौमनस्यं.

QUIESCENT, a. निश्चलः -ला -लं, अचलः &c., अचरः -रा -रं, निश्चेष्ट -ष्टा -ष्टं, निवृत्तचेष्टः &c., शान्तः -ना -नं, स्थिरः -रा -रं, समाहितः -ता -तं, सुसमाहितः &c., निर्वृतः -ता -तं, निवृत्तः -ज्ञा -ज्ञं, विरतः -ता -तं.—(In grammar) अनुच्चारितः -ता -तं, लुप्तोच्चारः -रा -रं; 'quiescent mark,' विरामः.

QUIET, a. (Not moving) निश्चलः -ला -लं, अचलः -ला -लं, अचरा -रा -रं, स्थिरः -रा -रं, सुस्थिरः &c.—(Calm, not agitated, at rest) शान्तः -ना -नं, प्रशान्तः &c., उपशान्तः &c., निशान्तः &c. शमितः -ता -तं, शमी -मिनी -मि (नं), सुस्थिरः -रा -रं, स्थिरः -रा -रं, स्वस्थः -स्या -स्यं, अक्षुब्धः -द्या -द्यं, अथाकुलः -ला -लं, निराकुल &c., समाहितः -ता -तं, विग्रामः -ना -नं, निर्वृतः -ता -तं, निवृत्तः -ज्ञा -ज्ञं.—(Free from wind) निर्वतः -ता -तं, निवृत्तवातः &c. निवृत्तवायुः -युः -यु.—(Mild, gentle) सौम्यः -म्या -म्यं, सौम्यवृत्ति -क्तिः -क्ति, मृदुः -द्दी -दु, मन्दः -न्दा -न्दं, अनुग्रहः -घ्रा -घं, असाहसिक -की -कं, अचरदः -शदा -शदं.—(Unmolested) निर्विग्रहः -घ्रा -घं, अविग्रितः -ता -तं, निरुपद्रवः -वा -वं, निरुपग्रहः &c., निष्कण्टकः -कं -कं, अबाधः -धा -धं, अग्रतिबन्धः -न्धा -न्धं, प्रतिबन्धहीनः -ना -नं, स्वस्थः -स्या -स्यं.—(Silent) तूष्णीकः -का -कं, निःशब्दः -श्या -श, निःशब्दः &c.; 'be quiet!' तूष्णीभाव, तूष्णीमास्यतां, विरम.

QUIET, s. शान्तिः, शान्तिः, शान्तता, प्रशान्तिः *f.*, उपशान्तिः, निर्वृतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विग्रामः, विग्रामान्तिः *f.*, स्वस्थता, स्वास्थ्यं, समाधानं, निरुपद्रवता, उपद्रवाभावः, निर्विग्रहता, निरुपग्रहता, प्रतिबन्धहीनता, प्रतिबन्धाभावः, निष्कण्टकत्वं, कण्टकाभावः, निश्चलता, स्थिरता.

To QUIET, v. a. शान् (c. 10. शानयति -यितुं), प्रशान्, उपशान्, शान्त् 0 शान्त् (c. 10. शान्तयति -यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्, उपशान्त् निवृत् (c. 10. -वृत्तयति -यितुं), विरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), निर्दिष्टीकृ, निरुपद्रवीकृ, निश्चलीकृ, स्थिरीकृ.

QUIETISM, s. शान्, शान्तिः *f.*, निवृत्तिमार्गः, वैराग्यं. According to the Vedānta system there are six stages of this state, & six duties to be performed by him who practices it, विग्रहा, समाधानं, तितिक्षा, उपरतिः *f.*, दमः, शान्.

QUIETIST, s. वेदान्ती *m.* (नं), वेदान्तज्ञः, वेदान्तगः, वेदान्तसेवी *m.* (नं), वेदान्तमार्गी *m.* (नं), वेदान्ताधिकारी *m.*, निवृत्तमार्गी *m.*

QUIETLY, adv. शान्तं, शान्ता, स्वैर्येण, निर्वृतिपूर्व, शान्तवत्, अथाकुल

निराकुलं, अक्षुभं, अक्षोभेय, अनुभं, अचलं, मन्दं, स्वल्पं, स्वास्थ्येन, सशमं, निःशब्दं, तूष्णीं, निश्चलं.

QUIETNESS, *s.* शान्ता, प्रशान्ता, शान्तिः *f.*, स्थिरता, निश्चलता, नैश्चल्यं, अक्षुभता, अक्षोभः, अथाकुलत्वं. See QUIET, *s.*

QUIETUDE, *s.* शान्तिः *f.*, शानः. See QUIETNESS, QUIET, *s.*

QUILL, *s.* (Feather) अक्षः, पक्षी; 'for writing,' कलमः, लेखनी, खालेखनी.—(Of a porcupine) शलली -लं, शलः -लं.—(Of a lute, &c.) रणः, परिवादः, शारिका, कोशः.

QUILT, *s.* तूलिका, तूला -ली, उन्नमज्जदः, उन्नमज्जदः, शयनीयप्रच्छदः, शय्याप्रच्छदपटः, शय्याच्छादनं, तूलादिनिर्मितः प्रच्छदः, आस्तरणं, आस्तरः, संस्तरः, स्तरिमा *m.* (न).

To QUILT, *v. a.* तूलादि निवेशयित्वा निषिद् (c. 4. -पीष्यति -पेषितुं) or परिषिद् or विषिद् or संसिद् or सिद्.

QUINARY, *a.* पञ्चकः -का -कं, पञ्चरूपः -पा -पं, पञ्चाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

QUINCE, *s.* (The tree) श्रीफलः may be used.—(The fruit) श्रीफलं.

QUINDRAGON, *s.* पञ्चदशकोणः -को, पञ्चदशभुजः, पञ्चदशाक्षं -क्षी.

QUINQUAGESIMA, *a.* ख्रीष्टपुनरुत्थानोत्सवात् पञ्च पञ्चाशत्तमदिनसः.

QUINQUENNIAL, *a.* पाञ्चवर्षिकः -की -कं, पञ्चवर्षिकः &c., पञ्चवर्षीयः -या -यं, पाञ्चाब्दिकः -की -कं.

QUINCY, *s.* अधिमांसकः, घटसर्पः, गडमाला, कण्ठरोगः.

QUINTESSENCE, *s.* सारः, सारांशः, पञ्चमसारः, उन्नमसारः, परमसारः.

QUINTUPLE, *a.* पञ्चगुणः -गा -गं, पञ्चविधः -धा -धं, पञ्चाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

QUIP, *s.* (Taunt, sarcasm) छेपः, अवछेपः, व्यञ्जना -नं.

QUIRE, *s.* (Band of singers) गायकगणः, गायकचक्रं.—(Of paper) पत्रचतुर्विंशकं.

QUIRISTER, *s.* सहगायकः, सहगायकः, गायकगणान्धनरः.

QUIRK, *s.* (Fancy) मनोलील्यं, बुद्धिचापन्यं, लहरी, छन्दस्, अलङ्घिः *m.*, दुर्वसनता, मृदार्थकं.—(Taunt) छेपः, अवछेपः.—(Quibble) वाक्छलं, यक्रोक्तिः *f.*

QUIRKISH, *a.* चपलः -ला -लं, लोलः -ला -लं, वाक्छलमयः -यी -यं.

QUIT, *v. a.* (Give up, abandon) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, संत्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा, अपहा, अपाहा, प्रहा, विमज्, उत्तमज्, अतिमज्, अपमज्, अपाम्, युदस्, उज्, प्रोम्, मुष्, विमुष्, रह, विरह, परिरह, वृज्, परिवृज्, विवृज्.—(Depart from) अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विगम्, अपगम्, अपया, अपे, अपे, अपस, प्रस्था, विप्रस्था.—(Clear) शुष्, परिशुष्, मुष्, विमुष्, निस्तृ in caus.—(Perform one's duty) स्वकर्मण्यं or स्वकर्म सम्पद् (c. 10. -पादयति -पितुं) or विधा.

QUIT, *a.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः &c., विमोचितः -ता -तं, च्युतमुक्तः &c., उत्तीर्णः -णी -णं, अवतीर्णः -णी -णं, उपकारमुक्तः &c., शोधितः -ता -तं.

QUITE, *adv.* सर्वथा, सर्वतस्, सर्वशस्, साकल्येन, सकलं, सम्यक्, अज्ञेयतस्, अज्ञेयेण, पर्याप्तं, विधत्तस्, अखिलेन, निखिलेन, अनूनं, सर्वभावेन.—(To a great degree, very) अति or सु prefixed, अत्यक्तं, अतिशयं -येन; 'quite fresh,' अतिनवः -वा -वं, अतिसद्यस्कः -स्का -स्तं, सद्यस्कालीनः -ना -नं.—(Not quite) ईषदूनः -ना -नं, अत्योनः &c.

QUITS, अन्योन्यं or परस्परम् च्युतमुक्ती *m. du.*, or उपकारमुक्ती.

QUITTANCE, *s.* निस्तारः, मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निष्कृतिः *f.*, उन्नमणं, शुद्धिः *f.*, शोधनं, अपनयनं; 'from debt or obligation,' च्युतमुक्तिः *f.*, च्युतमोक्षः, च्युतशुद्धिः *f.*, च्युतशोधनं, च्युतापनयनं, च्युतापकरणं, च्युतापनोदनं, विगहनं; 'of a grudge,' वैरशुद्धिः *f.*

QUITTED, *p. p.* त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., रहितः -ता -तं, विरहितः

&c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, विसर्जितः &c., उन्मिष्टः &c., प्रोन्मिष्टः &c.

QUIVER, *s.* तूषा -शा -शी, तूषीरः, शरधिः *m.*, इषुधिः *m.*, शराश्रयः, वाणाश्रयः, निषङ्गः, अपासङ्गः, उपासङ्गः, तुलसारिणी, खोलिः *f.*; 'having a quiver,' तूषी-शिनी &c.; 'carrying one,' धृतेषुधिः -धिः -धि, तूषधरः -रा -रं.

To QUIVER, *v. n.* स्फुर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), प्रस्फुर्, विस्फुर्, कम्प् (c. 1. कम्पते -न्पितुं), विकम्प्, प्रकम्प्, अभिकम्प्, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दिनुं), परिस्यन्द, वेष् (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेष्, जस् (c. 4. जस्यति -सितुं), चित्रस्, हल्ल (c. 1. हलति -लितुं), विहल्ल, प्रहल्ल; 'his lips quiver,' ओष्ठाधरी स्फुरतः; 'his lip quivers,' अधरः स्फुरति; 'his arm quivered,' बाहुः पुम्फोर.

QUIVERED, *a.* तूषी-शिनी-शि (न), धृतेषुधिः -धिः -धि, सतूषा -शा -शी.

QUIVERING, *part. or a.* स्फुर्न् -रन्ती -रत् (त), स्फुरितः -ता -तं, प्रस्फुरितः &c., स्पन्दमानः -ना -नं, स्पन्दिनः &c., कम्पमानः -ना -नं, प्रकम्पमानः &c., कम्पितः &c., वेपमानः -ना -नं, सकम्पः -स्या -स्यं, चञ्चलः -ला -लं; 'having a quivering lip,' स्फुरिताधरः -रा -रं, प्रस्फुरिताधरः &c., स्फुरदोष्ठी -ष्ठिनी &c.

QUIVERING, *s.* स्फुरणं, स्फुरितं, विस्फुरणं, प्रस्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, स्पन्दनं, कम्पनं, वेपनं; 'of the lip,' अधरस्फुरणं.

QUIZ, *s.* (Odd fellow) अपरूपजनः, विलक्षणजनः.—(One who ridicules others) उपहासकः, अवछेपकः, परिहासकृत् *m.*, अवज्ञाकारी *m.*

To QUIZ, *v. a.* अवहस (c. 1. -हसति -सितुं), अपहस, अवहासभूमिं कृ, अपहासास्पदं कृ, अवहास्यदं कृ, अवज्ञाभूमिं कृ, अवछिप्.

QUOIF, QUOIFFURE, QUOIN, see COIF, COIFFURE, &c.

QUOIT, *s.* (Circular ring of iron) चक्रं, लोहचक्रं, लोहचक्रं, अट्टनं; 'game of quoits,' यक्रोक्तिः.

To QUOIT, *v. a.* लोहचक्राणि छिप् (c. 6. छिपति -क्षेपुं), यक्रोक्तिं कृ.

QUONDAM, *a.* पृष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, प्राक्कालः -नी -नं. See FORMER.

QUORUM, *s.* कार्यनिर्वाहसमसंख्या, कार्यानिर्वाहायुक्तसंख्या, कार्यनिर्वाहोचितसंख्या, कार्यनिर्वाहावरसंख्या, कार्यसाधकावरसंख्या.

QUOTA, *s.* उपयुक्तांशः, उपयुक्तभागः, यथायोग्यांशः, यथोचितांशः.

QUOTATION, *s.* (The act) अवतरण, अवतारणं, उद्धारः, उद्धरणं, उपन्यासः, उपन्यसनं, of the Vedas आनादानं.—(Passage quoted) उपन्यस्तवाक्यं, उद्धृतवाक्यं, उपन्यस्तवचनं, उद्धृतलेखः, अवतारितवाक्यं, उपनीतवाक्यं, प्रमाणार्थम् अनुकल्पन्योद्धृतम् अनुवादकवाक्यं.

To QUOTE, *v. a.* अवतृ (c. 10. -तारयति -पितुं), अवतरणं कृ, उपन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपन्यासं कृ, उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उद्धारं कृ, प्रमाणार्थम् अनुकल्पन्याद् अनुवादकवाक्यम् उद्धृ or उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं).

QUOTED, *p. p.* अवतीर्णः -णी -णं, अवतारितः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रमाणार्थम् उपनीतः -ता -तं.

QUOTH, *v. defect.* Expressed by आह, उवाच &c.

QUOTIDIAN, *a.* प्रायहिकः -की -कं, प्रायाहिकः &c., रेकाहिकः &c., अन्वाहिकः &c., प्रतिदैनिकः &c., आहिकः &c., अन्येषुक्तः -स्का -स्तं; 'fever,' प्रायाहिकज्वरः, अन्येषुक्तः.

QUOTIENT, *s.* लब्धिः *f.*, भागं, फलं, शेषफलं, भागः.

R.

RABBIT, *s.* शशः, शशकः, लक्षकण्ठः, लोमकण्ठः -लीकः, मृदुलोमकः; 'its skin,' शशोर्णः, शशलोम *n.* (न), शशचर्म *n.*, शशकानिनं.

RABBLE, *s.* अन्यजातीयाः *m. pl.*, प्राकृतजनताः *m. pl.*, अन्याः *m. pl.*

सलाः *m. pl.*, हीनवर्णाः *m. pl.*, पृथग्जनाः *m. pl.*, अधमजातीयाः *m. pl.*, अधमजनसमूहः, नीचजनसमूहः, प्राकृतजनसमूहः.

RABID, *a.* उन्मत्तः -त्ता -न्, उन्मादः -दा -दं, उन्मादवान् -वती -वत् (त्), मत्तः -त्ता -न्, प्रमदः -दा -दं, पातुलः -ला -लं; 'a rabid dog,' अलकः, अलकः.

RABIDLY, *adv.* उन्मत्तवत्, मत्तवत्, सोन्मादं, उन्मादेन, प्रमदवत्.

RABIDNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, सोन्मादता, प्रमदता. See MADNESS.

RACE, *s.* (Lincage) वंशः, सन्ततिः *f.*, सन्तानः, सन्त्ययः, कुलं, जातिः *f.*, सन्ववायः, गोत्रं, वंशपरम्परा, वंशावलिः *f.*, वंशधिततिः *f.*, पुत्रपौत्रादिवंशपरम्परा, तन्तुः *m.*, अभिजनः, प्रवरं, वंशः, जननं, सन्तकं, सगोत्रं; 'human race,' मनुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*—(A running or course) चर्या, धावनं, मार्गः; 'horse-race,' सद्यचर्या, सद्यधावनं, सद्यमार्गः. —(Ginger) गुल्ममूलं.

To RACE, *v. n.* अग्रोपस्थानेच्छया धाव् (c. 1. धावति -वितुं), अग्राभिगमनेच्छया धाव्, परस्परजिगीपया धाव्, जवेन धाव्.

RACE-COURSE, *s.* चर्याभूमिः *f.*, चर्यास्थानं, धावनभूमिः *f.*, धावनस्थानं.

RACE-HORSE, *s.* जवाधः, जवनः, जवी *m.* (न्), जवाधिकः, धावकः.

RACER, *s.* धावकः, धावनकृत्. See RACE-HORSE.

RACK, *s.* (For hay) गृवादेनी, ट्रोणी -णिः *f.*—(Instrument of torture) यातनायन्त्रं, यातनयन्त्रं, प्रमाथयन्त्रं.—(Extreme pain) यातना, अतिव्यथा, तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना.

To RACK, *v. a.* यत् (c. 10. यातयति -वितुं), यातनयन्त्रेण व्यथ् (c. 10. व्यथयति -वितुं) or प्रमथ् (c. 10. माथयति -वितुं), सत्यन्तं व्यथ् or पीड् (c. 10. पीडयति -वितुं), यातनां कृ.

RACKED, *p. p.* अतिव्यथितः -ता -न्, अतिपीडितः &c., प्रमाथितः &c., प्रमथितः &c.

RACKET, *s.* (Confused noise) कोलाहलः, कलकलः, कलरपः, हल-हलाशब्दः, कालकीलः, रासः, तुमुलं.—(In tennis) गुलिकाताडनी, गुलिकाप्रक्षेपणी, गुलिकाप्रणोदनी, गुलिकाक्षेपणयष्टिः *m.*, गुलिकाप्रणोदनयन्त्रं.

RACKETY, *a.* कोलाहलकारी -रिणी -रि (न्), तुमुलकारी &c., तुमुली &c.

RACY, *a.* रसिकः -का -कं, रसी -सिनी -सि (न्), रसवान् -वती -वत् (त्), सरसः -सा -सं, सरसः &c., तीक्ष्णरसः &c., उग्ररसः &c.

RADIANCE, RADIANCY, *s.* प्रभा, दीप्तिः *f.*, तेजस् *n.*, उज्ज्वलता, प्रकाशता, छविः *f.*, उज्ज्वलः, भास्विण्याता, चम्पैरश्मिः *m.* See BRIGHTNESS, BRILLIANCY, LUSTRE.

RADIANT, *a.* देदीप्यमानः -ना -न्, प्रकाशमानः &c., द्योतमानः &c., दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), प्रदीप्तिमान् &c., प्रभावान् &c., सुप्रभः -भा -भं, तेजोमयः -यी -यं, कान्तिमान् &c., किरणमयः -यी -यं, मरीचिमाली -लिनी -लि (न्), विशदः -दा -दं. See BRIGHT, BRILLIANT, LUSTROUS.

RADIANTLY, *adv.* अतितेजसा, सुप्रभं, उज्ज्वलं, सुप्रकाशं.

To RADIATE, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -वितुं), किरण (nom. किरणायते), दीप् in freq. (देदीप्यते), वक्ष्म (nom. वक्षायते), संशु (nom. संशूयति), किरणरूपेण स्फुर, किरणान् पत् (c. 10. पातयति -वितुं).

RADIATION, *s.* किरणस्फुरणं, रश्मिस्फुरणं, संशुपातनं, किरणपातनं, रश्मिविकिरणं, संशुविकिरणं, दीप्तिविकिरणं.

RADICAL, *a.* (Original, fundamental) मौलिकः -की -कं, मौलः -ली -लं, मूलिकः -की -कं, मूली लिनी -लि (न्), वास्तवः -वी -वं.—(Natural) स्वाभाविकः -की -कं, प्राकृतिकः &c., स्वाभावजः -जा -जं, सात्विकः -की -कं.—(Primitive) मूलिकः &c., see the word.

RADICALLY, *adv.* मूलतः, आमूलं, समूलं, स्वाभावतः, जातितः.

To RADICATE, *v. a.* मूलतो रुह in caus. (रोपयति -वितुं) वज्रमूलं -लां व RADISH, *s.* मूलकः -कं, कन्दमूलं, सेकिनं, पाटीरः, पटीरं, हरिपर्यं, हरिपर्यं RADIUS, *s.* (Of a circle) त्रिज्या, व्यासार्धं, व्यासार्धरेखा, कर्कटः.—(Of the equator) भूकण्ठः.—(Of a wheel) चरं.

RAFF, *s.* अधमजातीयाः *m. pl.*, हीनवर्णाः, अन्यजातीयाः &c. See RABBL.

RAFFLE, *s.* गुटिकापातः, महामूल्यद्रव्यप्राप्त्यर्थं गुटिकापातनं.

To RAFFLE, *v. n.* महामूल्यद्रव्यप्राप्त्यर्थं गुटिकापातः पत् (c. 10. पातयति -वितुं).

RAFT, *s.* उडुपः -पं, तरणः -णी, तरणिः *m.*, प्रवः, प्रवाका, तरखः, तर *n.*, तखिः *m.*, तारणः, वहिचं, चारिरपः, कोलः, भेलः -लकः, होडः RAFTER, *s.* गृहस्थूणा, वेशस्थूणा, पटलस्थूणा, स्थूणा, पटलकाष्ठं, पटलदा *m.*, गृहदारः *m.*, गृहकाष्ठं, दीर्घस्थूणा, दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारः *m.*

RAG, *s.* (Piece of tattered cloth) वस्त्रखडः, जीर्णवस्त्रखडः, नजं वस्त्रखडः, पटखडः, चीरं, चीवरं, कर्पटः, कन्या, लककं, करः.—(Ragged garment) जीर्णवस्त्रं, जर्जरवस्त्रं; 'dressed in rag: see RAGGED; 'a bundle of rags,' चीरसमूहः, करोत्करः.

RAGAMUFFIN, *s.* चीरवासाः *m.* (स), कर्पटी *m.* (न्), खलः, धूर्तः, अधमजातीय

RAGE, *s.* (Great anger, fury) क्रोधः, कोपः, प्रकोपः, अतिक्रोध अतिकोपः, क्रोधावेशः, कोपावेशः, संरम्भः, प्रतिरम्भः, संरम्भता, अमर्षं क्रुध् *f.*, उग्रता -त्वं, रौद्रं -द्रता, अखडता, उच्चखडता, रागः, अतिराग उन्नापः, सन्नापः, कोपाकुलता, प्रतियः; 'in a rage,' संरम्भः -अं, संरम्भी -म्भिणी &c., क्रुधः -द्धा -द्धं, क्रोधी -धिनी &c., जातक्रोधा -धं, कोपाकुलः -ला -लं, जातमर्षः -धं -धं, क्रोधाविष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Violence, vehemence) संरम्भः, उग्रता, तीक्ष्णता, अतितीक्ष्णता तीक्ष्णयं, रौद्रता, तीव्रता, तिग्मता.—(Agitation) द्योभः, व्याद्योभ वेगः, अतिद्योभः.

To RAGE, *v. n.* (Be angry) क्रुध् (c. 4. क्रुध्यति, क्रोद्धं), संक्रुध्, रुप् (c. 4. रुष्यति, रोपितुं), कुप् (c. 4. कुष्यति, कोपितुं), प्रकुप्, क्रोधाकुलः -लं -लं भू, कोपाकुलः -ला -लं भू, संरम्भः -आ -अं भू, संरम्भी भू.—(Become violent or intense) उग्रतरः -रा -रं भू, तीक्ष्णतरः -रा -रं भू, रौद्रतरः -रा -रं भू, रौद्रिभू, तिग्मतरः -रा -रं भू, भृश (nom. भृशायते), उच्च -खडा -खडं भू, क्षुभ् (c. 4. क्षुभ्यति, द्योभितुं).

RAGEFUL, *a.* क्रोधी -धिनी -धि (न्), क्रोधान्वितः -ता -तं, कोपान्वितः &c. कोपाकुलः -ला -लं, कोपी &c., संरम्भी &c., सकोपः -पा -पं.

RAGGED, *a.* जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः -का -कं, जीर्णः -णी -णं, लि -द्धा -द्धं, विच्छिन्नः &c., विषमधारः -रा -रं; 'ragged garment' जीर्णवस्त्रं, जर्जरवस्त्रं, छिन्नवस्त्रं, भिक्षुसंघाटी *m.* (न्), कर्पटः, चीरं चीवरं, कन्याः 'dressed in ragged garments,' चीरवासाः -म -सः (स), कर्पटधारी -रिणी -रि (न्), कर्पटिकः, चीवरी &c.

RAGGEDNESS, *s.* जर्जरता, जर्जरीकता, जीर्णता, छिन्नवस्त्रता, छिन्नता.

RAGING, *part. of a.* उग्रः -या -यं, रोपयः -णा -णं, वेगी -गिनी -नि (न्), महावेगः -गा -गं, उदीर्घवेगः &c., संरम्भी &c., संरम्भः -आ -अं तीक्ष्णः -हणा -हणं, तीव्रः -द्रा -द्रं, अखडः -खडा -खडं, उच्चखडः &c.

RAGMAN, *s.* चीरव्यापारी *m.* (न्), चीरविक्रेता *m.* (न्), छिन्नवस्त्रव्यापारी

RAGOUT, *s.* मिहानं, सख्यजनाहारः, व्यञ्जनं, उपस्करः.

RAH, *s.* (The ascending node, fabled as a demon, the son of Singhiká, with the tail of a dragon. His head was cut off by Vishnu, at the churning of the ocean; but being immortal, by having tasted the amrit, the head and tail retained their separate existence, and were transferred to the stellar sphere. The head, or Rāh, became the cause of eclipses, by endeavouring at various

times to swallow the sun and moon. The tail was called Ketu, or the descending node, *see* PLANET. राहुः, सिंहकामूः *m.*, सिंहकः, सिंहकेयः, ग्रहः, ग्रहकलोलः, खेटः, विधुनुदः, सूर्यग्रहः. An eclipse is called राहुग्रहः, राहुग्रहः, राहुसंस्पर्शः.

RAIL, *s.* लोहस्तम्भः, लोहशङ्खः *m.*, लोहावरणं. *See* RAILING.

To RAIL, *v. a.* (Inclose with rails) लोहस्तम्भेन परिवेष्ट or परिवृ or आवृ or अववृ or संवृ, लोहस्तम्भावृतं -तां कृ.

To RAIL, *v. n.* (Reproach, revile, abuse) निन्द, अपवाद, तिरस्कृ, आक्रुश, अवगृह्, अवधिष, अधिषिष, परिषिष, क्षिष, शप, अभिषिष, परिषिष, आक्षर, गर्ह, भर्त्स, कुत्स, मुखरीकृ, गुप्. in des., उपालम्भ.

RAILED AT, *p. p.* आक्रुशः -ष्टा -ष्ट, उपालम्भः -आ -अं, अधिषिषः -आ -अं.

RAILER, *s.* निन्दकः, आक्रोशकः, उपक्रोश *m.* (पृ), कुत्सावादी *m.* (नं), अपवादकः, निर्भर्त्सकः, उपालम्भकारी *m.*, अवक्षेपकः.

RAILING, *s.* (Reviling) निन्दा -न्दनं, अपवादः, परिवादः, परीवादः, तिरस्कारः, उपालम्भः, जुगुप्सा, वाक्पाहार्य, आक्रोशः -शनं, उपक्रोशः, दुर्वाक्यं, धिक्छिन्ना. —(Fence) सावरणं, लोहावरणं, सावारः, कटघ्ननं. *see* FENCE.

RAILLERY, *s.* अपहासः, परिहासः, परीहासः, प्रहसनं, हासिका

RAIL-ROAD, RAIL-WAY, *s.* लोहवर्त्म *m.* (नं), लोहमार्गः अयोवर्त्म *m.* (नं).

RAIMENT, *s.* वस्त्रं, पासस् *m.*, वसनं, वेशः, अक्षरं, आच्छादनं, परिधानं, प्रसाधनं, संव्यानं, सिषयः, प्रच्छादनं, परिच्छादः; 'clothed in white raiment,' शुक्लाक्षरधारी -रिणी -रि (नं), शुक्लवासाः -साः -सः (मं).

To RAIN, *v. n.* वृष् (c. 1. वर्षति -ते -यितुं), अभिवृष्, प्रवृष्, अभिप्रवृष्, वर्षणं कृ, वृष्टिं कृ, मेघेभ्यः पतृ (c. 1. पतति -तितुं), वृष्टिं सु (c. 1. सवति. सोतुं), जलं or तोयं सु; 'to rain slightly or softly,' शीक् (c. 1. शीकते -कितुं); 'to rain heavily,' अतिवृष्टिं कृ; 'to cease to rain,' निवृष्टि; 'it rains,' वर्षन्ति मेघाः, वृष्टिर् मेघेभ्यः पतति.

To RAIN, *v. a.* वृष् (c. 1. वर्षति -ते -यितुं), अभिवृष्, प्रवृष्, अभिप्रवृष्, सु (c. 1. सवति, सोतुं or c. 10. सावयति -यितुं), पतृ (c. 10. पातयति -यितुं), शीक् (c. 1. शीकते -कितुं); 'the clouds rain water,' जलं सवन्ति मेघाः; 'the clouds rained blood,' मेघाः शोणितं ववृषुः; 'the sky rained blood,' सावयामास शोणितं व्योम, शिशोकिं शोणितं व्योम.

RAIN, *s.* वृष्टिः *f.*, वर्षः -वर्षं, आपृष्टिः *f.*, खजलं, घनासु *m.*, मेघासु *m.*, खवारि *m.*, मेघजलं, गोपूतं, पञ्ज्यः, परामृतं; 'soft rain,' शीकरः; 'heavy rain,' अतिवृष्टिः *f.*; 'untimely rain,' अकालवृष्टिः *f.*; 'shower of rain,' धारासम्पातः, धारासारः; 'broken or partial rain,' खण्डवृष्टिः *f.*—(Rains, season of the rains) वर्षाः *m. pl.*, वर्षकालः, वृष्टिकालः, मेघकालः, मेघागमः, प्रावृट् *f.* (पं), प्रावृट्कालः, प्रावृषा. *See* RAINY.

RAIN-BOW, *s.* इन्द्रधनुस् *m.*, इन्द्रपापः, शक्रधनुस् *m.*, इन्द्रायुधं, देवायुधं, शक्रशरासनं, मेघधनुः *m.*, सुरधनुः *m.*, मणिधनुः *m.*, वायुकलं, धनुषं, कौशिकायुधं, परामृतं.

RAINED, *p. p.* वर्षितः -ता -तं, अभिवर्षितः -ता -तं, प्रवर्षितः &c.

RAINNESS, *s.* वर्षकत्वं, वार्षिकत्वं, बहुवृष्टित्वं, वृष्टिबाहुल्यं.

RAINWATER, *s.* वर्षासु *m.*, वृष्टिजलं, वर्षजलं, वृष्टिवारि *n.*

RAINY, *a.* वर्षुकः -का -कं, वार्षिकः -की -कं, वर्षिकः &c., वृष्टिमान् -मती -मत् (तं), बहुवृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, वर्षी -विणी -विं (नं), प्रावृषिकः -की -कं. *See* PLUVIAL; 'rainy cloud,' वर्षुकमेघः, वर्षुकान्दः; 'a rainy day,' दुर्दिनं, वार्दलं; 'rainy night,' वर्षारारः; 'rainy season,' वृष्टिकालः, वर्षकालः, वर्षाकालं, मेघागमः, मेघकालः, प्रावृट् *f.* (पं), प्रावृट्कालः, प्रावृषा, घनकालः, जलदकालः, घनसमयः, जलदागमः,

तपाययः, चातकानन्दनः.

To RAISE, *v. a.* (Lift, raise up) उत्था in caus. (-यापयति -यितुं, rt. स्था), उच्चृत् (c. 10. -तोलयति -यितुं), उन्नम् (c. 10. -नमयति -नामयति -यितुं), उन्नो (c. 1. -नयति -नेतुं), उन्न (c. 1. -हरति -हर्तुं), उच्छि (c. 1. उच्छ्रयति -यितुं, rt. श्रि), समुच्छि, प्रोच्छि, उत्कम्.—(Erect, elevate, set up) उत्था in caus., स्था in caus., उन्नम्, उच्छि, उच्छिप्, समुच्छिप्, उच्छृत् (c. 6. -वृहति -वर्हितुं), उन्नम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), समुन्नम्, समुच्छम्, अधिरुह in caus. (-रोषयति -यितुं), आरुह, रुह, ऊर्द्धीकृ, उन्नोक्, उच्चैः कृ.—(Erect, build) निर्मा, धिनिर्मा.—(Elevate, exalt) उन्नम्, उच्छि, उन्नम्, उन्नन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), उन्नतिं कृ; 'in rank,' पदवृद्धिं कृ, उत्कृष्टपदे or श्रेष्ठपदे नियुज् or प्रतिपद (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रतिपत्तिं कृ or दा.—(Increase, enhance) वृष् in caus., संवृष्, अधिकीकृ, अधिकं-कां कृ.—(Produce, make) उत्पद् in caus., जन् (c. 10. जनयति -यितुं), संजन्.—(Excite, incite) उत्पद्, जन्, उन्नप्, उत्था, उद्युज्, नियुज्, प्रवृत्.—(Levy), *see* To LEVY.—(Raise one's voice) उच्चैःस्वरेण भाष् or वद्, उच्चैर् वद्, उच्चवाक्यम् उदीर्.—(Raise a clamor) उत्क्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), उच्चैःस्वरेण युष्, उद्युप्, उच्चशब्दं कृ, महाशब्दं कृ, उच्चैर्षुष्टं कृ.—(Crops, cattle, &c.) उत्पद् in caus.—(Dust) रजः or रेगुम् उद्धृ (c. 5. -धूनोति -धोतुं) or समुद्धृ.—(Raise a siege) अवरोपसागं कृ.

RAISED, *p. p.* (Lifted, raised up) उत्थापितः -ता -तं, उन्नोलितः &c., उन्नमितः &c., उन्नतः -ता -तं, उच्छ्रितः &c., समुच्छ्रितः &c., उद्यतः -ता -तं, उद्धृतः &c., समुद्धृतः &c., उत्कथितः &c., उद्धहितः &c., उत्थितः &c., उद्धहितः &c., उत्थितः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, 'is raised,' उत्थाप्यते.—(Erected, set up) उत्थापितः &c., स्थापितः &c., रोपितः &c., अधिरोपितः &c., ऊर्द्धीकृतः &c., उद्धृतः -ता -तं.—(Produced) उत्थापितः -ता -तं, उत्पन्नः -ता -तं, जनितः &c., जातः &c.—(Raised on high) ऊर्द्धीकृतः &c., उन्नोक्तः &c., उन्नोक्तः &c., उच्चैःकृतः &c.; 'having the hands raised,' उच्छ्रितपाणिः -णिः -णि, उत्थितहस्तः -स्ता -स्तं; 'having the arms raised,' उद्धृतः -हुः -हु, उद्यतबाहुः &c.; 'having the spear raised,' उद्यतशूलः -लः -लं; 'having the weapon raised,' उद्यतयुधः -धा -धं, 'sitting with the feet raised,' प्रौढपादः -दा -द, 'dust raised by the hoofs,' रजः खुरोद्धृतः 'the dust is raised by the hoofs,' यातेन रज उद्धृतं.

RAISER, *s.* उत्थापकः, उन्नोलकः, उन्नयकः, उन्नोता *m.* (नं), उद्धारकः.

RAISIN, *s.* (Dried grape) यक्ष्मप्रो, शुष्कद्राक्षा, शुष्कमृद्भोका.

RAISING, *s.* उत्थापनं, उत्थानं, अभ्युत्थानं, उत्थितिः *f.*, उन्नोलनं, उच्छ्रयः, समुच्छ्रयः, उच्छ्रायः, समुच्छ्रायः, उच्छ्रुतिः *f.*, उत्कर्षः, उन्नतिः, समुन्नतिः *f.*, उन्नयनं; 'of a weapon to strike,' शस्त्रोत्थापनं, शस्त्रोद्यमः.

RAISING, *part.* उत्थापकः -का -कं, उत्थापयन् -यन्ती -यत् (तं), उत्थाप्य indec.; 'raising a dreadful dust,' रजो धोरम् उद्धृत्यन् -न्यन्ती &c. or उद्धृत्यन् -ना -नं or उद्धृत्य or समुद्धृत्य indec.

RÁJAH, RÁJA, *s.* (King) राजा *m.* (नं) *see* KING.

RÁJPOOT, *s.* (Man of the military tribe) राजपुत्रः, *see* MILITARY, *a.*

RAKE, *s.* (Libertine) व्यसनो *m.* (नं), स्त्रीव्यसनी *m.*, लम्पटः, नागरः, धूर्तः, विटः. *see* LIBERTINE.—(The tool) तृणसंग्रहणी, घाससंग्रहणी, दनयुक्तः शुष्कतृणादिसंग्रहणयोग्यो दण्डः or यष्टिः.

To RAKE, *v. a.* (Gather or clear with a rake) पूर्योक्तयन्त्रेण संग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or शुष्.—(Collect) संग्रह, संधि, समानी.

To RAKE, *v. n.* (Lead a dissolute life) लम्पटवद् आचर (c. 1. -चरति

-रितुं), लाम्पट्यं कृ, अभिचार, भोगासक्तः -क्ता -क्तं भू, विषयासक्तः &c. भू.
RAKISH, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नृ), व्यसनीयः -या -यं, लाम्पटिकः -की
-कं, लाम्पट्यभावः -वा -वं, अभिचारी &c., छेकः -का -कं. See
DISSOLUTE, LIBERTINE.

RAKISHNESS, *s.* व्यसनिता, अभिचारः, लाम्पटता. See LIBERTINISM.

To RALLY, *v. a.* (Restore to order troops thrown into confusion)

पिछलसैन्यान् or विदुतसैन्यान् or भग्नसैन्यान् पुनर् ब्रूहीकृ or
ब्रूह (c. 1. -ऊहते -हितुं) or पुनः समूहीकृ or पुनर् ब्रूहक्रमेण रच, पुनः संग्रहः—(Jest, hunter) अवहस्, अपहस्, अवहासभूमि कृ, अव-
धिप, मुखरीकृ.

To RALLY, *v. n.* (Recover order) पुनर् ब्रूहीभू or समूहीभू.—(Re-
cover strength) पुनर् बलं लभ् (c. 1. लभते, लभुं), समुत्था (c. 1.
-तिष्ठति -धातुं rt. स्था), प्रत्यागच्छस् (c. 2. -वसिति -तुं), पुनः स्वस्थः
-स्था -स्थं भू.

RAM, *s.* (Male sheep) मेघः, उरभः, मेदः, मेहः, मेघः -खकः, मेठः,
अधिः *m.*, एडकः, ऊणीयुः *m.*, उरणः -राकः, रोमशः, लोमशः, वृषिः *m.*,
भेडः, हुडुः *m.*, सम्फालः, सम्फालः.—(Battering ram), see the
word.—(The sign aries) मेघः.

To RAM, *v. a.* बलात् or बलेन निविश् (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or प्रविश्,
अतिबलेन निविश्, अतिबलेन प्रगुह् (c. 6. -गुहति -गोत्रुं), अतिबलेन
ताडयित्वा निविश् or अन्नः प्रविश् or सञ्चाप (c. 1. -वाधते -धितुं) or
सम्पीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं).

RĀMA, *s.* The name common to three incarnations of Vishnu,
viz. 1. Paraśu Rāma, or Rāma with the axe, the sixth
avatār or incarnation of Vishnu. He was a Brahman,
the son of the holy sage Jamadagni, and born at the begin-
ning of the second or Treta age, for the purpose of
repressing the tyranny, and punishing the violence of
the Kshatriya or military tribe. He appears to typify
the class of Brahmins, and their contest with the Ksha-
triyas. Some of his names are परशुरामः -नकः, परशुधरः, पशुरामः,
जमदग्निपुत्रः, जामदग्न्यः. 2. Rāmachandra or the moon-like
Rāma, the seventh incarnation of Vishnu. He was
born into the world as the son of Daśaratha, king of
Oude, and great grandson of Raghu, at the close of the
second or Treta age, for the purpose of destroying the
demons who infested the earth, and especially Ravana, the
Daitya sovereign of Ceylon. His names are रामचन्द्रः,
रघुनन्दनः, रघुद्वजः, रघुवरः, रघुनाथः, राघवः, रावणादिः *m.*, रावण-
जित् *m.*, दशाम्यजित् *m.*, मखचाता *m.* (नृ), रामभद्रः. 3. Balarāma,
or the strong Rāma, according to some the eighth incar-
nation of Vishnu. He was born at the end of the Dvā-
para, or third age, as the seventh son of Vasudeva and
Devakī, and therefore elder brother of Krishna, but was
transferred from the womb of Devakī to that of Rohini
the other wife of Vasudeva. Hence one of his names
सङ्घर्षेयः. He is sometimes regarded as an incarnation
of the serpent Ananta or Śeṣha, and hence called, अनन्तः,
शेषः. His other names are बलरामः, बलदेवः, बलभद्रः, बलः,
बललः, हलायुधः, हलभट् *m.*, हली *m.* (नृ), सीरपाणिः *m.*, कृष्णा-
शकः, अयुतायनः, प्रियमयः *m.*, नरुप्रियः, मुष्टिकानकः, गुप्तचरः, रेवती-

रमणः, रेवतीशः. See BALARĀMA.

To RAMBLE, *v. n.* इतस्ततो भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषुं) or परिभ्रम् or
विहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं) or पर्यट् (c. 1. -अटति -टितुं), इतस्ततो भ्रमणं
कृ or परिभ्रमणं कृ, विहारं कृ.

RAMBLE, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, विहारः, विहरणं, पर्यटनं, इतस्ततो विहारः.
इतस्ततो गमनं.

RAMBLER, *s.* विहारी *m.* (नृ), परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (नृ), भ्रमणकृत् *m.*

RAMBLING, *s.* इतस्ततो विहारः or विहरणं or भ्रमणं. See RAMBLE.

RAMIFICATION, *s.* (Small branch) उपशाखा, सुद्रशाखा, सूक्ष्मशाखा.
मूलखण्डः.—(State of having many branches) बहुशाखत्वं,
सूक्ष्मशाखाबाहुल्यं.

RAMIFIED, *p. p.* बहुशाखी -खिनी -खि (नृ), शाखी &c., सशाखः -खा
-खं, सूक्ष्मशाखामयः -यी -यं, उपशाखामयः &c., बहुशाखाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To RAMIFY, *v. a.* बहुशाखीकृ, उपशाखारूपेण पृथक्कृ or विभिद्.

To RAMIFY, *v. n.* शाखा (nom. शाखायते), सूक्ष्मशाखारूपेण विस्तृ in
pass. (-स्तीर्यते), उपशाखारूपेण भिन्नीभू or विभिद् in pass. or
विहिद् in pass.

RAMIFYING, *part.* शाखी -खिनी -खि (नृ), शाख्यः -ख्या -क्यं. See
RAMIFIED.

RAMMER, *s.* मुद्गरः, दीर्घमुद्गरः, घनः, दीर्घघनः, ताडनी.

RAMMISH, *a.* उग्रगन्धः -न्धा -न्धं, तीक्ष्णगन्धः &c., उग्रगन्धः -न्धः -न्धि.

RAMMISHNESS, *s.* उग्रगन्धत्वं, तीक्ष्णगन्धत्वं, उग्रत्वं, दीर्घगन्धः *m.*

RAMOUS, *a.* शाखी -खिनी -खि (नृ), शाख्यः -ख्या -क्यं, काखडीरः -रा -रं.

To RAMP, *v. n.* प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल्, नृत्, क्रीड्, विस्फुल्.

RAMP, *s.* प्रवः -वनं, प्रुतं, वलितं, क्रम्यः -म्या, उग्रतं, उक्तालः.

RAMPANCY, *a.* अतिवृद्धिः *f.* उत्तेकः, उद्रेकः, मर्यादातिक्रमः, अपरिमितता
अतिरिक्ता, अतिक्रमः, उत्क्रमः, आधिक्यं.

RAMPANT, *a.* अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उद्विक्तः &c., उत्सिक्तः &c., मर्यादातीतः
-ता -तं, अतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं, उत्क्रान्तमर्यादः &c., अतिमर्यादः &c.,
अपरिमितः &c.

RAMPART, *s.* प्राकारः, वप्रः, चयः, धूलिकेदारः, धूलिकुट्टिमं, प्रगखी.

RAMROD, *s.* चूर्णसंहननी, चूर्णसम्पीडनी, चूर्णप्रणोदनी, चूर्णप्रणोदकदण्डः.
आग्नेयनाडीसम्बद्धो लोहदण्डः स च नाडीमुखनिविष्टो भूत्वा आग्नेयचूर्णं
लिकादि संहतीकरोति.

RANCID, *a.* उग्रगन्धः -न्धा -न्धं, उग्रगन्धकः -का -कं, उग्ररसः -सा -सं,
तीक्ष्णरसः &c., विरसः &c., कुरसः &c., चर्षुषितः -ता -तं.

RANCIDNESS, RANCIDITY, *s.* उग्ररसत्वं, तीक्ष्णरसत्वं, विरसता, वैरस्यं, कुरसता.

RANCOR, *s.* अतिद्वेषः, द्रोहबुद्धिः, अतिद्रोहः, दीर्घद्वेषः, अतिमात्सर्यं,
अतिमात्सरता, विषपूर्णाता, दंशः, दंशशीलता, अतिदंशः, जिघांसा. See
MALIGNITY, MALICE.

RANCOROUS, *a.* अतिद्वेषी -पिणी -पि (नृ), दीर्घद्वेषी &c., दंशी &c., अति-
दंशी, दंशशीलः -ला -लं, द्रोहबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अतिद्रोही -हिणी &c.,
अतिमात्सरी &c., जिघांसुः -सुः -सु, विषद्वेदयः -या -यं, विषपूर्णाः -णा -णी.
See MALIGNANT.

RANCOROUSLY, *adv.* अतिद्वेषेण, सद्रोहं, अतिद्रोहेण, सदंशं, सविषं.

RANDOM, *a.* सम्मानहीनः -ना -नं, सम्मानरहितः -ता -तं, अभिसन्धिहीनः
&c., अभिसन्धानहीनः &c., आकस्मिकः -की -कं, आगन्तुकः -का -कं,
अनियमितः -ता -तं, अनियतः -ता -तं, अनिरूपितः &c., अयत्नितः &c.,
निर्यन्त्रणः -या -यं, यादृच्छिकः -की -कं, आपतकः &c., दैवागतः -ता
-तं, दैवोपस्थितः &c., अकस्मादुपस्थितः &c., अकस्मादागतः &c., अक-
स्मादुत्पन्नः -वा -वं, अकस्मात्कृतः &c., अशृङ्खलः -ला -लं; 'at random,

अकस्मात्, सन्धानं विना, अभिसन्धानं विना, अनियतं, अयत्नितं, निर्यन्तर्णं, यदृच्छया, अशृङ्खलं; to talk at random, प्रलप् (c. 1. -लपति-यितुं).

ANDY, *a.* उन्मत्तः -त्ता -सं, मत्तः &c., उन्मत्तः -ला -लं.

o RANGE, *v. a.* (Arrange, dispose) विन्यस्, विरच्, विधा, संविधा, प्रतिविधा, व्यूह, व्यूहिक, क्रमेण स्या, पंक्तिक्रमेण विन्यस्.

o RANGE, *v. n.* (Wander) भ्रू (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), परिभ्रम, भ्रमणं कृ, अद्, पर्यद्, विषर् (c. 1. -चरति -रितुं), विहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), गाहृ (c. 1. गाहते -हितुं) व्रज्, प्रव्रज्, पर्यटनं कृ.—(Lie in a particular direction, be situated) वृत् (c. 1. वसते -वसितुं), स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्).

ANGE, *s.* (A row, rank) पंक्तिः *f.*, श्रेणिः -शी *f.*, राजिः -जी *f.*, राजिका, आवलिः -ली, पङ्क्तिः *f.*, वीथिः -थी, ततिः *f.*, आलिः -ली *f.*, पालिः -ली *f.*, माला, विम्रोलो.—(Class, grade) वर्गः, गणः, वर्णः.—(Reach, compass, extent, room) विषयः, गोचरः -रं, परिमाणं, प्रसरः; 'the range of sight,' चक्षुर्विषयः, नयनविषयः; 'of an arrow,' बाणगोचरः -रं, शरायणं, यातरायणं; 'within range of the ear,' कर्णगोचरः -रा-रं; 'the utmost range,' पारः; 'beyond the range,' अविषयः -या -यं, विषयातिक्रान्तः -न्ता -नं, विषयातीतः &c., अगम्यः -म्या -म्यं, अपारण्यः -या -यं.—(Kitchen range) पाकोपकरणपंक्तिः *f.*—(Range of mountains) कुलपर्वतः, कुलगिरिः *m.*, कुलशैलः; 'range of mountains supposed to encircle the earth,' चक्रवालः, लोकालोकः. See the names of the seven ranges under MOUNTAIN.

ANGED, *p. p.* विन्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यवस्थापितः &c., व्युदः -टा -टं.

ANGER, *s.* परिभ्रमकः.—(Keeper of a forest) अरण्यरक्षकः -रक्षी *m.* (न). अरण्यपालः -लकः, अरण्यध्यक्षः.

ANK, (Line, row) पंक्तिः *f.*, श्रेणिः -शी *f.*, राजिः -जी *f.*, राजिका, आवलिः -ली, पङ्क्तिः *f.*, ततिः *f.*, आलिः -ली *f.*, पालिः -ली *f.*—(Station in life) पदं, पदविः -वी *f.*, आस्पदं, स्थानं, वृत्तिः *f.*—(High station, high rank or dignity) उच्चपदं, परमपदं, उच्चपदता, उच्चपदविः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, उत्कृष्टपदं, उत्कर्षः, कुलोकर्षः, आत्कर्षं, उत्कृष्टता, अभिजातता, अभिजातं, अभिजनं, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, कुलीनता, कौलीनं, प्रधानता, मान्यता, सेव्यता, मर्यादा, मानं; 'man of high rank,' उच्चपदस्यः, उच्चपदभाक् *m.* (न), पदभाक् *m.*, प्रतिपत्तिमान् *m.* (न), अभिजातः, अभिजनवान् *m.* (न), कुलीनः. See HIGH-BORN.—(Class, order) वर्गः, गणः, वर्णः.—(Ranks of the army, line of soldiers) व्यूहः, सैन्यपंक्तिः *f.*, दण्डः; 'breaking the ranks,' व्यूहभङ्गः, व्यूहभेदः.

ANK, *a.* (Luxuriant in growth) अतिवर्धितः -ष्णः -ष्णु, अतिवर्धो -धिनी-धि (न), अतिवर्धनः -ना-नं, अतिस्फीतः -ता-तं, अतिपीनः -ता-नं.—(Strong to the smell or taste) उग्रगन्धः -न्धा-न्धं, उग्रगन्धकः -का-कं, उग्ररसः -सा-सं, उग्रः -या-यं, तीक्ष्णगन्धः &c., तीक्ष्णरसः &c.

o RANK, *v. a.* (Place in a line) पंक्तिक्रमेण स्या in caus. (स्थापयति-यितुं) or विन्यस् or विरच्.—(Place in a particular class or station) वर्णक्रमेण or वर्गक्रमेण विरच् (c. 10. -रचयति-यितुं) or विन्यस्, यथावर्गं or यथावर्णं स्या in caus., विशेषपदस्यं -स्यां कृ, विशेषगणस्थानतरं -रां कृ, विशेषवर्गाभ्यन्तरं -रां कृ.

o RANK, *v. n.* (Be placed or stand in a line) पंक्तिक्रमेण स्या.—(Be placed in a particular class or station) विशेषपदस्यः -स्या-स्यं, विशेषगणस्थानतरः -रा-रं, विशेषवर्गाभ्यन्तरः -रा-रं, विशेषपदयुक्तः -क्ता -क्तं, यथावर्गं स्या.

To RANKLE, *v. n.* (Be inflamed, fester) अनास् तप् in pass. (तप्यते), अन्तरं दह (c. 4. दहति -ते, दग्धुं), व्रणवत् पक्षः -क्षा -क्षं भू or पूय (c. 1. पूयते -यितुं) or सपूयः -या -यं भू.—(Become more violent or virulent) उग्रतरः -रा-रं भू, तीक्ष्णतरः -रा-रं भू, रौद्रतरः -रा-रं भू, तिग्मतरः -रा-रं भू, चण्डतरः -रा-रं भू, भृश (nom. भृशयते).

RANKNESS *s.* (Too great luxuriance) अतिवृद्धिः *f.*, अधिकवृद्धिः *f.*, अतिवर्धनं, अत्यनवर्धनं, अतिस्फीतिः *f.*, अतिस्फूर्तिः *f.*, अतिपीनता, उत्तेकः, उद्रेकः.—(Of smell or taste) उग्रता, तीक्ष्णता, उग्रगन्धता, तीक्ष्णगन्धता, उग्ररसत्वं, उग्रस्वादः, उग्रवासः.

To RANSACK, *v. a.* (Plunder, pillage), see the words.—(Search by turning things over) अस्तव्यस्तीकृत्य अन्विष् (c. 4. -इष्यति -रयितुं) or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुसन्धानार्थं or अन्वेषणार्थं अस्तव्यस्तीकृ.

RANSACKED, *p. p.* लुब्धतः -ता-तं, अन्वेषणार्थं अस्तव्यस्तीकृतः -ता-तं.

RANSOM, *s.* परिक्रयणमूल्यं, परिक्रयमूल्यं, बाणमूल्यं, तारणमूल्यं, निस्तारमूल्यं, उद्धारमूल्यं, निष्कृतिमूल्यं, बाणं, उद्धारः, मुक्तिः, मोक्षः; 'he gave his life a ransom for many,' बहूनां बाणाय or बहूनां मोक्षाय स्वप्राणान् ददी.

To RANSOM, *v. a.* मृत्युं दत्त्वा परिक्री (c. 9. -क्रीणीते -क्रीतुं), सममृत्युकद्रव्यं दत्त्वा परिक्री or त्रे (c. 1. त्रायते -त्रातुं) or परित्रे, मृत्युं दत्त्वा निस्तृ (c. 10. -तारयति -यितुं) or तृ or उद् (c. 1. -हरति -हर्षुं) or मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं) or मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं).

RANSOMED, *p. p.* परिक्रीतः -ता-तं, त्रातः -ता-तं, निस्तारितः -ता-तं.

RANSOMER, *s.* परिक्रीता *m.* (न), त्राता *m.* (न), निस्तारकः, परिक्रयकृत्.

To RANT, *v. n.* उच्चैःस्वरेण शब्दालङ्कारमयं कल्याणवाक्यं वद (c. 1. वदति -दितुं), उच्चैःस्वरेण शब्दमात्रमयं वाक्यं वद, अतिशब्दनवाक्यं वद, उच्चैःस्वरेण प्रलप्.

RANT, *s.* शब्दमात्रमयं कल्याणवाक्यं, शब्दमात्रवाक्यं, शब्दालङ्कारमयं अतिशब्दनवाक्यं, प्रलापः.

RANTER, *s.* शब्दमात्रवादी *m.* (न), शब्दमात्रवाक्ता *m.* (न), महाशब्दवाक्यवादी *m.*, प्रलापी *m.*

To RAP, *v. a.* (Strike with a quick sharp blow) लघु or लघु-प्रहारेण तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), लघु प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं) or आहृन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or अभिहृन्. (Snatch or hurry away) हृ, अपहृ, अभिहृ, ग्रह, कृप्, समाकृप्.—(Seize the mind, affect with rapture) मनो or चित्तं हृ or अपहृ, हृदयं हृ or ग्रह, परम-हर्षेण मुहृ (c. 10. मोहयति -यितुं).

RAP, *s.* लघुप्रहारः, लघुघातः, आघातः, आहतिः *f.*, ताडनं.

RAPACIOUS, *a.* हरणशीलः -ला-लं, अपहरणशीलः &c., अपहारबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अपहारप्रवणः -ष्ण-ष्णं, अपहारकः -का-कं, अपहारी -रिणी-रि (न), ग्रसनशीलः &c., ग्रसनबुद्धिः &c., ग्रहणशीलः -ला-लं, सङ्ग्रहाही &c., सङ्ग्रहारी &c., सङ्ग्रहामी &c., लुब्धः -ब्धा-ब्धं, अतिलुब्धः &c., अतिलोभी &c., लोभी &c., विप्रलुम्बकः -का-कं, हिंसकः &c., साहसिकः -की-कं.

RAPACIOUSLY, *adv.* हरणशीलत्वात्, अपहारबुद्ध्या, अतिलोभेन.

RAPACIOUSNESS, RAPACITY, *s.* हरणशीलता, अपहारशीलत्वं, अपहारबुद्धिः *f.*, अपहारकत्वं, अपहारिता, ग्रहणशीलता, लुब्धता, अतिलोभः, साहसिकत्वं.

RAPL, *s.* बलात्कारेणाभिगमः, बलात्कारसम्भोगः, स्त्रीहरणं, कन्याहरणं, धर्षणं, स्त्रीधर्षणं, बलात्कारधर्षणं, हठधर्षणं, कन्याहृषणं, हठसम्भोगः, साहसं, राक्षसं.

RAPID, a. शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, त्वरितः -ता -तं, सत्वरः -रा -रं, त्वरान्वितः -ता -तं, द्रुतः &c., क्षिप्रः -घ्रा -घ्रं, तूष्णः -शी -शीं, वेगवान् -वती -वत् (त), महावेगः -गा -गं, शीघ्रगः -गा -गं. See QUICK, SWIFT.

RAPIDITY, RAPIDNESS, s. शीघ्रता, त्वरा, सत्वरता, द्रुतता, शीघ्र्य, वेगः, महावेगः, क्षिप्रता, तरस् *n.*, तूष्णता. See QUICKNESS, VELOCITY.

RAPIDLY, adv. शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, अश्विनैस्, महावेगेन, शीघ्र in comp.; 'going rapidly,' शीघ्रगामी -मिनी &c.

RAPIER, s. सुदृक्खण्डः, सुदृक्पाणः, कृपाणः, निस्त्रिंशः.

RAPINE, s. लुण्ठनं, लुण्ठा, लुण्ठनं, अपहारः -रणं, युद्धेनापहारः -रणं, हरणं, उपद्रवः, विप्रयः, हठः. See PILLAGE, PLUNDER.

To RAPINE, v. a. लुण्ठ्, अपहृ, उपद्रु. See To PILLAGE, PLUNDER.

RAPPER, s. ताडयिता *m.* (तृ), ताडकः, प्रहर्ता *m.* (तृ).

RAPT, a. हर्षमोहितः -ता -तं, सम्मोहितः &c., परमहृष्टः -ष्टा -ष्टं, परमानन्दितः -ता -तं, हर्षोन्मत्तः -त्ता -त्तं, आनन्दमत्तः &c., मत्तः &c.

RAPTURE, s. परमहर्षः, परमानन्दः, अत्यनन्दः, अत्यनहर्षः, हर्षसम्मोहः, आनन्दमोहः, मोहावस्था, आनन्दावेशः, आह्लादावेशः, हर्षावेशः, परमसुखं, ब्रह्मसुखं, ब्रह्मानन्दः, प्रहर्षः, प्रमदः, उन्मदः, मादः, हर्षोन्मत्तता, हर्षोन्मादः, रोमहर्षः, पुलकितत्वः, 'to feel rapture,' अत्यन्तं हृष् or प्रहृष्.

RAPTURED, a. हर्षमोहितः -ता -तं. See ENRAPTURED, ECSTASIED.

RAPTUROUS, a. मादनः -ना -नं, उन्मादनः &c., मोहनः &c., परमानन्दः -दा -दं, परमानन्दकरः -रा -रं, परमहर्षदः &c., सपुलकः -का -कं. See ECSTATIC.

RAPTUREOUSLY, adv. सपरमानन्दं, परमहर्षेण, परमाह्लादेन, समादं.

RARE, a. (Not frequent, scarce) विरलः -ला -लं, विरलागतः -ता -तं, दुर्लभः -भा -भं, दुर्लभ्यः -भ्या -भ्यं, दुष्प्रापः -पा -पं, दुष्प्राप्यः -प्या -प्यं, अलभ्यः -भ्या -भ्यं, अप्राप्यः &c., असामान्यः -शा -शं, असामान्यः -न्या -न्यं, अप्रसिद्धः -ज्ञा -ज्ञं, छात्रितः -त्की -त्कं, कादाचित्कः &c., कर्हिचित्कः &c., विरलचितः -ता -तं. (Unusually excellent) परमोत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्युत्कृष्टः &c., सद्योत्कृष्टः &c., परमः -मा -मं, उत्तमः &c., अत्युत्तमः &c., अद्भुतः -ता -तं, अतुल्यः -त्या -त्यं, अपूर्वः -ष्टा -ष्टं, सौन्दर्य-विरलः -ला -लं. (Thin, not dense) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, अघनः -ना -नं.

RAREFACTION, s. तापप्रयुक्तसूक्ष्मता -त्वं, तापजनितसूक्ष्मता, सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं. (The act) सूक्ष्मीकरणं.

RAREFIED, p. p. सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, सूक्ष्मीभूतः -ता -तं, सूक्ष्मीकृतः &c.

To RAREFY, v. a. सूक्ष्मीकृ, सूक्ष्मं -क्षां कृ, सूक्ष्मतां कृ or जन्.

To RAREFY, v. n. सूक्ष्मीभू, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं भू, सूक्ष्मतरः -रा -रं भू.

RARELY, adv. विरलं, वैरल्येन, क्वचित्, कदाचित्, कर्हिचित्, यपाकषाच. कथमपि, दुर् in comp.; as, 'rarely to be met with,' दुर्लभः -भा -भं, दुष्प्रापः -पा -पं.

RARENESS, s. (Infrequency, scarceness) विरलता -त्वं, वैरल्यं, दीर्लभ्यं, दुर्लभता, दुर्लभ्यता, अप्रसिद्धता -त्वं, दुष्प्राप्यत्वं, असामान्यता, असामान्यता, छात्रितता -त्वं. (Unusual excellence) अत्युत्कृष्टता, परमोत्कृष्टता, सद्योत्कृष्टता, उत्तमता, अतुल्यता, अपूर्वता. (Thinness) सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं.

RARITY, s. (Sarceness). see the last. (Rare thing) दुर्लभवस्तु *n.*, दुर्लभद्रव्यं, उत्कृष्टद्रव्यं, कीतुकं, कीतूहलं.

RASCAL, s. धूर्तः, दुर्जनः, दुरात्मा *m.* (न), दुर्वृत्तः, कृष्णकर्मा *m.* (न), खलः, अधमवृत्तिः *m.*, दुष्टजनः, पापात्मा *m.*, जघन्यवृत्तिः *m.*, नीचवृत्तिः *m.*, अपकृष्टवृत्तिः, पापिष्ठः, शठः, दुष्कर्मा *m.*

RASCALITY, s. धूर्तता, दुर्जनता -त्वं, दीर्जन्यं, दीरात्म्यं, दुरात्मत्वं, दुर्वृत्तत्वं, खलता, दुष्टता, पापिष्ठता -त्वं, शठता, जघन्यता, अपकृष्टता, अधमवृत्तित्वं, नीचवृत्तित्वं, वचनं.

RASCALLY, a. दुर्वृत्तः -त्ता -तं, पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधमवृत्तिः -त्तिः -त्तिं, जघन्यवृत्तिः &c., शठः -ठा -ठं, कापटिकः -की -कं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं.

To RASE, v. a. (Graze) घृष् (c. l. घर्षति -घर्षितुं). See To RAZE.

RASH, a. अविमृश्यकारी -रिणी -रि (न), असमीक्ष्यकारी &c., अविचार्यकारी &c., साहसी &c., साहसिकः -की -कं, जाल्मः -त्मा -त्तं, गमकारी &c., प्रमत्तः -त्ता -तं, अपरिणदर्शी &c., अदूरदर्शी &c., असावधानः -ना -नं, अविचारी &c. (Of measures) अविचार्य कृतः -त -तं, अविमृश्य कृतः &c., अविचारपूर्वः -ष्टा -ष्टं, असमीक्षापूर्वः &c., अनवेक्षापूर्वः &c.

RASH, s. (Eruption) दद्रुः *m.*, खर्जुः *f.*, उदरदः, स्फोटोत्पत्तिः *f.*, विस्फोटः, चरटी, रक्तचरटी, रक्तस्फोटोत्पत्तिः *f.*, रक्तस्फोटः.

RASHER, s. (Of bacon) चक्ररसखण्डः, चक्ररसखण्डः, शूकरमांसखण्डः.

RASHLY, adv. अविचार्य, असमीक्ष्य, अविमृश्य, सहसा, अनवेक्षया, अविचारेण, अविचारपूर्व, असमीक्षापूर्व, अनवेक्षापूर्व, दधत्, दपेण.

RASHNESS, s. अविमृश्यकारिता -त्वं, असमीक्ष्यकारिता -त्वं, अविचार्यकारिता, गमकारित्वं, साहसं, साहसिकत्वं, विषमसाहसं, दुःसाहसं, अविचारः, अविचारिता, अनवेक्षा, असमीक्षा, अविवेकः, असावधानता, अपरिणामदर्शनं, मदः, दपेः; 'of youth,' यौवनदपेः.

RASP, s. घर्षणी, घर्षणयन्त्रं, निर्घर्षणकः, घर्षकः, आघट्टकः.

To RASP, v. a. पृष्ठोक्तयन्त्रेण घृष् (c. l. घर्षति -घर्षितुं).

RASPBERRY, s. कटुकगुल्मफलं, कटुकसप्तफलं.

RASPED, p. p. पृष्ठोक्तयन्त्रेण घर्षितः -ता -तं, आघर्षितः &c.

RASURE, s. (Scraping) घर्षणं, उल्लेखनं, तखणं. See ERASURE.

RAT, s. उन्दुरुः *m.*, उन्दरुः *m.*, उन्दरः, इन्दुरुः, इन्दरुः *m.*, मृषिकः -क मृषकः -का, मृषी *m.*, (न), मृषीकः -का, आसुः *m.*, विलेशयः, वज्रदन्त, तुदुमः, धान्यारिः *m.*, महिन्यकः, आसन्निकः; 'swarm of rats,' स मृत्युः; 'rat-hole,' मृषिकविपरं, आसुविपरं, मृषिकोत्तरः.

To RAT, v. n. (Desert one's party and go over to the opposite) स्वपक्षं त्यक्त्वा अन्यपक्षम् or विपरीतपक्षम् आसि (c. l. -अस्यति -स्यितुं).

RATABLE, a. शुल्कयोग्यः -ग्या -ग्यं, करयोग्यः &c., शुल्कस्थानं.

RATAN, s. वेतसः, कीचकः, वेणुः *m.*, वेकः -वं, वंशः, वानोरः, वज्रुलभेदी *m.* (न) छेदिकः.

RAT-CATCHER, s. मृषिकघाती *m.* (न), मृषिकघाही *m.*, आसुघातः -तक

RATE, s. (Price) मूल्यं, अर्थः. (Degree of price or value) अर्थलाघलं, मूल्यलाघलं, मूल्यप्रमाणं, अर्थपरिमाणं, अर्थप्रमाणं; 'mark-rate,' आपणिकः. (Proportion, degree) प्रमाणं, परिमाणं, मापनितः *f.*, परिमितः *f.*; 'at the rate of,' प्रमाणेन -शतम्. (Degree of velocity) वेगः, गतिः *f.*, गतिप्रमाणं, गतिमानं, गतिक्रिस्तिः *f.*; 'rat of the velocity of light,' प्रकाशकिरणगतिमितिः *f.*; 'at a quick rate,' द्रुतगत्या, लघुगत्या, द्रुतपदं. (Settled allowance) निरूपितमूल्यं, नियतमूल्यं, परिमितमूल्यं. (Tax, assessed sum) शुल्क-त्वं, करः, देयं, दायं. (At any rate) तावत्.

To RATE, v. a. (Set a value on, fix the value) मूल्यं निरूप् (c. l. -रूपयति -यितुं), अर्थं निरूप्, अर्थलाघलं निरूप् or निर्णी, अर्थपरिमाणं निरूप्, मूल्यप्रमाणं निरूप्, द्रव्यादिमूल्यं निरूप् or स्था in caus. अर्थं संख्या in caus. (-ख्यापयति -यितुं), अर्थसंख्यापनं कृ, मूल्यनिर्णयं कृ, मूल्यनिरूपणं कृ. (Fix the magnitude or proportion) प्रमाणं or परिमाणं निरूप् or निर्णी, प्रमाणनिरूपणं कृ, प्रमाणनिर्णयं कृ. (Chide, scold) निन्द् (c. l. निन्दति -नितुं), उपालम् (c. l. -लम्) भर्त्.

RATED, p. p. निरूपितमूल्यः -त्या -त्यं, निर्णीतमूल्यः &c., संख्यातः -ता -तं

संस्थापितः &c., परिसंस्थातः &c.—(Child) निन्दितः -ता -तं, उपालम्भः -मा -मं.

RATHER, *adv.* (Preferably) वरं usually followed by न च or न पुनर् as 'rather death than poverty,' वरं मृत्युर् न च दारिद्र्यं. The root शिष् with वि may be used to express the sense of 'rather,' as 'rather death than dishonour,' अपमानात् प्राणत्यागो विशिष्यते of the sense may be expressed by some other construction, as 'I would rather that the sons of Dhritarāshtra should kill me in the battle,' यदि मां धार्तराष्ट्र रणे हन्युस् तन् मे क्षेमतरं भवेत्. See PREFERABLE, PREFERABLY.—(Somewhat, a little) ईषत्, किञ्चित्, किमपि; 'rather less,' ईषदूनः -ना -ने, किञ्चिदपूनः -ना -ने.

RATI, *s.* (The wife of Kāmadeva the god of love) रतिः *f.*, कामपत्नी, कामप्रिया, कामकला, स्मरप्रिया, कामिः *f.*, रागलता, प्रीतिः *f.*, रेखा, मायावती, केलिकला.

RATIFICATION, *s.* सत्याकृतिः *f.*, सत्याकरणं, सत्यापनं, सत्यद्वारः, सत्यकरणं, दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संस्तम्भः, निश्चयकरणं, निश्चितकरणं.

RATIFIED, *p. p.* सत्याकृतः -ता -तं, दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः &c.

RATIFIER, *s.* सत्यापकः, सत्यकारी *m.* (न), सत्यद्वारी *m.*, दृढकारी *m.*, स्थिरकारी *m.*, निश्चयकारी *m.*, संस्तम्भकारी *m.*

To RATIFY, *v. a.* सत्याकृ, सत्यं -त्यां कृ, सत्य (nom. in caus. सत्यापयति -यितुं), दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं), निश्चयं कृ, संस्तम्भं (c. 5. -स्तम्भेति -स्तम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति -यितुं).

RATING, *s.* (Chiding) निन्दा, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, उपालम्भः.

RATIO, *s.* प्रमाणं, मानं, परिमाणं, क्रमः. See PROPORTION.

To RATIOCINATE, *v. n.* विचारं कृ, विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), वितर्कं कृ.

RATIOCINATION, *s.* विचारः -रणं, वितर्कः -र्केणं, तर्कविद्या, तर्कज्ञानं.

RATION, *s.* साहारभागः, साहारांशः, निरूपिताहारांशः.

RATIONAL, *a.* (Having the faculty of reasoning) ज्ञानशक्तिः -का -कं, ज्ञानशक्तिसम्पन्नः -जा -जं, चिच्छक्तिः &c., सचेतनः -ना -नं, सचेताः -ताः -तः (स्), बुद्धिशीवी -विनी -वि (न्), तर्कशक्तिः &c., तर्कशक्तिसम्पन्नः -जा -जं, सज्ञानः -ना -नं, बुद्धिमान् -मती -मत् (न्), तर्कज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.—(Agreeable to reason) युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः &c., यथायुक्तः &c., यथायोग्यः -ग्यं -ग्यं, यथोचितः -ता -तं, न्यायः -य्या -य्यं, युक्तिसिद्धः -द्धा -द्धं, न्यायसिद्धः &c., न्यायानुसारी -रिणी &c., यथार्थः -र्थं -र्थं, युक्तिमान् &c., समुक्तिः -का -कं, उपपत्तिमान् &c., उपपन्नः -जा -जं, तर्कविद्यानुसारी &c.

RATIONALE, *s.* (Detailed account of principles) उपपत्तिः *f.*

RATIONALISM, *s.* हेतुवादः, कारणवादः, हेतुदर्शनं, हेतुकत्वं.

RATIONALIST, *s.* हेतुवादी *m.* (न), कारणवादी *m.*, हेतुदर्शी, हेतुकः.

RATIONALITY, RATIONALNESS, *s.* (Power of reasoning) ज्ञानशक्तिः *f.*, चिच्छक्तिः *f.*, तर्कशक्तिः *f.*—(Reasonableness) युक्ता, युक्तिः *f.*, उपयुक्ता, युक्तिसिद्धता, न्यायसिद्धता.

RATIONALLY, *adv.* युक्तं, यथायुक्तं, न्यायतस्, न्यायानुसारेण, तर्कानुसारेण -रतस्, उपपन्नं, यथोचितं, युक्तिवत्, यथार्थं, तर्कविद्यानुसारेण.

To RATTLE, *v. n.* कृण् (c. 1. कृण्वति -यितुं), शिञ्ज् (c. 2. शिञ्जते -यितुं), विशिञ्ज्, ध्वन् (c. 1. ध्वनति -यितुं), सन् (c. 1. सनति -यितुं), खन् (c. 1. खनति -यितुं), विरु (c. 2. -रीति -रयितुं), कृण्-कृण् (nom. कृण्कृणायते), कृञ्कृञ् (nom. कृञ्कृञ्नायते), कृञ्कृञ् कृ, कृञ्कृञ् (nom. कृञ्कृञ्नायते), कृण्वितं कृ, शिञ्जितं कृ, कृण्कृण्शब्दं कृ.—(Utter words in a clattering manner) जल्, चटचटशब्दं कृ.

चटचट (nom. चटचटायते), कटकट.

To RATTLE, *v. a.* ध्वन् in caus. (ध्वनयति, ध्वानयति -यितुं), कृण् in caus., सन् in caus., खन् in caus., शिञ्ज् in caus.

RATTLE, *s.* (Rattling noise) कृण्वितं, कृण्वनं, सनितं, सननं, ध्वनिः *m.*, ध्वनितं, शिञ्जितं, कृञ्कृञ्कृतं, कृञ्कृञ्कृतः, कृञ्कृञ्कृतशब्दः.—(Clattering talk) जल्यनं, जल्यतं, चटचटशब्दः.—(Instrument for making a rattling sound) शिञ्जिनी, कृण्विनी, कृञ्कृञ्नी.

RATTLING, *s.* कृण्वितं, कृण्वनं, कृञ्कृञ्कृतं; 'of thunder,' रसितं, सनितं, गर्जितं, मेघनिषेधः. See RATTLE.

RATTLING, *part.* कृण्वन्-कृण्वी-यत् (न्), कृण्वितः -ता -तं, कृञ्कृञ्कृतः -रिणी -रि (न्), शिञ्जी -ञ्जिनी -ञ्जि (न्), ध्वनन् &c., खनन् &c.

To RAVAGE, *v. a.* उपद्रु (c. 1. -प्रवते -द्रोतुं), उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध्, परिबाध्, अवमृद् (c. 1. -मर्दति -र्दितुं), विप्रवं कृ, उपप्रवं कृ, उपद्रव्यं कृ, अवमर्दं कृ.

RAVAGE, *s.* उपप्रवः, विप्रवः, उपद्रवः, अवमर्दः -र्दनं, उपमर्दः, बाधा -धनं, प्रबाधा, उत्पातः, उच्छेदः, विनाशः.

RAVAGED, *p. p.* उपद्रुतः -ता -तं, विप्रुतः &c., उपप्रुतः &c., अवमर्दितः &c., प्रबाधितः &c., विनाशितः &c., उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

RAVAGER, *s.* उपद्रवी *m.* (न), विप्रवकारी *m.* (न), प्रबाधकः, अवमर्दकः.

RAVANA, *s.* (The Daitya sovereign of Ceylon, fabled as having ten faces. He was killed by Rāmachandra) रावणः, लङ्कापतिः *m.*, लङ्केशः, दशाननः, दशास्यः, दशमुखः, दशग्रीवः, दशकण्ठः.

To RAVE, *v. n.* (Be delirious, talk incoherently) चित्तविभ्रमात् or भ्रान्तिचिन्तात् प्रलापं कृ, चित्तविप्रवात् प्रलप् (c. 1. -लपति -यितुं), चैतन्यनाशाद् जल्पं (c. 1. जल्पति -यितुं) or जल्पनं कृ.—(Wander in mind) भ्रान्तिचिन्तः -न्ना -न्नं भू, चैतन्यरहितः -ता -तं भू, नष्टचेतनः -ना -नं भू, बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं भू, उन्मत् (c. 1. -मद्यति -मर्दितुं), प्रमत्.

To RAVEL, *v. a.* (Un twist) उद्गन्ध् (c. 1. -गन्धयति -यितुं), समुद्गन्ध्, तन्त्रोद्गन्धनं कृ, तन्त्रोद्गन्धनं कृ, विविधं मेलयस्—(Entangle, entwine) गन्ध्, गन्धिलीकृ, साकुञ्च, संघिष्टीकृ, व्यावृत् in caus.

RAVELED, *p. p.* (Untwisted) उद्गन्धितः -ता -तं, समुद्गन्धितः &c., उद्गन्धितः &c., विविधः -ष्टा -ष्टं.—(Twisted) गन्धितः &c., साकुञ्चितः &c., संघिष्टः -ष्टा -ष्टं.

RAVELIN, *s.* दुर्गवहःस्थितः सेतुद्वययुक्तः परिकटविशेषः.

RAVELINGS, *s. pl.* उद्गन्धिततन्त्रः *m. pl.* विविधतन्त्रः, उद्गन्धिततन्त्राणि *n. pl.*

RAVEN, *s.* द्रोणकाकः, काकोलः, काकालः, दग्धकाकः, पक्षीकाकः, अरश्य-वायसः, वनाश्रयः, क्रूररावी *m.* (न), पल्लप्रियः, महाप्राणः, दरा -री, काकपक्षी *m.* (न).

To RAVEN, *v. a.* and *n.* अतिगृध्रत्वेन भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), अति-लोभेन आमिषं ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), गृध् (c. 4. गृध्ति, गर्धितुं), यस्मरः -रा -रं भू, हिंसनशीलः -ला -लं भू.

RAVENOUS, *a.* अतिशयस्मरः -रा -रं, अतिबुभुक्षुः -क्षुः -क्षु, अतिबुधितः -ता -तं, क्षुधापीडितः &c., क्षुधातुरः -रा -रं, आमिषलोभी -भिनी -भि (न्), अतिभक्षकः -का -कं, ग्रसनशीलः -ला -लं, हरणशीलः &c., हिंसनशीलः -ला -लं. See HUNGRY.

RAVENOUSLY, *adv.* अतिबुधितवत्, अतिशयस्मरवत्, अतिबुभुक्षया.

RAVENOUSNESS, *s.* अतिबुभुक्षा, अतिशयस्मरत्वं, अतिभक्षकत्वं, अतिक्षुधा.

RAVER, *s.* चित्तविभ्रमात् प्रलापी *m.* (न), भ्रान्तिचिन्तात् प्रलापी *m.*

RAVL, *s.* (River in the Panjab) रेरावती.

RAVINE, *s.* दरा -री, दरीभूः *f.*, कन्दरः -री, द्रोणी, निम्नभूमिः *f.*

RAVING, *s.* चित्तविभ्रमप्रयुक्तः प्रलापः or जल्पः -त्यनं, चित्तविभ्रमः, चित्तविप्रवः, चैतन्यनाशः, ज्ञानभ्रान्तिः *f.*—(The disease) प्रलापवायुः *m.*, प्रलापवातः.

To RAVISH, *v. a.* (Have carnal knowledge of by force) बला-
कारेण अभिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or सम्भोगं कृ, धृप् (c. 10. धर्य-
यति -यितुं), प्रधृप्, बलाकारेण कन्यां दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं) or हृ
(c. 1. हरति, हन्ते) or अपहृ, परामृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), प्रमष् in
caus. (-मापयति -यितुं), बलाकारसम्भोगं कृ, हठधर्यणं कृ, हठसम्भोगं
कृ, धर्यणं कृ, हठधर्यणं कृ.—(Seize, carry away by force) हृ,
अपहृ, अपहृ.—(Enrapture) मनो or चित्तं हृ or परमहर्षेण मुह
(c. 10. मोहयति -यितुं).

RAVISHED, *p. p.* धर्षितः -ता -तं, हठधर्षितः &c., बलाकारेण दूषितः &c.,
बलाकारेणाभिगतः &c., प्रमापितः &c., हृतः &c., अपहृतः &c.—
(Enraptured), see the word.

RAVISHING, *s.* स्त्रीहरणं *m.* (नृ), स्त्रीहारी *m.* (नृ), कन्याहरणं *m.*, धर्यकः,
हठधर्यकः, हठदूषकः, बलाकारदूषकः, कन्यादूषकः, स्त्रीप्रमापी *m.*,
प्रमापी *m.*, हर्षो *m.*, अभिहर्षो *m.*, अपहारी *m.*, रतहियकः.

RAVISHING, *s.* स्त्रीहरणं, स्त्रीधर्यणं, बलाकारेणाभिगमः. See RAPE.

RAVISHING, *part. or a.* चित्तहारी -रिणी -रि (नृ), चित्तपहारी &c.,
मनोहरः -रा -रं, चित्तमोहनः -ना -नं, चित्तमोही &c.

RAVISHMENT, *s.* (Of a woman) स्त्रीहरणं, कन्याहरणं, धर्यणं, बलाका-
रेणाभिगमनं.—(Of the senses) चित्तहरणं, चित्तपहरणं, मनोहरणं,
चित्तमोहः -हनं, see ENRAVISHMENT, RAPTURE.

RAW, *a.* (Undressed, uncooked) आमः -मा -मं, अपक्वः -क्षा -क्षं,
असिद्धः -द्धा -द्धं, असंस्कृतः -ता -तं, अनुपस्कृतः &c.; 'half-dressed,
nearly raw,' अपक्वः -क्षा -क्षं, यातयामः -मा -मं.—(Unripe, crude)
अपक्वः -क्षा -क्षं, अपरिपक्वः &c., अपरिणतः -ता -तं, कलः -ला -लं.
—(Inexperienced) अपक्वः &c., अविपक्वबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अपरिपक्व-
बुद्धिः &c., see the word.—(Not covered with skin) चर्मरहितः
-ता -तं, विगतचर्मा -म्मा -म्मं (नृ), विचर्मा &c., निचर्मा &c., अचर्मा
&c., त्वग्रहितः &c.—(Damp and cold) आर्द्रशीतलः -ला -लं,
आर्द्रशिशिरः -रा -रं.—(Raw flesh) आममांसं, क्रव्यं; 'smell of it.'
विषं; 'eater of it,' आममांसादः, क्रव्यादः, see CANNIBAL.—(Raw
fruit) आमफलं, शलादुः -दुः -दु.

RAW-BONED, *a.* त्वगस्थिमात्रभूतः -ता -तं, केवलास्थिमयः -यी -यं.

RAWNESS, *s.* (State of being uncooked or unripe) आमता, अपक्वता,
अपक्वः *f.*, अपाकः, अपरिपाकः, अपरिपक्वता, असिद्धता, असंस्कृतत्वं,
अनुपस्कृतत्वं, अपरिणतत्वं, अपरिणतः *f.*, अपरिणामः, असिद्धिः *f.*, कलता
—(Inexperience) अपाकः, अपरिपाकः, अपक्वता, अपक्वबुद्धित्वं,
अविपक्वबुद्धित्वं.—(Dampness and coldness) आर्द्रशीतता, आर्द्रशी-
तलता.—(Of smell) विघ्नता.

RAY, *s.* (Of light) किरणः, रश्मिः *m.*, मरीचिः *m. f.*, करः, अंशुः *m.*,
अभोजः *m.*, अभोयुः *m.*, मयूखः, गभस्तिः *m. f.*, दीधितिः *m.*, अर्कनिद *f.*
(ए) पादः, उषः, रुचिः *f.*, त्विधिः *m.*, विभा, अर्धित *f.*, भानुः *m.*,
शिपिः *m.*, धृणिः *m.*, पृष्टिः *f.*, वीचिः *f.*, घृणिः *m.*, उपधृतिः *f.*,
पृष्टिः *f.*, स्योनः, स्यूनः; 'ray of the sun,' मूर्यरश्मिः *m.*, मूर्यकरः,
'of the meridian sun,' वर्कटादः; 'of the moon,' चन्द्रपादः,
शशिपादः, शशिकरः, शशिमयूखः, सोमांशुः *m.*; 'pencil or stream
of rays,' करजालं, अंशुजालं.

RAYLESS, *a.* किरणहीनः -ना -नं, रश्मिहीनः &c., निस्तेजः -जा -जः (स्).

To RAZE, *v. a.* (Demolish) उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं), उद्धृ, संहृ,
नश् or विनश् in caus., ध्वंस or विध्वंस in caus., अधःपत् or
निपत् in caus., लुप्, विलुप्, उन्मूल. See ERASE.

RAZED, *p. p.* उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, उन्मूलितः -ता -तं, विनाशितः &c.

RAZOR, *s.* क्षुरः, क्षुरः, क्षोरी, क्षौरयन्त्रं, क्षौरिकयन्त्रं, वृद्धिपत्रं; 'the edge
of a razor,' क्षुरधारा; 'sharp as a razor,' क्षुरधाराभः -भा -भं.

RAZOR-CASE, *s.* क्षुरभासं, क्षुरभासं, क्षुराधारः, क्षुरालिकः.

RAZOR-STROP, *s.* क्षुरतेजनी, क्षुरतेजनी, क्षुरतेजनचर्म *n.* (नृ).

RAZURE, *s.* उच्छेदः -दनं, विनाशः -शनं, व्यामर्षः -धर्षणं, लोपः.

Re. This prefix is expressed in Sanskrit by पुनर् or प्रति, by
the former when 're' signifies again, as in the verbs
're-absorb,' 're-appear,' by the latter when it signifies
back, as in the verbs, 're-demand,' 'repay.' In cases
where the word formed with 're' is not given in this
Dictionary, the student must take the simple verb or
noun, and use the above prefixes.

To REACH, *v. a.* (Arrive at, attain to) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं)
सम्प्राप्, अवाप्, अनुसम्प्राप्, उपसम्प्राप्, आप्, आगम् (c. 1. -गच्छति
-गन्तुं), अभिगम्, अधिगम्, उपगम्, गम्, आया (c. 2. -याति -तुं), अभिया
समाया, उपाया, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), आसद् (c. 10. -सादयति
-यितुं), इ (c. 2. -इति -तुं), अभी, अ (c. 1. -आच्छति, अश्नुं), आपद्, प्रति-
पद्, अभिपद्, अश् (c. 5. -अश्नुते, अश्नुतुं), उपाश, समश, स्पृश
आविश.—(Extend to) व्याप्, see the next.—(Reach out
stretch out) प्रस् in caus., प्रयह, दा.

To REACH, *v. n.* (Extend, stretch unto) व्याप् (c. 5. -आप्नोति
-आप्नुं), वितन् in pass., (-तन्यते), प्रस् (c. 1. -सरति -सर्तुं), गम् (c. 1.
गच्छति, गन्तुं) आगम्, या (c. 2. -याति -तुं), आया, वित् in pass.,
(-स्तोच्यते) or expressed by पर्यन्त or प्रमाण or परिमाण in comp.
as 'a staff that reaches to the forehead,' ललाटपर्यन्तो दण्डः
or ललाटपर्यन्तपरिमाणो दण्डः; 'How far does the wall reach?'
किम्पर्यन्तः or किम्प्रमाणः or किम्परिमाणः स प्राकारः; 'it reaches
from the mountain to the sea,' पर्वतादारभ्य समुद्रपर्यन्तं विस्तीर्यते.
—(Be received) प्राप् in pass., (-आप्यते) प्राप्तः -न्ना -न्नं भू.

REACH, *s.* (Extend, compass, range) पर्यन्तः -न्तं, प्रमाणं, परिमाणं,
विषयः, प्रसरः, गोचरः -रं; 'the utmost reach,' पारः; 'the
reach of a man,' पौरुषं, पुरुषविषयः; 'of the eye,' चक्षुर्विषयः;
'of an arrow,' बाणगोचरः -रं; 'beyond the reach,' अविषयः
-या -यं, विषयातिक्रान्तः -न्ना -न्नं, विषयातीतः -ता -तं, अगम्यः -म्या
-म्यं, अतीतः &c., अतिगः -गा -गं, अपारखीयः -या -यं, अति pre-
fixed; 'beyond the reach of the wise,' धीमताम् अपि अविषयः
-या -यं; 'beyond the reach of the understanding,' बुद्धिगम्यः
-म्या -म्यं, बुद्धयाद्यः -द्या -द्यं, बुद्धतीतः -ता -तं, बोधातीतः &c.,
'beyond the reach of mortals,' अतिमानुषः -वा -वं, अतिमर्षः
-र्षा -र्षं, जनातिगः -गा -गं; 'within the reach,' विषय in comp.
गम्यः -म्या -म्यं, यत्किञ्चित् &c.; 'within the reach of the under-
standing,' बुद्धिगम्यः -म्या -म्यं; 'within reach of the hand,'
हस्तग्राह्यः &c., हस्तस्पर्शनीयः -या -यं, हस्तप्राप्यः &c.

REACHED, *p. p.* (Attained) प्राप्तः -न्ना -न्नं, अनुप्राप्तः &c., आगतः -ता
-तं, अभिगतः &c., आसादितः &c., आपन्नः -न्ना -न्नं, प्रपन्नः &c.;
'having reached,' प्राप्य, आसाद्य.—(Stretched forth) प्रसारितः
-ता -तं, उच्छिन्नः &c., दण्डः -न्ना -न्नं.

REACHING, *part.* गामी -मिनी -मि (नृ), गः गा गं in comp.; as
'reaching beyond,' अतिगः -गा -गं, अतीतः -ता -तं or expressed
by पर्यन्त in comp. See under To REACH, *v. n.*

To RE-act, *v. n.* प्रतिकृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रत्याहन्, प्रतिकारं

कृ. प्रतिकृति कृ. प्रतिक्रिया कृ. प्रतीकार कृ. प्रतिपात कृ. प्रत्यापात कृ.
 RE-ACTING, RE-ACTIVE, *part. or a.* प्रतिकारकः -का -कं, प्रतीकारकः
 &c., प्रतिकारी -रिणी -रि (न्), प्रतिपातकः -का -कं, प्रत्यापातकः &c.
 RE-ACTION, *s.* प्रतिक्रिया, प्रतिकृति: *f.*, प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिपातः,
 प्रत्यापातः, कर्मान्तरे; 'action and reaction,' आघातप्रत्याघातो *m. du.*
 To READ, *v. a.* (Peruse) पठति -ठितुं, सम्पद, अधी (c. 2.
 अधीते, अध्येतुं, *rt.* इ) अधिगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अधिगा used
 only in the 3d pref. atm. (अध्यगीष्ट), अध्ययनं कृ, पठनं कृ.—
 (Read out or aloud) वच् in caus. (वाचयति -यितुं), अनुवच्, वृ
 in caus. (आवयति -यितुं), पठ्, सम्पद; 'he reads the letter,'
 पत्रं वाचयति.—(Read to one's self) स्वाध्यायं कृ.—(Read through)
 पारम् अधी or अधिगम, पारायणं कृ, साधनं पठनं कृ or अध्ययनं कृ;
 'one who reads through,' पारायणिकः, पारायणी *m.* (न्);
 'one who has read through the Vedas,' वेदपारगतः; 'easy
 to be read,' सुपठनीयः -या -यं, सुवाच्यः -व्या -च्यं.
 To READ, *v. n.* (Be studious, practise reading) अध्ययनं कृ, पठनं
 कृ, अभ्यास (c. 4. -अस्यति -सितुं), अभ्यासे कृ, विद्याभ्यासं कृ.
 READ, *p. p.* or *a.* अधीतः -ता -तं, पठितः -ता -तं, निपठितः &c., अधि-
 गतः &c., आगमितः &c.; 'one who has read the Vedas,' अधी-
 तवेदः.—(Read out) आवितः -ता -तं, वाचितः &c., अनुवाचितः &c.
 —(Studied) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Well-read) स्वधीतः -ता -तं,
 स्वधीती -तिनी -ति (न्), कृताध्ययनः -ना -नं, विद्यासम्पन्नः -न्ना -न्नं,
 अभ्यस्तविद्यः &c.
 READABLE, *a.* पठनीयः -या -यं, अध्ययनीयः -या -यं, अध्येतव्यः -व्या -च्यं,
 पाठ्यः -ठ्या -ठ्यं, अधिगम्यः -म्या -म्यं, अधिगमनीयः &c., आच्यः &c.
 READER, *s.* अध्येता *m.* (न्), अध्ययनी *m.* (न्), अध्यायी *m.*, पठिता *m.*
 (न्), पाठकः, अध्ययनकारी *m.* (न्), अध्ययनकृत् *m.*, पठनकारी *m.*,
 अधीयानः; 'one who has read through,' पारायणिकः, पारा-
 यणी *m.*; 'public reader,' पाठकः.
 READILY, *adv.* (Willingly) कानं, कामतस्, प्रकामं, इच्छातस्, पर्याप्तं.
 —(Quickly, promptly) शीघ्रं, आद्यु, त्वरितं, अविलम्बेन, ऋटिति,
 अचिरेण, अचिरात्.—(Easily) सुखेन, सुखं, अनायासेन, अत्यायासेन,
 निरायासे, सुकरं, अयत्नेन, अयत्नतस्, अदुःखेन, अकष्टेन, अकेशेन, सु
 or मुख prefixed, see EASILY.—(Without being asked) अयाचितं.
 READINESS, *s.* (Promptness, quickness) प्रत्युत्पन्नता, उद्युक्ता -त्वं,
 शीघ्रता, अविलम्बः, अविलम्बित्वं; 'of mind or wit,' प्रत्युत्पन्नमतिः.
 —(Willingness) सकामत्वं -ता, कामतत्वं, इच्छता, इच्छुक्तत्वं, पर्याप्ति-
 ति: *f.*, पर्याप्तता.—(State of preparation) सिद्धता, सिद्धि: *f.*,
 प्रस्तुतत्वं, उद्यतत्वं.
 READING, *s.* (Act of reading, perusal) अध्ययनं, पठनं, पाठः -ठनं,
 अधीति: *f.*, अध्यायः, अध्ययः, प्राध्ययनं, निपाठः, निपठः, पठि: *f.*, नि-
 पठिति: *f.*, अधिगमः -मनं; 'reading through,' पारायणं, पारगमनं;
 'reading to one's self,' स्वाध्यायः, स्वाध्ययनं; 'ignorant of
 reading and writing,' अलिपिः.—(Reading out, causing
 to be heard) वाचनं, अनुवाचनं, आवणं.—(Committing to
 memory upon reading) पाठः, अभ्यासः.—(Suspension of read-
 ing) अनध्यायः; 'day on which it is suspended,' अनध्याय-
 दिवसः.—(Matter read) अध्ययनं, पाठः.—(Variation in reading,
 in a copy or edition) पाठाकारं, पाठभेदः, द्विरूपपाठः, द्विरूपः,
 पाठः; 'false reading,' अपपाठः.
 READING-DESK, *s.* अध्ययनमण्डपः, मण्डपः, मण्डकः अध्ययनफलकः -कं.

READING-ROOM, *s.* पाठशाला, पठनशाला, अध्ययनशाला.

To RE-ADMIT, *v. a.* पुनः प्रविष्टुं (c. 10. -वेशयति -यितुं), पुनर्यद्.
 READY, *a.* (Prepared, said of things) सज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रस्तुतः -ता
 -तं, सुप्रस्तुतः &c., सज्जितः &c., सज्जीभूतः -ता -तं, सज्जीकृतः &c.,
 उपकल्पितः &c., परिकल्पितः &c., कल्पितः &c., उपकृतः -मा -मं,
 सिद्धः -द्धा -द्धं, संस्कृतः &c., आयोजितः &c., आयुक्तः -क्ता -क्तं, उपस्थितः
 -ता -तं; 'to be ready,' सज्जीभू, सज्ज् in pass. (सज्जते), प्रस्तुतीभू,
 सिद्धीभू; 'to make ready,' see To PREPARE; 'go and make
 ready,' गत्वा सज्जीकुरु.—(Prepared, said of persons) उद्यतः
 -ता -तं, समुद्यतः &c., अभ्युद्यतः &c., उद्युक्तः -क्ता -क्तं, आयुक्तः &c.,
 उन्मुक्तः -क्ता -क्तं, अभिमुखः &c., कल्प्यः -ल्या -ल्यं; 'ready to go,'
 गन्तुम् उद्यतः -ता -तं, गमनोद्यतः &c., गमनोन्मुक्तः &c.; 'ready to
 burst forth,' भेदोन्मुक्तः &c. or expressed by the desiderative,
 see on the point of, under POINT, *s.*—(Prompt) प्रत्युत्पन्नः -न्ना
 -न्नं, प्रगत्यः -त्या -ल्यं; 'ready wit,' प्रत्युत्पन्नमतिः; 'having it,'
 प्रत्युत्पन्नमतिः -ति: -ति.—(Quick) शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, त्वरितः -ता -तं.
 दृढः &c., धिप्रः -प्रा -घ्रं, अविलम्बी &c., अविलम्बितः -ता -तं.—
 (Easy) सुखः -खा -खं, सुकरः -रा -रं, सुगमः -मा -मं, लघुः -घु: -घ्वी
 -घु, अनायासी &c.—(Opportune) उपयुक्तः -क्ता -क्तं, समयोपयुक्तः
 &c., अनुकूलः -ला -लं.—(Expert) कुशलः -ला -लं, दक्षः -द्या -क्षं,
 निपुणः -णा -णं, पटुः &c.—(At hand, in hand, present) उप-
 स्थितः -ता -तं, निकटः -टा -टं, हस्तगतः -ता -तं, हस्तस्थः -स्या -स्थं,
 विद्यमानः -ना -नं, वर्तमानः &c.; 'ready money,' उपस्थितमुद्रा;
 'buying with ready money,' रोकः.—(Willing) सकामः -मा
 -मं, इच्छुः -च्छु: -च्छु, इच्छुकः -का -कं, पर्याप्तः -प्रा -प्रां.

READY, *adv.* प्रस्तुतं, सुप्रस्तुतं, उद्यतं, समुद्यतं, पर्याप्तं.

READY-MADE, *a.* प्रस्तुतः -ता -तं, उपस्थितः &c., मिष्टः -द्धा -द्धं.

READY-WITTED, *a.* प्रत्युत्पन्नमतिः -ति: -ति, क्लृप्तमतिः -मति: -मति, विदग्धमतिः &c.

REAL, *a.* सत्यः -त्या -त्यं, वास्तविकः -की -कं, वास्तवः -वा -वं, तथ्यः -व्या
 -च्यं, यथार्थः -थी -थं, प्रकृतः -ता -तं, सन् -सती -सत् (त), सांख्यिकः
 -की -कं, तात्त्विकः -की -कं, अचित्तयः -या -यं, अकृत्रिमः -मा -मं,
 अकल्पितः -ता -तं, सत्यकः -का -कं, स्मृतः -ता -तं, यथातथ्यः &c.,
 यथातथ्यः &c., विद्यमानः -ना -नं, परमाथः -थी -थं, पारमार्थिकः -की
 -कं, गतालीकः -का -कं, निर्मायिकः -की -कं, सकपटः -टा -टं, निष्क-
 पटः &c., निष्कपटी &c., अन्वयः &c.—(In law) स्थावरः -रा -रं,
 जङ्गमेतरः -रा -रं; 'real property,' स्थावरं, स्थावरधनं.

REALITY, *s.* सत्यता -त्वं, सत्यं, वास्तविकत्वं, वास्तवत्वं, तथ्यता -त्वं, यथा-
 र्थता, याथार्थ्यं, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, सत्त्वं, सत्ता, अस्तित्वं, प्रकृतता -त्वं,
 प्रकृतिभावः, विद्यमानता, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, यथातथ्यः; 'a reality,'
 सत्त्वं, तत्त्वं, सत्यं, सत्यविषयः, वस्तु *n.*, अस्ति indec.; 'in reality,'
 वस्तुतस्, तत्त्वतस्.

REALIZATION, *s.* सिद्धि: *f.*, साधनं, सिद्धीकरणं, सतीकरणं, स्वीकरणं,
 आत्मोपकरणं, आत्मसाकरणं; 'of an object,' अर्थसिद्धि: *f.*, फलसिद्धि: *f.*
 To REALIZE, *v. a.* साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सिद्धीकृ, सिद्धिं कृ,
 सिद्धतां कृ or जन्, सतीकृ, स्वीकृ, आत्मोप-यां कृ, आत्मसाकृ; 'to
 realize any object,' अर्थसिद्धिं कृ, फलसिद्धिं कृ.

REALIZED, *p. p.* सिद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धीकृतः -ता -तं, सिद्धार्थः -थी -थं.

REALLY, *adv.* वस्तुतस्, अर्थतस्, तत्त्वतस्, परमार्थतस्, यथार्थं, यथार्थतस्,
 सत्यं, तथ्यं, यथातथ्यं; 'the star appears higher than it really
 is,' नक्षत्रं वास्तवस्यानाद् उच्चदेशे दृश्यते.

REALM, *s.* राष्ट्रं, राज्यं, विषयः, लोकः. See KINGDOM.

REAM, *s.* रीमाख्यो लेखनपत्राणां मुद्राङ्कनपत्राणां वा महाभारः.

To RE-ANIMATE *v. a.* पुनर् जाग्रत्, (c. 10. -जाग्रयति -यितुं), प्रत्याञ्जन्, पुनर् जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं) or संजीव्, पुनर्जीवनं दा, पुनर्जीवितं -तां कृ.

REANIMATED, *p. p.* पुनराश्वासितः -ता -तं, आश्वासितः &c., प्रत्याश्वासितः &c., प्रत्याञ्जितः -स्ता -स्तं, पुनर्जीवितः &c., संजीवितः &c.

REANIMATION, *s.* पुनराश्वासनं, प्रत्याश्वासनं, पुनर्जीवनदानं, संजीवनं.

To REAP, *v. a.* (Cut with a sickle) लू (c. 9. लुनाति, लुवितुं), लुवित्रेण छिद् (c. 7. छिनति, छेत्तुं) or अवछिद् or कृत् (c. 6. कृनति, कर्षितुं) or अवकृत् or दो or दा (c. 4. दति c. 2. दाति -तुं) or निर्दो or द्रो (c. 4. दयति, द्यातुं) or अवद्रो, लुवनं कृ.—(Gather) संगृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), चि (c. 5. -चिनोति, चेतुं), अवचि, संचि; 'to reap corn,' शस्यसंग्रहं कृ; 'to reap the fruits of any thing,' फलसिद्धिं कृ, फलप्राप्तिं कृ, फलं भुज् or अनुभू or प्राप्, फलभोगी -जिनी &c., भू; 'of an action,' कर्मफलं भुज् or प्राप्.

REAPED, *p. p.* लूनः -ना -नं, लुविचिह्वः -वा -वं, कर्षितः -ता -तं, द्यातः &c., अवद्रातः &c., छितः &c., दातः &c., निर्दातः &c., दितः -ता -तं, संगृहीतः &c., संचितः -ता -तं.

REAPER, *s.* लवकः, लविता *m.* (नृ), शस्यलवकः, छेदकः, छेत्ता *m.* (नृ), शस्यछेदकः, शस्यछिद् *m.*, शस्यछेत्ता *m.* (नृ), निर्दाता *m.*, शस्यसंग्रही *m.* (नृ), शस्यसंग्रहकः, शस्यसंचयी *m.*, लवनकारी *m.*, कार्षकः.

REAPING, *s.* लवनं, लावः, अभिलावः, शस्यलावः, लवः. शस्यछेदः -दनं, छेदनं. शस्यसंग्रहः, शस्यकर्षनं, दातिः *f.*, दानं.

REAPING-HOOK, *s.* लवित्रं, लवाणकं, लवाकः, शस्यकर्षनी, शस्यछेदनी.

REAR, *s.* (That which is behind) पश्चाद्भागः, पाश्चात्तभागः, पश्चिमभागः, पाष्णिः *m.*, पृष्ठं; 'in the rear,' पश्चात्, पृष्ठतः, पश्चाद्भागे; 'in our rear,' अस्मत्पश्चात्.—(Rear of an army) पाष्णिः *m. f.*, बृहपाष्णिः *m.*, प्रत्यासारः, प्रत्यासरः, प्रतिसरः, सन्नयः, सन्नैनं; 'a body of forces in the rear,' पाष्णिचः; 'an enemy in the rear,' पाष्णिग्रहः; 'bringing up the rear,' प्रतिगृह.

To REAR, *v. a.* (Raise to maturity, bring up) पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 3. विभर्ति, c. 1. भरति, भर्तुं), सम्भृ, संवृष् (c. 10. -वर्षयति -यितुं), वृष्, परिवृष्, विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी, पोषणं कृ, पालनं कृ, पालनपोषणं कृ.—(Raise, lift) उत्था in caus. (-चापयति -यितुं, rt. स्या), उन्नम् (c. 10. -नमयति -यितुं), उच्छि (c. 1. -चयति -यितुं, rt. श्रि), उन्नल्, उन्नी, उन्नम्, उद्, उद्गृह्, उन्नीकृ, उन्नीकृ.

To REAR, *v. n.* (As a horse) सम्भवत् पुरुषकं कृ.

REARED, *p. p.* (Brought up) पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पालितः -ता -तं, प्रतिपालितः &c., भृतः &c., सम्भृतः &c., संवर्धितः -ता -तं, परिवर्धितः &c., वर्धितः &c.—(Raised, elevated) उत्थापितः -ता -तं, उच्छितः &c., सम्बुच्छितः &c., उन्नतः &c.

REAR-GUARD, *s.* पाष्णिचं, बृहपाष्णिचं, सैन्यपाष्णिचं.

REARING, *s.* (Educating) पोषणं, पोषः, पालनं, भरणं, संवर्धनं, परिवर्धनं, वर्धनं.—(Elevating) उत्थापनं, उन्नयनं, उन्नमनं, उच्छ्रितः *f.*—(Of a horse) पुरुषकं.

REAR-WARD, *s.* See REAR, REAR-GUARD.

REASON, *s.* (Reasoning faculty, understanding) बुद्धिः *f.*, धीः *f.*, मनस् *n.*, मतिः *f.*, चित्तं, चेतस् *n.*, ज्ञानं, चिच्छक्तिः *f.*, चेतना, चित् *f.*, तर्कशक्तिः *f.*, अनुमानशक्तिः *f.*, आकलनशक्तिः *f.*, मानसं, प्रज्ञा, उपलब्धिः *f.*, श्रेयसी, मनीषा, स्वानं.—(Right, justice) युक्तता, युक्तिः *f.*,

उपपत्तिः *f.*, उपपत्तता, योग्यता, यथायोग्यता, यथार्थता, याथार्थ्यं न्यायः, न्याय्यता, सामञ्जस्यं, सम्यक्; 'with reason,' युक्तं यथायुक्तं, यथायोग्यं, न्यायतः, सम्यक्.—(Cause, ground) हेतुः *m.* कारणं, निमित्तं -तर्कं, निदानं, निबन्धनं, प्रयोजनं; 'by reason of,' हेतोः हेतौ, निमित्ते, कृते, अप्र, कारणात्, or expressed simply by the abl. c.; as, 'by reason of anger,' कोपात्; 'for this reason,' अनेन हेतुना, अतः कारणात्, तस्य हेतोः तदर्थं; 'for some reason,' केनापि कारणेन; 'for what reason,' केन हेतुना, कस्य हेतोः, किमर्थं; 'without reason,' कारणेन विना हेतुना विना, अकस्मात्; 'He assigns a reason,' स हेतुम् आह 'the reason of their barrenness is the absence of seed' तेषां वन्यत्वे बीजाभावः कारणं; 'the reason of the indistinctness is as follows,' अथ अस्पष्टत्वे हेतुर् उच्यते.

To REASON, *v. n.* (Deduce inferences, exercise the faculty of reason) तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं) चित्तकं, अनुतर्कं, अनुमा (c. 1. -नाति -तुं), जह् (c. 1. जहते -हितुं), अपोह्, प्रोह्, चित्तकं कृ, चित्तकं कृ, जहं कृ, जहापोहं कृ, अर्थापत्तिं कृ, सिद्धासिद्धविचारं कृ.—(Argument debate) विषद्, विसंषद्, विचर, चित्तकं, वादानुवादं कृ.

REASONABLE, *a.* (Having the faculty of reason), see RATIONAL.—(Conformable to reason, just, right) युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः &c., योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायुक्तः &c., यथायोग्यः &c., यथोचितः -त -तं, युक्तमान् -मती -मत् (त), सम्युक्तिकः -का -कं, उपपन्नः -न्ना -नं, उपपत्तिमान् -मती &c., यथार्थः -थी -थं, न्याय्यः -य्या -य्यं, न्याय्यसारी -रिणी -रि (नृ), न्यायानुरूपः -पा -पं, न्यायसिद्धः -द्धा -द्धं, युक्तिसिद्धः &c., यथान्यायः -या -यं, तात्त्विकः -की -कं.—(Moderately) परिमितः -ता -तं, मितः &c., अपरिमाणः -णा -णं, नियतः -ता -तं, समः -मा -मं.—(Acting or thinking rationally), समदर्शी &c., न्यायकारी &c., न्यायवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, समवृत्तिः &c.

REASONABLENESS, *s.* (Faculty of reason) ज्ञानशक्तिः *f.*, चिच्छक्तिः, तर्कशक्तिः.—(Conformity to reason), युक्तता, उपयुक्तता, योग्यता, यथायोग्यता, युक्तिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, उपपत्तता, यथार्थता, याथार्थ्यं, न्याय्यता -त्वं, न्यायसिद्धता, युक्तिसिद्धता, औचित्यं, सम्भवः, सम्युक्तिः *f.*, सम्भवना.—(Moderation) परिमितता, समता, अनतिशयः, मर्यादानतिक्रमः.

REASONABLY, *adv.* (Conformably with reason) युक्तं, यथायोग्यं, उपपन्नं, न्यायतः, न्यायानुसारेण, न्यायानुरूपेण, यथान्यायं, यथार्थं यथोचितं, युक्तितः.—(Moderately) परिमितं, नियतं, समं.

REASONER, *s.* तर्की *m.* (नृ), तार्किकः, चित्तकी *m.*, जहरी *m.* (नृ), प्रोही *m.*, प्रोहः, विचारकः, तर्ककारी *m.*, चित्तकारी, नैयायिकः, न्यायविद् &c. प्रतिपादकः. See LOGICIAN.

REASONING, *s.* तर्कः, चित्तकः -केयं, विचारः, जहः -हनं, प्रोहः, अभ्यासः, जहापोहः, अपोहः -हं, बृहः, निरुहः, न्यायः, अनुमानं, अध्याहारः, अर्थापत्तिः *f.*, अनुमानोक्तिः *f.*; 'art or science of reasoning' तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं, तर्कज्ञानं, विचारविद्या; 'chain of reasoning' तर्कप्रबन्धः, अनुमानप्रबन्धः; 'skill in it,' तार्किक्यं.

REASONLESS, *a.* (Destitute of reason) बुद्धिहीनः -ना -नं, निर्धुः -हिः -हि, ज्ञानहीनः &c.—(Without a reason) अहेतुकः -का -कं, निर्हेतुकः &c., निष्कारणः -णा -णं.

To RE-ASSUME *v. a.* प्रत्यादा, पुनर् आदा or ग्रह् or प्रतिग्रह्.

RE-ASSURANCE, *s.* पुनराश्वासनं, पुनराशा, प्रत्याशा, आश्वासनं.

To RE-ASSURE, *v. a.* पुनर् आश्वास्य (c. 10. -आश्वासयति -यितुं), प्रत्याश्वास्य Re-ASSURED, *p. p.* पुनराश्वासितः -ता -तं, पुनराश्वासितः -स्ता -स्तं, प्रत्याश्वासितः &c.

E-ASSURING, *part.* or *a.* पुनराश्वासकः -का -कं, प्रत्याश्वासकः &c.,
आश्वासकः &c.

EBEL, *s.* राजद्रोही *m.* (न), राजाभिद्रोही *m.*, राजयुद्धा *m.* (न), राजप्र-
तियोधी *m.*, स्वामिद्रोही *m.*, राजशासनत्यागी *m.*, राजप्रतीपः, राज-
प्रतीपकारी *m.*, राजविपरीतकारी *m.*, राजविरोधी *m.*, राजविहङ्गा-
चारी *m.*, कलहकारी *m.*, प्रतीपः, विपरीतकारी *m.*

REBEL, *v. n.* राजद्रोहं कृ, राजानम् अभिद्रुह् (c. 4. -द्रुहति -द्रोहि-
-द्रोहः) राजाभिद्रोहं कृ, स्वामिद्रोहं कृ, राजशासनत्यागं कृ, राजशास-
नलंघनं कृ, राजानं प्रतिपुष् (c. 4. -पुष्ते -योद्धं), प्रकृतिक्षोभं कृ,
प्रकृतिकलहं कृ.

REBELLION, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, राजयुद्धं, राजशासनत्यागः, स्वामि-
द्रोहः, प्रकृतिक्षोभः, प्रकृतिकलहः, राजशासनलंघनः, राजोपद्रवः,
उपद्रवः, प्रकोपः, कोपः, खड्गन.

REBELLIOUS, *a.* राजद्रोही -हिणी -हि (न), राजाभिद्रोही &c., राज-
युक् *m. f. n.* (द्रुह), राजप्रयुक्, द्रोही &c., प्रयुक् *m. f. n.*, राजप्रतीपः
या -यं, राजप्रतीपकारी &c., प्रतीपः -या -यं, राजविपरीतकारी &c.,
विपरीतकारी &c., उपद्रवी &c., राजोपद्रवी &c., राजशासनलंघी &c.,
राजशासनत्यागी &c., लंघितशासनः -ना -नं, उल्लंघितशासनः &c.,
राजावशः -शा -शं. See REBEL. *s.*

REBOUND *v. n.* उत्पत् (c. 1. -पतति -तिहं), परापत्, उत्पु (c. 1.
-प्रवते -प्रोहं), प्रतिहन् in pass. (-हन्ते).

REBOUND, *s.* उत्पत्तनं, परापत्तनं, प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतिहननं, उत्पुत्त.

REBUFF, *s.* (Repercussion) प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतिहननं, पराहननं.
(Check, defeat) पराभवः, पराजयः, अपजयः. —(Refusal) प्रत्यादेशः,
अवधीरणा.

REBUKE, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हति -हं), पराहन्. प्रत्यादिश, अव-
धीर, पराजि.

REBUILD *v. a.* पुनर् निर्मा or विनिर्मा (c. 2. -माति -तं), पुनर्निर्माणं कृ.

REBUILT, *p. p.* पुनर्निर्मितः -ता -तं, पुनर्विनिर्मितः &c., पुनर्निर्मितः &c.

REBUKABLE, *a.* निन्दनीयः -या -यं, निन्दाः -न्दा -न्धं, निन्दार्हः -र्हा -र्हं.

REBUKE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द, उपा-
लभ् (c. 1. -लभते -लभं), भास् (c. 10. भास्यते -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6.
-दिशति -देहं), गर्ह् (c. 1. गर्हते -र्हितुं), विगर्ह, गुप् in des., (जुगुप्सते
-यितुं), आक्रुश् (c. 1. -क्रोशति -क्रोहं), क्षिप् (c. 6. क्षिपति -क्षेपं), तर्ज्
(c. 10. तर्जयति -यितुं).

REBUKE, *s.* निन्दा -न्दनं, घरीवादः, परिवादः, भास्नं, भास्नवाक्यं, परि-
भाषणं, उपालम्भः, प्रत्यादेशः, आक्रोशः, उपक्रोशः, जुगुप्सा, वाग्दण्डः,
शब्ददण्डः.

REBUKE, *s.* निन्दकः, परिवादकः, प्रत्यादेशकः, भास्नकारी *m.* (न).

REBUS, *s.* प्रवर्तः *f.*, -वर्तिका. See RIDDLE.

REBUT, *v. a.* निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपनर्दं कृ, खण्ड्. See
REPEL.

RECALL, *v. a.* (Call back, take back, bring back) पुनर् आदा
(c. 3. -ददाति -दातुं) प्रत्यादा, पुनर् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रत्यानी,
प्रत्यानयनं कृ, प्रत्यावर्त्तनं कृ, प्रतिनिवर्त्तनं कृ, निवर्त्तनं कृ, निवृत् or
प्रतिनिवृत् or प्रत्यावृत् in caus. —(Revoke, annul) निवृत् (c. 10.
वर्त्तयति -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देहं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति
-यितुं), निवर्त्तनं कृ, खड्गनं कृ, लोपं कृ. —(Call to mind) स्मृ (c. 1.
स्मरति, स्मर्षं), अनुस्मृ, अनुचिन्, अनुबुध्.

RECALL, *s.* प्रत्यानयनं, पुनरानयनं, प्रत्यावर्त्तनं, प्रत्यादानं, पुनरादानं.

RECALLED, *p. p.* (Called back, brought back) प्रत्यानीतः -ता -तं,

पुनरानीतः &c., प्रत्यावर्त्तितः &c., प्रतिनिवर्त्तितः &c., निवर्त्तितः &c.,
—(Revoked, annulled) निवर्त्तितः -ता -तं, खण्डितः &c. प्रत्यादिशः
-हा -हं, लुप्तः -मा -मं. —(Called to mind) स्मृतः -ता -तं, उद्बुधः -डा
-डं, उद्बुधितः -ता तं.

To RECALL, *v. a.* पूर्वोक्तविपरीतं वद् (c. 1. वदति -दितुं), पूर्वोक्तविपरीतं
वद्, पूर्वोक्तखड्गनं कृ, पूर्वोक्तलोपं कृ, अनुशयं कृ, विप्रतिपत्तिं कृ.

RECANTATION, *s.* पूर्वोक्तविपरीतवादः, पूर्वोक्तविपरीतवादः, पूर्वोक्तखड्ग-
कवादः, पूर्वोक्तखड्गनं, पूर्वोक्तलोपः, अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.*

To RECAPITULATE *v. a.* संक्षेपतः पुनः कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), वाक्य-
सारम् अनुवद् (c. 1. -वदति -दितुं) or अनुवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), संक्षेपेण
वाक्यं पुनर् वद्, सारविषयान् पुनर् वद् or अनुवद्, सारप्रकरणानि
पुनर्वद् or पुनर्वच्.

RECAPITULATED, *p. p.* संक्षेपतः पुनरुक्तः -क्ता -क्तं or पुनःकथितः -ता -तं.

RECAPITULATION, *s.* संक्षेपतः पुनःकथनं or पुनरुक्तिः *f.* or पुनर्वचनं or
अनुवादः, संक्षेपेणानुवादः, पूर्वोक्तकथितानुवादः, संक्षेपतः पुनर्वाक्या.

To RECEDE, *v. a.* अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यपक्रम्, अपगृ (c. 1.
-सरति -सर्षं), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), परावृत्, अपावृत्, प्रतिनिवृत्,
अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थितुं), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ),
विपलाय्, अपसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्षं), अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं),
अपया (c. 2. -याति -तुं), अपे (c. 2. अवैति -तुं, rt. इ).

RECEIPT, *s.* (Act of receiving) आदानं, ग्रहणं, प्रतियहणं, प्राप्तिः *f.*,
अवप्तिः *f.*, प्रापणं, लब्धिः *f.*, उपलब्धिः *f.* —(Income) आयः,
आगमः, उदयः, आदायः, उत्पन्नं, प्राप्तिः *f.*, लाभः, लब्धिः *f.*, फलं ;
'of money or property,' धनागमः, धनोदयः, अर्थआगमः,
फलोदयः ; 'receipts of trade,' पणाय. 'receipt and expendi-
ture,' आयव्ययी *m. m.* —(Note of acknowledgment) मुक्तिपत्रं,
विगणनपत्रं, प्रत्ययकारिपत्रं, प्रत्ययकारी लेखः, प्रत्ययकारिणी, स्वीका-
रपत्रं, स्वीकरणपत्रं, स्वीकारलेखः, स्वीकरीतानं, आदानपत्रं, आगमपत्रं,
आगमलेख्यं. —(Recipe, prescription of ingredients) साधनलेखः,
योगलेखः, संयोगलेखः, लेखः, लेख्यं.

RECEIVABLE, *a.* आदेयः -या -यं, उपादेयः &c., ग्राह्यः -ह्या -ह्यं, ग्रहणीयः
-या -यं, ग्रहीतव्यः -व्या -व्यं, प्रतिधातः &c., प्रापणीयः -या -यं, प्राप्यः
-व्या -व्यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, उपलभ्यः &c., स्वीकरणीयः &c.

To RECEIVE, *v. a.* (Take, get, obtain) आदा (c. 3. -ददाति -दातुं),
उपादा, ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गृह्णीते, ग्रहीतुं), प्रतियह, अभियह,
सम्पग्रह, संग्रह, आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं), प्राप्, अवाप्, लभ् (c. 1.
लभते, लभं), उपलभ्, प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -रयितुं), प्रतिपद् (c. 4.
-पद्यते -पद्यं), आपद्, अभिपद्, समापद्. —(Allow) स्वीकृ, अङ्गीकृ,
ग्रह्, अनुग्रह. —(Admit) प्रविश् in caus., आविश्, ग्रह्. —(Hold,
contain) धा, आधा, आदा. —(Entertain a guest) सक्, आतिथ्यं
कृ, सत्कारं कृ, सम्भू (c. 10. -भावयति -यितुं), सम्भावनं कृ, आदरं कृ,
स्वागतं कृ or वद्.

RECEIVED, *p. p.* or *a.* (Taken, accepted, obtained) आदक्षः -क्षा -क्तं,
आक्षः &c., उपादक्षः &c., उपाक्षः &c., गृहीतः -ता -तं, प्रतिगृहीतः
&c., प्राप्तः -ता -तं, आप्तः &c., अवाप्तः &c., लभः -मा -मं, उपलभः
&c. ; 'received as wages,' भूतिरूपेण लभः &c. —(Generally
admitted) लोकप्रसिद्धः -डा -डं, सर्वत्र प्रचलः -ला -लं ; 'received
practice,' लोकव्यवहारः ; 'received doctrine,' आश्रयः ; 'received
expression,' आश्रयचनं, आश्रोक्तिः *f.*

RECEIVER, *s.* ग्राही *m.* (न), ग्राहकः, ग्रहीता *m.* (न), प्रतियग्रहीता *m.*,
प्रतिग्राहकः, आदाता *m.* (न), आदायी *m.* (न), उपादाता *m.*, उपादायी *m.*,

प्रतिग्रहकृत् *m.*, आत्रा *m.* (पु), प्रापकः, लब्धा *m.* (मु), उपलब्धा *m.*,
प्रतीक्षकः.—(Vessel for receiving) आधारः, द्रवाधारः, आधानं,
भाजनं, पात्रं, द्रवाशयः, आशयः.

REGENCY, *s.* नवता-त्वं, नूतनत्वं, अभिनवता, प्रत्ययता. See NEWNESS.

RECENT, *a.* नूतनः-ना-नी-नं, नवः-वा-वं, अभिनवः &c., नवीनः-ना-
-नं, प्रतिनवः &c., नूतनः-न्ना-न्तं, प्रत्ययः-या-यं, इदानीनः-नी-
-नं, अधुनातनः &c., अद्यावधीनः-ना-नं, अग्राचीनः &c., सद्यस्कः-स्का-
-त्वं, सद्यस्कालीनः-ना-नं, आधुनिकः-की-कं, अविदः-रा-रं, अव्य-
वहितदीर्घकालः-ला-लं.

RECENTLY, *adv.* नूतनकाले, नूतनं, अव्यवहितदीर्घकाले. See LATELY.

RECEPTACLE, *s.* आधारः, पात्रं, भाजनं, आशयः, निधानं, निधिः *m.*,
आधानं, आशयः, अधिशयः, अधिकरणं, गर्भः, आस्यदं, विन्यासः, बीजं.
The word आशयः is especially used in composition thus,
'the receptacle of the blood,' रक्ताशयः; 'of the food,' अन्ना-
शयः, आमाशयः; 'of bile,' पित्ताशयः.

RECEPTION, *s.* (Receiving) आदानं, उपादानं, ग्रहणं, प्रतिग्रहः-हणं,
आधानं.—(Admission) स्वीकारः, स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं,
ग्रहणं.—(Entrance) प्रवेशनं, प्रवेशः.—(Entertainment) सत्कारः,
सत्क्रिया, संग्रहः, सम्भावनं-ना; 'of friends,' मित्रसंग्रहः.

RECESS, *s.* (In a wall, &c., secret or retired spot) गर्भः, कोणः,
विपिकस्थानं, गूढस्थानं, निभूतस्थानं, गुप्तस्थानं.—(Place of retire-
ment) परावर्त्तनस्थानं, अपावर्त्तनस्थानं, अपक्रमणस्थानं.—(Remission
of business) विरामः, विरतिः *f.*, विश्रामः, निवृत्तिः *f.*, कार्यनिवृत्तिः *f.*,
कार्यत्यागः, विरामकालः, विश्रामकालः.

RECESSION, *s.* अपक्रमणं, अपावर्त्तनं, परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, अपसरणं.

RECIPE, *s.* See under RECEIPT, PRESCRIPTION.

RECIPIENT, *s.* (Person) ग्राही *m.* (न), आदाता *m.* (तृ), ग्राहकः,
आश्रयिता *m.* See RECEIVER.—(Thing) आधारः, आशयः, पात्रं.
See RECEIVER.

RECIPROCAL, *a.* परस्परः-रा-रं, अन्योन्यः-न्या-न्यं, इतरेतरः-रा-रं,
व्यतिकरः-रा-रं, इतरेतराशयः-या-यं, निषस् in comp. The sense
of "reciprocal" is often expressed by the prepositions वि,
आ, अव, अति, प्रति, प्र in combination. See MUTUAL.—
(Alternate, in reciprocal succession) परस्परानुगामी-मिनी-मि
(न), परस्परानुवर्त्ती &c., अन्योन्यानुगामी &c., अन्योन्यानुवर्त्ती &c.

RECIPROCALLY, *adv.* परस्परं-रां, अन्योन्यं, इतरेतरं, निषस्, उभयतम्,
परस्पर in comp.; 'mutually connected,' व्यतिपक्कः-क्का-क्कं,
निषःसदृशः-झा-झं, see MUTUALITY.

To RECIPROCATE, *v. a.* परस्परं परिवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति यितुं), परस्पर-
परिवर्त्तनं कृ. अन्योन्यं परिवृत्त, व्यतिकरं कृ, व्यतिहृ, व्यतिहारं कृ; 'to
reciprocate gifts,' परस्परं दानप्रतिदानं कृ; 'to reciprocate
assistance,' प्रत्युपकारं कृ; 'civilities,' प्रतिपूजनं कृ, see To
INTERCHANGE.

RECIPROCATION, *s.* परिवर्त्तनं, विनिमयः, व्यतिकरः, व्यतिहारः. See
INTERCHANGE.

RECIPROCITY, RECIPROCALNESS, *s.* परस्परता, अन्योन्यता-त्वं, व्यतिकरः,
व्यतिहारः, व्यतीहारः, परस्परयोगः, इतरेतरयोगः, परस्परभावः, व्यतिपक्कः.
See MUTUALITY.

RECITAL, RECITATION, *s.* (Repetition, reading out in a loud
voice) पठनं, पाठः, अनुवादः, आवरणं, वाचनं, अनुवाचनं, उक्तेयः-
-खनं, उच्चारणं, उद्घोषः-यणं, उद्घारः.—(Narration) कथनं, आख्यातनं,
(66)

उपकथनं, व्यापनं, वरीनं.

RECITATIVE, *s.* (Cadence introductory to a song) तेनः.

To RECITE, *v. a.* (Repeat, read out) पठ् (c. 1. पठति-ठितुं), सम्यक्,
अनुवद् (c. 1. -वदति-दितुं), श्रु (c. 10. आचयति-यितुं), आश्रु, संश्रु,
वच् (c. 10. वाचयति-यितुं), अनुवच्, उच्च् (c. 10. -चारयति-यितुं),
उद्घुप् (c. 10. -घाचयति-यितुं), पठ (c. 10. -पठयति-यितुं), कथ् (c. 10.
कथयति-यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति-तुं) श्रु in caus., वच्, अनुवच्,
व्याहृ, उदाहृ, निरूप्, विवरणं कृ, वृत् in caus.

RECITED, *p. p.* (Repeated, read out) पठितः-ता-तं, आवितः &c.;
'being recited,' पठ्यमानः-ना-नं.—(Narrated) कथितः-ता-तं,
आख्यातः &c., वर्यितः &c.

RECITER, *s.* पठकः, पठिता *m.* (तृ), पठनकारी *m.* (न), आवकः, आव-
यिता *m.* (तृ), अनुवादकः, उच्चारकः, उच्चारणकारी *m.*, कथकः,
उपकथकः, आख्यापकः.

To RECK, *v. a. and n.* श्वेष्ट्, अवधा, मन्, प्रतिमन्. See To CARL.

RECKLESS, *a.* अनवधानः-ना-नं, असावधानः &c., अनवहितः-ता-तं,
प्रमत्तः-त्ता-तं, साहसिकः-की-कं, साहसी-सिनी-सि (न), निर-
पेक्षः-खा-खं, निश्शङ्कः-ङ्का-ङ्कं.

RECKLESSLY, *adv.* अनवहितं, साहसेन-सात्, साहसबुद्ध्या, प्रमत्तं.

RECKLESSNESS, *s.* साहसं, साहसशीलता, साहसबुद्धिः *f.*, अनवधानं-नता,
असावधानता, प्रमादं, प्रमत्तता.

To RECKON, *v. a.* (Count, number) गण् (c. 10. गणयति-यितुं), विगण,
परिगण्, प्रगण्, संख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), परिसंख्या, सम्परिक्या,
कल् (c. 10. कल्यति-यितुं), गणनां कृ.—(Esteem, account) मन,
सम्मन्, प्रतिमन्, गण्, विगण्.

To RECKON, *v. n.* (Reason with one's self, conclude) चिन्तकं (c. 10.
-तर्कयति-यितुं), तर्कं, अनुमा, ऊह, अवगम्.—(Consider, think)
मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), तर्कं, चिन्तकं, बुध्.—(Reckon on, count
upon) अवलच्, समालच्, संधि, समाधि, उपाधि, विशिप्.—(Reckon
with, settle accounts) विगणनं कृ, सिद्धिं कृ, अणुसिद्धिं कृ.

RECKONED, *p. p.* गणितः-ता-तं, विगणितः &c., परिगणितः &c., मतः
&c., संख्यातः &c.

RECKONER, *s.* गणकः, विगणकः, गणयिता *m.* (तृ), गुणकः, गुणकारः.

RECKONING, *s.* (The act) गणनं-ना, विगणनं-ना, संख्यानं, परिसंख्यानं,
गुणनं.—(Statement of account with another) विगणनपत्रं,
विगणनापत्रं, गणनपत्रं, विगणनलेखः, संख्यापत्रं.—(Statement of
expense) व्ययपत्रं, व्ययलेखः.—(Esteem, estimation) मानं,
सम्मानं, मतिः *f.*

To RECLAIM, *v. a.* (Demand to have restored, take back) मलम्
एतत् प्रतिदातव्यम् इति ज्ञापयित्वा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), मलम्
एतत् प्रत्यर्पणीयम् इत्युक्त्वा ग्रह्, पुनर् लभ्, प्रतिलभ्, पुनर् ग्रह्, पुनः
प्राप्, पुनः स्वीकृ.—(Call back from error, vice, &c.) पापात्
or दुष्कर्मणो निवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं) or विनिवृत्त or परावृत्त
or चिरम् (c. 10. -रमयति-यितुं), अधर्माद् निवर्त्तयित्वा धर्मे प्रवृत्त in
caus. or प्रयुज् in caus. or नियुज् in caus., पापाद् विप्रतिमृ in
caus. (-सारयति-यितुं), विप्रतिसारं जन्.—(Make fit for culti-
vation) कृषियोग्यं-ग्यां कृ.

RECLAIMABLE, *a.* (From vice) पापनिवर्त्तयितव्यः-व्या-व्यं, पापनि-
वर्त्तनीयः-या-यं, दुष्कर्मपरावर्त्तनीयः &c., कुकर्मनिवर्त्तनीयः, शक्नवि-
प्रतिसारः-रा-रं, उपदेशावाहः-खा-खं.—(That may be taken
again) प्रतिलभ्यः-भ्या-भ्यं, पुनर् लभ्यः &c. or ग्रहणीयः-या-यं.

DECLAIMED, *p. p.* (Taken again) पुनर् गृहीतः -ता -तं, पुनः प्राप्तः -ता -तं, प्रतिलब्धः -आ -अं, पुनर् लब्धः &c.—(From vice) पापनिवर्तितः -ता -तं, निवृत्तपापः -पा -पं, जातविप्रतिसारः -रा -रं.

DECLAMATION, *s.* (Taking again) पुनर्ग्रहणं, पुनर्लेखः *f.*, पुनरुपलब्धिः *f.*, प्रतिलेखः, पुनःप्राप्तिः *f.*, प्रत्युद्धरणं.—(From vice, &c.) पापनिवर्तनं, दुष्कर्मनिवृत्तिः, पुनर्विपरायनं.

TO RECLINE, *v. n.* (Lean) अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -लितुं), समालम्ब, संश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), अवलम्बनं कृ.—(Lie) शी (c. 2. शोते, शयितुं), अधिश्री, संविश (c. 6. -विशति -वेतुं), उपविश, निपद्य (c. 6. -यीदति -वन्तु), पत् (c. 1. पतति -तितुं). See TO LIE, *v. n.*

ECLINING, *part.* (Leaning) अवलम्बनी -लम्बनी -लित (न्), अवलम्बितः -ता -तं, संश्रितः -ता -तं, समाश्रितः &c., उपाश्रितः &c., निलीनः -ना -नं, निलीयमानः -ना -नं.—(Lying) शयानः -ना -नं, शयः -या -यं, शयितः -ता -तं, संविष्टः -ष्टा -ष्टं, उपविष्टः &c., निपद्यः -द्या -द्यं, निषीदन् -दन्ती -दत् (न्), पतितः -ता -तं; 'on a bed,' शयने संविष्टः &c.

EXCLUDE, *s.* विविक्तवासी *m.* (न्), विविक्तसेवी *m.*, एकान्तवासी *m.*, एकान्तसेवी *m.*, विजनवासी *m.*, एकाकी *m.*, अरक्ष्यवासी *m.*, वनवासी *m.*, वनस्थः, वानप्रस्थः.

EXCLUSION, *s.* विविक्तता, विविक्तवासित्वं, विविक्तसेवा, वानप्रस्थत्वं.

RECOGNITION, *s.* प्रत्यभिज्ञानं, प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञानं, अनुज्ञानं, स्वीकारः, स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं, स्मरणं, स्मृतिः *f.*, अनुस्मृतिः *f.*, संविष्टिः *f.*

RECOGNIZANCE, *s.* प्रतिज्ञापत्रं -त्रकं, प्रतिभूः *m.*, प्रतिभाष्यं, दर्शनप्रतिभूः *m.*, दर्शनप्रतिभाष्यं, पारिभाष्यं, लग्नकः, प्रात्ययिकपत्रं -त्रकं, अङ्गीकारपत्रं.

TO RECOGNIZE, *v. a.* (Recover the knowledge of, recollect) प्रत्यभिज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), अभिज्ञा, समभिज्ञा, अनुज्ञा, अनुस्मृतिः (c. 1. -स्मरति -स्मर्तुं), प्रतिस्मृ, स्मृ, परिचि (c. 5. -चिनीति -चेतुं), निश्चि, प्रत्यभिज्ञानं कृ.—(Admit, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ, अङ्गीकारं कृ, अनुग्रहं, ग्रहं.

RECOGNIZED, *p. p.* प्रत्यभिज्ञातः -ता -तं, अभिज्ञातः &c., अनुज्ञातः &c., अनुस्मृतः &c., परिचितः &c., अङ्गीकृतः &c., स्वीकृतः &c.—(Generally acknowledged) लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रसिद्धः &c.

TO RECOIL, *v. n.* परापत् (c. 1. -पतति -तितुं), विवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), परावृत्, अकस्मात् परावृत्, पश्चात् भु or पत् or गम्.

COIL, *s.* अकस्माद् विवर्तनं -वर्तनं or परापत्तः -वर्तनं, परापतनं.

COILING, *part.* अकस्माद् विवर्तमानः -ना -नं or परापतन् -तन्ती -तत् (न्).

TO RECOLLECT, *v. a.* स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं), अनुस्मृ, प्रतिस्मृ, संस्मृ, अनुसंस्मृ, अभिसंस्मृ, अनुचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), समनुचिन्त, अनुबुध् (c. 4. -बुध्यते -बोद्धुं), अनुधै (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), उपधै.—(Recognise) प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञा.—('Try to recollect' स्मृ in des. (सुस्मृते -वर्तितुं); 'trying to recollect,' सुस्मृतेमाद्यः -द्या -द्यं.—(Recollect one's self) धैव्यं कृ, धैव्योपलम्बनं कृ.

RECOLLECTED, *p. p.* स्मृतः -ता -तं, अनुस्मृतः &c., अनुचिन्तितः &c., प्रत्यभिज्ञातः &c.

RECOLLECTION, *s.* स्मृतिः *f.*, स्मरणं, संस्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*, स्मरः, स्मर्तृत्वं, स्मरन्, अनुचिन्ता, अनुबोधः, आध्यानं, आध्या, ध्यानं, संस्कारः, पिन्ना; 'of a former birth,' जातिस्मरणं; 'proximate cause of recollection,' स्मृतिहेतुः *m.*

TO RECOMMEND, *v. a.* (Commend to another's kind treatment by favourable representations) गुणवर्णनेन or यशोवर्णनेन अनुकूलनम्

आदरणीयमिति or अनुग्रहाहमिति or सत्काराहमिति बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं) or उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), गुणप्रशंसापूर्वकं अनुकूलनं सत्काराहम् इति बोधयित्वा परस्मिन् सम् in caus. (-अवेयति -यितुं), सद्गुणशालित्वाद् अनुकूलः सत्करणीय इति or अनुग्रहाणीय इति ज्ञापयित्वा परस्मिन् सम्, गुणवर्णनेन परार्थम् अनुग्रहं प्राप्य.—(Commend, praise) प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिप्रशंस, ह्याप्, कृत, अनुकृत, वर्ण्य, गुणवर्णनं कृ.—(Advise) उपदिश, आदिश.—(Commit) सम् or च in caus., see COMMIT.

RECOMMENDATION, *s.* (Favourable mention) गुणप्रशंसा -सनं, गुणव्याख्या, गुणवर्णनं, गुणवादः, यशोवर्णनं, गुणकीर्तनं, गुणवर्णनेन परार्थम् अनुग्रहप्राप्त्यर्थं.—(Letter of recommendation) गुणवर्णनपत्रं, गुणव्याख्यापत्रं, गुणप्रशंसापत्रं, वर्णनपत्रं, यशोवर्णनपत्रं, प्रशंसापत्रं, साहित्यपत्रं.—(That which recommends) प्रसादकारणं, अनुग्रहकारणं, अनुरागकारणं, प्रसादहेतुः *m.*, कृपाकारणं, कृपाहेतुः *m.*—(Advice) उपदेशः, आदेशः, प्रेरणा.

RECOMMENDATORY, *a.* गुणप्रशंसकः -का -कं, गुणवर्णकः &c., गुणप्रकाशकः &c.

RECOMMENDED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, ह्याधितः -ता -तं.

TO RECOMPENSE, *v. a.* (Reward) परितुप् (c. 10. -तोषयति -यितुं), सन्तुप्, पारितोषिकं दा, सम्भू in caus.—(Make a return or requital) प्रतिफलं दा, निष्कृतिं दा, प्रतिदानं कृ, प्रतिकृतिं or प्रतिक्रियां कृ, शोधनं कृ, शुद्धिं कृ, परिशोधनं कृ, निस्तारं कृ, निष्कृ, प्रतिकृ, प्रत्युपकृ, सपाकृ, शुष् in caus.—(Make amends for a loss) क्षतिनिष्कृतिं कृ, हानिनिष्कृतिं कृ, क्षतिपूरणं कृ, हानिपूरणं कृ.

RECOMPENSE, *s.* (Reward) पारितोषिकं, फलं, प्रतिकृतिः.—Return, requital) प्रतिफलं, निष्कृतिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, निस्तारः, निर्यातनं, शुद्धिः *f.*, शोधनं, परिशुद्धिः *f.*, परिशोधनं, उपकारमोक्षः, प्रत्युपकारः, मुकृत्.—(Amends for a loss) क्षतिपूरणं, हानिपूरणं, क्षतिनिष्कृतिः *f.*, हानिनिष्कृतिः *f.*, हानिपूरणं.

RECOMPENSED, *p. p.* परितोषितः -ता -तं, सम्तोषितः &c., सम्भाषितः &c., प्रतिफलितः &c., प्रतिकृतः &c., प्रत्युपकृतः &c., गृहीतफलः -ल्ला -ल्लं.

RECOMPENSING, *part.* पारितोषिकः -की कं, तुष्टिकरः -रा -रं, निष्कारकः &c.

RECONCILABLE, *a.* सन्धेयः -या -यं, सन्धातव्यः -व्या -व्यं, समाधेयः -या -यं.

TO RECONCILE, *v. a.* (Restore to friendship or union) सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), समाधा, सन्धि कृ, सन्धानं कृ, समाधानं कृ, समाधि कृ, अन्योन्यवैरित्वं or अन्योन्यद्वेषं ज्ञम् (c. 10. ज्ञमयति -यितुं), वैरशान्तिं कृ, वैरशमनं कृ, विवादशान्तिं कृ, पुनःसख्यं कृ, पुनर्मेघं कृ, पुनःसौहार्दं कृ, पुनःप्रीतिं कृ, पुनरैक्यं कृ, एकीकृ, मिल् in caus. (मेलयति -यितुं), सम्मिल्, सह मिल्, मेलनं कृ.—(Bring to acquiescence, content, or submission) सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), साम् (c. 10. सामयति -यितुं), अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), तुष् (c. 10. तोषयति -यितुं), सन्तुप्, परितुप्, सम्यरितुप्, तुष्टिं नी.—(Make consistent) सदृशीकृ, सङ्गतं -तां कृ, सम्मतीकृ, एकवाक्यतां कृ, अनुपादितं कृ.

RECONCILED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, समाहितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः, शान्तवैरः -रा -रं, शान्तद्वेषः -या -यं, शान्तिवाद् -दा -दं, एकीकृतः -ता -तं; 'to be reconciled,' सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं or pass. -धीयते), सह मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), पुनर्मेघं गम् or इ, पुनःसख्यं गम्, एकीभू, तुष्टिं गम् or इ, परितोषं गम्; 'to be reconciled to one's enemy,' शत्रुणा or शत्रुणा सह सन्धा; 'to one's brother,' भावा सह मिल्.

RECONCILER, *s.* सन्ध्याता *m.* (तु), समाधाता *m.*, सन्धानकर्ता *m.* (तु), सन्धिकृत् *m.*

RECONCILIATION, RECONCILEMENT, *s.* (The act) सन्धानं, समाधानं, सन्धानकरणं, सन्धिकरणं, वैरप्रमनं, मेलनं, सम्मेलनं, एकीकरणं, सान्धनं, साम *n.* (न), ज्ञान *m.*, ज्ञाननं.—(The state) सन्धिः *m.*, समाधिः *m.*, वैरशान्तिः *f.*, साम *n.* (न), पुनःसख्यं, पुनर्मैत्र्यं, पुनर्मैत्री, पुनःप्रीतिः *f.*, पुनःखेदः, संविधिः *f.*, ऐक्यं, एकता.

RECONDITE, *a.* गूढः -दा -दं, निगूढः &c., निगूढार्थः -र्था -र्थं, गहनः -ना -नं, परमगहनः &c., गहनार्थः &c., गुप्तार्थः &c., गुह्यार्थः &c., गम्भीरार्थः &c., दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्गम्यः -म्या -म्यं, अगम्यः &c., दुर्बोधः -धा -धं, दुरवबोधः &c., गम्भीरः -रा -रं, रहस्यः -स्या -स्यं.

To RECONDUCT, *v. a.* पुनर् नी (c. 1. नयति, नेतुं), प्रतिनी, प्रत्यानी.

To RECONNOITRE, RECONNOITER, *v. a.* कियदूरात् or नातिदूराद् अवेद्य (c. 1. ईक्षतं -क्षितुं) or निरीक्ष or बोध्य or परीक्ष or दृश्य or अनुदृश्य or आलोक or अवलोक or आलोक्य or अनुसन्धा or निरूप.

RECONNOITRED, *p. p.* कियदूराद् अवेक्षितः -ता -तं or निरूपितः &c.

To RECONQUER, *v. a.* पुनर् जि or पराजि or विजि, पुनर् वशीकृ.

To RECONSIDER, *v. a.* पुनर् विचर or विगण or चिन्त, प्रतिचिन्त, पुनर् निरूप or अनुसन्धा or परीक्ष, पुनर् वितर्क, पुनर्विचारं कृ.

RECONSIDERED, *p. p.* पुनर्विचारितः -ता -तं, पुनर्निरूपितः &c., प्रतिचिन्तितः &c.

To RECORD, *v. a.* पत्रे or लेख्ये or लेख्यपत्रे आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or समारुह or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or लिख्, लेख्यपत्रे सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं) or च्चु in caus. or निविष्ट (c. 10. -वेशयति -यितुं) or न्यस्, लेख्यारुढं -दां कृ, पत्रारुढं -दां कृ, पट्टारुढं -दां कृ.

RECORD, *s.* लेख्यं, लेखः, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, लेखप्रमाणं, लेख्यप्रमाणं, लिखितं, लिखनं, पत्रं -त्री -त्रिका, पत्रकं, पटः, पट्टः, आगमः, आस्त्रायः, साक्ष्यं.

RECORDED, *p. p.* लेख्यारुढः -दा -दं, लेख्यारोपितः -ता -तं, लेख्यपत्रारुढः &c., लेख्यसमर्पितः -ता -तं, पट्टारुढः &c., पट्टारुढः &c., अभिलिखितः -ता -तं, लिखितः &c., पत्रलिखितः &c., आस्त्रायः &c.

RECORDER, *s.* कायस्थः, लेखकः, लिपिकरः, लिपिकारः, अभिलेखकः, अभिलेखनकृत्.—(Officer) नगरस्थवहारदशी *m.* (न), प्रधानविचारकः.

To RECOUNT, *v. a.* कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or caus. ख्यापयति -यितुं, ख्या, च्चु (c. 10. आचयति -यितुं), वर्ण (c. 10. वर्णयति -यितुं), आचक्ष, निविद् in caus.

RECOUNTED, *p. p.* कथितः -ता -तं, आख्यातः &c., समाख्यातः &c., निवेदितः &c.

RECOURSE, *s.* आश्रयः -यणं, समाश्रयः -यणं, उपाश्रयः -यणं, संश्रयः -यणं, आश्रयः, अवलम्बनं, उपस्थितिः *f.*, उपगमनं, प्रत्यागमनं; 'to have recourse,' आश्रि (c. 1. -अयति -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, समुपाश्रि, संश्रि, अभिश्रि, अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -क्षितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), आस्था, उपगम; 'having recourse,' आश्रित्य, आश्रितः -ता -तं, आस्थाय, उपस्थाय.

To RECOVER, *v. a.* (Regain) प्रतिलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), प्रत्युपलभ्, पुनर् लभ्, पुनर् उपलभ्, अनुप्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), प्रत्यवाप्, पुनः प्राप्, पुनर् अवाप्, प्रत्यादा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), पुनर् आदा, पुनर् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रतिग्रह्, प्रतिपद (c. 4. -पद्यते -पद्युं), पुनर् आपद्, प्रत्याह (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), प्रत्युद्ध, उद्ध; 'to recover one's consciousness,' संज्ञां लभ्, चैतन्यं लभ्, स्वप्रकृतिम्

आपद् or प्रतिपद्; 'one who has done' लभ्यसंज्ञः, स्वप्रकृतिमापन्नः; 'to recover recollection,' स्मृतिं लभ्.—(Restore from sickness, &c.) स्वस्थं-स्या कृ, रोगं ज्ञम् in caus., रोगाद् विमुक् or मुक्, रोगं निवृत् in caus., रोगं नश् in caus. or निरस्, समुत्था in caus. प्रतिकृ, समाधा, प्रतिसमाधा, see To CURE.

To RECOVER, *v. n.* (Regain health) प्रतिलभ् (c. 1. -तिष्ठति -धातुं, rt. स्था) or उत्पा or मुक् in pass. (मुच्यते) or विमुक्, रोगमुक्तः -क्ता -क्तं भू, ज्ञानरोगः -गा -गं भू, निवृत्तरोगः &c. भू, पुनः स्वस्थः -स्या -स्यं भू, पुनः सुस्थः -स्या -स्यं भू, पुनर् निरामयः -या -यं भू, पुनर् आरोग्यं or स्वास्थ्यं गम् or इ.—(From loss of consciousness or fainting) प्रत्यापन्नस् (c. 2. -अप्नोति -तुं), संज्ञां लभ् (c. 1. लभते, लभ्युं), चैतन्यं लभ्, चेतनां प्राप्, स्वप्रकृतिम् आपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) or प्रतिपद्, प्रकृतिमापन्नः -न्ना -न्नं भू.—(Regain one's former state, come right) पृष्ट्वद् भू, यथास्थितः -ता -तं भू, स्वस्थः -स्या -स्यं भू, पृष्ट्वावस्थां or पृष्ट्वैस्थितिं or पृष्ट्वैवृत्तिम् आपद् or प्रतिपद् or गम्.

RECOVERABLE *a.* प्रतिलभ्यः -भ्या -भ्यं, पुनर्लभ्यः &c., पुनःप्राप्यः -प्या -प्यं.

RECOVERED, *p. p.* (Regained) प्रतिलभ्यः -भ्या -भ्यं, प्रत्युपलभ्यः &c., पुनर्लभ्यः &c., पुनरुपलभ्यः &c., पुनः प्राप्तः -प्ता -प्तं, अनुप्राप्तः &c., पुनर् अवाप्तः &c., प्रत्यवाप्तः &c., पुनर्गृहीतः -ता -तं, प्रत्युद्धतः &c., प्रत्यादृतः &c., आपन्नः -न्ना -न्नं, प्रतिपन्नः &c., प्रतिकृतः &c.—(From sickness) रोगसमुत्थितः -ता -तं, समुत्थितः &c., रोगोत्थितः &c., रोगमुक्तः -क्ता -क्तं, मुक्तरोगः -गा -गं, निवृत्तरोगः &c., गतरोगः &c., विगत-रोगः &c., नष्टरोगः &c., निरस्तरोगः &c., ज्ञानरोगः &c., स्वस्थः -स्य -स्यं, निरामयः -या -यं; 'from a fever,' गतज्वरः -रा -रं, ज्वरमुक्त &c.—(From unconsciousness or fainting) लभ्यसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, लभ्यचैतन्यः -न्या -न्यं, लभ्यचेताः -ताः -तः (स्), स्वप्रकृतिमापन्नः -न्ना -न्नं.—(One who has recovered his recollection) लभ्यस्मृतिः -तिः -ति.

RECOVERY, *s.* (Regaining) पुनर्लभ्यः *f.*, पुनर्लभः, पुनरुपलभ्यः *f.*, प्रत्युपलभ्यः *f.*, प्रतिलभ्यः *f.*, प्रतिलभ्यः, पुनःप्राप्तिः *f.*, पुनःप्रापणं, पुनरवाप्तिः *f.*, प्रत्यवाप्तिः *f.*, अनुप्राप्तिः *f.*, अवाप्तिः *f.*, पुनरादानं, पुनर्ग्रहणं, प्रतिग्रहणं, प्रत्युद्धरणं, प्रत्युद्धारः, अवहारः, प्रत्यानयनं, आनयनं, प्रतीकारः.—(From sickness) रोगसमुत्थानं, समुत्थानं, रोगोत्थानं, रोगमुक्तिः *f.*, रोगमुक्ता, रोगनिवृत्तिः *f.*, स्वास्थ्यं, स्वस्थता, आरोग्यं, निरामयता -त्वं, निरामयं, कल्याता -त्वं.

RECREANT, *a.* (Cowardly) कातरः -रा -रं, क्लीबः -बा -वं, भीरुः -रु रु.—(Apostate) धर्मभङ्गः -ङ्ग -ङ्गं, सकृत्संभङ्गः &c., तत्कालसंभङ्गः -स्या -स्यं, उत्तंघितधर्मः -र्म्मा -र्म्मं.

To RECREATE, *v. a.* (Divert, gratify) विनुद् (c. 10. -नोदयति -यितुं) आनन्द in caus., रम् in caus., सुख्, समुप्, परितुप्, प्री, तृप्, ह्लाद्, सुखं कृ, प्रीतिं दा.—(Refresh) आश्रयस् (c. 10. -आसयति -यितुं) प्रत्यापन्नस्, समापन्नस्, सुख् (c. 10. सुखयति -यितुं).

RECREATED, *p. p.* विनोदितः -ता -तं, आश्वासितः &c., परितोषितः -ता -तं.

RECREATION, *s.* विनोदः -दनं, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, विहारः, विहरणं, क्रीडा, मनोविनोदः, मनोरञ्जनं, विलासः, खेला, रमणं, क्रीतुकं; 'to take recreation,' विहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), मनो विनुद् (c. 10. -नोदयति -यितुं), रम्, क्रीड्, विश्रम्.

RECREATIVE, *a.* विनोदकः -का -कं, मनोरञ्जकः &c. See REFRESHING, *a.*

To RECRIMINATE, *s.* प्रत्यभियोगं कृ, प्रत्यपवादं कृ, प्रत्यारोपं कृ, प्रत्यारोपणं कृ; 'to criminate and recriminate,' अभियोगप्रत्यभियोगं कृ, वादानुवादं कृ.

RECRIMINATION, *s.* अभियोगः, प्रत्यपवादः, प्रत्यारोपः-पणं; 'crimination and recrimination,' अभियोगप्रत्यभियोगी *m. du.*, अन्यो-
न्यदोषारोपः-पणं, परस्परदोषारोपः, वादानुवादः.

RECRIMINATORY, RECRIMINATIVE, *a.* प्रत्यारोपकः-का-कं, प्रत्यपवादकः
&c., प्रत्यभियोगी-गिनी-गि (न्), प्रत्यारोपकारी &c.

To RECRUIT, *v. a.* (Restore exhausted strength) क्षीणबलं वृध् (c. 10. वर्धयति-यितुं), क्षीणसत्त्वं वृध्, तेजो or सत्त्वं वृध्, आश्रय in caus.,
आश्रये in caus.—(Supply with new soldiers) नवसैन्ययुक्तं-क्तां कृ.

To RECRUIT, *v. n.* (Recover energy or strength) बलं or सत्त्वं
लभ् (c. 1. लभते, लभु), स्वसत्त्वं लभ् or प्राप्, स्वतेजो लभ्, स्वधीर्थं
प्राप्, स्वप्रकृतिं लभ्, पुनः स्वास्थं गम् or इ, पुनः स्वस्यः-स्या-स्यं भू,
पुनः सस्यः &c. भू.—(Raise new soldiers) नवसैन्यसंग्रहं कृ, नूत-
नसैन्यसंग्रहं कृ, चलाधिक्यं कृ.

RECRUIT, *s.* नवसैन्यः, नूतनसैन्यः, नवसैनिकः, नवीनसैन्यः, शस्त्राभ्यासी *m.*
(न्), अस्त्रशिखाकारी *m.*, नूतनाभ्यासी *m.*, नवाभ्यासी *m.*

RECRUITED, *p. p.* (In strength) लभबलः-ला-लं, लभसत्त्वः-स्वा-सं,
प्राप्तबलः &c., वर्धितबलः &c., पुनः स्वस्थभूतः-ता-तं, आप्यायितः &c.,
प्राप्याश्रयः-स्ता-सं.—(As an army) नवसैन्ययुक्तः-क्ता-कं, नूतन-
सैन्ययुक्तः &c.

RECTANGLE, *s.* समकोणाकृतिः *f.*, समकोणः, समासं, आयतसमकोणः, आय-
तसमासं, आयतसमलघुः, समचतुष्कोणः, समचतुरस्रं, समकोणमूर्तिः *f.*,
जात्यः.

RECTANGULAR, *a.* समचतुष्कोणः-या-यं, समचतुरस्रः-सा-सं, समकोणः
-या-यं, समकोणाकृतिः-तिः-ति, जात्यः-त्या-तं.

RECTIFIABLE, *a.* शोधनीयः-या-यं, संशोधनीयः &c., शोध्यः-ध्या-धं.

RECTIFICATION, *s.* शोधनं, संशोधनं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, प्रतिसमाधानं.

RECTIFIED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, विशोधितः &c., प्रतिसमाहितः &c.

To RECTIFY, *v. a.* शुध् (c. 10. शोधयति-यितुं), विशुध्, संशुध्, शुद्धीकृ.
समाधा (c. 3. -दधाति-यत्ने-धातुं), प्रतिसमाधा, शोधनं कृ, यथायं-यं
कृ, तथ्यं-थ्यां कृ, समञ्जसं-सां कृ, सम्यक् कृ.

RECTILINEAR, RECTILINEAL, *a.* सरलरेखः-सा-सं, सरलरेखाविशिष्टः
-ष्टा-ष्टं, सरलरेखामयः-यी-यं.

RECTITUDE, *s.* सारस्यं, सरलता-त्वं, क्षुजता, आर्जवं, मर्यादा, अवक्रता,
अजिघता, शुद्धता, शुचिता, मतिशुद्धता, साधुता, दाक्षिण्यं, सत्यशीलता,
विमलता, न्यायिता, अशुद्धता, सचरितं, संस्था, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*,
सम्यग्दृष्टिर्त्वं, अद्यभिचारः, यथोचितं, याथातथ्यं; 'law of rectitude,'
नीतिः *f.*; 'path of rectitude,' सत्यपथः, सन्मार्गः; 'deviation
from the path of rectitude,' सत्यपथभङ्गः, सत्यपथागमः, सन्मार्गभङ्गः,
विमार्गगमनं, उन्मार्गगमनं, उत्पथगमनं, यथोचितार्द्रभङ्गः,
मर्यादात्यागः, मर्यादादालंघनं.

RECTOR, *s.* ग्रामपुरोहितः, ग्रामगुरुः *m.*, ग्रामाचार्यः, ग्रामधर्माध्यक्षः.

RECTOR, *s.* ग्रामपुरोहितवसतिः *f.*, ग्रामाचार्यगृहं, ग्रामगुरुनिकेतनं.

RECTUM, *s.* अधःस्थो मलाशयः, अधःस्थो मलाशयः, पश्चिमनाडी.

RECUMBENCE, RECUMBENCY, *s.* शयनं, पतनं, कुक्षिशयनं, कुक्षिशय्या.

RECUMBENT, *a.* शयानः-ता-तं, शयः-या-यं, शायी-यिनी-यि (न्),
शयितः-ता-तं, कुक्षिशयः-या-यं, कुक्षिशायी &c., संविहः-हा-ष्टं.
See RECLINING, LYING DOWN.

To RECUR, *v. n.* (Happen again) पुनर् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं),
पनः सम्भू, पुनः संवृत् or वृत्, पुनर् आगम् or उपागम्, पुनः सम्पद,

पुनर् आपत् or निपात्, पुनर् बद्; 'from time to time,' वारं
वारं or पुनः पुनर् or अनुवारम् उपस्था.—(To the mind or thought)
स्मृ (c. 6. स्मुरति-रितुं), मनसि स्मृत्, पुनः स्मृ, पुनः स्मृतः-ता-तं भू.

RECURRENCE, RECURRENCE, *s.* पुनरुपस्थितिः *f.*, पुनरुपस्थानं, पुनरा-
गमनं, पुनर्वर्त्तनं, पुनरुपागमः, पुनः सम्भवः, पुनः सम्भूतिः *f.*, पुनरुपस्थितिः *f.*,
पुनर्वर्त्तना.—(To the mind) स्मरणं, स्मृतिः *f.*, पुनः स्मरणं, स्मुरणं.

RECURRENT, RECURRING, *a.* अनुवारमागामी-मिनी-मि (न्), वारं वारम्
उपस्थाप्यो &c., पुनः पुनरागामी &c., पुनः पुनर्वर्त्ती &c.

RECUSANT, RECUSANCY, *s.* See NON-CONFORMIST, NON-CONFORMITY.

RED, *a.* रक्तः-क्ता-कं, लोहितः-ता-हिनी-तं, रक्तवर्णः-र्णा-र्यं, लोहि-
तवर्णः &c., रोहितः-ता-हिणी-तं, शोणितः-ता-तं, शोयः-शा-शी-
-र्यं, सिन्दूरवर्णः &c., कपायः-या-यं, मन्निष्ठः-ष्टी-ष्टं; 'dark red,'
अरुणः-या-र्यं, पनारुणः &c.; 'pale red,' श्वेतारक्तः-क्ता-कं,
पाटलः-ला-लं.

RED, *s.* रक्तः, लोहितः, रोहितः, शोणितः, रक्तवर्णः, अरुणः.

To REDDEN, *v. a.* रक्तीकृ, लोहितीकृ, अरुणीकृ, शोणितकृ, रक्तवर्णीकृ.

To REDDEN, *v. n.* अरुणीभू, रक्तीभू, लोहित (nom. लोहितायति-ते),
लोहितीभू.

REDDENED, *p. p.* रक्तीकृतः-ता-तं, अरुणीकृतः &c., अरुणितः &c.,
लोहितीकृतः-ता-तं, पाटलितः &c., पाटलीकृतः &c., सिन्दूरितः &c.

REDDISH, *a.* ईषद्रक्तः-क्ता-कं, आरक्तः &c., आलोहितः-ता-तं.

REDDISHNESS, *s.* ईषद्रक्ता, आरक्ता, आलोहितता, ईषद्वोहितता.

To REDEEM, *v. a.* (Ransom, purchase back) परिक्री (c. 9. -क्रीणीते

-क्रेतुं), परिक्रयं कृ, परिक्रयणं कृ, अवहृ, अवहरणं कृ.—(Save, de-
liver) वै (c. 1. वायते, वातुं), परिरै, संरै, मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं,
c. 10. मोचयति-यितुं), परिमुच्, उद्धृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), समुद्धृ, मोक्ष्
(c. 10. मोक्षयति-यितुं), निस्तृ (c. 10. -नारयति-यितुं), सन्, उन्नृ, तृ,
उद्धारं कृ.—(Compensate me for a wrong) निष्कृतिं कृ, हानि-
निष्कृतिं कृ, क्षतिनिष्कृतिं कृ, हानिपूर्णा कृ.

REDEEMABLE, *a.* परिक्रयः-या-यं, परिक्रेतव्यः-व्या-यं, अवहाय्यः-व्या-यं.

REDEEMED, *p. p.* परिक्रीतः-ता-तं, वातः &c., परिचातः &c., मुक्तः-क्ता-
-कं, परिमुक्तः &c., उद्धृतः-ता-तं, निस्तारितः &c.

REDEEMER, *s.* (Ransom) परिक्रेता *m.* (तृ), परिक्रयकृत्.—(Saviour)

चाता *m.* (तृ), उद्धर्ता *m.*, समुद्धर्ता *m.*, उद्धारकः, मोक्षकः, परिमोक्षकः,
निस्तारकः, तारकः; 'of the world,' जगत्तारक *m.*, जगदुद्धारकः.

RE-DELIVERY, *s.* प्रत्यपणं, प्रतिसमपणं, पुनः समपणं, अवहारः.

REDEMPTION, *s.* (Ransom) परिक्रयः-यणं, अवहरणं.—(Rescue, sal-
vation) चाणं, परिचाणं, उद्धारः, समुद्धारः, उद्धरणं, मुक्तिः *f.*, मोक्षः-
क्षणं, परिमोक्षणं, परिमुक्तिः *f.*, निस्तारः, निस्तारणं, तारणं, निष्कृतिः *f.*

RED-HAIRED, *a.* रक्तकेशः-शा-शं, रक्तकेशी-शिनी-शि (न्).

RED-HOT, *a.* अग्निवर्णः-र्णा-र्यं, तापरक्तः-क्ता-कं, तप्तः-ता-तं, उपतप्तः
&c., सनाप्तः &c., अभितप्तः &c., रक्ततप्तः &c., उष्णारक्तः-क्ता-कं.

RED-LEAD, *s.* सिन्दूर-रिका, रक्तचूर्णं. See MINIMUM.

RED-LEGGED, *a.* रक्तपादः-दा-दं, लोहितपादः &c., रक्तजंघः-या-यं.

REDNESS, *s.* रक्तत्वं-ता, रक्ता *m.* (न्), लोहित्यं, लोहितत्वं-ता, अरु-
णिमा *m.* (न्), शोणिमा *m.* (न्), शोणितत्वं-ता.

REDOLENCE, REDOLENCE, *s.* सुगन्धः, आनोदः, सुवासः. See FRAGRANCE.

REDOLENT, *a.* सुरभिः-भि-भि, सुगन्धिकः-का-कं, सुगन्धिः-न्धि-न्धि,
सुवासिकः-की-कं, परिमलयुक्तः-क्ता-कं, तिक्तः &c. See FRAGRANT.

To REDOUBLE, *v. a.* (Repeat often) पुनः पुनः कृ, मुहुर्मुहुः कृ, असकृत्
कृ, अभीक्षणं कृ.—(Increase by repeated efforts) अनेकयत्नान्

कृत्वा or पुनः पुनर् यत्नं कृत्वा वृत् (c. 10. वर्धयति -यितुं) or प्रवृत् or अधिकीकृ or अधिकतरीकृ or अधिकतरं -रं कृ; 'to redouble one's efforts,' पुनः पुनर् यत्नं कृ. मुहुर्मुहुर् उद्योगं कृ.

REDOUBLED, *p. p.* पुनः पुनः कृतः -ता -तं, मुहुर्मुहुः कृतः &c. असकृत्कृतः &c., योनः पुनिकः -की -कं, वर्धितः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, अधिकीकृतः &c.

REDOUBT, *s.* दुर्गवहः स्थितं प्राकारप्राचीरादि, दुर्गप्राकारः, प्राचीरं.

REDOUBTABLE, *a.* भीमः -मा -मं, महावीर्यः -वीर्यं -वीर्यं, महाप्रतापः -पा -पं. To REDOUBT, *v. n.* (Conduce, bring about) नी (c. 1. नयति, नेतुं), जानी, आयह (c. 1. -वहति -योदुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सम्यद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), संजन्.—(Result) अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), पर्यवसो, परिणामः -मा -मं भू in comp., सपरिणामः -मा -मं भू.

To REDRESS, *v. a.* प्रतिकृ, समाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतिसमाधा, सन्धा. साध् (c. 10. साधयति -यितुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उपायं कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रतिसमाधानं कृ, प्रतीकारं कृ, उद्धारं कृ, दुःखाद् or ज्ञेशाद् मुक्, ज्ञेशमुक्तिं कृ.

REDRESS, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिक्रिया, समाधानं, प्रतिसमाधानं, उपायः, उद्धारः, उद्धारणं, परिच्छेदः, ज्ञेशमुक्तिः *f.*, दुःखमुक्तिः *f.*

REDRESSED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, समाहितः &c., परिच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

To REDUCE, *v. a.* (Bring to a former state) पूर्ववत् कृ, पूर्ववस्थां or पूर्वस्थितिं नी (c. 1. नयति, नेतुं) or जानी or गम् in caus.—(Bring to any state) नी, जानी, गम् in caus. (गमयति -यितुं), कृ in comp.; 'to reduce to poverty,' दारिद्र्यं गम्, दरिद्रोक्तः; 'to subjection,' वशीकृ; 'to one's own power,' स्ववशीकृ, आत्मसात्कृ; 'to ashes,' भस्मसात्कृ, भस्मीकृ; 'to a heap of ashes,' भस्मराशीकृ; 'to nothing,' निष्किञ्चनीकृ. Or expressed by आपन्न or सम्पन्न in comp.; as, 'to reduce to poverty,' दारिद्र्यापन्नं -न्नां कृ.—(Diminish, lower) न्यूनीकृ, अल्पीकृ, लघूकृ, जनीकृ, न्यून (c. 10. नूनयति -यितुं), जन्, हस् (c. 10. हासयति -यितुं), लघ (nom. लघयति -यितुं), कन् (c. 10. कनयति -यितुं), शिथिलीकृ; 'to reduce one's strength,' बलं or योध्यं शिथिलीकृ.—(Make thin) कृशीकृ, क्षीणीकृ, मांसक्षयं कृ, क्षि in caus. (क्षपयति -यितुं), शुष्कीकृ.—(Subdue) वशीकृ, पराजि, विजि, जि, खण्ड्.—(In arithmetic) रूपान्तरं कृ, रूपं हा or कृ.—(Reduce to order), see To METHODIZE, ARRANGE.

REDUCED, *p. p.* (Brought to a former state) पूर्ववत्कृतः -ता -तं, पूर्ववद्गतः &c., पूर्ववस्थान्नाकृतः &c., पूर्ववदशान्नमितः &c., पूर्वस्थितिकृतः &c.—(Brought to any state) गमितः -ता -तं, परिगमितः &c., गतः -ता -तं, कृतः &c. in comp. भूतः &c. in comp.; 'reduced to poverty,' दारिद्र्यगतः -ता -तं, दारिद्र्यकृतः &c., दरिद्रीकृतः &c., दरिद्रीभूतः &c., गतपन्नः -ना -नं, गतविभवः -वा -वं, प्रचलितविभवः &c., शिथिलवसुः -सुः -सु, see POVERTY; 'reduced to misery,' कृच्छगतः -ता -तं, कृच्छ्रकृतः &c.; 'reduced to ashes,' भस्मीकृतः &c., भस्मीभूतः &c., भस्मसात्कृतः &c.; 'to powder,' चूर्णीकृतः &c.; 'to nothing,' निष्किञ्चनः -ना -नं.—(Brought into subjection) वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः &c.—(Diminished, lowered) न्यूनीकृतः -ता -तं, न्यूनीभूतः &c., अल्पीकृतः &c., लघूकृतः &c., शिथिलीकृतः &c., शिथिलितः &c.; 'in strength of body,' शिथिलबलः -ला -लं, क्षीणबलः &c., विकलबलः &c., क्षीणः &c., कृशः -शा -शं.

REDUCIBLE, *a.* आनेयः -या -यं, आनेतव्यः -व्या -व्यं, करणीय in comp.; as, 'reducible to a former state,' पूर्ववत्करणीयः &c.; 'to

ashes,' भस्मसात्करणीयः &c., भस्मीकरणीयः &c.

REDUCTION, *s.* (Bringing to any state) रिक्तं in comp.; as, 'reduction to ashes,' भस्मीकरणं; 'to powder,' चूर्णीकरणं.—(Diminution, impairment) न्यूनीकरणं, न्यूनता -न्तं, अल्पीकरणं, लघूकरणं, जनीकरणं, हासः, वैकल्यं, विकलीकरणं, शिथिलीकरणं, शैथिल्यं.—(Subjugation) वशीकरणं, वशीकरणं; खण्डनं.—(In arithmetic) रूपान्तरं, रूपान्तरकरणं.

REDUNDANCE, REDUNDANCY, *s.* आधिक्यं, अधिकता -त्वं, अतिरेकः, उद्देकः, अतिरेक्यं, अतिरिक्तता, अतिशय्यं, उत्सेकः, उद्धर्तः, गाढता. See EXCESS, EXUBERANCE.

REDUNDANT, *a.* अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, उद्दिक्तः &c., समतिरिक्तः &c., अतिशय in comp., अतिशयितः -ता -तं, अतिशयो -यिनी &c., अतिशयानः -ना -नं, अत्यन्तः -न्ता -न्तं, व्यर्थः -यो -यं, उत्सिक्तः &c., उद्धर्तः -हर्ता -हं, गाढः -ढा -ढं. See EXCESSIVE, EXUBERANT.

REDUNDANTLY, *adv.* अतिरिक्तं, उद्दिक्तं, अतिशयेन, अतिशयं, व्यर्थं.

To REDUPLICATE, *v. a.* (Double) द्विगुणीकृ.—(A syllable or letter) आघेद (c. 10. -घेदयति -यितुं), अक्षराघेदनं कृ, अक्षराभ्यासं कृ, अक्षरद्वित्वं कृ, द्विरुक्तिं कृ.

REDUPLICATED, *p. p.* आघेदितः -ता -तं, अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, द्विरुक्तः -क्ता -कं.

REDUPLICATION, *s.* आघेदनं, आघेदितं, द्विरुक्तिः *f.*; 'of a letter, द्वित्वं; 'the reduplicated syllable,' अभ्यासः; 'word formed by reduplication,' प्रतिशब्दः. Reduplication is denoted by the symbol सि.

RED-WOOD, *s.* (Kind of red sandal) पत्राङ्गं, रक्तचन्दनं.

To RE-ECHO, RE-ECHOING, see To ECHO, ECHOING.

REED, *s.* नलः, नडः, वेन्नं -न्नं, वेतसः -सी, वेगुः *m.*, वंशः, शरः, धमन्, नालः -ली, नाडिः -डी *f.*, कीचकः, नृणं, नृणध्वजः, नृणकेतुः, पोदगलः, कुक्षिरन्ध्रः, लिद्रान्तरः, खेसीरकः, त्वक्साटः, शतपट्टी (न), मस्करः; 'leaf of a reed,' वेतसपत्रं; 'reed-mat,' नलपट्टिका; 'reed for writing, reed pen,' कलमः, लेखनी, आलेखनी.

REEDY, *a.* Abounding with reeds) वेचकीयः -या -यं, वेचकः -कं, वेचवान् -वती -वत् (त्), वेचमयः -यी -यं, वेचपूर्यः -पूर्यो -यं, नडकीयः -या -यं, नडमः -मा -मं, नडलः -ला -लं, नलमयः -यी -यं, वेतस्वान् -खती -खत् (त्), वेतसपूर्यः -पूर्यो -यं, शरमयः &c.—(Sound- ing like a reed) कीचकखरः -रा -रं.

REEF, *s.* (Of a sail) वातवसनपुटः, नौकावसनपुटः.—(Of rocks) सम- द्रम्ये शैलसेतुः *m.* or शैलश्रेणी or शैलपङ्क्तिः *f.*

To REEF, *v. a.* वातवसनानि संदृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or संवृ or सम्पुटीकृ.

REEFY, *a.* शैलसेतुपूर्यः -पूर्यो -यं, शैलश्रेणीपूर्यः -पूर्यो -यं.

REEK, *s.* वाप्यः, उष्णवाप्यः, तप्तजलवाप्यः, धूमः -मिका, घनः, खेदः.

To REEK, *v. n.* वाप्य (nom. वाप्यायते), वाप्यम् उद् or उतिक्षिप् or उद्गम् in caus. or मुक्, वाप्योद्गतिं कृ, वाप्योद्गारं कृ, धूम (nom. धूमायते).

REEKING, REEKY, *a.* वाप्यायमानः -ना -नं, वाप्योद्गारी -रिणी &c., वाप्यमयः -यी -यं, वाप्याद्गैः -द्गै -द्गै, आद्गैः &c., धूममयः -यी -यं, धूमायमानः -ना -नं.

REFL, *s.* (For winding thread) आवापनं.—(Lively dance) लघु- नृत्यं.—(Movement on one side) विचलनं, चलनं.

To REEL, *v. n.* विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), सचल्, चल्, इतस्ततो विचल्, रकपाथं पत् in des. (पिपतिवति -यितुं, पितसति -सितुं).

To RE-ENFORCE, *s.* बलाधिक्यं कृ, सेनाधिक्यं कृ. See RE-INFORCE.

To RE-ENTER, *v. a.* पुनः प्रविष् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), पुनर् आगन्.

To RE-ESTABLISH, *v. a.* पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or प्रतिष्ठा, पुनः संस्था.

REFECTION, *s.* अस्याहारः, लघुभोजनं, अत्यभोजनं, लघ्वाहारः, आहारः, उपहारः, अत्यावसादनं, अमापहारः, अमपरिच्छेदः, क्लमपरिच्छेदः, शरीराप्यायनं.

REFECTORY, *s.* उपहारगृहं, उपहारशाला, आहारशाला, भोजनशाला.

To REFER, *v. a.* (Deliver over, consign to another for decision) निष्पादनार्थं परस्मिन् सम् in caus. (-अर्पयति -यितुं) or च्चु or निक्षिप् or त्यस् or परस्मै प्रतिपद् in caus.—(Leave to the decision of another) परविचारं प्रार्थयित्वा कार्यं or अर्थं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or अपास् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or विमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं) or अवमृज् or मुञ्च or अवमुञ्च or हा.—(Assign) आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), समारुह, अध्यारुह, अभिससन्ध् (c. 9. -वभाति -बन्धुं), ससन्ध्.

To REFER, *v. n.* (Have reference) अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवेक्ष्, प्रतीक्ष्, उद्दिश्य् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश्य्, निर्दिश्य्, अभिससन्ध् in pass. (-बध्यते), ससन्ध् in pass.—(Allude) उद्दिश्य्, समुद्दिश्य्, मृच् (c. 10. -मृचयति -यितुं).

REFERABLE, *a.* आरोपणीयः -या -यं, समारोपणीयः &c., अध्यारोपणीयः &c., समर्पणीयः -या -यं, अर्पणीयः &c., ससन्धनीयः -या -यं, अभिससन्धनीयः -या -यं, ससन्धनीयः -या -यं.

REFEREE, *s.* मध्यस्थः, प्रमाणपुरूपः, स्थेयः, निर्णेता *m.* (तृ), विचारकृत्. REFERENCE, *s.* (Directing or consigning to another for information, &c.) समर्पणं, अर्पणं, प्रतिपादनं, निवेदनं, आरोपणं, समारोपणं, आरोपः.—(Relation, regard, allusion) अपेक्षा, अवेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः, समुद्देशः, ससन्धः, अभिससन्धः, सन्धयः, समन्धयः, विषयत्वं -ता, विषयः, सम्पर्कः, गोचरत्वं -ता, 'containing a reference,' सापेक्षः -क्षा -क्षः, 'in reference to,' अपेक्षया, अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, उद्देशेन, समुद्दिश्य, सापेक्षं.

REFERRED, *p. p.* (Consigned or directed to another) परसमर्पितः -ता -तं, परपादेपादितः &c., परनिवेदितः &c., अर्पितः &c., प्रस्थापितः &c.—(Assigned) आरोपितः -ता -तं, समारोपितः &c., अध्यारोपितः &c., अभिससन्नः -द्धा -द्धं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्दिष्टः &c.

REFERABLE *a.* आरोपणीयः -या -यं. See REFERABLE *a.*

To REFINE, *v. a.* (Purify) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), संशुष्, विशुष्, शुद्धीकृ, शोधनं कृ, विमलीकृ, निर्मलीकृ, पवित्रीकृ, विमल (nom. विमलयति -यितुं), मलं हृ or छपनी.—(Make elegant or polite, polish) परिष्कृ, संस्कृ, शिष्टीकृ, शिष्टं -ष्टां कृ, सभ्यं -भ्यां कृ, शिष्टतां or सभ्यतां जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or दा, सूक्ष्मीकृ.

To REFINE, *v. n.* (Become pure) शुष् (c. 4. शुष्यति -ते, शोष्टुं), संशुष्, विशुष्, शुद्धीभू, विमलीभू.—(Be over nice) अतिमूक्षीभू, अतिमूक्षतां सप्.

REFINED, *p. p.* (Purified) शोधितः -ता -तं, संशोधितः &c., शुद्धः -द्धा -द्धं, संशुद्धः &c., विशोधितः &c., शुद्धीकृतः &c., विमलीकृतः &c., निर्मलीकृतः &c., हुतमलः -ला -लं, पवित्रीकृतः &c.—(Polished) परिष्कृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, सभ्यतापन्नः -न्ता -न्तं, सभ्यतासम्पन्नः &c.—(Nice, over nice) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अतिमूक्षः &c.

REFINEMENT *s.* (Act of purifying) शोधनं, संशोधनं, विशोधनं, शुद्धीकरणं, शोधः.—(Purity) शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधितत्वं, शुद्धता-त्वं, पवित्रता, see PURITY.—(Act of polishing) परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, परिष्करणं, संस्कारः, संस्कृतिः *f.*, संस्करणं, सभ्यकरणं, शिष्टकरणं.—(State of being polished, elegance) शिष्टता-त्वं,

सभ्यता-त्वं, परिष्कारः, परिष्कृतत्वं, सुजनता, सौजन्यं; 'of manners,' शिष्टाचारत्वं, सभ्याचारत्वं, सभ्याचारसम्पन्नता, शिष्टाचारसम्पन्नता, सभा-चातुर्यं, सुशीलता, सुनीतिः *f.*, विनयः; 'of mind,' मनःशुद्धिः *f.*, चित्तशुद्धिः *f.*—(Nicety, over nicety) सूक्ष्मता, अतिमूक्षता, सौ-क्ष्म्यं, अतिसौक्ष्म्यं.

REFINER, *s.* शोधकः, संशोधकः, शोधयिता *m.* (तृ), मलापहारकः.—(Of metals) धातुशोधकः, धातुमलहारी *m.* (नृ), धातुकलङ्कहारी *m.*

REFINING, *s.* (Of metals) धातुशोधनं, धातुमलापहारः, धातुकलङ्कहरणं. To REFIT, *v. a.* प्रतिसंकृ, प्रतिकृ, समाधा, प्रतिसमाधा, जीर्णीकारं कृ, जीर्णसमाधानं कृ, पुनः कृप् or परिकृप्, पुनः सञ्जीकृ, पुनः समायुज्. See To REPAIR.

To REFLECT, *v. a.* (Throw back, cause to return, as a mirror, &c.) प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेष्टुं) प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पराहन्, परावृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रत्यावृत्, परावर्त्तेन कृ, प्रतिक्षेपं कृ, प्रतिविद्य (nom. प्रतिविद्ययति -यितुं), विद्य, प्रतिविद्यितं -तां कृ, प्रतिविद्यं कृ, प्रतिमूर्त्तिं कृ, प्रतिरूपं कृ; 'a body which reflects all the rays of light,' पदार्थो यस्मात् सङ्केकिरणाः परावर्त्तेन or परावर्त्तजान्, पदार्थो यः सङ्केकिरणान् परावर्त्तयति; 'a lake which reflects the stars,' ताराप्रतिविद्यं सरस्, ताराछायं सरस्; 'the mirror reflects the image,' दर्पणो मूर्त्तिविद्यं प्रतिविद्ययति, दर्पणो मूर्त्तिं प्रतिविद्ययति, दर्पणो मूर्त्तिप्रतिविद्यं करोति.

To REFLECT, *v. n.* (In the mind, consider) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), संचिन्त्, विचिन्त्, मनसा विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), ध्यै (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्, संध्, अभिध्, विमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परिमृश्, चित्तकं (c. 10. -तर्कयति -यितुं), अनुतर्कं, तर्कं, भृ (c. 10. भावयति -यितुं), विभृ, सम्भृ मनसा विमृश् (c. 10. -गणयति -यितुं), समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अवेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समवेक्ष्, समीक्ष्, प्रसमीक्ष्, मन् (c. 1. मन्यते, मन्तुं), चिन्तां कृ, विचारणां कृ.—(Bring request or censure upon) तिरस्कारम् आवह, कलङ्कं or दोषं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षप्), यशोहानिं or कीर्तिहानिं or कलङ्कम् आवह, यशो or कीर्तिं न्यूनीकृ.

REFLECTED, *p. p.* (Thrown back as in a mirror, &c.) प्रतिविद्यितः -ता -तं, विद्यितः &c., विद्यागतः &c., विद्यगतः &c., प्रतिहृतः &c., प्रतिक्षिप्तः -प्ता -प्तं, परावर्त्तितः -ता -तं, पराहतः &c., प्रतिफलितः &c., संक्रान्तः -न्ता -न्तं; 'reflected in water,' जलप्रतिविद्यितः -ता -तं; 'to be reflected,' परावृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तेतुं), प्रतिहन् in pass. (-हन्ते); 'the rays of the sun are reflected,' सूर्यकिरणाः परावर्त्तेन; 'it is seen by reflected light,' परावृत्तकिरणैर् विलोक्यते; 'reflected image,' प्रतिविद्यं, विद्यः -द्यं, प्रतिच्छाया, छाया, प्रतिच्छन्दः -न्दकं, प्रतिफलनं; 'reflected light,' प्रतिभा.

REFLECTING, *part. or a.* (Throwing back as a mirror, &c.) परावर्त्तेनकारी -रिणी -रि (नृ), प्रतिविद्यकारी &c., विद्यप्रतिक्षेपकः -का -कं, प्रतिक्षेपकः &c., परावर्त्तकः &c.; 'a lake reflecting the stars,' ताराप्रतिविद्यं सरस्, ताराछायं सरस्.—(Given to meditation) चिन्ताशीलः -ला -लं, ध्यानशीलः &c., विचारशीलः &c., चिन्तयन् -यन्ती -यत् (तृ), चिन्तावान् &c. See MEDITATIVE.

REFLECTION, *s.* (Act of throwing back) प्रतिक्षेपः -पणं, प्रतिहर्तिः *f.*, परावर्त्तेन, प्रतिविद्यकरणं, संक्रान्तिः *f.*; 'reflection of rays of light,' किरणपरावर्त्तेन; 'the angle of reflection,' परावर्त्तेनकोणः.—(That which is reflected, image &c. reflected) प्रतिविद्यं, विद्यं -द्यः, प्रतिच्छाया, छाया, छायात्मा *m.* (नृ), प्रतिभासः, आभासः,

प्रतिमा, प्रतिरूपं, प्रतिनिधिः *f.*, प्रतिफलं -लनं, प्रतिकृतिः *f.*; 'reflection of the moon,' प्रतिवेद्यः *m.*—(Consideration, thought) चिन्ता-ज्ञानं, सुचिन्ता, विचारः, विचारणं-या, विमर्शः, ध्यानं, आध्यानं, अभिधानं, अनधीनं, चर्चा, समाधिः *m.*, समाधानं, भावना, सम्भावना, चिन्तितं, चिन्तितः *f.*, चिन्तिया—(Reproach, censure) कलङ्कः, कीर्तिहानिः *f.*, यशोहानिः *f.*

REFLECTOR, *s.* (Something polished for reflecting) प्रतिविद्यतः, आदर्शः, दर्शनं, दर्पणः—(One who considers) विचारकृत् *m.*, विचारकः, चिन्ताकारी *m.* (न).

REFLEXIBILITY, *s.* परावर्तनीयता, परावर्तनयोग्यता, प्रतिविद्ययोग्यता.

REFLEXIBLE, *a.* परावर्तनीयः -या -यं, परावर्तनक्षमः -मा -मं, परावर्तनयोग्यः &c., प्रतिविद्ययोग्यः &c., प्रतिक्षेपणीयः -या -यं, प्रतिहननीयः -या -यं.

REFLEXIVE, *a.* पूर्वापेक्षकः -का -कं, पूर्वादेशकः &c., पूर्वप्रतीक्षकः &c.

REFLUENT, *a.* परावर्तनी-र्त्तनी -र्त्तित (न), पश्चात्पवाही &c., विपरिवर्त्तनी &c.

REFLUX, REFERENCE, *s.* पश्चाद्गोला, विपरीतवेला, पश्चात्पवाहः, विपरीतप्रवाहः, वेलाया विपरीतगतिः *f.*, वेलापरावर्तनः -र्त्तनं, वेलापरिवर्त्तनं, वेलाविपरिवर्त्तनं.

To REFORM, *v. a.* (Cause to cease from wickedness, bad conduct, &c.) पापात् or दुष्कर्मणो निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or विनिवृत् or परावृत् or परिवृत् or विरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), अधर्मात् or कुकर्मणो निवर्त्तयित्वा धर्मे प्रवृत् in caus. or नियुज् in caus., पापाद् विप्रतिम् in caus. (-सारयति -यितुं), विप्रतिसारं जन्, पापनिवर्त्तनं कृ, पापपरिवर्त्तनं कृ, निवृत्तपापं -पां कृ; 'to reform a bad habit,' दोषनिवर्त्तनं कृ, दोषसंशुद्धिं कृ—(Amend, correct) शुध् (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुध्, समाधा, प्रतिसमाधा, प्रतिकृ प्रति-संकृ. See To RECTIFY.

To REFORM, *v. n.* (Cease from bad conduct and return to good) पापात् or दुष्कर्मणो निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं) or विनिवृत् or परावृत् or विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), अधर्मात् or कुकर्मणो निवृत्त धर्मेप्रवृत्तिं कृ or धर्मे प्रवृत्, पापाद् विप्रतिम् (c. 1. -सरति -सन्तुं) विप्रतिसारं कृ, विप्रतीसारं कृ, निवृत्तपापः -पा -पं भू, पापत्यागं कृ, पापपरित्यागं कृ, दोषत्यागं कृ, त्यक्तपापः -पा -पं भू, त्यक्तदोषः -पा -पं भू.

REFORM, REFORMATION, *s.* पापनिवर्त्तनं, दोषनिवर्त्तनं, पापनिवृत्तिः *f.*, दोषनिवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, परिवर्त्तनं, परिवर्त्तिः *f.*, विनिवर्त्तनं, पापत्यागः, दोषत्यागः, दोषपरित्यागः, दोषसंशुद्धिः, दोषपारेच्छा, दोषच्छेदः, दोषप्रतिकारः, दोषप्रतीकारः, दोषशोधनं, दोषसमाधानं, प्रतिसमाधानं, विप्रतिसारः, विप्रतीसारः, शोधनं—(Of religion) धर्मेपरिवर्त्तनं, दुष्टधर्मेपरिवर्त्तनं, धर्मेपरिवृत्तिः *f.*, दूषितधर्मेशोधनं, धर्मेशोधनं.

REFORMED, *p. p.* निवृत्तपापः -पा -पं, निवृत्तदोषः -पा -पं, त्यक्तपापः &c., त्यक्तदोषः &c., गतपापः &c., गतदोषः &c., विगतदोषः &c., दूतदोषः &c., गतमायः -या -यं, विरतपापः &c., विनिवृत्तपापः &c., खण्डित-दोषः &c., छिन्नदोषः &c., शोधितः -ता -तं, शुद्धः -द्धा -द्धं, विशोधितः &c., जातविप्रतीसारः -रा -रं, कृतविप्रतीसारः &c.

REFORMER, *s.* निवर्त्तकः, पापनिवर्त्तकः, पापनिवृत्तिकर्त्ता *m.* (नृ), दोष-निवर्त्तकः, दोषसंशुद्धकः, दोषच्छेदकः, दोषहारी *m.* (नृ), शोधनकारी *m.*, शोधकः—(Of religion) धर्मेशोधकः, दूषितधर्मेशोधकः.

To REFRACT, *v. a.* यक्रीकृ, गतिवक्रतां कृ, वक्रगतिं कृ; 'to refract rays of light,' किरणवक्रतां कृ.

REFRACTED, *p. p.* यक्रीभूतः -ता -तं, यक्रीकृतः &c.; 'to be refracted,' यक्रीभू; 'the rays are refracted downwards,' अधो यक्रीभवति किरणाः.

REFRACTION, *s.* किरणवक्रता, किरणवक्राभावः, किरणवक्राभवनं, किरण-वक्रगतिः *f.*, किरणवक्राकरणं.

REFRACTORINESS, *s.* प्रतीपता -त्वं, विप्रतीपता, अवश्यता, दुःशास्यता, अविनेयता, दुःसाध्यता, दुर्दानता, अविधेयता, दुर्निग्रहता, अनायत्ता.

REFRACTORY, *a.* प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः &c., प्रतीपकारी -रिणी -रि (नृ), विपरीतकारी &c., अवश्यः -श्यं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, दुःशासनः -ना -नं, अविनेयः -या -यं, अविधेयः &c., दुर्निग्रहः -हा -हं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, अनिवाच्यः -व्यी -व्यं, उल्लंघितशासनः -ना -नं. See INTRACTABLE, PERVERSE; 'to be refractory,' प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतीपीभू.

REFRAGABLE, *a.* खण्डनीयः -या -यं, खण्ड्यः -यद्धा -यद्धं, खण्डितव्यः &c.

To REFRAIN, *v. a.* (Restrain) यम्, नियम्, विनियम्, संयम्, नियह, निरुध्, अवरुध्, संदृ, वृ, निवृ, निषिध्, निवृत् in caus.

To REFRAIN, *v. n.* (Forbear, restrain one's self) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं) with abl. c., विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) with abl. c., आत्मानं यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं) or संयम्, परिदृ (c. 1. -हरति -हन्तुं) with acc., वृज् (c. 10. वर्जयति -यितुं) with acc., परिवृज्, विवृज्, प्रोक्क, त्यज्, हा; 'he should refrain from eating flesh, निवर्त्तते मांसभक्षणान् or मांसं वर्त्तयेत्.

REFRANGIBLE, *a.* यक्रीकरणीयः -या -यं, यक्रीभवनीयः &c., यक्रीकृत्यः &c.

To REFRESH, *v. a.* (Invigorate, relieve from fatigue) ज्ञानिं or श्रमं हृ (c. 1. हरति, हन्तुं), श्रमापहारं कृ, ज्ञान्यपहारं कृ, ज्ञानिच्छेदं कृ, श्रमच्छेदं कृ, विश्रान्तिं दा, आष्ये (c. 10. -प्यायति -यितुं), समाष्य, बलं or तेजो or सत्त्वं पृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), सत्त्वं or वीर्यं दा—(Revive, cheer) आश्रयस् (c. 10. -प्रासयति -यितुं), प्रत्याश्रयस्, पुनर आश्रयस्, पुनर् जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), पुनर्जीवनं दा, सुख् (c. 10. सुखयति -यितुं), आनन्द in caus., हृप् in caus., ह्लाद् in caus.—(Cool) शीतल (nom. शीतलयति -यितुं), शीतलीकृ, निर्वा in caus. (-वापयति -यितुं), निर्वापनं कृ—(Make new or fresh) नवीकृ.

REFRESHED, *p. p.* (Relieved from fatigue) दूतज्ञानिः -निः -नि, दूतश्रमः -मा -मं, दूतश्रमः &c., अपदूतज्ञानिः &c., अपदूतश्रमः &c., गतश्रमः &c., गतश्रमः &c., विगतश्रमः &c., छिन्नज्ञानिः &c., छिन्नश्रमः &c., विश्रान्तः -न्ता -न्तं, विश्रान्तः -न्ता -न्तं, आष्यायितः -ता -तं—(Revived, cheered) आश्रासितः &c., समाश्रासितः &c., प्रत्याश्रय-स्ता -स्तं, आनन्दितः -ता -तं, अनुभूतसुखः -खा -खं—(Cooled) शीत-लीकृतः -ता -तं, निर्वायितः &c.—(Made fresh) नवीकृतः -ता -तं

REFRESHING, *a.* ज्ञानिहरः -रा -रं, ज्ञानिहारकः -का -कं, आनिहरः &c., श्रमहारी -रिणी -रि (नृ), श्रमापहारी &c., श्रमापहः -हा -हं, ज्ञान्यपह &c., आन्यपहः &c., ज्ञानिच्छिद् *m. f. n.*, विश्रान्तिदः -दा -दं, श्रमच्छे-दकः -का -कं, आष्यायकः -का -कं, आष्यासकः &c., आनन्ददः -दा -दं बलवर्धकः &c., निर्वापकः &c.

REFRESHMENT, *s.* (Act of refreshing) श्रमापहारः, श्रमापहरणं, ज्ञानि-हरणं, ज्ञान्यपहारः, ज्ञान्यपहरणं, ज्ञानिच्छेदः, श्रमच्छेदः, आनिच्छेदः, आष्यायः -यनं, विश्रान्तिदानं, बलवर्धनं, सत्त्ववर्धनं, सत्त्वदानं, आश्रासनं, विज्ञापनं—(State) विश्रान्तिः *f.*, विश्रामः, विज्ञानिः *f.*, विज्ञानता—(Food, slight repast) उपाहारः, लघुभोजनं, लघ्वाहारः, अल्पाहारः, आहारः.

REFRIGERANT, *a.* तापहरः -रा -रं, सनापहरः &c., दाहहरः &c., दाह-नाशकः -का -कं, शीतलकारी -रिणी -रि (नृ), निर्वापकः -का -कं.

REFRIGERANT, *s.* (Medicine) निर्वापनं, दाहहारकं, तापनाशकम् औषधं. To REFRIGERATE, *v. a.* तापं or दाहं हृ (c. 1. हरति, हन्तुं) or नश

(c. 10. नाशयति (यितुं), शीतलीकृ, शीतल (nom. शीतलयति -यितुं), निर्वा in caus. (-वयति -यितुं).

REFRIGERATION, s. निर्वायः, निर्वायः, तापहरणं, दाहहरणं, शीतलीकरणं.

REFUGE, s. (Shelter, protection) आश्रयः, समाश्रयः, आश्रयणं, संश्रयः, शरणं, आश्रयः, अश्रयः, गतिः f., अवस्थानं, अरणं.—(That which shelters, affords protection) आश्रयः, शरणं, संश्रयः, आश्रयभूतः -ता -तः, शरणभूतः -ता -तः, आश्रयस्थानं, शरण्यं, शरण्युः m., पालकः, रक्षकः.—(Resource, expedient) गतिः f., आश्रयः, उपायः, युक्तिः f.; 'to take refuge,' आश्रि (c. 1. -अयति -यितुं), समाश्रि, संश्रि, उपाश्रि, समुपाश्रि, शरणार्थं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आगम् or उपे (c. 2. उपैति -तुं, rt. इ), अवलम्ब (c. 1. -लभते -क्षितुं), आश्रयणं कृ; 'having but one refuge,' अनन्यगतिः -तिः -ति, अनन्यगतिकः -का -कः; 'come for refuge,' शरणगतः -ता -तः, शरणार्थम् आगतः &c., शरणपत्रः -त्रा -त्रं, प्रपन्नः &c.; 'seeking refuge,' शरणार्थी -र्थिनी &c., शरण्यी &c.; 'one who affords refuge,' शरणार्थकः.

REFUGEE, s. शरणगतः, शरणार्थम् आगतः, शरणार्थी m. (नं), शरण्यी m. (नं), शरणार्थम् आश्रितः, अवलम्बी m. (नं), अवलम्बितः, प्रपन्नः; 'protector of refugees, kind to them,' शरणगतपालकः, शरणगतवत्सलः, प्रपन्नपालः -लकः.

REFULGENCE, s. प्रतापः, अतितेजस् n., महातेजस् n., उज्ज्वलता, अति-प्रभा, विभा.

REFULGENT, a. प्रतापवान् -वती -वत् (न्), अतिप्रतापी -पिनी -पि (नं), सुप्रभः -भा -भं, उज्ज्वलः -ला -लं, द्योती &c., विभाजमानः -ना -नं. See SPLENDID, BRIGHT.

To REFUND, v. a. प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), पुनर् दा or प्रदा or प्रयम्.

REFUSAL, s. (Denial of a thing demanded) प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः अपह्वः, अपह्वतिः f., अपलापः, निरसनं, निरासः, निराकरणं, निराकृतिः f., अपवादः, निह्वः, निह्वतिः f., निषेधः, प्रतिषेधः, अपाकृतिः f., प्रणयविह्वतिः f.—(Declining to accept) अग्रहणं, अप्रतिग्रहः, अपरिग्रहः, अस्वीकारः, अस्वीकरणं, अनङ्गीकारः, अनङ्गीकरणं, निरसनं, निराकरणं, अननुज्ञानं.—(Of a lover) अवधीरणं -णा, धीरता -न्त्रं.—(Right of buying or taking in preference) पूर्वेक्याधिकारः, पूर्वेग्रहणाधिकारः.

To REFUSE, v. a. (Deny a request or demand, decline to do what is asked) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अनाख्या, अतिख्या, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपहृ (c. 2. -हृते -होतुं), निहृ, अपलप् (c. 1. -लपति -पितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अपास्, निराकृ, प्रत्याक्ष (c. 2. -क्षे), अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), निषिष् (c. 1. -पेधति -पेधुं), प्रतिषिष्, अपव्य (c. 1. -अपते -यितुं), प्रत्यादेशं कृ, निरासं कृ, न अनुज्ञा, न अनुमन्, न सम्मन्.—(Decline to accept, reject) न यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), न प्रतिग्रह, अग्रहणं कृ, न स्वीकृ, न अङ्गीकृ, निरस्, अपास्, निराकृ, अवधीर् (c. 10. अवधीरयति -यितुं). The sense of 'refuse' may be expressed simply by the negative particle न; as, 'to refuse to give,' न दा or even by अल as अलन्दा.

REFUSE, a. उच्छिदः -हा -ई, अवशिष्टः &c., असारः -रा -रं, निःसारः &c.

REFUSE, s. उच्छिदं, अवशिष्टं, शेषः, अवशेषः, शेषभागः, उद्धर्तः, जुष्टं, समुच्छिन्नं, असारः, असारद्रव्यं, निःसारद्रव्यं, मलं. See LEAVINGS.

REFUSED, p. p. प्रत्याख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -हा -ई, अपहृतः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, अपवादितः &c., निषिद्धः -हा

-ई, अस्वीकृतः &c., अनङ्गीकृतः &c., अननुज्ञातः -ता -तं, अननुमतः &c., असम्मतः &c., अवधीरितः &c.

REFUTABLE, a. खण्डनीयः -या -यं, खण्ड्यः -खण्ड्या -खण्ड्यं, खण्डितव्यः -व्या -व्यं, प्रत्याख्येयः -या -यं, निरसनीयः &c., उपमर्दनीयः &c., खण्डनशक्यः -क्या -क्यं.

REFUTATION, s. खण्डनं, वाक्यखण्डनं, पक्षाघातः, बाधा -धः, निरासः, वाक्यनिरासः, वाक्यनिरसनं, निराकरणं, वाक्यनिराकरणं, प्रत्याख्यानं, उपमर्दः, अधरीकरणं, आधर्षणं, विक्षेपः, वितण्डा, मत्स्यः, अनिश्चयः; 'other side of the argument,' उत्तरपक्षः.

To REFUTE, v. a. वाक्यं खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं) or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or निराकृ, बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अधरीकृ, आधृप् (c. 10. -धयति -यितुं), संसृष् (c. 10. -सृचयति -यितुं), विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं), उपमर्दं कृ, वाक्योपमर्दं कृ, अपवद्, वितण्डां कृ.

REFUTED, p. p. खण्डितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, बाधितः &c., अधरीकृतः &c., प्रत्याख्यातः &c., आधर्षितः &c., विक्षिप्तः -प्ता -प्तं, उपमर्दितः &c., निर्धृतः &c., वितण्डितः &c., निस्तीर्थः -र्था -र्थं, विस्खिप्तः &c.

REFUTER, s. उपमर्दकः, वाक्यखण्डकः, बाधकः, निरासकारी m. (नं).

To REGAIN, v. a. प्रतिलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), पुनर् लभ, पुनर् उपलभ, पुनर् प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु), पुनर् आप्, पुनर् अवाप्, अनुप्राप्, प्रत्यवाप्, प्रत्यादा (c. 3. -ददाति -दातुं), पुनर् आदा, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), पुनर् आपद्, प्रत्याह, पुनर् ग्रह. See To RECOVER, v. a. REGAINED, p. p. प्रतिलब्धः -म्भा -भं, पुनर्लब्धः &c., पुनरुपलब्धः &c., प्रत्युपलब्धः &c., पुनः प्राप्तः -प्ता -प्तं, पुनरप्राप्तः &c., पुनरवाप्तः &c., प्रतिपन्नः -न्ना -न्नं, आपन्नः &c. See RECOVERED.

REGAL, a. राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजार्हः -र्हा -ई, नृपोचितः -ता -तं, राजसत्त्वन्वी -न्विनी &c., रथ्यः -री -रं, ऐशिकः -की -कं, ऐशः -शी -शं. See also PRINCELY, MAJESTIC.—(Man of the regal class) राजन्यः, निरग्न m. (नं), अश्रियः, मूर्द्धाभिषिक्तः, वाहजः.

To REGALE, v. a. सन्नृप् (c. 10. -तोषयति -यितुं), तृप्, सन्नृप् (c. 10. -तर्पयति -यितुं), तृप्, संवृष् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), सुख् (c. 10. सुखयति -यितुं), आनन्द in caus. 'with choice food,' परमाज्ञैः or भोजनविशेषैः सन्नृप्, उन्नमाहारं भुज् in caus.—(Regale one's self) उन्नमाज्ञैः सन्नृप् (c. 4. -तृष्यति -तोषुं) or अत्मानं सन्नृप् in caus., or सन्नृप् (c. 4. -तृष्यति) or आत्मानं सन्नृप् in caus., उन्नमाहारं कृ, उन्नमभोजनं कृ, उत्सवं कृ, महोत्सवं कृ.

REGALED, p. p. सन्नोषितः -ता -तं, सन्नपितः &c., संवर्धितः -ता -तं.

REGALIA, s. राजलक्षणानि n. pl., राजचिह्नानि n. pl., राजलिङ्गानि n. pl., नृपचिह्नानि n. pl., नृपलिङ्गानि n. pl., नृपलक्षणाणि n. pl., राजैश्वर्यचिह्नानि n. pl.

REGALITY, s. राजत्वं -ता, नृपत्वं, राज्यं. See KINGSHIP, ROYALTY.

To REGARD, v. a. (Look at, observe) अवेष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेष्, प्रतीक्ष्, प्रत्यवेक्ष्, अभिप्रेक्ष्, प्रेक्ष्, निरीक्ष्, वीक्ष्, समीक्ष्, ईक्ष्, दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), प्रतिदृश्, अनुदृश्, अभिदृश्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), समालोक्, आलोक्, आलक्ष्, समालक्ष्, लक्ष्.—(Point or be directed towards) उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश्.—(Mind, heed) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), अनुमन्, मननं कृ, अपेष्, अवेष्, अवेष्यं कृ, अपेषां कृ, अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), अपधानं कृ, साधधानः -ना -नं भू, अवहितः -ता -तं भू or अस्.—(Esteem,

respect) मन् (c. 10. मानयति-यितुं), सम्मान्, प्रतिमन्, अभिमन्, पूज्, सेव्, निवेव्, भज्, अवेद्य, आदृ, अभिनन्द, सम्मानं कृ.—(Keep, observe) पाल्, प्रतिपाल्, सेव्, निवेव्, उपसेव्.—(Have relation to) प्रतीक्ष्, अपेक्ष्, उद्दिश्य्.

REGARD, *s.* (Look) दृष्टिः *f.* लक्षं, *see* Look.—(Attention of the mind towards any thing, respect unto) प्रतीक्षा, अवेद्या, अपेक्षा, अवेद्यलं, अन्वेद्या, निरीक्षा-क्षलं, उद्देशः, आस्था, अनुसन्धानं; 'regard to results,' फलोद्देशः.—(Relation, reference) अपेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः, समुद्देशः, सख्यः, अन्वयः, समन्वयः, विषयत्वं-ता, विषयः, सम्पर्कः; 'having regard to,' सापेक्षः-क्षा-क्षं; 'in regard to,' अपेक्षया, अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, उद्देशेन, सापेक्षं, विषये.—(Esteem, respect) मानं, सम्मानं, मान्यता-त्वं, आदरः, पूजा.—(Love, affection) स्नेहः, प्रणयः, प्रभयः, प्रेम *n.* (नं), अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, प्रीतिः *f.*

REGARDED, *p. p.* प्रतीक्षितः-ता-तं, अवेक्षितः &c., अपेक्षितः &c., मतः &c.

REGARDFUL, *a.* प्रतीक्षकः-का-कं, अवेक्षकः &c., अवेक्षाकारी-रिणी-रि(नं), अपेक्षकः &c.—(Heedful) सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-तं.

REGARDFULLY, *adv.* सावेक्षं, सापेक्षं, अपेक्षया, अवेक्षया, सावधानं.

REGARDING, *part.* प्रतीक्षकः-का-कं, अपेक्षकः &c., सापेक्षः-क्षा-क्षं.—(Relating to) सख्यी-न्धनी &c., विषयकः-का-कं.

REGARDLESS, *a.* निरपेक्षः-क्षा-क्षं, अनपेक्षः &c., अनपेक्षकः-का-कं, अपेक्षाहीनः-ना-नं, उपेक्षकः &c., विरक्तः-क्ता-क्तं, उदासीनः-ना-नं, अनुसूकः &c.

REGARDLESSLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं, अनपेक्षया, अनवेक्षया, उपेक्षया.

REGARDLESSNESS, *s.* अनपेक्षा, अनवेक्षा, निरपेक्षता-त्वं, उपेक्षा.

REGATTA, *s.* नौकाक्रीडा, नौकाकीर्तकं, बहुनौकानां क्रीडायुद्धं.

REGENCY, *s.* राजप्रतिनिधेरु अधिकारः or पदं, राजप्रतिनिधित्वं.—(Body of persons governing vicariously) राजप्रतिनिधिमण्डलं, राजप्रतिनिधिसमाजः.

REGENERACY, *s.* पुनर्जन्म *n.* (नं), पुनर्जातत्वं, पुनर्जातावस्था.

To REGENERATE, *v. a.* पुनर् जन् (c. 10. जनयति-यितुं), पुनर्जन्म दा. पुनर्जातं-तां कृ, जन्मान्तरं दा, पुनः सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं).

REGENERATE, REGENERATED, *a.* पुनर्जातः-ता-तं, पुनर्भवः-वा-वं, द्वि-जन्मा-न्मा-न्म (नं), पुनर्जन्मा &c., पुनर्भूः-भू-भूँ, द्विजः-जा-जं, पुनः सृष्टः-ष्टा-ष्टं, पुनरुत्पन्नः-त्ता-त्तं.

REGENERATION, *s.* पुनर्जन्म *n.* (नं), पुनर्जातिः *f.*, पुनर्भवः, पुनर्जन्मावस्था, द्विजन्मावस्था, पुनर्जातावस्था, जन्मान्तरं, पुनरुत्पत्तिः *f.*, नवमृष्टिः *f.*, नवमृष्टिः *f.*

REGENT, *s.* (Ruler) अधिपतिः *m.*, शासिता *m.* (नृ), शास्ता *m.*, शासकः.—(Vicarious ruler) राजप्रतिनिधिः *m.*—(Regent of the quarter) दिक्पालः; 'the eight regents of the quarters,' अष्टदिक्पालाः *m. pl.* These are, 'of the East,' इन्द्रः; 'of the S. E.' अग्निः or वज्रिः; 'of the S.' यमः or पितृपतिः *m.*; 'of the S. W.' वैश्वदेवः; 'of the W.' वरुणः; 'of the N. W.' मरुतः; 'of the N.' कुवेरः; 'of the N. E.' ईशः or शिवः. Their elephants are रेरावतः, पुण्डरीकः &c., *see* under ELEPHANT.

REGENT, *a.* शासनकारी-रिणी &c., शासिता-त्रो-तृ(त), राज्याधिकारी &c.

REGICIDE, *s.* (Killer of a king) राजघातकः, राजघाती *m.* (नृ), राजघातकः, राजहा *m.* (नृ), राजहन्ता *m.* (नृ), राजघः, राजघ्नः, राजहिंसकः, नृपहा *m.* &c.—(Killing of a king) राजहत्या, राजघवः, राजघातः, नृपघातः, राजहिंसा.

REGIME, *s.* *See* GOVERNMENT, ADMINISTRATION.

REGIMEN, *s.* (Regulation of diet) पथ्यं, पोषापथ्यं, पथ्यापथ्यविचारः, पथ्यापथ्यनियमः; 'violation of it,' विषयः; 'one under it,' पथ्याशी-शिनी-शि (नं).

REGIMENT, *s.* सैन्यदलं, सैन्यसूहः, सैन्यसमूहः, सैन्यगणः.

REGIMENTAL, *a.* सैन्यदलसङ्घन्धी-न्धनी-न्धि(नं), सैन्यगुणविषयकः-का-कं.

REGIMENTALS, *s.* सैन्यवेषः, सैन्यवेशः, सैन्यवेषविशेषो वेशः.

REGION, *s.* (Country) देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं, भूमिः *f.*, चक्रं, मण्डलं, प्रान्तः, धिष्यं, निगैः; 'the lower regions,' अधोलोकः, अधोभुवनं, अवाची; 'the upper regions,' ऊर्ध्वलोकः, ऊर्ध्वभुवनं, उदीची; 'centre of a region,' मध्यदेशः.—(Quarter of the sky) दिक् *f.* (ज्ञं), दिशा, दिशाः *f.* (स्), दिशी, आशा, काशा, सनिः *m. f.*, *see* QUARTER.—(Part of the body) देशः, चक्रं, मण्डलं; 'the region of the heart,' हृदयदेशः; 'of the liver,' यकृद्देशः; 'umbilical region,' नाभिदेशः, स्वाधिष्ठानचक्रं; 'of the head,' मस्तकमण्डलं.

REGISTER, *s.* लेख्यं, लेखः, लेख्यपत्रं, पञ्जिः-ञ्जी *f.*, पञ्जिका, पदभञ्जिका.

To REGISTER, *v. a.* लेख्ये or लेख्यपत्रे सारुह् in caus. (रोपयति-यितुं) or समारुह् or अभिलिख् (c. 6. लिखति-लेखितुं), or लिख्, लेख्यारुढ-ढी कृ. *See* To RECORD.

REGISTERED, *p. p.* लेख्यारुढः-ढा-ढं, लेख्यारोपितः &c., अभिलिखितः &c., लेख्यसमर्पितः &c. *See* RECORDED.

REGISTRAR, *s.* लेखकः, अभिलेखकः, कायस्थः, पञ्जिकाकारकः, लिपिकृत.

REGISTRY, REGISTRATION, *s.* (The act of registering) अभिलिखनं, अभिलेखनं, लेख्यारोपणं, लेख्यसमर्पणं, नामाभिलेखनं, नामाभिलिखनं.—(The place) अभिलिखनस्थानं, लेख्यस्थानं, लेखस्थानं, लेख्यगृहं.

REGNANT, *a.* शासनकारी-रिणी-रि (नं), राज्याधिकारी-रिणी &c., राजाधिकारयुक्तः-क्ता-क्तं, राज्यधारी &c., प्रबलः-ला-लं.

REGRESS, REGRESSION, *s.* व्यतिक्रमः, विपरीतगतिः *f.*, परावर्तः-र्त्तनं.

REGRET, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, अनुशोकः, अनुशोचनं, मनस्तापः, तापः, सन्तापः, उद्देगः, अनुशयः, शोकः, खेदः, उत्काश, औत्काश्यं, उत्सुकता, औत्सुक्यं, दुःखं, मनोदुःखं, मनोव्यथा, उद्भ्रमः, उक्तः.

To REGRET, *v. a.* अनुतप् in pass. (तप्यते), पश्चात् तप्, सन्ताप, तप, अनुशुचि (c. 1. शोचति-चितुं), शुचि, खिद (c. 4. खिद्यते, खेदुं), उद्भिन्न (c. 6. विजते-जितुं), उत्काश (c. 1. कपयते-खितुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते), अनुशी (c. 2. शोते-शयितुं), उन्मनस् (nom. उन्मनायते), दु (c. 5. दुनोति c. 4. दूयते, दोतुं), विदु, अवदु.

REGRETFUL, *a.* अनुशोचकः-का-कं, अनुतापी-पिनी-पि (नं), पश्चात्तापी &c., उत्काशितः-ता-तं, उत्सुकः-का-कं, उद्भिन्नः-ग्ना-ग्नं, उक्तः-क्ता-क्तं.

REGRETTED, *p. p.* अनुशोचितः-ता-तं, शोचितः &c., अवदूनः-ना-नं.

REGULAR, *a.* (According to rule) यथाविधिः-धि-धि, वैधिकः-को-कं, वैधः-धी-धं, सविधिः-धि-धि, विधिपुक्तः-क्ता-क्तं, विध्यनुसारी-रिणी-रि (नं), नैयमिकः-की-कं, नियमानुसारी &c., यथामार्गः-र्गा-र्गं, यथाशास्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, यथापद्धतिः-ति-ति, सूत्रानुसारी &c., ससूत्रः-त्रा-त्रं, सौत्रः-त्री-त्रं.—(According to established usage) वाच्यारिकः-की-कं, व्यवहारिकः &c., व्यावहारिकः &c., यथाव्यवहार-रा-रं, यथारोतिः-ति-ति, यथामार्गः-र्गा-र्गं, मार्गानुसारी &c., नियतः-त्ता-त्तं, नैतिकः-की-कं, स्थावरः-रा-रं.—(Governed by rule, steady in a course, said of persons) नियमनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, नियमशीलः-ला-लं, नियमपरः-रा-रं, नियमी &c., नियमानुसारी &c., नियमानुयायी &c., विधिनियमः &c., विध्यनुयायी &c., विधिवर्ती

&c., नियमवर्ती &c., विध्यनुवर्ती &c., यथामार्गचारी &c., यथाविधि-
चारी &c., यथानियमचारी &c., अव्यभिचारी &c., व्यवस्थितः -ता -तं.
—(In due order or course) यथाक्रमः -मा -मं, यथानुक्रमः &c.,
क्रमिकः -का -कं, क्रमकः &c., सक्रमः -मा -मं, क्रमानुगतः -ता -तं, क्रमा-
नुसारी &c., अनुक्रमः -मा -मं, यथापर्यायः -या -यं, पारम्परिकः
-की -कं, अनुलोमः -मा -मं, अनुपूर्वः -द्या -द्यं, आनुलोमिकः -की -कं,
अधिकलः -ला -लं. —(Periodical) नियतकालिकः -की -कं, नियतः
-ता -तं, नियमः -मा -मं.

REGULARITY, *s.* (Agreableness to rule) विध्यनुसारः -रिता, निय-
मानुसारः -रिता, यथाविधिता, सविधिता, नैयमित्वं, सूत्रानुसारः -रिता,
नियमः, समुच्चयः. —(Steadiness in a course, observance of rule)
नियमनिष्ठा, विधिनिष्ठा, नियमशीलता, नियमपरता, विध्यनुवर्त्तनं, निय-
मानुयायिता, नियमानुवर्त्तिनं, अव्यभिचारः, व्यवस्थितिः *f.* —(Method,
regular course) क्रमः, अनुक्रमः, यथाक्रमता, सक्रमता, क्रमिकता -त्वं,
यथानुक्रमता, पर्यायः, व्यवस्था, व्यवस्थितिः *f.*, परिपाटीः -टी *f.*,
परिपात्यं, परम्परा, पारम्पर्यं, आनुपूर्व्यं, आनुपूर्वी, आनुलोम्यं. —
(Regular arrangement) विन्यासः, विन्यसनं, व्यूहनं, व्यूढिः *f.*, रचनं
-ना, विरचना.

REGULARLY, *adv.* (According to rule) यथाविधि, विधिवत्, विधितः,
विध्यनुसारेण, विध्यनुरूपेण, यथानियमं, नियमानुसारेण, यथामार्गं, मार्गा-
नुसारेण, यथापद्धति, यथासूत्रं, विधिपूर्वकं -वृत्तं. —(Methodically, in
due order or course) यथाक्रमं, यथानुक्रमं, सक्रमं, क्रमतः, क्रमशः,
क्रमेण, क्रमात्, यथापर्यायं, पर्यायेण, अनुपूर्वशः, आनुपूर्व्येण, शनैः,
शनैः शनैः.

TO REGULATE, *v. a.* (Adjust by rule) विधिवत् or यथाविधि व्यवस्था
in caus. (-स्थापयति -यितुं) or परिकृष्ट (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or
संविधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or विधा, यथासूत्रं विधा, सूत्र (nom. सूत्र-
यति -यितुं), परिमाणं निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), परिमा, परिमितं
-तां कृ. —(Direct, subject to rules and good management)
अनुशास (c. 2. -शास्ति -शासितुं), समनुशास, शास, विनियम (c. 1.
-यच्छति -यन्तुं), नियम, विधा, संविधा, विधु (c. 10. -धारयति -यितुं),
अनुशासनं कृ. —(Dispose, put in good order) विधा, संविधा,
परिकृष्ट, व्यवस्था in caus., प्रणी, सम्प्रणी, विन्यस्, विरच्, व्यूह,
व्यवस्था कृ, नियम कृ.

REGULATED, *p. p.* व्यवस्थितः -ता -तं, व्यवस्थापितः &c., विनियतः -ता
-तं, नियतः &c., नियमितः &c., विहितः &c., अनुशासितः &c., शासितः
&c., यन्त्रितः -ता -तं, परिमितः &c., प्रमितः &c., सूत्रितः &c.; 'well
regulated,' सुव्यवस्थितः -ता -तं, सुविहितः &c., सुयन्त्रितः &c.; 'ill-
regulated,' अव्यवस्थितः -ता -तं, अयन्त्रितः &c.; 'having regu-
lated,' विनियम्य.

REGULATION, *s.* (The act of regulating) व्यवस्थापनं, व्यवस्थितिः *f.*,
विनियमः, व्यवस्था, अनुशासनं, शासनं, विधानं, संविधानं, परिकल्पनं,
विचारणं -णा, यन्त्रणं, प्रणयनं, अनुनयः -यनं. —(Rule) नियमः, विनि-
यमः, विधिः *m.*, विधानं, व्यवस्था, व्यवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, सूत्रं,
क्रमः, मर्यादा.

REGULATOR, *s.* नियन्ता *m.* (नृ), विनियन्ता *m.*, अनुशासकः, शासकः,
शास्त्रा *m.* (नृ), अनुशास्त्रा *m.*, विधाता *m.* (नृ), व्यवस्थापकः, परिकल्पकः.

REHEARSAL, *s.* (Repetition of the words of another) पठनं, पाठः,
अनुवादः, वाचनं, अनुवाचनं, उल्लेखः -खनं. —(Narration) कथनं,
वाक्यान्. —(Recital in preparation for the public represen-
tation) भाष्यनुराणं, पृष्ठाभिनयः -यनं.

TO REHEARSE, *v. a.* (Repeat the words of another) पठ् (c. 1.
पठति -ठितुं), सम्पद, अनुवद्, पठनं कृ, अनुवाद कृ. —(Narrate) कथ,
आख्या, श्रु in caus. —(Recite, preparatory to a public re-
presentation) भाष्यनुराणं कृ, पृष्ठाभिनयं कृ.

REHEARSED, *p. p.* पठितः -ता -तं, अनुवादितः &c., पृष्ठाभिनीतः -ता -तं.

TO REIGN, *v. n.* राज्यं कृ, राजत्वं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं कृ,
राज्याधिकारं कृ, राजव्यवहारं कृ, राजकार्यं कृ, आधिपत्यं कृ, सिंहा-
सनाहूढः -ढा -ढं भू.

REIGN, *s.* राज्यं, राजत्वं -ता, आधिपत्यं. —(Period of rule) राज्यशा-
सनकालः, राज्यकालः, आधिपत्यकालः. —(Prevalence), see the word.

REIGNING, *part. of a.* राज्यकारी-रिणी-रि(न्), राज्यशासनकारी &c., राज्या-
हूढः -ढा -ढं, सिंहासनाहूढः &c., राजपदाहूढः &c., राज्याधिकारी &c.

TO RE-IMBURSE, *v. a.* प्रतिदा, पुनर् दा, क्षतिपूर्तं कृ, हानिपूर्तं कृ,
निष्कृतिं दा, अपाकृ, प्रतिकृ, प्रत्युपकृ, परिशोधनं कृ.

RE-IMBURSEMENT, *s.* पुनर्दानं, प्रतिदानं, क्षतिपूर्तं, हानिपूर्तं, परिशोधनं.

REIN, *s.* (Of a horse) रश्मिः *m.*, अभीशुः *m.*, अभीपुः *m.*, प्रग्रहः,
प्रग्रहः, यमुः *m.*, वागा, वला, दन्तालिका. —(Reins), see the word.

TO REIN, *v. a.* अश्वं रश्मिभिर् यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं) or संयम् or
नियम् or नियह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or प्रग्रह.

RE-INFECT, *a.* अकृतार्थः -थो -थं, असिद्धार्थः &c., अकृतार्थोभूतः &c.

TO RE-INFORCE, RE-INFORCEMENT. See TO RECRUIT.

REINS, *s. pl.* (Lower part of the back) कटिः -टी, कटिदेशः, ओणिः
-णी *f.*, ओणिदेशः, कटिपश्चाद्भागः. —(Kidneys), see KIDNEY.

TO RE-INSTATE, *v. a.* पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा,
प्रावस्था, पुनर् अवस्था, पुनर् नियुज (c. 10. -योजयति -यितुं), पुनः
स्थापनं कृ.

RE-INSTATED, *p. p.* पुनः स्थापितः -ता -तं, पुनर् अवस्थापितः &c. or
नियोजितः &c.

RE-INSTATEMENT, *s.* पुनःस्थापनं or पुनर्व्यवस्थापनं, प्रतिष्ठापनं -ना,
प्रावस्थापनं, पुनर्नियोगः, पुनर्नियोजनं

TO RE-ITERATE, *v. a.* (Say again) पुनर् वद, पुनःपुनर् वद, मुहुर्
वद, अनुवद, पुनरुक्ति कृ, असेद. —(Do again) पुनः कृ, पुनःपुनः
कृ, मुहुः कृ, वारं वारं कृ, मुहुर् मुहुः कृ.

RE-ITERATED, *p. p.* पुनःपुनः कृतः -ता -तं, वारं वारं कृतः &c., मुहुर्
मुहुः कृतः &c., पुनःपुनः कृ, पुनरुक्तः -का -कं, पुनःपुनरुक्तः &c.

RE-ITERATION, *s.* पुनःपुनःकरणं, मुहुःकरणं, पुनःपुनः, पुनरुक्तिः *f.*,
पुनरुक्तं, पुनर्वचनं, अनुवादः, आसदनं, समाभहारः

TO REJECT, *v. a.* निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), अपास्, व्युदस्, प्रत्या-
ख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), निराकृ, पराकृ, प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति
-क्षेप्ते), विक्षिप्, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्ते), निशेद् (c. 6. -शुदति -शोक्षुं),
प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपाहा (c. 3. -जहाति -हातुं), प्रत्याचक्ष्
(c. 2. -चष्टे), निषू (c. 5. -धूनीति -धोतुं), अपव्यथ् (c. 4. -विध्यति -व्यडुं),
अपव्यथ्, वृज् (c. 10. वज्जयति -यितुं), अवधीर् (c. 10. अवधीरयति
-यितुं), न स्वीकृ, न ग्रह, अस्वीकारं कृ, अग्रहणं कृ. See TO REFUSE.

REJECTED, *p. p.* निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः &c., व्युदस्तः &c., प्रत्याख्यातः
-ता -तं, निराकृतः -ता -तं, पराकृतः &c., प्रतिक्षिप्तः -प्ता -प्तं, निक्षिप्तः
&c., विक्षिप्तः &c., प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, अपविष्टः -ष्टा -ष्टं, निषूतः -ता
-तं, अवधीरितः &c., त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., वज्जितः &c.,
अस्वीकृतः &c.

REJECTION, *s.* निरसनं, निरासः, निराकृतिः *f.*, निराकरणं, निरुक्तिः *f.*,
प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, प्रतिक्षेपः, त्यागः, परित्यागः, वज्जनं, अपवर्जनं.

विसर्जनं, अस्वीकारः, अनङ्गीकारः, अग्रहणं, अवधीरणं -या.

To REJOICE, *v. n.* आनन्द (c. 1. -नन्दति -नितुं), अभिनन्द, विनन्द, नन्द, हृष (c. 4. हृषति, हृषितुं), प्रहृष, संहृष, सम्प्रहृष, ह्लाद् (c. 1. ह्लादते -दितुं), आह्लाद्, प्रह्लाद्, उल्लस् (c. 1. -ल्लसति -सितुं), समुल्लस्, प्रोल्लस्, रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), अभिरम्, आरम्, संरम्, तुप् (c. 4. तुष्यति, तोष्टुं), परितुप्, सनुप्, मुद् (c. 1. मोदते -दितुं), प्रमुद्, प्रतिमुद्, प्री (c. 4. प्रीयते, प्रतुं), सम्प्री, मद् (c. 4. माद्यति, मदितुं), आनन्दितः -ता -तं भू, हृष्टः -ष्टा -ष्टं भू, हर्षं or आनन्दं गम् or इ.

To REJOICE, *v. n.* आनन्द (c. 10. -नन्दयति -यितुं), अभिनन्द, नन्द, हृष (c. 10. हर्षयति -यितुं), प्रहृष, परिहृष, ह्लाद् (c. 10. ह्लादयति -यितुं), प्रह्लाद्, आह्लाद्, रम् (c. 10. रमयति -यितुं), उल्लस् (c. 10. -ल्लसयति -यितुं), तुप् (c. 10. तोषयति -यितुं), सनुप्, तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), प्रमुद् (c. 10. -मोदयति -यितुं), मुद्, प्री (c. 9. प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति -यितुं), आनन्दं or हर्षं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), आनन्दितं -तां कृ, आनन्दं दा.

REJOICED, *p. p.* आनन्दितः -ता -तं, नन्दितः &c., आह्लादितः &c., हर्षितः &c., हृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रहर्षितः -ता -तं, उल्लसितः &c., उल्लासितः &c., तुष्टः -ष्टा -ष्टं, परितुष्टः &c., हर्षयुक्तः -क्ता -क्तं, हर्षविष्टः -ष्टा -ष्टं; 'in mind,' हृष्टमनाः -नाः -नः (स्), हृष्टमानसः -सा -सं, हृष्टहृदयः -या -यं.

REJOICING, *part. act.* नन्दकः -का -कं, आनन्दकः &c., नन्दनः -ना -नं, आनन्दनः &c., आनन्ददः -दा -दं, आनन्दकरः -रा -रं, हर्षदः -दा -दं, हर्षकः -का -कं, हर्षप्रदः &c., आह्लादकः &c., मोदकः &c., हर्षणः -णा -णं, उत्सवकरः -रा -रं. — *Neut. part.* हर्षमाणः -णा -णं, रममाणः -णा -णं, मोदमानः -ना -नं, प्रीयमाणः &c., सम्प्रीयमाणः &c.

REJOICING, *s.* आनन्दः -न्दनं, हर्षः -र्षणं, आह्लादः -दनं, नन्दनं, प्रमोदः -दनं, सनोपणं, *see* JOY.—(Public rejoicing) उत्सवः, उत्सवकरणं.

To REJOIN, *v. n.* प्रतिवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), पुनर्वच्, प्रतिवद्, प्रत्युत्तरं कृ.

REJOINER, *s.* प्रतिवाक्यं, प्रतिवचनं, उत्तरं, प्रत्युत्तरं, उत्तरपक्षः, प्रत्युक्तिः *f.*, प्रत्युक्तं, प्रत्यर्थं, कक्षा, उत्तरोत्तरं. *See* REPLY.

To RELAPSE, *v. n.* पुनः पत (c. 1. पतति -तितुं), पुनर् आवृत् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पुनर् आवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), प्रत्यावृत्, पर्यावृत्, आवृत्, पुनर्गच्छः -स्ता -स्तं भू, पुनः पीडितः &c. भू, पुनराविष्टः -ष्टा -ष्टं भू; 'relapse into a former state,' पूर्ववस्थां or पूर्वदशां गम् or आपद् or इ or प्राप्, पूर्ववद् भू; 'relapse into vice,' पुनर् व्यसनी भू, पुनर् व्यभिचारी भू, पुनर् व्यभिचारं कृ, पुनर् व्यभिचर्, पुनर् धर्माद् भ्रंश, पुनर् धर्मे त्यज्, पुनः सत्यपाद् भ्रंश or व्यु or विचल or उत्क्रम; 'relapse into a fever,' पुनर् ज्वरग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, पुनर्ज्वरी -रिणी &c. भू, पुनर्ज्वरातुरः -रा -रं भू.

RELAPSE, *s.* पुनःपतनं, आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, प्रत्यावृत्तिः *f.*, प्रत्यावर्त्तनं, पर्यावृत्तिः, प्रत्यागमः; 'into a former state,' पूर्ववस्थाप्राप्तिः *f.*; 'into vice,' पुनर्व्यभिचारः, पुनर्धर्मेत्यागः, पुनर्धर्माद्भ्रंशः, पुनःसत्यपाद्भ्रंशः; 'into a fever,' पुनर्ज्वरग्रस्ता.

To RELATE, *v. a.* कथ (c. 10. कथयति -यितुं), संकथ, आख्या (c. 2. -रूपयति -तुं), समाख्या, रूपा in caus. (रूपापयति -यितुं), अभिरूपा, शंस (c. 1. शंसति -सितुं), श्रु in caus., आश्रु, संश्रु, वद्, निविद्, आविद्, आचक्ष, समाचक्ष, प्रचक्ष, वर्ण, उपवर्ण, अनुवर्ण, संवर्ण, निगद्, उदाह, व्याह, अभिधा, विवृ, विवरणं कृ, कृत्, अन्कृत्, पृत् in caus., कथनं कृ, *see* T. NARRATE, TELL; 'to relate over again,' पुनर् आख्या, सम्प्रत्याचक्ष.

To RELATE, *c. n.* (Have reference) उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), विषयकः -का -कं भू, सन्नन्ध in pass. (-बध्यते).

सन्नद्धः -द्धा -द्धं भू, सन्नन्धी &c. भू. *See* T. REFER.

RELATED, *p. p.* (Narrated) कथितः -ता -तं, कथ्यताः -ता -तं, समाख्यातः &c., *see* TOLD.—(Connected) सन्नद्धः -द्धा -द्धं, सन्नन्धी -न्धनी -न्धि (न्), सन्नन्धः -न्धा -न्धं, कृतसन्नन्धः -न्धा -न्धं, अनुसन्नद्धः &c., अनुसन्नद्धः &c., सम्पृक्तः -क्ता -क्तं, सम्पृक्की -क्की &c., अनुसन्नद्धी &c., आनुपङ्गिकः -की -कं, संसक्तः -क्ता -क्तं, सम्पृक्तः -क्ता -क्तं, सम्पृक्ता -यं, अन्वितः -ता -तं, समन्वितः &c.; 'mutually related,' सम्पृक्तः &c.—(Related by consanguinity, or by blood on the father's side) गोत्रसन्नन्धी -न्धनी &c., गोत्रसन्नद्धः -द्धा -द्धं, एकगोत्रः -त्रा -त्रं, सगोत्रः &c., गोत्रजः -जा -जं, एकगोत्रजः &c., गोत्री &c., एकशरीरः -रा -रं, एकशरीरसन्नन्धी &c., एकरक्तः -क्ता -क्तं, एकरक्तसन्नन्धी &c., एकशरीराद्ययवः -या -यं, एकशरीरान्वयी &c., सकुल्यः -ल्या -ल्यं, सजातीयः -या -यं, स्वजातीयः &c., संवंशीयः &c., स्ववंशीयः &c., आत्मीयसन्नन्धी &c., *see* KINDRED, *a.*—(Related by blood on the mother's side or by marriage) योनिःसन्नन्धी &c., योनिःसन्नद्धः -द्धा -द्धं, शरीरसन्नन्धी &c., आप्रसन्नन्धी &c., यौनः -नी -नं.

RELATER, *s.* कथकः, आख्यायकः, रूपायकः, उपकथकः, काथिकः.

RELATING, *part.* (Having reference) विषयकः -का -कं, सन्नन्धी -न्धनी -न्धि (न्), उद्देशकः -का -कं or expressed by the affix ईय, *see* REFERENCE, REGARD, REGARDING.

RELATION, *s.* (Act of telling) कथनं, आख्यानं, उपकथनं, उपाख्यानं, रूपायनं, वर्णनं -ना, शंसनं, विवरणं, व्याहरणं, अनुकीर्तनं, निरूपणं, श्रावणं, निवेदनं, उद्धारः; 'exact relation of particulars,' वस्तुकथनं, वृत्तान्तकथनं, वस्तुस्थितिकथनं.—(Reference) विषयत्वं, सन्नन्धः उद्देशः, अन्वयः, अपेक्षा, गोचरत्वं; 'in reference to,' अपेक्षया, उद्दिश्य *see* REFERENCE, REGARD.—(Connexion) सन्नन्धः -न्धित्वं, अभिसन्नन्धः, सम्पृक्तः, अन्वयः, समन्वयः, सन्दर्भः, अनुपङ्गः, संसक्तिः *f.*, समासक्तिः *f.*, संसर्गः; 'mutual relation,' अन्योन्यसन्नन्धः, मिथःसन्नन्धः, व्यतिपङ्गः; 'intimate and inseparable relation, as of properties with substances,' समवायः, समवायसन्नन्धः, नित्यसन्नन्धः; 'as of materia with produce,' समवायिकारणं.—(Connexion by blood, alliance of kin) एकशरीरता, एकशरीरसन्नन्धः, एकशरीरान्वयः, एकशरीरवयवत्वं, ज्ञातित्वं, ज्ञातिभावः, सन्नन्धित्वं, बन्धुता, बान्धवत्वं, सजातित्वं, समानोदय्यता, सोदय्यता, सगोत्रत्वं, एकगोत्रता, समगोत्रता, गोत्रसन्नन्धः, एकरक्तसन्नन्धः, समरक्तसन्नन्धः, सपिण्डता, एकपिण्डता, सपिण्ड—(Connexion on the mother's side, or by marriage) योनिःसन्नन्धः, शरीरसन्नन्धः, आप्रभावः, आप्रता.—(Kinsman) बान्धवबन्धुः *m.*, बन्धुजनः, गोत्रबन्धुः *m.*, ज्ञातिः *m.*, स्वज्ञातिः *m.*, गोत्रजन गोत्रपुरुषः, गोत्रजः, सन्नन्धी *m.* (न्), सपिण्डः, समानोदकः, कुटुम्बी *m.*, स्वकुटुम्बी, *see* KINSMAN; 'relations,' बन्धुवर्गः, बान्धवाः *m. p.* ज्ञातिवर्गः, बान्धवगणः, *see* KINDRED; 'having relations,' सवान्ध-वा -वं, कौटुम्बिकः -की -कं. The सपिण्डः is a relation connected by the offering of the funeral cake to the man of common ancestors; the समानोदकः is connected by the offering of water only.

RELATIONSHIP, *s.* सन्नन्धः, सन्नन्धित्वं, बन्धुता -त्वं, बान्धवत्वं -ता, ज्ञातिज्ञातिभावः, ज्ञातेयं, सजातित्वं. *See* under RELATION.

RELATIVE, *a.* (Having relation) सन्नन्धी -न्धनी -न्धि (न्), सन्नन्ध-का -कं, सन्नन्धीयः -या -यं, विषयकः -का -कं, अनुपङ्गि &c., आनुपङ्गिकः -की -कं, सम्पृक्की &c., सन्नन्धः -न्धा -न्धं, सन्नन्धकः -क्ता -क्तं, सान्वयः -या -यं, उद्देशकः -का -कं, परायणः -णा -णं.—(Not abs

lute) अन्योपेक्षकः -का -कं, अन्यसापेक्षः -खा -खं, सापेक्षः &c., अन्यो-
द्देशकः &c., सकेवलः -का -लं.—(Correlative, mutually related)
अन्योन्यसम्बन्धी &c., अन्योपेक्षितः -ता -तं, अन्योन्यान्वितः &c.—(In
grammar) तत्पदापेक्षकः -का -कं, तत्पदापेक्षी &c.

RELATIVE, *s.* बन्धुः *m.*, बान्धवः *m.* (न), ज्ञातिः *m.* See KINSMAN.

RELATIVELY, *adv.* अपेक्षया, अपेक्षया, सापेक्षं, उद्देशेन, उद्दिश्य, अन्यो-
द्देशेन, अन्यमिति, अन्योपेक्ष्य, अन्यसापेक्षं. See REGARD.

To RELAX, *v. d.* शिथिलीकृतं, शिथिल (nom. शिथिलयति -ते -यितुं), श्रय
(c. 10. श्रययति -यितुं), प्रश्रय, श्रय (c. 1. श्रयति, c. 10. श्रययति -यितुं),
अश्रय (c. 9. अश्रयति, अश्रयितुं), श्रयीकृ, संश्र (c. 10. संश्रयति -यितुं),
विसंश्र, सस्तीकृ, विसस्तीकृ, विगल् in caus.—(Remit) मुक् (c. 6.
मुच्यति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुक्, अवमुक्, अवसृज् (c. 6.
-सृजति -सृष्टुं), विमृज्.—(Abate, diminish) शम् (c. 10. शमयति
-यितुं), उपशम्, लघूकृ, न्यूनीकृ; 'relax one's efforts,' उद्योगशै-
थिल्यं कृ.—(Relax the mind) विनुद् (c. 10. -नोदयति -यितुं), वि-
नोदनं कृ, मनोविनोदनं कृ.—(The bowels) कोष्ठमृदुतां जन्, नाडिमृदुतां
जन्, कोष्ठलघुतां जन्, लघुकोष्ठतां कृ, क्षतिसारं or सारणं जन्, see To
PURGE.—(Untie) उत्तन्प, उत्तन्प, विमुज्, विसन्धा, विपाश, उत्सृचीकृ.

To RELAX, *v. n.* शिथिलीभू, शिथिल (nom. शिथिलायते), श्रय (nom.
श्रयायते), श्रय (nom. श्रयायते), अश्रय (c. 1. अश्रयते -न्यितुं), श्रयीभू,
संश्र (c. 1. संश्रते -सितुं), सस्तीभू.—(Abate) शम् (c. 4. शाम्यति,
शमितुं), उपशम्, प्रशम्, न्यूनीभू.—(Remit in close attention)
उद्योगशैथिल्यं कृ, शिथिलोद्योगः -गा -गं भू.

RELAXATION, *s.* (Act) शिथिलीकरणं, अश्रयनं, श्रयनं, विसंसनं, मोचनं.
—(State) शैथिल्यं, शिथिलता, विसंसा, विसंसः, प्रश्रयः, मुक्तिः *f.*, मुक्ता.
—(Abatement, remission) शमः, उपशमः, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*,
न्यूनता.—(Amusement, remission of labor) विनोदः -दनं, मनो-
विनोदः, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, उद्योगविश्रामः, उद्योगविश्रान्तिः *f.*,
उद्योगविच्छेदः, उद्योगशैथिल्यं, अनध्यायः.—(Of bowels) कोष्ठमृदुता,
मृदुकोष्ठता, कोष्ठलघुता, लघुकोष्ठता, क्षतिसारः, सारणं.

RELAXED, *p. p.* शिथिलितः -ता -तं, शिथिलीकृतः &c., शिथिलः -ला -लं.
श्रयः -या -यं, प्रश्रयः &c., विश्रयः &c., सस्तः -स्ता -स्तं, विसस्तः &c.,
विगलितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, मोचितः -ता -तं; 'in the body,'
विश्रयाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सस्ताङ्गः &c.; 'in strength,' शिथिलबलः -ला
-लं, शिथिलशक्तिः -क्तिः -क्ति; 'in the bowels,' मृदुकोष्ठः -ष्टा -ष्टं,
लघुकोष्ठः &c.; 'one who has relaxed his hold,' सस्तहस्तः -स्ता
-स्तं, शिथिलितहस्तः &c.

RELAXING, *part. or a.* शैथिल्यकारी -रिणी -रि (न), शैथिल्यजनकः
-का -कं, श्रान्तिकारकः &c., श्रान्तिकरः &c., बलशैथिल्यकारकः &c.,
बलशैथिल्यजनकः &c.

RELAY, *s.* मार्गे निरूपितस्थानेषु सञ्जीकृतो जवाश्रयणः, जवाश्रयस्थानं.

To RELEASE, *v. a.* मुक् (c. 6. मुच्यति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुक्,
प्रविमुक्, निर्मुक्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, उद्दृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), त्रै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परित्रै, निस्तृ (c. 10. -तारयति
-यितुं), उद्दृ, विमुज्, तज्. See To FREE, LIBERATE.

RELEASE, *s.* मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः -क्षणं, विमोक्षः -क्षणं, मोचनं,
विमोचनं, उद्धारः, उद्धारणं, समुद्धारणं, त्राणं, परित्राणं, निस्तारः, नि-
स्तारणं, उद्धारणं, विसर्जनं, त्यागः; 'from confinement,' बन्धनमुक्तिः *f.*

RELEASED, *p. p.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः &c., मोचितः -ता -तं, विमोचितः
&c., मोक्षितः &c., उद्भूतः &c., see LIBERATED; 'from obliga-
tion,' ऋणमुक्तः -क्ता -क्तं, उत्तीर्णः -शी -शै, अवतीर्णः &c.; 'from

'confinement,' बन्धनमुक्तः &c.

RELEASER, *s.* मोचकः, विमोचकः, उद्धारि *m.* (न). See LIBERATOR.

To RELENT, *v. n.* दयाद्रीः -द्री -द्री भू, दयाद्रीषितः -ता -तं भू, दयाद्रीभू,
मृदूभू, मृदुषितः -ता -तं भू, दया कृ, करुणा कृ, कृपा कृ, सकरुणः
-णा -णं भू, करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom. कृपायते), पुनर्
दया कृ, पुनर् अनुग्रहं कृ, कोमलषितः -ता -तं भू, क्षिग्धीभू, द्रवीभू,
शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), शान्तिं or सान्त्वं गम्.

RELENTLESS, *a.* निर्देयः -या -यं, निष्करुणः -णा -णं, अकरुणः &c.,
निष्कृपः -पा -यं, अशाम्यः -म्या -म्यं, अशमनीयः -या -यं, उग्रदृष्टः -ष्टा
-ष्टं, उग्रः -या -यं, निहुरः -रा -रं, कठोरः &c., पाषाणहृदयः -या -यं,
निर्देयहृदयः &c.; 'a relentless foe,' दृढवैरी *m.* (न).

RELENTLESSLY, *adv.* निर्देयं, निष्करुणं, निष्कृपं, निहुरं, कठोरं, उग्रदृष्टेन.

RELEVANCE, RELEVANCY, *s.* प्रासङ्गिकत्वं, प्रसङ्गयोग्यता, प्रसङ्गानुसारः,
प्रसङ्गसङ्गतः *f.*, प्रसङ्गोचितं, प्रसङ्गान्वयः, प्रकरणयोग्यता, प्रकरणानुसारः,
प्रकरणसङ्गतः *f.*, प्राकरणिकत्वं, प्रस्तावानुसारः, प्रस्तावान्वयः, प्रस्तावी-
चितं, प्रस्तावानुपङ्गः, प्रस्तुतानुपङ्गः, प्रस्तुतसङ्गतः *f.*, युक्तिः *f.*, योग्यता,
यौक्तिकत्वं, विषयकत्वं.

RELEVANT, *a.* प्रासङ्गिकः -की -कं, प्रसङ्गानुसारी -रिणी -रि (न), प्रसङ्ग-
सङ्गतः -ता -तं, प्रसङ्गोचितः -ता -तं, प्रसङ्गयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रसङ्गसदृशः
-शी -शं, प्रसङ्गान्वयी &c., प्रकरणयोग्यः &c., प्रकरणानुसारी &c.,
प्रकरणसङ्गतः &c., प्राकरणिकः -की -कं, प्रस्तावोचितः -ता -तं, प्रस्ता-
वानुसारी &c., प्रस्तावानुपङ्गी &c., प्रस्तुतानुपङ्गी &c., प्रस्तावसदृशः -शी
-शं, प्रस्ताविकः -की -कं, यौक्तिकः -की -कं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्ति-
मान् -मती -मत् (त्), प्रतीक्षकः -का -कं, अपेक्षकः &c., उद्देशकः &c.,
विषयकः &c.

RELIANCE, *s.* विश्रामः, प्रत्ययः, विश्रम्भः, निष्ठा, आश्रयः, उपाश्रयः, संश्रयः,
समाश्रयः, आश्रयः, श्रयणं, श्रायः, अवलम्बनं, तन्त्रता

RELIC, *s.* शेषः -यं, अवशेषः -यं, शिष्टः, अवशिष्टः, अवशिष्टांशः, नष्टशिष्टांशः,
परिशेषः, परिशिष्ट, शेषभागः, अवशिष्टभागः, शपथशब्दः. (Corpse)
शवः -यं.

RELICT, *s.* (Widow) विधवा, गतभर्तृका, मृतपतिका.

RELIEF, *s.* (Removal of pain or distress, alleviation) दुःखशमनं,
दुःखशान्तिः *f.*, दुःखोद्धारणं, दुःखापहरणं, दुःखापहारः, दुःखमोचनं, दुःख-
मुक्तिः *f.*, दुःखपरिहारः, दुःखापनयनं, श्रमापनयनं, श्रमापहारः, श्रमप-
रिहारः, अनिष्टापनयनं, दुःखपरिमाजनं, उद्धारणं, उद्धारः, शमनं, प्रशमनं.
—(Ease or alleviation obtained) सुखं, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*,
शमः, उपशमः, शान्तता, विश्रान्तिः *f.*, विश्रामः, स्वास्थ्यं, स्वस्थता,
सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, निर्वृतिः *f.*, समाधानं.—(In sculpture), see
BASS-RELIEF.

RELIEVABLE, *a.* उद्धारणीयः -या -यं, शमनीयः &c., शाम्यः -म्या -म्यं.

To RELIEVE, *v. a.* (Free from pain, remove distress) उद्दृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), दुःखम् अपहृ or हृ or अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं),
दुःखाद् मुक् (c. 6. मुच्यति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), दुःखं शम् (c. 10.
शमयति -यितुं), दुःखशमनं कृ, दुःखोद्धारणं कृ, दुःखापहरणं कृ, श्रमम्
अपहृ or हृ, श्रमापनयनं कृ, श्रमापहरणं कृ, दुःखमोचनं कृ.—(Alle-
viate) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, शान्तिं दा or कृ,
शमनं कृ, प्रशमनं कृ, विश्रान्तिं दा, विश्रान्तिं दा, लघ (nom. लघयति
-यितुं), लघूकृ.—(Help) उपकृ, साहाय्यं कृ, सहायत्वं कृ, उपचर.—
(Relieve guard) सैनिकपरिवर्त्तनं कृ, रक्षकपरिवर्त्ति कृ, जागरणाद्
मुक्.—(Set off by contrast) विपरीतगुणप्रकाशेन अधिकशोभां दा.

RELIEVED, *p. p.* (Freed from pain, &c.) मुक्तदुःखः -स्ता -स्तं, शान्तदुःखः

&c., श्रुतिदुःखः &c., दुःखमुक्तः -क्ता -क्तं, श्रममुक्तः &c., मुक्तः &c., दुःखोद्धतः -ता -तं, उद्धतः &c., उद्धतदुःखः -खा -खं, उद्धतश्रमः -मा -मं, परिहृतदुःखः &c., विगतदुःखः &c., गतदुःखः &c., विगतश्रमः &c.; 'relieved of anxiety,' विगतोद्वेगः -गा -गं, गताधिः -धिः -धि; 'of fever,' विगतज्वरः -रा -रं, गतज्वरः &c., ज्वरमुक्तः &c., शान्तज्वरः &c.—(Alleviated) शान्तः -न्ता -न्तं, शमितः -ता -तं, प्रशमितः &c., उपशान्तः &c., प्राप्तविश्रामः -मा -मं, प्राप्तविश्रामः -मा -मं —(Helped) उपकृतः -ता -तं.—(Relieved from watching) जागरणमुक्तः -क्ता -क्तं.—(Set off by contrast) विपरीतगुणप्रकाशेन प्राप्तशोभः -भा -भं.

RELIGION, *s.* धर्मः, ईश्वरभक्तिः *f.*, देवभक्तिः *f.*, भक्तिः *f.*, ईश्वरसेवा. See PIETY.—(System of faith) धर्मः, धर्ममार्गः, मतं, मार्गः; 'establishment of a religion,' धर्मसंस्थापनं; 'extinction of one,' धर्मोच्छेदः; 'good religion,' सद्धर्मः; 'of the same religion,' सधर्मी -म्मी -म्मी (न्), एकधर्मी &c., अपृथग्धर्मीशीलः -ला -लं.

RELIGIOUS, *a.* (Devoted to the practice of religion) धार्मिकः -की -कं, धर्मपरः -रा -रं, धर्मपरायणः -खा -खं, धर्मशीलः -ला -लं, भक्तिमान् -मती -मत् (त्), भजनशीलः &c., पुण्यात्मा -त्मा -त्मा (न्), पुण्यशीलः &c., धर्माचारी &c., भक्तिनिष्ठः &c., व्रती &c., कर्मनिष्ठः &c., क्रियानिष्ठः &c., क्रियावान् &c., कर्मिष्ठः &c., नियमनिष्ठः &c., नियमशीलः &c., नियमपरः -रा -रं, see Pious.—(Pertaining to religion) धर्मसम्बन्धी &c., धर्मविषयकः -का -कं, धर्मप्रकरणः -खा -खं, धर्म in comp., देव in comp.: 'religious rite,' कर्म *n.* (न्), क्रिया, दैवकर्म *n.*

RELIGIOUSIA, *adv.* धार्मिकवत्, ईश्वरभक्त्या. See PIOUSLY.

RELIGIOUSNESS, *s.* धार्मिकत्वं, धर्मशीलता, कर्मनिष्ठा, नियमनिष्ठा, नियमपरता.

TO RELINQUISH, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, संत्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा, अपहा, अपहा, प्रहा, प्रोक्त (c. 6. -उञ्जति -ञ्जितुं), उञ्ज्, विमुञ्ज् (c. 6. -मुञ्जति -मुञ्जुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृजुं), विमुञ्ज्, अपमुञ्ज्, व्यपमुञ्ज्, अतिमुञ्ज्, परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रत्यादिश् (c. 6. -दिशति -दिशुं), रट् (c. 10. रहयति -यितुं), विरट्, वृज् (c. 10. वर्जयति -यितुं), पृष्टः कृ.

RELINQUISHED, *p. p.* त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रोञ्जितः -ता -तं, समुञ्जितः &c., उञ्जितः &c., प्रोत्सर्गितः &c.

RELINQUISHMENT, *s.* त्यागः, त्यजनं, परित्यागः, उत्त्यागः, विसर्जनं, विसर्गः, उत्सर्जनं, उत्सर्गः, प्रोञ्जनं, वर्जनं, विमोचनं, मोचनं, परिहारः, परिहरणं, प्रत्यादेशः; 'of right or title,' स्वत्वनिवृत्तिः *f.*, मत्तानिवृत्तिः *f.*, स्वत्वत्यागः.

RELICUARY, *s.* शिष्टभाण्डं, शिष्टपात्रं, शिष्टसम्पुटकः, अवशिष्टभाण्डं.

RELISH, *s.* रुचिः *f.*, स्वादः -दनं, आस्वादः -दनं, रसः, see TASTE.—(Relish for, liking for) अभिरुचिः *f.*, रुचिः *f.*, अभिनन्दनं, अभिलाषः, अनुभोदनं.—(Something eaten with food to increase the pleasure of eating or to provoke thirst) अवदंशः, उपदंशः, खनिका, मरुपासनं

TO RELISH, *v. n.* (Give a nice taste) रसं दा, मुरसं दा, सुस्वादं दा, स्वादकृ, मरसं -सां कृ, मरसीकृ, मुरसीकृ, स्वादुरसीकृ.—(Taste) आस्वाद (c. 1. -स्वादति -दितुं), रसम् आस्वाद, रस् (c. 10. रसयति -यितुं), प्राश (c. 9. -अश्नाति -अशितुं), प्राशनं कृ, आस्वादनं कृ, रसास्वादनं कृ.—(Like the taste of) रुच (c. 10. रोचयति -यितुं), अभिरुच, अभिनन्द. See TO LIKE.

TO RELISH, *v. n.* (Have a nice taste) खट् (c. 1. खदते, खादते -दितुं),

मुरसः -सा -सं भू, सरसः -सा -सं भू, सरसीभू, खट् -सीभू, रुचिरः -रा -रं भू, RELISHED, *p. p.* आस्वादितः -ता -तं, रुचितः &c., अनुभोदितः -ता -तं. RELUCTANCE, RELUCTANCY, *s.* अकामः, अकामता, निष्कामता, अनिच्छा, अनिच्छता, विमुखता, अरुचिः *f.*, अनाभिरुचिः *f.*, अभ्युहा, असनोपः. RELUCTANT, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अकामः -मा -मं, निष्कामः -मा -मं, अनिच्छुकः -का -कं, विमुखः -खा -खं, विमोच्यता -तं, असनोपी -पिणी -पि (न्).

RELUCTANTLY, *adv.* अकामतस्, अकामेन, अनिच्छया, अनिच्छातस् कृच्छेण, निष्कामं, परिरुद्धं.

TO RELY, *v. n.* अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं), समालम्ब, आलम्ब, आश्रि (c. 1. -अश्रयति -ते -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, संश्रि, विश्रम्ब (c. 2. -श्रयति -तुं), विश्रम्ब (c. 1. -अश्रयते -श्रयितुं), अवलम्बनं कृ.

RELYING, *part.* अवलम्बी -लम्बी -लम्बि (न्), अवलम्बितः -ता -तं, आश्रित -ता -तं, उपाश्रितः &c., संश्रितः &c., विश्रम्बी &c., विश्रम्बी in comp.

TO REMAIN, *v. n.* (Continue) स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं), अयस्या पर्यवस्था, वृत् (c. 1. वर्तते -वर्तितुं), आम् (c. 2. आस्ते), see TO CONTINUE *v. n.*—(Dwell, reside) स्या, अधिष्ठा, वृत्, यस् (c. 1. वर्त -तुं), निवस, आयस्, निली.—(Be left) शिप् in pass. (शिष्यते अवशिप्, समवशिप्, परिशिप्, उच्छिप्, शिष्टः -ष्टा -ष्टं भू, अवशिष्टः & भू, उच्छिष्टः &c. भू, उद्धृत्; 'by subtracting two from six, for remain,' षडभ्यो द्वयस्य वर्जनेन चत्वारः शिष्यते; 'that which remains of the whole,' सङ्शेषः -पा -पं; 'those who remain alive, or those who remained out of the slain,' हतशेषः -पं -पं, हतशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

REMAINDER, *s.* शेषः -पं, अवशेषः, अवशिष्टः, शिष्टः, उच्छिष्टः, परिशिष्टः, परिशेषः, शिष्टांशः, अवशिष्टांशः, शेषभागः, शेषखण्डः -खण्डं, परभागः उद्धर्तः, उद्धृत्, उच्छेपणं, स्थितं.—(In arithmetic) अन्तरं, अन्तरितं 'for the remainder of one's life,' यावज्जीवं.

REMAINING, *part. or a.* शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः &c., अवशेषितः -तं -तं, उच्छिष्टः &c., परिशिष्टः &c., शेषः -पा -पं, उद्धृत् -क्ता -क्तं उद्धर्तः -क्ता -क्तं, अन्तरितः -ता -तं, उद्धरितः -ता -तं.

REMAINS, *s. pl.* शेषाणि *n. pl.*, शिष्टानि. See REMAINDER, RELIC, CORPS. TO REMAND, *v. a.* पुनः प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं, rt. ईर्) or प्रस्था *caus.*—(स्थापयति -यितुं), पुनर् आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), पुनराह्व कृ, पुनरपेक्षं कृ.

REMARK, *s.* (Act of taking notice) अवेषा -खणं, निरीक्षा, अपेक्षा, निरूपणं, आलोकनं, see OBSERVATION.—(Notice expressed in words) लिखितं, चर्चा, व्याख्या, अभिधानं, ग्रहणं, कथनं. See NOTE, NOTICE.

TO REMARK, *v. a.* अवेष, अपेक्ष, निरूप, भण्. See TO OBSERVE, NOTICE.

REMARKABLE, *a.* (Notable, extraordinary) प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशेष in comp., लोकप्रसिद्धः &c., ख्यातः -ता -तं, लोकख्यातः &c., उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, स्मरणीयः -या -यं, स्मरणीयः -ही -हं, अप्रष्टः -ष्टा -ष्टं, आश्चर्य्यः -र्य्या -र्य्यं, अद्भुतः -ता -तं.—(To be observed) विभाष्यः -व्या -व्यं, see OBSERVABLE, NOTICEABLE.

REMARKABLY, *adv.* विशिष्टप्रकारेण, उत्कृष्टप्रकारेण, अद्भुतं, स्मरणीयं.

REMARKED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, भणितः &c., कथितः &c., निरूपितः &c.

REMARKED, *p. p.* पुनरुद्धः -द्धा -द्धं, पुनर्विवाहितः -ता -तं, पुनरुद्धाहितः &c.

REMEDIAL, *a.* प्रतिकार्यः -र्य्या -र्य्यं, प्रतीकार्यः &c., उपायसाध्यः -ध्या -ध्यं, उपायप्रतिकार्यः &c., चिकित्स्यः -त्स्या -त्स्यं, चिकित्सनीयः -या -यं.

चिकित्सितुं शक्यः, शमनीयः -या-यं, उपायपरिहार्यः &c., परिहार्यः &c., समापेयः -या-यं, प्रतिसमापेयः &c., परिच्छेद्यः -द्या-द्यं, उपाययोग्यः -ग्या-ग्यं, उपचारयोग्यः &c., शक्यप्रतिकारः -रा-रं, शक्यपरिच्छेदः -दा-दं, शक्योपचारः -रा-रं, शक्योपायः -या-यं, विद्यमानप्रतीकारः &c.

REMEDIAL, *a.* प्रतिकारकः, प्रतीकारः, प्रतीकार-रिखी -रि (न्), उपायसाधकः -का-कं, उपायः -दा-दं, उपायकारी &c., परिहारकः &c., अभिधात्री &c. प्रतिधात्री &c.

REMEDIED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता-तं, परिच्छेद्यः -द्या-द्यं, परिहृतः -ता-तं, चिकित्सितः -ता-तं, शमितः &c., उपायसाधितः &c., उपायप्रतिकृतः &c., लक्ष्मीधः -धा-धं.

REMEDILESS, *a.* निरुपायः -या-यं, अनुपायः &c., उपायहीनः -ना-नं, निरुपचारः -रा-रं, उपचारशून्यः -न्या-न्यं, उपायासाध्यः -ध्या-ध्यं, गतिहीनः -ना-नं, अप्रतिकारः -रा-रं, अपरिच्छेदः -दा-दं. See IRREMEDIAL, INCURABLE.

REMEDY, *s.* (Medicine) भेषजं, भेषज्यं, भेषजं, औषधं, अगदः, वैद्योपचारः.—(That which cures or counteracts an evil of any kind) प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिक्रिया, प्रतिक्रियाः *m.*, उपायः, उपचारः, परिच्छेदः, प्रतिसमाधानं, समाधानं, अभिधातः, प्रतिधातः, उपचर्या, उपक्रमः, चिकित्सा; 'mild remedy,' सामोपायः, सामोपचारः, सौम्योपचारः; 'violent remedy,' राक्षसोपायः.

REMEDY, *v. a.* प्रतिकृ, प्रतिसमाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा, उपायेन प्रतिकृ or शम् (c. 10. शमयति -यितुं), कृत् in des. (चिकित्सति -त्सितुं), स्वस्थं-स्थां कृ, परिच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उपचारं कृ, उपायप्रयोगं कृ, भिषज् (nom. भिषज्यति), औषधीकृ; 'by mild measures,' सामोपायैः प्रतिकृ.

REMEMBER, *v. a.* स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं), अनुस्मृ, संस्मृ, अनुसंस्मृ, अभिसंस्मृ, अनुचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), समनुचिन्त, अनुबुध् (c. 4. -बुध्यते -बोद्धुं), स्मरणं कृ, हृदये कृ, मनसि कृ.—(Recollect) स्मृ, अभिज्ञा. See To RECOLLECT.

REMEMBERED, *p. p.* स्मृतः -ता-तं, संस्मृतः &c., हृदयस्थः -स्था-स्थं, हृततः &c.

REMEMBERER, *s.* स्मरता *m.* (नृ), स्मरणकृत्, स्मृतिमान् *m.* (नृ), अनुचिन्तकः.

REMEMBRANCE, *s.* स्मरणं, स्मृतिः *f.*, संस्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*, स्मर्तृत्वं, अविस्मृतिः *f.*, अनुचिन्ता, धारणं -धा, अवधारणं; 'continual remembrance,' सन्ततस्मरणं. See RECOLLECTION.—(Memorial, memento) स्मारकवस्तु *n.*, स्मारकविषयः, स्मरणं, स्मरणार्थकवस्तु *n.*, स्मृतिचिह्नं; 'of friendship,' प्रीतिदानं, प्रीतिदायं. See MEMORIAL.

REMEMBRANCER, *s.* स्मारकः, स्मारणः -णं, उद्बोधकः, स्मरणकारी *m.* (नृ).

REMIN, *v. a.* स्मृ (c. 10. स्मारयति -यितुं), संस्मृ, अनुस्मृ, बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), उद्बुध्, प्रबुध्, प्रतिबुध्, सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), स्मरणं कृ, स्मृतिं or स्मरणं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सूचनं कृ. The construction of the sentence will require 2 acc.; as, 'the Kandali with its flowers reminds me of her eyes,' कुसुमैः कन्दली स्मारयति मां लोचने तस्याः; 'the Vimba reminds me of her lower lip,' विम्बं स्मारयति माम् अधरे तस्याः.

REMINDED, *p. p.* स्मारितः -ता-तं, उद्बोधितः -ता-तं, उद्बुधः -द्वा-द्वं.

REMINING, REMINDER, *part. of s.* स्मारकः -का-कं, स्मृतिजनकः -का-कं, स्मारणः -णा-णं, उद्बोधकः -का-कं, उपलम्भकः -का-कं.

REMINISCENCE, *s.* स्मृतिः *f.*, स्मरणं. See MEMORY, RECOLLECTION.

REMISS, *a.* अनवधानः -ना-नं, अनवहितः -ता-तं, असावधानः &c., उपेक्षकः -का-कं, निरपेक्षः -द्या-द्यं, मन्दादरः -रा-रं, अव्यवसायी -यिनी -यि (न्), अव्यवसायवान् -वती -वत् (न्), शिथिलः -ला-लं,

शिथिलोद्योगः -गा-गं, शिथिलवानः -जा-जं, अलसः -सा-सं, प्रमत्तः -सा-सं. REMISSION, *s.* (Relaxation) शैथिल्यं, शिथिलता, मोचनं, मुक्तिः *f.*—(Abatement) शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, शमः, उपशमः.—(Release) मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः, उद्धारः, निस्सारः, विसर्जनं.—(Pardon) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, मोचनं, मुक्तिः *f.*, निष्कृतिः *f.*; 'of sin,' पापमोचनं, पापमुक्तिः *f.*, पापमाज्जना.—(Intermission) विरामः, विरतिः *f.*, अव-रतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विच्छेदः, छेदः; 'of study, &c.,' अवकाशः, अनवधायः, अध्ययनविरामः, अध्ययननिवृत्तिः *f.*

REMISSLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, मन्दादरं, अनपेक्षया, सशैथिल्यं.

REMISSNESS, *s.* अनवधानं -नता, अनवहितत्वं, उपेक्षा, अनपेक्षा, अनवेक्षा, अव्यवसायः, प्रमादः, प्रमत्तता, शैथिल्यं, शिथिलता, यत्नशैथिल्यं, अयत्नः.

To REMIT, *v. a.* (Relax, slacken) शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयति -यितुं), मुच (c. 6. मुचति, मोक्षं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, अपसृज्, विमृज्.—(Abate, diminish) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), उपशम, न्यूनीकृ, लघुकृ.—(Release, relinquish) मुच, विमुच, मोक्ष, विमृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), अपसृज्, तज्.—(Pardon) क्षम (c. 1. क्षमते -ति, क्षन्तुं), संक्षम, मुच, विमुच, पापमोचनं कृ.—(Transmit, as money, &c.) संचर् in caus., धनादि संक्रम् in caus., हुसि-कापत्रद्वारा or लेख्यपत्रादिवारा धनं सन् in caus.

To REMIT, *v. n.* (Become less intense) शिथिलीभू, शम् (c. 4. शाम्यति शमितुं), उपशम, प्रशम, न्यूनीभू.

REMITTANCE, *s.* (The act) हुसिकापत्रद्वारा or लेख्यपत्रादिवारा धनसमवेणं or धनसंक्रान्तिः *f.*—(The sum) लेख्यपत्रद्वारा समर्पितधनं.

REMITTED, *p. p.* मुक्तः -क्ता-क्तं, मोचितः -ता-तं, अवसृष्टः -द्वा-द्वं, शान्तः -ना-नं, उपशान्तः &c., क्षान्तः &c., तज् -क्ता-क्तं.

REMITTENT, *a.* विषमः -मा-मं, मनतः -ता-तं, आवरतः -ता-तं; 'fever' विषमज्वरः, सन्ततज्वरः.

REMNANT, *s.* शेषः यं, शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं. See REMAINDER.

REMONSTRANCE, *s.* आपत्तिः *f.*, आपत्तिवाक्यं, आपत्तिभाषणं, आपत्तिहेतुः, प्रत्यादेशकवादः, प्रबोधवाक्यं, औपदेशिकवादः. See EXPOSTULATION.

To REMONSTRATE, *v. n.* आपत्तिं कृ, आपत्तिपूर्वकं वद (c. 1. वदति -दितुं) or भाष, आपत्तिवादं कृ, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं). See To EXPOSTULATE.

REMORSE, *s.* पश्चात्तापः, पश्चात्तन्तापः, अनुतापः, मनस्तापः, अनुशोकः, अनुशोचनं, अन्वाधिः *m.*, अनुग्रहः.

REMORSEFUL, *a.* पश्चात्तापी -पिनी -पि (न्), अनुतापी &c., अनुतपः -ता-तं.

REMORSELESS, *a.* निर्दयः -या-यं, उग्रदण्डः -द्वा-द्वं. See RELENTLESS.

REMOTE, *a.* दूरः -रा-रं, दूरस्थः -स्था-स्थं, दूरस्थितः -ता-तं, दूरस्थायी -यिनी -यि (न्), दूरवर्ती -र्त्तिनी &c., विदूरः &c., विप्रकृष्टः -द्वा-द्वं, असन्निकृष्टः &c., असन्निकृष्टः -ता-तं, दविष्टः -द्वा-द्वं, दृषीयान् -यसी-यः (स्), अनुपस्थायी &c., अनुपस्थः -स्था-स्थं, नोपस्थः &c., नोप-स्थिता -त्री -त्रं (न्), असमीपः -पा-पं, सारातीयः -या-यं, परः -रा-रं.

REMOTELY, *adv.* दूरं, दूरान् -रेण, विदूरं, विप्रकृष्टं, असमीपं.

REMOTENESS, *s.* दूरता -त्वं, विदूरता -त्वं, दूरस्थता, असन्निकृष्टता, असन्निकृष्ट्यं, विप्रकृष्ट्यं, असमीपता, असमीप्यं, असन्निकृष्ट्यं.

REMOVABLE, *a.* अपनेयः -या-यं, अपनेतव्यः -द्या-द्यं, अपनयनीयः -या-यं, अपहरणीयः -या-यं, अपहार्यः -द्या-द्यं, हार्यः &c., परिहार्यः &c., अपादेयः -या-यं, अपावर्त्यः -त्या-त्यं, विनेयः -या-यं, अपसार्यः &c., स्थानान्तरकरणीयः &c.

REMOVAL, *s.* (Act of removing or causing to change place) अपनयनं, विनयनं, अपसारणं, उत्सारणं, निःसारणं, सारणं, अपहरणं,

हरणं, अपहारः, परिहारः, अपकर्षणं, अपादानं, अपवर्जनं, अपनोदः-
-दनं, अपनुक्तिः, चालनं, विचालनं, स्थानान्तरिकरणं, स्थलान्तरिकरणं.
—(State of being removed, change of place, going away)
स्थानभेदः, स्थलभेदः, स्थानान्तरः, स्थलान्तरः, अपगमः, अपायः, विचलनं,
अपसरः -रणं, अपयानं, आवृत्तिः, आवृत्तिः—(Act of displacing
or expelling) निरसनं, निरासः, अपासनं, निराकरणं, निराकृतिः, अपाकृतिः,
अपाकरणं, निष्कासनं, निःकासनं, अपसारणं, अपनोदनं,
वहिष्करणं, दूरीकरणं, निकृतिः, 'from an office,' पदात् or
स्थानात् प्रभंशनं or निराकरणं, पक्षभंशनं—(Putting an end to)
खडनं, नाशः-शनं, परिच्छेदः, उच्छेदः, उद्धरणं, अभिघातः, प्रतिघातः,
साधनं, सिद्धिः, प्रतिकारः, प्रतीकारः; 'removal of obstacles,'
विघ्ननाशनं, विघ्नसिद्धिः, विघ्नखडनं; 'of ignorance,' अज्ञानखडनं;
'of disease,' रोगनाशः, रोगप्रतीकारः; 'of fear,' भयप्रतीकारः.

To REMOVE, v. n. (Take away) अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनी,
अपनी, अपनृ (c. 10. -सारयति -यितुं), उत्तृ, निःसृ, सृ, अपदृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), हृ, अपकृप् (c. 1. -कषेति -क्षुप्तुं), अपकृप्, अवकृप्
अपादा (c. 3. -ददाति -दातुं), अपनुदृ (c. 6. -नुदति -नोतुं), अपानुदृ,
अपनुदृ, अपानुदृ, अपोहृ (c. 1. -अपोहते -ति -हितुं, rt. ऊहृ), अपोहृ.
—(Move, cause to change place) विचल (c. 10. -चालयति -यितुं),
चल, स्थानान्तरं गम् in caus., स्थानान्तरिकृ, स्थलान्तरिकृ, अन्यत्र कृ.
—(Displace, expel) निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), अपास्, निराकृ,
अपाकृ, निष्कास् (c. 10. -कासयति -यितुं), अपसृ in caus., अपनुदृ,
अपसिप् (c. 1. -सेधति -सेधुं), वहिष्कृ, वहिः कृ, दूरीकृ; 'from an
office, &c.,' पदात् or स्थानात् प्रभंश (c. 10. -भंशयति -यितुं) or भंश
or अयु in caus. (आवयति -यितुं) or निराकृ.—(Put an end to)
खड् (c. 10. -खडयति -यितुं), नश (c. 10. -नाशयति -यितुं), उद्धृ (c. 1.
उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. हृ), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), परिच्छिद्, प्रतिकृ;
'doubt is removed,' अपनीयते or निर्णीयते संशयः.

To REMOVE, v. n. (Move or change place) चल (c. 1. चलति -लितुं),
विचल, स्थानान्तरं गम् (c. 1. गच्छति. गन्तुं), स्थलान्तरं गम् or या.—
(Change residence) वासान्तरं गम् or या, गृहान्तरं गम्.—(Go
away) अपगम्, अपसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं).

REMOVE, s. (Removing or changing place), see REMOVAL.—
(Going away) अपगमः, अपसरः -रणं, अपयानं.—(Step in a scale)
पदं, पदविः -यी f., क्रमः.

REMOVED, p. p. (Taken away) अपनीतः -ता -तं, अपसारितः &c.,
उत्सारितः &c., निःसारितः &c., अपहृतः -ता -तं, हृतः &c., अपकृ-
पितः &c., अपनोदितः &c., अपोदः -दा -दं.—(Moved, changed
in place) चालितः -ता -तं, विचालितः &c., स्थानान्तरिकृतः -ता -तं,
स्थानान्तरगतः &c., स्थानान्तरङ्गतः &c., स्थानान्तरङ्गितः &c., स्थाना-
न्रप्राप्तः -ता -तं, स्थलान्तरिकृतः &c., आवृत्तः -ता -तं, आवृत्तः &c.—
(Displaced, expelled) निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः &c., उदस्तः &c.,
परास्तः &c., निराकृतः -ता -तं, अपाकृतः &c., निष्कासितः &c., वहिष्कृतः
&c., दूरीकृतः &c., निर्धूतः -ता -तं, अवधूतः &c., निकृतः &c., विप्र-
कृतः &c., अवकृतः -ता -तं, अवसृतः &c., प्रत्यादिष्टः -ता -तं, प्रत्याख्यातः
-ता -तं; 'from office,' स्थानभ्रष्टः -ता -तं, स्थानात्प्रभंशितः &c., पदव्या-
विद्धः -ता -तं.

REMOVER, s. अपनेता m. (नृ), अपनायकः, विनायकः, अपहारकः, अप-
हारी m. (नृ), हारी m., हारकः, हरः in comp., अभिहरः, अपकर्षी m.
(नृ), अपनोदकः, अपहः in comp., हः in comp., ह्रः in comp.,
नाशकः, नाशी m., अनकः in comp.; 'remover of obstacles,'

विघ्नविनायकः, विघ्नहारी m., विघ्नहृ, विघ्ननाशकः, विघ्ननाशनः; 'o
fear,' भयापहः; 'of disease,' रोगनाशः, रोगहः, रोगानाशकः; 'o
wind,' माहतापहः.

To REMUNERATE, v. a. See To RECOMPENSE, REWARD, COMPENSATE
REMUNERATED, p. p. गृहीतपारितोषिकं, गृहीत-कं, गृहीतवेतनः -ना -नं
REMUNERATION, s. पारितोषिकं, वेतनं, फलं, निमित्तं, see COMPENSATION
RENCOUNTER, s. See ENCOUNTER, CLASH, COLLISION.

To REND, v. a. हृ (c. 9. दृणाति, दरितुं -रीतुं, c. 10. -रयति -यितुं)
विद्, अवद्, भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं), विभिद्, निभिद्, विदल् (c. 10.
-दलयति -यितुं), विदलीकृ, दल्, छिद्, अवच्छिद्, विच्छिद्, खड् (c. 10.
खडयति -यितुं); 'in two,' द्विधा भिद् or छिद्, द्विखडकी.

RENDER, s. (One who tears) विदारकः, दारकः, विभेदकः.

To RENDER, v. a. (Pay back, restore) प्रतिदा, पुनर् दा, प्रतृ in caus
(प्रत्यपेयति -यितुं, rt. अयु), प्रतिपद् in caus.—(Give, afford) दा
प्रदा, प्रयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रतियम्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति
-यितुं), अयु in caus. (अपेयति -यितुं), उपस्था in caus., उपकृप्.—
(Cause to be, make, effect) कृ, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), साध
(c. 10. साधयति -यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), युक्तं -क्तां कृ
विशिष्टं-ष्टां कृ, कल् (c. 10. कलयति -यितुं). Or more commonly
expressed by the use of the caus. form of any verb; as
'to render proud,' दृप् in caus. (दपेयति -यितुं); 'to render
fat,' चै in caus. (आययति -यितुं); 'to render illustrious,
यशस्विनं कृ, कोषिं दा.—(Translate) भाषान्तरिकृ, अवतृ.

RENDERED, p. p. (Restored) प्रतिदत्तः -ता -तं, प्रत्यपितः -ता -तं, प्रति-
पादितः &c.—(Given) दत्तः -ता -तं, अपितः &c.—(Made, caused
to be) कृत in comp., जात in comp., जनितः -ता -तं, or ex-
pressed by the pass. part. of the caus. form; 'rendered
poor,' दरिद्रीकृतः -ता -तं; 'rendered proud,' जातदप्यै -या -यं,
दपितः -ता -तं; 'rendered beautiful,' शोभितः -ता -तं; 'rendered
populous,' वासितः -ता -तं; 'rendered unfriendly,' विकारितः -ता -तं.

RENDERING, s. (Version) भाषान्तरं, पाठः, पाठान्तरं.

RENDEZ-VOUS, s. समागमस्थानं, सङ्गमस्थानं, सङ्केतस्थानं, सङ्केतस्थलं.

To RENDEZ-VOUS, v. n. सङ्केतस्थाने समागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or संगमं.

RENDING, s. विदारः -रणं, दारणं, विदरः, विभेदनं, भिदा, स्फुटनं.

RENEGADE, RENEGADO, s. स्वपक्षत्यागी m. (नृ), स्वधर्मत्यागी m., स्वधर्मभ्रष्टः.

To RENEW, v. a. (Make new) नवीकृ, नवीनीकृ, नव-वां कृ, नवीनं
-नां कृ, नूतनं -नां -नीं कृ, नूतनीकृ.—(Restore to a former state
repair) पूर्ववत् कृ, पूर्ववत्स्थां or पूर्ववद्दशां गम् (c. 10. गमयति -यितुं)
or नी (c. 1. नयति, नेतुं), प्रतिसमाधा, प्रतिकृ, प्रतिसंकृ, उद्धृ (c. 1.
उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. हृ), उद्धरणं कृ, जीर्णोद्धारं कृ.—(Make or do
again) पुनः कृ, वारं वारं कृ, मुहुः कृ.—(Begin again) पुनर्
आरम्भ, पुनरारम्भं कृ.

RENEWABLE, a. नवीकरणीयः -या -यं, पुनःकरणीयः &c., उद्धरणीयः &c.

RENEWAL, s. (Making new) नवीकरणं, नवीनीकरणं, नूतनीकरणं.
(Restoration to a former state, repairing) पूर्ववत्करणं, प्रति-
समाधानं, सन्धानं, समाधानं, उद्धरणं, उद्धारः, जीर्णोद्धारः.—(Doing
again, beginning again) पुनःकरणं, पुनरारम्भः.

RENEWED, p. p. नवीकृतः -ता -तं, नवीनीकृतः &c., पुनःकृतः &c., पूर्व-
वत्कृतः &c.

To RENOUNCE, v. a. (Disown, disclaim) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं),
प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देतुं), निहृ (c. 2. -हृते -होतुं), अपहृ, निरस्

(c. 4. -अस्यति -ति), अपास्, उदस्, युदस्, निरास्, प्रत्यापस्, न स्वीकृ, न ग्रह, न चर्जक.—(Relinquish) तज् (c. 1. तजति, त्यज्), परित्यज्, संत्यज्, हा (c. 3. हाति, हातुं), विहा, अपहा, अपाहा, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृज्), विसृज्, अवसृज्, व्यसृज्, जपसृज्, प्रोक्त (c. 6. -उक्तति -उक्तुं), उक्त, पृष्टतः कृ; 'renounce the world,' सस्यस्, सस्यासं कृ, सर्वसङ्गान् परित्यज्.

RENOUNCED, *p. p.* प्रत्याप्यतः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः &c., सस्यस्तः &c.

TO RENOVATE, *v. a.* नवीकृ, नवीनीकृ, नूतनीकृ, पूर्ववत्कृ. See TO RENEW.

RENOVATED, *p. p.* नवीकृतः -ता -तं, पूर्ववत्कृतः &c. See RENEWED.

RENOVATION, *s.* नवीकरणं, नवीनीकरणं, नवता, नवीनता, नूतनावस्था, नवताप्राप्तिः *f.*, उद्धारः. See RENEWAL.

RENOWN, *s.* कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, यशस् *n.*, विभुतिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, आख्या, प्रख्या. See FAME.

RENOWNED, *a.* कीर्त्तिमान् -मती -मत् (न्), यशस्वी -खिनी -खि (न्), ख्यातः -ता -तं, आख्यातः &c., प्रख्यातः &c., प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, सुप्रसिद्धः &c., जगत्प्रसिद्धः &c., ख्यातापन्नः -न्ना -न्नं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, आख्या-सम्पन्नः -न्ना -न्नं, प्रथितः -ता -तं, विभुतः &c., महायज्ञाः -ज्ञाः -ज्ञः (स्), प्राप्तिपञ्चाः &c., कीर्त्तियुतः -ता -तं, कीर्त्तियुक्तः -क्ता -क्तं, नामधारी &c., रुढः -ढा -ढं.

RENT, *p. p.* (Torn) विदारितः -ता -तं, विदीर्णः -र्णा -र्णं, दारितः &c., दीर्णः &c., प्रविदारितः &c., दलितः -ता -तं, विदलितः &c., भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः &c., पाटितः -ता -तं, स्फुटः -ढा -ढं, स्फुटितः -ता -तं.

RENT, *s.* (Tear) छिद्रं, भेदः, भिन्निः *f.*, भङ्गः, विदरः, दरी, दारणं, छेदः.—(Revenue) करः, महाकरः, उत्पन्नं, see PRODUCE.—(Sum paid for any thing held of another) करः, मूल्यं; 'raising the rent of land,' परिचायः.

TO RENT, *v. a.* (Grant the possession of lands &c., by lease, for a certain sum) पट्टोलिकापूर्वम् निरूपितमूल्यमपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परप्रयोजनीयं दा. आविहितकालाद् वार्षिकमूल्यमपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परहस्ते सम् in caus.—(Take or hold by lease) पट्टोलिकापूर्वम् वार्षिकमूल्यं प्रतिज्ञाय क्षेत्रगृहादि परहस्ताद् ग्रह (c. 9. गृह्णाति, गृहीतुं) or परहस्ताद् गृहीत्वा प्रयुज् or परहस्ताद् गृहीत्वा अभ्यास् or अधिवस्.

RENTAL, RENT-ROLL, *s.* करपरिसंख्या, करपरिसंख्यापत्रं.

RENTER, *s.* (One who leases) पट्टादायी *m.* (न्), पट्टदः.—(One who takes on lease) पट्टादायी *m.* (न्), पट्टग्राही *m.*, पट्टधारी *m.*, पट्टोलिकाधारी *m.*

RENUNCIATION, *s.* प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, विसर्गः, विसर्जनं, निरसनं, निरासः, प्रोक्तं, वर्जनं, परिहारः, अस्वीकारः, अग्रहणं; 'of the world,' सस्यासः, सस्यासित्वं, सर्वसङ्गपरित्यागः.

REPAID, *p. p.* प्रतिदत्तः -त्ता -त्तं, प्रत्यपितः -ता -तं, प्रतिकृतः -ता -तं.

TO REPAIR, *v. a.* (Restore to a sound state, after decay, &c.)

प्रतिस्माधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), पुनः समाधा, पुनः सन्धा, उद् (c. 1. उद्धारति, उद्धारुं, rt. ङ्), उद्धारं कृ, जीर्णीकारं कृ, जीर्णीकरणं कृ, प्रतिकृ, प्रतिसं कृ, पुनः स्वस्थं -स्थां कृ or स्वस्थीकृ, पुनः सुस्थं -स्थां कृ or सुस्थ (nom. सुस्थयति -यितुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), पूर्ववत् कृ, सन्धानं कृ, प्रतिस्माधानं कृ.—(Make good a loss) क्षतिं कृ (c. 10. पूरयति -यितुं) or सम्पृ, क्षतिपूरणं कृ, क्षतिनिष्कृतिं कृ, क्षतिं निष्कृ or शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), हानिपूरणं कृ, हानि-प्रतिकारं कृ.

TO REPAIR, *v. n.* (Have recourse, go to) आर्जि (c. 1. -अयति -यितुं),

अर्जि, आर्जयणं कृ, शरणार्थं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं) or आगम् or उपगम् or अभिगम् or प्रतिगम् or या (c. 2. याति -युं) or अभिया or प्रत्याया or इ (c. 2. इति -युं), अभ्युपे.

REPAIR, *s.* प्रतिस्माधानं, सन्धानं, पुनः सन्धानं, समाधानं, साधनं, उद्धारः, जीर्णीकारः, जीर्णीकरणं, प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिकरणं, स्वस्थकरणं, सुस्थकरणं, पूर्ववत्करणं.

REPAIRED, *p. p.* जीर्णीकृतः -ता -तं, पुनः सन्धितः -ता -तं, पुनः साधितः &c., प्रतिस्माहितः &c., पुनः समाहितः &c., पूर्ववत्कृतः &c., प्रतिकृतः &c., स्वस्थीकृतः &c., स्वस्थः -स्था -स्थं, सुस्थीकृतः &c., सुस्थितः &c.

REPAIRER, *s.* जीर्णीकारकः, जीर्णीकृता *m.* (न्) सन्धाता *m.* (न्).

REPARABLE, *a.* सन्धेयः -या -यं, समाधेयः &c., प्रतिस्माधेयः &c., साध्यः -ध्या -ध्यं, साधनीयः -या -यं, प्रतिकार्यः -र्या -र्यं, उद्धार्यः &c. उद्धारणीयः -या -यं.

REPARATION, *s.* (Repair), see above.—(Amends) क्षतिपूरणं, हानि-पूरणं, क्षतिनिष्कृतिः *f.*, हानिनिष्कृतिः *f.*, क्षतिशोधनं. See INDEMNITY, COMPENSATION.

REPARTEE, *s.* रसिकोत्तरं, सरसोत्तरं, सरसप्रत्युक्तिः *f.*, भङ्गिः *f.*

REPAST, *s.* आहारः, भोजनं, भक्षणं, भक्षिका, अशनं, प्राशनं, अभ्याहारः; 'light repast,' लघुभोजनं, लघ्वाहारः, अस्याहारः, उपाहारः, फलाहारः.

TO REPAY, *v. a.* प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), पुनर् दा or प्रदा, पुनर् क्ष in caus. (अर्पयति -यितुं), प्रत्यु, पुनः प्रतिपद (c. 10. -पादयति -यितुं) or प्रयम् (c. 1. -यच्छति -यच्छुं), नियत् (c. 10. -यातयति -यितुं), निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रतिकृ.—(Requite) प्रतिकृ, नियत्, प्रतिफल (nom. प्रतिफलयति -यितुं); 'to repay a kindness,' प्रत्युपकारं कृ, प्रत्युपकृ; 'an injury,' प्रत्यपकृ, प्रत्यपकारं कृ.—(Compensate) प्रतिफलं दा. निष्कृतिं दा or कृ, निस्तारं कृ, अपाकृ, निष्कृ, see TO COMPENSATE, RECOMPENSE.

REPAYMENT, *s.* प्रतिदानं पुनर्दानं स्वपक्षं, पुनरपणं, प्रतिपादनं, पुनः-प्रतिपादनं, नियोजनं, निवर्त्तनं, प्रतिफलं. See REQUITAL, RECOMPENSE, COMPENSATION.

TO REPEAL, *v. a.* परावृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), निवृत्, प्रचारपरावर्त्तं कृ, प्रचारनिवर्त्तनं कृ, लुप् (c. 6. लुम्पति, लोप्), लोपं कृ, प्रचारलोपं कृ, खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), प्रचारखण्डनं कृ, अवरुद् in caus. (-रोपयति -यितुं), प्रचारभङ्गं कृ, प्रचारभञ्जनं कृ, उच्छिद्, उच्छेदं कृ, प्रचारोच्छेदं कृ, प्रचारगोपं कृ.

REPEAL, *s.* परावर्त्तः -र्त्तनं, निवर्त्तनं, प्रचारपरावर्त्तः, प्रचारनिवर्त्तनं, लोपः, प्रचारलोपः, खण्डनं, अवरोपः -पणं, भङ्गः, प्रचारभङ्गः, अनुशयः, उच्छेदः, निरुद्धारणं.

REPEALABLE, *a.* परावर्त्यः -र्या -र्यं, निवर्त्यः &c., लोपनीयः -या -यं.

REPEALED, *p. p.* परावृत्तः -त्ता -त्तं, परावर्त्तितः -ता -तं, निवर्त्तितः &c., निवृत्तः -न्ना -न्नं, लुप्तः -प्ता -प्तं, खण्डितः -ता -तं, अवरोपितः &c., उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

REPEALER, *s.* परावर्त्तकः, लोपकारी *m.* (न्), परावर्त्तवादी *m.* (न्).

TO REPEAT, *v. a.* (Say again) पुनर् वद् (c. 1. वदति -दितुं), अनुवद्, मुहुर् वद्, अनुवच् (c. 2. -वक्ति -क्ते), पुनर् वच्, पुनर्वक्ति कृ, पुनर्वचनं कृ, मुहुर्वचनं कृ, आघेद् (c. 1. -वेदति -दितुं), पुनर् भाप्, मुहुर्भाषं कृ.—(Do or make again) पुनः कृ, पुनः पुनः कृ, मुहुः कृ, पुनर् विधा, पुनर् अनुधा or आवृत् in caus., मुहुर् अनुधा, वारं वारं कृ.—(Relicse, recite) पदं (c. 1. पठति -ठितुं), सम्पदं, अनुवद्, कप् (c. 10. कथयति -यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -युं), समाख्या, श्रु (c. 10. आवयति -यितुं), गृ (c. 9. गृणाति, गरितुं -रीतुं), पठनं कृ.—

(Tell) कश्च, वद्.—(A sound or word) आवेद, आवेदनं क्.

REPEATED, *p. p.* (Said again) पुनरुक्तः -क्ता -क्ते, मुहुर्मुहुः &c., पुनर्भाषितः -ता -ते; 'said twice,' द्विरुक्तः -क्ता -क्ते.—(Done again or often) पुनः कृतः -ता -ते, पुनरावृत्तः -क्ता -क्ते, पुनरावर्तितः -ता -ते, पुनः पुनः कृतः &c., मुहुः कृतः &c., बारं बारं कृत &c., पौनःपुनिकः -की -के, अभीष्टः -ह्ता -ह्ते; 'twice,' द्विरावृत्तः &c.—(Recited, told) पठितः -ता -ते, कथितः &c.

REPEATEDLY, *adv.* पुनः, पुनर्, मुहुस्, मुहुर्मुहुस्, बारं बारं, अनुवारं, असकृत्, भूयस्, भूयोभूयस्, बहुवारं, वारेण, शश्वत्, अनेकशस्.

REPEATER, *s.* अनुवादकः, अनुवादी *m.* (नं), कथकः, आख्यायकः.

To REPEL, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पराहन्, व्याहन्, प्रतिवृ (c. 10. -सारयति -यितुं), अपास्, प्रतिवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), निवृ, वृ, अपानुद (c. 6. -नुदति -नोन्तुं), व्यपानुद, अपनुद, प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षन्तुं), समवक्षिप्, प्रतिषाध् (c. 1. -बाधते -धितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अपावृ, परावृ, निराकृ, अपाकृ, प्रतिकृ, अपोह् (c. 1. -जहते -हितुं), अपावृत् in caus., प्रत्यादिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निवृत् in caus. See To RESIST.

REPELLED, *p. p.* पराहतः -ता -ते, प्रतिहतः &c., व्याहतः &c., प्रतिसारितः -ता -ते, प्रतिवारितः &c., परास्तः -क्ता -क्ते, निरस्तः &c., निराकृतः &c., अपावृत्तः -क्ता -क्ते, अपनोदितः -ता -ते.

REPELLENT, REPELLING, *a. or part.* प्रतिघाती -तिनी -ति (नं), प्रतिवारकः -का -के, निवारकः &c., प्रतिवारणः -ता -ते, प्रतिसारकः &c., प्रतिकारकः -का -के; 'a repellent,' प्रतिकारः -रं, प्रतीकारः -रं.

REPELLING, *s.* प्रतिघातः -तने, प्रतिसारणं, प्रतिवारणं, निवारणं, वारणं, निराकरणं, निरसनं, परासनं, प्रतिकारः, प्रतिकरणं.

To REPENT, *v. n.* (Feel regret or remorse) अनुतप् in pass. (-तप्यते), पश्चात् तप्, प्रत्यनुतप्, पश्चात् सन्तप्, तप्, मनसा तप्, अनुशुच् (c. 1. -शोचति -चितुं), पश्चात् शुच्, सिद् in pass. (सिद्यते), पश्चात् सिद्, अनुशि (c. 2. -शेते -शयितुं), पापस्मृत्या पीड् in pass., अनुतापं कृ, पश्चात्तापं कृ, अनुतप्तः -प्ता -प्ते भू, सन्तप्तः &c. भू, अनुशोकं कृ, अनुशयं कृ.—(Change the mind) मनः परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or परावृत् or व्यावृत्, अन्यमानसीभू.

REPENTANCE, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, सन्तापः, पश्चात्सन्तापः, मनस्तापः, अनुशोकः, अनुशोचनं, अनुशयः, दुष्कृतत्वेदः, पापत्वेदः, खेदः, पश्चात्त्वेदः, अन्वाधिः *m.*, पश्चाच्छोकः, विस्मृतिः, विप्रतीसारः, विप्रतिसारः, निवर्त्तनं, पश्चात्तापवृद्धिः *f.*, अनुतापवृद्धिः *f.*—(Change of mind) मनःपरिवर्त्तनं, मनःपरावर्त्तनं, मनोव्यावर्त्तः.

REPENTANT, *a.* अनुतापी -पिनी -पि (नं), पश्चात्तापी &c., अनुतप्तः -प्ता -प्ते, अनुशोचकः -का -के, अनुशयी -पिनी &c., पश्चात्तापयुक्तः -क्ता -क्ते, पश्चात्तापान्वितः -ता -ते, जातानुतापः -या -ये, जातपश्चात्तापः &c., जातानुशोकः -का -के, जातानुशयः -या -ये, पापस्मृतिपीडितः -ता -ते, दुष्कृतस्मृतिपीडितः &c., जातत्वेदः -दा -दे, खेदान्वितः &c., अनुतापवृद्धिः -द्धिः -द्धि, पश्चात्तापवृद्धिः &c., शाकुणः -णी -णं.

REPENTED, *p. p.* अनुशोचितः -ता -ते, पश्चात् शोचितः &c., अनुशयितः &c.

REPERCUSSION, *s.* प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतिहननं, प्रतिसारणं, परापतनं.

REPERCUSSIVE, *a.* प्रतिघाती -तिनी -ति (नं), पराघाती &c., प्रतिसारकः -का -के.

REPERTORY, *s.* कोषः, कोषागारं, भाङ्गागारं, सन्ध्यागारं, भाङ्गगृहं.

REPETITION, *s.* (Saying again) अनुवादः, पुनर्वादः, पुनरुक्तिः *f.*, पौनरुक्तिः, पुनःकथनं, पुनर्वचनं, पुनरुच्चारणं, मुहुर्वचनं, मुहुर्भाषा, पुनर्भाषा, अनुकथनः; 'saying twice,' द्विरुक्तिः *f.*—(Doing again) पुनःकरणं, मुहुःकरणं, पुनर्विधानं, पुनरनुष्ठानं, पुनरावृत्तिः *f.*, पुनरावर्त्तनं.

आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, पौनःपुन्यं; 'doing twice,' द्विरावृत्तिः *f.*—(Of a word or sound) आवेदनं, आवेदितं (A word repeated) कथितपदं, कथितवाक्यं.—(Of an act) अभ्यासनिर्हारः, क्रियावृत्तिः *f.*—(Recital, rehearsal) पठनं, पाठः, अनुवादः; 'from memory,' अभ्यासनं, अभ्यासः.

To REPINE, *v. n.* व्यथ् (c. 1. व्यथते -यितुं), शून् (c. 1. शोचति -यितुं), तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सन्तप्, आत्मानं शून् in caus. or व्यथ् in caus., सिद् in pass. (सिद्यते), अवसद् (c. 1. शीदति -सन्तुं), श्रै, परित्श्रै, श्रै.

REPINING, *s.* आत्मव्याथा, मनस्तापः, मनःसन्तापः, मनोव्याथा, अवसादः.

To REPLACE, *v. a.* (Put again in its place) स्वस्थाने पुनर् च in caus. (अवर्षयति -यितुं) or पुनर् वा (c. 3. दधाति, धातुं) or पुनर् आधा or पुनः स्या in caus. (स्यापयति -यितुं) or पुनर् व्यस्, प्रति (c. 10. -सारयति -यितुं), पुनराधानं कृ, पुनरर्पणं कृ, पुनःस्थापनं कृ—(Supply the place of) उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपसृज् (c. 6. -मृजति -सृष्टुं), उपसर्जनं कृ, प्रतिनिधिं दा.

REPLACED, *p. p.* पुनरर्पितः -ता -ते, पुनःस्थापितः &c., प्रतिसारितः &c.

To REPLENISH, *v. a.* पू (c. 10. पूरयति -यितुं), पुनः पू, पुनः सम्पू.

REPLENISHED, *p. p.* पूरितः -ता -ते, सम्पूर्णः -णी -णं, समृद्धः -द्धा -द्धं.

REPLETE, *a.* पूर्णः -णी -णं, सम्पूर्णः -णी -णं, परिपूर्णः &c., पर्याप्तः -प्त -प्ते, पूरितः -ता -ते, संकीर्णः -णी -णं, आकीर्णः &c., आद्यः -द्या -द in comp., मयः -यी -ये in comp.; 'replete with knowledge,' विद्यापूर्णः &c., सम्पूर्णविद्यः -द्या -द्यं; 'with guile,' मायाययः &c.

REPLETION, *s.* (State of being completely filled) पूर्णता, परिपूर्णता, सम्पूर्णता, पर्याप्तः *f.*, पूरितः *f.*, आपूरितः *f.*, परिपूरितः *f.*, आभोगः—(Fullness of the blood or system from eating, &c.) क्षति पुष्टिः *f.*, क्षतिसौहित्यं, रक्तबाहुल्यं, रक्तवृद्धिः *f.*, रक्ताधिक्यं.

REPLICANT, *s.* उत्तरवादी *m.* (नं), प्रतिवादी *m.*, उत्तरपक्षी *m.*

REPLIED, *p. p.* प्रत्युक्तः -क्ता -क्ते, पुनरुक्तः &c. See ANSWERED.

To REPLY, *v. a.* प्रतिवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), प्रतिवद् (c. 1. -वदति -दितुं), पुनर् वच्, अनुवद्, पुनर् वच्, प्रतिवृ, पुनर् वृ, प्रतिभाष्, पुनर् भाष्, प्रतिभज्, पुनर् भज्; 'he replied,' प्रत्युवाच, पुनराह, प्रत्याह, &c. To ANSWER.—(In law) उत्तरं वद्, उत्तरं कृ, प्रतिवद्.

REPLY, *s.* (Answer) प्रतिवचनं, प्रतिवाक्यं, प्रत्युक्तिः *f.*, प्रत्युक्तं, उत्तरं प्रत्युत्तरं, प्रतिवाक् *f.* (क्), प्रतिवादः, प्रतिवाची -चिः *f.*—(In disputation) उत्तरं, प्रत्युत्तरं, कक्षा, उद्गाहः, कोटिः *f.*, प्रत्यर्थं.

To REPORT, *v. a.* (Give an account, relate) आविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), निविद्, विद्, आख्या, ख्या in caus., ज्ञा in caus., विश in caus., कथ्, संकथ्, शस्, बुध् in caus.—(Give an official account) अधिकारपूर्वकं विज्ञापनं कृ or आवेदनं कृ or विज्ञा in caus.

REPORT, *s.* (Account given, statement) आवेदनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.* वादः, कथा; 'written report,' आवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, लेखः—(Rumor, common talk) प्रवादः, जनप्रवादः, जनवादः, जनश्रुतिः *f.* जनवाक्ता, जनरवः, जनवदनी, लोकप्रवादः, लोकवाक्ता, वाक्ता, किंवदनी, वदनी, वादः, उपश्रुतिः *f.*, रवः, वृत्तान्तः, आख्या, चर्चा, उद्योगः—(Reputation) कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, यशस् *n.*; 'good report' मुख्यातिः *f.*; 'evil,' कुख्यातिः *f.*, कुकीर्तिः *f.*, अकीर्तिः *f.*, कौलीनं—(Sound, noise) शब्दः, ध्वनिः *m.*, क्लृणः -यितं.

REPORTED, *p. p.* (Related) आवेदितः -ता -ते, कथितः &c., विशा -ता -ते, विशापितः -ता -ते, आख्यातः &c., शंसितः &c.—(Rumored) बोधितः -ता -ते, उद्योषितः &c., कीर्तितः &c.

REPORTER, *s.* वृत्तांतलेखकः, समाचारलेखकः, वाक्यसारलेखकः.
 To REPOSE, *v. n.* (Lie rest) शी (c. 2. शोते, शयितुं), संविश (c. 6. -विशति -वेष्टु), विश्रामः (c. 4. -आन्यति -अनितुं), शयनं कृ, see To LIE.—(Rest on) अवलम्बः, समालम्बः, संश्रि, समाश्रि, उपाश्रि, निली, अवलम्बनं कृ.—(Confidence) विश्रामः, विश्रम्भः.
 REPOSE, *s.* विश्रामः, विश्रान्तिः, विश्रमः, श्रमः, श्रान्तिः, विरामः, श्रमछेदः, ज्ञानिच्छेदः, श्रमविनिर्मुक्तिः, निर्वृतिः *f.*, शीः *f.*
 REPOSED, *p. p.* विश्रान्तः -ता -तं, गतश्रमः -मा -मं, गतज्ञमः &c., नष्टश्रमः &c., अपहतश्रमः &c., निवृत्तश्रमः &c., छिन्नज्ञानिः -निः -नि.
 To REPOSIT, *v. a.* निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), न्यासीकृ, रखणार्थं न्यस् or निधा, रख् (c. 1. रखति -रखितुं), संरक्ष, निधिं कृ.
 REPOSITED, *p. p.* न्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं.
 REPOSITORY, *s.* निधिः *m.*, निधानं, आधारः, कोषः, आगारः, भाखंडं, भाजनं, पात्रं, कोष्ठः-इकं, रखणस्थानं; 'of corn,' धान्यागारः, धान्यकोष्ठकं.
 To REPREHEND, *v. a.* See To BLAME, REPROVE, &c.
 REPREHENSIBLE, *a.* निन्दाः -न्दा -न्तं, निन्दनीयः -या -यं, गर्ह्यः -र्ह्य -र्ह्यं, गर्हणीयः -या -यं, विगर्ह्यः &c., परिभाषणीयः &c., दूषणीयः &c., दूष्यः -ष्य -ष्यं, दूषणार्हः -र्ह्य -र्ह्यं, दोषवान् -वती -वत् (त्), सदोषः -पा -पं, निन्दापात्रं, निन्दाभाजनं, परिभाषणीयः &c.
 REPREHENSION, *s.* निन्दा -न्दनं, उपालम्भः. See REPROOF, BLAME.
 To REPRESENT, *v. a.* (Exhibit) दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश्, see To SHOW.—(Describe) वक्ष् (c. 10. वक्षयति -यितुं), अनुवर्णः, विवृ, निरूपः; 'in writing or drawing,' लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्.—(Personate) रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनी, वेषं धृ or भू.—(State respectfully) निवेद (c. 10. -वेदयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), निवेदनं कृ, विज्ञापनं कृ.—(Stand in the place of) प्रतिनिधिर् भू or अस्, प्रतिभू अस्, प्रतिपुरुषो भू or अस्.
 REPRESENTATION, *s.* (Act of exhibition) दर्शनं, प्रदर्शनं, प्रकाशनं; 'on the stage,' अभिनयः -यनं.—(Description) वर्णनं -ना, अनुवर्णनं, उपवर्णनं, निरूपणं.—(Respectful statement) निवेदनं, विज्ञापनं -ना, विज्ञप्तिः *f.*, आवेदनं, उपन्यासः, उपपादनं.—(Delineation, sketch) आलेख्यं, आलेखनं, लेख्यं.—(Image, likeness, picture) प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिमूर्तिः *f.*, मूर्तिः *f.*, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिविधं, प्रतिच्छाया, प्रतिच्छन्दः -न्दकं, चित्रं, चित्रलेखा.
 REPRESENTATIVE, *a.* प्रदर्शकः -का -कं, उद्घोषकः -का -कं, प्रतिरूपकः &c.
 REPRESENTATIVE, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.*, प्रतिपुरुषः, उपसर्जनं.
 REPRESENTED, *p. p.* (Exhibited) दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c.—(Described) वर्णितः -ता -तं.—(In a picture, &c.) चित्रलिखितः -ता -तं, आलिखितः &c., see PAINTED.—(Stated respectfully) निवेदितः -ता -तं, आवेदितः &c., विज्ञापितः &c., विज्ञप्तः -ता -तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपपादितः &c.—(Having substitutes) सप्रतिनिधिः -धिः -धि, सप्रतिभूः -भूः -भू.
 To REPRESS, *v. a.* नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), नियम् (c. 1. -यञ्जति -यन्तुं), संयम्.
 REPRESSED, *p. p.* निगृहीतः -ता -तं, संयतः &c., जातनियहः -हा -हं.
 REPRESSION, *s.* नियहः -हणं, संयमः -मनं, निगृहीतिः *f.*, यन्त्रणं.
 REPRESSIVE, *a.* नियामकः -का -कं, नियहकारी -रिणी -रि (न्).
 REPRIEVE, *a.* दण्डविलक्षणः -चनं, दण्डनविलक्षणः, आकालान्तराद् दण्डत्यागः or दण्डयापनं, दण्डकालयापनं, दण्डकालान्तरनयनं, परावर्तः, दण्डकाल-

परावर्तः, दण्डपरावर्तः.
 To REPRIEVE, *v. a.* दण्डविलक्षणं कृ, दण्डविलक्षं कृ, आकालान्तराद् दण्डनं त्यज् or या in caus., शिष्टाविलक्षणं कृ, दण्डं or दण्डकालं परावृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), दण्डकालपरावर्तं कृ, प्राणदानं कृ, प्राणदण्डविलक्षं कृ.
 To REPRIMAND, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टु), उपालम्ब (c. 1. -लभते -लभुं), गर्ह, विगर्ह, अभिशंस, क्षिप्, भर्त्स, शब्दताडनं कृ, मुखदण्डनं कृ, वाग्दण्डं कृ, धिग्दण्डं कृ. See To REPROVE.
 REPRIMAND, *s.* उपालम्भः, वाग्दण्डः, शब्ददण्डः, शब्दताडनं, धिग्दण्डः, मुखदण्डः -यनं, प्रत्यादेशः, प्रत्यादेशवाक्यं, भर्त्सनवाक्यं, अभिशंसनं, निन्दा.
 REPRIMANDED, *p. p.* उपालम्बः -मा -मं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिशस्तः &c.
 To REPRINT, *v. a.* पुनर् मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), पुनर् मुद्रीकृ.
 REPRINTED, *p. p.* पुनर्मुद्रितः -ता -तं, पुनर्मुद्रीकृतः &c., पुनर्मुद्राङ्कितः &c.
 REPRISAL, *s.* प्रत्यपहारः, प्रत्यपहरणं, प्रत्यपकारः, प्रत्यपकरणं, प्रतिपीडनं, क्षतिपूरणार्थम् अपहरणं or अपहारः, हानिपूरणार्थं प्रत्यपहरणं or प्रतिहरणं.
 To REPROACH, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), विनिन्द, प्रतिनिन्द, प्रणिन्द, तिरस्कृ, परिचद् (c. 1. -चदति -दितुं), परिभाष (c. 1. -भाषते -यितुं), उपालम्ब (c. 1. -लभते -लभुं), गर्ह, विगर्ह, परिगर्ह, कुल्, अभिकुल्, भर्त्स, अपवद्, आक्रुश, समाक्रुश, उपक्रुश, गुप् in des., तर्ज, क्षिप्, अधिक्षिप्, दोषम् आरुह in caus., दोषं क्षिप्, दोषारोपं कृ, दोषीकृ, वाक्पारुष्यं कृ, धिक्, धिक्पारुष्यं कृ. See To BLAME, CENSURE.
 REPROACH, *s.* निन्दा -न्दनं, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, परिवादः, घरीवादः, परिभाषा -पणं, गर्हा -र्हणं, उपालम्भः, उपक्रोशः, आक्रोशः, जुगुप्सा, परुषोक्तिः *f.*, परुषवचनं, वाक्पारुष्यं, धिक्पारुष्यं, धिक्क्रिया, दुर्वचनं, दुरुक्तं, कुत्सा, घृणा, क्षुत्तोया, घयेनयोगः, अर्जनं, वाच्यता, वचनीयता, दृष्टीया, रोन्वा, क्षिः *m.*, अपकारगीः *f.*
 REPROACHABLE, *a.* निन्दाः -न्दा -न्तं, निन्दणीयः &c., गर्ह्यः -र्ह्य -र्ह्यं.
 REPROACHED, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, तिरस्कृतः &c., उपालम्बः -मा -मं, परिभाषितः &c., गर्हितः &c., अभिज्ञुष्टः -ष्टा -ष्टं, धिक्कृतः &c.
 REPROACHFUL, *a.* (Opprobrious) निन्दकः -का -कं, परिवादकः &c., कुत्सावादी -दिनी -दि (न्), निन्दात्मकः &c., घृणाकरः -रा -रं, निन्दा-मयः -यी -यं.—(Shameful) गर्ह्यः -र्ह्य -र्ह्यं, लज्जाकरः -रा -री -रं, लज्जाप्रदः -दा -दं.
 REPROACHFULLY, *adv.* सनिन्द, निन्दया, सतिरस्कार, सामूयं, सपरिवाद.
 REPROBATE, *a.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुराचारः -रा -रं, दुरात्मा -त्मा -त्म (न्), धर्मवाच्यः -वा -व्यं, त्यक्तधर्मा -र्मा -र्म (न्), दुष्टभावः -वा -वं, पापात्मा &c., पापचेताः -ताः -तः (स्), त्यक्तलज्जः -ज्जा -ज्जं, दुःशीलः -ला -लं.
 REPROBATE, *s.* दुष्टजनः, कुलनाशः -शनः, घृणलः, हतपरलोकः.
 To REPROBATE, *v. a.* गर्ह (c. 1. गर्हते -र्हितुं), विगर्ह, गर्हापूत्रं असम्मतिं सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), घृणां कृ, न्यक्.
 REPROBATED, *p. p.* गर्हितः -ता -तं, गर्हापूत्रं निन्दितः &c., विगर्हितः &c.
 REPROBATION, *s.* (Act) गर्हा -र्हणं, विगर्हणं -णा, निन्दा -न्दनं, घृणा.—(State) अतिदुष्टता, त्यक्तधर्मः, गर्हाता.
 To REPRODUCE, *v. a.* प्रमुत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), पुनर् उत्पद् or जन्.
 REPRODUCED, *p. p.* प्रमुत्पन्नः -जा -जं, प्रमुत्पादितः -ता -तं, पुनरुत्पन्नः &c.
 REPRODUCTION, *s.* प्रमुत्पादनं, प्रमुत्पत्तिः *f.*, पुनरुत्पादनं, पुनरुत्पत्तिः *f.*
 REPROOF, *s.* निन्दा -न्दनं, परिभाषणं, परिवादः, घरीवादः, उपालम्भः, प्रत्यादेशः, निन्दावाक्यं, भर्त्सनवाक्यं, भर्त्सना, वाग्दण्डः, मुखदण्डः, शब्द-दण्डः. See CENSURE, CHIDING.

REPROVABLE, *a.* निन्द्यः-न्धा-न्धं, निन्दनीयः-या-यं, परिभाषणीयः &c.
To REPROVE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति-निन्दतुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द,
प्रतिनिन्द, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), उपाह्वय (c. 1. -ह्वयते-ह्वयतुं),
परिवद्, अपवाद, परिभाष, अपभाष, गहं, विगहं, भर्त्स, गुप् in des.,
कुम्, अभिकुम्, क्षिप्, अधिक्षिप्, तिरस्कृ, वाग्दहं कृ, आकुम्, उप-
कुम्, धिक्. See To CENSURE.

REPROVED, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, प्रत्यादिष्टः-हा-हं, उपाह्वयः-आ-अं.

REPROVER, *s.* निन्दकः, प्रत्यादेशकः, परिवादकः, वाग्दहकारि *m.* (न).

REPTILE, *s.* उरगः, उरोगामी *m.* (न), उरोगः, उरोगमः, उरङ्गः, उरङ्गमः,

सर्पः, सरीसृपः, सर्पी *m.* (न), कृमिः *m.*, विलघासी *m.* (न), विले-
वासी *m.*, विलोकाः *m.* (न), अपदः, अपादः, बहुपादः.

REPTILE, *a.* (Creeping) सर्पी-पिण्डी-पिं (न), सपेन्-पेन्नी-पेन् (न).

सर्पणः-णा णं.—(Relating to a reptile) सर्पेः-पी-पे, कृमिलः-ला-लं.

REPUBLIC, *s.* लोकप्रभुत्वं, सर्वलोकप्रभुत्वं, लोककर्तृकप्रभुत्वं, प्रजाप्रभुत्वं,
सर्वप्रभुत्वं, सर्ववर्षाधिपत्यं, साधारणप्रभुत्वं, साधारणाधिपत्यं, साधार-
णजनप्रभुत्वं, लोकसाधारणाधिपत्यं, सर्वप्रजाधिपत्यं, लोककर्तृकराज्यं,
सामान्यजनकर्तृकराज्यं, लोकपालितं राज्यं, साधारणजनपालितराज्यं,
प्रजापालितराज्यं.

REPUBLICAN, *a.* लोकप्रभुत्वसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न), प्रजाप्रभुत्वसम्बन्धी
&c., लोकाधिपत्यसम्बन्धी &c., लोकप्रभुत्वविषयकः-का-कं, लोकप्रभु-
त्वानुसारी &c., लोकप्रभुत्वानुरूपः-या-यं.

REPUBLICAN, *a.* लोकप्रभुत्ववादी *m.* (न), लोकाधिपत्यपक्षपाती *m.*, लोक-
प्रभुत्ववल्लसी *m.*, प्रजाधिपत्यवादी *m.*, प्रजाधिपत्वानुयाही *m.*, प्रजानायः,
लोकनायः.

REPUBLICANISM, *s.* लोकप्रभुत्वपक्षपातः, लोकाधिपत्यपक्षपातः, लोकप्रभु-
त्ववल्लसनं, प्रजाधिपत्यवादः, लोकाधिपत्वानुग्रहः.

To REPUDIATE, *v. a.* प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), निराकृ, निरस,
प्रत्यादिश, त्यज्, परित्यज्, प्रत्याचक्ष्, निर्नुद्, अपव्यस. See To REJECT.

REPUDIATED, *p. p.* प्रत्याख्यातः-ता-तं, निराकृतः &c., प्रत्यादिष्टः-हा-हं.

REPUDIATION, *s.* प्रत्याख्यानं, निरसनं, निरासः, निराकरणं, निराकृतिः *f.*,
त्यागः, परित्यागः, प्रत्यादेशः, see REJECTION.—(Divorce) विवा-
हसन्धत्यागः, विवाहसन्धमुक्तिः *f.*, दाम्पत्यमुक्तिः *f.*, भार्यानिराकरणं.

REPUGNANCE, REPUGNANCY, *s.* प्रतिकूलता, प्रतिकूल्यं, विरोधः, विरु-
द्धता, वैपरीत्यं, विमुखता, विमतिः *f.*, अनिच्छा.

REPUGNANT, *a.* प्रतिकूलः-ला-लं, विरुद्धः-डा-डं, विपरीतः-ता-तं,
विरोधी-धनी &c., विमुखः-खा-खी-खं. See OPPOSED, ADVERSE.

REPULSE, *s.* प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, पराहननं, प्रतिहननं, प्रतिसारणं,
निवारणं, वारणं, अपाकृतिः *f.*, विद्रवः, विद्रावणं, पराजयः, अपजयः.

To REPULSE, *v. a.* पराहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), प्रतिहन्, प्रतिसृ. See To REPEL.

REPULSED, *p. p.* पराहतः-ता-तं, प्रतिहतः &c., व्याहतः &c., निहतः
&c., आहतः &c., प्रहतः &c., प्रतिसारितः &c., प्रतिक्षिप्तः-त्रा-त्रं,
विद्रावितः &c., निवारितः &c., अपाकृतः &c., पराजितः &c., प्रत्या-
ख्यातः &c.

REPULSION, *s.* प्रतिसारकत्वं, प्रतिघातकत्वं, प्रतिसारणगुणः, प्रतिसारण-
शक्तिः *f.*, प्रतिहननशक्तिः *f.*, प्रतिहननं, प्रतिसारणं. See REPULSE.

REPULSIVE, *a.* (Repelling) प्रतिघाती-तिनी-ति (न), प्रतिघातकः-का-
कं, प्रतिसारकः-का-कं, निवारकः &c., वारकः &c.—(Forbidding)
अप्रतिजनकः-का-कं, वासजनकः &c., वासकरः-री-रं, अमङ्गलः-
ला-लं, अप्रसन्नमुखः-खी-खं.

REPUTABLE, *a.* (In good esteem) मान्यः-न्धा-न्धं, सम्मान्यः &c.,
माननीयः-या-यं, आदरणीयः &c., प्रशंसनीयः &c., मानार्हः-हा-हं,

सम्मानार्हः &c., शिष्टः-डा-डं.—(Conferring reputation, no
disgraceful) मानदः-दा-दं, मानप्रदः &c., मानदायी-यिनी &c.,
यशस्यः-स्या-स्यं, यशस्करः-री-रं, कीर्तिकरः-री-रं, ख्यातिकर
&c., सुप्रतिष्ठः-डा-डं, अलङ्कारकः &c.

REPUTABLY, *adv.* समानं, यथा सुख्यातिः उत्पद्यते तथाप्रकारेण.

REPUTATION, *s.* कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, समाख्या
यशस् *n.*, परिख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, प्रविख्यातिः *f.*, प्रकीर्तिः *f.*, कीर्तन-
नं, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रथा, सम्प्रथा, नव्यदा, समाज्ञा, प्रसिद्धिः *f.*, गौरवं
चारिणः; 'one who has established a reputation,' लब्धप्रतिष्ठा
-डा-डं, प्राप्तप्रतिष्ठः &c.; 'good reputation,' सुकीर्तिः *f.*, सत्की-
र्तिः *f.*, सुख्यातिः *f.*; 'bad reputation,' कुकीर्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*,
अकीर्तिः, अपकीर्तिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अख्यातिः *f.*, अयशस् *n.*, वाच्यता

To REPUTE, *v. a.* गण् (c. 10. गणयति-यितुं), विगण्, मन् (c. 4. मन्यते
मनुं, c. 10. मानयति-यितुं), संख्या, परिसंख्या, कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं)

REPUTE, *s.* कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.* See REPUTATION.

REPUTED, *p. p.* मतः-ता-तं, गणितः &c., विगणितः &c., कीर्तितः &c.

REQUEST, *s.* (Entreaty) प्रार्थनं-ना, अर्थना, अभ्यर्थना, अर्थः, याचना
याज्ञा, स्तार्थनिवेदनं, अर्थविज्ञापना, सनिः-नी *m. f.*—(Desire
आकांक्षा, अभिकांक्षा, कांक्षा, इच्छा, रप्ता, अभ्येषणा.—(State o
being desired or held in estimation) अपेक्षा, आकांक्षा
मान्यता-त्वं, माननीयता; 'general request,' लोकमान्यता.

To REQUEST, *v. a.* प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयते-ति-यितुं), अभ्यर्थ्, सम्प्रार्थ्
अर्थ, याच् (c. 1. याचति-ति-यितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच
संयाच्, अर्थं निविद् (c. 10. -वेदयति-यितुं) or विशा in caus. (-ज्ञाप-
यति-यितुं), वृ (c. 9. वृणीते, वरितुं-रीतुं, c. 10. वारयति-यितुं), कांश्
आकांश्, अभिकांश्.

REQUESTED, *p. p.* प्रार्थितः-ता-तं, अभ्यर्थितः &c., अर्थितः &c., याचित
&c., अर्दितः-ता-तं.

To REQUIRE, *v. a.* (Ask, demand) प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयति-ते-यितुं,
याच् (c. 1. याचति-यितुं), अभियाच्.—(Need, call for) आकांश्
(c. 1. -कांश्ति-यितुं), अभिकांश्, कांश्, अर्हं (c. 1. अर्हति-हिंति)
प्रार्थे; or expressed by भू or अस् in conjunction with the
nouns प्रयोजनं, उपयोगः or कार्यं. See To NEED. The desid
form may sometimes be used to express the sense o
'require,' thus; 'three quantities being given, it is re-
quired to find a fourth,' चीन् राशीन् निर्दिश्य चतुर्थी जिज्ञास्यां
(desid. pass. of ज्ञ).

REQUIRED, *p. p.* आकांक्षितः-ता-तं, अभिकांक्षितः &c., प्रार्थितः &c.

REQUISITE, *a.* आकांक्षितः-ता-तं, आकांक्षणीयः-या-यं, अभिकांक्षित
&c., प्रयोजनीयः &c., प्रयोजनार्हः-हा-हं, अवश्यकः-का-कं, आव-
श्यकः-की-कं, अवश्यप्रापणीयः &c. See NEEDFUL.

REQUISITE, *s.* अवश्यकवस्तु *n.*, अवश्यकद्रव्यं, अवश्यकविषयः; 'requi-
sites,' प्रयोजनीयद्रव्यसामग्री, उपकरणसाहित्यं. See NECESSARIES

REQUISITION, *s.* आकांक्षा, अभिकांक्षा, कांक्षा, प्रार्थनं-ना, अभ्यर्थनं-ना
अर्थना, याचनं-ना, अपेक्षा-क्षणं; 'is in requisition,' लेख्यां याति

REQUITAL, *s.* (Recompense, return) प्रतिफलं, प्रतिदानं, निस्तारः
निष्कृतिः *f.*, प्रत्युत्कारः, पारितोषिकं, उपकारलोभः, उपकारशुद्धिः
शुद्धिः *f.*, परिशोधः, परिषर्जनं.—(Retaliation) प्रतिकारः, प्रतीकारः
प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रत्युत्कारः, प्रतिकर्म *n.* (न), प्रतिहिंसा, निवैतनं
To REQUIRE, *v. a.* (Compensate, repay) प्रतिफलं दा, प्रतिदा, प्रतिक
(nom. प्रतिकलपति-यितुं), निष्कृतिं दा, प्रत्युत्कृ, निस्तारं कृ, पारि

तोषिकं दा.—(Retaliate) प्रतिहृ, विप्रतिहृ, प्रत्यपहृ, प्रतिकारं कृ, प्रतिहिंस (c. 1. -हिंसति -सितुं, c. 7. -हिनस्ति), निवेह (c. 10. -यातयति -यितुं).

REQUITED, *p. p.* प्रतिफलितः कृता -तं, प्रतिकृतः &c., विप्रतिकृतः &c., निवेहितः &c.

To RESALUTE, *v. a.* प्रत्यभिन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), प्रतिनन्द, प्रत्यभिन्द, प्रत्यभि.

To RESCIND, *v. a.* लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभुं), लोपं कृ, खड्ग (c. 10. खड्गयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेत्तुं), परिच्छिद्, उच्छिद्, भङ्गं कृ, भङ्ग. See To REPEAL.

RESCINDED, *p. p.* लुप्तः -ता -तं, खड्गितः &c., उच्छिन्नः -चा -चं, परिच्छिन्नः &c.

RESCISSION, *s.* लोपः, खड्गनं, उच्छेदः, परिच्छेदः, भङ्गः, उद्धरणं, निरुद्धरणं, खड्गरोपः-परणं, अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.*; 'of sale,' क्रयानुशयः. See REPEAL.

RESCRIPT, *s.* शासनं, आज्ञापत्रं, शासनपत्रं, राजाज्ञा, निबन्धः.

To RESCUE, *v. a.* त्रै (c. 1. चायते, चातुं), परित्रै, संत्रै, उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्, रक्ष (c. 1. रक्षति -क्षितुं), परिरक्ष, अभिरक्ष, संरक्ष, मुच (c. 6. मुचति, मोक्षुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, निर्मुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, निम् (c. 10. -तारयति -यितुं), तृ, उद्धरणं कृ, उद्धारं कृ, रक्षणं कृ; 'from confinement,' बन्धनाद् मुच.

RESCUE, *s.* त्राणं, परित्राणं, उद्धरणं, उद्धारः, समुद्धारः, समुद्धरणं, रक्षा -क्षणं, परिरक्षणं, निस्तारः, निस्तरणं, तारणं, मुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः -क्षणं, परिमोक्षणं; 'to the rescue!' चाहि, चायस्व.

RESCUED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, समुद्धृतः &c., त्रायः -या -यं, त्रातः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं, परिरक्षितः &c., मुक्तः -क्ता -क्तं, मोचितः -ता -तं, विमोचितः &c., निस्तारितः &c.; 'from confinement,' मुक्तबन्धनः -ना -नं, बन्धनमुक्तः -क्ता -क्तं.

RESCUER, *s.* त्राता *m.* (तृ), उद्धारता *m.* (तृ), रक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (तृ), उद्धारकः, मोचकः, निवर्तकः. See DELIVERER.

RESEARCH, *s.* अन्वेषणं -णा, पर्येषणं -णा, अनुसन्धानं, परीष्टिः *f.*, संवीक्षणं, गवेषणं -णा, निरूपणं, जिज्ञासा, नीमांसा, मार्गणं, मृगणा, मृगया, मृगः, विचारणा, तत्त्वानुसन्धानं, विषयः, वीचयनं, विषयनं.

RESEMBLANCE, *s.* (Likeness) औपम्यं, सादृश्यं, सदृशता, सरूपता, समरूप्यं, समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तुला, तील्यं, सारूप्यं, सरूपता, उपमा, उपमितिः *f.*, उपमानं -नता, अनुकारः, अनुहारः, see LIKENESS.—(Something similar, a representation) उपमा, प्रतिमा -मानं, प्रतिरूपं, प्रतिभासः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिच्छाया, प्रतिविम्बं, प्रतिनिधिः *m.*

To RESEMBLE, *v. a.* (Be like) सदृशः -शी -शं भू or सम्, सदृशीभू, अनुकृ (c. 8. -करोति -कर्तुं), तुल्यः -त्या -त्यं भू, समः -मा -मं भू, समानः -ना -नं भू, उपमः -मा -मं भू, सरूपः -पा -पं भू, अनुरूपः -पा -पं भू; 'the son resembles his father,' पुत्रः पितुर् अनुकरोति or पुत्रः पितृरूपो भवति or पुत्रः पित्रा सदृशकारो भवति; 'no one resembles him,' जनेन सदृशः कश्चिन् नास्ति or तस्य तुल्यः or तेन तुल्यः or तेन समो न कोऽपि भवति. A nominal verb may sometimes express the sense of 'resemble,' thus; 'he resembles a lion,' सिंहायते; 'it resembles heaven,' स्वर्गायते.—(Likeness) उपमा (c. 2. -जाति, c. 3. -निमीते -मातुं), सदृशीकृ, समीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं).

RESEMBLING, *part.* अनुकारी -रिणी -रि (न्), सदृशः -शी -शं, तुल्यः -त्या -त्यं, समः -मा -मं, समाकारः -रा -रं, सरूपः -पा -पं, रूपधृत् *m. f. n.*, रूपभृत् *m. f. n.*, सवर्णः -र्णा -र्णं &c. See LIKE.

To RESENT, *v. n.* अपकारम् अपेक्ष्य कुप (c. 4. कुप्यति, कोपितुं) or प्रकुप or कुप (c. 4. कुप्यति, क्रोधुं) or रुष (c. 4. रुष्यति, रोषितुं) or रोषं कृ or मन्यं कृ, अपकारमपेक्ष्य प्रत्यपकाराय or प्रतिकाराय मनः कृ, अपकारमपेक्ष्य जातमन्यः -न्युः -न्यु भू or जातक्रोधः -धा -धे भू, अपकारमपेक्ष्य क्रोधात् प्रत्यपकारं कृ in des., हिंसाम् अपेक्ष्य जातक्रोधत्वात् प्रतिहिंसां कृ in des. (विकीर्षति -वितुं) or प्रतिद्रोहाय मनः कृ.

RESENTFUL, *a.* समन्यः -न्युः -न्यु, जातमन्यः &c., प्रतिहिंसायुद्धिः -द्धिः -द्धि, प्रतिद्रोहयुद्धिः &c., प्रत्यपकारयुद्धिः &c., क्रोधशीलः -ला -लं, कोपशीलः &c., प्रतिहिंसाशीलः &c., दंशी -शिनी -शि (न्), सामन्यः -या -यं.

RESENTMENT, *s.* मन्यः *m.*, क्रोधः, कोपः, रोषः, प्रकोपः, प्रतिद्रोहयुद्धिः *f.*, प्रत्यपकारयुद्धिः *f.*, प्रतिहिंसायुद्धिः *f.*, दंशः, द्वेषः, असूया, ईर्ष्या, मात्सर्यं.

RESERVATION, *s.* (Keeping back, concealing) गोपनं, गुप्तिः *f.*, उपसंहारः, उपसंहरणं, उपसंहृतिः *f.*, संहरणं, संहृतिः *f.*, प्रत्याहारः, प्रत्याहरणं, संवृतिः *f.*, संवरणं, अपवरणं, अपावरणं, धृतिः *f.*, धरणं, विधृतिः *f.*, विधरणं, विनियहः, निभृते स्थापनं.—(Mental reservation) मनोगुप्तिः *f.*, मनोगोपनं, मनोसंवृतिः *f.*, मनोसंवरणं, निहृतिः *f.*, अपहृतिः *f.*, निहृयः, अपहृयः.—(Custody, keeping in store) रक्षा -क्षणं, परिरक्षणं, संग्रहणं, सचयः -यनं.

To RESERVE, *v. a.* (Keep back, withhold to a future time) उपसंहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रत्याहृ, संहृ, विधृ (c. 1. -धरति -धर्तुं, c. 10. -धारयति -यितुं), विनियहृ (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निग्रहृ, आकालान्तरात् or कालान्तरं यावद् उपसंहृ or रक्ष (c. 1. रक्षति -क्षितुं) or परिरक्ष.—(Lay up, keep in store to a future time) रक्ष, परिरक्ष, आकालान्तरात् or परकालं यावद् रक्ष or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or सव्यम् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or संधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or संग्रहृ.—(Conceal to another time) आकालान्तराद् गुप (c. 1. गोपयति, c. 10. गोपयति, गोप्नुं) or गोपनं कृ or निभृते स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or संवृ (c. 5. -यकोति -यर्तुं, c. 10. -वारयति -यितुं) or अपवृ or अपावृ -संवरणं कृ, 'in the mind,' मनसा गुप, मनोगोपनं कृ.—(Suffer to remain to another time) आकालान्तरात् शिष (c. 10. शेषयति -यितुं) or परिशिष or अवशिष or रक्ष; 'one should reserve one's money for a time of want,' आपदर्थं धनं रक्षेत्.

RESERVE, *s.* (Withholding, keeping back), see RESERVATION.—(Something concealed in the mind, withheld from disclosure) मनोगुप्तिः *f.*, पनागुप्तिः, निहृतिः *f.*, अपहृतिः *f.*—(Restraint) यन्त्रणं, निग्रहः, विनियहः, निगृहीतिः *f.*—(In manner, disinclination to talk) कथाविरक्तिः *f.*, कथाविमुखता, कथाविरक्त्यं, वाग्यतनं, वाग्यतिः *f.*, वाग्यन्त्रणं, अत्यभाषणं, कथापराङ्मुखता, संलापपराङ्मुखता, आलापविरक्तिः *f.*, धीरता.—(Stock laid up) सचयः, सञ्चितं, संग्रहः, निचयः.—(Stratagem in reserve, double resource) द्वैधं.—(Of an army) प्रतिग्रहः, परिग्रहः, सज्जनं, पार्थिवं, पतङ्गहः. See REAR-GUARD.—(Without reserve), see UNRESERVEDLY.—(In reserve) निभृते, गोपने, गुप्तं. See the next.

RESERVED, *p. p.* or *a.* (Kept back or concealed to a future time) आकालान्तरात् or परकालं यावद् रक्षितः -ता -तं or उपसंहृतः -ता -तं or विधारितः &c. or विधृतः &c. or गुप्तः -प्ता -प्तं or निभृते स्थापितः -ता -तं or संवृतः &c.—(Left remaining) शिष्टः -हा -ष्टं, अवशेषितः -ता -तं, आकालान्तराद् अवशेषितः &c.—(Restrained in manner, disinclined to talk) वाग्यतः -ता -तं, वाग्यन्त्रितः &c., यन्त्रितकथः -या -यं, यन्त्रितवाक् *m. f. n.* (क्), कथाविरक्तः -क्ता -क्तं.

संवादविरक्तः &c., कथाविमुखः -खा -खी -खं, कथापरामुखः &c.,
संलापविमुखः &c., आलापविरक्तः &c., अनालापी -पिनी -पि (न),
अल्पभाषी -विशी &c., अत्यालापी &c., परिमितालापी &c., परिमि-
तकथः &c., गूढभावः -वा -वं, गूढस्वभावः &c., लज्जाशीलः -ला -लं,
धीरः -रा -रं.

RESERVEDLY, *adv.* वाग्यतस्, वाग्यतत्वात्, परिमितवाचा, गूढभावेन.

RESERVEDNESS, *s.* वाग्यतत्वं, कथाविरक्तिः *f.*, धीरता. See RESERVE.

RESERVOIR, *s.* जलाशयः, तडागः, जलाधारः, उदकाधारः, निपानं, खातं,
वापी, अम्भोनिधिः *m.*, जलदानगृहं, सरोवरः, क्रीडासरम् *n.*, घरासनं, तलः.

To RESIDE, *v. n.* वस् (c. 1. वसति, वस्तु), निवस्, अधिवस्, आवस्,
समावस्, प्रतिवस्, वासं कृ, वृत्, स्या, आश्रि, निली, अप्यास्. See
To DWELL.—(Reside together or with) संवस्, सहवासं कृ;
'resided', उचितः -ता -तं.

RESIDENCE, *s.* (Act of dwelling) वासः -सनं, वसनं, वसतिः *f.*, नि-
वसतिः *f.*, निवासः, अधिवासनं -सिता, अधिष्ठानं, अधिष्ठितिः *f.*, अवस्थि-
तिः *f.*, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, प्रतिष्ठा, वर्जनं, निलयनं, आश्रयणं,
अप्यासः -सनं; 'residence abroad,' प्रवासः.—(Place of dwell-
ing) वसतिः *f.*, वासः, वासस्थानं, निवसतिः *f.*, निवासः, निवासस्थानं,
निवासभूयं, गृहं, आवासः, अधिवासः, समावासः, आवसथः, वास्तुः
-स्तु *m. n.*, स्थानं, अधिस्थानं, प्रतिष्ठा, आश्रयनं, निकेतनं, आलयः,
निलयः, निलायिता, द्विः *f.*; 'permanent residence,' स्थिरप्रतिष्ठा,
स्थायरप्रतिष्ठा; 'changing of residence,' गृहान्तरगमनं, स्थानान्तर-
गमनं, स्थलान्तरकरणं. See DWELLING.

RESIDENT, *a.* वासी-सिनी-सि (न), निवासी &c., वासकारी &c., स्थायी &c.,
स्थः -स्था -स्थं in comp., संस्थः -स्था -स्थं in comp., निलायी &c., कृत-
वासः -सा -सं, कृतालयः -या -वं, आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः &c.,
समावासितः &c., अवस्थितः &c., अधिष्ठितः &c.; 'resident in
Mathurā,' मथुरावासी &c., मथुरानिवासी &c.; 'in the city,'
नगरस्थः &c.; 'the people resident there,' तत्रस्था जनाः.

RESIDENT, *s.* वासी *m.* (न); 'temporary resident,' आगन्तुः -न्तुकः.

RESIDENTIARY, *a.* वासी-सिनी &c., वासकारी &c. See RESIDENT, *a.*

RESIDUARY, RESIDUAL, *a.* शेषसम्बन्धी -न्धनी &c.; 'legatee,' शेष-
भागी *m.* (न), शेषाधिकारी *m.*, शेषपरिक्रमभागी *m.*, शेषपरिक्रमभाक् *m.* (ज).

RESIDUE, *s.* शेषः -वं, अवशेषः, अवशिष्टं, परभागः, see REMAINDER.

To RESIGN, *v. a.* (Give up) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तु), परित्यज्, संत्यज्,
उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टु), विसृज्, अवसृज्, उत्सर्गं कृ, उत्सर्जनं कृ,
हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा, प्रहा, प्रोक्त, सत्यस्, प्रत्यादिश; 'by
writing,' त्यागपत्रेण उत्सृज्; 'to resign a title or claims,' अधि-
कारत्यागं कृ, स्वत्वत्यागं कृ, स्वत्वनिवृत्तिं कृ.—(Commit) समृ in caus.
(-अर्पयति -यितुं), स्मृ in caus., न्यस्, निक्षिप्, न्यासीकृ, प्रतिपद् in
caus., परिदा, समर्पणं कृ.—(Submit to) सह् (c. 1. सहते, सोढुं),
विपद्, क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), तिज् in des.

RESIGNATION, *s.* (Giving up) त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, विसर्जनं,
सत्यसनं, सत्यासः; 'written resignation,' त्यागपत्रं, परित्यागपत्रं,
त्यागलेखः; 'of claim,' स्वत्वत्यागः, स्वत्वनिवृत्तिः *f.*—(Commit-
ting, yielding) समर्पणं, अर्पणं, निक्षेपः, न्यसनं, न्यासीकरणं.—
(Submission) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, तितिष्ठा, सहनं, सहिष्णुता, धीरता,
मयैः, शान्तिः *f.*, सन्तोषवृत्तिः *f.*—(To the will of God) ईश्वरेच्छा-
सन्तोषवृत्तिः *f.*, ईश्वरेच्छानुवृत्तिः *f.*, ईश्वरेच्छानुवर्त्तनं, ईश्वरेच्छानुमतिः *f.*,
ईश्वरेच्छानुरोधः, ईश्वरेच्छापरितोषः, भगवदिच्छानुमतिः *f.*, तितिष्ठा, ईश-
मोक्षकल्याणवृत्तिः *f.*

RESIGNED, *p. p.* or *a.* (Given up) त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &
उत्सर्जितः -ता -तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, सत्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Submissi-
ble) क्षान्तः -क्षा -क्तं, क्षमावान् -वती -वत् (न), सहिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, ति-
&c., शान्तः &c., see PATIENT.—(To the will of God) ईश्वरे-
सन्तोषवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, ईश्वरेच्छानुवृत्तिः -वृत्तिनी -वृत्ति (न), ईश्वरे-
च्छा रोधी &c., ईश्वरेच्छासन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, ईश्वरेच्छाभिमतः -ता -तं, ईश्वरे-
नुमतः &c., ईश्वरसङ्कल्पानुवृत्तिः &c., भगवत्सङ्कल्पानुवृत्तिः &c., यति-
-ता -तं, शान्तचेताः -ताः -तः (स).

RESILIENCE, RESILIENCY, *s.* प्रतिघातः. See REBOUND.

RESIN, *s.* सञ्ज्ञेरसः, यक्षधूपः, अराळः, राळः, वृक्षधूपः, वृक्षनिर्व्या
शालनिर्व्यासः, सञ्ज्ञैरसः *m.*, सुरधूपः, धूपनः, सञ्ज्ञेरसः, रसाङ्गः, दधि
तीक्ष्णतैलं, अग्निवस्त्रम्, वह्निवस्त्रम्, महारूपः, बहुरूपः, कलकलः, धून
RESINOUS, *a.* सञ्ज्ञैरसगुणकः -का -कं, यक्षधूपसगुणः -शा -शं.

To RESIST, *v. a.* or *n.* (Oppose, withstand) प्रतिक्, विप्रतिक्, वि-
विरुध् (c. 7. -रुध्ति -रोद्धुं), प्रतिरुध्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूल-
-यितुं), प्रतिकूलः -ला -लं भू, पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्र-
स्था, प्रत्याहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, निहन्, प्रतोष (nom. प्र-
पायते), प्रतियुध्, प्रतिसमास् (c. 2. -आले -आसितुं), परिपन्थ (in
परिपन्थयति -यितुं), विपक्षतां कृ, विरोधं कृ, प्रतिरोधं कृ, प्रतिकूल्यं
—(Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -धि
प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), रुध्, निरुध्.—(Check) नियद् (c.
-गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियद्, स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति -यितुं), प्रतिह

RESISTANCE, *s.* प्रतिकारः, प्रतोकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, विरो-
प्रतिरोधः, प्रतिकूलता, प्रतिकूल्यं, प्रतियोगः -गिता, पर्यवस्थानं, पर्यव-
पर्यवस्थितिः *f.*, प्रत्यवस्थानं, प्रत्यवस्थितिः *f.*, प्रतिच्छेदः, निकारः, प्र-
बन्धः -न्धकता, प्रतिहम्भः, नियद् -हणं, अवयद् -हणं, निवारणं, प्रतिय-
प्रत्युपायः.—(In mechanics) प्रत्याघातः, प्रतिघातः.

RESISTED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, विप्रतिकृतः &c., विप्रकृतः &c., प्र-
रुद्धः -द्धा -द्धं, रुद्धः &c., पर्यवस्थितः &c., प्रत्यवस्थितः &c., प्रतिह-
-आ -अं, निवारितः -ता -तं, प्रतिहतः &c., व्याहतः &c.

RESISTER, *s.* विरोधी *m.* (न), प्रतिरोधी *m.*, प्रतियोगी *m.*, पर्यवस्थाता
(न), प्रत्यवस्थाता *m.*, प्रतिरोधकः, प्रतिघाती *m.*, विरोधकारी *m.*

RESISTLESS, *s.* अप्रतिकार्यः -व्यो -व्यै, अनवयद् -हा -हं. See IRRESISTIBLE

RESOLUTE, *a.* दृढनिश्चयः -या -वं, स्थिरनिश्चयः &c., दृढसंकल्पः -
-त्वं, स्थिरमतिः -तिः -ति, स्थिरचेताः -ताः -तः (स्), सुस्थिरचेताः &
स्थिताधीः -धीः -धि, वृद्धसंकल्पः -त्या -त्वं, स्थिरः -रा -रं, सुस्थिरः &
धीरः -रा -रं, सुधीरः &c., धैर्यवान् -वती -वत् (न), धृतिमान् &
साङ्गित्यकः -की -कं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, अवसायी -यिनी -यि (न)
कृतनिश्चयः &c.

RESOLUTELY, *adv.* दृढनिश्चयपूर्वकं, सुस्थिरनिश्चयं, सुस्थिरं, स्थिरचेतसा.

RESOLUTENESS, *s.* स्थिरमतित्वं, दृढसंकल्पता, धैर्यं. See the next

RESOLUTION, *s.* (Fixed purpose, determination) निश्चयः, विनिश्चयः
सङ्कल्पः, अवसायः, अधवसायः, निर्णयः, दृढनिश्चयः, दृढसङ्कल्पः
स्थिरनिश्चयः, कल्पः, मतिः *f.*, दृढमतिः *f.*, सम्प्रधारणा.—(Constant
स्थिरमतित्वं, स्थिरता, सुस्थिरता, स्थैर्यं, धीरता, धैर्यं, धृतिः *f.*, धृ-
मत्वं, धारणं -शा, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, आग्रहः, निर्वैन्धः.—(Decisive
or proposition offered for determination) निश्चयः, निर्णयः
उपवासः.—(Separation of parts), see DISSOLUTION, SOLUTION

RESOLVABLE, *s.* विलयनीयः -या -वं, विभाज्यः -ज्या -ज्यं, विभेद्यः -द्या -
To RESOLVE, *v. a.* (Dissolve) विली in caus., विट् in caus.,
DISSOLVE, LIQUEFY.—(Separate component parts) पृष्

विभक्त, विभुज्, विभित्, विभित्, विभित् in caus., विदु in caus.,
मूलतश्चोषणं कृ, उच्यते कृ.—(Resolve doubts or difficulties)
संशयान् विद (c. 7. विदति, वेत्ति) or उचिद्, व्याख्या (c. 2. -व्याति-
तु), see To SOLVE.—(Constitute by resolution) निश्चयपूर्वम् अवस्था
in caus. or संस्था or विद or कृप्.

o RESOLVE, v. n. (Determine in the mind) निश्चयं कृ, विनिश्चयं
कृ, निर्णयं कृ, संकल्पं कृ, मनसा निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेत्तु) or
निर्णी (c. 1. -णयति -येत्तु) or संकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), व्यवसो
(c. 4. -स्यति -सातुं), अव्यवसो, मति कृ, बुद्धि कृ, मनः कृ with dat.
or loc. c.; as, 'he resolves to go,' गमनाय मनः or मतिं करोति,
गमनाय निश्चयं करोति; 'he resolves to do that,' तत् कर्तुं अव-
स्यति; 'he is resolved to sacrifice his life,' स्वप्राणान् परित्यक्तुं
अवसितो -स्ति.—(Dissolve), see DISSOLVE, MELT.

RESOLVED, p. p. (Analyzed) पृथक्कृतः -ता -तं, व्याकृतः &c., विभक्तः
-क्त -क्तं.—(Determined) कृतनिश्चयः -या -यं, कृतसंकल्पः -स्या -स्यं,
निश्चितः -ता -तं, मुनिश्चितः &c., सङ्कल्पितः &c., साङ्कल्पिकः -की -कं,
अवसितः -ता -तं, प्रवसितः &c., कृतबुद्धिः -द्विः -द्वि; 'having re-
solved on going to the forest,' वनगमनाय कृतबुद्धिः or वनं
गन्तुं अवसितः.

RESOLVENT, s. (In medicine) द्रावकः, द्रावणं, शोथघ्नः, शोथहृत्.

RESOLVER, s. (Of doubts) संशयहन्ता m. (नृ), संशयोच्छेदी m. (नृ).

RESONANCE, s. अनुनादः, व्यनुनादः, प्रोहोषणं, उहोषणं, प्रतिध्वनिः m.

RESONANT, a. अनुनादी -दिनी -दि (नृ), व्यनुनादः -दा -दं, प्रोहुरः -हा -हं,
संघुहः &c., परिसंघुहः &c., उपघुहः &c., निहादी &c., मुखरितः -तां -तं.

o RESORT, v. n. आश्रित (c. 1. -श्रयति -यितुं), श्रि, आश्रयणं कृ, गम्
(c. 1. गच्छति, गन्तुं), उपगम्, प्रतिगम्, अभिगम्, आगम्, उपे (c. 2.
उपैति -तुं, rt. इ), अभ्युपे, अभिसृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं), या (c. 2. याति
-तुं), प्रतिया, प्रत्याया, अभिया, या, सेव् (c. 1. सेवते -वितुं); 're-
sorted to,' आश्रितः -ता -तं; 'having resorted to,' आश्रित्य.

RESORT, s. (Act of going or betaking one's self) आश्रयणं, श्रयणं,
उपगमः -मनं, अभ्युपगमः -मनं, प्रतिगमनं, अभिगमः -मनं, गमनं, अभि-
सारणं.—(Place of resort) गमनागमनस्थानं, अभिगमनस्थानं, अभि-
सारणस्थानं, आश्रयणस्थानं, आश्रयः, समाश्रयः, आश्रयतनं, आश्रयः;
'resort of man,' लोकयात्रा.—(Refuge, means of relief)
गतिः f., उपायः.

o RESOUND, v. a. अनुनाद (c. 10. -नादयति -यितुं), व्यनुनाद, अभिनद,
आनद, सज्ज, नद, ध्वन् (c. 10. ध्वनयति -यितुं), प्रतिध्वन्, प्रतिध्वनिं कृ.

o RESOUND, v. n. ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), प्रतिध्वन्, प्रध्वन्, स्नन्
(c. 1. स्ननति -नितुं), प्रतिस्नन्, स्नन् (c. 1. स्ननति -नितुं), प्रोहृप् (c. 1.
-घोषति -वितुं), परिसंघुह, गुहृ (c. 1. गुह्रति -वितुं), प्रखेद् (c. 1. -खेडति
-वितुं), रस् (c. 1. रसति -वितुं).

RESOUNDING, part. (Sounding with) अनुनादः -दा -दं, निधुहः -हा -हं,
परिसंघुहः &c., उपकूजितः -ता -तं, विकूजितः &c.

RESOURCE, s. गतिः f., उपायः, अभ्युपायः, युक्तिः f., प्रयुक्तिः f., उपपत्तिः f.,
तरणोपायः, कृतिः f., कल्पना; 'other resource,' गत्यनरं, अन्यो-
पायः, अन्यगतिः f.; 'having no other resource,' अनन्यगतिः
-तिः -ति, अनन्यगतिकः -का -कं; 'having no resource,' अगतिकः
-का -कं, गतिहीनः -ना -नं, निरुपायः -या -यं; 'last resource,'
परमगतिः f., परमोपायः, अगतिकगतिः f.—(Resources) विभवः,
वित्तं, सम्भवः, धनं, अर्थः, आगमः, आयः; 'of small resources,'
पक्षविभवः -वा -वं; 'of concealed resources,' उपगुप्तवित्तः -ता -तं.

RESOURCELESS, a. अगतिकः -का -कं, गतिहीनः -ना -नं, निरुपायः -या -यं.

To RESPECT, v. a. (Regard, relate to) अपेक्ष् (c. 1. अपेक्षते -वितुं,
rt. ईष्), अपेक्ष्, प्रतीक्ष्, उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), विषयकः -का
-कं भू, सत्त्वन् in pass. (-वध्यते), सत्त्वः -द्वा -ई भू, सत्त्वन् -न्यनी
-न्य भू.—(Esteem, reverence) मन (c. 10. मानयति -यितुं), प्रतिमन्,
सम्मान्, पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, आदृ (c. 6.
-दृयते -देष्टुं), सेव् (c. 1. सेवते -वितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), भज्
(c. 1. भजति, भक्तुं), अर्ह् (c. 10. अर्हयति -यितुं), अर्च (c. 1. अर्चति
-वितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), अभ्यर्च, समभ्यर्च, समर्च, सम्भू (c. 10.
-भावयति -यितुं), पुरस्कृ, आदरं कृ, सम्मानं कृ.

RESPECT, s. (Relation, reference, regard) अपेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः,
विषयत्वं -ता, सत्त्वन्, अपेक्षा, अन्यवेक्षा, सम्मानं; 'with respect
to,' अपेक्षया, अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, उद्देशेन, प्रति affixed; as,
'with respect to me,' मां प्रति.—(Esteem, reverence) मानं,
सम्मानं, आदरः, मान्यत्वं, पूजा, अर्हा -ईर्ष -या, सम्भावना, अर्चा,
अर्चनं -ना, अभ्यर्चा -र्चनं, सेवा -वनं, पुरस्कारः, प्रतीतिः f., साकारः,
अनुनयः, भक्तिः f., सम्भ्रमः, मर्यादा; 'much respect,' बहुमानं.—
(Respects, act of reverence) प्रणिपातः, प्रणामः, प्रणतिः f., प्रशि-
पतनं, अभिवादनं, नमस्कारः, नमस्, नमस्या, वन्दनं, अभिवन्दनं; 'to
pay one's respects,' प्रणिपत्, प्रणम्, नमस्कृ, अभिवद्, अभिवद्,
वन्दनं कृ, प्रणामं कृ.—(Regard, view) अपेक्षा, अन्यवेक्षा, प्रतीक्षा,
दृष्टिः f.; 'respect of persons,' भेददृष्टिः f., पक्षदृष्टिः, पक्षपातः.
—(Particular) विषयः, प्रकरणं.

RESPECTABILITY, s. मान्यता, सम्मान्यता, आर्यता -त्वं, गौरवं, गुरुता -त्वं,
मर्यादा, प्रतिष्ठा; 'family respectability,' कुलमर्यादा.

RESPECTABLE, a. आर्यः -र्यो -र्यं मान्यः -न्या -न्यं, माननीयः -या -यं,
सम्मान्यः &c., आदरणीयः -या -यं, पूजनीयः -या -यं, पूज्यः -ज्या -ज्यं,
पूजनाहं -हो -हं, प्रतीक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, प्रतीक्षणीयः -या -यं, अर्च्यः -र्च्यो
-र्च्यं, अर्चनीयः -या -यं, गुरुः -वी ह गौरवः -वा -वं, गौरवितः -ता
-तं, मर्यादावान् -वती -वत् (हृ), मर्यादापालकः -का -कं, कुलमर्या-
दापालकः &c., माननी -निनी -नि (नृ), पुरस्करणीयः &c., शिष्टः -ष्टा
-ष्टं, सम्भावितः -ता -तं, भद्रकः -का -कं, अकुलितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः
&c., सप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'highly respectable,' परममान्यः &c.;
'a respectable person,' आर्यजनः, आर्यकः, आर्यमित्रः, सज्जनः,
सजनः; 'respectable woman,' आर्यिका, आर्यिका, कुलपा-
लिका, कुलमर्यादापालिका, कुलस्त्री, कुलवधूः f.—(Moderate, fair)
मध्यमः -मा -मं.

RESPECTABLY, adv. आर्यं, सगौरवं, समर्यादं, आर्यवत्, मान्यवत्, शिष्टवत्,
आर्यजनवत्, आर्य in comp.; as, 'respectably dressed,'
आर्यवेशः -शा -शं.

RESPECTED, p. p. सम्मानितः -ता -तं, पूजितः &c., आदृतः &c., कृता-
दरः -रा -रं, सेवितः -ता -तं, अर्चितः &c., प्रतीक्षितः &c.

RESPECTER, s. पूजकः, सम्पूजकः, आदरकृत्, प्रतीक्षकः, अपेक्षकः.

RESPECTFUL, a. आदरकारी -रिणी -रि (नृ), आदृतः -ता -तं, दत्तादरः
-रा -रं, कृतादरः &c., सादरः -रा -रं, आदरपूज्यः -ज्ञा -ज्ञं, आदरशीलः
-ला -लं, आदरपुक्तः -क्ता -क्तं, मानकारी &c., मर्यादाशीलः &c.,
समर्यादः -दा -दं, प्रतीतः -ता -तं, सम्प्रतीतः &c.

RESPECTFULLY, adv. सादरं, समानं, आदरपूर्व, आदरपुरःसरं, ससम्मानं,
सम्मानपूर्व, समर्यादं, अर्चापूर्वकं.

RESPECTFULNESS, s. आदरशीलता, मर्यादाशीलता, सादर्यं, मर्यादा.

RESPECTING, part. प्रतीक्षकः -का -कं, अपेक्षकः &c., उद्देशकः &c.,

अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, प्रति affixed with an acc. c.

RESPECTIVE, a. (Relative, not absolute) सापेक्षः -वा -व्यं, अपेक्षकः -का -कं, ससम्बन्धः -न्या -न्यं. See **RELATIVE**.—(Several) इतरेतरः -रा -रं, अन्योन्यः -न्या -न्यं, see **SEVERAL**; 'respective inclination,' इतरेतरकाम्या.—(Own) expressed by doubling the pronouns स्व, स्वकीय, स्वीय, स्वक, निज, ज्ञान, ज्ञानीय &c.; thus, 'in their respective stations,' स्वेषु स्वेषु स्थानेषु or simply by doubling the noun; thus, 'they dwell each in their respective houses,' गृहे गृहे प्रत्येके वसन्ति.

RESPECTIVELY, adv. इतरेतरं, अन्योन्यं, प्रत्येकं, प्रति or अनु prefixed, or more usually expressed by doubling a pronoun or noun, see the last.

RESPIRATION, s. श्वासप्रश्वासं, श्वासोच्छ्वासं, श्वासः, श्वासनं, उच्छ्वासनं, प्राणः.

RESPIRATORY, a. श्वासप्रश्वासाकारी -रिणी &c., श्वासोच्छ्वाससम्बन्धी &c.

TO RESPIRE, v. n. श्वासप्रश्वासं कृ, श्वासोच्छ्वासं कृ, श्वास (c. 2. श्वासति -तुं), आश्वस्, उच्छ्वस्, प्रश्वस्, प्राण् (c. 2. प्राणिति -तुं, rt. जन्).

RESPIRE, s. विश्रामः, विश्रान्तिः f., विरामः, विरतिः f., निवृत्तिः f., उपश्रमः, अवश्रमः, श्रमः, श्रान्तिः f., विच्छेदः, अवरतिः f. See **REPRIEVE**.

TO RESPITE, v. a. विश्रामं दा, विश्रान्तिं दा, विश्राम् in caus. (—आमयति -यितुं), विरामं दा, अवकाशं दा. See **TO REPRIEVE**.

RESPLENDENCE, RESPLENDENCY, s. प्रतापः, तेजस् n., अतितेजस्. See **SPLENDOR**.

RESPLENDENT, a. प्रतापी -पिनी -पि (न्), सुप्रभः -भा -भं, देदीप्यमानः -ना -नं, प्रकाशमानः &c., विभाजमानः &c., अजादितः -न्या -न्यं, भानुमान् -मती -मत् (न्) See **SPLENDID**.

TO RESPOND, v. n. प्रतिवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), प्रतिवद् (c. 1. -वदति -दितुं), प्रतिबू, प्रतिबुध्, प्रतिजन्. See **TO ANSWER, REPLY, CORRESPOND**.

RESPONDENT, s. (In law) प्रतिवादी m. (न्), उत्तरवादी m., प्रतिपक्षी m., उत्तरपक्षी m., समाधानपक्षी m.—(Party or cause of the respondent) उत्तरपक्षः, प्रतिपक्षः, समाधानपक्षः.

RESPONSE, s. (Answer) प्रतिवाक्यं, प्रतिवचनं, उत्तरं, see **REPLY**.—(In disputations) प्रतिवादः, उत्तरं, प्रत्युत्तरं, समाधानं.—(Of an oracle) शकुनः -नं, प्रसः, प्रसादः, देववाणी, आकाशवाणी.—(In a litany, &c.) उत्तरवाक्यं.

RESPONSIBILITY, s. अनुयोगाधीनता, अनुसन्धानाधीनता, विचाराधीनता, आज्ञानाधीनता, अभियोज्यता, अनुयोज्यता, अभियोजनीयता, पर्यनुयोगाधीनता, पर्यनुयोज्यता, अनुसन्धानयोग्यता, आज्ञानयोग्यता, आज्ञ्यता, उत्तरदानाधिकारः, उत्तरदानाधीनता, पृच्छाधीनता.

RESPONSIBLE, a. (Liable to account or answer) अनुयोगाधीनः -ना -नं, पर्यनुयोगाधीनः &c., अनुसन्धानाधीनः &c., आज्ञानाधीनः &c., आज्ञ्यः -या -यं, विचाराधीनः -ना -नं, अभियोज्यः -न्या -न्यं, अनुयोज्यः &c., पर्यनुयोज्यः &c., अनुयोजनीयः -या -यं, अनुयोज्यः -न्या -न्यं, अभियोज्यः &c., पृच्छाधीनः &c., आज्ञानयोग्यः &c., अभियोजकृत्वा-नाधीनः &c., उत्तरदानाधिकारी -रिणी -रि (न्), उत्तरदानाधीनः -ना -नं; 'a responsible person,' अनुयोगाधीनजनः, यः प्रत्युत्तरं or प्रतिपाक्यं दातुम् अर्हति or येन प्रत्युत्तरं दातव्यम् ईदृशो जनः.—(Admitting or requiring an answer) प्रतिवाक्यः -न्या -न्यं.

RESPONSION, s. प्रतिवचनं, प्रतिवाक्यं, उत्तरकरणं, प्रत्युत्तरकरणं.

RESPONSIVE, a. उत्तरकारी -रिणी -रि (न्), उत्तरदायकः -का -कं, उत्तरदायी &c.

REST, s. (Cessation of action or motion) विश्रामः, विश्रान्तिः f.,

विश्रमः, निवृत्तिः f., निवृत्तिः f., विरामः, विरतिः f., अवरतिः f., उपरतिः f., चेष्टानिवृत्तिः f., आश्रयनिवृत्तिः f., आश्रयनिवृत्तिः f., निश्चलता, प्रसन्नोदः, निर्व्यापारता, निरुद्यमानता, व्यापारभूतः, उद्योगनिवृत्तिः f., स्थिरता, नैश्चल्यं, अवचलता, चलनाभावः. See **QUIESCENCE**.—(Tranquillity, ease, quiet) सुखं, शान्तिः f., शान्तिः उपश्रमः, श्रान्ता, प्रशान्तिः f., स्वस्थता, स्वास्थ्यं, शौक्यं, समाधानं.—(Sleep, repose) निद्रा, निद्रावस्था, निद्रादशा, स्वप्नः, श्रयनं; 'at rest,' श्रयनः -ना -नं, निवृत्तिः -ता -तं, विश्रान्तः -ना -नं, निश्चलः -ला -लं, निर्व्यापारः -रा -रं, निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं, निरुद्यमानः -मा -मं, निरुद्योगः -गा -गं.—(Pause in music or poetry) यतिः f., अवसानं.—(That which is left) शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, शेषः -वं, अवशेषः, see **REMAINDER**.—(The others) शिष्टजनाः m. pl., अवशिष्टजनाः m. pl., इतरे m. pl., अपरे m. pl., अन्ये m. pl. See **ET-CAETERA**.

TO REST, v. n. (Cease from action or motion, be still) विश्राम (c. 4. -आमयति -अमितुं), निश्चलीभू, निश्चलः -ला -लं भू, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), आरम्, उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), निवृत्त, वि-निवृत्त, स्थिरीभू.—(Be tranquil, quiet) शम् (c. 4. श्रामयति, श्रमितुं), उपश्रम्, प्रश्रम्, सुखी -खिनी -खि भू, स्वस्थः -स्था -स्थं भू.—(Repose, sleep) शी (c. 2. शीते, श्रयितुं), स्वप् (c. 2. स्वपति -तुं), संविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), निद्रा, श्रयनं कृ, स्वप्नं कृ, निद्रां कृ.—(Lean on) अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं), समालम्ब, आलम्ब, संधि (c. 1. -अग्र्य -ते -यितुं), समाधि, उपाधि, अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), निर (c. 4. -लीयते -लेष्टुं), सञ्चिनी, अवलम्बनं कृ.—(Confide) विश्राम् -विश्रम्भ.—(Remain) स्था, वृत्.

TO REST, v. a. (Lay to rest, cause to rest) शी in caus. (ज्ञा यति -यितुं), विश्राम् (c. 10. -आमयति -यितुं), संविश (c. 10. -वेष्टव्यं -यितुं), श्रयनं कृ.—(Lay, place on a support) अवलम्ब in caus. (-लम्बयति -यितुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), निधा, आधा, निविश स्था in caus., च्च in caus., सन्, आधारं कृ, आश्रयं कृ.

RESTED, p. p. (Relieved from fatigue) विश्रान्तः -ना -नं, गतश्रमः -मा -मं, गतश्रमः -मा -मं, see **REFRESHED**.—(Laid on for support) अवलम्बितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं, निलीनः -ना -नं, निष (c. 1. -शा -शं, निहितः &c., न्यस्तः -स्ता -स्तं; 'having rested upon अवलम्ब, उपधाय.

RESTING, part. अवलम्बनी -लम्बनी -लम्बि (न्), अवलम्बितः -ता -तं, आश्रितः &c., संश्रितः &c., सञ्चिनीमानः -ना -नं; 'her face resting on her hand,' हस्तनिहितवदना; 'resting on the head,' मस्तकस्थः -स्था -स्थं; 'a vessel resting on his head,' मस्तकावस्थितभाजं.

RESTING-PLACE, s. विश्रामस्थानं, विश्रमस्थानं, श्रयनस्थानं, उपधानं.

RESTITUTION, s. प्रतिदानं, प्रत्यर्पणं, परिदानं, हृतप्रतिदानं, हृतप्रत्यर्पणं, हृतपरिदानं, पुनरर्पणं, प्रत्यानयनं. See **RESTORATION**.

RESTIVE, RESTIFF, a. दुर्दैव्यः -म्या -म्यं, दुर्विनीतः -ता -तं, दुर्विनेयः -यं, दुर्बध्यः -श्या -श्यं, अदम्यः &c., अवश्यः &c., अविनेयः &c. प्रतीयः -या -यं, विषमः -मा -मं, दुर्निग्रहः -हा -हं, दुर्बलः -रा -रं, दुर्-ष्टा -ष्टं; 'horse,' शूकलः, शूलकः; 'elephant,' चक्रशुद्धुर्बलः.

RESTIVENESS, s. दुर्दैव्यता, दुर्विनीतता, अवश्यता, प्रतीयता, दुष्टता.

RESTLESS, a. (Unquiet) अशान्तः -ना -नं, शान्तिहीनः -ना -नं, अनिर्वृतः -ता -तं, अशान्तपिप्तः -ता -तं, अस्थिरः -स्था -स्थं, अग्र-या -यं, अग्रपिप्तः &c., परिग्रहः -वा -वं, आकुलः -ला -लं, विह्वल-ला -लं, असमाहितः -ता -तं.—(Fidgety, always moving) चञ्चल-ला -लं, चपलः -ला -लं, सदाचलः &c., सततगतिः -तिः -ति, अग्र-

गतिः &c., निरास्यदः -दा -दं, अत्यर्पणः -ना -नं.—(Sleepless)
निर्निद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., अनिद्रः &c., उनिद्रः &c., निद्राहीनः
-ना -नं, स्वप्नहीनः &c.

RESTLESSLY, *adv.* अज्ञानं, अज्ञान्या, अचलं, सचाचल्यं, अनिर्वृत्तं.

RESTLESSNESS, *s.* अज्ञानिः, अज्ञानिहीनता, अनिर्वृत्तिः *f.*, अस्वस्थता,
असाध्यं, अचलता, चाचल्यं, अपलता, व्यगता, व्याकुलता, असमा-
धानं, असमाधिः.

RESTORABLE, *adj.* परावर्त्यः -र्या -र्यं, प्रतिदेयः -या -यं, प्रत्यर्पणीयः &c.

RESTORATION, *s.* (Act of giving back) प्रतिदानं, प्रत्यर्पणं, परावर्तः
-र्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, परिदानं, हतप्रतिदानं, हतपरिदानं, हतप्रत्यर्पणं.—
(Bringing back, or replacing in a former state) प्रत्यानयनं,
उद्धरणं, उद्धारः, पूर्ववत्करणं, पूर्वस्थितिस्थापना, पूर्वदशास्थापनं, पूर्वद-
ज्ञानयनं, पुनःस्थापनं -ना.—(Repairing) जीर्णोद्धारः, जीर्णोद्धार्यं,
नष्टोद्धारः, नष्टोद्धार्यं.—(Recovery) समुत्थानं, रोगासमुत्थानं. See
RECOVERY.

RESTORATIVE, *a.* तेजोदायकः -का -कं, तेजस्करः -रा -रं, सखदः -दा -दं,
अग्निदायकः &c., अग्निदः &c., तेजोवर्धकः &c. See INVIGORATING.

RESTORATIVE, *s.* अग्निदायकम् or तेजोदायकम् औषधं, तेजोवर्धनं.

To RESTORE, *v. a.* (Give back) प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं),
परिदा, प्रयु in caus. (-अर्पयति -यितुं), प्रतिपद (c. 10. -पादयति
-यितुं), पुनः प्रतिपद, पुनर् च in caus., पुनर् दा, पुनः प्रदा, परावृत्
in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रयम् (c. 1. -यच्छति -दातुं), पुनः प्रयम्,
नियत (c. 10. -यातयति -यितुं), समुपाकृ, प्रत्यर्पणं कृ, प्रतिदानं कृ,
परावर्त्त कृ.—(Replace) पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा,
प्रतिरू in caus., प्रतिष्ठा, see REPLACE—(Bring back to its
former state, repair) पूर्ववत् कृ, पूर्वस्थितिम् आनी or गम् in
caus., पूर्वदशाम् आनी or प्रत्नानी, उद् (c. 1. उद्धरति, उद्भू, rt.
ह), जीर्णोद्धारं कृ, प्रतिकृ, प्रतिसंस्कृ, साध्, see To REPAIR.—(Bring
back) प्रत्यानी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रतिनी, पुनर् आनी.—(Restore
to life) जीव् in caus., see To RE-ANIMATE.—(To health),
see To CURE, RECOVER.

RESTORED, *p. p.* (Given back) प्रतिदत्तः -त्ता -त्तं, परिदत्तः &c., प्रत्य-
र्पितः -ता -तं, पुनरर्पितः &c., प्रतिपादितः &c., प्रत्यापन्नः -न्ना -न्नं,
प्रदत्तः -त्ता -त्तं, परावृत्तः -त्ता -त्तं, परावर्त्तितः -ता -तं.—(Replaced)
पुनःस्थापितः -ता -तं, प्रतिस्थापितः &c.—(Repaired) उद्भूतः -ता -तं,
जीर्णोद्भूतः &c., प्रतिसंस्कृतः &c.—(Brought back) प्रत्यानीतः -ता
-तं, पुनरानीतः &c.—(To life) प्राप्नोषीतः -ना -नं.—(To one's
senses) लम्बेताः -ताः -तः (स), प्राप्नोषीतः -न्या -न्यं. See RECOVERED.

RESTORER, *s.* प्रतिदाता *m.* (नृ), उद्धारता *m.* (नृ), जीर्णोद्धारता, जीर्णोद्धारकः.

To RESTRAIN, *v. a.* नियम (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियम, सन्निग्रह,
नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), विनियम्, संयम्, परियम्, अभ्यायम्, यम्,
निहृ (c. 7. -हृणति -रोद्धुं), अवहृ, सन्निरुह, संरुह, निवृ (c. 10.
-वारयति -यितुं), वृ, संह (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रत्याह, उपसंह, विधृ
(c. 10. -धारयति -यितुं), यन् (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), बाध्, निषिध्,
प्रतिषिध्, प्रतिबन्ध्, नियमनं कृ, आकलनं कृ, आकल्.

RESTRAINABLE, *a.* नियम्यः -न्या -न्यं, नियम्यः -या -यं, नियन्तव्यः
&c., नियन्तः -न्या -न्यं, निवारणीयः &c., संहरणीयः &c., प्रत्याहर-
णीयः &c., आकलनीयः &c.

RESTRAINED, *p. p.* निगृहीतः -ता -तं, नियमितः &c., नियतः &c., संयतः
&c., संयमितः &c., यतः &c., यन्त्रितः &c., नियन्त्रितः &c., रुद्धः -द्धा
-द्धं, निरुद्धः &c., विधृतः -ता -तं, विधारितः &c., निवारितः &c.,

प्रत्याहृतः &c., उपसंहृतः &c., बाधितः &c., आकलितः &c., बद्धः -द्धा
-द्धं, निबद्धः &c., प्रतिबद्धः &c., धैर्यशाली -हिनी &c.; 'in de-
sire,' यतेन्द्रियः -या -यं, बद्धकामः -ना -नं.

RESTRAINER, *s.* नियन्ता *m.* (नृ), यन्ता *m.*, नियामकः, नियमहीता *m.*, निरोधकः.

RESTRAINT, *s.* नियमः -हणं, नियमनं, संयमः -मनं, संयामः, यमः, यतिः *f.*,
नियतिः *f.*, यमनं, निगृहीतिः *f.*, यन्त्रणं, नियन्त्रणं, निरोधः, अवरोधः,
प्रतिरोधः, उपरोधः, रोधः, सम्प्रतिरोधकः -कं, संयहः, प्रयहः, वियमः,
वियामः, वारणं, निवारणं, आवरणं, प्रतिबन्धः, निबन्धः -न्धनं, बाधः
-धा -धनं, आकलनं, दमः -मनं, स्तम्भः, गुमिः *f.*, निबेधः, प्रतिबेधः;
'self-restraint,' आत्मसंयमः, आत्मयमः, दातिः *f.*, नैयत्यं; 'absence
of restraint,' निर्वन्त्रणं.—(Of speech) वाग्यमः -मनं, वाग्यतन्त्रं.
—(In law, limitation) आसेधः; 'of time,' कालासेधः; 'of place,'
स्थानासेधः; 'from living away from home,' प्रवासासेधः; 'from
employment,' कर्मसासेधः.

To RESTRICT, *v. a.* निबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), परिमा (c. 2. -माति
-तुं), परिमितं -तां कृ, सपरिमाणं -णां कृ, नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं),
संयम्, नियम (c. 9. -गृह्णाति, ग्रहीतुं), निरुप (c. 10. -रुपयति -यितुं),
मर्यादां or सीमां निरुप, समर्यादं -दां कृ, ससीमं -मां कृ.

RESTRICTED, *p. p.* निबद्धः -द्धा -द्धं, परिमितः -ता -तं, मितः &c., नियतः
&c., नियमितः &c., समर्यादः -दा -दं, सावधिकः -का -कं, ससीमः -मा
-मं; 'as a word,' मिताये, योगरुद्धः. See LIMITED.

RESTRICTION, *s.* निबन्धः -न्धनं, बन्धः -न्धनं, नियमः -मनं, संयमः, नि-
यतिः *f.*, नियहः, मर्यादा, सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, परिमितिः *f.*,
परिमिता, परिमाणं, परिच्छेदः, विशेषः -यणं; 'without restric-
tion,' अनिबन्धनः -ना -नं, अविशेषणः -णा -णं.

RESTRICTIVE, *a.* निबन्धनः -ना -नं, निषाङ्कः -का -कं, परिमाणः -ना
-नं, परिच्छेदकः &c., मर्यादातिरूपकः &c., सीमानिरूपकः &c.

To RESULT, *v. n.* (Issue, proceed) उत्पन्न (c. 1. उत्पद्यते -पद्युं), समुत्पद्
जन् (c. 4. जायते, जनिन्तुं), उपपन्न (c. 4. सिध्यति, सेदुं), प्रभू
(c. 1. -भवति -यितुं), उद्भू, अनुभू in pass., प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं),
अनुवृत्, निःसृ, उद्भि.—(End in) अवसो (c. 1. -स्यति -सातुं), पयवसो,
नियद् in pass., विगम्, निर्गम्, अपगम्.

RESULT, *s.* (Consequence, issue) परिणामः, फलं, उत्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*,
प्रयुक्तिः *f.*, प्रयोगः, उत्पन्नं, उद्भूतं, निष्पन्नं, उत्तरं, फलमुत्तरं, फलोदयः,
फलोत्पत्तिः *f.*, निर्गमः, शेषः, अन्तः, उदकः, जन्म, अनुभवः, भव्यं, अनु-
सारः, अनुवर्त्तनं, अन्वयः, प्रत्ययः, अनुपपन्नः, योगः, कार्यं, अर्थः, फलि-
तार्थः, अवसानं, अवसायः, पयवसानं, गुणः, परिपाकः, see EFFECT;
'unexpected result,' विपाकः; 'happy result,' शुभफलं.—
(Result of reasoning, conclusion) सिद्धान्तः, सिद्धिः *f.*, निश्चि-
तार्थः, मथितार्थः, निश्चीतार्थः, उपपत्तिः *f.*, अनुभूतिः *f.*, अनुमितिः *f.*,
पटितार्थः.

RESULTING, *part.* प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, जातः -ता -तं, जनितः
&c., जन्मः -न्या -न्यं, उद्भूतः &c., अनुवृत्तः -न्ना -न्नं, प्रवृत्तः &c., अनु-
सारी -रिणी &c., अनुयायी &c., फल in comp., प्रभव in comp.,
उद्भव in comp.; 'pain resulting from sin,' पापप्रयुक्तं दुःखं;
'fever resulting from fasting,' उपवासप्रयुक्तो ज्वरः; 'obedience
resulting from fear,' भयप्रयुक्ता भक्तिः; 'resulting from that,'
तत्फलः -ला -लं.

RESUMABLE, *a.* प्रत्याहरणीयः -या -यं, प्रत्याहार्यः -र्या -र्यं, अवहार्यः &c.

RESUME, *s.* सारः, सारार्थः, सारसंग्रहः, संग्रहः, उपसंहारः.

To RESUME, *v. a.* (Take back or again) पुनर् आदा (c. 3. -ददाति

-दत्ते -दातुं), प्रत्यादा, पुनर् यद् (c. 9. गृह्णाति, यहीतुं), प्रत्याह (c. 1. -हरति -हर्तुं), पुनर् चाह, पुनर् ह, अपह, अनुप्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), पुनः प्राप्, प्रत्यवाप्, पुनर् लभ.—(Take up again after interruption, begin again) प्रकृतम् or प्रस्तुतम् or मूलविषयम् अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), प्रकृतप्रसङ्गं कृ, प्रकृतानुसरणं कृ, पुनर् आरम्भ (c. 1. -रभते -रभ्तुं), पुनःप्रसङ्गं कृ, पुनर् बद् or बू; 'he resumed,' पुनराह.

RESUMED, *p. p.* प्रत्याहृतः -ता -तं, अपहृतः &c., पुनर्गृहीतः -ता -तं.

RESUMING, *part.* दत्तापहारी -रिणी -रि (न्), प्रत्याहारकः -का -कं.

RESUMPTION, *s.* प्रत्याहरणं, प्रत्याहारः, पुनराहरणं, पुनर्हरणं, अपहारः, अपहरणं, पुनर्ग्रहणं, प्रत्यादानं, पुनरादानं; 'of a grant,' दत्तापहारः, दत्तापहरणं.

RESURRECTION, *s.* मृतोत्थानं, मृतोत्थितिः *f.*, मृतलोकोत्थानं, पुनरुत्थानं, पुनरुत्थितिः *f.*, मृतपुनरुत्थानं, व्यादिने or विचारदिने मृतलोकानां पुनरुत्थितिः *f.* or श्मशानादुत्थितिः *f.*; 'resurrection day,' मृतोत्थानकालः.

TO RESUSCITATE, *v. a.* प्रतिजीव (c. 10. -जीवयति -यितुं), संजीव, उज्जीव, जीव, पुनः संजीव -वां कृ, उत्था in caus. *See* TO REVIVE.

RESUSCITATED, *p. p.* संजीवितः -ता -तं, प्रतिजीवितः &c., पुनः संजीवीकृतः &c.

RESUSCITATION, *s.* प्रतिजीवनं, संजीवनं, पुनः संजीवीकरणं, पुनरुत्थापनं.

RETAIL, RETAILING, *s.* अल्पविक्रयः, खण्डविक्रयः, क्षुद्रविक्रयः, अल्पपण्या, अल्पविपणः, अल्पवाणिज्यं, खण्डवाणिज्यं, क्षुद्रवाणिज्यं.

TO RETAIL, *v. a.* अल्पशः or खण्डशो विक्री (c. 9. -क्रीणाति -णीते -क्रेतुं), अल्पविक्रयं कृ, खण्डविक्रयं कृ, अल्पपण्यां कृ, यस् (c. 1. पणते -णितुं), खण्डवाणिज्यं कृ.

RETAILER, *s.* खण्डविक्रयी *m.* (न्), खण्डविक्रयकारी *m.*, अल्पविक्रयकारी *m.*, विपणी *m.* (न्), प्रापणिकः, आपणिकः, खण्डवाणिज्यकृत् *m.*, खण्डवणिक *m.* (ञ्).

TO RETAIN, *v. a.* (Keep, hold) धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), सम्धृ, धा (c. 3. दधाति, धसे, धातुं), रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं), संरक्ष, अभिरक्ष, धारय कृ.—(Keep back) विधृ, नियह, विनियह सन्नियह, संह, उपसंह.—(Hire, engage) वेतनेन or मृत्येन ग्रह, निरूपितवेतनं प्रतिज्ञाय कर्मेणि नियुज् or स्वा in caus.—(Remember), *see* the word.

RETAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, धारितः &c., विधृतः &c., स्थापितः &c.

RETAINER, *s.* (Dependant, adherent) आश्रितः, आश्रयी *m.* (न्), अनुचरः, अनुजीवी *m.* (न्), उपजीवी *m.*, भाक्तिकः, भूयः, अवलम्बी *m.*, अनुपङ्गी *m.*, अनुगामी *m.*, अनुचारी *m.*, अनुयायी *m.*, अनुगः, सपथः, सेवकः, पार्थकः; 'an old retainer,' चिराश्रितः, चिरसेवकः; 'body of retainers,' परिवारः, भूयवर्गः, सेवकवर्गः, अनुयायिवर्गः.

RETAINING, *s.* धारणं, धरणं, धृतिः *f.*, रक्षणं, नियोजनं, स्थापनं.

TO RETALIATE, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रकृ, प्रत्यपकृ, वैरप्रतिकारं कृ, प्रत्यपकारं कृ, प्रतिफल (nom. प्रतिफलयति -यितुं), प्रतिफलं दा, प्रतिबालं कृ, प्रतिहिंस (c. 7. -हिनसि, c. 1. -हिंसति -सितुं), प्रतिहिंसां कृ, वैरमुक्तिं कृ, वैरोद्धारं कृ, निर्यत् (c. 10. -यातयति -यितुं), वैरनिर्यातनं कृ.

RETALIATED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, विप्रतिकृतः &c., विप्रकृतः &c., प्रत्यपकृतः &c., प्रतिफलितः -ता -तं, निर्यातितः -ता -तं.

RETALIATION, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रतिकर्म *n.* (ञ्), विप्रतिकारः, विप्रकारः, विप्रकृतिः *f.*, प्रत्यपकारः, वैरप्रतिक्रिया, वैरप्रतिकारः, प्रतिविधिः *m.*, प्रतिफलं, प्रतिबालः, प्रतिहिंसा, वैरमुक्तिः *f.*, 686

वैरोद्धारः, निर्यातनं, वैरनिर्यातनं, अपकारः, अपक्रिया, अपकरणं, समाधिः *m.*, सुहं.

TO RETARD, *v. a.* (Diminish the velocity of motion) वेगरोधं कृ, वेगावरोधं कृ, वेगं or गतिं रुध (c. 7. रुधति, रोधुं) or अवरुध or विधृ (c. 10. -धारयति -यितुं), वेगविधरणं कृ, वेगविलम्बनं कृ, गतिविलम्बनं कृ, गतिमन्दतां कृ, मन्दगति -तिं -ति कृ.—(Cause delay) विलम्ब (c. 10. -लम्बयति -यितुं), विलम्बं कृ, मन्दतां कृ, मन्द -न्दां कृ.—(Hinder) रुध, निरुध, प्रतिरुध, अवरोध, संरुध, बाध, सम्भ, प्रतिबन्ध.

RETARDATION, RETARDING, *s.* वेगरोधः, वेगावरोधः, वेगविधरणं, वेगविलम्बनं, गतिविलम्बनं, गतिप्रतिबन्धः, वेगसंकोचः, रोधः, अवरोधः, विलम्बनं.

RETARDED, *p. p.* रुधवेगः -गा -गं, अवरुधवेगः &c., रुधगतिः -तिः -ति, अवरुधगतिः &c., विलम्बितः -ता -तं, विलम्बितवेगः -गा -गं, विलम्बितगतिः -तिः -ति, विधारितवेगः &c.; 'gradually retarded motion,' क्षीयमाणो वेगः, क्षीयमाणा गतिः.

RETARDING, *part.* विलम्बी -विनी &c., वेगरोधकः -का -कं, वेगावरोधकः &c.

TO RETCH, *v. n.* वमितुं or रुदयितुं यत्नं कृ or उद्यमं कृ or उद्यम, वमनोद्यमं कृ.

RETENTION, *s.* धारणं -णा, धृतिः *f.*, धरणं, आग्रहः, ग्रहः, संग्रहः -हणं.—(Faculty of the mind) धारणाशक्तिः *f.*, धारणा, स्मृतिः *f.*, मेधा.

RETENTIVE, *a.* (As memory) धारणावान् -वती -वत् (न्), धारणाशक्तिविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, धारणाशक्तियुक्तः -क्ता -क्तं.—(Retaining) धारकः -का -कं, धरः -रा -रं, आग्रही -हिणी &c.; 'of moisture,' क्लेदधारकः -का -कं; 'of life,' दुर्भरः -रा -रं.

RETENTIVENESS, *s.* धारणाशक्तिः *f.*, धारणक्षमता, धारकत्वं, धृतिः *f.*, दृढता.

RETICULAR, RETICULATED, *a.* जालाकारः -रा -रं, जालाकृतिः -तिः -ति, जालरूपः -पा -पं, व्यासस्तरैस्त्राविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, जालवद् अनुरालविशिष्टः &c.

RETICULATION, *s.* जालकर्म *n.* (न्), जालाकारकर्म *n.*, जालवत्कर्म *n.*

RETICULE, *a.* स्त्रीलोकेन हस्तेन भूतं सूच्यादिधारणयोग्यो लघुकोपः.

RETINA, *s.* नेत्रान्तःस्थितचित्रपटं, नेत्रान्तःस्थचित्रपटं.

RETINUE, *s.* परिवारः, परिवर्हः, वर्हः, परिग्रहः, तन्त्रं, परिकरः, परिजनः, परिजनाः *m. pl.*, परिचराः *m. pl.*, अनुचराः *m. pl.*, परिचरवर्गः, सहचरवर्गः, भूयवर्गः, परिच्छदः.

TO RETIRE, *v. n.* अपगम (c. 1. -गमति -गमिष्यति), अपगम, परावृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), प्रतिनिवृत्, निवृत्, पार्श्वे परावृत्, अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थातुं), अपवृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), अपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अपगम, चल् (c. 1. चलति -लितुं), पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय.—(Retire into privacy or private life) विविक्ततां or विविक्तवृत्तिम् आस्था or सेव, सर्वसङ्गान् सपथस् (c. 4. -अस्थति -सितुं) or सङ्गं, सङ्गसपथां कृ, गृहसपथां कृ, विविक्तदेशे वस.

RETIRED, *a.* (Sequestered, secluded) विविक्तः -क्ता -क्तं, विजनः -ना -नं, निभूतः -ता -तं, एकान्तः -न्ता -न्तं, निर्जनः &c., निःशलाकः -का -कं.—(Secret) गूढः -ढा -ढं, गुप्तः -ता -तं, प्रच्छन्नः -न्ता -न्तं; 'a retired spot,' विविक्तस्थानं, निर्जनस्थानं, निर्जनदेशः, रहःस्थानं; 'a place whence water has retired,' परापः -पा -पं, यरेपः -पा -पं; 'leading a retired life,' विविक्तसेवी -विनी -वि (न्).

RETIREMENT, *s.* (Act of retiring) परावृत्तः -त्तनं, प्रतिनिवर्तनं, निवर्तनं, पार्श्वपरिवर्तनं, अपगमः -गमं, अपसरणं, अपगमः -गमं, पलायनं.—(Act of retiring into privacy or private life) विविक्तसेवनं, विविक्तवृत्तिसेवनं, विविक्तवाससेवनं, विविक्तदेशे वासः, सङ्गसपथासः, गृहसपथासः.—(Private or retired life or state) विविक्तता -तं,

विचित्रवृत्तिः *f.*, विचित्रज्ञाः, इकात्मता, इकात्मवृत्तिः *f.*—(Place of retirement) विचित्रस्थानं, निर्जनस्थानं, निभृतस्थानं, निवृत्ताः.
 RETIRING, *part. or a.* (Withdrawing) परावर्त्तनी - र्त्तनी - र्त्ति (न), अपावर्त्तनी - र्त्तनी - र्त्ति (न), परावर्त्तनी &c.—(Not forward or bold) विचित्रसेवी &c., इकात्मसेवी &c., विचित्रप्रियः - या - यं, इकात्मप्रियः &c., अपावर्त्तनी - र्त्तनी - र्त्ति, अपावर्त्तनी - र्त्तनी - र्त्ति, नन्दात्मविशिष्टः - र्त्तनी - र्त्ति, नन्दात्मविशिष्टः - र्त्तनी - र्त्ति. See RESERVED.
 RETORT, *v. a.* प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति - क्षिपुं), प्रत्यवक्षिप्, पुनः क्षिप् or अवक्षिप्, प्रतिकृ, प्रत्याह in caus. (-रोपयति - विभुं). See TO RECRIMINATE.
 RETORT, *v. n.* प्रत्यवद (c. 1. -वदति - दिवुं), प्रत्यवद कृ, प्रत्यवक्षेयं कृ, प्रत्युत्तरं कृ, प्रतिनिन्द (c. 1. -निन्दति - निन्दुं), पुनर् निन्द, प्रत्यारोपं कृ.
 RETORT, *s.* (Return of an accusation or incivility) प्रत्यववादः, प्रत्यवक्षेयः, प्रत्यारोपः, प्रत्यभियोगः, प्रत्युत्तरं, प्रतिनिन्दा, विप्रकृतिः *f.*, विप्रकारः, विप्रतिकारः, प्रतिकारः.—(Vessel in chemistry for distillation) चक्रः, चक्रयन्त्रं, मूषः - यी - या - यिका; 'glass retort,' काचचक्रः, काचचक्रयन्त्रं.
 RETRACE, *v. a.* (One's steps) निवृत्त, प्रतिनिवृत्त. See TO RETURN.
 RETRACT, *v. a. or n.* कथितत्यागं कृ, उक्त्यागं कृ, उक्तासीकारं कृ, कथितासीकारं कृ, उक्तप्रत्यादेशं कृ, व्यतिक्लानं कृ, अनुशयं कृ, निवृत्त (c. 1. -वर्त्तते - र्त्ति) with abl.; 'induce to retract,' निवृत्त in caus. See TO RECENT, RECALL.
 RETRACTION, RETRACTION, *s.* कथितत्यागः, उक्त्यागः, उक्तप्रत्यादेशः, उक्तासीकारः, कथितासीकारः, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, अनुशयः, व्यतिक्लानः. See RECENTATION.
 RETRACTED, *p. p.* अनुशयितः - ता - तं, प्रत्यादिष्टः - र्त्तनी - र्त्ति, व्यतिक्लानः - ता - तं.
 RETREAT, *s.* (Act of retiring) अपक्रमः - नन्, अपसरणं, अपयानं, परावर्त्तनी, परावृत्तिः *f.*, अपावर्त्तनी, अपावृत्तिः *f.*, परिवर्त्तनी - र्त्तनी, विप्रयार्थं, प्रतिप्रयार्थं, अपावः, अपगमः - नन्, उपक्रमः, निवर्त्तनं, प्रतिनिवर्त्तनं, वक्रमः.—(Of an army) पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, द्रावः, विद्रवः, प्रद्रावः, सन्द्रावः, उद्रावः, द्रवः, संयुगे निवर्त्तनं.—(Place of retirement) विचित्रस्थानं, विचित्रज्ञाः, निर्जनस्थानं, निर्जनदेशः, निभृतस्थानं, रहःस्थानं, परावर्त्तनस्थानं.
 RETREAT, *v. n.* (Retire) अपक्रम (c. 1. -क्रामति - क्रामि), अपक्रम, परावृत्त, अपया, अपगम, see TO RETIRE.—(As an army) पलाय (c. 1. -पलायते - विभुं, rt. इ), विपलाय, प्रपलाय, सन्पलाय, प्रद्रव (c. 1. -द्रवति - द्रोतुं), विद्रव, विप्रद्रव, अपयाव (c. 1. -धावति - विभुं), प्रधाव.—(Withdraw into privacy), see TO RETIRE.
 RETREATED, *p. p.* परावृत्तः - ता - तं, अपावृत्तः &c., पलायितः - ता - तं.
 RETRENCH, *v. a.* (Cut off, curtail) छिद् (c. 7. -छिनत्ति, छेदुं), अवच्छिद्, अवकृत् (c. 6. -कृति - कर्त्ति), लृ (c. 9. -लुनाति, लुवि), लृप् (c. 6. -लुम्यति, लोतुं), लृक्ष, छेदनं कृ.—(Lessen expenses, &c.) व्ययं न्यूनीकृ or अस्वीकृ or हृ in caus. or संहृ.
 RETRENCHMENT, *s.* छेदः, अवच्छेदः, लोपः, व्ययच्छेदः, व्ययलोपः, न्यूनव्ययः.
 RETRIBUTION, *s.* प्रतिफलं, प्रतिक्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकारः, निष्कृतिः *f.*
 RETRIBUTIVE, RETRIBUTORY, *a.* प्रतिफलप्रदः - दा - दं, प्रतिफलदायकः - का - यिका - के, प्रतिफलदः &c., परिशोधकः - का - कं, प्रतिकारकः - का - कं, प्रतिकारी - रिणी - रि (न).
 RETRIEVABLE, *a.* उद्धारणीयः - या - यं, पुनरुद्धारणीयः &c., पुनःप्रापणीयः &c.
 TO RETRIEVE, *v. a.* उद्धारु (c. 1. -हृति - हृनुं), अनुद्धारु, पुनर् उद्धारु, पुनः प्राप् (c. 5. -प्राप्ति - प्राप्), पुनर् लभ, पुनर् जानी, उद्धारं कृ, उद्धारणं

कृ. See TO RECOVER, RESTORE.

RETRIEVED, *p. p.* उद्धारुतः - ता - तं, अनुद्धारुतः &c., पुनः प्राप् - ता - तं.
 TO RETROCEDE, *v. n.* प्रतिगम (c. 1. -गच्छति - गच्छुं), विपरीतं गम, परावृत्त.
 RETROCESSION, *s.* प्रतिगमनं, पश्चात्तमनं, विपरीतगमनं, परावर्त्तनं.
 RETROGRADATION, *s.* प्रतिगमः, व्यतिक्लानः, विपरीतगतिः *f.*, वक्रमतिः *f.*
 RETROGRADE, *a.* विपरीतगामी - मीनी - मि (न), प्रतिगामी &c., व्यतिक्लानः - का - नं, विपरीतगतिकः - का - कं, परावृत्तः - ता - तं, प्रतीयः - या - यं, प्रातोपिकः &c.—(In astronomy) वक्रमतिः - ति - ति, वक्रमः - का - कं.
 TO RETROGRADE, *v. n.* (Go backward) परावृत्त (c. 1. -वर्त्तते - र्त्ति), विपरीतं गम (c. 1. -गच्छति, गच्छुं), प्रतिगम, पश्चाद् गम, प्रतिगम (c. 1. -क्रामति - क्रामि), व्यतिक्लान, व्यतिक्लानं कृ.—(Decline) क्षीयस्वः - स्वा - स्वं भू, मूलसंस्वाद भंश. See TO DEGENERATE, DECLINE.
 RETROGRESSION, *s.* पश्चात्तमनं, विपरीतगमनं, प्रतिगमनं, व्यतिक्लानः.
 RETROSPECT, *s.* गतावलोकनं, अतीतावलोकनं, गतकालावलोकनं, अतीतकालावलोकनं, भूतावलोकनं, भूतकालावलोकनं, अनुदर्शनं, अनुदृष्टिः *f.*, पश्चाद्दर्शनं, पश्चाद्दृष्टिः *f.*, पश्चादवलोकनं, अन्वयलोकनं.
 RETROSPECTIVE, *a.* (Looking back) पश्चाद्दर्शी - र्शीनी - र्शि (न), पश्चादवलोकनी &c., गतावलोकनी &c., गतकालावलोकनी &c., अनुदर्शी &c.—(Relating to what is past) गतापेक्षकः - का - कं, भूतापेक्षकः &c., अतीतापेक्षकः &c., गतकालापेक्षकः &c., गतकालापेक्षी - क्षिणी &c., गतकालसापेक्षः - खा - खं, भूतकालसापेक्षः &c.
 RETROSPECTIVELY, *adv.* गतापेक्षया, गतकालापेक्षया, गतकालसापेक्षं, भूतापेक्षया.
 TO RETURN, *v. n.* (Come back, go back) पुनर् आगम (c. 1. -गच्छति - गच्छुं), प्रत्यागम, प्रतिगम, निवृत्त (c. 1. -वर्त्तते - र्त्ति), प्रत्यावृत्त, प्रतिनिवृत्त, सन्निवृत्त, पर्यावृत्त, उपावृत्त, व्यावृत्त, विनिवृत्त, आवृत्त, पुनर् आवृत्त, प्रतिया (c. 2. -याति - तु), प्रत्यावा, पुनर् आया, प्रत्युपया, प्रत्ये (c. 2. -प्रयैति - तु, rt. इ), पुनर् ह, प्रतिगम (c. 1. -क्रामति - क्रामि), प्रतिपद (c. 4. -पद्यते - पद्युं), पुनर् अभिष्ट, पुनर् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति - म्यातुं), प्रत्युपस्था, पुनर् आगम; 'he returned to the place whence he came,' प्रतिगमय यथागतं.—(Turn back or round) परावृत्त, परिवृत्त, पर्यावृत्त, परिवर्त्तनं कृ.—(Answer), see REJOIN, RETORT.
 TO RETURN, *v. a.* (Give back) प्रतिदा (c. 3. -ददाति - दातुं), पुनर् दा, परिदा, प्रत्यु in caus., पुनर् कृ, प्रतिपद, see TO RESTORE.—(Bring or send back) पुनर् नी or जानी, पुनर् जानी in caus. (-नाययति - यितुं), पुनर् गम in caus., पुनः प्राप् in caus.—(Give in recompense) प्रतिकृ, प्रतिकर्त्त दा, प्रतिकर्त्त दा, प्रतिदा; 'to return a benefit,' प्रत्युपकृ; 'an injury,' प्रत्यपकृ, प्रतिहिंस, प्रतिहिंसा कृ; 'to return evil for good,' परेयोपकारे कृते प्रत्युपकारं कृ or आचर, उपकारात् प्रति अपकारं कृ, उपकारं प्राप्य अपकारं कृ; 'to return good for evil,' परेयोपकारे कृते प्रत्युपकारं कृ or आचर.—(Render an official account), see TO REPORT.
 RETURN, *s.* (Coming back) पुनरागमनं, प्रत्यागमः - नन्, प्रतिगमनं, प्रत्यावृत्तिः *f.*, प्रत्यावर्त्तनं, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, प्रतिनिवृत्तिः *f.*, सन्निवृत्तिः *f.*, पर्यावृत्तिः *f.*, पर्यावर्त्तनी - र्त्तनी, पुनरावृत्तिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, परावृत्तिः *f.*, उपयातं.—(Turning back or round) परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, परिवृत्तिः *f.*—(Periodical revolution) परिवर्त्तनी - र्त्तनी, परिवृत्तिः *f.*, पुनरावर्त्तनी, पुनरावृत्तिः *f.*, विपरीतः, पर्यायः, पर्यायः; 'of the seasons,' ऋतुपरिवर्त्तनी, ऋतुपर्यायः.—(Repayment) प्रतिदानं, परिदानं.—(Requital) प्रतिक्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकर्म *n.* (न),

(In law, overthrow a decision) परावृत्त, परावर्तनं कृ, परावृत्तिं कृ.
 EVERSE, *s.* (Change, vicissitude) परावर्तनं, परिवृत्तिः *f.*, आवृत्तिः *f.*,
 पर्ययः, अवस्थांतरं, परिवर्तनः, विचारः.—(The contrary) विपक्ष्यः,
 विपक्षीयः, व्यत्ययः, व्यत्यासः, विपरीतः, विपरीतः, विपरीतः,
 व्यतिक्रमः, विपक्षः, प्रतिपक्षः.—(Reverse of) expressed by इतर,
see OPPOSITE, *a.*—(Misfortune) कार्यविपत्तिः *f.*, *see* MISFORTUNE.
 EVERT, *a.* विपरीतः—ता-तं, विपक्ष्यः—स्ता-स्तं, व्यत्यस्तः &c., व्यति-
 क्रमः—स्ता-स्तं, विरुद्धः—स्ता-स्तं, अपसव्यः—व्या-व्यं, प्रसव्यः &c.,
 सव्यः &c., प्रतीपः—या-यं, विप्रतीपः &c., प्रतीकः—का-कं, विपक्षः—
 खा-खं, प्रतिपक्षः &c., विलोमः—मा-मं, प्रतिलोमः &c., प्रतीपिकः—
 की-कं, अर्वाचीनः—ना-नं, प्रतिकूलः—ला-लं, वामः—मा-मं; 're-
 verse order,' व्यतिक्रमः.

EVERSED, *p. p.* विपक्ष्यस्तः—स्ता-स्तं, पर्यस्तः &c., व्यतिक्रमः—स्ता-स्तं,
 व्यत्यस्तः—स्ता-स्तं, अपवृत्तः—स्ता-स्तं.—('Turned upside down or
 with the end downwards) अधोमुखीकृतः—ता-तं, अधोमुखः—स्ता-
 स्तं, अधःकृतः—ता-तं, अधोद्वारः—रा-रं, अधरायः—या-यं.—(As
 a sentence) परावृत्तः—ता-स्तं, परावर्तितः—ता-तं.

EVERSELY, *adv.* विपक्ष्येण, व्यतिक्रमेण, विपरीतं, विपरीतेन, आदिपश्चात्.
 EVERSIABLE, *a.* परावर्त्यः—स्ता-स्तं, परावर्तनीयः—या-यं, परिवर्तनीयः &c.
 EVERSION, *s.* परावर्तनं, परावृत्तिः *f.*, प्रत्यावर्तनं, प्रत्यावृत्तिः *f.*, पर्या-
 वृत्तिः *f.*, पर्यावर्तनं, परिवर्तनं, आवृत्तिः *f.*—(Succession, right to
 future possession) उत्तराधिकारः, अन्यभोगोत्तराधिकारः, अन्यभो-
 गोत्तरप्राप्तिः *f.*—प्रापणं.

EVERSIONARY, *a.* अन्यभोगोत्तरप्राप्यः—व्या-व्यं, अन्यभोगोत्तरप्रापणीयः—या-
 यं, उत्तरप्रापणीयः &c., उत्तरभोग्यः—ग्या-ग्यं, क्रमेण भोग्यः &c.

REVERT, *v. n.* प्रत्यावृत्तं (c. 1. -वर्त्तेते -वर्त्तितुं), परावृत्तं, पर्यावृत्तं, प्रति-
 निवृत्तं, परिवृत्तं, आवृत्तं, पुनर् आवृत्तं, प्रत्यागन्, पुनर् आगन्.

EVERTIBLE, *a.* परावर्त्यः—स्ता-स्तं, परिवर्तनीयः—या-यं, परिवर्त्यः &c.

REVIEW, *v. a.* (Look back on) पश्चाद् अवलोकं (c. 1. -लोकते
 -कितुं, c. 10. -लोकयति -यितुं), पश्चाद् दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अनु-
 दृश्, गतावलोकनं कृ, गताकालावलोकनं कृ, पश्चादवलोकनं कृ.—
 (Examine again, revise) पुनः परीक्षं (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), पुनर्
 निरूपं (c. 10. -रूपयति -यितुं), पुनर् अनुसन्ध्यां (c. 3. -दधाति -धातुं),
 पुनर् आलोकं or अवलोकं or समवलोकं or दृश्, पुनर् विचारं, पुन-
 र्विचारं कृ.—(Inspect) निरूपं, परीक्षं, अनुसन्ध्यां, दृश्.—(A book,
 &c.) काव्यग्रन्थादेर् गुणदोषो परीक्षं or प्रकाशं, गुणदोषविवेचनं कृ,
 दोषादोषविचारं कृ, ग्रन्थदोषादोषविचारं कृ.

VIEW, *s.* (Looking back) पश्चाद्दर्शनं, पश्चाद्दृष्टिः *f.*, पश्चादवलोकनं,
 अनुदर्शनं, अनुदृष्टिः *f.*, गतावलोकनं.—(Examining again) पुनः-
 परीक्षा, पुनर्निरूपणं, पुनर्ननुसन्धानं, पुनर्दर्शनं, पुनर्दृष्टिः *f.*, पुनर्विचारः.
 —(Inspection) निरूपणं, दर्शनं, निरीक्षणं, परीक्षणं.—(Of a book)
 काव्यग्रन्थादेर् गुणदोषविवेचनं or गुणदोषविचारः, ग्रन्थगुणदोषविवेचनं
 or गुणदोषप्रकाशनं or दोषादोषप्रकाशनं.

VIEWER, *s.* ग्रन्थदोषादोषप्रकाशकः, ग्रन्थगुणदोषविवेचकः—विचारकः.

REVILLE, *v. a.* तिरस्कृ, निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), आक्रुशं (c. 1.
 -क्रोशति -क्रोशुं), समाक्रुशं, भास् (c. 10. भास्वते -ति -यितुं), समास्ते,
 कुम्, अभिक्वस्, तर्जे, उपाह्वस्, अपवद्, जप्, अभिज्ञप्, क्षिप्, परि-
 क्षिप्, अभिक्षिप्, अतिहृ, मुहरीकृ, भष्, गुप् in des., अभिज्ञं, *see*
 To REPROACH, ABUSE; 'to revile in return,' प्रत्याक्रुशं.

REVILED, *p. p.* निन्दितः—ता-तं, तिरस्कृतः &c., आक्रुशः—हा-हं, उपाह्वः—
 -आ-अं, निर्भर्त्सितः &c., जुगुप्सितः &c., अभिज्ञः—स्ता-स्तं.

REVILER, *s.* निन्दकः, आक्रोशकः, आक्रोहा *m.* (द्रु), उपक्रोहा *m.*, निर्भर्त्सकः.
 REVILING, *s.* निन्दा—न्दनं, तिरस्कारः, आक्रोशः—शनं, उपक्रोशः, पारुष्यं,
 परुषोक्तिः *f.*, परुषवर्चनं, निर्भर्त्सनं, जुगुप्सा, भौक्ष्यं, अपवादः, अभि-
 वादः, तर्जनं, उपाह्वस्, कुत्सा—त्सनं, गालिप्रदानं, क्षेपः, अपक्षेपः,
 परिभाषणं.

REVISAL, *s.* पुनर्दृष्टिः *f.*, अनुदृष्टिः *f.*, अनुदर्शनं, पुनःशोधः—धनं, पुनःपरीक्षा.
 To REVISE, *v. a.* (Review), *see* the word.—(Amend) शुष् (c. 10.
 शोधयति -यितुं), परिशुष्, संशुष्, विशुष्, पुनः शुष्, शोधनं कृ, पुनःशोधनं कृ.

REVISED, *p. p.* शोधितः—ता-तं, पुनःशोधितः &c., पुनर्निरूपितः &c.

REVISION, *s.* पुनर्दृष्टिः *f.*, अनुदृष्टिः *f.*, पुनःशोधः—धनं, शुद्धिः *f.*, पुनरावृत्तिः *f.*

REVIVAL, *s.* (Return to life) पुनर्जीवनं, प्रतिजीवनं, सजीवनं, उज्जीवनं.
 पुनःप्राणनं, पुनर्जीवनप्राप्तिः *f.*, पुनश्चेतन्यप्राप्तिः *f.*, *see* RECOVERY.—
 (Return to a vigorous or healthy state) पुनःस्वास्थ्यप्राप्तिः *f.*,
 पुनःस्वास्थ्यं, समुत्थानं, समुत्थितिः *f.*, पुनःसंस्थितिः *f.*, पुनरुपस्थितिः *f.*,
 पुनःप्रवृत्तिः *f.*—(Recovery from misfortune) विपदुद्धारः, आपदु-
 द्धारः, पुनरुद्धारः.

To REVIVE, *v. n.* उज्जीव् (c. 1. -जीवति -यितुं), विजीव्, प्रतिजीव्, संजीव्,
 पुनर् जीव्, जीवनं or संज्ञं or चैतन्यं पुनः प्राप् or लभ् or आपद्
 or प्रतिपद्, समुत्था (c. 1. समुत्तिष्ठति -त्थातुं, rt. स्था), उत्था, प्रत्यापन्नं
 (c. 2. -प्राप्ति -तुं), समापन्नं, प्रत्यापन्नजीवनं—ना-नं भू, प्रत्यागतप्राणः—
 -या-यं भू, प्रत्यापन्नचेतनः—ना-नं भू. *See* To RECOVER.

To REVIVE, *v. a.* जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), प्रतिजीव्, संजीव्, उज्जीव्,
 पुनर् जीव्, पुनः सजीव्—वां कृ, पुनः सजीवीकृ, पुनर् उत्था in caus.
 (उत्थापयति -यितुं, rt. स्था) or समुत्था, पुनः संस्था, प्रत्यापन्नं (c. 10.
 -प्रापयति -यितुं), समापन्नं, *see* To RECOVER, *v. a.*—(Renew) नवीकृ.

REVIVED, *p. p.* प्रतिजीवितः—ता-तं, सजीवितः &c., पुनः सजीवीकृतः
 &c., प्रत्यापन्नजीवनः—ना-नं, प्रत्यागतप्राणः—खा-खं, प्रत्यापन्नसंज्ञः—ज्ञा-
 -ज्ञं, प्रत्यापन्नः—स्ता-स्तं, समापन्नितः—ता-तं. (Renewed) नवीकृतः—
 ता-तं, नवीभूतः &c.

REVOCABLE, *a.* परावर्त्यः—स्ता-स्तं, परावर्तनीयः—या-यं, लोप्यः—व्या-व्यं.

REVOCATION, *s.* परावर्तनं, परावृत्तिः *f.*, लोपः, खडनं, प्रत्यादेशः,
 अनुज्ञयः, विप्रतिपत्तिः *f.* *See* RECALL, REPEAL.

To REVOKE, *v. a.* परावर्तं कृ, परावृत्तं, लुप्, खड्, लोपं कृ, अनुज्ञयं कृ,
 प्रत्यादिशं (c. 6. -दिशति -देतुं). *See* To RECALL, REPEAL.

To REVOLT, *v. n.* शासनत्यागं कृ, अधिकारत्यागं कृ, राजद्रोहं कृ, राजा-
 भिद्रोहं कृ, स्वसामित्यागं कृ, स्वपक्षत्यागं कृ, द्रोहं कृ. *See* To REBEL.

REVOLT, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, शासनत्यागः, अधिकारत्यागः, स्वसामि-
 त्यागः, स्वपक्षत्यागः, शासनपरित्यागः, कोपः, प्रकोपः. *See* REBELLION.

REVOLTER, *s.* शासनत्यागी *m.* (न), राजद्रोही *m.*, स्वसामित्यागी *m.* (न).

REVOLTING, *a.* बीभत्सजनकः—का-कं, घृणोत्पादकः &c., अतिद्वेषजनकः
 &c., परमद्वेषजनकः &c., अत्यन्तद्वेषजनकः &c., गह्वः—स्ता-स्तं, गह्व-
 रीयः &c., कुत्सितः—ता-तं; 'revolting appearance,' बीभत्सदर्शनं.

REVOLUTION, *s.* (Revolving) परिवर्तनं, परिवर्तः, परिवृत्तिः *f.*, आवर्तनं,
 आवृत्तिः *f.*, आवर्तः, विपक्षः—स्तं, परिवर्तिः *f.*, परावृत्तिः *f.*, भ्रमणं,
 परिभ्रमणं, भ्रान्तिः *f.*, घूर्णः *f.*, घूर्णनं; 'of a wheel,' चक्रावर्तः.
 चक्रगतिः *f.*—(Motion of a body round a fixed point) भ्रमणं,
 परिभ्रमणं.—(Motion of any thing which brings it back to
 the same point) परिवृत्तिः *f.*, परिवर्तनं, आवर्तः, पुनरावर्तः, पर्ययः,
 पर्यायः, विपक्ष्यः; 'of the seasons,' ऋतुपर्यायः; 'of all the
 seasons,' सर्वर्तुपरिवर्तः; 'of employment or duty,' कर्मवि-
 पर्ययः; 'of time,' कालचक्र.—(Continued course) गतिः *f.*

प्रवृत्तिः *f.*, चक्रगतिः *f.*; 'of a planet,' ग्रहगतिः.—(Change in the government) राज्यपरिवर्तनं, राज्यरीतिपरिवर्तनं, राज्यव्यवस्था-परिवर्तनं, राज्यस्थितिपरिवर्तनं.

REVOLUTIONARY, *a.* राज्यपरिवर्तनसङ्गच्छी -स्थिनी &c., राज्यपरिवर्तकः -का -कं.

REVOLUTIONIST, *s.* राज्यपरिवर्तकः, राज्यरीतिपरिवर्तकः, राज्यस्थितिपरिवर्तकः.

To REVOLVE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), विवृत्, सम्प्रतिवृत्, विपरिवृत्, आवृत्, आवृत्, भ्रम् (c. 4. भ्रम्यति, c. 1. भ्रमति -भ्रितुं), परिभ्रम्, घूर्ण (c. 1. घूर्णीति -ते -घितुं), विघूर्ण, आवर्ण, परिघूर्ण, लुट् (c. 6. लुठति -ठितुं), लुट् (c. 1. लोटति -ठितुं); 'the earth revolves on its own axis,' स्वाक्षोपरि भ्रमति पृथिवी; 'pains and pleasures revolve like a wheel,' चक्रवत् परिवर्तन्ते दुःखानि च सुखानि च.

To REVOLVE, *v. a.* (Cause to turn round) भ्रम् in caus. (भ्रमयति, भ्रमयति -यितुं), परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), विवृत् आवृत्, घूर्ण in caus. (घूर्णयति -यितुं), परिघूर्ण, विघूर्ण, आवर्ण, संवृ (c. 10. -सारयति -यितुं), लुट् (c. 10. लोटयति -यितुं) or लुट्.—(In the mind) मनसा विचर (c. 10. -चारयति -यितुं) or विगण् or विमृश् or वितर्क or विवेचनं कृ.

REVOLVED, *p. p.* परिवर्त्तितः -ता -तं, परिवृत्तः -ता -तं, परावृत्तः &c., विवृत्तः &c., विवर्त्तितः -ता -तं, भ्रान्तः -ता -तं, घूर्णितः &c.; 'in the mind,' मनसा विचारितः &c.

REVOLVING, *part.* परिवर्त्तनी -वर्त्तनी (न), परिवर्त्तमानः -ता -नं, विवर्त्तमानः &c., आवर्त्तमानः &c., भ्रमन् -भ्रमन् -मत् (त्), भ्रमी -भ्रमी &c., घूर्णयमानः &c.

REVULSION, *s.* विपरीतकर्षणं, यथात्कर्षणं, प्रतिकर्षणं, पराकर्षणं.

To REWARD, *v. a.* पारितोषिकं दा, वरं दा, प्रतिफलं दा, फलं दा, दानेन परितुष् (c. 10. -तोषयति -यितुं) or सन्तुष् or सम्भू (c. 10. -भावयति -यितुं), दक्षिणां दा, प्रतिफल (nom. प्रतिफलयति -यितुं). See To RECOMPENSE, REQUITE.

REWARD, *s.* पारितोषिकं, प्रतिफलं, फलं, दक्षिणा. वरः, वेतनं, प्रतिदानं, मानं, बहुमानं, see RECOMPENSE; 'worthy of a reward,' दक्षिणाहे -हे -हं, दक्षिणीयः -या -यं, दक्षिण्यः -स्या -स्यं; 'the reward of learning,' विद्यावरः.

REWARDED, *p. p.* गृहीतपारितोषिकः -का -कं, गृहीतदक्षिणः -या -यं, गृहीतवेतनः -ता -नं, प्रतिफलितः -ता -तं, परितोषितः &c., दानपरितोषितः &c.

REWARDER, *s.* फलदाता *m.* (नृ), प्रतिफलदः, वरदाता *m.*, वरदः.

RHAPSODIC, RHAPSODICAL, *a.* अससङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अवङ्गः &c., असङ्गतः -ता -तं, विसङ्गतः &c., अयुक्तिकः -का -कं, अनर्थकः &c., निरन्वयः -या -यं, अनन्वितः -ता -तं.

RHAPSODY, *s.* अससङ्गकाव्यं, अससङ्गवाक्यं, असङ्गतवाक्यं, अससङ्गकविता.

RHETORIC, *s.* अलङ्कारविद्या, अलङ्कारशास्त्रं, शब्दालङ्कारविद्या, काव्यालङ्कारादिविषयकः विद्या, शब्दालङ्कारः, वाङ्मयविद्या, साहित्यशास्त्रं, प्रवचनविद्या, प्रवचनशास्त्रं, पराधीनमानं, वाङ्मयं.

RHETORICAL, *a.* अलङ्कारिकः -की -कं, अलङ्कारविद्यासङ्गच्छी -स्थिनी -स्थिनी (न), अलङ्कारशास्त्रसङ्गच्छी &c., अलङ्कारी &c., अलङ्कारविषयकः -का -कं, अलङ्कारकः -पा -पं, प्रवचनविद्यासङ्गच्छी &c., वाङ्मयः -यी -यं; 'rhetorical expression,' अलङ्कारः.

RHETORICALLY, *adv.* अलङ्कारविद्यानुसारेण, अलङ्कारशास्त्रानुसारेण, अलङ्कार-रूपेण.

RHETORICIAN, *s.* अलङ्कारविदः, अलङ्कारशास्त्रज्ञः, अलङ्कारशास्त्रपरिज्ञः, अलङ्कारशास्त्राध्यापकः, प्रवचनपटुः *m.* See ORATOR.

RHEUM, *s.* श्लेष्मा *m.* (न), श्लेष्मणः, दूषिः -घी *f.*, दूषिका, दूषीका, श्लेदनः, श्लेदकः, वारुहं, पित्रेकः.

RHEUMATIC, *a.* (Pertaining to rheumatism) वातरोगसङ्गच्छी -स्थिनी &c., वातुलः -ला -लं, वातीयः -या -यं.—(Affected with it) वातरोगी -गिणी -गि (न), वातग्रस्तः -स्ता -तं, वातुग्रस्तः &c., वातुलः -ला -लं, वातूलः &c., वातकी &c., वाताहतः -ता -तं, वातोपहतः &c., पवनाहतः &c.

RHEUMATISM, *s.* वातरोगः, वायुरोगः, वातामयः, वातव्याधिः *m.*, वातः, वायुः *m.*, रसवातः, अनिलामयः, अनिलरोगः, अनिलः, धनुर्वीतः, पटीरं, गृध्रवी; 'acute rheumatism,' वातरक्तं, वातगुल्मः, वातशोणितं; 'chronic, from dyspepsia,' आमवायुः *m.*, आमवातः; 'rheumatism in the joints,' सन्धिवातः, सन्धिवायुः *m.*; 'shooting rheumatism in the bones,' अस्थिशूलः -लं, अस्थिशोदः.

RHEUMY, *a.* श्लेष्मलः -ला -लं, श्लेष्मणः -या -यं, श्लेष्मवान् -वती -वत् (त्), श्लेष्मण्यः -यी -यं, श्लेष्मयुक्तः -क्ता -कं; 'rheumy eyed,' क्षिप्ताक्षः -जा -जं. See BLEAR-EYED.

RHINOCEROS, *s.* खड्गः, खड्गी *m.* (न), एकशृङ्गः, गजः -जकः, गजशृङ्गः, एकचरः, वनोत्साहः, तैतिलः; 'its horn,' खड्गः; 'the female,' खड्गधेनुः *f.*

RHOMB, RHOMBUS, *s.* विषमचतुरस्रं, विषमचतुष्कोणः.

RHUBARB, *s.* रेवसं, रेवाचिनी. These are Mahrattī words.

RHYME, *s.* (Correspondence of sounds in poetry) यमकः -कं. अन्ययमकः -कं, अन्यशब्दयमकः -कं, अन्यशब्दसमता, अनुप्रासः, निशस्वरं.—(A word to correspond in sound to another) यमकशब्दः यमकः -कं.—(Poetry) कविता, काव्यं.

To RHYME, *v. n.* (Correspond in sound) यमकः -का -कं भू, यमकशब्दो भू.—(Make rhyme) कवितां कृ, काव्यं कृ, अनुप्रासं कृ.

RHYMELESS, *a.* यमकहीनः -ना -नं, अयमकः -का -कं, अननुप्रासः -सा -तं.

RHYTHM, RHYTHMUS, *s.* तालः, लयः, गाथा, तालबन्धनं, तालबद्धता.

RHYTHMICAL, *a.* तालबद्धः -ङ्गा -ङ्गं, लयबद्धः &c., तालसङ्गच्छी -स्थिनी &c.

RIB, *s.* (Bone of an animal) पशुका, पाशुका, पशुः *m.*, पार्श्वस्थि *n.* पार्श्वकः, वक्रिः *m.*; 'the ribs collectively,' पञ्जरं -रः, पिञ्जरं -रः पार्श्वं.—(Of a boat) पोलिन्दः.—(Of an umbrella, &c.) शलाका —(A thin slip of wood), शलाका.—(A prominent line) रेखा

RIBALD, *a.* दुर्मैकः -जा -जं, अशुद्धभावी -विषी -वि (न), अवाच्यभाष &c., अवाच्यः -या -यं, अवचः &c., गह्वः -हो -हं, दुर्लभः -क्ता -तं कुलितः -ता -तं.

RIBALDRY, *s.* दुर्लभः *f.*, दुर्वचनं, कुलितवाक्यं, अवचं, अवाच्यं, व्यङ्गं.

RIBBED, *p. p.* or *a.* शलाकः -का -कं, शलाकी -किनी &c., रेखाङ्कितः -ता -तं.

RIBBON, RIBAND, *s.* पट्टः, दुर्बलपट्टः, दीर्घदुर्बलपट्टः, दीर्घपट्टः, चन्दनं

RICE, *s.* (The grain in the husk) शालिः *m.*, व्रीहिः *m.*, धानं धान्योन्नमं, सस्रकारिः *m.*, जीवसाधनं.—(The grain without the husk, or after threshing) तदुलः, धान्यास्थि *n.*, धान्यसारः, शालि सारः; 'a grain of rice,' तदुलकणः.—(Wild rice) नीवार 'a grain of it,' नीवारकणः.—(A white rice growing in deep water) कलमः.—(Red sort, growing in moist soil) बहिकः -का; 'fit for growing it,' बहिकः -या -यं.—(Large or fragrant sort) महाव्रीहिः *m.*, महाशालिः *m.*—(New rice) नवधानं, नवान्नं. One hundred and eighty varieties of rice

अभिहित, अवशिष्ट, आशिष्ट. See To DERIDE.

RIDICULED, *p. p.* उपहासितः-ता-तं, अवहासितः &c., आशिष्टः-ता-तं.

RIDICULOUS, *a.* उपहास्यः-स्या-स्यं, अवहास्यः &c., परिहास्यः &c., हास्यः &c., हास्यजनकः-का-कं, हासजनकः, हासकरः-री-रं, हास्योत्पादकः &c., हासोत्पादकः &c., उपहासयोग्यः-ग्या-ग्यं, उपहासाहेः-ही-हं, उपहासविषयः-या-यं, हास्यास्पदः-दा-दं, तथ्यः-क्या-क्यं.

RIDICULOUSLY, *adv.* हास्यप्रकारेण, उपहास्यप्रकारेण, उपहास्यं.

RIDICULOUSNESS, *s.* उपहास्यता, अपहास्यता, परिहास्यता, हास्यत्वं.

RIDING, *s.* अश्वारोहणं, हयारोहः, अश्वारोहणविद्या, अश्वविद्या.

RIDING, *part.* आरोही-हिणी-हि (न), आरुढः-टा-टं, आरोह in comp., रोहक in comp., आश्रयी &c.; 'riding on a horse,' अश्वारोही &c.; 'on an elephant,' गजारुढः &c.; 'on the back of a peacock,' मयूरपृष्ठाश्रयी &c.

RIDING-SCHOOL, *s.* अश्वारोहणशाला, अश्वशिक्षाशाला, हयशिक्षाशाला.

RIFE, *a.* प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, प्रचलः-ला-लं. See PREVALENT.

RIPENESS, *s.* प्रसिद्धता, प्रसिद्धिः *f.*, बाहुल्यं. See PREVALENCE.

RIFF-RAFF, *s.* सलाः *m. pl.*, पृथग्जनाः, अधमवर्गीः &c. See RABBLE.

To RIFLE, *v. a.* दृ (c. 1. हरति, हर्त्ते), अपट्ट, अभिट्ट. See To ROB.

RIFLE, *s.* (Kind of gun) सीतारूपेण सुविरीकृता गुलिकाप्रक्षेपणी.

RIFT, *s.* छिद्रं, भिस्तिः *f.*, भङ्गः. See CLEFT, FISSURE.

To RIFT, *v. a.* भिद्, विभिद्, लिद्. See To CLEAVE, SPLIT.

To RIG, *v. a.* सज्जीकृ, सज्ज (c. 1. सज्जति-जिज्जु), ससज्जं-ज्जां कृ.—(A ship) नावं समुद्रयानार्थं वातवसनादिना सज्जीकृ or समायुज्. See To EQUIP.

RIG, RIGGING, *s.* सज्जा, सज्जनं-ना, नौकासज्जा-ज्जनं, वातवसनादि-सज्जा, रज्ज्वादिसज्जनं, वसनरज्ज्वादि, वसनं, परिच्छदः.

RIGGED, *p. p.* सज्जीकृतः-ता-तं, सज्जितः &c., वसनरज्ज्वादियुक्तः &c.

RIGHT, *a.* (Just, fit, proper) युक्तः-क्ता-क्ते, उपयुक्तः &c., यथायुक्तः &c., यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, सम्यक् समीची सम्यक्, समञ्जसः-सा-सं, योग्यः &c., न्यायः-न्या-न्यं, उचितः-ता-तं, यथोचितः &c., समीचीनः-ना-नं, यथार्थः-थी-थं, याथार्थिकः-की-कं, समुचितः &c., साधुः-धुः-ध्वी-धु, लब्धः-ध्या-ध्यं, see PROPER.—(True, correct) चतः-ता-तं, मयः-त्या-तं, तथ्यः-न्या-न्यं, अचिततयः-या-यं, यथार्थः &c., शुद्धः-द्धा-द्धं.—(Straight) सरलः-ला-लं, चतुः-नुः-नु, अजिघ्रः-घा-घं; 'a right line,' सरलरेखा.—(Not left) दक्षिणः-शा-शं, अपसव्यः-न्या-न्यं, अपसव्यः &c., वामेतरः-रा-रं; 'right and left,' सव्यापसव्यः-न्या-न्यं; 'to the right,' प्रदक्षिणः-शा-शं; 'winding to the right,' दक्षिणावर्ती-र्विनी-र्वि (न); 'the right side,' see RIGHT, *s.*; 'the right hand,' दक्षिणपाणिः *m.*, अयपाणिः *m.*, अयहस्तः, अयकरः; 'being on the right hand,' दक्षिणस्थः-स्या-स्यं; 'right ascension, in astronomy,' विपुर्वाशः.

RIGHT, *s.* (Justice, propriety) धर्मः, न्यायः, नीतिः *f.*, न्यायत्वं-ता, न्यायिता, न्यायता, युक्तिः *f.*, युक्ता, योग्यता, उपयुक्ता, उपयोगिता, यथायोग्यता, यथार्थता, याथार्थ्यं, सामञ्जस्यं, सम्यक्, औचित्यं, उचितत्वं, समञ्जसं; 'right and wrong,' धर्मोपधर्मं, युक्तयुक्तं, न्यायान्यायं, हिताहितं.—(Correctness) सत्यता, सत्यं, चतं, अचिततयं, समञ्जसं, शुद्धता.—(Just claim, title) अधिकारः-रित्वं, स्वत्वं, स्वाम्यं, सत्ता; 'to have a right,' अहे (c. 1. अहेति-हिहि); 'a woman has no right to independence,' स्त्री न स्वातन्त्र्यम् अहेति.—(The right side, not the left) दक्षिणं, अपसव्यं, अपसव्यं, वामेतरं, दक्षिणदिक् *f.* (श), दक्षिणपार्श्वः, दक्षिणाङ्गः; 'right and left,' सव्यापसव्यं; 'upon

the right side,' दक्षिणः-स्या-स्यं; 'on the right,' दक्षिणपार्श्वे, दक्षिणतस्, दक्षिणेन.—One's own right) साधिकारः, स्वत्वं 'to set to rights,' see To RIGHT, *v. a.*

RIGHT, *adv.* (Justly) युक्ते-व्यक्ते, यथायोग्यं, यथोचितं, यथान्यायं धर्मेतस्, न्यायतस्, समञ्जसं, सम्यक् यथार्थं, स्थाने.—(Truly) सत्यं चतं, अज्जसा, अथैतस्, यथार्थतस्.—(In a straight line) सरलं, चतु अजिघ्रं, अवक्रं.—(To a great degree) सु or अति prefixed.

RIGHT, *interj.* साधु, भद्रं, युक्तं, स्वस्ति, वादं.

To RIGHT, *v. a.* (Restore to a right position, set to rights) सुस्य (nom. सुस्ययति-यितुं), सुस्यं-स्यां कृ, स्वस्य (nom. स्वस्ययति-यितुं), स्वस्यं-स्यां कृ, see To RESTORE, *v. a.*—(Do justice to न्यायं कृ.

To RIGHT, *v. n.* (Become right) सुस्यः-स्या-स्यं भू, स्वस्यः-स्य-स्यं भू.—(Become erect) चतुः-नुः-नु भू, चतुर्भू.

RIGHT-ANGLE, *s.* समकोणः, समलघः, समलघकोणः, समलघद्विभुजः.

RIGHTEOUS, *a.* धार्मिकः-की-कं, न्यायाचारः-रा-रं, न्यायाचारी-रिणं &c., न्यायपरः-रा-रं, पुण्यः-न्या-न्यं, साधुः-धुः-ध्वी-धु, धर्मेवर्गं &c. See JUST.

RIGHTEOUSLY, *adv.* धर्मेतस्, न्यायतस्, धर्मानुसारेण. See JUST.

RIGHTEOUSNESS, *s.* धर्मः, धर्मेता, धार्मिकता-त्वं, न्यायः, न्यायता, न्यायिता, साधुता-त्वं, पुण्यता, शुचिता. See JUSTICE.

RIGHTFUL, *a.* (Having a just title) अधिकारी-रिणी-रि (न), अधि कारवान्-वती-वत् (न), साधिकारः-रा-रं, स्वत्वाधिकारी &c.—(Agreeable to justice), see JUST.

RIGHTFULLY, *adv.* अधिकारेण, अधिकारतस्, साधिकारं. See JUSTLY.

RIGHTFULNESS, *s.* अधिकारिता, अधिकारवत्त्वं, साधिकारत्वं, see JUSTICE.

RIGHT-HAND, *s.* दक्षिणपाणिः *m.*, दक्षिणहस्तः, दक्षिणकरः, अयहस्तः. see RIGHT, *a.*

RIGHT-HANDED, *a.* दक्षिणहस्तसेवी-विनी-वि (न), दक्षिणसाची &c.

RIGHTLY, *adv.* युक्तं, सम्यक्, धर्मेतस्, धर्मेण, न्यायतस्, यथान्यायं, यथा योग्यं, यथाधर्मं, यथार्थं, यथोचितं, समञ्जसं, स्थाने, see JUSTLY, TRULY.—(Truly) सत्यं, चतं, अज्जसा, यथार्थं-थैतस्, see TRULY.

RIGHTNESS, *s.* यथार्थता, याथार्थ्यं, सत्यता, सामञ्जस्यं, सम्यक्, शुद्धता.

RIGID, *a.* (Stiff, not pliant) दृढः-द्धा-द्धं, सख्यः-न्या-न्यं, सखीकृतः-ता-तं, घनः-ना-नं, कठिनः-ना-नं, स्तिमितः-ता-तं, अक्षिपिलः-ला-लं, अमृदुः-दुः-द्धी-दु.—(Strict, severe) कठोरः-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, उग्रः-ग्रा-ग्यं, निघातः-ता-तं, मूळः-ल्ला-ल्लं, मूळदशी &c.

RIGIDITY, RIGIDNESS, *s.* दृढता, सख्यता, घनता, कठिनता, काठिन्यं, दाढी, कठोरता, कर्कशता, कार्कश्यं, उग्रता-त्वं, अक्षिपिलता, अक्षिपित्वं 'of the eye-lids,' वलीवचन्यः.

RIGIDLY, *adv.* दृढं, मुदृढं, सख्यं, सख्यतया, सख्यत्वेन, सकाठिन्यं, सदाढीं, सकार्कश्यं, कठोरं, कठिनं, अक्षिपिलं.

RIGMAROLE, *s.* अनर्थककथा, निरर्थककथा, असह्यार्थका दीर्घकथा.

RIGOR, *s.* (Stiffness) दृढता, कठिनता, कठोरता, काठिन्यं, see RIGIDITY.—(Severity) उग्रता, उग्रदृढता-त्वं, कठोरता, कर्कशता, निघु रता, नैर्घुयं.—(Intensity) see the word.

RIGOROUS, *a.* (Severe) उग्रदृढः-द्धा-द्धं, उग्रः-ग्रा-ग्यं, उग्रतदृढः &c., कठोरः-रा-रं, निघुरः-रा-रं, कठिनः-ना-नं, क्रूरः &c., कर्कशः-शा-शं.—(Exact) मूळः-ल्ला-ल्लं. See STRICT.

RIGOROUSLY, *adv.* उग्रत्वेन, उग्रं, उग्रदृढेन, कठोरं, निघुरं, नैर्घुयेण.

RILL, *s.* अत्यनदी, सुद्रनदी, अत्यसरित् *f.*, सूक्ष्मसरित्, सुद्रसरित्.

RIM, s. प्राक्तः, चक्रः, धारः -रा, प्राक्तभागः, चक्रभागः, उत्तङ्गः, पार्श्वः;
'of a cup,' पात्रप्राक्तः, पात्रचक्रः, पात्रपार्श्वः.

TIME, s. तुषारः, नीहारः, कुम्हटिः *f.* टिका. See HOAR-FROST.

IMY, a. तुषारमयः -यी -यं, नीहारमयः, कुम्हटिकामयः &c.

RIND, s. त्वक् *f.* (च), त्वचा, त्वक् -त्वलं, शल्लं -त्वलं, चर्म *n.* (न),
हस्तिः -ह्री *f.*, शल्लकं, गोचं -चकं, चोलकं, चीरं, अखडकोपः; 'having
rind,' त्वचीयान् -यसी *सु.* (स्), त्वचिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

RING, s. (Circle) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रवालं, वलयः -यं, वर्तुलः.
—(Of metal) लोहचक्रं, लोहवलयः -यं; 'of a chain,' लोहलः—
(Ornament for the finger) अङ्गुलीयकं, अङ्गुरीयकं, अङ्गुरीयः -यं,
अङ्गुलीकः -कं, अर्म्मिका, करारोटः, बालकः; 'seal-ring,' अङ्गुलि-
मुद्रा-ट्टिका, मुद्रा, वेदिः -दी *f.*; 'ring for the toes or feet,'
नूपुरः, पादाङ्गदं, पादकटकः, मञ्जीरं; 'marriage-ring,' कौतुकं,
मङ्गलमूषं, see MARRIAGE; 'sacred ring of kusa grass worn
during religious ceremonies,' पवित्रं -चकं.—(Circle of per-
sons) मण्डलं; 'dancing in a ring,' मण्डलनृत्यं, हस्तीयं -चकं.—
(Arena) रङ्गः.—(Ringling sound) क्लिशितं, शिश्रितं, क्लृणः, यष्टा-
शिश्रितं, यष्टाशब्दः, क्लृणकारः, क्लृण्णा -क्लृणं.

To RING, v. n. (Cause to ring or sound, as a bell) यष्टं वद
(c. 10. वादयति -यितुं) or क्लृण् (c. 10. क्लृणयति -यितुं) or नद (c. 10.
नादयति -यितुं), यष्टाम् आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), यष्टाक्लृणन् कृ,
यष्टावादन् कृ.

To RING, v. n. (Sound, as a bell) क्लृण् (c. 1. क्लृणति -यितुं), शिश्र
(c. 2. शिश्रते, c. 1. शिश्रते -यितुं), विशिश्र, किक्लिण (nom. किक्लि-
णायते), ध्वन् (c. 1. ध्वनति -यितुं), प्रक्लृण् (c. 1. प्रक्लृणति -यितुं), क्लृण्णा
(nom. क्लृण्णायते), क्लृणितं कृ, शिश्रितं कृ, क्लृणकारं कृ, यष्टावन् शब्दं कृ.

RINGED, a. (Fitted with rings) साङ्गुलीयः -या -यं, सवल्यः -या -यं.

RINGER, s. यष्टावादकः, यष्टावापी *m.* (न), यष्टाताडकः.

RINGING, s. यष्टावादनं, क्लृणनं, क्लृणितं, शिश्रितं, क्लृणनं, क्लृणकारः.

RING-LEADER, s. मुख्यः, मुखरः, प्रमुखः, प्रवर्तकः, प्रयोजकः, नायकः.

RINGLET, s. अलकः, अलकान्तः, कर्करालः, कुरलः. See CURL.

RING-WORM, s. कोठः, दहूः *m.*, दहूः *m.*, गजकर्णः, खर्जूः *f.*

To RINSE, v. a. (Wash out the mouth) आचम (c. 1. -चामति
-चामितुं), आचमनं कृ, जलम् or उदकम् उपस्पृश (c. 6. -स्पृशति -स्पृष्टुं),
उपस्पृशं कृ, गवदृषं कृ, शुचिप्रणीं कृ.—(Cleanse by the intro-
duction of water) जलं निक्षिप्य शुभ्रं (c. 10. शोधयति -यितुं) or
प्रक्षल् or परिष्कृ; 'one who has rinsed his mouth,' आचामनः.

RINSING, s. (The mouth) आचमनं, आचाम्यं, उपस्पृशः, गवदृषः,
शुचिप्रणीः *f.*; 'water for rinsing the mouth,' आचमनीयं, आचाम्यं.

Riot, s. (Tumult, uproar) तुमुलं, कोलाहलः, डिङ्गः, डिङ्गाहवः, उमरः,
डामरः, विप्रवः, आहवः, कालकीलः, सम्भनः, चमत्कारः.—(Popular
disturbance) प्रकृतिक्षोभः, प्रजाक्षोभः, प्रकृतिपुङ्गवः, यामपुङ्गवः, याममङ्ग-
रिका.—(Noisy festivity) अतिशयशब्देन or अतिशयतुमुलेन उत्सव-
करणं, see REVEL.—(To run riot) मय्यादाम् अतिक्रमं or लंघं.

To RIOT, v. n. (Raise an uproar) तुमुलं कृ, कोलाहलं कृ, डिङ्गं कृ,
विप्रवं कृ.—(Revel) अतिशयशब्देन or अतिशयतुमुलेन उत्सवं कृ.

RIOTER, s. तुमुलकारी *m.* (न), डिङ्गकारी *m.*, क्षोभकारी *m.*, क्षोभकृत् *m.*

RIOUS, a. तुमुलकारी -रिणी -रि (न), कोलाहलकारी &c., डिङ्गकारी
&c., महाशब्दकारी &c., क्षोभकारी &c., महाशब्देन or अतिशयतुमुलेन
उत्सवकारी &c.

RIOTOUSLY, adv. अतिशयतुमुलेन, अतिशयतुमुलेन, कोलाहलेन, महाशब्देन.

To RIP, v. a. (Tear) दृ (c. 10. दारयति -यितुं), विदृ, पट् (c. 10. पाट-
यति -यितुं), विपट्, विभिद्, निकृत्, विनिक्ृत्, विदारणं कृ; 'ripping
open,' विदार्य.

RIP, s. विदारः -रणं -शा, विदरः, पाटनं, विपाटनं, विभेदः.

RIPE, a. (As fruit, &c.) पक्कः -क्का -क्कं, परिपक्कः &c., पक्कितः -ना -नं,
विपक्कितः &c., सुपक्कः -क्का -क्कं, पाकितः -ना -नं, पक्कतापक्कः -क्का -क्कं,
पक्कदशापक्कः &c., पक्कदशामात्रः -ना -नं, परिणतः -ता -तं, पाकोन्मुखः
-क्का -क्कं, फलोन्मुखः &c., विनाशोन्मुखः &c., जृतः -ता -तं.—(Brought
to perfection, complete) सिद्धः -द्धा -द्धं, सम्पन्नः -क्का -क्कं, व्युत्पन्नः
&c., प्रौढः -ढा -ढं.—(In years, &c.) प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, पुङ्गवः &c.,
प्रौढः &c.—(Ready) उद्यतः -ता -तं, उन्मुख in comp., see READY.

To RIPEN, v. n. पक्कः -क्का -क्कं भू, परिपक्कः -क्का -क्कं भू, पक् in pass.
(पच्यते), परिपच्य, पक्कौभू, पक्कतां गम्. See To MATURE, v. n.

To RIPEN, v. a. पच्य (c. 1. पचति, पक्, c. 10. पाचयति -यितुं), पक्कं -क्कां
कृ, परिपक्कं -क्कां कृ, पक्कौकृ, पाकं कृ or जन्. See To MATURE, v. a.

RIPENED, p. p. पक्कः -क्का -क्कं, परिपक्कः &c., परिणतः &c., see MATURED.

RIPENING, part. (Making ripe) पाचकः -का -कं, पाचनः -ना -नं,
परिपाकी -क्किणी &c.—(Becoming ripe) पच्यमानः -ना -नं, परि-
पच्यमानः &c.

RIPENESS, s. पाकः, परिपाकः, पक्कता -त्वं, परिपक्कता, पक्किः *f.*, विपाकः.
पक्कभावः, पक्कदशा, पक्कवस्था, परिणामः, परिणतिः *f.*, परिणतता. See
MATURITY.

RIPPED, p. p. विदारितः -ता -तं, विदीर्णः -र्णा -र्णं, विपाटितः &c.

RIPPLE, s. वीचिः -ची *f.*, वीचिका, अर्म्मिः -र्मी *f.*, अर्म्मिका, सृष्टोर्म्मिः.
भङ्गिः *f.*

To RIPPLE, v. n. चलोर्म्मिः -र्म्मिः -र्म्मि भू, चलवोचिः -चिः -चि भू,
अर्म्मिमान् -मती -मद् भू, सवीचिः -चिः -चि भू, वीचिभङ्गरः -रा -रं भू.

To RIPPLE, v. a. वीचियुक्तं -क्कां कृ, वीचिमानं -मती -मद् कृ, चलवोचिं कृ.

RIPPLING, part. चलोर्म्मिः -र्म्मिः -र्म्मि, चलवोचिः -चिः -चि, वीचिमानो -लिनी &c.

To RISE, v. n. (Get up) उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति -यितुं, or उत्था), समुत्था;
'he rose from his seat,' आसनाद् उदस्यात् or उदतिष्ठत्; 'from
bed,' शयनाद् उत्था, शयनं or शय्यां त्यज्, सुप्तोत्थितः -ता -तं भू.—
(Move upward, ascend) ऊर्द्धं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उन्नम्, समु-
न्नम्, उच्चैर् गम्, उच्चैर् व्रज (c. 1. व्रजति -यितुं), उदि (c. 1. उदयति
c. 2. उदेति -न्तुं, rt. 3) समुदि, समुदि, उत्पद् (c. 1. -पतति -यितुं),
ऊर्द्धम् आक्रम (c. 1. -क्रमते -यितुं), आक्रम, उन्नत (c. 1. -वर्तते -यितुं),
आरुह (c. 1. -रोहति -रोटुं), उच्चर् (c. 1. -चरति -यितुं), ऊर्द्धगतः -ता -तं
भू, उन्नतः -ता -तं भू, आरोहणं कृ; 'the sun rises,' उदयति सूर्यः.
The mountain behind which the heavenly bodies are
supposed by the Hindus to rise is called उदयः, उदयपर्वतः
&c., see MOUNTAIN.—(Become erect) उन्नम् (c. 1. -नमति -नन्तुं),
उन्नतः -ता -तं भू, समुन्नम्, उत्था.—(Appear) दृश् in pass. (—दृश्यते),
लक्ष् in pass., उत्पद् in pass., प्रतिभा (c. 2. -भाति -यितुं), उद्भा,
निर्भा, प्रभू, आविर्भू, प्रादुर्भू, आत्मानं दृश् in caus.—(Originate,
issue, take rise) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -यितुं), समुत्पद्, जन् (c. 4.
जायते, जनितुं), प्रजन्, उपजन्, प्रभू, उद्भू, सम्भू, प्रवृ (c. 1. -सरति
-सन्तुं), निःसृ, विनिःसृ, उन्नम्, निर्गम्, प्रवृत् (c. 1. -वर्तते -यितुं), उदि,
उत्पन्नः -क्का -क्कं भू.—(Increase) वृष् (c. 1. वर्धते -यितुं), प्रवृष्, अधि-
कीभू, अधिकारीभू, अधिकारः -रा -रं भू, उन्नोन्नरं वृष्.—(Be ex-
cited) उद्दीप्तः -क्का -क्कं भू, उद्दीप् (c. 4. -दीप्यते -दीपितुं), उत्पद् in
pass.—(From death) श्मशानाद् उत्था or समुत्था; 'all the dead

rose,' सर्वे भूता उदितवन्.—(To heaven) सर्गारोहणं कृ.—(Be promoted) प्रतिपत्तिं or पदवृद्धिं प्राप्, जेष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुक्तः—**सा -सं भू.**—(As the sea) सुम्भः—**आ -अं भू.**

Rise, s. (Getting up) उत्थानं, समुत्थानं, उत्थितिः *f.*—(Moving upwards, ascent) उद्भूतमनः, उद्भूतिः *f.*, उन्नतः—**मनं, समुन्नतः—मनं, उन्नतिः *f.*, उदयः—यनं, समुदयः, उद्भूतनं, समुत्क्रमः, उत्पातः, उत्पतनं;** 'falls and rises,' पातोत्थाताः *m. pl.*; 'rise of the sun,' सूर्योदयः.—(Origin, production) उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, उन्नतः, सम्भवः, प्रभवः, प्रवृत्तिः *f.*, मूलं, आरम्भः, आगमः, उपक्रमः, उपस्थितिः *f.*, उपस्थानं.—(Promotion) पदवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*—(Increase) वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, वर्धनं.—(To give rise to) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), समुत्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

RISEN, p. p. उत्थितः—**ता -तं, अभ्युत्थितः &c., समुत्थितः &c., उन्नतः—ता -तं, समुन्नतः &c., प्रमुन्नतः &c., उदितः &c., समुदितः &c., अभ्युदितः &c., उत्पत्तितः—ता -तं, समुत्पत्तितः &c., उद्भूतः &c., उद्भूतितः &c., उद्भूतः—ता -तं;** 'from bed or sleep,' शयनोत्थितः—**ता -तं, सुप्तोत्थितः &c., तत्कृशयः—या -यं, तत्कृत्यः—त्या -त्यं.**

RISIBILITY, s. हसनशीलता, हसनशक्तिः *f.*, हसनेच्छा, हसनसामर्थ्यं.

RISIBLE, a. हसनशीलः—**ला -लं, हसनशक्तिः—का -कं, हसनसमर्थः &c.**

RISING, s. (Getting up) उत्थानं, समुत्थानं, उत्थितिः *f.*, समुत्थितिः *f.*, अभ्युत्थानं; 'from a seat,' आसनादुत्थानं; 'from bed,' शयनादुत्थानं; 'rising to receive a visitor,' प्रत्युत्थानं, प्रत्युत्थनः—**मनं, अभ्युत्थानं.**—(Ascent, going upwards) उदयः—**यनं, उन्नतः, उन्नतिः *f.*, उद्भूतमनः, उद्भूतिः *f.*, समुदयः, अभ्युदयः, समुन्नतः, उत्पतनं, समुत्पतनं, उत्पातः, उद्भूतनं, आरोहः—हणं;** 'of the sun,' सूर्योदयः; 'of a planet,' उच्चयः; 'of a sign,' लग्नं, होरा.—(Insurrection) प्रजासोभः, प्रकृतिषोभः.—(Tumor), see the word.

RISING, part. उदयी—**यिनी -यि (न्), उदयमानः—ना -नं, उत्पतन्—तन्ती -तत् (न्), उत्पत्तिता—त्री -तृ (न्), उत्पत्तिष्णुः—ष्णुः—ष्णु, उदितः—ता -तं;** 'rising sun,' प्रथमोदितसूर्यः; 'warmth of it,' प्रथमोदितदिग्गतापः.

RISING-GROUND, s. उन्नतभूभागः, उन्नतभूमिभागः, उन्नतभूभागः, उन्नतस्थानं.

RISK, s. संशयः, शङ्का, सन्देहः, विकल्यः, भयं, भयहेतुः *m.*, सकुटं; 'of life,' जीवितसंशयः, see JEOPARDY, PERIL, DANGER.

To risk, v. a. संशयस्थं—**स्यां कृ, सन्देहस्थं—स्यां कृ, शङ्कास्थं—स्यां कृ, शङ्कास्थदीकृ, शङ्कास्थदीकृ.** See To JEOPARD, HAZARD.

RISKED, p. p. संशयितः—**ता -तं, शङ्कास्थदीकृतः &c., सन्देहास्थदीकृतः &c.**

RITE, s. (Religious observance) क्रिया, विधिः *m.*, विधानं, कर्म *n.* (न्), देवकर्म *n.*, देवकर्म *n.*, देवक्रिया, देवक्रिया, देवकार्यं, देवकार्यं, संस्कारः, नियमः, रीतिः *f.*, कल्यः, संविधानं, आचारः, आचरणं, शास्त्र-विधानं, शास्त्रविधिः *m.*, शास्त्रकर्म *n.*, शास्त्रोक्तकर्म *n.*, शास्त्रविधानं, शास्त्रविधिः *m.*, अनुष्ठानं, व्रतं, यमः, नियमः; 'marriage rite,' विवाहविधिः *m.*, see MARRIAGE; 'funeral rite,' उत्तरक्रिया, अन्त्यक्रिया, अन्तसंक्रिया, मृतशरीरसंस्कारं *n.* (न्), see OBSEQUIES, FUNERAL; 'rite of investiture with the sacrificial thread,' उपनयनं, see INVESTITURE; 'rite of oblation to the manes,' पितृकर्म *n.*, पितृक्रिया, see MANES. The following are the *sanskāras*, or rites purificatory of the bodies of the three classes in this life, and qualifying them for the next, explained in Manu Bk. 2. 27 et seq.: 1. Sacrifice on conception, गर्भाधानं. 2. On the quickening of the fetus, पुंसवनं. 3. A rite consisting of partition and arrangement of

the hair of the mother in the fourth, sixth, or eighth month of gestation, **हस्तमोक्षनं.** 4. Giving the new-born infant honey and clarified butter out of a golden spoon, before separating the umbilical string, **जातकर्म *n.*** 5. Naming the child on the tenth or twelfth day after birth, **नामकर्म *n.*** or **नामकरणं.** 6. Carrying the child out to see the sun in the fourth month after birth, **निष्क्रमणं.** 7. Feeding the child with boiled rice in the sixth month after birth, or on the cutting of the first tooth, **अन्नप्राशनं.** 8. Tonsure, or shaving the head all but one lock, in the first or third year after birth, **चूडाकर्म *n.*** or **चूडाकरणं** or **चूडाकार्यं.** 9. Investiture with a peculiar thread or cord, called the sacrificial thread worn over the left shoulder and under the right, performed on youths of the three classes at ages varying from eight to sixteen, from eleven to twenty-two, and from twelve to twenty-four, respectively, **उपनयनं.** 10. Cutting off the hair entirely, performed on Brahmans at sixteen, on Kshatriyas at twenty-two, and on Vaisyas at twenty-four years of age, **केशान्तः.** 11. Ceremony performed by youths of the first class on returning from the house of their preceptor to that of their natural parents, **समावर्तनं.** 12. Marriage, in the thirty-sixth or eighteenth year, **विवाहः.**—(Inauspicious rite) **अशुभकर्म *n.* (न्), अशुभकार्यं;** 'rites and ceremonies,' **आचारविचारः *m. pl.***; 'performing a rite,' **क्रियानुष्ठानं;** 'mode of performing a rite,' **क्रियोविधिः *m.*, प्रयोगः.**

RITUAL, a. (Pertaining to rites, consisting of them) वैधिकः—**कं, वैधः—धी -धं, विधि in comp., विधिरूपः—पा -पं, विधिनयः—यं—यं, विध्युक्तः—क्ता -क्तं, विधिसम्बन्धी—न्धिनी &c., विधिविषयकः—का -कं, क्रियासम्बन्धी &c., क्रियाविषयकः &c., क्रिया in comp., शास्त्रोक्त—क्ता -क्तं, आचारिकः—की -कं, काव्यः—ली -लं.**

RITUAL, s. क्रियापद्धतिः—**ती, संस्कारपद्धतिः *f.*, कर्मपद्धतिः *f.*, विधिवद्धतिः *f.*, विधानपद्धतिः *f.*, पद्धतिः—ती, संस्कारशास्त्रं, विधिशास्त्रं, क्रियाविधिः *m.*, विधिः *m.***

RITUALIST, s. क्रियाविधिज्ञः, संस्कारशास्त्रज्ञः, क्रियावान् *m.* (न्).

RIVAL, s. स्वर्धी *m.* (न्), प्रतिस्पर्धी *m.*, प्रतियोगी *m.* (न्), प्रतिपक्षः, सपक्षः, विजिगीषुः *m.*, जिगीषुः *m.*, see RIVAL, a.; 'a kingdom without a rival,' असपक्षं राज्यं; 'a rival wife,' सपत्नी.

RIVAL, a. स्वर्धी—**धिनी -धि (न्), विस्पर्धी &c., प्रतिस्पर्धी &c., प्रतिस्पर्धी &c., प्रतियोगी &c., विजिगीषुः—दुः—दु, जिगीषुः &c., परस्परविजिगीषुः &c., परस्परविजिगीषुः—दुः—दु, एकार्थेदुः &c., एकार्थविजिगीषुः &c., एकार्थी &c., एकार्थदुः—हिः—हि, एकार्थप्रवृत्तः—ता -तं, एकार्थीयुक्तः—क्ता -क्तं, संपर्धी &c., परस्परसंपर्धी &c., जयेदुः &c., अभिभवेदुः &c.**

To RIVAL, v. a. स्वर्धे (c. 1. स्वर्धते—यितुं), विस्पर्धे, प्रतिस्पर्धे, आस्पर्धे with instr. c., नि in des. (जिगीषति—यितुं), विजि in des., पराभिभवनाय or परस्परविजिगीषनाय यत् (c. 1. यतते—यितुं) or उद्योगं कृ, परजयार्थं यत्, परस्परं संयुज् (c. 1. -जयेति—यितुं), एकार्थे अभि-लभ् or आकांक्ष्, एकार्थप्रापणाय यत्; 'he rivals Indra,' शक्रेण or शक्रेण सह स्वर्धते; 'one who rivals the beauty of the moon,' चन्द्रकायापरिस्पर्धी.

RIVALING, RIVALLING, part. स्वर्धी—**धिनी &c.** See RIVAL, a.

RIVALRY, s. स्पर्धा or स्पर्धा, प्रतिस्पर्धा, आस्पर्धा, जिगीषा, विजिगीषा, प्रतिस्पर्धिता-त्वं, प्रतिस्पर्धिता-त्वं, सापेक्ष, सपानत्वं, संघर्षः, परस्परसंघर्षः, पराभिभवेत्ता, परस्परभिभवेत्ता, पराभिभवनाय उद्योगः, परजयेत्ता, परस्परजयेत्ता, एकार्थभिलाषः, एकार्थभिलाषः, एकार्थप्रापणाय परस्पर-उद्योगः, एकार्थदुष्टिः *f.*, एकार्थभूतिः *f.*, सहस्युक्तिः *f.*

RIVEN, p. p. विदीर्णः - र्व - र्व, विदारितः - ता - तं, छिन्नः - वा - वं, विभिनः &c.

RIVER, s. नदी, सरित् *f.*, सिन्धुः *f.*, अपगा, निम्नगा, स्रोतस् *n.*, कुल्या, स्रोतोवहा, स्रोतोवहा, स्रोतस्ती, स्रोतस्ती, पयस्ती, सवती, द्रवती, समुद्रगा, जलधिगा, सागरगामिनी, तरङ्गिणी, तटिनी, शैवलिनी, हृदिनी, हृदिनी, पर्वतजा, रोधोवक्त्रा, रोधोवक्त्रा, समुद्रदयिता, समुद्रकान्ता, कूलवती, कूलवक्त्रा, धुनी, घेना, ज्वालनी, द्वीपवती, निर्धैरिणी, उद्यः, नदः. This last is applied only to a river of which the personification is male, as the Indus सिन्धुः, Brahmaputra ब्रह्मपुत्रः, Sona शोणः, हिरण्यवाहः; 'bed of a river,' नदीपात्रं, नदीमाखंडः; 'bank of a river,' नदीतीरं, नदीकूलं; 'current,' नदीवेगः, नदीरयः, नदीवेला; 'water of a river,' सरित्जलः; 'source,' सरिज्जलः; 'mouth,' सिन्धुसङ्गमः, सन्धेदः; 'watered by rivers,' नदीमातृकः - का - कं, जलमातृकः &c.; 'one who knows the course of rivers,' नदीज्ञः; 'bathing in a river,' नदीष्णः - घ्ना - घ्नं; 'the bend of a river,' नदीवक्रः; 'relating to a river,' नदीयः - यी - ये. (River of heaven), स्वर्गदी, सुर-नदी, see GANGES, MILKY-WAY.

RIVET, s. कौलः - लकः, लोहकौलकः, मूलकौलकः, शलाका.

To RIVET, v. a. (Fasten with a rivet) कौल् (c. 10. कौलंयति -यितुं), कौलकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), कौलकबद्धं - द्वां कृ. - (Fix or fasten firmly) दृढं बन्ध्, दृढीकृ; 'to rivet the attention,' चित्ताभिविवेशं कृ or जन्, अभिनिविष्टचित्तं - च्छां कृ.

RIVETED, p. p. कौलकबद्धः - द्वा - द्वां, कौलितः - ता - तं, दृढीकृतः - ता - तं; 'having the attention riveted,' अभिनिविष्टचित्तः - ता - तं; 'by sound,' नादलुप्तः &c.

RIVULET, s. अल्पनदी, सुद्रुनदी, अल्पसरित् *f.*, सुद्रुसरित् *f.*, अल्पाम्भस् *n.*, अल्पस्रोतस् *n.*, सुद्रुस्रोतस् *n.*, कुसरित् *f.*

ROAD, s. मार्गः, पथः, पन्थाः *m.* (पथिन्), अद्या *m.* (न्), वार्त्ता *n.* (न्), वार्त्तनिः - नी *f.*, अयनं, वार्त्तनं - नी, वार्त्तनिः *f.*, सरणिः - गी *f.*, मृतिः *f.*, पदविः - वी, पङ्क्तिः - ती *f.*, पथा, पन्था *m.* (न्), पन्थः, उपनिष्क्रमणं, सञ्चरः, एकपदी, एकपादः, तरः, वीथिः *f.*, शरणिः *f.*, नाथः, माठः, नाथ्यः, प्रपाथः, पित्तलं, सुसज्जः; 'public road, high road,' राज-मार्गः, राजपथः, महापथः, महावार्त्ता *n.*; 'a good road,' सुपथः, सुपन्थाः *m.*, सतिपन्थाः *m.*, सत्पथः, सन्मार्गः; 'a bad road,' कुपथः, कुमार्गः, कापथः, विपथः, कदम्बा *m.* (न्), दुरध्यः, व्यध्यः; 'a wrong road,' विमार्गः, उन्मार्गः, विपथः, वन्थः; 'unbeaten road,' असुल-मार्गः; 'a common road,' प्रचारः; 'difficult road,' दुर्गः, दुर्गमार्गः, दुर्गसञ्चरः, दुर्गमवार्त्ता *n.*, कान्तारः - रः; 'long and lonesome road,' प्राकारं, जून्यमार्गः; 'place where four roads meet,' चतुष्पथं, शुक्राटं - टकं; 'where three roads meet,' त्रिकं; 'the want of a road,' अपथं, अपन्थाः *m.*; 'road-side,' मार्गपार्श्वः; 'on the road-side,' मार्गपार्श्वः; 'on the road,' पथि, मार्गमध्ये, अश्वनि, अश्वनध्ये.

To ROAM, v. n. भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), परिभ्रम्, अट् (c. 1. अटति -ते -तिषु), पयैद्, विचर् (c. 1. -चरति -रितुं), संचर्, इतस्ततो भ्रम् or चर् or विहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), गाह् (c. 1. गाहते -हितुं), भ्रमणं कृ, परिभ्रमणं कृ, विहारं कृ; 'as a mendicant,' परित्रज्, त्रज्.

ROAMING, s. भ्रमणं, परिभ्रमणं, इतस्ततो भ्रमणं, नानादिभ्रमणं, विहृदः, विहरणं, अटनं, पयैटनं, अटल्लः; 'as of a religious mendicant,' त्रज्या, परित्रज्या, त्रजनं, त्रजितं.

ROAMING, part. भ्राम्यन् -म्यन्ती -म्यत् (त्), भ्रमन् &c., परिभ्रमन्, भ्रमणकारी -रिणी -रि (न्), अटमानः -ता -नं, विहारी &c., परित्रजन् &c., त्रज्यापान -वती, वत् (त्).

ROAN, a. (Horse) शुक्रचिन्दुचिचितो नीलवर्णीयः or श्यामवर्णीयः.

To ROAR, v. n. (Make a loud continued sound) गर्ज् (c. 1. गर्जति -जितुं), परिगर्ज्, नर्द् (c. 1. नर्दति -र्दितुं), विनर्द्, रु (c. 2. रीति, रवितुं), विरु, संरु, रस्, वाश्, रद्, गज्, हम्भ (nom. हम्भायते -यितुं), हुक्, हुक्, हुक्कारं कृ, अनुहुक्, गर्जनं कृ. - (Cry out, bawl) नद् (c. 1. नदति -दितुं), विनद्, प्रणद्, उक्कुश् (c. 1. -क्रोशति -क्रोषुं), विक्कुश्, चित्कारं कृ, चीत्कारं कृ, चीत् शब्दं कृ, युष्, प्रक्षिद् (c. 1. क्षेडति -डितुं), नादं कृ; 'from pain,' आर्त्तनादं कृ.

ROAR, ROARING, s. (Loud continued sound) गर्जनं -ना, गर्जितं, परिगर्जनं, नर्दनं, नर्दितं, रावः, विरावः, दीर्घध्वनिः *m.*, दीर्घरावः, दीर्घरुतं, दीर्घनिधोपः, रासः, हम्भा, हम्भारावः, घनध्वनिः *m.*, गम्भी-रशब्दः, गम्भीरध्वनिः *m.*, हुक्कारः, हुक्कारं, हुक्कितः *f.*, सूक्कारः, चुक्कारः, घर्घरितं. - (Crying out) नादः, उक्क्रोशः, चित्कारः, चीत्कारः, घोषः, निधोपः, उद्योपः, उक्क्रुष्टं, विक्क्रुष्टं, क्षेडितं, प्रक्षेडितं. - (Of a lion) सिंहनादः -दकः, सिंहध्वनिः *m.*, सिंहनर्दः -देनं. - (Of the clouds) मेघनिधोपः, घनध्वनिः *m.*, मेघनादः, मेघगर्जनं, घनशब्दः, घनस्वनः. - (Of the sea) समुद्रनादः, महावीरस्वनः.

ROARING, part. गर्जन् -र्जन्ती -र्जत् (त्), गर्जनकारी -रिणी -रि (न्), नर्देन् &c., विनर्देन् &c., नर्दी &c., नर्दमानः -ता -नं, नादी &c., रावी -रिणी &c.; 'like a lion,' सिंहनर्दी &c., सिंहनादी &c.

To ROAST, v. a. भृज् (c. 1. भृजति -ते, भृज् भृजे), भृज् (c. 1. भृजते -जितुं), पक् (c. 1. पचति, पक्कुं), 'on a spit,' शूले आरोप्य or सना-रोप्य पक्, शूलाकृ, भटिचीकृ, भटिचं ज्ञं कृ, शूलाकृत्य पक् or संस्कृ or सिद्धीकृ. - (Heat) तप, दह.

ROASTED, ROAST, a. भृष्टः -ष्टा -ष्टे, भृष्टः &c., भर्जितः -ता -तं, पाचितः -ता -तं, परिपाचितः &c., अङ्गारपरिपाचितः &c.; 'on a spit,' शूलाकृतः -ता -तं, शूत्यः -न्या -न्यं, भटिचः -चा -चं; 'roast meat,' शूलिकं, शूत्यं, शूत्यमांसं, भटिचं.

ROASTING, s. भर्जनं, पाचनं, अङ्गारपरिपाचनं, शूलाकरणं.

To ROB, v. a. धनद्रव्यादि हृ (c. 1. हरति, हर्षुं) or अपहृ or अभिहृ, चुर (c. 10. चोरयति -यितुं), स्तेन् (c. 10. स्तेनयति -यितुं), मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुष्, प्रमुष्, लुण्ड, लुण्ड, कल्, लुप्, विलुप्. See To STEAL, PLUNDER.

ROBBED, p. p. हतधनः -ता -नं, हतद्रव्यः -व्या -व्यं, अपहतद्रव्यः &c., हतस्वः -स्वा -स्वं, लुण्ठितः -ता -तं, मुषितः -ता -तं, अपहारितः &c.

ROBBER, s. चोरः, प्रसन्नचोरः, दम्पुः *m.*, धनहारी *m.* (न्) धनहर्ता *m.* (न्), अपहारकः, अपहारी *m.* (न्), अभिहर्ता *m.*, परस्त्रापहारी *m.*, धनहरः, स्तेनः, साहसिकः, तस्करः, लुण्ठाकः, स्तेयकृत् *m.*, स्तेयकारी *m.*, परास्त्रहर्ता *m.*, रजनीचरः, निशाचरः, मोषकः, परिमोषी *m.*, माचलः, चटावीकः, प्रतिरोधी *m.* (न्), प्रतिरोधकः.

ROBBERY, s. चौर्यं, स्तेयं, चौरिका, चौरत्वं, स्तेयं, अपहारः, धनापहारः -रणं, अपहरणं, अपहारणं, धनापहरणं, अभिहारः, अस्त्रापहारः, धना-भिहारः, अभिग्रहणं, हरणं, धनहरणं, परस्त्राहरणं, परस्त्रापहरणं, लुण्ठनं, लुण्ठनं, मोषणं, मुष्टं, तास्त्र्यं, साहसं.

ROBE, s. वसनं, मानवसनं, वस्त्रं, मानवस्त्रं, मानपरिच्छदः, मानसूचकवस्त्रं,

सभायत्नं, सभायत्नं, उन्मत्तवत्नं, राजकीयवत्नं, राजवत्नं, राजवत्नं.
To ROBE, v. a. or n. वस्त्रं or वस्त्रं परिधा, मानवत्नं परिधा. See
To DRESS.

ROBED, p. p. वस्त्रयुक्तः -ता -तं, मानवत्नयुक्तः &c., वस्त्रयुक्तः -ना -नं.
ROBUST, a. दृढाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, दृढशरीरः -रा -रं, नासलः -ला -लं, वक्रदेहः
-हा -हं, दृढदेहः &c., व्यूढोरस्कः -स्का -स्कं, पृष्ठशरीरः -रा -रं, उरस्मान्
-स्ता -स्तं (त्), उरसिलः -ला -लं, बलवान् &c., महाबाहुः &c.,
see LUSTY; 'to be robust,' उरस् (nom. उरस्यति).

ROBUSTLY, adv. नासलवत्, बलवत्, महाबलेन, सवीर्यं, ससह्यं, सवलं.
ROBUSTNESS, s. दृढाङ्गता, नासलता -न्, शरीरदृढता, वीर्यं. See LUSTINESS.

ROCK, s. शिला, स्थूलपाषाणः, स्थूलप्रसरः, स्थूलोपलः, वृहदुपलः, वृहत्पा-
षाणः, वृहदश्मा m. (न्), स्थूलदृढ f., पाषाणः, अश्मा m. (न्),
प्रसरः, दृढ f., उपलः, पाषा m. (न्), शैलः, अलघूपलः, निम्नलाङ्गः,
काठः, कूपकः, कूपिका, पारारुकः, परारुकः, पारटोडः; 'a rock
fallen from a height,' गडशैलः; 'hard as a rock,' शिलाघनः
-ना -नं, शिलादृढः -ढा -ढं, शैलसारः -रा -रं.

To ROCK, v. a. इतस्ततः प्रचल (c. 10. -चालयति -यितुं) or संचल or
विचल or चल, आन्दोलनं कृ, आन्दोल (c. 10. आन्दोलयति -यितुं).

To ROCK, v. n. इतस्ततो विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or प्रचल, दोल.
See To REEL.

ROCKED, p. p. इतस्ततो विचालितः -ता -तं or संचालितः &c., प्रचला-
यितः &c.

ROCKET, s. अग्निपाषाणः, खड्गः, भुशुङ्गी, शतग्री, तारा.

ROCKING, part. or a. दोलायमानः -ना -नं, इतस्ततो विचलमानः -ना -नं.

ROCK-SALT, s. सिन्धुलवणं, सिन्धुजं, सिन्धुज्वं, सिन्धुनम्यजं, सिन्धूपलं,
सिन्धुजन्म n. (न्), सितशिवं.

ROCKY, a. शैलः -लौ -लं, शिलेयः -यी -यं, शिलामयः -यी -यं, शैलमयः
&c., शिलापूरीः -पूरी -पूरं, शिलावान् -वती -वत् (त्), अश्मरः -रा -रं,
अश्ममयः &c., आश्मनः -नी -नं, दार्वेदः -दी -दं, औपलः -लौ -लं,
प्रस्तरमयः &c., उपलपूरीः &c.

ROD, s. दण्डः, वेधः, यष्टिः m. f., वेणुः m., वेणुदलं, शलाका, शल्यं;
'metallie rod,' लोहदण्डः, लोहयष्टिः m. f.—(For punishing)
दण्डः, ताडनी, वेणुः m., वेणुदलं.

RODOMONTADE, s. गर्वितवाक्यं, दाम्भिकवाक्यं, शून्यकथा. See RANT.

ROE, s. (Female deer) हरिणी, मृगी, मृगवधुः f.—(Of fish) मीनाङ्गं.

ROGUE, s. धूर्तः, कितवः, वचकः, प्रवचकः, कूटकः, कूटकारः, शठः,
प्रतारकः, तस्करः, कुहकः, कपटिकः, छिन्नरः, कैरवः, चाटः, शोठः,
व्यगः, शर्शरीकः, पिशुनः.

ROGUERY, ROGUESHIP, s. धूर्तता, कैतवं, कूटता, तस्करता, तस्करविधा,
तास्कर्यं, शठता, शल्यं, वचनं, कपटः, वचकता, पैशुन्यं, पैशुनं, दण्डाभिनं.

ROGUEISH, a. धूर्तः -र्ता -र्तं, शठः -ठा -ठं, कितवः &c. See KNAVISH.

To ROLL, v. a. (Cause to turn or revolve) लुट् (c. 10. लोटयति -यितुं),
प्रलुट्, आवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), आवृत्, अनुवृत्, विवृत्, भ्रम्
(c. 10. भ्रमयति -यितुं), संवृ (c. 10. -सारयति -यितुं), सृ, संचल
(c. 10. -चालयति -यितुं), घूर्ण (c. 10. घूर्णयति -यितुं), परिघूर्ण; 'he
rolls the wheel along the ground,' चक्रम् अनुवर्त्तयति भूमी;
'to roll back,' पश्चाद् अनुवृत्, पश्चाद् वृत्, आवृत्, पश्चात् संवृ;
'to roll away,' अपवृत्, अपवृ, समपवृ.—(Roll up into a ball)
मुट्टिकीकृ, गुलिकीकृ, गोलीकृ, पिण्डीकृ, वरुलीकृ, लुखीकृ.—(Wrap
around) अवगुण्ड (c. 10. -गुण्डयति -यितुं), परिवेष्ट.

To ROLL, v. n. (Turn round) लुट् (c. 6. लुठति -लितुं), प्रलुट्, परि-

लुट्, लुट् (c. 1. लोटति -लितुं), लुट्, लुट्, आवृत् (c. 1. -वर्त्तते -लितुं),
विवृत्, आवृत्, परिवृत्, विपरीवृत्, उपावृत्, परावृत्, सम्परिवृत्, भ्रम्
(c. 1. भ्रमति -यितुं), परिभ्रम्, घूर्ण (c. 1. घूर्णति -ते -लितुं), विघूर्ण,
आघूर्ण, परिघूर्ण, लुट्, लुट्, 'he rolls at his master's
feet,' कुकुरः स्वामिचरणयोर् लुलुङ्, 'he rolls on the ground,'
भूमी परावर्त्तते or लुटनं करोति.—(Roll about, toss about) इत-
स्ततो विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or घूर्ण, इतस्ततो लुट् or लुट्,
दोल (nom. दोलायते), घूर्ण; 'one who rolls about in sleep,'
प्रचलायितः, घूर्णितः; 'one whose eyes roll about,' प्रचलित-
नयनः, लोलायितः.—(Roll on) अतिवृत्; 'time rolls on,' अति-
वर्त्तते कालः.—(A horse that rolls itself on the ground) उपा-
वृत्, लुटितः.

ROLL, s. (Act of rolling) लुटनं.—(A mass made round, thing
rolled up) वरुलः, गोलकः, पिण्डः, गुटिका, दीर्घगोलकः; 'a roll
of cotton,' गूलनाली.—(Round loaf) उखेरकः, संयावः.—(List)
नामावलिः -ली f., see LIST.

ROLLED, p. p. लुटितः -ता -तं, लोटितः &c., प्रलोटितः &c., आवर्त्तितः
-ता -तं, विवर्त्तितः &c., अनुवर्त्तितः &c.; 'rolled back,' आवृत्तः
-ता -तं, आवर्त्तितः -ता -तं; 'rolled up,' वरुलीकृतः -ता -तं, पिण्डो-
कृतः &c., लुखीकृतः &c., संयवानः -ना -नं.

ROLLER, s. (Instrument) चक्रं, वर्त्तनयन्त्रं, वर्त्तनी, परिवर्त्तकयन्त्रं, परि-
वर्त्तनी, वरुलयन्त्रं.—(For cakes) वेल्सनं.—(Bandage) पट्टः.

ROLLING, s. लुटनं, लोटनं, लोटनं, लुखनं, परिलोटनं, प्रलोटनं, लुखटा,
लुखटा, लुखी, आवर्त्तनं, उपावर्त्तनं, वेल्सनं, आपूर्णनं.

ROLLING, part. लुटन् -ठन्ती -ठत् (त्), लुखन् &c., लोलमानः -ना -नं,
लोलः -ला -लं, लुटितः -ता -तं, प्रचलितः &c., प्रचलायितः -ता -तं,
इतस्ततो विचलमानः -ना -नं; 'having a rolling eye,' लोलनयनः
-ना -नं, प्रचलितनयनः &c.; 'a river rolling gold,' कनकवा-
हिनी; 'rolling and tossing about in sleep,' प्रचलायितः -ता
-तं, घूर्णितः &c.

ROLLING-PIN, s. (For making cakes) वेल्सनं.

ROMANCE, s. अद्भुतकथा, कल्पितकथा, कूटार्थकथा, कूटार्थोपाख्यानं, अम्-
तकथा, असम्भवकथा, मृषार्थकथा, भ्रमपुराणं, माहात्म्यं, अद्भुतरमा-
त्मका कथा.

To ROMANCE, v. n. अद्भुतकथां कृप् or रप् or लिप्, अद्भुतकथोपाख्यानं कृ.

ROMANTIC, a. (Said of persons) अद्भुतप्रियः -या -यं, असम्भवप्रियः
&c., विलक्षणप्रियः &c., विचित्रप्रियः &c., लोलः -ला -लं, अद्भुतपुत्रिः
-त्रिः -त्रि, अद्भुतलपुत्रिः &c., लोलपुत्रिः &c.—(Said of things)
अद्भुतरसकथः -या -यं, अद्भुतरसात्मकः -का -कं, अद्भुतः -ता -तं, विलक्षणः
-या -यं, विचित्रः -त्रा -त्रं, वासनाकल्पितः -ता -तं, आश्चर्यकरः -रा
-रं, चित्रापहारी -रिणी &c., हृदयसाही &c., मनोहरः &c.—(Im-
probable) असम्भवः -वा -वं.

ROMP, s. (Boisterous girl) प्रगल्भा, प्रचण्डा, चण्डी, चण्डीरा, निर्लज्जा, वि-
लासिनी, अविनीता, चण्डला, चण्डला, क्रोडाशीला, लेलाशीला.—(Noisy
or rude play) अविनयक्रोडा, अविनयलेला, अविनीतक्रोडा, अशिष्ट-
क्रोडा, शब्दसहितक्रोडा.

To ROMP, v. n. अविनयेन क्रोड् (c. 1. क्रोडति -ते -लितुं) or दिव् (c. 4. दी-
यति -ते, देवितुं), अतिशब्देन क्रोड्, महाशब्देन क्रोड् or क्रोडां कृ or लेलां कृ.

ROMPING, part. or a. अविनयक्रोडापरः -रा -रं, अविनीतः -ता -तं,
अविनयदेवी -विनी &c.

ROOD, s. No exact equivalent in Sanskrit. दण्डः is a pole

of four cubits. See the measures of length under MEASURE.

Roof, *s.* षटलः-लं-ला, छादनं, आच्छादनं, षादः, चालः, कुटलं, कटनं, छदिः *f.*; 'the wooden frame of a roof,' लभिः-भि *m. f.*, गोपानवी; 'the edge,' वलीकः-कं, नीधं, नीधं, नीधं (mouth) तालु *n.*, तालुका.

To ROOF, *v. a.* षटलेन आच्छाद (c. 10. -छादयति -यितुं) or चापु (c. 5. -वृणोति -वरितुं -री), षटलं-लं कृ, षटल (nom. षटलयति -यितुं).

ROOFED, *p. p.* षटलितः-लितं, षटलाच्छादितः-ता-तं, षटलाच्छादः-छा-कं.

ROOFLESS, *a.* षटलहीनः-ना-नं, निष्षटलः-ला-लं, निराश्रयः-या-यं.

ROOK, *s.* काकजातीयः पक्षी, काकः, वायसः. See CROW.

ROOKERY, *s.* काकाश्रयः, काकालयः, काकाशयः, काकस्थानं, काकायतनं.

ROOM, *s.* (Space, compass, free course) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः.

अनारं, विषयः, अपसारणं; 'want of room,' अनवकाशः; 'the water flows out to make room for the stone,' पाषाणाय विषयं दत्त्वा जलं वहिर्गच्छति; 'room! make room!' अपसर, अवसर.—

(Place for reception or admission of any thing) स्थानं,

आस्पदं, पदं, भूमिः *f.*, प्रदेशः; 'room for suspicion,' शङ्कास्पदं;

'room for fear,' भयस्थानं; 'there was no room to hold all,'

सङ्घेधारणाय स्थानं नाभवत्.—(Opportunity) अवसरः, अवकाशः.—

(Stead, lieu) स्थानं, स्थलं, भूमिः *f.*; 'in the room of,' स्थाने,

भूमौ, स्थले.—(Apartment) शाला-लिका, आगारः-रं, कोष्ठः-ष्ठकं,

गृहं, कक्षः, कुटी, आवासः, प्रकोष्ठः, स्थलं-ली; 'inner room,' उप-

रोधकं, अन्तर्गृहं, गर्भगृहं, गर्भागारं, गर्भः; 'top room, upper room,'

शिरोगृहं, चन्द्रशालिका, उपरिशाला.

ROOMINESS, *s.* सावकाशत्वं, विस्तीर्णता, विशालता, असंघातता, विपुलता.

ROOMY, *a.* सावकाशः-शा-शं, असंघातः-धा-धं, विस्तीर्णः-शी-शीं,

विपुलः-ला-लं, विशालः-ला-लं, विस्तृतः-ता-तं.

ROOST, *s.* पक्षिणां वासस्थानं *m.* or निवासस्थानं *m.* or शयनस्थानं, पक्षिणां

वासदण्डः or वासस्थानं or निलयनस्थानं.

To ROOST, *v. n.* पक्षिवत् तरुशाखायां or दण्डाद्ये खप् (c. 2. खपिति -तुं)

or शी (c. 2. शीते, शयितुं), यद्यप्ये or तरुशाखायां खप्तायै निली (c. 4.

-लीयते -लेतुं) or निवस् or अधिवस् or वस् or निवद or अवस्था

or आश्रि.

ROOSTING, *part.* तरुशाखायां निलीयमानः-ना-नं, तरुशायी-यिनी-यि (नं).

Root *s.* (That part of a plant or tree which enters the earth)

मूलं, जीभिः *m.*, जीभिः *m.*, जम्भः, जम्भः, पादः, चरणः-यं, पदं, पृथुमूलं,

वृक्षाभिः *m.*; 'firm roots,' दृढमूलं, धरुमूलं; 'having firm

roots,' दृढमूलः-ला-लं, धरुमूलः-ला-लं, धरुमूलः-ला-लं, धरुमूलः-ला-लं,

आमूलं, समूलं, मूलतः; 'to pluck up by the roots,'

उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं), समूलं or आमूलम् उत्पद; 'from root

to top,' आमूलशिरः, आमूलचूर्णः; 'to take root,' मूलं वन्ध;

'fibrous root,' शिफा, जटा; 'from a radican branch,' अव-

रोहः; 'bulbous root,' कन्दः-न्दः; 'root-digger,' मूलोत्पादकीची *m.*

—(Lower part of any thing) अधोभागः, अधमभागः, जाहः;

the latter is only applied to parts of the body of animals;

as, 'the root of the tail,' पुच्छजाहः; 'of the hair,' केशजाहः.

—(Original, source, first cause) मूलं, बीजं, योनिः *m. f.*,

आदिः *m.*, हेतुः *m.*, मूलहेतुः *m.*, प्रथमहेतुः *m.*, निदानं, कारणं, मूल-

कारणं, आदिकारणं, आदिहेतुः *m.*, गर्भः; 'having for its root,'

मूल or मूलक in comp.; as, 'happiness, having its root

in contentment,' सन्तोषमूलकं सुखं; 'strife having its root

in avarice,' लोभमूलः कलहः.—(Root of a word, radical word)

697

शब्दयोनिः *f.*, प्रकृतिः *f.*; 'relation of a root to its ramifica-
tion,' प्रकृतिविकृतिभावः.—(Of a number) मूलं.—(Of a square
or cube) पदं, मूलं; 'square root,' वर्गमूलं, वर्गपदं; 'cube-
root,' घनमूलं, घनपदं.

To ROOT, *v. a.* (Plant deep in the earth) बद्धमूलं-लां कृ, दृढमूलं

-लां कृ, दृढं रुह् in caus. (रोपयति -यितुं), दृढं निखन्, दृढरोपयं

कृ.—(Root up) उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल, मूलात् or

समूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or समुद्धृ or उत्पद (c. 10. -पाठयति

-यितुं) or उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं) or व्यपहृह in caus.

To ROOT, *v. n.* मूलं वन्ध (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), बद्धमूलः-ला-लं भू.

ROOTED, *p. p.* बद्धमूलः-ला-लं, दृढमूलः-ला-लं, &c.; 'rooted up,' उन्मू-

लितः-ता-तं, उच्छिन्नमूलः-ला-लं, निकृत्तमूलः-ला-लं, उद्धृतमूलः-ला-लं,

उत्पादितः-ता-तं, उत्खातः-ला-लं, &c.

ROPE, *s.* रज्जुः *m. f.*, गुणः, सूत्रं, दामा *f.* (नं), दाम *n.* (नं), दामनी,

वराटकः, वराटः, यटाकरः, शुल्बः, पाशः, सन्दानं, शुल्लं, गलः, पवित्रकं,

यटः-टी-टं, उद्वाहिनी, सुषं, पाणिसंघा, यटीगुणः; 'of a ship,'

नौरज्जुः *m. f.*; 'of a well,' उद्वादनं, यटीयन्तः; 'hanging by a

rope,' रज्ज्वलघी *m.* (नं).

To ROPE, *v. n.* रज्जुं वन्ध, सूत्रं वन्ध, सूत्ररूपेण विततीभू.

ROPE-DANCER, *s.* कलायनः, सूत्रायनः, रज्जुयायी *m.* (नं), प्रवकः, केलकः.

ROPE-LADDER, *s.* रज्जुनिर्मितसोपानं, सूत्रसोपानं, रज्जुसोपानं.

ROPE-MAKER, *s.* रज्जुकारः-रकः, रज्जुकारी *m.* (नं), रज्जुकृत्, गुणकारः.

ROPINESS, *s.* रज्जुत्वं, गुणत्वं, सूत्रता, सूत्रपूर्णता, सान्द्रता, श्यानता.

ROPY, *a.* रज्जुगुणकः-का-कं, श्यानः-ना-नं, सूत्रमयः-यी-यं.

ROSARY, *s.* जपमाला, अक्षमाला, अक्षमूत्रं, जपमूत्रं, माला, सूत्रं, स्मरणी;

'fingers used as a rosary,' करमाला.

ROSE, *s.* (The tree) जवापुष्पः, ओडपुष्पः, पिण्डपुष्पः, हेमपुष्पः, जवा, जपा.

ओडः, उडः, उडुः.—(Flower) जवा, जपा, जवापुष्पं, ओडपुष्पं, हेमपुष्पं.

ROSE-APPLE, *s.* (The tree) जवा, जपा, जवापुष्पः, ओडपुष्पः, हेमपुष्पः.

kind, राजजङ्घः *f.*—(The fruit) जवा, जपा, जवापुष्पः, ओडपुष्पः, हेमपुष्पः.

ROSE-COLORED, ROSEATE, *a.* पाटलः-ला-लं, पाटलवर्णः-शी-शीं,

जवावर्णः-शी-शीं, &c.

ROSE-WATER, *s.* पुष्पद्रवः, जवापुष्पद्रवः, जवापुष्पजलं.

ROSE, *s.*, see RESIN.

ROSY, *a.* (Rose-colored) पाटलः-ला-लं, जवावर्णः-शी-शीं.—(Formed

like a rose, full of roses) जवाकृपः-पा-पं, जवामयः-यी-यं.

To ROT, *v. n.* गल् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, गलितः-ता-तं भू, वि-

गलितः-ता-तं भू, विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), प्रविली, छि (c. 4.

छीयते), दुर्गन्धः-न्धा-न्धं भू.

To ROT, *v. a.* गल् (c. 10. गलयति, गालयति -यितुं), विगल्, गलितकृ,

विगलितकृ, विली in caus. (-लाययति -यितुं).

ROTATION, *s.* (Circular motion of a wheel, &c.) आवर्तः-वर्तनं,

आवृत्तिः *f.*, परिवर्तः-वर्तनं, परिवृत्तिः *f.*, चक्रावर्तनं, चक्रावर्तः, चक्र-

गतिः *f.*, भ्रमणं, भ्रान्तिः *f.*, घूर्णनं, घूर्णः *f.*—(Vicissitude of suc-

cession) पथ्यायः, पथ्ययः, विपथ्ययः, आनुपूर्व्यं, आनुपूर्वी, क्रमः, परि-

वर्तनं; 'in rotation,' पथ्यायेण, पथ्यायानुसारेण, पथ्यायानुक्रमेण, चक्रवत्.

ROTATORY, ROTARY, *a.* चक्रवदावर्ती-वर्तिनी-वर्ति (नं), चक्रावर्ती &c.,

चक्रवत्परिवर्ती &c., चक्रगतिः-गतिः-ति, चक्रगामी

-मिनी &c.; 'rotatory motion,' चक्रावर्तः, चक्रवदावर्तः.

ROTE, *s.* शब्दावर्तनं, शब्दावृत्तिः *f.*, शब्दावर्तनं, आवर्तनं, अभ्यासः,

अभ्यसनं, रूपः; 'to learn by rote,' शब्दावर्तनं कृ, अभ्यस् (c. 4.

-अस्यति-सितु); 'learnt by rote,' मुखस्यः-स्या-स्यं, कथस्यः &c., अभ्यस्तः-स्ता-स्तं.

ROTTEN, *a.* गलितः-ता-तं, विगलितः &c., विलीनः-ना-नं, विशीर्णः-शी-शी, शीर्णः &c., क्षीणः-शा-शं, पूतः-ता-तं, पूतीभूतः &c., दुर्गन्धः-न्या-न्यं.—(Unsound) क्षीणसारः-रा-रं, क्षीणसत्वः-स्ता-स्तं, असारः-रा-रं.

ROTTENNESS, *s.* गलितत्वं-ता, विगलितत्वं, क्षीणता, विलीनता, पूतत्वं, असारता.

ROTUND, ROTUNDITY, *s.* See ROUND, ROUNDNESS.

ROTUNDA, ROTUNDO, *s.* वर्तुलगृहं, वर्तुलभवनं, वर्तुलशाला.

To ROUGH, *v. a.* मोन्दर्यार्थनाथं कपोलो रज्ज् (c. 10. रज्जयति-यितुं) or रज्ज्वर्णीकृ or रज्ज्ण लिप्.

ROUGH, *μ.* (Not smooth or even) विषमः-ना-नं, असमः-ना-नं, असमानः-ना-नं, अखण्डः-ख्या-खं, रुधः-खा-खं, रुधः-खा-खं.—(Rugged) रुधः-खा-खं, रुधः &c., परुषः-पा-पं.—(To the touch) दुःस्पर्शः-शी-शी, दुःस्पर्शः-शी-शी.—(Harsh, not soft) परुषः-पा-पं, रुधः-खा-खं, रुधः &c., परुषवृत्तिः-त्रिः-त्रि, कर्कशः-शा-शं, कठिनः-ना-नं, अमृदुः-दुः-दु, असमृद्यः-शा-शं, असौम्यः-न्या-न्यं, अशिथिलः-गधा-गधं, अकोमलः-ला-लं.—(Severe) निहुरः-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, उग्रः-या-यं, कटुः-दुः-दु, कठोरः-रा-रं.—(Coarse, not finished, not polished) असंस्कृतः-ता-तं, अपरिष्कृतः &c., असंस्कारितः &c., अशिष्टः-हा-हं, असभ्यः-न्या-न्यं, घनः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं; 'rough measurement,' स्थूलमानं; 'to measure in a rough way,' स्थूलान्ते मा.—(Clumsy) स्थूलः-ला-लं, अनियुक्तः-शा-शं, अदक्षः-खा-खं, अकुशलः-ला-लं, अपटुः-दुः-दु.—(With waves or tempest, as the sea) सुभ्रमः-भ्रा-भं, व्यासुभ्रमः &c., विभ्रमः &c., संभ्रमः &c., अनिलसुभ्रमः &c., पवनसुभ्रमः &c., वायुसुभ्रमः &c., पवनाहतः-ता-तं, तरङ्गाकुलः-ला-लं, महातरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, वृहत्तरङ्गः &c., तरङ्गितः-ता-तं, वेलाकुलः-ला-लं; 'a rough sea,' सुभ्राण्यः, वायुसुभ्रममृदुः, वानं.—(Having a rough or hairy skin) दृढलोमा-मा-म (न्), स्थूललोमा &c., लोमावृतः-ता-तं, लोमशः-शा-शं.

To ROUGH-CAST, *v. a.* स्थूलाकारेण कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), स्थूलरूपेण कृ or निर्मा or विधा, स्थूलाकारं दा, स्थूलरूपं कृ or दा, स्थूलसंस्कारं कृ or दा.

ROUGH-DRAUGHT, *s.* पाण्डुलेख्यं, स्थूलांशं, पाण्डुलेख्यमात्रं, वस्तुमात्रं.

To ROUGH-DRAW, *v. a.* स्थूलरूपेण लिख् (c. 6. लिखति-लेखितुं) or आलिख्, स्थूलांशं कृ, पाण्डुलेख्यं कृ, आलेख्यारम्भं कृ, चिन्तारम्भं कृ.

To ROUGH-HEW, *v. a.* स्थूलरूपेण तृप् (c. 1. तृयति-क्षितुं) or छिद्, स्थूलाकारं दा.

ROUGH-HEW, *p. p.* स्थूलरूपेण कल्पितः-ता-तं, स्थूलाकारेण तृप्तः-हा-हं, असंस्कृताकारः-रा-रं, असंस्कृतरूपः-पा-पं, अपरिष्कृताकारः-रा-रं.

ROUGHLY, *adv.* रुधं, रुधं, सरोक्षं, विषमं, परुषं, सपारुषं, पारुष्येण, कर्कशं, सकर्कश्यं, कठोरं, कठिनं, सकाठिन्यं, निहुरं, सनेपुष्यं, स्थूलं.

ROUGHNESS, *s.* (Unevenness) विषमता, वैषम्यं, रुधता, रुधता, रौक्ष्यं, असमता, अखण्डता, असमानता.—(Ruggedness) रुधता, रुधता, परुषता-नं, पारुष्यं.—(To the touch) दुःस्पर्शता, दुःस्पर्शता.—(Harshness) परुषता, पारुष्यं, रुधता, कर्कशता, कर्कश्यं, कठिनता, कठिन्यं, अमृदुता, असौम्यता, अकोमलता.—(Severity) निहुरता, निहुर्यं, उग्रता, कटुता, कठोरता.—(Want of finish) असंस्कृता, अपरिष्कारः, अशिष्टता, स्थूलता.—(Of the sea, &c.) सुभ्रता, संभ्र-

भ्रता, अस्मिन्प्रलोठनं, तरङ्गप्रलोठनं, तरङ्गाकुलत्वं, सवानत्वं, वानं.

ROUGH-RIDER, *s.* अश्वदमकः, अश्वदानी *m.* (न्). See HORSE-BREAKER.

ROUGH-SHOD, *a.* सायपादकायुक्तः-ता-तं, सायबुरवयुक्तः-ता-तं.

ROUND, *a.* (Circular) वर्तुलः-ला-लं, वर्तुलाकारः-रा-रं, वर्तुलाकृतिः-त्रिः-त्रि, वर्तुलरूपः-पा-पं, चक्राकारः-रा-रं, चक्राकृतिः-त्रिः-त्रि, चाक्रिकः-की-कं, चाक्रेयः-यी-यं, वृत्तः-ता-तं, वृत्ताकारः-रा-रं, मण्डलाकारः-रा-रं, मण्डलाकृतिः-त्रिः-त्रि, मण्डलरूपः-पा-पं, मण्डली-लिनी-लि (न्), वलयकारः &c., वलयकृतिः &c., कण्डूकाकारः &c., कुण्डलाकारः &c.—(Globular) गोलाकारः-रा-रं, गोलाकृतिः-त्रिः-त्रि, वर्तुलः-ला-लं, वर्तुलाकारः &c., मण्डलाकारः &c., गुडः-डा-डं, घटी-टिनी &c., निखलः-ला-लं.—(Cylindrical) दीर्घवर्तुलः-ला-लं, लघ्ववर्तुलः &c., लघ्ववर्तुलाकारः &c., दीर्घगोलाकारः &c.—(Plump) पीनः-ना-नं, उन्नतः-ता-तं, see PLUMP.—(Plain) अवक्रः-क्रा-क्रं, व्यक्रः-क्रा-क्रं.—(As a number) शून्यान्तकः-का-कं; 'a round number,' शून्यान्तकसंख्या.

ROUND, *s.* (Circle) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, वर्तुलः, गोलः, वलयः, निषः, घटः.—(Revolution) आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, परिवर्त्तनं, पथ्यायः, चक्रं, see REVOLUTION.—(Circuitous course) वक्रमार्गः, वक्रगतिः *f.*

ROUND, *adv.* चक्रवत्, मण्डलवत्, वलयवत्, गोलवत्, मण्डलतस्, मण्डलरूपेण, चक्ररूपेण, परि prefixed; 'to turn round,' परिवृत्, see To REVOLVE; 'to come round, change opinion,' मतिं परिवृत्, अन्यमानसीधुः; 'to look round,' अर्द्धमुखः परिवृत्.—(On all sides) समन्तत्, समन्तात्, आसमन्तात्, सर्वतस्, विषयतस्, परितस्, सर्वदिक्षु, चतुर्दिक्षु.—(Circuitously) वक्रमार्गेण, वक्रं.

ROUND, *prep.* परि or अभि prefixed, परितस् or अभितस् affixed; 'the planets move round the sun,' रविं परितो ग्रहा भ्रमन्ति; 'the moon moves round the earth,' पृथिवीम् अभितो भ्रमति चन्द्रः; 'to get round one,' see To CIRCUMVENT.

To ROUND, *v. a.* (Make round) वर्तुलीकृ, मण्डलीकृ, परिमण्डलीकृ, मण्डल (nom. मण्डलयति-यितुं), परिमण्डल, गोलीकृ.—(Go round) परितो गन्, परितो या, परिगम्, अभितो गम्.

ROUNDBOUT, *a.* (Circuitous) वक्रः-क्रा-क्रं, जिह्वः-खा-खं, कुटिलः &c.

ROUNDBOUT, *adv.* (On all sides) समन्तत्, समन्तात्, परितस्, see ROUND, *adv.*

ROUNDED, *p. p.* मण्डलीकृतः-ता-तं, मण्डलितः-ता-तं, परिमण्डलितः &c., वर्तुलीकृतः &c., वृत्तः-ता-तं; 'well-rounded,' सवृत्तः &c.

ROUNDLY, *adv.* (Plainly, openly) अवक्रं, व्यक्रं, स्पष्टं, सुस्पष्टं, सुव्यक्रं.—(Peremptorily) सुनियतं, दृढोक्ता, दार्ढ्येन.

ROUNDNESS, *s.* वर्तुलता-त्वं, वर्तुलाकारता, मण्डलाकारता, चक्राकारता, गोलाकारता, गोलत्वं, मण्डलत्वं, परिमण्डलता, मण्डलाकृतिः *f.*, वर्तुलाकृतिः *f.*—(Plumpness) पीनता, उन्नतिः *f.*, स्थूलता.—(Plainness), अवक्रता, व्यक्रता, स्पष्टता.

ROUND-SHOULDERED, *a.* कुञ्जः-ञ्जा-ञ्जं, उच्चकुञ्जः-न्या-न्यं, वक्रपृष्ठः &c.

To ROUSE, *v. a.* (Awake) प्रबुध् (c. 10. बोधयति-यितुं), प्रतिबुध्, विबुध्, बुध्, जागृ in caus. (जागरयति-यितुं), निद्रां भञ्ज्, ज्ञपनाद् उत्था in caus., निद्राभञ्जं कृ, प्रबोधनं कृ, बोधनं कृ.—(Excite, stimulate) उत्तिज् (c. 10. तेजयति-यितुं), मोक्षह् (c. 10. साहयति-यितुं), उत्साह्, उत्था in caus. (उत्थापयति-यितुं, rt. स्था), व्युत्था, उत्थुज् (c. 10. -बोधयति-यितुं), उत्थुध्, प्रबुध्, उत्थीप्, दीप्, उत्थप्, प्रवृत्, प्ररुध्, बुद्, प्रबुद्, संबुद्, चेद् in caus.

To ROUSE, *v. n.* प्रबुध् (c. 4. -बुध्यते-बोधुं), प्रतिबुध्, जागृ (c. 2. जागर्ति-

जागरितुं, उन्मा (c. 1. -तिष्ठति -ते -युतुं, rt. स्था), शयनाद् उन्मा.
 Roused, p. p. (From sleep) प्रबोधितः -ता -तं, प्रबुद्धः -डा -डं, जागरितः -ता -तं, भग्ननिद्रः -डा -डं (Excited) उत्तेजितः -ता -तं, प्रोत्साहितः &c., उत्थापितः &c., उत्तपितः &c., उत्तप्तः -ता -तं, संरम्भः -आ -अं.

ROUT, s. (Mob) सभ्यलोकसंघः, जनसम्मर्दः. See MOB, RABBLE—
 (Of an army) विद्रावः, विद्रवः, प्रद्रावः, उद्रावः, सन्द्रावः, द्रावः, द्रवः, सन्दावः, सैन्यभङ्गः, व्यूहभङ्गः, व्यूहभेदः, सैन्यव्यूहभङ्गः, भङ्गः, भेदः, पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, पलायितं, बलव्यसनं, व्यसनं, डमरं, डमरः -रं; 'total rout,' सुपलायितं.—(Fashionable assembly) शिष्टलोकसभा, सभ्यलोकसमाजः.

To ROUT, v. a. विद्रु (c. 10. -द्रावयति -यितुं), प्रद्रु, सन्द्रु, द्रु, विद्रुतीकृ, सैन्यव्यूहान् भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भंक्तुं) or भिद्, विध्वंस (c. 10. -ध्वंसयति -यितुं).

ROUTE, s. मार्गः, पथः, पदवी, गतिः f. See ROAD.

ROUTED, p. p. विद्रुतः -ता -तं, विद्रावितः &c., भयद्रुतः &c., भयविभ्रुतः -ता -तं, पलायितः -ता -तं, विपलायितः &c., प्रपलायितः &c., पिञ्जलः -ला -लं, उन्मिञ्जलः &c. समुन्मिञ्जलः -झा -झं, समुन्मिञ्जलः &c., भग्नव्यूहः -हा -हं, कान्दिशीकः -का -कं, कान्दिशीकः &c.

ROUTINE, s. नित्यकर्म n. (नं), नित्यकृत्यं, नित्यक्रमः, पथ्यायः, नित्यपथ्यायः, नित्यपाठः, परिपाठः; 'daily routine,' दैनिकक्रमः, आह्निकक्रमः, आह्निकं.

To ROVE, v. n. भ्रम् (c. 4. भ्रमयति, भ्रमितुं), परिभ्रम्, भ्रमयं कृ, परिभ्रमयं कृ, अट (c. 1. अटति -टितुं), पर्यट, अटनं कृ, पर्यटनं कृ, गाह (c. 1. गाहते -हितुं), विचर (c. 1. -चरति -रितुं), संचर, विहृ, व्रज, प्रव्रज.

ROVER, s. परिभ्रमकः, भ्रमणकारी m. (नं), परिभ्रमणकारी m., पर्यटनकृत् m., विहारी m., यथेष्टचारी m., अचनिचरः.—(Robber) परिपन्थी m., दस्युः m.

ROVING, s. भ्रमणं, परिभ्रमणं, अटनं, पर्यटनं, विहारः, विहरणं.

Row, s. (Line, rank) पंक्तिः f., श्रेणिः -णी f., राजिः -जी f., आचलिः -ली f., पङ्क्तिः -ती f., राजिका, ततिः f., वीथिः -पी f., आलिः -ली f., पालिः -ली f., धारणी, रेखा, सरणिः -णी f., माला, विज्ञोली; 'in a row,' पंक्तिक्रमेण; 'row of teeth,' दन्तपंक्तिः f.; 'two rows of teeth,' द्वे दन्तपंक्ती; 'row of trees,' तरुपंक्तिः f., पादपश्रेणी, पादपवीथिः f.; 'of curls,' अलकसंहतिः f.; 'of swords,' सङ्गश्रेणी, सङ्गलेखा; 'row of houses,' वीथिः -पी, गृहपंक्तिः f.; 'of four houses,' चतुःशालं, सङ्घवनं, संघवनं.—(Riot, disturbance) कोलाहलः, तुमुलं, विप्रवः, डमरः -रा -रं, डमरः, डिङ्गः; 'festive turbulence,' चमत्कारः, चर्चरी.

To row, v. a. (Impel a boat by means of an oar) नौकां दखेन बह (c. 10. बाहयति -यितुं) or संचल (c. 10. -चालयति -यितुं) or चल or ब्रु in caus.—(Scold) भर्त्स, तर्ज, उपालम्.

To row, v. n. पोतबाहनं कृ, नौकाबाहनं कृ, नौदखसंचालनं कृ, श्रेणिसंचालनं कृ, क्षिपणिसंचालनं कृ.

ROWEL, s. (Of a spur) सञ्चतोदनचक्रकं, प्रतोदकचक्रकः, कखकः.

ROWER, s. पोतबाहः -हकः, नौकाबाहः -हकः, नौदखसंचालकः, नौदखचालकः, क्षेपणिसंचालकः, क्षेपणिवधः, नियामकः.

ROYAL, a. राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजार्हः -ह्री -ह्रीं, राजोचितः -ता -तं, नृपोचितः &c., ऐश्वर्यकः -की -कं, ऐश्वर्यः -री -रं, राज or नृप in comp., see KINGLY, PRINCELY, REGAL, MAJESTIC, &c.; 'royal attendant,' राजपुरुषः, राजसेवकः, राजपरिचरः; 'royal city,' राजधानं -नी, राजनगरी, राजपुरी, संस्थानं; 'royal

dignity,' राजतेजस् n., राजप्रतापः; 'royal duty,' राजधर्मः, राजधुरा, राजकार्यः; 'royal dynasty,' राजावलिः -ली f.; 'royal family,' राजकुलं, राजवंशः; 'royal court,' राजसभा, ईश्वरसभा; 'royal edict,' राजाज्ञा, राजशासनं; 'letter,' राजलेखः, राजपत्रं; 'insignia,' राजलक्षणं, राजलक्ष्मा m. (नं), राजचिह्नं; 'mansions,' राजमन्दिरं, राजसदनं, राजवसतिः f.; 'seat,' राजशय्या; 'road,' राजमार्गः, राजवर्त्त n. (नं); 'elephant,' राजहस्ती m. (नं), राजभैरवः, राजवाहकः; 'revenue,' राजस्व, राजधनं; 'audience,' राजदर्शनः; 'audience-chamber,' राजदर्शनशाला; 'seal,' राजमुद्रा, राजचिह्नं; 'amusement,' राजविलासः, राजनन्म n. (नं); 'circle or court,' राजमण्डली -लं; 'polity,' राजनीतिः f., राजनयः; 'royal will,' राजेच्छा, नृपेच्छा; 'favourite,' राजवत्सलः, नृपवत्सलः; 'sacrifice,' राजमयः; 'of royal race,' राजवंश्यः -श्या -श्यं, नृपात्मजः -जा -जं, राजवीर्यी -विनी -नि (नं).

ROYALIST, s. राजानुगतः, राजानुपङ्गी m. (नं), राजपक्षीयः, राजपक्षपाती.

ROYALLY, adv. राजवत्, नृपवत्, राजरूपेण, राजसदृशं, नृपसदृशं.

ROYALTY, s. राजत्वं -ता, राज्यं, नृपत्वं, राजभूयं, राजसामुज्यं, राजाधिकारः, भूपता -त्वं, नरेन्द्रत्वं -ता, ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, प्रसिद्धयै. महोपत्यं; 'requisites of royalty,' प्रकृत्यः f. pl.; 'ensigns of royalty,' राजलक्षणानि n. pl., छत्रचामरं.

To RUB, v. a. घृष् (c. 1. घर्षति -घर्षितुं), आघृष्, निर्घृष्, मृद् (c. 9. मृज्जति मर्दितुं), परिमृद्, पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), प्रतिपिप्, निविप्, चर्षयं कृ, मर्दनं कृ.—(The body) संवाह (c. 1. -वाहति, c. 10. -वाहयति -यितुं); 'they both rubbed his feet with their hands,' कराभ्यां तस्य पादौ संवाहतुः; 'I will rub your feet,' तव चरमी संवाहयामि.—(Rub, so as to clean) मृज् (c. 2. मर्दि -र्दुं), प्रमृज्, परिमृज्, सम्मृज्, अवमृज्, आमृज्, परिष्कृ, प्रक्षल (c. 10. -क्षालयति -यितुं) क्षालणीकृ.—(Grind in a mortar, &c.) क्लृ, चर्षणीकृ, पिप्, मृद्, घृद्, खोदीकृ.—(Polish by friction) चर्षयान् रतज् (c. 10. तेजयति -यितुं) or निष्टप् or मृज् or परिष्कृ.—(Rub one against the other) परस्परं घृष्, परस्परचर्षयं कृ; 'to rub the hands together,' करं करेण घृष् or निविष् or प्रतिपिप्, पाणिं पाणौ विनिविष्; 'the teeth together,' दन्तान् दन्तैर् घृष् or निविष्, दन्तचर्षयं कृ.—(Rub in, spread over, smear with, as unguents, &c.) लिप् (c. 6. लिप्सति, लेप्), अनुलिप्, आलिप्, अज्, अभ्यज्, मृद्.—(Rub down, as a horse) अञ्चल्लोम मृज्.—(Rub off) अपमृज्, अवमृज्.—(Rub out) अपमृज्, व्यामृज्, प्रमृज्, अवमृज्, व्यामृज् (c. 6. -मृज्जति -खर्दुं), अवमृज्, व्यामर्षं कृ, अवमर्षयं कृ, लोपं कृ.—(Rub up) मृज्, परिष्कृ. To RUB, v. n. घृष् (c. 1. घर्षति -घर्षितुं), संघृष्, संघट् (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं), संघर्षयं कृ, संघर्षं कृ, परस्परसंघर्षं कृ.—(Wear away by friction) चर्षणेन छि in pass.—(Pass through with difficulty) दुःखेन or कृष्णेण तृ.

RUB, s. घर्षणं, आघर्षः -घर्षणं, संघर्षः, मर्दनं, विमर्दनं, परिमर्दनं, मार्जनं.—(Collision, obstruction) संघट् -ट्टनं, समाघातः, सम्मर्दः, प्रतिघातः.—(Difficulty) दुःखं, कृष्णं, दुर्गं, कष्टं, श्रत्यं, वैषम्यं.

RUBBED, p. p. घर्षितः -ता -तं, आघर्षितः &c., संघर्षितः &c., अभिघर्षितः &c., मर्दितः -ता -तं, मृदितः &c., परिमृदितः &c., घृष्टः -डा -डं, मृष्टः &c., प्रमृष्टः &c., परिमृष्टः &c., मार्जितः -ता -तं, परिमार्जितः &c., प्रमार्जितः &c., सम्मार्जितः &c., प्रक्षालितः &c., आघट्टितः &c.—(Rubbed out) अपमृष्टः -डा -डं, व्यामृष्टः &c., निर्मृष्टः &c.

RUBBER, s. (One that rubs) चर्षकः, मर्दकः, मार्जकः, घर्षणकारी m.

RUB

- (न), मर्दनकारी *m.* निर्वेधकः, आघट्टकः—(Instrument for rubbing) मार्जनी.
- RUBBING**, *s.* चर्चणं, आघर्षः—चर्चणं, संघर्षः—चर्चणं, निर्वेधकं, मर्दनं, परिमर्दनं, आघट्टनं, विघट्टनं, मार्जनं, परिमार्जनं.
- RUBBISH**, *s.* उच्छिष्टं, अवस्करः, अपस्करः, मलं, तुल्यद्रव्यं, कुतिसद्रव्यं.
- RUBBISH-HOLE**, *s.* उच्छिष्टप्रक्षेपणार्थं गर्तः, मलाधारः, अवस्कराधारः.
- RUBICUND**, *a.* ईषद्रक्तः—रक्त-रक्तं, आरक्तः &c., पाटलवर्णः—रौ-रौ.
- RUBRIC**, *s.* रक्ताक्षरलिखितसूत्रं, प्रार्थनापद्धतिसूत्रं, प्रार्थनाग्रन्थसूत्रं.
- RUBY**, *s.* पद्मरागः, माणिक्यं, लोहितकः, शोणरत्नं, शोणितोपलं—लः, पाटलोपलं—लः, अरुणोपलं—लः, अकीपलः, भास्करप्रियं, लक्ष्मीपुष्पः, कुरुविन्नः, पद्मरागमणिः *m.*, महामूल्यः.
- RUBY**, *a.* (Of the color of the ruby) रक्तवर्णः—रौ-रौ, लोहितवर्णः &c., शोणितवर्णः &c., पाटलवर्णः &c., पद्मरागवर्णः &c.; 'having ruby lips,' विद्योहः—हा-हं, (*i. e.* like the fruit of the vimba or bimbha) विद्युमोहः &c. (*i. e.* like coral).
- RUDDER**, *s.* कर्णः, नौकर्णः, अरिषं, केनिपातः—तकः, पोतरक्षः.
- RUDNESS**, *s.* रक्तता, अरुणिता *m.* (न), रक्ता *m.* (न), अरुणता; 'of countenance,' मुखरागः, कपोलरागः, कपोलरक्ता, मुखारुणिता *m.* (न).
- RUDDY**, *a.* रक्तवर्णः—रौ-रौ, अरुणः—रा-रं, अरुणवर्णः &c.; 'ruddy-faced,' रक्तमुखः—खा-खं, अरुणमुखः &c., रक्तकपोलः—ला-लं; 'ruddy-geese, or Brahmany duck,' चक्रपाकः, चक्रः, राक्षि-स्येवगामी *m.*
- RUDE**, *a.* (Uncivilized, untought) अशिष्टः—हा-हं, अशिष्टितः—ता-तं, असभ्यः—भ्या-भ्यं, अनक्षरः—रा-रं, निरक्षरः &c., अविद्यः—द्या-द्यं, अपरिष्कृतः—ता-तं, अकृतबुद्धिः—द्धि-द्धि, विद्याहीनः—ना-नं, विद्याशून्यः—न्या-न्यं, विद्याचारहीनः &c., दुराचारः—रा-रं, दुर्जनः—ना-नं, असभ्यवृत्तिः—वृत्ति-वृत्ति, दीर्जन्यवृत्तिः &c., ग्राम्यः—म्या-म्यं—(Uncivil, impolite, rough in manner) अविनीतः—ता-तं, अविनयः—या-यं, नहविनयः &c., प्रगहविनयः &c., कुशीलः—ला-लं, वामशीलः &c., दुःशीलः &c., विशीलः &c., दुर्मेय्यादः—दा-दं, निर्मेय्यादः &c., अमय्यादः &c., धृष्टः—हा-हं, उद्धतः—ता-तं, समुद्धतः &c., असभ्यः &c., अनाय्यः—न्या-न्यं—(Coarsely executed) मूलः—ला-लं, असंस्कृतः—ता-तं, रुक्षः—खा-खं, रुक्षः &c. (Clumsy) अदक्षः—द्या-द्यं, अकुशलः—ला-लं, अनिपुणः—या-यं, मूलः &c.
- RUDELY**, *adv.* अशिष्टं, अशिष्टवत्, असभ्यवत्, अविनीतवत्, अविनयेन, धृष्टवत्, सधाध्यं, कुशीलयत्, अनाय्यवत्—(Roughly) रुक्षं, रुक्षं, सरीक्षं, मूलं, असंस्कृतं.
- RUDENESS**, *s.* (Absence of civilization) अशिष्टता—तत्त्वं, असभ्यता, विद्याहीनता, अनक्षरता—तत्त्वं, निरक्षरता—तत्त्वं, विद्याशून्यता, विद्याचारहीनता, अपरिष्कारः—(Incivility, impoliteness) अविनीतता—तत्त्वं, अविनयः, कुशीलता, दुःशीलता, वामशीलता, अशीलता, अमय्यादा, दुर्मेय्यादा, धृष्टता, धाध्यं, असभ्यता, दीर्जन्यं, अदीर्जन्यं, विनयाभावः, अनाय्यता, अदीर्घव्यं—(Roughness, clumsiness) रुक्षता, रुक्षता, मूलता, अदक्षता.
- RUDIMENT**, *s.* (First principle) मूलतत्त्वं, मूलं, आरम्भः, प्रारम्भः, मूलसूत्रं, प्रथमसूत्रं, प्रथमतत्त्वं, तत्त्वं, सूत्रं, आदिः *m.*, उपग्रन्थः, परिभाषा; 'the rudiments of learning,' विद्यारम्भः, विद्यातत्त्वानि *n. pl.*; 'of grammar,' व्याकरणारम्भः—(Original or elemental part of any thing) मूलवस्तु *n.*, मूलावयवः, मूलाङ्गं, मूलद्रव्यं, मूलं, बीजं, मूलबीजं, भूतमात्रं, तन्मात्रं, वस्तु *n.*, भातः *m.*
- RUDIMENTAL**, **RUDIMENTARY**, *a.* मूलिकः—का-कं, मौलः—ली-लं, मूल

RUI

- in comp., आरम्भकः—का-कं, प्रारम्भकः &c., प्राथमिकः—की-कं, आदि in comp., प्रथमः—मा-मं, मूलतत्त्वरूपः—पा-पं, मूलतत्त्वसम्बन्धी—न्यनी &c., मूलतत्त्वविषयः—का-कं.
- To RUE**, *v. a.* पश्चात् शुद्धं, पश्चात् शुद्धं, पश्चात् शुद्धं. See **To REGRET**.
- RUE**, *s.* (Sort of pot-herb) ब्राह्मी, ब्राह्मिका, ब्राह्मी.
- RUEFUL**, *a.* शोकान्वितः—ता-तं, सशोकः—का-कं, विषयः—खा-खं; 'having a rueful countenance,' विषयवदनः—नद-नं, उद्दिग्धवदनः &c., ज्ञानवदनः &c.
- RUEFULLY**, *adv.* सशोकं, सखेदं, सोद्वेगं, सविषादं, विषयमुत्तेज.
- RUFFIAN**, *s.* दम्पः, साहसिकः, क्रूरकर्मि *m.* (न), क्रूरकर्मि *m.*, घोरकर्मि *m.*, अघोरकर्मि *m.*, बधोद्यतः, आततायी *m.* (न), प्राणघातकः.
- RUFFLE**, **RUFF**, *s.* (Frill) अस्मिन्देशुकनयो वस्त्राच्छलः or वस्त्रानुबन्धः or वस्त्रालङ्कारः, पुटितदुकूलखण्डः, पुटितदुकूलं, अम्बोकारदुकूलं—(Plait, fold) अम्बिका, पुटः, चूणः—(Discomposure) व्याकुलत्वं, अज्ञानिः *f.*, अस्थिरता, सम्भ्रमः, अनिर्वृतिः *f.*
- To RUFFLE**, *v. a.* (Pucker, plaid, fold) पुटीकृ, सम्पुटीकृ, संकुच, संकुचं कृ, चूण् (c. 10. चूणयति—यितुं), पुट्—(Crumple) संकुच, सम्पुट्, रुद्धीकृ—(Agitate) क्षुब्धं (c. 10. क्षोभयति—यितुं), विक्षुब्ध, see **To AGITATE**—(Discompose) व्याकुलीकृ, आकुलीकृ, व्याकुल (nom. व्याकुलयति—यितुं), अज्ञानिं or सम्भ्रमं or अनिर्वृतिं जन, चित्रवर्गं जन, कातरिकृ, अस्थिरिकृ.
- RUFFLED**, *p. p.* or *a.* क्षुब्धः—आ-अं, क्षोभितः—ता-तं, आकुलितः &c., व्याकुलितः &c., व्याकुलः—ला-लं, व्याकुलचेताः—ता-तं (स), आकुलचित्तः—ता-तं, व्यग्रः—या-यं, असह्यः—स्या-स्यं, अनिर्वृतिः—ता-तं, अस्थिरः—रा-रं, गतधृतिः—ति-ति, कातरः—रा-रं, अनवस्थितः &c., व्यस्तः—स्ता-स्तं, सम्भ्रान्तः &c., अज्ञानः—ना-नं, लुलितः—ता-तं, विलुलितः &c.; 'not to be ruffled,' असोध्यः—भ्या-भ्यं.
- RUE**, *s.* आस्तरणं, आस्तरः, स्तरिमा *m.* (न), संस्तरः, स्तरः, तूलिका, तूला—ली, कच्छलः, रत्नकः, ज्योतिषः *m.*
- RUGGED**, *a.* रुक्षः—द्या-द्यं, रुक्षः &c., परुषः—वा-वं, विषमः—मा-मं, असमः—मा-मं, कर्कशः—झा-झं. See **ROUGH**.
- RUGGEDNESS**, *s.* रुक्षता, रुक्षता, रौक्ष्यं, परुषता, पारुष्यं, विषमता, वैषम्यं, असमता, कर्कशता, कर्कश्यं. See **ROUGHNESS**, *s.*
- RUIN**, *s.* (Destruction) नाशः, विनाशः, प्रणशः, क्षयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, परिध्वंसः, परिध्वयः, सत्ययः, व्यसनं, घातः, विधातः, लोपः, उच्छेदः—(Defeat, overthrow) पराजयः, पराभवः, अभिभवः, सादः—दन्, व्यसनं, भङ्गः; 'of an army,' बलव्यसनं—(Mischievous, baneful) क्षतिः *f.*, परिध्वंसिः *f.*, दूषणं, अनिष्टं, अपायः, अनर्थः, विषं—(Of fortune, estate, &c.) सम्पत्तिनाशः, सम्पत्तिभङ्गः, लक्ष्मीभङ्गः, ऐश्वर्यभङ्गः, ऐश्वर्यनाशः, परिधीयता, परिध्वयः, अस्तः—स्तं; 'to go to ruin,' क्षि in pass. (क्षीयते), परिधि—(Of a building) उत्सादनं, उत्सन्नता, गृहक्षयः, जीर्णः *f.*; 'a building in ruins,' उत्सन्नगृहं, जीर्णगृहं, क्षीणगृहं, उत्सन्नवाटिका; 'a ruined temple,' जीर्णक्षयः—पं, जीर्णदेवालयं, चिरन्तनदेवालयारः—रं; 'in ruins,' उत्सन्नः—ता-तं, क्षीयः &c.
- To RUIN**, *v. a.* (Destroy) नश् (c. 10. नाशयति—यितुं), विनश्, प्रणश्, क्षि (c. 5. क्षीयति, क्षेतुं, c. 10. क्षययति, क्षययति—यितुं), ध्वंस् (c. 10. ध्वंसयति—यितुं), विध्वंस्, प्रध्वंस्, दूष् (c. 10. दूषयति—यितुं), सद् (c. 10. सादयति—यितुं), हन् (c. 2. हन्ति—नुं, c. 10. घातयति—यितुं), उच्छिद् (c. 7. उच्छिनत्ति—हेतुं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोतुं, c. 10. लोपयति—यितुं), विलुप्, क्षतिं कृ—(Demolish, pull down) उत्सद्, अवसद्,

अवःपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), उखादनं कृ, उडु, संहु, ध्वंस.—
(Deprive of fortune, bring to poverty) सम्पत्तिनाशं कृ, सम्प-
त्तिभङ्गं कृ, परिधीयकृ, परिधायं कृ or कृ, नष्टश्रीकं -कां कृ, दारिद्र्यं
गम् in caus.—(By magical operations) उखाटनं कृ.

To RUIN, v. n. (Fall into ruin) क्षि in pass. (क्षीयते), परिधि, see
TO DECAY.

RUINED, p. p. (Destroyed) नष्टः -हा -हं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः
&c., प्रणष्टः &c., ध्वंसितः -ता -तं, ध्वस्तः -स्ता -स्तं, विध्वस्तः &c., दूषितः
-ता -तं, सादितः &c., क्षीयः -या -यं, विशीयः -या -यं.—(Demo-
lished, decayed as a building, &c.) उखादितः -ता -तं, उखाटः
-ता -तं, जीयः -या -यं, अवःपातितः -ता -तं, उच्छिन्नः -ता -तं.—
(Deprived of fortune) नष्टश्रीकः -का -कं, गतश्रीकः &c., विगत-
श्रीकः &c., हतश्रीकः &c., क्षीयधनः -ना -नं, क्षीयायः -या -यं, नष्टायः
&c., गतविभवः -वा -वं, नष्टलक्ष्मीकः -का -कं, नष्टसम्पत्तिः -त्तिः -त्ति,
भग्नसम्पत्तिः &c., क्षतवृत्तिः -त्तिः -त्ति, परिधीयः -या -यं, प्रचलि-
तविभवः &c., हतसर्वस्वः -स्वा -स्वं, नष्टधन्यः -ध्या -ध्यं.

RUINOUS, a. (Destructive, baneful) नाशी -शिनी -शि (न्), नाशकः
-का -कं, विनाशकः &c., क्षयकरः -री -रं, घातुकः -का -कं, घाती
&c., विघातकः &c., आत्ययिकः -की -कं, दूषकः &c., विध्वंसकः &c.,
सम्पत्तिनाशकः &c., लक्ष्मीनाशकः &c., कल्याणहरः -रा -रं, कल्याण-
हारकः &c., कल्याणनाशकः &c., लक्ष्मीभङ्गकः &c., अनर्थकरः &c.
—(Fallen to ruins) उखाटः -ता -तं, जीयः -या -यं.

RUINOUSLY, adv. सनाशं, सक्षयं, विनाशेन, सदृशं, सध्वंसं.

RULE, s. (Government, authority) अधिकारः, अधीकारः, आधिपत्यं,
प्रभुत्वं, ईशत्वं, स्वामित्वं, स्वाम्यं, हेयव्यं, शासनं, शास्तिः f., अनुशासनं,
कर्तृत्वं.—(Regulation, law) विधिः m., विधानं, नियमः, सूत्रं, व्यवस्था.
स्थितिः f., धर्मः, मर्यादा, क्रमः.—(Precept) नियमः, निर्देशः, निर्देशः,
सादेशः, सूत्रं, कल्पः, शासनं, प्रबोधनं, बोधना.—(Principle, rule
of science) सूत्रं, तत्त्वं, नियमः, न्यायः, उक्तवाक्यं.—(Rule of action,
course of procedure) क्रियाविधिः m., कर्मविधिः m., क्रियाप्रसङ्गः,
मर्यादा, काव्योपायनियमः.—(Rule of jurisprudence) व्यवहार-
विधिः m., व्यवहारः, व्यवहारमार्गः.—(Of grammar) शब्दशासनं.—
(General rule) साधारणविधिः m., साधारणं, सामान्यविधिः m.—
(Standard measure) प्रमाणं, परिमाणं, मानं.—(According to
rule) यथाविधि, विधिवत्, नियमतम्, यथानियमं, विधिपूर्वकं-
पूर्वकं, यथान्यायं.—(Instrument for ruling lines), see RULER.—(Rule
of three in arithmetic) त्रैराशिकः -कं -का. It is of three
kinds, 1. Direct, क्रमत्रैराशिकः -कं. 2. Inverse, विलोमत्रैराशिकः
-कं, व्यस्तत्रैराशिकं. 3. Double, पञ्चराशिकं. The first term or
supposition is called त्रिराशिकं; the second or rate प्रमाणं;
the third or demand, इच्छा; the fourth or answer, इच्छाफलं.

To RULE, v. a. (Govern) शास् (c. 2. शास्ति -सितुं), अनुशास्, प्रशास्,
समनुशास्, ईश (c. 2. ईष्टे, ईशितुं), यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), नियम्,
विनियम्, सन्नियम्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल्, विनी,
प्रणी, वशीकृ, विधा, अधिष्ठा, अध्यास्, अधिकृतः -ता -तं भू, गुप्.—
(Mark with lines) रेखाभिर् चङ्क (c. 10. चङ्कयति -यितुं), चङ्कमात्र-
शलाकया रेखाङ्कितं -तां कृ, सरलरेखाभिर् चङ्क, वस्त्रिभिर् चङ्क.

To RULE, v. n. राज्यं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं कृ, राज्याधिकारं
कृ, प्रभुत्वं कृ, स्वाम्यं कृ, अधिकारं कृ, आधिपत्यं कृ, राजकार्यं कृ.

RULED, p. p. शासितः -ता -तं, अनुशासितः &c., प्रशासितः &c., पालितः
-ता -तं, नियमितः &c.; 'ruled over,' अधिष्ठितः -ता -तं.—(With

lines) रेखाङ्कितः -ता -तं; 'a ruled line,' रेखा, वस्त्रिः f., चङ्कः, लेखा.
RULER, s. (Governor) शासिता m. (न्), प्रशासिता m., शास्ता m., शासकः,
अनुशासकः, अधिपतिः m., अधिष्ठाता m. (न्), स्वामी m. (न्), अधिपः,
अध्यक्षः, अधिकृतः, ईश्वरः, ईशः, प्रभुः m., पालकः, पालयिता m. (न्),
नियन्ता m., नियामकः, अधिकारी m. (न्), प in comp.; 'under
one ruler,' एकस्वामिकः -का -कं; 'under two,' उभयस्वामिकः
&c.—(For ruling lines) शलाका, चङ्कनी, लेखनी, रेखाणी.

RULING, part. of a. पालयन् -यन्ती -यत् (न्), शासत् -सती -सत्, शासिता
-ची -तृ, नियामकः -का -कं.—(Predominant) प्रबलः -ला -लं, प्रभविष्णुः
-ष्णुः -ष्णु, प्रधानः -ना -नं, प्रभवः -वा -वं; 'ruling deity,' अधिदैव.

RUM, s. (The spirit) गौडी -डिकं, गुडलं, शीधुः -धु m. n. आसवः,
हीलुकं, नेरेयं.

RUM, a. (Odd) विलक्षणः -या -यं, असङ्गतः -ता -तं, अपरूपः -पा -वं.
To RUMBLE, v. n. गर्ज् (c. 1. गर्जति -र्जितुं), परिगर्ज्, नर्द (c. 1. नर्दति
र्दितुं), विनर्द, गम्भीरशब्दं कृ, गम्भीरध्वनिं कृ, गम्भीरघोषं कृ, गम्भी-
रनादं कृ, दीर्घनिर्घोषं कृ, घनशब्दं कृ.

RUMBLING, s. (Low continued sound) गर्जनं -ना, परिगर्जनं, नर्दनं,
गम्भीरशब्दः, गम्भीरध्वनिः m., गम्भीरनिर्घोषः, गम्भीरघोषः, दीर्घनि-
र्घोषः, दीर्घशब्दः, दीर्घध्वनिः m., निर्घोषः, घोषः.—(Of the clouds)
मेघनिर्घोषः, घनशब्दः, घनध्वनिः m., मेघनादः, घनस्वनः, मेघगर्जनं,
स्तनितं; 'of wheels,' नेमिशब्दः, नेमिनिर्घोषः.

RUMINANT, RUMINATING, a. रोमन्थकारी -रिणी -रि (न्), रोमन्थकरः -रा -रं.
To RUMINATE, v. n. (Chew the cud) रोमन्थ (nom. रोमन्थायते) रोमन्थं
कृ.—(Musc) पुनः पुनश्च चिन् or ध्यै or मनसा विचर्.

RUMINATION, s. (Chewing the cud) रोमन्थः, न्यं रोमन्थनं.—(Musing)
पौनःपुनिकध्यानं, पौनःपुनिकचिन्ता, पुनः पुनो मनसा विचारणं.

To RUMMAGE, v. a. अधरोत्तरीकरणं or अस्तव्यस्तीकरणं सूक्ष्मं अन्विप् or
निरूप, सूक्ष्मान्वेषणार्थम् अधरोत्तरीकृ or अस्तव्यस्तीकृ.

RUMMAGE, RUMMAGING, s. सूक्ष्मान्वेषणार्थम् अधरोत्तरीकरणं or अस्तव्य-
स्तीकरणं.

RUMOR, s. लोकप्रवादः जनप्रवादः जनवादः, लोकवादः, प्रवादः किंव-
दन्तिः -न्ती f., जनश्रुतिः j., लोकश्रुतिः f., जनरवः, वाक्ता, लोकवाक्ता,
जनवाक्ता. See REPORT.

To RUMOR, v. a. प्रवाद (c. 1. वदति -दितुं) श्रु in caus. See To
REPORT.

RUMORED, p. p. लोकप्रवादेन आवितः -ता -तं, लोकप्रवादात् श्रुतः &c.,
see REPORTED.

RUMP, s. नितम्बः, स्फिकौ f. du. (स्फिक्), ओशिः -शी f., ओशिफलकं,
कटिप्रोथः.

To RUMPLE, v. a. संकुच् (c. 1. -कोचति -चितुं), सम्मृद् (c. 9. -मृत्राति
-मर्दितुं), पुट् (c. 10. पुटयति -यितुं), सम्मुद्, पुटोक्, सम्मुटोक्, चूण
(c. 10. चूणयति -यितुं), रुक्षीकृ, रुक्षीकृ.

RUMPLE, s. सङ्कोचः -चनं, पुटः, सम्मर्दः, मर्दः, कुचनं, भङ्गः, चूणः.

RUMPLED, p. p. सङ्कोचितः -ता -तं, सम्मर्दितः &c., मर्दितः &c., पुटितः &c.

To RUN, v. n. (Move quickly) धाव् (c. 1. धावति -ने -वितुं), प्रधाव्,
दू (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), दु (c. 1. दवति, दोतुं), रंह (c. 1. रंहति -रहितुं),
शीघ्रं or द्रुतं चल (c. 1. चलति -लितुं), द्रुतपदेन चल, द्रुतक्रमेण मृ
(c. 1. सरति, सरुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं), द्रुतम् इ or गम्.—
(As a fluid) द्रु, सु (c. 1. सवति, सोतुं), प्रसु, स्यन्द (c. 1. स्यन्दते
-न्दितुं), खर् (c. 1. खरति -रितुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं); 'rivers
run into the ocean,' नद्यः समुद्रं द्रवन्ति.—(Melt) विली, प्रली,

दु, विदु, दृवीभू.—(Pass, proceed) प्रगम्, प्रचल, प्रचर, प्रवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्ति), प्रवृ.—(As time) अतिवृत्, अतिक्रम, आती, आती.—(As a sore) पूयं सु (c. 10. सावयति -वितु), पूय (c. 1. पूयते -वितु), पूयं सु or उत्तुम्.—(Have a course, go in a particular direction) अनुकदिश or अनुकदिशि गम्; 'the river runs in a different direction,' नदी भिन्नदिशि गच्छति.—(Flee for escape) पलाय (c. 1. पलायते -वितु, rt. इ), विपलाय, दृ, विदु, प्रदु, दिशः or ककुभो भज्.—(Extend) प्रवृ, प्रवृप्, आया, आगम्, वितन् in pass., वितु in pass.—(Run about) परिधाव, इतस्ततो धाव, विपरिधाव.—(Run after) अनुधाव, पश्चाद् धाव, अनुदु, पश्चाद् दृ, अनुसृ, अनुगम्, अनुया, अनुवृत्, अनुव्रज्.—(Run against) प्रतिधाव, प्रतिदु, अभिधाव, अभिदु, प्रतिमुखं धाव or दृ or आगम्.—(Run at) अभिधाव, प्रतिधाव, आक्रम, अभिक्रम.—(Run away) पलाय (c. 1. पलायते -वितु), विपलाय, प्रपलाय, सम्पलाय, विदु, प्रदु, विप्रदु, प्रादु, दृ, अपधाव, प्रधाव, अपगम्, अपगम्, अपक्रम, अपसृप्, अपसृप्.—(Run in, enter) निविश, आविश, प्रविश, आगम्, अभिगम्, आया, आशि.—(Run into, incur) उपगम्, उपागम्, गम्; 'run into danger,' संशयम् उपगम्, भयम् उपगम्.—(Run off), see To RUN AWAY.—(Run on, continue on) प्रवृत्, वृत्, पर्यवस्था.—(Run on, prate) जल्प, प्रलप.—(Run over), see To OVERFLOW.—(Run out) विगम्, निवृत्, विनिवृत्, समाप् in pass., छि in pass.—(Run round) परिधाव, परितो धाव.—(Run to or towards) अभिदु, अभिधाव, आदु, आधाव, उपदु, समुपदु, समादु, प्रतिदु, समुपधाव, उपधाव, प्रतिधाव.—(For refuge) आशि, संश्रि, उपाशि, आश्रयणं कृ.—(Run hither and thither) इतस्ततो धाव, विपरिधाव.—(Run up, rise, swell) वृष (c. 1. वर्धते -वितु), उत्तरोत्तरं वृष, प्रसृप्.—(Run, riot) मर्यादाम् अतिक्रम or अतिगम् or लंप्, मर्यादातिक्रमं कृ.

To RUN, v. a. (Drive, push, cause to enter) प्रविश (c. 10. -वेशयति -वितु), निविश.—(A horse) अश्वं चल in caus, or प्रेर or प्रणुद.—(Incur) उपगम्, उपागम्, गम्, आसद्, see Risk.—(Run down), see To CHASE.—(Run down), see To DECAY.—(Run over), see To RECOUNT.—(Run through), see To EXPEND, SQUANDER.

RUN, s. (Running) धावनं, द्रवणं, द्रावः.—(Flight) पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, द्रावः, द्रवः, विद्रवः, प्रद्रावः.—(Course) गतिः f., चर्या, चलनं, क्रमः, प्रवृत्तिः f., मार्गः.—(Flow) स्रवः, वणं, सावः, प्रवाहः, प्रसावः.—(Prevalence) प्रचारः, प्रचलनं, प्रचरणं, प्रचलनं, प्रसिद्धिः f.—(Extent) परिमाणं, पर्यन्तः -न्तं, विषयः, see REACH.—(Voyage) जलयात्रा, समुद्रयात्रा, यात्रा; 'in the long run,' अन्ते, दीर्घकालमपेक्ष्य; 'the run of mankind,' सामान्यलोकः, साधारणलोकः.

RUNAGATE, RUNAWAY, s. पलायी m. (नं), विपलायी m., प्रपलायी m., युद्धयात्री m., युद्धपराङ्मुखः, युद्धविमुखः.

RUNDLE, s. (Of a ladder) सोपानं, सोपानशलाका, आरोहणशलाका.

RUNNER, s. धावकः, धावनकृत्.—(Courier) जंघाकारिकः, जायिकः, जंघालः, जघी m. (नं), प्रजघी m., तरखी m., जघनः, जघः, वेगी m., जघगः, धावकः, वाताहरः.—(Branch running along the ground) प्ररोहः, पञ्चवः, लतिका, भूमिप्ररोहः.

RUNNING, part. or a. (Moving quickly) धावन् -वन्ती -वत् (नं), द्रवन् &c., धावमानः -ता -नं.—(Flowing) स्रवन् &c., वृत्तः -ता -नं, -वन्ती -वन्ती -वन्ती (नं); 'running water,' स्रवज्जलं, प्रवहज्जलं.

—(Discharging matter) पूयसावी -विणी &c., पूय -या -यं.—(Running away) पलायमानः -ता -नं.—(In succession, without any intervening time) अत्यवकाशकालेन, अत्यवधानेन, यथाक्रमं यथायेन, अनुपूर्वशः.

RUNNET, s. दधिसाकरणयोग्यो रसः, दधिसाकरणयोग्यं वस्तु.

RUNNING, s. (Act of moving quickly) धावनं, द्रवणं, द्रावः, द्रुत गमनं, द्रुतपदेन चलनं.—(Flowing) स्रवः, वणं, सावः, प्रसावः, परि सावः, प्रस्रवणं, प्रवाहः.—(Discharge of matter) पूयसावः; 'running of the nose,' नासासावः, नासापरिस्रावः.

RUNT, s. (Dwarfish animal) ह्रस्वजनुः m., ह्रस्वशरीरो जनुः, सङ्घः.

RUPEE, s. रौप्यं, रौप्यमुद्रा, रुप्यमुद्रा, मुद्रा, मुद्रिका; 'half-rupee, भागः, रौप्यभागः.

RUPTURE, RUPTION, s. भङ्गः, भेदः, भङ्गनं, भेदनं, छेदः -दनं, ध्वंसः, वि ध्वंसः, खण्डनं, स्फोटः -टनं.—(Breach of friendship) छेदभङ्गः, छेदभेदः, मैत्रीभङ्गः, सौहृदभङ्गः.—(Hernia) अन्तर्वृद्धिः f.

To RUPTURE, v. a. भङ्ग, भिद्, खण्ड; 'a blood-vessel,' उरोधतं कृ

RUPTURED, p. p. भग्नः -ग्ना -ग्नं; 'having hernia,' अन्तर्वृद्धिरो -गिणी &c.

RURAL, a. नाङ्गलः -ली -लं, नङ्गलः -ला -लं, वन्यः -न्या -न्यं, जाण -दी -दं, ग्राम्यः -ग्राम्य -ग्राम्यं, ग्रामीयः -या -यं, आनुग्रामिकः -की -की, अनागरः -री -रं, अनागरिकः -की -की.

RUSE, s. अपदेशः, अपदेशः, उपायः. See ARTIFICE, STRATAGEM.

RUSH, s. (Kind of grass) दूर्वा; 'place full of rushes,' दूर्वावि-कीर्णभूमिः f.

RUSH, s. (Impetuous advance or onset) वेगः, आवेगः, महावेगेन धावनं or अभिधावनं, सवेगधावनं, अतिवेगेन गमनं, सवेगगमनं, महावेगेन आपातनं or आपातः or प्रपातनं, अतिवेगेन अवस्कन्दनं संरम्भः, संरम्भेण or रभसेन आक्रमणं; 'emulative onset,' सहस्पर्धिका.

To RUSH, v. n. (Move forward with impetuosity) महावेगेन धाव (c. 1. धावति -वितु) or अभिधाव, सवेगं धाव, अतिवेगेन or अति, महावेगेन या or सू or प्रया or प्रवृ.—(Rush upon) महावेगेन आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितु) or अभिक्रम or आपत् or आसद्, अपत्तुन अभिधाव or प्रतिधाव, समहावेगम् अभिदु or प्रतिदु or दृ or अवलुप्.—(Rush into headlong) अवाङ्मुखेन प्रविश, २. 'वेगेन प्रविश, अतिसाहसेन प्रविश, अवाक् or अधोमुखेन पत.'—(Rush forth or out) निवेत, प्रपत्, अतिवेगेन निर्गम or वहिर्गम; 'water rushed from his eyes,' जलं तस्य नेत्राभ्यां प्रापत.

RUSHING, s., see RUSH.—Part. महावेगः -ता -नं, see IMPETUOUS.

RUSHLIGHT, s. तृणमयदीपिका, तृणमयवर्तियुक्तो दीपकः.

RUSHY, a. दूर्वामयः -यी -यं, दूर्वापूर्णः -णी -णं, तृणमयः &c., तृणपूर्णः &c.

RUSSET, a. कपिशः -शा -शं, कपिशवर्णः -णी -णं, तासवर्णः &c., श्यावः &c.

RUST, s. (Of iron) सिंहानं, सिंहाणं, सिंघाणं, शिंघाणं, मलं, अयोमलं, मसुरं, किट्टं, किट्टालः, कलङ्कः, रीतिः f., लोहं, धूसं, पाचटीरः.

To RUST, v. n. सिंहानं or कलङ्कं बन्ध (c. 9. बध्नाति, बन्धु), सकलङ्कः -ङ्का -ङ्कं भू, कलङ्कावृतः -ता -तं भू, समलः -ला -लं भू, मलावृतः -ता -तं भू.

To RUST, v. a. सकलङ्कं -ङ्कां कृ, मलावृतं -तां कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -वितु).

RUSTED, p. p. कलङ्कितः -ता -तं, मलावृतः -ता -तं, कलङ्कावृतः &c.

RUSTIC, a. (Pertaining to the country) ग्राम्यः -न्या -न्यं, जनपद-सम्बन्धी &c., see RURAL.—(Boorish, homely) ग्राम्यः -न्या -न्यं, ग्रामीयः -या -यं, ग्रामिकः -की -की, ग्रामीकः -णी -णं, आनुग्रामिकः

&c., ग्राम्य-जा-नं, असभ्यः-भ्या-भ्यं, अशिष्टः-हा-ई, प्राकृतः-ती-तं.
 RUSTIC, ग्राम्यजनः, ग्रामी *m.* (नं), ग्रामवासी *m.*, ग्रामेवासी *m.*, वृषलः.
 RUSTICALLY, *adv.* ग्राम्यजनवत्, ग्रामिकवत्, असभ्यवत्, ग्रामीयप्रकारेण.
 TORUSTICATE, *v. a.* ग्रामे वस् *in* (ग्रामे-ग्रामि-यितुं) or विवस् or प्रवस्.
 TO RUSTICATE, *v. n.* ग्रामे वस् (1. वसति, वस्तु) or निवस्, ग्रामं सेव्.
 RUSTICITY, *s.* ग्राम्यता-त्वं, ग्रामिकत्वं, ग्रामीयता, असभ्यता, अशिष्टता.
 RUSTINESS, *s.* सकलकृता, समलता-त्वं, मालिन्यं, मलिनता, मलवस्त्वं.
 TO RUSTLE, *v. n.* शकशक (nom. शकशकार्यति-ते), शकशकशब्दं कृ, मर्मर (nom. मर्मरीयति-ते), मर्मरं कृ, मर्मरशब्दं कृ, काहलं कृ, काहलशब्दं कृ.

RUSTLING, *s.* शकशकशब्दः; 'of leaves,' मर्मरः, पत्रकाहलः-ला, पि-
 झोला, पर्णखनितं; 'of clothes,' मर्मरः, वस्त्रखनितं.

RUSTLING, *part.* शकशकायन्-यन्ती-यत् (त्), मर्मरकारी-रिणी-रि(न्).

RUSTY, *a.* कलङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (न्), कलङ्कमयः-यी-यं, सकलङ्कः-ङ्का-
 -ङ्कं, कलङ्कितः-ता-तं, कलङ्कायुतः-ता-तं, मलिनः-ना-नं, समलः-
 -ला-लं, मली-लिनी &c., मलायुतः &c.

RUT, *s.* (In animals) मद्, रतेच्छा, मेषुनेच्छा.—(Mark of a wheel)
 चक्रचिह्नं, नेमिचिह्नं, चक्राङ्कः, चक्रमार्गः.

RUTHLESS, *a.* निर्दयः-या-ये, दयाहीनः-ना-नं. See PITILESS.

RUTHFUL, *a.* मत्तः-त्ता-त्तं, मदीयः &c., मदीकृतः &c., see LUSTFUL.

RUTTER, *s.* कृपकः, कृपिकः, कर्पकः, कृपिजीवी *m.* (न्), भृक्षाम्यधीनः.

S.

SACRATARIAN, *s.* विश्रामदिनपालकः, विश्रामवारप्रतिपालकः, विश्रामदि-
 नमेवकः.

SACRATARY, *s.* विश्रामदिवसः, विश्रामदिनं, विरामदिवसः, विश्रामवारः.

SACRATARY, *s.* विश्रामवारभेदकः, विश्रामवारलंघी *m.* (न्), विश्रा-
 मदि-
 " "

SACRATARY, *s.* विश्रामवारमसन्धी &c., पुण्यविश्राममसन्धी &c.

SACRATARY, *s.* श्रमः-मा-मं, कृपायगीः-गी-गी, कृपाः &c., कालः &c.

SACRATARY, *s.* (Animal with long dark fur) लामशजन्तुः *m.*, श्रमलोम-
 यशिष्टः सुदृजन्तुः—(Fish) जलतापिकः, जलतापी *m.* (न्), जलतालः

SACRATARY, *s.* (Wooden shoe) काष्ठपादुका, काष्ठमयपादुका.

SACRATARY, *s.* खन्नः, चन्द्रहासः, मण्डलायः, निस्त्रिंशः, कृपाणः.

SACRATARY, *s.* खन्नेन हन् (c. 2. हन्ति-न्तु, c. 10. यातयति-यितुं).

SACRATARY, *a.* सिकतामयः-यी-यं, शार्करिकः-की-कं. See SANDY.

SACCHARINE, *a.* (Pertaining to sugar) शर्करासन्धी-न्धनी &c.,
 शार्करः-री-रं, शार्करिकः-की-कं, रेखवः-वी-वं.—(Having the
 qualities of sugar, sweet) शर्करागुणकः-का-कं, शर्कराधर्मकः
 &c., मिष्टः-हा-ई, मधुरः-रा-रं, सुमधुरः &c.

SACERDOTAL, *a.* योगेहितः-ती-तं, पौरोहितिकः-की-कं, याजकीयः-
 -या-यं, याजकसन्धी &c., see PRIESTLY; 'sacerdotal office,'
 पौरोहित्रं.

SACHEL, *s.* सुद्रकोपः, पुस्तककोपः, लेख्यपत्राधारः, पत्रिकाधारः.

SACHÍ, (The wife of Indra; daughter of the saint Puloman,
 destroyed by Indra, to prevent his curse for the violation
 of the daughter) शची, शचिः *f.*, इन्द्राणी, शक्राणी, मयोनी,
 इन्द्रशक्तिः *f.*, पुलोमजा, पौलोमी.

SACK, *s.* (Coarse canvas bag) शाणकोपः, स्थूलकोपः, शाणमयकोपः,
 स्थूतः, स्थोतः, स्थूतिः *f.*, स्थूतः, स्थोनः, प्रसेवः, शाणपटः, धौतकटः,
 गोणी.—(Pillage of a town, &c.) नगरलुण्ठनं, ग्रामलुण्ठनं, ग्रामघातः.

TO SACK, *v. a.* (A town) नगरं लुण्ठ् or लुण्ठ्, नगरलुण्ठनं कृ, see PILLAGE.

SACK-CLOTH, SACKING, *s.* शाणं, शाणजं, शाणपसनं, शाणपटः, शाणवस्त्रं,

शाणपटः, स्थूलशाटिः *m.*, स्थूलशाटकः, स्थूलपटः, स्थूलपट्टः, वराशिः *m.*

SACKED, *p. p.* लुण्ठितः-ता-तं, लुण्ठितः &c. See PLEUNDERED, STORMED.

SACRAMENT, *s.* संस्कारः, महायज्ञः. For the twelve saṃskāras or
 sacred symbolical rites, see RITE. The following are the
 five mahā-yajnas, or great sacraments of the Hindús (as
 explained in Manu III. 70. *et. seq.*), appointed to be per-
 formed every day by the Grihastha, or house-keeper, for
 the sake of expiating the sin incurred by the involuntary
 destruction of minute living creatures. They refer re-
 spectively to what is due to five objects, viz. himself,
 the gods, his fore-fathers, spirits or ghosts, and men or
 guests. 1. Study of Scripture, with prayer and medita-
 tion, called ब्रह्मयज्ञः or अहुतः. 2. Offering oblations to
 the gods in fire, called देवयज्ञः or हुतः. 3. Offering libations
 of water and cakes to the manes of deceased ancestors,
 called पितृयज्ञः or प्राशितं or आहुतं. 4. Casting the residue
 of oblations on the ground or in water, as an offering
 to spirits or goblins, called भूतयज्ञः or बलिपुत्रः or प्रहुतः
 or आहुतः or बलिः *m.* 5. Receiving guests, and especially
 Brahmanas, with hospitality, called नृयज्ञः or मनुष्ययज्ञः or
 ब्राह्मयज्ञः or ब्राह्म्यं or ब्रह्महुतं. The Vishnu-Purāna adds two
 other sacraments, viz. 'propagation of offspring,' प्रजापतियज्ञः,
 and 'observance of truth,' सत्ययज्ञः, but these are com-
 paratively modern additions. The Christian idea of a sa-
 crament may be expressed by संस्कारः or स्त्रीप्रकल्पितसंस्कारः;
 as, 'the sacrament of baptism,' जलसंस्कारः or जलमेचनसंस्कारः;
 or मन्त्रनसंस्कारः; 'of the Lord's Supper,' स्त्रीभोजनसंस्कारः;
 or स्त्रीभोजनसंस्कारः.

SACRAMENT, *s.* संस्कारसन्धी-न्धनी &c., महायज्ञसन्धी &c.,
 संस्कारविषयकः-का-कं, संस्कारप्रयुक्तः-क्ता-कं, संस्काररूपः-पा-पं.

SACRED, *a.* (Holy, pertaining to God or his worship) पुण्यः-
 -ण्या-यं, पवित्रः-त्रा-वं, ईश्वरसन्धी-न्धनी &c., देवसन्धी &c.,
 ईश्वरपूजासन्धी &c., ईश्वरभजनसन्धी &c., अलौकिकः-की-कं,
 असांसारिकः-की-कं, धर्मविषयकः-का-कं, अप्रापञ्चिकः-की-कं,
 प्रपञ्चेतरः-रा-रं.—(Used for religious purposes) पुण्यकर्मोप-
 योगी-गिनी-गि(न्), पवित्रकर्मोपयोगी &c., पुण्यकर्मार्थकः-का-कं &c.,
 ईश्वरपूजायोगी &c., ईश्वरपूजार्थकः-का-कं.—(Consecrated)
 संस्कृतः-ता-तं, प्रतिष्ठितः &c., सुप्रतिष्ठितः &c., प्रणीतः &c.—(In-
 violable, approaching to a superior being) अलंघनीयः-या-
 -यं, अनुलंघनीयः &c., अलंघ्यः-य्या-यं, अपेक्षः-छा-छं, अनतिह-
 मणीयः-या-यं, सशपथः-या-यं, शिवस्वतुल्यः-त्या-त्यं, शिवस्वदृशः-
 -शी-शं, निविद्धः-द्वा-द्वं.—(Venerable) पूज्यः-ज्या-ज्यं, पूजनीयः-
 -या-यं, सुपूजनीयः &c., पूजार्हः-हं-हं.—(Relating to holy
 sages) सार्धः-धी-धं, सार्धयः-यी-यं, सृष्टिसन्धी &c.; 'sacred
 spot,' पुण्यस्थानं, पुण्यस्थलं, पुण्यक्षेत्रं, पुण्यतीर्थं, क्षेत्रं; 'sacred
 grove,' पुण्यवनं, तपोवनं; 'sacred thing,' पुण्यवस्तु *n.*; 'thing
 not to be touched,' ब्रह्मस्वं, देवस्वं, शिवस्वं, गोमार्सं; 'sacred
 writing,' पुण्यशास्त्रं, शास्त्रं, वेदः; 'sacred and profane know-
 ledge,' ज्ञानविज्ञानं.

SACREDNESS, *s.* पुण्यता -त्वं, पवित्रता -त्वं, अलंघनीयता, पूज्यता, सुपूज्यता.

SACRIFICE, *s.* (Of an animal or any other thing to God) यज्ञः,

यागः, नेधः, क्रतुः *m.*, अध्वरः, नलः, इत्या, इष्टिः *f.*, यज्ञकर्म *n.* (नं), याज्ञिकं, यजनं, यामनं, बलिः *m.*, बलिकर्म *n.*, बलिदानं, प्रयागः, प्रोक्षणं, सत्रं, होमः, हवनं, आहवनं, धृतिः *f.*, दीक्षा, चयनं, समतनुः *m.*, सवः, इष्टं, नारायणबलिः *m.*; 'a sacrifice at which sixteen officiating priests are required,' ज्योतिष्टोमः; 'a royal sacrifice performed only by an universal monarch,' राजसूय, क्रतुसमः, क्रतुराजः; 'relating to it,' राजसूयकः -का -कं; 'officiating priest at it,' राजसूयप्राणी *m.* (नं); 'sacrifice of a horse, which, performed a hundred times, raises the sacrificer to a level with Indra,' अश्वमेधः; 'horse fit for it,' अश्वमेधिकः, अश्वमेधीयः; 'morning sacrifice,' प्रातर्यज्ञः, प्रातर्हुतं; 'any part of a sacrifice,' यज्ञाङ्गः; 'a supplementary sacrifice performed to atone for any defects in the preceding one,' अवभृथः, यज्ञान्तः, दीक्षान्तः; 'bathing after any sacrifice,' अवभृथः, अवभृथस्नानं; 'accomplishment of a sacrifice,' यज्ञसिद्धिः *f.*; 'remnants of one,' यज्ञशेषः, यज्ञशिष्टः; 'animal for sacrifice, especially a horse,' यज्ञपशुः *m.*, क्रतुपशुः *m.*; 'goat for one,' यज्ञध्यागः; 'reward of one,' क्रतुफलः; 'a Brahman who sells the benefits of a sacrifice he has performed,' क्रतुविक्रयी *m.* (नं), 'vessel for sacrifice,' यज्ञपात्रं; 'fit for sacrifice,' यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः यी -यं, मेध्यः -ध्या -ध्ये; 'human sacrifice,' नरयज्ञः, नरमेधः; 'ceremonies preliminary to a sacrifice,' दीक्षा; 'a sacrifice preceded by them,' दीक्षणीयेष्टिः *f.*; 'officiating at a sacrifice, or causing one to be performed,' याजनं; 'officiating priest at one,' याजकः, *see* SACRIFICER; 'place of sacrifice,' यज्ञभूमिः *f.*, यज्ञस्थानं, यज्ञियशाला, यज्ञशाला; 'ground or terrace leveled and squared, and prepared for a sacrifice,' स्थण्डिलं, चत्वरं, वेदिः -दी *f.*, यज्ञवाटः -टिका; 'altar in the middle of it,' स्थण्डिलसितकं, वेदिः -दी *f.*, आश्रयतनं; 'ascetic who sleeps on such ground,' स्थण्डिलशायी *m.*, स्थण्डिलेशयः; 'shed for a sacrifice,' मण्डपः, यज्ञमण्डपः; 'fire for a sacrifice,' होमाग्निः *m.*; 'pit for this fire,' कुण्डं, होमकुण्डं, यज्ञकुण्डं, हवनी, हवित्री; 'post for binding the victim,' यूपः -यं; 'the top of it,' यूपार्यं; 'ring at the top of it,' यूपकटकः; 'ceremony of erecting it,' यूपोच्छ्रयः.—(Thing offered to God) उपहारः, उत्सर्गः, बलिः *m.*, हुतं, होमः, चरुः *m.*, नैवेद्यं, निवेदनं, कथं, कुण्डपायः, *see* OBATION.—(Surrender or loss made for gaining some object, or for obliging another) त्यागः, उत्सर्गः, परित्यागः, विनियोगः, व्ययः, समर्पणं, निवेदनं, अवसानं; 'of one's self,' आत्मपरित्यागः, आत्मसमर्पणं, आत्मनिवेदनं; 'of one's person or life,' स्वदेहविनियोगः, स्वदेहपरित्यागः, स्वप्राणपरित्यागः, स्वजीवितव्ययः; 'at the sacrifice of one's own happiness,' आत्मनः सुखपरित्यागेन, आत्मनः सुखावसानेन.

To SACRIFICE, *v. a.* (Immolate on an altar, destroy or consume any thing as an atonement or offering) यज् (c. 1. यजति -ते, यजते), हु (c. 3. जुहोति, होतुं), अभिहु, आहु, अभ्यहु, उपहारार्थं हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), उत्सर्गार्थं हन् or उपहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं) or आहृ or उपहारीकृ, क्रीति हन्, उत्सर्गपृष्टं हन्, बलिं कृ, बलिदानं कृ, अध्वर (nom. अध्वरीयति), यजनं कृ, याजनं कृ, *see* To IMMOLATE. The

root यज् is often redundantly followed by यज्ञः or क्रतुः or by other substantives in the accus. or instr. c.; as, 'he sacrificed a sacrifice,' यज्ञं or यज्ञेन इयान्, इष्टिं or इष्ट्या अयजत्, क्रतुं or क्रतुना अयाजिन्; 'he sacrificed a horse,' अश्वं or अश्वेन or अश्वमेधेन ईजे; 'having sacrificed cattle,' पशुभिर् इष्टा; 'sacrificing a horse to the gods,' अश्वेन देवान् ईजानः.—(Surrender or suffer to be lost for the sake of gaining something) यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, त्यज् (c. 1. -यजति -यजते), उत्सर्गं कृ, हा (c. 3. जहाति, हातुं, c. 10. हापयति -यितुं), विहा, अपहा, नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), प्रणश्, विनश्.—(Devote) विनियुज्, समृ in caus., निविद् in caus., उत्सृज्.

SACRIFICED, *p. p.* इष्टः -ष्टा -ष्टं, हुतः -ता -तं, उपहृतः &c., उपहारीकृतः &c., प्रोक्षितः &c.; 'to be sacrificed,' याज्यः -ज्या -ज्यं.—(Surrendered) त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं.

SACRIFICER, *s.* यष्टा *m.* (ष्टृ), याजकः, याजी *m.* (नं), यज्ञा *m.* (नं), यज्ञकृत् *m.*, याज्ञिकः, होता *m.* (तृ), यजनः, याजिः *m.*, यजिः *m.*, यज्ञकृत्ता *m.* (तृ), यज्ञकारी *m.* (नं), यजमानः, च्युत्तिक *m.* (नं); 'one who frequently sacrifices,' इत्याशीलः, यागशीलः, यायजकः; 'performer of the Vrilhaspati sacrifice,' स्थपतिः *m.*

SACRIFICIAL, *a.* यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः -यी -यं, ऐष्टिकः -की -कं, यज्ञीयः -या -यं, यज्ञसन्ध्या -न्धनी &c., यज्ञविषयकः -का -कं, हुतः -ता -तं, आहवनीयकः -का -कं, धैतानः -नी -नं, धैतानिकः -की -कं, योष्टिकः -की -कं, यज्ञ in comp.—(Fit for a sacrifice) मेध्यः -ध्या -ध्ये, यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः &c., यज्ञ in comp.; 'sacrificial vessel,' यज्ञपात्रं, यज्ञभाजनं, पूजाभाजं, पात्रीयः; 'sacrificial thread or cord worn over the left shoulder and under the right by the three principal classes,' यज्ञोपवीतं, उपवीतं, यज्ञमूत्रं, परित्रं, सावित्रं, पञ्चवटः, पञ्चावटः, द्विजायनी; 'one invested with it,' यज्ञोपवीती *m.* (नं), उपवीती *m.*; 'the same cord passed over the right shoulder,' प्राचीनावीतं; 'one so wearing it,' प्राचीनावीती *m.*; 'the same suspended over the neck,' निवीतं; 'one so wearing it,' निवीती *m.*; 'sacrificial fire,' होमाग्निः *m.*, सम्यः, परिचायः, उपचायः; 'grass,' कुशः -शं, पवित्रकं, पवित्रं, दर्भः, कुपः.

SACRILEGE, *s.* देवस्वापहरणं, देवस्वापहारः, देवस्वचौर्यं, वस्वस्वहरणं, पुण्यवस्तुहरणं, पुण्यवस्तुदूषणं, पुण्यद्रव्यदूषणं, पवित्रवस्तुदूषणं, धर्मातिक्रमः, धर्मेलोपः, धर्मलंघनं.

SACRILEGIOUS, *a.* देवस्वापहारी -रिणी -रि (नं), देवस्वापहारकः -का -कं, देवस्वचौर्यसन्ध्या &c., पुण्यवस्तुहारी &c., पुण्यवस्तुदूषकः -का -कं, पवित्रवस्तुदूषकः &c., पुण्यद्रव्यदूषकः &c., धर्मेलोपकः &c., धर्मातिक्रमी &c.

SACRILEGIOUSLY, *adv.* देवस्वापहारेण, पुण्यवस्तुदूषणेन, सधर्मेलोपं.

SAD, *a.* (Affected with sorrow or melancholy) विषयः -ता -तं, विषादी -दिनी -दि (नं), अवसन्नः -न्ना -न्नं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी &c., खेदयुक्तः -क्ता -क्तं, खिन्नः -न्ना -न्नं, दुर्मनाः -नाः -नः (नं), विमनाः &c., उद्विग्नमनाः &c., अनर्मेनाः &c., सशोकः -का -कं, शोकात्तः -न्ना -न्नं, अवसन्नः -ता -तं, परिधूनः -ना -नं, सोक्तः -क्ता -क्तं, *see* MELANCHOLY.—(Of a sad countenance) ज्ञानमुखः -खा -खं, ज्ञानपदनः -ना -नं, दीनमुखः -खी -खं, विषण्णमुखः &c.—(Causing sorrow) शोकजनकः -का -कं, शोकदः -दा -दं, शोचनीयः -या -यं, शोकावहः -हा -हं, दुःखावहः &c., दुःखकरः -री -रं, दुःखदः &c., खेदजनकः &c., श्लेशकः &c., श्लेशकरः &c.—

(Bad, worthless) निर्गुणः -शा -शं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं; 'to be sad,' विषद्, अवसद्, सिद् in pass., दुर्मेनस्, शुष्, व्यप्, see MELANCHOLY.
 To SADDEN, v. a. शुष् (c. 10. शोचयति -यितुं), विपलीकृ, उड्डिगनीकृ, शोकात्नितं -तां कृ, शोकात्नीकृ, शोकात्नीकृ -कां कृ. See To GRIEVE, v. a.
 SADDLE, s. पर्यायः, पर्यायशः, पर्यायनं, पर्यायनं, अश्वसज्जा, सज्जा.
 To SADDLE, v. a. सपर्यायः -यां कृ, पर्यायं निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), or व्यस् or आहू in caus., पर्याययुक्तं -क्तां कृ, सज्जीकृ, सज्ज (c. 10. सज्जयति -यितुं).
 SADDLER, SADDLE-MAKER, s. पर्यायकारि m. (नं), अश्वसज्जाकारः -रकः.
 SADDUCEE, s. पुनरुत्थानाभाववादी m. (नं), परलोकाभाववादी m.
 SADLY, adv. सशोकं, सविषादं, सखेदं, सदुःखं, सोद्वेगं, सज्जेशं, शोचनीयं, शोचनीयप्रकारेण, यथा शोकः or ज्जेशो जायते तथाप्रकारेण.
 SADNESS, s. विषादः, विषयता, शोकः, सशोकता, उद्वेगः, उड्डिगनता, अवसादः, अवसन्नता, उदासीनता, औदासीन्यं, खेदः, उक्खटा, आधिः m., मनःपीडा, मनोव्यथा, मनोविषादः. See MELANCHOLY, SORROW.
 SAFE, a. (Free from danger) भयमुक्तः -क्ता -क्तं, भयातीतः -ता -तं, आपदतीतः -ता -तं, आपन्मुक्तः &c., विषदतीतः -ता -तं, विषन्मुक्तः &c., विषन्निमुक्तः &c., अकृतोभयः -या -यं, निर्भयः -या -यं, अभयः -या -यं, क्षेमप्राप्तः -प्ता -प्तं, निर्भयत्वप्राप्तः &c., निःशङ्कः -क्ता -क्तं. —(Free from hurt or injury) सुस्थः -स्था -स्थं, सुरक्षितः -ता -तं, सुपालितः &c., अक्षतः -ता -तं, अपरिक्षतः &c., क्षतिहीनः -ना -नं, अज्ञातक्षतिः -तिः -ति, अज्ञातनाशः -शा -शं, अज्ञातापायः -या -यं, अज्ञातापकारः -रा -रं, निर्व्रणः -शा -शं. —(Safe and sound) सुस्थः -स्था -स्थं, सुस्थशरीरः -रा -रं, कल्पः -ल्या -ल्यं, सुशरीरः -रा -रं, अनामयः -या -यं, निरामयः &c., कुशलः -ला -लं. —(Conferring or causing safety) अभयजनकः -का -कं, अभयकारकः &c., निर्भयत्वजनकः &c., निर्भयः -या -यं, क्षेमकरः -रा -रं, क्षेमजनकः &c., क्षेम्यः -म्या -म्यं, भयहीनः -ना -नं, भयरहितः -ता -तं; 'a safe place,' निर्भयस्थानं.
 SAFE, s. (For stores &c.) कण्डोलः लकः, कोष्ठः -ष्टकं, लोहभाण्डं.
 SAFE-CONDUCT, s. अभयपत्रं, अभययाक् f. (पं), अभयदानं, अभयप्रदानं.
 SAFE-GUARD, s. रक्षा -क्षणं, गुप्तिः f. See PROTECTION. —(Passport) अभयपत्रं.
 SAFELY, adv. क्षेमेण, सखेमे, अक्षतं, क्षतेन विना, अभयेन, निर्भयं, कुशलं, स्वस्तिक्षेमं, सुस्थशरीरेण, निरामयेण, निरामयं, अनामयेन.
 SAFETY, s. (Freedom from danger) भयमुक्तिः f., अभयं, निर्भयं, आपन्मुक्तिः f., विषन्मुक्तिः f., निर्भयत्वं, अभयत्वं, भयाभावः, भयहीनता, भयशून्यता. —(State of freedom from hurt or injury) सुस्थता, शरीरसुस्थता, क्षेमः -मं, क्षेम्यता, अक्षतं, अक्षतता त्वं, सुरक्षितत्वं, अपरिक्षतता, क्षतिहीनता, कल्पता, कुशलता, कौशल्यं, अनामयं, निरामयत्वं -ता; 'in safety,' क्षेमेण, सखेमे, अक्षतं, see SAFELY; 'place of safety,' निर्भयस्थानं, आश्रयः. See SHELTER.
 SAFETY-LAMP, s. आखनिकप्रयुक्ता अभयदीपिका, अभयप्रदीपः.
 SAFETY-VALVE, s. क्षतिबाह्यत्वेनोत्थमानवायुनिर्गमयोग्यं सविधानसिद्धं.
 SAFFLOWER, s. कुसुम्भं, अग्निशिल्, वह्निशिल्, वह्निदीपकः, कमलोत्तरं, रक्तसङ्कोचं, पीतः, रोहितं, महारजनं; 'dyed orange with safflower,' कौसुम्भः -म्भी -म्भं.
 SAFFRON, s. कुसुमं, वाङ्गीकं, वाङ्गीकं, चरवाङ्गीकं, अग्निशिल्, वह्निशिल्, वरः -रं, चरः -रं, काश्मीरजः, काश्मीरजन्म n. (नं), पीतकं, पीतनं, पीतचन्दनं, पीतकावेरं, कावेरं, रक्तसंज्ञं, रक्तं, शोणितं, लोहितं, लोहितचन्दनं, गौरं, सूर्यसंज्ञं, हरिचन्दनं, पुष्पं, जागुडं, सङ्कोचं, पिशुनं, धीरं, कुचन्दनं.

SAFFRON, a. (Having the color or qualities of saffron) कौसुमः -भी -भं, कुसुमवर्णः -वर्णी -वर्णं, कुसुमरागः -गा -गं, कुसुमारुणः -शा -शं; 'dyed with it,' कुसुमाङ्कः -क्ता -क्तं; 'marked with it,' कुसुमाङ्कः -ङ्का -ङ्कं.
 SAGACIOUS, a. सर्वज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विदग्धपुङ्गवः -पुङ्गवः -पुङ्गवः, तीक्ष्णपुङ्गवः &c., मेधावी -विनी -वि (नं), प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, दूरदर्शी &c., दीर्घदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, चतुरः -रा -रं, आचतुरः -री -रं, गम्भीरः -रा -रं, नयविद् m. f. n. See SHARP.
 SAGACIOUSLY, adv. विदग्धवत्, सर्वदग्धं, दीर्घदृष्ट्या. See SHARPLY.
 SAGACITY, s. विदग्धता, वेदग्धं, बुद्धितोषणता, अर्थविज्ञानं, दीर्घदृष्टिः f.
 SAGE, s. (Wise man) पण्डितः, पुषः, प्राज्ञः, ज्ञानी m. (नं), महाप्राज्ञः, प्राज्ञः, प्रज्ञी m. (नं), विद्वान्, मौनेधिकः, see PHILOSOPHER. —(Holy sage or saint) मुनिः m., ऋषिः m., सिद्धः, सिद्धपुरुषः, परमार्थविद् m., ब्रह्मज्ञः, ब्रह्मज्ञानी m. (नं), ज्ञानी m., आत्मज्ञः, आत्मतत्त्वज्ञः, आत्मयाज्ञी m. (नं), मौनी m., वाच्यमः, यती m. (नं), यतिः m., यमी m., मुमुक्षुः m., परमहंसः, दासः, वादिशः, मन्ना m. (नं), केवली m., अक्षरजः m. (रं), see SAINT for an account of the Rishis.
 SAGE, a. प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, पण्डितः -ता -तं, ज्ञानी &c., वादिः &c., see WISE.
 SAGELY, adv. पण्डितवत्, प्राज्ञवत्, सपण्डित्यं, सज्ञानं, विद्वत्तनयत्.
 SAGENESS, s. पण्डित्यं, प्राज्ञता, वेदुष्यं, ज्ञानवत्त्वं, प्रज्ञता. See WISDOM.
 SAGITTARIUS, s. (The sign or constellation) धनुः -नु m. n. तौक्षिकः.
 SAGO, s. No equivalent. सामुः or सामुः may be used.
 SAID, p. p. उक्तः -क्ता -क्तं, प्रोक्तः -क्ता -क्तं, भाषितः -ता -तं, भणितः -ता -तं, गदितः &c., निगदितः &c., उदितः &c., अभिहितः &c., उदाहृतः &c., उदीरितः &c., जल्पितः &c., लपितः &c., आख्यातः &c., व्याख्यातः &c.; 'well said,' साध्वभिहितः ता-तं, 'having said,' उक्ता.
 SAIL, s. (Of a ship) वातवसनं, वायुवसनं, नौकावसनं, नीवसनं, नीवस्तं, वातवस्तं, वायुवस्तं, नौकापत्रं, वायुपत्रं, —(ship) नौः f., नौका.
 To SAIL, v. n. (Move in a ship or on water) नौकया वह् in pass. (उद्यतं) or गम (c. 1. गच्छति, गच्छं) or अह् (c. 1. चलति -लितुं) or संचर (c. 1. चरति -रितुं) or या (c. 2. याति -तुं) or प्रु (c. 1. प्रवते, प्रातुं), समुद्रेण गम् or या, जलपथेन गम्; 'he sailed over the ocean in a ship,' नौकया समुद्रे प्रुषुव; 'he sails in the Ganges,' गङ्गायाम् प्रवते; 'he sails on the ocean,' समुद्रेण गच्छति. —(Set sail, impel a ship) नौकां or नायं अह् (c. 10. चालयति -यितुं) or संचल or वह् (c. 10. वाहयति -यितुं), नौचालनं कृ. —(Pass over in a ship) नौकया तृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं) or समुद्रपारं गम्.
 SAILING, s. समुद्रयानं, समुद्रगमनं, नौकाचालनं, नौकावाहनं.
 SAILING, part. समुद्रयायी -यिनी -यि (नं), उद्यमानः -ना -नं, प्रवमानः &c.
 SAILOR, s. नाविकः, समुद्रगः, समुद्रयायी m. (नं), समुद्रगामी m., निशामः -मकः, पोतवाहः -हकः, नौकावाहकः, नौवाहकः, नौचालकः. See MARINER.
 SAINT, s. सिद्धः, सिद्धजनः, सिद्धपुरुषः, पवित्रलोकः, पुण्यलोकः, पवित्रजनः, ऋषिः m., रिषिः m., मुनिः m., साधुः m., यतेन्द्रियः, नियतेन्द्रियः, जितेन्द्रियः, पूतात्मा m. (नं), पुण्यात्मा m., परमार्थविद् m., आत्मज्ञः, परपुरुषः, महापुरुषः, मौनी m. (नं), मुमुक्षुः m., यती m., महातपाः m. (सं), पावकः, सत्यवचाः m. (सं), निर्यन्त्यः; 'patron-saint,' इष्टदेवता; 'a company of saints,' सिद्धसंघः; 'a succession of saints,' सिद्धपरम्परा; 'the seven great saints forming the Great Bear constellation,' सप्तर्षयः m. pl. These are sometimes called Prajāpatis, and, as created by

Brahmā, Brahmarshis or Brahmādikas. Their names are मरीचिः, अत्रिः, अङ्गिरसः, पुलस्त्यः or पुलस्तिः, पुलहः, क्रतुः, वशिष्ठः. Some authorities add the names of भृगुः, दक्षः, कश्यपः, नारदः and प्रचेतसः to the list of Brahmarshis or Prajāpatis. According to the Vishnu Purāṇa there are three kinds of Rishis or saints. 1. Brahmarshis, ब्रह्मर्षयः *m. pl.*, or saints who are the sons of Brahmā, or Brahmans, such as Marīchi, Atri, Vasiṣṭha, &c., dwelling in the sphere of Brahmā. 2. Devarshis, देवर्षयः *m. pl.*, or saints who are also demigods, as Nārada, Nara, Nārāyaṇa, Kardama, &c., dwelling in the region of the gods. 3. Rājarsis, राजर्षयः *m. pl.*, royal saints or holy personages who are also kings or men of the military class, and who have attained to the rank of Rājarsī from the practice of religious austerities. Such were Ikshvāku, Viśvāmitra, son of Gādhi, Purūravas, Dushmanta, &c. Their sphere is the heaven of Indra. Four other classes of Rishis are enumerated in the Anara Kosha, viz. 1. Maharshis, महर्षयः *m. pl.*, or great saints, such as Vyāsa, the arranger of the Vedas, &c. 2. Paramarshis, परमर्षयः *m. pl.*, or most excellent saints, such as the Muni Bhela, the author of some medical works. 3. Kāndarshis, काण्डर्षयः *m. pl.*, or saints and sages who teach a particular kānda or section of the Vedas, as Jaimini, founder of the Pūrva Mīmāṃsā system, &c. 4. Śrutarshis, श्रुतर्षयः *m. pl.*, or inspired saints, as the author of the medical work called sūśruta, &c.

SAINT-ANTHONY'S FIRE, *s.* See ERYSIPELAS.

SAINTED, *p. p.* सिद्धलोकारोपितः -ता-तं, अतिपुण्यः -ख्या-ख्यं, अतिपवित्रः &c.

SAINT-LIKE, SAINTLY, *a.* साधुसदृशः -शी-शं, सिद्धसदृशः &c., पुण्यात्मा -त्मा -त्मा (नृ). पृतात्मा &c., अतिपुण्यः -ख्या-ख्यं, अतिपवित्रः -चा-चं, अतिधार्मिकः -की-कं.

SAINTLINESS, *s.* अतिपुण्याता, अतिपवित्रता, अतिधार्मिकत्वं, सिद्धसादृश्यं.

SAINT-VITUS'-DANCE, *s.* अङ्गस्फुरणं, शरीरस्फुरणं, अङ्गस्फुरणरोगः.

SAKE, *s.* कारणं, हेतुः *m.*, निमित्तं, प्रयोजनं; 'for the sake of,' अर्थं or अर्थे in comp., हेतोः, हेतौ, कारणात्, कृते, निमित्ते with the gen. e. or crude form; 'for one's own sake,' आत्मार्थः; 'for my sake,' मदर्थं -र्थं; 'for his sake,' तदर्थं, तस्य हेतोः; 'for the sake of happiness,' सुखार्थं, सुखहेतोः.

SAL, *s.* (A tree with a wood yielding resin) सालः, शालः, सज्जः -ज्जकः, कार्यः, काश्यः, शस्यसंघटः, सस्यसंघटः, अश्वकर्णकः; 'its resinous juice,' सालरसः, शालनिर्यामः, सज्जरसः.

SALACIOUS, *s.* रतार्थी &c., सुरतार्थी &c., मेथुनार्थी &c., see LUSTFUL.

SALACIOUSNESS, *s.* रतार्थित्वं, कामुकत्वं, रतेच्छा. See LUSTFULNESS.

SALAD, *s.* शुक्रसर्पपादिना सह खादनीयम् अपक्वशाकादि.

SALAGRĀM, *s.* (A species of ammonite stone found in the Gandhak river, and worshipped by the Vaishnavas as a type of Vishnu) सालग्रामः, परमेष्ठी *m.* (नृ).

SALAMANDER, *s.* आग्नेयगोष्ठा-धिका, आग्नेयसरटः, अग्निवासो *m.* (नृ).

SAL-AMMONIAC, *s.* नवसागरः may be used.

SALARIED, *a.* सवेतनः -ना-नं, वेतनिकः -की-कं, कृतवेतनः -ना-नं.

SALARY, *s.* वेतनं, वर्त्तनं, भृतिः *f.*; 'annual,' वार्षिकं, वार्षिकवेतनं;

'monthly,' मासिकं; 'fixed,' निरूपितवेतनं, प्रकल्पितवेतनं; 'having a fixed salary,' प्रकल्पितवेतनः -ना-नं; 'one who has received his salary,' गृहीतवेतनः -ना-नं.

SALE, *s.* विक्रयः -यणं, विक्रीणनं, पणनं, विपणः -णनं; 'exposed for sale,' क्रयः -या-यं, क्रय्यः -य्या-य्यं, विक्रयः &c., क्रेतव्यः -व्या-व्यं, पण्यः -व्या-व्यं, क्रयार्थं प्रसारितः -ता-तं, पण्यशालायां प्रसारितः &c., क्रयाणकः -का-कं; 'an article for sale,' पण्यं, पण्यद्रव्यं; 're-scission of sale,' विक्रयानुशयः.

SALEABLE, *a.* विक्रयः -या-यं, विक्रेतव्यः -व्या-व्यं, विक्रयणीयः &c., विक्रययोग्यः -ग्या-ग्यं, पण्यः -व्या-व्यं, पणितव्यः -व्या-व्यं, पण्यार्हः -हो-हं, क्रयः &c., क्रेतव्यः &c.

SALESMAN, *s.* विक्रयी *m.* (नृ), विक्रेता *m.* (नृ), विक्रयिकः, विक्रयकृत् *m.* SALIENT, *a.* (Springing, darting) प्रवमानः -ना-नं, स्फुरन् -रन्ती &c. —(Lively, witty) सरसः -सा-सं, रसिकः -का-कं, तीक्ष्णः -ह्ण-ह्णं, ससत्त्वः &c.

SALINE, *a.* लावणिकः -की-कं, लावणः -णी-णं, लवणः -णा-णं, लवणमयः -यी-यं, लवणगुणकः -का-कं, क्षारगुणकः &c. See SALT, *a.*

SALIVA, *s.* लाला, मुखसावः, मुखरसः, मुखासवः, वक्त्रासवः, वदनासवः, आस्यासवः, निवृत्तं, निवृत्तं, मृणिका, मृणीका, स्यन्दिनी, द्राविका, लसिका, मुखनिःसारितं जलं.

SALIVARY, SALIVAL, *a.* (Secreting or conveying saliva) लालोत्पादकः -का-कं, लालापाहकः &c. —(Pertaining to it) लालासम्बन्धी -न्धिनी &c.

To SALIVATE, *v. a.* पारददानेन अतिशयलालाम् उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं) or सु (c. 10. सावयति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) पारददानेन मुखव्रणत्वं जन् or मुखरोगं कृ, लालावृद्धिं कृ.

SALIVATION, *s.* अतिशयलालोत्पत्तिः *f.*, अतिशयलालासावः, पारदप्रभुं मुखव्रणत्वं, पारदप्रभुको मुखरोगः.

SALLOW, *a.* पाशुः -खुः -खुः, पाशुरः -रा-रं, पाशुवर्णः -णी-णं, पीतवर्णः &c., विवर्णः &c.; 'in complexion,' पाशुमुखः -खा-खं.

SALLOWNESS, *s.* पाशुता, पाशुरता, पाशुवर्णः, पीतता, वैवर्ण्यं.

SALLY, *s.* (Issue, rushing, out) निष्पतनं, अभिनिष्पतनं, निष्पातः, अभिनिष्पातः, निर्गमः, निःसरणं, अपसरणं, वहिर्गमनं, वहिर्धावनं, निष्क्रमणं. —(Spring, leap) स्फुरणं, उत्पतनं, प्रवनं, उत्पवनं. —(Of wit or fancy) बुद्धिविलासः, मतिविलासः, मनोविलासः. —(Of levity or extravagance) बुद्धिबापत्यं, बापत्यं, बापलं, चञ्चलता, विलासः, विलसनं.

To SALLY, *v. n.* निष्पत्ति (c. 1. -पतति -तितुं), अभिनिष्पत्ति, निर्घत, वहिर्धाव (c. 1. धावति -वितुं), वहिर्गम (c. 1. गच्छति, गच्छुं), निर्गम.

SALLY-PORT, *s.* अपसारः, अपसरणद्वारं, निःसरणद्वारं, निर्गमद्वारं.

SALMAGUNDI, *s.* व्यञ्जनादिना सह मिश्रितं चित्रमांसं or खसमांसं.

SALMON, *s.* सुललितमांसः प्रसिद्धमत्स्यभेदः.

SALOON, *s.* रङ्गशाला, महाशाला, नृत्यशाला, दर्शनशाला, शाला.

SALT, *s.* लवणं, रुचकं, क्षारः; 'sea salt,' सामुद्रं, लवणं, सागरोत्पन्नं, वशिर्, वसिरं, अक्षीवं, अक्षिवं; 'rock-salt,' सिन्धुलवणं, सैन्धवं, माणिमन्धं, माणिवन्धं, लवणोद्भवं, सितशिवं, शितशिवं, सितसिवं, शीतशिवं, शीतसिवं; 'lump of salt,' सैन्धवचनः; 'culinary salt,' वज्रिदं; 'mineral or metallic salt,' उपरसः, रसः; 'medicinal salt, impregnated with iron and sulphur called Bit Loben, or Bit Noben,' विटलवणं, विटलवणं, विटलवणं, कृष्णलवणं, पाकं, रोचकं, क्षारः, विटं, विटगन्धं, विटः, कृतकं, पाक्यं; 'Sochal salt,'

सौवर्चलं, खड्गं, रुषकं; 'the same black,' तिलकं; 'Sambhar salt,' रौमकं, रौमं, रौमलवणं, वसुकं, वसूकं; 'native salt,' स्वय-
कृतम् अपरलवणं.

SALT, *a.* लवणः -शा -शं, लावण्यः -शं, लावणिकः -की -कं, लवण-
रसयुक्तः -क्ता -क्तं, लवणमयः -यी -यं, लवणगुणकः -का -कं, लवणयुक्तः
-क्ता -क्तं, लवणाक्तः -क्ता -क्तं, क्षारयुक्तः &c., क्षारगुणकः &c., क्षार-
धर्मकः &c., क्षारीयः -शी -शं, लवणविशिष्टः &c., लवण in comp.,
क्षार in comp.; 'a salt mine,' लवणाकरः; 'salt flavor,'
क्षाररसः, लवणरसः; 'salt sea,' लवणसमुद्रः, लवणार्णवः, लवणा-
धुराणि: *m.* 'salt soil,' जपः, क्षारमृत्तिका; 'having such soil,'
जपरः -रा -रं, जपवान् -वती -वत् (*तृ*).

To SALT, *v. a.* लवणीकृ, लवण (nom. लवणयति -यितुं), लवणाक्तं -क्तां
कृ, लवणी -शां कृ, लवणयुक्तं -क्तां कृ, लवणेन सिष्, सक्षारं -रां कृ.

SALT-CELLAR, *s.* लावणिकं, लवणपात्रं, लवणभाननं, लवणाधारः.

SALTED, *p. p.* लवणितः -ता -तं, लवणाक्तः -क्ता -क्तं, लवणीकृतः -ता -तं,
लावणिकः -की -कं, लावणः -शी -शं, उदलावणिकः &c., क्षारयुक्तः -क्ता -क्तं.

SALTISH, *a.* ईषलवणः -शा -शं, ईषलावणिकः -की -कं, ईषलवणयुक्तः &c.

SALT-MINE, *s.* लवणाकरः, लवणखानिः -नी *m. f.*, लवणखनिः -नी *f.*

SALTNESS, *s.* लवणत्वं -ता, लावण्यं, लवणयुक्ता, लवणरसः,
क्षारयुक्ता, क्षारता, क्षाररसः.

SALT-PETRE, SALT-PETER, *s.* यवक्षारः, यवजः, यवाग्रजः, तक्ष्यः, पाक्यः,
तीक्ष्णरसः, तीक्ष्णः, यवलासः.

SALT-WATER, *s.* लवणासु *m.* लवणजलं, लवणोदकं, लवणोदं, लवणाभस.

SALUBRIOUS, *a.* आरोग्यकरः -री -रं, आरोग्यजनकः -का -कं, आरो-
ग्यवर्धकः &c., रोगघ्नः -घ्नी -घ्नं, रोगहरः -रा -रं, रोगहारी -रिणी -रि
(*नृ*), स्वास्थ्यजनकः &c., अनामयकरः &c., पथ्यः -थ्या -थ्यं, पथ्यकरः
&c., व्याधिघ्नः -घ्नी -घ्नं, क्षेम्यः -म्या -म्यं, आरोग्यः -ग्या -ग्यं, जगदः
-दा -दं, शरीरहितकारी &c., शरीरहितावहः -हा -हं, पौष्टिकः -की -कं,
सात्विकः &c., पुष्टिकरः &c., पुष्टिदः -दा -दं.

SALUBRITY, *s.* आरोग्यत्वं, आरोग्यजनकता, पथ्यता, क्षेम्यता, हितता.

SALUTARINESS, *s.* हितता -त्वं, हितकारिता -त्वं, उपकारकता, श्रेयस्कारित्वं.

SALUTARY, *a.* (Beneficial) हितः -ता -तं, हितकरः -रा -रं, हितकारी
-रिणी &c., हितावहः -हा -हं, हितकारकः -का -कं, हितप्रदः -दा -दं,
हितवान् -वती -वत् (*तृ*), श्रेयस्करः -री -रं, श्रेयस्कारी &c., श्रेयस्कारकः
&c., उपकारी &c., उपकारकः &c., अर्थकरः &c. — (Wholesome),
see SALUBRIOUS.

SALUTATION, *s.* अभिवन्दनं, अभिवादः -दनं, वन्दनं, अभिनन्दा -न्दनं,
कुशलवादः, कुशलप्रश्नः, आशीर्वादः, कौशलं -ली, क्षेमप्रश्नः, नमस्कारः,
नमस्क्रिया, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपातः, उपसंग्रहः; 'salutation
in return,' प्रत्यभिवादः -दनं. *See* OBEISANCE.

SALUTE, *s.* अभिवादनं, वन्दनं. *See* SALUTATION. — (Kiss) चुम्बनं.

To SALUTE, *v. a.* अभिवन्द (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), वन्द, संवन्द, अभिवद्
(c. 10. -वादयते -ति -यितुं) अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), आनन्द,
कुशलवादं कृ, कुशलप्रश्नं कृ, कुशलप्रश्नेन अभिवद् or अभिभाष्,
आशीर्षं दू or वद्, प्रणम्य (c. 1. -णमति -णम्युं), शिरसा प्रणम्य, शिरसा
अभिवद्, आमन्त्र्य (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं), सम्मन्त्र्य, अर्च्य, अभ्यर्च्य,
नमस्कृत्य, नमस्कारं कृ, सभाज्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थातुं), सवृष् in
caus.; 'to salute in return,' प्रत्यभिवाद, प्रतिनन्द, प्रत्यर्च. —
(Kiss) चुम्ब.

SALUTED, *p. p.* अभिवादिता -ता -तं, अभिवन्दिता &c., अभिनन्दिता &c.,
आनन्दिता &c., कुशलवादी अभिवादिता -ता -तं, नमस्कृता &c.,

नमसिता &c., नमस्यिता &c., सत्कृता &c.; 'having saluted,'
अभिवाद्य, प्रणम्य.

SALUTER, *s.* अभिवादयिता *m.* (*तृ*), अभिवादकः, अभिवन्दी *m.* (*नृ*).

SALVABILITY, *s.* तारणशक्कता, तारणयोग्यता, रक्षणयोग्यता, रक्षणीयता,
निस्तार्थ्यता, निस्तारयोग्यता, मुक्तियोग्यता, उद्धारणीयत्वं.

SALVABLE, *a.* तारणशक्कः -क्ता -क्तं, तारणयोग्यः -ग्या -ग्यं, रक्षणयोग्यः
&c., रक्षणीयः -या -यं, तारणयोग्यः &c., तारणशक्कः &c., निस्तार्थ्यः
-थ्यी -थ्यं, निस्तारयोग्यः &c., मुक्तियोग्यः &c., उद्धारणीयः &c., उद्धार-
योग्यः &c.

SALVAGE, *s.* नष्टवशात्तानीकारक्षकाणां दत्तं पारितोषिकं.

SALVATION, *s.* (Preservation) रक्षणं, रक्षा, संरक्षणं, त्राणं, परिचायं,
तारणं, उद्धारः, उद्धारणं, क्षेमः -नं, *see* PRESERVATION. — (In the-
ology) तारणं, उद्धारः, मुक्तिः *f.*, मोक्षः, उद्धारगतिः *f.*, पापमुक्तिः *f.*
-क्ता, पापमोक्षः -क्ष्यं, उद्धारगतिः *f.*, परमगतिः *f.*, निस्तारः; 'means
of salvation,' तारणोपायः, रक्षणोपायः; 'way of salvation
through devotion,' भक्तिमार्गः; 'through works,' कर्ममार्गः.

SALVE, *s.* लेपः, प्रलेपः, अनुलेपः, उपदेहः, उपनाहः, उपशमनं, शमनं.

To SALVE, *v. a.* लेपेन or अनुलेपेन शम् (c. 10. शमयति -यितुं) or उपशम्य.

SALVER, *s.* रुध्यपात्रं, रुध्यमयशरायः, रुध्यमयभाजनं, पात्रं.

SALVO, *s.* निर्गमः, निर्गमोपायः, निस्तारः, निस्तारणद्वारं, उद्धारणं.

SAL-VOLATILE, *s.* अतिशीघ्रवायुपरिणामशीलं द्रवरूपलवणं.

SAME, *a.* समः -मा -मं, समानः -ना -नं, समीपः -या -यं, स in comp.,
तुल्यः -त्या -त्यं, एक in comp., अभिवः -द्वा -द्वं, अनन्यः -न्या -न्यत्,
अपरः -रा -रं, अविभिन्नः &c., निर्विशेषः -या -यं, अभेदः -दा -दं, *see*
LIKE; 'of the same form,' समरूपः -या -यी -यं, समानरूपः &c.,
समाकारः -रा -रं, एकरूपः &c., अभिवन्नरूपः &c., अनन्यरूपः &c., तुल्य-
रूपः &c., समरूपः &c.; 'of the same kind or species,' समजा-
तीयः -या -यं, समानजातीयः *see* समजातीयः &c., एकजातीयः &c.;
'of the same family,' समजगोत्रः -रा -रं, समानकुलः -ला -लं;
'of the same class,' समवर्गः -शी -शं, समानवर्गः &c., समवर्गः &c.,
एकवर्गः &c.; 'of the same age,' समवयस्कः -क्ता -क्तं, समवयाः
-याः -यः (*स*), समवयः &c., समानजन्मा -न्मा -न्न (*नृ*), एकवयस्कः &c.;
'occurring at the same time,' समानकालीनः -ना -नं, एकका-
लीनः &c.; 'the same time,' समकालः -लं; 'at the same
time,' समकाले -लं, एककाल, एकदा, एवंपत्, योग्यपद्येन, एकवारे;
'of the same size,' सममात्रः -ची -चं, समपरिमाणः -शा -शं; 'the
very same,' समसमानः -ना -नं; 'following the same occu-
pation,' समवृत्तिः -त्तिः -त्ति, तुल्यवृत्तिः &c.; 'he is the same
as a father to me,' माम् प्रति पितृस्थाने or पितृभूमौ or पितृवत्
or पितृनिर्विशेषो भवति; 'in the same manner,' तद्वत्, तथा,
तथैव, एवं, एवमप्रकारेण, तथाप्रकारेण, तथाविधेन, एवंविधेन, तथाविधं,
एवंविधं, एवमेव, तथाहि, तदुपेक्ष, तदप्रकारेण. — (That was
mentioned before) पूर्वोक्तः -क्ता -क्तं.

SAMENESS, *s.* समता -त्वं, समानता -त्वं, साम्यं, सामान्यं, साम्यता, तुल्यता
-त्वं, सदृशता, सादृश्यं, अभिव्रता, अनन्यता, अभेदः, अविभेदः, अभि-
व्रता, समभावः, एकता, ऐक्यं, अभिव्रभावः, एक in comp., स in comp.;
'sameness of form,' समरूपता, समानरूपता, एकरूपता, समरूपता,
सारूप्यं; 'of kind or class,' समजातित्वं, समजातित्वं, समवर्गीयता, सावर्त्यं.

SAMÍ, *s.* (A thorny tree with a hard wood) शमी, समी, कान-
नारि: *m.*, वनारि: *m.*, रुक्मफला -ली, शिवा; 'a variety of it,'
शमीरः, शमीरु: *m.*, शमिरः.

SAMPLE, *s.* (Specimen) आदर्शः, निदर्शनं, प्रतिमा, उपमा, प्रमाणं.

SAMPLER, *s.* सूचिकम्प्रतिमा, बालस्त्रीणां सूचिकम्प्रदर्शः.

SANATIVE, SANATORY, *a.* रोगनाशकः -का -कं, रोगशमकः &c., रोगप्रः -त्री -त्री, रोगनिवारकः &c., गरमः &c., आरोग्यजनकः &c., आरोग्यकरः &c.

SANAT-KUMĀRA, *s.* (One of the four mind-born sons of Brahmā, created by him before all other beings, and devoid of all human passion. Therefore called ever-young or ever-pure) सनत्कुमारः, वैधायः.

SANCTIFICATION, *s.* (The act) पवित्रीकरणं, पुण्यीकरणं, अन्नःशोधनं, अन्नरात्मशोधनं, पुण्यकरणं, शुचीकरणं, पापहरणं, पापनाशनं, कल्मषहरणं, मलहरणं, *see* PURIFICATION.—(State) पवित्रता, पुण्यता, शुचिता, अन्नःशुद्धिः *f.*, अन्नःशौचं.

SANCTIFIED, *p. p.* पवित्रीकृतः -ता -तं, पुण्यीकृतः &c., पवित्रितः &c., शुचीकृतः &c., नष्टपापः -पा -पं, हतपापः &c., भूतपापः &c., भूतकल्मषः -पा -पं, पापशुद्धः -द्धा -द्धं, अन्नःशुद्धः &c., धीतकल्मषः &c.

To SANCTIFY, *v. a.* पवित्रीकृ, पुण्यीकृ, अन्नःशुद्धीकृ, पवित्र (nom. पवित्रयति -यितुं), अन्नरात्मानं शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), पापमलं हृ (c. 1. हरति, हर्षुं) or नशु (c. 10. नाशयति -यितुं), शुचीकृ, अन्नःशौचं कृ.

SANCTIFYING, *a.* अन्नःशोधकः -का -कं, अन्नःशुद्धिकरः -री -रं, पुण्यकरः &c.

SANCTIMONIOUS, *a.* दाम्भिकः -की -कं, दम्भी -म्भिनी -म्भि (न्), अति-धार्मिकः -की -कं, धर्माभिमानी &c., कपटधर्मी &c., पुण्यवेशधारी &c., पवित्रवेशधारी &c., अतिपुण्यः -स्या -स्यं, अतिपवित्रः -त्रा -त्रं, पवित्रमन्यः &c., वक्वृत्तिः -त्तिः -त्ति.

SANCTIMONIOUSNESS, SANCTIMONY, *s.* दम्भः, दाम्भिकत्वं -तां, अतिपुण्यता, अतिपवित्रत्वं, धर्माभिमानी, पुण्यवेशधारणं, पवित्रवेशधारणं, वक्वृत्तिः, वक्वृत्तिः *f.*

SANCTION, *s.* प्रमाणं, प्रामाण्यं, आश्रयः, अनुग्रहः, उपग्रहः, संग्रहः, आग्रहः, आधारः, रक्षा, पालनं, उपकारः, सत्पापनं, दृढीकरणं, स्थिरीकरणं.

To SANCTION, *v. a.* सप्रमाणं -णीं कृ, सप्रमाणीकृ, प्रमाणं दा, दृढीकृ, स्थिरीकृ, सत्पाकृ, सत् (nom. in caus. सत्पापयति -यितुं), अनुग्रह (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपग्रह, अभिरक्ष, आश्रयो भू.

SANCTIONED, *p. p.* सप्रमाणीकृतः -ता -तं, दृढीकृतः &c., अनुग्रहीतः &c.

SANCTITY, *s.* अतिपुण्यता, अतिपवित्रता, अन्नःशुद्धिः *f.*, अन्नःशुद्धता, अन्नःशुद्धिः *f.*, अन्नरात्मशुद्धिः *f.*, अन्नःशौचं, अन्नःशुचिता, अन्नःपवित्रता, अन्नःपावित्र्यं, पवित्रता, पुण्यता, पावित्र्यं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, साधुता -त्वं.

SANCTUARY, *s.* (Inner part of a temple) गर्भागारं, गर्भगृहं, आगार-गर्भः, मन्दिरगर्भः, गर्भः.—(Holy place) देवालयः, पवित्रालयः -यं, पुण्यालयः -यं, देवागारः -रं, पुण्यागारः -रं, शुद्धागारः -रं, महालयः, पवित्रस्थानं, पुण्यस्थानं, वीहारः, *see* TEMPLE.—(Place of refuge) आश्रयस्थानं, आश्रयस्थलं, शरणं, निर्भयस्थानं, शरणस्थानं, संश्रयस्थानं, महालयः.

SAND, *s.* बालुका, सिकताः *f. pl.*, महामृत्ता, प्रवाही, कर्पराशः, इङ्गन्यं.

To SAND, *v. a.* बालुकाकीर्णं -णीं कृ, बालुकावृत्तं -तां कृ, सवालुकं -कां कृ.

SANDAL, *s.* (Kind of shoe) कोष्ठी, कोपी, चरणदासी.—(The wood, produced chiefly in the Malaya mountains) चन्दनः -नं, श्रीलङ्कः -ङ्कं, सारगन्धः, गन्धसारः, मलयजः -जं, भद्राक्षीः *f.*, भद्राक्षदं, तिलपर्वी, तैलपर्वी, वर्णकः, भद्राश्रयः, हरिचन्दनः -नं, भोगिचन्दनं, श्रीतिलप्रदः, पटीरं, गोशीर्षं, चन्द्रकान्तः -न्तं, मलयगुरुः -रु *m. n.* 'white sandal-wood,' तैलपर्विकं; 'red,' रक्तचन्दनं, रञ्जनं, कुचन्दनं,

पचाङ्गं, तिलपर्वी, कुङ्कुमागुरु *n.*; 'black,' कृष्णचन्दनं, कृष्णागुरु *n.*; 'unctuous preparation of sandal-wood used as a perfume or unguent,' चन्दनं; 'anointing or perfuming the person with it,' चर्षा, चर्षिका, चर्षिक्यं (anointed with it), चर्षितः -ता -तं.

SANDARAC, SANDARACH, *s.* मसोशोषपर्वी, मसिशोषकचूर्णं.

SAND-BAG, *s.* बालुकाकोपः, बालुकाकोशः, बालुकापाटः.

SAND-BANK, *s.* सैकतं, सिकतामयं, परेपः, परीपः, पादचत्वरः, पुलिनं.

SANDED, *p. p.* बालुकाकीर्णः -णीं -नीं, बालुकावृत्तः -ता -तं, बालुकावान् &c.

SANDERS, *s.* (Red sanders wood) तिलपर्वी, पचाङ्गं, पचङ्गं, पचङ्गं, रञ्जनं, रक्तचन्दनं, कुचन्दनं.—(Yellow sanders) परेपः *m.*, कालेयकः -कं, कालीयकः -कं, हरिद्रवः, दावी, पचम्पचा, पचम्पचा, दाहहरिद्रा, पञ्जनी.

SAND-GLASS, *s.* बालुकापत्रं, बालुकानाली.

SANDS, *s. pl.* सिकताः *f. pl.*, सैकतभूमिः *f.*, परेपभूः *f.*, परापभूः *f.*, परेपभूमिः *f.*

SANDY, *a.* सैकतः -ती -तं, सिकतामयः -यी -यं, सिकतावान् -वती -वत् (न्), बालुकामयः &c., सिकतिलः -ला -लं, बहुबालुकः -का -कं, बहुसिकतः -ता -तं, बालुकाप्रचुरः -रा -रं.

SANE, *a.* प्रकृतित्यः -स्या -स्यं, स्वस्थः &c., सुस्थः &c., समन्तः -न्ता -न्तं, अनुमन्तः &c., अविशिष्टः -न्ता -न्तं, अविश्रुतः -ता -तं, अवातुलः &c.

SANGUIFEROUS, *a.* रक्तवाहकः -का -कं, रक्तवाही -हिनी -हि (न्), असृग्बहः &c.

SANGUIFICATION, *s.* रक्तोत्पादनं, रक्तोत्पत्तिः *f.*, शोणितोत्पत्तिः *f.*, रक्तवर्धनं.

SANGUINARY, *a.* (Bloody, attended with much blood) रक्तमयः -यी -यं, बहुरक्तः -क्ता -क्तं, बहुरक्तपातसहितः -ता -तं.—(Bloody minded) रक्तप्रियः -या -यं, मारात्मकः -का -कं, निधामुः -सुः -सु, क्रूरचेताः -ताः -तः (न्), निरुदः -रा -रं.

SANGUINE, *a.* (Of ardent temperament) उष्णप्रकृतिः -तिः -ति, उष्णस्वभावः -वा -वं, अग्रप्रकृतिः &c., सानुरागः -गा -गं, अनुरागी &c., प्रचक्षुः -क्षुः -क्षुं, उत्सुकः -का -कं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं.—(Confident, hopeful) अतिविश्वासी -सिनी -सि (न्), अतिविश्वासशीलः -ला -लं, अत्याशावान् -वती -वत् (न्), अत्याशान्वितः -ता -तं, अत्याकांक्षी &c., सुफलपेक्षी &c., सुसापेक्षी &c., सुसप्रतीक्षः -क्षा -क्षं, भाविताभासंशयी &c., सुप्रत्याशी &c., आशाचङ्कः -ङ्का -ङ्कं.

SANGUINENESS, *s.* अतिविश्वासः, अत्याशा, अत्याकांक्षा, सुफलपेक्षा, सुसापेक्षा, सुसप्रतीक्षा, भाविताभासंशयः, सुप्रत्याशा.

SANIES, *s.* प्यूरक्तं, प्यूरशोणितं, प्यूरं, मलजं, खतजं. *See* Pus.

SANIOUS, *a.* प्यूरक्तवान् -वती -वत् (न्), प्यूरक्तसावी -विशी -वि (न्).

SANITY, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, समन्ता, अनुमन्ता.

SĀṆKHYA, *s.* (A system of philosophy ascribed to the Muni Kapila. It asserts duality द्वैतं, or the co-existence of two principles in the universe, viz. spirit and matter. Its doctrines being opposed to the oneness of the Vedas led to the formation of another school called the Vedānta or Uttara-Mīmāṃsā system, asserting the opposite idea of unity एकत्वं or अद्वैतं, and shewing that the end or aim of the Vedas was to inculcate the oneness of Spirit or God) सांख्यः, सांख्यदर्शनं; 'with the commentary,' सांख्यकारिका.

SANSKRIT, *s.* (The classical and sacred language of the Hindūs, from which are formed all their modern dialects. The word means highly polished and artificially constructed) संस्कृतं, संस्कृतोक्तिः *f.*, संस्कृतभाषा, ब्राह्मणभाषा, देवभाषा, देवभाषा, आदिभाषा.

SAP, *s.* (Of plants) सारः, रसः, द्रवः, मज्जा, मज्जा *m.* (न्), निवीर्यः, निकरः, ससं, वृक्षसारः, वृक्षरसः.

To SAP, *v. a.* (Undermine) अधस् or अधस्तात् सन् (c. 1. सनति -नितुं), अधोभागे गूढस्तात् कृ, अधो स्ताना पर्यस् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or निपत् (c. 10. -पातयति -यितुं) or नश् (c. 10. नाशयति -यितुं).

SAPAN-WOOD, *s.* रक्तचन्दनं, पञ्चान्नं, रञ्जनं, कुचन्दनं, पञ्चजं, पट्टरञ्जनं.

SAPID, *a.* सरसः -सा -सं, सरसः &c., मिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्वादुः -द्वी -द्वु, स्वादुरसः -सा -सं, सरसान् -सती -सत् (त्), रसवान् &c. See TASTEFUL.

SAPIDITY, SAPIDNESS, *s.* सरसता, सरसता, सारस्यं, स्वादुता, मिष्टता.

SAPIENCE, *s.* प्राज्ञत्वं, ज्ञेयता, वेदुष्यं. See WISDOM.

SAPIENT, *a.* विप्रः -दुषी -द्वत् (त्), प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं. See WISE.

SAPLESS, *a.* असीरः -रा -रं, निःसारः &c., निःसारः &c., सारहीनः -ना -नं, सारवर्जितः -ता -तं, विरसः -सा -सं, निरसः &c., नीरसः &c., रसहीनः -ना -नं, निरसः -सा -सं, सखहीनः &c., फलुः -लुः -लु.

SAPLING, *s.* बालवृक्षः, कोमलवृक्षः, रसाद्रः पेलववृक्षः, बालद्रुः *m.*

SAPONACEOUS *a.* मेदुरः -रा -रं, चिक्कणः -णा -यं, चिक्कणः &c.

SAPOR, *s.* रुचिः *f.*, रसः, स्वादः, आस्वादः. See TASTE.

SAPPAN-WOOD, *s.* See SAPAN-WOOD.

SAPPER, *s.* खनकः, आखनिकः, सुरुङ्गाखनकः, सौरुङ्गिकः. See MINER.

SAPPHIRE, *s.* नीलः, नीलकाकः, नीलाश्मा *m.* (न्), इन्द्रनीलः, नृण्यग्रीही *m.* (न्), शितिरत्नं, शनिः *m.*

SAPPHIRE, *a.* नीलमयः -यी -यं, नीलगुणकः -का -कं, नीलोपमः &c.

SAPPINESS, *s.* सरसता, रसवत्त्वं, रसालता, बहुसरत्वं, बहुसारत्वं.

SAPPY, *a.* रसवान् -वती -वत् (त्), सरसः -सा -सं, रसी -सिनी -सि (न्), बहुसरः &c., रसाढ्यः -ढ्या -ढ्यं, सारवान् &c., बहुसारवान् &c., बहुसारः -रा -रं, मञ्जावान् &c., ससारः -रा -रं, ससखः -सा -सं, सखवान् &c., आर्द्रः -द्रौ -द्रै.

SARASWATĪ, *s.* (The wife of the god Brahmā, or, according to some, of Dharmā. She is goddess of speech and eloquence, patroness of music and the arts, and inventress of the Sanskrit language and Devanāgarī letters) सरस्वती, वाग्देवी, ज्ञानीश्वरी, वाणी, वाक् *f.* (च्), ब्राह्मी, ब्रह्मकन्यका, वाङ्मयी, भारती, शारदा, लपिता, वाग्विलासिनी, वाग्वह्वी, वाग्वह्वरी. The name Saraswatī, signifying 'flowing,' is applied to a celebrated river as well as to the goddess of speech. The river rises in the mountains N. E. of Dehli.

SARCASM, *s.* अवक्षेपः, आक्षेपः, क्षेपः, व्यञ्जना -नं, व्यंग्यः -ग्यं, व्यंग्योक्तिः *f.*, वक्रोक्तिः *f.*, तीक्ष्णवाक्यं, तीक्ष्णवचनं, अरुनुदवाक् *f.* (च्), अरुनुदवाक्यं, वागसिः *f.*, वागिपुः *m.* *f.*

SARCASTIC, SARCASTICAL, *a.* अरुनुदः -दा -दं, अवक्षेपकः -का -कं, सावक्षेपः -पा -पं, साक्षेपः &c., सव्यञ्जनः -ना -नं, तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, तिग्मः -ग्मा -ग्नं, कटुः -दुः -दु.

SARCASTICALLY, *adv.* सावक्षेपं, साक्षेपं, सव्यञ्जनं, अरुनुदवाचा.

SARCOMA, *s.* मांसवृद्धिः *f.*, अर्बुदः, अधिमांसं. See TUMOR.

SARCOPHAGOUS, *a.* मांसभक्षकः -का -कं, मांसभोजी &c. See CARNIVOROUS.

SARCOPHAGUS, *s.* प्रस्तरमयः शवाधारः, पाषाणमयी शवपेटिका.

SARDONIC, *a.* (Laugh) विकृतहासः, करालस्मितं, पिशाचस्मितं.

SARDONYX, *s.* (Gem) गोमेदकः -कं, शिवधातुः *m.*, वैदूर्यं.

SARSAPARILLA, SARSA, *s.* गन्धवल्कलं, उल्कटं.

SASH, *s.* (Ornamental belt) शोभायै भूता दुकूलमयमेसला, कटिवन्धनी, कटिसूत्रं, कटिशृङ्खला, परिकरः—(Of a window) वातायनकाष्ठं, वातायनपरिगतं काशादि.

ŚĀSTRA, *s.* (Sacred treatise) शास्त्रं, see SHĀSTRA.

SATAN, *s.* (The devil) पिशाचः, see DEMON. The Arabic word is शैतान्, from which a Sanskrit word शैतानः or सैतानः may perhaps be formed.

SATANICAL, *a.* शैतानसम्बन्धी -न्धनी &c., वैशाचिकः &c. See DEMONICAL.

SATCHEL, *s.* पुस्तककोपः, लेख्यपत्रकोपः. See SACHEL.

To SATĒ, *v. a.* अत्यनं or अतिशयेन तृप् in CRUS., See To SATIATE.

SATED, *p. p.* अतिनृप्तः -मा -मं, अतितृप्तः -ता -तं, अतिपूरितः &c.

SATELLITE, *s.* (In astronomy) उपग्रहः, चन्द्रः—(Obscure follower) अनुपङ्गी *m.* (न्), नित्यानुपङ्गी *m.*, नित्यानुचारी *m.*, पार्श्वपरिवर्ती *m.*

To SATIATE, *v. a.* अत्यनं or अतिशयेन तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं) or सन्तृप् or परितृप् or तृप् (c. 10. पूरयति -यितुं) or परितृप् or तृप् (c. 10. तोषयति -यितुं) or सन्तृप् or परितृप्, अतिनृप्तिं or अतिसौहित्यं जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or कृ, अतिनृप्तिं जन् or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), मुहितं -तां कृ.

SATIATED, *p. p.* अतिनृप्तः -मा -मं, अतितृप्तः -ता -तं, अतिपूरितः &c., परितृप्तः -मा -मं, सन्तृप्तः &c., सन्तृप्तः &c., तृप्तः &c., सन्तोषितः &c., परितृप्तः -ष्टा -ष्टं, अतिपूर्यः -र्या -र्यं, परितृप्तः &c., पूर्यकामः -मा -मं, परितृप्तकामः &c., ज्ञानकामः &c., पयोपकामः &c., प्रतिलब्धकामः &c., मुहितः -ता -तं, अतिनृष्टः &c., अतितृप्तः &c.

SATIETY, *s.* अतिनृप्तिः *f.*, परितृप्तिः *f.*, तृप्तिः *f.*, अतितृप्तिः, तृप्तिः, आनृप्तिः *f.*, अतिनृप्तिता, अतिपूर्यः *f.*, अतिपूर्यता, परितृप्तिः *f.*, अतिनृष्टः *f.*, अतिनृष्टता, परितोषः, परितृष्टः *f.*, सौहित्यं, मुहितता, कामपूर्यः *f.*, कामज्ञानिः *f.*, पूर्यकामत्वं, दुष्प्राज्ञानिः *f.*, वितृष्णता, आग्राहः.

SATIN, *s.* (The silk) अतिशीघ्रनदुकूलं, अतिरुचिरदुकूलं अस्त्रदुकूलं.

SATIRE, *s.* (Discourse or poem in which wickedness is satirized) दुराचारोपहासककविता -भाषणं, सावक्षेपककविता, दुर्वृत्तावक्षेपककविता -भाषणं, दोषोपहासकभाषणं, अरुनुदकाव्यं, अवगीतं, अरुनुदभाषणं, निन्दोपाख्यानं—(Keen remark or ridicule) अवक्षेपः, उपहासः, व्यञ्जना, अरुनुदवाक् *f.* (च्), विद्वष्यं, वागसिः *f.*, see SARCASM.

SATIRICAL, *a.* दुराचारोपहासकः -का -कं, दोषोपहासकः &c., दुर्वृत्तावक्षेपकः &c., उपहासकः &c., उपहासकः &c., उपहासकः -पा -पं, अवक्षेपकः &c., सावक्षेपः -पा -पं, सावक्षेपः -सा -सं, साक्षेपः &c., सव्यञ्जनः -ना -नं, अवक्षेपार्थकः &c., अवगीतरूपः -पा -पं, अरुनुदः &c. See SARCASTIC.

SATIRICALLY, *adv.* उपहासं, सावक्षेपं, साक्षेपं, अरुनुदं, सव्यञ्जनं.

SATIRIST, *s.* दोषोपहासकः, दुराचारोपहासी *m.* (न्), दोषावक्षेपकः.

To SATIRIZE, *v. a.* अरुनुदवाक्यैर् उपहस्य or अवक्षिप् or अवगीत, सव्यञ्जनं or सावक्षेपं or उपहासं निन्द, तीक्ष्णवाचा निन्द.

SATIRIZED, *p. p.* अरुनुदवाक्यैर् अवक्षिप्तः -मा -मं, अवगीतः -ता -तं.

SATISFACTION, *s.* (The state) तृष्टिः *f.*, तृप्तिः *f.*, तोषः, सन्तोषः, परितोषः, इच्छानृप्तिः *f.*, कामतृप्तिः *f.*, इच्छापूर्यः *f.*, इच्छाज्ञानिः *f.*, कामज्ञानिः *f.*, इच्छानृप्तिः *f.*, शान्तिः *f.*, तुष्टता, परितुष्टता, तृप्ता, ज्ञानता, पूर्यः *f.*, इच्छापूर्यः *f.*, पूर्यः *f.*, परितृप्तिः *f.*, सौहित्यं, मुहितता, समाधानं—(The act) तृप्तिः, सन्तोषः, तोषः, सन्तोषः, परितोषः, पूर्यः, पार्यः, आयायनं, अवनं, इच्छाज्ञानं, इच्छाज्ञानिः *f.*, इच्छानृप्तिः *f.*; 'of hunger,' क्षुधाज्ञानिः *f.*—(Gratification) प्रीयनं, तृप्तिः, अनुवर्जनं—(Relief from doubt) सन्देहनिवृत्तिः *f.*, संशयनिवृत्तिः *f.*, सन्देहभञ्जनं, सन्देहहरणं—(Compensation) पारितोषिकं,

see COMPENSATION.—(Payment) निस्तारः, शुद्धिः *f.*

SATISFACTORILY, *adv.* यथामुखं, यथा तुष्टिर् जायते तथा, पर्याप्तं

SATISFACTORY, *a.* तुष्टिजनकः -का -कं, तुष्टिजननः -नी -नं, तुष्टिकरः -री -रं, तुष्टिदः -दा -दं, सन्तोषदः &c., सन्तोषदायकः -यिका -कं, तुष्टिजनकः -का -कं, तुष्टिदः &c., सन्तोषकः -का -कं, परितोषकः &c., मनोहरः -रा -रं, मनोयोग्यः -ग्या -ग्यं, इच्छापूर्कः -का -कं, कामपूर्कः &c., पर्याप्तः -प्रा -प्रं, सन्देहहारी &c., सन्देहभञ्जकः -का -कं, संशयनिवर्त्तकः &c.

SATISFIABLE, *a.* आतृप्यः -प्या -प्यं, सन्तोषणीयः -या -यं, सन्तोषणीयः &c.

SATISFIED, *p. p.* (Having desires gratified) तुष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्तुष्टः &c., परितुष्टः &c., सन्तोषितः -ता -तं, तुष्टः -प्रा -प्रं, सन्तोषितः -ता -तं, तपितः &c., तृप्तकामः -मा -मं, विभूतकामः &c., पूर्णकामः &c., ज्ञानकामः &c., निवृत्तकामः &c., पर्याप्तकामः &c., पर्याप्तः -प्रा -प्रं, आप्यापितः -ता -तं, आप्रकामः -मा -मं, मुहितः -ता -तं, चरितार्थः -था -थं, कृतार्थः &c., कृतकृत्यः -त्या -त्यं, प्रीतः -ता -तं, प्रसादितः &c., अशितः &c.—(Having doubt removed) निवृत्तसन्देहः -हा -हं, निवृत्तसंशयः -या -यं, दूतसन्देहः -हा -हं, गतसन्देहः &c.; 'to be satisfied,' तृप् (c. 4. तृप्ति, तर्पितुं), तृप् (c. 4. तृप्ति, तोष्टुं); 'fire cannot be satisfied with fuel,' अग्निर् न तृप्ति काष्ठानां.

TO SATISFY, *v. a.* (Gratify desires to the full) तृप् (c. 10. तोषयति -यितुं), सन्तुप्, परितुप्, तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), सन्तृप्, परितृप्, पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), परितृप्, कामं पृ, इच्छां पृ or शम् (c. 10. ज्ञयति -यितुं) or निवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), तृप्ति or सौहित्यं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), तुष्टिं जन् or उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं), आप्ये in caus. (-प्याययति -यितुं), मुक् (c. 10. मुस्यति -यितुं), प्री (c. 9. प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति -यितुं), हिंस् (c. 1. हिंसति -यितुं), प्रीतिं कृ, मुक्तं दा.—(Free from doubt) संशयं or सन्देहं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), संशयनिवृत्तिं कृ, संशयभेदं कृ, संशयखण्डनं कृ.

SATISFYING, *part. or a.* तुष्टिदः -दा -दं, तुष्टिजनकः -का -कं, तुष्टिकरः -री -रं, तुष्टिकरः -री -रं, तुष्टिजनकः &c., सन्तोषकः &c., सन्तोषकः &c., आप्यायनशीलः &c.

SATIVE, *s.* उद्यानजः -जा -जं, उद्यानरोषितः -ता -तं, क्षेत्रजः -जा -जं.

SATLAI, *s.* (River) शतद्रुः *f.*, शितद्रुः *f.*, शुतद्रिः *f.*

SATHAP, *s.* छत्रपः, छत्रपतिः *m.*, मण्डलाध्यक्षः, मण्डलाधिपतिः *m.*

TO SATURATE, *v. a.* अतिशयेन or अत्यन्तं सिष् (c. 6. सिषति, सेकुं) or निषिष् or आसिष्, अतिशयेन or अत्यन्तं क्रिद् (c. 10. क्रोदयति -यितुं) or परिक्रिद्, अत्यन्तं पृ (c. 10. पूरयति -यितुं) or परितृप्.

SATURATED, *p. p.* अतिसिक्तः -क्ता -कं, अतिपूरितः -ता -तं, अतिपूर्णः -था -थं.

SATURATION, *s.* अतिशयसेकः, अतिलेचनं, अतिक्रोदनं, अतिपूर्णः.

SATURDAY, *s.* शनिवारः, शनिवासरः, मन्दवारः, मन्दवासरः, कृतान्तः.

SATURN, *s.* (The planet, variously fabled as the son of Revati and Balarāma, or of Chhāyā and the sun. His influence is considered to be malignant and inauspicious) शनिः *m.*, शीरिः *m.*, सौरः, सौरिः *m.*, रेवतीभवः, छायासुतः, छायातनयः, छायात्मजः, ब्रह्मण्यः, ब्राह्मण्यः, पातङ्गिः *m.*—(The evil-eyed one) क्रूरदृक् *m.* (श), क्रूरलोचनः—(The slow-goer) शनैश्चरः, मन्दः, पङ्कः *m.*—(Lord of the planets) ग्रहनायकः—(Lord of seven lights or satellites) सप्तांशुपुत्र्यः, सप्ताक्षीः *m.* (स्), सप्ताक्षीः. Other names are क्रोडः, चारः.

SATURNALIA, *s. pl.* (Spring festival of the Hindús) होलिका, होली, होलाका, दोलपात्रा, दोलोत्सवः.

SATURNIAN, *a.* सप्तयुगसम्बन्धी -ध्वनी &c., सप्तयुगविषयकः -का -कं.

SATURNINE, *a.* मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दप्रकृतिः -तिः -ति, जडः -डा -दं, जडस्वभावः -वा -वं, शीतः -ता -तं, शीतप्रकृतिः -तिः -ति.

SATYR, *s.* वनेचरः, वनचारी *m.* (न), अरख्यचरः, वनदेवता, अरख्यदेवता.

SAUCE, *s.* व्यञ्जनं, उपस्कारः, सूपः, तैलम्, मिष्टानम्, मिष्टानं, प्रहितं, प्रदिग्धः, लालसोयं, उपकरणं, शयनः, पिच्छलः; 'fish-sauce,' पाकनस्यः, मीनाखीयः.

SAUCE-PAN, *s.* पिठरः, उखा, पिष्टपचनं, पिष्टपचकः, कन्दुः *m. f.*, कन्दुः *m. f.*, खोलकः, पाकः.

SAUCER, *s.* शालाजिरः -रं, वैदलं, पात्राधारः, श्रेण्वः, पुटकः, पात्रं.

SAUCILY, *adv.* अविनयेन, भृष्टवत्, प्रगल्भं, सप्रागल्भ्यं. See IMPUDENTLY.

SAUCINESS, *s.* अविनयः, अविनीतता, भृष्टता, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, चापत्यं, चपलता, वाक्पारुष्यं, परुषवचनं, पारुष्यं, दुरुक्तिः *f.*, दुरुस्तरं, भृष्टता, उन्नरदायकता.

SAUCY, *a.* अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, भृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रगल्भः -ल्भ्य -ल्भ्यं, चपलः -ला -लं, उन्नरदायकः -यिका -कं, उन्नरदायी -यिनी -यि (न).

TO SAUNTER, *v. n.* अलसवत् or आलस्येन मन्दं मन्दं परिक्रमं (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or शनैः शनैः परिभ्रं (c. 4. -भ्राम्यति -भ्रामितुं) or मन्दं मन्दं व्रज्.

SAUNTERING, *s.* अलसपरिक्रमः, आलस्येन परिक्रमणं, मन्दपरिक्रमणं.

SAUSAGE, *s.* छिन्नमांसव्यञ्जनादिगर्भं जनुपुरीतम्.

SAVAGE, *a.* (Uncivilized) अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अशिष्टितः -ता -तं, विद्याचारहीनः -ना -नं, दुराचारः -रा -रं, निराचारः &c., अनाचारो -रिणी -रि (न), विद्याचारशून्यः -न्या -न्यं, शिक्षाहीनः &c., शिक्षारहितः -ता -तं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, आचारहीनः &c., आचारशून्यः &c.—(Cruel, ferocious) क्रूरः -रा -रं, क्रूरकर्मशाली &c., क्रूराचारः &c., निष्ठुरः -रा -रं, निर्देयः -या -यं, दारुणः -णा -णं, रौद्रः -द्रो -द्रं, रौरवः -वो -वं, see FEROCIOUS, INHUMAN.—(As a beast) शौचापदः -दी -दं, व्यापदः -दी -दं.—(Wild, pertaining to the forest) आरख्यः -ख्यो -ख्यं, अरख्यजः -जा -जं, जङ्गलः -ला -लं, जाङ्गलः -ली -लं, वनचर-सम्बन्धी &c.—(Pertaining to barbarians) ज्ञेय्यः -या -यं, ज्ञेय्य-सम्बन्धी &c., ज्ञेय्य in comp.

SAVAGE, *s.* (Uncivilized person) अशिष्टजनः, अशिष्टितजनः, असभ्यजनः, बर्बरः—(A foreigner or one of a barbarous tribe, not speaking Sanskrit and not subject to Hindú institutions) ज्ञेय्यः, ज्ञेय्यजातिः *m.*, किरातः, पुलिन्दः, शबरः, यवनः, भिन्नः, तुषुनः—(Cruel person, brute) राक्षसः, दैत्यः, क्रूरजनः, क्रूरकर्मो *m.* (न), अघोरकर्मो *m.*, पुरुषपशुः *m.*

SAVAGELY, *adv.* अशिष्टवत्, किरातवत्, राक्षसवत्, अतिक्रूरं, अतिनिष्ठुरं.

SAVAGENESS, *s.* अशिष्टता, शिक्षाहीनता, विद्याचारहीनता, दुराचाराता -तं, अनाचाराता -तं, असभ्यता, शिक्षाभावः, क्रूरता, क्रौर्त्यं, निष्ठुरता, निर्देयता, दारुणता, दारुण्यं, रौद्रता, उग्रता, पारुष्यं.

SAVANT, *s.* गुणग्राहकः, गुणज्ञः, पण्डितः, विद्वान् *m.* (स्), रसज्ञः, अर्थज्ञः, ज्ञानी *m.* (न), अभिज्ञः, विद्यासम्पन्नः.

TO SAVE, *v. a.* (Preserve from injury) रक्ष् (c. 1. रक्षति -यितुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, प्रतिरक्ष्, वै (c. 1. वायते -ति -वातुं), परिरक्ष्, सन्तै, पात्, गुप्, तृ in caus., सन्तृ in caus., अक्ष्, पर्याप् in des., रक्षणं कृ, रक्षां कृ, see TO PRESERVE; 'save me,' चाहि मां, वायस्व मां, नामव, चाहि चाहि.—(Deliver) उद्धृ (c. 1. उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. हृ), सन्तुद्धृ, मुक्ष्, मोक्ष्, निक्ष् in caus. (-तारयति -यितुं), सन्तृ, वै, परिरक्ष्.—(In theology) वै, उद्धृ, तृ in caus., वापाद् मुक्ष्.—(Not to lose or spend) न क्षि, न व्ययीकृ, अक्षयीकृ, न नश

in caus. यथा न जीयते or यथा न जीयीकियते तथा कृ.—(Lay by) रक्ष्, निधा, रक्षि (c. 5. चिनोति -चेत्), सचयं कृ, संयह, संयहं कृ.—(Prevent) निवृ, वृ, रुध्, निवृत् in caus.

SAVE (Except) वर्जयित्वा, मुक्त, अवशिष्ट, see EXCEPT, EXCEPTED.

SAVED, *p. p.* (Preserved) रक्षितः -ता -तं, वातः -ता -तं, वाणः -या -यं, तारितः -ता -तं, सनारितः &c., अक्षितः &c.—(Delivered) मुक्तः -क्ता -क्ते, मोक्षितः -ता -तं, मोक्षितः &c., उद्धृतः &c., निस्तारितः &c.—(In theology) वातः -ता -तं, तारितः &c., कृतनिष्कृतिः -तिः -ति; 'not saved', अकृतनिष्कृतिः &c.—(Not spent, laid by) अवयितः -ता -तं, अवययितः &c., रक्षितः &c., सक्षितः &c.—(Prevented) निवारितः -ता -तं.—(Left) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः &c.; 'those that were saved out of the slain,' हतशेषाः *m. pl.*, हतशेषाः *m. pl.*

SAVING, *s.* (The act) रक्षणं, अवययः, सम्पादनं, उपार्जनं -ना, अर्जनं, सचयः, लब्धिः.—(Something saved) रक्षितांशः, अवयितांशः, रक्षितधनं, अवययितधनं, सक्षितांशः, सक्षितधनं, उपार्जितांशः.—(Desire of saving life) प्राणपरीक्षा.

SAVING, *part. or a.* (Frugal) अवययशीलः -ला -लं, अवयययी -यिनी -यि (न्), स्वयवययः -या -यं, परिमितवययः &c.—(Securing everlasting salvation) वायसाधकः -धिका -के, मुक्तिसाधकः &c., मोक्षसाधकः &c., उद्धारसाधकः &c., परमगतिसाधकः &c., सन्नतिसाधकः &c.—(Excepting) वर्जयित्वा.

SAVIOUR, *s.* वाता *m.* (न्), परिवाता *m.*, उद्धारकः, उद्धारो *m.* (न्), तारकः, तारककर्ता *m.*, निस्तारकः, वायकः, मुक्तिदाता *m.*; 'of the world,' जगदुद्धारकः, जगत्वाता *m.*

SAVOR, SAVOUR, *s.* (Odor) गन्धः वासः; 'sweet savor,' सुगन्धः, सुगन्धिः *m.*, सुवासः, सौरभ्यं; 'ill savor,' दुर्गन्धः, दीर्गन्धिः *m.*, कुत्सितगन्धः.—(Taste) रसः, स्वादः, रुचिः *f.*, लावय्यं, लवण्यं.

TO SAVOR, *v. n.* (Have a smell or flavor) सगन्धीभू, गन्धविशिष्टः -हा -हं भू, सरसीभू, रसयुक्तः -क्ता -क्ते भू.—(Appear a little like) ईयत्सदृशः -शी -शं भू, ईयत्सदृशगुणः -शा -शं भू or प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं).

SAVORINESS, *s.* सुरसता -त्वं, सौरभ्यं, सरसता, स्वादुता, मिष्टता -त्वं.

SAVORY, *a.* (Pleasing to the taste) सुरसः -सा -सं, रसिकः -की -के, सरसः &c., रसी -क्षिनी -क्षि (न्), रसवान् -वती -वत् (न्), स्वादुः -ही -हु, मिष्टः -हा -हं, रुचिकरः -रा -रं; 'savory food,' मिष्टान्नं, स्वाद्वन्नं.—(To the smell) सुगन्धी -न्धिनी &c., सुरभिः -भिः -भि.

SAW, *s.* (The instrument) करपत्रं, क्रकचः, क्रकरः, पद्दारकः, शायः, वातरायणः, तालाहः, कर्तनी.

TO SAW, *v. a.* करपत्रेण or क्रकचेन पट् (c. 10. पाटयति -यितुं) or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or भिद् or विभिद् or विट् (c. 10. दारयति -यितुं) or विट् (c. 10. दलयति -यितुं) or विलस्यतीकृ, शाययणेन विट्; 'he sawed the wood,' करपत्रेण काष्ठं अपाटयत्.

SAW-DUST, *s.* विदीर्षकावर्षणी, काष्ठविदलं, काष्ठवर्षणमण्डपः.

SAWED, *p. p.* करपत्रविदीर्षः -शा -शं, करपत्रच्छिन्नः -क्षा -क्षं, क्रकचभिन्नः -क्षा -क्षं, करपत्रविदीर्षणायः -शा -शं, करपत्रपाटितः -ता -तं, करपत्रविदारितः -ता -तं, करपत्रवधितः &c.

SAWING, *s.* करपत्रेण विदारणं or विपाटनं or विच्छेदः, शायवर्षणं.

SAW-PIT, *s.* काष्ठपाटनगर्तः, काष्ठविदारणगर्तः, काष्ठदारणयोग्यो गर्तः.

SAWYER, *s.* क्रकचिकः, काष्ठपाटनशीली *m.* (न्), काष्ठविदारकः.

TO SAY, *v. a.* (Speak, utter) वद् (c. 1. वदति -दितुं), ब्रू (c. 2. ब्रवीति,

ब्रू 2 pret. जाह), वच् (c. 2. वक्ति -क्तुं), भाष् (c. 1. भाषते -वितुं), गद् (c. 1. गदति -दितुं), निगद्, भण् (c. 1. भणति -यितुं), उदाह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), आह, अनुदाह, उचर् (c. 10. चारयति -वितुं), उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), अनुदीर्, ईर्, आलप् (c. 1. -लपति -यितुं), जल् (c. 1. जल्यति -यितुं), संजल्, उपजल्, मज् (c. 10. मज्यति -यितुं), अभिधा, वाक्यं वद्, वाक्यं ब्रू; आह the irregular 2. pret. of ब्रू is used for 'he says' or 'he said.'—(Declare) कप् (c. 10. कथयति -यितुं), प्रवद्, समावद्, प्रवच्, आख्या.—(Re-hearse) अनुवद्, see TO RECITE.—(That is to say) अर्थैतत्, वस्तुतत्.

SAYING, SAY, *s.* उक्तिः *f.*, वाक्यं, उक्तं, वचनं, वाक् *f.* (च्), भाषणं, भाषितं, लपितं, भणितं, वचस् *m.*, अभिधा, अभिधानं, आख्यानं, कथनं, वादः, प्रवादः, प्रवचनं; 'popular saying,' लोकप्रवादः, जनवादः, लोकवाक्यं, लोकोक्तिः *f.*

SAYING, *part.* वदन् -दनी -दन् (न्), भाषन् &c., भाषनायः -या -यं. The particle इति, meaning 'so, thus,' is often placed at the end of a speech or quotation, either with or without the participle, which implies 'saying,' as इत्युक्ता, इत्यभिधाय or simply इति.

SCAB, *s.* कच्छः *f.*, कच्छुः *f.*, शुष्कव्रणः, सिम्भ *n.* (न्), सिम्भं, पाना *f.*, पान *n.* (न्), कच्छुः *f.*, कच्छुः, सज्जुः *f.*, सज्जुः, पापिस् *m.*, किलासः, तृक्पुष्पं-धिका, विषविका.—(Low fellow) अधनाचारः, अधमवृत्तिः *m.*

SCABBARD, *s.* कोपः, कोशः, सज्जकोपः, असिकोपः, सज्जपिधानं, सज्जाधारः, अस्याधारः, टङ्कः, दुग्धः, परिवारः, प्रत्याकारः.

SCABINESS, *s.* कच्छुरता, सिम्भलता -त्वं, पाननता, सिम्भवत्त्वं.

SCABBY, *a.* कच्छुरः -रा -रं, सिम्भलः -ला -लं, सिम्भवान् -वती -वत् (न्), पाननः -ना -नं, कच्छुलः -ला -लं, कच्छुरोगी -गिणी &c.

SCAFFOLD, SCAFFOLDING, *s.* मञ्चः, मञ्चकः, इन्द्रकोपः, कर्णवृक्षः, तारावृक्षः.—(For executioners) प्रेक्षामञ्चः -चकः, प्रक्षामारः, मञ्चः.—(For the execution of a criminal) अधममञ्चः, अधममञ्चः, अधममञ्चः, अधममञ्चः.

TO SCALD, *v. a.* अतितप्तजलेन दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), सुतप्तजलेन दह, तप्तजलसम्पर्केण दह, सुतप्तजलसेकेन दह.

SCALD, *s.* अतितप्तजलकृतं ज्वरं, तप्तजलज्वरं, तप्तजलसम्पर्कजो दाहः.

SCALDED, *p. p.* अतितप्तजलसम्पर्केण दग्धः -ग्धा -ग्धं, तप्तजलदग्धः &c., तप्तः -प्ता -प्तं, सज्जप्तः -प्ता -प्तं.

SCALDING, *part.* अतितदाहकः -का -के, अतितपाकः &c., ज्वलन् -लनी -लन् (न्).

SCALE, *s.* (Balance, pair of scales) तुला, तुलायन्त्रं, मापनयन्त्रं, मापनदण्डः, मापनः, धटः, पदार्थमापनार्थं तुलायन्त्रं; 'goldsmith's scales,' टपणी -णिका, नाराची -चिका.—(The cup or dish of a balance) धटः, तुलाधटः.—(Sign of the balance), see LIBRA.—(Of a fish) शल्कं, शल्कलं, शल्कं, मत्स्यशल्कं, मीनशल्कं, शल्कलं, शल्कलं.—(Of an animal) कवचः.—(Thin plate or crust) कलकः -के, शल्कं, शल्कलं, शल्कं, पत्रं, पटलं.—(Ladder) शोषानं, शोषानपङ्क्तिः *f.*, निःश्रेणी.—(Regular gradation or series) श्रेणी -णिः *f.*, श्रेणी, क्रमः, अनुक्रमः, परिक्रमः *f.*, आवली, शब्दीयः; 'on a small scale,' अल्पपरिमाणः -या -यं.—(In music) गानः, रागः, वर्णः, see GAMUT, MODE.

TO SCALE, *v. a.* (Climb) आहृद् (c. 1. -रोहति -रोहुं), अधिरुह, अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), अधिरुह.—(The walls of a fortress, &c.) लंप् (c. 10. लंघयति -यितुं), अभिलंप्, उलंप्, अवस्कन्द, लंघनं कृ,

दुर्गलंघनं कृ.—(Strip of scales) वल्क (nom. वल्कयति -यितुं), वल्के or वल्कलं or निहं or निष्कृष्य. निर्वल्कलीकृ.

To SCALE, v. n. (Come off in scales) निर्वल्कलीकृ. शकलीकृ.

SCALED, p. p. लंघितः -ता -तं, उलंघितः &c., अवल्कलितः -ता -तं.

SCALENE, a. (Triangle) विषमविभुजः, विषमविभुजो, असमविभुजः.

SCALL, s. कल्लः f., सिम्भ n. (न), शुष्कव्रणः. See SCAB.

SCALLOP, v. a. (Shell-fish) कपुः m., कपुभेदः.

To SCALLOP, v. a. कपुरुषेण छेदाङ्कितं -तां कृ., कर्म्यकारछेदाङ्कितं -तां कृ., सखलमखलरूपछेदाङ्कितं -तां कृ., अङ्गमखलरूपचिह्नैर्यस्तानं परिच्छिद.

SCALP, s. मस्तकाग्रतक् f. (च), मस्तकाग्रचर्म n. (न), शिरोग्रतक् f., शिरोग्रचर्म n., शिरोस्थिचर्म n., मस्तकास्थिचर्म n.

To SCALP, v. a. मस्तकाग्रतक् चच्छिद (c. 7. -छिनत्ति -हेतुं), मस्तकाग्रचर्म अवकृतं or उत्कृतं or निष्कृतं, शिरोस्थिचर्म निष्कृतं or निहं or ह.

SCALPED, p. p. हुतमस्तकतक् m. f. n. (च), हुतमस्तकचर्मो -म्नो -म्ने (न).

SCALY, a. सल्लः -ल्लः -ल्लं, सल्लः &c., वल्कवान् -वती यत् (त्), वल्कलयः -यी -यं, वल्करूपः -पा -पं, वल्की -त्किनी -त्कि (न), वल्कली &c., शल्की &c., शल्कली &c., शकली &c., वल्कावृतः -ता -तं, शल्कावृतः &c.

SCAMP, s. अप्रमाचारः, दुराचारः, दुर्वृत्तः, दुष्टजनः, जाल्मः, धूर्तः, खलः.

To SCAMPER, v. n. सत्वरं or त्वरितं धाव् (c. 1. धावति -यितुं) or दू or चल.

To SCAN, v. a. (Scrutinize) सूक्ष्मं निरीक्ष् or परीक्ष् or वीक्ष्, सूक्ष्मं दृश् or निरूप्, सूक्ष्मं ज्ञा in des.—(Count the feet of verse) छन्दोमात्रां गण् (c. 10. गणयति -यितुं), छन्दोमात्रागणनं कृ.

SCANDAL, s. (Reproachful aspersion or calumny) अपवादः, परिवादः, पिशुनवाक्यं, पिशुनवचनं, पिशुनकथा, पैशुन्यं, असूया, अभ्यसूया, असूयककथा, अभ्यसूयककथा, विगर्हकथा, विगानं, वादोपः.—(Gossiping rumor) जनरवः, लोकप्रवादः, लोकव्ययः, लोकवादः.—(Cause of reproach, disgrace) कलङ्कः, कलङ्काकारणं, अकीर्तिकारणं, अपमानकारणं, अपमानहेतुः m., वचनीयता.—(Cause of stumbling, impediment) खलनहेतुः m., खलितकारणं, बाधा, विघ्नः, व्याघातः.

To SCANDALIZE, v. a. बीभत्सं or अहर्षिं or असन्तोषं जन् or कृ, वैकृत्यं जन्, गर्ही जन्, कुत्सां जन्, व्यप् (c. 10. व्ययति -यितुं), व्यपां जन् or कृ, क्रेशं दा, बाधां कृ, बाध्, विप्रियं कृ, व्यलीकं कृ.

SCANDALIZED, p. p. जातबीभत्सः -त्ता -त्तं, जातबाधः -धा -धं, व्यथितः &c.

SCANDALOUS, a. (Disgraceful) कलङ्काकारः -री -रं, अकीर्तिकाकारः &c., कुकीर्तिकाकारः &c., कुख्यातिजनकः &c., लज्जाकरः &c., गर्ह्यः -घो -घं, गर्हणीयः -या -यं, गर्हितः -ता -तं, अपयशस्करः &c., अपयशोजनकः &c., यशोनाशकः &c., यशोघ्नः -घ्नी -घ्नं, अपमानजनकः &c.—(Offensive, causing disgust, &c.) बीभत्सजनकः -का -कं, बीभत्सकरः -री -रं, पृथोत्पादकः &c., कुत्सितः -ता -तं.—(Defamatory) अपवादकः -का -कं, असूयकः &c., असूकः &c., अभ्यसूयकः &c.

SCANDALOUSLY, adv. गर्हणीयं, गर्हं, कुत्सितं, गर्हप्रकारेण, कुत्सितप्रकारेण, यथा बीभत्सो जायते तथाप्रकारेण.

SCANDALOUSNESS, s. गर्ह्यता, गर्हणीयता, बीभत्सजनकता, पृथाननकता.

SCANNED, p. p. सूक्ष्मं निरूपितः -ता -तं or निरीक्षितः &c. or परीक्षितः &c.

SCANSION, s. छन्दोमात्रागणनं, छोकमात्रागणनं, छन्दोमात्रापरिच्छा.

SCANT, To SCANT, see SCANTY, To STINT, LIMIT.

SCANTY, adv. अपिस्तीर्णं, अपिस्तीरेण, अपाहुत्येन, अपिपुलं, अप्रचुरं, अप्रचुर्येण, अपय्योमं, विकलं, अपहु, अल्पमात्रं, खल्यं.

SCANTINESS, s. अपिस्तीर्णता, अपिस्तीर्णः f., अपाहुत्यं, अपिपुलता, अपिपुल्यं, अप्रचुरता, अप्रचुर्यं, अपहुत्वं, अल्पता, खल्यता, सुद्रता, अप्युता,

ससाधता, न्यूनता.

SCANTY, a. (Narrow) अपिस्तीर्णः -यी -यं, अपिस्तीर्णः -ता -तं, सखलः -टा -टं, ससाध in comp., अप्युः &c., तनुः &c.—(Small, not full) अल्पः -ल्पा -ल्पं, खल्यः &c., सुद्रः -द्रा -द्रं, अपिपुलः -ला -लं, अपहुलः &c., अप्रचुरः -रा -रं, अपय्योमः -मा -मं, विकलः -ला -लं, न्यूनः -ना -नं, अपय्योमः -मा -मं, लुप्तः -ता -तं.—(Niggardly) कृपणः -णा -णं.

SCAPULA, s. स्कन्धः, भुजशिरस् n., चंशः, चंशः, बाहुमूलं, फलकः.

SCAPULAR, a. स्कन्धसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न), स्कन्धविषयकः -का -कं.

SCAR, s. (Mark of a wound) क्षतचिह्नं, व्रणचिह्नं, व्रणः -यं, शुष्कव्रणं, शुष्कक्षतं, क्षतं, किराः -यं, खारी, क्षताङ्कः, अङ्काङ्कः.—(Any mark) चिह्नं, अङ्कः.

To SCAR, v. a. क्षतेन or व्रणेन चिह्नं (c. 10. चिह्नयति -यितुं), क्षतचिह्नितं -तां कृ.

SCARAMOUCH, s. भयः, वैहासिकः. See BUFFOON.

SCARCE, a. (Rare) विरलः -ला -लं, विरलागतः -ता -तं, दुर्लभः -भा -भं, दुर्लभ्यः -भ्या -भ्यं, दुष्प्रापः -पा -पं, दुष्प्राप्यः -प्या -प्यं, अप्राप्यः &c., असाधारणः -या -यी -यं, see RARE.—(Small in quantity, deficient) अपहुलः -ला -लं, अप्रचुरः -रा -रं, अपुष्कलः -ला -लं, अपिपुलः &c., अल्पः -ल्पा -ल्पं, खल्यः &c.

SCARCELY, SCARCE, adv. कष्टेन, कष्टेण, सकृद्यं, दुःसेन, सदुःसं, कष्टं, सकष्टं, आयासेन, कठिनं, कठिन्येन, सकाठिन्यं, दुर् or दुःस prefixed; 'scarcely to be found,' दुर्लभ्यः &c., दुःसप्राप्यः &c.

SCARCITY, SCARCENESS, s. (Rareness) विरलता -त्वं, वैरल्यं, दुर्लभता, दौर्लभ्यं, दुर्लभ्यता, दुष्प्राप्यत्वं, दुष्प्राप्यता, अप्रसिद्धता, असाधारणता, असाधारण्यं, छात्रिकता.—(Smallness of quantity, deficiency) अपाहुत्यं, अपहुत्वं, अप्राचुर्यं, अप्रचुरता, अपुष्कलता, अपिपुलता, अल्पता -त्वं, खल्यता, न्यूनता.—(Time of scarcity) दुर्भिक्षं, दुष्कालः, अनाकालं, प्रयासः, नीवाकः, महार्यता.

To SCARE, v. a. त्रस् (c. 10. त्रासयति -यितुं), संत्रस्, वित्रस्, भी in caus. (भाययति -यितुं, भीययति -यितुं), उड्डिज् (c. 10. -वेजयति -यितुं), त्रासं कृ, भयहेतुदर्शनेन विद्रु (c. 10. -द्रावयति -यितुं), भयप्रदर्शनेन द्रु.

SCARE-CROW, s. काकत्रासकर्मिणिः f., काकादित्रासकवस्तु n., काकादित्रासनार्थं क्षेत्रव्यापितं भयानकवस्तु or भयद्रवस्तु n., पक्षित्रासकर्मिणिः f., भयहेतुः m., भयप्रदर्शनं.

SCARED, p. p. त्रासितः -ता -तं, वित्रस्तः -स्ता -स्तं, चस्तः &c., भीतः -ता -तं.

SCARE, s. चैलं, अक्रुपस्त्रं, उपवस्त्रं, उत्तरीयं, सिन्धयः, अधिकाङ्गं.

SCARF-SKIN, s. वास्तवक् f. (च), वहिस्त्वक् f., वास्तवचर्म n. (न), अवभासिनी.

SCARIFICATION, s. त्वक्छेदः -दनं, त्वग्लिखनं, त्वगुल्लिखनं, लिखनं, उल्लिखनं, प्रोलेखनं, रक्तलोक्षणार्थं त्वक्छेदनं or चर्मच्छेदनं.

SCARIFICATOR, SCARIFIER, s. त्वक्छेदकः, त्वगुल्लेखकः, त्वक्छेदनयन्त्रं.

SCARIFIED, p. p. लिखितः -ता -तं, उल्लिखितः &c., लिखितवक् m. f. n., उल्लिखितत्वक्.

To SCARIFY, v. a. त्वचं or चर्मं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or उल्लिख् or प्रोलेख् or प्रलिख् or विलिख्, त्वचं छिद् (c. 7. छिनत्ति, हेतुं) or विच्छिद्.

SCARINESS, a. निव्रणः -णा -णं, निव्रण्यः &c., व्रणहीनः -ना -नं, अव्रणः &c.

SCARLET, a. सुरक्कः -क्का -क्कं, रक्कः &c., शोणितः &c., सिन्दूरवर्णः &c.

SCARLET-FEVER, SCARLATINA, s. उदर्यः, उदर्यः.

SCATE, s. (Fish) शङ्खुचिः m. -ची f., शङ्खुचिः -ची, शङ्खुः m., शङ्खोपः, सङ्खोपः.

To SCATH, v. a. क्षतं कृ, क्षतिं कृ, क्षय्, क्षद्, हिंस्. See To HURT, DAMAGE.

SCATHED, *p. p.* क्षतः -ता -तं, परिक्षतः &c., विक्षतः &c. अर्द्धितः &c.
 SCATHLESS, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिक्षतः &c., क्षतहीनः -ना -नं, अविक्षतः
 &c., अविक्षतः &c., अर्द्धितः &c., अजातक्षतः -ता -तं, अजातापकारः -रा -रं.
 To SCATTER, *v. a.* कृ (c. 6. किरणित्, किरितुं -रोतुं), विक्षृ, प्रक्षृ, आक्षृ,
 अवक्षृ, इतस्ततो or बहुधा विक्षृ or विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं),
 बहुधा क्षिप् or व्यक्षृ (c. 4. -व्यस्यति -सितुं), विनिर्धृ (c. 5. -धृनोति
 -धवितुं), विधृ, विधृ (c. 5. -द्रावयति -यितुं), विभ्रा. See To DIS-
 PERSE, DISSIPATE.
 To SCATTER, *v. n.* कृ in pass. (-कीर्यते), कृ in pass., बहुधा गम्
 (c. 1. गच्छति -गच्छुं) or विगम्, विक्षिप् in pass. (-क्षिप्यते).
 SCATTERED, *a.* विकीर्यः -र्यो -र्यो, आकीर्यः &c., अवकीर्यः &c., प्रकीर्यः
 &c., कीर्यः &c., विक्षिप्तः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, सुव्यस्तः &c.,
 उदस्तः &c., बहुधा क्षिप्तः &c., बहुधागतः -ता -तं, प्रवृत्तः &c., प्रसा-
 रितः &c., विधृतः -ता -तं, विनिर्धृतः &c., खण्डितः &c., असंहतः -ता
 -तं; 'having scattered,' विकीर्यः; 'being scattered,' कीर्यमाद्यः
 -या -र्यो. अवकीर्यमाद्यः &c., विकीर्यमाद्यः &c.
 SCATTERING, *s.* किरणं, विकिरणं. अवकिरणं, कीर्यः *f.*, विकीर्यः *f.*,
 विकिरः, विक्षेपः -पणं, विसारणं, बहुधा क्षेपः, बहुधागमनं.
 SCATTERING, *part.* विकिरन् -रनी -रन् (न्), विकिरणकारी -रिणी -रि (न्).
 SCAVENGER, *s.* अवस्करकः, मलापकवी *m.*, मलाकवी *m.* (न्), खलपूः *m.*,
 मार्गशोधकः, मार्गसम्भारकः.
 SCENE, *s.* (Stage) रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गशाला; 'back of the scenes,'
 नेपथ्यं; 'behind the scenes,' नेपथ्ये. —(Curtain or hanging
 of a theatre) अपटी. —(Division of an act) प्रवेशः, पात्रप्रवेशः,
 अङ्कपरिच्छेदः; 'introductory scene,' प्रवेशकः. —(Place repre-
 sented) भूमिः *f.*, स्थलं -ली, स्थानाकारः, स्थानप्रतिरूपं, भूमिप्रतिरूपं.
 —(Place where any thing is represented) रङ्गः, भूमिः *f.* —
 (Painting representing scenery) चित्रगता गृहवृक्षादिरचना,
 वर्णगता दृक्पातविषयरचना. —(Assemblage of objects seen at
 one view) दृक्पातविषयः, दृक्पथगोचरविषयः *m. pl.*, दृष्टिपातविषयः.
 SCENERY, *s.* (Appearance of various natural objects as seen
 together) जलतृणवृक्षादिसंस्था, पर्वततृणवृक्षादिसंस्था, जलपर्वतवृक्षादि-
 रचना, दृष्टिपातविषयरचना. दृक्पातविषयसंस्था, दृक्पथगोचरजलपर्वत-
 तृणादि. —(Of a theatre) रङ्गभूमौ or रङ्गशालायां गृहवृक्षादिरचना,
 चित्रगता or वर्णगता गृहवृक्षादिरचना.
 SCENIC, SCENICAL, *a.* नाटकीयः -या -यं, अभिनयविषयकः -का -कं.
 SCENT, *s.* (Odor, smell) गन्धः, वासः; 'sweet scent,' सुगन्धः,
 सुवासः, आनोदः, मोदः, वासः, परिमलः, धूपः, सौरभ्यं, सुरभिगन्धः,
 'a scent spreading far,' समाकवी *m.* (न्), निहारी *m.*; 'made
 up scent,' कृत्रिमधूपः -पकः, वृक्षधूपः, वक्रधूपः. —(Power of smell-
 ing) प्राणशक्तिः *f.*, प्राणेन्द्रियं, प्राणः; 'having a quick scent,'
 शीघ्रप्राणः -या -र्यं, तीक्ष्णप्राणः &c., शीघ्रचेतनः -ना -नं.
 To SCENT, *v. a.* (Smell) ग्रा, आग्रा, उपग्रा, उपग्रा. —(Perfume)
 वास् (c. 10. वासयति -यितुं), सुरभीकृ, भू in caus., धूप, सुगन्धीकृ,
 see To PERFUME.
 SCENTED, *p. p.* (Smelt) ग्रातः -ता -तं, आग्रातः &c., ग्रायः -या -र्यं.
 (Perfumed) वासितः -ता -तं, सुवासितः &c., अनुवासितः &c., सुर-
 भितः -ता -तं, सुरभीकृतः &c., सुरभिः -भिः -भि, सुरभिगन्धिः -न्धिः
 -न्धि, सुगन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), गन्धी &c., सुगन्धवान् -वती -वत्
 (न्), गन्धवान् &c., आनोदितः -ता -तं, भावितः &c., परिमलितः &c.,
 see PERFUMED.

SCENTLESS, *a.* निर्गन्धः -न्धा -न्धं, अगन्धः &c., गन्धहीनः -ना -नं.
 SCEPTIC, *s.* अविश्वासी *m.* (न्), हेतुकः, सन्दिग्धमतिः *m.*, संशयात्मा *m.*
 (न्), चावीकः, अग्रप्रयी *m.*, संशयकारी *m.*, युक्तिपटेन सर्वत्र संशय-
 कारी *m.*
 SCEPTICAL, *a.* अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अग्रप्रयी &c., संशयालुः -लुः
 -लु, संशयात्मा -त्मा -त्मा (न्), सन्दिग्धमतिः -मतिः -मति, सन्दिग्धमानसः
 -सा -सं, संशयानः -ना -नं, संशयापन्नः -न्ना -न्तं, संशयापन्नमानसः -सा
 -सं. See INFIDEL.
 SCEPTICISM, *s.* अविश्वासः, संशयः, सन्दिग्धमतिकृत्यं, see INFIDELITY.
 SCEPTRE, SCEPTER, *s.* राजदण्डः -खंडं, राजवेधं, राजयष्टिः *m.*, शास्तिः *f.*
 —(Royal authority or office) राजाधिकारः, स्वसिंहासनं.
 SCEPTRED, SCEPTERED, *a.* राजदण्डधारी -रिणी -रि (न्), दण्डी -खिनी &c.
 SCHEDULE, *s.* (Paper, document) पत्रं, लेखः, लेख्यं. —(Paper an-
 nexed to a larger document) पत्रानुबन्धः, लेखानुबन्धः. —(List),
 see LIST, INVENTORY.
 SCHEME, *s.* कल्पना, उपायः, सङ्कल्पः, परिकल्पना, परिकल्पितं, व्यवसायः,
 अनुसन्धानं, अनुसन्धा, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, प्रयोगः, कल्पितं, उपायकल्पना.
 To SCHEME, *v. a.* मनसा कृप् or परिकृप्, उपायं कृप्. See To PLAN.
 SCHEMER, *s.* उपायकल्पकः, परिकल्पकः, कल्पनाकारी *m.* (न्), उपायी *m.*
 SCHEMING, *part.* or *a.* युक्तमान् -मती -मत् (न्), अनुसन्धानी -निनी
 -नि (न्), अनुसन्धायी &c., उपायी &c., उपायविभक्तः -का -कं, वि-
 दग्धः -ग्धा -ग्धं; 'a scheming woman,' खोटिः *f.*, खोटिः *f.*, वि-
 दग्धा स्त्री.
 SCHIRRIUS, *s.* See SCIRRHUS.
 SCHISM, *s.* शाखा, शाखाभेदः, धर्मभेदः, मतभेदः, मार्गभेदः, सम्प्रदायः,
 धर्मविभेदः, मतविभेदः, धर्मविच्छेदः.
 SCHISMATIC, SCHISMATICAL, *a.* धर्मभेदकः -का -कं, मतभेदकः &c., मार्ग-
 भेदकः &c., शाखाभेदकः -विनी -विन् (न्), मार्गभेदकः -न्वी &c.,
 मार्गभेदविषयकः -का -कं.
 SCHOLAR, *s.* (Learner, pupil) शिष्यः, विद्यार्थी *m.* (न्), अनेवासी *m.*,
 छात्रः, अनेवासिजनः, अध्यायी *m.*, अध्येता *m.* (न्), विद्याभ्यासी *m.*
 (न्), शिक्षिताक्षरः, अधीती *m.*, विद्याभ्यासकृत् *m.*, अक्षरमुक्तः, पाठार्थी *m.*;
 'head scholar,' पटुशिष्यः; 'scholar of a scholar,' प्रशिष्यः. —
 (Learned man) पंडितः, पंडितजनः, विद्वान् *m.* (स्), विद्वज्जनः,
 कृतविद्यः, सर्वज्ञः, रमन्तः, तान्त्रिकः, see LEARNED.
 SCHOLAR-LIKE, SCHOLARLY, *a.* पंडितयोग्यः -ग्या -ग्यं, छात्रयोग्यः &c.
 SCHOLARSHIP, *s.* पांडित्यं, पंडितत्वं, विद्या, वैदुष्यं, see LEARNING.
 SCHOLASTIC, SCHOLASTICAL, *a.* पाठशालासम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्),
 शालासम्बन्धी &c., पंडितसभासम्बन्धी &c., पांडित्यविषयकः -का -कं.
 SCHOLIAST, *s.* भाष्यकारः, टीकाकारः, टीकालेखकः, see COMMENTATOR.
 SCHOLIUM, *s.* टीका, भाष्यं, टीकाग्रन्थः, आदर्शः, see COMMENTARY.
 SCHOOL, *s.* (Place of instruction) पाठशाला, विद्यालयः -यं, विद्या-
 वेदन *n.* (न्), विद्यागृहं, शिक्षालयः -यं, शिक्षागृहं, विद्याभ्यासगृहं, वि-
 द्याभ्यासशाला, अध्ययनशाला, अध्ययनगृहं, मठः, आश्रमः, अवसथः,
 अवसथः, शाला. —(Body of scholars) शिष्यसमूहः, विद्यार्थिसमूहः,
 छात्रसमूहः, पाठशाला, शाला. —(Sect of philosophers) शाखा,
 पंडितशाखा, शिक्षासम्प्रदायः, शालासम्प्रदायः; 'difference of school,'
 शाखाभेदः; 'of the same school,' एकशाखाः -खा -खं; 'of a
 good school,' शालाशुद्धः -द्धा -द्धं. —(School or system of phi-
 losophy) दर्शनः, तीर्थः. There are six schools or systems
 of philosophy recognised by the Hindús, viz. 1. Púrva Mí-

mānsā, **मुनिनीति**, founded by Jaimini, for the purpose of illustrating and explaining the karmakānda, or ritual part of the Vedas. It gives the rationale or meaning of the ritual enjoined in those sacred books, as distinct from the theological or spiritual part of them, and acknowledges the principle of **एकत्व**, or oneness, which it was the object of the Vedānta system more fully to investigate. 2. **Sāṅkhya**, **सांख्य**, ascribed to the Muni Kapila. This system is an attempt to account for the existence of the universe without the Deity, by asserting the principle of **द्वैत** or duality, or, in other words, the co-existence of Spirit and matter. 3. **Vedānta**, **वेदान्त**, or **Uttara Mīmāṃsā**, **उत्तरमीमांसा**, said to have been founded by Vyāsa, and subsequently fully developed by its most celebrated teacher **शङ्करः** or **शङ्कराचार्यः**. This system is wholly concerned with the theological and philosophical part of the Vedas, or that part contained in the chapters called Upanishads, and its teaching is intended to oppose the duality of the Sāṅkhya system by shewing that the end or aim of the Vedas is **एकत्व**, or the oneness of Spirit. It denies the co-existence of matter with Spirit, and hence the conclusion arrived at is the non-existence of any thing but God. 4. **Nyāya**, **न्याय**, founded by the inspired sage Gautama, and the most popular of all the systems. It is neither so mystical as the Vedānta, nor so fanciful as the Sāṅkhya. Its title signifies 'the fitness of things,' and it may be described as an attempt to treat of almost all subjects, according to a philosophical method and logical arrangement. 5. **Vaiśeṣika**, **वैशेषिक**, a branch of the Nyāya, founded by the sage **कणादः**, to supply what was incomplete in the aphorisms of Gautama. 6. **Yoga**, **योग**, or **Pātanjala**, **पातञ्जल**, founded by the sage **पातञ्जलिः** *m.* Its object is to shew that, even in the body, there may be, to a great extent, union with the Supreme Being. These philosophical systems are contained in sacred writings called **Śāstras**. See the word.

To SCHOOL, *v. a.* शिक्ष, अनुशिक्ष, उपदिश, ज्ञास्. See To TEACH, INSTRUCT.

SCHOOL-BOY, *s.* बालशिक्षः, बालछात्रः. बालाध्यायी *m.* (न), विद्याभ्यासायें पाठशालाम् अभिगच्छति यः कुमारः or बालः or बालकः.

SCHOOL-FELLOW, *s.* सहाध्यायी *m.* (न), सहपाठकः, समाध्यायी *m.*, एक-पाठशालाभिगामी *m.*, एकगुरुः *m.*, एकोपाध्यायः.

SCHOOL-HOUSE, *s.* पाठशाला, पाठगृहं, शिक्षागृहं, शिक्षाशाला, शाला.

SCHOOLING, *s.* शिक्षा-धर्म, अध्यापनं, उपदेशः, पाठः, विद्यादानं.—(Compensation for instruction) शिक्षावेतनं, शिक्षामूल्यं.

SCHOOLMAN, *s.* शालिकः, नैयायिकः, न्यायविद् *m.*, तर्कशास्त्रज्ञः.

SCHOOLMASTER, *s.* बालाध्यापकः, बालोपदेशी *m.* (न), बालोपदेशकः, बालशिक्षकः, अर्थकाध्यापकः, उपाध्यायः, शिक्षागुरुः *m.*, शिक्षादाता *m.* (न), विद्यादाता *m.*, पाठशालानायकः, पाठशालाध्यक्षः, आचार्यः, गुरुः *m.*, उपपाध्यायः, अध्यापकः.

SCHOOLMISTRESS, *s.* बालाध्यापिका, बालोपदेशिनी, उपाध्याया, आचार्या, 714

शिक्षादात्री, विद्यादात्री, पाठशालाध्यक्षा, पाठशालासायिका.

SCHOOL-ROOM, *s.* पाठशाला, शिक्षाशाला. See SCHOOL-HOUSE.

SCHOONER, *s.* कूपकडयविशिष्टा नौका, द्विकूपकनीः *f.*, द्विकूपकः.

SCIATICA, *s.* कटिशिरावेदना, कटिपार्श्ववेदना, ओषिधिरावेदना.

SCIATICAL, *a.* कटिशिरावेदनी-विश्वी-विश्व (न), ओषिधिरावेदनी &c.

SCIENCE, *s.* विद्या, विज्ञानं, ज्ञानं, शास्त्रं, ज्ञानविद्या, *see* KNOWLEDGE; 'study of science,' विद्याभ्यासः; 'a science,' विद्या; 'book of science,' शास्त्रं, *see* ŚĀSTRĀ; 'sacred science,' जुतं, ज्ञानं; 'profane,' विज्ञानं, उपविद्या; 'skilled in sacred science,' शास्त्रविद्, ज्ञानवीर्यः-विः-वि.

SCIENTIFIC, SCIENTIFICAL, *a.* (According to the principles of science) विद्यासूत्रानुसारी-रिणी-रि (न), विद्यासूत्रानुसारी &c., विद्यासूत्रानुसारी &c., विद्यासूत्रानुसारी &c., शास्त्रानुसारी &c.—(Well versed in science) विद्यावान्-वती-वत् (न), ज्ञानी &c., विज्ञान-दुषी-द्वत् (न), ज्ञानवान् &c., कृतविद्यः-द्या-द्यं, कोविदः-दा-दं, ज्ञातिसिद्धान्तः, तान्त्रिकः.

SCIENTIFICALLY, *adv.* विद्यासूत्रानुसारेण, विद्यासूत्रानुसारीत, विद्याक्रमेण.

SCIMITAR, *s.* खड्गः, वक्रखड्गः, मुकुलखड्गः, अक्षिः *m.*, निस्त्रिंशः, वक्रनिस्त्रिंशः, वक्रकपायः, वक्रहासः, मखलायः, अक्षिरिदिः *m.*, धाराविपः, विधुपन्नरः, करपालः, करपालः, कौशेयकः.

To SCINTILLATE, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति-रिनुं), अग्निक्कशान् or अग्नि-स्फुलिङ्गान् उल्लिख् (c. 6. -ल्लिपति-जेनुं), ज्वलनक्कशान् मुच् or निःस्फुर in caus.

SCINTILLATION, *s.* स्फुरणं, अग्निक्कशस्फुरणं, स्फुलिङ्गस्फुरणं, स्फुलिङ्गज्वलनं, अग्निक्कशज्वलनं, स्फुलिङ्गलोभ्यः, ज्योतिर्लोभ्यः.

SCIOLOGISM, *s.* खड्गपाठिद्वयं, खड्गज्ञानं, खड्गज्ञानं, अक्षिदाभासः, अक्षि-पाठिद्वयं, किञ्चिद्ज्ञानं, अक्षिज्ञानं, पुष्कता-त्वं.

SCIOLOGIST, *s.* खड्गपाठितः, खड्गज्ञानी *m.* (न), अक्षिद्वयः, अक्षिज्ञः, किञ्चिद्ज्ञः, अक्षिद्वयवान् *m.* (न), पुष्ककः.

SCION, *s.* अङ्कुरः, पल्लवः, नवपल्लवः, जिरलपः, प्ररोहः, प्रवालः.

SCIRRHOUS, *a.* ग्रन्थिमान्-वती-वत् (न), ग्रन्थिलः-ला-लं, घनीभूतः &c.

SCIRRHUS, SCIRRHOSITY, *s.* मांसग्रन्थिः *m.*, मांसकाठिन्यं, मांसघनता.

SCISSIBLE, SCISSILE, *a.* छेदनीयः-या-यं, छेद्यः-द्या-द्यं, कर्त्रनीयः-या-यं.

SCISSORS, *s. pl.* कर्त्ररी, कर्त्रनी, कृपाणी, कर्त्री, छेदनी, खड्गधारा, शरा-रोमुखी.

To SCOPE, *v. n.* अवशिष्ट् (c. 6. -ल्लिपति-जेनुं), क्षिप्, अवज्ञा, तिरस्कु, मुखरोक्, अवहस, उपहस, अपहस, विहस, ग्रहस, अवहासभूमिं कृ. उपहासास्पदं कृ. अपहासास्पदं कृ. गर्ह, अवगर्ह, अवगुर्, अवमन्, आक्षर, भर्ष, परिभू, निन्द, तुक्कीकृ, अवज्ञां कृ. See To JEER, MOCK.

SCOPE, *s.* अवशेषः, ज्ञेयः, अवहासः, उपहासः, उपहासोक्तिः *f.*, आक्षेपः, अवहासार्थः, अवमानोक्तिः *f.*, अवमानं, अवहेला, तिरस्कारोक्तिः *f.*, निन्दोक्तिः *f.*

SCOFFER, *s.* उपहासकः, अवहासकः, अवशेषकः, ज्ञेयकः. See MOCKER.

SCOFFING, *s.* अवहासः, उपहासः, तिरस्कारः, तिरस्त्रिप्ता, अवशेषार्थ.

SCOFFINGLY, *adv.* अवशेषेण, अवहासेन, तिरस्कारेण, उपहासेन, सावहेलं.

To SCOLD, *v. a. or n.* निन्द (c. 1. निन्दति-रिनुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द, उपालम् (c. 1. -ल्लिपति-जेनुं), भर्ष (c. 10. भर्षयति-रिनुं), प्रमादिश (c. 6. -दिशति-रिनुं), तर्ज् (c. 10. तर्जयति-रिनुं), आकुश, गर्ह, विगर्ह, गुप् in des, क्षिप्, अवशिष्ट्, अक्षिष्ट्, आक्षेपं कृ, तिरस्कु, परिपद, परिभाष. See To CHIDE, REPROVE.

SCOLD, *s.* (Foul-mouthed scolding woman) दुर्मुखी, वाग्दुष्ट, कर्कशा,

पूतना, कैकेयी, दुर्गा, कुमा, महामाया, सदाशक्ता, यक्षशीला, अश्वीरा.
SCOLDED, *p. p.* विदितः -ता -तं, उपालम्भः -मा -मं, प्रयासः -म -मं, तर्जितः -ता -तं, सम्मार्जितः &c., तिरस्कृतः &c., अधिधितः -ता -तं.
SCOLDER, *s.* निन्दकः, उपालम्भकारी *m.* (नं), प्रयासकः, उपक्रोहा *m.* (दृ).
SCOLDING, *s.* निन्दा -नं, उपालम्भः, तर्जनं, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, वाग्दण्डः.
 बाक्पाहणं, परिभाषा, परिभाषणं, विज्ञानं, विज्ञिया, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया.
SCOLLOP, *To SCOLLOP*, *SCALLOP*, *To SCALLOP*.
SCONCE, *s.* (Holder of the end of a candle) दीपायाधारः, वस्त्र-
 याधारः, दीपायाधारयोग्या लोहनलिका.—(Mulet) दण्डः, दण्डलेशः.
To SCONCE, *v. a.* दण्डयति (c. 10. दण्डयति -यितुं). *See To MULCT*, *FINE*.
SCOOP, *s.* (Kind of ladle) दवी, दविकः, दावी, कविः *f.* कवी, खनिका;
 'butter-scoop,' कुनलिका.—(Instrument for excavating)
 खनिर्ष, उत्खनिर्ष, खार्ष.
To SCOOP, *v. a.* (Lade out), *see To LADLE*—(Make hollow, ex-
 cavate) खन (c. 1. खनति -नितुं), उत्खन, निखन, मोखन, खनिषेय
 शूचीकृ or शुषीरीकृ or पुद or पुदीकृ.
SCOOPED, *p. p.* उत्खातः -ता -तं, उत्खनितः -ता -तं, शुषीरीकृतः &c.
SCOPE, *s.* (End, aim) अभिप्रायः, अभिप्रेतं, तात्पर्यं, आशयः, अर्थः,
 उद्देशः, आकृतं, अभिसन्धिः *m.*, अभिसन्धानं, तात्पर्यार्थः, आकांक्षा,
 विवक्षितं, *see MEANING*—(Limit, compass) अन्तः, पर्यन्तः -न्तं,
 परिमाणं, विषयः—(Room, space) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः.
SCORBUTIC, **SCORBUTICAL**, *a.* नाविकरक्तपित्तसन्ध्या -न्ध्यानी -न्ध्या (नं),
 नाविकरक्तपित्तदोषी -गिणी &c.; 'scorbutic affection of the
 gums,' शीतादः; 'diseased with it,' शीतादोषी &c.
To SCORCH, *v. a.* वासतस् or वहिस् or वहिभोगे दह (c. 1. दहति, दग्धु)
 or निदह or परिदह or तप (c. 1. तपति, तप्तुं, c. 10. तापयति -यितुं).
To SCORCH, *v. n.* वासतस् or वहिभोगे दह in pass. or तप in pass.
SCORCHED, *p. p.* वासतस् or वहिभोगे दग्धः -ग्धा -ग्धं or परिदग्धः &c.
 or तप्तः -ता -तं or सन्तप्तः &c. or अभितप्तः &c. or उत्तप्तः &c.,
 भर्जितः -ता -तं, भृष्टः -ष्टा -ष्टं.
SCORCHING, *part. or a.* दाहकः -का -कं, तापकः &c., उष्णः -ष्णा -ष्णं,
 जालुषः &c., प्रचण्डः -ण्डा -ण्डं, चण्डः &c., नैदायः -यी -यं.
SCORCHING, *s.* वहिर्दाहः, वहिर्दहनं, वहिभोगे दाहः, वासतस्तापः.
SCORE, *s.* (Twenty) विंशकं, विंशी *m.* (नं), विंशतिः *f.*—(Notch)
 छेदः, अवच्छेदः, विच्छेदः—(Line) रेखा, अङ्कः, वक्त्रिः *f.*—(Account,
 reckoning) गणना, विगणना, विगणनपत्रं, विगणनलेखः, विगण-
 नापत्रं—(Reason) हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं; 'on the score of,'
 हेतोः, हेतौ, कारणात्, कृते, निमित्ते or expressed by the abl. c.,
 or by the affix तस्; 'on the score of relationship,' ज्ञाति-
 त्वहेतोः, ज्ञातिनात्, ज्ञातिभावत्.
To SCORE, *v. a.* (Notch) छिद्, अवच्छिद्, छेदं कृ.—(Mark with lines)
 रेखाङ्कितं -तां कृ, रेखाभिर् अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) or चिद्, अङ्कं
 कृ, अङ्कनं कृ.—(Set down a debt) ऋणं लिख or अभिलिख, ऋणा-
 भिलेखनं कृ, ऋणं लेख्ये आहू in caus.—(Set down, take an
 account of) लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं), अभिलिख, अङ्क.
SCORED, *p. p.* अङ्कितः -ता -तं, रेखाङ्कितः &c., लिखितः &c., अभिलि-
 खितः &c.
SCORIA, *s.* रीतिः *f.*, रीतिका, किट्ट, किट्टालः, लोहकिट्ट. *See DROSS*.
SCORN, *s.* अवज्ञा, अवज्ञानं, अवमानं, अवमतिः *f.*, अवमानं, अवहेला
 -लं -लनं, परिभवः, परिभावः, परिभूतिः *f.*, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया,
 अवलेपः, वृथा, वन्नायः, *see CONTEMPT*; 'object of scorn,'

तिरस्कारविषयः, तिरस्कारास्पदः, तिरस्कारपात्रं, परिभवास्पदं, परिभवपदं.
To SCORN, *v. a.* अवज्ञा (c. 9. -आज्ञाति -नीति -ज्ञातुं), अवमान् (c. 4.
 -नमते -नतुं), वृथाय नन्, अवधीर, तिरस्कृ, परिभू, मर्ह, विगर्ह, तुच्छीकृ,
 न्यङ्क, कुम्, उपेक्ष, कदवीकृ, वाष् in des, अवधे, निन्द, धिक्.
See To CONTEMN, *DESPISE*.
SCORNE, *p. p.* अवज्ञातः -ता -तं, अवमतः &c., अवमानितः &c., अवधी-
 रितः &c., विमानितः &c., तिरस्कृतः -ता -तं, मर्हितः -ता -तं, विगर्हितः
 &c., परिभूतः &c., अतिनिन्दितः &c., निन्दितः &c.
SCORNER, *s.* अवज्ञाता *m.* (नं), निन्दकः, अवमाना *m.* (नं), अवमानकृत्,
 अवहेलकृत्, अवज्ञाकारी *m.* (नं), तिरस्कारी *m.*, तिरस्कृता *m.*, (नं),
 वृथाकरः.
SCORNFUL, *a.* अवज्ञाकारी -रिणी -रि (नं), अवज्ञानी &c., अवमाना &c.,
 सावहेलः -ला -लं, सावहः -हा -हं, परिभवी &c., परिभावी &c.,
 परिभावुकः -का -कं, अवमाना -नी -नृ (नृ), सावलेपः -पा -पं, सोम्यायः
 -या -यं, अवलितः -ता -तं, दृप्तः -ता -तं, तिरस्कारी &c., अवहेलात्मकः
 -का -कं, निन्दात्मकः &c., अवज्ञारूपः -पा -पं, अवमानार्थकः &c.
SCORNFULLY, *adv.* सावज्ञानं, सावहेलं, सावमानं, सपरिभावं, परिभवेयं,
 सावलेपं, सोम्यार्थं, सतिरस्कारं, दृप्तवत्, निन्दापूर्वं, निन्दकवत्.
SCORNFULNESS, *s.* अवज्ञाशीलता, सावहेलत्वं, अवलिप्तता, सोम्यापत्वं.
SCORPIO, *s.* (The sign) वृश्चिकः, कौर्मेयः, जल्लिः *m.*
SCORPION, *s.* वृश्चिकः, जल्लिः *m.*, जल्ली *m.* (नं), जल्लिः *m.*, जाली *m.*
 (नं), दुष्टः, द्रोणः, दूषणः, जल्लिषकः, अवशीनः, लूमविषः, वस्करा-
 टिका; 'its tail or sting,' लूनं -नः.
SCOT, *s.* (Portion of money assessed) करः, देयभागः, देयांशः, देयं.
To SCOTCH, *v. a.* छेदं कृ, छेदं कृ, लकछेदं कृ, ईषद, अक्ष or छिद्.
SCOT-FREE, *a.* अदण्डितः -ता -तं, अक्षतः -ता -तं, निर्वणः -णा -णं.
SCOUNDREL, *s.* धूर्तः, दुर्जनः, दुरात्मा *m.* (नं), दुर्वक्तः, खलः, कुशाकर्मा *m.*
 (नं), अधमवृत्तिः *m.*, दुष्टवृत्तिः *m.*, अविदितवृत्तिः. *See*
RASCAL.
To SCOUR, *v. a.* (Scrub, cleanse by friction) मृज् (c. 1. मार्जति
 -जितुं, c. 2. मार्ष्टुं), सम्मृज्, प्रखल (c. 10. खालयति -यितुं), निर्जिज्
 (c. 3. -जेनेक्रि -जेनेक्रुं), धाष् (c. 10. धाप्रयति -यितुं), धर्षणेन शुष् (c. 10.
 शोधयति -यितुं), निर्धर्षणेन शुष् or परिष्कृ—(Purge), *see the*
word—(Pass swiftly over) शीघ्रं or सत्वरं कृ or अतितृ or
 अतिक्रम—(Run swiftly) शीघ्रं धाव्.
SCoured, *p. p.* मार्जितः -ता -तं, सम्मार्जितः &c., मृष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्मृष्टः
 &c., प्रखलितः -ता -तं, निर्जिज् -जा -जं, धर्षणेन धावितः -ता -तं or
 धौतः -ता -तं or शोधितः &c., निर्धौतः &c., परिष्कृतः &c.
SCOURER, *s.* वस्त्रनिर्जोषकः, वस्त्रसम्मार्जकः, वस्त्रप्रखालकः, वस्त्रधावकः,
 वस्त्रशोधकः, चेलमार्जकः, चेलधावः -वकः, निर्जोषकः, नेजकः.
SCOURGE, *s.* कशा, कषा, प्रतिष्कषा, प्रतिष्कषः, चलिस्त्रजः, चर्मदण्डः,
 रज्जुः *m. f.*, चर्मरज्जुः *m. f.*, ताडनी, प्रतोदः.
To SCOURGE, *v. a.* कषया तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), रज्जुना or रज्जा
 or चर्मरज्जा तड् or प्रड (c. 1. -हरति -हर्तुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति
 -न्तुं), कषापातं कृ, कषाताडनं कृ.
SCOURGED, *p. p.* कषाहतः -ता -तं, कषाताडितः &c. रज्जुताडितः -ता -तं
SCOURGING, *s.* कषापातः, कषाताडनं, रज्जापातः, कषाप्रहारः; 'worthy
 of scourging,' कषार्हः -र्हा -हं, कषयः -षया -षयं.
SCOURING, *s.* मार्जनं, सम्मार्जनं, कर्षिः *f.*, परिमार्जनं, प्रखालनं, निर्जोषः,
 निर्जोषनं, धावनं, परिष्कारः, वस्त्रमार्जनं, मलावकाशं.
SCOUT, *s.* चारः, त्रदः, गुप्तचरः, गुप्तदूतः, गूढचारः -री *m.* (नं), गुप्तगतिः *m.*

गूढदूतः, गूढनिर्हणकः, शत्रुवेष्टानिर्हणकः, प्रणिधिः *m.* See SPY.
 To SCOUT, *v. n.* (Act as scout) गूढचारवत् शत्रुवेष्टानिर्हणकं कृ.
 To SCOUT, *v. a.* गह् (c. 1. गह्ते -हिंत्तुं), सचीभस्त्रं निराकृ or निरस्त्र.
 SCOWL, *s.* भूभङ्गः, भूकटिः *f.*, भूक्षेपः, भूस्फोषः, कटाक्षः, अप्रसन्नदृष्टिः *f.*,
 अप्रसादमूषका कटुदृष्टिः *f.*, मुसनालिनं.
 To SCOWL, *v. n.* भूभङ्गं कृ, भूकटिं कृ, कटाक्षेण or भूभङ्गेन दृश् (c. 1.
 पश्यति, द्रष्टुं), भुवी संकुचं (c. 1. -कोचति -चितुं), भूस्फोषं कृ.
 SCOWLING, *part.* सभूभङ्गमुखः -खी -खं, मलिनमुखः &c. See FROWNING.
 SCOWLINGLY, *adv.* सभूभङ्गं, सकटाक्षं, भूभङ्गेन, सभूक्षेपं, भूस्फोषपूर्वं.
 SCRAGGINESS, *s.* कृशता, परिकृशता, कृशाङ्गता, क्षानता, क्षीणता, काश्यं.
 SCRAGGY, SCRAGGED, *a.* (Lean) कृशः -क्षा -शी, परिकृशः &c., कृशाङ्गः
 -ङ्गी -ङ्गं, क्षानः -मा -मं, शिरालः -ला -लं. (Rough) रुखः -खा
 -खं, रुक्षः &c., see RUGGED.
 To SCRAMBLE, *v. n.* (Climb by seizing with the hands) हस्ताभ्यां
 धृत्वा or हस्ताभ्याम् अवलम्ब्य आरोहं or अभिरूहं. (Catch with
 haste, preventive of another) परनिवारणपूर्वं or परनिरसनपूर्वं
 सहसा धृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or कटिति यद्
 (c. 9. गृह्णाति, गृहीतुं).
 SCRAMBLE, SCRAMBLING, *s.* (Seizing with haste, &c.) इष्टद्रव्यग्रहणार्थं
 परनिवारणपूर्वं सहसा हरणं or हरणेच्छा. (Climbing with the
 hands) हस्ताभ्याम् अवलम्ब्य आरोहणं.
 SCRAP, *s.* खडः -खकः, लवः, चंशः, भागः, विभागः, शकलः -लं; 'of
 food,' पिण्डः, पिण्डोलिः *f.*, फेलकः, फेला, लवः. See CRUM.
 SCRAP-BOOK, *s.* खडकाभ्यादिरक्ष्यपुस्तकं, खडकवितादिरक्ष्यग्रन्थः, खड-
 कविताग्रन्थः, श्लोकमुद्रादिरक्ष्यार्थं पुस्तकं.
 To SCRAPE, *v. a.* (Rub the surface with something sharp) लिख्
 (c. 6. लिखति, लेखितुं), उञ्जिख्, विलिख्, प्रलिख्, निर्लिख्, प्रोज्जिख्,
 तर्ज् (c. 1. तर्जति -चितुं), त्वख्, खन् (c. 1. खनति -नितुं), खुर् (c. 6.
 खुरति, खोरितुं), खुर (c. 6. खुरति, खोरितुं), उञ्जेलनं कृ, तर्जणं कृ. —
 (Rub with a grating noise) घृष् (c. 1. घर्षति -र्षितुं), घर्षणं कृ,
 see To RUN. (Clean by scraping) घर्षणेन मृज् or प्रघृल्
 or निर्दिज्. (Remove by scraping, scrape off) घर्षणेन अपनी
 or विनी or मृज् or अपमृज् or अवमृज् or परिमृज् or शुष् in caus.,
 निर्घर्षणं कृ. (Scrape together) संघि (c. 5. -घिनोति -चेतुं),
 समाधि, एकीकृ, एकच कृ. (Scrape the feet) पादघर्षणं कृ.
 To SCRAPE, *v. n.* (Make a harsh noise) परस्परसंघर्षणं कर्केशशब्दं
 कृ, परस्परघर्षणं कृ. (Make an awkward bow) कुप्रणामं कृ. —
 (Scrape acquaintance) मैत्र्यं कृ, अन्यस्य मैत्र्यम् उपगम्य, अन्यस्मिन्
 प्रीतिं कृ.
 SCRAPE, *s.* (Rubbing) घर्षणं, निर्घर्षणं, तर्जणं, द्युरणं. (Bow) कुप्र-
 णामः. (Difficuly) दुर्गं, दुर्गतिः *f.*, दुर्दशा, दुरवस्था, दुःस्थितिः *f.*,
 दुःखं, कष्टं, आधिः *m.*
 SCRAPED, *p. p.* उञ्जिलितः -ता -तं, प्रोज्जिलितः &c., घर्षितः &c., see
 RUBBED.
 SCRAPER, *s.* (Instrument for scraping) उञ्जेलनी -निका, निर्लेखनं
 -नी, लेखनी, घर्षणी, निर्घर्षणी, निर्घर्षणकः, घर्षणयन्त्रं. (For the
 feet) पादोञ्जेलनी, पादनिलेखनी, पादघर्षणी, पादनिर्घर्षणकः. (For
 the tongue) जिह्वोञ्जेलनी -निका, जिह्वानिलेखनं -नी. (Kind of
 shovel) खनिः *f.*, कभी, काष्ठकुहालः.
 SCRAPING, *s.* (The act) उञ्जेलनं, प्रोज्जेलनं, निर्लेखनं, लेखनं, घर्षणं,
 निर्घर्षणं, द्युरणं, तर्जणं, खननं; 'the tongue,' जिह्वोञ्जेलनं,

जिह्वानिलेखनं. (That which is scraped off, scrapings) ख-
 स्करः, अपस्करः, अपकटः, नलं, उञ्जिष्टं, कल्कं, विदलं.

To SCRATCH, *v. n.* (Tear or lacerate the skin or surface) त्वक्म
 उञ्जिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or प्रोज्जिख् or विलिख् or निर्लिख्
 or प्रलिख् or लिख्, त्वचं दृ (c. 10. दारयति -यितुं) or विदृ or अपदृ,
 त्वचं छिद् (c. 7. छिनति -हितुं) or भिद् or विभिद्, त्वचं कृत् or नि-
 कृत् or खुर् (c. 6. खुरति, खोरितुं) or खुर त्वक्छेदं कृ. (With the
 nail) नखेन त्वचं दृ or विदृ, नखेन त्वचं लिख् or उञ्जिख् or प्रलिख्,
 नखेन खड्गं (c. 10. खड्गयति -यितुं), नखेन त्वक्छेदं कृ or त्वग्भेदं कृ.
 (Allay itching by scratching) कख् (nom. कखति -ते), कख-
 यनं कृ, कख्यां कृ, कखति कृ, नखेन त्वचं घृष् (c. 1. घर्षति -र्षितुं)
 or विघृष्, त्वग्घर्षणं कृ, त्वग्घर्षणं कृ, गात्रघर्षणं कृ, गात्रघर्षणं कृ,
 'he scratches his head with his nails,' नखैः or खंगुल्यगैर्
 आत्मनः शिरः or आत्मनः शिरोरुहान् कखयति. (Scratch the
 ground, excavate with the claws, as birds, &c.) विष्कृ (c. 6.
 -किरते -किरितुं -रीतुं), अपस्कृ, भूमिम् आलिख्य विष्कृ. (Wound
 slightly) त्वचं छण्, ईषत् छण् or परिछण्, त्वग्रणं कृ, त्वक्छतं कृ,
 ईषच्छणं कृ. (Write roughly), see To SCRAWL. (Scratch out),
 see To ERASE.

SCRATCH, *s.* (Laceration of the skin or surface) त्वक्छेदः, त्वग्भेदः,
 त्वग्भेदनं, त्वग्भेदनं, त्वग्भेदनः, त्वग्भेदनं, त्वग्भेदनं, त्वग्भेदनं,
 त्वक्छतं, त्वक्छतिः *f.*, त्वक्परिछतिः *f.*, परिछतिः *f.* (With the nail)
 नखलेखा, नखविलेखः, नखछेदः, नखग्रणः -णं, नखछतं, नखाङ्कः, नख-
 चिह्नं, नखपदं, नखछतिः *f.*, नखपरिछतिः *f.*, व्याघ्रनखं -खकं, मुमुक्षं,
 शशप्रतकं. (With a thorn) कण्टकछतं, कण्टकग्रणः. (Slight
 wound) त्वग्भेदः, त्वक्छतं, त्वग्रणः, ईषछतं, ईषत्वग्भेदः, ईषत्वक्छेदः.
 (Rudely drawn figure), see SCRAWL.

SCRATCHED, *p. p.* (Lacerated on the surface) लिखितः -ता -तं,
 उञ्जिलितः &c., प्रोज्जिलितः &c., विदारितः &c., दारितः &c., छिद्य-
 त्वक् *m. f. n.* (च), भिद्यत्वक् *m. f. n.*, छतत्वक् *m. f. n.*, परिछतत्वक्,
 छतः -ता -तं, परिछतः &c. (With the nail) नखलिखितः -ता -तं,
 नखोज्जिलितः &c., नखदारितः &c., नखविदारितः &c., नखछिन्नः -चा
 -चं, नखछतः -ता -तं, नखपरिछतः &c., नखकिन्नः &c. (With a
 thorn) कण्टकछतः -ता -तं, कण्टकछिन्नः -चा -चं. (Rubbed with
 the nail) घर्षितः -ता -तं, विघर्षितः &c., नखघर्षितः &c., घृष्टः -घृष्टं.

SCRATCHER, *s.* (One who scratches) त्वग्भेदकः, त्वक्छेदकः, त्वग्भे-
 दकः, त्वग्भेदकः त्वग्भेदकः, त्वग्भेदकः, उञ्जेलकः, कखयनकः,
 कखुत्तिकारी *m.* (न), कखुत्तकृत्. (Bird that scratches for
 food) विष्करः, नखविष्करः, अपस्करकारी *m.*

SCRATCHING, *s.* (The act of lacerating the surface) उञ्जेलनं,
 प्रोज्जेलनं, विदारणं, त्वग्भेदनं, त्वग्भेदनं, त्वग्भेदनं, त्वग्भेदनं,
 त्वक्छेदनं, त्वग्भेदनं, see SCRATCH, *s.* (Scratching to allay itching)
 कखयनं, कखया, कखतिः *f.*, कखः *f.*

SCRATCHING, *part.* (Lacerating the surface) लिखन् -खनी -खन्
 (न), उञ्जिलन् &c. (To allay itching) कखयन् -यती -यत् (न)
 कखयमानः -ता -नं.

To SCRAWL, *v. a.* अस्पष्टं or अस्पष्टाक्षरेः or अस्पष्टक्रमेण लिख् (c. 6.
 लिखति, लेखितुं) or खड्गं (c. 10. खड्गयति -यितुं), अनवधानेन or
 प्रमादेन लिख्, स्थूलाक्षरेः or कदक्षरेः or अक्षताक्षरेः लिख्, स्थूलवर्णः
 or स्थूलक्रमेण लिख् or आलिख्, अतिशीघ्रं लिख्, अतिक्षिप्रं लिख्.

SCRAWL, SCRAWLING, *s.* अस्पष्टलेखः, अस्पष्टलिखनं, स्थूललेखः, स्थूल-

लेख्यं, स्मृत्युक्तं, अस्मद्व्यवहारं, स्मृत्युक्तं, अस्मद्व्यवहारं, अस्मद्व्यवहारं.
 SCRAWLED, *p. p.* अस्मद्व्यवहारः or स्मृत्युक्तः लिखितः -ता -तं or लिखितः &c.
 To SCREAM, *v. n.* विस्फुटं (c. 1. -क्रोशति -क्रोहं), क्रुशं. रु (c. 2. रीति,
 रति), विरु, नद (c. 1. नदति -दितुं), रस् (c. 1. रसति -सितुं), वाश
 (c. 1. वाशते -शितुं), उहैः or उहैः स्वरेण क्रुशं, चीत्कारं कृ, चित्कारं
 कृ, चीत् शब्दं कृ, चीत्, उचनार्दं कृ, महानार्दं कृ, उचस्वरं कृ, नार्दं
 कृ; 'with pain,' चित्नादं कृ, चित्स्वरं कृ.
 SCREAM, SCREAMING, *s.* विस्फुटं, विस्फोशनं, चीत्कारः, चित्कारः, नार्दः,
 उचनार्दः, महानार्दः, रावः, रुतं, क्रुहं, उक्रोशः, उक्रुहं, रासः, स्वरः,
 उचस्वरः, कोहः, रुहः, चटुः -टु *m. n.*; 'of pain,' चित्नादः, चित्-
 स्वरः, चित्स्वरः.

To SCREECH, SCREECH, SCREECHING, *see* To SCREAM, SCREAMING.

SCREECH-OWL, *s.* नक्तारावी कालपेचकः, कर्कशरावी पेचकभेदः.

SCREEN, *s.* (Partition) व्यवधानं, व्यवधा, तिरस्करिणी, तिरोधानं, अन्-
 धानं, अन्धधा, अवनिता, अवनिता, पटः -टं, कटः, प्रतिसीरा, छाया.
 —(Coarse sieve) स्थूलचालनी.

To SCREEN, *v. a.* (Shelter, protect) छद् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रच्छद्,
 आच्छद्, सनाच्छद्, संच्छद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्), अभिगुप्, संगुप्,
 व्यवधा (c. 3. -दधाति -धातुं), तिरोधा, अन्धधा, पिधा, अपिधा,
 वृ (c. 5. वृणोति -वरितुं -रीतुं, c. 10. वारयति -यितुं), संवृ, आवृ, अपवृ,
 निवृ, व्यवधानेन रक्ष् or संरक्ष्, गोपनं कृ, संगोपनं कृ, गुप्तिं कृ.—
 (Sift) शुष्, गालनं कृ, निर्गलनं कृ.

SCREENED, *p. p.* (Protected) छादितः -ता -तं, छन्नः -न्ना -वं, प्रच्छादितः
 &c., आच्छादितः &c., गुप्तः -प्ता -मं, गोपितः -ता -तं, संगोपितः &c.,
 गोपायितः &c., व्यवहितः &c., आवृतः &c., संवृतः &c., आवृतः &c.,
 अन्धरितः -ता -तं, अन्धहितः &c., तिरोहितः &c., व्यवधानरक्षितः &c.,
 व्यवधानगुप्तः -प्ता -मं.—(Sifted) शोधितः -ता -तं, निर्गलितः &c.

SCREENING, *part.* व्यवधायकः -का -कं, व्यवधायी -यिनी &c., अन्धधायकः &c.

SCREW, *s.* (Spiral bolt or cylinder) आवर्त्तनकीलः -लकः, आवर्त्तन-
 कीलः -लकः, परिवर्त्तनकीलः, सावर्त्तनकीलः, विषर्त्तनकीलः, कीलः
 -लकः, मलमूर्धः; 'male screw,' नरः; 'female,' नारी.—(Stingy
 person) कृपणः, दृढमुष्टिः *m.*, गट्टमुष्टिः *m.*

To SCREW, *v. a.* (Fasten with screws) आवर्त्तनकीलकैः or आवर्त्त-
 नकीलकैर् वन्ध् (c. 9. वध्नाति, वन्धुं), कीलकैर् वन्ध्, मलमूर्धेण वन्ध्.
 —(Twist) आवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), आवृत्, परिवृत्.—(Press),
see the word.—(Oppress) पीड्, बाध्, *see* OPPRESS.—(Drive
 a screw) कीलं आवर्त्तं प्रविश् in caus., कीलं परिवर्त्तं प्रविश्.

SCREWED, *p. p.* सावर्त्तनकीलवद्धः -द्धा -द्धं, परिवर्त्तनकीलवद्धः &c.,
 बाधितः &c.

To SCRIBBLE, SCRIBBLED, SCRIBBLING, *see* To SCRAWL, SCRAWLED, &c.

SCRIBBLER, *s.* कुलेखकः, कदम्बरलेखकः, कुप्यन्धकारः, अस्मद्व्यवहारः.

SCRIBE, *s.* लेखकः, लिपिकारः, लिपिकारः, लिपिजीवी *m.* (नं), कायस्थः,
 अक्षरजीवकः, अक्षरजीवी *m.* (नं), अक्षरचनः, अक्षरवधः, अक्षरवधः,
 अक्षरचुचुः *m.*, मसिपस्थः, मसिजीवी *m.*, वरिष्कः, वारिष्कः, वरिष् *m.*
 (नं), किरकः, लिपिकारः, लिपिचरः, करणः.

SCRIP, *s.* (Small bag) सुद्रकोपः, वस्त्रसम्पुटकः.—(Writing, certi-
 ficate) लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्रं, प्रमाणपत्रं.

SCRIPTURAL, *a.* शास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रानुसारी -रिणी -रि (नं), यथा-
 शास्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, शास्त्रसिद्धः -द्धा -द्धं, श्रुतिसिद्धः &c., शास्त्रोक्तः -क्ता
 -क्तं, शास्त्रप्रोक्तः &c., वेदोक्तः &c., वेदोदितः -ता -तं, वैदिकः -की -कं,
 श्रुत्युक्तः &c., श्रुतिविहितः -ता -तं, श्रुतिकथितः &c., श्रुतुदितः &c.,

यथाश्रुतिः -तिः -ति, जीवनिबद्धः -दी -दं, शास्त्रानुसारी &c., धर्मग्र-
 न्थानुसारी &c., धर्मग्रन्थप्रोक्तः &c.

SCRIPTURALLY, *adv.* शास्त्रतत्, यथाशास्त्रं, शास्त्रानुसारेण, शास्त्रतः.

SCRIPTURE, *s.* (Writing) लेखः -खनं, लिपिः *f.*, लिखनं, लेखनं, लिखितं,
 अक्षरविन्यासः, अक्षरसंस्थानं.—(Sacred writing) श्रुतिः *f.*, श्रुतं,
 शास्त्रं, ब्रह्म *n.* (नं), कल्पः, आगमः, आद्यायः, प्रमाणं.—(The Bible)
 धर्मग्रन्थः, धर्मपुस्तकं. The sacred writings of the Hindús
 may be arranged under seven heads, viz. 1. Vedas, 2. Upa-
 nishads, 3. Vedāngas, 4. Upavedas, 5. Shāstras, 6. Purānas
 and 7. Upapurānas. The Student is referred to each
 separate head for a fuller explanation than is here given
 of the subdivisions comprised under the several titles.

1. The Vedas are four in number, viz. ऋग्वेदः, यजुर्वेदः, सामवेदः,

अथर्ववेदः. 2. The Upanishads, are the theological and
 philosophical chapters of the Vedas, either detached from,
 or comprehended in, the principal work, and collectively

called वेदान्तः. 3. The Vedāngas are six sacred sciences
 subordinate to the Vedas, viz. Pronunciation, शिक्षा, De-
 scription of religious ceremonies, कल्पः, Grammar, व्याकरणं,

Prosody, छन्दस्, Astronomy, ज्योतिषं, Explanation of difficult
 and obscure phrases, निरुक्तं -रिक्तः. 4. The Upavedas, or Mi-
 nor vedas, are four, viz. Medicine, आयुर्वेदः, Archery and

military art, धनुर्वेदः, Music, गान्धर्ववेदः or गन्धर्ववेदः, Mechanics
 and the use of tools, &c., शिल्पशास्त्रं or शस्त्रशास्त्रं. 5. Shāstra is

a title of very general application, but it is properly re-
 stricted to six sacred and philosophical treatises, viz. नीति-
 शास्त्रं, सांख्यशास्त्रं, वेदान्तशास्त्रं, न्यायशास्त्रं containing the

branch called वैशेषिकं. योगशास्त्रं and धर्मशास्त्रं. The last
 contains the body of Hindu law, the others are the text-
 books of the six Hindú schools of philosophy. *see* SCHOOL.

6. The Purānas are eighteen mythological poems, *see*
 PURĀNA. 7. The Upapurānas, or inferior Purānas, are
 also eighteen, *see* under PURĀNA.—(One who is conversant

with scripture) वेदविद्, वेदज्ञः, शास्त्रविद्, शास्त्रज्ञः, शास्त्रदर्शी *m.*
 (नं), ऋग्वेदार्थदर्शी *m.*, शास्त्राभिज्ञः, शास्त्री *m.*, शास्त्राचार्यः, शास्त्र-
 सम्पन्नः, ब्रह्मज्ञः, ब्रह्मविद्, ब्रह्मवेदी *m.*, ब्रह्मवेत्ता *m.* (नृ), वैदिकः,

श्रुतिधरः, श्रुतिज्ञः, श्रोत्रियः, ज्ञान्दसः, स्थूलज्ञः; 'conversancy
 with it,' ब्रह्मज्ञानं, वेदश्रुत्यभिज्ञः *f.*, शास्त्रश्रुत्यभिज्ञः *f.*, शास्त्रज्ञानं, ब्रह्म-
 वेदः, ब्रह्मविद्या; 'study of scripture,' ब्रह्मविद्या, ब्रह्मविधिनः -ननं,

वेदाधिगमः -मनं, ब्रह्मसर्वं, वेदाध्ययनं, शास्त्राध्ययनं; 'relating to
 the study of it,' ब्रह्माधिगामिकः -की -कं; 'teaching it,' वेदाध्यापनं,
 ब्रह्मोपदेशः; 'teacher of it,' साध्यायः, उपाध्यायः, वेदाध्यापकः,

ब्रह्मोपदेशकः; 'reading it aloud,' ब्रह्मवोधः; 'holiness derived
 from reading it,' ब्रह्मवर्त्तनं; 'savour or excellency of it,'
 ब्रह्मरसः; 'relating to scripture,' श्रुतः -ती -तं, वैदिकः -की -कं,

शास्त्रीयः -या -यं; 'authority of it,' श्रुतिप्रामाण्यं, आगमप्रामाण्यं.
 SCRIVENER, *s.* नियमपत्रलेखकः, पत्रलेखकः, लेखकः, लिपिकारः.

SCROFULA, *s.* गण्डमाला, कण्ठमाला, अपचनी, कण्ठगण्डः, गण्डगण्डः.

SCROFULOUS, *a.* गण्डमाली -लिनी -लि (नं), कण्ठमाली &c., गण्डना-
 लारोगी &c.

SCROLL, *s.* लेख्यपत्रं -पत्रं, दीर्घपत्रं -पत्रं, पटः, दीर्घपटः, पट्टः, धर्मपुस्तकं.

SCROTUM, *s.* अण्डकोशः, अण्डकोषः, मुष्कः, मुष्ककोषः, फलकोशः, फलकोषकः, वृषणः, वृषणकोषः, कोषः -पकः, कोशः, सीमा *m.* (न), सीमा, अण्ड-अण्डकः, तीक्ष्ण-अण्डकः; 'enlargement of it,' कोष-वृद्धिः *f.*, वृद्धिः *f.*; 'septum of it,' महावीज्यं, विटपः.

To SCRUB, *v. a.* अतिशयेन or अत्यन्तं मृज् (c. 1. मार्जति -मिर्तुं, c. 2. मार्जि -मृ), अतिशयेन मृज्, बलपत् or बलेन मृज्, अतिमार्जनेन कृ, अत्यन्तं मृज् (c. 10. -मृजयति -यितुं) or निर्मिज् (c. 3. -मिनेति -मिने) or धाव् or घृष्. See To RUB.

SCRUB, *s.* हीनवृत्तिः *m.*, अधमवृत्तिः *m.*, जघन्यवृत्तिः *m.*, नीचकर्मकारी *m.* (न), नीचकर्म्या *m.* (न), कुत्सितकर्म्या *m.*, अपकर्मकृत्, अधमकर्म्या *m.*, पामरः, ब्राह्मीनः.

SCRUBBED, *p. p.* अतिशयेनपृष्ठं or अतिशयेन मार्जितः -ता -तं or निर्मिज् -क्त -क्तं, अतिनिर्मिज् &c., सुनिर्मिज् &c., सुप्रक्षालितः &c., समृद्धः &c., सुषवितः &c.

SCRUBBY, *a.* सुदृढः -द्रा -द्रं, नीचः -चा -चं, तुच्छः -च्चा -च्चं. See MEAN.

SCRUPLE, *s.* (Hesitation) शङ्का, आशङ्का, विकल्पः, संशयः. See DOUBT.

To SCRUPLE, *v. n.* शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ्क, अभिशङ्क, विशङ्क, विकल्प (c. 1. -कल्पते -त्यन्तुं, c. 10. -कल्पयति -यितुं), वच् (c. 4. वत्स्यति -सितुं), विलच्. See To HESITATE.

SCRUPULOUS, *a.* (Hesitating) शङ्कनी -ङ्कनी -ङ्क (न), आशङ्कनी &c., शङ्कान्वितः -ता -तं, आशङ्कान्वितः &c., सशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, संशयी &c., सन्देही &c., शङ्काशीलः -ला -लं, आशङ्काशीलः &c. (Exact, nice, precise) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अतिसूक्ष्मः &c., सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, सूक्ष्मदर्शी -शिशनी &c., सूक्ष्माचारी &c., अतिसूक्ष्माचारी &c., असाधार -री -रं, असाधारणी &c.

SCRUPULOUSNESS, *s.* शङ्काशीलता, शङ्कान्विता, सूक्ष्मता, अतिसूक्ष्मता, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*

SCRUTINEER, *s.* सूक्ष्मपरीक्षकः, सूक्ष्मनिरूपकः, निरूपकः. See SCRUTINIZER.

To SCRUTINIZE, *v. a.* सूक्ष्मं or अतिसूक्ष्मं निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं) or परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or निरीक्ष् or दृश् (c. 1. पश्यति, द्रुं) or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं) or श्वा in des. (निश्चासते -सितुं) or अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं) or मार्ग (c. 10. मार्गयति -यितुं), परिमार्ग.

SCRUTINIZED, *p. p.* अतिसूक्ष्मं निरूपितः -ता -तं or परीक्षितः &c. or निरीक्षितः &c.

SCRUTINIZER, *s.* सूक्ष्मनिरूपकः, सूक्ष्मपरीक्षकः, सूक्ष्मदर्शी *m.* (न), सूक्ष्मानुसन्धायी *m.*, सूक्ष्मानुसन्धानी *m.*, सूक्ष्मनिश्चासकृत् *m.*, निरूपकः, परीक्षकः &c.

SCRUTINY, *s.* सूक्ष्मपरीक्षा, सूक्ष्मनिरूपणं, सूक्ष्मानुसन्धानं, सूक्ष्मदर्शनं, सूक्ष्मनिरीक्षा -क्षणं, सूक्ष्मनिश्चासा, परीक्षा -क्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, निरीक्षणं, संवीक्षणं, निश्चासा, अनुयोगः.

To SCUD, *v. n.* अतिवेगेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चल (c. 1. चलति -लितुं), सहसा चल; 'before the wind or a tempest,' अतिवेगेन अनुवातं चल, वातावेगेन अतिशीघ्रं चल or वह् in pass. (उत्सते), अतिवेगेन वाताप्रेरितः -ता -तं भू.

SCUD, *s.* वातप्रेरितशीकरः, वातप्रेरितनेषः, वातप्रेरितकुम्भटिका.

SCUFFLE, *s.* फिक्क, तुमुलं, बाहूबाह्वि युद्धं, बाहूबाह्वि कलहः, हस्ता-हस्ति युद्धं, नियुद्धं, सकुल्लयुद्धं, रणसकुल्लं, शरीरसन्धः.

To SCUFFLE, *v. n.* बाहूबाह्वि युष् (c. 4. युज्यते, योक्तुं) or नियुद्धं कृ.

To SKULK, *v. n.* निभूते स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or वृत् (c. 1. वर्तते -वर्तितुं), निभूतस्थाने or गूढस्थाने वृत्, गुप्तः -ता -तं भू or वृत्, अनारितः -क्त -तं भू, गुप् in pass. (गुप्यते); 'to skulk off,' अपवृत् (c. 1.

-सर्वेति -सर्पु), पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय.

SCULKER, *s.* निभूतवर्ती *m.* (न), निभूतस्थायी *m.* (न), गुप्तवर्ती *m.*

SCULKING, *s.* निभूतवर्तनं, निभूतस्थाने or गूढस्थाने वर्तनं, अपसर्पणं.

SCULL, *s.* (Bone that surrounds the brain) कपालः -लं, कर्पूरः, शिरोस्थि *n.*, मस्तकः -कं, शिरः, करोटः -टि -टी *f.*, मुखः -खं, भगालः; 'a chaplet or necklace of sculls,' कपालसङ्घ *f.* (न), कापाली सङ्घ, कपालमाला, कापाली माला; 'pertaining to the scull,' कापालः -ली -लं, कापालिकः -ली -कं. (Short oar) सुद्रुघेयिः, सुद्रुदक्षः, ह्रस्वदक्षः.

To SCULL, *v. a.* सुद्रुदक्षेण नौकां चल (c. 10. चालयति -यितुं).

SCULL-CAP, *s.* शिरोवेष्टः -हनं, शिरस्कं, शिरोवस्त्रं, मस्तकावरणं -शी.

SCULLER, *s.* सुद्रुदक्षेण नौकाचालकः, सुद्रुघेयिचालकः. See ROWER.

SCULLERY, *s.* पिठरागारं -रः, भाङ्गागारं -रः, पाचागारं, स्वात्मागारं, कटाहागारं, कुडागारं, पिठरं.

SCULLION, *s.* पिठरादिप्रक्षालकः -का, भाङ्गादिमार्जकः -का, कटाहादि-शोधकः -का, कुडाकटाहादिपरिष्कारकः -का.

SCULPTOR, *s.* तक्षकः, तक्ष *m.* (वृ), तक्षा *m.* (न), त्वष्टा *m.*, मूर्तिकारः -रकः, प्रतिमाकारः -रकः, मूर्तितक्षकः, प्रतिमातक्षकः, उपमाता *m.* (न), उपमाकारः.

SCULPTURE, *s.* तक्षणं, तक्षणकर्म *n.* (न), त्वक्षणं, मूर्तितक्षणं, प्रतिमातक्षणं, मूर्तिकरणं, प्रतिमाकरणं, उपमाकरणं, उपमातक्षणं.

To SCULPTURE, *v. a.* तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं, c. 5. तक्ष्योति), त्वक्ष् (c. 1. त्वक्षति -क्षितुं), प्रतिमातक्षणं कृ, मूर्तितक्षणं कृ, प्रतिमां कृ, मूर्तिं कृ.

SCULPTURED, *p. p.* तक्षः -ष्टा -ष्टं, तक्षितः -ता -तं, त्वष्टः -ष्टा -ष्टं.

SCUM, *s.* (Impure matter or froth which rises to the surface of liquors) मयः -यं, मूर्द्धरसः, रसायं, फेनः, पराङ्गः, कारुणः, उत्पीडः, उत्तररसः, उपरिस्वरसः; 'of boiled rice,' निस्पावः, विस्पावः, मासरः, आचामः. (Refuse, dirt) मलं, अवस्करः, अपस्करः, उच्छिष्टं, अवशिष्टं, कल्कं, उद्भक्तः, जुष्टं, असारद्रव्यं.

To SCUM, *v. a.* मयम् अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or अपनी, निर्मयकीकृ.

SCURF, *s.* त्वक्छेदः, चर्मछेदः, शिरश्चर्ममध्ये पिङ्गित्वेहः, मस्तकात्वक्छेदः, शिरोमज्जा, मस्तकमज्जा, मज्जा, शिरोमलं, चर्ममलं.

SCURPY, *a.* त्वक्छेदवान् -वती -वत् (न), चर्ममलवान् &c., मलावृतः -ता -तं.

SCURRILITY, *s.* नीलवर्णं, मुखरत्नं, दुर्नेसता, वाग्दुष्टता, वाक्पारुष्यं, पारुष्यं, परुषवचनं, परुषोक्तिः *f.*, दुर्वचनं, दुरुक्तिः *f.*, दुरुक्तं, दुर्भाषणं, अपभाषणं, दुर्वचम् *n.*, खलोक्तिः *f.*, परोक्षेकभाषणं, अपशब्दः, व्यङ्ग्यं.

SCURRILOUS, *a.* (Using abusive language) मुखरः -रा -रं, दुर्नेसः -सी -सं, वाग्दुष्टः -ष्टा -ष्टं, परुषवाक् *m. f. n.* (च) परुषोक्तिः -का -कं, परुषभाषी -पिणी -पि (न), कटुभाषी &c., मुखशयः -या -कं, मुखशीलः -ला -लं, अपशब्दमुक्तः &c., परोक्षेकभाषी &c., श्लेषकः -का -कं. (Containing low abuse) परुषः -वा -वं, परुषोक्तिमयः -यो -वं, दुरुक्तः -क्ता -क्तं, दुर्वच्यः -च्या -च्यं.

SCURVILY, *adv.* कुत्सितं, सकापीत्यं, तुच्छप्रकारेण, अपिनयेन, परुषं.

SCURVINESS, *s.* कुत्सितत्वं, तुच्छता, कापीत्यं, पामरता, जघन्यता, खलता.

SCURVY, *s.* (The disease) शीतादः, नाविकरक्तपिण्डः -रं.

SCURVY, *a.* कुत्सितः -ता -तं, तुच्छः -च्चा -च्चं, पामरः -रा -रं, see MEAN.

SCUTCHEON, *s.* कुलचिह्नपत्रं, कुलमन्त्र्यादालक्ष्यपत्रं, कुलीनलक्ष्यपत्रं.

SCUTTLE, *s.* (Broad basket) विशालपेटकः, पृथुकरकः. (Hole in the side of a ship) नौपाशैष्टिद्रु.

To SCUTTLE, *v. a.* नौकापाशैष्टि or नौकातले छिद्राणि कृ, नौपाशैष्टि सज्जिद्रु कृ.

To SCUTTLE, *v. n.* (Run off affectedly) वैलक्ष्येण अपवाष्.

SCYTH, *s.* सज्जीकः, लुपिचः, लुपचकः, शस्यवेदनी, शस्यकर्तनी.
 SEA, *s.* समुद्रः, अर्यवः, सागरः, जलधिः *m.*, उदधिः *m.*, अग्निः *m.*, जल-
 निधिः *m.*, महोदधिः *m.*, वारिधिः *m.*, वारिनिधिः, नौनालयः, *see*
 OCEAN; 'a rough sea,' समुद्रार्थः, समुद्रसमुद्रः, वानः; 'a sea of
 trouble,' दुःखसागरः; 'abluition or bathing in the sea,' समु-
 द्रस्नानं; 'the sea and seas,' समुद्रसमुद्रः. *pl.*, *see* under OCEAN.
 SEA-BATHING, *s.* समुद्रस्नानं, समुद्रजलस्नानं.
 SEA-BEAT, *a.* तरङ्गाहतः-ता-तं, कलोलोहतः &c., उत्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.
 SEA-COAST, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रतीरं, जलधितीरं, अग्नितीरं, अग्नितीरं.
 SEA-FARING, *a.* समुद्रयात्री-यिनी-यि(न्), समुद्रगामी &c., समुद्रगः-गा-
 -गं, समुद्रमार्गि or समुद्रपथेन गमनागमनकारी &c., नौकाजीवी &c.,
 सांयात्रिकः-की-कं.
 SEA-FIGHT, *s.* समुद्रयुद्धं, अग्नियुद्धं, नौकायुद्धं, नौयुद्धं.
 SEA-GIRT, SEA-ENCIRCLED, *a.* समुद्रमेखलः-ला-लं, अर्यवमेखलः &c.,
 अग्निमेखलः &c., समुद्ररसनः-ना-नं, जलधिरसनः &c., समुद्रवेदितः
 -ता-तं, समुद्रचलयोद्धितः &c., समुद्रान्तः-न्ता-न्तं, सागरान्तः &c.
 SEA-GREEN, *a.* समुद्रवर्णः-वर्णो-वर्णं, अग्निवर्णः &c., इयानहरित् *m. f. n.*
 SEA-GULL, *s.* समुद्रकुङ्कुटः-टी, समुद्रचरः, जलकुङ्कुटः-टी, विषका,
 गङ्गाविहारी, देवही, समुद्रप्रभः.
 SEA-MAN, *s.* समुद्रयात्री *m.* (न्), समुद्रगः, नाविकः. *See* SAILOR.
 SEAMANSHIP, *s.* नाविकविद्या, नौचालनविद्या, नौकानयनविद्या.
 SEA-PORT, *s.* नौकाशयः, नौकाशयः, समुद्रतीरस्थनगरी.
 SEA-SALT, *s.* समुद्रलवणं, सामुद्रं, अर्यव, अर्यव, वसिरं, वसिरं.
 SEA-SHORE, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रतटं, समुद्रवेला, वेला, समुद्रान्तः-न्तं, 'सि-
 न्धुतटं, जलधिरोधम् *n.*, वेलातलं; 'on the sea-shore,' वेलायां,
 समुद्रतीरे.
 SEA-SICK, *a.* समुद्रामयस्तः-स्ता-स्तं, समुद्ररोगपीडितः-ता-तं.
 SEA-SICKNESS, *s.* समुद्रामयः, समुद्ररोगः, अग्निप्रलोठनजा वमनेच्छा.
 SEA-SIDE, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रवेला, समुद्रसमीपभूमिः *f.*
 SEA-WATER, *s.* समुद्रजलं, समुद्राबु *n.*, सागराबु *n.*, समुद्रवारि *n.*, समुद्रोदकं.
 SEA-WEED, *s.* समुद्रशाकः, समुद्रगृथं, समुद्रोही शाकविशेषः.
 SEA-WORTHY, *a.* समुद्रगमनयोग्यः-ग्या-ग्यं, समुद्रयानयोग्यः &c., समुद्र-
 तरङ्गयोग्यः &c.
 SEAL, *s.* (Stamp) मुद्रा.—(Signet) मुद्रा, प्रत्ययकारिणी, दीनारः.—
 (Finger-ring seal) अङ्गुलिमुद्रा.—(Seal or tie with a seal for
 fastening a letter) तालिकाः.—(Impression of a seal) मुद्रा.
 —(Sea-calf) समुद्रवालः, नगरः.
 To SEAL, *v. a.* मुद्र (nom. मुद्रयति-यितुं), मुद्रीक, समुद्रीक, मुद्रितं-तां
 कृ.—(Mark with a seal) मुद्राङ्कितं-तां कृ, मुद्राचिह्नितं-तां कृ,
 मुद्रया चङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं) or चिह् (c. 10. चिह्नयति-यितुं),
 मुद्रालाङ्कितं-तां कृ.—(Fasten with a seal) मुद्रया बन्ध् (c. 9.
 बन्धति, बन्धुं).
 SEALED, *p. p.* मुद्रितः-ता-तं, मुद्रीकृतः &c., समुद्रः-द्रा-द्रं, समुद्रीकृतः
 &c.—(Marked with a seal) मुद्राङ्कितः-ता-तं, मुद्राचिह्नितः &c.,
 मुद्रालाङ्कितः &c., अङ्कितः &c., चिह्नितः &c.—(Fastened with a
 seal) मुद्राबद्धः-द्धा-द्धं, तालिकबद्धः &c.; 'sealed papers,' मुद्रिका.
 SEALING, *s.* मुद्रीकरणं, समुद्रीकरणं, मुद्राङ्कनं, मुद्राबन्धनं, अङ्कनं.
 SEALING-WAX, *s.* लाक्षा, जलकः, जलककं, लककं, राक्षा.
 SEAM, *s.* (Suture, joining) सन्धिः *m.*, सीवनं, सेवनी.—(Formed
 by sewing) सूचिसेवनं, सीवनं.—(Of planks) मलकसन्धिः *m.*, काष्ठ-
 सन्धिः *m.*—(Cicatrix) शुष्कव्रणः, रुदधतं.

SEAMLESS, *a.* सन्धिहीनः-ना-नं, सन्धिरहितः-ता-तं, निःसन्धिः-न्धिः-न्धिः.
 SEAMSTRESS, *s.* सूचिका, सूचिकम्भीपत्रीविनी, सूचीशिल्पोपत्रीविनी.
 To SEAR, *v. a.* बहिर्भागं दह् (c. 1. दहति, दग्धुं, c. 10. दाहयति-यितुं),
 बहिर्भागे दह, दाहेन or दहनेन बहिर्भागं दूडीकृ or बनीकृ or कठि-
 नीकृ or शुष्कीकृ.
 SEAR, *a.* शुष्कः-ष्का-ष्कं, शीघ्रः-शी-शीं, विशीघ्रः &c., ज्ञानः-ना-नं.
 To SEARCH, *v. a.* अन्विष् (c. 4. -इयति, c. 6. -इच्छति -इयितुं -इष्टुं),
 अन्वेष् (c. 1. -इयते-यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), अनुसन्धा
 (c. 3. -दधाति-धातुं), परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-यितुं), अवेष्, निरीक्ष्.
 संवीक्ष्, मार्गं (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति-यितुं), मृगं (c. 10. मृगयते
 -ति-यितुं), विचि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), ज्ञा in des. (निज्ञासते-यितुं),
 चर्च (c. 1. चर्चति-यितुं).
 SEARCH, SEARCHING, *s.* अन्वेषणं-या, पर्येषणं-या, अनुसन्धानं, निज्ञासा,
 अन्विष्टिः *f.*, परीष्टिः *f.*, निरूपणं, परीक्षा-क्षणं, संवीक्षणं, निरीक्षा
 -क्षणं, समीक्षणं, अनुसरणं, मार्गः-गं, शोधनं, अनुयोगः, विषयः,
 चर्चा, उद्देशः, तत्त्वः; 'for wealth,' अर्थान्वेषणं, अर्थेष्टा.
 SEARCHED, *p. p.* अन्विष्टः-ष्टा-ष्टं, अन्वेष्टितः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं.
 SEARCHER, *s.* अन्वेष्टा *m.* (तु), अन्वेष्टी *m.* (तु), अन्वेषकः, निरूपकः,
 निरूपयिता *m.* (तु), परीक्षकः, निरीक्षकः, अनुसन्धाता, अनुसन्धायी *m.*,
 निज्ञासाकृतः; 'of the heart,' अन्तर्धानी *m.*
 SEARED, *p. p.* तप्तलोहदग्धः-ग्धा-ग्धं, दाहेन कठिनीकृतः-ता-तं.
 SEASON, *s.* (Fit time or opportunity) अवसरः, अवकाशः, कालः,
 समयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, कालयोगः, कालसन्धिः *m.*, सन्धिः *m.*, सुयोगः;
 'season for action,' कार्यकालः, कार्यवसरः, कार्यसमयः; 'sea-
 son for ablution,' ज्ञानावसरः; 'wrong season,' अकालः,
 अनवसरः; 'out of season,' अकालेन, अनवसरेण; 'born out
 of season,' अकालजः-जा-जं.—(Any time) कालः, समयः, वेला,
see TIME.—(Auspicious moment) मुहूर्तः-र्तं, लग्नः-ग्नं, शुभ-
 लग्नः-ग्नं, शुभमुहूर्तः-र्तं.—(One of the divisions of the year)
 ऋतुः *m.*, कालः, समयः; 'revolution of the seasons,' ऋतुपरिवर्तः,
see REVOLUTION; 'the interval or junction between two
 seasons,' ऋतुसन्धिः *m.*; 'the seasons collectively,' ऋतुगणः,
 ऋतुवर्गः; 'the six seasons,' षडृतवः *m. pl.* The year is di-
 vided into six seasons, according to the Hindús, viz.
 1. Spring, वसन्तः, वसन्तसमयः, comprising, according to the
 reckoning which refers to the Northern parts of India,
 the two months of वैचः and वैशाखः, i. e. from the middle
 of March to the middle of May, *see* SPRING. 2. The hot
 season or Summer, ग्रीष्मः, ग्रीष्मकालः, निदायकालः, compris-
 ing the two months of ज्येष्ठः and आषाढः, i. e. from the
 middle of May to the middle of July, *see* SUMMER. 3. The
 rainy season, the rains, वर्षाः *m. pl.*, वर्षाकालः, वृष्टिकालः, compris-
 ing the two months आषाढः and भाद्रः, i. e. from the
 middle of July to the middle of September, *see* under
 RAIN, RAINY. 4. The autumnal season, शरद्, शरदकालः,
 शरदृतुः *m.*, comprising the two months आश्विनः and कार्तिकः,
 i. e. from the middle of September to the middle of No-
 vember, *see* AUTUMN. 5. The cold season, हेमन्तः, comprising
 the two months मार्गशीर्षः and पौषः, i. e. from the middle of
 November to the middle of January. 6. The dewy season
 or season of hoar frost, शिशिरः, शिशिरकालः, comprising the

two months माघः and फाल्गुनः, i.e. from the middle of January to the middle of March. According to more modern authorities the season of Spring begins with the month Phālguna, or the middle of February. This reckoning will place each of the succeeding seasons a month earlier. Sometimes the word आगमः is used in composition for 'the coming on of a season,' or for the season itself, as 'the rainy season,' वर्षागमः, मेघागमः; 'the hot season,' ग्रीष्मागमः, उष्मागमः.

To SEASON, *v. a.* (Render palatable by the mixture of seasoning) वास् (c. 10. वासयति-यितुं), व्यञ्जनादिना संस्क्रु or उपस्क्रु, व्यञ्जनादि प्रविष्य सुरसीकृ or रुचिरं-रं कृ or स्वादूकृ.—(Mature, prepare) पक्, पक्कं-कं कृ, पक्कीकृ, पक्कतां or परिपाकं कृ or जन्, सिद्धं-द्धं कृ, सिद्धीकृ, उपयुक्तं-क्तं कृ, योग्यं-ग्यं कृ; 'to season the body to heat,' शरीरं धर्मसहनयोग्यं कृ.

To SEASON, *v. n.* (Become mature) पक्कः-कः-कं भू, परिपक्कः-कः-कं भू, योग्यः-ग्यं-ग्यं भू, उपयुक्तः-क्तं-क्तं भू. See To MATURE, *v. n.* SEASONABLE, *a.* (Opportune) समयोपयुक्तः-क्तं-क्तं, प्रसङ्गोपयुक्तः &c., कालोपयुक्तः &c., सम्योचितः-ता-तं, कालोचितः &c., कालिकः-की-कं, कालीनः-ना-नं, सामयिकः-की-कं, युक्तकालिकः-की-कं, उपयुक्तकालिकः &c., उचितकालिकः &c., कालानुरूपः-पा-पं, समयानुरूपः &c., प्रसङ्गानुरूपः &c., कालानुसारी-रिणी-रि (न्), समयानुसारी &c., कालानुकूलः-ला-लं, समयानुकूलः &c., कालप्राप्तः-प्रा-पं, समयप्राप्तः &c., अवसरप्राप्तः &c., प्रसङ्गप्राप्तः &c., प्राप्तकालः-ला-लं, प्राप्तसमयः-या-यं, प्राप्तवसरः-रा-रं, प्राप्तप्रसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, प्राप्तविकः-की-कं, प्रस्तावसदृशः-शी-शं, कालसदृशः &c., प्रसङ्गसदृशः &c., प्राप्तप्रसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, काव्यः-व्या-व्यं, काव्यतालीयः-या-यं.—(Done in season) कालकृतः-ता-तं, समयकृतः &c.; 'seasonable exertion,' कालकृतोद्योगः.—(Produced in season) कालजः-जा-जं, कालोत्पादितः-ता-तं, कालोत्पन्नः-जा-जं, कालोद्भवः-वा-वं, कालजातः-ता-तं, आरब्धः-वी-वं, चतुजः-जा-जं, चतुर्जातः-ता-तं, चतुर्भवः-वा-वं, चतुर्ध्वजः-या-यं, चतुर्ध्वजः-या-यं.

SEASONABLENESS, *s.* कालोपयुक्तता, समयोपयुक्तता, कालयोग्यता, प्रसङ्गयोग्यता, कालीचित्यं, समयोचित्यं, प्रसङ्गोचित्यं, कालोचितत्वं, कालानुकूल्यं, कालानुरूप्यं, कालानुरूपता, समयानुरूप्यं, कालसदृश्यं, प्रस्तावसदृश्यं, प्रसङ्गसदृश्यं, कालप्राप्तता, समयप्राप्तता, कालिकता-त्वं, कालजता, कालोत्पन्नता, सामयिकत्वं.

SEASONABLY, *adv.* काले, कालतः, यथाकालं, समये, समयतः, यथासमयं, समया, कालानुसारेण, समयानुसारेण, उपयुक्तकाले, उपयुक्तसमये, कालोपयुक्तं, यथावसरं, यथावकाशं, यथाप्रसङ्गं, कालानुरूपेण, प्रस्तावानुरूपेण, प्रस्तावसदृशं, स्थाने, योगतः, वेलायां.

SEASONED, *p. p.* or *a.* (Mixed with seasoning, &c.) वासितः-ता-तं, प्रयत्तः-स्ता-स्तं, सुसंस्कृतः-ता-तं, व्यञ्जनयुक्तः-क्ता-क्तं, व्यञ्जनादिसंस्कृतः &c., सव्यञ्जनः-ना-नं.—(Matured) पक्कः-कः-कं, सिद्धः-द्धं-द्धं.

SEASONING, *s.* (That which is added to give a relish) व्यञ्जनं, उपस्करः, उपकरणं, तेननं, ग्रहितं, निहानं, सन्धितं, वेसवारः, वेष्टवारः, वेष्टवारः, सूदः, निशब्दं, मोदकं, अग्निवर्धनः-नं; 'acid seasoning,' चुक्रः-क्रं, वृषाङ्गं, तित्तिडीकं.—(Act of maturing) पचतं, पाकः, यक्षीकरणं, उपयुक्तकरणं.

SEAT, *s.* (That on which one sits, chair, &c.) आसनं, पीठः-ठं, विहटः, विस्तटः, आसितं, संवेशः, निषण्णकं.—(Thing spread to

sit on) आसटरणं, आसटरः, विहटः, विस्तटः.—(Seat of justice) धर्मीसनं, व्यायासनं, विचारसनं.—(Mansion, place of abode or inherence) स्थानं, वासस्थानं, निवासस्थानं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, आश्रयः, आश्रयनं, आश्रयः, अधिभूतः, अधिभूतिः *f.*, निकेतनं, निवेशनं, वेश *n.* (न्), निलयः-यनं, निषण्णः, आकरः, गडः; 'seat of consciousness,' अहङ्काराश्रयः, अहङ्काराश्रयः; 'of diseases,' रोगाश्रयः, रोगाश्रयः; 'of enjoyment,' भोगाश्रयः, भोगाश्रयः, सुखाश्रयः; 'of joy,' हर्षाश्रयः, आनन्दाश्रयः; 'of pain,' दुःखाश्रयः, दुःखाश्रयः; 'of sorrow,' शोकाश्रयः; 'of avarice,' लोभाश्रयः; 'of all happiness and prosperity,' सकलसुखसम्पत्तिवसतिः *f.*; 'of the blood,' रक्ताश्रयः; 'of the bile,' पित्ताश्रयः; 'of science,' विद्याकरः; 'of one's ancestors,' आद्यस्थानं, आदिपुरुषस्थानं.

To SEAT, *v. a.* (Cause to sit down) उपविष् in caus. (वेशयति-यितुं), समुपविष्, आसनं ग्रह in caus. (ग्राहयति-यितुं), दत्तासनं ग्रह in caus., दत्तासने उपविष् in caus. or स्था in caus., आसनस्थितं-तां कृ.—(Seat one's self) उपविष् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), आसनं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), आसनपरिग्रहं कृ.—(Install) प्रतिष्ठा in caus. (स्थापयति-यितुं), अधिकारं प्रविष् (c. 10. -वेशयति-यितुं), अधिकाराकटं-टां कृ, पदार्कटं-टां कृ.—(Settle), see the word.

SEATED, *p. p.* (On a seat) उपविष्टः-ष्टा-ष्टं, समुपविष्टः &c., आसीनः-ना-नं, समासीनः &c., आसनोपविष्टः-ष्टा-ष्टं, आसनस्थः-स्था-स्थं, आसनस्थितः-ता-तं, आसनाकटः-टा-टं, आसनगतः-ता-तं, आसनाश्रितः &c., आसनमाश्रितः &c., निषण्णः-णा-णं, सन्निषण्णः &c., अध्यासीनः-ना-नं, पीठाध्यासीनः &c., पीठोपविष्टः-ष्टा-ष्टं, पीठस्थः-स्था-स्थं, कृतासनपरिग्रहः-ष्टा-ष्टं; 'seated at ease,' सुखासीनः-ना-नं, सुखोपविष्टः-ष्टा-ष्टं; 'Be seated,' आसनं गृह्णातां, क्रियताम् आसनपरिग्रहः.—(Settled, fixed) स्थितः-ता-तं in comp., स्थः-स्था-स्थं in comp., निष्टः-ष्टा-ष्टं, निष्ठितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः &c., गतः-ता-तं in comp., निविष्टः-ष्टा-ष्टं; 'seated in the soul,' आत्मनिष्टः-ष्टा-ष्टं; 'in the heart,' हृदयस्थः-स्था-स्थं, हृत्स्थः &c.; 'in the mind,' मनोनिष्टः &c., मनोगतः-ता-तं; 'in the body,' शरीरस्थः &c., देहस्थः &c.; 'in the throat,' कण्ठस्थः &c., कण्ठगतः-ता-तं; 'in the bones,' अस्थिस्थः &c., अस्थिगतः-ता-तं; 'deeply seated,' वद्धमूलः-ला-लं, दृढमूलः &c.

To SECEDE, *v. n.* अपया (c. 2. -याति-तुं), अपया, अपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अपगम्, अये (c. 2. -अवेति-तुं), अये, अपसृ (c. 1. -सरति-सर्तुं), अपक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रान्तिं), धर्मं त्यज् (c. 1. -त्यजति, त्यक्तुं) or उत्पन्नं भिन्नः-जा-जं भू, भिन्नमतः-ता-तं भू, विभक्तः-क्ता-क्तं भू, मतानरं ग्रह, मतानरम् अवलम्ब.

SECEDER, *s.* भिन्नमतधारी *m.* (न्), मतानरधारी *m.*, साधारणधर्मीत्यागी *m.* SECESSION, *s.* अपगमः, अपगमः, अपयानं, अपसरणं, अपक्रमः-मणं, त्यागः, उत्थागः, धर्मीत्यागः, साधारणधर्मीत्यागः, मतानरग्रहणं.

To SECLUDE, *v. a.* (Cause to keep apart from society, &c.) विविष् (c. 7. -विनक्ति-वेक्तुं, c. 10. -वेचयति-यितुं), विविक्तं-क्तं कृ, जनसंसर्गविविक्तं-क्तं कृ, पृथक्स्थितं-तां कृ, सभाविविक्तं-क्तं कृ, सभापृथक्स्थितं-तां कृ, विविक्तं वस् in caus.—(Shut up, hide) निरुप् (c. 7. -रुण्ति-रोडुं), रुप्, गुप्, गोपनं कृ.—(Seclude one's self) विविक्तं वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), विविक्तावतं कृ, रक्षानं or रक्षानतो वस्, जनसंसर्गवर्जनं कृ, सङ्गवर्जनं कृ, सङ्गत्यागं कृ, सभावर्जनं कृ, सभातं कृ, सभ्यसनं कृ.

SECLUDED, *p. p.* (Separated from society, &c.) विविक्तः-क्तं-क्तं.

जनसंसर्गविविक्तः &c., सभाविविक्तः &c., पुण्यस्थितः -ता -तं, यत्कसङ्गः -ङ्गा -ङ्गे.—(Living in retirement) विविक्तवासी -दिनी -दि (नं), एकाकवासी &c., एकाकस्थितः -ता -तं, विविक्तवृत्तिः -रिः -रि; 'a secluded spot,' विविक्तस्थानं, मानरं, मानरस्थानं, see RETIRED.

SECLUSION, s. विविक्तता -तं, विविक्त, विविक्तदशा, विविक्तावस्था, विविक्तवृत्तिः f., पुण्यस्थितिः f., पुण्यस्थितत्वं, विविक्तस्थितिः f., एकाकस्थितिः f., एकाकत्वं, विविक्तवासः, एकाकवासः. See PRIVACY.

SECOND, a. द्वितीयः -या -यं, द्वितीयकः -का -कं, द्वितीयीकः -का -कं; 'second in rank,' द्वितीयपदस्यः -स्या -स्यं; 'in quality,' द्वितीयगुणकः -का -कं; 'second in value, inferior,' अनुत्तमः -ना -नं, उत्तरः -रा -रं, अनुस्यः &c., see SECONDARY; 'second to none,' अद्वितीयः -या -यं, अनुत्तरः -रा -रं.

SECOND, s. (Helper) साहाय्यकारी m. (नं), सहकारी m., उपकारी m., सहायः, उत्तरसाधकः, द्वितीयः; 'the state or office of a second,' द्वितीयत्वं -ता.—(Measure of time, a simple breathing) प्राणपादः, अनुपादः, विपलं; 'in three seconds,' विपलपादेयु.—(Any minute measure of time) विपलं, विकला, पलं, क्षणः, बुटिः f., निमेषः, निमिषः. A vipala is equal to $\frac{1}{60}$ th of a pala or minute, a vikalā to $\frac{1}{60}$ th of a kalā or minute of a degree. See MOMENT, INSTANT, and the measures of time under MEASURE.

To SECOND, v. a. (Help, back) उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, सहायत्वं कृ, उपसह (c. 9. -गृह्णाति, गृहीतुं), अनुसह, पक्षपातं कृ, पक्षोद्गारं कृ, पक्षोपसहं कृ, पक्षानुसहं कृ.

SECONDARILY, adv. अप्रधानतः, अप्रधान्येन, अनुस्यशः, गौणतः, अनुषङ्गतः, द्वितीयतः, द्वितीयक्रमानुसारेण.

SECONDARINESS, s. अप्रधानता, अप्रधान्यं, अनुस्यता, गौणता, गौणिकता.

SECONDARY, a. (Not primary) अप्रधानः -ना -नं, अनुस्यः -स्या -स्यं, अप्रथमः -ना -नं, अप्रथम्यः -स्या -स्यं, अनुषङ्गी -ङ्गी &c., अनुषङ्गिकः -की -कं, गौणः -णी -णं, गौणिकः -की -कं, उपसृष्टः -डा -डं, गुणभूतः -ता -तं; 'secondary rank,' अप्रधानता, अप्रधानपदं; 'any thing secondary,' अप्रधानं, उपसर्जनं.—(Not first rate) मध्यमः -ना -नं, मध्यमीयः -या -यं, मध्यमगुणकः -का -कं, विगुणः -खा -खं. The prepositions उप and अनु often give the sense of 'secondary,' as, 'a secondary planet,' उपग्रहः; 'a secondary passion or flavour,' उपरसः, अनुरसः; 'symptom,' अनुबन्धः.

SECONDED, p. p. अनुगृहीतः -ता -तं, उपगृहीतः &c., उपकृतः -ता -तं.

SECONDER, s. अनुग्राही m. (नं), उपकारी m., पक्षपाती m., पक्षोद्ग्राही m.

SECOND-HAND, a. (Not new, used by another) अन्योपभुक्तः -क्ता -कं, अन्यभुक्तः &c., अन्योपयोजितः -ता -तं, अन्यव्यवहारितः &c., अन्यपूष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्क्रिष्टः -डा -डं.—(Not original) अन्यकल्पितः -ता -तं, अन्यसिद्धः -डा -डं, अन्यकृतः -ता -तं, अन्योक्तः -क्ता -कं.

SECONDLY, adv. द्वितीयतः, द्वितीयं, द्वितीयपदे, द्वितीयवारे.

SECOND-RATE, a. मध्यमः -ना -नं, मध्यमगुणकः &c., see SECONDARY.

SECOND-SIGHT, s. दिव्यदृष्टिः f., दिव्यचक्षुः m., अतिमानुषदृष्टिः f.

SECOND-SIGHTED, a. दिव्यदृष्टिः -रिः -रि, दिव्यचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्).

SECRECY, s. (Concealment, state of being hid or unknown)

गुप्ता -तं, गुह्यता -तं, गुप्तिः f., गोपनं, गोप्यता, गोपनीयता, गुह्यता, प्रत्युपता, रहस्याता -तं, संवृत्तिः f., संवृत्ता -तं, अन्याज्ञाता -तं, गुह्यभावः.—(Keeping a secret, forbearance of disclosure) रहस्यगुप्तिः f., रहस्यगोपनं, गुह्यगोपनं, गुह्यरक्षणः f., गुप्तिः f., संवृत्तिः f., संवृत्तिः f.,

रहस्यापालनं, रहस्याभेदः, रहस्याविशेषः, रहस्याकपनं, रहस्याभाषणं, निह्वः, निह्वितिः f., अभावणं, नीनं, अनुज्ञादनं; 'profound secrecy,' सुगुप्तिः f., सुसंवृत्तिः f., जनसंवृत्तिः f., जनसंवृत्तिः f.—(Privacy) विविक्तता -तं, विविक्तभावः, एकाकता, रहस्य m., रहोभावः रहोवासः, निभृतात्वं, see SECLUSION.

SECRET, a. (Concealed, not known to others) गुप्तः -ता -तं, गूढः -डा -डं, गुह्यः -स्या -स्यं, रहस्यः -स्या -स्यं, प्रत्युपः -ता -तं, छनः &c., उपसृष्टः &c., संवृत्तः -ता -तं, निभृतः -ता -तं, निगूढः &c., अनाहितः -ता -तं, अव्यक्तः -क्ता -कं, अप्रकाशः -शा -शं, अन्याज्ञातः -ता -तं, अन्याविहितः &c.; 'very secret,' सुगुप्तः -ता -तं, सुरहस्यः &c., सुरक्षितः &c.; 'secret sin,' गूढपातकं, प्रत्युपपातकं; 'secret intelligence,' गूढवाक्ता, गूढभाषितं; 'secret door,' गूढद्वारं, अन्तर्द्वारं; 'secret purpose,' गूढार्थः, संवृत्तिः f.; 'secret emissary,' गूढचारः, गूढपुरुषः, गुह्यगतिः m.—(To be kept secret) गोप्यः -या -यं, गोपनीयः -या -यं, गुह्यः -स्या -स्यं, गोह्यः &c., संवरणीयः &c.—(Keeping a secret) गुह्याभेदी -दिनी &c., गुह्याभेदकः -का -कं, गुह्याभाषी &c., गुह्याकथकः &c., रहस्याभेदी, रहस्याकथकः &c., रहस्यानिवेदी &c.—(Sequestered, retired) विविक्तः -क्ता -कं, निभृतः -ता -तं, विजनः -ना -नं, छन्दः -न्दा -न्दं, see PRIVATE, RETIRED.—(Occult) गूढः -डा -डं, निगूढः &c., अस्पष्टः -डा -डं, अव्यक्तः -क्ता -कं; 'secret in operation,' निगूढकार्यः -क्या -क्यं, गूढकार्यः &c., अव्यक्तकार्यः &c.

SECRET, s. (Something concealed or to be kept secret) रहस्यं, गुह्यं, गोप्यं, गोपनीयं, गूढभाषितं, गुह्यभाषितं, गुह्यभाषितं, गुह्यार्थः, गोपनीयार्थः, गुह्यविषयः, गोपनीयविषयः, मर्म m. (नं), अप्रत्यक्षीयः, द्वितीयगोप्यं, निह्वः; 'secret counsel,' मन्त्रः, गूढमन्त्रः; 'a well kept secret,' अनुग्रहस्य, अनुग्रहः, सुरक्षितमन्त्रः; 'one who can keep a secret,' रहस्यापालकः, रहस्यरक्षकः, रहस्यगोपनचतुरः, गोपनीयार्थरक्षचतुरः, 'keeping a secret,' रहस्यगोपनं &c., see SECRECY; 'divulging a secret,' रहस्याभेदः, रहस्याविशेषः, गुह्यभेदः, रहस्यकपनं, रहस्यप्रकाशनं, अनाभेदः; 'to divulge a secret,' रहस्यं भिद or प्रकाश or कथ or विक्षिप; 'one who knows secrets,' रहस्यविद, रहस्यज्ञः, मर्मविद, मर्मज्ञः, मार्मिकः, मर्मवेदी m. (नं), मन्त्रज्ञः, मन्त्रविद, अन्तर्वेदी m.; 'diving into the secrets of others,' मर्मभेदः, मर्मोन्वेषणं; 'one who does so,' मर्मभेदी m. (नं), मर्मोन्वेषी m.—(In secret) रहसि, रहस्ये, निह्वे, see PRIVATELY.

SECRETARY, s. लेखकः, लिपिकारः, लिपिकारः -रकः, वर्णिकः, कायस्थः; 'chief secretary,' लेखाधिकारी m. (नं).—(Minister), see the word.

To SECRETE, v. a. (Hide) गुप् (c. 1. गोपयति, गोप्तुं, c. 10. गोपयति -यितुं), गुह्य (c. 1. गृहीत -हितुं), संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं, c. 10. -वारयति -यितुं), अपवृ, निह्व, गोपनं कृ, अपहारं कृ.—(As saliva, bile, &c.) उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं), जन in caus., उत्पद्य.

SECRETED, p. p. गुप्तः -ता -तं, संवृत्तः -ता -तं, अपवारितः &c., उत्पादितः &c.

SECRETION, s. (Act of producing) उत्पादनं.—(Matter secreted) मलं, धातुः m., उत्पादितमलं, शरीरमलं, शरीरोत्पादितमलं, शरीररसः; 'of the nose,' नासोत्पादितमलं, नासानलं; 'of the throat,' कफादिमलं, श्लेष्मादिमलं, कफः, श्लेष्मा m. (नं); 'of the bowels,' मलं, अन्नमलं, उदरमलं, पुरीचं; 'promoting the animal secretions,' धातुभृत्, धातुपथकः -का -कं.

SECRETLY, *adv.* रहसि, रहस्, रहस्यं, गुप्तं, सुगुप्तं, निभृतं-ने, सुनिभृतं-ने, प्रच्छन्नं-ने, उपांशु, गूढं, गुप्त or गूह in comp.; as, 'going secretly,' गुप्तगतिः-ति, ति, गूढचारी &c., see PRIVATELY.

SECRETNESS, *s.* गुप्तता-त्वं, गूढता, प्रच्छन्नता, रहस्यता, see SECRECY.

SECTORY, *a.* उत्पादकः-का-कं, मलोत्पादकः &c., मलजनकः &c.

SECT, *s.* शाखा, मार्गः, भिन्नमार्गः, पन्थाः *m.* (पथिन्), पथः, सम्प्रदायः, मतं, पक्षः, गणः, तीर्थः; 'difference of sect,' शाखाभेदः, मतभेदः, मार्गभेदः; 'mark of a sect,' तिलकः-कं.

SECTARIAN, *a.* शाखासन्धी-न्धिनी-न्धि(न्), शास्त्री &c., शासिकः-की-कं.

SECTARIAN, SECTARY, *s.* शास्त्री *m.* (न्), शास्त्रानुयायी &c., शाखावल्लभी *m.*, शाखाश्रयी *m.*, शाखाभितः, शाखासेवी, शास्त्रानुयायी *m.*, भिन्नमार्गानुयायी *m.*

SECTARIANISM, *s.* शाखासेवनं, शास्त्रानुगमनं, शाखाश्रयणं, भिन्नमार्गगमनं.

SECTION, *s.* (Division) परिच्छेदः, छेदः, विच्छेदः, भेदः-दनं, द्विर्वांशः.—(Of a book) अध्यायः, अध्यायः, सर्गः, पर्व *n.* (न्), काण्डः-खंडं, खण्डः-खंडं, परिच्छेदः, विच्छेदः, खण्डः, प्रकरणं, प्रस्तावः, अङ्कः, वर्गः, शाखा, उच्छासः, उच्छासः, आच्छासः, उच्छातः, लुचकः; 'story divided into sections,' खण्डकथा.—(In geometry) मार्गः.

SECTOR, *s.* विच्छेदकः.—(Of a circle) कर्कटद्वयान्तर्गतो वृत्तभागः.

SECULAR, *a.* (Pertaining to this present world, or to things not spiritual) लौकिकः-की-कं, ऐहलौकिकः &c., ऐहिकः-की-कं, इहलोकविषयकः-का-कं, इहलोकसन्धी-न्धिनी &c., प्रापञ्चिकः-की-कं, सांसारिकः &c., संसारविषयकः &c., संसारसन्धी &c., संसारी &c., व्यावहारिकः &c., लोकव्यवहारसन्धी &c., विषयसन्धी &c., प्रपञ्ची &c., इहलोकसाधकः-या-यं, इहलोकाधेयकः &c., दृष्टार्थः-यो-यं; 'secular learning,' विज्ञानं, अर्थशास्त्रं.—(Not subject to monastic rules) व्यवहारी &c., व्यवहारिकः &c.

SECULARITY, SECULARNESS, *s.* लौकिकता-त्वं, ऐहिकत्वं-ता, ऐहलौकिकत्वं, ऐहिकवृत्तित्वं, ऐहिकविषयासक्तिः, संसारसक्तिः *f.*, लोकासक्तिः *f.*, इहलोकासक्तिः *f.*, प्रपञ्चासक्तिः *f.*

SECUNDINES, *s.* गर्भवेदनं, गर्भकोशः, गर्भकोषः, गर्भाशयः, वरायुः *m.*, गर्भावरणं चर्म *n.* (न्), गर्भावेदनचर्म *n.*

SECURE, *a.* (Free from danger) निर्भयः-या-यं, भयातीतः-ता-तं, अतीतभयः-या-यं, वीर्यवः &c., गतभयः &c., अकुतोभयः &c., असम्भाव्यभयः &c., असम्भाव्यापकारः-रा-रं, भयसम्भवातीतः &c., अहाय्यः-य्यो-य्यं, अनाशयः-श्या-शयं, निरुपद्रवः-वा-वं, see SAFE.—(Free from fear of danger) निर्भयः-या-यं, अभयः &c., भयहीनः-ना-नं, निःशङ्कः-ङ्गा-ङ्गं, अशङ्कः &c., विशङ्कः &c., निरातङ्कः &c., निरपेक्षः-खा-खं; 'rendering secure,' विधायकः-का-कं.

To SECURE, *v. a.* (Guard from danger) निर्भयं-यां कृ, निर्भयीकृ, भयं निवृ (c. 10. -वारयति-यितुं) or निरस् or निवृत् in caus., भयनिवारणं कृ, भयनिवृत्तिं कृ, भयनिरासनं कृ, भयनिरसनं कृ, रक्ष् (c. 1. रक्षति-यितुं), अभिरक्ष्, सुरक्षितं-तां कृ, रक्षयं कृ.—(Make certain or sure) स्थिरीकृ, दृढीकृ, सत्ताकृ, सनिश्चयं-यां कृ, सुनिश्चितं-तां कृ, अहाय्यत्वं जन्, अनाशयत्वं जन्.—(Make fast or firm) दृढं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), दृढीकृ, संस्तम्भ्; 'with a bar,' सर्गलेन बन्ध्.

SECURED, *p. p.* (Guarded from danger) रक्षितः-ता-तं, सुरक्षितः &c., निवृत्तभयः-या-यं, निवारितभयः &c.—(Made sure) स्थिरीकृतः-ता-तं, दृढीकृतः &c.—(Made fast) दृढबन्धः-ङ्गा-ङ्गं, सुबन्धः-न्धा-न्धं, सर्गलेनबन्धः &c., संस्तम्भः-आ-अं.

URELY, *adv.* निर्भयं, भयं विना, अभयेन, सख्येन, see SAFELY.

SECURITY, *s.* (Protection) रक्षा, रक्षयं, संरक्षयं, अभिरक्षयं, गुप्तिः *f.* गोपनं, चायं, परिचायं, भयनिवारणं, भयनिरासः, भयनिरसनं.—(That which protects) रक्षयं, रक्षकः, चायं, आश्रयः, शरणं.—(Freedom from fear or danger) अभयं, निर्भयता-त्वं, भयाभावः, भयहीनता, निःशङ्कता, शङ्काभावात्, अहाय्यता-त्वं, अनाशयता-त्वं, निर्विश्रान्ता, निरुपद्रवत्वं, निश्चिन्ताः *f.*, see SAFETY.—(Assurance of safety) अभयवाच्यः *f.* (यं), see SAFETY.—(Securing, rendering firm) दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संस्तम्भनं, धनकरणं, विधायकत्वं.—(Certainty) निश्चयः, निःसंशयत्वं, संशयाभावः, सन्देहाभावः.—(Any thing given or deposited as a security) लग्नकः, बन्धकः, प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, आधिः *m.*, न्यासः, निक्षेपः, see PLEDGE; 'for the payment of a debt,' दानप्रातिभाष्यं, क्षुण्णमार्गः; 'for appearance,' दर्शनप्रातिभाष्यं, दर्शनपारिभाष्यं, दर्शनप्रातिभूः *m.*—(A person who stands security) प्रतिभूः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*

SEDAN, *s.* स्तम्भवाहणीयः, स्तम्भवाहनयोग्यो पीठः, शिपिका.

SEDATE, *a.* धीरः-रा-रं, गम्भीरः-रा-रं, गम्भीरवृत्तिः-ति-ति, गभीरवृत्तिः &c., गुरुवृत्तिः &c., गौरववृत्तिः &c., ज्ञानः-ना-नं, जनवेगहीनः-ना-नं, निरुद्दिग्नः-ग्ना-ग्नं, निराकुलः-ला-लं, अयाकुलः &c., अचञ्चलः-ला-लं.

SEDATELY, *adv.* गम्भीरं, गम्भीर्यं, धीरवत्, सख्यं, अयाकुलं, निराकुलं, समीरवत्, गौरववत्, अचञ्चलं.

SEDATENESS, *s.* धीरता, गम्भीरता-त्वं, गम्भीर्यं, गम्भीरवृत्तित्वं, गभीरता, गभीरवृत्तित्वं, धैर्यं, गौरवं, ज्ञानता, निराकुलता, अयाकुलता, स्थिरता, स्थैर्यं, अचञ्चलता, अचाञ्चल्यं.

SEDATIVE, *a.* ज्ञानिकः-की-कं, ज्ञानिकदः-दा-दं, ज्ञानिकदः-रा-रं, ज्ञानिकज्ञा-त्री-त्री (त्रे), ज्ञानकः-का-कं, उपज्ञानकः-का-कं, उपज्ञायी-यिनी-यि (न्).

SEDATIVE, *s.* (Medicine) ज्ञाननं, उपज्ञाननं, याही *m.* (न्).

SEDENTARINESS, *s.* अनुद्योगशीलता, अयायामशीलता, गतिहीनता, चलनाभावः.

SEDENTARY, *a.* अनुद्योगशीलः-ला-लं, अयायामशीलः &c., अयायामो-मिनी-मि (न्), निरुद्योगी &c., गतिहीनः-ना-नं, गतिरहितः-ता-तं, चलनरहितः &c.

SEDIMENT, *s.* मलं, किट्टं, उच्छिष्टं, कल्कं, सलं, शेषं, विनीयः, see DREGS; 'having sediment,' सली-लिनी-लि (न्), कल्की &c.

SEDITION, *s.* प्रकृतिकलहः, प्रजाकलहः, कलहः, भेदः, प्रकृतिद्वेषः, प्रजाद्वेषः, राजमुद्रं, राजद्रोहः, राज्यभेदः; 'fomenting sedition,' उपजायः; 'one who does so,' उपजापकः; 'to do so,' उपजप् (c. 1. -जपति-यितुं).

SEDITIONOUS, *a.* कलहकारी-रिणी-रि (न्), प्रजाद्वेषकरः-री-रं, प्रकृतिद्वेषकरः &c., राज्यभेदकरः &c., भेदकरः &c., राजद्रोही &c., राजविरुद्धकारी &c., उपजापकः-का-कं.

SEDITIOUSLY, *adv.* उपजापेन, उपजायं, यथा प्रजाकलहो जायते तथा. To SEDUCE, *v. a.* (Entice from the path of rectitude) प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति-यितुं), विलुभ्, परिलुभ्, लुभ्, सत्पथाद् or सन्मार्गाद् भ्रंश् (c. 10. भ्रंशयति-यितुं) or च्यु in caus. (आवयति-यितुं) or आकृप् (c. 1. -कर्षति-क्रुष्टुं), मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), विमुह्, प्रलुभ् (c. 1. -लुभते-लुभुं), ललु (c. 10. लालयति-यितुं), दुष्टकर्मणि प्रवृत् in caus., विरुप् (c. 10. -रुपयति-यितुं), सन्मार्गाद् भ्रंश्-तां कृ, सन्मार्गाद्युत्तां-तां कृ.—(A woman) जलेन कम्पां दृप् (c. 10. दूषयति-यितुं), सतीत्याद् भ्रंश् in caus., सतीत्यानां कृ, जलेन कम्पाम् अभिगम.

SEDUCED, *p. p.* (Enticed) प्रलोभितः -ता -तं, विलोभितः &c., सम्मार्गभ्रंशितः &c., सम्मार्गभ्रष्टः -डा -डं, आकृष्टः -डा -डं, मोहितः -ता -तं, विमोहितः &c., लालितः &c., प्रोत्साहितः -ता -तं, प्रवर्तितः &c.— (As a woman) सतीत्वभ्रंशिता, सतीत्वभ्रष्टा, भ्रष्टा, छलेन सहसतीत्वा.

SEDUCER, *s.* प्रलोभकः, विलोभकः, आकृष्टकः, मोहकः, विमोहकः, विमोही *m.* (नं), लाली *m.*, लालनकारी *m.*, प्रतारकः.—(Of a woman) छलेन कन्यादूषकः or कन्याभिगन्ता *m.* (नं), छलेन सतीत्वनाशकः.

SEDUCIBLE, *a.* प्रलोभनीयः -या -यं, आकर्षणीयः &c., प्रतारणीयः &c., विलोभनीयः &c., हास्यः -या -यं, भेद्यः -या -यं.

SEDUCTION, *s.* प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, सम्मार्गभ्रंशनं, सम्मार्गभ्रंशनं, मोहनं, विमोहनं, लालनं, लोभदर्शनं, प्रतारणं, वचनं, प्रलम्भः.—(Of a woman) कन्याछलं, कन्याकाछलं, छलेन कन्यादूषणं or कन्याभिगमनं or स्त्रीसंहरणं, कपटपूँजः सतीत्वनाशः.

SEDUCTIVE, *a.* प्रलोभकः -का -कं, विलोभकः &c., आकर्षकः &c., आकर्षी -विणी -वि (नं), मोही &c., विमोहनः -ना -नी -नं, लाली &c., भ्रान्तिजनकः &c.

SEDULITY, **SEDULOUSNESS**, *s.* आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, व्यासक्तः, उद्योगासक्तिः *f.*, व्यवसायः, उद्योगशीलता. See **DILIGENCE**, **INDUSTRY**.

SEDULOUS, *a.* उद्योगासक्तः -क्ता -क्तं, कर्मासक्तः &c., उद्यमासक्तः &c., उद्योगशीलः -ला -लं, व्यासक्ती -जिनी &c., आसक्तः &c., तत्परः &c. See **INDUSTRIOUS**.

SEDULOUSLY, *adv.* आसक्तिपूर्वकं, यत्नतः, साभिनिवेशं. See **INDUSTRIOUSLY**.

SEE, *s.* धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षाधीनमण्डलं, धर्माध्यक्षाधीनदेशः, धर्माध्यक्षाधीनः प्रदेशः, धर्माध्यक्षाधिपत्यं.

TO SEE, *v. a. or n.* (Perceive by the eye) दृष्ट्वा (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अभिदृष्ट्वा, प्रतिदृष्ट्वा, परिदृष्ट्वा, अनुदृष्ट्वा, प्रदृष्ट्वा, सन्दृष्ट्वा, विदृष्ट्वा, ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, निरीक्ष्, अभिवीक्ष्, अभिप्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्, अवेष्, प्रत्यवेष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते -कितुं), समालोक्, अवलोक्, विलोक्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, उपलक्ष्, अनुपलक्ष्, संलक्ष्, आलोच् (c. 10. -लोचयति -यितुं, c. 1. -लोचते -क्षितुं), निर्वेक्ष् (c. 10. -वर्षयति -यितुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं), दृष्टिं कृ, दर्शनं कृ, अवलोकनं कृ, विलोकनं कृ.—(Perceive, understand) ज्ञा (c. 9. जानाति -नोते, ज्ञातुं), परिज्ञा, अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), जवे (c. 2. जवेति -न्तु, rt. इ), बुध्, अवबुध्, उपलभ्, निश्चम्.—(Experience) अनुभू, भुञ्, दृष्ट्वा.—(Beware) सावधानः -ना -नं भू, अवहितः -ता -तं भू, अवधा.—(See into, examine) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), निरीक्ष्, see **TO EXAMINE**, **INQUIRE**—(See after) पाल्, रक्ष्, जवेक्ष्; 'see! see!' पश्य, पश्यत.

SEED, *s.* (Of plants, &c.) बीजं -जकं, रोहिः *m.*, इरुः *m.*; 'good seed,' सुबीजं, बीजोत्कृष्टं; 'sowing seed,' बीजारोपणं -पणं, वपः -पनं, वापः, उभिः *f.*; 'to sow seed,' बीजारोपणं कृ, बीजानि चारुह् in caus.; 'full of seed,' बीजपूर्णः -शी -शै; 'having it,' बीजवान् -वती &c., बीजिनी -जिनी &c.; 'growing from it,' बीजप्ररोहः -हा -हं, बीजप्ररोही -हिणी &c., बीजरुहः -हा -हं, बीज्यः -ज्या -ज्यं; 'sown with seed,' बीजितः -ता -तं; 'yielding seed,' बीजप्रदः -दा -दं, बीजदः -दू -सु; 'from seed,' बीजतः.—(Of stone fruits) अहिः *f.*, अहीला -लिका.—(Of animals, seminal fluid) मुक्तं, रोतस् *m.*, पातुः *m.*, तेजस् *m.*, बीजं, बीज्यं, इन्द्रियं, पातुराजकः, आनन्दप्रभवः.—(Origin, source) बीजं, योनिः *m.*, मूलं, जादिः *m.*, प्रभवः, उद्भवः.—(Offspring) सन्तानं, जयसं, प्रजा, कुलं, वंशः, बीजं.

TO SEED, *v. n.* (Produce seed) बीजं दा or प्रदा or उत्पद्, बीज (nom. बीजायते).

TO SEED, *v. a.* (Sow seed) बीजारोपं कृ, बीज (nom. बीजयति -यितुं).

SEEDED, *p. p.* बीजितः -ता -तं, बीजवान् -वती -वत् (नं), बीजिनी -जिनी -जि (नं).

SEEDLESS, *a.* निर्बीजः -जा -जं, बीजहीनः -ना -नं, बीजरहितः -ता -तं.

SEEDLING, *s.* बीजप्ररोहः, बीजप्ररोही *m.* (नं), बीजरुहः, बीजरोही *m.*

SEEDSMAN, *s.* बीजविक्रयी *m.* (नं), बीजविक्रेता *m.* (नं), बीजव्यापारी *m.*

SEED-TIME, *s.* बीजकालः, बीजारोपणकालः, उभिकालः, वापकालः.

SEED-VESSEL, *s.* बीजकोशः, बीजकोषः -वी, बीजगुहिः *f.*; 'of the lotus,' बीजमातृकः, कर्णिका, कर्णिकारः.

SEEDY, *a.* बीजिनी -जिनी -जि (नं), बीजिकः -का -कं, बीजवान् -वती -वत् (नं), बीजपूर्णः -शी -शै, सबीजः -जा -जं, बहुबीजः -जा -जं, बीजमयः -यी -यं.

SEEING, **SEEING THAT**, *s.* यस्मात्, येन, यत्. See **SINCE**.

SEEING, *part.* पश्यन् -प्यन्ती -प्यत् (नं), ईक्ष्मायः -या -यं, प्रेक्ष्मायः &c.

SEEING, *s.* दृष्टिः *f.*, दर्शनं, ईक्ष्यं, प्रेक्ष्यं, सन्दर्शनं. See **SIGHT**.

TO SEEK, *v. a.* (Look for, search for, inquire for) अन्विष् (c. 4. -दधाति, c. 6. -इच्छति -रक्षितुं -रक्षुं), अन्वेष् (c. 1. -रपते -क्षितुं), मृग् (c. 10. मृगयते -ति -यितुं), मार्गं (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं), परिमार्गं, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), ज्ञा in des. (निज्ञासते -सितुं), विधि (c. 5. -पिनोति -चेतुं), गवेष् (c. 10. गवेषयति -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), इष् (c. 6. इच्छति, रक्षितुं), आकांक्ष् (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), भज् (c. 1. भजते, भक्तुं), चेह् (c. 1. चेहते -क्षितुं), चर्ष् (c. 1. चर्षति -र्षितुं), अन्वेषणं कृ, निज्ञासो कृ, अनुयोगं कृ, इतस्ततो गन्ता or इतस्ततः परिक्रम्य अन्वेषणं कृ.—(Solicit, beg for) प्रार्थ् (c. 10. -कर्मयते -ति -यितुं), अर्च, अर्चय्, सम्प्रार्थ्, वाच् (c. 1. वाचति -क्षितुं) अभिवाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्, भिक्ष् (c. 1. भिक्षते -क्षितुं).

TO SEEK, *v. n.* (Make search) अन्वेषणं कृ, निज्ञासो कृ, अनुसन्धानं कृ.

SEEKER, *s.* अन्वेष्टा *m.* (नं), अन्वेष्टी *m.* (नं), अन्वेषकृत् *m.*, निज्ञासाकृत्, अनुसन्धाता *m.* (नं), अनुवर्त्ती *m.*, प्रार्थकः, अर्चो *m.*

SEEKING, *s.* अन्वेषणं -या, निज्ञासा, मार्गः -गेयं. See **SEARCH**.

SEEKING, *part.* अन्विषन् -प्यन्ती -प्यत् (नं), अन्वेष्टी -विणी -वि (नं), अन्वेष्टमायः -या -यं, इक्षन् &c.

TO SEEM, *v. n.* दृष्ट्वा in pass. (दृश्यते), लक्ष् in pass. (लक्ष्यते), प्रतिभा (c. 2. -भाति -न्तुं), सम्प्रभा, निभा, आभा, आभास् (c. 1. -भासते -सितुं); 'you seem astonished,' विस्मित इव प्रतिभासि.

SEEMING, *s.* आभासः, आभा, छाया, वाक्छरपं, आकारः, आकृतिः *f.*

SEEMINGLY, *adv.* आभासेन, आकारेण, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, वाक्छरतः.

SEEMLINESS, *s.* (Comeliness) सुदृश्यता, सुरूपता.—(Propriety) योग्यता -न्तं, युक्ता, उपयुक्ता, औचित्यं. See **FITNESS**.

SEEMLY, *a.* युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः &c., उचितः -ता -तं, यथोचितः &c., उपपन्नः -जा -जं, समञ्जसः -जा -जं, सज्जनः -ता -तं.

SEEN, *p. p.* दृष्टः -डा -डं, ईक्षितः -ता -तं, प्रेक्षितः &c., आलोक्षितः &c., अवलोक्षितः &c., आलोचितः &c., लोक्षितः &c., आलुक्षितः -ता -तं, लक्षितः &c.; 'seen and unseen,' दृष्टादृष्टः -डा -डं; 'not seen or heard before,' अदृष्टाश्रुतपूर्वः -शी -शै; 'is seen,' दृश्यते, लक्ष्यते; 'to be seen, visible,' दृश्यः -श्या -श्यं, दर्शनीयः -या -यं, प्रेक्षणीयः &c., प्रेक्ष्यः &c., वीक्ष्यः &c., लक्ष्यः &c.; 'having seen,' दृष्टा, प्रेक्ष, वीक्ष.

SEER, *s.* (One who sees) दूरा *m.* (दृ), दृशी *m.* (नृ), चक्षुष्मान् *m.* (नृ); 'far-seer,' दूरदृशी *m.*—(Prophet) भाविदृशी *m.*, भाविदृशकः, भविष्यदृशी *m.*, सिद्धः, सिद्धपुरुषः, सौमिकः, *see* SAGE.

SEE-SAW, *s.* उन्नतानतं, निक्षोभनं, उचावचनं, पातोत्थानं, आन्दोलनं, झुलनं, चञ्चलनं or चलनं, गतागतं, प्रतिगतागतं.

TO SEETH, *v. a.* कृष्ण (c. 1. कृषति -यितुं), चुनीये or स्वात्यां पक्.

SEETHED, *p. p.* कृषितः -ता -तं, स्वालीपकः -का -कः, चुनीवपकः &c.

SEETHER, *s.* चुनीयं, चुनीयं, पिष्टपचनं, स्वाली, पिष्टरः -रं, उखा.

SEGMENT, *s.* छेदः, परिच्छेदः, विच्छेदः, खण्डः—(Of a circle) वृत्तखण्डः -खं, वर्तुलखण्डः, खण्डखण्डः, धनुष्यं.

SEREGARIOUS, *a.* एकचरः -रा -रं, एकचारी -रिणी -रि (नृ), विविक्तचारी &c.

TO SEREGATE, *v. a.* विभुज्, विस्त्रिप् in caus. *See* TO SEPARATE, *v. a.*

SEGREGATION, *s.* विभोगः, विस्त्रेयः, पृथक्करणं. *See* SEPARATION.

SEIGNIOR, *s.* स्वामी *m.* (नृ), प्रभुः *m.*, पतिः *m.* *See* LORD.

SEIZABLE, *a.* हाव्यः -व्या -व्यं, हरणीयः -या -यं, अपहाव्यः &c., यावः -व्या -व्यं, ग्रहणीयः &c., धाव्यः &c., धरणीयः &c.

TO SEIZE, *v. a.* (Take by force) हु (c. 1. हरति, हर्तुं), अपहृ, चलेन हु, चलाकारेण ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or अभिग्रहं or परिग्रहं or प्रतिग्रहं or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or कल् (c. 10. कालयति -यितुं), प्रकल्, हरणं कृ—(Grasp, clutch) ग्रहं, संग्रहं, परिग्रहं, उपसंग्रहं, धृ, यस् (c. 1. यस्तते -सितुं), परामृज् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), संह, आकल् (-कलयति -यितुं), संग्राहं कृ—(Attack suddenly, take hold of, as a fever, &c.) आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), आविज् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), आक्रमणं कृ, यस्, यस्तः -स्ता -स्तं भू—(Try to seize) ग्रह in des. (निपुष्यति -ते -सितुं), हु in des. (निहोष्यति -यितुं).

SEIZED, *p. p.* (Taken by force) हुतः -ता -तं, अपहुतः &c., चलेन हुतः &c., चलाकारेण हुतः &c. or प्रहुतः &c. or गृहीतः -ता -तं or धृतः &c. or प्राप्तः -ता -तं, सम्प्राप्तः &c.—(Grasped, clutched) गृहीतः -ता -तं, संगृहीतः &c., धृतः &c., यस्तः -स्ता -स्तं, आकलितः &c.—(Attacked suddenly) आक्रान्तः -न्ता -न्तं, आविष्टः -ष्टा -ष्टं, यस्तः &c.; 'by fever,' अग्रयस्तः &c.

SEIZER, *s.* हर्ता *m.* (नृ), हारी *m.* (नृ), हारकः, हरः, धर्ता *m.*, याही *m.*, याहकः, ग्रहीता *m.* (नृ), अपहर्ता *m.*

SEIZURE, *s.* (Taking by force) हरणं, अपहरणं, हारः, अपहारः, चलाकारेण हरणं or ग्रहणं or ग्रहः or अभिग्रहः -हणं or प्रतिग्रहः -हणं or धरणं—(Laying hold) ग्रहणं, ग्रहः, संग्राहः, संग्रहणं, परिग्रहणं, धरणं, धृतिः *f.*, यसनं, आकलनं—(Sudden attack, as of a disease) आक्रमणं, आवेशः, अवतारः, अवतरणं, लंघनं; 'first seizure,' पृष्ठावतारः.

SELDOM, *adv.* विरलं, वैरल्येन, क्वचित्, कदाचित्, कश्चित्, दुर् in comp.; 'seldom to be found,' दुर्लभः -भा -भं, दुष्प्रापः &c.; 'seldom to be seen,' दुर्दृश्यः -श्या -श्यं, दुर्लक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं.

TO SELECT, *v. a.* उद्ग्रह् (c. 1. उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. हु), उद्ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), वृ (c. 5. वृणोति -वृणुते, c. 10. वरयति -यितुं, c. 1. वरति -रितुं -रीतुं), आवृ, प्रवृ, वावृत् (c. 4. वावृत्ते), वृत्, परिगृह् (c. 10. -गृहयति -यितुं), परिगृहणं कृ, उद्धरणं कृ, उद्धारं कृ. *See* TO CHOOSE.

SELECT, *a.* उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, विशिष्टः &c., *see* CHOICE.

SELECTED, *p. p.* उद्धृतः -ता -तं, वृत्तः -ता -तं, वृत्तः -ता -तं, वावृत्तः &c., परिगृहितः -ता -तं, गृहीतः &c., उद्गृहीतः &c., मनोनीतः &c.

SELECTION, *s.* (Act of choosing) उद्धरणं, उद्धारः, उद्ग्रहणं, ग्रहणं,

चरणं, वृत्तिः *f.*, वरः—(Thing selected) उद्धृतं—(Number of things selected) संग्रहः, संहिता, सारः; 'selection of parallel passages,' चूषिः *m.*

SELF, *a.* or *pron.* (As united to a pronoun, &c. reciprocally, or in composition with a verb or noun) आत्मा *m.* (नृ), आत्म in comp.; 'I will kill myself,' आत्मानं हनिष्यामि; 'blame thyself,' आत्मानं निन्द; 'he shows himself,' आत्मानं दर्शयति; 'for one's self,' आत्मायै; 'like one's self,' आत्मवत्; 'comparison with one's self,' आत्मोपम्यं—(As united to a pronoun, &c. emphatically) स्वयं, स्वतः; 'I myself will decide,' स्वयं निश्चयि करिष्यामि. The pronoun स्वः is sometimes joined with the personal pronouns emphatically; as, 'I myself,' सोऽहं—(As the first member of a compound word) आत्म or स्व or स्वयं or स्वतः prefixed; 'self done,' आत्मकृतः -ता -तं, स्वयंकृतः &c.; 'self-given,' स्वयन्दत्तः -ता -तं, आत्मदत्तः &c.; 'self-sufficient,' स्वस्यः -स्या -स्यं; 'self-actuating,' स्वयंवहः -हा -हं—(Of one's self, of one's own accord) स्वयं, स्वतः; 'decayed of itself,' स्वयंशोथः -थी -थी.

SELF-ABASEMENT, *s.* आत्मापकर्षः, अहङ्कारत्यागः, स्वाभिमानत्यागः.

SELF-ABHORRENCE, *s.* आत्मद्वेषः, आत्मगर्हा -हंथं, आत्मबीभत्सः.

SELF-ABUSE, *s.* आत्मनिन्दा, आत्मगर्हा, आत्मक्रोशः, आत्मकुत्सा.

SELF-ACCOMPLISHED, *a.* आत्मसिद्धः -द्धा -द्धं, स्वतःसिद्धः &c., स्वयंसिद्धः &c.

SELF-ACQUIRED, *a.* आत्मोपाजितः -ता -तं, स्वोपाजितः &c., आत्मार्जितः &c.

SELF-ADVANTAGE, *s.* आत्महितं, स्वहितं, आत्मोदयः, आत्मलाभः, स्वलाभः.

आत्मसिद्धिः *f.*, आत्मवृद्धिः *f.*, आत्मविवृद्धिः, स्वायै.

SELF-AFFAIRS, *s. pl.* आत्मकार्यं, स्वकार्यं, आत्मकर्म *n.* (नृ), स्वकर्म *n.*

SELF-AGGRANDIZEMENT, *s.* आत्मविवृद्धिः *f.*, आत्मवृद्धिः *f.*, स्ववृद्धिः *f.*, स्वमहत्त्ववृद्धिः *f.*, आत्मपदवृद्धिः *f.*, स्वपदवृद्धिः *f.*, आत्मोदयः.

SELF-APPLAUSE, *s.* आत्मप्रशंसा, आत्मस्वाभा, आत्मस्तुतिः *f.*

SELF-BEGUILED, *a.* आत्मवञ्चितः -ता -तं, आत्ममोहितः &c., स्वमोहितः &c.

SELF-BORN, SELF-BEGOTTEN, *a.* आत्मभूतः -ता -तं, स्वजः -जा -जं, आत्मजः &c., आत्मजातः -ता -तं, स्वजातः &c., आत्मजनितः &c., आत्मोत्पन्नः &c., स्वोत्पन्नः &c.

SELF-COMMAND, *s.* आत्मसंयमः, आत्मयमनं, अनन्ययमनं, प्रतिस्वयानं, दानिः *f.*, दमः, दमयः. *See* SELF-CONTROL.

SELF-CONCEIT, *s.* अहङ्कारः, अहम्भक्तिः *f.*, अहम्मानं, आत्माभिमानं, स्वाभिमानं, ममता, अहम्भक्तिका, अभिमानं, अनर्हासः.

SELF-CONCEITED, *a.* अहङ्कारी -रिणी -रि (नृ), अहम्मानो -निनी &c., आत्माभिमानो &c., स्वाभिमानो &c., साहङ्कारः -रा -रं, साभिमानः -ता -नं, स्वाभिमानः &c., अभिमानो &c., ममतायुक्तः -क्ता -क्ता. *See* CONCEITED.

SELF-CONFIDENCE, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्मविश्वासः, स्वमतिनिष्ठा, स्वपुष्टिनिष्ठा.

SELF-CONFIDENT, *a.* आत्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, स्वमतिनिष्ठः &c., स्वपुष्टिनिष्ठः &c.

SELF-CONTROL, *s.* आत्मसंयमः, आत्मनिग्रहः, आत्मनियमः, आत्मयमनं, आत्मवशः, अनन्ययमः -यमनं, अनन्यसंयमः, संयमः.

SELF-CONVICTED, *a.* स्वनिर्णीतापराधः -धा -धं, स्वनिश्चितदोषः -धा -धं.

SELF-CREATED, *a.* स्वयंकृतः -ता -तं, आत्मकृतः &c., स्वजनितः -ता -तं.

SELF-DECEIT, SELF-DECEPTION, *s.* आत्मवञ्चना, आत्मदुर्लभः, आत्मप्रतारणा.

SELF-DECEIVED, *a.* आत्मवञ्चितः -ता -तं, स्ववञ्चितः &c., स्वप्रतारितः -ता -तं.

SELF-DECEIVING, *a.* आत्मवञ्चकः -का -कं, आत्मप्रतारकः &c., स्वप्रतारकः &c.

SELF-DEDICATION, *s.* आत्मनिवेदनं, आत्मसमर्पणं, सदेहिपवित्रयोगः.

- SELF-DEFENCE**, *s.* आत्मरक्षणं, आत्मरक्षा, आत्मचायं, खरक्षणं, खचायं. आत्मपरिचायं, परिचायं; 'in self-defence,' आत्मरक्षायै.
- SELF-DELUSION**, *s.* आत्मवचनं -ना, आत्ममोहः -हन्, आत्मप्रतारका.
- SELF-DENIAL**, *s.* आत्मपरित्यागः, आत्मसंयमः, आत्मनिरोधः, संयमः.
- SELF-DENYING**, *a.* आत्मपरित्यागी -नी -नि (न्), आत्मनियामकः -का -कं, आत्मसंयमी &c., आत्मनिरोधी &c., आत्मत्यागी &c.
- SELF-DEPENDENCE**, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्मनिष्ठता, स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, आत्मतन्त्रता, आत्मसंयमः, आत्माधीनता, आत्माधारः.
- SELF-DEPENDENT**, *a.* आत्मनिष्ठः -हा -हं, आत्माश्रयी -यिणी -यि (न्), आत्माश्रयः -या -यं, आत्माश्रितः -ता -तं, आत्मसंश्रितः &c., स्वतन्त्रः -न्ता -न्तं, आत्मतन्त्रः &c.
- SELF-DESTRUCTION**, *s.* आत्मनाशः, आत्मघातः, आत्महननं, आत्महत्या, आत्मत्यागपादनं, स्वनाशः, स्वघातः.
- SELF-DEvised**, *a.* आत्मकल्पितः -ता -तं, आत्मघटितः &c., स्वयोजितः -ता -तं.
- SELF-DEVOTION**, *s.* आत्मसमर्पणं, आत्मार्यं, स्वदेहिधियोगः.
- SELF-DISPARAGEMENT**, *s.* निर्वेदः, निर्विद्यता, आत्मावमानं, आत्मावज्ञा -ज्ञानं.
- SELF-EDUCATED**, *a.* आत्मशिक्षितः -ता -तं, स्वशिक्षितः &c., आत्माध्यापितः &c.
- SELF-ENJOYMENT**, *s.* आत्मसुखं, आत्मसौख्यं, आत्मसमोपः, अन्तःसुखं.
- SELF-ESTEEM**, *s.* अहम्मानं, अहम्मतिः *f.*, आत्ममानं, आत्मसम्मानं, अहङ्कारः.
- SELF-EVIDENT**, *a.* स्वतःप्रमाणः -या -यं, स्वतःस्पष्टः -हा -हं, स्वतःसिद्धः -डा -डं, स्वतःप्रकाशः -शा -शं, स्वतःप्रत्यक्षः -खा -खं, प्रत्यक्षः &c.
- SELF-EXAMINATION**, *s.* आत्मपरीक्षा -क्षणं, आत्मविचार -रणं -या, आत्म-पृच्छा -च्छनं, आत्मजिज्ञासा, आत्मविभाषनं.
- SELF-EXISTENCE**, *s.* स्वयम्भूतः, स्वयम्भावः, स्वयंपूर्तिः *f.*, स्वत्वं.
- SELF-EXISTENT**, *a.* स्वयम्भूः -भूः -भु, आत्मभूः -भूः -भु, आत्महेतुः -तुः -तु, आत्ममूलः -ला -लं, स्वतःसिद्धः -डा -डं, अकृत्रिमः -ना -नं.
- SELF-GAINED**, **SELF-GOTTEN**, *a.* आत्मोपाजितः -ता -तं, स्वोपाजितः &c., आत्माजितः &c., स्वहस्ताजितः &c., स्वभुजोपाजितः &c., स्वसम्पादितः &c.
- SELF-GOVERNMENT**, *s.* आत्मशासनं, आत्मशास्त्रिः *f.*, स्वशासनं, आत्मनियमनं.
- SELF-IGNORANCE**, *s.* आत्माज्ञानं, आत्माबोधः, आत्माज्ञता, स्वाज्ञानं.
- SELF-IMMOLATION**, *s.* आत्मघातः, आत्महननं, आत्मोत्सर्गः; 'of a widow after her husband,' अनुगमनं, अग्निप्रवेशः.
- SELF-INTEREST**, *s.* आत्महितं, स्वहितं, स्वार्थः, *see* SELF-ADVANTAGE.
- SELF-INTERESTED**, *a.* स्वार्थबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्वार्थी -र्थिनी -र्थि (न्), स्वार्थार्थी &c., स्वार्थनिष्ठः -हा -हं, स्वार्थपरः -रा -रं. *See* under INTERESTED.
- SELF-INVITED**, *a.* आत्माहूतः -ता -तं, आत्मनिमन्त्रितः &c., स्वाहूतः &c.
- SELF-KNOWING**, *a.* आत्मज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, आत्मज्ञानी -निनी -नि (न्), आत्म-तत्त्वज्ञः &c.
- SELF-KNOWLEDGE**, *s.* आत्मज्ञानं, आत्मविद्या, आत्मबोधः, आत्मबुद्धिः *f.*, आत्मवेदनं, आत्मदर्शनं, आत्मतत्त्वज्ञानं, आत्मानुभवः.
- SELF-LOVE**, *s.* आत्मानुरागः, कामात्मता, आत्मकामः, आत्मक्रेहः, ममता, अहम्मानं, अहम्मतिः *f.*, आत्ममानं, आत्मसम्मानं.
- SELF-MOVED**, *a.* स्वचलितः -ता -तं, आत्मचलितः &c., स्वचरः -हा -हं, स्वचोदितः -ता -तं, आत्मचोदितः &c., अनन्यचोदितः &c., खैरी -रिणी -रि (न्).
- SELF-MURDER**, *s.* आत्मघातः, आत्महत्या, आत्मवधः. *See* SUICIDE.
- SELF-MURDERER**, *s.* आत्मघातकः, आत्मघाती *m.*, आत्महा *m.* *See* SUICIDE.
- SELF-OPINIONATED**, *a.* स्वमताग्रही &c., स्वमताभिमानी &c. *See* OPINATED.
- SELF-POSSESSED**, *a.* आत्मवान् -वती -वत् (त्), धृतात्मा -त्मा -त्मा (न्), स्थिरात्मा &c., स्वस्वः -स्या -स्यं, स्वस्वचित्तः -त्ता -तं, आत्मस्वः &c.,

- आत्मनिष्ठः -हा -हं, सत्तत्ताली -लिनी -लि (न्), अन्वयः -या -यं, अन्वयचित्तः -त्ता -तं. *See* COLLECTED.
- SELF-POSSESSION**, *s.* आत्मनिष्ठा, स्वस्यता, स्वनिष्ठा, स्वास्व्यं, चित्तस्वास्व्यं, धृतिः *f.*, धृतात्मता, स्थिरात्मता, सत्तं, चित्तसत्तं, अन्वयता. *See* PRESENCE OF MIND.
- SELF-PRAISE**, *s.* आत्मप्रशंसा, आत्मसुतिः *f.*, आत्मज्ञाया.
- SELF-PRESERVATION**, *s.* आत्मरक्षा-क्षणं, आत्मचायं, आत्मपरिचायं, स्वचायं.
- SELF-PRESERVING**, *a.* आत्मरक्षकः -का -कं, स्वचः -वा -वं, आत्मचः -वा -वं.
- SELF-PRODUCED**, *a.* आत्मोद्भवः -वा -वं, आत्मसम्भवः &c., आत्मभूतः -ता -तं.
- SELF-RELIANCE**, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्माश्रयः, आत्मविश्वासः, स्वमतिनिष्ठा.
- SELF-RESPECT**, *s.* आत्ममानं -निता, आत्मसम्मानं, अहम्मानं.
- SELF-RESTRAINED**, *a.* आत्मसंयतः -ता -तं, आत्मनियन्त्रितः &c., आत्मनियमितः &c.
- SELF-RESTRAINT**, *s.* आत्मसंयमः, आत्मनियमः, आत्मयमनं, आत्मनियमनं, आत्मनिरोधः, अनन्ययमनं, आत्मवशः, यमः, संयमः, यतिः *f.*, नियतिः *f.*, दमः, दान्तिः *f.*
- SELF-RIGHTEOUS**, *a.* साधुस्वभावः -न्या -न्यं, धर्माभिमानी -निनी -नि (न्).
- SELF-RIGHTEOUSNESS**, *s.* साधुस्वभावता, धर्माभिमानं, निध्याधर्मत्वं.
- SELF-SAME**, *a.* समसमानः -ना -नं, अनन्यः &c. *See* SAME, IDENTICAL.
- SELF-SATISFIED**, *a.* आत्मसन्तुष्टः -हा -हं, आत्मतुष्टः &c., स्वसन्तुष्टः &c., स्वलाभपूर्वी -वी -वी, निजलाभपूर्वी &c., कृतकृत्यः -न्या -न्यं, कृतायै -यी -यै.
- SELF-SUFFICIENCY**, *s.* स्वस्यता, स्वास्व्यं, आत्मनिष्ठा, स्वाभिमानं, स्वनिष्ठाता.
- SELF-SUFFICIENT**, *a.* स्वस्वः -स्या -स्यं, स्वनिष्ठः -हा -हं, स्वाभिमानी -निनी &c.
- SELF-TORMENT**, *s.* आत्मद्रोहः, आत्मविडम्बना, आत्मसन्तापः, आत्मवैशंसं.
- SELF-TORMENTING**, **SELF-TORMENTOR**, *a.* OF *s.* आत्मद्रोही -हिणी -हि (न्), आत्मविडम्बनाकारी -रिणी &c., आत्मविडम्बनाकर्त्री -त्री -त्री (त्रि), आत्मसन्तापकः -का -कं.
- SELF-WILL**, *s.* स्वच्छा, खैरिता, खैरता, स्वच्छन्तः, स्वच्छन्तता, स्वातन्त्र्यं.
- SELF-WILLED**, *a.* खैरी -रिणी -रि (न्), खैरः -री -रं, स्वच्छन्दः -न्दा -न्दं, स्वच्छाचारी -रिणी &c., कामचारी &c., कामचारः -री -रं, खैरगतिः -तिः -ति, स्वहृत्तिः -त्तिः -त्ति, स्वतन्त्रः -न्ता -न्तं, यथेष्टचारी &c.
- SELFISH**, *a.* स्वार्थपरः -रा -रं, स्वार्थदृष्टिः -द्धिः -द्धि, स्वार्थबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्वार्थनिष्ठः -हा -हं, स्वार्थपरायणः -या -यं, स्वार्थलक्ष्णः -क्षुः -क्षु, स्वार्थी -र्थिनी -र्थि (न्), स्वार्थार्थी &c., स्वहितार्थी -र्थिणी &c., स्वहितपरः -रा -रं, स्वहितपरायणः -या -यं, स्वहितदृष्टिः -द्धिः -द्धि, स्वार्थलोभी &c., स्वलाभपरः -रा -रं, स्वलाभपरायणः -या -यं, स्वलाभनिष्ठः -हा -हं, स्वलाभदृष्टिः &c., स्वार्थबुद्धिः &c., आत्मबुद्धिः &c., ममतायुक्तः -क्ता -क्तं, मामकः -को -कं, आत्मग्राही -हिणी &c., आत्मभरिः -रिः -रि, अहं-क्रियावान् -वती -वत् (त्), केवलः -ला -लं.
- SELFISHLY**, *adv.* स्वार्थबुद्ध्या, स्वार्थलक्ष्णया, स्वहितार्थया, स्वार्थपरायण्य, स्वहितपरायण्य, स्वार्थतः, स्वार्थतः.
- SELFISHNESS**, *s.* स्वार्थदृष्टिः *f.*, स्वार्थपरता, स्वार्थनिष्ठा, स्वार्थलक्ष्णता, स्वलाभनिष्ठा, स्वार्थबुद्धिः *f.*, स्वहितनिष्ठा, स्वहितपरता, ममता -त्वं, अहंक्रिया.
- To SELL**, *v. a.* विक्री (c. 9. -क्रीयाति -क्रीते -क्रीते), विक्रयं कृ, विक्रयणं कृ, विक्रीणं कृ, पण (c. 1. पणते -यितुं, पणयति, c. 10. पणयति -यितुं).
- To SELL**, *v. n.* (Be sold) विक्री in pass. (-क्रीयते); 'it sells at a low price,' अल्पमूल्येन विक्रीयते.
- SELLER**, *s.* विक्रीता *m.* (न्), विक्रीयी *m.* (न्), विक्रयिकः, विक्रयकारी *m.* (न्), विक्रयकर्त्ता *m.* (न्), पणयिता *m.*; 'buyer and seller,' क्रय-विक्रयिकः.

SELLING, *s.* विक्रयः, विक्रयणं, विक्रीयनं, पणनं.

SELVAGE, SELVEDGE, *s.* घटप्रान्तः, वस्त्रप्रान्तः, वस्तिः *m.*, तरी, दशा.

SEMBLANCE, *s.* (Likeness) आभासः-सत्ता-सत्वं, सादृश्यं, सदृशता, औपम्यं, उपमा, प्रतिमा, प्रतिमानं, आभा.—(Form, appearance)

आकारः, रूपं, मूर्तिः *f.*, विग्रहः.

SEMEN, *s.* शुक्रं, रेतस् *n.*, धातुः *m.*, तेजस् *n.*, बीजं, बीज्यं, इन्द्रियं, रेतनं, रेषं, धातुराजकः, हीलं, जानन्दप्रभवः.

SEMI. This prefix may usually be expressed by अर्ध, see HALF.

SEMI-BREVE, *s.* (In music) दीर्घस्वरः.

SEMICIRCLE, *s.* अर्धमण्डलं, अर्धवृत्तं, वृत्तार्धं, मण्डलार्धं, अर्धचन्द्रः, चन्द्रार्धः; 'used as an hieroglyphick,' नादः.

SEMICIRCULAR, *a.* अर्धमण्डलाकारः-रा-रं, अर्धवृत्ताकारः &c., अर्धवृत्ताकृतिः-ति-ति, अर्धचन्द्राकारः-रा-रं, अर्धचन्द्राकृतिः-ति-ति.

SEMI-DIAMETER, *s.* अर्धव्यासः, व्यासार्धं, अर्धविक्षम्भः.

SEMI-LUNAR, *a.* अर्धचन्द्राकारः-रा-रं, अर्धचन्द्राकृतिः-ति-ति.

SEMI-METAL, *s.* उपधातुः *m.*, अर्धधातुः *m.*

SEMINAL, *a.* वैजिकः-क्री-कं, बीज्यः-ज्या-ज्यं, बीजसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्), बीजविषयकः-का-कं; 'seminal fluid,' रेतस् *n.*, शुक्रं, see SEMEN; 'seminal effusion,' रेतःपातः, सेकः.

SEMINARY, *s.* (Ground where seed is sown) बीजारोपस्थलं-ली, बीजारोहस्थलं.—(Place of education) शिक्षास्थानं, शिक्षालयः, विद्याभ्यासस्थानं.

SEMITONE, *s.* (In music) स्वरांशः, मूर्च्छनं-ना.

SEMIWOWEL, *s.* अन्तस्थः, अर्धस्वरः, अर्धव्यञ्जनं.

SEMPITERNAL, *a.* निरतः-त्वा-तं, निरतस्थायी-यिनी-यि (न्). See ETERNAL.

SEMPSTRESS, *s.* सृचिका, सृचीशित्योपजीविनी, सृचिकम्पीपजीविनी.

SENATE, *s.* वृद्धसभा, राजमन्त्रिसभा, वृद्धसंघः, वृद्धसदस् *m.*, राजाभाषसभा, ज्येष्ठसभा, शिक्षसभा, महासभा, प्रधानसभा, महासभाजः.

SENATE-HOUSE, *s.* महासभास्थानं, प्रधानसभास्थानं, वृद्धसभास्थानं.

SENATOR, *s.* वृद्धसभासदस् *m.*, प्रधानसभासदस्, महासभासभाजः.

SENATORIAL, *a.* वृद्धसभासम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्), महासभासम्बन्धी &c.

To SEND, *v. a.* प्रे (c. 10. प्रेरयति-यितुं, rt. ईर्), प्रेष (c. 10. प्रेषयति-यितुं, rt. इष्), सम्प्रेष, अनुप्रेष, परिप्रेष, ग्रहि (c. 5 -ह्रियति-हेतुं), प्राप् in caus. (प्रापयति-यितुं, rt. आप्) संचर (c. 10. -चारयति-यितुं), नुद् (c. 6. नुदति, नोद्), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति-यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं) all with 2. acc.; as, 'he sent them to the city,' तान् नगरं प्रेरयामास; 'I will send a letter to the king,' लेखं राज्ञे हस्तं प्रापयिष्यामि; or with acc. and dat., as, 'he sent a weapon to the king,' अस्त्रं राज्ञे ग्रहिणोत्.—(Send away, despatch) प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), अपमृ in caus. (-सारयति-यितुं), प्रया in caus. (-यापयति-यितुं), विसृज्, प्रणुद्. अपास् सम्प्रेष, see DISMISS.—(Send before or in advance) अग्रे प्रस्था in caus. or प्रया in caus., पुरस्कृ.—(Send for, summon, request or cause to be brought) आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), आनी in caus. (-नाययति-यितुं), उपानी in caus., आगन् in caus., आह्व in caus.; 'he sent for them from the village,' तान् ग्रामाद् आनाययामास or आह्वतवान्.—(Send forth, emit, produce) विसृज्, निःसृ in caus., उदीर्, समुदीर्, निरस्, उत्क्षिप, उत्पद् in caus.—(Cause to fall, as a missile, &c.) पत् in caus., क्षिप, प्रक्षिप.

SENDER, *s.* प्रेरकः, प्रेरयिता *m.* (न्), प्रेषकः, सम्प्रेषकः, प्रेषयिता *m.*, प्रेरयकृत्, प्रेरयकृता *m.*, प्रयोजकः.

SENDING, *s.* प्रेरणं-णा, प्रेषणं, प्रेषः, प्रस्थापनं, प्रयापणं, ज्ञेयणं.

SENILE, *a.* वृद्धतासम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्), वार्धक्यसम्बन्धी &c.

SENILITY, *s.* वृद्धता-त्वं, वार्धक्यं, वृद्धवस्था, वृद्धभावः. See OLD AGE.

SENIOR, *a.* ज्येष्ठः-डा-डं, वयोज्येष्ठः &c., कालज्येष्ठः &c., ज्ञायान्-यस्-यः (स्), जयजः-ज-जं, वरीयान् &c., वारिष्ठः &c., ज्येष्ठः &c. see ELDER; 'senior in office,' अधिकज्येष्ठः-डा-डं.

SENIOR, *s.* (One who is older) ज्येष्ठः, वयोज्येष्ठः, see the last.—(Elderly person) गुरुजनः, वृद्धजनः, आर्यजनः.

SENIORITY, *s.* ज्येष्ठता-त्वं, ज्येष्ठ्यं, वयोज्येष्ठता, वयोज्येष्ठ्यं, कालज्येष्ठता, कालज्येष्ठ्यं, अधिकवयस्कता; 'in office,' अधिकारज्येष्ठता, अधिकारज्येष्ठ्यं; 'according to seniority,' अनुज्येष्ठ.

SENNIGHT, *s.* (Week) सप्ताहं, सप्तरात्रं, see WEEK.

SENSATION, *s.* (Feeling) वेदनं-ना, संवेदः, चेतना, चैतन्यं, चित् *f.*, इन्द्रियज्ञानं, इन्द्रियबोधः, इन्द्रियग्रहः-हणं.—(State of excited interest) लोकानुरागः, मनानुरागः.

SENSE, *s.* (Organ of perception or sense) इन्द्रियं, ज्ञानेन्द्रियं, ज्ञानसाधनं, इन्द्रियबुद्धिः *f.*, इन्द्रियज्ञानं, करणं, दृषीकं, अक्षं, अध्यात्म *n.* (न्), विषयि *n.* (न्); 'the five senses or organs collectively,' पञ्चन्द्रियं, इन्द्रियग्रामः, इन्द्रियवर्गः, इन्द्रियगणः, ओषादि *n.* These are the eye चक्षुस्, the ear श्रोत्रं, the nose घ्राणं, the tongue जिह्वा, the skin त्वक्, and are called ज्ञानेन्द्रियाणि to distinguish them from the five कर्मेन्द्रियाणि or organs of action; see ORGAN. To these ten an eleventh, the mind मनस्, is sometimes added. 'Subjugation or restraint of the senses,' इन्द्रियजयः, इन्द्रियदमनं, इन्द्रियनिग्रहः, इन्द्रियदमनं, इन्द्रियनियमनं; 'one who has subdued his senses,' जितेन्द्रियः-या-ये, यतेन्द्रियः &c., यती *m.* (न्); 'perceptible by the senses,' इन्द्रियग्राह्यः-ह्य-हं, इन्द्रियगोचरः-रा-रं; 'by two senses,' द्वीन्द्रियग्राह्यः &c.; 'evident to the senses,' प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, प्रत्यक्षसिद्धः-द्धा-द्धं; 'deadness of the senses,' इन्द्रियस्त्रापः; 'pleasure of sense,' इन्द्रियसुखं, विषयसुखं; 'perversion of the senses,' इन्द्रियविप्रतिपत्तिः *f.*; 'disorder of them,' इन्द्रियवैकल्यं; 'acuteness of them,' इन्द्रियपाटवं; 'wanting a sense,' विकलेन्द्रियः-या-ये, निरिन्द्रियः &c.—(Object of sense) विषयः, इन्द्रियविषयः, इन्द्रियार्थः, अर्थः, गोचरः. These are five, corresponding to the five senses or organs of perception, viz. 'form' रूपं, 'sound' शब्दः, 'odour' गन्धः, 'flavour' रसः, 'touch' स्पर्शः.—(Perception by the senses, sensation) वेदनं-ना, संवेदः-दनं, बोधः-धनं, इन्द्रियज्ञानं, इन्द्रियबोधः-धनं, इन्द्रियग्रहः-हणं, ग्रहणं, चेतना.—(Perception by the mind, &c.) बोधः, वेदनं, ज्ञानं, अनुबोधः, उपलब्धिः *f.*, ग्रहः-हणं, see PERCEPTION.—(Understanding) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, धीः *f.*, नेष्टा, चित्.—(Consciousness) चैतन्यं, चेतना, वेदनं, ज्ञानं, संज्ञा; 'internal sense,' अन्तर्चैतन्यं, अन्तःसंज्ञा; 'sense of pleasure,' सुखवेदनं, सुखानुभवः, सुखबोधः; 'to recover one's senses,' संज्ञां or चैतन्यं लभः; 'one who has done so,' लभसंज्ञः-ह्य-हं, लभचैतन्यः-न्या-न्यं, लभचेताः-ताः-तः (स्); 'to lose one's senses, be out of one's senses,' बुद्धिभ्रष्टः-ह्य-हं भू, नष्टबुद्धिः-भिः-भि भू, हतबुद्धिः-भिः-भि भू, नष्टज्ञानः-ना-नं भू, हतज्ञानः-ना-नं भू, नष्टेन्द्रियः-या

-व. मू.—(Opinion) वा. मतिः *f.* बुद्धिः *f.*—(Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आकांक्षा, आशयः, उद्देशः, विवक्षितं, विवक्ष्य, विषयः, अन्वयः, 'sense of words', ज्ञानानुशासनं, यदाचैः, भावार्थः, शक्तिः *f.*, विग्रहः, 'second sense', अर्थान्तरः, 'tenor of the sense', अर्थानुसन्धानं, 'according to the sense', अर्थानुसन्धानं, 'apprehension of the literal sense', शाब्दिकार्थः—(Common sense) सामान्यबुद्धिः *f.*, साधारणबुद्धिः *f.*, साधारणधीः *f.*—(Good sense) समुचितः *f.*, सुसज्जितः, सुसज्जितवान्, बुद्धिः *f.*, सुधीः *f.*, see INTELLIGENCE.

SENSELESS, *a.* (Wanting the faculty of perception) अचेतनः -ना -नं, चेतन्यहीनः -ना -नं, विषयग्रहणाक्षमः -क्ता -क्ता, विषयग्रहणाक्षमः -ना -नं, इन्द्रियविषयायाही -हिणी -हि (न), इन्द्रियाधीनः &c.—(Without feeling or consciousness) अचेतनः -ना -नं, विचेतनः &c., चेतन्यहीनः -ना -नं, विसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निःसंज्ञः &c., संज्ञाहीनः -ना -नं, नष्टचेतनः -ना -नं, गतचेतनः &c., गतचेतः -तः -तः (न), नष्टचेतः &c., नष्टचेतुः -ज्ञा -ज्ञं, सुप्तः -ना -नं, सुप्तबुद्धिः -बुद्धिः -बुद्धिः—(Foolish, said of persons) निर्वुद्धिः -बुद्धिः -बुद्धिः, निर्वीक्षः -धा -धं, अबुद्धिमान् -मती -मत् (न), मतिहीनः -ना -नं, अबुधः -धा -धं, अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मूढः -मूढा -मूढं, मुग्धः -ग्धा -ग्धं, प्रमुग्धः &c.—(Unreasonable, said of things) अयुक्तः -क्ता -क्ता, अयुक्तिकः -का -कं, असमञ्जसः -सा -सं, अनुषण्डः -सा -सं.—(Unmeaning) अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः &c., असंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अण्डः &c.

SENSELESSLY, *adv.* अज्ञानम्, अविज्ञानम्, मूर्खम्, अयुक्तम्, असंज्ञम्.

SENSELESSNESS, *s.* निर्वुद्धित्वं, अज्ञता, अविज्ञता, बुद्धिहीनता, अयुक्तता.

SENSIBILITY, *s.* (Capability of receiving impressions) विषयग्रहणाक्षमः *f.*, विषयग्रहणाक्षमता, इन्द्रियविषयग्रहणं, इन्द्रियाधीनग्रहणं.—(Acuteness of sensation) शीघ्रग्राहकत्वं, सूक्ष्मग्राहकता, शीघ्रचेतन्यं, शीघ्रचेतनत्वम्, सूक्ष्मचेतन्यं, चेतन्यसूक्ष्मता, चलेन्द्रियत्वम्, सूक्ष्मेन्द्रियत्वम्, see SENSITIVENESS.—(Sensation, feeling) चेतना, चेतन्यं, वेदनं -ना, संवेदः, बोधः, ज्ञानं, चित् *f.*, चिच्छक्तिः *f.*—(Consciousness) चेतन्यं, संज्ञा, संज्ञता.

SENSIBLE, *a.* (Capable of receiving impressions) विषयग्रहणाक्षमः -क्ता -क्ता, विषयग्रहणाक्षमः -ना -नं, विषयग्राही -हिणी -हि (न), इन्द्रियाधीनग्राही &c.—(Perceptible by the senses) इन्द्रियग्राह्यः -या -यं, इन्द्रियगोचरः -रा -रं, इन्द्रियसेवः -सा -सं, इन्द्रियगम्यः -म्या -म्यं, ऐन्द्रियकः -की -कं, ग्राम्यः -द्या -द्यं, see PERCEPTIBLE.—(Having perception of, conscious of) ग्राहकः -का -कं, ग्राही -हिणी &c., वेदकः -का -कं, ग्रहणकः -का -कं, ग्रहणकः -का -कं, चेतनः -ना -नं, चेतन्यः -न्या -न्यं, चेतनवान् -वती -वत् (न), प्रमानन् -तनी -नत् (न), चेतयमानः -ना -नं.—(Possessing consciousness) सचेतनः -ना -नं, सचेतन्यः -न्या -न्यं, चेतन्यवान् &c., संज्ञावान् &c., संज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, लज्जसंज्ञः &c., प्राप्तिज्ञः &c., प्राप्तिचेतन्यः &c., लज्जचेतन्यः &c., ज्ञापकचेतनः -ना -नं, प्रतिपन्नचेतनः &c., प्राप्तिबोधः -धा -धं, लज्जबोधः &c., सज्ज्ञानः -ना -नं, लज्जज्ञानः &c.—(Having acute feeling) शीघ्रग्राहकः -का -कं, शीघ्रचेतनः -ना -नं, सहृदयः -या -यं, अविज्ञ or in comp.; as, 'sensible of kindness', स्वकारुणिकः -का -कं, स्वकारुण्यः &c., see SENSITIVE.—(Intelligent, having good sense, said of persons) बुद्धिमान् -मती -मत्, मतिमान् &c., वीरान् &c., मननी -मिनी &c., विप्रज्ञः -धा -धं, प्राज्ञः -का -कं, ज्ञानः &c., ज्ञानी &c., ज्ञानग्राही &c., सुधीः -धीः -धि, सुमेधा -धा -धं (य), प्रमानन् &c., 'a sensible man', सुधीः -धीः -धि, बुद्धिमान् -मती -मत्, 'a sensible woman', मतिमानी,

प्रमाननी.—(Reasonable, said of things) युक्तः -का -कं, युक्तः &c., युक्तिकः -का -कं, स्वयम्भूतः -ता -तं, समञ्जसः -सा -सं, SENSIBLY, *adv.* (Perceptibly) प्रमानम्.—(With good sense) बुद्धिमान्, विप्रज्ञवान्, प्राज्ञवान्, बुद्धिपूर्वः, विप्रज्ञः.

SENSITIVE, *a.* (Capable of perceiving, having sense) चेतनः -ना -नं, चेतकः -का -कं, सचेतनः -ना -नं, चेतनवान् -वती -वत् (न), इन्द्रियविशिष्टः -ज्ञा -ज्ञं, ज्ञानेन्द्रियविशिष्टः &c., इन्द्रिययुक्तः -क्ता -कं, विषयग्रहणाक्षमः -क्ता -कं, विषयग्रहणाक्षमः -ना -नं, विषयग्राही -हिणी &c.—(Having quick or acute sensibility) शीघ्रग्राहकः -का -कं, शीघ्रचेतनः -ना -नं, शीघ्रचेतनवान् &c., सूक्ष्मचेतनः &c., सूक्ष्मग्राहकः -का -कं, सूक्ष्मचेतनवान् &c., चलेन्द्रियः -धा -धं, सूक्ष्मेन्द्रियः &c., स्वेन्द्रियः &c., सहृदयः -या -यं, सहृदयवान् -वती -वत् (न), कोमलहृदयः &c., कर्तृहृदयः -हृद-हृदं, स्वयः -सा -सं.—(Of shame) लज्जावान् &c., लज्जालुः -लुः -लुः, see MODEST.—(Having taste) रसास्वादी &c.—(Pertaining to the senses) इन्द्रियसंज्ञकः &c., इन्द्रियविषयकः -का -कं.

SENSITIVELY, *adv.* शीघ्रचेतनम्, सूक्ष्मचेतनम्, सूक्ष्मेन्द्रियवान्, चलेन्द्रियवान्.

SENSITIVENESS, *s.* इन्द्रियसूक्ष्मता, सूक्ष्मेन्द्रियत्वम्, चेतन्यसूक्ष्मता, सूक्ष्मचेतन्यं, शीघ्रचेतनत्वम्, शीघ्रचेतन्यं, शीघ्रग्राहकता, कर्तृहृदता. See SENSIBILITY.

SENSITIVE-PLANT, *s.* स्वशीलज्जा, लज्जालुः *m.*, लज्जाकारिका, लज्जकारिका, महाभीता, गडकारी, गडकाली, नमस्कारी, समज्ञा, सहिरी, रत्नापत्री, सुवहा, मुकरता, राक्षा.

SENSORIUM, *s.* चेतनाशयः, चेतनास्थलं, चेतनास्थलं, ज्ञानाशयः.

SENSUAL, *a.* (Devoted to the gratification of the senses) विषयासक्तः -क्ता -क्ता, विषयपरः -रा -रं, विषयपरासक्तः -द्या -द्यं, विषयप्रवृत्तः -द्या -द्यं, विषयी -यिणी -यि (न), वषयिकः -की -कं, विषयसेवी -विनी &c., विषयोपसेवी &c., विषयपराः -ता -तं, विषयाधीनः -ना -नं, विषयवशः -ज्ञा -ज्ञं, विषयविभुक्तः -का -कं, विषयतत्परः -रा -रं, विषयलुब्धः -क्षा -क्षा, विषयलुब्धकः &c., विषयलुब्धकः &c., विषयोपयोग्यः -या -यं, शिखोदरपरसक्तः -क्षा -क्षा, वनितोपभोगतत्परः &c., सम्भोगी &c., भोगासक्तः &c., कामासक्तः &c., इन्द्रियलुब्धकः &c., इन्द्रियलुब्धकः &c., इन्द्रियाधीनः -ना -नं, इन्द्रियवशः -ज्ञा -ज्ञं, देहभरः -रो -रं, दुष्टभावः -धा -धं, विप्रदुष्टभावः &c.—(Pertaining to the senses) वैषयिकः -की -कं, विषयसंज्ञकः &c., ऐन्द्रियकः -की -कं.

SENSUALIST, *s.* विषयी *m.* (न), विषयासक्तः, विषयसेवी *m.*, विषयायी *m.* (न), भोगासक्तः, इन्द्रियाधीनः, जेलिनागरः. See the last.

SENSUALITY, SENSUALNESS, *s.* विषयासक्तिः *f.*, विषयासक्तता, विषयसेवा, विषयोपसेवा, विषयलुब्धकता *f.*, इन्द्रियलुब्धकता *f.*, इन्द्रियाधीनता, विषयाधीनता, विषयवशता, विषयवशः, विषयवशता, शारीरिकलुब्धकता *f.*, शारीरिकलुब्धकता, शारीरिकविषयानुसन्धानं, भोगासक्तिः *f.*, कामासक्तिः *f.*, वनितोपभोगः.

SENT, *p. p.* प्रेषितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं, सम्प्रेषितः &c., अनुप्रेषितः &c., प्रहितः -ता -तं, ईरितः &c., गणितः &c., नुक्तः -ता -तं, नुक्तः -ता -तं.—(Sent away, despatched) प्रेषयितः -ता -तं, प्रेषयितः &c., सम्प्रेषितः &c., दूतः -ता -तं, प्रेषुतः -ता -तं.—(Sent for) आहूतः -ता -तं, 'having sent for', आवाहयः.

SENTENCE, *s.* (Judgment pronounced, judicial decision) निर्णयः, निर्णयः, दण्डनिर्णयः, दण्डकथनं, दण्डाज्ञा, दण्डाभिधानं, दण्डनिर्णयः, दण्डकथनं, दण्डविवेचनं, दण्डव्यापनं, आश्रयः, विचारः, तीर्णः, 'of death', प्राणदण्डाज्ञा, प्राणदण्डनिर्णयः, प्राणदण्डाज्ञा.—(Determination, decision) निश्चयः, निर्णयः, निर्णयः, विचारः, संकल्पः, नि-

अतिः, *f.*, विशेषणं.—(Opinion) मतं, मतिः, *f.*, बुद्धिः, *f.*, बोधः, संकल्पः, निवेदनं.—(Paragraph, period) वाक्यं, वचनं, उक्तं, अङ्किका, अक्षरं, वाक्यकलाः, वाक्यपरिच्छेदः, वक्तव्यं; 'a complete sentence,' निरुद्धः; 'construction of sentences,' वाक्यरचना, वाक्यबोधना; 'rule of constructing sentences,' वाक्ययुक्तिः *f.*—(Maxim) सूत्रं.

To SENTENCE, *v. a.* निर्णयं कृ, दण्डनिर्णयं कृ, दण्डाज्ञां कृ, दण्डकथनं कृ, दण्डनिवेदनं कृ, दण्डाभिधानं कृ, अपराधकथनपूर्वं दण्डाभिधानं कृ, दण्डं निर्णयं (c. 1. -अपयति -येतु) or प्रणीतः; 'to death,' वधदण्डाज्ञां कृ.

SENTENCED, *p. p.* निर्णीतः -ता -तं, निर्णीतदण्डः -ह्य -ह्यं, प्रणीतः -ता -तं, प्रणीतदण्डः &c., निश्चितः -ता -तं, तीरितः &c., आपणितः &c.

SENTENTIOUS, *a.* (Abounding with sentences or maxims) सूत्रमयः -यी -यं, सूत्रप्रायः -या -यं, वाक्यमयः -यी -यं.—(Using short sentences) सूत्रभाषी -विशी -वि (न्), सूत्रप्रायभाषी &c.

SENTENTIOUSLY, *adv.* सूत्रप्रायशब्देन, सूत्रतः, सूत्रवत्.

SENTENTIOUSNESS, *s.* सूत्रभावः, सूत्रप्रायभावः, सूत्रसादृश्यं.

SENTIENT, *a.* चेतनः -ता -तं, सचेतनः -ता -तं, चेतनावान् -वती -वत् (त्), चैतन्यवान् &c., चैतन्ययुक्तः -क्ता -क्तां, चैतन्यविशिष्टः -हा -हं, चेतकः -का -कं, चेतयमानः -या -यं, चेतयः -या -यं, विषयग्रहणशक्तिः -का -कं, विषयग्रहणजनः -ना -नं, इन्द्रिययुक्तः -क्ता -क्तां, इन्द्रियवान् &c., इन्द्रियविशिष्टः -हा -हं, इन्द्रियज्ञानविशिष्टः &c., सचेतः -हा -हं; 'a sentient being,' प्राणी *m.* (न्), चेतनः, प्राणभूत *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*, see LIVING, *part.*

SENTIMENT, *s.* (Thought, opinion, notion) मतं, मतिः, *f.*, बुद्धिः, *f.*, कल्पना, मनःकल्पना, बोधः, संकल्पः.—(Sense contained in words) अर्थः, अभिप्रायः, see SENSE.—(Feeling, passion) भावः, रसः, रागः, वाहवः, रुचिः, *f.*; see PASSION. Eight sentiments or rasas are usually enumerated: 1. Love, शुद्धारः. 2. Mirth, हास्यः -स्यं. 3. Tenderness, करुणा or कारुण्यं. 4. Anger or rage, रोद्रः -द्रं or क्रोधः. 5. Heroism, वीरः -रं. 6. Terror, भयानकः -कं or भयः. 7. Disgust, बीभत्सः -स्यं. 8. Surprise, अद्भुतः -तं or विस्मयः. Sometimes a ninth is added, 'tranquillity,' ज्ञानः; or even a tenth, 'paternal tenderness,' वात्सल्यं.

SENTIMENTAL, *a.* (Abounding with sentiment or feeling) रसिकः -का -की -कं, रसमयः -यी -यं, सरसः -ता -तं, रसी -सिनी &c., रसवान् -वती &c., रसरुचः -या -यं, रसानकः -का -कं, भाविकः -का -कं, सरागः -गा -गं, रागवान् &c., रागान्वितः -ता -तं, शुद्धारी -रिणी &c., सरस्वान् &c.—(Affected) रसानुकारी &c., भावानुकारी &c., विलसः -या -यं, सवैलसः -ह्य -ह्यं.

SENTIMENTALITY, *s.* रसानुकारिता, भावानुकारिता, वैलस्यं, रसिकत्वम्.

SENTINEL, SENTRY, *s.* केनारक्षः -क्षकः, सैनिकः, रक्षकः, रक्षी *m.* (न्), उपरक्षकः, रक्षिता *m.* (न्), सैन्यः, उपरक्षकः, परिधिस्थः, अनीकस्थः, अज्ञानं.

SENTRY-BOX, *s.* रक्षकगृहं, सैनिकगृहं, सैनिकाधारः.

SEPARABLE, *a.* भेद्यः -हा -हं, विभेद्यः -हा -हं, विभोजनीयः -या -यं.

To SEPARATE, *v. a.* विभुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), विभंयुज्, विभयुज्, विभिद् (c. 7. -भिन्नति -भेत्तुं), भिद्, विभिन् (c. 10. -भेदयति -यितुं), विभिद् (c. 7. -भिन्नति -भेत्तुं), विभन् in caus. (-गमयति -यितुं), पृथक्, विभज्, विभिज्.

To SEPARATE, *v. n.* विभुज् in pass. (-युज्यते), विभुक्तः -क्ता -क्तां, विभिद् in pass. (-भिन्नते), भिद्, विभिक्तः -का -कं, विभिन् (c. 4. -विभज्यते -येतुं), विभिद् in pass., विभन् (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), विभक्तः -क्ता -क्तां, विभन्.

SEPARATE, *a.* (Distinct, disconnected) विभक्तः -हा -हं, भिन्नः &c., अतिरिक्तः -क्ता -क्तां, पृथक्स्थितः -ता -तं, पृथक् indee., विविक्तः -क्ता -क्तां, विभंयुक्तः &c., असंयुक्तः -हा -हं, असंयुक्तः -हा -हं, असंलग्नः -गना -गनं, अलसः -ला -लं, अस्पर्शिकीर्णः -शी -शीं, विगतः -ता -तं, विरलः -ला -लं, अविरलः &c., अस्पर्शिकीर्णः -शी -शीं, प्रगतः &c.

SEPARATED, *p. p.* विभुक्तः -क्ता -क्तां, विभंयुक्तः -ता -तं, विभंयुक्तः -क्ता -क्तां, विभुक्तः &c., पृथक्स्थितः -ता -तं, विविक्तः -हा -हं, विविधः -ता -तं, परिधिस्थः -हा -हं, विभिन्नः &c., विभिक्तः &c., भिन्नः &c., विगतः -ता -तं, विभक्तः -क्ता -क्तां, विविक्तः &c., विधीकृतः &c., आसक्तः &c., असंयुक्तः &c., असंलग्नः -गना -गनं, असंलग्नः &c., विरलः -हा -हं, अलसः -ला -लं, अस्पर्शिकीर्णः -शी -शीं, विभुज् -रा -रं, विरही -हिणी &c.

SEPARATELY, *adv.* पृथक्, विरलं, विभिन्नं, विभेदेन, विभागशब्द.

SEPARATENESS, *s.* पृथक्त्वम्, पार्यक्यं, भिन्नता, विभिन्नता, पृथग्भावः.

SEPARATER, *s.* विभेदकः, विच्छेदकः, विभेदकारी *m.* (न्), पृथक्कारी *m.*

SEPARATION, *s.* (The act) वियोगः, विप्रयोगः, वियोजनं, विभेदः -दनं, विच्छेपः -वणं, प्रविच्छेपः, विच्छेदः -दनं, पृथक्करणं, विधीकरणं, परिच्छेदः, भेदः -दनं, अवच्छेदः, विभागः, प्रविभागः, विविधयोगः, आसक्तः, असंयुक्तः, असंयोगः, सङ्गविभुक्तिः *f.*—(The act) भिन्नता, विभिन्नता, विभेदः, भेदः, वियोगः, विप्रयोगः, विविधयोगः, पृथग्भावः, विच्छेपः, विविधता, विभक्तता, विभक्तभावः, विरहः, अतिरेकः, आवृत्तिः *f.*—(Of the sexes) द्वन्द्वभेदः, द्वन्द्वभिन्नः, स्त्रीपुरुषभेदः.—(Especially of lovers) विरहः, विच्छेपः, प्रविच्छेपः, विप्रयोगः, विप्रोगः, विप्रलम्भः, विपुर्, विपुर्ता, विगनः; 'anguish of separation,' विरहः, विरहानलः; 'a woman who suffers separation from her lover,' विरहिणी, विरहोन्मिषिता, उन्मिषिता.

SEPOY, *s.* सैन्यः, सैनिकः. See SOLDIER.

SEPTANGULAR, *a.* सप्तकोणः -हा -हं, सप्ताक्षः -हा -ही -हं.

SEPTEMBER, *s.* भाद्रपदराशे, आश्विनपूर्वराशे, भाद्रः, भाद्रपदः, प्रोक्षपदः, नभस्यः, आश्विनः, आश्वयुजः, इयः.

SEPTENARY, *a.* सप्तसंख्यकः -का -कं, सप्तहयः -या -यं.

SEPTENARY, *s.* (Aggregate of seven) सप्तकं.

SEPTENNIAL, *a.* सप्तवर्षिकः -की -कं, सप्तवर्षिकः &c., सप्ताष्टिकः &c.

SEPTIC, SEPTICAL, *a.* गलनकारी -रिणी -रि (न्), विगलनकारी &c., विलयनकारी &c., विगलनकृत् *m. f. n.*, विलयनकृत् *m. f. n.*

SEPTILATERAL, *a.* सप्तपार्श्वकः -का -कं, सप्तभुजः -जा -यं, सप्तबाहुः -बुः -बुः.

SEPTUAGENARIAN, *s.* सप्ततिवर्षकः -का, सप्ततिवर्षकः -का -कं.

SEPTUM, *s.* (Of the scrotum) महापीड्यं, पिड्यः, see SCROTUM.

SEPTUPLE, *a.* सप्तगुणः -हा -हं, सप्तविधः -हा -हं, सप्तगुणः -का -कं.

SEPULCHRE, SEPULCHER, *s.* समाधिः *m.*, श्मशानं, अस्तिः *m.*, श्मशानं, श्मशानन्दिरं, प्रेतमन्दिरं, प्रेतस्थानं, प्रेतपाकः, श्मशानः, मृतशरीरस्थानं, श्मशानः, अष्टः, श्मशानं.

SEPULCHRAL, *a.* श्मशानसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), श्मशानिकः -की -कं, श्मशान in comp., श्मशानविशेषकः -का -कं; 'sepulchral blossom,' श्मशानसुमनस् *n.*

SEPULTURE, *s.* भूमिक्षणनं, निक्षणनं, क्षणनं, भूमौ निक्षणनं, श्मशाने स्थापनं, see BURIAL.—(Rites of sepulture) प्रेतकर्म *n.* (न्), अन्तिमः *f.*, मृतसंस्कारः *n.*, अन्तिमः *n.* See FUNERAL.

SEQUEL, *s.* (That which follows, succeeding part) उत्तरभागः, उत्तरः, शेषभागः, उत्तरार्धं, शेषः.—(Consequence) परिणामः, फलः, शेषः, अन्तः, see RESULT, 'in the sequel,' शेषे, अन्ते, अन्ते.

SEQUENCE, *s.* अनुवर्तः, समन्वयः, अनुक्रमः, आनुपूर्वी, See SUCCESSION.

To REQUESTER, REQUESTATE, &c. (A benefice, &c.) याचकोपनं
याचद् धर्मीभ्यामकपूर्तिं परहसे सन् in caus. (-जययति -विम्) or नि-
क्षिप् or परप्रयोजनीये दा, याचापाकरणं याचद् धर्मीभ्यामकपूर्तिं यूप्य
or विषय (c. 10. -योनयति -विम्).

SEQUESTERED, *p. p.* (As a beneficiary &c.) **सुशोधनं याचनं परहस्त-**
समर्पितः - ता - नं ओ - पृथक्ताः &c. or निवर्तितः &c. - (Retired)
निवर्तितः - ता - नं, see INCLUDED.

SEQUESTRATION, s. वृत्तशोधनं यावत् परहस्तसमर्पणं or पृथक्करणं.

ERAGLIO, s. (Women's apartments) अनाथान्न, अवरोधः-धनं, अवरो-
धगृहं, अवरोधान्नं, स्त्रीगृहं, शुद्धात्मः, पिलासभवनं, सुविदलं, see
HAREM.—(Palace) राजधानी, राजभवनं, उपकारी-रिका.

HERE, *a.* शृङ्खलः - चक्रा - चक्रं, मृशृङ्खलः &c., शीर्षः - शीर्ष - शीर्ष. See SEAR.

BERENADE, ४. ज्योतीकाले or सुराधिकाले कामिजनकृतं प्रेमसूचकं गीत-
पादनं or सङ्गीतकं.

For SERENADE, v. d. or n. ज्योत्स्नीकाले प्रेमसूचनार्थं गीतवादनं क.

ERENE, a. (Clear, as sky, &c.) प्रसन्नः -आ -अं, वित्तिमिरं -रा -रं.
 जननः -आ -अं, निरन्नः &c., धनः &c., गततोयदः -दा -दं. — (Bright)
 प्रसन्नः -आ -अं, स्वच्छः -आ -अं, विमलः -ला -लं, निर्मलः &c., समलः
 &c., विशदः -दा -दं, शुद्धः -आ -अं. — (Calm, unruffled) शान्तः -ना
 -नं, प्रशान्तः &c., प्रसन्नः -आ -अं, स्थिरः -रा -रं, असुखः -आ -अं,
 निर्वेगः -गा -गं, वेगहीनः -ना -नं, अनुद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, निरुद्वेगः
 -गा -गं, अन्धाकुलः -ला -लं, निराकुलः &c.; 'in mind,' प्रसन्नचेताः
 -ताः -तः (इ), शान्तचेताः &c., शान्तमनस्कः -आ -अं, शान्तचिह्नः -आ
 -अं, प्रसन्नचिह्नः &c., शास्त्रात्मा -त्मा -म्म (न), समनस्कः &c.

ERENELY, *adv.* प्रसन्नं, प्रसादेन, सप्रसादं, शान्तं, शान्त्या, प्रसन्नचेतसा.

PRENITY, SERENENESS, &c. (Clearness) प्रसन्नता, प्रसादः, प्रसन्नः *f.*
 स्वच्छता, निर्मलता, विमलता, निरभ्यता.—(Calmness) शान्तिः *f.*
 शान्तीता, प्रसादः, प्रसन्नता, स्थिरता, स्थैर्यं, अशोभः, चक्षुःप्रता, वेगहीनता,
 निराकुलता.—(Of mind) चित्तशान्तिः *f.*, मनःशान्तिः *f.*, चित्तप्रसादः,
 चित्तप्रसन्नता.

ERF, ४. कृषिकर्मणि नियोजितो दासः, भूमिकर्षकदासः.

ERGEANT, s. (Non-commissioned officer) अनधिकारवान् सैनिकोऽथवाः.

ERIAM, ४. क्रमज्ञान, अनुपूर्वज्ञान, ज्ञानपूर्वज्ञान, यथाक्रमं, अनुक्रमज्ञान.

ERIES, *s.* (Continued succession or line) घेणी *f.*, घेणिः *m. f.*,

श्रेणी, श्रेणी *f.*, जाचलि: -ह्री *f.*, माहा, झुल्ला, परम्परा; 'of causes,' कारणश्रेणी, कारणमाहा; 'of inflections,' रूपाचलि: -ह्री.—(Arithmetical) श्रेणी, अनुपातः, चयः; 'last term in the series,' चयसङ्घ, चयसंघन; 'sum of the series,' सर्वसंघन.—(Regular succession) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, ज्ञानुपूर्व, ज्ञानुपूर्वी, पारम्पर्य, पादः, परिपाटि: -टी *f.*

ERIOUS, a. (Grave in manner) गम्भीरवृत्तिः -तिः -ति, गम्भीरवृत्तिः &c., गम्भीरस्वभावः -वा -व, गम्भीरशीलः -ला -लं, गम्भीरमनस्कः -स्का -स्कं, गम्भीरः -रा -रं, गुरुवृत्तिः &c., गुरुस्वभावः &c., मन्दवृत्तिः &c., मन्दस्वभावः &c., धीरः -रा -रं, धीरवृत्तिः &c.—(In earnest, not jesting) अचरिहासी -सिनी -सि (न्), अविनोदी &c., विनोदरहितः -ता -तं, परिहासहीनः -ता -तं, वास्तविकः -की -कं, सद्यः -वा -वं.—(Important) गुरुः -वी -ह, गुरुयैः -यौ -यं, अलघुः -वः -वी -वं.

ERIOUSLY, adv. (Gravely) सगौरव, गौरवेष, सगाम्भीर्य, गम्भीर, सवेद्यं, शीर, शीरपत्, अलपु, अलापवेन, मन्द.—(In earnest) अपरिहासेन, अविनोदं, अलापवेन.

SERIOUSNESS, s. (Gravity of manner, &c.) गम्भीरता. गम्भीर्यं.
 गौरवं, गुरुतां, धीरतां, स्वभावगम्भीर्यं, स्वभावगुरुता, स्वभावनन्दता,
 स्वभावमार्थ.—(Earnestness) अपरिहासाः, अविनोदः, विनोदाभावः,
 परिहासाभावः, आलस्यकृत्यं.—(Importance) गुरुता, गौरवं, अलघुता,
 अलाघवं, गुरुत्वम्.

SERMON, १. धर्म्मविषयवाक्यं, धर्म्मविषयभाषणं, धर्म्मीपदेशविषयवाक्यं, धर्म्मी-
पदेशकवाक्यं, धर्म्मीपदेशः, धर्म्मकथनं, वाक्यं.

SEROUS, *a.* मेहरुः -रा -रं, मेदस्वी -स्विनी -स्वि (न्), रक्तद्रुपसङ्गन्धी &c.,
 चम्पौदकसङ्गन्धी &c., चम्पौसारसङ्गन्धी &c., चम्पौभोजयः -यी -यं.

SERPENT, *s.* सर्पः, भुजङ्गः, भुजङ्गमः, भुजंगः, उरगः, उदहरः, उरङ्गः, उरङ्गमः, सरीसृपः, पन्नगः, व्यालः, अहिः *m.*, नागः, अयडनः, आशी-विषः, तक्षकः, नृपूः *m.*; 'female serpent,' सर्पी, भुजंगी, see SNAKE.

SERPENTINE, a. (Pertaining to a serpent) सर्पसङ्घर्षी - शिर्षनी - शिर्ष
(न), सार्धः - धी - ध्ये, सार्धः - धी - ध्ये, जाहेयः - यी - ये, जीरगः - गी - गं.
—(Winding like a serpent) सर्पगतिः - तिः - ति, सर्पि - पिणी &c.,
पिसर्पि &c., वक्रः - क्रा - क्रं, वक्रगतिः &c., वक्रगामी &c., सर्पगतिवत् :
'serpentine motion,' सर्पगतिः f., विसर्पेण.

SERPIGO, s. See RING-WORM.

SERRATE, SERRATED, *a.* जनुज्जकृतः -चा -चं, ज्जकृतधाराः -रा -रं, दन्तुः -रा -रं, द्विजधाराः &c., सज्जदः -दा -दं, सावज्जदः -दा -दं, ज्जेदयत्त-त्ता-तं.

SERRIED, *a.* संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c., संछिद्यः &c., सञ्चाधः &c.

SERUM, *s.* मेदस् *n.*, वसा, वषा, चर्मीम्बस् *n.*, त्वग्म्बस् *n.*, चर्मीदकं, त्वगुदकं, चर्मीसारः, त्वक्सारः, सौम्यः, रक्तद्रवः, रक्तान्बस् *n.*, अमृच्छरः. उदकधातुः *m.*

SERVANT, *s.* सेवकः, प्रेष्यः, चेदकः, चेदः, किरुरः, दाकः, दाज्ञः, भूतः, भूतकः, कर्मकरः, कर्मकारः, कर्मकारी *m.* (न), अनुचरः, परिचरः, परिचारकः, परिजनः, वेतनोपजीवी *m.* (न); वेतनजीवी *m.*, सेवोपजीवी *m.*, सेवाजीवी *m.*, भूतिभुज् *m.* (ज), भूतिजीवी *m.*, अनुजीवी *m.*, नियोज्यः, प्रेष्यः, भरणीयः, वेतनिकः, शुलूषकः, चेदः, चेदकः, पार्श्विकः, पार्श्वानुचरः, सैरिजः, कर्षी *m.*, भुजिष्यः, दासेटः, दासेयः, गोष्यः-ष्यकः; 'old servant,' मूलभूतः; 'servant who waits at table,' परिचेष्ट *m.* (ह), परिवेषकः; 'attentive servant who watches a master's countenance,' लालनिदिकः; 'servants, a set of servants,' दासवर्गः, भूतवर्गः, सेवकवर्गः; relation between master and servant,' सेव्यसेवकभावः.

SERVANT-MAID, *s.* प्रेक्षा, चेटी, चेठिका, चेही -डिक्का, सेवका, दासी, कर्मचारी, किचनरी, घोडा, परिचारिका, सैरन्धी, सैरन्धी, प्रताहारी.

To SERVE, v. a. (Attend upon, act as servant to) सेव् (c. 1. सेवते - वित्तुं, c. 10. सेवयति - वित्तुं), उपसेव्, उपास् (c. 2. -जास्ते - वित्तुं), पर्युपास्, अनुपास्, सु in des. (शुभ्रपते - वित्तुं), आशु, प्रतिशु, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति - ते - स्थातुं), उपचर् (c. 1. -चरति - वित्तुं), पर्युपस्था, उपाचर्, परिचर्, सभाञ् (c. 10. सभाजयति - वित्तुं), उपचारं कृ, उपासनां कृ.—(At table) परिषिद् (c. 10. -वेद्यति - वित्तुं), परिषेव्यं कृ.—(Obey, be subject to, worship) सेव्, सु in des., अनुवृत्, अनुविधा in pass., उपजीव् (c. 1. -जीवति - वित्तुं), आराध्, उपाराध्.—(Help, assist) उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, उपचर्, उपसह्, अनुसह्.—(Promote one's purpose) प्रवृत् (c. 10. -वर्तयति - वित्तुं) or प्रयुज् (c. 10. -योजयति - वित्तुं) or सम्यद् (c. 10. -पादयति - वित्तुं) or साध् (c. 10. साधयति - वित्तुं), इह सम्यद् or साध्.—(Be sufficient for) पर्याप्तः, -ता - त्वे भू, उपयक्तः, -क्ता - क्तं भू, उपितः - ता

—तं भू. यथायथा कृ. निषाद कृ. कृप्. उपकृप्.—(Supply) उपकृप् in caus. (—यथायथा—यितुं), उपकृप् (c. 10. —वत्सयति—यितुं), परिकृप्.—(Be in the place of) स्थाने or स्थले or भूमी कृ or भू or उपकृप्—का—तं भू or प्रयुक्त—का—तं भू.—(Use, manage) प्रयुक्त, उपकृप्, विधा.—(Treat) चाचर, विधा.—(Serve out, distribute) प्रयुक्त प्रयुक्त विभक्त or दा or परिकृप्.—(Serve up, place on the table) परिकृप् (c. 10. —वेद्ययति—यितुं), परिकृप् (c. 10. —वेद्ययति—यितुं), परिकेययं कृ, परिकेययनं कृ, यथायथा परिकृप् or परिकृप् or कृप् or उपस्था in caus. or उपहृ; 'one who serves up,' परिकेयकः, उपहर्ता *म.* (हृ).

TO SERVE, v. n. (Be in servitude) सेवां कृ. दास्यं कृ. दास (nom. दासायति), सेवको भू. दासो भू.—(Perform duties) कर्मं कृ. or विधा, कार्यं कृ. or अनुष्ठा, नियोगिकर्म कृ.—(Be of use, be sufficient for) उपयुक्त-ता-स्तं भू. उपयुक्तः -ता -तं or यथोक्तः -ता -तं भू.—(Accomplish the end) कर्मं सम्यक् in caus. or साध् in caus.

SERVED, *p. p.* (Attended upon, obeyed, worshipped) सेवितः -ता-
-तं, उपासितः -ता -तं, श्रुचूषितः &c., उपचरितः &c., परिचरितः
&c., परिषेवितः &c., चारासितः &c.—(Assisted) उपकृतः -ता -तं.
—(Supplied) उपकृतः -ता -तं.—(Served up, prepared, pre-
sented, as food, &c.) परिवेषितः -ता -तं, परिवेषितः &c., कलितः
&c., परिकल्पितः &c., उपकृतः &c.

SERVICE, s. (Attendance upon, waiting upon) सेवा-बन्, उपसेवा-
 निवेष्टनं, सुखूषा, उपस्थितं-ना, उपचारः, उपचारकरणं, उपचारकर्म n.
 (न), उपस्थित्य, परिचरणं, परिचर्यता, परिचर्या, अनुगमनं, उपस्थानं.
 —(State of service) दास्यं, दासत्वं, सेवा, सेवकदशा, प्रेष्यत्वं, भृत्यत्वं,
 कैङ्कर्यं; 'he lives in our service,' अस्मात्सेवया जीवति. —(Waiting
 at table) परिचर्यणं, परिचर्यनं. —(Obedience or subjection
 to) आज्ञासेवनं, आज्ञासुवृत्तिः f., आज्ञाकरणं, अनुवृत्तिः f., अनुवर्तनं,
 वसता, सुखूषा-वर्णं, अनुदोषः, भक्तिः f., भजनं, उपासनं-ना, उपासा,
 चाराधनं-ना; 'the service of princes,' नृपसंजयः; 'diligent
 in service,' सुखूषावट-रा-रं. —(Benefit, advantage) उपकारः,
 उपकृतं, उपक्रिया, उपकृतिः f., सुकृतं, हितं, चर्यः, उपयोगः. —(Use)
 उपयोगः-गित्वं, प्रयोगः, प्रयोजनं, व्यवहारः. —(Employment, busi-
 ness) व्यापारः, कार्यं, कर्म n. (न), व्यवसायः, वृत्तिः f., प्रवृत्तिः f.,
 व्यवहारः, निवोगः; 'out of service,' निर्व्यापाट-रा-रं, निर्वृत्तिः
 -रिः-रि; 'military service,' सैन्यकर्म n. (न), सैनिकवृत्तिः f.
 —(Worship) पूजा, पूजोपचारः, उपचारः, उपस्थित्य, भक्तिः f.; 'pub-
 lic worship,' साधारणपूजा; 'course of rites,' अनुष्ठानं, see
 Rite; 'conductor of a service,' अनुष्ठाना m. —(Set of dishes
 served up at once) दावति भोजनपात्राणि युग्मय् परिचर्यन्ते, भोज-
 नपात्रसङ्गः, भोजनपात्रगणः, भोजनपात्राणां.

SERVICEABLE, a. (Useful) उपयोगी -गिनी -गि (न्), उपयोग्य -ज्ञा -ज्ञः.
उपकारकः -का -कः, उपकारी &c., उपकारकारी -रिणी &c., होपकारः
-रा -रः, प्रयोगी &c., प्रयोक्तृ -ज्या -ज्यः, प्रायोक्तृ &c., व्यवहार्यः -य्या
-य्यः—(Fit for duty) कार्यक्षमः -मा -मः, कार्यक्षमः &c., कार्यक्षम्य
-ज्ञा -ज्ञः, कार्यक्षम्यः -या -यः.

STANDARDNESS, s. उपयोगिता, उपयुक्तता, उपयोगः, सोपानरता-ता.
STANDARDLY, adv. उपयुक्तं, उपयोगेन, सोपानेन, सोपानार्.

SERVILE.—(Pertaining to servants or slaves) दास्यवर्गकी-दासी
-दासि (न), दास्यवर्गकी &c., दासेयः-की-नें, दासेयः-की-नें, सेवकः-

आ-भं, सेवाकर्मणी &c., स्त्री-इ, चक्रवर्तकः-आ-भं, नेह-
 शिव-आ-भं, दास्य in comp., 'servile-work' दास्यकर्म n.—
 (Cringing) चक्रिवाक्यकारी &c., चक्रिवातुकारी &c., चक्रिवाही &c.,
 चक्रिवाहककारी &c., चक्रवर्तकः-आ-भं, चक्रवर्ती &c.

SERVILELY, adv. बहिःलाहण्ये, अर्थात्, प्रत्युद्गतेन,

SERVILITY, SERVILENESS, obsequiousness) अतिहाहनं,
अत्यनुकूलता, अत्यनुकूल्य, अतिवाचनकाः अतिविनयनं, अतिप्रदुकाः,
अत्यमोयः, अत्यमोयः, अत्यमोयः f.—(Slavery), see SERVITUDE.

SERVITOR, s. सेवक; see **SERVANT.**

SERVITUDE. *s.* दास्यं, दास्यत्वम्, सेवा, सेवकदशा, सेवकभावः, दासभावः, दास्ययोगः, भूदास्यं, प्रेक्षा, परप्रोक्त्यं, कैदस्थि, पराधीनता, जगन्नाधीनता, परवशता, परवश, प्रवृत्तिः *f.*

SESAME, SESAMUM, &c. (The plant or seed) तिलः, तारकः, सुषम्नः.
दक्राढकः, पूतपान्नं, हीन्यपान्नं; 'its blossom,' बरकपुष्पं; 'barren
sesamum, bearing no blossom, &c.,' तिलपिक्कः, तिलपेनः;
'sown with sesamum, as a field, &c.,' तिल्यः-त्या-त्यं, तैलीनः-
नी-नं; 'oil of sesamum,' तिलतैलं, तिलारवः, तिलमेहः, तैलः;
'ground sesamum,' तिलबूथं, तिलकलं, तिलकटाः; 'sediment
after the oil is expressed,' तिलकिङ्कः; 'burnt offering of
sesamum,' तिलहोमः; 'sesamum made up in the shape of
a cow,' तिलवेनुः f.; 'sesamum seeds with water,' तिलोदकः;
'with milk and rice,' तिलोदनं; 'made of sesamum,' तिल-
नयः-यो-यं.

ŚEṢHA, s. (King of the serpents), *see* SNAKE.

SESSION, s. (Sitting) उपवेशः—(Of a court or assembly)
सभा.—(Time or term during which an assembly sits or
transacts business) सभा, सभाकालः, सभाकार्यकालः, कार्यनि-
र्वाहकालः.

To SET, v. a. (Place, put, lay) षा (c. 3. दधाति, षाहु), निषा, षाषा।
 स्वा in caus. (स्वापयति - यितुं), न्यत् (c. 4. -न्यस्यति - यितुं), च्वा in
 caus. (चमयति - यितुं), रुह in caus. (रोपयति - यितुं), आरुह, नि-
 विश् (c. 10. -नेजयति - यितुं), वृ (c. 1. धरति, वृत्), दा, वृ; 'one's
 foot,' पादं न्यत् or च्वा in caus., पादादीनां वृ.—(Fix) स्वा in caus.,
 प्रतिष्ठा, जपस्वा, रुह in caus., चम्प.—(Establish, settle) स्वा in
 caus., प्रतिष्ठा, जपस्वा, प्रकुप्य (c. 10. -अवस्यति - यितुं), परिक्वप.—
 (Fit, adjust, adapt) वृज् (c. 10. योजयति - यितुं), आनुज्, समाज्,
 समाधा, योयं - यदा वृ.—(Regulate) निषा, संविषा.—(Plant) रुह
 in caus., निरुह, रोपयं वृ, निखयं.—(Fix jewels, &c., in metal)
 प्रविषा, निषा, जप्, जुज्; 'is set,' प्रविषीयते.—(Inlay), see the
 word.—(Sharpen, whet) तिज् (c. 10. नेजयति - यितुं), निहो, निहि,
 ह्यु, लीक्यापीय, लीक्यापीय.—(Set a limb) पुरिषातिव न्यत् or
 संजुज्.—(Set about), see To BEGIN.—(Set against), see To
 OPPOSE.—(Set apart) पृषाज्, वज्, विविज्.—(Set aside) वि-
 निषा, see To RESPECT. ANKUL OMIZ.—(Set before) उपस्वा in
 caus., उपज्, आहु; 'as food,' जुज् in caus., परिचिज् in caus.,
 परिचिज् in caus.—(Set by), see To ENTER, REGARD, VALUE.
 —(Set down, lay down) जप्, जपस्व, निषा, वृत्ति जप् or वा.
 —(Set down in writing), see To ANNOUNCE, COMMIT TO WRIT-
 ING.—(Set down), see To DEBATE, SHAKK.—(Set fire) वजिज्,
 वृ see To BURN.—(Set forth) वजिज्, see To PUBLISH,
 SHOW, SPEAK, SINGING.—(Set forward) जप्, see To

ADVANCE, PROMOTE.—(Set free) मुक्तिं दा, मुक्, see To FREE.—(Set in order), see To DISPOSE, ARRANGE.—(Set at nought), see To DESPISE, CONTEMN.—(Set off, show to advantage) शोभां दा, अधिकाशोभां दा, शुभ in caus., प्रकाश in caus., see To EMBELLISH, ADORN.—(Set against) प्रतिगण, प्रतिगणनां कृ, समानमूल्यकं -कां दा, तुल्यमूल्यं -कां दा.—(Set off with fine words) उपविष्, see To EULOGIZE, RECOMMEND.—(Set on), see To INCITE, INSTIGATE.—(Set the mind or heart on) मनो नि-विष् or धा or समाधा or प्रविधा or युज्, मनो बन्ध्; 'he set his heart upon such an object as this,' एवंविधे अभिलाषे मनो बन्ध्.—(Set on foot) प्रवृत् in caus., चारम्, समारम्.—(Set over) अधिकृ, प्रकृ, नियुज्, विनियुज्, सविषुज्, अध्यात्वं कृ.—(Set to rights) सुख्यं -स्यां कृ, पुनः सुख्यं कृ, सुख्य (nom. सुख्ययति -यितुं), प्रतिसमाधा, अनुसन्धा; प्रतिसमाधानं कृ, see To CORRECT, REPAIR.—(Set to music) स्वरबद्धं -डां कृ.—(Set in motion) संचर् in caus., संचल् in caus.—(Set the teeth on edge) दन्तहर्षं कृ or जन्.—(Set a trap) पाशं युज् (c. 10. योजयति -यितुं), जालं विस्तृ.—(Set sail) नाव or नौकां चल (c. 10. चालयति -यितुं), समुद्रयाणार्थं तीराद् अपगम्, नौकायां तीराद् अपया or अपसृ.—(Set up) स्या in caus., प्रतिष्ठा, संस्था, अवस्था, उत्था, see To ERECT, ESTABLISH.

To SET, v. n. (Go down, as a heavenly body) अस्तम् इ (c. 2. इति -तुं), अस्तं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अस्तम् or अस्ताचलम् अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), निर्वाणम् इ or गम्, अस्तमयनं कृ, अस्तावलक्षनं कृ, निष्ठुष् (c. 1. -ज्ञोचति -चितुं), अभिनिष्ठुष्; 'western mountain behind which the heavenly bodies set,' अस्तः, अस्ताचलः, अस्तगिरिः m., see MOUNTAIN.—(Be fixed hard, congeal) घनीभू, दृढीभू, बन्ध् in pass. (बध्यते), संहन् in pass. (-हन्ते), संहतीभू.—(Flow in a fixed direction) एकदिशं or एकदिशि गम् or सु or द्रु.—(Set forward) अग्रे गम्, पुरो गम्, प्रगम्, प्रया.—(Set in) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), पर्युपस्था, see To BEGIN, v. n.—(Set off) याधां कृ, प्रस्थानं कृ, प्रक्रम्, प्रचल्, चल्. यात्राम् चारम्.—(Set out) प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), विप्रस्था, सम्प्रस्था, प्रविप्रस्था, प्रया (c. 2. -याति -तुं), या, प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), चल् (c. 1. चलति -लितुं), व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं), प्रस्थानं कृ, प्रयाणं कृ; 'he set out for Kashmir,' काश्मीरे or काश्मीरे प्रति चलितः or प्रस्थितः.—(Set to) यत्नेन कृ, यत्नतः कृ, मनो निविष् in caus. or युज्.—(Set up, begin business) वृत्तिम् चारम्, वृत्त्यारम्भं कृ, पणायाम् चारम्.—(Set up for), see To PRETEND.—(Set upon), see To ASSAULT, ATTACK.

SET, s. (Number of things of the same kind) गणः, समूहः, वर्गः, संघः, श्रेणी, पैकः f.; 'a set of dishes,' भोजनपात्रसमूहः; 'a set of numbers,' संख्याश्रेणी.—(Number of persons) जनसमूहः, पैकः f., गणः, वर्गः.

SET, p. p. (Placed, put) स्थापितः -ता -तं, अर्पितः &c., न्यस्तः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः &c., रोपितः -ता -तं, निवेशितः &c., आहितः &c., निहितः &c., see PLACED.—(Inlaid, studded) संचितः -ता -तं, अनुविद्धः -डा -डं, प्रविहितः -ता -तं, प्रतिबद्धः &c., कुरितः -ता -तं, पिबद्धः -डा -डं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, जडितः &c., पर्युप्तः -ता -तं, प्रत्युप्तः &c., करञ्जितः &c.; 'with gems,' मणिसंचितः -ता -तं, रत्नसंचितः &c.; 'with pearls,' मौक्तिकसंचितः &c.; 'is set,' प्रविधीयते.—(Gone down, as the sun, a planet, &c.) अस्तः -स्ता -स्तं,

अस्तमितः &c., अस्तगतः &c., अस्तङ्गतः &c., निर्वाणः -या -शं.—(Set apart) पृथक्कृतः -ता -तं, उद्धृतः &c.—(Set aside) निराकृतः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं.—(Intent on) आसक्तः -क्ता -क्ते, निष्ठः -डा -डं, निष्ठितः -ता -तं, निविष्टः -डा -डं, अभिनिविष्टः &c., आहितः -ता -तं, आयुक्तः -क्ता -क्ते.—(Set on foot) प्रवर्जितः -ता -तं, प्रवृत्तः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, चारम् -आ -अं, समारम्भः &c.—(Set forth) अभिहितः -ता -तं, विहितः &c., पुरस्कृतः &c.—(Set in order) विन्यस्तः -स्ता -स्तं, विहितः &c., व्यवस्थापितः &c., परिचितः &c.—(Set off, adorned) शोभितः -ता -तं, प्रकाशितः &c.—(Set to rights) सुस्थीकृतः -ता -तं, प्रतिसमाहितः &c.—(Set to music) स्वरबद्धः -डा -डं.—(Set in motion) संचारितः -ता -तं, संचालितः &c.—(Set over) अधिकृतः -ता -तं, नियुक्तः -क्ता -क्ते, विनियुक्तः &c., व्यापृतः -ता -तं.—(Set up) स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः &c., see ESTABLISHED.—(Regular, prescribed, uniform) नियमितः -ता -तं, नियतः &c., एकरूपः -पा -पं, समरूपः &c., निश्चितः &c., नित्यः -त्या -त्यं.—(Fixed in opinion) दृढनिश्चयः -या -यं, स्थिरनिश्चयः &c.

SETACEOUS, a. शूकयुक्तः -क्ता -क्ते, बहुशूकः -का -के. See BRISTLY.

SET-DOWN, s. अभिमानखण्डनं, दर्पखण्डनं, अपकर्षणं, वाग्दण्डः.

SET-OFF, s. सममूल्यकवस्तु n., निस्तारः, परिपक्वः, तुल्यवस्तु n.

SETON, s. सूचिद्वारा ज्वगन्निवेशितं सूत्रं or अस्मान्निवेशितं सूत्रं.

SETOUS, SETOUS, a. शूकविशिष्टः -डा -डं, शूकमयः -यो -यं. See BRISTLY.

SETTER, s. (Dog) वनपक्षिनिर्देशको मृगयाकुक्कुरः, वनपक्षिनिर्देशने शिक्षितो मृगयाद्या m.—(Of precious stones, &c.) योजयिता m. (तुं).

SETTING, s. (Placing) स्थापनं -ना, अर्पणं, रोपणं, चारोपः पणः, आधानं, निधानं.—(Of the heavenly bodies) अस्तं, अस्तमयनं, अस्तमयः, अस्तगमनं, अस्तङ्गमनं, अस्तावलक्षनं, अवरोपणं.

To SETTLE, v. a. (FIX, settle) स्थापयति -यितुं, प्रतिष्ठा, संस्था, अवस्था, विधा (c. 1. -विधायति -यितुं), प्रतिनिधा, रुद्ध in caus., आरुद्ध, निरुद्ध.—(Establish in life) प्रतिष्ठा in caus., प्रतिष्ठितं -तां कृ, प्रतिष्ठां कृ.—(Determine, decide) निर्णय (c. 1. -ययति -येतुं), निश्चि (c. 2. -चिन्तयति -येतुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सिद्धीकृ, निष्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), निष्पष्टि कृ, निर्णय कृ, निश्चयं कृ, परिकृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), व्ययमो (c. 4. -स्यति -सातुं), व्यवस्था in caus., इन्दु (c. 10. -धारयति -यितुं), अवधृ, सम्प्रधृ, तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), निर्धारणं कृ, अवधारणं कृ, सम्प्रधारणं कृ, तीरणं कृ.—(Settle an affair) कार्यनिर्णयं कृ, कार्यनिष्पष्टि कृ.—(Compose, quiet) स्थिरीकृ, स्वस्थं -स्यां कृ, शम् in caus.—(Settle a difference or dispute) सन्धा, समाधा, सन्धानं कृ, सन्धि कृ, शम् in caus., प्रशम्.—(Adjust, arrange) विधा, संविधा, सन्धा, समाधा, रच्, विरच्, विन्यस्.—(Settle a debt, &c.) क्षुणं शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं) or साप्, क्षुणसिद्धिं कृ, क्षुणशोधनं कृ, see To LIQUIDATE.—(Cause to sink to the bottom) अथो गम् in caus. (गमयति -यितुं), अथः पत् in caus. (पातयति -यितुं), अवसद् in caus.—(Colonize) वस् in caus., अधिवस्.

To SETTLE, v. n. (Fall to the bottom) अथो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अधः पत् (c. 1. पतति -तितुं), तले or तलं पत्.—(Sink) सद् (c. 1. सीदति, सन्तुं), निषद्, अवसद्.—(Deposit a sediment) मलम् अधः पत् in caus., मलाधःपातनं कृ.—(Become fixed) अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रतिष्ठा in caus. pass. (-वध्यते), प्रतिष्ठितः -ता -तं भू, स्थिरीभू.—(Settle in life, marry) प्रतिष्ठितः -ता -तं भू, प्रतिष्ठां

प्राप्, विवाहं कृ.—(Become calm, still) शम् (c. 4. शान्त्यति, शान्ति),
विचम्, प्रसद्.—(Become compact) संहतीम्, घनीम्.

SETTLED, *p. p.* (Fixed, established) स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः
&c., प्रतिष्ठितः &c., संस्थापितः &c., रोपितः &c.—(Settled in life,
married) प्रतिष्ठितः -ता -तं.—(Determined, decided) निर्णीतः
-ता -तं, निश्चितः &c., सिद्धः -द्धा -द्धं, निष्पन्नः -न्ना -न्नं, नियतः -ता
-तं, नियमितः &c., व्यवस्थापितः &c., परिकल्पितः &c., व्यवसितः &c.,
साधितः &c., तीरितः &c., निर्धारितः &c.—(As a debt) सिद्धः -द्धा
-द्धं, शोधितः -ता -तं, see LIQUIDATED.—(Adjusted, arranged)
विहितः -ता -तं, समाहितः &c.—(Composed) शान्तः &c., स्थिरी-
कृतः &c.

SETTLEMENT, SETTLING, *s.* (Act of fixing) स्थापनं -ना, प्रतिष्ठापनं,
व्यवस्थापनं, प्रतिष्ठा, रोपणं.—(Settlement in life) प्रतिष्ठा, प्रति-
ष्ठितः *f.*, विवाहः.—(Marriage settlement) शुल्कः -ल्कं, स्त्रीधनं,
स्त्रीवृत्तिः *f.*—(Determining, deciding) निर्णयः -यनं, निश्चयः,
निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*, निर्धारणं -णा, अवधारणं, तीरणं; 'of affairs,'
कार्यनिर्णयः.—(Of a debt) सिद्धिः *f.*, चुणसिद्धिः *f.*, शुद्धिः *f.*, शोधनं,
चुणशुद्धिः *f.*, चुणशोधनं, see LIQUIDATION.—(Adjustment, as of
differences, &c.) समाधानं, सन्धानं, समाधिः *m.*, सन्धिः *m.*, सन्धि-
करणं, सन्धानकरणं, धैर्यमनं.—(Colonization) देशान्तराधिवासनं.
—(Place colonized, colony) अधिवासितदेशः, प्रदेशः, देशस्तम्बा,
राज्यशाखा.

SETTLER, *s.* अधिवासी *m.* (नं), प्रदेशाधिवासी *m.*, देशशाखास्थः.

SEVEN, *a.* सप्त *m. f. n. pl.* (नं), सप्तसंख्यकः -का -कं, सप्तकः -का -की
-कं; 'aggregate of seven,' सप्तकं.

SEVEN-FOLD, *a.* सप्तगुणः -शा -शं, सप्तविधः -धा -धं, सप्तगुणितः &c.

SEVEN-FOLD, *adv.* सप्ता, सप्तविधेन, सप्तगुणितं.

SEVENTEEN, *a.* सप्तदश *m. f. n. pl.* (नं), सप्तदशसंख्यकः -का -कं.

SEVENTEENTH, *a.* सप्तदशः -शी -शं.

SEVENTH, *a.* सप्तमः -मी -मं, साप्तमिकः -की -कं.

SEVENTHLY, *adv.* सप्तमत्, सप्तमस्, सप्तमस्याने, सप्तमपदे.

SEVENTIETH, *a.* सप्ततः -ती -तं, सप्ततितमः -मी -मं.

SEVENTY, *s.* सप्ततिः *f. sing.*, सप्ततिसंख्यकः -का -कं; 'they reigned
seventy years,' सप्ततिम् अष्टान् राज्यं चक्रुः; 'with seventy
arrows,' सप्तत्या शरैः; 'seventy-one,' एकसप्ततिः *f. sing.*;
'seventy-two,' द्वासप्ततिः *f.*; 'seventy-three,' त्रयःसप्ततिः;
'seventy-four,' चतुःसप्ततिः *f.*; 'seventy-five,' पञ्चसप्ततिः *f.*;
'seventy-six,' षट्सप्ततिः *f.*; 'seventy-seven,' सप्तसप्ततिः *f.*;
'seventy-eight,' अष्टासप्ततिः *f.*; 'seventy-nine,' नवसप्ततिः *f.*
or अनाशीतिः *f.* or एकानाशीतिः *f.*

To SEVER, *v. a.* (Part, disjoin) विभृज्, विच्छिद्य् in caus., भिद्,
विभिद्, छिद्, विछिद्, अपच्छिद्, पृथक्, विभृज्.

SEVERAL, *a.* (Consisting of a number, many) बहुः -हुः -ही -हु,
अनेकः -का -कं, कतिपय in comp., कतिचित् in comp., see MANY,
NUMEROUS, FEW.—(Separate, distinct) भिन्नः -न्ना -न्नं, व्यक्तः -क्ता
-क्तं, पल्लः -ल्ला -ल्लं, पृथगात्मकः -का -कं, पृथग्व्यक्तिकः &c., अद्यापकः
&c., असाधारणः -शा -शी -शं, प्रत्येकः -का -कं.—(Peculiar) स
in comp., आत्म in comp., प्रातिस्विकः -की -कं.—(Respective)
स्व repeated, इतरेतरः -रा -रं, see RESPECTIVE.

SEVERALLY, *adv.* पृथक्, पृथक् पृथक्, प्रत्येकं, अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः,
यथाक्रमं, अवयवशः, व्यक्तिशः, व्यक्तिशः, प्रति or अनु prefixed.

SEVERALTY, *s.* पृथक्, पार्थक्यं, व्यक्तिता, व्यस्तता, व्यासः, भिन्नता.

SEVERANCE, *s.* वियोगः, विच्छेदः, विप्रयोगः, विभेदः, पृथक्करणं.

SEVERE, *a.* (Said of persons) निष्ठुरः -रा -रं, कठोरः -रा -रं, उग्रः
-या -यं, उग्रदहः -द्धा -द्धं, उग्रशासनः -ना -नं, तीक्ष्णदहः &c.,
तीव्रदहः &c., दहनशीलः -लः, दहबुद्धिः -द्धिः -द्धि, भैरवशासनः
&c., तीव्रशक्तिः -क्तिः -क्ति, प्रसरः -रा -रं, कठिनः -ना -नं, क्रूरः -रा
-रं, परुषः -पा -पं, कटुः -दुः -दु, उग्रतदहः -द्धा -द्धं, उग्रतपाहुः -हुः
-हु, see RIGOROUS.—(Said of things) तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः
-त्रा -त्रं, उग्रः -या -यं, रौद्रः -द्री -द्री, प्रसरः -रा -रं, दुःसहः -हा -हं,
दुःसह्यः -सा -सं, कष्टसह्यः &c.—(Intense, excessive) अत्यन्तः
-न्ता -न्तं, अतिशय in comp., अतिशायनः -ना -नं, भृशः -शा -शं,
अति prefixed; 'severe pain,' तीव्रवेदना; 'penance,' उग्रतपस् *n.*
SEVERED, *p. p.* विभृजः -क्ता -क्तं, विप्रभृजः &c., विच्छिद्यः -हा -धं, विभिन्नः
-न्ना -न्नं, विच्छिन्नः &c., अवच्छिन्नः &c., छिन्नः &c., प्रभिन्नः &c.,
विगतः -ता -तं.

SEVERELY, *adv.* निष्ठुरं, नैष्ठुर्येण, कठोरं, उग्रं, तीक्ष्णं, तीव्रं.

SEVERITY, *s.* (Said of persons) नैष्ठुर्यं, निष्ठुरता, कठोरता, उग्रता,
उग्रदहता, तीक्ष्णदहता, कठिनता, काठिन्यं, क्रूरता, परुषता, पारुष्यं,
कटुता, दौरात्म्यं, निकृतिः *f.*, तेजस् *n.*, see RIGOR.—(Said of
things) उग्रता, तीक्ष्णता -त्वं, तीव्रता, रौद्रता, प्रसरता, दुःसहता,
दुःसह्यता.—(Excessive punishment) अतिदहः -द्धनं, दहननाधिक्यं.

To SEW, *v. a.* सिक् (c. 4. सीयति, सेवितुं), निषिक्, परिषिक्, विषिक्,
सीवनं कृ, सेवनं कृ, स्यूतिं कृ, वे, प्रवे.

SEWED, SEWN, *p. p.* स्यूतः -ता -तं, निष्यूतः &c., व्यूतः &c., व्यूतः -ता
-तं, उतः &c., प्रोतः &c., पुटितः -ता -तं.

SEWER, *s.* कर्दमाटकः, सङ्करः, नाली, प्रणाली, प्रणालः, मलनिर्गमः,
मलवाहिनी, मलमार्गः, मलपथः. See DRAIN; 'village sewer,'
ग्रामसङ्करः.

SEWING, *s.* सीवनं, सेवनं, स्यूतिः *f.*, व्यूतिः *f.*, व्युतिः *f.*, निष्यूतिः.

SEX, *s.* (Distinction between male and female) स्त्रीपुरुषभेदः,
स्त्रीपुरुषव्यक्तिभेदः, स्त्रीपुरुषलिङ्गं, लिङ्गभेदः.—(Gender) लिङ्गं,
जातिः *f.*; 'male sex,' पुरुषजातिः *f.*, पुंजातिः *f.*, पुलिङ्गं, नरजातिः *f.*;
'female sex,' स्त्रीजातिः *f.*, स्त्रीलिङ्गं; 'separation of the
sexes,' स्त्रीपुरुषविभागः, द्वन्द्वभेदः.

SEXAGENARIAN, SEXAGENARY, *a.* पट्टिकः -का -कं, पट्टिकवयस्कः -स्का -स्तं.

SEXANGULAR, *a.* षट्कोणः -शा -शं, षडः -सा -सं, षड्भुजः &c.

SEXENNIAL, *a.* षडब्दिकः -का -कं, षड्वर्षिकः &c., षड्वर्षीयः -शा -शं.

SEXTANT, *s.* (Sixth part of a circle) वृत्तषडंशः, वृत्तषडभागः.

SEXTON, *s.* शवगर्हसनकः, शवकुसकारकः, शमशानाध्यक्षः, मृतपाः.

SEXUAL, *a.* स्त्रीपुरुषधर्मसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), स्त्रीपुरुषभेदसम्बन्धी
&c., स्त्रीपुरुषभेदविषयकः -का -कं, स्त्रीपुरुषविशेषणः -शा -शं, स्त्रीपु-
रुषत्वसम्बन्धी &c., नैपुनसम्बन्धी &c., लिङ्गसम्बन्धी &c.; 'sexual
intercourse,' नैपुनं, निपुनं, रतिः *f.*, सुरतं, अङ्गसङ्गः, अवयवः,
सम्भोगः, सङ्गः, रतिक्रिया, स्त्रीपुरुषसङ्गः, see COPULATION.

SHABBLI, *adv.* (Raggedly) लाटवलेख, कर्पटवल्लीः, जञ्जीरवल्लीः,
कर्पटिकवत्.—(Meanly) कुसितं, कृपणं, सकार्षणं, तुच्छं.

SHABBINESS, *s.* (Raggedness) लाटा, जञ्जीरता, जीर्णता, सूक्ष्माणि.
—(Meanness) कृपणता, कार्ष्ण्यं, कुसितत्वं, तुच्छता, अनुदारता.

SHABBY, *a.* (As clothes, &c.) लाटः -टा -टं, जञ्जीरः -रा -रं, जञ्जीरीकः,
-का -कं, जीर्णः -शी -शं, सूक्ष्मदृढः -द्वा -द्वं, पाश in comp.; as
'a shabby umbrella,' छत्रपाशः.—(Mean) कृपणः -शा -शं.

कुसितः -ता -तं, तुल्यः -त्वा -त्वं, जघन्यः -न्या -न्यं, कदर्यः -र्या -र्यं, अपकृष्टः &c., अनुदारः &c.

To SHACKLE, v. a. निगडेन बन्ध्. See To FETTER, HAMPER.

SHACKLE, s. निगडः, बन्धनं, शृङ्खला, पाशः, संरोधः. See FETTER.

SHACKLED, p. p. निगडितः -ता -तं, शृङ्खलितः &c., संरुद्धः -द्वा -द्वं.

SHAD, s. (Sort of fish) पाठीनः, मधु, शृङ्खली f., सहस्रदंष्ट्रः.

SHADDOCK, s. (Citrus decumana, a fruit) गिरिजा.

SHADE, s. (Obscurity caused by interruption of light) छाया, अनातपः, आतपभावः, अनेजस् n., सूर्यप्रकाशाभावः, अप्रकाशः, श्यामा.—(Obscurity) अन्यकारः, तिमिरं, तमस् n., अप्रकाशत्वं.—(Screen) अवध, अवधानं, वितानं, तिरस्करिणी, see SCREEN; 'for a lamp,' अश्विनकं.—(Degree, gradation) चंशः, भागः, क्रमः.—(Minute difference) अत्यल्पानरं, स्वल्पानरं, अत्यल्पमात्रं, अत्यल्पं.—(Ghost) अपञ्चाया, प्रेतः.

To SHADE, v. a. (Shelter from light and heat) आतपं निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं) or वृ, सूर्यतेजो निवृ, उष्णं निवृ, आतपवारणं कृ, उष्णनिवारणं कृ, उष्णप्रतिबन्धं कृ, छायां कृ.—(Overspread, cover) ऋद् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रच्छद्, आच्छद्, अवतन्, वितन्, वितानीकृ.

SHADED, p. p. छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः &c., वितानीकृतः -ता -तं.

SHADINESS, s. छायायुक्ता, सहायत्वं, छायाबाहुल्यं, आतपराहित्यं.

SHADOW, s. (Shade representing the form of the body which intercepts the light) छाया, प्रतिछाया, प्रतिविम्बः; 'middle or mean shadow,' मध्यच्छाया.—(Reflection, image reflected) प्रतिविम्बः, प्रतिछाया, छायात्मा m. (न), छाया, प्रतिभासः, प्रतिमूर्तिः f., प्रतिरूपं, प्रतिमा; 'shadow of the moon,' प्रतिमेन्दुः m.; 'relation of a shadow with its substance,' विद्यप्रतिविम्बभावः; 'casting a shadow,' छायाकरः -रा -री -रं.—(Obscurity), see SHADE.—(Shelter) आश्रयः, शरणं, संश्रयः.—(Faint resemblance) आभासः, पादुरूपं, ईषत्प्रदृशरूपं.

To SHADOW, v. a. (Overspread, &c.), see To SHADE.—(Represent faintly) आभासं दृश् in caus., छायाभासं प्रदृश्, ईषत्प्रदृशरूपं प्रदृश्, छायाप्रदर्शनं कृ, प्रतिछायां कृ, विद्य (nom. विद्ययति -यितुं), प्रतिविम्बं.

SHADOWED, p. p. विद्यितः -ता -तं, प्रतिविद्यितः &c., विद्यागतः &c.

SHADOWLESS, a. छायाहीनः -ना -नं, अपञ्चायः -या -यं, छायारहितः -ता -तं.

SHADOWY, a. (Not bright) मन्दच्छायः -या -यं, मूलकान्तिः -न्तिः -न्ति, मूलतेजस्कः -क्ता -क्तं, मन्दतेजस्कः &c., मूलप्रभः -भा -भं, see DIM.—(Unsubstantial) छायाकृतः -पा -पं, छायात्मकः -का -कं, छायाकारः -रा -रं, छायाकृतिः -न्तिः -न्ति, अपास्तविकः -की -कं.

SHADY, a. (Abounding with shade, having shade) सञ्चायः -या -यं, छायायमः -यी -यं, छायाबहुलः -ला -लं, छायायुक्तः -क्ता -क्तं, छायावृतः -ता -तं, छायाच्छादितः &c., छायाच्छदः -चा -चं.—(Sheltered from the heat) आतपराहितः -ता -तं, आतपशून्यः -न्या -न्यं, आतपहीनः -ना -नं, निरातपः -पा -पं.

SHAFT, s. (Arrow) शरः, बाणः, काक्षः -खं; 'shaft of an arrow,' शरकाक्षः.—(Pole of a carriage) धूः f. (धुर), पुरा, कूवरः; 'of a plough,' ईषा, ईशा, हलदक्षः, see POLE.—(Handle) दक्षः.—(Of a mine) खनिगर्भः, खनिकूपः, खनिकुखं, कूपः, अवटः.—(Of a column) शङ्खः m.

SHAG, s. (Rough hair) विषमलोम n. (न), स्पृललोम n., दृढलोम.—(Kind of bird) मत्स्यवेधनी, मधुः m.

SHAGGINESS, s. विषमलोमत्वं, लोमप्राचुर्यं, लोमशालं, प्रचुरलोमत्वं.

SHAGGY, a. विषमलोम -ना -न (न), दृढलोम &c., स्पृललोम &c., प्रचुरलोम &c., अपरिष्कृतलोम &c., लोमशः -शा -शं, रोमशः &c.

To SHAKE, v. a. क्षुभ् (c. 10. क्षोभयति -यितुं), विक्षुभ्, व्याधुभ्, संचल् (c. 10. -चालयति -यितुं), विचल्, चल्, कम्प् (c. 10. कम्पयति -यितुं), प्रकम्प्, प्रतिकम्प्, धू (c. 5. धूनोति, धुनोति, c. 9. धुनाति, धयितुं, धोतुं), आपू, हल् (c. 10. हलयति, हालयति -यितुं), आस्फल् (c. 10. -स्फालयति -यितुं), आन्दोलनं कृ; 'he shakes his head,' तिर्य्यङ् मूर्धानं चालयति.—(One's confidence) शङ्कान्वितं -तां कृ, विश्वासनूनतां कृ or जन्.—(Shake off) अवधू, निधू, विधू, उद्धू, अपास्, निरस्, निराकृ, मुच.—(Shake hands) परस्परं पाणिं ग्रह्, अन्योन्यं हस्तं or हस्ती स्पृश् (c. 6. स्पृशति, स्पर्शुं); 'they shake hands,' अन्योन्यं हस्ती स्पृशतः.

To SHAKE, v. n. क्षुभ् (c. 4. क्षुभति, क्षोभितुं), प्रक्षुभ्, संक्षुभ्, कम्प् (c. 1. कम्पते -म्पितुं), विकम्प्, प्रकम्प्, अभिकम्प्, संकम्प्, वेप् (c. 1. वेपते -यितुं), प्रवेप्, हल् (c. 1. हलति -लितुं), विहल्, ग्रहल्, स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), चल् (c. 1. चलति -लितुं), विचल्, वेज् (c. 1. वेजति -जितुं), रज् (c. 1. रजते -जितुं), दोल (nom. दोलायते), क्षाय् (c. 1. क्षायते -यितुं), आन्दोलितः -ता -तं भू.

SHAKE, s. क्षोभः, विक्षोभः, संक्षोभः, कम्पः, विकम्पः. See SHAKING.

SHAKEN, p. p. द्युमः -आ -अं, विक्षुमः &c., संक्षुमः &c., व्याधुमः &c., क्षोभितः -ता -तं, द्युभितः &c., धृतः -ता -तं, आपृतः &c., धूनः -ना -नं, आपृतः &c., विधुनितः -ता -तं, चलितः &c., प्रचलितः &c., कम्पितः &c., आकम्पितः &c., वेजितः &c., प्रेजितः &c., आम्पलितः -ता -तं, आन्दोलितः -ता -तं, स्फुरितः &c., क्षायितः &c., लाडितः &c.; 'by the wind,' अनिलधृतः -ता -तं, अनिलक्षुमः -आ -अं, अनिलोद्धतः -ता -तं, पयनाहतः &c., वायुना धूयमानः -ना नं or विधूयमानः &c.—(Shaken off) निधृतः -ता -तं उद्धृतः &c., विधृतः &c., विधुतः &c., निरस्तः -स्ता -स्तं; 'one who has shaken off his sins,' उद्धृतपापः -पा -पं, मुक्तापापः &c., पापमक्ता -क्ता -क्तं; 'having shaken off,' अपाम्य, विधूय.

SHAKING, s. क्षोभः -भयं, विक्षोभः, संक्षोभः, कम्पः -म्पनं, विकम्पः, वेपनं, चलनं, विचलनं, आम्पलनं, आन्दोलनं, वेजनं, वेजितं, धूननं, विधूननं, धूनः f., विधुननं, विधुतिः f., विधृतिः, विधुयनं, रजनं, स्फुरणं.

SHAKING, part. (Moving about, trembling) चलनः -ना -नं, कम्पनः -ना -नं, सकम्पः -म्या -म्यं, वेपमानः -ना -नं, चलः -ला -लं, चचलः &c., लोलः &c., कम्पः -म्या -म्यं, तरलः -ला लं, दोलायमानः -ना -नं, चलाचलः &c., पारिप्रवः -वी -वं, परिप्रवः &c., क्षायिता -वी -तृ (तृ), रजिता &c.—(Causing to shake) क्षोभकः -का -कं, क्षोभकारी -रिणी &c., धुन्वन् -न्वती -न्वत् (तृ), विधुन्वन् &c., धुन्वानः -ना -नं, रजयन् &c., रजकः -का -कं.

SHAKY, a. अस्थिरः -रा -रं, खलितः -ता -तं, खलजतिः -तिः -ति.

SHALLOW, a. (Not deep, having little water) गाधः -धा -धं, उन्नानः -ना -नं, गाधजलः -ला -लं, उन्नानजलः &c., ईषजलः &c., अत्यजलः &c., अगम्भीरः -रा -रं, अगभीरः &c.; 'a shallow stream,' गाधसरित् f., अत्यसरित्, कुसरित्; 'to become shallow,' चुग्द् (c. 1. चुगति -यितुं), चुग्द्, चुद्, चुद्.—(Not intellectually deep) अत्यबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अत्यमतिः -तिः -ति, अत्यविद्यः -द्या -द्यं, अत्यज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, किञ्चिज्ज्ञः &c., अगम्भीरबुद्धिः &c.

SHALLOW, s. (A shoal) सैकतं, पुलिनं, गाधभूमिः f., उन्नानभूमिः.

SHALLOWNESS, s. गाधता, उन्नानता, अगम्भीरता, अगम्भीर्यं.

SHAM, *s.* छलं, छद्म *n.* (नं), कैतवं, व्याजः, अपदेशः, अपदेशः, कपटः -टं, उपधा, लक्ष्यं, कूटः -टं, निपं.

SHAM, *a.* झामिकः -की -कं, सव्याजः -जा -जं, छद्म or कूट or कपट or निष्ठा in comp., see PRETENDED; 'sham fight,' झोडाकलहः.

To SHAM, *v. a. or n.* छद्म कृ, कूट कृ, व्याजं कृ, कपटं कृ. See To PRETEND; 'one who shams sleep,' निष्ठाप्रसन्नः, प्रसुप्तलक्षणः.

SHAMBLES, *s.* शूना, मृता, शून्यविक्रयस्थानं, शून्यविक्रयस्थानं, शून्यस्थानं.

SHAMBLING, *a.* विषमः -मा -मं, विरूपः -पा -पं, स्थूलः -ला -लं.

SHAME, *s.* (Sensation of conscious guilt) लज्जा.—(Sense of shame, modesty) लज्जा, हीः *f.*, व्रीडा, त्रपा, मन्दाद्यं, हृषिया, हृषीया, ह्रीका, ह्रीका, see MODESTY; 'one who has cast off all shame,' तच्छलज्जः, निरस्तलज्जः.—(Reproach, disgrace) अपमानं, अप्रतिष्ठा, कलङ्कः.—(Cause of shame) लज्जाहेतुः *m.*, लज्जाकारणं, लज्जास्पन्दः.—(To feel shame), see To BLUSH, *v. n.*—(To put to shame) लज्ज् in caus., ही in caus., तज्ज् (c. 10. तज्जयति -यितुं); 'putting to shame,' तज्जेन, हेपयं, see To SHAME.—(Shame for shame!) धिक्, शानं.

To SHAME, *v. a.* (Make ashamed) लज्ज् (c. 10. लज्जयति -यितुं), ही in caus. (हेपयति -यितुं), तज्ज् (c. 10. तज्जयति -यितुं), लज्जितं -तां कृ, लज्जान्वितं -तां कृ, संलज्जं -ज्जां कृ.—(Disgrace) अपमानं कृ, कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), लज्जां कृ.—(Mock at) अवज्ञा, अवमन्, मुखरीकृ, लघुकृ.

SHAMED, *p. p.* हेपितः -ता -तं, तजितः &c., लज्जितः -ता -तं.

SHAMEFACED, *a.* लज्जावान् -वती -वत् (त्), लज्जाशीलः -ला -लं, हीमान् &c., त्रपितः -ता -तं, व्रीडितः &c. See BASHFUL, MODEST.

SHAMEFUL, *a.* लज्जाकरः -रा -री -रं, अपमानकरः &c., अकीर्तिकरः &c., कीर्तिनाशकः -का -कं, गर्वः -र्वा -र्वं, गर्हणीयः -या -यं.

SHAMELESS, *a.* (Destitute of shame) निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, अलज्जः &c., विलज्जः &c., लज्जाहीनः -ना -नं, निस्त्रयः -पा -पं, त्रपाहीनः -ना -नं, निरपत्रयः -पा -पं, अनपत्रयः &c., तच्छलज्जः &c., निरस्तत्रयः &c., त्रपानिरस्तः -स्ता -स्तं, लज्जोन्मत्तः -ता -तं, विघातः -ता -तं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Indicating want of shame) अलज्जामूचकः -का -कं, वैयात्यमूचकः &c.

SHAMELESSLY, *adv.* लज्जया विना, लज्जां विना, निर्लज्जं, सवैयायं.

SHAMELESSNESS, *s.* निर्लज्जता -त्वं, लज्जाहीनता, त्रपाहीनता, वैयायं.

SHAMMING, *s.* छद्मकरणं, छलनं -ना, व्याजकरणं. See SHAM, *s.*

To SHAMPOO, *v. a.* हस्ताभ्यां अङ्गानि संवाह् (c. 10. -वाहयति -यितुं, c. 1. -वाहति -हितुं) or मृद् (c. 9. मृद्नाति, मर्दिनुं, c. 10. मर्दयति -यितुं) or सम्पीड्, अङ्गसंवाहनं कृ.

SHAMPOOED, *p. p.* हस्ताभ्यां संवाहितः -ता -तं or मर्दितः -ता -तं.

SHAMPOOER, *s.* संवाहकः, अङ्गसंवाहकः, अङ्गमर्दकः.

SHAMPOOING, *s.* संवाहनं, अङ्गसंवाहनं, अङ्गमर्दनं, उस्तादनं, उद्बर्जनं.

SHANK, *s.* (Bone of the leg) जङ्घास्थि *n.*, पादास्थि *n.*, अधमास्थि *n.*—(The leg) शङ्का.—(The long part of any thing) दीर्घांशः, दीर्घभागः; 'having long shanks,' अर्धुजानुः -नुः -नु, अर्धुजः &c., दीर्घजङ्घः -ङ्गा -ङ्गं.

To SHAPE, *v. a.* रूपं (c. 10. रूपयति -यितुं), स्रक् -पां कृ, कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), आकारं कृ or दा, संस्कारं कृ, संस्कृ, रच्, विरच्, यद्-
APE, *s.* आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, विग्रहः, व्यवस्थानं, यपुस् *n.*, संहननं, कायः, शरीरं. See FIGURE.

SHAPE, *p. p.* रूपी -पिणी -पि (न्). साकारः -रा -रं, स्रूपः -पा -पं, 731

रूपवान् -वती -वत् (त्), आकार or आकृति or रूप in comp.

'moon-shaped,' चन्द्राकारः -रा -रं, चन्द्राकृतिः -तिः -ति, चन्द्ररूपः -पी -पं; 'well shaped,' सुरूपः -पी -पं, रूपवान् &c., सिंहसंहननः -ना -नं

SHAPELESS, *a.* अनाकारः -रा -रं, निराकारः -रा -रं, निराकृतिः -तिः -ति, अरूपी -पिणी -पि (न्), अरूपः -पी -पं, नीरूपः -पा -पं, रूपहीनः -ना -नं, आकारहीनः &c., अमूर्तिः -ती -ती, विरूपः &c., अरूपवान् &c.

SHAPELESSNESS, *s.* निराकारता, आकारहीनता, अरूपता, अमूर्तिः *f.*

SHAPELY, *a.* सुरूपः -पा -पी -पं, रूपवान् -वती &c., आकारशुद्धः -द्धा -द्धं

SHARD, *s.* मृत्तमयभाणशकलं, मृत्तमयपात्रखण्डः, काचखण्डः.

SHARE, *s.* (Part, portion) भागः, अंशः, विभागः, उद्धारः, वृत्तः -वृत्तकः, भाज्यं, भाजितं, अंशः; 'equal share,' समभागः; 'share by share,' अंशांशः.—(Of an estate) अक्षयभागः, अक्षयांशः, रिक्क-भागः, उद्धारः, औद्धारिकः.—(Of a plough) फालः, पोवं, फलं, जित्वा कुशी, कटकं.

To SHARE, *v. a.* (Distribute, divide) विभज् (c. 1. -भजति -भक्तुं) प्रविभज्, संविभज्, अंश् (c. 10. अंशयति -यितुं), वट् (c. 10. वटयति -यितुं), पृथक् पृथग् विभज्, अंशांशि दा or परिकृप्, see To DISTRIBUTE.—(Partake) अंशं or भागं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or भुज्, अन्येन सह भुज् (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्तुं) अन्येन सह भज्.

To SHARE, *v. n.* सहभागी -गिनी -गि (न्) भू, अंशी &c. भू, भागी &c. भू, अन्येन सह भोगं कृ or सहोपभोगं कृ, अंशं or भागं प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -प्राप्नुं) or लभ् (c. 1. लभते, लभुं), अंशं ग्रह् or सादा, सहभोगी &c. भू.

SHARE-HOLDER, *s.* अंशधारी *m.* (न्), भागधारी *m.*, विभागधारी *m.*, अंशभागी *m.*, अंशी *m.*, अंशयाही *m.* (न्).

SHARED, *p. p.* विभक्तः -क्ता -क्तं, संविभक्तः &c., प्रविभक्तः &c., अंशितः -ता -तं, परिकल्पितः &c., अन्येन सह भुक्तः -क्ता -क्तं or सहोपभुक्तः &c.

SHARER, *s.* भागी *m.* (न्), अंशी *m.*, अंशहारी *m.* See PARTAKER.

SHARK, *s.* ग्राहः, तनुः *m.*, तनुयः, तनुनागः, नक्रराजः, मकरः, दृढदंशकः, जलकिराटः, समुद्राहः *m.*, अवहाटः, हाङ्गरः.

SHARP, *a.* (Having a keen edge) तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीक्ष्णधारः -रा -रं, शितधारः &c., धाराधरः -रा -रं, शितः -ता -तं, निशितः &c., तीव्रः -त्रा -त्रं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, खरः -रा -रं, श्वातः -ता -तं, निशितः &c., प्रखरः -रा -रं, तेजोवान् -वती -वत् (त्), लविः -विः -वि; 'a sharp sword,' तीक्ष्णखड्गः, निशितनिखिंशः; 'sharp as a razor,' घुरधारभः -भा -भं.—(Having a sharp point) तीक्ष्णायः -या -यं, शितायः &c., तीक्ष्णशितः -स्ता -स्तं, श्वातशितः &c., सूक्ष्मः &c., तीक्ष्णः &c.—(Acute of mind, quick, ready) तीक्ष्णबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्म-बुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c., तीव्रबुद्धिः &c., विदग्धः -ग्धा -ग्धं, निपु-ण्यमतिः -तिः -ति, कुशलबुद्धिः &c., उत्पण्यमतिः &c., कुशाग्रयमतिः &c., कुशाग्रबुद्धिः &c., प्रखरबुद्धिः &c., निपुणः -णा -णं, पटुः -टुः -टु, चतुटः -रा -रं.—(Quick in perception) शीघ्रग्राही -हिणी &c., सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, सूक्ष्मग्राही &c., तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं; 'a sharp sight,' सूक्ष्मदृष्टिः *f.*, तीक्ष्णदृष्टिः *f.*—(Quick in action, smart) तीक्ष्णकर्मन् -कर्मन् -कर्मन् (न्), शीघ्रकर्मन् &c., आशुकारी &c., शीघ्रकारी &c., शिघ्रकारी &c.—(Witty) रसिकः -का -कं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं.—(Sour, acid) अम्लः -द्वा -द्धं, अम्लरसः -सा -सं, शुक्र-क्ता -क्तं, शोक्तिकः -की -कं, अम्लनुदः -दा -दं.—(Pungent) कटुः -टुः -टु, उग्रः -या -यं, रुचकः -का -कं, see PUNGENT.—(Severe, cutting)

तीक्ष्णः-क्ष्णः-क्ष्णः, तीव्रः-त्रा-त्रे, उग्रः-या-यं, कटुः-टु-टु, प्रखरः-रा-रं, खरः &c., अहनुदः-दा-दं, नर्मस्पृक् *m. f. n.* (ञ्), नर्मवेधी &c., नर्मभेदी-दिनी &c.; 'sharp language,' वाग्विः *f.*, वाग्विः *m.*, कटुवाक्, अहनुदवाक् *f.* (ञ्); 'sharp pain,' तीव्रवेदना, शूलः-लं.—(Piercing) वेधकः-का-क, &c.—(As sound) उदात्तः-ता-तं, कर्कशः-शा-शं.

SHARP, *s.* (Note) उदात्तः उदात्तखरः, उच्चखरः.

SHARP-EDGED, *a.* तीक्ष्णः-रा-रं, शिखरः &c., निशितधरः &c.

TO SHARPEN, *v. a.* तिज् (c. 10. तेजयति-यितुं), निजो (c. 4. जयति-जातुं), शो, निशि (c. 5. शिनोति-जेतुं), छु (c. 2. छीति. छयितुं), प्रखु, संखु, तीक्ष्णीकृ, तीक्ष्णधारीकृ, शिखरीकृ, तीक्ष्णायीकृ; 'the appetite,' हृष् in caus.—(Sharpen up) उत्तिज्.

SHARPENED, *p. p.* तेजितः-ता-तं, निशितः-ता-तं, शितः &c., ज्ञातः &c., निज्ञातः &c., विज्ञितः &c., छुतः &c.; 'as the appetite,' रुषितः &c.

SHARPER, *s.* कितवः, चञ्चकः, धूर्तः, कूटकः, प्रतारकः, कुहकः.

SHARPLY, *adv.* तीक्ष्णं, तीव्रं, सौक्ष्म्यं, तिग्मं, प्रखरं, अहनुदं, निपुणं.

SHARPNESS, *s.* (Keenness of edge) तीक्ष्णता, तैक्ष्ण्यं, भारतीक्ष्णता, तेजस् *n.*, तीव्रता, तिग्मता, तेज्यं.—(Of point) तीक्ष्णायता-त्वं, शितायता.—(Of mind) बुद्धितीक्ष्णता, बुद्धितैक्ष्ण्यं, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धि-सूक्ष्मता, विदग्धता, वैदग्ध्यं; निपुणता, नैपुण्यं, बुद्धिकौशल्यं, यदुता, पाटवं, चतुरता, चातुर्यं, मतिप्रकवैः.—(Sourness) चञ्चता, शुक्रता.—(Pungency) कटुता, प्रखरता, प्राख्यं, उग्रता, तीक्ष्णता.—(Severity) तीक्ष्णता, तैक्ष्ण्यं, तीव्रता, तिग्मता.—(Of sound) कर्कशता, कार्कश्यं, उदात्तत्वं.

SHARP-NOSED, *a.* खरयाः-याः-याः (स्), खरयसः-सा-सं, तीक्ष्णनासः &c.

SHARP-POINTED, *a.* तीक्ष्णायः-या-यं, शितायः &c., सूक्ष्मयः &c.

SHARP-SET, *a.* तीक्ष्णसुधाभ्ययः-या-यं, बुधुधाभ्ययः &c., तीक्ष्णसुधाभिः &c.

SHARP-SHOOTER, *s.* शीघ्रवेधी *m.*, लक्ष्यवेधी *m.* (ञ्), लक्ष्यवेधनकुशलः.

SHARP-SIGHTED, *a.* सूक्ष्मदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टिः, सूक्ष्मदृष्टी-दृष्टिनी-दृष्टिं (ञ्), तीक्ष्णदृष्टिः &c., तीव्रदृष्टिः &c., कार्कशदृष्टिः &c.

SHARP-WITTED, *a.* तीक्ष्णबुद्धिः-दृष्टिः-दृष्टिः, सूक्ष्मबुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c.

SHĀSTRA, SHĀSTER, *s.* A term applied to scientific or philosophical treatises and books of law. There are properly only six Shāstras, comprising the five philosophical systems (see SCHOOL), and the code of legal institutes; viz. 1. नीमाशाशास्त्रं or पूर्यनीमाशाशास्त्रं, 2. सांख्यशास्त्रं, 3. वेदान्तशास्त्रं, 4. ज्ञानशास्त्रं, including under it the वैशेषिकशास्त्रं, 5. योगशास्त्रं, 6. धर्मशास्त्रं. The last includes the celebrated code of Manu or मानवधर्मशास्त्रं. The term Shāstra is also applied to less important branches of literature, and when used in the singular number denotes the body of all that has been written on each subject; as, 'Treatises on rhetoric,' अलङ्कारशास्त्रं; 'poetical works,' काव्यशास्त्रं; 'Treatises on the mechanical arts,' शिल्पशास्त्रं.

TO SHATTER, *v. a.* (Break into many pieces) शतखण्डः कृ or भिद् or भञ्ज, सहस्रखण्डः कृ, बहुखण्डः कृ or भञ्ज, शतखण्डीकृ, शतखण्डीकृ, सहस्रखण्डीकृ, बहुखण्डीकृ, खण्डं खण्डं कृ, विखण्डीकृ, छेदविच्छेदं कृ, खण्डं, भृद्, निष्पिण्ड, परिभञ्ज, प्रभञ्ज, विद्, पूर्य.

TO SHATTER, *v. n.* शतखण्डो भू or भिद् in pass., शतखण्डीभू.

SHATTERED, *p. p.* शतखण्डो भिन्नः-भा-भं or भग्नः-गना-गने, शत-

खण्डीकृतः-ता-तं, सहस्रखण्डो भग्नः-गना-गने, विखण्डीकृतः-भा-भं. SHATTERING, *s.* परिभञ्जः, शतखण्डीकरणं, शतखण्डीकरणं, छेदविच्छेदः.

TO SHAVE, *v. a.* (With a razor) खीरं कृ, खुर (c. 6. खुरति, खोरितुं), खुर (c. 6. खुरति, खोरितुं) अखुर (c. 1. मुखति-खितुं, c. 10. मुखयति-यितुं), मुखनं कृ, चावप् (c. 10. चावयति-यितुं, c. 1. चयति-चतुं), परिवप्, वप्, वपनं कृ, वार्धं कृ, खुरेण or खुरेण छिद् (c. 7. छिनति. छेत्तुं) or लू (c. 9. लुनाति, लयितुं), भद्राकरणं कृ; 'to shave the head,' शिरोमुखनं कृ.—(Pare) तज् (c. 1. तजति-यितुं), तजयं कृ, तज्, छिद्, अवच्छिद्, अवकृत्, कूप.

SHAVED, SHAVEN, *p. p.* मुखितः-ता-तं, चापितः &c., परिचापितः &c., कृतखीरः-रा-रं, कृतवापनः-ना-नं, खुरितः-ता-तं, मुखः-खा-खं, कुनः-ना-नं; 'a number of shaved heads,' मुखनखण्डी.

SHAVELING, *s.* मुखितशिराः *m.* (स्), चापितशिराः *m.*, मुखितः, मुखः.

SHAVER, *s.* (One who shaves) मुखकः, मुखी *m.* (ञ्), खुरी *m.*, मुखनकृत् *m.*, खीरकारी *m.* (ञ्), वपनकृत्.—(Boy) नायकः.

SHAVING, *s.* (Act of cutting with a razor) खीरं, खीरकरणं, मुखनं, वपनं, वपः, वापः, परिवापः, वापनं, चावपनं.—(That which is pared off) तष्ट, विदलं, शकलं, खण्डः, छेदः, तनुछेदः, सूक्ष्मछेदः.

SHAWL, *s.* उत्तरीयं, प्रावरणं, प्राषाटः, स्कन्धावरणं, स्कन्धवस्त्रं.

SHE, *pron.* सा (तद्), एषा (एतद्), इयं (इद्), असौ (अदस्).

SHEAF, *s.* शस्यस्तवः, शस्यस्तवकः, शस्यगुच्छः-च्छकः, शस्यमुष्टिः-ष्टी *f.*, शस्यभारः, खण्डः, क्षपकः, ताडः.

TO SHEAR, *v. a.* लू (c. 9. लुनाति, लयितुं), कृत (c. 6. कृनाति, कर्तितुं), छिद् (c. 7. छिनति, छेत्तुं), चावप् (c. 10. चावयति-यितुं), परिवप्, वप्, मुख (c. 1. मुखति-खितुं, c. 10. मुखयति-यितुं), कूप, वपनं कृ खीरं कृ; 'sheep,' मेघलोम छिद् or अवच्छिद् or लू.

SHEARED, *p. p.* लूनः-ना-नं, छिन्नलोमा-ना-नं (ञ्), कूपलोमा &c.

SHEARER, *s.* छेदकः, छिद् in comp., लोमच्छिद्, लोमछेदकः, लवकः, लोमछेत्ता *m.* (ञ्); 'of sheep,' मेघलोमाछिद्.

SHEARING, *s.* छेदनं, लुनिः *f.*, लवनं, लवः, लुः *m.*, कर्षनं, कत्यनं, कृमिः *f.*, खीरं, वपनं, वापः, परिवापः, मुखनं; 'of wool,' लोमछेदनं, लोमकर्षनं, मेघलोमछेदः.

SHEARS, *s. pl.* कर्षनी, कर्षरी, कत्यनी, कृपाणी, खण्डधारा.

SHEAT-FISH, *s.* बोदालः, यदालः, सहस्रदंष्ट्रः, सहस्रदंष्ट्री *m.* (ञ्).

SHEATH, *s.* (Case, covering) कोषः, कौशः, पिधानं, तिरोधानं, आवेहनं, परिवेहनं, वेहनं, आवरणं, आव्यादनं, पुटः, पेथी.—(Of a sword) खड्गकोषः, खड्गपिधानं, खड्गधारः, कोपः, दलं, पेथी, see SCABBARD.—(In botany) शुक्रा, दलं.

TO SHEATHE, SHEATH, *v. a.* (Put into a case) कोषे निविज् (c. 10. चेषयति-यितुं), कोषं प्रविज्, कोषस्यं-स्यां कृ.—(Envelop with a covering) आवेह्, परिवेह्, आव्याद्, परिव्याद्, पिधा, आवृ, परिवृ, कोशेन परिवेह्.

SHEATHED, *p. p.* कोषस्यः-स्या-स्यं, कोशस्यः &c., कोषनिवेशितः-ता-तं.

TO SHED, *v. a.* (Let fall, cast) पत (c. 10. पातयति-यितुं), मुष् (c. 6. मुक्षति, c. 10. मोक्षयति-यितुं), निमुष्, गल् in caus., गलनं कृ, विगलनं कृ; 'the feathers,' पक्षगलनं कृ.—(Let flow, spill) पत (c. 10. पातयति-यितुं), सु (c. 10. सावयति-यितुं, c. 1. सवति, सोतुं), मुष्, प्रमुष्, मृज् (c. 6. मृजति, मृज्), वल्लुज्, वृत् in caus., आवृत्, खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं), खर् (c. 1. खरति-रितुं); 'to shed tears,' खल्लुषि पत in caus., वाप्यं मृज्, खल्लुषि नेत्राभ्याम् आवृत् in caus.; 'to shed blood,' रक्तं सु in caus. or मुष् or मोष्.

SHEED, *p. p.* गलितः -ता -तं, विगलितः &c., घातितः &c., घावितः -ता -तं.
 SHED, *s.* (Slight building) मखपः, मखपिकः, मखपिका, आमः,
 विहारीः -श्री *f.*, विहारः; 'for cattle,' गोश, गोमोश, गोस्थानकं,
 गोमूहं, गोशाला.

SHEDDER, *s.* (Of blood) रक्तदायकः, रक्तदायी *m.* (नं), रक्तलोचकः,
 रक्तपातकः, रक्तोत्पादकः, शोणितोत्पादकः, असृक्सायी *m.*

SHEEP, *s.* भेदः, क्षयिः *m.*, अचिकः, उरभः, उरणः, दडकः, भेडः, रोमशः,
 लोमशः, बहुरोमा *m.* (नं) ऊर्णायुः *m.*, अजः, *see* RAM; 'female,'
 मेपी -पिका, दडका, भेडी, उरणी, अचिला, जालकिनी; 'flock of
 sheep,' शौरभकं, अचिकटः.

SHEEP-COT, SHEEP-FOLD, *s.* भेदस्थानं -नकं, भेदशाला, भेदव्रजः, भेदालयः -यं.

SHEEPISH, *a.* अतिलज्जाशीलः -ला -लं, अतिलज्जावान् -वती -वत् (नं),
 भेदभावः -वा -वं, भेदशीलः -ला -लं, जनभीतः -ता -तं, सभाभीतः &c.

SHEEPISHNESS, *s.* अतिलज्जा, भेदशीलता, जनभीतिः *f.*, सभाभीतिः *f.*

SHEEP-SHEARER, SHEEP-SHEARING. *See* SHEARER, SHEARING.

SHEEP-SKIN, *s.* भेदचर्म *n.* (नं), भेदलोम *n.* (नं), भेदाजिनं, अविचर्म.

SHEEP-STEALER, *s.* भेदहर्ता *m.* (नं), भेदहारी *m.* (नं), भेदापहारकः.

SHEEP-STEALING, *s.* भेदहरणं, भेदापहारः, भेदापहरणं, भेदचौरः.

SHEER, *a.* (Mere, unmixed) मात्र in comp., मात्रकः -का -कं,
 केवलः -ला -ली -लं, केवली -लिनी -लि (नं), शुद्धः -द्धा -द्धं, *see* MERE.

To SHEER OFF, *v. n.* अपसृ, अपसृप्, अपसृप्, पलाप्, *see* To DECAMP.
 —(Move off on one side) पार्श्वं or पार्श्वतो गम् or चल्.

SHEET, *s.* (Of a bed, &c.) प्रच्छदपटः, प्रच्छदपल्लं, उत्तरप्रच्छदः, उत्तरच्छदः,
 शय्याच्छादनं, निचोलः.—(Of paper) पत्रं -त्रकं, पत्रिका, फलकः.—
 (Of metal) पत्रं, फलकः.—(Of water) वारिराशिः *m.*, वारिचत्तरः.
 —(Winding sheet) शवपल्लं.

SHEET-ANCHOR, *s.* बृहदङ्कुरः, महालङ्कुरः, बृहदङ्कुशः. There is no
 Sanskrit equivalent for the modern anchor: लङ्कुरः is
 borrowed from the Persian.

SHEET-IRON, *s.* लोहपत्रं -त्रकं, लोहपत्रिका, लोहफलकः.

SHE-GOAT, *s.* अजा, डागी. *See* GOAT.

SHELF, *s.* (Board or bracket in a wall) नागदन्तः -न्तकः, नाग-
 निर्व्यूहः, निर्व्यूहः, नागः, सालारं, भित्तिवहिःस्थः फलकः, भित्तिवहिःस्थं
 दोषकाष्ठं; 'set of shelves,' कपाटः -टं.—(Sand-bank) शैकतं.

SHELL, *s.* (Hard covering of an animal) कवुः -वु *m. n.*, कवचः
 -चं; 'conch-shell,' शङ्खः, शङ्खकः -कं, शङ्खकः, नलकं, शुक्तिः *f.*,
 सूचिकामुलं, कवुः -वुकः; 'bivalve-shell,' कवुः *m.*, शवुः *m.*,
 शवुकः, शवुकः, शवुकः, नलशुक्तिः *f.*; 'oyster-shell,' शुक्तिः *f.*,
 शुक्तिपुटं, शुक्तिपेशी; 'small shell,' खुदशङ्खः, शुक्तिः *f.*, शङ्खनखः;
 'used as a coin,' कपदेः, कपदेकः, *see* COWRIE; 'worker or
 dealer in shells,' शङ्खकारः, शङ्खी *m.* (नं), शङ्खिकः, कावचिकः;
 'contained in a shell,' शुक्लनर्गतः -ता -तं.—(Of an egg)
 अखडकवचः -चं, पेशी -शिः *f.*, अखडपुटः -टं, अखडपेशी.—(Of a nut,
 &c.) कवचः -चं.—(Of a pea, &c.) बीजकोशः, सिन्धु.—(Husk)
 त्वक् *f.* (च), तुषः, कवुकः, कोशः, पुटः.—(Envelope) पुटः, कोशः,
 कोषः, आवेहनं, परिवेहनं, पेशी -शिः *f.*—(Outer part) वहिभागः,
 वाह्यभागः, वहिभागमात्रं.—(Bomb), *see* the word.

To SHELL, *v. a.* निस्त्वचीकृ, निस्त्वच (nom. निस्त्वचयति -यितुं), त्वच
 (nom. त्वचयति -यितुं), निस्त्वचीकृ, निस्त्वचीकृ, त्वच or पुटं हृ or निहृ.

SHELL-CUTTER, *s.* शङ्खिकः, शङ्खी *m.* (नं), शङ्खच्छेदकः, कावचिकः.

SHELLED, *p. p.* निस्त्वचः -चा -चं, निस्त्वचीकृतः -ता -तं, निस्त्वचितः &c.

SHELL-FISH, *s.* कवुस्थः, कवुवासी *m.* (नं), शङ्खस्थः, शुक्तिस्थः, कोशस्थः,
 कोशवासी *m.*, कवुयुक्तजनः *m.*, कवुस्थमनसः.

SHELLY, *a.* शङ्खी -क्षिनी -क्षि (नं), शङ्खिकः -की -कं, कावचः -वी -वं,
 कवुस्थः -यी -यं, शङ्खमयः &c., कवुपरीः -री -रं, शङ्खाढ्यः &c.

SHELTER, *s.* आश्रयः, समाश्रयः, आश्रयार्थं, आश्रयः, आश्रयः, आश्रयः,
 छत्रं, अवस्थानं, निवासस्थानं, आश्रयकाशः; 'to take shelter,' आश्रि,
 समाश्रि, आश्रयार्थं गम्, *see* under SHELTER; 'being in shelter,'
 आश्रयस्थः -स्था -स्थं; 'having taken shelter,' आश्रित.

To SHELTER, *v. a.* (Give shelter) आश्रयं दा, आश्रयः or आश्रयं भू.
 —(Protect, cover) रक्ष, गुप्, पाल, छद्, प्रच्छद्, गुप्ति कृ, गोपनं
 कृ.—(Shelter one's self) आश्रि (c. 1. -अयति -यितुं), समाश्रि.

SHELTERED, *p. p.* or *a.* आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः &c., संश्रितः &c.,
 साश्रयः -या -यं.—(From the wind) निवृत्तः -ता -तं.

SHELTERING, *part.* आश्रयभूतः -ता -तं, आश्रयदाता -वी -वृ (नं).

SHELTERLESS, *a.* निराश्रयः -या -यं, अनाश्रयः &c., आश्रयहीनः -ना -नं.

To SHELVE, *v. n.* प्रवणः -णा -णं भू, प्रवणीभू, पातुकः -का -कं भू,
 क्रमशः प्रवणीभू or अधोगम् or पत.

SHELVING, *part.* or *a.* प्रवणः -णा -णं, पातुकः -का -कं, क्रमशः प्रवणः
 -णा -णं or अधोगामी -विनी &c.; 'shelving ground,' प्रवः,
 प्रवणभूमिः.

SHEPHERD, *s.* भेदपालः -लकः, पशुपालः -लकः, अविपालः, पशुरक्षी *m.*
 (नं), भेदरक्षी *m.*, भेदरक्षकः, भेदपोषकः, शौरभिकः, उरभपालः;
 'his business,' भेदपालनं, पशुपालनं, पाशुपाल्यं; 'shepherd's
 boy,' पालदारकः.

SHEPHERDESS, *s.* भेदपाली, भेदपालका, पशुपाली, भेदरक्षिणी.

SHERBET, *s.* शर्बतसंज्ञकं रसिकपानीयं, शर्करादिभिन्नं मद्यमखीरादि-
 समं पानीयं.

SHERIFF, *s.* न्यायसभाध्यक्षः, धर्मसभाध्यक्षः, निर्णयप्रादमर्षसनाधिकारी *m.*
 (नं), निर्णयप्रवर्तकः, राज्यनियमप्रवर्तकः.

SHERRY, *s.* स्पेनाइयदेशजः प्रसिद्धमद्यविशेषः.

SHEW, To SHEW, SHEWN, *see* SHOW, To SHOW, &c.

SHIELD, *s.* (Buckler) फलकः -कं, फलं, कर्, चर्म *n.* (नं), चर्मं,
 आवरणं, चर्मावरणं, आवरकः -कं, स्फुरः, खड्गराटः, छेदिका, टाहं,
 अमल्लं; 'armed with a shield or bearing one,' फलकी *m.*
 (नं), फलकपाणिः *m.*, चर्मी *m.*, टाही *m.* (नं), फलकभृत् *m.*—
 (Defence) रक्षणं, गुप्तिः *f.*, वायं.

To SHIELD, *v. a.* रक्ष, चै, गुप्, पाल, छद्. *See* To PROTECT, COVER.

SHIELDED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, छादितः &c., आवृतः &c., अन्तरितः &c.

To SHIFT, *v. n.* (Change) परिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), विवृत्, विपरि-
 वृत्, सम्यक्विवृत्.—(Move, change place) चल् (c. 1. चलति -लितुं),
 विचल्, स्थानान्तरं गम् (गच्छति, गन्तुं) or चल् or या, स्थानान्तरं गम्
 —(Change clothes) वस्त्रान्तरं परिधा, निवस्.—(Shift for a live-
 lihood) दिननिर्वाहं कृ, अगतिकर्गतिं कृ.

To SHIFT, *v. a.* (Change) परिवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), विपरिवृत्,
 विवृत् (c. 8. -करोति -कृतुं), विहृ; 'he shifts his course,' स्वमार्गं
 विकरोति.—(Cause to change place) विचल् (c. 10. -चालयति
 -यितुं), चल्, स्थानान्तरं गम् in caus., स्थानान्तरकृ, स्थानान्तरकृ,
 अन्वय कृ.—(Shift off), *see* To PUT OFF.

SHIFT, *s.* (Expedient) उपायः, गतिः *f.*, युक्तिः *f.*, अभ्युपायः.—(Eva-
 sion, trick) छद् *n.* (नं), छलं, अपदेशः, व्यपदेशः.—(Under gar-
 ment) अन्तरीयं, अयोवस्त्रं, अयोवसनं, अयोयुक्तं.

SHILLY-SHALLY, *s.* विकल्पः, अस्थिरता, आपत्यं. See IRRESOLUTION.

SHIN, *s.* जङ्घाग्रभागः, जङ्घायाः पूर्वार्धस्थि *n.*, अग्रजङ्घा.

To SHINE, *v. n.* प्रकाश (c. 1. -काशते -शितुं, c. 4. -काश्यते), काश, शुत् (c. 1. श्रोतते -शितुं), विद्युत्, राज् (c. 1. राजति -ने -शितुं), अभि-
राज्, अभिविराज्, दीप् (c. 4. दीप्यते -शितुं), स्फुर् (c. 6. स्फुरति -शितुं),
शुभ् (c. 1. शोभते -शितुं), विशुभ्, मन्त्र (c. 1. भासते -शितुं), आभास्,
प्रभास्, अवभास्, भा (c. 2. भाति -शितुं), प्रभा, आभा, विभा, उभा, चकास्
(c. 2. चकास्ति -शितुं), हृच् (c. 1. रोषते -शितुं), जल (c. 1. जलति
-शितुं), उज्जल, चवेस् (nom. चर्वायते), ज्योत्स् (nom. ज्योत्सायते);
'to shine very brightly,' दीप् in freq. (देदीप्यते), जल in freq.
(जाजल्यते), शुभ् in freq. (शोशुभ्यते), जतितेजसा प्रकाशः; 'the fixed
stars shine by their own light,' नक्षत्राणि स्वप्रकाशाग्निं भवन्ति;
'planets shine by reflected light,' ग्रहाः परावृत्तकिरणैर् प्रकाश्यन्ते.

SHINE, *s.* प्रभा, प्रकाशः, धुतिः *f.*, तेजस् *n.* See SUN-SHINE.

SHINGLE, *s.* (Gravel, pebble) शर्करा, शिलाखण्डः, चर्बुलशिला, वेला-
हतशिला, वेलाहतशर्करा.—(Thin plank) पल्लवः.

SHINING, *part. or a.* प्रकाशमानः -ना -नं, दीप्तिमान् -मती -मत् (त्),
धुतिमान् &c., श्रोती -तिनी -ति (न्), श्रोतमानः -ना -नं, विद्योतमानः
&c., शोभमानः &c., देदीप्यमानः &c., विराजमानः &c., प्रभायान् &c.,
कान्तिमान् &c., तेजस्वी &c., भास्वान् &c., भास्वरः -री -रं, भास्करः
-रा -रं, प्रकाशन् -शनी -शत् (त्), स्फुरन् &c., भासयन् &c., प्रकाशः
-शा -शं, प्रकाशी &c., काशी &c., काशिष्णुः -ष्णुः -ष्णु. See BRIGHT.

SHINY, *a.* दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), तेजोमयः -यी -यं. See BRIGHT.

SHIP, *s.* वृहत्तीका, वृहत्तीः *f.*, वृहत्तरणी, नीः *f.*, नौका, वृहन्पोतः, पोतः,
तरणिः -णी *f.*, चण्वेयानं, जलयानं, चण्वेयपोतः, बोहिन्यं, महुः *m.*,
ग्रवः; 'to take ship,' नौकाम् आरुह् (c. 1. -रोहति -रोढुं); 'ship
of war,' युद्धनौः *f.*, युद्धनौका.

SHIP, an affix denoting abstract state or office is rendered
by ता or त्वं as, 'a judge,' धर्माध्यक्षः; 'judgeship,' धर्मा-
ध्यक्षता -त्वं; 'a son,' पुत्रः; 'sonship,' पुत्रता -त्वं.

To SHIP, *v. a.* (Put on board ship) नौकाम् आरुह् in caus. (-रोप-
यति -यितुं) or प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), नौकायां निविश or सन्
in caus.—(Fix in its place) स्वस्थाने धा or रुह् in caus., स्वस्थानीक.

SHIP-MASTER, *s.* नौकापतिः *m.*, नौस्वामी *m.* (न्), नौकास्वामी *m.*,
नौकाधिपतिः.

SHIPMENT, *a.* नौकारोपणं, नौकाप्रवेशनं, नौकासमर्पणं.

SHIPPING, *s.* नौकासमूहः, नौकादिसमूहः, नौकासमवायः, नाविकं.

SHIP-WRECK, *s.* नौभङ्गः, नौकाभङ्गः, नौभेदः, नौकानाशः, नौष्यसनं,
नौकाव्यसनं, नौकासञ्जनं.—(Destruction) नाशः, विनाशः.

To SHIP-WRECK, *v. a.* नौकां भङ् (c. 7. भनक्ति, भङ्कु) or भिद् (c. 7.
भिनक्ति, भेत्तु) or नश् (c. 10. नाशयति -यितुं) or विनश्, नौभङ्गं कृ,
नौभेदं कृ, नौष्यसनं कृ or जन्, उक्कूल (c. 10. -कूलयति -यितुं),
कूलोपरि क्षिप्.

SHIP-WRECKED, *p. p.* भिन्ननौकः -का -कं, भग्ननौकः &c., उक्कूलितः -ता
-तं, कूलोपरि क्षिप्तः -ता -तं, सैकतोपरि क्षिप्तः &c.

To SHIRK, *v. a. or n.* छलेन कर्तव्यतां त्यज् or परित्यज् or हा, छलेन
पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ) or अपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं),
छलं कृ, छद् कृ, व्यपदेशं कृ, व्यपदेशं कृ, व्यपसृप्, व्यपसृप्, व्यपन्नं
व्यपन्नं.

SHIRK, SHIRKER, *s.* कर्तव्यत्यागी *m.* (न्), कर्तव्यतात्यागी *m.*, छसकारी *m.*

SHIRT, *s.* जनावरी, अधोवस्त्रं, अधोवसनं, अधोशुकं, जनावरवस्त्रं, जनावरसनं,

धीनवस्त्रं, धीनवसनं, धीनाच्छरं.

To SHIVER, *v. a.* शतखण्डशः कृ or भिद्. सूक्ष्मखण्डशो भिद्, शतखण्डीकृ,
सहस्रखण्डशो भङ्. शतचूर्णीकृ, चूर्णीकृ, चूर्णं, निष्पिप्. See To
SHATTER, *v. a.*

To SHIVER, *v. n.* (Fall or be broken into many small pieces)
सहस्रखण्डशो भिद् in pass. or पत, शतखण्डशो भिद् in pass.,
शतचूर्णीकृ.—(Quake or shake with cold, &c.) शीतार्त्तत्वात्
कम्प (c. 1. कम्पते -म्यितुं) or विकम्प or प्रकम्प, हिमार्त्तत्वाद् वेष्
(c. 1. वेपते -यितुं) or प्रवेष्, सीत्कारं कृ, शीत्कारं कृ.

SHIVER, *s.* (Small fragment) सूक्ष्मखण्डः -खण्डः, भिन्नः *f.*, शकलः
-लं, छेदः, दलं, छिन्नं, भिन्नं; 'into shivers,' सहस्रखण्डशः, सूक्ष्म-
खण्डशः.—(Shaking) कम्पः, सीत्कारः, see SHIVERING, *s.*

SHIVERED, *p. p.* सहस्रखण्डशो भिन्नः -ना -नं, सूक्ष्मखण्डशो भिन्नः &c.,
शतखण्डशो भिन्नः -ता -तं, छिन्नभिन्नः &c., चूर्णितः &c., जर्जरः -रा -रं.

SHIVERING, *s.* (The act of shattering) सहस्रखण्डशो भेदः -दनं,
शतखण्डीकरणं, शतचूर्णीकरणं, चूर्णीकरणं, निष्पेयः -पणं.—(Quaking,
trembling with cold, &c.) शीतार्त्तत्वात् or शीताविहत्वात् कम्पः
or कम्पनं, विकम्पः -म्वनं, शरीरकम्पः, देहकम्पः, अङ्गकम्पः, वेपनं,
वेपयुः *m.*, सीत्कारः, शीत्कारः, सीत्कृतं.

SHIVERING, *part.* (As with cold) कम्पमानः -ना -नं, विकम्पमानः &c.,
कम्पनः -ना -नं, कम्पान्वितः -ता -तं, वेपमानः -ना -नं, कम्पितः -ता -तं.

SHOAL, *s.* (A shallow) सैकतं, पुलिनं, कुलं, गाधभूमिः *f.*, उत्थानभूमिः *f.*
—(Crowd) सङ्घः, सङ्घातः, समूहः; 'of fish,' मास्यसङ्घातः, मास्यमङ्गः,
पोताधानं.

SHOCK, *s.* (Concussion) क्षोभः, विक्षोभः, संक्षोभः, संघट्टः -ट्टनं, आक-
स्मिकक्षोभः, आघातः व्याघातः.—(impression of terror or
disgust) आसावेष्टः, बीभत्सावेष्टः.—(Pile of sheaves) शस्यस्तखोकरः,
शस्यस्तवकषितिः *f.* राशिः.

To SHOCK, *v. a.* (Shake by sudden collision) क्षुभ् (c. 10. क्षोभ-
यति -यितुं), विक्षुभ्, संक्षुभ्, अकस्मात् क्षुभ्, संघट्ट (a. 10. -घट्टयति
-यितुं), आकस्मिकक्षोभं कृ.—(Strike with sudden terror or
disgust) आकस्मिकघातं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), आक-
स्मिकसाध्वसं कृ or जन्, बीभत्सं कृ or जन्, दाहस्यं कृ or जन् or
उत्पद् in caus., भैरवं जन्.—(Pile sheaves) शस्यस्तखान् राशीकृ.

SHOCKED, *p. p.* (Struck with sudden horror) आकस्मिकघातोपहतः -ता
-तं, साध्वसोपहतः &c., अकस्मात् साध्वसोपहतः &c. or बीभत्सोपहतः &c.

SHOCKING, *a.* आकस्मिकघातदः -दा -दं, आकस्मिकघातकरः -रा -रं,
साध्वसकारी -रिणी -रि (न्), आसन्नकरः -का -कं, बीभत्सकरः -रा -रं.

SHOD, *p. p.* सपादकः -का -कं, उपपादकः -की -कं, पादुकायुक्तः -क्ता -क्तं,
सपादकः -ता -तं, उपानयुक्तः -क्ता -क्तं, उपानयुक्तः -ता -तं, उपातनूढः &c.

SHOE, *s.* पादुका, पादचं, उपानत् *f.* (ह), पादुः *f.*, पादपा, पादचार्यं,
पादरक्षा, चरणचार्यं, प्राणिहिता, चर्यं, पादचन्धनं; 'of a horse,'
सुरचं, सुरचार्यं.

To SHOE, *v. a.* पादुकायुक्तं -क्तां कृ, सपादकं कां कृ, उपानयुक्तं -क्तां कृ,
पादुकाचन्धनं कृ, पादुकां चन्ध् (c. 9. चम्रति, चम्बु).

SHOE-BLACK, SHOE-CLEANER, *s.* पादुकामार्जकः, पादुकासम्भार्जकः, पादु-
कामार्जः.

SHOELESS, *a.* पादुकाहीनः -ना -नं, अपपादकः -चा -चं, निष्पादकः -का -कं.

SHOE-MAKER, *s.* पादुकाकारः, पादुकाकृत् *m.*, पादूकृत् *m.*, पादूकृत् *m.*,
चर्मकारः -रूकः, चर्मकृत् *m.*, चर्मकारी *m.* (न्), चर्मरः; 'shoe-
maker's knife,' चर्मप्रभेदिका, चारा.

SHOE-STRING, *s.* पादुकाबन्धनं -नी, पादुकाबन्धः, पादुकायोक्तं, उपानहन्धनं, पादुकाबन्धनशृङ्गं, पादुकाबन्धनरज्जुः *m. f.*

To SHOOT, *v. a.* (Let fly, discharge) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपु), प्रक्षिप्, मुञ्च (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं), प्रमुञ्च, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), अक्ष (c. 4. अक्षयति -यितुं), प्रान्, मृञ् (c. 6. मृञ्चति, मृष्टु), पत् (c. 10. पातयति -यितुं), ईर (c. 10. ईरयति -यितुं), उदीर, तज्ज; 'to shoot an arrow,' शरं प्रक्षिप्; 'a dart,' अस्त्रं क्षिप्; 'a bullet from a gun,' आग्नेयनादेर लोहगुलिकां प्रक्षिप् or निःशू in caus.—(Strike with any thing, kill) प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), हन्, अभ्याहन्, व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), आभ्यध्; 'with an arrow,' शरेण आहन्.—(Emit) वसृज्, विसृज्, निरस्, निःशू in caus.—(Thrust forward) प्रसृज् in caus.

To SHOOT, *v. n.* (With an arrow) शरप्रक्षेपं कृ, शरासनं कृ.—(With a gun) गुलिकाप्रक्षेपं कृ.—(Germinate) स्पृद्, उद्भिद् in pass., प्रोद्भिद्, प्ररुद्, विकस्, अक्षुर (nom. अक्षुरयति -यितुं), पुद्ग. (As pain) मर्मं व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), मर्मवेधनं कृ, शूल (c. 1. शूलति -लितुं), शूलोपहतः -ता -तं भू, तीक्ष्णवेदनम् अनुभू, तीक्ष्णवेदोपहतः -ता -तं भू.

SHOOT, *s.* (Sprout) अक्षुरः, पक्षवः, किसलयः, किशलयः, किसलः -लं, नवपक्षवः, प्ररोहः, प्रवालः, उद्भिज्जः, उद्भिद् *f.*, विसलं, नवविटपः, बालविटपः.

SHOOTER, *s.* क्षेप्ता *m.* (पृ), प्रक्षेप्ता *m.*, शरप्रक्षेपकः, गुलिकाप्रक्षेपकः; 'a good or sharp shooter,' शीघ्रवेधी *m.* (नृ).

SHOOTING, *part.* (Sprouting) उद्भिज्जः -ज्जा -ज्जं, उद्भिद् *m. f. n.*, प्ररोही &c.

SHOOTING, *s.* (Act of shooting arrows) शरप्रक्षेपः -पर्थं, शरासनं, बाणसनं, बाणमोक्षणं, शरमोक्षणं.—(Bullets, &c., with a gun) गुलिकाप्रक्षेपः, गुलिकासनं, गोलासनं.—(Sharp pain) शूलः -लं, तोदः -दनं, वेदना, तीक्ष्णवेदना, तीक्ष्णवेदना.

SHOP, *s.* पथ्यशाला, विक्रयशाला, विक्रयगृहं, विक्रयस्थानं, पथ्यवीथी-पिः *f.*, पथ्यवीथिका, वीथिः -थी *f.*, विपथिः -थी *m. f.*, आपथः, आसनी, पथिः *f.*, आचारिः *m.*; 'work-shop,' शिल्पशाला, शिल्पगृहं.

To SHOP, *v. n.* द्रव्यक्रयार्थं विक्रयशालाम् अभिगम्य (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

SHOP-KEEPER, *s.* आपथिकः, विपथी *m.* (नृ), पथ्यामीषः, पथ्यशालाधिकारी *m.* (नृ), व्यापारी *m.*, क्रयविक्रयोपजीवी *m.*, क्रयविक्रयिकः, तुलाधारः.

SHOP-LIFTER, *s.* चिन्ताभः, विक्रयशालास्यद्रव्यापहन्ता *m.* (नृ).

SHOP-LIFTING, *s.* विक्रयशालास्यद्रव्यहरणं, पथ्यशालास्यद्रव्यापहरणं.

SHOP-MAN, *s.* विक्रयशालायां सेवकः or कर्मकरः, आपथिकः.

SHOPPING, *s.* पथ्यशालाभिगमनं, विक्रयशालाभिगमनं, पथ्यशालासेवनं.

SHORE, *s.* तीरं, कूलं, तटं, प्रतीरं, रोधस्, वेला, कूलभूः *f.*, मय्यादा, अनुमान् *m.* (नृ), वप्रः, आयोगः, पाटकः; 'of the sea,' समुद्रतीरं, समुद्रतटं, समुद्रान्तः -न्तं; 'brought to shore,' उक्कूलितः -ता -तं.—(Prop) उपस्तम्भः, उपग्रः.

To SHORE, *v. a.* (Prop) दीर्घकाष्ठेन उपस्तम्भं or संस्तम्भं.

SHORN, *p. p.* (Cut off) क्षिब्धः -ज्जा -ज्जं, अवक्षिब्धः &c., लूनः -ता -नं.—(Having the hair or wool cut off) क्षिब्धकेशः -ज्जा -ज्जं, क्षिब्धलोमा -ता -नं (नृ), कृमकेशः &c., कृमलोमा &c., मुक्षितः -ता -तं, कृतमुक्षनः -ता -नं, कृतवापः -या -यं, परिवापितः -ता -तं, कृतवृद्धः -ज्जा -ज्जं.—(Deprived) दूतः -ता -तं, अपदूतः &c., हीनः -ता -नं.

SHORT, *a.* (Not long, not having great extension) ह्रस्वः -स्वा -स्वं,

अल्पः -ल्पा -ल्पं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, खलः -ल्पा -ल्पं, अल्पकः -का -कं, अदीर्घः -घो -घं; 'very short,' ह्रस्विहः -हा -हं; 'a short plank,' क्षुद्रफलकः, ह्रस्वफलकः; 'a short distance,' क्षियदूरं, ईषदूरं, क्षियत्यर्थं.—(Not long in time) अल्पकालिकः -की -कं, अल्पकालीनः -ना -नं, अदीर्घकालिकः &c., अदीर्घकालीनः &c., अल्पकालस्यापी -यिनी -यि (नृ), अक्षिरस्यापी &c.; 'in a short time,' see SHORTLY; 'for a short time,' अल्पकालं, अल्पकालमात्रं, अल्पमानं, क्षियकालं, ईषकालं; 'a short delay,' अल्पक्षेपः.—Short in size or measure) ह्रस्वपरिमाणः -का -कं, अल्पपरिमाणः &c., क्षुद्रपरिमाणः &c., अल्पप्रमाणः &c., अल्पप्रमाणकः -का -कं.—(In stature) ह्रस्वः -स्वा -स्वं, ह्रस्वशरीरः -रा -रं, ह्रस्वाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अल्पशरीरः &c., अल्पतनुः -नुः -नुः, वामनतनुः &c., क्षुद्रतनुः &c., अल्पमूर्तिः -र्तिः -र्तिः, ह्रस्वमूर्तिः -र्तिः -र्तिः, लोकाकायः -या -यं, वामनः -ना -नं, लघुः -वः -वं, अतुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, नीचः -चा -चं, नीचकः -का -कं, युष्मिः -स्मिः -स्मि, न्यङ् नीची न्यङ्.—(Brief) अविलम्बीयः -यी -यं, संक्षिप्तः -प्ता -प्तं, परिमितशब्दकः -का -कं, अल्पशब्दकः &c.—(Insufficient) न्यूनः -ना -नं, हीनः -ना -नं, अपर्याप्तः -प्ता -प्तं, अनुपयुक्तः &c.—(Deficient in) हीनः -ना -नं, न्यूनः -ना -नं, विकलः -ला -लं, रहितः -ता -तं, ह्रस्वः &c.—(Not of adequate extent) न्यूनपरिमाणः -का -कं, न्यूनः -ता -नं; 'short of one's expectations,' आशान्न्यूनः -ना -नं; or expressed by क्षुते, विना, अन्तरेण, वर्जयित्वा &c.; as, 'I shall be satisfied with nothing short of Rama's exile,' नात्येन तुषेयम् क्षुते रामविवासनात्, see EXCEPT.—(As a vowel, &c.) लघुः -युः -य्यी -युः, ह्रस्वः -स्वा -स्वं; 'a short vowel,' ह्रस्वस्वरः, माथा.—(Friable) सुचूर्णीयः -या -यं, आशुचूर्णीयः &c., चूर्णीगुणकः -का -कं, चूर्णीनशीलः -ला -लं, भञ्जनशीलः &c., भिदुरः -रा -रं.—(To be short, come short), see To FAIL, *v. n.*—(To cut short), see To CURTAIL, LESSEN.—(To fall short), see To FAIL, *v. n.*—(To stop short) अकस्मात् स्या or अवस्था, मार्गमध्ये स्या, अर्द्धमार्गे स्या or निवृत्त.—(In short) संक्षेपतस्, समासतस्, अल्पशब्दतस्, संक्षेपतस्, पक्षुतस्.

SHORT-BREAD, SHORT-CAKE, *s.* सुभेक्षपिडकः, सुचूर्णीयपिडकः.

SHORT-COMING, *s.* दोषः, अपराधः, न्यूनता, क्षतिपातः, अवक्रिया, उपास्यः, परित्रागः, क्षिद्रं, वैकल्यं. See FAULT.

To SHORTEN, *v. a.* (Make short) हृक् (c. 10. ह्रासयति -यितुं), ह्रस्वीकृ, अलीकृ, न्यूनीकृ, वामनीकृ.—(Contract) संक्षिप्, संक्षु, संकुच.

To SHORTEN, *v. n.* अल्पीभू, न्यूनीभू, हृक् (c. 1. ह्रस्वते -यितुं), ह्रस्वीभू.

SHORTENED, *p. p.* ह्रस्वितः -ता -तं, न्यूनीकृतः -ता -तं, न्यूनीभूतः &c., अलीकृतः &c., अलीभूतः &c., संक्षिप्तः -प्ता -प्तं, संकुचितः -ता -तं.

SHORT-HAND, *s.* संक्षिप्ताक्षरलिखनं, संक्षिप्ताक्षरलिपिः *f.*, संक्षिप्ताक्षरः; 'the art,' संक्षिप्ताक्षरलेखनविद्या.

SHORT-LIVED, *a.* अत्यायुः -युः -यु or अत्यायुः -युः -युः (नृ), ह्रस्वायुः &c., अल्पवयाः -या -यः (नृ), अल्पकालिकः -का -कं, अक्षिरस्यापी -यिनी -यि (नृ), अक्षिरजीवी &c., अदीर्घजीवी &c., अल्पव्यापी &c., अल्पजीवी &c.

SHORTLY, *adv.* (Quickly, in a little time) अक्षिरेत्य, अक्षिरातं, न क्षिरेत्य, न क्षिरातं, शीघ्रं, सूक्ष्मं, अर्द्धाति.—(In a few words) अल्पशब्दतस्, संक्षेपतस्, समासतस्, अपिस्त्रेण, अपिस्त्रयशब्दतस्.

SHORTNESS, *s.* ह्रस्वता -त्वं, ह्रस्विता *m.* (नृ), अल्पता -त्वं, क्षुद्रता, अदीर्घता.—(Of time) अल्पकालिकता, कालाव्यता.—(Of life) आयुः-व्यता -त्वं.—(Of size or stature) ह्रस्वता, ह्रस्वशरीरता, अल्पशरीरता.

ब्रिफनेस, ब्रिफनेस, नीचता, अल्पज्ञता.—(Briefness) अविवक्षिता, अविवक्षितः, अविवक्षितः, संक्षेपः, संक्षेपता, संक्षेपिणः, उपसंक्षेपः, समक्षता, विस्तारभावः, अव्यवस्थितः.—(Insufficiency, deficiency) न्यूनता -न्, हीनता, अपर्याप्तः, अल्पता, वैकल्यं, परिमितता.

HORT-SIGHTED, *a.* अल्पदृष्टिः -दृष्टिः, अल्पदृष्टिः *m. f. n.* (श), अल्पदृष्टिः, अल्पदृष्टिः &c. अदीर्घदृष्टिः &c., अदीर्घदृष्टिः -दृष्टिः, अदीर्घदृष्टिः &c., अदीर्घदृष्टिः &c.

HORT-SIGHTEDNESS, अदीर्घदृष्टिः *f.*, अदीर्घदृष्टिः *f.*, अल्पदृष्टिः *f.*

HORT-WINDED, *a.* दुःस्वासी -सिनी -सि (न), आसक्तकृच्छ्रयस्तः -स्ता -स्तं.

HOT, *p. p.* (Discharged, as an arrow, &c.) क्षिप्तः -प्ता -प्तं, प्रक्षिप्तः &c., अस्तः -स्ता -स्तं, निरस्तः &c., मुक्तः -क्ता -क्तं, धनुर्मुक्तः &c.; 'as a bullet, &c.', आग्नेययन्त्रमुक्तः &c., यन्त्रमुक्तः &c.; 'is shot forth,' प्रक्षिप्यते, निःसार्यते.—(Struck with an arrow) शराहतः -ता -तं, वायाहतः &c., शरविद्धः -द्धा -द्धं; 'with a bullet,' गुलिकाहतः -ता -तं. HOT, *s.* (Shooting, discharge of any missile) क्षेपः -पणं, प्रक्षेपः असन्नं, पातः -तनं, प्रहारः; 'of an arrow,' see SHOOTING, *s.*—(Missile, weapon) अस्तं, मुक्तं.—(Bullet) गुलिका, गुटिका, लोहगुलिका, गुलिः -ली *f.*, सौसकगुलिः *f.*, दूरवेधिनी गुलिका, आग्नेयास्तं.—(Flight of an arrow) शरायणं, वातरायणं, शरपातः.—(Of a bullet) गुलिकायनं, गुटिकायनं.—(A good shot, a good marksman) शीघ्रवेधी *m.* (न), लक्ष्यवेधी, लक्ष्यवेधनकुशलः.

TO SHOT, *v. a.* गुलिकां निविष्ट in caus., गुलिकागर्भे -भौ कृ.

HOTTED, *p. p.* गुलिकागर्भे -भौ -भै, आग्नेयगुलिगर्भे &c., लोहगुलिगर्भे &c.

HOULD. When this auxiliary expresses obligation, it is rendered in Sanskrit by the fut. past. part., see OUGHT. When it expresses present or future time conditionally, it may be rendered by the present tense, or not unfrequently by the conditional tense.

HOULDER, *s.* स्कन्धः, चंशः, चंसः, भुजशिरस् *n.*, भुजशिरसः, दोःशिरसः, बाहुमूलं; 'having wide shoulders,' पृथुस्कन्धः -न्धा -न्धं, विपुलस्कन्धः &c., विपुलांशः -शा -शं; 'shoulder-joint,' स्कन्धसन्धिः *m.*, बिह *n.*; 'upon the shoulder,' स्कन्धे, स्कन्धेन, प्रतिस्कन्धं; 'he bears faggots on his shoulder,' इन्धनं स्कन्धेन वहति; 'the dog is borne on the shoulder,' कुक्कुरः स्कन्धेन उच्यते; 'he places the goat on his shoulder,' चामं स्कन्धे करोति; 'resting on the shoulder,' स्कन्धस्यः -स्या -स्यं.

TO SHOULDER, *v. a.* (Take or place on the shoulder, carry on the shoulder) स्कन्धे कृ or स्या in caus., स्कन्धस्यं -स्यां कृ, स्कन्धे आरुह in caus., स्कन्धेन वह.—(Push with the shoulder) स्कन्धेन तद् (c. 10. ताडयति -यितुं).

HOULDER-BLADE, *s.* फलकः, स्कन्धफलकः, चंशः, चंसः, भुजशिरस् *n.*, स्कन्धः, कासवरं.

TO SHOUT, *v. n.* (Utter a loud cry) उत्क्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोहं), उच्चैःस्वरेण क्रुश or प्रक्रुश or विक्रुश, उच्चैः or उच्चैःस्वरेण नद् (c. 1. नदति -दितुं) or प्रणद or पुष् (c. 10. घोषयति -यितुं) or उक्रुष्, मुक्तकण्ठं क्रुश, महानादं कृ, महाघोषं कृ, महाध्वनिं कृ, प्रणादं कृ, उत्क्रोशं कृ, कोलाहलं कृ, चित्कारं कृ, चीत्कृ.—(For joy) हर्षनादं कृ, हर्षघोषं कृ, जयघोषं कृ, जयशब्दं कृ, जयकोलाहलं कृ, किलकिल (nom. किलकिलायति), जयजयेतिशब्दं कृ.

SHOUT, *s.* (Loud cry) उत्क्रोशः, उत्क्रुशं, विक्रुशं, प्रणादः, महानादः, निनादः, महाघोषः, घोषणं -णा, उच्चोषणं, कोलाहलः, उच्चैःशुभं, उच्चैःस्वरः,

चित्कारः, चीत्कारः, महाध्वनिः *m.*, संहृतिः *f.*, बहुभिः कृता संहृतिः.—(Of joy or triumph) जयघोषः, जयकोलाहलः, जयशब्दः, जयध्वनिः *m.*, जयस्वरः, जयारवः, हर्षनादः, हर्षस्वनः, जयजयेतिशब्दः.

TO SHOVE, *v. a.* प्रम् (c. 10. -सारयति -यितुं), संचल् in caus. See TO PUSH.

SHOVE, *s.* प्रसारणं, अपसारणं, संचालनं, प्रहारः. See PUSH, *s.*

SHOVEL, *s.* अभिः *f.*, कुहालः, कुदालः, काष्ठकुहालः.

TO SHOW, *v. a.* (Exhibit) दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश्, अभिदृश्, निदृश्, प्रतिदृश्, सन्दृश्, विदृश्, दर्शनं कृ, प्रदर्शनं कृ; 'to show cause of fear,' भयहेतुप्रदर्शनं कृ.—(Point out, indicate) निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिष्ट, आदिष्ट, विनिर्दिष्ट, उद्दिष्ट, आदिष्ट in caus. (-देशयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं); 'show the way,' मार्गम् आदेशय.—(Inform, make known) ज्ञा in caus., बुध् in caus., प्रबुध्, निविष्ट in caus., आख्या, व्या, कथ्.—(Manifest) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), व्यञ्ज, व्यक्तीकृ, आविष्कृ, प्रादुर्भू, प्रकटीकृ.—(Show a kindness, favor, &c.) उपकृ, उपकारं कृ, अनुग्रहं कृ, अनुग्रह्.—(Show forth), see TO MANIFEST.—(Show off) दम्भायें दृश् in caus.—(Show one's self) आत्मानं दृश् in caus., दृश् in pass. (दृश्यते); 'he shows himself as if dead,' आत्मानं मृतवद् दर्शयति.—(Show up), see TO EXPOSE.

TO SHOW, *v. n.* दृश् in pass. (दृश्यते), लक्ष् in pass. (लक्ष्यते), प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं).

SHOW, *s.* (Appearance, semblance) आभासः, भासः, आकारः, आभा, दर्शनं.—(Ostentatious parade) दम्भः, आडम्बरः -रं, दम्भायें प्रकाशनं, कौतुकं.—(Pretence) छस *n.* (न), व्यपदेशः.—(Spectacle) प्रेक्षा -क्षणं, कौतुकं, वनत्कारः.

SHOWER, *s.* (One who shows) दर्शकः, प्रदर्शकः, दर्शनकृतः, दर्शयिता *m.* (न).

SHOWER, *s.* (Of rain) धारासरोः, धारासम्यातः, धारा, आसारः, वर्षः, वृष्टिः *f.*, आवृष्टिः *f.*, चूषरं, तरकाः.—(Of arrows) शरपर्यः, शरवृष्टिः *f.*, शरधारा, पञ्चपुनः.—(Of tears) अनुधारा.

TO SHOWER, *v. a.* or *n.* वृष् (c. 1. वर्षति -ते -यितुं), धारासारं वृष्; 'to shower down water,' जलवर्षण or जलवर्षं वृष्, वारिणा अभिवृष्; 'to shower blood,' रक्तं वृष्; 'to shower arrows,' शरान् वृष्. See TO RAIN.

SHOWER-BATH, *s.* धारायन्त्रगृहं, धारायन्त्रमन्दिर, धारायन्त्रं, शिरोभिषेचनयन्त्रं, शिरोभिषेचनी, शिरोभिषेकः, शिरःस्नानं.

SHOWERY, *a.* वर्षुकः -का -कं, बहुवृष्टिः -ष्टिः -ष्टिः, वृष्टिमान् -मती -मत् (न), बहुधारः -रा -रं, वर्षिकः -की -कं. See RAINY.

SHOWING, *s.* दर्शनं, प्रदर्शनं, सन्दर्शनं, निर्देशः, प्रकाशनं, सूचनं.

SHOW-MAN, *s.* दर्शकः, प्रदर्शकः, दर्शयिता *m.* (न), कौतुकदर्शकः.

SHOWN, *p. p.* दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c., सन्दर्शितः &c., निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रदिष्टः &c., सूचितः ता -तं, ज्ञापितः &c., प्रकाशितः &c.

SHOWY, *a.* (Make a fine show) अतिशोभनः -ना -नं, एकान्तशोभनः -ना -नं, अतिदर्शनीयः -या -यं, अतिप्रकाशः -शा -शं, आह्वारी -रिणी -रि (न); 'showy learning,' सभापाठित्वं.

SHRED, *s.* खडः -खडकः, पटखडः, चल्खडः, दीर्घखडः -खडकः.

TO SHRED, *v. a.* दीर्घखडीकृ, दीर्घखडशः कृ or छिद् or अपचिद्.

SHREW, *s.* (Scold) कर्कशा, कुशीला, वामशीला, वक्रशीला, दुःशीला, उग्रशीला, कटुशीला.—(Mouse) वेष्टमनुकूलः, see SHREW-MOUSE.

SHREWD, *a.* (Cunning, knowing) विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विचक्षणः -क्षा -यं, चतुरः -रा -रं, चातुरः -री -रं, पञ्चपुष्टिः -ष्टिः -ष्टिः, परिपञ्चपुष्टिः

&c., पक्षः -का -की, परिपक्षः &c., सूक्ष्मबुद्धिः &c., कुबुद्धिः &c., दीर्घ-
दृष्टिः -दिः -दि, निपुणः -या -यं, कुशलः -ला -लं, नागरः -रा -रं.—
(Proceeding from cunning) विदग्ध in comp., वेदग्धप्रयुक्त-का-कं.

SHREWDLY, *adv.* विदग्धवत्, वेदग्धेन, सवेदग्धं, विचक्षणवत्.

SHREWDNESS, *s.* वेदग्ध्यं, वेदग्धं, विदग्धता, विचक्षणता, वैचक्षण्यं, चतुरता,
चानुस्यं, बुद्धिपक्वता, पक्वता, परिपक्वता, परिचायः, नैपुण्यं, परिवेदना.

SHREWISH, *a.* कर्कशः -शा -शं, कर्कशस्वभावः -वा -वं, कर्कशशीलः -ला
-लं, बानशीलः &c., वक्रशीलः &c., कटुशीलः &c., कुप्रकृतिः -तिः -ति.

SHREW-MOUSE, *s.* वेश्मनकुलः, लिङ्गालिका, दीना, पिङ्गा.

To SHRIEK, *v. n.* उत्क्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोशे), कर्कशस्वरेण क्रुश or रु
or क्रन्द (c. 1. क्रन्दति -क्रन्दते), चीत्कारं कृ, चीत्कारं कृ. See To
SCREAM.

SHRIEK, *s.* रावः, कर्कशरावः, चित्कारः, चीत्कारः, उत्क्रोशः, उत्क्रुशं, चित्क्रुशं,
नादः, क्रन्दनं, क्रन्दितं, कोलाहलं, इतरुद्धानि: *m.*

SHRIKE, *s.* (Fork tailed butcher-bird) कलिकः, फिक्कः, भुङ्गः,
भुङ्गकः, धूम्याटः, धूयाटः.

SHRILL, *a.* कर्कशः -शा -शं, पटुः -टुः -टु, कर्णवेधकः -का -कं, कर्णवेधो
-धिनी -धि (न), कर्णकटुः -टुः -टु, कलोत्तालः -ला -लं, उत्तालः -ला
-लं; 'shrill-voiced,' कर्कशस्वरः -रा -रं, उच्चैःस्वरः &c.

SHRILLNESS, *s.* कर्कशता -त्वं, कर्कश्यं, कटुता, कर्णवेधकत्वं.

SHRILLY, *a.* कर्कशं, कर्कशस्वरेण, उच्चैःस्वरेण, पटुस्वरेण.

SHRIMP, *s.* जलपृष्ठिकः, इचाकः, गज्जाटेयः, चिङ्गेटः, गलाविलः, गला-
निलः, गलानिकः.

SHRINE, *s.* आयतनं, देवतायतनं, देवायतनं, पुस्त्यतीर्थं, तीर्थं, पुस्त्यद्रव्यायतनं,
पुस्त्यद्रव्याधारः, पवित्रद्रव्याधारः.

To SHRINK, *v. n.* संकुच in pass. (-कुच्यते), सङ्कोचम् इ (c. 2. रति -तुं),
सङ्कोचं या, कुचनम् इ, कुच in pass. (कुच्यते), आकुच, संक्षिप in
pass. (-क्षिप्यते), संह in pass. (-हियते), सद् (c. 1. सीदति, सङ्गु);
'as in fear, terror, &c.,' विकम्प (c. 1. -कम्पते -कम्पते), विचम्प
(c. 4. -चम्पति -चम्पते), उड्डिज्; 'with shame,' लज्ज (c. 1. लज्जते
-ज्जते), विलज्ज.

To SHRINK, *v. a.* (Cause to contract) संकुच (c. 1. -कोचति -चिनुं),
कुच (c. 1. -कुचति -चिनुं, c. 10. -कुचयति -यिनुं), सङ्कोचं गम् in caus.,
सङ्कोचं कृ.

SHRINKING, *s.* सङ्कोचः, आकुचनं, कुचनं, संक्षेपः, see CONTRACTION.

To SHRIVEL, *v. n.* संकुच in pass. (-कुच्यते), आकुच in pass. (-कुच्यते),
कुच, शृ in pass. (-शीर्यते), विशृ, संश्रयानः -ना -नं भू, बलिरूपः -यो
-यं भू, बलिरूपः -या -यं भू.

To SHRIVEL, *v. a.* (Cause to shrink) संकुच (c. 1. -कोचति -चिनुं),
शृ in caus. (शारयति -यिनुं), शरीणीकृ, विशरीणीकृ, संश्रयानीकृ.

SHRIVFLED, *p. p.* सङ्कुचितः -ता -तं, कुचितः &c., आकुचितः &c., शीर्णः
-यो -यं, विशीर्णः &c., संश्रयानः -ना -नं, विकृन्नः -का -कं; 'into
wrinkles,' बलिनः -ना -नं, बलिभः -भा -भं, बलिनान् -मती -मत् (त्).

SHROFF, *s.* धनव्यापारी *m.* (न), मुद्राव्यापारी *m.*, कलौषजीवी *m.*

SHROUD, *s.* (For a corpse) शयवस्त्रं, शयवसनं, शयपरिधानं, प्रेतवस्त्रं,
शयाञ्छादनं.—(Cover) आच्छादनं.

To SHROUD, *v. a.* रुद् (c. 10. छादयति -यिनुं), प्रच्छद्. See To SHELTER.

SHROUDED, *p. p.* प्रच्छन्नः -का -कं, प्रच्छादितः &c., गूढः -दा -दं, उपगूढः &c.

SHRUB, *s.* (Woody plant, dwarf tree) गुल्मः, स्रवः, कुष्ठः, क्षुपः,
क्षुपः, अमरकाष्ठः, विसारः, मुद्रवृक्षः, अल्पवृक्षः.—(Drink), see PUNCH.

SHRUBBERY, *s.* गुल्मवाटिका, गुल्मवाटी, वृक्षवाटिका, उपवनं.

SHRUBBY, *a.* गुल्मावृतः -ता -तं, तरुगुल्मावृतः &c., गुल्मवयः -यी -यं.
To SHRUG, *v. a. or n.* (The shoulders) अश्रुनोदबुधनार्थं स्तम्भसङ्कोचं
कृ or स्तम्भाकुचनं कृ or स्तम्भोत्कर्षणं कृ or स्तम्भवेधनं कृ.

SHRUG, *s.* स्तम्भसङ्कोचः, स्तम्भाकुचनं, स्तम्भोत्कर्षणं, स्तम्भवेधः.

SHRUNK, *s.* सङ्कुचितः -ता -तं, सङ्कुचितः -ता -तं, आकुचितः &c., संवृतः
-ता -तं, शीर्णः -यो -यं, संश्रयानः -ना -नं, संश्रयः -ता -तं, संक्षिप्तः -ता
-तं, हसितः -ता -तं, स्रवः -का -कं, सङ्कीर्णः -यो -यं.

To SHUDDER, *v. n.* कम्प (c. 1. कम्पते -कम्पते), विकम्प, स्फुर (c. 6.
स्फुरति -रिनुं), विस्फुर, प्रस्फुर, वेप् (c. 1. वेपते -पिनुं), प्रवेप्, डल
(c. 1. डलति -लिनुं), सीत्कारं कृ, शीत्कारोपहतः -ता -तं भू, सीत्कार-
ग्रस्तः -ता -तं भू.

SHUDDER, SHUDDERING, *s.* अङ्गकम्पः, शरीरकम्पः, अङ्गस्फुरणं, शरीर-
स्फुरणं, विस्फुरणं, अङ्गवेपनं, कम्पः -म्यनं, विकम्पः -म्यनं, सीत्कारः,
सीत्कृतं, शीत्कारः.

To SHUFFLE, *v. a.* (Shove one way and the other) इतस्ततः संचल
(c. 10. -चालयति -यिनुं) or चल, इतस्ततः कृ (c. 10. सारयति -यिनुं)
or विधिष्, बहुधा चल; 'to shuffle the feet,' पादास्फालनं कृ,
पादापचयं कृ.—(Mix together) सम्मिश्रीकृ, अस्तव्यस्तीकृ, अपरो-
न्नीकृ, संकुलीकृ, सङ्कीकृ, विधिष्, सम्मिश्र; 'cards,' धूतपत्रस-
म्मिश्रणं कृ.

To SHUFFLE, *v. n.* (Practice evasions) छद्म कृ, छलं कृ, व्यपदेशं कृ,
अपदेशं कृ, व्यपदिश (c. 6. -दिशति -देहुं), कपटं कृ, वक्रवृत्तिः -तिः
-ति भू, चपलः -ला -लं भू.

SHUFFLE, SHUFFLING, *s.* (Mixing, pushing together) सम्मिश्रणं,
अस्तव्यस्तीकरणं, इतस्ततः संचालनं or सारणं or विक्षेपः; 'of the
feet,' पादास्फालनं, पादापचयं.—(Evasion) छद्म *n.* (न), छलं,
व्यपदेशः, अपदेशः, वक्रता, चपलता, चापल्यं.

SHUFFLER, *s.* वक्रवृत्तिः *m.*, चपलवृत्तिः *m.*, छद्मवृत्तिः *m.*, छली *m.* (न).

To SHUN, *v. a.* वृज् (c. 10. वर्जयति -यिनुं), परिवृज्, विवृज्, परिहृ (c. 1.
-हरति -हर्नुं), प्रोक्त (c. 6. प्रोक्तति -जिनुं, rt. उक्त), उक्त, हा
(c. 3. जहाति, हातुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्), परिवृज्, वर्जीकृ.

SHUNNED, *p. p.* वर्जितः -ता -तं, विवर्जितः &c., परिहृतः -ता -तं, प्रोक्तितः
-ता -तं, वर्जीकृतः -ता -तं, त्यक्तः -का -कं, परिवृक्तः &c.

SHUDRA, *s.* See SÚDRA.

To SHUT, *v. a.* (Close, fasten up) पिषा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिषा;
रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), निरुप्, अवरुप्, संवृ (c. 5. -वृणोति -वरिनुं
-रीनुं), बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), संह (c. 1. -हरति -हर्नुं), संहन् (c. 2.
-हन्ति -नुं); 'shut the door,' द्वारं पिषेहि or रुन्धि; 'they shut
the doors,' द्वाराणि पिषधुः or रुधुः; 'to shut the mouth,'
मुखं संवृ or पिषा; 'the hands,' हस्ती बन्ध् or संहन्; 'a book,'
पुस्तकं बन्ध्; 'the lips,' जोडी संवृ; 'the eyes,' नील, निमील,
निमिष्, see To CLOSE, *v. a.*—(Contract, compress) संवृ, संह,
संकुच, संहन्, सम्पीड.—(Bar) अर्गलेन बन्ध्.—(Obstruct) रुप्,
निरुप्, स्तम्भ, प्रतिबन्ध.—(Shut in), see To CONFINE, INCLOSE.
—(Shut out) बहिष्कृ, निवृ, निराकृ, निषिष्, see To EXCLUDE,
PRECLUDE.—(Shut up) निरुप्, अवरुप्; 'in a prison,' कारागं
निरुप्; 'in a box,' सम्पुटीकृ.

SHUT, *p. p.* रुद्धः -डा -दं, पिहितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, पक्षः -डा -दं,
विधानवान् -वती -वत् (त्), अपिषातः -ना -नं; 'as a bud,' अपि-
कचः -का -कं, मुकुलीकृतः -ता -तं; 'as the eye,' निमीलितः -ता
-तं, मुकुलितः &c.

SHUTTER, *s.* अवरोधकं, प्रतिपन्थकं, आच्छादनं, कपाटः; 'of a window,' जालकावरोधकं, जालकाच्छादनं, वातायनावरोधकं.

SHUTTLE, *s.* (Of a weaver) चलत्, सूत्रवेहनं, सूत्रयन्त्रं, तलत्, नलिकः, नाडिपीरं.

SHUTTLE-COCK, *s.* लघुगुलिकाविशेषः, यो विनोदार्थं दण्डाहतो भूत्वा इतस्ततः प्रक्षिप्यते.

SHY, *a.* सभाभीतः -ता -ता, सभाभीरुः -रुः -रु, जनभीतः -ता -तं, लोकभीतः &c., भोषणविमुखः -सा -सी -सं, अत्यभाषी -पिणी -वि (न्), आलापविरक्तः -क्ता -क्तं, कातरः -रा -रं, आगमनभीरुः -रुः -रु, भीरुः -रुः -रु.

SHYNESS, *s.* सभाभीतिः *f.*, सभाभीरुता, जनभीतिः *f.*, लोकभीतिः *f.*, सभाकम्पः, भाषणविमुखता, आलापवैरक्त्यं, भीरुता, कातरता.

SIBILANT, *s.* (Letter) कक्षः. See HISSING.

SICK, *a.* (Inclined to vomit) वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु, विवमिषुः -षुः -षु, वमनोन्मुखः -सा -सं, वमी -मिनी -मि (न्), उद्गारी -रिणो &c., उद्देनेच्छुः -च्छुः -च्छु, - (Ill) रोगी -गिणी -गि (न्), रोगार्तः -र्ता -र्तं, रोगातुरः -रा -रं, रोगान्वितः -ता -तं, रोगग्रस्तः -क्ता -क्तं, चक्षुष्यः -स्या -स्यं, सामयः -या -यं, व्याधितः -ता -तं, व्याधियुक्तः -क्ता -क्तं, क्षमी &c., विकारी &c., क्षामयावी &c., उपतापी &c., अभ्याप्तः -प्ता -प्तं, रुग्णः -ग्ना -ग्नं, see III, *a.* - (Disgusted) जातबीभत्सः -त्ता -त्तं, द्वेषी -पिणी &c., विकृतः -ता -तं, निर्विषः -खा -खं; 'sick of the world,' भवरोगी -गिणी &c., भवार्तः -र्ता -र्तं; 'sick-room,' विश्रिता. - (To be sick, vomit) वम् (c. 1. वमति -मिति), उद्दे (c. 10. उद्देयति -यितुं).

To SICKEN, *v. a.* (Disgust) बीभत्सं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), वैकृतं जन्. - (Make sick) वमनेच्छां जन्, उद्देनेच्छां जन्, रोगार्तं कृ, सारोगीकृ.

To SICKEN, *v. n.* (Fall sick) रोगग्रस्तः -क्ता -क्तं भू, रोगार्तः -र्ता -र्तं भू, उद्दे (c. 1. उद्देयति -यितुं), सारोगीभू, see To LANGUISE. - (Feel disgust) बीभत्सोपहतः -ता -तं भू, जातबीभत्सः -त्ता -त्तं भू.

SICKENING, *a.* बीभत्सजनकः -का -कं, विरक्तिजनकः &c., see DISGUSTING.

SICKISH, *a.* ईषद्वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु, ईषद्वरोगी -गिणी -गि (न्).

SICKLE, *s.* लघुचक्रं, दात्रं, लघाणकं, लघाकः, शस्यकर्तनी, शस्यछेदनी, कर्तनी, सस्रजः, सस्रहननं -नी, सस्रयनः, सस्रोदकः.

SICKLINESS, *s.* सारोगता, रोगिता, रोगाधीनता, रोगशीलता, जन्मरोगिता.

SICKLY, *a.* (Unwell), see SICK. - (Habitually ill) सदा रोगी -गिणी -गि (न्), निर्यरोगी &c., रोगाधीनः -ना -नं, रोगशीलः -ला -लं; 'by birth or nature,' जन्मरोगी &c., जातिरोगी &c., प्रकृतिरोगी &c., सभावरोगी &c.; 'having a sickly countenance,' रुग्णवदनः -ना -नं, रुग्णमुखः &c.

SICKNESS, *s.* (Inclination to vomit, nausea) वमनेच्छा, उद्देनेच्छा, विवमिषा, वमनोन्मुखता, वमः -मनं, वमिः *f.*, वानिः *f.*, उत्क्षेपः, उत्क्षेदः, उत्क्षेपः, उत्सारः, उद्देनं, उद्दी, उद्दे, उद्दे *f.*, उद्दे *f.*, प्रच्छेदिका. - (Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, क्षामयः, रुक् *f.* (न्), चक्षुष्यता, विकारः, असमाधानं, रुग्णावस्था, रोगिता, रोगग्रस्तता, रोगव्याधिः *f.*, see DISEASE, ILLNESS.

SIDE, *s.* (Of a man or any animal) पार्श्वः, पार्श्वभागः, पक्षः -क्षकः, पक्षभागः, कुक्षिः *m.*, कक्षः, पार्श्वार्धं, अर्धार्धं, अक्षः, कोलः; 'pain in the side,' पार्श्वशूलः -लं, कुक्षिशूलः -लं; 'left side,' वामपार्श्वः, वामार्धः; 'turning upon the side,' पार्श्वपरिवर्तनं, अक्षपरिवर्तनं; 'removed from the side of a parent,' पितुर् अङ्गात् परिभ्रष्टः.

पितृपार्श्वपरिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं; 'at one's side,' पार्श्वे, पार्श्वतः; 'staying close at the side,' पार्श्वस्थः -स्था -स्थं, पार्श्वगतः -ता -तं, पार्श्वपरिवर्ती -र्विनी &c., उपानास्यः -स्या -स्यं; 'sleeping at the side of,' पार्श्वशयः -या -यं. - (Edge, border) प्रान्तः, उपान्तः -न्तं, अन्तः, सीमा, धारा; 'of a wood,' वनान्तः -न्तं, वनधारा; 'of a river,' नदीतीरं, नदीकूलं, नदीतटं; 'of a roof,' पटलप्रान्तः; 'of a mountain,' पर्वतधारा, पर्वततटः. - (Declivity or slope of a mountain) उत्सङ्गः, नितम्बः, कटकः. - (Part considered in respect to its direction) दिक् *f.* (श्), दिशा, पार्श्वः or more usually expressed by the affixes तत्, च &c.; as, 'on all sides,' सर्वतः, समन्ततः, समन्तात्, विष्वतः, परितः, अभितः, सर्वत्र, सर्वदिक्षु चतुर्दिक्षु; 'on both sides,' उभयतः, उभयत्र, उभयपार्श्वयोः; 'on the other side,' अदरितः, परतः; 'on the opposite side,' अभिमुखतः, विपरितभागे; 'side by side,' पार्श्वोपार्श्वे. - (Any part being in opposition to another) पक्षः; 'side of an argument,' पक्षः; 'both sides of an argument,' पक्षद्वयं; 'taking up a side,' पक्षता; 'another side of the argument,' पक्षान्तरं. - (Party faction) पक्षः; 'one's own side,' आत्मपक्षः, स्वपक्षः; 'having a side,' पक्षवान् &c.; 'one of the opposite side,' विपक्षः, प्रतिपक्षः; 'one of the same side,' सपक्षः, स्वपक्षावलम्बी *m.* (न्), स्वपक्षकः; 'to take a side,' पक्षपातं कृ, see To SIDE; 'one who takes a side,' पक्षपाती *m.* (न्), पक्षोद्गाही *m.* - (Any part of a thing) भागः; 'the outer side,' बाह्यभागः; 'black on the two sides,' द्वयोर् भागयोः उग्रान्तः -मा -मं. - (Branch of a family, separate line) पक्षः; 'relations on the father's side,' पितृपक्ष इत्ययम्, 'on the mother's side,' मातृपक्ष इत्ययम्; 'noble on both sides,' मातृतःपितृतः अभिजनवान् -जनी &c. - (Side of a geometrical figure) भुजः, बाहुः *m.*, दोस् *m.*

SIDE, *a.* पार्श्विकः -की -कं, पार्श्वः -र्वी -र्वं, पार्श्वीयः -या -यं, पार्श्वस्थः -स्था -स्थं, पार्श्वकः -की -कं, पार्श्वः -र्वी -र्वं, पार्श्व or पक्ष in comp.; 'a side door,' पक्षद्वारं.

To SIDE, *v. n.* (Embrace or adopt a side) पक्षपातं कृ, पक्षोद्गाही कृ, पक्षं ग्रह् or उद्ग्रह् or अनुग्रह्.

SIDE-BOARD, *s.* पक्षफलकः -कं, पार्श्वफलकः, पार्श्वस्थफलकः.

SIDE-LONG, *a.* अनुपार्श्वः -र्वो -र्वं, पार्श्विकः -का -कं, अनुपार्श्विकः -की -कं, पक्षः -क्षा -क्तं, तिरश्चीनः -ना -नं, तिर्यक् -रश्ची -र्यक् (च्); 'side-long glance,' तिर्यग्दृष्टिः *f.*, अपाङ्गदृष्टिः.

SIDE-LONG, *adv.* अनुपार्श्वे, पार्श्वतः, तिर्यक्, तिरस्, पार्श्वदिशि.

SIDE-LOOK, *s.* कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदृष्टिः *f.*, अपाङ्गदर्शनं, दृष्टिविधेयः.

SIDER, *s.* पक्षकः, पक्षधरः, पक्षोद्गाही *m.* (न्), पक्षपाती *m.*, पक्षी *m.*

SIDEREAL, SIDERAL, *a.* तारासङ्गन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), नाक्षत्रिकः -की -कं, नाक्षत्रः -र्वी -र्वं, नक्षत्रसङ्गन्धी &c., ताराविवयकः -का -कं, ग्रहसङ्गन्धी &c., तारामयः -यी -यं, नक्षत्रमयः &c., तारापूर्यः -र्वो -र्वं.

SIDE-SADDLE, *s.* पक्षपय्योणं, पक्षपय्योणं, स्त्रीपय्योणं, स्त्रीपय्योणं.

SIDESMAN, *s.* पक्षकः, पक्षपाती *m.* (न्), पक्षोद्गाही *m.*, पक्षी *m.*, पार्श्विकः, पक्षधारी *m.* See PARTISAN.

SIDE-TABLE, *s.* पक्षफलकः -कं, पार्श्वफलकः, पार्श्वस्थफलकः.

SIDE-WAYS, SIDE-WISE, *adv.* तिर्यक्, तिरस्, तिरश्चीनं, अनुपार्श्वे, पार्श्वतः; 'moving side ways,' तिर्यक् -रश्ची -र्यक् (च्), तिर्यग्गामी -मिनी &c., तिरश्चीनः -ना -नं.

SIDING, *s.* (Taking a side) पक्षपातः, पक्षोद्गाहः, पक्षता.

To SIDLE, *v. n.*, तिथ्यङ्गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), तिथ्यङ्गं चल् or या.

SIDLING, *s.* तिथ्यङ्गचलनं, तिथ्यङ्गानं, तिथ्यङ्गगमनं, तिथ्यङ्गगतिः *f.*—(One of a horse's paces) उद्देजितः.

SIERGE, *s.* अवरोधः-धनं, प्रतिरोधः, रोधः-धनं, चिरारोधः, रुद्धा, नगर-वेहनं, नगरपरिवेहनं, सैन्यवेहनं.

SIEVE, *s.* चालनी-नं, धान्यचालनी, शोधनी, धान्यशोधनी, प्रस्फोटनं-नी, तितवः *m.*, तितव *n.*, निर्गलनयन्त्रं, पाटीरः, शतपोनः.

To SIFT, *v. a.* (Separate by a sieve) शुष् (c. 10. शोधयति-यितुं), तितवना चल् (c. 10. चालयति-यितुं), चालनयन्त्रेण शुष् or शोधनं कृ, निर्गलनं कृ, प्रस्फुट् in caus.—(Investigate minutely) सूक्ष्मपरीक्षां कृ, सूक्ष्मपरीक्ष, सूक्ष्मनिश्चासं कृ, मन्यनं कृ, मन्यनं कृ.

SIFTING, *p. p.* शोधितः-ता-तं, निर्गलितः &c., चालितः &c., मयितः &c.

SIFTING, *s.* शोधनं, धान्यशोधनं, धान्यचालनं, निर्गलनं, प्रस्फोटनं, धान्य-प्रस्फोटनं, मन्यनं.

To SIGH, *v. n.* दीर्घनिश्वासं कृ, दीर्घनिःश्वासं कृ, दीर्घं निश्वासं or निःश्वासं (c. 2. -श्वासितं-तुं), दीर्घम् उच्छ्वस् or विनिश्वासं or विनिःश्वासं or समुच्छ्वस्, स्तन् (c. 1. स्तनति-नितुं), निस्तन्, सौत्कारं कृ.

SIGH, *s.* दीर्घनिश्वासः, दीर्घनिःश्वासः, दीर्घश्वासः, निःश्वासः, निश्वासः, निःश्वासनं, दीर्घनिःश्वासनं, निश्वासः, निश्वासनं, उच्छ्वासः, दीर्घोच्छ्वासः, उच्छ्वसितं, दीर्घोच्छ्वसितं, दीर्घश्वासितं, दीर्घश्वासनं, समुच्छ्वासः, समुच्छ्वसितं, विनिश्वासः, स्तननं, स्तनितं.

SIGHING, *part.* दीर्घनिश्वासी-सिनी-सि (न्), निःश्वासी &c., उच्छ्वासी &c., दीर्घोच्छ्वासी &c., दीर्घनिश्वास्य indec., निश्वासन्-सनी-सन् (त्), विनिश्वासन् &c.

SIGHT, *s.* (Vision, view, act of seeing) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, ईक्षणं, वीक्षणं, वीक्षा, प्रेक्षणं, प्रेक्षा, आलोकः, आलोकनं, अवलोकनं, लोकः-कनं, लक्षणं, आलोचनं-ना, निश्चामनं, निर्वर्णनं, निध्यानं, निष्कालनं, निष्कालनं, सूचना; 'being within sight,' दृष्टि-गोचरः-रा-रं, दृष्टिविषयः-या-यं, दृष्टगोचरः &c., दृश्यः-इया-इयं, दृश्यमाणः &c., चक्षुर्ग्राह्यः-खा-खं, see VISIBLE; 'in sight,' दृष्टिगोचरेण; 'in sight of, in presence of,' साक्षात्, समक्षं, प्रत्यक्षेण, पश्यतस्, दृष्टितस्; 'in sight of many persons,' बहुजनसमक्षं; 'out of sight,' अदृश्यः-इया-इयं, see INVISIBLE; 'out of one's sight,' परतोक्षे, अगोचरेण; 'out of my sight,' ममागोचरेण; 'at sight of,' दर्शनात्, दर्शनेन; 'at sight of the token,' अभिज्ञानदर्शनात्; 'first sight of,' प्रथमदर्शनं, अपूर्वदर्शनं; 'at the very first sight,' प्रथमदर्शनात्-ने, प्रथमदर्शनक्षणात्, आप्रथमदर्शनात्, सकृद्दर्शनात्; 'at sight, in commerce,' पक्षदर्शनात्.—(Faculty or sense of sight) दृष्टिः *f.*, दृक् *f.* (ज्ञं), चक्षुरिन्द्रियं, नेत्रेन्द्रियं, चक्षुस् *n.*, दृक्शक्तिः *f.*, दृष्टिशक्तिः *f.*, दर्शनशक्तिः *f.*, आलोचकः; 'charming or bewitching the sight,' दृष्टिबन्धः-न्धनं.—(Eye) चक्षुस् *n.*, नेत्रं, नयनं, लोचनं, दृष्टिः *f.*—(Spectacle, show, any thing seen) प्रेक्षा, प्रेक्षणं, कौतुकं; 'fond of sight-seeing,' कौतुकासक्तः-क्ता-कं.

SIGHTLESS, *a.* दृष्टिहीनः-ना-नं, नेत्रहीनः &c., कायः-खा-यं.

SIGHTLY, *a.* दर्शनीयः-या-यं, सुदर्शनः-ना-नं, सुदृश्यः-इया-इयं

SIGN, *s.* (Token, mark) लक्षणं, चिह्नं, लक्षणनं, ध्वजः, अभिज्ञानं, प्रज्ञानं, लिङ्गं, लक्ष्यं, व्यञ्जकः-कं, सूचना, सूचकः; 'good sign,' सुचिह्नं, सुलक्षणं; 'bad sign,' कुलक्षणं, अवलक्षणं, अवचिह्नं, कुलक्षणं.—(Motion or action indicating something) संज्ञा,

संज्ञेतः, इङ्गितं, इङ्गः, आकारः; 'with the fingers,' अङ्गुलिसन्देशः; 'with the head,' शिरःसंज्ञेतः, मस्तकसंज्ञेतः, मस्तकसन्देशः; under-standing signs,' इङ्गितज्ञः-ज्ञा-ज्ञं; 'to make signs,' संज्ञेतं कृ, इङ्गितं कृ.—(Portent, prodigy) उन्मातः, अङ्गुतं, उपसर्गः, दुर्लक्षणं, दुर्घट्टं.—(Of the zodiac) राशि-मन्, see ZODIAC; 'rising of a sign,' लग्नं.—(Arithmetical sign) चिह्नः.—(Sign manual) हस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, स्वहस्ताक्षरं.—(Of an army, &c.) ध्वजः, सुराध्वजः.

To SIGN, *v. a.* स्वहस्ताक्षरं or हस्ताक्षरं or नामाक्षरं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), स्वाक्षरेण or हस्ताक्षरेण चक्ष् (c. 10. चक्षयति-यितुं).

SIGNAL, *s.* संज्ञेतः, संज्ञा, इङ्गितं, ध्वजः, चिह्नं, प्रकाशचिह्नं.

SIGNAL, *a.* प्रसिद्धः-ज्ञा-ज्ञं, स्मरणीयः-या-यं, स्मरणाहः-हो-हं, विशिष्टः-ज्ञा-ज्ञं, विशेष in comp., विचित्रः &c. See REMARKABLE.

To SIGNALIZE, *v. a.* प्रसिद्धीकृ, विशिष्टीकृ, प्रसिद्धं-ज्ञां कृ, स्मरणीयं-यां कृ, विद्युतीकृ, विचित्रीकृ; 'to signalize one's self,' कीर्तिं or यशः प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), विशिष् in pass. (-शिष्यते), नाम or प्रतिज्ञां लभ् or प्राप्.

SIGNATURE, *s.* हस्ताक्षरं, स्वहस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, नामाक्षरं, हस्तलिखनं.

SIGNED, *p. p.* हस्ताक्षराङ्कितः-ता-तं, स्वाक्षराङ्कितः &c., मुद्राङ्कितः &c.; 'a paper signed and sealed,' मुद्रिका, मुद्राङ्कितपत्रं.

SIGNET, *s.* मुद्रा, मुद्रिका, प्रत्ययकारिणी, नामाक्षरं; 'signet-ring,' अङ्गुलिमुद्रा; 'royal-signet,' राजमुद्रा.

SIGNIFICANCE, *s.* (Meaning) अर्थः, अर्थवत्त्वं, अर्थवत्ता, अभिप्रायः, आकृतं, वाचकता.—(Importance) गौरवं, भारः.—(Force) शक्तिः *f.*

SIGNIFICANT, SIGNIFICATIVE, *a.* (Having a meaning) अर्थवान्-वती-वत् (त्), अर्थोन्वितः-ता-तं, अर्थयुक्तः-क्ता-कं, सार्थः-यो-यं, सार्थकः-का-कं, आर्थिकः-की-कं, साकृतः-ता-तं, पूर्णार्थः-यो-यं.—(Expressive, indicative) उद्बोधकः-का-कं, बोधकः &c., सूचकः-का-कं, वाचकः &c., अर्थसूचकः &c., अर्थबोधकः &c., अभिप्रायिकः-का-कं, लाक्षणिकः-की-कं, अर्थप्रकाशकः &c., दर्शकः &c., प्रदर्शकः &c., साङ्केतिकः-की-कं, हेतुगर्भः-भो-भं; 'significant word,' अभिधेयं, अभिव्याहारः.

SIGNIFICANTLY, *adv.* सार्थं, साकृतं, पूर्णार्थं, पूर्णार्थतः, अर्थवत्.

SIGNIFICATION, *s.* (Meaning) अर्थः, विवक्षा, विवक्षितं, आकांक्षा, अभिप्रायः, आकृतं; 'etymological signification,' अवयवार्थः.—(Force of words) शक्तिः *f.*, शब्दशक्तिः *f.*, शब्दसामर्थ्यं, निरुद्धः.—(Act of making known) सूचनं-ना, ज्ञापनं.

SIGNIFIED, *p. p.* सूचितः-ता-तं, ज्ञापितः &c., संज्ञासूचितः &c.

To SIGNIFY, *v. a.* (Make known) सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), संसूच्, ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति-यितुं), विज्ञा, बुष् in caus.—(By signs) संज्ञेतादिद्वारेण सूच्.—(Mean, convey meaning, imply) उद्बुष् (c. 10. -बोधयति-यितुं), वच् in des. (विवक्षति-विक्षितुं), अर्थं सूच् or उद्दिश् (c. 6. -दिशति-देद्), अर्थवान्-वती-वद् भू, see To MEAN.—(Have consequence or importance) गुर्वर्थः-यो-यं भू, पूर्णार्थः-यो-यं भू, महार्थः &c. भू, बह्वर्थः &c. भू; 'to signify little,' अल्पार्थः-यो-यं भू, लघ्वर्थः-यो-यं भू. Sometimes expressible by the instr. case after किं; as, 'what signify the splendors of a court?' किं सभाप्रतापेन; 'what does this signify?' किम् अनेन.

SIGN-MANUAL, *s.* हस्ताक्षरं, स्वहस्ताक्षरं; 'of a king,' राजहस्ताक्षरं.

SIGN-POST, *s.* ध्वजस्तम्भः, ध्वजोपस्तम्भः, मार्गसूचनस्तम्भः, मार्गस्तम्भः.

SILENCE, *s.* (Forbearance of speech) मौनं, मौनभावः, मौनित्वं.

अभाषणं, अनालापः, तूष्णीभाषः, तूष्णीभूतत्वं, निःशब्दता, वाग्यतता, निश्चयः, भाषणाभाषः; 'suppression of speech, dogged silence,' वाक्स्तम्भः, वायोधः, वाग्वन्धनं, मुखवन्धनं, मुखस्तम्भः, मुखरोधः, वाग्यमनः; 'vow of silence,' मौनव्रतं, बाह्यनियमः; 'condition of a fish,' मौनता; 'to keep silence, यन्तु (c. 1. यच्छति, यन्तु) or नियन्, वाचं रुध् (c. 7. रुध्ति, रोधुं), मुखं रुध्, वायोधं कृ, तूष्णीम् भू, मौनं कृ, मौनीभू; 'Silence!' मौनं कुरु, तूष्णीम्भव.—(Stillness), see the word.

SILENCE, v. g. वायोधं कृ, वाग्वन्धनं कृ, वाक्स्तम्भं कृ, मुखरोधं कृ, निरुहरीकृ, अनुहरीकृ, निरुहरी-रां कृ, अधरीकृ.—(Cause to cease) विरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं).

SILENCED, p. p. निरुहरी-रा -रं, निरुहरीकृतः -ता -तं, हुतोहरी-रा -रं, अनुहरी-रा -रं, अनुहरीकृतः -ता -तं, रुध्मुखः -खा -खं, रुध्मुखः -खा -खं, रुध्मुखः -खा -खं, रुध्मुखः -खा -खं.

SILENT, a. (Not speaking) मौनी -निनी -नि (न्), तूष्णीकः -का -कं, अभाषी -पिणी &c., अनालापः -पा -पं, अनालापी &c., निःशब्दः -न्दा -न्दं, निर्वचनः -ना -नं, तूष्णीभूतः -ता -तं, मूकः -का -कं.—(Habitually silent, speaking little) अत्यभाषी &c., अत्यवादी &c., तूष्णीशीलः -ला -लं, वाग्यतः -ता -तं, वाग्यः -ग्या -ग्यं, वाचंयमः -मा -मं, see TACITURN.—(Having the mouth stopped, doggedly silent) रुध्मुखः -खा -खं, मुद्रितमुखः &c., रुध्मुखः &c.—(Having no answer to return) निरुहरी-रा -रं, अनुहरी-रा -रं.—(Still) निःशब्दः -न्दा -न्दं, निश्शब्दः &c., नीरवः -वा -वं.—(To be silent) तूष्णीम् भू, मौनीभू, मौनं कृ, वाचं यम् (c. 1. यच्छति, यन्तु), वचनं विरम् (c. 1. -रमति -रन्तु).

SILENTLY, adv. तूष्णीं, तूष्णीकां, समीनं, मौनीभूय, वाग्यतस्, जोषं, निःशब्दं.

SILK, s. (Fine thread, &c., produced by caterpillars) कौटनं, कृमिनं, कौटसूत्रं, कौटजसूत्रं, कृमिजसूत्रं, कौटतनुः m., कौटकोषः, कौटकोशः, कौटकोषजं, कृमिकोषजं, कौशेयं, कौषेयं.—(Wove silk) दुकूलं, दुगूलं, कौशाक्षरं, कौपाक्षरं, कौशेयं, कौषेयं, कौशेयवस्त्रं, कौशिकवस्त्रं, कौशिकं, कौटकोषजं, पटुः, चीनांशुकं, चाहेरं, तनुसनातं, स्त्रीमं; 'bleached silk,' पीतकौशेयं, पयोशेयं.

SILK, SILKEN, a. कौशः -शी -शं, कौशिकः -की -कं, कौशेयः -यी -यं, कौषेयः &c., कौषिकः &c., कौटकोषजः -जा -जं, कौशजः &c., कौश-प्रभवः -वा -वं, कृमिकोशोत्पः -न्या -न्यं, कौपोद्भवः &c., कृमिकोपोद्भवः &c., दौकूलः -ली -लं, दुकूलमयः -यी -यं; 'a silk garment,' कौशाक्षरं.—(Soft) मृदुः -दुः -दु, कोमलः &c.

SILK-COTTON TREE, s. शास्मलिः -ली m. f., शास्मलितरुः m., शास्मलः, शास्मलिनी, स्थिरायुः m., पिच्छिला, पूरणी, मोषा; 'its gum,' पिच्छा, शास्मलीवेष्टः; 'another sort of silk-cotton tree,' कूट-शास्मलिः m. f., रोषनः.

SILK-WEAVER, s. कौटतनुवापः, दुकूलकारः, कौशिकपटकारः.

SILK-WORM, s. कोषकारः -रकः, कोशकारः -रकः, तनुकौटः, तनुकृमिः m., कोषवासी m. (न्), कोशस्थः, पुण्डरीकः, पटुकूलं.

SILKY, a. कौशेयः -यी -यं, कौशगुणकः -का -कं. See SILKEN.

SILL, s. (Of a door) शिला -ली, देहली.—(Of a window) वातायनशिला.

SILLILY, adv. मूर्खवत्, मूढवत्, अज्ञवत्, अत्यपुष्टा, निर्बोधवत्.

SILLINESS, s. मूर्खता, अत्यपुष्टित्वं, निर्बोधित्वं, अज्ञता, बुद्धिहीनता.

SILLY, a. अत्यपुष्टिः -द्धिः -द्धि, अत्यधीः -धीः -धि, अत्यमेधाः -धाः -धः (ह), दुर्बुद्धिः &c., मन्दबुद्धिः &c., मन्दमतिः -तिः -ति, दुर्मेतिः &c., निर्बोधः -धा -धं, मूढवत् -त्ता -त्वं, दुर्मेधाः &c., मूर्खः -लौ -लौ, मूढः -डा -डं, मृगः -ग्या -ग्यं, अनीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं. See FOOLISH.

SILVAN, a. आरव्यः -ख्यी -ख्यं, आरव्यकः -की -कं, आरव्यजः -जा -जं, वन्यः -न्या -न्यं, वनजः -जा -जं, वानः -नी -नं, वानेयः -यी -यं, वनस्थः -स्था -स्थं, वनेचरः -रा -रं, वन in comp.

SILVER, s. (The metal) रूप्यं, रौप्यं, रजतं, श्वेतं -तकं, सितं, धीतं, शुक्लं, शुभं, महाशुभं, खजूरं, खजूरं, दुर्वर्णं, चन्द्रलोहं, चन्द्रहासं, राजरत्नं, इन्दुलोहकं, तारं, ब्राह्मपिप्पला, सख्यम्.—(Coin made of silver) रूप्यमुद्रा, रौप्यमुद्रा.

SILVER, a. (Made of silver) रूप्यमयः -यी -यं, रौप्यः -प्यी -प्यं, रूप्य-निर्मितः -ता -तं, राजतः -ती -तं, राजतमयः &c., राजतनिर्मितः &c., रजतकृतः -ता -तं.—(White, like silver) रूप्यवर्णः -र्णा -र्णं, श्वेतः -ता -तं, see SILVERY.

To SILVER, v. a. रजत (nom. रजतयति -यितुं), रजतं कृ, रज-तान्वितं -तां कृ, रूप्यवर्णीकृ, श्वेतवर्णीकृ.

SILVERED, p. p. रजतान्वितः -ता -तं, रजतान्वितः &c., धीतः -ता -तं, रसितः -ता -तं, रूप्योपेतः &c., रूप्यवर्णीकृतः &c. See PLATED.

SILVER-SMITH, s. रूप्यकारः -रकः, रौप्यकारः -रकः, नाडिन्धमः.

SILVERY, a. रूप्यवर्णः -र्णा -र्णं, रौप्यवर्णः -र्णा -र्णं, रूप्यसदृशः -शी -शं, रजतोपमः -मा -मं, श्वेतवर्णः &c., शुक्लवर्णः &c.; 'having a silvery beard,' सितश्मश्रुः -श्रुः -श्रु.

SIMILAR, a. तुल्यः -त्या -त्यं, सदृशः -शी -शं, समः -मा -मं, समानः -ना -नं, साधारणः -णी -णा -णं, अनुगुणः -णा -णं, सगुणः &c., समगुणः &c., तुल्यगुणः &c., मध्वी -म्मा -र्मं (न्), मध्वी -र्मिणी &c., अन्य-पगतः &c. See LIKE.

SIMILARITY, s. तुल्यता, सदृशता -त्वं, सादृश्यं, समता, समानता, साम्यं, औपम्यं; 'of form,' साकृष्यं, सम्यता, सम्यकता, of character,' स्वभावसमता, प्रतिभावः. See LIKENESS.

SIMILARLY, adv. तद्वत्, तथैव, तथा, तुल्यप्रकारेण, सादृश्येन, सम्य-कारेण, तथाप्रकारेण, तथाविधेण, तथैविधेन.

SIMILE, s. उपमा, दृष्टान्तः, उदाहरण, निदर्शन, उदाहरण.

SIMILITUDE, s. (Resemblance, form) औपम्यं, उपमा, प्रतिमा -मानं, आकारः, रूपं, मूर्ति, f. (Likeness), see SIMILARITY, SIMILE.

To SIMMER, v. n. शनैः शनैः शीशंशयेन कृष् in pass. (कृष्यते) or पष् in pass. (पच्यते) or धा in pass. (धायते).

SIMMERING, s. शनैः शनैः कृषनं, शनैः कृषनं or ध्रुषनं.

To SIMPER, v. n. अनर्थकहास्यं कृ, अनर्थकस्मितं कृ, अनर्थकहासं कृ, अनर्थकनिःशब्दहासं कृ, कुस्मि (c. 1. -स्मयते -स्मेतुं), कुस्मितं कृ.

SIMPER, s. अनर्थकस्मितं, अनर्थकहास्यं, अनर्थकनिःशब्दहास्यं.

SIMPLE, a. (Not compound) निरवयवः -वा -वं, अमिश्रितः -ता -तं, अमिश्रः -धा -धं, शुद्धः -द्धा -द्धं, केवलः -ला -लं, केवली -लिनी -लि (न्), अकृत्रिमः -मा -मं, अघातः -ता -तं, असङ्कीर्णः -र्णा -र्णं, असमस्तः -स्ता -स्तं; 'simple word,' व्यस्तपदं.—(Artless, plain) सरलः -ला -लं, मायाहीनः -ना -नं, अमायिकः -की -कं, अमायः -या -यं, शुद्धमतिः -तिः -ति, निष्कपटः -टा -टं, सकपटः &c., निर्व्याजः -जा -जं, खल-हीनः -ना -नं, अवक्रः -क्रा -क्रं, अजिघ्रः -धा -धं, अजुः -जुः -जु.—(Neat) विनीतः -ता -तं, निर्बुधः -णा -णं.—(Not abstruse, not complex) एकार्थः -र्था -र्थं, अगुदायः &c., स्पष्टार्थः &c., स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुगम्यः -म्या -म्यं, व्याकृतः -क्ता -क्तं, मिथ्यायः &c., see PLAIN.—(Foolish, childish) अत्यपुष्टिः -द्धिः -द्धि, दुर्मेतिः -तिः -ति, बालिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, see SILLY.

SIMPLE, s. (Herb) ओषधिः -धी f., औषधं, तृणं.

SIMPLE-MINDED, a. शुद्धबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सरलबुद्धिः &c., सरलमतिः &c.

SIMPLETON, s. अल्पबुद्धिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मन्दबुद्धिः &c., मूर्खः, मूढः.
SIMPLICITY, SIMPLENESS, s. (State of being uncompounded) निरवयवत्वं, अनिश्रिता, अनिश्रितत्वं, शुद्धता, केवलत्वं, अनिश्रिताभावः—
 (Artlessness, plainness) सरलता, सारल्यं, अमाया, मायाहीनता, अमायिकत्वं, अकापट्यं, निष्कापट्यं, कपटाभावः, अज्याजः, छलहीनता, अवक्रता, अजुता, अनन्यभावः, आनीद्वयं; 'of mind,' नितिसारल्यं, बुद्धिसारल्यं, नतिशुद्धता.—(Freedom from ornament) विनीतत्वं—ता, अभूषितत्वं, भूषणाभावः, भूषणहीनता.—(Freedom from abstruseness) एकाप्यता, स्पष्टार्थता, स्पष्टता, सुगम्यता, व्यक्ता, सुज्ञेयता.
 —(Childishness) बालिश्यं, *see* SILLINESS.

SIMPLIFIED, p. p. लघुकृतः -ता -तं, सुगमीकृतः &c., व्यक्तीकृतः -ता -तं.
To SIMPLIFY लघुकरि, सुगमीकरि, व्यक्तीकरि, स्पष्टीकरि, अर्थगूढतां ह, आनीद्वयीकरि; 'to simplify the subject,' प्रस्तुतलापयार्थं.

SIMPLY, adv. (Merely, solely) केवलं, मात्रं—चेत्—चात्, *see* PLAINLY.

To SIMULATE, v. a. छद्म कृ, व्याजं कृ, छद्मवेशं धृ. *See* To PRETEND.

SIMULATION, s. छद्म *n.* (नं), व्याजः, अपदेशः, व्यपदेशः. *See* PRETENCE.

SIMULTANEOUS, a. समकालिकः -की -कं, समकालीनः -ना -नं, समानकालिकः &c., एककालिकः &c., एककालीनः -ना -नं, एकसमयः -या -यं, यौगपदिकः -की -कं.

SIMULTANEOUSLY, adv. युगपत्, एकदा, एककाले, समकाले, यौगपद्येन.

SIMULTANEOUSNESS, s. समकालिकता, एककालिकता, यौगपद्यं, कालिक्यं, एककालता, समकालता, समानकालत्वं, युगपद्भावः.

SIN, s. पापं, कल्मषं, किञ्चिपं, पातकं, पाप्मा *m.* (नं), अथं, दुरितं, एतन् *n.*, कलुषं, अभद्रं, अशुभं, वृजनं, वृजिनं, दोषः, अपराधः, दुष्कृतं, कल्मषं, अहं *n.*, अंश *n.*, मनुः *m.*, कुल्ललं, कलङ्कः, प्रत्यवायः, किराव, अनीवं, पङ्कः—ङ्कं, जङ्गपङ्कः; 'bad action,' दुष्कर्म *n.* (नं), कुकर्म *n.*, पापकर्म *n.*, अपकर्म *n.*, अकर्म *n.*, दुष्कृतं, दुष्कृतिः *f.*, असत्कर्म *n.*, कुकृत्यं; 'heinous sin,' महापातकं, महापापं, अतिपातकं, अनुपातकं; 'the five heinous sins,' पञ्चमहापातकानि *m. pl.*; these are, 1. Killing a Brahman, ब्रह्महत्या, ब्राह्मणवधः. 2. Stealing gold, सुवर्णस्तेयं. 3. Drinking spirituous liquors, सुरापानं. 4. Intercourse with the wife of a Guru, गुरुतत्पगमनं. 5. Associating with any one guilty of these crimes, तत्संसर्गः; 'secret sins,' प्रच्छन्नपातकानि *n. pl.*, गुप्तपातकानि *n. pl.*; 'awful sin,' अघोरपातकं, अघोरपापं, घोरपापं; 'freed from sin,' पापमुक्तः—क्तः—क्तः; 'restraining sin,' पापविनिग्रहः; 'involved in the consequences of sin,' पापगोचरः—रा—रं; 'equal in sin,' पापसम्मतः—ता—तं; 'a personification of the five heinous sins, or a male whose head is Brahmanicide, whose arms are theft, whose heart is wine-drinking, &c.,' पापपुरुषः.

To SIN, v. n. पापं कृ, पातकं कृ, पापकर्म कृ, अपराधं कृ, दोषं कृ, अपराधं (c. 4. -राध्यति, c. 5. राधेति—राहुं), दुष् (c. 4. दुष्यति, दोषु), दुष्कृतं कृ, मनु (uem. मनुयते).

SINCE, prep. or adv. (After, from the time that) expressed by the abl. c., either alone or followed by प्रभृति or आरभ्य or अवधि or sometimes preceded by आ; as, 'since childhood,' बाल्यात् or बाल्यतः or बाल्यात् प्रभृति or आबाल्यात्, जैश-वात्प्रभृति; 'ever since one's birth,' जन्मतः प्रभृति or जन्मत आरभ्य or आजन्मतः; 'ever since I saw him,' प्रथमदर्शनकालात् प्रभृति, or यतः प्रभृति स मे दर्शनपथं गतः (followed by ततः प्रभृति);

'since the time of Vena,' वेणुकालात्प्रभृति. The crude form may sometimes be used with the above words in this sense; as, 'since birth,' जन्मप्रभृति or जन्मारभ्य or जन्नावधि. —(Ago, in past time) पुरा, पूर्वं, गतकाले, अतीतकाले, पूर्वकाले, पुरस्तात्.—(Because that, seeing that) यस्मात्, येन, यावत्, यत्, हि, often expressed by the abl. c. of the abstract affix त्वं, or the instr. c. of the affix ता; as, 'since I was founded on observation,' प्रत्यक्षमूलानात्, प्रत्यक्षमूलानात्.

SINCERE, a. (Said of things or persons) सरलः—लं, साक्षिकः—की—कं, ताक्षिकः &c., सत्यः—त्या—तं, दक्षिणः—द्या—दं, निर्वीजः—जा—जं, निर्वेलीकः—का—कं, अमायिकः—की—कं, अमायी-पिनी—पि (नं), अमायः—या—यं, मायाहीनः—ना—नं, निष्कापटः—टा—टं, अकपटः—टा—टं, अकृत्रिमः—मा—मं, अकल्पितः—ता—तं, दम्बरहितः—ता—तं, अजुः—जुः—जु, अनिश्रितः—द्या—दं, अवक्रः—क्रा—क्रं, शुद्धः—द्धा—द्धं, पूतः—ता—तं, वास्तविकः—की—कं, वास्तवः—वी—वं, यथार्थः—थी—थं, निष्प्रपञ्चः—द्या—दं.—(Said of persons only) सत्यवादी—दिनी—दि (नं), सत्यवाक् *m. f. n.* (च्), सत्यशीलः—ला—लं, शुद्धमतिः—तिः—ति, शुद्धभाव—वा—वं, विमलाला—ला—लं, अशुद्धधीः—धी—धि, उदारः—रा—रं, सत्यमतः—ता—तं, शुचिः—चिः—चि, निशठः—ठा—ठं.

SINCERELY, adv. सरलं, सारल्येन, दाक्षिण्येन, निर्वेलीकं, नि अमायया, सत्यं, मनःपूर्व, —पूर्व.

SIN RITY, SINCERENESS, s. सरलता, सारल्यं, दाक्षिण्यं, सत्यता, निर्वेलीकता, अमाया, अमायिकत्वं, मायाहीनता, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, निष्कापटत्वं, अकापट्यं, निष्कापट्यं, अजुता, आर्जवं, शुद्धता, वास्तविकता, यथार्थता, सत्वादित्वं, सत्यशीलता, नतिशुद्धता, उदारता, विमलता, शुचिता, अनन्यभावः.

SINCIPUT, s. (Front of the head) मस्तकाग्रभागः, शिरोग्रन्थः.

SIN-DESTROYING, a. पापनाशी—शिनी—शि (नं), पापनाशकः—का—का, पापघ्नः—घ्नी—घ्नी, अघ्नः &c., अघ्नलापहः—हा—हं, अघ्नमेषाः—शा—शा, पापघ्ननः &c.

SINE, s. (Of an arc in geometry) ज्या, द्विज्या; 'versed sine' इयुः *m. f.*, शरः.

SINECURE, s. वेतनयुक्ते निष्कर्मकाधिकारः or कर्मशून्याधिकारः.

SINew, s. जायुः *m. f.*, असा, जावः, किरा, शिरा, सन्धिबन्धनं, ग्रन्थिबन्धनं, जायुशेतांशः, बहिरुः *m.*, रसालसा.—(Sinews, strength) बलं, शक्तिः *f.*, मुख्यसाधनं.

SINEWY, a. जायुमयः—यी—यं, शिरालः—ला—लं. *See* NERVOUS.

SINFUL, a. (Said of persons) पापी—पिनी—पि (नं), पापकर्म—कर्म—कर्म (नं), कुकर्म &c., दुष्कर्म &c., दुष्कृती &c., पापकारी—रिर्ष &c., पापकरो—री—रं (नं), पापकरः—री—रं, पापकृत् *m. f. n.*, कुकर्मकृत्, कुकर्मकारी &c., दुष्कृतकर्म &c., पापकर्म—कर्म—कर्म (नं), अपराधी &c., एतन्वी &c., किट्विपी &c., पातकी &c., कल्मषी &c., कृष्णकर्म &c., पापाश्रयः—या—यं, पापपरायणः—द्या—दं, पापनिरतः—ता—तं, पापालकः—का—कं, पापाला—ला—लं (नं), पापबुद्धिः—द्धिः—द्धि, पापमतिः—तिः—ति, मन्दकारी &c., दुष्टकारी &c., अस्वनी—निनी &c., अधर्मकारी &c., दुरितः—ता—तं, *see* WICKED; 'very sinful,' पापिष्ठः—ष्टा—ष्टं, पापीयान्—यसी—यः (च्), अतिपापी &c.—(Containing sin, said of things) पाप in comp., पापी &c., पापवान्—वती—वत् (त्), दुष्टः—ष्टा—ष्टं, धर्मविरुद्धः—द्या—दं, अशवान् &c., अचमयः—यी—यं, कलुषः—वा—वं, कल्मी &c., कल्मः—ल्मा—ल्मं, प्रत्यवायी &c.; 'sinful actions,' पापकर्मणि *n. pl.*

SINFULLY, *adv.* पापवत्, सपापं, दुष्टवत्, दुर्जनवत्, सपातकं.

SINFULNESS, *s.* पापं, पापिष्ठता, पापवृद्धिः *f.*, सपापता, पापनिर्गतिः *f.*, पापवत्त्वम्, दुष्टता, शठता, शार्ङ्ग्यं, धर्मविरुद्धता, प्रत्यवायः. See WICKEDNESS.

To SING, *v. n.* गै (c. 1. गायति, गातुं), अनुगै, अभिगै, प्रगै, निगै, परिगै. उगै, गायनं कृ, गानं कृ.—(As birds, &c.) रु (c. 2. रीति, रविर्तु), कल् (c. 10. कलकलं-यितुं), कलं रु, वाश् (c. 4. वाश्यते-शितुं), वा-शितं कृ.—(Imitate a humming sound) रयरयशब्दं कृ.

To SING, *v. a.* गै (c. 1. गायति, गातुं); 'to sing an air,' कलं गै; 'a song,' गीतं गै; 'a poem,' काव्यं गै.—(Celebrate in song) उगै, परिगै, अभिगै, गानेन कृ, see CELEBRATE, CELEBRATED.

To SINGE, *v. a.* वासतो दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), वहिर्भागे दह्, ईषद् दह्, अग्निना स्पृश, अग्निस्पृष्टं-हं कृ. See To SCORCH.

SINGED, *p. p.* वासतो दग्धः-ग्धा-ग्धं, वहिर्दग्धः &c., अग्निस्पृष्टः-ष्टा-ष्टं.

SINGER, *s.* गायकः, गाता *m.* (तृ), गायनः, गातुः *m.*, गाथिकः, गायकः, गाथाकारः, गेष्णुः *m.*, गेष्णाः, उगाता *m.*; 'female singer,' गात्री, गायत्री, गायनी, उगात्री.

SINGING, *s.* गायनं, गानं, गीतिः *f.*, गीतं. स्वरयुक्तवाक्योच्चारणं.—(Of birds, &c.) रुतं, पक्षिरुतं, रावः, पक्षिरावः, वाशितं, वाशनं, मधुररुतं, कलः, कलकलः, कलरवः, कलनं. See MURMUR.

SINGING *part.* गायन्-यन्ती-यत् (तृ), प्रगायन &c.

SINGING MASTER, *s.* गानशिक्षक, गानविद्याशिक्षकः, गीतोपदेशकः.

SINGLE, *a.* (One, consisting of one only) एकः-का-कं, अद्वित-यं, केवलः-ला-ली-लं, एककः-का-कं, 'a single inflection,' एकपदः.—(Sole, alone) एकाकी-किनी-कि (नृ), केवलः-ली-लं, केवली &c., एकः-का-कं, अद्वितीयः-या-यं, असहायः-या-यं.—(Not double) अद्वैतः-धी-ध, द्विकः-का-कं, अद्विगुणः-या-यं, अद्वितीयः-या-यं.—(Distinct, individual) भिन्नः-झा-झं, व्यक्तः-झा-झं, अव्यापकः-का-कं, अविभक्तः &c., see PARTICULAR.—(Pure, simple) शुद्धः-झा-झं, see SIMPLE.—(Unmarried) अविवाहितः-ता, अनूढः-ढा, निःसङ्गः-ङ्गा.

To SINGLE, *v. a.* उद् (c. 1. हरति-हर्तुं, rt. हृ), उद्, उद्गृह्, see To SELECT.

SINGLE-BODIED, *a.* एकदेहः-हा-हं, एकशरीरः-रा-रं, एकाङ्गः &c.

SINGLE-COMBAT, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वयोर्युद्धं, द्वन्द्वं, नियुद्धं.

SINGLE-EYED, *a.* एकाक्षः-क्षी-क्षं, एकलोचनः-ना-नं, एकलक्ष्मी-क्षिणी &c.

SINGLE-HANDED, *a.* असहायः-या-यं, स्वबाहुसहायः &c., एकाकी &c.

SINGLE-HEARTED, *a.* एकचित्तः-झा-झं, अनन्यवृत्तिः-त्तिः-त्ति.

SINGLE-HOOFED, *a.* एकशङ्खः-फा-फं, एकसुटः-रा-रं, एकसुरी-रिणी &c.

SINGLE-MINDED, *a.* शुद्धचित्तः-त्तिः-त्ति. See SIMPLE, SIMPLE-MINDED.

SINGLENESS, *s.* (State of being one, or distinct from all others)

एकता. ऐक्यं, केवलत्वम्, केवल्यं, अद्वितीयता, अद्वैतता, भिन्नता.—(Simplicity, sincerity) शुद्धता, अनन्यता, अनन्यभावः; 'of heart,' मतिशुद्धता.

SINGLE-STICK, *s.* (Cudgel) यष्टिः *m.*, दण्डः, चेष्टं, द्विदक्षि indec.; 'fighting with single-stick,' द्विदक्षिप्रहरणं, द्विमुषलिप्रहरणं.

SINGLY, *adv.* (Individually, one by one) प्रत्येकं, एकशश्, एकैकः-शश्, एकतश्, एकैकं, पृथक्, पृथक् पृथक्.—(Alone, without companions) असहायतश्, अद्वितीयतश्, एकतश्.

SINGULAR, *a.* (Single) एकः-का-कं, see SINGLE.—(Existing by itself, unexampled) अद्वितीयः-या-यं, अनुपमः-ना-नं, अप्रतिमः

-मा-मं, अपूर्वः-व्वा-व्वं, असदृशः-शी-शं, अनन्यसाधारणः-शा-शी-यं, अनन्यसामान्यः-न्या-न्यं, अपूर्वप्रतिमः-मा-मं, अपूर्वप्रमाणः-खा-खं, एकमात्रः-वा-वं.—(Not common, odd) असाधारणः-शा-शी-यं, असामान्यः-न्या-न्यं, असङ्गतः-ता-तं, विलक्षणः-णा-यं, अप्रसिद्धः-झा-झं, अपरूपः-पा-पं, अद्भुतः-ता-तं, लोकवासः-खा-खं, अलौकिकः-की-कं, लोकोत्तरः-रा-रं.—(The singular number) एकवचनं.

SINGULARITY, *s.* असाधारणता, अद्वितीयता, अप्रतिमता, अनुपमता, असदृशता, असदृश्यं, अपूर्वता, असामान्यता, अनन्यसाधारणता, विलक्षणता, वैलक्षण्यं, असङ्गतत्वम्, असङ्गतिः *f.*, अपरूपता, अद्भुतता, एकता.

SINGULARLY, *adv.* अपूर्ववत्, अपूर्वं, असङ्गतं, विलक्षणं, सवैलक्षण्यं, असाधारण्येन, असामान्येन, अद्भुतं, विशेषतः.

SINISTER, *a.* (Not honest, crooked) असरलः-ला-लं, वक्रः-क्रा-क्रं, अननुजः-जु-जु, कुटिलः-ला-लं, वामः-मा-मं, वृत्तिनः-ना-नं.—(Inauspicious) अमङ्गलः-ला-लं, अकल्याणः-शा-यं, अमङ्गल-रूचकः-का-कं.—(Left), see the word.

SINISTRALLY, *adv.* वामत्वेन, सव्यत्वेन, वामदिशि, वामदिशं प्रति.

SINISTROUS, *a.* तमस्यः-स्या-स्यं, सव्यस्यः &c., वामवर्ती-त्तिनी &c.

To SINK, *v. n.* सद् (c. 6. सीदति, सन्तुं), अवसद्, विपद्, व्यवसद्, उत्सद्, संसद्, अधोगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अधो या (c. 2. याति-तुं), अधःपत (c. 1. पतति-तितुं), अयपत्, पत.—(In water) मज्ज (c. 6. मज्जति, मंजुं), निमज्ज, जलमग्नः-ग्ना-ग्नं भू.—(In the mud) पक्के सद् or पत.—(In difficulties) कृष्णे सद्, आपदि सद्.—(With fear) भयात् गद् or विपद्.—(Decline) अस्तं गम्, तिष्ठ in pass. (क्षीयते), ध्वंसं see To FAIL.

To SINK, *v. a.* (Cause to sink) अवसद् (c. 10. -सादयति-यितुं), व्यवसद्, सद्, मज्ज (c. 10. मज्जयति-यितुं), अधोगम् in caus. (अगमयति-यितुं).

SINK, *s.* (Drain) जलनिर्गमः, जलसारणी, गुप्रनालो, गुप्तिः *f.*

SINKING, *part.* मीदन्-दन्ती-दत् (तृ), अवसीदन् &c., मज्जन-ज्जनी-ज्जती-ज्जत् (तृ), निमज्जन &c., निमग्नः-ग्ना-ग्नं.

SINGLE, *a.* निष्पापः-पा-पं, सपापः-पा-पं, पापहीनः-ना-नं, पाप-रहितः-ता-तं, अकल्मषः-पा-पं, निष्कल्मषः &c., अनपः-या-यं, अकिल्मिषः-पा-पं, धीतकल्मषः &c., सवेनाः-नाः-नः (स्), निरागाः &c., अकल्मः-का-कं, निर्दोषः-पा-पं, निरपराधः-धा-धं, निष्कलङ्कः-ङ्गा-ङ्गं, अनवीर्यः-वा-वं.

SINGLENESS, *s.* निष्पापता, अपापता, पापहीनता, पापाभावः.

SINNER, *s.* पापी *m.* (नृ), पापजनः, पापकारी, पापकृत् *m.*, पापात्मा *m.* (नृ), पापकर्मा *m.* (नृ), एनस्त्री *m.* (नृ), व्यसनी *m.*, अपुण्यकर्ता *m.* (नृ), अपुण्यकृत् *m.*, अधोनः, see SINFUL; 'an atrocious sinner,' महापातकी *m.* (नृ), अतिपातकी *m.*, महापापी *m.*, अतिपापी *m.*, पापमूर्तिः *m.*, पापनिधिः *m.*, पापस्वरूपः, पापराशिः *m.*, पापपुरुषः.

SIN-OFFERING, *s.* पापशमनं, पापनाशकप्रायश्चित्तं, पापशमकचरितः *m.*

SINUOSITY, *s.* वक्रता, वक्रिता *m.* (नृ), कुटिलता, जिघ्रता, कौटिल्यं.

SINUOUS, *a.* वक्रः-क्रा-क्रं, कुटिलः-ला-लं. See WINDING, *a.*

SINUS, *s.* (In surgery) नाडिः-डी *f.*, नाडीव्रणं-यः, नालिः-ली, नालीव्रणं-यः, नालीव्रतं, गतिः *f.*, अवटः-टिः *m.*

To SIP, *v. a.* (Drink in small quantities) अत्याल्पशश् or अत्याल्पं पा (c. 1. पिबति, पातुं) or आपा, अल्पशो निपा or चम् (c. 1. चमति-मितुं), ईषत्पानं कृ, आपन् (c. 1. -चामति-मितुं), उपस्पृश (c. 6.

-स्युक्ति-स्युद्ध). The last two words are used especially with reference to sipping water before meals and religious ceremonies from the palm of the hand, and ejecting it again.

SIP, SIPPING, *s.* ईपयानं. अत्यशः पानं. अत्यशो निपानं. ईपयिषानं, आचमनं, उपस्यशः. शुचिप्रणीः *f.* छोड़निपानं, छोड़पानं.

SIPHON, *s.* कुकुटनाडीयन्तं, नाडीयन्तं, नालीयन्तं. चक्रनाडी.

SIPPED, *p. p.* अत्यात्यशः पीतः -ता -तं, अत्यशो निपीतः -ता -तं.

SIR, *s.* आर्यः, महाशयः, महानुभावः, महोदयः, महाजनः, मुजनः, श्री prefixed; 'O sir,' आर्य. As an address of respect, 'Sir' may often be expressed in Sanskrit by भवान् with the 3d pers. of the verb; as, 'enter, Sir,' प्रविशतु भवान्.

SIR, *s.* (Word of address to a king) देव voc. c., श्रीमहोदय, महाराज, राजन्, मायुक्तान्.—(Father) जनकः, जननः, जनिता *m.* (तु).

SIREN, *s.* मोहिनी, मोहकारिणी, मायिनी, मायाकारिणी, विमोहिनी.

SIRIUS, *s.* (Dog-star) लुग्रकः.

SIRLOIN, *s.* (Of beef) गोपार्श्वमांसं, गोपार्श्वः.

SIRNAME, *s.* उपनाम *n.* (नं), पद्विः -ती *f.* See SURNAME.

SIRRAIL, *s.* (Reproachful address) चरे, चरेरे, रे, रे, चवे.

SIRUP, *s.* इक्षुरसः, खादुरसः, मधुरसः, मधुररसः, मधुरं, लेखं.

SIRUPY, *a.* इक्षुरसमयः -यी -यं. खादुरसमयः &c., मधुरः -रा -रं.

SISTER, *s.* स्वसा *f.* (सृ *nom. pl.* स्वसारः). भगिनी, भगिनीका, भगनी, स्वयोजिनिः *f.* नाभिः -नी, याभिः -नीः 'elder sister,' अग्रजा; 'younger sister,' अवरजा; 'sister's husband,' भगिनीपतिः *m.* स्वमृपतिः; 'sister's son,' भगिनेयः, स्वस्रीयः, स्वस्रियः, स्वसेयः; 'sister's daughter,' भगिनेया, स्वस्रीय, स्वस्रिया, स्वसेयी.—(Woman of the same faith) धर्मभगिनी.

SISTER-IN-LAW, *s.* (Husband's sister) ननान्दा *f.* (न्द), ननन्दा *f.* (न्द), नन्दा, पतिस्वसा *f.* (सृ), पतुः स्वसा *f.*—(Wife's sister) श्याली, श्यालकी, श्यालिका, नाभाभगिनी, पत्नीस्वसा *f.*—(Brother's wife) भ्रातृजाया, भ्रातृपत्नी, भ्रातृभाया, प्रजावती.

SISTERHOOD, *s.* (State of a sister) भगिनीत्वं, स्वसृत्वं.—(Community of sisters or women) स्वसृगणः, भगिनीगणः, स्वसृनखली, स्वसृसमूहः, स्त्रीगणः.

SISTERLY, *a.* स्वसृयोग्यः -ग्या -ग्यं, भगिनीयोग्यः &c., स्वस्रीयः -या -यं.

To SIT, *v. n.* उपविश (c. 6. -विशति -येद्), समुपविश, उपोपविश, उपवेशं कृ. उपवेशनं कृ, आम् (c. 2. आस्ते -सितुं), अध्याम्, समास्, सट् (c. 1. सीदति, सत्), निषट् with loc. or acc. c.; as, 'he sits down on a chair,' पीठे or पीठम् उपविशति; 'on a seat offered,' दत्तासनम् उपविशति.—(Sit by the side of) उपास्, अन्याम्.—(Sit idle) उदास्.—(Incubate) तीडं निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), तीडनिलायं कृ, अखोपरि उपविश.—(Press on, bear on) उपस्था, समुपस्था, आक्रम, पीड.—(As an assembly) कार्यनिर्वाहं कृ.

SITA, *s.* (The wife of Rāmachandra, and daughter of Janaka, the king of Mithilā. She is called 'earth-born,' as having been turned up from the soil by a plough, as Janaka was ploughing a spot to prepare for a sacrifice) सीता, धरणीसुता, भूमिसम्भवा, भूमिजा, भूपुत्री, जनकात्मजा, जनकसुता, जनकानया.

SITE, *s.* स्थानं, स्थलं, पदं, आस्यदं, स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*, पदविः -वी *f.*, पतिष्ठा -डार्म, धानी, विन्यासः, गाधः.—(Of a house) वालुः *m.*,

वालु *m.*, गृहभूमिः *f.*, वेशभूः *f.*, गृहपोतकः, गृहपोटः, पोटः, पोतः -तकः, कुट्टिनं, वाटिका; 'ceremony of purification, &c., of a site,' स्थलशुद्धिः *f.*, वालुसंशमनं, वालुसंशमनीयं.

SITTING, *s.* (The act) उपवेशः -शनं, आसना -नं, अध्यासः -सनं -ना, आस्था.—(A seat) आसनं.

SITTING, *part.* आसीनः -ना -न, अध्यासीनः &c., उपविष्टः -डा -ष्ट, निपीदन् -दन्ती -दन् (तु); 'on a seat' आसने, विष्टः &c.

SITUATED, SITUATE, *a.* (Placed or standing with regard to any other object) स्थः स्या स्थं, स्थितः -ता -तं, संस्थितः &c., संस्थः -स्था -स्थं, संस्थितः -ता -तं, दिश्यः -इया -इयं; 'situated near,' समीपस्थः &c., समीपस्थितः &c.; 'situated to the south,' दक्षिणस्थः -स्था -स्थं, दक्षिणदिश्यः &c.; 'towards the east,' पूर्वस्थः &c., पूर्वदिश्यः &c.; 'well situated,' सुस्थितः -ता -तं, सुसंस्थितः &c.; 'pleasantly situated,' सौवास्तवः -वी -व.—(With regard to men or things) स्थः स्या स्थं, स्थितः -ता -तं, अवस्थ in comp., अवस्थाप्राप्तः -ता -तं, अवस्थापन्नः -न्ता -न्तं; 'well situated,' सुस्थः &c., सुस्थितः &c.; 'so situated,' तदवस्थः -स्था -स्थं; 'how situated?' किमवस्थः -स्था -स्थं; 'badly situated,' दुःस्थितः -ता -तं, दुःस्थः &c.

SITUATION, *s.* (Place, position) स्थानं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, अवस्थानं, आस्यदं, पदं, पदविः -वी *f.*—(State, circumstances) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, आस्यदं, पदं; 'disgraceful situation,' परिभवाम्यदं, परिभवपदं.—(Office, post) पदं, पदविः -वी, अधिकारः, स्थानं, स्थलं, निमोहः, व्यापारः.

SIVA, *s.* A celebrated Hindú God, the Destroyer of Creation, and therefore the most formidable of the Hindú Triad. He also personifies reproduction, since the Hindú philosophy excludes the idea of total annihilation without subsequent regeneration. Hence he is sometimes confounded with Brahmā, the Creator, or first person of the Triad. He is the particular god of the Tāntrikas, or followers of the books called Tantras. His worshippers are termed Śaivas, and although not so numerous as the Vaishnavas, exalt their god to the highest place in the heavens, and combine in him many of the attributes which properly belong to the other deities. According to them Śiva is Time, Justice, Fire, Water, the Sun, the Destroyer and Creator. As presiding over generation, his type is the Linga, or Phallus, the origin probably of the Phallic emblem of Egypt and Greece. As the god of generation and of justice, which latter character he shares with the god Yama, he is represented riding a white bull. His own colour, as well as that of the bull, is generally white, referring probably to the unsullied purity of Justice. His throat is dark blue; his hair of a light reddish colour, and thickly matted together, and gathered above his head like the hair of an ascetic. He is sometimes seen with two hands, sometimes with four, eight, or ten, and with five faces. He has three eyes, one being in the centre of his forehead, pointing up and down. These are said to denote his view of the

three divisions of time, past, present, and future. He holds a trident in his hand to denote, as some say, his relationship to water, or according to others, to show that the three great attributes of Creator, Destroyer, and Regenerator are combined in him. His loins are enveloped in a tiger's skin. In his character of Time, he not only presides over its extinction, but also its astronomical regeneration. A crescent or half-moon on his forehead indicates the measure of time by the phases of the moon; a serpent forms one of his necklaces to denote the measure of time by years, and a second necklace of human skulls marks the lapse and revolution of ages, and the extinction and succession of the generations of mankind. He is often represented as entirely covered with serpents, which are the emblems of immortality. They are bound in his hair, round his neck, wrists, waist, arms, and legs; they serve as rings for his fingers, and earrings for his ears, and are his constant companions. Śiva has more than a thousand names, which are detailed at length in the sixty-ninth chapter of the Śiva Purāna. The following list of the principal of these will give the best idea of his character and attributes. (The Auspicious one) शिवः, शम्भुः *m.*, शङ्करः, सदाशिवः, श्रीमान् *m.* (नं), भद्रः, भगः—(The great god or lord) महादेवः, ईश्वरः, महेश्वरः, महेशः, ईशः, ईशानः, नाथः, देवः—(Lord of the universe, as worshipped at Benares) विश्वेश्वरः, विश्वेशः, विश्वनाथः, सर्वेश्वरः—(Lord of the earth) धरणीश्वरः—(The seizer) हरः, हरकः, हरिः *m.*—(The Destroyer, a personification of Time that destroys all things) कालः, महाकालः, जगद्धात्री *m.* (नं), जगद्वधकः, कालघ्नरः—(The Reproducer, the Conqueror of Death and cause of life and being) भवः, मृत्युञ्जयः, मृत्युवधनः, जगद्योनिः *m.*, भूतान्ना *m.* (नं), जः, भरुः *m.*—(Disperser of the tears of mortals) रुद्रः—(The terrific or tremendous one) भैरवः, घोरः, भीषणः, भीष्मः, भीमः—(The fierce one) उग्रः, चण्डः—(Blue-throat, having a dark blue and beautiful throat, so stained by the acrimony of the poison, which he swallowed on its production at the churning of the ocean; see OCEAN) नीलकण्ठः, श्यामकण्ठः, नीलययीवः, शितिकण्ठः, कालकण्ठः, श्रीकण्ठः, नीललोहितः—(Tri-ocular, having three eyes) त्रिलोचनः, त्रिनेत्रः, त्रिदृक् *m.* (शं), त्रिनयनः, त्र्यक्षः—(Having deformed or unnatural eyes) विरूपाक्षः—(Moon-crested, having a crescent on his brow) चन्द्रमौलिः *m.*, चन्द्रशेखरः, शशिशेखरः, इन्दुभूतः, चन्द्रापीडः, शशीशः, चन्द्रिलः, सोमः—(Borne on, or accompanied by the Bull which personifies Justice) वृषवाहनः, वृषभवाहनः, वृषध्वजः, वृषभध्वजः, धर्मवाहनः, वृषपतिः *m.*, वृषभगतिः *m.*, वृषपङ्क्ति *m.* (नं), वृषाङ्गः, वृषाचनः, वृषाणकः—(Having matted or braided hair) भूर्जटिः *m.*, जटाधरः, जटाधारी *m.* (नं), जटिलः, जटादङ्गः, जटाटीयः, कपर्दी *m.* (नं), कपर्दः—(Having sky-coloured hair) व्योमकेशी *m.* (नं), व्योमकेशः—(Trident-bearer) शूली *m.* (नं), विशूली *m.*, शूलधरः, पिनाकी *m.*—(Lord of animals or

cattle) वृषपतिः *m.*, गोपतिः, गौरवः, गोपालकः—(Lord of spirits) भूतेशः, भूतनाथः, भूतः—(Bearer of the Ganges, this river having on its descent from heaven alighted on his head, and thence descended upon earth, through a chasm in the Himālaya mountains called Gomukha) गङ्गाधरः—(Clothed with a tiger's skin) कृत्तिवासः *m.* (स्), कृत्तिवासः—(Bound or covered with snakes) सहस्रशङ्खः—(Having a necklace of human skulls) कपालभूतः, कपाली *m.* (नं), अस्थिमाली *m.*, पुरुषास्थिमाली *m.*, अस्थिधन्वा *m.* (नं), भगाली *m.*—(The white one or yellowish white) शुचिः, गौरः, हरिणः—(Conqueror and Destroyer of the district and king of Tripura) त्रिपुररजितः, त्रिपुरसूदनः, त्रिपुरदहनः, त्रिपुरानकः—(Residing over the three Vedas, or the three letters of the mystical syllable om) त्र्यक्षकः—(He of whom one form is water) जलमूर्तिः *m.*—(The Steadfast) स्थायुः *m.*—(The Universal) सर्वः—(The Omnipresent) सर्वज्ञः—(The Omniscient) सर्वेशः—(The Imperishable) अक्षरः—(The Five-faced) पञ्चमुखः, पञ्चाननः, पञ्चयज्ञः, सर्वतोमुखः—(Scorching of Cupid, see KĀMA-DIVA) स्मरहरः, कामध्वंसी *m.* (नं), जननान्मृदुः, भग्नः—(Restorer of his body) पराङ्गदः—(Lord of Kailāsa, in the Himālayas, the favourite haunt of both Śiva and Kuvera) गिरीशः, गिरिशः, कैलासीकाः *m.* (स्), कैलासनिकेतनः—(Lord of Benares) काशीनाथः, काशीशः; hence one of the names of Benares is रुद्रावासः, शिवपुरी—(Having three residences) त्रिधासा *m.*—(Destroyer of Daksha's sacrifice. That sage having on one occasion made a sacrifice, to which he invited all the gods, excepting his son-in-law Śiva and his daughter Durgā, the latter went away and being received coldly, threw herself into the fire, whence emanated a form of Śiva who decapitated the sage) दक्षध्वंसनकुंतः, दक्षयज्ञविनाशी *m.* (नं), क्रतुध्वंसी *m.*—(He of whom the seed was cast into Fire) वह्निरेताः *m.* (स्), कृशानुरेताः *m.*—(Teacher of the grihya, or book of domestic rites) गृह्यगुरुः—(Possessor of the head of Brahmā, having in a dispute cut off one of the heads of that deity) ब्रह्मपृष्ठभूतः—(Enemy of the demon Pura) पुराणि *m.*, पुरासुहृद्—(Enemy of the demon Andhaka) अन्धकरिपुः *m.*—(He who cuts to pieces with his axe) खड्गपरशुः *m.*, खड्गपशुः *m.*—(Armed with the Khatwānga or Pansula) सदाङ्गी *m.*, सदाङ्गभूत *m.*, पांशुली *m.*—(Armed with a rope) पाशी *m.*—(Lord of devotion or devotees) योगेशः—(Lord of gold) हेमकेशः—(Fond of dancing) नाट्यप्रियः—(The naked one) दिगम्बरः, दिग्वासाः *m.* (स्), नग्नः—(Covered with sandal powder) पांशुचन्दनः, पांशुलः—(Mounted on a dog in his terrific form) श्वाश्वः—(The perverse) वामः, वामदेवः—(Husband of Pārvatī) पार्वतीनाथः—(Of Durgā) दुर्गापतिः, दक्षजापतिः—(Of Gaurī) गौरीपतिः—(Of Umā) उमापतिः—(Of Bhavānī) भवानीपतिः—(Lord of the Pramathas, his attendants) प्रमथाधिपः—(Lord of Nandi, one of his chief attendants) नन्दीशः, नन्दीश्वरः, नन्दिवधनः—(Lord of Bhṛngi, one of his chamberlains) भृङ्गीशः—(Loved of Vishnu) हरिप्रियः—(Having Vishnu as his dart,

that deity having served him for a shaft which set the city of Tripura on fire) हरिश्चरः. Some of his other names, the derivation of which is not very apparent, are the following: नकुलः, अय्युः, शिविपिहः, शिविपिहः, श्रीरङ्गः, नाभः, मूढः, कुम्भारः, वारः, उः *m.*—(Under the emblem of the Phallus) लिङ्गः; 'a worshipper of him under that type,' लिङ्गी *m.*—(A form of Śiva, half male and half female) सद्देवारीशः, सद्देवारीनदेवरः—(Inferior manifestations of him, called Bhairavas) ससिताङ्गः, हरुः *m.*, चण्डः, क्रोधः, उन्मत्तः, कुपतिः, भीषणः, सहरः, नकुलः—(His wife) पार्वती, दुर्गा, गौरी, उमा, सती, भवानी, *see* PÁRVATĪ; as the symbol of created nature his wife is called प्रकृतिः—(His sons) कार्तिकेयः, गणेशः, *see* KARTIKĒYA, GĀNEŚHA.—(His attendants) प्रमथः, शिवकीर्त्तनः—(Some of the names of his attendants are) नन्दी *m.*, नन्दिः *m.*, भृङ्गी *m.*, नाडीदेहः, नाडीविग्रहः, नाडीबेहः, भृङ्गरिडः, तडुः, पशुः—(His vehicle or bull) वृषः, नन्दी *m.*—(Temple consecrated to his bull) गोपुटिकः—(His trident) त्रिशूलः, पिनाकः, महितं, पाशुपतास्त्रं—(His bow) पिनाकः, अजगधं—(One of his weapons, a staff with transverse pieces, representing the breast-bone and ribs, surmounted by a skull) खट्वाङ्गः, पाशुलः—(His rope for binding incorrigible offenders) पाशः—(His musical instrument, a kind of rattle, shaped like an hour-glass, and held in one hand) डमरुः *m.*—(His serpent earrings) नागकुण्डलं—(His necklace of skulls) अस्थिमाला, मुखमाला—(His matted hair) जटा, जटा-मूटः, कपर्दः—(His superhuman power) विभूतिः *f.*, भूतिः *f.*, *see* SUPERHUMAN, *a.*—(Daitya slain by him) हरुः—(Worshipper of Śiva) शैवः, शैव्यः, शिवज्ञः, पाश्चात्थिकः. Many plants are sacred to Śiva, as the *śoka*, *vilva*, *mango*, &c.

SIX, *a.* षट् *m. f. n. pl.* (षष्), षट्संख्यकः -का -कं, षट् -द्वा -ट्; 'six months,' षटमासाः *m. pl.*, षट्मासः; 'the six seasons,' षट्पथः *m. pl.*; 'of six months standing,' षट्मासिकः -की -कं. षट्मास्यः -स्या -स्यं; 'six-fingered,' षट्जुलिः -लिः -लिः; 'six-angled,' षट्कोणः -णा -णं; 'six-limbed,' षट्भुजः -ङ्गा -ङ्गं; 'six-armed,' षट्भुजः -जा -जं; 'six-faced,' षट्मुखः -खा -खं; 'a yoke of six oxen,' षट्पदं; 'having six feet,' षट्पदः -दा -दै; 'in six ways,' षट्पथाः; 'the aggregate of six,' षट्.

SIX-FOLD, *a.* षट्पुणः -णा -णं, षट्पुथः -था -थं, षट् -द्वा -ट्.

SIXTEEN, *a.* षोडश *m. f. n. pl.* (न) षोडशकः -का -कं.

SIXTEENTH, *a.* षोडशः -शी -शं; 'a sixteenth part,' षोडशांशः.

SIXTH, *a.* षष्ठः -ही -हं, षष्ठकः -का -कं; 'a sixth part,' षष्ठभागः, षष्ठंशः; 'a sixth meal,' षष्ठान्नं; 'being or having a sixth,' षष्ठी -हिनी -हि (न).

SIXTHY, *adv.* षष्ठत्, षष्ठ्याने, षष्ठ्यदे.

SIXTIETH, *a.* षष्टितमः -मी -मं, षष्ठः -ही -हं.

SIXTY, *a.* षष्टिः *f.*, षष्टिसंख्यकः -का -कं; 'he reigned sixty years,' षष्टिम् खट्वान् राज्यं चकार; 'sixty-one,' एकषष्टिः; 'sixty-two,' द्वाषष्टिः; 'sixty-three,' त्रयषष्टिः; 'sixty-four,' चतुषष्टिः; 'sixty-five,' पञ्चषष्टिः; 'sixty-six,' षट्षष्टिः; 'sixty-seven,' सप्तषष्टिः; 'sixty-eight,' अष्टषष्टिः; 'sixty-nine,' नवषष्टिः, दशको-नसप्ततिः, जनसप्ततिः; 'aggregate of sixty,' षष्टिकं; 'bought

with sixty,' षष्टिकः -का -कं.

SIZE, *s.* (Bulk) परिमाणं, मानं, परिमितिः *f.*, प्रमाणं, मात्रं, आकारः, आकारमानं, आकृतिः *f.*, आकृतिमानं, महत्त्वमानं, महत्त्वपरिमाणं, आकारपरिमाणं, आकृतिपरिमाणं; 'of the same size,' समपरिमाणः -णा -णं, सममात्रः -त्रा -त्रं; 'of the size of an egg,' अण्डपरिमाणः -णा -णं; 'of the size of a grain of mustard,' सर्वपरिमाणः -णा -णं; 'of unequal size,' विषमपरिमाणः -णा -णं, असमपरिमाणः &c.; of all sizes,' उन्मत्तपरिमाणः *m.*; 'having ascertained the size and distance of the moon,' चन्द्रस्य मानं दूरत्वं च ज्ञात्वा.

SKAIN, SKEIN, *s.* पञ्जिका, पिञ्जिका, पञ्जिः -ञ्जी *f.*, पिञ्जिः -ञ्जी *f.*; 'of silk,' कौशिकसूत्रपञ्जी, कौशिकसूत्रपञ्जिः *m.*

SKATE, *s.* (For moving on the ice) हिमसंहतजलोपरि विसर्पयोग्या लोहयुक्तपादुका or खलनयोग्यपादुका, खलनपादुका—(The fish), *see* SCATE.

To SKATE, *v. n.* पृथ्वीरूपपादुकाद्वारेण हिमोपरि or हिमसंहतजलोपरि विसर्प (c. 1. -सर्पति -सर्पे) or संसर्प or खल (c. 1. खलति -लितुं).

SKATER, *s.* पृथ्वीरूपपादुकाद्वारा हिमोपरि विसर्पी *m.* (न) or संसर्पी *m.*

SKATING, *s.* लोहयुक्तपादुकाद्वारेण हिमोपरि विसर्पणं or संसर्पणं or खलनं or रिङ्गणं.

SKEIN, *s.* पञ्जिका, पिञ्जिका, पञ्जिः *f.* *See* SKAIN.

SKELETON, *s.* कङ्कालः, अस्थिपञ्जरः, अस्थिपिञ्जरः, पञ्जरः, संयः, शरी-रास्थिमानं, देहास्थिमानं; 'reduced to a mere skeleton,' त्वगस्थि-मात्रशेषः -या -यं—(Frame, compages) संस्थानं, व्यूहः, आकारः—(Of any subject) वस्तुमानं, वस्तु *n.*

SKEPTIC, SKEPTICAL, SKEPTICISM. *See* SCEPTIC, INFIDEL, &c.

SKETCH, *s.* (Of a figure, &c.) आलेख्यं, पाशुलेख्यं, पाशुलेख्यमानं, लघ्वालेख्यं, वहिलेख्यं, ईपदालेख्यं, किञ्चिदालेख्यं, ईपदङ्कनं, किञ्चिदङ्कनं, ईपदङ्कनं, स्पृष्टालेख्यं; 'of a painting,' चित्रारम्भः, पाशुलिचित्रं, चित्रं—(Of a subject) वस्तुमानं, ईपदङ्कनं, किञ्चिदङ्कनं, वस्तु *n.*

To SKETCH, *v. a.* वास्तवसामानं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or आलिख् or विलिख्, पाशुलेख्यम् अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) पाशु-लेख्यं कृ, लघ्वालेख्यं कृ, स्पृष्टालेख्यं कृ, किञ्चिदालेख्यं कृ, किञ्चि-दङ्कनं कृ, ईपदङ्कनं कृ, ईपद् वर्यं (c. 10. वर्ययति -यितुं) or अनुवर्यं or उपवर्यं or संवर्यं, चित्रारम्भं कृ, पाशुलिचित्रं कृ.

SKETCHED, *p. p.* आलिखितः -ता -तं, किञ्चिदालिखितः &c., चित्रादि-तारम्भः -म्भा -म्भं, किञ्चिदङ्कितः -ता -तं, वहिरङ्कितः &c.

SKEWER, *s.* शलाका, कीलः -लकः, शङ्खः *m.*, मांसवन्धनशलाका.

To SKEWER, *v. a.* शलाकया बन्ध् (c. 9. बन्धति, बन्धुं), शलाकाबद्धं-ङां कृ.

SKIFF, *s.* (Light boat) लघुनौका, क्षुद्रनौका, सुवहनौका.

SKILFUL, *a.* कुशलः -ला -लं, निपुणः -णा -णं, प्रवीणः -णा -णं, पटुः -दुः -द्री -दुः, विचक्षणः -णा -णं, विशारदः -दा -दं, चतुरः -रा -रं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विज्ञः &c., विदग्धः -ग्धा -ग्धं, पेशलः -ला -लं, वैज्ञानिकः -की -कं, कृती -तिनी -ति (न), युक्तिमान् -मती -मत् (ह), निष्णातः -ता -तं, इ in comp.; 'skilful in arms,' अस्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, शस्त्रकुशलः &c.; 'skilful in expedients,' उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

SKILFULLY, *adv.* कुशलवत्, कौशल्येन, सकौशल्यं, निपुणवत्, सपाटवं, विचक्षणवत्, चतुरवत्, सचातुर्यं, विदग्धवत्, सविदग्धं, युक्ता, निपुणं. SKILFULNESS, *s.* कुशलता, कौशल्यं, निपुणता, नैपुण्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, पटुता, पाटवं, विचक्षणता, वैचक्षण्यं, चतुरता, चातुर्यं, युक्तिः *f.*, युक्तिमान्, विज्ञता, अभिज्ञता, विदग्धता, वैदग्ध्यं, विचित्रता, व्यवसायः, गुणः.

ILL, *s.* कुशलता, चादर, युक्ति: *f.* पट्टा. See SKILFULNESS.
 ILLED, *a.* कुशल: -ला -लं, शिक्षित: -ता -तं, इ in comp., अभिज्ञ in comp., विद् in comp., कृतमुख: &c., see SKILFUL; 'skilled in the śāstras,' शास्त्रज्ञ: -ज्ञा -ज्ञं, शास्त्राभिज्ञ: &c., शास्त्रविद् *m.f.n.*, शास्त्रतत्त्वज्ञ: &c., शास्त्रकुशल: -ला -लं 'in music,' गान्धर्वतत्त्वज्ञ: -ज्ञा -ज्ञं.
 IM, *s.* (Matter that forms on the surface) मख: , केन: , उन्नत, उन्नतमख: &c. &c. (of milk) दुग्धकेन: -नं, दुग्धतालीयं, शाकैक:, शाकैर: .
 SKIM, *v. a.* (Clear off the thick matter from the surface) मखं or केनम् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or ह (c. 1. हरति, हन्ति) or अपह. (Skim milk) दुग्धकेनम् अपनी or ह. दुग्धतालीयम् अपनी or अपह.
 SKIM, *v. n.* (Glide along the surface, brush) विमृ (c. 1. -सर्वति -सर्तुं -सर्तु), लघुगात्रा वहिभागं घृ (c. 1. घर्वति -वर्तु).
 IMMED, *p. p.* दूतमख: -खा -खं, दूतमेन: -ना -नं; 'milk,' पचलं.
 IN, *s.* त्वक् *f.* (च), त्वचा, त्वचं, चर्म *n.* (न), असृग्धरा, रक्षाधारा, असृग्धरा, तनु: -नू: *f.*, शरीरचर्म *n.*, शरीरावरणं, देहावरणं, देह-कोष:, रोमभूमि: *f.*, मांसहासा, शिपि: *f.*, शिपि: *f.*, वेदनी, नटपथं, सायणलक्ष्यं. (Hide) चर्म *n.* (न), कृत्ति: *f.*, दृति: *f.*, अजिनं, लोम *n.* (न); 'of a tiger,' व्याघ्रचर्म *n.*; 'deer's skin,' मृगचर्म *n.*, दृणाजिनं; 'hare or rabbit's skin,' शशचर्म *n.*, शश-लोम *n.* (न), शशकाजिनं, शशोर्थ: . (Of a snake) कच्चुक: , निमीक: . (Bark, rind) त्वक् *f.* (च), वल्कल: -लं, शकलं, शकलं, छल्ली. (Reduced to mere skin and bone) त्वगस्थिमात्रशेष: -या -यं, त्वगस्थिभूत: -ता -तं.
 SKIN, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), निस्त्वचीकृ, निस्त्वर्म्मे (nom. निस्त्वर्म्मेयति -यितुं), त्वक्परिपुटनं कृ, त्वच्. See To PEEL, FLAY.
 IN-PLINT, *s.* अतिकृपण: , दूतमुष्टि: *m.*, गाढमुष्टि: *m.* See MISER.
 INNED, *p. p.* निस्त्वचीकृत: -ता -तं, निस्त्वच: -चा -चं, दूतत्वक् *m.f.n.* (च).
 INNINESS, *s.* शिरालता, त्वगस्थिमात्रभाव: , चर्ममात्रभाव: , जरुषं.
 INNY, *a.* शिराल: -ला -लं, त्वगस्थिमात्रमय: -यी -यं, चर्ममात्रमय: &c., त्वगस्थिमात्रभूत: -ता -तं, त्वक्मात्रमय: &c., त्वक्त्रय: &c. See LEAN.
 SKIP, *v. n.* झु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल्, नृत्. See To LEAP.
 IP, SKIPPING, *s.* झुतं, प्रव: -वनं, उल्लुतं, झुति: *f.*, झुतगमनं, झुतगति: *f.*, मखकझुतं -ति: *f.*, मखकगति: *f.* See LEAP.
 IPPING, *part.* झुतगति: -ति: -ति, झुतगामी -मिनी &c., प्रवकारी &c.
 IRMISH, SKIRMISHING, *s.* डिङ, डिङाहव: , डमर: , डिङयुङं, सेनामु-सयुङं, ईषयुङं, लघुयुङं, उपयुङं.
 SKIRMISH, *v. n.* डिङयुङं कृ, डिङाहवं कृ, सेनामुसयुङं कृ.
 IRT, *s.* (Of a garment) वस्त्राच्छल: -लं, वस्त्रान्त: , वसनान्त: , वस्त्र-सीमा, वसनदशा, वस्त्रदशा, पटान्त: , अच्छल: . दशा, वस्त्रि: *m.*, तरी, तरि: *f.* (Edge, border) प्रान्त: , प्रान्तभाग: , अन्तभाग: , अन्त: -नं, उपान्त: -नं, पर्यन्तभाग: , पर्यन्त: -नं, परिसर: , सीमा, धार: -रा; 'of a wood,' वनान्त: -नं, वनधारा, अग्रवर्ण: ; 'of a mountain,' पर्यन्तभू: *f.*
 SKIRT, *v. a.* प्रान्त (nom. प्रान्तयति -यितुं), समन्त, प्रत्यन्त, पर्यन्तं कृ.
 IRTING, *part.* प्रत्यन्त: -ता -तं, पर्यन्तिक: -की -कं, प्रान्तक: -का -कं.
 IRTISH, *a.* सेलाशील: -ला -लं, सेलापट: -रा -रं, लीलाशील: -ला -लं, चचल: -ला -लं, चपल: &c., तरल: &c., क्रीडाशील: &c.
 IRTISHNESS, *s.* सेलाशीलता, चचलता, चपलता, चापल्यं, तरलता.
 SKULK, *v. n.* निभूते स्या or वृत्. See To SKULK, LURK.

SKULL, *s.* कपाल: , भगाल: , शिरोस्थि *n.* See SCULL.
 SKY, *s.* आकाश: , व्योम *n.* (न), गगणं, अन्तरीक्षं, अन्तरिक्षं, नभस् *n.*, खं, द्यौ: *f.* (दिष्), द्यौ: *f.* (द्यौ), अक्षरं, दिगन्तरं, दिगन्तरालं, अन्तरालं, अर्धं, वियत् *n.*, मेघवर्त्तनी *n.* (न), मेघवेश्म *n.* (न), तारापथ: , महत्पथ: , मरुद्वर्त्तनी *n.*, नाक: , घनपदवी, विष्णुपदं, पुष्करं, अननं, मुरवर्त्तनी *n.*
 SKY-COLOURED, *a.* आकाशवर्ण: -शी -शं, व्योमवर्ण: &c., नीलवर्ण: &c.
 SKY-LARK, *s.* व्याघाट: , भरद्वाज: . See LARK.
 SKY-LIGHT, *s.* पटलगवाक्ष: , पटलनालिका, पटलकाच: .
 SKY-ROCKET, *s.* आकाशवाण: , साग्नेयवाण: . See ROCKET.
 SKY-TOUCHING, *a.* व्योमस्पृक् *m.f.n.* (श्), अर्धलिङ: -हा -हं, नभो-लिङ *m.f.n.* (ह), गगणचुची -चिनी -चि (न), गगणचुचित: -ता -तं.
 SLAB, *s.* शिला, शिलापट्ट: , शिलापट: , शिलाफलक: .
 To SLABBER, *v. n.* लालं मुखात् मु in caus. See To DRIVE.
 SLACK, *a.* शिथिल: -ला -लं, श्रय: &c. See LOOSE, REMISS.
 To SLACKEN, *v. a.* शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयति -यितुं), मुच, see To LOOSE, *v. a.*; 'to slacken one's speed,' वेगं or रयं शम् in caus.
 To SLACKEN, *v. n.* शिथिलीभू, मन्दीभू. See To LOOSE, *v. n.*
 SLACKENED, *p. p.* शिथिलित: -ता -तं, शिथिलीकृत: &c., शिथिलीभूत: &c., विगलित: &c., मन्दीभूत: &c., शान्तवेग: -गा -गं, शान्तरय: -या -यं.
 SLACKLY, *adv.* शिथिलं, शैथिल्येन. See LOOSELY, REMISSLY.
 SLACKNESS, *s.* शैथिल्यं, शिथिलता, श्रयता, see LOOSENESS, REMISSNESS.
 SLAIN, *p. p.* हत: -ता -तं, निहत: &c., आपादित: -ता -तं, घातित: -ता -तं, मारित: &c., मृदित: &c., निमृदित: -ता -तं. See KILLED.
 To SLAKE, *v. a.* (Quench) शम् in caus. उपशम, प्रशम, चिन्, see To QUENCH. (Mix with water) नलेन सह मिश्र, जलसंसृष्टं -ष्टं कृ.
 To SLAM, *v. a.* (A door) यथा आकस्मिकशब्दे नागते तथा लघ्याघातेन द्वारं पिथा or बलवदाघातेन द्वारं ध्वं कृ.
 SLAM, *s.* आकस्मिकशब्द: , आकस्मिकध्वनि: . See द्वाकृतिगतं
 SLANDER, *s.* अपवाद: , परिवाद: , पैशुन्यं, पिशुनवाक्यं, असूयं, अव्यसूया, गुणनिन्दा, गुणापवाद: . कलङ्क: . See CALUMNY, DEFAMATION.
 To SLANDER, *v. a.* अपवादं (c. 1. वदति -दितुं), परिवादं, गुणापवादं कृ, पिशुनवाक्यं वद, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं). See To DEFAME, CALUMNATE.
 SLANDERED, *p. p.* अपवादित: -ता -तं, अभिशप्त: -स्ता -स्तं, अभिशपित: &c.
 SLANDERER, *s.* अपवादी *m.* (न), परिवादी *m.*, अपवादक: . See DEFAMER.
 SLANDEROUS, *a.* अपवादक: -का -कं, पिशुन: -ना -नं, अपवादान्तक: -का -कं, कलङ्कमय: -यी -यं, असूयक: &c. See DEFAMATORY.
 SLANDEROUSLY, *adv.* सापवादं, सपरिवादं, सामूयं, पिशुनवाक्यपूषं.
 SLANG, *s.* (Low language) खलोक्ति: *f.*, अश्लीलं, अश्लीलाक्षेप: .
 SLANT, SLANTING, *a.* वक्र: -क्रा -क्रं, कुटिल: -ला -लं, तिर्यङ् -रश्ची -र्य्यक् (च), वृजिन: -ना -नं, अनृजु: -जु: -जु, विषम: -ना -मं, प्रवण: -या -यं.
 To SLANT, *v. a.* आवृज् (c. 10. वजयति -यितुं), वक्रीकृ, तिर्यङ्कृ, प्रवलीकृ.
 To SLANT, *v. n.* जानम् (c. 10. -नयति -ननुं), प्रवलीभू, वक्रीभू, तिर्यङ्भू.
 SLANTINGLY, *adv.* तिर्यक्, तिरम्, वक्रं, प्रवणं, प्रावस्येन, आवर्ज्यं.
 SLAP, *s.* चपेटिका, चपेटाघात: , चपेटप्रहार: , तलप्रहार: , तलाघात: , करा-घात: , आस्फोट: -टनं, आस्फोटनशब्द: , तलं.
 To SLAP, *v. a.* चपेटेन आहन् (c. 2. -हति -न्तुं) or प्रहृ, चपेटाघातं कृ, आस्फुटं (c. 10. -स्फोटयति -यितुं), आस्फोटनं कृ.
 SLAP, *adv.* आकस्मिकाघातेन, आकस्मिकप्रहारेण, आस्फोटनशब्देन.
 SLASH, *s.* दीर्घवेद: -दनं, दीर्घवेध: , दीर्घघातं -ति: *f.*, वेदविच्छेद: .

To SLASH, *v. a.* दीर्घच्छेदं कृ, दीर्घच्छेदं कृ, छेदविच्छेदं कृ, चर्चच्छेदं (c. 7).
-छिनत्ति (छेत्तुं), विनिच्छत्, छिन्नभिन्नीकृ, क्षतविधत्तीकृ.

SLASHING, *part.* छेदविच्छेदकारी -रिणी -रि (न्), दीर्घच्छेदकारी &c.

SLATE, *s.* सल्लशिला, तनुशिला, छेदसंज्ञकः सल्लशिलाफलकः.

To SLATE, *v. a.* सल्लशिलाफलकैर् चातु or चातुद् or चावु.

SLATTERN, *s.* वेशप्रमत्ता, वेशप्रमादिनी, अविनीतवेशिनी.

SLAUGHTER, *s.* बधः, घातः -तनं, हननं, निहननं, मारणं, व्यापादनं, नि-
बूदनं, मूदनं, संहारः, विशसनं, वैशसं, प्रतिघातनं, क्षणनं, प्रमयः,
आलम्भः, विमर्दनं, निर्वहेणं, निर्वहेणं, प्रमापणं, निकारणं, निशारणं,
विशारः, विशारणं, प्रवासनं, निकृन्तनं, परासनं, निहंसनं, निर्वसनं,
संशयनं, निर्यन्थनं, निर्गन्धनं, अपासनं, निस्सहेणं, परिचर्जनं, निर्वपणं,
उज्जासनं, उज्जासः, प्रमयनं, क्रपणं, मयनं, उज्जासनं, पिञ्जः, उन्मथः,
निशुम्भः -भनं.

To SLAUGHTER, *v. a.* हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), विशस् (c. 1. -शसति -सितुं),
see To KILL.

SLAUGHTERED, *p. p.* हतः -ता -तं, विशसितः -ता -तं. See KILLED.

SLAUGHTER-HOUSE, *s.* घातस्थानं, आघातस्थानं, आघातः -तनं, शूना,
मूना, बधस्थानं, हिंसास्थानं, पशुमारणस्थानं, पशुबधस्थानं, प्राणिबधस्थानं.

SLAVE, *s.* दासः, दाशः, दासेयः, दासेरः, सेवकः, चेठकः, चेठः, किङ्करः,
प्रेयः, प्रैयः, प्रैवः, भूयः, गोप्यः -प्यकः, नियोज्यः, परजितः, भुजिष्यः,
परिचारकः, चेठः -डकः, कर्मकरः, कर्मकारः. see SERVANT; 'fe-
male slave,' दासी, दासिका, दाशी, चेटी, चेटी, चेठिका, चेठिका;
'domestic slave,' गृहदासः; 'female slave of a slave,' दास-
दासी; 'multitude of female slaves,' दासीसर्भः; 'son of a
slave,' दासीपुत्रः; 'dealer in slave-girls,' कन्यापालः; 'born
of a slave,' दासेयः -यी, दासेरः; 'to be a slave,' दास (nom.
दासायति).

To SLAVE, *v. n.* चायस् (c. 4. -यस्यति -सितुं). See To DRUDGE, TOIL.

SLAVERY, *s.* दास्यं, दासत्वं, दासभावः, दासवस्था, दासदशा, प्रेयत्वं, परप्रे-
यत्वं, भूयत्वं. See SERVITUDE, DRUDGERY.

SLAVISH, SLAVISHNESS, SLAVISHLY. See SERVILE, SERVILITY, &c.

To SLAY, *v. a.* हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), व्याप् in caus. See To KILL.

SLAVER, *s.* हन्ता *m.* (न्तृ), घातकः, घाती *m.* (न्). See KILLER.

SLEDGE, *s.* निश्चक्रयानं, निश्चक्रवाहनं, सचक्रयानं, चक्रयानवाहनं.

SLEDGE-HAMMER, *s.* घनः, वृहद्वहनः, मुहुरः, वृहन्मुहुरः.

SLEEK, *a.* सुखस्पर्शी -शी -शै, सल्लः -ल्ला -ल्लं, सल्लः -ग्धा -ग्धं.

SLEEKNESS, *s.* सुखस्पर्शता, सल्लता -त्वं, सल्लता -त्वं, सल्लरूपता.

To SLEEP, *v. n.* स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्नुं), प्रस्वप्, सम्प्रस्वप्, संस्वप्,
अवस्वप्, निद्रा (c. 2. -द्राति -न्तुं), शी (c. 2. शीते, शीयितुं), निद्रां कृ,
स्वप् कृ, स्वपनं कृ, सुप्तिं कृ, शयनं कृ, निमीलं (c. 1. -मीलति -लितुं),
संविशं (c. 6. -विशति -वेष्टुं); 'he sleeps comfortably,' सुखेन or
सुखः स्वपिति; 'to desire to sleep,' स्वप् in des. (सुप्स्यति -सितुं),
शी in des. (शीयिष्यते).

SLEEP, *s.* निद्रा, स्वप्नः, स्वापः, स्वपनं, सुप्तिः *f.*, सुप्तं, शयनं, शयितं, शीः *f.*,
शायिका, संवेशः, सर्वोन्द्रियाव्यापारः; 'state of sleep,' निद्रावस्था,
स्वप्नावस्था; 'a deep or sound sleep,' सुनिद्रा, सुसुप्तिः *f.*, निर्भे-
रनिद्रा, गाढनिद्रा, सुषुप्तवस्था, साधिका; 'very deep or dead
sleep,' घोरनिद्रा, अघोरनिद्रा; 'fallen into a deep sleep,' सुनि-
द्राभ्रमः -ग्ना -ग्नं; 'in a sound sleep,' सुषुप्तः -ता -तं, शोशितः
-ता -तं शोशितवान् &c., 'arousing from sleep,' निद्राभ्रमः;
'aroused from sleep,' भ्रमनिद्रः -द्रा -द्रं; 'to go to sleep,

स्वप्, निद्रा, शी, शयनं कृ, निद्रां गन्; 'he went to sleep,' नि-
द्रां, सुप्ताप.

SLEEPER, *s.* शायी *m.* (न्), शयनकृत्, निद्राव्यः, स्वप्नावस्थः.

SLEEPINESS, *s.* निद्रालुता, निद्राशीलता, शयालुता, शिशयिषा, सुप्ता,
निद्रेच्छा, स्वप्नेच्छा, शयनेच्छा, तन्द्रा, तन्द्रिका.

SLEEPING, *s.* स्वपनं, स्वापः, शयनं, शायिका. See SLEEP.

SLEEPING, *part.* शयानः -ना -नं, स्वप्न -शी -यन् (न्), शिष्य -द्राप्ती
-द्रात् (त्), निद्रायमायः -या -यं, निद्रायः -या -यं, शयितः -ता -तं,
शयितवान् -वती -वत् (त्), सुप्तः -ता -तं, सुप्त *m. f. n.* (न्);
'soundly,' शोशितः -ता -तं, शोशितवान् &c.

SLEEPING-ROOM, *s.* शयनगृहं, स्वप्नगृहं, निद्राशाला. See BEDROOM.

SLEEPLESS, *a.* निनिद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., अनिद्रः &c., उषिद्रः
&c., निद्राहीनः -ना -नं, निद्रारहितः -ता -तं, अनागतनिद्रः &c.,
विगतनिद्रः &c.

SLEEPLESSNESS, *s.* निनिद्रता, विनिद्रता -त्वं, अनिद्रता -त्वं, उषिद्रता
निद्राहीनता, निद्राराहित्यं, निद्राभावः.

SLEEPY, *a.* (Habitually sleepy) निद्रालुः -लुः -लु, शयालुः &c.,
तन्द्रालुः &c., निद्राशीलः -ला -लं, स्वप्नशीलः &c., नैद्रः -द्री -द्रं
निद्रायः -या -यं. (Desirous of sleeping) शिशयिषुः -युः -यु
सुप्सुः -सुः -सु. (Overcome by sleep) निद्राकुलः -ला -लं
निद्राक्रान्तः -ना -नं, निद्रायस्तः -स्ता -स्तं, निद्रातुरः -रा -रं.

SLEET, *s.* शीकरः, शीकरवर्षः, शीभवः, शीकरः, तुषारवर्षः.

To SLEET, *v. n.* शीक् (c. 1. शीकते -कितुं), शीकर (nom. शीकरायते)

SLEEVE, *s.* पिप्पलः, बाहुवस्त्रं, बाहुवसनं, दोषेत्तं, दोराच्छादनं; 'to laug
in one's sleeve,' अनाहोसं कृ, उच्छर्धनं कृ, उच्छर्धनं कृ.

SLEIGHT, *s.* (Of hand) हस्तलाप्यं, लघुहस्तत्वं, हस्तलाप्यं, कुसृतिः/
माया, कुहकः, इन्द्रजालं, see JUGGLERY, LEGERDEMAIN.

SLENDER, *a.* (Thin skin) तनुः -नुः -न्वी -नु, प्रतनुः &c., पितनुः &c.,
क्षीणः -या -यं, सूक्ष्मः -ल्ला -ल्लं, क्षामः -मा -मं, कृशः -शा -शं, शीले
-शी -शै, कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अविपुलः -ला -लं; 'slender in the
waist,' क्षीणमध्यः -म्या -म्यं, तनुमध्यः &c., तनुमध्यः -मा -मं, हरिमय
&c., सिंहमध्यः &c., सिंहकटिः -टिः -टि, मृगकटिः &c., मृगमध्यः &c.,
तनुशरीरः -रा -रं, क्षामाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कृशोदरः -रा -रं; 'a slender
waisted woman,' सुमध्यमा, तनुमध्यमा, मध्यक्षीया; 'having
slender stem,' शीलेनालः -ला -लं. (Small, inconsiderable
अल्पः -त्या -त्यं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, क्षीणः -या -यं, लघुः -युः -यु, अल्प
&c., निर्बलः -ला -लं; 'of slender means,' क्षीणार्थः -या -यं.

SLENDERNES, *s.* तनुता, क्षीणता, क्षामता, शीलेता, सूक्ष्मता, कृशता
काश्यं, अल्पता; 'of waist,' मध्यक्षीयता.

To SLICE, *v. a.* तक्ष (c. 1. तक्षति -क्षितुं), छेदं कृ, परिच्छेदं कृ, क्षि
(c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), परिच्छिद्, खट्, खट्तीकृ, पृषुच्छेदं कृ.

SLICE, *s.* छेदः, परिच्छेदः, खट्, शकलं; 'of bread,' पूषलखट्.

To SLIDE, *v. n.* (Move along the surface of snow, ice, &c.
हिमोपरि खलत् (c. 1. खलति -लितुं) or रिक् (c. 1. रिक्कति -क्कितुं)
or रिस् (c. 1. रिस्ति -स्तितुं) or विस्वप् (c. 1. -स्वपति -स्वप्नुं) or
संस्वप्. (Slip) च्यु (c. 1. च्यते, च्योतुं), खलत्.

SLIDE, SLIDING, *s.* खलनं, रिक्कणं, रिक्कणं, रिक्कः, च्यवनं.

SLIGHT, *a.* (Thin, slim) तनुः -नुः -न्वी -नु, सुतनुः -नुः -नु, क्षीणः -या -यं
'a slight woman,' लक्ष्मी, see SLENDER. (Trifling, incon-
siderable) अल्पः -त्या -त्यं, खलः &c., लघुः -युः -यु, लोकोः -व
-कं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, ईषत् prefixed; 'a slight inspection

ईषदशैर्न; 'a slight blow,' ईषदाघातः, उपघातः; 'a slight obstacle,' अल्पविघ्नः; 'in a slight degree,' ईषत्, किञ्चित्, कियत्, स्तोके; 'not in the slightest,' न मनागपि, न किञ्चिदपि, न किमपि, न कियदपि, न सूक्ष्ममपि, न स्तोक्रमपि, न लेशमपि; 'there is not the slightest movement of the tongue or lips,' निद्रोर्ध्वं नमनागपि न चलति.

SLIGHT, *s.* (Neglect) उपेक्षा, उपेक्षा, अवमानः, अवज्ञा, अवधीरणः, ईषदवज्ञा, ईषदुपेक्षा, ईषदवमानः, ईषदनादरः, अनपेक्षा, प्रणिपातलंघनं, अनाननं, अवगणनं -ना.

To SLIGHT, *v.* *a.* उपेक्ष (c. 1. -ईषते -यितुं), ईषद् अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं) or अवमन (c. 4. -मन्यते -मनुं) or अवधीर (c. 10. -धीरयति -यितुं), अवगण (c. 10. -गणयति -यितुं), अनादरं कृ, ईषदवज्ञां कृ.

SLIGHTED, *p. p.* उपेक्षितः -ता -तं, ईषदवज्ञातः &c., अवगणितः &c., अवधीरितः -ता -तं, ईषदवधीरितः &c., ईषदवमानितः &c.

SLIGHTER, *s.* उपेक्षकः, उपेक्षाकारी *m.* (नं), मन्दादरः, अनादरकृत्.

SLIGHTINGLY, *adv.* उपेक्षया, अनपेक्षया, अनादरेण, ईषदवज्ञापूँर्णं.

SLIGHTLY, *adv.* ईषत्, कियत्, स्तोके, मनाक्, अल्पमात्रं, अल्पहु, अल्पशः; 'slightly warm,' ईषदुष्णः -ष्णा -ष्णं; 'slightly red,' ईषद्रक्तः -क्ता -क्तं.

SLIGHTNESS, *s.* तनुता, सूक्ष्मता, क्षीयता, अल्पता, लघुता, छुद्रता.

SLILY, *adv.* झलेन, सञ्चारं, सकपटं, सवैद्यं, छद्मना, अच्यक्तं; 'going slily,' अच्यक्तगतिः -तिः -ति, गूढगतिः &c.

SLIM, *a.* तनुः -नुः -न्वी -नु, क्षीयः -शा -शं, क्षानः &c. See SLENDER.

SLIME, *a.* शिलाजतु *n.*, शैलनिर्वासाः, सान्द्रपक्कः, श्यानपक्कः, चिकणपक्कः.

SLIMINESS, *s.* सान्द्रता, श्यानता, चिकणता, पक्किलता -त्वं.

SLIMNESS, *s.* तनुता -त्वं, तानवं, क्षीयता, क्षानता. See SLENDERNESS.

SLIMY, *a.* सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -ना -नं, चिकणः -शा -शं, चिकण्यः &c., पक्किलः -ला -लं, सान्द्रपक्कमयः -यी -यं, सान्द्रपक्कगुणकः &c.

SLING, *s.* (Instrument for throwing stones) गोफणा, प्रस्तरखेपणी, पायाखेपणी, प्रस्तरखेपणी. प्रखेपणी, भिन्दपातः—(Pole with ropes for carrying burdens) भारयष्टिः *m. f.*, काचः.

To SLING, *v. a.* (Throw with a sling) गोफणया क्षिप् (c. 6. क्षिपति, खेपुं) or प्रक्षिप्—(Hang so as to swing) उड्डन्य, जडुं बन्ध, आन्दोल (nom. आन्दोलयति -यितुं), काच (nom. काचयति -यितुं).

To SLINK, *v. n.* अपसृप् (c. 1. -सपेति -सपुं), अपसृप्, पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय, अपधाव् (c. 1. -धावति -वितुं), अपक्रम, अपया, निष्यत्.

To SLIP, *v. n.* (Slide) खल (c. 1. खलति -लितुं), चल्, रिङ्, रिङ्. —(Glide) विकृप्, संसृप्—(Stumble, fall) व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं), भंश (c. 4. भश्यति, c. 1. भंशते -शितुं), संस् (c. 1. संसते -सितुं), विचंस्, आचंस्, पत् (c. 1. पतति -तितुं), गल्, विगल्—(Err) विच्यु, विचल्, भंश—(Slip away), see To SLINK—(Slip off) संस्, विचंस्, विगल्—(Slip down) प्रच्यु, प्रभंश, लक्ष्, अवपत्, अवगल्—(Slip in) झलेन or निभृते प्रविश (c. 6. -विशति -वेधुं).

To SLIP, *v. a.* (Let slip) शिथिल (nom. शिथिलयति -ते -यितुं), शिथिलीकृ, मुष् (c. 6. मुचति, मोकुं), संस् (c. 10. संसयति -यितुं), व्यु (c. 10. व्यावयति -यितुं), हा in caus. (हावयति -यितुं), see To LOOSE, *v. a.*; 'I will not let slip the occasion,' अवकाशं न शिथिलीये—(Neglect, omit), see the words—(Slip in) झलेन or निभृते प्रविश in caus. or निविश in caus.

SLIP, *s.* (Sliding) खलनं, रिङ्गणं, रिङ्गणं, रिङ्गः, अवचनं—(Stumble, fall) खलनं, खलितं, व्युतिः *f.*, भंशः, प्रभंशः, पातः, पतनं, संचनं,

विचंसा—(Error) दोषः, भ्रमः, प्रमादः, खलनं, अपराधः; 'of the hand,' हस्तदोषः; 'of the tongue,' जिह्वादोषः—(Twig) शाखिका, प्रशाखिका, पक्षवः, कावः—(Long, narrow piece) खडः, दीर्घ-खडः -खडकः; 'of cloth,' वस्त्रखडः.

SLIPPED, *p. p.* व्युतः -ता -तं, खलितः &c., भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रभ्रष्टः &c.; 'from its place,' स्थानव्युतः -ता -तं, पदव्युतः &c.—(Slipped off) वस्तः -स्ता -स्तं, विगलितः -ता -तं.

SLIPPER, *s.* (Light shoe) लघुपादुका, लघुपादवं, लघुपादपा, पादुका, पादपा, उपानत् *f.* (इ), बध्यः; 'magical slipper,' योगपादुका, सिद्धिः *f.*

SLIPPERINESS, *s.* चिह्नणता -त्वं, चिह्नता, क्षैर्ध्यं, अस्थिरता, अस्थिरता.

SLIPPERY, *a.* चिह्नणः -शा -शं, चिह्नणः &c., चिह्नः -ग्धा -ग्धं, नेदुरः -रा -रं, चेही -हिनी -हि (नं), अस्थः -हणा -हणं; 'slippery ground,' निपया—(Unstable, uncertain) अस्थिरः -रा -रं, अनवस्थितः -ता -तं, चचलः -ला -लं, चपलः &c., तरलः &c., लोलः &c., विचलः -ला -लं.

SLIPPING, *s.* खलनं, व्युतिः *f.*, अवचनं, रिङ्गणं, रिङ्गणं. See SLIP.

To SLIT, *v. a.* दीर्घेच्छेदं कृ, दीर्घेच्छेदनं कृ, दीर्घेच्छिद्रं कृ, दीर्घेवेधनं कृ.

SLIT, *p. p.* छिन्नः -क्षा -क्षं, दीर्घेच्छेदन्वितः -ता -तं, विद्रः -ष्टा -ष्टं.

SLIT, *s.* दीर्घेच्छेदः -दनं, दीर्घेच्छिद्रं, छेदः, छिद्रं, दीर्घेभेदः.

To SLOBBER, *v. n.* लालां मु in caus. See To SLABBER.

SLOP, *s.* (Soiled water, &c.) मलिनजलं, मलिनजलादि *n.*, समलजलं, अनेध्यजलादि, अनेध्यजलं—(Water, &c., carelessly thrown about) प्रमाद्याद् इतस्ततो छिन्नं or पातितं जलादि—(Mess) कर्दमः.

To SLOP, *v. a.* प्रमाद्याद् इतस्ततो जलादि पत in caus. or क्षिप्.

SLOPE, *s.* प्रावर्त्यं, प्रवणभूमिः *f.*, निचभूमिः, निचता, क्रमप्रवणभूमिः *f.*, क्रमनिचभूभागः, क्रमशो निचो भूभागः, स्थानं कमशः प्रवणं, स्थानं क्रमशो भोगम्यं 'of a mountain,' उन्नतः, कटकः, शैलकटकः.

To SLOPE, *v. a.* आपवृष् (c. 10. -पवृषति -वृष्टुं) प्रवणीकृ, निचणीकृ.

To SLOPE, *v. n.* क्रमशः प्रवणः -शा -शं भू, क्रमप्रवणः -शा -शं भू, प्रवणीभू, क्रमशो निचः -क्षा -क्षं भू, निचणीभू.

SLOPING, *part. or a.* प्रवणः -शा -शं, क्रमशः प्रवणः &c., क्रमप्रवणः &c., क्रमशो निचः -क्षा -क्षं, क्रमशः पातुकः -की कं, क्रमशो भोगानी -निनी -मि (नं).

SLOPPY, *a.* पक्किलः -ला -लं, जलपक्कमयः -यी यं, अनृपः -पा -पं.

SLOP-SELLER, *s.* तुच्छवस्तुविक्रेता *m.* (नृ), सिद्धवस्तुविक्रेयी *m.* (नृ).

SLOP-SHOP, *s.* तुच्छवस्तुादिविक्रयस्थानं, प्रस्तुतवस्तुविक्रयगृहं.

SLOTH, *s.* तन्द्रा, तन्द्रिः -न्द्री *f.*, तन्द्रिका, आलस्यं, मुन्दपरिभोजनं, मिडं, गुडाका, see LAZINESS—(The animal) पर्यमृगः.

SLOTHFUL, *a.* तन्द्रालुः -लुः -लु, अलसः -सा -सं. See LAZY.

SLOTHFULNESS, *s.* तन्द्रालुता, आलस्यं, अलसता. See LAZINESS.

To SLOUCH, *v. n.* निचगता चल्, अलसगता चल्, यामिकवत् चर्.

SLOUCHING, *a.* निचः -क्षा -क्षं, प्रलक्षः -क्षा -क्षं, निचगतिः -तिः -ति.

SLOUGH, *s.* (Muddy place) पक्कः, महापक्कः, कुपक्कः, पक्कावस्थानं—(Of a snake) कचुका, निमीकः, जहकः, भुजङ्गनिमीकः, भुजङ्गजहकः *f.* (च), अहितकः *f.*, अहितम् *n.* (नं), तीक्ष्णा, निर्वयनी—(From a wound) क्षतगलितमांसं.

SLOVENLINESS, *s.* अविनीतवेशनं, वेशप्रमत्तता, अविनीतता -त्वं, अपरिष्कारः, अच्यवस्था, प्रमत्तता, प्रमादं.

SLOVENLY, SLOVEN, *a.* वेशप्रमत्तः -क्षा -क्षं, वेशप्रमादी -दिनी -दि (नं), अविनीतवेशी -शिनी &c., अविनीतपरिच्छदः -दा -दं, अपरिष्कृतवेशः

-ज्ञा -ज्ञं, अपरिष्कृतपरिच्छदः -दा -दं, अविनीतः -ता -तं, अपरिष्कृतः &c., प्रामादिकः -की -कं.

SLOW, *a.* (Not swift, moving slowly) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्थरः -रा -रं, मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगमनः -ना -नं, मन्दगामी -मिनी -मि (न्), अद्भुतः -ता -तं, अशीघ्रः -प्रा -प्रं, विलम्बितः -ता -तं, विलम्बी -क्षिनी &c.; 'slow fire,' मन्दग्निः *m.*—(Not ready, not prompt) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्थरः &c., अक्षिप्तः -प्रा -प्रं, अन्तरितः -ता -तं, मनाह्वरः -रा -रं; 'slow in recognising,' प्रत्यभिज्ञानमन्थरः -रा -रं.—(Behind in time) विलम्बितः -ता -तं, कालातीतः -ता -तं, मन्दः &c., see LATE, *a.*—(Slow in intellect) मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मन्दमतिः -तिः -ति, मन्दः -न्दा -न्दं, स्थूलबुद्धिः &c., see DULL.—(Tedious) दीर्घकालीनः -ना -नं, दीर्घसूत्रः -वा -वं, दीर्घसूत्री &c., see DILATORY.—(In music) विलम्बितः -ता -तं; 'slow time,' विलम्बितवृत्तिः *f.*, तत्त्वः.—(Slow fever) जीर्णश्वरः.

SLOW-GOING, *adv.* मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगामी -मिनी -मि (न्), मन्दगमनः -ना -नं, मन्दगतः -ता -तं, शनैश्चरः -रा -रं, शनैर्गामी &c.

SLOWLY, SLOW, *adv.* मन्दं, शनैश्च, मन्दं मन्दं, शनैः शनैः, मन्द in comp., मान्द्येन, समान्द्यं, मनाक्, मन्थरं, अद्भुतं, अशीघ्रं, अक्षिप्तं, अन्तरितं, विलम्बितं, विलम्बेन.

SLOWNESS, *s.* मान्द्यं, मन्दता -त्वं, मन्थरता, विलम्बः -घ्नं, विलम्बितत्वं, अद्भुतत्वं, अशीघ्रता, अक्षिप्तता, दीर्घसूत्रता; 'of intellect,' बुद्धिमान्द्यं, मन्दबुद्धित्वं, मन्दता. See DULLNESS.

SLUG, *s.* (Kind of snail) शङ्खकहीनः कृमिपिशेषः.

SLUGGARD, *s.* अलसः, आलस्यशीलः, तुन्दपरिमाणः, तुन्दपरिमृजः.

SLUGGISH, *a.* तन्द्रालुः -लुः -लु, अलसः -सा -सं, आलस्यशीलः -ला -लं, निद्रालुः -लुः -लु, मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दगतिः -तिः -ति, मनाह्वरः -रा -रं, शयालुः &c.

SLUGGISHLY, *adv.* आलस्येन, अलसवत्, मन्दं, समान्द्यं, सतन्द्रं, तन्द्रया. SLUGGISHNESS, *s.* तन्द्रालुता, तन्द्रा -न्द्री, तन्द्रिका, आलस्यं, अलसता -त्वं, मन्दता, मान्द्यं, जडता, जाड्यं. See LAZINESS, INDOLENCE.

SLUICE, *s.* (Flood-gate) जलद्वारं, जलनिर्गमः, जलधर्मा *n.* (न्), जलबन्धनद्वारं.—(Stream of water) जलप्रवाहः, जलप्रपातः.

To SLUMBER, *v. n.* (Sleep lightly) लघुनिद्रां कृ, अत्यनिद्रां कृ, ईष-विद्रां कृ.—(Sleep) स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्नु), प्रस्वप्, निद्रा &c., see To SLEEP.

SLUMBER, *s.* निद्रा, लघुनिद्रा, अत्यनिद्रा, ध्याननिद्रा, स्वप्नः, see SLEEP.

To SLUR, *v. a.* (Soil, sully) मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलनीकृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), दुष् in caus.—(Do hurriedly) अतिक्षिप्तं कृ, अतिशीघ्रं कृ or अनुश, सहसा कृ, त्वरितं कृ, अनवधानेन or अनवेक्षया कृ.—(Pass over lightly, overlook) उपेक्ष, समुपेक्ष.—(Pronounce imperfectly) लुप्तवर्णपदेन व्याह or उदाह or उच्चर.—(Sing in a gliding way) अविलम्बितपदेन or अपिच्छित-स्वरेण ने or उच्चर.

SLUR, *s.* (Mark, stigma) कलङ्कः, लाम्बनं, अपकलङ्कः, अकीर्तिचिह्नं, अपमानचिह्नं.—(In music) स्वरापिच्छेदचिह्नं.

SLURRED, *p. p.* (Soiled) कलङ्कितः -ता -तं, मलनीकृतः -ता -तं, दूषितः &c.—(Done hurriedly) सहसा कृतः -ता -तं, त्वरितकृतः &c.—(Pronounced imperfectly) लुप्तवर्णपदः -दा -दं, लुप्तवर्णः -क्षी -क्षी, यक्षः -क्षा -क्षं, यक्षवरीः -क्षी -क्षी.—(Pronounced glidingly or rapidly) अपिच्छितस्वरेणोच्चारितः -ता -तं, त्वरितोदितः -ता -तं, निरक्षः -क्षा -क्षं.

SLUSH, *s.* पक्कवर्षटः, मृदुपङ्कः, सजलपङ्कः, कर्दमः.

SLUT, *s.* अविनीतवेशिनी, अपरिष्कृतवेशिनी, अविनीता, बन्धकी.

SLUTTISH, *a.* अविनीतवेशी -शिनी &c., अविनीतः -ता &c. See SLOVENLY.

SLY, *a.* विदग्धः -ग्धा -ग्धं, कापटिकः -की -कं, ज्ञापिकः -की -कं, छस-कुशलः -ला -लं, दाम्भिकः -की -कं, सत्यानः -जा -जं, मायान्वितः -ता -तं, बहुमायः -या -यं, भूरिमयः -या -यं, झूठीः -ता -तं, ज्ञापिकः -की -कं, चतुरः -रा -रं; 'sly laugh,' अकहास्य, उद्धर्षनं, उच्चपनं.

SLYNESS, *s.* विदग्धता, वैदग्ध्यं, व्यानः, कपटः, कापट्यं, सत्यानत्वं, भूर्मता, छलं, छस *n.* (न्), ज्ञापिकत्वं, चतुरता, मयः, यक्षः.

To SMACK, *v. a.* (Kiss with a noise) सञ्चन्दं बुद्, आस्फोटनञ्चन्देन बुद्, सञ्चन्दबुच्चनं कृ.—(The lips) ओष्ठस्फोटनं कृ, ओष्ठविष्वग्नं कृ, ओष्ठसंवाराणनारम् आस्फोटनञ्चन्दं कृ.—(The face), see To SLAP.—(Crack) आस्फोटनं कृ, आस्फोटनञ्चन्दं कृ; 'a whip,' आस्फोटनञ्चन्देन कशाघातं कृ.

To SMACK, *v. n.* (Have a taste) स्वादनं कृ, see To SAVOR, *v. n.*

SMACK, *s.* (Loud kiss) सञ्चन्दबुच्चनं, आस्फोटनबुच्चनं.—(Of the lips) ओष्ठस्फोटनं, ओष्ठविष्वग्नं.—(Crack, slap) आस्फोटनं, आस्फोटनञ्चन्दः, आकस्मिकञ्चन्दः, स्फुटकारः, क्लृप्तं, ध्वनितं.—(Taste) आस्वादः, रसः see SAVOR.

SMACK, *adv.* आस्फोटनञ्चन्देन, आकस्मिकञ्चन्देन, आकस्मिकाघातेन.

SMALL, *a.* अल्पः -त्या -त्यं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, see LITTLE, *a.*—(In stature) अल्पतनुः -नुः -नु, अल्पशरीरः -रा -रं, see LITTLE, *a.*—(Small quantity) अल्पभागः, see LITTLE, *s.*—(In a small degree) ईषत्, see LITTLE, *adv.*

SMALLAGE, *s.* अजमोदा, अजमोदाजातीयः शाकभेदः.

SMALLEST, *a.* अल्पिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कनिष्ठः &c. See LEAST, *a.*

SMALLNESS, *s.* अल्पता -त्वं, क्षुद्रता, तनुता, सूक्ष्मता, स्तोक्ता, क्षोदिमा *m.* (न्), अणिमा *m.* See LITTLENES.

SMALL-POX, *s.* शीतला -ली, रक्तवरटी, रक्तवरटी, वसन्तः, वसन्तरोगः, मसूरी -रिका, गुली, विस्फोटः, पापयोगः.

SMART, *a.* (Sharp) तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -व्रा -वं, पटुः &c., see SHARP.—(Quick, brisk) शीघ्रः -प्रा -प्रं, लघुः -घुः -घु, द्रुतः -तं -तं, तीक्ष्णकर्मा -म्मा -म्मं (न्), चाशुकारी -रिणी &c., शीघ्रकारी &c. see QUICK, SHARP.—(Witty) रसिकः -का -कं, मार्मिकः &c.—(Fine, well-dressed, showy) सुवेशी -शिनी -शि (न्), सुवेशः -श -शं, शोभनः -ना -नं, शोभनवेशी &c., हेकः -का -कं.

SMART, *s.* (Sharp pain) तीक्ष्णवेदना, तीक्ष्णवेदना, वेदना, तीक्ष्णव्या-शूलः -लं, तोदः, तीव्रदुःखं.

To SMART, *v. n.* व्यप् (c. 1. व्यपते -यितुं), तीक्ष्णवेदनां or तीक्ष्णव्यापानं अनुभू, दुःखोष्णः -क्षा -क्षं भू, व्यपोष्णः &c. भू, तप् in pass. (तप्यते)

SMARTLY, *adv.* (Sharply), see SHARPLY.—(Briskly) द्रुतं, क्षिप्तं शीघ्रं, लाघवेन.—(Finely) सु prefixed; as, 'smartly dressed,' सुवेशी &c.

SMARTNESS, *s.* (Sharpness), see SHARPNESS.—(Quickness) शीघ्रता, द्रुतता, क्षिप्तता, लघुता, लाघवं; 'of hand,' हस्तलाघवं, लघुहस्तत्वं, हस्तचापत्यं.—(Wittiness, cleverness) रसिकत्वं, सरसत्वं, मार्मिकता, पटुता, पाटवं.—(Fineness) शोभा, शोभनत्वं, सुवेशिता.

To SMASH, *v. a.* भङ्ग, चूर्ण, see To BREAK, DASH, SHATTER.

SMASH, SMASHED. See SHATTERING, SHATTERED, BROKEN.

SMATTERER, *s.* चुचकः, किञ्चिज्ज्ञः, सख्यज्ञानी *m.* (न्), सख्यविद्यावान् *m.* (न्)

ATTERING, s. विविध, अत्यन्त, अत्यन्त, अत्यन्त; 'of knowledge,' विविधज्ञानं, अत्यन्तज्ञानं, अत्यन्तज्ञानं, अत्यन्तज्ञानं, अत्यन्तज्ञानं.
SMEAR, v. a. लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्), चालिप्, उपलिप्, विलिप्, समालिप्, अन् (c. 7. अनक्ति, अन्तु, c. 10. अन्तयति -यितुं), अभ्यञ्ज, दिह् (c. 2. देतिष-गन्), प्रदिह्, लेप् कृ, उपलेप कृ, विलेपनं कृ.
SMEARED, p. p. लिप्तः -ता -तं, विलिप्तः &c., उपलिप्तः &c., अवलिप्तः &c., अभ्यञ्जितः -क्ता -क्ते, in comp., दिग्धः -ग्धा -ग्धं, निदिग्धः &c.; 'with blood' रक्ताक्तः -क्ता -क्ते, श्लोषिताक्तः &c., रक्तावलिप्तः &c.
SMEARING, s. लेपः -पनं, विलेपः -पनं, अवलेपः -पनं, उपलेपः -पनं, लिपिः f., अभ्यञ्जनं, अभ्यञ्जनं, अभ्यञ्जः, समालम्भः.
SMELL, s. (Faculty or sense of smell) घ्राणं, घ्राणेन्द्रियं, घ्राणशक्तिः f., आघ्राणशक्तिः f., गन्धग्रहणशक्तिः f.—(Perception of odour) गन्धग्रहणं, घ्राणं, आघ्राणं, अवघ्राणं, घ्रातिः f.—(Odour) गन्धः, वासः; 'bad smell,' दुर्गन्धः, see under ODOUR; 'good smell,' सुगन्धः, सुवासः, see ODOUR, FRAGRANCE.
To SMELL, v. a. (Perceive by the nose) घ्रा (c. 1. निघ्नति, घ्रातुं), आघ्रा, उपघ्रा, उपाघ्रा, अवघ्रा, शिङ् (c. 1. शिङ्गति -ङ्गितुं), उपशिङ्, घ्राय कृ, आघ्राय कृ, अवघ्राय कृ, घ्राणेन्द्रियेण ग्रह् or हा or बुध् or अनुभू, नासाद्वारेण ग्रह् or गन्धग्रहणं कृ.
To SMELL, v. n. (Have an odour) गन्धी -न्धिनी -न्धि भू or अस्, सगन्धः -न्धा -न्धं भू or अस्, गन्धवान् -वती -वद् भू, गन्धविशिष्टः -ष्टा -ष्टं भू, सवासः -सा -सं भू; 'have a bad smell,' दुर्गन्धी &c. भू, see **To STINK, v. n.**—(Have the same smell) सगन्धः -न्धा -न्धं भू, समगन्धः -न्धा -न्धं भू, तुल्यगन्धः &c. भू; 'to smell of smoke,' धूमसगन्धः -न्धा -न्धं भू.
SMELLED, SMELT, p. p. घ्रातः -ता -तं, घ्रायः -या -यं, आघ्रातः &c., अवघ्रातः &c., उपघ्रातः &c., शिङ्गितः -ता -तं.
SMELL-FAST, s. पराग्नरुषिः m., परपाकरुषिः m. See PARASITE.
SMELLING, part. (Perceiving by the nose) घ्राणकारी -रिणी -रि (न्), आघ्राणकारी &c., गन्धग्राही &c.—(Having a smell) गन्धवान् -वती -वत् (न्), गन्धी &c., गन्धयुक्तः -क्ता -क्ते, सगन्धः -न्धा -न्धं, वासयुक्तः -क्ता -क्ते.
To SMELT, v. a. लोहादि विली in caus. or विट् in caus. or द्रवीकृ.
SMELTER, s. लोहादिविद्रावकः, लोहादिविलयनकृत्, लोहकारः.
SMELTING, s. लोहादिविलयनं, लोहादिविद्रावणं, लोहादिकारणं.
To SMILE, v. n. स्मि (c. 1. स्मयते, स्मेतुं), उत्स्मि, स्मितं कृ, मन्दस्मितं कृ, मन्दहास्यं कृ, ईषज्हासं कृ, उपहासं कृ, विहस् (c. 1. -हसति -सितुं), उपहस्, विहासं कृ; 'to smile at,' अभिस्मि, अभ्युस्मि; 'to cause to smile,' स्मि in caus. (स्माययति -यितुं); 'to smile on, be propitious,' कृपादृष्टिं कृ, प्रसन्नः -न्ना -न्तं भू, प्रसन्नमुखः -न्त्री -न्तं भू, कृपावलोकनं कृ.
SMILE, s. स्मितं, मन्दस्मितं, स्मयः, उत्स्मयः, विहासः, विहसितं, विहसनं, उपहासः, ईषज्हासः, मन्दहास्यं, मन्दहासः, वक्रोष्ठिका, वक्रोष्ठिः f.; 'with a smile,' सस्मितं; 'with a bitter smile,' सामर्षहासं.
SMILING, part. or a. स्मितः -ता -तं, सस्मितः -ता -तं, स्मेरः -रा -रं, विहासी -स्मिनी -सि (न्), प्रफुल्लः -न्ना -न्तं, विहस्य indec.; 'smiling sweetly,' चारुहासी &c., शुचिस्मितः -ता -तं; 'smiling words,' सस्मितार्ति वचनानि; 'a smiling countenance,' स्मेरमुखं, हास्यमुखं, हास्यवदनं; 'having a smiling countenance,' स्मेरमुखः -न्त्री -न्तं, सुहसाननः -न्ना -न्तं, प्रसन्नमुखः &c., प्रफुल्लवदनः &c.
SMILINGLY, adv. सस्मितं, विहस्य, सविहसितं, सहास्यं.

To SMIRK, v. n. विलस्यमानितं कृ, कुस्मितं कृ, अपहसितं कृ, विलसहास्यं कृ.
SMIRK, s. विलस्यमानितं, विलस्यमानितं, विलसहास्यं, अपहसितं, अपहास्यं, कुस्मितं, निगहसितं, निगहहास्यं.
To SMITE, v. a. (Strike) हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, निहन्, तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), अघ्, प्रतिघ्, प्रह्, तुद्, see **To STRIKE**—(Kill) हन्, नृ in caus., हूद्, ज्ञस् &c., see **To KILL**.
SMITER, s. हन्ता m. (न्), ताडयिता m. (न्), प्रहर्ता m., घातकः, घाती m.
SMITH, s. शिल्पी m. (न्), अयोधनेन तमलोहादिताडकः—(Blacksmith) लोहकारः, अयस्कारः, धाकारः, धनकः.
SMITHERY, SMITHY, s. लोहकारशाला, अयस्कारशाला, धनकशाला.
SMITING, s. हननं, ताडनं, मारणं; 'of the breast,' वक्षसाहनं.
SMITTEN, s. हतः -ता -तं, निहतः &c., समाहतः &c., उपहतः &c.—(With love) कामोपहतः -ता -तं, काममोहितः &c., कामार्तः -न्त्री -न्तं.
SMOCK, SMOCK-FROCK, s. स्थूलश्रावकः -टी, ग्राम्यजनभूतं शिथिलीसरीयं.
SMOKE, s. धूमः, धूमिका, धूपः -पिका, दहनकेतनं, मरुद्वाहः, करमालः, सतमालः, आलः; 'quantity of smoke,' धूम्या; 'volume of it,' धूमावलिः -ली, धूममाला; 'cloud of it,' धूमनेषः, धूमीषः, धूमपटलः -लः; 'absence of it,' विधूमः, धूमाभावः.
To SMOKE, v. n. (Emit smoke) धूम (nom. धूमायति -ते), धूमन् उन्मृज् (c. 6. -मृजति -मृज्) or उन्मृज् (c. 6. -मृजति -मृज्) or निःसृ in caus. or निर्गम in caus., धूय (nom. धूमायति -ते), धूप (nom. धूपायति -ते)—(Inhale tobacco through a pipe) नालद्वारेण तावकुटुधूमिका निपा, धूमनिपानं कृ.—(Cause to emit smoke) धूम in caus. (धूमाययति -यितुं).
To SMOKE, v. a. (Apply smoke, affect by smoke) धूमयस् -स्यां कृ, धूमोपहतं -तां कृ, धूमीकृ, धूय (nom. धूमायति -यितुं), धूमेन धूप in caus., धूम (nom. धूमायति -यितुं), धूप (c. 1. धूपायति -यितुं, धूपितुं), अवधूप, सधूमीकृ.—(A pipe), see under **To SMOKE, v. n.**
SMOKED, p. p. धूपितः -ता -तं, अवधूपितः &c., धूमीकृतः &c., सधूमीकृतः -ता -तं, धूमजोषितः -ता -तं.
SMOKELESS, a. निर्धूमः -न्ना -न्तं, विधूमः &c., धूमहीनः -न्ना -न्तं.
SMOKER, s. धूमपायी m. (न्), धूमनिपाता m. (न्), तावकुटुधूमपायी.
SMOKING, s. (Act of emitting smoke) धूमोत्थेपः -पणं, धूमोत्सर्जनं.—(Inhaling tobacco-smoke) धूमनिपानं, धूमपानं, तावकुटुधूमपानं.
SMOKING, part. धूमायमानः -न्ना -न्तं, धूमोत्थेपी -पिणी -पि (न्).
SMOKY, a. धूयः -न्ना -न्तं, धूमलः -ल्ला -लं, सधूमः -न्ना -न्तं, धूममयः -यी -यं, धूमीयः -यी -यं, सधूपः -पा -पं; 'smoky coloured,' धूयवर्णः -न्त्री -न्तं.—(Having the appearance of smoke) धूमाकारः -रा -रं.
SMOOTH, a. (Not rough, having an even surface, glossy) स्रज्जः -न्ना -न्तं, क्षिप्रः -ग्धा -ग्धं, कोही -हिनी -हि (न्), चिह्नयः -न्ना -न्तं, मलयः -न्ना -न्तं, समः -न्ना -न्तं, पेशलः -ल्ला -लं, अरुहः -न्ना -न्तं, अरुहः &c., अरुहः -न्ना -न्तं, अरुहः -रा -रं, अपरुहः -पा -पं, सुखस्पर्शः -न्त्री -न्तं.—(Level) समः -न्ना -न्तं, समानः -न्ना -न्तं.—(Bland, soft) मृदुः -दुः -दुः, नेदुरः -रा -रं, क्षिप्रः &c.—(Gently flowing, moving equally) विसृज्जः -रा -रं, विसारी -रिणी -रि &c., धारावाही &c., समानगतिः -तिः -ति.—(Unruffled, calm) अचुम्भः -न्ना -न्तं, शान्तः -न्ना -न्तं, निर्वेगः -गा -गं, निस्तर्कः -न्ना -न्तं, प्रसन्नः -न्ना -न्तं.
To SMOOTH, v. a. स्रज्ज (nom. स्रज्जयति -यितुं), स्रज्जणीकृ, क्षिप्रणीकृ, समीकृ, समानीकृ.—(Free from obstruction) निर्विघ्नीकृ, see **To EASE**.
SMOOTHLY, adv. सुलेन, अदुःखेन, निर्विघ्नं, अज्ज्ञेनेन. See EASILY.

SMOOTHNESS, *s.* चक्षुष्यता, विग्रहता, शैर्घ्यं, चरुयता, चरुयता, मृदुता, समता, समानता; 'of speech,' वाक्चापत्यं, मधुरभाषितं, *see* FLUENCY; 'of the sea, &c.,' चक्षुष्यता, शानता.

SMOOTH-TONGUED, *a.* चपलनिद्रः -डा -डं, चपलवाक् *m. f. n.* (च).

To SMOTHER, *v. a.* (Suffocate) आसरोधं कृ, आसनरोधं कृ, प्राणरोधं कृ, कण्ठनिरोधं कृ, आसायरोधं कृ.—(Suppress) नियह्, सन्ध्, निवन्, नियन्, गृह्, छद्, जनाः कृ.

SMOTHERED, *p. p.* रुद्धासः -सा -सं, रुद्धप्राणः -या -यं, निरुद्धकण्ठः -यहा -यहं; 'with dust and mud,' पांशुपद्माच्छन्नः -सा -वं.

To SMoulder, *v. n.* अनदीहं कृ, अनदीहलनं कृ, अनदीहली -लिनी -लि भू, अनदीहवान् -वती -वद् भू, गूढदाहवान् &c. भू.

SMouldERING, *part.* अनदीही -हिनी -हि (न), अनदीहली &c., अनदीहवान् -वती -वत् (न), गूढदाहवान् &c.

To SMUGGLE, *v. a.* निषिद्धवस्तूनि देशान्तरात् छलेन आनी or उपनी or आवह्, शुल्कदानम् अकृत्वा बाणिज्यद्रव्याणि देशान्तरात् छलेन आनी.

SMUGGLER, *p. p.* छलेन देशान्तरादानीतः -ता -तं or विदेशादानीतः &c.

SMUGGLER, *s.* निषिद्धद्रव्यानेता *m.* (न), शुल्कदानम् अकृत्वा बाणिज्यवस्तूनि विदेशात् छलेन आनयति यो दस्युः, शुल्कदस्युः *m.*

SMUGGLING, *s.* निषिद्धद्रव्यानयनं, शुल्कदानपूर्वकं बाणिज्यवस्तूनां देशान्तरात् छलेनानयनं, शुल्कादीनापराधः.

SMUT, *s.* मषी, *see* LAMP-BLACK.—(Obscene language) दुर्वचनं, दुर्भाषणं, अपशब्दः, दुर्लक्षः *f.*, कुत्सितवचनं, कुत्सितवाक्यं.

To SMUT, SMUTCH, *v. a.* मलिनोक्तं, मलीमसीकं, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं).

SMUTTY, *a.* मलीमसः -सा -सं, मलिनः -ना -नं. *See* OBSCENE.

SNACK, *s.* चंशः, भागः, *see* SHARE.—(Light repast), *see* REPAST.

SNAPPLE, *s.* (Light bridle) लघुवागा, लघुवल्गा, लघुखलीनः.

SNAIL, *s.* शङ्खकः, शङ्खवासी *m.* (न), कोशस्थः, कोशवासी *m.*, कवचवासी कृमिः, कवचवासी *m.*, कवचयुक्तः or कवचयुक्तः कृमिः.

SNAIL-SHELL, *s.* कृमिकोशः, कृमिकोषः, कृमिकवचः, कृमिकवः *m.*, जनुकवः *m.*, कवः *m.*, शङ्खः *m.*

SNAKE, *s.* सर्पः, अहिः *m.*, भुजङ्गः, भुजङ्गनः, भुजगः, उरगः, उरङ्गः, उरङ्गनः, उरःसरः, आलः, नागः, पद्मगः, सरीसृपः, अजङ्गः, विलेशयः, विलवासी *m.* (न), विषधरः, विमाननः, विमास्यः, विषायुधः, आशीविषः, दीर्घजिह्वः, दीर्घरसनः, द्विजिह्वः, द्विरसनः, दीर्घपृष्ठः, दृक्कर्णः, चक्षुःश्रवाः *m.* (च), लताजिह्वः, लतारसनः, वायुभक्षः, पचनाशनः, आसनाशन, निहगः, भेकभुक् *m.* (न), मङ्गलभुक्, चक्री *m.* (न), कवुकी *m.*, काकोदरः, कवुकालुः *m.*, गूढपाद *m.*, गूढपादः, कुण्डली *m.* (न), दन्तशूकः, पृदाकुः *m.*, सूदरः, सनकोलः, तक्षकः, तृष् *m.*, व्याडः, सर्पी *m.* (न); 'hooded snake,' फणी *m.* (न), भोगी *m.*, फणवान् *m.* (न), भोगवान् *m.*, फणावान्, फणभृत् *m.*, फणधरः, फणाधरः, फणाभरः, फणकरः, दर्वीकरः; 'female snake,' सर्पी, सर्पिणी, भुजगी, भुजङ्गी; 'variegated snake,' मालुधानः, मातुलाहिः *m.*; 'other sorts of snakes,' मोनसः, मोनासः, तिलिलसः, अजगरः, शयुः *m.*, वाहसः, राजिलः, दुहदुः, दुहदुभः, राजाहिः *m.*, नागभिद् *m.*; 'a water-snake,' जलव्यालः, कालकन्दकः, जलगर्दः, जलगर्दः; 'the king of the snakes that inhabit the infernal regions, forming the couch and canopy of Vishnu, and upholding the world which rests on one of his thousand heads,' शेषः, अनकः, सर्वेश्वरः, फणीश्वरः; 'other kings and chiefs of the snakes,' वासुकिः *m.*, सर्वराजः, तक्षकः, शङ्खः, महापक्षः; 'the expanded

hood of a snake,' षणः -या, भोगः, स्फटा, स्फेडा, दर्विः -वी, दर्विः -वी; 'his skin,' कवुकः, निनीकः, *see* SLOUGH; 'a snake that has cast his skin,' निनीकः, मुक्तकवुकः; 'his venom,' गरलं, विषं, स्फेदः; 'his fang,' विषदन्तः, आशी, आशिन *f.*, सर्वदंष्ट्रः.—(Bitten by a snake) अहिभित्तं -हा -हं, अहिबिदः &c.

SNAKE-CATCHER, SNAKE-CHARMER, *s.* व्यालघाती *m.* (न), सर्वघाती *m.*, आहिनुहिकः, अहिनुहिकः, जाकुलिकः, विषवधकः, सर्पघाती *m.* (न), मन्त्रवादी *m.*, मन्त्री *m.*, जीवकः.

SNAKE-HOLE, *s.* सर्पविषदं, सर्पविलं, भुजङ्गविलं, अहिबिषदं.

SNAKE-STONE, *s.* (A jewel said to be found in the head or hood of a snake) सर्पमणिः *m.*, नागमणिः *m.*, फणमणिः *m.*, सर्वफणमः.

SNAKY, *a.* आहयः -यी -यं, सार्पः -पी -पं, सार्पः -यी -यं, औरगः -गी -गं, सर्वसन्धी -न्धनी -न्धि (न), सर्वस्वभावः -वा -वं.

To SNAP, *v. a.* (Break at once) एकपदे or युगपत् or अकस्मात् बुद् (c. 6. बुदति -दितुं, c. 10. बुदयते -यितुं) or भञ्ज् or खण्ड् or स्फुद् or रुज् or छिद् or तक्ष्.—(The fingers) अङ्गुलिस्फोटनं कृ, अङ्गुलिभङ्गं कृ, छोटिकां कृ, मुचुटीं कृ, मुचुटीं कृ.—(Bite suddenly) अकस्माद् दंश् or विदंश्.—(Snap up) अकस्माद् ग्रह् or उग्रह् or उग्राहं कृ, *see* To SNATCH.

To SNAP, *v. n.* (Break suddenly) एकपदे or युगपत् or अकस्मात् बुद् (c. 4. बुदति -दितुं) or स्फुद् (c. 6. स्फुदति -दितुं) or भञ्ज् in pass. or भिद् in pass. or छिद् in pass.—(Make an effort to seize with the teeth, as a dog) आबद् or कुङ्कुरवद् दनौर् ग्रह् in des. (जिघृक्षति -यितुं) or दंश् in des.—(Utter angry words) भष् (c. 1. भपति -यितुं).

SNAP, SNAPPING, *s.* (Sudden break) अकस्मात् चोटनं or स्फोटनं or स्फुटनं, आकस्मिकभङ्गः, अकस्माद् भङ्गनं or भङ्गः, अकस्मात् खण्डनं.—(Of the fingers) अङ्गुलिस्फोटनं, अङ्गुलिभङ्गः, छोटिका, पुच्छटिः *m.*, मुचुटी, मुचुटी.—(Sudden bite, or effort to seize with the teeth) आकस्मिकदंशः -शनं, अकस्माद् दंशः or दनौर् जिघृक्षा.

SNAPPED, *p. p.* अकस्मात् बुदितः -ता -तं or भग्नः -गता -ग्नं or स्फुटितः -ता -तं or छिन्नः -सा -वं or भिन्नः &c.

SNAPPISH, *a.* (Eager to bite or seize) दंशनशीलः -ला -लं, दिदंशुः -शुः -शु, जिघृक्षुः -क्षुः -क्षु, जिगरिपुः -पुः -पु.—(Peevish, curish) कर्कशः -शा -शं, कर्कशशीलः &c., कुङ्कुरस्वभावः -वा -वं, आस्वभावः -वा -वं.

SNARE, *s.* पाशः, पाशबन्धः, जालं, वागुरा, उन्माधः, कूटः, मोहजालं, कूटयन्त्रं; 'snares of the world,' प्रपञ्चपाशः, भवपाशः.

To SNARE, *v. a.* पाशबद्धं -द्धं कृ, जालबद्धं -द्धं कृ, पाशे or उन्माधे or वागुरायं पत् (c. 10. पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाशीकृ, पाश (nom. पाशयति -यितुं).

SNARED, *p. p.* पाशबद्धः -द्धा -डं, जालबद्धः &c., पाशीकृतः -ता -तं, पाशितः -ता -तं, उन्माधयतितः -ता -तं, वागुरायतितः &c., कौटः -टी -टं.

To SNARE, *v. n.* भष् (c. 1. भपति -यितुं), रै (c. 1. रायति, रातुं), तर्जं, तर्जनं कृ, गर्जं, गर्जनं कृ, कर्कशवाक्यं वद्, प्रहृषवाक्यं वद्, कटुवाक्यं वद्.

SNARLER, *s.* भवकः, कुङ्कुरस्वभावः, आशीलः, सदाकर्कशः.

To SNATCH, *v. a. or n.* अकस्मात् or अर्धति ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गहीतुं) or हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अभिह् or घृ (c. 1. घरति, घर्तुं) or कृप् (c. 1. कर्षति, ऋतुं) or आकल् (c. 10. -कलयति -यितुं) or प्रकल् (c. 10. -कालयति -यितुं); 'to snatch at,' अकस्माद् जिघृक्षया हलं प्रस् (c. 10. -सारयति -यितुं), अकस्माद् ग्रह् in des. (जिघृक्षति -यितुं) or हृ in des. (जिहीवेति -यितुं); 'to snatch away,' अकस्माद् अपह

or अपहृ or अपकृ or विलुप; 'to snatch out,' अकस्माद् उद्धृतं or निर्हृ or उद्धृत.

SNATCH, SNATCHING, *s.* (Hasty seizing) अकस्माद् हरणं or ग्रहणं or धरणं, आकस्मिकहरणं, अकस्मादाकलनं, आकस्मिकनिपुञ्जा.—(Short interval) अल्पान्तरं, अल्पकाशः, अल्पावकाशः.—(Short fit of action) अल्पवृत्तिः *f.*

SNATCHED, *part. or a.* अकस्माद् गृहीतः -ता -तं or हृतः -ता -तं or धृतः -ता -तं or अभिहृतः &c. अकस्मादाकलितः -ता -तं; 'snatched away,' अकस्माद् अपगतः -ता -तं or विलुप्तः -ता -तं; 'snatched out,' उद्धृतः &c.

To SNEAK, *v. n.* कुत्सितजनवत् छलेन अपमृप् (c. 1. -सपेति -सर्तुं) or अपक्रम्, कापुरुषवद् निभृतस्थानम् आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानं) or निभृतस्थाने आत्मानं गुह् or गुप्, कुत्सितजनवद् आचर, कुत्सितवृत्तिः -तिष्ठति -तिष्ठ भू.—(Behave with meanness and servility) कृपणवत् or कुत्सितप्रकारेण अतिलालनं कृ or अतिसान्वनं कृ.

SNEAKING, *part. or a.* कुत्सितवृत्तिः -तिष्ठति -तिष्ठ, कुत्सिताचारः -रा -रं, कुत्सितप्रकारेण अतिलालनकारी-रिणी-रि (न्) or अतिसान्वनकारी &c.

To SNEER, *v. n.* विकृतमुखेन or मुखविकारेण अवज्ञां मूष् (c. 10. सूचयति -यितुं), विकृतहासेन अवमानं मूष्, अवज्ञाहासं कृ, अवज्ञासूचनार्थं विकृतस्मितं कृ or विकृतहासं कृ; 'to sneer at,' अवहम्, see To DERIDE.

SNEER, *s.* अवज्ञासूचनार्थं विकृतस्मितं or विकृतहासः, अवज्ञाहासः, अवज्ञासूचका मुखविकृतिः *f.*, अवज्ञाहासः. See SARCASM.

SNEERINGLY, *adv.* सावज्ञाहासं, सामर्थहासं, सावहासं, अवज्ञाहासेन.

To SNEEZE, *v. n.* क्षु (c. 2. क्षीति, क्षवितुं), क्षुतं कृ, क्षवं कृ, क्षिक्कं कृ, क्षिक्कनं कृ, क्षिक्क (nom. क्षिक्कति -क्षितुं, क्षिक्कयते); 'to sneeze upon,' अवक्षु.

SNEEZE, SNEEZING, *s.* क्षुतं, क्षवः, क्षवपुः *m.*, क्षुत् *f.*, क्षुता, क्षिक्का, क्षिक्कनं, काशः, प्राणनी, हस्तिः *m.*, प्राणदुःखदा.

SNEEZED, *p. p.* क्षुतः -ता -तं; 'sneezed upon,' अवक्षुतः -ता -तं.

SNEEZING, *part.* अवक्षुत *m. f. n.*, अवक्षुतारी-रिणी &c., क्षुतवान् -वती &c.

To SNIGGER, *v. n.* अवज्ञाहासं कृ, उच्चयनं कृ, उद्धरणं कृ, गूढहासं कृ.

To SNIFF, *v. a.* नासाद्वारेण घृम् (c. 2. घृमिति -तुं) or निश्चम् or घ्रासं कृ.

To SNIP, *v. a.* कर्तव्या सूक्ष्मच्छेदं कृ or अल्पच्छेदं कृ or छिद्.

SNIPE, *s.* दीर्घचक्षुः, दीर्घमुखः, दीर्घचक्षुर्विशिष्टः पक्षिभेदः.

To SNIVEL, *v. n.* नासिकामलं क्षु in caus. (सावयति -यितुं), नासिकासावोपहतः -ता -तं भू.—(Whimper) बालकवत् परिदेव्.

SNIVEL, *s.* नासामलं, नासिकामलं, सिंहानं, सिंहानं, सिंहानं.

SNIVELING, *s.* नासिकासावः, नासासावः, नासापरिखावः.

SNOB, *s.* सभ्यमन्यः, कुलीनलोकच्यवहारानुकारी प्राकृतजनः.

SNOOZE, To SNOOZE, see NAP, To NAP.

To SNORE, *v. n.* स्वप्नमध्ये कर्कशशब्दपूर्वं नासाद्वारेण घ्रासं कृ or नासया घ्रासप्रघ्रासं कृ, स्वप्नमध्ये कर्कशशब्दरेण नासिकां घ्रा (c. 1. घ्नति, घ्रातुं) or नासया घृम् (c. 2. घृमिति -तुं), निद्रामध्ये कर्कशशब्दासं कृ or कर्कशशब्दं कृ, उच्छिन्नं कृ, क्रपनं कृ.

SNORE, SNORING, *s.* स्वप्नमध्ये कर्कशशब्दासः or सशब्दशब्दासः or नासया घ्रासः, निद्रामध्ये कर्कशशब्दरेण घ्रासः, निद्रावस्थायाम् उच्छिन्नं or क्रपनं, शब्दः.

To SNORT, *v. n.* नासाद्वारेण उद्यच्छासं कृ, नासिकाद्वारेण मूष् or मूष्कारं कृ or मूष्शब्दं कृ, मूष्कारं कृ, मूष्, मूष्शब्दं कृ.

SNORTING, *s.* नासाद्वारेण उद्यच्छासः or उद्यच्छासशब्दशब्दासः, मूष्कारः.

SNOT, *s.* नासामलं, नासिकामलं, सिंहानं, सिंहानं. See MUCUS.

SNOUT, *s.* पोषं, घोषः -यं, नलः, नस्या, नासा, नासिका, मुखः.

SNOW, *s.* हिमं, तुषारः, हिमानी, नौहारः, तुहिनं, तौपारं, हिमसंहतिः *f.*, हिमिका, खवाप्यः, भस्ममूलं, काटः; 'a fall of snow,' तुषारपातः, तुषारवर्षः; 'a particle of snow,' हिमकणः, तुषारकणः.

To SNOW, *v. n.* तुषारं वृष् (c. 1. वर्षति -वितुं), हिमं वृष्, तुषारकणान् वृष्, हिमकणान् वृष्.

SNOW-BALL, *s.* हिमपिण्डः, तुषारपिण्डः, हिममण्डलं.

SNOW-CAPPED, *a.* हिमशेखरः -रा -रं, हिमशिखरः &c., हिमावृतशिखरः.

SNOW-DRIFT, *s.* हिमसंहतिः *f.*, तुषारसंहतिः, हिमराशिः *m.*, हिमोषः.

SNOW-STORM, *s.* तुषारवर्षः, तुषारपातः, हिमपातः, हिमसम्पातः.

SNOWY, *a.* (Abounding with snow, covered with it) हिमवान् -वती -वत् (न्), हिममयः -यी -यं, हिम्यः -न्या -न्यं, हेमः -नी -नं, हिम in comp., तुषारमयः &c., हिमाद्यः -द्या -द्यं, तौपारः -री -रं, हिमावृतः -ता -तं; 'snowy mountain,' हिमाद्रिः *m.*, तुषाराद्रिः, तुहिनाद्रिः, हिमपर्वतः, शीताद्रिः *m.*—(White, like snow) हिमाभः -भा -भं, हिमवर्णः -णी -नी.

To SNUB, *v. a.* प्रत्यादिश, वायोधे कृ, अपकृष्, दर्पभङ्गं कृ, पराभू.

SNUB-NOSED, *a.* नतनासिकः -का -कं, सुरणसः -सा -सं, सुरणाः -णाः -यः (म्), चिपिटः -टा -टं, चिपिटकः -का -कं, चिपुटः -टा -टं, चिक्किनः -ना -नं, अवनाटः -टा -टं, अवटीटः &c., अवभटः &c.

SNUFF, *s.* (Burnt or charred wick) दग्धतूला -ली, तप्ततूला -ली, दग्धपिप्पलं.—(Pulverized tobacco) नम्यं, नलं, नासिकाचूर्णं, नासाचूर्णं, अवपीडः, झुत्करी; 'to take snuff,' नम्यं या or निपा.

To SNUFF, *v. a.* (Inhale by the nose) नासाद्वारेण निश्चम्, उच्छिन्नं कृ, see To SNUFF, SMELL.—(Crop the snuff of a candle) दग्धतूलाम् अवच्छिद् (c. 7. क्षिन्ति -क्षेपं) or छिद् or लू, प्रदीपतूलां छिद् or छिद्, दीपिकातूलां अवच्छिद्.

SNUFF-BOX, *s.* नम्याधारः, नासिकाचूर्णधारः, नम्यपात्रं, नम्यभाजनं.

SNUFFERS, *s.* तूलाकर्त्रिणी, तूलाक्षेदनी, प्रदीपतूलाकर्त्रिणी, कण्ठनी.

To SNUFFLE, *v. n.* नासाद्वारेण समृष्टं कृ. See To SNORT, SNIFF.

SNUFF-TAKER, *s.* नम्यपायी *m.* (न्), नासिकाचूर्णनिपाता *m.* (न्).

SNUFFY, *a.* नम्यदूषितः -ता -तं, नासिकाचूर्णमलिनः -ना -नं.

SNUG, *a.* (Close, compact, covered up) संनतः -ता -तं, सुसंहतः &c., संवृतः -ता -तं, आवृतः &c., समृज्जतः -जा -जं, प्रज्जतः -जा -जं, गुप्तः -मा -मं, गूढः -टा -टं, उपगूढः &c.—(Comfortable) सुस्थः -स्या -स्यं, सुस्थितः -ता -तं, स्वस्थः -स्या -स्यं, सुखी -सिनी -सि (न्), सुखः -खा -खं, यथामुखः &c.—(Lying close) निकटशायी &c., पार्श्वोपाश्रितशायी &c.

To SNUGGLE, *v. n.* निकटे or सङ्गे or पार्श्वतः or पार्श्वोपाश्रितं शी.

SNUGLY, *adv.* सुसेन, यथामुखं. See CLOSELY, COMFORTABLY.

SNUGNESS, *s.* सुसंहतता, समृज्जता, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, सौख्यं.

So, *adv.* (Thus) एवं, तथा, इति, इत्थं; 'and so forth,' इत्यादि, इत्यादिप्रकारेण; 'be it so,' एवं भवतु, एवमस्तु, तथास्तु, अस्तु; 'is it so?' कश्चित्.—(In this manner, in such a manner) एवं, तथा, एवंविधं -येन; 'I must so contrive that my master awake,' यथा स्वामी जागर्ति तथा मया कर्तव्यं.—(In like manner, after the same manner) तद्वत्, एवं, तथा, एवमप्रकारेण, तथाविधेन, तथाप्रकारेण, एवंविधेन, एवंविधानेन, एतादृशं.—(To such a degree) एतावत्, ईदृक्, एतादृक्, ईदृशं, एतादृशं, तादृक्, एतत्पर्यन्तं, तथा,

इत्थं, इत्थं, इत्थंयन्त्रं; 'so far,' तावत्, एतावत्, तदन्तं, तत्पर्यन्तं; 'so many, so much,' तावत् indec., तावान् -वती -वत् (न्), तावत्संख्यकः -का -कं, तावत्संख्यकः &c.; 'so great, so large,' एतावान् &c., एतावन्महान् &c., ईदृशः -शी -शं, ईदृशान् &c.; 'so long,' तावत्; 'so long a time,' तावत्कालं; 'there is no body so small but that it may be divided in half,' न तादृ-गल्यः परिमाणांशो यस्य अर्धं कल्पयितुम् अशक्यं; 'he is not so sagacious as to discriminate,' न तस्य ईदृग् विज्ञानम् अस्ति परि-च्छेदुः; 'am I so weak that the goods in my house are to be carried off by the sea?' किम् अहं दुर्बलो मन गृहस्थभाण्डानि समुद्रेण अग्रहर्षयानि; 'let it be ascertained whether he is worthy to receive so large a salary,' ज्ञायतां किम् उपयुक्त एतावद् धनं गृह्णाति; 'so true is it,' यत्तत्तम् अस्ति.—(There-fore) ततस्, तस्मात्, तेन.—(So so, indifferent) तावन्मात्रं, याव-त्तावत्.—(So and so) expressed by अमुक in comp.; as, 'Mr. So and so,' अमुकनामा *m.* (न्), अमुकजनः.

To SOAK, *v. a.* चिरेण जलसिक्तं -क्तां कृ, चिरकालं जलेन सिक् (c. 6. सिक्चि, सेकु), चिरेण जलस्य -स्यां कृ, चिरकालं जलेन समाप्नु (c. 10. -आचयति -यितुं) or जलसमाप्नुतं -तां कृ or आद्रीकृ or झिद् (c. 10. -ज्जेदयति -यितुं) or समुष् (c. 1. -उक्षति -क्षितुं) or अभ्युष्.

SOAKED, *p. p.* चिरेण सिक्तः -क्ता -क्ते, चिरसिक्तः &c., चिरज्जेदितः -ता -ते, चिरजलस्यः -स्या -स्यं, चिरजलस्थितः -ता -ते, प्रक्षिप्तः -क्ता -क्ते, आद्रीः -द्री -द्री, समुक्षितः -ता -ते.

SOAP, *s.* सर्जिका *f.*, सर्जिका, धारः, स्रष्टधारः, अम्लनं, अभ्यम्लनं, मार्जे-नतैलं, मार्जनलेपः, नेदस् *n.*, प्रदेहः, जेहः.

To SOAP, *v. a.* सर्जिकया अम्लं or अभ्यम्लं or लिप्, सर्जिकालिप्तं कृ.

SOAP-BERRY-PLANT, *s.* सरिष्टः, रिष्टः, जेनिलः.

SOAPY, *a.* नेदुटः -रा -रं, चिक्कणः -या -यं, सर्जिकालिप्तः -मा -मं.

To SOAR, *v. n.* ऊर्ध्वं or ऊर्ध्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), ऊर्ध्वं डी (c. 4. डीयते, c. 1. डयते -यितुं), उडुती, प्रोडुती, उडुतीनं कृ, उडुतीनं कृ, ऊर्ध्वं वि-हायसा गम् or नभसा गम् or वियति विसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं), ऊर्ध्व-गमनं कृ, ऊर्ध्वारोहणं कृ, नभोगमनं कृ, उत्क्रमणं कृ.

SOARER, *s.* ऊर्ध्वगामी *m.* (न्), आकाशगामी *m.*, उडुतीनकारी *m.*, उडुतीनकृत्.

SOARING, *s.* उडुतीनं, उडुतीनं, ऊर्ध्वगमनं, ऊर्ध्वगतिः *f.*, नभोगमनं, नभोगतिः *f.*, उपरिगमनं, उत्क्रमणं, ऊर्ध्वारोहणं.

SOARING, *part.* उडुतीयमानः -ना -ने, आकाशगामी -मिनी -मि (न्).

To SOB, *v. n.* (Make a convulsive sound in crying) गहद (nom. गहदति), गहदं कृ, क्रन्दनमध्ये गहदध्वनिं कृ, गहदशब्देन क्रन्दं (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं) or रुद् (c. 2. रोदति -तुं) or प्ररुद्, गहदशब्देन क्रन्दनं कृ, रुन्धन (nom. रुन्धनायते), रुन्धनशब्दं कृ.

SOB, SOBING, *s.* गहदः, गहदध्वनिः *m.*, गहदशब्दः, गहदशब्दसहितक्रन्दनं, क्रन्दनं, रोदनं, रुन्धनशब्दः, मूकारः, मुकारः.

SOBER, *a.* (Not drunk) समरः -न्ना -न्तं, निर्देहः -दा -दं, अस्वीवः -वा -वं, अनागतमदः -दा -दं.—(Temperate in drink) पानाप्रसक्तः -क्ता -क्ते, परिमितपानी -मिनी -मि (न्), मितपानी &c., यत्पानी &c., पानसंयमी &c.—(Not wild or extravagant, serious) धीरः -रा -रं, स्थिरः -रा -रं, नियतः -ता -तं, नियमी &c., विनीतः -ता -तं, नियतवृत्तिः -त्तिः -त्ति, विचारवृत्तिः -द्विः -द्वि, विचारशीलः -ला -लं, विचारी &c., समरः -न्ना -न्तं, स्थिरमतिः -तिः -ति, स्थिरवृत्तिः -द्विः -द्वि, गम्भीरवृत्तिः &c.

To SOBER, *v. a.* निर्देहीकृ, मदहीनं -नां कृ, नियतीकृ, स्थिरीकृ, धीरीकृ.

SOBERED, *p. p.* निर्देहीकृतः -ता -तं, विगतमदः -दा -दं, अस्वीवः -वा -वं. SOBERLY, *adv.* धीरवत्, विनीतवत्, सविनयं, नियतवत्, विचारपूर्णं.

SOBER-MINDED, *a.* धीरमनस्कः -क्ता -क्ते, गम्भीरमनस्कः &c., स्थिरवृत्तिः &c.

SOBERNESS, SOBRIETY, *s.* (Freedom from intoxication) अमरता, अस्वीवता, निर्देहता, मदहीनता, मत्तनिवृत्तिः, अस्वीवभावः.—(Temperance in drink) पानसंयमः, पानाप्रसक्तिः *f.*, पानाप्रसक्ता, परिमितपानं, मित-पानं.—(Seriousness) धीरता, गम्भीरता, गम्भीरवृत्तिः, विचारता, स्थैर्यं, विनीतता, विनयः, विचारशीलता, नियतवृत्तिः *f.*, अमरता.

SOCIABLE, *a.* जनसङ्गप्रियः -या -यं, सङ्गप्रियः &c., जनसङ्गासक्तः -क्ता -क्ते, संलापप्रियः -या -यं, सम्भाषणप्रियः &c., सङ्गशीलः -ला -लं, संलाप-शीलः &c., जेहवृत्तिः -द्विः -द्वि, सुशीलः -ला -लं.

SOCIABILITY, SOCIABLENESS, *s.* सङ्गप्रियता, सङ्गप्रीतिः *f.*, सङ्गासक्तिः *f.*, जनसङ्गप्रीतिः *f.*, जनसङ्गप्रियता, संलापप्रियता, संलापासक्तिः *f.*, संलाप-शीलता, जेहवृत्तिः *f.*, सुशीलता.

SOCIABLY, *adv.* सङ्गासक्तत्वात्, जनसङ्गासक्तत्वात्, जेहवृत्त्या, सुशीलवत्.

SOCIAL, *a.* (Pertaining to society) सांसारिकः -की -के, साङ्गतिकः -की -के, जनसंसर्गसङ्गन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), साङ्गमिकः &c., सहवा-ससङ्गन्धी &c., सहवासविषयकः -का -कं, सहभावसङ्गन्धी &c.; 'social duty,' जनाचारः.—(Ready to unite in friendly converse) सङ्गप्रियः -या -यं, सङ्गमशीलः -ला -लं, संसर्गशीलः &c., संवासशीलः &c., समागमशीलः &c., अनेकचरः -रा -रं, समूहचरः &c., see So- CIABLE.—(Consisting in mutual converse) संसर्गरूपः -पा -पं, सङ्गरूपः &c., प्रतिभाववान् -वती -वत् (न्).

SOCIETY, *s.* (Association, consociation) संसर्गः, सङ्गः, सङ्गमः, सङ्ग-तिः *f.*, समागमः, सहवासः, संवासः, सहभावः, साङ्गं, साङ्गधर्म्यं, साहित्यं, सहायता, साहायं, लोकयात्रा, उपपत्तिः *f.*—(Community, body of people) जनसमूहः, लोकसमूहः, लोकसङ्गः, पंक्तिः *f.*, सभा, समाजः, मण्डली; 'good society,' सभा; 'fit for it,' सभ्यः -भ्या -भ्यं; 'not fit for it,' असभ्यः -भ्या -भ्यं, अपात्रियः -या -यं, अपात्र्यः -क्ता -क्ते, अपात्र्यः &c.—(Corporate body) जेष्ठी -थिः *m. f.*, ग्रामसङ्घः.

SOCK, *s.* पादवस्त्रं, पादरक्षा -क्षयं, पादवाणं, पादपरिधानं.

SOCKET, *s.* पार्श्वं, आधारः, जाधानं, गभेः, कूपः, गर्भः, भाजनं.

SOD, *s.* तृणापृतभूमिसखः, वातापृतभूमिसखः, सतृणभूमिसखः.

SOD, *a.* सर्जिका *f.*, सर्जिका, सर्जिकाधारः, धारः, सर्जिकाधारः, कापोतः, सोवर्चलं, रुचकं, पञ्चधारः -रं, सुखवर्चकः, सुप्रिका, काचमलं.

To SODER, *v. a.* See To SOLDER.

SODOMITE, *s.* गुदमैथुनकर्त्री *m.* (न्), गुदमैथुनकारी *m.*, पुंमैथुनकृत्.

SODOMY, *s.* गुदमैथुनं, पुंमैथुनं, पायुमैथुनं.

SOEVER. Expressed by prefixing the relative to the interro- gative, with the affixes चित्, अपि or चन; thus, 'whosoever,' यः कश्चित्; 'whatsoever,' यत् कश्चित्; 'wheresoever,' यत्र कुत्रचित्; 'whensoever,' यदा कदाचित्, or by doubling the relative, thus यो यः, यद् यत्, यत्र यत्र, यदा यदा; 'any soever,' कश्चित्, काचित्, कश्चित्; 'at any time whatsoever,' कदाचित्.

SOFA, *s.* केलिशयनं, केलिशय्या, पर्यङ्कः, शय्या, शयनं, शयनीयं.

SOFT, *a.* (Not hard or rough) मृदुः -द्वी -दु, मृदुलः -ला -लं, कोमलः &c., मसृणः -या -यं, क्षिणः -ग्या -ग्यं, मृदुस्पर्शः -शी -शं, सुस्पर्शः -शी -शं, स्रक्कणः -क्का -क्कं, नेदुटः -रा -रं, सुकुमारः &c., चालयः -या -यं, मरालः -ला -लं, अस्तरः -रा -रं, अग्रस्तरः &c., अकटेशः -शा -शं, अग्ररूपः -पा -पं, अनुयः -या -यं, अकठिनः -ना -नं, अकठोरः -रा -रं.—(Wanting firmness, flaccid) शिथिलः -ला -लं, अदृढः -दा

-वं, अचमनः -ना -नं.—(Mild, gentle) सौम्यः -म्या -म्यं, मृदुः &c.,
मृदुलभावः -वा -वं.—(Weak in mind) अलघुबुद्धिः -द्धिः -द्धि, बालि-
शुबुद्धिः &c., सुवचनीयः -या -वं.—(Having a soft voice) मृदुस्वरः
-रा -वं, मधुरस्वरः &c.

OFT, *interj.* नीचैस्, नीचकैस्, ~~नीचैः~~, नृणांभव, शान्तं.

'o SOFTEN, *v. a.* मृदय, कोमलीकृ, चद (nom. चदयति-यितुं), शम् in
caus., शान्ति-शान्ति, दम् in caus., स्निग्धीकृ, करुणादीकृ. See
TO MOLLIFY, MELT. *v. a.*

^u SOFTEN, v. n. मृदूभू, कोमलोभू, क्षिग्धोभू, शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रशम्, शाकिं -ना -न्तं भू, दयादोभू. See To MELT, v. n.

OPENED, *p. p.* मृदुकृतः -ता -तं, शमितः &c., निग्धीभूतः -ता -तं.

OPENING, *part. of a.* शान्तिदः-दा-दं, शान्तिकः-की-कं, शान्तिकरः-री-रं.

SOFTLY, adv. शनैस्, शनैः शनैस्, शनैक्स्, मन्दं, मृदु, समार्दवं.

OFFNESS, *s.* मृदुता, मर्दवं, सदिमा *m.* (न), कोमलता, खिग्धता -त्वं, मृदु-
 स्पृशता -त्वं, सुखस्पृशता -त्वं, मुकुमाराता -त्वं, सौकुमार्यं, अखरता,
 अककेशता -त्वं, अकठिनता, अकाठिन्यं, शिथिलता, शेषित्यं; 'of
 voice,' खरमधराता -माधुर्यं.

TO SOIL, v. a. मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), मलिनीक, कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), दूष् (c. 10 दूषयति-यितुं), लिप्. See TO STAIN.

ion. s. (Dirt, stain) मलं, परिमलं, कलुषं, कलङ्कः, कल्कः, ज्ञानिः f., परिज्ञानं.—(Mould, earth) मृत्तिका, मृद f., मृदा, भूमिः f., भूः f., स्थलं-लौ, पांशुः m., खलः; 'good soil,' मृत्खा, मृत्सा, मृदिनी; 'fertile soil,' उर्वरा, ऊर्वरा; 'dry or barren soil,' मरुः m., मरुस्थलं-लौ, ईरिणं-णा, इरिणं; 'salt soil,' ऊषः, ऊषरः, उषः, क्षारमृत्तिका; 'having salt soil,' ऊषरः-रा-रं, ऊषवान्-वती-वत् (त); 'untilled or waste soil,' खिलः, अप्रहतभूमिः f.; 'stony,' शकैरा; 'a black soil,' नीलमृत्तिका, कृष्णमृद f., कृष्णमृत्तिका, कृष्ण-भूमिः f.; 'pale soil,' पातुमृत्तिका; 'native soil,' जन्मभूमिः f., जन्मवसुधा; 'mountain-soil,' गिरिमृद; 'soil fertile with every crop,' सर्वशस्याद्यभूमिः f.

SOILED, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, मलिनिकृतः &c., कलङ्कितः &c., परि-
मलितः &c., दूषितः -ता -तं, लिप्तः -प्ता -तं, अवलिप्तः &c., विलिप्तः
&c., कलुषितः &c., मलिनः -ना -नं, कलसी -त्किनी &c.; 'having
soiled hands,' लिप्तहस्तः -स्ता -सं.

To sojourn, v. n. (Dwell for a time) कियत्कालं or अत्यल्पकालपर्यन्तं वस् (c. l. वसति, वस्तु) or निवस्, प्रवस्, प्रवासं कृ, कियत्कालं स्या or वृत् or आस् or अभ्यास्, देशान्तरे or परदेशे वस्, देशान्तरम् अधि-वस or आवस, see *To lodge, v. n.*

SOJOURN, SOJOURNING, ४. प्रवासः - सनं, प्रवसनं, कियत्कालपर्यन्तवासः, अल्पकालनिवासः, अदीर्घवासः, देशान्तरवासः, देशान्तराधिवासः, परदेशवासः, देशान्तरसेवनं, परदेशसेवनं, देशान्तरावलम्बनं.

SOJOURNER, *s.* प्रवासी *m.* (न), प्रवसन् *m.* (त), प्रोषितः, देशान्तरवासी *m.* (न), देशान्तराधिवासी *m.*, परदेशवासी, देशान्तरसेवी *m.*, परदेशसेवी.

To SOLACE, v. a. शान्त् ~~क~~, शान्त्, आशान्त् in caus., विनुद (c. 10. -नोदयति -यितु), see *To COMFORT, CONSOLE*; 'to solace one's self,' आत्मानं विनुद.

SOLACE, *s.* सान्त्वनं -ना, परिसान्त्वनं, आश्वासनं, विनोदः -दनं, आपत्त-
तीकारः, क्लेशापहरणं, शोकापनोदः -दनं, क्लेशशान्तिः *f.*, शोकशान्तिः *f.*,
दुःखशान्तिः *f.*, शोकापहरणं.

SOLAR, SOLARY, *a.* सौरः -री -रं, सवित्रियः -या -यं, सविनूलः -ला -लं,
सावनः -नी -नं, सूर्यसम्बन्धी -म्बिनी -म्बि (न), सूर्यविषयकः -का -कं,

सूर्य in comp., सूर्य in comp.; 'solar dynasty,' सूर्यवंशः ;
'solar day,' सौरसावनदिनं, सावनदिनं, सौरदिनं; 'solar month,'
सौरमासः, सावनमासः; 'solar year,' सौरवर्षः, चक्रवर्षः.

SOLD, *p. p.* विक्रीतः -ता -तं, पणितः &c.; 'having sold,' विक्रीय.

To SOLDER, v. a. दूतधातुमयलेपेन संलग्नीकृतं, दूतसीसकादिना सम्धा.

SOLDER, *s.* दूतधातुमयलेपः, दूतसीसकादिमयलेपः, धातुमयलेपः.

SOLDIER, *s.* सैन्यः, सैनिकः, आयुधिकः, आयुधीयः, योद्धा *m.* (द्ध), योधः, शस्त्रजीवी *m.* (न्), शस्त्राजीवः, शस्त्रधरः, शस्त्रभू *m.*, शस्त्रधारी *m.*

(न), शस्त्रोपजीवी *m.*, युद्धोपजीवी *m.*, युद्धजीवी *m.*, अस्त्रधरः, अस्त्रधारी *m.*, अस्त्रभूत *m.*, अस्त्रजीवः, युधानः, बभूवः, सेनाधरः, तन्वी *m.*, काण्डस्पृशः, काण्डपृशः; 'man of the military class,' खत्रियः, खवः, खत्री *m.*, राजन्यः, राजपूतः, विराट *m.* (ज).

SOLDIER-LIKE, SOLDIERLY, *a.* सैन्ययोग्यः -ग्या -ग्यं, सैन्योपयुक्तः -क्ता -क्तं, सैनिकः -की -क्तं, सायधीयः -या -यं, योधसत्त्वन्धी &c., सैन्यसत्त्वन्धी &c.

SOLDIERY, s. सैन्यसमूहः, मैनिक्वर्गः, योधसमूहः, राजन्यकं, योद्धृत्वं.

SOLE, s. (Of the foot) तलं, पादतलं; 'from the sole of the foot to the head,' आपादतलमस्तकात्, आपादमस्तकात्.—(Of a shoe) तलः, पादकातलः, पादकाशोभागः.

SOLE, *a.* एकः-का-कं, एकाकी-किनी-कि (न्), केवलः-ला-लं, केवली &c., कैवल्यः-ल्यी-ल्यं, अद्वितीयः-या-यं. See SINGLE.

SOLECISM, *s.* अपशब्दः, अपभ्रंशः, अशुद्धशब्दः, अशुद्धप्रयोगः, भ्रष्टितं, अपप्रयोगः, अमप्रयोगः, अवचनीयता.

SOLELY, *adv.* केवलं, मात्रं -वेणु -जात्, एकान्तस्, एकतस्.

SOLEMN, a. (Attended with religious rites) विधिपूर्वकः -घ्रा -घ्यं,

देवकर्मसहितः -ता -तं, संस्कारसहितः &c., पुण्यविधिंसहितः &c.,
पुण्यसंस्कारमहितः &c., धर्मसंस्कारपूर्वः -द्वा -द्वं, धर्मसंस्कारसहितः -ता
-तं, धर्मक्रियासहितः &c.—(Serious, grave) गुरुः -वी -रु, गुर्वयः
-धा -धै, गम्भीरः -रा -रं. गम्भीरः &c., गम्भीराय. &c., धौः -रा -रं,
अलघुः -घु -ध्वी -घु.—(Attached to a serious promise,
consisting of a solemn asseveration) दृढप्रतिज्ञापूर्वः -द्वा -द्वं,
दृढप्रतिज्ञारूपः -पा -पं. गुरुप्रतिज्ञापूर्वः &c., दृढनिश्चयपूर्वः &c.,
दृढनिश्चयरूपः &c., दृढनिश्चयात्मकः -का -कं; 'a solemn pledge,'
दृढप्रतिज्ञा, अलघुप्रतिज्ञा.

SOLEMNITY, SOLEMNNESS, *n.* (Seriousness, gravity) गुरुता -त्वं, गौरवं, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, सल्लघुता, धीरता.—(Religious ceremony) धर्मक्रिया, पण्यक्रिया, देवक्रिया, संस्कारः, उत्सवः. *See* RITE.

To SOLEMNIZE, v. a. (Perform according to ritual forms) यथा-
विधि or यथाशास्त्रं कृ or अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठातुं), विधिवत् कृ or
अनुष्ठा or निर्वह् (c. 10. -वाहयति-यितुं), विधिपूर्वकं कृ or अनुष्ठा.—
(Make grave or serious) गम्भीरीकृ, धीरत्वं कृ or जन्, गुरुत्वं
or गौरवं कृ or जन; 'the mind,' चित्तधीरत्वं जन, चित्तगौरवं क.

SOLEMNLY, *adv.* (According to ritual form) यथाविधि, यथाशास्त्रं, विधिवत्, विधिपूर्वकं, पुण्यविधिपूर्वकं.—(Seriously) सगौरवं, गौरवेण, गम्भीरं, सगम्भीर्यं, अलघु, अलघुवेन.—(With solemn asseveration) दृढप्रतिज्ञापूर्वकं, दृढनिश्चयपूर्वकं, गुरुप्रतिज्ञापूर्वकं; 'solemnly pledged,' अलघुप्रतिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

To SOLICIT, v. a. प्रार्थ (c. 16. -अर्थयते -ति -यितुं), अभ्यर्थे, अर्थ, विनयेन प्रार्थ or याच. See *To IMPLORE, ENTREAT, BEG.*

SOLICITATION, *s.* प्रार्थनं -ना, अभ्यर्थना, अर्थः, याचना, सनिः -नी *m. f.*,
अभ्येषणा; 'affectionate solicitation,' प्रणयः, प्रणयः, प्रसूयः.

SOLICITED, p. v. प्रार्थितः -ता -तं, अभ्यर्थितः &c., विनयेन याचितः -ता -तं

or उपयाचितः -ता -तं or प्रयाचितः &c. See IMPLORED.

SOLICITOR, *s.* प्रार्थयिता *m.* (तृ), प्रार्थकः, याचकः, उपयाचकः.—(Attorney) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः.

SOLICITOUS, *a.* (Eagerly anxious about) उत्सुकः -का -कं, च्ययः -या -यं, उत्कः -त्का -त्कं, उत्कण्ठितः -ता -तं, सोत्कण्ठः -त्ता -त्तं.—(Careful, anxious) उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, चिन्तायुक्तः -क्ता -क्तं, चिन्ताग्रस्तः -स्ता -स्तं, चिन्ताक्रान्तः -न्ता -न्तं, विधुरः -रा -रं, चिन्तितः -ता -तं, भाषितः &c.

SOLICITUDE, *s.* चिन्तुक्यं, उत्सुकता -त्वं, च्ययता -त्वं, उत्कण्ठा, उद्विग्नता, उद्वेगः, चिन्ता, चिन्तवेदना, हृदयवेदना, अनुध्यानं.

SOLID, *a.* (Hard, firm, compact) घनः -ना -नं, दृढः -ढा -ढं, सुदृढः &c., संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c., दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, जट्टः -ठा -ठं, याया -या -य (नृ), कवचटः -टा -टं, see HARD.—(Not hollow) सगर्भः -र्भा -र्भं, गर्भपूर्णः -र्षा -र्षं, अशून्यः -न्या -न्यं.—(Not liquid) अद्रवः -वा -वं, द्रवेतरः -रा -रं, अद्रुतः -ता -तं, घनः -ना -नं, अप्रवाही -हिणी -हि (नृ); 'solids,' अद्रवद्रव्याणि *n. pl.*, अद्रवपदार्थाः *m. pl.*—(Substantial) घालवः -वी -वं, सारवान् -वती -वत् (तृ), घनः -ना -नं; 'solid food,' चर्ब्यः; 'solid hoofed,' एकशफः -फा -फं.

SOLID, *s.* (In geometry) घनः; 'its contents,' घनफलं.—(Something not liquid) अद्रवद्रव्यं, अद्रवपदार्थः, घनद्रव्यं, घनपदार्थः.

SOLIDITY, SOLIDNESS, *s.* घनता -त्वं, दृढता -त्वं, संहतत्वं, अद्रवता -त्वं, कठिनता, काठिन्यं, अद्रुतता, अप्रवाहिता.

SOLIDUNGULATE, SOLIDUNGULOUS, *a.* एकशफः -फा -फं, एकखुरः -रा -रं.

SOLILOQUY, *s.* आत्मगतभाषणं, आत्मभाषणं, स्वगतभाषणं, स्वगतवाक्यं.

SOLITARILY, *adv.* विविक्रं, एकान्ततः, निभृते, रहस्, रहसि, उपांशु.

SOLITARINESS, *s.* विविक्रता, एकान्तत्वं, एकाकिन्त्वं. See SOLITUDE.

SOLITARY, SOLITAIRE, *s.* विविक्रवासी *m.* (नृ), वनवासी *m.* See RECLUSE.

SOLITARY, *a.* (Living alone, going alone) विविक्रवासी -सिनी -सि (नृ), एकान्तवासी &c., विविक्रसेवी &c., एकान्तसेवी &c., विविक्रप्रियः -या -यं, विजनस्यः -स्या -स्यं, विजनसेवी &c., निर्जनस्यः &c., विविक्रचरः -रा -रं, एकचरः &c., एकान्तचरः &c., असंसर्गः -र्गा -र्गं, असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, जनसंसर्गरहितः -ता -तं, जनसंसर्गशून्यः -न्या -न्यं.—(Retired, said of places) निर्जनः -ना -नं, विजनः &c., निर्मेनुजः -जा -जं, निर्मेनुज्यः -न्या -न्यं, विविक्रः -क्ता -क्तं, निभृतः -ता -तं, एकान्तः -न्ता -न्तं, निःशलाकः -का -कं, छन्नः -न्ना -न्नं, रुन्दः -न्दा -न्दं, see LONELY.—(Single) एकः -का -कं, एकाकी -किनी &c., असहायः -या -यं.

SOLITUDE, *s.* (Lonely state) विविक्रता, विविक्रदशा, विविक्रवृत्तिः *f.* विविक्रवासित्वं, एकान्तता, एकान्तवृत्तिः *f.*, एकाकिता, जनसंसर्गहीनता, संसर्गभावः, जनसंसर्गभावः, असहायता.—(Loneliness, said of places) विविक्रता, निर्जनता, विजनता, निर्मेनुजता, see LONELINESS.—(Lonely place, desert) विविक्रस्थानं, विविक्रस्थलं, अरव्यं, वनं, पलुरं, पलूरं.

SOLO, *s.* एकाकिगानं, एकाकिगीतं, एकवाद्यस्वरः, एकाकिस्वरः.

SOLSTICE, *s.* अयनं, अयनान्तः, अयनकालः, अयनसन्धिः *m.*, अयनसन्धिकालः, क्रान्तिः *f.*, क्रान्तिकालः; 'summer solstice,' उत्तरायणं, उत्तरक्रान्तिः; 'winter,' दक्षिणायनं, दक्षिणक्रान्तिः *f.*, याम्यायनं.

SOLSTITIAL, *a.* अयनान्तसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), अयनसम्बन्धी &c., क्रान्तिसम्बन्धी &c., अयनान्तकालिकः -का -कं; 'solstitial point,' अयनं, अयनसन्धिः *m.*, अयनान्तः.

SOLUBILITY, SOLUBLENESS, *s.* द्राव्यता -त्वं, विद्राव्यता -त्वं, द्रावणीयता, गलनीयता, वाय्यता -त्वं, विलयनीयता, द्रावणशक्यता.

SOLUBLE, *a.* द्राव्यः -व्या -व्यं, द्रावणीयः -या -यं, विद्राव्यः &c., वाय्यः -व्या -व्यं, विलयनीयः -या -यं, द्रावणशक्यः -क्या -क्यं, गलनीयः -य -यं, द्रावार्हः -र्हा -र्हं. See DISSOLVABLE.

SOLUTION, *s.* (The act) द्रावणं, विद्रावणं, विलयनं, गलनं, विगलनं.—(The state) द्रवत्वं, द्रुतत्वं, द्रुतता, विलीनता, समाधानं, संयोगः.—(Chemical union) द्रवमूलकसारूप्यसंयोगः, द्रवमूलकसंयोगः, संयोगः. योगः.—(Explanation) लापनं, लापनि, व्याख्या, व्याख्यानं, विव्यापनं, शोधनं, परिशोधनं; 'of a difficult verse,' श्लोकलापनं; 'of a riddle,' छिन्निः *f.*—(Of doubt) संशयनिवृत्तिः.

To SOLVE, *v. a.* (Dissolve) द्रवीकृ, विद्रु in caus., विली in caus.—(Explain, resolve) व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), ली in caus (लापयति -यितुं), लापनं कृ, शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुष्; 'problem,' साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सिद्धीकृ; 'a doubt,' संशय छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तु) or उच्छिद्, संशयम् अपनी or अपहृ.

SOLVED, *p. p.* व्याख्यातः -ता -तं, लापितः &c., छिन्नः -न्ना -न्नं; 'as a problem,' सिद्धः -द्धा -द्धं; 'is solved,' सिध्यति.

SOLVENCY, *s.* शृणुशोधनक्षमता, शृणुशोधनशक्तिः *f.*, शृणाधिकधनवत्त्वं, शृणाधिकधनिता, शृणाधिकधनसम्पत्तिः *f.*, शृणापकरणक्षमता.

SOLVENT, *a.* (Having the power of dissolving) द्रावकः -का -कं, विद्रावकः &c., द्रावकरः -रा -रं, द्रवकरः &c., सावकः -का -कं.—(Able to pay) शृणुशोधनक्षमः -मा -मं, शृणुपरिशोधनक्षमः &c.

शृणापकरणक्षमः &c., शृणाधिकधनः -ना -नं, शृणाधिकधनसम्पन्नः -न्ना -न्नं.

SOLVENT, *s.* (Menstruum) द्रावकरसः, योगवाही *m.* (नृ), द्रावणं.

SOLVER, *s.* व्याख्याता *m.* (तृ), विव्यापकः, छेत्ता *m.*, उच्छेदी *m.* (नृ).

SOMBER, SOMRE, *a.* न्यूनप्रभः -भा -भं, न्यूनतेजाः -जाः -जः (सृ), अत्य

तेजाः &c., मन्दप्रभः -भा -भं, मलिनप्रभः &c., धूसरः -री -रं, श्यामः -न्ना -न्नं.

SOME, *a.* (A certain quantity of a thing, a small quantity

किञ्चित्, कियत्, ईषत्, अल्पभागः, अल्पांशः, अंशः, अल्पिका, अल्प 'some water,' किञ्चिज्जलं, कियज्जलं, ईषज्जलं, जलांशः; 'some seed,' कियन्ति बीजानि; 'some bread,' अपूर्वांशः, कियान् अपूपः अपूर्वाल्पभागः, अपूपस्य अल्पांशः; 'some meat,' किञ्चिन्मांसं, मांसा ल्पभागः, मांसाल्पिका; 'for some distance,' कियदूरं, कियत्पर्यन्तं 'for some time,' किञ्चत्कालं, किञ्चित्कालं, कतिचित्कालं; 'some time afterwards,' कियत्कालात्परं; 'to some extent,' किञ्चित् ईषत्.—(A certain number, a few, said of things) अल्पः -ल्प -त्वं, कतिपयः -या -यं, कतिचित्, अनेकः -का -कं; 'some days,

कतिपयदिनानि *n. pl.*; 'some paces,' कतिचित्पदानि *n. pl.*, कति पयपदानि; 'some trees,' कतिपयवृक्षाः *m. pl.*, कतिचित्वृक्षाः *m. pl.* कतिपयिद् वृक्षाः; 'in some trees,' कतिचित्वृक्षेषु, कतिपयिद् वृक्षेषु —(A certain number, few, said of persons) कश्चित् *m. sing.* काचित् *f.*, कश्चन *m. sing.*, काचन *f.*, कोऽपि *m. sing.*, कापि *f.* कतिपय in comp., कतिचित्, कतिपयिद् *m. pl.*; 'some persons,

केचित्, केपि, कतिचित्जनानां *m. pl.*, कतिपयजनानां *m. pl.*, केचित्जनानां कतिपयलोकाः *m. pl.*; 'of some persons,' केपाचित्, केपामपि —(Denoting a person or thing not definite) अनुकः -का -कं or expressed by the affixes चित्, अपि or चन after the in

terrogative; as, 'some person,' अनुकजनः, कश्चित्, कश्चिजनः 'having some name or other,' अनुकनाना *m.* (नृ); 'some place or other,' अनुकस्थानं, किञ्चित्स्थानं; 'some day,' कदाचित् कदापि; 'by some means or other,' see the next.

SOME-HOW, *adv.* कश्चित्, कश्चन, कथमपि, कथं कथमपि, यथाकथञ्चित्

SOME-ONE, SOME-BODY, *s.* कश्चित् *m.*, काचित् *f.*, को-पि *m.*, कापि *f.*, कश्चन *m.*, काचन *f.*, कश्चिन्नः, को-पि ननः, अनुक्तः *m.*, अनुक्ता, अनुक्कनः, यः कश्चित्, यः कश्चन; 'of some one,' कस्यचित्, कस्यापि; 'by some one,' केनचित्, केनापि; 'to some one,' कस्मैचित्.

SOMER-SAULT, SOMERSET, *s.* ऊर्ध्वपादवलिता, ऊर्ध्वचरणवलिता.

SOMETHING, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन, यत्किञ्चित्, अल्पं, स्वल्पं.

SOMETIME, *adv.* (Formerly) पुरा, पूर्वं, पूर्वकाले, पुरस्तात्, प्राक्.—
(At some future time) परकाले, सतःपरं, *see* HEREAFTER.

SOMETIMES, *adv.* कदाचित्, कदापि, कदाचन, कहिञ्चित्, जातु.

SOMEWHAT, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन, यत्किञ्चित्. *See* LITTLE, *s.*

SOMEWHAT, *adv.* किञ्चित्, ईषत्, कियत्, आ prefixed, कस्य or देश्य or देशीय affixed; 'somewhat less,' किञ्चिन्मूढः-ना-नं, ईर्षदूनः &c.; 'somewhat eloquent,' पटुकस्यः-स्या-त्स्यं, पटुदेश्यः-श्या-इयं, पटुदेशीयः-या-यं; 'somewhat blue,' आनीलः-ला-लं; 'somewhat ruddy,' आतासः-सा-सं.

SOMEWHERE, *adv.* क्वचित्, क्वापि, कुत्रचित्, कुत्रापि, कुत्रचन, यत्रकुत्रचित्, यत्रकुत्रापि; 'from somewhere,' कुतश्चित्, कुतश्चन.

SOMNAMBULISM, *s.* निद्राचारः, निद्रापरिक्रमः, निद्राभ्रमणं, स्वप्नचारः.

SOMNAMBULIST, *s.* निद्राचारी *m.* (नं), निद्रापरिक्रमी *m.*, स्वप्नचारी *m.*

SOMNIFEROUS, SOMNIFIC, *a.* निद्राकरः-री-रं, स्वप्नकारी-रिणी-रि (नं), स्वप्नकृत् *m.f.n.*, निद्राजनकः-का-कं, स्वप्नजनकः &c., सुप्तिजनकः &c., सुप्तिकारकः &c., सौप्तिकः-को-कं, नैद्रः-द्री-द्रं.

SOMNILOQUISE, *s.* निद्राभाषी *m.* (नं), निद्रालापी *m.*, स्वप्नभाषी *m.*

SOMNILOQUISM, *s.* निद्राभाषणं, निद्रालापः, स्वप्नभाषणं, स्वप्नप्रलापः.

SOMNOLENCY, SOMNOLENT, *see* SLEEPINESS, SLEEPY.

SON, *s.* पुत्रः, पुत्रकः, सुतः, सूनुः *m.*, तनयः, नन्दनः, आत्मजः, स्वजः, आत्मसम्भवः, अज्जजः, शरीरजः, तनुजः, तनूजः, तनूजनिः *m.*, प्रसूतः, दारकः, कुमारः, उद्भवः; 'legitimate son,' सौरसः, सौरस्यः, उरस्यः; 'son of a rival wife,' सापानः; 'of an auspicious mother,' सुभगासुतः; 'of an unmarried woman,' कन्यकाज्जातः, कानीनः; 'by another's wife,' पारस्त्रियेयः; 'dutiful and affectionate son,' सत्युकः, सुपुत्रः; 'having a son,' पुत्री *m.*-त्रिणी *f.* (नं), पुत्रवान् *m.*-वती (नं), सपुत्रः-त्रा; 'rejoicing on the birth of a son,' पुत्रोत्सवः, पुत्रानन्दः; 'son and daughter,' पुत्री *m. du.*

SON-IN-LAW, *s.* जामाता *m.* (नं), दुहितुःपतिः *m.*, दुहितुर्भर्ता *m.* (नं), पुत्रिकाभर्ता *m.*, विदपतिः *m.*, विवासः.

SONG, *s.* गीतं, गानं, गीतिः *f.*, गायनं, गेयं, गाथा, गा, गं, खेलिः *f.*, काकली; 'song with music,' सङ्गीतं, सङ्गीतिः *f.*; 'holy song,' सङ्गीतं; 'sweet song,' मधुरगीतं; 'song of victory,' जयशब्दः.

SONGSTER, *s.* गायकः, गायकः, गायिकः, गीतकुशलः, *see* SINGER.—
(Bird) गायकपक्षी *m.* (नं).

SONLESS, *a.* निष्पुत्रः-त्रा-त्रं, अपुत्रः &c., पुत्रहीनः-ना-नं, अपुत्रकः-का-कं, अपुत्री-त्रिणी-त्रि (नं), अपुत्रीकः-का-कं, पुत्ररहितः-ता-तं.

SONNET, *s.* गीतकं, गीतिका, लघुगीतकं, लघुकविता, काव्यबन्धः.

SONOROUS, SONORIFIC, *a.* शब्दनः-ना-नं, शब्दकारः-री-रं, शब्दकरः-रा-रं, ध्वनिकरः &c., ध्वनिकारकः-का-कं, शब्दजनकः-का-कं, नादजनकः &c., शाब्दः-न्दी-न्दं, मुखरः-रा-रं, महाशब्दः-न्दा-न्दं, नादी-दिनी &c., रवणः-या-यं.

SONOROUSLY, *adv.* महाशब्देन, महानादेन, महाशब्दपूर्व, महाध्वनिपूर्व.

SONOROUSNESS, *s.* शब्दनत्वं, महाशब्दत्वं, शब्दजनकत्वं, मुखरता.

SONSHIP, *s.* पुत्रत्वं, पुत्रभावः, पुत्रावस्था, पुत्रदशा, पुत्रधर्मः.

SOON, *adv.* (In a short time) अचिरं, अचिरात्, आशु, सद्यः, अनन्तरं, शीघ्रं, कटिन्ति, सपदि, अक्षता, द्राक्, न चिरं, न चिरात्, नाचिरं, हठात्, अदूरात्.—(Without delay) अचिरलोभेन, अचिरचित्तं, अकालक्षेपेण; 'as soon as,' यावत्, followed by 'so soon,' तावत्, or expressed by च, repeated thus, 'as soon as water was asked, so soon a shower fell into his mouth,' यावद् असु याचितं तावद् धारा मुखे तस्य निपतिता or असु च याचितं धारा च मुखे तस्य निपतिता; or expressed by मात्रात्, *see* IMMEDIATELY.—(Readily, willingly) कामं, प्रकामं.

SOONER, *adv.* (Rather) वरं, *see* RATHER; 'sooner or later,' आदिपश्चात्.

SOOT, *s.* कज्जलं, कज्जलं, दीपकज्जलं, दीपकिट्टं, दीपध्वजं, मयी.

SOOTH, *s.* (Truth) सत्यं, सत्यता; 'in sooth,' सत्यं, सत्यमेव.

To SOOTHE, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति-यितुं), उपशमं, प्रशमं, सान्त्वं or शान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), उपसान्त्वं, अभिशान्त्वं, शान् (c. 10. सामयति-यितुं), लल (c. 10. लालयति-यितुं), अनुनी (c. 1. -नयति-नेतुं), परिमृश, परामृश, प्रसद् (c. 10. -सादयति-यितुं), अभिप्रसद्, विनुद् in caus., आशमस् in caus., चप् (c. 1. चपति-यितुं).

SOOTHED, *p. p.* शमितः-ता-तं, शान्तः-न्ता-नं, उपशान्तः &c., कृतशान्तिः-निः-नि, कृतसान्त्वनः-ना-नं, लालितः-ता-तं, अनुनीतः &c., विनोदितः &c.

SOOTHER, *s.* शमकः, उपशमकः, सान्त्वनकृत, सान्त्वयिता *m.* (नं), लालकः.

SOOTHING, *s.* शमनं, शमः, प्रशमनं, उपशमः-मनं, सान्त्वनं-ना, शान्तिः *f.*, सान्त्वं, लालनं, विनोदः-दनं, तापहरणं, प्रसादनं, आश्वसनं.

SOOTHING, *part. or a.* शमकः-का-कं, उपशमकः &c., शान्तिकः-की-कं, शमी-मिनी-मि (नं), शमकारी-रिणी &c. शान्तिकरः-रा-रं, सान्त्वनकरः-रा-रं, लाली &c. आश्वसनशालः-ला-लं, तापहरः-रा-रं, तापहारी &c.

SOOTHISAYER, *s.* दैवज्ञः, सांघासरिकः, सावित्रकः. *See* DIVINER.

SOOTHISAYING, *s.* शकुनपरीक्षणं, गणना, दैवज्ञानं. *See* DIVINATION.

SOOTY, *a.* कज्जली-लिनी-लि (नं), कज्जलदूषितः-ता-तं, मपीमयः-यो-यं.

SOP, *s.* नृपादिसिक्तः पिष्टकसखः, यूपादिसिक्तः पृषखः or अपृषखः, जूपसिक्तपिष्टकः, जलादिसिक्तपृषखः, सिक्तपिष्टकः, आर्द्रपिष्टकः.

To SOP, *v. a.* अपृषखणं or पिष्टकसखं यूपादिना सिक् or आर्द्रीकृ.

SOPHIST, SOPHISTER, *s.* आभासवादी *m.* (नं), सिद्धान्ताभासवादी *m.*, सत्याभासवादी *m.*, हेत्वाभासवादी *m.*, हेतुकः, तार्किकः, ज्ञायकः, चार्वाकः, मिथ्याहेतुवादी *m.*

SOPHISTIC, SOPHISTICAL, *a.* आभासात्मकः-का-कं, सत्याभासकः-का-कं, सिद्धान्ताभासकः &c., सत्याभासो-सिनी-सि (नं), सत्यप्रतिभासकः &c., हेत्वाभासरूपः-पा-पं, हेतुकः-की-कं.

SOPHISTRY, SOPHISM, *s.* आभासः, हेत्वाभासः, सिद्धान्ताभासः, सत्याभासः, पक्षाभासः, प्रतिभासः, सिद्धान्तप्रतिभासः, मिथ्याहेतुः *m.*, वाक्जलं, क्लृप्ता. To SOPHISTICATE, *v. a.* अशुद्धद्रव्यसंश्लेषेण दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), हीनद्रव्यमिश्रणेन दुष्, दुष्टद्रव्यसंश्लेषेण भरीकृ.

SOPHISTICATED, *a.* हीनसंश्लेषदूषितः-ता-तं, अशुद्धसंश्लेषदूषितः &c., दूषितः &c.

SOPORIFIC, SOPORIFEROUS, *a.* निद्राकारकः-का-कं, निद्राकारी-रिणी-रि (नं), निद्राजनकः-का-कं, उपशायी &c., स्थापनः-ना-नं. *See* SOMNIFEROUS.

SOPPED, *p. p.* यूपादिसिक्तः-का-कं, नृपादिसिक्तः &c., जलादिसिक्तः &c.

SORCERER, *s.* अभिचारिणः *m.*, अभिचारी *m.* (नं), मायाकारः. See MAGICIAN.

SORCERESS, *s.* मायिनी, मायाकारिणी, माया, पूतना, अभिचारिणी.

SORCERY, *s.* अभिचारः, अभिचारविद्या, मायाविद्या, माया, मायाक्रिया, वशक्रिया, कुविद्या, कुमृतिः *f.*, संघटनं, योगः. See MAGIC.

SORDID, *a.* (Filthy) मलिनः -ना -नं, मलवान् -वती -वत् (त्), मली-मसः -सा -सं.—(Mean, vile) कुत्सितः -ता -तं, जघन्यः -न्या -न्यं, जघ-न्यवृत्तिः -त्तिः -त्ति, अधमः -मा -मं, see MEAN, *a.*

SORDIDNESS, *s.* मलिनत्वं, कुत्सितत्वं, जघन्यता, धामरता, अपकृष्टता.

SORE, *s.* छतं, व्रणः, त्वक्छतं, त्वग्व्रणः, अरुन् *n.*, ईर्ष्यं, त्वक्कण्डूरः, विषादिका; 'pain of a sore,' व्रणवेदना; 'cleansing or cicatrising of one,' व्रणशोधनं; 'having one,' व्रणी -णिनी &c.; 'causing one,' व्रणकृत्.

SORE, *a.* (Tender to the touch) स्पर्शसहः -हा -हं, स्पर्शसहनः -ना -नं, स्पर्शार्तः -र्ता -र्तं, स्पर्शदुःखितः -ता -तं; 'a sore eye,' चुक्षः, चिक्कः, पिक्कः; 'having sore eyes,' चुक्षः -क्षी -क्षं, चिक्कः -क्षी -क्षं, पिक्कः -क्षी -क्षं, क्रिक्काक्षः -क्षा -क्षं.—(Painful, easily pained) वेदनायुक्तः -क्ता -क्तं, सवेदनः -ना -नं, सुलभवेदनः -ना -नं, सुलभव्यथः -था -थं.—(In mind) मनोदुःखी -खिनी -खि (न्), सुलभदुःखः -खा -खं, सुलभतापः -पा -पं.—(Grievous) उग्रः -या -यं, उग्रक्रोशदः -दा -दं, गुरुक्रोशदः &c., क्रोशदः &c., गुरुः -वी -रु.

SORE, SORELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अतिशय in comp., उग्रं, भृशं, see INTENSELY; 'sorely-grieved,' उग्रशोकः -का -कं.

SORENESS, *s.* स्पर्शसहत्वं, स्पर्शसहनत्वं, स्पर्शार्तत्वं, सव्रणत्वं, छतत्वं.

SORREL, *s.* अश्ववेतसः, चुक्रः, चुक्रिका, दलाग्रं, शुक्रा, शतवेधी *m.*, सहसवेधी *m.* (नं), लोलिका.

SORROW, *s.* शोकः, खेदः, दुःखं, मनोदुःखं, शुक् *f.* (ष्), क्रेशः, मयुः *m.*, शोचनं, मनस्तापः, साधिः *m.*, see GRIEF; 'freed from all sorrow,' शोकमुक्तः -क्ता -क्तं, साधिव्याधिनिर्मुक्तः &c.

To SORROW, *v. n.* शुष् (c. 1. शोचति -चितुं), शोचनं कृ, खिद् (c. 4. खिद्यते, खेचुं), see To GRIEVE, *v. n.*; 'to sorrow much,' शुष् in freq. (शोशुच्यते).

SORROWFUL, *a.* शोकार्तः -र्ता -र्तं, शोकाव्यतः -ता -तं, शोकी -किनी -कि (न्), शोकोपेतः -ता -तं, सशोकः -का -कं, दुःखी &c., दुःखा-न्यतः -ता -तं, दुःखार्तः &c., दुःखोपेतः -ता -तं, शोचनः -ना -नं, शोचितः -ता -तं, शोकयुक्तः -क्ता -क्तं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, उद्विग्नमनाः -ना -नः (स्), दुर्मेनाः &c., विमनाः &c., उद्विग्नचिक्कः -क्का -क्षं, उदासीनः -ना -नं, उदासी &c., विषादी &c., विषयः -या -यं, समयुः -न्युः -न्यु, प्रमयुः &c., परिहृतः -ता -तं, see SAD.—(Causing sorrow) शोकजनकः -का -कं, शोकदः -दा -दं, दुःखावहः &c., see MOURNFUL.

SORROWFULLY, *adv.* सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सोद्वेगं, शोकेन, शोकपूर्व.

SORROW-STRICKEN, *a.* शोकार्तः -र्ता -र्तं, शोकातुरः -रा -रं, शोकोपहतः -ता -तं.

SORRY, *a.* (Grieved) दुःखी -खिनी -खि (न्), दुःखितः -ता -तं, see GRIEVED.—(Sorry for one's own conduct, pained) अनुतापी &c., पश्चात्तापी &c., अनुतप्तः -ता -तं, अनुशोचकः -का -कं, अनुशयी &c., शानुशयः -या -यं, जातानुशोकः -का -कं, जातानुतापः -पा -पं, जातानुशयः -या -यं, जातखेदः -दा -दं, खेदयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुतापयुक्तः &c.; 'to be sorry,' see To REPENT.—(Poor, wretched) कुक्कः -क्का -क्षं, कृपणः -या -यं, कुत्सितः -ता -तं or expressed by the affixes तर्, र, क, कल्प, पाश, देशीय, or by the prefixes

दुर्, कु, कद् &c.; as, 'a sorry horse,' अश्वतर्, अश्वकः; 'a sorry ox,' अश्वतर्; 'a sorry poet,' कविकल्पः, कुकविः; 'sorry fare,' कदम्बः; 'a sorry wench,' पापीयसी.

Sort, *s.* प्रकारः, जातिः *f.*, भेदः, विभः, व्यक्तिः *f.*, see KIND, MANNER To sort, *v. a.* जातिक्रमेण or वर्गक्रमेण or यथावर्गं विरप् (c. 10. -रचयति -यितुं), यथावर्गेण or वर्गक्रमेण विन्यस् (c. 4. -वस्यति -सितुं) or व्यस्, To sort, *v. n.* युज् in pass. (युज्यते), उपज् in pass. (उपज्यते). See To suit.

Sot, SOTTISH, *s.* or *a.* पानासक्तः -क्ता -क्तं, मद्यासक्तः &c., पानरतः -ता -तं, सदापायी -यिनी -यि (न्), पानजडः -डा -डं, मद्यपानजडः &c., पानमूढः &c.

SOTTISHNESS, *s.* पानासक्तिः *f.*, मद्यासक्तिः *f.*, पानजडता, पानमूढता.

SOUGHT, *p. p.* अन्विष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्वेषितः -ता -तं, मागितः -ता -तं, मृगितः &c., इष्टः -ष्टा -ष्टं, गवेषितः -ता -तं; 'long sought for,' चिरचेष्टितः -ता -तं; 'is sought,' अन्विष्यते, इष्यते.

Soul, *s.* (The immortal essence viewed as an emanation from the Deity) आत्मा *m.* (नं), परमात्मा *m.*, अनरात्मा *m.*, चिदात्मा *m.*, अनर्थात्मा *m.* (नं), सच्चिदानन्दः, चित्कला, चिदाभासः; 'of the universe,' ब्रह्म *n.* (नं), परमात्मा *m.*—(The spirit, vital or intellectual principle) आत्मा *m.* (नं), जीवात्मा *m.*, मनस् *n.*, चेतनम्, चित् *f.*, चेतन्यं, चेतनः -ना, प्राणः, जीवः, प्राणात्मा *m.*, शरीरी *m.* (नं), देहवान् *m.* (त्), देही *m.*, शरीरं, पुरुषः, क्षेत्रज्ञः, चैतन्यकारणं, जीवनकला, परसंज्ञकः, धियाम्यतिः *m.*, स्वबीजः, पुद्गलः; 'union of soul and body,' चित्शरीरसंयोगः; 'seated in the soul,' आत्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'oneness of soul,' आत्मैक्यं, ऐक्यभावः, तादात्म्यं; 'knowledge of soul,' आत्मज्ञानं, आत्मविद्या; 'the whole soul,' सञ्ज्ञात्मा *m.*, सञ्ज्ञाभावः; 'with one's whole soul,' सञ्ज्ञाभावेन.—(Self) आत्मा *m.* (नं) स्वः.—(Essence, chief part) सारः, सारोऽंशः, सारता, सारभागः, तत्त्वांशः, सत्त्वांशः, सत्त्वं, तन्मात्रं.—(Fire, spirit, life) तेजस् *n.*, सत्त्वं, वीर्यं.—(Departed soul) प्रेतः, परेतः, प्रेतनरः, नारकः.—(Person), see the word.

SOUND, *a.* (Entire, undecayed) अविकलः -ला -लं, अक्षतः -ता -तं, अभिन्नः -जा -जं, अखण्डः -खडा -खडं, अन्यूनः -ना -नं.—(Not diseased, hale) निरामयः -या -यं, अनामयः &c., कल्पः -त्या -त्यं, नीरोगः -गा -गं, नीरुजः -जा -जं, अरोगी -गिणी -गि (न्), अरुग्णः -ग्ना -ग्नं, सुस्थः -स्या -स्यं, चङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.—(Not hurt) अक्षतः -ता -तं, अप-रिद्धतः &c., अजातक्षतः &c., क्षतहीनः -ना -नं, निर्व्रणः -खा -खं, व्रणहीनः -ना -नं, अग्रणः &c., अद्युषः -खा -खं.—(In good condition, safe and sound) सुस्थः -स्या -स्यं, सुस्थितः -ता -तं, अना-मयः -या -यं, सुरक्षितः -ता -तं.—(Without flaw) निर्दोषः -पा -पं, दोषहीनः -ना -नं, अनयः -या -यं, निश्चिद्रुः -द्रा -द्रं, विशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Correct in views) सत्यवर्त्ती &c., सत्यपानुसारी &c., सत्यत-थारी &c., see ORTHODOX.—(Valid, not to be refuted) अस-खडनीयः -या -यं, अखण्डः -खडा -खडं, सुप्रमाणः -या -यं, सुप्रमाणवान् -वती &c., सप्रमाणः &c., प्रमाणोपेतः -ता -तं, दृढप्रमाणः &c., धर्म्यः -र्म्या -र्म्यं, युक्तिविहः -द्धा -द्धं.—(Fast, deep, heavy) गाढः -ढा -ढं, निर्धरः -रा -रं, अतिशय or सु or अति prefixed; 'a sound sleep,' सुनिद्रा &c., see under SLEEP; 'a sound beating,' अतिताडनं, अतिशयताडनं.

SOUND, *s.* (Noise) शब्दः, ध्वनिः *m.*, खनः, निखनः, निखानः, खानः, नादः, निनादः, निनदः, नादिनं, अनुनादः, निद्रादः, संह्रादः, निषेधः.

शेषः, निषुहं, रवः, रावः, चारावः, विरावः, संरावः, खारवः, खरः, ध्वनः, ध्वनः, निध्वनः, खनिः *m.*, खनिहं, कणः, रणः, कुण्डः, पुः *m.*, see NOISE; 'a mere sound,' शब्दमात्रं; 'musical sound,' कणः, कणः, कणनं, निक्षणः, निक्षणः, वादः-दनं; 'of a lute,' प्रकाशः, प्रकाशः; 'tinkling sound,' शिञ्जितं; 'rustling sound,' मर्मरः; 'confused sound,' कालाहलः, कलकलः; 'auspicious,' जयध्वनिः; 'deep or hollow,' गम्भीरशब्दः, गम्भीरनादः; 'prolonged,' दीर्घनादः, दीर्घरावः.

TO SOUND, v. a. (Cause to make a noise) ध्वन् (c. 10. ध्वनयति -यितुं), खन् (c. 10. खनयति -यितुं), नद् (c. 10. नादयति -यितुं), विनद्, अनुनद्, स्तन् (c. 10. स्तनयति -यितुं), शब्दन् कृ, ध्वनन् कृ; 'a musical instrument,' वद् (c. 10. वादयति -यितुं), संवद्, वादनं कृ; 'they sounded the conchs and drums,' शङ्खान् पटहांश्च समवा-दयन्.—(Spread by report), see **TO NOISE**.—(Try, examine) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), निरूप, see **TO TRY**.—(The depth of water) लक्षसूत्रेण जलवेधं or जलं परिमा (c. 2. -माति -तुं, c. 10. -मापयति -यितुं), लक्षेन जलगाम्भीयं परिमा, सूत्रेण or रज्जुना जलपरिमाणं कृ or जलवेधपरीक्षां कृ.

TO SOUND, v. n. ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), खन् (c. 1. खनति -नितुं), कण (c. 1. कणति -यितुं), स्तन् (c. 1. स्तनति -नितुं), नद् (c. 1. नदति -दितुं), प्रणद्, विनद्, शब्द (c. 10. शब्दयति -यितुं), रस (c. 1. रसति -सितुं), ह्राद् (c. 1. ह्रादते -दितुं), रु (c. 2. रीति, रवितुं), विरु, रेम् (c. 1. रेभते -भितुं), शब्दं कृ, नादं कृ, ध्वनिं कृ.

SOUNDED, p. p. (Caused to sound) ध्वनितः -ता -तं, खनितः &c., शब्दितः &c., कणितः &c., नादितः &c., स्तानः -ना -नं, आस्तानः &c., स्वरितः -ता -तं, विरेभितः &c.; 'as a musical instrument,' वादितः -ता -तं.—(Tried) परीक्षितः -ता -तं, जिज्ञासितः &c., निरूपितः &c.—(As water) लक्षसूत्रपरिमापितः -ता -तं, लक्षपरिमापितः &c.

SOUNDING, part. or a. (Making a noise) शब्दन् -ना -नं, शब्दकरः -रा -रं, नादो -दिनी -दि (न्), निहादो &c., संह्रादो &c., स्वनवान् -वती -वत् (त्), सनादः -दा -दं, शब्दायमानः -ना -नं, see **SONOROUS**.—(Causing to sound) वादकः -का -कं, वादनकारी &c.

SOUNDING, s. (Causing to sound) शब्दन्, ध्वनन्, वादनं, संवादनं.—(Of the depth of water) जलपरिमाणं, जलवेधपरिमाणं; 'soundings,' गाथः, गाथस्थलं; 'mean soundings,' समरज्जुः *f.*

SOUNDING-LEAD, s. लक्षः, लक्षकः, लक्षसोसकः. See **PLUMMET**.

SOUNDLY, adv. गाढं, अत्यन्तं, निर्भरं, दृढं, सुखेन, सु or अति or अति-शय prefixed; 'soundly asleep,' सुषुप्तः &c., see under **SLEEP**.

SOUNDNESS, s. (Entireness) अक्षतत्वं, अभिज्ञता, अखण्डत्वं, अविकलता, अविकल्यं.—(State of being healthy or without hurt) कल्याणं -ता, निरामयत्वं, अनामयत्वं, स्वास्थ्यं, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, अरोगिता, आरोग्यं, रोगाभावः, अक्षतत्वं, क्षतभावः, व्रणाभावः, क्षतहीनता, निर्दोषत्वं.—(Validity) अखण्डनीयता, सप्रमाणत्वं.—(Correctness in views) सत्ययानुसरणं, सत्यधर्मः, सत्यधर्मः, see **ORTHODOXY**.—(State of being without flaw) निर्दोषत्वं, दोषहीनता, छिद्रहीनता.

Soup, s. जूषं, यूपः -वं, सूपः, मांसजूषं, निष्कायः, पिच्छिलः.

Sour, a. (Acid) अम्लः -झा -झं, अम्लरसः -सा -सं, शुक्रः -क्ता -क्तं, शौक्रः -क्ती -क्तं, शौक्रिकः -की -कं, शटः -टा -टं, अरुनुदः -दा -दं.—(In temper) कर्कशः -शा -शं, कर्कशस्वभावः -वा -वं, चक्रस्वभावः &c., सदाचक्रः -क्ता -क्तं, अरुनुदः &c.

To sour, v. a. (Make acid) अम्लीकृ, शुक्रीकृ, शटोक्, अम्लरसीकृ.—(Make cross) कर्कशीकृ, चक्रीकृ.

To sour, v. n. अम्लीभू, शुक्रीभू, अम्लरसीभू, कर्कशीभू, अरुनुदीभू.

SOURCE, s. (Origin, spring) मूलं, योनिः *m. f.*, उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः. हेतुः *m.*, वीजं, गर्भः, आदिः *m.*, उद्गमः, उद्गमस्थानं, उपनिस्थानं; 'of a river,' सरिन्मुखं; 'the source of the Ganges is in the Himalayas,' गङ्गा हिमवतप्रभाया or हिमवान् गङ्गायाः प्रभवः.

Soured, p. p. अम्लीभूतः -ता -तं, शुक्रीभूतः &c., कर्कशीभूतः -ता -तं.

Sourish, a. ईपदम्लः -झा -झं, ईपदम्लरसोपेतः -ता -तं, किञ्चिदम्लः &c.

SOURNESS, s. अम्लता -त्वं, अम्लभावः, अम्लः, शुक्रता -त्वं, शटता, चक्रः.—(Of temper) कर्कशत्वं, कार्कश्यं, भावचक्रता, सदाचक्रता.

To souse, v. a. (Plunge suddenly) अकस्मान् मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं) or निमज्ज् or जु in caus. or जलेन सिञ्च, see **TO IMMERSE**.

To sousle, v. n. (As a hawk) वेगेन पतित्वा नखैर् ग्रह्, see **TO POUNCE**.

SOUTH, s. दक्षिणा, दक्षिणाशा, दक्षिणदिशा, दक्षिणदिक् *f.* (श), दक्षिणपथः, दक्षिणापथः, अवाची, अपाची, याम्या; 'lying or pointing towards the south,' दक्षिणस्थः -स्या -स्यं, दक्षिणाभिमुखः -क्षी -क्षं, दक्षिणामुखः &c., दक्षिणप्रवणः -णा -णं, दक्षिणायः -या -यं, दक्षिणदिश्यः -श्या -श्यं, दक्षिणदिक्स्थः &c.; 'lying to the north and south,' दक्षिणोत्तरस्थः &c., दक्षिणोत्तरः -रा -रं. According to the Hindus, Yama is the Regent of the south.

SOUTH, SOUTHERN, SOUTHERLY, a. (Lying towards the south), see the last.—(Belonging to the south) दक्षिणः -क्षी -क्षं, दक्षिणः -क्षी -क्षं, अवाङ् -वाची -वाक् (च्), अवाचीनः -ना -नं, अवाच्यः -च्या -च्यं, दक्षिणातः -त्या -त्यं, दक्षिणिकः -की -कं, सव्यः -व्या -व्यं, अपाङ् -पाची -पाक् (च्), अपाचीनः &c., अपाच्यः &c., दक्षिणदशीयः -या -यं, 'the southern mountain,' दक्षिणाधलः, 'in a southerly direction,' दक्षिणदिशि.

SOUTH-EAST, s. दक्षिणपूर्वः, प्रागवाची, दक्षिणपूर्वः, आग्नेयी. Agni is the Regent of the S. E. quarter.

SOUTH-EAST, SOUTH-EASTERN, SOUTH-EASTERLY, a. दक्षिणपूर्वः -र्वा -र्वं, प्रागवाङ् -वाची -वाक् (च्), प्रागवाचीनः -ना -नं, दक्षिणपूर्वस्थः -स्या -स्यं, आग्नेयः -यी -यं.

SOUTH-WARD, adv. दक्षिणतम, दक्षिणात, दक्षिणेन, दक्षिणदिशि.

SOUTH-WEST, s. नैर्ऋतिः *f.* निर्ऋतिः *f.*, दक्षिणपश्चिमा, दक्षिणपश्चिमी, पश्चादवाची. The demon Nairrita or Nirriti is the Regent of the S. W. quarter.

SOUTH-WEST, SOUTH-WESTERN, SOUTH-WESTERLY, a. दक्षिणपश्चिमः -ना -नं, दक्षिणपश्चिमीनः -ना -नं, दक्षिणपश्चातः -त्या -त्यं, नैर्ऋतिस्थः -स्या -स्यं.

SOUTHERN-WOOD, s. (Artemisia) दमनः, दमनकः.

SOUVENIR, s. स्मरणार्थकदानं, स्मारकदानं. See **MEMENTO, MEMORIAL**.

SOVEREIGN, s. राजा *m.* (न्), महाराजः, अधिराजः, अधिपतिः *m.*, अधीश्वरः, परमराजः, सर्वोधिकारी *m.* (न्), सर्वेश्वरः, अधीशः. See **KING**.

SOVEREIGN, a. परमः -ना -नं, मुख्यः -स्या -स्यं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वश्रेष्ठः &c., प्रमुखः -खा -खं, प्रधान in comp., see **PARAMOUNT, SUPREME**; 'a sovereign remedy,' महौषधं, परमौषधं, सर्वोपयोगीषधं.

SOVEREIGNTY, s. राज्यं, राजत्वं, आधिपत्यं, आधिपत्यं, मुख्याधिकारः, श्रेष्ठ-धिकारः, प्रधानाधिकारः, सर्वोधिकारः, प्रभुत्वं, स्वायत्त्यं, ईशत्वं, साधन्यं, राजभूयं, भूमिपतित्वं, पार्थिवेन्द्रता; 'over the beasts,' मृगेन्द्रता.

Sow, s. शूकरी, मूकरी, बराही, कोली, पङ्कजीडा.

To sow, v. a. or n. (As seed) वृ (c. 1. वृषति, वृत्तुं), आवृ, निवृ, प्रवृ, संवृ, बीजानि धेने वृक् (c. 6. -किरति -कृति -रीति) or प्रकृ or कृ or कृद् in caus. (रोपयति -यितुं) or आवृद्, बीजारोपं कृ, बीजारोपयं कृ, बीजविकिरणं कृ, बीजप्रकिरणं कृ, वपनं कृ, वापं कृ; 'as you sow so shall you reap,' यथा वपनं तथा फलसिद्धिः, यथानुष्ठानं तथा सिद्धिः, अनानुसारी लाभः—(To sow discord) भेदं कृ or जन्.

SOWER, s. यन्त्रा *m.* (सृ), बीजयन्त्रा, वापी *m.* (न), प्रवापी *m.*, वायकः, वपनकृत *m.*, वपनकर्त्ता *m.* (सृ), उमिकर्त्ता *m.*, बीजारोपक बीजारोपणकृत.

SOWING, s. वसनं, वापः, उत्तिः f. बीजारोपः -पणं, बीजविक्रयणं.

SOWING-TIME, ४. वपनकालः, उन्निकालः, वापकालः, बीजारोपकालः.

SOWN, SOWED, *p. p.* उन्नः -न्ना -न्नं, वापितः -ता -तं, पशुमः &c., वीज-
विकीर्णः -र्णा -र्णं, बीजप्रकीर्णः &c., बीजाकीर्णः &c., वीजितः -ता -तं,
उप्यमानः -न्ना -न्नं, उपन्नः -न्ना -न्नं; 'is sown,' उप्यते, रोप्यते.

SPACE, *s.* (In the abstract, mere extension or vacuity) आकाशः—शः, शून्यं, शून्यत्वं—ता, रिक्तं, रिक्तता—त्वं, दिगन्तरं, दिगन्तरालं, व्योम *n.* (न्), गगनं, अन्तरीक्षं, पितृ *n.* 'infinite space, महाकाशः—शः, अनन्तः; 'finite,' घटाकाशं, मठाकाशं; 'empty space,' शून्यं, रिक्तं.—(Region, quarter, direction) दिक् *f.* (श्), देशः, प्रदेशः, काशा, ककुब् *f.*, आशा, हरित् *f.*; 'extending through all space,' दिग्ब्यापी—पिनी—पि, अभिव्याप्तः—प्ता—प्तं, चतुर्दिग्ब्यापी &c.; 'in the first second the stone falls through a space not exceeding 17 feet,' प्रथमे सुपादे नैकादशहस्तमितदेशम् अतिक्रामति प्रसरः; 'the space traversed,' अतिक्रान्तप्रदेशः, अनन्तरं.—(Included or intervening space, space between) अन्तरालं—लोकं, अनन्तरं, मध्यं, व्यवधानं, व्ययायः, मात्रं.—(Room) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः, आकाशः, विषयः; 'want of space,' अनवकाशः.—(Place, spot) स्थानं, स्थलं—ली, भूमिः *f.*; 'open space near a village,' परीहारः, परिहारः, ग्रामान्तं, ग्रामानीयं.—(Space of time) अवधिः *m.*, कालानन्तरं, कालावधिः *m.*, अनन्तरं.

SPACIOUS, *a.* विस्तीर्णः -णी -णं, विस्तृतः -ता -तं, विपुलः -ला -लं,
 व्यापकः -का -कं विप्राकः -का -कं सायकः -का -कं कस्यः -सा -सं

SPACIOUSNESS, *s.* विस्तीर्णता, विस्तारः, विस्तृतिः *f.* विशालता, विपुलता,
खसखापता -त्वं, सावकाशता -त्वं, लघुता.

SPADE, *s.* खनित्रं, लात्रं, आखनिकः, आखनः, आखानं, आखः,
खदाणं, गौदाणं, लख्यः, टकः, टकः, विशिला. See HOE.

SPAN, s. (From tip of the thumb to that of the little finger) **वितस्ति: m. f., पाटकः, किष्कुः m.**—(From tip of the thumb to that of the fore-finger) **प्रदेशः, प्रदेशः.**—(To tip of the middle finger) **तालः, तालः.**—(To tip of the ring-finger) **गोकर्णः.**

TU SPAN, v. a. हस्तलेन or तालेन or प्रतलेन परिमा (c. 2. माति-तुं, c. 10. -मापयति -यितं) or मा, सङ्गृह्यकनिष्ठाभ्यां परिमा or प्रमा or मा.

SPANGLE, *s.* धातुतारा, धातुकणः, चपुकणिका, स्फुरद्धातुकणः, तेजःकणः.
To SPANGLE, *v. a.* स्फुरद्धातुकणिकाभिर or धातुतारिकाभिर अलङ्कृतुम्.

To SPANK. *v. a.* अपेटेन आहन्, अपेटायात् क. See **To SLAP.**

To SPANK, v. n. (Move along impetuously) वेगेन चल, महावेगेन चल.

SPAR, *s.* (Long piece of wood) दीर्घकाष्ठं, दीर्घतारः *m.*, काष्ठखण्डः, तारखण्डः.—(Mineral) धातुखण्डः. स्फटिकातः *m.*, स्फटिकातखण्डः.

To SPAR, P. N. क्रीडायुक्तं कृ, परिहासेन or क्रीडायेम् अन्योन्यप्रहारं कृ or
प्रत्यवराणां कृ. विनोदायै मृष्टियुक्तं कृ or महीमृष्टि यथ.

To SPARE, v. a. (Not to spend, apply frugally) न व्ययीक, न व्यय

(c. 10. अययति-यितुं, rt. इ), न विधिष्, न विनियुज्, परिमितव्ययं कृ, परिमितप्रयोगं कृ, अत्यप्रयोगं कृ, अत्यविनियोगं कृ, अवहुप्रयोगं कृ, परिमितं प्रयुज् or विनियुज्, अबाहुव्येन विनियुज्; 'to spare one's money,' न धनक्षयं कृ; 'one's time,' न कालक्षयं कृ.—(Part with without inconvenience) अकृष्येय or अकहेज् त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तृ), अदुःखेन or अक्रोशेन विसृज् (c. 6. -वृजति-वृज्, c. 10. सज्जयति-यितुं) or उमृज् or हा or निर्मा or मृज्, मृजेन त्यज्.—(Omit, forbear) त्यज्, परित्यज्, हा, पिह्य, विसृज्, उमृज्, अवसृज्.—(Leave remaining) शिष् (c. 10. शेषयति-यितुं), अवशिष्, अवशिरीकृ.—(Not to destroy), see To save; 'one's life,' जीव् in caus.

SPARE, *a.* (That can be dispensed with, superfluous) अथिक्:
 -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अवशिष्टः -ष्टा -ष्टं, शिष्टः &c., उद्दिष्टः
 &c., उद्धृतः -त्ता -त्तं.—(Scanty) अल्पः -ल्पा -ल्पं, परिमितः -ता -तं,
 अथदुलः -ला -लं, अथदुः -दुः -दु, *see* SCANTY.—(Lean) कृशः -शा
 -शं, *see* LEAN, MEAGRE.

SPARED, *p. p.* न व्यपितः -ता -तं, न व्ययोकृतः &c., विसर्जितः &c.
 विसर्जः -ष्टा -ष्टं, यक्तः -क्ता -क्तं, अव्ययेपितः &c. See SAVED.

SPARENESS, *s.* कृशता, काश्यं, कृशाङ्गता, क्षीणता. *See* LEANNESS.

SPARING, *a.* परिमितव्ययी -यिनी -यि(न्), अत्यव्ययी &c., परिमितः -ता
-तं, अत्यः -त्या -त्यं, अवहलः -ला -लं. See SAVING.

SPARINGLY, *adv.* परिमितं, अल्पशस्, लोकशस्; 'eating sparingly'
परिमिताहारः -रा -रं, मिताशनः -ना -नं, मिताभुक् *m. f. n.* (नृ, नृ, नृ)

SPARK, *s.* (Of fire) अग्निकणः, वह्निकणः, अग्निकणिका, ज्वलनकणः
कणः-णिका. स्फुलिङ्गः-ङ्गा-ङ्गं-ङ्गकः, विस्फुलिङ्गः, उल्का, अग्निल-
—(Gay fellow) डेकः, *see* For.—(Small particle) कणः, कण-
लेयः, लवः, अणः *m.*

SPARKLE, *s.* see SPARK.—(Luminous particle) तेजःकणः, स्फुरत्कणः
To SPARKLE, v. n. स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), विस्फुर, स्फुरलिङ्गान् उडित्प
 (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं) or विक्षिप or विक्, तेजःकणान् विक् or वि-
 क्षिप, स्फल (c. 6. स्फलति-लितुं), विस्फल. See *To GLITTER*.

SPARKLING, *part.* of a. स्फुरन् -रन्ती -रत् (त्), स्फुरितप्रभः -भा -मं.
स्फलिन्नविशेषी -पिणी -पि (न्), दीप्तिमान् &c. See GLITTERING.

SPARRING, *s.* नौष्ट, क्रीडानौष्ट, मुष्टोन्मुष्टि, क्रीडायुद्धं. See BOXING.

SPARROW, *s.* चटकः, चटकपक्षी *m.* (न), कलविहङ्गः-बुक्कः, कलाविकलः,
गहनीडः, वृषायणः, गृहशलिभक् *m.* (ज).

SPASM, ४. अङ्गग्रहः, ग्रहः, ग्रहानयः, आकर्षः, अङ्गाकर्षः, शूलं, अङ्गशूलं, अङ्गसङ्कोचः, सङ्कोचः, आक्षेपकः, अङ्गाक्षेपकः, अपतन्त्रकः, अपतानकः, 'in the side,' पार्श्वशूलं, पार्श्वग्रहः.

SPASMODIC, a. अङ्गकर्मकः -का -कं, अङ्गकर्म्य -र्मिणी -र्मि (न्), अङ्ग-
लोपकः &c., अङ्गसङ्कोचकः -का -कं, अङ्गसङ्कोचनः -ना -नं, अङ्गघटी
-हिणी &c.; 'spasmodic contraction,' आकर्म्यः, अपतनकः,
अपतनकः.

To SPATTER, v. a. पक्कादिना सिष्, पक्कम् अवसिष् or अवक्. See *To*
BESPATTER.

SPATULA, SPATTLE, ४. लेपनयन्त्रं, लेपनी, प्रलेपनी, प्रलेपकः.

SPAVIN, *s.* सपानां सन्धिगोथः or सन्धिगलः or सन्धिषड्विः *f.*

SPAVINED, *a.* सन्धिषोथरोगी -गिणी -गि (न), सन्धिगल्मरोगी

SPAWN, *s.* निवृत्तं, मुसनिःसारितं जलं, मुसनिःसारितलाला.
 SPAWN, *s.* (Of fish) मत्स्यायुडं, मीनायुडं, जलायुडकः, मत्स्यहिंसः, मत्स्य-
 हिंसादि *n.*—(Of frogs) भेकायुडं, नखकायुडं.

वितर्क (c. 10. -वर्तयति -यितुं), विमृश (c. 6. -मृशति -यितुं), मनसा परिकल्प (c. 10. -कल्पयति -यितुं), कल्पना कृ, परिकल्पना कृ.— (In commerce) व्यापार कृ, धनव्यापार कृ.

SPECULATION, *s.* (Meditation) मानसविचारः, मनसा विचारः-रत्नं, वितर्कः, परिकल्पना, विमर्शः.—(Scheme) कल्पना, उपायः, युक्ति *f.*; 'good speculation,' सुकल्पना; 'bad,' कुकल्पना.—(In commerce) व्यापारः, धनव्यापारः.

SPECULATIVE, *a.* (Contemplative) ध्यानशीलः -ला -लं, *see* MEDITATIVE.—(Theoretical, not practical) काल्पनिकः -की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, मानसिकः -की -कं, मनसिजः -जा -जं, मनोभवः -वा -वं, अव्यावहारिकः -की -कं, अव्यवहार्यः -यो -यं, व्यवहारायोग्यः -ग्या -ग्यं.

SPECULATOR, *s.* परिकल्पकः, कल्पनाकृ.—(In commerce) धनव्यापारी *m.* (नृ).

SPECULUM, *s.* दर्पणः -र्यं, आदर्शः, धातुमयदर्पणं, धातुदर्पणं.

SPEECH, *s.* (Faculty of speech, speaking) वाक् *f.* (च्), वाणी, वाचा, गीः *f.* (गिर), गिरा, उक्ति *f.*, वाक्शक्ति *f.*, वदति *f.*, निगादः, निगादः, व्याहारः, व्यावृत्ति *f.*, भाषणं, भाषा, वचनं, प्रवचनं, वादः, लापः, अभिलापः, लपितं, लपनं, वागव्यापारः, शब्दव्यापारः, भविष्यति *f.*, निदेशः, भारती, सरस्वती, राधना, कासू *f.*, शब्दमाला.— (Words, that which is spoken) वाक्यं, वचनं, वचस् *n.*, उक्ति *f.*, उक्तं, भाषणं, भाषा, भाषितं, लपितं.—(Harangue) वाक्यं, बालहारावाक्यं, बालहारावहाक्यं.—(Language) भाषा, उक्ति *f.*; 'cleverness of speech,' वाक्चातुर्यं, वाक्कौशल्यं, वाक्पटुता; 'liberty of speech,' वागप्रतिबन्धः, वाक्पुक्ति *f.*; 'control of it,' वाङ्निरोधः, वादस्यः, वाङ्निग्रहः-मनः; 'softness of speech,' वाङ्माधुर्यं; 'stopping one's speech,' वाङ्मन्थनं; 'elegance of speech,' शब्दलालित्यं; 'covert speech,' व्याजोक्ति *f.*; 'bad speech,' दुर्वचनं, दुर्बुक्ति *f.*, दुर्भाषणं, दुर्वाच्यं; 'mere speech,' वाङ्मात्रं; 'opening of speech,' वाङ्मुखं; 'of measured speech,' मितवाक् *m.f.n.* (च्), मितभाषी -विणी &c.; 'Part of speech in grammar,' शब्दः; 'goddess of speech,' सरस्वती, भारती, वाग्देवी, *see* SARASWATĪ.

To SPEECHIFY, *v. n.* वाक्यं वद, बालहारावाक्यं वद. *See* To HARANGUE.

SPEECHLESS, *a.* वाक्यहीनः -ता -तं, वाचाहीनः -ना -नं, स्तम्भितवाक्. *See* MUTE.

SPEED, *s.* वेगः, शीघ्रता, जवः, प्रजवः, जृति *f.*, जवनं, सत्वरता, त्वरा, जृति *f.*, तूयि *m.*, रयः, रभसः, तरसो, तरस् *n.*, रंहति *f.*, रंहस् *n.*, आशुगमनं, त्वरितगति *f.*, स्वदः. *See* QUICKNESS.

SPEEDILY, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, ऋटिति, सद्यस्, सपदि, आशु, क्षिप्रं, सरभसं, क्षिप्रान्, न चिरेण. *See* QUICKLY.

SPEEDY, *a.* त्वरितः -ता -तं, शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, दृढः -ता -तं, महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती -वत् (नृ), त्वरितगतिः -ति -ति, शीघ्रगतिः &c., प्रजवी -विणी -वि (नृ), तूयः -यो -यं, क्षिप्रः -घ्रा -घ्रं. *See* QUICK, SWIFT.

SPELL, *s.* (Charin) मन्त्रः, अभिचारमन्त्रः, *see* CHARM; 'book of spells,' मन्त्रशास्त्रं; 'reciter of spells,' मन्त्रवादी *m.* (नृ), मन्त्री *m.*—(Turn) वारः, पथीयः, वासरः.

SPELL-BOUND, *a.* अभिमन्त्रितः -ता -तं, अनुमन्त्रितः &c., मन्त्रितः &c.

To SPELL, *v. a. or n.* अक्षराणि गण (c. 10. गणयति -यितुं) or संख्या (c. 2. -ख्याति -यितुं), अक्षराणि रच (c. 10. रचयति -यितुं) or विरच or विन्यस (c. 4. -व्यसति -यितुं), यथाघरं or यथावर्षं शब्दान् संख्या.

अक्षरविरचनं कृ, अक्षरविन्यासं कृ, वर्णविन्यासं कृ, अक्षररचनां कृ, वर्णरचनां कृ, वर्णयोजनां कृ, अक्षरयोजनां कृ.

SPELLED, SPELT, *p. p.* गणित्वाक्षरः -रा -रं; 'in two ways,' द्विधा -धा -यं.

SPELLING, *s.* अक्षराण्यना, अक्षरविन्यासः, अक्षरविन्यसनं, अक्षररचना अक्षरविरचनं, वर्णविन्यासः, वर्णविन्यासना, वर्णयोजना, अक्षररचना 'variation in spelling,' पाठान्तरं, पाठः, 'spelling-book,' अक्षरविन्यासशिक्षापुस्तकं.

SPENCER, *s.* कञ्चुकः, कञ्चुलिका, अङ्गिका, हस्तकञ्चुकः, *see* JACKET.

To SPEND, *v. a.* (Expend) व्ययि कृ, व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्ययति -यितुं, र्त्. इ), उपयुज्, विनियुज्, *see* To EXPEND.—(Consume exhaust) क्षि, क्षीणी कृ, विक्षिप्, नश् in caus., सद् in caus. *see* EXHAUST.—(Time, &c.) कालं गन् (c. 10. गमयति -यितुं) or वृत् (c. 10. वर्तयति -यितुं) or नी (c. 1. नयति, नेह) or बह् or य in caus., *see* To PASS, *v. a.*

SPENDING, *s.* व्ययः, व्ययिकरणं, विनियोगः, *see* EXPENDITURE.

SPENDTHRIFT, *s.* व्ययशीलः, अर्थनाशी *m.*, अतिव्ययी *m.*, अर्थघ्नः, *see* PRODIGAL.

SPENT, *p. p.* व्ययीकृतः -ता -तं, व्ययीभूतः -ता -तं, व्ययितः &c., अक्षयित &c., विनियुक्तः -क्ता -क्तं, *see* EXPENDED, EXHAUSTED; 'well-spent time,' सत्कालक्षेपः.

SERM, *s.* शुक्रं, बीजं, धातुः *m.*, धातुराजः -जवः, बीज्यं. *See* SEMEN.

SERMACEIT, *s.* तिमिनेदस् *n.*, तिमिविज्ञा, तिमिबेहः, तिमिनेहं.

SERMATIC, *a.* (Consisting of sperm), *see* SEMINAL.—(Conveying it) शुक्रवाही -हिनी -हि (नृ), बीजवाही &c.—(Producing it) शुक्रकरः -री -रं.

To SPEW, *v. a.* वम (c. 1. वमति -यितुं), उड्गन्, उड्. *See* To VOMIT.

SPHERE, *s.* (Globe, orb) मण्डलं, गोलः -लं -लकः, विषयः -र्यं, वस्तुलं भुवनं, *see* ORB; 'celestial sphere,' आकाशमण्डलं.—(Circle of action, department, province) विषयः, प्रकरणं, धर्मः, अपि कारः, नियोगः, निबन्धनं, देशः; 'one's own sphere of action,' स्वधर्मः, स्वकर्म *n.* (नृ).

SPHERICAL, *a.* गोलाकारः -रा -रं, वर्तुलाकारः &c., वर्तुलः -ला -लं मण्डली -लिनी -लि (नृ), मण्डलाकारः -रा -रं. *See* ORBED.

SPHERICALNESS, *s.* वर्तुलत्वं, वर्तुलाकारत्वं, गोलाकारता, गोलत्वं.

SPHERICS, *s.* गोलाभाष्यः, गोलविज्ञा, गोलशास्त्रं, मण्डलविज्ञा.

SPHEROID, *s.* (Oblate) चपटगोलः.—(Prolate) अक्षकाकारगोलः.

SPHEROIDAL, *a.* गोलकल्पः -ल्पा -ल्पं, गोलप्रायः &c., गोलसदृशः -शी -शं.

SPHERULE, *s.* लघुगोलः, सूक्ष्मगोलः, सुद्रुगोलः, सूक्ष्मवर्तुलं.

SPICE, *s.* अन्ननं, उपस्कारः, तेनवं, मिष्टान्नं. *See* SEASONING.

To SPICE, *v. a.* अन्ननादिना वास् (c. 10. वासयति -यितुं). *See* To SEASON.

SPICED, *p. p.* वासितः -ता -तं, उपस्कृतः &c. *See* SEASONED.

SPICY, *a.* मिष्टः -हा -हं, तिक्तः -क्ता -क्तं, वरसः -वरा -वं, सुरसः &c. अन्ननमयः -यी -यं, रसिकः -का -कं, मित्रः -मित्रा -मित्रं.

SPIDER, *s.* ऊर्ध्वनाभः, ऊर्ध्वनाभिः *m.*, लूता, लूतिना, तनुवायः, तनुवायः मकैटः -टकः, मकैकः, अक्षपदः, अक्षपादः, जालकारकः, जालिकः, लालावायः, कृशाशः, किन्नरुः *m.*, शलकः, कोशकारः, कोषकारः 'spider's web,' ऊर्ध्वनाभजालः, मकैटवाकः, अक्षपादः.

SPIKE, *s.* (Large nail) शूलः *m.*, शूलाकः, शूलं, बीलः, शूलः -लं कलकः, लोहबीलः, शिली, *see* NAIL.—(Of corn) अक्षिपं -शः अक्षिपं, आम्बुशीपं, शूलमञ्जरी.

To SPIKE, *v. a.* बीलं (c. 10. बीलयति -यितुं), शूलं (c. 1. शूलयति -यितुं).

SPIKED, a. (Having spikes) शङ्खयुक्त -का -कं, शङ्खवान् -मत्री -मत् (न्), शीघ्रः -स्या -स्यं.—(Fastened with spikes) काँलितः -ता -तः, शङ्खितः -ता -तं.

SPIKENARD, s. जटिला, जटामांसी, जटाला, जटा, जटावती, मांसी, मिर्सी -सिः *f.*, मिश्रिः *f.*, मिमिः *f.*, मिमि तपस्विनी, लोमशा, केशिनी, पेय्री, पिशिता, शिफा, नम्रं.

SPIKY, a. तीक्ष्णः -या -यं, शीघ्रः &c. See POINTED.

To SPILL, v. a. पत (c. 10. पातयति -यितुं), सु in caus. See To SHED.

To SPILL, v. n. सु (c. 1. स्वपति, सोतुं), प्र in caus. pass. (पातते).

To SPIN, v. a. (Form threads) तर्कुद्वाये तनुन् कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or तनुवायं कृ or तनुवायं कृ or तानव कृ, तर्कुटी-द्वारेण सूत्रतानव कृ, तर्कुद्वाये सूत्रायि तन् (c. 8. तनोति -नितुं) or वितन्, सूत्रतननं कृ, तन्नायि कृ, see To WEAVE.—(Draw out), see To PROTRACT, DRAW OUT.—(Cause to whirl) भ्रम् in caus. (भ्रमयति -यितुं), परिपृन् in caus., see To REVOLVE, v. a.

To SPIN, v. n. (Practice spinning) तर्कुद्वाये तनुवायं कृ or तनुवायं कृ or तानव कृ, सूत्रतानव कृ, तर्कुटं कृ.—(Whirl) भ्रम् (c. 4. भ्रमयति, c. 1. भ्रमति -नितुं), परिपृन्, see To REVOLVE, v. n.

SPINACH, SPINAGE, s. बासुकः or चसुकः may perhaps be used.

SPINAL, a. पृष्ठवंशसङ्घी -न्धिनी -न्धि (न्), पृष्ठवंशस्थः -स्या -स्यं.

SPINDLE, s. तर्कुः *f.*, तर्कुटी, तर्कुटं, सूत्रतर्कुटी, सम्पाटः, मेरुयन्त्रं, कापी-सनासिका.

SPINDLE-SHANKED, a. क्षामनयः -या -यं, तनुनयः &c., दीर्घनयः &c.

SPINE, s. पृष्ठवंशः, वंशः, कशेरुः -रु *m. n.*, कशेरुका, रीढकः, पृष्ठस्थि *n.*

SPINNER, s. तनुवायः, तनुवायः, तनुकारी *m.* (न्), तानवकारी *m.*

SPINNING, s. तानव, तनुवायः, तनुवायः, तन्नायः, सूत्रतानव, सूत्रतननं, तनुकरयं, वायः, वायः.

SPINNING-WHEEL, s. तानवचक्रं, तनुवायचक्रं, तनुवायचक्रं.

SPINOUS, SPINY, a. कलकी -किनी &c., सकटकः -का -कं. See THORNY.

SPINSTER, s. निवरा, चवरा, अन्नुटा, अविवाहिता, अपरिणीता.

SPIRACLE, s. वायुपथः, वायुमार्गः, उच्छ्वासः, जलोच्छ्वासः, सूक्ष्मरन्ध्रं, वायु-रन्ध्रं, पातायनं, स्वेदमार्गः. See PORE *s.*

SPIRAL, a. आवर्ती -क्षिणी -क्षि (न्), परिपूरकः -का -कं, आवर्ती &c., घूर्णकः -की -कं, जलकाकारः -रा -रं, चक्राकारः -रा -रं, मलसूत्रा-कारः &c.

SPIRALLY, adv. जलकाकारेण, जलकरूपेण, आवर्तकप्रकारेण.

SPIRE, s. (Winding line) जलकरूपा आवर्तकरेखा, आवर्तः.—(Steeple, pinnacle) शिखरं, शृङ्गं, शङ्खः *m.*, शिखा; 'of a house or temple,' गृहशिखरं, प्रासादशिखरं, प्रासादशृङ्गं; see PINNACLE; 'of flame,' अग्निशिखा.

SPIRIT, s. (Breath) प्रायः, आत्मा *m.* (न्), जडः *m.*—(Soul) आत्मा *m.* (न्), देही *m.* (न्), इरीरी *m.*, जेवतः, चेतः, see SOUL.—(Temper, disposition of mind) प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, प्रकृतिभावः, बुद्धिः *f.*, चित्तं, मनस् *n.*, वृत्तिः *f.*; 'proudness of spirit,' चित्तसम्पुर्णः *f.*; 'having a noble spirit,' उदारप्रकृतिः -तिः -ति; 'conquest of one's own spirit,' जनीजयः; 'in good spirits,' दुःखविषः -ता -तं, दुःखताः -ताः -तः (ह), हर्षवृत्तिः -तिः -ति, स्वस्थः -स्या -स्यं; 'high spirits,' प्रहृष्टः, दुःखविषयः; 'lowness of spirits,' विषादः, see LOWNESS; 'in low spirits,' विषादः -ता -तं, उदासीनः -ता -तं, see Low.—(Life, mettle) तेजस् *n.*, वीर्यं, सत्त्वं, प्रोक्त् *n.*, प्रभावः, उताहः, प्रोसाहः, शैल्यः, रसः.—(Life, essence, essential

qualities) सारः, सारङ्गः, सत्त्वं, सत्त्वाङ्गः, तत्त्वं; 'in spirit and in letter,' चरितो मन्थतश्च.—(Spirituos liquor) सुरा, मद्यं, मदिरा, see SPIRITS.—(Ghost, disembodied spirit) प्रेतः, परेतः, नारकः, छाया, अपव्याया.—(Goblin) वेतालः, भूतं, पिशाचः; 'evil spirit,' अपदेवता.—(The supreme spirit) ब्रह्म *n.* (न्), परमात्मा *m.*, आत्मा, पुरुषः, मत्, तत्त्वं, सदागतिः *m.*, सच्चिदानन्दं, निष्कर्म; 'knowledge of it,' ब्रह्मतत्त्वं, ब्रह्मज्ञानं. In modern translations of the Bible the Holy Spirit is rendered by पवित्रात्मा or पवित्र आत्मा.

To SPIRIT, v. a. आप्णस् in caus. See To INSPIRE, ANIMATE.

SPIRITED, a. (Fall of life or animation) तेजोवान् -वती -वत् (न्), तेजसी -क्षिणी -क्षि (न्), वीर्यवान् &c., शोभसी &c., ससत्त्वं -स्या -स्यं, सत्त्वपूर्णः -शी -शं, उताही &c., सोसाहः -हा -हं, प्रोसाही &c., मानो &c.—(As style, &c.) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं; 'spirited style in poetry,' गौडी.—(In composition denoting state of the mind) प्रकृतिः -तिः -ति in comp., स्वभावः -वा -वं in comp., मनस्कः -स्का -स्कं in comp., see Low-SPIRITED, High-SPIRITED, &c.

SPIRITLESS, a. निस्तेजाः -जा -जः (स्), तेजोहीनः -ना -नं, निर्वीर्यः -वीर्य- -य्यं, वीर्यहीनः -ना -नं, निर्वीरः -रा -रं, निःसत्त्वं -स्या -स्यं, सत्त्वहीनः -ना -नं, नीरसः -सा -सं, विरसः &c., अरतिहः -ता -तं.

SPIRITS, s. pl. (Spirituos liquor) सुरा -री. मद्यं, मदिरा, मद्यः, हाहा, बाहणी, शीघ्रः -धुः *m. n.*, सोधुः -धुः *m. n.*, शुग्दा, आसवः -वं, वरुणात्मजा, हलिप्रिया, परिपुत *f.*, परिपुता, कल्प-स्या, कश्यपः; 'spirit-drinking,' सुरापानं, मद्यपानं; 'spirit-drinker,' सुरापः -पी *f.*

SPIRITUAL, a. (Not material) अमूर्तिकः -का -कं, अमूर्तः -ता -तं. अमूर्तिमान् -मती -मत् (न्), निराकारः -रा -रं, निर्वचयः -वा -वं, आत्मीयः -या -यं, आत्मिकः -की -कं, आत्मसङ्घी -न्धिनी &c., आत्मस्वरूपः -पा -पं, चिद्रूपः &c., अध्यात्मिक -की -कं, अध्यात्मिकः &c., अपिदैविकः &c., see INCORPOREAL.—(Not gross, pertaining to spirit) पारमार्थिकः -की -कं, परमार्थविषयकः -का -कं, परमार्थसङ्घी -न्धिनी &c., ज्ञानमार्गसङ्घी &c., निवृत्तिमार्ग-सङ्घी &c., मानसिकः -की -कं, अदृष्टार्थः -या -यं, नारिकः -की -कं, नारः -री -रं, पारमार्थिकः -की -कं.—(Not lay, relating to sacred things) धर्मविषयकः -का -कं, धर्मप्रकरणः -या -यं, धर्मप्रकरणसङ्घी &c., अय्यवहारिकः -की -कं, असांसारिकः &c.; 'spiritual knowledge,' परमार्थः; 'spiritual father,' ब्रह्मदाता *m.* (न्), see PRECEPTOR.

SPIRITUALISM, s. ज्ञानमार्गः, ज्ञानाभ्यासः, ब्रह्मवादः, निवृत्तिमार्गः.

SPIRITUALIST, s. ब्रह्मवादी *m.* (न्), ज्ञानमार्गी *m.*, ज्ञानाभ्यासी, निवृत्तिमार्गी.

SPIRITUALITY, s. (Immateriality), see the word.—(Spiritual nature) पारमार्थिकता -त्वं, परमार्थसङ्घीयता, परमार्थनिष्ठा.

To SPIRITUALIZE, v. a. परमार्थनिष्ठं -शं कृ, परमार्थोक्तं -क्तं कृ.

SPIRITUALLY, adv. परमार्थतः, अदृष्टार्थतः, परमार्थानुसारतः.

SPIRITUALLY-MINDED, a. परमार्थबुद्धिः -द्धिः -द्धि, परमार्थनिष्ठः -ता -तं, परमार्थोक्तः -क्त -क्तं, परमार्थतत्परः -रा -रं, परमार्थपरायणः -या -यं.

SPIRITUOUS, a. सौरिकः -की -कं, शीघ्रमादकः -का -कं, मादकगुणविशिष्टः -ता -तं; 'liquor,' सुरा, see SPIRITS, *s. pl.*

SPIT, s. (For roasting meat, &c.) शूलः -लः; 'roasted on one,' शूलाकृतः &c., see ROASTED.—(Spittle) निवृत्तं, see SPITTLE.

To SPIT, v. a. (Put upon a spit) शूलाकृ, शूल (c. 1. शूलति -लितुं).

मुलीकृ, मुले क्माह् in caus. (-रोषयति -यितुं) or क्माह्. मुला-
रोषय कृ, मुलं -ल्या कृ.—(Eject from the mouth) मुखाद् निःसृ
in caus. (-सारयति -यितुं), निहीव्. see the next.

To SPIT, v. n. डीव् or डिव् (c. 1. डीयति, c. 4. डीयति, डेवितुं), निहीव्,
खीव् or खिव् or खेव् (c. 1. खीयति, खेयति, c. 4. खीयति,
खेयितुं), स्नेहानिरसनं कृ, स्नेहायं निरस् (c. 4. -अस्थति -सितुं), छाळां
मुखाद् निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निरसनं कृ, डीवनं कृ,
निहीवनं कृ, पुपु शब्दं कृ; 'to spit upon,' अवनिडीव्, अवनिडीवनं कृ.

SPIT, p. p. ड्यतः -ता -तं, निड्यतः &c., मुखनिःसारितः &c.; 'having
spit,' डीविता.

SPITE, s. द्वेषः, असूया, ईर्ष्या, नास्त्यर्थः, दंशः, द्रोहः, द्रोहपुङ्क्तिः f., अपकारेच्छा,
दुष्टभावः, कालकूटं, see MALICE; 'in spite of,' अनिच्छया, see
DESPITE.

To SPITE, v. a. डिव् (c. 2. डेहि, डिवे, डेह्), विडिव्, प्रडिव्, दुह्
(c. 4. दुषति, द्रोहितुं), अभिदुह्, ईर्ष्ये (c. 1. ईर्ष्यति -यितुं). See
To RESENT.

SPITEFUL, a. द्रोहपुङ्क्तिः -विः -डि, ईर्ष्यी -यिषी -यिषे (न्), दंशी &c.,
द्रोही &c., ईर्ष्यालुः -लुः -लु, विषहृदयः -या -यं, सासूयः -या -यं,
नासरी &c., दुष्टभावः -वा -वं. See MALICIOUS, RESENTFUL.

SPITEFULLY, adv. द्रोहपुङ्क्त्या, द्रोहपुङ्क्त्या, सासूयं, सवेपं, समास्त्यर्थं.

SPITEFULNESS, s. द्रोहपुङ्क्तिः, दंशकता, दंशकत्वं, नास्त्यर्थः. See SPITE.

SPITTING, s. डीवनं, निहीवः -वनं, निडवः -वनं, निडवा, निड्यतिः f.,
निड्यतिः f., निरसनं, निरासनं, उतिरयः; 'spitting upon,' अवनिडीवनं.

SPITTING-POT, SPITTOON, s. पतत्रहः, प्रतिग्रहः, प्रतिग्रहः, चर्चितपात्रं,
चर्चितपात्रः, प्रोक्तः.

SPITTLE, s. लाला. निड्यतं, ड्यतं, डीवनं, निहीवनं, निड्यतं, मुखसावः,
मुखासवः, आस्यासवः, द्राविका. See SALIVA.

To SPLASH, v. a. or n. जलम् इतस्ततो विक्षिप्य (c. 6. -खिपति -खेत्तुं)
or खिप्य or विक् or खक्, जलविक्षेपं कृ, जलम् अवसिक्, करपयं
कृ. See To SLOP.

SPLASH, SPLASHING, s. जलविक्षेपः, जलक्षेपः, जलावसेकः, जलावकिरणः;
'in sport,' करपयं -विका, करपयः; 'noise of it,' कर्करं.

SPLASHED, p. p. पक्कजलादिदधितः -ता -तं, पक्कादिलिप्तः -ता -तं.

SPLEEN, s. (The organ or the disease) ग्रीहा m. (-इन्), ग्रीहा m.
(न्), ग्रीहा f., ग्रीहा f., उदरसन्धिः m., ग्रीहागुल्फः, डिक्.—(Anger,
spite, melancholy), see the words.

SPLEENWORT, s. (Plant removing the disease) ग्रीहघ्नः, ग्रीहघ्नः m.,
ग्रीहाघिः m.

SPLENDID, a. (Very brilliant) तेजोमयः -यी -यं, अतिशोभनः -ना -नं,
अतिदीप्तिमान् -मती -मत् (ह्), अतिकान्तिमान् &c., अतिप्रभावान् &c.,
सुप्रभः -भा -भं, तेजिष्ठः -डा -डं, तेजोयान् -यसी -यः (स्), अतितेजसः
-मी -सं, अतितेजसी -सिनी &c., महातेजाः -जाः -जः (स्), महाप्रभः
-भा -भं, उज्ज्वलः -ला -लं, शोभमानः -ना -नं, शुभः -भा -भं, भाखान्
&c., भासतः -ता -तं, भासमान् &c., भासुट् -रा -रं, see BRILLIANT,
BRIGHT.—(Magnificent) महाप्रतापः -पा -यं, प्रतापवान् &c., प्रतापी
&c., see MAGNIFICENT.

SPLENDIDLY, adv. सुप्रभं, अतिशोभया, अतितेजसा, महाप्रतापेन, अतिप्र-
तापेन, महातेजसा; 'splendidly dressed,' उज्ज्वलवेशधारी -रिणी &c.

SPLENDOR, s. महातेजस् m., तेजस् m., अतिशोभा, शोभा, अतिदीप्तिः f.,
प्रतापः, उज्ज्वलता, वृहस्पतिः f., चोमसिता, प्रभा, प्रतिभा, श्रीः f., इविः f.,
विजयिः f., युतिः f., see MAGNIFICENCE.

SPLENETIC, a. चक्रिभावः -वा -वं, चक्रिशीलः -ला -लं. See PEEVISH
FRETFUL.

SPLENIC, a. ग्रीहसङ्घर्षी -ध्वनी -ध्वि (न्), ग्रीहसङ्घर्षी

To SPLICE, v. a. यन्त्रिन् चक्रवा संयन् or सङ्घन् or सङ्घन्.

SPLINTER, s. काष्ठखण्डः -खण्डः, खण्डः -लं, भिन्नः, भिन्निः f., भिन्नं
विदलं; 'as entered into the flesh,' शङ्खः, शलाका, शर्करा.

To SPLINTER, v. a. or n. बहुखण्डशो भिद् or विद्. See To SPLIT
SHIVER.

To SPLIT, v. a. 'भिद् (c. 7. भिनसि, भेत्तुं), विभिद्, निभिद्, विद् (c. 10
-दारयति -यितुं, c. 9. -दूषति -दरितुं -रीतुं), अवद्, दृ, विदल् (c. 10
-दलयति -यितुं), दल्, विदलीकृ, खल् (c. 10. खल्वयति -यितुं), पद्
(c. 10. पाठयति -यितुं), विपद्, छिद्, विछिद्, द्वाद्, शकलीकृ, चिले
खनं कृ; 'into many pieces,' see To SHIVER, v. a.

To SPLIT, v. n. विभिद् in pass. (-निखते), भिद् in pass., विद् in pass
(-दीयते), विदल् (c. 1. -दलति -लितुं), दल्, खल् (c. 1. खलति -लितुं)
बुद् (c. 6. बुटति, c. 4. बुट्यति -दितुं), विछिद् in pass., पद् in caus
pass. (पाठ्यते), शकलीकृ, 'into many pieces,' see To SHIVER, v. n.

SPLIT, s. भेदः, विभेदः, भिन्निः f., विदारणं, भङ्गः, खलनं. See CRACK

SPLIT, p. p. भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः &c., भेदितः -ता -तं, विदीर्यः -र्यं
-र्यं, विदारितः -ता -तं, विदलितः -ता -तं, दलितः &c., विदलः -ला
-लं, विदलीकृतः -ता -तं, खल्यतः -रा -रं.

SPLITTING, s. भेदः -दनं, विदारणं, पाठनं, विपाठनं, विदलीकरणं.

To SPOIL, v. a. (Plunder) लुब्ध, लुब्ध, अपहृ, अभिहृ, see To PLUN-
DER.—(Injure, corrupt) दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), नश् (c. 10
नाशयति -यितुं), दूषयं कृ, नाशं कृ, क्षतिं कृ.—(Indulge too much,
अतिशयेन हन्दी -नुवृत्, चयनं लल, see To INDULGE.

To SPOIL, v. n. दुष् (c. 4. दुषयति, दोह्), नश् (c. 4. नश्यति, नहुं).

SPOIL, s. (That which is taken in war, plunder) लोभ्र, लोभं.
लोतः -तं, युद्धोपार्जनद्रव्यं, युद्धनिद्रव्यं, युद्धनिद्रव्यं, युद्धसम्प्रादितधनं,
युद्धसम्प्रादितद्रव्यं, see PLUNDER.—(In cattle) गोघहः.

SPOILED, SPOILT, p. p. (Plundered) लुब्धतः -ता -तं.—(Injured)
दूषितः -ता -तं, नाशितः &c., नशः -डा -डं, विनाशितः &c., लाटः -डा
-डं.—(Too much indulged) अतिलाहितः -ता -तं, see INDULGED.

SPOILER, s. (Plunderer) अपहारकः, अपहारकृत्.—(Injurer) दूषकः.

SPOILING, s. (Plundering) अपहारः -रणं, लुब्धनं.—(Injuring) दूषणं.

SPOKE, s. (Of a wheel) अरं, आरा, चक्रसन्धिः m.; 'a row of spokes,'
अरावलिः -ली f.; 'a long-spoked wheel,' दीर्घसन्धि चक्रं.

SPOKEN, p. p. उक्तः -क्ता -क्तं, भाषितः -ता -तं, उदितः &c., भणितः &c.,
निगदितः &c., अभिहितः &c., कथितः &c., उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः
&c., अभिव्याहृतः &c., समुदीरितः &c., see SAID; 'spoken fast,'
त्वरितोदितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.

SPOKESMAN, s. वक्ता m. (क्), प्रतिनिधिवक्ता m., प्रतिनिधिवक्ता m. (न्).

SPOILIATION, s. अपहारः, अपहरणं, हरणं, लुब्धनं, लुब्धनं. See PILLAGE.

SPONDEE, s. कर्षीः, गगः, गुर्वीचरयं.

SPONGE, s. जलशोषणी or इस्वन्नः or स्पन्नः may perhaps be used.
To SPONGE, v. a. इस्वन्नादिना नृष् (c. 1. नाशति, c. 2. नाशे -ह्).

SPONGER, s. परावृत्तः, परावृत्तकः, जागनुकः. See PARASITE.

SPONGINESS, s. श्लिपिलावयवत्वं, विरलावयवत्वं; 'of the gums,' परिदरः.

SPONGY, a. श्लिपिलावयवः -वा -वं, विरलावयवः &c., कोमलावयवः &c.

SPONSOR, s. प्रतिभूः m., प्रतिनिधिः m., धर्मीप्रतिभूः m., धर्मीप्रतिनिधिः.

SPONTANEOUS, a. स्वयङ्कृतः -ता -तं, स्वयङ्कृतः -ता -तं, स्वयङ्कृतः

&c., खेकाहेतुकः &c., यदुच्छानूलकः &c., स्वतःसिद्धः -डा -ई, स्वय-
ज्ञातः -ता -तं, स्वकन्दः -न्दा -न्द, खैरः -री -रं, कामहेतुकः -का -कं,
खाभातः -का -कं, साक्षिकः &c., सौख्यिकः &c., अयत्नकृतः -ता
-तं, अयत्नकृतः -ता -तं, रेखितः -की -कं.

SPONTANEOUSLY, *adv.* स्वयं, खैर, स्वकन्दत्वात्, स्वाभावतः, खेकापूर्वः,
इच्छातः, खेकातः, कामं. See VOLUNTARILY.

SPONTANEOUSNESS, SPONTANEITY, *s.* खेका, यदुच्छा, स्वसमोपः.

SPOON, *s.* चमसः -सं, दही, दहिः *f.*, दधिकः, दही, दहिः *f.*, दधिकः,
दाही, कधिः *f.*, खमः, खजाकः -का, खजिका, पाणिका, मुक् *f.* (च),
मुषः -वा; 'wooden-spoon,' तट्टः *m. f.*, दाहहस्तकः.

SPOONFUL, *s.* चमसपूरणं, दहिपूरणं, कधिपूरणं, कधिपूरकं.

SPORT, *s.* क्रीडा -डनं, खेला, खेलः -ली *m. f.*, लीला, विलासः, वि-
हारः, देवः -वनं, कूर्जनं, नर्तनं *n.* (न), कैलं, रासेरसः, द्रवः, see PLAY,
PASTIME.—(Mockery) उपहासः; see MOCKERY.—(Diversion
of the field) मृगया, see HUNTING.—(In sport) परिहासेन, लीलया.
To SPORT, *v. n.* क्रीड् (c. 1. क्रीडति -ते -डितुं), रन् (c. 1. रनते, रन्तु),
विलस (c. 1. -लसति -सितुं), दिव्, विह्, कुह्, कूह् &c. See To
PLAY, *v. n.*

SPORTING, *s.* (Hunting, &c.) मृगया, मृग्यः; 'fond of it,' मृगयाशीलः.

SPORTIVE, *a.* क्रीडाशीलः -ला -लं, विलासी -सिनी &c., विहारी &c.,
विलासवान् -वती -वत् (त), उल्लसः -सा -सं, सविलासः &c., सलीलः
-ला -लं, सहेलः &c., समुल्लसितः &c., see PLAYFUL, FROLICsome.

SPORTIVELY, SPORTIVENESS, see PLAYFULLY, PLAYFULNESS.

SPORTSMAN, *s.* मृगयाकारी *m.* (न), मृगयकारी *m.*, मृगयाशीलः, मृगया-
विहारी *m.*, मृगयुः *m.*, आसेटकः, व्याधः.

SPOT, *s.* (Mark) चिह्नं, लक्षणं, चङ्कः -ङ्कं, लाम्छनं, पदं, see MARK.
—(Stain) कलङ्कः, see STAIN.—(Dot, speck) बिन्दुः *m.*, बिन्दु *f.*
(च), बिन्दु *f.*, चिह्नं, चङ्कः, शून्यः; 'on the body,' तिलः -लकः -कं,
see under MARK; 'in the moon,' शङ्कः.—(Place, site) स्थानं,
स्थलं -ली, देशः, प्रदेशः, पदं, आस्यपदं, भूमिः *f.*, क्षेत्रं, भवनं; 'in a
certain spot,' एकदेशे; 'on the spot,' तथैव.

To SPOT, *v. a.* चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति
-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), सकलङ्कं -ङ्कां कृ, शवलीकृ.
See To STREAK.

SPOTLESS, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, कलङ्कहीनः -ना -नं, निर्मलः -ला -लं,
निष्कलमः -वा -वं, अकलमः &c., अनयः &c. See SINLESS,
BLAMELESS.

SPOTTED, *a.* चिह्नितः -ता -तं, बिन्दुचिह्नितः &c., चिचः -चा -चं, तिलकी
&c., see SPECKLED.—(Stained) कलङ्की -ङ्किनी &c., कलङ्कितः &c.

SPOUSAL, SPOUSALS, see NUPTIAL, MARRIAGE.

SPOUSE, *s.* (Husband) पतिः, भर्ता *m.*—(Wife) भार्या, स्त्री.

SPOUT, *s.* प्रणाली, नालः -ली, नलः; 'vessel with a spout,' नल-
विशिष्टं पात्रं.

To SPOUT, *v. a.* प्रणालीद्वारेण ऊर्ध्वं उडिष्य (c. 6. -डिष्यति -जेतुं), नल-
द्वारा ऊर्ध्वं उडिष्य or बलवद् उडिष्य or उड् (c. 10. -गारयति -यितुं)
or निःसृ in caus. (-गारयति -यितुं) or निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं).

To SPOUT, *v. n.* प्रणालीद्वारेण or नलद्वारेण बलवत् सु (c. 1. उडति -जेतुं)
or प्रसृ or निःसृ or निर्गमः; 'to spout up or over,' उडिष्यन् कृ,
उडिष्ये कृ.—(Mouth), see the word.

SPOUTED, *p. p.* बलवद् उडिष्यतः -ता -तं or निःसारितः -ता -तं, उडिष्यतः &c.

To SPRAIN, *v. a.* अतिशयेन आयतननं कृ or आयुषितननं कृ, अतियत्न-

प्रयत्नं अत्यधायुषितानं कृ, अतियत्नपूर्वम् अत्यधायुषं वितन् (c. 8.
-तनोति -नितुं) or सन्धिबन्धनानि वितन्, अतियत्नपूर्वम् सन्धिबन्धनं
वितन् गमनशक्तिं हृ; 'one's ankle,' अतिशययत्नपूर्वम् पादसन्धिबन्धनं कृ.

SPRAIN, *s.* सन्धिबन्धनः, आयुषितानः, सन्धिबन्धननं, अतियत्नपूर्वः आयु-
तानः, अतितानः, अतिबन्धनः, अतियत्नः.

SPRAT, *s.* नलमीनः, तलमीनः, नडमीनः, चिलिचिमः, चिलीचिमः, चि-
लीचिमः, चिलिचिमः.

To SPRAWL, *v. n.* हस्तपादादि प्रसार्य भूमौ शी (c. 2. शेते, श्रयितुं), बाहू
चरणी च इतस्ततः प्रसार्य भूमौ शी, इतस्ततो विक्षिप्ताङ्गो भूमौ शी, इत-
स्ततः प्रसारिताङ्गो भूमौ शी, इतस्ततो विक्षिप्तहस्तपादाभ्यां भूमौ शी.

SPRAWLING, *part.* इतस्ततः प्रसारिताङ्गो भूमौ शायी -विनी -यि (न).

SPRAY, *s.* (Sprig), see the word.—(Small particles of rain,
&c.) शीकरः, शीकरः, तुषारः; 'abounding with it,' शीकरोचः -चा -चं.

To SPREAD, *v. a.* (As a carpet, mat, &c.) आसृ (c. 9. -सृणोति,
c. 5. -सृणोति -सृणितुं -रीतुं), वित्, परित्, संत्, आसृणं कृ; 'to
spread a carpet,' पादपटासृणं कृ; 'a net,' जालं वित्.—(Scat-
ter) कृ (c. 6. किरति, करितुं -रीतुं), विक्, विकिरणं कृ.—(Extend,
expand) वित् in caus. (-सारयति -यितुं), प्रवृ in caus. (-सारयति
-यितुं), वित्, अतितु, वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), व्यातन्, प्रतन्,
अतितन्, तन्, विततीकृ, प्रसारणं कृ, विसारणं कृ; 'spreading the
wings,' पक्षी प्रसार्य.—(Propagate, publish), see the words.

To SPREAD, *v. n.* प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), विमृ, प्रसृप् (c. 1. -सर्पति
-सर्तुं), विसृप्, प्रचर् (c. 1. -चरति -रितुं), प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोतुं),
वित् in pass. (-स्तोष्यते), वितन् in pass. (-तन्यते), विततीभू, व्याप्,
विजृम्भ, विप्रस्था.—(As disease, contagion, &c.) विमृप्.

SPREAD, *p. p.* आसृणीः -सा -सं, आसृतः -ता -तं, विसृणीः &c., विसृतः
-ता -तं, विसारितः &c., प्रसारितः &c., प्रसृतः &c., विसृतः &c.,
विकीर्णीः -की -कं, प्रवृष्टः -ष्टः -वं, व्यातः -ता -तं, प्ररुहः -डा -टं, विततः
-ता -तं, प्रविततः &c., सनतः &c., जातः &c., अवततः &c., ततः &c.

SPREAD, *s.* आसृणं, प्रसारः -रणं, विसारः, प्रसरः, व्यातिः *f.*, प्रतानः.

SPREADING, *part.* विसर्पणी -विष्णी -यि (न), विसारी -रिणी &c., विसर्पन्
-पेनी -पेत् (त), प्रसर्पन् &c., प्रमर्पणी &c., प्रतानी -निनी &c., प्रसरः
-रा -रं, प्रसरन् &c., प्ररोही -हिणी &c., सान्नातिकः -की -कं; 'a
spreading creeper,' लता प्रतानिनी.

SPREADING, *s.* विसर्पणं, प्रसारः -रणं, प्रसरः, विसरः, विसारः
-रणं, प्रतानः, प्रततिः *f.*, सनतिः *f.*, विततिः *f.*, वितानः, प्रवर्पणं; 'of
a carpet, &c.,' आसृणं, आसृतः.

SPRIG, *s.* उपशाखा, शाखिका, प्रशाखिका, पञ्चवः, दलं. See SHOOT.

SPRIGHTLINESS, *s.* ग्रहपैः, ग्रहप्रता, प्रफुल्लता, उल्लसता. See LIVELINESS.

SPRIGHTLY, *a.* उल्लासवृत्तिः -त्रिः -त्रि, प्रफुल्लः -ला -लं. See LIVELY.

To SPRING, *v. n.* (Begin to grow) उद्भिद् (c. 7. -भिनवि -भेजुं),
प्रोद्भिद्, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोतुं), अङ्कुर (nom. अङ्कुरयति -यितुं),
स्युद्, उद्भू, see To SHOOT, SPROUT.—(Proceed, arise, issue)
उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), समुत्पद्, जन् (c. 4. जायते, 'जनितुं), प्रभू,
उद्भू, समुद्भू, सम्भू, निःसृ, प्रवृत्, उदि, अभ्युदि, प्ररुह.—(Leap) प्रु
(c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), आवल्, see To
LEAP; 'to spring up,' उद्भू, उत्पद्, प्रोत्पद्; 'down,' अवम्;
'over,' लङ्; 'forth,' प्ररुह; 'upon,' महावेगेन आपत् or आक्रम
or आसृण्, see To RUSH UPON.—(Crack) स्युद्.—(Start) स्युद्
(c. 6. स्युति -रितुं), प्रस्युद्.

To SPRING, *v. a.* (Produce quickly) अकस्माद् उत्पद् (c. 10. -पाद-

रति -विभु) or चङ् (c. 10. जनवति -विभु) or रजन्.—(Cause to rise) उक्ता in caus. (उत्थापयति -विभु, rt. स्था), उक्ता, उक्ता in caus.—(Cause to explode) चङ् in caus., स्फुर in caus.—(Crack, burst), see the words.

SPRING, *s.* (Vernal season) वसन्तः, वसन्तकालः, वसन्तः, पुष्प-समयः, पुष्पमासः, सुरभिः *m.*, चतुरासः, मधुः *m.*, मधुसमयः, मधुमासः, कामसमयः, कामवसन्तः, पिकानन्दः, इत्यः; 'spring-festival,' वसन्तोत्सवः.—(Leap, bound) प्रवः, प्रुतं, वलितं, नम्यः, उन्मुतं, उन्नतः; 'as of a wolf,' जघलुन्मनः.—(Elasticity) स्थितिस्थापकत्वं -ता.—(Fountain) जलकूपः -पी, कूपः, जलाकटः, सोतम् *n.*, निक्षिप्तः, क्षरः -रा -री, देवकुक्षं, उन्नतः; 'spring-water,' कूपोदकं.—(Source of a river) उद्भिन्मूलं.—(Origin, source) योनिः *m. f.*, मूलं, आदिः *m.*, see SOURCE. RISE.—(Prime) प्रौढिः *f.*, प्रौढता.—(Spring-tide) उच्चवेला.

SPRINGE, *s.* पाशः, कूटपाशः, जालं, उन्नायः, बागुरा, कूटयन्त्रं.

SPRINGINESS, *s.* स्थितिस्थापकत्वं -ता, स्थितिस्थापकगुणः, वेतसगुणकता.

SPRINGING, *s.* (Leaping), see the word.—(Of plants) उद्ग्रेदः, उद्गर्जनं.

SPRINGY, *a.* स्थितिस्थापकविशिष्टः -हा -हं, वेतसगुणकः -का -कं.

To SPRINKLE, *v. a.* सिचि (c. 6. सिचति, सेकुं), अचसिचि, निचिचि, सचिचि, अचकु (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं), अचसचि, पयसचि, ससचि, प्रकु, विकु, कु, उक् (c. 1. उचति -चिनुं), अच्युचि, प्रोचि, अनुचि, सेचि कु, सेचनं कु, अचसेचि कु, अचसेचनं कु, प्रोचयं कु.

To SPRINKLE, *v. n.* झीक् (c. 1. झीकते -चिनुं), च्युत्. See To DRIZZLE.

SPRINKLED, *p. p.* सिक्तः -क्ता -क्तं, अभिसिक्तः &c., कृताभिवेकः -का -कं, प्रोक्षितः -ता -तं, समुक्षितः &c., अभ्युक्षितः &c., कीर्षितः -यी -यं, आकीर्षितः &c., विकीर्षितः &c.; 'with water,' जलसिक्तः -क्ता -क्तं; 'with blood,' शोषितोक्षितः -ता -तं; 'having sprinkled,' सिक्ता, अभ्युक्ष्य.

SPRINKLER, *s.* सेक्ता *m.* (कु), सेचकः, प्रोक्षकः, प्रोक्षककारी *m.* (कु).

SPRINKLING, *s.* सेकः, सेचनं, अचसेकः, अचसेचनं, अभिवेकः, अभिवेचनं, प्रोक्षयं, अभ्युक्षयं, अभिप्रोक्षयं, प्राचारः, सिक्ता.

SPRITE, *s.* ह्याया, अचक्षाया. See SPIRIT, SPECTRE, GHOST.

To SPROUT, *v. n.*, अङ्कुर (nom. अङ्कुरयति -चिनुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति -दिनुं), फुल् (c. 1. फुलति -चिनुं), उद्भिद् (c. 7. -भिनति -भेनुं), प्रोभिद्, प्रहृ (c. 1. -रोहति -रोहुं), विकस् (c. 1. -कसति -चिनुं). See To SHOOT, *v. n.*

SPROUT, *s.* अङ्कुरः, प्ररोहः, पल्लवः -वं, नवपल्लवः -वं, किल्लयः -वं, किल्लयः -वं, किल्लः -लं, किल्लः -लं, नवचिदपः, चिदपः, अभिनचोद्भिद् *m.*, उद्भिद् *m.*, उद्भिज्जः, जालकं, चिल्लं, पचिणी, पचयीवनं.

SPROUTED, *p. p.* उद्भिज्जः -ता -तं, अङ्कुरितः -ता -तं, पल्लवितः -ता -तं.

SPROUTING, *part.* उद्भिद् *m. f. n.*, उद्भिज्जः -ज्जा -ज्जं, उद्भिदः -दा -दं, प्ररोही -हिणी -हि (न), अङ्कुरितः -ता -तं, पल्लवी -पिनी &c., पल्लवितः &c.

SPROUTING, *s.* उद्ग्रेदः, प्रोद्ग्रेदः, प्ररोहः, उद्गर्जनं, स्फुटनं, स्फुटता.

SPRUCE, *s.* विनीतः -ता -तं, विनीतपरिच्छेदः -दा -दं, परिच्छेदपरिच्छेदः &c., विनीतवेशी -शिनी &c., सुवेशी &c., सुपरिच्छेदी &c.

SPRUCELY, *adv.* विनीतं, विनीतपरिच्छेदेन, विनीत in comp. See NEATLY.

SPRUCENESS, *s.* विनीतता, विनीतपरिच्छेदः, सुपरिच्छेदः. See NEATNESS.

SPRUNG, *p. p.* उत्पन्नः -ता -तं, उद्भूतः -ता -तं, उन्मूतः &c., जातः &c., ज in comp., सम्भव in comp., उद्भव in comp., भव in comp.; 'sprung from a noble family,' महाकुलजः -जा -जं, उन्मूलजः -जा -जं, महाकुलसम्भवः -जा -जं, महाकुलभवः &c., महाकुलप्रभूतः -ता -तं.

-तं; 'from a royal family,' राजवंशजः -जा -जं, राजवंशवः -जा -जं, SPUME, SPUMOUS, SPUMY. See Froth, Frothy.

SPUN, *p. p.* तानयः -वी -वं, तन्वी -चिनी -चि (न), तानि -वी -वं.

SPUNGE, To SPUNGE, SPUNGY. See SPONGE, &c.

SPUR, *s.* (For pricking a horse) प्रोदः, प्रोदनं, प्रोदोदनं, चकटकः.—(Of a cock) नलः.—(Incitement), see the word.

To SPUR, *v. a.* प्रुद् (c. 6. -रुदति -रुहुं), प्रोदोदनं प्रुद् or विरुद् or आरुद्, प्रोदोदनं चप.—(Incite), see the word.

SPURIOUS, *a.* कृचिनः -ना -नं, कलितः -ता -तं, कल्यार्थिकः -ची -चं, निष्ठा in comp., कपट or कूट in comp. See COUNTERFEIT, FALSE.

SPURIOUSNESS, *s.* कृचिनता -नं, कलितानं, कल्यार्थिकता, कूटता.

To SPURN, *v. a.* (Kick) पादेन तद्, पादाघातं कु, चरणाघातं कु.—(Reject with disdain) गर्हं (c. 1. गर्हते -हिनुं), कुम् (c. 10. कुल्यति -चिनुं), अचहा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अचमन् (c. 4. -नम्यते -नम्युं), तुच्छीकु, निराकु, पराकु, परिभू, कदधीकु, कदधे, लङ्, गुप् in des., तिरस्कु, चिक्, see To SCORN.

SPURNED, *p. p.* पादाघातः -ता -तं, चरणाघातः &c., गर्हितः &c., निराकृतः &c.

To SPURT, *v. a.* नलिकामुखाद् जलं चलेक निःसृ in caus. (—सारयति -चिनुं).

To SPURT, *v. n.* सूक्ष्मनालीमुखाद् चलेन or अत्रिवेगेन निःसृ (c. 1. -सरति -सनुं).

SPURT, *s.* सूक्ष्मनालीमुखाद् अत्रिवेगपुष्पी जलप्रसाधः or जलप्रपातः.

To SPUTTER, *v. n.* (Speak spittingly) सनिहीव or सहीवनं चद् (c. 1. चदति -दिनुं), सपुष्कारं चद्, सपुष्कारं चद्, अचकु.—(Throw out small particles) पुष्पुष्पाद्यपूर्वं or पुष्पुष्कारपूर्वं सूक्ष्मकणान् विक्.

SPUTTERED, *p. p.* अचकुतः -ता -तं, सनिहीवनं or सपुष्कारम् उक्क -क्ता -क्तं.

SPY, *s.* प्रविधिः *m.*, चारः, गूढचारः, गूढचारी *m.* (न), गूढपुरुषः, गूढगतिः *m.*, गुप्तचारः, गुप्तगतिः *m.*, गुप्तदूतः, गूढदूतः, नक्कलूतः, चरः, सूचकः, देशापेक्षः, रहस्याख्यायी *m.* (न), विजुनः, बचाईपक्षी, चारा-कारितः, कापटिकः, अचसवेः, अचसवेः, प्रतिष्ठाः -ष्ठाः -ष्ठाः, स्वज्ञः, उदासितः, हेरिकः, अनिरुद्धः, चनगुप्तः.

To SPY, *v. a.* (Descry) दृश्, ईक्ष्, प्रेक्ष्, समीक्ष्, see To ESPY.—(Explore, inspect) निरीक्ष्, चरीक्ष्, अवेक्ष्, बीक्ष्, समीक्ष्, प्रसमीक्ष्, निरुक्ष् (c. 10. -रूपयति -चिनुं), अचिचि, अनुसन्धा, परिदृश्; 'to spy out a country,' देशनिरुपयं कु, देशापेक्षयं कु, देशापेक्षी कु.

SQUAB, *a.* ह्रस्वसूलः -ल्ला -ल्लं, सूलः &c., वनः -ना -नं. See DUMPY.

To SQUABBLE, *v. n.* कलहं कु, विवादं, अचकुक्ष्. See To QUARREL.

SQUABBLE, *s.* कलहः, विवादः, कलिः *m.*, कलकलः, अचवाद्, see QUARREL.

SQUAD, *s.* शस्त्राभ्यासकारी नवसैन्यगुलः, नवसैन्यदलं.

SQUADRON, *s.* सैन्यबूहः, सैन्यगुलः, सैन्यदलं, सैन्यसमूहः, सैन्यगणः.

SQUALID, *a.* कुक्षितः -ता -तं, नलिनः -ना -नं, अनेच्छः &c. See FOUL.

SQUALIDITY, SQUALIDNESS, *s.* कुक्षितानं, अनेच्छता -नं, नालिन्यं, उन्नलता.

To SQUALL, *v. n.* विरुक्ष् (c. 1. -क्रोशति -क्रोहुं), रु, नद्, वाञ्. see To SCREAM.

SQUALL, *s.* (Cry) विरुक्षं, उन्नोक्षः, नादः, रावः, शिक्कारः, see SCREAM.—(Of wind, &c) उन्नोक्षवातः, उन्नोक्षानिलः, उन्नोक्ष, see GUST.

SQUALLY, *a.* उन्नोक्षवातमयः -वी -वं, उन्नोक्षानिलमयः &c. See GUSTY.

To SQUANDER, *v. a.* अचयीकु, अच्य (c. 1. अचयति, c. 10. अचयति -चिनुं, rt. इ), अचयिनिचययं कु, अचयिचयं कु, अचयिचययं कु. See To LAVISH.

SQUANDERED, *p. p.* अचयीकृतः -ता -तं, अचयिचयितः &c. See LAVISHED.

SQUANDERER, *s.* अचयिचयी *m.* (न), अचयिचयिचयी *m.* See PRODIGAL, *a.*

SQUANDERING, *s.* (The act) अचयिचयः, अचयिचयिचयः, अचयिचयिचयः, see PRODIGALITY, *s.*—*Pres. part.* अचयिचयः -ता -तं.

QUADR. *a.* (Having four equal sides and angles) चतुर्दश-
-तः, चतुर्भुजः-ता-तः, समचतुर्भुजः-ता-तः, समचतुर्भुजः &c., समच-
-तुरः-ता-तः. (Just), see JUST, *a.*

QUARE. *s.* (The figure) चतुर्भुजः, समचतुर्भुजः, चतुर्दश, समचतुर्दश,
चतुर्भुजः, समचतुर्भुजः, चतुर्दश. (In arithmetic or algebra) वर्गः,
द्विघातः, वृत्तिः *f.*; 'of a fraction,' भिन्नवर्गः; 'of a cube,' घन-
वर्गः.—(Open place, court, &c., in a town) चतुर्दश, चतुर्दश,
चतुर्दश, चतुर्दश, चतुर्दश, चतुर्दश, चतुर्दश, चतुर्दश, चतुर्दश, चतुर्दश,
चतुर्दश-ता-तः.

SQUARE. *v. a.* (In arithmetic, &c.) द्विघातं कृ, द्विगुणनं कृ, सम-
गुणनं कृ, वर्गं (nom. वर्गयति-यितुं), वर्गं कृ.—(Regulate), see
the word.

SQUARE. *v. n.* युज् in pass. (युज्यते). See TO SUIT, FIT, AGREE.
QUARED. *p. p.* वर्गितः-ता-तः, आयोजितः &c. See REGULATED,
ADJUSTED.

QUARENESS. *s.* चतुर्भुजात्वं, चतुर्दशत्वं, चतुर्भुजत्वं, समचतुर्भुजत्वं.

QUARE-ROOT. *s.* वर्गमूलं, द्विघातमूलं, मूलं, पदं, वर्गपदं.

SQUASH. *v. a.* कुद् (c. 9. मुञ्चति, मर्दिनु), सम्पृद्, सम्प्रीद् (c. 10.
-पीडयति-यितुं).

QUASH. *s.* सम्प्रीदः, सम्प्रीदः, मर्दनं, सम्प्रीडनं, पीडनं.

QUASHED. *p. p.* सम्प्रीदितः-ता-तः, मर्दितः &c., सम्प्रीडितः &c., पीडितः &c.

SQUAT. *v. n.* उल्लङ्घनं कृ, मन्दिरासनं कृ, अवसक्तिकासनं कृ;
'one who squats,' कृतावसक्तिकः-ता-तः.

QUAT. *s. or a.* (The posture) उल्लङ्घनं.—(Dumpy), see the word.

SQUEAK, SQUEAL. *v. n.* कर्कशस्वरं कृ (c. 2. रीति, रचितुं) or नद्
(c. 1. नदति-दितुं) or रद् (c. 1. रसति-सितुं), कर्कशशब्दं कृ.

SQUEAK, SQUEAL. *s.* कर्कशरावः, कर्कशनादः, चित्कारः. See SHRIEK.

SQUEAKING, SQUEALING. *part.* कर्कशरावी-विशी-वि(त्), कर्कशनादी &c.

QUEAMISH. *a.* वमनेच्छुः-च्छुः-च्छु, वमनोन्मुक्तः-ता-तः, विषमिच्छुः &c.

QUEAMISHNESS. *s.* वमनेच्छा, वमनोन्मुक्ता, वमनोन्मुक्ता, विषमिच्छा.

SQUEEZE. *v. a.* सम्प्रीद् (c. 10. -पीडयति-यितुं), पीद्, सम्पृद् (c. 9.
-मुञ्चति-मर्दिनु), पीद्, see TO PRESS, CRUSH; 'with the hand,'
मुहिसंसाहेय पीद्.

QUEEZE. *s.* सम्प्रीदः-दैनं, मर्दनं, सम्प्रीडनं, पीडनं, निपीडनं.

QUEEZED. *p. p.* सम्प्रीडितः-ता-तः, पीडितः &c., निपीडितः &c., सम्प-
-दितः-ता-तः, मर्दितः &c., see CRUSHED; 'with the hand,'
मुहिसंसाहेयपीडितः &c.

QUIB. *s.* आग्नेयचूर्णमयी सुद्रुमाली या वहिसम्प्रीकाद् आकस्मिकशब्देन
स्तुति.—(Sarcastic writing) सत्यजनलेखः, see LAMPOON.

SQUINT. *v. n.* तिर्यग् दृष्ट् (c. 1. दृश्यति, दृष्टुं), वक्रं दृष्ट्, निबं दृष्ट्,
तिर्यक् प्रेक्ष् (c. 1. -ईक्षते-यितुं), तिर्यग्दृष्टिः-तिः-ति भू, वक्रदृष्टिः-
-तिः-ति भू or वक्र.

QUINT. *s.* तिर्यग्दृष्टिः *f.* -तिर्यक्, वक्रदृष्टिः *f.*, तिर्यक्प्रेक्ष्य, दृष्टिवक्रता.

QUINT-EYED. *a.* तिर्यग्दृष्टिः-तिः-ति, वक्रदृष्टिः &c., बलितः-रा-रं,
केकरः &c., केकरावः-वी-वी, बलितरावः &c., केदरः-रा-रं, दूरे-
-रितेयवः-ता-तः, कुक्षिकः-ता-तः, डेरकः &c., डगरः-रा-रं, निब-
-दृष्टिः &c.

QUIRE. *s.* (Attendant on a warrior) सहायकः.—(Gentleman)

महाशयः, महाशयः, कार्यः, श्री prefixed, see SIR, GENTLEMAN.

SQUIRREL. *s.* वृक्षशायिका, वृक्षमर्दिता, पक्षिभूतः, चमरपुच्छः.

To SQUIRT. *v. a.* कुक्षमालीमुखाद् मलं चलेन निःसृ in caus. (-सारयति

-यितुं), मलिकामुखाद् सलज्ज् सारिषेन निःसृ in caus. or सारिष्
(c. 4. -सारयति-यितुं), सलज्ज्मुखाद् सलज्ज् निःसृ in caus. or सारिष्
in caus., सारिष्यकमुखाद् सलज्ज् चलेन निःसृ in caus.

SQUIRT. *s.* सारिष्यकं, मलिका, सलज्ज् *m. f.*, सारिष्यकाली.

To STAB. *v. a.* कटारं चर्द् (c. 4. विधत्ति, चर्द्) or चर्द् (c. 6. चुरति
-रितुं), त्वक्छेदं कृ, त्वग्भेदं कृ, त्वग्भेदनं कृ, त्वग्भेदनं कृ. See To
WOUND.

STAB. *s.* त्वग्भेदः, त्वक्छेदः, वेधः, वेधनं, चुरदं, कटारपातः.

STABBED. *p. p.* चुरितः-ता-तः, विधः-ता-तः, वेधितः-ता-तः, कटार-
-विधः &c., कटारभिनः-ता-तः; 'in the belly,' चुरितोदर-रा-रं.

STABBER. *s.* त्वग्भेदकः, त्वक्छेदकः, त्वग्भेधकः, कटारपातिः *m.*

STABILITY. *s.* स्थैर्यं, स्थिरता-तं, स्थायित्वं, स्थायुता-तं, वृत्तिः *f.*, स्थैर्यं,
स्थावरत्वं, दृढता, दार्ढ्यं, दृढिमा *m.*, समता, दिधिः *f.*

STABLE. *a.* स्थिर-रा-रं, स्थायुः-छुः-छु, स्थावर-रा-रं, स्थायुः-छुः-
-छु, समः-ता-तः, धीरः &c. See FIRM.

STABLE, STABLING. *s.* (For horses) चण्डशाला, वाजिशाला, मन्दुरा,
मन्दिरा, चण्डस्थानं, चण्डगोष्ठं, प्रदीपः-वं.—(For elephants) चारी,
गजस्थानी.

STABLE-BOY. *s.* चण्डपालः-लकः, सायी *m.* (नृ). See GROOM.

STACK. *s.* राशिः *m.*, उल्लङ्घः, चयः, चित्तिः *f.* See HAY-STACK, PILE.

To STACK. *v. a.* राशीकृ, चाचि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), संचि. See To HEAP.

STACKED. *p. p.* चितः-ता-तः, राशीकृतः &c., चाचितः &c. See HEAPED.

STAFF. *s.* (Stick, mace) दण्डः, वेधः, वधिः *m. f.*, वेधयधिः, लङ्गुः;
'of an ascetic or student,' चाबाहः, चबाहः, रामः.—(Body
of officers) नियोगिगणः, नियोगिगणः, अधिकारिगणः, अधिकारिणां
गणः; 'one who belongs to the staff,' नियोगिगणायकः.

STAFF-BEARER. *s.* दण्डपातिः *m.*, दण्डधरः, वेधधरः. See MACE-BEARER.

STAG. *s.* मृगः, हरिणः, रथः, चुरद्-मृगः. See DEER.

STAGE. *s.* (For acting) रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गशाला, नेपथ्यं, भूमिका,
नाट्यशाला, ज्ञानार्थः; 'speaking off the stage,' आकाशभाषणं,
आकाशभाषितं.—(Theatre, drama), see the words.—(Raised
platform) मञ्चः, मञ्चकः.—(Place of rest on a journey) मार्गं
or अज्जनि विज्ञानस्थानं or अज्जपरिवर्तनस्थानं, अवस्थानं.—(Single
step or degree, station) पदं, अवस्था, स्थानं, आस्यदं, पदविः-पी *f.*,
वृत्तिः *f.*, पथोयः; 'last stage,' चरमावस्था; 'first stage,' प्रथ-
-मार्गः, प्रथमक्रमः, प्रथमचरणः; 'four stages of life,' अवस्थाचतुष्टयं.

STAGE-COACH. *s.* अज्जगवाहनं, मार्गगवाहनं, पथिकयानं, साधारणयानं.

STAGE-MANAGER. *s.* मूषधारः, स्थापकः, नाटिकः. See MANAGER.

STAGE-PLAYER. *s.* नटः, नाटकः, रङ्गावतरणगीवी *m.* (नृ). See PLAYER.

STAGER. *s.* (Old) ज्ञानवृद्धः, व्यवहारवृद्धः, see EXPERIENCED.

To STAGGER. *v. n.* विचल् (c. 1. -चलति-लितुं), संचल्, चल्, इतस्ततो
विचल्, भम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), दोल् (nom. दोलायते), आन्दोल.
see To VACILLATE, OSCILLATE, HESITATE.

To STAGGER. *v. a.* विचल् in caus. (-चलयति-यितुं), संचल्, इतस्ततो
विचल्, भम् in caus., आन्दोलनं कृ, विकल्यं जन्, झङ्गी जन्, साझई
-झां कृ.

STAGNANT. *a.* गतिरहितः-ता-तः, गतिहीनः-ता-तः, प्रवाहरहितः &c.,
प्रवाहहीनः &c., अप्रवाही-विशी &c., स्थिरः-रा-रं, वेलाहीनः &c.,
अचलः-ला-लं, निचलः &c., निचलः-ता-तः. See MOTIONLESS.

To STAGNATE. *v. n.* गतिहीनः-ता-तः भू, प्रवाहहीनः-ता-तः भू, स्थि-
-रीभू, अचलः-ला-लं भू, निचलीभू, निचलः-ता-तः भू.

STAGNATION, STAGNANCY, *s.* गतिहीनता, गतिभावः, नेहाहीनता, प्रवाह-हीनता, प्रवाहभावः, समवाहः, स्थिरता, जपलता, विचलता.

STALD, *a.* स्थिरः -रा -रं, स्थिरपुत्रिः -हि -हि, गम्भीर &c., शीघ्र &c.

STALDNESS, *s.* शीघ्रता, स्थिरता, गम्भीरता, गम्भीर्यं, स्थिरपुत्रित्वं.

To STAIN, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), कलिन (nom. कलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), लिप् (c. 6. -लिम्पति, लेप्) कृ (c. 10. दूषयति -यितुं), लाभ (c. 1. लाभयति -यितुं), सकलङ्क -कृ, सकलङ्कीकृ, सकलीकृ, विचलीकृ. —(Dye) रङ् (c. 10. रङ्गयति -यितुं).

STAIN, *s.* कलङ्कः, लाभनं, विद्रुं, कलुषं, दूषणं, नाशिनं, नलं, परिमलं, चैवर्धं, विचलीनं, चलीषिकारः, चलीषिकृतिः *f.*

STAINED, *p. p.* कलङ्कितः -ता -तं, कलिनितः &c., कलुषितः &c., लिप्तः -ता -तं, लाभितः -ता -तं, कलङ्की -ङ्कीनी -ङ्की (नं), विकृतयः -यी -यै, दूषितः -ता -तं; 'with blood,' रक्तविलितः &c., रक्तकलिनः -ता -नं, see BLOOD-STAINED; 'with stained hands,' लिप्तहस्तः -स्त-स्तं.

STAINLESS, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्गा -ङ्गं, कलङ्कहीनः -ता -तं, निमलः -स्त-स्तं.

STAIR, *s.* सोपानं; 'flight of stairs,' सोपानपङ्क्तिः *f.*, see the next.

STAIR-CASE, STAIRS, *s.* सोपानपङ्क्तिः *f.*, सोपानचोचिः -ची *f.*, सोपानपङ्क्तिः *f.*, सोपान, अधोरोहिणी, आरोहणं, निःश्रेणी, निःशयणी -यिणी, शालारं, शक्तिः -की *f.*, शङ्कारः.

STAKE, *s.* (Of wood, &c.) शङ्कुः *m.*, कीलः -लकः, सुलः -लं, स्थाकुः *m.*, स्तूपा, सुलं, शलाका, विनः, पुनः; 'fastened by a stake,' कीलितः -ता -तं, कीलपङ्कः -ङ्गा -ङ्गं; 'stake for empaling criminals,' सुलः -लं; 'burning at the stake,' तुषानलः, तुषानिनः *m.* —(Any thing pledged or wagered) पङ्कः, प्रतिपाद्यं, चाक्षिकपङ्कः, चाक्षिकं, नीविः -वी *f.*, शङ्कः, चाक्षिः *m.*, दूष्यं, विषयः; 'to be at stake,' see JEOPARDY.

To STAKE, *v. a.* (Set or fasten with stakes) कील (c. 10. कीलयति -यितुं), कीलकैरु पङ्क् or परिपेह —(Wager, pledge) पङ्क (c. 1. पङ्कति -ङ्कितुं), परिपेह, पङ्कं कृ, पणनं कृ, न्य (c. 4. -न्ययति -यितुं), निविष्य (c. 6. -विषयति -यितुं).

STALE, *a.* उषितः -ता -तं, प्रयुषितः &c., विरक्तः -ता -तं, नीरसः &c., जहातः -रा -रं, निःसाट &c., राज्यनरितः -ता -तं; 'stale food,' प्रयुषितभोजनं. —(Worn out, trite) जीवीः -वी -यै, वृद्धः -ङ्गा -ङ्गं, पुराणः -ता -तं, उच्छिन्नः -ङ्गा -ङ्गं; 'stale device,' उच्छिन्नकल्पना.

To STALE, *v. n.* विहृ (c. 1. नेहति, नेहृ), नृ (c. 10. नृययति -यितुं), नृषं कृ, नृचोत्तनं कृ, नृचननं कृ, प्रसारं कृ.

STALENESS, *s.* प्रयुषितानं, उषितानं, विरक्तता, उच्छिन्नता, जीवीता.

STALK, *s.* (Of a plant) वृक्षरिः -री, नाली -ला -लं -लः, नाशिका, नाडी -डिः *f.* -डं, नाशिका, काष्ठः, पुनः, पल्लवः -वं, सम्भः, कडवः, पिजर्, पोष्टः; 'of sugar-cane,' अङ्गारिका. —(Stately walk) हंसगतिः *f.*, गजगतिः *f.*, सादोपगतिः *f.*

To STALK, *v. n.* गजवह or हंसवह कृ or पद or गम, सादोपं कृ or गम or चल, गजगतिः -ति -ति भू, हंसगमनी &c. भू. See STATELY.

STALKED, *a.* (Having a stalk) मञ्जरितः -ता -तं, काष्ठवान् -वती &c.

STALL, *s.* (For a horse) जघस्यानं, जघगोष्ठं. —(For an ox) गोष्ठं, गोस्थानं. —(Shop) पीथिः, पी, आपराः, आपरुं, see SHOP, *a.*

STALLION, *s.* जीमाघः, सपुष्यो -घः, अक्षिपुष्को -घः.

STAMEN, *s.* (Of a flower) पुंकेसरः, पौहकेश्वरः, केसरः.

STAMEN, *p. p.* बलसापनं, गलहेतुः *m.*, सारसाधनं, साराधुः.

To STAMEN, *v. n.* कलङ्कायनं कृ (c. 1. कलङ्कति -ङ्कितुं), कलङ्कितं कृ.

कलङ्कितयते कृ, मल (nom. मलयति), मलदपाय कृ, मलदसरे कृ, मलदपाय कृ, मलदसरे कृ, मलदपाय कृ, मलदसरे कृ, मलदपाय कृ, मलदसरे कृ.

STAMMERER, *s.* कलङ्कायः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः.

STAMMERING, *s.* कलङ्कायनं, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः, कलङ्कायकः.

To STAMP, *v. a.* (Strike with the bottom of the foot) पादतलेन

प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or चाहृ (c. 2. -हति -हृ), पादविश्लेषं कृ, पादपातं कृ, पादप्रहारं कृ; 'he stamps on the ground,' भू पदप्रहारं करोति. —(Impress, imprint) चङ्क (c. 10. चङ्कयति -यितुं) चिह्न (c. 10. चिह्नयति -यितुं), मुद्रा (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्राकृ. —(Form) कृ, संकृ, रच, कृ. —(Pound with the foot) पादापातः पिप् (c. 7. पिनक्ति, पेहृ) or निमिष or मृ or चूरी, पादविश्लेषं कृ.

STAMP, *s.* (Instrument for impressing) मुद्रा, मुद्रिका, मुद्राङ्गनयनं. —(Impression or mark made) मुद्रा, मुद्रिका, चङ्कः, चिह्नं, न्याहः. —(With the foot), पादापातः, पादप्रहारः, पादपातः, पादविश्लेषः. —(Character, form) चङ्क, चङ्कय, चङ्काटः, चङ्कृतिः *f.*, संस्कारः, संस्कारनं, सामयः, प्रकृतिः *f.*, चूरी. —(Stamped paper) मुद्रितपत्रं, मुद्राङ्गनयनं.

STAMPED, *p. p.* मुद्रितः -ता -तं, मुद्राङ्कितः &c., मुद्राङ्कितः &c., चङ्कितः -ता -तं, चिह्नितः &c., संकृतः -ङ्गा -ङ्गं. See IMPRESSED.

STAMPING, *s.* चङ्कनं, मुद्राङ्कनं; 'with the feet,' पादविश्लेषः, see STAMP.

To STANCH, *v. a.* प्रवाहरोधं कृ, प्रवाहरोधं कृ, प्रवाहं रुध् (c. 7. रुधति, रोधुं) or क्षम् (c. 10. क्षमयति -यितुं), प्रवाहं रुध्, रुध् (c. 10. रुधयति -यितुं).

To STANCH, *v. n.* रुधप्रवाहः -हा -हं भू, रुधप्रवाहः -वा -वं भू, रुध् (c. 4. रुधयति), रुधः -ङ्गा -ङ्गं भू, क्षमितः -ता -तं भू.

STANCH, *a.* धीरः -रा -रं, दृढः -ङ्गा -ङ्गं, see FIRM; 'a stanch friend,' दृढमुहुर; 'a stanch partisan,' पक्षपक्षपातः, दृढभक्तिः *m.*

STANCHED, *p. p.* रुधः -ङ्गा -ङ्गं, रुधप्रवाहः -हा -हं भू, क्षमितप्रवाहः &c.

STANCHION, *s.* सुदृढाङ्गः, उपर्याङ्गः, उपर्याङ्गः, स्थायुः *m.*, स्तूपा.

STANCHNESS, *s.* दृढता, दार्यं, धीरता, धीर्यं, दृढभक्तिः, दृढवीर्यं.

To STAND, *v. n.* (Be erect on the feet) दृढ (nom. दृढायाम्), स्था

(c. 2. तिष्ठति, स्थातुं), पादाङ्गं स्था. —(Be stationary) स्था, जघस्या प्रतिष्ठा, सम्प्रतिष्ठा. —(Be placed) स्था, वृह. —(Remain) स्था, जघ स्था, जघस्या, वृह (c. 1. वृहते -वृहति), see To REMAIN. —(Stop not to proceed) स्था, जघस्या, जघस्या, जघस्या (c. 1. जघमते -जघमति) निवृत्त, विरम् (c. 1. -रयति -रयुं), दृढयति -ति -ति भू, स्थिरः -र -रं भू. —(Be in any state) भू (c. 1. भवति -यितुं), वृह, जघ. —(Stand by or near) उपस्था, जघस्था, जघस्था, जघस्था. —(Stand by, support), see To DEFEND, HELP, SIDE STAND. —(Stand for in the place of) चूरी or स्थाने वृह; 'she stands in the place of a friend,' सखीभूती वृहति, see To REPRESENT. —(Stand for be a candidate for any office) जघुषयं जघ in des. (प्रेषणी -यितुं, rt. चाप) or जघुषय in des. (जघुषयति), जघुषयः -यु -यं भू, जघुषयिणी -यिणी &c. भू, जघुषयः -यु -यं भू. —(Stand off दूरे or दृढाङ्गः, दृढो वृह. —(Stand out), see To PROTECT, PER-

SIST. —(Stand on), जघिष. —(Stand round) जघिष, जघुषया जघिष, स्था, जघिषः स्था. —(Stand up) दृढा (c. 1. दृढयति -यितुं) rt. स्था, जघुषय. —(Stand against), see To OPPOSE, RESIST.

TO STAND, v. a. (Endure) सह (c. 1. सहते, सोदुं), विषह, *see To BEAR.*

STAND, (Station) स्थानं, पदं, अवस्थानं.—(Stop, halt) स्तम्भः, गतिस्तम्भः, गतिरोधः, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, यतिः *f.*; 'to bring to a stand' स्तम्भ (c. 10. स्तम्भयति-यितुं), विहम्भ, गतिरोधं कृ, गतिं हृ; 'brought to a stand' स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-आ-अं, रुद्धगतिः-तिः-ति, गतिहीनः-ना-नं.—(Platform) मण्डपः, मण्डकः; 'for spectators,' प्रेक्षारं.—(Frame, support, receptacle) मण्डपः, तलः, उपस्तम्भः, वृक्षः, आधारः, पात्रं; 'of a lamp or candle,' दीपाधारः, दीपपादः, दीपवृक्षः, शिखावृक्षः, शिखातरुः *m.*, दीपपात्रं; 'of a water-jar,' घर्तनं.

STANDARD, s. (Ensign) ध्वजः, पताका, केतनं, केतुः *m.*, वैजयन्ती-निका, *see FLAG.*—(Rule, measure) प्रमाणं, परिमाणं, मानं, सूत्रं; 'of gold,' वर्णिका.

STANDARD-BEARER, s. ध्वजवान् *m.* (नं), पताकी *m.* (नं), ध्वजी *m.*, ध्वजधारी *m.*, पताकाधारी *m.*, पताकावाही *m.*, वैजयन्तिकः.

STANDING, part. or a. (In a standing posture) दृष्टायमानः-ना-नं.—(Being placed, remaining) स्थ in comp., स्थित or अवस्थित in comp., स्थायी-यिनी-यि (नं), स्थाता-त्री-तृ (नं); 'on the road,' मार्गस्थः-स्था-स्थं; 'at a window,' बातायनस्थः &c., बातायनाश्रितः-ता-तं.—(Standing up or erect) उत्थितः-ता-तं, उत्थः-त्या-त्यं.—(Standing on end, as the hair) उन्नमितः-ता-तं, पुलकितः &c., उन्नतः &c., दृढः-हा-हं.—(Lasting) चिरस्थायी &c., स्थायी &c., कालिकः-का-कं, *see LASTING.*—(Stagnant), *see the word.*

STANDING, s. (Continuance) स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*; 'of long standing,' चिरस्थायी &c., *see LASTING.*—(Station) स्थानं, पदं, पदवी, आस्पदं; 'high standing,' उच्चपदं, *see RANK.*

STANZA, a. श्लोकः, गाथा, तृतीयः *m.*, यन्त्रः, तोटकः; 'foot or line of a stanza,' पदं, पादः, पदः; 'stanza by stanza,' पञ्चम.

STAPLE, s. (Mart, emporium) बाणिज्यनगरी, महाजनकर्मयोग्या नगरी.—(Loop of iron) लोहपटकं, लोहचलयः-यं.

STAPLE, a. मुख्यः-ख्या-ख्यं, प्रधानः-ता-तं, बाणिज्यप्रधानः &c.

STAR, s. तारा, तारका, तारिका, नक्षत्रं, चूर्णं, उडुः *f.*, उडु *n.*, उडु, ज्योतिस् *n.*, ज्योतिषी, भासनाः, रात्रिजं, भं; 'fixed stars,' नक्षत्राणि *n. pl.*; 'the stars collectively,' नक्षत्रगणः, नक्षत्रमण्डलं, उडुगणः, भगणः; 'falling star,' उल्का, अग्न्युत्पातः; 'falling of a star,' तारापातः, उल्कापातः; 'polar star,' ध्रुवः, *see POLAR*; 'star under which one is born,' जन्मनक्षत्रं, नाडीनक्षत्रं.

STARBOARD, s. (Right side of a ship) नावो दक्षिणपार्श्वः.

STARCH, s. आहारः, मयः-यई, गोधूनादिजनयः, सखीकरणगुणकः श्यान-लेयः or सान्द्रलेयः, सार्धसंज्ञकं श्यानद्रव्यं.

STARCH, a. स्तम्भः-आ-अं, दृढः-हा-हं, कठिनः-ना-नं.

TO STARCH, v. a. पृथीकश्यानद्रव्येण लिप् or स्तम्भीकृ or दृढीकृ.

STARCHED, p. p. स्तम्भीकृतः-ता-तं, दृढीकृतः &c., श्यानद्रव्यालितः &c.

TO STARE, v. n. अनिनेषदृष्ट्वा or अनिमिषदृष्ट्वा आलोकं (c. 10. -लोकयति-यितुं, c. 1. -लोकते-कितुं), अनिमिषनयनाभ्यां दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं) or निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), विवृतनयनाभ्यां or उत्फुल्लनयनाभ्यां दृश्, स्थिरदृष्ट्वा or चञ्चलदृष्ट्वा or शून्यदृष्ट्वा निरीक्ष् or आलोकं, अनन्यदृष्ट्वा निरीक्ष्, उन्मीलितनयनाभ्यां दृश्, फुल्ललोचनाभ्यां दृश्, उन्मीलं (c. 1. -मीलति-कितुं).

STARE, s. अनिनेषदृष्टिः *f.*, अनिमिषदृष्टिः *f.*, अनिनेषावलोकनं, स्थिरदृष्टिः *f.*, अनन्यदृष्टिः *f.*, शून्यदृष्टिः *f.*, शून्या दृष्टिः, चञ्चलदृष्टिः *f.*

STARING, part. or a. अनिनेषदृष्टिः-दिः-दि, अनिमिषदृष्टिः &c., अनिनेषावलोकनी-किनी-कि (नं), विवृतनयनः-ना-नं, उत्फुल्लनयनः &c., फुल्लनयनः &c., फुल्ललोचनः-ना-नं, प्रफुल्ललोचनः &c., शून्यदृष्टिः-दिः-दि, उन्मीलितः-ता-तं, उन्मीलिताक्षः-क्षा-क्षं, विवृताक्षः &c., उन्मिषन्-यनी-यत् (नं); 'with astonishment,' विस्मयोत्फुल्लनयनः &c.

STARK, a. (Mere, entire) केवलः-ला-लं, अतनः-ना-नं, साधनः &c.

STARK, adv. केवलं, अतनं, अशेषतः. *See ENTIRELY, WHOLLY.*

STARLESS, a. ताराहीनः-ना-नं, नक्षत्रहीनः &c., हतज्योतीः-तीः-तिः (सं).

STARLIGHT, s. ताराप्रकाशः, नक्षत्रप्रकाशः, नक्षत्रप्रभा, ज्योत्स्ना.

STARLING, s. (Kind of bird) शारिका, सारिका.

STARRY, a. (Belonging to the stars) तारासन्ध्या-न्धनी-न्धि (नं), नाक्षत्रः-त्री-त्रं, आर्क्षः-र्क्षी-र्क्षं.—(Abounding with stars, consisting of them) तारकी-किणी &c., तारकितः-ता-तं, तारावयः-यी-यं, नक्षत्रवयः &c., नक्षत्राकीर्णः-र्णी-र्णं, ताराकीर्णः &c., नक्षत्रवान्-वती-वत् (नं), नक्षत्रव्याप्तः-ता-तं, बहुनक्षत्रः-त्रा-त्रं, प्रचुरतारः-रा-रं; 'starry firmament,' नक्षत्रमण्डलं, भवक्रं, खगोलः; 'starry host,' नक्षत्रगणः, भगणः.

TO START, v. n. (Move suddenly, as if by a twitch) स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), प्रस्फुर, अकस्मात् कम्प्य (c. 1. कम्पते-म्यितुं) or विकम्प्य or स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं), आकस्मिकस्फुरणं कृ.—(From fear) साध्वसात् or साध्वसोपहतत्वात् कम्प्य, *see To QUIVER.*—(Commence a journey) प्रस्था (c. 1. -तिष्ठते-ष्ठितुं), प्रस्थानं कृ, *see To SET OUT.*—(Start aside) अकस्मात् स्वस्थानाद् विचलन् or भञ्ज् or विच्यु.—(Start up) अकस्मात् or महसा उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति-त्थातुं) or समुत्था. अकस्माद् उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं) or नद्.

TO START, v. a. (Alarm, rouse) अ in caus. (वासयति-यितुं), उत्तस, भी in caus., कम्प्य in caus., उत्था in caus. (उत्थापयति-यितुं, rt. स्था), समुत्था in caus.—(Put in motion) चल (c. 10. चालयति-यितुं), संचल.—(Produce suddenly) अकस्माद् उत्पद् in caus.—(Propose), *see the word.*

START, s. (Sudden motion) स्फुरणं, कम्प्यः, स्पन्दनं, आकस्मिकस्फुरणं; 'from fear,' साध्वसकम्प्यः, साध्वसोत्कम्प्यः.—(Sudden spring) आकस्मिकप्रुतं.—(Sudden effort followed by intermission) सविच्छेदयत्नः, आकस्मिकयत्नः.—(First setting out) गमनारम्भः, प्रस्थानारम्भः.

STARTED, p. p. (Suddenly frightened) अकस्मात् वासितः-ता-तं or भीषितः &c.—(Put in motion) संचालितः &c.—(Set out) प्रस्थितः-ता-तं.

STARTING, s. स्फुरणं, *see START, s.*—(Of tears) वायोन्नयः.

STARTING, part. स्फुरन्-रन्ती-रत् (नं); 'with fear,' साध्वसोत्कम्प्यी-म्यिनी &c., वासविकम्प्यी &c.—(As the eyes) निर्दारितः-ता-तं.

TO STARTLE, v. a. आकस्मिकवासेन कम्प्य in caus. (कम्पयति-यितुं) or विकम्प्य, आकस्मिकवासं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), आकस्मिकसाध्वसं जन्, अकस्मात् चल् in caus. or कम्प्य in caus.

TO STARTLE, v. n. आकस्मिकसाध्वसात् कम्प्य (c. 1. कम्पते-म्यितुं) or विकम्प्य, आकस्मिकवासात् स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं).

STARTLED, p. p. अकस्मात् वासितः-ता-तं or भीषितः-ता-तं or कम्पितः &c.; 'in a very startled manner,' चकितचकितं.

STARVATION, s. अनाहारः-रत्नं, निराहार्यं, निरवता-तं, अनाहाराव-

सादः, जुषावसन्नता, अपुष्टता; 'death by starvation,' अनाहार-
मृत्युः *m.*, अनाहारनाशः.

To STARVE, *v. n.* अनाहारेण मृ (c. 6. शिवते, मर्ते), निराहारत्वाद् or
आहाराभावाद् मृ or नष्ट (c. 4. मर्त्यति-शित्) or अवसद् (c. 1. -ल-
दति -सन्), जुषावसन्नत्वाद् मृ, जुषया मृ.

To STARVE, *v. a.* अनाहारेण हन् (c. 2. हन्ति -न्तु) or मृ (c. 10. मार-
यति -यितुं), निराहारत्वेन नष्ट (c. 10. नाशयति -यितुं); 'one's self,'
अनाहारेण or आहारविरहेण आत्मानं हन्.

STARVED, *p. p.* अनाहारावसन्नः -न्ना -न्नं, जुषावसन्नः &c., अनाहारमृतः
-ता -तं, निराहारः -रा -रं, निरसः -न्ना -न्नं, जुषापोदितः -ता -तं,
जुषादितः &c.

STARVELING, *s.* अनाहारकृशः &c., अपुष्टः &c., विपुष्टः &c., see LEAN.

STARVING, *a.* निराहारः -रा -रं, आहाररहितः -ता -तं, अवसरहितः &c.,
निरसः -न्ना -न्नं, जुषार्तः -न्ता -न्नं. See STARVED.

STATE, *s.* (Condition) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, भावः, गतिः *f.*,
ता or त्वं affixed, see CONDITION; 'former state,' पूर्वस्थितिः *f.*;
'good state,' सुस्थितिः *f.*; 'bad state,' दुःस्थितिः *f.*, दुर्देशः;
'natural state,' स्वभावः; 'state of mind,' चित्तवृत्तिः *f.*; 'the
two states of life, viz. happiness and misery,' अवस्थाद्वयं;
'the four states, viz. childhood, youth, manhood, and old
age,' अवस्थाचतुष्टयं.—(Grandeur, pomp) ऐश्वर्यं, प्रतापः, श्रीः *f.*,
ऐश्वर्यप्रतापः, राज्यप्रतापः, see POMP, MAJESTY.—(Ruling power,
government) परमाधिकारः, राज्याधिकारः, राज्यं, राज in comp.,
see GOVERNMENT; 'state affairs,' राजकार्यं; 'state elephant,'
राजहस्ती *m.*, राजेभः; 'state maxim or rule,' राजधर्म्यः; 'state
secret,' राजगुप्तं; 'eight offices of state,' अष्टाधिकाराः *m. pl.*
—(Whole body of people united under one government)
राज्यं, राष्ट्रं, प्रजागणः, प्रजासमूहः.

To STATE, *v. a.* निषिद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), जाषिद्, विज्ञा in caus.
(-ज्ञापयति -यितुं), व्यक्तं कथं (c. 10. कथयति -यितुं) or निगद् (c. 1.
-गदति -दितुं), उपन्यस् (c. 4. -अन्यति -सितुं), उपपद् (c. 10. -पादयति
-यितुं), वृत्तान्तविषयं कृ, वृत्तान्तविज्ञापनं कृ, वृत्तान्तव्याख्यां कृ.

STATED, *p. p.* (Told, represented) जावेदितः -ता -तं, निवेदितः &c.,
व्यक्तं कथितः -ता -तं or निगदितः &c., उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपपादितः
-ता-तं.—(Settled, regular) नियतः -ता-तं, नियमितः &c., निरतः -त्या-तं.
STATELINESS, *s.* गौरवं, आटोपः, साटोपत्वं, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, उच्चतिः *f.*,
ऐश्वर्यं, प्रतापः, विभूतिः *f.* See MAJESTY.

STATELY, *a.* साटोपः -पा -पं, प्रौढः -ढा -ढं, गौरववृत्तिः -तिः -ति, आय-
तिमान् -मती &c., उच्चतः -ता -तं, see MAJESTIC, DIGNIFIED; 'in
gait,' साटोपगामी -मिनी -मि (न्), गमगतिः -तिः -ति, हंसगामी &c.,
नेलगामी &c., नेलगतिः -तिः -ति.

STATEMENT, *s.* आवेदनं, निवेदनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, उपन्यासः, उप-
पादनं, वृत्तान्तविषयं, वृत्तान्तविज्ञापनं, वृत्तान्तव्याख्या, पद्यः.

STATESMAN, *s.* राज्यनीतिज्ञः, राज्यनीतिकुशलः, राज्यकर्मकुशलः, राज-
धर्मविद् *m.*, राजनीतिविशारदः, नीतिज्ञः, नीतिकुशलः, राजकार्यधु-
रन्धरः, राजकार्यभारी *m.* (न्), राजमन्त्री *m.*, चारेज्यः.

STATESMANSHIP, *s.* नीतिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*, नीतिविद्या, राज्यनयः.

STATION, *s.* (Place, post) स्थानं, पदं, पदविः -वी *f.*, आस्थं, स्थलं,
अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*; 'for cattle,' गोस्थानं.
गोशं, गोमनः; 'for soldiers,' शैत्यस्थानं, गुरुस्थानं.—(Resting-
place) विश्रामस्थानं.—(Office) नियोगः, अधिकारः, पदं, पदवी.—

(Rank) पदं, पदविः -वी *f.*, वृत्तिः *f.*, see RANK; 'high station,
उच्चपदं, परमपदं; 'to take one's station,' स्वस्थानम् ग्रहणं.

To STATION, *v. a.* स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठापयति -यितुं,
'in any post,' पदे or अधिकारे नियुज (c. 10. -नियुजति -यितुं).

STATIONARY, *a.* (Fixed) स्थावर -रं, स्थायुः -यु, स्थायुक
-की -के, स्थिरः -रा -रं, अचरः &c., अचलः -ला -लं, निश्चलः &c.
अजग्नः -ना -नं, अचलिषुः -युः -यु, अचरिषुः &c., गतिहीन
-ना -नं, वर्तिषुः &c., वर्तेनः -ना -नं, सन्निवसः -या -यं.—(No
advancing) अवधेनानः -ना -नं.

STATIONED, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः &c., पदनियुक्तः -क्ता -क्तं

STATIONER, *s.* लेखसाधनविक्रेता *m.* (न्), लेखसामग्रीविक्रेता *m.*, लिपि
सञ्चायिकी *m.* (न्), लेखनपरिचर्या *m.*, लेख्यपत्रादिविक्रेता *m.*

STATIONERY, *s.* लेखसाधनादि *m.*, लेखसाधनं, लिपिसञ्चा, लेखसामग्री

STATISTIC, STATISTICAL, *a.* देशस्थितिसङ्ख्या-न्विनी &c., देशस्थिति वि-
षयकः -का -कं, देशावस्थाविषयकः &c., देशरीतिविषयकः &c.

STATISTICS, *s. pl.* देशस्थिति विज्ञा, देशस्थितिरितिप्रकरणं.

STATUARY, *s.* (Image-carving) मूर्तिकरणं, मूर्तिक्षणं, प्रतिमाकरणं.—
(Image-carver) प्रतिमाकारः, उक्ताता *m.* (न्), तक्षकः.

STATUE, *s.* प्रतिमा, मूर्तिः *f.*, प्रतिच्छाया, प्रतिचन्द्रकं, see IMAGE.

STATURE, *s.* मूर्तिः *f.*, शरीरोच्चता, शरीरपरिमाणं; 'short in stature,'
ह्रस्वमूर्तिः -तिः -ति, see SHORT; 'tall,' उच्चमूर्तिः &c., दीर्घमूर्तिः &c.

STATUTE, *s.* अवस्था, नियमः, राजन्यवस्था, विधानं. See LAW.

STATUTORY, *a.* अवस्थाप्रोक्तः -क्ता -क्तं, नियमस्थापितः &c., विधिस्थापितः &c.

STAVE, *s.* (Of wood) काष्ठफलकः.—(Part of a psalm) गीतसङ्घः

To STAVE, *v. a.* (Make a hole) दृष्टाघातेन छिद् (c. 10. छिद्रयति
-यितुं) or छिद्रं कृ.—(Stave off) विलक्ष् (c. 10. -लक्षयति -यितुं),
see To DELAY, *v. a.*

To STAY, *v. n.* स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), अवस्था, वृत् (c. 1. वर्तं
-र्तितुं), आस् (c. 2. आस्ते), वस् (c. 1. वसति -स्तु). See To RE-
MAIN, RESIDE.

To STAY, *v. a.* (Stop, hinder) रुध् (c. 7. रुणद्धि, रोधुं), स्तम्भ् (c. 10.
स्तम्भयति -यितुं), स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), निवृ (c. 10. -वार
यति -यितुं), धृ (c. 10. धारयति -यितुं), सन्ध्, विलक्ष् (c. 10. -लक्षयति
-यितुं), see To STOP, HINDER.—(Prop), see To PROP.

STAY, STAYING, *s.* (Continuance, act of remaining) स्थितिः *f.*
संस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्था, अवस्थानं, वृत्तिः *f.*, वर्तेनं, वासः
आसना, आस्था, see RESIDENCE.—(Stop, hinderance) रोधः
गतिरोधः, स्तम्भः.—(Prop, support) उपस्तम्भः, अवहम्भः, आधारः
see SUPPORT.

STAYING, *part.* स्थायी -यिनी -यि (न्), अवस्थायी &c., स्थ in comp.
संस्थ in comp., स्थितः -ता -तं. See RESIDENT, *a.*

STAY-LACE, *s.* अङ्गिकासूत्रं, बेलिकासूत्रं, कूर्पासकसूत्रं.

STAYS, *s. pl.* अङ्गिका, बेलिका, चोलः -ली, कर्चुलिका, कूर्पासकः -कं

STEAD, *s.* स्थानं, स्थलं, भूमिः *f.*; 'in my stead,' मत्स्थाने, मत्स्थले.

STEADFAST, *a.* स्थिरः -रा -रं, धीरः -रा -रं, स्थिरमनस्कः -स्का -स्तं
स्थिरवृत्तिः -तिः -ति, स्थिरवृत्तिः -तिः -ति, धृतिमान् -मती -मत् (न्)
अचलः -ला -लं, अचलः &c., अचलवृत्तिः &c., अचलवृत्ति
&c., अचलिवारी -रिणी -रि (न्), अचलिवारवृत्तिः &c., दृढकारं
&c., दृढः -ढा -ढं; 'in faith,' दृढभक्तिः. See FIRM, CONSTANT
RESOLUTE.

STEADFASTLY, *adv.* स्थिरं, दृढं, स्थैर्येण, स्थैर्येण, दार्ढ्येण, धीरं.

STEADFASTNESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्य, धीरता, धृति: *f.* दृढता, दायी-
STEADFAST, *adv.* स्थिरं, स्थैर्येण, धीरं, धैर्येण, निर्यं, अनवरतं, निर्यातं.
STEADLINE, *s.* स्थिरता, स्थैर्य, धृति: *f.* धैर्यं, निश्चलता, अबाधत्यं,
अचलता, अबाधत्यं; 'of conduct,' अच्यभिचारः; मर्यादा, धारणा,
संस्था. *see* FIRMNESS, CONSISTENCY.

STEADY, *a.* स्थिरः -रा -रं, धीरः -रा -रं, निश्चलः -ला -लं, अचलः &c.,
अचलितः -ता -तं, धैर्यवान् -वती -वत् (तु), धृतिवान् &c.; 'नियमी
&c., *see* FIRM, CONSTANT, RESOLUTE; 'steady in conduct,'
अच्यभिचारी &c., मर्यादावान् &c., समर्यादः -दा -दं, सन्मार्गगामी
&c., सत्यपगामी &c., सम्यग्धृतिः -तिः -ति, सम्यग्दर्शनवान् -ना -नं;
'steady-minded,' स्थिरमतिः -तिः -ति, निश्चलमतिः &c.

To STEADY, *v. a.* स्थिरीकृ, निश्चलीकृ, अचलीकृ, स्थिरतां कृ, स्थैर्यं कृ.
STEAK, *s.* मांसखण्डः, मांसच्छेदः—(Of beef) गोमांसखण्डः.

To STEAL, *v. a.* चुर (c. 10. चोरयति -यितुं), अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं)
हृ, मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुष्, प्रमुष्, स्तेन (c. 10. स्तेनयति
-यितुं), चौर्यं कृ, स्तेयं कृ.

To STEAL, *v. n.* (Practise theft) चौर्यं कृ, चौरं कृ, स्तेयं कृ, चौर्य-
कर्म कृ, स्तेयकर्म कृ.—(Move silently) अच्यक्तं चल, निःशब्दं चल,
छलेन गम्.

STEALER, *s.* चौरः, स्तेयी *m.* (न), स्तेनः, स्तेयकृत् *m.*, हारी *m.*, हर्ता *m.*
(तु), अपहर्ता *m.*, हारकः, मोषकः, मोषी *m.*; 'of gold,' स्वर्णहारी *m.*;
'of horses,' वानिहर्ता *m.*; 'of hearts,' हृदयचौरः, *see* THIEF.

STEALING, *s.* चौर्यं, चौरं -री -रिका, स्तेयं, अपहारः, *see* THEFT.

STEALTH, *s.* (Stealing), *see* above.—(Secret act) छलं, निभूत-
कर्म *n.* (न), गूढकर्म, प्रज्वलकर्म, निहवः; 'by stealth,' छलेन,
निभूतं, रहसि, निहवेन, *see* CLANDESTINELY, SECRETLY.

STEALTHILY, *adv.* छलेन, निभूतं, निहवेन, रहसि, प्रज्वले, रहस्यं.

STEALTHY, *a.* निभूतः -ता -तं, गुप्तः -मा -मं, गूढः -ढा -ढं, रहस्यः -स्या
-स्यं, छलान्वितः -ता -तं, छलेन कृतः -ता -तं, अच्यक्तः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः &c.

STEAM, *s.* वाष्पः, उष्णवाष्पः, तप्तोष्णवाष्पः, उष्णोदकवाष्पः, स्वेदः.

To STEAM, *v. n.* वाष्प (nom. वाष्पायते), वाष्पम् उत्सृज् or उत्सृज्य or
मुष्, वाष्पम् उद्, वाष्पोत्सर्गं कृ, वाष्पोत्सर्गं कृ, वाष्पोत्सर्गं कृ.

To STEAM, *v. a.* (Expose to steam) वाष्पयानं -नां कृ, वाष्पयानं
यां कृ, वाष्पानः स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), स्विद् (c. 10. स्वेद-
यति -यितुं).

STEAM-BOAT, STEAM-VESSEL, *s.* वाष्पीयनी: *f.*, वाष्पीयनीका, वाष्पी-
यतरी, वाष्पसंचालितनौका, आग्नेयनी: *f.*, आग्नेयनीका.

STEAMED, *p. p.* स्वेदितः -ता -तं, वाष्पानः स्थापितः &c., वाष्पायितः &c.

STEAM-ENGINE, *s.* वाष्पीययन्त्रं, वाष्पसंचालितयन्त्रं.

STEAMER, *s.* वाष्पीयनी: *f.*, वाष्पीयनीका. *See* STEAM-BOAT.

STEED, *s.* तुरङ्गः, तुरङ्गमः, तुरगः, वागी *m.* (न), अश्वः. *See* HORSE.

STEEL, *s.* सारलोहः -हं, तीक्ष्णायसं, पिश्यायसं, पिचायसं, शस्त्रकं,
शस्त्रं, लोहः, सारः, चीनजं.—(Weapon) शस्त्रं -स्त्रकं.

STEEL, *a.* सारलोहमयः -यी -यं, तीक्ष्णायसः -सी -सं.

To STEEL, *v. a.* (Make hard) कठिनीकृ, दृढीकृ, निर्दयीकृ.

STEEL-YARD, *s.* नायनदण्डः, तोलदण्डः, तुलादण्डः.

STEEP, *a.* दुरारोहः -हा -हं, प्रवणः -णा -यं, पातुकः -का -कं.

STEEP, *s.* पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः *f.*, प्रपातः, प्रवः.

To STEEP, *v. a.* चिरकालं जले or जलानः स्या in caus. (स्थापयति
-यितुं) or जलस्वं -स्या कृ or जलस्थितं -तां कृ, चिरकालं जलेन
स्नानम् (c. 10. -स्नानयति -यितुं) or जलस्नानम् -तां कृ, चिरकालं जलेन

सिक् (c. 7. सिक्वति, सेकुं) or जलसिक् -क्तां कृ or स्ना in caus.
(स्नपयति -यितुं), वास् (c. 10. वासयति -यितुं); 'to steep indigo,'
नीलपाचनं कृ, नीलस्नानं कृ, *see* To SOAK, MACERATE.

STEEPED, *p. p.* चिरकालं जलानः स्थापितः -ता -तं or जलसिक् -क्ता -क्तं,
वासितः -ता -तं, भाषितः &c., *see* SOAKED; 'having her lips
steeped in smiles,' स्मितवपिताधरा.

STEEPLE, *s.* शिखरं, शृङ्गं, प्रासादशिखरं, प्रासादशृङ्गं. *See* SPIRE.

STEEPNESS, *s.* दुरारोहत्वं -ता, प्रवणता -त्वं, पातुकता -त्वं, प्रावस्यं.

STEER, *s.* नवचलीवर्दः, वास्तारः, वास्तः, दम्पः, गडि: *m.*

To STEER, *v. a. or n.* (A ship) नौकानामं निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं).

नौकाम् or नावम् जानी (c. 1. -नयति -नेतुं) or चह् (c. 10. चह-
यति -यितुं), नौकां चल् (c. 10. चालयति -यितुं), नौपयं or नौमार्गं
दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), नौकानयनं कृ, नौकाचालनं कृ.—
(Direct one's own course) स्वमार्गं निश्चि or निर्वी.

STEERER, STEERSMAN, *s.* कर्णधारः, कर्णग्राहः, कर्णिकः, कर्णी *m.* (न),
नौकावाहकः, पोतवाहः -हकः, नौकाचालकः.

STELLAR, *a.* तारकी -किणी &c., नाक्षत्रः -त्री -त्रं, चाक्षे: &c. *See*
STARRY.

STELLATE, STELLATED, *a.* ताराकाटः -रा -रं, नक्षत्राकाटः &c., तारोपमः &c.

STEM, *s.* काष्ठः -खंडं, प्रकाष्ठः -खंडं, स्तम्भः, नालः, दखः, पोखः, पुनः;
'having a slender stem,' शीर्षकाष्ठः -खा -खं, शीर्षनालः -ला -लं.

To STEM, *v. a.* प्रतिरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), रुप्, प्रतिकूल (nom.
प्रतिकूलयति -यितुं), पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रत्यवस्था, स्तम्भं
(c. 10. स्तम्भयति -यितुं), प्रतिहम्भ, प्रतिचम्भ.

STENCH, *s.* दुर्गन्धः, पुतिगन्धः, कुसितगन्धः. पुति: *f.* *See* STINK.

STENOGRAPHY, *s.* संक्षिप्ताक्षरलिपि: *f.* संक्षिप्ताक्षरलेखनविद्या.

STENTORIAN, *a.* उच्चस्वरः -रा -रं, उच्चस्वरवान् -वती &c., उरुस्वनः -ना -नं.

To STEP, *v. n.* (I read, place the feet) पदव्यासं कृ, पादव्यासं कृ,
पदपातं कृ, पादपातं कृ, पदक्रमं कृ, पदविशेषं कृ, पदनिशेषं कृ, पदवि-
हम्भं कृ, पादविहम्भं कृ, चरणपातं कृ.—(Walk a little way, go)
क्रमं (c. 1. क्रामति, क्रमितुं), संक्रमं, क्रमे क्रमे चल (c. 1. चलति -लितुं)
or व्रज् or चर or गम्.

STEP, *s.* (Of the foot) पदं, क्रमः.—(Placing of the foot in mov-
ing) पदव्यासः, पादव्यासः, पदक्रमः, पदपातः, पादपातः, पदविहम्भः,
पदविशेषः, पादविशेषः, पादनिशेषः, पादप्रक्षेपः, चरणपातः, चरणक्रमः;
'wide step or stride,' विक्रमः; 'at every step, step by
step,' प्रतिपदं, अनुपदं, पदे पदे, पदान्दं, पदशस्, क्रमशस्, क्रमे क्रमे;
'a quick step,' द्रुतपदं.—(Space measured by a step) पदं,
क्रमः, पदान्तरं.—(Stage, degree) पदं, पर्यायः, क्रमः; 'the first
step towards an object,' प्रयमारम्भः, प्रमुक्तमः, प्रयमचरणः.—
(Proceeding, action) उपायः, उपचारः, कर्म *n.* (न), क्रिया, पद-
व्यासः, *see* MEASURE.—(Of a ladder, &c.) सोपानं; 'flight of
steps,' सोपानश्रेणी, निःश्रेणी, आरोहणं, अधिरोहिणी, *see* STAIR,
STAIR-CASE.

STEP-BROTHER, *s.* वैनाचः, वैनाचेयः, विनातृजः, अन्योदर्थ्यः. *See* HALF-
BROTHER.

STEP-DAUGHTER, *s.* (Husband's daughter) भर्तृसुता, सपत्नीसुता.—
(Wife's daughter) पत्नीसुता.—(Son's wife) सुतस्त्री, पुत्रवधू: *f.* जुषा.

STEP-FATHER, *s.* प्रशुरः, धर्मपिता *m.* (तु). *See* FATHER-IN-LAW.

STEP-MOTHER, *s.* विनाता *f.* (तु), सपत्नी माता, सापालमाता.

STEP-SISTER, *s.* वैनाची, वैनाचेवी, अन्योदर्थ्यी. *See* HALF-SISTER.

STEP-SON, s. (Husband's son) भर्तृपुत्रः, सपत्नीपुत्रः.—(Wife's son) पत्नीपुत्रः.—(Daughter's husband) जामाता *m.*, see SON-IN-LAW.

STEPPING-STONE, s. सोपानप्रसरः, सोपानशिला, सोपान.

STERILE, a. बन्धः -न्धा -न्ध्य, निष्कलः -ला -लं, अफलः &c., अनपत्यः -त्वा -त्वं, अनपत्यकः -का -कं, अप्रसूतः -ता -तं. See BARREN.

STERILITY, s. बन्धता -त्वं, निष्कलता, अफलता -त्वं. See BARRENNESS.

STERLING, a. अकृषिमः -मा -मं, सारः -रा -रं.—(Money) सारधनं.

STERN, a. (Severe) निष्ठुरः -रा -रं, कठोरः &c., कर्कशः -शा -शं, कठिनः -ना -नं, उग्रः -या -यं, निद्वेयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं; 'in countenance,' निष्ठुरवदनः -ना -नं, उग्रवदनः &c., निष्ठुरमुखः -खी -खं; 'of stern stuff,' अभेद्यसारः -रा -रं.

STERN, s. नावः पश्चाद्भागः, नावः पश्चिमभागः or पाश्चात्यभागः.

STERNLY, adv. निष्ठुरं, कठोरं, नैर्घृण्यं, सनैर्घृण्यं. See SEVERELY.

STERNNESS, s. निष्ठुरता, नैर्घृण्यं, कठोरता, कठिनता, काठिन्यं, उग्रता, see SEVERITY; 'of countenance,' मुखनैर्घृण्यं, वदननैर्घृण्यं.

STERNUM, s. (Breast-bone) उरोस्थि *n.*, वक्षोस्थि *n.*

STERNUTATION, s. छुत्तं -ता, छुत् *f.*, छयः, छिक्का, छिक्कनं. See SNEEZING.

STERNUTATIVE, STERNUTATORY, a. छुत्करः -री -रं, छिक्करः -का -कं.

STERNUTATORY, s. नस्तं, नस्यं, अवपीडः, छुत्कारी. See SNUFF.

To STEW, v. a. शनैः शनैः कृष् (c. 1. कृषति -यितुं). See To SEETH, BOIL.

STEW, s. (Meat stewed) व्यञ्जनादिना सह कृषितं मांसादि, कृषितमांसादि, रसकः.—(Confusion, fright) व्ययता व्याकुलत्वं, कातरता, बासः, दुर्दशा.—(Brothel), see the word.

STEWARD, s. कार्याधीशः, अर्थधिकारी *m.* (न), भाग्यगाराधिपतिः *m.*, कार्याधिपतिः, कर्मनिर्वाहकः, कर्मसम्पादकः.

STEWARDSHIP, s. कार्याधीशत्वं, अर्थधिकारः, भाग्यगाराधिकारः.

STEWED, p. p. कृषितः -ता -तं; 'stewed meat,' कृषितमांसं, रसकः.

STIBIUM, s. सोतोन्ननं, सौवीरं. कापोतान्ननं, यामुनं, लोषकः.

To STICK, v. a. (Cause to adhere) अनुलग्नीकृ, संलग्नीकृ, अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), अनुबद्धीकृ, सज्ज् (c. 10. सज्जयति -यितुं), आसज्ज्, अनुपज्ज्, संसज्जीकृ, आसज्जीकृ.—(Thrust) प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारयं कृ.—(Stab), see To STAB.

To STICK, v. n. (Adhere) अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं, c. 4. -बध्यते), सज्ज् in pass. (सज्जते, सज्जते), अनुसज्ज्, आसज्ज्, संसज्ज्, लग् (c. 1. लगति -गितुं), अनुलग्नः -ग्ना -ग्नं भू, अनुलग्नीभू, संलग्नीभू, अनुबद्धीभू, आसज्जीभू, संसज्जीभू.—(Stop, be arrested) सत्तम्, रुद्धगतिः -तिः -ति भू, सत्तम्भगतिः -तिः -ति भू.—(Hesitate), see the word.—(Stick out), see To PROJECT.—(Stick in the mud) पङ्के मज्ज् (c. 6. मज्जति, मंजुं).

STICK, s. (Long piece of wood) यष्टिः *m. f.*, यष्टिका, दण्डः, काष्ठं, काष्ठखण्डः, वेचं, लण्डः, शम्पा, see STAFF; 'for churning,' मन्थाः *m.* (मथिन्), दधिधारः, मन्थदण्डकः.—(Thrust, stab), see the words.

STICKINESS, s. श्यानता, सान्द्रता, चिक्कणता, अनुलग्नशीलता, संलग्नशीलता.

To STICKLE, v. n. दुरायहेष or अतिनिर्वन्धेन पक्षपातं कृ or पक्षोद्गाहं कृ

STICKLER, s. दुरायहेष or अतिनिर्वन्धेन पक्षपातो or पक्षोद्गाही *m.* (न).

STICKY, a. श्यानः -ना -नं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रे, चिक्कणः -शा -शं, चिक्कणः &c., अनुलग्नशीलः -ला -लं, संलग्नशीलः &c., चिक्कणः -ग्ना -ग्नं.

STIFF, a. (Not flexible) सखः -खा -खं, कठिनः -ना -नं, दृढः -ढा -ढं, घनः -ना -नं, अशिथिलः -ला -लं, see RIGID, FORMAL.

To STIFFEN, v. a. सखीकृ, कठिनीकृ, दृढीकृ, घनीकृ, सख्.

To STIFFEN, v. n. सखीभू, कठिनीभू, दृढीभू, घनीभू.

STIFFENED, p. p. सखीकृतः -ता -तं, सखीभूतः &c., घनीभूतः &c.

STIFFLY, adv. सखं, सख्येन, कठिनं, दृढं, अशिथिलं.

STIFF-NECKED, STIFFHEARTED, a. सख्यनतिः -तिः -ति. See STUBBORN.

STIFFNESS, s. सख्यत्वं -ता, कठिनत्वं, कठिन्यं, दृढत्वं, दृढी, घनता -त्वं, अशिथिलता, अशिथिल्यं. See RIGIDITY, FORMALITY.

To STIFLE, v. a. (Suffocate) आसरोषं कृ, आसावरोषं कृ, आसं रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं) or अवरुप्, see To SMOTHER.—(Suppress) सत्तम् (c. 10. सत्तमयति -यितुं), नियम्, नियह्, see To SUPPRESS.

STIFLED, p. p. (Suffocated) रुद्धआसः -सा -सं, अवरुद्धआसः &c.—(Suppressed) सत्तम्भितः -ता -तं, उपगूढः -ढा -ढं; 'with stifled utterance,' भिन्नस्वरः -रा -रं, रुद्धस्वरः &c., सत्तम्भितवाक् *m. f. n.* (च्).

STIFLING, part. आसावरोधी -धिनी -धि (न्), आसरोधी &c.

STIGMA, s. कलङ्कः, लाम्बनं, अपमानचिह्नं, अभिशस्ताङ्कः, अङ्कः.

To STIGMATIZE, v. a. अपमानचिह्नेन अङ्कं (c. 10. अङ्कयति -यितुं), कलङ्कं (nom. कलङ्कयति -यितुं), कलङ्कं कृ, अभिशस्ताङ्केन चिह्नं (c. 10. चिह्नयति -यितुं).

STILETTO, s. सुद्रुकट्टारः, सुद्रुहुरिका. See DAGGER.

To STILL, v. a. (Quiet, calm) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम उपशमं.—(Make silent) निःशब्दीकृ, see To SILENCE.—(Stop) निवृत् (c. 10. -वृत्तयति -यितुं), निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), स्थिरीकृ.

STILL, s. (For distillation) अशोयनं, पकः, पकयनं, काषयकयनं.

STILL, a. (Silent) निःशब्दः -न्दा -न्दं, निःशब्दः &c., नीरवः -वा -वं see SILENT.—(Motionless) अचलः -ला -लं, निश्चलः &c., स्थिर -रा -रं, सन्नः -न्ना -न्नं, see MOTIONLESS, QUIET.—(Calm) शांतः -न -नं, प्रशान्तः &c., उपशान्तः &c., निर्वातः -ता -तं, see QUIET.

STILL, adv. (Until now, even now) अद्यापि, अद्यावात्, अद्यावधि.—(Nevertheless) तथापि.—(Quietly, silently) शान्तं, तूष्णीं, निःशब्दं.

STILL-BORN, a. मृतजातः -ता -तं; 'a still-born child,' मृदगर्भः, मृतगर्भः; 'bearing a still-born child,' नश्यप्रसूतिका.

STILLNESS, s. (Freedom from noise) निःशब्दता, नीरवता, शब्दाभावाः, see SILENCE.—(Freedom from motion) निश्चलता, अचलता, स्थिरता.—(Calmness) शान्तिः *f.*, शानता, निर्धृतिः *f.*, अक्षोभः, निर्वातत्वं, याताभावः, see QUIETNESS.

STILT, s. पादोत्थापनकाष्ठं, पादोत्थापककाष्ठं, पादोत्थपनकाष्ठं.

STIMULANT, a. तेजोवर्धकः -का -कं, दीपकः &c., दीपनः -ना -नं, उद्दीपकः &c., उत्तेजकः &c., प्रोत्तेजकः -का -कं, रोचकः &c., रुचकः &c., प्रोत्साहकः &c., प्रवर्त्तकः &c., उद्बोधकः &c., अग्निवर्धकः -का -कं, चेतनावर्धकः &c., चेतनाप्रदः -दा -दं, चेतनोत्तेजकः &c.

STIMULANT, s. तेजोवर्धनं, अग्निवर्धनं, प्रोत्तेजनं, दीपनं, उद्दीपनं, रुचकं, चेतनावर्धनं.

To STIMULATE, v. a. उद्दीप्य (c. 10. -दीपयति -यितुं), दीप्य, उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), प्ररुप् (c. 10. -रोचयति -यितुं), प्रोत्साह्य (c. 10. -साहयति -यितुं), प्रवृत् (c. 10. -वृत्तयति -यितुं), see To EXCITE, ROUSE.—(In medicine) तेजोवर्धनं कृ, चेतनावर्धनं कृ, तेजो वृध् (c. 10. वर्धयति -यितुं), वाजीकृ.

STIMULATED, p. p. उद्दीपितः -ता -तं, दीपितः &c., प्रदीप्तः -ता -तं, उत्तेजितः -ता -तं, तेजितः &c., रुचितः -ता -तं, प्ररुचितः, प्रोत्साहित -ता -तं, प्रवर्त्तितः &c., चोदितः &c. See EXCITED, ROUSED.

STIMULATING, part. or a. उद्दीपकः -का -कं, उद्दीपनः -ना -नं, उत्तेजक -का -कं, रज्जकः &c., प्रोत्साहनः -ना -नं, वाजीकरः -रा -रं. See STIMULANT, a.

दृषद् *f.*, शर्करा, चर्वणकण्ट; 'precious stone,' रत्नं, मणिः *m.*; 'flat stone for grinding condiments, &c.,' शिलापट्टः, शिला; 'philosopher's stone,' स्वर्णमणिः *m.*, रत्नेन्द्रः; 'throwing stones,' मलरामयेयः, वल्लरामयेयः; 'bruised by a stone,' अश्मकुटः - ट्टा-ट्ट. - (Of fruit) अशिः *f.*, अशीला - लिङ्गा. - (In the bladder) मूत्र-मण्डः, मूत्राश्म *m.* (नं), अश्मरोगी, अश्मीरः - रं, शर्करा, शिक्का. - (Testicle) मण्डः.

STONE, a. (Made of stone) प्रस्तरमयः -यी -यं, पाषाणमयः &c., अश्म-
मयः &c., आश्मनः -नी -नं, आश्मिकः -की -कं, पाषाण in comp.,
प्रस्तर in comp. ; 'stone-ware,' अश्ममयभायं.

To STONE, *v. a.* (Kill or pelt with stones) प्रस्तरापातने हन् (c. 2.
हन्ति -न्) or व्यापत् in caus., प्रस्तरप्रक्षेपे कृ, पापाप्राप्रक्षेपे कृ.

STONE-BLIND, *a.* धनान्धः -न्धा -न्धं, धनान्धकः -का -कं, दृढान्धः &c.
 STONE-CUTTER, STONE-MASON, *s.* पाषाणदारकः, जडमदारकः, शैलभेदकः,
 पाषाणभेदकः; 'his chisel,' दण्डः, पाषाणदारणः.

STONE-CUTTING, & पाषाणदारणं, सश्मदारणं, शैलभेदनं, शैलछेदः.

STONE-HEARTED, a. पाषाणहृदयः -या -यं, प्रस्तरहृदयः &c., निर्देयः -या -यं.

STONE-HORSE, s. चीनाश्वः, सवृषणो -श्वः, अश्विस्तनुष्को -श्वः.

STONE-PIT, *s.* प्रस्तरखानि; *f.* पाषाणखन्दरः, प्रस्तरोत्पत्तिकूपः.

STONE'S-THROW, *s.* प्रस्तरपातः, पाषाणपातः, प्रस्तरायणं, शिलापातस्थानं.

STONINESS, ४. प्रस्तरबाहुल्यं, याबाहुल्यपूर्णता, शिलेयता, शार्करीयता.

STONY, *n.* पाषाणमयः -यी -यं, प्रस्तरमयः &c., अश्ममयः &c., शिलामयः &c., आश्मनः -नी -नं, चाश्मः -श्मी -श्मं, चाश्मिकः -की -कं, अश्मरः -रत् -रं, पाषाणी -णिनी -णि (न्), शार्करीयः -यी -यं, शार्करः -री -रं, शार्करिकः -की -कं, शर्करिकः -की -कं, शार्करकः &c., शर्करिलः &c., शर्करावान् -वती -वत् (त्), शिलेयः -यी -यं, चौपलः -ली -लं, दार्षदः -दी -दं.

Stool, s. (Seat) पीठ, पादपः, आसनं—नी, संवेशः, यिस्तरः, पिच्छिका;
'for the feet,' पादपीठं, चरखपीठं, पादासनं, पदासनं. पादपः—
(Evacuation) उच्चारः, उच्चरितं, मलौच्चारः, रेकः; 'to go to stool,'
उच्चर, ग, घरीबोसगै क.

To stoop, v. n. नम् (c. 1. नमति, नम्ते), अवनम्, प्रणम्, अभिप्रणम्, वि-
नम्, सवनम्, नवीभू, नतकायः -या -यं भू, अवनतकायः -या -यं भू,
प्रहीभू, प्रहः -हा -हं भू.—(Condescend, submit, yield), *see*
the words.

To stoop, v. a. नम्र in caus. (नमयति - यितं), नखीक, ग्रहीक, जयनतीक.

STOOP, STOOPING, *१. नतिः f., प्रणतिः f., आनतिः f., अवनतिः f., अवनामः, नखता, प्रहता*; 'of the body,' *अङ्गनतिः, अङ्गावनतिः, आयावनतिः f.*

STOOPING, *part. or u.* नतः-ना -न्तं, अवनतः &c., अवनतः-
 -या -यं, नचाङ्गः &c., नतः-ता -तं, आनतः &c., अवनतः &c., प्रणतः
 &c., नवः-वा -वं, नचमूर्तिः-र्तिः -र्ति, प्रणतशिराः-राः -रः (स्),
 अवायः-या -यं.

To stop, v. a. (Close, obstruct) रुध् (c. 7. रुधेद्भि, रोधुं), प्रतिरुध्, संरुध्, निरुध्, प्रतिबन्ध् (c. 9. -बन्धाति -बन्धुं), स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति -यितुं, c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं), विहम्भ्, पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), लपिधानं -नां कृ, रोषं कृ, अवरोषं कृ; 'he stops one end of the pipe with his finger,' भाटेर हस्तमुक्तम् अङ्गुल्या रुधति; 'he stops his ears with his fingers,' अङ्गुलीभिः कर्णौ पिदधाति, अङ्गुलीः कर्णयोर् निदधाति.—(Arrest progress, make to stand) गति रुध्, गतिरोषं कृ, गतिस्तम्भं कृ, गतिस्तम्भनं कृ, स्तम्भ्, विहम्भ्, अपयस्या हि caus. (-ह्यापयति -यितुं), संस्था, गतिवर्जं कृ.—(Cause to cease)

निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति - चिन्तु), निविवृत्, विरम् (c. 10. -रन्वति - चिन्तु),
उपरम्, झ्न् in caus. — (Hinder) निवृ (c. 10. -वर्त्तयति - चिन्तु), वृ,
रुध्, वाध्.

To stop, v. n. (Stand still) अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -तिष्ठ), संस्था, स्था, तिष्ठलः -ला -लं स्था, रुद्धः -तिः -ति or मू, सम्मि-
तगतिः -तिः -ति स्था or मू, सत्त्व (c. 1. सत्त्वते -भित्), स्थितः -रा -रं
मू. —(Cease, pause, give over) निवृत्तः (c. 1. -वृत्ति -वृत्ति), विनि-
वृत्, विरम् (c. 1. -रमति -रम्), उपरम्, *see To CEASE, END, v. n.*
—(Stay, tarry) स्था, अवस्था.

STOP, STOPPING, *s.* (Hinderance of progress, obstruction) रोधः, अवरोधः, गतिरोधः, गतिस्तम्भः—अननः, अवरोधः, गतिवृत्तः, स्तम्भः—अननः, विहम्भः, अवहम्भनं, *see* HINDERANCE—(Closing, shutting) प्रतिबन्धः, रोधः, पिधानं.—(Cessation of motion) स्तम्भः, अयानं, गतिस्तम्भः, यानस्तम्भः, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, यान-विरतिः *f.*, गतिविरामः, याननिवृत्तिः *f.*, विज्ञानः, यतिः *f.*—(Cessation) निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, अवसानं, अवसायः, विरतिः *f.*, विरामः, उप-रामः, अवरतिः *f.*, आरतिः *f.*, वियमः, वियामः.—(Rest, in music, &c.) यतिः *f.*, अवसानं, विरामः.—(In punctuation) विज्ञानचिह्नं, विरामचिह्नं, अवसानचिह्नं.

STOPPAGE, *s.* स्तम्भः, विवृत्तः, प्रतिवृत्तः, अववृत्तः; रोधः, प्रतिरोधः, प्रति-
बन्धः, अनुबन्धः, *see* STOP, *s.*; 'in any organ,' नाहः, आनाहः.

STOPPED, *p. p.* (Hindered from proceeding) रुद्धः - रुद्ध - रुद्धगतिः
 -तिः -ति, अवरुद्धः &c., अवरुद्धगतिः &c., संश्लिप्तः -श्ल -श्ल, संश्लिप्त-
 गतिः -तिः -ति, संश्लिप्तगतिः &c., संश्लिप्तः -श्ल -श्ल, नष्टगतिः &c. — (Closed)
 रुद्धः - रुद्ध - रुद्ध, संपिधानः -पि -पि, संश्लिप्तः -श्ल -श्ल; see SHUT;
 'by the hand,' कररुद्धः -रुद्ध -रुद्ध. — (Ceased, caused to cease)
 निवृत्तः -वृत्त -वृत्त, निवृत्तिः &c.

STOPPED, STOPPLE, s. पिधानं, प्रतिबन्धकः, प्रतिबन्धनी, रोधकः, अव-
रोधकः, अवरोधनी, रोधनी, सम्भनी.

STORAX, *s.* शिलाकसमं, शिलापुष्पं, शिलोद्भवः, शीतलं. See BENZOIN.

STORE, *s.* सञ्चयः, सङ्घितं, संग्रहः, सम्भारः, निधिः, प्रचयः, भयः, संहारः, समाहारः, पर्याहारः, सामर्थ्यं -यी, संयोगः, संघातः, सञ्चयः, निधिः *m.*, निधानं, कोपः; 'store of grain,' भ्रात्यसंग्रहः, धान्यसञ्चयः; 'of virtue,' धर्मकोपः, धर्मनिधिः *m.*; 'hidden store,' गुह्यसञ्चयः.

To STORE, v. a. संधि (c. 5. -धिनाति -धेनु), सञ्चय कृ, सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तु), सम्भार कृ, पृ (c. 10. पूरयति -यितु), संसाह कृ, समाहार कृ, पर्याहार कृ, पूषी -शी कृ, सम्पूषी -शी कृ, सम्पय -य कृ, निधि कृ.
See To FURNISH, LAY UP.

STORED, *p. p.* सम्भृतः - त्त - तं, पूरितः &c., कोकभृतः &c., पूर्यः - र्यी - र्यं, सम्पूर्यः &c., सम्पूर्यः - र्यी - र्यं, उपार्जितः &c., वसितः &c., आवसितः &c., अवसितः &c.; 'stored grain,' अन्नसम्भृतः, अन्नं.

STORE-HOUSE, s. कोषागारः, कोषः, कोशालासः, कोशः - इति.

STORE-KEEPER, : कोषाध्यक्षः, कोषागाराध्यक्षः, कोष्ठपालः -रुक्:

STORE-ROOM, STORE-CLOSET, *g. बन्दोल*: -*रक*: *कुमूल*: see STORE-
HOUSE:

STORK, s. बकः, कारकः, श्लोकः, दीर्घमाह m. See CRANE, HERON.

STORM, s. (Of wind, &c.) बाह्य, अग्निबाह्यः, चक्रबाह्यः, प्रचक्रबाह्यः,
 मन्त्रबाह्यः, मन्त्राग्निः, अग्निमन्त्रः, आग्नेयः, अग्नेयः, अग्नेयः,
 बाहुल्यः, बाहुल्यः, अग्निम्.—(Assault on a fort. &c.) दुर्गसङ्ग्रामः,
 अग्नेयः—अग्नेयः, अग्नेयः

To storm, v. a. (Assault a fort) हमें लड़ (c. 10. लड़कानि - विद्) or

हीनस्य, सामञ्जस्य, सम्यक्, दृढता, स्थिरता, उग्रता.

STRICTURE, *s.* (Of the urethra) प्रसारादोषः, निरुद्धप्रकाशः—(Critical remarks) गुणदोषप्रकाशनं, गुणदोषप्रकाश्या, चर्चा.

STRIDE, *s.* कदमः, दीर्घगमः, दीर्घविक्रमः, लङ्घनं, विलङ्घनं.

TO STRIDE, *v.* कदमं (c. 1. -दधति), लङ् (c. 10. लङ्घयति-यितुं).

STRIPE, *s.* कलहः, -रिणी, *m.*, इन्द्र, विरोधः, विप्रतिपत्तिः *f.*

STRIEFUL, *a.* कलहका, -रिणी -रि (न्), कलिप्रियः &c. See CONTENTIOUS.

TO STRIKE, *v. a.* (Hit) तद् (c. 10. ताडयति-यितुं), वितद्, हन् (c. 2. हन्ति-न्), अभिहन्, विहन्, आहन्, समाहन्, प्रह् (c. 1. -हरति-हन्ति), तुद्, आतुद्, वितुद्, व्यध्, प्रतिव्यध्, आघातं कृ, प्रहारं कृ, हननं कृ, see TO HIT, SMITE.—(Cause to sound) वद् (c. 10. वादयति-यितुं), नद् in caus., वादनं कृ.—(Lower a sail) वातवसनम् अवपत् in caus. or अवरुद् in caus. or अवत् in caus. or अधःकृ.—(Affect with any feeling) उपहन्, उपहतं-तां कृ, see TO ASTONISH, SURPRISE, &c.—(Strike down) पत् in caus. (पातयति-यितुं) निपत्, अवपत्, शद् in caus. (शातयति-यितुं), संशद्, आघातन or प्रहारेण भूमौ पत् in caus.—(Strike out), see TO EFFACE, ERASE, PRINT, CONTRIVE.

TO STRIKE, *v. n.* (Make a blow) ताडनं कृ, आघातं कृ, प्रहारं कृ, see TO KNOCK, *v. n.*—(Submit), see TO YIELD.—(Strike against) लग् (c. 1. लगति-गितुं), प्रतिघातं कृ, परस्परसमाघातं कृ, संघट्.—(Strike out, as in swimming, &c.) बाहुप्रसारणं कृ, बाहुप्रहारं कृ.—(Combine to quit work) वेतनासनुहत्वात् कर्मत्यागार्थं कुसाह्वयं कृ.

STRIKE, *s.* वेतनासनुहत्वात् कर्मत्यागार्थं कर्मकारिणां कुसाह्वयं.

STRIKER, *s.* ताडयिता *m.* (तृ), प्रहर्ता *m.* (तृ), आघाती *m.* (न्), घाती *m.*

STRIKING, *a.* विस्मयोत्पादकः-का-कं, विस्मापकः &c. See IMPRESSIVE.

STRING, *s.* (Slender cord, line or rope) सूत्रं, गुणः, तनुः *m.*, तन्वी, तन्वं, रज्जुः *m. f.*, दाम *n.* (न्), दामनी, दामा, रसना, शुक्लं, शृङ्खलः-त्वं, दोरकः, वटः-टी-टं, वटाटः-टकः, मुष्, पवित्रकः 'hempen string,' शृङ्गसूत्रं, शृङ्गतनुः *m.*; 'string of a musical instrument,' तन्वी, तारः; 'of a bow,' ज्या, गुणः, धनुर्गुणः, शिञ्जा-श्रिनी, मोर्वी.—(Tie) बन्धः, बन्धनं.—(Line, series) आवलिः-ली *f.*, माला, पंक्तिः *f.*, पङ्क्तिः-ती *f.*, श्रेणी-शिः *f.*, जालं in comp.; 'string of pearls,' मुक्तावली-लिः *f.*, मुक्ताजालं; 'of beads,' अक्षमाला; 'of words or epithets,' शब्दमाला, शब्दजालं, माला; 'of causes,' कारणमाला.

TO STRING, *v. a.* (Furnish with strings) तनुयुक्तं-क्तां कृ, तनुविशिष्टं-हां कृ.—(String a garland, &c., arrange on a string, as beads, &c.) ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति-न्यितुं), ग्रन्थनं कृ, गुम्फ् (c. 1. गुम्फति-न्यितुं), गुम्फ् (c. 1. गुम्फति-न्यितुं), गुम्फनं कृ, गुम्फं कृ, रप् (c. 10. रपयति-यितुं), विरप्, रपनां कृ, दृभ् (c. 6. दृभति, c. 10. दर्भयति, c. 1. दर्भति-भितुं), सन्दर्भं कृ, ग्रन्थ्, ग्रन्थनं कृ, सूत्र (nom. सूत्रयति-यितुं), वट (nom. वटयति-यितुं), वटयं कृ.—(String a bow) धनुर्गुणं or धनुर्व्याम् आहृद् in caus. (रोपयति-यितुं), धनुर्गुणारोपणं कृ, धनुः सज्यं कृ, मोर्वी धनुवि आतन् (c. 8. -तनोति-नितुं).

STRINGED, *a.* तन्वी-न्यिणी-न्यि (न्), तान्वः-न्वी-न्वं, तनुयुक्तः-क्ता-कं, तनुमान्-मती-मत् (त्), तनुविशिष्टः-हा-हं, वटी-टिनी &c.; 'many-stringed,' बहुतन्वीकः-का-कं; 'one-stringed,' एकत-

न्वीकः-का-कं, एकतारः-रा-रं; 'stringed-instrument,' तन्.

STRINGENT, *a.* दृढबन्धी-न्यिनी-न्यि (न्), दृढबन्धकः-का-कं, दृढः-डा-डं.

STRINGLESS, *a.* निर्गुणः-खा-खं, गुणहीनः-ना-नं, तनुहीनः-ना-नं.

STRINGY, *a.* (Consisting of strings or fibres) सूत्रमयः-यी-यं,

तनुमयः &c., सूत्री-विणी &c., see FIBROUS.—(Ropy, viscid)

श्यानः-ना-नं.

TO STRIP, *v. a.* (Deprive of clothes) विवस्त्र (nom. विवस्त्रयति-यितुं), नग्नीकृ, विवस्त्रीकृ, निर्वस्त्रीकृ, वस्त्रहीनं-नां कृ, see TO DIVEST.—(Deprive of) हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपहृ, अपनी, see TO DEPRIVE, FLEECE, PLUNDER; 'to strip a tree of its leaves,' वृक्षस्य पत्राणि हृ or निर्हृ, वृक्षं निष्पत्रीकृ or निष्पत्र (Nom. निष्पत्रयति-यितुं).

STRIP, *s.* खडः-खडकः, सूक्ष्मखडः, दीर्घखडः; 'of cloth,' वस्त्रखडः.

STRIPE, *s.* (Line) रेखा, दीर्घरेखा, see LINE.—(Long narrow piece)

दीर्घखडः-खडकः.—(Lash, stroke) कपाघातः, कपाघातचिह्नं.

TO STRIPE, *v. a.* (Make lines), see TO STREAK.—(Lash) कपया तद्.

STRIPED, *p. p.* नानावर्णरेखाङ्कितः-ता-तं, चित्रितः &c. See STREAKED.

STRIPPLING, *s.* माणवकः, वटुः *m.*, कुमारः, बालः, किशोरः, see LAD.

STRIPPED, *p. p.* (Of clothes) विवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, विवस्त्रीकृतः-ता-तं,

नग्नीकृतः &c., हृतवस्त्रः &c., हृतवेशः-शां-शं, अवपृतवेशः &c.—

(Deprived, robbed) हृतः-ता-तं, अपहृतः &c., लुपितः &c.;

'of one's money,' हृतधनः-ना-नं; 'of one's soul,' हृतमर्त्यस्वः-स्त्रा-स्त्रं.

TO STRIVE, *v. n.* (Make efforts) यत् (c. 1. यतते-तितुं), प्रयत्, यत्नं

कृ, प्रयत्नं कृ, व्ययसो (c. 4. -स्यति-सातुं), चेष्ट (c. 1. चेष्टते-ष्टितुं),

विचेष्ट, आत्मानं चेष्ट, उद्यम् (c. 1. -यलति-यन्तुं), व्यायम, आयस्

(c. 4. -यस्यति-सितुं), यद् (c. 1. यतते-टितुं, c. 10. यटयति-यितुं),

उद्योगं कृ, उद्यमं कृ, उत्साहं कृ, अवसायं कृ, आघातं कृ, प्रयासं कृ,

चेष्टां कृ.—(Contend) कटर्षं कृ, कलह (nom. कलहायते), युध्, वि-

रुध्, see TO CONTEND, CONTEST. See TO EMULATE.

STRIVING, *s.* यद्योगकरणं, यत्नकरणं, see EXERTION, CONTENTION.

STROKE, *s.* (Blow) आघातः, अभिघातः, घातः, आहतः *f.*, हतिः *f.*,

प्रहारः, ताडनं, घातः-तनं, 'of a stick,' वेत्ताघातः; 'of a sword,'

खड्गाघातः; 'of a weapon,' शस्त्रघातः; 'of an oar,' नौकादण्ड-

घातः, नौकादण्डनिघातः.—(Sudden attack, as of disease, &c.)

आक्रमः, अवतारः, अघातः, आघातः, लङ्घनं.—(Sudden or bold

effort) आक्रमिकयत्नः, साहसिकयत्नः, प्रयत्नः.—(Line drawn)

रेखा, लेखा, अक्षः-क्षनं; 'of a pen,' कलमलेखा, कलमरेखा.

TO STROKE, *v. a.* (With the hand) पाणिना or हस्तेन शनैर् मृज्

(c. 2. माष्टि-ष्टुं) or प्रमृज् or विमृज्, पाणिना समालम्ब्य (c. 1. -लभते

-लभ्युं) or आलम्ब्य, हस्तेन परामृज् (c. 6. -मृशति-मृष्टुं) or परिमृज्

or विमृज्, हस्तेन परिमृज् (c. 6. -सृशति-सृष्टुं) or संसृज् or परि-

संसृज्, हस्तेन लल् (c. 10. लालयति-यितुं); 'in one direction,

with the hair,' अनुलोमं मृज्, अनुलोम (nom. अनुलोमयति-यितुं)

TO STROLL, *v. n.* आलस्येन विहृ or परिभ्रम् or परिक्रम्. See TO RAMBLE.

STROLL, STROLLING, *s.* आलस्येन परिक्रमणं or विहारः or इत्सर

क्रमः, यथेष्टपरिक्रमः, यथेष्टविहारः, यथेष्टचारः. See RAMBLE, RATHROW.

STROLLER, *s.* यथेष्टविहारी *m.* (न्), यथेष्टचारी *m.* See RAMBLE &c.,

STRONG, *a.* (Having power) बलवान्-वती-वत् (त्), शानकटः &c.

-लि (न्), प्रबलः-ला-लं, महाबलः &c., सबलः &c., see विध्वंस, तज्

'very strong,' अतिबलवान् &c., बलीयान्-यसी-यद्. See TO

-डा-डं.—(Firm) दृढः-डा-डं, सुदृढः &c.—

उद्यः-या-यं; 'a strong smell,' उद्यगन्धः, अतिगन्धः.—(As wind, &c.) चक्षः-क्षा-क्षं, प्रचक्षः &c., तीक्ष्ण-क्ष्ण-क्षी, तीव्रः-त्रा-त्रं, अति prefixed; 'a strong wind,' प्रचक्षवातः, अतिवातः.—(As medicine, &c.) प्रतापी-पिनी &c., प्रभाषी &c., प्रबलः-ला-लं, तेजस्वी &c., गुणवान् &c., गुणकारी &c.—(Pungent) कटुः-दुः-दु, उद्यः &c.; 'to be strong,' प्रबलीभू, बलवान् &c. भू, मुहं (c. 1. मूर्च्छति-च्छित्तुं), ओजस् (nom. ओजायते); 'an army a thousand strong,' साहसः, सहस्री *m.* (नं).

STRONG-BUILT, STRONG-MADE, *a.* दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि, दृढाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.

STRONG-HOLD, *s.* दुर्गं, कोटिः *f.*, कोटः, कोटारः, शिखरी *m.* (नं).

STRONGLY, *adv.* बलवत्, बलं, प्रबलं, दृढं, सुदृढं, प्राबल्येन.

STRONG-MINDED, *a.* दृढमतिः-तिः-ति, दृढबुद्धिः &c., स्थिरबुद्धिः &c.

STRONG-SMELLING, *a.* उद्यगन्धः-न्धा-न्धं, उद्यगन्धी-न्धिनी-न्धि (नं).

STROP, *s.* (For razors) क्षुरतेजनी, क्षुरतेजनी, क्षुरतेजनचर्म *n.* (नं).

STRUCK, *p. p.* हतः-ता-तं, आहतः &c., समाहतः &c., अभिहतः &c., प्रहतः &c., उपहतः &c., व्याहतः &c., प्रतिहतः &c., ताडितः-ता-तं, आस्फालितः-ता-तं; 'with astonishment,' विस्मयोपहतः-ता-तं. The use of हत in the first member of a compound is very common; as, 'struck with poverty,' हतसम्पदः-दा-दं, i. e. 'one whose fortunes are struck or blasted.'

STRUCTURE, *s.* (A building) भवनं, हर्म्यं, मन्दिरं, see EDIFICE.—(Organization) व्यूहः-हनं, व्यूहिः *f.*, संव्यूहः-हनं, संस्थानं, संस्थितिः *f.*, विधानं, निम्नीयं, निम्नीतिः *f.*; 'of the body,' अङ्गव्यूहनं.

To STRUGGLE, *v. n.* (Make great effort) अत्यन्तं यत्, महायत्नं कृ, तीव्रयत्नं कृ, अतियत्नं कृ, अत्यन्तं चेष्ट, विचेष्ट, see To STRIVE.—(Contend) युध् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), see To FIGHT.

STRUGGLE, *s.* (Great effort) महायत्नः, अतियत्नः, तीव्रयत्नः, विचेष्टितं.—(Contest) युद्धं, नियुद्धं, कलहः-हं, see CONTENTION.

STRUGGLING, *part.* यत्नमानः-ना-नं, महायत्नकारी-रिणी &c., विचेष्टमानः-ना-नं.

STRUMPET, *s.* वेश्या, गणिका, पुंश्चली. See HARLOT, PROSTITUTE.

STRUNG, *p. p.* यन्त्रितः-ता-तं, यन्त्रितः &c., गुम्फितः-ता-तं, गुम्फितः &c., अयन्त्रितः-ता-तं, रन्ध्रितः &c., दृढः-आ-अं, सन्धितः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं.—(As a bow) सज्यः-ज्या-ज्यं, अधिज्यः &c., सारोपितज्यः &c., 'bow-string strung tight on a bow,' नीवी धनुषि आतता.

To STRUT, *v. n.* साटोपं or सदर्पं or सगौरवं चल् (c. 1. चलति-लितुं).

STRUT, *s.* साटोपगतिः *f.*, सदर्पगतिः *f.*, सगौरवगतिः *f.*, प्रौढगतिः *f.*

STRUTTING, *part.* साटोपगामी-मिनी &c., प्रौढगतिः-तिः-ति. See STATELY.

STUBBLE, *s.* भूमिस्थो यवगोधूमादिनालः, भूमिस्था शुष्कनाली, भूमिस्थनालः-ली-लं, क्षिप्रशस्यनालः-ली, लूनशस्यनालः.

STUBBORN, *a.* सतमः-आ-अं, प्रतीयः-या-यं, दृढः-टा-टं, अविनेयः-या-यं, अवययः-इया-इयं, दुरायही &c. See OBSTINATE.

STUBBORNNESS, *s.* सतमता, प्रतीयता, धैर्यं, अविनेयता. See OBSTINACY.

STUCCO, *s.* मुषा, धवलमुषा, शुक्रमुषा, चूर्णलेपः. See PLASTER.

STUCCOED, *a.* मुषाधवलितः-ता-तं, मुषालिप्तः-ता-तं, मुषामयः-यी-यं; 'a stuccoed house,' मुषाभवनं, मुषामयगृहं.

STRUCK, *p. p.* लग्नः-ग्ना-ग्नं, परिलग्नः &c., संलग्नः &c., आसक्तः-क्त-क्तं.

STUD, *s.* (Ornamental knob) गडः-गडका, गडालङ्कारः.—(Of horses) बाह्वं, आर्धं, अर्धायं, अर्धसङ्घः, अर्धवृन्दं, अर्धगणः.

STUDD, *p. p.* सचितः-ता-तं, प्रतिचङ्कः-ङ्का-ङ्कं, see SET, INLAID.

STUDENT, *s.* शिष्यः, विद्यार्थी *m.* (नं), छात्रः, अनेवासी *m.*, अध्येता *m.* (नं), अधीयानः, अध्यायी *m.*, see SCHOLAR; 'in theology,' ब्रह्मचारी *m.* (नं), लिङ्गी *m.*, व्रती *m.*, see under ORDER.

STUDENTS' SHIP, *s.* ब्रह्मचर्यं, ब्रह्मचारित्वं, अनेवासित्वं.

STUDIED, *p. p.* (Read) शिक्षितः-तं, अधीतः-तं, अधिगतः &c., अभ्यासितः &c., अभ्यस्तः-स्ता-स्तं, पठितः-ता-तं, निपठितः &c.—(Premeditated) पूर्वकल्पितः-ता-तं, पूर्वसङ्कल्पितः &c.

STUDIOUS, *a.* अध्ययनशीलः-ला-लं, विद्याभ्यासशीलः &c., अध्ययनपर-रा-रं, अध्ययनपरायणः-या-यं, अध्ययनासक्तः-क्ता-क्तं, विद्यार्थ-धिनी-धिं (नं), विद्येच्छुः-च्छुः-च्छु, अध्ययनेच्छुः &c., विद्याभ्यासी &c., व्यवसायी &c., अध्यवसायी &c., विद्याप्रसितः-ता-तं, विद्यानिविष्ट-ष्टा-ष्टं, विद्याभ्यासङ्गी &c., अध्ययनाभिमुखः-खा-खं, जिज्ञासुः-सुः-सु पाठेच्छुः &c., पठनेच्छुः &c.

STUDIOUSLY, *adv.* अध्ययनासक्तिपूर्वकं, विद्याभ्यासेन, विद्याभ्यासङ्गेन.

STUDIOUSNESS, *s.* अध्ययनशीलता, विद्याभ्यासशीलता, अध्ययनासक्तिः *f.*, विद्यासक्तिः *f.*, विद्येच्छा, विद्याभ्यासङ्गः, अध्ययनपरता, पाठेच्छा.

STUDY, *s.* (Reading, application to books, &c.) अध्ययनं, पाठः, निपाठः, पठनं, अधिगमः-मनं, प्राध्ययनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः, विद्याभ्यसनं, अधीतिः *f.*, निपठितिः *f.*, निपठः, आवर्त्तनं, see STUDIOUSNESS; 'study of the Vedas,' वेदाध्ययनं, वेदाभ्यासः, उपग्रहणं उपाकर्म्म *n.* (नं), उपाकरणं; 'close study,' सन्नताध्ययनं, सन्नताभ्यासः, अनुशीलनं, परिशीलनं; 'desultory study,' शास्त्राचङ्क्रमणं चङ्क्रमणं; 'a Brahman who has finished his study,' प्राप्तीतः अधीतयेदः, अधीती *m.*—(Subject of study, particular study) अध्ययनं, पाठः, अध्ययनविषयः.—(Apartment for study) अध्ययनमठः, अध्ययनागारं, पाठागारं, ज्ञानमठः, ग्रन्थकुटी.—(Meditation contrivance) ध्यानं, विचारः, चिन्ता, चर्चा, कल्पना.

To STUDY, *v. a.* (Read, turn over in the mind) पठ् (c. 1. पठति-ठितुं), सम्पठ्, अधी (c. 2. अधीते, अध्येतुं, rt. इ), अधिगन् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अभ्यस् (c. 4. अस्यति-सितुं), आवृत् (c. 10. वृत्तेयति-वितुं), अध्ययन् कृ.—(Attend to) सेव् (c. 1. सेवते-वितुं), उपसेव निषेव्, आसेव्, समासेव्.—(Ponder, consider, premeditate) see the words.

To STUDY, *v. n.* (Apply the mind to reading, &c.) विद्याभ्यासं कृ, विद्याभ्यसनं कृ, अध्ययनं कृ, विद्याभ्यासङ्गं कृ, पाठं कृ.—(Endeavour diligently), see To STRIVE.

STUFF, *s.* (Matter, material) वस्तु *n.*, द्रव्यं, प्रकृतिः *f.*, विषयः, पदार्थः परिणामिद्रव्यं.—(Cloth) पटः, वस्त्रं, वसनं, see CLOTH.—(Household furniture) गृहोपकरणानि *n.*, गृहभाङ्गानि *n. pl.*, गृहद्रव्याणि *n. pl.*—(Rubbish) तुच्छद्रव्यं, see RUBBISH, NONSENSE.

To STUFF, *v. a.* (Fill to excess) अत्यन्तं पू (c. 10. पूरयति-वितुं), अति शयेन नृप in caus.—(Crowd together) सञ्चाष्, see To CROWD, &c.

To STUFF, *v. n.* अतिशयेन or अतिनृपि पू in pass. (पूर्यते) or आलाप्य पू (c. 10. पूरयति-वितुं), अतिनृपि भुञ्. See To CRAM, *v. n.*

STUFFED, *p. p.* अतिपूरितः-ता-तं, अतिपूर्यः-यी-यं. See GRAMMEI.

STUFFING, *s.* (That which fills up) पूरणं, पूरकः-कं, भरणं, भरव-कं.—(Seasoning) आंशान्तरगतं व्यञ्जनादि, see SEASONING.

To STULTIFY, *v. a.* मूर्खं कृ, मूढीकृ, मूर्खीकृ, निर्धोषीकृ.

To STUMBLE, *v. n.* खल्ल् (c. 1. खल्लति-लितुं), प्रखल्ल्, खल्लनं कृ, पादखल्लनं कृ, खल्लितं कृ, व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं), प्रव्यु, पत्, विचल्, संचल्.

To STUMBLE, v. a. खल्ल in caus. (खल्लयति -यितुं), खल्लनं जन् in caus.
STUMBLE, STUMBLING, s. खल्लनं, खल्लितं, पादखल्लनं, पतनं, प्रपञ्चोदः.
STUMBLING BLOCK, s. आघातजनकपाषाणः, खल्लनजनकप्रसरः.
STUMP, s. (Of a tree) स्थाणुः *m.* -यु *n.*, पुवः, शङ्कुः *m.*, छिन्नवृक्षस्य
भूमिस्थः काष्ठभागः—(Of a limb) छिन्नाङ्गस्य उच्छिन्नभागः.
STUMPY, a. ह्रस्वस्थूलः -ला -लं, स्थूलसङ्घः -ङ्घा -ङ्घं, ह्रस्वः -खा -खं.
To STUN, v. a. (With a blow) आघातेन मूर्च्छितं -तां कृ, आघातमूर्च्छितं
-तां कृ, प्रहारेण मूर्च्छां जन् (c. 10. जनयति -यितुं), आघातेन संशो or
वैतन्यं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), प्रहाराकुलं -लां कृ, आघातेन जडीकृ or
मूढीकृ or आकुलीकृ or मूढसंज्ञं -ज्ञां कृ, सन्धीकृ.—(Deafen) बधि-
रीकृ, अवयवशक्तिं ह, अवयवेन्द्रियं जडीकृ.—(Confound) मुह् (c. 10.
मोहयति -यितुं).
STUNG, p. p. दंशितः -ता -तं, दष्टः -ष्टा -ष्टं, तोदितः -ता -तं, प्रतोदितः &c.,
प्रनुषः -न्ना -न्तं, व्यथितः -ता -तं, तीक्ष्णव्यथोपहतः &c.
STUNNED, p. p. (By a blow) आघातमूर्च्छितः -ता -तं, प्रहारमूर्च्छितः &c.,
प्रहाराकुलः -ला -लं, प्रहारमोहितः -ता -तं, आघातमूढः -दा -दं, प्रमूढ-
संज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मूढसंज्ञः &c., प्रहारमूढः -डा -डं, जडीकृतः -ता -तं, जडधीः
-धीः -धि.—(Deafened) बधिरकृतः -ता -तं, उपहतकर्णः -र्णा -र्णं.
STUNNING, a. कर्णोपघाती -तिनी -ति (न्), अवयवशक्तिहारी -रिणी &c.
To STUNT, v. a. वृद्धिरोधं कृ, वृद्धिविरोधं कृ, वृद्धिव्याघातं कृ, वामनीकृ.
STUNTED, p. p. or *a.* रुद्धवृद्धिः -द्धिः -द्धि, वामनाकृतिः -तिः -ति.
STUPEFACTION, s. मोहः, सम्मोहः, व्यामोहः, जडता. See STUPOR.
STUPEFIED, p. p. मोहितः -ता -तं, जडीकृतः &c., जडीभूतः &c., मूढसंज्ञः
-ज्ञा -ज्ञं, प्रमूढसंज्ञः &c., सन्धीतः -ता -तं, सन्धीतेन्द्रियः -या -यं, मोहि-
तेन्द्रियः &c., सन्धीः -न्धा -न्धं, दूतसंज्ञः &c.
To STUPEFY, v. a. मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), सम्मूहं, व्यामूहं, जडीकृ,
इन्द्रियसम्भं कृ, इन्द्रियसम्भनं कृ, इन्द्रियाणि सन्धी (c. 9. सन्धीति,
सन्धीतुं, c. 10. सन्धीयति -यितुं), विष्टम्, संसम्भं, सन्धीकृ.
STUPEFYING, a. मोहकः -का -कं, मोहजनकः -का -कं, सन्धीकः -का -कं,
इन्द्रियमोहकः &c., इन्द्रियसम्भकः &c., मोहकारी -रिणी &c., मोह-
कारकः &c.
STUPENDOUS, a. विस्मयजनकः -का -कं, विस्मयोत्पादकः &c., विस्मयकारकः
&c., अद्भुतः -ता -तं, आश्चर्य्यः &c., आश्चर्य्यकः &c. See WONDERFUL.
STUPENDOUSNESS, s. अद्भुतता -त्वं, आश्चर्य्यत्वं, विस्मयजनकता.
STUPID, a. मूढः -ढा -ढं, मूर्खः -र्खा -र्खं, प्रमूढः &c., मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि,
जडः -डा -डं, जडबुद्धिः &c., जडमतिः -तिः -ति, मूढमतिः &c., मन्दः
-न्दा -न्दं, निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, निर्बोधः -धा -धं, स्थूलः -ला -लं, स्थूल-
बुद्धिः &c., स्थूलधीः -धीः -धि, दुर्मेतिः -तिः -ति, दुर्बुद्धिः &c., दुर्मेधाः
-धाः -धः (स्), मतिहीनः -ना -नं, बुद्धिहीनः &c., अबुधः -धा -धं, अबु-
द्धिमान् -मती -मत् (स्), अबुद्धिः &c., अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अज्ञः &c., मन्दारः
-रा -रं, मन्दरः -रा -रं, कुशकः -शका -शवं, कुशकः -का -कं, कुशितः
-ता -तं, अज्ञानः -ना -नं, अज्ञानी &c., कुपीः &c., चर्द्धरः -रा -रं.
STUPIDITY, STUPIDNESS, s. मूढता, मूर्खता, स्थूलता, मन्दता, बुद्धिमन्दता,
मन्दबुद्धित्वं, जडता, जडिमा *m.* (न्), बुद्धिजडता, मोर्ख्यं, स्थोर्ल्यं, जाड्यं,
मान्यं, बुद्धिजाड्यं, निर्बुद्धित्वं, बुद्धिहीनत्वं -ता, अविज्ञता, अज्ञता,
अज्ञानं, कुशता.
STUPIDLY, adv. मूर्खवत्, मूढवत्, अविज्ञवत्, अज्ञवत्, समान्यं.
STUPOR, s. मोहः, इन्द्रियस्वापः, इन्द्रियसुप्तिः *f.*, इन्द्रियमोहः, इन्द्रियसम्भः,
सम्भः, व्यामोहः, जडता, जाड्यं, जडिमा *m.* (न्).
STURDINESS, s. दृढाङ्गता, शरीरदृढता, दृढता. See ROBUSTNESS.
STURDY, a. दृढाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, दृढदेहः -हा -हं, see SROUT, ROBUST.

To STUTTER, v. n. खल्लङ्गाप्येन वद्, अस्वदं वद्. See *To STAMMER*.
STUTTERER, s. खल्लङ्गाप्यः, खल्लितवाक् *m.* (च्), वाग्विकलः, मन्दकलवाक्.
STUTTERING, s. वाक्खल्लनं, वाग्विकल्यं, अस्वदोच्चारणं, see STAMMERING.
STY, s. (For pigs) शूकरस्थानं, see PIG-STY.—(In the eye) कुम्भिका.
STYLE, s. (Manner) वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*, see *MODE*—(Of speaking
or writing) वाग्वृत्तिः *f.*, शब्दवृत्तिः *f.*, शब्दरीतिः *f.*, वाग्व्यापारः,
शब्दरचना, वाक्स्वरणिः -णी *f.*; 'elegance of style in rhetoric,'
गुणः; 'figurative style,' व्यञ्जनावृत्तिः *f.*—(Style of living)
वृत्तिः *f.*—(Title) संज्ञा, स्थातिः *f.*, प्रतिष्ठानाम *n.*—(For writing)
लखनी, कीलः, see *PEN*—(Pointed iron graver) शलाका, तक्षणी,
कीलः—(Of a dial) शङ्कुः *m.*, कीलः.
To STYLE, v. a. संज्ञां कृ or दा, अभिधा, कृत्, See *To NAME, CALL*.
STYLED, p. p. संज्ञितः -ता -तं, संज्ञ in comp. See *NAMED, CALLED*.
STYLISH, a. सभ्यरीत्यनुसारी -रिणी -रि (न्), सभ्यवृत्त्यनुरूपः -पा -पं,
सभ्यव्यवहारसिद्धः -द्धा -द्धं, सभ्यलोकमतः -ता -तं, अतिशोभनः -ना -नं.
STYPTIC, a. रक्तावरोधकः -का -कं, रक्तसम्भकः &c., रक्तवाधारोधी -धिनी
&c., रक्तवाधसम्भकः &c., रक्तनिरोधकः &c., सम्भकः &c., रक्तसम्भनः
-ना -नं, कषायी -यिणी &c., कषायान्वितः -ता -तं, कषायः -या -यं.
STYPTIC, s. रक्तावरोधकं, रक्तसम्भनं, सम्भनं. See the last.
STYRAX, s. कपिशः, अश्मपुष्पं, शीतशिवं. See *BENZOLIN*.
STYX, s. (River of Hell) वैतरिणी, परलोकनदी, प्रेतनदी.
SUAVITY, s. मधुरता, माधुर्य्यं, वाङ्माधुर्य्यं, मधुरोक्तिर्वत्, स्वादुता.
SUBACID, a. ईपदग्नः -ग्ना -ग्नं, काग्नः -ग्ना -ग्नं, किञ्चिदग्नः &c.
To SUBDIVIDE, v. a. अंशांशान् कृ, अंशांशीकृ, अवयवीकृ, प्रतिभागीकृ.
SUBDIVISION, s. अंशांशः, अवयवः, शाखा, उपशाखा, प्रतिभागः, भाग-
प्रतिभागः, प्रभागः, प्रत्यङ्गं, उपपङ्क्तं, अङ्गसङ्ख्यः, उपप्रकरणं, विशेषः;
'having subdivisions,' अवयवी -यिनी वि (न्), शाखी &c.
To SUBDUCE, v. a. यशीकृ, पराजितं (c. 1. जयति -तं -जन्तुं), विजि (atm.
only) संजि, जि, दम् (c. 10. दम्भयति -यितुं), प्रदम्, अभिभू, पराभू,
स्ववशीकृ, आत्मवशीकृ, आत्मवशं नी (c. 1. नयति -नेतुं), स्वाधीनीकृ,
आत्माधीनीकृ, स्वयं जे स्या in caus. (स्यापयति -यितुं), आत्मावशं -तां
कृ, आत्मावशीकृ, स्वायत्तीकृ, भञ्जनं कृ, भञ्ज. See *To CONQUER*,
OVERCOME, SOFTEN.
SUBDUED, p. p. यशीकृतः -ता -तं, यशीभूतः &c., दमितः -ता -तं, परा-
जितः &c., जितः &c., अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः &c., दान्तः -न्ता
-न्तं, स्ववशीकृतः &c., आत्मवशः -शा -शं, यशी -शिनी -शि (न्),
यशः &c., यशङ्गतः -ता -तं, स्वयंशनीतः &c., हस्तङ्गतः &c., हस्तगतः
&c., दर्परहितः &c., निपृक्तः -क्ता -क्तं. See *OVERCOME, MOR-*
TIFIED, SOFTENED, HUMBLLED.
SUBDUER, s. दमकः, दमी *m.* (न्), दमनकारी *m.* (न्), जेता *m.* (न्).
SUBDUING, s. यशीकरणं, दमनं, दमः, भञ्जः. See *SUBJUGATION*.
SUBJACENT, a. अधःस्थः -स्था -स्थं, अधःस्थितः -ता -तं, अधोवर्त्ती &c.
SUBJECT, a. (Under the power of) यशः -शा -शं, यशी -शिनी
-शि (न्), अधीनः -ना -नं, आयतः -न्ता -न्तं, अभ्यधीनः -ना -नं,
भक्तः -क्ता -क्तं, तन्त्रः -न्ता -न्तं, उपजांवी -विनी -वि (न्), विवशः &c.,
अनुवशः &c., निग्रः -ग्ना -ग्नं; 'to another,' परवशः -शा -शं,
पराधीनः -ना -नं, परायतः &c., परतन्त्रः &c., परतन्त्रः -न्दा -न्दं,
परवान् &c., परोपजीवी &c., नाशवान् &c.—(Liable to) अधीनः
-ना -नं, योग्यः -ग्या -ग्यं, यशः -शा -शं, अर्ह in comp., नित्य in
comp., आस्यद् in comp., पार्श्व in comp., see *ONNOXIOUS*;
'subject to disease,' रोगाधीनः -ना -नं, निवारणी &c., सदा-

रोगी &c., रोगास्पदः; 'subject to melancholy,' निमग्नविषादी &c., सदाविषादी &c.—(To be subject) वशीभू, अधीनीभू, आया-
जीभू, उपजीव (c. 1. -जीवति -यितुं).

SUBJECT, *s.* (One that owes allegiance) प्रजा, भक्तः, वश्यः, उपजीवी *m.* (न); 'subjects, collectively,' प्रजालोकः, प्रजा, प्रजाः *f. pl.*; 'beloved by one's subjects,' प्रजानुरक्तः -क्ता -क्तः. अनुरक्तप्रजः -जा -जः; 'the protection of one's subjects,' प्रजा-
पालनं.—(That which is treated of, a topic, head) विषयः, प्रकरणं, प्रसङ्गः, प्रस्तावः, प्रसक्तिः *f.*, अर्थः, वृत्तान्तः, स्थानं, स्थलं, पदं, अधिकरणं, मार्गः; 'subject in hand,' प्रस्तुतं; 'on such a subject,' एवंविधः -या -यः; 'this chapter is on the subject of the heavenly bodies, &c.,' अयं सगी ग्रहादिविषयकः.—(That in which any thing inheres or exists) अधिकरणं, आधारः, साधन्यः, आश्रयः, आस्पदः, स्थानं, अधिष्ठानं, आर्यः; 'of an inference,' व्याप्यः; 'of any operation or act,' आश्रयः, अधिकरणं, पात्रं, स्थानं, अधिष्ठानं, भूमिः *f.*—(Of a verb, in grammar) कर्ता *m.*—(Of a predicate) अनुवाच्यं.—(Of a proposition) साध्यं.

To SUBJECT, *v. a.* (Bring under the power of) वशीकृ, अधीनीकृ, आयाजीकृ.—(Subjugate), see To SUBDUCE.—(Make liable) अधीनं -नां कृ, अधीनीकृ, वशीकृ, योग्यं -ग्यां कृ, आस्पदं कृ, आस्प-
दीकृ; 'to subject one to ridicule,' उपहासास्पदं कृ, उपहासा-
स्पदीकृ; 'to subject to diseases,' रोगाधीनीकृ, रोगाधीनं -नां कृ; 'to a legal process,' विवादास्पदीकृ; 'to trial,' अनुभवारूढं -ढां कृ.

SUBJECTED, *p. p.* वशीकृतः -ता -तं, अधीनीकृतः -ता -तं. See SUBJECT, *a.*

SUBJECTION, *s.* (The act) वशीकरणं, अधीनीकरणं.—(The state) वशता -त्वं, वशिता -त्वं, वशं, वशयता -त्वं, भक्तिः *f.*, निग्रहा, आशा-
धीनता; 'to another,' पराधीनता, परवशता, परवशित्वं, परवत्ता, परतन्त्रत्वं, पारतन्त्र्यं, पराश्रितत्वं.

SUBJECTIVE, *a.* अधिकरणसम्बन्धी -न्धीनी -न्ध्या (न). अधिष्ठानसम्बन्धी &c., अधिष्ठाननिष्ठः -ष्ठा -ष्ठः, अधिकरणनिष्ठः &c.

SUBJECT-MATTER, *s.* विषयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, प्रकरणं. See under SUBJECT, *s.*

To SUBJOIN, *v. a.* अनुबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), आयुज्, समायुज्, संयुज्.

To SUBJUGATE, *v. a.* वशीकृ, करदीकृ, पराजि. See To SUBDUCE, *v. a.*

SUBJUGATED, *p. p.* वशीकृतः -ता -तं, करदीकृतः &c. See SUBDUED.

SUBJUGATION, *s.* वशीकरणं, दमनं, दमः, जयः -यनं, विजयः -यनं, पराजयः, अभिभयः, परियहः, नियहः -हणं, भञ्जनं, भङ्गः, दहः -हं; 'of one's enemies,' शत्रुदमनं; 'of foreign countries,' दिग्विजयः; 'of one's passions,' इन्द्रियदमः -मनं, इन्द्रियजयः, इन्द्रियनियहः.

SUBJUNCTIVE, *s.* (Mode in grammar) संशयार्थः.

SUBIMATE, *s.* (Of mercury) रसकपूरः, रसपुष्पं.

To SUBIMATE, *v. a.* ऊर्ध्वपातनं कृ, ऊर्ध्वं पत in caus. (पातयति -यितुं).

SUBLIMATION, *s.* ऊर्ध्वपातनं, ऊर्ध्वकरणं, उच्चोत्थानं, पुटपाकः.

SUBLIME, *a.* अत्युच्चः -चा -चं, अत्युच्चितः -ता -तं, अत्युच्चः -हा -हं, अत्यु-
च्चतः -ता -तं, अत्युच्चतः -ता -तं, अतिप्रोढः -ढा -ढं. See LOFTY.

SUBLIMITY, SUBLIMENESS, *s.* अत्युच्चता, अत्युच्चता, अत्युत्कर्षः, अत्युच्चतिः *f.*, अत्युच्चतिः *f.*, प्रोढता, अत्युच्चता. See LOFTINESS.

SUBLUNARY, *a.* रेहलीकिकः -की -कं, रेहिकः -की -कं. See MUNDANE.

SUBMARINE, *a.* समुद्राधःस्थः -म्या -स्थं, समुद्रतलस्थः &c., समुद्रस्थः &c.; 'submarine fire,' समुद्रवह्निः *m.*, बडवाग्निः *m.*, बाडवाग्निः *m.*, बाडवाग्निः, बाडवः, सौर्वः, अण्वाग्निः *m.*, सलिलेन्धनः.

To SUBMERGE, *v. a.* निमज्ज (c. 10. -मज्जयति -यितुं), जलान्तरं मज्ज, जलान्तः कृ, जलान्तः स्था in caus. See To PLUNGE, INUNDATE.

To SUBMERGE, *v. n.* मज्ज (c. 6. मज्जति -मज्जितुं), निमज्ज. See To PLUNGE, *v. n.*

SUBMERGED, *p. p.* मज्जितः -ता -तं, निमज्जितः &c., निमज्जितः -गता -गन्, आग्राहितः -ता -तं, see PLUNGED, IMMERSED; 'is submerged,' प्राप्यते.

SUBMERSION, *s.* निमज्जनं, मज्जनं, आग्रावः -वनं. See IMMERSION.

SUBMISSION, *s.* (To the power of another) वशता -त्वं, वशित्वं, वशं, वश्यता, अधीनता, पराधीनता, अनुवर्त्तनं, अनुवर्त्तित्वं *f.*, वशवर्त्तनं, वशी-
भूतता, see SUBJECTION, OBEDIENCE.—(Resignation) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, see RESIGNATION.

SUBMISSIVE, *a.* वशवर्त्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (न), वश्यः -श्या -श्यं, वशगः -गा -गं, वशानुगः &c., वश्यात्मा -त्मा -त्म (न), विधेयः -या -यं, विनतः -ता -तं, क्षान्तः &c., दीनः -ना -नं, सविनयः -या -यं, क्षान्तः &c., अनुविधायी &c. See OBEDIENT, DOCILE, RESIGNED.

SUBMISSIVELY, *adv.* सानुवर्त्तनं, क्षमापूर्वकं, क्षान्तिपूर्वकं, सविनयं.

SUBMISSIVENESS, *s.* वशवर्त्तित्वं, आशानुवर्त्तित्वं, वश्यता, विनतिः *f.*

To SUBMIT, *v. a.* or *n.* (One's self) वशीभू, वशं गम् (c. 1. गच्छति गन्तुं) or उपगम् or अभ्युपे (अभ्युपैति -तुं, rt. इ), यज्ञस्वीकारं कृ. see To OBEY.—(Submit to, bear with) सह (c. 1. सहते, सोढुं), विपद्, क्षम (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), संक्षम.—(Submit for another's consideration) परविचारं प्राप्य (c. 10. प्राप्यति -ते -यितुं), परविचारं प्राप्ययित्वा विज्ञा in caus., see To REFER, DEFER.

SUBMITTED, *p. p.* (Referred) प्रार्थनापूर्वकं परविचारार्थं समर्पितः -ता -तं. '—(Submitted to) सोढः -ढा -ढं; 'to be submitted to,' क्षम्यः -म्या -यं.

SUBORDINATE, *a.* गौणः -णी -णं, अनुस्यूः -स्या -स्यं, अप्राप्यः -म्या -यं, अप्रधान in comp.; 'any thing or person subordinate,' अप्रधानं, उपसर्जनं.

SUBORDINATELY, *adv.* गौणतम्, अप्रधानतम्, अप्रधान्येन, अनुस्यूतम्.

SUBORDINATION, *s.* (State of being under control) वशता, वश्यता, see SUBJECTION.—(Inferiority) अप्रधानता, अप्रधान्यं, अनुस्यूता, गौणता; 'principle of subordination,' गौणमुस्यूतायः.

To SUBORN, *v. a.* कुकर्मसम्पादने छलेन नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योज्, c. 10. -योनयति -यितुं) or प्रयुज्, कूटसाध्यकरणे नियुज्.

SUBORNATION, *s.* कुकर्मसाधने नियोजनं, कूटसाध्यसाधनं.

SUBORNED, *p. p.* कुकर्मसाधने or कूटसाध्यकरणे नियुक्तः -क्ता -क्तः.

To SUBSCRIBE, *v. a.* or *n.* (Sign with one's own hand) हस्ताक्षरं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), स्वहस्ताक्षरं लिख् or अङ्कयति -यितुं, नामलिखनं कृ, नामाङ्कनं कृ, स्वनामाङ्कितं -तां कृ, नामाङ्कितं कृ, see To SIGN.—(Promise to pay by signing one's name) हस्ताक्षरम् अभिलिख्य or नामाङ्कनं कृत्वा किञ्चिद् दातुं प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं) or खांशं दातुं प्रतिज्ञा or धनांशं दातुं प्रतिज्ञा or अंशं दा in des. (दत्तति -त्तितुं).

SUBSCRIBER, *s.* (One who enters his name) नामाभिलेखकः, हस्ताक्षराभिलेखकः.—(Contributor) अंशदाता *m.* (न), अंशदायी *m.*, अंशदितः *m.*

SUBSCRIPTION, *s.* (Act of signing) नामाभिलेखनं, स्वनामलिखनं, नामाङ्कनं, हस्ताक्षरलिखनं.—(Signature), see the word.—(Contribution) अंशदानं, धनांशदानं, अनेकसाधकायसाहाय्यिकधनदानं.—(Sum contributed) अनेकद्वयधनं, अंशदितुसमर्पितधनं.

SUBSEQUENCE, *s.* अनुगमनं, अनुगमनं, पश्चाच्चानं, अनुयायिता.

SUBSEQUENT, a. पश्चात्कालिकः -का -कं, पश्चात्कालीनः -ना -नं, पश्चात्तः -त्ता -तं, परः -रा -रं, पराधीनः -ना -नं, उत्तरः -री -रं, अवतः &c., कालान्तरिकः -या -यं, पश्चात् in comp.; 'subsequent period,' पश्चात्कालिकः 'subsequent rite,' अनुक्रमेण *n.*; 'subsequent mention,' अनुवाक्यम्.

SUBSEQUENTLY, adv. पश्चात्, परं, परतस्, परस्तात्, उत्तरं, उत्तरतस्, उत्तरवः; 'subsequently to the marriage,' विवाहात् परं or परतस्.

To SUBSERVE, v. a. उपकृ, साहाय्यं कृ. *See To PROMOTE, SERVE.*

SUBSERVIENCE, SUBSERVIENCY, s. उपयोगः -गिता, उपयुक्तता, उपकारः -रिता, अनुवृत्तिः *f.*, अनुवर्त्तनं, सहकारिता, तन्त्रता, पारतन्त्र्यं.

SUBSERVIENT, a. उपयोगी -गिनी -गि (न्), उपकारी -रिणी &c., उपकारकः -का -कं, सहकृत्वा -त्वा -त्वं (न्), अधीनः -ना -नं, तन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, वशः -शा -शं, निग्रहः &c. *See SUBJECT, DEPENDANT.*

To SUBSIDE, v. n. (Sink) सद् (c. 1. सीदति, सज्जु), अधोगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अधोया, अधः पत्, *see To SETTLE, v. n.*—(Become calm, cease) शम् (c. 4. शाम्यति, शमिन्तु), प्रशम्, उपशम्, प्रसद्, सम्यसद्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), निवृत्, विनिवृत्, विगम्, शान्तः -न्ता -नं भू, *see To CEASE, v. n.*; 'as the wind,' निर्वा (c. 2. -वाति -न्तुं), निर्वातोभू.

SUBSIDED, p. p. शान्तः -न्ता -नं, प्रशान्तः &c., विरतः -ता -तं.

SUBSIDENCE, SUBSIDENCY, s. (Sinking) अधःपतनं, अधोगतिः *f.*, अधोगमनं.

SUBSIDIARY, s. उपकारी -रिणी &c., उपयोगी -गिनी &c., उपकारकः -का -कं, सहकारी &c., साहाय्यकारी &c.; 'something subsidiary,' उपसर्जनं, उपपदं, *see SUBSERVIENT, SUBORDINATE, a.*

SUBSIDY, s. धनरूपसाहाय्यं, धनरूपोपकारः, धनरूपसाहित्यं.

To SUBSIST, v. n. (Be, exist) वृत् (c. 1. वर्धते -वर्धितुं), भू, अस्, विद् in pass.—(Live, be maintained) जीव् (c. 1. -जीवति -वितुं), उपजीव्, उपजीवनं कृ, निर्वहं कृ, निर्वह् (c. 1. -वहति -वोढुं), जीवनिर्वहं कृ, प्राणनिर्वहं कृ, उदरनिर्वहं कृ, प्राणयात्रां कृ, शरीरयात्रां कृ, उदरपोषणं कृ.—(Continue) स्या.

SUBSISTENCE, s. (Existence), *see the word.*—(Means of subsisting, livelihood) उपजीविका, जीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, जीवनं, जीवोपायः, वृत्त्युपायः, प्राणयात्रा, शरीरयात्रा, जीवोपकरणं, जीवसाधनं, निर्वहः, प्राणनिर्वहः, जीवनिर्वहः, प्राणधारणं, *see LIVELIHOOD, LIVING, s.*; 'bare subsistence,' दिननिर्वहः, यासाञ्छादनं.

SUBSISTENT, a. सस्वभाव -वती -वत् (न्), जीवी -विनी &c., उपजीवी &c.

SUBSTANCE, s. (A real being) वस्तु *n.*, पदार्थः, द्रव्यं, सत्त्वं, अर्थः, भावः, *see THING.*—(Material form, matter) मूर्तिः *f.*, मूर्तवस्तु *n.*, मूर्तेद्रव्यं, वस्तु *n.*, द्रव्यं.—(Material or essential part) सारः, सारता, सारांशः, गर्भः, सत्त्वं, तत्त्वं, तत्सार्थः, मूलं, अर्थः, वस्तु *n.*, वस्तुता; 'in substance,' अर्थतस्, वस्तुतस्.—(Property, possessions) वस्तु *n.*, धनं, अर्थः, द्रविण्यं, द्रव्यं, वित्तं, विभवः, वैभवं, रिकयं; 'one's whole substance,' सत्त्वं.

SUBSTANTIAL, a. (Real) वास्तवः -वी -वं, वास्तविकः -की -कं, वस्तुत्वकः -का -कं, सात्त्विकः -की -कं, *see REAL.*—(Material) मूर्तिमान् -मती &c., मूर्तः -मो -मं, *see MATERIAL.*—(Having substance or solidity) सारवान् -वती -वत् (न्), सारः -रा -रं, धनः -ना -नं, *see SOLID.*—(Possessed of property) वस्तुमान् &c., वित्तवान् &c., महाधनः -ना -नं, धनी &c., *see RICH.*

SUBSTANTIALLY, adv. वस्तुतस्, अर्थतस्, सारतस्, तत्त्वतस्.

SUBSTANTIALNESS, s. वास्तव्यं, वास्तविकत्वं, सत्त्वं, सारता, सत्ता.

To SUBSTANTIATE, v. a. भू in caus., साध्, प्रमाणीकृ. *See To PROVE.*

SUBSTANTIATED, p. p. भाषितः -ता -तं, विभाषितः &c. *See PROVED.*

SUBSTANTIATION, s. उपपादनं, साधनं, सिद्धिः *f.*, विभाषनं, भाषनं.

SUBSTANTIVE, s. (In grammar) विशेष्यं, सस्वभावकः, द्रव्यभावकः, सत्त्वं; 'proper substantive,' नामभावकः, संज्ञाभावकः, संज्ञा.

SUBSTANTIVE, a. सात्त्विकः -की -कं, सस्वभावकः -का -कं, वास्तविकः &c.

To SUBSTITUTE, v. a. उपकृष् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं, c. 10. -सर्जयति -यितुं) उपसर्जनं कृ, उपकल्पनं कृ, कल्पनं कृ, परस्थाने कृष्, परस्थाने कृ, प्रतिनिधिं कृ.

SUBSTITUTE, s. प्रतिनिधिः *m.*, उपसर्जनं, अनुकल्पः, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तकः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिच्छन्दः, गौणकल्पः, आदेशः.

SUBSTITUTED, p. p. उपकल्पितः -ता -तं, उपसर्जितः &c., परस्थाने कल्पितः -ता -तं, प्रतिनिधिभूतः &c., प्रतिदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभ्यस्तः -स्ता -स्तं; 'to be substituted,' कल्पनीयः -या -यं, कल्प्यः -कल्प्य -कल्प्यं.

SUBSTITUTION, s. उपकल्पनं, उपसर्जनं, प्रत्याहारः, आदेशः, प्रतिदेशः.

SUBSTRATUM, s. (Layer), *see STRATUM.*—(In metaphysics) अधिकरणं, आधारः, आश्रयः, स्थानं, पानं, *see BASIS.*

To SUBTEND, v. a. अभिमुखं or प्रतिमुखं or अधो वितन् in pass.

SUBTERFUGE, s. छलं, छद्म *n.* (न्), अपदेशः, व्यपदेशः, छिद्रं.

SUBTERRANEAN, SUBTERRANEAN, a. अन्तर्भूमिः -नी -नं, भूम्यन्तर्गतः -ता -तं, गूढः -ढा -ढं; 'a subterranean place,' अन्तर्भूमिः *f.*; 'passage,' गूढमार्गः, सुरङ्गा.

SUBTILE, SUBTLE, a. (Fine, thin) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अतिसूक्ष्मः &c., अतिलघुः -घु -घु, निरवयवः -वा -वं, अणुकः -का -कं.—(In intellect, piercing) सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मदर्शी -र्शिनी &c., कुशाग्रधीमतिः -तिः -ति, कुशाग्रबुद्धिः &c., कुशाग्रधीयः -या -यं, मार्मिकः -की -कं, मार्मिकः &c., मार्मिविद्, मार्मिवेदी &c.—(Shy) *see SHY.*

SUBTILELY, adv. सूक्ष्मं, सूक्ष्ममर्थं, सूक्ष्मपक्षा, सूक्ष्ममर्थं.

SUBTILITY, SUBTILENESS, SUBTLETY, s. सूक्ष्मता, सूक्ष्म्यं, निरवयवत्वं, अणिमा *m.* (न), अतिलाघवः; 'of intellect,' बुद्धिसूक्ष्मता, कुशाग्रधीमतिः, मतिप्रकवेः.—(Cunning, slyness), *see the words.*

To SUBTILIZE, v. a. सूक्ष्मीकृ, अतिसूक्ष्मीकृ, सूक्ष्मतां कृ or जन्.

To SUBTRACT, v. a. उञ्ज् (c. 1. -हरति -हन्तुं), उद्धरणं कृ.—(In arithmetic) शुष् (c. 10. शोषयति -यितुं), व्यकल (c. 10. -कलयति -यितुं), शोषनं कृ, व्यकलनं कृ, अन्तरं कृ.—(In algebra) चृणं कृ, अन्तरं कृ.

SUBTRACTED, p. p. उद्धृतः -ता -तं.—(In arithmetic, &c.) शोषितः -ता -तं, व्यकलितः &c.; 'to be subtracted,' शोष्यः -ध्या -ध्यं, शोषनीयः -या -यं.

SUBTRACTION, s. उद्धारः, उद्धरणं.—(In arithmetic) शोषनं, शुद्धिः *f.*, व्यकलनं, व्यकलितं, अन्तरं, वञ्चनं, विवरं, पतनं.

SUBTRAHEND, s. (Sum to be subtracted) शोषकः, चृणं.

SUBURB, SUBURBS, s. शास्त्रानगरं, शास्त्रापुरं, उपनगरं, उपपुरं, नगरोपान्तः -न्तं, नगरपरिसरः, नगरप्रान्तः -न्तं, गृह्णा, अभिष्यन्दिरमणं.

SUBURBAN, a. शास्त्रानगरस्य -स्या -स्यं, उपनगरस्य &c., शास्त्रापुरस्य &c., नगरोपान्तस्य -स्या -स्यं, नगरोपान्तिकः -की -कं.

SUBVERSION, s. व्यसः, विव्यसः, परिव्यसः, भङ्गः. *See OVERTHROW.*

SUBVERSIVE, a. व्यसकरः -रा -रं, व्यसकारी -रिणी &c., परिव्यसी &c., विनाशकः &c., *see DESTRUCTIVE*; 'of happiness,' सुखान्तकः &c.

To SUBVERT, v. a. व्यसं (c. 10. व्यसयति -यितुं), परिव्यसं, विव्यसं, नश्ज् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्ज्, पत् in caus., निभिद्. *See To OVERTHROW.*

SUBVERTED, *p.p.* विध्वंसितः -ता -तं. पातितः &c., विनाशितः -ता -तं, निर्मिष्टः -ता -तं, *see* OVERTHROWN; 'is subverted,' निर्मिष्टः.
SUCCEDANEUS, *a.* गौयः -यी -यं, गौयभूतः -ता -तं, उपसर्जनः -ना -नं, आनुकालिकः -की -कं; 'a succedaneous rule,' अनुकल्पः.

SUCCEDANEUM, *s.* उपसर्जनं, अनुकल्पः, गौयकल्पः. *See* SUBSTITUTE.
To SUCCEED, *v. n.* (Follow, be subsequent to) पश्चाद् जाया (c. 2. -याति -तु), अनुया, अनुक्रम, पश्चाद् वृत् (c. 1. वर्तते -तिर्तु), अनुवृत्, वरतो वृत्, परस्ताद् वृत्, उत्तरतो वृत्, अवरः -रा -रं वृत् or भू, उत्तरः -रा -रं वृत् or भू. (Be successful) सिध् (c. 4. सिध्यति, सेधुं), संसिध्, सिद्धार्थीभू, कृतार्थीभू, सिद्धिं गन् or इ, सम्यद् (c. 4. -पद्यते -पद्यु), क्रम् (c. 1. क्रमते -तिर्तु), *see* To PROSPER, *v. n.*

SUCCEEDED, *p.p.* अनुगतः -ता -तं, अनुयातः &c.; 'by fear,' भयोत्तरः -रा -रं.
SUCCEEDING, *part. or a.* अनुयायी -यिनी -यि (न्), अनुगः -गा -गं, क्रमानुयायी &c., क्रमानुगः -गा -गं, उत्तरः -रा -रं, अवरः &c. *See* SUBSEQUENT, *a.*

SUCCESS, *s.* सिद्धिः *f.*, अर्थसिद्धिः *f.*, फलसिद्धिः *f.*, साध्यसिद्धिः *f.*, सम्यक् *f.*, उदयः, सफलता, सिद्धार्थता -त्वं, कृतार्थता, चरितार्थता, कृतकृत्यता, श्रीः *f.*, लक्ष्मीः *f.*—(Result) निर्गमः, निर्गतिः *f.*, परिणामः.
SUCCESSFUL, *a.* (Of persons) कृतार्थः -यो -यं, सिद्धार्थः &c., चरितार्थः &c., प्राप्तार्थः &c., कृतकृत्यः -त्वा -त्वं, अवृत्तार्थः -यो -यं, कृतकामः -ना -नं, प्राप्तकामः &c., प्राप्तशः -शा -शं, आशाप्राप्तः -ता -तं, कृतार्थीभूतः -ता -तं, श्रीमान् &c., *see* PROSPEROUS.—(Of things) सिद्धः -ज्ञा -ज्ञं, सिद्धिमान् -मती -मत् (न्), सफलः -ला -लं, फलवान् &c., फलितः -ता -तं, सुफलः &c.

SUCCESSFULLY, *adv.* सफलं, सिद्धार्थतम्, कृतार्थतम्, अवृत्ता, सिद्धा.

SUCCESSION, *s.* (Following of things in order) आनुपूर्व्यं, आनुपूर्वं -वी, अनुक्रमः, पथ्यीयः, विपथ्ययः, परम्परा, पारम्प्यं, अन्वयः, समन्वयः, सन्ततिः *f.*, श्रेणी, वीक्षा, अनुयायित्वं, अनुपानं, अनुपुष्टिः *f.*, अनुवर्त्तनं, अनुपङ्गः, क्रमः; 'of office,' कर्मविपथ्ययः; 'in succession,' अनुपूर्वशस्, *see* SUCCESSIVELY.—(Line, series) श्रेणी, आवलिः -ली *f.*, माला; 'of kings,' राजावलिः -ली *f.*, *see* SERIES.—(Right of succeeding to another) उत्तराधिकारः -रिता, अधि-कारपथ्यीयः, दायः -यत्वं, दायधिकारः.

SUCCESSIVE, *a.* अनुपूर्वः -वी -वं, आनुक्रमिकः -की -कं, यथाक्रमः -मा -मं, यथानुक्रमः &c., पारम्परिकः -की -कं, परम्परः -रा -रं, क्रमानुसारी -रिणी -रि (न्), क्रमानुयायी &c., क्रमकः -का -कं, क्रमागतः -ता -तं, क्रमायातः &c., परम्परागतः -ता -तं, परम्परायातः &c., सन्ततः -ता -तं.

SUCCESSIVELY, *adv.* अनुपूर्वशस्, अनुक्रमशस्, यथापूर्वं, यथाक्रमं, परम्परं, पारम्पर्येण, पथ्यीयेण, विपथ्ययेण, क्रमशस्, क्रमतस्, क्रमेण, क्रमात्, क्रमानुसारेण.

SUCCESSOR, *s.* उत्तराधिकारी *m.* (न्), अवराधिकारी *m.*, क्रमानुयायी *m.*

SUCINCT, *a.* संक्षिप्तः -ता -तं, संक्षिप्तार्थः -यी -यं. *See* CONCISE.

SUCCINCTLY, **SUCCINCTNESS**, *see* CONCISELY, CONCISENESS.

SUCCORY, *s.* (Plant, wild endive) कासनी.

SUCCOUR, *To succour*, &c. *See* HELP, *To help*, &c.

SUCCULENCE, *s.* सरसता, बहुरसत्वं, सद्रसता, सजलता. *See* JUICINESS.

SUCCULENT, *s.* सरसः -सा -सं, बहुरसः &c., सद्रसः -वा -वं, सजलः -ला -लं, रसमेयः -यी -यं, जलमेयः &c., जाद्रेः -द्रो -द्रं. *See* JUICY.

To SUCCUMB, *v. n.* दशीभू, वशं गन्, सद् (c. 1. सीदति, सन्तु), *see* To YIELD.

SUCH, *a.* (Of this kind) ईदृशः -शी -शं, ईदृक् *m. f. n.* (श्), ईदृक् -या -यं, अमृदृशः -शी -शं, अमृदृक् &c.; 'such is the law,'

ईदृशी नवीदा.—(Of that kind, of such a kind) तादृशः -शी -शं, तादृक् *m. f. n.* (श्), तादृक् -या -यं, एतादृशः &c., एतादृक् &c., एतादृक् &c., एवंविधः -धा -धं, तथाविधः -धा -धं, एवंभूतः -ता -तं, एवं in comp.; 'such as me,' मादृशः &c., मादृक् &c., मादृक् &c., मद्रिधः -धा -धं; 'such as thee,' त्वादृशः &c., त्वादृक् &c., त्वादृक् &c.; 'what has such power to burn as fire?' किम् अन्यद् अनलात् प्रभवति दग्धु.—(Such and such an one) अनुकः -का -कं.

To SUCK, *v. a.* (Draw in with the mouth) चूस् (c. 1. चूयति -यितुं), आचूस्, चूपां कृ, चूयं कृ, चोषं कृ, चोषयं कृ.—(Draw in milk from the breast, as a child) स्तनं या (c. 1. पिबति, पातु) or धे (c. 1. धयति, पातु), समभिसन्धे, स्तनात् क्षीरं या or निषा स्तनपानं कृ; 'a child that sucks the breast,' स्तनन्धयः -या -यी -यं.—(The finger or hand) अङ्गुलिं धे or अभिसन्धे or पा, मुष्टिं धे, अङ्गुलिपानं कृ; 'a child that sucks its hand,' मुष्टिन्धयः.—(Imbibe, absorb, suck up) निषा, शुष् in caus., उच्छुस्, रसादानं कृ.

SUCK, *s.* (Act of sucking), *see* SUCTION.—(Milk, &c., sucked)

स्तन्यं, दुग्धं, चूयं; 'one who gives suck,' स्तन्यदात्री, स्तन्यदायिनी.

SUCKED, *p. p.* चूषितः -ता -तं, चोषितः &c., धीतः -ता -तं, पीतः &c., निषीतः &c.; 'that can be sucked,' चूयः -या -यं.

SUCKER, *s.* चोषकः, चूषणकारी *m.* (न्), धाता *m.* (तृ). *See* SUCKLING.

SUCKING, *s.* चूषणं, चूषा, चोषः -यणं; 'the breast,' स्तनपानं, स्तनपानं, क्षीरपानं; 'the fingers,' अङ्गुलिपानं.

To SUCKLE, *v. a.* स्तनं धे in caus. (पाययति -यितुं) or उपधे in caus. or पा in caus. (पाययति -यितुं), स्तन्यं दा, स्तनपानं दा, स्तन्यदानेन पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं).

SUCKLED, *p. p.* स्तन्यपोषितः -ता -तं, स्तनन्धयः &c.; 'by a bitch,' शुनिन्धयः -या -यं.

SUCKLING, *s.* (The act) स्तन्यदानं, स्तन्यदानेन पोषणं.—(Young child) स्तनन्धयः -या -यी -यं, स्तनपायी -यिनी &c., धाता -धी (तृ), धयः -या.

SUCTION, *s.* आचूषणं, चूषणं, चोषः -यणं, रसादानं. *See* SUCKING, *s.*

SUDDEN, *a.* आकस्मिकः -की -कं, साद्यस्त्वं -स्त्री -स्त्री, सद्यस्त्वं -स्त्री -स्त्री, अकालः -यदा -यदं, अकस्मादुत्पन्नः -ता -तं, अकस्माद्भूतः -ता -तं, एकपातः -ता -तं, अलक्षितः -ता -तं, अप्रसिद्धः &c., अकल्पितः -ता -तं, अकालनिपातो -तिनी -ति (न्), अकस्माज्जातः -ता -तं, अकालज्जातः &c.; 'sudden death,' अपमृत्युः *m.*, अपामृत्युः *m.*, अलक्षितमृत्युः, अलक्षित-

तानः, अवपातः; 'on a sudden,' अकस्मात्.

SUDDENLY, *adv.* अकस्मात्, सद्यस्, सहसा, एकपदे, एकदा, अकालं, हठात्, आकतालीयवत्; 'suddenly born,' अकालज्जातः -ता -तं, अकस्माज्जातः &c.

SUDDENNESS, *s.* आकस्मिकत्वं -ता, साद्यस्त्वं, अकालत्वं, अकल्पितत्वं.

SUDORIFIC, *a.* स्वेदनः -ना -नं, स्वेदकरः -रा -रं, स्वेदोत्पादकः -का -कं, स्वेदजनकः &c., प्रस्वेदितः -ता -तं, प्रस्वेदितवान् -वती &c.

SÚDRA, *s.* (Man of the fourth or servile class) शूद्रः, अवधर्यः मयन्धनः, वृषलः.

SUDS, *s.* सर्जिकासंस्कारजलं, मार्जनैलसंस्कारजलं, सर्जिकाजलं.

To SUE, *v. a.* (In law) अभियुक् (c. 7. -युनक्ति -योक्तु), अभियोगं कृ, व्यवहाराभियोगं कृ, व्यवहारं कृ, व्यवहृ, वादं कृ, अभिज्ञं. *See* To PROSECUTE.

To SUE, *v. a.* प्रार्थे, याच्, प्रार्थनापूर्वम् अभिषि. *See* To PETITION.

SUET, *s.* नेदस् *m.*, वसा, मांसजोहः, वृक्षादिवरिगतं नेदस्.

To SUFFER, *v. a.* (Feel, undergo) अनुभू, उपगन् (c. 1. -गच्छति -गन्), उपगन्, भुञ् (c. 7. भुनक्ति, भुञ्जे, भोक्तु), उपभुञ्, प्राप् (c. 5. -आप्ति -आप्ति), झ, विद्, सेव्, खन्, दृञ्; 'one who suffers pain,' दुःखी -गिनी &c.—(Endure, bear) सह् (c. 1. सहते, सोढु), विवह्, अन् (c. 1. अन्, अन्), संखन्, मृष्, तिन् in des., उपास्.—(Permit, allow) अनुज्ञा, अनुनन्, अनुनति दा, see To PERMIT.

To SUFFER, *v. n.* (Undergo pain) दुःखन् अनुभू, दुःखभागी -गिनी -गि भू, दुःखी &c. भू, तप् in pass. (तप्यते), सनाप्, व्यप् (c. 1. व्यपते -यितुं), झिञ् (c. 4. झिञ्यते).

SUFFERABLE, *a.* सहनीयः -या -यं, सहाः -हा -यं, सोढव्यः -व्या -यं.

SUFFERANCE, *s.* सहनं, क्षमा, सहनं, सहता, साहनं. See ENDURANCE.

SUFFERED, *p. p.* (Undergone) अनुभूतः -ता -तं, उपगतः -ता -तं, उपगतः &c., भुक्तः -क्ता -क्तं, उपभुक्तः &c.—(Endured) सोढः -डा -ई, विवोढः &c.—(Permitted) अनुज्ञातः -ता -तं, अनिविद्धः -डा -ई, अप्रतिषेधः &c.

SUFFERER, *s.* दुःखभागी *m.* -गिनी *f.* (न), दुःखानुभव *m.*, दुःखभागी *m.*, दुःखभोग *m.* (न), दुःखी *m.*, दुःखितः, दुःखोपेतः.

SUFFERING, *s.* (Bearing of pain) दुःखानुभवः, दुःखभोगः, दुःखोपभोगः, दुःखोपगमः, दुःखोपागमः, दुःखयोगः, दुःखवेदनं.—(Pain endured) दुःखं, व्यथा, क्लेशः, तापः, परितापः, वेदना, पीडा, कष्टं, अतिः *f.*

SUFFERING, *a.* दुःखी -खिनी -खि (न). See SUFFERER, AFFLICTED.

To SUFFICE, *v. n.* कृप् (c. 1. कल्पते -ल्यितुं, कल्पन्), उपकृप्, पथ्यातः -ता -तं भू, उपयुक्तः -क्ता -क्तं भू, यथेष्टः -ष्टा -ई भू, उचितः -ता -तं भू; 'as much food as will suffice for a year,' संवत्सरनिर्वाह-पथ्यातम् अर्थः.

To SUFFICE, *v. a.* तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), तृप्. See To SATISFY.

SUFFICIENCY, *s.* पथ्यातिः *f.*, पथ्यातत्वं -ता, उपयुक्तता -त्वं, यथेष्टता -त्वं, सामर्थ्यं, क्षमिता, योग्यता -त्वं, उचितत्वं, निर्वाहः. See COMPETENCE.

SUFFICIENT, *a.* पथ्यातः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, यथेष्टः -ष्टा -ई, उचितः -ता -तं, समर्थः -वी -यं, योग्यः -ग्या -ग्यं; 'food sufficient for a month,' मासवृत्त्युचितम् अर्थः, see ENOUGH, *a.*; 'to be sufficient for,' कृप् (c. 1. कल्पते -ल्यितुं).

SUFFICIENTLY, *adv.* पथ्यातं, लहे, यथेष्टं, उपयुक्तं. See ENOUGH, *adv.*

To SUFFOCATE, *v. a.* आसरोधं कृ, आसावरोधं कृ, आसं रुध् (c. 7. रुद्धि, रोद्धु) or अवरुध्, प्राणं रुध् or अवरुध्, कण्ठं रुध्. See To CHOKK, STIFLE.

SUFFOCATED, *p. p.* रुद्धआसः -सा -सं, रुद्धप्राणः -या -यं, निरुद्धकण्ठः &c.

SUFFOCATING, *a.* आसरोधकः -का -कं, आसावरोधकः &c., प्राणरोधकः &c.

SUFFOCATION, *s.* आसरोधः -धनं, आसावरोधः, आसप्रतिरोधः, प्राणरोधः -धनं, प्राणावरोधः, कण्ठरोधः -धनं, आसप्रतिवन्धः, उद्ध्वन्धनं.

SUFFRAGE, *s.* सम्मतं, सम्मतिः *f.*, सम्मतिस्थापनं, स्वीकारः. See VOTE.

To SUFFUSE, *v. a.* समाप् (c. 10. -आवयति -यितुं), व्याप्, आकृ.

SUFFUSED, *p. p.* समाप्तातः -ता -तं, व्याप्तः -ता -तं, परिगतः -ता -तं, see OVERSPREAD; 'eyes suffused with tears,' नेत्राणि समाप्तातानि चरित्वा, बाष्पोपमृताः -क्षी -यं, बाष्पाविलेखणः -या -यं; 'face suffused with blushes,' द्वीपरिगतमुखं.

SUFFUSION, *s.* व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापता, समाप्तापनं, आच्छादनं.

SUGAR, *s.* शर्करा, गुडशर्करा, गुडोद्भवा, सिता, मिष्टं, इक्षुसारः, चालुका-लिका; 'coarse sugar,' गुडः; 'raw sugar,' मत्स्यखी, आशितः; 'sugar-mill,' इक्षुचूर्णं, इक्षुचूर्णं.

To SUGAR, *v. a.* शर्कराश्रितं -तां कृ, शर्करीकृ, शर्करं -रां कृ, मिष्टीकृ. SUGAR-CANDY, *s.* खडनोदकः, खडः, नायिकशर्करा, उपला, शुक्लोपला, शर्करा, सिताखडः, दृढगायिका.

SUGAR-CANE, *s.* इक्षुः *m.*, इक्षुः, इक्षुकाई, इक्षुदण्डः, मधुपतिः *f.*, मधुतृणं, गुडदण्डः, गुडदारुः *m.*, गुडतृणं, रसालः, महाखीरः, विपुलरसः, अक्षि-पत्रः, पयोधरः, मृगुपुष्पः; 'varieties of it,' पुष्पः, पीपः, कानारकः, खडः; 'root of it,' मोरई, रेखचमूलं.

SUGARED, SUGARY, *a.* शर्कराश्रितः -ता -तं, शर्करायुक्तः -क्ता -क्तं, शर्करः -रा -रं, शर्करैः -री -रं, रेखवः -वी -वं, मिष्टः -ष्टा -ई.

To SUGGEST, *v. a.* उपन्यस् (c. 4. -अव्यति -मितुं), समुपन्यस्, सूच्य (c. 10. सूचयति -यितुं), सूचनं कृ, मन्स् (c. 10. मन्तयते -ति -यितुं), मन्त्रयं कृ, प्रवृष् (c. 10. -बोधयति -यितुं), उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), आदिश, उपदिश, चित् (c. 10. चेतयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), समुपस्था in caus.

SUGGESTED, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, सूचितः -ता -तं, मन्त्रितः &c.

SUGGESTION, *s.* उपन्यासः, सूचना -नं, प्रबोधः, मन्त्रयं, बुद्धिः *f.*

SUGGESTIVE, *a.* सूचकः -का -कं, प्रबोधकः &c., चेतकः -का -कं.

SUICIDAL, *a.* आत्मघातकः -का -कं, आत्मघाती -तिनी -ति (न).

SUICIDE, *s.* (Self-murder) आत्मघातः, आत्महत्या, आत्मवधः, आत्महननं, आत्मव्यापादनं, प्राणत्यागः, देहत्यागः, जीवितत्यागः, जीवोत्सर्गः, प्राण-परित्यागः, काम्यमरणं, आत्मद्रोहः, स्वप्राणहिंसा.—(Self-murderer) आत्मघाती *m.* (न), आत्मघातकः, आत्महा *m.* (न), आत्मत्यागी *m.*, आत्मभुक् *m.* (-पुह), आत्मद्रोही *m.*, कृतजीवितत्यागः.

SUI-GENESIS, एकप्रकारः -रा -रं, स्वसदृशः -शी -शं, स्वप्रकयः -क्या -क्यं.

SUIT, *s.* (Set) गणः, समूहः, see SET 'a set of clothes, &c.' युगं, युगं, युगलं, युतकं, यनकं, यमलं. 'a suit of clothes,' वस्त्रयुगं, वस्त्रयुगं, वस्त्रयुगं, आच्छादः.—(Petition) कपः, प्रार्थनं ना, अन्य-र्थना, प्रणयः.—(In law) कपः, कपः, कपः, अवहारः.—(Retinue), see SUITE.

To SUIT, *v. n.* युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. See To FIT, *v. n.*

To SUIT, *v. a.* युज् (c. 10. योजयति -यितुं). See To FIT, ADAPT, *v. a.*

SUITABLE, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः &c., यथायोग्यः &c., उपयोगी -गिनी &c., उचितः -ता -तं, सदृशः -शी -शं, प्रयोज्यः -व्या -यं, see FIT, FITTING, *a.*; 'suitable to the occasion,' प्रस्तावसदृशः &c., see OPPORTUNE.

SUITABLENESS, *s.* योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता, उपयोगिता -त्वं, उपयोगः, यथायोग्यता, उपपत्तिः *f.*, याथातथ्यं. See FITNESS.

SUITABLY, *adv.* युक्तं, योग्यं, यथायोग्यं, यथोचितं, see FITLY.—(Agree-ably to) अनुसारेण -रतम्, अनुसारेण.

SUITE, *s.* परिवारः, अनुचरवर्गः, पोष्यवर्गः. See RETINUE.

SUITED, *p. p.* उपयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्तः &c., पथ्यातः &c. See SUITABLE.

SUITOR, *s.* प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (न), अर्थी *m.* (न), आवेदकः, see PETITIONER, PROSECUTOR.—(Wooer) विवाहार्थी *m.*, याचक-हार्थी *m.*, प्रणयी *m.*

SULKILY, SULLENLY, *adv.* उदासीनं, उदासीनवत्, अन्तःक्रोधेन, अन्तःक्रोधेन.

SULKINESS, SULLENNESS, *s.* उदासीनता, अन्तःक्रोधत्वं, अन्तःक्रोधा, अन्तः-क्रोधा, अन्तःक्रोधः, मलिनमुखत्वं, मुखमालिन्यं, प्रतीपता. See MOROSENESS.

SULKY, SULLEN, *a.* उदासीनः -ना -नं, अन्तःक्रोधी -धिनी -धि (न), अन्तः-क्रोपी &c., उदासवृत्तिः -त्तिः -त्ति, प्रतीपः &c. See MOROSE.

SULLIED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, मलिनः &c., कलङ्कितः &c., see SOILED.

To SULLY, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), हु in caus. See To SOIL.

SULLY, *s.* कलङ्कः, मालिन्यं, दूषणं, ज्ञानिः *f.* See SOIL, STAIN.

SULPHATE, *s.* (Of copper) तावगर्भं, गुण्यं.—(Of iron) कासीसं, का-
शीशं, ईसलोमशं, धातुशेखरः, नयनीयं; 'green sulphate,' see
under IRON, *s.*

SULPHUR, *s.* गन्धकः, गन्धिकः, गन्धाश्मा *m.* (नं), लोमान्धिकः, सुगन्धिकः,
गन्धमोदनं, चतिगन्धः, क्रूरगन्धः, गन्धपावायः, खर्षोरि *m.*, धातुवेरी *m.*
(नं), शुल्फारि *m.*, पामारि *m.*, पामग्नः, कौटमः, शुक्पुच्छः.

SULPHUREOUS, *a.* गन्धकानयः -यी -यं, गन्धकयुक्तः -क्ता -क्तं, गन्धकगुणकः
-का -कं, गन्धकगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, गन्धकधर्मकः -का -कं.

SULPHURET, *s.* (Of iron) पांशुकासीसं, ताव्यं, धातुमाक्षिकं.—(Of mer-
cury) कञ्जली.

SULTRINESS, *s.* निर्वीर्यता -ता, अत्युष्णता, वातहीनता, वायुहीनता.

SULTRY, *a.* निर्वातः -ता -तं, अत्युष्णः -ष्णा -ष्णं, वातहीनः -ना -नं,
वायुहीनः &c., अत्युष्णवाष्पविशिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'sultry vapour,'
उष्णवाष्पः, मरीचिका, मृगतृष्णा.

SUM, *s.* (Aggregate, total) संख्या, साकल्यं, समुदायः, समाहारः, स-
वायः, गणनं.—(Substance, amount) सारः, अर्थः, सारांशः, गर्भः,
तात्पर्यं.—(Compendium), see SUMMARY, *s.*—(Sum of money)
धनभागः, धनांशः, कियद्वनं, किञ्चिद्वनं; 'small sum of money,'
धनलेशः, धनालिका, किञ्चिद्वनं, अल्पधनं; 'large sum,' धनबाहुल्यं,
बहुधनं; 'any very large sum,' परार्द्धं.—(In arithmetic, figures
set for an arithmetical operation) राशिः *m. f.*, पितृः.—(In
sum) संक्षेपतः, see SUMMARILY.

To SUM, *v. a.* (Add together) राशीकृ, संख्या, परिसंख्या, परिगण,
संकल् (c. 10. -कलयति -यितुं), सङ्कलनं कृ, समाद्, समाहरणं कृ, समीकृ.
—(Sum up, condense) उक्लोपसंहारं कृ, उक्लसमाहारं कृ, उक्लप्रत्या-
हारं कृ, उक्लोपसंक्षेपं कृ, उक्लसारं वद.

SUMMARILY, *adv.* संक्षेपतः, संक्षेपान् -येण, समासतः, see CONCISELY;
'to declare summarily,' संक्षेपतो वद, सन्धवच्.

SUMMARY, *a.* संक्षेपिकः -की -कं, सामासिकः -की -कं. See CONCISE, *a.*

SUMMARY, *s.* संक्षेपः, संग्रहः, सारः, संक्षिप्रग्रन्थः, ग्रन्थस्य विषयानुक्रमशिका.
See COMPENDIUM.

SUMMED, *p. p.* राशिगतः -ता -तं.—(Summed up) उपसंहृतः -ता -तं.

SUMMER, *s.* ग्रीष्मः, ग्रीष्मकालः, ग्रीष्मसमयः, निदाघकालः, निदाघः,
उष्णकालः, उष्णसमयः, उष्णः, उष्णकः, उष्णः, उष्मा *m.* (नं), उष्णा-
गमः, उष्मागमः, उष्मोपगमः, तपः, तपाः *m.* (स्).

SUMMER-HOUSE, *s.* विलासमन्दिरं, केलिगृहं; 'with water-works,'
जलमन्दिरं, जलयन्त्रगृहं, जलयन्त्रमन्दिरं, जलयन्त्रनिकेतनं, जलहं, धा-
रागृहं, धारायन्त्रगृहं, समुद्रगृहं.

SUMMIT, *s.* अयं, शिखा, शिखरं, शिखरं, जृङ्गं, चूडा, कूटः -टं, पृष्ठं,
उच्छायः, उच्छ्रयः. See TOP.

To SUMMON, *v. a.* आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वतुं), आह्वानं कृ, आह्वान (nom.
आह्वानयति -यितुं), आह्व in caus. (-कारयति -यितुं), आकारयं कृ.

SUMMONED, *p. p.* आहृतः -ता -तं, कृताह्वानः -ना -नं, आकारितः &c.,
आवाहितः &c.; 'one who does not appear when summoned,'
आहृतप्रवलायी *m.*

SUMMONER, *s.* आह्वता *m.* (तृ), आह्वयकः, आह्वानकारी *m.* (नं).

SUMMONS, *s.* आह्वानं, आह्वतिः *f.*, ह्वतिः *f.*, आह्वयः, आकारयं, आवाहनं.

SUMMUM-BONUM, *s.* परमायः, परार्थः, उत्तमायः.

SUMPTER, SUMPTER-HORSE, *s.* खुरी *m.* (नं), खीरी. See PACK-HORSE.

SUMPTUARY, *a.* व्ययविशेषकः -का -के, व्ययसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं).

SUMPTUOUS, *a.* महामूल्यः -ल्या -ल्यं, बहुमूल्यः &c. See COSTLY.

SUMPTUOUSLY, *adv.* चतिव्ययपूर्व, महाव्ययपूर्व, चतिव्ययपूर्व.

SUMPTUOUSNESS, *s.* महामूल्यता, बहुमूल्यता, महाव्यय-चतिव्ययः.

SUN, *s.* सूर्यः, रविः *m.*, भानुः *m.*, ज्यैः, चाविः, भास्करः, सविता *m.*

(तृ), अर्धमा *m.* (नं), विषलान् *m.* (नं), स्यावस, सूरः. The sun
has innumerable names in Sanskrit, many of which are
more properly epithets than names. Some of them are
here collected with their meanings.—(As begetter and
nourisher of all things, he is called) सविता *m.* (तृ), सविदा,
पूषा *m.* (नं), विद्यपाः *m.*—(As causing day-light) दिनकरः,
दिवसकरः, दिवाकरः, दिनकृत् *m.*, प्रभाकरः, विभाकरः, अहस्करः,
भास्करः.—(As lord of the day) सहर्षतिः *m.*, दिनपतिः, सुपतिः *m.*,
दिनप्रणीः *m.*—(As gem of the day) दिनमणिः *m.*, दिवामणिः *m.*,
—(As gem of the sky) नभोमणिः *m.*, खमणिः *m.*, विषमणिः *m.*,
—(Enemy of darkness) तिमिररिपुः *m.*, धानारातिः *m.*, तमोनुदः,
तमोपहः.—(Receptacle of light) भाकोषः, तेजःपुच्छः.—(Circle of
light) भानेनः *m.*—(Meteor of the sky) खलोक्तः.—(The illu-
minator of the sky) खद्योतनः, प्रद्योतनः, विद्योचनः.—(Eye of
the sky) नभश्चक्षुः *m.*—(Eye of the world) जगच्चक्षुः *m.* (स्),
लोकचक्षुः *m.*—(Beholder of the deeds of the world) कर्म-
साक्षी *m.* (नं), जगत्साक्षी *m.*—(Lord of the constellations)
'ग्रहाराजः, ग्रहपतिः *m.*, तपताम्यतिः *m.*, त्रिषाम्यतिः *m.*—(Having
a thousand rays) सहस्रकिरणः, सहस्रांशुः *m.*—(Garlanded with
rays) किरणमाली *m.* (नं), अंशुमाली *m.*, मरीचिमाली *m.*—(Pos-
sessed of rays) अंशुमान् *m.* (नं), गभस्तिमान् *m.*, अंशुपरः, किरणः,
गभस्तिः *m.*—(Lord of the rays) अंशुभर्ता *m.*—(Wielding rays)
अंशुहस्तः, गभस्तिहस्तः, अंशुबाणः.—(Having hot rays) चण्डांशुः *m.*,
चण्डकिरणः, यन्मौशुः *m.*, तिम्रांशुः *m.*, तीक्ष्णांशुः *m.*, खरांशुः *m.*, चण्ड-
रश्मिः *m.*, चण्डमरीचिः *m.*, उष्मरश्मिः *m.*, चण्डदोषिणिः *m.*, अशीत-
मरीचिः *m.*, अशीतकरः.—(Having bright rays) शुभरश्मिः *m.*—
(Possessed of light) प्रतिभावान् *m.* (नं), भास्वान् *m.*, विभावान् *m.*,
ज्योतिष्मान् *m.*, विभावसुः *m.*—(The inflamer, or warmer) तपनः,
तापनः.—(The Ripener) पचतः, पचेलिनः.—(The scorcher)
शुष्णः.—(Burner of the forehead) ललाटकपः.—(The surpris-
ing light) चित्रभानुः *m.*—(Sporting or roaming in the sky)
गगणविहारी *m.*, गगणाब्जगः, जगः, खचरः.—(Symbol in the sky)
गगणाब्जजः.—(Friend of the lotuses) पद्मबन्धुः *m.*, पद्मिनीकान्तः,
पद्मिनीवल्लभः.—(Sprung from the lotus) पद्मगर्भः.—(Seated on
a lotus) पद्मासनः.—(Holding a lotus in his hand) पद्मपाणिः *m.*,
पद्मकरः.—(Drawn by seven horses) सप्ताश्वः.—(Drawn by
green horses) हरिदश्वः.—(Ever-moving) सदागतिः *m.*—(Lord
of life) जीवितेशः.—(Possessed of jewels) मणिमान् *m.*—(Best
of deities) सुरोत्तमः.—(As son of Kaśyapa) काश्यपेयः, काश्य-
पि *m.*—(As descended from Mritanda) मर्तण्डः, मृताक्षः,
मृताक्षः.—(As having been shorn of his beams by Visva-
karma, the architect of the gods) विकर्षेनः.—(As identified
with the 12 ādityas) द्वादशाक्षान् *m.* (नं), द्वादशाक्षकः. The 12
ādityas are the offspring of Aditi, and are the emblems
of the sun in each month of the year. Hence they are

identified with the sun itself. Their names are सूर्यः, वरुणः, वेदाङ्गः, भानुः *m.*, इन्द्रः, रविः *m.*, गभस्तिः *m.*, यमः, स्वर्ग-रेताः *m.*, दिवाकरः, मित्रः, विष्णुः *m.* Other names for the sun, of less obvious derivation, are the following: पतङ्गः, पपोः *m.* (सूर्यः), इनः, मित्रः *m.*, मिहिरः, भगः, तरणिः *m.*, मित्रः, भट्टारकः, वरुणः, विश्वकर्मा *m.*, वरुणः, विष्णुः, कृष्णः. The following are the names of some of the sun's wives: छाया, अश्विनी, प्रभा, वीणा, विश्वकर्मासुता, त्वाष्ट्री, सवर्णा, शनिप्रसूः *f.*, तपती, वसरेणुः *m.*, वरी, सौरी, सूर्या. His sons are यमः or वैवश्वतः, शनिः *m.*, अश्विनी *m. du.* or अश्विनीकुमारौ *m. du.*, कर्णः, सावर्णिः *m.*, सुयोधः, रेवन्तः, रेवतः; 'his daughter, or the personified Tapti river,' तपती, तपनतनया, अकैतनया; 'his charioteer,' वरुणः, सनूः *m.*, काश्यपिः *m.*, गरुडायनः, सूरसूतः, सूर्यसारथिः *m.*; 'three of his attendants,' मातरः, पिङ्गलः, दण्डः; 'a worshipper of the sun,' सौरः; 'the sun's disk,' सूर्यमण्डलं, see Disk; 'early morning sun,' बालार्कः, बालातपः, बालमित्रः; 'figure of the sun as drawn for worship,' सूर्ययन्त्रं; 'half-yearly passage of the sun,' अयनं, see SOLSTICE; 'mansion of the sun,' सूर्यनक्षत्रं, महानक्षत्रं; 'region of the sun,' सूर्य-लोकः.—(Sun and moon) सूर्यचन्द्रमसौ *m. du.*, चन्द्राक्षौ *m. du.*, दिवाकरनिशाकरो *m. du.*, पुष्यवन्तौ *m. du.*, पुष्यदन्तौ *m. du.*

SUN-BEAM, *s.* सूर्यरश्मिः *m.*, सूर्यकिरणः, सूर्यमयूखः, सूर्यकरः, सूर्यशुः *m.*, तपनांशुः *m.*, तपनकरः, भानुकरः. See RAY, *s.*

SUN-BURNT, *a.* सूर्यतप्तः -ता -तं, रविप्रतप्तः &c., सूर्यव्याप्तः &c.

SUNDAY, *s.* भानुवारः, रविवारः, अर्कवारः, आदित्यवारः, भट्टारकवारः, रविवारः, भानुवारः, अर्कदिनं, अर्कः.

To SUNDER, *v. a.* वियुज्, विप्रयुज्, पृथक्. See To PART, SEPARATE.

SUNDERED, *p. p.* (Divided in sunder) पृथक्कृतः -ता -तं, द्वैधीभूतः -ता -तं, द्वैधीकृतः -ता -तं, विच्छिन्नः -ता -तं, विच्छेदितः -ता -तं, विप्रयुक्तः -ता -तं.

SUN-DIAL, *s.* छायायन्त्रं, छायामण्डलं, प्रतोदः, सूर्यघटी.

SUN-DRIED, *p. p.* आतपशुष्कः -ष्का -ष्कं, आतपशोषितः -ता -तं.

SUNDRY, *a.* नाना *indecl.*, विविधः -धा -धं, नानाविधः &c., पृथग्विधः &c., see DIVERS; 'sundries,' नानाद्रव्याणि *n. pl.*, नानाविधवस्तूनि *n. pl.*

SUN-FLOWER, *s.* सूर्यकमलः, श्रीहस्तिनी, वेशदानः, भामकः, दिवाकरः, जामाता *m.* (तु), विधात्रायुः *m.*, वनालिका; 'the flower,' सूर्यकमलं.

SUNG, *p. p.* गीतः -ता -तं, परिगीतः &c.; 'by bards,' उपगीतः &c.

SUNK, *p. p.* मग्नः -गता -गन्, निमग्नः &c., अवसन्नः -ता -तं, सन्नः &c., अवगाढः -ढा -ढं, निष्णातः -ता -तं; 'in mud,' पङ्कमग्नः &c.

SUNKEN, *a.* जलतलस्थः -स्था -स्थं, जलोपगूढः -ढा -ढं.

SUNLESS, *a.* असूर्यः -र्या -र्यं, अनादित्यः -त्या -र्यं, सूर्यहीनः &c.

SUNNY, *a.* सूर्यतप्तः -ता -तं, रवितप्तः &c., सूर्यव्याप्तः &c., सूर्यातपव्याप्तः &c., सातपः -पा -पं, सार्कः -का -कं.

SUN-RISE, *s.* सूर्योदयः, सूर्योदयकालः, अरुणोदयः, उदयः, उदयकालः, अभ्युत्थानं; 'before sun-rise,' सूर्यं अनुदिते.

SUN-SET, *s.* सूर्यास्तं -स्तः, सूर्यास्तकालः, अस्तः -स्तं, दिनान्तः, दिवावसानं, तिष्ठतु *n.*, उत्सृज्; 'at sun-set,' अस्तङ्गते सूर्यं.

SUN-SHINE, *s.* सूर्यातपः, सातपः, सूर्यप्रकाशः, प्रकाशः, सूर्यातपः, सूर्यका-निः *f.*, सूर्योत्थानं *n.*, सूर्यद्युतिः *f.*, सूर्यालोकः, द्योतः, सूर्यकिरणः, मल्ला.

To SUP, *v. n.* or *a.* रात्रिभोजनं कृ, नक्तभोजनं कृ.—(Sip), see To SIP.

SUPER. A prefix rendered by अति, अधिक, अतिशय &c., in comp.

To SUPER-ABOUND, *v. n.* अतिबहुलीभू, अतिविपुलीभू, अतिप्रचुरीभू.

SUPER-ABUNDANCE, *s.* अतिबाहुल्यं, अतिवैपुल्यं, अतिप्रचुर्यं, आधिक्यं, अतिरिक्ता, अतिरेक्यं, उपचयः. See EXUBERANCE.

SUPER-ABUNDANT, *a.* अतिबहुलः -ला -लं, अतिविपुलः &c., अतिप्रचुरः &c., अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अतिशयी -यिनी -यि (न्), अधिकः &c. See EXUBERANT.

To SUPER-ADD, *v. a.* अधिकं समायुज् or संयुज्, अधिकसंयोगं कृ.

SUPER-ANNUATED, *a.* अतिवयस्कः -स्का -स्कं, वयोधिकः -का -कं, वयो-तीतः -ता -तं, वार्धक्याक्षमः -मा -मं, वार्धक्याशक्तः -क्ता -क्तं.

SUPER-ANNUATION, *s.* अतिवयस्कता, वयोतीतता, वार्धक्याक्षमता.

SUPERB, *a.* अतिशोभनः -ना -नं, स्वर्धी &c. See MAGNIFICENT.

SUPERCILIOUS, *a.* ऊर्ध्वदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दर्पादुपेक्षकः -का -कं, see LOFTY.

SUPERCILIOUSNESS, *s.* दर्पादुपेक्षा, दर्पात् परोपेक्षा. See HAUGHTINESS.

SUPEREROGATION, *s.* अत्याचारः, अतिरिक्ताचारः, अत्याचरणं, अतिरिक्ता-चरणं, नियमातिरेकः, विध्यतिरेकः, कर्त्रेयाधिक्यं, काम्यत्वं.

SUPEREROGATORY, *a.* नियमातिरिक्तः -क्ता -क्तं, कर्त्रेयातिरिक्तः &c., विध्यतिरिक्तः &c., अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, काम्यः -म्या -म्यं.

SUPEREXCELLENCE, *s.* अत्युत्कृष्टता, अत्युत्तमता, सर्वश्रेष्ठता.

SUPEREXCELLENT, *a.* अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्युत्तमः -मा -मं, सर्वोत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, सर्वश्रेष्ठः &c., सर्वोत्तमः -मा -मं, श्रेष्ठः &c.

SUPERFICIAL, *a.* (Pertaining to, or being on the surface) वाह्यः -ह्य -ह्यं, वाहीकः -का -कं, वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिर्भागस्थः &c., वहिर्लग्नः -गता -गन्, पृष्ठस्थः &c., वहिस् or पृष्ठ in comp.; 'superficial view,' वाह्यदृष्टिः *f.*; 'superficial contents,' पृष्ठफलं.—(Shallow, not deep) अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्याः -न्या -न्यं, see SLIGHT; 'superficial scholar,' विधिज्ञः, अन्याज्ञः, पुष्पकः, शास्त्रगर्हः, see SMATTERER.

SUPERFICIALITY, *adv.* वाह्यतम, वहिर्भागे, अति, see SLIGHTLY.

SUPERFICES, *s.* तलं, पृष्ठं, विस्तारः, क्षेत्रफलं, उपरिस्थभागः.

SUPERFINE, *a.* अत्युत्तमः -मा -मं, अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिसूक्ष्मः &c.

SUPERFLUITY, *s.* अतिरेकः, अतिरेक्यं, अतिरिक्ता, आधिक्यं, अतिशयं, प्रयोजनातिरेकः, प्रयोजनातिरिक्ता वैषम्यं.

SUPERFLUOUS, *a.* अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अधिकः -का -कं, प्रयोजनातिरिक्तः &c., अवश्यकतिरिक्तः &c., अनुशेषः -का -कं, विफलः -ला -लं.

SUPERHUMAN, *a.* अतिमानुषः -पा -पं, अतिमानुष्यः -प्या -प्यं, अतिमर्त्यः -र्त्या -र्यं, मानुषातिगः -गा -गं, जनातिगः &c., पुरुषातिगः &c., अपौरुषः -पी -पं; 'having superhuman intellect,' अतिमानुषबुद्धिः -द्धिः -द्धि; 'superhuman power,' विभूतिः *f.*, भूतिः *f.*, प्रभावः; 'possessed of it,' विभूतिमान् -मती -मत् (न्).

SUPERINCUMBENT, *a.* उपरिस्थः -स्था -स्थं, उपरिवर्ती -र्विनी -र्वि (न्).

To SUPERINDUCE, *v. a.* अध्यानी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी, अध्याहृ in caus.

To SUPERINTEND, *v. n.* अधिष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), अध्यक्षः -क्षा -क्षं भू, अध्यक्षतां कृ, अवेष्, उपदृश्, कार्यवेक्षणं कृ. See To OVERSEE.

SUPERINTENDENCE, *s.* अध्यक्षता -त्वं, अधिकारः, अधीकारः, अधिष्ठितिः *f.*, अधिष्टातृत्वं, अधिष्ठानं, अधिकर्म *n.* (न्), अधीशता, अवेषणं, कार्यवेक्षणं, कार्यदर्शनं, कार्यवेक्षणं, कार्याधीशता.

SUPERINTENDENT, *s.* अध्यक्षः, अधीशः, अधिकारी *m.* See OVERSEER.

SUPERIOR, *a.* (Upper) उपरिस्थः -स्था -स्थं, ऊर्ध्वस्थः &c., ऊर्ध्वः -र्ध्वा -र्ध्वं.—(In rank or excellence) श्रेयान् -यसी -यः (स्), श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, गरीयान् &c., वरीयान् &c., वरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, ज्यायान् &c., ज्येष्ठः &c.

विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रमुखः -खा -खं, प्रधानः -ना -नं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, उत्कृष्टः &c., प्रकृष्टः &c., अधिकः -का -कं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णुः, परः -रा -रं, गुरुः -धी -रु, सकनिष्ठः &c., see PRE-EMINENT; 'of superior worth,' गुणोत्कृष्टः &c., गुणाधिकः -का -कं; 'superior to the best,' परात्परः -रा -रं; 'to be superior,' विशिप् in pass. (-शिष्यते), अतिरिष् in pass. (-रिच्यते); 'action is superior to inaction,' अकर्मणः कर्म विशिष्यते or अकर्मणः कर्म ज्ञायः; 'intellect is superior to action,' कर्मणो बुद्धिर् विशिष्यते or कर्मणो बुद्धिर् ज्ञायसी.—(Beyond the influence of).

SUPERIOR, *s.* श्रेष्ठः, ज्येष्ठः, गुरुः.—(Of a convent) आश्रमगुरुः.

SUPERIORITY, *s.* श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, वैशेष्यं, प्रधानता, प्रभावं, उत्कृष्टता, उत्कर्षः, प्रमुखत्वं, प्रभविष्णुता, प्राग्भावः, आधिक्यं, ऊर्ध्वस्थितिः *f.*, प्राबल्यं, ज्येष्ठता, वरिष्ठता, बलीयस्त्वं, परिव्रटिमा *m.* (न), see PRE-EMINENCE.

SUPERLATIVE, *a.* परमः -मा -मं, अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अत्यन्तिकः -की -कं, अतिशय or अति prefixed, see EXCESSIVE, SUPREME.—(In grammar) अतिशयार्थवाचकः -का -कं, परमावधिवाचकः &c.

SUPERLATIVELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अति prefixed. See EXCESSIVELY.

SUPERNATURAL, *a.* अलौकिकः -की -कं, अतिमानुषः -पा -पं, मानुषासाध्यः -ध्या -ध्यं, अपौरुषेयः -यी -यं, मानवासाध्यः &c., अद्भुतः &c. See SUPERHUMAN.

SUPERNATURALLY, *adv.* अलौकिकं, अतिमानुषं, अलौकिकप्रकारेण.

SUPERNUMERARY, *a.* or *s.* अतिसंख्यः -ख्या -ख्यं, संख्यातिरिक्तः -क्ता -कं, नियतसंख्यातिरिक्तः &c., नियमातिरिक्तः &c., अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः &c.

SUPERScription, *s.* उपरिलेखः, उपरिखलेखः, वहिलेखः.

To SUPERSEDE, *v. a.* (Render void) लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभुं). लोपं कृ; 'this system has superseded all the others,' अयं मार्गः सर्वेषाम् प्रपरेषां लोपस्य कारणं बभूव.—(Set aside, displace) निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), निराकृ, निः in caus., अपमृ.

SUPERSEDED, *p. p.* निरस्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं; 'a superseded wife,' अध्यूता, अधिविवा, कृतसापलिका, कृतसापलका, कृतसापली, कृतसापलीका, कृतसपलिका.

SUPERSTITION, *s.* (Over exactness in religion) अतिभक्तिः *f.*, अत्याचारः, अतिरिक्तभक्तिः *f.*, अतिरिक्ताचारः.—(Belief in supernatural agency, &c.) शकुनपिशाचादिविश्वासः, शकुनपिशाचादिभक्तिः *f.*, पिशाचादिनिष्ठा, शकुनादिविश्वासः.—(False religion) अन्यथाधर्मः, मिथ्याधर्मः, अन्यथाभक्तिः *f.*, अन्यथामार्गः, अशास्त्रीयभक्तिः *f.*, अविधिनिष्ठा, अविधिभ्रष्टा, अवैधक्रिया.

SUPERSTITIOUS, *a.* (Over exact in religion) अत्याचारी -रिणी -रि (न), अतिरिक्ताचारी &c.—(Credulous regarding supernatural agency, &c.) पिशाचादिविश्वासी &c., शकुनपिशाचादिविश्वासी &c., शकुनादिनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, पिशाचादिनिष्ठः &c.—(Falsely religious) अन्यथाधर्मी -मिंशी &c., अन्यथामार्गी &c., अवैधकर्मी &c., असत्यधर्मी &c., मिथ्याधर्मी &c.—(Proceeding from superstition) मिथ्याधर्ममूलकः -का -कं, अत्याचारमूलकः &c., पिशाचादिनिष्ठाप्रयुक्तः -क्ता -कं.

SUPERSTRUCTURE, *s.* वास्तुपरिष्कारभवनं, उपरिबृंहनं. See STRUCTURE.

To SUPERVENE, *v. n.* अकस्मात् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं) or आगम.

To SUPERVISE, SUPERVISION, see To SUPERINTEND, INSPECT, &c.

SUPINE, *a.* (Lying with the face upward) उत्तानशयः -या -यं,

उत्तानः -ना -नं, ऊर्ध्वमुखः -खा -खी -खं.—(Indolent) अलसः -सा -सं

SUPINENESS, *s.* अलसता, अलस्यं, तन्द्रा. See INDOLENCE.

SUPPER, *s.* नक्तभोजनं, रात्रिभोजनं, सायम्भोजनं, निशिभोजनं.

To SUPPLANT, *v. a.* (Trip up), see the word.—(Displace by stratagem) छलेन निरस् (c. 10. -अस्यति -सितुं) or निराकृ or अपमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), वञ्च (c. 10. वञ्चयति -यितुं), see To DISPLACE.

SUPPLE, *a.* कोमलः -ला -लं, मृदुः -दुः -दुः -दुः, मुनम्यः -म्या -म्यं, सुखनम्यः &c., नमनशीलः -ला -लं. See PLIANT, FLEXIBLE.

SUPPLEMENT, *s.* परिशिष्टं, परिवृंहणः, उत्तरखण्डः, अतिदेशः, अतिनिर्देशः, न्यूनतापूरणं, न्यूनताभरणं.

SUPPLEMENTAL, SUPPLEMENTARY, *a.* अतिनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिदिष्ट &c., अतिनिर्देशकः -का -कं, न्यूनतापूरकः -का -कं, न्यूनताभरकः &c.

SUPPLENESS, *s.* कोमलता, मृदुता, मुनम्यता, नमनशीलता.

SUPPLIANT, SUPPLICANT, *a.* or *s.* अर्धी -धिनी -धि (न), प्रार्थकः -क -कं, प्रार्थयिता -त्री -तृ (तृ), मार्गणकः &c., अभ्यर्चयमानः -ना -नं, कृतान्नलिः -लिः -लि, बद्धान्नलिः &c., शरणार्थी &c., शरणगतः -ता -तं.

SUPPLIANTLY, *adv.* कृतान्नलिवत्, बद्धान्नलिवत्, अन्नलिकर्मपूत्रं.

To SUPPLICATE, *v. a.* अन्नलिकर्मपूत्रं प्रार्थ (c. 10. -अर्चयते -ति -यितुं) or अभ्यर्च or सम्यार्थ or अर्थ, अन्नलिं कृत्वा याच्. See To ENTREAT.

SUPPLICATED, *p. p.* प्रार्थितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं. See ENTREATED.

SUPPLICATION, *s.* प्रार्थनं -ना, अर्थः, यात्रा, अनुनयः. See ENTREATY.

SUPPLIED, *p. p.* सम्यक्तः -त्ता -तं, युक्तः -क्ता -कं, सम्भृतः -ता -तं; 'an ellipsis,' अध्याहृतः -ता -तं; 'is plentifully supplied,' आपूर्यते.

To SUPPLY, *v. a.* उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपकूप, परिकूप सम्भृ, पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), सम्य, see To FURNISH, PROVIDE.—(Serve instead of), see To SERVE.—(Supply an ellipsis) अध्याहृ, अभ्यूह, ऊह, अभ्यूहं कृ, ममासाध्याहारं कृ.

SUPPLY, *s.* सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, सामग्री, see STOCK, STORE.—(Supplies) निर्वाहः, यात्रिकं, पायेयं, see PROVISIONS.

To SUPPORT, *v. a.* (Uphold, sustain) आलस्य (c. 10. -लसयति -यितुं) c. 1. -लसते -सितुं), अवलस्य, समवलस्य, धृ (c. 10. धारयति -यितुं) c. 1. धरति, धर्तुं), संधृ, परिपृ, अभिपृ, संस्तम्भ, उपस्तम्भ, अवष्टम्भ, संयह, see To MAINTAIN; 'how shall I support life?' कथं जीवितं धरिष्ये; 'to support with the hand,' करालस्रनं कृ 'this point being supported on the finger,' तस्मिन् विन्द अङ्गुल्या अवलसिते.—(Support with food, &c.) भृ (c. 1. भरति c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, भरणं कृ, भृतिं दा, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पोषणं कृ, पुष्टिं कृ, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), आलस्यं कृ, वृष् in caus., संवृष्, भू in caus.; 'to support a family,' कुलभरणं कृ, कुलालस्रनं कृ, तन्व (c. 10. तन्वयते -यितुं) 'to support one's self,' निर्वाहं कृ.—(Bear, endure) सह विपह, see To ENDURE, SUFFER.—(Help) उपकृ, उपग्रह, अनुग्रह—(Vindicate, make good), see To MAINTAIN.—(Support the courage, &c.), see To ENCOURAGE, CONSOLE, &c.

SUPPORT, *s.* (Act of supporting) आलस्रनं, अवलस्रनं, धारणं, उपस्तम्भनं, अवष्टम्भनं, संस्तम्भनं, संयहः -हणं; 'support of life,' प्राणधारणं, प्राणोपस्तम्भः, प्राणयात्रा, प्राणस्थितिः *f.*—(Supporting with food, &c.) भरणं, पोषणं, पुष्टिः *f.*, पालनं, प्रतिपालनं, भृता, पालनपोषणं, सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, संवर्धनं.—(Means of subsistence) उपजीवनं, उपजीविका, see MAINTENANCE, SUBSISTENCE.—(The

which upholds) आधारः, धारणं, आलसः -धनं, अवलसनं, उपस्तम्भः, अवष्टम्भः, उपग्रः, आश्रयः, उपलस्यः; 'contiguous support,' अति-काश्रयः.—(Help), see HELP.

UPPORTABLE, *v. a.* सह्यः -सा -स्य, सहनीयः -या -यं. See TOLERABLE.
UPPORTED, *p. p.* (Upheld) आलसितः -ता -तं, अवलसितः &c., उन्न-
म्भितः -ता -तं, उपग्रम्भितः &c., अवष्टम्भितः &c., उपग्रमः -आ -अं,
अवष्टम्यः &c., आधृतः -तं, धारितः &c., आधारितः &c., साधारः
-रा -रं; 'with the hand,' करालसितः &c., दहहस्तः -स्ता -स्तं.—
(Maintained) भृतः -ता -तं, सम्भृतः &c., पोषितः &c., see MAINTAINED.
UPPORTER, *s.* (Upholder) आलसही *m.* (नं), धारकः, धारी *m.* (नं),
धरः, उपस्तम्भकः, अवष्टम्भकः, आलसकारी *m.*, उपस्तम्भकारी *m.*,
उद्धारः.—(Maintainer) भर्ता *m.* (नं), पोषकः, see MAINTAINER;
'of a family,' कुलालसही *m.* -खिनी *f.*, कुलोद्धारः, उपाधिः *m.*

UPPOSABLE, *a.* मन्यः -या -यं, भावनीयः -या -यं, कल्पनीयः &c.

SUPPOSE, *v. a.* (Conceive to be, assume) कूप् (c. 10. कल्पयति
-यितुं), मनसा कूप्, सम्भू (c. 10. -भावयति -यितुं), विभू, भू, उपन्यस,
अप्रमाणपूर्वम् उपन्यस, आहार्यारोपं क.—(Imagine, infer) मन (c. 4.
मन्यते, मनुं), विभू, तर्क, अवगम, अनुमा, आशङ्क, see To THINK,
INFER.—(Required to exist, presuppose) पूर्णं or अग्रे कूप् or
भू in caus., अस्तित्वदर्शनं कृ, अस्तित्वप्रदर्शनं कृ.

UPPOSED, *p. p.* कल्पितः -ता -तं, भावितः &c., मतः &c., अनुमितः &c.;
'for various reasons it is supposed,' अनेकहेतुभिर् अनुमीयते.

PROPOSITION, SUPPOSAL, *s.* कल्पना, भावना, अनुमानं, अनुमितिः *f.*,
तर्कः, यितर्कः, बुद्धिः *f.*, उपन्यासः, पद्मः. See HYPOTHESIS.

PROPOSITIONS, *a.* कृत्रिमः -मा -मं, कल्पितः -ता -तं, छलेन सङ्गुस्थाने
स्थापितः -ता -तं; 'child,' पुत्रप्रतिनिधिः *m.*

UPPRESS, *v. a.* (Conceal) उपगृह् (c. 1. -गृह्ति -हितुं), निगृह्, गुह्.
—(Restrained, obstruct) नियम (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), विनियम, निरुध
(c. 7. -रुध्ति -रोद्धुं), अवरुध्, संरुध्, रुध्, नियह (c. 9. -गृह्णाति
-ग्रहीतुं), स्तम्भ (c. 9. स्तम्भाति, c. 10. स्तम्भयति -यितुं), निवृ (c. 10.
-वारयति -यितुं), धृ in caus., विधृ, यन्त्र (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), जि
(c. 1. जयति, जेतुं), निवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं); 'to suppress
one's passions,' इन्द्रियाणि जि or नियह् or दन् 'one who
suppresses his passions,' जितेन्द्रियः; 'to suppress anger,'
क्रोधं जि or नियह्; or expressed by अन्तर in comp.; as, 'one
who suppresses his anger,' अन्तःक्रोधी *m.* (नं), जितक्रोधः; 'his
tears,' अन्तर्वाप्यः; 'to suppress disturbances,' कण्ठकमर्दनं कृ;
'the voice,' वाक्स्तम्भं कृ, वायोपं कृ; 'the breath,' श्वासावरोधं कृ.

UPPRESSED, *p. p.* (Concealed) उपगृह् -टा -टं, निगृह् &c.—(Re-
strained, obstructed) स्तम्भितः -ता -तं, रुद्धः -डा -डं, निगृहीतः
-ता -तं, यतः &c., समुपोटः &c., see RESTRAINED; or expressed
by अन्तर in comp.; as, 'suppressed anger,' अन्तःक्रोधः; 'sup-
pressed fever,' अन्तर्दाहः.

UPPRESSION, *s.* (Restraint, stoppage) नियमनं, निगृहीतिः *f.*, नियहः
-हणं, यन्त्रणं, संयमः -मनं, रोधः, अवरोधः, स्तम्भः -म्भनं, अवष्टम्भः,
आयामः, निवारः -रणं; 'of the breath,' श्वासरोधः, श्वासावरोधः;
'of the voice,' वाक्स्तम्भः; 'of the uring,' मूत्रावरोधः, मूत्रावष्टम्भः;
'of the passions,' इन्द्रियजयः, इन्द्रियनियहः, कामावसायः; 'of
feeling,' प्रतिस्नानं.—(Concealment) गोपनं, अपवारणं, संघरणं,
अप्रकाशनं, अपलापः.

To SUPPURATE, *v. n.* पूय (c. 1. पूयते -यितुं), सपूयः -या -यं भू, पक्वः -क्ता

-क्षं भू, पक्वीभू, परिपक्वीभू. See To MATURATE, *v. n.*

SUPPURATION, *s.* पाकः, परिपाकः, पूयत्वं, संसावः, see MATURATION.

SUPPURATIVE, *a.* पाचकः -का -कं, पाचनः &c. See MATURATIVE.

SUPREMACY, *s.* आधिपत्यं, प्रभुत्वं -ता, प्रधानता -त्वं, प्राधानं, प्रधानाधि-
कारः, ईशिता -त्वं, प्रभविष्णुता -त्वं, ऐश्वर्यं, मुख्यता -त्वं, मुख्याधिकारः,
साम्यं, स्वामित्वं, श्रेष्ठत्वं.

SUPREME, *a.* (Highest in authority) प्रधानः -ना -नं, सर्वप्रधानः &c.,
ऐशिकः -की -कं, ऐश्वरः -री -रं, सर्वोपरिस्थः &c., प्रभुः -भवी -भु, प्रभ-
विष्णुः -ष्णुः -ष्णु, आधिकारिकः -की -कं, see PRE-EMINENT.—
(Highest) परमः -मा -मं, पारमिकः -की -कं, परः -रा -रं, see CHIEF;
'supreme monarch,' परमराजः; 'supreme authority,' परमा-
धिकारः, प्रधानाधिकारः, ऐकपत्यं; 'supreme Being,' प्रधानं, पर-
मब्रह्म *n.* (नं), परब्रह्म *n.*, ब्रह्म *n.*, जगदात्मा *m.* (नं), चिद्रूपं, निर्गुणः,
अखिलात्मा *m.*

SEPREMELY, *adv.* परमं, परं, अत्यन्तं, अतिशय or अति prefixed.

SURAT, *s.* (Country on the western side of India) मुराट्.

SORD, *s.* (In algebra) करणीगतराशिः *m.*, करणीगतसंख्या, करणीगतः.

SURE, *a.* (Fixed, certain) स्थिरः -रा -रं, आश्रयकः -की -कं, अव-
श्यकः -का -कं, प्रुयः -वा -वं, निश्चितः -ता -तं, सुनिश्चितः -ता -तं,
असन्दिग्धः -ग्या -ग्यं, निःसंशयः -या -यं, निःसन्देहः -हा -हं, अवश्य-
म्भावो -विनी &c.—(Having full confidence, certainly know-
ing) कृतनिश्चयः -या -यं, सनिश्चयः &c., जातनिश्चयः &c., दृढनिश्चयः
&c., निश्चितमनस्कः -स्का -स्कं, निश्चितमनाः -नाः -नः (सं), संशयहीनः
-ना -नं, सन्देहहीनः &c., निश्चयी &c.—(Secure) निर्भयः -या -यं;
'I am sure,' मम दृढनिश्चयो विद्यते, मम दृढज्ञानं जायते, मम स्थिर-
ज्ञानं जायते, मम दृढप्रमाणं विद्यते; so DE SURE, अवश्यं, see
CERTAINLY.

SURE, SURELY, *adv.* अवश्यं त्वं यत्, निश्चयः. See CERTAINLY.

SURETY, *s.* प्रतिभूः *m.*, प्रातिभायः, प्रातिनिधिः *m.*, लग्नकः,
प्रात्ययिकः, वच्यकः, न्यासः. See SECURITY.

SURF, *s.* भङ्गिः -ङ्गी, भङ्गः -लहरिः -री *f.*, कञ्जोलः, तरङ्गाग्रः.

SURFACE, *s.* पृष्ठं, पृष्ठभागः, तल लः, परिभागाः, उपरिभागः, उपारत्य-
भागः, विस्तारः, तलपथ्येनः, दृश्याङ्गं, दृश्याङ्गं, मुखः; 'of the earth,'
भूतलं, भूपृष्ठं, पृथिवीतलं, अतिरिक्तं, शीघ्रितलं, क्षितिपीठं, भूमुखं,
कुण्डलं, धरोपस्थः; 'of a rock,' शिलातलं.

To SURFET, *v. a.* अत्यन्तभोजनदानेन वमनेच्छां ज्ञा (c. 10. जनयति -यितुं),
अत्यन्तं तृप् in caus., अतिसौहित्यं जन्. See To LUT, *v. a.*

To SURFEIT, *v. n.* अतिभोजनेन वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु भू.

SURFEIT, *s.* अतितृप्तिः *f.*, अतिसौहित्यं, अतिभोजनप्रयुक्ता वमनेच्छा.

SURFEITED, *p. p.* अतितृप्तः -प्ता -प्तं, अतिभोजनेन वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु.

SURGE, *s.* कञ्जोलः, उल्लोलः, महोर्मिः *m. f.*, उर्मिः *m. f.*, भङ्गः, भङ्गिः
-ङ्गी *f.*, तरङ्गः, अर्गलः. See BILLOW.

SURGEON, *s.* शस्त्रवेद्यः, अस्त्रचिकित्सकः, शालाकी *m.* (नं), कायशल्या-
दिभियक् *m.* (नं), शल्यशास्त्रज्ञः; 'veterinary,' अश्ववेद्यः.

SURGERY, *s.* अस्त्रचिकित्सा, कायचिकित्सा, शस्त्रवेद्यकं, शस्त्रवेद्यकर्म *n.*
(नं), शल्यशास्त्रं, राक्षसं, आमुरी.

SURGICAL, *a.* अस्त्रचिकित्सासम्बन्धी &c., शस्त्रवेद्यकर्मसम्बन्धी &c.

SURLINESS, *s.* कर्कशता, कर्कश्यं, वक्रशीलता, see MOROSINESS.

SURLY, *a.* कर्कशः -शा -शं, वक्रशीलः -ला -लं. See MOROSI.

To SURMISE, *v. a.* शङ्क, आशङ्क, तर्क, सम्भू in caus. See To SUSPECT.

SURMISE, *s.* यितर्कः, शङ्का, आशङ्का, संशयः. See SUSPICION.

To SURMOUNT, v. a. अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिगम्य, अभ्यतिक्रम, अधिरुह (c. 1. -रोहति -रोढुं), आरुह, तीर (c. 10. तीरयति -यितुं), पार (c. 10. पारयति -यितुं). नृ. See To OVERCOME.

SURMOUNTABLE, a. अतिक्रमणीयः -या -यं, अतिक्रम्यः &c., अधिगम्यः &c.

SURMOUNTED, p. p. अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, उन्नीयः -न्ता -न्तं, तीर्थः &c.

SURNAME, s. पद्विः -ती f., कुलनाम n. (नं), उपनाम n., उपपदं, रुटिः f.

Examples of surnames in Sanskrit are शर्मन् in विष्णुशर्मन्, and दासः in कालिदासः.

To SURNAME, v. a. उपनाम दा or कृ, पद्विं दा, कुलनाम दा.

SURNAMED, p. p. उपनामकः -का -कं, उपनामविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To SURPASS, v. a. अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), अतिरिच in pass. (-रिच्यते), विशिष्ट in pass., श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं भू. See To EXCEED, EXCEL.

SURPASSABLE, a. अतिक्रमणीयः -या -यं, अतिक्रम्यः -म्या -म्यं.

SURPASSED, p. p. अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, जितः -ता -तं, विजितः &c., उत्क्रान्तः -न्ता -न्तं, प्रक्रान्तः &c., अतीतः &c., अन्तरितः &c. See EXCEEDED.

SURPASSING, part. or a. अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अतिक्रामकः &c., see EXCEEDING, a.; often expressed by अति; as, 'surpassing the wind,' अत्यनिलः.

SURPLUS, s. उद्भूतः, उद्भूतं, उच्छिष्टं, अधिकभागः, परभागः, समभिहारः.

SURPLUS, a. अधिकः -का -कं, उद्भूतः -न्ता -न्तं, उद्भूतः -न्ता -न्तं.

To SURPRISE, v. a. (Strike with wonder) विस्मि in caus. (-स्माययति -स्मापयति -ते -यितुं). विस्मयं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), विस्मयं कृ, विस्मापनं कृ, आश्चर्य्यत्वं जन्, अमत्कारं जन्, अमत्कृ.—(Come upon unawares) अकस्मात् or अचिन्तितम् आक्रम् or उपक्रम् or उपस्था or आगम् or आसद् or अवस्कन्द.

SURPRISE, SURPRISAL, s. (Wonder) विस्मयः, आश्चर्य्यत्वं, आश्चर्य्यं, अमत्कारः, अमत्कृतिः f., अमत्क्रिया, चित्रं, अद्भुतरसः, वीर्यं -र्यं, चोद्यं.—(Coming upon unawares) अकस्माद् आक्रमणं or अवस्कन्दः -न्दनं.

SURPRISED, p. p. (Struck with wonder) विस्मितः -ता -तं, विस्मयान्वितः &c., विस्मयापन्नः -न्ता -न्तं, आगतविस्मयः -या -यं, जातविस्मयः &c., अविस्मयः &c., विस्मयाकुलः -ला -लं, अमत्कृतः -ता -तं, जातअमत्कारः -रा -रं; 'to be surprised,' विस्मितः -ता -तं भू or अस्, विस्मि (c. 1. -स्मयते -स्मेतुं), विस्मयं गम्.—(Come upon unawares) अकस्माद् आक्रान्तः -न्ता -न्त or अवस्कन्दितः -ता -तं.

SURPRISING, part. or a. विस्मयजनकः -का -कं, विस्मयकारकः &c., विस्मापकः &c., विस्मापनः -न्ता -न्तं, आश्चर्य्यः -र्य्या -र्य्यं, आश्चर्य्यकरः -रा -रं, आश्चर्य्यकारकः -का -कं, अमत्कारी -रिणी -रि (नं), अमत्कारिकः &c., अद्भुतः -ता -तं, चित्रः -न्ता -न्तं, विचित्रः &c.; 'a very surprising thing,' महदाश्चर्य्यं.

To SURRENDER, v. a. (Resign, give up) त्यज्, परित्यज्, उत्सृज्, विमृज्, अवमृज्, उत्सर्गं कृ, उत्सर्जनं कृ, हा, विहा, प्रोक्तु, सङ्गम्य, प्रत्यादिश, परादा.—(Commit) समृ in caus. (-अर्पयति -यितुं), च्यु in caus., त्यज्, निक्षिप्, प्रतिपद् in caus., प्रदा, परिदा, दा, प्रयम् (c. 1. -यजति -यन्तुं).

To SURRENDER, v. a. वजं गम् or उपगम् or अभ्युपे, वशीभू.

SURRENDER, s. त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं See SUBMISSION.

SURRENDERED, p. p. त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं.

SURREPTITIOUS, a. (Done by stealth) छलेन कृतः -ता -तं, see CLANDESTINE.—(Introduced fraudulently) छलेन निवेशितः, see FRAUDULENT.

SURREPTITIOUSLY, adv. छलेन, सकपटं. See CLANDESTINELY, FRAUDULENTLY.

SURROGATE, s. धर्माध्यक्षप्रतिनिधिः m., धर्माधिपतिप्रतिनिधिः.

To SURROUND, v. a. परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं) संवेष्ट, उपवेष्ट, प्रवेष्ट, परिवृ, अन्तः परिवृ, उपपरिवृ, परिपरिवृ, परी, अभिपरी, परिधा, संवल, प्रदक्षिणीकृ. See To ENCOMPASS, INCLOSE.

SURROUNDED, p. p. परिवेष्टितः -ता -तं, वेष्टितः &c., परिवृतः -ता -तं आवृतः &c., वृतः &c., परिगतः -ता -तं, परिवीतः -ता -तं, संवीतः &c., परीतः &c., वलयितः &c., परिक्षिप्तः -न्ता -न्तं, पर्यवेष्टयः -यं, अभिजुष्टः -ष्टा -ष्टं. See ENCOMPASSED.

SURROUNDING, s. (The act) परिवेष्टनं. See ENCOMPASSMENT.

SURROUNDING, part. परिवेष्टकः -का -कं, परिवेष्टनकारी -रिणी &c. परिगतः -ता -तं, आवरकः -का -कं, परिवरकः &c.—(Neighbouring), see the word; 'surrounding place,' परिष्टलं.

SURTOUT, s. उद्गरीयं, प्राधारः -रकः, निबोलः -ली, चलिः m.

SURVEILLANCE, s. अभ्यक्षता, निरूपणं, अवेक्षा. See INSPECTION.

To SURVEY, v. a. आलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), अवलोक, समवलोक, समालोक, विलोक, निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवेक्ष, समवेक्ष, परीक्ष, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), दृश्, अनुदृश्, मन्दृश् see To INSPECT, EXAMINE, SCRUTINIZE.—(Land) भूमापनं कृ, भूमि मापनं कृ, भूमि परिमा.

SURVEY, s. निरीक्षा -क्षणं, अवलोकनं, निरूपणं. see INSPECTION.—(Of land) भूमापनं, भूमिमापनं.

SURVEYED, p. p. निरीक्षितः -ता -तं, आलोकितः &c. See INSPECTED.

SURVEYOR, s. (Of land, &c.) भूमापकः, भूमापनकृ.

To SURVIVE, v. a. (Outlive another) अन्योत्तरं or परोत्तरं जीव् (c. 1. जीवति -वितुं), अन्यमरणोत्तरं जीव्, उत्तरं जीव्, उत्तरजीवी -विनं &c. भू. अधिककालं जीव्, see To OUTLIVE.

To SURVIVE, v. n. धृ (c. 6. धियते), धियमाणः -या -यं भू, अवस्था.

SURVIVOR, SURVIVING, s. or part. धियमाणः -या -यं, उत्तरजीवी -विनं -वि (नं), परोत्तरजीवी &c., अन्योत्तरजीवी &c., परमरणोत्तरजीवी &c. अयस्मितः -ता -तं, अनुगतः &c.—(Left alive on the field of battle) हतशेषः -पा -पं, हतशिशुः -ष्टा -ष्टं.

SUSCEPTIBILITY, s. ग्रहणशीलता, ग्रहणक्षमता, ग्रहणशक्तिः f., ग्राहकत्वं वेदनक्षमता, वेदनग्राहकत्वं, ग्रहणोपयुक्तता, वेदनशीलता, वेदनपात्रता, ग्रहणपात्रता.

SUSCEPTIBLE, a. ग्राहकः -का -कं, ग्राही -हिणी -हि (नं), ग्रहणशीलः -ला -लं, ग्रहणक्षमः -मा -मं, ग्रहणशक्तः -क्ता -क्तं, वेदनक्षमः &c., वेदनग्राहकः -का -कं, गमनीयः -या -यं; 'of pain,' सुलभदुःखः -खा -खं, शीघ्रदुःखी &c.; 'of disease,' सुलभरोगः -गा -गं, शीघ्ररोगी -गिणी &c.; 'of anger,' सुलभक्रोधः -पा -पं, शीघ्रक्रोधी &c.; 'of warm passions,' शीघ्रमनोविकारी &c.

To SUSPECT, v. a. (Mistrust, doubt) शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ्क, परिशङ्क, संशङ्क, न विश्वम् (c. 2. -श्वसिति -तुं), रेक् (c. 1. रेकते -ङ्कितुं), आरेक्, संशयं कृ, संशी, संशयारोपं कृ, भी (c. 3. बिभेति, भेतुं); 'to suspect a fault,' दोषं or अपराधं शङ्क; 'he suspects me of the crime,' मां दोषिणं परिशङ्कते or मां दोषेण परिशङ्कते; 'why do you suspect me?' किं मां शङ्कसे; 'I suspect the truth of what he says,' तथ्यं वचम् तस्य परिशङ्के; 'I suspect the sincerity of your repentance,' दक्षिणस्य ते कृतप-

आश्वास्य विभेदि.—(Imagine, conjecture) तर्क, सन्नर्क, मन, शङ्क, see To SUPPOSE.

SUSPECTED, *p. p.* शङ्कितदोषः -पा -यं, शङ्कितपराधः -पा -यं, शङ्कितः -ता -तं, शङ्कितः &c., तर्कितः &c., अविश्वस्तः -स्ता -स्तं; 'to be suspected, शङ्कनीयः -या -यं, शङ्क्यः -क्या -क्यं.

To SUSPEND, *v. a.* (Hang up) उड्डन्य (c. 9. -वध्नाति -वन्धुं), बन्ध, उड्डन्यं कृ, प्रलब्ध in caus., see To HANG.—(Make to depend) अवलम्ब in caus. (-लब्धयति -यितुं), समवलम्ब, समालम्ब.—(Debar) निषिद्ध, निवृत्ति in caus., वृत्ति in caus.—(Cause to stop for a time) कियत्कालपर्यन्तं निवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), see To STAY, DELAY, *v. a.*

SUSPENDED, *p. p.* (Hung up, made to hang) उड्डितः -डा -डं, प्रलङ्घितः -ता -तं, लङ्घितः &c., आलङ्घितः &c., आन्दोलितः &c.; 'in a swing or loop,' शिखितः -ता -तं, काचितः &c.; 'suspended round the throat,' कण्ठलग्नः -ग्ना -ग्नं.—(Caused to cease for a time) कियत्कालपर्यन्तं निवर्त्तितः -ता -तं.

SUSPENSE, *s.* अनिश्चयः, अनिश्चयः, सन्देहः, संशयः, विकल्पः, अनिर्धारः -रणं, भावसन्धिः *m.*, कृताकृतः; 'in suspense,' दोलायमानः -ना -नं, आन्दोलितमनाः -नाः -नः (सं), सन्देहदोलस्यः -स्या -स्यं, संशयस्यः &c.

SUSPENSION, *s.* (Hanging up) उड्डन्यनं.—(Delaying) विलम्बः -सन्.—(Suspension of work, cessation) कर्मनिवृत्तिः *f.*, कर्मविलम्बः, निवृत्तिः *f.*, कर्मान्तरं, अवसानं.—(Interruption or intermission for a time) कियत्कालपर्यन्तं विच्छेदः or निवृत्तिः *f.* or रोधः or निरोधः.—(Causing to depend) अवलम्बनं.

SUSPICION, *s.* शङ्का, आशङ्का, संशयः, चिन्तकः, तर्कः, विकल्पः, निहवः, अविश्वासः, अप्रत्ययः, कुतर्कः; 'on suspicion,' शङ्कया; 'the suspicion arose,' इति शङ्कितं, इति तर्कितं.

SUSPICIOUS, *a.* (Inclined to suspect) शङ्काशीलः -ला -लं, शङ्काबुद्धिः -द्धिः -द्धि, संशयशीलः -ला -लं, संशयबुद्धिः &c., सन्देहशीलः &c., सन्देहबुद्धिः &c., सन्देहधर्षितः -द्धा -द्धं, सन्देहधर्षितः -तिः -ति, संशयालुः -लुः -लु, शङ्को -ङ्कनी &c., अविश्वासी &c., कुतर्कशीलः -ला -लं, कुतर्कस्वभावः -वा -वं, अप्रत्ययी &c., कुहकचकितः -ता -तं.—(Giving rise to suspicion) शङ्कनीयः -या -यं, आशङ्कनीयः &c., शङ्काजनकः -की -कं, शङ्कावहः -हा -हं, शङ्कोत्पादकः &c., संशयजनकः &c., सन्देहजनकः &c., चिन्तकः -क्या -क्यं, चिन्तकणीयः -या -यं, शङ्कास्पदः, संशयास्पदः.—(Doubtful) सशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, साशङ्कः &c., शङ्कितः -ता -तं, आशङ्कितः &c., see DOUBTFUL.

To SUSTAIN, *v. a.* धृ (c. 1. धरति, धर्तुं, c. 10. धारयति -यितुं), सन्ध, अभिधृ, आलम्ब, धृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्त्ति, भर्तुं), सह. See To SUPPORT, BEAR.

SUSTAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, भृतः &c., आलङ्घितः &c. See SUPPORTED.

SUSTENANCE, *s.* आहारः, अन्नं, जीविका, उपजीविका. See SUPPORT.

SUTLEJ, *s.* (The River) मुच्छवी.

SUTLER, *s.* सेनाचरः, सेनानुचरः, सेनानुचारी *m.* (नृ).

SUTTEE, *s.* (Widow who burns herself) सती, अनुमृता.

SUTURE, *s.* सन्धिः *m.*, सेवनी, सीधनं; 'of the skull,' कपालसन्धिः *m.*, कपालसेवनी, तुल्लसेवनी.

To SWADDLE, *v. a.* दीर्घपट्टकैः परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं) or वेष्ट.

SWADDLING-CLOTHES, *s.* बालपरिवेष्टनं, शिशुपरिवेष्टनं, बालकवेष्टनं.

SWAG-BELLIED, *a.* लुब्धोदरः -रा -रं. See POT-BELLIED.

To SWAGGER, *v. n.* See To BLUSTER, BULLY, BRAG, STRUT.

SWAIN, *s.* ग्राम्यजनः, खेची *m.* (नृ), मेघपालकः. See COUNTRYMAN.
To SWALLOW, *v. a.* गृ (c. 6. गिरति, गिरितुं -रीतुं), निगृ, अवगृ, ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), गरणं कृ, गिरणं कृ, निगरणं कृ, निगारं कृ, ग्रसनं कृ, ग्रानं कृ, गिलनं कृ.

SWALLOW, *s.* निगरणः, अन्नमार्गः, अन्नवाहिनीस्रोतस् *m.*

SWALLOWED, *p. p.* निगोर्णः -र्णा -र्णं, गीर्णः &c., गिरितः -ता -तं, निगिरितः &c., गिलितः -ता -तं, ग्रस्तः -स्ता -स्तं, ग्रसितः -ता -तं.

SWALLOWING, *s.* (The act) गिरणं, गरणं, निगरणं, निगारः, निगरः, गीर्णः *f.*, गिरिः *f.*, गरा, गिलनं, गिलिः *f.*, ग्रसनं, ग्रानः.

SWALLOW-WORT, *s.* (Plant) अर्कः, अर्कपत्रः, सूर्यः, मन्दारः, गणरूपः, अर्कपुष्पिका, आदित्यपुष्पिका, अर्कपर्णः, वसुकः, आस्योतः, धिकिरणः.

SWAMP, *s.* अनुपमृत् *f.*, कच्छभूः *f.*, अनुपभूमिः *f.*, कच्छः. See MARSH.

To SWAMP, *v. a.* See To SINK, PLUNGE, OVERWHELM.

SWAMPY, *a.* अनुपः -पा -पं, कच्छः -च्छा -च्छं. See MARSHY.

SWAN, *s.* राजहंसः, हंसः, मृदुगमना.

SWARD, *s.* सतृणभूमितलं, तृणसभूमितलं, सतृणभूमिपृष्ठं.

SWARM, *s.* गणः, सङ्घः, वृन्दं, यूपं, कुलं, समूहः, मण्डलं, see MULTITUDE; 'of bees,' अलिबृन्दं, अलिकुलं, भ्रमरमण्डलं.

To SWARM, *v. n.* (Collect in crowds) समूहीभू, सङ्घशः मने, सङ्घशो गम् or या or डो, वृन्दीभू.—(Be crowded with) सङ्घीर्णः -र्णा -र्णं भू, आकीर्णः &c. भू, see the next.

SWARMING WITH, *a.* आकीर्णः -र्णा -र्णं, सङ्घीर्णः &c., व्याप्तः -प्ता -प्तं, नुष्टः -ष्टा -ष्टं, उपद्रुतः -ता -तं. See CROWDED.

SWARTHINESS, *s.* श्यामता -त्वं, श्यावता, कृष्णवर्णता, कृष्णता.

SWARTHY, *a.* श्यामः -मा -मं, श्यावः -वा -वं, कृष्णवर्णः -र्णा -र्णं.

To SWATHE, *v. a.* दीर्घपट्टकैः or दीर्घपट्टकालेः परिवेष्ट

SWATHE, *s.* दीर्घपट्टः -ट्टकः, परिवेष्टनं, दीर्घवस्त्रखण्डः.

SWATHED, *p. p.* परिवेष्टितः -ता -तं, दीर्घपट्टपरिवेष्टितः -ता -तं.

To SWAY, *v. a.* See To BIAS, INFLUENCE, RULE, WIELD.

To SWAY, *v. n.* नम, आनम, प्रलम्ब. See To BIAS, INCLINE, *v. n.*

SWAY, *s.* See INFLUENCE, POWER, AUTHORITY, RULE.

To SWEAR, *v. n.* शप् (c. 3. शपति -ते, c. 4. शप्यति -ते, शप्नुं), अभिशप्, परिशप्, शपयं कृ, दिव्यं कृ, शपयं शप्; 'he swore by the king,' नृपेण or नृपे शपयं शप्ते; 'to swear by heaven,' स्वर्गेश शप्; 'he swore to return,' पुनरागत्य शपयं चकार; 'made to swear,' शापितः ता -तं.

To SWEAR, *v. a.* (Cause to take an oath) शप् in caus. (शापयति -यितुं), शपयं or दिव्यं कृ in caus.—(Swear an oath) शपयं शप्.

SWEARER, *s.* शपयकृत्, शपयकर्त्ता *m.* (नृ), दिव्यकर्त्ता *m.*

SWEARING, *s.* शपयकरणं, दिव्यकरणं, शपनं, शापः, अभिशापः.

SWEAT, *s.* खेदः, घर्म्मः, निदाघः, स्यन्दं, प्रखेदः. See PERSPIRATION.

To SWEAT, *v. n.* खिद् (c. 4. खिद्यति -ते, खिद्युं). See To PERSPIRE, *v. n.*

SWEATY, SWEATING, *a.* खेदितः -ता -तं, सखेदः -दा -दं, खेदवान् -वती &c., खेदाग्रतः -ता -तं, घर्म्मोग्रतः &c., खेदविन्दुश्लिष्टः &c. See PERSPIRING.

To SWEEP, *v. a.* मृज् (c. 2. मार्ष्टि -ष्टुं, c. 1. मार्जति -र्जितुं), सम्मृज्, परिमृज्, प्रमृज्, आमृज्, मार्जनं कृ, सम्मार्जनं कृ, मार्ज्या or मार्जनयन्त्रेण शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं); 'to sweep off or away,' अपमृज्, अवमृज्, see To CARRY OFF.

To SWEEP, *v. a.* (Pass with force) महावेगेन चल् or सृ or अतिक्रम्.

SWEEP, *s.* प्रसरः, प्रसरः. See COMPASS, RANGE, REACH.

SWEEPER, s. सम्मानकः, मार्गकः, अवस्करकः, मलकवी *m.* (नं), खलपू: *m.*
 बहुकरः -रा -री, हड्डकः, इडिकः, अवकृष्टः. See SCAVENGER.
SWEEPING, s. मार्जनं -ना. सम्माननं, परिमार्गः, मलपकर्षणं.
SWEEPINGS, s. pl. अवस्करः, अवकरः, सङ्कारः, सङ्करः, अपस्करः, मलं.
SWEET, a. (To the taste) स्वादुः -दुः -द्वी -दु, मधुरः -रा -रं, सुरसः -सा
 -सं, मधुः -ध्वी -धु, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, चसुः -सुः -सु, मधुमान् -मती -मत्
 (नं), मधुनयः -यी -यं—(Pleasing), see PLEASING, PLEASANT; 'a
 sweet song,' मधुरगीतं, कोमलगीतं -तकं.
SWEET, s. मधु *n.* मधुरं, मिष्टं, स्वादुत्वं, आस्वादः—(Any thing plea-
 sant) मुखं; 'the sweets of royalty,' राज्यमुखं.
To SWEETEN, v. a. स्वादूक, मधुरीक, मधुसादूक, मिष्टीक.
To SWELLEN, v. n. मधुरीभू, मिष्टीभू, मधुर (nom. मधुरायते).
SWEETENED, p. p. मिष्टीकृतः -ता -तं, मधुरीकृतः &c., मधुसादृतः &c.
SWEETHEART, s. प्रियः -या, दयितः -ता, नायकः -यिका, कान्तः -न्ता.
SWEETISH, a. ईषन्मधुरः -रा -रं, ईषन्स्वादुः -दुः -द्वी -दु.
SWEETLY, adv. मधुरं, स्वादु, मधुर in comp. See PLEASINGLY.
SWEETMEAT, s. मोदकः -कं, मिष्टं, मिष्टान्नं, स्वादुन्नं, मधुमस्तकं, लडुकं, लडुकं,
 मसदलं, घायनं, गुन्यः, प्रहेषकं.
SWEETNESS, s. मधुरता, माधुर्यं, स्वादुता, स्वाद्यं, सुरसता, मिष्टता, स्वादुः *m.*,
 मधुरसः, कोमलता. See PLEASANTNESS.
SWEET-SMELLING, a. सुगन्धः -न्धा -न्धं, सुरभिः &c. See FRAGRANT.
SWEET-VOICED, SWEET-TONED, SWEET-SPEAKING, a. चारुस्वनः -ना -नं,
 मधुस्वनः &c., मुखस्वरः -रा -रं, मधुरस्वरः &c., मधुरभाषी -पिणी -पि
 (नं), मिष्टभाषी &c., प्रियवादी &c., प्रियवदः -दा -दं.
To SWELL, v. n. श्चि (c. 1. श्रयति -यितुं or priss. श्रूयते), उच्चि, स्फाय
 (c. 1. स्फायते -यितुं), आस्फाय, शनीभू, स्फीतीभू, उच्चनीभू, उच्चनः
 -ना -नं भू, पुटवद् भू, वृष्, प्रवृष्, उत्पृष्, see To INCREASE, DILATE,
 HEAVE, *v. n.*; 'with air,' see To PUFF, *v. n.*
To SWELL, v. a. श्चि in caus. (श्राययति -यितुं), उच्चि in caus., स्फाय
 in caus. (स्फाययति -यितुं), वृष् (c. 10. वधयति -यितुं), see To IN-
 CREASE, DILATE, *v. a.*
SWELLED, p. p. शूनः -ना -नं, उच्चनः &c., स्फीतः &c. See SWOLLEN.
SWELLING, SWELL, s. (Tumour) शोथः, शोफः, श्रययुः *m.*, आध्मानं,
 मांसवृद्धिः *f.*; 'white swelling,' पृथालसः; 'of the glands of
 the neck,' गण्डमाला. see TUMOUR.—(Intumescence), see the
 word.—(Extension, increase, expansion) विस्तारः, वृद्धिः *f.*, जृम्भः
 &c.—(Of the sea) जर्मिप्रलोठनं, जर्मिप्रिभ्रमः, घानं, वारिराशिः *m.*
SWELLING, part. श्रयमानः -ना -नं, उत्तर्पणी -पिणी &c., प्रलोठितः -ता -तं.
SWEPT, p. p. मार्जितः -ता -तं, सम्मार्जितः -ता -तं, सम्मृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'off,'
 अपमार्जितः -ता -तं; 'away,' अपदृतः -ता -तं.
To SWERVE, v. n. विचल (c. 1. -चलति -लितुं), चल, पराङ्मुखः -खा
 -खं भू, see To DEVIATE; 'he swerves from his duty,' स्वध-
 र्माद्विचलति.
SWIFT, a. त्वरितः -ता -तं, शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, शीघ्रगामी -मिनी -मि (नं),
 शीघ्रगतिः -तिः -ति, त्वरितगतिः &c., महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती
 -वत् (तं), द्रुतः -ता -तं, द्रुतगतिः -तिः -ति, त्वरान्वितः -ता -तं, लघु-
 गामी &c., जववान् &c., जवी &c., तरस्वी &c., तूयः -यी -यं, प्रतूयः
 &c., वेगवाही &c., क्षिप्रगतिः &c., see QUICK, RAPID; 'as the
 wind,' वायुवेगममः -मा -मं, वायुगतिः -तिः -ति.
SWIFTLY, adv. शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं. See QUICKLY, RAPIDLY.
SWIFTNESS, s. शीघ्रता, वेगः, जवः, सौष्टवं. See RAPIDITY.

To SWIG, SWILL, v. a. अतिपानं कृ, अतिशयपानं कृ, बहुशः पा.
To SWIM, v. a. (Pass a river, &c., by moving the arms in
 water) बाहुभ्यां नदीं तृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं) or नदीतरणं कृ.
To SWIM, v. n. (Move along in water by means of the arms)
 बाहुभ्यां तरणं कृ, बाहुभ्यां जले सृ (c. 1. सरति, सरति or विसृ; 'as
 a fish,' मत्स्यवद् जले विसृ; 'unable to swim,' तरणविद्यायाम्
 अकुशलः, अप्रवेशः—(Float) मु (c. 1. मयति -मोतुं), see To FLOAT.
SWIMMER, s. तरणकृता *m.* (नं), तरणकृत्, प्रवनकृत्.
SWIMMING, s. तरणं, प्रवनं, जलविसरणं, बाहुभ्यां तरणं, बाहुतरणं;
 'swimming across a river,' बाहुभ्यां नदीतरणं; 'swimming
 against the stream,' स्रोतःप्रतीपतरणं, स्रोतःप्रतिकूलतरणं.
SWIMMING, part. जलविसारी -रिणी -रि (नं), प्रवानः -ना -नं.
To SWINDLE, v. a. or n. प्रतृ, वच्च, परिपच्च, छलेन ह्व or अपहृ.
SWINDLER, s. प्रतारकः, परस्वापहारी *m.* (नं), चाटः, पाथैकः.
SWINE, s. शूकरः, सूकरः, शूकराः *m. pl.* See HOG.
To SWING, v. a. इतस्ततो विचल (c. 10. -चालयति -यितुं) or सञ्चल or
 चल, प्रेक्ष (c. 10. प्रेक्षयति -यितुं), आन्दोलनं कृ, आन्दोल (nom.
 आन्दोलयति -यितुं), प्रेक्षोल (nom. प्रेक्षोलयति -यितुं), प्रेक्षोलनं कृ.
To SWING, v. n. इतस्ततो विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or सञ्चल or
 चल, दोल (nom. दोलायते -यितुं). See To OSCILLATE.
SWING, s. (Oscillation) आन्दोलनं, प्रेक्षोलनं, प्रेक्षणं, इतस्ततो विचलनं.
 —(Seat, line and other apparatus for swinging) दोला -ली
 -लं, दोलिका, प्रेक्षा, प्रेक्षोलनं, हिन्दोलः -लकः, खट्वा, आन्दोलनं,
 काचः; 'suspended in a swing,' काचितः -ता -तं, शिक्वितः &c.
 —(Impetus) वेगः.
SWINGING, part. दोलायमानः -ना -नं, दोदृष्यमानः -ना -नं, प्रेक्षन
 -हन्ती -हत् (तं), प्रेक्षितः -ता -तं, प्रेक्षोलितः &c., विचलनानः -ना
 -नं, विचलन् &c., प्रचलितः -ता -तं, काचितः -ता -तं, शिक्वितः &c.
SWINISH, a. शूकरः -री -रं, शूकरः &c., सूकरवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, शूकर-
 मदृशः -शी -शं, शूकरशीलः -ला -लं, शूकरवृद्धिः -वृद्धिः -वृद्धि.
SWITCH, s. पिप्प्रा, शिथिलदण्डः, कोमलदण्डः, मृदुपल्लवः.
SWIVEL, s. परिवर्त्तनवलयः, जङ्गमवलयः, परिवर्त्तननाडिः *f.*
SWOLLEN, p. p. शूनः -ना -नं, उच्चनः &c., प्रोच्चनः &c., संशूनः &c.,
 शोथयुक्तः -क्ता -क्ता, शोथयुक्तः &c., स्फीतः -ता -तं, स्फातः &c., प्रवृद्धः
 -द्धा -द्धं, प्रस्फुरितः -ता -तं. See INCREASED, DILATED.
To SWOON, v. n. मूर्च्छ (c. 1. मूर्च्छति -मूर्च्छितुं). See To FAINT.
SWOON, s. मूर्च्छा, मूर्च्छनं -ना, मोहः. See FAINTING, *s.*
SWOONED, p. p. मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छापन्नः -न्ना -न्नं. See FAINTED.
SWOONING, part. मूर्च्छितः -ता -तं, गतचेतनः &c., see FAINTING, *part.*
SWOOP, s. आकस्मिकावपातपृष्ठं नलैर् ग्रहणं, अकस्माद् ग्रहणं, अकस्माद्
 अवपातः, अकस्माद् आक्रमणं; 'of a hawk,' इयेनावपातः.
SWORD, s. खड्गः, अस्तिः *m.*, कृपाणः, निस्त्रिंशः, शिरिः *m.*, रिष्टिः *m.*,
 चृष्टिः *m.*, पारेरकः; 'sword in hand,' खड्गपाणिः *m.*, कृपाण-
 पाणिः *m.*, खड्गहस्तः; 'having a drawn sword in the hand,'
 आकृष्टकृपाणपाणिः; 'armed with a sword,' see SWORD-MAN;
 'edge of a sword,' अस्तिधारा; 'blade of a sword,' अस्तिपत्रं;
 'hilt of a sword,' तसरुः *m.*; 'sword-exercise,' खड्गमार्गः;
 तसरुमार्गः; 'sword-cut,' खड्गप्रहारः, खड्गाघातः; 'sword-bearer,'
 खड्गधारी *m.* (नं); 'sword-belt, or sword-knot,' मेखला, तसरुनि-
 बन्धनं; 'sword-stick,' कूटः -टं, कूटालं.
SWORD-MAN, s. खड्गी *m.* (नं), खड्गधरः, खड्गधारी *m.* (नं), खड्गः

असिभूत *m.*, आसिभूतः, असिहेति: *m.*, नैस्त्रिंशिकः.
 VORN, *p. p.* शापितः -ता -तं, कृतशपथः -या -यं, कृतशपथः -या -यं.
 VUNG, *p. p.* आन्दोलितः -ता -तं, प्रेक्षितः &c., प्रेक्षितः -ता -तं.
 COPHANCY, *s.* अत्यनुरोधः, अत्यनुरोधः, अत्यनुरोधः, *see* SERVILITY.
 COPHANT, *s.* अत्यनुरोधि *m.* (अत्यनुरोधि *m.* *See* SERVILE.
 LLABIC, *a.* अक्षरसंख्यी -न्धिनी -न्धि (न्), आक्षरिकः -की -कं.
 LLABLE, *s.* अक्षरः; 'monosyllable,' एकाक्षरं, *see* the word.
 LLABUB, *s.* दुग्धमेतं, दुग्धतालीयं, क्षीरमेतं, शार्ककः, शार्करः.
 LLABUS, *s.* सारः, सारार्थः, ग्रन्थसारः, सारांशः. *See* COMPENDIUM.
 LLOGISM, *s.* न्यायः, अवयवी *m.* (न्), अवयवव्यतिथ्यायं, अवयवयुक्त-
 वाक्यं, अवयवोपेतवाक्यं, आनुपूर्वी. A syllogism has five mem-
 bers or अवयवाः, according to the Nyāya system, viz.
 1. The proposition or assertion to be proved, प्रतिज्ञा; 2. the
 reason given, हेतुः; 3. the example or illustration, उदाहरणं;
 4. the application, उपनयः; 5. the conclusion, निगमनं. Thus,
 1. 'The hill is fiery,' पृथ्वीतो वह्निमान्. 2. 'Because it smokes,'
 धूमवद्वातः. 3. 'Whatever smokes is fiery, like a culinary
 hearth,' यो यो धूमवान् स वह्निमान् यथा महानसः. 4. 'This (hill)
 has smoke which is always accompanied with fire,' वह्नि-
 व्याप्यधूमवान् अयं. 5. 'Therefore it is fiery,' तस्माद् वह्निमान्.
 According to the Mīmāṃsā school, a syllogism has only
 the last three members.
 ALLOGISTIC, *a.* न्यायसंख्यी -न्धिनी -न्धि (न्), न्यायविषयकः -का -कं,
 न्यायरूपः -पा -पं, नैयायिकः -की -कं, अवयवयुक्तवाक्यसंख्यी &c.
 ALPH, *s.* तन्त्रज्ञी, लघ्वज्ञी, लघ्वी, तनुमध्या, विद्याधरी.
 ALVAN, *a.* वन्यः -न्या -न्यं, वानः -नी -नं, वनजः &c. *see* SILVAN.
 AMBOL, *s.* लक्षणं, चिह्नं, लिङ्गं, संज्ञा. *See* EMBLEM, SIGN.
 AMBOLICAL, *a.* लाक्षणिकः -की -कं, साङ्केतिकः -की -कं, संकेतात्मकः
 -का -कं, संकेतरूपः -पा -पं, उद्घोषकः -का -कं, प्रदर्शकः &c., प्रति-
 रूपकः &c.
 SYMMETRICAL, *a.* शुद्धरूपः -पा -पं, शुद्धाकारः -रा -रं, शुद्धरेखः -खा -खं,
 युक्तरूपः -पी -पं, समित्तरूपः &c., रूपवान् -वती -वत (त).
 SYMMETRY, *s.* आकारशुद्धिः *f.*, आकारशुद्धता, अङ्गसंयोगः, अवयवसंयोगः,
 अङ्गसंहतिः *f.*, अवयवसंहतिः *f.*, आकारसमितिः *f.*
 SYMPATHETIC, *a.* समदुःखः -खा -खं, समदुःखी -खिनी -खि (न्), सहदुःखी
 &c., समदुःखमुखः -खा -खं, समवेदनः -ना -नं. *See* SYMPATHIZING.
 To SYMPATHIZE, *v. n.* समदुःखी -खिनी -खि भू, समदुःखमुखोपहनः -ता
 -तं भू, समदुःखमुखी &c. भू, अन्येन सह दुःखी -खिनी भू, अन्येन सह
 मुखी -खिनी भू, परदुःखमुखसहभागी -गिनी भू.
 SYMPATHIZING, *part. or a.* समदुःखमुखः -खा -खं, एकदुःखमुखः &c.,
 समदुःखी -खिनी -खि (न्), सहदुःखी &c., सहमुखी &c., अन्यदुःखमुख-
 भागी &c., परदुःखमुखभागी &c., परदुःखदुःखी &c., परमुखमुखी &c.,
 समदुःखः &c.
 SYMPATHY, *s.* समदुःखत्वं, समदुःखिता, सहदुःखिता -त्वं, समदुःखमुखिता,
 अन्यदुःखदुःखिता, परदुःखदुःखिता, अन्यदुःखदुःखं, अनुवेदना, कारुण्यं,
 अनुकम्प्या; 'joyful sympathy,' सुखमुखिता, अनुमोदनं.—(Con-
 formity of temperament) आनुगुण्यं, स्वभावसमता, स्वभावानुगुण्यं,
 समभावः, भावसाम्यं, प्रकृतिसाम्यं, आनुरूप्यं, साधर्म्यं.
 SYMPHONIOUS, *a.* समस्वरः -रा -रं, समानस्वरः &c. *See* HARMONIOUS.
 SYMPHONY, *s.* स्वरैक्यं, स्वरसमता, तालसमता, स्वरसाम्यं, स्वरमेलनं, तान-
 मेलनं, तानमानं, *see* HARMONY.—(Air) चर्चरी.

SYMPTOM, *s.* लक्षणं, पूर्वलक्षणं, चिह्नं, पूर्वचिह्नं, सूचना, प्रज्ञानं, कान्तारं,
see INDICATION, SIGN; 'of disease,' रोगलक्षणं, लक्षणं, विमू-
 चिका; 'secondary symptom,' अनुबन्धः.
 SYMPTOMATIC, *a.* सूचकः -का -कं, प्रदर्शकः -का -कं, उद्घोषकः &c.,
 बोधकः &c., लाक्षणिकः -की -कं. *See* INDICATIVE.
 SYNAGOGUE, *s.* यहूदीयानां भजनभवनं or पूजामन्दिरं.
 SYNCHRONISM, *s.* समकालिकता, कालिक्यं, योगपक्षं, एककालिकता.
 To SYNCHRONIZE, *v. n.* एककाले सम्भू or सम्यद्, एकसमये सम्भू, सम-
 काले भू, समकालिकः -का -कं भू or सम्. *See* SIMULTANEOUS.
 SYNCHRONOUS, *a.* समकालिकः -की -कं. *See* SIMULTANEOUS.
 To SYNCOPATE, *v. a.* मध्याक्षरं लुप् (c. 6. लुप्ति, लोप्ति), मध्याक्षरलोपं कृ.
 SYNCOPÉ, *s.* (Painting) मूर्च्छना.—(In grammar) मध्याक्षरलोपः.
 SYNECDOCHE, *s.* (Figure in rhetoric) उपलक्षणं.
 SYNOD, *s.* धर्माध्यक्षसभा, धर्मोपदेशकसभा, धर्मसभा.
 SYNODAL, SYNODICAL, *a.* सभ्यः -भ्या -भ्यं; 'month,' चन्द्रमासः.
 SYNONYM, *s.* पर्यायः, अपरपर्यायः, एकार्थपदं, समानार्थशब्दः, समार्थक-
 शब्दः, तुल्यार्थकशब्दः, उपशब्दः.
 SYNONYMOUS, *a.* समानार्थः -था -थं, एकार्थः &c., एकार्थकः -का -कं,
 तुल्यार्थकः &c., सहायः -था -थं.
 SYNONYMY, *s.* समानार्थत्वं, समार्थत्वं, एकार्थत्वं, तुल्यार्थत्वं.
 SYNOPSIS, *s.* ग्रन्थसारात्मकपत्रं, सारपत्रकं. *See* EPILOGUE.
 SYNTACTICAL, *a.* वाक्यविन्याससंख्यी &c., वाक्यरचनाविषयकः -का -कं,
 पदविन्यासविषयकः &c.; 'syntactical agreement,' अन्ययः.
 SYNTAX, *s.* वाक्यविन्यासः, वाक्यरचना, पदविन्यासः, पदरचना, पदयोजना,
 वाक्ययोजना, पदान्वयः, अन्यययोजना.
 SYNTHESIS, *s.* संयोगः, संगोत्रनं, योगकरणं. *See* COMBINATION.
 SYNTHETICAL, *a.* संयोगरूपः -पा -पं, संयोगात्मकः &c., संयोगकारी &c.
 SYPHILIS, *s.* उदरः, वृणककृच्छ्रः. *See* LUPUS VENEREA.
 SYPHON, *s.* *See* SIPHON.
 SYRINGE, *s.* यस्ति: *m. f.*, नलिका, अन्नःप्रक्षेपणी. *See* SQUIRT.
 To SYRINGE, *v. n.* नलिकारणं जलादि अन्नःप्रक्षिप्, अन्नः शुष्प
 SYRUP, *s.* मधुरं, मधु *m.*, इक्षुमजः, इक्षुमजः, लेखं.
 SYSTEM, *s.* (Plan) कल्पना, अनुसन्धानं, *see* SCHEME.—(Method)
 क्रमः, पर्यायः, *see* Method: (1) the body, constitution)
 शरीरप्रकृतिः *f.*, देहप्रकृतिः *f.*, प्रकृतिः *f.*, अथ शरीरं.—(Assem-
 blage of parts adjusted into a regular whole) रीतिः *f.*, स्थि-
 तिः *f.*, संस्थानं, संस्थितिः *f.*, मार्गः, क्रमः.—(System of philosophy).
 These are six, *see* under School. The three leading
 systems are the Nyāya, Vedānta, and Sāṅkhya.
 SYSTEMATIC, SYSTEMATICALLY, *see* METHODICAL, &c.
 To SYSTEMATIZE, SYSTEMIZE, *v. a.* *See* To METHODIZE.
 SYSTOLE, *s.* (In anatomy) हृत्पिण्डसङ्कोचः.

T.

TABOSHER, *s.* (Mamma of the bamboo) वंशक्षीरी, वंशरोचना,
 वंशलोचना, त्वक्क्षीरी -री, कर्मरी.
 TABBY, *a.* चित्रः -त्रा -त्रं, शबलः -ला -लं. *See* BRINDLED.
 TABERNACLE, *s.* मण्डपः, दूष्यं, पटमण्डपः. *See* TENT.
 TABLE, *s.* क्षयः, क्षयरोगः, क्षयपु: *m.*, शरीरक्षोषणं.
 TABLE, *s.* (For holding dishes, &c.) फलकः -कं, भोजनफलकः -कं, भोज-
 नाधारः, भोजनासनं, मण्डः -चक्रः, भोजनमण्डः; 'writing table,'

लिखनफलकं, लिपिफलकं, लिपिसंज्ञाधारः, लेखसाधनाधारः.—(Persons eating at the same table) सहभोजिनां पंक्तिः *f.*; 'unworthy of eating at the same table with the good,' सद्भिः सह एकपंक्तिभोजनानर्हः—है-है.—(Of stone, metal, &c., for writing) पट्टः, प्रस्तरः, पत्रं—त्रिका.—(Tabular view) पत्रकं, सारणी, प्रस्तरः, चक्रं. *see* SYNOPSIS; 'table of numbers, figures, &c.,' अङ्कनालं, सारणी, कोष्ठकं.—(Table of contents) अनुक्रमशिका, सूचीपत्रं, सूची—षिका, पत्रपञ्जी.

TABLE-CLOTH, *s.* फलकाच्छादनं, फलकावरणं, फलकाच्छादनपटः.

TABLE-LAND, *s.* सानुः—नु *m. n.*, अधिपका, प्रस्थः, समस्थलं, पर्वत-भूमिका, भूगुः *m.*, कटकः, सुः *m.*, सु *n.*

TABLET, *s.* पत्रं, पत्रिका, पत्रकं, पट्टः, फलकः—कं, प्रस्तरः.

To TABOO, *v. a.* उपभोगासंघं कृ, भोगासंघं कृ. *See* To INTERDICT.

TABOR, *s.* मृदङ्गः, पटहः, पणयः, प्रणयः, आङ्घ्री. *See* DRUM.

TABULAR, *a.* पत्रस्यः—स्या—स्यं, पत्रकारुढः—ढा—ढं, फलकस्यः &c.

TACIT, *a.* धियक्षितः—ता—तं, अर्थसिद्धः—द्धा—द्धं, ध्वनितः &c., अनिवेध-रूपः &c., मानसः—सी—सं; 'tacit consent,' मानसानुज्ञा, मानसं.

TACTLY, *adv.* विवक्षया, अनिवेधेन, मनसा, ध्वनितायेतस्, तूष्णीं.

TACTURN, *a.* अनालापशीलः—ला—लं, अत्यवादी—दिनी &c., तूष्णीशीलः—ला—लं, कथाविरक्तः—क्ता—क्तं, आलापविमुखः—खा—खं, भाषणविरक्तः &c., परिमितकथः &c., मीनी &c., अनालापः—पा—पं, तूष्णीकः—का—कं. *See* RESERVED.

TACTURNITY, *s.* आलापविरक्तिः *f.*, अनालापशीलता, अनालापः—पिता, मीनित्वं, मीने, कथाविरक्तिः *f.*, वाग्यामः. *See* RESERVE.

To TACK, *v. a.* (Fasten, attach) अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), आबन्ध्, पिनह, आनह, *see* To FASTEN, STITCH.

To TACK, *v. n.* नौमार्गे परितृप्तं in caus., नौमार्गपरिवर्त्तनं कृ.

TACK, *s.* (Small nail) सुद्रुकीलः, कीलकः, सुद्रुशङ्कुः *m.*

TACKING, *s.* नौमार्गपरिवर्त्तनं, नौमार्गपरिवृत्तिः *f.*, नौपथपरिवृत्तिः.

TACKLE, TACKLING, *s.* नौकासज्जा, नौसज्जा, सज्जा. *See* RIGGING.

To TACKLE, *v. a.* *See* To HARNESS, RIG, SEIZE, LAY HOLD.

TACT, *s.* युक्तिः *f.*, कुशलता, कौशल्यं, विज्ञता, अभिज्ञता. *See* SKILL.

TACTICIAN, *s.* व्यूहरचनकुशलः, व्यूहरचनाभिज्ञः, व्यूहपण्डितः.

TACTICS, *s.* व्यूहरचनविद्या, बलविन्यासविद्या, सैन्यविन्यासविद्या, व्यूहरचना, सैन्यरचना, व्यूहनं.

TACTILE, *a.* स्पर्शनीयः—या—यं, स्पर्श्यः—इया—इयं. *See* TANGIBLE.

TADPOLE, *s.* भेकशावकः, मयूकशावकः, बालमयूकः.

TAI, *s.* पुच्छः—च्छं, लाङ्गलं, लाङ्गलं, लङ्गलं, बालः—ला, बालधः *m.*, बालहस्तः, लूनं, लोमः, पिच्छः, लघ्नः; 'peacock's tail,' वहेः—है, पिच्छं, कलापः, मयूरपुच्छं, प्रचलाकः; 'to lift up the tail,' उत्पुच्छ (NOM. उत्पुच्छयते).

TAILED, *a.* पुच्छी—छिनी—छि (न), पुच्छवान्—वती—वत् (त्), पिच्छवान् &c., पुच्छान्वितः—ता—तं, लाङ्गली &c., पिच्छिलः—ला—लं.

TAIL-LESS, *a.* अपुच्छः—च्छा—च्छं, पुच्छहीनः—ना—नं, पुच्छरहितः &c.

TAHOR, *s.* सौषिकः, सूचिकः, सौषिः *m.*, तुलवायः, वस्तुभेदी *m.* (न), वस्तुभेदकः, सूचिकर्मविद् *m.*

To TAINT, *v. a.* दुष् (c. 10. दुपयति—यितुं), लिप् (c. 6. लिम्यति, लेभुं), दोषयुक्तं—क्तां कृ, दूषणं कृ. *See* To CORRUPT, INSPECT, STAIN.

TAINT, *s.* दूषणं, दोषः, कलङ्कः, मलं, लेपः—पनं. *See* SCAIN.

TAINTED, *p. p.* दूषितः—ता—तं, लिप्तः—प्ता—प्तं, कलङ्कितः—ता—तं, सकलङ्कः—क्ता—क्तं; 'as meat,' पूतिगन्धिकः—का—कं, दुर्गन्धी—न्धनी &c.

To TAKE, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति—ह्नाते, ग्रहीतुं), प्रतिग्रह्, अभिग्रह्, परिग्रह्, सम्प्रग्रह्, उपसम्प्रग्रह्, आदा (c. 3. -ददाति—दत्ते—दातुं), उपादा, लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, धा (c. 3. धत्ते, धातुं), प्रतीप् (c. 6. -इच्छति—इच्छितुं), ग्रहणं कृ, आदानं कृ.—(Seize) हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), हरणं कृ.—(Captivate), *see* the word. —(Apprehend) ग्रह्, उपलभ्, अवगम्.—(Feel, experience, be affected by) उपहतः—ता—तं भू, अनुभू, उपगम्, उपागम्, विद्.—(Swallow) गृ, निगृ, ग्रस्, खाद्, पा.—(Admit) ग्रह्, स्वीकृ, अङ्गीकृ.—(Gain possession of) आप्, प्राप्, अर्ज्, उपाज्, लभ्, आसद् अधिगम्, *see* To GAIN.—(Take possession of) आक्रम् (c. 1. -क्रामति—क्रमितुं), आविष्, समाविष्.—(Require) आकांक्ष्, *see* To REQUIRE.—(Take away) अपनी (c. 1. -नयति—नेतुं), नी, अपहृ हृ, *see* To REMOVE, *v. a.*—(Take back) प्रत्यादा; 'lead back, प्रतिनी.—(Take down), *see* To PULL DOWN, DEPRESS, WRITE.—(Take in), *see* To COMPREHEND, CHEAT.—(Take off) अपनी अवतृ or उतृ in caus., उत्कृप्, *see* To STRIP, DIVEST, IMITATE.—(Take up), *see* To LIFT, UNDERTAKE, OCCUPY, ENGROSS, COMPREHEND.—(Take upon one's self) स्वीकृ, *see* To UNDERTAKE. Obs. The word 'take' in English has often no equivalent in Sanskrit, but must be rendered by some other form of expression. It may often be expressed by the root कृ or भू in conjunction with a noun, and is not unfrequently inherent in the verb without being expressed at all, as in the following examples.—(Take aim) चट्टानुशय—या—यं भू, लक्ष्यकृ, अनुसन्धा.—(Take an airing) वायुहेतोः परिक्रम् or विहृ.—(Take breath), *see* To PAUSE, REST.—(Take care, take heed), *see* To HEED.—(Take care of) रक्ष्, *see* under CARE.—(Take a course), *see* To RESORT.—(Take effect) प्रभू सम्प्रभावः—वा—वं भू, प्रचलीभू, सफलभू, *see* EFFICACIOUS.—(Take hold), *see* To SEIZE, HOLD.—(Take in hand), *see* To UNDERTAKE.—(Take leave) आनन्, आमन्त्रणं कृ, *see* FAREWELL.—(Take notice), *see* To OBSERVE, NOTICE.—(Take pains), *see* under PAIN.—(Take part), *see* To SHARE.—(Take place), *see* To HAPPEN.—(Take root), *see* To ROOT, *v. n.*—(Take a task) निर्भर्त्स्, *see* To REPROVE.—(Take the name) नाम ग्रह्.

To TAKE, *v. n.* (Betake one's self) आश्रि, *see* RECOURSE, RESORT.—(Gain reception, succeed) सिप् (c. 4. सिष्यति, सेडुं), सम्पद् (c. -पद्यते—पद्युं), प्रसिद्धं प्राप्, प्रसिद्धिभू, लोकप्रसिद्धः—द्धा—द्धं भू.—(Have effect) प्रभू.—(Take after) अनुकृ.

TAKEN, *p. p.* गृहीतः—ता—तं, आदत्रः—त्ता—तं, आतः &c., उपातः &c.—(Gained) प्राप्तः—प्ता—प्तं, आतः &c., लभः—लभ्—लभं.—(Take away) अपनीतः—ता—तं, अपहृतः—ता—तं, हृतः &c., *see* REMOVED.—(Taken down) अवपातितः—ता—तं, पातितः—ता—तं, *see* LOWERED, HUMBLD.—(Taken off, as clothes, &c.) अवतारितः—ता—तं, *see* STRIPPED.—(Captivated) मोहितः—ता—तं, हतचित्तः—त्ता—तं, वशं कृतः &c.; 'let it be taken,' गृह्यतां; 'proper to be taken' ग्रहणीयः—या—यं, आदेयः—या—यं; 'having taken,' गृहीत्वा, आदात् 'having taken his bow and arrow,' गृहीतेषुकाम्भिकः, आते काम्भिकः.

TAKER, *s.* ग्रही *m.*—हिणी *f.* (न), ग्राहकः—हिका, ग्रहीता *m.*—वी (न), आदायी *m.*—यिनी *f.*, प्रतिग्रहीता *m.*, हर्ता *m.*, हारी *m.*

[AKING, *s.* (The act) ग्रहणं, ग्रहः, ग्रहणः, प्रतिग्रहणं, प्रतिग्रहणः, आदानं, उपादानं, स्वीकरणं, स्वीकारः; 'taking away,' अपनयनं, हरणं, अपहरणं, *see* REMOVAL.

[AKING, *a.* लोहारी-रिणी &c., हृदयग्राही &c. *See* CAPTIVATING.

[ALC, *s.* अभ्रं, अभ्रं, अभ्रं, गिरिजं, गिरिजामलं, नेत्रमालं, नेत्रमालं, शुभं, खड्गपुष्पं, अक्षरं, अक्षरीयं, भृङ्गः; 'calx of it,' अभ्र-कभस *m.* (नं).

[ALE, *s.* कथा, उपाख्यानं, आख्यानं, परिकथा, उदकाः. *See* STORY.

[ALE-BEARER, *s.* कर्षणयः, कर्षणयः, उपनायकः, पिशुनः, भेदजनकः.

[ALE-BEARING, *s.* वैशुभं, पिशुनता, उपनायः, कर्षणयः, दोषानुवादः.

[ALENT, *s.* (Endowment) गुणः—(Great abilities) बुद्धिवैभवं, बुद्धि-कोशलं, धीशक्तिः *f.*, बुद्धिप्रभावः, दाक्षिण्यं, *see* GENIUS.

[ALENTED, *a.* गुणी-विनी-वि (नं), गुणवान् &c. *See* under GENIUS.

[ALISMAN, *s.* कवचः-चं, संवदनं-ना, यत्नः. *See* AMULET.

To TALK, *v. n.* भाष् (c. 1. भाषते-यितुं), सम्भाष्, वद् (c. 1. वदति-दितुं), संवद, आलप, मन्त्र, कथोपकथनं कृ. *See* To CONVERSE.

TALK, *s.* कथोपकथनं, संवादः, सम्भाषा-पणं, आलापः, कथा, कथाप्रसङ्गः, *see* CONVERSATION; 'small talk,' लघुभाषणं; 'fine talk,' शब्द-पाणिन्यं; 'mere talk,' वाक्यान्.—(Report) वदन्तिः-नी *f.*

ALKATIVE, *a.* वाक्पटुः-का-कं, कथनः &c. *See* LOQUACIOUS.

ALKATIVENESS, *s.* वाक्पटुता, वाचालता. *See* LOQUACIOUSNESS.

ALKER, *s.* वक्ता *m.* (कृ), कथकः, भाषी *m.* (नं), आलापी *m.*, वादी *m.*

ALL, *a.* तुल्यः-ज्ञा-ज्ञं, उच्चुल्यः &c., प्रांशुः-शु-शु, उच्चः-चा-चं, *see* HIGH; 'in stature,' उच्चदेहः-हा-हं, उच्चमूर्तिः-ति-ति, दीर्घदेहः-हा-हं, दीर्घमूर्तिः &c., दीर्घतनुः-नु-नु.

ALLNESS, *s.* उच्चता, तुल्यता, प्रांशुता, उच्चतिः *f.*; 'of stature,' देहदी-र्घता, दीर्घदेह्यं, शरीरदीर्घता, शरीरोच्चता.

ALLOW, *s.* नेत्रवशा, नेत्रवशा, गोवशा, गोवशा, गोनेदहं *n.*

ALLOW-CANDLE, *s.* गोवशानयदीपकः, गोवशानिमित्तदीपिका.

ALLOW-CHANDLER, *s.* गोवशानयिकी *m.* (नं), नेत्रादिचपायापारी *m.*

ALLY, To TALLY. *See* MATCH, To MATCH, *v. n.*

ALON, *s.* नखः, नखरः, कररुहः, करजः. *See* CLAW.

AMARIND, *s.* (The tree) अम्रिका, अम्रीका, आम्रिका, आम्रीका, अम्र-फलः, तिमिली, तिमिली, तिमिलीकः-का-कं, तिमिलीका, पिच्चा, चुक्रा-क्री, गुरुपत्रा, चारिचा, चरिचा, गुरुपत्रा, चक्रः.—(The fruit) अम्रफलं.

AMARISK, TAMARIX, *s.* (Tree) पिचुलः, पिचिलः, कापुः *m.*, कापुकः, चतुर्गुण्यः *m.*, यमदूतका.

AMBOUR, TAMBOURINE, *s.* मृदङ्गः, पटहः. *See* DRUM.

AME, *a.* (Not wild) गृह्यः-सा-सं, गृह्यकः-का-कं, याम्यः-म्या-म्यं, गृह्यपुष्टः-हा-हं, जेकः-का-कं, अहिंसः-सा-सं, गृह or यान in comp.; 'a tame pigeon,' मृहकपोतकः; 'tame hog,' याम्य-शुकरः, यानशुकरः, विदुराहः.—(Subdued, trained) दान्तः-ना-नं, दमितः-ता-तं, वशः-ज्ञा-ज्ञं, अधीनः-ना-नं, शिक्षितः-ता-तं, उप-ज्ञानः &c.—(Flat, spiritless), *see* the words.

To TAME, *v. a.* दम् (c. 10. दमयति-यितुं), प्रदम्, क्रूरतां शम् (c. 10. शम-यति-यितुं), क्रूरताशानं कृ, क्रूरतानाशं कृ, क्रूरताभङ्गं कृ, वशीकृ, नियह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), सन्निग्रह.

TAMEABLE, *a.* दमनीयः-या-यं, दम्यः-म्या-म्यं, सुदमः-ना-नं.

TAMED, *p. p.* दमितः-ता-तं, दान्तः-ना-नं, वशीकृतः-ता-तं, वशीभूतः &c., वशजतः &c., ज्ञानः &c., ज्ञानक्रौर्ध्वः-व्या-व्यं.

TAMELY, *adv.* कापुरुषवत्, श्लीषवत्, कातरवत्, सकातर्यं.

TAMENESS, *s.* गुह्यता, वशता, वश्यता, अहिंसता, वशीभूतता.

TAMER, *s.* दमकः, दमी *m.* (नं), दमनकर्त्री *m.* *See* SURDUE.

TAMING, *s.* दमनं, दमः, दमयः-यं, दमयुः *m.* *See* SUBJUGATION.

To TAMPER, *v. a.* (Meddle), *see* To MEDDLE.—(Practise secretly)

कुकर्म्मसम्पादनायै गूढव्यवहारं कृ or गूढव्यापारं कृ or गूढसंसर्गं कृ, छलेन व्यापृ in pass. or व्यपह.

To TAN, *v. a.* (Leather) चर्मसम्पानं कृ, चर्मपाचनं कृ, दूतिसम्पानं कृ.—(Imbrow) ताक्षीकृ, ताक्षणीकृ, श्यानीकृ.

TAN-PIT, *s.* चर्मसम्पानभासं, चर्मपाचनभासं, चर्मपाचनकुक्षं.

TANGENT, *s.* (In geometry) स्पर्शरेखा, सम्पातरैखा.

TANGIBILITY, *s.* स्पर्शनीयता, स्पर्शयता, स्पर्शवेद्यता.

TANGIBLE, *a.* स्पर्शनीयः-या-यं, स्पर्श्यः-श्या-श्यं, संस्पृश्यः &c., स्पर्ह्यः-व्या-व्यं, स्पर्शयोग्यः &c., स्पर्शार्हः-हो-हं, स्पर्शवेद्यः &c., सम्पर्कीयः &c.

To TANGLE, TANGLE, &c. *See* To ENTANGLE, ENTANGLEMENT, &c.

TANJORE, *s.* (The country) चोलाः, चोलाः *m. pl.*

TANK, *s.* तडागः, जलाधारः, सरोवरः, वेशजः. *See* RESERVOIR.

TANNER, *s.* चर्मकारः-री *m.* (नं), चर्मारः, चर्मसम्पानो *m.*

To TANTALIZE, *v. a.* इहवस्तु दर्शयित्वा मनोरथान् जनयित्वा संख् (c. 10. संखयति-यितुं), आज्ञाः or मनोरथान् जनयित्वा संख्, स्पृहणीयवस्तु दर्शयित्वा न दा or भग्नाशं-ज्ञां कृ or वक् (c. 10. वचयति-यितुं).

TANTALIZED, *p. p.* वचितः-ता-तं, संखितः &c., ज्ञाताशः-ज्ञा-ज्ञं.

TANTALIZING, *a.* आज्ञाननकः-का-कं, स्पृहाननकः &c., वचकः &c.

TANTAMOUNT, *a.* समानार्थकः-का-कं, समन्वयः &c. *See* EQUIVALENT.

TANTRA, *s.* (A religious treatise, generally in the form of a dialogue between Śiva and Durga, teaching peculiar and mystical formulae for the worship of the deities or the attainment of superhuman power. These works are very numerous, and their authority in many parts of India seems, in a great measure, to have superseded that of the Vedas.) तन्त्रः; 'a follower of the doctrine taught in the Tantras.' तान्त्रिकः.

To TAP, *v. a.* (Strike a gentle blow) लघुप्रहारं कृ, लम्बाघातं कृ, लघु प्रह or आहन्.—(A cask, &c.) सुरादिभाजने छिद्रं कृ, सुरादि-सावणार्थं भाजं छिद्रं (c. 10. छिद्रयति-यितुं).

TAP, *s.* लघुप्रहारः, लम्बाघातः, ईषदाघातः, ईषदाहारः.

TAPE, *s.* पट्टः, दीर्घपट्टः, बन्धनी, दीर्घबन्धनी, तनुपट्टः.

TAPER, *s.* सुदृदीपः-पकः, सुदृदीपिका, सूक्ष्मदीपिका.

TAPER, *a.* शुष्काकृतिः-ति-ति, शुष्काकारः-रा-रं, शुष्कारूपः &c.

TAPESTRY, *s.* चित्रचयनिका, चयनिका, चित्रयचयनिका, अपटी.

TAPE-WORM, *s.* उदरावेहः, नाडीकोटः, नाडीमनुः *m.*, जीवा.

TAPTĪ, *s.* (A river in India) तापी.

TAR, *s.* सरलद्रवः, सरलरसः, सञ्जरसः, जरालः, रालः.

TARDINESS, *s.* मन्दता, मान्द्यं, विलम्बः-चर्नं. *See* SLOWNESS.

TARDY, *a.* मन्दः-न्दा-न्दं. *See* SLOW, DILATORY.

TARE, *s.* कषः, शस्यक्षेपरुहः कषभेदः, वन्यपासः.

TARGET, *s.* बाणलक्ष्यं, शरलक्ष्यं, लक्ष्यं, लक्ष्यं, शरप्यं, *see* BUTT.

TARIFF, *s.* सूचिः-ची *f.*, सूचिपत्रं, अनुक्रमणिका. *See* LIST.

To TARNISH, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), दुष् in caus., *see* To SOIL.

To TARNISH, *v. n.* मलिननीभू, सकलङ्कीभू, दुष् (c. 4. दुषति, दोहं).

TARNISHED, *p. p.* कलङ्कितः -ता -नं, कलङ्कितः &c., दूषितः -ता -नं.
 To TARRY, *v. n.* स्था, अवस्था, विलम्ब, वन्. See To STAY, DELAY.
 TART, *a.* अम्लः -झा -झं, शुक्रः -का -कं. See SOUR, SHARP.
 TART, *s.* (Kind of pie) शम्बुली, पिहक.
 TARTAR, *s.* (Of the teeth) दन्तमलं, दन्तशुक्ल, युष्मिका, पिप्पिका, रोचनिकं.
 TASK, *s.* कार्यं, कर्तव्यं, व्रतं, कर्म *n.* (नं). भारः; 'to take to task,' निर्भर्त्स (c. 10. -भर्त्सयति -यितुं), निन्द. See To REPROVE.
 To TASK, *v. a.* भारं न्यस्य (c. 4. -अस्यति -सितुं), कार्यं नियुज्.
 TASK-MASTER, *s.* कार्यशासकः, कार्यकारयिता *m.* (नृ), कर्मशासकः.
 TASSEL, *s.* शिथिलसूचनयं प्रलम्बकाभरणं, प्रलम्बः -सकः -कं.
 TASTABLE, *a.* प्राशनीयः -या -यं, प्राश्यः &c., खासादनीयः &c.
 To TASTE, *v. a.* प्राश् (c. 9. -अस्यति -शितुं), खासाद् (c. 1. -खादति -दितुं), खाद्, लिह् (c. 2. -लेटि -टुं), अवलिह्, रसन् खासाद्, खासादनं कृ, रसाखादनं कृ, रस् (c. 10. रसयति -यितुं), रसवेदनं कृ, रसबोधं कृ, रसज्ञानं कृ, रसनं कृ.—'Perceive by the taste' खादज्ञानं कृ, खादबोधनं कृ, खादवेदनं कृ.
 To TASTE, *v. n.* (Have a taste or flavor) खद् (c. 1. खादते, खदते), सरसः -सा -सं भू or अस्, खादयुक्तः -का -कं भू or अस्.
 TASTE, *s.* (The sensation excited by applying any thing to the tongue or palate) खादः, खासादः, रसज्ञानं, रसबोधः, रसवेदनं.—(The sense) रसनेन्द्रियं, खासादनशक्तिः *f.*, रसनशक्तिः *f.*, रसनं, रुचिः *f.*—(Flavor) रसः, खासादः, रुचिः *f.*; 'the six tastes,' षड्रसाः *m. pl.*; these are, 1. sweet, मधुरः; 2. salt, लवणः; 3. pungent, कटुः; 4. bitter, तिक्तः; 5. sour, अम्लः; 6. astringent, कषायः.—(Relish, liking for) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, सन्तोषः; 'that husband was not to her taste,' स पतिः सन्तोषाय तस्या नाभवत्; 'according to taste,' यथारुचि; 'loss of taste,' अरुचिः *f.*, अरोचकं; 'of similar tastes,' समानशीलः -ला -लं.—(Nice perception, faculty of discerning beauty) रसः, रसिकता, रसज्ञता, रसज्ञानं; 'devoid of taste,' अरसिकः -का -कं, अरसज्ञः -ज्ञा -ज्ञं; 'having taste,' रसज्ञः &c., रसिकः &c., सरसः -सा -सं, रसी -सिनी &c.
 TASTED, *p. p.* खासादितः -ता -नं, खादितः &c., प्राशितः &c., ज्ञातरसः -सा -सं, गृहीतरसः &c., रसितः &c., अनुभवरसिकः &c.
 TASTELESS, *a.* विरसः -सा -सं, नीरसः &c. See INSIPID.
 TASTER, *s.* खासादी *m.* (नृ), रसाखादी *m.*, प्राशनी *m.*, रसी *m.*
 TASTING, *s.* खासादः -दनं, खादनं, प्राशनं, रसनं, लेहनं.
 TASTINESS, TASTERFULNESS, *s.* रसिकता, सरसत्वं, सौरस्यं, रोचकता.
 TASTY, TASTEFUL, *a.* रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, सुरसः &c., रसवान् -वती -वत् (नृ), रसी -सिनी -सि (नृ), रोचकः -का -कं, रुचिरः -रा -रं, रुच्यः -या -यं, रुचिकरः -रा -रं, रसितः -ता -नं. See SAVORY.
 TATTER, TATTERED. See RAG, RAGGED, RAGAMUFFIN.
 To TATTLE, TATTLE, TATTLER. See To PRATE, BLAR, &c.
 TAUGHT, *p. p.* शिक्षितः -ता -नं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अध्यापितः -ता -नं, पाठितः -ता -नं, ज्ञापितः &c., विशिषितः &c., उद्भवितः -जा -जं.
 To TAUNT, *v. a.* उपालम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बुं), अवधिप् (c. 6. -धियति -धितुं), आधिप्, अधिधिप्, परिधिप्, हर्ष, see To REVILE.
 TAUNT, *s.* आक्षेपः, अवधेयः, खेपः, उपालम्बः. See SARCASM.
 TAUNTED, *p. p.* आधिषतः -ता -नं, अवधिषतः &c., उपालम्बः -जा -जं.

TAUNTING, TAUNTINGLY. See SARCASTIC, SARCASTICALLY.
 TAURUS, *s.* (The sign or constellation) वृषः, वृषभः, तावुरि *m.*
 TAUTOLOGY, *s.* पुनरुक्तिः *f.*, पुनरुक्तत्वं, अनुवादः. See REPETITION.
 TAVERN, *s.* मत्ता, मदिरागृहं, मद्यविप्रेयस्थानं, see PUBLIC-HOUSE.
 TAVERN-KEEPER, TAVERNER, *s.* शिष्टकः, मद्यविप्रेयस्थानिकः. See VINTNER.
 TAWDRY, *a.* कुशोभनः -ना -नं, निम्बाशोभायुक्तः &c., निम्बाशोभनः &c.
 TAWNINESS, *s.* पिङ्गलता, कपिलता, पिङ्गला, तावयवता.
 TAWNY, *a.* पिङ्गलः -ला -लं, पिङ्गः -झा -झं, कपिलः -ला -लं, पिङ्गः -झा -झं, पिङ्गनी -ङ्गिनी (नृ), पिङ्गरुक्ता -रं, तावयवः -यी -यं, अरुणः -या -यं, कपिलः -ला -लं, कटुः -टु -टु, आरुः -रु -रु, शावः -वी -यं.
 TAX, *s.* करः, शुल्कः -लकं, राजकरः -रं, कृतः, राजसं, see IMPOST; 'exempt from it,' अकरः -रा -रं.—(Burthen) भारः.
 To TAX, *v. a.* करान् दा in caus. (दाययति -यितुं), करं न्यस्य (c. 4. -अस्यति -सितुं), सकरीकृ.—(Impose a burthen) भारं न्यस्य.—(Charge, accuse), see the words.
 TAXABLE, *a.* कराधीनः -ना -नं, शुल्काधीनः -ना -नं, करयोग्यः -ग्या -ग्य करदः -दा -दं; taxable article, 'शुल्कस्थानं'.
 TAXATION, *s.* करादिव्यासः, करादिव्यवस्थापनं, शुल्कादिव्यवस्थापना.
 TAXED, *p. p.* सकरः -रा -रं, सशुल्कः -लका -लकं, करदः -दा -दं.
 TAX-GATHERER, *s.* करग्रहः, करग्राही *m.* (नृ), शुल्कग्राही *m.*
 TEA, *s.* No Sanskrit equivalent, चहा may be used.
 TEA-POT, *s.* चहापात्रं, चहापाटः, चहाभाजनं.
 To TEACH, *v. a.* उपदिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष, अभिशिक्ष, अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं, इ), पद् in caus., ज्ञास् &c., see To INSTRUCT. Sometimes the causal expresses the sense of 'teach'; as, 'he teach to dance,' नर्तयति; 'he teaches to read,' पाठयति.
 TEACHABLE, *a.* शिक्षणीयः -या -यं, शिक्ष्यः -स्या -स्यं. See DOCT.
 TEACHABLENESS, *s.* शिक्षणीयता, शिक्ष्यता, सुशिक्ष्यता.
 TEACHER, *s.* उपदेशकः, शिक्षकः, अध्यापकः, बोधकः, अवबोधकः, INSTRUCTOR; 'of children,' बालाध्यापकः, see PEDAGOGUE.
 TEACHING, *s.* उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं. See INSTRUCTION.
 TEAK, *s.* (Tree) अर्घः, शाकः, शाकाक्ष्यः, करन्दः, सरपचः, अर्जुनोपमः, हलीनः.
 TEAL, *s.* (Kind of duck) कलहंसः, कादचं.
 TEAM, *s.* (Of horses) रथसंयोजिता अश्वश्रेणी; 'of oxen,' गोश्रेणी.
 TEAR, *s.* (Of the eye) अश्रु *n.*, अश्रु *n.*, अश्रं, अश्रं, वाष्पः, नेत्राश्रु *n.*, नेत्रजलं, नेत्रोदकं, नेत्रजं, नयनाश्रु *n.*, नयनजलं, नयनवारि *n.*, नयनसलिलं, विलोचनाश्रु *n.*, लोचनाश्रु *n.*, रोदनं; 'tear-drop,' वाष्पविन्दुः *m.*, अश्रुविन्दुः *m.*, अश्रुविन्दुः *m.*, अश्रुकला; 'starting of tears,' वाष्पोद्भवः; 'flood of tears,' अश्रुधारा, धाराश्रु *n.*; 'flowing of tears,' अश्रुपातः, अश्रुस्रावः; 'tears of affection,' प्रेमाश्रु; 'of joy,' हर्षाश्रु *n.*; 'to shed tears,' अश्रूणि पद् (c. 10. पाठयति -यितुं) or सु in caus. (साधयति -यितुं) or वृत् in caus., वाष्प (nom. वाष्पावते), अश्रु (nom. अश्रावते), प्रवृत्, रुद्, रोदनं कृ; 'he shed tears of joy,' हर्षाद् अश्रून् अपातयत्; 'in tears, having the eyes filled with tears,' ज्ञाताश्रुः -श्रुः -श्रु, अश्रुलोचनः -ना -नं, अश्रुनयनः &c., अश्रुमुखः -त्री -त्री, वाष्पोपमुताश्रुः -त्री -त्री, वाष्पाविलेख्यः &c., अश्रुश्रुः -श्रुः -श्रु; 'interrupted by tears,' वाष्पाकुलः -ला -लं.—(Rent), see RENT.

TO TEAR, *v. a.* दृ (c. 10. दारयति-यितुं, c. 9. दृष्टाति, दृष्टि-रितुं), विद्, अवद्, दारयं कृ, विदारयं कृ, विभिद्, *see* To BEND, LACERATE, PULL.—(Tear down, off, out, up), *see* under To PULL.—(The hair) लुक् &c., *see* To PLUCK.

TO TEAR, *v. n.* (Tear along) धावेन चल.—(Be torn or rent) विद् in pass., विद् in pass., *see* To CLEAVE, DIVIDE, *v. n.*

TEARFUL, *a.* साधुः-धुः, साधुः &c., साधः-धः, साधः &c., सवाध्यः-ध्या-धं, सधुपूयः-धो-धै, वाध्यपूयः &c., सधुमयः-यो-यं.

TEARFULLY, *adv.* सधायं, साधं, साधं, वाध्याकुलवाचा, साधुपातं.

TEARING, *s.* दारयं, विदारयं, विदारः, विभेदः-दनं, पाटनं.

TO TEASE, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते-यितुं). *See* To ANNOY, TORMENT.

TEASED, *p. p.* बाधितः-ता-तं, पीडितः &c., बाधः-या-यं.

TEAG, *s.* सनायं, सनः, *see* NIPPLE; 'having two teats,' द्विसनी.

TECHNICAL, *a.* लाक्षणिकः-की-कं, पारिभाषिकः &c., साङ्केतिकः-की-के, परिभाषितः-ता-तं, विशेषविद्यासम्बन्धी-न्विनी &c.

TECHNICALLY, *adv.* परिभाषानुसारेण, विशेषकलानुसारेण.

TECHNICALITY, *s.* लाक्षणिकत्वं, पारिभाषिकत्वं, साङ्केतिकत्वं.—(A technical term) परिभाषा, लाक्षणिकः.

TEDIOUS, *a.* दीर्घसूत्रः-त्रा-त्रं, अतिदीर्घः-घो-घं, सेदजनकः-का-कं, प्रमजनकः &c. *See* LONG, PROLIX, IRKSOME.

TEIOUSLY, *adv.* अतिदीर्घं, दीर्घसूत्रवत्, सुदीर्घं.

TEIOUSNESS, *s.* दीर्घसूत्रता, अतिदीर्घता. *See* IRKSOMENESS.

TEEM, *v. n.* पूर्यगर्भः-भो-भं भू, अतिपूयः-धो-धै भू.—(Bring forth abundantly) बाहुस्येन उत्पद् (c. 10. पादयति-यितुं) or शन्.

TEEMING, *part.* पूर्यगर्भः-भो-भं, परिपूयः-धो-धै, सम्पूयः &c., पूयः &c., आकुल in comp., आद्य in comp. *See* PROLIFIC.

TEETH, *s. pl.* दन्ताः *m. pl.*, *see* TOOTH; 'having teeth,' दन्तो-न्निनी-नि (न), दन्तः-न्ता-नं, जातदन्तः &c.; 'having good teeth,' सुदन्-दतो-दत् (त); 'woman having fine teeth,' शुभदन्ती; 'having discolored teeth,' अरोकदन्तः &c.; 'row of teeth,' दन्तपङ्क्तिः *f.*; 'sensitiveness of the teeth,' दन्तहर्षः.

TO TEETH, *v. n.* जातदन्तः-न्ता-नं भू, उद्भिज्जदन्तः-न्ता-नं भू.

TEETHING, *s.* दन्तोद्भिज्जः, दन्तोद्भिज्जः, दन्तस्योदः, दन्तोत्पत्तिः *f.*, दन्तजननं; 'time of teething,' दन्तोद्भिज्जकालः.

TEGUMENT, *s.* आवेहनं, कपचः-चं, पुटः-टी. *See* INTEGUMENT.

TELESCOPE, *s.* दूरदर्शकयन्त्रं, महादूरदर्शकयन्त्रं, दूरदर्शनयन्त्रं, आक्षुपयन्त्रं, दृष्टिसाधकयन्त्रं.

TELINGANA, *s.* (The country) सन्धः, सान्धः.

TO TELL, *v. a.* कथ् (c. 10. कथयति-यितुं). *See* To RELATE, NARRATE.

TO TELL, *v. n.* (Take effect) सबलीभू, सफल्यभू, सप्रभावः-वा-वं भू, सिध्.—(Hit the mark), *see* under MARK.—(Tell of) सूच्.

Teller, *s.* कथकः, कथिकः, आख्यायकः. *See* RELATER.

Telling, *s.* कथनं, उपकथनं, आख्यानं, *see* RELATION, NARRATION.

TELL-TALE, *s.* सूचकः, सूची *m.* *See* TALE-BEARER, INFORMER.

TEMERITY, *s.* साहसं, दुःसाहसं, विषमसाहसं. *See* RASHNESS.

TO TEMPER, *v. a.* शन् (c. 10. शनयति-यितुं). *See* To MODERATE.

TEMPER, *s.* (Of mind) शीलः, प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, संवेदनः; 'good temper,' सद्भावः, *see* GOOD-HUMOUR; 'bad temper,' असद्भावः.—(Calmness, moderation) शान्तिः *f.*, शान्ता, समता, संयमः, रोषाभावः.—(Anger) रोषः.

TEMPERAMENT, *s.* प्रकृतिः *f.*, स्वभावः, भावः, देहप्रकृतिः *f.*, देहस्वभावः,

अरीरप्रकृतिः *f.*, जलप्रकृतिः *f.*; 'bilious,' पित्तप्रकृतिः *f.*

TEMPERANCE, *s.* (Moderation) संयमः, यमः, परिमिता, अप्रसक्तः *f.*—(In eating) मिताशनं, चर्याशनं, मिताहारः-रित्वं, मिताभोजनं, चर्याहारः-रित्वं, परिमिताहारः, परिमिताभोजनं-मित्वं.—(In drinking) परिमितपानं, मितपानं, चर्यापानं, नाशपानं.

TEMPERATE, *a.* (Moderate) संयमी-मिनी &c., संयतः-ता-तं, संयत-वृत्तिः-वृत्तिः-वृत्ति, संयतशीलः-ला-लं, *see* MODERATE.—(In desires) चर्याकांक्षी-क्षिणी &c., अप्रसक्तः-क्ता-कं, मित्रेन्द्रियः-या-यं.—(In eating) मिताशनः-ना-नं, परिमिताहारः-रा-रं, मिताहारः &c., मिताहारी-रिणी &c., यताहारः &c., चर्याहारः &c., चर्याहारी &c., स्वस्थाहारः &c., मिताभोजी &c., निपताहारी &c., लघ्याहारः-रा-रं, लघ्याहारी &c., चर्याशी &c., मिताशी &c.—(In drinking) मितपायी &c., परिमितपायी &c., चर्यापायी &c., मितपानी &c., पानाप्रसक्तः-क्ता-कं.—(Not excessive) परिमितः-ता-तं, अतीव्रः-व्रा-व्रं.—(Moderately warm) ईपदुष्णः-ष्णा-ष्णं, मन्दोष्णः &c., अचरुदः-रुदा-रुदं, अग्रीष्णः-ष्णा-ष्णं.—(Calm, quiet) शान्तः-न्ता-नं, अरोषणः-णा-णं, शान्तिप्रयुक्तः-क्ता-कं, अचरुदः-रुदा-रुदं, धीरः-रा-रं, धैर्यशाली &c.

TEMPERATELY, *adv.* अरोषेण, अक्रोधेन, अतीव्रं, अचरुदं, शान्त्या.

TEMPERATURE, *s.* उष्णानुष्णमानं, उष्णानुष्णप्रमाणं, उष्णशीतमानं, उष्णानुष्णता, उष्णमानं, उष्णप्रमाणं, योष्णायीष्णता.

TEMPERED, *p. p.* शमितः-ता-तं, उपशमितः &c., नियमितः-ता-तं.

TEMPEST, TEMPESTUOUS. *See* STORM, STORMY, HURRICANE.

TEMPEST-TOST, TEMPEST-BEATEN, *a.* पवनाहतः-ता-तं, पवनक्षिप्तः-प्रा-प्रं, पवनाघातप्रेरितः &c., वाताघेगप्रेरितः &c., अनिलसंक्षुब्धः &c.

TEMPLE, *s.* (Building dedicated to a deity) मन्दिरं, प्रासादः, देव-मन्दिरं, देवालयं, देवगृहं, देवभवनं, मन्दपः-यं, देवगारः-रं, देववेश्म *n.* (न), देवतामन्दिरं, मन्नालयं, देवगारः-रं, देवतायतनं, देवावासः, महालयः-यं, सुरस्थानं, सुरमन्दिरं, सुरगृहं, देवकुलं, यज्ञियशाला, घोहारः-ययुनं, विज्जदकः, विज्जन्दकः, स्वस्तिकः, सर्वतोभद्रः, नन्दावर्तः, रुचकः; 'temple dedicated to Siva,' शिवालयं, शिवमन्दिरं; 'open temple,' मन्दपः; 'endowments of a temple,' देवस्नः; 'worship at the entrance of a temple,' द्वारपूजा.—(Of the head) कपोलः, केनारः, शङ्खः, शङ्खकः-कं.

TEMPORAL, *a.* ऐहिकः-की-कं, ऐहलौकिकः-की-कं, लौकिकः &c., सांसारिकः &c., दुष्टायः-घो-घं. *See* SECULAR.

TEMPORARILY, *adv.* अत्यकालमात्रं, क्षणमात्रं, अचिरं, अशश्रितं.

TEMPORARINESS, *s.* अनित्यता, अचिरस्थायिता, क्षणिकता.

TEMPORARY, *a.* अचिरस्थायी-यिनी-यि (न), अचिरकालिकः-का-कं, अचिरः-रा-रं, अनित्यः-त्या-तं, अशश्रितः-तो-तं, क्षणिकः-का-कं.

TO TEMPORIZE, *v. n.* समयानुरोधं कृ, समयानुवर्त्तनं कृ, कालानुरोधं कृ.

TEMPORIZER, *s.* समयानुरोधी *m.* (न), कालानुरोधी *m.*, कालानुवर्त्ती *m.*

TO TEMPT, *v. a.* (Entice to evil) प्रलुभ् (c. 10. लोभयति-यितुं), परिलुभ्, लुभ्, आकृप् (c. 1. -कषति-कषुं), मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), प्रलोभनं कृ, विमोहनं कृ.—(Try, prove) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-यितुं), परीक्षां कृ.

TEMPTATION, *s.* (Enticement to evil) प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, मोहः-हनं, विमोहनं.—(Trial) परीक्षा.

TEMPTED, *p. p.* प्रलोभितः-ता-तं, आकृष्टः-ष्टा-ष्टं, मोहितः &c.; 'by avarice,' लोभाकृष्टः &c.—(Tried) परीक्षितः-ता-तं.

TEMPTER, *s.* प्रलोभकः, विलोभकः, मोहकः, परीक्षकः, परीक्षाकृत्.

TEMPTING, *a.* आकर्षकः -का -कं, विमोहनः -ना -नं. See ENTICING.
TEN, *a.* दश *m. f. n. pl.* (नं), दशकः -का -कं, दशसंख्यकः -का -कं;
'aggregate of ten,' दशकं; 'ten days,' दशाहं; 'in ten
ways,' दशधा.

TENABLE, *a.* रक्षणीयः -या -यं, प्रतिपादनीयः &c., स्थापनीयः &c.

TENACIOUS, *a.* (Holding fast) संलग्नशीलः -ला -लं, see RETENTIVE.
—(Persistent in a course) अभिनिविष्टः -हा -हं, आग्रही -हिणी
&c., दृढः -डा -ढं, दृढसङ्कल्पः -ल्पा -ल्यं.—(Of opinions) समता-
ग्रही &c.—(Of life) दुर्मेरः -रा -रं.

TENACITY, *s.* अभिनिवेशः, आग्रहः, ग्रहः, दृढता, धृतिः *f.*, धारणा.

TENANT, *s.* अधिवासी *m.* (नं), परस्वामिकक्षेत्राधिवासी *m.*, परस्वामिकगृ-
हाधिवासी *m.*, परस्वाम्यभूम्याधिवासी *m.*

To TENANT, *v. a.* परस्वामिकभूमिम् अधिवस (c. 1. -वसति -वल्).

TENANTED, *p. p.* अध्युषितः -ता -तं, अधिहितः &c. See OCCUPIED.

TENANTRY, *s.* परस्वामिकक्षेत्राधिवासिनां गणः, अधिवासिगणः.

To TEND, *v. a.* पाल, रक्ष. see under To KEEP; 'cattle,' गोपालनं कृ.

To TEND, *v. n.* (Aim at, be directed or incline towards) अभि-
सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उद्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अभिप्रे (c. 2.
अभिप्रेति -तु, rt. इ), प्रवयः -या -यं भू; 'act which tends to a
main object,' प्रयुक्तनः, प्रयुक्तानि *f.*, प्रयोगार्थः.—(Conduce,
contribute), see the words.

TENDENCY, *s.* प्रावस्यं, प्रवणता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता or आलुता
in comp., see INCLINATION; 'to descend,' अधोगतिशीलता.

TENDER, *a.* (Soft) कोमलः -ला -लं, मृदुः -डी -दु, आर्द्रः -द्रो -द्रं.—
(Sensible of pain) सुलभदुःखः -खा -खं, सुदुःखितः -ता -तं, see
SOBE.—(Delicate) सुकुमारः -रा -रं, कोमारः -री -रं, पेलवः -वा -वं.
मृदुः &c.; 'having a tender frame,' प्रकृतिपेलवः -वा -वं, मृदुङ्गः
-ङ्गी -ङ्गे.—(Young) बालः -ला -लं, कोमारः -री -रं.—(Compas-
sionate) दयालुः -लुः -लु, कारुणिकः -को -कं, आर्द्रः -द्रो -द्रं, दयार्द्रः
&c., सहार्द्रः &c., see PITIFUL.

TENDER, To TENDER. See OFFER, To OFFER.

TENDER-HEARTED, *a.* करुणालम्बः -का -कं, कोमलचित्तः -त्ता -तं, कोम-
लान्तःकरणः -खा -खं, कोमलहृदयः -या -यं, सद्यहृदयः &c., दयार्द्र-
भावः -वा -वं, दयार्द्रचित्तः &c., श्लिप्तहृदयः &c., श्लिप्तहृद, भावार्द्रः &c.

TENDERLY, *adv.* सकरुणं, सकरुण्यं, करुणं, मदयं, सानुकम्प्यं.

TENDERNESS, *s.* (Softness) कोमलता -न्तं, मृदुता, मदयं, मौकुन्यायं,
कोमारं, आर्द्रता.—(Compassion, kindness) कारुण्यं, करुणा, कृपा,
दया, अनुकम्पा, दयालुता, वात्सल्यं, see PITY.

TENDINOUS, *a.* शिरालः -ला -लं, शिरामयः -यी -यं, जायुमयः &c.

TENDON, *s.* जायुः *m.*, जसा, शिरा, सिरा, जायः, सन्धिबन्धनं, सन्धि-
बन्धनं, नाडी, see MUSCLE; 'of the neck,' मज्जा.

TENDRI, *s.* (Of a vine or creeper) लतातनुः *m.*, तनुः *m.*

TENEMENT, *s.* आश्रयनं, भवनं, see DWELLING; 'earthly,' देहः.

TENET, *s.* मतं, सम्मतं, तत्त्वं, स्थितिः *f.* See OPINION, DOGMA.

TENFOLD, *a.* दशगुणः -खा -खं, दशविधः -धा -धं, दशधा indec.

TENOR, *s.* (Course, drift) क्रमः, चन्वयः, प्रसङ्गः, प्रवाहः, अभिप्रायः,
तात्पर्यं, निर्देशनं.—(Voice) गच्छस्वरः.

TENSE, *a.* आततः -ता -तं, ततः &c. See STRETCHED, TIGHT.

TENSE, *s.* (In grammar) कालः; 'Present,' वर्तमानकालः; 'Pre-
terite,' अतीतकालः; 'Imperfect,' अद्यतनभूतकालः.

TENSION, *s.* आततिः *f.*, आततत्वं, ततिः *f.*, अशीथित्वं. See TIGHTNESS.

TENT, *s.* दृष्यं, दृश्यं, घटनस्थलः, घटगृहं, घटवेशन *n.* (नं), घटवासः, घट-
कुटिः *f.*, घटगृहं, शिविरं, स्कुलं, पोताकादनं, गुल्ली, बेणिका, कुटु *n.*,
गुल्लयनिका; 'tent-maker,' दृष्यनिर्मायनीवी *m.*; 'outer tent,
or screen surrounding a tent,' षडनिका, यवनिका.

TENTH, *a.* दशमः -मी -मं; 'tent day of the month,' दशमी.

TENUITY, *s.* तनुता, तानवं, सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, सूक्ष्मता.

TENUOUS, *a.* तनुः -न्तुः -न्ती -नु, सूक्ष्मः -क्ष्म -क्ष्म. See THIN.

TEPID, *a.* ईषदुष्णः -ष्णा -ष्णं, कोष्णः &c., कषोष्णः &c., मन्दोष्णः &c.,
कुतयः -या -यं, अनुष्णाशीतः -ता -तं. See LUKEWARM.

TEPIDNESS, *s.* कोष्णता, कषोष्णता, मन्दोष्णता. See LUKEWARMNESS.

TERGIVERSATION, *s.* अपदेशः, पलायनं, अपक्रमः, परस्परसता, झलं.

TERM, *s.* (Limit, end) अन्तः, पर्यन्तः -न्तं, see LIMIT.—(Period)
अवधिः *m.*, कालावधिः *m.*, see PERIOD; 'of days,' अहर्नयः;
'utmost term,' परमावधिः *m.*; 'of life,' आयुर्मेय्यदा.—(Word,
expression, appellation) संज्ञा, पदं, वाक्यं, शब्दः, वचनं, अभि-
धानं, आख्या, नाम *n.* (नं), पद्धतिः *f.*—(Conditions) सङ्केतः, प्रतिज्ञा,
नियमः, नियमवाक्यं.—(State of intercourse) व्यवहारः, वृत्तिः *f.*,
परिचयभावः, परिचयः; 'good terms,' प्रीतिः *f.*, मैत्र्यं, संधिः *f.*;
'ill terms,' विद्वेहः, अविद्वेहः *f.*, अम्रीतिः *f.*—(Time of business)
व्यवहारकालः, कार्यनिर्वाहकालः, see SESSION.—(Of a syllogism)
अययवः.—(Of an arithmetical series) पदं; 'first term,'
आदिपदं, मुखं; 'last term,' अन्त्यपदं.

To TERM, *v. a.* अभिधा, आख्या. See To NAME, CALL, STYLE.

TERMAQANT, *s.* कर्कशा, चखी, दुहा. See SCOLD, SHREW.

TERMED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, स्मृतः &c. See NAMED, CALLED.

TERMINABLE, *a.* समर्थ्यः -दा -दं, परिच्छेदनीयः &c., see LIMITABLE.

TERMINAL, *a.* अन्तस्थः -स्था -स्थं, पर्यन्तः -न्ती -न्तं, अन्तः -न्ती -न्तं.

To TERMINATE, *v. a.* or *n.* अवसो. See To END, CLOSE, LIMIT.

TERMINATION, *s.* अवसानं, अन्तः, अवधिः *m.*, परिणामः, निष्ठा, see
END, CONCLUSION.—(In grammar) अन्तः, अन्त्यवर्गः.

TERMLESS, *a.* निरवधिः -धिः -धि, अनन्तः -न्ता -न्तं. See ENDLESS.

TERRACE, *s.* (Before a house) आलिन्दः, अलिन्दः, प्रयागः, प्रयागः,
गृहगटी, वीथिः -थी *f.*, देहली -लिः *f.*—(On the roof of a house)
प्रासादपृष्ठं, छद्मालः -लिङ्का, तमङ्गकः, पृष्ठं.—(Covered terrace in
the yard) चित्तहिः *f.*, वेदिका.

TERRAQUEOUS, *a.* जलस्थलमयः -यी -यं, जलस्थलालम्बः -का -कं.

TERRESTRIAL, TERRENE, *a.* (Sublunary) लौकिकः -की -कं, देहलौ-
किकः &c., see MUNDANE.—(Earthen, earthly) भौमः -मी -मं,
भौमिकः -की -कं, see EARTHLY, EARTHEN.—(Going or existing
on the earth) भूचरः -री -रं, स्थलचरः &c., भूमिजः -जा -जं, स्थलजः
&c., भूलोकस्थः -स्था -स्थं; 'terrestrial globe,' भूगोलः -लोकं.

TERRIBLE, TERRIFIC, *a.* भयानकः -का -कं, घोरः -रा -रं, दारुणः -खा
-खं, भीमः -मी -मं. See FRIGHTFUL, FEARFUL, HORRIBLE.

TERRIBLY, TERRIFIED, &c. See FRIGHTFULLY, FRIGHTENED, &c.

To TERRIFY, *v. a.* चह in caus., भी in caus., see To FRIGHTEN.

TERRITORIAL, *a.* राष्ट्रीयः -या -यं, राष्ट्रवर्धनी &c., देशिकः -की -कं.

TERRITORY, *s.* राष्ट्रं, देशः, प्रदेशः, भूमिः *f.*, राज्यं, अधिकारः.

TERROR, *s.* घातः, सन्तापः, साध्वं, भयं. See FEAR, FRIGHT.

TERSE, *a.* शुद्धः -डा -ढं, संस्कृतः -ता -तं, संक्षिप्तः -जा -जं.

TERSENESS, *s.* शुद्धता, शुद्धिः *f.*, संक्षिप्तता, संक्षेपः, संस्कृत्यं.

TERTIAN, *s.* आहिकचरः, आहिकः, तृतीयचरः, तृतीयकः.

TESSELATED, *a.* चहापदानुकारेण नानावर्णप्रसरलक्षितः -ता -तं.

TEST, *s.* (Trial) परीक्षा, -खण्ड, कष्टः *f.*, उपधा, कथः -पर्यं, आकथः, निकथः, प्रतीतिः *f.*, परीक्षितः; 'this may be put to the test,' एतत्परीक्षा करणीया, एतत्प्रतीतिर् उत्पाद्या.—(Means of trial) परीक्षासाधनः.

To TEST, *v. a.* परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), हा in des. See To TRY.

TESTACEOUS, *a.* शङ्खवासी, सिनी &c., कसुविशिष्टः -हा -हं, कसुस्थः &c.

TESTAMENT, *s.* (Will) मृतपत्रं, मरणपत्रं, मृत्युपत्रं, मृतलेखः; 'Old Testament,' पुरातननियमः; 'New Testament,' नूतननियमः.

TESTAMENTARY, *a.* (Pertaining to a will) मृतपत्रसम्बन्धी &c. -विषयकः -कां -कं.—(Given by a will) मृतपत्रदत्तः -हा -हं.

TESTATOR, *s.* मृतलेखकः *m.* (नृ), मरणलेखकः *m.*

TESTATRIX, *s.* मृतलेखकत्री, मृत्युलेखकत्री, मरणलेखकत्री.

TESTED, *p. p.* परीक्षितः -ता -तं, कृतपरीक्षः -खा -खं. See TRIED.

TESTICLE, *s.* अण्डं, मुष्कः, वृषणः, कोपः -धकः, कोशः, फलं, मुचकः, तीक्ष्णः; 'testicles,' अण्डद्वयं, मुष्कद्वयं, अण्डयुग्मं, वृषणद्वयं, वृषणी *m. du.*; 'enlargement of them,' अण्डवृद्धिः *f.*, अण्डशोफः; 'having them,' सवृषणः -गा -खं, अण्डीरः -रा -रं, अण्डीलः &c.

To TESTIFY, *v. a. or n.*, साक्ष्यं दा or कृ, प्रमाणं दा, प्रमाण (nom. प्रमाणायति -यितुं). See To DECLARE, CERTIFY, PUBLISH.

TESTIMONIAL, *s.* प्रमाणपत्रं, प्रमाणलेखः, प्रामाणिकलेखः.

TESTIMONY, *s.* साक्ष्यं, साक्ष्यता, प्रमाणं, प्रामाण्यं. See EVIDENCE.

TESTINESS, *s.* कर्कशता, कर्कश्यं, यक्रता, कटुता. See PEEVISHNESS.

TESTY, *a.* कर्कशः -शा -शं, कटुः -टु -टु. See PEEVISH, FRETFUL.

TETE-A-TETE, *s.* रहःसंलापः, रहःसम्भाषा, रहःप्रत्यासक्तिः *f.*

ETHER, *s.* बन्धनरज्जुः *m. f.*, बन्धनमूत्रं, चारणरज्जुः *m. f.*

To TETHER, *v. a.* दीर्घरज्जुना बद्धा चर (c. 10. चारयति -यितुं).

ETRAD, *s.* (Aggregate of four) चतुष्टयं, चतुष्कं.

ETRAGON, *s.* चतुरस्रं, चतुष्कोणः, चतुर्भुजः.

ETRAGONAL, *a.* चतुष्कोणः -गा -खं, चतुरस्रः -सा -सं, चतुर्भुजः -जा -जं.

EXT, *s.* (Subject of a comment) मूलं, मूलग्रन्थः, पौल्यग्रन्थः, प्रतीकं. निदर्शनं, अभिहितत्वं, प्रयोगः.—(Verse or passage of Scripture) वचनं, वाक्यं, सूत्रं, सूक् *f.* (च). विधिः *m.*, प्रतीकं, श्रुतिः *f.*; 'of the Vedas,' वेदवचनं, वेदवाक्यं.

EXTILE, *a.* तानवः -वी -वं, तल्ली -निल्ली -निलि (न).

EXTUAL, *a.* वाचनिकः -की -कं, मौलिकः -की -कं.

EXTURE, *s.* (Weaving) ऊतिः *f.*, वापः, ऋतिः.—(Web, that which is woven) तानवः, वस्त्रं.—(Quality of the threads) तन्तुगुणः, सूत्रगुणः.

HAN, *adv. or conj.* Usually expressed in Sanskrit by the abl. c.; as, 'a store of grain is better than all stores,' धान्य-संग्रहः श्रेयान् सर्वसंग्रहात्; 'worthier than I,' अस्मद्वो वरीयान्. Or by न च; as, 'silence is better than speaking untruth,' वरं मौनं न च वचनम् अनृतं [i. e. better silence and not speaking untruth]. In modern Sanskrit 'than' is often expressed by अपेक्षया, or अपेक्ष्य; as, 'some of the organs of animals are stronger than those of men,' जन्तूनां कानिचिद् इन्द्रियाणि मनुष्यापेक्षया प्रबलानि; 'acid has a stronger attraction for iron than copper,' अम्लरसं तावत् अपेक्ष्य लोहम् अधिकम् आकर्षति; 'placing the cup on some place higher than one's head,' स्वमस्तकम् अपेक्ष्य उच्चतरे स्थाने पात्रं विन्यस्य; 'than him,' तदपेक्षया; 'than me,' मदपेक्षया.

To THANK, *v. a.* धन्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), कृतज्ञताकथनं कृ, कृतज्ञ-ताप्रकाशनं कृ, कृतज्ञतादर्शनं कृ, उपकारस्तुतिं कृ, प्राप्नोपकारस्तुतिं कृ, उपकारस्वीकारं कृ, धन्यवादं कृ; 'to give thanks to God,' ईश्वरं धन्यं वद्, ईश्वरगुणान् वद्, ईश्वरस्य धन्यवादं कृ; 'I thank thee,' त्वां धन्यं वदामि.

THANK, THANKS, *s. pl.* धन्यवादः, कृतज्ञतादर्शनं, कृतज्ञताकथनं, कृतज्ञ-ताप्रकाशनं, उपकारस्तुतिः *f.*, उपकाराभिवादः, उपकारस्वीकारः; 'many thanks to you for your kindness,' अनुगृहीतो -स्मि तवोपकारेण; 'thanks to thee for the breakfast,' कुशलं ते प्रातराशस्य.

THANKFUL, *a.* कृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारज्ञः &c., कृतज्ञतादर्शकः -का -कं, कृतज्ञताकथकः &c., कृतज्ञताप्रकाशकः &c., उपकाराभिवादकः &c., धन्यवादी -दिनी -दि (न).

THANKFULLY, *adv.* कृतज्ञतापूर्व, सधन्यवादं, कृतज्ञयत्, उपकारयत्.

THANKFULNESS, *s.* कृतज्ञता, उपकारज्ञता, उपकृतज्ञता.

THANKLESS, *a.* अकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतज्ञः &c. See UNGRATEFUL.

THANKSGIVING, *s.* धन्यवादः, कृतज्ञताकथनं, कृतज्ञतादर्शनं.

THAT, *pron.* (Demonstrative) सः सा तत् (त), एषः एषा एतत् (एतत्), असौ *m. f.* (अदम्); 'that man,' स नरः; 'at that time,' तस्मिन् काले, see THEN—(Relative) यः या यत् (यत्) or expressed by a compound; as, 'the man that has great wealth,' महा-धनो नरः, see WHO, WHICH.—(That is to say) अर्थात्, अर्थतस्, वस्तुतस्.—(So that) तथा यथा, see the next.

THAT, *conj.* Expressed by तथा यथा, यथा, यत्, इति or by the accusative case, as in the following examples; 'do you contrive that I may be liberated from my bonds,' यथा मुच्ये बन्धनात् तथा संविधातुम् अर्हसि; 'I did not expect that I should see you again,' न म कामोद आशंसाम यथा पुनरपि त्वां प्रेक्षिष्ये; 'do you not know that I keep watch in the house?' त्वं न जानासि यथा गृहरक्षां करोमि; and that it is impossible to stand before him,' अवेहि यद् अशक्यं तस्याप्ये स्थातुं; 'this is a new doctrine that having killed an enemy remorse should be felt,' अयं नूतनां व्यासो यद् अरातिं हत्वा सन्तापः क्रियते. 'the pupils said that they had done their task,' कृतकृत्या वयम् इति शिष्या ऊचुः; 'having ascertained that it was a monkey who rang the bell,' मकटो यस्मै वादयति इति परिज्ञाय; 'his idea was that an increase of wealth ought to be made,' अर्थवृद्धिः करणीया इति मतिर् बभूव; 'reflecting in his mind that I am happy in possessing such a wife,' धन्यो -हं यस्य एतादृशी भार्या इति मनसि निधाय; 'I will inform the Guru that the hour of sacrifice has arrived,' उपस्थितां होमयेल्लं गुरवे निवेदयामि; 'they related that a golden shower had fallen from the clouds,' हिरण्यमयीं वृष्टिं नभस्तः पतित्वां शशंसुः; 'thou sayest that my beloved is pining away,' पयुस्सुकां प्रियां मे कथयसि.—(In order that) expressed by अर्थे in comp., or by the dative case; as, 'what must I do in order that I may get money?' धनप्राप्त्यर्थं or धनप्राप्त्याय किं मया कर्तव्यं.

THATCH, *s.* छदिः *f.*, तृणछदिः *f.*, छादं, पटलं, तृणपटलं, कटनं, कुटलं, कुटङ्कः, गृहाच्छादनी.

To THATCH, *v. a.* शुष्कतृणादिना or तृणपटलेन गृहाच्छादनं कृ.

THATCHED, *p. p.* तृणाच्छादितः -ता -तं, शुष्कतृणाच्छादितः -ता -तं.

THATCHER, *s.* गृहाच्छादनकृत् *m.*, तृणपटलकारः, कोटकः.

To THAW, v. a. द्रवीकृ, विद्रु in caus., विद्रावणं कृ. *See To MELT, v. a.*
To THAW, v. n. द्रवीभू, द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्रु. *See To MELT, v. n.*
THAW, s. हिमद्रवः, हिमद्रावः, हिमगलनं, हिमखरणं.

THE. This definite article may be either expressed by the pronoun **सः** सा तत्, or is more usually omitted altogether; as, 'the man,' स पुरुषः or पुरुषः; 'the woman,' सा स्त्री or स्त्री; 'the lion,' स सिंहः or सिंहः.

THEATRE, s. रङ्गः, रङ्गशाला, नाटकशाला, नाट्यशाला, नाटकगृहं, नाटकमन्दिरं, नृत्यशाला, रङ्गभूमिः *f.*, समानसन्निवेशः, आनन्दः.

THEATRICAL, a. नाटकीयः -या -यं, नाट्यसम्बन्धी -न्धनी &c., नाट्यविषयकः -का -कं, नाटकसम्बन्धी &c., नाट्यशालासम्बन्धी &c.

THEE, pron. त्वां acc. c.; 'by thee,' त्वया; 'to thee,' तुभ्यं, ते; 'of thee,' त्वय, ते.

THEFT, s. स्तेयं, चौर्यं, चौर, चौरिका, सैन्यं, सैनं, चुरा, तात्कथ्यं, तस्क-रता, मुष्टं, मुष्टिः *f.*, अपहारः, परद्रव्यापहारः, चौर्यकर्म *n.* (नं). *See STEALING.*

THEIR, pron. तेषां *gen. pl. m.*, तासां *f.*, एतेषां *gen. pl. m.*, एतासां *f.*, एषां *gen. pl. m.*, आसां *gen. pl. f.*

THEISM, s. आस्तिक्यं, आस्तिक्यमतं, आस्तिक्यवादः, ईश्वरवादः.

THEIST, s. आस्तिकः, आस्तिक्यवादी *m.* (नं), ईश्वरवादी *m.*

THEM, pron. तान् or एतान् *acc. pl.*; 'by them,' तैः; 'of them,' तेषां.

THEME, s. (Topic) प्रकरणं, विषयः, *see SUBJECT.*—(Short dissertation) अल्पप्रबन्धः, अल्पलेखः, अल्पप्रसङ्गः.

THEMSELVES, pron. Expressed by **आत्मा** *m.* (नं). *See MYSELF.*

THEN, adv. (At that time) तदा, तदानों, तर्हि, एतर्हि, तस्मिन् काले, तत्काले.—(After that) ततः, अथ, तदनन्तरं, तदुपरि; 'now and then,' कदाचित्, कदापि, *see under Now.*

THENCE, adv. (From that place) ततस्, तस्मात् स्थानात्, तस्माद् देशात्.—(For that reason) तस्मात्, *see THEREFORE.*

THENCEFORTH, THENCEFORWARD, adv. ततःप्रभृति, तदाम्प्रभृति, तत्काला-दारभ्य, तत आरभ्य, तदारभ्य, तदवधि, तत्कालावधि.

THEOCRACY, s. ईश्वरकर्तृकारज्यं, ईश्वरकर्तृकशासनं, ईश्वरप्रभुत्वं.

THEOGONY, s. देवोत्पत्तिः *f.*, देवजन्म *n.* (नं), देववंशः -वंशावली.

THEOLOGIAN, s. परमार्थविद् *m.*, परमार्थज्ञानी *m.* (नं), ब्रह्मज्ञानी *m.*, ब्रह्मविद्वांसः, अध्यात्मज्ञानी *m.*, अध्यात्मदृक् *m.* (ज्ञं), श्रोत्रियः, श्रुताध्य-यनसम्यक्, धर्मशास्त्रज्ञः, वेदान्ती *m.*

THEOLOGICAL, a. परमार्थविद्याविषयकः -का -कं, परमार्थविद्यासम्बन्धी -न्धनी &c., अध्यात्मज्ञानविषयकः &c., श्रोत्रियवदः -दी -दं.

THEOLOGY, s. परमार्थविद्या, परमार्थज्ञानं, श्रुतिविद्या, धर्मविद्या, देशज्ञानं, ब्रह्मज्ञानं, ब्रह्मविद्या, तत्त्वज्ञानं, तत्त्वविद्या, अध्यात्मज्ञानं, अध्यात्मविद्या, श्रोत्रियता, परार्थप्रकरणं.

THEOREM, s. (Proposition to be proved) प्रमेयं, प्रमेयोपपाद्यं.

THEORETIC, THEORETICAL, a. मानसिकः -की -कं, काल्पनिकः &c., अण्ववहारिकः -की -कं, व्यवहारागम्यः -म्या -म्यं, मनोमयः &c. *See SPECULATIVE.*

THEORETICALLY, adv. मनःकल्पनानुसारेण, मनःकल्पनया, कल्पनापूर्व.

THEORY, s. (Speculation, scheme) कल्पना, मनःकल्पना, मानसक-ल्पना, मानसमृष्टिः *f.*, तर्कः, कल्पितं, मनःकल्पितं, अर्थोपनिः *f.*; 'anxious to establish one's own theory,' स्वकल्पनासाधनेच्छुः -च्छुः -च्छुः.—(Exposition of principles) वीजनिर्देशः, उपपत्तिः *f.*

THERAPEUTIC, a. रोगशमकः -का -कं, रोगप्रतिकारकः &c., *see CURATIVE.*

THERE, adv. तत्र, तत्स्थाने, तस्मिन् स्थाने, तस्मिन् देशे; 'here and there,' इतस्तत्; 'produced there, or relating to that place,' तत्रत्यः -त्या -त्यं, तत्रत्यः -स्या -स्यं; 'the people residing there,' तत्रस्थजनाः *m. f.*, तत्रस्थजनाः.

THEREABOUTS, adv. (Near that place) तत्रोपापाने, तत्रोपापानसमीपे-निकटे, तत्रसमीपे, आदिपञ्चात्.—(Nearly), *see NEARLY, adv.*

THEREAT, adv. तेन, तस्मात्, तदुपरि, ततस्, अतस्.

THEREBY, adv. तेन, तेनोपायेन, तद्वारा, तद्वारेण, अनेनोपायेन.

THEREFORE, adv. तेन, तस्मात्, अनेन हेतुना, तेन हेतुना, तस्य हेतोः, तेन कारणेन, तत्कारणात्, अतस्, ततस्, अतःकारणात्, अतोहेतोः, तद्विधानात्, तत्, इति, इति हेतोः.

THEREIN, adv. तत्र, तस्मिन्, एतस्मिन्, अस्मिन्, अस्मिन् विषये.

THEREOF, adv. तस्य, एतस्य, तदीयः -या -यं; 'belonging to that place,' तत्रत्यः -त्या -त्यं, तत्स्थानिकः -की -कं, तत्स्थानीयः -या -यं, तत्रत्यः &c.

THEREUPON, adv. ततस्, अतस्, तत्रोपरि, तदनन्तरं, अत्रानन्तरं.

THERMOMETER, s. उष्मानुष्मानापनयनं, शीतोष्मानापनयनं.

THESE, pron. एते *m.*, एताः *f.*, एतानि *n. pl.* (एतत्), इमे *m.*, इमाः *f.*, इमानि *n. pl.* (इदं), अस्मी *m. pl.* (अदस्); 'these two,' एतौ *m. du.*, एते *f. du.*

THESIS, s. (Proposition) पद्यः, पृथ्वपद्यः, प्रतिज्ञा.

THEY, pron. ते *m.*, ताः *f.*, तानि *n. pl.* (तद्), एते &c., इमे &c. (इदं), अस्मी *m. pl.* (अदस्); 'they two,' तौ *m. du.*, ते *f. du.*

THICK, a. घनः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, निविडः -डि -डं, अविरलः -ला -लं, नीरन्ध्रः -न्ध्रा -न्ध्रं, श्यानः &c., स्थानः &c., *see DENSE.*—(As water, &c., turbid) कलुषः -या -यं, अनलः -ल्ला -ल्लं, आविलः -ला -लं.

THICK, adv. (In quick succession) निरन्तरं, अविरतं, *see FREQUENTLY.*—(Closely) निरन्तरं, अविरलं, निविडं.

To THICKEN, v. a. घनीकृ, सान्द्रीकृ, स्थूलीकृ, श्यानीकृ, निविडीकृ.

To THICKEN, v. n. घनीभू, सान्द्रीभू, स्थूलीभू, श्यानीभू, निविडीभू.

THICKENED, p. p. घनीभूतः -ता -तं, घनीकृतः -ता -तं, स्थूलीभूतः &c.

THICKENING, s. घनीकरणं, घनता. *See INSPISSATION.*

THICKET, s. गहनं, पृथगहनं, तरुगहनं, वनगहनं, ऋटः -टं, गुहिनं, विपिनं, गह्वरं, सान्द्रं, प्रसारः.

THICK-HEADED, a. स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलधोः &c. *See STUPID.*

THICKLY, adv. निरन्तरं, अविरलं, निविडं, अविरतं, सुसंहतं.

THICKNESS, s. घनता -त्वं, स्थूलता, स्थौल्यं, सान्द्रता, नैविड्यं, श्यानता, पोषरत्वं, संहतत्वं, *see DENSITY.* 'Thickness,' as a property of matter, is expressed by पिण्डत्वं.

THICK-SET, a. संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c., निरन्तरः -रा -रं.

THIEF, s. स्तेनः, चोरः, स्तेयी *m.* (नं), चोरः, तस्करः, स्तेयकृत् *m.*, मोषकः, आनोषी *m.* (नं), मोहा *m.* (हु), परस्त्रापहारी *m.*, अदत्ता-दायी *m.*, परद्रव्यहारकः, चौर्यकृत् *m.*, ऐकागारिकः, नलिमुचः. *See ROBBER, STEALER.*

THIEF-TAKER, THIEF-CATCHER, s. चौरग्राही *m.* (नं), स्तेनग्राही *m.*

To THIEVE, v. n. चौर्यं कृ, स्तेयं कृ, तात्कथ्यं कृ, परद्रव्यहरणं कृ.

THIEVISH, a. चौर्यसक्तः -क्ता -क्तं, स्तेयासक्तः &c., चौर्यशीलः -ला -लं, स्तेयकारी -रिणी -रि (नं), अदत्तपरधनापहारप्रसक्तः -क्ता -क्तं.

THIEVISHNESS, s. चौर्यसक्तिः *f.*, स्तेयासक्तिः *f.*, चौर्यशीलता, तस्करता.

THIGH, s. ऊरुः *m.*, सक्थि *n.*, जङ्घा, जाङ्घनी, भयत *m.*; 'fore part of

the thigh, 'प्रतिजङ्घा'; 'having long thighs,' दीर्घसङ्घः-कथा-कथं.
'HIMBLE, s. अमुल्यवशात्, अमुलिमुक्तं, अद्यामुलिचं-त्राणं, मूषिचालनी,
मूषिप्रणोदनी, मूषिचालनयोग्ययन्त्रं.

HIN, a. (Not thick) तनुः -नुः -न्वी -नु, प्रतनुः &c., पितनुः &c.,
 मूष्णः -ष्णा -ष्ण, चक्षुः -क्षु -लं.—(Slender, lean) तनुः -न्वी
 -नु, क्षीणः -णा -ण, शीघ्रः -शा -शं, कृशः -शा -शं, कृशाङ्गः -ङ्गा
 -ङ्गं, जैवानुकः -का -कं, मृत्तिः -मृत्ति -मृत्ति, ज्ञातः -ता -तं, समानः -सा
 -सं; 'having a thin waist,' तनुमध्यमः -मा -मं, चक्षुमध्यमः &c.,
 क्षीणमध्यः -ध्या -ध्यं, ज्ञातोदरी.—(Rare, subtil, fine) मूष्णः -ष्णा
 -ष्णं, चक्षुः -क्षु -लं, दहरः -रा -रं.—(Not close) विरलः -ला
 -लं; 'a thin plank,' मूष्णफलकः, मूष्णदाहः m.

^७ THIN, *v. a.* तनूक, सूक्ष्मीक, छत्तणीक, छत्तण (nom. छत्तणवति-यितु), लेखनं कृ, तथयं कृ.—(Make less, close, &c.) विरलीकृ.

HINE, *a.* तव gen. c., ते gen. c., त्वदीयः -या -यं, तवकः -का -कं,
 तावकः -की -कं, तावकीनः -ना -नं, त्वत्कः -त्का -त्कं, भवदीयः -या -यं,
 त्वत् in comp.

'THING, *s.* द्रव्यं, वस्तु *n.*, अर्थः, विषयः, पदार्थः, द्रविणं, वस्तु *n.*, पिहं, विभवः, *see* SUBSTANCE ; 'things', द्रव्याणि *n. pl.*, वस्तूनि *n. pl.*

TO THINK, *v. a. or n.* (Reflect) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति - यितुं), संचिन्त्, विचिन्त्, परिचिन्त्, प्रविचिन्त्, तर्कं (c. 10. तर्कयति - यितुं), वितर्कं, ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्, उपध्, अभिध्, ग्रध्, संध्, विमृश्, अनुमृश्, परिमृश्, मनसा विचर्, भू in caus., सम्भू in caus., आलोच, आलोक्, निरूप, *see To REFLECT.*—(Suppose) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), *see To IMAGINE*; 'to think of,' अनुस्मृ, *see To RECOLLECT*; 'to think to one's self,' स्वगतं चिन्त्; 'one who thinks that it is night,' रात्रिम्मन्यः.

THINKER, ४. चिन्तकः, चिन्तायिता *m.* (तु), चिन्तनकृत्, मन्ता *m.*

MINELY, *adv.* विरलं, वैरल्येन, असंहतं, अस्पृलं, तनुः, तानवेन.

¹ HINNED, *p. p.* तनुकृतः -ता -तं. मण्डीकृतः &c., तष्टः -ष्टा -ष्टं, त्वष्टः &c.

THINNESS, *n.* तनुता, तानयं, सूक्ष्मता, क्षीणता, शीर्णता, कृशता, कृशा-
कृता, सौक्ष्म्यं, अस्थूलता.—(Rareness) विरलता, वैरल्यं.

THIRD, *a.* तृतीयः -या -यं, त्रितयः &c., तृतीयी -पिनी -यि (न्).

तृतीयांशः, तृतीयभागः ; 'two thirds,' द्वौ तृतीयांशौ, द्वौ तृतीयभागौ ; 'having a third,' तृतीयो - यिनो &c.

'HURDLY, *adv.* तृतीयतस्, तृतीयं, तृतीयवदे, तृतीयस्थाने.

THIRST, *s.* तृष्णा, तृषा, तृद् *f.* (प). पिपासा, तर्षः-तर्षणं. अनुतर्षः, तृपितं, पानेच्छा, उदकेच्छा, उदया, अपलायिका, उपलालिका. धीतिः *f.* 'excessive thirst,' अतितृष्णा; 'of wealth,' धनतृष्णा, पनाशा; 'eating to excite thirst,' खवदंशः.

For THIRST, v. n. तृप् (c. 4. तृष्यति, तर्षितुं), चितृप्, पा in des. (षिपा-
सति -सितं), तृषार्त्तः -र्त्ता -र्त्तं भ, तृषार्त्तभ. उदन (nom. उदन्यति).

THIRSTING, *part.* तृष्यन् -ष्यन्ती -ष्यत् (त्), पिपासन् -सन्ती -सत् (त्).
See the next.

THIRSTY, *a.* तृषासः -सो -सै, पिपासुः -सुः -सु, तर्षितः -ता -तं, तृषितः &c., तृष्याक् *m. f. n.* (ञ्), तृषातुरः -रा -रं, तृष्यातुरः -रा -रं, पानेच्छुः -च्छुः -च्छु, उदकेच्छुः &c., उदकाधी -धिनी -धि (ञ्), पानाधी &c., पिपासितः -ता -तं, सतृषाः -ष्या -ष्या, सतृषू *m. f. n.* (ष्), तृष्यरीतः -ता -तं, सतृषवः -षा -षं, तृषान्वितः -ता -तं, तृषायान् -षतो &c., तृषा-कलः -ला -लं, तृषाविष्टः -ष्टा -ष्टं, तृषाक्रान्तः -न्ता -न्तं.

THIRTEEN, *a.* त्रयोदश *m. f. n. pl.* (न), विदश *m. f. n. pl.* (न).

THIRTEENTH, a. त्रयोदशः -शी -शं, त्रिदशः -शी -शं.

THIRTIETH, *a.* त्रिंशः -शी -शं, त्रिंशत्तमः -मी -मं.

THIRTY, *a.* त्रिंशत् *sing. f.*, त्रिंशकः -का -कं; 'the aggregate of thirty,' त्रिंशकं; 'he reigned thirty years,' त्रिंशतम् अवधानं राज्यं चकार; 'with thirty arrows,' त्रिंशता शूदैः; 'thirty-one,' एकत्रिंशत्; 'two,' द्वित्रिंशत्; 'three,' त्रयस्त्रिंशत्; 'four,' चतुस्त्रिंशत्; 'five,' पञ्चत्रिंशत्; 'six,' षट्त्रिंशत्, *see* SEVENTY. 'thirty-fold,' त्रिंशतगुणः -णा -गं.

THIS, *pron.* एषः एषा एतद् (एतद्), अयं इयं इदं (इदं), असौ *m. f.* (अदत्).

THISTLE, s. गोक्षुरः -रक्तः, गोक्षुरः, गोक्षुरिः m., क्षुरः.

THITHER, adv. तत्र, तत्स्थानं प्रति, तद्देशं प्रति, तं देशं प्रति.

THONG, ४ वरणा, चर्मरज्जुः *m.f.*, चर्मबन्धः, बाघी, बाघी, बाघी, बाघी,
बाघी-बाघी, नन्दी, बलिबन्धः, चर्मनिर्मितो रज्जुः, चर्मपट्टी.

THORAX, *s.* उरस् *n.*, वक्षस् *n.*, वक्षःस्थलं, उरःस्थलं, वक्षस्थलं, उरस्थलं, पाश्वं.

THORN, s. (Tree) कण्टकवृक्षः.—(Prickle) कण्टकः -कं, दुनखः, दुम-
नखः, तरुनखः, पञ्चसूचिः *m.*, दलसूचिः *m.*, शल्यं, शितायः, सितायः.
राकूलः, वल्लिलः, वक्रिलः, पनसः, दुमरः; 'extraction of thorns,'
कण्टकोद्धारणं, शल्योद्धारणं; 'eater of thorns,' कण्टकभुक् *m.*—
(Any thing troublesome) कण्टकः, शल्यं.

THORN-APPLE, *s.* धूर्तः, धुर्तः, धुस्तुरः, धूर्तः, कनकः, कितवः, उन्नतः.
धूर्तः, मातुलः, मदनः, मारः, हेमातः *m.*, पुरोमोहः, खरदूषणः, काह-
लाप्यः, तीक्ष्णकण्ठकः; 'its fruit,' मातुलमुषकः.

THORNLESS, *a.* निष्कण्टकः -का -कं, अकण्टकः &c., कण्टकहीनः -ना -नं.

THORNY, *a.* कण्टकितः -ता-तं, कण्टकी-कनि-कि (न्), सकण्टकः -का-कं, बहुकण्टकः &c., प्रचरकण्टकः &c., कण्टकयुक्तः -क्ता-क्तं.

THOROUGH, a. साद्यन्तः -न्ता -न्तं, पर्याप्तः -प्ता -प्तं. See COMPLETE.

THOROUGH-BRED. *a.* (Horse) आजातनयः, कुलीनः, *see* under HORSE.

THOROUGHFARE, *s.* सर्वसाधारणमार्गः, सर्वसामान्यपथः, सर्वगम्यमार्गः, लोकगम्यपथः, सप्रतिरोधपथः. 'a good thoroughfare,' लोकयात्रा, सर्वलोकयात्रा, जनाकीर्णमार्गः, जनाप्रियः

THOROUGHLY, *ad/3*. माद्यन्तं, पर्याप्तं, साकल्येन. *See* COMPLETELY.

THOSE, *pron.* ते *m.*, ता, *f.* तानि *n. pl.* (तद्), जमी *m. pl.* See PARSE.

Thou, *pron.* त्वं (यत्तत्); 'to thee and thee,' त्वत्तु.

THOUGH, *conj.* यद्यपि, सपि, तथापि, यदि. See ALTHOUGH.

THOUGHT, s. (Operation of the mind act of thinking) चिन्ता
-ननं, विचारणं -या, विचारः ध्यानं, अभिधानं, जाधानं, भावना,
चर्चा, मननं, मनोव्यापारः, सन्नःकरणव्यापारः, चिन्तव्यापारः, चिन्तवेष्टा,
मनश्चेष्टा, सन्नःकरणवेष्टा, *see* REFLECTION, MEDITATION.—(That
which is formed in the mind) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मत्, मनस् *n.*,
बोधः, मनोगतं, कल्पना, मनःकल्पना, मनःकल्पितं, सङ्कल्पः, मनोगुप्तं,
मनसिन्नं, मनोवृत्तिः *f.*, चिन्तवृत्तिः *f.*, हततं, भावना, तर्कः; 'inmost
thoughts,' सन्नर्गतं मनस्; 'evil thoughts,' कुकल्पना, कुतर्कः,
सपध्यानं; 'speed of thought,' मनोवेगः, मनोजवः; 'swift as
thought,' मनोजवः -वा -वं, मनोयायी -यिनी &c.; 'beyond
thought,' सचिन्त्यः -न्या -न्वं, सचिन्तनीयः -या -यं; 'in thought
word, or deed,' मनोवचनकर्मणि: *inst. pl.*

THOUGHT, *p. p.* चिन्तितः -ता -तं, मतः &c., भावितः &c., कल्पितः &c.

THOUGHTFUL, a. (Contemplative) चिन्तापरः -रा -रं, *see* MEDITATIVE.—(Considerate, attentive) विचारशीलः -ला -लं, विचारवान् -वती &c., सविचारः -रा -रं, सचिन्तः -न्ता -न्तं, चिन्तावान् &c., चिन्तायुक्तः -क्ता -क्तं.

THOUGHTFULNESS, ४. विचारशीलता, सविचारता, सचिन्तता, मानसत्वं.

THOUGHTLESS, *a.* निश्चिन्तः -ता -तं, विवेकहीनः -ना -नं, विचारहीनः &c., अविवेकाशीलः -ला -लं, अनूहः -हा -हं. See HEEDLESS, NEGLIGENT.

THOUGHTLESSLY, *adv.* अचिन्तया, निश्चिन्तं, अविवेकतः, अविवेकेन; 'thoughtlessly done,' अविवेककृतः -ता -तं, अविवेककृतः &c.

THOUGHTLESSNESS, *s.* अविवेकः -रता, अविवेकता, अविवेकः, विचारहीनता, विवेकहीनता, प्रमादः. See HEEDLESSNESS.

THOUSAND, *a.* सहस्रं *n. sing.*, दशशतं. The word सहस्रं may be used with the nom. pl. or gen. pl.; as, 'a thousand ancestors,' सहस्रं पितरः or सहस्रं पितॄणां; 'ten thousand,' अयुतः -तं; 'one hundred thousand,' लक्षं -क्षा; 'a thousand times,' सहस्रकृत्वम्; 'in a thousand ways,' सहस्रधा; 'thousand eyed,' सहस्रनयनः -ना -नं; 'a regiment of a thousand men,' सहस्री *m.* (नं), साहस्रः; 'the aggregate of a thousand,' साहस्रं; 'thousand-fold,' सहस्रगुणः -शा -शं; 'by thousands,' सहस्रशम्.

THOUSANDTH, *a.* सहस्रतमः -मी -मं, साहस्रः -मी -मं.

THRALLDOM, *s.* दास्यं, वशता, पारतन्त्र्यं, see SERVITUDE, SLAVERY.

To THRASH, *v. a.* निस्तुपीकृ, कण्डनं कृ, पू, तड्. See To THRESH.

THREAD, *s.* सूत्रं, तनुः *m.*, तन्त्रं, गुणः, सूत्रतनुः *m.*, सरत् *n.*, सरित् *f.*, कुप्यं, चीनः, खाचं; 'point of a thread,' पल्ल *n.* (नं), सूत्रार्थः; 'thread of a story or subject,' प्रबन्धार्थः, अर्थप्रबन्धः, अन्वयः, अर्थान्वयः, अर्थसन्दर्भः, कथासन्दर्भः, कथाप्रबन्धः, सन्धानं, अनुसन्धानं; 'thread of hope,' आशातनुः *m.*; 'sacrificial thread,' see under SACRIFICIAL.

To THREAD, *v. a.* सूत्रं (NOM. सूत्रयति -यितुं), गुम्फ्. see To STRING.

THREADBARE, *a.* जर्जरकः -का -कं, जर्जरः -रा -रं, सूत्रदरिद्रः &c.

THREADED, *p. p.* सूत्रितः -ता -तं, गुम्फितः &c., ग्रन्थितः &c., ग्रथितः &c.

THREAT, *s.* भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, तर्जनं, दण्डसूचनं. See MENACE.

To THREATEN, *v. a.* भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितुं), निर्भर्त्स, तर्ज्, see To MENACE—(Declare purpose of punishing) दण्डसूचनं कृ, दण्डप्रदर्शनं कृ, दण्डसङ्कल्पप्रदर्शनं कृ.—(Exhibit the appearance of something evil approaching) अनिष्टसूचनं कृ, अनिष्टावेदनं कृ, see To PREBODE.

THREATENED, *p. p.* भर्त्सितः -ता -तं, निर्भर्त्सितः &c., तर्जितः -ता -तं.

THREATENING, *part.* भर्त्सनकारी -रिणी &c., अनिष्टावेदी -दिनी &c.

THREE, *a.* त्रयः *m. pl.*, तिस्रः *f. pl.*, त्रीणि *n. pl.* (त्रि); 'the three worlds,' त्रिभुवनं; 'the aggregate of three,' त्रयं, त्रयी, त्रिकं, त्रितयं. The word त्रयं is often used at the end of a compound to express 'three'; as, 'three months,' मासत्रयं; 'three years,' वर्षत्रयं; 'three steps,' पदत्रयं; 'the three properties,' गुणत्रयं; 'he was seen by three rogues,' स धूर्तत्रयेण दृष्टः; 'two or three,' द्वित्राः -त्राः -त्राणि (त्र being here put for त्रि); 'two or three or any number,' द्वित्रादिसंख्या, द्वित्राद्याः *m. pl.*; 'three or four,' त्रिचतुराः -राः -राणि; 'rule of three,' त्रैराशिकगणितं, see under RULE, *s.*

THREE-FOLD, *a.* त्रिगुणः -शा -शं, त्रिविधः -धा -धं, त्रिवृत् *m. f. n.*

THREE-FOURTHS, *s. pl.* त्रयश चतुर्थांशः *m. pl.*, त्रिपदाः, त्र्यंशः.

THRENODY, *s.* यमगाथा, यमगीतं, यमगानं.

To THRESH, *v. a.* (Corn) धान्यादि मृद (c. 9. मृदयति, मर्दितुं) or पू or परिपू or निस्तुपीकृ, धान्यादिमर्दनं कृ, धान्यादिकण्डनं कृ, अवघातं कृ.—(Beat) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), ताडनं कृ.

THRESHED, *p. p.* मर्दितः -ता -तं, मृदितः &c., निस्तुपितः &c., निस्तुपीकृतः &c., पूतः &c., परिपूतः &c., अवघातः &c., बहुलीकृतः &c.

THRESHING, *s.* धान्यादिमर्दनं, धान्यादिकण्डनं, कण्डनं, निस्तुपीकरणं, अवघातः, पावनं, ताडनं.

THRESHING-FLOOR, *s.* धान्यादिमर्दनस्थानं, धान्यादिकण्डनस्थानं, धान्यमर्दनभूमिः *f.*, खलः, शस्यमर्दनस्थानं.

THRESHOLD, *s.* देहली, गृहावप्रहारी, गृहाद्वारशिला -ली, द्वारपिण्डो, रुक्मिका, अक्षुरः, उदुचरः.

THRICE, *adv.* त्रिवारं, वारत्रयं, त्रिः, त्रिकृत्वम्, त्रिगुणः -शा -शी -शं, त्रि in comp.; 'thrice ploughed,' त्रिसीतः -त्ता -तं, त्रिहयः -त्त्या -त्यं, त्रिगुणाकृतः -ता -तं.

THRIFT, THRIFTINESS, THIRTY, &c. See FRUGALITY, FRUGAL, &c.

THRILL, *s.* स्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, स्फुरितं, हर्षः; 'of joy,' रोमहर्षः -वर्णं, रोमोद्धर्षणं, रोमोज्ज्वलः, रोमोज्ज्वलः, रोमाचः, पुलकः, पुलकोज्ज्वलः.

To THRILL, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), हृष् (c. 4. हृष्यति, हर्षितुं).

THRILLING, *part.* स्फुरन् -रन्नी -रत् (न्), स्फुरितः -ता -तं; 'with joy,' हृष्टः -ष्टा -ष्टं, हर्षी -र्षिणी -र्षि (न्), पुलकितः -ता -तं, रोमाचितः &c.

To THRIVE, *v. n.* See To FLOURISH, PROSPER, *v. n.*

THRIVING, *v. n.* समृद्धः -द्धा -द्धं. See PROSPEROUS, FLOURISHING.

THROAT, *s.* कण्ठः, गलः, ग्रीवा, कन्धरः -रा, कुहरं, कृकः, निगरणः, see NECK; 'relating to it,' कण्ठ्यः -रथ्या -रथ्यं; 'seated in it,' कण्ठस्थः -स्थ्या -स्थं, कण्ठगतः -ता -तं; 'up to the throat,' आकण्ठातः; 'dryness of it,' कण्ठशोषः.

To THROB, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), विस्फुर, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), प्रतिस्पन्द, परिस्पन्द, कम्प, विकम्प, वेप्. See To PALPITATE, BEAT.

THROB, THROBBING, *s.* स्फुरणं -शा, स्फुरितं, स्पन्दनं, स्पन्दितं, विस्फन्दः, स्पन्दः, कम्पः, स्फोरणं, स्फुरः, स्फरणं, स्फारणं, स्फुलनं; 'of the eye,' चक्षुःस्पन्दः.

THROE, *s.* (Of child-birth) प्रसववेदना, गर्भवेदना, वेधना.

THRONE, *s.* सिंहासनं, नृपासनं, राजासनं, उच्चासनं, भद्रासनं, राजशय्या, महाशय्या, मण्डः, राजासनमण्डः.

THRONG, To THRONG. See CROWD, To CROWD.

THRONGED, *p. p.* सङ्कीर्णः -णी -णं, समाङ्कीर्णः &c., चाधितः -ता -तं.

To THROTTLE, *v. a.* गलग्रहं कृ, गलहस्त. See To CHOKE, SUFFOCATE.

THROUGH, *prep.* (From one end or side to the other) पारं, आपार्श्वान्तरात्, पार्श्वान्तरपर्यन्तं, पार्श्वान्तरं यावत्, तीरान्तरं.—(Denoting passage) मध्येन, अन्तरेण or expressed by the inflection of the noun; 'he goes through a fissure in the rock,' गिरिरन्ध्रमध्येन गच्छति; 'through the branches,' विटपान्तरेण.—(By means of, through the agency or influence of) expressed by the abl. or instr. case; as, 'through ambition,' लोभात्, लोभेन; 'through anger,' क्रोधात्, रोषणतया; 'through him,' तेन, see under By, *prep.*

THROUGH, *adv.* (From the beginning to the end) साधनं, आद्यन्तं.—(To the end) शेवपर्यन्तं, शेव यावत्, समाप्तिपर्यन्तं, अवसानपर्यन्तं, आसमाप्तेः, आशेषात्, see THROUGHOUT; 'to carry through, get through,' पार (c. 10. पारयति -यितुं), तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), see To FINISH, *v. a.*

THROUGHOUT, *adv.* (From the beginning to the end) साधनं,

आजन्तं, होवपयन्तं.—(Of time) expressed by पयन्तं, यावत् or जा in comp.; thus, 'throughout the month,' मासपयन्तं; 'throughout the year,' वर्षपयन्तं; 'throughout the whole year,' वर्षावसानात् or वर्षान्तं यावत् (i. e. to the end of the year); 'throughout life,' जीवपयन्तं, ज्ञानीवनान्तात्. To THROW, *v. a.* धिक् (c. 6. धिपति, धेनुं), प्रक्षिप्, अक्ष् (c. 4. अक्षति -तिष्ठुः) प्राक्, धुक् (c. 10. धुयति, नोक्), प्रमुक्, ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), समीर्, उदीर्, पत् (c. 10. पातयति -यितुं), मुक्, प्रह्, प्रेष् in caus.—(Throw away) अपाह्, मुदह्, अपयध्, तज्, अपहा, विहा, नज् in caus., see To LOSE, REJECT; 'one's time,' कालं धिप्, कालधेयं कृ.—(Throw about) विक्षिप्, इतस्ततः धिप्.—(Throw behind one's back) पृष्ठतः कृ or क्षिप्.—(Throw down) पत् in caus., अवपत्, अधःपत्, अधः धिप्, अधः कृ, भक्ष् in caus., प्रभक्ष्, व्यु in caus., प्रव्यु.—(Throw into disorder) व्युहान् भक्ष् or भिद्, पिच्छलीकृ.—(Throw off) अवधू, निधू, विधू, निरक्ष्, निराकृ, अपयध्.—(Throw out) निरक्ष्, निराकृ; 'as hints, &c.,' नृप्, दूषनां कृ.—(Throw up) उक्षिप्, उक्षेयं कृ. see To VOMIT.—(Throw up), see To RESIGN.—(Throw one's self down) स्वदेहावपातं कृ; 'from a cliff,' गिरिशिखराद् अवपातं कृ or प्रपतनं कृ.

THROW, *s.* धेपः -पणं, प्रक्षेपः, आक्षेपः, असनं, पातः -तनं, क्षिप्रिः *f.* THROWER, *s.* धेपकः, प्रक्षेपकः, क्षमा *m.* (नृ), प्रासकः, धेपयकृत्.

THROWN, *p. p.* क्षिप्तः -ता -तं, प्रक्षिप्तः &c., अस्तः -स्ता -स्तं, प्राप्तः &c., ईरितः -ता -तं, पातितः -ता -तं; 'away,' अपास्तः &c., मुदस्तः &c., अपविशः -ता -तं, अपसारितः -ता -तं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, नष्टः -ता -तं; 'a kindness is thrown away on bad men,' सुकृतम् असत्तु नष्टं; 'thrown down,' पातितः -ता -तं, निपातितः &c., अधःपातितः &c., अधःक्षिप्तः -ता -तं, अधःकृतः -ता -तं, भक्षितः -ता -तं; 'thrown into disorder,' भग्नव्यूहः -हा -हं, भिन्नव्यूहः &c., पिच्छलः -ला -लं, समुत्पिच्छलः &c.; 'thrown off,' निधूतः -ता -तं, अवधूतः &c., अवविद्धः &c.; 'as from a horse, &c.,' निरस्तः -स्ता -स्तं.

THROW, *s.* (Ends of threads) दशाः *f. pl.*, वस्तयः *f. pl.* (वस्ति).

THRUSH, *s.* (Bird) मारिका, शारिका, मदनमारिका, शलाका, शरारिः *f.*, शरालिः *f.*, सरारिः *f.*, शारिः *f.*, शारिः *f.*, शारिः *f.*

To THRUST, *v. a.* तज् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रमु (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारयं कृ; 'aside,' अपय, see To PUSH.

THRUST, *s.* ताडनं, आघातः, अभिघातः, प्रसारणं, प्रहारः. see PUSH.

THUMB, *s.* अङ्गुलः, अङ्गुलः, मूढाङ्गुलिः *f.*; 'thumb and forefinger,' सन्तोषः.

To THUMB, *v. a.* अङ्गुलीभिर् अक्ष् (c. 10. अङ्गयति -यितुं) or परामृज् or स्पर्श, अङ्गुल्यङ्गितं -तां कृ. see To TOUCH, *v. a.*

THUMP, *s.* आघातः, प्रहारः, करघातः, मुष्टिघातः. see BLOW.

To THUMP, *v. a.* तज् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रह्, आहन्. see To BEAT.

THUNDER, *s.* गर्जनं -ना, गर्जितं, नेषगर्जितं, नेषनादः, नेषशब्दः, नेषनि-धीवः, स्फूर्तिः, स्फूर्जनं, स्फूर्जयुः *m.*, विस्फूर्जनयुः *m.*, विस्फूर्जितं, नेषवि-स्फूर्जितं, क्षमिन्तं, नेषक्षमिन्तं, सननं, नेषसननं, सनयिन्तुः *m.*, वनशब्दः, वनसनः, वनशब्दः, नेषवनिः *m.*, परिषोष, गम्भीरनादः, गर्जिः *m.*, गर्जं, दक्षिन्तः.

To THUNDER, *v. n.* गर्ज् (c. 1. गर्जति -जितुं), परिगर्ज्, स्फूर्ज् (c. 1. स्फूर्जति -जितुं), विस्फूर्ज्, सन् (c. 1. सनति -नितुं), गर्जनं कृ, स्फूर्जनं कृ.

THUNDERBOLT, *s.* वज्रः -जं, वज्राघातः, कुलिशः -शं, भिदुरि, भिदिः *m.*,

भिदिरे, भिदुः *m.*, वज्राघिः *m. f.*, वज्राक्षिपिः *m.*, क्षिर्धक, वृषाघातः, ज्ञातघातः, ज्ञातारः, बहुघातः, ज्ञातकीर्तिः *m.*, बहुघातः, अभोष, विदशाकुक्षि, गिरिघातः, गिरिध्वजः, गिरिकण्ठक, इन्द्रप्रहरणं, सारः *m.*, दम्भोक्तिः *m.*, हादिनी, पथिः *m.*, शब्दः, शब्दः, वेक्षि *m.*, जमुटि *m.*, आघातः, नेषभूतिः *f.*, दम्भुः *m.*, दम्भाक्षि *m.*, वैद्युतो -गिन्; 'fall of a thunderbolt,' वज्रपातः; 'like a thunderbolt,' वज्रप्रायः -वा -वं.

THUNDER-CLAP, *s.* स्फूर्जयुः *m.*, वज्रनिधीवः, वज्रनिधेवः, वज्राघातः, वज्रज्वाला, वज्रपातशब्दः, वज्रसनिन्तं, वज्रनिधनः.

THUNDER-CLOUD, *s.* वनः, वज्रवनः, नेषः, वज्रनेषः, वज्राधं.

THUNDERFR, *s.* वज्री *m.* (नृ), वज्रपाणिः *m.*, वज्रधरः, कुलिशभृत्.

THUNDERING, *s.* स्फूर्जनं, गर्जनं, नेषगर्जनं. see THUNDER.

THUNDERING, *part.* गर्जन् -र्जनो -जैत् (नृ), स्फूर्जयान् -वती -वत् (नृ).

THUNDER-STORM, *s.* वज्रवधेः, अज्ञानिवधेः, कुलिशवधेः.

THUNDERSTUCK, *u.* वज्राहतः -ता -तं, वज्रहतः &c., वज्रप्रहतः &c., वज्र-ताडितः -ता -तं, विद्युद्धतः &c. see ASTOUNDED.

THURSDAY, *s.* वृहस्पतिवारः, गुरुवारः, गुरुवासरः, लक्ष्मीवारः.

THUS, *adv.* (In this manner) इयं, इत्वं, अनेन प्रकारेण, स्वस्वकारेण, उक्तेन प्रकारेण, उक्तप्रकारेण, अनया रीत्या, अनवली, अतएव. - (So) तथा, तथाहि, इति, एतादृशं.—(Thus much) इयान् -वती -वत् (नृ), एतावान् &c.

To THWART, *v. a.* सख्, प्रतिहन्, प्रतिहृष, see To FRUSTRATE, HINDER.

THWARTED, *p. p.* संरुद्धप्रेतः -हा -हं, प्रतिवधः &c. see FRUSTRATED.

THY, *pron.* तव *gen. c.* (युष्मत्), त्वदीयः -या -वं.

THYSELF, *pron.* स त्वं, आत्मा *m.* (नृ). see MYSELF.

TIARA, *s.* मुकुटं, किरीटः, नीलिः *m. f.*, अवतंसः, ललाटपट्टं, चूडा.

TIBIA, *s.* जङ्घायाः पूर्वोन्मि *n* or अग्रोन्मि *n*.

TRK, *s.* (Credit), see CREDIT.—(Lemon) यवः लोमकीटः.

To TRICK, *v. n.* (to cheat) कालनायकवत् किटकिटशब्दं कृ or घटप-टशब्दं कृ, घटपट (nom. घटपटावत् *fr.*).

TICKET, *s.* पत्रकं, पत्रं, सूचकपत्रं, निर्देशनपत्रं, अङ्कपत्रं.

To TICKET, *v. a.* अङ्कपत्रयुक्तं -क्तां कृ, अङ्कपत्रविशिष्टं -हां कृ.

To TIE, *v. a.* कसृ (nom. कसृयति). कसृयनं कृ, कसृयां कृ.

TICKET, *s.* कसृयनकः, कसृयनकारी *m.* (नृ), कसृयाकृत्.

TICKISH, *a.* कसृयनासहनः -ना नं, कसृयासहः हा -हं, कसृयसहः &c.

TID-BIT, *s.* सुग्रासः, विभिन्नग्रासः, आहारविशेषः भोजनविशेषः.

TIDE, *s.* वेला, स्रोतस् *n.*, प्रवाहः, रवः; 'of the sea,' समुद्रवेला; 'against the tide,' प्रतिस्रोतस्.

TIDINGS, *s.* वार्ता, सन्देशः, समाचारः. see NEWS, INTELLIGENCE.

TIDY, TIDINESS, TIDILY. see NEAT, NEATNESS, NEATLY.

To TIE, *v. a.* बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निबन्ध्, पिनह्; 'together,'

सन्ध्, योज् (nom. योजयति -यितुं), संयुज्, संघिप् in caus., सन्धा, संलग्नीकृ, संह्, यन्ध्, गुम्ध्, see To FASTEN, KNIT, &c.; 'with a fetter,' बाध्नीकृ, बाध् (nom. बाधयति -यितुं); 'to tie up a young deer,' जगपोतकं संयोजयितुं; 'to tie up in a bag,' बन्ध-वत् -हां कृ.

TIE, *s.* (A fastening, knot) बन्धः -न्धनं -वी, सन्धिः *m.*, बन्धनसन्धिः *m.*, 'of a yoke,' आबन्धा, योज्, योष; 'of a letter or parcel,' तालिकः.—(A fetter) बाध्, बन्धनं.—(String) गुह्यः, दान-ना, see STRING.—(Attachment, tie of affection, &c.) सङ्गः; 'free from ties,' निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गवर्जितः -ता -तं, असंजगतात्मा -त्मा -त्मा (नृ).

TIED, p. p. बद्धः -डा -ई, निबद्धः &c., सन्निबद्धः &c., निबन्धितः -ता -तं, बाधितः &c., विनद्धः -डा -ई, जानद्धः &c., दूष्यः &c., गुणवान् -वती &c.; 'together,' सद्धः -डा -ई, बाधद्धः &c., संयोजितः -ता -तं, संसक्तः -क्ता -क्ती, संलग्नीकृतः -ता -तं, सन्धानितः &c., सन्धितः &c., सन्धितः &c.; 'tied with a fetter,' पाशितः -ता -तं, पाशीकृतः &c.; 'tied up in,' निबद्धः -डा -ई; 'a quantity of money tied up in a bag,' बल्लबद्धो मुद्रासन्धयः; 'a man with his arms tied behind him,' पश्चाद्बद्धबाहुः पुरुषः.

TIER, s. पंक्तिः *f.*, श्रेणिः -णी *f.*, राशिः -नी *f.* See ROW, LINE.

TIGER, s. व्याघ्रः, शार्दूलः, डीपी *m.* (नं), विषिबाङ्गः, गुहाशयः, मृगारि *m.*, मृगाद् *m.*, हिंसारः *m.*, भयानकः; 'state of one,' व्याघ्रता; 'relating to one,' वैयाघ्रः &c.; 'its skin,' व्याघ्रचर्म *n.*

TIGHT, a. (Close, firm) दृढः -डा -ई, घनः -ना -नं, संहतः -ता -तं, कश्चिपिलः -ल्लो -ल्लं, गाढः -डा -ई, प्रगाढः &c.—(Tied tight) दृढ-बद्धः -डा -ई, सन्निबद्धः &c., दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि.—(Tight-drawn) आततः -ता -तं, दृढः &c., see STRETCHED.—(Pinching) सञ्चापकः -का -कं, सञ्चापः -धा -धं, सञ्चोपकः &c.

To TIGHTEN, v. a. दृढीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं), दृढतरीकृ.

TIGHTLY, adv. दृढं, गाढं, प्रगाढं; 'tied tightly,' दृढबद्धः -डा -ई.

TIGHTNESS, s. दृढता, दीर्घ्य, घनता, संहतत्वं, सञ्चापता -पकता.

TIGRESS, s. व्याघ्री, शार्दूली, डीपिनी, विषिबाङ्गी.

TIGRINE, TIGRISH, a. वैयाघ्रः -घ्री -घ्री, व्याघ्रोपनः -ना -नं.

TILE, s. पक्खिका, पक्खिका, पक्खिकापलकः.

To TILE, v. a. पक्खिकाभिर आच्छद्, पक्खिकाच्छादनं कृ.

TILL, s. (Money-box) मुद्राभाण्डं, मुद्रापात्रं, मुद्राधारः.

TILL, prep. or adv. यावत्, पर्यन्तं, अवधि, जा. The last is pre-fixed, and governs the abl. c.; 'till now,' अद्य यावत्, इदानीं यावत्, अद्यपर्यन्तं, एतत्कालपर्यन्तं, अद्यावधि, आवर्तमानकालात्; 'till then,' तदानीं यावत्, तत्कालं यावत्, तत्कालपर्यन्तं; 'till satisfied,' आतृप्तेः; 'till death,' आन्मृत्योः, आन्मरणम्; 'till the whole was mixed together,' आसङ्गमिश्रणात्, सङ्गमिश्रणपर्यन्तं; 'abide ye there till you have to go to another place,' स्थानान्तरगमनपर्यन्तं तत्र तिष्ठतः; 'he kept him in prison till he should pay the debt,' यावद् ऋणं न परिशोधयति तावत् तं कारायां बद्धवान्.

To TILL, v. a. कृष् (c. 1. कर्षति, कृषुं), कर्षणं कृ, कृषिं कृ, see TO PLOUGH.

TILLAGE, TILLING, s. कृषिः *f.*, कृषिकर्म *n.* (नं), प्रवृत्तं. See PLOUGHING.

TILLED, p. p. कृष्टः -डा -ई, कर्षितः -ता -तं. See PLOUGHED.

TILLER, s. कृषकः, कर्षकः, श्रेयकर्षकः, कृषीचलः, कृषिजीवी *m.*

TILT, s. (Kind of awning) वितानं -नकं, आच्छादनं, उल्लोचः.—(Tournament) अन्धारोहिणीं क्रीडायुद्धं.

To TILT, v. a. (Incline) आवृण् (c. 10. -वर्जयति -यितुं).

To TILT, v. n. (Lean) नम्, अवनम्.—(Fight) क्रीडायुद्धं कृ.

TILTED, p. p. (Inclined) आवर्जितः -ता -तं.—(Covered) सवितानः -ना -नं.

TIMBER, s. दारुः *m.* -रु *n.*, काष्ठं, दलिकः, पितारं; 'of a door,' नासा.

TIMBREL, s. मृदङ्गः, पटहः, पणवः. See TABOR, DRUM.

TIME, s. (In general) कालः, समयः, वेला, दिवः, जनेहा *m.* (हं), इतिहास *m.* (नं), सर्वमयकः, भसनः, जमसः, जहकः; 'lapse of time,' कालगतिः *f.*, कालचक्रः, कालावृत्तिः *f.*, कालपथीयः; 'in the course of time,' कालगत्या, काले गच्छति, दिनेषु गच्छसु, कालपथीयेषु; 'through the influence of time,' कालप्रज्ञात्; 'measurement

of time,' कालमानं, कालमापनं, कालसाधनं; 'spirit of the time,' कालधर्मः; 'to waste one's time,' कालं विष्, कालक्षेपं कृ, see To SPEND; 'to make good use of one's time,' कालालक्षेपं कृ; 'without loss of time,' अकालक्षेपं -पेयः; 'one whose time is come,' प्रातःकालः.—(Space of time) कालः, समयः, अवधि *m.*, कालमयीदा, see SPACE; 'for a long time,' चिरं, चिरकालं, चिरान्, see LONG; 'for a short time,' क्षिप्रकालं, क्षिप्रकालः; see SHORT; 'for the time being,' आपाततः; 'at this time,' इदानीं, अधुना, एतर्हि, see NOW; 'at that time,' तदानीं, तत्काले, see THEN; 'at a certain time,' एकदा; 'at any time,' यदा कदाचित्, कदापि; 'at times,' see SOMETIMES; 'at all times,' सर्वदा, सदा; 'at the same time,' युगपत्, एकपदे; 'for such a time,' तात्कालः; 'former time,' पूर्वकालः; 'in former time,' see FORMERLY; 'past time,' गतकालः; 'specific time,' निमित्तकालः; 'during all time,' सर्वकालं; 'the three times, or present, past, and future,' त्रिकालः.—(Season) कालः, समयः, प्रसङ्गः; 'in time, out of time,' see SEASONABLY, UNSEASONABLY.—(Particular time, occasion) समयः, कालः, समयविशेषः, विशेषकालः, वारः, वासरः; 'according to the time,' समयानुसारेण; 'auspicious time,' सुवेला, शुभवेला; 'hard times,' आपत्कालः; 'dark times,' कलिकालः; 'from time to time,' वारं वारं, काले काले, अनुवेले.—(A time, with reference to repetition) कृत्वस् or वारं in comp., गुण in comp., आवृत्ति in comp.; as, 'five times,' पञ्चकृत्वस्; 'three times,' त्रिवारं, वारत्रयं; 'a hundred times,' शतकृत्वस्, शतगुणं; 'for a thousand times,' सहस्रकृत्वस्, सहस्रावृत्तिः; 'often times,' बहुवारं; 'how many times?' कति कृत्वस्; 'the repetition of texts is a hundred times better than sacrifices,' अपो यज्ञाद् दशगुणैर् विशिष्यते; 'the second number is contained in the first as many times as the fourth in the third,' द्वितीया संख्या प्रथमायां तावद्द्वारं वर्तते यावद्द्वारं चतुर्थी तृतीयायां; 'gold is nineteen times as heavy as water,' सुवर्णगुरुत्वं जलगुरुत्वमपेक्ष्य एकोनविंशतिगुणं.—(In music) तालः, लयः; 'beating time,' तालः, कुलङ्कः; 'quick time,' द्रुतं, जोषः; 'slow time,' विलम्बितं, विलम्बितवृत्तिः *f.*, तल्हं; 'mean time,' मध्यं, घनं; 'out of time,' वेतालिकः -की -कं.—(Measures of time), see under MEASURE.—(Time personified) कालः, उच्छदेवता.

To TIME, v. a. (Adapt to the time) कालयोग्यं -ग्यं कृ, कालोपयुक्तं -क्तं कृ, समयोपयुक्तं -क्तं कृ, कालानुरूपं कृ, कालसदृशं -शीं कृ.—(Regulate the time) कालं परिकृष् or निर्वर्त.

TIMELY, a. कालिकः -की -कं, कालीनः &c. See SEASONABLE.

TIME-PIECE, s. कालमापनयन्त्रं, कालयन्त्रं. See CLOCK.

TIME-SERVER, s. कालानुवर्ती *m.* (नं), कालानुरोधी *m.*, समयानुरोधी *m.*

TIME-SERVING, s. कालानुवर्त्तनं, समयानुवर्त्तनं, कालानुरोधः.

TIMID, TIMOROUS, a. भीरुः -रु -रु, भीरुहृदयः -या -यी, भयशीलः -ल्लो -ल्लं, हरिहृदयः &c., कातरः -रा -रं, चक्षुः -क्षु -क्षु, दीनचेतनः -ना -नं, दीनः -ना -नं, असाहसिकः -की -कं, अमरगन्धः -क्ता -क्ती, चकिाः -ता -तं. See FEARFUL.

TIMIDITY, TIMOROUSNESS, s. भीरुता -त्वं, भयशीलता, कातरता, कातय्यं, क्षम्यत्वं, चकिातं, चक्षुता, दीनता, विज्ञप्ता, सञ्चातनं.

TIMIDLY, TIMOROUSLY, adv. क्षम्यं, क्लृप्तं, सचकिातं, सञ्चातय्यं.

TIN, *s.* चपु *n.*, चपु *n.*, तपुल, चपु, रज, पिष्ट, सखीन, नाग, कुकुर, कलौरी, कुलेन, चापु, हीर, चालीनक, कुटिल, चापुलीन; 'calx of it,' चपुलन *n.* (न); 'made of tin,' चापुवः -ची -पं, चपुनयः -ची -पं.
TO TIN, *v. a.* चपुवचापुतं -तां कृ, चपुलजादितं -तां कृ, चपुलीकृ.
TINCTURE, *s.* (Slight admixture) ईपतप्रवेपः, ईपतसर्गः, ईपतसम्पके, ईपतसम्पिकयः—(Infusion, extract) निवेपतः, निष्कर्षः.
TO TINCTURE, *v. a.* ईपतं निष्कर्ष (c. 6. -क्षिपति -क्षेपु), ईपतप्रवेपं कृ, ईपतं सम्पिक (c. 10. -निष्कर्षति -यितु), ईपतसम्पिकयं कृ, ईपतसम्पिकयं -तां कृ.
TINDER, *s.* शीघ्रदाहवस्तु *n.*, शीघ्रज्वलनीयवस्तु *n.*, शीघ्रदाहं.
TINGE, *s.* रागः, रजः, ईपद्रागः, ईपद्रजः, छाया.
TO TINGE, *v. a.* रज्ज् (c. 10. रज्जयति -यितु), अभिरज्ज्, see **TO TINCTURE**.
TINGED, *p. p.* रजितः -ता -ते, अभिरजितः &c., सरागः -गा -नी.
TO TINGLE, *v. n.* तीक्ष्णवेदनोपहतत्वात् स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितु), तोद-वेदनोपहतत्वात् स्फुर or स्फु, तीक्ष्णवेदनोपहतत्वात् अनुभू or स्फु; 'a speech that makes the ears tingle,' अथवाविदारणं वचः.
TINGLING, *s.* तीक्ष्णवेदनोपहतत्वात् स्फुर, तीक्ष्णवेदनासहितस्फुरणं, तोद-सहितस्फुरणं, हर्षः; 'of the feet,' पादहर्षः.
TINKER, *s.* जीर्णभासकसम्पत्ता *m.* (नृ), जीर्णोपकरणसम्पत्ताजीवी *m.* (नृ).
TO TINKLE, *v. n.* शिञ्ज, विशिञ्ज, छण्ज (c. 1. छण्जति -यितु), चिरु, कण्ठनय (nom. कण्ठनयायते), खण्ठनय (nom. खण्ठनयायते). See **TO JINGLE**.
TINKLING, *s.* शिञ्जितं, छण्जितं. See **JINGLE**, **JINGLING**, **CLINK**.
TIN-MAN, *s.* चपुनयभासकारकः, चपुनयभासविज्ञता *m.* (नृ).
TINSEL, *s.* निष्प्राशोभनवस्तु *n.*, निष्प्राशोभायुक्तद्रव्यं, कुशोभनवस्तु.
TINSIL, *a.* निष्प्राशोभनः -ना -नं, निष्प्राशोभायुक्तः -क्षा -क्षं.
TINT, *s.* रागः, रजः, छाया, ईपद्रागः, ईपद्रजः, ईपद्रव्यः.
TO TINT, **TINTED**, &c. See **TO TINGE**, **TINGED**.
TINY, *a.* अतिमुद्रः -द्रा -द्रं, अत्यल्पः -त्या -त्यं, नृत्नः -क्षा -क्षं.
TIP, *s.* अर्य, मुखं, अना, अग्निः *m.*, शिखरं, अग्रभागः; 'of the finger,' अग्रमुख्यं, अग्रमुख्यभागः, अग्रमुल्लिखः; 'on the tip of the fingers,' अग्रमुलीनाम् अग्र; 'of the tongue,' निहायः; 'of the foot,' पादाग्रं, प्रपदं; 'of the hand,' हस्ताग्रं, अग्रमाणि *m.*, हस्ताग्रभागः; 'of hair,' केशानां, केशाग्रं; 'of the fingers as sacred to the gods,' दैवः; 'of an elephant's trunk,' पुष्करं, कर्णिका.
TO TIP, *v. a.* (Strike lightly), see **TO TAP**.—(Cover the end) अग्रभागादग्रं कृ, अग्रविधानं कृ, अग्रवर्णं कृ; 'with iron,' लोहाग्रं -यां कृ. See **TIPPED**.
TIPPED, *p. p.* अग्र in comp., मुख in comp.; 'with iron,' लोहाग्रः -या -यं, अग्रोयः &c., अग्रोमुखः -सा -सं.
TIPPET, *s.* ग्रीवाभागादग्रं, ग्रीवापरिधानं, कण्ठाभागादग्रं, कण्ठवस्त्रं.
TO TIPPLE, *v. n.* वारं वारं मद्यपानं कृ, मुहुर्मुहुः सुरापानं कृ, नित्यपानं कृ, सदापानं कृ, नित्यशो मद्यपानं कृ, पानव्यसनं कृ.
TIPPLER, *s.* सुरापः, मद्यपः, नित्यपायी *m.* (नृ). See **DRUNKARD**, **SOT**.
TIPPLING, *s.* सुरापानं, मद्यपानं, अतिशयमद्यपानं, नित्यपानं, पानव्यसनं, मुहुर्वाटः, मुहुर्जनः, मद्यलं.
TIPSY, *a.* मद्यपिष्टः -ला -लं, मद्यवशः -शा -शं. See **DRUNK**.
TIPSTOCK, *s.* पादाग्रं, पदाग्रं, पादाग्रहाराग्रं, पादाग्रमुख्यं, अग्रपादः, प्रपदः; 'on tip toe,' पादाग्रेण, पदाग्रेण, पादाग्रमुख्येन, प्रपदेन, पादाग्रहाराग्र-वितापनिः -निः -नि.
TIPTOP, *s.* अग्रग्रं, अग्रग्रभागः, अग्रशिखरं, अग्रशिखा.
TIRADE, *s.* भासकवाक्प्रवचनः, निन्दावाक्प्रवचनः, उपाख्यानवाक्प्रवचनः.

TIRE, *s.* (Of a wheel) जलानेतिपरिगती लोहपट्टयः.

TO TIRE, **TIRED**. See **TO FATIGUE**, **FATIGUED**, **TO BE FATIGUED**.

TIRESOMI, *a.* अनननकः -वा -कं, कष्टकरः -रा -रं. See **WEARISOME**.

TIRHUT, *s.* (The country) मिथिला, तीरभुक्ति *f.*, निजायः *f.*

TIRING-ROOM, *s.* (In a theatre) नेपथ्यं, शाली.

TISSUE, *s.* (Brocade), see **BROCADE**.—(Connected string) ग्रन्थः

-ग्रन्थः, ग्रन्थः, रचना. क्रमः, ग्रहणं, संयोजः, विधानं

TITAN, *s.* दानवः, दैवः, दितिजः, राक्षसः. See **GIANT**.

TITHE, *s.* दशमीशः, दशमभागः, दशमशतकः करः.

TO TITILLATE, **TITILLATION**. See **TO TICKLE**, &c.

TITLE, *s.* (Head) स्यान्, पदं, विषयः, अधिकार्यं, नागः—(Inscription

in the beginning of a book, &c.) नामपत्रं -चकं, अभिधानपत्रं,

मुखपत्रं, नामलेखः—(Name, appellation) नाम *n.* (नृ), संज्ञा,

अभिधा, अभिधानं, उपाधिः *m.*, आख्या, व्याप्तिः *f.*, पद्विः *f.*, उक्तिः *f.*,

लक्षणं; 'title of honour,' व्याप्तिः *f.*, कीर्तिः *f.*, उपपदं; 'one

who by his prowess has acquired the title of hero,' स्वह-

स्तार्जितवीरव्याप्तिः *m.*, स्वहस्तार्जितवीरव्यसः—(Right) अधिकारः

-रित्वं, स्वतंत्रं, स्वाम्यं, आधिपत्यं; 'written title,' आगमः, आगमपत्रं,

see **TITLE-DIED**; 'without it,' आगमरहितः -ता -तं.

TITLE-DIED, *s.* आगमः, कृतकलीला, पट्टालिका, पाशुकुलं.

TITLE-PAGE, *s.* मुखपत्रं, मुखपत्रं, नामपत्रं, अभिधानपत्रं.

TO TITILL, **TITILLER**, **TITILLING**. See **TO GIGGLE**, &c.

TITILL, *s.* (Jot) लेखः, लेखः, अणुः *m.*, see **JOT**, **LOTA**.

TITILL-TAFFI, *s.* चालस्यवचनं, प्रहासः, मन्थः. See **PRATING**, *s.*

TITULAR, *a.* नामधारी -रिणी -रि (नृ). See **NOMINAL**.

TO, *prep.* Many of the meanings of **TO** are expressed by

prepositions or affixes, or by the infin. mood, or are in-

herent in the inflections of the **SIN** and **GO**, thus, (Mo-

tion to or toward any place expressed by the acc. case

alone, or with प्रति &c. added, as, 'he went to the city,'

नगरं or नगरं प्रति गतवान्, or by the gen. c., with अभिक्तं &c.;

as, 'he sent me to you,' मां त्वयिनिक्तं or त्वं सकाशम् अग्रणीत्

--(Motion to any state) by the acc. c.; as, 'he attains

to fame,' व्याप्तिं याति. —(Adaptation) by the dat. c. or crude

form; as, 'that husband was not to my taste,' स पतिस्

तस्याः सज्जोपाय नाभवत्; 'suited to poverty,' राजयोग्यः -ग्या

-ग्यं, राजार्हः &c., 'that is pleasing to me,' त्वं मयं रोचते.—

(Address, declaration, compellation) by the acc. c. or dat.

c.; as, 'he addressed a speech to the king,' राजानं वचनम्

अब्रवीत्; 'speak to me,' मां वृहि; 'I will declare this to

my pupils,' शिष्येभ्यः प्रवक्ष्यामि तत्; 'he made it known to

the king,' तद् राज्ञे विज्ञापयति.—(Giving) by the dat., gen.,

or loc. c.; 'he gives sweetmeats to his son,' पुत्राय or पुत्रस्य

मोदकान् ददाति.—(Up to, as far as denoting extent, degree,

&c.) आ prefixed to the abl. or acc. c., पयस्क or अन्न in

comp.; as, 'to the ocean,' आसमुद्रात् or समुद्रपयस्कं; 'to the

throat,' आकण्ठात्; 'to the knee,' आङ्गानु; 'the numbers

from one up to ten thousand,' एकादशुत्तराशतस्यः.—(Posses-

sion, appertinment) by the gen. c.; as, 'money belongs

to me,' मम धनं भवति.—(Purpose, intention, object) by the

dat. c. or infin. mood, or by अर्थे &c. affixed; as, 'they

sat down to consult, 'शस्त्रकारं or मन्त्रिणं or मन्त्राचार्यं उपविष्टः; 'the barber came to shave his master,' भर्तृक्षीरकरणाय नापित चागच्छतः; 'he came to make peace,' सन्धिं कर्तुम् चागच्छतः; 'give me something to eat,' आहारार्थं किञ्चिन् नम देहि.— (As a sign of the infinitive) expressed by the infinitive, or by यथा &c.; as, 'unable to move,' कलितुम् असमर्थः; 'I desire to hear,' श्रोतुम् इच्छामि; 'I did not expect to see you again,' न न आसीद् आशंसा यथा पुनरपि त्वां प्रेक्षिष्ये. There may be other ways of expressing 'to' in Sanskrit, as in the following examples: 'the peacock dances to the songs of the bees,' शिशो नृत्यति नभुकरगीतिः; 'he performed penance to the deity,' देवम् उद्दिश्य तपस् तपे; 'the town was speedily reduced to ashes,' नगरी सहसा भस्मसाद् अक्रियत; 'compared to that,' तदपेक्ष्य or तदपेक्षया; 'to the east of the village,' प्राग् ग्रामात्; 'he goes to and fro,' गमनागमनं करोति, see Fro; 'to one's face,' प्रत्यक्षं-अन्तर्, समक्ष; 'to a man,' अशेष-वत्, अशेषेण; 'I have a debt to pay,' नया श्रुतं दातव्यं; 'ready to go,' गन्तुम् उत्सहः, गमनोन्मुखः; 'he causes her to enter the house,' तां गृहं प्रवेशयति.

TOAD, *s.* स्थूलमण्डूकः, स्थूलभेकः, वर्षाभूः *m.*

TOADSTOOL, *s.* गोमयसूत्रं, विह्वलं, विह्वलसूत्रं. See FUNGUS.

To TOAST, *v. a.* उष्णग्निं भुत्वा शुष्कीकृतं, अग्निशुष्कं-च्छां कृ, अग्निना तप्तं (c. 10. तापयति-यितुं), भूज्, भस्ज्. See To FRY, *v. a.*

TOAST, *s.* दग्धाभूषः, दग्धापिष्टकः, अग्निशुष्काभूषः, भृशभूषः.

TOASTED, *p. p.* भूष्टः-डा-ई, भजितः-ता-तं, अग्निशुष्कः-च्छा-च्छं.

TOBACCO, *s.* तावकुट्टः-टुकः, तावकुट्टः, तावपत्रिका.

TOBACCONIST, *s.* तावकुट्टविक्रयी *m.* (न), तावकुट्टकन्यापारी *m.*

TOCSIN, *s.* आसन्नभयसूचकपत्रा, भयज्ञापकपत्रा.

To-DAY, *s.* or *adv.* अद्य; 'of to-day,' अद्यतनः-नी-नं.

To TODDLE, *v. n.* बालकवत् खललता क्रम् or चर्.

TODDY, *s.* (Of the palm) ताली, तालकी, ताडी-डि: *f.*—(Of the cocoa-nut) नारिकेलसवः, नारिकेरासवः.

TOE, *s.* पादाङ्गुली-लि: *f.*, पादाङ्गुरि: *f.*, पादाङ्गुली-लि: *f.*, पादशाखा, अङ्गुरि: *f.*; 'the great toe,' पादाङ्गुरः; 'the little toe,' पादस्य कनिष्ठाङ्गुली; 'toe-nail,' पादचर्मः, चरणचर्मः.

TOGETHER, *adv.* (In company) सह in comp., समं, सहितं, एक in comp., एकत्र; 'going together,' सहगामी-मिनी &c.; 'dancing together,' सहनर्तनं; 'drinking together,' सहपानं; 'eating together,' सहभोजनं, एकभोजनं, एकत्र भोजनं; 'fighting together,' सहयुद्धा *m.* (न); 'all together, in a body,' सङ्ग-शम्. एकसङ्गे-सङ्गतम्, साकल्येन.—(Into union or junction) सम् prefixed; as, 'to bind together,' सङ्गन्ध्; 'to meet together,' सङ्गम्, सम्मिलः; 'having the feet together,' सम्पदः; 'two letters placed together,' सन्निहितवर्णी *m. du.*—(In the same place) एकत्र, एकस्थाने, एकदेशे.—(At the same time) एककाले, समकाले, युगपत्, सह in comp.; 'born at the same time,' एककालजः-जा-नं, समकालजः &c., सहजः &c.—(With one another) परस्परं, अन्योन्यं; 'quarrelling together,' परस्परकलहः, अन्योन्यकलहः.—('Together with) सह, समं, साधै, सहितं, साकं, all with instr. c.; 'together with him,' तेन सह.

To TOIL, *v. n.* आयासः, श्रमः, श्रित्वा. See To LABOUR, DRUDGE, FAG.

TOIL, *s.* आयासः, श्रमः, श्रित्वा. See LABOR, DRUDGERY.

TOILET, *s.* (Act or mode of dressing) वस्त्रनात्यादिविचारः, वस्त्र-नात्यादिवचना, अङ्गुलंकारः, नखनं, नेपथ्यं, भूषणं; 'he makes his toilet,' नेपथ्यं धारयति, वस्त्रविन्यासं करोति; 'one who has finished her toilet,' अवसितनखना; 'toilet-table,' भूषणधारः; 'cover,' भूषणधारच्छादनं.

TOILSOME, *a.* कष्टसाध्यः-ध्या-ध्यं, श्रमसाध्यः &c. See LABORIOUS.

TOKEN, *s.* लक्षणं, चिह्नं, अभिज्ञानं, स्मरणः, see SIGN, MEMENTO.

TOLA, *s.* (Indian weight for gold and silver) तोलः-लं, तोलकः-कं.

TOLD, *p. p.* कथितः-ता-तं, आख्यातः &c., समाख्यातः &c., उक्तः-क्ता-क्तं, भविष्यतः-ता-तं, आवेदितः &c., निवेदितः &c., ज्ञापितः-ता-तं, हपितः &c., व्यापितः &c., ज्ञप्तः-ता-तं, कथितः-ता-तं.

TOLERABLE, *a.* (Bearable) सहनीयः-या-यं, सक्षः-क्षा-क्षं, सोढव्यः-ध्या-ध्यं.—(Moderately good) विगुणः-या-यं, मध्यमगुणः-या-यं, मध्यमः-ना-नं.

TOLERABLY, *adv.* विगुणं, यावत्साधत्, कस्य or देशीय or देश्य in comp.; 'tolerably clever,' यदुक्त्यः-ख्या-क्षं, यदुदेशीयः &c.

TOLERANCE, *s.* सहनं, सहिष्णुता, क्षमा. See TOLERATION.

TOLERANT, *a.* सहनः-ता-तं, सहिष्णुः-क्षुः-क्षु, अनिवेधकारी-रिणो-रि (न), अग्रतिवन्धकारी &c. See PATIENT, INDULGENT.

To TOLERATE, *v. a.* सह, विषह, क्षम, भृज्, तिज् in des., उपेक्ष, अनिवेधं कृ, अग्रतिवन्धं कृ, अनिवारणं कृ. See To SUFFER, PERMIT.

TOLERATED, *p. p.* अनिविष्टः-क्षा-क्षं, अनिवारितः-ता-तं, उपेक्षितः &c.

TOLERATION, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, तितिक्षा, सहिष्णुता, अनिवेधः, अनिवारणं, अग्रतिवन्धः, उपेक्षा, अग्रतिरोधः, अनिवेधः.

TOLL, *s.* शुल्कः-लं, तारिकं, शायं, यद्वादिदेयं, करः. See TAX.

To TOLL, *v. a.* (A bell) शनैः शनैः or चारं चारं चर्यां चर् in caus.

To TOLL, *v. n.* (As a bell) शनैः शनैः or चारं चारं क्षणितं कृ.

TOLL-BOOTH, TOLL-HOUSE, *s.* शुल्कस्थानं, शुल्कग्रहणस्थानं.

TOLL-GATHERER, *s.* शौल्किकः, शुल्कग्राही *m.* (न), करग्राही *m.*

TOMATO, *s.* हिमडोरा, हिमडुली, वङ्गनः. See EGG-PLANT.

TOMB, *s.* समाधिः *m.*, स्मरणं, स्तूपः, प्रेतकुण्डं. See GRAVE.

TOMB-STONE, *s.* चित्, चैत्यं, चित्तपूजकं. See GRAVE-STONE.

To-MORROW, *s.* or *adv.* अस्, परेद्युस्, परदिनं, see MORROW; 'day after,' परास्; 'belonging to to-morrow,' आगतनः-नी-नं, अस्त्यः &c.

TOM-TOM, *s.* मृदङ्गः, पटहः, दुन्दुभिः *m.*, शिङ्गिः. See DRUM.

TON, *s.* सभाचारः, सम्बरीति: *f.*, सम्बन्धसाधकः, शिक्षापादः.

TONE, *s.* (Sound, note) स्वरः, नादः, ध्वनिः *m.*, विराजः, विरिजः, see SOUND; 'having a good tone,' सुस्वरः-स्व-रं.—(Musical sound) स्वरः, कण्ठः, कण्ठः, कण्ठनं, निष्ठाः, निष्ठाणः; 'of a lute,' प्रकण्ठः, प्रकण्ठः.—(Seventh part of a scale) मूर्धनं-नाः; 'half tone,' स्वरांशः; 'quarter tone,' षुति: *f.*—(In medicine) शुभा-वना, सङ्गावना, सङ्गावः, तेजस् *n.*, अग्निः *m.*

TONGS, *s. pl.* सन्दंशः, सन्दंशकं-का, कङ्कमुका.

TONGUE, *s.* जिह्वा, रसना, रसज्ञा, रसना, रसिका, रसाला, रसनं, ललना, लोला, जिह्वः, पिशासा, मुखचोरी; 'root of the tongue,' जिह्वामूलं; 'tip of it,' जिह्वाग्रः; 'that is on the tip of it,' जिह्वाग्रः-दा-यं; 'hold your tongue,' वाचं नियन्त्र, मूलीभ्यः 'tongue-scraper,' see SCRAPER; 'one of the seven tongues of fire,' स्थूलजिह्वी; 'tongue of a bell,' लोला; 'of a bolt,'

कण्ठकः—(Speech) भाषा; 'mother-tongue,' जन्मभाषा.
 TONGUE-LESS, *a.* अजिह्वः—डा—ई, जिह्वाहीनः—ना—नं, निर्जिह्वः &c.
 TONGUE-TIED, *a.* अजिह्वः—डा—ई, संवन्धितजिह्वः &c., यतजिह्वः &c.
 TONIC, *a.* रुचकः—का—कं, रोचकः &c., तेजस्करः—रा—रं, दीपकः &c.,
 अग्निवर्धकः &c.; अग्निदः—दा—ई, पाचकः—का—कं, दीपनः—ना—नं.
 TONIC, *s.* रुचकं, रोचकं, अग्निवर्धनः—नं, पाचकं, दीपनं.
 TONIGHT, *adv.* अद्य रात्रि, अद्य निशि, अद्य नक्तं.
 TONSIL, *s.* कण्ठमांसपेटी सेप्ताङ्गुलियो मृदुनांसपिण्डः; 'enlargement of them,' अधिमांसकः, शतग्रही, गण्डमाला.
 TONSURE, *s.* (Shaving the head) क्षीरं, क्षीरकर्म *n.* (नं), केशवर्धनं, शिरोवर्धनं, मुखनं, शिरोमुखनं, केशवेदः—(As a sacred rite) चूडाकर्म *n.* (नं), चूडाकरणं, चूडा, चौडं, चौलं, चौलकर्म *n.*, चूडालक्षणं.
 TOO, *adv.* (Over much) अति or सु prefixed, अतीव, अत्यन्तं, एकान्ततः, एकान्त in comp., see EXCESSIVELY; 'too great a load,' अतिभारः; 'he approaches too near the fire,' अग्नेर् अतिसमीपम् उच्यते; 'too compassionate,' अतिकरुणः—आ—अं, एकान्तकरुणः &c.; 'too early,' अतिप्रगे, अतिकल्पं; 'too late in the evening,' अतिसायं—वे; 'too long,' सुदीर्घः—घा—घं.—(Also) वैष, व, अपि, तथा.
 TOOL, *s.* उपकरणं, यन्त्रं, साधनं, शस्त्रं, see INSTRUMENT; 'a mere tool,' निमित्तमात्रं, कारणमात्रं, उपकरणमात्रं.
 TOOTH, *s.* दन्तः, दशनः—नं, रदः, रदनः, दंशः, दंष्ट्रा, खादनः, दाढा, शिखः, शिखिना *m.* (नं), मुखजः, खट्वः, ददृशः, जम्भः, हालुः *m.*, खरुः *m.*, पक्षुरः, रुचकः, मलकः, फटः; 'a row of teeth,' दन्तपरिकः *f.*, दन्तावली, see TEETH; 'two middle fore teeth,' राजदन्ती *m. du.*; 'double tooth,' माडि *f.*; 'decay of a tooth,' शिखिग्रयः—(Of a saw, comb, wheel, &c.) दन्तः.
 TOOTH-ACHE, *s.* दन्तवेदना, दन्तव्याघा, दन्तशूलः, दालनं.
 TOOTH-BRUSH, *s.* दन्तधावनं, दन्तकाष्ठं, कूर्चकं.
 TOOTHED, *a.* दन्ती—जिनी—जि (नं), रदी &c., दन्तजातः—ता—तं, दन्त or दन् &c. in comp.; as, 'handsome-toothed,' सुदन्—दन्ती—दन् (नं); 'iron-toothed,' अयोदन्तः—ना—नं, अयोदन् &c.
 TOOTHLESS, *a.* अदन्तः—ना—नं, निर्दन्तः &c., दन्तहीनः—ना—नं, निर्दशनः—ना—नं, गतदन्तः—ना—नं, गलितदन्तः &c., नीरदः—दा—दं, अदंष्ट्री—द्विणी—द्वि (नं), भगदंष्ट्रः—द्रा—द्रं, उद्धतदंष्ट्रः &c., दशनोच्छिष्टः—डा—दं.
 TOOTH-PICK, *s.* दन्तशोषणी, शलाका, दन्तनिर्वहणकः.
 TOOTH-POWDER, *s.* दन्तधवनं, दन्तशार्थं, निचुक्रणं. See DENTIFRICE.
 TOP, *s.* (Highest part, upper end) अग्रं, शिखा, शिखरं, अग्रभागः, पृष्ठं, शृङ्गं, चूडा, शिखरं *n.*, उपरिभागः, शीर्षकं, मलकं, तुङ्गः, नीचकी *m.* (नं); 'of a tree,' वृक्षाग्रं, वृक्षशिखरं *n.*; 'fallen from the top of a tree,' वृक्षापातं धितः; 'of a palace or house,' प्रासादपृष्ठं, गृहपृष्ठं; 'of a mountain,' गिरिशृङ्गं, गिरिपृष्ठं, प्राग्भाषः—(Lid) विधानं.—(Highest or chief place) मुख्यस्थानं.—(Spinning top) भ्रमरं, भ्रमरग्रीवमकं.
 TOP, *a.* (in comp.) उपरिस्थः—स्था—स्थं, अग्रस्थः—स्था—स्थं.
 TOPAZ, *s.* पीताम्बुजा *m.* (नं), पीतस्फटिकः, पीतमणिः *m.*, पीतसारः, पीतरत्नं, पीतः, पुष्करागः, पद्मरागः, गुरुराजं.
 TONE, *s.* (Mound of earth) सूपः.
 TOP-HEAVY, *a.* भाराधिकशिरसः—स्था—स्थं, अर्द्धगुरुः—रुः—रु.
 TOPIC, *s.* विषयः, प्रकरणं, प्रसङ्गः, प्रसक्तिः *f.*, वृत्तान्तः, पदं. See SUBJECT.
 TOPIC, TOPICAL, *a.* प्राकराधिकः—की—कं, विशेषव्यापिकः—की—कं.

TOP-KNOT, *s.* चूडा, शिखा, शिखरः—रं, शिखरः—रं, शिखरः—रं, शिखरः—रं.
 TOPMOST, *a.* उर्ध्वपरिस्थः—स्था—स्थं, उर्ध्वस्थः &c., अग्रतमः—ना—नं.
 TOPOGRAPHY, *s.* विषेष्टस्थानवर्णनं, विशेषवस्तुविवरणं, स्थानवर्णनं.
 TO TOPPLE, *v. n.* अर्द्धगुरुत्वात् अग्रतः पतुं (c. 1. पतति—तिङ्).
 TOSY-TURVY, *a. or adv.* अधोऽपरः—रा—रं, अर्द्धोपरः—रा—रं.
 TORCH, *s.* उत्सवः, प्रहलनकाष्ठं, अग्निकाष्ठं, उत्सुकं, अङ्गुली, अलातं, अग्निमुकुटः, कण्ठनीलकः.
 TORCH-BEARER, *s.* उत्सवाधारी *m.* (नं), उत्सवाहर्ष *m.*, वाहकः.
 To TORMENT, *v. a.* अत्यन्तं पीड् (c. 10. पीडयति—यिङ्) or तृप् (c. 10. तापयति—यिङ्) or सताप् or परितप्, यात् (c. 10. यातयति—यिङ्), अतीव व्यप् (c. 10. व्यययति—यिङ्), अतिप्रयेन वाप् (c. 1. वाधते—यिङ्) or क्रिष्, अतियातनां कृ or दा, अतिवेदनां कृ or दा, तीव्रवेदनां कृ or दा, अतिव्यापां कृ or दा, परमदुःखं कृ, विहृत् (c. 10. उच्यति—यिङ्). See To HARASS, VEX, ANNOY.
 TORMENT, *s.* (Extreme pain) यातना, अतियातना, अतिवेदना, अतिव्यापा, अतिदुःखं, अतिपीडा, तीव्रवेदना, तिग्नवेदना, तिग्नयातना, अतिक्रेशः, परमदुःखं, दारुणदुःखं, दारुणयातना, यमयातना, तापः, परितापः, यन्त्रणं—आ, विह्वलनं—ना, क्रेशः, दुःखं.—(That which gives annoyance) कण्ठकः.
 TORMENTED, *p. p.* अतिपीडितः—ता—तं, अतिव्यापितः &c., अतिवाधितः &c., विह्वलितः—ता—तं, कवितः—ता—तं, तुष्टः—ता—तं, दुःखदग्धः—ग्धा—ग्धं.
 TORMENTING, TORMENTER, *a. and s.* अतिपीडकः—का—कं, अतिपीडाजनकः &c., अतिक्रेशकः—री—रं, अतिदुःखकः &c., अहमुदः—दा—दं, प्रमाथी—धिनी &c., आयासकारी &c., परिहृष्टा—ही—हृ (ङ्).
 TORN, *p. p.* विदारितः—ता—तं, विदीर्घः—ही—हं, दारिजः—ता—तं, प्रविदारितः &c., दीर्घः—ही—हं, दलितः—ता—तं, विदलितः &c., पाटितः—ता—तं, भिन्नः—आ—अं; 'with the nails,' नखभिन्नः—आ—अं; 'being torn,' विदीर्घनायः—अ—अं; 'having torn,' विदार्यः; 'is torn,' विदीर्घ्यते.
 TORNADO, *s.* घूर्णवातः, घूर्णवायुः *m.*, प्रभञ्जनः. See TEMPEST.
 TORPID, *a.* जडः—डा—डं, विचेतनः—ना—नं, सुप्तः &c., see NUMB.
 TORPOR, TORPIDITY, *s.* जडता, जाड्यं, अडिमा *m.* (नं), चैतन्यसम्भन्धः, चैतन्यनाशः, सुप्तिः *f.*, स्वापः, माब्धं, कुडता, तन्द्रा. See NUMBNESS.
 TORRENT, *s.* निर्धरः—री, नहरः, जलप्रवाहः, जलप्रपातः, जलसारा, जोषः, जलोचः, प्रसवणं, सोतम् *n.*, जलः; 'of rain,' वृष्टिपारा, धारासारः, धारासम्प्रातः, तरनः; 'a mountain torrent,' गिरिसरितं, गिरिसरितं.
 TORRID, *a.* उष्णदग्धः—ग्धा—ग्धं, दीप्तदग्धः &c.; 'zone,' उष्णकटिबन्धः.
 TORTOISE, *s.* कूर्मः, कच्छपः, कनठः, कानठः, गूढाङ्गः, पञ्चाङ्गुलः, पञ्चगुलः, कठिनपृष्ठं, चतुर्गतिः *m.*, क्रोडपादः, उल्लटः, स्मरणापस्यतयकः; 'female,' कूर्मी, कच्छपी, कनठी, दुलिः—ली *f.*, दुलिः *f.*; 'relating to a tortoise,' कूर्मीः—मी—मी, कानठः—ठी—ठं.
 TORTOISE-SHELL, *s.* कूर्मकवचः—चं, कूर्मकपुः—पु *m. n.*, कूर्मपृष्ठं, कूर्मी.
 TORTUOSITY, *s.* वक्रता, वक्रिमा *m.* (नं), कुटिलनं, जिह्वता, तिथ्यकं.
 TORTUOUS, *a.* वक्रः—क्रा—क्रं, कुटिलः—ला—लं, तिथ्यकः—रक्षी—र्यक (ङ्); 'moving tortuously,' तिथ्यगामी—मिनी &c., कुटिलगामी &c., दन्दनयः—आ—अं; 'movement,' चक्रना—मणं, दन्दनं—मणं.
 To TORTURE, *v. a.* यात् (c. 10. यातयति—यिङ्), यातनयनेन व्यप् or प्रमप् (c. 10. नापयति—यिङ्), यातनां कृ, अत्यन्तं पीड् &c. See To TORMENT.
 TORTURE, *s.* यातना, अतिव्यापा, व्यथा, प्रमाथः, व्याधिः *m.*, अतिव्याधिः *m.*,

तिग्मवधा, तिग्मवेदना, सम्पीडः, उद्वेजनं. *See* TORMENT.

TORTURED, *p. p.* व्यथितः -ता -तं, क्लान्तः -ता -तं, प्रमथितः -ता -तं.

TORTURER, *s.* यातनाकारी *m.* (नं), यातनकृत् *m.*, व्यापाकटः, प्रमापी *m.* (नं), उद्वेजनकरः, सतापकः, परिशेका *m.* (तु). *See* TORMENTING.

To TOSS, *v. a.* क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपे), विक्षिप्, उक्षिप्, कुक्षिप्, कुम् (c. 10. क्षोभयति -यितुं), विक्षुम्, संक्षुम्, उक्षू (c. 5. -धूयति -धूयितुं), विधू.

To TOSS, *v. n.* विक्षिप् in pass. (-क्षिपते), इतस्ततो विक्षिप् or विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or प्रचल. इतस्ततो लुट् (c. 6. लुडति -डितुं) or प्रलुट् or लुट्, धूर्त् (c. 1. धूर्ति -ते -यितुं), विधूर्त्, व्याधूर्त्, परिधूर्त्, उक्षू in pass. (-धूयते), विधू, इतस्ततः मु (c. 1. प्रयते, प्रीति).

Toss, *s.* क्षेपः -पथं, उक्षेपः -पथं, समक्षेपः, क्षोभः, व्याक्षोभः.

TOSSED, *p. p.* विक्षिप्तः -ता -तं, उक्षिप्तः &c., क्षुब्धः -आ -अं, संक्षुब्धः &c., उक्षुब्धः -ता -तं, विधुतः &c., व्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रलोडितः -ता -तं, उक्षान्तः -ता -तं, विक्षिप्तः &c., विकीर्णमात्रः -ता -तं, कात्यमानः &c.

Tossing, *s.* क्षेपणं, उक्षेपणं, हलनं. *See* ROLLING, *s.* and part.

TOTAL, *a.* सम्पूर्णः -तो -तं, पूर्णः &c., समग्रः -ता -तं, आत्मनिष्ठः -की -कं, *see* ENTIRE, COMPLETE; 'total rout,' सुपलायितं.

TOTAL, TOTALITY, *s.* साकल्यं, समुदायः, समस्तः *f.*, समासः, सामान्यं, देव्यं, पारायणं, काशीं, समाज्ञायः. *See* WHOLE, *s.*

TOTALLY, *adv.* सर्वतश्च, सर्वशश्च, सम्पूर्णश्च, साकल्येन. *See* ENTIRELY.

To TOTTER, *v. n.* क्षलत् (c. 1. क्षलति -लितुं), प्रक्षलत्, विचलत् (c. 1. -चलति -लितुं), संचलत्, चलत्, विक्षलत् (c. 1. -क्षलति -लितुं), प्रक्षलत्, क्षलत्.

TOTTERING, *part.* क्षलितः -ता -तं, विचलन् -लनी -लत् (नं), क्षलितगतिः -तिः -ति, विक्षलगतिः &c., प्रक्षलगतिः &c., चलविचलः -ला -लं.

To TOUCH, *v. a.* स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पर्शे), संस्पृश, परिस्पृश, हस्तेन परामृश or आलृश, स्पर्शे कृ. *See* To HANDLE, MOVE.

To TOUCH, *v. n.* (Come in contact) सम्पर्केन इ or गन्, संसर्गेन इ or गन्, परस्परस्पर्शे कृ, 'as a vessel,' लृग् (c. 1. लृगति -गितुं).

Touch, *s.* (The sense) स्पर्शः, स्पृष्टिः *f.*, स्पर्शेन्द्रियं. —(The perception, the act of touching) स्पर्शः -ज्ञेनं, संस्पर्शः, परिस्पर्शः, परिमार्गः, स्पर्शबोधः, स्पर्शज्ञानं, त्वग्ज्ञानं. —(Contact) सम्पर्कः, वृत्तिः *f.*, संस्पर्शः, संसर्गः. *see* CONTACT. —(Touch as a test of gold) चवीका.

TOUCHED, *p. p.* स्पृष्टः -ष्टा -ष्टं, संस्पृष्टः &c., *see* MOVING; 'my heart is touched with grief,' उच्छ्वेदया संस्पृष्टं हृदयं; 'to be touched,' स्पर्धयः -या -यं, स्पृश्यः श्या -श्यं, स्पर्शनीयः या -यं.

Touching, *a.* हृदयकृन्तः -ता -तं. *See* MOVING, PATHETIC, *a.*

TOUCH-STONE, *s.* निकषः, कषः, निकषपाषाणः, कषपाषाणः, निकषपाषा *m.* (नं), आकषः, निकसः, कसः, शाशः, ज्ञानः, हेमलः.

TOUCHY, *a.* शीघ्रकोपी -पिनी &c. *See* IRRITABLE, PEEVISH.

TOUGH, *a.* दृढः -ढा -ढं, दुःखमेघः -घा -घं, दुर्मेघः &c., दुःखमेघः &c., दुर्मेघः &c., दुःखलघः -ला -लं, कठिनः -ना -नं, शिथिलदृढः &c.

TOUGHNESS, *s.* दृढता, दुर्मेघता, दुःखमेघता, कठिनता, कठिन्य.

TOUR, *s.* भ्रमण, परिभ्रमणं, पर्यटनं, विहारः, विहरणं.

TOURIST, *s.* परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (नं), भ्रमणकृत्, विहारी *m.*

TOURNAMENT, JOURNEY, *s.* अजातोहितां क्रीडायुद्धं.

Tow, *s.* स्पृष्टज्ञपं, शयस्वयं, स्पृष्टज्ञा, शयस्वयं.

To tow, *v. a.* रज्जुना or रज्जा कृन्, रज्जुना आकृष्य चल in cars.

TOWARD, TOWARDS, *adv.* (In the direction of) प्रति, धीनु, अभिमुखं, उद्दिश्यः 'towards the city,' नगरं प्रति, नगराभिमुखं; 'he set out towards the north,' उत्तरं दिक्मुखिद्यं प्रतिहतः. —(With

respect to) उपरि, उद्दिश्य, उद्देशेन, प्रति affixed; 'towards me,' मनोवर्ति, मातुद्दिश्य, मां प्रति; 'want of courtesy towards you,' तपोपरि अवाक्यत्वं; 'not behaving properly towards his father,' धितुरपरि अतदुपशयवहारी. —(Nearly) प्रायश्च; 'towards evening,' अभिकाशं.

TOWARD, TOWARDLY, &c. *See* APT, FORWARD, SHARP, &c.

TOWEL, *s.* गाभनार्जनी, चक्रनार्जनी, गाभनार्जनी, वरकं.

TOWER, *s.* प्रासादशिखरं -शृङ्गं, नभः *f.*, दुर्गं. *See* TURRET.

TOWERING, *a.* प्रोन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं. *See* ELEVATED.

TOWN, *s.* नगरं -री, पुरी, *see* CITY; 'town and country,' पुरजनपदं.

TOWN-FOLK, TOWNS-MAN, *s.* नगरजनः, नगरनिवासिजनः. *See* CITIZEN.

TOWN-HALL, *s.* नगरकार्यनिर्वाहयोग्या महाशाला.

TOY, *s.* क्रीडनकं, क्रीडाद्रव्यं, क्रीडावस्तु *n.*, खेलनी, क्रीडानुगः.

To TOY, *v. n.* *See* To PLAY, SPORT, DALLY, TRIFLE.

TOY-SHOP, *s.* क्रीडाद्रव्यविक्रयस्थानं, क्रीडावस्तुविक्रयगृहं.

TRACE, *s.* अभिज्ञानं, चिह्नं, लक्षणं, चङ्कः, पदवी, तन्त्रं, *see* MARK, FOOTSTEP. —(Of a carriage, &c.) प्रवहः, प्रवाहः, चर्मोपस्थः.

To TRACE, *v. a.* (Follow by some mark) अनुसृ, मार्गानुसरणं कृ, चार्मानुसरणं कृ, नृग्, मार्गं, *see* To TRACK. —(Mark out) बाह्यरक्षाम् चङ्क (c. 10. चङ्कयति -यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

TRACIA, *s.* आसमार्गः, आसप्रवासासमार्गः, प्राणमार्गः.

TRACE, *s.* पदवी -विः *f.*, मार्गः, पथः, पन्थाः *m.*, *see* ROAD, TRAIL.

To TRACE, *v. a.* पादानुसरणं कृ, पदानुसरणं कृ, मार्गानुसरणं कृ, अनुपदं या (c. 2. याति -तुं) or गन्, अनुसृ, *see* To PURSUE.

TRACKS, *s.* पादास्पर्शः -ष्टा -ष्टं, पादाङ्कुरितः &c., पदविहीनः &c.

TRACT, *s.* देशः भूदेशः, *see* REGION, COUNTRY. —(Short treatise) लेखः, पत्रिका, अल्पप्रबन्धः, संक्षेपप्रबन्धः.

TRACEABILITY, *s.* विधेयता, विनेयता, वश्यता, सविनयता.

TRACTABLE, *a.* विधेयः -या -यं, वश्यः &c., *see* DOCILE, MANAGEABLE.

TRADE, *s.* (Commerce) वाणिज्यं -ज्या, वणिज्यं, वणिज्जनं *n.* (नं), वणिज्जिया, व्यवसायः, व्यवसायः, व्यापारः, नीवरः, जोहानकी *m.* (नं), *see* COMMERCE. —(Occupation of a man of the third class) वैश्यक्रिया, वैश्यवृत्तिः *f.* —(Occupation) व्यापारः, व्यवसायः, व्यवहारः.

To TRADE, *v. n.* वाणिज्यं कृ, व्यवसायं कृ, व्यापारं कृ, उपजीवी.

TRADER, *s.* वणिक् *m.* (नं), वाणिजिकः &c. *See* MERCHANT.

TRADESMAN, *s.* वणिज्जनवणिक् *m.* (नं), नगरवणिक्, *see* SHOP-KEEPER.

TRADITION, *s.* लोककथा, इतिहासः, परम्परागतकथा, परम्परागतवाक्य, पारम्पर्यं, परम्परागताचारः, पारम्पर्योपदेशः, पारम्पर्यकथा, ऐतिह्यं, इतिह ind., सम्प्रदायः, आवायः, पुतालं, पूर्णं, चोरतिः *f.*, प्रवादः, आख्यायिका, गुरुकृतः, जोषः.

TRADITIONAL, TRADITIONARY, *a.* परम्परागतः -ता -तं, परम्परायातः &c., परम्परीयः -या -यं, पारम्परीयः -वी -वं, परम्पराप्राप्तः -ता -तं, ऐतिहासिकः -की -कं, पौराणिकः -की -कं, पुराणोक्तः -का -कं, सम्प्रदायिकः -की -कं, प्रमाणतः -ता -तं, प्रमायातः &c., प्रमाणतः &c., जोषप्राप्तः &c., उक्तः -ता -तं; 'instruction,' पारम्पर्योपदेशः; 'practice,' वंशानुवर्तिनं.

TRADITIONALLY, *adv.* पारम्पर्येण, परम्पराक्रमेण, सम्प्रदायात्.

To TRADUCE, TRADUCED. *See* To CALUMNIATE, MALIGN, &c.

TRADUCER, *s.* अपवादकः, अभिज्ञापी *m.* (नं), *see* CALUMNIATOR.

TRAFFIC, *s.* वाणिज्यं, लोकव्यवहारः, लोकवाया, *see* COMMERCE.

- To TRAFFIC**, *v. n.* वाणिज्यं कृ, पण. See **To COMMERCE, TRADE**.
- TRAGEDIAN**, *s.* कर्हकारसभिनयकुशलः, कर्हकारसभिनयेता *m.* (नृ.).
- TRAGEDY**, *s.* दुःखपरिणामकनाटकं, कर्हकारसभिनयनाटकः.
- TRAGIC, TRAGICAL**, *a.* (Pertaining to tragedy) दुःखपरिणामकनाटक-सम्बन्धी &c., कर्हकारसभिनयः -ना -नं, कर्हकारसभिनयकः -का -कं. — (Ending tragically) दुःखपरिणामकः -का -कं, दुष्परिणामी -मिनी &c., दुःखः -ता -तं.
- To TRAIL**, *v. a.* पिकृ (c. 1. -कृषति -कृषु), आकृष, समाकृष, कृष.
- To TRAIL**, *v. n.* पिकृ in pass. (-कृष्यते), आकृष, कृष, कृषः -ता -तं.
- TRAIL**, *s.* (Track) पदचिः -नी *f.* — (Scent left) गन्धः.
- To TRAIN**, *v. a.* विनी (c. 4. -नयति -नेतु), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितु), अनुशिक्ष, शास्, अनुशास्, अनुशासनं कृ, नियमनं कृ. See **To DISCIPLINE**.
- TRAIN**, *s.* (End of a robe) वस्त्रांतः, मानवस्त्रांतः, वस्त्रभाटः. — (Retinue) परिचार, परिषदः, श्रान्त्यं, see **RETINUE**. — (Concatenation) श्रेणी, प्रवन्धः, see **SERIES, SUCCESSION**; 'train of fraud,' कथप्रवन्धः; 'of reasoning,' तर्कप्रवन्धः, अनुमानप्रवन्धः. — (Regular course) क्रमः, अनुक्रमः. — (Of gunpowder) आग्नेयचूर्णश्रेणी. — (Of a peacock) वहेः, वहेभाटः.
- TRAINED**, *p. p.* शिक्षितः -ता -तं, विनीतः -ता -तं, अनुनीतः &c., कृता-भ्यासः -ता -तं, दमितः -ता -तं, दान्तः -ता -तं. See **DISCIPLINED, EDUCATED**.
- TRAINING**, *s.* शिक्षा, see **EDUCATION**; 'of a horse,' अश्वशिक्षा.
- TRAIT**, *s.* लक्षणं; 'bad trait,' कुलक्षणं, दुर्लक्षणं; 'good,' सुलक्षणं.
- TRAITOR**, *s.* (One guilty of treason) राजद्रोही *m.* (नृ.), शत्रुसेवी *m.*, हिदसेवी *m.*, राजशत्रुः, देशद्रोही *m.*, भेत्ता *m.* (नृ.), भेदकः, उपचापकः. — (One who betrays his trust) विश्वासघाती *m.* (नृ.), विश्वास-घातकः, वचकः, विसंवादी *m.*, निष्ठाप्रतिहः, विश्वभ्रष्टा *m.*
- TRAITOROUS**, *a.* राजापघ्यकारी &c., राजद्रोही &c., see **TREASONABLE**.
- TRAMMEL**, **To TRAMMEL**. See **SHACKLE, CLOY, To CLOY**.
- To TRAMP**, *v. n.* चरखपातं कृ, पदव्यासं कृ, पदविह्वलं कृ.
- To TRAMPLE**, *v. a.* पादाभ्यां मृद (c. 9. मृशति, मर्दिनु) or सम्मृद or प्रमृद or उपमृद or अचमृद, पादाघातेन मृद or मुद (c. 7. छुद्यति, खोद्यु), मर्दनं कृ, उपमर्दनं कृ, अचमर्दनं कृ, पादाभ्याम् आक्रम or समाक्रम.
- TRAMPLED**, *p. p.* पादाभ्यां मर्दितः -ता -तं or सम्मर्दितः &c. or उपमर्दितः &c. or अचमर्दितः &c., पादाहतः -ता -तं, पादमर्दितः &c., पादव्यासमर्दितः &c., पादखुण्डः -ता -तं, प्रनधितः -ता -तं.
- TRAMPLING**, *s.* मर्दनं, उपमर्दः -र्दनं, अचमर्दः -र्दनं, सम्मर्दः -र्दनं, पादा-हतिः *f.*, पादाघातः, पदघातः, चरखपातः, पादास्फालनं, पादाभ्यासः, चरखास्फालनं, प्रनधनं.
- TRANCE**, *s.* देशतीतवृत्तिः *f.*, मोहावस्था, समाधिः *m.*, तन्मयावस्था, मूर्च्छना, चावेशः, मोहः, लोकान्तरचितवृत्तिः *f.*
- TRANQUIL**, *a.* शान्तः -ता -तं, प्रशान्तः &c., स्थिरः -रा -रं, स्वस्थः -स्था -स्थं, शान्तात्मा -ता -तम (नृ.), स्वस्थचितः -ता -तं, अचञ्चलः -ता -तं. See **CALM**.
- To TRANQUILIZE**, *v. a.* शान् (c. 10. शमयति -यितु), see **To CALM, COMPOSE**.
- TRANQUILLITY**, *s.* शान्तिः *f.*, शानः, शान्ता, निर्वृतिः *f.*, स्थिरता, अचञ्चलता, अचोभः, स्वस्थता, स्वास्थ्यं, निरुपद्रवता. See **CALMNESS, COMPOSURE**.
- To TRANSACT**, *v. a.* निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितु), व्यवहृ (c. 1. -हृरति -हृतु), विधा (c. 3. -धाति -धातु), प्रयी, सम्पद्यी, प्रयत्न in caus.,

- चाचर्, समाचर्, अनुधा, निर्वह (c. 10. तीरयति -यितु), पार् (a. 10. पारयति -यितु), पय (a. 10. प्रययति -यितु), कृ; 'business,' कर्म-निर्वाहं कृ.
- TRANSACTION**, *p. p.* निर्वहितः -ता -तं, पययितः -ता -तं, पयितः -ता -तं, चाचरितः -ता -तं.
- TRANSACTION**, *s.* (The act of doing) निर्वहः -हृतु, प्रययनं, विधानं, चाचरणं, प्रययनं, अनुधानं; 'of business,' कर्मनिर्वाहः. — (Affair) कर्म *n.* (नृ.), कार्यं, व्यापारः, व्यवहारः, वृत्तान्तः, पयाया.
- To TRANSCEND**, *v. a.* See **To EXCEED, SURPASS, EXCEL**.
- TRANSCENDENTAL**, *a.* अत्युन्नतः -ता -तं. See **SURPASSING, SUPERIOR**.
- TRANSCENDENTLY**, *adv.* अत्युन्नतं, अत्यन्तं, अधिकं, अत्यधिकं, परमं.
- To TRANSCRIBE**, **TRANSCRIPT**. See **To COPY, COPY**.
- TRANSCRIBER**, *s.* लिपिकारः, प्रतिलिपिकारकः, चादर्शकारकः.
- To TRANSFER**, *v. a.* (Make over, cause to pass) संक्रम in caus. (-क्रामयति -यितु), उपसंक्रम, संचर् in caus. (-चारयति -यितु), सम in caus. (-सर्पयति -यितु), अध्याहृ in caus. (-रोपयति -यितु), अययत् (c. 10. -वर्षयति -यितु); 'to another,' परस्मिन् or परस्मै or परहस्ते सम in caus. or संक्रम in caus. — (Convey from one place to another) स्थानान्तरिक, स्थलान्तरिक.
- TRANSFERABLE**, *a.* सङ्क्रामणीयः -या -यं, संचारणीयः &c., परसमर्पणीयः &c.
- TRANSFERRED**, *p. p.* सङ्क्रामितः -ता -तं, सङ्क्रान्तः -ता -तं, उपसङ्क्रान्तः &c., संचारितः &c., परहस्तसमर्पितः &c., अययत् -ता -तं.
- TRANSFIGURATION**, *s.* रूपान्तरग्रहणं, मूर्त्यन्तरग्रहणं, रूपपरिवर्तनं.
- To TRANSFIGURE**, *v. a.* रूपान्तरिक, मूर्त्यन्तरं कृ, see **To TRANSFORM**.
- TRANSFIGURED**, *p. p.* रूपान्तरिकृतः -ता -तं. See **TRANSFORMED**.
- To TRANSFIX**, *v. a.* व्यध (c. 4. विधायति, व्यधु), प्रतिव्यध, भिद (c. 7. भिनयति, भेदु), शूल (c. 1. शूलति -शूलतु), कील (c. 10. कीलयति -यितु), निखन (c. 1. -खनति -खितु), छुर (c. 6. छुरति -रितु). See **To PIERCE**.
- TRANSFIXED**, *p. p.* विधः -ता -तं, अतिविधः &c., कीलितः -ता -तं, छुरितः &c.; 'through the belly,' छुरितोदरः -रा -रं.
- To TRANSFORM**, *v. a.* रूपं परिवर्त in caus., रूपपरिवर्तनं कृ, रूपान्तरिक, विडम् (c. 10. -वडयति -यितु). See **To METAMORPHOSIS**.
- TRANSFORMATION**, *s.* रूपान्तरिकरणं, रूपान्तरं, मूर्तिपरिवर्तनं, विडम्बनं, व्याकृतिः *f.*, परिणामः. See **METAMORPHOSIS**.
- TRANSFORMED**, *p. p.* व्याकृतः -ता -तं, विडम्बितः &c. See **METAMORPHOSIS**.
- To TRANSFUSE**, *v. a.* एकपात्राभ्यन्तरात् सावयिता अन्यपात्रे निविश (c. 10. -वेशयति -यितु) or निविश, पात्रान्तरिक. See **To TRANSFER**.
- TRANSFUSION**, *s.* सङ्क्रामणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, संचारणं, पात्रान्तरिकरणं.
- To TRANSGRESS**, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितु), उलङ्घ, अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितु), समतिक्रम, व्यतिक्रम, अत्यतिक्रम, अतिचर् (c. 1. -चरति -रितु), व्यभिचर्, उलङ्घनं कृ, लङ्घनं कृ, अतिक्रमणं कृ, व्यतिक्रमं कृ, अतिवृत्त. See **To SURPASS**.
- To TRANSGRESS**, *v. n.* अपराध्, अपराधं कृ. See **To OFFEND, v. n.**
- TRANSGRESSED**, *p. p.* उलङ्घितः -ता -तं, लङ्घितः &c., विलङ्घितः &c., अतिक्रान्तः -ता -तं, व्यतिक्रान्तः &c., समतिक्रान्तः &c., उल्लान्तः &c., अतीतः &c.
- TRANSGRESSION**, *s.* (The act of transgressing) लङ्घनं, उलङ्घनं, विलङ्घनं, अतिक्रमः -मणं, व्यतिक्रमः, समतिक्रमः, उल्लान्तः -मणं, अति-पातः, अतःपातः, अपराधः, अपराधः, भङ्गः, लोपः -पनं, अनर्थ्यादा. —

(Offence) अपराधः, पापं, पातकं, see OFFENCE.

TRANSMIGRATOR, s. (One who goes beyond) अतिक्रामकः, अतिक्रामी m. (न), उल्लङ्घी m., अत्याचारी m.—(Sinner) अपराधी m., see OFFENDER.

TRANSIENT, a. क्षणिकस्थायी -यिनी &c., अस्थायी &c., क्षणिकः -का -कं, क्षणविक्षिप्तः &c., भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः &c., चञ्चलः -ला -लं, अनिरः -ता -तं, क्षणिकचञ्चलः -रा -रं, नष्टः &c., अज्ञातः -ज्ञी -तं. See MOMENTARY, TEMPORARY.

TRANSIENTNESS, s. क्षणिकस्थायित्वं, अस्थायित्वं, अनिरता.

TRANSIT, s. सङ्क्रमः -मयं, सङ्क्रान्तिः f., सङ्क्रान्तः, क्रान्तिः f., अतिक्रमः -मयं, गतिः f.; 'of a star,' तारासङ्क्रमः.

TRANSITION, s. सङ्क्रमः -मयं, सङ्क्रान्तिः f., विचारः, संचारः, अवस्थान्तरं, स्थित्यन्तरं, अभिलम्भनं, स्थानान्तरं.

TRANSITIVE, a. (Verh) सकर्मकः, सकर्मकीक्रिया; 'transitive voice,' परस्मैपदं.

TRANSITORY, a. अस्थायी &c., जगन् -गती -गन्. See TRANSIENT.

To TRANSLATE, v. a. (Remove), see To REMOVE, TRANSFER; 'to heaven,' सङ्क्षरीरसङ्गोरोपितः -ता -तं, सङ्क्षरीरमुक्तः -का -कं.—(Into another language) भाषान्तरणीकृतं, अवतृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), अवतरणं कृ, विवृ, भाषान्तरे निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं).

TRANSLATED, p. p. (Removed), see REMOVED; 'to heaven,' सङ्क्षरीरसङ्गोरोपितः -ता -तं, सङ्क्षरीरमुक्तः -का -कं.—(Into another language) भाषान्तरणीकृतः -ता -तं, अवतरीणः -शी -शं, विवृतः -ता -तं, भाषान्तरे निरूपितः -ता -तं; 'Prākṛit translated into Sanskrit,' प्राकृतः संस्कृते निरूपितः.

TRANSLATION, s. (Removal), see REMOVAL; 'to heaven,' सङ्क्षरीरसङ्गोरोपणं, सङ्क्षरीरमुक्तिः f.—(Into another language) भाषान्तरं, भाषान्तरणीकरणं, अवतरणं, अवतारः, विवरणं, भाषान्तरे निरूपणं; 'loose translation,' आद्यानुवर्तनं.

TRANSLATOR, s. भाषान्तरकारी m. (न), अवतरणकृत्, व्याख्याता m. (त), अर्थव्याख्याता m., अर्थनिरूपकः. See INTERPRETER.

To TRANSMIGRATE, v. n. देशान्तरं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), शरीरान्तरं गन्, जन्मान्तरं or पुनर्जन्म प्राप्, योनिभ्रमणं कृ.

TRANSMIGRATION, s. देशान्तरप्राप्तिः f., देशान्तरगतिः f. -गमनं, शरीरान्तरप्राप्तिः f., पुनर्जन्म m. (न), जन्मान्तरं, जन्ममरणं, योनिभ्रमणं, पुनरावृत्तिः f., गतिः f.; 'exemption from it,' अपुनरावृत्तिः f.

TRANSMISSION, TRANSMITTAL, s. संचारः -रणं, सङ्क्रामणं, सङ्क्रान्तिः f., संचालनं, प्रेरणं, प्रापणं, अभिवाद्यं.

To TRANSMIT, v. a. संचर् in caus. (-चारयति -यितुं), संक्राम् in caus. (-क्रामयति -यितुं), उपसंक्राम्, प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं), प्राप् in caus.

TRANSMITTED, p. p. संचारितः -ता -तं, सङ्क्रामितः &c., प्रेरितः &c.

TRANSMUTATION, s. परिवर्तनः, परिवर्तमान्तरं, द्रव्यान्तरं.

To TRANSMUTE, v. a. द्रव्यान्तरणीकृतं, परिवर्तनमेदं कृ, जातान्तरं कृ.

TRANSPARENCY, s. स्वच्छता -त्वं, अस्वच्छता, प्रसवता, प्रसक्तिः f., निर्मलता, प्रकाशभेद्यता, किरणभेद्यता, प्रकाशारोचकता.

TRANSPARENT, a. (Clear) स्वच्छः -च्छा -च्छं, अस्वच्छः &c., प्रसक्तः -ता -तं, निर्मलः -ला -लं, अमलः &c., स्वच्छिकप्रभः -भा -भं.—(Transmitting light, not opaque) प्रकाशभेद्यः -च्छा -च्छं, किरणभेद्यः &c., प्रकाशारोचकः -का -कं, प्रकाशाप्रतिबिम्बकः &c., दृश्यरोचकः &c., चारुदर्शकः &c., नभस्यः -स्या -स्यं.

To TRANSPIRE, v. n. प्रसिद्धः डा -ई भू, प्रसिद्धीभू, प्रकाशः -शा -ई भू, प्रसिद्धीभू, प्रचलीभू, लोकप्रसिद्धः -ता -तं भू.

To TRANSPLANT, v. a. स्थानान्तरे हर् in caus. (रोपयति -यितुं) or रोपयं कृ, उन्मूल्य स्थानान्तरे हर् in caus., उन्मूल्य (c. 10. -मूलयति -यितुं).

TRANSPLANTED, p. p. स्थानान्तरे रोपितः -ता -तं, उन्मूलितः -ता -तं.

To TRANSPORT, v. a. (Convey, Carry) हृ (c. 10. हारयति -यितुं), सन्, वह्, आवह्, संवह्, स्थानान्तरीकृतं, जानी, हृ To CONVEY.—(As a criminal) विचस् (c. 10. -वासयति -यितुं) प्रवस्, निवस्, प्रवस् (c. 10. -व्रामयति -यितुं), देशान्तरीकृतं, सागरपारे दूरीकृतं, खदेशाद् दूरीकृतं.—(Ravish), see the word.

TRANSPORT, s. (Conveyance) हारणं, संचारणं, वाहनं, आनयनं.—(Of passion) प्रोधावेशः, कोपावेशः.—(Rapture), see RAPTURE.

TRANSPORTATION, s. विवासः -सनं, प्रवासः -सनं, निवासनं, विवासकरणं, प्रव्रामनं, सागरपारे दूरीकरणं, संचारणं, संचारकनं.

TRANSPORTED, p. p. (Conveyed) संचारितः -ता -तं, हारितः &c., आनीतः &c.—(Exiled) विवासितः &c.—(Enraptured), see the word.

To TRANSPOSE, v. a. स्थानपरिवर्तनं कृ, स्थानविनिमयं कृ, स्थानविपर्ययं कृ, स्थानं परिवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), विपर्ययं.

TRANSPPOSED, p. p. परिवर्तितः -ता -तं, विपर्ययः &c., व्यस्तः &c.

TRANSPPOSITION, s. स्थानपरिवर्तनं, स्थानविनिमयः, स्थानविपर्ययः, व्यस्तः, विपर्ययः, विपर्ययः.—(In arithmetic) तुल्यशक्तिः f.

TRANSVERSE, a. तिर्यक् -शी -र्यक् (क्), व्यस्तः -स्ता -सं, विपरीतः &c.

TRANSVERSELY, adv. तिर्यक्, व्यस्तं, कोणाकोणं, विपरीतं.

TRAP, s. उन्मायः, कूटबन्धं, कूटः, पाशः, बागुरा, जालं, पञ्जरालेदः 'नाहः, पातिली. See SNARE.

TRAPEZIUM, s. विषमचतुर्भुजं, विषमचतुर्भुजः, विषमचतुर्भुजः.

TRAPPINGS, s. परिच्छदः, भूषणं, परिकरं n., see FINERY.—(Of horse or elephant) परिलोभः, वयोः, आदानं, आस्तरः -रणं, प्रवेयः -शी f., कुपः.

TRASH, s. असारद्रव्यं, तुच्छद्रव्यं, कुतश्चितद्रव्यं. See RUBBISH.

TRAVAIL, To TRAVAIL, See under LABOR, To LABOR, v. n.

To TRAVEL, v. n. व्रज्, प्रव्रज्, देशभ्रमणं कृ, देशपर्यटनं कृ, देशाटनं कृ, अश्वना गम्, यात्रां कृ, चर्, विचर्. See To JOURNEY.

TRAVEL, TRAVELLING, s. अश्वगमनं, मार्गगमनं, देशभ्रमणं, भ्रमणं, परिभ्रमणं पर्यटनं, देशपर्यटनं, अटनं, यात्रा, संयात्रा, व्रज्या, अटारु, मार्गक्रमणं प्रवासः; 'to return from travel,' प्रवासाद् आगम्; 'traveling carriage,' परिव्रामिकः; 'companion,' सहचरः.

TRAVELLER, s. यात्रिकः, यात्र्यः, अश्वगः -गामी m. (न), अश्वग्यः, अश्वहीनः, यात्रिकः, यादविकः, सारथिकः, मार्गस्थः, यत्रिलः, गन्तुः m, गमयः, यायी m. (न), देशिकः, इत्यटः, प्रोचः, देशिकः, अश्वनि वरं मानः, परदेशसेवी m.; 'a great traveller,' बहुदेशदर्शी m.

To TRAVERSE, v. a. हृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं), अतिक्रमं, सन्, अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), परिक्रमं, चारं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), or !

TRAVERSED, p. p. अतिक्रामः -ता -तं, तीर्थः &c., चारगतः &c., चारितः &c.

TRAVESTY, s. हास्यजनकविहसनं, हास्यरसप्रधानानुकरयकार्यं, हास्यना

कानुकरयकविता, आकारगोपनं.

TRAY, s. पात्रं, भाजनं, शरायः, द्रोणिकः -शी f., आषाढः

TREACHEROUS, a. विश्वासघाती &c., निष्ठाप्रतिघ्नः -ता -तं, विसेवा &c., असत्यवचनः -व्या -व्यं, अविद्यास्यः &c., see PERFIDIOUS, FAITHLESS

TREACHEROUSLY, TREACHEROUSNESS. See PERFIDIOUSLY, &c.

TREACHERY, s. विश्वासघातः, विश्वासक्रान्तिः, विसेवादः, प्रतिज्ञाभङ्गः, उजापः, उपजपः, भूषिता, अभिनयः. See PERFDITY.

LEACLE, *s.* इक्षुसारः, इक्षुरसकायः, सक्केराकारः. See MOLASSES.

TREAD, *v. n.* चरण्यात् कृ, पदपातं कृ, पादपातं कृ, पदव्यासं कृ, पादा-
पेयं कृ, पदविह्वलं कृ, क्रमं (c. 1. क्रानति-क्रमते-मिह).
TREAD, *v. a.* चाक्रमं (c. 1. -क्रानति-क्रमितुं), समाक्रमं, पादव्यासं
चाक्रमं or पीद, पदव्यासं कृ, पदपातं कृ, पादापेयं कृ; 'to tread
on one's steps,' समाक्रमणं कृ; 'one who does so,' पदाक्रान्तः.
—(Crush with the foot) पादाभ्यां मृद or अवमृद, see To TRAM-
PLE, STAMP, STEP.

LEAD, *s.* पदव्यासः, पादव्यासः, पदपातः, पादपातः, चरण्यात्, क्रमः,
चित्रमः, पादाभ्यासः, पादापातः. See STEP, PAGE.

LEASON, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, राजशरीराभिद्रोहः, राजापकारः,
राजापथ्यकारित्वं, राजविरोधः.

LEASONABLE, *a.* राजद्रोही-हिणी-हि (न), राजाभिद्रोही &c., राजा-
पकारी &c., राजद्रोहसम्बन्धी &c., राजविरोधी &c.

LEASURE, *s.* (Store of valuables) निधिः *m.*, निधानं, कोषः—
(Accumulation of money, &c.) धनसंचयः, द्रव्यसंचयः, वित्तनि-
चयः, धनराशिः *m.*, धनसङ्ग्रहः, संचितधनं.—(Money, &c.) धनं,
वित्तं, वसु *n.*—(A treasure) निधिः *m.*, कुलाभिः *m.*—(Divine
treasure) निधिः *m.*, सेवधिः *m.*, see under KUVERA.

TREASURE, *v. a.* निधिं कृ, निधा, संचि, कोषीकृ. See To HOARD.

LEASURED, *p. p.* संचितः -ता -तं, कोषीकृतः &c., कोषभूतः -ता -तं.

LEASURER, *s.* कोषाध्यक्षः, कोशाध्यक्षः, कोशाधीशः, कोशनायकः, धना-
धिकारी *m.* (न), भास्वागाराध्यक्षः, धनाध्यक्षः, अर्थोधिकारी *m.*, कन-
काध्यक्षः, कोषपालः, गज्जाधिकारी *m.*, गज्जाधिपः, धनाधिपः, भास्वा-
गारी *m.*, भौरिकः.

LEASURERSHIP, *s.* कोषाधिकारः, अर्थोधिकारः, गज्जाधिकारित्वं.

LEASURY, *s.* कोषः, कोशः, धनागारं, भास्वागारं, धनशाला, धनगृहं,
कोशः-इकं, गज्जः-जं, अर्थसंस्थानं, निधिः *m.*

TREAT, *v. a.* (Act or behave towards) आचरं (c. 1. -चरति-
रितुं), समाचरं, व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), सेव (c. 1. सेवते-यितुं),
विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), प्रणी (c. 1. -णयति-णेतुं), विनी; 'one
should treat one's son like a friend,' पुत्रं निवचद् आचरेत्;
'to treat ill,' अपकृ, कुव्यवहारं कृ; 'to treat with respect,'
पूज, सत्कृ, see To HONOUR; 'with hospitality,' सत्कृ, सत्कारं कृ,
आतिथ्यं कृ.—(Give food, &c.) उन्नमात्रेण नृप (c. 10. तर्पयति-यितुं)
or सन्नप.—(A disease) उपचारं कृ, प्रयोगं कृ, चिकित्सां कृ.

TREAT, *v. n.* (Treat of any subject) विषयप्रसङ्गं कृ, प्रसङ्गं कृ,
प्रस्तावं कृ, प्रस्तुतं-तां कृ, नय (c. 1. नयति-यितुं), नयनं कृ, विचरं
(c. 10. -चारयति-यितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं); 'to treat
at length,' प्रपञ्चनं कृ.—(Negotiate) पण, see the word.

REAT, *s.* उन्नमात्रपर्ययं, परमात्रभोजनं, see FEAST, ENTERTAINMENT.

REATED, *p. p.* आचरितः -ता -तं, व्यवहृतः &c., व्यवहारितः &c., सेवितः
&c.; 'ill-treated,' अपकृतः &c., कुव्यवहारितः -ता -तं; 'well-
treated,' सत्कृतः -ता -तं, सुव्यवहारितः &c., सेवितः &c., सेवमानः
-ता -तं.—(Treated of) प्रस्तुतः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, नयितः
&c., निरूपितः &c.; 'at length,' प्रपञ्चितः -ता -तं.

REATISE, *s.* निबन्धः, प्रबन्धः, ग्रन्थः, लेखः, शास्त्रं, पुस्तकं.

REATMENT, *s.* प्रणयनं, प्रकीर्तिः *f.*, नयः, आचरणं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*,
उपायप्रयोगः; 'of disease,' उपचारः, चिकित्सा.

REATY, *s.* निबन्धः, सन्धयः, संधि *f.* See COMPACT, LEAGUE.

REBLE, *a.* त्रिगुणः -ता -तं, त्रिविधः -धा -धं, त्रिनतः -तां -तं.

TREBLE, *s.* (In music) उच्चस्वरः, उच्चस्वरः, तीक्ष्णस्वरः.

To TREBLE, *v. a.* त्रिगुणीकृ, त्रिगुणं (nom. त्रिगुणयति-यितुं).

TREBLY, *adv.* त्रिगुणं, त्रिधा, त्रेधा, त्रिविधं, चारुधं.

TREE, *s.* वृक्षः, तरुः *m.*, दृनः, पादपः, वृक्षः, धनव्यासः *m.*, धनराशिः *m.*,
वित्तिरुहः, नदीरुहः, मूरुहः, फलवाही *m.* (न), फलदः, पक्षपी *m.*
(न), रोहिः *m.*, अवनिरुह *m.* (इ), अवनिरुहः, खम्बी *m.* (न), वि-
टपी *m.*, शाखी *m.*, चंहिपः, गज्जः, पक्षी *m.*, कुटः, कुटः, जगनः,
पलाशी *m.*, शालः, सालः, अनोकहः, वानस्पत्यः; 'a village tree,
held in veneration,' वैद्यः; 'relating to a tree,' वार्धः-वर्धी-वै.

TREFOIL, *s.* त्रिपत्रः -त्रा -त्रं, त्रिपत्रः -त्रा -त्रं, त्रिदला.

TRELLIS, TRELLIS-WORK, *s.* जालं-लकं, जालिका, गयाज्जालं.

To TREMBLE, *v. n.* कम्पं (c. 1. कम्पते-भित्तुं), वेप (c. 1. वेपते-यितुं),
स्फुरं (c. 6. स्फुरति-रितुं), चपलं (nom. चपलायते). See To QUIVER,
SHAKE, *v. n.*

TREMBLING, *part.* कम्पमानः -ना -नं, वेपमानः &c., जातकम्पः -स्या-स्यं,
जातवेपयुः-युः-यु, उल्ललः-ला-लं, उल्ललन्-लन्ती &c. See QUIVERING.

TREMBLING, *s.* कम्पः-कम्पनं, प्रकम्पः, उल्लम्पः, वेपनं, प्रवेपणं, स्फुरणं,
विधुवनं, उल्ललः; 'of voice,' खरभङ्गः, see QUIVERING, *s.*

TREMENDOUS, *a.* अतिदारुणः -ता -तं, अतिभयानकः, see FEARFUL.

TREMOR, *s.* वेपयुः *m.*, कम्पः, वेपनं, स्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, चलत्वं, विधुतिः *f.*,
विधुतिः *f.*, विधूननं, गात्रकम्पः. See TREMBLING, *s.*

TREMULOUS, *a.* लोलः-ला-लं, चञ्चलः &c., चञ्चलः &c., कम्पनः-ना
-नं, कम्पः-स्या-स्यं, सकम्पः-स्या-स्यं, कम्पान्वितः-ता -तं, सोलम्पः
&c., तरलः-ला-लं, तरलितः-ता -तं, लुलितः &c., चालोलः-ला
-लं, चटुलः &c., स्फूर्तिमान्-मती &c.

TREMULOUSLY, *adv.* सकम्प्यं, सवेपनं, सस्फुरणं, चञ्चलं, तरलं.

TREMULOUSNESS, *s.* लोलता, चञ्चलता, चपलता, सकम्पता-तं.

TRENCH, *s.* परिख, खातं, कुत्पा, पथकम्पा, मारकूट, सलः, see DITCH;
'trench at the foot of a tree,' जालधालः, ध्यानकं.

To TRENCH, *v. a. or n.* See To INTRENCH, ENCROACH.

TRENCHER, *s.* काष्ठनयपात्रं, काष्ठनयभाजनं, काष्ठनयभाजकं.

TREPIDATION, *s.* श्रम्यः, भयकम्पः, विभ्रमः. See TREMBLING, TERROR.

To TRESPASS, *v. a.* (Pass beyond, exceed propriety) अतिक्रमं
(c. 1. -क्रानति-क्रमितुं), उन्नम, मर्यादातिक्रमं कृ, मर्यादातुल्यं कृ,
सीमातिक्रमणं कृ, सीमातुल्यं कृ, see To TRANSGRESS, OFFEND.—
(Intrude, encroach) अनधिकारपुङ्गव आक्रम or आक्रमणं कृ, see
To INTRUDE, &c.

TRESPASS, *s.* अतिक्रमः, उन्नमः, आक्रमणं, मर्यादातिक्रमः, अनधिकार-
प्रवेशः, अभिचारः, अनमर्यादा, अपराधः, द्रोहः.

TRESPASSER, *s.* मर्यादातिक्रामी *m.* (न), अनधिकारप्रवेशकः.

TRESS, *s.* अलकः, कचरः-री-रं, केशवेशः, केशगर्भकः. See CURL.

TRIAD, *s.* त्रिकं, त्रयं-यो; 'the Hindú triad,' त्रिनृषीः *f.*

TRIAL, *s.* (Testing, proving) परीक्षा-खण्डं, अनुभवः, see TEST;
'under trial,' अनुभूयमानः-ना-नं; 'subjected to trial,' अनुभ-
वाकृतः-डा-दं.—(Experience) अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, प्रतीतिः *f.*—
(Attempt) यत्नः, प्रयत्नः, उद्योगः.—(Judicial trial) विचारः,
व्यवहारदर्शनं, धर्मविवेचनं; 'day of trial,' विचारदिनं, साहान-
दर्शनं.—(Affliction, calamity), see the words.

TRIANGLE, *s.* त्रिकोणः-यं, त्रिभुजः, व्यंज, त्रिशृङ्गः-जं, त्रिपुटकः, सूचिः *f.*,
त्रिकोणाकृतिः *f.*, त्रिकोणमूर्तिः *f.*; 'acute angled,' अनालंघः;
'equilateral,' समत्रिभुजः; 'isosceles,' द्विसमत्रिभुजः; 'scalene,'

विषयविभुजः; 'base of a triangle,' भुजः; 'segment of the base,' अर्धबाहु; 'verticle arm,' कोटि: f.; 'area,' त्रिकोणक्षेत्रं.

TRIANGULAR, a. त्रिकोणकृतिः -त्रिः-त्रि, त्रिकोणाकारः -रा -रं, त्रिभुजाकारः &c., त्र्यङ्गाकारः &c., त्र्यङ्गः -त्रा -त्रं.

TRIBE, s. जातिः f., वर्गः, कुलं, वंशः, गणः, गोत्रं; 'the four tribes or classes,' चतुर्वर्णः; these are, 1. the sacerdotal, see BRAHMIN; 2. the military, see under MILITARY; a.; 3. the agricultural or mercantile, see AGRICULTURIST; 4. the servile, see SHÚDRA.

TRIBRACH, s. (Foot of three short syllables) त्राक्षरः.

TRIBULATION, s. क्लेशः, दुःखं, संकटं. See DISTRESS, TROUBLE.

TRIBUNAL, s. (Court of justice) धर्मसभा, न्यायसभा, धर्मशाला.—(Seat of a judge) धर्मोसनं, न्यायासनं.

TRIBUTARY, a. or s. करदा: -दा -दं, शुल्कदा: -दा -दं, नैगमः -नी -नं; 'made so,' करदीकृतः -ता -तं.—(Paid in tribute) कररूपः &c.

TRIBUTE, s. करः, शुल्कः -लं, करभारः, उपहारः. See TAX.

TRICE, s. त्रिनेत्रः, पलं, क्षणः, बुद्धिः f.; 'in a trice,' त्रिनेत्रमात्रेण.

TRICK, s. (Artifice to deceive) छलं, छद्म n. (न), व्यपदेशः, माया, कपटः, व्याजः, कृतकप्रयोगः, see FRAUD.—(Bad or strange habit) व्यसनं, दुर्गुणं, दुर्लक्ष्यं, अचलक्ष्यं, चेष्टा, कुचेष्टा, छेलितं; 'monkey trick,' मकैटचेष्टा, see PRANK.

To TRICK, TRICKERY. See To DECEIVE, DECEPTION, DECEIT.

TRICKED, p.p. वञ्चितः -ता -तं, व्यपदिष्टः -ष्टा -ष्टं. See DECEIVED.

To TRICKLE, v. n. झनैः झनैः स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्ति) or सु (c. 1. स्रवति, स्रोतु) or सर or री. See To Ooze, FLOW.

TRICKLING, part. झनैः झनैः स्यन्दमानः -ता -नं. See Oozing, part.

TRICKLING, s. स्यन्दनं, निस्यन्दः, झरणं, स्रवः, स्रावः. See Oozing, s.

TRIDENT, s. त्रिशूलः -लं, त्रिशूलं, त्रिशूलैकः -कं, पिनाकः -कं; 'of Śiva,' see under ŚIVA; 'bearer of one,' त्रिशूलपाणिः m.

TRIDUAN, a. त्रिदिवसः -त्री -कं, त्रिदिवसः -ता -तं.

TRIED, p. p. परीक्षितः -ता -तं, अनुभूतः &c.; 'person,' उपधाशुचिः.

TRIENNIAL, a. त्रैवार्षिकः -त्री -कं, त्रिदिवसः &c., त्रिवर्षीयः &c.

TRIFLE, s. खल्विविषयः, अल्पविविषयः, लघुविविषयः, स्त्रीकल्पवर्तः.

To TRIFLE, v. n. बालकवद् आचर, बालकवृत्तिं सेव or आस्था, लघुविविषयापृतः -ता -तं भू, खेला (nom. खेलायति), कुड् (c. 6. कुडति -ति); 'trifle away,' क्षिप.

TRIFLER, s. लघुविविषयापृतः -आपारी m., बालक्षेपकः.

TRIFLING, a. लघुः -घुः -घु, खल्वः -ल्या -ल्यं, अल्पप्रभावः -वा -वं, लघुप्रभावः &c., अगणनीयः -या -वं, अल्पकः -का -कं, हृद्यप्रायः -या -वं, तनीयान् -यसी -यः (स्). See INCONSIDERABLE.

TRIFOLIATE, a. त्रिपत्रः -त्री -त्रं, त्रिपत्रः -त्रा -त्रं, त्रिदलः -ला -लं.

TRIGONOMETRICAL, a. त्रिकोणमिति विषयकः -का -कं -सम्बन्धी -म्बनी &c.

TRIGONOMETRY, s. त्रिकोणमितिः f., त्रिकोणमापनविद्या.

TRILOCAL, a. त्रिभुजः -त्रा -त्रं, त्रिभुजात्मकः -का -कं.

TRILITERAL, a. त्र्यक्षरकः -का -कं, त्र्यक्षररूपः &c., त्रिवर्णः &c.

TRILL, To TRILL. See QUAYER, To QUAYER.

TRILLION, s. प्रयुतघनः, पुनः; 'hundred trillion,' अक्षौहिणी.

TRIM, a. विनीतः -ता -तं, सुरेखः -खा -खं. See NEAT.

TRIM, s. (Condition) अवस्था, स्थितिः f.—(Gear) सज्जा.

To TRIM, v. a. विरप् (c. 10. -रयति -यति), कृप् (c. 10. कल्पयति -यति), सुसं -स्यं कृ, सुसूयकृ. See To ARRANGE, DRESS, CLIP.

TRIMMING, s. विरचनं -ना; 'of a garment,' परिस्तरः.

TRINITARIAN, s. त्रिकल्पवैकल्पवादी m. (न), त्रिकल्पवाक्यवादी m. त्रयैकत्ववादी m., त्रयैकत्वतात्पर्यवादी m.

TRINITY, s. त्रिकल्पवैकल्प, त्रयैकत्व, त्रिकल्पवाक्यवादी.

TRINKET, s. कङ्कणः -णं, मङ्गलः, see ORNAMENT; 'for the hair,' बालपाश्या, पारितय्या; 'for the forehead,' ललाटिका, पञ्चपाश्या.

TRINOMIAL, a. (In mathematics) त्रिपद -दा -दी -दं.

TRIO, s. त्रयं -त्री, त्रिकं, त्रितयं, त्रिकूटं. See TRIAD.

TRI-OCULAR, a. त्रिनेत्रः -नी -नं, त्रिनेत्रः -त्रा -त्रं, त्रिलोचनः -ना -नं.

To TRIP, v. a. (Trip up) खल in caus. (खलयति -यति), परपादं आहत्य पद् (c. 10. पातयति -यति), उद्गातं कृ, see To SUPPLANT.

To TRIP, v. n. खल (c. 1. खलति -लति), प्रखल, खलनं कृ, see To STUMBLE.—(Walk lightly) लघुगता गन् or चर् or चल.

TRIP, s. (Stumble) खलनं, उद्गातः.—(Excursion) भ्रमणं, ईष्यभ्रमणं.

TRIPARTITE, a. त्रिभागः -गा -गं, त्रिखण्डः -खा -खं, त्र्यङ्गः -त्रा -त्रं.

TRIPLE, s. त्रयं, उदरं, पञ्चनदं. See ENTRAILS.

TRIPETALOUS, a. त्रिदलः -ला -लं, त्रिदलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

TRIPLE, TRIPLED, a. त्रिगुणः -त्रा -त्रं, त्रिविधः -त्रा -त्रं, त्रिरूपः -त्रा -त्रं त्रिगतः -ता -तं, त्रिवृत् m. f. n., त्रिधा ind., त्रेधा ind.

To TRIPLE, TRIPLET. See To TREBLE, TRIAD, TRIO.

TRIPPLICITY, s. त्रैविध्यं, त्रिविध्यं, त्रैगुण्यं, त्रिरूपता.

TRIPOD, TRIPOS, s. (Any thing with three feet) त्रिपदं, त्रिपादं.

TRISYLLABIC, a. त्र्यक्षरः -रा -रं, त्र्यक्षरी -रिणी &c., त्र्यक्षः -क्षा -खं.

TRISYLLABLE, s. त्र्यक्षरशब्दः, त्र्यक्षरविशिष्टशब्दः.

TRITE, a. उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, लोकोच्छिष्टः &c., जीर्णः -णी -णं.

TRITENESS, s. उच्छिष्टता, लोकोच्छिष्टता, प्रविष्टता, जीर्णता.

TRITHEISM, s. देवत्रयवादः, देवत्रयीतं, त्रिदेववादः.

To TRITURATE, v. a. चूर्ण, पिष्ट, संपुष्ट, संघर्षं कृ. See To GRIND.

TRITURATION, s. सङ्घर्षः -घर्षं, विनर्दः -नर्दं, परिमलः, see GRINDING.

TRIUMPH, s. (Pomp of a victory) जययाचा, विजययाचा, जयोत्सवः—(Victory) विजयः, जयः, जयजीः f.—(Joy for victory) जयानन्दः, जयहर्षः, जयोत्साहः, जयगर्वः.

To TRIUMPH, v. n. (Celebrate victory with pomp) जययाचां कृ, जयोत्सवं कृ.—(Obtain victory) विजि (c. 1. -जय -नेतुं), जि, विजयी भू.—(Exult) जयजयशब्दं कृ, जयानन्दं कृ.

TRIUMPHAL, a. जय or विजय in comp.; 'triumphal arch,' जयतोरण.

TRIUMPHANT, a. विजयी -विनी -वि (न), जयी &c., जयवान् -वानी -वा (न), विजयवान् &c., विजयमानः -वा -नं, जयशाली &c., जयपुत्र -त्रा -त्रं, प्राप्तजयः -या -वं, लज्जजयः &c., जिज्जुः -ज्जुः -ज्जु, जेता -य -नृ (नृ), जेकः -ची -चं, जयानन्दी &c., जितशत्रुः -शुः -शु, जितारिः -रिः -रि.

TRIUMPHANTLY, adv. सविजयं, सजयानन्दं, सजयहर्षं, जयहर्षेण.

TRIUMVIRATE, s. पुरुषत्रयप्रभुत्वं, त्रिकल्पप्रभुत्वं.

TRIUNE, a. त्र्येकः -का -कं, त्रयात्मकः -का -कं.

TRIVIAL, a. लघुः -घुः -घु, सुद्रुः -द्रा -द्रं. See TRIFLING.

TRIVIALNESS, s. लघुता, लाघवं, सुद्रुता, क्षतिमुद्रुता, खल्वता.

TROCHEE, s. (Foot of two syllables) त्राक्षरः, गल्लः, गल्लवर्गः.

TRODDEN, p. p. पादनीदित -ता -तं, पादनीदितः &c., पादाहतः &c., पायाहतः &c., चरणाननितः -ता -तं, पादसूत्रः -ष्टा -ष्टं, पदसूत्रः &c.

TROOP, s. (Band, collection) गणः, वृन्दं, दूधं, कङ्कः, सङ्घः, see MULTITUDE; 'in troops,' दूधशब्द.—(Of cavalry) अश्वाढ्युक्ताः—(Troops) सेनाः m. pl., सेनिकाः m. pl., see FORCES.

ROOPER, s. अश्वाहारीनिकः, अश्वाहारीनः, see HORSEMAN.
ROPE, s. रूपाकं, अङ्गनं. See METAPHOR, FIGURE.
ROPHY, s. (Triumphal column) जयस्तम्भः, रथस्तम्भः, यूयः -यं.—
 (Memorial of victory) जयविह्वं, जयस्तम्भः.
ROPIC, s. (The line) अयनसीमा, ज्ञानिसीमा, दक्षिणोत्तरायनसीमा,
 अयनानाः.—(Tropics) ज्ञानिवलयः, ज्ञानिवृत्तं, अयनवृत्तं, ज्ञानिमण्डलं.
ROPICAL, a. ज्ञानिवलयस्थः &c., ज्ञानिवृत्तस्थः &c., ज्ञानिवल-
 यान्तर्गतः -ता -तं.—(Metaphorical), see the word.
ROT, s. धीरितं -तकं, धीरितकं, धोरणं, धारितं -तकं, धीर्यं, धारा.
TO TROT, v. n. चोरं (c. 1. चोरति -रितुं), धोरणं कृ, धोरितं कृ.
ROTH, s. भक्तिः f., प्रत्ययः, विश्वासः. See FAITH, TRUTH, FIDELITY.
TO TROUBLE, v. a. आघातं (c. 10. -यासयति -यितुं), बाधं (c. 1. बाधते
 -यितुं), उपरुधं (c. 1. -रुहति -रोधुं), क्रिञ्च, तप, व्याकुलोकृ, चर्दं,
 अघं, अघं -यां कृ, चर्दं कृ, ज्ञेयं कृ or दा, कृष्यं दा, see TO HARASS;
 'don't trouble yourself,' अहम् आयासेन.
ROUBLE, s. ज्ञेयः, चर्दं, आघातः, प्रयासः, दुःखं, बाधः -धा, उपरोधः,
 पीडा, अघा, तापः, सन्नायः, आघातः f., आघातिः f., विषद्, विषयिः f.,
 दुर्वृत्ता, दुःस्थितिः f., कष्टावस्था, व्यसनं, उपद्रवः, सङ्कटं, see CALAMITY,
 PERPLEXITY; 'a sea of trouble,' विषासागरः.—(Pains) यत्नः, see
 PAINS.—(That which gives annoyance) कष्टकः -कं, ज्ञत्यं, दुःखं.
ROUBLED, p. p. बाधितः -ता -तं, ज्ञेयितः &c., क्रिञ्चः -हा -हं, उपरुधः
 -डा -डं, दुःखितः -ता -तं, सन्नापितः &c., कातः -रा -रं, अघः -या
 -यं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, विह्वलः -ला -लं, आर्से in comp.; as,
 'troubled with thirst,' तृषार्से -र्से -र्से; 'with hunger,'
 जृषार्से &c.
ROUBLESOME, a. कष्टकरः -रा -रं, कष्टकारकः -का -कं, कष्टावहः -हा
 -हं, ज्ञेयकारी -रिणी -रि (न्), ज्ञेयवहः -हा -हं, दुःखावहः &c., अना-
 वहः &c., आयासहेतुकः -का -कं, कष्टः -हा -हं, दुष्टः &c., विषमः -मा
 -मं, दुर्निवहः -हा -हं, सङ्कटकः -का -कं; 'a troublesome fellow,'
 कष्टकः.
ROUBLOUS, a. सोपद्रवः -वा -वं, सोपद्रवः &c. See CALAMITOUS.
ROUGH, s. द्रोणिः -णी f., दूणिः -णी f.; 'for watering cattle,'
 निपानं, प्रपा, आहावः, पुष्यं.
ROWEL, s. (Of masons) कर्मी, लेपनयन्त्रं.
ROWERS, s. pl. जहाजस्तं, कटिपस्तं, जहापरिधानं, कचुकः.
RUANT, a. कर्मविमुखः -ता -तं, कर्मपरायणः &c., विलसी -सिनी
 -धि (न्), चलसः -ता -तं; 'to play truant,' कर्मविमुखः -ता -तं
 भू, विलस्य (c. 1. -लसते -सितुं), चलसवद् आचर.
RUCE, s. अवहारः, साधकिसन्धिः m., निरुपितकालपर्यन्ता युद्धनिवृत्तिः f.;
 'a truce to jesting,' विरमनु परिहासः.
RUCK, s. सुद्रुषकः शङ्कटः, नीचपक्षं द्रव्यवाहनं, नीचशङ्कटः.
TO TRUCKLE, v. n. अवनतरोधं कृ, अवनतरोधं कृ, अवनतवृत्तिं कृ.
RUCULENT, a. क्रूरः -रा -रं, निरुदः &c. See SAVAGE.
TO TRUDGE, v. n. पादार्थं ब्रज् or चर्, आयासेन ब्रज्.
TRUE, a. (Not false) सत्यः -ता -तं, तथ्यः -य्या -य्यं, यथार्थः -यो -यं,
 सम्यक् -जीवी -म्यक् (क्), समीचीनः -ना -नं, च्युतः -ता -तं, सत्यवान्
 -वती &c., उपपन्नः -जा -जं, सिद्धः -जा -जं, see GENUINE, REAL,
 EXACT; 'true and false,' सदसत्; 'it is very true,' युक्ते,
 युज्यते, उग्रपक्षं.—(True to obligations, keeping faith) सत्य-
 प्रतिष्ठः -ता -तं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं, सत्यशीलः -ला -लं, सत्यव्रतः -ता
 -तं, see HONEST, FAITHFUL.

TRUENESS, s. सत्यता, तथ्यता, यथार्थता, सम्यक्. See TRUTH.
TRUISM, s. स्वतःस्पष्टवाक्यं, स्वतःप्रमाणकवचनं, स्वतःसिद्धवाक्यं.
TRULY, adv. सत्यं, यथार्थं -यथत्वं, तथ्यत्वं, तथ्यतः, यथुतः, सम्यक्,
 परमापेक्षत्वं, अङ्गसा, एवं. See REALLY, CERTAINLY.
TRUMPERY, s. असारद्रव्यं, तुच्छद्रव्यं, उच्छिष्टं. See TRASH.
TRUMPET, s. (Instrument) तुरी, रणतुरी.—(Flower) पाटलिः m. f.,
 पाटला, फलेहहा, कृष्णवृक्षा, कुवेराक्षी, सनीषा, मोषा, काचस्थाली,
 काली, स्थाली, तोयपुष्पी, तोयप्रवा, तोषाधिवासिनी.
TO TRUMPET, v. a. तुरीवादनपूर्वं प्रकाशं. See TO PUBLISH.
TRUMPETER, s. तुरीवादकः, रणतुरीवादकः, तुरीयः.
TRUNCHEON, s. गदा, यष्टिः m., दण्डः. See CLUB, CUDGEL.
TO TRUNDLE, v. a. and n. See TO ROLL, v. a. and n.
TRUNK, s. (Of a tree) स्तम्भः, प्रकाशः -खं, काष्ठः -खं, गच्छिः m.;
 'of a lopped tree,' स्थाणुः m. -गु n., भुवः, शकुः m.—(Of the
 body) शरीरकाष्ठः -खं; 'headless trunk,' कवचः, अयनृद्धक-
 लेवर.—(Main body) मुख्यभागः.—(Of an elephant) मुख्या,
 मुख्यादकः, हस्तः, कटः, भुजः.—(Chest, box) भाई.
TRUSS, s. (Of hay, &c.) नृणकूर्चः, नृणभाटः, नृणगुच्छः.—(Bandage)
 पट्टः -ट्टकः, कवचिका, आधारः, बन्धनं.
TO TRUSS, v. a. ससन्धं, कूर्चीकृ, कीलं (c. 10. कीलयति -यितुं).
TRUST, s. (Confidence) विश्वासः, प्रत्ययः, विश्वासः, निष्ठा, समान्वासः,
 सम्प्रसादं, see CONFIDENCE, RELIANCE; 'breach of trust,'
 विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, प्रत्ययभङ्गः, प्रत्ययभङ्गः.—(Charge) व्यासः,
 निक्षेपः.—(Credit) कालिका, उधारः; 'to buy on trust,' उधारं कृ.
TO TRUST, v. a. (Confide in) विश्वासं (c. 2. -यति -यितुं), समान्वासं,
 see TO CONFIDE, v. n.—(Commit in confidence) सन्धि in caus.,
 see TO INTRUST.—(Sell on credit) उधारं दा.
TO TRUST, v. n. (Be confident) प्रत्याशां कृ, दृढप्रत्याशां कृ, निश्चयं कृ,
 दृढप्रत्ययं कृ, आशां कृ, विश्वासं कृ, विश्वस्तः -हा -हं भू.—(Rely
 on) विश्वासं, see TO RELY, CONFIDE, v. n.
TRUSTED, p. p. विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्वस्तितः &c. See CONFIDED.
TRUSTEE, s. व्यासधारी m. (न्), निक्षेपधारी m.
TRUSTING, part. विश्वासी -सिनी &c., विश्वस्तः &c., see CONFIDING;
 'trusting to the strength of one's own arm,' स्वबाहुवलमा-
 श्रितः -ता -तं.
TRUSTWORTHINESS, s. विश्वास्त्यता, विश्वासाहेतुः, आश्रयता, विश्वस्त्यता.
TRUSTWORTHY, TRUSTY, a. विश्वासाहेतुः -ही -हं, विश्वास्त्ययोग्यः -ग्या -ग्यं,
 विश्वास्त्यः -स्या -स्यं, आश्रयः -ता -तं, विश्वास्त्यपात्रं, विश्वास्त्यभूमिः f.,
 विश्वस्त्यः -मा -मं, विश्वस्त्याहेतुः -ही -हं, अहार्हेतुः &c., अहार्थः -थ्यो -थ्यं,
 अभेद्यः &c.
TRUTH, s. सत्यं, तथ्यं, च्युतं, सम्यक्, सचितपं, तत्त्वं, तथ्यार्थः, यथार्थवचनं,
 याथार्थ्यं, सत्यं, सत्ता, परमार्थः, पूतं.—(Trueness) सत्यता -तं, तथ्यता,
 यथार्थता, याथार्थ्यं, सम्यक्, वास्तव्यं, वायातम्यं; 'one who speaks
 the truth,' सत्यवादी m., see VERACIOUS; 'speaking the truth,'
 see VERACITY; 'one who knows the truth,' तत्त्वविद्, सत्य-
 विद्; 'investigation of truth,' मीमांसा; 'true state of the
 case,' सत्यवृत्तं, सत्यवृत्तान्तः.—(In truth) सत्यमेव, यथुतः, see TRULY.
TRUTHFUL, TRUTHFULNESS. See TRUE, VERACIOUS, VERACITY.
TO TRY, v. a. (Test) परीक्षं (c. 1. -ईक्षते -यितुं), परीक्षां कृ, अनुभू-
 हा in des., see TO TEST, PROVE, EXAMINE, INVESTIGATE.
TO TRY, v. n. (Endeavour) यत् (c. 1. यतते -यितुं), प्रयत्नं, यत्नं कृ,

प्रयत्नं कृ, चेह, व्यवसो, उद्यम, चह, उपक्रम, उद्यमं कृ, उद्योगं कृ;
'they tried to kill me,' ते मां हनन् उद्यताः or व्यवसिताः; 'he
tries to drink the water,' जलं पानु व्यवस्यति. Sometimes
expressed by the desid. form; as, 'he tries to recollect,'
सुस्मृष्यते.

TRYING, *part. or a.* परीक्षकः -का -कं, परीक्षाकारी -रिणी -रि (न्).

TUB, *s.* द्रोणी -णि: *f.*, द्रुणी -णि: *f.*; 'bathing tub,' ज्ञानद्रोणी -णि: *f.*

TUBE, *s.* नलिका, नालः -ली -लि: -ला -लं, नाडी -डि: *f.*, प्रणालः -ली
-लिका, नलः, सुषि: *f.*, सुषिरं; 'glass tube,' काचनालः.

TUBER, *s.* (Bulbous root) कन्दः -न्द्.

TUBERCLE, *s.* मूक्षग्रन्थिः, मूक्षगुल्मः, ग्रन्थि: *m.* See PIMPLE.

TUBEROUS, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, कन्दी -न्दिनी &c. See KNOBBY.

TUBULAR, *a.* नलिकाकारः -रा -रं, नालाकृतिः -ति: -ति, नलिकाकृतिः
&c.; 'vessel of the body,' नालः -ली, नाडि: -डी *f.*, तन्त्री, धमनी.

To TUCK, TUCK. See To FOLD, FOLD, COMPRESS, CRAM.

TUESDAY, *s.* मङ्गलवारः, भौमवारः, कुलवारः, भौमवासरः.

TUFT, *s.* शिखा, शिखरः -रं, चूडा, शंखरः, स्रवकः, पल्लवः, अघातसः,
see CLUMP, CLUSTER, BUNCH; 'of mangoes,' आघपल्लवः; 'of
hair,' चूडा, केशपिण्डः, लोमपिण्डः, लोमगुच्छकः.

TUFTED, *a.* चूडावान् -वती -वत् (न्), चूडालः -ला -लं, शिखी -खिनी
-खि (न्), शिखरी -रिणी &c., शिखरितः -ता -तं.

To TUG, *v. a.* कृष् (c. 1. कर्षति, क्रष्टुं), आकृष्, हृ. See To PULL.

TUITION, *s.* उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं, शैष्योपाध्यायिका.

To TUMBLE, *v. n.* पत (c. 1. पतति -तिर्तुं), see To FALL, ROLL, *v. n.*

To TUMBLE, *v. a.* See To RUMPLE, DISORDER, THROW DOWN.

TUMBLE, *s.* घातः, अवपातः, प्रपातः, पतनं. See FALL.

TUMBLER, *s.* (Mountebank) प्रवकः, कृशाश्वी *m.* (न्), कलायनः,
केलकः, see DANCER.—(Glass vessel) काचपात्रं, कटसादकः.

TUMID, TUMEFACTION. See SWELLED, SWOLLEN, SWELLING.

TUMLOOK, *s.* (Country) तमालिका, तमोलिनी, तमालिनं -नी.

TUMOUR, *s.* स्फोटः -टकः, विस्फोटः, गुल्मः, शोफः, अययु: *m.*, ग्रन्थः -ग्रं,
अर्धुदः -द्, मांसपुट्टि: *f.*, ग्रन्थि: *m.*; 'on the tongue,' अधिनिष्ठः;
'on the eye, &c.,' अधिनासः -सकः; 'fatty tumour,' नेदोर्धुदं,
नेदोग्रन्थि: *m.*

TUMULT, *s.* तुमुलं, कोलाहलः, पटहः. See RIOT, UPROAR.

TUMULTUOUS, *a.* अनवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थ्यः
-स्या -स्यं, तुम्भः -म्भ -मं, तुमुली &c. See DISORDERLY.

TUN, *s.* (Large cask) वृहद्गण्डं, वृहद्गजानं.

TUNE, *s.* (Combination of notes) तानः, तालः, कलः, खरः, रागिणी,
रागभेदः; 'time and tune,' तानमानं.—(Harmony of sound)
तालकं, खरकं, see HARMONY; 'out of tune,' अपखरः -रा -रं,
कुखरः &c., वैतालिकः -की -कं; 'in tune,' सुखरः &c., युक्तखरः
&c., एकखरः &c., तुल्यखरः &c.

To TUNE, *v. a.* तानीकृ, युक्तखरीकृ, खरकं कृ.

TUNEFUL, *a.* सुखरः -रा -रं. See HARMONIOUS, MELODIOUS.

TUNNEL, *s.* गुदमार्गः, गुप्तमार्गः, विवरमार्गः, अन्तर्भीमार्गः.

To TUNNEL, *v. a.* गुदमार्गं कृ, शुषिरीकृ, उत्खन (c. 1. खनति -तिर्तुं).

TURBAN, *s.* उष्णीषः -पं, वेष्टकं, वेष्टनं, शिरोवेष्टनं, पट्टः.

TURBID, *a.* कलुषः -पा -पं, आविलः -ला -लं, अनखः -खा -खं, मलिनः
&c., अनिर्मलः &c., see MUDDY; 'becomes so,' कलुषायते.

TURBIDNESS, *s.* कलुषता, कलुषं, आविलत्वं. See MUDDINESS.

TURBULENCE, *s.* कलहकारित्वं, तुमुलकारित्वं, अव्यवस्थितत्वं, अनवस्थितत्वं,
क्षोभः. See DISORDER, DISTURBANCE.

TURBULENT, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न्), तुमुलकारी -रिणी &c.,
कलहकारः -री -रं, अव्यवस्थितः &c. See TUMULTUOUS.

TURF, *s.* सतृणभूमिः *f.*, सतृणभूमिस्तम्भः. See SWARD.

TURGID, TURGIDITY. See SWELLED, SWOLLEN, SWELLING.

TURKESTAN, *s.* (The country) तुर्कस्तानं, तुर्कदेशः.

TURMERIC, *s.* हरिद्रा, काचनी, पीता, पीरी, निशादा, निशा, शर्वरी,
वरवर्णिनी, वर्णदाता *m.* (न्), मङ्गलप्रदा, हेमरागिणी, चर्वणी, जनेहा,
कुनिनी, लसा.

TURMOIL, *s.* सन्नापः, व्यग्रता, झेडः, तुमुलं in caus. See DISQUIET.

To TURN, *v. a.* (Causa to revolve) आवृत् (c. 10. वर्तयति -यितुं), परि-
वृत्, विवृत्, वृत् &c., see To REVOLVE, *v. a.*, ROLL, *v. a.*—
(Change) परिवृत् in caus.—(Bend) सापीकृ, see To BEND,
v. a.—(Make acid) अङ्गीकृ.—(Form, on a lathe) भ्रमेण or
चक्रयन्त्रेण निर्मा or घट् or रच्.—(Make giddy) भ्रम्, see To
INFATUATE.—(In the mind), see To REVOLVE.—(Dissuade)
निवृत् in caus.—(Turn away the face) मुखं परिवृत् in caus.
—(Turn away, turn off) अपास्; 'to turn away an old
servant,' मूलभृत्यम् अपास्, see To DISMISS, REJECT, AVERT.—
(Turn back) परावृत् in caus.—(Turn down), see To FOLD.
—(Turn off) see To DIVERT.—(Turn out) वहिष्कृ, see To
OUST.—(Turn over) परिवृत् in caus., see To OVERTURN.—
(Turn the back) पलाय, पराङ्मुखः -खा -खं भू, विमुखः &c. भू.—
(Turn the mind to) मनः कृ, मतिं कृ or प्रकृ.—(Turn to),
see To RESORT. 'To turn' may often be expressed by
कृ in comp.; as, 'to turn a thing black,' द्रव्यं कृष्णीकृ.

To TURN, *v. n.* (Move round) परिवृत् (c. 1. वर्तते -तिर्तुं), विवृत्,
विपरिवृत्, सम्परिवृत्, आवृत्, वृत्, see To REVOLVE, *v. n.*, ROLL,
v. n.—(Change) परिवृत्, see To SHIFT, *v. n.*—(Become sour)
अङ्गीभू, अङ्गीभावं or अङ्गीतां गम् or इ.—(Depend on) अवलम्ब,
समालम्ब.—(Turn against) प्रतिकूलोभू, विरुद्धः -द्धा -द्धं भू.—(Turn
away) पराङ्मुखोभू, पराङ्मुखः -खा -खं भू, विमुखोभू, विमुखः -खा -खं
भू.—(Turn back) परिवृत्, परावृत्, निवृत्.—(Turn out), see To
PROVE, *v. n.*—(Turn round) परिवृत्.—(Turn up) प्रावृत्, आविर्भू,
सम्भू, उत्पद्, उपस्था. 'To turn' may often be expressed
by भू in comp.; as, 'to turn black,' कृष्णीभू; 'to turn to
ashes,' भस्मसाद्.

TURN, TURNING, *s.* (Revolution) परिवर्तनं, आवर्तः -र्तनं, परिवर्तः,
परिवृत्तिः *f.*—(Bend, winding) वङ्कः, वक्रता; 'of a river,'
नदीवङ्कः.—(Change) परिवर्तनं, विकारः, आवृत्तिः *f.*—(Recurring
season, alternation) पथ्यीयः, विपथ्यीयः, परिवृत्तिः *f.*, आवृत्तिः *f.*,
वारः, वासरः; 'by turns, in turn,' पथ्यीयेष्ट, क्रमेण, विपथ्यीयेष्ट;
'to do by turns, take turns,' पथ्यीयेष्ट कृ, विहृ.—(Occasion)
कालः, समयः, अवसरः, वारः.—(Form, cast) आकारः, आकृतिः *f.*,
शीलः -लता, भावः, स्वभावः; 'of mind,' मनःस्वभावः, चित्तवृत्तिः *f.*—
(Walk to and fro) विहारः, ईष्यविहारः, ईष्यपरिक्रमः, इतस्ततः
परिक्रमः.—(A good turn) उपकारः.—(An ill turn) अपकारः.

TURN-COAT, *s.* See RENEGADE, TIME-SERVER.

TURNED, *p. p.* (Made to go round) परिवर्तितः -ता -तं, आवर्तितः
&c.—(Bent) सापीकृतः -ता -तं.—(Made acid) अङ्गीकृतः -ता -तं.

अम्लीभूतः &c.; 'a sweet thing turned acid,' मधुरम् अम्लीभूतं गतं.
—(Turned adrift) विसर्जितः -ता -तं.—(Turned away) अपास्तः
-स्ता -स्तं, प्रतिक्षिप्तः -ना -नं, see DISMISSED, REJECTED; 'having
the face turned away,' पराङ्मुखः -स्त्री -सं, विमुखः &c., पराचीनः
-ना -नं.—(Turned back) परावृत्तः -ता -तं, परिवृत्तः &c., निवृत्तः
&c.—(Turned out) अविष्कृतः -ता -तं, बहिःकृतः &c., निष्कासितः
&c.; 'out of one's hands,' हताधिकारः -रा -रं, हुताधिकारः &c.—
(Turned loose) मोक्षितः -ता -तं.—(Having the eyes turned
up) उत्तारलोचनः -ना -नं.—(Turned of ninety) दशमीत्यः -स्या
-स्यं, दशमीकृतः -ता -तं.

JURNER, s. भ्रमाजीवी m. (नं), चञ्चलीवी m., चञ्चली m., कुन्दी m.

BURNING, s. भ्रमद्वारेण काष्ठद्रव्यघटनं or काष्ठद्रव्यरचनं -ना.

URNIP, s. शिखामूलं, गुन्ननं.

URPENTINE, s. श्रीवासः, श्रीवासन् n., श्रीरसः, वृक्षधूपः, यक्षधूपः,
धूपाङ्गः, पायसः, सरलद्रवः, रसाङ्गः, घृताङ्गः, तिलपण्यैः, श्रीवेष्टः, श्री-
पिष्टः, सञ्जीरसः, सालवेष्टः, दधि n.

URPITUDE, s. दुष्टता, भावदुष्टता. See BASENESS, WICKEDNESS.

URQUOISE, TURKOIS, s. वैदुष्यं, हरिताम्बा m. (नं), पेरोजं.

URRET, s. प्रासादशृङ्गं, प्रासादशिखरं, गृहशिखरं, शिरोगृहं, वडभिः f.,
चलन्ती -भिः m. f., तल्पः, लासकः.

URTLE, s. कूर्मः, कच्छपः कमठः, कामठः. See TORTOISE.

URTLE-DOVE, s. कलरवः कलध्वनिः m., कपोतः. See PIGEON.

USK, s. दंष्ट्रा, रदः, रदनः दाढकः, दाढा, विषाणं, राक्षसी.

USKED, p. p. दंष्ट्री -द्विणी -द्वि (नं), दन्ती &c., विषाणी &c.

TUTELARY, a. रक्षकः -का -कं, पालकः &c., रक्षणकारी -रिणी &c.;
'a tutelary deity,' लोकपालः -लकः, इष्टदेवता, अधिदेवता.

TUTENAG, s. (Metal) तुण्यं, तुण्यकं, तुण्याञ्जनं.

TUTOR, s. उपाध्यायः, गुरुः, धीसखः, धीसचिवः, see PRECEPTOR.

TUTORSHIP, s. उपाध्यायत्वं, अध्यापकता, आचार्यत्वं, उपदेशकत्वं.

To TWADDLE, TWADDLING, &c. See To PRATE, PRATING, &c.

TWANG, s. (Of a bow, &c.) विस्फारः, विष्फारः, स्फारः, ज्यायोषः,
ज्याङ्गितं, टङ्कारः, टः.—(Sharp sound) ऋनत्कारः, झणितं.

To TWANG, v. a. झण (c. 10. झणयति -यितुं), रण (c. 10. रणयति -यितुं),
'he twangs his lute,' धीयां रणयति; 'his boy,' धनुर विस्फारयति.

To TWANG, v. n. झण (c. 1. झणति -यितुं), ऋनत्कारं कृ, टङ्कारं कृ.

TWANGED, p. p. विस्फारितः -ता -तं, झणितः &c., रणितः &c.

To TWEAK, v. a. अकस्माद् अकुल्यग्रैर् गृहीत्वा पीड् or सम्योड्.

TWEZERS, s. pl. सन्दंशः -शकं -शका, कङ्कुमुलं.

TWELFTH, s. द्वादशः -शी -शं.

TWELVE, a. द्वादश m. f. n. pl. (नं), द्वादशकः -का -कं.

TWELVEMONTH, s. द्वादशमासं, परिवत्सरः, वत्सरः, वर्षः.

TWENTIETH, a. विंशः -शी -शं, विंशतितमः -मी -मं.

TWENTY, a. विंशतिः f. sing., द्विदशः m. pl.; 'he reigned twenty
years,' विंशतिम् अयदा राज्यं चकार; 'with twenty arrows,'
विंशत्या शूरे; 'twenty-one,' एकविंशतिः f. sing.; 'two,' द्वाविं-
शतिः; 'three,' त्रयोविंशतिः; 'four,' चतुर्विंशतिः; 'five,' पञ्चविं-
शतिः; 'six,' षड्विंशतिः; 'seven,' सप्तविंशतिः; 'eight,' अष्ट-
विंशतिः; 'nine,' नवविंशतिः, अनविंशत् f., एकोनविंशत्; 'twenty-
first,' एकविंशः -शी -शं, एकविंशतितमः -मी -मं; 'aggregate of
twenty,' विंशी m. (नं).

Twice, adv. द्विः, द्विवारं, बारद्वयं, द्विकृतम्, द्विगुणः -या -यं, द्विकः

-का -कं; 'said twice,' द्विरुक्तः -क्ता -क्तः 'twice-married,'
द्विरुदः -दा -दं, पुनरुदः &c.; 'twice ploughed,' द्विगुणाकृतः
-ता -तं; 'twice-born,' द्विजः -जा -जं; 'ten is twice five,'
दश पञ्चभ्यो द्विगुणा भवति.

Twig, s. उपशाखी, प्रशाखिका, अग्रशाखी, शाखिका, पञ्चवः.

Twilight, s. सन्ध्या, सन्ध्याकालः, सन्ध्याकलयः, सन्ध्याप्रकाशः, विकालः
-लकः, सन्ध्याङ्गः, उत्सूरः, सचलिः m., अध्यानं, निशादिः m. Twilight
is personified as the daughter of Brahmā, and hence
called पितृप्रसूः f., पितृसूः f., ब्रह्मभूतिः f.; 'the morning twilight,'
पूर्वसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, सन्ध्या, दिनादिः m.; 'the two twilights,'
सन्धे f. du.

Twin, a. or s. यमः -मा -मं, यमकः -का -कं, यमलः -ला -लं, यमजः
-जा -जं; 'twins,' यमी m. du., यमकी m. du., यमं, यमलं, द्वन्द्वं,
युगलं, युगं; 'one of twins,' यमः, यमकः, नारङ्गः; 'we are
twin brothers,' भ्रातराव् आयां यमजी.

To TWINE, v. a. or n. परिवेष्ट्, आवेष्ट्, वेष्ट्, समावृत्, व्यावृत्.

Twine, s. शृण्मूत्रं, शृण्मूत्रं, शृण्मूत्रः m. See THREAD.

Twinge, s. शूलः -लं, तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना, तोदः.

To TWINGE, v. n. शूलं (c. 1. शूलति -लितुं), शूलोपहतः -ता -तं भू.

Twining, s. परिवेष्टनं, आवेष्टनं, वेष्टनं; 'of a creeper,' लतावेष्टनं;
'a twining plant,' लता, लतिका.

Twinkle, twinkling, s. (Of the eye) निमेषः -यकः, निमिषः, उन्मेषः,
निमीलनं, उन्मीलनं, आमीलनं, मीलनं, निमेषोन्मेषी m. du., निमी-
लनोन्मीलने n. du., अक्षिपल्लवः सङ्कोचः, अक्षिस्पन्दनं.—(Tremulous,
sparkling) स्फुरणं, स्फुरितं.—(In a twinkling) निमेषमात्रेण.

To TWINKLE, v. n. (As the eye) निमेषोन्मेषं कृ निमीलनः उन्मीलनं कृ,
निमील (c. 1. निमीलति -लितुं), उन्मील, निमिष (c. 6. निमिषति -नेपितुं),
उन्मिष, लोचने निमील (c. 10. निमीलयति -यितुं), उन्मील (Sparkle
tremulously) स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं) स्फुरणं कृ.

To TWIRL, v. a. त्वरितं भ्रम् in caus. or परिचर in caus.

To TWIRL, v. n. द्रुतं परिवृत् or भ्रम् or घूर्णं. See To REVOLVE, v. n.

Twirl, s. त्वरितावृत्तिः f., द्रुतपरिवर्तनं, द्रुतपरिवृत्तिः f.

To TWIST, v. a. व्यावृत् (c. 10. -वृत्तयति -यितुं), व्यावृत्, समावृत्, आकुञ्च
(c. 1. -कुञ्चति -चितुं, c. 10. -कुञ्चयति -यितुं).

To TWIST, v. n. व्यावृत् (c. 1. -वृत्ते -चितुं), सावृत्, आकुञ्च in pass.

Twist, s. व्यावृत्तनं, आवृत्तः -वृत्ता -वृत्तं, आकुञ्चनं, कुञ्चनं.

To TWIT, v. a. निन्द, उपालम्, तिरस्कृ, परिषद. See To REPROACH.

To TWITCH, v. a. अकस्माद् आकृष्य (c. 1. -कर्षति -कर्षुं) or आक्षिप्य.

To TWITCH, v. n. स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), विस्फुर, कम्प, स्पन्द.

Twitch, s. स्फुरणं, स्फुरितं, विस्फुरणं, प्रस्फुरणं, स्फूर्तिः f., स्पन्दनं, कम्पनं,
आकस्मिकाकर्षः, आकस्मिकाक्षेपः.

To TWITTER, TWITTER. See To CHATTER, CHATTERING.

Two, a. द्वौ m. f. du., द्वे n. du. (द्वि) द्वयं affixed, द्वि prefixed;
'two men,' द्वौ पुरुषौ or पुरुषद्वयं or expressed simply by
the dual, पुरुषौ; 'of two men,' द्वयोः पुरुषयोः, or simply
पुरुषयोः; 'two months,' द्विमासं, मासद्वयं; 'two hundred,' द्वे
शते n. du., शतद्वयं, or simply शते; 'two thousand,' द्वे सहस्रे,
सहस्रद्वयं, or simply सहस्रे. The crude form द्वि is chiefly
used in Bahuvrihi compounds; as, 'two-armed,' द्विभुजः
-जा -जं; 'two-footed,' द्विपादः -दा -दं, द्विपदः &c.; 'two-
handed,' द्विरुक्तः -क्ता -क्तः; 'two-headed,' द्विमूर्धः -द्वा -द्वं; 'two-

formed,' द्विरूपः -पा -यं; 'two-edged,' द्विधाराः -रा -रं, उभयत-
स्त्रीकृतः -रणा -रणं; 'consisting of two,' द्विभयः -यो -यं; 'two-
year-old,' द्विवायिकः -की -कं; 'in two ways,' द्विधा, द्वेयं;
'two or three,' द्विधाः -त्राः -त्राणि (त्र).

TWO-FOLD, *a.* द्विगुणः -गा -यं, द्विगुणितः -ता -तं, द्विगुणीकृतः &c.,
द्विकः -का -कं, द्विविधः -धा -धं, द्वेयः -यी -ये, द्विप्रकारः -रा -रं.

TYMPANITES, *s.* अलसकः, गुल्मोदरं, गुल्मः. See FLATULENCE.

TYPE, *s.* (Emblem) लक्षणं, च्यवनं, च्यवनकः, चिह्नं, see SYMBOL, SIGN,
MARK; 'of birth,' उत्पत्तिच्यवनकः—(Figure of something to
come) प्रतिरूपं -पके, प्रतिविम्बं, दर्शकचिह्नं.—(Printing letter)
मुद्राक्षरं.—(In medicine) भावना, स्वरूपं.

TYPICAL, *a.* लाक्षणिकः -की -कं, उद्बोधकः -का -कं, बोधकः &c., प्रति-
रूपकः &c., प्रतिविम्बकः &c. See PREFIGURATIVE.

To TYPEFY, TYPESED. See To PREFIGURE, PREFIGURED.

TYPOGRAPHICAL, *s.* मुद्राङ्कनसम्बन्धी &c., मुद्राक्षरसम्बन्धी &c.

TYPOGRAPHY, *s.* मुद्राङ्कनं, मुद्राक्षरप्रयोगः. See PRINTING.

TYRANNIC, TYRANNICAL, *a.* प्रजापीडकः -का -कं, प्रजोपद्रवी -विणी &c.,
प्रजाबाधकः -का -कं, प्रजोपग्रवी &c. See OPPRESSIVE.

TYRANNICALLY, *adv.* सनेह्यं, सन्नैयं, प्रजापीडकवत्.

TYRANNICIDE, *s.* (The act) प्रजापीडकहत्या.—(The agent) प्रजापीड-
कहन्ता *m.* (नृ).

To TYRANNIZE, *v. n.* कुशासनं कृ, अनीतिशासनं कृ, असम्यक्शासनं कृ,
असम्यक्पालनं कृ, प्रजापीडनं कृ, प्रजोपद्रवं कृ, प्रजोपग्रवं कृ, अन्याय-
शासनं कृ; 'tyrannized over,' उपद्रुतः -ता -तं.

TYRANNY, *s.* (Absolute monarchy) स्वतन्त्रराज्यं, अनिर्वन्धराज्यं.—
(Oppressive rule) कुशासनं, प्रजापीडनं, प्रजोपद्रवः, प्रजोपग्रवः,
निष्ठुरता, नैह्यं, परिग्रवः, see OPPRESSION, To TYRANNIZE.

TYRANT, *s.* प्रजापीडकः, उपद्रवी *m.*, निष्ठुरः, see OPPRESSOR.

TYRO, *s.* नवछात्रः, छात्रः, नयशिशुः, नूतनशिशुः, नूतनाभ्यासी *m.* (नृ),
विद्यारम्भकः, क्रियाकारः, किञ्चिन्तः.

U.

UNQUITOUS, UNQUITY. See OMNIPRESENT, OMNIPRESENCE.

UNDER, *s.* अधस् *n.*, अधम् *n.*, अधोस् *n.*, अधोः, अधसं, अधसं, आपीनं,
वाणः, वामः; 'of a cow,' गोस्तनः; 'of a bitch,' शुनीस्तनः;
सुनारः. Obs. अधस् becomes अधन् in comp.; as, 'a cow
with a full udder,' पीनोद्गी, पीवरस्तनी; 'with an udder like
a well,' कुहोद्गी.

UGLINESS, *s.* कुरूपता, विरूपता, वैरूप्यं, अपरूपता, असौन्दर्यं, आलावर्धं,
असौम्यता, कुस्तिताकारता, असौष्टवं.

UGLY, *a.* कुरूपः -पा -पी -यं, अपरूपः &c., विरूपः &c., रूपहीनः -ता
-नं, कदाकारः -रा -रं, कुस्तिताकारः &c., कुस्तिताः -ता -तं, कुस्ति-
ताकृतिः -तिः -ति, अमुन्दरः -रा -री -रं, असौम्यः -म्या -म्यं, दुर्दर्शनः
-ना -नं, विकृताकारः &c.; 'an ugly woman,' कुस्ती.

ULCER, *s.* व्रणः, क्षतं, नाडीव्रणः, सपूयक्षतं, पूतिव्रणः, रक्तविद्रुधिः *m.*,
उलसङ्गी *m.* (नृ); 'bottom of one,' उलसङ्गः.

To ULCERATE, *v. n.* सव्रणीभू, सक्षतीभू, व्रणितः -ता -तं भू, व्रणं वन्ध्.

To ULCERATE, *v. a.* व्रणं कृ, सव्रणीकृ, क्षतं कृ, व्रणम् उत्पद् in caus.

ULCERATED, ULCEROUS, *a.* व्रणी -गिनी -वि (नृ), व्रणितः -ता -तं,
सव्रणः -शा -यं, सक्षतः -ता -तं, जातव्रणः -शा -यं, व्रणवयः -यी -ये.

ULCERATION, *s.* व्रणित्वं -ता, सव्रणभावः, सक्षतभावः, व्रणवन्धनं.

ULTERIOR, *a.* उत्तरः -रा -रं, अपरः &c., पाश्चात्यः -त्या -यं.

ULTIMATE, *a.* अन्तिमः -मा -मं, परमः &c. See LAST, FINAL.

ULTIMATELY, *adv.* अन्ततस्, अन्ते, शेषे, शेपतस्. See LASTLY.

ULTIMATUM, *s.* अन्त्यप्रतिज्ञा, अन्त्यवाक्यं, निदानवाक्यं.

ULTRA, *s.* अत्यन्तः -न्ता -नं, एकान्तः &c. See EXCESSIVE.

UMĀ, *s.* (Wife of Śiva) उमा, सती, see DURGA.

UMBILICAL, *a.* नाभ्यः -भ्या -भ्यं, नाभिसम्बन्धी &c.; 'umbilical cord,'
नाभिः *f.*, नालः, नाभिनाडी, नाभिनाला, गर्भनाडी; 'section of it,'
नाभिच्छेदनं; 'region,' नाभिसङ्कलं.

UMBRAGE, *s.* असन्तोषः, अतुष्टिः *f.*, अप्रीतिः *f.*; 'to take umbrage,'
असन्तोष्टः -ष्टा -ष्टं भू, प्रकुप् (c. 4, -कुप्यति).

UMBRELLA, *s.* छत्रं, नलत्रा, वारिका, छातपत्रं, छातपचारणं, वस्तुकुट्टिनं,
कावारी; 'state-umbrella,' छत्रं; 'bearer of it,' छत्रधारी *m.* (नृ).

UMPIRE, *s.* मध्यस्थः, स्थेयः, प्रमाणपुरुषः, शठः.

UN. This prefix is expressed in Sanskrit by अ, अन्, निर्,
वि, अप, दुर् &c., prefixed, or by हीन, रहित, शून्य &c., affixed.
In cases where the English word formed with 'un' is
not given in this Dictionary, the student must take the
simple noun and use one of the above prefixes or affixes.

UNABLE, *a.* अशक्नः -क्ता -कं, असमर्थः -र्थी -र्थं, अक्षमः -मा -मं, अनोशः
-शा -शं, अकल्यः -ल्या -ल्यं, अपारकः -का -कं.

UNACCENTED, *a.* अनुदात्तः -न्ता -तं, अस्वरितः -ता -तं.

UNACCEPTABLE, *a.* अप्रतिपक्षः -क्षा -यं, अपाक्षः &c., असहणीयः &c.,
'अनादेयः -या -यं, अस्वीकार्यः -र्या -र्यं, अलोकः -का -कं.

UNACCOMPANIED, *a.* असहायः -या -यं, असहायवान् -वती -वत् (त).
असहायी -यित्री -यि (नृ), असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, एकाकी &c.

UNACCOMPLISHED, *a.* असाधितः -ता -तं, असिद्धः -द्धा -द्धं, असंसिद्धः &c.,
असम्पन्नः -न्ता -नं, अनिम्पन्नः &c., अनुपपन्नः &c., असमाप्तः -प्ता -पं,
अनधिगतः -ता -तं, अकृतः &c., अनागतवान् &c., असम्पूयः &c.

UNACCOUNTABLE. See INEXPLICABLE, IRRESPONSIBLE.

UNACUSTOMED, *a.* अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं, अनभ्यासी &c., अकृताभ्यासः
-सा -सं; 'to ornament,' अननुभूतभूषणः -णा -णं.

UNACKNOWLEDGED, *a.* अननुज्ञातः -ता -तं, अनङ्गीकृतः -ता -तं.

UNACQUAINTED, *a.* अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अपरिचितः &c., see IGNORANT.

UNACTIONABLE, *a.* अव्यवहार्यः -र्या -र्यं, व्यवहाराविषयः -या -यं.

UNADORNED, *a.* अनलङ्कृतः -ता -तं, अभूषितः &c., अलङ्कारहीनः &c.

UNADULTERATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अनिमिश्रितः &c., असंमृष्टः &c.

UNAFFECTED, *a.* (Not acted upon) अनुपहतः -ता -तं, अप्रतिहतः &c.,
निर्विकारः -रा -रं, अविकृतः -ता -तं.—(Unfeigned) अकृषिन् -ना
-मं, see SINCERE, SIMPLE.—(Unmoved) अजातद्रवः -वा -वं.

UNAFFECTEDLY, *adv.* अवैलक्ष्येण, अविलक्ष्येण, सारत्येन, अमायया.

UNAIDED, *a.* अनुपकृतः -ता -तं, असहायः -या -यं, निःसहायः &c.

UNALIENABLE, *a.* अत्यादेयः -या -यं, स्थावरः &c., see INALIENABLE.

UNALLOYED, *a.* अविमिश्रः -मिश्रा -मिश्रं, निर्विमिश्रः &c., अनिमिश्रितः &c.

UNALTERABLE, *a.* अविचार्यः -र्या -र्यं. See IMMUTABLE.

UNALTERED, *a.* अविकारः -रा -रं, निर्विकारः &c., अविकृतः -ता -तं.

UNAMIALE, *a.* अप्रियः -या -यं, अप्रीतिजनकः -का -कं.

UNANIMITY, *s.* एकमतं, चित्तेक्यं, मतेक्यं, एकचिन्ता.

UNANIMOUS, *a.* एकचित्तः -न्ता -नं, एकमतः -ता -तं, सर्वसम्मत्तः &c.

UNANIMOUSLY, *adv.* एकचित्तीभूय, एकमतीभूय, मतेक्येन.

UNANSWERABLE, *a.* अनुत्तरः -रा -रं, दुर्हतरः &c., असहनीयः &c.

UNAPPROACHABLE, *a.* अगम्यः -म्या -म्यं, अनागम्यः &c., अनभिगमनीयः &c., अगमनीयः &c., दुर्गमः -मा -मं, दुरुपस्थानः -ना -नं, अनुपसार्थः -व्या -व्यं, दुर्धर्षः -धा -धं, अगः -गा -गं. *See* INACCESSIBLE.

UNAPT, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनाप्तः -मा -मं, अकुशलः -ला -लं.

UNARMED, *a.* अशस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, निःशस्त्रः &c., शस्त्रहीनः -ना -नं, शस्त्ररहितः -ता -तं, अस्त्रहीनः &c., निरायुधः -धा -धं, अनायुधः &c., अनायुधः -धा -धं, असज्जः -ज्जा -ज्जं, असज्जितः -ता -तं, असज्जः &c., निर्हेतः -ति -ति; 'unarmed state,' वैशस्त्रं.

UNASKED, *a.* अप्रष्टः -ष्टा -ष्टं, अपाचितः -ता -तं, अप्रचोदितः &c.

UNASPIRATED, *a.* अत्यप्राणः -णा -णं, अत्यप्राणोच्चारितः &c.

UNASSAILABLE, *a.* अनाक्रमणीयः -या -यं, अनाक्रम्यः -म्या -म्यं.

UNASSISTED, *a.* अनुपकृतः -ता -तं, असहायः -या -यं, निःसहायः &c.

UNASSOCIATED, *a.* असहितः -ता -तं, असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः &c.

UNASSUMING, *a.* अप्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, अनभिमानि -निनी &c., निर्गर्वः -वर्वा -वर्वं, अविकल्पनः -ना -नं, सकल्पनः &c., विनीतः -ता -तं, निभृतः &c.

UNATTAINABLE, *a.* अप्राप्यः -प्या -प्यं, अलभ्यः -भ्या -भ्यं, अगम्यः -म्या -म्यं, अनभिगम्यः &c., अनासाद्यः -द्या -द्यं, दृग्प्राप्यः -पा -पं, कष्टप्राप्यः &c., दुरासदः -दा -दं, असाध्यः -ध्या -ध्यं, दुर्गमः -मा -मं, अगमः &c.

UNATTENDED, *a.* असहायी -यिनी -यि (न), असहायवान् -वतो -वत् (न), निरनुचरः -रा -रं, अननुचरः &c., अनुचररहितः -ता -तं, अनुचरहीनः -ना -नं, निरनुगः -गा -गं, असहितः -ता -तं, विपालः -ला -लं, निर्ये-
न्यकः &c.

UNATTESTED, *a.* असाक्षिकः -की -कं, साक्ष्यहीनः -ना -नं, अप्रमाणः &c.

UNAUTHENTIC, *a.* अप्रामाणिकः -की -कं, अप्रमाणयुक्तः -क्ता -क्तं.

UNAUTHORITATIVE, *a.* निष्प्रमाणः -णा -णं, अनाप्तः -मा -मं.

UNAUTHORIZED, *a.* अप्रामाणिकः -की -कं, विधिहीनः -ना -नं.

UNAVAILING, *a.* व्यर्थः -धा -धं, निष्फलः &c. *See* INEFFECTUAL.

UNAVOIDABLE, *a.* अपरिहार्यः -व्या -व्यं, अनतिवर्जनीयः -या -यं, अनिवार्यः &c., अज्ञापनवारः -रा -रं; 'decree,' अहर्षयोगः.

UNAWARES, *adv.* अकस्मात्, अचिन्तितं, अतर्कितं. *See* SUDDENLY.

UNBAKED, *a.* अपक्वः -क्ता -क्तं, आमः -मा -मं, अकान्दवः &c.

To UNBAR, *v. a.* निरगेलीकृ, अनगेलीकृ, अगेलम् अपनी or ह.

UNBEARABLE, *a.* असह्यः -द्या -द्यं, असहनीयः &c., *see* INTOLERABLE.

UNBEATEN, *a.* अद्युतः -द्या -द्यं; 'path,' अद्युतमार्गः.

UNBECOMING, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः &c. *See* INDECOROUS.

UNBELIEF, *s.* अविश्वासः, अश्रद्धा, अभक्तिः *f.* *See* INFIDELITY.

UNBELIEVER, UNBELIEVING. *See* INFIDEL, *s.* and *a.*

To UNBEND, UNBENDING. *See* To RELAX, FIRM, OBSTINATE.

UNBENT, *p. p.* अनतः -ता -तं, उन्नतः &c., अभुग्नः &c., *see* RELAXED.

UNBIASED, *a.* समदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, सङ्गहीनः &c. *See* IMPARTIAL.

UNBIDDEN, *a.* अनिमन्त्रितः -ता -तं, अप्रचोदितः &c., अनाज्ञप्तः &c.

To UNBIND, *v. a.* उद्गन्धू, शिथिलीकृ. *See* To LOOSE, *v. a.*

UNBLAMABLE, *a.* अनवद्यः -द्या -द्यं, अनिन्दनीयः -या -यं, अनिन्द्यः &c., अवाच्यः -व्या -व्यं, निरपराधः -धा -धं, अनुपस्कृतः &c. *See* INNOCENT.

UNBLEACHED, *a.* निष्प्रवाणः -णा -णं, निष्प्रवाणः -णिः -णि, अनाहतः &c., तन्त्रकः -का -कं; 'cloth,' निष्प्रवाणं, अनाहतं, तन्त्रकं, नवास्तरं.

UNBLEMISHED, *a.* निर्दोषः -धा -धं, अकलमः, -वा -वं, अक्षतः -ता -तं, अपरिचितः &c., निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निर्मलः &c. *See* PURE.

UNBLEST, *a.* निराशीः -शीः -शि (म्), निराश्रयः -पा -पं, अनाश्रयः &c.

UNBLOWN, *a.* अफुल्लः -ल्ला -ल्लं, अस्फुटः -टा -टं, मुद्रितः -ता -तं, अवि-
कसितः &c.; 'flower,' कलिका, कलिः -ली, कोरकः -कं.

To UNBOLT, *v. a.* निरगेलीकृ, अनगेलीकृ, निरगलं -लां कृ.

UNBORN, *a.* अजातः -ता -तं, अजः -जा -जं, अप्रावजन्मा &c.

To UNBOSOM, *v. a.* (One's self) मनोगतचिन्तां प्रकाशं in caus.

UNBOUND, *a.* अवद्धः -द्धा -द्धं, उन्नतः &c., उद्गमः &c., अवन्धनः &c.

UNBOUNDED, *a.* अनन्तः -न्ता -न्तं, अत्यन्तः &c. *See* INFINITE.

UNBRIBABLE, *a.* धनदानेन अभेद्यः -द्या -द्यं, अहीनः -व्या -व्यं.

UNBRIDLED, *a.* उन्मृष्टलः -ला -लं, विमृष्टलः &c., अशुष्यः -स्या -स्यं, निर्मथ्यादः -दा -दं, उद्गमः -मा -मं, अनगलः &c. *See* LICENTIOUS.

UNBREECHED, *a.* कटीपटहीनः -ना -नं, अपाकृतकटीपटः -टा -टं.

UNBROKEN, *a.* अभिन्नः -न्ना -न्नं, अभग्नः -ग्ना -ग्नं, अखण्डितः -ता -तं, अद्यतः &c.—(As a horse) अदमितः &c., अशिक्षितः &c.

To UNBURDEN, *v. a.* भाराद् मुक्, मुक्तभारं -रां कृ, भारमुक्तं कृ.

UNBURNT, *a.* अपक्वः -क्ता -क्तं, अदग्धः &c.; 'brick,' आनेष्टका.

To UNBUTTON, *v. a.* शिथिलीकृ, शिथिल (noun. शिथिलयति -यितुं).

UNCAGED, *a.* उपमृष्टः -रा -रं, पञ्जरमुक्तः -क्ता -क्तं.

UNCALLED, *a.* अनाहूतः -ता -तं, अहूतः &c.; 'for,' *see* NEEDLESS.

UNCEASING, *a.* अविरतः -ता -तं, निरन्तरः &c. *See* CONTINUAL.

UNCEREMONIOUS, *a.* मन्दादरः -रा -रं, निरादरः &c., अनादरः &c.

UNCEREMONIOUSLY, *adv.* अनादरेण, आदरेण विना, मन्दादरं.

UNCERTAIN, *a.* सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, अनिश्चितः &c., समुद्यः -या -वं, अस्थिरः -रा -रं, *see* DOUBTFUL.—(Not confident) संशयो -यिनी &c., सांशयिकः -की -कं, अज्ञातनिश्चयः -या -यं, ज्ञातसंशयः &c.

UNCERTAINTY, *s.* अनिश्चयः, अनिर्णयः, सन्देहः, संशयः. *See* DOUBT.

UNCHANGEABLE, *a.* निर्विकारः -रा -रं, अच्ययः &c., *see* IMMUTABLE.

UNCHANGED, *a.* अचिकृतः -ता -तं, निर्विकारः -रा -रं, अविकारः &c.

UNCHARITABLE, *a.* दोषदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दोषदृष्टी -जिनी &c., क्षिद्राक्षेपी &c., असूयकः -का -कं, अकृपादृष्टिः &c. *See* CENSORIOUS.

UNCHARITABLY, *adv.* अकृपादृष्ट्या, दोषदर्शनशील्यैः.

UNCHASTE, *a.* अविनीतः -ता -तं, अमाधुरः -धा -धं, पांशुलः -ला -लं, ससाधुः ध्वी -धु, व्यभिचारी &c., अवकीर्णः -णा -णं, *see* INCONTINENT, PROFLIGATE. 'woman,' असती, ससाध्वी, बन्धकी, मुञ्चली, अविनीता, अभिसारिका, धृष्टा, धिक्छिनी, व्यभिचारिणी, कुलटा, कुल-
पांसुला, कामगा, इत्यरो, स्त्रेरिणी, पांशुला, पांसुला.

UNCHECKED, *a.* अयतः -ता -तं, अनियतः &c., अनिवारितः &c., निरवयहः -हा -हं, निरगलः -ला -लं, विमृष्टलः &c., अनिराकृतः -ता -तं.

UNCIRCUMCISED, *a.* अपरिक्लिप्तः -ता -तं, अपरिच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

UNCIRCUMCISION, *a.* अपरिक्लिप्तं, अपरिच्छेदः, त्वगच्छेदः.

UNCIVIL, *a.* असभ्यः -भ्या -भ्यं, अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, परुष-
भाषी -पिणी &c., दुर्मैथ्यादः -दा -दं. *See* RUDE, IMPOLITE.

UNCIVILIZED, *a.* अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, &c. *See* RUDE, SAVAGE.

UNCLAIMED, *a.* अस्वामिकः -की -कं, अनधिकृतः -ता -तं, अदायिकः &c.

UNCLE, *s.* (Paternal) पितृव्यः, पितृभाता *m.* (नृ), ताततुल्यः, तातगुः —(Maternal) मातुलः, मातृभाता *m.* (नृ).

UNCLEAN, *a.* अशुचिः -चिः -चि, अपवित्रः -न्ना -न्नं. *See* IMPURE.

UNCLEANNES, *s.* अशीघ्रं, अशुचित्वं, अस्पृश्यत्वं. *See* IMPURITY.

To UNCLOSE, *v. a.* विवृ, अपातु, उद्घट्. *See* To OPEN, OPENED.

UNCLOTHED, *a.* विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, अप्रावृतः -ता -तं. *See* NAKED.

UNCLOUDED, *a.* निरभः -भा -भं, अनभः &c., व्यभः &c., निर्मेघः &c.

UNCLOVEN, *a.* (As a hoof) एकशफ -फा -फं, एकसुरः -रा -रं.

UNCOMFORTABLE, *a.* असह्यः -स्या -स्यं, असुख्यः &c., असुखी -सिनी &c.

UNCOMFORTABLENESS, *s.* असह्यता, असुख्यता, अस्वास्थ्यं, असुखं.

UNCOMFORTABLY, *adv.* असुखेन, असुख्येन, असुखं, अस्वस्थ्येन.
 UNCOMMON, *a.* असाधारणः -या -यं, असाधारणः -शी -शं, अप्रसिद्धः -डा -डं, अप्रकृतः &c., विरलः &c. See RARE, STRANGE.
 UNCOMMONLY, *adv.* असाधारण्येन, अतिशयेन, अति, नु. See EXCESSIVELY.
 UNCOMPOUNDED, *a.* निरवयवः -वा -वं, असंकीर्णः -शी -शं, अनिश्रितः &c., अपृक्तः -क्ता -क्तं, केवलशुद्धः &c. See SIMPLE, *a.*
 UNCONCEALED, *a.* अगुप्तः -मा -मं, अगूढः -डा -डं, असंजुप्तः &c.
 UNCONCERN, UNCONCERNED. See INDIFFERENCE, INDIFFERENT.
 UNCONCERNEDLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं -क्षया, उदासीनवत्.
 UNCONDITIONAL, *a.* अप्रतिषेधः -या -यं, अप्रतिषेधः -डा -डं, अनि-
 बद्धः &c., अनियमितः -ता -तं, असाक्षैतिकः -की -कं, निष्प्रतिश्रुतः &c.
 UNCONFINED, *a.* अव्यक्तः -डा -डं, असंयोज्यः &c., उच्छृङ्खलः -ला -लं.
 UNCONGENIAL, *a.* अननुगुणः -या -यं, अननुकूलः -ला -लं, प्रतिकूलः &c.
 UNCONNECTED, *a.* असंयुक्तः -डा -डं, असंयुक्तः -या -यं, निःसंयुक्तः &c., अव्यक्तः &c., निर्युक्तिकः -की -कं, निरन्तरः -या -यं, अनन्वितः -ता -तं, असंयुक्तः &c., अनुपेतः &c., असंयुक्तः -या -यं. See INCOHERENT.
 UNCONQUERABLE, *a.* अजेयः -या -यं, अजय्यः &c., अनाध्वयः &c.
 UNCONQUERED, *p. p.* अजितः -ता -तं, अपराजितः &c., अनभिभूतः &c.
 UNCONSCIONABLE, *a.* See UNREASONABLE.
 UNCONSCIOUS, *a.* अचेतनः -ना -नं, विस्मृतः &c., see INSENSIBLE; 'he is unconscious of his own existence,' आत्मानं न विभावयते.
 UNCONSCIOUSNESS, *s.* अचेतन्यं &c. See INSENSIBILITY.
 UNCONSECRATED, *a.* अप्रतिष्ठितः -ता -तं, अप्रणीतः &c., असंस्कृतः &c., अज्ञातसंस्कारः -रा -रं, अनभिमानितः -ता -तं, अनाहितः &c.
 UNCONSTRAINED, *a.* अप्रतिषेधः &c. See FREE, VOLUNTARY.
 UNCONTAMINATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अलिप्तः -मा -मं, निर्लिप्तः &c.
 UNCONTROLLABLE, *a.* अदम्यः -या -यं. See IRRESTRAINABLE.
 UNCONTROLLED, *a.* निरवग्रहः -हा -हं, नियन्त्रणः -या -यं, निर्गलः -ला -लं, अनर्गलः &c., अप्रतिबन्धः -या -यं. See UNRESTRAINED.
 UNCOURTEOUS, *a.* असभ्यः -भ्या -भ्यं, निर्ममस्कारः &c. See RUDE.
 UNCOUTH, *a.* अपरुपः -या -यं, विरुपः &c. See ODD, STRANGE.
 To UNCOVER, *v. a.* अपवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), अपावृ, विवृ, उज्जद (c. 10. -जादयति -वितुं). See To STRIP, DIVEST.
 UNCOVERED, *p. p.* अपवृत्तः -ता -तं, अनावृतः &c., विवृतः &c., अना-
 ज्जादितः -ता -तं, अनावृत्तः -वा -वं, अजादितः &c. See STRIPPED.
 UNCREATED, *a.* असृष्टः -टा -टं, अनुत्पन्नः &c. See INCREATE.
 UNCTION, *s.* अभ्यघ्ननं, अघ्ननं, अभ्यङ्गः, प्रदेहः, आलेपनं, विलेपनं, अ-
 ग्धता, स्नेह्यं, स्नेहः.
 UNCTUOUS, *a.* अग्न्यः -ग्या -ग्यं, जेहो -हिनी -हि (न), मेदुरः -रा -रं, चिक्कणः &c., सान्द्रः &c., प्रस्नेदितः &c. See OILY, GREASY.
 UNCULTIVATED, *a.* अप्रवृत्तः -ता -तं, अकृतः &c., खिलः -ला -लं.
 UNDAUNTED, *a.* अभीतः -ता -तं, अभिप्राप्ता &c. See FEARLESS.
 UNDECAVED, *a.* अक्षीयः -शा -शं, अक्षीयः &c., अज्ञातवयः -या -यं.
 UNDECAYING, *a.* अक्षयः -या -यं, अक्षयः &c., see IMPERISHABLE.
 UNDECIDED, *v. a.* भ्रमं or भ्रान्तिं ह or अपनी, निर्धेमीकृ.
 UNDECIDED, *a.* अनिश्रितः -ता -तं, अनिशीतः &c., अकृतनिश्चयः -या -यं, अकृतसंकल्पः &c.—(Irresolute) सन्देहमानसः &c., see the word.
 UNDEFILED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अलिप्तः -मा -मं, निर्मलः -ला -लं.
 UNDEFINABLE, *a.* अलक्ष्यः -स्या -स्यं, अप्रतक्ष्यः &c., अनिर्वचनीयः &c.
 UNDEFINED, *a.* अलक्षितः &c. See INDEFINITE, INDETERMINATE.
 UNDENIABLE, *a.* अप्रत्याख्येयः -या -यं. See INDISPUTABLE.

UNDER, *prep.* (Below, beneath) अधस्, अधस्तात्, तले, अप in comp. see UNDERNEATH; 'under the tree,' वृक्षस्याधस्तात्, वृक्षतले 'under water,' जलस्याधस्; 'under the bed,' शय्यातले, शय्याधस् 'under the hand,' हस्ततल्यधस् -ता -तं.—(In subjection to अधीनः -ना -नं, see SUBJECT.—(Less than) अनु or न्यून in comp. अधोक्, अधरः -रा -रं; 'a child under two years old,' अनृषि वधी or अनृषिवाधिको बालः, अप्राप्तद्विवर्षीय बालः; 'under sixteen years of age,' अनवोदशवर्षः -वा -वं; 'under the time,' अप्राप्तकालः -ला -लं; 'under a fortnight,' अधोक् चतुर्दशः अहः.—(Under pretext of) अपदेशेन, see COLOUR.—(In the time of) काले, समये, मध्ये.
 UNDER, *a.* अधःस्थः -स्या -स्यं, अधोभवः -वा -वं, अधस् in comp., अना in comp., see INFERIOR; 'under-current,' अधःप्रवाहः.—(Sub ordinate) उप in comp.; 'under-master,' उपशिष्यकः, उपगुरुः
 UNDER-AGE, *a.* अप्राप्तवयः, अप्राप्तकालः. See MINOR.
 UNDER-DONE, *a.* अपक्वः -क्वा -क्तं, आपक्वः &c., आमः -मा -मं.
 UNDERGARMENT, *s.* अधोवसनं, अधोशुकं, अन्तरीयं, अन्तर्वीर्यम् n.
 To UNDERGO, *v. a.* उपगन् उपगमन्, अनुभू. See To SUFFER.
 UNDERGONE, *p. p.* उपगतः -ता -तं, उपगतः &c., अनुभूतः -ता
 UNDERGROUND, *adv.* भूम्यधस्, भूम्यधस्तात्, भूतलाधस्तात्.
 UNDERGROUND, *a.* अन्तर्भूमिः -मी -मं, भूम्यधःस्थः -स्या -स्यं, भूम्यधो -ता -तं, अन्तर्भूमिस्थः &c. See SUBTERRANEAN.
 UNDERHAND, *a.* छलेन कृतः -ता -तं, तिरस् ind. See CLANDEST.
 To UNDERLINE, *v. a.* अधोरेखांकितं -तां कृ, अधोरेखया अङ्क.
 UNDERLING, *s.* अधरः, अधरपदस्थः, अनुजीवी m. (न).
 To UNDERMINE, *v. a.* अधस्तात् खनं (c. 1. खनति -नितुं) or उत्खननं गूढस्तातं -तां कृ, अधः or अधस्तात् स्तान्ता नष्ट in caus. or पर्यस्
 UNDERMOST, *a.* सङ्घोषस्थः -स्या -स्यं, सङ्घोषधरः &c., सङ्घोषधः &c.
 UNDERNEATH, *adv.* अधस्तात्, अधस्, अधरस्तात्, अधरेण -रात्, अधरतः अधोभागे, अधस्तनः -नी -नं, नीचे.
 To UNDERRATE, *v. a.* लघूकृ, लघु मन्, अत्यलीकृ, न्यूनमूल्यीकृ.
 To UNDERSTAND, *v. a.* अवगमन् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपलभ (c. 1. -लभते -लभुं), ज्ञा (c. 2. जानाति, ज्ञातुं), विज्ञा, परिज्ञा, धृष (c. 1. बोधति -बोधुं), ज्ञवबुध्, समवबुध्, ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अव (c. 2. अवैति -तुं), विद्, ऊह्, अवधृ in caus., मन्, विभू in caus., अनुभू, अवगमं कृ, अवधारणं कृ.
 UNDERSTANDING, *s.* (Intellectual faculty) बुद्धिः f., धीः f., मतिः f. मेधा, मेधस् n., ज्ञानं, ज्ञानशक्तिः f., प्रज्ञा, चित् f., चेतना, आकलन-
 शक्तिः f., ज्ञेयधी; 'eye of the understanding,' ज्ञानचक्षुस् n. ज्ञानदृष्टिः f.; 'object of understanding,' बुद्धिविषयः; 'of little understanding,' अल्पबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अल्पधीः -धी -धि, अल्पमेधाः -धा -धः (स्); 'slow of understanding,' मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मन्दमतिः -तिः -ति.—(Terms of intercourse) सहभावः, सहः संविधिः f.
 UNDERSTOOD, *p. p.* अवगतः -ता -तं, उपलब्धः -भा -भं, ज्ञातः -ता -तं विज्ञातः &c., बुद्धः -डा -डं, बुधितः -ता -तं, मतः &c., आगमिनः &c. विदितः &c., आकलितः &c., ज्ञानारूढः -डा -डं, बुद्धारूढः &c. अनुभूतः &c., प्रतिपन्नः -जा -जं.—(Implied) उपलक्षितः -ता -तं अर्थसङ्गः &c.
 To UNDERTAKE, *v. a.* अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), अव्यवसो, आरम्भ (c. 1. -रभते -रभुं), समारम्भ, उपगमन् (c. 1. -गमते -गितुं), अनुगृह्णा

आस्था, खीकृ, अङ्गीकृ, कृ, प्रवृत्.

INDERTAKEN, *p. p.* आरम्भः -आ -अं, समारम्भः &c., व्यवसितः -ता -तं, अव्यवसायितः &c., खीकृतः &c., अङ्गीकृतः &c.

INDERTAKER, *s.* अनुहता *m.* (नं), व्यवसायी *m.* (नं), आरम्भकः, प्रवर्तकः, निर्वहता:—(Of funerals) अन्त्यकर्मनिर्वहकः.

INDERTAKING, *s.* कर्म *n.* (नं), कार्यं, प्रारम्भः, आरम्भः, प्रारम्भः *f.*, आरम्भः, प्रारम्भः, अव्यवसायः, प्रवृत्तिः *f.*; 'bold,' साहसकर्म *n.*, see ENTERPRISE; 'to accomplish one's undertakings,' प्रारम्भानि सम्पद.

To UNDERVALUE, *v. a.* लघुकृ, लघु मनः, तुच्छीकृ, लघुमूल्यीकृ.

UNDESERVED, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अयुक्तः &c., अयथाहैः -है -है, अगुणसम्पादितः -ता -तं, अकर्मसम्पादितः &c.

UNDESERVEDLY, *adv.* अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अयथाहै, निरपराधं.

UNDESERVING, *a.* अनर्हः -है -है, निर्गुणः -ग्या -ग्यं, अगुणः &c., गुणहीनः -ना -नं, असाध्यः -ग्या -ग्यं, अवर्ण्यः &c. See UNWORTHY.

UNDESIGNED, *a.* अचुष्टिपूर्वः -ह्यै -ह्यै, अचोपपूर्वः &c., अमतिपूर्वकः -का -कं, असङ्कल्पपूर्वकः &c., अज्ञानपूर्वकः &c., असङ्कल्पकृतः -ता -तं, अचुष्टिकृतः &c., असाङ्कल्यकः -की -कं, असङ्कल्पितः &c., अनुष्टितः -हा -हं, अनभिप्रेतः &c.

UNDESIGNEDLY, *adv.* अचुष्टिपूर्वै -ह्यैकं, अचोपपूर्वै, अमतिपूर्वै, अचुष्टिपुटसरै, अज्ञानतस्तु, अचुष्टा, अकामतस्तु, अमत्या, अनिच्छातस्तु.

UNDESIGNING, *a.* निष्कपटः -टा -टं. See SINCERE, ARTLESS.

UNDESIRABLE, *a.* अस्युसः -सा -सं, अस्युहणीयः -या -यं, अनिरः -हा -हं, अनाकाङ्क्षणीयः &c., अनाकाङ्क्षः &c., अवाञ्छनीयः &c.

UNDESIRABLE, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अनाकाङ्क्षी &c., अनभिलाषी &c.

UNDEVIATING, *a.* अव्यभिचारी -रिणी -रि (नं), अव्यच्युतः -ता -तं, अविभ्रतः &c., अस्खलितः &c., अभ्रतः -हा -हं, अविपण्यगामी &c.

UNDIGESTED, *a.* अजीर्णः -जी -जै, अपक्वः -क्ता -क्तं, अजातपाकः -का -कं, विदग्धः -ग्या -ग्यं, आमः -मा -मं, कलः -ला -लं; 'undigested food,' आमांशः—(Not methodized) अव्यवस्थितः -ता -तं, अकृतव्यवस्थः -स्या -स्यं.

UNDIMINISHED, *a.* अक्षीयः -या -यं, अक्षयः -ता -तं, अविक्षतः &c., अन्यूनीभूतः &c., अन्यूनीकृतः &c., अलुप्तः -मा -मं, अनपायः -या -यं, अनपायी -यिनी &c., अजातहासः -सा -सं; 'of undiminished glory,' अलुप्तमहिमा &c.

UNDISCIPLINED, *a.* अशिष्टः -हा -हं, अशासितः -ता -तं, अशिष्टितः &c.

UNDISGUISED, *a.* निर्वीर्यः -जा -जं, निष्कपटः -टा -टं, अकृत्रिमः &c.

UNDISPUTED, *a.* निर्विवादः -दा -दं, अविप्रतिपक्षः &c., अव्याहितः &c.

UNDISTURBED, *a.* निरुपद्रवः -वा -वं, उपद्रवहीनः -ना -नं.—(Not perturbed) अलुप्तः -मा -मं, अविचोभितः &c., अव्ययः &c., निराकुलः &c.

UNDIVIDED, *a.* अभिन्नः -भा -भं, असखः -खडा -खं, अखण्डितः -ता -तं, अविभक्तः -क्ता -क्तं, अविभाजितः &c., अनभिन्नः &c.

To UNDO, *v. a.* उद्गन्ध, शिथिलीकृ, विकृ. See To LOOSE, RUIN.

UNDONE, *p. p.* (Not done) अकृतः -ता -तं, अननुष्ठितः &c., अनाचरितः &c., निष्कृतः &c., असाधितः &c., असम्पादितः &c.; 'left undone,' अकरितः -ता -तं, see OMITTED.—(Ruined) हतः -ता -तं, नष्टः &c., see RUINED; 'I am undone,' हतो -क्षि.

UNDOUBTED, *a.* असन्दिग्धः -ग्या -ग्यं, सुनिश्चितः &c. See INDUBITABLE.

UNDOUBTEDLY, *adv.* सुनिश्चितं, असंशयं, अवश्यं, असन्दिग्धं, अपक्वं.

To UNDESS, *v. a.* वस्त्रम् अवस्त्र (c. 10. -तारयति -यितुं) or उद्गृ or उद्गृ or अपनह, विवस्त्रीकृ, विवस्त्रीकृ, नगनीकृ. See To DVEST, STRIP.

UNDRESSED, *p. p.* or *a.* विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, विवस्त्रः -ना -नं, वस्त्रहीनः -ना -नं, उत्तरीयवस्त्रः &c., वस्त्रवस्त्रः &c.—(Not cooked) अपक्वः -क्ता -क्तं, आमः &c., see RAW; 'undressed rice, &c.,' आमांशः.

UNDRINKABLE, *a.* अपेयः -या -यं, अपानयोग्यः &c., दुष्यतः -ना -नं.

UNDUE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं. See IMPROPER, INORDINATE.

To UNULATE, *v. n.* उन्नतानतीभू, उन्नावचीभू, उल्लुप्, विलुप्.

UNDULATION, *s.* अर्म्मिमत्ता -स्त्रं, उन्नतीचत्वं, उत्तलः -पैयं.

UNDULATING, UNDULATORY, *a.* अर्म्मिमत्ता -मती -मत् (नं), उन्नतानतः -ता -तं, उन्नतीचः -चा -चं, उन्नावचः &c., वल्लुटः -रा -रं, भल्लुटः &c., उत्तली -विणी &c., उत्तलितः -ता -तं, विसपी &c., तरल्लायितः -ता -तं, तरल्लितः &c.

UNDUTIFUL, *a.* अभक्तः -क्ता -क्तं, अवशः &c., स्वधर्मविमुखः -सा -सं.

UNEASINESS, *s.* असुखं, अनिर्वृतिः *f.*, ज्ञेशः, कष्टं, व्यथा, बाधा.

UNEASY, *a.* असुखी -खिनी -खि (नं), असुख्यः -स्या -स्यं, असुख्यः &c., अनिर्वृतः -ता -तं, सध्यः -या -यं, उद्विग्नः &c., जातशङ्कः &c.

UNEATABLE, *a.* असाध्यः -द्या -द्यं, अनाद्यः &c., अभक्ष्यः &c.

UNEDUCATED, *a.* अशिक्षितः -ता -तं, निरक्षरः &c. See ILLITERATE.

UNEMPLOYED, *a.* निर्व्योपायः -रा -रं, निष्कर्म्य &c. See IDLE.

UNENCUMBERED, *a.* सङ्गहीनः -ना -नं, निःसङ्गः -क्ता -क्तं, निःसङ्गः &c.

UNENVIOUS, *a.* अनसूयः -या -यं -यकः -का -कं, निःस्पृहः -हा -हं.

UNEQUAL, *a.* असमः -मा -मं, असमानः -ना -नं, विषमः -मा -मं, न्यूनाधिकः -का -कं; 'unequal division,' विषमविभागः, see INADEQUATE.

UNEQUALLED, *a.* अनुपमः -मा -मं, अप्रतिमः &c. See INCOMPARABLE.

UNEQUALLY, *adv.* असमं, विषमं, असमानं, वैषम्येण, न्यूनाधिकं.

UNEQUIVOCAL, *a.* सुस्पष्टः -हा -हं, वीतसन्देहः &c. See CLEAR.

UNERRING, *a.* असोयः -चा -चं, अश्रानः -ना -नं, असोयपातः -ता -तं, अव्यवसायः &c.; 'of unerring sight,' असोयदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि.

UNEVEN, *a.* (Not level) असमः -मा -मं, विषमः &c., एकपात्यविषमः &c., साक्षितः -ता -तं, उन्नतानतः &c. See UNDULATING, ODD.

UNEVENLY, UNEVENNESS. See UNEQUALLY, INEQUALITY.

UNEXAMPLED, *a.* अपूर्वः -ह्यै -ह्यै, अपूर्वप्रतिमः -मा -मं, अद्वितीयः &c.

UNEXCEPTIONABLE, *a.* अनवद्यः -द्या -द्यं, निरवद्यः &c., अवाध्यः &c.

UNEXPECTED, *a.* आकस्मिकः -की -कं, अनपेक्षितः -ता -तं, अलक्षितः &c., अतर्कितः &c., अचिन्तितः &c., अकामः -खडा -खं, अविचकलितः &c., काकतालीयः -या -यं.

UNEXPECTEDLY, *adv.* अकस्मात्, अनपेक्षं, अतर्कितं, अचिन्तितं, काकतालीयवत्.

UNFADING, *a.* अङ्गनी -निनी &c., अङ्गानिः -निः -नि, अक्षयः -या -यं.

UNFAILING, *a.* अक्षयः -या -यं, अक्षयी -यिणी &c. See LASTING.

UNFAIR, *a.* विषमः -मा -मं, असमः &c., अन्यायः -ग्या -ग्यं, अनृजुः -जुः -जु, कूट in comp.—(Of persons) असरलः &c., see DISHONEST.

UNFAIRLY, *adv.* विषमं, असमं, असम्यक्, अन्यायेन, अनृजु, अनार्मेयेन.

UNFAIRNESS, *s.* वैषम्यं, असमता, असम्यक्. See DISHONESTY.

UNFAITHFUL, *a.* अभक्तः -क्ता -क्तं, see FAITHLESS, FALSE; 'to engagements,' विसंवादी &c., असत्यसन्धः -ग्या -ग्यं; 'wily,' अपाङ्गितः.

UNFAITHFULLY, UNFAITHFULNESS. See FAITHLESSLY, FAITHFULNESS.

UNFAASHIONABLE, *a.* सम्भव्यवहारविह्वलः -ह्यै -ह्यै, असम्भवः -ग्या -ग्यं.

To UNFASTEN, *v. a.* उद्गन्ध, शिथिलीकृ. See To LOOSE, *v. a.*

UNFATHOMABLE, *a.* अगाधः -भा -भं, अतलस्यशीः &c., अनवगाहः &c.

UNFAVORABLE, *a.* अप्रसन्नः -भा -भं, अननुकूलः -ला -लं, विरक्तः -क्ता -क्तं, विमुखः -खी -खं, निरनुरोधः -भा -भं, अहितः -ता -तं, विषमः &c.

UNFAVORABLY, *adv.* अप्रसन्नं, अननुकूलं, अहितं, विषमं, अप्रियं.
 UNFEELING, *a.* निर्दयः -या -यं, निष्कण्ठः -या -यं, कठिनः &c., नरः -रा -ई, निःश्रेयः -हा -हं, अरसिकः &c. See PITILESS.
 UNFEIGNED, *a.* अकृत्रिमः -ना -नं, निर्दोषः &c. See GENUINE.
 UNFETTERED, *a.* अनगलः -ला -लं, विपाशः -शा -शं, विशुद्धः &c.
 UNFINISHED, *a.* असमाप्तः -मा -मं, अनिष्पन्नः -ना -नं, असिद्धः -द्धा -द्धं.
 UNFIT, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुचितः -ता -तं, see IMPROPER; 'for food,' अभक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, अभोज्यः &c.
 To UNFIT, *v. a.* अयोग्यं -ग्यां कृ. See To DISQUALIFY, DISABLE.
 UNFITLY, UNFITNESS. See IMPROPERLY, IMPROPRIETY.
 UNFLEDGED, *a.* अजातपक्षः -खा -खं, अनागतपक्षः &c., see CALLOW.
 UNFLINCHING, *a.* अविकम्पितः -ता -तं, अविकम्प्यः &c., सुधीरः -रा -रं.
 To UNFOLD, *v. a.* पिल्लु in CRUS. (-स्तारयति -यितुं). See To EXPAND.
 UNFOLDED, *a.* प्रिल्लारितः -ता -तं, दलितः &c. See EXPANDED.
 UNFORESEEN, *a.* अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, अप्रदृष्टः &c., अनपेक्षितः -ता -तं.
 UNFORGIVING, *a.* दीर्घद्वेषो -विषी -वि (न्), अक्षमावान् -वती -वत् (त्).
 UNFORMED, *a.* अकृतः -ता -तं, असंस्कृतः &c., अनाकारः -रा -रं.
 UNFORTUNATE, *a.* दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, अधन्यः -न्या -न्यं, दुर्दैवः -वा -वं, मन्दभाग्यः -ग्या -ग्यं, हतभाग्यः &c., हतदैवः -वा -वं, दैवोपहतः -ता -तं, अशीमान् -मती -मत् (त्), विपन्नः -न्ना -न्नं, आपन्नः &c., विपद्युक्तः -क्ता -क्तं, विपद्युक्तः -स्ता -स्तं, आपद्युक्तः &c., आपदस्मरतः -मा -मं, अलक्ष्मीकः -का -कं, अलक्ष्मीवान् &c., दुर्भगः -गा -गं, विफलारम्भः -म्भा -म्भं, तपस्वी -सिनी &c., अनिरः -ष्टा -ष्टं, अनङ्गलः -ला -लं, अकल्याणः &c., अकुशलः &c., अभद्रः &c.
 UNFORTUNATELY, *adv.* दुर्दैववशात्, दीर्घद्वेषवशात्, दीर्घायेन.
 UNFOUNDED, *a.* अनूलकः -का -कं, निर्मूलः -ला -लं, अवास्तवः -वी -वं, निष्ठा in comp.; 'unfounded accusation,' निष्ठाभिज्ञानं.
 UNFREQUENT, *a.* विरलः -ला -लं, विरलागतः &c. See INFREQUENT.
 UNFREQUENTED, *a.* निर्जनः -ना -नं, विजनः &c., अलोकसेवितः &c.
 UNFRIENDLINESS, *s.* अनिवृत्ता, अप्रियता, अप्रीतिः *f.*, अननुकूलता.
 UNFRIENDLY, *a.* अप्रियः -या -यं, विप्रियः &c., अहितः &c., अहितेच्छुः -च्छुः -च्छु, अजेही -हिनी &c., गतसौहृदः -दा -दं, अशिष्टः &c.
 UNFRUITFUL, *a.* अफलः -ला -लं, निष्फलः &c., विफलः &c., अफलदः -दा -दं, फलहीनः -ना -नं, बन्धः -न्या -न्यं.
 UNFRUITFULNESS, *s.* अफलत्वं, निष्फलता, वैफल्यं, फलहीनता.
 UNFULFILLED, *a.* अपूर्णः -णी -णं, असम्पूर्णः &c., अपरिपूर्णः &c.
 To UNFURL, *v. a.* शिथिलीकृ, मुष्, समुत्थिष्. See To LOOSE, *v. a.*
 UNFURNISHED, *a.* असज्जः -ज्जा -ज्जं, असज्जितः -ता -तं, रिक्तः -क्ता -क्तं.
 UNGAINLY, *a.* अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, असुन्दरः -री -रं. See CLUMSY.
 UNGENEROUS, *a.* अनुदारः -रा -रं, अत्यमनस्कः -क्ता -क्तं.
 UNGENTLEMANLY, UNGENTLE, *a.* असभ्यः -म्भा -म्भं, असभ्यवृत्तिः -त्तिः -त्ति, अशिष्टवृत्तिः &c., सभ्यव्यवहारविरुद्धः -द्धा -द्धं.
 UNGODLINESS, *s.* अधर्मः -र्मता, अधार्मिकत्वं, ईश्वराभक्तिः *f.*
 UNGODLY, *a.* अधर्माचारी &c., अनौचरः -रा -रं. See IRRELIGIOUS.
 UNGOVERNABLE, *a.* अशासनीयः -या -यं, अशास्यः &c., दुःशासनः -ना -नं, दुर्निग्रहः -हा -हं, अदम्यः -न्या -न्यं, अवश्यः &c., उच्छूलः &c., दुर्निवारः -रा -रं, अनिवार्यः &c., दुर्निवार्यः &c., अनापन्नः &c.
 UNGRACIOUS, *a.* अननुग्राही -हिणी &c., निरुपकारी &c., अनुपकारी &c.
 UNGRAMMATICAL, *a.* व्याकरणविरुद्धः -द्धा -द्धं, व्याकरणानुसारी &c., शब्दशास्त्रविरुद्धः &c.; 'expression,' अपशब्दः, अपभ्रंशः.
 UNGRATEFUL, *a.* अकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतज्ञः -मी -मं, उपकृतज्ञः &c., अकृ-

तवेदी &c., उपकारानभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रत्युपकारी &c., विस्मृतोपकारः -रा -रं, अनुपकारी &c. See INGRATE.
 UNGUARDED, *a.* अरक्षितः -ता -तं, अगुप्तः -ता -तं, विपालः -ला -लं.
 UNGUENT, *s.* विलेपनं, अनुलेपनं, अभ्यञ्जनं, उपदेहः, see OINTMENT.
 UNHALLOWED, *a.* असंस्कृतः -ता -तं, अपुण्यः -स्या -स्यं, अपवित्रः -वा -वं.
 UNHAPPILY, *adv.* असुखेन, दुःखेन, असीस्येन, दुःखस्थेन, अतिदुःखितवत्.
 UNHAPPINESS, *s.* असुखं, असीस्यं, दुःखं, अस्थायं, अकुशलं, अशान्तिः *n.*, अनिर्वृतिः *f.*, अक्षेमः, अभद्रं, निरानन्दता, अस्वास्थ्यं. See MISERY.
 UNHAPPY, *a.* असुखी -सिनी -सि (न्), दुःखी &c., दुःखितः -ता -तं, निरानन्दः -न्दा -न्दं, अहर्षः -र्षा -र्षं, अहर्षितः -ता -तं, अशान्ति -म्भी (न्), अनिर्वृतिः -ता -तं, अधन्यः -न्या -न्यं, मन्दभाग्यः &c.
 UNHARMED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिक्षतः &c. See UNHURT.
 UNHATCHED, *a.* अकुलस्यः -स्या -स्यं, अकुलस्यापी -पिनी -पि (न्).
 UNHEALTHY, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं, अस्वस्थः &c., सदारोगी -गिणी &c., रोगी -गिणी &c., मरोगः -गा -गं. See SICKLY, INSALUBRIOUS.
 UNHEARD, *a.* अश्रुतः -ता -तं, अनाकर्णितः &c., अश्रुतपूर्वः &c.
 UNDEEDED, *a.* अनपेक्षितः -ता -तं, उपेक्षितः &c., अवधीरितः &c.
 UNHINGED, *a.* विसन्धितः -ता -तं, विसन्धीकृतः &c., विसन्धीभूतः &c.
 UNHOLY, *a.* अपुण्यः -स्या -स्यं, अपवित्रः -वा -वं, अपूतः -ता -तं.
 UNHURT, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिक्षतः &c., अहतः &c., अनाहतः &c., अजातापकारः -रा -रं, अप्राप्तापकारः &c., निर्व्रेणः -या -यं.
 UNICORN, *s.* एकशृङ्गः, खड्गः. See RHINOCEROS.
 UNIFORM, *a.* एकरूपः -पा -पं, समरूपः &c., समानरूपः &c., समानः -ना -नं, समः -मा -मं, सरूपः &c., एकाकारः -रा -रं, समाकारः &c., एकाकृतिः -तिः -ति, समाकृतिः &c., एकप्रकारः -रा -रं, एकभावः -वा -वं, निर्विकारः &c., अविशेषः -वा -वं, कूटस्थः -स्या -स्यं; 'of uniform thickness,' समानस्थीत्यविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 UNIFORM, *s.* सैन्यवेशः, सैन्यवेशः, सैन्यदलविशेषको वेशः.
 UNIFORMITY, *s.* एकरूपता, समरूपता, सारूप्यं, समानरूपता, समता, समानता, साम्यं, समभावः, अविशेषः.
 UNIFORMLY, *adv.* समरूपेण, समानरूपेण, सदा, सर्वदा.
 UNILITERAL, *a.* एकवर्णी -णी -णं, एकाक्षरकः -का -कं.
 UNIMPAIRED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अविकलः -ला -लं, अलुप्तः -ता -तं, अन्यूनः -ना -नं, अनूनः &c., अक्षुब्धः -खा -खं, अनपायः -या -यं, अनुजितः -ता -तं, अहतः &c., अक्षीणः &c., अशीथीः &c., अहसितः &c.
 UNIMPEACHABLE, *a.* अनिन्द्यः -न्या -न्यं, अदूषणीयः &c., अदूष्यः &c.
 UNIMPEDED, *a.* अविहितः -ता -तं, अविन्नः &c., अविरोधितः -ता -तं, निष्प्रसूहः -हा -हं, अनन्तरायः -या -यं, अविहतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं, अविघातगतिः -तिः -ति, निर्विरोधः -धा -धं, अरुद्धः -द्धा -द्धं.
 UNIMPORTANT, *a.* लघुः -घु -घी -घु. See LIGHT, TRIFLING.
 UNINHABITABLE, *a.* अवास्तव्यः -व्या -व्यं, अवस्तव्यः &c., अवास्तव्यः &c.
 UNINHABITED, *a.* निर्जनः -ना -नं, निर्मनुष्यः -व्या -व्यं, निर्मनुष्यः -वा -वं, निष्पुरुषः &c., पुरुषशून्यः -न्या -न्यं, पुरुषवर्जितः -ता -तं, निष्पन्नः -ना -नं, अप्रजः &c., प्रजाहीनः -ना -नं, वसतिहीनः &c.
 UNINJURED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अहिंसितः &c. See UNHURT.
 UNINTELLIGIBLE, *a.* अज्ञेयः -व्या -व्यं, अज्ञेयनीयः &c., see OBSCURE.
 UNINTENTIONAL, UNINTENTIONALLY. See UNDESIGNED, &c.
 UNINTERESTING, *a.* अनमोदकः -का -कं, अहृदयजनः -ना -नं.
 UNINTERRUPTED, *a.* अखण्डितः -ता -तं, निरन्तरः -रा -रं, निरन्तरायः &c., अभग्नः -ग्न्या -ग्नं, अविच्छिन्नः -न्ना -न्नं, अपरिच्छिन्नः &c., अविगतः &c.
 UNINTERRUPTEDLY, *adv.* निरन्तरं, अविच्छिन्नं, अपरितः, अपिरलं.

- UNINVITED, *a.* अनाहूतः -ता -तं, अहूतः &c., अनिन्वितः &c.
- UNION, *s.* संयोगः, योगः, सम्बन्धः *m.*, सङ्गः, सम्भूतिः *f.*, see JUNCTION.
- UNIPAROUS, *a.* एकप्रसूः *f.*, एकसूः *f.*, एकोत्पादिका.
- UNIQUE, *a.* एकः -का -कं, एकमात्रः &c. See SINGULAR.
- UNISON, *s.* खरेण्येनादिव्यं, रेख्यं, समता -तं. See CONCORD.
- UNIT, *s.* एकः, एका, अङ्गं.
- UNITARIAN, *s.* अद्वैतवादी (न), अङ्गवादी *m.* See UNITY.
- To UNITE, *v. a.* युज्, संयुज्, सम्बा, एकीकृ, see To JOIN, *v. a.*
- To UNITE, *v. n.* संयुज् in pass., एकीभू, एकचिन्तीभू, see To JOIN, *v. n.*
- UNITED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता -क्तं, संयोजितः &c. See JOINED.
- UNITEDLY, *a.* एकचिन्तीभूय, सम्भूय, एकीभूय, योगतः.
- UNITY, *s.* एकता -तं, रेख्यं, अद्वैतं, अङ्गं; 'the doctrine of unity,' अद्वैतमतं, अद्वैतवादः, अभेदः, अभेदमतं, अभेदवादः, रेख्यं, निर्देष्टुं; 'holding it,' अद्वैतवादः, अद्वैतदृष्टिः *f.*, अभेदबुद्धिः *f.*; 'holder of it,' अद्वैतवादी *m.*, रेख्यवादी *m.*, अभेदवादी *m.*, निर्देष्टुः, निर्विकल्पः. As opposed to this is the doctrine of duality, or the assertion of two principles, viz. God and matter. It is termed द्वैतं, द्वैतमतं, द्वैतवादः, भेदमतं, &c.
- UNIVERSAL, *a.* (Of place) सार्वभौमिकः -की -कं, सर्वव्यापी -पिनी &c., सर्वव्यापी &c., सर्वगतः -ता -तं.—(Of persons, &c.) सर्वः -श्चो -श्चो, सार्वः -श्चो -श्चो, सार्वलौकिकः -की -कं, सर्वसाधारणः -या -यी -यं, सर्वसम्बन्धी &c., see GENERAL; 'spirit,' अखिलात्मा *m.*
- UNIVERSALITY, *s.* सार्वभौमिकत्वं, सर्वसाधारण्यं, सर्वव्यापिता.
- UNIVERSALLY, *adv.* सर्वत्र, सर्वतः, विश्वतः, विश्वक्.
- UNIVERSE, *s.* जगत्सर्वं, जगत्कर्म, जगत्समग्रं, जगत् *n.*, सर्वजगत् *n.*, जगती, सर्वजगती, विश्वं, विश्वजगत्, चराचरं, विश्वचराचरं, संसारः, लोकः, विश्वलोकः, ब्रह्माक्षं, ब्रह्मगोलः, सृष्टिः *f.*, भूतसृष्टिः *f.*, ब्रह्मसृष्टिः *f.*, प्रत्यक्षसृष्टिः *f.*, विभुवनं, वैलोक्यं, अष्टकटाहः, विराट्देहः; 'soul of it,' जगदात्मा *m.* (न), लोकात्मा *m.*, विश्वात्मा *m.*, परमात्मा *m.*, ब्रह्म *n.* (न), सूर्यः; 'lord of it,' अधिलोकनाथः.
- UNIVERSITY, *s.* विश्वालयमण्डलं, विश्वालयगणः, शालामण्डलं, महाविद्यालयः, राजविद्यालयः, अनेकपाठशालासमूहः.
- UNJUST, *a.* (Of persons) अधार्मिकः -की -कं, अधर्मी -र्मिणी &c., निर्धर्मः -र्मो -र्मो, अधर्माचारी &c., अन्यायाचारी &c., अन्यायशीलः -ला -लं, अन्यायानुवर्ती &c., नीतिहीनः -ना -नं, धर्मविगुणः -या -यी.—(Of actions, &c.) अन्यायः -या -यं, अयपार्थः -यो -यं, अयपार्थिकः -की -कं, न्यायविरुद्धः -द्वा -द्वं, विषमः -मा -मं, असमञ्जसः -सा -सं, निष्ठा or मृषा in comp.; 'unjust accusation,' निष्ठाभिज्ञानं.
- UNJUSTIFIABLE, *a.* अनिरसनीयदोषः -या -यं, अयपान्यायः -या -यं.
- UNJUSTLY, *adv.* अन्यायतः, अधर्मेतः, अधर्मेण, अयुक्तं.
- UNKIND, *a.* अप्रियः -या -यं, अशिष्टः -ग्वा -ग्वं, विप्रियः -या -यं, अप्रीतः -ता -तं, कृपाहीनः -ना -नं, अकृपः -या -यं, निष्कृपः &c., निर्देयः -या -यं, दयाहीनः &c., अजेही &c., जेहीनः &c., अप्रियकरः -रा -रं, अननुयाही &c., अनुपकारशीलः -ला -लं, गतसीहृदः -दा -दं.
- UNKINDLY, *adv.* अप्रियं, अप्रीता, अजेहेन, अकृपया, अशिष्टं.
- UNKINDNESS, *s.* अप्रीतिः *f.*, अप्रीतता, अप्रियता, अजेहः, अदया, अकृपा, अहिता.—(Unkind act) अपकारः, अपकृतं, अहितं.
- UNKNOWN, *a.* अज्ञातः -ता -तं, अविदितः &c., अननुभूतः &c., अपरिचितः &c., अज्ञोचरः -रा -रं; 'unknown quantity,' अज्ञातराशिः *m.*
- UNLAWFUL, *a.* अवैधः -र्मो -र्मो, विधिविरुद्धः -द्वा -द्वं, स्मृतिविरुद्धः &c.,

- राजनियमविरुद्धः &c., व्यवस्थाविरुद्धः &c., धर्मविरुद्धः &c., धर्मोपेक्षी -पिनी &c., धर्मशास्त्रविरुद्धः &c., शास्त्रविरुद्धः &c., धर्मज्ञः -ज्ञी -ज्ञं, अव्यक्तः -र्त्री -र्त्री. See ILLEGAL.
- UNLAWFULLY, *adv.* अधर्मेण, अधर्मेतः, विधिविरोधेन, स्मृतिविरोधेन, धर्मशास्त्रविरुद्धं, व्यवस्थाविरोधेन. See ILLEGALLY.
- UNLAWFULNESS, *s.* विधिविरुद्धता, स्मृतिविरुद्धता, see ILLEGALITY.
- UNLEAVENED, *a.* अकृतः -त्वा -त्वं; 'bread,' अकृतपूयः.
- UNLEARNED, *a.* अविद्वान् -दुषी -द्वत् (स), अज्ञताभ्यवनः -ना -नं, अनधीतः &c., अज्ञानी &c., अज्ञः &c., अवैद्यः &c., see ILLITERATE.
- UNLESS, *conj.* यदि न, चेन् न, न चेत्, अन्यत्र, वर्जयित्वा, see EXCEPT, *prep.*; 'unless you do that,' यदि तन् न करोषि or expressed by the indec. part., with अ prefixed, तद् अकृत्वा.
- UNLIKE, *a.* असदृशः -शी -शं, असमः -मा -मं, असमानः -ना -नं, अनीदृशः -शी -शं, अतुल्यः -त्वा -त्वं, भिन्नः -जा -जं, अन्यः -न्या -न्यत्.
- UNLIKELY, *a.* असम्भवः -वा -वं, दुःसम्भाव्यः &c. See IMPROBABLE.
- UNLIMITED, *a.* निरवधिः -धिः -धि, अनन्तः -न्ता -नं, अतन्तः &c., अति-येलः -ला -लं, अपारः -रा -रं, अतिक्रान्तः &c. See INFINITE.
- To UNLOAD, *v. a.* भारम् उन् (c. 10. -तारयति -यितुं) or अवतृ or अव-रुह in caus. (-रोपयति -यितुं), निर्भारीकृ, रिक्तभारीकृ, रिक्तीकृ; 'a ship,' नौकाभारम् उन्, नौकास्वद्रव्याणि उन् or अवरुह in caus.
- UNLOADED, *p. p.* उन्नीर्भारः -रा -रं, निर्भारः &c., रिक्तः -क्ता -क्तं.
- To UNLOCK, *v. a.* उद्घट् (c. 10. -घटयति -यितुं), विमुद्रोक्, उन्मुद्रोक्, विमुद्र (nom. -मुद्रयति -यितुं), उन्मुद्र, उद्घट् (c. 10. -घटयति -यितुं).
- UNLOCKED, *p. p.* उद्घटितः -ता -तं, उद्घटितः &c., उन्मुद्रः -द्वा -द्वं.
- UNLOOKED FOR, *a.* अनपेक्षितः -ता -तं, अदृष्टः -द्वा -द्वं, अतर्कितः &c.
- To UNLOOSE, *v. a.* शिथिलीकृ उन्मुच. See To LOOSE, LOOSEN, *v. a.*
- UNLUCKY, *a.* निर्भाग्यः -ग्या -ग्वं, अनशुभः &c. See UNFORTUNATE.
- To UNMAN, *v. a.* पौरुषभङ्गं कृ, पौरुषं ह, पौरुषहीनं -नां कृ.
- UNMANAGEABLE, *a.* असाध्यः -ध्या -ध्वं, अविशेषः -वा -वं, दुर्ग्रहणः -रा -रं, दुरासदः -दा -दं, विषमः -मा -मं, दुर्विनेयः &c.
- UNMANLY, *a.* पौरुषहीनः -ना -नं, पुरुषानर्हः -हे -हं, पुरुषायोग्यः -ग्या -ग्वं, अपुरुषः -वा -वं, अननुयः &c., ज्ञीयः -वा -वं.
- UNMANNERLY, *a.* अशिष्टः -द्वा -द्वं, असामयिकः -क्तिः -क्ति, see RUDE.
- UNMARKED, *a.* निर्लेखनः -गा -गं, अलङ्घितः -ता -तं, अचिह्नितः &c.
- UNMARRIED, *a.* अविवाहितः -ता -तं, अनूढः -दा -दं, अनुव्याहितः &c., निरुद्धः &c., अकृतविवाहः -हा -हं, अजातविवाहः &c., अकृतोद्वाहः &c., अकृतदारसंग्रहः, वरुद्धः; 'woman,' अनूढा, अपरिणीता, अप्रता, अदत्ता, निवरा, अवरा, अपतिः *f.*, अपतिका, अभर्तृका; 'elder brother unmarried,' परिवियः, परिवितिः *m.*
- To UNMASK, *v. a.* कपटवेशं ह, कपटवेशं or विहसनम् अपनी.
- UNMATCHED, *a.* अप्रतिमः -मा -मं, अनुपमः &c. See MATCHLESS.
- UNMEANING, *a.* अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः &c., अपार्थः -यो -यं, असम्बद्धः -द्वा -द्वं, अव्यक्तः &c., असङ्गतः &c. See NONSENSICAL.
- UNMENTIONABLE, *a.* अवाच्यः -ध्या -ध्वं, अकथनीयः &c., अव्यक्तः &c.
- UNMERCIFUL, UNMERCIFULLY. See PITILESS, PITILESSLY.
- UNMERITED, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्वं, अनर्हः &c. See UNDESERVED.
- UNMINDFUL, *a.* निरपेक्षः -जा -जं, अनवहितः &c., महसंस्मृतिः &c.
- UNMIXED, *a.* अमिश्रितः -ता -तं, असङ्कीर्णः -यो -यं, अत्यतिकीर्णः &c.
- UNMOLESTED, *a.* निरुपद्रवः -वा -वं, निरुपग्रवः &c., अविघ्नितः -ता -तं.
- UNMOVED, *a.* स्थिरः -रा -रं, अविचलितः -ता -तं, अचलितः &c., अलोलः -ला -लं, निर्विकारः -रा -रं, अनाविद्धः -द्वा -द्वं; 'in mind,' स्थिर-

मतिः -मतिः -मति, स्थिरात्मा -मा -म (न).
 UNMUSICAL, *a.* विस्तरः -रा -रं, अपसरः &c., सरज्ज्वाः &c.
 UNNATURAL, *a.* (Contrary to natural feelings) मनुष्यधर्मविरुद्धः -डा -डं, मनुष्यधर्मप्रतिकूलः -ला -लं, स्वधर्मविरुद्धः &c., स्वजातिविरुद्धः &c.—(Contrary to the course of nature) मृदिक्रमविरुद्धः &c., मृदिक्रमवाधः -दा -दं, निसर्गविरुद्धः &c., विलक्षणः -या -यं, विलोमः -मा -मं, विरुपः -पा -पं.—(Forced) प्रतियत्नपूर्वः -डा -डं, *see* FORCED; 'unnatural state,' अनिसर्गः.
 UNNECESSARILY, *adv.* निष्प्रयोजनं, हेतुना पिना, वृथा in comp., *see* NEEDLESSLY; 'produced unnecessarily,' वृथोत्पन्नः -जा -जं.
 UNNECESSARY, *a.* निष्प्रयोजनः -ना -नं, निष्कारणः &c., अहेतुकः &c., वृथा in comp., *see* NEEDLESS; 'unnecessary slaughter,' वृथाघातः.
 To UNNERVE, *v. a.* बलं or शैथिल्यं or यौहवं ह or अपह.
 UNNUMBERED, *a.* अगणितः -ता -तं, असंख्यातः &c., *see* INNUMERABLE.
 UNOBSERVED, *a.* अलक्षितः -ता -तं, अनभिलक्षितः &c., अनुपलब्धः &c.; 'the body wastes unobserved,' कायः क्षीयमाणो न लक्ष्यते.
 UNOBSTRUCTED, *a.* अविरुद्धः -डा -डं, अनिरुद्धः &c., अपाधितः -ता -तं, अपाधः -था -थं, अप्रतिबन्धः &c., अरुद्धमार्गः -गा -गं, अहतमार्गः &c., निर्विघ्नः -गा -गं, निरर्गलः &c. *See* UNIMPEDED.
 UNOCCUPIED, *a.* निष्प्रापारः -रा -रं, निष्क्रियः -या -यं.
 UNOFFENDING, *a.* अनपराधी -धिनी &c., निरपराधी &c. *See* INOFFENSIVE.
 UNOWNED, *a.* अस्वामिकः -की -कं, अस्वकीयः -या -यं, अनधिकृतः &c.
 To UNPACK, *v. a.* निष्कोपीकृ, भागद्वयद्रव्याभ्य उड् or निहृ.
 UNPAID, *a.* अशोधितः -ता -तं, असाधितः &c., अविगणितः &c.
 UNPALATABLE, *a.* अरुच्यः -या -यं, अरुचिरः -रा -रं, अरुचिकरः &c.
 UNPARALLELED, *a.* अतुल्यः -त्या -त्यं, अपूर्वः -डा -डं, अदृष्टपूर्वः &c., अद्युतपूर्वः &c., अनुपमः &c., अनोपम्यः &c. *See* MATCHLESS.
 UNPARDONABLE, *a.* अक्षमव्यः -या -यं, अक्षमार्हः &c., अक्षमणीयः &c.
 UNPERCEIVED, *a.* अलक्षितः -ता -तं, अव्यक्तः &c. *See* UNOBSERVED.
 UNPLEASANT, *a.* अप्रियः -या -यं, विप्रियः &c. *See* DISAGREEABLE.
 UNPLOUGHED, *a.* अकृष्टः -टा -टं, अहलः -ला -लं, अहल्यः -त्या -त्यं.
 UNPOLISHED, *a.* अपरिष्कृतः -ता -तं, असंस्कृतः &c., अनुपस्कृतः &c.
 UNPOPULAR, *a.* लोकाप्रियः -या -यं, जनप्रियः &c., अलौकिकः -की -कं.
 UNPOPULARITY, *s.* लोकाप्रियता, जनप्रियता, लोकाप्राप्तता, अलौकिकत्वं.
 UNPRACTISED, *a.* अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं; 'in arms,' अकृतास्तः -स्ता -स्तं.
 UNPRECEDENTED, *a.* अपूर्वः -डा -डं, अपूर्वप्रतिमः -मा -मं, अदृष्टपूर्वः &c., अजातपूर्वः &c., अयथापूर्वः &c.—(In law) प्रकीर्णकं.
 UNPREMEDITATED, *a.* अपूर्वचिन्तितः -ता -तं, अपूर्वकल्पितः &c., अचिन्तापूर्वः -डा -डं, प्रसुतपन्नः -जा -जं. *See* EXTEMPORANEOUS.
 UNPRETENDING, *a.* अनभिमानि -निनी &c., अविकल्पनः &c. *See* UNASSUMING.
 UNPRINCIPLED, *a.* अधर्मेनिष्ठः -डा -डं, दुराचारी -रिणी &c., दुर्वृत्तः -जा -जं, सदसहिचारहीनः -ना -नं, सदसदुपेक्षकः -का -कं.
 UNPRODUCTIVE, *a.* निष्फलः -ला -लं, अजनकः &c. *See* BARREN.
 UNPROFITABLE, *a.* अनर्थकरः -रा -रं, अनर्थकः -का -कं, अलाभकरः &c., अफलदः &c., फलाजनकः &c. *See* USELESS, PROFITLESS.
 UNPROFITABLENESS, *s.* अर्थता, वैयर्थ्यं, आनर्थक्यं, विफलता, अनुपयोगः.
 UNPROFITABLY, *a.* अर्थेत्, निष्फलं, विफलं, मुषा.
 UNPROMISING, *a.* अनाशाजनकः -का -कं, अनाशाकारी -रिणी &c.
 UNPROFITIOUS, *a.* अननुकूलः -ला -लं, अकुशलः &c., अमङ्गलः &c.
 UNPROTECTED, *a.* अरक्षितः -ता -तं, अशरणः -या -यं, निष्पालकः -का -कं.

UNPUNISHED, *a.* अदक्षितः -ता -तं, अदक्षः -दा -दं, अज्ञातः &c.
 UNQUESTIONABLE, UNQUESTIONABLY. *See* INDUBITABLE, &c.
 UNQUIET, *a.* अज्ञानः -जा -जं, अनिद्रातः -ता -तं, निरास्यदः &c.
 To UNRAVEL, *v. a.* उद्गन्ध, व्याकृ, परिशुष. *see* To RAVEL, DISENTANGLE.
 UNREAL, *a.* अवास्तवः -वी -वं, अवास्तवी -वती -वत (न), आभासालोकः -का -कं, असादः -रा -रं, अतथ्यः -या -यं, अतथ्यः &c., अविद्यमानः -ना -नं, अतात्त्विकः -की -कं, अप्रकृतः -ता -तं. *See* ILLUSORY.
 UNREASONABLE, *a.* अन्यायः -या -यं, अव्योम्यः &c., अनुपपन्नः &c.
 UNREGENERATE, *a.* अपुनर्जातः -ता -तं, अपरिवृत्तमनस्कः -स्ता -स्तं.
 UNRELENTING, *a.* अयोद्धदयः -या -यं, पाषाणहृदयः &c., अकरुणः &c.
 UNREMITTING, *a.* अपरितः -ता -तं, सन्ततमानः &c. *See* INCESSANT.
 UNRESERVED, *a.* निःशेषः -वा -वं, निरवशेषः &c., पूर्णः -णी -णी.
 UNRESERVEDLY, *adv.* अशेषतः, निरवशेषतः, अशेषेण, अपावृतं.
 UNRESISTING, *a.* अप्रतिकारः -रा -रं, अप्रतिकारकः &c., अनिवारकः &c.
 UNRESTRAINED, *a.* अयन्तितः -ता -तं, अयतः -ता -तं, निर्यन्तः -या -यं, अनियतः &c., अनियन्तितः &c., उन्मुक्तः -ला -लं, विशुक्लः &c., निरवग्रहः -हा -हं, अवशः -शा -शं, उग्रहः -मा -मं, अनर्गलः -ला -लं, निरर्गलः &c., निरकुशः -शा -शं, अमृषिः -शि -शि, अशृषिः &c., अपावृतः -ता -तं, अनावृतः &c., स्वतन्त्रः &c.
 UNREVEALED, *a.* अप्रकाशितः -ता -तं, अप्रकटः &c., अप्रसिद्धः &c.
 UNRIGHTEOUS, *a.* अधार्मिकः -की -कं, निर्धर्मः -मी -मी, अन्यायः &c.
 UNRIGHTEOUSNESS, *s.* अधर्मः -मीता, अधार्मिकत्व, अन्यायः, असाधता.
 UNRIPE, *a.* अपक्वः -का -कं, अपरिपक्वः &c., आमः -मा -मं, असिद्धः -ड -डं, अपरिणतः &c., अपरिपूतः &c., शलादुः -दु -दु, कपयः &c.
 UNRIPENESS, *s.* अपक्वता, अपरिपक्वता, आमता, असिद्धता.
 UNRIVALLED, *a.* अनुपमः -मा -मं, निःसपन्नः &c. *See* PEERLESS.
 UNRUFFLED, *a.* अस्तुभः -मा -मं, निर्विकारः &c., शान्तः -ना -नं.
 UNRULY, *a.* दुःशासनः -ना -नं, अवशः &c., वामशीलः -ला -लं.
 UNSAFE, *a.* सभयः -या -यं, भययुक्तः -का -कं, अनिर्भयः &c.
 UNSALEABLE, *a.* अविक्रयः -या -यं, अप्रत्ययः &c., अप्रसिद्धः &c.
 UNSATISFACTORY, *a.* असन्तोषकः -का -कं, अतुष्टिजनकः &c., अनिर्दोषकः.
 UNSAVORY, *a.* विरसः -सा -सं, असादुः &c. *See* INSIPID.
 UNSCATHED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिचतः &c. *See* UNHURT.
 UNSCRIPTURAL, *a.* अशास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रविरुद्धः -डा -डं, अयथा शास्त्रः &c., अशास्त्रः &c., अशास्त्रोक्तः -का -कं, अवेदोक्तः &c., निर्वेदः &c.
 UNSCRUPULOUS, *a.* अशुद्धी &c., निःशुद्धः -का -कं, शङ्काहीनः &c.
 To UNSEAL, *v. a.* विमुद्र (nom. विमुद्रयति -यति), उन्मुद्र, उन्मुद्रिकृ.
 UNSEALED, *a.* उन्मुद्रः -द्रा -द्रं, विमुद्रः &c., मुद्रारहितः -ता -तं.
 UNSEARCHABLE, *a.* अतर्क्यः -की -कं, दुर्ज्ञेयः &c., अलक्ष्यः &c., दुर्लक्ष्यः &c.; 'whose ways are unsearchable,' अनुपलक्ष्यवती *m.*
 UNSEASONABLE, *a.* अकालिकः -की -कं, अकालनः -जा -जं, अकाल in comp., *see* INOPPORTUNE; 'rising of clouds,' अकालनेषोदय
 UNSEASONABLENESS, UNSEASONABLY. *See* INOPPORTUNE, &c.
 UNSEEMLY, *a.* अव्योम्यः -ग्या -ग्यं, अपक्वः -का -कं, अनुपपन्नः &c.
 UNSEEN, *a.* अदृष्टः -टा -टं, अलक्षितः -ता -तं, अलोकितः &c., अनलोकितः &c., अनालोकितः &c., अगोचरः -रा -रं. *See* INVISIBLE.
 UNSELFISH, *a.* अस्वार्थदुष्टिः -दि -दि, अनात्मनीनः -ना -नं, निर्मेमः &c.
 UNSERVICEABLE, *a.* अनुपयुक्तः -का -कं, निष्प्रयोजनः &c., अर्थः &c.
 To UNSETTLE, *v. a.* अस्थिरिकृ, अनवस्थितिकृ, अव्यवस्थितं -तां कृ.
 UNSETTLED, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अनवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थितः &c.
 UNSHACKLED, *a.* विशुक्लः -ला -लं, उन्मुक्तः &c., अशुक्लितः &c.

SHAKEN, *a.* अक्षुब्धः -आ -अं, निश्चलः -ला -लं, अकम्पितः &c.
 UNSHEATH, *v. a.* विकोच (nom. विकोचयति -यितुं), विकोचीकृतः.
 SHEATHED, *a.* विकोचः -आ -अं, विकोचीकृतः &c., उल्लसितः &c.
 SHORN, *a.* अकृतधोरः -रा -रं, अकृतचूडः &c., अलूनः -ना -नं.
 SIGHTLY, *a.* कुदृश्यः -इया -इयं, दुर्दृशनः &c., अदृशनीयः &c.
 SKILFUL, *a.* अक्षयः -आ -अं, अक्षयः -ला -लं, अनिपुणः -आ -अं, अप्रवीणः &c., अनिपुणः &c., अदक्षिणः &c. See AWKWARD.
 SKILFULNESS, *s.* अक्षय्यं, अदक्षता, अप्रवीणता, अनैपुण्यं.
 SOCIABLE, *a.* जनसंसर्गविमुखः -शी -शं, जनसङ्गविमुखः &c., संलापविमुखः &c., असंसर्गशीलः &c., अपरिचयः &c.
 SOLICITOUS, *a.* निश्चिन्तः -न्ता -न्तं, अप्रयत्नः &c., प्रयत्नशून्यः &c.
 SOPHISTICATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अकृत्रिमः &c., शुद्धः -डा -डं.
 SOUND, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं, असारः -रा -रं, क्षीणसारः &c., सद्योषः &c., see HOLLOW.—(As doctrine) युक्तिविरुद्धः &c.
 SPEAKABLE, *a.* अकथनीयः -या -यं, शब्दातिगः &c., see INEFFABLE.
 STABLE, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अधीरः &c., अभ्रवः -या -वं, अनवस्थितः -ता -तं, अधैर्यः &c., चञ्चलः &c. See INCONSTANT.
 STEADINESS, *s.* अस्थिरता, अस्थैर्यं, चञ्चलता, चाञ्चल्यं, अनवस्थितिः *f.*, अभिचारः, चपलता, चापलं, अधीरत्वं.
 STEADY, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अधीरः &c., अनवस्थितः -ता -तं, चलसम्भावः -वा -वं, विचलः -ला -लं, अभिचारी &c. See FICKLE.
 STRUNG, *p. p.* उद्गन्धितः -ता -तं, उद्गन्धितः &c., उत्सृजः -आ -अं, शिथिलितः &c.; 'as a bow,' शिथिलज्यः -ज्या -ज्यं.
 SUBSTANTIAL, *a.* अवास्तवः -वी -वं, असारः &c. See UNREAL.
 SUCCESSFUL, *a.* (Of persons) अकृतायेः -यी -यं, अप्राप्तयेः &c.—(Of things) मोघः -या -वं, विफलारम्भः &c., निष्फलः -ला -लं.
 SUCCESSFULLY, *adv.* अकृतायेतस्, निष्फलं, मोघं, 'असफलं'.
 SUITABLE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः &c., अनुचितः -ता -तं, अस्थानः -ना -नं, अयथातथः &c. See IMPROPER.
 SUITABLENESS, UNSUITABLY. See IMPROPRIETY. &c.
 SUITED, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः &c., विहितः -ता -तं.
 SULLIED, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्गा -ङ्गं, निर्मलः -ला -लं, अदूषितः &c.
 SUPPORTED, *a.* अनालम्बः -डा -डं, अनवलम्बः &c., निराधारः &c.
 SURE, UNSTABLE, *a.* अलम्ब्यः -ध्या -ध्यं, अनतिक्रमणीयः &c., दुरतिक्रमः &c.
 SURPASSED, *a.* अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अजितः &c., अनभिभूतः &c.
 SUSPECTED, *a.* अशङ्कितः -ता -तं, अतर्कितः &c., असन्दिग्धः -ग्या -ग्यं.
 SUSPECTING, *a.* अनाशङ्की &c., अशङ्की &c., अशङ्कशीलः -ला -लं.
 TAINTED, *a.* अगन्धयुक्तः -क्ता -क्तं, पूतिगन्धरहितः &c., अविकृतः &c.
 TAMABLE, *a.* अदम्यः -म्या -म्यं, दुर्देवः -मा -मं, अशृष्यः &c.
 TENABLE, *a.* अप्रतिपाद्यः -द्या -द्यं, अप्रतिपादनीयः &c., अस्थापनीयः &c.
 UNTHANKFUL, UNTHANKFULNESS. See UNGRATEFUL, &c.
 UNTIDY, UNTIDINESS. See SLOVENLY, SLOVENLINESS.
 UNTIE, *v. a.* उद्गन्ध्, उन्मुक्, प्रमुक्, शिथिलीकृत, उल्लस (c. 4. -नद्धं), उत्सृजीकृत, उच्छ्वसनं कृत, विसन्धीकृत. See To LOOSE, *v. a.*
 UNTIED, *p. p.* उद्गन्धितः -ता -तं, उद्गन्धितः &c., उल्लसः -डा -डं, विगलितः &c., उत्सृजः &c., उच्छ्वसितः &c., विषद्वितः &c. See LOOSED.
 UNTIL, *prep.* यावत्, पथ्येन, आ prefixed to the abl. See TILL.
 UNTILLED, *a.* अकृतः -रा -रं, अप्रहतः &c. *See UNCULTIVATED.
 UNTIMELY, *a.* अकालिकः -की -कं, अकायः -डा -डं, अकालभयः -वा -वं, see INOPPORTUNE; 'death,' अपमृत्युः *m.*, अपघातः.
 INTO, *prep.* पथ्येन or अन्त in comp., आ prefixed, अनतिक्रम. See To.

UNTOLD, *a.* अकथितः -ता -तं, अनुक्तः -क्ता -क्तं, अनाख्यातः &c., असन्दिग्धः -डा -डं, अगणितः &c., असंख्यातः &c.
 UNTOUCHED, *a.* अस्पर्शः -डा -डं, अस्पर्शितः &c., अपृक्तः -क्ता -क्तं.
 UNTOWARD, *a.* विषमः -मा -मं, प्रत्यधायः -या -वं. See PERVERSE.
 UNTRACTABLE, *a.* अवश्यः -इया -इयं, दुर्विधेयः &c. See INTRACTABLE.
 UNTRIED, *a.* अपरीक्षितः -ता -तं, अप्रतीतः &c., अकृतपरीक्षः -द्या -द्यं.
 UNTRODDEN, *a.* अघादाहतः -ता -तं, पादास्पर्शः &c., पादाङ्गहीनः &c.
 UNTRUE, *a.* असत्यः -म्या -म्यं, अतात्त्विकः -की -कं. See FALSE, &c.
 UNTRUTH, *s.* असत्यं, अनृतं, वितथं, अलीकं. See FALSEHOOD.
 To UNTWIST, UNTWINE, *v. a.* उद्गन्ध्, समुद्गन्ध्. See To UNRAVEL.
 UNUSED, *a.* अनभ्यस्तः -क्ता -क्तं, अनासादितः &c. See UNACCUSTOMED.
 UNUSUAL, *a.* अप्रसिद्धः -ङा -ङं, अव्यावहारिकः -की -कं, अपूर्वः -ङी -ङं, अजातपूर्वः &c., अदृष्टपूर्वः &c., लोकरीतिविरुद्धः -ङा -ङं, जनरीतिविरुद्धः &c., अनाचारिकः &c., असामान्यदायिकः &c., नानुभेयः -या -यं; 'unusual occurrence,' संविधानकं, see RARE.
 UNUTTERABLE, *a.* वाग्विभवानितवृत्तः -क्ता -क्तं. See INEXPRESSIBLE.
 UNWARY, *a.* अनवधानः -ना -नं, निरपेक्षः -द्या -द्यं, प्रमादी -दिनी &c.
 UNWAVERING, *a.* अविचलः -ला -लं, निश्चलः &c. See FIRM, CONSTANT.
 UNWEARIED, *a.* अश्रान्तः -न्ता -न्तं, अविषादः &c. See INDEFATIGABLE.
 UNWELCOME, *a.* अनिष्टः -डा -डं, अप्रियः -या -यं, दुरागतः &c.
 UNWELL, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं, असुख्यः &c. See under ILL, *a.*
 UNWHOLESOME, *a.* अपथ्यः -ध्या -ध्यं, कुपथ्यः &c., अपथ्यकारकः -क्ता -क्तं, असाल्म्यः -म्या -म्यं, रुजाकरः -रा -रं, गरदः -दा -दं, विषमः -मा -मं, विरुद्धः -ङा -ङं. see INSALUBRIOUS; 'food,' अपथ्यं; 'enter of it,' अपथ्याशी *m.* (नं).
 UNWHOLESOMENESS, *s.* अपथ्यता, असाल्म्यः. See INSALUBRITY.
 UNWIELDY, *a.* स्मृतः -ला -लं, अस्मृत्युलः &c., अतिभारी -रिणी &c.
 UNWILLING, *a.* अनिच्छुः -छुः -छु, अनिच्छत मनो अन् (तं), निष्कामः -मा -मं, विमुखः -द्या -द्यं, अगन्धुः &c. See RELUCTANT.
 UNWILLINGLY, UNWILLINGNESS. See RELUCTANTLY, RELUCTANCE.
 To UNWIND, *v. a.* उद्गन्ध्, समुद्गन्ध्. See To UNRAVEL.
 UNWISE, *a.* निबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अविद्वान् &c. See FOOLISH.
 UNWORTHILY, *adv.* अयथाई -हेतुम्, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अयुक्तं.
 UNWORTHINESS, *s.* अनहेतुत्व-ता, अयोग्यता, अनाय्यता -त्वं, अपात्रता -त्वं, अनुपयुक्तता, निर्गुणत्वं, अगुणता, गुणाभयः गुणहीनता.
 UNWORTHY, *a.* अनर्हः -ही -हं, अयथायः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनाय्यः -ध्या -ध्यं, अनुचितः -ता -तं, निर्गुणः -द्या -द्यं, गुणहीनः -ना -नं, अगुणी &c.; 'an unworthy object,' अपात्रं; 'an unworthy act,' अकार्यं; 'unworthy of eating with the good,' साधुभिः सह एकत्र भोजनाद्यनर्हः -ही -हं.
 UNWRITTEN, *a.* अलिखितः -ता -तं, मुखकथितः &c. See ORAL.
 UNWROUGHT, *a.* अकृतः -ता -तं, असंस्कृतः &c.; 'silver,' अकृतकृत्यं.
 UNYIELDING, *a.* अनायम्यः -म्या -म्यं, अशिथिलः -ला -लं. See FIRM.
 To UNYOKE, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं).
 UP, *prep.* or *adv.* उत् prefixed, ऊर्द्धं, उच्चैः, उच्चैः; 'looking up,' उन्मुखः -ला -लं, ऊर्द्धदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि; 'to look up,' ऊर्द्धदृष्ट्; 'to rise up,' उत्था; 'to go up,' उद्गन्ध्; 'to lift up,' उन्मुक्त; 'having the feet up,' ऊर्द्धपादः -दा -दं, ऊर्द्धचरणः &c.—(Up and down) उच्चतानतः -ता -तं, निम्नोच्चतः &c., उच्चवचः -वा -वं; 'ups and downs,' पातोत्पाताः *m. pl.*; 'moving up and down,' समुद्गन्धन् -हन्ती &c., see UNDULATING.—(Up to) पथ्येन, यावत्, आ,

see under To.—(To an equal height with) दृष्टः -मी -मं.
 उदयः -सी -सं, मातः -वी -वं; 'water up to the knees,' जानु-
 दमं जलं.

UPANISHAD, *s.* उपनिषद् *f.* See under SCRIPTURE.

UPAPURĀNA, *s.* उपपुराणं. See under PURĀNA, SCRIPTURE.

UPAS-TREE, *s.* (Poison tree) विषवृक्षः, विषपादपः.

To UPBraid, *v. a.* निन्द, उपालम्भ. See To REPROACH.

UPHELD, *p. p.* उत्थम्बितः -ता -तं, आलम्बितः &c., समुद्धृतः &c.

UPHILL, *a.* उन्नम्यः -स्या -स्यं, उन्नमनीयः &c., आरोहणीयः &c.

To UPHOLD, *v. a.* उत्थम्भ, आलम्भ, धृ, सन्ध. See To SUPPORT.

UPHOLSTERER, *s.* गृहसज्जाविक्रेता *m.* (नृ), गृहोपस्करकर्त्ता *m.*

UPLAND, *s.* अधिपतिका, उच्चभूमिः *f.*, उच्चदेशः, उच्चभूः *f.*

To UPLIFT, *v. a.* उत्था in caus., उत्थम्, उत्थम्. See To RAISE.

UPLIFTED, *a.* उत्थतः -ता -तं, उत्थितः &c., अभ्युत्थितः &c., ऊर्ध्व or उत्
 in comp., see RAISED; 'with uplifted arm,' उद्धातुः -हुः -हु,
 ऊर्ध्वबाहुः &c.; 'with uplifted sword,' उत्थमितखड्गः, see RAISED.

UPON, *prep.* or *adv.* उपरि, अधि, नि, उप, प्रति. See ON.

UPPER, *a.* ऊर्ध्वः -ङ्गी -ङ्गं, ऊर्ध्वस्थः -स्या -स्यं, उपरिस्थः &c., ऊर्ध्वस्थितः
 -ता -तं, उत्तरः -रा -रं, उत्तरीयः -या -यं, उपरितनः -नी -नं, उत्कृष्टः
 -ष्टा -ष्टं; 'the upper part of the body,' ऊर्ध्वकायः; 'upper
 line,' ऊर्ध्वरेखा *f.*; 'upper chamber,' उपरिस्थप्रकोष्ठः, अट्टः.
 अट्टालः; 'upper garment,' उत्तरीय, उत्तरासङ्गः, वरुचं, वृहत्तिका;
 'upper half,' पृष्ठाध्वं.

UPPERMOST, *a.* सद्योपरिस्थः -स्या -स्यं, सद्योर्ध्वस्थः &c., उत्तमः -ना -नं,
 सद्योत्तमः &c.; 'with the end uppermost,' ऊर्ध्वायः -या -यं.

UPRAISED, *a.* उत्थमितः -ता -तं, उत्थतः &c., उत्थतः &c., उत्थितः &c.,
 समुद्धृतः &c., see RAISED; 'as the eyelid,' उत्पल्लवः -ला -लं.

UPRIGHT, *a.* (Erect) उत्थतः -ता -तं, क्षुब्धः -क्षुः -क्षु, क्षुब्धकः &c., see
 ERECT; 'standing upright,' दण्डः, दण्डवत् स्यांयी -यिनी &c.,
 दण्डायमानः -ना -नं.—(In character) सरलः -ला -लं, सचरितः -ता
 -तं, शुद्धमेति &c., सत्तात्मा &c., see JUST, HONEST.

UPRIGHTLY, *adv.* (Erectly) दण्डवत्, क्षुब्ध, आर्जवेन, see JUSTLY.

UPRIGHTNESS, *s.* क्षुब्धता, आर्जव, दाक्षिण्यं. See INTEGRITY.

UPROAR, *s.* कोलाहलः, तुमुलं, हाहाकारः, हलहलाशब्दः, उमरः, डामरः,
 जनरवः, रासः, कलहः, सम्भ्रमः. See RIOT.

To UPROOT, *v. a.* उन्मूल, समुन्मूल. See To ROOT UP.

To UPSET, *v. a.* पर्यम्, परावृत्त, परिवृत्त. See To OVERTURN.

UPSIT, *s.* पर्यासः, परिवर्त्तनं, see OVERTURN; 'of a boat,' नौमज्जनं.

UPSHOT, *s.* गतिः *f.* See RESULT, CONSEQUENCE.

UPSIDE-DOWN, *a.* अधोमुखः -सी -सं, अपरोक्षः &c., ऊर्ध्वधरः &c.

UPSTART, *s.* आगन्तुकः, आगन्तुः *m.*, नवध्रीमान् *m.* (नृ).

UPWARD, UPWARDS, *adv.* ऊर्ध्व, उच्चैः, उत्तकैः, उपरि, उपर्युपरि; 'with
 feet upwards,' ऊर्ध्वपादः -दा -दं.—(More than) अधिकं, परं;
 'upwards of a thousand,' परःसहस्रः -सा -सं.

URBANITY, *s.* पुजनता, सौजन्यं, सुशीलता. See POLITENESS.

URCHIN, *s.* गुण्डालकः, कुरुपवालकः, अर्भकः, शिशुः *m.*

URETHRA, *s.* (In anatomy) मूत्रमार्गः, मूत्रपथः, मूत्रद्वारं.

To URGE, *v. a.* प्रेर, प्रणुद, चुद, प्रचुद, संचुद, बाध, प्रबाध, आक्रम,
 उत्तिष्ठ, निर्वन्ध क. See To PRESS, INSTIGATE.

URGED, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, चोदितः &c., प्रचोदितः &c., बाधितः &c.

URGENCY, *s.* (Importunity) निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, आग्रहः.—(Pres-

sure) प्रेरणा, बाधः -धनं, प्रचोदः, भारः.

URGENT, *a.* बाधकः -का -कं, प्रबाधकः &c., निर्वन्धी -न्धनी &c.

URGENTLY, *adv.* निर्वन्धेन, अतिनिर्वन्धेन, आग्रहेण, सपाथं.

URINAL, *s.* मूत्रपात्रं, मूत्राधारः, मूत्रभाजनं.

URINARY, *a.* मूत्रलः -ला -लं, मेही -हिनी -हि (नृ), मूत्रसम्बन्धी &c.,
 मूत्र in comp.; 'urinary affection,' मूत्ररोगः, मूत्रकृच्छ्रं.

URINE, *s.* मूत्रं, प्रसावः, मेहः -हनं, वस्तिमलं, गुणनिष्यन्दः; 'milky
 urine,' मूत्रशुक्रं; 'passing blood in urine,' रक्तप्रमेहः; 'passing
 mucus,' लालानेहः; 'suppression of urine,' मूत्ररोधः, मूत्राव-
 रोधः, मूत्रस्तम्भः, मूत्राघातः; 'affection of the urine,' मेहः, प्रमेहः,
 मेहनशूलः -लं. Of these, twenty-one varieties are enu-
 merated, see DIABETES, GONORRHOEA, &c.; 'one suffering
 from this affection,' मेही *m.*, प्रमेही *m.*

To URINE, *v. n.* मूत्र (c. 10. मूत्रयति -यितुं), मिह. See To PISS.

URN, *s.* जलकुम्भः, जलपात्रं, जलभाजनं, कुम्भः.

UROSCOPY, *s.* मूत्रपरीक्षा -खणं, मेहपरीक्षा -खणं.

URSA MAJOR, *s.* सप्तर्षयः *m. pl.* (-वि), चित्रशिशुलिङ्गः *m. pl.*

USAGE, *s.* (Treatment) व्यापारः, व्यवहारः.—(Custom, practice,
 व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, धारा, चर्यै -ध्या, प्रचारः, मार्गः, अनु-
 सारः -सरणं; 'family usage,' कुलाचारः, वंशसमाचारः.

USE, *s.* (Employment, application of any thing) प्रयोगः, उपयोगः,
 प्रयोजनं, प्रयुक्तिः *f.*, व्यापारः, व्यवहारः, सेवनं, उपभोगः, भोगः, योगः;
 'use of any article,' द्रव्यप्रयोजनं; 'in general use,' उद्-
 -दा -दं, प्रचलः -ला -लं, सर्वप्रयुक्तः &c.; 'out of use,' अवसव
 -ता -तं; 'to make use of,' see To USE.—(Utility) उपयोग
 -गित्वं, उपकारः, चर्यै, फलं, प्रयोजनं; 'what's the use of that
 to me?' कोऽर्थो मे तेन; 'this instrument is of great use
 in giving warning of a storm,' इदं यत्नं कृष्णवातागमज्ञापकम्
 अत्युपकारकं; 'of what use?' किमर्थं.—(Occasion for) प्रयोजनं
 see NEED.—(Practice) व्यवहारः, अभ्यासः, अभ्यसनं, प्रचारः.—
 (For pious uses) धर्मेण.

To USE, *v. a.* (Employ, apply to any purpose) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति
 -युक्ते -युक्ते, c. 10. -योजयति -यितुं), उपयुज्, युज्, सेव् (c. 1. मेवां
 -वितुं), उपसेव्, विधा, उपभुज्, अभ्यस्, व्यवहृ in caus., व्यापृ in
 caus., धृ in caus., see To EMPLOY.—(Make use of, enjoy
 प्रयुज्, भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्ते), उपभुज्.—(Practise) अभ्यस् (c. 4
 -अस्यति -सितुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), आस्था, समास्था, आदि
 (c. 1. -अयति -यितुं), see To PRACTISE.—(Habituate) अभ्यसनं -स्त
 कृ, अभ्यस्तीकृ, अभ्यासं कृ.—(To be used), see USED.

To USE, *v. n.* (Be accustomed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं भू. This verb
 must often be idiomatically rendered by इति with a noun
 and the adverb पूर्वे; as, 'it used to be so,' इति पूर्वे व्यवहारं
 वर्त्तते or अयत्तत.

USED, *p. p.* (Employed, made use of) प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रयोजितः -त
 -तं, उपयोजितः &c., व्यवहृतः &c., व्यवहारितः &c., सेवितः &c.
 उपसेवितः &c., भुक्तः -क्ता -क्तं, उपभुक्तः &c., कृतोपभोगः -गा -गं, धृत
 -ता -तं, अभ्यस्तः -स्ता -स्तं; 'clothes used by another,' अन्य
 प्रयुक्तं or उपभुक्तं or धृतं वस्त्रं; 'to be used,' प्रयुज् in pass
 (-युज्यते), विधा in pass. (-धीयते), सेव् in pass. (सेव्यते), सेव्यतां गम
 or या.—(Accustomed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, कृताभ्यासः -ता -सं, शि
 क्षितः -ता -तं, अनुभूतः &c.; 'to pain,' अनुभूतवेदनः -ना -नं.

USEFUL, *a.* उपकारकः -का -कं, उपकारी -रिणी -रि (न्), सोपकारः -रा -रं, महोपकारः &c., उपयोगी -गिनी &c., प्रयोगी &c., सार्थकः -का -कं, सार्थः -यो -यं, उपकारकरः -रा -रं, उपकारकारी &c., हितकरः &c., हितकारकः &c., हितः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, अव्ययः &c., अव्ययः -दा -दं, अव्ययान् &c. See PROFITABLE.

USEFULLY, *adv.* उपकारे, सार्थं, हितं, सफलं, अव्यया, अनुया.

USEFULNESS, *s.* उपयोगिता, उपकारकता -त्वं, सोपकारत्वं, उपकारित्वं, सार्थत्वं, सार्थकत्वं, हितं, उपयुक्तता, सफलता.

USELESS, *a.* निरर्थकः -का -कं, व्यर्थः -यो -यं, अनर्थः &c., अनर्थकः &c., अनुपयोगी -गिनी &c., निष्प्रयोजनः -ना -नं, निरूपयोगः -गा -गं, अप्रयोजकः -का -कं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, असार्थकः -का -कं, अपार्थः &c., कर्तव्यः &c., किमर्थः &c., निष्कारणः -शा -शं, उपयोगहीनः -ना -नं, विफलः -ला -लं, निष्फलः &c., अव्ययः &c., अनुपयवः -वा -वं, वृथा in comp.; as, 'useless expense,' वृथाव्ययः.

USELESSLY, *adv.* निरर्थकं, व्यर्थतः, अनुपयोगेन, वृथा, मुधा.

USELESSNESS, *s.* अनुपयोगः -गिता, व्यर्थता, वैयर्थ्यं, निरर्थकत्वं -ता, अनर्थकत्वं, अप्रयोजकता, उपयोगहीनता, उपयोगाभावः.

USER, *s.* प्रयोक्ता *m.* (ङ्), भोक्ता *m.*, उपभोक्ता *m.*, खादकः -का.

USER, *s.* (Introducer) प्रवेशकः—(Under-master) उपशिक्षकः.

USHER, *v. a.* प्रविष्टु (c. 10. -वेशयति -यितुं). See To INTRODUCE.

USUAL, *a.* व्यावहारिकः -की -कं, व्यवहारिकः &c., प्रायिकः -की -कं, प्रसिद्धः -द्वा -द्वं, लोकप्रसिद्धः &c., लौकिकः -की -कं, यथाव्यवहारः -रा -रं, आचारिकः &c., साम्यदायिकः &c., यथारोतिः -तिः -ति, यथासम्प्रदायः -या -यं, यौगिकः &c. See CUSTOMARY, COMMON.

USUALLY, *adv.* प्रायशः, प्रायम्, प्रायेण, सामान्यतः, साधारण्येन, यथारोति, यथाव्यवहारं, बाहुल्येन, बहुशः.

USURP, *s.* भोगः, उपभोगः, फलभोगः, फलभुक्तिः *f.*, भुक्तिः.

USURER, *s.* कुसीदिकः, कौसीदिकः, बाहुषिकः, बाहुषी *m.* -यिः *m.*, कलोपजीवी *m.*, वृद्धिजीवी *m.*, जीवकः, द्वेगुणिकः, see MONEY-LENDER.

USURIOUS, *a.* सवृद्धिकः -का -कं, बाहुषिकः -की -कं, कौसीदः -दी -दं.

USURP, *v. a.* (Seize without right) अनधिकारपूर्वं ग्रहं, अनधिकारेण ह or घृ or आक्रमं, बलेन or बलाकारेण ग्रहं; 'the throne,' अनधिकारपूर्वं राज्यापहारं ह or राज्यं ग्रहं or अवापं.

USURPATION, *s.* अनधिकारपूर्वं ग्रहणं or आक्रमणं, अनधिकारेण or बलाकारेण अवाप्तिः *f.*; 'of the throne,' राज्यापहारः -हरणं.

SURPER, *s.* राज्यापहारी *m.* (न्), राजकुत्वा *m.* (न्), आक्रमन्.

SURY, *s.* कुसीदं, कौसीधं, बाहुषं, वृद्धिः *f.*, कुसीदपयः, कुसीदजीवनं, अव्ययप्रयोगः, वृद्धिजीविका, प्रयोगः, प्रतिपिडवृद्धुपजीवित्वं.

SUS LOQUENDI, *s.* रुद्धिः *f.*, वृद्धिः *f.*, रुद्धवृद्धिः *f.*, वाग्वृद्धिः *f.*

TENSIL, *s.* भाखंडं, उपकरणं, उपकरणः, पात्रं, भाजनं, यत्नं, समंत्रं; 'domestic,' गृहोपकरणं, गृहोपकरणः; 'culinary,' पाकभाखंडं, पाकपात्रं, स्थालं -ली.

TERINE, *a.* (Pertaining to the womb) गर्भिकः -की -कं, गर्भः -भी -भं, यौनः -नी -नं, गर्भशयसम्बन्धी &c.—(Of the same womb) सहोदरः -रा -रं, एकयोनिः -निः -नि, समयोनिः -वा -वं, सोदरः -रा -रं, एकोदरः &c., समानोदरः &c., सनाभिः -भिः -भि.

TERUS, *s.* यौनिः *m. f.*, गर्भकोशः, गर्भशयः. See WOMB.

TILITY, *s.* उपयोगः -गिता, अव्ययः. See USEFULNESS, USE.

UTMOST, *a.* उत्तमः -मा -मं, परमः &c., परः -रा -रं, see EXTREME; 'the utmost limit,' परमसमीपता, परमावधिः *m.*, परमसीमा, परावधिः *m.*; 'to the utmost,' परमं, अत्यन्तं; 'to the utmost of

one's power,' यावच्छक्ते, यथाशक्ति, यथाबलं; 'to do one's utmost,' यावच्छक्त्वं यत्.

UTOPIAN, *a.* see CHIMERICAL; 'scheme,' कल्पनासृष्टिः *f.*

UTTER, *a.* सम्पूर्णः -यो -यं, परिपूर्णः &c. See COMPLETE.

TO UTTER, *v. a.* उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), समुदीर, ईर, उदाह (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याह, समुदाह.

UTTERABLE, *a.* उच्चारणीयः -या -यं, उच्चार्यः &c., उदीर्यः &c.

UTTERANCE, *s.* उच्चारः -रणं, उदीरणं, उदाहरणं, व्याहरणं, व्याहारः, उद्देशः -खनं, उद्धारः; 'easy of utterance,' सुसोच्चार्यः -यौ -यौ, सुसोद्यः -द्या -द्यं.

UTTERED, *p. p.* उच्चारितः -ता -तं, उदीरितः &c., उदाहृतः &c., समुदाहृतः &c., व्याहृतः &c., निगदितः &c., उदितः &c., निरस्तः -स्ता -स्तं, उक्तः -क्ता -क्तं; 'being uttered,' उदीर्यमाणः -या -यं.

UTTERLY, *adv.* निरवशेषं, अवशेषतः, सर्वथा. See WHOLLY.

UTTERMOST, *a.* परमः -मा -मं, उत्तमः &c. See UTMOST.

UVULA, *s.* प्रतिजिह्वा, उपजिह्वा -हिका, अधोजिह्वा, अलिजिह्वा -हिका, तालुजिह्वा, घण्टिका, शुण्डिका, गलशुण्डिका, लोला, लघिका, शूना, मृना, पुला.

UXORIOUS, *a.* भार्यासक्तः, स्त्रीबुद्धिः *m.*, जायासक्तः, स्त्रीविधेयः, दयिताधीनः, स्वदारनिरतः, कामी *m.* (न्), घस्तरः.

UXORIOUSNESS, *s.* भार्यासक्तिः *f.*, जायासक्तता, दयिताधीनता.

V.

VACANCY, *s.* शून्यता -त्वं, रिक्तता -त्वं, शून्यं, रिक्तं.—(Of a throne, &c.) अराजकत्वं, अनायकत्वं, अस्वामिकत्वं.

VACANT, *a.* (Empty) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, विवतः -ता -तं, खिलः -ला -लं.—(Unoccupied) अस्वामिकः -का -कं, अनायकः &c.; 'as a throne,' अराजकः -का -कं.—(Empty of thought,' विषारलक्षणशून्यः -न्या -न्यं; 'vacant gaze,' शून्यदृष्टिः.

TO VACATE, *v. a.* उत्सृज (c. 10. -सृजति -सृज्), त्यज, शून्यीकृ.

VACATION, *s.* अवकाशः, अध्ययनविरामः, अवकाशः *f.*, अनवधायः.

TO VACCINATE, *v. a.* रक्तरटीनिवारणार्थं or वसन्तरामनिवारणार्थं गोमूत्रोत्पलपत्रं बाहुनां निनिश (c. 10. -पेशयति -यितुं).

VACCINATION, *s.* बाहुनां गोमूत्रोत्पलपत्रनिवेशनं.

VACCINE, *a.* गव्यः -व्या -यं, गोसम्बन्धी &c., गोविषयकः -का -कं.

TO VACILLATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते) विचल. See To WAVER.

VACILLATION, *s.* चञ्चलत्वं -ता, चाञ्चल्यं, विचल, आन्दोलनं.

VACUITY, *s.* शून्यता, रिक्तता, शून्यं, रिक्तं, शुण्डि, खं. see HOLE.

VACUUM, *s.* शून्यं, रिक्तं, शून्यता, रिक्तता -त्वं, निर्वाणं.

VAGABOND, *a. or s.* अध्वगः -गा -गं, यत्राटः -टा -टं, अवनिचरः &c., भ्रमी -मिणी -मि (न्), परिभ्रमी &c., भ्रमणकारी &c., देशटनकारी *m.*

VAGARY, *s.* मनोलौल्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिनापत्यं, उन्मार्गः.

VAGRANCY, *s.* अध्वभ्रमणं, अध्वपर्यटनं, मार्गपांशमणं.

VAGRANT, *s.* मार्गपरिभ्रमी *m.* (न्), अशुद्धयामकः. See VAGABOND.

VAGUE, *a.* अनियतः -ता -तं, अविवक्षितः &c. See INDETERMINATE.

VAGUENESS, *s.* अनियतत्वं, अनिर्णयः, अविवक्षा, अविवक्षितत्वं.

VAIN, *a.* (Empty, worthless) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, निःसारः -रा -रं, निःसारः &c., निरर्थकः &c., see EMPTY.—(Fruitless, un-

availing) निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः &c., व्यर्थः -यो -यं, मोयः -या -यं, निष्फलः -ला -लं, कर्तव्यः &c., ज्ञीवः -वा -वं, वृथा in comp.; 'indulging vain hopes,' मोषाशः -शा -शं.—(Conceited) अभिमानो -मिनी -नि (न्), आत्माभिमानो &c., मानी &c., सहशरी &c.,

साभिमानः -ना -नं, साहकारः -रा -रं, अहम्नानी &c., गर्वितः -ता -तं, see CONCEITED; 'of one's appearance,' दर्शनीयमानी &c.—(In vain) वृथा, मुधा, see VAINLY; 'laboring in vain,' वृथोद्यमः -ना -नं, भग्नोद्यमः &c.

VAIN-GLORIOUS, *a.* See BOASTFUL, BOASTER, PROUD.

VAINLY, *adv.* वृथा, मुधा, मोघं, व्यर्थतः, व्यर्थं, निष्फलं.

VAIŚYA, *s.* (Man of the third tribe, or of the class of merchants and husbandmen, fabled as sprung from the thigh of Brahmin) वैश्यः, विद् *m.* (श्र), ऊहजः, ऊहजः, अर्थः, भूमि-स्युक् *m.* (श्र).

VALE, *s.* दरी -रा, ईषमिन्नभूमिः *f.* See VALLEY.

VALEDICTION, *s.* आमन्त्रणं, आग्रहणं, आशीर्वादः, प्रास्थानिकाशीर्वाचनं, प्रस्थानकाले स्वस्तिवचनं, प्रास्थानिकस्वस्तिवचनं.

VALEDICTORY, *a.* आमन्त्रयिता -त्री -तृ (तृ), आशीर्वादी -दिनी &c., स्वस्ति-वाचनिकः -की -कं, आशीर्वाददात्मकः -का -कं, स्वस्तिवचनरूपः &c.

VALERIAN, *s.* (Plant) जननी, निपिः -पी *f.*, प्रव्रजिता.

VALET, *s.* पार्श्विकः, वस्त्रपरिकल्पकः, पार्श्वानुचरः, सैरिन्धः.

VALETUDINARIAN, *s.* स्वास्थ्याधी *m.* (न), आरोग्याधी *m.*, सदारोगी *m.*

VALIANT, *a.* विक्रान्तः -न्ता -न्तं, वीरः -रा -रं, उरुविक्रमः -मा -मं, भटः -टा -टं, अजितः &c., see HEROIC; 'is valiant,' विक्रमते -ति, पराक्रमति.

VALID, *a.* (Sound, just, that can be supported) सप्रमाणः -णा -णं, सुप्रमाणकः -का -कं, सिद्धप्रमाणः &c., सुप्रामाणिकः -की -कं, वक्षप्रमाणकः -का -कं, प्रबलः -ला -लं, सचलः &c., असखडनीयः -या -यं, सिद्धः -द्वा -द्वं, धर्म्यः -ध्या -ध्यां, अविशुद्धः -द्वा -द्वं, निष्पन्नः -वा -वं, बलवान् -वती &c., सप्रभावः -वा -वं, दृढः -टा -टं.—(Having legal force) व्यवहारोपयोगी -गिनी &c., व्यवहारसमर्थः -था -थं, व्यवहारसाधकः -धिका -कं.

VALIDITY, *s.* सप्रमाणाता -त्वं, सचलता, प्रबलता, प्राबल्यं, प्रभावः, सप्रभावत्वं, असखडनीयता, सिद्धिः *f.*, सिद्धता, निष्पत्तिः *f.*, धर्म्यता.—(In law) व्यवहारोपयोगिता, व्यवहारसामर्थ्यं.

VALLEY, *s.* दरी -रा, कन्दरः -री, दरीभूः *f.*, दरीभूमिः *f.*, उपत्यका, द्रोणी. पर्वतद्रोणी, अद्रिद्रोणी, निम्नभूः *f.*, निम्नभूमिः *f.*, प्रान्तरं, शैलो-पशत्यं, पर्वतद्वयमध्यभूमिः *f.*

VALOUR, *s.* वीर्यं, शौर्यं, विक्रमः, पराक्रमः. See HEROISM.

VALOROUS, *a.* विक्रान्तः -न्ता -न्तं, शूरः -रा -रं. See VALIANT.

VALUABLE, *a.* महामूल्यः -त्या -त्यं, बहुमूल्यः &c., महार्घः -धा -धं, अर्घ्यः -ध्या -ध्यां, अर्घ्यहीनः -ही -हं, महार्घः &c., बहुमानयितव्यः -व्या -व्यां, महो-पकारकः &c., गुणवान् -वती -वत् (तृ). See PRECIOUS.

VALUATION, *s.* मूल्यनिरूपणं, मूल्यस्थापनं -ना, अर्थस्थापनं -ना, मूल्यप्रमा-णस्थापनं, अर्थपरिमाणनिरूपणं, मूल्यनिर्णयः.

VALUE, *s.* (Price) मूल्यं, अर्थः, see PRICE.—(Degree of price) मूल्यप्रमाणं, अर्थप्रमाणं, मूल्यपरिमाणं, अर्थमितिः *f.*, मितिः *f.*, see RATE.—(High rate or estimation) महामूल्यं, बहुमूल्यं, महार्घः, बहुमानं, बहुमतिः *f.*—(Real worth) सारता.

To VALUE, *v. a.* मूल्यं निरूप्य or म्या in caus., see To RATE—(Esteem) मन् (c. 10. मानयति -यितुं), see To ESTEEM; 'highly,' बहु मन्.

VALUED, *p. p.* or *a.* बहुमतः -ता -तं, बहुमानितः &c., सम्मानितः &c.

VALVE, *s.* कपाटः, कपाटयुक्तद्वारं, पिधानं, सपिधानद्वारं.

VAMPIRE, *s.* राक्षसः, पिशाचः. See DEMON.

VAN, *s.* (Of an army, &c.) सेनामुखं, व्यजिनीमुखं, सेनायं, रणमूर्द्धा *m.* (न), समरमूर्द्धा *m.*, नासीरं, धारः, शिरस् *n.*; 'in the van,' सेना-मुखे, अग्रतः, अग्रे, पुरस्तात्, पुरतः.

VAN-GUARD, *s.* सेनापुरःसरं, अग्रसरसैन्याः *m. pl.*, अग्रसैन्याः.

VANE, *s.* वायवीदिशालक्षणं, वायुलक्षणं, वायुध्वजः.

To VANISH, *v. n.* अनाद्यो in pass. तिरोभू. See To DISAPPEAR.

VANISHED, *p. p.* अनाहितः -ता -तं, नष्टः -द्वा -द्वं. See DISAPPEARED.

VANITY, *s.* (Emptiness, fruitlessness) अशून्यता, रिक्ताता, निःसारता, व्यर्थता, निरर्थकता, वैयर्थ्यं, मोघता; 'music, dancing, and such-like vanity,' नृत्यवादित्रनृत्तादि अलङ्कार्यः.—(Conceit) अहङ्कारः, आत्माभिमानं, अभिमानं, अहम्मानं, अहम्मतिः *f.*, मानं, गर्वः, see CONCEIT.

To VANQUISH, *v. a.* जि (c. 1. जयति, जेतुं). See To CONQUER.

VANTAGE, VANTAGE-GROUND. See SUPERIORITY.

VAPID, *a.* विरसः -द्वा -वं, नीरसः &c., निस्सारः &c. See FLAT.

VAPOROUS, VAPORY, *a.* वाक्छिन्नः -द्वा -वं, वाक्छिन्नः -यी -यं.

VAPOUR, *s.* वाष्पः, स्वेदः, धूमः -निका, फेनः -नता, सवाष्पः; 'hot vapour,' उष्णवाष्पः; 'sultry vapour,' मृगनृष्णा, see MIRAGE; 'vapour-bath,' उष्णस्वेदः, उष्णस्वेदः.

To VAPOUR, *v. n.* विकल्पात् (c. 1. -कापते -त्यितुं). See To BOAST, BULLY.

VARIABLE, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अनवस्थः -स्या -स्यं, चञ्चलः -ला -लं, विधमः -मा -मं, अनित्यः &c., अनवस्थानः &c. See INCONSTANT.

VARIABLENESS, *s.* अस्थिरता, वैधर्म्यं, विधमता, चञ्चल्यं, वैरुध्यं.

VARIANCE, *s.* भेदः, द्वैधं, विरोधः, वैमनस्यं, see DIFFERENCE, *s.*; 'at variance,' परस्परविरुद्धः -द्वा -द्वं, विप्रतिपक्षः -त्रा -त्रं, विमतः &c.

VARIATION, *s.* भेदः, परिवृत्तिः *f.*, विकारः, अन्यथात्वं. See CHANGE.

To VARIEGATE, *v. a.* चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), चित्रीकृ, श्वलीकृ, कर्बुर (nom. कर्बुरयति -यितुं), कर्बुरीकृ. See To DIVERSIFY.

VARIEGATED, *a.* चित्रः -त्रा -त्रं, चित्रविचित्रः &c., चित्रितः -ता -तं, वि-चित्रः -त्रा -त्रं, कर्बुरः -रा -रं, कर्बुरितः -ता -तं, श्वलः -ला -लं, श्वलीकृतः -ता -तं, नानावर्णः -र्णा -र्णं, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, शारः -रा -रं, शारितः -ता -तं, सारङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अनुविद्धः -द्वा -द्वं, कसरः -रा -रं, किम्बीरः -रा -रं, कम्बीरः &c., कल्पायः -या -यी-यं, रतः -ता -ती-तं.

VARIETY, *s.* (Diversity) वैविध्यं, विचित्रता, भिन्नता &c.—(Difference in kind) भेदः, प्रभेदः, विभेदः.—(In colour, &c.) चित्रता, नानावर्णता, कुरता, श्वलता, शारता.

VARIOUS, *a.* विविधः -धा -धं, अनेकः -का -कं, नानाविधः &c., व्याविधः &c., पृथग्विधः &c., नानारूपः -पी -पं, नानाप्रकारः -रा -रं, नाना-जातीयः -या -यं, नाना prefixed, नैकः -का -कं, नैकभेदः -दा -दं, उच्चावचः -चा -चं, see SUNDRY, MANIFOLD; 'in various ways,' अनेकधा, नानारूपेण, see VARIOUSLY; 'various reading,' पाठान्तरं. The prep. वि sometimes expresses the sense of 'various'; as, 'various employment,' विकर्म *n.* (न).

VARIOUSLY, *adv.* अनेकधा, बहुधा, नानारूपेण, नानाप्रकारेण, नानावि-धेन, पृथग्विधेन, बहुविधेन, नाना, विविधं.

VARNISH, *s.* कुङ्कुमः -भक्ता, तेजोदायकतैलं, शोभादायकतैलं.

To VARNISH, *v. a.* कुङ्कुमेन चिन्धीकृ or तेजो दा, वासशोभां दा.

VARUNA, *s.* (God of the waters, the Hindú Neptune, Regent of the West. He is also Lord of punishment, in which capacity he resembles Yama and Śiva) बह्वः, प्रचेताः *m.* (श्र), बाह्वीवक्षभः.—(As lord of the waters) अवाप्यतिः *m.*, अव्यतिः *m.*, जलपतिः *m.*; केशः, केशगर्भः.—(As lord of aquatic animals)

यादसाम्यति: *m.*, यादसति: *m.*, यादसाया:—(As holding the cord, with which he binds incorrigible offenders under the water) याशी *m.* (न), याशभू *m.*, याशपाणि: *m.* His consort is called वरुणानी, वरुणी. His son अगस्ति: *m.*, अगस्त्य: वरुणि: *m.* वाहना *m.* vahana or vehicle is a fish.

To VARY, *v. a.* अन्तर्यामि, भिन्नरूपीक, अन्तर्यामि, विपर्यय, परिवृत्त in CAUS., विह, भेद, अन्तर्यामि, see To CHANGE.

To VARY, *v. n.* अन्तर्यामि, अन्तर्यामि, भिन्नरूपीक, भिन्नरूपी, भिन्न: -ता -वं भू, परिवृत्त (c. 1. -वर्तते -वर्ति), see To CHANGE, DIFFER.

VASCULAR, *a.* नाडीसन्ध्या &c., नाडीमय: -यी -यं, नाडीविशिष्ट: &c.

VASE, *s.* पात्रं, भाजनं, कुम्भ: , कलश: -शी; 'golden vase,' गडुक: -डुक:, गडुक:, भृङ्गारः, कनकालुका, कनकालु: *f.*

VASSAL, VASSALAGE. See DEPENDANT, DEPENDANCE.

FAST, *a.* सुमहान् -हती -हत् (न), अतिवृहन् -हती &c., अतिवृहन् -हती &c., अपरिमित: -ता -तं, पुल: -ला -लं. HUGI, IMMENSE.

ASUDEVA, *s.* (Father of Krishna, and son of Śūra, called Anakadundubhi, because at his birth the gods sounded with joy the drums of heaven, as foreseeing that Vishnu would take a human form in one of his family) वसुदेव: . आनकदुन्दुभि: *m.*, दुन्दु: .

AT, *s.* महाभासं, वृहद्भासं; 'indigo vat,' नीलभासं.

AULT, *s.* (Arched roof) खोडकशीर्ष, see ARCH; 'vault of heaven,' खगोल: , नभोमण्डलं.—(Cellar) गुप्ति: *f.*—(Leap) यत्नितं.

To VAULT, *v. a.* or *n.* वल्, लङ्, झु. See To LEAP, JUMP.

To VAUNT, VAUNTER, VAUNTING. See To BOAST, BRAG, &c.

VAL, *s.* गोवत्समांसं, वत्समांसं, वत्सामिपं.

VEDA, *s.* वेदः. This is the name given to the four most ancient sacred books of the Hindus, viz. the Rich or Rig-veda ऋग्वेदः, the Yajus or Yajurveda यजुर्वेदः, the Sāman or सामवेदः, and the Atharvan or Atharva-veda अथर्ववेदः. Of these the Rig-veda is the most celebrated. It consists of metrical hymns or prayers termed sūktas or mantras, each stanza of which is called a rich, addressed chiefly to the gods of the elements, Fire, Air, the Sun, &c., and ascribed to different holy authors or Rishis. The Yajurveda consists principally of prayers and invocations applicable to the consecration of the utensils and materials of sacrificial worship. It is divided into two parts, the white and black, the former of which is attributed to the saint Yājñavalkya, and the latter to Tittiri. The Sāma-veda is little else than a recast of the Rig-veda, being made up of many of the same hymns, broken into parts and arranged anew for the purpose of being chanted during various expiatory ceremonies. The Atharva-veda has little in common with the other three in its character or style. Its language indicates a different and later era, and it may therefore be regarded as a supplement to the three others. Hence it is that many passages are found in Sanskrit writings which limit the number of Vedas to three. Each of the Vedas consists of two distinct component parts, viz. the Mantra

portion, and the Brāhmaṇa portion. The Mantra portion is a collection or Saṅgīta of sūktas, or hymns as above described, the composition of which is supposed to have taken place about twelve or thirteen centuries B. C.; the Brāhmaṇa portion is a collection of rules for the repetition of the Mantras at certain particular ceremonies, with directions for the performance of such ceremonies, and illustrative remarks explanatory of their origin. This portion of the Vedas is supposed to have been composed about seven or eight centuries B. C. The Vedas were collected and arranged into books and chapters by the sage Kṛishṇadwaipāyana, surnamed Vyāsa, who is supposed to have lived in the eleventh century after Christ; see under PURĀNA. The Vedas collectively are often called श्रुति: *f.* or साक्षायः, and a Brāhmaṇa conversant with them श्रोत्रियः or श्रुतिज्ञः.—(The three Vedas) वेदत्रयं -त्री, त्रयी; 'duty enjoined by them,' त्रयीधर्मः.—(The four Vedas) चतुर्वेदः; 'one who is conversant with them,' चतुर्वेदज्ञः, चतुर्वेदः, चतुर्वेदज्ञः. The Āyur-veda, or code of medicine, is regarded by some as a part of the Atharva-veda, by others as an Upa-veda, see under SCRIPTURE.

VEDĀNGA, *s.* वेदाङ्गः, वेदोपकरणं. See under SCRIPTURE.

VEDĀNTA, *s.* (System of Philosophy), see under SCHOOL, SCRIPTURE. 'Follower of the Vedānta system,' वेदान्ती *m.* (न).

To VEER, *v. n.* परिवृत्त (न) -वर्तते -वर्ति, विपारवृत्त, परिवृत्त भिन्नदिशि गम or इ, अन्तर्यामि गम or इ.

VEGETABLE, *s.* (Food, any thing germinating) उद्भिद् *m. f. n.*, उद्भिज्जं, उद्भिज्जं, ओषधि: -पो, पो, 'the vegetable kingdom,' तृणजाति: *f.* -तं—(Edible plant) शाकः, शटः; 'abounding with vegetables,' शाकिनः -नी -नं.

VEGETABLE, *a.* उद्भिद् *m. f. n.*, उद्भिज्जः -ज्जा -ज्जं, शाकमसन्धी &c.

To VEGETATE, *v. n.* उद्भिद् in pass., म्मुट्. See To GERMINATE.

VEGETATION, *s.* (Germination), see the word.—(Plants in general) तृणजाति: *f.* -तं तृणादिजाति: , तरुगुल्मादि *n.*; 'wild vegetation,' जङ्गलं.

VEHEMENCE, *s.* तेजस्यं, तीक्ष्णता, चरुता, प्रचरुता, तीव्रता, संरम्भः, वेगः, प्राचल्यं, कुतूहलं, कौतूहलं, रभसः, उग्रता.

VEHEMENT, *a.* तीक्ष्णः -रुण -रुणं, चरुः -रुडा -रुडं, प्रचरुः &c., उग्ररुः &c., तीव्रः -व्रा -व्रं, प्रचलः -ला -लं, उग्रः -या -यं, कुतूहली -लिनी -लि (न), कौतूहलान्वितः -ता -तं, बलवान् -वती -वत् (न).

VEHEMENTLY, *adv.* सतेजस्यं, उग्ररुडं, प्रचरुडं, तीव्रं, प्रचलं.

VEHICLE, *s.* (Carriage) वाहनं, यानं, वाहः, वासं, रथः, धिमानं दण्डारः, पञ्च, धारणं, see CARRIAGE; 'a mediate one, as a horse dragging a carriage,' वेनीतकः -कं.—(Medium) मरि.—(Fluid in which medicine is taken) अनुपानं.

VEIL, *s.* निरस्करिणी, अवगुह्यनं, अवगुह्यिका, वक्त्रपटः, पटः, नेत्रवस्त्रं निवीतः -ता -तं, प्रागृत्तः -ता -तं, निवृत्तः -ता -तं, निचोलः -ली -लं, पिधानं, आवरणं, निरोधानं, छादनं -नी, यवनिका, निरिङ्गिनी, चीरि: *f.*

To VEIL, *v. a.* अवगुह्य (c. 10. -गुह्ययति -यितुं), गुह्य, छद् (c. 10.

-छादयति-यितुं), आच्छद्, ममाच्छद्, प्रच्छद्, संच्छद्, ऊर्णु (c. 2. ऊर्णीति, ऊर्णीति, ऊर्णुते, ऊर्णवितुं), प्रोर्णु, निर्व्य. See To COVER.

VEILED, *p. p.* अवगुह्यतः -ता -तं, अवगुह्यनवान् -वती -वत् (त्), छा-
दितः -ता -तं, तिरस्कृतः &c., संवृतः &c., अवहितः &c., निचोली
-लिनी -लि (न्), ऊर्णतः -ता -तं.

VEIN, *s.* (In anatomy) शिरा, सिरा, नाडिः -डी *f.*, नाडिः -ली *f.*,
धमनिः -नी, तलुकी, हिंसा.—(Of a leaf) पत्रशिरा, पत्रनाडिः -डिका,
दलजला.—(Temper, mood) वृत्तिः *f.*, चित्तवृत्तिः *f.*, भावः.

VEINED, VEINY, *a.* शिरालः -ला -लं, धमनीलः -ला -लं.

VELOCITY, *s.* वेगः, जवः, तूषिः *m.*, तरस् *n.*, रभसः, रक्षस् *n.*, क्षेपिमा *m.*
(न्), तूषता. See SPEED, SWIFTNESS.

VENAL, *a.* पक्ष्यः -ख्या -ख्यं, पणितप्यः &c., क्रयः &c., क्रय्यः &c.

VENALITY, *s.* पक्ष्यता -त्वं, पणितप्यता, क्रयता -त्वं.

VENDIBLE, *a.* विक्रेयः -या -यं, पक्ष्यः &c. See SALEABLE.

VENERABLE, *a.* आर्यः -र्यो -र्यं, पूजनीयः -या -यं, पूजार्हः -हो -हं,
भगवान् -वती -वत् (त्), गुरुः -री -रु, आदर्यः -र्यो -र्यं, आदर्यः
&c. See REVEREND, RESPECTABLE.

To VENERATE, *v. a.* पूज्, अर्च, मन्, स्मभाज्. See To REVERE.

VENERATION, *s.* पूजा, अर्चा, आदरः. See RESPECT, REVERENCE.

VENEREAL, *a.* मैथुनसम्बन्धी &c., रतिसम्बन्धी &c., मैथुनविषयकः -का -कं ;
'disense,' उपदंशः.—(Aphrodisiac), see the word.

VENERY, *s.* मैथुनं, रतिः *f.*, रतिक्रीडा, रतिसुखं, सम्भोगः, see SEXUAL ;
'provocative to it,' वाजीकरणं.

VENESECT, *s.* शिराछेदः, शिरावेधः -वधः. See PHLEBOTOMY.

VENGEANCE, *s.* प्रतीकारः, प्रतिहिंसा, प्रतिक्रिया, प्रतिकूलं, वैरशुद्धिः *f.*,
see REVENGE ; 'to take vengeance,' see To REVENGE.

VENIAL, *a.* उपेक्षणीयः -या -यं, क्षमार्हः -हो -हं, लघुः -घ्वी -घु, अल्पः
-त्या -त्यं, उप prep. ; 'venial offence,' लघुदोषः, अल्पदोषः, सत्य-
दोषः, अत्यापराधः, उपदोषः, उपपातकं.

VENISON, *s.* मृगमांसं, हरिणमांसं, हरिणमांसं, हरिणं मांसं, पापैतं, रेणं,
रोखैः 'haunch of venison,' मृगजयनं.

VENOM, *a.* विषं, गरलं, गरं, कालकूटं. See POISON.

VENOMOUS, *a.* सविषः -पा -पं, विषपूर्णः -घ्नी -घ्नं, दंशेरः -रा -रं, दन्तशूकः
-का -कं, see POISONOUS ; 'snake,' विषभुजङ्गः.

VENT, *s.* द्वारं, छिद्रं, रन्ध्रं, मुखं, पथः, मार्गः, उन्मुखाः.

To VENT, *v. a.* उन्मृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), विमृज्, उद् (c. 6. -गिरति
-गिरितुं -रोतुं), उदीर, उच्चर in caus. See To EMIT.

To VENTILATE, *v. a.* (Fan) वीज्, उपवीज्, see To FAN.—(Cause
the air to pass through) वायुव्याप्यं -प्यां कृ, वायुव्याप्यं -प्रां कृ.

VENTILATED, *p. p.* वायुव्याप्यः -प्रा -प्रां, उपवीजितः &c., अनुवीजितः &c.

VENTILATOR, *s.* वायुयन्त्रं, व्यजनं, दुष्टवायुक्षेपकयन्त्रं.

VENTRAL, *a.* औदरिकः -की -कं, उदरकः -का -कं, कोष्ठः -घ्नी -घ्नं.

VENTRICLE, *s.* रन्ध्रं, द्वारं, कोष्ठः, कोषः, कोशः, रक्तकोषः.

VENTRILLOQUIST, *s.* गारुडवाणी, ऐन्दुनालिकवाणी, उदरवादिः.

VENTRILLOQUIST, *s.* उदरवादी *m.* (न), गारुडवाणीयुक्तः.

VENTURE, *s.* see HAZARD, RISK ; 'at a venture,' देवात् ;
To VENTURE, *v. n.* or *a.* See To DARE, HAZARD, RISK.

VENTURESOME, *a.* साहसिकः -की -कं, साहसवृद्धिः &c. See DARING, *a.*

VENUS, *s.* (In mythology) रतिः *f.*, see RATI.—(The planet) शुक्रः,
उशनाः *m.* (स्), भृगुः *m.*, भार्गवः, कविः *m.*, काव्यः, चेतः, चेतारयः,
बोडशाशुः *m.*, मयाभवः, आस्तुजित् *m.*, दैत्यगुरुः *m.* Sukra, the

regent of the planet Venus, is fabled as the son of Bhṛigu,
and preceptor of the Daityas or demons.

VERACIOUS, *a.* सत्यवादी -दिनी -दि (न्), सत्यवाक् *m. f. n.* (च्), सत्य-
वक्ता -क्त्री -कृ (कृ), सत्यभाषी &c., सत्यवाक् *m. f. n.*, सत्यवाक् -वाः
-वः (स्), सत्यवदनशीलः -ला -लं, सत्यशीलः -शीलः -शीलः, सत्यभिषायी
&c., सत्यवचनवादी &c., सत्यवाक् *m. f. n.*, सत्यवाक् -वाः -वः (स्),
सत्यसन्धः -न्धा -न्धं.

VERACITY, *s.* सत्यवादिता, सत्यवक्तृत्वं, सत्यभिधानं, सत्यभाषणं, सत्यं, सत्य-
शीलता, सत्यता, सत्यवचनं, सत्या.

VERANDA, *s.* चरखः -खकः, निष्काशः, आवरकः. See PORTICO.

VERB, *s.* क्रिया, क्रियापदं ; 'form of a verb,' क्रियारूपं, धातुरूपं,
आख्यातं ; 'root of a verb,' धातुः *m.* ; 'subject of one,' क्रि-
याश्रयः ; 'table or list of verbs,' धातुपाठः.

VERBAL, *a.* (Expressed in words) वाचिकः -की -कं, वाचनिकः -की
-कं, वाचकः -का -कं, शब्दद्वारकः &c.—(Consisting in words,
relating to words) शाब्दः -दो -दं, शाब्दिकः -की -कं, शब्दरूपः
-पा -पं, शब्दसम्बन्धी &c.—(Literal) पदानुपदिकः -की -कं, समपदः
-दा -दं, शब्दरूपः -पा -पं, see LITERAL.—(In grammar) क्रिया-
वाचकः -का -कं, धातुसाधितः -ता -तं.

VERBALLY, *adv.* शब्दद्वारा -रेण, शब्दतः, यथाशब्दं.

VERBATIM, *adv.* शब्दशः, शब्दतः, अक्षरशः, यथाशब्दं.

VERBENA, *s.* (Kind of grass) दर्भः.

VERBOSE, *a.* बहुशब्दकः -का -कं, बहुवाक्यः -क्या -क्यं, अतिशयोक्तिवि-
शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिविस्तीर्णः &c., see PROLIX.

VERBOSITY, VERBIAGE, *s.* शब्दविस्तारः, बहुशब्दत्वं, अतिशयोक्तिः *f.*, शब्द-
बाहुल्यं, बहुभाषिता, शब्दाधिक्यं.

VERDANT, *a.* हरितः -ता -रिणी -तं, शादहरितः &c., शादलः -ला -लं,
अम्लानः &c. ; 'to become so,' हरित (nom. हरितायते).

VERDICT, *s.* निर्णयपादः, निर्णयः, दण्डनिर्णयः. See SENTENCE.

VERDIGRIS, *s.* कलङ्कः, तावकलङ्कः, तावमलं, तावककटुं.

VERDURE, *s.* शादः, नवशादः, हरितशादः, हरितत्वं, अम्लानः *f.*

VERGE, *s.* (Rod) दण्डः.—(Brink) प्राङ्गः, धारा, see BRINK.

To VERGE, *v. n.* See To TEND, INCLINE, APPROACH.

VERGER, *s.* दण्डी *m.* (न्), दण्डधरः. See MACE-BEARER.

VERIFICATION, *s.* सत्याकृतिः *f.*, सत्याकरणं, सत्यकृतिः *f.*, सत्यकारः, सत्या-
पनं, सत्यकरणं, निर्योक्तत्वं, निर्योचनं.

To VERIFY, *v. a.* सत्याकृ, सत्यकृ, सत्याकृ, सत्य (nom. caus. सत्याप-
यति-यितुं), निर्यो, निश्चि, निर्योय कृ.

VERILY, *adv.* सत्यं, अवश्यं, नूनं. See TRULY, CERTAINLY.

VERITABLE, VERITY. See TRUE, TRUTH.

VERMICULAR, *a.* कृमिसदृशः -शी -शं, कृमिगतिरसदृशः -शी -शं.

VERMIFUGE, *a.* कृमिहरः -रा -रं, कृमिघ्नः -घ्नी -घ्नं, कृमिहारी -रिणी &c.

VERMILION, *s.* सिन्दूरं, सिन्दूरिका, हिङ्गुलः, रक्तं, चूर्णपारदः, सुरङ्गं,
चित्राङ्गं, रसगर्भः, हंसपादं, हंसगर्भः, कपिशिर्वकं.

VERMIN, *s.* कृमयः *m. pl.*, गर्भश्रिताः *m. pl.*, विलेवाकिनः *m. pl.*, वि-
लेश्याः *m. pl.*, मूषिकादिषुद्रजनयः *m. pl.*, गृहोत्पातः.

VERNACULAR, *a.* जन्मदेशीयः -या -यं, स्वदेशीयः &c., प्राकृतः -ती -तं ;
'language,' जन्मभाषा, प्राकृतभाषा.

VERNAL, *a.* वासनः -नी -नं, वासनाकः -की -कं, वसनाजः -जा -जं,
वसनाह्वयः -वा -वं, वसना in comp.

VERSATILE, *a.* अपलघुभिः -भिः -भिः, अपलघुभिः -तिः -तिः, अपलघुभिः

&c., अनेकपुद्गिः &c., चपलः -ला-लं, चचलः &c., अन्यमानसः -सो-सं, अन्यमनस्कः -स्ता-स्तं, चपलमनस्कः &c.

VERSATILITY, *s.* बुद्धिचापल्यं, चपलबुद्धित्वं, चपलता.

VERSIFICATION (Metrical composition) पद्यं, कविता, काव्यं, छन्दस् *n.*, गाः 'measured by time,' मितिः *f.*; 'syllabic,' वृत्तं; 'blank,' मुक्तप्रासः; 'prose and verse,' गद्यपद्यं.—(Stanza) श्लोकः, गायः, रूपं.—(Line of a stanza) पादः, चरणः -शं, पदं; 'verse by verse,' पादशस्.

VERSED, *a.* अभिज्ञः -ज्ञा-ज्ञं, निपुणः -णा-शं, कुशलः -ला-लं, विशारदः -दा-दं, निष्ठितः -ता-तं, परिनिष्ठितः &c., *see* SKILLED, CONVERSANT; 'in all subjects,' सर्वविषयज्ञः -ज्ञा-ज्ञं.

VERSIFICATION, *s.* श्लोकरचना, पदरचना, काव्यरचना, पद्योजना, कविताकरणं, काव्यकरणं, श्लोकत्वं.

VERSIFIER, *s.* श्लोकरचकः, कविताकर्ता *m.* (तुं), भविनः.

TO VERSIFY, *v. n.* श्लोकरचनां कृ, पदरचनां कृ, कवितां कृ.

VERSION, *s.* भाषान्तरं, *see* TRANSLATION.—(Variation in reading) पाठान्तरं, पाठभेदः, पाठः.

VERTICAL, *s.* पृष्ठवंशसन्धिः *m.*, पृष्ठवंशसन्धिः *m.*, वंशसन्धिः.

VERTICAL, *a.* वंशसन्धिसम्बन्धी &c., वंशसन्धिसम्बन्धी &c.

VERTICALLY, *a.* पृष्ठस्थितान् -मती-मत्, पृष्ठवंशविशिष्टः &c.

VERTICE, *s.* शिखरं, शिखरा, शिखरं *n.*, तुङ्गः.

VERTICAL, *a.* ऊर्ध्वधरः -रा-रं, *see* PERPENDICULAR.—(In the zenith) सममखलः -स्या-स्यं.—(Vertical circle, in astronomy) दृक्खण्डलः; 'passing through nonagesimal point,' दृक्खण्डपवृत्तं; 'prime vertical,' सममखलं, पृष्ठपरवृत्तं.

VERTICALLY, *adv.* ऊर्ध्वधरं, ऊर्ध्वधररूपेण, *see* PERPENDICULARLY; 'he places the tube vertically in the vessel,' तलम् उपरिविधाय नालं पात्रे स्थापयति.

VERTIGO, *s.* भ्रमरः. *See* GIDDINESS, DIZZINESS.

VERY, *a.* (Read) सत्यः -त्या-तं, वास्तवः -वी-वं; 'in very deed,' सत्यमेव; 'the very one,' अयं विशेषः; 'I, that very person,' सो-हम्.—(Mere) शुद्धः -द्धा-द्धं, मात्र. in comp.; 'the very birth of a Brahman,' ब्राह्मणजन्ममात्रं.—(Emphatic) expressed by एव; as, 'from that very moment,' तत्क्षणदेव; 'this very day,' अद्यैव.

ERY, *adv.* अति or मु or अतिशय prefixed, अतीव, अतिशयेन. अत्यन्तं, भूरि, सुषु, *see* EXTREMELY, EXCEEDINGLY; 'very angry,' अत्यमयी-विणी &c., अतिक्रोधी &c.; 'very many,' सुबहुः -हुः-हुः; 'very far,' सुदूरः -रा-रं; 'very glorious,' अमिततेजाः -जाः-जः (तुं); 'very deceitful,' अनन्तमायी &c.; 'love is very suspicious,' ज्ञेहः परम् आशङ्कते; 'very well,' परम्, वाटं; 'very true,' एवमेव, परम्.

ESICLE, *s.* शुद्धस्फोटः, त्वक्स्फोटकः, चर्मस्फोटः.

ESPEERS, *s.* सायम्पूजा, सायम्भजनं, सन्ध्यापूजा, सन्ध्याभजनं.

ESPERTINE, *a.* सायकालिकः -की-कं, सायननः &c. *See* EVENING, *a.*

ESSEL, *s.* (Utensil for holding, as a pot, cup, &c.) पात्रं, भाजनं. भाखं, अमत्रं, आधारः, धारकः; 'drinking vessel,' पानपात्रं; 'for holding water,' उदकपात्रं, जलपात्रं, घटः, कलशः.—(Vessel of the body, as a vein, &c.) शिरा, नाडिः -डी *f.*, नालिः -ली, धमनी, वाहिनी, *see* TUBE.—(Boat, ship) नौः *f.*, नौका, पोतः, वहिनी, वहिचं, तरणी, जलयानं, बोहियं.

VEST, *s.* वस्त्रं, वेशः, वसनं, उन्नरीयं, प्राधारः. *See* GARMENT.

TO VEST, *v. a.* (Clothe) वेष्ट, परिधा.—(Invest), *see* the word.

VESTED IN, *p. p.* अधीनः -ना-नं, आयातः -ता-तं, वशः -शा-शं.

VESTIBULE, *s.* देहली -लिः *f.*, निष्काशः. *See* PORCH.

VESTIGE, *s.* चिह्नं, लक्ष्यं, पदवी, पदाङ्कः. *See* TRACE.

VESTMENT, VESTURE, *s.* *See* DRESS, CLOTHES, GARMENT.

VETCH, *s.* (Kind of plant) द्विदलं, द्विपत्रं.

VETERAN, *s.* OF *a.* अभ्यासवृद्धः -द्धा-द्धं, व्यवहारवृद्धः &c., ज्ञानवृद्धः &c., *see* PRACTISED; 'in arms,' शस्त्राभ्यासवृद्धः, युद्धाभ्यासवृद्धः.

VETERINARY, *a.* पशुचिकित्सासम्बन्धी &c., अश्वचिकित्सासम्बन्धी &c.; 'veterinary art,' पशुचिकित्सा, अश्वचिकित्सा; 'surgeon,' अश्ववैद्यः, पशुवैद्यः.

VETO, *s.* निषेधः, प्रतिषेधः, अननुमोदनं. *See* PROHIBITION.

TO VEX, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), क्रिञ्ज्, प्रकुप् (c. 10. -कोपयति -यितुं), पीड्, तुद्, व्यप्. तप् in caus., अर्दे. *See* TO HARASS.

VEXATION, *s.* क्रेशः, व्यथा, बाधा, दुःखं, विडम्बना, आयासः, मन्युः *m.*, सन्नायः; 'cause of trouble,' शन्यं, कलहकः.

VEXATIOUS, *a.* क्रेशकः -का-कं, दुःखकरः -री-रं. *See* DISTRESSING.

VEXED, *p. p.* दुःखितः -ता-तं. *See* HARASSED, IRRITATED.

VIAND, VIANDS, *s.* पक्वान्नं, सिद्धान्नं, अन्नं, खाद्यद्रव्याणि *n. pl.*

VIATICUM, *s.* पाथेयं, यात्रिकं, श्रद्धलं, मसलं -लः.

TO VIBRATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते), स्पन्द् (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), स्फुर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), कम्, भम्. *See* TO OSCILLATE.

TO VIBRATE, *v. a.* भम् (c. 10. भमयति -यितुं), स्फुर् in caus. (स्फारयति -यितुं), विस्फुर्, विधु. *See* TO BRANDISH.

VIBRATING, *part.* दोलायमानं -ना-नं, स्पन्दमानः &c. *See* OSCILLATING.

VIBRATION, *s.* आन्दोलनं, स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, स्फुरणं, स्फारणं, विस्फारः -रण, स्फूर्तिः, कम्पः, भम्पः, भ्रम्पः, भ्रम्पि.

VICAR, *s.* प्रतिनिधिः *m.* *See* DEPUTY.

VICARIOUS, *a.* प्रतिनिधिकरः -पा-पं, प्रतिनिधिकः &c. *See* SUBSTITUTED.

VICARIOUSLY, *adv.* प्रतिनिधिरूपेण, उपसर्जनरूपेण, प्रतिनिधितम्.

VICE, *s.* (Moral evil, depravity) दुष्टता, अधर्मः, पापं, व्यभिचारः, *see* WICKEDNESS.—(An habitual fault) व्यसनं, दुर्गुणः, अवगुणः, दुर्लक्षणं, दोषः, दूषणः 'in a person' दुर्गुणं, दुर्लक्षणं; 'in an elephant,' व्यालत्वं.—(In a process) सन्दंशः, प्रका

VICE-GERENCY, *s.* प्रतिनिधित्वं, प्रातिनिध्यं. *See* LIEUTENANCY.

VICE-GERENT, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.* *See* DEPUTY.

VICE-ROY, *s.* राजप्रतिनिधिः *m.*, राजप्रतिभूः *m.*, भोगपतिः *m.*

VICE-ROYALTY, *s.* राजप्रतिनिधित्वं, राजप्रातिनिध्यं.

VICINITY, *s.* सन्निधानं, सान्निध्यं. *See* NEIGHBORHOOD.

VICIOUS, *a.* व्यसनी -निनी -नि (न्), व्यसनीयः -या-यं, दुष्टः -ष्टा-ष्टं, दुर्वृत्तः -त्ता-त्तं, दुश्चरित्रः -चा-चं, क्षीणपुण्यः -ख्या-ख्यं, *see* DEPRAVED.—(Having vices or bad tricks) सव्यसनः -ना-नं, व्यसनी &c., दुर्गुणी &c., दुर्लक्षणी &c.

VICIOUSLY, *adv.* दुष्टवत्, दुर्वृत्तवत्, व्यसनितात्, दुष्टभावेन.

VICIOUSNESS, *s.* दुष्टता, व्यसनिता -त्वं, दुर्वृत्तता, दुर्गुणत्वं.

VICISSITUDE, *s.* आवृत्तिः *f.*, परिवृत्तिः *f.*, अनुवृत्तिः, अनुक्रमः.

VICTIM, *s.* बलिः *m.*, यज्ञपशुः *m.*, देवपशुः *m.*, बध्यः, बध्यपशुः *m.*, उपहारः, उपाकृतः, सत्यशुः *m.*

TO VICTIMIZE, *v. a.* उपहारीकृ. *See* TO SACRIFICE, IMMOLATE.

VICTOR, *s.* जेता *m.* (तुं), विजेता *m.*, जयी *m.* (न्), विजयी *m.*, जैत्रः, जित् *m.*

VICTORIOUS, *a.* जयी -यिनी -वि (न्), विजयी &c., जेता -जी -तृ (न्), जैचः -जी -चं, जिज्णुः -ज्णुः -ज्णु, जित्वरः -री -रं, जितारिः -रिः -रि, जितशत्रुः -शुः -शु, जययुक्तः -क्ता -क्तं, जयवान् -वती -वत् (न्), विजयमानः -मा -नं, विजितवान् &c., प्राप्तजयः -या -यं, लब्धजयः &c., रिपुञ्जयः &c., अरिन्दमः -मा -मं, जः जा जं, जिः जिः जिः—(Confering victory) जययहः -हा -हं, जयप्रदः -दा -दं.

VICTORIOUSLY, *adv.* विजयेन, सविजयं, विजयपूर्वम्, जयपूर्वम्.

VICTORY, *s.* जयः, विजयः, जयनं, विजयसिद्धिः *f.*, जयश्रीः *f.*; 'proclamation of victory,' जयघोषः; 'record of it,' जयपत्रं; 'march to it,' जयप्रस्थानं; 'glory of it,' जयश्रीः *f.*; 'flag of victory,' जयपताका; 'shout of victory,' जयध्वनिः *m.*, जयशब्दः, जयारवः.

To VICTUAL, *v. a.* खाद्यद्रव्यैः समायुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or युज्, खाद्यद्रव्याणि परिक्रूप् or सम्भू. See **To PURVEY**.

VICTUALLER, *s.* अन्नादिविक्रेता *m.* (तृ), खाद्यद्रव्यविक्रेता *m.*, शौखिकः.

VICTUALLING-HOUSE, *s.* अन्नविक्रयस्थानं, अन्नविक्रयगृहं, शुखडा.

VICTUALS, *s. pl.* अन्नं, भोजनं, खाद्यद्रव्यं, आहारः. See **FOOD**.

VIDELICET, *s.* अथेतत्, अथेत्, वस्तुतस्, यथा, नाम.

To VIE, *v. n.* स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -यितुं), जि in des., see **To RIVAL**.

To VIEW, *v. a.* अवलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), आलोक्, प्रेक्ष् (c. 1. प्रेक्षते -यितुं, rt. ईक्ष्), वीक्ष्, समीक्ष्, निरीक्ष्, निर्वर्ण्. See **To SURVEY**.

VIEW, *s.* (Act of viewing) अवलोकनं, आलोकनं, दर्शनं, सन्दर्शनं, वीक्षणं, दृष्टिः *f.*—(Reach of the eye) दृष्टिपातः, दृक्पातः, दृष्टिः *f.*; 'in view,' दृष्टिगोचरः -रा -रं, दृष्टगोचरः &c.—(That which is presented to the view), see **PROSPECT**—(Intention) उद्देशः, आशयः, बुद्धिः *f.*; 'with the view of,' बुद्ध्या, उद्दिश्य; 'with what view?' किमुद्दिश्य.—(Opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, दृष्टिः *f.*; 'of high views,' ऊर्ध्वदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि; 'of narrow views,' अल्पदृष्टिः &c., नित्यबुद्धिः &c., कृपणबुद्धिः &c.; 'a point of view,' पक्षः; 'under one point of view,' एकपक्षे.

VIGIL, *s.* जागरणं, रात्रिजागरणं, जागरः, रात्रिजागरः.

VIGILANCE, *s.* (Wakefulness) जागरा, जागर्थ्या, जागर्तिः *f.*, प्रबोधः. —(Wariness) सावधानता, अवधानं, समीक्ष्यकारित्वं.

VIGILANT, *a.* (Wakeful) जागरी -रिणी -रि (न्), see **WAKEFUL**—(Wary) सावधानः -ना -नं, स्ववहितः &c., अग्रमत्तः &c. See **CIRCUMSPECT**.

VIGOR, *s.* वीर्यं, तेजस् *n.*, सत्त्वं, ओजस् *n.*, प्रभावः, बलं, पौरुषं, सारः -रता, अजीर्णः; 'in full vigor,' प्रौढबलः -ला -लं.

VIGOROUS, *a.* महावीर्यः -वीर्यं -वीर्यं, वीर्यवान् -वती -वत्, तेजवान् &c., सारवान् &c., प्रौढसत्त्वः -त्त्वा -त्त्वं, महासत्त्वः &c., प्रौढसामर्थ्यः -वीर्यं -वीर्यं, रागी -गिणी &c., गुणवान् &c. See **ENERGETIC**.

VIGOROUSLY, *adv.* सपीर्यं, महायत्नेन, प्रयत्नतस्, वीर्यतम, सारतस्.

VIL, *a.* अधमः -मा -मं, कुत्सितः -ता -तं, खलः -ला -लं, तुच्छः -च्छा -च्छं, नयन्यः &c., दुष्टः &c., निगुणः &c., निकृष्टः &c. See **LOW**, **MEAN**.

VILENESS, *s.* दुष्टता, खलता, नयन्यता, कौत्सित्वं, निगुणत्वं, अनार्यता.

To VILIFY, *v. a.* See **To DEFAME**, **TRADUCE**, **REVILE**.

VILLAGE, *s.* नगरोपान्ते खेतिगृहं or विनोदगृहं.

VILLAGE, *s.* ग्रामः, निवसणः, अवसणः, उपवसणः, संवसणः, प्रतिवसणः, सङ्घसणः, पञ्चिः -त्री *f.*, कटकः, खेटकः, पट्टः, ग्रामस्थः; 'number of villages,' ग्रामता, ग्रामसङ्घः; 'a hundred villages,' ग्रामशतं; 'chief or head-man of a village,' ग्रामाधिपतिः *m.*, ग्रामाध्यक्षः, ग्रामाधिकृतः, ग्रामेशः, ग्रामनायकः, ग्रामणी *m.*; 'space near a village,' ग्रामान्तं, उपशतत्वं.

VILLAGE, *a.* ग्राम्यः -ग्राम्यं -ग्राम्यं, ग्रामीयः -या -यं, ग्रामीणः -णा -णं, ग्रामिक -की -कं, ग्राम in comp.; 'village divinity,' ग्रामदेवता; 'village officer,' ग्रामाधिकारी *m.*; 'village priest,' ग्रामप्रायकः.

VILLAGER, *s.* ग्रामवासी *m.* (न्), ग्रामेवासी *m.*, ग्रामेवासी, ग्रामस्थः, ग्रामिकजनः, ग्रामी *m.*, ग्रामीणः, ग्राम्यजनः, ग्राम्यजनः.

VILLAIN, VILLAINOUS, VILLAINY. See **RASCAL**, **RASCALLY**, &c.

To VINDICATE, *v. a.* शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), दोषात् शुष् or परिशुष्, निदीपीकृ, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), स्या in caus (स्थापयति -यितुं), प्रतिपादनं कृ, प्रतिपालनं कृ. See **To JUSTIFY**, **SUPPORT**.

VINDICATION, *s.* शोधनं, परिशोधनं, परिशुद्धिः *f.*, प्रतिपादनं, स्थापनं, प्रतिपालनं, दोषमुक्तिः *f.* See **JUSTIFICATION**, **SUPPORT**.

VINDICTIVE, VINDICTIVENESS. See **REVENGEFUL**, &c.

VINE, *s.* द्राक्षा, द्राक्षालता, गुच्छफला, द्राक्षावली, द्राक्षाव्रतती.

VINEGAR, *s.* अम्लरसः, शुक्रं, शुक्ररसः, शौक्षिकं, चुक्रं.

VINEYARD, *s.* द्राक्षावाटिका, द्राक्षावाटी, द्राक्षोद्यानं, द्राक्षाक्षेत्रं.

VINOUS, *a.* द्राक्षामद्यगुणकः -का -कं, सीरिकः -की -कं.

VINTAGE, *s.* (Produce of the vine) द्राक्षोत्पन्नफलं, एकसमये द्राक्षोत्पादितफलं.—(Season of gathering it) द्राक्षाफलसंग्रहकालः.

VINTNER, *s.* मद्यविक्रयजीवी *m.* (न्), मद्यविक्रेता *m.* (तृ), द्राक्षारसविक्रेता *m.*, सुराजीवी *m.*, शौखिकः, शुखडारः, ध्वजवान् *m.*.

To VIOLATE, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं), अतिक्रम्, अतिचर, लुप see **To TRANSGRESS**, **INFRINGE**—(Ravish) भूय (c. 10. -धर्षयति -यितुं).

VIOLATION, *s.* लङ्घनं, लोपः -पनं, अतिक्रमः, अतिक्रमः; 'of a vow,' व्रतलोपनं; 'of a law,' see **INFRINGEMENT**—(Rape), see **RAPE**.

VIOLATOR, *s.* अतिक्रमी *m.*, दस्युः. See **INFRINGER**, **RAVISH**.

VIOLENCE, *s.* (Force) बलं, वेगः, प्राबल्यं.—(Unjust force) बलात्कारः, प्रसभं, प्रमाथः, साहसं, हठः, महासाहसं, द्रोहः, सहोबलं 'personal violence,' दस्युपारुष्यं, पारुष्यं, उपघातः.—(Vehementence, impetuosity), see the words.

VIOLENT, *a.* (Forcible, impetuous) प्रबलः -ला -लं, वेगवान् -वत् &c., महावेगः -गा -गं.—(Vehement) चखः -खा -खं, उचखः &c., तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -व्रा -व्रं, उग्रः &c., रोषणः -णा -णं, रौद्र -द्री -द्रं, गाढः -ढा -ढं, सोत्ताप्तः -सा -सं; 'violent wrath,' गुरु क्रोधः, see **SEVERE**—(Acting by violence) साहसी -सिनी -नि (न्), साहसिकः -की -कं, साहसकर्मन् -मो -मो (न्), प्रमाथी &c., द्रोही &c.—(Violent death) अपमृत्युः *m.*, अपघातः, दुर्भरणं.

VIOLENTLY, *adv.* (Forcibly, impetuously) प्रसभं, प्रसभं, बलात्कारेण बलवत्, प्रबलं, महावेगेन, महाजवेन, see **FORCIBLY**—(Vehemently तीव्रं, गाढं, उग्रं, अति prefixed, अतिज्ञवेन; 'violently in love,' अत्यनुरागवान् -वती &c.

VIOLIN, *s.* सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी.

VIPER, *s.* सर्पः, अहिः *m.*, भुजङ्गः, भुजगः, उरगः. See **SNAKE**.

VIRAGO, *s.* पुरुषसभावा, पुरुषवृत्तिः *f.*, अयभी, कर्कशा.

VIRGIN, *s.* कुमारी -रिका, कन्या, तरुणी, अक्षता, गौरी -रिका, अक्षत योनिः *f.*, अविद्धयोनिः *f.*, अनन्यपूर्वा, पुरुषास्पृष्टा, निवरा, see **MAID** 'defiler of one,' कन्यादूषकः.

VIRGIN, *a.* कौमारः -री -रं, कानीनः &c., see **MAIDEN**, **MAIDENLY**.

VIRGINITY, *s.* कौमारं, कुमारीत्वं, कन्यात्वं, अक्षतयोनित्वं, अविद्धयोनित्वं अक्षतपुरुषता, पुरुषास्पृष्टता. See **MAIDENHEAD**.

VIRGO, *s.* (The Zodiacal sign) कन्या, पाषेयं.

VIRILE, *a.* पौरुषः -वी -वं, पौरुषेयः -यी -यं, पुरुषसत्त्वन्वी &c.

IRILITY, *s.* पीरुषं, पुरुषत्वं, पीरुषता, पुंस्त्वं, पुंस्ता, पुंशक्तिः *f.*, जनन-
शक्तिः *f.*, पुरुषशक्तिः *f.*, ओजस् *n.*

IRUAL, *a.* वस्तुसदृशः -शी -शं, वस्तुसदृशः -शा -शं, वास्तवः -वी -वं,
वैश्वर्यः -की -कं, गुणसिद्धः -द्वा -द्वं, अर्पेसदृशः -शी -शं.

IRTUALLY, *adv.* सादृश्येन; वस्तुतः, अर्पेत्, सारतः.

IRTUE, *s.* (Moral goodness) धर्मः, पुण्यं, ज्ञेयम् *n.*, धर्माचरणं,
धर्माचारः, साधुता, सद्गुणः *f.*, साधुवृत्तिः, साधुशीलता, सदाचारः,
सुकृतिः, सुचरितं -वं, सचरितं, दर्शनं, नीतिः *f.*; 'personified,' वृत्तिः.
—(Strength, power) शभावः, शक्तिः *f.*, बलं, प्राबल्यं; 'latent
virtue,' मर्म *n.*—(Good quality, excellence) गुणः, सद्गुणः, सुगुणः,
सुलक्षणं; 'virtue and vices,' गुणागुणाः *m. pl.*, गुणदोषाः *m. pl.*

IRTUOUS, *a.* धार्मिकः -की -कं, धर्मी -र्मिणी -र्मि (न्), पुण्यशीलः
-ला -लं, साधुशीलः &c., साधुवृत्तः -त्ता -तं, साध्याचारः -रा -रं, साधुः
-ध्वी -ध्व, धर्माचारी -रिणी &c., सुकृती &c., कृती &c., सुकृत् *m. f. n.*,
पुण्यभाक् *m. f. n.* (न्), साध्विकः -की -कं, सच्चशीलः -ला -लं, न्याया-
चारः &c., गुणवान् -वती -वत् (न्), गुणी &c., गुणाश्रयः -या -यं,
चाहचरिचः -चा -चं, अपकल्मषः -या -यं, *see* GOOD; 'a virtuous
wife,' सती, साध्वी, महासती; 'a virtuous person,' सज्जनः;
'a virtuous young girl,' सद्युवती.

IRTUOUSLY, *adv.* धर्मेण, धर्म्येण, धर्मानुसारेण, पुण्यवत्.

IRULENCE, *s.* उग्रता, कटुता, तीक्ष्णता, ज्वाला. *See* MALIGNITY.

IRULENT, *a.* उग्रः -या -यं, अतितीक्ष्णः &c. *See* MALIGNANT.

ISAGE, *s.* मुखं, आननं, वदनं, आस्यं, यङ्ग. *See* FACE.

ISCERA, *s. pl.* अन्त्राणि *n. pl.*, उदरं. *See* BOWELS, ENTRAILS.

ISCERAL, *a.* आन्त्रिकः -की -कं, ओदरिकः -की -कं.

ISCID, VISCOUS, *a.* सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -ना -नं, शीनः &c., घनः
-ना -नं, अवलेसः -सा -सं, लिप्यः &c. *See* GLUTINOUS, STICKY.

ISHNU, *s.* विष्णुः. The second person of the Hindú triad, and the most celebrated and popular of all the Indian deities. He is the personification of the preserving power, and became incarnate in nine different forms, for the preservation of mankind in various emergencies. Before the creation of the universe, and after its temporary annihilation, he is supposed to sleep on the waters, floating on the serpent Śeṣha, and is then identified with Nārāyaṇa. Brahmā, the creator, is fabled to spring at that time from a lotus which grows from his navel, whilst thus asleep. Vishnu's wife is called Lakshmi, and the vehicle on which he rides, Garuḍa. *See* LAKSHMI, GARUDA. His ten avatārs or incarnations are: 1. The Matsya, or Fish. In this avatār Vishnu descended in the form of a fish to save the pious king Satyavrata, who with the seven Rishis and their wives had taken refuge in the ark to escape the deluge which then destroyed the earth. 2. The Kūrma, or Tortoise. In this he descended in the form of a tortoise, for the purpose of restoring to man some of the comforts lost during the flood. To this end he stationed himself at the bottom of the ocean, and allowed the point of the great mountain Mandara to be placed upon his back, which served as a hard axis, whereon the gods and demons,

with the serpent Vāsuki twisted round the mountain for a rope, churned the waters for the recovery of the amṛita or nectar, and fourteen other sacred things, *see* OCEAN. 3. The Varāha, or Boar. In this he descended in the form of a boar to rescue the earth from the power of a demon called 'golden-eyed,' Hiranyāksha. This demon had seized on the earth and carried it with him into the depths of the ocean. Vishnu dived into the abyss, and, after a contest of a thousand years, slew the monster. 4. The Narasinha, or Man-lion. In this monstrous shape of a creature half-man, half-lion, Vishnu delivered the earth from the tyranny of an insolent demon called Hiranyakaśipu. 5. Vāmana, or Dwarf. This avatār happened in the second age of the Hindús or Tretā yug, the four preceding are said to have occurred in the first or Satya yug; the object of this avatār was to trick Bali out of the dominion of the three worlds. Assuming the form of a wretched dwarf he appeared before the king, and asked, as a boon, as much land as he could pace in three steps. This was granted; and Vishnu, immediately expanding himself till he filled the world, deprived Bali at two steps of heaven and earth, but in consideration of some merit, left Pātāla still in his dominion. 6. Paraśurāma. 7. Rāmachandra; for an account of both these, *see* RĀMA. 8. Kṛishna, or, according to some, Balarāma, *see* KRISHNA, RĀMA. 9. Buddha. In this avatār Vishnu descended in the form of a sage, for the purpose of making some reform in the religion of the Brahmins, and especially to reclaim them from their proneness to animal sacrifice. Many of the Hindús will not allow this to have been an incarnation of their favourite god. 10. Kalki, or White Horse. This is yet to come. Vishnu, mounted on a white horse, with a drawn scimitar, blazing like a comet, will, according to prophecy, end this present age, viz. the fourth or Kali yug, by destroying the world, and then renovating creation by an era of purity. Many of the names of Vishnu correspond with those of Kṛishna, who is by many identified with Vishnu, *see* KRISHNA. Some of his other names are here given.—(Supporter of the universe) विश्वम्भरः.—(Mover on the waters) नारायणः.—(From whose navel comes the lotus from which Brahmā springs) पद्मनाभः, पद्मनाभिः *m.*—(Sleeper on a lotus) पद्मेश्वरः, नलिनेश्वरः.—(The best male) पुरुषोत्तमः.—(The four-armed) चतुर्भुजः.—(Holder of the conch-shell) शङ्खी *m.*—(Discus-handed) चक्रपाणिः *m.*—(Holding a bow made of horn) शङ्खी *m.*—(The seizer) हरिः *m.*—(Foe of the demons) दैत्यारिः *m.*—(Having ten incarnations) दशावतारः.—(Taker of three strides, under the 5th or Dwarf avatār) त्रिविक्रमः, त्रिपाद्.—(Destroyer of Bali) बलिध्वंसी *m.*—(Husband of Lakshmi, or attended by her as the goddess of fortune) लक्ष्मीपतिः *m.*,

लक्ष्मीशः, श्रीपतिः *m.*, श्रीधरः, श्रीनिवेतनः, श्रीनिवासः, श्रीकान्तः.—(Possessing the paradise called Vaikuntha) वैकुण्ठः.—(Having Garuda as a vehicle) गरुडध्वजः, तारुध्वजः, तारुध्वनायकः.—(Decapitator of Rāhu) राहुनृभिद *m.*, राहुभेदी *m.*, see RĀHU.—(Having spreading ears) विहरप्रवाः *m.*—(Destroyer of the demon Kaitabha) कैटभनिहन्.—(Supporting the earth) कुलुभः.—(Present to such as have brought under their passions) सपोषणः.—(Lotus-eyed) पुष्करीकाक्षः.—(Self-born) स्वभूः *m.*—(Whose armies are everywhere) विश्वक्सेनः. Other names are हरिः, जन्मकीलः, मालः, वामुः *m.*, शौरिः *m.*, विष्णुः *m.* A worshipper of Vishnu is called वैष्णवः.

VISIBILITY. *s.* दृश्यता, दर्शनीयता, प्रत्यक्षता, प्रेक्षणीयता -त्वं.

VISIBLE. *a.* दृश्यः -उया -इयं, दर्शनीयः -या -यं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रत्यक्ष-भूतः -ता -तं, दृग्गोचरः -रा -रं, दृष्टिगोचरः &c., दृष्टिमात्रः -क्षा -क्षं, चक्षुर्यासः &c., प्रेक्षणीयः -या -यं, प्रेक्ष्यः &c., वीक्ष्यः &c., लक्ष्यः &c., लोकनीयः -या -यं, दृष्टिविषयः -या -यं, दृष्टिविषयः &c., दृग्गम्यः &c., दृष्टिगम्यः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, अभिव्यक्तः &c., प्रादुर्भूतः -ता -तं, आविर्भूतः &c., प्रकाशः -शा -शं, प्रकाशितः -ता -तं, उद्भूतः &c., समक्षः -क्षी -क्षं, बाधुपः -पी -पं, चक्षुष्मान् -प्सती &c.; 'visible object,' वीक्ष्यं -क्ष्यं.

VISIBLY. *adv.* प्रत्यक्षतः -क्षेय, पश्यतः, समक्षं, साक्षात्.

VISION. *s.* (Faculty or act of seeing) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, आलोचकं, सन्दर्शनं, दृश्यत्वं, चक्षुरिन्द्रियं.—(Supernatural dream) स्वप्नः, स्वप्नदर्शनं, दर्शनं, सन्दर्शनं.—(Spectre) छाया, अपञ्ज्याया, आभासः.

VISIONARY. *a.* मानसिकः -की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, अवास्तविकः -वी -वं, अवास्तविकः -की -कं. See FANCIFUL, IMAGINARY.

VISIT. *s.* अभ्यागमः -मनं, अभिगमः, दर्शनयात्रा, समायः.

To VISIT. *v. a.* अभ्यागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभिगम्, दर्शनार्थम् आगम् or आया or उपया; 'a lover,' अभिम् (c. 10. -सारयति -यितुं).

VISITATION. *s.* अभ्यागमनं, अभिगमनं, अभिसारणं, परीक्षणं.

VISITOR. *s.* अभ्यागतः, गृहाभ्यागतः, गृहागतः. See GUEST.

VISTA. *s.* (Of trees) वृक्षपंक्तिः *f.*, वृक्षश्रेणी. See AVENUE.

VISUAL. *a.* दृष्टिसम्बन्धी -न्धिनी &c., बाधुपः -पी -पं, चक्षुरिन्द्रियसम्बन्धी &c.; 'visual organ,' चक्षुरिन्द्रियं, नेत्रेन्द्रियं.

VISWAKARMA. *s.* (Architect or artist of the gods) विष्णुकर्मन् *m.* (नं), देवत्वहा *m.* (दृ), देवपट्टिकः *m.*, त्वहा *m.*, देवशिल्पी *m.*

VITAL. *a.* (Pertaining to life) प्राणसम्बन्धी &c., जीवसम्बन्धी &c., आयुष्यः -प्यां -प्यं, प्राण in comp., जीव in comp.; 'vital action,' प्राणकर्म *n.* (नं); 'vital air,' प्राणवायुः *m.*; 'vital principle,' जीवात्मा *m.*—(Necessary to life) जीवसाधकः -का -कं, जीवनसाधकः &c., प्राणरक्षकः &c., जीवनरक्षकः &c.—(Vital part or spot) मर्म *n.* (नं), मर्मस्थानं, मर्मस्थलं, प्राणस्थानं; 'piercing a vital part,' मर्मभेदः.—(Essential), see the word.

VITALITY. *s.* जीवशक्तिः *f.*, जीवनशक्तिः *f.*, प्राणशक्तिः *f.*, जीवः, प्राणः, जीवसू *n.*, चेतना, चेतन्यं, सजीवत्वं, प्राणकर्म *n.*

VITALS. *s. pl.* मर्मस्थानं *n. pl.*, मर्मस्थानं, मर्मस्थलं.

To VITIATE. *v. a.* दूष् (c. 10. दूषयति -यितुं). See To CORRUPT.

VITIATION. *s.* दूषणं, पावनं, दूषता. See CORRUPTION.

VITREOUS. *a.* काचमयः -पी -पं, काचगुणकः -का -कं, काचसगुणः &c.

To VITREFY. *v. a.* काचसाकृ, काचवाकृ, काचपरिणामं कृ.

VITRIOL. *s.* (Blue) तुल्यं -त्यकं, तुल्यान्ननं, तावगर्भः, मृषातुल्यं, तूतकं,

शिलिवीर्यं, मयूरकं, नीलाञ्जनं, नीलं, वितुवकं, हेमतारं.—(Green) काशीसं, काशीशं, मलीनसः -सं, धातुशेखरः, विषदं.

To VITUPERATE, VITUPERATION. See To BLAME, CENSURE, &c.

VIVACIOUS. *a.* तेजोवान् -वती -वत् (नं), उल्लासी &c. See Lively.

VIVACITY. *s.* तेजस् *n.*, उल्लासता, उल्लासः. See Liveliness.

VIVA-VOCE. मुखतः, मुखद्वारा, मुखद्वारेण.

VIVID. *a.* सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्फुरन् -रनी &c., स्फुरद्वयः -या -यं.

To VIVIFY. *v. a.* जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), सजीव्. See To ANIMATE.

VIVIPAROUS. *a.* सचेतनप्रसूः *f.*, सचेतनप्रजा.—(Born from the womb) जरायुजः -जा -जं.

VIXEN. *s.* कर्कशा, चण्डी, क्रोशना. See SCOLD.

VIZIER. *s.* मन्त्री *m.* (नं), अमात्यः. See MINISTER.

VOCABLE. *s.* शब्दः, वाक्यं, वचनं, वाचकः. See WORD.

VOCABULARY. *s.* शब्दकोषः, शब्दसंग्रहः, कोषः. See LEXICON.

VOCAL. *a.* (Having a voice) वायुक्तः -क्ता -क्तं, वाणीयुक्तः &c., सवाक् *m. f. n.* (चं), वाणीविशिष्टः &c.—(Uttered by the voice) वाचिकः -का -कं, वाणीजातः -ता -तं, वागजातः &c.

VOCATION. *s.* वृत्तिः *f.*, व्यापारः, व्यवसायः, कर्म *n.* See BUSINESS.

VOCATIVE. *s.* (Case in grammar) संबोधनं, संबुद्धिः *f.*, आत्मन्त्रयं, अहम्नि विभक्तिः.

To VOCIFERATE. *v. n.* उच्चैर् युष् or उत्क्रुज्. See To CLAMOUR, CRY.

VOCIFERATION. *s.* घोषणं -णा, उत्क्रोशः. See EXCLAMATION.

VOCIFEROUS. *a.* महाघोषः -घा -घं, उद्घोषणः &c. See CLAMOROUS.

VOGUE. *s.* प्रचारः, लोकप्रचारः, व्यवहारः, प्रचरः, रीतिः *f.*

VOICE. *s.* स्वरः, वाणी, गीः *f.* (गिरं), गिरा, शब्दः, रवः, वाक् *f.* (चं), कण्ठस्वरः, वचनं, वचस् *n.*, उक्तिः *f.*, व्याहारः, व्याहृतिः *f.*, भाषितं, लपितं, कण्ठज्वनिः *m.*; 'having a sweet voice,' मधुरस्वरः -रा -रं; 'having an unpleasant voice,' असौम्यस्वरः -रा -रं, असरः &c.; 'having the voice of a lion,' सिंहनादः -दा -दं; 'having a cracked voice,' भग्नस्वरः &c.; 'change of voice,' स्वरभेदः, स्वरविकारः.—(In grammar) वाच्यं, पदं; 'active voice,' कर्तृवाच्यं, परस्मैपदं; 'middle,' आत्मनेपदं; 'passive,' कर्मणिवाच्यं, भाववाच्यं.

VOID. *a.* (Empty) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, शून्याकारः -रा -रं. see EMPTY.—(Null) निरर्थकः -का -कं, see NULL.—(D: void) हीनः -ना -नं, शून्यः &c., see DEVOID, DESTITUTE.

VOID. *s.* शून्यं, रिक्तं, शून्यता. See VACUUM.

To VOID. *v. a.* उच्चर, उत्सृज्, उत्सर्गं कृ, हृद् (c. 1. हृदति -दितुं), गु (c. 6. गुवति -वितुं). See To EVACUATE, EXCREMENT, &c.

VOIDED. *p. p.* उच्चरितः -ता -तं, गूनः -ना -नं, हृत् -वा -वं.

VOLATILE. *a.* (Passing quickly into the aeriform state) अतिशीघ्रवायुपरिणामशीलः -ला -लं, वायुपरिणामशीलः &c., वायुपरिणामी -मिनी &c.—(Fickle) चपलः -ला -लं, चञ्चलः &c.

VOLATILITY. *s.* चञ्चलता, चाञ्चल्यं, चपलता, चापल्यं, अस्थिरता.

VOLCANIC. *a.* ज्वालामुखीसम्बन्धी -न्धिनी &c., अद्रिबहिःसम्बन्धी &c.

VOLCANO. *s.* ज्वालामुखी, अद्रिबहिः *m.*, ज्वालनपर्वतः, आग्नेयपर्वतः.

VOLITION. *s.* (Act of will) सङ्कल्पः.—(Will), see WILL.

VOLLEY. *s.* वधैः, वृष्टिः *f.*, पातः; 'of stones,' शिलावर्षः, अश्मवर्षः.

VOLUBILITY. *s.* वाक्चापल्यं, वाक्चपलता. See FLUENCY.

VOLUBLE. *a.* वाक्चपलः -ला -लं, चपलनिहः &c., see FLUENT, GLIB.

VOLUME. *s.* (Book) पुस्तकं.—(Of smoke) धूमावलिः -ली, धूमसंहतिः *f.*—(Of dust) रेणुसंहतिः *f.*, रजोलेपः, धूलिपटलः -लं.

VOLUMINOUS, *a.* विशालीयः -शो -शै, विशालमयः -यो -यं, बहुपुस्तकः -का -कं; 'a voluminous work,' ग्रन्थविस्तारः.

VOLUNTARILY, *adv.* कामतः, इच्छातः, बुद्धिपूर्वकं, इच्छापूर्वकं, इच्छापुरः-
-सं, स्वच्छापूर्वकं, स्वच्छापूर्वकं, कामं, प्रकामं, निकामं, यथेष्टं, यथेच्छितं,
आत्मसं, इष्टं.

VOLUNTARY, *a.* (Intentional) बुद्धिपूर्वकः -ज्ञा -ज्ञै, ऐच्छिकः -की -कं,
see INTENTIONAL (Spontaneous) ऐच्छिकः &c., कामिकः -की -कं,
अभिकामिकः &c., काम्यः -म्या -म्यं, see SPONTANEOUS.

VOLUNTEER, *s.* स्वच्छापूर्वकसेव्यः, स्वच्छापूर्वकयोद्धा *m.* (इ).
To VOLUNTEER, *v. a.* अयाचितं कृ in des. (चिकीर्षति -यितुं).

VOLUPTUARY, *s.* विषयी *m.* (न), चक्षुनी *m.*, विषयासक्तः, भोगी *m.*,
सम्भोगी *m.*, उग्ररागः, पानरः. See SENSUALIST.

VOLUPTUOUS, *a.* विषयी -यिणी &c. See SENSUAL, LUXURIOUS.

VOLUTE, *s.* व्यावर्त्तनं, आवर्त्तः -वर्त्तनं, व्यावर्त्तकालङ्कारः.
To VOMIT, *v. a. or n.* वम (c. 1. वमति -मितुं), छद् (c. 10. छद्दयति
-यितुं), वमनं कृ, छद्दनं कृ, (Vomit up) उत्क्षिप्य (c. 6. क्षिपति -क्षेपुं),
उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं), उद्गम्य (c. 10. -गमयति -यितुं), उद्गृ
(c. 10. -तारयति -यितुं).

VOMIT, *s.* (Matter vomited) वान्तः, वान्तिः *f.* - (Emetic), see EMETIC.

VOMITED, *p. p.* वान्तः -न्ता -न्तं, उद्गान्तः &c., उत्क्षिप्तः -न्ता -न्तं, विक्ष-
-दितः -न्ता -न्तं, उद्गतः &c., उद्गतीर्थः -शो -शै, उद्गतीर्थः &c., समुद्गतीर्थः
&c., उद्गतः -न्ता -न्तं, उद्गान्तः -न्ता -न्तं.

VOMITING, *s.* वमनं, वमः, वमपुः *m.*, वान्तिः *f.*, छद्दनं, प्रच्छर्दिका, उत्क्षेपः
-यणं, उत्सारः, उद्गमः, उद्गृशोधनं. See SICKNESS.

VOMITIVE, *a.* वान्तिकृतः, वान्तिदः -दा -दं. See EMETIC, *a.*

VORACIOUS, *a.* यस्मरः -री -रं. See GLUTTONOUS, GREEDY, &c.

VORTEX, *s.* आवर्त्तः -र्त्तिका, ध्रुवः. See EDDY, WHIRLPOOL.

VOTARY, *s.* भक्तः, भक्तिमान् *m.* (न), भक्तिरः, सेवकः; उपासकः, आसक्तः,
परायणः, आश्रितः; 'of Krishna,' कृष्णाश्रितः, कृष्णाश्रितः.

VOTE, *s.* सम्मतिः *f.*, सम्मतं, सम्मतासम्मतप्रकाशनं, स्वीकारास्वीकारप्र-
काशः, सम्मतिस्थापनं. See SUFFRAGE.

To VOTE, *v. n.* सम्मतासम्मतं प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं) or स्था
in caus. (स्थापयति -यितुं), सम्मतिप्रकाशनं कृ, सम्मतिं प्रकाशं.

To VOTE, *v. a.* (Elect by vote) सम्मतिपूर्वकं कृ or नियुज्. - (Give
by vote) सम्मतिपूर्वकं दा or प्रदा or प्रतिपद.

VOTER, *s.* सम्मतिप्रकाशकः, सम्मतासम्मतप्रकाशकः.

VOTIVE, *a.* व्रतपूर्वकं समर्पितः -न्ता -न्तं, व्रतानुसारेण समर्पितः &c.

To VOUCH, *v. a.* साक्ष्येण प्रमाणीकृ or दृढीकृ, प्रमाणं दा.

VOUCHER, *s.* प्रमाणपत्रं, प्रमाणलेखः, साधनपत्रं, साधनलेखः, निर्णयपत्रं,
निर्णयिता *m.* (न), प्रत्ययकारिणी, आगमः.

To VOUCHSAFE, *v. a.* अनुदा, प्रदा, दातुम् अर्हं (c. 1. अर्हति -र्हितुं).

To VOUCHSAFE, *v. n.* अर्हं. See *To DEIGN*, CONDESCEND, *v. n.*

Vow, *s.* व्रतः -न्तं, सङ्कल्पः, प्रतिज्ञा, नियमः; 'taking a vow on one's
self,' व्रतसंग्रहः; 'faithful to one,' संश्रितव्रतः -न्ता -न्तं, यतव्रतः
&c.; 'violation of one,' व्यतव्रतः; 'under a vow,' व्रतबद्धः
-ज्ञा -ज्ञं, सङ्कल्पबद्धः &c., धृतव्रतः -न्ता -न्तं.

To VOW, *v. a.* व्रतपूर्वकं or सङ्कल्पपूर्वकं प्रतिज्ञा or दातुं प्रतिज्ञा or समृ in
caus. (-अर्पयति -यितुं). See *To PROMISE*.

To VOW, *v. n.* (Make a vow) व्रतं कृ, सङ्कल्पं कृ, प्रतिज्ञां कृ, प्रतिज्ञां
समारुहं (c. 1. -रोहति -रोहं), प्रतिज्ञारोहणं कृ.

VOWEL, *s.* मातृका, स्वरः, वर्णः, अक्षरवर्णः, अक्षरवर्णः; 'short vowel'

इसखरः, मात्रा; 'ending in one,' अन्तः -न्ता -न्तं; 'long
vowel,' दीर्घखरः, दीर्घवर्णः; 'ending in one,' दीर्घवर्णोक्तः &c.

VOYAGE, *s.* समुद्रयानं, जलयानं, जलयाना, संयात्रा.
To VOYAGE, *v. n.* समुद्रयानं कृ, समुद्रेण or जलेन या or गम्.

VOYAGER, *s.* समुद्रयात्री *m.* (न), जलयानिकः, वारिषयोपजीवी.

VRIHASPATI, *s.* (Preceptor of the gods, and regent of the
planet Jupiter. He is the son of Angiras) वृहस्पतिः *m.*,
गुरुः *m.*, सुराचार्यः, सुरप्रियः, सुरेज्यः, गीष्पतिः *m.*, वाचस्पतिः *m.*,
विषयः, जीवः, आङ्गिरसः, विश्वशिक्षिजनः. His son is called
भरद्वाजः.

VULCAN, *s.* विश्वकर्मा *m.* (न), देवशिल्पी *m.* See VISWAKARMA.

VULGAR, *a.* प्राकृतः -तो -तं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, लौकिकः -की -कं, साम्यः
-म्या -म्यं, असीलः &c., नचन्यः &c. See COMMON, LOW.

VULGARISM, *s.* (In language) अपशब्दः, कुशब्दः.

VULGARITY, *s.* असभ्यता, अशिष्टता, नचन्यता. See LOWNESS.

VULNERABLE, *a.* भेद्यः -द्या -द्यं, भेदनीयः &c., वेध्यः &c., वेधनीयः -या
-यं; 'vulnerable point,' छिद्रं, मर्म *n.* (न), मर्मस्थानं.

VULTURE, *s.* गृध्रः, दाक्षायः, भासः, दूरदर्शी *m.*, दीर्घदर्शी *m.*

VYÁSA, *s.* (The arranger of the Vedas and Purānas, supposed
to have lived about the 11th century after Christ. He
is called 'island-born,' from having been born on an
island in the Ganges) व्यासः, द्विपायनः, कृष्णद्वैपायनः, कृष्णः.

W.

WAD, **WADDING**, *s.* आग्नेयपूर्णरोधनवस्तु *m.*, पूर्णरोधनी, पूर्णसम्भनं.
To WADDE, *v. n.* हंसवत् चर or क्रम्, हंसगतिः -तिः -ति भू.

WADDLE, **WADDLING**, *s.* हंसगतिः *f.*, हंसवद गतिः *f.*, विषमगतिः.
To WADDE, *v. n.* दुःखेन पदाभ्यां गच्छे चर or क्रम् कष्टेन पादाभ्यां गाधजले
क्रम, दुःखेन पादाभ्यां जलपारं गम्.

WAFER, *s.* (Thin cake) तनुपिष्टकः, सूक्ष्मपिष्टकः, शकृफलकः. - (For
letters) वेफर or वेफर must be used.

To WAFER, *v. a.* शनैः शनैर् वायां or वायुना वह (c. 10. वाहयति -यितुं)
or आनी, वायुना प्रेर or प्रणुद् or उपनुद्.

TOWAFT, *v. n.* शनैः शनैर् वायां or वायुना वह in pass. (उच्चते).

WAFTE, *p. p.* शनैर् वायुप्रतिरः -न्ता -न्तं or उपनुतः -न्ता -न्तं.

To WAG, *v. a.* इतस्ततः संचलं (c. 10. -चलयति -यितुं) or चलं.

To WAG, *v. n.* इतस्ततः संचलं (c. 10. -चलति -लितुं) or विचलं or चलं.

WAG, *s.* परिहासवेदी *m.* (न), रसज्ञः, विदूषकः, धन्वी *m.* (न).

To WAGE, *v. a.* (War) वियहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), वियहं कृ.

WAGER, *s.* पणः, आधिक्यपणः, नौविः -वी *f.*, प्रतिज्ञा.

To WAGER, *v. a.* पणं (c. 1. पणते -णितुं), विपणं. See *To BET*.

WAGES, *s.* वेतनं, भृतिः *f.*, भाटिः *f.*, भाटकः, वसैनं. See HIRE.

WAGGERY, **WAGGISH**. See DROLLERY, WIT, WITTY.

WAGON, *s.* शकटः -टी -टं, गन्दी, गन्दीरथः, वाहनं, चानुरं.

WAGONER, *s.* शकटिकः, शकटवाहकः, गन्दीवाहकः, चानुरिकः.

WAG-TAIL, *s.* खड्गनः -निका, खड्गरोटः, खड्गखेलः, खड्गखेदः, कणादीरः
-रकः, कणादीनः, भडकः, गूढनीडः, हापुची, काकखेदः, काकखर्दिः *m.*

To WAIL, *v. n.* परिदेष्टुं, आक्रन्दं, विलप्. See *To LAMENT*, MOAN.

WAILING, *s.* परिदेवनं, आक्रन्दनं. See LAMENTATION.

WAIN, *s.* शकटः -टी -टं, अगमयं. See WAGON.

WAINSCOT, *s.* भित्तिपट्टिः स्वं काष्ठफलकमयं पटलं, भित्तिपटलं.

WAIST, *s.* मध्यः -ध्वं, मध्यमः -नं, मध्यस्थलं, अवलम्बनः -ग्नं, विलम्बनः -ग्नं, उद्धानं, कटिदेशः, कटितटं, कटिः -टी *m. f.*

WAIST-COAT, *s.* कटिवस्त्रं, मध्यवस्त्रं, मध्यमवस्त्रं, जननीयं.

To WAIT, *v. n.* (Stay) स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्), *see To STAY, STOP.* —(Wait for) प्रतीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेक्ष, प्रतिपाल (c. 10. -पालयति -यितुं), *see To AWAIT, EXPECT*; 'one's arrival,' आगमनं प्रतीक्ष; 'wait a moment,' क्षणं तिष्ठ, क्षणम् अपेक्षस्व.—(Wait upon) उपास् (c. 2. -आस्ते -सितुं), उपचर्, परिचर्, सेव, उपस्था, कु in des., *see To ATTEND*; 'at table,' परिविष्ट (c. 10. -वेष्टयति -यितुं), परिवेषणं कृ.

WAIT, *s.* (To lie in wait) पराक्रमणार्थं निभृते स्या.

WAITER, *s.* परिवेषकः, परिवेषा *m.* (वृ), परिचरः, सेवकः.

To WAIVE, *v. a.* त्यज्, परित्यज्. *See To WAVE.*

To WAKE, *v. a.* जागृ in caus., प्रबुध् in caus., *see To AWAKE.*

To WAKE, *v. n.* जागृ (c. 2. जागर्ति -गरितुं). *See To AWAKE, v. n.*

WAKEFUL, *a.* जागरणशीलः -ला -लं, जागरुकः -का -कं, जागरः -रा -रं, जागरी -रिणी &c., जागरिता -त्री -तृ (तृ), निद्राविमुखः -सा -सं, अनिद्राशीलः -ला -लं, अनिद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., उन्निद्रः &c., रात्रिजागरः &c.

WAKEFULNESS, *s.* जागरणशीलता, जागरणं, रात्रिजागरणं, जागृत्या, जागृतिः *f.*, जागरः, जाग्रदवस्था, जागरुकता, निद्राविमुखता, निद्राभावः, अनिद्रा, अस्वप्नः, अस्वापः, उन्निद्रता, औन्निद्र्यं, विनिद्रत्वं, योगिनिद्रा, प्रबोधः.

WAKING, *s.* जागरणं, प्रजागरः, जागरः, प्रबोधः -धनं.

To WALK, *v. n.* (Go on the feet) पादाभ्यां गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति -तुं), पादाभ्यां क्रम् (c. 1. क्रामति, c. 4. क्राम्यति, क्रामितुं), पादाभ्यां चल् or चर्; 'backwards and forwards,' गम-जागमनं कृ.—(Walk about, as for pleasure, &c.) परिक्रम्, विहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), परिक्रमं कृ.—(Walk off), *see To DECAP.*

WALK, WALKING, *s.* पादगमनं, पादचारः, पादव्रजनं, पादक्रमणं, क्रमणं, पादाभ्यां गमनं; 'walking about,' परिक्रमः; 'for pleasure,' विहारः, विहरणं.—(Place for walking) विहारस्थानं, गमनागमनमार्गः, पदगमार्गः.

WALKER, *s.* पादचारी *m.* (नृ), पादयात्री *m.*, पादगः, पदगः.

WALL, *s.* (Of a house, &c.) भित्तिः *f.*, भित्तिका, कुड्मं, कुड्मकं.—(A surrounding or inclosing wall) प्राकारः, प्राचीरं, परिसरः, साठः.—(Wall of bones, rubbish, &c.) रेडुकं, रेडुकं.

WALLED, *a.* प्राकीरीयः -या -यं, प्राकारावृतः &c., प्राचीरावृतः &c.

WALLET, *s.* सोपकारद्रव्यकोषः, सोपकारद्रव्याधारः, क्षुद्रकोषः.

To WALLOW, *v. n.* पङ्के लुट् (c. 6. लुठति -ठितुं) or प्रलुट् or क्रीड् (c. 1. क्रीडति -डितुं); 'a pig that wallows in mire,' पङ्कक्रीडः.

WALNUT, *s.* (Tree) अखोटः, आखोटः, अखोटः, पीलुः *m.*, कन्दरालः -लकः, कर्पूरालः.

WALTZ, *s.* विवर्त्तनृत्यं, विवर्त्तनृत्यं, परिवर्त्तनृत्यं.

WAN, *a.* पाशुः -शुः -शुः, विषयीः -शी -शीं, पाशुवर्णः &c.

WAND, *s.* दण्डः, वेधं, यष्टिः *m. f.*, वेधयष्टिः; 'of death,' कालदण्डः.

To WANDER, *v. n.* भ्रम् (c. 1. भ्राम्यति, भ्रामितुं), परिभ्रम्, चर् (c. 1. चर्तति -ते -टितुं), पथेद, विहृ, विचर्, परिक्रम्, प्रव्रज्, परिगम्, भ्रमणं कृ, *see To ROVE, RAMBLE*; 'to wander from,' *see To STRAY.*

WANDERER, *s.* भ्रमणकारी *m.* (नृ), भ्रमी *m.*, परिभ्रमी *m.*, विहारी *m.*

WANDERING, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, प्रव्रज्या. *See ROAMING.*

To WANE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, प्रक्षि, संक्षि, हृस्.

WANE, *s.* क्षयः, क्षितिः *f.*, परिक्षयः, अपक्षयः, हासः, तेजःक्षयः, तेजो-हासः; 'of the moon,' इन्दुक्षयः, कृष्णपक्षः, अपरपक्षः.

WANED, *p. p.* क्षीणः -शा -शीं, क्षीणकलः -ला -लं, कलाक्षीणः &c., अपक्षीणः &c., निष्कलः -ला -लं, प्राप्नक्षयः -या -यं, क्षीणक्षयः &c., जातहासः -सा -सं; 'a waned moon,' कलक्षीणः.

WANNES, *s.* पाशुदुता, विषयीता, वैषय्यं, कालिनी (नृ).

To WANT, *v. a or n.* (Be without) हीनः -ना -नं भू or अस्, *see To LACK*; 'he wants wisdom,' बुद्धिहीनः or निर्बुद्धिर् अस्ति.—(Have need of) आकांक्ष (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), *see To NEED.*—(Desire, wish) इष् (c. 6. इच्छति, हृषितुं), आकांक्ष, कांक्ष, *see To DESIRE.*—(Be deficient) न्यूनीभू.—(Be in poverty) दरिद्रा (c. 2. दरिद्राति -द्रितुं).

WANT, *s.* (Absence of any thing) अभावः, असम्भवः, अविषयः, विरहः, अप्राप्तिः *f.*, राहित्यं, रहित्यं, शून्यत्वं, अदर्शनं; 'from want of rain,' वृष्टेरभावात्; 'from want of food,' आहारविरहात्; 'want of money,' धनाभावः.—(Occasion for) प्रयोजनं, *see NEED.*—(Deficiency) न्यूनता.—(Indigence) दारिद्र्यं, धनाभावः, द्रव्याभावः.

WANTING, *a.* न्यूनः -ना -नं, अविपन्नानः &c. *See DEFICIENT.*

WANTON, *a.* (Frolicsome) विलासी -सिनी -सि (नृ), विलासवान् -वती -वत् (तृ), *see PLAYFUL.*—(Lascivious) कामुकः -का -कं, कामी &c., लाली &c., *see LUSTFUL*; 'a wanton woman' पुंछली, बन्धकी, लालिनी.—(Self-willed, unrestrained) खैरः -री -रं, खैरी &c., कामचारी &c., खेच्छः -च्छा -च्छं.

To WANTON, *v. n.* विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), क्रीड्. *See To PLAY.*

WANTONLY, *adv.* कामुकधत्, विलासेन, खेच्छया, यथेच्छं, यथेष्टं.

WANTONNESS, *s.* कामुकत्वं, लीला, विलासः, लालित्यं, खैरिता.

WAR, *s.* विग्रहः, युद्धं, प्रयुद्धं, सङ्ग्रामः, रणं, संयुगः, सम्परायः -यकं, भीमरः, राटिः *f.*, *see BATTLE*; 'one skilled in it,' सायुगीनः.

To WAR, *v. n.* (Make war) विग्रहं कृ, विग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), युद्धं कृ, युध् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), संग्राम् (c. 10. -ग्रामयते -यितुं), संग्रामं कृ; 'wishing to make war,' सिंसेग्रामयिषुः -युः -युः; 'war-chariot,' स्यन्दनः; 'war-cry,' सिंहनादः; 'war-horse,' योधहरः, *see CHARGER*; 'war-dance,' वीरजयन्तिका.

To WARBLE, WARBLING. *See To QUAVER, SING, SINGING.*

To WARD, *v. a.* (Off) प्रतिवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), निवृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिकृ, निरुध्, अपसिध्, प्रतिपिध्, व्यपोहः; 'a blow,' प्रतिघातं कृ, परिघातं कृ, हस्तधारणं कृ, हस्तधारणं कृ, पथ्याति कृ.

WARD, *s.* (Of a town) पुरार्द्धविलसः.—(Custody) रक्षा.—(One under a guardian) नापाधीनः, बालः, शिशुः *m.*, किशोरः.

WARDEN, *s.* रक्षकः, नाथः, अध्यक्षः, अधिकारी *m.* (नृ), पालः.

WARDER, *s.* दौवारिकः, द्वाराध्यक्षः, रक्षकः, दक्षकः, *see DOOR-KEEPER.*

WARD-ROBE, *s.* वस्त्राधारः, वस्त्रभाण्डं.—(Clothes) वस्त्रसमूहः.

WARE, WARES, *s.* पथ्यं, विदपथ्यं, द्रव्यं. *See COMMODITY.*

WAREHOUSE, *s.* पथ्यशाला, पथ्यद्रव्यशाला, विक्रेयद्रव्यशाला.

WARFARE, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, विग्रहः. *See WAR, BATTLE.*

WARILY, WARINESS. *See CAUTIOUSLY, CAUTION, &c.*

WARLIKE, *a.* (Pertaining to war) साङ्ग्रामिकः -की -कं, सामरिकः &c., साम्यरायिकः &c.—(Disposed for war) रणप्रियः -या -यं, रणकामी -मिनी &c., रणासक्तः -क्त -क्तं, रणोत्सुकः -का -कं, रणशूरः -रा -रं, रणवीरः &c., युयुतुः -तुः -तुः.

WARM, a. उष्णः-ष्ण-ष्ण, ईषदुष्णः &c., चरुः-रु-रु, उचरुः &c., ईषचरुः &c., तप्तः-प्त-प्त, ईषतप्तः &c., घर्मे in comp., see **HOT**; 'water,' घर्मपयस् *n.*—(Suffering from heat) घर्मोक्तः-क्त-क्त.
To WARM, v. a. ईषत् तप् (c. 10. तापयति-यितुं) or सप्तप् or प्रतप्, क्तिप्ति, ईषदुष्णीकृ; 'the feet,' पादौ प्रतप्; 'to warm one's self at the fire,' अग्नितापं कृ.
WARMED, p. p. ईषत्-प्त-प्त, क्तिप्ति-प्त-प्त; &c., ईषदुष्णीकृतः &c.
WARM-HEARTED, a. हृदय-यिणी &c., हृदयालुः-लुः-लु, खेही &c.
WARMLY, adv. उष्णं, सोष्णं, चरुं, प्रचरुं, सखेहं, खेहनं.
WARMTH, WARMNESS, s. उष्णता, उष्णः, चरुता, उचरुः, कोष्णता, कोष्णः, तापः, ईषतापः, उष्णापः, रौद्रः-द्र-द्र. See **HEAT, HOTNESS.**
To WARN, v. a. (Caution, admonish) प्रत्यादिशु (c. 6. -दिशति-देतुं), सन्दिशु, प्रदिशु, उपदिशु, पूर्वे प्रपुष् in caus., चित् in caus. (चेतयति-यितुं), see **To CAUTION, &c.**—(Apprise) विज्ञा in caus. (-ज्ञायति-यितुं), सूच्.
WARNED, p. p. प्रत्यादिष्टः-ष्ट-ष्ट, प्रबोधितः &c., विज्ञापितः &c.
WARNING, s. प्रत्यादेशः, प्रबोधः-धनं, पूर्वबोधः-धनं, सन्देशः.
To WARP, v. a. साचीकृ, वक्रोक्तृ, कुष् (c. 10. कुचयति-यितुं), आकुच्, संकुच् (c. 1. -कोचति-चितुं), आकुच्, संह.
To WARP, v. n. संकुच् or कुष् in pass., तूष्. See **To SHRINK, v. n.**
To WARRANT, v. a. प्रमाणं दा, अधिकारं or अधिकारित्वं दा, सप्रमाणं-यां कृ, सप्रमाणीकृ, प्रमाणीकृ. See **To SANCTION, AUTHORISE.**
WARRANT, s. (Authority, sanction) अधिकारित्वं, प्रमाणं, अनुज्ञा, आश्रयः—(Writ) आज्ञापत्रं, शासनपत्रं, अनुज्ञापत्रं, अधिकारपत्रं:
WARRANTED, p. p. सप्रमाणः-या-यं, साश्रयः-या-यं, साधारः &c.
WARRANTY, s. निर्दोषपत्रं, निश्चिद्रूपत्रं, प्रमाणपत्रं.
WARREN, s. शशकालयः, शशकस्थानं, शशकाश्रयः.
WARRIOR, s. (Soldier) योद्धा *m.* (द्रु), योधः, युयुधानः, प्रहारी *m.*, see **SOLDIER.**—(Hero) भटः, सुभटः, वीरः, रथी *m.*, स्यन्दनारोहः, रणयक्षितः, विक्रान्तः, जात्री *m.*, जनः, see **HERO.**
WART, s. चर्मकोलः-लं, किरणः, मांसाकुटः, अधिमांसं.
WARY, a. सावधानः-ना-नं, विचक्षणः-णा-यं. See **CAUTIOUS.**
To WASH, v. a. जलेन धाव (c. 10. धावयति-यितुं) or प्रधाव्, जलेन मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. मर्ष्टि-ष्टुं) or सम्मृज् or प्रक्षल (c. 10. क्षालयति-यितुं) or छल्, जलेन शुष् (c. 10. शोधयति-यितुं) or निश्चिज् (c. 3. -शेनेक्ति-शेक्तुं) or पू, ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति-यितुं): 'to wash the face,' मुखमार्जनं कृ, मुखप्रक्षालनं कृ; 'the feet,' पादौ प्रक्षल्; 'the hands,' हस्तौ प्रक्षल्; 'to wash out the mouth,' आचम्, उपस्पृश, see **To RINSE.**
To WASH, v. n. जानं कृ, अभिषेकं कृ, ज्ञा (c. 2. ज्ञाति-तुं), जलाभिषेकं कृ.
WASH, s. (Act of washing) धावनं, प्रक्षालनं, क्षालनं, मार्जनं, जानं, अभिषेकः, see **WASHING.**—(Sloppy food for pigs, &c.) समेष-जलादिमिश्रितम् उच्छिष्टावं or भुक्तोच्छिष्टं or भुक्तसमुच्चिष्टं.—(Materials to smear over) लेपः, विलेपः, प्रलेपः, लेपनं.
WASHED, p. p. क्षालितः-ता-तं, प्रक्षालितः &c., मार्जितः-ता-तं, जलमार्जितः &c., धावितः-ता-तं, धौतः &c., निर्धौतः &c., निश्चिक्तः-क्त-क्त, ज्ञापितः &c., ज्ञपितः &c., ज्ञातः-ता-तं; 'by waves,' उच्चरुः-रु-रु.
WASHERMAN, s. वस्त्रधावकः, वस्त्ररजकः, रजकः, वस्त्रनिर्योजकः, निर्योजकः, वस्त्रनेजकः, वस्त्रमार्जकः, मार्जः, वस्त्रप्रक्षालकः, भस्मकः, कर्मकोलकः.
WASHERWOMAN, s. वस्त्रधावकी, वस्त्रनिर्योजकी, वस्त्ररजकी, रजकी.

WASHING, s. प्रक्षालनं, क्षालनं, धावनं, मार्जनं, निर्योजः, निर्योजनं, अवनेजनं, जानं, अभिषेकः, अवसेचनं; 'of clothes,' वस्त्रक्षालनं, वस्त्रप्रक्षालनं, वस्त्रमार्जनं; 'of the feet,' पादप्रक्षालनं, पादयोः क्षालनं, पादधावनं, पादावसेचनं, पादावनेजनं.
WASHY, a. जलगुणकः-का-कं, क्षतिद्रवगुणकः &c., क्षतिद्रवरूपः &c.
WASH, s. वरटा-टी, वरटः, गम्बोली, गम्बोली, भमरकीटः, वरलः, वरोलः, वरेणः, वारला, भृङ्गः, भृङ्गरोलः, विषशूकः, विषशृङ्गी, नाक्षणी, तैलाटी, तृणपदपदः, पेशस्कृत् *m.*, इडाचिका.
WASPIB, a. कर्कशः-शा-शं, शीघ्रकोपी-पिनी &c., वरटशीलः &c.
To WASTE, v. a. व्ययीकृ, व्यप् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति-यितुं, rt. इ), क्षि (c. 1. क्षयति, c. 5. क्षिणोति, c. 10. क्षपयति, क्षययति-यितुं), उपक्षि, क्षयं कृ, क्षीणीकृ, पिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्तुं), निःक्षिप्, क्षिप्, नश् (c. 10. नाशयति-यितुं), नाशं कृ; 'to waste time,' कालक्षेपं कृ, कालहरणं कृ, कालक्षयं कृ, कालं क्षिप्.
To WASTE, v. n. क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, अपक्षि in pass. (-क्षीयते), सद् (c. 1. सीदति, सन्तु), इम् (c. 1. हसते-सितुं), परिह्वा in pass. (-हीयते), प्रहा in pass., क्षी (c. 1. क्षायति, क्षातुं), क्षीणीभू, नश् (c. 4. नश्यति).
WASTE, WASTED, a. or p. p. (Expended uselessly) अपक्षितः-ता-तं, व्यथितः &c., व्ययीकृतः &c., व्ययीभूतः &c.—(Diminished) क्षीणः-णा-यं, परिक्षीणः &c., क्षयितः-ता-तं, क्षानः-ना-नं, विक्षीणीः &c.; 'wasted with hunger,' क्षुत्क्षानः-ना-नं.—(Refuse) उच्छिष्टः-ष्ट-ष्ट, निःसारः-रा-रं.—(As land) बिलः-ला-लं, जङ्गलः-ला-लं, जङ्गलः-ली-लं, शून्यः-न्या-न्यं, अप्रहतः-ता-तं.—(To lay waste) उपद्रु, उपग्रवं कृ, बाध्, योद्, see **To RAVAGE.**
WASTE, s. क्षयः, परिक्षयः, उपक्षयः, अवक्षयः, क्षिप्यः, क्षिप्यः, अपक्षयः, व्ययः, अपव्ययः, नाशः, क्षयः, विक्षेपः; 'of time,' कालक्षेपः, कालक्षयः, कालक्षयः, कालहरणं, कालक्षयः-पत्रं, कालक्षयः; 'of breath,' वाग्व्ययः, वाक्क्षेपः, वाक्क्षयः, *m. or f.* ground) जङ्गलं, जङ्गलभूमिः *f.*, शून्यं, see **DESERT.**
WASTEFUL, a. व्ययशीलः-ला-लं, अर्थघ्नः-घ्नी-घ्नं. See **PRODIGAL.**
WASTE-PIPE, s. परीवाहः, परिवाहः, उच्छिष्टजलमार्गः.
WASTING, part. क्षीयमाणः-णा-यं, अपक्षीयमानः &c., क्षयी-यिणी &c.
WATCH, s. (Guard) रक्षा, रक्षणं.—(Person watching) रक्षकः, रक्षी *m.* (न), रक्षिता *m.* (तु); 'body of watchmen,' रक्षकजनः *m. pl.*, रक्षकगणः, रक्षिगणः.—(Eight part of the day, or three hours) प्रहरः, यामः; 'last watch of the night,' अपररात्रः.—(Small time-piece) कालमापनी, कालमापनयन्त्रं.
To WATCH, v. n. (Keep awake) जागृ (c. 2. जागर्ति, जागरितुं), जागरयं कृ.—(Keep guard) रक्षां कृ, रक्षार्थं जागृ.—(Watch for) अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), प्रतीक्ष.—(Be vigilant) सावधानः-ना-नं भू or स्या, सचेतनः-ना-नं स्या.
To WATCH, v. a. (Guard) रक्ष (c. 1. रक्षति-क्षितुं), पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), परिपाल्.—(Observe) निरूप्, निरीक्ष्, वीक्ष्, अवेष्.—(Watch over) अधिष्टा (c. 1. -तिष्ठति-ष्टातुं).
WATCHED, p. p. रक्षितः-ता-तं, अभिरक्षितः &c., निरूपितः &c.
WATCHFUL, a. जागरः-रा-रं, प्रजागरः &c., जागरी-रिणी &c., जागरुकः-का-कं, प्रपुष्टः-ष्ट-ष्ट, सावधानः-ना-नं, अप्रमादी-दिनी &c., अपेक्षी-क्षिणी &c. See **VIGILANT.**
WATCH-HOUSE, WATCH-BOX, s. उद्घाटः, पिठरं. See **GUARD-ROOM.**
WATCHING, s. जागरणं, जागृणी, जागर्तिः *f.*, जाग्रिया, निरूपणं;

(Weak point or side) छिद्रं, नर्मस्थानं.

To WEAKEN, *v. a.* दुर्बलीकृ, बलं ह् (c. 1. हरति, हर्तुं), बलक्षयं कृ, शक्तिक्षयं कृ, शक्तिभङ्गं कृ, शक्तिहासं कृ. See To DEBILITATE.

WEAKENED, *p. p.* क्षीणबलः -ला -लं, हतबलः &c., दुर्बलीकृतः -ता -तं, हतशक्तिः -नः (स्), क्षीणशक्तः -त्ता -त्तं. See ENFEBLED.

WEAKENING, *a.* क्षीणकारि -रिञ्छी -रि (न्), क्षयकारि &c.

WEAKNESS, *s.* दुर्बल्यं, दोषत्वम्, निर्बलता, क्षयबलं, अशक्तिः *f.*, बलहीनता, बलक्षयः, शक्तिक्षयः, क्षीणशीलता, बलहानिः *f.*, शक्तिभङ्गः, see DEBILITY.—(Foible) छिद्रं.

WEAL, *s.* खेनं, कल्याणं, शुभं, जेयस्, भद्रं, कुशलं, see WELFARE; 'weal and woe,' शुभाशुभं, भद्राभद्रं.

WEALTH, *s.* धनं, वसु *n.*, विभूतिः, विभवः, वैभवम्, सम्पत्तिः *f.*, द्रविणं, द्रव्यं, राः *m.* (३), रिक्यं, चक्र्यं, हिरण्यं, शुभं, स्वाधेयं, भोग्यं, see RICHES; 'in grain,' धान्यधनं, धान्यार्थः; 'in cattle,' गोधनं, चर्मधनं.

WEALTHINESS, *s.* महाधनता, सम्पत्तिः. See RICHNESS, OPULENCE.

WEALTHY, *a.* धनी -निनी -नि (न्). See RICH, OPULENT.

To WEAN, *v. a.* त्यक्तव्यं -त्यां कृ, सत्यवियुक्तं -क्तां कृ, सत्यं त्यज् in caus. (त्याजयति -यितुं), सत्यत्यागं कृ.—(From the world) सङ्गविमुक्तं -क्षां कृ, विषयविमुक्तं -क्षां कृ, त्यक्तसङ्गं -ङ्गां कृ, विरक्तं -क्तां कृ.

WEANED, *p. p.* त्यक्तस्तन्यः -त्या -त्यं, त्यक्तस्तनः -ना -नं. See To WEAN.

WEANING, WEANEDNESS, *s.* सत्यत्यागः; 'from the world,' सङ्गत्यागः, वैराग्यं, विषयासङ्गः, इन्द्रियासङ्गः, विषयविमुक्तता, प्रत्याहारः.

WEAPON, *s.* शस्त्रं, आयुधं, अस्त्रं, ग्रहण्यं, हेतिः *f.*, परिचातः, वधनं, शस्त्रास्त्रं.

To WEAR, *v. a.* (Impair, consume by attrition, &c.) छि in caus. (क्षययति, क्षययति -यितुं), क्षयं कृ, घृष् (c. 1. घर्षति -घर्षितुं), घर्षणेन नञ्.—(Carry on the body, as clothes, &c.) वृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), भृ (c. 3. विभर्षि, c. 1. भरति, भर्तुं), धा (c. 3. धत्ते, धातुं), परिधा, आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), वस् (c. 2. वस्ते -सितुं); 'he wears clothes,' वासांसि विभर्षि.—(Wear out by use, &c.) जीर्णं -जीर्णं कृ, जीर्णीकृ, जर्जरं -रा -रं कृ, जर्जरीकृ.—(Wear off, consume by fatigue, &c.) सद् (c. 10. सादयति -यितुं), जघसद्, सिद् (c. 10. सेदयति -यितुं), घ्नै in caus. (घ्नयति -यितुं), see To FATIGUE.

To WEAR, *v. n.* (Waste away) छि in pass. (क्षीयते), सद्. see To WASTE, *v. n.*—(Wear out by use) जृ (c. 4. जीर्णयति), परिजृ, जीर्णे -जीर्णे भू, जीर्णीभू, जर्जरं -रा -रं भू, जर्जरीभू.—(Wear off), see To PASS AWAY.

WEAR, *s.* (Waste through use) क्षयः, परिक्षयः, क्षयक्षयः, उपभोगः, भोगः.—(Friction) घर्षणं, आघर्षणं.—(Dam in a river) सेतुः *m.*, जलप्रवाहबन्धः.

WEARER, *s.* धारी *m.* (न्), धरः, धरिता *m.* (तृ), भृत् *m.*

WEARIED, *p. p.* आनाः -ना -नां, ज्ञानः &c. See FATIGUED.

WEARINESS, *s.* अन्नः, आन्तिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, खेदः. See FATIGUE.

WEARING, *part. or a.* (Carrying) धारी -रिञ्छी -रि (न्), धरः -रा -रं, उहहन् -हन्ती &c.—(Consuming) क्षयकारी &c.—(Fit to wear) परिधानोपयोगी -गिनी &c., परिधानयोग्यः -ग्या -ग्यं.

WEARISOME, *a.* अन्नजनकः -का -कं, खेदजनकः &c., आयासजनकः &c., आन्तिकरः -री -रं, अन्नकरः &c., अन्नकारकः -का -कं, आयासजनकः &c., कष्टजनकः &c., कष्टप्रदः -दा -दं. See TEDIOUS.

To WEARY, *v. a.* जायस् (c. 10. -यासयति -यितुं). See To FATIGUE.

To WEARY, *v. n.* सिद् (c. 4. सिद्ध्यते), अन् (c. 4. आनयति), जायस् (c. 4. -यासयति).

WEARY, *a.* आनाः -ना -नां, ज्ञानः &c., खिन्नः -न्ना -न्नं, ज्ञानः -ना -नं, ज्ञानः &c., तन्द्रालुः -लु -लु, जातखेदः -दा -दं. See FATIGUED.

WEASEL, *s.* नकुलः, अङ्गुवः, वधुः *m.*, सूचिवदनः.

WEATHER, *s.* कालः, समयः, दिनः; 'fine weather,' भुदिनं, सुदिनाहः -हं, उत्तमाहः; 'bad weather,' दुर्दिनं, वार्दलं.

To WEATHER, *v. a.* दुःखेन पार् (c. 10. पारयति -यितुं) or तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), कहेन तीरं or पारं गम्, दुःखेन तृ.

WEATHER-BEATEN, *a.* वाताहतः -ता -तं, वातवृष्ट्याहतः ता -तं, अभावकाशिकः -का -कं.

WEATHER-COCK, *s.* प्रासादशृङ्गाये स्थापितं कुकुटाकारं वायुलक्षणं.

WEATHER-GLASS, *s.* वायुमापकयन्त्रं, वायुगुरुत्वमापकयन्त्रं.

WEATHER-PROOF, *a.* वातवृष्ट्यभेद्यः -द्या -द्यं, पृथ्व्यभेद्यः &c.

WEATHER-WISE, *a.* कालदर्शनकुशलः -ला -लं, कालविद् *m. f. n.*

To WEAVE, *v. a.* वे (c. 1. वयति, वातुं), वप् (c. 1. वपति -तुं), ज्यप् (c. 1. जयते -यितुं), गुम्प् (c. 6. गुम्पति -म्पितुं), गुप्, रप् (c. 10. रपयति -यितुं), विरप्.

To WEAVE, *v. n.* (Practise weaving) वार्यं कृ, तनुवार्यं कृ, वार्यं कृ, तनुवार्यं कृ, सूत्रवार्यं कृ, तनुवृत्तिं कृ, सूत्रवेदनं कृ.

WEAVER, *s.* तनुवायः, तनुवापः, तन्त्रवायः, तन्त्रवापः, तन्त्रवायः, कुपिन्दः, कुपिन्दः, पटकारः, सूचीशिल्पोपजीवी *m.* (न्).

WEAVING, *s.* वायः, वापः, तनुवायः, तनुवापः, सूत्रवायः, अतिः *f.*, व्युतिः *f.*, व्युतिः *f.*, तानवः, वाणिः *f.*, वेणिः *f.*, सूत्रवेदनं, पटनिर्माणं, विरचना, वसरः; 'Room for weaving,' तनुशाला.

WEB, *s.* तनुसन्ततं -तिः *f.*, सूत्रसन्ततिः *f.*, तन्त्रं, जालं.—(Of the eye) पटलं.—(Of a spider) ऊर्णनाभजालः, see SPIDER.

WEB-FOOTED, *a.* जालपादः -दा -दं, जालपाद्, जालाकारपादः &c.

To WED, *v. a.* विवह, परिणी, पाणिग्रहणं कृ. See To MARRY.

WEDDED, *p. p.* or *a.* विवाहितः -ता -तं, परिणीतः &c., कृतकरग्रहः -हा -हं, see MARRIED; 'wedded woman,' ऊटा; 'wedded couple,' दम्पती *m. du.*—(Strongly attached) असक्तः -क्ता -क्तं, रतः -ता -तं; 'to one's own opinion,' स्वमतरक्षी -रिञ्छी &c.

WEDDING, *s.* विवाहोत्सवः, विवाहपर्व *n.* (न्), विवाहः, उद्वाहकर्म *n.* (न्), विवाहसंस्कारः, विवाहक्रिया; 'wedding dress,' विवाहनेपथ्यं, वैवाहिकनेपथ्यं.

WEDGE, *s.* कोलः, कीलकः, शङ्खः *m.*

To WEDGE, *v. a.* संहन्, सम्पीड्, सञ्चाप्, चाप, सम्पृद्.

WEDLOCK, *s.* विवाहसंस्थः, विवाहितावस्था, दारकर्म *n.* (न्).

WEDNESDAY, *s.* बुधवारः, सौम्यवारः -वासरः, कुलाकुलवारः.

WEED, *s.* कक्षः, सस्यः, तृणं, कण्टकः -कं; 'instrument for destroying weeds,' सस्यः.—(Widow's weeds) चीरं, चीवरं.

To WEED, *v. a.* कक्षम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), तृणानि उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं) or उच्छिद्, विनृणीकृ.

WEEDING, *s.* कक्षोद्धरणं, कक्षोच्छेदः, तृणोद्धरणं, कण्टकोद्धरणं.

WEEDY, *a.* कक्षपूर्णः -शी -शीं, कक्षबहुलः -ला -लं, तृणपूर्णः &c.

WEEK, *s.* सप्ताहं, वारसप्तकं, दिनसप्तकं; 'week-day,' वारः.

WEEKLY, *a.* साप्ताहिकः -की -कं, सप्ताहिकः &c., सप्तदैनिकः &c.

WEEKLY, *adv.* सप्ताहे सप्ताहे, प्रति सप्ताहं.

To WEEP, *v. n.* रुद् (c. 10. रोदति -तुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), अश्रूणि पत् in caus., see To CRY; 'weep not,' ना रौत्सी.

WEeping, *s.* क्रन्दनं, रोदनं, अश्रुपातः. See LAMENTATION.

WEeping, *part.* रुदन् -दती &c., अश्रुलोचनः -नी -नं, उपप्रतापः &c.

To WEIGH, v. a. (In a balance) तुल्य (c. 10. तुल्यति-यितुं), तुल्य (c. 10. तुल्यति-यितुं), तोलनं कृ, तुलनां कृ.—(Raise, as an anchor, &c.) उच्यते.—(Ponder) विगण्य (c. 10. -गणयति-यितुं), मनसा विचर, see **To PONDER**; 'to weigh alternatives,' विकल्प (c. 10. -कल्पयति-यितुं). 'Weighs upon,' विदधयति; 'weighs down,' see **To OUTWEIGH**.

To WEIGH, v. n. (Have weight) भारी-रिणी-रि भू or अस, भार-यान्-यती-यद् अस or भू. भारान्वितः-ता-तम् अस or भू; 'what does this weigh?' एतत् किम्भारम् अस्ति or एतस्य किं भारपरिमाणं.—(Be important) गुरुः-वी-रु भू.

WEIGHED, p. p. (In a balance) तुलितः-ता-तं, तुलयाधृतः &c., उन्नितः &c., तुलामितः &c.—(Pondered) सुविचारितः-ता-तं.

WEIGHER, s. तोलनकारी *m.* (नं), तुलाधारणविद्, तुलनाकृत्.

WEIGHING, s. तोलनं, तुलाधारणं.—(Pondering) विगणनं-ता.

WEIGHT, s. (Weight or quantity ascertained by balance) भारः, भारपरिमाणं, उन्नानं, मितिः *f.*, परिमाणं, भारमितिः *f.*, तोलः, तुला, गुरुत्वं-ता, गौरवं, गरिमा *m.* (नं), भरः; 'of deficient weight,' न्यूनतोलः-ला-लं.—(Mass to weigh with) तोलं, उन्नानं. For the different weights, see under **MEASURE**; 'measure by weight,' तुलामानं.—(Ponderous load, burden) भारः, धुरा, धः *f.* (धुर), see **BURDEN**.—(Importance, influence) गौरवं, गुरुत्वं-ता, प्रभावः, भारः, प्रमाणं; 'of little weight,' अल्पप्रभावः-वा-वं, अल्पप्रमाणः-ला-लं, लघुप्रभावः &c.

WEIGHTY, a. (Having weight) भारी-रिणी-रि (नं), गुरुः-वी-रु, see **HEAVY**, **PONDEROUS**.—(Important, influential) गुरुः &c., सप्रमाणः-ला-लं, see **IMPORTANT**.

WEIR, s. जलप्रवाहबन्धकः, जलबन्धकः, जलप्रतिबन्धकः.

WELCOME, s. स्वागतं, अभिनन्दनं, आनन्दनं, सभाजनं, सभाजनं, आमन्त्रणं, आमन्त्रणं; 'word of welcome,' स्वागतवचनं, see **SALUTATION**; 'of a guest,' आगतस्वागतं.

WELCOME, a. स्वागतः-ता-तं.—(Grateful) सुखदः-दा-दं.

To WELCOME, v. a. स्वागतम् इति वद् (c. 1. वदति-दितुं), स्वागतवचनेन पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), स्वस्ति or स्वस्तिवचनं यद्. आमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), प्रशंस (c. 1. -शंसति-सितुं); 'a new-comer,' आगतस्वागतं कृ, आगतसत्कारं कृ.

WELCOMED, p. p. स्वागतपूजितः-ता-तं, सत्कृतः &c., समुपवेशितः &c.

To WELD, v. a. अयोधनाधातेन तमलोहं तमलोहेन संयुज्.

WELFARE, s. कुशलं, कौशलं, कौशल्यं, कुशलता, कल्याणं. स्वैर, स्वैर-कुशलं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, सुखं, शुभं, भद्रं, हितं, श्रेयस् *n.*, श्रेयःश्रेयसं, भूतिः *f.*, सुस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, अभीष्टं, अभीष्टितं, भयिकं, भावुकं, भयं, शिवं.

WELL, a. (In health) स्वस्थः-स्या-स्थं, सुस्थः &c., निरामयः-या-यं, निरोगः-गा-गं, see **HEALTHY**.—(Fortunate, happy) कुशलः-ला-लं, स्वैर-मा-मं, हितः-ता-तं, सुखी-खिनी-खि (नं); 'Is it well?' किं स्वैरम् अस्ति.

WELL, s. (For water) कूपः, कूपकः, ग्रहिः *m.*, अन्युः *m.*, जलकूपी, कूपी, निपानं, उदपानं, उदकाधारः, जलाधारः, जलान्निका. आपीनः, कुडकः, कोट्टारः; 'wooden frame or upper part of a well.' नमिः *f.*, षिका; 'cover or facing,' घीनाहः; 'reservoir near a well,' आहावः, निपानं, उपकूपजलाशयः; 'well-water,' कूपोदकं, कीचं; 'well-digger,' कूपसन्निता *m.* (नं).—(Of a ship) गुप्तिः *f.*

WELL, adv. सु or अति prefixed, सुधु, साधु, सम्यक्, युक्तं, यथायोग्यं, भद्रं, उत्तमरूपेण; 'well off,' सुस्थितः-ता-तं, सुस्थः-स्या-स्थं; 'well said,' स्वभिहितः-ता-तं, सूक्तः-का-कं, साध्यभिहितः-ता-तं, साधुक्तः &c., भद्रमुक्तः &c.

WELL, exclam. भद्रं, वादं, साधु, अस्तु, भवतु, तथेति; 'very well,' वादं, कानं; 'well then,' तत्रार्द्रं, 'well done,' साधु.

WELL-AFFECTED, a. सुरक्तः-क्ता-कं, हितपुष्टिः-पुष्टिः, सुशीलः &c.

WELL-BALANCED, a. समतोलः-ला-लं, समानितोलः-ला-लं.

WELL-BEHAVED, a. विनीतः-ता-तं, साधुवृत्तिः-वृत्तिः-वृत्ति, साध्व्याचारः-रा-रं, सुचरितः-ता-तं, सदाचारः &c., सुनीतः-ता-तं.

WELL-BEING, s. कुशलं, स्वैर, सुस्थता, सुस्थितिः *f.* See **WELFARE**.

WELL-BORN, a. कुलीनः-ना-नं, सत्कुलीनः &c., सुजन्मा-न्मा-न्म (नं), सुजातः-ता-तं, अभिजातः &c., साधुजः &c. See **NOBLE**.

WELL-BRED, a. सुविनीतः-ता-तं, सुशिष्टः-ष्टा-ष्टं, सुशीलः-ला-लं.

WELL-DISPOSED, a. हितपुष्टिः-पुष्टिः-पुष्टि, सुशीलः &c. See **WELL-WISHER**.

WELL-DOER, s. सुकर्मि *m.* (नं), सुकृती *m.* (नं). See **VIRTUOUS**.

WELL-DONE, a. सुकृतः-ता-तं, सुचरितः &c. Exclam. साधु.

WELL-DRESSED, a. सुवेशः-शा-शं, सुवेष्टी-विष्टी &c., सुवेष्टितः-ता-तं.

WELL-FORMED, a. सुरूपः-पी-पं, सुरूपी-पिपी &c., शुद्धाकारः-रा-रं.

WELL-INFORMED, a. बहुज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सुज्ञः &c., बहुश्रुतः-ता-तं.

WELL-KNIT, a. सुसंहतः-ता-तं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि.

WELL-KNOWN, a. सुज्ञातः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं. See **NOTORIOUS**.

WELL-MADE, a. सुरूपः-पा-पं, सुरूपी-पिपी &c., सुचरितः-ता-तं.

WELL-MEANING, a. सद्भिप्रायः-या-यं, सदाशयः &c., सुशीलः &c.

WELL-NIGH, adv. प्रायस्, प्रायशस्. See **NEARLY**.

WELL-READ, a. स्वप्रीतः-ता-तं, स्वप्रीती-तिनी-ति (नं), चधीतो &c., सर्वज्ञास्वपारगः-गा-गं, ग्रन्थी-न्थनी &c., बहुज्ञः &c.

WELL-SPENT, a. सुव्ययितः-ता-तं; 'time,' सत्कालखेपः.

WELL-WISHER, s. हितैषी-पिपी *m. f.*, प्रियैषी-पिपी *m. f.*, हितेष्टुः *m. f.*, हितप्रेषुः *m. f.*, श्रेयोषी-पिपी, हितकामः-मा.

To WELTER, v. n. लुट् (c. 6. लुठति-ठितुं), प्रलुट्. See **To WALLOW**.

WELTERING, part. लुठन्-ठन्ती-ठत् (नं). See **ROLLING, part.**

WEN, s. मांसपृष्ठिः *f.*, नेदोर्बुद्, गलगण्डः. See **TUMOUR**.

WENCH, s. जोषा, योषिता, तरुणी, कन्या, चन्दकी, गणिका.

To WENCH, WENCHING. See **To FORNIFICATE, FORNICATION**.

To WEND, v. n. गम्, या, इ, मृ, आवृत्, अभिवृत्, see **To GO**; 'hither he wends his way,' इत् एवाभिवर्तते.

WEST, s. (The quarter of the sky) पश्चिमा, पश्चिमदिशा, पश्चिमदिक् *f.* (ज्ञ), पश्चिमाज्ञा, प्रतीची, अपरा, चरमा, वाहणी, मध्यः-ध्यं. The god Varuṇa is fabled as the Regent of the West.

WEST, WESTERLY, WESTERN, a. पश्चिमः-मा-मं, प्रत्यक्-तीची-त्यक (ञ), प्रतीचः-च्या-च्यं, प्रतीचीनः-ना-नं, चरमः-मा-मं, अपरः-रा-रं, पाश्चात्यः-त्या-त्यं. 'Madyadesha is west of Prayāga.' मध्यदेशः प्रयागात् पश्चिमः; 'as far as the western ocean,' आप-श्चिमसमुद्रात्.—(Facing the west) प्रत्यक्षुक्तः-क्षी-क्षं, पश्चिमाभि-मुखः &c.

WESTWARD, adv. पश्चात्, पश्चक्, पश्चिमदिशि, पश्चिमतस्.

WET, a. आर्द्रः-द्रा-द्रं, जलार्द्रः &c., जलितः-ता-तं, शिक्तः-क्ता-कं, जलशिक्तः &c., समुक्षितः-ता-तं, अन्युषः-पा-पं. See **MOIST**.

WET, s. आर्द्रता, ज्ञेयः-दं, तेजः, स्नेहः, जलं. See **MOISTURE**.

To WET, v. a. शिक् (c. 10. शिदयति-यितुं). See **To MOISTEN**.

To WHIRL, v. n. भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, c. 1. भ्रमति -भित्तुं), अतिशीघ्रं परि-
वृत्तं (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं) or घूर्णे. See **To REVOLVE, v. n.**

WHIRLED, p. p. भ्रान्तः -न्ता -न्तं, उद्भ्रान्तः &c., शीघ्रं परिवर्तितः &c.

WHIRL, WHIRLING, s. भ्रमः -नर्थ, भ्रान्तिः f., भ्रमिः f., विभ्रमः, आवृत्तिः f.

WHIRLPOOL, s. जलवर्तनः, जलभ्रमः, जलगुल्मः, आवर्तः -वर्तिका, आवर्तितानी,
भ्रमिः m., भ्रमः, भ्रमरकः, अवघूर्णः. See **EDDY.**

WHIRLWIND, s. चक्रवातः, वातावर्तः, वातमण्डली, वायुगुल्मः, वात्मा,
भ्रमिः m., वातभ्रमः, आवर्तः, निर्घातः, ध्रान्तिः f., कुनाभिः m., पवाका.

To WHISK, v. a. अतिशीघ्रं चल् (c. 10. चालयति -यितुं), अतिलाघवेन
चल्; 'he whisks his tail,' परिपुच्छयति.

WHISK, s. लघुघेषः, आकस्मिकघेषः.—(For flies, &c.) चानरं.

WHISKER, s. घस्त्र n. (न), गुम्फः, गच्छलोन n. (न), मुखजलोन n.

To WHISPER, v. n. जप् (c. 1. जपति -पितुं), प्रजप्, नीचसुरेण or नीच-
वाचा वद् (c. 1. वदति -दितुं), नीचैर् वद्, उपांशु वद्; 'to whisper
into the ear,' कर्णेन उपजप्, कर्णे कप्, कर्णे जप् or वद्; 'to
whisper to one's neighbour,' जनानिकं वद्.

WHISPER, WHISPERING, s. जपः -पनं, जापः, कर्णेजपनं, कर्णेकपनं,
कर्णेवादः, उपांशुवादः, उपांशुकपनं, नीचैवादः; 'in a whisper,'
उपांशु, जनानिकं.

WHISPERER, s. कर्णेजपः, कर्णेजपः, कर्णेकपकः, कर्णेपजापकः.

To WHISTLE, v. n. ओहाधरसङ्कोचपृष्ठं आसोत्क्षेपं कृत्वा शीघ्रशब्दं कृ or
सीसशब्दं कृ or कीचकवत् पटुशब्दं कृ, वेगवत् कर्कशशब्दं कृ, ओहशब्दं कृ.

WHISTLE, s. (The sound) शीघ्रशब्दः, सीसशब्दः, ओहशब्दः, कीचक-
शब्दः.—(Instrument for whistling) वंशः -शी, ध्वनिनालः.

WHIT, s. लेशः, लवः, लवलेशः; 'not a whit,' न मनागपि.

WHITE, a. शुक्लः -ज्ञा -ज्ञ, धेतः -ता -तं, धवलः -ला -लं, सितः -ता -तं,
इधेतः -ता -नी -तं, शुभः -भा -भं, शुचिः -चिः -चि, अवदातः -ता -तं,
विशदः -दा -दं, गौरः -री -रं, धीतः -ता -तं, पायदुरः -रा -रं, अनलः
-ला -लं, विमलः &c., रजतः -ता -तं, कर्कः -का -कं, सरुः -रुः -रु,
अर्जुनः -नी -नं, शितिः -ती -ति, अर्जुनरुचिः -चिः -चि, वलद्यः -द्या
-द्यं; 'yellowish white,' हरिणः -णा -णं.

WHITE, s. (The colour) शुक्लः, धवलः, धेतः, सितः, वलद्यः.—(Of
the eye) शुक्लमण्डलं, विज्जनरं.

To WHITEN, v. a. शुक्ल (nom. शुक्लयति -यितुं), धवल (nom. धवलयति
-यितुं), शुक्लीकृ, धवलीकृ, आदीप् (c. 10. दीपयति -यितुं).

To WHITEN, v. n. शुक्लीभू, धवलीभू, धेतीभू, विशदीभू.

WHITENED, p. p. धवलितः -ता -तं, धवलीकृतः &c., शुक्लीकृतः -ता -तं.

WHITENESS, s. शुक्लता -त्वं, शुक्लिमा m. (न), शीघ्र्यं, धवलत्वं -ता, धावत्यं,
शुभता, धेतता, सितत्वं, सितिमा m. (न), वैशद्यं.

WHITES, s. (Fluor albus) प्रदरः, प्रदरामयः.

WHITEWASH, s. सुधा, शुक्ललेपः, धवललेपः, धवलसुधा.

To WHITEWASH, v. a. सुधया लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or आलिप्,
सुधया धवलोकृ or धवल (nom. धवलयति -यितुं).

WHITEWASHED, p. p. सुधाधवलितः -ता -तं, सुधाधलितः &c.; 'house,'
सुधाभवनं.

WHITHER, adv. (Interrog.) कुत्र, कः; 'whither shall I go?' क
गच्छामि.—(Relat.) यत्र.

WHITHERSOEVER, adv. यत्र कुत्रचित्, यत्र कुत्रापि.

WHITISH, a. ईधुक्लः -ज्ञा -ज्ञ, ईधुक्लादुः -द्युः -द्यु, धुक्लः -रा -रं.

WHITLOW, s. नखम्यः, चिप्यं, कुण्ठिः m., नखशूलः -लं, नखग्रन्थः.

To WHIZZ, v. n. शीघ्रशब्दं कृ, सीसशब्दं कृ, रणरणशब्दं कृ.

Who, pron. (Relat.) यः या यद्, यो m. du., ये f. n. du., ये m. pl.,
यः f. pl., यानि n. pl. The relative pronoun is not much
used in Sanskrit excepting at the beginning of a sentence;
as, 'he who desires great riches is not wise,' बहुधनं
आकांक्षति स बुद्धिहीनः. In other cases it is more usually
expressed by स च or is inherent in a compound word or
indecl. part.; thus, 'in that city where dwelt a king who
was beloved by his subjects,' तस्मिन् नगरे वसति राजा स च
प्रभावमानः; 'a saint who has subdued his organs of sense,'
मितेन्द्रियो मुनिः; 'by all the birds who had assembled,' सर्वैः
पक्षिभिर् मिलित्वा.—(Interrog.) कः का किं, को m. du., के f. n. du.
के m. pl., काः f. pl., कानि n. pl.; 'who are you?' कस् त्वं
'who's there,' को च.

WHOEVER, WHOSOEVER, WHOBO, pron. यः कश्चित् m., या काचित् f.
यत्किञ्चित् n., यः कोपि m., या कोपि f., यत्किमपि m., यो यः m., य
या f., यद्यद् n.

WHOLE, a. सर्वः -व्हा -व्ही, सकलः -ला -लं, समग्रः -या -यं, विश्वः -व
-व्यं, कृत्वाः -त्वा -त्वं; 'the whole earth,' सर्व्वमही; 'the whole
world,' सर्व्वलोकः; 'the whole night,' सर्व्वरात्रः; 'the whole
day,' सर्व्वोदयः; 'the whole business from beginning to end,'
सामग्र्यं कर्म्म, आगमनिर्गमो m. du.; 'for the whole month,'
मासपर्य्यन्तं; 'whole number,' अभिव्यक्तख्या.

WHOLE, s. साकल्यं, समुदायः, कात्मी, कात्मे, सामग्र्यं, आशित्यं, मात्रं,
'समासः, समस्तः -स्तिः f., अस्तिः f.

WHOLENESS, s. सामग्र्यं, सम्पूर्णता, अभिव्यक्ता. See **ENTIRENESS.**

WHOLESALE, s. or a. समस्तविक्रयः, महाविक्रयः, अखण्डविक्रयः.

WHOLEsome, a. पथ्यः -ध्या -ध्यं, हितः -ता -तं. See **SALUBRIOUS.**

WHOLLY, adv. सर्व्वतस्त, सर्व्वतश्च, सर्व्वथा, साकल्येन, सम्यक्, अशेषतस्त,
अग्र्यन्तं, सर्व्वभावेन, सर्व्वतोभावेन. See **ENTIRELY.**

WHOO, s. (The cry) हू; 'war-whoop,' सिंहनादः, खेडा -डितं.

To WHOOP, v. n. हूपशब्दं कृ, उच्चैःसुरेण कुञ्ज. See **To SHOUT.**

WHORE, s. वेश्या, गणिका, पुच्छली, बन्धकी. See **HARLOT.**

WHOREDOM, WHOOREMONGER. See **FORNICATION, HARLOTRY, &c.**

WHORESON, s. वेश्यापुत्रः, गणिकापुत्रः, पुच्छलीनः.

WHOSE, pron. (Relat.) यस्य m., यस्याः f. The relative 'whose'
is not often expressed in Sanskrit, but is frequently in-
herent in a compound, or rendered by तस्य च &c., see **Who**;
as, 'a wife whose husband is abroad,' प्रोषितभर्तृका स्त्री.—
(Interrog.) कस्य m., कस्याः f.

WHY, adv. किमर्थं, किं, केन हेतुना, किञ्चिन्निमित्तं, कस्य हेतोः, see **WHERE-
FORE**; 'why inquire into my story?' किं ते मम वृत्तान्तप्रश्नेन;
'why conceal it?' संवरणे किं कारणं; 'why do you do this?'
किमर्थं तत् करोषि.

WICK, s. (Of a lamp, &c.) तूला -ली, बत्तीः f., बत्तिका, तैलिनो,
तैलनाली, दक्षा, दक्षाकर्षः, पिञ्जलं, दीपकूपी, दीपखोरी.

WICKED, a. (Said of persons) दुष्टः -ष्टा -ष्ट, पापी -पिनी -पि (न),
दुर्वृत्तः -त्ता -तं, दुरात्मन् -त्मा -त्म (न), पापात्मा &c., अपुष्टः -ष्टा
-ष्टं, शठः -ठा -ष्ट, पापट -रा -रं, कलः -ला -लं, नैकृतिकः -की -कं,
नैष्कृतिकः &c., अधार्मिकः -की -कं, दुष्टमानसः -सा -सं, दुष्टचरिः
-चा -चं, विकर्म्मिकः &c., see **SINFUL**; 'a wicked man,' दुर्वृत्तः,
असत्जनः.—(Of actions) दुष्टः -ष्टा -ष्ट, पाप in comp., see **SINFUL**;

'a wicked act,' पापकर्म *n.* (न.); 'very wicked,' पापिष्ठः -डा -ई, दुरिष्ठः &c.

WICKEDLY, *adv.* दुष्टं, दुष्टवत्, सपापं, दुर्जनवत्, दुर्वृत्तवत्, खलवत्.

WICKEDNESS, *s.* पापं, दुष्कर्म, दुष्कृतिः *f.*, कुकर्म *n.* (न.), दुष्कर्म *n.*, कुकर्म, दुष्कृतिः *f.*, निकृतिः *f.*, निकारः, दुष्टता, दोषवत्, दोरात्म्यं, दोषेयं, दुर्जन्यं, दुर्गुणता, विप्रकारः, कोकर्म, असत्कर्म *n.*, see SINFULNESS; 'great wickedness,' पापिष्ठता, पापीयस्त्वं, दुरिष्ठं.

WICKER, *a.* वेदलः -ली -लं, वैद्यः -वी -वं, वैद्यकेयः -यी -यं, वैद्यकः -की -कं, वंशादिदलनिर्मितः -ता -तं; 'wicker-work,' वेदलं.

WICKET, *s.* छुद्रद्वारं, उपद्वारं, द्वारकं, सहस्रिका.

WIDE, *a.* विशालः -ला -लं, प्रुः -युः -युः, विस्तीर्णः -वी -वं, विपुलः -ला -लं, विप्रकृष्टः -डा -ई; 'wide-spread,' बहुविस्तीर्णः -वी -वं, सन्नतः -ता -तं, बहुप्रतानी &c.; 'wide-awake,' प्रबुधः -डा -ई; 'wide-mouthed,' गुहानुखः -खा -खं; 'wide-open,' उत्फुल्लः -जा -जं.

WIDE, WIDELY, *adv.* विस्तीर्णं, विस्तरेण, विपुलं, प्रचुरं, अत्यन्तं, बहु or अति or सु prefixed, see EXTENSIVELY.

To WIDEN, *v. a.* प्रप (c. 10. प्रपयति -यितुं), प्रुषु, विशालीकृ.

WIDENESS, *s.* विशालता, प्रुपता, विस्तीर्णः *f.* See BROADNESS.

WIDOW, *s.* विधवा, रक्षा, विधवा, विधवा, गतभर्तृका, मृतपत्निका, अगर्भका, निर्वाया, अनाया, अवीरा, यतिनी, वृषभी, कात्यायनी, वितनुः *f.*; 'widow before puberty,' बालविधवा, बालरक्षा; 'widow that burns with the body of her husband,' सती; 'the act of doing so,' अग्निप्रवेशः, सहनरायं, सहगमनं, अनुगमनं, अन्वारोहणं; 'stone by which she ascends the pyre,' धर्मशिला.

WIDOWED, *a.* दूतभर्तृका, दूतपत्निका.-(Stripped) दूतः -ता -तं.

WIDOWER, *s.* मृतभार्यः, मृतपत्नीकः, विधुरः, अयोगः.

WIDOWHOOD, *s.* वैधव्यं, वैधव्यदशा, विधवात्वं, निर्वायता, रक्षावस्था, अगर्भकः.

WIDTH, *s.* विशालता, परिमाणः, आसः, परिसरः. See BREADTH.

To WIELD, *v. a.* हस्तेन धृ (c. 1. धरति, c. 10. धारयति -यितुं) or धा (c. 3. दधाति, धातुं) or विधा, हस्तेन धृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), हस्तेन प्रयुज् or उपयुज् or प्रयो.

WIFE, *s.* भार्या, स्त्री, पत्नी, जाया, दारा *m. pl.*, दारा, वधूः *f.*, वधूः *f.*, कलत्रं, गृहिणी, गेहिनी, पाणिगृहीता, सहधर्मिणी, सधर्मिणी, दयिता, कामा, वरभा, प्रिया, प्रियतमा, रमणी, नायिका, प्राणेशा, प्राणसभा, प्रेयसी, प्रेहा, वनिता, द्वितीया, महिला, स्त्री, परिग्रहः, गृहं, गृहाः *m. pl.*, धृता, अर्द्धाङ्ग, वामाङ्ग, दम् indec.; 'virtuous and faithful wife,' यतिव्रता, सती, साध्वी, सुव्रता, धर्मदाराः *m. pl.*, यतिप्राणा, सुचरित्रा; 'one who has a family,' कुटुम्बिनी, पुरन्धिः -न्त्री; 'a super-seded wife,' अयूढा, अपिपिता, कृतसापत्निका -लीका, कृतसापत्नी, कृतसापत्निका, कृतसापत्निका; 'wife of one husband,' एकभर्तृका; 'rival wife,' सपत्नी; 'one's own wife,' स्वकीया, स्वीया; 'wife of another,' परकीया, परस्त्री, परदाराः *m. pl.*; 'well-born wife,' कुलस्त्री; 'wife of one's bosom,' वधूःसम्पदिनी; 'un-faithful wife,' अपतिव्रता, असती; 'taking a wife,' दारपरिग्रहः, दारसंग्रहः, दारिक्रिया; 'along with one's wife, or having a wife,' सवधूकः, सपत्नीकः, सभार्यः; 'condition of a wife,' भार्यात्वं, पत्नीत्वं; 'one whose husband is abroad,' प्रोषितभर्तृका; 'wife's property,' स्त्रीधनं.

WIG, *s.* उपवेशः, कृषिकेशः, केशमयसकाभरणं.

WIGHT, *s.* जनः, माद्यकः, नागरः; 'unlucky wight,' तपस्वी *m.* (न.).

WILD, *a.* (Pertaining to or inhabiting a forest or wilderness,

not tame) आरव्यः -खी -खं, आरव्यकः -का -कं, वन्यः -न्वा -न्वं, आरव्यकः -जा -जं, वनजः &c., आरव्यीयः -या -यं, जङ्गलः -ला -लं, जङ्गलः -ली -लं, वनेचरः -रा -रं, वनचारी -रिणी -रि (न), वन in comp., आरव्य in comp., see DESERT, *a.*; 'wild-animal, wild-beast,' आरव्यशूकरः, आरव्यशूकरः, वनशूकरः; 'wild goat,' वनश्यामः; 'wild elephant,' वनगजः; 'wild fowl,' वनकुङ्कुटः, वृषकुङ्कुटः, रज्जुदा-लकः; 'wild duck,' कानिकः; 'wild stag,' आरव्यमृगः, व्यालमृगः. —(Growing without culture) आरव्य in comp., वन in comp.; 'wild flower,' वनपुष्पः; 'wild fruit,' वनफलः; 'wild rice,' आरव्यधान्यं, वृषधान्यं, नीहारः.-(Irregular, disorderly) विचमः -ना -नं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, प्रकीर्णः -वी -वं, see IRREGULAR. —(Absurd) अयुक्तिकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं.-(Mad) उन्मत्तः -न्ता -तं.-(Savage, desert), see the words.

WILDERNESS, WILD, *s.* आरव्यं, वनं, जङ्गलं, शून्यारव्यं, मरुदेशः, मरुस्थलं, मरुः *m.*, जङ्गलभूमिः *f.*, प्रान्तरं. See DESERT, *s.*

WILD-GOOSE-CHASE, *s.* मृगतृष्णा. हेममृगानुगमनं, हेममृगानुधावनं.

WILDLY, *adv.* विचमं, उच्छृङ्खलं, उन्मत्तवत्, सोन्मार्दं, व्याकुलं.

WILDNESS, *s.* (Uncultivated state) वन्यता, आरव्यता, जङ्गलत्वं. —(Savageness) रौद्रता, दारुणता, अशिष्टता.-(Irregularity) विचमता, उच्छृङ्खलता.-(Madness) उन्मत्तता, विचमता.

WILE, *s.* माया, छलं, छद्म *n.* (न), कपटः -टं, उपायः, अपदेशः.

WILFUL, *a.* खैरी -रिणी -रि (न). See WILLFUL.

WILL, *s.* (Faculty which is exercised in deciding) इच्छा, सङ्कल्प-शक्तिः *f.*, निश्चयशक्तिः *f.*-(Inclination, choice, liking) इच्छा, सङ्कल्पः, वशः -शं, अभिप्रायः, अभिलाषः, आकांक्षा, अभिप्रेतं, अभिमतं, इष्टं, हृद्दम् *n.*; 'the will of God,' परमेश्वरेच्छा; 'of one's own will, at will, इच्छातत्, स्वेच्छातत्, स्वेच्छानुसारेण, यथाकामं, कामतत्; 'ill-will,' दुष्टभावः, दुष्टबुद्धिः *f.*; 'to go against a will,' हिरेच्छा, हितकाम्या; 'subject to the will of another,' परवशः -शा शः; 'following one's own will,' स्वेच्छाचारी -रिणी -रि (न), see WILFUL; 'against the will of,' अनिच्छया, अनिच्छातत्, अनभिप्रेतेन. —(Testament) मृतपत्रं, मृतपत्रं, मृतलेखः, मृतुलेखः.-(Will-with-a-wisp), see IGNIS FATUUS.

To WILL, *v. a.* (Determine, decide in the mind) सङ्कल्पं कृ, नि-श्चयं कृ, निश्चि, निशी, संकूप (c. 10. -कल्पयति -यितुं), मनसा निश्चि or निशीयं कृ.-(Wish, desire) इष् (c. 6. इच्छति, एषितुं), अभिलष, आकांक्ष.-(Command), see To COMMAND.-(Dispose of by testament) मृतपत्रेण दा or प्रदा or सु in caus.

WILLED, *p. p.* सङ्कल्पितः -ता -तं, साङ्कल्पिकः -की -कं, इष्टः -डा -ई.

WILLFUL, *a.* खैरी -रिणी -रि (न), यथेष्टचारी &c., यथाकामी &c., खैरः -री -रं, खैरवृत्तः -न्ता -तं, खैरगतिः -तिः -ति, खैरगामी -निनी &c., यादृच्छिकः -की -कं, हान्दसः -सो -सं. See SELF-WILLED.

WILFULLY, *adv.* यथाकामं, यथेष्टं, खैरवत्, यदृच्छया, इच्छातत्, कामं.

WILFULNESS, *s.* खैरिता, खैरता, खैरं, स्वेच्छा, स्वेच्छाचारः, यथेष्टचारः, स्वातन्त्र्यं, स्वातन्त्रता, यदृच्छा, प्राकाम्यं. See SELF-WILL.

WILLING, *a.* (Not averse, ready) इच्छुः -च्छुः -च्छु, इच्छुकः -का -कं, सकामः -ना -नं, सानुरागः -गा -गं.-(Received of choice, as-sented to) इष्टः -डा -ई, यथेष्टः &c., अभीष्टः &c., अनुमतः -ता -तं, सम्मतः &c., यथेष्टितः &c.

WILLINGLY, *adv.* कामं, प्रकामं, कामतत्, इच्छातत्, यथेष्टितं, तथेति.

WILLINGNESS, *s.* सहायता, इच्छा, इच्छा, सानुरागता, सम्मति: *f.*
 WILY, *a.* नायी -विनी -यि (न), बहुनाय -या -ये. See CUNNING.
 To WIN, *v. a.* (Gain by conquest) जि (c. 1. जयति, जेतुं), निर्जि,
 प्रतिजि.—(Gain, obtain) जर्ज, प्राप्, लभ, see To OBTAIN.—(Win
 over) जाराप् (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुरज्, प्रसाप्, संग्रह, see
 To CONCILIATE.

To WIND, *v. n.* विकम्प (c. 1. -कम्पते -म्यितुं), विस्फुट (c. 6. -स्फुरति -रितुं).
 WIND, *s.* (Air in motion) वायु: *m.*, अनिलः, वातः, पवनः, मरुत् *m.*,
 मरुतः, वातः, वाति: *f.*, समीरणः, समीरः, समिरः, सदागति: *m.*,
 सततगति: *m.*, आशुगः, पवमानः, प्रभञ्जनः, गन्धवहः, गन्धवाहः, प्रधा-
 वनः, धवाणः, जगत्वायः, जगद्वलः, चसनः, स्पर्शनः, मातरिष्ठा *m.*
 (न), पृषदधः, पृषताधः, पृषताम्यति: *m.*, प्रवीनः, चतसः, तान्दनः,
 लघटि: *m.*, विश्वयु: *m.*, य.—(Air) वायु: *m.*, स्पर्शः; 'against
 the wind,' प्रतिनातः; 'cold wind,' हिमानिलः; 'swift as the
 wind,' वायुवेगसमः -मा -मं, वायुगति: -ति: -ति; 'like the wind,'
 वायुसमः -मा -मं, वायुभूतः -ता -तं.—(Flatulence) वायु: *m.*, वातः,
 see FLATULENCE; 'to break wind,' पर्दे (c. 1. पर्देते -दितुं), शृष्
 (c. 10. शर्धयति -यितुं).

To WIND, *v. a.* (Blow a horn, &c.) झङ्गं ध्या.—(Cause to turn or
 twist) आवृत् (c. 18. -वर्त्तयति -यितुं), परिवृत्, see To TWIST, *v. a.*
 —(Wind up, as a discourse, &c.) उपसंह (c. 1. -हरति -हर्तुं),
 प्रत्याह, उपसंहारं कृ, प्रत्याहारं कृ.

To WIND, *v. n.* (Proceed in a winding direction) विस्फुट (c. 1.
 -सर्पति -सर्तुं), वक्रं or कुटिलं गम्.—(Turn, twine), see the words.

WIND-BOUND, *a.* वातरुद्धः -द्धा -द्धं, वायुप्रतिबद्धः &c., वातबद्धः &c.

WIND-FALL, *s.* आगन्तुकलाभः, आकस्मिकलाभः, अलभ्यलाभः.

WINDING, *s.* वक्रता, वक्रं, वक्रिमा *m.* (न), पुटः, आवृत्ति: *f.*, व्यावर्त्तनः;
 'of a river,' रोधोवक्रता, वक्रं, वक्रः, पुटभदः.

WINDING, *part.* विसर्पी -पिणी -पि (न), वक्रगामी &c.

WINDING-SHEET, *s.* शववस्त्रं, शववसनं. See SHROUD.

WIND-MILL, *s.* वायुसंचालितचक्रं, वायुचक्रं, वातचक्रं.

WINDOW, *s.* वातायनं, जालं -लकः -लिका, गवाक्षः -क्षकः, गृहाक्षः,
 प्रसीधः, मुखं, गृहमुखं; 'at the window,' वातायनगतः, वाताय-
 नस्थः, वातायनाश्रितः; 'having a window,' जाली -लिनी &c.

WINDY, *a.* वातलः -ला -लं, वातवान् -वती -वत् (न), वायवः -वी -वं,
 वायव्यः -व्या -वं, वातमयः -यी -यं. See STORMY.

WINE, *s.* मद्यं, द्राक्षारसः, द्राक्षामद्यं, द्राक्षासवः, द्राक्षासुरा, मदिरा,
 मधु *n.*, मञ्जीसवः, माञ्जी -ञ्जीकं, माध्वकं, मधुमाध्वीकं, माधवकः,
 माञ्जीकं, मुरा -री, हाला, कश्यपं, रसितः, महानन्दा, कादचरी, पञ्जरसः;
 'wine personified,' मुरा -री; 'wine-drinker, wine-bibber,'
 मद्यपः, मुरापः, मद्यपायी *m.*; 'wine-drinking,' मद्यपानं.

WINE-GLASS, *s.* मद्यपात्रं, सुराभाजनं, चपकः, see DRINKING-VESSEL.

WINE-MERCHANT, *s.* द्राक्षारसविक्रेता *m.* (न), मद्यविक्रयी *m.*

WINE-PRESS, *s.* द्राक्षापेयण्यन्दं, द्राक्षापेयणी.

WING, *s.* (Of a bird, &c.) पक्षः, पक्ष *n.* (न), गरुत् *m.*, देहवि: *m.*,
 पत्रं, पतत्रं, छदः -दनं, तनुरुहः, तनुरुहः, वाजः, बाहुकुप्यः; 'spreading
 its wings,' पक्षी प्रसार्य; 'under the wing,' पक्षाधः; 'root
 of a wing,' पक्षमूलं, पक्षति: *f.*—(Of an army) पक्षः, सनापक्षः,
 सैन्यपक्षः, पार्श्वस्यदलं, चक्रं.—(Of a house) गृहपक्षः, गृहपार्श्वभागः.

WINGED, *a.* पक्षी -पिणी -पि (न), पक्षवान् -वती &c., सपक्षः -क्षा
 -क्षं, पक्षयुक्तः -क्ता -क्तं, जातपक्षः &c., पक्षी &c., पतन्त्री &c.

WINK, *s.* (Of the eye) चिन्नेकः -पकः, चिन्नेकः, निमीलनं, नीलनं,
 इमीलनं, इमीलितं, चिन्नेकनं, चिन्नेकः, चिन्नेकः, चिन्नेकः—(Sign,
 or hint made by the eye) नेत्रचिन्नेकः, चिन्नेकः, चिन्नेकः, चिन्नेकः,
 भूचिन्नेकः, अपाङ्गदशेनं, इङ्गितं.

To WINK, *v. n.* (Close the eyelids quickly) निमिष (c. 6. -निमिषति
 -नेपितुं), निमिष, निमील (c. 1. -नीलति -लितुं), नील, निमील, चिन्नेक
 संकुच (c. 1. -कोचति -चितुं), कच (c. 10. -कचयति -यितुं), चूण,
 चिन्नेकः कृ.—(Make a sign with the eye) चिन्नेकः, चिन्नेकः, चिन्नेकः,
 चिन्नेकं कृ or संज्ञां कृ, नेत्रचिन्नेकं कृ.—(Wink at) उपेक्ष, see To CONNIVE.

WINKING, *part.* निमिषन् -पन्ती -पत् (न), निमीलन् &c., संकुचन्
 -च्छा -च्छं, संकुचिताक्षः &c.—(Winking at) उपेक्षी -क्षिणी &c.

WINNER, *s.* जेता *m.* (न), जयी *m.* (न), विजेता *m.*, विजयी *m.*

WINNING, *a.* अनुरजकः -क्ता -क्तं, मनोहरः &c., निमग्नः -युः -यु.

To WINNOW, *v. a.* शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), निष्पावं कृ, पू, परिपू,
 प्रस्फुट (c. 10. -स्फोटयति -यितुं), प्रस्फोटनं कृ. See To THRESH.

WINNOWED, *p. p.* पूतः -ता -तं, परिपूतः &c., बहुलीकृतः -ता -तं.

WINNOWER, *s.* पावकः, निष्पावकः, प्रस्फोटनकारी *m.* (न).

WINNOWING, *s.* निष्पावः, पवनं, पवः, प्रस्फोटनं, बहुलीकरणं, उत्कारः,
 निकारः; 'winnowing-fan or basket,' सूर्यः -व्यं, शूर्यः -व्यं, प्रस्फोटनं

WINTER, *s.* शमनः -नं, हेमन्तं, हेमन्तकालः, हिमकालः, शीतकालः,
 शिशिरः, हिमर्तुः *m.*, शीतर्तुः, हिमागमः, हेमन्तं.

To WINTER, *v. n.* हेमन्तकालं गम् (c. 10. गमयति -यितुं) or नी.

WINTERY, *a.* हेमन्तः -नी -नं, हेमन्तिकः -की -कं, हेमः -मी -मं, हेमनः
 -नी -नं, हिमकालसम्बन्धी &c.; 'weather,' हिमदुर्दिनं.

To WIPE, *v. a.* मृज् (c. 2. मर्दि -र्तुं, c. 1. मार्जति -र्जितुं), प्रमृज्, आमृज्,
 परिमृज्, सम्मृज्, प्रक्षल् (c. 10. -क्षालयति -यितुं), मृद्, see To RUB;
 'the mouth,' मुखं प्रमृज्; 'the eyes,' नेत्रे परिमृज्; 'tears from
 the eyes,' नेत्राभ्याम् अक्षूणि प्रमृज्.—(Wipe away, wipe off)
 अपमृज्, अवमृज्, निःक्षिप्; 'dirt or defilement,' मलम् अपमृज्
 निर्लेपं कृ.

WIPE, *s.* मार्जः -र्जनं, प्रक्षालनं.—(Blow) प्रहारः, आघातः.

WIPE, *p. p.* मार्जितः -ता -तं, प्रमार्जितः &c.; 'with the hand,'
 समुद्धस्तः &c.

WIPE, *s.* मार्जनी, मार्जनवस्त्रं, प्रक्षालनी, वरकं.

WIRE, *s.* तारः -रा, लोहतारा, लोहतनुः *m.*, लोहसूत्रं, लोहतन्त्री, शलाका
 धातुसूत्रं, तनुः *m.*, सूत्रं, तन्त्री -न्त्री.

To WIREDRAW, *v. a.* लोहोद्धर्त्तनं कृ, लोहतारोद्धर्त्तनं कृ.

WIRY, *a.* तनुमयः -यी -यं, तनुसमयः -या -वं, तनुप्रायः &c.

WISDOM, *s.* ज्ञानं, विज्ञानं, प्रज्ञा, बुद्धि: *f.*, प्राज्ञता, विज्ञता, वेधा, वैदुष्यं,
 विद्वत्ता, पाण्डित्यं, मनीषा, मति: *f.*, विवेकः, हिताहितविवेकः, धी: *f.*;
 'god of wisdom,' गणेशः.

WISE, *a.* (Having wisdom) विद्वान् -दुषी -द्वत् (न), ज्ञानी -जिनी -नि
 (न), ज्ञानवान् -वती -वत् (न), प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रज्ञः &c., बुद्धिमान्
 -मती &c., मतिमान् &c., धीमान् &c., प्राज्ञवान् &c., पाण्डितः -ता -तं,
 विद्वः -ज्ञा -ज्ञं, विवेकी -किनी &c., प्रज्ञी &c., वेधावी -विनी &c.,
 सविवेकः -का -कं, कोविदः -दा -दं, सुधीः -धी: -धि, सुबोधः -धा -धं,
 कृतधीः &c., धीरः -रा -रं, विशेषज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतज्ञः &c., निपुण-
 दृक् *m. f. n.* (ज्ञ), प्रेक्षावान् &c., मन्त्रिज्ञः &c.; 'a wise man,'
 विद्वन्मनः, बुधः, see LEARNED.—(Dictated by wisdom) ज्ञान-
 प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, बुद्धिप्रयुक्तः &c., ज्ञानमूलकः -का -कं, बुद्धिमूलकः &c.

WISE, *s.* See MANNER, WAY; 'in no wise,' न कचचन.

WISACRE, *s.* पण्डितः, ज्ञान्यः, ज्ञानवृद्धिः *m.*

WISELY, *adv.* विद्वज्जनयत्, प्राज्ञयत्, विशयत्, सज्ज्ञानं, सविवेकं, विवेक-
पूर्वम्, सम्यक्, सुदु, युक्तं.

To WISH, *v. a.* इष्ट (c. 6. इच्छति, इष्टि), अभिलष (c. 1. -लषति-पितुं),
वाञ्छ (c. 1. वाञ्छति-पितुं), चाकांक्ष (c. 1. कांक्षति-पितुं), आकांक्ष,
see To DESIRE. Often expressed by the desid. form of a
root; as, 'to wish to obtain,' चाप् in des. (इप्सति-पितुं), लप्
in des. (लिप्सते-पितुं); 'to wish to go,' गम् in des. (निगति-
यति-पितुं).

To WISH, *v. a.* (Well to one) इष्टे or मङ्गलम् or कल्याणम् आशंस
(c. 1. -शंसते-सितुं) or आशास् (c. 2. शास्ते-सितुं) or प्रार्थे.—(Wish
one ill) अनिष्टे or अनङ्गलम् आशंस or प्रार्थे.

WISH, *s.* इच्छा, अभिलाषः, आकांक्षा, इष्टं, स्पृहा, मनोरथः, ईप्सितं, see
DESIRE; 'according to one's wish,' यथाभिमतं; 'earnest
wish,' कौतूहलं, कुतूहलं, see LONGING.

WISHED, *p. p.* इष्टः-ष्टा-ष्टं, अभीष्टः-ष्टा-ष्टं. See DESIRED.

WISHING, *part. of a.* इच्छुः-च्छुः-च्छुः, आकांक्षी &c. See DESIROUS.

WISP, *s.* (Of straw) शुष्कतृणकुर्वकः, शुष्कनालगुलकः.

WISTFULL, WISTFULLY. See EARNEST, EAGER, EAGERLY.

WIT, *s.* (Understanding) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, धीः *f.*, 'one who has
lost his wits,' नष्टबुद्धिः-द्विः-द्वि.—(Quickness of fancy) बुद्धि-
पाटवं, बुद्धिचातुर्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिकौशलं, बुद्धितीक्ष्णता, वेदगन्ध,
विदग्धता.—(Humour) रसः, रसिकवाक्यं, रसिकोक्तिः *f.*, नर्मोक्तिः *f.*,
नर्म *n.* (नं), नर्म *n.*—(A wit, man of wit) रसज्ञः, नर्मज्ञः, नर्म-
वेदी *m.* (नं), परिहासवेदी *m.*, नर्मभाषी *m.*—(To wit) वस्तुतस्, अर्थतस्.

WITCH, *s.* मायिनी, पृथना, डाकिनी. See SORCERESS.

WITCHCHAFT, *s.* माया, अभिचारः, पृथनात्वं. See SORCERY.

WITH, *prep.* (Denoting cause, means, instrument) usually
expressed by the instrumental case; as, 'with a sword,'
खड्गेन; 'with grief,' शोकेन.—(In opposition to, against)
अस्त्रे, *c.*, with or without सह, as, 'to fight with one's
enemies,' शत्रुभिः or शत्रुभिः सह युष् or expressed by उपरि or
by the dat. or gen. *c.* in such phrases as, 'he is angry
with his son,' पुत्रस्योपरि or पुत्राय or पुत्रस्य-क्रुध्यति.—(In com-
pany, together with, along with) सह, साङ्गे, समं, साकं, सहितं,
सत्रं-त्रा, समा all with the instrum. *c.*; 'along with me,'
मया सह; 'along with him,' तेन सह. The preposition समं,
prefixed to roots, gives this sense of 'with;' as, 'to live
in company with,' संघस्.—(Associated, attended, connected
with) सहितः-ता-तं in comp. or expressed by the instr. *c.*,
with or without सह, or by पूर्व or पुरःसर in comp. as,
'associated with enemies,' शत्रुसहितः-ता-तं or शत्रुभिः सहितः
&c.—(Denoting manner) expressed by instr. *c.*, or by स
in comp. with the accus. *n.*, or by पूर्व or पूर्वकं or पुरःसरं
affixed; as, 'with anger,' कोपेन, सक्रोधं, क्रोधपूर्वकं, क्रोधपुरःसरं;
'with respect,' सादरं; 'with affection,' प्रीतिपूर्वकं.
—(Among) मध्ये. To express a person with any thing
in his possession, or a thing in connection with some-
thing else, a compound adjective may often be used; thus,
'a man with a stick in his hand,' दण्डहस्तः पुरुषः; 'a man
with riches,' सधनः or धनवान् पुरुषः; 'a ship with two

masts,' द्विकूपका नौः or कूपकद्वययुक्ता नौः.

WITHAL, *adv.* समं, तथैव, अपिच, अपरश्च. See LIKEWISE.

To WITHDRAW, *v. a.* अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), विनी, व्यपनी, अप-
कृप् (c. 1. -कर्षति-कर्षुं), अपाकृप्, अपहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), व्यपहृ,
उपसंहृ, प्रतिसंहृ, संहृ.

To WITHDRAW, *v. n.* अपक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्यसृ (c. 1. -सरति-
सरुं), परावृत्, अवस्था, पलाय, चल. See To RETIRE.

WITHDRAWAL, *s.* (Taking back) अपनयः-यनं, अपावृत्, उपसंहारः-
हरणं.—(Retiring) अपक्रमः, अपायः, see RETIRE.

WITHDRAWN, *p. p.* अपनीतः-ता-तं, उपसंहृतः &c., अपावृत्, अपा-सं.

To WITHER, *v. n.* विशृ in pass. (-शीयते), श्रे (c. 1. -शायति-शायुं),
नश (c. 1. नश्यति), सद्, क्षि. See To FADE, *v. n.*

To WITHER, *v. a.* नश (c. 10. नाशयति-पितुं). See To FADE, *v. a.*

WITHERED, *p. p.* विशीर्यः-री-रं, श्रानः-ना-नं, शुष्कः-ष्का-ष्कं,
गतरसः-सा-सं, see FADED; 'a withered leaf,' जीरीरपत्रं; 'hav-
ing a withered arm or hand,' विकलपाणिकः-का-कं, कुकर-
रा-रं, कुशः *m.*, कृशः, कोशः.

WITHERS, *s.* (Of an elephant, &c.) स्कन्धदेशः, स्कन्धः, आसनं.

WITHHELD, *p. p.* उपसंहृतः-ता-तं, प्रत्याहृतः &c., अपहृतः &c., विधृतः
&c., विधारितः &c., निगृहीतः &c., उच्छिन्नः-न्ना-नं.

To WITHHOLD, *v. a.* उपसंहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), प्रत्याहृ, संहृ, विधृ
(c. 10. -धारयति-पितुं), उच्छिद (c. 1. -च्छिनत्ति-चेत्तुं), नियहृ, विनियहृ,
नियम, निरुध. See To RESTRAIN, RETAIN.

WITHIN, *prep.* (In the inner part) अन्तरं, अभ्यन्तरे, अन्तरं; 'within
the house,' गृहाम्भन्तरे; 'being within the house,' गृहान्तर्वशी
-श्रिनी &c., गृहान्तर्गतः-ता-तं, गृहान्तःस्थः-स्था-स्थं.—(Not later
than) मध्ये, अर्धक, see UNDER. 'within ten days,' दशदिनमध्ये;
'within ten days,' दशदिनमध्ये. 'In the limits or compass
of,' गोचरः-रा-रं, विषय in comp. मध्ये-मध्ये, अर्धक in comp.;
'within hearing,' कर्णगोचरः-रा-रं; 'within sight,' दृष्टि-
गोचरः-रा-रं, दृग्गोचरः-रा-रं, दृष्टिगम्यः-म्या-म्यं, दृष्टिविषयः-या-
यं; 'within arrow-shot,' बाणगोचरः-रा-रं; 'within reach
of the hand,' हस्तगोचरः-रा-रं, हस्तप्राप्यः &c., हस्तवशी-श्रिनी &c.

WITHIN, *adv.* अन्तरं, अभ्यन्तरे see INSIDE. 'gone within,'
अन्तर्गतः-ता-तं; 'being within,' अन्तर्भवः वा-वं, अन्तर्वशी &c.

WITHOUT, *prep.* (Not with) विना with instr. or acc. *c.*, च्युते with
abl. or acc. *c.*, अन्तरण with abl. or acc. or gen., अन्तरा,
व्यतिरेकेण in comp., व्यतिरिक्तं, पृथक्, अ prefixed; 'without
ornament,' भूषणेन विना or भूषणं विना; 'without feeling,'
रसाद् च्युते; 'without punishment,' दण्डव्यतिरेकेण, दण्डमन्तरेण;
'without delay,' अविलम्बेन; 'without beginning or end,'
अनाद्यन्तः-न्ना-नं; 'without doubt,' असंशयं; 'without reason,'
असम्भावनीयं; 'without cause,' प्रयोजनं विना, अकस्मात् or
expressed by the loc. abs., असति प्रयोजने.—(Destitute of)
हीनः-ना-नं, विहीनः &c., रहितः-ता-तं, विरहितः &c. or ex-
pressed by अ, निर्, वि &c. prefixed; 'without money,'
धनहीनः-ना-नं, धनरहितः &c., अधनः-ना-नं, निर्धनः &c.; 'how
can I go without you?' कथं त्वद्धिहीनो यास्यामि.—(Unless,
if not, except) यदि न, अन्तरेण with acc., or expressed by
the indec. part. with अ or न prefixed; 'without you do
that,' यदि न तत् करोषि or तद् अकृत्वा; 'without drinking

any water,' 'पानीयम् अपोना; 'it cannot be seen without a telescope,' 'दूरदर्शकयन्त्रमन्तरेण न दृश्यते; 'this cannot be ascertained without algebra,' 'बीजगणितम् अन्तरेण न ज्ञायते तत्.—(On the outside of) वहिस्, वहिर्भागे, अन्तरेण; 'without the fort,' 'दुर्गेवहिस्, दुर्गेवहिर्भागे, दुर्गेदन्तरेण.

WITHOUT, *adv.* (Not within) वहिस्, अयस्.—(Externally) बाह्यतस्.

To WITHSTAND, *v. a.* पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), विरुध्. See To RESIST, OPPOSE.

WITNESS, *s.* (Testimony) साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणं; 'false witness,' 'कूटसाक्ष्यं, मिथ्यासाक्ष्यं, अतथ्यसाक्ष्यं.—(Person who gives testimony) साक्षी *m.* (नं), प्रमाता *m.* (नं), साक्ष्यदाता *m.*, साक्ष्यकारी *m.*; 'false witness,' 'कूटसाक्षी *m.*, कूटसाक्षी *m.*, कूटकारः -रकः; 'having witnesses,' 'साक्षिमान् -मती -मत् (नं); 'proved by them,' 'साक्षिभाषितः -ता -तं; 'absence of them,' 'साक्ष्यभावः; 'examination of a witness,' 'साक्षिपरीक्षा.—(One who is personally present) प्रत्यक्षदर्शी *m.*, साक्षाद्दर्शी *m.*, see EYE-WITNESS.

To WITNESS, *v. a.* (See by personal presence) प्रत्यक्षं or प्रत्यक्षतस् or स्वचक्षुषा दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), साक्षाद् दृश्, प्रत्यक्षदर्शनं कृ.—(Attest) साक्ष्यं दा, साक्ष्येण प्रमाणीकृ, see To ATTEST.

To WITNESS, *v. n.* साक्ष्यं दा, साक्ष्यं कृ, साक्षितां दा, साक्षी भू, प्रमाणीकृ, 'प्रमाणीभू. See To TESTIFY.

WITNESSED, *p. p.* (Seen in person) प्रत्यक्षदृष्टः -ष्टा -ष्टं, साक्षाद्दृष्टः &c., स्वचक्षुषा दृष्टः &c.—(Attested) प्रमाणीकृतः -ता -तं, साक्षिकः -की -कं, ससाक्षिकः &c.

WITNESS, *s.* रसिकवाक्यं, रसिकोक्तिः *f.*, सरसोक्तिः *f.*, सरसवाक्यं, नम्योक्तिः *f.*, नम्यभाषणं, विनोदवाक्यं.

WITILY, *adv.* सरसं, रसिकोक्त्या, बुद्धिविलासेन, नम्योक्त्या.

WITTINGLY, *adv.* ज्ञानतस्, बुद्धिपूर्वकं, कामतस्. See KNOWINGLY.

WITTY, *a.* (Of persons) रसज्ञः -ज्ञा -ज्ञे, नम्यज्ञः &c., रसवेदी -दिनी -दि (नं), नम्यवेदी &c., नम्यभाषी -षिणी &c., नम्यवक्ता -त्री -कृ (कृ), विदूषकः -का -कं, विदूष्यः -षा -षं.—(Of sayings, &c.) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, रसो -सिनी &c., रसवान् -वती -वत् (नं).

WIZARD, *s.* अभिचारविद् *m.*, मायाकारः. See MAGICIAN.

Woe, *s.* दुःखं, शोकः, दुर्गतिः *f.*, see MISERY, SORROW, CALAMITY.—(Exclam.) हा, वत्, धिक्.

WOEFUL, WOEFULLY, &c. See SORROWFUL, CALAMITOUS, &c.

WOLF, *s.* वृकः, कोकः, अरख्यश्वा *m.* (नं), ईहामृगः, ईहावृकः, जगभोजी *m.* (नं), जनाशनः.

WOMAN, *s.* स्त्री, नारी, अङ्गना, वनिता, योषित् *f.*, योषिता, योषा, योषित *f.*, योषिता, जांषा, नारी, मानवी, महिला, अषला, मनुषी, मानुषी, कामिनी, वामा, विलासिनी, प्रमदा, मानिनी, वधूः *f.*, महिला -लिका, महौला, ललना, ललिता, रमणी, रामा, प्रकृतिः *f.*, सोम -निनी, प्रतीपदर्शिनी, भरखा, परिगृह्या; 'a young woman,' तरुणी, कन्या, बाला, युवती, यूनी, नवयौवना; 'assembly of young women,' यौवतं, यौवनं; 'an old woman,' वृद्धा, वृद्धस्त्री, जराती, पलिता, पलित्नी; 'a woman of good family,' कुलस्त्री, कुल -नारी, कुलाङ्गना; 'a beautiful woman,' सुन्दरी, प्रमदा, कान्ता, सुभगा, नितम्बिनी, वामलोचना, 'an excellent woman,' वराङ्गना, वरारोहा, उत्तमा, परवर्णिनी, मत्तकाशिनी, मत्तकासिनी, स्त्रीरत्नं; 'a passionate woman,' कोपना, भामिनी; 'virtuous woman,' सती, शास्त्री, सुचरित्रा, कुलस्त्री, कुलपालिका; 'clever woman,'

सरस्वती; 'woman who has borne a child,' प्रसूता -तिका 'married woman,' सभर्तृका, सनाया; 'woman-killer,' स्त्रीषा तकः; 'woman-hater,' स्त्रीद्वेषी *m.* The Hindus divide women into four classes, corresponding to the four classes of men. These are, 1. पद्मिनी, comprising the most excellent women; 2. चिचिणी or हरिणी or मृगः comprising well-educated, accomplished, and beautiful women; 3. शङ्खिनी, comprising women who are tall, neither stout nor thin, with long hair, irascible, and with strong passions; 4. इक्षिनी, comprising women who are short, stout, with curly hair and furious passions.

WOMAN-HOOD, *s.* स्त्रीता, स्त्रीत्वं, नारीत्वं, स्त्रीणं, स्त्रीधर्मः.

WOMANISH, WOMANLY, *a.* स्त्रीणः -णी -णं. See FEMININE.

WOMANKIND, *s.* स्त्रीजातिः *f.*, स्त्रीप्रकृतिः *f.*, स्त्रीजनाः *m. pl.*

WOMB, *s.* गर्भाशयः, गर्भस्थानं, योनिः *m. f.*, योनी, गर्भकोशः, जरायुः *m.* गर्भः, कोपः, उदरं, जठरः -रं, मातृकुक्षिः *m.*, उत्वं, कललः -लं चत्वालः, धरा.

WON, *p. p.* जितः -ता -तं, निर्जितः &c., उपार्जितः -ता -तं.

WONDER, *s.* (The emotion) विस्मयः, आश्चर्यं -र्यत्वं, चमत्कारः, चित्रं विचित्रकं.—(A wonder, cause of wonder) आश्चर्यं, अद्भुतं अद्भुतयन्तु *m.*, कौतुकं, चमत्कारः, चमत्कृतिः *f.*, चित्रं, विचित्रता, & MARVEL; 'a great wonder,' महदाश्चर्यं; 'wonder of the world,' भुवनाद्भुतं.

To WONDER, *v. n.* विस्मि (c. 1. -स्मयते -स्मेतुं), विस्मयापन्नः -न्ना -न्नं भू विस्मितः -ता -तं भू, सविस्मयः -या -यं भू, विस्मयान्वितः -ता -तं भू कुहुकुह (nom. कुहुकुहायते). See To MARVEL.

WONDERFUL, WONDROUS, *a.* आश्चर्यः -र्यो -र्यं, अद्भुतः -ता -तं, चित्र -न्ना -न्नं, विचित्रकः &c., चित्रो -चित्रो &c., विस्मयकः &c. See MARVELLOUS.

WONDER-STUCK, *a.* विस्मितः -ता -तं, विस्मयाकुलः -ला -लं.

WONDER-WORKING, *a.* आश्चर्यकर्मो -र्मो -र्मं (नं), अद्भुतकर्मो & चित्रकर्मो &c., विचित्रकर्मो &c.

WONT, To BE WONT. See USED, HABITUATED, To USE.

WONTED, *a.* आभ्यासिकः -की -कं, व्यावहारिकः &c. See CUSTOMARY.

To WOO, *v. a.* विवाहार्थं याच् (c. 1. याचति -यितुं) or प्रार्थ (c. 1. -अर्थयति -ते -यितुं), विवाहार्थम् आराध् or चित्ताराधनं कृ.

WOOD, *s.* (Forest) वनं, अरख्यं, विपिनं, काननं, see FOREST.—(Substance of trees, timber) काष्ठं, दारुः *m.* -रु *n.*

WOOD-APPLE, *s.* (The tree) कपित्थः.—(The fruit) कपित्थं.

WOOD-COCK, *s.* वनकुङ्कुटः, अरख्यकुङ्कुटः, वृक्षकुङ्कुटः.

WOOD-CUTTER, *s.* वृक्षच्छिद् *m.*, वनच्छिद्, छेत्ता *m.* (नं), स्थाणुछेदः.

WOODED, *a.* वृक्षावृतः -ता -तं, तरुगुल्मावृतः &c., सवृक्षः -क्षा -क्षं.

WOODEN, *a.* काष्ठनयः -यी -यं, दारुनयः &c., काष्ठी -ष्ठिनी -ष्ठि (नं), काष्ठपटितः -ता -तं, दारुपटितः &c., दारवः -वी -वं, दारुजः -जा -जं अधिदारवः -वी -वं, काष्ठ in comp., दारु in comp.

WOOD-HOUSE, *s.* काष्ठरक्षणस्थानं, इभस्थानं, दारुकाष्ठस्थानं.

WOOD-LAND, *s.* वृक्षावृतभूमिः *f.*, तरुगुल्मावृतभूमिः *f.* -भूः *f.*

WOODMAN, *s.* वनचारी *m.*, वनजीवी *m.*, छादधिकः. See FORESTER.

WOOD-NYMPH, *s.* वनदेवता, वनदेवी, अरख्यदेवता -देवी.

WOOD-PECKER, *s.* दारुपक्षटः, दारुपातः, काष्ठकुटः, शतपक्षकः, शतजडः भद्रनामा *m.* (नं), कुठाकुः *m.*, कुठारुः *m.*

WOOD-PIGEON, *s.* हारितः, हारीतः, वनपारावतः, वनकपोतः.

WOOD-SORREL, *s.* चाङ्गेरी, कुचाङ्गेरी, चुक्रिका, इनशटा, अङ्गी, अङ्गलोलिका, अङ्गलोलिका, अङ्गुठा, चल् न.

WOODY, *a.* (Abounding with wood) बहुवृक्षावृतः -ता -तं, वृक्षाकीर्णः -यी -यं, प्रचुरवृक्षः -खा -खं, वार्षः -खी -खं. —(Lignaceous) काष्ठमयः -यी -यं. ~~(Silvan)~~ आरक्षकः &c., see SILVAN.

WOOL, *s.* विवहयप्रधिकः, विवाहार्थयाचकः, लुपुपासकः.

WOOF, *s.* (In weaving) बाण्डिः -यी *f.*

WOOLING, *s.* विवाहार्थं प्रार्थनं, विवाहार्थं चित्ताराधनं.

WOOL, *s.* ऊनी, नेपलोन *n.* (नं), अविमोन *n.*, नेपरोम *n.*, नेपाङ्गरुहं, अङ्गरुहं.

WOOLLEN, *a.* सीरीः -यी -यं, सीरीकः -की -कं, ऊनीमयः -यी -यं, नेपलोमयः -यी -यं, नेपलोमनिर्मितः -ता -तं, नेपलोमजः -जा -जं, आविकः -की -कं, राङ्गवः -वी -वं, मृगरोमजः &c.; 'woollen cloth,' सीरी-वस्त्रं, सीरीपटः, अविपटः, आविकः, सीरधं, जालिका; 'garment,' सीरीवासस् *n.*, बालवासस् *n.*

WOOLLY, *a.* लोमशः -शा -शं, रोमशः &c., रोमवान् -वती -यत् (तं), लोमवान् &c., ऊनीसदृशः -शी -शं; 'woolly hair,' बध्नेरः, बध्नेरीकः, चर्चरी.

WORD, *s.* (Single component part of a sentence) शब्दः, पदं, वाचकः, वर्णात्मा *m.* (नं), वाक्यः; 'word for word,' यथाशब्दः; 'force of a word,' शब्दशक्तिः *f.*, निरुद्धः; 'sense,' शब्दार्थः; 'acceptation,' शब्दानुशासनं; 'low word,' अपशब्दः, अवाच्यः; 'radical form of a word,' प्रकृतिः *f.*—(Discourse, language) उक्तिः *f.*, वाक्यं, वचनं, वाक् *f.* (च), वचस् *n.*; 'mere words,' वाङ्मनः; 'bad words,' दुर्वाक्यः *f.*, दुर्वाक्यं, दुर्वचनं; 'waste of words,' वाङ्मयः; 'war of words,' वाङ्मुद्धः; 'a word in season,' प्राप्कालवचनं; 'a man of few words,' अल्पभाषी *m.* (नं), मितभाषी *m.*, मितवाक् *m.*, वाङ्दृष्टिः—(Promise) वचनं, प्रतिज्ञा; 'to break one's word,' विसंवद, see PROMISE—(Tidings) समाचारः, संवादः, सन्देशः—(In a word) समासतस्.

To word, *v. a.* शब्दद्वारा व्याख्या (c. 2. -रूपानि -तुं), शब्दतो व्याख्या, शब्दरचनां कृ, शब्दयोजनां कृ, शब्दविन्यासं कृ.

WORDINESS, *s.* शब्दविस्तारः, शब्दबाहुल्यं, बहुशब्दत्वं.

WORDY, *a.* बहुशब्दकः -का -कं, शब्दिकः -की -कं, शब्दः -यी -यं, बहुवाक्ययः -यी -यं, वाग्मी -गिमी -गिमी (नं).

To work, *v. n.* (Labor, make exertion) अम् (c. 4. आम्यति, अमिन्तुं), परिअम्, अमं कृ, उद्योगं कृ, उद्यमं कृ, उत्साहं कृ, यत्नं कृ, व्यवसायं कृ, कर्म कृ, आयास् (c. 4. -यस्यति -सिन्तुं), आयासं कृ, यत्, चेष्ट, व्यवसाय, उद्यमं—(Operate, act) कृ, चेष्ट, फलम् उत्पद्य, प्रभू, see To OPERATE.

To work, *v. a.* (Move, cause to move) चल् (c. 10. चालयति -यितुं), संचल्, संचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), मृ in caus.—(Form by labour) कृ, यद् (c. 10. यदयति -यितुं), निर्मा, रच, विधा, कृ, see To MAKE, MANUFACTURE—(Produce, bring about) उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं), सम्पद्य, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), साध्, कृ.—(Cause to labour) आयास् (c. 10. -यासयति -यितुं), क्रिञ्चू (c. 10. क्रेशयति -यितुं), अम् (c. 10. अमयति -यितुं), सद् (c. 10. सादयति -यितुं), अव-सद्—(Manage) प्रणी, नी, नियम्, बहु in caus., निर्वह—(Em- broider), see the word.

Work, *s.* (Employment) कर्म *n.* (नं), व्यापारः, कार्यं, व्यवसायः, see OCCUPATION; 'a laborious work,' अमकर्म *n.*—(Labour, exertion) अमः, आयासः, क्रेशः, उद्योगः, उत्साहः, उद्यमः, यत्नः, 845

कष्टं—(That which is done or made) कर्म *n.* (नं), कार्यं, क्रिया, कृतिः *f.*, कृत्यं—(Composition, work of an author) यन्त्रः, क्रिया, कृतिः *f.*—(Religious act) कर्म *n.* (नं), क्रिया, अनु-ष्ठानं; 'good works,' सत्कर्म *n.*, सन्नक्रिया, शुक्कर्म *n.*, पुण्यकर्म *n.*, धर्मकार्यं, धर्मकृत्यं, पुण्यं, साधनं; 'way of salvation by works,' कर्ममार्गः; 'one who seeks salvation by works,' कर्ममार्गी (नं), धूमपयः, धूमपी *m.*; 'rich in good works,' पुण्यपुङ्गवः; 'reward of them,' पुण्यफलः; 'abandonment of them,' कर्म-त्यागः—(Needle-work), see EMBROIDERY, NEEDLE-WORK.

WORK-HOUSE, *s.* कर्मशाला, कर्मगृहं, दरिद्रालयः.

WORK-MAN, *s.* कर्मकरः, कर्मकारः, कर्मोरः, कारुः *m.*, शिल्पकारः.

WORKMANSHIP, *s.* घटना, निर्माणं, रचना, विरचना, आकृतिः *f.*

WORKSHOP, *s.* शिल्पशाला, शिल्पगृहं, आवेशनं, प्रावेशनं.

WORKING, *s.* (Act of labouring) उद्योगकरणं, उत्साहकरणं, कर्म-करणं, आयासकरणं, अमकरणं—(Operation) चेष्ट.

WORK-WOMAN, *s.* कर्मकारी -रिणी, कर्मकरी, शिल्पकारी.

WORLD, *s.* (Universe) जगत् *n.*, जगती, लोकः, चराचरं, see UNIVERSE.

—(The earth) लोकः, भुवनं, पृथिवी, भूः *f.*, भवः, भूलोकः, भूगोलः, जगत् *n.*, जीवाधारः, जीवाजीवाधारः, विषयं, पिषयं; 'creator of the world,' जगत्पति *m.* (पुं); 'destruction of the world,' जगत्पतयः, जगत्पतिनाशः; 'destroyer of it,' जगत्पति *m.*; 'end of the world,' जगदन्तः, कल्पः, भववर्तिः *f.*; 'to the end of the world,' आकल्पातः; 'ends of the world,' दिगन्ताः *m. pl.*; 'the three worlds,' त्रिभुवनं, त्रैलोक्यं, लोकत्रयं, भुवनत्रयं, जगत्त्रयं; 'soul of the world,' जगदात्मा *m.*, लोकमात्मा *m.*—(Mundane existence) संसारः, संसरं संसारः *f.*, इहलोकवासः, भूलाकवासः, जगत्वासः, प्रपञ्चः, कष्टकारकः, संसारमार्गः, संसारचक्रं, संसारवर्तः, मोहास्पदं, मायाचक्रं, मायाचालं, विषयजालं, लोकयात्रा, प्रवृत्तिमार्गः; 'this world,' इहलोकः; 'the next world,' परलोकः, लोकान्तरं, प्रेतलोकः; 'the world above,' ऊर्ध्वलोकः; 'belonging to this world,' ऐहलौकिकः -की -कं, ऐहिकः &c.; 'belonging to the next world,' पारलौकिकः -की -कं, पारलौकिकः &c., आध्यात्मिकः &c.; 'in this world,' इह, इहलोके; 'in the next world,' परत्र, अमृत, प्रेत; 'renunciation of the world,' सव्यसनं, सर्वसङ्गपरि-त्यागः; 'one who renounces it,' सव्यसनी *m.* (नं); 'deadness to the world,' वैराग्यं, विषयविरक्तिः *f.*; 'sick of the world,' भयरोगी -गिणी &c., भयार्तः -ज्ञा -ज्ञं; 'snares of the world,' मोहजालं, मायाजालं, मोहपाशः—(Mankind) लोकः, लोकाः *m. pl.*, जीवलोकः, जनाः *m. pl.*; 'fear of the world,' लोकलज्जा—(Customs of men) लोकमार्गः, लोकरीतिः *f.*, लोकप्रचारः, जनरी-तिः *f.*, जनप्रचारः; 'one who has seen the world,' बहुदृष्टः.

WORLDLINESS, *s.* लौकिकता, विषयासक्तिः *f.*, प्रपञ्चासक्तिः, देहाभिनानं.

WORLDLY, विषयी *m.* (नं), प्रपञ्चासक्तः. See WORLDLY.

WORLDLY, *a.* (Pertaining to this world) लौकिकः -की -कं, सांसा-रिकः -की -कं, ऐहिकः &c., ऐहलौकिकः &c., प्रापञ्चिकः &c., दृष्टार्थ-या -यं, संसारी -रिणी -रि (नं), लौक्यः -का -कं—(Devoted to it) विषयासक्तः -ज्ञा -कं, विषयाधीनः -ना -नं, प्रपञ्चासक्तः -ज्ञा -कं, इहलोकनिष्ठः -ज्ञा -कं, इहलोकासक्तः &c., संसारनिष्ठः &c., संसारी-कनिष्ठः &c.

WORLDLY-MINDED, *a.* ऐहिकबुद्धिः -द्विः -द्वि, ऐहिकदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, इहलोकदृष्टिः &c., प्रपञ्चबुद्धिः &c., संसारिकलक्षः -क्षा -क्षं.

WORLDLY-WISE, *a.* संसारज्ञानी -निनी -नि (न), व्यवहारज्ञानी &c.
 WORLDLY-WISDOM, *s.* संसारिकज्ञानं, संसारज्ञानं, व्यवहारज्ञानं.
 WORM, *s.* कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, कीटः -टकः, गदगदः -दी, किबलुकः, महीलता, शिली, भूलाता, सर्पः *f.*, कीकसः, तगदुरीयः, कृपणः—
 (In the inside of the body) कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, मीवा, अन्तादः, लेलिहः; 'the disease,' कृमिरोगः; 'affected by it,' कृमी -मिणी -मि (न); 'destroying worms,' कृमिमः -म्री -मं, कृमिहरः -रा -रं; 'having them,' कृमिलः -ला -लं.
 WORM-EATEN, *a.* कृमिखादितः -ता -तं, कृमिभक्षितः &c., कृमिनिष्कृपितः &c.
 WORMY, *a.* कृमिलः -ला -लं, कृमी -मिणी &c., कृमिमयः -यी -यं.
 WORN, *p.p.* धृतः -ता -तं, धारितः &c., भूतः -ता -तं, परिहितः &c.; 'is worn,' धार्यते, भियते.—(Worn away) यधितः -ता -तं, मृष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्मृष्टः &c., आघटितः &c.—(Worn out, decayed) जौलीः -णी -णीं, जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः -का -कं, जरटः -ठा -ठं.—(Worn out, fatigued) आन्तः -न्ता -न्तं. *see* FATIGUED.
 To WORRY, *v. a.* बाध्, क्लिञ्ज्, व्यथ्, आयस्. *See* To TEASE.
 WORSE, *a.* दुष्टतरः -रा -रं, कष्टतरः &c., खलतरः &c., अधिकदुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापीयान् -यसी -यस् (स्), विशेषदुष्टः &c., गरीयान् &c., अनुत्तमः -मा -मं; 'better and worse,' परापरः -रा -रं.—(More sick) अधिकरोगी -गिणी &c.
 WORSE, *adv.* दुष्टतरं, कष्टतरं, खलतरं, अधिकदुष्टं, पापीयस्.
 WORSHIP, *s.* पूजा, पूजनं, भजनं, भक्तिः *f.*, अर्चा, अर्चनं -ना, अभ्यर्चा -र्चनं, समभ्यर्चनं, उपासना, उपासा, उपासिः *f.*, उपचर्या, सेवा, आराधनं -ता, नमस्या, सपय्या, अर्हणं -णा, इत्या, नमस्कारः, अपर्चिः *f.*; 'of the gods,' देवपूजा, देवभक्तिः *f.*, देवतार्चनं.—(Your worship) भगवान् *m.* (त), भवान् *m.*
 To WORSHIP, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), अभिपूज्, सम्पूज्, अर्च (c. 1. अर्चति -र्चितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), अभ्यर्च, समर्च, समभ्यर्च, भज् (c. 1. भजते, भज्), उपास् (c. 2. -आस्ते -मितुं), आराध् (c. 10. -राधयति -यितुं), सेय् (c. 1. सेवते -वितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), नमस् (nom. नमस्यति), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं), मह्, थु in des., अर्हः; 'by sacrifice,' यज् (c. 1. यजति, यष्टु, ईजितुं).
 WORSHIPFUL, *a.* पूजार्हः -हा -हं, पूजनीयः -या -यं, अर्चनीयः &c., भट्टारः -रा -रं, भट्टारकः &c., नमस्यः -स्या -स्यं, उपास्यः -स्या -स्यं, अभ्यर्ज्यः &c., भावमिथः -था -थं, अर्घ्यः &c. *See* HONOURABLE.
 WORSHIPPED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, अर्चितः &c., समभ्यर्चितः &c., अर्चितः &c., नमस्यितः &c., नमसितः &c., उपासितः &c. *See* HONoured.
 WORSHIPPER, *s.* पूजकः, अर्चकः, उपासकः, उपासिता *m.* (त), सेवकः, सेविता *m.* (त), आराधकः, भजकः, पूजाकारी *m.* (न).
 WORST, *a.* दुष्टतमः -मा -मं, कष्टतमः -मा -मं, पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वपापिष्ठः &c., खलतमः -मा -मं, गरिष्ठः -ष्टा -ष्टं.
 WORST, *s.* (Most evil state) दुष्टतमदशा, कष्टतमदशा.
 To WORST, *v. a.* अभिभू, पराभू, पराजि (c. 1. -जयति -जेतुं), जि.,
 WORSTED, *s.* औद्युतं, औद्युतनुः *m.*, औद्युतयसृवं.
 WORTH, *s.* (Value) अर्थः, मूल्यं, सारता, अर्थः, *see* VALUE; 'of little worth,' अल्पमूल्यः -त्या -त्यं, अल्पार्थः -था -थं, अपार्थः -था -थं.—(Excellence) सारत्वं, गुणः, गुणता, मान्यता.
 WORTH, *a.* मूल्य in comp., अर्थ in comp., अर्हः -हा -हं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं; 'worth much,' बहुमूल्यः -त्या -त्यं; 'worth little,' अल्पमूल्यः &c.; 'how much is this worth?' किमूल्यम् इतत्; 'worth while,' अमार्हः -हा -हं, अमयोग्यः -ग्या -ग्यं, *see* WHILE.

WORTHILY, *adv.* योग्यं, युक्तं, उपयुक्तं. *See* PROPERLY, RIGHTLY.
 WORTHINESS, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, युक्तता, अर्हता, पात्रता, सगुणत्वं.
 WORTHLESS, *a.* निर्गुणः -णा -णं, गुणहीनः -ना -नं, गुणरहितः -ता -तं, निर्गुणी -णिनी -णि (न), विगुणः -णा -णं, असारः -रा -रं, निःसार &c., सारहीनः -ना -नं, तृणप्रायः -या -यं, अप्रमः -मा -मं, अप्रमत्त -त्या -त्यं, अप्रशस्तः -स्ता -स्तं; 'of worthless character,' अगुण शीलः -ला -लं; 'a worthless object,' निःसारिष्ठं, अद्रव्यं, अपात्रं.
 WORTHLESSNESS, *s.* निर्गुणत्वं, गुणहीनता, वैगुण्यं, असारता, निःसारता.
 WORTHY, *a.* (Deserving) अर्हः -हा -हं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्त -क्ता -क्तं, उचितः -ता -तं, समुचितः &c., सदृशः -शी -शं, अनुरूप -पा -पं, or expressed by the fut. pass. part.; 'worthy of death,' मरणार्हः -हा -हं, मरणोचितः -ता -तं, वधाार्हः &c., बध्यः -ध्य -ध्यं; 'worthy of honour,' मानार्हः &c., मान्यः -न्या -न्यं; 'on praise,' श्लाघ्यः -घ्या -घ्यं; 'worthy to be called,' ख्यातव्यः -व्य -व्यं; 'possessing a husband worthy of her,' अनुरूपभर्तृभा -गिनी; 'to be worthy,' अर्ह (c. 1. अर्हति -र्हितुं), *see* To be SERVE; 'a worthy object or person,' पात्रं, सत्पात्रं, भाजनं, गुणपात्रं, गुणभाजनं.—(Possessing worth or excellence) आद्यं -द्या -ध्यं, गुणी -णिनी -णि (न), गुणवान् -वती -वत् (त), मान -न्या -न्यं, अधिगुणः -णा -णं, भद्रकः -का -कं.
 WORTHY, *s.* (Man of worth) आर्यजनः, सज्जनः, मानपात्रं.
 WOUND, *s.* (Injury to the flesh) व्रणः -णा -णं, छतं, छतिः *f.*, परिछतं अरुस् *m.*, ईर्मं, वेधः -धनं, प्रहारः, आघातः, उद्घातः, अस्त्राघातः लूनकः; 'flesh-wound,' त्वग्भेदः, त्वक्भेदः.
 To WOUND, *v. a.* क्षण् (c. 5. क्षणोति -णितुं), परिक्षण्, व्रण (c. 10. -व्रणयति -यितुं), व्रणं कृ, छतं कृ, व्यध् (c. 4. विधति, व्यधुं), परि व्यध्, प्रतिव्यध्, व्रथ् (c. 6. वृथति, व्रथितुं), प्रव्रथ्, भिद्, छिद्, विद्, रिप्, छि, अर्ह, जर्जरीक. *See* To HURT.
 WOUND, *p. p.* वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः &c.; 'wound up,' उपसंहृतः &c.
 WOUNDED, *p. p.* छतः -ता -तं, परिछतः &c., व्रणितः &c., कृतव्रण -णा -णं, विद्धः -द्धा -द्धं, भिन्नः -न्ना -न्नं, भिन्नदेहः -हा -हं, अस्त्राहत -ता -तं, रिष्टः -ष्टा -ष्टं, जर्जरितः -ता -तं, जर्जरीकृतः &c., जर्जरः -र -रं; 'mortally,' भिन्नमर्मा -मर्मा -मर्मे (न).
 WOVE, WOVEN, *p. p.* जतः -ता -तं, उतः &c., व्यूतः -ता -तं, व्युतः &c. जतः -ता -तं, स्यूतः &c., तन्वी -न्विणी -न्वि (न), तन्नुनिर्मितः -न -नं, तानवः -वी -वं, निर्मितः -ता -तं; 'wove cloth,' तानवयस् तन्नुमन्तः; 'wove silk,' दुकुलं, क्षीमं, क्षोमं.
 To WRANGLE, WRANGLING. *See* To QUARREL, QUARRELING, DISPUT.
 To WRAP, *v. a.* आवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), परिवेष्ट आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), परिच्छद्, अवगुह्य (c. 10. -गुहयति -यितुं), कोशस्थं -स्थां कृ, वासनीकृ; 'I wrap myself up,' आत्मानं अवगुहयामि.
 WRAPPED, *p. p.* वेष्टितः -ता -तं, आवेष्टितः &c., अवगुह्यितः -ता -तं 'in an envelope,' वासनस्थः -स्था -स्यं, कोशस्थः &c.
 WRAPPER, *s.* वेष्टनं, आवेष्टनं, प्रच्छदपटः, प्रावारः, निबोलः, नियी वासनं, पुटः, पिधानं, चलिः *m.*, संशुक्रः, निवतः, वृहत्तिका.
 WRATH, *s.* क्रोधः, कोपः, रोषः, रुद् *f.* (प), रुष्टिः *f.* *See* ANGER.
 WRATHFUL, *a.* कोपी -पिनी &c., चरुडः -रुडा -रुडं. *See* ANGRY.
 To WREAK, *v. a.* कृ, प्रणी, विधा. *See* To EXECUTE.
 WREATH, *s.* माला, माल्यं, मङ्ग *f.* (मङ्ग), हाट, दाम *n.* (न), आवर्ति -लौ, *see* GARLAND; 'of smoke,' धूमावली -लिः *f.*

To WREATH, *v. a.* गन्ध (c. 9. गन्धति, c. 1. गन्धति - गन्धितुं, c. 10. गन्धयति - गन्धितुं), गुम्फ (c. 1. गुम्फति - गन्धितुं), गुम्फ (c. 1. गुम्फति - गन्धितुं), गुम्फनं कृ, दृम् (c. 10. दम्बयति - गन्धितुं), दम्ब, गालया वेष्ट.
 WRECK, *s.* (Shipwreck) नौभङ्गः, नौवसनं. — (Wrecked ship) भग्ननौका, भिन्ननौका, भिन्ननौः *f.*, नष्टनौका, नष्टनौः *f.*, उच्छूलितनौः *f.*
 To WRECK, *v.* नौभङ्गं कृ, नौवसनं कृ, नौकानाशं कृ, नावं भङ्ग or भिद् or नष्ट (c. 10. गन्धयति - गन्धितुं), उच्छूल (c. 10. -कूलयति - गन्धितुं).
 WRECKED, *p. p.* भिन्ननौकः -का -कं, भग्ननौकः &c., नष्टनौकः &c., उच्छूलितः &c.
 To WRENCH, *v. a.* साहसिकाकुचनं or तीव्राकुचनं कृत्वा आकृष्य (c. 1. -कषेति - कर्षुं), बलवदाकुचनपूर्वम् आकृष्य अपहृ (c. 1. -हरति - हर्तुं), बलवद् आकृष्य उड्ड, पीड् (c. 10. पीडयति - गन्धितुं).
 WRENCH, *s.* साहसिकाकुचनपूर्वम् आकर्षणं or आकर्षः.
 To WREST, *v. a.* बलवद् or साहसेन अपहृ. See To WRENCH.
 To WRESTLE, *v. n.* बाहुयुद्धं कृ, बाहुप्रहरणं कृ, मलयुद्धं कृ.
 WRESTLER, *s.* बाहुयोधी *m.* (नं), बाहुप्रहारी *m.* (नं), मल्लः, मल्लः, रङ्गा-वतारी *m.* (नं); 'king's wrestler,' उल्लङ्घः, उल्लङ्घः.
 WRESTLING, *s.* बाहुयुद्धं, मलयुद्धं, मल्लप्रतियोगः, मल्लयात्रा, मल्लवी.
 WRETCH, *s.* (Bad man) हताशः, जाह्नः, पापः, पापीयान् *m.* (सं), पापिष्ठः, दुरात्मा *m.* (नं), नराधमः, खलः, चखालः, लड्डुः, लड्डुः. — (Poor creature) मन्दभाग्यः, तल्लुखी *m.* (नं), हताशः, कृपणः.
 WRETCHED, *a.* अतिदुःखी -खिनी -खि (नं), अतिदुःखान्वितः -ता -तं, अतिदीनः -ना -नं, दीनः &c., अधन्यः -न्या -न्यं. See MISERABLE.
 WRETCHEDNESS, WRETCHEDLY. See MISERY, MISERABLY.
 To WRIGGLE, *v. n.* देहम् इतस्ततः क्षिप्रं संचल (c. 10. -चालयति - गन्धितुं).
 To WRING, *v. a.* (Twist or press violently) बलवद् or साहसेन आकुञ्च (c. 1. -कुञ्चति - चितुं, c. 10. कुञ्चयति - गन्धितुं) or पीड् (c. 10. पीडयति - गन्धितुं) or सम्पीड्. — (Wring off) बलवदाकुचनं कृत्वा or बलवद् आकृष्य उड्ड or निर्हृ or उत्कृष्य. — (Wring out water, &c.) बलवत् पीडयित्वा जलं निर्गम्य in caus., or निःसृ in caus.
 WRINKLE, *s.* बलिः -ली *f.*, चर्मरेखा, त्वरेखा, रेखा, चर्मरेखा, चर्म-तरङ्गः, तरङ्गः, जर्मिः *m. f.*, जर्मिका, त्वजर्मिः *m. f.*, भङ्गः, चर्मभङ्गः, त्वक्षैपिल्यं, त्वक्षुब्धोचः, चर्मक्षुब्धोचः; 'on the brow,' ललाटेरेखा, ललाटेरेखा.
 To WRINKLE, *v. a.* त्वचं or चर्मं संकुच (c. 1. -कोचति - चितुं) or कुञ्च (c. 1. कुञ्चति - चितुं) or आकुञ्च. See To CONTRACT.
 WRINKLED, WRINKLY, *a.* बलिनः -ना -नं, बलिमान् -मती -मत् (नं), बलिभः -भा -भं, जर्मिमान् &c., रेखाङ्कितः -ता -तं, सरेखः -खा -खं.
 WRIST, *s.* मणिपन्थः -न्थनं, कट्युधं, प्रकोष्ठः, प्रवेष्टः, चोलकी *m.* (नं), मणिः *m. f.*
 WRIT, *s.* लेखः, लेख्यं, लेखपत्रं; 'Holy writ,' श्रुतिः *f.*, श्रुतं.
 To WRITE, *v. a. or n.* (With a pen) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), अभिलिख्, लेखनं कृ, लिखनं कृ, लिपिं कृ; 'to write down,' अभिलिख्, लेखावृद्धं -डा कृ, पत्रावृद्धं -डा कृ. — (Compose) गन्ध (c. 9. गन्धति, c. 1. गन्धति - गन्धितुं), गन्धनं कृ, रच् (c. 10. रचयति - गन्धितुं), कृप् (c. 10. कल्पयति - गन्धितुं), निबन्ध.
 WRITER, *s.* (One who writes) लेखकः, लिख् in comp. (सं), लि-पिकरः, लेखनकारी *m.* (नं), लिपिकरः. — (Clerk) कायस्थः, see SCRIBE. — (Composer) गन्धकारः, गन्धकर्ता *m.* (नं), रचकः.
 To WRITHE, *v. a. or n.* तीव्रवेदोपहतत्वाद् अङ्गानि इतस्ततः संचल (c. 10. -चालयति - गन्धितुं) or आकुञ्च or अङ्गाकुचनं कृ.
 WRITHING, *s.* अङ्गाकुचनं, अङ्गाकषेः, इतस्ततो -ङ्गसंचालनं.

WRITING, *s.* (The act) लेखनं, लिखनं, लेखः -शा, अभिलेखनं, लि-पिः *f.*, लिपिका, लिपिः -वी *f.* — (Composition) रचना, गन्धनं, गन्धकरणं. — (Written letters or characters) अक्षरविन्यासः, अक्षररचना. — (Any thing written) लिखितं, लेखः, लेख्यं, लेख्य-पत्रं, पत्रं -पत्रकं; 'committed to writing,' लेखावृद्धः -डा -डं, पत्रावृद्धः &c.; 'writing materials,' लिपिसम्पत्, लेखसाधनं, लेखनसामग्री.
 WRITING-MASTER, *s.* लेखशिक्षकः, लेखनशिक्षकः, लेखोपदेशकः.
 WRITING-PAPER, *s.* लेखनपत्रं, लिखनपत्रं, लेख्यपत्रं.
 WRITTEN, *p. p.* लिखितः -ता -तं, लेखितः &c.; 'document,' लेख्यं.
 WRONG, *a.* (Not fit or right) अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, see IMPROPER. — (Erroneous) अयथार्थः -था -थं, अनृतः -ता -तं, वितथः -था -थं, असत्यः &c., असत्यङ् -मीची -म्यक् (ञ्), अशुद्धः -डा -डं, दोषी -विणी -वि (नं), सदोषः -पा -पं, अपराधी &c., असन् -सती -सत्, see FALSE, IN-CORRECT. — (Unjust, acting improperly) अन्यायः -न्या -न्यं, अन्यायी -यिनी &c., न्यायविरुद्धः -डा -डं, अयथान्यायः -था -थं, see UNJUST. — (Reverse) विपरीतः -ता -तं; 'wrong road,' उन्मार्गः, विमार्गः.
 WRONG, *s.* (Injury, injustice) अपकारः, अपकृतं, अपराधः, अन्यायः. — (Error) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, दोषः, अपराधः, अयथार्थ्यं, अयुक्तं, अया-यातय्यं; 'in the wrong,' भ्रमयुक्तः -क्ता -क्तं, भ्रान्तियुक्तः &c., भ्रमी -मिणी &c., सदोषः -पा -पं, दोषी &c., अपराधी &c.
 WRONG, WRONGLY, *adv.* अयुक्तं, अन्याया, अयथार्थ्यं, अयथार्थ्यं, अय-यार्थं, अन्यायतस्, अयथान्यायं, वृथा, मिथ्या.
 To WRONG, *v. a.* अपकृ, अन्यायं कृ, अपराधं. See To INJURE.
 WPONGED, *p. p.* अपकृतः -ता -तं, प्राप्तापकारः -रा -रं कृतापकारः &c.
 WRONGFUL, WRONGFULLY. See INJUST, UNJUSTLY.
 WRONG-HEADED, WRONG-HEADEDNESS. See REVERSE, &c.
 WROTH, *a.* कोपाविष्टः -ष्टा -ष्टं, रोषाविष्टः &c. See ANGRY.
 WROUGHT, *p. p.* (Done) कृतः -ता -तं. see PERFORMED. — (Worked, elaborated) संस्कृतः -ता -तं, संस्कारितः &c., कृप्तः -ता -तं, कल्पितः &c., सिद्धः -डा -डं; 'wrought iron,' कुशी; 'wrought gold,' कोषः, कृतहेमः. — (Stirred) उत्तेजितः -ता -तं.
 WRY, *a.* यक्रः -क्ता -क्तं, विकृतः -ता -तं; 'wry-faced,' विकृताननः &c.
 WRY-NECKED, *a.* यक्रयोधः -वा -वं, विकृतयोधः &c., यक्रकन्धरः &c.
 WRYNESS, *s.* यक्रता, यक्रिमा *m.* (नं), विकृतिः *f.*, विरूपता, वैरूप्यं.

X.

XANTIPPE, *s.* कर्कशा, कैकेयी, यक्रशीला, दुर्मुखी, पूतना.
 XENODOCHY, *s.* अतिथिपूजनं, अतिथिसेवा, अतिथिसत्कारः.

Y.

YACHT, *s.* क्रीडानौका, क्रीडानौः *f.*, केलिनौका, केलिनीः *f.*
 YAM, *s.* चालुः -लु *m. n.*, चालुकं, मधुमूलं, मध्यालुकं, सुकन्दः, खल-चालुः -लुकं, खलकण्डः.
 YAMA, *s.* (God of Naraka or Hell, Regent of the South, or lower world, and judge of departed souls, corresponding to the grecian god Pluto, or to the judge of hell, Minos. His abode is in the infernal city of Yamapur, whither the Hindús believe that a departed soul immediately repairs, and receiving a just sentence from Yama,

ascends to Swarga, the first heaven, or descends to Naraka, the snaky hell, or assumes on earth the form of some animal, unless its offences have been such as deserve condemnation to a vegetable or even to a mineral prison. As god of justice and lord of punishment, Yama corresponds with Śiva and Varuna, and in this character is represented as bearing a cord or noose. Yama is often identified with Death and Time. He is the son of Śūrya or the Sun, and brother of the personified Yamunā or Jumná river) यमः, यमराजः, यमराट् *m.* (नं), यमनीः, जमनः.—(As Death or Time or the Destroyer) यमतामः, मृत्युः *m.*, कालः, कालानकः, सनकः, कालकुलः.—(Regent of the South) दक्षिणाश्रयः *m.*—(Lord of the dead) प्रेतपतिः *m.*, प्रेतराजः, परेतराट् *m.* (नं), परेतराजः.—(Lord of deceased ancestors) पितृपतिः *m.*—(God of the śrāddha) आइदेवः, आइदेवता.—(God of justice) धर्मराजः, धर्मे.—(The impartial judge) समवर्ती *m.*—(God of punishment) दण्डधरः, दण्डी *m.* (नं), दण्डयानः, अधिदण्डनेता *m.* (नं), दण्डः.—(Bearer of the cord or noose) बाणो *m.* (नं), पाशभू *m.*, पाशपाणिः *m.*—(Son of the sun) वैवस्वतः, सूर्यपुत्रः, सूर्यतनयः, सकेतनयः, सकेतनन्दनः.—(Brother of Yamunā) यमुनाभ्राता *m.*—(The variegated one) चित्रः. The pain or punishment inflicted by Yama is called यातना. 'One of his attendants,' कालपुरुषः.

YAMUNÁ, *s.* (A river, commonly called Jumná, which rises on the south side of the Himalayas, and after a course of 378 miles, falls into the Ganges at Prayāga or Allahabad. The personified river is considered to be the daughter of Śūrya or the Sun, and sister of Yama) यमुना, सूर्यतनया, सूर्यपुत्री, सकेतनया, यमस्त्री *f.* (नं), जमनस्त्री *f.*, कालिन्दी. YARD, *s.* अङ्गुलं, प्राङ्गुलं, चतुरं, अजिरं, *see* COURT-YARD.—(The measure) गजः.—(Of a ship) नौवसनकाष्ठं, नौवसनदण्डः.

YARN, *s.* (Woollen thread) ऊणोसूत्रं, औरीसूत्रं, औरीतनुः *m.*, ऊणोमयसूत्रं.—(Long yarn) दीर्घसूत्रं.

To YAWN, *v. n.* जृम्भ् (c. 1. जृम्भते -भित्तुं), विजृम्भ्, प्रजृम्भ्, जम्भ or जम्भ् (c. 1. जम्भते, जम्भते -भित्तुं), जृम्भणं कृ, जृम्भं कृ, विजृम्भणं कृ, ग्रौ (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं). *See* To GAPE.

YAWN, YAWNING, *s.* जृम्भः -भ्रमणं, जृम्भा -भ्रमिका, विजृम्भणं, जृम्भितं, विजृम्भितं, हाफिका, हर्म् *n.* (नं), उपपुष्पिका.

YAWNER, *s.* जृम्भकः, जृम्भी *m.* (नं), विजृम्भकः, जृम्भणकारी *m.*

YE, *pron.* यूयं (*nom. pl.* (युष्मद्)).

YEA, *adv.* वाटं, साम्, सत्यं, हुम्, तथेति, अपरम्; 'yea and nay,' स्वीकारास्वीकारौ *m. du.*, स्वीकृतास्वीकृतं.

YEAR, *s.* वत्सरः, वर्षः, संवत्सरः, परिवत्सरः, अब्दः, समा, समाः *m.* (सं), संवत् *ind.*, हायनः, वरिषं, कालयन्त्रः *m.*, चतुर्वर्षः *f.*, सत्रैर्नृपरिवर्तः, मासमानः, युगांशकः, शरद् *f.*, शरदा; 'half-year,' वर्षार्द्धं, अर्द्धार्द्धं, परमासं, अयनं; 'last year,' गतवर्षः, परह् *indec.*; 'belonging to it,' परहलः -ली -लं; 'the present year,' वर्त्तमानवर्षः, रेवमस; 'year before last,' पराति *indec.*; 'belonging to it,' परारितः -ली -लं; 'next year,' परवर्षः, अगानिवत्सरः, उद्गरवत्सरः; 'events of the year,' वर्षकलः; 'throughout the year, to the end of it,' आवर्षाकात्; 'for a year,' वर्षपर्यन्तं; 'year after year,' वर्षे वर्षे, वत्सरे वत्सरे, प्रतिवत्सरं; 'solar year,' सौरवर्षः;

'sidereal year,' साक्षीवर्षः.

YEARLY, *a.* वार्षिकः -की -कं, प्रतिवार्षिकः &c., सांवासरिकः -की -कं, सांवासरः -री -रं, आन्धिकः -की -कं, प्रतिसांवासरिकः &c., वर्षे -का -कं, समीनः -ना -नं; 'half-yearly,' आन्नासिकः -की -कं.

YEARLY, *adv.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरं, प्रत्यब्दं, अनुवत्सरं, वत्सरे वत्सरे, व वर्षे, अयने अयने.

To YEARN, *v. n.* वासल (nom. वासलायते), वासल्यं भू (c. 10. दूयति -यितुं), वासकामा भू, वासलीभू, जिह् (c. 4. जिहति, जेहितुं) उत्सुक (nom. उत्सुकायते).

YEARNING, *s.* वासलता, वासल्यं, उत्सुकता, औत्सुक्यं, जेहः.

YEAST, *s.* सुरामखः, मद्यमखः, यधमखः, कारोन्नः, कारोन्नरः, किरण -खं, नग्नहः -हु *m. n.*, अभिषवः, कादहरीवीजं, सुराभागः. In some parts of India ताडी or ताही, i. e. toddy or the fermented juice of the tād or palm tree is much used as yeast.

To YELL, *v. n.* रु (c. 2. रीति, रीयितुं), रन्, नद्. *See* To SCREAM.

YELL, *s.* रुतं, रावः, दीर्घरुतं, दीर्घरावः, शिकारः. *See* SCREAM.

YELLING, *part.* दीर्घरावः -वी -वं, दीर्घनादी -दिनी -दि (नं).

YELLOW, *a.* पीतः -ता -तं, गौरः -री -रं, पीतलः -ला -लं, हरिद्रा -भा -भं, पीतवर्णः -शी -शं, गौरवर्णः &c.

YELLOW-BIRD, YELLOW-HAMMER, *s.* हरिद्राङ्गः.

YELLOWISH, *a.* ईषत्पीतः -ता -तं, ईषत्पीतवर्णः -शी -शं; 'yellowish white,' हरियः -या -यं, पाखुः -खुः -खु, पाखुरः -रा -रं.

YELLOWNESS, *s.* पीतता, गौरता -त्वं, पीतवर्णः, हरिद्रावर्णः.

To YELP, *v. a.* भष्, रे, रु, रस्. *See* To BARK, YELL.

YEOMAN, *s.* गृहस्थः, गृहाधिकारी *m.* (नं), क्षेत्रपतिः *m.*

YES, *adv.* वाटं, साम्, हुम्, सत्यं, तथेति, परम्, एवं, चोम्, अपयिकं, स्वीकृतं

YESTER, *a.* सस्ननः -नी -नं, सस्नः -स्या -स्यं, पर्युपितः -ता -तं.

YESTERDAY, *s.* सस्, पृष्ठेष्टुस्, गतदिवसः, गतदिनं, कल्यं; 'relating to yesterday,' सस्ननः -नी -नं, सस्नः -स्या -स्यं.

YESTERNIGHT, *s.* गतरात्रिः *f.*, गता रात्रिः, गता यामिनी.

YET, *conj.* तथापि, परन्तु, अपि, किन्तु. *See* NEVERTHELESS.

YET, *adv.* (Over and above) अधिकं, परं.—(Hitherto) अद्य यावत् अद्यपर्यन्तं, अद्यापि, *see* HITHERTO, STILL.

To YIELD, *v. a.* (Produce, bear) डण्ड् (c. 10. -पादयति -यितुं), नर (c. 10. जनयति -यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), प्रदा; 'fruit,' फल दा or प्रदा, फल.—(Give, grant, concede) अनुदा, प्रदा, दा वित् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), अनुज्ञा, प्रोक्त in caus., *see* To CONCEDE.—(Deliver up, surrender) उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृज्) विसृज्, अवसृज्, दम् (c. 1. त्यजति, त्यज्), हा, विहा.

To YIELD, *v. n.* वशीभू, वशं गम् or उपगम्. *See* To SUBMIT.

YIELDING, *a.* (Bearing fruit) फलदः -दा -दं, फलप्रदः &c., फलवा -वती -वत् (नं), फलन् -लन्ती &c., फलोत्पादकः -का -कं.—(Compliant) अनुकूलः -ला -लं, अनुतोषी -धिनी &c., *see* COMPLIANT

YOJANA, *s.* (A measure of distance, equal to five miles, or according to some, to nine miles) योजनं.

YOKE, *s.* (For the necks of oxen) युगः -गं, प्रासङ्गः, चापङ्गः; 'a plough,' कुशः; 'pin of the yoke,' युगाकीलः -लकः; 'ti of it,' योक्त्रं, योषं, चापन्धः.—(Yoke or pair of oxen) गोरुगं गोनियुनं.—(Fit for the yoke) युग्यः -ग्या -ग्यं, प्रासङ्ग्यः &c.

To YOKE, *v. a.* युज् (c. 7. युजति, c. 10. योजयति -यितुं), नियुज्.

YOKED, *p. p.* युक्तः -क्ता -कं, नियुक्तः &c., संवत्सयुगः -गा -गं; 'i yoked,' युज्यते; 'a yoked animal,' युग्यः, प्रासङ्ग्यः, शाकटः

- 'having yoked the steeds,' युक्तुरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.
 YOKE-FELLOW, *s.* सहचरः, सहचरी *m.* (नं), सहभावी *m.*
 YOLK, *s.* (Of an egg) अण्डनख, अण्डवधभागः, अण्डहृदयं, अण्डकुसुमं, अण्डमध्यः पीतभागः.
 YON, YONDER, *a.* नातिदूरस्थः -स्या -स्यं, ईषदूरस्थः -स्या -स्यं.
 YON, YONDER, *adv.* नातिदूरे -रतस्, ईषदूरे -रतस्.
 YORE, *adv.* (Of yore) पुरा, प्राकाले, प्राक्, पुरस्तात्.
 YOU, *pron.* (For thou, in the sing.) त्वं *nom. sing.*—(In the plur.) यूयं *nom. pl.* (युष्मद्); 'of you,' युष्माकं; 'you two,' युवां. The honorific *pron.* भवान् *m.* (तं), is often used for 'you,' with the 3d pers. sing. of the verb.
 YOUNG, *a.* बालः -ला -लं, युवा *m.*, युवतिः -ती *f.*, यूनी *f.*, युव *n.* (नं), तरुणः -या -यं, अल्पवयः -याः -यः (स्), अल्पवयस्कः -स्का -स्कं, अभिनववयस्कः &c., बालिशः -शा -शं, कीनारः -री -रं, किशोरः -रा -रं, अभिनवः -वा -वं, प्रतिनवः &c., वयस्कः -स्या -स्यं, वयस्यः &c.; 'a young man,' कुमारः, युवजनः, बालजनः, तरुणः, रुढवयः *m.* (स्); 'young woman,' तरुणी, कुमारी, कन्या, युवती, बाला, नवयौवना; 'a young bird,' see YOUNG, *s.*
 YOUNG, *s.* (Young one of any animal) शावकः, शिशुः *m.*, पोतः -तकः, अपत्यं, पाकः -का, अभ्रकः, हिम्भः, पृथुकः, प्रयुकः, वक्रेरः -री, कुयकः; 'a young bird,' शिशुशावकः; 'a young mouse,' मृषिकशावकः; 'a young elephant,' गजशिशुः *m.*; 'a young deer,' मृगपोतकः.
 YOUNGER, *a.* कनीयान् -यसी -यः (स्), कनिष्ठः -हा -हं, यवोयान् &c., यविष्ठः &c., अनुजः -जा -जं, अनुजातः -ता -तं, अनुजन्मा -न्मा -न्म (नं), अधन्यनः -जा -जं, अधरजः &c., अधरवयस्कः -स्का -स्कं, अधरः -रा -रं.
 YOUNGSTER, *s.* कुमारकः, बालजनः, किशोरः, वटुः. See LAD.
 YOUR, YOUR'S, *pron.* तव *gen. sing.*, युष्माकं *gen. pl.* (युष्मद्), भवतः *gen. sing.*, भवतां *gen. pl.* (भवत्), त्वदीयः -या -यं, भवदीयः &c., भावकः -का -कं, योष्माकः -की -कं, योष्माकीनः -ना -नं.
 YOURSELF, *pron.* (Reciprocally) आत्मा *m.* (नं); as, 'blame yourself,' आत्मानं निन्द; 'for yourself,' आत्मार्षं.—(Emphatically) स्वयं, स्वतः; 'you yourself,' स त्वं, see SELF.
 YOUTH, *s.* (Early part of life) यौवनं, यौवनायस्था, यौवनकालः, यौवनदशा, कीनारं, तरुण्यं, तरुण्यदशा, तरुण्यकालः, सौकुमार्यं, शैशवं, प्रथमवयस् *n.*, पूर्ववयस् *n.*, प्रत्ययवयस् *n.*, किशोरं; 'prime or heyday of youth,' नवयौवनं, यौवनप्रौढिः *f.*; 'pride of youth,' यौवनदयः.—(A young man) तरुणः, कुमारः -रकः, युवजनः, युवा *m.* (नं), बालजनः, अचालः, किशोरः, वटुः *m.*, वटुकः, वेकटः.—(Young persons) तरुणजनाः *m. pl.*, युवजनाः *m. pl.*, बालजनता.—(State of being young) तरुण्यं, बालत्वं -ता.
 YOUTHFUL, *a.* यौवनवान् -वती -वत् (तं), बालः -ला -लं, यौवनेयकः -की -कं, अल्पवयः -याः -यः (स्). See YOUNG.
 YOUTHFULNESS, *s.* तरुण्यं, बालता -त्वं, सौकुमार्यं, बालिश्यं.

Z.

- ZANY, *s.* भट्टः, वैहासिकः, विदूषकः. See BUFFOON.
 ZEAL, *s.* उद्योगः, चरुता, उद्युता, उद्यता, उन्मः, तैक्ष्ण्यं, तीक्ष्णता, चरुता, उद्योगः, अत्युद्योगः, प्रीतिः *f.*, औत्सुक्यं, अत्यनुरागः, अत्यनुरक्तिः *f.*, अत्युत्साहः, उत्सुकता, आस्था. See EARNESTNESS.
 ZEALOT, *s.* अत्यनुरक्तः, अतिव्ययः, अत्यासक्तः, अतितीक्ष्णः.

- ZEALOUS, *a.* व्ययः -या -यं, अतिव्ययः &c., उत्तमः -ता -तं, चरुः -रुता -रुतं, उद्युतः &c., तीक्ष्णः -तीक्ष्णः, अत्यनुरक्तः -क्ता -क्तं, अत्यनुरागी -गिणी -गि (नं), अत्युत्सुकः -क्ता -क्तं, उत्सुकः &c., अत्युद्योगी -गिनी &c., उद्योगी &c., उद्युक्तः -क्ता -क्तं, इहाद्युत्सुकः &c., समुद्युतः -ता -तं, अत्युद्यमी &c., अत्यासक्तः -क्ता -क्तं, उद्यः -द्यः -यां, तीक्ष्णकर्मो -कर्मो -कर्म (नं), प्रयत्नवान् -वती -वत् (तं).
 ZEALOUSLY, *adv.* अतिव्ययं, अत्युद्योगेन, अत्यनुरागेण.
 ZEBRA, *s.* वनगर्दभः, अरव्यगर्दभः, वनरासभः.
 ZEDOARY, *s.* (A plant) सटिः -टी *f.*, कर्पूरकः, कर्पूरकः, वेधमुल्लवः, द्राविडकः, कास्यः -स्यकः, सुम्पलुखः.
 ZENITH, *s.* समध्यं, ऊर्ध्वस्थितिकः -कं, ऊर्ध्वदिशा, स्वस्थितिकः, ऊर्ध्वदिशः *m.*, ऊर्ध्वः; 'zenith distance,' ज्ञतं, नतांशः, नतभागः, 'pointing to zenith and nadir,' ऊर्ध्वारः -रा -रं.
 ZEPHYR, *s.* वसन्तवायुः *m.*, मन्दवायुः *m.*, मन्दानिलः, मृदुवातः, सुखस्पर्शः, वायुः *m.*, सुगन्धवायुः *m.*, चावायुः *m.*, मन्दमाहृतः, वासकः.
 ZERO, *s.* (Cipher, naught) शून्यं, विन्दुः, वटः.
 ZEST, *s.* रुचिः *f.*, स्वादः, आस्वादः, अभिरुचिः *f.* See RELISH.
 ZIGZAG, *a.* वक्रः -क्रा -क्रं, कुटिलः -ला -लं, निष्ठः -धा -धं, वक्राकारः -रा -रं, कुटिलगतिः -तिः -ति, युगाधरः -रा -रं; 'zig-zag lightning,' विद्युज्जता, असिलता.
 ZINC, *s.* (Kind of metal) वज्रं, दस्ता.
 ZODIAC, *s.* राशिक्रकं, ज्योतिषक्रकं, राशिमण्डलं, भस्क्रकं, भस्मण्डलं, भागनं, रिम्कः; 'a sign of the zodiac,' राशिः *m.*, लग्नं, भं; 'the twelve signs collectively,' राशिमणः, भगणः, राशिकुण्डली, नैष-वृषादयः *m. pl.* These are, 1. Aries, मेघः. 2. Taurus, वृषः, वृषभः; 3. Gemini, मिथुनः इन्द्रः, जिनमः; 4. Cancer, कर्कटः, कर्कः, कर्कटराशिः *m.*; 5. Leo, सिंहः, आरभ्यराशिः *m.*; 6. Virgo, कन्या; 7. Libra, तुला, तुलापारः, धरः; 8. Scorpio, वृश्चिकः, कीर्षः, जलिः *m.*; 9. Sagittarius, शूरा, शूरा *m. n.*, तीक्ष्णकः; 10. Capricornus, मकरः, मकरराशिः *m.*; 11. Aquarius, कुम्भः, कुम्भराशिः *m.*; 12. Pisces, मीनः, मीनराशिः *m.*, मीनलग्नं, ऋषः. Of the twelve signs there are two divisions, one called उत्तरगोलः, consisting of the six signs, from Aries to Virgo, the other called दक्षिणगोलः, comprising the remaining six signs. 'The rising of a sign,' लग्नं, उदयः; 'setting,' अस्तः; 'rising sign,' उदयलग्नः; 'setting sign,' अस्तलग्नः; 'circuit of the sun through the zodiac,' भागनं, भगणः; 'passage of the sun through a sign,' सूर्यसङ्क्रान्तिः *f.*, रविसङ्क्रान्तिः *f.*, सूर्य-सङ्क्रमणं; 'of a planet,' राशिभोगः; 'passage of the sun or a planet from one sign into another,' सङ्क्रान्तिः *f.*, सङ्क्रमः.
 ZODIACAL, *a.* राशिक्रकसन्धी -न्धनी &c., भस्क्रकसन्धी &c.
 ZONE, *s.* (Girdle) मेखला, रसना, कलापः, see GIRDLE.—(Of the earth) भूमेखला, भूवलयः -यं, भूकटिबन्धः; 'torrid zone,' क्रान्ति-वलयः, मध्यदेशः.
 ZOOGRAPIER, *s.* प्राणिवर्णनकृत्, पञ्चादिविवरणकृत्.
 ZOOGRAPIY, *s.* प्राणिवर्णनं, पञ्चादिविवरणं, प्राणिवर्णना.
 ZOOLOGICAL, *a.* प्राणिविद्यासन्धी -न्धनी &c., प्राणिज्ञानसन्धी &c.
 ZOOLOGY, *s.* प्राणिविद्या, प्राणिविषयिका विद्या, प्राणिविषयकं ज्ञानं, जीव-जन्तुविद्या, पञ्चादिविद्या, पञ्चादिशास्त्रं.
 ZOOTOMY, *s.* प्राणिव्यवच्छेदः, प्राणिव्यवच्छेदविद्या, पञ्चादिशव्यवच्छेदः, पञ्चादिव्यवच्छेदविद्या, प्राणिकरीरव्यवच्छेदः.

APPENDIX.

A.

To ABASE, v. a. अभिमानसङ्घनं कृ, लघूकृ, लाघवं कृ.

ABASED, p. p. खडिताभिमानः -ना -नं, लज्जाभिमानः &c., नष्टाभिमानः &c., हतगर्वः -वी -वै, हताहङ्कारः -रा -रं, हतदम्भः -म्भा -म्भं.

ABASEMENT, s. (The act) अभिमानसङ्घनं.—(State) मानभङ्गः, अभिमानभङ्गः, मानहानिः *f.*, मानविध्वंसः, नचता, लाघवस्वीकारः.

ABATEMENT, s. (The act) न्यूनीकरणं.—(State) न्यूनता, क्षयः, हासः, शान्तिः *f.*, see DIMINUTION, MITIGATION.

ABBEY, s. योगिगृहं, योगशालाः. **ABBOT, s.** मठाधिपतिः *m.*

ABBREVIATION, s. संक्षेपः, संक्षिप्ता; 'mark of,' संक्षेपचिह्नं.

To ABDICATE, v. a. (A throne) सिंहासनत्यागं कृ, स्वचामरत्यागं कृ.

To ABHOR, v. a. अत्यन्तं द्विप्, अत्यन्तद्वेषं कृ, अतिद्वेषं कृ.

ABHORRENCE, s. अतिद्वेषः, अत्यन्तद्वेषः, परमद्वेषः, विकृतं.

AILITY, s. (Mental) बुद्धिविभवः, बुद्धिवैभवः, बुद्धिपाटवं.

To ABJURE, v. a. शपथपूर्वकं त्यज्, शपथं or शपथं कृत्वा त्यज्.

ABLE, As a termination expressing 'admitting of,' 'susceptible of,' rendered in Sanskrit by the future pass. part.; thus, 'eatable,' खाद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः &c., खादितव्यः &c.

To BE ABLE, v. n. पृ (c. 10. पारयति -यितुं). शक् must take the 5th conj., unless used to give a pass. sense to the infin.

ABLUTION, s. (Of the body) अङ्गस्नानं; 'of the feet,' पादप्रक्षालनं; 'of the head,' शिरःस्नानं; 'of the mouth,' मुखस्नानं, मुखधावनं, मुखशुद्धिः *f.*, आचमनं; 'morning a.,' प्रातःस्नानं; 'by rubbing earth on the body,' मृत्तिकास्नानं; 'by rubbing cowdung,' गोमयस्नानं; 'by rubbing ashes,' भस्मस्नानं; 'servant who assists, nt a.,' स्नायकः; 'rules of a.,' शौचविधिः *m.*; 'one who performs a.,' स्नायी *m.* (नृ): 'cloth put on after a.,' स्नानवस्त्रं.

ABLY, adv. मत्सामर्थ्यं, शक्तिरूपं, सविभवं, सकौशल्यं, सपाटवं.

To ABOLISH, v. a. खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), खण्डनं कृ, निवृत् in caus.

ABOLITION, s. खण्डनं, भङ्गः, अवरोपणं, निवर्जनं, निपुत्तिः *f.*

ABOMINATION, s. (Object of) अतिद्वेषपात्रं, बीभत्सविषयः.

ABORIGINES, s. pl. प्रथमस्थितलोकाः *m. pl.*, प्राचीनलोकाः *m. pl.*

ABOUT, (On the point of) उन्मुख &c., see under POINT.

ABREAST, adv. समपार्श्वतः, पार्श्वपंक्तिरूपं.

ABSENCE, s. अवर्जमानता, अविद्यमानता, विप्रकर्षः, परोक्षता.—(Of mind) अनवधानं -नता, अप्रसृतलक्षता.

ABSENT, a. (In mind) अनवहितः -ता -तं, अन्यतुदयः -या -यं, भ्रान्ततुदयः &c., अतन्मनस्कः -स्का -स्कं, अप्रसृतलक्षः, अन्यासकृच्छ्रः -न्ता -तं.

ABSOLUTE, a. (Despotic) स्वाधीनः -न्ता -नं, स्वार्थः -न्ता -तं, अपराधीनः &c.—(Unconditional) प्रतिबन्धहीनः -ना -नं, निष्प्रतिबन्धः &c.

ABSORPTION, s. (Into the Deity) मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निर्वाणं.

ABSTINENCE, s. अत्याहारः, पच्यभोजनं, आहारनियमः, संयमः.

ABUT, v. n. सीमासंयोगं कृ, सीमासन्धिं कृ, स्पृश, लग्.

ACACIA, s. (Kind of tree) शमी.

ACADEMICAL, a. विद्यालयसम्बन्धी -न्धिनी &c., मठसम्बन्धी &c.

ACCELERATED, p. p. वर्धितवेगः -गा -गं, वर्धितगतिः -तिः -ति, त्वरितः &c.

ACCELERATION, s. वेगवर्धनं, वेगवृद्धिः *f.*, गतिवर्धनं, गतिवृद्धिः *f.*

To ACCENTUATE, v. a. स्वरयुक्तं-क्तां कृ, सस्वरोच्चारणं कृ, सस्वरपठनं कृ.

ACCENTUATED, p. p. स्वरितः -ता -तं, स्वरयुक्तः -क्ता -क्तं, सस्वरः &c.

ACCENTUATION, s. सस्वरोच्चारः -रणं, मुतोच्चारणं, स्वरपालनं.

ACCIDENTAL, a. (Non-essential) असहजः -जा -जं, आगन्तुकः -का -कं

आहाय्यः -यी -यै, अस्वाभाविकः -की -कं.—(Happening by chance

दैवजातः -ता -तं, दैवागतः &c., दैवोपस्थितः &c., दैवघटितः &c.

दैवहेतुकः -का -कं, दैवयोगिकः &c., अकारणजातः &c., अकारणागतः

&c., अकारणोत्पन्नः -न्ता -तं, अकारणभूतः &c., अकारणोद्भवः -वा -वं

अकस्माज्जातः &c., अकस्मादुत्पन्नः -न्ता -तं, अकस्माभूतः -ता -तं

यदुच्चाभूतः &c., अनिमित्तभूतः &c., आगन्तुकः -का -कं.

ACCIDENTALLY, adv. दैववशात्, अदृष्टवशात्, यदुच्छया.

To ACCOST, v. a. सद्युष् (c. 10. बोधयति), प्राग्भाषणं कृ, आदिभाषणं कृ

ACCOUCHER, s. प्रसवकारी वैद्यः, प्रसववैद्यः, सूतवैद्यः.

ACCOUTRED, p. p. सायुधः -धा -धं, सशस्त्रः &c., उपासशस्त्रः &c.

To ACCREDIT, v. a. सत्य (nom. caus. सत्यापयति -यितुं), समापनं कृ

ACCRETION, s. अन्यसंयोगवर्धनं, अन्यसंयोगवृद्धिः *f.*, समुत्थानं.

ACCURATE, a. सम्यक् -मीची -म्यक् (च्), शुद्धः -द्धा -द्धं, सूक्ष्मः &c.

ACCUSATION, s. दोषारोपः -पणं, अपराधारोपः -पणं.—(False) मिथ्याभि
योगः, मिथ्याभिज्ञानं.

ACONITE, s. (A poison) वासनाभः, प्राणहारकं.

ACOUSTIC, a. श्रवणसम्बन्धी -न्धिनी &c., श्रुतिविषयकः -का -कं.

ACOUSTICS, s. pl. ध्वनिविद्या, श्रवणविषयका विद्या.

ACROSTIC, s. आद्याक्षरबन्धः, प्रथमाक्षरबन्धः, पूर्वोद्याक्षरबन्धः.

To ACTUATE, v. a. प्रवृत् (c. 10. वर्त्तयति -यितुं), प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं)

ACTUATED, p. p. प्रवर्तितः -ता -तं, प्रेरितः &c. See INFLUENCED.

ACUTE-ANGLE, s. सन्नल्लेखकोणः, न्यूनकोणः, लघुकोणः; 'acute-angled' सन्नल्लेखः -न्ता -तं.

ADAGIO, s. (Slow time in music) विलम्बितं.

ADAMANTINE, a. वज्रसदृशः -शी -शं, वज्रप्रायः &c., वज्रः -न्ता -तं.

ADDITION, s. (In arithmetic) योगः, सङ्कलनं.

To ADJOURN, v. a. आकालान्तरात् त्यज्, कालान्तरपर्यन्तं त्यज्.

To ADJUST, v. a. व्यवस्था in caus. **ADJUSTMENT, s.** व्यवस्थापनं.

ADRIFT, a. or adv. प्रवाहाधीनः -ना -नं, ओषाधीनः -ना -नं.

ADULC, a. वयःस्थः -स्था -स्थं, वयस्थः &c., प्राप्रयौवनः -ना -नं.

ADULTERATED, p. p. हीनद्रव्यसंसर्गदूषितः -ता -तं, हीनमिश्रणदूषितः &c. हीनसम्यक्दूषितः; 'with water,' जलसंमृष्टः -द्वा -द्वं.

ADULTERY, s. (In a male) परभाव्योगमनं, परतत्त्वगमनं.—(In female) परगमनं, परपुरुषगमनं, अन्यगमनं.

To ADUMBRATE, v. a. छायां दृश् in caus., आभासं दृश् in caus.

ADUMBRATION, s. छायाप्रदर्शनं, छायाभासः, आभासः, छाया.

ADVANCEMENT, *s.* पदवर्धनं, पदवृद्धिः *f.*, संवर्धनं, वृद्धिः, पुरस्कारः.
 ADVANTAGEOUS, *a.* हितावहः -हा -हं, हितकरः &c., हितजनकः &c.
 ADVERBIAL, *a.* अव्ययरूपः -या -यं, अव्ययात्मकः &c., अव्ययसम्बन्धी &c.
 ADVOCATE, *s.* परार्थविवादी *m.*, परपक्षविवादी *m.*, परार्थवादी *m.*
 AERIFORM, *a.* वायुरूपः -या -यं, वायुमयः -यी -यं, वातरूपः &c.
 AEROSTRATIGRAPHY, *s.* वायुमण्डलमननं, आकाशगानं, आकाशसंचारः.
 AFFECTION, *s.* (प्रतिपत्तिः) प्रीतिः *f.*; 'object of affection,' प्रीति-
 पात्रं; 'paternal affection,' सुतस्नेहः, पुत्रस्नेहः.—(Of the mind)
 मनोभक्तिः, मनोविकारः, मनोविकृतिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, वृत्तिः *f.*, विकारः,
 विकृतिः *f.*; 'the affection of love,' कामविकारः; 'of anger,'
 क्रोधविकारः.—(Of the body) विकारः, भावः, वृत्तिः *f.*, आकारः,
 अनुभावः; 'of the eyes,' नेत्रविकारः.—(Of the mind or body)
 भावः. Of these there are three classes: 1. Fixed.
 regular passions, स्थायिभावः *m. pl.*, eight in number, viz.
 रतिः *f.*, हासः, शोकः, क्रोधः, उन्मादः, भयं, जुगुप्सा, विस्मयः. 2. Irre-
 gular passions, अभिचारिभावः *m. pl.* or मन्त्रिभिभावः *m. pl.*
 thirty-two in number, viz. निर्वेदः, ग्रानिः *f.*, शङ्का, असूया, मदः,
 श्रमः, आलस्यं, द्वेषः, चिन्ता, मोहः, स्मृतिः *f.*, भूतिः *f.*, व्रीडा, अपलता,
 हर्षः, आवेगः, जडता, गर्वः, विषादः, औत्सुक्यं, निद्रा, अपस्मारः, शयः,
 विषोषः, अनर्घः, अवहित्ता, उग्रता, मृतिः *f.*, उपालम्भः, व्याधिः *m.*,
 उन्मादः, मरणं. Sometimes चासः and वितर्कः are added.
 3. Honest and spontaneous emotions, सात्विकभावः *m. pl.*,
 eight in number, viz. स्तम्भः, स्नेहः, रोमाञ्चः, वैखर्यं, येषयुः *m.*,
 वैखर्यं, अश्रु, प्रलयः.
 AFFIRMATIVE, *s.* अस्तिपक्षः. *Adj.* अस्तिपक्षी -क्षिणी &c., अस्तिपक्ष-
 स्थापकः -का -कं. AFFIRMATIVELY, अस्तिपक्षस्थापनपूर्वकं.
 AFFIX, *s.* प्रत्ययः. *To AFFIX*, आरुह in caus., विधा.
 AFTERTHOUGHT, *s.* पश्चाद्बुद्धिः *f.*, पश्चात्कल्पना, पश्चिम्बुद्धिः *f.*
 AGE, *s.* (Of the world) युगं; 'beginning of an age,' युगादिः *m.*;
 'end of one,' युगान्तः. The four ages of the Hindús, cor-
 responding in some degree with the golden age, silver
 age, brazen age, and iron age, are, 1. कृतं or सत्यं, 2. त्रेता,
 3. द्वापरः, 4. कलिः *m.*
To AGGRAVATE, *v. a.* उद्दीप in caus. AGGRAVATION, *s.* उद्दीपनं.
 AGITATED, *a.* वेगयान् -वती &c. AGITATION, *s.* वेगः, चिह्नवेगः.
 AGUE, *s.* हिमज्वरः, शीतज्वरः; 'hot fit of ague,' ज्वराग्निः *m.*
 AIM, *s.* अभिसन्धानं, अभिसन्धिः *m.*, उद्देशः, अर्थः.
 AIR-PUMP, *s.* वाताकर्षकयन्त्रं, वायुकर्षकयन्त्रं, वायुशोषकयन्त्रं.
 AJAR, *a.* or *adv.* अङ्गोद्घाटितः -ता -तं, ईषदुद्घाटितः -ता -तं.
 AKIN, *a.* समधर्मीकः -का -कं, समगुणः &c., समजातीयः -या -यं.
 ALARM, *s.* (Notice of danger) आसन्नभयसूचना, आसन्नभयज्ञापना,
 आसन्नभयनिमित्तबोधना, सज्जताकरणसूचना.
 ALARMIST, *s.* भयभाषी *m.* (नं), भयाशंसी *m.*, भयनाशभाषी *m.*
 ALGEBRA, *s.* वेजं, वीजं, अव्यक्तगणितं, अव्यक्तक्रिया.
 ALIBI, *s.* स्थानाकारं, स्थलान्तरं, अन्यस्थानं, अन्यस्थलं.
 ALIENATED, *p. p.* परहस्तगतः -ता -तं.—(In mind) अन्यधीः -धीः -धि.
To ALIGHT, *v. n.* अवरोह (c. 1. -रोहति -रोहं), अवरोहं कृ.
 ALIGHTED, *p. p.* अवरोहः -ढा -ढं, कृतावरोहः -हा -हं.
 ALMANAC, *s.* पञ्चाङ्गः; 'maker of one,' पञ्चाङ्गकर्ता *m.* (नं).
 ALMONER, *s.* दानाध्यक्षः, दानाधिकारी *m.* (नं), दानाधिकृतः.
 ALOE, *s.* (The plant) घृतकुमारी -रिका, जजरा.

ALPHABET, *s.* अक्षरमाला, अक्षरसमाहारः, वर्णमाला, वर्णानुक्रमः.
 ALTERNATE, *a.* परस्परानुवर्ती -र्त्तिनी &c., अन्योन्यानुगामी -मिनी &c.
 ALTERNATION, *s.* परस्परानुवर्तनं, अन्योन्यानुवर्तनं, अन्योन्यानुगमनं.
 ALVINE, *a.* औदरिकः -की -कं, उदरसम्बन्धी &c., कोष्ठ in comp.
 AMALGAM, *s.* पारदमिश्रितधातुः *m.*, पारदसंयुक्तधातुः *m.*
 AMBER, *s.* तैलस्फटिकः. AMBERGRIS, *s.* भीमः, खरं.
 AMBITION, *s.* यशोलिप्सा, प्रतिपालिप्सा, यशोलोभः, प्रभुत्वलिप्सा.
 AMBUSCADE, *s.* संक्षिप्तः *f.* AMENABLE, *a.* अभियोज्यः -या -यं.
 AMNESTY, *s.* सर्वदण्डमुक्तिः *f.* -मोचनं, सकलापराधमुक्तिः *f.*
 AMULET, *s.* संवदनं. ANACHRONISM, *s.* कालगणनाभ्रमयः.
 ANAGRAM, *s.* शब्दाक्षरविपर्ययात्मकव्यतिरिक्तनाम *n.* (नं).
 ANALOGY, *s.* उपमानं, अभ्युपगमः. ANALYSIS, *s.* मूलतत्त्वशोधनं.
To ANALYZE, *v. a.* मूलतत्त्वशोधनं कृ. ANAPEST, *s.* हस्तः.
 ANCESTRAL, *a.* पैतामहः -ही -हं, पित्रायातः -ता -तं, पित्रागतः &c.
 ANCESTORS, *s. pl.* कुलपरम्परा, वृद्धपरम्परा, पित्रावलिः -ली *f.*
 ANCHOR, *s.* अङ्कुशाकारदण्डयुक्तं नीचवन्तं. There is no Sanskrit
 equivalent; लङ्गरः from the Persian is often used.
 ANGLE, *s.* (Obtuse) अधिककोणः, विशालकोणः, see OBTUSE, &c.
 ANIMAL, *s.* सत्त्व. Animals are divided by the Hindús into
 four classes, viz. 1. 'Egg-born,' अण्डजा *m. pl.*; 2. 'Womb-
 born,' जरायुजा *m. pl.*; 3. 'Generated by heat and damp,'
 स्वेदजा *m. pl.*; 4. 'Vegetable-born,' उद्भिज्जा *m. pl.*
 ANIMATE, *a.* सजीवः -या -यं, सप्राणः -या -यं, सचेष्टः -ष्टा -ष्टं; 'animate
 and inanimate,' चेतनाचेतनः -ना -नं, चराचरः -रा -रं.
 ANNIVERSARY, *s.* प्रतिवार्षिकदिवसः; 'of a birth,' जन्मदिवसः, जन्म-
 तिथिः *m. f.*; 'of a death,' मृत्युदिवसः, मृत्युतिथिः.
 ANNUAL, *a.* प्रतिवार्षिकः -की -कं, सांयत्नरिक्तः &c., निरन्तरः -न्तुः -न्तुः.
To ANNOINT, *v. a.* दिह् (c. 1. -देहि -रथं), अभ्यञ्जनं कृ, अभ्यङ्गं कृ.
 ANOMALY, *s.* अभिचारः; 'of a planet,' कर्कशः; 'true anomaly,'
 स्पष्टकर्कशः; 'mean anomaly,' मध्यकर्कशः.
To ANTICIPATE, *v. a.* नियमितकालात् पूर्वम् ग्रहं, पूर्वभोगं कृ.
 ANTICLIMAX, *s.* सारालङ्कारविपक्षः, सारालङ्कारप्रतिलोमः.
 ANTIPODES, *s.* अनुपातः, परस्परसम्मुखपादजनाः *m. pl.*
 ANTIQUARY, *s.* प्राकृतिकद्रव्यसंग्रही *m.*, प्राकृतिकद्रव्यान्वेषी *m.*
 ANTIQUATED, *a.* गतकालिकः -को -कं, प्राकृतिकः &c. See OBSOLETE
 ANTIQUE, *s.* प्रतिविस्मृतं, प्रतिमूर्त्तिमूलं, दर्शयिष्यः.
 AORIST, *s.* अनियमितकालः. APART, *a.* व्याप्तः -भा -भं.
 APARTMENT, *s.* कक्षः; 'inner,' कक्षान्तरं, अन्तर्भवनं.
 APERIENT, *s.* विसंजनं. APEX, *s.* उच्चः, मस्तकः -कं.
 APOCOPE, *s.* अन्त्याक्षरलोपः, अन्त्याक्षरलोपालङ्कारः.
 APOGEE, *s.* उच्चं. APOLOGETIC, *a.* दोषन्यूनादाशंकः -का -कं.
To APOLOGISE, *v. n.* क्षमां प्रार्थ् or याच्, क्षमाप्रार्थनं कृ.
 APOLOGY, *s.* क्षमाभाषणं, दोषनिवारकभाषणं, क्षमाप्रार्थनं.
 APOPLEXY, *s.* सङ्घासः, शरीरविभ्रंशः, अङ्गविभ्रंशः.
 APOSTROPHE, *s.* संबोधिताव्यसंबोधनं, प्रसक्तानुप्रसक्तान्यसंबोधनं.
 APPARENT, *a.* प्रकाशः -शा -शं, आविर्भूतः -ता -तं, प्रादुर्भूतः &c.
 APPENDIX, *s.* उत्तरखण्डः, परिपूर्वखण्डः, ग्रन्थशेषः, शेषसङ्ग्रहः.
 APPLICANT, *s.* अर्थी *m.* (नं), प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (नं), याचकः.
 APPLICATION, *s.* आरोपः -पणं. APPLIED, *p. p.* आरोपितः -ता -तं.
To APPLY, *v. a.* आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), आधा.
 APPRENTICE, *s.* अनेवासी *m.* (नं), अमवासी *m.*, दासः, शिष्यः, सङ्ग

अपवर्गः, निम्नपञ्चविधायी *m.*, अभ्युपगमितः.
APPRENTICESHIP, s. अनेवासित्वं, अनेवासित्वकालः.
APPROVAL, APPROBATION, s. अनुमोदनं, आनुमत्यं, प्रतिपद्यः.
To APPROVE, v. a. अनुमद, अभिनन्. **APPROVED, अनुमोदितः** -ता -तं.
APRON, s. मलनिवारकवस्त्रं, मलवस्त्रं, उन्नरीयवस्त्रं.
APROPPOS, adv. प्रास्ताविकः -की -कं, प्रस्तावसदृशः -शी -शं.
AQUARIUS, s. (Sign) कुम्भः. See **ZODIAC**.
AQUILINE NOSE, s. गरुडनासा -सिका, शुकनाशिका.
ARABIC, s. (Language) यवनभाषा, यावनभाषा.
ARABLE, a. हल्यः -त्या -त्यं, सीमाः &c., हलहतियोग्यः &c.
ARC, s. (Segment of circle) धनुस् *m.*, धनुषं, चापः.
ARCADE, s. (Covered walk) छत्रपथः, छत्रमार्गः, मण्डपः.
AREA, s. (In geometry) फलं, क्षेत्रफलं, गर्भः, अभ्यन्तरं; 'precise area,' स्फुटफलं. - (Any open surface) अङ्गनं, अङ्गणं, क्षेत्रं.
ARGUMENT, s. (Apposite argument) उदाहरणं, उदाहारः, उपोद्घातः, साधनं, साधकं; 'to bring forward another argument,' अर्थान्तरापेक्षा कृ. - (Contents, heads) उपोद्घातः, ग्रन्थस्य विषयानुक्रमिका.
ARGUMENTATIVE, a. वादविवादरूपः -पा -पं, विवादात्मकः -का -कं.
ARIES, s. (The Sign) मेषः, see **ZODIAC**.
ARITHMETIC, s. अंक, 'अङ्कगणितं, संख्याविद्या'; 'the eight rules of arithmetic,' अष्टकर्मोक्तकं. These are, 1. Addition, सङ्कलनं; 2. Subtraction, व्यकलनं; 3. Multiplication, गुणनं; 4. Division, भजनं; 5. Raising to the square, वर्गी; 6. Extracting the square-root, वर्गपदं; 7. Raising to the cube, घनः; 8. Extracting the cube-root, घनपदं.
ARJUNA, s. (The third and most celebrated of the five sons of Pându. He was the son of Pându only by courtesy: being in fact the child of his wife Prithā or Kuntī by the god Indra) अर्जुनः. - (As son of Prithā) पार्थः, कौलेयः. कुन्तिपुत्रः. - (As son of Indra) देन्द्रः, पाकशासनः. - (The crested one) किराटी *m.* - (The Conqueror) जिघृक्षुः. - (Wealth-acquiring) धनञ्जयः. - (Drawing the bow with the left hand) त्र्यम्बाची *m.* - (Having hair like the Euphorbia) गुडाकेशः. - (Son of Pându) पाण्डुपुत्रः; his bow is called गार्गीवः -वं or गार्गीवः -वं.
ARM-PIT, s. खड्गिकः. **ARRACK, s.** ताडिः -डी, ताली.
ARRAY, s. (Of an army) सेनारचना. The following are different forms of array; 'In a circle,' मण्डलव्यूहः, चक्रव्यूहः; 'in a square,' सर्वतोभद्रः; 'in line,' दण्डव्यूहः; 'in column,' भोगव्यूहः; 'in mixed order,' असंहतव्यूहः; 'like a wain,' शकटव्यूहः; 'like a shark or crocodile,' मकरव्यूहः; 'like a banner,' पताकाव्यूहः; 'like a shoulder,' स्कन्धः.
To ARJAY, v. a. बूह (c. 1. -जहते -हिनु), प्रतिविधानं कृ.
ARREST, s. (Stop) स्तम्भः -भनं, गतिलम्भः, गतिरोधः.
ARTICLE, s. (Item) प्रकरणं. - (Condition) सङ्केतः.
ASPARAGUS, s. चरी, चरी. **ASSEMBLAGE, s.** मण्डलं.
ASSEMBLY, s. मण्डलं -ली; 'member of an assembly,' सभासद *f.*, सभ्यः, सभाजिकः; 'dismissal of one,' सभाविहर्जनं.
To ASSIMILATE, v. a. सङ्गीकृ, अनुगुणीकृ, अनुगुणं कृ, समन्वयकं कृ, सादृश्यं कृ, आनुगुण्यं कृ.
To ASSIMILATE, v. n. सङ्गीभू, अनुगुणीभू, अनुगुणं कृ, समन्वयकं कृ, सादृश्यं कृ, आनुगुण्यं कृ.

To ASSIMILATE, v. n. सङ्गीभू, अनुगुणीभू, अनुगुणं कृ, समन्वयकं कृ, सादृश्यं कृ, आनुगुण्यं कृ.
ASSIMILATION, s. (Of food) पाकः. **ASSISTANT, s.** सहायकः.
ASSOCIATION, s. (Company) गणः; 'member of the,' गणसदस्यः. - (Of ideas) उद्बुद्धसंस्कारः, स्मृतिहेतुः.
ASSUMPTION, s. प्रमाणव्यतिरिक्तग्रहणं, प्रमाणव्यतिरिक्तग्रहणम्.
ASTHMA, s. श्वासारोपः, श्वासकृच्छ्रः, प्राणव्याधौ, श्वासकाशः.
ASTHMATIC, a. श्वासकृच्छ्रग्रस्तः -स्ता -स्तं, प्राणव्याधौ, श्वासकाशः.
ASTRONOMY, s. ज्योतिषं, नक्षत्रविद्या. The divisions of time called Karana करण are eleven in number: some of them are, कौलवः, तैत्तिरीयः, बणिक्, भट्टी or भट्ट, शकुनिः *f.* चतुराक्षिः, नागः, किन्नरः &c. The divisions of Yoga योग are twenty-seven in number, viz. विष्णुः, शिवः, ब्रह्मा, शक्रः, इन्द्रः, अश्विनः, शुभनः, अतिगणः, सुकर्मो, धृतिः, शूलः, गरुडः, शक्रः, अश्विनः, हर्षणः, वज्रः, सिद्धिः *f.*, अतीपातः, वरीयान्, पातकः, विषः, सिद्धिः, साध्यः, शुभः, शुक्रः, ब्रह्मा, देन्द्रः, वैपुतिः.
ATHEIST, s. अनीश्वरः, नास्तिकमतानुयायी, दुर्देष्टः.
ATLAS, s. देशालेख्यमाला, देशसमुद्रालेख्यमाला.
ATMOSPHERE, s. सामान्यवायुः *m.*, सामान्यवातः, वायुचक्रं, वातावरणं यनाश्रयः, नेघमण्डलं, वातास्पदं, वायास्पदं.
ATOM, s. कालिका. **ATOMISM, s.** परमाणुवादः, सूक्ष्मवादः.
ATOMIST, s. परमाणुवादी *m.* (न), सूक्ष्मवादी.
ATTACK, s. अधिक्रमः -मयः; 'of any disease,' अवतारः, अवतरणं, आवेशः; 'of fever,' जातपलङ्गनं; 'first attack of disease,' पूर्वोपतारः.
To ATTEMPT, v. n. यत्नं कृ, प्रयत्नं कृ, उद्योगं कृ, प्रयत्नः; 'he attempted to raise the stick,' दण्डम् उन्नमयितुं प्रयत्नः.
ATTORNEY, s. प्रतिनिधिः *m.* **ATTRACTION, s.** अनुकर्षः, आलोपः.
ATTRIBUTE, s. उपाधिः *m.*, धर्मः. The eight divine attributes, or the attributes of Śiva as the deity, are: 1. Minuteness, अणिमा *m.*; 2. Greatness, महिमा *m.*; 3. Heaviness, गरिमा *m.*; 4. Lightness, लघिमा *m.*; 5. The power of reaching every thing, प्राप्तिः *f.*; 6. Supremacy, ईशिता; 7. Holding in subjection, वशिता; 8. Irresistible will, प्राकाम्यं.
ATTRITION, s. संघर्षः, सङ्घर्षः.
AUDIENCE, s. (Assembly of hearers) श्रोतृमण्डलं, श्रोतृसमूहः, श्रोतृजनः *m. pl.*, श्रोतृगणः, श्रोतृसभा.
AUGMENT, s. आगमः. **AUTHORITIES, s.** ग्रन्थकर्त्री, ग्रन्थकारिणी.
AUTHORITATIVE, a. आतः -आ -मं, सप्रमाणः -आ -मं, प्रमाणयुक्तः &c.
AUTOCRAT, s. स्वायत्ताधिपतिः *m.*, अनन्त्याधीनताधिकारी *m.*
AUTOMATON, s. स्वचलितयन्त्रं, स्वयंचालयन्त्रं, आत्मचालितयन्त्रं.

B.

BACK, s. पृष्ठभागः. - (Of the hand) अपरहातः.
BACKBITER, s. परोक्षपिशुनः, परोक्षनिन्दकः, परोक्षपण्डितः.
BACKBITING, s. परोक्षपिशुन्यं, परोक्षनिन्दा, परोक्षपवादः.
BAG, s. पुटः -टं -टी, पुटकः; 'leather bag,' दूतिः *f.*
BALARÁMA. This god is not often regarded as an incarnation of Vishnu, but rather as an incarnation of the great serpent Ananta; hence he is sometimes called शेषः or शेषनागः. He was the son of Vasudeva by Devaki, but was transferred from the latter to the womb of Rohini, the other wife of Vasudeva, and hence his name, सहदेवः. Other

net for wine are—(Fond of wine) प्रियवधुः *m.*—(Killer of the bottle) Mushtika मुष्टिकानकः—(Secret in motion) गुह्यगतिः—(Strong and good) बलभद्रः.

BALUSTRADE, *s.* प्रदीपः.

BANKING, *s.* धनव्यवहारः.

BARLEY-WATER, *s.* यवोदकं.

BARRISTER, *s.* वायुमापकयन्त्रं, वायुमापकयन्त्रं, वायुमापकनालः, वायुगुरुत्वः, अतोन्मानं.

BARRIED, *adj.* -ला -लं, अर्गलयुक्तः -ला -लं.

BARREN, *adj.* (a woman) अनपत्या, अनपत्यका, अजातापत्या, अग्र-जाता. The Hindús divide barren women into three classes, viz. 1. 'She who has no offspring,' वन्ध्या; 2. 'She who bears only one child,' काकवन्ध्या; 3. 'She who is off-lying die,' मृतवन्ध्या.

BARRING, *s.* (In geom.) भूः *f.*, नदी, उपलम्बः.

BEAD, *s.* अक्षः, मणिः -यो *m. f.*; 'necklace of beads,' मणिमाला.

BEAR, *s.* (Great) सप्तर्षयः *m. pl.* See URSA MAJOR, SAINT.

BEARD, *s.* दाढिका, कूर्चः. BEARDLESS, *a.* त्वरः.

BEAST, *s.* (Of burden) पृथ्वाक्षः, पृथ्वाद् *m.* (ह).

BEATITUDE, *s.* The Hindús divide final beatitude into four kinds, viz. 1. 'absorption into the essence of the deity,' ब्रह्मसायुज्यं; 2. 'residence with him,' सलोकता; 3. 'nearness to him,' समीपता; 4. 'conformedness to his image,' सरूपता.

BEE, *s.* पद्मिनिः *m.*, मधुलेहः; 'humble-bee,' भृङ्गः, भ्रमरः, अलिः.

BEGINNER, *s.* नूतनाभ्यासी *m.* (न), नवशिष्यः, प्रव्रज्जता *m.* (न).

BEHIND, *adv.* पश्चाद्भागे, पाश्चात्भागे, पृष्ठभागे, पश्चिमभागे, परतश्च, उत्तरतश्च; 'behind the mirror,' दर्पणपाश्चात्भागे.

TO BELIEVE, *v. a.* सत्यमिति मनः. BELIEF, *s.* आस्तिकता.

BELONGING, *a.* अधीनः -ना -ने; 'to another,' पराधीनः -ना -ने.

BELoved, *a.* कामः -ना -ने, सुभगः -गा -गे; 'by all,' सर्वप्रियः -या -ये.

BELWETHER, *s.* गधुरिका. BENEDICTION, *s.* कल्याणवचनं, श्रेयोवाद्.

BENGAL, *s.* अङ्गः. BERRY, *s.* अक्षः.

BESIDES, *prep.* Often expressed by अन्य or इतर with abl. c., or crude form.; as, 'besides the above marks there are others,' पृष्ठोक्तचिह्नेभ्यो न्यामि भवन्ति.

BIGAMY, *s.* द्विभार्याकरणं, द्विभार्याधारणं, भार्याद्वयसंसर्गः.

BIGOTED, *a.* खमताग्रही -हिणी -हि (न), एकनार्गबुद्धिः -द्विः -द्वि.

BIGOTRY, *s.* खमताग्रहः, अज्ञानाज्ञं, एकनार्गबुद्धिः *f.*, एकनार्गदृष्टिः *f.*

BILE, *s.* पल्लवः. BILE-DUCT, *s.* पित्तवाहिनी.

BILL (Account of thing sold) ग्रहीतव्यद्रव्यलेखः, ग्रहणीयद्रव्यपत्रं, लेखः (Account of a crime) अपराधपत्रं, अपराधलेखः—(Bill of exchange) हुस्तिकापत्रं, हुस्तीपत्रं, हुस्ती.

BILLET-DON, *s.* अनुज्ञाः, नदनलेखः, अनुज्ञपत्रं, प्रेमपत्रं.

BILLION, *s.* महायुगः -सं, निखिलं, अर्बु; 'ten billions,' शतः, शतः *m.*; 'hundred billions,' जलधिः *m.*, शतः; 'thousand billions,' जलधिः *m.*, शतः; 'ten thousand billions,' नव्यः; 'hundred thousand billions,' परार्धः.

BIOGRAPHY, *s.* चरित्रवर्णनं. BIOGRAPHER, *s.* चरित्रवर्णकः.

BIRTH, *s.* प्रसवः; 'former b., पूर्वजन्म *n.* (न), प्राग्जन्म *n.*; 'another b. past or future,' जन्मागरे, जन्मजन्म *n.*; 'by birth,' जन्मजन्म; 'from b., जन्मजन्मजन्म, जन्मजन्म; 'sickly from b.,

जन्मरोगी *m.*; 'poor from b., जन्मदरिद्रः; 'blind from गर्भान्धः; 'fortunate from b., गर्भशीमान्; 'high birth,' जन्मजन्म, अभिजातता, अभिजननं; 'acquired in some preceding पूर्वजन्माभिन्नः -ता -तं; 'untimely b., अकालजन्म *n.*; 'star one's b., जन्मनक्षत्रं, जन्मभं.

BIRTH-RIGHT, *s.* जन्ममूलकाधिकारः, जन्महेतुकाधिकारः.

BIT, *s.* (Morsel) लवः, लेखः—(Of a bridle) कविणी.

BIT-LOBEN, BIT-NOBEN, *s.* विदलवर्णं, काललवर्णं. See under BAY.

BLACK, *a.* सितेतरः -रा -रं. BLACK-LEAD, *s.* मृत्तवीरकं.

BLACK-WOOD-TREE, *s.* शिंशपा. BLACKSMITH, *s.* धनकः.

BLESSING, *s.* (Of God) ईश्वरप्रसादः, ईश्वरकृपा, अनुग्रहः.

BLIND, *a.* दृष्टिहीनः -ना -नं, नेत्रहीनः &c., बहुहीनः &c., अक्षः -क्षं; 'by night,' निशान्यः -न्या -न्यं, रात्र्यन्धः &c.; 'by द दिवान्यः &c., दिनान्यः &c.; 'nearly b., अन्धकल्यः -कल्यं. 'b. of one eye,' एकाक्षः -क्षा -क्षं, एकनेत्रः &c., काक्षः &c.—mind) अन्धबुद्धिः -द्विः -द्वि, अन्धधीः -धीः -धि.

BLINDED, *p. p.* रुद्धदृष्टिः -द्विः -द्वि, बाधितदृष्टः *m. f. n.* (श्), रुद्ध.

BLINDNESS, *s.* अन्ध्यं, अन्धावस्था, अदृष्टिः *f.*, दृष्ट्यभावः.

BLOOM, *s.* यौवनावस्था, तारुण्यावस्था, पिकसनावस्था, स्फोटः.

BOA-CONSTRUCTOR, *s.* शयः, शयालुः *m.*, शीषा *m.* (न).

BODY, *s.* भूतात्मा *m.* (न), धाम *n.* (न), पञ्जरः, पिञ्जरः, भोगाव रोगभूः *f.*, इन्द्रियायतनं, अवयवः, भूतधामः, अहङ्काराशयः, अहङ्कारा 'celestial b., दिव्यदेहः; 'external or material b., व्युत्पल्लवशीरीरं, अवयवकोषः; 'lower extremities of the b., अधोकायः, अधोदेहः; 'relation of the b. and its members,' विभक्तिभावः, अवयवावयवविभावः; 'symmetry of the b., अङ्गसंज्ञा अङ्गसंहतिः *f.*; 'whole b. with its limbs,' सर्वोङ्गं, अङ्गप्रत्येकं, 'every body,' सर्वलोकाः *m. pl.*

BORDER, *s.* कोटिः *f.*; 'of a garment,' वस्त्रिः *m.*, तटी, दृशा.

BOUNDARY, BOUND, *s.* अवच्छेदः, वेला, काष्ठः; 'overstepping bounds,' सीमोत्तङ्गनं, सीमातिव्रजनं.

BOUNDED, *p. p.* सावधिकः -का -कं, अवच्छिन्नः -क्षा -क्षं, परिच्छिन्नः.

BOWSHOT, *s.* वातरायणः, शरपातः, शरपातस्थानं.

BOX, *s.* वासनं. BOXING-MATCH, *s.* नाक्षत्री, मुष्टीमुष्टि.

BRACKET, *s.* निर्व्यूहः, मालारं. BRAHMIN. As having the s for his vahana or vehicle, he is called हंसवाहनः, हंसवा.

BRAHMIN, *s.* उन्नमजातिः *m.*, प्रथमवर्णः, वर्णोत्तमः, यज्ञोपवीतधारी 'B. from thread-investiture to marriage,' ब्रह्मचारी *m.*, वर्ण 'B. from thread-investiture to maturity,' वदुः, वदुकः;

who continues with his spiritual preceptor, and also remains a religious student, नैष्ठिकः, नैष्ठिकब्रह्मचारी *m.*; 'perty of B., ब्रह्मत्वं; 'company of B., ब्रह्मवृन्दः; 'san or glory of a B., ब्रह्मवर्चसं, ब्रह्मवर्चस् *n.*; 'impregatio a B., ब्रह्मवर्चः; 'endowments of villages or lands conf on a B., अग्रहारः; 'outcast B., ब्राह्मणपाशकालः.

BREAD, *s.* उपजीव्यं; 'bread and water,' अन्नमलं, अन्नोदकं.

TO BREAK, *v. a.* (A horse) अन्नं शिख् or दन्, अन्नशिक्षां कृ, दहनं कृ.—(Break a fast) पारणं कृ, पारणं कृ.

BREATH, BREATHING, *s.* वदनमहत्, मुखमहत् -हत्; 'to hold the प्राणवर्धनं कृ; 'to waste the b., वायव्यं कृ; 'sweetening b., मुखशोधनं; 'any thing which does so, मुखवासनं; 'pect

breathing practised in devotion,' प्राणायामः. It is of three kinds, 1. 'closing the right nostril and inhaling through the left,' पूरकः; 2. 'stopping the breath by closing both nostrils,' कुम्भकः; 3. 'closing the left nostril and exhaling through the right,' रेचकः.

BRIBE, *s.* ब्रिबदानं, योगदानं, आमिषं. BRIDGE, *s.* (Of mus. inst.) ककुभः. BROAD-BLADE, *a.* उत्पलपत्रः &c. BROKEN-WINDED, *a.* भग्नधामः &c. To BROOD-OVER, *v. a.* दुर्मेनस् (dom. दुर्मेनायते). BRUISE, *s.* नीली-लिका. To BRUISE, *v. a.* मृद (c. 7. मृणति, मृणु). BRUISED, *p. p.* मृणः-मृण-मृ. BUG, *s.* पिहारी-रिका. BUG, *s.* रक्तपायी *m.*, रक्तपः. BUMP, *s.* गुल्मः. BUNDLE, *s.* वासनं. BURDEN, *s.* (Of a song) ध्रुपदं, भुवा, अनुपदं. BUTTER-TEENI, *s.* राजदन्तौ *m. du.* BY-END, *s.* गीताभिप्रायः.

C.

CADAVEROUS, *a.* प्रेतसदृशः-शी-शी, शायः-वी-वं, शायकः &c. To CALCINE, *v. a.* जारणं कृ. CALCINATION, *s.* जारणं. CALIX, *s.* पुरं. CALOMEL, *s.* रसभस्म *n.*, पारदभस्म *n.* CAMEL, *s.* रघणः. CAMELEON, *s.* बहुरूपः. CANCER, *a.* (Of breast) स्तनविद्रुधिः *m.* CANDIDATE, *s.* पदप्रेम्बुः *m.*, पदाभिलाषी *m.*, पदयाचकः. To CAP, *v. a.* (Verses) अन्यासरी कृ, आद्यासरी कृ. CAP-A-PIE, *adv.* आपादमस्तकात्, नक्षत्रिखानं. CAPACIOUS, *a.* बहुग्रहः-हा-हं, बहुग्राही &c., सायकाशः &c. CAPE, *s.* (Of land) भूशलाका. CAPITAL, *s.* (Stock) परिणतं. CAPITAL, *s.* (City) राजनगरं-री, मुख्यनगरं, प्रधाननगरी. CAPTIVE, *s.* or *a.* युद्धदासः, युद्धगृहीतः-ता-तं, युद्धभूतः &c. CAST, *p. p.* (In law) नष्टपक्षः-खा-खं, हीनपक्षः &c., हतवादः &c. CASTE, *s.* The four original Hindú castes are, 1. ब्राह्मणः, 2. क्षत्रियः, 3. वैश्यः, 4. शूद्रः, *see* TRIBE; 'confusion of c.,' वर्ण-सङ्करः; 'distinction of c.,' जातिभेदः; 'extinction of c.,' जा-तिलोपः, वर्णलोपः; 'ejection from c.,' वहिष्कारः; 'pride of c.,' जात्यभिमानः; 'duties of c.,' जातिधर्मः.

CASUIST, *s.* दोषादोषविवेकी *m.* CASUISTRY, *s.* दोषादोषविवेचना. SATAMITE, *s.* विटः, पक्षवः-वकः, वरः, भुजङ्गः, प्राकपिकः, विद्रुषकः, पण्डः, नारङ्गः, वैश्याचार्यः.

CATASTROPHE, *s.* (Bad issue) दुर्लभः, दुष्परिणामः, दुःखपरिणामः. CATCHING, *a.* स्पर्शानुगामी &c., सांसर्गिकः-की-कं, स्पर्शोपक्रमकः &c. CATHENISM, *s.* प्रश्नोत्तरमाला, प्रश्नोत्तरावली, प्रश्नोत्तरपुस्तकं.

CAUSE, *s.* आदि *m.*; 'efficient c.,' कारकहेतुः *m.*; 'generative c.,' प्रभयः; 'instrumental c.,' निमित्तकारणं; 'primary c.,' वीज-भूतकारणं, निदानं, मूलं, आद्यवीजं, कारणकारणं; 'proximate or immediate c.,' उपादानं, उपादानकारणं, साक्षात्कारणं, प्रत्यक्षकारणं; 'relation of c. and effect,' कार्यकारणभावः, जन्यजनकभावः, प्रयो-ज्यप्रयोजकभावः, साध्यसाधकभावः—(In law) व्यवहारविषयः, वादः, प्रकरणं.

To CAUSE, *v. a.* Often expressed by the causal form of a verb; as, 'he causes to eat,' भोजयति; 'he causes to stand,' स्थापयति.

CAUSER, *s.* विधायी *m.*-यिनी *f.* CAVE, *s.* कुहरं. CENTENARY, *s.* नराशः, इयमीवः. CENTENARIAN, *s.* शतवयस्कः.

CENTRE, *s.* (Of gravity) गुरुत्वकेन्द्रः—(Of a circle) वृत्तमध्यं, ना-भिः *m. f.*, चिन्दुः *m.*, मध्यचिन्दुः *m.*

CENTRIFUGAL, *a.* मध्योत्सारी-रिणी &c., मध्यभागी-गिनी &c., केन्द्रो-त्सारी &c.; 'force,' केन्द्रोत्सृतबलं.

CENTRIPETAL, *a.* मध्याभिगामी &c., मध्याभिसारी &c., केन्द्राभिसरणशीलः-ला-लं; 'force,' केन्द्राकृषिबलं.

CEREMONIOUS, *a.* आदरोपचारशीलः-ला-लं, आदरान्वितः-हा-ह

CEREMONY, *s.* (Form of civility) आदरः, आदरोपचारः, आदरसत्कारः 'do not stand upon ceremony,' कृतम् आदरेण, अलम् आदरेण 'master of the ceremony,' सभानायकः, सभापतिः *m.*

CERTAIN, *a.* आवश्यकः-की-कं, अवश्यम्भावी &c., अवश्यम्भाव्यः &c.

CERTIFICATE, *s.* प्रमाणलेखः; 'of purification,' शुद्धिपत्रं; 'of good character,' गुणवर्णनपत्रं.

CESSATION, *s.* विश्रामः. CHALK, *s.* कर्करः, सितधातुः *m.*

CHAMBERMAID, *s.* सनःपुरचरा. By CHANCE सदृष्टवशात्, यदृच्छया.

CHANCE, *a.* दैवागतः-ता-तं. CHANCEL, *s.* मुगहना.

CHAOS, *s.* अपचीकृतभूतस्थितिः *f.*, भूतसङ्करः, भूताव्यवस्था; 'reduction of chaos,' पक्षीकरणं.

CHARACTER, *s.* (Manner of writing) लिपिः *f.*; 'Arabic or Persian character,' यवनलिपिः *f.*—(In a play) कपटरूपं; 'having an assumed character,' कपटरूपी.

CHART, *s.* समुद्रालेख्यपत्रकं, तीरस्थलालेख्यपत्रं-चकं.

CHEVAUX-DE-FRISE, *s.* शतग्री, नागदन्तः. CHILBLAIN, *s.* विपादिका

CHIMERA, *s.* असत्यदार्ढ्यः, असङ्गत *n.*, असत्कल्पना. The following are significant terms for a chimera: 'flower in the sky,' आकाशपुष्पं, खपुष्पं; 'oil of sand,' सिकतातैलं, बालुकातैलं 'horn of a rabbit,' शशशृङ्गः; 'armour of the hair of a tortoise,' कर्म्मेलोमतनुवाणः; 'ashes of camphor,' कर्पूरभस्म *n.* 'son of a barren woman,' वन्ध्यापुत्रः.

CHIMNEY, *s.* धूमनलिका. CHIROMANCY, *s.* सामुद्रिकं.

CHOICE, *s.* (Art) उद्धारः, उद्धारणं. CHOIR, *s.* गायकगणः.

To CHOOSE, *v. a.* उद्घृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), परिगण (c. 10. -गणयति -गणितुं), परिगणनं कृ, वश् (c. 2. वष्टि-शितुं, 3d *pl.* उशन्ति); 'doing what one chooses,' कामचारः.

CHORD, *s.* तारः-रा; 'of arc,' मीथी, गुणः, पूर्णज्या.

CHORISTER, *s.* सहगायकः. CHORUS, *s.* (Of song) भुवका, भुवा.

CHOSEN, *p. p.* उद्घृतः-ता-तं, परिगणितः-ता-तं.

CIPHER, *s.* (Occult writing) गूढलिपिः *f.*, सांकेतिकलिपिः *f.*

CIRCLE, *s.* वर्तुलं; 'great c.,' महवृत्तं; 'small c.,' लघुवृत्तं.

To CIRCUMSCRIBE, *v. a.* परिच्छिद्. CIRCUMSCRIBED, परिच्छिन्नः-ता-तं

CIRCUMSTANCE, *s.* अवयवः; 'by the force of c.,' प्रसङ्गवशात्; 'eas c.,' द्रव्यानुकूल्यं; 'straitness of c.,' द्रव्यप्रतिकूल्यं.

CLANG, CLANGOUR, *s.* क्लनकारः. CLASP, *s.* सन्धिः *m.*

CLIMATE, *s.* देशप्रकृतिः *f.* CLIMAX, *s.* उत्तरोत्तरोत्कर्षः.

To CLIP, *v. a.* कृप्. CLIPPER, *s.* कल्यकः. CLIPPING, *s.* कल्यकं

CLUMSILY, *adv.* असम्यक्. CLUSTER, *s.* (Of houses) सप्तशितिः *f.*

COAL, *s.* सनिजाङ्गारः, आकरोपचाङ्गारः.

To CO-INCIDE, *v. n.* (In geometry) एकत्र स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्)

COLD, *a.* शूद्रः-हा-हं, शुशीनः &c. COLDNESS, *s.* जडता, जाड्यं.

COLLATERAL, *a.* सम्बन्धोपाधेयः-स्या-स्यं, सम्बन्धोपाधेयसंलग्नः-गता-गत्—(Of relationship) शास्त्रासम्बन्धी-विधनी &c.

COLLECTION, *s.* जातं, कलापः, 'miscellaneous c.,' सर्वसङ्ग्रहः.
 COLLISION, *s.* प्रतारणसङ्घटनः, अपटननः. COLOCYNTH, मृगादनी.
 COLONY, *s.* (The people) देशशाखास्यजनाः *m. pl.*—(Country colonized) देशशाखा, राज्यशाखा, देशान्तरस्थराज्यशाखा.
 COLUMN, *s.* (Pillar) गोलस्तम्भः.—(Of troops) दलः.
 COMBUSTIBLE, *a.* ज्वलनशीलः—यक्षयः, शीघ्रज्वलनीयः &c., सहजज्वलनीयः &c., शीघ्रज्वलनीयः &c., शीघ्रज्वलनीयः &c., मुसज्वलनीयः &c.
 COMFORT, *s.* (Ground) सुखहेतुः *m.*, सुखकारणं, सुखास्पदं.
 COMMENSALITY, *s.* पंक्तिभोजनं, एकपंक्तिभोजनं, पंक्तिव्यवहारः.
 COMMENSURATE, *a.* समपरिमाणः—शा-यं, समानः &c., समानः—ना-नं.
 COMMITTEE, *s.* नियुक्तसभा. COMMITMENT, *s.* कारागृहप्रेषणं.
 COMMON, *s.* (Ground) गोप्रचारः, गोचारः, वनुरं, वनुरं.
 COMPARATIVE, *a.* अन्यपेक्षः—खा-यं, सापेक्षः &c., अन्यासापेक्षः &c.
 COMPARATIVELY, *adv.* अन्यपेक्षया, अन्यद्वयमपेक्षया, सापेक्षं.
 COMPARED, *p. p.* Expressed by अपेक्षया; as, 'chalk is heavy when compared with wood,' कर्कशः काष्ठमपेक्षया गुरु भवति.
 COMPASS, *s.* परिहारः.—(Point of the c.) दिग्दिशः, दिक् *f.* (श), दिशा. *see* POINT, QUARTER; 'the eight points,' अष्टदिशाः *f. pl.*; 'collectively,' दिग्चक्रः; 'determining the points of c.,' दिक्साधनं; 'to box the c.,' दिक्क्षणं कृ; 'building open to all the points of c.,' सर्वतोभद्रं.
 To COMPETE, *v. n.* स्पर्धे. *See* To RIVAL, VIE, COPE.
 COMPETENCY, *s.* द्रव्यानुकूल्यं, योगक्षेमपर्याप्त्यर्थं, द्रव्यानुकूलता.
 To COMPLETE, *v. a.* तीरं (c. 10. तीरयति-यितुं), पारं (c. 10. पारयति-यितुं).
 CONCAVE, *a.* मध्यनिम्नः—खा-यं, गगणाकारः—रा-रं, गगणाकृतिः—ति-ति. अखण्डकटाहाकृतिः &c., कटाहाकाशाकृतिः &c.
 To CONCEAL, *v. a.* संवृ (c. 5. वृणोति-वरितुं). CONCEALMENT, *s.* संवरणं.
 To CONCEIVE, (In womb) गर्भवती भू, गर्भान्तरं भू, गर्भधारणं कृ.
 CONCLUSION, *s.* (In Logic) निगमनं; 'illogical,' अपसिद्धान्तः.
 To CONDEMN, *v. a.* अपराधकथनपूर्वकं दण्डाभिधानं कृ or दण्डनियोजनं कृ or वधं निर्दिष्टं (c. 6. दिशति-देष्टुं).
 CONDITION, *s.* (Stipulation) सङ्केतः, सन्धिः *m.*, प्रतिबन्धः; 'on one condition I will restore (it),' एकेन सन्धिना प्रत्यर्पयामि.
 CONDITIONAL, *a.* साङ्केतिकः—की-कं, सम्प्रतिबन्धः &c., सापेक्षः &c.
 To CONDOLE, *v. n.* समदुःखी भू, सहशोकं कृ. CONDOLENCE, सहशोकः.
 CONE, *s.* शङ्कुः *m.*, सूचिखतः, गोपुष्पाकृतिः *f.*
 CONFESSOR, *s.* दोषप्रोक्तगुरुः *m.*, दोषप्रवणगुरुः *m.*
 CONFIDANT, CONFIDANTE, *s.* एकान्तसखा (स्त्रि), एकान्तमित्रं, रहस्यमित्रं, रहस्यास्पदं, रहस्यपात्रं, समीची *f.*, सखीजनः.
 To CONGRATULATE, *v. a.* अभिनन्द, अभिवन्द, अनुमुद, सहानन्दं कृ, सहानन्दोक्तिं कृ, सहानन्दकथनं कृ, सहानन्दप्रकाशनं कृ, अनुमोदनं कृ.
 CONGRATULATED, *p. p.* अभिनन्दितः—ता-तं, अभिवन्दितः &c., अनुमोदितः &c.
 CONGRATULATION, *s.* अभिनन्दनं, अभिवन्दनं, सहानन्दोक्तिः—कथनं.
 CONGRATULATORY, *a.* सहानन्ददूषकः—का-कं, सहानन्दप्रकाशकः &c.
 CONIC SECTION, *s.* शङ्कुखिन्नं. CONJUGATION, *s.* आख्यातं, रूपआख्यातं.
 CONJUNCTION, *s.* (In astron.) योगः, संयोगः; 'auspicious c.,' सुयोगः.
 This is applied to seven conjunctions, viz. to the occurrence upon Sunday of the nakshatra हस्तः; and thence in order respectively of अशुभः, अशुभिनी, अनुराधा, पुष्यः, रेवती and रोहिणी; 'inauspicious c.,' कुयोगः, पापग्रहः.
 CONJUNCTLY, CONJOINTLY, *adv.* सम्भूय, संयोगतः, योगपक्षेन.

CONSIDERATION, *s.* (Of pros and cons) कार्याकार्यविचारः, कार्यकार्यविचारः, सदसद्विचारः; 'minute c.,' सूक्ष्मविचारः, गुरुविचारः; 'in c. of,' अपेक्षया.
 CONSTRUCTION, *s.* (Of words) पदान्ययः, वाक्यपद्धतिः *f.*, पदयोजनः.
 To CONSTRUE, *v. a.* अन्ययलापनं कृ, अन्ययलापनिकां कृ, लापनं कृ.
 CONTOUR, *s.* रूपरेखा, आकाररेखा, वासरेखा, शरीररेखा.
 CONTRIVANCE, *s.* प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.* To CONTRIVE, संविधा.
 CONVEX, *a.* मध्योन्नतः—ता-तं, अधोमुखदुन्दुभ्याकारः—रा-रं.
 CONVICTION, *s.* सापराधीकरणं, अपराधस्थापनं, सदोषीकरणं.
 COPPER, *s.* मकैटास्यं; 'calx of c.,' तावभस्म *n.*; 'sulphate,' तावभस्म.
 COPULATIVE, *a.* (In conjunction) उभयान्वयी—यिनी—यि (न).
 CORRELATIVE, *a.* अन्योन्यान्वयी &c., अन्योन्याभिन्नः—ता-तं, परस्परान्वयी.
 COURSE, *s.* प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः; 'of course,' सहजगत्या, सहजरीत्या.
 COURT-MARTIAL, *s.* सैनिकन्यायसभा, सैनिकधर्मसभा.
 COVERED, *p. p.* आकीर्णः—खा-यं, व्याप्तः—ता-तं; 'is c.,' आदि.
 COVEY, *s.* (Of partridges) तैत्तिरी. COW-POX, *s.* गोस्तनशीतल.
 CRANIOLOGY, *s.* कपालसामुद्रिकं, कपालविद्या, कपालशास्त्रं.
 CREATION, *s.* उदयः, भूतमृष्टिः *f.*, प्रत्यक्षमृष्टिः *f.*
 CREED, *s.* विश्वसनीयविषयसूत्रसङ्ग्रहः, विश्वसनीयविषयमालिका.
 CRISIS, *s.* (Of a disease) परिणामदर्शकभेदः, परिणामसूचकभेदः, भेदः, अवस्थान्तरं, स्थित्यन्तरं, भावान्तरं, परिणामज्ञानावसरः.—(Critical juncture) सन्धिः *m.*, प्रसङ्गः.
 CRITICAL, *a.* (In judging) सूक्ष्मदर्शी—शिनी &c., सूक्ष्मदृष्टिः—दृष्टिः.—(Relating to a crisis) परिणामदर्शकभेदसंज्ञी &c.
 To CROSS, (The feet) वेहनं कृ. CROSS-BEAM, *a.* प्रादपादः—दृष्टिः.
 CURIOSITY, *s.* अपूर्वदर्शनोत्सुकता, अवयवदर्शनोत्सुकता, अन्वेषणासक्तिः, गवेषणासक्तिः *f.*—(A rarity) कौतुकं.
 CURIOUS, *a.* अपूर्वदर्शनोत्सुकः—का-कं, अन्वेषणासक्तः—का-कं.
 CURSED, *p. p.* आकृष्टः—हा-हं, श्रापयस्तः &c., अतिद्वेष्यः &c.
 CURVED, *a.* अनुशाकारः—रा-रं. CUT, *s.* (Of the flesh) त्यक्तं.
 CUPPING, *a.* मर्मवेधकः—का-कं, मर्मभेदी &c., मर्मस्पृक् *m. f. n.* (उ. मर्मोवेधः; 'language,' वागसिः *f.*
 CYLINDER, *s.* समखातः, लघुवर्तुलः, वर्तुलसम्भः.
 CYLINDRICAL, *a.* लघुवर्तुलाकारः—रा-रं, वर्तुलसम्भकारः &c.
 D.
 DAILY, *a.* दैनन्दिनः—नी-नं; 'daily bread,' नित्यान्नं, नित्यभोजनं.
 DARKENED, *p. p.* कलुपीकृतः—ता-तं. DARKNESS, (Great) ताम्रि.
 DEAD, *p. p.* निर्वाणः—शा-यं, प्राणवियुक्तः—का-कं, लोकान्तरगतः—ता-लोकोन्तरप्राप्तः &c., परलोकगतः &c. If the dead pers was a worshipper of Vishnu, he may be called in cove language, वैकुण्ठवासी, if of Śiva, कैलासवासी.
 DEATH, *s.* निर्वाणं, निवृत्तिः *f.*, महापथः, महापथगमनं, महाप्रस्थानं, देयान्ता, देहान्तः, परलोकगमनं, देहावसानं; 'violent d.,' दुर्भर 'suare of d.,' यमपाशः, कालपाशः, मृत्युपाशः; 'exempt from decay and d.,' अजरामरः—रा-रं; 'fear of d.,' जीवितसंशयः.
 DECIMAL, *s.* दशांशः, दशमभागः. DECEIVER, अपदेष्टा *m.*
 DECOMPOSITION, *s.* पञ्चताप्राप्तिः *f.*, पञ्चतापसिः *f.*, तत्पञ्चकरणं.
 To DEFACE, *v. a.* आकारभङ्गं कृ, स्वरूपभङ्गं कृ, रूपभङ्गं कृ.
 DEGENERACY, *s.* मूलगुणहीनता, मूलसम्भ्रान्तिः *f.*, मूलधर्मभ्रष्टता.
 DEGENERATE, *a.* मूलगुणहीनः—शा-यं, मूलगुणभ्रष्टः—हा-हं, मूलसम्भ्र

&c., मूलवस्तुपतितः &c. शीघ्रधर्मा -मी -म् (न).
DIAMETER, *s.* केवलेश्वरमतः. **DIAMETER**, *s.* केवलेश्वरपादी *m.* (न).
TO DIAMETER, *v. n.* कर्षणे (५. 10. समर्थयति -यितुं), समर्थेन कृ.
DELIBERATION, *s.* कर्षणकर्षणविचारः, काव्योकाव्यविचारः, पृष्ठापरविचारः, निश्चयनं -ता.
DELICIOUS, *s.* (Food) उन्नतान्नं, परमान्नं. **DELICATE**, *a.* प्रकृतिपेलवः &c.
DELIBERATE, *s.* लोचप्रभुत्वं, सामान्यजनकर्षकराज्यं, लोकाधिपत्यं.
DELIBERATION, *s.* (Of a fraction) छेदः -दकः.
DELIBERATE, *s.* मनोगतं, मनोरथः, कल्पना, इच्छितं, निश्चितं.
DELIBERATE, *s.* स्थायीनरामा *m.*, स्थायन्नरामा *m.*, स्वतन्त्ररामा.
DELIBERATE, *s.* स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, अनिवार्यशासनं.
DELIBERATE, *s.* भोजनोत्तरफलाहारः, मुखशुद्धिः *f.*, मुखवासः.
TO DESTROY, *v. a.* पृथ्वीनियोगं कृ, पृथ्वीनियोजनं कृ, पृथ्वीकल्पनां कृ.
DESTINATION, *s.* वियोजितविषयः, नियुक्तविषयः, नियुक्तस्थानं.
DESTINER, *p. p.* पृथ्वीनियोजितः -ता -तं, पृथ्वीनियुक्तः &c., देवकृतः &c.
DESTINY, *s.* देवयोगः, कर्मफलं, कर्मयोगः, देवदशा, भवितव्यं, ब्रह्मलक्षितं; 'fulfilment of destiny,' कर्मभोगः.
DEVOTE, *s.* वेरागि *m.* (न), वेरागिकः. **DEVOTION**, भक्तियोगः.
DIAGONAL, *s.* कर्णरेखा. **DIAGONAL**, *a.* कर्णाकृतिः -तिः -ति, कर्णरेखाकृतिः &c., कोणस्थः -स्था -स्थं, कोणगामी &c.
DIAL, *s.* शकुन्तलं, कीलयन्तं. **DIAL PLATE**, *s.* शकुन्तलं.
DIAMETER, *s.* मध्यरेखा, मध्यसूत्रं, गन्धसूत्रं, गृह्णाक्षरखा.
DIARRHOEA, *s.* सङ्ग्रहणी. **DIARRHOESIS**, *s.* चलसन्धिः *m.*
DIARY, *s.* दिनवृत्तपत्रं, दिनवृत्तलेखः, दिनचरित्रलेखः, आह्निकपत्रं.
DIFFERENTIAL CALCULUS, *s.* वेलक्षणगणितं.
DIFFICULT, *a.* दुःखी -खिनी -खि (न), कष्टसाध्यः ध्या -ध्यं, अमसाध्यः &c., आयाससाध्यः &c., प्रयाससाध्यः &c., दुर्गमः -मा नं, दुश्चरः &c., सुदुश्चरः &c.
TO DIG UP, *v. a.* उल्लिख. **DIGGING**, *s.* उल्लेखनं.
DIGRESSION, *s.* अवान्तरकथा शाखा. **DIGRESSION**, अतन्द्रितम्.
DIMPLE, *s.* हनुकुपिका. **DIPHTHONG**, *s.* सन्धिस्वरः.
DIRECTION, *s.* (Line or course in which a body moves) दिक् *f.* (श), 'in the direction,' दिशि, 'a line is straight which goes in one direction, and curved which goes continually in a different direction,' या रेखा एकां दिशं गच्छत सा सरला या च प्रतिपदं भिन्नदिशं गच्छत सा वक्रा.
DIRECTORY, *s.* पद्धतिग्रन्थः, पद्धतिः *f.* **DIREKT**, *s.* शोकगीतं.
DISCHARGE, *s.* (Of matter) पृथसाधः, पृथ, 'to discharge matter,' पृथं कृ in *cm.*, पृथ (५. 1. पृथते पितुं).
DISCOMPOSE, *a.* गतधृतिः -तिः -ति गतधृतिः -ध्या -ध्यं, गतगाम्भीर्यः &c.
DISCOMPOSE, *s.* अस्वास्थ्यं, असमाधानं, अज्ञानिः *f.*, ज्ञानिभङ्गः.
DISCORD, *s.* असम्यक्, विस्तरता, स्वरभेदनाभावः.
TO DISENTANGLE, *v. a.* उद्गन्ध. **DISENTANGLED**, उद्गन्धितः -ता -तं.
TO DISMURDER, *v. a.* संश्लीनं नां कृ, अनंशीकृ, पृथिलेदनं कृ.
DISPENSATION, *s.* (Divine) ईश्वरकर्तृकमुत्तुःखनियोगः - (Licence) विधिमोचनं, विधिमूर्तिः *f.*, नियममूर्तिः *f.*
DISPROPORTION, *s.* प्रमाणवैषम्यं, परिमाणवैषम्यं, प्रमाणवैकल्यं.
DISPROPORTIONATE, *a.* विषमपरिमाणकः -का -कं, नृनाधिकः -का -कं.
DISPUTED, *p. p.* विप्रतिपन्नः -ता -तं, विप्रतिपद्यमानः &c., वादाम्यदं.
TO DISSUADE, *v. a.* निवारणोपदेशं कृ, परावर्त्तनोपदेशं कृ, परावृत्तं in *caus.*, परावर्त्तनं कृ, निवृत्तिं कृ, निवारणं कृ.
DISSEMINATION, *s.* सन्धिका, जनदेहनं, मन्त्रिसंसारणं.

TO DIVIDE, *v. a.* (In Arith.) भङ्, ह, भाजनं कृ, भजनं कृ.
DIVIDED, भक्त -क्ता -क्तं, भाजितः -ता -तं 'the product is divided by the first number,' यथाः प्रथमेन विभज्यते.
DIVISIBILITY, *s.* (As a property of matter) साध्यता.
DIVISION, *s.* (In Arith.) भजनं, भाजनं, लक्षणं. **DIVISOR**, विभोजकः.
DIVORCE, *s.* विवाहसन्धिमूर्तिः *f.* -मोचनं, दास्यमूर्तिः *f.*
DOGMA, *s.* मूलतत्त्वं, मूलवाक्यं. **DOGMATISM**, *s.* मूलतत्त्वाभावा.
DONE, *p. p.* विहितः -ता -तं. **DOSE**, *s.* पृथिव्यपरिमाणः.
DRAMATIC PERSON, *s.* पात्रं, पात्रवर्गः.
DRAM, *s.* (Bad) दुष्टस्वप्नः, 'citation of d.,' स्वप्नमूर्तिः *f.*, 'in interpretation of d.,' स्वप्नविचारः, 'interpretation,' स्वप्नविचारी *m.*
DRAWING, *s.* सारथ्यं. **DRAWN**, *s.* मधुनक्षिकानरः.
DROPSY, *s.* आध्मानं. **DROUGHT**, अवृष्टिः *f.*
TO DROWN, *v. n.* जलमृत्युं प्राप्. **DRUGGIST**, *s.* योनिविद्.
DUNES, *s.* जडता, शीघ्रता. **DURATION**, *s.* दीर्घत्वं, दीर्घ्यं.
DUTY, *s.* आवश्यककार्यं, 'general d.,' साधारणधर्मः; 'peculiar d.,' स्वधर्मः, विशेषधर्मः, 'minor d.,' उपधर्मः, गौणधर्मः, 'neglect of one's d.,' स्वधर्मत्यागः.
DYSPEPSIA, *s.* अग्निमान्द्यं, मन्दापाकः. **DYNAMICS**, गतिविद्या.

E

ECLIPSE, *s.* यासः, 'day of e,' ग्रहपक्षं *n.* (न), राहुपक्षं *n.*, 'duration of e,' स्थितिः *f.*; 'total e,' मीलनं.
EFFECT, (To take) ग्रभ. **EFFECTED**, *p. p.* वितीर्णः -गा -गं.
EFFECTUAL, *s.* गन्धपरमाणुः *m.* **EFFECTUARY**, जोड्यं.
ETHEREAL, *pron* (One of two) एकतरः -रा रं. - (Of many) एकतमः &c.
ETHEREAL, *a.* पृथ्वीस्थितिगामी -मिनी &c., पृथ्वीस्थितिप्रापकः -का -कं, स्थिति स्थापकविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, पतसवृत्तिः -तिः -ति.
ELEMENT, *s.* (As earth, air, &c.) भूतं, महाभूतं, 'the five e., o earth, air, fire, water and akasha, पञ्चभूतानि, पञ्चमहाभूतानि पञ्चता -त्वं, धातुजातं, 'reduction to order of the five e पञ्चीकरणं, 'relation of an e. with its combinations,' प्रकृति विकृतिभावः, 'the five subtle rudiments of the five e पञ्चतन्त्राभावा. - (Seven elements of the body) सप्तधातवः *m. pl* (त). These are, 1. chyle, रसः, 2. blood, रक्तं, 3. flesh, मांसं 4. fat, मेदस, 5. marrow, मज्जा, 6. bone, अस्थि, 7. semen, शुक्रं.
ELEMENT, *s.* अधिककलञ्जितं, कष्टः.
ELEMENTS, *s.* पदव्युत्पत्ता, पदाकांक्षा, पदापेक्षा, वाक्यव्युत्पत्ता, वाक्याकांक्षा 'supplying an e.,' आकांक्षापूर्वकं, 'word required to supply an e.,' अध्याहार्यपदं, 'word brought to supply an e.,' अध्या हृतपदं -वाक्यं.
EMIGRANT, *s.* स्वदेशत्यागी *m.*, देशान्तराधिवामी, अन्यदेशगामी.
ENDOWED, *p. p.* योतकयुक्त -क्ता -क्तं, योतकसम्बन्धः &c., युक्तियुक्त &c.
ENTHUSIASM, *s.* आवेशः, अत्युत्साहः, परमोत्साहः, उत्साहः *f.*
EQUATOR, *s.* (Terrestrial) विषुववृत्तं, विषुवरेखा, विषुवमार्गः, विषुवमार्गः, विषुववृत्तं, भूमध्यरेखा, 'radius of equator,' विषुवमार्गः - (Celestial) नाडीवृत्तं.
EQUILIBRIUM, *s.* तुलासाम्यं, तुलासमता, समतुल्यता.
EQUINOCTIAL, (Point) गोलसन्धिः *m.*, विषुवोत्तरीयः *m.*
ESCAPE, *s.* उद्गमः. **ESCAPED**, (In battle) हतशेषः -वा -वं.
ESOTERIC, *a.* गुप्तोक्तः -क्ता -क्तं, दकान्तोपदिष्टः &c., रहःकथितः &c.

ESPIONAGE, *s.* चोरीनिरूपणं, चारद्वारावलोकनं, चारद्वारादर्शनं.
 ESPRIT, *s.* अभिमानं; 'de corps,' स्वगताभिमानं; 'de pays,' देशाभिमानं.
 ESSENCE, *s.* आवश्यकविषयः, आवश्यकवस्तु *n.*, सारः.
 ETIQUETTE, *s.* सेवाचारः, शिष्टाचारः *f.*, शिष्टाचाररीतिः *f.*, आदरोपचाररीतिः *f.*; 'royal etiquette,' राजोपचारः, राजोपचाररीतिः *f.*
 EVERGREEN, *a.* सदाहरीतः -शी -शै, सदाहरीतः -का -कं.
 EVIDENCE, *s.* 'of sense,' प्रत्यक्षप्रमाणं; 'of inference,' अनुमानप्रमाणं; 'of analogy,' उपमानप्रमाणं; 'of ordeal,' दिव्यप्रमाणं; 'of profession,' भोगप्रमाणं; 'documentary evidence,' लेखप्रमाणं; 'ocular,' दृक्प्रमाणः.
 EXACT, *a.* सन्धा -नीची -न्यक् (च). EXACTION, *s.* पलात्कारः.
 EXCLUDED, *p. p.* वरुद्धप्रवेशः -शा -शै, अवरुद्धप्रवेशः &c., प्रतिवर्द्धप्रवेशः.
 EXCLUSIVE, *a.* अनन्यप्राप्तः -मा -मं, अन्याप्राप्तः &c., इतरप्राप्तः &c.
 EXCRESCENCE, *s.* चकुरः, कीलः; 'on the goat's neck,' मणिः *m.*
 EXECUTIVE, *a.* राज्यनियमप्रवर्तकः -का -कं, राज्यनियमप्रवर्तनाधिकारी, राज्यविधिप्रवर्तकः &c.
 EXECUTOR, *s.* मृत्युलेखप्रवर्तकः, मृत्युलेखप्रवर्तकः.
 To EXPECTORATE, *v. n.* कम्प्योस्त्रिणं कृ, चम्प्योस्त्रिणं कृ.
 EXTEMPORARY, *a.* समयकल्पितः -ता -तं, समयोपस्थितः &c., पूर्वविचारहीनः -ना -नं, पूर्वविचाररहितः -ता -तं, पूर्वचिन्ताहीनः &c.
 EYE, *s.* अक्षकं; 'of favour,' कृपादृष्टिः *f.*, कृपावलोकनं.

F.

FALLIBLE, *a.* भ्रमपात्रं, सम्भावितभ्रमः -मा -मं, भ्रमाई &c.
 FAR-GONE, (In love) दूरारुद्धप्रणयः -या -यं.
 To FATHER, *v. a.* पितृत्वारोप कृ, पितृत्वारोपणं कृ.
 FAULTLESS, *a.* (In form) अनयद्युक्तः -ज्जी -ज्जं.
 FEAR, *s.* आतङ्कः. FEATURE, *s.* मुखलक्षणं, मुखचिह्नं.
 FETTER, *s.* संरोधः. To FITTER, *v. a.* संरुध्.
 FEVER, *s.* (Arising from vitiation of the humour bile) पित्तज्वरः—(Of the humour phlegm) कफज्वरः—(Of the humour wind) वातज्वरः—(Of the three humours) त्रिदोषालकज्वरः—(Of the bile and wind) पित्तवातज्वरः—(Of the bile and phlegm) पित्तकफज्वरः—(With ague) शीतज्वरः; 'illusions of f.,' ज्वरमृष्टिः *f.*; 'inflammatory f.,' दाहज्वरः; 'slow f.,' जीर्णज्वरः.
 FIGURE, *s.* (In geometry) क्षेत्रं—(In arithmetic) अङ्कः; 'figures,' अङ्कविद्या—(Emblem) प्रतिरूपं, प्रतिविम्बं—(In rhetoric) अलङ्कारः. The following are some of the common figures in rhetoric: 'Simile,' उपमा; 'Breaking the natural order of words in a sentence,' अनन्ययः; 'Identification of the objects of a comparison,' रूपकं; 'Irony,' आक्षेपः; 'Alliteration,' अलङ्कारः; 'Comparison,' उल्लेखः; 'Hyperbole,' अतिशयोक्तिः; 'Explanation of any peculiar condition, by comparing it with effect,' विशेषोक्तिः *f.*; 'Dilating upon a subject, or accumulating expressions to throw light on an idea,' दीर्घा; 'Dissimilitude of things compared in some respect with each other,' अतिरेकः; 'Describing the past or future with the present,' भाषिकं; 'Inverse comparison, or comparing new objects with some known object, as the moon, &c.,' प्रतीकः; 'Identity of objects compared to one another,' समं; 'Connexion of different objects by

common properties,' सामान्यं; 'Punning on words,' 'Climax,' सारः; 'Rhetorical use of the word without,' नोक्तिः *f.*; 'Rhetorical use of the word with or along with,' सहोक्तिः *f.*; 'Change,' परिवर्तनः; 'Recollection,' स्मृतिः; 'Mistake,' भ्रान्तिः *f.*; 'Doubt,' सन्देहः; 'Applying a rule to other than its obvious application,' अनुवृत्तिः *f.* and following, the meaning of which is doubtful, प्राक्; तुल्ययोगिता, चर्चणा.

FINE, *s.* साहसं; 'to be paid to the king,' राजदण्डः.
 FINGER, *s.* (Fore) प्रदेशिनी, तर्जनी.—(Middle) मध्यमा, or ring finger) अनामिका.—(Little) कनिष्ठा.
 FIRE, *s.* (Sacred or sacrificial) होमाग्निः *m.*, गृध्राग्निः, or enclosed space for preserving it, अग्निकुण्डं, कुण्डं, कुण्डं, होमशाला; 'maintainer of it,' अग्निहोत्री *m.* (नृ); होता *m.* (नृ); 'maintenance of it,' अग्निहोत्रं; 'partic wood for kindling it,' सरणिः -शी, गणिकारी -रिका, कल खदिरः; 'widower's sacred fire,' विधुराग्निः.
 FISH, *s.* वल्कवान् *m.* (नृ). FISHERMAN, *s.* मत्स्यग्राहकः.
 FLAMINGO, *s.* मरालः. FLIGHT, (Of arrow) शरायणं, वातरायणं.
 To FLOAT, *v. n.* (As a boat) तृ.—(In the air) वायौ वह्.
 FLOUR, *s.* धान्यचूर्णं. To FLOW, *v.* (c. l. द्रवति, द्रोतुं).
 FOCUS, *s.* किरणसमुदयस्थलं, किरणसमुदयविन्दुः *m.*, किरणसमाहारस्थलं.
 FONTENELLE, *s.* (In anatomy) आशाल्यं चक्रं.
 FOOD, *s.* अभ्यवहारः, अभ्यवहार्यं, जेननं; 'heavy f.,' जडावः; 'savoury f.,' मिष्टान्नं; 'wholesome f.,' सखावः; 'bothing of f.,' चरणावः; 'non-observant of the distinction of f.,' सर्वभक्षः, सर्वभोजी &c.
 FOOT, *s.* (Hollow of) तलहृदयः; 'fallen at the foot of,' चरणहीन -ता -तं, चरणपातितः &c., पादलम्ब -गता -गनं; 'water presented to wash the feet,' पादाव्यं—(Of a vessel) पदं, चरणं, पादः.
 FORCEPS, *s.* कङ्कालुः. FORGE-LOCK, *s.* भ्रमरकः, भ्रमरालकः.
 FORE-SKIN, *s.* शोफाग्रचर्म *n.* (नृ), लिङ्गाग्रचर्म *n.*, अग्रचर्म.
 FORMAL, *a.* यथामार्गः -मा -मं, यथाविधिः -धिः -धि, यथापद्धतिः &c.
 FORMALIST, *s.* कर्मनिष्ठः, क्रियानिष्ठः, वाद्यधर्मेनिष्ठः, वाद्यधर्मेवृत्तिः, याज्ञोपचारि -रिणी &c.
 FORTIFICATION, *s.* (Science) दुर्गप्राकारादिरचनविद्या.
 FOSTER-MOTHER, *s.* उपमाता *f.* (नृ), पालकमाता.
 FRACTION, *s.* अपूर्णाङ्कः; 'vulgar f.,' शुद्धापूर्णाङ्कः; 'common measure of a f.,' अपवर्गः -ज्ञेकः; 'reduction of a fraction to common denominator,' सपूरणं, संश्लेषणं.
 FREELY, *adv.* यदृच्छया. FREQUENT, *a.* पौनःपुनिकः -की -कं.
 FRICTION, *s.* व्याघटनं, संघटनं, संघर्षः.
 FRIEND, *s.* एकदुःखसुखः; 'acquired f.,' कृत्रिममित्रं; 'false f.,' कट्टिमित्रं, असन्निधं, दुर्मित्रं; 'friends and relations,' सुहृत्सन्निधनः *m.*
 FROM, *prep.* अप, वि. FRONT, *s.* पुरोभागः.
 FRONTSPIECE, *s.* ग्रन्थाग्रवर्तिचित्रं, ग्रन्थाग्रस्थचित्रं.
 FROST-BITTEN, *a.* हिमदग्धः -ग्धा -ग्धं, हिमग्रस्तः -स्ता -स्तं.
 FROZEN, *p. p.* हिमस्तम्भः -मा -मं, हिमस्तम्भितः &c., हिमग्रस्तः &c.
 FUNCTION, *s.* (In alg.) कर्म *n.* FUR, *s.* सलोमचर्म *n.*

G.

GANDHARBA. Their chief is called विश्वरथः.

दशोदरः -रा-रः, सुबानलावदः -रा-रः.
 K. s. उदकगतिविद्या, जलगतिविद्या -ज्ञानं.
 L. s. जलगतिविद्या: m. उदकगतिविद्या: m. -वाच्यः.
 M. s. उदकस्थितिविद्या, उदकस्थितिज्ञानं.
 N. s. अनकलहिनः; 'opposite,' असूनकलहिनः.

I.

D. p. p. संसृष्टः -र-रः, गुणनिष्ठः &c., गुणयुक्तः &c.
 E. p. चक्रवर्तः -ता-तः, अनःप्राप्ति &c., प्रतिष्ठितः -ता-तः.
 F. (Speech) प्रलापः; 'one who talks so,' प्रलापी.
 G. As lord of the Eastern quarter) प्राचीपतिः m., प्राची-
 H. (स). His vehicle is the elephant रेवावतः.
 I. n. a. उपहन्. INFECTED, p. p. उपहतः -ता-तः.
 J. अपोभवः -वा-वः. INFERNAL, (Region) अवाची.

K. L. M. N. O. P. R.

MADEVA, s. (As having an odd number of arrows) विषमेयः.

AS HAVING blossoms for a
 is a parrot, शुक्रः. Hence he
 KASTIKEYA, s. (As god of war) नरः.
 L. n. अत्रहारिकः -की-क. LAYMAN
 LITIGATED, (Under litigation) विप्रतिपक्षता
 LONGER, (For a longer time) अधिककालं.
 MANU, s. The names of the seven Manus are,
 2. सारोषिः, 3. उन्नतः, 4. तानतः, 5. रेतः, 6. वायुः.
 The last is the Manu of the present period.
 NEAR, (A well) उपकृपं. NEXT, n. उन्नतः -रा-रः.
 OBTUSE-ANGLED, a. अधिककोणः -वा-वः, विज्ञातकोणः.
 PASSOVER, s. निस्तारोत्सवः. PASTURAGE, s. परतृपानं.
 PATTERN, s. दृष्टान्तः. PAVEMENT, s. प्रसरपथनं.
 PERPLEXED, a. उपायहीनः -ता-तः. PERSECUTION, s. पीडा.
 To RECOIL, v. n. (As in fear) विकम्प (c. 1. -कम्पते -मिपते).

FINIS.

